

Tiberius, October Liuius uocarentur *Suet. Tib. 26.2*;—grando sonat metuetque iubet ~bris et austri aduentum *Iuv. 6.517*; hesternum solitus medio seruare minutal ~bri *Id. 130*.

septemdecim, indecl. a. Also **-tend-.** [SEPT-+DEC-] (For *septem decem* written separately, see these words). Seventeen.

quot annos nata dicitur? — *PL. Cist. 155*; nos in ~ populis Siciliae numeramus *Cic. Ver. 5.124*; *LV. 25.5.8*; *Tac. Ann. 13.6*; consulatus ~ cepit *Suet. Dom. 13.3*.

septemfāriam, adv. [SEPT-+FARI-] In a sevenfold manner.

quod uolumen unum nos lectitauimus, et postea inuenimus ~ diuisum *SANTRA* in *Non-p. 170M*.

septemfluius ~a ~um, a. [SEPT-+FLU-+VS] That flows in seven streams.

ubi deseruit madidos ~us agros Nilus *Ov. Met. 1.422*; ~a flumina Nili *LV. 75.3*.

septemginis ~a ~um, a. [SEPT-+GEMIN-] Consisting of seven more or less identical elements, sevenfold (in quot., as ep. of rivers with seven mouths, and of Rome as built on seven hills).

quae ~us colorat aequora Nilus *CATUL. 11.7*; *VERG. A. 6.800*; ~i. ~. exitus Histri *V. FL. 4.718*; ~ae. moenia Romae *Stat. Silv. 1.2.191*; ~o laetantior aethera pulset Roma iugo *Id. 1.6*.

septemontium: see SEPTIM-.

septempedālis ~is ~e, a. [SEPT-+PES+ALIS] Seven feet long or high.

statuam. . . quae siet ~is *PL. Cur. 44.1*.

septemplex ~icis, a. [SEPT-+FLEX] Consisting of seven together, sevenfold (in quot., of shields made up of seven layers; of rivers with seven mouths).

clipei extremos ~icis orbis *VERG. A. 12.925*; clipei dominus ~icis Alax *Ov. Am. 1.77*; *Met. 13.2*; *V. FL. 6.367*; clipei ~ice tauro laeua, ter insuto seruatur pectora ferro *Stat. Theb. 7.310*; ~Nileus, qui se genitum ~ice Nilo ementitus erat *Ov. Met. 5.187*; ~icis Histri *Tr. 2.189*.

septemrēmīs ~is ~e, a. [SEPT-+REMVS+IS] (app.) Having rowers, or oars, arranged in sevens.

imperaui. . . carinas nauium ponere: ~is omnes esse deducitque Babyloniam *CURT. 10.1.19*.

septemtriōnēs, -ōnālis: see SEPTEN-.

septemuir ~iri, m. Also as two wds.; abbrev. *VII uir* [SEPT-+VIR] A member of a board or commission of seven: a of the commission established under L. Antonius in 44 B.C. to assign public land to veterans and the needy. b of a college of priests responsible for sacred feasts (in full ~ir epulo or epulonum).

a haec agrorum assignatio. . . L. Caesaris. . . sententia dissoluta est: huic enim adensu vi uirum acta sustulimus *Cic. Phil. 6.14*; *Att. 15.19.2* b F CORNELIO DOLABELLA COS VII VIRO EPVLONI *CIL 3.1741*; ~ir. epulis festus *LUC. 1.602*; *Tac. Ann. 3.64*; stabat modo consularis, modo ~ir epulonum, iam neutrum *PLIN. Ep. 2.11.12*; *GEL. 1.12.6*.

septemuirālis ~is ~e, a. In quot. abbrev. *VII uiralis*. [prec. +ALIS] Of or proper to a septemuir; (masc. as sb.) one holding the rank or position of a septemuir.

VII uiralis auctoritas *Cic. Phil. 12.23*; ~VII uirales Lento, Nucula *LV. 13.26*.

septemuirātus ~ūs, m. Abbrev. *VII uiratus*. [SEPT-+VIR+ATVS] The position, or term of office, of a septemuir.

eundem in VII uiratu nonne destituit? *Cic. Phil. 2.99*; rogo. . . uel auguratum uel ~um, quia uacant, adicere digneris *PLIN. Ep. 7.10.13*.

septēnārius ~a ~um, a. [SEPT-+ARIVS] Containing seven of anything, consisting of seven; (of pipes, also as sb., sc. *fistula*) measuring seven-quarters of a digit in diameter. b (masc. as sb.) a verse containing seven feet (in quot., an iambic tetrameter catalectic).

qui cum octauum primi die naturam habere contenderent, ut ab eo secundus ~is numerus inciperet *Cels. 3.4.13*; *PLIN. Nat. 11.120*; ~a synthesis Saganti *MART. 4.46.15*; ~i numeri, quem Graece *ἑβδομάδα* appellant, uirtutes *GEL. 3.10.1*; ~a quae septem (quadrantes in diametro habet) *FRON. Aq. 25*; *fistula* ~a *Id. 41*. b non intellego, quid metuat, cum tam bonos ~os fundat ad tibiam *Cic. Tusc. 1.106*.

septendecim: see SEPTEND-.

septēni ~ae ~a, a. Also in sg. [SEPT-+ENI] FORMS: gen. pl. masc. and neut. ~um.

1 Seven apiece, seven each; ~i deni, seven at seven each. b seven on each occasion, seven at a go.

age, puer, ab summo ~is cyathis committe hos ludos *PL. FR. 771*; ut agri Veientani ~a iugera plebi diuidentur *LIV. 5.30.8*; duo fascēs. ~os habere libros *Id. 29.6*; huic solo ~um pedum stipites recti ab utroque latere quaterni

adplicantur *COL. 6.19.2*; rami (sc. telephii) a radice ~i octonice fruticant foliis crassis *PLIN. Nat. 27.137*; ~pueri annorum senum ~umque dentum senatorium nomen nundinati sunt *Cic. Ver. 2.122*. b pendere poenas Cerepidae iussu. ~a quotannis corpora natorum *VERG. A. 6.21*; quis deditus. . . usque adeo est, ut non illam. . . horreat inque diem ~is oderit horis? *Iuv. 6.183*; multas (enixas) Aegypti uno utero ~os PAUL. *Adig. 5.4.3*.

2 (w. little or no distrib. force) Seven (usu. of things considered as forming a set).

adytis. . . anguis ab imis septem ingens gyros, ~a uolumina traxit *VERG. A. 5.85*; dispar ~is fistula cannis *Ov. Met. 2.682*; ~os. . . duces eptaeque fulmine flammis moenia Thebarum *MAN. 3.15*; per ~a ostia in mare emittitur (Nilus) *SEN. Nat. 4.2.12*; glaeibis, quas melle excoqui tradunt ~is diebus noctibusque sine intermissione *PLIN. Nat. 37.194*; quae Latium ~aque culmina, Nymphae, incolitis *STAT. Silv. 1.5.23*; (in *exps. of multiplication*) Homerus pueros puellasque eius (sc. Niobae) bis senos dicit fuisse, Euripides bis ~os *GEL. 20.7.2*.

3 (sg.) Repeated seven times, sevenfold, septuple; (also w. pl. nouns having a sg. sense). b (in cpd. num., app. w. ordinal force).

inde gurgite ~o rapidum mare summuget amnis *LUC. 8.445*; irrita ~a modularer sibila canna *CALP. Ed. 4.45*; excrementa felis. . . adalligari iubent, et, ne recidant, non remoueri ~o circumit *PLIN. Nat. 28.228*; (Medea) totum ~o murmur fertur per clipeum *V. FL. 7.464*; an te ~us habebit Hister. . . ? *STAT. Silv. 5.2.136*; quos. . . ardua ~a (i.e. the Seven Seas) numerat Sapientia fama *5.3.95*; *SIL. 14.471*; ~a muros castra Thebanos premunt *SEN. Phoen. 326*. b carmina (dono) uti. . . lux haec optata canatur, quae bis ~o uere tibi remeat *APUL. poet. 4.4 (Apol. 9)*.

septentrionālis (-temt-) ~is ~e, a. [SEPT-+TRION-+ALIS]

1 Northern; (of constellations) in the northern hemisphere; *Oceanus* ~is, the North Sea; *circulus* ~is, the Arctic Circle. b (of winds) northerly. c exposed to the north, northerly.

salubrior pars ~is (orbis terrae) est quam meridiana *VAR. R. 1.2.4*; *VITR. 8.1.6*; in Gallia ~i *PLIN. Nat. 9.76*; tegulo earum domus suas ~es populi operiunt *Id. 16.156*; decuman(i) nuncupabant(u) matutini et uespertini et meridiani et septentrion(ale)s *Sic. FL. agrim. p. 117*; alter (uertex). . . qui ~is uocatur *APUL. Mun. 1*; in capite ~is austrinae uersipennis *PLIN. Nat. 2.93*; ~maria circa oram ad Rhenum ~is oceanus, inter Rhenum et Sequanum Britannicum *Id. 4.109*; *Tac. Ger. 1.2*; *Suet. Cl. 1.2*; ~caelo ut ab aequinoctiali circulo ad solstitialem et hinc ad ~em diuisum *VAR. L. 9.24*; *SEN. Nat. 5.17.2*; summum (circulum), frigidissimae partis finem, ~em appellant *Hvg. Gr. agrim. p. 149*. b caendum. . . ne aut ~ibus uentis aut torulenta. . . (uites) serantur *COL. 5.6.19*. c opaco et ~i cliu laetatur (castanea) *COL. 4.33.1*; praecipitur pomaria. . . ~ibus fenestris sereno die patere *PLIN. Nat. 15.59*.

2 (as sb.) a (neut. pl.) The northerly part of a given country. b (sg., sc. perh. *pars* or *regio*) the north.

a ~ia Africae et Numidia *PLIN. Nat. 6.213*; *Id. 33*; ~ia eius. uasto atque aperto mari pulsantur *Tac. Ag. 10.2*. b nonnullis placuit esse uentos quattuor: . . a meridie austrum. . . ab ~i septentrionem *VITR. 1.6.4*.

septentrionārius ~a ~um, a. [next +ARIVS] Northern, northerly.

is (uentus) obiectus derectusque in austrum, Latine ~us? Graece *δραπνερίας* appellatur *GEL. 2.22.15*.

septentrionēs ~um, m. pl. **septem-.** Also written as two wds. Subsequently sg. form ~ō ~ōnis. [SEPT-+TRIONES]

1 The seven stars comprising Ursa Major or Charles's Wain. b (sg., w. defining adj.) either of the constellations Ursa Major and Ursa Minor. c (transf., app.) a brooch containing seven principal stones.

neque se ~es quouam in caelo commouent *PL. Am. 273*; ~es eo tractu semel anno adparere. . . Baeton caput est *PLIN. Nat. 6.69*; (fig.) meas cogitationes sic dirigo, non ad illam paruulam Cynosuram. . . sed Helicen et clarissimos ~es id est rationes has latiore specie non ad tenue limatas *Cic. Luc. 66*; (fm.) quas nostri Septem soliti uocitare Triones *Arat. 28*; gurgite caeruleo septem prohibet triones *Ov. Met. 2.528*; (w. *inverted order*) hunc (uerticem), qui trionum septem uocatur *PLIN. Nat. 2.172*; (sg.) siderum in nauigando nulla observatio; ~o non cernitur *Id. 6.83*; murens. . . dextera in maxilla septenae maculae ad formam ~onis auro colore fulgent *Id. 9.76*. b minorem. . . ~onem Cepheus. . . subsequitur *Cic. N. D. 2.111*; stella quae dicitur polus elucet contra caput maioris ~onis *VITR. 9.4.6*; ut in aliqua parte. . . neuter ~o adpareat *MELA 3.61*; Callisto. . . in ~onem relata; Cynosura. . . in alterum ~onem *Hvg. Fab. 224.3*; (cf.) ~es duo, maior et minor *AMP. 3.1*. c ITEM ORNAMENTA ~ONEM CYLINDR(orum) XXXII MARG(aritarum) VII *CIL 2.2060*.

2 The northern quarter of the sky, the north. b the northerly regions of the world or their inhabitants. c the northern part of a specified area.

(pl.) Europa(facet) ad ~es et aquilonem *VAR. L. 5.31*; inflectens. . . sol cursum tum ad ~es tum ad meridiem *Cic. N. D. 2.49*; omnis Gallia ad ~es uergit *CAES. Gal. 4.20.1*; (quo) sul. . . ~ibus nutriuntur gentes *VITR. 6.1.3*; *MELA 3.61*; notum est limites regionesque esse caeli quattuor: exortum, occiduum, meridiem, ~es *GEL. 2.22.31*; (sg.) flumini. . . plurima maximeque inueniuntur egressa ad ~onem *VITR. 8.2.6*; Poenis in ~onem uersis *LIV. 22.46.8*; *Id. 45.29.8*; a ~one Naomones sunt, gens Syrtica *CURT. 4.7.19*; in frigora

~onemque uergentibus inmansueta ingenia sunt *SEN. Dial. 4.15.5*; *PLIN. Nat. 4.19*; *Tac. Hist. 5.6*; (fm.) Hyperboreo septem subiecta trioni gens effrena uirum *VERG. G. 3.381*. b (pl., fm.) Scythiam Septemque triones horridi inuasit Boreas *Ov. Met. 1.64*; (sg.) totus hinc aut illic ~o eremigatus *PLIN. Nat. 2.168*; ~o fert et equorum greges ferorum *Id. 8.3.9*; totum paene orientem ac ~onem ruina sua inuoluit *FLOR. Ep. 1.40(3.5.21)*. c (sg.) quoniam subiacent circulo. . . Icarium mare, Cycladium ~o, Athenae *PLIN. Nat. 6.215*.

3 (also w. *uentus* in appos.) The north wind. (sg.) de ~one plane ita est *Cic. Att. 9.9.21*; cum ~o (fiat), restituntur in salubritatem (sc. Mytilenae) *VITR. 1.6.1*; *Id. 8.2.5*; acer. ~o ortus inclinatum stagnum eodem quo aestus ferebat *LIV. 26.45.8*; a septentrionali latere summus (uentus) est aquilo, medius ~o, imus *Θαπκας* *SEN. Nat. 5.16.6*; *PLIN. Nat. 17.206*; (pl., w. pl. sense) ex ea die fuere ~ones uenti *Cic. Att. 9.6.3*.

septesmus ~I, m. [SEPT-+*ret-smos (REMVS)] A ship with oars, or oarsmen, arranged in sevens.

VI. NAVE(15 CREPE) CVM SOCIIS SEPTER(ESMOM) 1 QVINQVEREM) OSQVE TRIRESMOSQVE NAWIS X(XX) *CIL. 1.25*.

Septiciānus ~a ~um, a. Made by a Septicius (in quot., app. an unscrupulous silversmith). argenti sex scriptula ~i *MART. 4.88.3*; libra. . . ~a quidem *Id. 8.71.6*.

septicus ~a ~um, a. [Gk. *σηπτικός*] (of medicaments) Putrefactive, corrosive. sanguis equi adrodit carnes ~a ui *PLIN. Nat. 28.242* 30.30; *Id. 34.177*.

septiens, adv. Also ~iēs. [SEPT-+IENS]

1 On seven occasions, seven times.

qui duabus aedilitatis acceptis repulis ~iens consul est factus *Cic. Planc. 51*; fretum ipsum Euripi non ~iens die. . . temporibus statis reciprocatur *LIV. 28.6.10*; culus causa. . . ~ies ampliata *V. MAX. 8.1.1*; ~iens eadem uox redditur *PLIN. Nat. 36.100*; ~ies. . . summerso fluctibus capite *APUL. Met. 11.1*; (in cpd. num.) creberimus (terrae motus). . . intra eundem annum ~ies ac quinquagies nuntiatus Romam *PLIN. Nat. 2.200*.

2 (as a multiplier) Seven times. ubi est ~iens milien quod est in tabulis quae sunt ad Opis? *Cic. Phil. 2.93*; *Id. 13.12*; illud. uicies ac ~ies milies sestertium *Suet. Cal. 37.3*.

3 In seven different ways. hic (uersus) per commata ~ies feritur *MAUR. 2569*.

septimānus ~a ~um, a. [SEPTIMVS+ANVS]

1 (of festivals) Falling on the seventh day of the month.

his diebus calantur eius mensis nonae a pontificibus, quintanae an ~ae sint futurae *VAR. L. 6.27*.

2 (masc. pl. as sb.) The soldiers of the seventh legion.

Sextanorum Arelate, ~orum Beterrae *MELA 2.75*; *PLIN. Nat. 3.36*; inter ~os a Galba conscriptus *Tac. Hist. 3.25*.

septimātrūs (-ptem-) ~uum, f. pl. [SEPT-+ATRVS (cf. QVINQVATRVS)] (See *PL*). ab Tusculanis post diem sextum idus. . . uocatur sextatrus et post diem septimum ~us *VAR. L. 6.14*; *Fest. p. 257M*.

Septimīānus ~a ~um, a. Of, or named after a Septimius.

IMP. CAES. L. SEPTIMIUS SEVERUS. ET M. AVRELIO ANTONINO. . . VIAM ~AM LEG. III AVG. PEGIT *CIL 8.2705*; (as the name of a pottery) *CIL 15.534*; EX FIG. CAE. N. SEPTIMIANI *Id. 15.536*.

Septimillius ~I, m. (Familiar dim. of Septimius.)

mea uita ~e *CATUL. 45.13*.

Septimius ~a ~um, a. The name of a Roman gens, e.g. Septimius Serenus, a neoteric poet of Hadrian's time; L. Septimius Severus, emperor A.D. 193–211.

MAUR. 1975; IMP. CAES. L. ~O SEVERO PERTINACI AVG. *CIL 8.306*; *Id. 14.6*.

septimō, adv. [SEPTIMVS+O²] For the seventh time.

Quintum Claudium. . . C. Marium creatum '~ consulem dixisse *GEL. 10.1.3 (QUAD. Hist. 82)*.

septimontialis ~is ~e, a. [next +ALIS] Of or connected with the feast of the Septimontium.

media sementi pars seri et pars ultima debet, quae ~is satio dicitur *COL. 2.10.8*; *Suet. Dom. 4.5*.

Septimontium ~(i)I, n. [(SEPT-+MONS+IVM)]

1 The area bounded by the three spurs of the Palatine, the three spurs of the Esquiline, and (?) the Mons Caelius (there is app. no ref. to the famous seven hills of Rome, as Varro implies).

ubi nunc est Roma, ~ium nominatum ab tot montibus, quos postea uirg muris comprehendit *VAR. L. 5.41*; Sacraui. . . qui ex ~io Ligures Siculosque exegerunt *Fest. p. 321M*.

2 A festival held in this place on 11 Dec.

dies ~ium nominatus ab his septem montibus in quibus sita urbs est *VAR. L. 6.24*; ~ium appellabant diem festum, quod in septem locis faciebant sacrificium: Palatio, Velia

Fagutal, Subura, Cermalco, Caelio, Oppio et Cispio PAUL. Fest. p.341M; Fast.Guid.(CIL I.p.253).

septimum, *adv.* [neut. sg. of next] For the seventh time.

Marius. ~ consul Cic.N.D.3.81; AUG.Anc.4.19.

septimus ~a ~um, *a.* Also ~umus. [SEPT(EM) + -IMVS]

1 Seventh in order.

~umas esse aedis a porta ubi ille habitet Ieno PL.Ps.597; ~imum iam diem Corcyrae tenebatur Cic.Fam.16.7; ~imam legionem uapulae CAEL.Fam.8.1.4; ~imo opugnationis die CAES.Gal.5.43.1; hoc (uolumine) qui ~imum tenet numerum VITR.7.pr.18; culta Palaestino ~ima festa Syro (i.e. the Sabbath) Ov.Ars.1.16; cum ~imo spatio palmae adpropinquant SEN.Ep.30.13; ~imo die otium placuisse (Iudaeis) ferunt Tac.Hist.5.4; hora fere ~ima SUTR.Cal.58.1; qui post Alexandrum ~imo gradu Macedoniam regnavit AMP.16.3; ~w. quique quae (astra). . . toto diuisa manent contraria caelo ~ima quaeque MAN.2.398; ~in tates, w. ellipsis of die) ~imo idus Decembris occisus est Tac.Dial.17.2; ~in comp. num. ~im decimum Germanici nostri consulatum STAT.Silv.4.pr.

2 pars ~ima, one-seventh.

fructus partem praestant certam, alii quintas, alii ~imas Hyo.Gr.agrim.p.168.

septingentarius ~a ~um, *a.* [next + -ARIVS] Consisting of seven hundred each.

~i enim me(i) (sc. greges) VAR.R.2.10.11.

septingenti ~ae ~a, *a.* [SEPTING(ENTI) + -ENI] Seven hundred each (in quot., part of a comp. num.).

culius unciae in ~as quinquagenas. . bratteas quaternum utroque digitorum spargantur PLIN.Nat.33.61.

septingentesimus ~a ~um, *a.* [next + -ESIMVS] Seven hundredth.

res. . quae supra ~um annum repetatur Liv.pr.4; FLOR. Epit.2.34(4.12.64); ~in a comp. num. anno urbis conditae ~o (unde)nonagesimo FRON.Aq.13.

septingenti ~ae ~a, *a.* [SEPT(EM) + CENTVM] Seven hundred.

dabo ~os (nummos) PL.Rud.1326; qui . . annorum ~orum memoriam uno libro conligauit Cic.Ora.120; ~arum carinas nauium CURT.10.1.19; ~w. ellipsis of sestertia) ~a Tito debet Lupus MART.7.10.7; ~in a comp. num. longitudine . . ~orum milium (passuum) CAES.Gal.5.13.5; tria milia et ~i pedes Liv.35.40.5.

septizonium ~ii, *n.* Also ~odium. [SEPT(EM) + ZONA + -IVM (or Gk. $\zeta\omicron\delta\iota\omicron\nu$)] An ornamental colonnaded building (perh. displaying the planetary system in some form or representing the days of the week).

Titus. natus est . . prope ~ium sordidis aedibus SUTR.Tit.1.1; CIL 8.2657. ~ OS INCOMPARABILEM MISSILVM. . . EDITIONEM MAGNAMQ ETIAM OPERIS ~ODI NYDAE LIBERALITATE EXSTRUXIT CIL 8.14372.

septuagēnarius ~a ~um, *a.* [next + -ARIVS]

1 Containing seventy each; (of pipes) seventy square digits in cross-section.

fistula ~a. . caput quinaris LVII v FRON.Aq.56.

2 Seventy years old.

si. . quis ad munera municipalia uocatus sit. . antequam ~us fieret CALL.dig.50.6(5).7.

septuagēni ~ae ~a, *pl. a.* Also in sg. [SEPTVAG(INTA) + -ENI] FORMS: gen. pl. masc. and neut. ~um.

1 Seventy apiece, seventy each. **b** fistula ~um quinum, a pipe with a cross-section of 75 sq. digits.

equitibus ~a iugera, ceteris colonis quinquagena sunt data Liv.37.57.8; ~in comp. num. pyramides. . quingue. . imae latae pedum quinum ~um VAR.in PLIN.Nat.36.92; Liv.45.42.3. ~a fistula ~um quinum. . caput quinaris LXI ~i FRON.Aq.57.

2 Seventy at a time.

septuages ~i (pedes) fiunt quattuor milia et nongenti COL.5.2.7.

3 (sg.) Consisting of seventy, repeated seventy times.

~o coitu durasse libidinem contactu herbae, cuius nomen genusque non posuit PLIN.Nat.26.99.

septuagēsimum ~a ~um, *a.* Also ~gens-. [SEPTVAG(INTA) + -ESIMVS]

1 Seventieth in a series. sic uir fortissimus. . anno acquirit ~o NEP.Han.13.1; ipse cum ceteris copiis ~is castris. . Tarracoenem rediit Liv.28.16.10; ~in comp. num. (sc. VXTM SCTR) PST HAEC, ANNUM AGEAM SEPTVAGENSV(MVM SEXTVM) AUG.Anc.6.28; SUTR. ANG.100.1.

2 pars ~a, One seventieth (in quot., part of a comp. num.).

est. assis. sicilius (pars) quadragesima octaua, sextula ~a secunda MAECIAN.Iur.33.

septuagēns (~iēs), *adv.* [SEPTVAG(INTA) + -IENS] Seventy times; ~sestertium, 7,000,000 sesterces.

~ies septuagēni (pedes) fiunt quattuor milia et nongenti COL.5.2.7; ~iens sestertio saginatus et sacerdotio fulgens Tac.Hist.4.42.

septuagintā, *indecl. a.* [SEPT(EM) + -GINTA] PROS.: scanned app. as **septuagintā** CIL 6.22251. ORTHOG.: <se>ptiaginta CIL 3.p.948. Seventy.

duo tauri in ~ matribus sunt VAR.R.2.5.18; et quot putas illud annos secum tulisse? ~ et supra PETR.43.7; ~hebdomadas librorum GEL.3.10.17; ~in comp. num. de exercitu Romano ~ et tres amissi Liv.35.1.10; tribus et ~ annis Tac.Hist.1.49.

septuennis ~is ~e, *a.* [SEPT(EM) + ANNVS + -IS] Seven years old.

PL.Bac.440; postquam iam pueri ~es sunt MEN.24; MER. 292; POEN.66; SEPT.pod.7.2.

? **septuennium** ~i(i), *n.* [as prec. + -IVM] (app.) A period of seven years.

FEST.p.347M.

septum: see SAEPTVM.

septunx ~ncis, *m.* [SEPT(EM) + VNCTIA] Seventieth of anything, seven unciae (abbrev. s ~).

quinariae ~ncem semunciam sextulam FRON.Aq.26; diametro adiuncti digitos tres ~ncem 32; si libertus patronum ex ~nce heredem scripserit JULIAN.dig.30.81.4; si semissi applices unciam. . efficies ~ncem, hoc est septem duodecimas MAECIAN.Iur.10; ~as a division of a libra or as) ~ncis a septem et uncia conclusum VAR.L.5.171; ~ncis auri in singulos pretium conuenit Liv.23.19.15; ~as a division of a iugerum) triumuiti. . terna iugera et ~ncis uiritum diuiserat 5.24.4; pars dimidia et duodecima, pedes sexdecim milia et octingentes, hoc est ~ncis COL.5.1.11; ~as a division of a sextarius) ~ncis multo deinde perditus stertit MART.3.82.29; 8.50(51).25.

septus ~a ~um, *a.* [Gk. $\sigma\eta\pi\tau\acute{o}s$] (of medicaments) Corrosive, putrefactive.

emplastras exedentia, quae ~a Graeci uocant CELS.5.19.18; omentum. . linitur medicamentis quae sic exedunt, ne erodant: ~a Graeci uocant 7.21.1.8.

septūs, *indecl.* [SEPT(EM) + -AS] Seven asses. MAECIAN.Iur.34.

sepulcrālis ~is ~e, *a.* ~chrālis. [SEPVLCRVM + -ALIS] Of or concerning the tomb, sepulchral.

sunt. . ~i lumina mota face Ov.Ep.2.120; ante ~es infelix adstilit aras (i.e. a funeral pyre) MET.8.480; deuotionibus ~ibus in scrobem procuratis APUL.Met.1.10; 2.5; CIL 12 972.

sepulcrētum ~i, *n.* ~chrētum. [next + -ETVM] A cemetery, graveyard.

quam in ~is uidistis ipso rapere de rogo cenam CATUL. 59.2.

sepulcrum ~i, *n.* ~chrum. [SEPELIO + -CRVM] ORTHOG.: ~chrum common in inscrr. and elsewhere from 2nd century B.C., app. following adoption of *ch* for Gk. χ ; *sephulcrum* CIL 1.2535; (see also GEL.2.3). A place for the interment of a human body or ashes, tomb, grave. **b** (applied to a funeral pyre).

c (pl., meton.) the dead.

si ad ~um mortuo narret logos PL.Bac.519; cui. . praedo iste. . ne iter quidem ad ~um patrium reliquisset Cic.S.Rosc.24; Arch.22; nec ~a legens ueror quod aiunt, ne memoriam perdam SEN.21; quod factum est ut Atheniensium muri ex sacellis ~isque constarent NEP.Them.6.5; haec cantu finditque solum manesque ~is elicit Tib.1.2.45; Liv.27.23.2; ne uerere meo subscribi causa ~o Ov.Met.9.563; per ~a nostra iurabitur SEN.Suas.2.14; clariore. . litteras (minium). . in marmore, etiam in ~is, facit PLIN.Nat.33.122; Lolliae Paulinae cineres reportari ~umque extrui permisit Tac.Ann.14.12; FLOR.Epist.2.21(4.11.10); ~um est, ubi corpus ossaue hominis condita sunt ULP.dig.1.7.2.5; SVETER HVVM POSITVS MORTIS TEGOR ECCE ~o CIL 10.8131; (pl. in sg. sense) alta Polyxenia maderet caede ~a CATUL. 64.368; (facti. of an old man) ex hoc ~o uetere uiginti minas ecodiam PL.Ps.12; ~in comp. num. haec crudieli (uultus) condebat membra ~o ENN.Ann.139; Seylla, patris miseri patriaeque inuenta ~um Ciris 131; Capua. . ~um ac monumentum Campani populi Liv.31.29.11; ~in fig. phr.) illo elogio quod te consule in ~o rei publicae incisum est Cic.Pis.72. **b** ad ~um uenimus; in ignem inpositat; fletur TER.Ann.128; accenso rapuit quae tura ~o Luc.6.526; alta ~i. ara Sil.15.387. **c** si quicquam mutis gratum acceptumque ~is CATUL.96.1; placatis sunt tempora pura ~is Ov.Fast.2.33; dum. . das solatia grandibus ~is STAT.Silv. 2.7.103.

sepulcrum ~i, *n.* ~chrum. [SEPELIO + -CRVM] ORTHOG.: ~chrum common in inscrr. and elsewhere from 2nd century B.C., app. following adoption of *ch* for Gk. χ ; *sephulcrum* CIL 1.2535; (see also GEL.2.3). A place for the interment of a human body or ashes, tomb, grave. **b** (applied to a funeral pyre).

c (pl., meton.) the dead.

si ad ~um mortuo narret logos PL.Bac.519; cui. . praedo iste. . ne iter quidem ad ~um patrium reliquisset Cic.S.Rosc.24; Arch.22; nec ~a legens ueror quod aiunt, ne memoriam perdam SEN.21; quod factum est ut Atheniensium muri ex sacellis ~isque constarent NEP.Them.6.5; haec cantu finditque solum manesque ~is elicit Tib.1.2.45; Liv.27.23.2; ne uerere meo subscribi causa ~o Ov.Met.9.563; per ~a nostra iurabitur SEN.Suas.2.14; clariore. . litteras (minium). . in marmore, etiam in ~is, facit PLIN.Nat.33.122; Lolliae Paulinae cineres reportari ~umque extrui permisit Tac.Ann.14.12; FLOR.Epist.2.21(4.11.10); ~um est, ubi corpus ossaue hominis condita sunt ULP.dig.1.7.2.5; SVETER HVVM POSITVS MORTIS TEGOR ECCE ~o CIL 10.8131; (pl. in sg. sense) alta Polyxenia maderet caede ~a CATUL. 64.368; (facti. of an old man) ex hoc ~o uetere uiginti minas ecodiam PL.Ps.12; ~in comp. num. haec crudieli (uultus) condebat membra ~o ENN.Ann.139; Seylla, patris miseri patriaeque inuenta ~um Ciris 131; Capua. . ~um ac monumentum Campani populi Liv.31.29.11; ~in fig. phr.) illo elogio quod te consule in ~o rei publicae incisum est Cic.Pis.72. **b** ad ~um uenimus; in ignem inpositat; fletur TER.Ann.128; accenso rapuit quae tura ~o Luc.6.526; alta ~i. ara Sil.15.387. **c** si quicquam mutis gratum acceptumque ~is CATUL.96.1; placatis sunt tempora pura ~is Ov.Fast.2.33; dum. . das solatia grandibus ~is STAT.Silv. 2.7.103.

sepultura ~ae, *f.* [SEPELIO + -VRA] The formal disposal of human remains, esp. burial. **b** a place of burial.

nec dispersis bustis humili ~a crematos Cic.Phil.14.34; Div.1.56; nec mos ille ~ae remanebat in urbe LUCR.6.1278; quem Vitenses. . ~a adficiunt B.Afr.88.5; socerum gener ~a prohibuit Liv.1.49.1; 42.67; caput eius abscondit. . gentilitii tamen tumuli ~a honoratum est VELL.2.119.5; CURT.4.11.4; PLIN.Nat.2.56; auxilio scilicet militari tuendum, ut ~a eius quieta foret Tac.Ann.1.8; SUTR.Tib. 1.1; funus. . ducitur ad ~am APUL.Met.8.6; ~in comp. num. ad Euhemero. . et mortes et ~ae demonstrantur deorum Cic.N.D.1.19; ~in comp. num. otium sine literis mors est et hominis uiui ~a SEN.Ep.82.4. **b** in. . MEMORIA SVI ET COLENDE ~E ROSIS ET ECIS PAGANIS MISQVILVN ES N ECC DEDIT CIL 5.2090.

Sēquana ~ae, *f.*

1 (masc.) The river Seine.

CAES.Gal.1.1.2; MELA 3.20; PLIN.Nat.4.105.

2 (fem.) A goddess of healing with a shrine near the source of the Seine.

DEAR ~a RVFVS DONAVIT CIL 13.2865; 13.10024(23).

Sēquanicus ~a ~um, *a.* Of or belonging to the Sequani (or Sequana).

~ae. . textricis MART.4.19.1.

Sēquanus ~a ~um, *a.* Of the Sequani, a tribe of eastern Gaul between the Saône and the Jura; (masc. pl. as sb.) the Sequani.

gens. ~a LUC.1.425; ~CAES.Gal.1.2.3; alterius factionis principes erant Aedui, alterius ~i 6.12.1; PLIN.Nat.4.106; (in sg.) q IVLIO SEVERINO ~o CIL 13.1695.

sequax ~ācis, *a.* compar. ~āciōr. [SEQVOR + -AX]

1 That follows closely or eagerly. **b** (w. gen.) disposed to be a follower (of), addicted (to).

turba ferarum blanda uoce ~ax regionem insiderat Orpheu Chrys. 279; Arcadas. . ut uidit Pallas Latio dæ terga ~aci VERG.A.10.365; ~in comp. num. fumos. manu praetende ~acis G.4.230; Maleae. . ~acibus undis A.5.193; una perniciem redimenda anima, quae prima ~aci sparsa malost GRAT.411; implicuit cadens laqueo tenaci corpus et quanto magis pugnat, ~aces hoc magis nodos ligat SEN.Phaed.1087; quorum imagines lambunt hederæ ~aces PERS.pr.6; oculo . . ~aci. . nobis diuinum perlege carmen CALP.Ecl.1.31; uidit. . domos ambiri singularum (uitium) palmitibus ac ~acibus loris PLIN.Nat.14.11; (aus) dolis uiscoque super correpta ~aci V.FL.6.263; ~in comp. num. molis hominum curaque ~aces LUCR.2.48. **b** (masc. pl. as sb.) aliam in lucem eduntur Bacchi Venerisque ~aces MAN.5.143.

2 (esp. of materials) Responsive to physical control, manipulation, etc., pliant, tractable.

scettis aut freno colla ~acis equi Ov.Ep.18.12; PLIN. Nat.11.2; rano oleae quam maxime ~aci atque oboediunt 17.137; neque est alia nunc ~aciōr materia aut etiam picturae accommodatior 36.108; lento. . ~aces molliri uidet igne trabes V.FL.1.124; (cf.) flexibiles quamcumque in partem ducimur a principe atque ut ita dicam, ~aces sumus PLIN.Pan.45.5.

sequella (-ēla) ~ae, *f.* [SEQVOR + -ELA]

1 A follower, attendant. **b** a secondary or accessory condition, situation, etc.

ilias calonesque et omnis generis ~as FRON.Str.2.4.8; si lumenta tibi commodauero, quorum ~a erat euleus ULP. dig.47.2.14.15. **b** ubi el obligationi, quae ~ae locum optinet, principalis accedit SCAEV.Dig.46.3.93.2.

2 A consequence, corollary.

ea (sc. incommoda). . (non) per naturam sed per ~as quasdam necessarias facta dicit GEL.7(6).1.9; item adieci ~as . . instituta competit: eius enim rei ~a est ULP.dig.14.3.5.16.

sequens ~ntis, *a.* [pple. of SEQVOR] In senses of vb., esp.:

1 That comes next in time, order, etc., following; (neut. pl. as sb.) subsequent measures, events, etc. **b** (absol.) second.

hic ~nti tempore. . a barbaris. . Interfectus est NEP.Thr. 4.4; aeuo. . ~nti VERG.Ecl.8.27; diem. . quid ferat hora ~ns [Tib.] 3.4.46; ~nte anno, T. Romio C. Veturio consulibus Liv.3.31.2; ~ns tractus tangit Gargara et Asson MELA 1.93; erat. . ~ns uersus ueror SEN.Apo.5.4; extremo . . articulo digiti ~ntis minorem (anulum habebat) PATR. 32.3; sonitum. . priori iungit harundo ~ns STAT.Theb.9.772; 'palus' aliud priore syllaba longa, aliud ~nti signat QUINT.Inst.1.73; 7.9.9; nudatus est primus et ~ns, iam et tertius murus FLOR.Epist.1.31(2.75.11); renascentis die ~nti APUL.Met.7.26; (masc. pl. as sb.) exponam quae aut ueteres inuenerunt aut ~ntes adstruxerunt SEN.Con.1.1.13; si agnatus proximus hereditatem omiserit. . ~ntibus nihil iuris ex lege competit GAIUS Inst.3.12; ~quibus igitur rationibus instantia feruntur, eisdem contemnuntur ~ntia Cic.Tusc.4.64; ~ntia eius (sc. medicinae). . in nocte denissima latere usque ad Peloponnesiacum bellum PLIN. Nat.29.4; si et ~ntia recusauit, tunc non obtemperasse (sc. ius dicenti) uidetur ULP.dig.2.3.1.1. **b** radi cotidie instituit Africanus ~ns PLIN.Nat.7.211; Berenice reginae, quae fuit mater ~ntis Ptolemaei 37.208.

2 That follows as a necessary consequence; ~ns (est) ut, the effect is that.

sequitur tertia. . quae rein definit, genera disperit, ~ntia adiungit. . dissendi ratio Cic.Tusc.5.72; ~sublati portioris ~ns ut tributorum abolitio expostularetur Tac.Ann.13.50.

3 (sc. uerbum) An adjective. attribute.

~ntior quod recte dicimus appositum, a nonnullis ~ns dicitur QUINT.Inst.8.6.40.

sequester ~tra ~trum, *a.* ~ter ~tris ~tre. [*sequos (SECVS) + -TER]

1 (masc. or fem. sg. as sb.): a A third party to whom disputed property is entrusted pending a decision, depositary. **b** (in organized bribery) an agent with whom the promised sum is deposited. **c** (transf. and fig.) an intermediary or trustee in other transactions.

~a tu istunc hodie non feres, nisi das ~trum aut arbitrum quous haec res arbitrata fiat PL.Rud.1004; nunc apud ~trum uidulum. . posuimus V.49.5; CATO Ora.106; PETR. 15.4; JULIAN.dig.41.2.39. **b** ~trum bonum ab utraque parte eligendum, apud quem ut ~trem fructus deponatur PAPIN.dig.36.3.5.1; ULP.dig.16.3.5.1. **b** ~i qui ~tres aut interpretes corrumpendi iudici solent iesse C.Vet.36; CLU.7; cuius tu tribus uenditorum. . et ~trem Plancium

fuisse clamatis *Planc.38*; *Q.Cic.Pet.57*; cum. alius (candidatus) nummos pronuntiet, alius per ~trem agat *Sen. Ep.118.3*; conciliat animos eorum reddendo naues. ~quasi ~tres futuros ordinandas pacis *Front.Str.1.4.13*; (*transf.*) qui pudicitiam suam ~trem perituri fieri passi sunt *V.Max.9.1.7*. c pace ~tra per silvas Teucri mixtigue impune Latini errare iugis *VERG.A.11.133*; *Stat.Theb.2.425*; ubi tunc fidei pacisque ~tra mater eras. ? 7.542; uirginalis fugae ~tro ministroque *APUL.Met.6.31*; anus quaedam stupor ~tra et adulterorum interuentia *9.15*. b Beneuimus Agrippa, qui inter patres ac plebem publicae gratiae ~ter fuit *Sen.Dial.12.12.5*; *Luc.10.472*; noua. foedera patres consultant mandare duci pacisque ~trem mittere *Sen.6.347*; ~ter ille et media litium manus *Quint.Inst.12.8.4*.

2 neut. sg. as sb.) ~tro *ponere, dare*, To place (disputed property) in trust; (sim.) in ~tre *deponere*.

~tro mihi datur *Pl.Mer.738*; nisi pars datur aut ad arbitrium redeat aut ~tro ponitur *Rud.1018*; *Vid.57*; quod apud sequestrum depositum erat, ~tro positum per aduerbium dicebant *GEL.20.11.5*; ~seruus tuus pecuniam cum Attio in ~tre deposuit apud Maeuium *Labeo dig.16.3.33*; *Paul.dig.16.3.6*.

sequestrarius ~a ~um, a. [prec. + ARIVS] *actio* ~a, An action brought against the sequestrator for recovery of the property entrusted to him.

neque mandati neque ~a (actione) Seium conuenire potes nondum impleta condicione depositionis *Labeo dig.4.3.9.3*; cum sequestrare recte agatur depositi ~a actione *Pompon. dig.16.3.12.2*.

sequestrō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SEQVE-STER + O] To place in the hands of a trustee, sequestrate.

dotem ~ari, quatenus ex ea mulier competens habeat solacium *Ulp.dig.24.3.22.8*.

sequior ~or ~us, compar. a. [back-formation from next] Inferior, weaker, etc.

calceis femininis albis illis. indutus et in ~orem sexum. absconditus *APUL.Met.7.8*; 10.23; utrum frugi uitae hi sint. ~an ~oris, qui de alimentis pendeant *Ulp.dig.2.15.8.11*.

sequius, adv. Also **secius**. [compar. of SECVS?] N.B.: sts. confused in MSS. and not always dist. in sense from SETIVS, which is etymologically unrelated.

1 (euphem.) Contrary to what is expected or desired, amiss, unfavorably.

sin. ratio talis ~ ceciderit *AFRAN.com.293*; inuitus. quod ~ sit, de meis ciuibz loquor *Liv.2.37.3*; uero, ne homines de me ~ loquantur *Sen.Ben.6.4.2*; quoniam in eo consistit, melius an ~ terrae mandauerit patrifamilias pecuniam, quam in otio tractare *COL.3.4.3*; multa de rege Pyrrho ~. locuti *Quint.Inst.6.3.10*; non deerant qui ~ interpretarentur *Suet.Tib.5.3*; de fide. eorum opinari coeptam ~ *APUL.Met.11.29*; *Apol.87*.

2 Differently, otherwise. b *nec eo* ~, none the less.

neque quisquam. hi uerbis ~, quam dixi, usus est *GEL.3.14.40*; quae res cum ei ~ ac rata fuerat promoueret *APUL.Met.9.29*; longe ~ ratus fuerat, nec immerito *Apol.99*. b praefuit Palatinae bibliothecae, nec eo ~ plurimos docuit *Suet.Gram.20* (p.115R).

sequō (app. false deduction by Gellius from *insequo* [INSECO?]). *GEL.18.9.8*.

sequor ~qui ~cūsus, tr. (intr.). [cf. Gk. ἐπομαι, Skt. śacate, OIr. sechur] ORTHOG.: *secuntur* freq. written for *sequuntur*; also *secunda* (= *sequenda*) *MAN.2.132*, *sequutus* (= *secutus*) *FLOR.Epil.1.1* (1.1.14) (s.vv.ll.).

1 To go after or behind, follow. b *signa* ~qui, to follow the standards, i.e. march in order. c *oculis* ~qui, to follow (a receding object) with the eyes, gaze after; sim. *uoce* ~qui, to call after.

i prae, iam ego te ~quar *Pl.Cist.773*; ne te uxore ~quatur respectas identidem *Men.161*; ~quero me intro, Parmeno *Ter.Hec.879*; qui rem publicam salubrem esse uellent, arma capere et se ~qui iubent *Cic.Rab.Perd.20*; quoniam nauem conscendit atque omnem classem se ~qui iussit *B.Alex.10.1*; paruus iulus. ~quitur. patrem non passibus aequis *VERG.A.2.743*; patrem. ex conuiuio egressum ~cūsus filius *Liv.23.8.8*; ~quitur sua plastra bootis *GERM.Aur.139*; *PLIN.Ep.3.16.9*; *APUL.Met.11.11*; quod non domi continetur, sed insaniam tuam, quoquo te duxerit, ~queris *Apol.52*; (*facet.*) multum quaeuis Hylas uirumque ~cūsus (i.e. who went down with his pitcher) *Juv.1.164*; (*in fig. phr.*) quem (sc. naturam) si ~quemur ducem, nunquam aberrabimus *Cic. Off.1.100*; (*in battle order*) robustior inde atas totidem manipulorum, quibus principibus est nomen, hunc ~quebant *Liv.8.8.6*; (*in inan. subj.*) ita maestas genna aegra trahens hastamque ~quentem *Stat.Theb.9.43*; densa caligo tergis imminet, quae nos torrentis modo infusa terrae ~quebat *PLIN.Ep.6.20.13*; (*intr.*) cogo atque impero: nunquam defugiam auctoritatem. ~quere *Ter.Eur.300*; id Datames uidi audiri, arma sumit, suos ~qui iubet *Nep. Dat.4.4*; quia locus Erigonen inter Chelaeque ~quentis panditur *VERG.G.1.33*; *Tac.Hist.2.100*; sic pedes; equites uado ~cūti *Ann.14.29*. b ut tirones. aduerserent signa ~qui et in acie agnoscere ordines suos *Liv.23.35.6*; *Curt.3.2.13*; (*cf.*) exclamant irent, ~querentur Romanas auis *Tac.Ann.2.17*; 5.4. c stant pauidae in muris matres oculisque ~quantur pulueream nubem *VERG.A.8.592*; non ille fluitantia uela aut oculis ~quitur aut manibus *PLIN.*

Pan.8.1.4; ~VERG.A.1.406; tali fugientem est uoce ~cūsus 9.17.

2 To follow with the object of catching, pursue, chase. b to go after with a movement of the body, reach after. c *litis* ~qui, to pursue one's rights at law (cf. Gk. δίκην δαίκεν and sim.); to go after (a person) with the intention of obtaining something.

eo die quo conserat interuallo hostis ~quitur (Caesar) *Caes.Gal.1.22.5*; cum refugientem ad urbem Tauremam Claudius ~queretur *Liv.23.47.8*; dum. ~teras ~quitur (Arcas) *Ov.Met.2.498*; leuibz. ~qui Persida telis *Sen.Apo.12.3*; Germanicus cedentem in aua Arminium ~cūsus *Tac.Ann.1.63*; 13.40; quasi adulterum ad inferos usque ~queretur *FLOR.Epil.1.4* (1.10.8); (*cf.*) ~quantur igitur nos tuae litterae *Cic.Att.5.5.1*; (*transf.*) si terram fugientes cauculos ~quare terra (i.e. if you earth them up) *PLIN.Nat.19.139*; (*intr.*) ingeminat clamor cunctique ~quentem instigant studiis *VERG.A.5.227*. b hunc (sc. librum) dum ~quitur colligit. cecidit coxamque fregit *PLIN.Ep.2.1.5*. c si uolo hunc ulcisci, litis ~quar in alieno oppido *Pl.Poen.1403*; *Ter.Ad.2.48*; ~si eum 'hoc animo' (creditoribus) ~cūti sunt, amiserunt separationis commodum *Ulp.dig.42.6.1.10*.

3 To follow in spatial series. b to follow in any other series.

(intr.) inde fores ipsae dextra laeuaque ~quantur *LUCR.4.276*; Caria ~quitur *MELA.1.83*; Vardulli una gens hinc ad Pyrenaei iugis promunturium pertinetis cludit Hispanias. ~quitur Galliae latus alterum 3.16; qui ~quitur sinus ad Scyllaeum Argolicus appellatur *PLIN.Nat.4.17*; 5.39. b et loco tertio Pyrois. hanc ~quitur Stilbon. quintus Phoebus *APUL.Met.2*; sed his omnibus praestare prudentiam, secundum numero ac potestate continentiam posuit, has iustitiam ~qui, fortitudinem quartam esse *Pl.2.1*.

4 To follow in the process of time or the sequence of events, succeed. b to follow as an effect, ensue from. c (of persons, deeds, etc.) to follow up (an action).

aestatem autumnus ~quitur, post acer hiemps it *ENN. Ann.424*; ~quitur hunc annum nobilis clade Romana Caudina pax *Liv.9.13*; dicta dies ~quitur *OV.Fast.6.55*; nocte quae kalendas Ianuarias ~cūta est *Tac.Hist.1.56*; (*cf. sense 1*) uocem grauis hasta ~cūta est *Ov.Met.12.82*; (*intr.*) ~cūtus est tuum annus, causam de pecuniis repetundis Catilina dixit *Cic.Cael.10*; si tantula pars oculi media illa peresa est, occidit extemplo immen tenebraeque ~quantur *LUCR.3.414*; fit. ut. alia ex alia facies ataeque ~quantur 4.821; uitae quodcumque ~quetur *PROP.1.4.3*; meminisse post gloriam inuidiam ~qui *SAL.Jug.55.3*; ~cūto iussurus classica Phoebo *LUCR.5.528*; ~cūta aetas octo (uentos) addidit *PLIN.Nat.2.119*; ~cūtis temporibus *Tac.Ann.3.19*; morte ~cūta in praetorium reductus stipulatio *GAUS Inst.3.100*; (*of magistrates*) ~cūti sunt auioreis magistratus *Cic.Ver.3.190*. b ~quantur largitionem rapinae *Cic.Off.2.54*; Camillum, cuius exilium ruina urbis ~cūta fuerit *Liv.25.42*; militum animos. spe utilitatis, quae id consilium ~cūta esset, confirmauit *Front.Str.2.7.4*; orationem principis ~cūto patrum consulto *Tac.Ann.11.25*; (*intr.*) et nostro ~quitur de uulnere sanguis *VERG.A.12.51*; si deuoretur (proserpinaca), uomitionem ~qui salutarem (tradunt) *PLIN.Nat.27.127*; nec uerba diu temptata ~quantur *STAT.Theb.11.602*; si ob causam promissit, causa tamen ~cūta non est *Ulp.dig.12.7.1.1*; (*ut. ut. subj.*) ~quitur. ut frequens. transitus maximum perfecti operis impedimentum sit *VELL.1.17.7*; (*u. acc. and inf.*) ~quitur in his fluminibus artem mensiorum aliquem locum sibi uindicare *AGER.agrim.4.3*. c Cuius plerique. lingua ferociam suam et dicta facta ~que(bantur) *SAL.Hist.2.98.4*; quid, anime, cessas? ~quere felicem impetum *Sen.Med.895*; ~cūta consilium ducis industria militum *Tac.Ann.12.27*; uerbum manu ~cūtis prehensio loro retrorsum me circumtoquet *APUL.Met.6.30*; (*intr.*) lacrimae. per arida serpunt uulnera et in mollis ~quitur manus impia plancus *STAT.Theb.11.609*.

5 To come in due course to, follow for (esp. as a reward or punishment). b (of property, responsibilities, etc.) to pass to by inheritance or other legal process.

damnatum poenam ~qui oportebat ut igni remaretur *CAES.Gal.1.4.1*; ubi malos praemia ~cūsus *Tac.Hist.1.77.9*; forsitan miseris meliora ~quentur *VERG.A.12.153*; Codrum cum morte aeterna gloria, Athenienses ~cūta uictoria est *VELL.1.2.2*; tum, quia plus ualeo, me ~quetur tertia (sc. pars) *PHARD.1.5.9*; cui si quid detrahitur fraude uilici, clades ~quitur gregem *COL.7.4.2*; reus. uocare uultus deos ut. filium. quandoque supplicia ~querentur *Tac.Ann.4.28*; cum dimicassent, ut uictores ~queretur imperium *FEST.p.297M*; ITA TE TVA VOTA ~QUANTUR *CIL.9.3331*. b si qui mortuus est Arpinatis, eius heredes sacra non ~cūtur *CATO hist.6.1*; heredes monumentum ne ~queretur *HOR.S.1.3.13*; *Petr.7.17*; *PLIN.Nat.9.124*; ius impetratae aquae neque heredes neque emptorem. praediorum ~quitur *FRON.Agr.107*; si partem fundi mei certam tibi uendero, aqua ductus ius. te quoque ~quetur *POMPON. dig.8.3.25*; post mortem patris statim onera matrimonii filium ~quantur *PAP.Dig.23.3.56.2*.

6 To come next in order (in speech or writing), follow. b (w. cl., phr., etc., as subj.). c to follow (in speaking); (also, of a speech) to follow. d (w. prolativ. inf.) to go on, proceed (to).

(intr.) principio exitus dignus exodii quoque ~quantur *LUCR.1.265*; ita postremo eiciuntur at ne ad saxa quidem mortui conuiescant, et quae ~quantur *Cic.Ora.1.107*; ~quitur 'omnis agros extra Italiam' *AGR.2.56*; quae ~cūtur, in eadem sententia sunt *Tusc.3.42*; haec sunt dicta de aere. ~quitur terra *PLIN.Nat.2.154*; ~quitur de iure personarum alia diuina *PLIN.Nat.1.48*; ~quitur enim de speculo longa iula et censoria oratio *APUL.Apol.13*; 80. b (w. ut. subj.) ~quitur ut de frumento empto uos, iudices, doceam *Cic.Ver.3.163*; *Leg.1.48*; ~quitur, ut in iudicio morbi genere proprias notas explicem *Cels.2.8.1*; *COL. 7.9.14*; *GAUS Inst.3.55*; (*w. inf.*) ~quitur uidere de eo,

quod ueteres constituerunt *PAUL.dig.45.1.91.3*; (*w. do*) ~quitur de locis sacris, religiosis *Cic.Har.30*; *Leg.3.46*. c (w. acc.) dixerat, et dicta Ithoneus sic uoce ~cūsus *VERG.A.7.212*; quod dictum dominus ~cūsus: 'non adeo' respondit. ~ *APUL.Met.10.16*; (*intr.*) sic priore Aeneas, ~quitur sic deinde Latinus *VERG.A.12.195*; me laus et gratulatio ~cūta est *PLIN.Ep.1.5.7*; (*intr.*) ~cūta sunt Claudii uerba in eadem clementiam *Tac.Ann.11.3*. d id doceo plurisque ~quor disponere causas *LUCR.5.529*.

7 To follow from (a premiss), follow logically.

si ea, quae rem aliquam ~quantur, falsa sint *Cic.Fin.4.55*; (*intr.*) quibus positus intellegis quod ~quantur *Tusc.3.46*; cetera ~qui nisi confirmata prima parte non possunt *Quint. Inst.5.14.13*; (*ut. ut. subj.*) quid postea? hoc ~quitur, ut familiam M. Tulli concidi oportuerit? *Cic.Tul.54*; ~quitur igitur, ut etiam uicia sint paria *Parad.22*; *LUCR.2.492*; nam si uos omnibus imperitare uultis, ~quitur ut omnes seruitutem accipiant? *Tac.Ann.12.37*; (*w. acc. and inf.*) nec si omne enuntiatum aut uerum aut falsum est, ~quitur illico esse causas immutabiles. quae. ~ *Cic.Fat.28*; *LUCR.3.665*.

8 (of inanim. things) To follow or yield to the movement of (a person or thing exerting a force). b (of words, actions) to follow readily the will of (the speaker or doer).

nec ~quitur ducentem lacteus umor *Ov.Met.7.358*; ceras accipit formas ignemque manumque ~quantur *STAT. Ach.1.333*; *PLIN.Poet.2.1* (*Ep.7.9.10*); (*intr.*) (herbariae) adiectae rixantur ac celerius rumpuntur, quam ~cūtur *VAR. R.1.47*; Nereides. quae uellera motis nulla trahunt digressa nec fila ~quentia ducunt *Ov.Met.14.265*; *FERRO 7.7.1.3*; canis. ~crus auellere et, quia non ~quebatur, ferro amputare coepit *CURT.9.1.32*; iniecit manu nasum prehendo: ~quitur; aures pertracto: derunt *APUL.Met.2.30*; (*transf.*) exuerint siluestrem animum, cultique frequenti in quascumque uoles artis haud tarda ~quantur *VERG.G.2.52*; (*in fig. exprs.*) cum est oratio mollis et tenera et ita flexibilis ut ~quantur quocumque torques *Cic.Ora.52*; ex omni florum uirtute capessunt (catuli) et ~quitur natura fauens *GRAT.199*. b negotia expedita et habilia ~quantur actorem *SEN.Dial.5.7.1*; non omnia nos ducentes e Graeco ~quantur *Quint. Inst.2.14.1*; refert. in quantum hic tropus oratorem ~quantur 8.6.24; (*intr.*) rem tene, uerba ~quantur *CATO Fil.15*); ut numerus non quaesitis sed ipse ~cūsus esse uideatur *Cic.Ora.219*; qui (sc. decor) est in dicendo. pulcherrimus, sed cum ~quitur, non cum affectatur *Quint. Inst.8.18*.

9 To follow the lead or guidance of, obey. b to follow the example of (a person); to copy (a person's action). c to follow the authority of (persons or writings, in giving information, etc.).

uos ~quor, patres conscripti, uobis obtempero *Cic.Prov.25*; graui ualeitudine adfectus uix corporis uiribus animum ~quebatur *B.Alex.44.1*; inuenietis omnia prospera euenisse ~quentibus deos, aduersa spernentibus *Liv.5.51.5*; dum timeo ne offenderem, ~cūsus sum hoc exigentem *SEN.Con.4.8*; primi mortalium quique ex his geniti naturam incorruptam ~quebantur *SEN.Ep.90.4*; quis labor hic superis cantus herbasque ~quendi. ? *LUCR.6.494*; qui tripodas laurusque ~qui. doctus *STAT.Theb.7.707*; sed non semper ~quendi sunt adfectus et plerumque consilium his praependendum est *Quint.Ded.3.66* (p.366.1.1); *PLIN.Ep.8.14.25*; (*intr.*) *poet.* stetit explicito prius agmine pubes, expertique simul, si tela artusque ~quantur *V.F.5.56*. b illi ad Caesarem legatos mittunt oppidoque recipiunt. hos ~quantur Byllidenses *CAES.Civ.3.12.4*; quis dubitet nomina tanta ~qui? *OV.Tr.2.442*; in senescamus, ut iuuenes ~quamur? *SEN.Ep.76.2*; *Tac.Hist.1.76*; *PLIN.Ep.5.3.4*; ~secundani. ~cūti sunt factum superiorum *B.Alex.54.3*; ~cūtos pauorem Aetolorum et ceteros socios *Liv.42.60.9*; mala consuetudine semper alienum laborem ~quendi *Quint.Inst.2.6.6*; ne crimina nostra ~quantur ex nobis geniti *Juv.14.39*; (*intr.*) ingeminant plausu Tyrii, Troesque ~quantur *VERG.A.1.747*. c ~cūsus. sum non dico Caecilium. (malus enim auctor Latinitatis est) *Cic.Att.7.3.10*; *Liv.26.49.3*; Demodamas. quem maxime ~quimus in his *PLIN.Nat.6.49*; *GEL.12.2.20*; ~anne ego. ~quar Sasernarum. ~libros. ? *VAR.R.1.2.22*.

10 To follow, act in accordance with, observe (a rule, standard, system, etc.). b to use as a guide in one's conduct, go by, bear in mind. c (leg.) *fidem alicuius* ~qui, to rely on a person's good faith; *nomen alicuius* ~qui, to accept someone's security for payment of a debt.

en, quouis auctoritatem ~quimini, qui propter mulierum cupiditatem ut mulier est ornatus *GRACCH.Ora.55*; hanc similitudinem scribendi multi ~cūti sunt *Cic.de Ora.2.53*; minimum ut ~quamur (i.e. on the lowest reckoning), quoniam ~cū med. duximus, accedant. ~HS *RE Ver.3.116*; quae re istum diem proba, itaque eundem ipse ~quantur *Adru.9.5.1*; optimus. ~quisque uir. me ~quitur ~quitur tum ~quid ~ad *Brut.1.8.1*; cum parentis ordinem cognouissent, hunc ~quebantur *Tim.47*; ~quingebatur ut extremam rationem belli ~quens quem plurimos collis occuparet *CAES.Civ.3.44.2*; quis exemplum uitam imperatores nostri ~qui uoluerint? *Nep.Ag.4.2*; ibi omnes ~quentes loci condidere urbem *Liv.5.34.9*; reges. domini rerum temporumque trahunt consiliis cuncta, non ~quantur 9.18.16; semel nobis esse statendum, quod consilium in illo ~quamur *Aug.in Saet.14.1*; non ~quentibus disciplinam. ignouit *VELL.2.114.3*; alter (sc. filius) annos ~quitur, alter (sc. pater) senectuti repugnat *SEN.Com.2.6.4*; heroum effigies, quales ab eo sunt traditae, ceteri. ~quantur *Quint.Inst.12.10.5*; in iis qui ad me tanquam Christiani deferabantur, hunc sum ~cūsus modum *PLIN.Ep.Tra.10.96.2*; ~quendam cuiusque ciuitatis legem puto *Tra.Plin.Ep.10.113*; si uero dissentunt, iudici licet quam uelit sententiam ~qui *GAUS Inst.1.7*; omnes eius auctoritatem ~cūti sunt *APUL.Fil.16*; L OGIVS PATROCLVS ~CVTVS PIKATREM COL CENIT HORTOS. DONAVIT *CIL.5.2176*; (*poet.*) numeris. ~quentibus astra (i.e. astronomical calculations) *STAT.Theb.4.11*. b alumnariis esse officium uerba et litteras ~qui, negligere uoluntatem *Rhet. Her.2.14*; eandem illam famam iudici corrupti ~cūti sunt *Cic.Cha.133*; beneficium ~quor, mihi crede, non causam

tum tonitru laeum bene tempestate ~ *LNN.A.11.52*
dies ad eam rem sumuntur ~ *VAR.K.2.11.9*; inde astra
lenissimo caelo ~ *O.* ad Hydruntum luidundi perueniunt
Cic.Fam.16.9.2; *Cic.Rep.1.23*; *LUCC.1.142*; ubi aepae astra
~ *a* floribus insidunt uariis *VERG.A.6.707*; *[Ili].3.6.3*
VITR.8.3.8; aether protinus ex illa parte ~ *us* erat *VO.F.6.3*
4.6; cum. ~ *a* nocte subito luna defecisset *V.MAX.8.1.1*
faciem ad ~ *an* ut subito mutatur dies *PHAE.D.1.7* (17/18)
~ *o* et puro die *SEN.C.1.7.2*; *LUCC.1.58*; non fit (fructa) nisi
inmoto aere et ~ *o* *PLIN.NA.17.222*; nemorum. arcana. ~
nigra die *STAT.Theb.12.233*; *SUET.T.4.10.1*; (*cf. in a seum*)
o nimium caelo et pelago confuse ~ *o*. Palinure *VERG.*
5.870; ~ *(as a title of Jupiter)* *CIL.6.4931*; *IOVI ~ o* *NVMVM*
ALBINUS EX VOTO 6.433.   *b* hic faucibus ~ *ust*, *istic* *ust*
inbreuis *PL.Mer.876*; unde ~ *as* uentus agat nubes *VERG.*
1.146; auster Africæ ~ *us*, aqulo nubilus *PLIN.NA.2.12*

euconotus (tribuitur) noto, cum ~ior fiat AMP.5.2; (cf.) qualis...hiems...plebem grandine (i.e. a shower of presents) contudit ~a STAT.SILV.1.6.24. c uapor is quem sol mittit lumenque ~um LUCR.2.150; postquam ex tam turbido die ~a et tranquilla lux redit LIV.1.16.2; ubi...cinget geminos stella ~a polos OV.FAST.6.718; si et occidit (sol) pridie ~um PLIN.NAT.18.342; (of a fire, cf. sense 3) cingunt ~um lactis focum uernae MART.3.58.22.

2 (of colours, liquids) Clear, pure, unclouded. inde nubilum trahi colorem aut pro claritate matutina ~um PLIN.NAT.9.107; quae (sc. aqua) tam candida, tam ~a LUCR.6.42.19.

3 (of countenance, disposition, etc.) Full of calm assurance, cheerful, unclouded, unruffled. b (of a period of time) free from trouble, unclouded. c (as a cognomen, esp. of Septimius Severus, a poet of Hadrian's time). tranquilla et ~a (frons) CIC.TUSC.3.37; CATUL.55.8; ausa et iacentem uisere regium uultu ~o HOR.CARM.1.37.26; ~a eius mens est nec quicquam incidere potest quod illam obducit SEN.CL.2.5.4; tunc neque more probo uideas nec uoce ~a. trepidare TITUS PERS.1.19; STAT.THEB.5.424; Hieron. tractare ~o imperio uulgiu pollens SIL.14.80; SUTR.AUG.79.1; uultu non quidem hilario, uerum paulo ~iore obiens. uidentium munia APUL.MET.8.7. b falsi amici ~o uitae tempore praesto sunt RHET.HER.4.61; placidum degunt aeuum uitamque ~am LUCR.2.1094; Capua, heu rerum seruare ~is inconculsa modum SIL.8.544; current albusque dies horaeque ~ae 15.53. c MAUR.1991.

Seres ~um, m. pl. Also sg. ~r. The inhabitants of a region lying beyond Scythia and India, the Chinese or neighbouring peoples. uellera...ut foliis depeccant tenuia ~res VERG.G.2.121; subiectos Orientis orae ~ras et Indos HOR.CARM.1.12.56; uela colorati qualia ~res habent OV.AM.1.14.6; ~res media ferme Eoae partis incolunt, Indi (et Scythae) ultima MELA 1.11; te (sc. Nilum)...uident priui, quaerunt tamen hi quoque, ~res LUCR.10.292; PLIN.NAT.6.54; 12.17; SIL.6.4; FLOR.EPIG.2.34(4.12.62); (sg.) quae...legit Eois ~r arboribus SEN.HER.4.667.

2 A breed of dog, perh. Tibetan mastiffs. sunt qui ~ras alant, genus intractabilis irae GRAT.159.

serescō ~ere, intr. [app. ser-(SERENVS)+-ESCO] To become dry. fluctifrago suspensae in litore uestes uescunt eadem dissansae in sole ~unt LUCR.1.306.

Sergianus ~a ~um, a. Of the Sergian gens; olea ~a, a variety of olive noted for its high oil yield.

in agro crasso et caldo oleam conditum. ~am, Colimianam...serito CATO Agr.6.1; PLIN.NAT.15.20.

Sergiolus ~i, m. A familiar dim. of the name Sergius. ~us iam radere guttur cooperat JUV.6.105.

Sergius ~a ~um, a.

1 The name of a Roman gens, esp. a C. Sergius Orata, a rich voluptuary of the early 1st century B.C. b L. Sergius Catilina, praetor 68 B.C., the leader of a conspiracy put down by Cicero.

a VAR.R.3.3.10; CIC.de Orat.1.178; Off.3.67; PLIN.NAT.9.168. b VELL.2.34.3; ASC.Tog.73.

2 Of or named after the Sergian gens or one of its members; tribus ~a, one of the thirty-five tribes of Rome; olea ~a = olea Sergiana (see SERGIANVS).

nec post Romam conditam praeter te tribulem quemquam tribum ~am perdidisse CIC.PAT.36; ASC.CORN.71; Lag.Pub.22(Font.149.p.113);—optime uapores sustinet Postia, trigus ~a (olea) COL.5.8.6.

sēria ~ae, f. [unkn.] A large earthenware storage vessel (app. smaller than a dolium). coquum percentabatur possentne ~ae feruere PL. Capt.9.17; TER.HAU.460; pernas salire sic oportet in dolio aut in ~a CATO Agr.162.1; VAR.R.1.55.5; LIV.24.10.8; in ~as singulas quae sint amphorarum septenem COL.12.28.1; PERS.2.11; sali sordido...serra ferrea secto, et in ~am coniecto FEST.p.158M; JULIAN.dig.50.16.206.

Sēribibi ~ōrum, m. [SERVS+BIPO+VS] 'The late-drinkers' (name of a drinking-club?). M. CERRINIUM VATIAM AED(ilem) o(ro) v(os) v(aciat)is ~i VNIVERSI ROGANT CIL.4.581.

sēricāria (sīr-) ~ae, f. [SERICVS+ARIA] A woman who deals in silk. THYMELE MARCELLAE ~a CIL.6.9892.

sēricārius (sīr-) ~a ~um, a. [SERICVS+ARIVS] That deals in silk. NEGOTIANS ~VS CIL.6.9678; 14.2793; 14.2812; (masc. pl. as sb.) 6.9890.

sēricātus ~a ~um, a. [SERICVS+ATVS] Clothed in silks. aliquando ~us et cycladatus (in publicum processit) SUTR.CAL.52.

serichatum ~i, n. [foreign] An unknown Arabian spice. ~um...in uincta additur ab aliquis PLIN.NAT.12.99; 13.18.

Sēricus ~a ~um, a.

1 Of or belonging to the Seres, Chinese. b (neut. pl. as sb.) silk garments, fabrics, etc. sagittas...~as HOR.CARM.1.29.9; ~us hostis PROF.4.3.8; oceano ~o PLIN.NAT.6.37. b quid releuant uariis ~a textilibus? PROP.1.14.22; SEN.EP.90.15; nec dentes aliter quam ~a nocte reponas MART.9.37.3; 11.8.5.

2 (of clothes, fabrics, etc.) Made of silk, silken.

libelli Stoici inter ~os iacere puluillios amat HOR.EPOD.8.15; ~as uestes...in quibus nihil est, quo defendi...pudor possit SEN.BEN.7.9.5; PLIN.NAT.21.11; MART.3.82.7; ~a pectore ponunt pallia STAT.SILV.3.4.89; QUINT.INST.12.10.47; ne uestis ~a uiros foedaret TAC.ANN.2.33; signa auro ~isque uexillis uibrantia FLOR.EPIG.1.46(3.11.8); FRO.AUR.1.p.120 (22N); sinu ~o progestans nucleos APUL.MET.6.28; (cf.) ~a (i.e. furnished with silk) nam taceo unsi carpenta nepotis PROF.4.8.23.

serics (~ēi), f. [SERO+IES]

1 A series of objects coupled to one another so as to form one continuous line; a row (of persons or things). b a line of people, etc., following in close succession, a file, procession. c a connected system (of roads, etc.).

~em aliam simul plurium nauium trahi LIV.30.10.18; complexus catenarum, quibus uinctus erat, ~em, illa illas inlinit capiti suo, ut...VELL.2.120.6; ex ferreis laminis ~e inter se conexas CURT.4.9.3; Pompei...acies...inlunxat in ~em nexis umbonibus arma LUC.7.493; squamarum ~e a cauda ad caput uersa PLIN.NAT.28.119; (of dancers holding hands) iuuenum ~es teneris immixta puellis ludit TIB.1.3.63; (of plaited hair) cum...capillus proluxa ~e porrectus dorsa permanat APUL.MET.2.9; ~custodiarum ~em recognosce SUTR.CAL.27.1; post hauc trecentarum urbium ~em PLIN.NAT.6.76. b longus ad manes propeperat ordo agminis maesti, ~esque tristes haeret STAT.THEB.12.541. 1.492; ~em...et dona triumphum mirantur STAT.THEB.12.541. c duae grandes uenae...discurrunt sparsaque ramorum ~a...omnibus membris uitalem sanguinem rigant PLIN.NAT.11.182; longe ~es porrecta uiarum STAT.SILV.3.3.102.

2 A continuous series of non-material things (events, periods of time, etc.), sequence, succession; per ~em, in succession.

tantum ~es iuncturae pollet HOR.ARS.242; ~es inuicta et nulla mutabilis ope inlanguit ac trahit cuncta SEN.EP.77.12; laeta dehinc ~es uariisq; ex ordine curis auctus bonos STAT.SILV.3.3.63; ad tantum nefas magna oportet ~e partiticia ueniat QUINT.DEC.377(418.1.22); (w. defining gen.) in casuum ~e alia uocabula non habere...de obliquis aliquem VAR.L.9.77; quoniam habet ~em quandam et ordinem contracti negotii confectio ipsa tabularum CIC.SCAUR.18; causarum ~em sempiternam FAT.20; innumera bilis amorum ~es HOR.CARM.3.30.5; ut non petisse Saguntinos sed rerum ~e...tractat ad id bellum uideri posset LIV.21.5.3; quartus ab his ~e temporis eipse fuit OV.TY.4.10.54; domesticae peregrinaeque historiae ~em V.MAX.1.pr.; dura ~es operis et longus...labor SEN.HER.0.1397; longa est ~es sed nota malorum STAT.THEB.2.267; indelessi sermonis aeterna ~ies APUL.MET.11.25; Phoenice...~e saeculorum antiquissima ULF.dig.50.35.1; (pl.) litium ~es ubique maiorem in modum excreuerant SUTR.PES.10; per ~em substitutos admittimus ULF.dig.37.11.2.4.

3 A line of ancestors or descendants.

et ~e fulcite genus PROF.4.11.69; digne uir hac ~e OV.PONT.3.2.109; si quis...deficiatur pecunia...aorum proaurumque ~e SEN.EP.76.12; cum Ptolemaeorum manes ~emque pudendam pyramides claudant LUC.8.696; Belusque parens omnique nepotum a Belo ~es SIL.1.88; longa Caesarum ~e tumentem (sc. Neronem) TAC.HIST.1.16.

serilia ~ium, n. pl. [SERO+ILIS] Plaited material, cordage.

suta lino et spartei ~ibus (alueus) PAC.TRAG.251; (misinterpreted as meaning a class of ships) ~ia Verrius appellatur putat nauigia...Liburnica, quae lino ac sparto condensatur FEST.p.340M.

sēriō, adv. [SERIVS+O] Not lightly or playfully, seriously, in sober earnest. b (in introducing a statement, to emphasize the earnestness of the speaker) seriously, honestly. ueror ~ NABV.COM.85; die opsecro hercle ~ quod te rogem PL.AS.29; EPUL.30.8; POEN.435; PS.340; id uero ~ triumphat TER.EU.393; misit porro orare ut uenirem ~ 528; parua nunc res et uix ~ agenda uideri possit LIV.4.25.13; cum ~ legationes audire coepisset 24.6.6; cum is uixidum ~ adnuisset 39.42.12; ~ iam rex...in regiam peruenit CURT.4.123; nihil illi uidebatur serium eorum quae ~ gerebantur SEN.DIAL.4.10.5; cuius uerba inserunt non eundem ~ ausim PLIN.NAT.17.267; 30.137; QUINT.INST.1.2.1; ludere me putas? ~ peto PLIN.EP.1.11.2; dominum...se posthac appellari ne a liberis quidem aut nepotibus suis uel ~ uel loco passus est SUTR.AUG.33.1; de scelere...quod ~ uindicandum est APUL.MET.3.8. b ~ edepol...metuo...ne uxor mea me extradat adibus PL.RUD.104.5; hercle uero ~, quamquam ego tibi uideor stultus, gaudere aliqui me uolo TRUC.92; TER.AUT.975; (disipi, in qus. or replies) ego eo quo me ipsa misit...ueror? ~ PL.CAS.790; ego istunc non noui adulescentem uostrum...ueror? TRUC.302.

sēriola ~ae, f. [SERIA+OLA] A small storage-jar. ~ae ueterem metuens deradere limum PERS.4.29; (used in burial) ~a PARVA TAM MAGNA TENERIS CIL.6.37965.

Seriphus ~ii, m. A native of Seriphos.

si ego ~ius essem CIL.Sen.8.

Seriphos ~i, f. One of the Cyclades, used under the empire as a place of exile for state criminals. OV.ARS.3.192; MELA 2.111; TAC.ANN.2.85; JUV.6.564; 10.170.

seriphum ~i, n. [Gk. σέριφον] A species of Artemisia found growing by the sea.

PLIN.NAT.27.53; 32.100.

seris (~idis), f. [Gk. σέρις] The endive, Cichorium endiuia.

serunt...his (sc. asneribus) herbam, quae uocatur ~is VAR.R.3.10.5; in Aegyptio cichorium uocant (intubum) quod aliustre est, satium autem ~im PLIN.NAT.20.73; 20.76.

sērisapia ~ae, f. [nonce-wd. fr. SERVS and SAPIO on anal. of Gk. σάπις] Wisdom that comes too late or after the event. ~a et contumelia PETR.56.8.

sēriū ~āre ~āui ~ātum, tr. [SE+RIVVS+O] To divert water.

FRON. AG. 115 (cf.).

sērius ~a ~um, a. [cf. perh. OHG swāri 'heavy', Goth. swers 'esteemed']

1 Weighty, important, serious. b (neut. pl. as sb.; also sg.) serious matters, business, etc.

res ~as omnis extollo ex hoc die in alium diem PL.POM.499; TER.EU.513; cum grauibus ~isque rebus satis fecerimus CIC.OFF.1.103; ite a me, ~a uerba, precor [LIL.3.6.52]; illum diem religiosum Carthaginiensibus ad agendum quicquam rei ~ae esse LIV.26.17.12; PETR.132.9; ne ~o quidem aut sollemni caeremoniarum aliquo apparatu PLIN.NAT.9.117; (seruus) uilissimus nec quicquam ~o ministerio accommodatus TAC.DIAL.29.1; qui in tanta re tam ~o tempore tam scurriliter iudat PLIN.EP.4.25.3; ~arum laxamenta curarum PAN.82.9; saepe in conspectu praeidentis...~ae quaestiones...habebatur SUTR.CAL.32.1; (in a pun) carmen seruum quidem fortasse, sed ~um APUL.FL.17. b quam multa ~a (solent esse in epistulis) neque tamen ullo modo diuolganda CIC.PHIL.2.7; ipse...loca atque ~a cum humilium agere SAL.FUL.96.2; posthabet tamen illorum mea ~a ludo VERG.EC.7.17; nulla coronata peragunt ~a fronte OV.FAST.5.341; uerecunda laxamus ~a mensa PERS.3.44; aleam...sorbiri inter ~a exerceat TAC.GER.24.3; JUV.6.018; (applied to a person) Encolpius quidem lector, ille ~a nostra, ille delicata PLIN.EP.8.1.2; ~studium uia, locum ~umque participauimus FRO.AMIC.1.p.286(174N).

2 Sober in character or appearance. b (neut. as sb.) gravity of expression or conduct. non ego te noui tristem saeuum ~um? AFRRAN.COM.233; incipis agere ~um, grauem [QUINT.]DECL.15.3; plerique ad cetera uisi minime ~i, in iudicando tamen asperi ferre FRO.AMIC.2.p.186(198N); amicos ~os aspernatur APUL.APO.98; (transf.) Tarquinium ore iam ~o atque attentiore animo sit GEL.1.19.8. b Ceres...explicit uino contractae ~a frontis HOR.S.2.2.125; leuiorem esse morbum cum risu quam cum ~o insanitum CELS.3.18.20.

sermō ~ōnis, m. [cf. perh. SERO] GENDER: fem. in CIL 10.2483.

1 Anything that one says, one's words, speech, talk. b (used to designate the Satires and Epistles of Horace, as discourses written in an ordinary conversational style; also app., to those of Lucilius).

fui fui foetet tuo' mihi ~o PL.CAS.727; suo mihi hic ~one arexit auri RUD.1293; atque eorum tibi lupum in ~one SIL.577; est enim actio quas ~o corporis CIC.DE ORAT.3.222; in ipso ~one hoc et uociferatione mortua est CLU.30; in re seuera...delicatum aliquem inferre ~onem OFF.1.144; nulla uiri speret ~ones esse fideles CATUL.64.144; Pompeius a prima adolescentia ~one iutorum similem fore se credens Alexandro regi SAL.HIST.3.88; iam iamque magis cunctantem flectere ~o cooperat VERG.A.12.940; HOR.CARM.3.3.72; neque illis sociorum...adolescent...~onem elicere...poterant LIV.9.6.8; OV.MET.11.174; ubi expeditior aliquid, quam sani fuit, ~o subitae loquacitas orta est CELS.2.7.24; quare...respicis famam et malignis ~onibus tangeris? SEN.DIAL.7.17.1; nec (cerebrum) corroboretur ante primum ~onis exordium PLIN.NAT.11.134; mox ut iactis ~onibus irae intumescere satis STAT.THEB.1.4.11; campum...patentem...alternare ~one terunt ACH.1.711; observandum...quo loco sustinendus...~o sit QUINT.INST.11.3.35; qui interfere nouissimis ~onibus uis TAC.AG.45.3; Sabinus et Atticus...nequaquam infesto ~one uultuque excipiuntur HIST.3.74; posse enim eodem Flacco interuenio ~ones commere ANN.2.28; hanc cunctationem sequens adolescentis ~o distinctit APUL.MET.2.30; quod uerbo tenus pronuntiatum est aduocare ~one finitur ULF.dig.21.1.19.2; (as uttered by a character in a play) CIC.FAM.9.22.1; in argumentis Caecilius poscit palmam ~onibus Plautus VAR.MEM.399; (transf., of a written discourse) plerique eorum in exteris terris nascuntur, nobis tamen consecretanda, quoniam de natura ~o, non de Italia est PLIN.NAT.21.52; (cf.) ut litterarum ego harum ~onem audio PL.P.99. b Alibi, nostrorum ~onum candida iudex HOR.EP.1.4.1; 2.1.250; hic delectatur Iambis, ille Bione ~onibus 2.2.60; SUTR.POEL.40(46R); ~cuius uultu ac facie, ludo ac ~onibus nostris uirginis hoc pretium...reddebamus LUCIL.1039.

2 A more or less informal address or speech. meos multos et illustres et ex superiore et ex aequo loco ~ones habitos CIC.FAM.3.8.2; dum de conditionibus inter se agunt longiorque consulto ab Ambrogio instituitur ~o CARS.GAL.5.37.2; QUINT.INST.11.2.24; apud senatum non compitior Galbae...quam apud militem ~o: Pisonis comis oratio TAC.HIST.1.19; ~oni, quem apud municipis meos habui bibliothecam dedicaturus PLIN.EP.1.8.2; placuit et modestia ~onis et ratio 3.4.4; 5.7.5; 9.13.17.

3 Exchange of talk between two or more speakers, conversation, dialogue. b a discussion on a literary, philosophic, scientific, etc., topic; a literary work cast in the form of such a discussion, a dialogue.

circumspicedum, numquid est ~onem nostrum qui aucupet? PL.MOS.473; quem cum istoc ~onem habueris procul

2 (astron.) The constellation Draco, be-

tween Ursa Major and Minor; the constellation Serpens, in the hand of Ophiuchos.

in summo per caudas earum (sc. arctorum). ~ns est porrecta Vitr. 9.4.6; Ov. Met. 2.173; flexu comprehendit alto ~ntis Cynusura Germ. Arat. 5.4; V. Fl. 2.65; ~urum medium (sc. Ophiuchus) ~ns sub pectora cingit Cic. Arat. 88; Vitr. 9.4.4; MAN. I.337; (w. ref. to both constellations) septentrionalis austrinae ~ntis PLIN. Nat. 2.93.

3 (app.) A maggot.

ut Pherecydes. ~ntium multitudine ex corpore eius erumpente expiraverit PLIN. Nat. 7.172; infandi morbi putredine in ~ntium scabiem solutum APUL. Flor. 15.

serpentigena ~ae, m. [prec. + GENVS] One born from a serpent; (in quot., applied to warriors who sprang up from the teeth of Cadmus' dragon).

uos ~is in se tera bella dedistis Ov. Met. 7.212.

serpentipēs ~edis, a. [SERPENS + PES] Snake-footed.

Harpys ~edesque Gigantas Ov. Tr. 4.7.17.

serperastrum ~i, n. [dub.] (app.) A kind of splint.

non sequitur, ut stulte faciant qui pueris in geniculis alligent ~a, ut eorum depravata corrigant crura? VAR. L. 9.11; (humorously) ~e ~is cohortis meae nihil est quod doleas. ipsi enim se conlegerunt admiratione integritatis meae Cic. Att. 7.3.8.

serpillum: see SERPVLLVM.

serpō ~ere ~si, intr. [cf. Gk. *ἐρπω*, Skt. *sarpati*] FORMS; ~sit = ~serit according to PAUL. Fest. p. 349M.

1 To move in a prone position, crawl (as a snake, etc.). b to move smoothly on, steal, glide.

~ere anguiculos, nare anaticulas. uidemus Cic. Fin. 5.42 alia animalia gradiendo alia ~endo ad pastum accedunt N. D. 2.122; ~entia saecula ferarum Lucr. 6.766; ~ere. Danai uidere draconem in platano Ov. Met. 12.13; ut. latens ima uipera ~it humo Pont. 3.3.102; Lucr. 9.728; himantopodes. ~uibos ~endo ingreditur natura sit PLIN. Nat. 5.46; Pro. Arat. 2.22(218N); (of a constellation) Hydra praecipiti lapsu flexo cum corpore ~ens Cic. Arat. 4.59(215); (in fig. phr., of literary style) professus grandia turget; ~it humi tutus nimium timidusque procellae Hor. Ars. 28. b est Ales ausis. quae uolat et ~ens geminis secat aera pinnis Cic. Arat. 28.2(48); Canis ad caudam ~ens prolabitur Argo 370(126); annua sol in quo concludit tempora ~ens Lucr. 5.692; cum canibus rabidas inter fera ~eret Prop. 1.13.7, 7.72; sola fallacem patriae ~ere dixit equum Front. 13.64; lacrimae. ~perarida ~unt uulnera Stat. Theb. 11.608.

2 To follow a course like that of a snake, wind. b (of the branches, stems, roots, etc., of plants) to extend in a serpentine manner, wind, twist, etc.

duplices uelut aere catenae. ~per lumina ~unt Cic. Arat. 2.49(15); tectis in mare ~it (Hister) aquis Ov. Tr. 3.10.30; quae (sc. fasces) arcis tractam ter uoluta. quasi in coelestem ~at Cels. 8.10.1.5; fratures caua conuale ~ens Sen. Oct. 284; fumus alte ~it in caelum Tr. 10.54; per. imas ~it (Rubicon) ualles Lucr. 1.215; Stat. Silv. 4.3.91; rituum quendam ~entis leniter aquae APUL. Met. 4.4. b quam (sc. uitem) ~entem multiplici lapsu et erratice Cic. Sen. 52; ut hedera ~ens uires arbores necat LAR. com. 122; hanc sine tempora circum inter uictorias hederam tibi ~ere lauros Verg. Ec. 8.13; pecudes. ~non sinunt herbarum radices ~ere et condensari COL. 2.17.6; rami in terra ~unt quini seni PLIN. Nat. 27.82.

3 (of physical phenomena) To gain ground gradually, creep on. b (transf. and fig., of abst. conditions, activities, etc.).

arbores quae in confinio natae in utroque agro ~unt VAR. L. 5.74; existit sacer ignis et urit corpore ~ens quamquam arripuit partem Lucr. 6.660; cum. ~ignis magnitudine uenti latius ~eret Cels. 6.10.1.3; priusquam dira per incautum ~ant contagia uulgi Verg. 6.3.469; flamma. ~per continua ~ens uno repente omnia incendio hausit Liv. 30.6.5; ultra enim non ~it uaporis uoluntas COL. 4.7.2; ut uirus ~ebat interius CALP. Decl. 13; (of ulcers, malignant growths, and sim.) Lucr. 5.3; ut. ~malum late solet immedicabile cancer ~ere Ov. Met. 2.826; ~entia ulcera oris Cels. 2.1.18; quaedam. ~nigrities (est), quae non sentitur, sed ~it 6.18.4; COL. 12.4.7.4; (pollui) cohibet uulnera prohibetque ~ere PLIN. Nat. 2.1.147; LAR. 206; cum. ~ia. ~ipso uultu ~oret atra iues Mart. 1.7.8.2; (uestrum p. p. as sb.) ad carcinomata quoque ac ~entia uale (oesyrum) PLIN. Nat. 30.113; (of sleep) somno. ~ente amputatur (memoria) 7.90. b si paulatim haec consuetudo ~ere ac prode coeperit Cic. Div. Cat. 68; ~it hic rumor Mur. 45; ~it. ~per omnia uitae amicitia Amic. 87; ~it. ~per agmina rumor Verg. A. 12.239; ne latius inclinatis semel ad defectum animis ~eret res Liv. 28.15.16; a singulorum. caedibus in exitia gentium (rabies, sc. tyrannorum) ~it Sen. C. 12.6.4; interius noua saepe adsiccat ~unt pignora conexas (i.e. steal closer to our hearts) Stat. Silv. 2.1.86; ~sit. ~latius in proximos belum Flor. Epit. 1.25 (2.9.4).

serpula ~ae, f. [prec. + VLA] A snake.

~a serpsit Mes. Rup. gram. 3; ~ae. ~quas nunc serpentes dicimus PAUL. Fest. p. 349M.

serpullum ~i, n. Also ~yl-, ~il-. [cf. Gk. *ἐρπυλλος*; initial s- on anal. of SERPO: *ἐρπω*] Any sort of thyme, esp. the wild, creeping kinds.

~a eam pellem et far et salem et ~um, haec omnia una conterito cum uino Cato Agr. 73; Cels. 3.10.2; ad capitis dolorem. ~bene facit ~i pondo quadrans LAR. I. 3 Thestylis. ~alia ~umque herbas contundit olentis Verg.

Ed. 2.11; G. 4.31; ~o et sisymbrio montes plerique scatent PLIN. Nat. 19.172; ~um a serpendo putant dictum, quod in siuestri euenit. ~nam satium non serpit 20.245; (assoc. particularly with Attica) Atticis. ~thymum ~umque Hymetium ruminantibus uicis Fro. Arat. 1.3.304(106N). ~a faonio usque ad arturi exortum recte ~um e seminario transferi VAR. R. 1.3.2; COL. 9.4.6.

serra ~ae, f. [dub.]

1 A saw; ~am ducere, to pull the saw back to one's own side; (in fig. phr.) to keep one's end up in an argument.

membra exsiccum ~a PLIN. Ar. 42; Cato Agr. 14.3; ne stridorem quidem ~ae (audiunt) Cic. Tusc. 5.116; Lucr. 2.410; argutae laminae ~ae Verg. G. 1.143; quod (genus tofi). ~a dentata ut lignum secatur Vitr. 2.7.1; Ov. Ib. 496; Sen. Ep. 90.9; arborem, quam inserere uoles, ~a diligenter exsecato COL. Arb. 26.3; ~arum. ~dentes (iuridia, sc. woods) replent aequalitate inerti PLIN. Nat. 16.227; 36.51; MART. 14.143.2; multos honesti ordinis. ~medios ~a dissecuit Suet. Cal. 27.3; (transf.) habere amicum nolo. subtili, cui ~a lumbis, cuspis eminet culo MART. 11.100.4; (cf.) rastelli ut ipices ~ae leues VAR. L. 5.136; ~qui, secus siquid diceret de iis, gentilitatis causa. ~tecum duceret ~am R. 3.6.1.

2 A saw-fish.

rerum. ~simulacra inesse (in mari) licet intellegere inuentibus uiam, gladium ~as PLIN. Nat. 9.3; 32.145.

3 (app.) A serrated battle formation.

sue. ~opus sit cuneo aut globo aut forcipe aut turribus aut ~a, uti adoriare Cato Mil. 11(J); GEL. 10.9.1; (explained differently by Festus) ~a proliari dicitur, cum assidue accedat recediturque, neque uallo consistit tempore Fest. p. 344M.

serraculum ~i, n. (dub. word in Ulpian, explained by glossator as 'steering-oar'.)

parui refert nauem immittendo aut ~um ad nauem duendo an tua manu damnum dederis Ulp. dig. 9.2.29.2.

serracum ~i, n. Also sarr-. [prob. Illyrian] A kind of waggon.

~a cum tibi tua cognatio ~o aduehatur Cic. Pis. fr. 15; Vitr. 10.1.5; longa coruscata ~o ueniente abies Juv. 3.255; (humorously applied to Charles's Wain) frigida. ~pigi ~a Bootae 5.23. ~construnt carros et ~a crebra disponunt SIS. hist. 61.

Serranus ~i, m. A cognomen in the gens Atilia, supposed to have been first given to an Atilius (prob. C. Atilius Regulus, cos. 257 B.C.) who was called from his farm to the consulate.

non ille ~us ab aratro Cic. Sen. 72; te sulco, ~e, serentem Verg. A. 6.844; serentem inuenirent dati honores ~um, unde et et cognomen PLIN. Nat. 18.20; (transf., in pl.) ~os Curiosque tulit (Taurus) MAN. 4.148; ~a Atilius C. F. C. N. ~us Fast. Cos. Cap. 18b(CIL 1. p. 25); ~i Domestici filii funus Cic. Q. fr. 3.8.5; (the name of an otherwise unknown poet) Juv. 7.80.

serrarius ~i, m. [SERRA + ARIVS] A saw-maker or grinder.

in his quae me sine auocatione circumstrepunt. ~pono. ~fabrum iniquum et ~um uicium Sen. Ep. 56.4; STATIUM ~IORVM AVGVSTORYM CIL 2.1131; CONLEGII SECTO(RVM) ~IVM 6.9888.

serratim, adv. [SERRATVS + IM] In the form of a saw.

intorsus. ~coniuncta muro ~struant Vitr. 6.8.7.

serratula ~ae, f. [next + VLA] = VETTONICA. PLIN. Nat. 25.84.

serratus ~a ~um, a. [SERRA + -ATVS?] Toothed like a saw, serrated. b (masc. sg. as sb.) a coin with notched edges.

feramentum. ~imis oris ~um Cels. 8.3.1; unus (anser). ~non dubitauit crux meum ~o uexare morsu Petr. 136.4; ~orum dentium carniora sunt omnia PLIN. Nat. 10.199; 18.97; folia sunt. ~oblonga, ~o ambitu 25.66. b pecuniam probant ueterem et diu notam, ~os bigatosque Tac. Ger. 5.3.

serrula ~ae, f. [SERRA + VLA] A small saw. ex omni parte dentatam et tortuosam. ~am Cic. Clu. 180; id (sc. os) ~a praedicendum est Cels. 7.33.2; (used as a scraping instrument) incurum bacillum, in quo sit extremo ~a ferrea VAR. R. 1.50.2; (used in pruning) iuxta aliquem nodum ~a a desecato (uineam) COL. Arb. 6.4.

serta ~ae, f. [pple. of SERO?] 1 A garland, festoon.

Aonia crinem circumdata ~a CORN. Sev. poet. 3; cum tua praependent demissae in pocula ~ae PROP. 2.33.37; 4.6.3 (s. n.).

2 ~a (Campanica) = SERTVLA Campana.

~am Campanicam P. V. bene odore casto Agr. 107.1; suffito ~a et schoeno (testam) IX.3.1.

serta ~o ~orum, n. pl. [pple. of SERO?] Chains of flowers, garlands, festoons.

si coronas, ~a, uingenta iusserit ancillam ferre Veneri PL. Ass. 803; conferti cibo, ~is redimiti Cic. Catil. 2.10; CATUL. 6.8; exclusus amator linina. ~is operit Lucr. 4.1178; Verg. A. 4.202; annua constructo ~a dabit tumulo Tib. 2.4.48; cornua ~is inpendenda nouis (praebet) Ov. Met. 2.867; MEIA 3.37; festa coronato non pendit limine ~a Lucr. 2.354; PLIN. Nat. 21.3; de Maenalia uoluerit Tegetionis umbra ~a ferunt Stat. Silv. 1.2.10; APUL. poet. 4.1(A pol. 9); (transf.) coma uiperis substripta horrida ~is Lucr. 6.656; (of a garland of verse) posse demum. ~Musis. ~uacare scimus et haec etiam ~a placere tibi MART. 8.82.4.

Sertorianus ~a ~um, a. Of or associated with Sertorius; (masc. as sb.) a partisan of Sertorius.

~os milites Cic. Ver. 5.72; Hispaniarum uectigal temporibus ~is nullum fuit Agr. 2.83; V. Max. 5.5.4; ~a arma Sen. Ep. 94.64; bellum ~um Flor. Epit. 2.10(3.2.2.1); ~illum Herennium ~um fuisse abs te. ~probari uolo Cic. Ver. 5.155.

Sertorius ~a ~um, a. A Roman gentile name, esp. of Q. Sertorius, who fought a guerilla war in Spain against the forces of Sulla and the Senate c. 80-72 B.C.

SAL. Hist. 1.104; VELL. 2.30.1; Lucr. 8.809; Tac. Hist. 4.13; AMP. 18.17.

sertula ~ae, f. [SERTA + VLA] ~a Campana, a fragrant plant = MELIOTOS.

meliotum, quod ~am Campanam uocamus PLIN. Nat. 21.53; (used medicinally) ~a Campana in mulso cocta Cels. 5.22.2; LAR. 220; 258.

serua ~ae, f. [SERVVS?] A female slave; (leg.) ~a poenae, a woman condemned to a term of slavery as a punishment for crime.

ex ipsa, opsecro, exquaeritote: ego ~a sum PL. Cist. 765; Poen. 1201; Seruius Iulius, quem serunt ex ~a Iarquinensi natum Cic. Rep. 2.37; quae tibi incundo famularer ~a labore CATUL. 64.161; Verg. A. 5.284; ~a Briseis niueo colore mouit Achillem Hor. Carm. 2.4.3; Liv. 1.39.5; ~a, albescentes inuertes lanas murice Gaetulo docta SIL. 16.568; GEL. 12.1.17; si stuprum ~a passa sit PAUL. dig. 47.10.25; (cf.) (clonae) abiturae congregantur in loca certa comitaeque sic, ut nulla generis sui reliquatur nisi captiua ~a PLIN. Nat. 10.61; (appos.) matre ~a creatum Flor. Epit. 1.1(6.1); (poet.) te (sc. Fortunam) semper antequam ~a (v. l. saeula) Necessitas Hor. Carm. 1.35.17; ~i statulibera ~a poenae facta sit Ulp. dig. 40.7.6; 48.20.5.

seruabilis ~is ~e, a. [SERVO + -BILIS]

1 Capable of being saved.

tutare caput nulli ~e, si non qui mersit Stygia subleuet illud aqua Ov. Tr. 4.5.21.

2 Capable of being kept for a long time, durable, long-lasting.

ambrosia (uua). ~sine ullis uasis in uite ~is PLIN. Nat. 14.40.

seruans ~ntis, a. superl. ~ntissimus. [pple. of SERVO] (w. gen.) Ready to maintain (a law or principle).

iustissimus unus qui fuit in Teucris et ~ntissimus aequi Verg. A. 2.427.

seruatiō ~ōnis, f. [SERVO + -TIO] The maintenance, observance (of a practice).

quam perpetuam ~onem meam quaedam necessitas rupit PLIN. Ep. Tra. 10.120.1.

seruator ~ōris, m. [SERVO + -TOR]

1 A saviour, preserver.

hominum ~or PL. Ps. 873; ciuem ~oremque rei publicae Cic. Pis. 34; mei ~orem capitis Planc. 102; Romulidarum arcis ~or candidus anser Lucr. 4.683; PROP. 4.6.37; uiolatum Capitolium esse sanguine ~oria Liv. 6.20.16; Polybius eum. ~tradit. ~deos ~ores suos senatum appellasse 45.44.20; Sen. Con. 9.1.6; si seruasti me, non ideo ~or ea Sen. Ben. 2.18.8; Peucestes, Alexandri Magni ~or PLIN. Nat. 34.67; Stat. Theb. 10.684; (as a title of Jupiter) ~or Iuppiter Germ. Arat. 410; IOVI OPTIMO MAXIMO ~ORI CONSERVATORI CIL 9.4852.

2 An observer; one who keeps watch or guard.

doctus. ~taciti ~or Olympi Lucr. 8.171; ~orem. ~cruentum Bebyrici memoris Stat. Theb. 3.352; arcis litoreae ~or Abas Ach. 1.702.

3 One who observes or maintains (a rule of conduct or sim.).

iustitiae cultor, rigidi ~or honesti Lucr. 3.389.

seruatix ~icis, f. [SERVO + -TRIX]

1 A (female) preserver, protectress.

o mea Bacchi! ~ix mea Ter. Heo. 856; omnem naturam esse ~icem sui Cic. Fin. 5.26; per. ~Pelasgas ~ix urbes matrum celebrabere turba! Ov. Met. 7.50; Stat. Theb. 5.672; ~icem. ~Medusam pectoris incussa mouit Tritonia parma 12.606; (as a title of goddesses) PROSERPINA ~ICI CIL 2.145; FORTVNAE ~ICI 7.296.

2 That which preserves or maintains (a state, condition).

abstinentia. ~quam uult esse ~icem conuenientiae eorum quae natura recta prauaque sunt in homine APUL. Fl. 2.6.

Seruianus ~a ~um, a. Named after a Servius; actio ~a, an action for the possession of a hypothec or a pledge; (sim. iudicium ~um); also, an action for the possession of a bankrupt's estate by its purchaser.

si creditor ~a actione pignus a possessore petierit GAIUS dig. 20.6.2; qualicumque in rem actione, etiam pignoratitia ~a sine hypothecaria Ulp. dig. 10.4.3.3; (w. ellipsis of actio) ~a potest ei homo auocari 20.1.10; ~erit eis descendentum ad ~um iudicium 43.33.2; ~superior. species actionis, qua ficto se herede bonorum emptor agit, ~a uocatur GAIUS Inst. 4.35.

Seruilianus ~a ~um, a. Named after a Servilius; lacus ~us = lacus SERVILIUS; horti ~i, some pleasure-gardens in the south of Rome.

uideant. ~supra ~um lacum. ~senatorum capita Sen. Dial.

1.3.7;—*PLIN. Nat.* 36.23; *Tac. Ann.* 15.55; sumpto a Lucusta ueneno. .transiit in hortos ~os *Suett. Nero* 47.1.

seruiculus (-col-) ~a ~um, a. [next + -CVLVS] Mean and cringing.
prosedas. .miseras schoeno delubatas ~as sordidas *Pl. Poen.* 267.

seruilius ~is ~e, a. [SERVVS + -ILIS] 2

1 Of, belonging to, or involving a slave or slaves.

~es nuptiae *Pl. Cas.* 68; ueste ~i nauem conscendit *Cic. Pis.* 92; cuius a ceruicibus iugum ~e deiecerant *Phil.* 1.6; de uxoriis in ~em modum quaestionem habent *Cass. Gal.* 6.19.3; feci ~ia. officia *PROP. 4.4.7*; triginta milia ~ium capitum dicuntur capta *Liv.* 27.16.7; ~em comitatum 38.51.12; SICILIAM ET SARDINIAM OCCUPAS BELLO ~i *Aug. Ann.* 5.34; cellis ~ibus extracta corpora *V. Max.* 7.6.1; ad munia haud multum ~ibus ministeris abhorrentia *Curt.* 8.6.2; ~e obsequium *Sen. Ben.* 1.2.5; expauit ~e nefas *Luc.* 10.453; ~ora ei amore obicere *Tac. Ann.* 14.60; primum ~e bellum. in ipsa uere temptatum est *Flor. Epit.* 2.7 (3.19.2); *PLIN. Pan.* 42.3; *AMP.* 41; ~es et liberae personae *GAIUS Inst.* 1.120.

2 (of character, actions, etc.) Slavish, servile, mean, ignoble.

qui praedia uendit, nil ~e gulae parens habet? *Hor.* S. 2.7.111; minime ~em indolem *Liv.* 3.5.6; nullius ~is sententiae sponte auctor *Tac. Ann.* 6.10; usque ad ~em patientiam demissus *14.26*; Marius ~is fuga exemit *Flor. Epit.* 2.9 (3.21.8); iratum ~ibus precibus propitiare *APUL. Met.* 6.1; (of persons) si ista. .aut serua aut ~is est *GEL.* 12.1.17.

seruilitas, adv. [prec. + -TER] 3

1 As done or suffered by a slave, like a slave.

~e facti domonium consulatumus *Petr.* 117.6; quibus (sc. teneratoribus) in terga quoque ~e saeuientibus *FLOR. Epit.* 1.17 (1.23.1); in. isto saxeo carcere ~e clausa *APUL. Met.* 4.24.

2 In a slave-like spirit, servilely.

ne quid ~e inuolueretur faciamus *Cic. Tusc.* 2.55; *Tac. Hist.* 1.36.

Seruilius ~a ~um, a.

1 The name of a Roman gens (for exx. see also CAEPIO, CASCA).

~us Ahala Sp. Maelium nouis rebus studentem manu sua occidit *Cic. Catil.* 1.3; mactate uirtute. C. Seruili, esto liberata re publica *Liv.* 4.14.7; Seruili Glauca. .furor ~. armis compescuit (Marius) *VELL.* 2.12.6;—(com.) ~am, Bruti matrem *NEP.* 11.14.

2 Of or named after a Servilius; the name of var. laws; lacus ~us, a reservoir in Rome at the entrance to the *Vicus Iugarius*.

~a familia iustitiae in fastis *PLIN. Nat.* 34.137; ~suasit ~am legem Crassus *Cic. Brut.* 161; cum. rursus ~ae leges senatus iudicia redderent *Tac. Ann.* 12.60; ~multos caecos non ad Trasumenum lacum, sed ad ~um uidimus *Cic. S. Rosc.* 89; *Fest.* p.290M.

seruiō ~ire ~iui or ~il ~itum, intr., (tr.). [SERVVS + -IO] FORMS: ~ibam, etc. (impf.) *PL. Capt.* 247; ~ibo, etc. (fut.) *PL. Per.* 628, *TER. Hec.* 495; etc. CONST.: normally w. dat., or absol.; w. cogn. acc. (1, 4); app. w. dir. acc. (4).

1 To serve (a master) in the capacity of slave (used of *addicti* as well as true slaves), wait on, be the servant of. b (transf., of a lover; of a worshipper).

(w. dat.) ~ire amanti miseria est *Pl. Poen.* 820; *Ps.* 520; *TER. Hec.* 32; qui minus quam Hercules ~iuit Omphalae? *Eu.* 1009; non ego. .Graia ~itum matribus libi *VERG.* A. 2.786; *STAT. Silv.* 5.79; ~isse eum Pisauri dominis duobus *QUINT. Inst.* 7.245; *Juv.* 12.106; cum lunapani ~ierit (puella) *APUL. Met.* 7.9; (poet.) omnibus tibi ~iet arbor *OV. Met.* 13.820; (in fig. phr.) domum ferre non potuimus, conseruio ~imus *Cic. Fam.* 12.3.2;—(absol.) geminum. fratrem ~ire audiui hic meum *Pl. Per.* 695; si quis apud nos ~isset ex populo foederato seque liberasset *Cic. de Orat.* 1.182; Karthaginienses multi Romae ~erunt *Tusc.* 3.53; pergunt domos eorum annis quod quisque ~ierant *Liv.* 2.22.6; *OV. Fast.* 6.669; apud quadraginta ~iui *Petr.* 57.9; aliud est seruum esse, aliud ~ire *QUINT. Inst.* 5.160; fercula copiosa mibi ~iente. subministrantur *APUL. Met.* 3; (cf.) non sibi sed domino gratis est quae ~i egestas (i.e. the poverty of slaves) *Luc.* 3.58;—(w. cogn. acc.) sed is priuatum seruutem ~it illi an publicam? *PL. Capt.* 334; quorum maiorum nemo seruutem ~iuit *Cic. Top.* 20; *Liv.* 40.18.7; serui. .qui tibi iustam seruutem ~iret *APUL. Met.* 4.28; est sane melius talem. ~ire seruutem *APUL. Met.* 12.18. b illine audeant id facere quibus ut ~iant suos amor cogit? *Pl. Ps.* 205; illae non ille puellae ~ire. dignior *Tib.* 3.12.10; (cf.) Veneri cum fertur aperte ~ire aeternis non puidisse deos *Tib.* 2.3.30;—cum cooperis deae ~ire *APUL. Met.* 11.15.

2 (of states or individuals) To be politically subject.

(w. dat.) non sine causa maiores suos. ~ire populo Romano quam imperare aliis maluisse *Cic. Man.* 41; ~itum ad eam diem aut Carthaginiensis ubi Romanis *Liv.* 29.1.23; roga. Cicero, exora unum ut tribus ~ias *Sen. Suas.* 6.9;—(absol.) ~i. Cantabersera domitus catena *Hor. Carm.* 3.8.21; non ~ituri maeret Cato fata nepotis *Luc.* 6.790; ferocissimas. .gentes. multo labore. ~ire docuerunt *FLOR. Epit.* 1.33 (2.17.8);—(poet.) Phrixum mare scindit Caphereus, ~it hoc Austro latus *Sen. Her.* 0.777; (*hyperb.*) ~it nunc haec (arbor) ac tributa pendit cum sua gente *PLIN. Nat.* 12.112;—(transf.) populo, qui stultus honores saepe dat indignis et famae ~it ineptus *Hor.* S. 1.6.16; excessit filius tuus terminis, intra quos ~itur, exceptit illum magna et aeterna pax *Sen. Dial.* 6.19.6; legesque, quibus ipsa (natura) ~iat *PLIN. Nat.* 2.77.

3 To put one's self at the service of, labour for (countries, individuals, etc.). b to devote oneself (to an occupation).

(w. dat.) populo Romano adhuc ~ire non destitit *Cic. Q. Rosc.* 23; cum optimus quisque maxime posteritati ~iat *Tusc.* 1.33; diligentibus amicis famaeque ~iens *Nep. Them.* 1.3; tuentibus urbem opera quoque militari laborandum ~ientidumque rei publicae erat *Liv.* 5.10.5; bonum. principem. .senatui ~ire debere et uniuersis ciuibus *Suett. Tib.* 29; ne. .mortuo. asino ~ientes fugam morarentur *APUL. Met.* 4.5;—(w. abs. subj.) operam. ciuitatibus ~ientem *QUINT. Decl.* 298 (p.179.5). b qui. fructibus rusticis ~iunt *Vitr.* 6.5.2; nauicularii, qui annonae urbis ~iunt *CALL. dig.* 50.6.6 (5.5).

4 To act in subservience, subordinate one's actions (to any interest, demand, etc.). b to act as though bound (by terms, etc.), adhere (to).

(w. dat.) eius studio ~ire addeceat *PL. Am.* 1004; iustumst ~it tuos tibi seruos tuo arbitratu ~iat *Bac.* 994; abii concedens uobis et rei ~iens *TER. Hec.* 224; matris ~ibo commodis 495; liber is est existimandus qui nulli turpitudini ~it *Rhet. Her.* 4.24; Asiaticos maxime numero ~ientes *Cic. Orat.* 230; petitioni tuo animo ~ire. .non licebat *Ver.* 24; non parebo dolori meo, non iracundiae ~iam *Prov.* 2; ut ualeudini tuae. .diligentissime ~ias *Q. fr.* 1.1.46; cupiditatibus iis quibus ceteri ~iunt imperant *Amic.* 82; siue etiam acribus Vari ~iunt (i.e. tell him what he wants to hear) *CAS. C.* 2.27.2; qui. suo etiam priuato compendio ~iebant 3.32.5; blandus, temporibus callidissime ~iens *Nep. Alc.* 1.3; *PROP.* 1.7.7; ~it officio spiritus iste tuo *OV. Tr.* 5.9.38; semper. .aut belli aut pacis ~iit artibus *VELL.* 1.13.3; cum Parmenionem. .laudat, suae ~it causae *Curt.* 8.8.5; alius abdomini ~it *Sen. Ben.* 7.246; partem leguminis. .effudit iussitque me diligenter purgare. ~io ego imperio *Petr.* 135.5; nec tantum nugas ~iet ille (sc. librarius) meis *MART.* 2.1.6; *QUINT. Inst.* 9.4.144; *Cic. Dial.* 10.1; semet ipsum. .dignitati difficile ~ire *Fro. Agr.* 2.2.110 (160N); durissimum casu meo ~iens *APUL. Met.* 3.26;—(w. cogn. acc.) tuis ~iui seruutem imperis *PL. Trin.* 302; nos. qui doctorum auribus seruutem ~iendae nosmet dedimus *Fro. Agr.* 1.8 (65N);—(w. acc. of dir. obj.) modice atque parce eis ~iat cupidines *TURP. com.* 39; 99. b (w. dat.) utrum quantitati contractus debeat (iudex) ~ire an uel excedere uel minueri quantitate debent *Ulp. dig.* 13.4.2.8; in re. .dubia melius est uerbis edicti ~ire *Liv.* 1.1.20.

5 (of inanim. subjs.) To be at the service of (a person or thing), be employed (for). b to serve (for), do duty (as).

(w. dat.) compositio. .quae tota ~it grauitati uocum aut suauitati *Cic. Orat.* 102; *OV. Hal.* 97; pecuniam, quae Fabiae genis splendori ~ire debebat *V. Max.* 3.5.2; famam quae uix uilius principibus ~it *Sen. Cl.* 1.10.2; ut una uitis octo ~iat palmitibus *COL.* 4.2.2; utraque tabulata gallinis ~ire debent 8.3.3; cum. .eadem. materia et cibis et probis ~iat *PLIN. Nat.* 33.152; dominis parantur ista, ~iunt uobis *MART.* 10.30.29; regionibus quibus singulae (aquae) ~iebant *Fron. Agr.* 8.7; ut. .Marcia (aqua) potui tota ~iret 92; (hereditas) tota funeri ~iet *PLIN. Pan.* 40.1; (absol.) haec longe ferrata domus ~ire iubetur *Juv.* 7.41. b etiam si publico (tineri) ~iat (lines) *Fron. Agr.* p.5; coronae. quae (e) limitibus ~iunt *Hvg. Agr.* p.76; *Hvg. Gr. Agr.* p.134.

6 (leg., of landed property) To be subservient (to another man's rights), be subject to a servitude. b (of lands) to be subject to (a rent).

fundum. ~ientem dotali praedio *JULIAN. dig.* 23.5.7; si aedes tuae aedibus meis ~iant, ne altius tollantur *GAIUS Dig.* 8.2.6;—(absol.) cum. .Gratidianus aedis Oratae uendisset neque ~ire quandam earum aedium partem in municipi lege dixisset *Cic. de Orat.* 1.178; *AGR.* 3.9; *Off.* 3.67; si tibi libere praedium tradidero, cum ~iens tradere deberem *PAUL. dig.* 19.1.8;—(in fig. phr.) diuersis ~it sua terra fenestris *STAT. Sil.* 2.2.75; piscinam, quae fenestris ~it ac subiaceat *PLIN. Ep.* 5.6.23. b in his (agris) qui uicgalibus ~iunt *Hvg. Agr.* p.80.

seruitium ~i(i), n. [SERVVS + -ITIVM]

1 The condition of being a slave or servant, slavery, bondage.

hoc tibi pro ~io debet *TER. Am.* 675; tam graue ~ium, tam duros passa labores *Cris.* 291; ductum se ab creditore. .in ~ium *Liv.* 2.23.6; quosdam e clade Variana quadragesimum post annum ~io exemerant *Tac. Ann.* 12.27; familiae appellatione omnes qui in ~io sunt continentur, etiam liberi homines, qui ei bona fide seruunt, uel alieni *Ulp. dig.* 21.1.25.2; (in fig. phr.) animum, quem dominari decebat, ~io oppressore *SAL. Rep.* 1.8.2;—(poet., of animals) ubi libera colla ~io adseruit *VERG. G.* 3.168; *OV. Mek.* 3.16;—(transf., of the bondage of lovers, clients) nec fugiam notae ~ium dominae *Tib.* 3.19.22; lunine summoveor, perierunt tempora longi ~ii *Juv.* 3.125.

2 Political subjection, servitude. b the characteristic quality of a subject, servility.

neque desistam abstrahere a ~io ciuitatem nostram *BRUT. ad Brut.* 1.16.9; hoc a Sulla paratum ~ium *SAL. Hist.* 3.48.1; nec posse ab una natione totius orbis ~ium depelli *Tac. Hist.* 5.25; Romae ruere in ~ium consules, patres, eques *Ann.* 1.7; 2.73. b familiaritate Claudii turpe in ~ium mutatus *Tac. Ann.* 6.32; 14.13; Neroni, qui saepius libertatem Senecae quam ~ium expertus esset 15.61.

3 (concr.) a (sg.) A body of slaves, or the slave class. b (pl., usu. collect. or generically) slaves.

a ita nunc mos uiget, ita nunc ~iunt *PL. Cur.* 300; coemptum esse in Sicilia moueri aliquot locis ~ium suspicio *Cic. Ver.* 5.9; *Har.* 25; *Rep.* 3.16; gladiatores, qui ~io Blaesi erant *Tac. Ann.* 1.23; calonium ~iique. .(pars) tertia *VELL.* 2.82.3; interea totum eis ~ium hilares sunt atque epulantes *APUL. Fl.* 23. b sollicitantur Allobroges, ~ia excitantur *Cic. Catil.* 4.4; *Flac.* 97; hortatur ut ~ia manumitterent *B. Afr.* 88.1; *SAL. Cat.* 24.4; primo in agrestes ingruerant (morbi) ~iaque *Liv.* 4.30.8; 31.40.4; *VELL.* 2.73.3; ~ia sic

trunculum contemunt ut senem *COL. Tr.* 1.3; sunt. .fuci. .quasi ~ia uerarum apium *PLIN. Nat.* 11.27; 33.23; *SIL.* 10.642; complentur templis pessimis ~iorum *Tac. Ann.* 3.60; *Suett. Nero* 22.2; (*hyperb.*) ~ia regum superborum, suae libertatis immemores alienam oppugnant uenire *Liv.* 2.10.8;—(of individual slaves) Menas et Menecrates, foeda ~ia quos classi praefecerat *FLOR. Epit.* 2.18 (4.8.2).

Seruitius ~a ~um, a. uinum ~um, A kind of South Italian wine.

longiquiora (uina) Italiae ab Ausonio mari non carent gloria, Tarentina et ~a *PLIN. Nat.* 14.69.

? **seruitrix** ~icis, f. [SERVIO + -TRIX] A servant-girl.

uir summe populi, stabulum ~icium (v.l. -tium), scortorum liberator *PL. Per.* 418.

seruitus ~utis, f. [SERVVS + -TVS] FORMS: gen. pl. regularly ~ulium.

1 The status or functions of a slave or virtual slave, bondage, servitude; ~us poenae, enslavement for serious crimes, 'penal servitude'. b (applied to the condition of wild creatures in captivity). c (concr.) slaves collectively, a body of slaves.

quod ~utem di danunt lenoniam puero *PL. Ps.* 767; ut semper tibi apud me iusta et clemens fuerit ~us acis *TER. Am.* 36; (mulierem) ipsam Veneri in ~utem adiudicat *Cic. Div. Cae.* 60; socios nostros in ~utem abduxerunt *Ps.* 84; plerique (Galli). .sese in ~utem dicant nobilibus *Cass. Gal.* 6.13.2; patre C. Seruilio et C. Lutatio ex ~ute post sextum decimum annum receptis *Liv.* 30.19.7; ipse me dedi in ~utem *Petr.* 57.4; industria, per quam exierit (libertini) de ~ute *QUINT. Inst.* 1.1.1.88; *Tac. Ann.* 13.27; sub poena perpetuae ~utis *Suett. Tib.* 36; qui. pro seruis ~utem seruierunt *Leg. pub. (Font. iur. p.475)*; (cf.) sunt quos ingratum superiorum cultus uoluntaria ~ute consumat *Sen. Dial.* 10.2.1; (w. dependent dat.) opulento homini hoc ~us dura est *PLIN. Nat.* 166; (as a term of abuse) leno te argentum poscit, solida ~us *Per.* 425;—(transf.) an non est omnis metus ~us? *Cic. Parad.* 41; animam solum legibus ~utis humane *Sen. Ep.* 65.20; ut se ipsi homines ad ~utem iuris adstringerent *QUINT. Inst.* 2.16.9;—(fig.) uideo autem, quam malam. ~utem seruutis sit, quem uoluptates doloresque. .aeternis possidebunt *Sen. Dial.* 7.4.4; nix. .peruenit usu et cotidiana stomachi ~ute, ut aquae locum obtineat *Nat.* 4.13.11;—numquid ~us poenae extinguit ius patronatus *Ulp. dig.* 48.23.1.1. b siluestres gallinae, quae rusticae appellantur, in ~ute non fetant *COL.* 8.2. C a quo. .pilleum ~uti ad arma capienda ostentatum erat *V. Max.* 8.6.2;—(transf., of lovers) pubes tibi crescit omnis, ~us crescit noua *Hor. Carm.* 2.8.18.

2 Political subjection, servitude.

ne sub solo imperio nostro. n ~ute nostra essent *Cato orat.* 163; aliae nationes ~utem pati possunt, populi Roman est propria libertas *Cic. Phil.* 6.19; uictoria. .quae aut interitum adlatura esset, si uictus esses, aut, si uicisses, ~utem *Fam.* 6.2.1.1; ~utem, honorificam modo, non aspernatu (Cicero) *BRUT. ad Brut.* 11.4.4; *Cass. Gal.* 7.77.16; huic conigit a xxx oppressam tyrannus ~ute in libertatem undicater *Nep. Thr.* 1.2; aude mendo ad libertatem in ~utem claspos. iurare nolle *Liv.* 3.37.2; al. sub umbra foederis aequi ~utem pati possunt *Sen. Ep.* 5.4.2; cum tristitem ~utem diceret Attici *PHAE.* 1.2.6; caeso Quintilio Varo pulsam e Germania ~utem *Tac. Hist.* 4.17; admonebat maiorum, quae tot annis perperis miseram ~utem falso pacem uocarent 4.17.

3 (leg.) A servitude (a liability resting on a property by which the owner is bound to give certain defined facilities to a neighbour, e.g. right of way, or to refrain from carrying out works that may affect a neighbouring property).

~ute fundo illi imposita *Cic. Q. fr.* 1.3; me paucos pedes (s.u.l., cf. specus) in extremo fundo. ~utis putasse aliquid habituros *Att.* 15.26.4; quidam. .conueniunt specialiter uti ~utem praestent his agris *Sic. Agr.* p.110; ~utium non ea natura est ut aliquid faciat quod Pompon. *dig.* 8.1.15.1; ~utes rusticorum praediorum sunt hae: iter actus uia aquae ductus *Ulp. dig.* 8.3.1; possum Titii aedibus ~utem imponere, ne liceat ei altius tollere, licet tuis non imponatur *PAUL. dig.* 8.5.5.

Seruius ~i(i), m. A Roman praenomen, abbrev. *Ser.*, used by the Sulpician gens; esp. of Servius Tullius, the sixth king of Rome; also of Servius Sulpicius Rufus, the jurist, cos. 51 B.C.

post Iulios Claudios ~ios se primum in familiam nouam imperium intulisse (i.e. the Sulpician gens) *Tac. Hist.* 2.48; ~ius Galba consulis *Suett. Gal.* 3.2;—puero dormienti, cui ~io Tullio filius nomen, caput arsisse ferunt *Liv.* 3.9.1; *OV. Fast.* 6.571; ~ius Tullius qui primum censum egit *AMP.* 17;—~ius. .qui leges populi posuit cum iura retexit *MAN.* 4.213; apud ~ii auditores relatum est *Ulp. dig.* 39.3.1.6.

serum ~i, n. [cf. Gk. ὀρός, Skt. sarāḥ 'fluid'] Whey. b (transf.) any similar fluid.

Molossus pascet ~io pingui *VERG. G.* 3.406; *Tib.* 2.3.16; dent. .uiam liquido uimina rara ~io *OV. Fast.* 4.770; si (pus) colore ~io simile si pallidum. .est *Cels.* 5.26.20.2; maxime refert primo quoque tempore ~ium percolari *COL.* 8.8.3; discedit ~um a lacte *PLIN. Nat.* 28.126; 30.144. b emulso labra notum ~io (i.e. semen) *CATULL.* 80.8; quoniam in ~um abeat (nix) *PLIN. Nat.* 16.60; 35.190.

seruō ~äre ~āui ~ātum, tr. [Umb. *seritu*, Av. *haraiti*, *haurvaiti*, etc.] FORMS: ~asso (= ~auero) *PL. Mos.* 228; ~assim (= ~auerim), etc., *Cas.* 324, *Cist.* 742, *Ps.* 37, formula in Cato *Agr.* 141.3.

1 To watch over, guard, mind, look after.

diuiti homini id aurum ~andum dedit *Pl. Bac.* 338; ~et (custos) diligenter cellam et torcularium *Cato Agr.* 66.1; *Cic. Att.* 9.10.4; Hesperidum ~ans fulgentia mala. *serpens* *Lucr.* 5.32; urbani, ~ate uxores *Vers. Pop.* in *Suet.* *Jul.* 51; pascuntur ~abit Titurus haedus *Voxes.* 5.12; ad ripam quam hostes ~abant *Liv.* 23.19.11; *Man.* 5.130; licet. ~limen armatae ducis ~ent cohortes [SEN.] *Oct.* 620; omnia rite disponit, qui bella gerat, qui moenia ~ent *Stat. Theb.* 7.391; Viticam ueluti aliter Africæ claustra ~abat (Cato) *Flor. Epul.* 2.13 (4.2.70); *Juv.* 14.262; *Hvg. Fab.* 3.2; qui ~andum aliquid conducunt *Julian.* *dig.* 13.6.19; ne eum quidem intellegimus solutum, qui in publico sine uinculis ~atur *Gaius.* *dig.* 50.16.48; siqui mortuum ~are uellet *Apul. Met.* 2.21; ~ANDVS NVNC EST PRO THALAMO TVMVLVS *CIL* 2.3001; (cf.) (digitus) qui ~ando anulo magis adcommodatus est *Cap. iur.* 10; ~(absol.) quia toris ambulat, natus nemo in aedibus ~at *Pl. Mos.* 4.52; cetera (lumina) ~abant atque in statione manebant *Op. Met.* 1.627; ~(transf.) clausulas. ~diligentius etiam ~andas esse arbitror quam superiora *Cic. de Orat.* 3.192; ni gradus ~etur, nulli tutus est summus locus *Pub. Sent.* N.55.

2 To keep under observation, watch (in order to note movement, changes, etc.). b to watch for the appearance of, look out for; de caelo ~are, to watch the sky for omens. c (transf.) to examine closely, observe.

ego hercle uero te et ~abo et te sequar *Pl. Men.* 216; uxor secolesta me omnibus ~at ~modis *Rud.* 895; me infensu ~at nequam faciam in nuptiis fallaciam *Ter. Am.* 212; eos qui a Caucaso caeli signa ~antes. ~stellorum cursus persequuntur *Cic. Div.* 1.36; Cassiellaunus. lititerna nostra ~abat *Caes. Gal.* 5.19.1; solis. occasum ~ans de culmine summo. ~noctua *VerG. G.* 1.402; ~at nubemque locumque *Op. Met.* 5.631; nec caelum ~are licet *Luc.* 5.395; Argolicas hinc ausi obsidere portus, hi ~are uiros? *Stat. Theb.* 10.271; haerent intenti uultus et litora ~ant *Sil.* 3.155; ~(w. indir. gn.) tuos seruos ~at Venerine aus det an uiro *Pl. As.* 805; *Lucil.* 1020; ~(absol.) utrumque adesse uideo. ~em ~a *Ter. Am.* 4.16; hic rupes maxima, ~al *Hor.* 5.2.3.59. ~b Remus auspicio se demouet atque secundum solus aem ~at *ENN.* *Ann.* 80; uno modo in his ~antur auspicia *Var. L.* 5.33; multi ~are recursum languentis pelagi *VerG. A.* 10.288; illa leget tempus (medici quoque tempora ~ant), quo facili dominare mens sit *Op. Ars.* 1.337; doctus uolucres augur ~are sinistras *Luc.* 1.601; signum orientis eius sideris ~etur hirundinum abitus *Plin. Nat.* 18.311; Polihx sic prouidus ictus ~at *V. Fl.* 4.272; ~negant fas esse agi cum populo cum de caelo ~atum sit *Cic. Dom.* 39; *Att.* 4.3.3; *Div.* 2.74; ne quis magistratus minor de caelo ~asse uelit formula in *Gel.* 13.15.1. ~c hoc beneficium eius, quod laudas, ~a *SEN. Cor.* 7.6.13.

3 To continue in occupation of, stay in or about; to follow in (footsteps). b to keep within one's field of vision, the direction of one's course, etc.

hydum moritura puella ~antem ripas alta non uidit in herba *VerG. G.* 4.459; sola domum et tantas ~abat filia sedes *A. 7.32*; atria ~antem postico falle clement *Hor. Ep.* 1.5.31; tibi dum ~as; ego laudo riuus amoeni riuus *1.10.6*; qui. ~capaci turbida cumba flumina ~at. nauita (i.e. *Charon*) *Sen. Oed.* 167; ~(poet.) nomen et arma locum ~ant *VerG. A.* 6.507; nunc ~at honos sedem tuas, ossaque nomen. ~signat 7.31; ~mini paruis iulus sit comes, et longe ~et uestigia coniunx *2.71*; remeantum. ~ordine longo seruat turba coniunx *Sil.* 6.565. ~b pascentes illae tantum prodire uolando quantum acie possent oculi ~are sequentum *VerG. A.* 6.200; rectorem. ~ratis de cunctis consultis astris, unde notet terras. ~Syriam quo sidere ~et *Luc.* 8.169; *Sil.* 17.57.

4 To keep, observe (a law, custom, practice, etc.). b to keep, observe (a time for doing something). c to observe, keep (a festival, ceremony, etc.); (also, app.) to observe the cult of (a deity or object). d (w. ut or ne) to observe the rule (that). e to recognize (as a category, etc.); (w. acc. and inf.) to follow the rule or practice (that).

si fidem ~as mecum *Pl. Cus.* 139; ~as imperium probe *Ps.* 698; quæso. ~quod mihi es pollicita tute ut ~es *Ter. Heu.* 786; iocus prius Pompeianum non esse ~atum *Quo. hist.* 73; qui ordo in sententis rogandis ~ari solet *Cic. Phil.* 5.35; per legem iuliam. ~quam Eibulus certa quadam ratione non ~at *Fam.* 2.17.2; ~are id, quod ipsi staterunt, non possunt *Fam.* 1.47; eos neque colloqui neque induturum iura ~asse *Caes. Civ.* 1.85.3; cum ipsi. hunc antiquitus morem ~ent *Liv.* 32.34.5; hæc palam non uolt exemplaque fortia ~at *Op. Fast.* 4.847; onnem. ~honorem funeri patrio Persarum more ~aut *Alexander.* *Curt.* 4.10.23; illi. ~auerunt bonorum ciuium officium *Sen. Ben.* 6.37.3; sationes eius duas ~amus *Col.* 2.10.15; modum agri in primis ~andum antiqui putauerunt *Plin. Nat.* 18.35; Achille ne ~are uices eæ brachia iungere curat *Stat. Ach.* 1.836; in fensum, quid ~ari uelis, rogo scribas *Plin. Ep.* 1.27 (36); infem impensae non ~at prodiga Roma *Juv.* 7.138; poena ex lege XII tabularum tripli est, eaque similiter a praetore ~atur *Gaius Inst.* 3.191; si FORTYNA PIE ~ASSET VOTA PARENTVM *CIL* 10.5495; ~(impers. pass.) uisaret uiuam fructum optinent. ~et ita in legatis et fidei commissis. ~atur *Ulp. dig.* 22.1.34; ~(eliph.) 'coniugio' fidei 'sola frueri meo'. et dixi et ~o *Ulp. Fast.* 5.529; ~(w. adv.) uere linum et aeneam. atque uti nunc etiam Transpadani ~ant, usque in quinquartus *Plin. Nat.* 18.205. ~b ipse Tarquinus diem quidem ~auit, sed paulo ante signa soli occiderunt uenit *Liv.* 5.9.2; natales. ~suos (signa) occasumque ordine ~ant *MAN.* 1.477; eadem hora cibi ~ata *CELS.* 3.23.4; nostrae aetatis agricolaæ fere uernum tempus. ~ant *Col. Arb.* 17.1; tempora sollicitus litis ~asse *Sil.* 7.442; *QUINT.* *Decl.* 12.5. ~c feriae ~entur *Cato Agr.* 5.1; omnia sollemnia ac iusta ludorum. ~summa cum caerimonia esse ~ata *Cic. Har.* 21; minores ~auere diem *VerG. A.* 8.269; iustitium per aliquot dies ~atur *Liv.* 3.5.4; nemo ieiunium ~at *PER.* 4.17; ~inde focum ~at pistor domaninque focorum *Op. Fast.* 6.377. ~d ~ato, ne (hoc unum) commisceas cum cetero uino *Cato Agr.* 11.4.2; cum ita priores decemuirii ~assent ut unus fasces haberet *Liv.* 3.36.3; ~at, qui subicit, ne singula (oua) in cubili manu componat *Col.* 8.5.13;

11.3.22; ~(impers. pass.) exordienda causa ~andum est, ut lenis sit sermo *Rhet. Her.* 1.11; alibi ~atur, ut nudis pedibus eant (mulieres) *Plin. Nat.* 28.78; de militibus ita ~atur, ut ad eum remittantur. ~sub quo militabant *VerG. A.* 48.3.9. e ueteres quatuor (uentos) omnino ~auere *Plin. Nat.* 2.119; (aristocratici) nostri malum terrae uocant et quattuor genera eius ~ant 25.95; ~(w. acc. and inf.) (a fauonio in acquiescentium uernum) in Attica milium apparere ~atur *Liv.* 23.7; nunc fiduciam occidere a.d. vi id. Aug. ~atur 18.289.

5 To maintain, keep up (an activity, state of affairs, attitude, etc.).

antiquum quaestum maiorum meum ~o *Pl. Per.* 54; quantus fuisse, si illius diei mentem ~are potuisses *Cic. Phil.* 2.90; usuras eorum quas pactionibus adscripserat ~aut etiam *Seruilis.* *Att.* 6.1.16; in omni re gerenda. ~are constantiam *Off.* 1.125; Pyrrhin conuibia ~as? *VerG. A.* 3.319; in tympanum aqua infuit per id et ~at administrationem *Vitr.* 9.8.12; quo intentius custodiae ~entur *Liv.* 25.30.5; speciem dicto parentium ultro sibi imperantes ~abant 28.24.11; nihil relictum a Caesare, quod ~andae pacis causa temptari posset *Vell.* 2.49.3; biduo proximo se abstinere, fritione ~ata (debebit) *CELS.* 3.75.2; cursum suum ~at (pila) *Sen. Ben.* 2.17.3; cur maneant castris ignauaque ~ent otia *Stat. Theb.* 10.224; flammæ stridorem ~ant *Sil.* 12.616; manus ~at dum suetos languida ductus 14.537; cuncta. ~quæ Germanicus indulerat ~auit *Tac. Ann.* 1.52; uxor, aliquoquin ~ati pudoris ut uidebatur femina *Apul. Met.* 9.24; (eliph.) faenus agitare et in usuras extendere ignotum: ideoque magis ~atur quam si uetulum esset *Stat. Ger.* 26.1.

6 (w. pred.) To preserve or cause to continue (in a given condition, etc.). b to continue to regard as being.

~a tibi in perpetuum amicum me *Pl. Capt.* 441; uti. ~pastores pecuagae salua ~assis *Cato Agr.* 12.13; uiuum tu archiprimum ~abas *Cic. Ver.* 5.67; quod Persennium. ~reciperat, ut in pristina religione ~aret *Har.* 29; quis potuit lectum ~are pudicum. ? *Prop.* 2.32.55; (praetores) terminare iussi, quaterior ceteriorque prouincia ~aretur *Liv.* 32.28.11; ~anda alius est quam tenerima *CELS.* 3.18.18; iungit belle uulnera et sine tumore ~at (sc. emplastrum) *Larg.* 212; fixa solo ~are parumper lumina *V. Fl.* 7.10.4; quæris an quod gessit ratum ~eu *Plin. Ep.* 7.11.1; ea patit a patre ut se uirginem ~aret *Hvg. Fab.* 185.1. ~b qui ignem (sc. fulgurationem et fulminationem) in nubibus ~ant *Sen. Nat.* 2.13.1; hactenus quidem (insulas) Cycladas ~ant, ceteras quæ secuntur Sporadas *Plin. Nat.* 4.68.

7 To maintain in existence, preserve intact (animate or inanimate things). b to preserve (perishable objects). c to retain possession of, keep. d to keep from action, hold (in its present state).

eo. modo (i.e. by their sense of smell) ~antur sacra ferarum *Lucr.* 4.686; neque ordines ~are neque firmiter insistere. ~poterant (nostri) *Caes. Gal.* 4.26.1; rectum animi ~as? *Hor.* 5.2.3.201; fata. ~atura diu. *Lycen Carm.* 4.13.24; litus. ~quod nec uestigia ~et nec remoretur iter *Op. Met.* 11.232; ~anda uulnera diutius *CELS.* 3.21.10; alterna ~antur brachia, alternis putantur amnis *Plin. Nat.* 17.200; tectus et Eurynon ~ato colla capillo *V. Fl.* 1.378; neque (ignem) in perpetuum ~are sciebant (homines) *Hvg. Fab.* 144; secretum ~abo ita ut uis *Pro. Amic.* p. 306 (190N); remedio. ~per quod species corporibus ac ualitudine ~entur *Apul. Ph.* 2.9; si quidem maritus solus socero heres exstitit, quasi noua donatio potest ~ari in maritum collata *Ulp. dig.* 24.1.32.18; (cf.) genium. ~at quæ nomina Cosmi *Mart.* 4.110.1. ~b uirgas murtas si uoles cum bacis ~are *Cato Agr.* 101; caput Hasdrubalis quod ~atum cum cura attulerat *Liv.* 27.51.11; *CELS.* 4.7.5; quæramus potius, quomodo fiant nives quam quo modo ~entur *Sen. Nat.* 4.13.3; folia ~antur in muria efficacius *Plin. Nat.* 25.149; (cf.) iis (sc. subius) animam datam esse proinde ac salem, quæ ~aret carnem *Var. R.* 2.4.10. ~c si bonam famam mihi ~asso, sat ero diues *Pl. Mos.* 228; ~a tibi uitaticum *Truc.* 937; homo frugi. ~qui sua ~are uellet *Cic. Ver.* 4.39; qui de creditoribus eius plurimum ~et *Leg.* 2.48; (Cybeles antistita) . ~non tenera pedibus Sicilyonia ~ans *Cris.* 169; corpus praeterea colorem omnia ~auit *Op. Met.* 11.405; cuius (sc. libertatis) ~aueris umbram, si quidquid iubeare uelis *Luc.* 3.146; Romani duo tantum ex iis (dis) ~auere *Plin. Nat.* 2.138; si uiri et uxor quia inuicem sibi donauerit et inaritus ~auerit, uxor consumperit *Ulp. dig.* 24.1.7.2; (eliph.) cape atque ~a (sc. marsupium). me iubente feceris *Pl. Men.* 272; ~(cf. inanim. things) ~antia tela cruorem *Sil.* 1.620; quia. 'suppur.' ~et guttur u litteram in genetiuo ~ent *QUINT.* *Inst.* 1.6.22. id quid istas innocens ~o manus *Sen. Her.* O.428; eximius Phoeceus animam ~are sub undis (i.e. good at holding his breath) *Luc.* 3.697.

8 To set aside, keep, reserve (for a specified person, purpose, etc.). b (without purpose specified) to put away (esp. for future use), keep, store.

(w. dat.) facito uti (uinum) ~etur familiae *Cato Agr.* 25; ei generi hominum. Campanus ager. ~atur *Cic. Agr.* 3.16; duate, et uosmet rebus ~ate secundis *VerG. A.* 1.207; tempus aliquod ~andum curationi corporis sui est *CELS.* 1.2.5; cui locus nonno more prius ~abatur *Petr.* 31.8; *MART.* 8.50 (51.54); tener et niueus (panis). ~atur domino *Juv.* 5.71; ~(w. ad) quidam. (boues Italicos) ad deorum ~ant supplicia *Var. R.* 2.5.10; auguralis libros ad commune utriusque nostrum otium ~a *Cic. Fam.* 3.11.4; in paruis rebus negligens ultor, grauem se ad maiora uindictam ~abat *Liv.* 2.11.4; *GEL.* 11.7.6; ~(w. in+acc.) ~atus in arma Scipiadæ Poenus *Stat. Theb.* 11.361; cum oblatos tubures ~ari iussisset in crastinum *Suet. Dom.* 16.1; ~(w. inf.) tunc conigibis ~ant paruisque ostendere natis *Stat. Theb.* 9.188. ~b ille tristis est dum cibum ~at, tu ridens uoras *ENN. Sat.* 19; mala struthes, in loco arido et frigido. ~ari recte *Var. R.* 1.59.1; in lacinia ~antem ex mensa secunda semina *Cic. Fam.* 16.21.7; dum ~ata cauis potant Maroetia gemmis *GRAT.* 313; *Luc.* 6.538; hoc medicamentum ligneo uase ~atum reponitur *LARG.* 16; piscinae cisternaeque ~andis imbribus *Tac. Hist.* 5.12; (cf.) quales (libelli). tus Nilicum piperem ~ant *Stat. Agr.* 9.12; ~(transf.) ~are sibi curam certumque dolorem *Lucr.* 4.1067; reponere infelix lacrimas et tristia carmina ~a *Stat. Silv.* 5.5.48.

9 To preserve, save (from death, danger, etc.). b (in exclamations, invocations, etc.).

~a ciues, defende hostes *ENN. scen.* 6; dum alios ~at se impediunt interim *Pl. Rud.* 37; cum quaerent alii Numerium, alii Quintium, gemini nonnisi errore ~atus est *Cic. Sen.* 82; ut inuicem meum, necessarium tuum me inuito ~are (i.e. recall from exile) nolles *Att.* 14.13b.2; qui per te ~ati ac iudicis liberati sunt *Q. Cic. P.* 38.18; dis. qui hanc rem publicam saepe in maximis periculis ~auere *SAL. Cat.* 52.28; uota. ~ati soluent in litore nauatae *VerG. G.* 1.430; ignominiosa pace legiones ~atas *Liv.* 9.11.8; *VELL.* 2.71.1; nec. ~debemus tardius quenuquam ~are, quam possumus *SEN. Ben.* 1.11.3; Rufus Helius. ~ati ciues decus retulit *Tac. Ann.* 3.21; *Hvg. Fab.* 254.2; (poet.) neque enim illa comas nec pectora ~at *Stat. Theb.* 6.178; (prov.) aediles male eueniat qui cum pistoribus collidunt ~a me, ~abo te? *Petr.* 4.4.3; (combined w. sense 4) et pariter ~a meque piæque fidem *Op. Tr.* 5.14.20; ~(w. inanim. subj.) quos effugium ~arat *Lucr.* 5.994; ~by medical skill ubi alius ictus est qui ~ari potest *CELS.* 5.26.21; *Plin. Nat.* 20.120; ~(property, etc. from destruction) armamenta tamen, malum, uela, omnia ~o *Lucil.* 1113; si erunt qui te impediunt ut uillas suas ~ent *Pomp. Att.* 8.12b.2; ~(w. ab) quem Capitolium ~asse a Gallis supra ostendi *QUAD. hist.* 7; *Plin. Nat.* 7.103; ~(w. ex) quo iudicio te uilla Salus ~are posset *Cic. Ver.* 3.131; *Liv.* 6.20.8; qui ~auit trepidam flagrantem aede Mineruam *Juv.* 3.139; ~(absol.) ~are potui; perdere au possum, rogas? *Op. Irag.* 1. b ain tu, geminos? ~ geminos. ~di me ~ant *Pl. Am.* 1089; eugae, eugae, di me saluati et ~atum uolunt *Aul.* 677; contemner castellam habere. ~at uos Salus ~assit ubi ea nunc est? *Cist.* 742; at mea ita ~ent ut hic pater est uoster *Poen.* 1258; at ita me ~et Iuppiter, ut propior illi quam ego sum ac tu homo nemost *Ter. Ph.* 807; *AFRAN.* *com.* 132.

10 (leg.) To recover, regain (money lent); to make good, recoup (losses, expenses).

haec una ratio a rege proposita Postumo est ~andae pecuniae *Cic. Rab. Post.* 28; crediti ~andi causa *Suet. Cl.* 16.2; ~(w. ab) quamuis iam (pecuniam) ei intuitum dederis, a quo ~are non potueris *Gaius Inst.* 3.156; *Ulp. dig.* 23.3.6; ~si quid ex ea re sibi damni datum esset, ~are *Alf. dig.* 8.5.17.2; sumptus in praedium. ~facit. per officium iudicis ~antur *PAFIN.* *dig.* 6.1.48.

seruola (-ula) ~ac, f. [SERVA+OLA(-VLA)] A (young) female slave, slave-girl.

ei duas puellae sunt meretrices ~ae *Pl. Poen.* 1094; eum (sc. Clodium). ~per manus ~ae seruatum et educatum *Cic. Att.* 1.12.3; *Sulp. per. Ter. Hau.* 7.

seruolus (-ulus) ~i, m. [SERVVS+OLVS (-VLVS)] A young (mere, worthless, small, etc.) slave (also sts. without dim. force)

ad portum mittunt ~os, ancillulas *Pl. Men.* 339; *St.* 446; obseruabam matrem illorum ~os uenientes ut abeuntis *Ter. An.* 83; quam saltationem impudicus ~us honeste saltare non posses *Scip. min. orat.* 20; *Ser. Hist.* 43; ego enim uolo ~o. ~neos multummodum alio asinos *Var. R.* 3.17.6; Nicostatus quidam, fidelis Oppianici ~us *Cic. Clu.* 175; *Att.* 15.29.3; quærit. equine pretiosi potius iacturam faciat an ~i uilis *Off.* 3.89; alii ~a ~is ipsius interfectum eum scriptum reliquerunt *NEP. Han.* 8.2; *Liv.* 41.23.8; *PHAE.* 4.25 (26.24); pudicitiam ~orum suorum ademptari non uult *Sen. Dial.* 4.28.7; *Petr.* 46.3; ingenti domino ~us unus erat *Mart.* 8.75.6; *Plin. Ep.* 2.17.22; leuitice impositum. tres ~i domino rettulerunt *Suet. Jul.* 82.3; ~us nuius, cui semper equi cura mandata fuerat *Apul. Met.* 3.27; 9.36.

sērus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [cf. Oīr. syr 'long-lasting', Skt. sâyām 'in the evening']

1 Not taking place until after the proper, normal, or expected time, belated, slow, tardy. b appearing, coming into being, etc., after the expected or normal time. c (of hopes) slow in being fulfilled.

~ae, sed iustae tamen et debitae poenae *Cic. Mil.* 85; ~a gratulatio reprehendi non solet *Fam.* 2.7.1; uictoria sicut ~a ita nec dubia nec uaria *Liv.* 9.21.6; quæ. uel ~ioreni: mortem uel maturiorem denuntiat *CELS.* 2.6.9; scititas ~ioreni putationem facit *COL.* 2.23.1; *Stat. Theb.* 3.217; ~a iuuenum uenas, coque inextincta pubertas *Tac. Ger.* 20.3; infamem uitam foedauit etiam exitu ~o et innotescit *Hist.* 1.72; ultimum. ~ae eruditionis *GEL.* 11.7.3; ~(neut. pl. as sb.) (seruim) in erum natura, in se ~a concedet capessere *Pl. Aul.* 590; plerumque ~a pro nullis sunt *QUINT.* *Decl.* 12.24; ~os in patriam reditus proponimus *SEN. Ep.* 101.6. ~b una caput ~i nata nepotis alit *CATUL.* 68.120; quidam ~os hiberni ad luninis ignis peruiigii *VerG. G.* 1.291; 2.403; proles, quem tibi longaeuam ~um Launina coniunx educta *A.* 6.764; frondibus. ~is, quas noua laesit hiems *Op. Fast.* 6.150; ~(w. quasi-adul. force) ~as fesso nunc pandere portas posse uoluit *Stat.* 253. ~c pati taedium et quauis ~ae spei exitum expectare *Liv.* 5.6.2; *Tac. Ann.* 13.37; ~(cf.) ueteres ~aeque in proelia caues *Stat. Theb.* 198.

2 Acting after the normal or expected time, tardy, slow. b (of flowers, fruit-trees) blossoming, ripening, etc., after the normal time, late.

non ego cessauit, nec fidei inertia ~um *Op. Ford.* 3.4.57; carpebat raras ~us uindemitor uas *SEN. Apoc.* 2.1; oblite nostri uindica ~a manu saltem nepotes *Her. F.* 1203; (w. ad) mihi. senectus inuidet imperium ~aeque ad fortia uires *VerG. A.* 8.509; ~iore anno fere ad fructum arbuta uitae quam iugata *Plin. Nat.* 17.207; ~(w. inf.) cur ~us uersare boues et plaustra Bootes *PROP.* 3.5.35; ~(w. gen.) o ~i studiorum! *HOR.* 5.10.21; consilio uiridis sed belli ~us *Ilertes.* *Sil.* 3.255; ~(w. quasi-adul. force) ~us in caelum redeas *HOR. Carm.* 1.2.45; ~a tamen tacitis Poena uenit pedibus *Tib.* 1.9.4; *PROP.* 3.4.5; nulla. res publica. ~uit. in quam tam ~ae auaritia luxuriae immigrauerunt *Liv.* 11.11; quia ~ior aegro aduocor *Op. Rem.* 109; ad Lethaeas, nisi Nestore ~um, undas non eat *MART.* 7.96.7; ~us adueniens amicus adnuit, locum sessui impertiant *Apul. Fl.* 16. b (pirum) mespium ~um *CLOAT. gram.* 10; si uoles ficum quamuis non natura ~am facere *Col. Arb.* 21.1; praecox Campana (rosa) eat, ~a Milesia *Plin. Nat.* 21.20; (internal acc.) ~a comantem narcissum *VerG. G.* 4.122.

3 Belonging to a period considerably after the point of reference; (compar.) later.

me. inter ~os laudabit Roma nepotes PROP.3.1.35; Ov. *Met.*6.138; quam laudem a ~a posteritate ferat (Aesone natus) *Pont.*1.4.24; haec et apud ~as gentes populosque nepotum. uota mouebunt *Luc.*7.207; post mundi ~a peracti saecula *10.263*; *Stat.**Theb.*1.185; ~ioris usus argumentum *PLIN.**Nat.*33.13.

4 Too late. b (w. quasi-advl. force).

~um enim bellum in angustiis futurum *SAL.**Hist.*2.38; improbum consilium ~um, ut debuit, fuit *LIV.*3.46.10; 3.124.1; ~a numquam est ad bonos mores uia *SEN.**Ag.*24.2; domitura boum in trimatu, postea ~a *PLIN.**Nat.*8.180; ~a ista fides, iam uincere mauult *Stat.**Theb.*10.588; dum deliberamus quando incipiendum sit, incipere iam ~um est *Quint.**Inst.*12.6.3; *Tac.**Hist.*4.4; posteaquam decreta est (bonorum possessio), ~a repudiatio est *ULP.**dig.*38.9.1.7; (prov.) ~a parsimonia in fundo est *SEN.**Ep.*1.5; (w. ad) senatus. consultum, ~um ad impediendam rem actum *LIV.*26.15.10; (internal acc.) illum ego ad incensas trepidantem ~um et paudentem aduertam patriae sedes *SIL.*16.690. b ad possessa uenis praecipuae gaudia ~us *Ov.**Ep.*16.107; quid ~a mortis nota nunc demens facis? *SEN.**Oed.*103; iam ~i uitam ingenuere relicta *PERS.*5.61; in paenitentiam uersus ~am ueniam post solus quaerebat *Tac.**Hist.*2.63.

5 (of a period or point of time) Late in the day (or other larger period); (neut. sg. as sb. in advl. phrs.) a late hour. b (of actions, events, conditions) occurring at a late hour.

c (w. quasi-advl. force) (acting) at a late hour. diluitur positio ~or hora mero *Ov.**Ep.*18.14; ~ae nuntius horae. Vesper *SEN.**Thy.*794; ~in ~um noctis conuiuium productum *LIV.*33.48.61; ~o diei subduci ac acie legionem *Tac.**Ann.*2.21; in ~um dicatione protracta *Suet.**Aug.*17.2; *Otho* 11.1; (internal acc.) alitis. ~. quae. nocte sedens ~um canit importuna per umbras *VERG.**A.*12.864. b sedulo diem extraxerat Scipio ut ~a pugna esset *LIV.*28.15.3; trahentem cum ~a crepuscula noctem *Qv.**Met.*1.219; ~am popule crepuscula lucem 15.651; si quis ibi ~um carpat amicus iter *MART.*2.14.16. c ~us cum eo medio a ludo bene potus recessit *LUCIL.*1070; *Q.**Cic.**post.*19; nocte nata caeca ~us freta *VERG.**G.*3.260; cum ~us ouilia uises *Calp.**Ecl.*5.39.

6 (of a period of time) Advanced, far gone, late.

nec ~ae meminit decedere nocti (bucula) *VERG.**Ecl.*8.88; *LIV.*1.57.9; seute te forte iuuat ~a et sapientior aetas *Ov.**Ar.*1.65; primus aut ~us dies *SEN.**Her.*F.672; (hous) in hiemem ~am differat maturitatem *Col.**Arb.*2.1.1; iam lacrimis exempta dies, nec ~us abegit uesper *Stat.**Theb.*12.44.

seruula: see -OLA.

seruulus: see -OLVS.

seruus¹ ~i, m. [dub., perh. Etr.] A slave.

b (spec. categories of slaves; for explanation see the adjs.); ~us poenae, a criminal sentenced to one or other of certain forms of 'capital' punishment (including someone awaiting execution).

manu fustis si os fregit libero, ccc, si ~o, cl. poenam subito *Lex XII(Tab.)* p.29; tibi ~i multi apud mensam subit *NAEV.*com.26; num ancillae aut ~ei tibi respoñant? *PL.**Men.*620; plus oportet scire ~om quam loqui *Mil.*4.77; dicit uilicis sedulo se fecisse, ~os non ualuisse *Cato Agr.*2.2; *GRACCH.**orat.*26; ~os nouem se professi sunt habere *Cic.**Flac.*4.3; Pollicem ~um a pedibus meum Romam misi *AB.*8.5.1; *Off.*2.57; hic ~o spe libertatis. persuadet. ut litteras ad Caesarem deforcat *CAES.**Gal.*5.45.3; *Civ.*3.9.3; 'auditis inquit, 'Quirites, sicut ~is malum minantem militibus? *LIV.*4.49.13; deminuit capite, ~i Carthaginiensium facti 22.60.15; *MAN.*3.137; magna summa emit ~os *SEN.**Ep.*2.7.6; *Petr.*4.1.3; oppidum Adulitum; Aegyptiorum hoc ~i profugi a dominis condidere *PLIN.**Nat.*6.172; uende senes ~os *MART.*11.70.9; refert ad patres de poena feminarum quae ~is coniungerentur *Tac.**Ann.*12.53; meruit quo crimine ~us supplicium? *Juv.*6.219; Philemonem a manu ~um *Suet.**Jul.*74.1; *Pro.**Ar.*1.1.160(17N); si ~um usum arum proprietarius occidit *ULP.**dig.*4.3.7.4; ~w. function specified by appos. dicitur milii tuus ~us agnostos fugitiuus cum Vardaeis esse *Vat.**Fam.*5.9.2; ~i piscatores, qui solebant in ministerio testatoris esse *SCAEV.**dig.*33.7.27; ~in temple service Demetrius, ipsius Dianae ~us *Vitr.*7.16.16; ~pro. 'quot ~i tot hostes', in proverbio est *Fest.*p.261M; ~hyperb. ex rege miserrimum ~orum effecere *SAL.**Hist.*4.69.8; ~fig. quem uos supplicem uestrae misericordiae, ~um potestatis. sustentate *Cic.**Cat.*79; intuentem te. cum uides, ~um esse ineptiarum omnium iudico *Parad.*37; uisus hic quondam ~us amoris erat *Pro.*2.13.36; nec ~um uitii pectus habere *sui* *Ov.**Rem.*54; diuitum avarum, sestertii milies ~um *SEN.**Nat.*1.16.1. b ~um receptum sectari atque flagitare uirum iubet *Cato* *orat.*157; ~os publicos ministerii delegandi causa sollempnia eius sacri docuerat *LIV.*9.29.9; ad quem interficiendum missus cum gladio ~us publicus *VELL.*2.19.3; *FEC.* *EPAGATHUS* ~us *PVELIC* ad *IVTVRNA* *CIL.*6.37176; ~si quis fuerit capite damnatus. ~ testamentum eius irritum fiet. ~nam poenae ~us efficitur *ULP.**dig.*28.3.6.6; 38.17.1.4; quicumque in ludum uenatorum fuerint damnati, uidentum est, an ~i poenae efficiantur 48.19.8.11.

seruus² ~a ~um, a. [prec.]

1 Having the status or condition of a slave. b (fig.) having the nature of a slave.

(w. homo) non decet superbum esse hominem ~om *PL.**As.*4.70; plus scire satius quam loqui ~om hominem *Epid.*60; hominem ~om suos domitos habere oportet oculos *Mil.*563; *St.*692; ~om hominem causam orare leges non sinunt *Ter.**Ph.*292; ~w. other nouns octo millia liberorum ~orumque capitum sunt *capta* *LIV.*29.29.3; statulibera quidquid peperit, hoc ~um heredis est *ULP.**dig.*40.7.16; ~transf. ~am operam, linguam liberam eru' iussit me habere *PL.**Per.*280*; nec tibi perpetuo ~a bibatur aequal

*Ov.**Am.*1.6.26; neue traham ~a grandia pensa manu *Ep.*10.90. b ~o imitatoris, ~um pecus *Hor.**Ep.*1.19.19; omnia. ista, in quae dominum casus exeret. ~a sunt, pecunia et corpus et honores *SEN.**Ep.*66.23; (Venerem) uulgariam. animalium ~a corpora complexu uincientem *APUL.**Apol.*12.

2 (of countries, peoples, etc.) Subject.

quod est uicta, quod elocata, quod ~a facta (illa gens) *Cic.**Flab.*69; quin. omnia. non ~a et maxime regna hostilia ducant *SAL.**Hist.*4.69.17; ut populus Romanus ~am ciuitatem haberet *LIV.*25.31.5; 37.53.28; sic. Germania. ante triumphantis ~a ferat equos *Ov.**Pont.*2.8.40.

3 (leg., of land, buildings) Subject to a servitude.

libera (praedia) meliore iure sunt quam ~a *Cic.**Ag.*3.9; qui duas ares habet, alteram tradendo ~am alteri efficere potest *JULIAN.**dig.*8.2.34; si ~us fuit fundus *ULP.**dig.*41.1.20.1; si quis uicino suas aedes ~as fecisset *PAUL.**dig.*8.4.15.

sesama (-sim-, -sum-) ~ae, f. Also ~ē ~ēs. [Gk. σησάμη] A plant with oil-bearing seeds, sesame. b sesame-seeds, or the oil obtained from them.

milium et ~a. aequis fere diebus (exit) *VAR.**R.*1.45.1; *SUO* ex ~a expresso *CURT.*7.4.23; *COL.*2.7.1; reliquos uinum ut Indos palmis exprimere, oleum ~ae *PLIN.**Nat.*6.161; 27.126. b (eunymos) fert siliquas ~as *PLIN.**Nat.*13.118. b ~a trita in uino sumpta inhihet nomitiones *PLIN.**Nat.*12.132; (fig.) opsecro hercle, ut malsa loquatur! ~ nil nisi laterculos, ~am papaueremque *PL.**Poen.*326.

sesaminus ~a ~um, a. [Gk. σησάμινος] Of or derived from sesame.

~um (oleum) aurium dolores sanat *PLIN.**Nat.*23.95; 28.168.

sesamoides, n. [Gk. σησαμοειδής] A name for several indeterminate plants with seeds like sesame.

~es a similitudine nomen accepit, grano amaro, folio minore. est etiamnum aliud ~es. quod. aliqui Anticyri-con uocant, cetera simile erigeronti herbae. grano sesamae *PLIN.**Nat.*22.133; 25.52.

sesamum (-on) ~i, n. [Gk. σησάμινον] Sesame-seeds or the oil obtained from them, gingili. b the plant sesame (in quots., pl.); ~on siluestre, the castor-oil plant, *Ricinus communis*.

moliunt. ~um, sertula Campana *CEL.*5.15; si scabies infestauit, gypsi et ~i tantundem coactito et. *Col.*7.13.2; admiscito torrefacta ~a cum aniso *Aegyptio* 12.15.3; omnia dicta. quae papauere et ~o sparsa *Petr.*1.3; (pl.) additis. ~is et melle *PLIN.**Nat.*28.104. b quidam. hoc uel sequenti mense ~a serunt *COL.*11.2.50; 11.2.56; ~PLIN. *Sen.*15.25.

sescenarius ~is ~e, a. dub. wd., app. a technical religious term used w. ref. to an ox. (consul) exposit. ~bouis ~is, quem immolauisset, iocur diffussisse *LIV.*41.15.1.

sescēnarius (sexc-) ~a ~um, a. [next + -ARVS] Six hundred strong. funditorum cohortis ~as *II* *CAES.**Civ.*3.4.3.

sescēni ~ae, ~a, a. [SEXC(ENTI) + -ENI] Six hundred each. b (w. ref. to a recurring event) six hundred on each occasion.

capit ille ex suis praedilis ~a sestertia, ego centena ex meis *Cic.**Parad.*49; Macedonum equitibus ~i denarii tributi *CURT.*5.1.45; *Cato.* prodidit singula iugera uenarum ~as urnas uili praebuisse *COL.*3.3.2; 3.5.3. b ~a. (sestertia annua) sibi quaestu urbis fuisse. ostendebat *PLIN.**Nat.*29.7; conuiua agitaui. patiensissimis locis, ut plerumque ~i simul discumberent *Sen.**Ch.*32.

sescentēsimus (sexc-) ~a ~um, a. [next + -ESIMVS] Six hundredth.

qui ab hoc tempore anno ~o rex erat *Cic.**Rep.*1.58; *Hvg.* *gram.*7; ~in comp. nuns. anno ab urbe condita ~o octauo *Fron.**Ag.*7.

sescenti (sexc-) ~ae ~a, a. [SEX + CENTVM]

1 Six hundred. b (masc. as sb.) the name of the senate at Massilia.

ut mihi des nummos ~os quos pro capite illius pendam *PL.**Per.*36; quid enim delectionis habent ~i muli in 'Clytaemestra'? *Cic.**Fam.*7.1.2; si esset ~is saeculis ante dictum *Fab.*27; equites duarum legionum, ~i fere, ex equis desiliunt *LIV.*3.62.8; 37.2.4; ~arum ouium gregem exanimatum *SEN.**Nat.*6.1.3; cetera. stadia. pedum. ~es numero ~um *GEL.*1.1.2; ~in comp. nuns. spatium, quod est non amplius pedum m ~orum *CAES.**Gal.*1.38.5; multitudinem obsessorum. ~a millia fuisse accipimus *Tac.**Hist.*5.13; ~w. ellipsis of sestertii ~os modo qui dabat negauit *MART.*6.66.9; ~w. ellipsis of sestertia balnea ~is et pluris portus in qua gestetur dominus *Juv.*7.178; ~as a neut. sg. sb.) Maximus si argenti ~um ac mille reliquit *LUCIL.*1053. b uenenum. ~ quod datur ei, qui causas ~is id enim senatus eius nomen est, exhibuit *V.**Max.*2.6.7.

2 (indicating an indefinitely large number). ~ae ad eam rem causasse possunt conligi *PL.**Trin.*701; ~as perinde scribit am milia dies *Ter.**Ph.*668; possum ~a decreta proferre *Cic.**Ver.*1.125; a Pompei procuratoribus ~is premi coeptus est (rex) *ATH.*6.1.3; ~is enim locis exequuntur (litterae) *POLL.**Fam.*10.31.4; queritur sibi non contingere frigus propter ~as. gausapias *MART.*6.59.2; ~in acc. of extent) quasi mi non ~a tanta soli soleant credier *PL.**Pa.*632; ~neut. pl. as sb.) ~a sunt quae memorem, si sit otium *Aut.*320; in quo multa molesta, discussus noster, belli periculum, ~a praeterea *Cic.**Att.*6.4.1; ~a huiusmodi fuerunt, quae iam exciderunt memoriae meae *Petr.*56.10.

sescenti(n)s (sexc-), adv. [prec. + -IENS] Six hundred times; ~ sestertium, 60,000,000 sesterces.

se annum ~ies sestertium rei publicae largiri *Tac.**Ann.*15.18; *PLIN.**Ep.*2.20.13; ~in comp. nuns. (SEST)ERTIVM BIS MILLI(EN)S ET ~IENS, QVOD PRO AGRIS PROVIN(C)IA LIBVS SOLVI AUG. *ANC.*3.25.

Sescentoplāgus ~i, m. [comic formation from SESENTI + PLAGA + -VS] 'Man of six hundred lashes'.

nisi cotidiano sesquopos confeceris, ~o nomen indetur tibi *PL.**Capt.*726.

? sescontrārius ~a ~um, a. [CONTRARIVS; the first element is not clear] Opposite, corresponding, complementary.

cuius rigoris incessum ut ~o aequum *Fron.**agrim.*p.17; septentrional. ~um (circulum) austrinalem appellant *Hvg.**Gr.**agrim.*p.150; p.151.

Sesculixēs: see SESQVILIXES.

sescuncia (sexc-) ~ae, f. [SESQVI + VNCTIA] One and a half twelfths of any unit, i.e. an eighth.

~a quinariae *Fron.**Ag.*26; (as) diuiditur in octo octauas, quae ~ae uocantur *MAECIAN.**hur.*5; ut partis dimidia, quae ad eum ex bonis patris peruenit, quartam, id est totius assis ~am retineat *ULP.**dig.*37.5.5; ~as (a weight) galbani sine surculis ~am *CEL.*5.18.28; laseris radices. ~am *COL.*12.59.4; aphronitri triti ~am *LARG.*118; ~in linear measure) fastigium. seruari in pedes denos ~ae *PLIN.**Nat.*36.187; pes Drusianus, qui habet monetalem pedem et ~am *Hvg.**agrim.*p.86; ~as (a division of the iugerum) LOC. *PATER* ~AM *QUADRATVS* *CIL.*1.2137.5; iugeri ~am, scripula duo et dimidium *COL.*5.2.7; ~app. as a coin of low value) pappus hicin medicus habitat, senica non ~ae? *POMPON.**com.*111.

sescunciālis ~is ~e, a. [prec. + -ALIS] Containing one and a half twelfths; (in quot.) of one eighth of a pes. tota. crassitudine ~i (mensam) *PLIN.**Nat.*13.94.

sescuplex, -plicarius, -plus: see SESQVI-.

sēsē: see SEI.

seselis ~is, f. Also ~i ~is, n. [Gk. σέσελis, σέσela] Any one of several umbelliferous plants, 'hartwort', also a drug prepared from it.

ceruae. paulo ante partum perpurgant se quadam herbulā quae ~is dicitur *Cic.**N.*D.2.127; *PLIN.**Nat.*8.112; tordylon ~est autem hoc semen ex ~i 20.238. b ~is Cretici p m XXIII *LARG.*121.

Sesostiris ~idis (~is), m. Also Sesōsis ~idis. A legendary king of Egypt, said to have conquered the world.

*LUC.*10.276; *PLIN.**Nat.*6.174; 33.52. b *PLIN.**Nat.*36.74; ~ide primum post Amaside dominantibus *Tac.**Ann.*6.28.

sesquātus ~a ~um, a. [SESQVI + -ATVS] (of a fraction) Giving a ratio of 1½:1 or app. by extension 1½:1.

impar numerus paeoniciis utrique coget aptare duobus tria uel quaterina ternis, ~a fere quod numeros pars secat istos *MAUR.*1577.

sesque-: see next.

sesqui (sesque), adv. and prefix. [*<* *sem(i)s-que (SEMIS + -QVE)]

1 (as adv.) One and a half times. ut necesse sit partem pedis aut aequalem esse alteri parti aut altero tanto aut ~ esse maiorem *Cic.**Orat.*188.

2 (as prefix indicating that a quantity is multiplied by one and a half; w. ordinal nuns. it gives a number made up of a unit and the fraction indicated by the numeral, e.g. sesquioctauus, sesquitercius).

sesquialter (sesque-) ~era ~erum, a. prec. + ALTER] One and a half times as much, in the ratio of 3:2.

(partem) tertiam, quae esset secunda ~era, prima tripla *Cic.**Tim.*22; ~erum (numerus), qui quidāos appellatur *Vitr.*3.1.6; dimidio tanta, Aemiliane, mentiris, falsa audes ~era *APUL.**Apol.*89.

sesquiculleāris ~is ~e, a. [SESQVI + CVLLEVS + -ARIS] Containing a culleus and a half, i.e. 30 amphorae.

sunt. satis ~ibus doliiis picis durae pondo uicenaquinta *COL.*12.13.7.

sesquicyathus ~i, m. [SESQVI + CYATHVS] A cyathus and a half. aceti ~o *CEL.*5.19.11.B.

sesquidigitālis ~is ~e, a. [next + -ALIS] That measures 1½ digiti (in diameter). terebratur terebra foramen. ~e *Vitr.*10.16.5.

sesquidigitus ~i, m. [SESQVI + DIGITVS] A digitus and a half.

canalem. latum digitum, altum ~um *Vitr.*8.5.2; 10.11.3.

sesquihōra ~ae, f. [SESQVI+HORA] An hour and a half.

egeram horis tribus et dimidia, supererat ~a PLIN.Ep. 4.9.9.

sesquiiugerum ~i, n. [SESQVI+IVGERVM] A iugerum and a half, 43,200 square feet (pedes). b (app.) one and a half times the width of an (oblong) iugerum, i.e. 180 pedes.

iustum est prociendi sulco dodrantali iugerum uno die, iterari ~um PLIN.Nat.18.178. b in eo cursu Tempe uocant, ~ passuum longitudine et ferme ~i latitudine PLIN.Nat.4.31.

sesquilibra ~ae, f. [SESQVI+LIBRA] One and a half (Roman) pounds.

salis ~am in culleum (addito) CATO Agr.23.2; 106.1; roris marini ~am COL.12.36; LARG.222.

sesquimensis ~is, m. [SESQVI+MENSIS] A month and a half.

eius (sc. solis) cursus annalis. ~ibus in iux (partis diuisus est) VAR.R.1.27.1; 3.10.7.

sesquimodius ~i, m. [SESQVI+MODIVS] (as a dry measure) A modius and a half; a vessel of that capacity.

in iugerum unum. ~scribunt opus esse medicae ~um VAR.R.1.42; nisi omnis frumenti ratio ex temporibus esset. ~consideranda, numquam tam grati hi ~i. ~fuisent CIC. Ver.3.215; COL.2.12.4; ~cum eisdem (nuces), si frigeris, uix ~o concipere possis VAR.R.1.7.3.

sesquibolus ~i, m. [SESQVI+OBOLVS] The weight of one and a half oboli.

reliquis succus purgat utraque parte ~o in aqua mulsa PLIN.Nat.26.73.

sesquioctauus (sesque-) ~a ~um, a. [SESQVI+OCTAVVS] One and one eighth times as great; (neut. sg. as sb.) one and one eighth.

interualis et sesquiertis et ~is sumptis ex his conflationibus CIC.Tim.23; ~i interuallo sesquiertia omnia explebat (deus) 23.

sesquiopera ~ae, f. [SESQVI+OPERA] One and a half days' work.

fabae modii quattuor. ~ocantur ~a COL.2.12.2.

sesquiopus (sesque-) ~peris, n. [SESQVI+OPVS] One and a half times the amount of work.

nisi cotidiano ~pus confeceris PL.Capt.725.

sesquipedālis ~is ~e, a. [SESQVIPES+ALIS] Having a measurement (linear or square) of one and a half pedes.

trabeculam pedum xxiii s inponito ~em CATO Agr.18.5; tigna bina ~ia CAES.Gal.4.17.3; ut primum ~ibus tegulis solum sternatur VITR.5.10.3; talea ~i PLIN.Nat.17.141; quia ~is paries non plus quam unam contignationem tolerat 35.173; TEGUL SECIPEDALE DOLIARIIS DE FIG IVLIAE PROCVLAR CIL.15.650a; (~hyperb.) hoc (sc. os) dentis ~is. habet CATUL.97.5; cum pauper et exsul utroque prociat ampullas et ~ia uerba HOR. Ars 97; mentula cui nondum ~is erat MART.7.14.9; (~w. nouns of dimension) arrectaria. quattuor. ~latitudine ~i VITR.10.35.2; ~i crassitudine (trabs) PLIN. Nat.18.201.

sesquipedāneus ~a ~um, a. [next+-ANEVS] = prec.

attollit e mari ~a fere cornua PLIN.Nat.9.82.

sesquipēs ~edis, m. [SESQVI+PES] A distance or length of one and a half pedes.

qua facie est homo? ~ede quidamst quam tu longior PL.Trin.903; CATO Agr.46.1; in (~s. at intervals of) ~edem ponitur (cytium) VAR.R.1.43; VITR.2.3.3; COL.5.5.8; cum tibi. ~pinguis aqualculus propenso ~ede extet PERS.1.37; Lydion. longum ~edem, latum pedem PLIN.Nat.35.171; MART.8.60.2; HYG.Gr.agrim.p.157; cubitus habet ~edem, sextantes duas BALB.grom.p.95La.

sesquilāga ~ae, f. [SESQVI+PLAGA] (nonce formation) 'A stroke and a half'.

cum uix duobus ictibus caput amputauisset, saenitiam apud Neronem iactauit, ~a interfectum a se dicendo Tac. Ann.15.67.

sesquiplez ~icis, a. Also **sescup-** [SESQVI+PLEX] Containing a ratio of 1½:1.

ita fit aequalis dactylus, duplex iambus, ~ex paean CIC. Orat.188; 193. β βδυλός est aut par, ut dactylicus, ~aut ~ex, ut paenonicus QUINT.Inst.9.4.47.

sesquiplāciarius (sescup-) ~i, m. [prec.+ARIVS] A soldier or sailor drawing one and a half times the normal pay as a reward for meritorious service.

EQVES ~IVS CIL.8.5936; HERENNIVS ROGATVS ~IVS CLA(SSI)S 21032; DUPL(ICI)ARIIS ET SESQVIPL(ICI)ARIIS ALAE VETER(ANAE) 13.10024(34); M. Iulio Tiberino sesquiplāciario tur(mae) Voleri FJRA 3.47.41.

sesquiplus ~a ~um, a. **sescup-**. [SESQVI+PLUS (cf. DVPLVS)] One and a half times as great; (neut. sg. as sb.) one and a half times as much.

α PARTES EX OMNI DIVISIONE ~AS DARI PLACUIT CIL.14.2112.2.19. β a quo (sc. sidere) ad solem ~um (spatium) PLIN.Nat.2.84; ~um tempus necesse est edere istam syllabam MAUR.556; ~ut tempora tria ad duo relata ~um faciunt QUINT.Inst.9.4.47; ~o uel una uincet alterius singulum MAUR.1352.

sesquisenex ~nis, m., f. [comic formation from SESQVI, SENEX] A person who is old one and a half times over.

ridiculum est cum te cascam tua dicit amica. ~nex puerum PAP.poes.2 (Var.L.7.28).

sesquiertius (sesque-) ~a ~um, a. [SESQVI+TIERTIVS] One and a third times as great.

sesquialteris. ~interualis et ~is et sesquioctauis sumptis ex his conflationibus in primis interualis sesquioctauis interuallo ~a omnia explebat CIC.Tim.23.

Sesquilixēs (Sescul-) ~is, m. The title of a Menippean satire of Varro ('A Ulysses and a half', i.e. app. a man of great resource).

paulo minus asserit Varro in satiris suis ~e (s.v.l.) et Flextabula PLIN.Nat.pr.24.

sessibulum ~i, n. [SEDEO+-BVLVM] A seat. prosedas. ~quae tibi olant stabulum statumque, sellam et ~um merum PL.Poen.268; prae metu latronum nulla ~a ac ne sufficientiam superlicilem parare nobis licet APUL. Met.1.23.

sessilis ~is ~e, a. [SEDEO+-ILIS']

1 Fit for sitting on.

sic tergum (i.e. of a centaur) ~e, sic stant pectora celsa toris OV.Met.12.401.

2 (of plants, etc.) Lying close to the ground or any other surface. b flattened in shape, squat.

~es. lactucae Priap.51.19; incerta nominum causa est. Veneris (piris), quae colorata dicunt, regis quae minimo pediculo ~ia PLIN.Nat.15.56; Cumanum (genus cabilis) ~e folio, capite patulum 19.140; MART.3.47.8. b tibi. Veientanum. ~rubellum exalet uapida. laesum pice ~is obba? PERS.5.148; sales uerrucaeque non eminentes, sed, ut in corpore etiam, plerumque ~es PLIN.Nat.37.22.

sessim, adv. [SEDEO+-IM] In a sitting posture.

super me ~e (cf.) residens APUL.Met.2.17.

sessiō ~ōnis, f. [SEDEO+-TIO]

1 The action or state of sitting or an instance of it. b a judicial sitting.

cum debuerit esse ut a cubatione cubiculum sic a ~one sediculum, non est VAR.L.8.54; huius ambulationis antemeridianae aut nostrae pomeridianae ~ōnis CIC.de Orat. 3.121; ~ones quaedam et flexi. ~motus. ~contra naturam sunt FIN.5.35; status, incessus, ~o. ~manum motus teneat illud decorum OFF.1.128; oceli magni, in quibus matres familiarum cum ianiciis habent ~onem VITR.6.7.2; ~w. emphasis on inactivity) illam ~onem Capitolinam mihi non placuisse tu testis es CIC.Ath.14.14.2; plura. ~one languidae (ursae) APUL.Met.4.14. b ~ones erunt nobis computandae, quibus sedit is (sc. praetor) ULF.dig.38.15.2.1.

2 (concr.) A place for sitting, seat.

porticus, et palaestra et tot loca ~ones CIC.de Orat.2.20; Polemo, cuius illa ipsa ~o fuit, quam uidemus FIN.5.2.

sessitō ~āre ~āui ~ātum, intr. [SEDEO+-ITO] To be in the habit of sitting.

Παρθῶ. ~quam deam in Peridi labris scripsit Eupolis ~auisse CIC.Brut.59; femina ipsaque ~andi regio (i.e. the hind quarters) APUL.Pl.1.16.

sessiuncula ~ae, f. [SESSIO+-CVLA] The sitting down together of a number of people (for pleasure, discussion, etc.). inertiissimos homines. ~circulos aliquos et ~as consecrari (uidemus) CIC.Fin.5.6.

seissor ~ōris, m. [SEDEO+-TOR]

1 One who sits (in a place).

in uacuo laetus ~or plausorque theatro HOR.Ep.2.2.130; (~perh. w. allusion to the prostitute's practice of sitting in front of the brothel) non putatis ausurum me una ducentos irrumare ~ores? CATUL.37.8.

2 One who sits on an animal, a rider.

nec irascimur illis (sc. pecoribus), cum ~orem recusauerunt SEN.Dial.2.12.3; equo. ~quem. ~magna cura aluit nec patientem ~oris alterius primus ascendit SUET.Jul.61.

3 A settler, resident.

~ores ueteres urbe insulaeque elecit NEP.Cim.2.5.

sessōrium ~i, n. [SEDEO+-TORIVM] A sitting-room, parlour.

(domus) habet. ~suum cenationem, cubiculum in quo ipse dormio, uiperarum huius (i.e. his wife) ~ium PETR.77.4.

sessus ~ūs, m. [SEDEO+-IVS] The action of sitting down.

serus adueniens amicis adnuat, locum ~ui impertiant APUL.Fl.16.

sestertiarius ~a ~um, a. [SESTERTIVS+-ARIVS]

1 Of or concerning sesterces.

facilius apparebit. ~ad quem modum ~a ratio confiat MARCIAN.instr.64.

2 Worth (only) a sesterce; (used as a colloq. term of depreciation).

Glyco. ~is homo, dispensatorem ad bestias dedit PETR. 45.8; dedit gladiatores ~os, iam decreptos, quos si sufflasset cecidissent 45.11.

sestertium ~i, n. [next+-OLVM] (Colloq. dim. of next).

~um donauit mentula Phoebo bis decies MART.1.58.5.

sestertium ~i, n. [gen. pl. of next in such exprs. as decies centena milia sestertium treated as neut. sg. after ellipsis of centena milia] (w. num. advs.) A hundred thousand sesterces.

~ium septiens miliens aurtis Antonium pecuniae publicae iudicauit CIC.Phil.12.12; ego in cistophoro in Asia habeo ad ~ium bis et uicenis ATT.11.1.2; bis milies ~io his imposito B.Afr.90.3; ut neque in ~io uicenis, quod a patre acceperat, parum se splendide gesserit neque in ~io centies affluentius uixerit NEP.Ath.14.2; ~ium ducentiens ex ea praeda redactum esse LIV.45.43.8; V.MAX.3.7.10; C. Caesar. ~centiens ~io cenauit uno die SEN.Dial.12.10.4; PETR.45.6; certum est ~io uicies tum aestimatum (anulum) PLIN.Nat.37.82; centies ~ii largitione TAC.Ann.12.58; REMITTENDO ~IVM NOVIENS MILIES CENTENA MILIA N(UMMUM) DEBITVM FISCIS CIL.6.967; eum. ~legato. ~circa ~ium uicies prosecutus SUET.Cl.6.2; (~denoted by symbol) uldeo. eius pecuniae summam esse pergrandem, ad HS uicenis CIC.Ver. 2.141; (~app. construed as gen.) cui. ~sexagiens ~ium (v.l. ~io margaritam mercatus est SUET.Jul.50.2.

sestertius ~a ~um, a. [**< semis**-tertius, i.e. 'half for the third time', cf. Ger. *drittenhalb*] FORMS: gen. pl. masc. usu. ~um, cf. CIC.Orat. 156; ~orum, COL.3.3.8, SUET.Cl.4.7, GAIVS Inst.4.95; in senses 2 and 3 written as HS.

1 Having a value of two and a half times the unit. b (neut. as sb.) a trenching-spade designed to reach to a depth of 2½ pedes.

lex. duodecim tabularum. in qua duo pedes et semis ~us pes uocatur MARCIAN.instr.46. b agrum quem nario destinaueris planum. ~sat erit bipalio uertere quod uocant rustici ~um COL.Arb.1.5.

2 (masc. as sb., sc. as) A coin or unit of money, equivalent to 2½ asses or a quarter of a denarius (4 asses after 217 B.C. when a denarius was divided into 16 asses); ~us nummus, a sesterce piece.

C. Verrem. pro frumento in modis singulos duodenos ~os exegisse CIC.Div.Caec.301; ~os centenos militibus est pollicitus B.Alex.48.2; eos, qui praedium praediae rusticae pluris ~um triginta milium habent LIV.45.15.2; taxatio in libras sesterti singuli et in penuria bini PLIN.Nat.18.130; legato. non amplius quam octingentorum ~orum SUET.Cl. 4.7; lex Iulia. ~qua. ~nuptis. et repotius ~i milie (anuntur) GEL.2.24.14; ~qui. ~num nummum quinquae milia legauerat QUINT.Inst.7.6.11; ~os xxv nummos dare spondes ~ formula in GAIVS Inst.4.93; (~as a typical coin of low value) scuis est. qui bona C. Rabiri Postumi nummo ~o sibi addici uelit? CIC.Rab.Post.45; mulierem impudicitiae ~o nummo, Titinium summa totius dotis damnavit V.MAX.8.2.3; ut quae maximi inter nos habentur. ~o nummo aestimanda sint SEN.Ep.95.59.

3 (as adj. w. multiples of milia) (So many) thousand sesterces. b (w. ellipsis of milia).

non M. Cato nuper. ~e piscinis eius quadraginta milibus sestertis uendidit piscis? VAR.R.3.2.17; 3.6.61; ~a duo milia et centum nummos COL.3.3.10; QUINT.Inst.9.2.47. b (w. card. numms.) mihi redde decem ~a, Silo CATUL.103.1; SAL. Cal.30.6; septem donat ~a HOR.Ep.1.7.80; cum quinque ~is emisset piscem, quem Caesar uendidit SEN.Ep.95.42; MART.6.20.1; numeras ~a quinque IUV.9.41; APUL.Met. 10.25; (~w. distributive numms.) ex eo fundo qui ~a dena merita esset CIC.Ver.3.119; Parado.49; centena matri conferat ~a PHAED.4.5.12; magistratus honoris eius (sc. gymnasio-rum) octogenis ~is triginta olei uendidisse PLIN.Nat. 15.19; TAC.Ann.2.38; centena ~a in annum accipit (Verrius Flaccus) SUET.Gram.17 (p.113Re); (~denoted by symbol) apud eum HS quingena deposuerunt CIC.Ath.4.15.71; (~fol. by nummum) bis dena. ~a nummum HOR.Ep.2.2.33.

Sestiacus ~a ~um, a. Of Sestos, Sestian.

~os nunc fama sinus pelagusque natatum iacet STAT. Silv.1.3.27.

Sestianus (see SEXT-).

Sestias ~adis, f. A Sestian woman (in quot., Hero).

sedet anxia turre suprema ~as STAT.Theb.6.547.

Sestis ~idis, f. adj. Of Sestos, Sestian.

~i (v.l. ~a) puella OV.Ep.17.2? (interp.).

Sestius: see SEXT-.

Sestos (~us) ~i, f. A town on the Hellespont, opposite Abydos.

~um incolentes LIV.33.380; SEN.Phoen.611; tot potuere manus. ~iungere ~on Abydo LUC.6.55; PLIN.Nat.10.18.

sesuuium ~i, n. [unkn.] A synonym of the plant SEDVM.

sedum, alii sadum appellant herbam, quam Opillus Aurelius ~ium uocari ait FEST.p.343M.

set: see SED.

sēta: see SAETA.

sētanius (~os) ~a ~um, a. Also **sīt-**. [Gk. *σῆτανος*] Of this year, (as a name for varieties of fruit, cereals, etc.) annual, spring-sown, etc.: a (applied to a kind of medlar-tree and its fruit). b (applied to a kind of onion). c (applied to a spring-sown race of wheat); (of bread) made from this wheat.

a ~ae (mespilae) malus pomum candidiusque PLIN.Nat. 15.84; mespila, exceptis ~is quae malio propriorem uim habent 23.141. b cepae genera apud Graecos Sarda. ~a. ~e cunctis ~a minima. ~sed dulcis PLIN.Nat.19.101. c (triticum trimestre) Graeci ~on uocant PLIN.Nat.18.70.

— 8 (panis) ~us e trimestri, incussa in facie. aptissime curat *PLIN.Nat.22.130*.

Sētia ~ae, f. A city of Latium (mod. Sezza), famous for its wine. **b** (meton.) wine of Setia.

TTIN.com.106; *Liv.32.26.5*; *VELL.1.14.2*; Chia seni similis Baccho, quem ~a misit *MART.13.23.1*; *SIL.10.33*. **b** cellis ~a cara suis *MART.10.36.6*; quod tibi ~a canos restinxit cineres *STAT.Silv.2.6.90*.

Sētīnus ~a ~um, a.

1 Of or belonging to Setia; (masc. pl. as sb.) the people of Setia.

~um. ~nem *LUCR.112*; in ~o agro *Liv.32.26.7*; diui. ~i *MART.10.74.11*; ~Liv.32.26.6.

2 (neut. sg. as sb.) Wine of Setia. **b** of Setian wine.

Augustus ~um praetulit cunctis *PLIN.Nat.14.61*; (febris) ebria ~o fit saepe *MART.12.17.5*; lato ~um ardebit in auro *JUV.10.27*; (pl.) Ceste, decus mense, misce ~a *MART.8.50(51).19*; 9.2.5. **b** ~os. ~nostra niue frange trientes *MART.12.103.1*.

sētīus, compar. adv. [cf. perh. *servs*] FORMS: sts. written *secius*, being wrongly taken as a compar. from *secvs*², and thus liable to confusion w. the true compar. *segius*; also *sectius*, *PL.Men.1047* as quoted in *Gel.18.9.4*.

1 (app.) Later, more slowly.

sed memet moror quom hoc ago ~i *PL.Cist.69a*; si forte paulo quam tu uniam ~ Acc.*frag.93*; coeptum illud iter confecerit ~ fortasse aliquo, minus tamen nihilo *Fro.Aur.2. p.36(96N)*.

2 (in neg. or quasi-neg. contexts) To a lesser degree, less readily. **b** quo ~ (w. subj.) so as to delay or prevent (something happening). **c** nihilo ~, and sim. phrs., none the less, for all that, just the same.

nec, quod frigida uis ferrist, hoc ~ illi semina concurrunt ~, fulgoris *LUCR.6.313*; interea toto non ~ aere nungit *VERG. G.3.367*; nec ~ opes ceterae maiestati domus respondent *APUL.Met.5.1*; 5.13. **b** QVO *PER* GENSVES MORA NON FIAT, QVO ~ EAM PEQVNIAM ACIPIANT *CIL.1.584.26*; *AFRAN.com.292*; impedimento est (Caepio) quo ~ feratur (lex) *Rhet.Her.1.21*; cur rei publicae munere impediuntur, quo ~ suis rebus. ~seuere possint *Cic.Inv.2.132*; 2.170; (coupled w. minus) NEI QVIS MAGISTRATVS. (FACITO QVO) MINVS ~VE FIAT *IVDICEITVRVE CIL.1.583.70*. **c** hoc ego scio unum, neminem perieris hic. ~intellexi; sed nullo ~ referetur mox huc per ante ostium *Ter.Am.507*; *Rhet.Her.4.49*; praeteruocatos. ~Dyrachium magna ui uenti nihilo ~ sequebatur *Caes.Civ.3.26.3*; quem circum glomerati hostes. ~ proturbant, instat non ~ *VERG.A.4.441*; hac ille percussus plaga non succubuit neque eo ~ bellum administravit *Nep.Eum.5.1*; *SIL.6.461*; destitit ante decursum; neque eo ~ coronatus est *Suet.Nero.24.2*; *Ves.6.2*.

3 (perh. by association w. *secus*) Otherwise. quasi seruos esses, nihilo ~ (tu) mihi opsequis semper fuisit *PL.Capt.477*; haec nihilo esse mihi uidentur ~ quam somnia *Men.1047*.

seu: see *SIVE*.

seuēre, adv. compar. ~ius, *superl.* ~issimē. [SEVERVS¹ + E]

1 With severity of treatment, sternly, rigorously, stringently, drastically, etc.

cum contra uoluntatem Atheniensium loqueretur pro salute patriae ~ius *Cic.De.Off.3.138*; Quintum filium ~ius adhibeo *Att.10.12.3*; omnia quae ~e decreta sunt hoc tumultu *Ad Brut.2.1.1*; pauci. ~Hiempsalis mortem ~e uindicandam censebant *SAL.Jug.15.3*; ~e et celeriter in maxime noxios inanimaduersum *Liv.26.16.11*; uitia ~issime uidebantur *V.Max.1.pr.*; ~his ista plaga curanda est *Sen.Ep.99.20*; cautum ~e ne equites Romani ludo et harena polluerentur *Tac.Hist.2.62*; *Suet.Aug.34.1*.

2 With strictness in respect of one's own conduct, austere, soberly; with strict discipline.

cum tristibus ~e, cum remissis iucunde. ~uhere *Cic.Cael.13*; *Off.1.106*; ~ius acturos si uallum statuatur procul urbis inlecebris *Tac.Ann.4.2*; uixit in contubernio auiae delicatae ~issime *PLIN.Ep.7.24.3*; in statione ~ius et intentius stetit *Liv.45.37.9*.

3 Seriously, in earnest. **b** with gravity of manner, solemnly, earnestly.

cum studioso de absentibus. aut per ridiculum aut ~e, maledice. dicitur *Cic.Off.1.134*; non uis ~ius loqui nec morituro risum mouere? *Sen.Ep.82.9*; quid ironia? nonne etiam quae ~issime fit, ioc prope genus est? *QUINT.Inst.6.3.68*. **b** urbana. dissimulatio est. cum toto genere orationis ~e ludas *Cic.De.Off.2.269*; quoniam quidam. ~saepe eum in senatu modo ~e seducerent, modo familiariter ~. amplexarentur *Fam.19.19*.

4 In a plain, austere style (of oratory). laete an ~e (dicere) *QUINT.Inst.8.3.40*.

seuēritās ~ātis, f. [SEVERVS¹ + TAS]

1 Strict and uncompromising conduct in dealing with offenders, sternness, severity; an instance of sternness.

alterum (iudicium) est uehementissimum, quod. ~atem iudicis ai uim requirit *Cic.Caec.6*; summa ~as animaduersionis *Att.14.17a.7*; salutaris ~as uincit inanem speciem clementiae *Ad Brut.1.22.5(5)*; quae. occulte militarem disciplinam ~atemque minuebant *B.Alex.48.3*; ~as imperii ~. tum eos continuit *Liv.45.37.9*; ~atem censorum Cassi Longini Caepionisque *VELL.2.10.1*; *SEN.Cl.2.4.1*; ut magis eius uereantur ~atem (subiecti), quam ut saeuitiam de-

testentur *COL.11.1.25*; si prius de ~ate ac disciplina maiorum circa educandos. ~liberos pauca praedixero *Tac.Dial.28.3*; *Ann.1.73*; ordinauit (prociuiam) magna ~atis ac iustitiae cura *Suet.Gal.7.1*; *ULP.dig.37.14.1*; (*meton.*) credam. ~ad subscriptionis huius inanimatam expectasse publicae ~atis aures [QUINT.] *Decl.15.4*; ~inter censorum ~ates tria haec exempla in litteris sunt castigatissimae disciplinae *GEL.20.1*.

2 Strictness of morals, austerity, self-discipline.

quom ~as eorum ob alia uitia cecidisset *Cic.Leg.2.38*; tu carmen scribas. et ~atena templo debitam modulatione frangas? *SEN.Cec.6.8*; etiam corruptissimo in genere magis. ~iuat quaedam ipsis uitiis ~as *PLIN.Nat.13.21*; secundum saeculi ~atem nondum admittentis supellectilem argenteam *PAUL.dig.33.10.3.5*.

3 Gravity, seriousness. **b** seriousness of expression or manner.

animos. ~omnium qui aderant in hilaritatem a ~ate traduxit *Cic.Brut.197*; ne blanditius eius (sc. uoluptatis) inlecebrisque impediatur disputandi ~as *Fin.3.1*; si (de) seris (rebus) loquatur, ~atem adhibeat *Off.1.134*; paulum seposita ~ate *MART.14.6*; nihil ~ati eius hilaritate. ~detrahitur *PLIN.Pam.4.6*; ioceres *LVAS* HORIC (i.e. among the dead) *SVMA* est ~as *CIL.6.16160*. **b** tristis ~as inest in uoltu *Ter.Am.837*; quanta ~as in uultu *Cic.Brut.265*; ~atem frontis dum placo tuae *Phaed.4.74*; quamquam ~. gratiae plurimum dicentis ~as adfert *QUINT.Inst.6.3.26*.

4 (of style) Austerity, sobriety, severity. ~as oratoria minuitur his exornationibus frequenter conlocatis *Rhet.Her.4.32*; *Cic.De.Off.3.174*; de oratoribus, qui. ~orationis obscuritatem ~atem putant *SEN.Con.9.2.26*; ita 'Liberum' et 'Cicerem' pro uino et pane licentius quam ut fori ~as ferat *QUINT.Inst.8.6.24*; *II.1.32*; si quis. ~putet nos laetius fecisse quam orationis ~as exigit *PLIN.Ep.2.5.6*; hac ~ate aurium laetor *3.18.9*.

seuēriter, adv. [SEVERVS¹ + TER²] Sternly, severely.

~hodie sermonem amici comitum contulit *TTIN.com.67*; in nefarian sceleratque istam feminam ~e uindicare *APUL.Met.2.7*; 3.43.

seuēritūdō ~inis, f. [next + TVDO]

1 Sternness, severity (towards others). qua contentus morum ~ine *APUL.Met.1.25*.

2 Seriousness, sternness (of expression). quid illuc est quod illi caperit frons ~ine? *PL.Epid.609*.

seuērus¹ ~a ~um, a. *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [perh. <*se-uro (SE² + yēro-), cf. ON. *uerr* 'friendly', etc.]

1 Stern in one's dealings with others, strict, severe. **b** (of actions, measures, etc.) strict, severe.

te omnes saeuomque ~umque atque audis moribu' commemorant *PL.Trin.825*; L. Cassius ex familia cum ad ceteras res tum ad iudicandum ~issima *Cic.Ver.30*; me natura misericordem, patria ~um. ~esse uoluit *Sul.8*; populus ~ior uindex fraudis erat *Liv.25.3.13*; ~um pudicitiae custodem *V.Max.6.1.4*; qui Musas colimus ~iores *MART.9.11.16*; nec te lugere ~us arceo *Stat.Silv.2.1.34*; ut se acrem ac ~um ducem ostenderet, legatos. ~cum ignominia dimisit *Suet.Cal.44.1*; (of a scholar) addidit morum. ~spectus. ~Trogus. ~auctor e ~issimis *PLIN.Nat.11.274*; (of animals) satis est ~os esse (canes) nec blandos *COL.7.12.5*; (transf.) ut per leue ~os effundat iunctura unguis *PERS.1.64*; (~w. in+acc.) qui perindulgens in patrem, idem acerbo ~us in filium *Cic.Off.3.112*; in omnibus meis imperiis in me ~ior quam in uos *Liv.7.40.7*; *PLIN.Ep.9.13.21*; ubi uo ~o imperio quae imperata sunt *TURP.com.70*; populus Romanus ne tam honestam, tam ~am diligenterque accusationem neque uobis placuisse neque. ~arbitratur, proinde *Cic.Diu.Cael.73*; sin id parum profuerit, fiet aliquid a nobis ~us *Att.5.11.5*; de poena disserit si ea paulo ~ior fuit *SAL.Cat.5.15*; ~a censura fuit *Liv.41.27.13*; ~am. ~noxiorum ultionem *VELL.2.125.3*; hanc patriae ritus fregisse ~os Attides. ~mirantur *Stat.Theb.12.533*; in luxuriam fluens saeculum ~is. legibus multis coercuit *FLOR.Epit.2.34(4.12.65)*; ~ior. ~coercitio est per contrarium iudicium *GAIVS Inst.4.178*; (poet.) multum. ~is asperat ora minis *Stat.Theb.9.704*.

2 Strict in one's personal behaviour and morals, not lax or frivolous, austere. **b** (of a way of life, conduct, etc.) **c** severe, grave (in outward appearance).

hoc nemo fuit minus ineptus mage ~us quisquam nec mage continens *Ter.Eu.227*; tristis ac ~us philosophus *LUCR.754*; si quis uet etiam metreticis amoribus interdum iuuentutis putet, est ille quidem ualde ~us *Cic.Cael.48*; quid intersit inter popularem, id est adsortentem et leuem ciuem, et inter constantem. ~um et grauem *Amic.95*; hinc abite, lymphae, uini perniciēs, et ad ~os migrate *CATUL.27.61*; agricola ~i *LUCR.5.1357*; Curibus ~is *VERG.A.8.638*; *Hor.Ep.2.1.109*; oscula, qualla non fratri tulerit germana ~o *OV.Am.2.25*; lasciuus elegis an ~us herois? *MART.3.20.6*; in comodiis, iuuenes ~i ac luxuriosi ~. inter se discernuntur *QUINT.Inst.11.3.74*; (transf.) code ~i iugubis campi (i.e. the Campus Martius) quem negligis *Juv.2.131*; (poet., of dry wine) uultis ~i me quoque sumere partem *Fort.*; *Hor.Carm.1.27.9*. **b** alii laudant dignamque ~a uirginitate uocant *OV.Md.3.254*; uitae eius ~issimus cursus *V.Max.8.15.4*; ~os. mores *PLIN.Nat.28.106*; quamquam ~a illic matronia nec ulla morum partem magis laudauerit *Tac.Ger.18.1*; uides, quam honesti, quam ~i dicit *PLIN.Ep.6.11.13*. **c** ~o fronte curans, cogitans *PL.Mil.201*; sed ipse egreditur, quam ~usl *Ter.Hau.1023*; existitisti nuper uultu ~o *Cic.Ad Brut.2.5(7.2)*; supercilii. matrona ~i *OV.Tr.2.309*; fallit. uitium specie uirtutis. ~cum sit triste habitu uultuque et ueste ~um *Juv.14.110*.

3 (of pursuits, subjects of discussion, etc.) Weighty, serious.

quod ego dixi per iocum, id euenturum esse et ~um et serium *PL.Poen.170*; una. ~nostra uel ~a uel iocosa congressio *Cic.Fam.7.10.4*; uitiosum in re ~a. ~delicatum alit quem inferre sermonem *Off.1.144*; 'in crastinum' inquit 'difficere res ~as' *Nep.Ped.3.2*; ut studiosi iuuenes lectione ~a iringantur *Petr.4.3*; uersus. ~parum ~os *MART.1.35.1*; (cf. w. ref. to an attempted suicide) hau uoluitis istuc ~um facere *PL.Cat.6.6*; (~neut. pl. as sb.). dona praesentis caepi laetus horae ac linque ~a *Hor.Carm.3.8.28*; interdiu ~a, nunc hilaria *Petr.64.13*.

4 (of literary, artistic, and architectural style) Severe, plain, unadorned.

Rutilius. in quodam tristi et ~o genere dicendi uersatus est *Cic.Brut.113*; ~o more doricorum *Vitr.1.2.3*; neque hoc eo pertinet, ut in his nullus sit ornatus, sed ut pressior et ~ior *QUINT.Inst.8.3.14*; 9.4.63; precor, ut quandoque ueniat dies. ~quo austeris illis ~isque dulcia haec. decedant *PLIN.Ep.3.18.10*; (of an artist) ipse (sc. Antidotus) diligenter quam numerosis et in coloribus ~us *PLIN.Nat.35.130*.

5 (of places, conditions) Grim, stern, forbidding.

tu Stygias inhumatus aquas amnemque ~um Eumenidum aspicias. 7 *VERG.A.6.374*; ~a silentia noctis undique cum constant *LUCR.4.460*; propter Atlanteum litus pelagique ~a 5.33; noctis signa ~a 5.1190; quod (sidus) ~as minatur hiemes [QUINT.] *Decl.4.14*.

Seuērus² ~i, m. A Roman cognomen; esp. a Cornelius ~us, an Augustan poet. **b** *L. Septimius* ~us, emperor 193-211 A.D.

a *OV.Pont.4.16.9*; *SEN.Suas.6.25*; *QUINT.Inst.10.1.89*. **b** *CIL.3.306*; 14.6.

Seuianus ~a ~um, a. Named after a Seuius; (used of a variety of pear).

auctores suos nobilitauere Decimiana. ~, Liceriana, ~a (sc. pira) *PLIN.Nat.15.54*.

Seuina ~ae, f. A cult title of the Bona Dea. *IVLIA ATHENASIS MAG BONAE DEAE* ~ae *CIL.14.3437*.

seuir (sexu-) ~iri, m. [SEX + VIR] (Often written as *uir*, *imuir*) One of an official board of six: a (also ~ir *Augustalis*) in provincial towns, a citizen annually appointed to maintain the worship of the cult of Rome and Augustus. **b** at Rome, the commander of any of the six *urinae equitum Romanorum*, organized by Augustus as an *ordo*.

a ~iri AVGVST POSVERUNT *CIL.11.2647*; C. Pompeio Trinalchioni, ~iro AVGVSTI, Cinnarius dispensator *Petr.30.2*; Habinnas ~ir est idemque lapidarius 65.3; L CORNELIO FAVSTO VI AVGV CIL.6.26993; C IVLIO SIMPLICIO IHVIR AVGVSTALIS 13.7061. **b** F AELIO P F SERGO MARIANO. ~IRO TVRMAE EQ R CIL.3.550; ~IRO TVR(MA)RYM DEVCEND(A)RYM 8.2401; ~IRO TVRMAE SECVNDAN 8.25822; VI TVRMAE EQVITVM ROMANOR 11.3883; (cf.) ~IR CENTVR(ARIUM) EQVIT(UM) 6.3330.

seuirālis (sexu-) ~is ~e, a. [prec. + ALIS] (Also written *uirialis*)

1 Of or belonging to the *seuiri*. CENAM ~EM PRIMVS DEDIT *CIL.9.5855*.

2 (masc. as sb.) One who has attained the rank of *seuir*.

F NYMERIVS MARTIALIS ASTIGITANVS ~IS *CIL.2.1473*; ORDO ~IVM ET AVGVSTALIVM 10.3796; TI CAESARIS AVGV(STI SE)VRIS ET ~IBVS 11.3781.

seuirātus ~ūs, m. [SEVR + -ATVS] The office of *seuir*.

huic ~us absenti decretus est *Petr.71.12*; *CIL.2.1057* hic pro ~v in REM P DEDIT HS CD CD 11.5400.

seuocō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SE + VOCO]

1 To call (persons) apart from the rest, draw aside.

quid tu te solus e senatu ~as? *PL.Aul.549*; *Men.1084*; quid illuc est quod a me solus se in consilium ~at? *Mer.379*; facis ut rursus plebes in Auentinum ~anda esse uideatur *Cic.Mur.15*; te a Trebonio uidimus ~ari *Phil.2.34*; principes Galliae sollicitate, ~are singulos. coepit *Caes.Gal.5.6.4*; tribuni plebis. ne quis postea populum ~aret, capite sanxerunt *Liv.7.16.8*; *OV.Md.2.836*; Perdicca hos, qui Alexandri corpus tueri uellent, ~at *Curr.10.7.18*; *Suet.Cal.36.2*.

2 (transf.) To separate, withdraw; to appropriate (from a common or public fund).

ab his. haec eloquentia quam quaerimus ~anda est *Cic.Anat.66*; ~are mentem a sensibus *Tusc.1.38*; somno ~ari *Orat.6*; ~are societate. corporis *Div.1.63*; etsi me. cura. ~at a doctis. uirginibus *CATUL.65.2*; procul istud exemplum ab omni Romano sit uiro, luctum sum. ~impestuosis ~are (codd. euoc. auoc.) iusibus *SEN.Dial.11.17.6*; ~de communi quodcumque poterat ad se priuatum domum ~abat *Cic.Quind.13*.

seuorsum : see *SEORSVS*².

sex, indecl. a. [cf. Gk. *ἕξ*, Skt. *ṣaṣ*, Av. *xšvaš*] ORTHOG.: *sexs* *FRON.Aq.25*, and common in inscrr. Six.

mihi ~ meuses satis sunt uitae, septimum Oro spondeo *Caecil.com.70*; flocrum. decem pondo decoquant in aquae coigis ~ VAR.R.3.16.28; perfectum dixerunt esse numerum qui ~ dicitur *Vitr.3.1.6*; ~ Remus, hic uolueres bis ~ uidet *OV.Fast.4.817*; grana ~ eius seminis *COL.2.10.21*; per ~ dies septemque noctes ea clade saeuitum est *Suet.Nero.38.2*; *GEL.1.19.5*; (as sb.) cum iam ~ ciuitatis lectos habuisset *Vitr.7.pr.5*; (~in comp. num.) ~ et quinquaginta milia passuum *Cic.S.Rose.19*; ~ decemque librari in modio sient *Leg.pub.(Font.iur.p.46)3*.

sexāgēnārius ~a ~um, *a.* [next+~ARIVS] That contains, or is identified in some way by, the number sixty: *a* a sixty years old. *b* *fistula* ~a, a pipe having a cross-section of sixty square digits. *c* *procurator* ~us, a grade of provincial administrator drawing a salary of 60,000 sesterces.

a ~os de ponte deici oportere VAR.in Non.p.523M; utrum ~us factus est et illi lex Papia filium imposuit? SEN.fr. (Haase p.443); oburgantibus quod ~us Publicum arguendum duxisset QUINT.INST.6.3.76; Suet.CL.23.1. *b* *fistula* ~a. ~ caput quinquaria XL octo s = ~ 31 XRON.AG.54. *c* PROC ~VS PROVINCIAE THRACIAE A.Epig.40.95.

sexāgēni ~ae ~a, *a.* [SEXAG(INTA)+~ENI] FORMS: gen. pl. masc. and neut. ~um.

1 Sixty each, sixty apiece; *fistula* ~um quinquaria, a pipe having a cross-section of 65 square digits. *b* sixty at a time, sixty in each instance. TRECENTIS ET VIGINTI(1) MILLIBVS PLEBIS VRBANAE ~OS DENARIOS VIRITIM DEDI AUG.Anc.1.10; emenit ut. ~bis ~as (partes) faciat MAN.2.32; spatium intermedium esse debet ~um pedum COL.3.0.7; prostratos (centuriones) verberibus mulcant, ~ singulos COL.Ann.1.32; ~ (in comp. numm.) (Mausoleum) patet ab austro et septentrione ~os ternos pedes PLIN.Nat.36.30; accipientibus dabuntur iugera ~a sena beses HYO.GR.Agrim.p.162; ~fistula ~um quinquaria caput quinquaria duo s = ~ 30 octo FRON.AG.55. *b* ibi scrobes ecfodito plus ~os in dies PL.MA.fr.12; in Sauracti. ~ caprae ferae sunt, quae salum et saxo pedes plus ~os CARO.Hist.52; supra ~a millia nummum in anno. ~ capere VAR.R.3.6.1; ~ ferme iuvenes, interdum plures apparitoribus ludis, armati inducebantur LIV.44.9.5; nootuas ~is diebus hiemis cubare. ~ tradit Nigidius PLIN.Nat.10.39; (hyperb.) ~a (codd. sexaginta) teras cum limina mane senator MART.12.29(26).1.

2 (w. little or no distributive force) Sixty. hoc (trigonum) ~os (annos) tribuit duplicatque quaternos MAN.3.600; ~ (in comp. numm.) quo magis miror, quo modo Metrodorus in XII signis, per quae sol meat, trecentos et ~os inuenit locos QUINT.INST.1.2.22; ~ (w. milia) haec ~a millia modium, quae Mamertinus remisera, addidisti CIC.VER.5.53; (cf.) domino ~a (sc. milia passuum) currebam, mihi centena, ut fugiam, curram FRON.Aur.1.p.110(26N).

sexagē(n)simus (-umus) ~a ~um, *a.* [SEXAG(INTA)+~ESIMVS] *1* Sixtieth (in order). condita cum tibi sit iam ~a messis MART.4.78.1; intra. ~um diem quam caesa silua fuerat FLOR.Eph.1.18(2.2.7); ~ (in comp. numm.) ego nouo~ maritus amo demum quinto et ~o iam TER.AG.938; (die) ~o et quingentesimo post pugnam Bouillanum CIC.Ath.5.13.1; quartum et ~um natalem meum AUG.in Gel.15.7.3.

2 (fem. as sb., sc. pars) One sixtieth part. pinel. ~ corticis II ~is denarii PLIN.Nat.29.50.

sexāgīē(n)s, adv. [SEXAG(INTA)+~IENS] Sixty times; *sestertium* ~, 6,000,000 sesterces. cum. ~ mundus trecenties et ~ies se conuerterit HYO.Astr.4.13; ~ HS ~iens honestissime consequi potuit; noluit CIC.Q.ROSC.2; Phil.2.45; quem quanti ipse demum suam aestimaret interrogauit, atque ut respondit ~ sestertio. V.MAX.9.1.4; Suet.Jul.50.2; (w. ellipsis of sestertium) bona patris huiusce Sex. Rosci quae sunt ~iens CIC.S.ROSC.6.

sexāgīntā, indecl. a. [SEX+~GINTA] Sixty. pro uini quadrantalibus ~ CATO.Orat.118; ut in ~ (uacuis) unus (taurus) sit anniculus VAR.R.2.5.18; imperator, maior ~ annis et praegravis corpore LIV.44.4.10; dierum ~ iter MELA 3.29; SESTERTIOS TRECENTOS SEXAGINTA NUMMOS CIL.4.3340.23.14; feci. excrepta ex libris ~ AUR.FR.1.p.138(34N); (hyperb.) sanguine Germano ~que triumphis esse nocens coepi PETR.122.1.163; ~ (in comp. numm.) quinquaria centum ~ tres FRON.AG.63.

sexangulus ~a ~um, *a.* [SEX+~ANGVLVS+~VS] Six-cornered, hexagonal.

cera. ~a OV.Met.15.382; ~ae omnes cellae (i.e. in beehives) PLIN.Nat.11.29; quare nascatur ~is lateribus (crystal-lum) 37.26; 37.56; 37.137.

Sexarbor ~oris. Also pl. *Sex arborēs*. (app.) A group of six species of trees forming the object of a Celtic religious cult.

SEX ARBORIBVS Q FVIVS GERMANVS V S CIL 13.129; EX VOTO SEXARBORI DEO L DOMIT CENSORINVS V S L M CIL 13.132.

sexātrūs ~uum, *f. pl.* [SEX+~ATRVS (cf. QVINGVATRVS)] (See quot.)

ut ab Tisculanis post diem sextum idus similiter uocatur ~us et post diem septimum septimatrus VAR.L.6.14; FEST. p.257M.

sexcen-: see SECCEN-.

sexdecim: see SEDECIM.

sexennis ~is ~e, *a.* [SEX+~ANNVS+~IS] Six years old. *b* ~i die, at six years' term.

ibidem gnatus, ind' surruptus fere ~is PL.Poen.902; 987; tres albi sues. ~ quorum unum bimum nomenclator esse dicebat. ~ tertium uero iam ~em (cf.) PETR.47.8; PLIN.Nat.8.116. *b* legem promulgauit, ut ~i (cf.) die sine usuris creditae pecuniae soluantur CAES.Civ.3.20.5

sexennium ~(i)l, *n.* [as prec.+~IVM] A period of six years.

puer septennis surruptur Carthagine, ~io prius quidem quam moritur pater PL.Poen.67; per ~ium uagati Apuliam QUAD.Hist.11; cum in spem libertatis ~io post sumus ingressi CIC.Phil.8.32; Div.1.100; CIL 1.590.44; ASC.Tog.75; ante primum ~ium APUL.FL.18.

sexie(n)s, adv. [SEX+~IBNS]

1 On six occasions.

Velentem hostem ~ uictum LIV.4.32.2; cyprini ~ (pariunt) PLIN.Nat.9.162; quae ciuitas quinquies atque etiam ~ consules uidit PLIN.Pan.57.4.

2 (as a multiplier) Six times.

~ tanto quam quantum satum sit ablutum esse ab aratoribus CIC.Ver.3.102; EA (SVV/MMA SEST)ERTIVM CIRCIER SEXIENS MILLIENS FVIT AUG.Anc.3.24; pedum ~ centena milia LIV.10.30.5; VELL.2.56.2; hoc ~ ducentum est, quoniam sex latera sunt COL.5.2.10; APUL.Mus.29.

sexis, indecl. sb. [SEX+~AS; cf. octussis, octus, etc.] The sum of six asses.

trientes et semunciae sedecies ducti ~ efficiunt MAECIAN. iur.53.

sexmenstris: see SEM-.

sexpertitus ~a ~um, *a.* [SEX+~PERT-(PARS)+~ITVS] Consisting of six parts, sixfold. temporum diuisio. ~a VAR.R.1.37.4.

sexprimus ~i, *m.* Also as two wds. [back-formation from *sex primi*] One of six senior clerks attached to quaestors and aediles at Rome and app. some municipalities.

L. ALENUS. chirographum sex primorum imitatus est CIC.N.D.3.74; L. PONTIO. QVI FVIT SCRIBA QVAESTORIVS SEXS PRIMVS) CIL 6.1825; 14.3674; (expr. by symbol) Q PETRONIO. ~SC) Q VI PRIMO PRINCIPI 14.172.

sexs-: see SEX-.

sexta: see SEXTVS.

sextadecimāni ~orum, *m. pl.* [*sexta decima* (sc. legio)+~ANVS] The men of the sixteenth legion. ~os. ~ laeuum cornu complesse TAC.Hist.3.22.

sextāni ~orum, *m. pl.* [*sexta* (sc. legio)+~ANVS] The men of the sixth legion. ~urbium quas habet (Gallia) opulentissimae sunt. ~ secundanorum Arausio, ~orum Arelate MELA 2.75; PLIN.Nat.3.36.

sextans ~ntis, *m.* [SEXTVS; for ending cf. QVADRANS, TRIENS] One-sixth of any unit (expr. by symbol =). *b* (as a measure of weight) one-sixth of an as. *c* a copper coin, one-sixth of an as. *d* (in liquid measure) one sixth of a *sextarius*, two *cyathi*. *e* (in land measure) one-sixth of a *iugerum*. *f* (in linear measure) one-sixth of a *pes*.

heres ex parte dimidia et tertia est Capito; in ~ntesunt. ~ CIC.Fam.13.29.4; VITR.3.1.6; si. ~ns (sc. fundi) ex besse quem a me accepas petitus fuerit JULIAN.Dig.21.2.39.2; (defined) sextae partis (sc. solidi) nomen est ~ns, cuius nota = MARCIAN.Sext.4; ~ (in appos. to pars) uxor ex parte ~nte heredi instituit SCAEV.Dig.36.2.31. *b* ~ntem. gummi OV.Medic.5.7; salis ~ns cum decem cepis conteritur COL.6.6.5; ligilam. ~nte minorem MART.8.71.9; ~ (w. pondo) styracis, resinae terebenthinae pondo ~ntes CELS.5.25.16; passi Cretici pondo ~ns LARG.30; 188. *c* VAR.L.5.171; ~nte sal et Romae et per totum Italiam erat LIV.29.37.3; hic nisi a populo conlatis in capita ~ntibus funeratus esset V.MAX.4.4.2; PLIN.Nat.33.138; APUL.Apol.18; (in gen. of value) seruos ~ntis utitur nefarius uerbis LABER.COM.31. d VITR.9.pr.12; ~ntes. duos infunde Falerni MART.5.64.1; 12.27(28).1; quotiens largissime se inuitaret, senos ~ntes non exisset Suet.Aug.77. *e* ~nciam agri aut ~ntem VAR.R.1.10.2; COL.5.1.10. *f* mensam quattuor pedes ~nte et sicillio excedentem PLIN.Nat.13.94.

sextantālis ~is ~e, *a.* [prec.+~ALIS] Measuring one *sextans* (in quot., of linear measurement).

circa lapidem fusos ~es. ~ compegit VITR.10.2.14.

sextantārius ~a ~um, *a.* [SEXTANS+~ARIVS] Having the value of one *sextans* (in quots., of weight, coinage).

ut asses ~o pondere ferirentur PLIN.Nat.33.44; sextantarii asses FEST.p.347M.

sextāriolus ~i, *m.* [SEXTARIVS+~OLVS] (Dim. of *sextarius*, in quot., sense 2).

licebit in ~o scribas, quo circuitus uoluminis tui sit *dykadothoratos*, sicut est uentriculi tui AUG.in Suet.Poet.40 (p.47Re).

sextārius ~i, *m.* [SEXTVS+~ARIVM] A *sextarius* measure.

urnae aereae et congiaria ~ia et similia PAUL.Dig.33.7.13.

sextārius ~(i)l, *m.* [SEXTVS+~ARIVS]

1 A measure of capacity (liquid or dry) equivalent to one-sixth of a *congius* or twelve *cyathi*.

aquae marinae ueteris ~ios LXIII CATO Agr.104.2; Leg.pub. (Font.iur.p.46)3; si emere aquae ~ium cogeretur mina CIC.Off.2.56; HOR.S.1.1.74; legiones libras farris et ~ios uini contulerunt LIV.7.37.3; CELS.4.24.1; praeparatae ueteris uirulae senos ~ios COL.4.8.3; PLIN.Nat.21.173; LARG.; FRON.AG.34; oenophorum. de quo ~ios alter dicitur ante cibum IUV.6.427; MAECIAN.iur.79; ~ (as a dry measure) si de naui onerata furto quis ~ium frumenti tulit PAUL.Dig.4.2.2.5.

2 A measuring vessel having the capacity of a *sextarius*.

~ium olearium 1, labellum 1 CATO Agr.13.3; VAR.in Non. p.545M; quanto minus factum fuerat, refudit ~io mensus VITR.9.pr.11.

Sextianus (Sest-) ~a ~um, *a.* Of or connected with the gens *Sextia* or one of its members.

omnia omnium dicta, in his etiam ~a, in me conferri CIC.Fam.7.32.1; ~us dum uolo esse conuiua CATUL.44.10; tres aerae quae ~as uocant MELA 3.13.

sexticeps ~ipis, *a.* [SEXTVS+~CEPS] That takes sixth place in a series.

Cespis mons ~eps apud aedem Innonis Lucinae VAR.L.5.50.

Sextilis ~is ~e, *a.* [SEXTVS+~ILIS] FORMS: ~ias (acc. pl.) P.Oxy.4.737. The name of the sixth, later the eighth, month in the Roman calendar, August (formally renamed *mensis Augustus* in B.C. 27); also, of this month.

cum imperator Caesar Augustus mense ~i. ~. primum consulatum inherit S.C. in Macr.1.12.35; HOR.Ep.1.11.10; Suet. Aug.31.2; ~accepti Idibus ~ibus quattuor epistulas a te missas CIC.Ath.3.15.1; qui. in libertatem restitutus ante Kal. ~es primas non esset LIV.42.21.5; VII kalendas ~es PETR.53.2; TAC.Ann.15.41; GEL.5.17.5; ~ (in abbreviated forms) L TARGITIVVS. PRISCVS REX III DE SABINIS IDIS SEXT AD TRIUMPH.2 CIL 12.p.43; VAR.R.1.28.2.

Sextilis ~is, *m.* [prec.] The month of August.

~em totum mendax desideror HOR.Ep.1.7.2.

Sextius (Sest-) ~a ~um, *a.*

1 Name of a Roman gens; esp. *P. ~us*, defended by Cicero in B.C. 56. *b* (pl.) the followers of Quintus Sextius, the Augustan philosopher.

P. ~us Bauculus, primi pili centurio CAES.Gal.3.5.2; SEN. Ep.73.12; ~CIC.Sest.78; Q.Fr.2.4.1. *b* ~orum noua et Romani roboris secta SEN.Nat.7.32.2.

2 Of or connected with Sextius or the Sextii; *Aquae ~ae*, a Roman colony north of Massilia, now Aix-en-Provence.

tabulam ~am CIC.Quind.25; VELL.1.15.4; FLOR.Eph.1.38(3.7.7).

sextula ~ae, *f.* [*sexta* (SEXTVS, sc. pars)+~VLA] One-sixth of an *uncia*, one seventy-second of an as or other unit.

facit heredem ex deuce et semuncia Caecinae, ex duabus ~is M. Fulcinium CIC.Caec.17; iugeri trientem, et ~am COL.5.2.2; digitus rotundus. caput quinquaria septuncem semunciam ~am FRON.AG.26; item (diuiditur uncia) in ~as sex, id est sex sextas, nota ~ae MAECIAN.iur.50; (as a weight) libras, scripula ~asque dicit MART.10.55.3; (as a coin, otherwise not known) acris minima pars ~a, quod sexta pars unciae VAR.L.5.171.

sextum, adv. [next] For the sixth time.

Carthaginienses ~ de foedere decessere CATO.Hist.84; C. illi Mario, fortissimo uiro et consuli, et ~ consuli CIC.Phil.20; LIV.6.42.3.

sextus ~a ~um, *a.* [SEX+~TVS]

1 Sixth in order. *b* (in periphrases, to express the sense of a cardinal num.).

hoc est ~um a porta proximum angustiorum PL.Ps.960; nudius ~us quoi talentum mutuum dedi TRIN.727; secundo loco hortus intriguus, tertio salictum. ~o campus frumentarius CATO Agr.1.5; illum uirum qui in ~o libro informatus est CIC.Ath.7.3.2; ~um illum consulatum gerentem SEST.37; luna hora circiter ~a uisa est B.Hist.273; ~us ab Vrbe lapis OV.Fast.2.682; ~is. ~. Kalendis (i.e. of June) 6.18; hic natus familia nobili, ~a Cornelio Rufino VELL.2.17.2; ~ae legionis auctoritate TAC.Hist.5.16; (w. quisque) mihi ~a quaque die miserum ducis caput Hannibal implet IUV.7.160; ~ (w. ellipsis of hora) sero est: si ~a tibi placet, uenibo PRONORM.COM.65; post ~am noctis ULF.Dig.40.1.1; ~ (w. ellipsis of die, in dates) ~o kalendas natus CELS.40.16.8; ~ (in comp. numm.) ad flumen Indum ~isdecimus castris peruenit CURT.8.12.4; ~o et quinquagesimo aetatis anno Suet.Jul.88. ~ requiem (gaudet uicisse) bis ~us homines (i.e. the twelve lictors of a consul) STAT.Silv.4.1.9; cum iam ~a ceruice (i.e. on the shoulders of six men) feratur. ~signator falsi IUV.1.64.

2 ~a pars, One-sixth; (also ~a alone).

~am partem hereditatis CIC.Ver.1.125; VITR.3.1.7; deinceps fit diuisio in sex ~as partes MARCIAN.iur.4; (in comp. numm.) est. digitus. ~adecima pars (i.e. one sixteenth) pedis FRON.AG.24; ~solidi ~a fac assis aut OV.Medic.60; (origanum) cum fico. ~decoctum ad ~am PLIN.Nat.20.178.

Sextus ~i, *m.* A Roman praenomen.

~e frater, mi salue AFRAN.COM.20; VAR.L.9.60; accipe, Pompei, deductum carmen ab illo, debitor est uitae qui tibi, ~e, suae OV.Pont.4.1.2; IUV.2.21; ~um Roscium GEL.9.14.19; (in a pun w. sextus) si non uult Quintus, Thaidia ~us amet MART.3.11.6; ~ (abbrev.) SEX CALAASI SEX F. CIL 1.1618; occidisse patrem SEX. Roscium arguitur CIC.S.ROSC.37.

sexuir, sexuir-: see SEV-.

sexus ~us, *m., (n.)*. [cf. perh. SECO] GENDER: app. neut. PL.Rud.107 (acc. Prisc. in G.L. 2.162).

1 The state of, or specific qualities associated with, being male or female. *b* (gram.) gender.

uirile ~us numquam ullum habui PL.Rud.107; PAC.Trag.

68; hominum genus. in ~u consideratur, uirile an muliebre sit Cic.*Inu.*1.35; ambiguo inter marem ac feminam ~u infantem Liv.*27.11.4*; V.Max.8.33; nullo discrimine ~u regiminis scit ferre Pharoas Luc.*10.9*; fimate animos et pellite ~um! Stat.*Theb.*5.105; omnes uiriles ~us interficere Fron.*Sir.*1.11.6; Plin.*Ep.*10.96(97).9; mulier. quae fugit a ~u, uires amat Var.*6.253*; Gaius Inst.1.130; Psyche. ~um audacia mutatur Apul.*Met.*5.22; (w. ref. to the genital organs) portentosum est, quod de ea traditur, radicem eius (sc. eryngis) alteritrus ~us similitudinem referre Plin.*Nat.*22.20; ~ (of non-animal things) montuosus planisque distant (glandes), sicut et ~u, mares ac feminae 16.16; is (magnes), qui in Troade inuenitur, niger est et femine ~us 36.128. b haec (sc. genera appellandi) triplicia esse debent quod ~um multitudinem, casum Var.*L.*8.46.

2 (meton.) Those belonging to one sex or the other, males or females collectively.

orbis uirili ~u adoptat sibi Afran.*com.*240; sin is uirilem ~um non reliquisset Nep.*Att.*1.3; omnis aetas pariter et ~us ruit Sen.*Oed.*53; calamentia utrique ~ui conuenientia Col.*12.3.1*; turba tibi ~us Mart.*1.90.4*; ipsam. solere se, ut feminam in illo otio ~us, laxare animum lusu calculorum Plin.*Ep.*7.24.5; Venus, quae. ~uum diuersitatem generato Amore sociasti Apul.*Met.*11.2.

sfragis: see SPHR.

si, conj. [loc. of old demon. *so-, cf. sic, orig. used in parataxis; traces of this usage may survive in such phrs. as ~dis placet] ORTHOG.: sei in early inscr. and read in some passages of Plautus. N.B.: negative conditions are usu. introduced by nisi, unless only a single word or phr. in the protasis is negated. For nisi ~, quasi ~, ac ~, etc., see NISI, QVASI, ATQVE, etc.; for quid ~ see QVIS; for quod ~ see QVOD; for ~ quidem see SIQVDEM as one word; for ~ quis, ~ quando, etc. (also written as single words) see for fuller details the indefinites concerned, but a few exx. will be found here in the appropriate sections.

1 (w. ind., introducing the protasis of an open condition, where the assumption is neither affirmed nor denied) If, supposing that. b (in colloq. style w. pres. expr. fut. condition). c (w. a past subj. in apodosis, esp. where two alternative hypotheses are put) if it was the case that. d (in fut. conditions, as a cautious substitute for a temporal conjunction). e (introducing the hypothesis affirmed by a man challenged in a *psospio*).

olepidum semisenem, ~ quas memorat uirtutes habet. Pl.*Med.*6.49; omnes mortales, ~ quid est mali lenoni, gaudet Rud.*1285*; meditata mihi sunt omnia mea incommoda erus ~ redierit Ph.*248*; ~ quando non pluet. ~ aquam inrigato leniter in areas Cato Agr.*151.4*; responde, ~ tibi uidetur Cic. *Cac.*48; ego te, ~ quid grauius acciderit. ~ prodero Flac. 103; quod erat bellum, ~ hostis Antonius non erat? Phil.*7.11*; ~ tibi antea profuit, semper proderit 8.12; ~ quid generis istius modi me delectat, pictura delectat Fam.*7.23.3*; qui ~ conseruatus erit, uicimus 12.6.2; reliqui ~ quid fuerat, Caesar superioribus diebus consumperat Caes.*Civ.*1.48.5; nam. ~ ipse uolens. ~ sequetur. ~ te fata uocant Verg.*A.*6.147; auferat omnia inrita obliuio, ~ potest Liv.*28.29.4*; abire ~ quo est animus, est licentia? Phaed.*3.7.25*; melius facient etiam, ~ persequerantur aquam potarentur Larc.*38*; ~ nihil est, seruus incurritur Iuv.*6.33*; nouissimum uorsum eius de Dione ~ dixerit, finem faciam Apul.*Apol.*10; (w. neg. ne) cum uir uxori ~ a liberis ne nuperit in annos singulos aliquid legauit Clem.*dig.*35.1.62.2; (w. correlatives in apodosis) ~ malas imitabo, tum tu pretium pro noxa dabis Andr. trag.; ~ Opimium defendisti. idcirco te isti bonum ciuem putabant Cras.*orat.*17; sic inuigilasse putato me tibi, ~ cenae hodie mecum Hor.*Ep.*1.7.70. b libertatem tibi ego et diuitias dabo, ~ impetras Pl.*Mil.*12.14; Trin.*7*; ~ illum relinquo, eius uitae timeo Ter.*Am.*210; ea lege hoc adeo faciam, ~ facit quod ego hunc aequum censeo Hau.*1054*; perficietur autem si uirgeus oboscos, ~ non ante abscedimus quam spei nostrae finem capitis Velis imposuerimus Liv.*5.4.10*. c ~ nemo hac praeterit. ~ cistella hic faceret Pl.*Cist.*683; ~ erat Heraclo ab senatu mandatum ut emeret, emisit: ~ non erat, qui poterat sua sponte pecuniam numerare? Cic.*Ver.*3.88; Lig.*25*; Div.*2.20*; hoc. ~ non uiderant medici, merito essent culpandi Larc.*84*. d ad litteras ueniam quae sunt a consiliis. ~ missae, ~ pauca ante quae ad ipsas litteras pertineant dixerit Cic. *Phil.*14.6; ~ luxerit, ad librorum curram scribia Catul.*14.17*; Verg.*A.*5.64. e habe iudicem de senatu Cyrenensi quoniam opulentum uirum, ~ tuas esse oportet nique eas oportet liberas neu te in carcerem compingit aequum est Pl.*Rud.*714; iubet P. Quinctium sponsionem cum Sex. Naeuio facere ~ bona sua ex edicto. ~ praetoris dies xxx possessa non essent? Cic.*Quint.*30.

2 (w. subj., in generalizing conditions) a (w. ideal 2nd pers. sg.). b (expr. repeated or habitual action, esp. in historical narrative).

a ~ ames, extemplo melius illi quem ames consulas quam rei tuae Pl.*Cist.*96; standum est in lecto ~ quid de summo petas Men.*103*; uita humana prope uti ferrum est, ~ exerceas, conteritur Cato Mor.*3*(J); erat Quinctius sicut aduersantibus asper, ita, ~ cedentes, idem placabilis Liv. 36.32.5; (senectus) plena est uoluptatis, ~ illa scias uti Skn. *Ep.*12.4. b ~ quis a domino prebenderetur, consensum militum eripiebatur Caes.*Civ.*3.10.4; uolueratis quidam. ~ uoluit eorum. ~ uictorem offendisset Liv.*9.6.2*; Vespasianus acer militiae anteire agmen. ac, ~ res posceret, manu hostibus obniti Tac.*Hist.*2.5; rarus in tribunali Caesaris Plio, et ~ quando adsideret, atrox Ann.*2.57*; 6.30; ~ longior (hospes) esset. ~ reliquam corporis partem praecidebat Hyg.*Fab.*38.3; ~ (in pres. tense) suos. ~ opprimi. non

patitur neque, aliter ~ faciat, ullam inter suos habet auctoritatem Caes.*Gal.*6.11.4; (emplastrum) strumas. ~ discutit, ~ id qui persequerantur inponat Larc.*214*; munia impigre obeunt, ~ iniuriarum absint Tac.*Ag.*13.1.

3 (w. pres. or pf. subj., introducing more remote or hypothetical conditions, in which, however, the idea of fulfilment is not ruled out).

nam ~ (di) curent, bene bonis sit, male malis, quod nunc abest Enn.*scen.*318; quem ~ orem ut mihi nil credat, id non ausit credere. ~ immo, si audias quae dixit me aduersum tibi Pl.*Bac.*698; ~ sapias, eas ac decumbas domi Mer.*373*; immo uero carum, ~ quantum quisque uolet, bibat, nam ego bibi quantum uolui Calp.*Mist.*8; nefarius fueris, ~ quicquam misericordia adductus feceris Cic.*Mur.*62; scorpiones. ~ ad sexaginta captos scripserim, ~ auctorem Graecum sequar Silenium Liv.*26.49.3*; quae, ~ per se aspiciantur, aliquid protulerim? Pers.*1.88*; felix, ~ corpus ademptum nesciat Stat.*Th.*10.4; ~ gestus ac uultus ab oratione dissental. ~ fides, desit Quint.*Inst.*11.3.67; ~ (w. imp. in apodosis) lingua bubula (stirpium) obtegit, ~ pluat Cato Agr.*40.4*; ~ (w. ind. in apodosis) ~ non terrestri cibo membra corporis alantur, deficient Vitr.*8.17*; ~ uenias, Crocale, totus tibi seruiet annus Calp.*Ep.*4.71; ~ comparer illi, sum desidiosissimus Plin.*Ep.*3.5.19; ~ (w. both subj. and ind. in protasis) ~ de certo fundo sensit testator nec appareat de quo cogitauit electio heredis erit Ulp.*dig.*30.37.1; ~ (w. impf. subj. in apodosis, indicating that the condition has not been fulfilled so far) cantus. ~ Lunam deducere temptat, et faceret, ~ non aera repulsa sonent Tib.*1.8.22*.

4 (exx. of the types of condition in senses 1-3 w. modification of moods and tenses in indir. sp. or subordinate cls.; the types are not always distinguishable).

an laudi putat fore ~ perdidit gnatum? Ter.*Ad.*383; Sabini feruntur uouisse, ~ res communis melioribus locis constitisset, se uer sacrum facturos Sis.*hist.*99; notandos censuerunt eos ~ qui militiam subterfugerant Cic.*Phil.*7.23; nostri. ~ impetum classis timebant, ~ forte uentum remisisset Caes.*Civ.*3.26.4; postulabat, ~ quid de se agi uellent, potius de praesente quaestio haberetur Nep.*Alc.*4.1; ~ ueteres milites non redeant in patriam, noui legantur, breui neminem superferunt Liv.*27.9.5*; aedem. ~ Diouii uouit, ~ eo die hostis fuisset 31.21.12; salutem sibi pactus est, ~ Dolabellam occidisset Sen.*Suas.*1.7; quid faceret? ~ uiuere uellet, Seianus rogandus erat Sen.*Dial.*6.22.6; splendidissimus quisque eodem inclinabat metu inuidiae, ~ ipsi eligerentur Tac.*Hist.*4.8.

5 (w. impf. or plpf. subj., introducing an unfulfilled condition in pres. or past time). b (in indir. sp. or subordinate cls.).

~ acum. ~ quaereres, acum inuenisses Pl.*Men.*238; ~ intus esset, euocarem Ps.*640*; ~ mihi secundae res de amore meo essent, iam dudum scio uenissent Ter.*Hau.*230; in adulterio uxorem tuam ~ prebendisses, sine indicio impune necares Cato *orat.*219; ~ deinde essent rogati quid iudicassent, condemnasse se dicerent Cic.*Clu.*103; qui ~ omnes uiuissent, bellum omnino hoc non fuisset Phil.*13.28*; ~ ego euperem, ille uel pluris (dies) fuisset Att.*16.5.2*; forsitan isto uteretur beneficio, ~ non ei summum scelus adiungeretur B.*Afr.*4.5.2; me ~ caelicolae uoluisse ducere uitam, has mihi seruassent sedes Verg.*A.*2.641; Carpatanorum. ~ centum milia fuere, inuicta eius ~ aequo dimicaretur campo Liv.*21.5.11*; finis cruenta uictoria fuisset ~ patiore campo. ~ moret pugnatum 28.34.2; manibus. ~ modestos celasset uultus, ~ non reliqua fuisset Ov.*Met.*4.683; ~ filiam habebam, auriculari illi praecederem Petr. 67.10; memoriam. ~ ipsam cum uoce perdidissemus, ~ tam in nostra potestate esset obliuisci quam tacere Tac.*Ag.*2.4; ~ statim deditus traderet, neque mea fortuna neque tua gloria inclaruissent Ann.*12.37*; ferreus ~ essem, plura scribere non possem isto in tempore Fro.*Aur.*2.2.232(236N); (ellipt.) sudorem ille manibus detrahit et ~ scires inquit 'quae mihi acciderunt' Petr.*8.1*; ~ (w. ind. in apodosis, where the vb. or its tense, containing some potential force) quo modo (foret) pultare potui, ~ non tangerem? Pl.*Mos.*462; ~ per L. Metellum licitum esset. ~ matres illorum miserorum sororesque ueniebant Cic.*Ver.*5.129; eum. ~ quem patris loco, ~ ulla in te pietas esset, colere debebas Phil.*2.99*; tot milia armatorum. ~ dux alius foret, inferendo quoque bello satis pollebant Tac.*Hist.*3.55; (where the apodosis is presented as an independent fact) ~ ueras protulissent (litteras), criminis mihi erat Cic.*Flac.*39; brachia procurant, ubi. ~ foret altior unda, portus erat Ov.*Met.*11.230; Gaius. ~ tollere eas (sc. picturas) conatus est. ~ tectorii tanta permississet Plin.*Nat.*35.18; superuacua erat doctrina, ~ nam sufficeret Quint.*Inst.*2.8.8. b num id in iudicio Calidi putes quod ego in Planci facio, aut Metellum Plium, ~ Romae esse potuisset, aut patrem eius, ~ uixisset, non fuisset facturum Cic.*Planc.*70; moriar ~ magis gauderem ~ id mihi accidisset Att.*8.6.4*; quid illum facturum fuisset, ~ aduersa pugna euenisset Liv.*8.31.5*; non dubito, quin Callias redempturus fuerit Militiadem, ~ iam habuisset filium nubilem Sen.*Con.*9.1.1; uolgato Stilonis Praeconini sale, quidnam fuisset facturum, ~ Scipio a patre eius interemptus fuisset Plin.*Nat.*37.9; nec cuiquam ante pereundum fuisset ~ Silius rerum potereret Tac.*Ann.*11.36.

6 a (in appeals, asseverations, etc., often parenth.); ~ me amas, if you love me, please; ~ uiuio, as sure as I'm alive; ~ dis placet, (expr. indignant surprise) if you please, I ask you! b (in expressions of scepticism) if indeed.

a quem ego nobis, ~ quid habet. ~ auctoritatis confirmatio mea, ~ comendo Cic.*Mur.*9; figit me, ~ qua est pietas, in me omnia tela comitit Verg.*A.*9.493; quamum etiam recordatio me, ~ qua est dicendi fides, comendit Ferr.*65.1*; ~ eius dignitati reque, ~ me amas, consules Cic.*Fam.*12.21; Petr.*8.4*; ~ uorsabo ego illum hodie, ~ uiuo, probe Pl.*Bac.*766; Ter.*Hau.*918; ~ dis placet, nefas aiant esse consulem plebeium firi Liv.*4.30.3*; Fro.*Ep.*1.39(34.1). b spero ~ speres quicquam pedere potis sum Sen.*Ann.*429; Romae quidam habetur. ~ hic dilectus appellandus est Cic.*Fam.*11.8.2; huius potu mares generari (narrant), ~ creditum Plin.*Nat.*26.162.

7 (w. a single word or phr., the vb. to be supplied from the context); ~ non. ~ at certe

(and sim.), if not (one thing). ~ at any rate (another). b ~ non, (contradicting an actual or implied condition) if not, otherwise, failing that; so also ~ minus, ~ aliter. c ~ nihil aliud, if nothing else, at least. d ~ forte, possibly, conceivably. e (rptd.) if. ~ or if, whether. ~ or.

~ os fregit libero, ccc, ~ seruo, cl. poenam subito Lex XII (Font.*ur.*20); rectene an secus (dicatur), nihil ad nos aut, ~ ad nos, nihil ad hoc tempus Cic.*Ps.*68; sapienter haec reliquisti, ~ consilio, feliciter, ~ casu Fam.*7.28.3*; quid nos, quibus te uita ~ superstitie iucunda, ~ contra, grauis? Hor. *Epod.*1.5; ~ (w. indefinite prons. or adus.) aut enim nemo. ~ aut ~ quisquam, ille sapiens fuit Cic.*Amic.*9; in te, ~ in quemquam, dici pote Catul.*98.1*; bellum ~ quando umquam ante alias, tum magna cura apparuit Liv.*32.5.8*; uni. ~ quando canenti mutus ager domino reclamant Stat. *Silv.*4.5.19; ~ fundum eodem die, ~ potest, circumueit; ~ non eodem die, at postriede Cato Agr.*2.1*; L. Saturnino. ~ in causa populari ~ non moderate at certe populariter. ~ uersato Cic.*Sest.*37; ~ non ingenium, certe breuitatem adproba Phaed.*4.2*. b si adhibebit fidem, etiam ignotus, notus ~ non, notus ignotissimus Pl.*Rud.*10.44; Cic.*Q. Rose.*9; Hor.*Ep.*1.1.66; coactionibus factis, ~ erit, flex, ~ non, palea subternatur Vitr.*7.1.2*; ~ aut erit hic aliquid aliquid aut, ~ minus, una me hercule conlocutio nostra pluris erit quam omnes Samarobriarum Cic.*Fam.*7.11.2; ames parentem, ~ aequus est, ~ aliter, feras Pub. *Sent.*A.8; longis diebus meridiari potius ante cibum (debet); ~ minus, post eum Cel.*1.2.5*; Larc.*179*. c pro roge, ~ nihil aliud, longinquo uicinium tyrannum dominum (Graeciam) habiturum Liv.*33.44.9*; Sen.*Nat.*1.17.17; Petr.*124.11*. d hinc uir. ~ usquam nisi in patria morietur, aut, ~ forte, pro patria? Cic.*Mit.*104; Off.*2.70*. e quidquid in illo uidulst, ~ aurum, ~ argentum est Pl.*Rud.*12.57; ~ deus, ~ dea es, quolium illud sacrum est Cato Agr.*139*; sei deo sei deae CIL 1.2644; quae (sc. mors) quomodo aderit, ~ noctis ~ lucis id tempus erit Fro.*Aur.*2.2.228(235N).

8 (w. var. particles); a ~ modo, provided that, if only. b ~ tamen, if really (in spite of evidence, suggestions, etc., to the contrary). c ~ uero, (expr. scepticism) if really.

a at iam posthac temperabo, ~ dicis, ~ facies modo Pl. *Trin.*1187; homines, quamuis in turbidis rebus sint, tamen, ~ modo homines sunt, interdum animis relaxantur Cic.*Phil.*2.39; reliqua singulorum dierum scribemus ad te, ~ modo tabellarius tu praebebis Q.*fr.*10.5; ~ modo fert animus gradere et scitabere ab ipso Ov.*Met.*1.775; nam his rebus pluniam pinnae emundant: ~ modo credimus Epheso Heraclo, qui. ~ Col.*8.4.4*; facilius. ~ patiuntur oculi, ~ modo exulcerati non fuerint, iniuriam Larc.*23*. b sceler. resistite nostro, ~ tamen hoc scelus est Ov.*Met.*10.333; ingenuam uirginem rapuit, ~ tamen rapuit Sen.*Con.*2.3.17; Quint.*Inst.*1.2.27; Flor.*Verg.*p.783R. c cur ~ ea legatis nostris dabit, cum ad nos Cotylam mitteret, ~ hominem aedilicium? ~ uero tum fuit aedilis Cic.*Phil.*8.24.

9 (w. concessive force) Even if. b ~ maxime, however much.

ipsa ~ cupiat Salus, seruare prorsu non potest hanc familiam Ter.*Ad.*761; ~ omnes deos hominesque celare possimus, nihil tamen auaere. esse faciendum Cic.*Off.*3.38; inueni tuo. ~ nunquam pugnauerim, non ~ certam uictoriam uideam Liv.*7.10.2*; erit profecto uxor. ~ tradita, ~ in societate uitae non fuerit Quint.*Decl.*247(p.11.11); hanc crucem patere, ~ grauis est Calp.*Decl.*4. b ego non laturo sum, ~ iubeas maxime Pl.*Bac.*1003; Sal.*Cl.*58.6; ~ maxime patiatur hoc aetas robustior, pueriles annos onerari non oporteat Quint.*Inst.*1.12.1; Fro.*Aur.*2.2.226(234N).

10 (o) ~ (introducing a wish) Would that! if only!

~ nunc se nobis ille aureus arbore ramus ostendat. ! Verg.*A.*6.187; o ~ scires, quam diues et haec fuisset! Sen.*Con.*1.6.7; o ~ ebulliat patris, praeclearum funus! Pers.*2.9*; caput, o caput, o mihi ~ quis adportet, Melanippe, tuum! Stat.*Theb.*8.739; o ~ ad singula capita caput tuum basiare possem! Fro.*Aur.*1.1.130(29N).

11 (without expressed apodosis, indicating intention or purpose) To see if, in case, on the off-chance that.

Mercurium iussi me continuo consequi, ~ quid uellem imperare Pl.*Am.*883; intus illa te, ~ se accessas, manet Caes.*542*; iam dudum, ~ deus, porrexerit manum Ps.*118*; solui (fasciculum), ~ quid ad me esset litterarum Cic.*Att.*11.9.2; ad eum Furnum. ~ misit, ~ quid forte proficere posset Planc.*Fam.*10.24.4; circumfunduntur ex reliquis hostes partibus, ~ quomodo autem reperire possent Caes.*Gal.*6.37.4; baccharat uires, magnum ~ pectore possit excussisse deum Verg.*A.*6.78; cadauer unctum oleo largo nudis ueris tulit heres, scilicet elabi ~ posset mortua Hor.*S.*2.5.87; pergit ad proximam speluncam, ~ forte eo uestigia ferrent Liv.*1.7.6*; eques. paratus. ~ stetit, ~ quid hostis moueret 31.42.4; fibram rapi gustato, ~ receperit salem Col.*12.56.2*; expellentium huius periculi est demissa ardens lucerna ~ extinguitur Plin.*Nat.*31.49; Stat.*Theb.*4.367; pergunt. ~ in castra praetorianorum tribuni ~ incipiunt adhuc. ~ seditio melioribus consiliis flectetur Tac.*Hist.*1.31; hic Ioem prouocauit, ~ uellet secum de regno cedere Liv.*Fab.*152.1; Suet.*Cal.*11; Gell.*12.4.4*; ~ (w. ind.) persequar iam illum intro. ~ sei possum tranquillum facere ex irato mihi Pl.*Cist.*652; inspicie ~ possum donata reponere laetus Hor.*Ep.*1.7.39.

12 (introducing a substantial fact, expressing a fact or assumed fact); a (as subj.). b (as obj.). c (appos.). d (w. prep.).

a mirum tibi uidetur, ~ tu loquendo talentum quaesisti? Gracch.*orat.*41; habere miracula nulla, ~ caelum ascendit Ioanis miror. Germ.*Aur.*317; perquam indignum est, ~ utrumque dignus mittam Calp.*Decl.*55. b edepol minime miror, ~ te fugiat Pl.*Cap.*545; miramur, ~ Democritus necum edes agellos Hor.*Ep.*1.12.12; Plin.*Nat.*2.758; num moleste feris ~ in tu. ~ sinu id factum quaeram? Fro.*Aur.*1.1.34(45N); ~ (w. subj.) mirabar ~ tu mihi quicquam adferres noui ex Ph.*490*; res indignatus, ~ una gens posset efficere, ne inuictus esset Curt.*6.5.11*; (in indir. sp.)

qui dolere se aiebat, ~ quando opificum antelucana nictus
esset industria C.*Tusc.*4.44.   C. idem irascimini, ~ quis
superior est, quam nos! CATO *or.*168; illa erit consolatio
maxima ~ una erimus C.*q. fr.*3, 8.6.4; ~ una spes erat, ~ ex
maioribus castris subueniretur Liv. 5.8; id modo quaeritur,
~ maiori parti et in summam prodest 3.4.3; ~ plus esse in eo
iudicabant, ~ uxor et soror tua. ~ dicentur PLIN. *Pan.*84.6.
d. Turne, per has ego te lacrimas, per ~ quis Amatae tangit
homo animum, ~ unum oro VERG. *A.*12.56.

13 (introducing a substantival cl. expr. a situation, etc., as yet undetermined, sts. virtually an indir. qu.).

aspectabat uirtutem legionis suae expectans ~ mussaret
 ENN. *Ann.* 344; expecto ~ quid dicas *Pl. Trin.* 98; quid uero
 est, centum ac ducentum possideas ~ milia *Luc.* 101; ut
 utendum. ~ exemplis, ~ quis testibus creditum non sit; et
 de singulis testibus, ~ natura uia, ~ leues *Cic. Part.* 40; non
 recusauit quod minus. ~ quia opem rei publicae ferre
 posset, experiretur *Phil.* 9.2; statui expectandum esse ~
 quid certius adferretur *Pam.* 3.1.2; hanc (sc. paludem) ~
 nostri transirent hostes expectabant *Caes. Gal.* 2.9.1;
 expectans ~ iniquis locis Caesar se subiceret *Civ.* 3.85.1;
 chlamydes, ~ posset centum. praebere rogatus *Hor. Ep.*
 1.6.41; uolui, ~ sola quiesceret illa, uisere *Prop.* 2.29.23; ad
 collegium pontificum referre consul iussus, ~ posset recte
 uenire. suscipi *Pl. Tr.* 3.9.8; quae ~ sit Danaus reddenda.
 Polydamanta roga *Op. Ep.* 5.9.3; saepe tui, spectro, ~ sint in
 fitorie passus 18.27; quom temptare ~ qua res esset cibi
Phaed. 4.8.4; uulgo maxime hac pugna est ~ coactam in
 uerticem aquilonum quoque figuram credere cogatur *PLIN.*
Nat. 2.163; tenet una .cura uirum, ~ quando humilem
 decedere regno germanum. cerneret *Stat. Theb.* 1.337; co-
 gitemus, ~ maius principibus praestemus obsequium *PLIN.*
Pam. 2.5; ~ (v. *ind.*) primum quam sum elocutus, scis se
 mentiri uolo *Pl. Mes.* 3.56; ibo, uisam ~ domist *Ter. Hae.* 1.70;
 quibus. rebus ~ (aqua) erit salubris. probetur, explicabo
Vitr. 7.14.3; temptemus. ~ adhuc sordibus sunt (qua)
Petr. 33.5; ~ (in double) quae. de. testa, ~ sit optima spe
 utiliosa, statim nemo potest iudicare *Vitr.* 2.8.19; neque
 animaduertunt, ~ quid eorum fieri potest necne 7.5.4; parui
 .refert, ~ sit aliquod in periculo. necne *Luc.* 34.3-5.2

sibī¹, **sibe**: see **SE¹**

sibi¹, *n. indecl.* [foreign] A name for the castor-oil plant, *Ricinus communis*.
 PLIN. Nat. 15.25.

sībilō ~āre ~āuī ~ātum, *intr.*, (*tr.*). [next + -ō³]

1 To make a hissing sound.
imitationis (sc. causa) hoc modo, ut maiores ruderet et
mugire et murmurari et ~are appellarunt *Rhet.Hier.4.42*;
~(of snakes, etc.) tot Frinyr ~at hydrys *Verz.A.7.447*;
Prop.4.7.54; Insuper ecce ulqui squamis crepitantibus horrens
~at Ov.*Ep.12.107*; recisa .lingua, quam in manu tenens
barbarus, 'tarnu' .i. 'uipera ~are desisti' *Flor.Ep.12.30*
14.367.1.3. *Suet.R.16(p.248R)*; *Int. internal acc.* iatratus
habet illa (sc. uox) canum, ~ quod strident uulnereque
quod ~at anguis *Luc.6.690*; ~ (of the wind and other phys-
ical phenomena) in tepida submersum ~at unda (ferrum)
Ov.*Met.12.270*; uentus, qui circa arborem fuditur, ~at
Sen.*Nat.2.28.3*; uentosa. ~at Arctos *STAT.Theb.12.653*;
[Quint.] *Decl.12.16*.

2 To hiss in disrespect or disapproval.
b (tr.) to hiss at (a person).

quando incedat per vias, . . . conspiciant omnes, nutent,
nictent, ~ent *PL. Mer.* 407; populares isti iam etiam modestos
homines ~are docuerunt *Cic. Att.* 2.19.2; *SEN. Ep.* 102.9.
b populus me ~at *HOR. S. I. I.* 66. . .

sibilus¹ ~i, m. Also ~um ~i, n. [onomat., cf. Gk. σίλω, ψιβυρος] FORMS: ~a (nom. and acc. pl. neut.) common in poetry; ~um (neut. sg.) SEPT.poet.5, CELS.4.8.2; ~u (abl. sg.) Sis.hist.131.

1 A sibilant sound, hissing or whistling.
b (made by snakes, etc.). **c** (made by wind, inanim. things, etc.).

a. Messalla quendam ~~~~~
cumque noctis tempore ~~~ didicisti signum LILV.8.11; ad
aquam duci (boues) oportet ~~~~ adlectari COL.7.2.
AFUL.69.5; (~neut.) propter angustias per quas spiritus
euidit, ~um exit LES.4.8.2. b qua parientibus ~us,
serapitibus longus, testudini abruptus PLIN.NL.2.267-
(new.), sua concordans dant ~a clara dracones CORN.SEV.
poet.6; PROP.4.8.8; caput exultit. serpens horrendaque ~a
misit OV.Mel.3.38; angues stridula fuderunt uibratis ~a
linguis LUCR.0.63; STAT.Silv.1.2.48. c rudentium ~us
PAC.frag.336; loquente saepe ~um edidit coma (silua)
CATUL.4.22; uenientis ~us Austri VERG.Ecl.5.82; (~neut.,
6.20); ~a LUCK.5.1382; ~a.cuspis Arguae V.FE.
6.20; immugit lites rumpitque horrenda. ~a SIL.1.9.6.
(made by musical pipes) senserunt toti pastoria ~a montes
OV.Med.13.785; CALP.Pip.ED.4.45.

2 A hiss of contempt or disfavour.
qui...e scena non modo ~is sed etiam conuicio exploditur Cic.*Rosc.* 30; da te populo, committe ludis. ~um metuis? Pis. 65; *Att.* 2.18.1; intactus ab ~o perueniatur Hortensius ad senectutem CAEL.*Fam.* 8.2.1; clamore infesto et crebris totius contionis ~is uexatus V.*Max.* 7.3. ext. 6 SEN.*Ep.* 102.0.

sibilus² ~a ~um, *a.* [prec.] Making a hissing or sim. sound.

~a colla tumentem (colubrum) VERG.G.3.421; A.2.211;
5.277; toruae coma ~a frontis V.FL.3.50; ora...uibrant,
stridebant ~a lingua SIL.2.587.

sibonēs, *nom. pl.* [dub., perh. a form of **SYBINA**] (See quot.)
telorum, iaculorum gladiatorumque uocabula, quae in
historiis ueteribus scripta sunt. .haec sunt: hasta. .scorpii,
-es *GL. 10.23.2.*

Sibulla: see SIBYLLA.

sībus ~a ~um, *a.* [cf. prob. SAPIO and Osc. *sipus*] Clever, knowing (in quot., w. inf.).

nil deconciliare ~u's nisi qui persibus sapis PL.fr.inc.138;
~us callidus siue acutus PAUL.Fest.p.336M.

Sibylla (-bul-) ~ae, f. One of a class of pro-

phetic females variously localized, a sibyl.
has (sc. litteras) nisi ~a legerit, interpretari alium
potesse neminem *PL.Ps.25; Var.gam.179; Cic.Fam.1.7.41*;
si quid praedictionis causa ex portentis et monstris ~ae
interpretes, monuerunt *N.D.3.55*; arcus quibus alius Apollo
praesidet horrendaque procul secreta ~ae, petit *VERG.A.*
6.10; Cumaea ~a horrenda canit ambages *6.98; Tib.2.5.15*;
PETR.48.8; inter omnes, conuenit ~am ad Tarquinium
Superbum tres libros adultulise *PLIN.Nat.13.88*; relatum
inde ad patres, de libro ~ae *TAC.Ann.6.112; AMP.8.16*.

Sibyllinus ~a ~um, a. Of or connected with a sibyl, sibylline; *libri* ~i, collections of sibylline pronouncements kept at Rome, in the care of the *quindecimviri*, and consulted in emergencies.

~o sacerdoti Cic.*Har.26*; ~is...uersibus Div.*1.4*; HOR.*Sat.5*; FLOR.*Epit.2.12(4.18)*; oppidum...is...conditum iussu PLIN.*Nat.3.123*; cum...magnum periculum metus ex ostentis portenderetur...adagium est ad libros ~os Cic.*Ver.4.108*; SAL.*Cat.47.2*; LIV.*22.9.8*; moniti ~is libris ut uetustissimum Cererem placarent V.*Max.1.1.1*; QUINT.*Inst.5.10.30*; Suet.*Aug.31.1*.

sic, *adv.* [loc. of an old demonstrative *so- (cf. *si*) + *-ce* (cf. *illic*, *istic*)] FORMS: *seic* in early inscr. and read in some passages of PL., combined with *-ne* becomes *sicine*, *sicin*.

1 In the manner being indicated or exemplified, thus, so. **b** in the way that one is (was), just so; ~ *sinere* or sim., to leave as it is, let be.

surgendum huc igitur, consilere quiddam est quod tecum
volo — tamen hic consilium dederō, nimio plus sapienter
sedens PL.MOS.1109; quid nunc? doletne? ne — dator, si quis
eius erum seruos spernit Ps.153; nolo bis iterari, sat —
longae sunt fabulae 388; sed palliolatim amictus — haec
incessi lubidubund 1275*; utrum tu, leno, cum malo luben-
tis, quicquid an se sibi mulo, alij consepit 3, Rud.839.4. Inistite

Quemque audite nunciorum, et apostas. *RMm.704*, augustinus
ambo. Audite nuncios, et apostas. *RMm.704*, augustinus
ludicantibus inepti uocari parili sententia. *Ita Ph.948*
sed cur ~ ago? *Cic.Planc.49*; nec ~ per totam infans
duocer urbem *Proc.2.24.71*, quaeit cur ~ mentiri uel
Phaed.1.29.6; monitorem non desiderabit ad singula, qui
dicat: ~ incede, ~ cena *Sen.Ep.94.8*; hoc tibi semidus
munus tribue parentes. ~? nostro in gurgite regnas? *Stat.Theb.9.377*; {f} ~ qui dicit ostendit exemplum, ita ad
rationem refertur *Suet.1.176(p.292Re)* ~ (colloq.) ~ modo ~
modo ~ inquit rusticus; uarum porcum perdidit *Petr.*
55.1. **b** ~ nudos in flumen deicere *Cic.S.Ros.77*; Scaptius
me rursus seducit, rogat ut rem ~ relinquam *Ab.5.21.12*;
cur non sub alta uel platano uel hac pinu iacentes ~ temere
~ potamus. ~? *Hor.Carm.2.11.34*; ita ~ armatus
Tiberim desiliit *Liv.2.0.11*; item uoci utilissima (e.ryne)
suo ~, ut spissatus est, linguae subito *Plin.Nat.22.23*;
contionem. ~discedere in manipulos iubet: ~ melius audito
turos responsum *Tac.Ann.1.34*; ~ nunc (illum) ~ sinam *Pl.*
Aul.524; gladium Casinam iunct habere ait. ~ scio, ~ sine
habere *Cas.753*; sine fores ~, abi *Men.351*.

2 In the manner just specified, thus.

hoc ubi mater recuiuit, iussit accersi eam domum. haec ~ res gesta est *Pl.Cist.197*; *dispuadet ~ mihi data esse uerba* *Ter.Eu.833*; *dato rarenter bibere commixtum cum aqua* *aequabiliter, quarto quinto quoque die hoc ~ facies Ciceru* *Agr.103*; *reliquas illius anni pestis recordinami~* ~ enim *facillime perspicietis quantum uim omnium remediumur ~ res publica desiderat Cic.Sest.55*; *'faciam' inquit ~ uir censens, hic dialogus ~ conclusus est Att.13.42.2*; ~ *unius uiri prudentia Graecia liberata est Nep.Tem.5.3*; *uix putatis dato carere doli Danaum? ~ notus Vlixes? Verg.A.2.44*; ~ *animis iuuenum furor additus 2.355*; ~ *ager ad Ardeates rediit Liv.4.11.5*; ~ *hanc, ~ alias ~ luserat hic nymphas, ~ coetus ante uiriles Ov.Met.3.402*; *nam ~ (Cicero) ~ ostendit lucidissime causam Quint.Inst.4.5.12*; ~ *cum exteris, at in Africa cum ciuibus multo atrocior Flor.Epil.2.13* (4.2.64); *~ fortunatam natam me consule Roman!* *Antoni gladios potuit contemnere, si ~ omnia dixisset Iuv.10.123*; *~ (introducing a simile) Stat.Theb.8.601*; ~ *ubi pumice pastor rapturus ab antro armatas erexit apes fremit aspera nubes 10.574*.

3 In the manner about to be indicated, as follows. **b** (foll. by consecutive cl.) in this way, so, (that).

inter sese ¹ memorant ² 'o Romule, Romule dic.' ENN.
Ann. i. 1; nunc ³ ⁴ faciam, ⁵ consilium est: ad erum ueniamus
docte atque astu PL. Rud. 938; uitem ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ <

p. * x LARG2; mundus omnis structure caeli et terrae
constat et eorum natura, quae utriusque sunt; uel ~
mundus est ornata ordinatio dei munere APUL. MUND.1;
(introducing an instance) mala definitio est, cum ~ aliqui
non graue (dicit). ~: 'stultitia est immensa gloriae cupiditas'
Cic. Inv.1.9; Top.1. b is. ~ se gerit ut sibi inuolun-
tari designatus esse uideatur Cic. Agr.2.53; ~ enim memineris
Aethiopa uictos metueris Aeth.14.6.3; armorum magnam
causam est mundum esse in facie, ~ in corpore, ~ in
muni, ~gerisque ~titudinem ~m ~morum ~adeaque ~m
CAER. GAL.2.32.4; ~ est pugnatum ut aequo proelio disce-
deretur Cic. T.3.112.7; NRP. AGR.6.3; uirum me dices, sed ~ uir
uiri noli. OV. Ty.2.7.7; apud Alexandrum esse ~ dicitur

dam sententiam ut multa adulatione animus eius permulceretur SEN. SMAS. I. 6: TAC. Hist. I. 83.

4 (w. vbs. of saying, thinking, doing, etc., which regularly have a substantival pred.) As just stated or as follows, to this effect, so; ~ *face* (colloq., to emphasize a request), (please) do; *ut ~ dicam*, so to speak. **b** (anticipating a following acc. and inf., also indir. command).

hic aedificatio? *Uel.* *Ham.* 166; nostin hanc quam amat
frater? — novi: nemp; oppidum, Thaidem. — istam ipsam.
— commemorinem *Eu.* 564; pro di immortalis, facinus
indignum, Geta! quid narras! — est factum *Ad.* 48
— enim ex te quero. uolo ut mihi respondeas num quis
Cic. *Val.* 16; quid est porro facere contumeliam? quis
loquitur? *Phil.* 322; — inquam in animo est *Att.* 5.2.3; nam
quod ita conestui pro amicis laborare, non iam sic sperant
abs te sed etiam — imperant tibi familiares *CARCIN.* *Fam.*
6.7.6; incumbens tereti Damon — coepit oliuae *VERG.* *Ecl.*
8.16; — memorat uocemque premit *A.* 3.24; — Fatis placet
PHAED. 4.20(21).13; hoc mea contenta est intelix Musae
theatro: — merui, magni — uolueri *eu. Pont.* 1.5.70; —
ex neteribus senatus consilios cognoscimus *FRON.* *Ag.* 107;
hoc uolo, — iubeo *IUV.* 6.223; — (*w. elipsis of vb. of saying.*
etc.) — prior Aeneas, sequitur — deinde Latinus *VERG.* *A.*
12.195; insistent summis digitis — enim solebat quo
grandior fieret — exclamat *Sen.* *Sus.* 2.17; uel quia satis est
proponere uel quia — magis expedit *QUINT.* *Inst.* 4.2.6; —
hic apud nos hodie cenes, — face *Pl.* *Mus.* 1129; *St.* 185;
quaedam sunt, quae, ut — dicam, ad corpus pertinent
ciuitatis *Cic.* *Inv.* 2.168; *QUINT.* *Inst.* 1.7.23; *APUL.* *Mun.* 2.
b — statuo et iudico, neminem omnium tot. habuisse
ornamenta dicendi *Cic.* *de Orat.* 2.122; coloni ipsi — intellegunt,
non Pompeianus a Sulla magis quam sese esse defensores
Sul. 60; — tamen habeto, si feceris quod rogo, fore mihi
gratissimum *Fam.* 13.1.6; — enim praedicant, partem esse
Alexandreae dimidiadi Africae *B.* *Alex.* 14.5; — existimo.
— omnis cruciatus minores quam facinora illorum esse *SAL.*
Cat. 51.15; *Liv.* 5.15.11; — in animo habeto, uti ne cupide
enes *CATO.* *Ag.* 1.1.

5 (in pred. use): a (w. *esse*); (also alone, w. ellipsis of *vb*) that is so. b (w. other *vbs*.)

81. ne dixit isue. ne ~ fueris; illico ego non dixerō Pl.
 As. 39. quid hoc profecto ~ est Ter. 568; simultani uero ut
 perturbationem quid ais? ~ res est Ter. Ad. 588.
 82. res rustica ~ est, si unam rem sero feceris, omnia opo-
 sero facies Cato Agr. 5.7; ~ est uolgens; ex ueritate pauca,
 ex opinione multa aestimā Crc. Q. Rosc. 29; siue. ~ est
 siue illo modo Diu. 2.120; inuenies ~ montiumq. genus
 esse ferarum Lucr. 2.1031; ~ ego sim, liceatque caput can-
 descere canis Tib. 1.10.43; ~ erimus cuncti, postquam nos
 auferet Orcus Petr. 3.4.10; ~ enim sunt. uerba legis Lla.
 2.1.45; ~ (elipt.). donec harenoso, ~ fama, Nunciū ille
 suscepit gremio Sil. 8.1.90; ~ illa maneat? ~ Ter. Ph.
 813; Crc. Fin. 3.9; ~ mehercule inquit N. D. 3.3. ~ opo-
 tunitas ~ enim appellens *εὐκαιρία* ~ non fit maior pro-
 ductio temporis Crc. Fin. 3.45; pina uero ~ (enim Graece
 dicitur). cum parua squilla quiescit coit comitibus
 randi cibi N. D. A. 123; in Palestina ~ et tantis
 in modis *κατακτείνονται* Persae aruarum uocant MEL. 1.64; quod
 me ~ uidet Plin. 8.1.4; accuare etiam (hoscules), ut ~
 quoque experientur PL. *Nai*. 23.13; ad impetignes uis
 taminia, quae ~ dicitur, bene facit Larc. 249; qui mox adacti
 in os gladio ~ inter cadauera repertus est ~ FLOR. E. 2.13
 (2.4.6); ~ laudamus equum, facili cui plurima palma feruet
 Iuv. 8.58.

6 (w. explanatory cl. introduced by *quod* or *quia*).

ex tua re non est ut ego emoriar. — quidum? — ~, quia
si ego emortuus sim, Athenis te sit nemo nequior *FL. Ps. 338*
quia non est obscura tua in me benevolentia, — fit ut mibi
per me tibi uelint commendari *Cic. Fam. 13.70; VITR. 2.1.4*
quanta fuerit. caedes. ~ aestimari potest, quod. con-
gestis cadaueribus agger effectus est *FLOR. EPI. 2.13(4.28)*
continuo ~ collige, quod uindicta nemo magis gaudet quam
femina *IUV. 13.101*.

7 (as a correlative to *ut*, *quomodo*, etc.) in the same way (as). **b** (resuming after a simile) **c** (implying a contrast (just as) . . so equally (while) . . at the same time.

~ est ut loquor *Pl. Bac.* 468; ~ EGLO TIPI TIBI TRADO.
VT TRADAS *CIL* 1.2340.40; enumeum ~ facito tamquam
placentiam CATO *Ag.* 83; P. Decius. ut uita ~ orationem
etiam turbulens *Cic. Brut.* 108; quem ad modum socii in
societate habet partem, ~ heres in hereditate habet partem
tem *Q. Ross.* 53; fac enim ~ animum interire ut corpus
Tras. 1.82; *Hor. Ep.* 1.8.17; ~ eques, ~ pedes, ut praesens
caepere, pugnant *Vir.* 6.12.11; ut. Melanthea tenebris
~ accipienda est quomodo scapellum *Sen. Dial.* 4.27.3;
grandinem. ~ fieri ex nube aquosa. ~ affirmabit, tamquam
interfuerit *Nat.* 46b.32; solebat ~ cenare quomodo re
Petr. 38.15; admirabilem (orationem) non ~, quomodo pro
digia miramur *Quint. Inst.* 8. pr.33; *Cat. Ann.* 4.70; neque
enim temere ~ filius de leui causa quasi priuignus occiditur
Calp. Dec. 35; ama me ~ etiam quo modo istos paruolos

nostroe amas **AUR.** *Fro.2.p.120(101N).* **b** expectant
 ueluti consul cum mittere signum uelit omnes ualid spectant
 ad carceris oras. ~ expectabat populus **ENN.** *Ann.87.*
A.1.154. ac uelut Edoni Boreae cum spiritus alto insona
 Aegaeo. .qua uenti incubere, fugam dant nubila caelo: ~
 Turno. .agmina cedunt.12:368. qualiter ex alta cum luppiter
 arce coruscant. ~ tum diuersis hinc atque hinc motibus
 arces pectorat. ~ quati **FR.** *5.301.* C ut arces
 potuisset decipere totum potuisset non uidere? **C.**
Fam.10.20.2. **NER.** *Paus.1.* undas ut munda liquidas,
 iam uada nota censebas **OV.** *Met.1.* nondu(m) est.
 hoc ut non optinuum, ~ tamen secundum remediis tempus
CL. *3.118.7.* **S.** *14.2.*

8 (w. restrictive force) On these terms, in
this way. b (w. *ut* or *ne*). c (w. conditional cl.)
d (in a wish which is made conditional on the

spatio perbreui 32.15.6; ceteri Rhodii ~ gratiam nullam meriti hoc bello, ita ne poemam quidem sumus 45.24.7; nam quae Graeculae uites sunt. ~ habent probabilem gustum, ita nostris regionibus. minus fluunt COL.3.2.24; Tac.Hist. 1.52. ~ b duces ~ inter se nondum satis noti, ita iam imbutus uterque quadam admiratione alterius Liv.21.39.7; 22.53.3.

2 (without correl.) In the same way as, just as (usu. following main cl.). b (w. single wds. or phrs.).

haec sunt ~ praedico Pl.Mos.771; Trin.549; cogat alios laudare, ~ in multis conatus est Cic.Ver.2.139; uos auditis et attenditis silentio, ~ facere debetis Clu.156; LUCR.5.361; CAES.Gal.7.47.5; his ~ acta erant nuntiatis Liv.2.6.1; 24.29.12; talia temptabat, ~ temptauerat ante Ov.Tr. 1.3.87; VELL.2.4.1; ~ missa est a primo die, curret (aetas) SEN.Dial.10.8.5; IUV.7.204; ~ superior uere esse memoratur, hanc non esse uere possumus dicere APUL.Pl.1.6. ~ b signa. quibuscum perit parua Athenis, ~ dixi prius Pl.Rud.1111; huius te cupiditas obsequi, ~ ego fecissem in conlega meo Cic.Pis.12; Fam.2.19.2; BALB.OPP.49.7a.1. ~ b equestres sunt medio in foro Marcellorum statuae, ~ fere ceteris in oppidis Siciliae Cic.Ver.4.86; non enim tantum admiratur sum ego illum uirum, ~ omnes SCAM.11; ego igitur, ~ ille apud Homerum AH.9.5.3; tecum ludere ~ ipsa possem CARUL.2.9; sunt et belli, ~ pacis, iura Liv.5.27.6; ~ ante 26.35.3; sed horum quoque memoriam, ~ patriae meique, elegeritis ex animis uestris 28.28.8; Capuam pro praetoribus, ~ priore anno, cum uetere uterque praesidio obtinere 29.13.6; Ov.Tr.1.7.13; causa ei paupertatis ~ plerique probitas erat CURT.4.1.20; SEN.Dial.6.19.3; oppidum. multo. pulchrius ~ antiquius PLIN.Nat.6.9.3; maxime principis disciplina ipsam quoque eloquentiam ~ postquam. omnia illa pauerat Tac.Dial.38.2; PLIN. Ep.1.14.10. ~ b amatores huius desunt, ~ multis iam ante saeculis. ipsi Thucydidi Cic.Brut.66; de Appio quod scribis ~ de Caesare Fam.1.9.19; HIRT.Gal.8.46.1; sed ego adulescentulus initio ~ plerique studio ad rem publicam latus sum SAL.Cat.3.3; Liv.30.45.6.

3 (introducing an example or simile) Just as (for instance). b (introducing a present instance) just as (now, in this case, etc.).

~ fortis equus, spatio qui saepe supremo uicit Olympia, nunc senio confectus quiescit BEN.Amn.374; ~ si quis lerat uas uni dimidiatum 536; ~ aquae tremulum labris ubi lumen aenis sole repercutitur, ~ omnia peruolat late loca VERG.A.8.22; orationis acerbiter aduersus hospitem, utumque est, subibo, ~ medici, cum saluti causa tristiora remedia adhibent Liv.42.40.3; ~ in arduo, quod segeti proscissum est, aliqui flores internascuntur. SEN.Dial.7.9.2; si attritu inuenitur (ignis) ~ cum duo ligna inter se diutius fricta sunt NAT.2.22.1; nam quod strabonem est, non curo; ~ Venus spectat PETR.68.8; perungit ante accessiones frigidas nitro et oleo multi praeciperent, ~ aduersus lepras lentiginis PLIN.Nat.31.12.2; omnis constrictio in utramque partem exigit aequae subiectam materiam, ~ utrum si quis medium laqueo constrinxerit LARG.84; ~ Dion, cum ad destruendum Dionysii tyrannidem uenit, non est tali causa deterritus QUINT.Inst.1.10.48; APUL.Pl.2.9. ~ b ~ cum primos ficos propolia recentis protulit LUCR.198. ~ b stultitia magna est. hominem anatoreum uilium ad forum procedere. ~ ego feci stultus Pl.Cas.566; nunc occasio faciendi, prius quam in urbem aduenerit, ~ oras hic aderit, hodie non uenit EPID.472; quin tu illam lube aps te abire quo lubet: ~ soror elus huc gemina uenit EPHEMUS Met.974; POEN.506; 1193; ~ tum extemplo praefores rogationem promulgant Liv.24.23.10; SEN.Suas.1.6.

4 (in parenth. use) a As indeed (is the case, etc.). b As (I have said, it appears, or sim.).

a si ornate locutus est, ~ et fertur et mihi uidetur, physicus ille Democritus Cic.De Orat.1.49; tum uos audiretis, ~ audistis VER.1.29; RED.Sen.17; ALB.9.11a.2; si nos opportuna est eruptionis, ~ est, haec profecto noctis altissima hora est Liv.7.35.10; 30.41.7; sim licet extremum, ~ sum, missus in orbem Ov.Tr.4.9.9; Ov.Font.4.3.13; sed, ~ facis, cum magna cunctatione, cum multis dilationibus SEN.Cl. 2.2.3; si innocens est, ~ et spero et malo et, donec aliquid probetur, credo, poteritis absolvere PLIN.Ep.9.13.17. ~ b quasi hoc tempore haec causa primum dicatur, ~ dicitur Cic.Clus.8; tum additio P. Sulla consulatus uobis pariebat, ~ partus est SUL.49; FIAC.59; si enim est in exilio, ~ est, quid amplius postulatis? LIG.13; FAM.3.10.2; DIV.2.78. ~ b ego qui, ~ omnes scunt, in foro iudicisque ita uerter ut. . . Cic.Div.Caec.41; ~ meministi CAEC.28; principum liberos, ~ fere fit, qui scientia uidebatur praecellere eruditae Liv. 5.27.1; 6.12.7; Cannensis reliquiae cladis hic exercitus erat, relegatus in Siciliam, ~ ante dictum est 25.11.1; Illyriorum id, ~ alio diximus loco, est genus 31.35.1. ~ b harum rerum ergo. mei iustrandi lustrique faciendi ergo, ~ dixi, macte hisce suouitaurilibus lacerantibus immolandis esto CAT.Agr.141.3; quae etiam si sunt, ~ mihi uidentur, necessaria Cic.Orat.147; Clu.23; Atheniensium res gestae, ~ ego aestumo, satis amplae. Iure SAL.Cat.8.2; pro castris, ~ imperabatur, consistunt IUG.53.1; primum, ~ mandatum erat, religionis curam habuere Liv.29.21.4; VELL.2.37.5.

5 (expr. an unchanged state) Just as. b ~ est, as it is, i.e. in its normal or natural state without any modification.

litteras. nondum perfectas, ~ erant signatae, dat. ad Scipionem perferendas B.Afr.4.4; ad sua praesidia sese, ~ erat instructus, recipere coepit 17.2; NRP.P.3.2; haec, ~ audita erat, rex M. Aemilio praetori. perscribit Liv. 21.49.6; rex, ~ somno excitus erat, prope seminudus fugiens 24.40.13; 27.43.4; armatos. ~ erant, ad contionem uocauit 42.52.4; ~ erant nudeae Ov.Met.3.178; 4.370; Argia. ~ erat laceris pridem turpata capillis STAT.Theb.3.680; abiecerat madentis, ~ erant, clipeos 8.165; 11.55; Ach.1.891; reperto, ~ audierat, aegroto puero APUL.Met.5.29. ~ b tragacanthum ~ est contundere. ~ oportet LARG.75.

6 (w. subj.) Just as if (it were, etc.). b (w. single wds. or phrs. in a conditional comparison) just like, as it were.

~ iurgio lacessitus foret, in senatum uenit SAL.Cat.31.5. ~ b SAL.Cat.38.3; ~ audiri a suis aut cerni possent IUG.60.4. ~ b non mihi modo, qui ~ unus paterfamilias his de rebus

loquer Cic.De Orat.1.132; tum ab Staieno, ~ ab homine ad excogitandum acutissimum. auxilium. petere coepit Clu.67; ab eius summo ~ palmae ramique late diffunduntur CAES. Gal.6.26.1; fuga Tibur ~ arcem belli Gallici petunt Liv. 7.11.7. ~ b ex his duabus diuersis ~ familiis Cic.Ino.2.8; hostes maximo clamore, ~ parta iam atque explorata uictoria, turris testudinesque agere. cooperit CAES.Gal. 5.43.3; sed multi mortales. uitam ~ peregrinantes transiere SAL.Cat.2.8; ~ salutatum introire ad Ciceronem 28.1.

Sicyon ~nis, f. (m.). FORMS: ~i (loc.) PL. Cyst.156.190, Ps.995. GENDER: masc. Cic. Att.1.13.1. A city in the Peloponnese, about 10 miles to the west of Corinth.

quotum die ex ~ne huc peruenit? PL.Ps.1174; Cic. Fam.13.21.1; oliuifera. ~ne Ov.Ib.315; quot ~n bacas. . . parit Pont.4.15.10; MEL. 2.53; PLIN.Nat.4.12.

Sicyonius ~a ~um, a. Of or belonging to Sicyon. b (masc. as sb.) an inhabitant or native of Sicyon. c (neut. pl. as sb.) a kind of shoe, considered effeminate by the Romans. ~ si mihi calceos ~os attulisses, non uter. ~ quia non essent uiriles Cic.De Orat.1.231; VERG.G.2.519; ~um. agrum Liv. 33.15.1. ~ b Cic.Tusc.3.53; Aratum patrem filiumque ~os Liv.32.21.23; in finis ~orum 33.14.8. ~ c et pedibus laeua ~a demit honesta LUCR.1161; pulchra in pedibus ~a ridet LUCR.4.1125; Ixris 69; PAUL.Fest.p.337M.

sideralis ~is ~e, a. [SIDVS+ALIS] Of or concerned with the stars or constellations, sidereal; scientia ~is, astronomy, astrology. ~is difficultas PLIN.Nat.18.206; ut sit tota ~is ratio perfecta 18.321; haec est nauis Argo quam Minerva in ~em circulum reituli Hyg.Fab.14.33; lucem mundi ~is APUL. Met.2.5; ~inuentor. ~is scientiae PLIN.Nat.6.127; 7.160; 19.1; Chaldaei ~em scientiam. ~ ostendere APUL.Fil.15.

sideratio ~onis, f. [SIDERO+TIO] The action of causing plants to wither or of affecting human beings and animals with paralysis, attributed to the influence of constellations.

communis (morbis arborum) uermiculatio et ~o PLIN. Nat.17.218; ~o tota et caelo constat. ~ proprium tamen ~onis est sub ortu canis siccitatum uapor, cum insita ac nouellae arbores moriuntur 17.222; LARG.101.

sidereus ~a ~um, a. [SIDVS+EVs]

1 Full of, consisting of, or relating to, stars or constellations, starry. b (spec. of the sun). lucidus aethra ~a polus VERG.A.3.586; concilium. ~ uocat diuum pater. ~am in sedem 10.3; testis ~ae torta corona deae (i.e. Ariadne) PROP.3.20.18; ~am mundi qui temperat arcem (sc. Iuppiter) Ov.Met.3.10.21; ~um. ~ caelum Met.10. 140; ~us coniunx (i.e. Ceyx) 11.44.5; postera ~os Aurora fugauerat ignes 13.665; MAN.4.268; quacumque ~i poli in parte Iulges SEN.Phaed.663; tu. ~um caput, radiate Titan 677; COL.10.79; quo flammae nunquam Sol iuga ~os nec mittit Iuppiter annos V.F.3.401; STAT.Theb.10.68; APUL. Murr.1; (cf.) Iliacisque Maec ~usque (i.e. who wrote about the stars) Peto Ov.Font.4.16.6. ~ b positos. sub ignibus Indos ~is Ov.Met.1.779; dea. ~o siccata. ab aestu 6.341; (w. ref. to the Colossus of Domitian) magna ~i uidimus ora dei (i.e. the sun) MART.12.60.2; ubi ~us propius uidet astra colossus Sp.2.1; (cf.) tua ~is imitantis flammam lumina contempto mallet Rhodos aspera Phoebo STAT.Sil.1.1.103.

2 Having a star-like brightness or beauty (esp. as an attribute of divine beings, etc.).

hinc pater Aeneas. ~o flagrans clipeo et caelestibus armis VERG.A.12.167; (homo) stetit unus in arcem erectus capitis uictoriaeque ad sidera mittit ~os oculos MAN.4.907; uultu ~o discente nubila SEN.Oed.410; nec tam ~o fulget Thaumantias arcu (i.e. the rainbow) COL.10.292; ~o Pollux interitus ore. . . at V.F.4.190; 8.26; ~i. orbes STAT.Sil.2.1.42; (hyperb.) Caesar habet noster similis tibi milie ministros tantaque ~os uix caput aulet mares MART.9.36.10.

3 (of deities, heroes, etc.) Belonging to the stars, heavenly.

~ae queritur sua uulnera matri Ilias 471; ~i uatis referens praeccepta Maronis COL.10.434; namque (Iason) et ~o nostri de sanguine Phrix dicitur V.F.7.136; ~um Latoniae feta nepotem edidit STAT.Theb.1.577; ~ae. animae SIL.2.696; 3.629.

sidērion, n. adj. [cf. Gk. σιδήρειος] Heracleion ~on, the name of a plant: see HERACLEVS.

PLIN.Nat.25.34; 26.140.

sidērītis ~is, f. Also ~ēs, m. [Gk. σιδήριτις, ~ιτης]

1 A name given to various plants with curative properties.

annuum fastidium purgant turtures. ~ herba quae uocatur helxine, anates. ~ herba ~e PLIN.Nat.8.101; faciunt alii et ~im in mactris nascentem, cum teratur, foedi odoris 25.43; 25.100; 25.142; 25.164; ~is latifolia clauo sinistra manu circumfossa adalligatur 26.24; 26.93; 26.135; (identified w. HELXINE) helixine aliqui perdicum uocant. alii ~em, nonnulli parthenium 22.41; (identified w. panax Heracleia, see PANACEA) d aliqui et hanc panaceam Heracleiam, alii ~en et apud nos milifolium uocant 25.42.

2 The name of var. minerals: the lodestone; a kind of diamond; ORTIS; another unspecified mineral.

~im (magnetem) ob id alio nomine uocant PLIN.Nat. 36.127; post hunc ~es ferri splendoris, pondere ante ceteros, sed natura dissimilis namque. ~ alio adamante perforari potest 37.58; ~37.176; ~37.182.

sidērō ~āre ~āui ~ātum, a. [SIDVS+O]

(of constellations, etc.) To affect with sudden paralysis.

finiuitilum silurus caniculae exortu ~atur PLIN.Nat. 9.58; ~atis uirula puli asinini nardo admixto peruncione prodesse dicitur 28.226.

sidēropocilos ~i, m. [Gk. σιδήρος, ποικίλος] A variety of one kind of sideritis (sense 2).

~os ex ea (sc. siderite) fit uariantibus guttis PLIN.Nat. 37.182.

Sidicinus ~a ~um, a.

1 (masc. pl. as sb.) A people who lived around Teanum in Campania. Cic.Phil.2.107; Liv.7.29.6; 8.1.9; 8.15.1.

2 (as adj.) Of or belonging to the Sidicini.

~a. Iuxta aequora VERG.A.7.727; per ~um agrum Liv. 10.14.7; Teanum ~um nomine PLIN.Nat.3.63; ~a cohors SIL.5.551.

sidō ~ere ~i, inh. [**si-sdō* (redupl. from root of SEDEO), cf. Gk. ἵζω] N.B.: instances of pf. *sedī* have been referred to SEDEO.

1 To adopt a sitting posture, sit down, squat.

poplite nunc ~unt flexo STAT.Theb.6.590; (of animals) (canes) feminae hoc idem (faciunt i.e. urinate) ~entes PLIN. Nat.10.177; (of birds) sedibus optatis geminae super arbore ~unt (columbae) VERG.A.6.203.

2 To come to rest (on a surface), settle; (of boats) to run aground.

nec membris incussam ~ere cretam (sentimus) LUCR. 3.382; tum quorū in toto non ~ere pallia lecto PROP. 4.31; clausus rete lupus, dimotis cauda submissus ~it harenis Ov.Had.24; mare. ~ita profundum ut nullae anchorae ~ant PLIN.Nat.6.82; fragosius ~unt (securae), aegrius reuelluntur 16.47; nebulae. in uallibus ~entes 18.357; ~ nunc leuibis cumbis, nunc ubi eae ~erent uadis peruagatos stagnum Liv.26.45.7; Tac.Ann.1.70; quaedam (naues) planae carinis, ut sine noxa ~erent 2.6; (in phr. phr.) nunc a te. ~ueniat me litora nauis seruat, an mediis ~at onusta uadis PROP.2.14.30; aliquid non multo. ~altius, in quo mea cumba non ~at, inueniam QUINT.Inst.12.10.37.

3 To sink to a lower level, subside; (of mountains) to descend, sink (to a lower altitude). b to sink (in a liquid), go to the bottom.

~ebant campi, crecabant montibus altis ascensus LUCR. 5.492; ipsi (sc. lateres) ~entes non possunt eandem altitudinem. ~ tenere VITR.2.3.2; ~entis in tabem spectat aeruus LUCR.7.701; maris. terrae ~entis sinu recepti PLIN.Nat. 2.200; qua ~entia imperii fundamenta. Curtius. expleuerat 15.78; languida de scopulis ~unt freta STAT.Theb. 10.143; necdum rogos ille deorum ~erat SIL.5.3.200; (hyperb., of a deforested mountain) minor Othrys et ardua ~unt Taygeta Ach.1.426; (transf.) hora quae surgens ~ensque diem perpendat et umbras MAN.3.451; (in phr. phr.) uitia ciuitatis degenerantis et pessum sua mole ~entis SEN.Dial.2.2.2; pendebam ambiguum trutinā sub iudice corpus. neutro pondere ~ens MAN.12.93; ~ubi maxime montes Cortoneses in Transmennium ~unt Liv.22.4.2. ~ b nauis rostro percussa coepit ~ere NRP.Chad.2; prius. ~ caelum ~et inferius mari. quam. . . HOR.Epod.5.79; ut neque decederent undae nec ~eret orbis MAN.7.78; haec (sc. nauis) onere ~it SEN.Ag.501; ~entia pessum corpora caesa tenent LUCR.3.674; materies. primo ~it, postea fluctare incipit PLIN.Nat.13.57; (cf.) tenero maneat, quiscumque laetare, et manus uberibus, lactanti in lumine, ~at LUCR.1.76; (as sediment) patiemur picem considere et cum ~erit aquam eliquabimus COL.12.24.2; ~it autem (minium) in aqua constatque furantibus PLIN.Nat.33.120.

4 (of wind) To decrease in violence, subside, abate; (also transf., of emotions).

~ente Noto cum se maria alite reponunt SIL.14.623; ~ente paulatim metu Tac.Hist.2.15.

Sidōn ~ōnis (~ōnos), f. PROS.: ~ōne MART. 2.163. 11.1.2, SIL.8.436. A town on the Phoenician coast, with important purple-dyeing and glass-blowing industries; (meton.) purple from Sidon.

LUCR.6.585; atque equidem Teucrum memini ~ona uenire VERG.A.1.619; ~one profectus Ov.Met.4.572; LUCR. 3.217; MEL. 1.66; ~on, artifex vitri Thebarumque Boeotiarum parens PLIN.Nat.5.76; ~one tinctus olenti MART. 2.16.3; quo tu, quo, liber otiose, tendis cultus ~one non cotidiana? 11.1.2

Sidōnicus ~a ~um, a. Of or belonging to Sidon; (also app. designating a tribe associated with the Bastarnae).

eius ciuitatis (i.e. Leptis) lingua modo conuorsa conubio Numidiarum, legum cultusque plerique ~a SAL.Jug.78.4; ~ast ubi ~as inter pedes aequat habenas V.F.6.95.

Sidōnis ~idis (~idos), f. adj. PROS.: 2nd syllable long in oblique cases (Sidōnida, Sidōnide) Ov.Met.2.840, 10.267, SIL.8.193.

1 Of or belonging to Sidon.

quae. tuam matrem tellus a parte sinistra suscipit (indigenae. iuda nomine dicunt) Ov.Met.2.840; stratis concha ~ide tinctis 10.267.

2 (as sb.) A Sidonian woman: (spec.) a Europa. b Dido. c Anna.

a per. ~fretum falso ~i uecta boue Ov.Ars 3.252; Fast. 5.610; STAT.Theb.9.334. b exipit Aenean illic animoque domoque. ~is Ov.Met.14.80. c Ov.Fast.3.649; SIL.8.70; 8.199.

Sidōnius ~a ~um, a. PROS.: 2nd syll. long or short according to metrical requirements.

1 Of or belonging to Sidon, Sidonian (often with the looser connotation of 'Phoenician'). **b** (in allusion to the purple-dyeing industry at Sidon); (of garments, etc.) dyed in (Sidonian) purple. **c** (masc. pl. as sb.) the people of Sidon, the Sidonians.

VERG. A. 4.75; quos ~a uix urbe reuelli 4.545; liquit. ~a moenia Cadmus Ov. Pont. 1.3.77; (w. ref. to Europa) et modo pennas sumpsit (luppiter) oloris modo ~i cornua tauri (SEN. Jocl. 206; aut ubi ~o taurus amore calet MART. 7.32.12; STAT. Theb. 1.5; 1.181; (as ep. of Dido) ~a Dido VERG. A. 1.446; 9.266; STAT. Silv. 4.2.1; (as ep. of Cadmus) ~us hospes Ov. Met. 3.129; utinam pereas, ueluti de dentibus orti ~a iactis Graia per arua manu Ib. 444; STAT. Theb. 3.180; ~i. Cadmi 3.300. **b** tincta. ~o murice lana [Tib. 3.3.18; ~o. in ostro Ov. Tr. 4.2.27; nec ~o mollis aeno repetita bibit lana rubores SEN. Her. O. 663; purpurea. ~is iterata cadis STAT. Silv. 3.2.140; 5.1.225; ~ae. ligamina mitrae PROP. 2.29.15; ~o. amictu Ov. Ep. 9.101; candida ~o perlucent pectora filo Luc. 10.141; STAT. Theb. 10.648; hic tibi ~o celsum pulvinar acantho textitur Silv. 3.1.37. **c** id oppidum (i.e. Leptis) ab ~is conditum est SAT. Jug. 78.1; Liv. 35.48.6; esse duas Arcetos, quarum Cynosura petatur ~is Ov. Fast. 3.108; SEN. Med. 697.

2 a (as an epithet of anything Theban, in allusion to the Sidonian origin of Cadmus, the founder of Thebes). **b** (as an epithet of anything Carthaginian, from the foundation of Carthage by the Phoenicians).

a ~ae comites Ov. Met. 4.543; miscuit undis Styga ~is SEN. Oed. 163; unde urbem etiam turrisque uidere ~as STAT. Theb. 7.443; ~am. urbem 11.303; Silv. 4.4.88. **b** ~i. ducis (i.e. Hannibal) STAT. Silv. 4.6.85; ~i. ducis SIL. 1.10; rex. ~gentis ~ae 8.212; 9.104; uictor ~us 14.98.

sidus ~eris, *n.* [cf. Lith. *sidūdas*, Lett. *sidūda*]

1 (usu. in pl.) A heavenly body (star, planet, etc.). **b** (pl.) the heavenly bodies as a whole, the stars (including where appropriate the sun and moon); (meton.) the period during which the stars shine, i.e. night.

nam cum duo sint genera ~erum Cic. N.D. 2.49; Indi. procul a nobis ad orientem siti, prope oceani reflexus et solis exortus, primis ~eribus, ultimis terris APUL. Fl. 6; tarram. et mare et caelum solis orbis et lunae globo ceteris quae orientum et conditorum ~erum facibus ornant Mv. 21; Soc. 4; (as a type of brightness or beauty) esse purpurarum ~ere clarior deditur uis HOR. Carm. 3.1.42; quamquam ~ere pulchrior ille est 3.9.41; STAT. Silv. 2.3.26; (transf.) non oculi, geminae, ~era nostra, faces PROP. 2.3.14; Iunonis uolucrum, quae cauda ~era portat Ov. Met. 15.385; pinguet uario, terrestria ~era, flores COL. 10.96; ille (sc. Apollo) etiam clipeum glealeque incendit honore ~era STAT. Theb. 7.695; hic capillum deraui funditus uerticem praenitentes, magnae religionis terrena ~era APUL. Med. 11.10. **b** qua in natione Chaldaei diuturna obseruatione ~erum scientiam putantur effecisse Cic. Div. 1.2; de ~eribus atque eorum motu CAES. Gal. 6.1.6; sub pedibus. uidet nubes et ~a Daphnis VERG. Ecl. 5.57; per ~era testor A. 3.599; reñax caelo deuocare ~era HOR. Epod. 17.5; ~erum regina bicornis, audi, Luna, puellas SAEC. 35; Tib. 1.9.35; ubi longa meae consumpsit tempora noctis, languidus exactis. ~eribus? PROP. 1.3.38; Archimedes is erat, unicus spectator caeli ~erumque Liv. 24.34.2; arma magis quam ~era. Romule, noras Ov. Fast. 1.29; SEN. Suas. 3.1; PLIN. Nat. 10.46; si rationem ~erum ignoret QUINT. Inst. 1.4.4; solem inde suspiciens et cetera ~era uocans TAC. Ann. 13.55; ne tota salutatrix iam turba peregerit orbem ~eribus dubis (i.e. towards dawn) Juv. 5.22; circulus quidam in ~eribus. quem lacteum esse nonnulli dixerunt Hyg. Astr. 2.43; ~uatio producent ~era Iudo STAT. Theb. 8.219; 10.305; (excluding the sun) illi cum uideant solem, non ~era noctis cernere LUCR. 1.405; trahi extra ~era et solem cogique adire CURT. 9.4.18; ultra ~era flammeumque solem STAT. Silv. 4.3.146; ut in sole ~era ipsa desinunt cerni QUINT. Inst. 8.5.29; TAC. Ger. 45.1; (as a division of the universe) scilicet aut olim diuisio corporum mundi in maria ac terras et ~era Aetna 103; (as the abode of the gods) contenta ~era paucis numinibus Juv. 13.47; (poet.) nunc mihi summa licet contingere ~era plantis PROP. 1.8.43; (w. ref. to death or desecration) indigetent Aeneas scis ipsa et scire fateris debere caelo fatigae ad ~era tolli VERG. A. 12.795; sic ad pacta tibi ~era tardas eas Ov. Tr. 5.252; Eleg. Macr. 171.

2 (pl., spec.) The planets (five in number, or seven as including the sun and moon). **b** (w. specifying adj. or gen.) a (particular planet). **c** (specifically, or as implied by the context referring to the sun; the moon).

~era septem Var. At. poet. 15(13); alia aduerso luctantia ~era mundo MAN. 1.259; SEN. Nat. 3.29.1; intra signiferi terminos moueretur, intra quos ~era ~us cursus ~us colligit 7.18.1; inter haec (sc. terram) ~erumque. ~pendent certis discretis spatiis septem ~era PLIN. Nat. 2.27; quis necesse solem lunamque praecipua ~era aliquando et nocere? QUINT. Inst. 2.16.6; (w. uagus, errans) quid solis nunquidnam aut lunae aut quincunque errantium ~erum simile uidisti? Cic. N.D. 1.87; Div. 2.89; tegera, quae toto fulgent uaga ~era mundo GERMAN. Astr. 17; per ego haec uaga ~era iuro STAT. Theb. 10.360; omnium. errantium ~erum meatus, interque ea solis et lunae PLIN. Nat. 2.32. **b** graue Saturni ~us PROP. 4.1.84; infra solem. ambit ingens ~us appellatum Veneris PLIN. Nat. 2.36; ~us triste. Saturni Juv. 6.569; stella enim Pyrois. Mauortium ~us APUL. Mun. 29; (poet. pl.) Astraea. inuocat addidit Saturnia ~era questu V. Fl. 2.364. **c** qualis ubi ad terras abrupto ~ere nimbus it mare per medium VERG. A. 12.451; aetherio. recens exarsit ~ere linus Ov. Met. 1.424; et ~era solis respicio 14.172; a radiis ~eris esse niger Ars 7.724; sic arctosae laxare nubes quamuis tepido ~ere Titan non tamen audet SEN. Her. O. 1287; PLIN. Nat. 5.56; 22.57; quos. procul terras obliquo ~ere tangit (Sol) STAT. Theb. 1.150; chaos, caecum quondam sine ~ere molem, non surgente die. canebat SIL. 1.453; (transf.) ~us hoc (i.e. Claudius), quod praecipitatio in profundum et demerso in tenebras orbi refulsit, semper luceat! SEN. Dial.

11.13.1; ~haec seditio pelagus nunc ~ere lunae mota tenet MAN. 2.90; luna deficiens primam nitorem ~eris sui condidit CURT. 10.2; non erat digna suspectu luna, etiam si otiosum ~us transcurreret? SEN. Ben. 4.23.2; Med. 750; an ~ere mota secundo Tethyos unda uagae lunariibus aestuet horis LUC. 1.413; haut frustra spiritus ~us lunam existimari PLIN. Nat. 2.221; cui. neque amico ~ere monstrat Luna uias STAT. Theb. 1.371; 10.371; suis laboribus defectionem ~eris adsimulans TAC. Ann. 1.28; inter solis et candida lunae ~era Ciris 38; utriusque ~eris cursum. ~praececinat Hipparchus PLIN. Nat. 2.53; inrubit caeli plaga ~ere mixto STAT. Theb. 9.647.

3 A constellation. **b** a single star (in a constellation). **c** (in references to deification, and applied by way of flattery to members of the imperial family during their lifetime).

splendida mundi ~era binis continuis sex picti spoliis ACC. Trag. 679; signa dicuntur eadem et ~era VAR. L. 7.14; ex quo genere ea sunt ~era quae infixa caelo non mouentur loco Cic. Tim. 36; nobile ~us, Erigone Aetna 586; filiae. ~us Atlantides. cum ~eribus in mundo sunt dedicatae VITR. 6.7.6; mundus autem est omnium naturae rerum conceptio summa caelumque ~eribus et stellarum cursibus conformata 9.1.2; sol per ~erum (i.e. the zodiac) spatia uadens 9.8.10; occidente iam ~ere Vergiliarum Liv. 21.35.6; tingitur oceano custos Erymanthidos ursae aequoreasque suo ~ere turbat aquas Ov. Tr. 1.4.2; sed Pegasus aethere summo uelocis agitat pennas et ~ere (i.e. in being a constellation) gaudet GERMAN. Astr. 223; cum scorpius exit, non totis radiat membris miserabile ~us 633; MAN. 1.446; formas disingere tantum contenta et stellis ostendere ~era certis 1.465; ~erum motus cursusque stellarum V. MAX. 8.7. ext. 2; SEN. Her. O. 68; cum omnia haec statim ~eribus caeloque adfixis constant PLIN. Nat. 18.203; caniculae ~us LARG. 202; biseno ~ere (i.e. the zodiac) V. Fl. 4.93; cum eodem ~ere (sc. Ariete) exoritur Persei caput Hyg. Astr. 4.12; ob eam rem a Ioue petit ut (inter) ~era recipere AMP. 2.1; APUL. Met. 6.19; PL. 1.14. **b** uero mentum radiantis ~ere lucet Cic. Acad. 59; iam sunt Arcturi ~era ~us Haedrorumque dies seruandi VERG. G. 1.204; lucet. ~ nouissima cauda extremumque Helices ~us micat GERMAN. Astr. 60; quod coeuentia plura ~era communem ostendunt ex omnibus ignem 258; et flexi duo ~era cruris 503; fulgent caelo ~era Ledaee [SEN. Jocl. 208. **c** anae nouum tardis ~us te mensibus addas VERG. G. 1.321; ut faciunt. tui. ~us iuuenale, nepotes Ov. Tr. 2.167; uo uincuntur in astro, Augusto, ~us nostro qui conligit orbi MAN. 1.385; clarissimum mundi ~us V. MAX. 6.9.15; MART. 9.101.22; STAT. Ach. 1.254; Suet. Cal. 13.

4 (Applied to a meteor or a comet, esp. the Julian comet, adopted by Augustus as a symbol of his own eminence; also to St. Elmo's fire).

PLIN. Nat. 2.92; sanctum ~us adorat VERG. A. 2.700; plura. ~axato ceciderunt ~era caelo STAT. Theb. 10.145; inter quae ~us comitis effulsit TAC. Ann. 14.32; (the Julian comet) itis ipsis ludorum meorum diebus ~us crinitum per septem dies in regione caeli quae sub septentrionibus est conspectum AUG. Hist. 4; VERG. A. 8.681; micat inter omnis lulum ~us HOR. Carm. 1.12.47; ~fratres Heleuae, lucida ~era 1.3.2.

5 A constellation considered **a** as marking the progression of the seasons, sts. practically = season. **b** as indicating a place or region. **c** as controlling the climate or weather.

a quo ~ere terram uertere. conueniat VERG. G. 1.1; quin etiam hiberno moliris ~ere classem. ? A. 4.309; ante ~us feruendum HOR. Epod. 1.27; ille Notis actus ad Aricum post insana Caprae ~era Carm. 3.7.6; nunquam aestiuo conspectus ~ere glaucus Ov. Hal. 117; COL. 2.20.1; nec alio argumento certius intellegitur ~us confectionem PLIN. Nat. 16.87; 18.207; horrida. ~brumae ~era MART. 9.13(12).2; mox impulsu aquilonis, simul ~ere aequinoctii, quo maxime tumescit Oceanus TAC. Ann. 1.70; APUL. Med. 9.32. **b** si. ~ Aethiopum uersum ouis sub ~ere Cancr. VERG. Ecl. 10.68; tunc inhospita saxa ~eraque emensae ferimus A. 5.628; paene sub eiusdem ~eris axe lacent Ov. Tr. 4.4.62; alio sub ~ere reges LUC. 2.294; 6.816; Juv. 12.103. **c** triste Mineruae ~us VERG. A. 11.260; nec dubitate. tecto graue ~us et imbre. uitare meo Ov. Met. 5.281; Asiae. magna portio adposita septentrionis iniuria ~eris rigens nastes solitudinis habet PLIN. Nat. 6.33; cum. ~erae gentes non tellis magis quam suo caelo, suo ~ere amantur PLIN. Pan. 12.3.

6 A constellation, planet, etc., considered as having a direct influence on human affairs. **b** as causing physical paralysis.

et notent ~era natalicia Chaldaei Cic. Div. 2.91; quae tam graue ~us habenti fila dedit uitae non breuiora meae Ov. Tr. 5.10.45; tamquam ad clarum ac beneficium ~us certatim aduolant SEN. Cl. 1.3.3; mitia. remeantur ~era Thebis Oed. 233; animos. ~luenium. ueluti pestilentia quodam ~ere affluit PRTR. 2.7; aequo pubescunt ~ere natae STAT. Theb. 2.159; sic hoc tibi ~ere dextro crescat onus 4.761; nos graue huius anni ~us adducit [QUINT.] Decl. 12.22; distat enim quae ~era te excipiant Juv. 7.195; secundo ~ere 16.45; (transf.) ~us iniquum gentibus (i.e. Alexander) LUC. 1.35; tu (i.e. Caesar) gentibus aequum ~us ades nostris 10.90; (cf.) bellum ciuile Marium sine Syllanum tribus, ut sic dixerim, ~eribus agitur est FLOR. Epit. 2.9(3.21.3). **b** pestifero ~ere icti pauebant Liv. 8.9.12; subito fias ut ~ere mutus MART. 7.92.9; ~ere percussa est subito tibi, Zoile, lingua 11.85.1; APUL. Med. 5.8.

7 (pl.) The region of the stars, the heavens (often used hyperb. to express great height). **b** (in fig. phrs. expr. a state of exaltation).

clamoze. montes icti reieciunt uoces ad ~era mundi LUCR. 2.328; fluctus. ad ~era tollit VERG. A. 1.103; clamores. horrendos ad ~era tollit 2.222; duplicis. ad ~era palmas sustulit 9.16; erectos ad ~era tollere uultus Ov. Met. 1.86; PHAED. 1.64; STAT. Theb. 12.521; quon splendentem sub ~era sinu exigeret discum SIL. 14.505; QUINT. Decl. 314 (p. 236.1.3). **b** usque ad ~era notus VERG. Ecl. 4.3; quodsi me lyricis uatibus inseres, sublimi feriam ~era uertice HOR. Carm. 1.1.36; quo coniuge felix et dis cara ferar

et uertice ~era tangam Ov. Met. 7.61; Pont. 2.2.10; Luc 7.11; et solet illa meas ad ~era ferre Camenas CAL. Ed. 3.42.

8 (fig., of persons) Glory, ornament. **a** ~us Fabiae, Maxime, gentis Ov. Pont. 3.3.2; hoc Macdoniae columnae ac ~us CURT. 9.6.8.

siffo, sifus, etc.: see SIPH-.

Sigambri: see SVGAMBER.

Sigēum ~i, *n.* Also ~on. A town and promontory in the Troad.

cum in ~o ad Achillia tumulum astisset Cic. Arch. 24; Fam. 5.12.7; Liv. 44.28.6; MEL. 1.93; 2.100; PLIN. Nat. 5.124. **β** SEN. Tro. 932.

Sigēus ~a ~um, *a.* Also ~ēus. Of or belonging to Sigeum. **b** (poet.) Trojan.

~a. ~reta VERG. A. 2.312; ~a. ~litora Ov. Met. 12.71; ~is ~. campis SEN. Tro. 75. **β** ~ia tellus Ov. Ep. 1.33; Met. 13.3. **b** natum in ~o puluere STAT. Ach. 1.84; tueri moenia. ~. dignum ~is duxistis aus SIL. 1.665; (cf.) seu Laurens tibi, ~o (i.e. Roman) sulcata colono, aridet tellus 9.203.

sigillāria ~ium (~iōrum), *n. pl.* [SIGILLVM + -ARIS (-ARIVM)] FORMS: abl. pl. ~ibus SCAEV. dig. 32.102.1; ~is GEL. 2.3.5. (app.) Small objects of pottery stamped in relief with figures or ornamentation. **b** a market held in Rome at which these and other objets d'art, etc., were sold. **c** a festival forming the final day of the Saturnalia, at which such objects were given as presents.

ego sum Felicio, cui solebas ~ia afferre SEN. Ep. 12.3. **b** esedum argenteum sumptuose fabricatum et uenale ad ~ia rediml. imperauit Suet. Cl. 16.4; ac mox Romae circa ~ia comitatus est Nero 28.2; lances. quas de ~ibus enim SCAEV. dig. 32.102.1; librum Aeneidos secundum mirandae uetustatis emptum in ~is GEL. 2.3.5; 3.4.1. **c** Suet. Cl. 5.1.

sigillāriarius ~(i)l, *m.* [prec. + ARIVS] A maker of sigillaria.

C RVSTICELIO FELICI AFRO ~10 CIL 6.9895.

sigillārius ~(i)l, *m.* [SIGILLVM + -ARIVS] A maker of sigilla.

SEX OCTAVIUS SEX LIB EVTVXVS ~IVS CIL 6.9894; 6.18378.

sigillātus ~a ~um, *a.* [next + -ATVS²] Decorated with figures or patterns in relief.

eburneis lectis et plagis ~is VAR. Men. 434; scyphos ~os Cic. Ver. 4.32; Att. 1.10.3; uitrum fabre ~um APUL. Met. 2.19.

sigillum ~i, *n.* [SIGNVM + -ILLVM]

1 A statuette.

magna pars in desiderium puparum et ~orum uniebat VAR. Men. 4; patella grandis cum ~is ac simulacris deorum Cic. Ver. 4.46; Epicureos omnia ~a uenerantes N.D. 1.85; ARDIOVLAM ~a ORNAMENTAQVE OMNIA LAR FAM D S F C CIL 1.1762; bibentia. et eadem mouentia (sc. fabre) V. Tr. 10.7.4; MART. 14.171.1; cubitalia plurifariam disposita tabellis ac ~is lasciuiissimarum picturarum et figurarum adornaui Suet. Tib. 43.2; si quis. adiecerit. candelabro ~um PAUL. dig. 6.1.23.2; ITEM ~VM MARMVRVM LIBERI (donauit) CIL 3.633; DIANAe AEDEM CVM ~O 13.6481.

2 A stamped or embossed figure, a relief. **b** a figure woven in tapestry.

Tyrrhena ~a HOR. Ep. 2.2.180; zophorus supra epistylum quarta parte minus (altus) quam epistylum; sin autem ~a designari oportuerit. ~ VITR. 3.5.10; 7.5.3; usus gypsi in. ~is aedificiorum. ~ gratissimum PLIN. Nat. 36.183. **b** certamina quattuor addit. breuius distincta ~is Ov. Met. 6.86; tabernacula textilibus ~is adornata V. MAX. 9.1. ext. 4; linteum in mensa positum carneret sine ullo ~o APUL. Apol. 53.

3 The figure on a signet-ring; the figure left in relief by the impression of a signet-ring; a wax seal. **b** (perh.) a subscription (as marked by the affixing of a seal).

~o anuli sui impresso CURT. 3.6.7; ~si in eius modi cera centum ~a hoc anulo impresso Cic. Luc. 86; ~odisti clauis et grata ~a pudico HOR. Ep. 1.20.3; qui unum. signatum suo et alterius ~o in apothecam deposuisset Ulp. dig. 19.2.11.3. **b** IS A ~IS EIVS TEMPORIS QVO QVINQVENNALIS ERIT IMMVS ESSE DEHERIT CIL 14.2112.2.17; ITEM SCRIBAE ET VIATORI A ~IS VACANTIBVS 14.2112.2.19.

signa ~atis, *n.* [Gk. σῆμα] The Greek letter sigma. **b** a semicircular couch for reclining at table.

s nostrum et semigraeci quod dicimus ~a LUCIL. 379. **b** septem ~a capit MART. 10.48.5; 14.87.1.

signementum: see SEG-.

signāculum ~i, *n.* [SIGNO + -CVLVM] A seal.

CAP. iuv. 10; anulum in laeua aureum faberrino ~o quem ostentabat APUL. Fl. 9; Ulp. dig. 16.3.1.36; SIGNACVLVM. PRIMIANI CIL 11.6712(353).

signārius ~a ~um, *a.* [SIGNVM + -ARIVS] Of or dealing in sculptured figures.

MARCIO APRILI ARTIFICI ~O CIL 6.9896.

signātē, adv. [SIGNATVS + -E] With exactness of judgement or expression.

quam lepide ~que dixerit Fauorinus philosophus GEL. 2.5; 13.25.32.

signātor ~ōris, *n.* [SIGNO + -TOR]

1 A witness to a document, esp. to a will; also, a witness to a marriage contract.

ex illis testis ~oresque falsos commodare SAL.Cat.16.2; cum in eo Tullianus. ipso quidem Pompelo ~ore heres scriptus esset V.MAX.7.2; SEN.Ben.2.23.2; non dixerim testamentum cui numerus ~orum deest QUINT.Decl.308 (p.212.1.20); scriptor quidem semper tueri ~orem necesse habet INST.7.2.53; Suet.Tib.23; Juv.1.67; carent magistratus cuiusque loci testari uolentibus et se ipsos et alios testes uel ~ores praebere VEN.Dig.22.5.22; ~ueniet cum ~oribus auipe Juv.10.336.

2 (perh.) An official responsible for the stamping of bars of assayed metal in a mint. ~ORES SVFPOSTORES MALLIATORES CIL 6.44.

signātorius ~a ~um, *a.* [SIGNO + -TORIVS] Of or concerned with sealing; *anulus ~us*, a signet-ring.

ut anulo quo ~o utebatur, insculptam illam traditionem haberet V.MAX.8.14.4; ULP.Dig.34.2.25.10; PAUL.Dig.50.16.74.

signātūra ~ae, *f.* [SIGNO + -VRA] The matrix of a seal.

usus luxuriantis aetatis ~as pretiosis gemmis coepit insculpere CAP.Inr.10.

signātus ~a ~um, *a.* [pple. of SIGNO] Marked with a stamp, (spec.) coined.

pecuniae ~ae uocabula VAR.L.5.160; si pecunia ~a argentum est C.TOP.53; nautis. plena argenti facti atque ~i VER.5.63; aereos ~os VITR.3.1.7; aurum argentum (aes) ~um LIV.26.36.3; argenti infecti ~ique 26.47.7; 33.27.2; aurum argentumque factum infectumque et ~um 34.52.4; CURT.3.13.16; libentius donabo argentum factum quam ~um SEN.Ben.1.12.2; PLIN.Nat.33.42; QUINT.Inst.5.10.62; TAC.Ann.6.17; PAUL.Dig.6.1.6; ULP.Dig.34.2.27.4.

Signia ~ae, *f.* A town (mod. Segni) in Latium where an astringent type of wine was produced.

LIV.1.56.3; 2.21.7; COL.10.131; PLIN.Nat.14.65; SIL.8.378.

signifer ~era ~erum, *a.* [SIGNVM + -FER]

1 Carrying or adorned with images.

in ~era. puppe LUC.3.558; ~erum cratera V.FL.1.337.

2 (of the sky) Holding the constellations.

b ~er orbis, *circulus, polus, the zodiac; also ~er alone.*

~eri super aetheris aestus LUCR.6.481; quidquid ~eri comprehensum limite caeli. hominum sumus LUC.7.363; 8.172. **b** zodiacum hunc Graeci uocant nostrique Latini orbem ~erum perhibebat nomine uero C.ARA.564(318); stella Mercuri. quae anno fere uertenti ~erum lustrat orbem N.D.2.53; LUCR.5.691; inclinatione ~eri circuli VITR.6.1.1; ab ulla ~eri regione poli LUC.3.254; descripto circulo qui ~er uocatur in duodecim animalium effigies PLIN.Nat.2.9; APUL.Met.11.26; ~eri erratici. stella esset, in ~ero esset SEN.Nat.7.24.1; Thy.847; id tempus. quo sol in eandem partem ~eri. redit COL.3.6.4; PLIN.Nat.2.30.

signifer ~eri, *m.* [prec.] A military standard-bearer. **b** (transf.) the standard-bearer (of a cause, party, etc.).

timide fortasse ~er euellabat, quod fidenter infixerat (signum) CIRC.Dio.2.67; ~ero. interfecto, signo amisso CAES.Gal.2.25.1; ~er de legione prima B.Hisp.18.3; arrepta signa ab ~eris ipse inferre coepit LIV.3.70.10; 5.55.1; signum adeptum ~ero in hostes inferre 26.5.15; OV.Am.2.12.14; aquila. pugnam ~er mota uocat SEN.Phoen.390; unde tribunicia plebeius ~er arce arma dabat populus? LUC.4.800; ~er legionis sextae TAC.Ann.2.81; T. TREBIO PRISCO VET. SIGNIF. EX CLASSE PR. MISENENSIV MILITAVIT ANN. XXVI CIL 10.1080. **b** praeflorum hominum ac primorum ~erumque LUCIL.90; quod iste. sit in eius exercitu ~er qui imperium iudiciorum tenere uult CIRC.Ver.2.77; qui esset furus dux et ~er calamitosorum MUR.50; cum ~er esset iuuentutis SUL.34; DOM.13; PLANC.74; noster comes ille puerque ~er STAT.Silv.1.2.96; seditionibus pantomimorum e parte proscenii superiore ~er simul ac spectator aderat Suet.Nero.26.2.

signifex ~icis, *m.* [SIGNVM + -FEX] A maker of statues or images.

summum specimen operae fabrilis egregius ille ~ax prodidit APUL.Met.2.4; SOC.21.

significābilis ~is ~e, *a.* [SIGNIFICO + -BILIS] Capable of conveying a meaning, significant.

fatur is qui primum homo ~em ore mittit uocem VAR.L.6.52.

significans ~ntis, *a. compar.* ~ntior, *superl.* ~ntissimus. [pple. of SIGNIFICO] Conveying meaning, meaningful, significant, expressive.

quam ~ns demonstratio est cauda primum, deinde rostro PLIN.Nat.8.147; erit autem narratio aperta ac dilucida, si fuerit primum exposita uerbis propriis et ~ntibus QUINT.Inst.4.2.36; id facinus, aut quia necesse est aut quia ~ntius est 8.6.6; 9.2.44; 12.10.21; quod genus homines ~ntissimum uocabulo *kardya* uocant appellatur GEL.1.15.17.

significanter, *adv. compar.* ~ntior, *superl.* ~ntissimē. [prec. + -TER²] So as to convey a clear meaning, meaningfully; significantly, distinctively.

sed acris, apertius, ~ntius dignitatem tuam defendissem CIRC.Fam.3.12.3; Brutus Bruttedus cotidiano uerbo ~ter usus est SEN.Con.7.5.9; illud quam fieri potest breuissime et ~tissime comprehendit QUINT.Decl.2.17(p.10.1.3); legem non satis ~ter scriptam 261(p.70.1.2); INST.6.2.17; narrare uero. ~quis ~ntius potest quam qui Curetum Aetolorumque proelium exponit? 10.1.49; breuiter ac ~ter ordinem rei

pertulisse 11.7.53; GEL.1.25.8; ~quotiens circa extremos fines suos alicuius generis arbores disponunt, quae ~te(r) differentes ab ceteris possint extremos fines demonstrare SIC.FL.Agrim.p.109; ~ter descripta territoria p.128.

significāntia ~ae, *f.* [SIGNIFICANS + -IA]

1 Meaningfulness, significance.

tanta in quibusdam (uerbis) ex periculo petitis ~a QUINT.Inst.10.1.121.

2 The act of conveying information, indication.

ergo uidendum est qua ~a (line)arum regio dinosci possit SIC.FL.Agrim.p.126.

significātiō ~ōnis, *f.* [SIGNIFICO + -TIO]

1 The action of giving signs or signals.

b the action or fact of conveying information.

ignibus ~one facta CAES.Gal.2.33.3; cum ex ~one Gallorum noui aliquid ab eis iniri consili intellexissent 7.12.6; ~one. fumo facta CIRC.3.65.1; negligias Palamedes inuenit Troiano bello, specularum ~onem eodem Sinon PLIN.Nat.7.202. **b** si plerique somnia. ~neglegentur deus. frustra somniorum ~one uultu CIRC.Dio.2.125; est et aquarum ~o PLIN.Nat.18.399; ut. continua ~one. stellae istae praemonstrare debuerint GEL.14.1.20.

2 An outward sign, expression, intimation.

b (given by omens, portents, etc.). **c** an indication of feeling (by applause, etc.).

exclamatio est quae conficit ~onem doloris aut indignationis alicuius Rhet.Her.4.22; CIRC.Inv.1.39; una pars corporis, quae, quot animi motus sunt tot ~ones. possit efficere de Orat.3.221; CIRC.2.29; quamquam exiguum ~onem tuae erga me uoluntatis habebat CIRC.5.7.2; ex quibus magna ~o fit non adesse constantiam Off.1.131; quo clamore ~o uictoria. ~fieri CAES.Gal.5.53.1; gratias. animi ~ones V.MAX.5.2; haec est amplitudinis ~o PLIN.Nat.6.153; TAC.Hist.1.27. **b** Lacedaemonis paulo ante Leuctricam calamitatem quae ~o facta est, cum in Herculis fana arma sonuerunt. 1 CIRC.Dio.1.74; perpetua (fulmina) quorum ~o in totam pertinet uitam SEN.Nat.2.47; pessima eorum (sc. coruorum) ~o, cum glutitum uocem uelut strangulati PLIN.Nat.10.33; pecora exultantia et indecora lasciuia ludentia easdem ~ones habent 18.364; PLIN.Ep.2.20.5; (w. obi. gen.) quod quidem intellegitur etiam ~onibus rerum futurarum CIRC.N.D.2.166. **c** comitiorum et contionum ~ones sunt interduum uerae CIRC.Sest.115; 122; Phil.14.6; quod theatri ~ones declarant Q.Fr.2.14.2; hac habita oratione nullam in partem ab exercitu CIRC.Ius.11; ~o CAES.Civ.2.28.4; ~onibus adclamationibusque multitudinis LIV.31.15.2.

3 An intimation in speech or writing (usually of an oblique or minimal kind), suggestion, hint. **b** (rhet.) a device by which more is suggested than the words actually state.

omne autem principium aut rei totius, quae agetur, ~onem habere debet CIRC.de Orat.2.320; nullius in tabulis ulla huius furti ~o Fonti; CIRC.31; is qui. uno nuntio atque una ~one omnis chiis Romanos necandos trucidandosque curauit Man.7; ulla, quam tibi litteris satis explicare non possum, ~one parua ostendam tamen AUL.17.10; plus dixit una ~one quam possit ulla copia sermonis enarrari PLIN.Nat.17.35; aliquando ea quoque ~one subtrahit TAC.Ann.1.81; multas. nec dubias ~ones saepe icit, ne reliquis quidem se parsurum senatoribus Suet.Nero.37.3. **b** ~o est res quae plus in suspitione relinquit quam positum est in oratione Rhet.Her.4.67; arguta etiam ~o est, cum parua res et saepe uerbo res obscura et latens inlustratur CIRC.de Orat.2.268; uersum rem et sententiam non demonstratione, sed ~one declarans 3.220; ~o saepe erit maior quam oratio CIRC.139; quorum prior (sc. amplificatio) desiderat illam plus quam dixeris ~onem, id est *epitaphon* QUINT.Inst.9.2.3; 9.2.90; (cf.) soboles hac colore, qui silentium et ~onem desiderant, bene dicere SEN.Cov.2.1.37.

4 The meaning, sense (of a word, expression, etc.).

ex qua parte oporteat simile esse uerbum, a uoce an a ~one VAR.L.9.40; ut liceat ei qui contra dicat eo trahere ~onem scripti, quo expedit ac uelit CIRC.Pat.108; 138; (Zeno) rebus inanimis atque mutis per quandam ~onem haec docet tributa nomina N.D.1.36; uerborum casus certa ~one ad aures peruenire VITR.5.5.4; *balectrum* in duas partes diuiditur, in uerba et ~ones, id est in res quae dicuntur et uocabula quibus dicuntur SEN.Ep.89.17; equidem ipsa etiam uerba priscae ~onis admittit PLIN.Nat.18.14; est igitur *apton* sermo a naturali et principali ~one translatus ad aliam QUINT.Inst.9.1.4; TAC.Dial.16.4; uerbum 'reddendi' recipit tamen et per se dandi ~onem CELS.Dig.50.16.94; uerbo usus est non uulgariae ~onis GEL.3.16.18; 14.4.3; (cf.) duas, inquit, ~ones habet propositio uestra: unam, dum diuitias consequi uolumus, in multa nos mala incidere. altera ~o talis est: per quod in mala incidimus bonum non est SEN.Ep.87.28.

significātiō ~ae ~um, *a.* [SIGNIFICO + -TIVS] Indicative (of), denoting.

haec enuntiatio. simul et quantitatis et aestimationis ~a est GAUL.Dig.50.16.232; quo fit, ut boni appellatio non sit certae rei ~a ULP.Dig.45.1.75.2.

significātus ~us, *m.* [next + -TVS³]

1 The act of making a signal.

uoce hominis. ~bucina ~u longinquior APUL.FL.17.

2 The action or fact of indicating a future event, prognostication.

tempestatum ~us. ex astrologia. inuenerunt VITR.9.6.3; acotiae iaculi modo uibrant, occisio ~u PLIN.Nat.2.89; 18.207; uehementissimo ~u terra marique per dies quinque 18.310; APUL.FL.1.14.

3 The fact of signifying an idea, meaning, sense.

in libro de ~u uerborum quarto VER.FL.Gram.4; uerbum 'reddendi' quamquam ~um habet retro dandi CELS.Dig.

50.16.94; 'ue' enim particula. ~uplicem ~um. ~capit GEL.5.12.9; quodam ~u et animus humanus. ~daemon nuncupatur APUL.Soc.15.

significō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* (intr.). [SIGNVM + -FICO] FORMS: deponent form mentioned in GEL.18.12.10 as existing in early Latin.

1 (of persons, etc.) To indicate by physical signs. **b** (of physical objects, events, etc.) to indicate.

ne quid ~em quippiam mulierculis PL.Rud.896; tanta uis animi, tantus impetus, tantus dolor oculis, uultu, gestu, digito denique isto tuo ~ari solet CIRC.de Orat.2.188; ut. ~etur a corona silentium Brut.290; negat me recitare totum; nam id ~are nūti uidetur VITR.3.26; uideo quosdam. strepitum ~are nescio quid Agr.3.2; ne hunc senu dolo rem ueste ~arent Sest.32; Aedui manus tendere et deditonem ~are. ~incipiunt CAES.Gal.7.40.6; uoce manibusque ~are publicam laetitiam LIV.5.7.9; per gestum res est ~anda mihi OV.Tr.5.10.36; (cf. *sensu* 4) deinde ~ando res saepius in usu ex euentu fieri fortuito coeperunt VITR.2.1.1; (w. acc. and inf.) facultate et uo eloquentiam contineri. hi ~are uultu uidetur TAC.Dial.33.3; (w. indir. qu.) manere an abire me uelitis clamore ~ate LIV.10.19.11; (w. indir. command) quae primae naues subsequebantur idem ut facerent ~abat B.Alex.45.3; (w. de) conclamare et ~are de fuga Romanis coeperunt CAES.Gal.7.26.4. **b** praedonum aduentum ~abat ignis CIRC.Ver.5.93; quorum timor cum fremitu et concursu ~aretur CAES.Gal.4.14.3; effusae. comas et apertae pectora matres ~ant luctum OV.Met.13.689; (w. pred. acc.) ut eorum ornatus. in his regem neminem ~ant NEP.Agr.8.2; (elipt.) canaliculus, qua calculus liberatus ab obstrepia cum ceciderit in uis aereum, sonitu ~et VITR.10.9.6; (~pass., w. inf.) partem. per quam ~or Priapus esse Priap.48.2.

2 (intr.) To make signs.

neue inter uos ~etis, ego ero paries PL.Truc.788; procul sibilu ~are consuli coepit Sis.Hist.131; CIRC.de Orat.1.122; cognita Pompei profectio. ~ex teclis ~abant CAES.Civ.1.28.2; sicuti audiri a suis aut cerni possent, monere alii alii hortari, aut manu ~are SAL.Jug.60.4; VERGO.4.12.692; populus cunctus ~ando monebat uidetur VITR.7.pr.6.

3 To show, demonstrate, be an indication (of a quality).

uterque. suam ~auit facultatem CIRC.de Orat.2.300; orationes. eius. ~ant enim formam quandam ingeni Brut.294; ista benignitas. quae liberalitatem magis ~at quam largitionem MUR.77; cum intercessio stultitiam intercessoris ~atura sit Agr.3.30; litterae *neuquid* scriptae, quod ipsum *neuquid* aliquam ~at AUL.15.16; ~anda erga illos pari uoluntate Q.CIC.Pet.23.

4 To indicate (by means of speech or writing), make known, intimate. **b** to make known by implication, suggest. **c** to mention, refer to.

prope lugubri uerbo calamitatem prouinciae Siciliae ~at CIRC.Ver.3.126; nihil mihi ~atis nisi discordiam istorum AUL.3.10.1; neminem nominabo, genus hominum ~asse contentus TAC.Dial.2.2; uox nihil ~at, oculi uertuntur CELS.4.7.1; VER.Fr.1.296(176N); id. rescripto diui Hadriani ~atur GAUL.Inst.1.7; (w. acc. and inf.) illo quem ~at ualde doctum esse Lucullus CIRC.Brut.00; cum ego antea ~arim tibi per litteras AUL.1.17.1; mihi non tam meorum litterae quam sermones eorum, qui hac iter faciebant, animum tuum immutatum ~abant FAM.5.4.1; ~andum est. ~plura campo magis quam colle. laetari COL.2.2.3; partis quas. Vergilius ~auerat posteris se memorandas relinquere 10.pr.3; V.FL.8.215; librum. ex omnibus meis uel maxime placere ~as PLIN.Ep.8.3.1; (w. indir. qu.) istae ipsae leges quas recitas. ~ant quam uoluerim maiores nostri CIRC.14.9; neque uide nec quo die datae essent. ~abant FAM.2.19.1; CAES.AUL.9.70.1; (~elipt.) sin Appius, ut Brutii litterae. ~abant, gratias nobis agit CIRC.AUL.6.1.2; 12.4.3; sicut supra ~auimus NEP.AUL.19.1. **b** hoc autem atque adeo aperte ostendunt CIRC.Ver.2.148; diem non adscribis sed satis ~as tempus AUL.3.23.1; FAM.5.13.2; hoc quod tu non dicendo mihi ~asti CAES.Fam.8.16.4; plerique ~are melius putamus quam dicere QUINT.Inst.8.pr.24; (w. acc. and inf.) accusatorum. libidines, amores, adulteria. iactant, idemque ~ant nihil se te inuita dicere CIRC.35; ludos esse pollutos ~astis ac plane dicitis HAR.25; epistolam. in qua ~abatur aliam te ante dedisse AUL.7.12.1; haec ~at fabula dominum uidere plurimum in rebus suis PHAED.2.8.27; (w. de) de hac ~are uidetur et Cicero in quadam ad Axiuum epistola Suet.Jul.9.2. **c** meos bonos uiros, illos quos ~as CIRC.AUL.1.20.3; sed ante sunt aliae (insulae) Patale, quam ~auimus in ipsis faucibus Indi PLIN.Nat.6.80; quaedam ~are satis erit QUINT.Inst.5.11.16.

5 (of circumstances, actions, etc.) To signify, show, indicate.

oculi suppaetuli nigelli pupillis liquidam hilaritatem ~antes animi VAR.Men.375; quid haec immaturitas tanta ~at? CIRC.Quint.82; uer enim tamquam adulescentiam ~at SEN.70; dubitatio cogitationem ~at inluriae Off.1.30; gratiam muneris magis ~ante titulo quam actionem fortunae regiae LIV.2.14.4; manet adhuc Boiohaeni nomen ~atque loci ueterem memoriam TAC.Ger.28.2; (w. acc. and inf.) quod ipsum oratorem politum esse hominem ~at CIRC.de Orat.2.236; si omnino nullas confecerat litteras, ne id quidem satis ~at illum non suum negotium gessisse? CIRC.Ver.3.112; nam penitus fure atque recedere rebus odores ~at quod fracta magis redolere uidetur omnia LUCR.4.606; hac re ~ari magnum numerum ciuitatum suam uim sustinere non posse CAES.Gal.4.3.1; (w. indir. qu.) mas an femina sit concepta, ~at descensu taurus VAR.R.2.5.13.

6 To convey (a certain sense), mean, signify. **b** (of words) to signify, denote, express. **c** (of symbols, etc.) to denote.

alia dicentis ac ~antis dissimulatio CIRC.de Orat.3.203; FLAC.45; aliud nihil habeo quod ex lia a te uerbis ~ari putem AUL.16.7.5; epigramma, quod ~at hanc sententiam: egregium esse aquam ad lauandum, sed. VITR.8.2.23; OV.Tr.5.12.54; in isdem fere (sc. tropis) qui ~andi gratia

a cum examen exiturus est. huius quod duo solen
 praecire ~a, scitur VAR.R.3.16.29; quid menstrua lun
 moneret, quo ~o caderent Austri VERC.G.1.354; ~um
 maturitatis est folia inarescentia ab imo PLIN.Nat.19.97

*media nocte iūto profectus CAES.Gal.7.18.2 milites -li
maius consendere iubet Civ.t.27.5; prima ungula -io egredere
iubet SAL.Jug.106.4; ad mille fere armati tunc agmine per-
-ium eo deducti LVJ.25.23.16; -ium subito ortum 26.18.10
hoc iterum sermone -ia ruptit Ov.Met.1.208; item . utique
primis diebus habendum -ium CELS.8.76; obscurat suam
per uba -ia famam LUC.4.718; tum longa -ia mouit STR.
Theb.1.675; per ceteros maestitia ac -ium TAC.Hist.1.181
qui uocem precesque adhibere non ausi lacrimis ac -ie
mentiam posebant 4.72; nos . tantam -li fidem APUL.
Met.3.15; (postea) illas sacras aquas bibisse quoniamque
-ium bibisse SEN.Apoc.4.1; (of animal) deridit uerba
nolueris persequi SUET.NE ANASTASIIUS depascitur*

siluq, quoniam largita tuis sit multa ~ia uotis [Tr. 13.7.129; auium. ~ia fient *Lydia* 17; (cf.) murmurum cum secum et rabiosa ~ia rodunt *Pers.* 3.81; (in refs. to empty buildings, etc.) uidui nunc illa ~ia tecti saeuu magis V. 12.2.397; stabili ~ia magni odit *Stat.* Theb. 3.51; uelut demerso ab admiratione animo cum ~io delixi stetit *Liv.* 8.7.21; Iunonem tacitam furibunda ~ia torquent *Stat.* Theb. 10.896; non tumultus, non quies, quale magis metus et magnae irae ~ium est *Tac. Hist.* 1.40. b egregii mortalem alique ~i *Hor.* 5.2.58; et est fideli tua ~io merces *Carm.* 3.2.25; (cf.) quis. tuot possint magna religionis committi ~ia *Apul. Met.* 11.41. c non. ~ium imputari potest, cum ab hereditatem post uictoriam coheredis peruenirent *VEN. dig.* 10.2.7. d quo crimine ~ium uel exilium sit irrogatum *PAPIN. dig.* 3.1.8.

3 Silence (of an audience, etc.). non digna (sc. oratio) expectatione et ~io *Cic. de Orat.* 3.33; *Cic.* 66; orne illud ~ium quod est orationi tributum tuae *Caes. 20*; auditus est magno ~io *Q. fr.* 2.1.1; ~ium inde aliquamdiu tenuit *Liv.* 3.47.6; obstinatum ~ium obtinuit 9.38.14; Hanno. causam foederis magno ~io propter auctoritatem suam, non cum adsensu audientium egit 21.10.2; tenere ~ia cuncti *Ov. Met.* 1.206; (w. facere) huic facietis fabulae ~ium *Pl. Aul.* 157; extemplo ~io facto cum uoce maxima conclamant *Quad. hist.* 106; tum facta ~ia linguas, et Venuis. ita farier infit *VERG. A.* 11.241; cum ~ium classico fecisset *Liv.* 2.45.12; quatiens. scutum hasta cum ~ium fecisset 7.26.1; ~io per praecum facti 27.19.4; fecere ~ia cunctae *Ov. Fast.* 5.55; ~ium ipsa fecit expectatio *Phaed.* 5.5.15; (in *adul. phys.*) ualete, adeste cum ~io *Pl. Trin.* 22; *Ter. Hau.* 36; cum ~io animum attendite *Eu.* 44; iussos. dicta cum ~io accipere *Tac. Ann.* 1.67.

4 Omission to speak of or utter something (in quots., in abl.); (transf.) omission to mention in writing. b absence of news or talk about something. c absence of comment (either of approval or disapproval).

hoc. recens edictum. ~io non potest praeteriri *Cic. Phil.* 3.8; quoniam periculosissimum locum ~io sum praeteruectus 7.8; malueram quod erat susceptum ab illis ~io transiri *Att.* 2.19.3; *SAL. Cat.* 53.6; hanc praeterissem fabulam ~io *Phaed.* 3.13.16; rumoribus nihil ~io transmittentium *Tac. Hist.* 1.13; Vespasianum nomen hasitantes aut leui murmure et plerumque ~io transmittente 4.31; *Ann.* 13.22; qui testamento ~io praeteriti sunt *Gaius Inst.* 3.67; plane non habeo quid scribam. itaque ~io puto me usurum *Cic. Att.* 15.5.1; ex ~io meum litterarum *Cic. Fam.* 16.21.1; si patronus testamento. filium ~io exheredauerit *Ulp. dig.* 38.2.12; non eo usque ~ium patris esse nocere debere, ut a bonis libertorum auctorum repelli debeant *Paul. dig.* 38.2.47.4. b ad Romanos nondum quidem fama tantae cladis peruenierat, sed maestum quoddam ~ium erat *Liv.* 25.35.3; (w. de) ut de re publica esset ~ium *Cic. Brut.* 1; de Partho ~ium est *Att.* 5.16.4; mirabar. nihil adiatum esse ne rumoris quidem; nam erat mirum ~ium 9.1.1; de comitiis donec reddidit Marcellus ~ium fuit *Liv.* 32.19.1; ~ium deinde de Africano fuit 38.53.8; quippe cum. M. Tullius. de omnibus aetatis suae. ~ium egerit *Quint. Inst.* 10.1.38. c cum. ea. non ~io consulum dissimularentur sed et uoce et sententia comprobarentur *Cic. Sen.* 35; auditus est magno ~io maleuolorum *Q. fr.* 2.3.3; *Caes. Civ.* 3.19.3; qui populari ~io rem publicam proderet *Liv.* 2.27.10; ~io patrum edicti dilectus 3.41.7; cum. tot annorum ~io. comprobatur sit foedus 21.19.3; (cf.) cccclx columnas. ad scaenam theatri temporari. uiderunt portari ~io legum *Plin. Nat.* 36.5.

5 The state of not being talked about, obscurity, neglect.

ut laudem eorum iam prope senescentem. ab obliuione hominum atque a ~io uindicarem *Cic. de Orat.* 2.7; in eodem ~io multa alia oratorum officia iacuerunt 2.64; de altera parte dicendi mirum ~ium est 2.78; Caesaris mors facillime defenditur obliuione et ~io *Phil.* 13.39; auferat omnia inrita obliuio, si potest; si non, utcumque ~ium tegat *Liv.* 28.29.4; res. longo neglecta ~io 29.16.1; quantum. distant a morte ~ia uitae! *Str.* 3.145; ut paucos in lucem famamque proxieuit, ita multos e tenebris et ~io protulit *Plin. Ep.* 9.14.1; longioris temporis ~io finita *Paul. dig.* 50.16.230; (cf.) ne uitam te transeat ueluti pecora *SAL. Cat.* 1.1.

6 Peaceful conditions, absence of fuss, tranquillity.

erant. conuiuia non illo ~io populi Romani praetoribus. sed cum maximo clamore atque conuicio *Cic. Ver.* 5.28; neque nos. tantis periculis rem publicam tanta pace, tanto otio, tanto ~io liberasset *Cat.* 3.17; quod ~io bellum ciuile confecerat *Phil.* 13.9; nec stare ~ia pacis V. 12.2.84; seu Musas. doctaeque ~ia uitae mallet *Str.* 12.219; idem praeturae tenor et ~ium *Tac. Ag.* 6.4.

7 Inactivity, quietness.

nunc turba nulla est: otium et ~ium *Ter. Hec.* 43; *Cic. de Orat.* 3.17; quietior insequens (annus). perpetuo ~io tribunorum *Liv.* 3.2.1; ~ium omnium rerum ac iustitio simile otium fuit 7.1.4; (during hostilities) ~ium otiumque inter armatos 2.45.4; dum quies ac ~ium esset 22.60.10; biduum ~ium fuit neutris transgredientibus animum 37.38.5; (in the law-courts) in foro ~ium esse summum causarum atque iuris *Cic. Ver.* 5.31; ~ium perpetuum iudiciorum ac fori *Pis.* 32; frustra studia fori et ciuiliu artium decus in ~ium acta *Tac. Ag.* 39.3; (cf.) cum rostra forumque optaret passus tam longa ~ia miles (i.e. Cicero) *Liv.* 7.66; (of a volcano) quae res incendia pascit. quae causa ~i, subsequar *Aetna* 221.

silentus ~a ~um, a. [SILEO] Silent, noiseless. an maneant specii simulacrum in morte ~io? *MAT. poet.* 8 (Gel. 9.14.15); ab eo quod esset sileo ~a loca dixit (Laelius) *GEL.* 19.7.7.

Silēnus ~i, m.

1 (pl.) A class of wood-spirits in Greek mythology, later associated with Bacchus. b (individualized in sg.) an attendant and tutor of Bacchus, thought of as elderly, drunken, and bestial in character.

Iacchus cum thiaso Satyrorum et Nysigenis ~is *CATUL.* 64.252; *PROP.* 2.32.38; *PLIN. Nat.* 35.110. b *Cic. Tusc.* 1.114; *VERG. Ed.* 6.141; *PROP.* 3.3.29; pando ~us asello uix sedet *Ov. Ars.* 1.543; *Met.* 11.90; *Fast.* 1.399; *Hvg. Fab.* 197.3.

2 A Sicilian Greek historian who accompanied Hannibal to Italy.

Cic. Div. 1.49; *NEP. Ham.* 13.3; *Liv.* 26.49.3; *PLIN. Nat.* 4.120.

sileō ~ēre ~ui, intr., (tr.). [**si-lo-s*, Goth. *ana-silan*]

1 To utter or make no sound, be silent. b (of night) to be silent; (of weather conditions, etc.) to be quiet or still. c to be unable to utter a sound, to be mute or voiceless.

~etque et tacete atque animum aduortite *Pl. Poen.* 3 (quoting or parodying *Ennius*); *IUVEN.* com. 1; omnibus ~entibus *Cic. de Orat.* 1.116; cunctis. ~entibus heros uina solo fundens cinerem placabat *Adrastus* *Archemori* *Stat.* Theb. 7.91; lass. ~ cadunt in pectora uultus, et iam cuncta ~ent 10.154; iussi ~ere ne quietem eius turbarent *Tac. Hist.* 5.22; (of animals) obstrepentis forte ranas ~ere iussit *Suet. Aug.* 94.7; (impers. pass.) post. ~etur in noctem *VERG. G.* 4.189; (of places normally occupied by people, etc.) desierant latrare canes urbesque ~ebant *VAR. At. poet.* 8.7; quantum, uolucres cum bruma coercent, rura ~ent. tanta quies *Luc.* 1.260; regia. tranquilla sub pace ~et *Stat. Ach.* 1.817; (of inanim. things) clausis domibus, postquam omnis ubique. ~uit compago tabernae *Iuv.* 3.304; (of music) cyneba mele *Phoebae* quae daedala chordis carmina. oppressa ~erent *LUCR.* 2.506. b interpesta ~et nox *VERG. G.* 3.247; (cf. impers. pass.) alii ab eo quod ~eretur silentium noctis (appellarunt) *VAR. L.* 6.7; nunc omne tibi stratum ~et acquir *VERG. Ed.* 9.57; si. undique ~ebit aura *COL.* 2.20.5; eligere sationi ~entis. spiritus diem 3.19.3; postquam iussa quies ~uitque exterius oris *Stat. Theb.* 1.211; unde huius uentique ~ent *Ach.* 1.54; (w. ab) diem. tepidum ~entemque a uentis *COL.* 4.29.3. c in Regno agro ~ent omnes (ciadae), ultra flumen in Locrensi canunt *PLIN. Nat.* 11.95.

2 Not to speak or to stop speaking, be silent. b to say nothing in writing. c (tr.) not to reveal, keep quiet about.

quasi muti ~ent *Pl. Capt.* 480; bis quinos ~et ille dies *VERG. A.* 2.126; haec effata ~et, pallor simul occupat ora 4.499; praecipit. ut. ~quiescere ac ~ere ac bono animo esse iubet *Liv.* 25.9.17; cum alii ~erent, Nascia. ausus est monere consulem 44.36.9; lingua. ~e. non est ultra narrabile quicquam *Ov. Pont.* 2.2.59; *Stat. Theb.* 12.372; *Ach.* 1.668; (pregn.) quamquam is quidem ~ebat, ut erat semel a contione uersa relictus *Cic. Brut.* 305; (of oracles) Delphica sedes quod ~uit *LUC.* 5.113; (transf., of utterances) abite gratulationes, ~ete blanditiae (Quint.) *Decl.* 4.8; (w. prolative inf.) ut ~eat uerbum facere *B. Hisp.* 3.7. b ~ere non possum *Cic. Att.* 15.10; neque tamen ~ebimus si quod senatus consultum adulatione nouum aut patientia postremo fuit *Tac. Ann.* 14.64; (cf.) ~ent. diutius Musae Varronis quam solebant *Cic. Ac.* 1.2. c magna sunt hominum studia, sed nihil adfirmo; tu hoc ~ebis *Cic. Att.* 2.18.3; mea cum digitis scripta ~enda notis *PROP.* 3.8.26; si. ~enda enuntiasit 39.10.3; si pietas aliis miracula tanta ~ere *Liv.* 10.196; (w. indir. gu.) si ~eretur quid petentes uenissent *Liv.* 29.24.4; quamquam unde essent ~ebatur 42.3.4.

3 a (w. de) To say nothing (about), omit mention (of). b (tr.) to pass over in silence, say nothing of.

a dixeram. a principio, de re publica ut ~eremus *Cic. Brut.* 157; ~ere de tantis uestris beneficiis nullo modo possum *Ag.* 2.2; de Carthagine ~ere melius puto quam parum dicere *SAL. Jug.* 19.2; de me ut ~eam *Ov. Pont.* 1.2.145; quoniam. auctores ~ere de illis *PLIN. Nat.* 21.48; (impers. pass.) de iurgio ~etur *Ter. Ph.* 77; ~ebitur. de maritis. furis *Cic. Div. Caec.* 32; nec uero de legione Martia. ~eri potest *Phil.* 3.6; ut de tuis diuinis in rem p. meritis ~eretur *Fam.* 11.6.2; eorum ego uitam mortemque iuxta aestumo, quoniam de utraque ~etur *SAL. Cat.* 2.8; sic amasti iunem, ut hoc potius quam de illo ~eri uis *PLIN. Ep.* 9.9.3. b nec te, iuuenis memorande, ~ebo *VERG. A.* 10.793; neque te ~ebo, Liber *Hor. Carm.* 1.12.21; nec tamen ulterius, quam fortia facias. ~endi uoluciscor fratres *Ov. Met.* 12.575; ut ~eamus Galatiae. ~randi coccum imperatoris dicatum paludamentis, transalpina Gallia herbis Tyria atque conchylia tinguit *PLIN. Nat.* 22.3; V. 11.6.70; his amor exitio, furor his et saeuu cupidus, ut ~eam morbos *Stat. Sil.* 2.1215; prius. quam. gentes. facta Hannibalis ~eant *SIL.* 17.670; (Quint.) *Decl.* 8.6; cum. intellegeretur. etiam quod ~ebat, aunculum esse Sciani *Blaesus* *Tac. Ann.* 3.35; (pass.) merita. quae ~eri nullo modo possunt *Cic. Red. Sen.* 30; nec ~eri illud. ~egis anaepastum *Tusc.* 3.57; non. te. meis chartis inornatum ~eri. patiar *Hor. Carm.* 4.9.31; [Tr.] 3.7.76; ne nunc quidem post tot saecula ~eantur *Liv.* 27.10.7; mala causa ~enda est *Ov. Pont.* 3.147; uir neque ~endus neque dicendus sine cura *VELL.* 2.18.1; *SEN. Phaed.* 563; restat ut. nullum ~eatur rerum naturae apud *PLIN. Nat.* 12.1; tempora, quae ~eri Agricolaum non sinnerat *Tac. Ag.* 41.2; quisquis ille, qualiscumque, ~eatur *PLIN. Ep.* 8.22.4.

4 To maintain silence (in the face of any provocation, etc.), abstain from comment, protest, or the like. b (tr.) to say nothing in protest about, accept in silence.

adensit ~ens *Acc. trag.* 476; patimur. multos iam annos et ~emus. cum uideamus. *Cic. Ver.* 5.126; nam Brutus noster ~et, hoc est, non audet hominem id aetatis monere *Att.* 16.7.5; si patriam prodere conabatur pater, ~ebitne filius? *Off.* 3.90; *Liv.* 24.24.9; melius mala ferre ~endo *Ov. Tr.* 5.1.49; *Tac. Ann.* 6.4; (impers. pass.) captum erat forum ~ebatur. omnia. ~epidorum clamore, concursu, ui, manu gerebantur: perierat *Cic. Sen.* 85. b quae hoc tempore ~eret omnia *Cic. Clu.* 18.

5 To be inactive, be quiet. b (of processes, actions, etc.) not to function, be quiescent.

c (of plants, etc.) to be dormant; (of eggs) to show no sign of activity, i.e. not to hatch.

Carthaginienses foedere inligatos ~ere *Liv.* 42.23.3; nec ceterae nationes ~ebant *Tac. Hist.* 3.47. b ~ent. leges inter arma *Cic. Mil.* 11; si quando ambitus ~eat *Leg.* 3.39; iura ~ent *Epic. Drusi* 185; intermissa castra ~ere tuba *PROP.* 4.4.80; ciuilia bella ~eant *Liv.* 9.19.15; aestate me lacessis; cum bruma ~es *Phaed.* 4.24(25).19; postquam leges bello ~uere coactae *Luc.* 1.277; 5.506; *MART.* 5.23.2; *Stat. Theb.* 7.505; *SIL.* 5.462. c satio est eorum priusquam germinet, dum ~ent uirgae *COL.* 4.30.6; adhuc ~entibus uineis 4.27.1; surculi. ~entes ad insitionem nunc praecipue. ~eguntur *Liv.* 1.2.67; ferulae cum coliculo ~entem florem 12.7.1; ~post unum et uicesimum diem ~entia oua caret animalibus 8.5.15.

siler¹ ~eris, n. [unkn.] A tree or large shrub, perh. a kind of spindle-tree.

ut molle ~er lentaque genitae *VERG. G.* 2.12; non nisi in aquis proueniunt salices, ulni, ~er *PLIN. Nat.* 16.77; 24.73

Siler², Silerus: see SILARVS.

silescō ~ere, intr. [SILEO + -SCO] To become silent, grow quiet.

dum haec ~unt turbae *Ter. Ad.* 785; ~unt uenti *Pac. frag.* 77; caeli furor aequinoctialis incundis Zephyri ~it aureis *CATUL.* 46.3; eo dicente deum domus alta ~it *VERG. A.* 10.101; *Ov. Tr.* 2.151.

silex ~icis, m., (f.). [dub.]

1 A term applied to any hard rock or stone, flint, lava, etc. b (used in paving; also in other building or construction work).

~ices cum findat gelus *AFRAN. com.* 106; cum iuberetur. ~icem caedere *Cic. Div.* 2.85; *CATUL.* 64.296; ut ~icis uenis abstrusum excuderet ignem *VERG. G.* 1.135; ~ici scintillam excudit Achaes *A.* 1.174; in asperis locis ~ex paene inpenetrabilis ferro occurtebat *Liv.* 36.25.4; periura. pectora uertit in durum ~icem, qui nunc quoque dicitur index *Ov. Met.* 2.706; simulacra. in ~icem ex ipsis uisa conuersa *Medusa* 4.781; ut ignis edidat uelut e ~ice *PLIN. Nat.* 11.214; in filo politur (linum), inilium crebro ~ici ex aqua 19.18; hic Libycus Phrygiusque ~ex (i.e. marble) *STAT. Sil.* 1.2.148; indomitus. ~ex (i.e. lava) curua fornace liquescit 3.1.122; (w. ref. to a millstone) subdere fracturo ~ici frumenta *MAN.* 5.281; (w. saxum) ex saxo ~ice aut molar aut ne deteriore *Hvg. Agr.* 1.157; (used in cutting) denolitis illi acuto sibi pondera ~ice *CATUL.* 63.5; porcum saxo ~ice percussit *Liv.* 1.24.9; (fem.) sternere uel dura posse super ~ice? *VERG. Cal.* 9.46; gemellos, uem gregis, a. ~ice in nuda conixa reliquit *Ed.* 1.15; nec magis incepto uultum sermone mouetur quam si dura ~ex aut stet Marpesia cautes *A.* 6.471; 8.233. b uia a Martis ~ice ad Bouillas perstrata est *Liv.* 10.47.4; viam ~ice STERNENDAM. CVRAVERUNT *CIL.* 10.5204; ea (sc. area). optima est ~ice constrata *COL.* 1.6.23; fistulae latentes sub ~ice *FRON. Ag.* 115; *Stat. Sil.* 4.3.1; ~icem pedibus quae conterit atrum *Iuv.* 6.350; si facile ~icem tolerauero, quantum pote ad te curram *Pro. Ar.* 1.2.242 (APUL); multo auspiciatius. in agri capite quam in fori ~ice *Aug.* 180.88; ~maceras ex calce caementis ~ice *Cato Agr.* 15.1; *Tib.* 1.7.60; alii ~icem in muros. rimantur *MAN.* 2.779; non ~ice duro. Tuoca balneum fecit *MART.* 9.75.2.

2 A detached piece of rock, a boulder, stone, etc.

fundamenta bona facit. inibi lapides ~ices *Cato Agr.* 18.3; ~icibus repastinantis atque consensendis *Orat.* 69; si mollia sint primordia rerum, unde quant ualid ~ices ferrumque creari non poterit ratio reddi *Liv.* 1.571; ausus ~ices a montibus alis 5.313; ubi ~icibus ordinariis struat bipedales parietes *Vitr.* 2.8.4; ubi terrena ~ices fornace soluti concipiunt ignem liquidarum adspargine aquarum *Ov. Met.* 7.107; grauem medios ~icem laculatus in hostes 7.139; pars torquent ~ices 11.30; candelentes ~ices *CELS.* 6.9.7; *PLIN. Nat.* 33.71; (applied to a millstone) peruerit cauda ~ices gremiumque molarum *Mor.* 23; (typically hard) hoc (sc. tempus) rigidus ~ices, hoc adamante terit *Ov. Tr.* 4.6.14; aequilibrium. alia. integratur. ~icium duritia ut ostreae *PLIN. Nat.* 9.40; (fem.) quo super atra ~ex iam lapsura cadentique imminet adsimilis *VERG. A.* 6.602.

3 (typifying lack of feeling or emotion).

(sg.) illa mulier lapidem ~icem subigere ut se amet potest *Pl. Poen.* 290; non. ~ice nati sumus *Cic. Tusc.* 3.12; pater et nouerca, quorum dentes uel ~icem comessae possunt *CATUL.* 23.4; nec in tenero stato tibi corde ~ex *Tib.* 1.1.64; non erat illi. cor ~ice concretum, ut haec pati posset aequo animo (Quint.) *Decl.* 6.19; (pl.) illi et ~ices et possint credere quercus *PROP.* 1.9.31; ille habet et ~ices et uiuum in pectore ferrum *Ov. Am.* 3.6.59; (fem.) nec rigidas ~ices solidumue in pectore ferrum. gerit *Met.* 9.614.

Siliānus ~a ~um, a. Of or concerning a Silius; (masc. pl. as sb.) the men of the ala ~a. de ~o negotio *Cic. Att.* 12.27.1; ~am uillam 12.27.1; de ~is (sc. hortis) 12.31.2; aliam ~am *Tac. Hist.* 1.70; (in cohorte) ~a *Pris. Mil.* 12 (CIL 3.8.855); IN ALIS. MOESICA. ~ET A CIL 13.11987; *Tac. Hist.* 1.70.

siliārius ~(i)i, m. [SILEX + -ARIUS] One who paves roads with silex, a paviour. *FRON. Ag.* 11.7.

silicernium ~(i)i, n. [cf. perh. SIL²] A funeral feast.

credidi ~ium eius me esse esurum *CAECIL. com.* 122; tunus exequiati laute ad sepulcrum antiquo more ~ium confecimus *VAR. Men.* 303; (applied abusively to an old man) ego te exercebo hodie, ut dignus es, ~ium *Ter. Ad.* 587.

siliceus ~a ~um, a. [SILEX + -EVS] Of or consisting of silex; resembling silex.

sunt enim. nonnullae (lapidicinae) durae, uti ~ae *Vitr.* 2.7.1; saxa ~a 8.3.19; terminos ~os *Sic. Fl. agrim.* p.103; (app. transf.) quod. inquit (Laelius). ~quis tam ~os?..

GEL.19.7.10;—a testa inclusis fatendum est nullum esse sensum, ut ostreus PLIN.Nat.9.154.

silicia ~ae, f. [perh. corruption of SILIQA] = FAENVM Graecum, fenugreek.

—a, hoc est fenum Graecum, scaphatione seritur PLIN. Nat.18.140; 18.185; 24.184.

silicula ~ae, f. [SILIQA+VLA] A (small) pod (in quot., collect.).

—lupinum, cum minus ~am cepit, pro stercore inarare solent VAR.R.1.23.3.

siliginarius ~(i)l, m. A seller of *siligo* or flour made from it.

ULP.dig.47.2.52.11.

siligineus ~a ~um, a. [next+-EVS] Made from *siligo* or its flour.

—farinae ~ae libram CATO Agr.7; panem cibarium ~um VAR.in Non. p.88M; utrum hic panis sit plebeius ~um SEN.Ep.11.3; turdi ~i uis passis. farsis PETR.6.6; ~ae farinae modius PLIN.Nat.18.88; fufuribus ~is LARG.66; Priapus ~us MART.14.70.

siligō ~inis, f. [unkn.] A soft variety of wheat, *Triticum vulgare*.

—in ~um, in loco aperto celso, seri oportet CATO Agr.35.1; ~inem purgato bene 87; VAR.R.1.23.2; panis ex ~ine Cels. 2.30.1; secunda conditio est habenda ~inis COL.2.6.2; in area extenitur tritum et ~o et hordeum PLIN.Nat.18.61; non far aut ~inem solum, sed hordeum, fabam, sero PLIN. Ep.1.20.16; molli. ~ine fictus (panis) JUV.5.70; farris et ~inis aliquid APUL.Met.8.28.

siliqua ~ae, f. [dub.].

1 A pod.

—si ad ~as non ita peruenit, ut fabam legere expediat VAR.R.1.23.3; laetum ~a quassante legumem VERG.G.1.74; uluit ~is et pane secundo HOR.Ep.2.1.123; MAN.4.735; exiguae paleae nec multum ~am facit (trimestris faba) COL.2.10.9; 11.2.50; inuentus. ~is et grandis pasta polenta PER.3.55; PLIN.Nat.12.26; aut (fructus) includitur ~is 18.53; si laudem ~as occultus ganeo JUV.11.58.

2 (usu. ~a Graeca, also Syriaca) The carob-tree or its fruit.

—~am Graecam, ante brumam per autumnum serito COL. 5.10.20; 7.9.6; Arb.25.1; praedules ~ae PLIN.Nat.15.95; ~ae recentes, ~alum solunt. ~ Syriacas in dolore stomachici terna. decoquantur quidam 23.151; ~am Syriacam LARG. 122.

3 = SILICIA.

—faenum Graecum, quod ~am uocant rustici COL.2.10.33; 11.2.71.

siliquastrum ~i, n. [prec.] A plant = PIPERITIS.

—PLIN.Nat.19.187; piperitis, quam et ~um appellauimus 20.174.

siliquastrum ~i, see SEL-.

siliquor ~ari, intr. [SILIQA+-O³] To grow or form pods.

—nihil esse utilius lupini segete, priusquam ~atur PLIN. Nat.17.54; 18.59.

Silius ~a ~um, a. The name of a Roman gens, esp. C. Silius, consul designate in A.D. 48, put to death as a result of his liaison with Messalina; Tiberius Catus Asconius Silius Italicus A.D. 26–101, author of the epic poem *Punica*. b lex ~a, a law dealing with *legis actio per conditionem*.

—TAC.Ann.11.12;—modo nuntiatum est ~us Italicus.. inedia finisse uitam PLIN.Ep.3.7.1; MART.4.14.1; TAC.Hist. 3.65. b GAIUS Inst.4.19.

sillybus ~i, m., (f.). [Gk. σιλύβος, σιλύβον (acc. Pollux = tassell)] GENDER: app. fem. in PLIN.Nat.22.85.

1 A kind of thistle.

—~um chamaeleonti albo similem, aequae spinosam PLIN. Nat.22.85; 26.40.

2 A parchment tag used to label a papyrus roll. (Reading uncertain; *sillyba* (Gk. σίλρρβα) is often preferred.)

—bibliothecam mihi tui pinxerunt constructione et ~is Cic.Ant.4.5.3; 4.8.2; (written as Gk.) ut (librarioli) sumant membranulam ex qua indices fiant, quos uos Graeci, ut opinor, σιλύβους appellatis 4.4.2.1.

silphium (~ion) ~(i)l, n. Also **silpium**. [Gk. σιλφίον, prob. from African] A fennel-like plant cultivated for its gum (*laserpicium*).

—a radice ~i trita COL.2.10.16; laserpicium, quod Graeci ~ion uocant, in Cyrenaica provincia reperitur, cuius saccus laser uocatur PLIN.Nat.19.38; Imbre. ~um uenit primo. ex Syria nunc hoc maxime importatur. ~ extincto omni Cyrenaico 22.100; 24.93. β eodem ~um inradito, bonum est CATO Agr.157.7.

silua ~ae, f. [perh. <*(h)selya, Gk. ξύλον, Lith. *Silas*]

1 An area of woodland, forest, wood, (in pl. often) wooded parts or regions. b a plantation, grove. c ~ae callesque, the commissioner of the public wood- and pasture-lands in Italy, allotted annually to magistrates as a *provincia*. d mater ~ae, a name

for honeysuckle. e (pl., meton.) the creatures of the forest.

—conclit in ~am sese (sc. a wolf) ENN.Ann.72; NAEV.com. 57; quo me in ~am uenatum uocas? PL.Men.835; boues immolatos, prius quam caederetur, profugisse in ~am CATO Hist.55; ACC.Brag.44.1; genus hominum in montibus ac ~is dissipatum Cic.de Orat.1.36; qui prius ~as uendat quam uinea? Agr.2.48; Caesar ~as caedere instituit CAES.Gal. 3.29.1; in ~as paludesque confugit 6.5.7; fraxinus in ~is pulcherrima, pinus in hortis VERG.Ecl.7.65; nunc mare, nunc ~ae Threico Aquilone sonant HOR.Ep.13.2; ni fugientes ~ae texissent LIV.3.22.9; abiete (et) ex publicis ~is est usus 28.45.18; Maenalias. ~scandere ~as OV.Ars 2.193; quae densas habitant animalia ~as HAL.49; ~a tum exceptit ferum PHAED.1.12.9; uulgares. ~ae, uel consulto constat castaneae COL.4.30.2; quamuis. ~ tot circum ~ae firmo se robore tollant LUC.1.142; PLIN.Nat.13.1; STAT.Theb. 9.536; caeduntur robora classi, ~a minor remis ACH.1.429; JUV.1.135; aut quam primum in ~as suas remittendus est (psittacus) APUL.Fl.12; PAUL.dig.13.7.18.3; (w. defining gen.) fructum. ~a delituit OV.Met.4.339; (poet.) accipe felices, Atlantica munera, ~as (i.e. their products, tables of citron-wood) MART.14.89.1; (prov.) in ~am non ligna ferat insanius ac si. ~ HOR.S.1.10.34; (fig.) non mediocriter. ~tenebrae in ~a ubi haec captanda VAR.L.5.5; —(spec.) ~a caedua CATO Agr.1.7; ex ~a caedua pedamentum et ramos ex arbore usufructuarium sumpturum; ex non caedua in uineam sumpturum POMPON.dig.7.1.10; ~a caedua est, ut quidam putant, quae in hoc habetur, ut caederetur. Seruius enim esse, quae succisa rursus ex stirpibus aut radicibus renascitur GAIUS.dig.50.16.30; 'pascua ~a' est, quae pastui pecudum destinata est 50.16.30.5. b cum. ~Seius in eo ~am seisset ALF.dig.8.5.17.1; inter uarias nutritur ~a columnas HOR.Ep.1.10.22; inter ~as Academii quaerere uerum 2.4.45; ~as utraque poma suas Nux 30; durat ~ae (sc. of laurels) nominibus suis discretae PLIN. Nat.15.137; ilex. decem arbores emittens. ~amque sola faciens 16.242; (hyperb.) quoniam et in tecta iam ~ae scandunt 15.47. c ut provinciae futuris consulibus minimi negotii, id est ~ae callesque, decerneretur SUTR. Juv.19.2. d περικυλινδρῶν, quam ~ae matrem uocamus LARG.129. e at uolture dirus ab atro turbat odor ~as GRAT.80.494.

2 Brushwood, scrub, uncultivated land (not clearly distinguishable from sense 1). b a tangle or thicket (of particular plants); a thicket-like growth.

—interuent segetes, subit aspera ~a, lappaeque tribolique VERG.G.1.152; 3.384; uidemus. ab humo conuelleret ~am A.3.24; incultae pacantur uomere ~ae HOR.Ep.1.2.45; segnem futuris noualibus eruere ~am [QUINT.]Decl.3.4; bl. ~qui ~am infundunt TARR.PAT.dig.50.6.7(6). b lupini ~. fragilis calamos ~amque sonantem VERG.G.1.76; aper. ~a pastus harundinea A.10.709; dulcis eruisse radicales aquatilis ~ae, tamquam scirpi COL.7.9.7; pullulat ab radice alii densissima ~a, ut cerasus ulmisque VERG.G.2.17; uo inuentum tollit de caespite ~am (amellus) 4.273.

3 (poet.) The branches and foliage of trees, bushes, etc. b (pl.) trees.

—has ubi uerbis ~aque incinxit agresti OV.Met.7.242; conseriem ~ae Nemeae uellere summam sternis 9.235; Epic.Drusi 255; populea ~a SEN.Her.0.164; funerea ad litora uoluit ~as V.FL.3.311; humiles aras. instituit ~aque super contristat opaca 3.427; populea. mouens albertia tempora ~a STAT.Silv.3.1.185. b ~arum. aliae pressos propaginis arcus expectent VERG.G.2.26; ingens arbor. ~as minores urget SEN.Oed.543.

4 (transf., of things thickly distributed) A 'forest'.

—(of spears) heros immanem aëro circumfert tegmine ~am VERG.A.10.887; densam. ferens in pectore ~am LUC.6.205; uexit harundineam centeno uulnere ~am STAT. Theb.5.333; SIL.4.619;—(of hair) horrida siccae ~a comae JUV.9.13.

5 (transf. and fig.) A mass of material.

—b the raw material of a literary work; (pl., as the title of collections of occasional poems).

—opust dolis. ~ domi esse ad eam rem uideo ~ai satis PL.Met.1154; quidam ~am atque materiam uersum ante permixtum et confuse exponere omnium argumentationum Cic.Inu.1.34; in hoc genere illa quoque est infinita ~a de Orat.2.65; 3.93; cui loco omnis uirtutum et uitiorum est ~a subiecta 3.118; ni furtim adgereret Siculi uicinia montis materiam ~amque suam Aetna 447; immensa medicinae ~a PLIN.Nat.35.1; MAUR.851; reliquit. non medicorum ~am observationum sermonis antiqui SUTR. Gram.24 (p.119)RE. b qui primo decurrere per materiam stilo quam uelocissimo uoluit et sequentes calorem atque impetum ex tempore scribitur: hanc ~am uocant QUINT. Inst.10.3.17;—tertius hic ~arum nostrarum liber STAT. Silv.3.pert. 4.pert.; namque alii Musarum (sc. titulum) inscripserunt, alii ~arum GEL.6.p.6.

Siluāna ~ae, f. a fem. counterpart of next.

—A(BV)s CIL 3.3393; SILVANO E(T) ~B 12.1103.

Siluānus ~i, m. A Roman god or (pl.) group of gods associated with forest and uncultivated land.

—~ilucus extra murum est auius PL.Aul.674; ACC.Brag.404; VAR.Gram.162; VERG.Ecl.10.24; Panaque ~umque senem G.2.494; horridi dumeta ~i HOR.Carm.3.29.23; Tonantis aras horridae ~i MART.10.92.6; ~o et SILVANIS ET QUADRVIBUS SACRV(M) CIL 3.13197; (of a statue) ~VM CVM BASE. ~. DEDICATV 6.596;—(pl.) hunc (sc. lucum) non rucio-lae Panes nemorunumque potentes ~i Nymphaeque tenent LUC.3.403; ~os Faunosque PLIN.Nat.12.3; ~is SILVSTRIBUS SACRV(M) CIL 3.4442.

siluaticus ~a ~um, a. [SILVA+-ATICVS] Belonging to woodlands or scrub. b (of tools) used in woodland.

(of varieties of plants) loream Delphicum et Cyprium et ~am CATO Agr.8; mala. ~a 143.3; ~i papaueris LARG.22; rutae ~ae 127;—(of animals) sues ~os VAR.Men.361; porcus ille ~us PETR.40.7; cinis muris ~i PLIN.Nat.30.70. b falces ~as VI CATO Agr.11; VAR.R.1.22.5.

siluescō ~ere, intr. [SILVA+-ESCO] (of plants) To put out thick growth, bush out.

—quam (sc. uitam). ~coerct aris agricolarum, ne ~at sarmenis et in omnes partes nimia fundatur Cic.Sen.52; nec pati uitam superuacuis frondibus luxuriantem ~ere COL. 4.11.2; 5.6.23.

siluestris (~ter) ~tris ~tre, a. compar. ~trior. [SILVA+-ESTRIS] FORMS: ~ter (nom. sg. masc.) SEN.Phaed.461, AGEN.agrim.p.34; compar. PLIN.Nat.22.146.

1 Covered with woods, wooded; (neut. pl. as sb.) woodlands.

—tumulis ~tribus Cic.Cat.2.24; locis. ~montuosis. et ~tribus Amic.68; collis. ~tris CAES.Gal.2.18.2; ~tri loco castris positus 7.35.3; ex Ponto a Comanis iugum editum ~tre est B.Alex.35.3; ~trem. agrum HOR.Ep.2.2.186; tumulus erat ~tris LIV.27.26.7; quia nihil ~tre circa est, ne latebras quidem ad insidiandum praebent 38.41.5; COL. 11.2.52; ~tris regio PLIN.Nat.4.83; si arbores finitimas habet et locus est fere ~ter AGEN.agrim.p.34;—ita esse docent ~tria ad quae sator non accessit VAR.R.1.45.3; erant pleraque ~tria circa LIV.31.39.10; non in maritimis, sed in ~tribus PLIN.Nat.21.40.

2 (of materials, produce, etc.) Found or produced in woodland. b (of vegetation) belonging to woods, woodland. c (of arts) suited to woodland, 'rustic'.

—Chiron portans ~tria dona CATUL.64.279; huic natam libro et ~tri subere clausum implicat VERG.A.11.554; onus. ~fuit baculum ~tresinistrae OV.Met.2.681; ~tria corna HOR. S.2.2.57; saxorum ad manum ~tresinistrae materiae tantum erat, ut. ~ LIV.4.6.10; tertium genus mellis. ~tre (i.e. of wild bees) PLIN.Nat.11.41; ~tria laetis praemia uenatu facili quaesita supersunt V.FL.8.252; ~tria. tela STAT. Theb.9.720; (neut. pl. as sb.) stipula aliliue ~tribus opereuere fastigium SEN.Ep.90.17. b occulta. ~tribus saepibus densa INC.Brag.72; nunc te, Bacche, canam, nec non ~tria tecum uirgula VERG.G.2.2; Capitolia. aurea nunc, olim ~tribus horrida dumis A.8.348. c fistula ~trem ne cesset fundere musam LUCR.4.589; ~trem tenui musam meditaris aena VERG.Ecl.1.1; (adv. acc.) nec siluis ~tre canit (sc. Theocritus) MAN.2.41; (in disparaging sense) quidquid id est, ~tre licet uidetur acutis auribus CALP. Ecl.4.12.

3 Situated in woodland. b (of activities) carried on in woodland.

—dispersos homines in agros et in tectis ~tribus additos Cic.Inu.1.2; quasi inculta et ~tri uia ad eandem laudem perueniatur Brut.259; umbraculis. ~tribus [Cic.]sing. uoc. ex incert. lib.21; ~tria templa. nympharum LUCR.5.948; fugientibus per ~tres semitas LIV.39.20.7; ~tres esse calles uix singulis peruios CURT.5.4.4; 7.7.32; ~tribus additis antris OV.Met.13.47; SEN.Her.F.915. b Lupercorum, quorum coitio illa ~tris ante est instituta quam humanitas atque leges Cic.Cat.1.26; bestiae. non montiuos atque ~tres cursus. ~patiturur? Tusc.5.79; inter se bellum ~tre gerentes LUCR.5.1245; repetere ~tres fugas SEN.Thy.4.12.

4 (of men, tribes) Living in woodlands (with the implication of 'wild', 'savage'). b (of gods) inhabiting woodlands.

—~tris homines. caedibus. ~deterruit Orpheus HOR.Ars 391; deuam et ~trem gentem LIV.34.20.2; truculentus et ~ter. ~tristem inuentam. ~coles? SEN.Phaed.461; regio. ~in qua ~tres uiuunt homines PLIN.Nat.7.11; homines feros atque ~tris FUR.Ep.1.43(3.8.2). b ~tria numina (i.e. Pan and Faunus) OV.Fast.2.279; ~tria numina (i.e. Faunus and Picus) 3.303; SILVANO ~TRI A.Epig.33.20; (DIANE AVGVSTE ~TRI CIL 3.1937; (app. as sb.) SILVANO ET ~TRI A.Epig.33.126.

5 a (of animals, birds, etc.) Wild, untamed, or undomesticated. b (of plants, trees, fruit, etc.) wild, not cultivated.

—a ~tres ac feri arietes COL.7.2.4; ~trium quadrupedum curam 7.13.3; abiecto homine in ~tre animal transire SEN. Cl.1.25.1; caprae. ~tres PLIN.Nat.20.134; 28.256; uene-ficiis ex mustela ~tri factis 29.103; hirundinum ~trium pulorum LARG.70; (pl. as sb.)—(of bees, hornets) ~tria lateri accommodant ACC.Brag.256;—(of trees, etc.) ~tria examina COL.11 ad fin. arg. lib.9; apes sunt et rusticae ~tresque PLIN.Nat.11.59; crabronum ~tres 11.73;—(transf.) eductos. ~pares ~tri ex ubere (i.e. of the wolf) reges PROR.3.9.51; nolite existimare beluas tantum recens captas feritatem illam ~trem. seruare LIV.38.17.15; ~tris mores COL.6.37.4. b arborum. confectiones omnique materiae culta et ~tri Cic.N.D.2.151; ~tri ex arbore lecta. ~mala VERG.Ecl.3.70; cucumeris ~tris pars interior CRIS. 5.21.1.8; ~tres pinus COL.4.26.1; myrti ~tris 6.6.4; eae (sc. orn.). ~tres fraxini sunt Arb.16.1; (glands) sunt alioque ~tres, aliae placidiores, quae culta optinent PLIN.Nat.16.16; hordeum. ~satiatum et ~tre 18.71; et ~tris (lens) elisiphilae dicta. alterum genus eius ~trius 22.146; cucurbitulae ~tris LARG.106; FUR.Ep.1.19(2.3.4); (cf.) tamen haec quoque, si quis inserat. ~exuerit in autumnum VERG.G. 2.51.

Siluia: see RHEA.

silicola ~ae, a. [SILVA+-COLA] Inhabiting woodlands.

—~ae homines bellicae inertes NAEV.pot.21(23); ACC.Brag. 237; ~ae Fauno VERG.A.10.551; ~is. uiris PROP.3.13.34; ~am. ~Palem OV.Fast.4.746; STAT.Theb.5.582.

siluicolen ~ntis, a. [SILVA+-pple. of COLO] = prec.

EQVORVM ~NTVM PROGENIEM CIL 2.2660.

siluicultrix ~icis, *f. adj.* [SILVA + CVLTRIX] as prec.

ubi cerua ~ix, ubi aper nemoriuagus CATUL.63.72.

siluifragus ~a ~um, *a.* [SILVA + FRANGO + vs] That breaks down woods.
uenti uis...montis...supremos ~is uexat flabris LUCR. 1.275.

siluiger ~era ~erum, *a.* [SILVA + GER] (of terrain). Carrying woods.

in Hyrcanis montibus a meridiano latere non pluit; ideo ~eri ab aequilonis tantum parte sunt PLIN.Nat.31.43.

Siluius ~il, *m.* [SILVA + IVS]

1 The name of several kings of Alba Longa.
~ius Aeneas VERG.A.6.769; ~ius deinde regnat Ascani filius. Is Aeneas ~ium creat; Is deinde Latinum ~ium LIV.1.3.6; OV.Met.14.620; FAST.4.42; GEL.17.21.3.

2 A cult-title of Mercury.

MERCVRIO ~IO SACRVM CIL.8.264.86.

siluōsus ~a ~um, *a.* [SILVA + OSVS]

1 Covered with woods, wooded.
saltus duo alti angustī ~ique sunt LIV.9.2.7; insulam... cedri genere ~am PLIN.Nat.37.39; contra montis illius ~a nemora APUL.Met.7.25; ~i montis asperum permensis iugum 8.15.

2 (of trees) Growing so as to form a wood; (of individual trees) producing a forest-like growth.

in his locis...crebrae sunt arbores et ~ae VITR.8.1.6; ~superiores...rami in excelsum emicant ~a multitudine ut LX passus pleraque orbe colligant PLIN.Nat.12.23.

Silures ~um, *m. pl.* A tribe in south-east Wales.

PLIN.Nat.4.103; ~um colorati uultus, torti plerumque crines TAC.Agr.11.2; 17.3; itum inde in ~as ANN.12.33.

silūrus ~ī, *m.* [Gk. σιλῦρος] A name covering a variety of fishes, esp. the European catfish or sheatfish, also an unidentified Nile fish, and others.

LUCIL.54; VAR.L.7.47; PLIN.Nat.5.51; sunt...in quibusdam annuam haut minores (pisces) ~us in Nilo, isox in Rheno 9.44; 9.165; 32.145; qui...solebat uendere municipis fracta de merce ~os IUV.4.33; 14.132.

silus ~a ~um, *a.* Also ~ō ~ōnis. [cf. app. SIMVS] (app.) Snub-nosed, *b* (as a cognomen).

a equos ~os (sc. deos), flaccos, frontones, capiones (esse arbitramur), quae sunt in nobis? CIC.N.D.1.80; ~us appellatur naso susus uersus repando, unde galae quoque a similitudine ~ae dicebantur FEST.P.340M. b nonne hominem scribant esse grandibus supercilis, ~onem, quadratum? VAR.Met.207.

b a Cic.de Orat.2.285; M. Sergius ~us LIV.32.27; Domitius ~us TAC.Ann.15.59. b SERVIVS L DOMITIUS ~O ET L FLAVIUS SEVERVS ASTVRICAE CIL.2.2633; aubus, serpentibus...foramina tantum ad olfactus sine naribus, et hinc cognomina Simonum, ~onum PLIN.Nat.11.158; L ANTONIO T F GAL ~ONI CIL.2.4138.

sima ~ae, *f.* [Gk. σιμή] The top moulding of a pediment, placed above its cornice.

INSVPER ~AS PICTAS FERRO FIGITO CIL.1.698.1.17; VITR.3.5.11; 4.3.6.

simbella ~ae, *f.* [SEMI + LIBELLA] A coin worth half a libella.

~a, quod libellae dimidium quod semis assis VAR.L.5.174; 10.38.

Simbruinus ~a ~um, *a.* Of Simbrivum (the noun may however be an inference from this wd.).

in ~o (sc. agro) FRON.Agr.15; fontes...aearum ~is colibus deductos TAC.Ann.11.13; apud ~a stagna 14.22.

Simbruuium ~(i)l, *n.* (app.) A district in the Sabine hills around the Anio.

3. qū. Anienis habent ripas gelidoque rignantur ~to SIL.8.369.

simia ~ae, *f.* (m.). [prob. SIMVS]

1 A monkey, ape. b (applied to men as a term of abuse).

~a quam similis turpissima bestia nobis ENN.Sat.69; ~am hodie sum setatus nostram in horum tegulis PL.Mil.284; POEN.1074; RUD.598; CIC.Diu.1.76; CELS.5.27.1.A; PLIN.Nat.3.84; ~arum genera plura 8.215; MART.14.202.1; QUINT.Inst.5.1.30; cuius supplicio non debuit ua parari ~a nec serpens unus nec culeus unus IUV.8.214; FRO.Aur.1.p.168(20N). b uide ut fastidit ~a PL.Mos.887; CAEL.Fam.8.12.2; (masc.) quis hic est ~a, qui me hodie ludicatus est? AFRAN.com.330.

2 One who copies another, an ape.

librum...in quo Rusticum...~toicorum ~am appellat PLIN.Ep.1.5.2.

simila (-ula) ~ae, *f.* [foreign, cf. Assyrian samidu] FORMS: ~ula MART.13.10.1 (v.l. ~ila). The normal flour produced from triticum.

ex tritico firmissima siligo, deinde ~a CELS.2.18.4; 2.30.1; 8.5.2.

similāgō ~inis, *f.* [prec. + AGO] = prec.

farinae siligineae libram aut, si uoles tenerius esse, selibram ~inis...indito CATO Agr.75; Aegyptus ~inem conficit e tritico suo nequaquam Italicæ parem PLIN.Nat.18.82; ~o...laudatissima ex Africo 18.89.

similāginārius ~a ~um, *a.* [prec. + ARIVS] That makes or deals in *similago*.

OGVLIVS PISTOR SIMI(LAGINARIUS) CIL.1.1207.

simulans ~ntis, *a. compar.* ~ior. [pple. of SIMVLO] Ready or able to imitate, imitative. (w. gen.) non fuit in terris uocum ~ntior ales OV.Am.2.6.23.

simile ~is, *n.* [neut. of next]

1 An image, likeness (of).

tu pueri paullis ~e es quia enim ad os fers quicquid nactus es NOV.6.2.

2 A parallel case, comparison, illustration.

~e uitiolum est quod de aliqua parte dissimile est Rhet. Her.2.46; uidentium est ne longe ~e sit ductum: 'Syrтим' patroni, 'scopolum' libentius dixerim CIC.de Orat.3.163; utuntur...~i Fin.3.46; ut in eodem ~i uerser Tusc.2.13; analogiam quidam a ~i separauerunt QUINT.Inst.5.11.34.

similis ~is ~e, *a. compar.* ~ior, superl. ~ilimus. [cf. *semilis*; cf. Gk. ὁμαλός, Skt. samāh, OIr. samail].

1 Similar, like; a (w. gen.). b (w. dat.).

c (w. comparison expr. through advs., etc.).

a haut parastorum aliorum (hic) ~est NAEV.com.60; equis alius Sosia intus qui mei ~is siet? PL.Am.856; amator ~est oppidi hostilis Truc.170; haud ~i uirgo uirginum nostrarum TER.Eu.313; nihil potest esse me, quia alioquin sit ~e VAR.L.10.3; exempla, quoniam testimonium ~ia Rhet. Her.4.5; a Ballione aut aliquo eius ~i CIC.Q.Rosc.50; nescio quid e quercu sculperam quod uideretur ~e simulacri ATh.13.28.2; si...~arac ~is scelestorum ciuium una cum illis adnumeratus esses (Cic.Sal.6; formam ~em gerit eius imago ciuiumque cluet de corpore fusa uagari HOR.4.51; ~is...meorum mille die uersus deduci posse HOR.2.1.3; causas sub terra ~is harum quas cernimus extra ATh.3.303; LIV.7.34.14; quid horum ~e tibi contingat PHAED.4.24(25).10; fulicarum ~es (sc. uas Diomediae) PLIN.Nat.10.127; omnes circa te ~es tui fecisti PLIN.Pan.83.3; (in *compendioso* comparison) cum...~i uirtute reliquorum legionum milites...mortem oppetuerunt CIC.Phil.14.38; cetera...quae sunt eorum ~ibus rationibus ab rerum natura procreata VITR.7.5.2; quae herba ~ia quercus folia habet LARG.106; (masc. pl. as sb.) qui uestri ~ibus placere cupiat CIC.Flac.104; libenter...tecum...et cum ~ibus nostri uiuerem Fam.7.1.4; denuntiare se Icilio ~ibusque Iclii LIV.3.46.4; PHAED.4.46.17; (compar.) neque aquae aquae nec lacte est lactis...usquam ~ius quam hic tui est PL.Men.1089; Mtl.551; uirtus te malles ~iorem CIC.Brut.1.148; Phil.3.31; (superl.) hic noster quaestus autum ~ilimus PL.As.215; ut omnem locum quo adides exsilii ~ilimum redderes CIC.Dom.72; patris ~ilimus filius Phil.5.39; litteras tuas legimus ~ilimas edicti tui BRUT.Cas.Fam.11.3.1; NEP.Ath.10.2; quem...auaritia sui ~ilimum iudicabat TAC.Hist.1.38; (in *compendioso* comparison) portorum ~ilumae sunt lanuae lenoniae PL.As.241; (masc. as sb.) elegit corpore ac statura ~ilimum sui NEP.Dat.9.3.

b simia quam ~is turpissima bestia nobis ENN.Sat.69; puero ~is LUCIL.297; sint...~ia...parua magnis CIC.Rab.Post.2; nihil est...unum uni tam ~e, tam par, quam omnes inter nosmet ipsos sumus LEG.1.29; nec ~is nostris rebus res ulla uideri (poterat) LUCR.5.435; quid illi ~e bello fuit? CAES.Gal.7.77.14; illum indignanti ~em ~emque minanti aspiceret VERG.A.8.649; puro te ~em, Telephe, Vespero HOR.Carm.3.19.26; malo regni principio ~es...exitus LIV.1.48.7; si ~es Iclio tribunos haberet 3.65.9; sic iuuenis ~isque tibi sit natus OV.Tr.4.5.31; ~is morti pectora torpor habet Pont.1.2.28; PHAED.4.16(17).8; MART.1.109.20; bestiolae multorum pedum, quae factae complicant se in orbem pilulae rotundissimae ~em LARG.30; non erat Othonis mollis et corpori ~is animus TAC.Hist.1.22; si tui deus aut ~is dis IUV.5.132; (w. acc. of respect) clara...in luce refulsit os uermosque deo ~is VERG.A.1.589; 4.558; uirginibus Stygiis nigram...~ilima pallam V.Fil.2.1065; (in *compendioso* comparison) me ~em uestris moribus esse putas? PROP.2.29b.32; in altera acie nihil ~e Romanis LIV.5.38.3; quae herba ~ia folia cymbalis habet LARG.55; ~i facie tibi FRO.Aur.2.p.118 (101N); (neut. pl. as sb.) ~ia his ab Iclio iactabantur LIV.3.47.3; (compar.) fratri ~ior quam patri 1.47.5; C. Claudii...oratio fuit precibus quam iurgio ~ior 3.40.2; ut...obsesso quam obsidenti ~ior esset Poenus 23.37.5; deis quam hominibus ~ior femina VELL.2.130.5; folia habet tenuia...plantis oleris ~ior PLIN.Nat.20.93; (superl.) quam ~ilimum genus terrae eae, ubi semina positurus eris CATO Agr.46.1; fecit ut exitus principio ~ilimus reperiretur CIC.Ver.2.99; quies...~ilima morti VERG.A.6.522; dis ~ilimum iuuenem LIV.26.50.13; homo Virtuti ~ilimus VELL.2.35.2; reiciunt...ab stomacho ramenta, quae etiam ~ilima terminosis LARG.197; (w. acc. of respect) ipsa ingens arbor faciemque ~ilima lauro VERG.G.2.131; (in *compendioso* comparison) in suis moribus ~ilimas figuras pecudum...transferretur CIC.Tim.45; sunt...omnia castris quam urbi ~iora LIV.4.31.9; uir autis P. African. uirtutibus ~ilimus VELL.1.12.3.

c (w. atque) ne ~i tamur fortuna atque uisi sumus TER.Ph.31; CAES.Gal.7.38.10; (w. in speciem) puella...in dae Lunonis speciem ~is APUL.Met.10.30; (w. qualis) qualem genitum me praestiti, ~em in ciuium deditione praestabo B.Hisp.17.3; (w. quam) ~i...redit, quam (cj. quod) creuatur, actu MAN.3.482; (w. quasi) ~est uis irarum amantum quasi uis confusiois PL.Cist.472; ~e est, quasi cum in caelo fulgit propter lunam lucifer POM.PON.com.74; (w. tamquam si) ~es...sunt dei...tamquam si Poeni in senatu loquerentur sine interprete CIC.Diu.2.131; (w. ut) nec ~est ut cum impulsi procedimus ictu uiribus alterius magnis LUCR.2.272; GEL.3.12.3; APUL.Met.11.27.

2 (in similes, etc., often w. quasi-advl. force) Like.

(w. dat.) limen...relinquunt, effusi nimbo ~es VERG.A.5.317; textunt...fugas et proelia ludu delphinum ~es 5.594; igne micantes sideribus ~es oculos OV.Met.1.499; flenti ~is 'non haec mihi litora, nauata, promissis', ait 3.652; illum in sanie taboque recenti uidimus aequoreo ~em per litora monstro V.FL.4.750; ~is profugo uicina ad litora tendit SIL.2.590; contusus ad accusatorem commotique ~is:

uelim, inquit...SURT.Aug.51.2; (superl.) ter frustra comprehensa manus effugit inago, par leuibus uentis uolucricque ~lima somno VERG.A.2.794; usque in urbem ductum erat funus triumpho ~linum SPN.Met.6.3.1; crebro...~lima nimbo...ualidi torserunt tela laerti LUC.2.501.

3 ueri ~is, Resembling the truth, likely, reasonable, plausible; also uero ~is.

id magis ueri ~e esse usum re apse experiendo edocet PAC.Frag.174; ad ueri ~is ~em suspitionem Rhet. Her.2.10; excogitatio rerum uerarum aut ueri ~um, quae causam probabilem reddat CIC.Inu.1.9; quid est quod minus ueri ~e proferre potuistis? CIC.181; cuius rei ueri ~is causa adferebatur, quod...HIST.Gal.8.1.2; LIV.5.21.9; SEN.Ben.4.33.3; uerum aut ueri ~e SURT.Cli.1.5; (neut. as sb.) non ueri ~e dicis PL.Mtl.291; tot concurrunt ueri ~ia TAC.Agr.627; ueri ~ia ab incredibilibus diiudicare CIC.Pan.139; (w. noun cl.) non ueri ~e est quam sit...distinctio CATO Brut.69; ueri ~e non est ut ille homo...religiosi suae...pecuniam anteponeret VER.4.11; (w. acc. and inf.) ueri ~e non est hominem pauperem paupulum parui facere quin nummum petat PL.Ath.111; sic hoc ueri ~e non est, odio fuisse parenti filium CIC.S.Rose.40; (compar.) utrum ueri ~is sit ab eo esse occisum qui...Romae fuerit, an ab eo qui...? id hoc ueri ~is Graecis hominibus uidebatur quod...Flac.14; ueri ~is erat quod simulabatur LIV.9.37.7; 38.55.9; (superl.) CIC.Inu.1.4; quodcumque mihi quam ~ilimum ueri uideretur ORAT.237; ~ius uero est a Gallo hoste quam Vmbro eam cladem acceptam LIV.10.26.13; uero ~ius est semper una decem communiter sibi et Titio stipulari JULIAN.dig.45.1.56; non est uero ~e dominum...soluendis pecuniis seruum praeposuisse PAPIN.dig.46.3.94.3.

4 monstri ~is (and sim.), Miraculous, incredible.

(w. gen.) nonne hoc monstri ~est? TER.Eu.334; quod ita raro existit ut...portenti ac prodigi ~e numeretur CIC.S.Rose.38; nouum est...in Sicilia quidem et in omnibus Graecis monstri ~e VER.2.158; LIG.11; Phil.2.66; (w. dat.) an portento ~e miraculose sit fortem...uirum aliquem existere ortum ex plebe LIV.4.35.9; 10.47.6.

5 ~is situi, Constant, unchanged; also ~is sibi.

qui (sc. animus) si permanet incorruptus suique ~is CIC.Tusc.1.43; semper unum (et) idem et sui ~e TIM.6; non manet ulla sui ~is res LUCR.5.830; qui Germaniae populos nullis aliarum nationum conubis infectos propriam et sinocram et tantum sui ~em gentem exitissime arbitrantur TAC.Ger.4.1; mulier usque quaque sui ~is APUL.Met.10.27; ~trimetris accrescere iussit nomen Iambeis, cum senos redderet ictus primus ad extremum ~is sibi HOR.Ars.254.

6 Similar (to something previously mentioned or implied in the context). b quid ~e?, where is the similarity? c (as sb., in summaries, lists, etc.) the like, et cetera.

quid est tibi ista mulier? ~ uxor...~is medius fidius INC.mim.4; ~i...in genere, inferiore ordine CIC.de Orat.1.182; mirabilis, sic ut ~e nihil uiderim BRUT.146; profertur utrimphos T. Didi...et quaeris quid ~e in Plancio PLANC.61; nec causa eadem est nec ~e tempus ATh.15.3.1; fulgorem...cernimus ante quam tonitru accipimus...pariter qui mittitur igni e ~i causa LUCR.6.172; CAES.Gal.7.4.1; CIV.1.42.1; VERG.A.1.136; ~is moniturus amantis PROP.1.15.41; Hannibal haudquaquam ~is dux neque simili exercitu neque ita instructo adorat LIV.25.21.8; iterum, ductus, ~is audite querelas! OV.Fast.3.471; repetite...mixtam feris ~emque uitam SEN.Thy.414; V.FL.2.282; STAT.Silv.4.8.11; ~is eloquentiae condicio TAC.Dial.37.8; (w. acc. of respect) secundus uestitum quidem ~is est APUL.Met.11.10; (neut. as sb.) Leonides...~e apud Thermopylas fecit CATO Hist.83; idem...porrigendum est ad ~ia PAUL.dig.18.1.34.7; (compar.) ~iorem mulierem magis quae eandem PL.Mtl.328; (superl.) ~ilima est accusatorum ratio CIC.S.Rose.57; VER.5.170; Fam.9.8.1; redditia formam ora tuam laeerae temeratae ~ilima membra SIL.2.635. b nuper quidem, ut scitis, me ad regiam paene coniecit...quid ~e Milonia? CIC.Mil.38; Phil.5.27; sed tamen quid ~e? ATh.12.18a.2; 12.40.2; Catulum mihi narras et illa tempora...quid ~e? Fam.9.15.3. c quoniam mire adpetitur a muscis et ~ibus PLIN.Nat.24.26; spinas et ~ia corpori extrahuntur felis excrementis 28.245; praeterea loca, tempora, et ~ia QUINT.Inst.4.2.52; insequentis (sunt temporis) latitatio, metus, ~ia 7.2.46.

7 a (pl., or w. nouns expr. multitude) Like each other. b similar (in each case).

a ecce autem ~ia omnia omnes congrunt TER.Ph.264; non sunt ~es LUCIL.868; uniuersae ~ibus addictae iniuriis et incommodis ciuitates CIC.Ver.3.74; par illud ~e, Piso et Gabinius domo, quo; uos...Daucia, Laride Thymerque, ~ilima proles VERG.A.10.391; di studio ~es (i.e. Mars and Minerva) OV.Fast.3.683; MAN.4.865; ~is uideo concurrere tauros STAT.Theb.4.397; lasciuia socordiae gladiatorum magis quam ducum ~es TAC.Hist.3.76; (contrasted w. par) ~ia omnia magis uisa hominibus quam paria LIV.45.43.2; pares eos magis quam ~es QUINT.Inst.10.1.102; (masc. as sb.) in amicitiam, quae ~es iungit, non descendam SEN.Ben.2.21.2; STAT.Theb.5.300; (neut. as sb.) ut paria paribus et ~ia ~ibus saepe referantur CIC.Pan.72; ex multis ~ibus ea sumam quae...excellere uidebuntur VER.2.68; (superl.) duas ~ilimae probatissimas filias V.Max.7.8.2; (w. inter se) cum deliberatio et demonstratio neque ipsae ~es inter se sint CIC.Inu.1.12; ad causas ~ilimas inter se uel potius easdem BRUT.324. b ei sunt nati filii gemini duo, ita forma ~i pueri uti mater sua non interiosse posset PL.Men.19; TER.Hec.202; par est auaritia, ~is improbitas, eadem impudentia, gemina audacia CIC.S.Rose.118; certe ~is in utroque nostrum...error fuit Fam.4.2.3; ante locum ~em exquirunt VERG.G.2.266; haudquaquam ~is pugna in dextro laeuoque cornu erat LIV.10.28.1; quid ~e est Thais et Hermione? MART.3.11.4; (w. utrum...an) ~e tu putas esse, utrum...an...SEN.Dial.10.19.1; (superl.) ~ilimam in re dissimili tui temporis nunc et nostri quondam fuisse rationem CIC.Fam.1.7.2.

8 (w. ref. to a portrait) Like its original.

si puer ~is esset SEN.Con.10.5.27; te lucida saxa, te ~em doctae referet mihi linea ceras STAT.Silv.3.201; manus...~is docilis...fingere ceras 5.1.1; si quis Aristotelem ~em uel

Pittaco enim Juv.2.6; (cf.) picta. tabella, in qua tam rem videbis Issam, ut sit tam ~is sibi nec ipsa MART.1.109.19.

similitas ~atis, f. [prec. + TAS] Resemblance, likeness.

morum ~as CAECIL.216; nec cetera (sc. trees) easdem habent inter se natura rerum ~ates VITR.2.9.5.

similiter, adv. compar. ~ius, superl. ~limē. [SIMILIS + TER²]

1 In a similar manner (as before, as elsewhere, etc.). **b** in a similar way to each other, similarly, alike.

quaeretur, equid in rebus. dissimilibus ~iter scriptum aut iudicatum sit Rhet. Her.2.18; ~iter nunc petes a Crasso, ut... Cic. de Orat.1.162; Cleomenes... qui alterum se Verrem... putaret, ~iter totos dies in litore... perpotabat Ver.5.87; Rep.2.61; postero die... ~iter praemissis prima nocte impedimentis CAES. Civ.3.77.1; ibi... omnibus sollempniter peractis, eadem reuerens ~iter constanti uolito graduque Liv.5.46.3; hinc ~iter impinge lapidem PHAED.3.5.6; recipit singulorum pondi libram ~iter, alio autem ueteris triplex adicitur LARG.218; ~iter illa translucida et uersicolor quorundam elocutio res ipsas effeminae QUINT. Inst.8.pr.20; FLOR. Epit.1.36(3.1.5); (ending a list) libertinorum uel militum uel publicanorum uel ~iter aliorum QUINT. Inst.11.1.86. **b** quae omnia ~iter inter se respondent VAR. L.9.86; paria paribus referunt, aduersa contrariis, sapissimeque ~iter extrema definiunt Cic. Orat.65; 84; cum ~iter uel cadunt uerba uel desinunt 135; 175; neque enim isdem de rebus nec omni tempore nec ~iter delectamur Off.1.135.

2 In a similar manner (to something specified), in the same way (as).

(w. dat.) reliqua... his ~iter erunt explicanda VITR.1.2.8; Liv.37.40.10; ~iter his et scorpionis uermiculos ouorum specie pariant PRIN. Nat.1.86; aduerantur uitro ~lime, sed eode deprehendunt 37.98; LARG.104.1—(w. atque) hic... excipit Pompeium ~lime... atque ut illa lege qua peregrini Roma cunctantur Glaucippus excipitur Cic. Atr.1.73; neque... illum ~iter atque ipse eam commotum esse uidit Phil.1.9; Luc.72; quia non... lactamus Idus Martias ~iter atque ille Nonas Decembris suas in ore habet Brut. Atr.1.17.1;—(w. et al.) id... si ita dicit... dicit absurde, ~iter et si dicit... Cic. Fin.2.1;—(w. ut) ~iter ut, si quis uiderit mutillum botrem... neget in bouem... natura similitudinis proportionem constare VAR. L.9.33; ut onera contentis corporibus facilius feruntur... ~lime animus intentione sua depellit pressum omnem ponderum Cic. Tusc.2.54; ~iter facit, ut al... putet... 4.41; Off.1.87; quia non ~iter locutiones ut uenditiones refut. Ulp. dig.21.1.63.

3 (w. ref. to portraiture, imitation) With close resemblance to the original, in a lifelike manner, realistically.

equid adsimulo ~iter? PL. Men.146; adclamat populus scurram multo ~ius imitatum (sc. porcellum) PHAED.5.5.34; qui... Augusti imaginem ~lime expressit PLIN. Nat.37.8.

similitudo ~inis, f. [SIMILIS + TVDO]

1 The fact or condition of being like something else, similarity, resemblance. **b** ~o ueri (ueritatis), the appearance of truth, probability. **c** common nature, shared character. **d** ad (in) ~inem (w. gen.), after the manner (of), in the likeness (of).

sentio... te uocis calui ~ine Pac. frag.240; similiter fremere, gemere... ab ~ine uocis sonitus dicta VAR. L.6.67; difficultas ad distinguendum ~o Cic. de Orat.2.212; istos... studio- rum turpitudine ~oque coniunxit Ver.3.22; quantum uim habeat ad coniungendas amicitias studiolorum ac naturae ~o Clu.46; caudam antiqui "penem" uocabant, ex quo est propter ~inem "penicillus" Fam.9.22.2; non numquam etiam errorem creat ~o Dio.2.55; ~ine armorum uehementer nostros perturbauerunt CAES. Gal.7.50.2; SAL. Cat.6.6; tanta ~ine, ut discerni non posset NER. Lys.4.2; Liv.3.23.2; VELL. 1.17.5; abstinent suos, et tuta est etiam inter feras ~o SEN. Cl.1.26.4; nulla... est (ars), quae non habeat aduersantem sibi sub specie ~inis malignam professionem LARG.199; qui ob ~inem morum aliena malefacta sibi obiectari putent Tac. Ann.4.33; 14.31;—(w. gen. of thing resembled) In illo superiore genere uel narrationis uel imitationis uitanda est mimorum et ethologorum ~o Cic. de Orat.2.244; etiam si natura a parentis ~ine abiret Ver.5.30; ut sibi praeter formam nihil ad ~inem hominis reseruaret Clu.199; id ex ~ine floris illium appellabant CAES. Gal.7.73.8; Delta; quod nomen a ~ine litterae cepit B. Alex.27.1; inferioriorem partem eius (sc. lunae)... propter aeris ~inem obscuram uideri VITR. 9.2.1; hunc insignem Philippi ~inem prae se ferre Liv. 39.53.3; intus ~o harundinis PLIN. Nat.12.124; silaus nascitur glariosis... riuus, cubitalis apii ~ine 26.88;—(w. ad) ~ine eius rei, qua de agitur, ad eam rem, qua de iudicatum est Cic. Inv.1.82;—(w. inter) quodam modo est non nulla in eis etiam inter ipsos ~o Brut.63; omnes... habent ~inem inter se Phil.13.28; est inter haec (sc. laborem et dolorem) quaedam tamen ~o Tusc.2.35;—(pl.) ~ines uero aut geminorum aut signorum annis impressorum pueriliter consecretantur Luc.54; causas rerum uidet... ~ines comparat Off.1.11; SEN. Ep.4.5.6; corporis atque animi ~ines GEL. 12.1.14; (w. cum) sunt... quaedam animi ~ines cum corpore Cic. Tusc.2.54. **b** maximam... fidem facit ad ~inem ueri... exemplum Cic. Part.40; quam habet in se rationem... quam ~inem ueritatis? Fort. fr.; ~ine ueri captus Liv.25.16.15; ea ire, qua ducit ueri ~o SEN. Ben.4.33.2. **c** ceteris... diis, qui eadem sunt ~ine VITR.1.2.5; ager ergo limitatus hac ~ine decimanis et cardinibus continetur PRON. agrim. p.1; ictus quippe fortuitus et consultus non cadunt sub eiusdem talionis ~inem GEL.20.1.16. **d** ut... exercere autem in uenando ad ~inem bellicae disciplinae Cic. N.D.2.161; hominum ingenia ad ~inem caeli sui horrentia SEN. Dial.12.7.1; lapidem asperum asperum imposuit ad ~inem dentium Ep.90.23; lacus est in ~inem iacentis rotae circumscriptus PLIN. Ep.8.20.4; in ~inem ripariae auis, Suet. fr.164(p.258Re); imperium, quod ad ~inem procon- sulis lege... datum est Ulp. dig.1.17.1; postumi... ad ~inem filiorum nominatum exheredandi sunt 28.3.3; qui in pro- uincia est... ad ~inem absentis habetur PAUL. dig.4.6.35.8.

2 That which resembles something, a similar thing or instance (usu. w. gen. of thing resembled). **b** (in painting, statuary) a likeness.

haec ars tota dicendi, siue artis imago quaedam et ~o est Cic. de Orat.2.336; ne plane in uersum aut ~inem uersum incidamus 3.182; casus... gladiatorii ~inesque eae Fam. 5.13.3; non rem sed ~ines... rerum N.D.1.75; illud... perfectum honestum nullo modo, ~ines honesti esse possunt Off.3.13; ita basilicarum ea ~o, non corinthiorum trili- niorum uidetur esse VITR.6.3.9; pteum turriculae ~ine ornatum 10.15.5; umbra quaedam illorum bonorum et ~o SEN. Ep.92.27; nec corpus est sed mendacium, sine re ~o Nat.1.6.4; caprae tamen in plurimas ~ines transfigurantur... sunt rupicaprae, sunt ibices PLIN. Nat.8.214; cum fuisset mos liberatos morbis scribere in templo eius dei quid auxiliatum esset, ut postea ~o proficeret 29.4; fracta (cyamias) ex se fabae ~inem parit 37.188; umor... in quan- dam ~inem uini corruptus Tac. Ger.23.1; quae... Romanum agmen ad ~inem barbari incessus conuertant ANN.3.33.3. **b** ut eorum equitum... expressa ~ine figurarum faceret status VELL.1.1.4; nemo, quamuis paratos habeat colores, ~inem reddit, nisi iam constat quid uelit pingere SEN. Ep. 71.2; uarios... in colores pigmentis trahitur (cera) ad red- dendas ~ines PLIN. Nat.1.85; fingere ex argilla ~ines 35.151; cum est arduum ~inem effingere ex uero, tum longe difficilium est imitationis imitatio PLIN. Ep.4.28.3; STATVM PERPETVABLEM CVM PICTVRAM ~INIS EIVS... CENSVER CONSTITVENDVM CIL 10.5426.

3 The use of parallel or analogous examples, comparison, such an example, a simile, analogy, etc.

~o est oratio traducens ad rem quamquam aliquid ex re dispari simile Rhet. Her.4.59; argumentum et ~inum copia Cic. Brut.143; translata dico, ut saepe iam, quae per ~inem ab alia re aut suauitatis aut inopiae causa transferuntur Orat.92; uulgata ~ine, mari tranquillo, quod uentis concita- tur, aequiperando multitudinem Aetolorum, usus Liv. 38.10.5; VITR.5.pr.4; uti ~ine de pilae lus SEN. Ben.2.17.3; ut uera tibi ~ine id, de quo queror, exprimam, non tempe- state uxor sed nausea Dial.9.1.17; hac... ~ine utitur (Lucretius) QUINT. Inst.3.1.4; nostri fere ~inem uocare maluerunt, quod ab illis... ~inaprobis dicitur 5.11.1; 8.6.8; poetis... ~ine et translatione uerborum, non significatione propria utentibus GEL.7(6).6.7; (w. defining gen.) ut ad ualeutudinis ~inem ueniamus eaque conlatione utamur Cic. Tusc.4.27; (cf.) qui hebelleborum fortissimi ducis ~ini aequabat PLIN. Nat.25.58.

4 Sameness, uniformity.

omnibus in rebus ~o mater est satietatis Cic. Inv.1.76; hanc ~inem scribendi multi secuti sunt, qui sine ullis orna- mentis monumenta solum temporum... reliquerunt de Orat. 2.53; tedium ex ~ine ac satietatem creat QUINT. Inst. 9.4.143; 12.10.33; obuia rerum ~ine et satietate Tac. An. 4.13.

similixula ~ae, f. [app. SEMI- + LIXVLA] (app.) A semicircular form of lixula.

hos (sc. circulos) quidam... uocabant lixulas et ~as uocabulo sabino VAR. L.5.107.

siminus ~a ~um, a. [SIMIA + ?-INVS] Of an ape.

~i (s.d.), stercoris CELS.5.18.15.

simiolus ~i, m. [SIMIVS + OLVS] A little ape (in quot., as a term of abuse).

hic ~us animi causa me in quem inueheretur delegerat Cic. Fam.7.2.3.

similitudo, adv. [abl. of *similus (< *sem-, cf. semel, similis, etc.)] FORMS: *similitur* CIL 6.9290, 10.174. At the same time, together.

tres ~ res agendas sunt PL. Mer.118; ego hic esse et illi ~ hau potui M.792; Ps.1012; St.249; gratia habetur utrisque illisque tibi que ~ LUCIL.1011; POMPON. com.100; ~ loci recipit significationem, tamquam simul ita Suet. fr.176 (p.291Re); PLANCIVS HEV MISERAE MATRIS PATRISQUE ~ CIL 6.7578; HILARA... SIMITVR CVM MIDA SITA EST IN EADEM OLIA 6.9290; ABSTVLIT VNA DIES ANIMA CORPVS Q SIM(IT)VR ARSIT 10.174.

simius ~ii, m. [SIMIA] An ape.

iudex inter illos sedit ~ius PHAED.10.6; 3.4.1;—(as a term of abuse) ~ius, non semisim homo, contra me arma tulit VIT. Fam.5.104.1; neque ~ius iste nil praeter Calum et doctus cantare Catullum HOR. S.1.10.18; SEN. Con.9.12.

simō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SIMVS + -ō] To flatten (the nose or sim. projection).

si mouet ac ~at nares, delphinus ut olim LUCIL.284; prociactas ~auerunt VITR.4.2.3.

Simō ~ōnis, m. A conventional name for an old man in comedy.

PL. Ps.410; TER. An.789; INC. pall.2; auidax Pythias emunctolucrata ~one talentum HOR. Ars.238;—(cf.) rostrum (delphinus) simum; quia de causa nomen ~onis omnes... agnoscut PLIN. Nat.9.23; 11.158.

Simois ~entis (~entos), m. A tributary of the river Scamander in the Troad.

~entis ad undam VERG. A.3.302; Hecoreos amnis, Xanthum et ~enta 5.634; HOR. Epod.13.14; Ov. Met.13.324; MEL.1.93; LUC.9.962; PLIN. Nat.5.124; ~entos ad undas SIL.16.370.

Simōnides ~is, m. A Greek lyric and elegiac poet, born in Ceos about 556 B.C.

Cic. Tusc.1.101; QUINT. Inst.10.1.64; Tac. Ann.11.1.4.

Simōnideus ~a ~um, a. Of or belonging to Simonides.

maestius lacrimis ~is CATUL.38.8.

simpla: see SIMPLVS.

simplarius ~a ~um, a. [SIMPLVS + -ARIVS] (leg.) Simple, without conditions; uenditio ~a, a sale from which any warranty is excluded. ~arum uenditionum causa ne sit reddibito, in usu est POMPON. dig.21.1.48.7.

simplex ~icis, a. compar. ~icior, superl. ~icissimus. [sim- (cf. SEMEL, etc.) + PLEX]

1 Having a single layer, thickness, etc. **b** having a single channel, stem, etc.

ea urbis moenia muro sat erit ~ici PL. Per.559; B. Alex. 37.4; Caesar aciem derigit ~icem, ut poterat propter paucitatem B. Afr.13.2; ex quibus tres porticus ~ices disponatur VITR.5.11.1; ~ici laterum ordine structos esse (fornices) LIV.44.11.5; 44.12.6; ea (sc. caluaria)... ~ex ab occipito et temporibus, duplex usque in verticem a fronte CELS.8.1.1; (cortex) multiplex tunicis utibus... quibusdam ~ex, ut fco, harundini PLIN. Nat.16.126; tenue ~ex rarum lineolum inponere oportet LARG.227; complet quod bireum quaeque ~ici ordine agebantur Tac. Hist.5.23; circum cum surculum lorum... complicabant uolumine rundo et ~ici GEL.17.9.0. **b** flexuosum iter habet (auditus), ne quid intrare possit si ~ex et directum pateret Cic. N.D.2.144; quae oculorum sunt (sc. foramina) recta ~icia ad cerebrum tendunt CELS.8.1.5; ut quam diu sine impedimento feruntur (sc. flumina)... ~ex et rectum illis iter sit SEN. Med.5.13.1; cum diu ~ex saeuusque descendit (Nihis) MEL.1.50.1; arbores quaedam ~ices, quibus a radice caudex unus PLIN. Nat.16.121; (transf.) nec uia mortis erit ~ex VERG. G.3.482.

2 (of amounts, payment) Single, one-fold.

Brunos... ueloces et arces Alpihus impositas tremendis decieit acer plus uici ~ici HOR. Carm.4.14.13; ut quod eo anno duplex tributum imperaretur ~ex... exigeretur LIV. 23.31.7.

3 (of concrete or abstr. things) Consisting of one element, ingredient, stage, etc., simple.

b (of medical or culinary preparations) uncompounded, simple. **c** (of words) simple (opp. compound); (sim., of letters). **d** interdictum ~ex, the usual form of interdict in which the parties appear simply as plaintiff and defendant (opp. duplex where they appear simultaneously in cross-suits).

commodiam... duplex quae ex argumeto facta est ~ici TER. Hae.6; quae ~ici scansione scandebant in lectum non altum, scabellum VAR. L.5.168; rependi argumenti locus ~ex est, tractandi triplex Cic. Top.53; ipsius regale genus ciuitatis... laud scio an reliquis ~icibus longe antepone- dum, si ullum probarem ~ex rei publicae genus Rep.2.43; trine partes habet (animus)... an ~ex unusque sit LUC.124; aut ~ex est natura animantis... aut concretum ex pluribus naturis N.D.3.34; nec... haec ~ex nobis natura putanda est LUCR.2.23; non ~ici fortuna conflictatus est NEP. Timol. 1.2; sit quoduis, ~ex dumtaxat et unum HOR. Ars.23; femina procerior, pinguioribus foliis et ~icibus PLIN. Nat. 16.47; cum adhuc ~ici musica uenturum 16.170; lanarum colores, quibus ~ex ille candor mutatus est QUINT. Inst. 1.1.5; quod non ~icis utilitatis opus est 2.4.20; ipsius digitum (non) ~ex obseruatio est ~ex uocatur quadratus, alius rotundus PRON. Ag.24; ~ex quiddam et uniforme Tac. Dial.32.1; ~ex cunctaque iusta complexum omnium uotum est salus principis PLIN. Pan.94.2; cum omne caelum ~ici circumactum uoluerat APUL. Mun.29; heredis substitutio duplex est aut ~ex MODEST. dig.28.6.1.1. **b** ~ex (ius) et dulci constat olio HOR. S.2.4.64; his... omnibus, et ~icibus et permixtis... medicis utentur CELS.2.33.6; medicamenta... ~icia quidem haec faciunt: laser Cyrenalium... Syriacum aqua dilutum LARG.67;—(cf.) expositis ~icibus (i.e. of simple remedies) facultatibus CELS.5.17.1.1; Marcon Zymnaeus, qui de ~icibus effectibus scripsit, rupi scolopendras marinas sputo tradit PRIN. Nat.28.38;—(neut. pl. as sb.) 22.106; ad suspirium facit bene inter ~icia quidam acetum scillites LARG.76. **c** non debuisse in una serie unum uerbum esse duplex, cum duo ~icia essent VITR.9.9.7; quodcum ~icia (uerba) in usu erant, sicut ~cernere for inter se ~dicebant (i.e. instead of decernere) SEN. Ep.58.3; ~ices uoces... compositae... QUINT. Inst.1.5.5; quis ignorat 'sacellum' et ~ex uerbum esse et non ex 'sacro' et 'colla' copula- tum...? GEL.7(6).12.6; MAUR.827;—nam nisi et uocalis adsit, uerit hanc in locum (i.e. changes to k before another consonant) gero... **d** ~icia (interdicta) sunt in quibus alter alter, alter reus est, qualia sunt omnia restitutoria aut exhibitoria GAIUS Inst.4.157; duplicia dicuntur (interdicta), ut uti possidetis, ~icia sunt ea, ueluti exhibitoria et restitutoria, item prohibitoria de arboribus caedendis et de itinere actusque PAUL. dig.43.1.2.

4 Not accompanied by anything else, alone, pure and simple; mors ~ex, death unaccompanied by torture. **b** (of food, diet, etc.) plain, simple. **c** (of words) standing alone, single, separate.

CATO Agr.77; utrum causa sit ~ex an iuncta Cic. Inv.1.17; his omnibus... consequentes fines sunt bonorum, Aristippo ~ex uoluptas, Stoicis consentire naturae Fin.2.34; aperta ~exque mens nulla re adiuncta N.D.1.27; donec longa dies... concretam exemit laborem, purum relinquit aetherium sensum atque auram ~icis ignem VERG. A.6.747; ~ici myrto nihil allabores sedulus curo HOR. Carm.1.38.4; non intonsum ~ex Damasichthia uulnus adfuit (i.e. he received several wounds) Ov. Med.6.254; uulnere flet solidiore et crassiorum, quam si tantum ~ici spiritu terebretur SEN. Med.2.30.3; illic... non funderet aera disco Graiorum uis nuda uirum... sed Phoebe ~ex choros... STAT. Silv.5.3.56; ~exne furor sestertia centum perdere et horrenti tunicam non reddere seruo? Juv.1.92; tunc prurigo morae inaptius, tum femina ~ex 6.327; quia non ~ex uenditio sit, sed dotis causa, nec debeat maritus lucrari ex damno mulieris Ulp. dig.23.3.16; fugitui ~ices domini reddendi sunt; sed si pro libero se gesserint... CALL. dig.11.4.2;—ne simplici quidem morte moriebantur SAL. Hist.1.43; si altera mors cum tormento, altera ~ex et facilis est SEN. Ep.70.11; Suet. Jul.74.1; (cf.) non ~ici illum modo peritum si Antonii manibus inxi disset SEN. Suas.6.10. **b** uictu pascentur ~icis herbae

VERG.G.3.528; memor illius escae quae ~ex olim tibi sederit HOR.S.2.273; pellebat. sitim ~icis umor aquae OV.Am. 2.632; ubi ad cibum ventum est, dari debet is. ~siccus, ~ex CELS.3.6.17; cibi ~ices, agrestia poma TAC.Ger.23.1. c. quingentum milium ~icium uerborum causas aperuerit una VAR.L.6.37; ornatus autem uerborum duplex: unus ~icium alter collocutorum CIC.Orat.80; 115; prima uis est in ~icibus uerbis, in coniunctis secunda PAR.16; optima ~icium creduntur, quae aut (rem) maxime explanant aut sono sunt iucundissima QUINT.Inst.8.1.17.

5 Elemental, basic, absolute. **b** (gram.) positive.

non ~ex uoluntas scriptoris . quae in omne tempus et in omne factum idem ualeat CIC.Inu.2.123; relinquatur enim ~ex illa iam cura doloris tui, quae non cum illis communicabitur FAM.5.16.5; audi, quid misera ~icissimo dolore proclamat [QUINT.]Decl.18.16; ~icis isti rufus et uicidis colores GEL.2.26.4; qui corporum causas meras et ~icis rimantur APUL.Apol.27. ~b 'pluria' siue 'plura' absolutum esse et ~es, non, ut tibi uidetur, comparatiuum GEL.5.21.13.

6 Free from complications, straightforward, simple. **b** free from qualifications, conditions, etc.

(of material things) tibia . tenuis ~exque foramine paucio HOR.Ars.203; pugnat uirtus ~icore manu (i.e. without weapons) MART.8.80.4; ~icis (of alt. things) nihil est in praesertim aperta ac ~icis quod excellens ingenium requiritur CIC.Caec.5; magna res est; ~ex est manere, illud anceps ATH.12.7.1; ~icibus curis CULEX.90; nec modus inserere. ~oculos . ~ex VERG.G.2.73; ~icem . orationem LIV.32.33.2; speciosis condere rebus carmina uulgatum est, opus et componere ~ex MAN.3.30; generatio auium ~ex uidetur esse PLIN.Nat.10.143; testamentum . breue et ~ex QUINT.Decl. 388(p.434.1.21); Inst.10.2.16; hae (sc. leges) primo rudibus hominum animis ~ices erant TAC.Ann.3.26. ~b esse quasdam cum adiunctione necessitudines, quasdam ~ices et absolutas CIC.Inu.2.171; Galeonis hereditatem creui. puto enim cretionem ~icem fuisse, quoniam ad me nulla missa est ATH.11.12.4.

7 (of w. w. ref. to adornment, style, etc.) Free from decoration, plain, simple.

uox. ~icis uocis sono animalium effecta VAR.Gram.238; sono ipso uocis ita recto et ~icis est, ut nihil ostentationis aut imitationis adferre uideatur CIC.Orat.3.45; tota . oratio ~ex et grauis et sententis debet ornari esse quam uerbis PAR.97; Pyrrha. ~ex munditia HOR.Carm.2.5.5; crinis erat ~ex OV.Met.8.319; luxuria non contenta decore ~icis ERAT.100.6; argentum atque aurum non ~ex Delphicae portat MART.12.66.7; ~ex . horrore decore crinis STAT.Silv. 2.643; nec . ~icem uocis naturam pleniori quodam sono circimilari (patietur) QUINT.Inst.1.11.6; ~ex canendi natura 5.10.124; (cf.) hae (leones) pauidiores esse quam longos ~icique uillo PLIN.Nat.8.46.

8 (of men, character, actions, etc.) Simple, artless, ingenuous. **b** naïve, simple-minded.

ourum ~icem qui nos nihil colet. 1 CIC.Orat.230; apertum et ~icem (animum) FAM.1.9.22; ridet hoc . Venis ipsa, ridet ~ices Nymphae HOR.Carm.2.8.14; uirgo . cultus dim ~ex errat in hortis OV.Met.5.535; boues, animal sine fraude dolisque innocuum, ~ex 15.121; ~icis . uirtute merentis semper, nunquam captantis gloriam VELL.2.129.1; ~icis . simil . omnium habentur iracundia SEN.Dial.4.16.3; in scriptis tumulis septem aeternata uirorem 'be fecisse' Chloe, quid pote ~icis? MART.9.15.2; ~ex in docendo, patiens laboris QUINT.Inst.2.2.3; ~icissimae puellae laudare mores [QUINT.]Decl.15.2; quod homo ~ex et incautus quaedam a provincialibus ut amicus acceperat PLIN.Ep.4.9.6; ~ex aloquii et expers rerum talium APUL.Met.6.15; praesumptum est, ea mancipia, quae rudia sunt, ~iciora esse . et dociliora ULF.dig.21.1.37; ~as a characteristic of primitive peoples) conuenienter celebrantur dapes uicina ~ex OV.Fast.2.657; ~icior priscis . Sabinis MART.10.33.1; tamquam nullo magis tempore, ad ~icis cogitationes pateat animus TAC.Ger.22.3; ~icibus Gabibus JUV.3.192; ~icibus . ~icibus . dilectus ab annis MART.13.20.3; OB . ~icem VITAM CIL.8.2627. ~b multa nuntiata sunt, quae quo magis credebant ~ices ac religiosi homines, eo plura nuntiabantur LIV.24.6; ~ices homines misericordia . mouit 35.34.8; hoc admonere ~ices etiam potest, opinione alterius ne quid ponderet PHAED.3.10.54; heu ~ex nimiumque rudis, qui callida dona Graiorum . dolos . ignoret. 1 STAT.Ach.1.8.16; quod homines ~iciores faciunt ULF.dig.11.7.14.5.

simplicii ~orum, m. pl. [SIMPLVS+ICIVS] Members of a funerary collegium; (their particular status is not known).

Q SITIO MAXIMO . M AVELIVS VICTOR . RARO AMICO VNA CVM VNIVERSIS ~IS ET POPV(LARIBVS) A.Epig.33.57.

simplicitās ~atis, f. [SIMPLEX+TAS]

1 Singleness of nature, unity.

sunt . solida primordia ~ate LUCR.1.548; 1.574; 1.612.

2 Singleness of mind.

si tibi ~as uxoria, deditus uni est animus JUV.6.206.

3 Freedom from elaboration, plainness, simplicity.

~as rudis ante fuit, nunc aurea Romast OV.Ars.3.113; illa ~as antiquorum in cibo capiendū V.MAx.2.5.5; qui scis Romana ~ate loqui MART.11.20.10; callidissima ~atis incito QUINT.Inst.4.2.57; negligentia ~atis nomine lenietur 4.2.77.

4 Simple or open nature, guilelessness, ingenuousness, naïveté. **b** lack of sophistication, ignorance.

puerilis . ~atis LIV.40.8.10; aperit mentes . ~as, artes excurrente deo OV.Ars.1.242; uisa . ~as est mea posse capi EP.20.104; nobile . pectus et Herculeae ~atis habes PONT.3.3.100; Eleg.Maec.22; uiri in tantum boni, in quantum humana ~as intellegi potest VELL.2.43.4; uir ~atis generosissima 2.125.5; satius est ~ate contemni quam perpetua simulatione torqueri SEN.Dial.9.17.1; pinxit . pueros duos, in quibus spectatur securitas aetatis et ~as PLIN.Nat.35.70; STAT.Silv.2.7.85; TAC.Hist.4.86; (of writings) quid me con-

stricta spectatis fronte Catones damnatisque nouae ~atis opus? PETR.132.15.12; absit a iocorum nostrorum ~ate malignus interpres MART.1.1.1. ~b non curatis, quod iunem miserorum ~atem circueunt SEN.Con.10.4.18 nescis quem tua ~as nunc uulgo moueat, cum exilis a quoquam ne peletur. ? JUV.13.35; ne uel illis (sc. dolosis) malitia sua sit lucrosa uel istis ~as damnoa ULF.dig.4.3.1; 14.6.3; forensium rerum expers uel alias ~ate gaudens PAUL.dig.2.2.25.1

5 Frankness, openness, candour.

quin . iram eius . ~ate et hilaritate nostra lenimus? LIV.40.7.5; ueniunt legati ex oppido, quorum sermo antiquae ~atis fuit, non dissimulationum bellaturos, si uires essent 40.47.3; excipiebatur ebriorum sermo, ~as iocantium SEN.Ben.3.26.1; QUINT.Inst.11.1.21; neu conuiualium fabularum ~as in crimen duceretur TAC.Ann.6.5; ~as ate tua peto, quod de libello meo dicturus es alii, mihi dicas PLIN.Ep.4.14.10; unde illa priorem scribendis . ~as? JUV.1.153; horum ~as miserabilis, his furor ipse dat ueniam 2.18; APUL.Met.3.15.

simpliciter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [SIMPLEX+TER²]

1 As one single item. **b** as consisting of one single category.

ut ostenderet id quod oportuisset ~iter ac singulari modo docere illos distribuere dupliciter et bipertito RHET.Her.1.18; quorum primum nobis ratio ~iter uidentia est, deinde coniuncte CIC.de Orat.3.149. ~b iusti . species non ~iter excuti solent QUINT.Inst.2.4.38; proprietates ipsa non ~iter accipitur 8.2.1.

2 Without the complication of any other factors, without qualification, simply, just. **b** (used w. ref. to questions requiring a simple unqualified statement).

ignorare se dixit, quidnam perplexi sua legatio haberet cum ~iter ad amicitiam petendam . uenissent LIV.34.57.6; haec p.c. si uobis placet plamen significare ~iter BGU.2.611.3.11; elephans homine obuiio forte in solitudine et ~iter oberrante clemens . demonstrare uiam traditur PLIN.Nat.8.9; scio quosdam ocularios ~iter tradentes compositiones LARG.38; nec hoc quidem ~iter accipiendum QUINT.Inst.4.2.20; uenditor, qui optimum cocum esse dixerit, optimum in eo artificio praestare debet: qui uero ~iter cocum esse dixerit . GAUL.dig.21.1.18.1; ea quae ab illis . obiecta sunt uana et inepta ~iter ueroer ne ideo tantum crimina putes quod obiecta sunt APUL.Apol.27; Pontiano, qui errorem suum deprecanti ~iter ignoui 74; si . hac condicione ei donata sit pecunia . si uero ~iter ei donauit ULF.dig.14.6.9.1; si domus aliquid ~iter sit legata neque adiectum, quae domus 30.71; ~as . epistulas steriles et ~iter ingratas PLIN.Ep.5.2.2. ~b non enim ~iter solum quaeritur quid honestum sit . sed etiam ex comparatione quid honestius CIC.Pari.66; 98; cum autem quaeritur quale quid sit, aut ~iter quaeritur aut comparate; ~iter: expetendae sit gloria; comparate: praependendae sit diuitis gloria TOP.84; aut . praecedente fraitione quaeritur, siue hoc uirtus, aut ~iter, quid sit uirtus QUINT.Inst.3.10.54.

3 Without complexity, simply.

uti ei, qui iura, qui leges . constituerunt, locuti sunt, ~iter et splendide CIC.de Orat.2.68; AC.1.6; si est ~iter breuiterque dicendum OFF.4.31; pro ueritate ~ius agendum est, contra melior fortius SEN.Ep.82.19; ~ius enarrare condiciones earum (sc. controuersiarum) existimauit, quo facilius ad intellectum peruenirent AGEN.agrim.149.

4 Without reserve, candidly, openly, frankly.

cauendum tibi erit ne parum ~iter et candide posuisse inimicitias uidearis CAEL.Fam.8.6.1; quaesita ~iter iracundiae causa auditaque LIV.35.19.2; PHAED.3.7.7; erit hoc ~iter etiam mihi reconciliati animi tui pignus CURT.7.2.10; ut ipse prius loqueres ~iterque indicares mihi, quid sentires LARG.pr.p.5.125; mores quoque se inter ludendum ~ius detegunt QUINT.Inst.1.3.12; conscius sura mihi . candide me atque ~iter . protulisse 12.11.8; fateror uobis ~iter TAC.Dial.21.1; ~iter et ingenue iudicium animi sui detexisse 25.6; alii dissimulantur et furtim, alii ~iter et libere PLIN.Ep.1.13.2; a laeae rumorem nullo modo expauit lusitque ~iter et palam SUTR.Aug.7.1; APUL.Apol.11; non mala fide sed ~iter ULF.dig.26.8.5.4.

5 Artlessly, innocently, naïvely. **b** simply-mindedly.

uenenum, quod innocentissimi auctores ~iter dorycnion appellauerunt PLIN.Nat.21.179; qui (sc. rustici et imperiti) ~ius quae facta sunt audiunt QUINT.Inst.5.11.19. ~b si quis ita ~iter uersatus est ut suum negotium in suis bonis quasi meum gesserit ULF.dig.3.5.5.6.

simplium ~ii, n. [SIMPLVS+IVM] (See quot.)

dimidium scriptulum audio quosdam ratiocinatores ~ium uocare: quod erit totius assis quingentesima septuagesima sexta MAECIAN.Aur.39.

simplūdiārea, a. [perh. next and LVDVS] (See quot.)

~a funera sunt, quibus adhibentur dumtaxat ludi corbitorumque FEST.p.334M.

simplus ~as ~um, a. [sem-(SEMEL, etc.)+plus (cf. DVPLVS)] ~a pecunia, or ~a alone. The simple amount paid, the simple sum. **b** (neut. sg. as sb., in same sense).

~am pecuniam CPL.120; aut, si mancipio non datur, dupla promitti (solet), aut, si ita pacti, ~a VAR.R.2.10.5; nihil uenditor praestabit praeter ~am euictionis nomine JAVOL.dig.21.2.60; si ~am pro dupla pro errore stipulatus sit emptor ULF.dig.21.2.37.2; PAUL.dig.14.3.17.

~b opsecro te ut liceat ~um soluere, trecentos Philippus PL.Poen. 1362; (EA'S) RES OMNIS ~I, CETRAS RES OMNIS . DVPLI (aestumare iubeto) CIL.1.583.59; si ~um ex formula impetretur LIV.20.15.12; qui sciens damnū dederit, quadruplum soluat, qui inscius, ~um SEN.Con.exc.5.5; QUINT.

Decl.245(p.3.1.22); Ed.pr.(Font.iur.p.216); NERAT.dig.16.3.18; JULIAN.dig.47.2.57(56).1; GAUL.Inst.3.209; ut ex reducto eius masculi duplum, feminae ~um percipiant SCARV.dig.31.88.14.

simulātrix ~icis, f. [next+TRIX] (See quot.)

simulūm . unde et mulieres rebus diuinis deditae ~ices PAUL.Fest.p.337M.

simulūm ~i, n. [cf. perh. Umb. seples, sts. taken as misreading of next] An earthenware lade or pouring vessel used in religious ceremonies.

in sacris . inter has opes hodie non murrinis crystallinis, sed fictilibus prolihabatur ~is PLIN.Nat.35.158; paupertas . diis . ~o et catino fictili sacrificata APUL.Apol.18; ~um uas paruulum non dissimile cyatho, quo uinum in sacrificiis libabatur PAUL.Fest.p.337M; (prov.) excitabit . fluctus in ~o, ut dicitur, Gratius CIC.Leg.3.36.

simpu(u)um ~(u)il, n.: var. of prec.

a sumendo ~ium nominantur VAR.L.5.124; ipsi Libero ~io uinum dari MEN.115; in Non.p.545M; si aedulis uerbo aut ~uo aberrauit CIC.Ilar.23; quam ~ia pontificum dis immortalibus grata sint REP.6.2; quis ~uium ridere Numae nigrumque catinum . ausus erat? JUV.6.343.

simul, adv. [SIMILIS; for formation cf. facul] FORMS: semul CIL.1.1531, PL.Aul.516, Bac. 576, Cist.770, Rud.760, etc.

1 In company, together (with another person or thing); ~ esse, to be in the company (of someone). **b** (w. cum).

eam ducet ~ Apocides ad tuum patrem PL.Epid.374; MER.689; neque cum solum sed etiam ceteros legatos qui ~ uenerant CIC.Pis.84; quoniam non contigit ut ~ nauigares FAM.16.6.2; terrarumque animaeque inariseque . et liquidi ~ ignis VERG.Ed.6.33; a Lysimachae . ~ inclusio strangulatio leonem PLIN.Nat.8.54; uis in uulneribus tanta est, ut cohaerescere etiam carnes tradant, si coaquatur ~ 25.67; (w. una) abduc hocque intro et una nutricem simul iube hanc abire hinc ad te PL.Poen.1147; ~Sex. Albio quodam colono . qui ~ esse solebat CIC.Clu.175; nam ~ es, iocaris una CATUL.21.5; ut tecum loquerer, ~que ut esset 50.13; dilabentibus et qui ~ erant SUTR.Vit.16. ~b qui ipsus equidem nunc primum istanc tecum conspicio ~ PL.Am. 754; ut eum mecum ad te addicam ~ Bac.527; utrum aurum reddat ane eat secum semul 576; non comministri semul te hodie mecum exire ex nau? MER.1074; illam ~ cum nuntio tibi hic adducturam hodie scio THER.Hau.176; 907; fuit in Gallia tecum ~ CIC.Quind.37; qui ~ cum eo uiuunt FAM.6.5.3; 16.9.2; (coupled w. una) i mecum . una ~ PL.Mos.1037.

2 (in ref. to pl. subj., etc.) In one company, assembly, location, etc., together; ~ esse, to be together.

cum ita simus adfecti ut non possimus plane ~ uiuere CIC.Ath.13.23.1; NER.Han.13.3; cum quae dormit amica ~ PROP.2.6.12; quando flagella iugas, ita iuga, uitis et tilinus uti ~ eant ANNIAN.poe.3.2; cenatum . ~ apud regem est LIV.28.18.4; quae duo mixta ~ OV.Fast.6.181; ~ hinc, simul ibimus TR.3.81; quisquis contra uel ~ arma tulit PONT.4.8.52; ut infestis digitis ora et oculos ~ ludendum infantium incesceret SUTR.Cal.25.4; alterius collo ascopa deligata ~que titulus NERO.45.2; utrum ~ an separatim habitauerunt ULF.dig.25.2.15; (eliph.) quae re tu, si ~ placebit, statim ad me uenies CIC.Fam.5.10.2; (w. impers, pass.) 'conuiuia,' quod tum maxime ~ uiuunt 9.24.3; (cf.) Flacco et eis qui ~ essent Flac.43; propter uicinitatem totos dies ~ eramus ATH.5.10.5; milites, qui in praesidio ~ fuerant LIV.37.37.2; ~ ista mundi conditor posuit deus, odium atque regnum SEN.Phoen.655.

3 (indicating the sharing of an action, experience, etc.) Together (with another person or thing). **b** (w. cum).

Neptuno gratis habeo et Tempestatibus; ~ Mercurio PL.St.404; nuntiat eam (sc. legione) a legione xxx, quam Q. Cassius legatus ~ ducibat . discississe B.Alex.57.1; numerus etiam consulatum celebratur, quo Valerium Corinum et C. Marium ~ aequauerat TAC.Ann.1.9; tertium nepotem Agrippam ~que priuignum Tiberium adoptant in foro lege curata SUTR.Aug.65.1; Tib.15.2. ~b ~ gnarus uis uolo esse hanc rem mecum PL.Mos.100; ita possideto ut tecum ~ possidat Quinctius CIC.Quind.85; ille Paean sacrificiis annuersariis ~ cum Aesculapio apud illos colebatur VER.4.128; pari . absens imperio praeficitur ~ cum Thrasybulo et Theramene NER.Alex.5.4; RES PVBLICA N(E QVID DETRIMENTI CAPERET MK) PRO PRAETORE ~ CVM CONSULARIBVS PRO(VIDERE IVSSIT) AUG.Anc.1.6; ut legatis consularibus ~ cum exercitu et triumphalia darentur SUTR.Cil.24.3; sub illa . platano, quae mecum ~ unum fluentum bibit APUL.Met.6.12.

4 (in ref. to pl. subj., etc.) Together, jointly.

dant operam ~ auspicio augurique ENN.Ann.78; ambo . ~ una enicariet comprecantur PAC.trag.365; compluribus multi ~ ad hostis transfugeret CATO hist.79; ~ enim et diem Tyrannioni constituens et si quid aliud CIC.Ath.12.2.2; usus et impigrae ~ experientia mentis paulatim docuit LUCR.5.1452; haec ara tuebitur omnis, aut moriere ~ VERG.A.2.524; non inter patres ac plebem certamen esse, sed ~ patres plebemque . hostibus dedi LIV.3.17.11; prioris anni, quo ~ tribuni militum consulari potestate fuerant 4.17.9; si non inueniunt singulos pares, pluribus ~ obiciuntur SEN.Dial.1.2.3; ex consuluato, quem summa discordia ~ gesserat SUTR.Jul.19.2; ab Antonia auia, apud quam ~ educabantur CAT.24.1.

5 (combining two factors, situations, etc., which are to be considered in conjunction) At the same time, as well. **b** (introducing a further argument, etc., to be taken in conjunction with one just stated, whether confirmatory

or adversative). **c** (repeated before each of two words, phrs., sentences, etc.).

tuos amicus et sodalis, ~ nictinus proximus *Pl. Mer. 475*; postquam uidet me ei(us) mater esse hic diutius, ~ autem non manebat aetas uirginis meam negligentiam *Ter. Ph. 570*; *Heu. 575*; qui et uiribus et magnitudine et adulescentia ~que uirtute poterat antistabat *Quadr. hist. rob.*; huius libidini aduersari nec poterat nec audebat, et ~ ab isto donis beneficiis quae multis deuinciebatur *Cic. Ver. 5.82*; si hoc uidetis. ~ illud uideatis necesse est *Clau. 62*; *Al. 3.2.1*; fluuiis ex omnibus et ~ ipsa surgere de terra nebulas aestumque uidemus *Lucr. 6.476*; quo minore periculo. ~ frumentum. ~ supportare posset, ~ uti pabulatione Pompeium prohiberet. ~ tertio ut auctoritatem. ~ numeret *Caes. Civ. 3.43.3*; *SAL. Cat. 20.3*; ingratus haec saeuus Drances. multa ~ contra uariis sententia dictis pro Turno *Ver. A. 11.222*; reliquit tamen modicum praesidium, ~ ut in perficiendo muro adiuuaret *Liv. 25.11.8*; *28.7.17*; *Plin. Nat. 2.206*; corruptus ~ et corruptor *Tac. Ann. 3.54*; cae loca. ~ quae transmeantibus. ~ duobus exercitibusque, ~ uehendo commeatu opportuna forent *12.62*; ob haec ~ et ob infirmam ualitudinem diu cunctatus an. ~ *Suet. Jul. 81.4*; exempli ~ causa et quod. ~ *Cl. 11.1*. **b** ~ arbitror iam aliquem esse amicum et defensorem *et. An. 812*; ~ et illud quis est qui dubitare debeat contra damnatum. ~ pro incoluni. ~ dicere *Cic. Clu. 10*; nolite committere ut in re tam inueterata quicquam noui sentiat, ~ et illa. ~ ante oculos uestros proponite *Balb. 65*; ~ etiam illud uolo uti respondeat *Ver. 18*; ne. ~ concupiscit peruersissimum gloriam, infelicissima uideri! ~ cogita non esse magnum rebus prosperis fortem gerere, ubi. ~ *Sen. Dial. 6.5.5*. **c** ~ sui purgandi causa. ~ ut. de indutiis fallendo impretantur *Caes. Gal. 4.13.5*; ~ ut pro legatione tam longinquae praemio esse honos, ~ peritos legum peregrinarum ad condenda noua iura uis fore credebant *Liv. 3.33.5*; ~ concordiae causa, ~ ne humilliorum in manu comitia essent *9.46.14*; *27.3.2*; fatigatos. ~ itineris ~ longitudine, ~ praepropere celeritate *31.4.21*; ~ mimarum, ~ promissorum in futurum memores *31.46.11*; Domitius Balbus. ~ longa senecta, ~ orbitate. ~ insidiis obnoxius *Tac. Ann. 14.40*.

6 In one and the same action, process, etc., together. **b** (w. cum).

una res utriusque rei est argumentum *Cic. Ver. 3.153*; ~ enim et rei publicae consules et propones illi exempla ad imitandum *Phil. 10.5*; responsa ~ quae sint, rex optime, regis audisti et quae sit magno sententia bello *Ver. A. 11.294*; ad primum. ~ intulit tumulto, ~ et illum et dolorem suum posuit *Sen. Dial. 6.3.2*; solacia ~ atque auxilia perdidit *6.13.4*; quasi pietati ~ ac religioni satis facturus *Suet. Tib. 70.3*. **b** ~ amicitiam. ~ quae incepta a paruis cum aetate adcreuit ~ *Ter. An. 540*; ~ consilium cum re amisti? *Eu. 247*; uixisse cum re publica pariter et cum illa ~ exstinctum esse *Cic. de Orat. 3.10*; ut. ~ odium ~ cum ipsa pugna armisque depouant *Pis. 81*; an. ~ intereat nobiscum (anima) *Lucr. 1.114*; *B. Hist. 14.2*; libertatem, quam nemo bonus nisi cum anima ~ amittit *SAL. Cat. 33.4*; *Nep. Ar. 2.2*; thoraca ~ cum pectore rumpit *Ver. A. 10.337*; sic Haterii canorum illud et profuens cum ipso ~ extinctum est *Tac. Ann. 4.61*; *Suet. Jul. 1.3*.

7 At the same time (as something just stated or implied), simultaneously. **b** (repeated before each of two terms). **c** (w. cum) simultaneously (with). **d** (w. pres. ppl., app. in imitation of Gk. ἀμῶν).

quam ob rem uenerim dicam ~ que ipse eloquar nomen meum *Pl. Am. 18*; uolat exangui, ~ anhelat *Caecil. com. 134*; id mirari te simulato et illum hoc rogato ~ quam ob rem id faciam *Ter. Hau. 943*; huc prius intro duam et quae uolo ~ imperabo *Eu. 493*; partem dimidiam in segetem. ~ inuehito, et si ibi olea erit, ~ ablagueato stercores addito *Cato Agr. 29*; rem ipsam et factum ~ *Sex. Naeui considerare Cic. Quinct. 48*; Caesar. equites. ~ in castra recipere iubet; ~ castra altiore uallo muniri. ~ iubet *Caes. Gal. 5.50.5*; horror ubique animo, ~ ipsa silentia terrent *Ver. A. 2.755*; si parum publicis foederibus ruptis dirempta ~ et priuata iura esse putet *Liv. 25.18.9*; equitesque praemisit speculatum, ~ ut ignem. ~ extinguunt *Curt. 4.10.11*; exclamant Eumolpus 'etiam minaris?' ~ que os hominis palma excussissima pulsat *Petr. 95.4*; *135.4*; nego quemquam posse inuicere uiuere, nisi ~ et honeste uiuit *Sen. Dial. 7.10.1*; *V. Fl. 3.616*; *Stat. Theb. 9.137*; *L. Piso. 4*. abire se et cedere iure. ~ testabatur; ~ curiam relinquere *Tac. Ann. 2.34*; toga caput obuoluit, ~ sinistra manu sinum ad ima curia deduxit *Suet. Jul. 82.2*; [as cor. w. quando] quando nil sit, ~ amare desinat *Pl. Ps. 307*. **b** ~ Aeneas in regia ducti tecta, ~ diuum templis indicit honorem *Ver. A. 1.631*; ~ hoc, ~ ingens clamor *12.268*; increpando ~ temeritatem, ~ ignauiam *Liv. 2.65.4*; ~ castra oppugnabantur, ~ pars exercitus ad populandum agrum. ~ missa *3.5.2*; ~ spes ~ cura in dies crescebat *30.28.1*; spumigero. ~ tuum font. ~ subde caput corpusque ~, ~ elue crimen *Ov. Met. 11.141*; tum sanguine fixo membra ~, ~ arma ruunt *Stat. Theb. 9.41*; sic Agricola ~ suis uirtutibus, ~ uitis altorum in ipsam gloriam praepere agebatur *Tac. Ag. 4.1.4*. **c** nouistis tu illum? ~ noui cum Calcha ~ *Pl. Men. 748*; postquam me misisti ad portum cum luci semel *SIL. 364*; cum somno repetito ~ cum sole expectrectus essem *Cic. Att. 13.38.1*; cum luna ~ senescente *Div. 2.33*; ~ cum occasu solis *SAL. Jug. 91.2*; eo ~ cum nocte dilapso *Apul. Met. 5.5*. **d** ~ hoc diens suauum dedit *Sis. M. 1*; ille ~ fugiens Rutulos ~ increpat omnis *Ver. A. 12.758*; eum. ~ quidam ex officio admissionis ~ expellens abire Morboulam iusserat *Suet. Pes. 14*.

8 (in ref. to pl. or composite terms) Simultaneously, together. **b** (referring to two or more co-ordinate terms).

homo idem duobus locis ut ~ sit? *Pl. Am. 568*; uno partu duos peperit ~ *1138*; aurum, argentum, collum, leno, tris res nunc debes semul *Poen. 1401*; quid eos quaeris? aut quis est? aut unde est? aut unde aduenis? ~ multa ~ rogatas *Trin. 880*; multa concurrunt ~ *Ter. An. 511*; ut omnes ~ suum quisque negotium adorti essent *Quadr. hist. 47*; uidete. ~ quam multa ~ a uobis postulerunt *Cic. Ver. 3.221*; quae (sc. litterae) mihi binae ~ in Trebulano redditae sunt *Att. 5.3.2*; ~ in multis partibus *Lucr. 6.411*; signo dato uidetur ~ clamor ingens oritur *SAL. Jug. 57.3*; ubi duae ~ acies timendae essent *Liv. 2.45.1*; legati ad Haunibalem missi ~ ex utraque gente *23.42.1*; ut ~ ab omni parte moenia adgrederetur

23.44.3; cum uno dimittere duce exercitum quam ~ cum universis malebat *27.17.5*; obire nos Danaosque ~ *P. Pomp. 11.14.2*; totum. ~ deus ~ impulit urbem *V. Fl. 3.325*; senatus consultum, quo omnia ~ ei diuina atque humana decreuerat *Suet. Jul. 84.2*. **b** (preceding the first term) ~ rem et gloriam armis belli repperit *Ter. Hau. 112*; si ~ et de reo et de eo, quem reus arguit, iudicant *Cic. Inu. 2.81*; nihil est. ~ et inuenit et perfectum *Brut. 71*; ~ et de nauibus desilendum et in fluctibus consistendum et cum hostibus erat pugnamum *Caes. Gal. 4.24.2*; ~ et Aeneas. ~ campos prospexit. ~ Laurentiaque agmina uidit, et ~ Aeneas agnouit *Turmus Ver. A. 11.908*; ~ et cetera equestris pugna coepit, neque ita multo post et pedes superueniunt *Liv. 2.6.10*; ~ est clamor proximis ab latere, ultimis ab tergo auditus *5.38.6*; ~ lucem atque hostem expectare *22.60.22*; ~ terra marique inclusus *25.27.9*; *Ov. Tr. 11.27*; ~ hanc dictis, illum dea Marte secundo impulit *V. Fl. 6.602*; Scriboniani contra Claudium incepta ~ audita et coercita *Tac. Hist. 1.89*; pactum. ~ ut ~ foris ille, ipse Romae ad res nouas consergeret *Suet. Jul. 81.3*; seruus ~ et liber et heres esse iubere debet *Gaius Inst. 2.186*; ~ (following the first term) quod ubi auditum ~ uisumque est *Liv. 8.39.7*; ab indignatione ~ ad desperationem *31.17.4*; strepitum obsceno ~ atque odore uiam implebat *Petr. 117.12*; ut. ~ pugnaui ~ uincique suos audierit *Tac. Hist. 4.77*; non expectato successore ad triumphum ~ consulatumque decessit *Suet. Jul. 13.1*.

9 (w. ut) As soon (as); (also w. other subordinating conj.).

ut qui pueras hasce nocte suspirare creui *Trin. com. 50*; ~ ut qui sint professi uidero, dicam *Cic. Planc. 14*; quod confido. ~ consules designatos, ~ ut magistratum inferat, esse facturos *Phil. 3.2*; ~ ut expectet sumus uis illa contentum *Luc. 51*; *Ciris 524*; quod simul ubi conspexit *coad. in Liv. 4.18.7*; (*perh.*) promerenda gratia ~ cum uideam Graios nil mediocriter redampturam *Pac. frag. 105*.

10 ~ aique, ac (used as a subordinating conjunction; also written as one word) As soon as, the moment that. **b** ~ et (in same sense).

continuo, ~ ac paulo uehementius aura infarit, fluctus exereit extuleritque *Lucr. 998*; ~ atque e nauis egressus est dedit *Cic. Ver. 2.19*; ~ ac constituto, ad te scribam *Att. 12.40.5*; qui ~ ac uenerit, mittentur ad te *13.21.3*; ~ atque de Caesaris. ~ aduentu cognitu est, ad eum uenit *Caes. Gal. 5.3.3*; ~ ac uolumus nobis occurrat *Lucr. 4.782*; *SAL. Cat. 7.4*; *Nep. Pel. 5.3*; quam ~ ac tali persensit peste teneri. ~ talibus adgrederit *Venerem. dictis Ver. A. 4.90*; ~ (w. subj. in subordinating cl., etc.) ut. ~ atque hostis superatus esset, ager araretur *Cic. Ver. 3.125*; *Phil. 2.89*; *Caes. Civ. 2.20.2*; si aceruum lignorum emero et ueni uenditor tollere me iusserit, ~ atque custodiam possiderem, traditus mihi uideretur *AVOL. dig. 41.2.51*; somnauit initium sibi suisque felicitatis futurum ~ ac dens Neroni exemptus esset *Suet. Ves. 55*; (*cf.*) quod ~ atque captiuus cum peruenisset *B. Afr. 4.3*; (*elip.*) quid possum de Torquato, nisi aliquid a Dolabella? quod ~ ac, continuo sciatis *Cic. Att. 13.21.2*; ~ (w. primum) quaedam. ~ serpentes ortae extra aquam ~ ac primum niti possunt aquam persequuntur *Cic. N. D. 2.124*; *Suet. Jul. 30.3*; ~ (following by statim) ~ ac me Dyrrachium attigisse audiuit, statim ad me. ~ profectus est *Cic. Planc. 98*; *Fam. 6.18.1*; ~ (written as one word) si ad me, ~ atque adeptus eris quod. ~ ego opto, litteras miseris *3.9.2*; *Fin. 3.16*; ~ ac tubarum est auditus cantus *Liv. 25.24.5*; quem ~ ac (Nilius) tetigit *Ov. Met. 1.729*. **b** ~ et quid erit certi scribam ad te *Cic. Att. 2.20.2*; ego ad te habeo quod scribam ~ et uidero *Curionem 10.4.12*; omne animal, ~ et ortum est, se ipsum et omnes partes suas diligit *Fin. 2.33*; *5.24*.

11 (used as conj.) At the same time as, as soon as, once. **b** (w. subj.).

~ limen intrabo, illi extrabunt ilico *Afran. com. 5*; ~ pronuntiatis libenter te Martemini remittere, te adierunt *Cic. Ver. 5.56*; ~ aliquid audire, scribam ad te *Att. 8.11.7*; idem infaceto est infacietor rure, ~ poemata attigit *Cat. 22.15*; *Lucr. 6.1024*; ~ in arido constituerunt. ~ in hostis impetum fecerunt *Caes. Gal. 4.26.5*; *Hor. Carm. 1.4.17*; uiuo et regno ~ ista reliqui quae uos ad caelum feris rursus secundo *Ep. 1.10.8*; ~ pares esse cooperit, superiores erunt *Liv. 34.3.2*; ~ est auctor necis editus, excidit omnis lucus *Ov. Met. 8.449*; *Phaed. 2.4.14*; hi, ~ terga nostra uident, illos sequitur *Cic. Ver. 6.9*; *Lucr. 4.685*; *6.611*; *V. Fl. 7.410*; *ULP. dig. 36.3.8*; (w. primum) interum *Q. Fabio. ~ primum magistratu abiit, ab Cn. Marcio tribuno plebis dicta dies est Liv. 6.1.6*. **b** ~. ~ unida potestas et materia per caementorum raritatem fuerit exsucta calque ab harena discedat. ~ item caementa non possunt cum his cohaerere *Vitr. 2.8.2*; ~ in urbem reuertisset, Caesaris consilia inierat *Vell. 2.88.1*.

12 (as prep., w. abl.): **a** In physical or local association with. **b** in partnership, combination, etc., with. **c** simultaneously with.

a quippe ~ nobis habitat discrimine nullo barbarus *Ov. Tr. 5.10.29*. **b** te dicere possum, Pollio, te, Messalla, tuo cum fratre, simulque uos, Bibule et Serui, ~ his te, candide Furni *Hor. Sat. 1.10.85*; ludi ~ magni ~ decernuntur, quos pontifices et augures et quindecimuir septemuiris ~ et sodalibus Augustalibus edent *Tac. Ann. 3.64*; Hypaepeni Trallianique Laodiceis ac Magnetibus ~ transiit ut perum ualidi *4.55.6.9*. **c** ~ ea tempestate plebs nobilitate fusa per legem Mamiliam nouos extollebat *SAL. Jug. 65.5*; ~ his dictis faciem ostendebat *Ver. A. 5.357*; cum tela parantur, signa, tubae, clastabae ~ terrestribus armis *Carm. Bell. Aeg. 39*; crure ~ chelae fulgent *GERM. Araf. 632*; ~ uentis propter reme *Sen. Tro. 1045*; auula est nam protinus hosti ore ~ ceruix *Sil. 5.48.8*.

simula: see SIMILA.

simulac: see SIMVL.

simulacrum ~i, n. [SIMVLO + CRVM]

1 That which resembles something in appearance, sound, etc., a likeness.

hominem quouit? rei. similem esse arbitraret ~ umque habere *Pl. Mos. 89*; cuius. rei ~ um et image *Lucr. 2.112*; hunc quem ceruinus, mundum ~ um aeternum esse allicuius aeterni *Cic. Tim. 7*; duae eminentiae ~ um quoddam contentiosis aemulae pariant *GEL. 14.3.11*; populi Romani,

cuius istae coloniae quasi effigies paruae ~ aequae esse quaedam uidentur *16.13.9*; (*cf. sensu 4*) ad scribendum animum ~. intendit, ne uacua mens audita ~ a et inanes sibi metus fingeret *Plin. Ep. 7.27.7*.

2 A visual representation, image. **b** an image produced by reflection. **c** an image formed by the stars of a constellation.

statuas et imagines, non auiorum ~ a, sed corporum *Cic. Arch. 30*; illi artifices corporis ~ a ignotis nota faciebant *Fam. 5.12.7*; in litoribus harenae congesti ~ a domum excitant *Sen. Dial. 12.2*; digitum illorum (sc. puerorum) tenebant et aliena manu per litterarum ~ a ducuntur *Ep. 94.51*; ut uultus hominum, ita ~ a uultus imbecillae ac mortalis sunt *Tac. Ag. 46.3*. **b** ut per aquas quae nunc rerum ~ a uidentur *Lucr. 1.1060*; canis ~ umphram in speculo uidit ~ um suum *Phaed. 1.4.3*. **c** Persues. ~ manu dextra innitens Cassiepieae ~ O *Vitr. 9.4.2*; ~ um, id quod bestiam astrorum periti nominauerunt *9.5.1*; tot numero talique deus ~ a figura impositus caelo *Ov. post. 2.1*.

3 (spec.) **a** An image, statue (usu. of a god). **b** a pictorial representation, esp. as carried in triumphs.

a deorum ~ a ex suis fanis sublata *Cic. Ver. 1.59*; ~ um e marmore in sepulcro positum fuit *Dom. 111*; aurea. ~ iuuenum ~ a. ~ lampadas igniferas manibus reuinentia dextris *Lucr. 2.24*; ut. ante ~ a proiecti uictoriam ab d. exposerent *Caes. Civ. 2.53*; *Nep. Ag. 4.7*; ducendum ad sedes ~ um (i.e. the Trojan horse). ~ clamant *Ver. A. 2.232*; diuum amplexae ~ a sedebant *2.517*; *Hor. Carm. 3.6.4*; *Vitr. 2.9.13*; signum Martis. ac ~ a luporum *Liv. 22.1.12*; *Priscorum. ~ a* uirorum. ~ scripae *Ov. Fast. 5.621*; felices illi, qui non ~ a, sed ipsos (sc. deos). ~ uidet *Pont. 2.8.57*; auro fulgentia atque ebore ~ a *Plin. Nat. 12.3*; *Tac. Hist. 5.5*; *Suet. Jul. 88*; (*cf.*) ~ o capitis uis *Aug. Hist. 4*; (*applied to victims of Medusa*) ~ a uidet diuersa figuris agnoscitur suos *Ov. Met. 5.211*; (*in fig. phr.*) nescio quid e quercu exculpse-ram quod uideretur simile ~ i *Cic. Att. 13.28.2*. **b** ~ a oppidum *Cic. Phil. 60*; *Liv. 24.16.19*; *37.59.3*; in ea (sc. map) ~ a pugnam picta *41.28.10*; cum ~ o capturum Syracusarum *26.21.7*; *Vell. 1.10.6*; *Plin. Nat. 5.36*; uicta spolia, captiui, ~ a montium, fluminum *Tac. Ann. 2.4.1*; (*cf.*) uirula faberrime cauta. ~ miris extrinsecus ~ is Aegyptiorum (i.e. hieroglyphics) effigata *Apul. Met. 11.11*.

4 The outward appearance of a person or thing (imagined in the mind; seen in a dream).

b a ghost, phantom; a phantom object. **c** (in Epicurean philosophy) the εἰδωλον or image which emanates from an object and, impinging on the eye, causes sight.

imagines sunt formae quaedam et notae et ~ a eius rei, quam meminisse uolumus *Rhet. Her. 3.20*; si abest quod ames, praesto ~ a tamen sunt illius *Lucr. 4.1061*; an nondum exiit ~ a mens inferna? *Sen. Her. F. 1145*; (*cf.*) non possunt non in suis pectoribus dedicatum habere, sicuti deorum, sic Eniil. ~ um *Vitr. 9.16.16*; (*in a mnemonic system*) istam locorum ~ orumque rationem, quae in arte traditur *Cic. de Orat. 1.157*; ~ PROP. 4.11.83; *V. Fl. 3.59*; curam inuigilare quieti claque per somnos animi ~ a reuertit? *Stat. Theb. 6.624*.

b etsi. esse Acherusia templa Ennius. ~ exponit. ~ quo neque permanere animae neque corpora nostra, sed quaedam ~ a modis pallentia niris *Lucr. 1.123*; umbrae. ~ aequae luce carentium *Vitr. G. 4.472*; umbrae. ~ recentes descendunt illae ~ aequae functa perspicit *Ov. Met. 4.434*; *Sen. Thy. 676*; ~ a uirum traducere cumba *Petr. 121.118*; insecutum ~ um errabit inter Orcum et solem *Apul. Met. 8.12*; (*transf.*) ad tu hic laruae ~ um cum summo dedecore nostro uisus *1.6*; ~ (pl. in sg. sense) ~ a. ~ cara parentis *Ov. Met. 14.112*; uirum rapui ~ aequae nuda reliqui *Farf. 3.701*; ex illo superant haec ~ a uito *Tr. 3.11.30*; ~ fulgores caeli patentes. ~ et uaria ~ a flammamur *Sen. Ep. 94.56*; quotiens ~ a talia (sc. parhelia) existunt, ut iudicent in illis alteram solis imaginem esse alteram imaginis *Nat. 1.13.1*; *C. Lucr. 4.34*; cur, ea quae feriant oculos ~ a uideri singula cum nequeant, res ipsae perspicantur *4.257*; *4.313*; siue ~ orum impulsu seu radiorum ex oculis effusionibus *Vitr. 6.2.3*; *GEL. 5.16.3*.

5 The sham appearance of an action; (esp., w. belli, pugnae, etc.) a mock-fight. **b** a sham physical appearance, i.e. disguise.

ut ad errorum multitudinis religionis ~ a fingeret *Cic. Div. 1.105*; haec (sc. auspicia) certe quibus utimur. ~ a sunt auspicio, auspicia nullo modo *2.71*; uitis cumulos undantis harenae aggerat et uati mortis ~ a reppendit *Stat. Theb. 3.41*; adolescentem non debent nimium in falsa rerum imagine detineri et inanibus ~ is. aduofacere *Quint. Inst. 10.5.17*; ~ legiones. ~ belli ~ a cientes. *Lucr. 2.324*; agilitatem natium ~ is naualia pugnae experiebantur *Liv. 26.51.6*; *35.26.2*; sunt quibus et ~ a placet et ludus in armis *Mart. 4.227*; *Stat. Ach. 2.140*; *GEL. 6.17.3.52*; (*cf.*) pugnae. ~ agitat ~ a futurae *Sil. 7.110*. ~ nocturnis mitte haec ~ a rapinis neue deum mihi finge *V. Fl. 6.538*.

6 (in a pejorative sense) A pale copy, semblance (of a quality).

nihil huic eripi potest praeter hoc ~ um pristinae dignitatis quod Caesar solus tueri et sustinet *Cic. Rab. Post. 41*; in bestis. ~ quaedam ~ a uirtutum *Fin. 2.110*; apud uulgum ~ a rerum honestarum et effigies *Sen. Ep. 81.13*; *Quint. Inst. 3.6.88*; ea ~ a libertatis *Tac. Ann. 1.77*.

simulāmen ~inis, n. [SIMVLO + -MEN] An imitation, simulation.

plangoris. ~ ina nostri *Ov. Met. 10.727*.

simulāmentum ~i, n. [SIMVLO + -MENTVM] A simulation, pretence.

historia de Sertorio. ~ deque astu eius commenticiisque ~ is *GEL. 15.22*.

simulans ~ntis, a. compar. ~ntior. [ppl. of SIMVLO] Imitative.

non fuit in terris uocum ~ ntior ales *Ov. Am. 2.6.23*.

simulanter, *adv.* [prec. + -TER²] In pretence, pretently.

~ reuicta Charite *Apul. Met.* 8.10.

simulātē, *adv.* [pple. of SIMVLO + -E] In pretence, pretently.

primū ~ deinde non liberat *Cic. Pis.* 27; aures .in quas fite et ~ quaestus causa insurrexit *Q. fr.* 1.13; siue ex animo id fit siue ~ *N. D.* 2.168; ne quid insidiose, ne quid ~, ne quid fallaciter *Off.* 3.68.

simulatiō ~ōnis, *f.* [SIMVLO + -TIO]

1 The action of copying, imitation.

hoc . et in speculo est, cui nullus inditur color, sed ~ quaedam coloris alieni *Sen. Nat.* 1.7.2.

2 The action of putting on an appearance, simulation, pretence; (rhet.) the simulation of an attitude, point of view, etc., by a speaker. **b** (w. obj. gen.).

non ego dicebam in perpetuum ut illam illi dares, uerum ut similes. — non meast ~ *O. Ter. Hec.* 782; nihil ut opus sit ~ one et fallacis *Cic. de Orat.* 2.107; uultu et ~ one multo etiam acutior quam erat uidebat *Brut.* 239; fronte atque uultu, quibus ~ one facillime sustinetur *Fam.* 9.17; eadem et perfidia et ~ one uis Germani *Caes. Gal.* 4.13.4; re, non uerbis et ~ one *Liv.* 35.46.6; *Vell.* 2.48.4; ut in ~ onem etiam res simplicissima, dolor, ueniat *Sen. Dial.* 9.15.6; illa ueterum circa occultandam eloquentiam ~ one *Quint. Inst.* 4.1.9; iram et ~ onem et secretas libidines meditatum *Tac. Ann.* 1.4; *Plin. Pan.* 63.5.5; — (pl.) multis enim ~ onum inuolucris tegitur. unius cuiusque natura *Cic. Q. fr.* 1.1.15; *Quint. Inst.* 6.2.15; illa ~ onem nescia *Tac. Ann.* 4.54; 6.45; *Plin. Pan.* 72.7; — ~ one est certam opinionem animi sui imitantis *Quint. Inst.* 6.3.85; 6.3.92; 9.2.26. **b** (of a state of mind, quality, condition, etc.) qui summam prudentiam ~ one stultitiae texit *Cic. Brut.* 53; ne blanda aut supplicii oratione aut aequitatis ~ one fallamur *Phil.* 7.26; fallax imitatio ~ one uirtutis *Luc.* 140; si forte timoris ~ one hostis in suum locum elicere posset *Caes. Gal.* 5.50; perstare. in perniciem ~ one inopiae *Liv.* 38.14.13; huc uelut ~ one obliuioni ignoscant *Quint. Inst.* 5.13.10; temporaria ~ one concordiae discordiam differant *Plin. Ep.* 8.14.13; — (of actions, behaviour, etc.) ~ one deditiois *Caes. Civ.* 3.28.5; *Nep. Eum.* 7.2; imperii ~ one *Liv.* 1.28.5; saeuitiam multum. raro ~ one uinculorum frustratur *Tac. Hist.* 1.58; ~ one officii 3.58; ~ one fugae *Ann.* 13.40; — (of identity) equitum specie ac ~ one *Caes. Gal.* 7.45.4.

3 The pretence of something offered as a reason or excuse, pretext. **b** per ~ onem, in pretence; (w. gen.) under the pretence (of).

pro sociis uis contra hostis exercitus mittere putatis an hostium ~ one contra socios atque amicos? *Cic. Man.* 66; eas copias, quas diu ~ one rei publicae comparabat *D. Brut. Planc. Fam.* 11.134.5; legiones ite, quae ab se ~ one Partitici belli sint adductae *Caes. Civ.* 1.9.4; ~ onem intestinae discordiae mercedem timoris inueniunt *Liv.* 2.45.4; fecit simulacrum aereum . et in thalamis posuit sub ~ one sacrorum *Hvg. Fab.* 104.1. **b** (of persons) qui per ~ onem ab isto exierat reuertisse *Cic. Ver.* 2.61; — qui per ~ onem amicitiae nefarie me prodiderunt *Red. Pop.* 21; per ~ onem uulnerum ex castris in oppidum propter timorem sese recipiunt *Caes. Civ.* 2.35.5; qui eura per ~ onem colloqui curaret interficiendum *Hirt. Gal.* 8.23.4; per ~ onem provinciae circumuehant *Liv.* 23.41.11; per ~ onem amicitiae *Tac. Hist.* 1.8.

simulātor ~ōris, *m.* [SIMVLO + -TOR]

1 One who copies or imitates.

artificem ~ onemque figurae *Morphea Ov. Met.* 11.634.

2 One who puts on a pretence (of something), a feigner.

(w. gen.) animus auidax subdolis. quous rei lubet ~ or ac dissimulatur *SAL. Cat.* 5.45; sibi commissi ~ or. belli *Liv.* 4.722; ~ onem segnitiae *Tac. Ann.* 14.57; — (absol.) ~ onem, quem *Epoua* Graeci nominantur *Cic. Off.* 1.108; saepe tamen uere coepit ~ or amare, saepe, quod incipiens finaxat esse, fuit *Ov. Ars.* 1.615; 2.311; *Tac. Ann.* 13.47.

simulātrix ~icis, *f.* [next + -TRIX] (A woman) who produces semblances or copies of a thing (in quot., Circe, who changed men into animals); (dub.) the designation of a kind of priestess.

Aeaeo ~ ix litore *Cic. Stat. Theb.* 4.551; — piatrix dicebatur sacerdos. . quam quidam ~ icem (cf. simulatricem), alii sagam, alii expiatrix uocant *Fest. p.* 213M.

simulō (simil-) ~āre ~āui ~ātum, *tr.*, (intr.). [SIMILIS]

1 To put out, pretend (such-and-such as being the case): **a** (w. quasi). **b** (w. inf.). **c** (w. acc. and inf.). **d** (absol. or ellipt.).

a quasi adducirā. ~ abo atque audita eloquar *Pl. Am.* 200; ~ abo quasi non nouerim *Cur.* 391; *Mil.* 909; ~ abo quasi eas prosum in nauem *Per.* 677. **b** ~ abo me amare *Pl. Bac.* 75; tu meam rem ~ as agere, tibi mu(nis uiam) *Rud.* 1399; *Quad. Hist.* 46; ~ ans ex uincis publicis effugisse *Nep. Paus.* 2.2; dum aequari uelle ~ ando ita se quisque extollit ut deprimat alium *Liv.* 3.65.11; 25.18.8; ~ and loue natus abire *Ov. Met.* 6.97; ~ and sperare *Stat. Theb.* 4.15; primo coactis, mox uelle ~ ans *Tac. Hist.* 2.18; etiam diligere ~ aut quamuis alium *Suet. Otho.* 2.2. **c** parabo aliquam dolosam fiduciam. quae se emptam ~ et *Pl. Epid.* 373; poperisse ~ and se *Truc.* 86; id mirari te ~ abo *Ter. Hec.* 943; aegram esse ~ ant mulierem *Hec.* 188; saeuiter ferre haec te ~ a *Afran.* 301; *Lucil.* 1233; cui te inimicum esse ~ as *Cic. Dio. Caec.* 12; ille se Tarentum proficisci cum ~ asset *Cic.* 27; si qui se timere ~ arunt *Fam.* 9.13; ~ anuit sese angustis rei frumentariae adductum castra mouere *Caes. Civ.* 3.38.1; ~ abat sese. propere *SAL. Jug.* 76.1; propter bella ~ abant parati duces *Liv.* 26.11; istos quos dedi ~ atis nec accipio nec dedi arbitror *Q. fr.* 1.10; ~ antes se metuere *Vell.* 2.62.3; Vitellianis occultari ~ antes *Tac. Hist.* 4.1. **d** si non ipsa

re tibi istuc dolet, ~ are certe est hominis *Ter. Ad.* 734; qui si illum, ut ~ at, contemneret *Cic. Brut.* 76; municipia uero deum, nec ~ ant, ut cum de illo aegrotu uota faciebant *Att.* 8.16.1; id. utrum illi sentiant an ~ ent tu intelleges *12.51.2*; plerique mortales ad iudicandum satis ingenui habent aut ~ ant *SAL. Rep.* 1.8.9; non es quod ~ as? *Hor. S.* 2.7.56; si ~ asse uocas crimen, simulauimus ambo *Ov. Met.* 13.299.

2 To simulate by one's conduct (physical or mental states, attitudes, etc.), pretend to have, make pretence of. **b** to simulate (an action), pretend to perform. **c** to pretend the existence of (a state of affairs, motive, etc.).

morbo ~ ato *Cic. Ver.* 1.20; ficto officio ~ ataque sedulitate *Caec.* 14; in emicitia. nihil fictum est, nihil ~ atum *Amic.* 26; se suspicari ~ ata Caesarem amicitia. quod exercitum in Gallia habebat, sui opprimendi causa habere *Caes. Gal.* 1.44.10; ut studium coniurationis. ~ ent *SAL. Cat.* 41.5; spem uultu ~ at *VERG. A.* 1.209; multis ~ atum fingit amore *Prop.* 2.24.47; saepius ~ ato quam uero pauore refugerunt *Liv.* 2.50.4; *Ov. Ep.* 16.36; ~ ata sanitas *Sen. Ep.* 56.10; saeuos circumspecti enses oblitus ~ are togam *Liv.* 23.143; deum ~ ans sub pectore ficta queto uerba refert *5.148*; Bataurorum ala, quae iam pridem corrupta fidem ~ abat *Tac. Hist.* 4.18; ~ ata aduersus patrem discordia *Ann.* 12.44; nec enim illud libebat. aliud dolere aliud loqui. ~ are Lucium quicumque aduersus Prontonem! *VER. Fro.* 2.118(130N); (poet.) ~ ant fessos curuata cacumina somnos *STAT. Sil.* 5.4.4. **b** cur. ~ meis commodis officio ~ ato officis et obstat? *Cic. S. Rosc.* 112; falsam istam et ~ atam emptionem *Ver.* 4.134; ~ atae largitioni *Agr.* 2.76; ad ~ anda negotia *SAL. Jug.* 95.3; omisso bello quod ~ atum sit *Liv.* 6.15.8; integrant et illi pugnam qui ~ ata cesserant fuga *6.24.4*; exercitus cuius ~ abatur iter *28.26.11*; *PHAE.* 3.10.19; cum ~ at fugas *Sen. Thy.* 384; hasne inter ~ are choros. graue est? *STAT. Ach.* 1.319; nil ibi per ludum ~ abitur *Iuv.* 6.324. **c** ~ are mortem uerbis, re ipsa spem uitae dare *Ter. Hec.* 636; bonum publicum ~ antes pro sua quisque potentia certabant *SAL. Cat.* 38.3; ad ~ andam pacem *Jug.* 111.4; secunda ~ ando *Liv.* 23.14.8; multi id meritum erga partis ~ auere *Tac. Hist.* 3.69; patris iussa ~ abat *Ann.* 1.6.

3 (absol.) **a** (rhet.) To employ a *simulatio*. **b** (in fencing) to feint.

a *Quint. Inst.* 6.3.85; 6.3.92. **b** *Quint. Inst.* 9.1.20.

4 To act the part of, pretend to be.

sanum ~ ata *Ov. Rem.* 403; nec equae sonus ille uidetur, sed ~ antis equam *Mel.* 2.668; aegrum ~ abat *Liv.* 23.12; ille ad irritandam auritiam captantium ~ atus aeger *Sen. Dial.* 10.7.7; in dubilis tutum est inopem ~ are tyranno *Liv.* 3.241; (cf.) ~ ato numine Bacchi *VERG. A.* 7.385.

5 To make, produce, etc., a fraudulent imitation of, counterfeit, simulate.

latites ~ atos fontis Aueri *VERG. A.* 4.512; ~ ato sacrificio *Liv.* 42.42.3; Pseudophilippus a mendacio ~ atae originis appellatus *Vell.* 1.11.1; ~ ata dona *Sen. Ag.* 627; creditur infelix ~ atis uocibus *Liv.* 6.236; arma. ~ ata gerens *STAT. Theb.* 11.477; ~ Atlas. exequias *Sil.* 16.304; Scipio Innoni ~ atus (i.e. a phantom made by Juno) *17.533*; speciem uenturi ~ ans *Tac. Ann.* 6.1; ~ ata adoptio *15.19*; cum ~ at gemitis occultis conscia facti *Iuv.* 6.271.

6 To imitate, simulate; to represent (in art). **b** to take the form of.

illa chorum ~ ans ducibat Phrygias *VERG. A.* 6.517; qui nimbos et non imitabile fulmen aere et cornipedum pulsu ~ aret eorum *6.591*; quid si quis uultu toro ferus. ~ et. . Catonem. ? *Hor. Ep.* 19.13; ille (sc. color) croum ~ at *Ov. Ars.* 179; cum sint cura tibi ~ ent quae cornu lunae *Mart.* 2.35.1; qui Curios ~ ant et Bacchanalia uiunt *Jug.* 2.3; ~ aera fortis Alexandri uultum ~ antia *Hor. Ep.* 2.1.21.1; fortasse cupressum scis ~ are *Ars.* 20; haurit pectore Pygmalionem ~ ati corporis ignis *Ov. Met.* 10.253; *LARG.* 186; ~ etur hoc lactum non tantum colore, sed aere, si possit *Calp. Deel.* 21. **b** ~ ato uecta (sc. Europa) inuenio *Ov. Am.* 1.323; Phoebeus anum ~ at *Mel.* 11.310; ~ ans Haliacmona uultu *STAT. Theb.* 7.739; (cf. pass., w. retained acc.) Iuppiter ~ atus effigiem Dianae *Hvg. Astr.* 2.1.

7 (usu. w. dat.) To make similar in appearance (to), cause to resemble. **b** (intr., w. dat.) to look like.

non . ut coram quae sunt uereque rotunda, sed quasi adumbratim paulum ~ ata uidentur *Lucr.* 4.363; — (w. dat.) Mineruam ~ atam Mentori *Cic. Att.* 9.8.2; neque sunt igni ~ ata neque uili praeterea rei *Lucr.* 1.687; parum Troiam ~ ataque magnis Pergama. . agnosco *VERG. A.* 3.349. **b** *NRC* MEVS EST NEC MI SIMILAT SED VELLE ESSET MEVS (sc. filius) *CLL* 4.1877.

simulōs ~ātis, *f.* [simul- (SIMILIS) + -TAS] FORMS: gen. pl. ~ atium *B. Alex.* 49.2. *Liv.* 1.60.2, 9.38.12, etc., *V. MAX.* 4.2.2; ~ atum *Cic. Flac.* 87. *Liv.* 4.1.22.7.

1 A state of animosity, quarrel, feud.

id hic metuui ne illam uideas ubi ~ atem suam *Pl. Ps.* 284; *Ter. Ph.* 232; *Rhd. Her.* 344; qui. . ~ ates, quas meum habebat, deposuisset *Cic. Planc.* 76; *CAEL. Fam.* 8.2.2; nunquam cum sorore fuisse in ~ ate *Nep. Att.* 17.2; maiore enim ~ ates adpetebat animo quam gerebat *Pol. gram.* 4; perpetuas inter se controuersias habebant, quinam anteferebant, omnibusque annis de locis summis ~ atibus contendeant *Caes. Gal.* 5.44.2; iurgia discordias ~ ates cum hostibus exercebant *SAL. Cat.* 9.2; contrahere in colloquio dirimendum ~ atium causa *Liv.* 28.18.2; saepe ~ ates ira morata facit *Ov. Am.* 1.8.82; proprias enim ~ ates deponendas interdum putabat, publicas nunquam ui decernendas *Sen. Suas.* 6.23; quibuscum ~ ates gerant *Quint. Inst.* 4.1.18; *Tac. Hist.* 2.85; inde graues ~ ates 3.53; nihil est tam prouum ad ~ ates quam aemulatio, in feminis praesertim *Plin. Pan.* 8.4.2; inter finitimos uetus atque antiqua ~ as *Iuv.* 15.33; *Suet. Jul.* 7; aduersus istam orationem alienato animo fui, nec pudebit me fateri odium ac ~ atem *Fro. Amic.* 2.2.90(184N).

2 A contest, trial.

Aeeta Iasoni hanc ~ atem constituit *Hvg. Fab.* 22.2; 50.1; 67.4; 185.2.

simulter, *adv.* [simul- (SIMILIS) + -TER²] In the same way.

exossabo ego illum ~ itidem ut murenam coquos *Pl. Ps.* 382.

simulus ~a ~um, *a.* [next + -VLVS] Snub-nosed.

~a Silena ac saturast *Lucr.* 4.1169.

simus ~a ~um, *a.* [Gk. σιμός]

1 Having a flattened nose; (of the nose, nostrils) flattened, splayed.

lascium Nerci ~ um pecus *ANDR. frag.* 5; ~ ae. . capellae *VERG. Ed.* 10.7; ~a capella *Ov. Ars.* 2.480; mares (i.e. he-goats) quae maxime ~ os. . probant *PLIN. Nat.* 8.202; — (of the face) ora. . ~a *Ov. Fast.* 3.754; ~ o. . uultu *Mor.* 108; — amplis cornibus. . ut sint (boues) lata fronte, naribus ~ is *VAR. R.* 1.20.1; rostrum ~ um *PLIN. Nat.* 9.23; ~a nare, turgidis labris *MART.* 6.39.8.

2 (of other projecting parts, etc.) Flattened. uulsella. . inicienda est. . capiti ab ea parte qua ~a est, ut ea parte qua gibba est emuens os in suam sedem compellat *CELS.* 8.10.7.6; (of sculpture in low relief) astragalum lesbium ~a sculptura *VITR.* 4.6.2.

~simus ~a ~um, *adjl. suff.* Enlargement of -mvs; forms superl. of adjs. (maximus, proximus); with assimil. to liquid (acerrimus, facillimus, pigerrimus).

sin, *conj.* [sr + -NE] Also spelt sein.

1 (introducing a contrasting conditional cl. to one previously expressed) If however, but if. **b** (in ellipt. exprs.) ~ aliter, but if it is otherwise, but if not; sim. ~ minus, ~ secus; also (app.) ~ alone.

si sine ui et sine bello uelint rapta et raptores tradere. . ~ aliter sient animati neque dent quae petat *Pl. Am.* 209; *Mer.* 594; si bonus es, obnoxius sum; ~ secus es, faciam ut dices *Trin.* 1064; *TER. Ph.* 925; *Cic. de Orat.* 2.367; quae si tibi, tenebere; ~ alia dices, ea quae a me dicta sunt non refutabis *Ver.* 5.135; *Phil.* 1.37; si nactus hie esset Gnaeus nostrum, spes dubia pacis, ~ ille ante transisset, extitio belli inetus *Att.* 8.13.1; *Lucr.* 2.776; *Caes. Civ.* 1.1.13; uobis regnum trado firmum, si boni eritis, ~ mali, inebellum *SAL. Jug.* 10.6; *VERG. A.* 2.676; si punitate, tutum receptum ad expertam clementiam fore; ~ perituro gaudeant. . *Liv.* 3.2.5; 24.8.15; si nemo obisteret, innoxium iter fore; ~ arina occidant, ferro uiuim inuenturos *Tac. Hist.* 4.20; *Ann.* 14.8; *Suet. Aug.* 56.3; *APUL. A.* 401.9; — (strengthened by autem) si malus ut nequamst, male res uortunt quas agit, ~ autem frugiet, eueniunt frugaliter *Pl. Ter.* 454; si est ut dicat uelle se, redde; ~ est autem ut nolit. recte ego consuli inae *Ter. Hec.* 559; *Cic. Dio. Caec.* 34; *Dom.* 118; si uenturus es, scito necesse esse te uenire; ~ autem non es, dūm uenies te uenire *Fam.* 9.4; 16.1.1; *POMP. Att.* 8.120.1; *PHAE.* 2.9.13; *LARG.* 16.4; — (strengthened by uero) ~ uero depressio suam artium rotati effregerunt *PLIN. Nat.* 2.131; *APUL. A.* 401.26; si. . possit apparere ~ uero non apparent, difficultis questio est *ULP. dig.* 24.1.32.14; — (after nisi) sed nisi molestumst, nomen dare uobis uolo comedia; ~ odios, dicam tamen *Pl. Poen.* 51. **b** si uxorem uelit, lege id licere facere (so, ait); ~ aliter, negat *Ter. Ph.* 116; si recte, id fuit ius quod indicatum est; ~ aliter, non dubium est utrum. . *Cic. Caec.* 69; *Fam.* 11.14.3; qui si captatus est, urbanitatis, ~ aliter, stultitiae nomen adsequitur *Quint. Inst.* 8.6.74; — si possim ut boni efficiam aliquid dicendo; ~ id minus, ut certe ne quid mali *Cic. de Orat.* 2.306; eam mutationem si tempora adiuaunt, facilius. . faciemus; ~ minus, sensim erit pedetemptum facienda *Off.* 1.120; si tu is es cui nuptum esse me arbitror. . ~ minus. . *Liv.* 4.47.3; *LARG.* 67; 114; *STAT. Silv.* 2.2.2; 4.1.1; — postremo, si illic quod uoluerimus eueniet, gaudebimus; ~ secus, patiemur animis acquiri *Pl. Cas.* 377; *Cic. Brut.* 330; — dunc proterea nil meli manu carpes, licebit ipsa sis pudior Vesta; ~, haec meli te uentris arma laxabunt, exire ut ipse de tuo quaeas cul *Triph.* 31.3; (perh. incorrectly punctuated) uerum tamen si pares arque inter se, quiescendum, ~, latius manabit et quidem ad nos *Cic. Att.* 16.13a.2.

2 (following other constns.) But if (despite what has been said).
at ego maledicentiorum quam te noui neminem. . ~ saluti quod tibi esse censeo, id consuado? *Pl. Mer.* 143; no me attracta, subigitatrix. . ~ te amo? *Per.* 227; *Ps.* 253; non dum mihi credis? ~ hariolare. . ~ ~ fidem dō? ~ fabulae! *Ter. Ph.* 492; *Ad.* 492; his igitur singulis uerbis quasi nodi apparent continuationis, quos in ambitu coniungimus. . ~ membratio uolumus dicere. . *Cic. Orat.* 222; *Ver.* 2.44; *Att.* 5.21.10; 7.26.2; misi etiam Caesaris ad eos sana mente scriptas quo modo in tanta insanis. . ~ mihi Caesar hoc non concedat. . 9.7.3; postulat ut rem publicam. . una secum administrent. ~ timore defugiant illis se oneri non futurum *Caes. Civ.* 1.32.7; *VERG. G.* 3.179; *STAT. Silv.* 5.3.141; statuitur. . ut ignaro domino ad id prolapsae in scrutitue, ~ consensisset, pro libertis haberentur *Tac. Ann.* 12.53; (cf.) tu si modo es Romae (ui enim puto), ~ es, hoc uehementer animaduertas uelut *Cic. Att.* 5.8.2; — (strengthened by autem) ~ autem locum tenere uellent *Caes. Gal.* 5.35.4; *Att.* 172; — (strengthened by uero) quidam. . quidam autem. . ~ uero aliqui reperti qui. . *Cic. Amic.* 63.

sināpi, (sināpe, senāpe), *n.* sināpis ~is, *f.* [Gk. σινάπι] FORMS: *sinape* *COL.* 11.3.15; *senape* *PETR.* 66.7; abl. usu. ~i; ~e *VAR. R.* 1.59.3 (N.B. exx. of dat. and abl. are taken as belonging to the fem. form). White mustard, *Sinapis alba*.

neque. . triste. . ~i neque caepe maestum *FNN. S.* 4.12; ut uelit acris, ut est ~i, cepa, alium *VAR. in Non.* p.201M; *CELS.* 2.21; 4.2.9; bene facit de ~i ex aceto tritum *LARG.* 9; — (fem.) teritur ~is sceler *Pl. Ps.* 877; si. . lio. . homo ~i uicittet *Truc.* 315; seruare rapa consecta in ~e *VAR. R.* 1.59.3; (rapa) sic infundito ~i et aceto ut a iure congentur *COL.*

12.56.3; piper... adulteratur. ~i PLIN. *Nat.* 12.28; fel(i)um
fimum cum ~is pari modo initum 28.165; ~is sicca LARG.
132.

sincêrê, adv. compar. ~ius. [SINCERVS + -E]

1 Without physical impairment, soundly;
~e *sonere*, to ring true (in the manner of a
sound vessel).

satini ego oculis utilitatem optineo ~e an parum? PL.
Epist. 634; ~neque irati neque blandi quicquam ~e sonant
ENN. *scen.* 106.

2 Without touch of falsehood or dishonesty,
faithfully, truly.

si istuc credere ~e dici TER. *Eu.* 177; Crassi libertum
nihil puto ~e locutum CIC. *Att.* 3.15.3; si hic qua ratione
initium fecit eadem cetera ager, ~e, temperate, prudenter
9.10.9; facite ut. id ~e dicat et ex animo CATUL. 109.4;
haec ut intelligatis... a me ~e pronuntiarī CAES. *Gal.* 7.20.8;
propter non nimis ~e petitam aut expectatam aufer
pacem LIV. 30.30.27; quia provincias ~e administraverat
V. MAX. 2.2.5; 2.10.1; ita enim nos ~us exploratusque uel
corrige poterit uel probare GEL. 6.3.55.

sincêris ~is ~e, a. [VAR. SINCERVS]

1 Having no admixture of foreign material,
pure. **b** (dub.) clear, unclouded.

ad condyomatā facit bene elaterium ~e LARG. 224.
b si sol. rubeat. ~is (s. v. l.) dies erit, si pallescat, tempesta-
tem significat VAR. *In Suet.* fr. 152 (p. 237) RE.

2 (app.) Free from fever.

datur (pastillus) unus ieiunio ante meridiem. ~is febres
erunt; ex uino Signino, ~is corpus erit LARG. 113.

sincêritas ~âtis, f. [SINCERVS + -TAS]

1 Physical wholeness, soundness. **b** purity.

uasa mutanda, fuscinas spongia tergendas, ut quam
maxime pura ~as constet PLIN. *Nat.* 15.22; (cf.) nonagesi-
mum annum transgressa cum summa et animi et corporis
~ate V. MAX. 2.6.8. **b** salinarum ~as summam fecit
suam differentiam quadam fauilla salis PLIN. *Nat.* 31.90;
gratior aquarum ~as exigitur FRON. *Ag.* 90; (transf.) nec
summum bonum habebit ~atem suam, si aliquid in se
uiderit dissimile meliori SEN. *Dial.* 7.15.1.

2 Straightforwardness, integrity, honesty.
ad perneciem solet axe ~as PHAED. 4.13.3; conscientia
certa ~atis suae V. MAX. 8.1.5. absol.; aduersus ~atem artis
facere cogit AGEN. *agrim.* p. 50; exempla probitatis ~atis-
que GEL. 14.2.5.

sincêriter, adv. [SINCERVS + -TER] Single-
mindedly.

quas (sc. bonas artes) qui ~ percipiunt adpetuntque
GEL. 13.17.1.

sincêrus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl.
~issimus. [cf. SEMEL; formation perh. as
procerus]

1 (of physical objects or materials) Sound,
whole, unblemished; ~um *sonere*, to ring true
(of a pot; in quot., fig.). **b** (of qualities, con-
ditions, etc.) unimpaired, whole.

ni erit tam ~um (tergum) ut quisque dicat ampullarius
optimum esse operi faciendum corium et ~issimum PL. *Rud.*
756; at nos. ~um cupimus uas incrustare HOR. *S.* 1.3.56;
~um est nisi uas, quodcumque infundis accescit EP. 1.2.54;
ne paulo fuga uulneribusque milite ~am et integram aciem
miserent LIV. 30.34.8; immedicabile corpus ense recidendum,
ne pars ~a trahatur OV. *Met.* 1.191; sine uulnere corpus
~umque fuit 12.100; si satis genitus melioribus essem et
rea ~o curreret axe rota PONT. 4.9.10; ~os omnes. truncos,
qui modo nil quare percutiant habent NUX 35; cutem
~am circumferens PLIN. *Nat.* 13.126; cum iam me ~iore
corpore factum diceret GEL. 18.10.4; (cf.) ut M'. Curium
~artum et tectum, ut aiunt, ab omnique incommodo, detri-
mento, molestia ~um integrumque conserues CIC. *Fam.*
13.50.2; (nec. pl. as sb.) donec ad ~a ueniat, recidendum
(materiam) PLIN. *Nat.* 17.193; [of sacrificial victims] quibus
hic pretiis porci ueneunt sacres ~i? PL. *Men.* 290; si ~a
pecus erat L. CAES. *hur.* 2; ~scire licet non ~um sonere LUCR.
3.873. **b** satine ego animum mente ~a gero. ? PL. *Buc.*
509; consulens. ~ne ~o gaudio frueretur, cura de minore filio
stimulabat LIV. 44.44.1; nulla est ~a uoluptas, sollicitumque
aliquid laetis interuenit OV. *Met.* 7.453; ~us priuati ac publici
tenor seruatur V. MAX. 9.11. ext. 4; bonum ~um esse debet
et ab omni parte innoxium SEN. *Ep.* 87.36; ~am illam ser-
monis Attici gratiam QUINT. *Inst.* 10.1.65; ~a adhuc inter
matrem filiumque concordia TAC. *Ann.* 3.64; Scipionem...
fama. ~aud ~a fuisse GEL. 7(6).8.5; neque ~as esse uirtutes
nec uitia tamen mera et interperata, sed hinc atque inde
permixta esse APUL. *PL.* 2.3.

2 (of liquids) Clear, unclouded; (also, of air,
light, etc.).

ex amphora primum quod est ~issimum effluit SEN. *Ep.*
108.26; nunquam. ~liquidum ~umque ex turbido uenit CL.
2.6.1; quocumque loco moueris humum, obuius et paratus
uocem occurrat, isque ~us PLIN. *Ep.* 2.17.25; ~non perdidit
lucem frater tuus, sed ~iorem sortitus est SEN. *Dial.* 11.9.8;
editor aer. ~ior puriorque est NAT. 46.10; flamma. ~non
~a. ~sed multum circa se uolens fumidi ardoris 7.17.3; si
(luna) coronam circa se habebit et eam ~am PLIN. *Nat.*
18.348; ~iore interdum luce uesitatur APUL. *Mun.* 3; aer
purgatus caligine et perspicue ~us 8.

3 Having no admixture of foreign material,
unalloyed, pure; (of race, descent) pure.
b (of style) pure. **c** (of a writer) faithful,
straightforward. **d** (of activities) simple,
straightforward.

animae habet quoniam natura nec uno tempore ~a existit,
mortalis habendast LUCR. 3.532; 3.717; MOR. 42; uomitus...
periculosus est si ~us est nec ei) pituita. ~est mixta CELS.
2.4.7; ~us animus ac naturae suae memor SEN. *Dial.* 12.11.6;

lacte fieri debet ~o et quam recentissimo COL. 7.8.1; PLIN.
Nat. 12.36; probatio ~i (sc. croci) 21.32; hippocampi cinis
nitro et adipis sullo mixtus aut ~us ex aceto 32.67; caerulei
~i experimentum in carbone ut flagret 33.163; peritia opus
est ut uestem interpolem ~a ~a discernas FRO. *Aur.* 2. p. 112
(161N); (transf. ep.) ponitur hic bicolor ~ae bacca Mineruae
OV. *Met.* 8.664; ~nobilitatem istam uestram. ~am seruare
LIV. 4.4.7; nullis aliarum nationum conubiis infectos pro-
prios et ~am. gentem extitisse TAC. *Ger.* 4.1; ~um atque
ab omni collusione peregrini ac scruilis sanguinis incor-
ruptum seruare populum SUTR. *Aug.* 40.3; (cf.) mores et
leges et ingenium ~um integrumque a contagione accola-
rum seruatur LIV. 37.54.22. **b** nihil erat in eius oratione
nisi ~um, nihil nisi siccum atque sanum CIC. *Brut.* 202; ~um
et solidum et exsiccatum genus orationis 291; qui in peris-
que Sallusti exemplaribus scripturam istam ~issimam cor-
ruperunt GEL. 20.6.14. **c** Thucydides. ~erum gestarum
pronuntior ~us et grandis etiam fuit CIC. *Brut.* 287;
annaleum. ~undeicenisimum Q. Claudii. ~optimi et ~issimi
scriptoris GEL. 14.1.4. **d** dum ~um equestre proelium
erat. ~deinde ut pedes Romanus... LIV. 30.11.8.

4 (in a moral sense) Lacking any touch of
falseness or corruption, pure, genuine.

ad id quod solum prope in ciuitate ~um sanctumque
restitit CIC. *Rosc.* 140; in aliis quoque oraculis. aliquid non
~i fuisse DIV. 2.118; secerni. ~blandus amicus a uero. ~tam
potest. ~quam omnia facula et simulata ~is atque ueris
AMIC. 95; in perspicendo, quid in quaque re uerum ~umque
sit OFF. 2.18; nihil ~a fide cum Romanis acturum LIV. 29.4.8;
44.13.14; VELL. 2.23.4; ~um mihi candore noto reddas
iudicium peto PHAED. 3. pr.; admiratio fortis ac ~ae uitae
V. MAX. 2.10.7; SEN. *Ben.* 1.3.5; eas (sc. litteras) Caecina aquli-
feris singulisque et quod maxime castrorum ~um erat
occulte recitat TAC. *Ann.* 1.48; ~o rectam ~amque uitam,
o dulce otium honestumque PLIN. *Ep.* 1.9.6; ~issimas in me
adfectiones tuas ANT. *Fro.* 1. p. 228 (167N); id. ~esse non ~ae
neque amicae uoluntatis indicium crediderunt GEL. 14.3.3;
[of persons] Istanti, quo nec ~ior alter habebat pectore
MART. 8.73.1; ~i iudices PLIN. *Ep.* 3.20.9.

5 Genuine, real, true.

scis colorem ~um uetustatis appingere FRO. *Aur.* 2. p. 78
(152N); GEL. 3.4.1; iudicia. ~rei cuiusque et ~as proprie-
tates negant posse nosci et percipi IT. 5.4.

sincinia ~ae, f. [app. *syn- (SEMEL) + CANO]
(See quot.)

~am cantionem solitariam PAUL. *Fest.* p. 337 M.

sincipitamentum ~i, n. [next + -MENTVM]
A half-head.

~a porcina PL. *Men.* 211.

sinciput ~itis, n. [Gk. σινίπτω] A half-
head (as an article of food), the side of a head,
esp. the cheek, etc. **b** (app. facet., of the brain
or the head as the seat of the intellect).

Nov. com. 13; ~ut aprugnum MET. *Pius* in Macr. 3.13.12;
~itis uetustissima particula PETR. 135.4; 136.1; fissa fumo-
sum ~ut aure PER. 6.70; ~ita uerrina PLIN. *Nat.* 8.209;
comedam. nati ~ut elixi IUV. 13.85. **b** non tibi sanum
est. ~ut PL. *Men.* 506; quom negabas mihi esse sanum ~ut
633.

sindôn ~onis, f. [Gk. σινδών] A woven
material of fine texture, muslin.
in Tyria ~one MART. 4.19.12.

sine, prep. [Skt. sanātār, Gk. ἀνερ (*snter),
AS. *sundor*] CONST.: w. abl. POSITION: sts.
placed after its noun (or pronoun), usu. in
verse. ORTHOG.: *seine* CIL 1.583.

1 Without the accompaniment of (material
or immaterial things). **b** (repeated before
each of a number of nouns). **c** (w. noun and
pple. used predicatively). **d** (w. g.). **e** (in
littotes). **f** (in advl. phrs. more loosely con-
nected with the action of the vb.) without —
occurring, when — is absent.

~ dolore peperit PL. *Am.* 1100; hinc bibito quantum uoles
~ periculo CATO *Ag.* 127.1; ~ animo anima est debilis
ACC. *trag.* 296; qui uitam insauem ~ his studiis putaret
CIC. *de Orat.* 2.25; id. ~ cuiusquam iniuria factum VER. 3.194;
gaudeo te meam ~ dubitatione accipisse excusationem
CIC. *fil.* *Fam.* 16.21.1; ~ metu. in suos uicos remigauerant
CAES. *Gal.* 4.4.6; ut. ipsi ~ periculo ac timore Hiberum
copias traducerent CIV. 1.65.4; quod nullo ordine et ~
timore iter fecerant 2.66.4; aliter ~ populi iussu nullius
earum rerum consuli ius SAL. *Ca.* 29.3; ceteri ~ mora
ueniunt 46.4; ~ pace tua atque iulio numine VERG. A.
10.31; homines. quibus ~ fenore expensas pecunias tulisset
LIV. 6.20.6; cum illis prope ~a facta imperio. ~certari 28.19.7;
licet patriis ~ fine superbi actis OV. *Ep.* 8.43; celeberrimus
quisque ingenio ad prodendam uirtutis memoriam ~ gratia
aut ambitione. ducebatur TAC. *Ag.* 1.2; neque quies gentium
~ armis neque arma sine stipendiis. ~haberi quies HIST.
4.74; [placed after its noun] manibus ~ nonnulli pedibusque
maneant in uita tamen LUCR. 6.1210; HOR. *S.* 1.5.99; —
(separated from its noun) nam uitis nemo ~ nascitur 1.3.68;
crimina non haec sunt nostro ~ facta dolore [Tib.] 3.20.3
b si ~ ui et sine bello uelint rapta et raptores tradere PL.
Am. 206; nemo tam ~ oculis, tam sine mente uidet. ~
CIC. *de Orat.* 1.249; ut ~ occulto consilio, ~ nocte, ~ ui, ~
damno alterius, ~ armis, ~ caede, ~ maleficio fieri non
potuerit TUL. 3; quem absentem non modo ~ crimine et
~ teste VER. 2.110; nauigauimus ~ timore et ~ nausea
AM. 5.13.1; haud. ~ mente. ~ numine diuum adsumus
VERG. A. 5.56; si. ~ exercitum tuum ~ animis, ~ armis,
~ manibus iudicas esse LIV. 7.13.6; coeunt ~ more, ~ arte
STAT. *Theb.* 11.524; ut ~ proelio, ~ uulnere. ~traderent arma
TAC. *Hist.* 3.13. **c** ut. rex. militibus ~ ullo sciente,
quae opus essent, imperaret VITR. 2.8.13; sciurus quae ~
restituta potestate redigi in concordiam res nequeant LIV.
3.52.2. **d** nec ~ canendo tibicides dicti VAR. L. 6.75.
e recitatae sunt tuae (litterae) non ~ magnis quidem
clamoribus CIC. *Fam.* 10.16.1; ut. me non ~ causa laborare

intellegere 13.67.2; non haec ~ numine diuum eueniunt
VERG. A. 2.777; membra gruis sparsi sale multo, non ~ farro
HOR. *S.* 2.8.87; dulci digne mero non ~ floribus CARM. 3.13.
2; non ~ magno periculo LIV. 9.4.8; hoc. ~non ~ magna
multorum consensione esse factum NEP. *Alc.* 3.3; non ~
uexatione populi PLIN. *Nat.* 8.21; febrilis non ~ horrore
intercurrentibus LARG. 66; nec superum ~ mente. ~placuerit
fidentes STAT. *Theb.* 5.452; non. ~ usu fuerit introspicere
illa TAC. *Ann.* 4.32; diutino morbo Antiochiae obit, non ~
ueneni suspicione SUTR. *Cal.* 1.2; Populorum uero dno rfs Bofe
quod non ~ clamore soleat intonare APUL. *Mun.* 13. **f**
uites inseri oportet luna silenti. ~ uento austro CATO *Ag.*
40.1; ita ~ certamine inde abductae legiones LIV. 2.22.3;
rixa. in qua tamen ~ lapide, ~ telo plus clamoris atque
irarum quam iniuriar fuerat 2.29.4; dantur (sc. pastilli)
ieiuno ~ febre ex uino myrtile LARG. 112.

2 (in phrs. used attributively w. nouns;
also as complement w. esse).

tantidem quasi feta canes ~ dentibus latrat ENN. *Ann.*
528; ubi ager crassus et laetis est ~ arboribus CATO *Ag.*
6.1; aqualis matellae ~ ansis ORAT. 131; unam arcam ~
clauis TITR. com. 178; quam ignauus ac ~ animo miles! CIC.
Att. 1.18.5; in extrenis et ~ pace locis OV. *Pont.* 3.3.40; ~
nomine corpus VERG. A. 2.558; pacatis et ~ metu temporibus
VITR. 10.9.7; ad auricularum tumorem et dolorem ~ ulcere
prodest LARG. 39; uuae passae ~ granis 56; incruentum
et ~ luctu uictoriam TAC. *Hist.* 3.8; (rpld.) paruom. ~te.
amisso patre, ~ spe, ~ opibus. accipit SAL. *Jug.* 10.1; (in
phr. used ellipt., as sb.) frigida pugnant calidis, uentia
siccis, mollia cum duris, ~ pondere, habentia pondus OV.
Met. 1.20; ~ periculo esse TER. *Hau.* 339; pars Italiae ~
exercitu est D. BRUT. *Fam.* 11.10.4; quod erat ~ militibus
CAES. *Civ.* 3.14.2; quod is nonis erat ~ aqua 3.97.2; cum...
Spartam oppugnaret essetque ~ muris oppidum NEP. *Alc.* 6.1;
praesidia quae ~ rogo erant LIV. 8.24.7; quae (sc. fuga) ubi
inimicus ac ~ spe erat 22.6.7; ne provincia ~ rectore foret,
A. Didium sufficit TAC. *Ann.* 12.40; (rpld.) qui ~ scutis
~que ferro fuerint CIC. *Caec.* 61; [predicatively] ~ cupidi-
tate, ~ impotentia, praesectique nulla prouocant bella
TAC. *Ger.* 35.3.

3 Without the presence of (a person).

~ Creere et Libero friget Venus TER. *Eu.* 732; ~ illo
Salaminem ingredi PAC. *frag.* 327; uix tuiat ~ matre uiae
STAT. *Theb.* 9.720; ~ aduersario dicunt QUINT. *Inst.* 5.13.36;
~te solum diligo et ~ te iam uulere nequeo APUL. *Met.* 10.
21; [placed after its pronoun] nemphe hac ~ uiximus ante
LUCR. 4.1173; frigora Kheni me ~ sola uides VERG. *Ed.* 10.
48; A. 12.883; PROP. 2.8.24; STAT. *Theb.* 4.202; SHV. 5.3.238;
(cf.) clamabant ~ me, me, ~ mater, abis? OV. *Ep.* 8.70;
(in phr. as complement w. esse) qui ergo ~ te sum PL. *Per.* 163;
OV. *Tr.* 5.7.33.

4 Without the aid or use of (a person or
thing).

~ pinnis uolare hau facilest PL. *Poen.* 871; ~ philosophia
non posse effici quem quaeuimus eloquentem CIC. *Orat.* 14;
quod uidebam per se ipsam causam ~ lege copiosissime
posse defendi CL. 145; cum consul communem salutem ~
ferro defendissem RED. *Sen.* 34; rem. publicam ~ armis
maximo ciuili belli periculo liberant PL. *Hist.* 13.8; ut. ager-
entur. quae ~ nobis agi possunt ATT. 10.2.1; tamquam
si. loquerentur ~ interprete DIV. 2.132; naturam non posse
deum ~ numine. ~creare LUCR. 2.168; equitatus ~ Numi
darum Gaetulorumque ~ frenis ad dextram partem se
mouere B. *Afr.* 61.2; multa hic ~ Alcibiade gessit, ille nullam
rem ~ hoc NEP. *Th.* 1.3; illae inae ~ me norant placare
puellas PROP. 3.23.5; ~ mare. ~gignere (sc. lepores) PLIN.
Nat. 8.218; (rpld.) praecit ego erum expugnabo meum sine
classe ~que exercitu PL. *Bac.* 930; [placed after its pronoun]
rerum propter quae aliquid facilius fit aut quibus ~ omnino
confici non potest CIC. *Inu.* 2.40; quod quaeque modo fiant
opera ~ diuum LUCR. 1.158; VERG. *Q.* 1.161.

5 Without bringing, carrying, etc.

orator ~ pace redit ENN. *Ann.* 207; ~ munere a me abire
TER. *Hec.* 853; uxor ~ dote ueniet AD. 759; ut ~ praedia ipse
discederet CIC. *Ver.* 2.37; ratus neminem ~ magnis copiis ad
se uenturum NEP. *Di.* 5.4; [allus.] accipi Roma ~ epistula
tua fasciculum litterarum CIC. *Att.* 5.17.1; tabellarius ad me
cum ~ litteris tuis uenisset 12.39.1; 16.9; quod etiam ~
litteris arbitrabar FAM. 5.21.1.

singillatim, adv. Also singulatim. [SIN-
GVLI + -IM] ORTHOG.: *sin(g)ilatim* CIL 1.583.
52. One by one, singly, separately.

si unum quicquid ~ et placide precontabere PL. *Trin.* 881;
sic ~ nostrum unus quisque mouetur LUCR. 563; ~. de
uno quoque genere dicemus CIC. *Inu.* 1.49; ea quae ~ ac
diu collecta sunt DIV. *Caec.* 74; VER. 3.53; ad pedes omnium
~ accidente Clodio ATT. 1.14.5; LUCR. 4.89; centuriones ~
tribunosque militum appellat CAES. *Gal.* 5.52.4; ~ circum-
eundo SAL. *Cal.* 49.4; panicum et milium ~ pectine
manuali legunt Galliae PLIN. *Nat.* 18.297; ~ se crimina
obiectum professus TAC. *Ann.* 2.30.1.420; ne ~ minora quo-
que enumerem SUTR. *Cl.* 29.1; armis ~ omittendis FRO. *Ver.*
2. p. 208 (206N); pedes. ~ neos ~ inligans APUL. *Met.* 7.27; non
~ ac discretim, sed cunctum et coaceruatum FLO. **b** hoc
~ sapere, non minus arbitror CAECIL. com. 88; quid ego nunc
commemorem. ~ qualis ego in ducentis fuerit? TER. *Ph.* 1032;
CAEL. *hist.* 23; VAR. L. 8.46; CIL 2.627.8.60.

singlāriter: see SINGVLARITER.

singoli: see SINGVLI.

singulārē, adv. [SINGVLARIS + -E] (See
quot.)

~ pro 'singulariter' quasi 'unice' Cicero, ut Maximus
notat Char. p. 219 K.

singulāris ~is ~e, a. [SINGVLI + -ARIS]

1 Belonging to a particular person or thing,
relating to him (it, etc.) alone. **b** specific (to
a thing, person, or situation), peculiar, special.

VAR. L. 9.60; ~e. est, quod aliqua de causa priuati
alicui solet accidere, ut nuptiae CIC. *Inu.* 1.40; alterum com-
muni hominum infirmitati, alterum ~ cuiusque uitio est
attributum 2.9; nullius. ~rei cupidus nisi ~is perpetuoque

imperii *Nep. Reg. 2*; non. . elegantias ~es quisquam consequi potest *Vitr. 1.13*. **b** Gabinus quoque peregrinus (sc. ager), sed quod auspica habet ~ia, ab reliquo discretus *Var. L. 5.33*; hinc, facinorosi ~em poemam non reliquerunt *Rhet. Her. 4.12*; quod in inopis ~e supplicium inueniunt *Cic. S. Rosc. 69*; sunt quaedam omnino in te ~ia, quae in nullum hominem alium dici neque consuevit *Ver. 3.206*; uos. decreuisse eximios honores C. Caesari et prope ~is *Prov. 38*; machinae . habentes ~es species orationis *Vitr. 5.6.8*; si quando quid secreto . agere proposuisset, erat illi locus in edito ~is . quid Syracusas et technophorum uocabat *Suet. Aug. 7.2*; ~of legal provisions in hoc iure quaedam ~i iure obseruantur *Caes. Inst. 3.114*; ius ~is est quod contra tenorem rationis propter aliquam utilitatem auctoritate consensu introductum est *Paul. dig. 1.1.16*; rerum amotum iudicium ~e introductum est aduersus eam *25.2.1*; codicillorum ius ~e est *Julian. dig. 29.7.2.2*; *JAVOL. dig. 41.2.23.1*; *APUL. Pl. 2.26*; (*neut. pl. as sb.*) ~ia quaedam recepta sunt circa pecuniam creditam *Ulp. dig. 12.1.15*.

2 A single, one single; (perh.) having a single thickness. **b** individual, separate. **c** that is on its own, solitary, unaccompanied. **d** that is alone in its class, unique, *sui generis*.

simplicitate ac ~i modo. dupliciter et bipertito *Rhet. Her. 1.18*; quod ex (x) ~ibus rebus, quae *uocantur* apud Graecos dicuntur, perficitur decus *Vitr. 3.1.5*; qua ratione. in hoc ~e iudicium causa omnis concluderetur *Cic. Quind. 67*; non ~es morbi nascuntur, sed inexpectabiles, diuersi, multiformes *Sen. Ep. 95.29*; (radices) ~es abietis, larici *Plin. Nat. 16.12*; terminos scribere litteris ~ibus *Hvg. agrim. p. 90*; ~e et unicuique crimen *Plin. Pan. 42.1*; tres istae uoces 'intra, citra, ultra' . ~ibus apud uteres syllabas appellabantur 'in, cis, uls' *GEL. 12.13.7*; siue ~is sit persona, quae metum intulit, uel populus *Ulp. dig. 4.2.9.1*; (~habes in imbolucrum (= inuolucrum) amictumum ~e *P. Mich. 468.14*. **b** ~is res notare *Var. L. 8.7*; ubi. aliquos ~is ex nauis egredientis conspexerant *Caes. Gal. 4.26.2*; ne ~i quidem umquam homini eo tempore anni semitae patuerant *7.8.3*; tanta. . admiratio ~um uersuorum rerum incussa. . *Liv. 29.22.4*; (*mas. as sb.*) ipse nullus noui, sed ita, si ordines bonorum quaerimus; nam ~is sunt boni uiri *Cic. Att. 7.7.5*. **c** qui secans fluctum rate ~i nudus in portus cecidit *Sen. Tro. 1027*; si quae. . ~es arbores maritae a putatoribus relictas sunt *COL. 12.2.32*; *Plin. Nat. 28.15*; uespam, quae ~is uoluit *30.98*; quem (sc. canem) ut maestum et ~em (*sc. without his master*) uidit *Ampr. 2.6*. **d** res aut magnitudine praestabiles aut nouitate primae aut genere ipso ~es *Cic. de Orat. 2.347*; haec enim causa noua profecto et ~is est *S. Rosc. 124*; Aristotelem, meo iudicio in philosophia prope ~em *Luc. 132*; quintum genus. ~es eorumque quattuor quae supra dixi dissimile *Ac. 1.26*; ~is est igitur quaedam natura atque uis animi seiuncta ab his uisitatibus notisque naturis *Tusc. 1.66*; ~em deus hunc mundum atque unigenam procreauit *Tim. 12*.

3 (gram.) Singular in number; (neut. sg. as sb.) the singular number.

~is casus rectus *Var. L. 7.33*; neque eorum (sc. numerorum) quicquam habere potest ~e compar *9.65*; quod pluralia singulariter et ~ia pluraliter effertur *Quint. Inst. 1.5.16*; cum dico 'uultus hominis' pro uultu, dico pluraliter, quod ~e est *8.6.28*; domos genetiui casu ~i pro domos *Suet. Aug. 87.2*; a ~i casu hoc 'filio' *Pompon. dig. 50.122*; ~em nominatiuum *MAUR. 465*; (~w. numerus) in his atque in multis aliis 'mille' numero ~i dictum est *GEL. 1.16.6*; *19.8.11*; ~alii dicunt in ~i hac uel et *Var. L. 8.66*; ~e est quod natura unum significat *9.63*.

4 Remarkable, unusual, singular. **b** (of persons).

~i latrocinio multa loca habuerunt infesta *Var. gram. 121*; exquisita doctrina et ~is industria *Cic. Brut. 22*; nouum ac ~e atque incredibile genus iniuriarum *Ver. 3.64*; summa copia ac ~i facultate dicendi *Man. 52*; supplicatio dis immortalibus pro ~i eorum merito. decreta est *Catil. 3.15*; etsi incredibilis et ~i calamitate addictus sum *Att. 3.8.4*; ~em erga se amorem *15.14.2*; Treueri, quorum inter Gallos uirtutis opinio est ~is *Caes. Gal. 2.24.4*; ~i militum studio *5.2.2*; duo ~ia haec ei uiro primum contingere *Liv. 8.26.7*; ~i arte aciem. instruxisse *30.35.5*; ~is Pomponii equitis Romani in Gracchum fides fuit *Vell. 2.6.6*; *MELA 3.48*; ~e . patientiae exemplum *Curt. 10.3.4*; ~i effecti contrahendis uulnerum cicatricibus *Plin. Nat. 12.77*; ~i impudentia alieni patris bona uindicabat *Plin. Ep. 6.33.6*; id. . prospectum ~i consilio ducis *Flor. Ep. 1.41* (3.6.14); fuisse dicitur ingeni magni, memorias ~is *Suet. Gram. 7* (p. 105 Re); (*of remedies*, w. contra) contra uisula, rupta. ~is (sc. herba) *Plin. Nat. 22.43*. **b** eam uoluptatem non cepi quam capere ex ~i fila debui *Cic. Att. 11.17.1*; praestantissimum. . ciuem et ~em consulem *Fam. 9.14.1*; ingenio atque animo ~es *Div. 2.97*; C. Cassi, ~is ciuis et ducis *Lent. Fam. 12.15.6*; a Lysippo, ~i talium auctore operum *Vell. 1.11.4*; adulescentem ~em *Plin. Ep. 7.24.2*.

5 Strange, unusual, remarkable.

quid tam ~e quam ut. . legibus solutus consul ante fieret quam. . ? *Cic. Man. 62*; quibus etiam noui ~esque (sc. honores) debentur *Phil. 14.11*; cum. . ~i genere pugnae uterentur *B. Afr. 69.5*; quamuis ~i sermone senatus consultum scriptum est *Ulp. dig. 38.4.1*.

6 The designation of a soldier specially selected for duties with an officer as aide, orderly, etc., or from the *auxilia* to form a bodyguard.

accepta vi K. Martias ann. vi imp. Traiani per Priscum singul. *P. Oxy. 7.1022*; accessit alia ~um excita olim a Vitellio *Tac. Hist. 4.70*; COMMILITONES ~ES PEDITES ACILI STRABONICIS (S) LEG(ati) AVGVSTI *Inscr. Dessau 3456*; PEDITES ~ES BRITANNICI *CIL 3.p.868*; ALA I ~IVM (P) (P) (idelis) *3.5912*; EQVES ~ES 6.2457; GENIO IMP HADRIANI AVG ET GENIO ~IVM 6.31139.

singulariter, adv. [prec. + TER²] FORMS: *singl.* *LUCR. 6.1067*.

1 One by one, separately, singly.

ut mihi multa parum genere ex hoc suppeditentur quae memorare quam inter se ~e apta *LUCR. 6.1067*.

2 (gram.) In the singular number.

pix ~e dicitur *Var. fr. 51* (GS); (nominis et) iam ~e formato uindicam esse ait *Sulp. Ruf. gram. 12*; quod pluralia ~e et singularia pluraliter effertur *Quint. Inst. 1.5.16*; ei (sc. uocabulo) ~e dicto *GEL. 19.8.12*; (cf.) hoc edictum licet ~e scriptum sit, si tamen plures interueniant. . *Ulp. dig. 27.6.1.4*.

3 To an exceptional degree.

quem ego. . dilexissim *Cic. Ver. 2.117*; ~e excellens *Vitr. 1.1.13*; ~e amatus *Plin. Ep. 3.5.3*; *4.15.1*.

singularis ~a ~um, a. [SINGVL + -ARIVS]

1 Standing alone, single, separate.

is indito catenas ~as istas, maiores, quibus sunt iuncti, demito *Pl. Capt. 112*; litterae ~ae sine coagmentis syllabarum *GEL. 17.9.2*.

2 Unique, *sui generis*.

homo unica est natura ac ~a *Turp. com. 28*.

3 Remarkable, exceptional.

homines. . ~ae uelocitatis *GEL. 9.4.6*.

singularitatem see SINGILLATIM.

singuli ~ae ~a, pl. a. Also sg. [*< *sem-golo*; see SIMPLEX] FORMS: *singl.* *CIL 1.583.2*, *1.584.28*, *1.596.5*.

1 (distributively): a (of the things assigned) one apiece, one to each recipient. **b** (of the recipients) each one of, every single; *in dies*, etc. ~os, each successive (day). **c** (repeated for emph. w. each element) one to each.

a in dies qui ~as escas edunt *Pl. Men. 457*; legiones ~as posuit Brundisii, Tarenti, Siponti *Cic. Att. 9.15.1*; creuerunt milia in unum ~a *CATUL. 113.4*; Regim in Ambibaretos, T. Sextium in Bituriges. . cum ~is legionibus mittit *Caes. Gal. 7.90.6*; *Liv. 10.31.3*; ut inermes cum ~is abirent uestimentis *23.15.3*; *LUCR. 10.364*; alternis diebus ~is adiectis cyathis *LARG. 134*. **b** et una binas ~is quae datae nobis ancillae *Pl. Poen. 222*; in ~a iugera dena cullea uini fuit *Cato hist. 43*; salis. . in ~as (sc. pernas) semodios *Agr. 162.1*; IN AGRI IVGRA ~A L (HS NVMOS). . DAR E DRETO RI *CIL 1.585.25*; in frumentum imperatum HS duodiciens in annos ~os Verri decernebatur *Cic. Ver. 3.163*; gladiatores. . Pompeius distribuit binos ~is patribus familiarum *Att. 7.14.2*; denarios quingenos ~is militibus daturum *POLL. Fam. 10.32.4*; *Vitr. 8.6.4*; ut (legiones) ~ae sena milia et ducentos pedites, trecentos habent equites *Liv. 29.24.14*; munera omnibus in ~os binum milium aeris data *43.6.10*; ~maeria. . quae in noctes ~as latere fil minor *Pl. Truc. 303*; lex est de religione, quae in annos ~os Louis sacerdotem sortito capi iubeat *Cic. Ver. 2.126*; maiorem in dies ~os fructum uoluptatemque capio *Fam. 5.2.3*; in ~a diei tempora quae ad Auaricum agerentur cognoscebat *Caes. Gal. 7.16.2*; (cf.) angebra ~arum horarum expectatione *Cic. Att. 9.1.1*. **c** quid enim causae censetis esse cur aetates extulerint ~ae ~a prope genera dicendi? *Cic. de Orat. 2.92*; *Amic. 22*; pedites. . quos ex omni copia ~i ~os suae salutis causa delegerant *Caes. Gal. 1.48.5*; *7.23.3*; scio Caesarem ~orum annorum ~os commentarios conficisse *Hirt. Gal. 8.48.1*; *B. Afr. 54.6*; *Vitr. 10.9.7*; si ~i ~os aggressuri essetis *Liv. 6.18.6*; ~is urnis. . ~os. . sextarios infundunt *COL. 7.5.9*; *Tac. Dial. 26.7*; ~is crinibus ~ae uelut causae continentur *Plin. Ep. 9.4.1*.

2 Taken separately, individual.

cum facies ~a tracta *Cato Agr. 76.2*; ceterae fere artes se ipsae per se reuertunt ~ae *Cic. de Orat. 2.5*; uel separatim dicere solentis tale genere uersuoso uel definite de ~is temporibus, hominibus, causis *2.118*; cum habeam rem non dubium. . enumeratio ~orum argumentorum non est necessaria *Clu. 64*; quoniam de communi totius Asiae crimine est dicam, adgreddam iam ad ~as ciuitates *Plac. 3.4*; uobis. . ~is ei et agam gratias: uniuersi ei initio *Red. Sen. 30*; de quibus ~is dicam suo loco *Div. 2.16*; mutato per ~a pallia lecto *Propr. 4.8.87*; ex ~is populi Latinarum *Liv. 23.22.5*; si ~a duram flectere non poterant, potuissent omnia, mentem *Ov. Met. 9.608*; cetera alio mortario ~a trita aduiscuntur *LARG. 23*; ut ~a ~is ad uniuersos transgrediar *V. Max. 6.8*; resinae terebenthinae, turis fuliginis, ~orum *P. III CELS. 5.18.6*; examina ~a uerba et expende *Plin. Ep. 8.14.19*; (~w. quique) primordia ~a quaeque *LUCR. 2.165*; remedia propria ad ~a quaeque (medicamenta mala) *LARG. 200*; (~neut. pl. as sb.) ~a persequi non est necesse *Cic. Fam. 6.10.3*; ordine ~a pandit *Ver. 4.6.723*; ~a quid memorem. . ? *Hor. S. 1.8.40*; *Liv. 24.24.8*; *Ov. Tr. 3.1.33*; dum scrutatur ~a *Phaed. 2.8.24*; *Stat. Theb. 4.548*; ductori ~a pando *SIL. 6.206*; ~a increpantem *Tac. Ann. 16.28*; ~a rerum sentiens *APUL. Met. 4.10*.

3 Single (opp. groups of), isolated. **b** separated from others. **c** (masc. as sb.) individuals.

prodigia. . quorum plerique et quia ~i auctores erant parum credita. . et quia. . *Liv. 5.15.1*; nec ~a morbi corpora corripunt, sed tota aestua repente *VERG. G. 3.472*; *Man. 2.158*; quod ~is uelut itepta transacta sunt bella *Tac. Hist. 2.38*; uocabula, quae in ~os tantum casus. . inclinantur *GEL. 1.16.14*. **b** proderit. . per se ipsum sedere; meliores erimus ~i *Sen. Dial. 8.1.1*; nunquam sumus ~i *Liv. 14.42.2*. **c** sic populus facere debet, etiam ~i *Var. L. 9.18*; neque cum ~is decertandum. . tota est acies illa uno impetu prosterenda *Cic. Scaur. 20*; quantum. . pecuniam militibus. . in ~os C. Caesar. . pollicitus sit *Phil. 5.33*; tum a principibus. . tum a populis, aliquid ~a ~is *Div. 2.6*; sestertii centenis milites donauit, multa praeterea et magna praemia ~is concedebat *B. Alex. 48.3*; uincendum esse et addendum ~is uniuersisque *Liv. 27.13.12*; *CELS. 1.1.65*; fac nos ~os, quid sumus? praeda animalium et uictima *Sen. Ben. 4.18.2*; cunctas nationes. . populus aut priores aut ~i regunt *Tac. Ann. 4.33*; tam numerosum agmen reorum. . posse superari, si per ~os carperetur *Plin. Ep. 9.9.11*; OB AMOREM RIVS ERGA ~OS VNIVERSOS *CIL 11.4371*.

4 Single (i.e. of singular number); having only one form. **b** (sg.) one only, a single. **c** (gram., of number) singular.

ut ex binis (sc. manipulis) ~os faceret binosque ex ~is

Liv. 1.52.6; nouas. . alias (sc. naues). . caualant ex ~is arboribus *21.26.8*; historiam. . scribere. . uerbis Cato multiugis Caelius ~is *Fro. Aur. 2.48* (114N); ~quod non opus fuit declinari in plura, fere ~a sunt *Var. L. 8.10*. **b** ~um uestigium uideo *Pl. Cist. 701*; semel unum ~um esse *Var. Mar. 345*; *414*; *MAUR. 1352*. **c** de 'caelo' inquit ille et 'triticum' non infatias eo, quin ~o semper numero dicenda sint *GEL. 19.8.5*.

5 (fem. as sb.) The name of a coin (see quot.). libella. . in duos uelut semisses, qui ~ae uocantur. . diuiditur *MAECIAN. tur. 76*; *CIL 8.17408*.

singultim, adv. [SINGVLTVS + -IM] Sobbingly, with sobs.

~ pauca locutus *Hor. S. 1.6.36*.

singultio ~ire, intr. [SINGVLTVS + -IO²]

1 To hiccup; to gasp; to catch the breath in weeping, sob (in quot., w. internal acc.). **b** (of a hen) to cluck.

aut bilem uomunt, aut ~iunt *CELS. 5.26.19*; *Plin. Nat. 23.48*; ~cholera usque eo adfectus ut uocem amitterem, ~irem, suspirio angerer *Fro. Aur. 1.240* (87N); ~lacrimis rursum promicantibus crebra ~ientem *APUL. Met. 3.10*. **b** sequitur. . grex uelut matrem gallinam ~ientem *COL. 8.11.15*.

2 To throb, pulsate.

ut. . cum morosa uago ~let inguine uena, patriciae inmeiat uulvae? *PERS. 6.72*.

singultio ~are ~atum, intr., (tr.). [next + -O²]

1 To catch the breath, gasp.

si. . breuia illa atque concisa ~antium modo electuri sumus *Quint. Inst. 10.7.10*; (~in dying) ~antia gestans ora manu *V. Fl. 2.211*; *Stat. Theb. 8.752*; *SIL. 1.388*; (~of the breath, utterances) qui. . expellit melle ~antia uerba *Calp. Ecl. 6.24*; parietibus. . domus imbellis femina seruet ~antum animam *SIL. 2.362*; (~w. ref. to sobbing) ~antia acerba molior orsa *lyra Stat. Silv. 5.5.26*; (~transf.) caput ipsi aufert domino truncumque relinquit sanguine ~antem *VERG. A. 9.333*.

2 (tr.) To gasp out (one's life); to utter with sobs.

quem postquam. . ~antem animam. . uidit *Ov. Met. 5.134*; pueri trepidans in limine uitae ~ant animas *Stat. Theb. 3.261*; ~atis oscula mixta sonis *Ov. Tr. 3.16*.

singultus ~us, m. [dub.]

1 The act of catching the breath in sobbing, (in pl.) sobs. **b** the convulsive catching of breath of a dying person or one suffering from a respiratory disease. **c** a hiccup.

setum cum ~u *Cic. Planc. 76*; frigidulus udo ~us ore cientes *CATUL. 64.131*; mitte ~us *Hor. Carm. 3.27.74*; cum tibi ~u fortia uerba cadent *PROP. 1.5.14*; ~u medius impediens sonos *Ov. Tr. 1.3.42*; ~ibus oscula rumpunt *LUC. 4.180*; uocis. . repens ~us aperit intercepti iter *Stat. Theb. 7.360*; pectus atque ora ~u quatiens *Tac. Hist. 3.10*; (cf., of the sound of liquid being poured from narrow-necked vessels) illa. . per quasdam obulcantis animae moras crebris quasi ~ibus sistunt, quod effundunt *Plin. Ep. 4.30.6*. **b** ~us. . frequens. . corripere assidue neruos et membra coactans dissoluebat eos *LUCR. 6.1160*; ima. . longo illa ~u tendunt *VERG. G. 3.507*; *A. 9.415*; mortem, quae unius ~us opus est *Sen. Dial. 6.11.4*; cum uiuunt uoluit atque os in murmur pulsant ~us animae *LUCR. 8.683*; *Stat. Theb. 2.633*; extremis. . animae ~ibus *3.90*. **c** clamor ~is iurgia gliscunt *LUCR. 3.480*; frequens ~us et praeter consuetudinem continuus *CELS. 2.7.17*; tussis, sternumenta. . ~us *Sen. Ep. 47.3*; *Plin. Nat. 20.87*; sternumenta et ~um *28.57*; ~us crebros *LARG. 191*.

2 (applied to the gurgling sound made by various birds; esp. to the clucking of hens).

corui. . ~u quodam latrante *Plin. Nat. 18.362*; ~quod se facere gallinae testantur crebris ~ibus interiecta uoce acuta *COL. 8.5.3*; persequentes (pulli). . nutricis ~us *8.11.13*; *Plin. Nat. 10.155*.

Sinis ~is, m. FORMS: acc. ~in *Stat. Theb. 12.576*. A mythical brigand on the isthmus of Corinth who killed travellers by fastening them to the tops of pine trees which he had bent to the ground and then let go; he was killed by Theseus.

PROP. 3.22.37; *Ov. Ep. 2.70*; *Med. 7.440*; *Sen. Her. O. 1393*; *Phaed. 1169*.

sinister ~tra ~trum, a. compar. ~t(e)rior, (superl. ~timus). [cf. perh. Skt. *sāniyam* 'more advantageous', Av. *hanaiti*, Gk. *ἀνυμ*] FORMS: ~tera (fem.) *Pl. Epid. 184*, *Ter. Eu. 835*, *Var. L. 5.68*; ~terum (neut.) *SABIDIUS gram. 1*; compar. ~terior *GALBA Fam. 10.30.4*, *Ov. Met. 2.139*, *A. Epig. 28.135*, etc.; ~terior *CELS. 4.1.4*; superl. *FEST. p. 339M*.

1 (of parts of the body) Situated on the left side, left. **b** (of a reflection) left-handed, i.e. reversed.

caput ~tra manu perficans *Cic. Pis. 61*; ~tri. . pedis *VERG. A. 7.689*; ~tro cure prorecto *Liv. 8.8.10*; ~trum uerum *25.18.13*; iugulo. . ~tro *Ov. Met. 12.571*; in cubitum releuo mea membra ~trum *Pont. 3.3.11*; ~trae. . manillae *Vell. 2.70.5*; ranae dexter oculus dextri, ~ter laui, suspensi e collo natui coloris panno lippitudines sanant *Plin. Nat. 32.74*; *Stat. Theb. 8.527*; (compar.) cor. . in pectore sub ~triori mamma situm *CELS. 4.1.4*; (cf. SINISTRA² sb) manu ~a non belle uteris in loco atque uino: tollis linea neglectiorum *CATUL. 12.1*; **b** quamuis fulgor lineae (*sc. of a mirror*) ~tras imagines reddat *Quint. Inst. 11.3.68*.

2 (of other things, events, etc.) Situated or occurring on the left-hand side. **b** (mil.) *cornu ~trum*, the left wing of a battle formation; *ala ~tra*, one of the two units of allies assigned to a legion (orig. posted on the wings). **c** *in ~tro*, *~trum*, on, to, the left. **d** (of movement, direction) leftward.

angulo castrorum ~tro CAES. *Civ.* 3.66.6; ~tros, nunc dextros solvere sinus VERG. *A.* 5.830; murorum in parte ~tra 9.468; exeuntibus e theatro ~tra parte oedum VITR. 5.9.1; Sardoia regna ~tris respicit a remis OV. *Fast.* 4.289; non ovium librae tonitruique ~tri TR. 1.9.49; illa (sc. stella) ~perge ~tra trans Pharon LUC. 8.183; umbone ~tro (i.e. carried on the left arm) STAT. *Theb.* 9.463; (astron.) ~tra (signa) quae subeunt, quae praecedunt dextra esse feruntur; dexter erit Tauro Capricornus, Virgo ~tra (i.e. eastward) MAN. 2.284; (~compar.) PODIO ~TERIORE PRIO. *Mil.* 7.7 (CIL 3.p.850); PER CREPIDINUM ~TERIOREM (em) CIL 11.3003.25; LATRE ~TERIORE 16.2; ~teriore funali equo Suet. *Tib.* 6.4; (~applied to the region of Ovid's exile, lying to the left as one enters the Black Sea) scapulis. Ponti quae haec habet ora ~tri OV. *Tr.* 1.8.39; quia maris Euxini terra ~tra iacet 4.4.2; Pont. 1.4.3; (~neut. pl. as sb.) ad Euxini. ~tra freti 2.2.2. **b** tu, Simalio, in ~trum cornum; tu, Syrisce, in dextero Trr. *En.* 775; CAEL. *Hist.* 30; cum hostium aces ~tro cornu pulsa atque in fugam conuersa esset CAES. *Gal.* 1.52.6; B. *Afr.* 60.3; Liv. 2.65.4; ~prima legio et ~tra alia in primo instructae et in longitudinem porrecta aces 25.21.6; ~tra ala 27.14.3. **c** quingenti equites in ~tro locantur TAC. *Hist.* 2.24; ~cum hic in dextro motus sit, ille in ~trum SEN. *Nat.* 7.21.4. **d** lustrant. ~tro orbe rogam STAT. *Theb.* 6.215.

3 (of phenomena interpreted as omens and considered as favourable acc. the Roman method of observation, or unfavourable acc. the Greek method).

(favourable) omnis ordine his sub signis ducam legiones meas aut ~te (e)ra, auspicio liquido PL. *Ps.* 762; ea (sc. scaeuola) dicta ab scaeuo, id est ~tra, quod quae ~tra sunt bona auspicia existimantur VAR. *L.* 7.97; e cantu ~tro oscinis Cic. *Fam.* 6.6.7; ceteros principes aut largus cruor hostiarum aut ~ter uolus animi consulentibus nuntiavit PLIN. *Pan.* 5.3; (~unfavourable) cui mea uirginitas auius libata ~tris OV. *Ep.* 2.115; fuit ad coeptas hora ~tra uias 20.68; V. *Max.* 4.7.2; SEN. *Nat.* 2.32.3; laetae iurantibus auius bubone ~tro LUC. 5.396; (~lightning in special reference to comitia) an quia tribunus plebis ~trum fulmen nuntiabat? Cic. *Phil.* 2.99; (~prop.) ut fieri audiret APUL. *Met.* 1.5; (~meaning discussed) nobis ~tra uidentur, Graiis et barbaris dextra meliora Cic. *Div.* 2.82; ~trum in auspiciando significare ait Ateius Capito laetum et prosperum auspiciu CAP. *Iur.* 20; ~trae aues ~trumque festi ~timum auspiciu, id est quod sinat fieri PAUL. *Fest.* p. 339M.

4 Adverse in nature or influence, harmful, baleful. **b** (of a locality, w. dat.) unfavourably situated (w. ref. to).

cuius ob auspiciu infaustum moresque ~tros. totam. uidemus consedis urbem luctu VERG. *A.* 11.347; uictories. ~moras Fabii pugnaeque ~tram Cannensem PROP. 3.3.9; octipedis Cancri terga ~tra time 4.1.150; euonant capiti uota ~tra tuo OV. *Tr.* 4.46; caduca ~traque sunt uires et in malum suum ualidae SEN. *Dial.* 5.3.4; an rem patriam rumore ~tro limen ad obscuro frangam. ? PERS. 5.164; numine. ~tro LUC. 4.194; superis. luneta ~tris conubia STAT. *Theb.* 1.244; pulsus. ~trae (i.e. of adversity) da. lyrae SILV. 5.3.2; V. *Pl.* 3.303; ~tra erga eminentis interpretatio TAC. *Ag.* 5.4; nemo. ~quemquam ~tris sermonibus carpit PLIN. *Ep.* 1.9.3; quos. ~ter Africae uentus in hoc litus excusserat FLOR. *Ep.* 1.83R; dis. ~aduersis. ~fatioque ~tro IUV. 10.129; curiositatis inprospere ~trum praemium reportasti APUL. *Met.* 1.15; (~w. dat.) arboribusque satisque Notus pociore ~ter VERG. *G.* 1.444; ueniat formae ruga ~tra tuae! PROP. 3.25.12. **b** quod est remotum ac ~trum soli et apicis flatibus COL. 1.5.8.

5 Perverted, immoral. **b** (of a person). quid est aliud ~tra liberalitas? CATUL. 29.15; ~tra quos in luem natura exultit PHAED. 9.9.16; barbaricos ritus moremque ~trum sacrorum LUC. 1.450; nec lege ~tra ferre timent famulae natorum pondera matres STAT. *Silv.* 3.4.76; ter Marte ~tro. ~concenta. ~patrum Sidonii fregere duces SIL. 1.8; cetera instituta, ~tra foeda, prauitate ualuere TAC. *Hist.* 5.5; ad alios hanc ~tram diligenter conferant PLIN. *Ep.* 7.28.3; IUV. 2.87. **b** (w. defining gen.) dei. ~ter is (sc. Hannibal) fuit SIL. 1.56.

sinisteritas ~atis, f. [prec. + -tas] Lack of manners, ill-breeding.

pignitia, adrogantia, ~as ac potius amentia PLIN. *Ep.* 6.17.3; ~atis atque etiam malignitatis famam consequuntur 9.5.2.

sinistra ~ae, f. [fem. of SINISTER, sc. manus, pars] FORMS: ~tera PL. *Mer.* 879.

1 The left hand. **b** (traditionally used in thieving).

considerate. ~am eius. ~qui. ut mulier est ornatus GRACCH. *orat.* 55; neque ~a impedita satis commode pugnare poterat CAES. *Gal.* 1.25.3; nunc dextra ingeminaus ictus, nunc ille ~a VERG. *A.* 5.457; baculum. ~tenens agreste ~a OV. *Met.* 1.655; V. *Pl.* 4.291; si me mobilibus scis expulsi ~is (i.e. bloods) MART. *L.* 46.1; (~w. ref. to its use in holding a shield) M. Caellum, melius obsequens crimina quam defendentem, bonam dextram, malam ~am habere dicebat QUINT. *Inst.* 6.3.69. **b** natae. ~ad furta ~ae OV. *Met.* 13.11; (~meton., of thieves) Porci et Socratio, duae ~ae Pisonis CATUL. 47.1.

2 (in advl. phrs.) The part lying on the left-hand side, the left.

(w. ad) ad ~am hac recta platea TER. *Ad.* 582; sedebat ad ~am ei Cornelius Merula VER. *R.* 3.2.2; quid ad dexteram, quid ad ~am sit CIC. *Phil.* 12.12; in proctadis. ~dextra ac ~a VITR. 6.7.2; dextra ac ~a monumenti aduenientes duo rui

8.3.16; quae ad ~am orientis meridianisque partibus ab natura sunt distributa 9.4.6; (~w. ab) pars ~a ac dextra templare SAL. *Jug.* 50.4; aspiciat illam ~a ac equestrem statum inauratam CIC. *Phil.* 6.12; (~w. sub) sub ~a Britanniam relictam conspexit CAES. *Gal.* 5.8.2.

sinistrā, adv. and prep. [abl. of prec.]

1 (adv.) On the left.

omnis armatorum copia dextra ~ ad equum nec usquam alibi CIC. *Att.* 13.52.2; dextra Piraeus, ~ Corinthum SLP. *Ruf.* *Fam.* 4.5.4; VITR. 10.15.7.

2 (prep. w. acc.) To the left of.

petra est, qui locus dextra ac ~ fornici expletur usque ad librammentum summi fornici GAL. *Iur.* 11; dextra ac ~ zonam signorum VITR. 9.3.3; dextra aut ~ decimanum dexteriorem SIC. *Fl.* *agrim.* p. 120; dextra ~que ianiam GEL. 16.5.3.

sinistrātus ~a ~um, a. [SINISTER + -ATVS?] (surv.) Lying to the left (of the decumanus).

ut scias in qua parte agri sis, an in ultrato et dextrato. an in ~ et ultrato NIPS. *geom.* p. 290A; si decimanorum numerus in meridianum crescit, erit pars ~a (agri) p. 291A.

sinistrē, adv. [SINISTER + -E]

1 Adversely, unfavourably.

derisum. ~exceptumque ~ HOR. *Ars.* 452; utraque caedes ~ accepta TAC. *Hist.* 1.7; hi. ~ omnes de festinatione Primi ac Vari ~. rescipere 3.52.

2 Perversely, wrong-headedly.

non tam ~ constitutum est, ut, qui malum principem possumus, bonum non possumus imitari PLIN. *Pan.* 45.5.

sinistrō(r)sum, adv. Also ~ō(r)sus. [SINISTER + VERSVM] To the left.

ille ~orsum, hic dexterosum abit HOR. *S.* 2.3.50; puppes ~orsum citae EPID. 9.20; hinc se flectit ~orsus CAES. *Gal.* 6.25.3; inter miliarium septimum et octauum deuerticulo ~osus passuum septingentorum octoginta FROM. *Ag.* 5; prope Tarracinam ~orsus Fundos petentibus Suet. *Gal.* 4.1; laetrosus ~osum PAUL. *Fest.* p. 117M.

sinō sinere siui (sil) situm, tr. [cf. Gk. *ἔδω* (*oefaw), Skt. *suwāh*] FORMS: pf. ind. *si* VAR. in G. *L.* 1.374, *sisti* PL. *Mil.* 1072, *Cic. Dom.* 92, *sist* TER. *Ad.* 104, *sistis* ACC. *Trag.* 365; pf. subj. *siris* PL. *Bac.* 402, *Epid.* 400, *Trin.* 521, CATO *Ag.* 141.2; *sireis* PAC. *Trag.* 200; *sirit* PL. *Cur.* 27, CORNELIA NEP. *fr.* 2, LIV. 28.28.11; *sierit* LEX *XII* (Font. *Iur.* p. 33); *siritis* PL. *Poen.* 953, FUR. *Iur.* 1; *sirit* PL. *Bac.* 468, FRO. *Aur.* 2. p. 64 (145N); *sierint* CURT. 10.6.20; plpf. subj. *sissent* LIV. 27.6.8; *sissent* CIC. *Sest.* 44, LIV. 3.18.6; pf. inf. *sisse* 45.44.18.

1 To leave (a person, etc.) alone, let be; to leave (a thing) untouched.

reuocatus. Geta. ~ hem quiquis, ~ne me TER. *Ad.* 321; ~ne hanc animam et miserere precantis VERG. *A.* 10.598; (~ellipt.) sanas es, quae isti committas? ~ne modo PL. *Bac.* 655; ~ne plus quae ~a siet horam unam CATO *Ag.* 89; (amphoras) ne plus quadriennium in sole ~ueris 113.2; aspersa (rapa) triduo ~nito, dum exsudent COL. 12.56.1; (~w. dat.) ~nite arma utris VERG. *A.* 9.620; bono medico ~nuntur auri APUL. *Met.* 10.12.

2 (colloq.) To let (a thing) pass; (esp.) ~ne, never mind! very well! **b** (w. acc. and inf.) to grant, admit, allow (that); (also ellipt.).

istuc credo nomen actutum fore. ~ dum interea sic sit, istuc 'actutum' ~no PL. *Mo.* 71; quid refert, qui perit? ~taren. ~ne hoc, aliquid fabulemur RUD. 1311; (~ellipt.) pergit ructare in os mihi? ~suauis ructus mihi est. sic ~ne, Simo PS. 1301; ~ne, uenias modo domum, faxo ut scias AS. 897; *Bac.* 811; ne non sat esses leno, id metuebas miser. ~ne crumillam amitteres? ~ne, quacso. quando lenost, nihil mirum facit FER. 688; *Truc.* 636; fabulam inceptat. ~ne. ~ne itane uero obturbat? TER. *Am.* 925; haud desinam donec perfecero hoc. ~neptis. ~ne modo PH. 420; (~cf.) tunc certare odiis, tunc res rapiuisse licebit. nunc ~nite et placitum laeti compositae foedus VERG. *A.* 10.15.5; *b* callum aprugnum callere aequo non ~nam PL. *Poen.* 579; nec felicius Xanthippum. ~Carthagini quam me patriae meae ~nerem natum esse LIV. 28.43.19; ~merito esse iratum arbitror. ~iam sic ~no; iratus sit PL. *Ps.* 477; misericordia, animi! maternus ~no TER. *Hau.* 637.

3 (w. pred. adj. pple., etc.) To leave, let remain (in a particular condition).

si solutos ~nat PL. *Capit.* 206; quae haud facile iis in quibus nata erat humiliora ~neret ea quo innupisset LIV. 1.34.4; ne. ~morem pellendi reges inuultum ~neret 2.9.2; non caede uiri tanta perterrita Laus. ~nit agmina VERG. *A.* 10.427; quid ~nat inausum feminae praecipis furor? SEN. *Phaed.* 824; uillas. ~Cinilis intactas. ~nebat TAC. *Hist.* 5.23; rumore populi qui neminem sine aemulo ~nit ANN. 14.29.

4 To allow to take place, permit.

Tellus hoc ita iusta ~nat PROP. 1.9.16; id. ~nas oro OV. *Pont.* 4.1.29; serpentum multitudinem. transitum non ~nit PLIN. *Nat.* 6.43; laudum terminus esto. quem fortuna ~nit STAT. *Silv.* 2.6.56; nihil usquam secretum aut clausum ~nebat TAC. *Hist.* 4.1; ne pugnam per sagittas ~nerent ANN. 6.35.

5 (w. acc. of dir. obj. and prolative inf.) To allow (a person or thing) to do something).

b (w. ellipsis of inf.). *c* (w. ellipsis of dir. obj.). RVN SVFRAGIVM FERRE NEI ~NTTO CIL. 1.582.5; uolo scire, ~nas an ~nas nos coquere hic cenam? PL. *Aut.* 431; abire non ~nam te *Mil.* 444; seruom hominem causam orare leges non ~nunt TER. *Ph.* 292; familiam ne ~ueris peccare CATO *Ag.* 4; nolite ~nere nos cuiquam seruire CRAS. *orat.* 23; quem nunc respirare libere non ~nis CIC. *Quinct.* 39; ~ne ad

alios potestatem, ad te gratiam benefici tui peruenire *Ag.* 2.22; ut me lacrimae non ~nunt scribere *Q. fr.* 1.3.10; LUCR. 1.332; neue hostes inuolus abire ~nat SAL. *Jug.* 58.5; VERG. *A.* 9.291; quae (sc. Neaera) tibi seculos non ~nit ire dies [Tis.] 3.4.54; PROP. 3.25.8; ut. se ipsos. ~capere arma ~nerent LIV. 2.30.8; sorores. ~ecubere ~nendo e patribus 4.4.7; dormire quia me non ~nunt cantus tui PHAED. 3.16.11; LUC. 7.248; ut putrescere corpora non ~nat PLIN. *Nat.* 22.108; gliocere famam. ~nebat TAC. *Hist.* 2.83; (~pass.) hic. accusare eum. ~non est ~tus CIC. *Sest.* 95. **b** hoc age sis, Olympio. ~si hic litteratus me ~nat PL. *Cas.* 401; expedit bonas esse nobis; nos. ~non ~nunt TER. *Hau.* 388; audient ito quae tua te fortuna ~net VERG. *A.* 6.66; ita ratus seculos ut quemque uolere adfectum corpus ~neret LIV. 1.25.7. **c** abeo. ~asta, abire hinc non ~nam PL. *Epid.* 63; emitte (sc. boues) sodes, ne enices fame; ~ne ire pastum PER. 318; dominus inipune ne ~nat esse (sc. uilicium) CATO *Ag.* 5.2; CIC. *Caec.* 64; oculi augeri dolorem, qui ea. ~ntuere cogunt nec auertere a miseris cogitationem ~nunt FAM. 6.1.1; festis quaedam exercere diobus fas et iura ~nunt VERG. *G.* 1.260; *A.* 270; emoluit morbus nec ~nit esse ferus OV. *Pont.* 2.9.48; V. *Max.* 9.9.2; Agrippinenses. ~quando neque subire condiciones innoxii futuri neque palam aspernari condicio praesens ~nebat TAC. *Hist.* 4.65.

6 a (w. acc. and pass. inf.) To let (something be done). **b** (w. subj.; also, w. *ut* + subj.). **c** (ellipt., whether or not spec. construction implied; also absol.).

a perdam potius quam ~nam me inipune inrisum esse PL. *Epid.* 59; Pamphilanum hac urbe priuari ~nes? TER. *Ph.* 517; summam gloriam euerti ~nes. ? ACC. *trag.* 366; nequaquam iniuriose nobis contumeliam imponi ~natis GRACCH. *orat.* 18; neque se ab eis contemni ac despicere ~net CIC. *de Orat.* 3.79; nec tui mentionem internitit ~nit ATT. 5.9.3; CAES. *Gal.* 4.2.6; nec turba moueri tibi manusque ~nit VERG. *A.* 10.433; quod patres se subinoueri haud ~nebat LIV. 3.11.4; o tua si ~neres in nostris nomina poni carminibus. ! OV. *Tr.* 5.9.1; furor contrahi matrimonium non ~nit PAUL. *dig.* 23.2.16.2. **b** hauc ueniam illis ~ne te exorem PL. *Bac.* 1199; ~nite abeam *Mil.* 1084; ~ne suam senectutem ducat CAECIL. *com.* 73; ~ne ueniat TER. *En.* 739; postea amurca conspargitur bene ~nitique conbuit CATO *Ag.* 91; VERG. *Ecl.* 9.43; melior uacua ~ne regnet in aula G. 4.90; TIB. 1.2.25; ~ne. ~sciam. ~ad hostem an ad filium uenierit LIV. 2.40.5; ~ne contemnat te aliquis SEN. *Ep.* 7.7; ~ne funera matris audiat ille prior! STAT. *Theb.* 9.634; ~ne. ~det ~uocem SIL. 13.735; ~ne per ora hominum ferantur (libri) PLIN. *Ep.* 2.10.2; ~ne. ~ne. ~fruat diutius tropaeo Fortuna APUL. *Met.* 1.7; ~ui animum ut expleret suum TER. *Am.* 188; *Hec.* 590. **c** ego opsonabo. ~at ego nolo dare te quicquam. ~ne. ~no equidem, si lubet PL. *Bac.* 99; domum ire cupio: uxor non ~nit MEN. 963; non licet hominem esse saepe ita ut uoluit, si res non ~nit TER. *Hau.* 606; nobiscum uersari iam diutius non potes; non feram, non patiar, non ~nam CIC. *Catil.* 1.10; pollicitus prout tempus ac res ~neret omnibus latum auxilium LIV. 28.5.9; dum uires amique ~uunt, tolerate labores OV. *Ar.* 2.669; *Rem.* 476; STAT. *Theb.* 11.434; diuus Hadrianus rescipit: ~nemo. liberum seruumque inuitum ~nentem castrare debet' ULF. *dig.* 48.8.4.2; ~nendi modo ita legamus GATVS *Inst.* 2.209.

Sinoessa: see SINVESSA.

sinōn' ~ōnis, m. [Gk. *σίνων*] An unidentified plant, said to resemble *apium*.

~non conuociones facit, sapore similissima pipere PLIN. *Nat.* 27.136.

sinōn' ~ōnis, m. (mythol.) A Greek who tricked the Trojans into taking the wooden horse into Troy.

VERG. *A.* 2.79; 2.195; PLIN. *Nat.* 7.202; HyG. *Fab.* 108.

Sinōpē ~ēs, f. ~a ~ae. A Greek colony midway along the south shore of the Euxine Sea in Paphlagonia.

CIC. *Man.* 21; VITR. 7.7.2; MELA 1.105; PLIN. *Nat.* 6.7; TAC. *Hist.* 4.83. **b** CIC. *Ver.* 1.87; *Ag.* 2.53.

Sinōpensis ~is ~ae, o. Of Sinope.

~is (sc. colonia) ULF. *dig.* 50.15.1.10; (~masc. pl. as sb.) LIV. 40.2.6; is (sc. Scydröthemides) tunc ~ibus imperitaba TAC. *Hist.* 8.3.

Sinōpes ~um, m. pl. The inhabitants of Sinope.

Persas, Paphlagonas, ~as, Arabes PL. *Cur.* 4.13.

Sinōpēus, m. An inhabitant of Sinope. non doluit patria cynicus procul esse ~eus OV. *Pont.* 1.3.67.

Sinōpicus ~a ~um, a. Of or obtained from Sinope.

milui ~i CILS. 5.19.21; 6.6.19.

Sinōpis ~idis, f. Red ochre found near Sinope.

PLIN. *Nat.* 30.75; ~is inuenta primum in Ponto est; inde nomen a Sinope urbe 35.31; rubricae ~idis pondus triens LARG. 42; titulus ut praescribit itis discolor ~ide MAUR. 825.

sintesis: see SYNTHESIS.

Sinuessa ~ae, f. Also Sinoessa. A town on the coast of Latium near the border with Campania.

CIC. *Att.* 9.16.1; LIV. 10.21.8; OV. *Met.* 15.715; PLIN. *Nat.* 3.59; MART. 6.42.5; SIL. 8.527. **b** MELA 2.71.

Sinuessānus ~a ~um, a. Of. belonging to, or situated at Sinuessa; (neut. sg. as sb.) an estate at Sinuessa; (masc. pl. as sb.) the inhabitants of Sinuessa.

in deuersorio ~o CIC. *Att.* 14.8.1; in ~o. laeu MART. 11.7.12; in ~o agro PLIN. *Nat.* 2.208; ~ae aquae 31.8; ~

o ~o proficiens Cic. *Att.* 15.2.1; — *Suet.* *Vul.* 7.2; *CIL* 10.3833.

sinum ~I, *n.* Also ~us ~I, *m.* [cf. *Lith. silis, Skt. sáras*]. A bowl used for serving wine, etc. uas uiniarium grandius ~um ab ~u, quod ~um maiorem cautionem quam pocula habebant *Var. L.* 5.123; nonne... obliteratae antiquae consuetudinis ~orum et capularum species? 9.21; in Non. p.547M; *Cic. Sing. uoc. ex incert. lib.* 14; ~um bini cessant ponere Bacchi? *Valg. Poet.* 5; ~um lactis... te... expectare sat est *Ver. G.* 7.33; ~um fundentes Aetoli conspiciunt *Man. 2.505*; minium... coagulum recipit ~um lactis argentei pondus denarii *Cic. 7.8.2*. **ē** sine hic cum uno ~us fertur? *Pl. Cur.* 82; *Rud.* 1319.

sinuō ~āre ~āui ~ātum, *tr.*, (*intr.*) [SINVS + -ō] Pros.: *sinu-* scanned as one long syllable *Sil.* 6.226, 7.503, 10.181.

1 To bend, raise, depress, etc., into a curve. **b** to bend (a bow); to draw back (a bowstring). **c** to give a curved form to (topographical features).

nova flamma luxit in obliquam ter ~ata *fama Prop.* 4.6.30; frontes ~entur intus ab extremis angulis abaci *Vitr.* 4.1.11; tauri ~atis cornibus *GERM.* 4.119; qualia dimidia ~antur cornua lunae *OV.* *Met.* 3.682; unda uelut uictrix ~ata... despicit undas 11.553; cubitus leues ~atur in alas 14.501; *CELS.* 4.1.9; quemadmodum... exercitus... in cornua ~ata media parte curuatur *SEN.* *Dial.* 7.4.1; *PLIN.* *Nat.* 9.103; illi (i.e. an army) laeues ~ant in cornua gyros *SIL.* 4.318; ducit ~ato capiti ad litora lino 7.503; tergo quae balteus uno ~atur 10.181; cuius in contrariis parietibus duo baptisteria uelut electa ~antur *PLIN.* *Ep.* 2.17.11; crines... sensim ~ato patagio residentes *APUL.* *Met.* 2.91; — (*w. ref. to the action of a horse*) ~et... alterna uolumina crurum *VERG.* *G.* 3.193; — (*of a snake*) ~at... immensa uolumine terga *A.* 2.208; ~at uestigia serpens *Aetna* 47; quae se dorso ~abit... anguis *GERM.* *Arat.* 88; postquam flexus ~auit corpus in orbes *OV.* *Met.* 9.64; (*pass. in middle sense*) ille... immensus saltu ~atur in arcus 3.42; **b** inposito calamo patulos ~auerat arcus *OV.* *Met.* 8.30; 8.381; quae potuit arcum flectere aut quae dextera ~are neruum rite cedentem mihi? *SEN.* *Her.* *F.* 1198. **c** gurgis curuos ~atus in arcus *OV.* *Met.* 14.51; litora... ~ata *MAN.* 4.600; fumina... errant late ~antia flexus 5.14; Ionia aliquot se ambagibus ~at *MELA* 1.86; qualiter haec... uallis... ~ata latis... inter... curuatur... montes *CALP.* *Ecl.* 7.31; muri per artem obliqui aut intus ~ant ~ati *TAC.* *Hist.* 5.11; (i.e. campus) medius inter Visurgim et collis... inaequaliter ~atur *ANN.* 2.16; alter (sc. sinus) inparibus quidem ~atur aguris *APUL.* *Mun.* 6; (*cf.*) Chaucorum gens... omnium quas exposui gentium litoribus obtenditur, donec in Chattos usque ~etur *TAC.* *Ger.* 35.1.

2 (of the wind) To billow out, fill out (sails, clothes, etc.).

tremulae ~antur flamine uestes *OV.* *Met.* 2.875; magna repentina ~antur linteae cora *Ciris* 460; ~atam frigore caeli impleuit chlamydem *STAT.* *Theb.* 10.138; uela nostra ~are *APUL.* *Soc.* pr.1.

3 To cause to move in curved or wavy lines; (*intr.*) to follow a wavy course.

non unquam... ~abat deuius axem *SIL.* 16.360; — Italiae... dextram ~antis in undam *MAN.* 4.604; ~antibus procedentibusque ad praecceptum cornibus *FRON.* *Stat.* 2.3.7.

4 To shape into a hollow, hollow out.

umor... qui proxima et adhuc sana erodendo ~et *CELS.* 7.2.5; neque... minium ex ea solum relinquentem est, ne postea ~etur et sedem eidem malo praestet 7.19.4; ea (sc. ossa) summis uerticibus ~ata 8.1.16; processus... inter quos quod medium est magis etiam extremis partibus ~atur 8.2.19; 8.1.27.

sinuōsē, *adv.* *compar.* ~ius. [next + -ē] In a tortuous or involved manner.

quae fuisse dictum puto ~ius atque solertius, si quis nunc adesset Stoicorum *GEL.* 12.5.6.

sinuōsus ~a ~um, *a.* [next + -osvs]

1 Characterized by the action of bending. **b** having a bowed or arched form.

lunauit... genu ~um... arcum *OV.* *Am.* 1.1.33; uoluit ~o Pandarus arcu *Ilias* 436. **b** ~a... caris *OV.* *Hat.* 132.

2 Characterized by curves, sinuous, winding. **b** (of rivers, coasts); (of countries) having a winding coastline. **c** (of leaves) crenate.

flexu ~o elabitur Anguis *VERG.* *G.* 1.244; serpens ~a uolumina uersat *A.* 1.1.753; ~a uolumina monstri *STAT.* *Theb.* 1.362; fractu laterum ~a a retroquens terga 5.520; (*of a whirlpool*) iam... umeros... iam colla ducta ~a uorago circuit 9.504. **c** ~a Maendren... ita ~us flexibus, ut saepe credatur reuerti *PLIN.* *Nat.* 5.113; litora blando fractu ~a *V.* *Fl.* 4.52; haec... (sc. terra)... ~a inflexa litoribus *APUL.* *Mun.* 4; ~a maris lati ~a Troezen *Sen.* *Tr.* 828. **c** folia... ~a lateribus *PLIN.* *Nat.* 16.19; ~a (folia) toto ambitu robori 16.90.

3 (of style) Tortuous, involved.

ut sit ea (sc. narratio) neque arida prorsus atque ieiuna... neque rursus ~a accessitis descriptionibus *QUINT.* *Inst.* 2.4.3; est... disceptatio ista multiuagae ~ae quaestionis *GEL.* 14.2.13.

4 Full of folds; full of recesses.

nec ~a cauo pendebat uela theatro *PROF.* 4.1.13; nec tu mille rates ~aque uela pararis *OV.* *Ep.* 8.23; ~a ueste *Met.* 5.68; quantum mihi te ~o in pectore fixi *PERS.* 5.27; prima domicilia intra se animo et sanguini praebet (cor) ~o specu *PLIN.* *Nat.* 11.182.

sinus ~ūs, *m.* [dub.; cf. *perh.* Albanian *gi-ri* (stem *gin*)]

1 The cavity or fold produced by the looping of a garment; (pl., meton.) clothes draped in

folds. **b** the part of the body covered by the ~us, the breast.

balteus et reuocet uolucres in pectore ~us? *ANDR.* in *Maur.* 1936; tibi uirgines zonula solunt ~us *CATUL.* 61.53; transit... parum mucro... impleuit ~um sanguis *VERG.* *A.* 10.819; tenuis Coa ueste mouere ~us *PROP.* 1.2.2; nec toga sit laxo conspicienda ~u *OV.* *Rem.* 650; rupi... ~us et pectora planxi *Ep.* 5.71; ~us uestis, quem nodo colligit *CURT.* 6.5.27; ~us laxi fluidumque symma *SEN.* *Oed.* 4.23; in uestibus rugas et ~us inuenit *PLIN.* *Nat.* 35.56; linteae... sint licet infantis sordidiora ~u *MARY.* 12.82.8; diecti in pectora crines accinetque ~us *STAT.* *Theb.* 12.109; ~us accincta *Ceres* *Silo.* 4.2.34; cum dextra ~um usque lumbos reduerunt *QUINT.* *Inst.* 11.3.131; sinistra manu ~um ad ima crura deduxit *Suet.* *Jul.* 82.2; partibus illis quas ~us abscondit *IUV.* 9.33; (*cf.*) uelut leuia tela laxo ~u eludit (philosophia) *SEN.* *Ep.* 3.3.12; ~indue regales, Laudamia, ~us *OV.* *Ep.* 13.36; induitur... ~us non haec ad uita paratos *MAN.* 5.547; (*transf.*) non molli ambitu omenta pingues uisceri obtendunt ~us *SEN.* *Oed.* 370; ni caeca ~u lortas nox cederet *auto* *SIL.* 13.254. **b** opposuit ~um Antonius stricto ferro *TAC.* *Hist.* 3.10.

2 The fold of a garment over the breast or the breast itself as the part where a person, etc., is held as a demonstration of affection, for protection, etc. **b** one's embrace, one's arms. **c** (in phr. describing the nursing, rearing, etc., of young children). **d** (in fig. phrs., referring to the affection in which a person is held). **e** (as the place where secrecy is preserved); in ~u gaudere, to keep one's joy to oneself.

manum in ~um huc meretrici inserere *Tac.* *Hau.* 563; ~u... amicum refecit frigidam calido *MAN.* *Poet.* 12; liberi... partim e gremio diripiunt parentum, partim in ~um iugulantur *Rhet.* *Her.* 4.51; passer... quem in sinu tenere... solet *CATUL.* 2.2; anguem... in... ~um praecordia ad intima subdit *VERG.* *A.* 7.347; in ~u ferens deos *Hor.* *Carm.* 2.18.27; gelu rigentem quidam colubrum sustulit ~uque fouit *PHAE.* 4.19.20.3; *STAT.* *Theb.* 4.773; filium eius ~u complexus et genibus accendens *TAC.* *Hist.* 3.38; *APUL.* *Met.* 4.41; (*in representation*) Ioui Custodi templum ingens sequi in ~u dei sacrauit *TAC.* *Hist.* 3.74; (*in fig. phr.*) non quidem stabat res publica, sed in boni principis ~um ceciderat *SEN.* *Senas.* 7.1; — (*transf.*) o mors... pande placatos ~us *SEN.* *Phaed.* 1190; placido natura receptat cuncta ~u *LUC.* 7.811; tu... quem... magna ~u Natura soluto... amplexa coit *STAT.* *Theb.* 8.330. **b** qui e Chelidonis ~u in provinciam profectus esset *Cic.* *Ver.* 2.24; puella... quae meo ~u fugit *CATUL.* 37.11; celer in nostros ipse recurrit ~us *[Tib.]* 3.9.24; non tamen illa meos fugit avara ~us *PROP.* 1.838; est... dolendi uoluptas, praesertim si in amicum ~u delectas *PLIN.* *Ep.* 8.16.5; (*poet.*) cuius uis fieri, libelle, munus? ~u... Faustini fugis in ~um? *MART.* 3.2.6. **c** gremio ac ~u matris educatur *TAC.* *Dial.* 28.4; in huius ~u indulgentiae educatus *Ag.* 4.2; falsa in ~u aut perdidicertat *ANN.* 6.45; *APUL.* *Met.* 86; ad Rufinum et Aemilianum de ~u tuo aufugit 100; (*transf.*) mater futura in ipso materno ~u (i.e. of mother earth) nubat 88; — (*poet.*) laxant arua ~us *VERG.* *G.* 2.331; ipsa Tellus... secundos ~us pandebat uultu *[SEN.]* *Oed.* 404. **d** hic non amandus, hicine non gestandus in ~ust? *TER.* *Ad.* 709; de eius diuiti, immo uero de complexu eius ac ~u *Cic.* *Att.* 2.22; mihi crede, in ~u est neque ego discingor *[Q. fr.]* 2.11.1; *SEN.* *Nat.* 4. pr.11. **e** potius cubiculum ac ~um offerre *TAC.* *Ann.* 13.13; tantum edmonbo... quoniam haec plausibilia non sunt, ut in ~u gaudeant, gloriose loqui desinant *Cic.* *Tusc.* 3.51; si scieris in ~u gaudere *SEN.* *Ep.* 105.3; (*cf.*) in tacito cohibe gaudia clausa ~u *PROP.* 2.25.30.

3 (fig. w. ref. to a person, place, situation, etc.) Bosom, refuge, shelter.

quae uirum r. p. amantissimum subito de ~u ciuitatis eripuit *Rhet.* *Her.* 4.31; cum Q. Metellus abstraheretur e ~u gremioque patriae *Cic.* *Caed.* 59; Aetoliam, quae in ~u pacis posita, medio fere Graeciae gremio continetur *Ps.* 91; in barbariae ~us confugisse *REP.* 1.5; cuius (sc. philosophiae) in ~um cum... uoluntas studiumque nos compulisset *Tusc.* 3.5; dum in tuum ~um fugi *CATUL.* 44.14; in parentum aut liberorum ~um fuga mulierum et puerorum *SAL.* *Rep.* 1.4.2; militaris disciplinae... uinculum, in cuius ~u ac tutela... pacis status adqueit *V.* *MAX.* 2.7; fuit qui praebere tam alte cadenti ~um *SEN.* *Dial.* 5.23.6; in philosophiam recedere illa te ~u suo proteget *EP.* 103.4; in... ~um... tuum... confugunt leges *STAT.* *Silv.* 1.1.40; confugit in ~um tuum concussa res publica *PLIN.* *Pan.* 6.3; in hoc urbis otio et intimo ~u 56.4.

4 The hanging fold of a toga or other garment used as a pocket, esp. for money. **b** (*transf.*) the repository of one's pecuniary resources, one's pocket; also, of one's resources in a more general sense.

cedo mihi... ex ipsius ~u litteras Syracusanorum *Cic.* *Ver.* 5.147; furtim... tabellas occulto portans... ~u *Tib.* 2.6.46; Cynthia non sequitur fascis... semper amatorum ponderat una ~us *PROP.* 2.16.12; *LIV.* 6.15.12; quod pretium condant... non habet ille ~um *OV.* *Am.* 1.10.18; dum... calathosque ~umque implet *Met.* 5.303; non... implere eius ~um cupiam, a quo aliquid accipere? *SEN.* *Ben.* 2.31.5; *COL.* 10.310; audi secuntur uilicem ~um porci *MART.* 3.58.20; ~um... ruperunt nummi 1.51.3; ~us... pleni gaudent dum noua luca comparantur *STAT.* *Silv.* 1.6.79; aurum in ~u eius inueniunt *QUINT.* *Inst.* 7.1.30; gladio quem ~u abdidit incubuit *TAC.* *Ann.* 5.7; prolati e ~u togae libro *GAL.* 18.9; — (*cf.*) ~u ex toga facto, 'hic' inquit, 'uobis bellum et pacem portamus' *LIV.* 21.8.13; *SIL.* 2.384; *FLOR.* *Ep.* 1.22(2.6.7); — (*in fig. phr.*) permittit mihi et aliquos quos non nostis, ex ~u proferre *SEN.* *Con.* 10. pr.13; soluto ad illam ~u ueniendum est (i.e. open-handedly) *SEN.* *Ben.* 4.24.2; uitii dediti luxuriam suam in philosophiae ~u abscondit *Dial.* 7.12.4; cur bonis tantis ~um subducis? *Thy.* 430; quando maior auaritia patuit ~us? *IUV.* 1.88; — (*meton.*) of persons *M.* *Scarus.* *Mariani* Sodalicii rapinarum prouincialium ~us *PLIN.* *Nat.* 36.116; abditis pecuniis per occultos aut ambitiosos ~us *TAC.* *Hist.* 2.92. **b** plurimum ~um ac domum implere *SEN.* *Ben.* 6.43.1; opes Cremonensium in ~u

praefectorum legatorumque fore *TAC.* *Hist.* 3.19; 4.14; ea, quae in fraudem fisci in ~us eius collata sunt *PAUL.* *dig.* 40.9.16.3; — calumniatores ex ~u suo adposuit *Cic.* *Ver.* 1.27; optatum negotium sibi in ~um delatum esse dicebat 1.131; tamquam omnis res publica in Vespasiani ~um cecidisset *TAC.* *Hist.* 3.69; horum (sc. improborum) in ~um omnia congrebant *PLIN.* *Pan.* 45.2.

5 The breast (as the seat of the thoughts or emotions).

quot laetitias insperatas modo mi inirepere in ~um! *POMPON.* *com.* 141; in tacito gaudent ille ~u *[Tib.]* 3.19.8; metu micuere ~us *OV.* *Ep.* 1.45; cunctos... uirtutis numeros altitudinis suae ~u clausos custodientem *V.* *MAX.* 4.1. ext.2; uitium... si te diligenter excusseris, in ~u inuenies *SEN.* *Ben.* 7.28.3; quod innumerabilia pericula in ipso ~u sunt *Nat.* 6.2.6.

6 The innermost part, heart (of a place).

ut... ipse influat in urbis ~um portus *Cic.* *Ver.* 5.96; portus usque in ~um oppidi et ad urbis crepidines infusi *Rep.* 3.43; alii intra moenia atque in ~u urbis sunt hostes *SAL.* *Cal.* 52.35; speculatore habemus in ~u *LIV.* 40.5.12; quamquam exterrit inmania coepa inque ~u bellum *SIL.* 4.34; in urbe ac ~u cauendum hostem *TAC.* *Hist.* 3.38.

7 The swelling or belying of a sail in the wind; (freq. in contexts implying the sails themselves); (sim. in reference to a spider's web). **b** (app.) a pouch in a funnel-shaped net.

si quem dabit aura ~um *OV.* *Pont.* 4.9.73; scissa quoque uela fecerant ~us *SEN.* *Con.* 7.1.8; *SEN.* *Dial.* 4.31.5; scissos uelorum ~us *[QUINT.]* *Decl.* 12.23; — (*in fig. phr.*) uelorum plenos subtrahis ipse ~us *PROP.* 3.9.30; plena... curuato pandere uela ~u *OV.* *Ar.* 3.500; ~us implere secundos *V.* *MAX.* 4.3.455; obliquat... ~us in uentum 5.16; impleat illa tuos fortior aura ~us *OV.* *Am.* 2.11.38; uento... furenti trade ~um *LUC.* 5.579; ultra proram tuiuit ~us 9.327; uos Zephris aperite ~us *STAT.* *Silv.* 3.2.28; (*in fig. phr.*) ualido spiritus nostros ~us tendat *QUINT.* *Inst.* 12.10.37; utere uelis, totos pande ~us *IUV.* 1.150; — quam latus ad flatus... ~us! *PLIN.* *Nat.* 11.81. **b** ipsum e medio cassem quod nascitur ore per senos circum usque ~us laqueabis *GRAT.* 29; impleuit... ~us (sc. rhombus) *IUV.* 4.41.

8 A depression, hollow, cavity; a hollow in the ground. **b** the hollow (of a wave); (sim., of hair). **c** (med.) a cavity; the fossa (of a bone). **d** a recess in the bark of a tree used for budding; see quots.

infra ~um medium, qui est in abaco *VITR.* 4.1.12; ob dissimilitudinem nubium, quarum aliae maiorem ~um habent aliae minorem *SIL.* *Nat.* 12.6; cauos... recessus luminum et inanes ~us *OV.* 966; sin uero depresso ~u artius rotati (nubem) effregerunt (flatus repenti) *PLIN.* *Nat.* 2.131; extenti buccarum ~us 11.173; folia litorata et maxime circa stiones multos, quorum a ~u exiliunt 27.133; caecis flatibus intini tenduntur laterum ~us *MAVR.* 43; — pleraque cauae sunt uiae ~usque occulti *LIV.* 23.1.6; Arpini terra campestri agro in ingentem ~um consedit 30.2.12; in uasto terrarum dehiscentium ~u *SEN.* *Nat.* 6.1.9; concaui uallium ~us *PLIN.* *Nat.* 2.115. **b** *VERG.* *G.* 3.238; illum curuata in montis faciem circumstetit unda acceptivae ~u uasto 4.362; (*cf. sense* 4) nescio quid onerato ~u grauis unda portat *SEN.* *Phaed.* 1019; — se praebuerunt (sc. comae) ferro patienter et igni, ut fieret torto nexilis orbe ~us *OV.* *Am.* 1.14.26; sustineat similes fluctibus illa ~us *ARS.* 3.148. **c** uesica... in ipso ~u neruca *CELS.* 4.1.11; aut etiam in plures ~us diuiduntur (fistulae) 5.28.12.2; 7.13.2; 7.18.2; expressa... sanie ~us ipse qui eam continet... eluitur *COL.* 6.11.1; explet ~us ulcerum *PLIN.* *Nat.* 27.63; iungit ~um *LARG.* 209; — duobus quasi uerticibus extantibus in ~um uerit *CELS.* 8.1.20. **d** quae se medio trudent de cortice gemmae et tenuis rumpunt tunicas, angustis in ipso fit nodo ~us *VERG.* *G.* 2.76; Vergiliana (inoculatio) quaerit ~um in nodo germinis expulsi corticis gemmaeque ex alia arbore includit *PLIN.* *Nat.* 17.100.

9 A natural hollow or recess (esp. as forming a remote part of a country, etc.).

Pac. *trag.* 394; quis... non credit inanis esse ~us penitus *Aetna* 118; in ~u... scindit sese unda reductos *VERG.* *G.* 4.420; freta Tartareos excontingunt ~us *OV.* *Fast.* 5.244; quid excutit telluris extremae ~us? *SEN.* *Tr.* 0.267; cum... terra... concussa totos traxit ex limo ~us *Tr.* 0.172; telluris inanis concussio ~us... uentum *LUC.* 3.460; *PETR.* 1.19.144; in ultimam se Italiae recipit ~um *FLOR.* *Ep.* 1.22(2.6.45); (*fig.*) altius litteras intro et in omnis a te studiorum ~us ducor *STAT.* *Silv.* 3. pr.; *TAC.* *Ag.* 30.4; obscuro in his rebus quaestionum ~us *GEL.* pr.13.

10 A curved form or curved part of anything, a curve, bend. **b** a curve or bend (in the body of a moving creature). **c** (spec.) the curved part of a blade of a vine-dresser's knife.

Coeytus... ubi labens circumuenit atro *VERG.* *A.* 6.132; inde tentum intestinum est, in ~u uelementer implicuit *CELS.* 4.1.8; 7.7.8. c; plantium curuae ~us ambit harenae *CALP.* *Ecl.* 7.33; Iiis... quae... curuata picto nuntiat nimbos ~u *SEN.* *Oed.* 317; arborei dant scuta ~us (i.e. the curved bark) *STAT.* *Theb.* 7.277; — (*of battle-formations, etc.*) ~us in medio erat, quae signis Hispanorum signa incedebant *LIV.* 28.14.18; frontem auersaque terga partiti laterumque ~us, uallum undique cingunt *STAT.* *Theb.* 10.41; sinili curuata ~u diuersa ruebat classis et artabat fronte caerulea gyro *SIL.* 14.369; ut, si hostis intrauisset, lunato simul et ~u exciperetur *TAC.* *Ann.* 13.40; (*cf.*) ter curuos egeret ~us *STAT.* *Theb.* 6.217. **b** (*of a snake*) Draco serpit subter superaque reuolucens sese conficiens ~us e corpore flexos *Cic.* *Arat.* 48; tardos... trahit ~us ultimus orbis *VERG.* *G.* 3.424; serpit (per) uirum flectique ~us *OV.* *Met.* 15.689; — (*of a dolphin*) ~ibus uires sunit (sc. delphinus) *MAN.* 5.421. **c** est... sic disposita uinitoriae falcis figura, ut... (pars) quae flectitur ~us (nometur) *COL.* 4.25.1.

11 A curved indentation in the coastline, bay, gulf.

ubi primum ex alto ~us ab litore ad urbem inflectitur *Cic.* *Ver.* 5.30; omnis ~us, promunturia, litora, insulae *FLAC.*

30; Ponticum ~um CATUL.4.9; CAES. *Civ.* 2.32.12; SAL. *Jug.* 78.2; ~us et statio male fida carinis VERG. *A.* 2.23; fretis acrior Hadriae curantibus Calabros ~us HOR. *Carm.* 1.33.16; Venetorum. ~ qui ~um circumcolunt maris LIV. 5.33.10; ea (sc. insula) ~um ab alto claudit in quo sita Carthago est 30.24.9; MELA 1.16; SEN. *Phaed.* 570; alter tuta ~us tranquillaque litora quaerit PETR. 123.1236; a Lacinio promuntorio secundus Europae ~us incipit PLIN. *Nat.* 3.97; V. FL. 2.607; STAT. *Silv.* 3.5.43; beatos Campaniae ~us TAC. *Hist.* 3.66.

12 (transf., of sound) An inflexion.

uox. ~ uelut tractabilis utique habens omnes in se qui desiderantur ~us intentionesque et toto, ut alium, organo instructa QUINT. *Inst.* 11.3.40.

sinus ~i, m.: see SINVM.

-siō -siōnis, f. suff.: see -TIO.

siparium ~i, n. [ad. Gk., dim. of σίπαρος or σείπαρος; cf. next]

1 A small curtain or screen concealing part of a stage (opp. *aulaeum*, the main curtain) and serving as a backcloth to interludes, etc., by mimi.

FVMOLVS CVM ARCHIMIMO A ~IO RECEPTVS CIL 4.4767; 8.2666; aulaeo subducto et complicitis ~is scena disponitur APUL. *Met.* 10.29; ~ura genus ueli mimicium PAUL. *Fest.* p.341M; (in fig. phrs.) quibuscum iam in exostra belluatur, antea post ~ium (i.e. behind the scenes) solebat CIC. *Prov.* 14; oro te. ~ulaeum tragicum dimouet et ~ium scaenicum complicato et cedo uerbis communibus APUL. *Met.* 1.8; ~ (meton., for the profession or art of mimi) Publius. inter multa alia coturno, non tantum ~io, fortiora et hoc ait SEN. *Dial.* 9.11.8; uocem. locasti ~io, clausum ageres ut Phasma Catulli Iuv. 8.186.

2 (prob.) A canvas scroll mounted on a cross-piece. (Cf. *sipharum* 'a kind of banner', Tertullian.)

non ideo probauerim. ~ depictam in tabula ~ioue imaginem rei, cuius atrocitate iudex erat commouendus QUINT. *Inst.* 6.1.32; 6.3.72.

siparum ~i, n. Also **siph-**. [ad. Gk. σίπαρος; not connected w. *supparum* (a linen garment) though confused w. it in codd.] FORMS: *siph-Fro. Aur.* 2.p.38(97N). (naut.) A triangular sail hoisted above the main yard, topsail.

ex ipso genere uelorum Alexandrianis quamuis in magna turba nauium intellegit: solis enim licet ~um intendere, quod in alto omnes habent naues SEN. *Ep.* 77.1; rates. ~ quarum ferunt ~a nubes HER. *O.* 699; *Med.* 328; nauita. ~ summa pendens ~a uelorum perituras colligit aures LUC. 5.429; STAT. *Silv.* 3.2.27; (in fig. context) uidet. ~ quamquam non semper ex summis opibus ad eloquentiam uelificaris, tamen ~is et remis te tenuisse iter *Fro. Aur.* 2.p.38(97N).

siphō ~ōnis, m. **siphō**, **siffo**. [Gk. σίφων] Any tube, or apparatus of tubes, through which liquid is forced under pressure; esp. a device for putting out fires (= *Ctesibia machina*, VITR. 10.7). **b** (meton.) the liquid forced out through such a tube, a jet.

spiritus. ~ quacumque iter est, proferat. ~ donec confuuiuo ueluti ~onibus actus exilit AELIA 328; solemus duabus manibus inter se iunctis aquam concipere et compressa utrimque palma in modum ~onis exprimere SEN. *Nat.* 2.16; naturali. ~ spiritu omne alimentum. ~ per medullam trunci ueluti ~onem, quam diabetem uocant mechanici, trahitur in summum; quo cum peruenit, ibi consistit COL. 3.10.2; ~ (for sucking up drinks) (bibere) potione. ~ per ~onem CELS. 1.8.3; ~ (prob. for drawing off wine from a cask) quibus liquoribus. ~ lam imbuere oportebit, ut insistentes apes quasi per ~onem succum euocent COL. 9.14.15; (hirudines) sugere oras. ~ praecidunt ac uelut ~onibus defuit sanguis PLIN. *Nat.* 32.124; ~ nullus usquam in publico ~o, nulla hama, nullum denique instrumentum ad incendia compe-scenda PLIN. *Ep.* Tra. 10.33(42.2); acetum. ~ quod exstinguendi incendii causa paratur, item centones ~ones ULP. *dig.* 33.7.12.18. **b** quis. ~ ferat hominem de ~onibus dicentem 'caelo repluit' et de sparsionibus 'odoratos imbres'. ~ SEN. *Con.* 10.pr.9; quo spiritus (aqua) acta et terrae pondere expressa ~onum modo emicat PLIN. *Nat.* 2.166; micturitur hic effigiemque deae longis ~onibus implet Iuv. 6.310.

siphonarius ~i, m. **siphōn-**, **sifōn-**. [prec. +-ARVS] A fireman in charge of a *siphō*.

D M T AVIDI FIREMAN MILIT COH VII VIC SIPONAR CIL 6.2994; 6.31075.

siphunculus ~i, m. **sipunculus**. [SIPH-+-CVLVS] A small tube through which water is forced, jet (of a fountain).

fonsculus in hoc (sc. cubiculo), in fonte crater; circa ~i plures miscent lucidissimum murmur PLIN. *Ep.* 5.6.23; 5.6.36; aquae de ~is concinnius salium quam de unibris *Fro. Aur.* 2.p.108(158N).

siphus ~i, m. **sifus**. [collat. form of SIPHO] A pipe (for distributing water).
~ sifus. ~ (mon)tan(i) paganique si(f)s aquam diuidunt) o.. *Fest.* p.340M.

sipō, **sipōnarius**: see SIPH-.

Sipontinus ~a ~um, a. Also **Sipont-**. Of Sipontum (Sipus); (masc. pl. as sb.) its inhabitants.

in ~a siccitate. ~ conlocari CIC. *Ag.* 2.71; POPVLVS. ~VS CIL 9.698; ~HADRIANO. ~SIPVNT PVBLICE D D 9.697.

Sipontum ~i, n. A town on the coast of Apulia.

CIC. *Att.* 10.7.1; LIV. 8.24.4; 39.23.3; PLIN. *Nat.* 3.103.

? **siptacē** ~ēs, f. [Indian, through Gk. σιπτάκη, ψιπτάκη] An Indian parakeet.

PLIN. *Nat.* 10.117(ol. sitt.).

sipunculus: see SIPHVNCVLVS.

Sipūs ~untis, f. (n.?). The Greek name of SIPONTVM.

extra Sipontum aut ut Grai dixere ~ntem MELA 2.66; subdita ~us montibus LUC. 5.377; ~ (app. neut.) quaesivit Calaber. ~ et terram et litora ~us SIL. 8.633.

Sipylēus ~a ~um, a. Of Sipylus.

genetrix ~a (i.e. Niobe) STAT. *Silv.* 5.1.33.

Sipylus (~os) ~i, m. A mountain in Lydia where Niobe turned to stone from grief. **b** a son of Niobe.

CIC. *Q.* 7.9.2; nec tantum Niobe. ~sollicito lacrimarum defuit a. ~ Prop. 2.20.8; Ov. *Met.* 6.149; stat munc ~i uertice summo flebile saxum SEN. *Ag.* 394; *Her.* O. 185; carmen. ~ quo. ~ Niobe. ~squalida bis senas ~on deduxerat urnas STAT. *Theb.* 6.125. **b** Ov. *Met.* 6.231; Hvg. *Fab.* 11.

siquandō: see QVANDO, SI.

siquidem, conj., particle. **si quidem**. [SI, QUIDEM] PROS.: first syll. often short in comedy and regularly so in dactylic verse. FORMS: *seiquidem* read in PL. *Poen.* 1215.

1 (introducing an initial conditional cl.): **a** (as a strong conditional) If it is really possible that: **b** (concessive) even supposing. **c** ~. **si uero**, if on the one hand. ~ if on the other hand.

a ~ amicitias habenda, cum hoc habendat PL. *Poen.* 1215; ~ istae opera, ut praedicas, perfectores, uirtute regi Agathocli antecesseris PS. 531; exclusit; reuocat: redam? ~ ~ hercle possis, nil prius neque fortius TER. *Eu.* 50. **b** ~ hercle nunc summum louem te dicas detinuisse atque is preator addit, malam rem eclogies nunquam PL. *As.* 414; ~ centiens hic uisa sit, tamen infatias ait M. 188; ~ hercle louis fuit (uidulus), mens est tamen RUD. 1361; ~ ille ipse non uult et tu sensu in eo esse, Myrrina, peccatum, adeam quod(u)s consilio fuerat ea par prospit TER. *He.* 560. **c** cauetur ut si quis cum aliena ancilla, quam credebant liberam esse, coierit, ~ masculi nascantur liberi sint, si uero feminae, ad eum pertineant, cuius mater ancilla fuerit GAUS. *Inst.* 1.85; 2.60; ~ uiui boni ueneant, iuber ea praetor per dies continuos xxx. ~ proscribi, si uero inmorti, per dies xv 3.79; 4.101.

2 (adding a caveat or rider) At any rate if, always assuming that. **b** (adding a qualification) to a remark by another speaker) yes (no), if. **c** (qualifying an assertion) if it is really the case that.

hic nostra agetur aetas in malacum modum, ~ hic relinquet. ~ senex med et Mnesilochum PL. *Bac.* 356; dicam meam sententiam, ~ uoltis quod decero facite *Cur.* 703; *Per.* 787; ego dabo ignem, ~ in capite tuo confandi copiat RUD. 705; date mihi locum ubi accumbam, amabo, ~ placeo SI. 752; quod illi argentum esse pollicitis, eadem hac inueniam uia. ~ quid aliud tibi uis? ~ hoc fit. ~ ~ experiundum scies TER. *Hau.* 331; misera occidit, infelix, ~ tu istae uera praedicas *Eu.* 828; (sumeret argentum) fenore. ~ hui dixti pulchre! ~ quisquam crederet *Ph.* 302; commendat Apronio Verroni. ~ bono praesidio munire existimatio tua, ~ in Aproni constituit diligencia CIC. *Ver.* 3.154; o fortunatum rem publicam, ~ hanc sententiam uires eicerit *Caill.* 2.7; video. ~ maiora praesidia, ~ ut scribis, omnes uires ciuitatis se ad Pompei ductum applicauerunt *Fam.* 3.11.4; tibi saepe ~ litteras mitto? ~ ~ perferuntur, quas do CAEL. *Fam.* 8.3.1; Ov. *Fast.* 4.603; allegoria. ~ uitium meo quidem iudicio, ~ dicere dilucide uirtus QUINT. *Inst.* 8.6.52; ~ (w. repetition of preceding vb.) quos quom capio, ~ cepi, mei sunt PL. *Rud.* 972; quae mihi uenturast, ~ uentura, senectus. ~ Ov. *Am.* 3.1.17. ~ pretio suo PL. *Per.* 579; suspende te. ~ tu es mecum praetio. ~ pensilis *Poen.* 312; meus quidem hercle nunquam fiet. ~ si sapias quidem. *Trin.* 559; quoniam promissa absolutum, inquit, eamus. ~ inquam, adieceris de extraordinario pecundum cognita VAR. *R.* 2.11.7; 'igitur ne Clodius quidem de insidiis cogitauit, quoniam fuit in Albano mansurus.' ~ exiturus ad caedem e uilla non fuisset CIL. *Mit.* 48; experiundum tibi censeo. ~ ~ Quinte, nullum esse in experiundum periculum *Leg.* 1.12; *Fin.* 3.13; SEN. *Ag.* 306; (*elip.*) impetrare nequeo hoc abs te, biduum saltem ut concedas eolum. ~ ~ biduum: uerum ne fiant isti uiginti dies TER. *Eu.* 182. **c** caussa iusta est, ~ ita est ut praedicas PL. *Att.* 688; praestigator es, ~ hic non es atque ades *Cist.* 207; itast ista huius similis nostrai tua, ~ non eadem est *Mit.* 520; in agris erant tunc senatores. ~ ~ aranti. ~ Cincinnatus nuntiatum est eum dictatorem esse factum SEN. 56; cum apud Graecos antiquissimum et doctis genus sit poetarum, ~ ~ Homerus fuit. ~ ante Roman conditam Tusc. 1.3; molesta ueritas, ~ ex ea nascitur odium quod est uenenum amicitiae *Amic.* 89; haud. ~ clarior uictoria populi Romani est, ~ etiam, quod quibusdam in annalibus inuenio, Pontius Herenni filius, Samnitium imperator. ~ sub iugum cum ceteris est missus LIV. 9.15.8; est. ~ haec pars medicinae ~ antiquissima. ~ ~ uerum est antiquos herbis ac radicibus ~ uitia curare LARG. *pr.* 2.1.3; credo. ~ quod. ~ me. ~ non amabat, ~ id feras scripsit quod palam erat mihi obfuturum APUL. *Apol.* 79.

3 (causal, giving the reason for a statement) Seeing that, since, inasmuch as.
~ patiundum est, ~ ~ mea uox imperium exhibet PL. *Cas.* 409; iam explorata nobis sunt ea quae. ~ ad rem publicam pertineant ~ ~ quid agatur in caelo quaerimus CIC. *Rep.* 1.19; illius (sc. Q. Cicero) patientiam paene obsessionem appellabant, ~ ex castris egredi non liceret CAES. *Gal.* 6.36.2; non nostra. ~ magis quam uestra refert uos non rebellare, ~ id maiore Hispanorum malo quam exercitus Romani labore semper adhaec factum est LIV. 34.17.7; ille (sc. Peleus) superbus nomine. ~ soceri, ~ ~ coniunx dea contigit uim Ov. *Met.* 11.29; oportet inprimis conuincere, ~ omnis agitato exulcerat CELS. 4.22(15).2; 5.26.6; Caesaris armentum (i.e. elephants) nulli seruire paratum priuato, ~ ~ Tyrio parere solebant Hannibali Iuv. 12.107; (*postponed*) neque. tibi maior in aruis Emathis fortuna fuit. hoc ~ solo ciuili crimine belli duae causae melioris eris LUC. 4.258; ~ (in a parenthesis) cum. ~ sint. propria animalia terrarum, aquarum, flammarum ~ ~ Aristoteles auctor est in fornacibus flagrantibus quaedam paruula animalia. ~ uolitare APUL. *Soc.* 8.

4 (epexegetic, enlarging on or illustrating a statement) In that, for.
~ fortuna. ~ obscata est ei, ~ facies decora ad senectutem prosperaque permansit ualeudo, tum pax diutina, cuius instructus erat artibus, contigit SEN. *Suas.* 6.2; saepe ad eum (sc. morbum cardiacum) phrenetici transeunt; ~ mens in illis labat, in hoc constat CELS. 3.19.1; 7.7.8.7; Peloponnesi oram. ~ tot maria adlastrant, ~ a septentrione Ionium inrupit, ab occidente Siculo pulsatur, a meridie Cretico urgetur PLIN. *Nat.* 4.19; ipse (sc. annus Eulaeus) in magna caerimonia. ~ reges non ex alio bibunt 6.135; 32.8; 37.186; praeterito. ~ tempore uarie formari uerba prima persona o littera terminata ipsa analogia confitetur, ~ facit 'cado cecidi, ~ frango fregi, laudo laudau' QUINT. *Inst.* 1.6.15; 10.7.27; PLIN. *Pan.* 77.4; uagabatur ludibundum nec sine pernicie tamen, ~ redeuntis a cena uerberare. ~ assuerat Suet. *Nero* 26.1; laetum euenit auspiciu, ~ a parte dextra repente aquila aduolauit *Vit.* 9; *Gram.* 1(p.100Re); ~ (postponed) magna differentia est in ipso genere motus (sc. terrae), pluribus ~ modis quantitate PLIN. *Nat.* 2.198; uocem emittunt mares (sc. frogs). ~ ~ stato id tempore euenit. ~ tum ~ inferiore labore demisso. ~ uulnatus eliditur 11.173.

siquis: see SI, QVIS.

siraecum ~i, n. [Gk. σίρακιον] New wine boiled down, ~ SAPA.
PLIN. *Nat.* 14.80.

sirbēnus ~a ~um, a. [cf. Gk. σαρβήνεος] Uttering confused sounds, speaking indistinctly.

neque balnam uirginem, quae Vestalis sit, capi fas est, neque ~am *Fro. Aur.* 2.p.72(149N).

? **sircitula** ~ac, f. The name of a grape.
antiqui. ~as (cf. scirritulas, or sim., codd.; cf. also scirpitulas). ~ uasis condebant COL. 12.45.1.

siremps, adv. Also **sirempse**. [-ps(e) prob. same suffix as in *ipse*; further analysis uncertain] PROS.: quantity of first syll. dub. In precisely the same way (only in the archaic legal formula *lex ~ esto* (and sim.); usu. foll. by *quasi* si, etc.). FORMS: ~pse PL. *Am.* 73.
~ legem iussit esse Iuppiter, quasi magistratum sibi alterius annuierit PL. *Am.* 73; CATO *orat.* 232; CIL 1.582.12; ~ LEX ESTO, QVA(SETI SETI APVD EVM EA RES ACTA ESSET) 1.583.73; 1.585.27; ~ QVE. ~ DE. ~ EIS VIATORIBVS (quae-stori) OMNIVM HERVM IVVS LEXQVE ESTO, QVA(SETI SETI VIATORIBVS. 1.587.1.38; CAES. in *Char.* p.125K; qui aduersus ea quid fecerit, ei aduersus eum ~ lex ius causaque omnium rerum. ~ esto, atque; uti esset. si is. ~ rium. ~ rupisset *law* in *Fron.* *Ag.* 129; (without foll. cl., trans.) (conditor ille iuris humani) 'discede' inquit 'ambitio: omnium, quae terram premunt, ~ lex esto' SEN. *Ep.* 91.16.

Sirēn ~ēnis or ~ēnos, f. FORMS: *Ser-* (in sense 2) PLIN. *Nat.* 11.48.

1 (mythol.) One of the Sirens, beings that lured sailors to their death with their singing; usu. located on certain rocks off the coast near Surrentum. **b** (as a type of mellifluous song; of deceitful charm).

(pl.) CIC. *Fin.* 5.49; scopulos ~enum. ~ difficilis quondam mulorumque ossibus alios VERG. *A.* 5.684; ~enum surdo renge adisse lacus PROP. 3.12.34; monstra maris ~enes erant, quae uoce canora. ~ detinuerat *ov.* *As.* 3.311; *Met.* 5.555; cum. ~ remedium Vlixes sociis etiam aduersus ~enas inuenit SEN. *Ep.* 50.15; ~enas hilarem nauigantium poemam MART. 3.64.1; notes ~enum nomine muros (i.e. Surrentum) STAT. *Silv.* 2.2.1; Hvg. *Fab.* 147.1; APUL. *Soc.* 24; ~ (sg.) Orpheus solitum cantu retinere rates paeae coegit ~ena sequi SEN. *Med.* 360; Neapolis. ~ Parthenope a tumulo ~enis appellata PLIN. *Nat.* 3.62; hinc leius et scopulis meliora ad carmina ~en aduolat STAT. *Silv.* 2.2.116; Kutilus qui gaudet acerbo plagarum strepitu et nullam ~ena flagellis inparat Iuv. 14.19; ~ (rationalized as a foreign bird) nec ~enas impetraturus fidem, admet licet Dion. ~ in India esse mulcetricae carum cantu quos grauius somno lacerant PLIN. *Nat.* 10.136. **b** Cato grammaticus, Latina ~en, qui solus legit ac facit poetas in Suet. *Gram.* 11(p.109Re); ~ uitanda est improba ~en desidia *Hor.* *S.* 2.3.14.

2 (app.) A name given to a type of drone. (In Aristotle *HA* 623 b 11 σερφύ is a solitary bee or wasp.)

rex statim mellei coloris. ~ cetera turba ~ nymphae uocantur, ut fuci ~enes aut cepheus PLIN. *Nat.* 11.48.

Sirēnius ~a ~um, a. Of or belonging to the Sirens.

~os scopulos GEL. 16.8.17.

siriās ~is, f. [Gk. σείπας, from Σείπος (the dog-star)] A form of snoutstroke in children.

PLIN. *Nat.* 22.50; audistio infantium, quae uocatur ~is 30.135; ~inu infantium spongia frigida cerebro uenefacto rana. ~ adalligata. ~ sanat 32.138.

siricarius, etc.: see SERIC-.

que loquantur ~ *Liv.1.12.20*; nisi laqueis, editoribus ~ ut impetuit hostium, actum de imperio est 4.38.3; *CURT.4.16.2*; ~ ubi altera cuspis compediscit pugnam, ~ poplite ~ *Str.8.7.1*; *Theb.9.874*; (passive) impetitur, pulsulatus ab hoste ~ fugam, medio refer huc ex ~ *V.F.8.14*; exercitus ducesque ~ *Caes.1.1.1* animum Fortia ~ *unt Tac.Hist.5.30*; ~ gradum tunc aspectu ne subtrahat nostro *VERG.A.4.65*; *Paed.4.10.36* ~ *Liv.9.2.10*; ut Macedonum signa circumagi uiderent, eperant ~ *unt gradum CURT.4.6.14*; ea, uelocitas placet, quae ubi iussa est uestigium ~ *unt SEN.Dial.4.35.2*; ~ incitata uirgo, paulisper gressum *SIL.7.520*; (in *phr.*) dum modici tangunt praecordia muros, si piget, in primo limine ~ *ue pedem Ov.Rem.80*. **C** (*refl.*) (to) in, bouis ora recurrit, nec qua ualle memor nec quo se uertice ~ *unt V.F.4.396*; (*we* ab) non prius se ab effuso cursu ~ *unt quam in conspectu Praeneste fuit LIV.6.29.3*; ~ (*intr.*) classem ~ *molimur* ~ *incerti quo fata ferant, ubi ~ *ere* detur VERG.A.7.7*; quaeritis, ~ diu terris, ubi ~ *ere* posit, in mare lassatis uolucris uaga decedit alas *Ov.Met.1.307*; *SAN.Herc.O.247*; ~ *e*, quo praecipis ruis? *Thy.67*; *V.F.1.5.190*; (canis) lustrat inaccessos, saltus nec ~ *nisi* deprendit spissis arcana cubilia dumtaxt *SIL.10.88*; ~ (*of things*) solstitium, quod sol eo die ~ *ere* uidebatur *VAR.L.6.8*; collectus aquae ~ qui lapides inter ~ *iter per strata uisum LUCR.4.415*; ~ simulacra modis pallentia miris uis ubi obscurum nocturnal ~ *unt armes terraeque dehiscunt VERG.G.1.479*; ~ (*transf.* in a narrative, series, etc.) *rem duplica*. feci, iam triplex, iam mihi quarto, iam decies redit in rugam; depunge ubi ~ *am Pers.6.79*; nos ire per omnem ~ *heroa uelis Scyrocque latentem Dulichia praeperta tuba nec in Hectore tracto ~ *ere* STAT.Ach.1.7*. **d** ~ *nisi* in crastina signa (*i.e.* *if you move camp*), firmabunt nostro ~ *dicta Sibyllae sanguine SIL.6.61*; prima consiliorum frustra ceciderant, transgresso *SIL.6.1* Alpia Caecina, quem ~

intra Gallias posse sperauerat Tac. *Hist.* 2.11; (transf.) adhibenda. frictio est. si haec. onerat, intra quietem et unctiorem. sistendum est Cels. 3.15.6; nec intra haec humani ingenii sagacitas. sicut; prospicere. libet Sen. *Ep.* 110.9; quod populatio lucem intra. eretur noctemque in castris. capessenter Tac. *Ann.* 4.48; —uis tu quidem istum intra locum. ere; sed illi magistratus. excessisse iam pridem equestre fastidium longeque antisse patris mei amicitias non occulti ferunt 4.40.

7 To check the flow of (streams, etc.). **b** (bodily discharges); *aluum, uentrem* ~ere, to stop diarrhoea.

haec se carminibus promittit. ~ere aquam fluuiis et uertere sidera retro Verg. *A.* 4.489; illa (sc. Medea) reformat aquas obliquaque flumina ~it Ov. *Ep.* 6.87; concussa. ~o, stantia concutio cantu freta Met. 7.200; ~ito infestum mare Sen. *Ag.* 525; illa (i.e. vases) . . . per quasdam oblectantis animae moras crebris quasi singultibus ~unt, quod effundunt Plin. *Ep.* 4.30.6. **b** ~e tuos fletus Ov. *Med.* 14.835; scientia herbarum, quibus ~eretur fluens sanguis, uulnera coirent Sen. *Ep.* 95.15; fletus. ~largos ~ite, aereus genae Phaed. 1263; semen. ex aqua inpositum ~it ulcera Plin. *Nat.* 20.27; (beta) fluctiones stomachi et uentris ~it 20.71; (porcellana) uomitiones ~it 20.213; (flosculi) ~unt potum morsu feminarum 23.112; haemorrhoidum. abundantiam leniter ~it (aloe) 27.19; 31.40; (medicamentum) omnem eruptionem sanguinis ueluti cauterium ~it LARG. 240; ~itur sanguis Tac. *Ann.* 15.54; APUL. *Apol.* 40; ~pabuli genus. quo ~ebant aluum bulbus Plin. *Nat.* 18.143; semen stomachum dissolutum adstringit. ~uentrem ~it 20.256; 22.150; potabiles liquidum Signina morantia uentrem. ne nimium ~as, sit tibi parca sitis Mart. 13.116.2.

8 To prevent from continuing, put an end to, stop, stem (an activity, process). **b** (impers. pass. inf. after *potest*, usu. in neg. context).

arbitrari es formae: certamina ~e deorum Ov. *Ep.* 15.69; littera iam lasso pollice ~at opus 16.266; ~e metum, uirgo 19.179; ~e tuas, ingrate, querellas Met. 7.711; pace. ~i bellum nec in ultima tantum decertare placet 14.803; ante. ~ quam summa dies spectacula ~at Fast. 4.387; qui potus dubium ~at alate sitim Pont. 3.118; (sapienti) lacrimas suas et uoluptates ubi uolet ~it Sen. *Ep.* 116.4; ~e furiundum impetum Phaed. 263; (tremores) non ante xl dies ~untur Plin. *Nat.* 2.198; ~e hunc, uesane, furorem! Stat. *Theb.* 5.663; uicos. ~superstitionis istius contagio peruagata est; quae uelutur ~i et corrigi posse Plin. *Ep.* Tra. 10.96 (97); magnum hoc tuum. meruit, ~ere ruinas, solitudinem peliere Pan. 50.4. **b** quid ego nunc auge, nisi uti. ~fulmentas iubeam suppingi socco? non ~i potest Pl. *Trin.* 720; totam plebem aere alieno demersam esse, nec ~i posse ni omnibus consulari Liv. 2.29.8; duas ciuitates ex una factas. qualicumque urbis statu, manente disciplina militari ~i potuisse 2.44.10; non ita ciuitatem aegram esse ut consueti remedia ~i possit 3.20.8; 29.10.1; si. ~ ad externum bellum domestica sedicio adiucit, ~i non posse 45.19.3; pretia augeri in dies nec mediocribus remediis ~i posse Tac. *Ann.* 3.52; ~ (foll. by *quol*) non ante in urbem regressus est quam domui eius. ~ignis propinquaret. neque tamen ~i potuit quin et Palatium et domus et cuncta circum haurirentur 15.39.

sistratus ~a ~um, a. [SISTRUM + -ATVS] Equipped with a *sistrum*.

~a. ~ turba (i.e. the worshippers of Isis) Mart. 12.28 (29). 19.

sistriger ~era ~erum, a. [next + -GER] Bearing the *sistrum*.

~ERI. ~ NLLI CIL 8.212.84.

sistrum ~i, n. [Gk. *σειστρον* (from *σειω*)] A metal rattle used in the worship of Isis.

Isi. ~ per tua ~a precor, per Anubidis ora uerendi Ov. *Am.* 2.13.11; crepuit. sonabile ~um Met. 9.784; lactantem Pharia tinnula ~a manu Pont. 1.1.38; (sapiens) lacrimas in templis. ~ Romana accepimus Isin semideoque canes et ~a iubentia luctus Luc. 8.832; ut ora Nili uiderem et populum semper in templis otiosum peregrinae deae ~a pulsantem Flor. *Verg.* p. 185R; Iuv. 13.93; APUL. *Med.* 2.28; ~i.6; ~ (used by Cleopatra, dressed as Isis at Adium) regina in mediis patrio uocat agmina ~o Verg. *A.* 8.696; regina Canopi. ~ausa. ~ Romanam. ~ tubam crepantem peliere ~o Prop. 3.11.43; MAN. 1.918; ~ (as a child's rattle) si quis plorator collo tibi uernula pendet, haec quatit tenera garrula ~a manu Mart. 14.54.2.

sisymbrium ~ii, n. [Gk. *σισυμβριον*] A moisture-loving plant grown in gardens, prob. a kind of mint (cf. Theophrastus *H.P.* 2.4.1); (app. also) water-cress.

Var. *L.* 5.103; Men. 138; ~ium. laetissimum nascitur. ~ circa piscinas ac stagna Plin. *Nat.* 19.172; folio coronant. ~ habrotonum, helenium, ~ium, serpillum 21.59; (pl.) cum. ~ sua dominae (sc. Veneri) date grata ~a myrto Ov. *Fast.* 4.869; ~ium siluestre. ~ quod in riguis nascitur simile nasturtio est Plin. *Nat.* 20.247.

Sisyphidēs ~ae, m. The son of Sisyphus (who in one account had a liaison with Anticlea), i.e. Ulysses.

Ov. *Ars* 3.13.

Sisyphus ~a ~um, a. Of or belonging to Sisyphus; (poet., Corinthian).

Prop. 2.17.7; ego ~o saxa labore geram 2.20.32; sanguine cretus ~o (i.e. Ulysses) turisique et fraude similis illi Ov. *Met.* 13.32; irrita ~o uoluntur pondera colat Sen. *Apol.* 15.1; Her. *O.* 942; ~as. ~ opes Ov. *Ep.* 12.204; ~i. portus Stat. *Theb.* 2.380; ~o. ~ ab Isthmo Sil. 14.54.

Sisyphus (~os) ~i, m. A king of Corinth, proverbial for his trickery; condemned in Hades for ever to roll uphill a stone that rolled back again. **b** (as a type of cunning; hence, as a nickname).

~us uersat saxum sudans nitendo neque proficit hilum in Cic. *Tusc.* 1.10; Vixi ~ique prudentiam 1.9; uafur. ~us Hor. *S.* 2.3.21; Prop. 4.11.23; aut petis aut urges reditum, ~e, saxum Ov. *Met.* 4.460; Aeoliden saxum graue ~on urget 13.26; Ib. 173; bimaros ~i terras (i.e. the Isthmus) Sen. *Oed.* 282; Hyg. *Feb.* 201.2; (as an allegory) ~us. nobis ante oculos est qui petere a populo fascis. imbit et semper uictus tristisque recedit Lucr. 3.995; ~ (w. ref. to Sisyphus' stone as a type of wasted labour) (libellus) securus erit, nec iniquitate lassum marmora ~i uidebit Mart. 5.80.11. **b** quis Palamedes, quis ~us. ~ talem (uersantem) excogetisset? APUL. *Apol.* 81; ~abortiuus. ~us (i.e. Mark Antony's dwarf) Hor. *S.* 1.3.47.

sisyrychion ~ii, n. [Gk. *σισυρυχίον*] A plant with an edible bulb, perh. *Iris sisyrinchium*.

Plin. *Nat.* 19.95.

sisyr(um?) ~i, (? n.). [Gk.] The Euboean name for *erice* (tree-heath).

Athenienses eam (sc. ericem) tetralicem appellat. Euboea ~um, putantque apibus esse gratissimum Plin. *Nat.* 11.42.

sitanius var. of SETANIVS.

sitarchia ~ae, f. [Gk. *σιταρχία*] Provisions for a journey.

(transf.) unum. sorbamus omne, quod nobis. ~alacrem uigorem libidinis incutiat. hac enim ~a nauigium Veneris indiget sola APUL. *Med.* 2.11.

sitella ~ae, f. [sit- (see SITVLA) + -ELLA] An urn from which lots were drawn (esp. in deciding the order in which tribes voted); also, for holding the voting-tablets in a trial.

~an hac tecum efero cum aqua et sortis Pl. *Cas.* 196; coniciam sortis in ~am et sortiar tibi et Chalino 322; Saturnianis ferre (legem) coepit. collegae intercedere. ille nihilominus ~am detulit Rhet. *Her.* 1.21; Cic. *Corr.* 1.1.19; N. D. 1.106; ~a. ~ata est ut sortirentur ubi Latini suffragium ferrent Liv. 25.3.16; 41.18.8; ~ (QUI VIXIT PRO-NONTIATIONIS FACI) VINDAI CAUSA AD ~AM SORTI VENIET, IS IN ~AM ~AM MANVS DEMITTIT CIL 1.583.53.

Sithōn ~onov, adj. Of or relating to the Sithonii; (as sb.) an old name for Thrace.

~onas et Scythicos longum narrare triumphos Ov. *Fast.* 3.719; ~ quod Tyros 'Sarra', quod Thracia ante ~on' dicta sit GEL. 14.6.4.

Sithonii ~iōrum, m. pl. Also **Sitoni**. A Thracian tribe, orig. located between the Hebrus and the Black Sea, later on the middle peninsula of Chalcidice (Sithonia).

~iis non leuis Euhis Hor. *Carm.* 1.18.9. **b** auersa eius (sc. Haemi). ~ circa Ponti litora Morisani ~ique, Orphei uatis genitores, optinent Plin. *Nat.* 4.41.

Sithonis ~idis or ~idos, f. adj. = next; (as sb.) a Sithonian or Thracian woman.

~is unda Ov. *Ep.* 2.6; Arne ~is Met. 7.466; ~i, tunc certe uellem non sola fuisses: non flectet positus Phyllida silua comes Rem. 605.

Sithonius ~a ~um, a. Of the Sithonii (often, loosely = Thracian).

~as. ~nues Verg. *Ecl.* 10.66; Hor. *Carm.* 3.26.10; ~i. ~ tentoria Rhesi Ov. *Ars* 2.137; ~o Aquiloni Ep. 11.13; ~ae. ~ nurus Met. 6.588; ~os. ~ per agros 13.571; ~a. ~ sub Arcto Stat. *Theb.* 3.287.

sitice ~inis, m. [second elem. -CEN; first elem. uncertain] (app.) A player on some kind of musical instrument.

Cato *Orat.* 220; in Capitonis Atei coniectaneis inuenimus ~ines appellatos qui apud sitos canere soliti essent, hoc est uita functos et sepultos, eosque habuisse proprium genus tubae quae canerent GEL. 20.2.3.

siticolōsus ~a ~um, a. [SITIS + -OSVS (suffix extended on anal. of periculosus)]

1 Afflicted with thirst, thirsty. **b** (of things) accompanied by or producing thirst.

coruus. ~us Priap. 61.12. **b** ~am. ~ aestatem Priap. 63.3; melimela. ~ uentrem soluunt, ~a, aestuosa Plin. *Nat.* 23.104.

2 (transf., of land) Lacking moisture, excessively dry; (also of substances).

nec tantus. ~ insedit uapor ~ae Apuliae Hor. *Epod.* 3.16; solum. ~um et peraridum Col. 3.11.9; si. ~a loca arboribus obersanda sunt Arb. 16.1; ~cum. ~ sicum. ~ ferrum educitur, indicabit eam (sc. calcem) euandam et ~am Vitruv. 7.2.2; id (sc. ostrum). ~ propter saluginem cito fit ~um 7.13.3.

sitiens ~ntis, a. [pp. of SITIO]

1 Thirsty. **b** (of conditions, etc.) accompanied by, or producing, thirst. **c** (in fig. context) having a violent craving for something; (w. gen.) greatly desirous (of), thirsty (for).

quoduis ~nti homini poculum idoneum Var. *L.* 8.31; qui alteri miscet mulsum ipse non ~ns Cic. *Fin.* 2.17; Tantalus a labris ~ns fugientia captat flumina Hor. *S.* 1.1.68; Liv. 1.4.6; quis te (i.e. a river) tum potuit ~ns haurire uiator? Ov. *Am.* 3.6.97; Met. 14.277; Phaed. 4.9.5; poena tu dignior ista est, qui populo ~nte bibas Luc. 9.509; Iuv. 12.45; (masc. as sb.) ~ns. ~ fontem propter amoenum assidet Lucr. 4.1024; ~ (transf. ep.) non maesti iura Catonis ardentem tenere uirum, nec. ~ exquireret aruis quae poscebat aquas ~ns in corde uenenum Luc. 9.750; ~ (humorously of a wine-flask, w. ref. to its capacity) modice ~nte lagoena lenia loturo sibi

Surrentina rogauit Pers. 3.92; ~ (poet.) admodum fontibus ora, unde pater ~ns Ennius ante bibit Prop. 3.3.6; ~ (in fig. phr.) quem. ~o. ~fluentius uoluptates uidemus hauriat, eo grauius ardentiusque ~ntem (uidemus) Cic. *Tusc.* 5.16; ~ (transf.) uenis haurit ~ntibus ignem et ualidum penitus concepit in ossa furorem Cirs 163; uomit Oceanus pontum ~nsque resorbet MAN. 4.830. **b** nec graue te tempus ~nsque Canicula tardet Ov. *Ars* 2.231; aestatem ~ntem MAN. 2.183; cum longa dies ~ntes afferet aestatem CALP. *Ecl.* 5.49. **c** quantum tu mihi morsus expectationem de sermone Bibuli. 1. prouide ita fac uenias ut ad ~ntis auris Cic. *Att.* 2.14.1; inferret arma tibi. Amor; quidquid et auferis, audis ~nsque redibis Ov. *Rem.* 247; (poet.) pande, age, terrarum ~ntia regna tuarum atque animas accerse nouas Petr. 121.1.116; ~paulum ~ns istarum artium, de quibus loquor, gustauit Cic. *de Orat.* 3.75; ~ntem me uirtutis tuae deseruisti Planc. 13; ille, haud unquam parcus pro laude cruoris et semper fanae ~ns Sil. 3.578; hominem aurum et aurum et pecuniae ~ntem GEL. 12.2.13.

2 (of soil, districts, etc.) Waterless, arid, parched; (neut. pl. as sb.) arid regions. **b** spina ~ns (Gk. *ἀκρόνθι δρύς*), a desert shrub, *Acacia tortilis*.

~ntis ibimus Afros Verg. *Ecl.* 1.64; nec dubitem. dare iam ~ns quas bibat hortus aquas Ov. *Pont.* 1.8.60; tellus leuis ossa teneto. non unquam ~ns, florida semper eris Eleg. *Macc.* 144; (Nilius) barenoso ac ~nti solo. aquam inducit Sen. *Nat.* 4.2.9; (sus) melius (pascitur). ~ palustribus agris quam ~ntibus Col. 7.9.6; per calidas Libyae ~ntis harenas Lucr. 3.368; (terra) nec madida nec ~ns Plin. *Nat.* 17.37; locos. ~ aestuosos ~ntesque 18.83; ~ntis soli puluerem [Quint.] *Decl.* 12.4; (of a town without a water supply) si tu, domine, hoc genus operis. amoenitati ualde ~ntis colomae indulsit Plin. *Ep.* Tra. 10.90 (91); (of sources of water) Barce ~ntibus arida uenis Sil. 3.251; ~ (neut. pl. as sb.) cum (palma) ariet ~ntia Plin. *Nat.* 13.28; (w. gen.) orygem. ~ntia Africae generant ex natura loci potu carentem 10.201; 31.78. **b** mirum est statim a Coplo per solitudines nihili gigni praeter spinam quae ~ns uocatur Plin. *Nat.* 13.139.

sitienter, adv. [prec. + -TER] Thirstily.

satis ~ pronus et totum caput inferens illas aquas hauriebam APUL. *Med.* 9.4; ~ (fig.) ut nec tabescat molestias. ~ nec ~ quid expetens ardent desiderio Cic. *Tusc.* 4.37; ~ (transf.) oculos Fotidis. ~ sorbillantibus sauiis ~ hauriebam APUL. *Med.* 3.14.

sitiō ~irc, intr., (tr.). [next + -IO] **1** (of persons, etc.) To be thirsty; (also, med.) to refrain from drinking. **b** (tr.) to feel a thirst for; (esp., hyperb., spilt blood); (fig., in general) to long greatly for.

id ni fit, mecum pignus si quis uolit dato in urnam mulsu. ~nihil agitis? sentio, nemo ~it Pl. *Cas.* 78; ne et ipsae ~iant et pueri pereant fano Poen. 30; ueterosus quam plurimum bibit, tam maxime ~it Cato *inc.* 5(J); Lycurgus laboribus eruditum iugentem, uenando currendo, esuriendo ~iendo Cic. *Tusc.* 2.34; CATUL. 21.11; in medio Tantalus amne ~it Ov. *Am.* 3.12.30; (debebit) abstineri, aqua tantummodo calida, si ~iet, adsumpta Cels. 3.15.2; MART. 12.70.10; Iuv. 5.60; puer. ~prandio iam capto ~iens. ~ poculum. ~continuo perduxit haustu APUL. *Med.* 10.5; (prov.) lux. ~ingulis adest, et iam mea fiet Ianthe nec mihi contingit; mediis ~ienus in undis Ov. *Met.* 9.761; ~ (w. internal acc.) ~it haec anus. ~ quantum sitit? ~ modica est, capit quadrantal Pl. *Cur.* 110; (cf.) lingua, quantum ~iat canis Apula, tantae (i.e. as long as the protruding tongue of a thirsty dog) Pers. 1.60; ~ (w. gen., in fig. phr.) sed uerae beatitudinis. ~esurit et ~it APUL. *Soc.* 22; ~conduct. ~alium. ~colibentibus ~ire in edendo, postea parum bibere Plin. *Nat.* 23.41. **b** quod plus sitit potae, plus ~iuntur aquae Ov. *Fast.* 1.216; cum. ~hiat (Pytho) nigro ~iens alutem ueneno Stat. *Theb.* 1.366; illa uenit rubicundula, totum oenophorum ~iens Iuv. 6.426; (poet.) miraris. ~ (quod) Tagus ~iam patriumque Saloniem Mart. 10.96.3; (of plants) umor ex his (sc. nubibus) non uniuersus ingurgitans. ~ sed quoniam ~itur destillans uelut ex ubere, alit omnia Plin. *Nat.* 17.15; ~ sanguinem nostrum ~iebat, suum. ~ profuderat Cic. *Phil.* 5.20; fastidit uinum quia iam ~it iste cruorem Vers. *pop.* in Suet. *Tib.* 59.1 (poet. p. 123); cum uino grauis ~iret tamen sanguinem Sen. *Ep.* 83.25; suum infensi inuicem ~iant cruorem Thy. 103; (of weapons) transit hasta duos, ~iebat uulnera nec non tertia Stat. *Theb.* 12.750; transibat non hunc ~iens grauis hasta cruorem Sil. 12.264; (cf.) si adiuce alit uentrem ~ienti capitis sui periculum obiecit V. *Max.* 7.3. ext. 61; ~promissis iis quae (Caesar) ostendit non ualde pendo, nec ~io honores nec desidero gloriam Cic. *Q. fr.* 3.5 & 6.3.

2 (of land, crops, etc.) To be in need of water, be parched; (of a substance) to lack moisture. **b** (of the moon, dub.) to be cloudless. (But Cato in parallel passages (*Agr.* 29, etc.) has *luna silens*.)

siquando non pluet, uti terra ~iat Cato *Agr.* 15.1.4; translatione. ~semo omnis uirtus. ~rustiorum si quidem est eorum generare uitis, ~it agros Cic. *Orat.* 81; ariet ager; uitio mortis ~it aeris herba Verg. *Ecl.* 7.57; cum ~iunt herbae et pecori iam grauius umbra est G. 4.402; tosta ~it tellus Ov. *Fast.* 4.940; (silex) frigidus et tenax humoris per ortum canalicula non patitur ~ire radices Col. 3.11.8; nouella (sc. arboris). ~ninus ~iunt. desiderant autem maxime rigari quae adueuerit Plin. *Nat.* 17.249; rustic (dicunt). ~ire segetes Quint. *Inst.* 8.6.6; (of places without a water supply) in quos (sc. Caelum et Auentinum) sola Claudia (aqua). ~ducebatur. quae ferebat ut. ~celeberrimi colles ~irent From. *Agr.* 87; (of a source of water, in fig. phr.) tibi quod rogas, quoniam ipsi fontes iam ~iunt, si quid habeo spati, scribam Cic. *Q. fr.* 3.1.11; ~saepae suffundere ius debebit, nec pati ~ire saligma Col. 12.9.2. **b** ~inum inuere terrae. ~relet fauonio flante ac luna ~iente Plin. *Nat.* 17.57; 17.112; 18.243.

sitis ~is, f. [dub.] FORMS: acc. ~im, abl. ~i.

1 Thirst; (also, med.) abstinence from

drinking. **b** (hyperb. or in fig. context, usu. w. obj. gen.) a thirst (for people's blood); (in general) a violent craving (for).

egon salua sim, quae ~i sicca sum? — at iam bibes Pl. Cur.11; laborem sufferam, solum, ~im Mer.861; Caro Fil.41; si qui se fontes aperuisse dicat, neque habeat, qui ~im sedet Rhet.4.9; cum cibo et potione famae ~isque depulsa est Cic.Fin.1.37; insedabiliter ~is arida Lucr.6.1176; ueritus ex. inopia aquae, ne ~i conficeretur exercitus Sal.Jug.50.1; cum fauces urit ~is Hor.S.1.2.114; si tibi nulla ~im finiret copia lymphae Ep.2.2.146; ~is (i.e. of Tantalus) inter aquas Propr.3.5.42; uenit. laena. de-positura ~im uicini fontis in unda Ov.Met.14.98; (Ceres) fessa labore ~im conceperat 5.446; ut. ~im nostro possis explere cruore Tr.3.1.57; ad riuum eundem lupus et agnus uenerant, ~i compulsi PHAED.1.1.2; beneficium est arentibus ~i. monstrare fontem Sen.Ben.3.8.3; aquam potare recentem de nibe commenta est ingeniosa ~is MART.14.117.2; Juv.14.318; Suet.Otho 11.2; (w. obj. gen.) saepe uenerunt ~is est mihi Ov.Ep.2.139; (poet.) maximo carmen tenuare tempo; nunc. maior ~is est et bibendus castior annis STAT.Silo.4.7.11; (in a simile) immodice abuti Thessalos indigentia populi Romani, uelut ex diutina ~i nimis auide meram haurientes libertatem Liv.39.26.7; sic bibendum erit, ut sciamus huius morbo ~im prodesse Cels.4.11.7; 4.26.3. **b** tanta uiditis supplicii expetendi tanta sanguinis nostri haurienti est ~is Liv.26.13.13; feritas. ~isque inmensa cruoris cessant Ov.Met.13.768; ciuilis sanguinis Sullana ~is Sen.Suas.6.3; [Sen.] Oct.1.44; aliud. auenus et ~is aequa tenet uitae semper hiantis Lucr.3.1084; quem tenet argenti ~is est impertuna famaeque Hor.Ep.1.18.23; imperii ~is est cruenta Sen.Phaed.542; auri numquam extincta ~is est Sil.5.265; hi (sc. sales). in dicendo habent quiddam, quod nobis faciat audiendi ~im Quint. Inst.6.3.19; tanto maior famae ~is est quam uirtutis Juv.10.140; (without obj. gen.) neque. unquam expletur nec satiatur cupiditatis ~is est Cic.Parad.6; similem Aristotelis in capessenda laude ~im subnectam V.Max.8.14.EXT.3.

2 (transf.) Parched or arid conditions (of soil, crops); (also) arid weather, drought.

ubi hiulca ~i findit Canis aestifer arua Verg.G.2.353; quamuis Canis arenti torreat arua ~i Tib.1.4.42; sicca diu fuerat tellus, ~i iussu erat herbas Ov.Past.4.299; pleraque eius (sc. Africae). ob ~im caeli terrarumque infesta MELA 1.21; ~is aestatis restingitur fontibus Col.11.3.9; Inachios haurit ~is ignea campos Stat.Theb.4.699; infesta. ~i regio Flor.Ep.2.20(4.10.8); (corum) uisum per ~im lapides congerentem in situam. in qua pluuii aqua durabat Plin.Nat.10.125.

sitistus ~a ~um, a. [Gk. σιτιστός] Fattened up; (in quot., of eggs with enlarged yolks).
(oua) sunt et tota lutea, quae uocant ~a. cum triduo incubita tolluntur Plin.Nat.29.45.

sititor ~ōris, m. [SITIO + -TOR] (w. gen.) One who thirsts (for); (also fig.).
clarus Hyanteae Stella ~or aquae Mart.12.2(3).12; ~or. nouitatis: immo uero, inquam, impertite sermonis. qui uelim scire. plurima! Apul.Met.1.2.

sitōna ~ae m. [Gk. σιτώνης] A public buyer of corn.

PAP.JUST.dig.50.8.12(9.3).3(6).

Sitoni: see SITHONI.

sitōnia ~ae f. [Gk. σιτώνια] Purchase of corn.

ULP.dig.50.5.2.

sitōnicum ~i, n. [Gk. σιτανικόν] A fund for the purchase of corn.

VII. EX VSVRIS Q(VOD CONF)ECTVM FERUIT. IN ~O TRIBVANT, VT Q(VOD)Q(VOD ANNIS POSSIT E(O) FRVMENTVM COMPARIARI CIL.3.699.8.6.

?sittyba ~ae, f.: v.l. for SILLYBVS (sense 2).

situla ~ae, f. [dub.; see also SITVLVS] A vessel for holding water: a bucket for drawing water from a well. b an urn from which lots were drawn, = **sitella**. c a basin or urn on a monument.

a si ~am cepero, numquam edepol tu mihi. creduis post hunc diem, ni ego illi puto, si ocepso, animam omnem intratraxero Pl.Am.671; ? Cic.Ep.2; rota quoque, per quam aqua traheretur, nihilo minus aedificis est quam ~a Paul.dig.18.1.40.6. b adsunt quae imperaui omnia: uxor, sortes, ~a Pl.Cas.359. c (corum) uisum. lapides congerentem in ~am monumenti, in qua pluuii aqua durabat Plin.Nat.10.125.

?situlārius ~i(i), m. [prec. + -ARIVS] One who makes, or has to do with, buckets for water.

CIL.2.3442.

situlus ~i, m. [var. of SITVLA] A (shallow) vessel for holding water, bowl, bucket, etc.
~um aquarium Cato Agr.11.3; nanum Graeci uas aquarium dicunt humilem et concauum, quod uulgo uocant ~um barbarum Paul.Fest.p.176M; (in a machine for raising water) ferrea catena. habens ~os pendentes aereos conglies Vitr.10.4.4.

situs ~a ~um, a. [pple. of SINO]

1 (w. some ppl. force) Laid up, stored, deposited. b laid in the grave, buried; (esp. in the epitaphic formula hic ~us est.); also laid out for burial.

non metuo ne quisquam (aurum) inueniat, ita probe in latribus ~umst Pl.Aul.609; 'dedisti tu argentum?' inquam. 'immo apud tarpeitum ~um est.' Cur.346; proba mers

facile emptorem reperit, tam etsi in apstruso ~ast Poen.342; ubi (cistella) ~ast? — in risio Terr.Luc.754; Romuli itius. ~um ~us esset in curia Salterum Cic.Div.1.10; auro irreperit et sic melius ~um cum terra celat Hor.Carm.3.3.49; ceterum. eodem loco ~um fuisse memorant ut esset ad posteros miraculi eius monumentum Liv.1.36.5; nocte concubia uexillum in domo Germanici ~um flagitare occipit Tac.Ann.1.39; (transf.) in melle sunt linguae ~ae uostrae atque orationes, facta atque corda in felle ~ae a atque acerbo aceto Pl.Truc.178; (of qualities regarded as a reserve) quod apud nos fallaciarius sex ~umst, certo scio, oppidum quoduis uidetur posse expugnari doctis Mil.1156; nil istae opus est arte. sed eis quae semper in te intellexi ~as, fide et taciturnitate Ter.An.3. b redditur. terrae corpus et ita locatum ac ~um quasi operimento matris obducitur. C. Maril ~as reliquias apud Anienem dissipari iussit Sulla Cic.Leg.2.56; (Aeneas) ~us est. super Numicum flumen Liv.1.2.6; cur (templum) sanctum sit ossa eius (i.e. Herculis) ibi ~a efficiant MELA 3.46; Cn. Terentium. effodisse arcem, in qua Numa. ~um fuisse Plin.Nat.18.84; (humorously) scio crucem futuram mihi sepulchrum; ibi mei maiores sunt ~i Pl.Met.373; (calid) non inuenio qui non sit acerbum ignibus impositum calidis torrescere flammis aut in melle ~um suffocari Lucr.3.891; hic est ille ~us, cui nemo. quibit per factis reddere opis pretium Enn.var.19; Lucil.580; hic synt ossa maeci lvi ~a PILOTINI VASCULI CIL.1.209.5; SEPULTA HAEC ~A SVM VERNIA QVOVIS AETATVLA I.2167.4; Lygdamus hic ~us est: dolor huic. causa perire fuit [Tib.] 3.2.29; Liv.26.25.14; Lucr.8.793; Vergin.pod.1; CIL.6.11602; uidit uirginem. matrem lamentari mortuum. ea ~a erat exaduersum neque illi. quisquam aderat qui aditaret funus Ter.Ph.97.

2 Founded, built, erected. (~us app. generalized as a synonym for conditus.)

amplitudi ualli, quod duabus legionibus ~um uix quinque milia armatorum Romanorum tuebantur Tac.Hist.4.22; ueterem aram Druso ~am dissecerat Ann.2.7; urbem. Philippopolim, a Macedone Philippo ~am, circumdunt 3.38; urbes, quae Macedonibus ~ae Graeca uocabula usurpant 6.41.

3 Placed in relation to its surroundings, situated, positioned. b (esp. w. ref. to topog. position). c (fig. or transf., w. ref. to position of events or circumstances; also, of a person in respect of his position in a family). d put in order, arranged.

in suo quicque loco nisi erit mihi ~um suppellectilis Pl.Sf.62; ne admittam culpam, ego meo sum pectus pectori: suspicio est in pectore alieno ~a Trin.82; uti in medio prelu recte ~um siet Cato Agr.19.2; ITIN.109.130; vii quod ita ~ae stellas, ut ternae trigona faciant Var.L.7.75; in ore ~a lingua est finita dentibus Cic.N.D.2.149; pluma columbarum. ~quae ~a ceruices corum collumque coronat Lucr.2.802; rerum singularia sequuntur quae ~a sunt in luce, lacescuntque ut uideamus 4.347; frigidus est. fons, supra quem ~a saepe stuppa iacit flammam 6.879; id (os). super os calcis ~um est Cels.8.1.27; ara sub diu ~a Plin. Nat.2.240; Hortensii inter oratores ~am imaginem. ~intuens Tac.Ann.2.37; (Aristoteles) aselli piscis. in medio alio corculum ~um. ~memorati Apul.Apol.40; (of persons) medilis. ~i sunt sedibus omnes. ~Roma decus magni quod suspicit orbis Cules 359; (hyperb. or in fig. phr.) industri loco ~a est laus tua in plurimorum. ciuium conspectu Cic.Fam.2.5.1; diuitiae decus gloria in oculis ~a sunt SAL.Cat. 20.14. b qui locus, quod in medio est insula ~us, umbilicus Siciliae nominatur Cic.Ver.4.106; terram in medio mundo ~am Tusc.1.40; murum ~um in praeruptis montis extremo SAL.Jug.37.4; oppidum Thalam. ~haud dissimiliter ~um munitionum 89.6; urbes Graecae, quae in ora ~ae sunt Asiae Nap.Alc.5.6; Palaepolis fuit haud procul inde ubi nunc Neapolis ~a est Liv.8.22.5; Volsci Pontias, insulam ~am in conspectu litoris sui, incoluerant 9.28.7; ciuitas. ~a passus mille ferme a mari 21.7.2; omnem regionem inter Hellespontum et Halyn amnem ~am Curr. 4.5.1; 7.4.31; Tergeste intimo in sinu Hadriae ~um fuit Illyricum MELA 2.57; (regio Margiane) contra Parthia tractum ~a Plin.Nat.6.46; 9.180; ~ae fuere et Thespiades ad aedem Felicitatis 36.39; uilla in colle imo ~a Plin.Ep. 5.6.14; nullum in uilla eius delubrum ~um, nullus locus. ~consecratus Apul.Apol.56; (of persons, etc.) cisi Rhenum ~um gentium animos confirmauit Vell.2.120.3; illo quacrent, cur non decidit contra ~i (i.e. the Antipodeans) Plin.Nat.2.161; nobilissimi totius Britanniae eoque in ipsis penetralibus ~i Ag.30.3; Vespasianus bellum armaque et procul uel iuxta ~as uiris circumspicabat Hist.2.74. c res omnis in incerto ~a est Pl.Cap.536; res publica in extremo ~a est SAL.Cat.32.11; Jug.23.2; incoluntis ac decus eodem loco ~a sunt Tac.Ag.33.6; neque arma sine stipendiis neque stipendia sine tributis haberi queunt: cetera in communi ~a sunt Hist.4.74; ~iam fratres, iam propinquos, iam longius ~os caedibus exhaustos Ann.12.10. d si materiem nostram collegit aetas post obitum rursumque redegit ut ~a nunc est Lucr.3.848.

4 (fig., w. in + abl.) Centred or dependent (on); (esp. of hopes, resources). b (of decisions, actions, etc.) lying (in one's control, power).

perspicua sunt haec quidem et in uulgari prudentia ~a Cic.de Orat.2.132; quae uirtus omnis in ratione scientiae disputandi ~a est Part.78; summam eruditionem Graeci ~am censebant in neruorum uocumque cantibus Tusc.1.4; 5.35; in eo (sc. officio). colendo ~a uitae est honestas omnis Off.1.4; regum. clementia. in illorum, qui parent, ingeniis ~a est Curr.8.8.8; omnis in animi lucis causa ~a Sil.3.331; uera bona, quae in uirtutibus ~a sunt Tac.Ag.4.3; me hoc uocat uel facere nunc quod fero (i.e. a bag of money), si qua in hoc spes ~ast mihi Pl.Ps.1291; Ter.Ph.470; in meo reditu spes oti et concordiae ~a uideatur Cic.Dom.15; neque illis castra esse. quod cedentes tenderent; in armis omnia ~a Sal.Jug.51.4; in unius perniciem eius patriae ~am putabant salutem Nep.Ep.9.1; sibi amisso fratri auxilio reliquias spes in re publica ~as Tac.Ann.13.17; Apul.Apol. 71. b in patri potestate est ~um: faciendum id nobis quod parentes imperant Pl.St.53; sinam coactum egestate ingenium immutari? non faciam. ~haud uerear si in te solo sit ~um Ter.Am.276; huiusce rei potestas omnis in uobis ~a est Cic.Mur.83; huic. quantum est ~um in nobis. salutem ferre debemus Arch.1; si pugnandum est,

quo tempore, in casu ~um est. AN.7.9.4; ea quae est in nostra potestate ~a reddenda (est) adsensu Luc.37; id frustra an ob rem faciam, in uostra manu ~um est, Quirites SAL.Jug.31.5; Tac.Ann.1.31; 15.20.

situs ~ūs, m. [SINO + -TVS]

1 Position (of a thing) in relation to its surroundings, situation. b (topog., of a place, people, etc.). c the particular position occupied by a thing, its site.

est maxima in sensibus ueritas, si. sani sunt. itaque et humen mutari saepe uolumus et ~us earum rerum quas intuemur Cic.Luc.12; debet intellegi nec figuram ~umque membrorum nec ingenii. uim talem effici potuisse fortuna N.D.2.153; Tusc.1.41; Verg.G.3.451; (pros., of a syllable) dum ~u prior (syllaba) iuuatur, et sequens producitur MAUR. 607. b illis ~us felix Lep.orat.6; Messana, quae ~u moenibus portuque ornata sit Cic.Ver.4.3; Agr.2.40; erant eiusmodi fere ~us oppidorum ut posita in extrinsecis linguis promunturisque neque pedibus aditum haberent. ~neque nauibus Cels.Gal.3.12.1; perspecto urbis ~u, quae posita in altissimo monte omnis aditus difficilis habebat de expugnatione desperauit 7.36.1; scribitur tibi forma loquaciter et ~us agri Hor.Ep.1.16.4; (Veientes) egregius muris ~uque naturalis urbem tutantes Liv.5.2.7; 24.3.8; illius (zonae) ~us ob ardorem intercedens plagae incognitus MELA 1.4; 1.68; similiter abiecti expetiae nauis ~us in excelso montium, ceu maria iugerit Plin.Nat.16.41; pax optima. ~apricis aequilonis ~u (i.e. places with a north-east aspect) 16.59; insula. nota ~u STAT.Theb.5.306; Tac.Hist.5.11; Gel.6(7).1.8. c superius. ~umeri caput. ~ueritici lati scapularum ossis inseritur, ac maiore parte extra ~um neruis deligatur Cels.8.1.19; (semina) in similia transferri terram. ~oportet, nec ex tepidis aut praecocius in frigidos aut serotinos ~us Plin.Nat.17.79.

2 Structure, erection. (Cf. situs¹, sense 2.)

exegi monumentum acre perennius regalique ~u pyramidum altius Hor.Carm.3.30.2; (prob.) Vitae. ~prisca ~u ueterisque ante arcem condita Byrsae Sil.3.244.

3 Arrangement, layout; (esp. the layout of a region, its geography. b (meton.) a geographical area, region.

ferunt. ~um. moenium aquilae pandentis alas Plin. Nat.6.122; passeris, qui ab hominibus ~u tantum corporum differunt. dexter hic resumptus est illis, passeri laeues 9.72; agrum optimum iudicat ab radice montium plantis in meridiem excurrente, qui est totius Italiae ~us 17.36; sunt illi (sc. di) duodecim numero ~u noninum in duo uersus ab Enlio coartati Apul.Soc.2; ~um totam terram contineri licebit eiusque cum ~um, formam, circumscriptionem, tum et habitabiles regiones Cic.Tusc.1.45; Africae ~um paucis exponere Sal.Jug.17.1; orbis ~um dicere aggredior MELA 1.1; Phariae primordia gentis terrarumque ~us uolgique edisserere mores Luc.10.178; Britanniae ~um populosque multis scriptoribus memoratos Tac.Ag.10.1; (as represented in maps) dei Caspiae appellauere Portas Hiberiae, quas Caucasias diximus uocari, ~usque depicti et inde missi hoc nomen inscriptum habent Plin. Nat.6.40; faciam quod solent qui terrarum ~us pingunt: in breui quatuor tabella totam eius imaginem amplectar Flom. Ep.1.1(1.1.1.3). b latitudo. terrae a meridiano ~u ad septentriones Plin.Nat.2.245; proxima ora dterioria (Hispaniae) est eiusdemque Tarraconensis ~us 4.110; illa (sc. animalia) Alpes, haec transmarini ~us mittunt 8.214; aliud genus in eodem Ponti ~u, gente Sannorum, mellis, quod. maenomenon uocant 21.77; necant. pantheras, nisi hoc fieret, repleturus illos 25.27.

situs ~ūs, m. [cf. perh. Skt. kṣināti, Av. kṣyō, Gk. φθίω]

1 The condition of lying undisturbed or idle, neglect, disuse, stagnation, etc. b (transf., of faculties, etc.).

neque ruri neque hic operis quicquam facio, corruptor ~u Pl.Truc.915; cessare noualis et segnem patiari ~u durescere campum Verg.G.1.72; corpus. laboris impatiens, ipso rursus ~u et otio iturum in tabern Sen.Dial.6.11.3; quod euenit libris ~u cohaerentibus, hoc euenisse mihi sentio: explicandus est animus Ep.7.1; aquis torpentibus ~u Nat.3.16.5; aer ipso, qui. aeterna morte torpescit. cum e longo ~u emissus est, purum hunc liquidumque. polluit 6.27.2; nos de agitatione terrae nunc loquimur, non de ~u Col.2.2.6; ne. supellex uestisue condita ~u dilabatur 12.3.5; locum esse debere. scississimum, ne ~u penora mucorem contrahant 12.4.4; angulis, hiberno ~u membrana corporis obducta Plin.Nat.8.99; bonos. otio aut ~u abstrusos et quasi sepultos non nisi delationibus. ~profersant Plin.Pan.45.2; gladius uis splendens. ~u rolinigat Apul.Fil.17; mulier (i.e. a widow). assuetudini coniugis. torpens et diutino ~u uiscerum saucia Apol.69. b marcescere otii ~u. ciuitatem Liv.33.45.7; sunt apti lusibus anni: indignast pigro forma perire ~u Ov.Am.3.3.14; ubi pigra ~u securaque pectora torpent, acerbis est stimula eliciendus amor Ars 2.443; scribis. ut oblectem studio lacrimabile tempus, non pereant turpi pectora nostra ~u Tr. 5.12.2; sepultae. ac ~u obitae iustitia, aequitas Vell. 2.126.2; haec. longo iam ~u obsoleto et hebeto animo composui Sen.Dial.11.18.9; languescit senum memoria longo lassa sublabens ~u Oed.818; quae te sub teste ~um fugitura tacentem. ~reuirescit gloria Blaesii Stat.Silv.2.376.

2 Physical deterioration, or the signs of it, resulting from disuse, rottenness, mould, must, etc. b (associated w. old age or antiquity; transf., as affecting wds., usages, etc.).

~u. araneoso CATUL.25.3; me iussa deum. per loca senta ~u cogunt nocentemque profundam Verg.A.6.462; immundo pallida mitra ~u Prop.4.5.72; canescunt turpi telata relicta ~u Ov.Am.1.8.52; putres eius artus. atque. laeum. ~u marcidam Samos. ~aspetit V.Max.6.9.EXT.5; quae in usu sunt et manum cotidie tactumque patiuntur, nunquam periculum ~us adeunt Sen.Ben.3.2.3; nec unquam (acetum) ~um aut mucorem contrahit, si non humido loco positum est Col.12.17.1; (malobathrum) celerime ~um in uetustate sentit Plin.Nat.12.129; pessimum (crocum). ~quod ~um

redolet 21.33; ossa. taetra ~u V.Fl.4.183; ~u non expugnabile robur STAT.Theb.6.103; datur intueri pulcherrimas aedes deterso ~u. nigentes PLIN.Pan.50.4;—(w. ref. to rust) pace bidens uomerque nitent, at tristia duri militis. occupat arma ~us Tiber.1.10.50; Ov.Fast.4.928; longum detergete ~um ferro SIL.7.534; ne robiginem ac ~um. arma sentient FLOR.Eph.1.19(2.32);—(in a neglected house or sim), muta domus, fateor. et ~us in thalamis et maesta silentia mensis! STAT.Silv.2.1.68; nunquam sospite nato triste chaos maestique ~us patiere sepulchri 3.3.210;—(on the body) ~um inter oris barba. intonsa infuscat pectus INC. trag.191; hirtus erat crinis (sc. of Famine), labra incana ~u Ov.M.8.802; LUC.6.516;—(in a simile) (mens) languescit et quendam uelut in opaco ~um ducit QUINT.Inst.1.2.18; 12.5.2;—(transf.) si taedet inanis aeternum seruare domos turpique iuuentae flore ~um STAT.Theb.5.108. b uicta ~uerique effeta senectus VERG.A.7.440; ne peream ~u senili Priap.77.15; tendit quercus. putres ~u aunos ramos SEN.Oed.534; longo aevi ~u qualitate caeli. mutari COL.1.1.4; non fortibus illa (sc. Tiryrs) infecunda uiris. sed lapsa ~u fortuna STAT.Theb.4.149; (pl.) (Colchis) refert inter meritum maxima demptos Aesonis esse ~us Ov.M.7.303; Euboici transcendere pulueris annos Nestoreosque ~us STAT.Silv.1.4.127; ~u uocabula. quae priscis memorata Catonibus. nunc ~us inuicis premit et deserta uetustas HOR.Ep.2.2.118; quantum apud Ennium et Accium uerborum ~us occupauerit SEN.Ep.58.5; quacrat nunc aliquis. quot Liberi patres, et reliqua uetustatis ~u obruta! PLIN.Nat.11.52; uir eruditissimus et qui. ~u uidicat a ~u litteras iam paene fugientes STAT.Silv.1.1.1; legibus istis ~u atque senio obliteratis GEL.2.24.11.

siue, seu, conj. [SI+VE] FORMS: *seu* rare in most republican authors, except perh. CAES.; the two forms are often used in combination, esp. in verse. ORTHOG.: *seu* CIL 1.401, etc.

1 (after a conditional cl., introducing an alternative condition, which does not necessarily exclude the first) Or if. b (w. separate apodosis).

at hic ne. — maximo malo suo si (illas) attigerit siue occupasset PLIN.Rud.776; PAC.Rug.300; si quis occupasset siue carmen condidisset CIL.Rep.4.12; si arborum trunci siue naues delendi operis essent a barbaris missae CAES. Gal.4.17.10; uisa est si forte pecunia iue. subrisit molle puella, cor tibi rite salit? PERS.3.109; siquando pectore ducto uulnera nota gerens. seu uenit in uitis castaque in ueste sacerdos V.Fl.1.839; si unquam me amasti siue amaturus unquam es FRO.Ver.2.p.156(135N); (alternative to n) cedo quicum habeam iudicem, ni dolo malo instipulatus siue siue etiamdum siem quique et uiginti annos natus PLIN.Rud.1381. b SEI QVIS ARVORSV HAC PAXIT (IN) IVM QVIS VOLET PRO INDOCTO NID NI MANVM INIET(I)O ESTOD SEIUE MAC(I)STERATVS VOLET MOLTARE (IL)CETOD CIL 1.401; eum qui uolet magistratus multare. liceto; siue qui in sacrum iudicare uoluerit, liceto Leg.Pub.(Font.1ur.p.46)3.

2 (w. the disjunctive force in the wd. applying to the apodosis and not the protasis) Or, if..

postulo siue aequomst te oro, Daue, ut redeat iam in uiam TIB.A.1.190; qualium incidit ex ima parte perpetuum, siue calix erit, conquassato CATO Agr.52.2; Romae seu fors ita iussit exsul HOR.S.1.59; PROP.3.21.8; Ov.Ep.10.97; ut pedibus sistat sua regula iustus, seu nitium incesat, metri ratione probemus MAUR.1001; (ellipt.) ex his ternae partes dextra ac sinistra celis minoribus, siue ibi alae furtae sunt, dentur VITR.4.7.22.

3 (introducing each of two or more alternative conditions, each w. its own apodosis) If on the one hand... if on the other...; (sim.), coupled w. other conjcs., etc.).

siue in communi gaudio populi Romani uni gratulabantur, magnum iudiciu, siue uni gratias agebant, eo maius, siue utrumque, nihil magnificientius cogitari potest CIL.Phil.14.13; AH.3.1.1; ut siue amicus Domitius eas angustias transiret, nihil de insidiis suspicaretur, siue inimicus ut in hostium finis ueniret, praeda diripienda milites dissiparent B.Alex.36.5; seu bellum foret facilem uictoriam, seu iam finiretur finiti tanti belli se consule gloriam petens LIV.30.40.7; Ov.Met.4.321; siue ille aeternus est, hoc quoque fuit semper, siue initium aliquid est illi, hoc quoque cum toto dispositum est SEN.Nat.3.22; PETR.130.3;—(w. si) si uis uisere, quid optas mori? siue non uis, quid deos rogas, quid tibi nascenti dederunt? SEN.Ep.117.22;—(w. sin) siue sensus extinguitur. quid lucris est emori! sin uera sunt quae dicuntur, migrationem esse mortem. haec peregrinatio mediocris uobis uideri potest? CIL.Tusc.1.97;—(w. si uero) AC.1.7.

4 (introducing each of two or more conditions, whether w. a common sb. or not, having a common apodosis; the disjunctive force is emphasized) Whether... or. b (w. *si* introducing first condition). c (w. omission of first *siue* or equivalent). d (w. second or subsequent *siue* replaced by other conjcs.).

siue ego siue quis iussu meo fecerit, ut id recte factum siet CATO Agr.139; triariorum quartum signum accedebat, siue aliter siue passim iter facere uolebat ASIN.Nat.14; siue illa defensione uti uoluissis siue hac qua ueris, condemneris necesse est CIL.Tul.32; ut, siue ex fundo siue a fundo deiectus essem, restitueret unde tu CAEC.87; siue Sulla siue Marius siue. siue. siue. siue. siue. siue alius ciuile bellum optauit, eum detestabilem ciuem.. iudico PHIL.13.1; siue habes quid siue nil habes, scribe tamen aliquid ATT.12.22; seu quis Gallus seu Romanus uelit ante horam tertiam ad se transire, sine periculo licere CAES. Gal.5.51.2; siue dies seu nox uenerit, illa mea est! PROP.1.8.44; ut, seu terra seu mari obuiam eundum hosti foret, paratus ad omnes conatus esset LIV.28.5.2; seu fatalem, seu confatam insidiis. mortem obit, uitam certe dignissimam egit VELL.2.4.6; parem non habet, siue muliones uolet siue circulores imitari PETR.68.7; et siue

inuicem accusant, siue crimen reus citra accusationem in aduersarium uertit. siue in ipsos, quas sua manu perisse diocemus, factum defectur. QUINT.Inst.7.2.23; transgredior ad uos, seu me ducem seu militem mauultis TAC. Hist.4.66; seu loqueretur seu taceret iuuenis, crimen ex silentio, ex uoce ANN.4.60; siue condemnnes siue absoluas mendax futurus PRO.Arr.2.p.12(227N); siue. ego siue Maeuius capite minuti fuerimus JULIAN. dig.7.2.4. b tu nunc, si ego uolo seu nolo, sola me ut uiuam facis PL.Cist. 645; si irati seu cui propitii sunt LUCIL.929; si nocte siue luce, si seruus siue liber faxit, probe factum esto formula in LIV.22.10.6. c prora cubile mihi seu mihi puppis erit PROP.2.26.34; quae sitis. carminibus Sibyllae, una seu plures fuerit TAC.Ann.6.12. d (w. uel) siue caprum mauis uel Fauni ponere munus elige utrum perdas BUC.Eins.1.10; ULF. dig.39.4.1.1; (w. ue) siue sacro paui (pecus) sediuu uel arbore sacra. da ueniam culpaue Ov.Fast.4.749;—(w. aut) siue ignis fabricauit opus. seu liquor hoc peperit. aut neque terra patrem nouit nec flamma nec aer aut umor. semper erit pugna ingenis MAN.1.132.

5 (ellipt., introducing alternative suggestions, possibilities, etc.) Whether... or, either... or; sim. *siue*. *an*, *aut*. *siue*. b (introducing a single alternative) or else.

si cuiquam generi hominum siue Sicularum siue nostorum ciuium. probatus sit CIL.Ver.2.17; audieramus eum profectum siue ad Pompeium siue in Hispaniam ANN.9.3.1; si. non poterit siue causas defensit siue populum conditionibus tenere siue bella gerere OFF.1.121; cui subsidium nemo tulit, siue quod in ipso satis praesidi. putarent esse, siue quod ipsi sibi timebant B.Alex.25.6; contrahe quidquid siue animis siue arte uales VERG.A.12.892; seu ui siue uercundia uictus dictatura abiit LIV.7.3.9; 23.12.15; haec omnia siue confusa siue creta. melle Attico. comprehenduntur LARG.70; STAT.Theb.12.420; TAC.Ann.1.11; siue heredes accipere debemus filios. siue naturales siue adoptiuos ULF. dig.38.16.1.2; abrupi dissimulationem. Silius, siue fatali uacordia an imminente periculo remedium ipsa pericula ratus, urgebat TAC.Ann.1.1.26; qui. aut iaculo incedit melior. seu crudo fedit pugnam committere caestu VERG.A.5.569. b uti. locum sepulchri in campo Esquilino CIL.Phil.9.17; relatum est, ut siue frater tuus referri uoluit FAV.5.20.6; fluere e lapide hoc permulta necessest semina siue aestum LUCR.6.1003; VERG.A.12.858; LIV.5.33.4; quaecumque pestis siue quaecumque es fera SEN.Ep.10.1260; eodem nomine Tacompos altera siue pars prioris PLIN.Nat.5.180; quibus. imminuit aetate seu uale tudine QUINT.Inst.12.11.2; TAC.Ann.1.33; quadraturam dimidio longiorem siue latiore iacere debemus HYG.GR. agrim.p.169.

6 (in indir. qus.)... or whether.

fatone erepta Creusa substitit, errauitne uia seu lassa resedit, incertum VERG.A.2.739; de. testa, si sit optima seu uitiosa ad structuram, statim nemo potest iudicare VITR.4.8.19; neque intererit, ad eum perlatas fuerint res an ad alium siue etiam consumptas sint PAUL. dig.11.3.10.

7 (without expressed question) (to see) whether... or.

cum. ad hostem proficisci constitisset, siue eum ex paludibus siluisque elicere siue obsidione premere posset CAES. Gal.7.32.4; principes. cotidie ad se conuenire iubebat, seu quid communicandum seu quid administrandum uideretur 7.36.3.

8 (introducing alternatives in cases of uncertain identity, description, etc.) Whether... or; (also before second alternative only).

hoc totum, quicquid est, siue artificium siue studium dicendi CIL.de Orat.2.29; haec. siue siue ars siue natura ad scientiam rerum futurarum homini. est. data N.D. 2.163; de petenda ab senatu seu furoris sui seu erroris uenia LIV.36.22.1; magno mihi seu ratio haec seu facilis stetit PLIN.Ep.8.2.8;—tuus. iste frater seu comes paulo ante in conductum accurrat PETR.9.4; delectandi siue, ut alii dicunt, conciliandi. officium QUINT.Inst.12.10.59; is eum purgare siue lustrare noluit HYG.Fab.31.8; uxori meae mundum ornamenta seu quae eius causa parauit, do lego PAUL. dig.34.2.30;—(before an alternative name for the same species) condonion siue condronille folia habet intubi PLIN.Nat.22.91; orchis herba siue serapias 26.95.

9 (introducing some qualification of a preceding word or expression): a (introducing an alternative in case the preceding should not be thought suitable, proper, etc.) or it may be (that), or perhaps it is (that). b (introducing a more correct or exact expression) or rather. c (introducing a further equally valid instance).

a BONA PVLCRA PROSERPINA. SEIVE ME SALVIAM DEICERE OPORUIT CIL 1.2520.2; remotis siue omnino missis lictoribus CIL.AH.9.1.3; neue te obrui. sinas contraque erigas ac resistas siue etiam ultro occurras negotiis Q.Fr.1.1.4; caementa marmorata, siue assulae dicuntur. contunduntur VITR.7.6.1; 10.10.5; opulentum urbem matri seu nouercae relinquit LIV.1.3.3; medulla. siue illa uitalis anima est, ante sententiam longitudo inplens PLIN.Nat.17.153; STAT. Theb.9.204; uenenum. accept. parum ualidum, siue temperamentum inerat ne statim saeuiret TAC.Ann.13.15; cornicini, siue hic recto cantauerat aere IUV.2.118; diximus. Cn. Pompeium simulasse timorem, seu plane timuisse Milonem ASIN.Mit.45; dēlopa igitur, siue id 'proloquium' dicere placet, huiusmodi est GEL.16.8.7. b dixit Pompeius siue uoluit CIL.Q.Fr.2.3.2; ab Chaldaeorum ciuitate siue natione progressus VITR.9.2.1;—(w. potius) o hominem fortunatum qui eius modum uirtus seu potius Pegasus habeat! CIL.Quint. 80; redeo. ad miseram seu nullam potius rem publicam ATT. 14.13.6; LUCR.1.1019; NEP.Eum.2.2; COL.4.28.2. c non potiussemus scire, quae res in Troia fuissent gestae, nec quid Thales, Democritus, sensissent. seu Croesus, Alexander, Darius. quas res. gessissent VITR.7.2.2; qualis sanguine uictor Gradiuus ab Hebro Idalium furto subit. seu cum caelestes Alcidae inuisere mensas iam uacat V.Fl. 8.230.

sium sil, n. [Gk. *σίον*] An umbelliferous water-plant, perh. *Sium latifolium*. sium latius apio, in aqua nascens. sapore nasturtii PLIN.Nat.22.84.

slis: see LIS.

smaragdachātēs ~ae, f. [Gk.] A precious stone, described as a variety of agate. PLIN.Nat.37.139.

smaragdinus (zm-) ~a ~um, a. [Gk. *σμάργδινος*] Emerald-green.

quia peturide est, ~um (emplastrum) appellatur CELS. 5.19.4.

smaragdītēs ~ae, m. adj. [Gk. *σμαραγδίτης*] Having the nature of emeralds (and the like).

mons est iuxta Calchedonium, in quo legebantur, ~es uocatus PLIN.Nat.37.73.

smaragdus (-os) ~i, m. Also zm-, [Gk. *σμάργδος*] PROS.: second syll. short, MART. 5.11.1; in verse, a preceding short open vowel is not lengthened. A name for various green gems, incl. the emerald.

impero nonnumquam concha uidetur margarita, ultrum ~os VAR.Men.382; grandes uiridi cum luce ~i auro includuntur LUCR.4.1126; TIB.1.1.51; in solio. claris lucente ~is Ov.Met.2.24; CURT.4.7.23; testudinis. terga. crebro maculas distincta ~o LUC.10.121; PLIN.Nat.9.117; 37.62; STAT. Theb.2.276; AMP.8.24; habebat. facie eximia lapidem ~um FRO.Parth.2.p.24(219N).

smaris (zm-) ~idis, f. [Gk. *σμαρίς*] A small cheap sea-fish, the picarel.

ut scarus, lamiosque ~isque Ov.Nat.120; prosunt et ~ides inlitae PLIN.Nat.32.108; 32.128; 32.151.

smecticus (zm-) ~a ~um, a. [Gk. *σμηκτικός*] (med.) Cleansing, detersive; (neut. sg. as sb.) a cleaning ointment or salve.

occearium cinis. calcafit ~a ui et ideo causticus miscetur PLIN.Nat.30.29; 35.37 (61);—floris (salis) natura aspera, excalcifactoria. acopis et ~is utilis 31.92; s MART(INI) ABLAFTI ~VM CIL 13.10021(136).

smegma (zm-) ~atis, n. [Gk. *σμήγμα*] FORMS: ~atis (dat. pl.) PLIN.Nat.31.105.

1 A cleansing preparation, ointment.

~a. quo fouere gangraenas. ulcerum manantia expedit PLIN.Nat.22.156; mastiche lentisci. ad extendendam cutem in facie et ~ata adhibetur 24.43; 27.111.

2 A fine substance driven from the surface of molten copper by a blast of air (app. consisting of impurities with some admixture of copper and copper oxide).

PLIN.Nat.34.134.

Smertrius ~ii, m. The name of a local god among the Treveri, identified with Mars.

CIL 13.11975.

smilax ~acis, f. Also mil-. [Gk. *σμίλαξ*]

1 An evergreen climbing plant, *Smilax aspera*; also, a similar-looking climber, bindweed or convolvulus. b (as a proper name, mythol.) a girl who was turned into this plant.

a similis est hederæ. quam uocat ~acem PLIN.Nat. 16.153. b folio coronantium ~aces et hederæ. optinent principatum PLIN.Nat.21.52;—alterum genus (~acis) culta anare 24.83. b a Crocon in paruos uersum cum ~ace flores Ov.Met.4.283.

2 A variety of ilex.

β folio non multum ab oleis distant ~aces a quibusdam Graecis dictae PLIN.Nat.16.19.

3 The yew-tree.

β hanc (sc. taxum) Sextius ~acem a Graecis uocari dicit PLIN.Nat.16.51.

smilion (zm-) ~ii, n. [Gk. *σμίλιον*] A scalpel; (in quot., the name of an eye-salve, so called from its drastic action).

sordida (ulcera) purgantur. eo (sc. collyrio) quod ~ion nominatur CELS.6.6.18.

Sminthēus (Zm-) ~ei, m. A cult-title of Apollo.

talibus intonsum compellat ~ea dictis Ov.Met.12.585; Fast.6.425; sacerdoti Apollinis ~ei HYG.Fab.106.1; AMP. 9.3.

Sminthēus (Zm-) ~a ~um, a. Of Apollo Smintheus.

~a tenuit spolia Phoebei senis SEN.Ag.176.

Sminthius (Zm-) ~a ~um, a. = prec.

~um templum PLIN.Nat.5.123.

smyrna ~ae, f. [Gk. *σμύρνα*] Myrrh.

lacerant. contemptus odor ~ae mellisque saporis LUCR. 2.504.

Smyrna ~ae, f. = MYRRHA. b the title of an epyllion by Cinna.

at scelus incesto ~ae crescebat in aluo CINNA poet.7(9); HYG.Fab.58.1. b ~am cana diu saecula peruoluit CATUL.95.6; Suet.Gram.18(p.114Re).

Smyrna (Zm-) ~ae, f. A famous city on the coast of Ionia, Smyrna.

multa sunt bifera, ut uitis. ~ae VAR.R.1.7.6; CIL.Flac. 71; VITR.7.7.4; LIV.33.38.3; V.MAX.3.2.12; PLIN.Nat.5.118; (in allusion to its being the birthplace of Homer) si. mibi uertice laeto nectat odoratas et ~a et Mantua lauros STAT. Silv.4.2.9.

smyrnaeum (zmu-) ~i, n. [Gk. *σμυρναῖος*] An aromatic herb, black cummin, *Nigella sativa*.

melanthi acetabulum, quod medici uocant ~um, conterito CATO Agr.102.

Smyrnaeus (Zm-) ~a ~um, a. Of or belonging to the city of Smyrna, Smyrnaean.

alium (sinum) quem ~um uocant MELA 1.89; optimum. Creticum (origanum). proximum ~um durius PLIN.Nat. 20.177; mulier ~a GEL.12.7.1; (masc. pl. as sb.) ~orum ciuitas VITR.4.1.4; LIV.35.16.3; TAC.Ann.3.63; (w. ref. to Homer) quantum ~i durabant uatis honores LUC.9.984; ~is ~. plectris (i.e. Homer's poetry) STL.8.594.

smyrnium (zm-, -ion) ~ii, n. [Gk. *σμύρνον*] An aromatic umbellifer, alexanders, *Smyrniolum perfoliatum*, *S. olusatrum*.

~ium olus seritur iisdem locis murmurque radice respicit PLIN.Nat.19.187; ~ion caulem habet apili, folia latiora 27.133; (used medicinally) ~ii, quod est semen olusatri, p. VIII LARG.126.

smȳrus (zm-) ~i, m. [Gk. *σμύρος*] A kind of sea-eel, prob. *Muraena unicolor*.

Aristoteles ~um uocat marem (murenam) qui generet PLIN.Nat.9.76; 32.151.

sobolēs ~is, f.: see SVBOLES.

sōbriē, adv. [SOBRIVS + E]

1 In a state of sobriety, not drunkenly; with moderation in one's appetites, temperately.

nec tantulum potuit ebriamini sibi temperare, ut hanc horam ~ expectaret APUL.Apol.59; intellegemus, quam sit turpe. delicate ac molliter uiuere, quamque honestum parce, continenter, seuerē, ~ CIL.Off.1.106.

2 With full possession of one's faculties, calmly, sensibly.

cauto est opus, ut hoc ~ sineque arbitris accurate agatur PL.Capt.225; praecepta ~ ut cures fac MİL.812; si quam rem accures ~ aut frugaliter PER.449; PS.939*; ~ rem suam administrans ULP.dig.4.4.11.4.

sōbriēfactus ~a ~um, pple. [SOBRIVS + factus (FACIO)] Brought to a state of moderation, sobered.

nec isto sermone Thrasyllus ~us. pergit lingua aestuanti sursum improbus inuergere APUL.Met.8.10.

sōbrietās ~ātis, f. [SOBRIVS + TAS]

1 Freedom from intoxication, sobriety. uiolatae ~ati poenas pendisse V.MAX.6.3.9; (animus) aliquando. in exultationem. extrahendum tristitiae ~as remouenda paulisper SEN.Dial.9.17.9; GEL.15.2.5; prae-scriptis illi decem diebus spontali ~ate multiplicatis APUL.Met.11.30.

2 Sobriety of habits, staidness or sim.

Cupido. matris suae repentinam ~atem pertimescens APUL.Met.6.22; interdum et diotem permittere adoptare pauperiori, si uitae eius ~as clara sit ULP.dig.1.7.17.4; (person.) petamine (sc. Venus) auxilium ab inimica mea ~ate. ~ APUL.Met.5.30.

sobrīna ~ae, f.: (fem. of next).

mibi ~a. tua mater fuit PL.Poen.1068; (coniugia) ~arum diu ignorata tempore addito percerbuisse CIL.Ann. 12.6; FEST.297M; ~propior sobrinio propior ~a (isti sunt patrum magni amicitiae magnae, auunculi magni materterae magnae filii filii GAUS dig.38.10.1.7).

sobrinus ~i, m. [for *sororinus (SOROR + -INVS)] A second cousin (expr. the relationship between a person and the son of his parent's first cousin); propior or propius ~o, a first cousin once removed (expr. the relationship between a person and the father or son of his first cousin).

estne hic Crito ~us Chrysidis? TER.An.801; Ph.384; QUIL.12.1 ~VS SIET PROPRIVSVE EVM EA COGNAT(IONE) ATTINGAT CIL.1.583.20; CIL.Off.1.54; ~us est, ut ait Gallus Aelius, patris mei consobrinii filius, et matris meae consobrinae filius FEST.297M; ULP.dig.38.8.1.3; ~propius ~o mibi est consobrinii mei filius est. patris mei consobrinus FEST.297M; quem quis appellat propiorē ~o PAUL.dig. 38.10.10.16; his personis auus auia eius, de cuius cognatione quaeritur, propius ~is sunt, pater mater ~us sobrina 38.10.10.18.

sōbrius ~ia ~ium, a. compar. ~ior. [parallel to ebrius; first elem. prob. SE] FORMS: compar. attested only in LABER.com.156.

1 Not in a state of intoxication, sober. b (as implying possession of one's faculties, awareness of one's actions). c (transf., of things free from drinking or intoxication); uicus ~ius, (see quot.).

PL.Am.1001; si alia membra uiuo madeant, cor sit saltem ~ium TRUC.855; dum accubabam quam uidebam mi esse pulchre ~us! postquam surrexi neque pes neque mens satis sion officium facit TER.Eu.727; qui in patris luxuria sic uixerit ut nullum unquam pudicum neque ~ium coniunium uiderit CIL.Ver.3.160; nemo. saltat ~us, nisi forte insanit MUR.13; Phyllis. ~ia grata parum: cum bibit, omne decet

PROP.4.8.30; OV.Fast.6.785; mille. uiri modo et ~ii VII dierum crapula graues. capere potuerunt CURT.9.10.27; SEN.Ep.83.12; ~ius a thermis nescit abire domum MART.12.70.8; (Germani) aleam. ~ii intereria exercent TAC.Ger.24.3; pueri ~ios. ~conuictus. ~necum temulentos ignorantis ANN. 13.15; GEL.15.2.4; (masc. pl. as sb.) ~ne uenulenti quidem quae faciunt eadem approbatione faciunt quae ~ii CIL.Luc.52; (of vds., actions) hesterni tibi nocte dixeramus. cenares hodie, Procille, mecum, tu. non ~ia uerba subnotasti MART.1.27.5; ~ias. nequitiis 1.106.5; (as implying a firm tread) limen transire memento cautius atque alte ~ia ferre pedem OV.Am.1.12.6; (humorously, for amethystinus, cf. Gk. *δωδωτος*) non uideo quare ~ia lana uxor MART. 14.154.2. b ~is ~ius sis, male non dicas PL.Mos.806; TER. Hau.707; satis credis ~iam esse me et mi mentitum tibi? EU. 703; Cato dixit, 'C. Caesarem ad euerendum rempublicam ~ium accessisse' QUINT.Inst.8.2.9; (of actions) dedisti, uirgo operam adlaudabilem, probam et sapientem et ~iam PL.Per.674. c uacuos nox ~ia torquet amantis PROP. 3.17.1; bibebam ~ia supposita pocula uictor aqua TIB. 1.6.28; mixta. ~seuro est ~ia lympha mero 2.1.46; inerti-culam e nigris (uiuis) appellauere, iustius ~iam dicitur. si quidem temulentiam sola non facit PLIN.Nat.13.1; ipsa daupes modicas et ~ia pocula tradit STAT.Silv.5.1.121; lares pauperes nostros sed plane ~ios APUL.Met.5.10; uir. ~grauis et ~iae religionis obseruatione famosis 11.21; (poet., of land not planted with vines) umbrauit. ~ia rura Lycaeus STAT. Silv.4.2.37; qui castae Cereri diu negata reddit iugera ~iasque terras 4.3.12; ~ium uicum Romae dictum putatur, uel quod in eo nulla taberna fuerit, uel quod in eo Mercurio lacte, non uino supplicabatur PAUL.Fest.p.296M; (cf., as a cult title) NYMVLARVS A MERCVRIO ~io CIL.6.9714.

2 Sober in one's habits or judgement, staid, sensible, temperate, etc.

non fratrem uidet rei dare operam, ruri esse parcam ac ~um? TER.Ad.95; diligentes et memores et ~ii oratores CIL.de Orat.2.140; quae nisi uigilantes homines, nisi ~ii, nisi industrii consequi non possunt CAEL.74; auream quisquis mediocritatem diligit. caret inuidenda ~ius aula HOR. Carm.2.10.8; pili iuuenis. uigiles sensus et digna euoluere tantas ~ia corda uices STAT.Silv.5.1.79; Lacedaemonios. ~ios illos et acres uiros GEL.11.18.17; (of vds., actions, etc.) non est res satis ~ia lasciuire (sc. in verse) deuorato orbe terrarum SEN.Nat.3.27.14; magnis cui ~ia curis pendebat somno. senectus CIL.Theb.1.433; rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et ~ia GEL. 6(7).14.10; (w. siccus) uigilans ac sollers, sicca sana ~ia AFRAN.com.61; nec aestimant [iustis dedit], uoluptas illa Epicuri. ~quam ~ia ac sicca sit SEN.Dial.7.12.4; est sicca, ~ia, bonorum consiliorum PETR.37.7; MART.12.30.1.

soccātus ~a ~um, a. [SOCCVS + -ATVS?] Wearing slippers (see SOCCVS).

qui (i.e. Calpurnia) de capite consularis uiri ~us audiebat SEN.Ben.2.12.2.

soccitō ~āre, intr. [onomat.] (Vb. expr. the cry of the thrush.)

SUBT.fr.161(p.253Re).

socculus ~i, m. [next + -VLVS] (Dim. of next).

~um. aureum, margaritis distinctum SEN.Ben.2.12.1; et pedibus, nec crepidarum tantum obstragulis, set totis ~is addunt (sc. margaritis) PLIN.Nat.9.114; SUBT.Vid.2.5; (as a symbol of comedy) hanc (uillam) appellare comediam soleo. ~ quod quasi ~us sustinetur PLIN.Ep.7.3.

soccus ~i, m. [perh. cf. Gk. *συγχις, σόκκος* (Phrygian shoes)] A kind of low-heeled, loose-fitting shoe or slipper worn by Greeks. b (worn by comic actors, hence as a symbol of comedy).

Theotimus diuense est? ~ etiam rogas? qui habeat auro ~is subactum solum? PL.Bac.332; is hac lit, hac ~i uideo uestigium in puluere Cist.698; Epid.725; TER.Hau.124; Hippas. ~gloriatu est. se. pallium quo amictus, ~os, quibus indutus esset, sua manu confecisse CIL.de Orat.3.127; Rab. Post.27; (among the Romans, uirg. worn only by women) o Hymen. ~laetus huc huc ueni, niseo gerens luteum pede ~um CATUL.61.10; qui (i.e. a prostitute) saepe immundo Sacra conteritur Via ~o PROP.2.23.15; (C. princeps) super cetera muliebria ~os inducatur et margaritis PLIN.Nat.37.17; SUBT.Cal.52. b quam non adstricto percurrat (Plautus) pulpitia ~o HOR.Ep.2.1.174; Ars 80; tragicos decet ira cothurnos; usibus et mediis ~us habendus erit OV.Rem.376; magnum et Menandro in comico ~o testimonium. ~contigit PLIN.Nat.7.111; ad tragicos ~um transferre cothurnos MART.8.3.13; nec comedia ad cothurnos adsurgit, nec tragedia ~o ingreditur QUINT.Inst.10.2.22; MAUR.2230.

socer ~eri, m. [*IE. *syekuros*, cf. Gk. *(φ)εκύρος*, Arm. *shesur*] FORMS: nom. *socerus* PL.Men.957; gen. *socri* ULP.dig.38.10.6.1; dat., abl. *socro* CIL 13.1985, Acc. *trag.196* (s.v.l., edd. *socru*) A husband's or wife's father, father-in-law. b (pl., applied to a father-in-law and his wife; app. also to a father-in-law, or prospective father-in-law, and his compatriots). c ~er magnus (also ~er alone), ~er maior, a husband's or wife's grandfather, great-grandfather.

PL.Men.1046; Trin.1151; noster ~er, uideo, uenit: puero nutricum adducit TER.Hec.770; (DVM NEI QVIS IOVDV)EX SIET. QVFI. ~EL QVFI PETET, GENER ~ER VITRICVS PRIVI-CVSVE SIET CIL.1.583.22; Pompeium, filiae tuae ~erum CIL.Fam.3.42; cum parentibus puberes filii, cum ~eris generi non lauantur OFF.1.129; CATUL.29.24; NEP.Timoth. 3.2; Demetrius. captus bello in custodia ~er generi perit a morbo REG.3.3; uirgo (i.e. Hypermetra). ~surge! quae dixit iuueni marito, '... ~erum et scelestas falle sorores' HOR. Carm.3.11.39; quod habes nuptam ~erumque potentis. ~ memuit OV.Ep.12.205; V.MAX.5.1.10; cum gener atque ~er (i.e. Pompey and Caesar) diris concurreret armis MART. 9.70.3; TAC.Ann.12.46; SUBT.Jul.83.1; (applied to a pro-

spective father-in-law) sacra. ~dabo (sc. Aeneas); ~er arma Latinus habeto VENG.A.12.192; ~eri (appellatione) sponsae patrem (contineri placet) GAUS dig.22.5.5. b qua se. ~ saepius Andromache ferre incomitata solebat ad ~eros VENG.A.2.457; ~eri tibi Marsque Venusque contigeraut OV.Met.3.132; ad ~eros pactaque sinus ex coniugis. ~ Styre, fugis V.FL.6.274; ~oratores aderant ex urbe Latina. ~ ueniam. rogantes. ~parceret hospitibus quondam ~eris-que uocatis VENG.A.11.105; milesne Crassi coniuge barbara turpis maritus uixit et hostium. consensit ~erorum in armis? HOR.Carm.3.5.8. c magnus ~erum appellat uir uxoris suae aum PAUL.Fest.p.126M; (~uiusmodi magnus) te (sc. Andromachen). ~tot pelagi deae. ~iam uocabat, te datam Pyrrho ~er Peleus mirum uocabat SEN.Tro.881; ~eri. ~appellatione aum quoque. ~uxoris uel mariti contineri respondetur CLEM.dig.50.16.146; ~maior ~er uxoris meae proauus PAUL.Fest.p.136M.

socera ~ae, f. Also socra. [as prec. with fem. ending] A husband's or wife's mother, mother-in-law.

AVR AMMA CONIVGI KARISSIMO CVM GALLITTA FILIA ET LAETA ~A. TITVLVM POSERVNT CIL.11.705; 6410; A.Epig. 52.35. b CIL.5.4389; 12.3918.

socerio ~ōnis, m. [SOCER + -IO] FORMS: *suec-* (under Germanic influence?) CIL.3.5974. (prob.) A husband's or wife's brother, brother-in-law; (pl., applied to a brother- and sister-in-law).

CIL.3.5622; M AVR AMANDO. ET CL MACRINO SOCRO EIVS ET VAL VALERIANO ~ONI VAL MACRINILLA VXOR 3.5974; D M AVRELIO AVRELIANO. ~ONI AVR SEPTIMIVS. GENER PISSIMO QVI VIXIT ANN XXII 5.8273; ~MEMORIAE AETERNAE CAEALIAE FLAVIAE. L DECVMS DECEMBRIVS ET DECIMA DECMILQA ~O(NES) A.Epig.45.101.

socia ~ae, f. [socivs?] A female partner or associate. b (w. ref. to marriage); esp. ~a tori. c (applied to personified abstracts).

~am te mihi adopto ad meam salutem PL.Cist.744; ego nunc in malis plurius. ~ ~a sum nec minor pars meast quam tua RUD.239; ~ai unanimant, fidentis filii officium facere quod modo haec fecit mihi TRUC.453; te (i.e. Venus) ~am studeo scribendis uersibus esse LUCR.1.24; incidunt. ~ uincula. ~adit se ~am timidisque superuenit Aegle VENG. Ed.6.20; OV.Ep.16(17).267; opibus magicis. ~tremendam (sc. Medeam) luno dico ~am coniungere quaerit Achlio V.FL.6.450; (w. gen. of thing shared in) uespa, quae simili-tudinem habet apis, neque ~a est operis et. ~ VAR.R.3.16.19; Alcithoe. ~Bacchum progeniem negat esse Iouis ~asque sorores inpietatis habet OV.Met.4.3; hunc Orestes matrem-que ~a consiliorum omnium sorore Electra. ~obtruncat VELL.1.1.3; non me laetorum ~am. ~accipis in cirrus uenio LUC.2.346; nec minus inter ille toti ignoti ~as gregis haeret in una delixus sentitque ducem. ~cateruae V.FL.5.376; ipsa (sc. Plancina), donec mediae Pisoni spes, ~am se culuscum-que fortunae et si illa ferret comitem exitii promittebat TAC. Ann.3.15; ipsa (sc. Agrippina) semet partem a maioribus suis imperii ~am ferebat 12.37; ego te. ~educavi. ~parentis tuae non modo sanguinis, uerum alimoniarum etiam ~a APUL.Met.2.31; 7.6. b apertis uiros perinde habetis quasi ~parentes sient. ~pudicitiam. pater. eos nos magnificare qui nos ~as sumperunt sibi PL.St.101; quam plurimas uxores. ~habet. nulla pro ~a obtinere, pariter omnes uiles sunt SAL.Jug.80.7; adsumere coniugem, pro-pteris dubisque ~am TAC.Ann.12.5; ~am. tori uocat eor supremo OV.Met.8.321; 10.268. cum. ~quaeratur nulli uxor. ~a tori QUINT.Del.376(p.171.8). c pacis est comes otique ~a. eloquentia CIL.Brut.45; causa alia est. ~perfecta per se, alia ad aliquid aduans et efficiendi ~a quaedam PART.94; uitae ~a uirtus, mortis comes gloria fuisse FONT.49; si facultatem dicendi ~am scelerum, ~ hostem ueritatis inuenit QUINT.Inst.12.1.12.

sociābilis ~is ~e, a. [SOCIO + -BILIS] That is easily joined in partnership; (of a partnership) close, intimate.

haec nobis amorem iudidit mutuum et ~es fecit SEN.Ep. 95.2; (transf.) eadem (sc. abies) et cunctis maxime ~is glutino PLIN.Nat.16.225; ~em consortionem inter binos Lacedaemoniorum reges LIV.40.8.12.

sociālis ~is ~e, a. [SOCIVS? + -ALIS]

1 Of or involving a partner or partners. b living in partnership with others, social. c belonging to a fellowship.

beneficium dare ~is res est, aliquem conciliat, aliquem obligat; sibi dare non est ~is res SEN.Ben.5.11.5; anticitiae ~es APUL.Met.5.28. b SEN.Ben.7.1.7; hominem ~e animal communi bono gentium uideri uoluntis CIL.1.3.2. c RVINA PARIETIS OPPRESSVS NATVRAE ~EM SPIRITVM CORPVSVQVE ORIGINI REDDIDIT CIL.13.2027.

2 Of or relating to an ally or allies (sts. w. ref. to Roman provinces; cf. *socius**, sense 4b). b bellum ~e, a war fought against allies; (spec.) the Social War, fought between Rome and her Italian allies, 91-88 B.C. c (of troops) belonging to an allied state, confederate.

haec lex ~is est, hoc ius nationum exterarum est CRE.Div. Caec.18; in hac quaestione de pecuniis repetundis, quae sociorum causa constituta est lege iudicioque ~i VER.2.15; ~es deos fidemque foederum id poscere LIV.3.18.3; Saguntum fidei ~is utrimque seruatae documentum. ~iore 28.39.17; ~i foedere 34.57.9; ita per tot annos in amicitia fuerant, ut ~i foedere se cum Romanis non inligarent 45.25.9; an. ~excidit ante oculos patiar ~ia tearta? STR. 12.500; (Hieron) ~ia iura Ausonius multos seruata casta per annos 14.83; 16.168; externa uir, perfidia ~i prope ad-flicta Romana res TAC.Hist.3.46; cuncta ~ia prospera composita ANN.2.57. b causam capitis (Iphicrates) semel dixit, bello ~i, simul cum Timotheo NEP.Iph.3.3; ~uius sanguine non solum Asculanorum manus. sed totum illud ~e bellum macula sceleris inbutum est CIL.Font.41; V.MAX.

1.6.4; PLIN. *Nat.* 3.70; ~e bellum uocetur licet, ut extenuemus inuidiam, si uerum tamen uolumus, illud ciuile bellum fuit FLOR. *Epit.* 2.6(3.18.1); (pl.) ipse . . . calcatam . . . tenet bellis ~ibus uiam IUV. 5.31. C licet delere omne Latium . . . unde ~i egregio exercitu per multa bella . . . usi estis Lrv. 8.13.15; ~i equitatu 26.5.8; 31.21.7; consuli ad exercitum ciuilem ~emque petenti addita auxilia 42.35.6; turmas ~is Tac. *Ann.* 4.73; sine robore legionum ~is copias ducetur 12.31; cum claudius et suis et ~ibus Rhodiorum abundaret FLOR. *Epit.* 1.41(3.6.8); ~i (transf.) Poenus . . . undis statuit ~ibus (i.e. the Trebia) aras Sil. 4.701.

3 Of or belonging to marriage partners, conjugal.

lecti ~ia iura Ov. *Am.* 3.11.45; ~ia carmina (i.e. an epithalamium) Ep. 12.139; ~ia sacra 20(21).155; nec Venere externa ~ia foedera laedam Met. 14.380; torus ~is Fast. 2.729; Liuius . . . tecum ~es compleat annos Tr. 2.161; exigit hoc ~is amor foedusque maritum Pont. 3.1.73; iam ~ia praesto omnia Stat. *Silv.* 1.2.229.

sociālitās ~ātis, f. [prec. +TAS] Sociable disposition, companionableness.

PLIN. *Ep.* 9.30.3; num. . . serias tantum partes dierum in oculis nostris . . . consumis? non remissionibus tuis eadem frequentia eadeque illa ~as interest? Pan. 49.4.

sociāliter, adv. [SOCIALIS +TER²] In the manner of a partner or ally.

(poet.) (ianibus) spondeos stabilis in iura paterna recepit commodus et patiens, non ut de sede secunda cederet aut quarta ~ Hor. *As.* 458.

sociātrix ~icis, f. adj. [SOCIO +TRIX] That unites in an alliance.

me . . . huc tulit . . . mediū ~ix gratia Phrix V. Fl. 5.499.

sociennus ~i, m. [SOCIVS²; ending perh. Etr., cf. *Porsenna*] A partner, associate.

~o tuo iam interstringam gulam Pl. *Aut.* 659.

societās ~ātis, f. [SOCIVS² +TAS]

1 The fact or condition of being associated for a common purpose, partnership (sts. in bad sense = partnership in crime, complicity). b (w. gen. expr. sphere of partnership). c a business partnership.

latrones Italiae . . . nefaria ~ate coniunctos Cic. *Caecil.* 1.33; utinam, Cn. Pompei, cum C. Caesar ~atem aut numquam coisses aut numquam diremisses! Phil. 2.24; Latinae . . . legiones longa ~ate militiam Romanam edoctae Liv. 6.32.7; Sen. *Suas.* 7.2; Xenophon . . . prodidit maritale coniugium sic comparatum esse natura, ut . . . utilissima uitae ~as iniretur Cic. 12.1.1; non patiar Maternum ~ate plurimum defendi, sed ipsum solum . . . arguam Tac. *Dial.* 5.3; Caesar et Pompeius et Crassus iuncta ~ate imperium Romanorum possidebant AMP. 43; omnes, simul atque a Pythagora . . . recepti erant, quod quisque . . . habebat, in medium dabat, et coibat ~as inseparabiles GEL. 1.9.11; ~i (w. gen. of partner) talem . . . te esse oportet, qui . . . te ab impiorum ciuium tui dissimilium ~ate se iungas Cic. *Fam.* 10.6.3; M. Antoni ~atem semper . . . incertam . . . abruptit Suet. *Aug.* 17.1; (transf.) mortales oraculorum ~atem dedere Chiloni Lacedaemonio tria praecipia eius Delphis consecrando aureis litteris PLIN. *Nat.* 7.119. b nulla regni sancta ~as nec fides est ENN. *scen.* 404; is qui cum reo criminum ~ate coniunctus est Cic. *Div. Caec.* 32; esse aliquam oportere inter nos rei publicae bene administrandae ~atem Arg. 2.11; cum in re publica administranda T. Annio cum P. Sestio consiliorum omnium ~as fuerit Vat. 47; ut . . . cum pluribus ~atem defendendae libertatis iurem PLIN. *Fam.* 10.6.3; cum . . . multi eius demeritationis peterent ~atem NRP. *Mil.* 1.2; pauci ad ~atem periculi perducuntur Di. 52; Hemicus in ~atem amorum assumptis Liv. 2.22.3; nemo est . . . dimicaturus pro superbis dominis, cum quibus nec in re publica honorum nec in priuata conubii ~as est 4.5.6; (Cato) ardore oris orationem omnium lenientem suadentium ~ate consili suspectam fecit VELL. 2.35.3; (Alexander) Dataphernem et Catanen . . . in ~atem cogitatae rei adsciscit CURT. 7.5.21; uxor est, quae femina . . . in ~atem uitae uenit QUINT. *Decl.* 247(p.10.1.14); ~atem futuri emolumentum cautio pollicetur Vell. *dig.* 50.13.1.12; (pl.) nefarias cum multis scelerum pactiones ~atesque confauit Cic. *Har.* 42. c ei qui magna fide ~atem gerent Cic. *Quind.* 13; tria haec (sc. priuata iudicia) sunt, fiducia, tutela, ~atis (i.e. iudicia pro socio) Q. Rosc. 16; qui per tutelam aut ~atem rem mandatam aut fiduciae rationem fraudant quempian Caec. 7; PHAED. 1.5.1; si ~atem ineamus ad aliquam rem emendam PAUL. *dig.* 17.2.65.4; si inter uirum et uxorem ~as donationis causa contracta sit ULP. *dig.* 24.1.32.24; (pl.) consensu sunt obligationes in emptiōibus et uenditiōibus . . . ~atibus, mandatis GAUS. *Inst.* 3.135; ~i (w. gen.) Quinctius fecit . . . ~atem eorum rerum quae in Gallia comparabantur Cic. *Quind.* 12; suspectus . . . fuit . . . ~atem praedatum cum latronibus composuisse SAL. *Hist.* 4.53; ~i (transf.) homines et accipitres ~ate quadam aucupantur . . . (aues) captas aucupes diuidunt cum iis PLIN. *Nat.* 10.23.

2 (meton.) A body of persons associated for a common purpose. b (spec.) a trading company, esp. one of publicani.

MAGISTER . . . SYNODI ~ATIS CANTORVM GRAECORVM CIL. 1.25.9. b portum . . . et scripturam eadem ~as habebat Cic. *Ver.* 2.171; ut, si hanc ex fauore pecuniam populo non rettuleris, reddas ~ati 3.167; Cn. Plancius . . . maximarium ~atum auctor, plurimum magister Planc. 32; cum maximarium ~atis negotiis praesesset *Fam.* 13.6.2; magnam (pecuniam) ~ates eorum prouinciarum quae ipse obtinebat sibi numerare coegerat CAES. *Civ.* 3.2; ad conducendum tres ~ates aderant hominum undeigniti Liv. 23.49.1; 25.1.4; (minim) adulteratur multis modis, unde praeda ~ati PLIN. *Nat.* 33.118; ~i (w. gen. expr. sphere of interest) mature se contulit in ~ates publicorum Cic. *Fam.* 13.10.2; uetigalium ~ates a consuliis et tribunis plebei constitutas Tac. *Ann.* 13.50.

3 Partnership (between peoples or sovereigns) in war, etc., alliance.

decemuiros Bruttiani uerberauerunt . . . nemo hoc rex ausus est facere; eane fieri bonis . . . ? ubi ~as ubi fides maiorum? CATO *Orat.* 66; cum hoc munus imponebatur tam graue ciuitati, inerat . . . in illo foedere ~atis quasi quadam ciuitas seruitus Cic. *Ver.* 5.51; Ptolomaeum, regem Cypr. . . ciuium cum patre auto maioribus ~as nobis et amicitia fuisset Dom. 20; Bab. 23; (Leptitani) ~atem cum Iuba inierant eumque armis, militibus, pecunia iuerant B. *Afr.* 97.3; Athenienses cum Artaxerxe ~atem habebant, Lacedaemonii cum Aegyptiis R. *Cha.* 2.3; leto affectus est Lysimachus ab Seleuco; namque ~ate dissoluta bellum inter se gesserunt Reg. 3.2; cum Carthaginiensibus legatis Romae foedus ictum, cum amicitiam ac ~atem petentes uenissent Liv. 7.27.2; huius fama seditionis . . . aliquot populos ab Romana ~ate auertit 7.42.8; inclinatos ad Romanam ~atem omnium Hispaniae populorum animos 22.22.5; ~atis istius leges rupit, quo tempore relictis nobis cum Philippo pacem fecistis 33.13.11; Lacedaemonii et Athenienses ~atis fide uiolata Persas secuti CURT. 3.13.15; 4.2.2; Tac. *Hist.* 4.66; *Ann.* 14.25; Suet. *Tib.* 2.1; ~i (pl.) omnem oram uos ad Hiberum flumen partem renouandis ~atibus parum nouis instituentibus Romanae ditionis fecit Liv. 21.60.3; ~ates ac regna pretio dedit Suet. *Jul.* 54.3.

4 The state of being associated with others in one's life or activities, fellowship, society, communion. b (w. gen.) joint pursuit (of an activity), joint enjoyment (of an advantage), etc.; (transf.) common possession (of an attribute, etc.).

quae uersantur in consuetudine uitae, in ratione rei publicae, in hac ~ate ciuili, in sensu hominis communi Cic. *de Orat.* 2.68; si . . . sic erimus affecti, ut propter suum quisque emolumentum spoliēt . . . alterum, disrumpi necesse est . . . humani generis ~atem OFF. 3.21; nulla est . . . ~as nobis cum tyrannis, et potius summa distractio est 3.32; qua (sc. lege) dirimatur ~atem ciuilem duasque ex una ciuitate faciat Liv. 4.4.10; fidem abrogari cum qua omnis humana ~as tollitur 6.41.11; hominem . . . nudum et infirmum ~as munit Sen. *Bem.* 4.18.2; quomodo solitudinis odium est et appetitio ~atis, quomodo hominem homini natura conciliat Ep. 9.17; illa (sc. iustitia) . . . hominum ~atis et concordiae remedium . . . est APUL. *Pl.* 2.7; ~i (transf.) (uigilantes animi) diuiniunt . . . se a ~ate diuina uinculis corporis impediti Cic. *Div.* 1.10; mundus omnis ~ate caeli et terrae constat APUL. *Mum.* 1. b nos . . . studiorum . . . honestissimum ~as similitudineque deuinxit Cic. *Phil.* 7.6; haec (sc. eloquendi uis) nos iuris legum urbium ~ate deuinxit N.D. 2.148; qui dissipatos homines congregauit et ad ~atem uitae conuocauit Tusc. 1.62; huius erat miserum carere consuetudine amicorum, ~ate uictus 5.63; OFF. 1.29; Publius inter Palaepolum Neapolimque loco . . . capto diremperat hostibus ~atem auxilii mutui qua . . . inter se uis fuerant Liv. 8.23.10; non ita gloriae meae fauerim ut uobis ~ate eius inuideam PLIN. *Ep.* 9.13.5; quae (sc. bona) sanguine, gentilitate, sacrorum deuotio ~ate inuenerunt Pan. 37.2; ~i (transf.) nihil Fregellanis morum et sermonis ~as opitulata est Rhet. *Her.* 4.37; par uerae amicitiae clarissimum Scipio et Laelius . . . omnium uirtutum inter se iunctum ~ate V. *Max.* 8.8.1; quos alius bellare inter se solitos tunc periculi ~as inuenerat CURT. 9.4.15; exponenda est (i.e. after sardonyx) et onychis ipsius natura propter nominis ~atem PLIN. *Nat.* 37.90.

5 Close relationship (between things), connection, affinity, etc.

neque his (uerbis) fere ~as cum graeca lingua VAR. *L.* 6.40; mathematicos, grammaticos, musicos, quorum artibus ustra ista dicendi uis ne minima quidem ~ate coniungitur Cic. *de Orat.* 1.44; si . . . neque deus est effector somniorum neque naturae ~as uis cum somniis Dio. 2.147; cum hoc genere philosophiae . . . inagnum habet orator ~atem Fal. 3; labor uoluptatesque, dissimilima natura, ~ate quadam inter se naturali sunt iuncta Liv. 5.4.4; in is tam discordantibus uotis est tamen quadam ~as atque coniunctio Col. 6.12.2; facillime coalescunt (i.e. in grafting) quibus eadem corticis natura quaeque . . . ~atem habent PLIN. *Nat.* 17.104; magna ~as cum hac (sc. menta) ad recreandos defectos animo pulio 20.152; 29.39; quadam . . . genera huius figure nullam cum tropis habent ~atem QUINT. *Inst.* 9.2.47.

sociō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SOCIVS +O³] CONSTR.: often w. cum or dat., also inter se.

1 To attach (one person to another) as a partner or associate; to unite (persons) in partnership. b to unite in marriage or sim. c to unite in a (military, etc.) alliance. d to unite by kinship. e to form (an association) by uniting.

quocumque me uno uel maxime . . . amicitia . . . erat Cic. *Planc.* 95; quae nos, reliquias Danaum . . . omnium egenos, urbe, domo ~as uel Verc. A. 1.600; qui ad coniurare uel ~ari facinoribus . . . noluerit Liv. 39.13.13; Belides . . . se participem casus ~arat in omnes Sil. 1.76; liberis eius (sc. Tigranis) ~as ~ate mero externo in matrimonium regnumque Tac. *Ann.* 2.3; Valerius Fabianus . . . subdidit testamentum adscitis Vinicio Rufino et Terentio Lentino . . . illi Antonium Primum et Asinium Marcellum ~auerant 14.40; praefectum in spem ~andae classis corruptum 14.63; iuuenis . . . factionibus latronum male ~atus APUL. *Mel.* 8.1; ~i quomodo genus hominum ~atum inter se esse intellegat Cic. *Leg.* 1.32; participes regno ueni; ~emur animis Sen. *Her.* F. 370; concordis uiuit; nam uos . . . amor ~auit et aetas CALP. *Ed.* 2.100; ubi . . . iuuenos agricola imposito ~are adiectat aratro Stat. *Theb.* 1.132; quibus ~are populos, mutuo gaudere comitatu . . . datum est [QUINT.] *Ded.* 12.27; (cf.) uelle ac nolle ambobus idem ~atque toto mens aeuo Sil. 9.406. b ne pete conubiis natam ~are Latinis VERG. A. 7.96; (Numanus) Turni . . . germanam nuper thalamo ~atus habebat 9.594; 12.27; mihi ~atum foedere lecti non patitur miseri funera fieri uiri Ov. *Io.* 15; soror Augusti ~ata toris [Sen.] *Oct.* 284; Stat. *Theb.* 3.282; vxor ~ata amore CIL. 6.38733; (cf.) caelestis Venus, quae . . . sexum diuersitatem generato Amore ~asti APUL. *Mel.* 11.2; ~i (transf.) qualiter aequaueo ~atam palmitum uinum amat Stat. *Silv.* 5.1.48. c Graecia quondam haudum ullo foedere ~ata Liv. 29.11.1; da iungere dona, da Scythicas ~are domos V. Fl. 5.516; Sil. 14.109; ~i (transf.) Aries, Leo et Arquetenens, ~ata . . . signa, negant Chelii foedus Man. 2.523. d nobiscum per

conubium ~atis (sc. colonis) Tac. *Hist.* 4.65; filias suas . . . Thraciae regibus tradidit, ut barbaras sibi gentes adfinitate ~aret AMR. 15.3; (cf.) ne propinquitatebus immisceamur cauent, ne ~etur sanguis Liv. 4.4.6; ~i (transf.) inter comas eius aureae pinnulae conglutinate omne sinili ~atae prouinebant APUL. *Mel.* 10.30. e coetus multitudinis iuris consensu et utilitatis communione ~atus Cic. *Rep.* 1.39; 6.13; mulieres adpetis atque . . . conubia lege ~ata corrupis . . . ? APUL. *Met.* 9.28.

2 To associate (one's activities, resources, etc.) with those of a partner or ally; consilia ~are, to make common cause; uires ~are, to join forces. b dextram ~are, to shake hands (with); corpus ~are, to have sexual intercourse.

si testium studium cum accusatore ~atum est Cic. *Flac.* 21; cum uel periculum uitae tuae mecum ~are noluisse (i.e. to face death beside me) Planc. 73; qui casus ~arit opem . . . proderet sit dubium Culex 193; tecum ut longae ~arem gaudia uitae [Iub.] 3.3.7; Theseus ~ati parte laboris functus Erechtheus . . . ibat ad Arc. *Met.* 8.547; amicum animos uidebat attonitos: neminem cum ipso ~are sermone postea ausurum CURT. 8.2.7; Iuno et summi uirgo Iouis intima secum consilia . . . ~abat V. Fl. 5.281; (nata) felix, si . . . nunquam . . . oculum Phoebo ~asset amore! Stat. *Theb.* 1.574; ~are choros castisque accedere sacris hortatur (sc. Aesciden) Ach. 1.370; accessi comes, atque omnes ~aulinus annos Sil. 6.120; Beryae . . . pacta ad regis missio Poenorum a populis ~atque bella gerenti 14.157; plures facilius nuncia rei publicae ~atis laboribus exsecutores Tac. *Ann.* 1.11; (Paulinus) famam ~atae cum marito mortis petuisse 15.64; secuntur obuii dolore ~ato APUL. *Mel.* 8.6; (transf.) aliqua sunt opera tantummodo uirum tantquam . . . onera portandi . . . aliqua etiam ~ata uiribus et artu, ut fodiendi Col. 11.1.8; ~i Mucianus animus . . . in ~itum prouit; praefectus Aegypti . . . consilia ~auerat Tac. *Hist.* 2.74; 4.15; ~i Poenis regique Philippo in bellum Ausonium ~atae foedere uires Sil. 15.290; ~i (transf.) nihil in sanet totum uale: omnia uires cum certis ~ant signis MAN. 4.205; ut (procellae) breues sint, quamdiu singulae sunt; ubi uero ~anere uires . . . Sen. *Nat.* 5.12.4. b cum . . . detur huius ~are uiro dextras et foedere iungi Sil. 11.149; ~i quis fuit inter uos ~ati corporis index? Ov. *Am.* 2.8.5.

3 To possess jointly or in partnership, share (goods, etc.); ~are cubile, i.e. to have sexual intercourse.

(Romulus) Sabius in ciuitatem adsciuat . . . et regnum suum cum illorum rege ~auit Cic. *Rep.* 2.13; quicum ipse arcana deorum partiri et uisus uni ~are solebat Amphiarus aus Stat. *Theb.* 8.280; alternatos ~ato consulo facies (i.e. between Rome and Capua) Sil. 11.60; cetera ex rerum usu ~arent partentur Tac. *Ann.* 15.6; (bonis) ~atis . . . atque permixtis singulorum mala ad neminem, ad omnes omnia bona pertinent PLIN. *Pan.* 32.3; ut . . . cum generis uis auitas opes pro dote ~arent (sc. Sabini) FLOR. *Epit.* 1.1(1.1.14); ~i nulla Mycaenaeum ~asse cubilia mecum iuro Ov. *Ep.* 3.109; unus eras, cum quo ~are cubilia uellem Met. 10.635.

4 To combine, associate (one thing, material or immaterial, w. another); to bring together, unite (things).

uerba loquor ~anda choridis Hor. *Carm.* 4.9.4; Orpheia percussis ~antem carmina neruis Ov. *Met.* 11.5; Argia . . . pollice dote stamina purpureae ~auerat aurea telas Stat. *Theb.* 11.402; cantus uocis plurimum iuuat ~ata neuorum concordia QUINT. *Inst.* 5.10.124; si perniciosa illa dulcedo . . . bili atrae ~ata uenis omnibus furens peruasit APUL. *Apol.* 50; (w. ref. to qualities) cum tu . . . tantum uerum cognitionemque . . . cum eius, qui consilio . . . in ciuitate ualeat, scientia . . . ~aris Cic. *de Orat.* 3.131; si qui cum scientia ~auerit diligentiam Col. 3.3.7; ~i continuata loco tria sidera, Quors et Anguis et medius Crater inter utrumque latent . . . quae tibi cur tria sint tam ~ata, canam Ov. *Fast.* 2.246; cum (natura) . . . diuersa . . . meubra (sc. of the universe) ordinibus certis ~aret corpus in unum MAN. 3.51; SEPL. CRVM DVFFLEX CORPORA NVNC ~AT CIL. 11.4978.4.

sociofraudus ~i, m. [SOCIVS² +FRAVDO +VS] One who cheats his partner.

PL. Ps. 362.

socius¹ ~a ~um, a. [soc- (cf. SEQVOR) +RVS]

1 Keeping company with another, living or acting in partnership. b (w. gen.) associated (in an activity, etc.). c associated in a collegium or sim. d (transf.) kindred, related.

Optim. unam ex uirginibus ~is sacrae catervae, compellabatur . . . Latonia VERG. A. 11.533; quos petiere duces animos in milite forti, hos petiit in ~o bella puella uiro Ov. *Am.* 1.9.6; Essen. . . gens . . . omni uenere abdicata, sine pecunia, ~a palmarum PLIN. *Nat.* 5.73; pater aruient . . . cum ~am pastus nipse candore iuuenem adspicit Stat. *Ach.* 1.315; si uel nre uires fuit aut in eam rem ~us uir ULP. *dig.* 34.3.5.1; ~i (poet.) quam (sc. uinum) ~a . . . pariter cum uite probauit Ov. *Met.* 14.662; ~i (transf., of circumstances) quotiens (pater eius) custodes posuit ne limen intraret? cum tu . . . nocte ~a . . . per tegulas demittere Cic. *Phil.* 2.45; esse (platanus) clara in Lycia fontis gelidi ~a amoenitate PLIN. *Nat.* 12.9. b Marmertina ciuitas, ~a furtorum ac flagitiorum tuorum Cic. *Ver.* 2.114; Albanorum obrutae aerae, sacrorum populi Romani ~ae et aequales M. 185; Titanum suboles, ~a nostri sanguinis . . . aspiciet religatum asperis . . . saxis Tac. 2.23 (trans. Aeschylus); multitudinem nullius rei inter se ~am ad consensum inhiabulum fore Liv. 26.16.10; alieni metus ~a . . . turba Tac. *Hist.* 2.16; (legio) toto proeliorum ~a Ann. 1.42. c VI VIR(I) AVGE(IUSTALES) ~i QVIN(I)S EX PERMISSU(I) DIUI P(ATER) ARCAM HABERE PERMISSUM(I) CIL. 5.4428; ~ARVM MIMARVM 6.10109; ~I DESIGNAT(I)ORES 9.5401. d est . . . finitimus oratori poeta, numeris astriction . . . multis nero orandi generibus ~us ac paeone par Cic. *de Orat.* 1.70; Teucri ~a . . . urbe (i.e. Buthrotum) fruuntur VERG. A. 3.352; si mortalia membra . . . perpetuunt, ~us superi quondam ignis Olympi V. Fl. 3.380.

2 Of or belonging to a partner; (usu.) belonging to, or consisting of, one's companion(s) in battle or sim.

(Priscilla) ~cs. amplexit artus (i.e. her husband's) STAT. 5.1.194; ~primus se Danaum. Androgeus offert nobis, ~a agnina credens inscius VERG. A. 2.377; 2.613; cum ~a clipeum pro classe tenebas OV. M. 1.3.35; ratis uidere ~a non potuit ratis SAK. Ag. 499; dum clupit in ~am Gyareus crepere puppem LUC. 3.600; subita caligine mortem accipis et ~as somno deceditis ad umbras 9.818; ~os lustrare rogus, data debita caesia munera V. FL. 3.312; ad ~as sonipes citus effugit alas 6.218; restabat acerbum funeribus ~oque gregi non sponte superstes Haemonides STAT. Theb. 2.601; sat se beatum qui manu ~a uolens occumberet APUL. M. 4.11.

3 (spec., of communities, sovereigns, etc.) Giving help in war, allied, confederate. b (of dependent communities in Italy and the provinces, cf. socius², senses 4b, 5; sts. spec. w. ref. to ciuitates foederatae). c (of arms, alliances). d (of troops, etc.), belonging to allied states.

~orum. ~regum et amicorum sanctissimum CIO. Deiot. 40; Hannibalem. propinqua Carthago et tota ~a Africa potentiora armis. Tacit. Liv. 28.42.18; nullasum in Asia ~as ciuitates habebat populus Romanus 29.11.1; legati missi orare consulem, ut. ~miserit gentis quondam ~ae 38.6.6; ~as. ~. Romani foederis uires LUC. 8.162; an ~a Iunone et Pallade fretus armis. ~a. freta iussa capebat. ~ V. FL. 1.73; illi Bructeros, Tencteros, uulnerio etiam nationes ~as bello uocabant TAC. ANN. 13.56; reges amici atque ~i. Caesares urbes conderunt SUET. AUG. 60; (transf.) (Iason) iterum ad ~as conuertere Colchidos artes V. FL. 7.62; Indignatus opem ammentis ~oque iuuare expulsum nodo iaculum SIL. 13.159; ~ (w. dat.) quae urbs ~a Romanis uelut claustra Etruriae erat Liv. 9.32.1; Philippi iniurias in tot ~as nobis urbes 31.32; Moschi, gens ante alias ~a Romanis TAC. ANN. 13.37; ~ (w. gen.) curam non omiserunt tuendae libertatis ciuitatum ~arum Ptolemaei LIV. 33.20.11; cum (ea ciuitas) amica atque ~a populi Romani foret GEL. 6(7).3.2; (fig.) semper. ~ mea consilia pacis et togae ~a. non belli atque armorum fuerunt CIO. MARC. 14. b cum iussisset populus Romanus aliquid, si id adsciuisset ~i populi ac Latini CIO. BALB. 20; prouincia eueras ~ique populi et quae ciuitatum liberae uocantur TAC. ANN. 15.45; Galliam. ~ praeter ~as ac bene meritas ciuitates in prouincia formam redegit SUET. JUL. 25.1; Romae legatos liberarum ~arumque gentium uelut in orchestra sedere AUG. 44.1. c dicitur lectos Dardaniae uenisse duces ~a arma rogantis VERG. A. 8.120; PRO. 4.2.51; (Mezentius) ~a arma Rutulis iunxit LIV. 2.31; STAT. THEB. 3.313; ~femineo ~um uoluarum foedus amore SIL. 15.279. d transiit duodecim milia e legionibus, sex et uiginti ~as cohors TAC. ANN. 1.49; apud idonea prouinciarum ~ae tremes alaeque auxilia locauerunt 4.5; 15.9; ~ (cf.) cum timuit ~as anxia Roma manus (i.e. in the Social War) OV. AM. 3.15.10.

4 Possessed, practised, etc., with a partner, shared, common. b (of marriage or sim. and its adjuncts).

~o cogerum amore alter in alterius mutua flere sinu PROP. 1.5.29; uoluptas, quam ~o motu femina uirque ferunt OV. AM. 1.10.36; nati collige membra tui et refer ad matrem ~oque impone sepulcro EP. 11.123; di maris exceptum (sc. me) ~o dignantur honore MET. 13.949; Iuppiter et. frater carpebat ~as Mercuriusque uias FAST. 4.96; quamquam ~a nascantur origie cuncta, diuersas tamen esse uices MAR. 3.543; ~i pacem fecere timores STAT. THEB. 7.607; ~o etant. ~a labora STAT. 3.377; per ~as peregrinationes, per aduersa communia (QUIR.) DECI. 5.21; neque dubium habetur multa eorumdem in populum Romanum merita ~asque uictorias potuisse tradi TAC. ANN. 12.61; amicitiam ait ~am eamque consensu consistere reciprocumque esse APUL. PL. 1.13; ~ (w. cum) hic (sc. Augustus) ~um summo cum loue nomen habet OV. FAST. 1.608; nobiscum ~as dapes inisti STAT. SIB. 1.6.48; ~ (w. ref. to consanguinitas) matrem quae ~i damno sanguinis ultra uirum (i.e. Medea) OV. REM. 60; Inachidae uosque o ~ de sanguine Achii STAT. THEB. 3.608. b femina. ~i de sanguine paellae lecti ardet OV. ARS 2.377; promissus ~os. ~ Hymenaeus in annos EP. 2.33; deseruit (sc. Helen) ~os hospite capta deos 5.126; Venus et Iuno ~osque Hymenaeus ad ignes conueniunt MET. 9.796.

socius² ~ (i) i. m. [prec.] FORMS: archaic gen. pl. ~ium occ. in verse and in fixed formulas such as ~ium Latini nominis (sense 6).

1 One who accompanies another, a companion, comrade.

cum ~ios nostros mandisset impius Cyclops ANDR. POST. 32(36); est haec cetera plane gladiatoria cum suum sibi alius ~ius ~ium sauciat CAECIL. COM. 39; PAC. HEC. 385; qui iniuste impetum in quempiam facit. ~, is quasi manus afferre uidetur ~io CIO. OFF. 1.23; arma amens capio. ~ concurrere in arcem cum ~iis ardent animi VERG. A. 2.316; Aeneas. ~ hortatur ~ios paribusque accingitur armis 6.184; 10.841; ~ium iacturam fleuit Vixes PROP. 3.7.41; OV. MET. 14.193; mersus foret ille profundo, sed prohibent ~iis suspensaque curra retentant LUC. 3.637; Rheni mihi Caesar in undis duos erat, hic ~ius; facinus quos inquinat aequos 5.290; (Nestor) detruncat Anaestrum diuersaque simili ~ios inuadere turmas admonuit V. FL. 3.146; 4.292; nos (i.e. robbers) in ancipiti periculo constituti uel oppriae nostri uel deserendi ~ii APUL. MET. 4.11; 4.19.

2 One who shares a responsibility, possession, etc., a partner, colleague. b (w. gen. of thing shared). c (in bad sense, applied to an accomplice). d (pl.) the members of a collegium or similar association.

homo ~ium ad malam rem querit quem adiungat sibi PL. A. 288; filium meum amico atque aequali suo uideo inseruire et ~ium esse in negotiis TER. HAU. 418; retinere adiutorem, defensorem, ~ium in re publica CIO. MUR. 83; tu. ~ qui mihi et in publica re ~ius et in priuatis omnibus conscius. ~esse soles, ubinam es? ATH. 1.18.1; per me quondam te ~io defensa res publica FAM. 4.73.2; caues tibi per Brutum et ad excusationem ~ium quaeris CAECIL. FAM. 6.7.4; sine ullo ~io et custode ipsa (sc. Arsinoe) omne imperium

obtenebat B. ALEX. 4.2; ad eum interficiendum ~ios conquirat NEP. DI. 8.3; mene igitur ~ium summis adiungere rebus, Nise, fugis? VERG. A. 9.199; uictor. Liuius Hasdrubalis, ~io per bella Nerone MAN. 1.791; nec regna ~ium ferre nec taedae scintillae SEN. AG. 259; quod (hos). laboriosissimus adhuc hominis ~ius in agricultura (sit) COL. 6.17.7; Tydea iam ~ium coepit, iam pectore fido adiungit curas, adfatur STAT. THEB. 2.364; ~ (applied to a marriage partner) satis hoc, coniunx, satis est dixisse; (tellus) creauit me tibi, me ~ium longos astrinxit in annos SIB. 3.5.107; ~ (in fig. phr.) meus dolor, non minuitur cum ~ium sibi adiungit dolorem tuum CIO. ATT. 11.6.1; ~ (transf.) (signa) dantur geminata potentis per ~ium effectus MAN. 2.100. b eugae, ~ium aerumnae et mei mali uideo PL. BAC. 1.105; (audisti) ~ium tuorum conciliorum et participem consiliorum MIL. 1013; quod P. Africani necis ~ius fuit CRAS. ORAT. 17; homines honestissimos, eiusdem muneris, legationis, officii mandatorumque ~ios. decepti CIO. S. ROSC. 117; unus A. Gabinus belli maritimi rerumque gestarum C. Pompeio ~ius ascribitur MAN. 58; huius glorie, C. Caesar, quam es. ~ adeptus ~ium habes neminem: totum hoc. est, inquam, tuum MARC. 7; nisi haberem ~ium studiorum meorum Atticum FAM. 7.30.2; riuales ~ii puellarum CATUL. 57.9; ~ius fit culpa, qui nocentem subleuat PUB. SEN. 3.5; ~ius periculi nobiscum adero SAL. JUG. 83.47; si sibi adiutorem belli ~iunneque imperii darent LIV. 10.26.2; quod se dedecoris ~ium collegae fecisset 41.10.6; (Iouis coniunx) a Tyria. ~ paellae transfert in generis ~ios odium OV. MET. 3.259; (Theus) pergit furoris (sc. Pirithoi) ~ius SEN. PHAED. 96; per. ~secreti eius ~ios crebrisque uiuere Agrippam TAC. ANN. 2.39; erat illi praedarum receptor ac ~ius populandi rex Garamantum 4.23; ~ium hereditatis PLIN. PAN. 38.3; senatu. ~ in ~ios facinoris ultimam statuente poenam SUET. JUL. 14.1. c ego qui sum illorum, ut ipse fateor, familiaris, ut a te arguor, ~ius CIO. PHIL. 2.31; ni Catilina mularasset. ~ signum ~ius dare SAL. CAT. 18.8; 56.4; ~occidere, inquam, me parat; adiecit locum, ~ios, diem, ordinem insidiarum SEN. CIL. 9.9; incusauerat Senecam ut C. Pisonis ~ium TAC. ANN. 14.65; SUET. GAL. 16.1. d c CAVINIS. ~ hoc MOVMENTVM AEDIFICANDVM. CVRAUIT ~ISQV PROBAUIT CIL. 1.1274; MOVMENTVM EX PECVNIA ~IORVM XXXVI PCEKERTV 6.11035; ~ (w. gen.) ITER IN CAMPVM EX C(ouscriptorum) b(creto) PECVNIA ~IORVM CAMPI FACIENDVM COERAVERE 1.1906; ~I MOVMENTI 6.34004.

3 A partner in a business enterprise; actio or iudicium pro ~io, an action brought by one partner against another in defence of his rights; damnare, arbitrium adigere, etc., aliquem pro ~io, to find someone guilty, to bring someone before an arbitrator, etc., in such an action. b (pl.) the members of a societas or trading company, esp. one of publicani; (perh. here) garum ~iorum, a special kind of garum (app. because its manufacture was linked with the salt works of Spain, farmed by societales).

PL. RUD. 1026; nequis concedat, quo olea legunda. ~ carius locetur, extra quam siquem ~ium impraesentiarum dixerit CATO AGR. 144.4; id quod argentario tuleris expensum, ab ~io eius recte petere possis RH. HER. 2.19; nefarius est. ~ium fallere qui se in negotio coniunxit CIO. ROSC. 16; tibi Apronium in decumis ~ium fuisse VER. 3.157; (uates) non fraudem ~io. ~ incogitat ulam HOR. EP. 2.1.12; non. ~mhi sic cum amico communia omnia sunt, quomodo cum ~io, ut pars mea sit, pars illius SEN. BEN. 7.12.1; PLIN. NAT. 9.182; JUV. 10.222; ut tu ex triente ~ius esses, ego ex besse PROC. DIG. 17.2.76; ~tot iudicia de fide mala, tutelae mandati pro ~io fiducia CIO. N. D. 3.74; GAUS INS. 4.62; si actum sit communi diuidendo, non tollitur pro ~io actio ULF. DIG. 17.2.43; (cf.) si quis a ~io poenam stipulatus sit, pro ~io non agat 17.2.41; ~fraudabit te in societate Roscius! ~. cur non arbitrum pro ~io adgeris G. Roscium quaero CIO. ROSC. 25; qui. ~furi et pro ~io damnatus est FLAC. 43; QVEI. IVDICIO FIDVICIO PRO ~IO, TVTLEAE, MANDATEI, INIURIARVM DEVE D(olo) M(alo) CONDEMNATVS EST CIL. 1.593.111. b quod erat pater is qui est princeps iam diu publicanorum, uel quod is ab ~ilis unice diligebatur CIO. PLANC. 24; tibi. ~ commendauit, ut potui diligentissime, ~ios Bithyniae FAM. 13.9.1; hoc. ~adulteratur minium in officinis ~iorum PLIN. NAT. 33.120; ~ios uectigalis ULF. DIG. 39.4.31; (w. gen. expr. sphere of interest) cum ~iiscripturae mihi summa necessitudo est CIO. FAM. 13.65.2; ~IORVM PVBLICI (sc. uectigalis) CIL. 15.7255; ~illud ~iorum garum, pretiosam malorum piscium sanien SEN. EP. 95.25; hoc (sc. garum). ~. nunc (conficitur) e scombore pisce laudatissimum in Carthaginis spartariae cetraris ~iorum id appellatur PLIN. NAT. 31.94; MART. 13.102.

4 One pledged by treaty to give support in war, etc., an ally (esp. pl.). b (applied, often in conjunction w. amicus, to extra-Italian allies of Rome; with the growth of Roman power, becoming synonymous w. a provincial, sts. spec. one from the more privileged communities).

auorti praedam ad hostibus nostrum salute ~ium PL. MEN. 134; qui (sc. Lucumo) Romuli ~ius in Sabino proelio occiderat CIO. REP. 2.14; auxilia ac ~ios iam pacto foedere habebant LUCR. 5.1443; (Caesar) postulauit. ~ne (Ariouistus) aut Aeduis aut eorum ~iis bellum interret CAES. GAL. 1.43.9; Eburones, Neruli, Aduatuci atque horum omnium ~ii et clientes legionem oppugnare incipiunt 5.39.3; 6.10.4; NEP. LYS. 4.1; (Iphicrates) Seuthem, ~ium Atheniensium, in regnum restituit Iph. 2.1; CURT. 6.1.16; primo Alexander non ~ium, sed hostem aduentare credebat 8.12.8; hoc (sc. Athenienses). ~esse Mithridatis aduersus Sullam, Antonii aduersus diuum Augustum ~ios TAC. ANN. 2.55. b PERSIDAE LEIBERI AMICEI ~IDIQUE POPVLI ROMANI SVNT, QUIQUE LEGIBVS SVIS ITA TVNTVO CIL. 1.589.1.7; Ariobarzanes rex, ~ius populi Romani atque amicus CIO. MAN. 12; Dom. 52; refertur. de rege Iuba, ut ~ius sit atque amicus CAES. CIV. 1.6.3; senatus in formulam ~iorum eum (sc. Onesimum) referri iussit LIV. 44.16.7; Rhodios non ita meritos eo bello, ut amicorum ~iorumque numero habendi sint 45.20.8; Nicomedes ~ius et amicus populi Romani AMP. 34.3; ~uxatae. ~ prouinciae. ~ii stipendiariique populi Romani adflicti. ~solacium exiti quaerunt CIO. DIV. CAEC. 7; VER. 3.122; uirgis iste caederet sine causa ~ium populi

Romani atque amicum? 4.86; haec omnia salus populi Romani ~iis atque integritas uectigalibus esse gesta MAN. 11; quis me non modo ciuis sed ~ius recipere. dubitauit? DOM. 85; contumeliosum esse iis praenisiis. ~exclusos esse fidelissimos. ~quos quae pateant stipendiarii BALB. 24; (Pharnaces) Ponto. ~decideret. ~familiasque publicanorum remitteret ceteraque restitueret ~iis ciuibusque Romanis quae penes eum essent B. ALEX. 70.7; uetera obliuisci iura refer ~ius PROP. 1.6.20; diffunderet (mansuetudo). ~per omne inperii corpus ~erunt ciues, erunt ~ii digni hac bonitate SEN. CIL. 2.2.1; (Vitellius) foedera ~iis, Latium extensis dilargiri TAC. HIST. 3.55; non ut ex hostico raptae. messes nequiquam quiritantibus ~iis auferantur PLIN. PAN. 29.3; JUV. 8.136; SUET. AUG. 23.1.

5 (pl., spec., sts. more fully ~ii Italici) The Italian allies, i.e. those bound by treaty, down to the Social War, to do military service, etc., for Rome (inferior in status to those enjoying ius Latii). b ~ii nauales, such Italians performing their service as seamen and rowers in the Roman fleet (later applied to citizens doing similar duty; also to allies of foreign powers used similarly in foreign fleets).

BACAS VIR NEQVIS ADIESE VELET CEIVS ROMANVS NEVE NOMINVS LATINI NEVE ~IVM QVISQVAM CIL. 1.581.7; QVEI. ~ (CIVIS) ROMANVS CIVIVM NOMINISVE LATINI, QUIVHS EX FORMVLA TOGATORV (MILITES IN TERRA ITALIA INFERARE SOLENT) 1.585.21; erat hoc. facilitum. in ~iorum et Latinarum stipendio. ~ tum cum illorum auxiliis uti solebamur CIO. VER. 5.60; bella cum ~iis Fregellanum, Maricum AGR. 2.90; erat. ~adscriptus in id municipium ante ciuitatum ~iis et Latinis datam FAM. 13.30.1; per homines nominis Latini et ~ios Italicos impedienda parabant SAL. JUG. 40.2; Sulla. ~cum magno equitatu. ~uenit, quos uti ex Latio et a ~iis cogeret, Romae relictus erat 95.1; sex in eum annum decretae legiones et ~ium quantum ipsis (sc. consiliis) uidebatur LIV. 21.17.1; ipse ~iis. ~Reginusque. ~ (naues) ~debit ex fodere exigendo quondam. ~officit 26.39.5; plebes. ~scit, ut cum ~iis ac nomine Liuii credita pecunia ~ius idem quod cum ciuibus Romanis esset 35.7.5; 42.1.8; V. MAX. 3.1.2; nec. ~ii promissa Drusi a populo Romano repositae armis deseruit FLOR. EP. 4.5(3.17.9). b (Hasdrubal) classicos milites naualesque ~ios uagos palatantesque per agros. ~ad naues compellit LIV. 21.61.2; cum deessent nauatae, consules. edixerunt ut. senatores octo nauas cum annuo stipendio darent. ~tum primum est factum ut classicis Romana ~iis naualibus priuata impensa paratis compleretur 24.11.9; 26.35.10; transiuguram. Itali corum. magis multitudine erat. ~perit nauales ~ii reliqua nuper classibus ad spern hostemioris militiae transgressi 32.3.9; diuimuros. ~per quos naues uiginti. naualibus ~iis ciuibus Romanis, qui seruitutem seruissent, compleretur. ingenui tantum uti praesent 40.18.7; (app. dist. from uoers) se. ~non remigem. non ~ios naualis ad classem frequentis habiturum 37.10.9; (sc. Sex. Digintus). ~ius naualis 26.48.6; ~ut ~iis naualibus adfatum instructam classem, ita inopem milite habebant (sc. Poeni) 21.50.3; (Abydeni) paciscebantur. ut Rhodiam quadremum cum ~iis naualibus Attalicae praesidium emitti liceret 31.17.3; 32.35.10; (in non-milit. context) (Atrion) ~ios naualis Corinthios. delegit FRO. A. I. p. 56(237N); (cf.) CLASIS POENICAS. PVPC(ANDOD VICET) VIQVE NAVE(IS CEPE)T CVM ~IIS CIL. 1.25.

6 ~ii Latini nominis, A comprehensive term for non-citizen Italian allies of Rome, ~ii in the specific sense (see sense 5) and those enjoying ius Latii (but sts. restricted to the latter).

duodeuiginti milia Romani erant, ~ium nominis Latini uiginti, auxilia praeterea Ciconianorum LIV. 21.55.4; 26.17.1; 30.41.5; portoria, quae uellent. ~. caperent (Abnraclenses), eorum eorum immunes Romani ac ~ii nominis Latini essent 38.44.4; lex ~iis nominis Latini, qui stiprem ex sese diu relinquerent, dabat, ut ciues Romani fierent 41.8.9; notum esset Opimium. ~Fregellae cepisse, quo facto uisus est ceteros quoque nominis Latini ~ios male animatos repressisse ASC. FR. 15; ~ (cf. sg., applied to an individual member of this category); mauolitis. ~exquiri pretia ab interrogantibus Romanis ciuis sis an Latinus ~ius. ~? LIV. 22.50.6.

soccon: (said to be the Indian word for a shade of purple).

alterum earum (i.e. amethystorum) genus descendit ad hyacinthos; hunc colorem Indi ~ uocant, talenque gemmam soccondion PLIN. NAT. 37.122.

soccondion. An Indian variety of amethyst (see quot. under prec.).

PLIN. NAT. 37.122.

socordia ~ae, f. [SOCORS+IA] PROS.: as for socors. Lack of energy or alertness, sluggishness, torpor, inaction, etc. b (app. w. ref. to mental state).

minia nos ~a hodie tenuit. ~quia non iam dudum aute lucem ad aedem Veneris uenimus PL. POEN. 377; nisi somnium. ~amque ex pectore oculisque exmouisset PL. 1.44; illi locist signitiae neque ~ae TER. AN. 206; (philosophia) adfert. ~am atque desidiam RH. HER. 2.35; ingenium. ~iculatu atque ~a torpescere sinunt SAL. JUG. 2.4; tractatus bellum ~a magis quam dolo 36.3; 79.5; HES. 1.77.21; cum eo hoste res est, qui hesternio die delendi omnis exercitus impetus per ~am usus non sit LIV. 7.35.5; milites praeterea fortis in tantam licentiam ~amque effusus ut nulla disciplina praefectum esset 25.20.6; aliis senatus consulto notantibus praefectum quod eius ~a Tarentum proditum hosti esset 27.25.3; CURT. 7.4.3; natis (i.e. miles). ~inhaeret plus ~ae paterna quam uigoris materni COL. 6.36.2; si non caeca ac sopita parentum ~a est. ~praecipientem eligere. licet QUIR. INST. 1.2.5; Brigantes. nisi felicitas in ~am uertisset, exuere iugum potuere TAC. AG. 31.5; languescit. ~industria, extendere ~a, si. securi omnes aliena subsidia expectabunt ANN. 2.38; quod nunc signis fieri publica circa bonas artes ~a 11.15;

APUL. Soc. 14. b effigiem dei formamque quaerere inbecillitatis humanae reor. innumeros quidem credere. maiorem ad ~ am accedit PLIN. Nat. 2.14; si quem ~ ae argueret, stultiorum aiebat filio suo Claudio Suet. Cl. 3.2; ~ am quidam pro ignavia posuerunt; Cato pro stultitia posuit PAUL. Fest. p. 292M.

(socrditer), adv. compar. ~ ius. [next + TER²] Without due care or alertness, slackly, remissly, negligently.

~ ius ire miles occipere, non aptis armis, ut in principio, laxiore agmine SAL. Hist. 3.25; ~ ius aut segnius rem publicam administrari Liv. 6.37.8; qui segnius ~ iusque oppugnabant 40.27; duces ~ ius adseruati profugerant CURT. 9.9.1; Tac. Hist. 2.15.

socors ~ rdis, a. superl. ~ rdisissimus. [so- (SE-) + COR] Pros. : first syll. of indeterminate length in period under review but prob. short (certainly so in Prudentius). Wanting in vitality or alertness, sluggish, slack, inert, inactive, etc.; (w. gen.) taking no interest (in). b (w. ref. to mental state).

quae in tergum meum ne ueniant male formido, si era mea sciat tam ~ rdem esse quam sum. quanne in manibus tenui. cistellam, ubi ea sit nescio PL. Cist. 674; M. Glabronem bene institutum aut Scaeuola diligenter ~ rds ipsius natura negligensque tardauerat Cic. Brut. 239; ut (Carneades) excitaret homines non ~ rdes ad ueri inuestigandi cupiditatem N. D. 1.4; neque (Marius). uictoria ~ rds aut insolens factus SAL. Jug. 100.1; isti (sc. Appio) stolidos ac ~ rdes uideri. eos qui intra uicesimum diem. dictatura se abdicaerunt Liv. 9.34.13; ~ rds et somniculosum genus id mancipiorum, otis. consuetum COL. 1.8.2; plus apud ~ rdem animum laetitia quam cura ualuit Tac. Hist. 3.36; Siliuanum ~ rdem bello et dies rerum uerbis terentem 3.50; ut esse uulgus sine rectore praeceps pauidum ~ rds 4.37; Ann. 13.47; (of conduct) istam uitam ~ rdem persequitur uoletudo COL. 1. pr. 17; Vitellianus miles ~ rdi custodia clausos circumdedit Tac. Hist. 3.69; ~ credebam dormienti haec tibi coniecturos deos? ~ nolim ceterarum rerum te ~ rdem edo modo Ter. Ad. 693; gregarius miles futuri ~ rds Tac. Hist. 3.31. b apud ~ rdisissimos Seythas Anacharsis sapiens natus est APUL. Apol. 24.

socra ~ ae, f. : var. of SOCERA.

Sōcratēs ~ is (~ i), m. FORMS: voc. ~ e Cic. Att. 1.4.9.1, Hort. Ir. 43, etc. Gen. ~ i APUL. Apol. 27 and perh. Fro. Aur. 1. p. 186 (71N); pl., nom. ~ ae GEL. 14.1.29; acc. ~ as FLOR. anth. 250.3. Socrates, the great Athenian philosopher (469–399 B.C.).

PL. Ps. 465; LUCR. 832; sophistas, ut e Platone intellegi potest, lusus uidemus a ~ e Cic. Fin. 2.2; ~ en ipsam parentem philosophiae N. D. 1.93; 3.27; Apollo ~ em omnium sapientissimum Pythiae responsis esse professus Vitr. 3. pr. 1; ~ es. cum paruulis filioli ludens ab Alcibiade risus est V. Max. 8.8. ext. 1; trigitia. tyranni ~ en circumsteterunt nec potuerunt animum eius infringere Sen. Ep. 28.3; ipsa ~ is, quae uelut fonte omnis philosophia manasse creditur, schola Quint. Decl. 268 (p. 93.127); Xanthippe, ~ is philosophi uxor GEL. 1.17.1; (pl.) malum unum Catonem quam trecentos ~ as FLOR. anth. 250.3.

Sōcraticus ~ a ~ um, a. Of, belonging to, or typical of the philosopher Socrates. b (of philosophers, etc.) belonging to the school of Socrates.

ista ~ padōfoa. maxime uidentur esse ~ a Cic. Parad. 4; illam. ~ am dubitant de omnibus rebus et nulla affirmatione adhibita consuetudinem dissendi A. 1.17; honesta oratio. ~ a, Platonis etiam Fin. 5.84; philosophorum. ~ ingenia ~ o ore deluentia VELL. 1.16.4; me ~ a fide diligis. non tam intactus Alcibiades in praepetoris sui lecto iacuit Petr. 128.7; PLIN. Ep. 3.12.1; Xenophon et Plato, ~ ae amoenitatis duo lumina GEL. 13.1.11; (w. ref. to Plato's Socratic dialogues) ~ i carti LUCR. 709; quid tua ~ is tibi nunc sapientia libris proderit. ? P. 17. 34.27; ut qui ~ uo de nece legit opus (s. e. the Phaedo) Ov. Ib. 492. b ex ~ uorum hominum disputationibus Cic. Parad. 6; libros Panaetii ~ am et domum Hor. Carm. 1.29.14; Aristippus philosophus Iuv. 6. pr. 1; ~ us Xenophon COL. 1.1.7; ~ os. ~ cinaedos Iuv. 2.10; Phaedon. ex cohorte illa ~ a fuit GEL. 1.17.1; (masc. as sb.) Platonem reliquosque ~ os. ~ legunt omnes Cic. Tusc. 2.8; ex dialogis ~ uorum Quint. Inst. 5.7.28; 12.1.10.

socrus ~ ūs, f. (m.). [*< IE. *suekrū, cf. Skt. svasrūh, Welsh chwegr; parallel to socer*] GENDER, FORMS: dat. ~ i (edd. ~ u, ~ o) NAEV. com. 66 masc. as in sense c; also Acc. trag. 196 (acc. Priscian.; ed. socro: see socer). A husband's or wife's mother, mother-in-law.

b ~ us magna, ~ us maior, a husband's or wife's grandmother, great-grandmother; (also without adj.). c (app. masc.) a father-in-law.

uno animo omnes ~ us oderunt nurus Ter. Hec. 201; 705; nubit genero ~ us nullis auspiciis. ~ funestis omnibus omnium Cic. Clu. 14; litterae. ~ adlatæ sunt a Clodia ~ u Att. 9.6.3; Liv. 39.11.4; quae premit inuicem ~ us iniqua nurus Ov. Fast. 2.626; (Darei uxor) inter ~ us et uirginum filiarum manus collapsa erat CURT. 4.10.19; PLIN. Ep. 3.19.8; Juv. 6.231; Claudiam. ~ duxit uxorem. ac simulat cum. ~ u orta dimisit Surt. Aug. 62.1; GAIUS Inst. 1.63; (applied to a prospective mother-in-law) soci et ~ us appellatione sponsorum parentes contineri uidentur Ulp. Dig. 38.10.6.1. b magnam ~ umq(uir appellat) uxoris suae aulam PAUL. Fest. p. 126M; maior ~ us uxoris meae proauia p. 136M; ~ us appellatione non tantum uxoris meae mater, sed et auia et proauia intelligitur PAUL. Dig. 23.2.14.4; CLAUD. dig. 50.16.146. c desine ~ i tuo, fratri patrueli tuo NAEV. com. 66; Pelope natus (s. e. Thyestes), qui quondam a ~ u (cf., codd. socero) Oenomaos rege Hippodameam rapitis nactus nuptiis ENN. scen. 357.

sodāliciāria ~ ae, f. [next + -ARIA] A female member of an association or fraternity (in quot., transf.).

C VERGILIUS MARTANVS COLONVS AGRI CAELI AENEI ANVLNAE CERTAE COLONAE AGRI S ANORVM XXII COIVGI. . CARAE BONE PLAE. . ~ A CONSILI BONI CIL 6.9275.

sodālicium ~ (i)ī, n. [as next]

1 A body of persons meeting for religious or social purposes, club, fraternity. b a gang organized to influence elections.

dominia atque ~ ia omnia tollantur LUCIL. 438; ~ iVM VERNARVM COLENTES ISIDEM CIL 2.3730; ~ (io) HORR(eorum) GALBAN(orum) COHORT(ium) 6.338; MATRI ~ (ii) FVLLON(um) 9.5450; HARC LOCA SVNT LANARIORVM CARMINATOR(um) ~ I 11.1031; ~ IO CVLTOR(um) HERCVL(is) 11.1159; (transf., of a meeting of such a club) uenit in aedes quasdam in quibus ~ ium erat eodem die futurum. uisit triclinium stratum: probat Rhel. Her. 4.64. b nomine legis Liciniae, quae est de ~ iis, omnis ambitus leges complexus es Cic. Planc. 36; 47; (Milo) postulatus. erat et de ~ iis et de ambitu Asc. Mil. 34.

2 (in wider use) A close association (between friends, etc.), partnership or sim.

Caelius Aufulenus et Quintus Aufulenus. depercut. hoc est, quod dicitur, illud fraternum uere ducere ~ ium CATUL. 100.4; suos solitos recitare Propertius ignes, iure ~ iio quibz lunctus erat Ov. Tr. 4.10.46; horum (s. e. Orestes and Pylades). ~ ium ipsarum miseriarum experimento enituit V. Max. 4.7. intro.; (w. gen. denoting companion) haerebit tibi auriat quādiu auro. conuixeris. incendent libidines tuas adulterorum aia Sen. Ep. 104.20; (of confederates in crime) M. Scaurus. Mariani ~ iil rapinarum prouincialium sinus PLIN. Nat. 36.116.

sodālicius ~ ia ~ ium, a. [next + -icvrs'] Of or connected with members of a fraternity. (Perh. only in phr. collegium ~ ium.)

praecipitur praesidibus prouinciarum, ne patiantur esse collegia ~ ia neque milites collegia in castris habeant MARCIAN. dig. 47.22.1; SCHOLA. CONSACRATA SILVANO ET COLLEGIO EIVS ~ (io) CIL 6.10231.8.

sodālīs ~ is, m. [perh. cf. Homeric (φ)ῆτης 'clansman', OSI. svatī 'kinsman']

1 A (fellow) member of a fraternity meeting for religious or social purposes. b ~ is Augustalis, Hadrianalis, etc., a member of a fraternity associated with the cult of Augustus, Hadrian (or other emperors). c ~ is TITIVS, TITIENSIS, a member of an obscure priesthood. d (spec., in sense 1b of SODALICIVM).

QVEI. ~ EI ~ IS SIET, QVEIVE IN EODRM CONLEGIO SIET CIL 1.583.20; sibi in Lupercis ~ em esse Caelium dixit Cic. Caed. 26; Sen. 45; ~ es sunt, qui eiusdem collegii sunt: quam Graeci ~ iapelas uocant GAIUS dig. 47.22.4; LANARI FECTINAR ~ ES CIL 5.4501; ~ I SACROR TVSCVLANOR 5.5036; ~ ES AERARI 6.9130; COLLEGIVS AQVARIORVM SEX PEDVCEO FACTO ~ ES POS(uitur) 9.460; ~ ES GENALES 10.8109; ~ ES LVSVS IVENNALIS 14.2640; (applied to a woman) PLVTIAE. ~ OLYMPIADI ~ I IVENVM 14.2635. b addito ~ ium Augustalium sacerdotio Tac. Ann. 1.54; Suet. Cl. 6.2; ~ I HADRIANALI ~ I ANTONIANO CIL 10.3724; ~ I FLAVIALI 13.5089; 14.3609; (cf.) DIVVM ~ IS 13.8007. d de ambitu et de criminibus istis ~ ium ac sequestrum Cic. Caed. 16; quos tu si ~ is uocas, officiosam amicitiam nomine iniquas criminosos Planc. 46; Q. Cic. Ped. 19.

2 (in general) An intimate companion, comrade, mate, crony, etc. b (used attrib. with collect. sb.).

tuo ~ i operam dabis PL. Bac. 60; qua facies tuo' ~ is Philocretas? Cap. 646; Epid. 344; Mos. 310; si frater aut ~ is esset, qui magis morem gereret? Ter. Ad. 708; subortitionem homo amantissimus suorum. iudicium fore putauit per ~ em suum Q. Curtius Cic. Ver. 1.158; nemo (est) in scaena. nequior qui se non eiusdem (sc. Catilinae) prope ~ em fuisse commemorat Catil. 2.9; Antoni consutores et ~ is Phil. 13.3; Fam. 7.11.2; hoc (Thales) Anaximandrom populari et ~ i suo non persuasit Luc. 118; mnemosynum mel ~ is CATUL. 12.13; VERO. A. 10.386; ille uelut fidis aranea ~ ibus olim credebatur libris HOR. S. 2.1.30; 2.5.101; aequales ~ esque adulescentium Tarquiniorum Liv. 2.3.2; quos. ego dilexi fraterno more ~ es Ov. Tr. 1.3.65; quam procul a nobis Naso ~ is abest! 1.7.10; 4.5.1; CAELI. VIVENNAE ~ IS FIDELISSIMVS OMNISQVE EIVS CASVS COMES CIL 13.1668.1.19; ex opibus tantis ueteri fidoque ~ i das nihil. ? MART. 2.43.15; 7.84.5; quid. illo aut fidelis amico aut ~ e iucundus? PLIN. Ep. 2.13.6; APUL. Met. 10.17; (of personified things) sex ~ is repperi, uitam, amicitiam, ciuitatem, laetitiam, ludum, iocum PL. Mer. 8.45; aridas frondis hiemis ~ i dedit Hebro Hor. Carm. 1.25.19; nec desunt Veneris ~ i uina craterae 3.18.6. b quae reuelet luctus, turba ~ is abest Ov. Rem. 586.

sodālītās ~ ātis, f. [prec. + -TAS]

1 Close association (in political, social, etc., life).

(QVEI SE ADFINITATE COGNATIONE) ~ ATE ATTINGAT CIL 1.583.25; si. clientelas, hospitium, ~ atem, adfinitates aduersariorum proferemus Rhel. Her. 1.8; summa nobilitate hominem, cognatione ~ ate conlegio Cic. Brut. 166; officia tutelae ~ atis familiaritatisque Ver. 1.94; Neroni odium aduersus Vestinum ex intima ~ ate coeperat Tac. Ann. 15.68; (pl.) adulescentem. ~ a ~ atibus conuictique hominum scaeniorum abducere GEL. 20.4.3.

2 An association, group; a religious fraternity. b an electioneering gang, = sodalicium, sense 1b.

nunc ego de ~ ate solus sum orator datus qui a patre eius conciliarem pacem PL. Mos. 1126; fera quaedam ~ as et plane pastorica. ~ iLupercorum Cic. Caed. 26; ~ ates. me quaestore constitutae sunt sacris Idaeis Magnae Matri

acceptis Sen. 45. b Cic. Planc. 37; senatus consultum factum est ut ~ ates decuratie discederet lexque de iis ferretur, ut qui non discessissent ea poena quae est de iis teneretur Q. fr. 2.3.5; quattuor ~ ates hominum ad ambitionem gratiosissimorum tibi obligatis, C. Fundani, Q. Galli, C. Corneli, C. Orciui Q. Cic. Pat. 19.

sōdēs. [colloq. contr. of si audes (AVDEO), cf. Cic. Orat. 154, Fest. p. 297M] (used to soften a command, usu. placed after imp.) If you do not mind, please; (esp. dic ~). b (following other words for particular emphasis).

da ~ (aurum) aps te PL. Men. 545; emitte ~ (boues) Per. 318; tace ~ Ter. Hec. 580; eamtu! duc nos ~ Ph. 103; manedum ~ Hec. 844; iube ~ nummos curare Cic. Att. 7.3.11; corrige ~ hoc Hor. Ars. 438; 'inspice ~' qui dicit medico Pers. 3.80; (imp. supplied from context) 'dubius sum quid faciam' inquit, 'tene reliquam an rem.' me, ~ Hor. S. 1.9.41; ~ dic ~ mihi, bellan uidetur specie inuiter? PL. Bac. 837; Trin. 562; Ter. An. 85; de gallinis dic ~ VAR. R. 3.9.1; respondes tuo, dic ~ nomine? Hor. Ep. 1.16.31; PHAED. 3.7.17; Fro. Aur. 2. p. 50 (114N). b aliud (unum) lenius ~ uide Ter. Hec. 459; aut ~ mihi redde dencem sestertia CATUL. 103.1; cedo tu ~, qui coeporas, fabulam remittere APUL. Met. 1.4; totam, ~ epistulam cedo Apol. 82; (cf., w. subj. after a vb. of willing) scin quid uolo potius ~ facias? Ter. Hec. 753.

Soiō ~ ōnis, f. A goddess worshipped in the Rhône valley, at the site of the modern Soyons (near Valence). CIL 12.2056.

sōl sōlis, m. [cogn. w. Gk. ἥλιος, ἥλιος, Goth. sauih, etc.]

1 The sun (as a heavenly body). b (applied to an outstanding person). c (pl., w. ref. to parhelia and perh. other phenomena).

ut splendor meo sit clupei clarior quam solis radii esse olim quon sudunt soleat PL. Mil. 2; quotiens lunae aut solis lumine caligo. obstitit Caro Hist. 77; rotundum ut caelum terrae ut media sit. ~ sol ut eam circum feratur Cic. de Orat. 1.78; defectiones solis et lunae N. D. 2.133; liquidi fons luminis, aetherius sol LUCR. 5.281; ubi sol radiis tempestatem inter opacat. ~ fulsit 6.524; (Neptunus) fugat nubes soleaque reducit VERO. A. 1.143; nubibus arcus mille iacit uariis aduerso sole coloribus 5.89; Vitr. 7.9.2; sol, qui tectus aequos nubibus ante iit, turrū tanto breuiore quam sol ambitu currit PLIN. Nat. 2.80; annum. ~ ad cursum solis accomodauit Surt. Jul. 40.1.1; (as a type of brightness) si ea, quae dixi, solo ipso illustriora et clariora sunt Cic. Fin. 1.71; cum id, de quo Panaetio non liquet. ~ solis luce uideatur clarius Div. 1.6; (in fig. phr.) solum ~ e mundo tollere uidentur qui amicitiam e uita tollit Amic. 47; (cf.) (sidus Veneris) praeueniens. luciferi nomen accepit ut sol alter diemque naturans PLIN. Nat. 2.36. b laudat Brutum laudatque cohortem: solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubris appellat comites Hor. S. 1.7.24; (in allusion to liberal sense) (causam) quae terret animos. sole geminato, quod. ~ iudatano et Aquilio consulibus euenerat, quo quidam anno P. Africanus sol alter extinctus erat Cic. N. D. 2.14. c Albæ duo soles uiros ferabant et nocte Fregiliis lucem obortam Liv. 28.11.3; 29.14.3; aliud. uirgarum genus apparet, cum radii per angusta foramina nubium. diriguntur. ~ quid uocem? imagines solis? historici soles uocant et binos ternosque apparuisse memoriae tradunt; Graeci parhelia appellant Sen. Nat. 1.11.2; 1.13.3.

2 The sun in respect of its position above the horizon or its intensity, as marking the time of day (esp. w. ref. to sunrise and sunset). b (in phrs. expr. topog. position or direction, esp. w. ref. to the eastern or western points of the horizon). c a day (as determined by the rising of the sun); so lumen solis.

facito ante solem occasum ut uenias PL. Men. 437; sol abit (i.e. it is growing late) Mer. 873; prope iam occidente sole inhorrescit mare Plac. trag. 411; asotos. ~ qui solem, ut aiunt, nec occidentem unquam uident nec orientem Cic. Fin. 2.23; linquendum iam esset ortu mihi sole cubiculum CATUL. 63.67; praecerpens messor aristas sole 128; 64.354; cum sole nouo terras innotat Iouis VERO. G. 1.288; primi sub luminia solis A. 6.255; cum sol Oceano subest Hor. Carm. 4.5.40; supremo. sole (i.e. at sunset) Ep. 1.5.3; praecerpens in occasum sol erat Liv. 10.42.1; sub ortum solis intraxere. ~ naues 30.10.10; turpis, qui alto sole semisomnus iacet Sen. Ep. 122.1; medius cum sol accendit Olympum PL. S. 671; sol inclinat, eundem est Juv. 3.166; sole medio. ~ flagrant GEL. 5.14.18; (pl.) soles occidere et redire possunt CATUL. 5.1; semel in anno solstitio oriuntur iis soles brumae semel occidunt PLIN. Nat. 4.89; primum cum solibus V. Fl. 3.612; (pron.) elatus. ~ ira adiecit nondum omnium diem solem occidisse (i.e. there is always another time) Liv. 39.26.9; et scleratis sol oritur, et pratis patent maria Sen. Ben. 4.26.1. b a sole exoriente supra Maotis paludes ENN. var. 21; (Belgae) spectant in septentrionem et orientem solem CAES. Gal. 1.1.7; ad inferiorem partem insulae, quae est propius solis occasum 4.28.2; neue tibi ad solem uergant uincta cadentem VERO. G. 2.298; hic mutat merces surgente a sole ad eum quo uespertina tepet regio Hor. S. 1.4.29; imperi porrecta maiestas ad ortus solis ab Ilesperio cubili Carm. 4.15.16; Liv. 25.27.6; inplesti meritis solis utramque domum (i.e. both east and west) Ov. Ep. 9.16; fugit Eurus ab ortu, Auster amat medium solem MAN. 4.592; occidit ~ solis opes SIL. 1.145; lustru populos aquilone pallentes inde sol occidens placuit: flecto cursum Flor. Verg. p. 185R; (cf.) (Alexander) et. ultra oceanum solemque, indignatur ab Herculis Liberique uestigis uictoriam flectere Sen. Ep. 94.63; (pl., cf. sense 1b) ne aquilonia (arbores) meridianis oppositae solibus fenderentur PLIN. Nat. 17.83. c nec. ~ illis solibus ulla comparebat aut LUCR. 6.1219; tris. ~ incertus caeca caligine soles erramus pelago VERO. A. 3.203; 'o Sol pulcher! o laudande!' canam, recepto Caesare felix Hor. Carm. 4.246; plaga quae torrens. nec patitur noctes nec iniquos crescere soles LUC. 5.25; uiuit necuter sibi, bonosque

soles effugere. sentit MART.5.20.12; quae te iam solibus artis (i.e. when the days are short). nimbosea reuocant litora bruma STAT.Silv.1.3.88; perigli. .toro, quem nocte ac luce iacentem septimum interdum sol inuenit Juv.15.44; (cf. senses 1, 2) longos cantando. condere soles VERG.Ecl. 9.52; hunc solem tam nigrum surrexerit mihi! fugit improbus HOR.S.1.9.72;—octauo. .candenti lumine solis. .reddebant. .uitam LUCR.6.1197; sex. .noctes, totidem redeuntia solis lumina OV.Met.14.423.

3 The sun in respect of its apparent movement through the zodiac, as marking the passage of the seasons. **b** (meton.) the period of the sun's apparent revolution, a year.

cum (Leo). .accipit Solem furibundus acutum (i.e. in July) HOR.Ep.1.10.17; bruma noui prima est ueterisque nouissima solis OV.Fast.1.163; sol ab ita geminis 6.727; sol Ledaea tenet sidera (i.e. Gemini) LUC.4.526; sole transiente piscium signum PLIN.Nat.9.71; cum sol sit in cancro 3.55; donec sol annuus omnis conficeret metas STAT.Ach. 1.455; **b** semel omnia ad astra hora die, bis mense dies uenit, unus in anno mensis et exactis bis sox iam solibus annus MAN.3.547.

4 The influence of the sun, its warmth or heat, sunlight; (often pl.). **b** (esp. as extreme or excessive). **c** the light of the sun. **d** (in fig. context) sunlight (as symbolizing the practical world, opp. academic exercises).

tritium in loco aperto. . ubi sol quam diutissime siet, seri oportet CATO Agr.3.1; eam mram. . in patinis in sole ponito 88; (nulla) aestate habet umbram, hieme solem VAR. R.1.12.1; (gallinae) prodigenda in solem 3.9.14; cum in sole ambularem CIC.de Orat.2.60; flos. . quem incerto auro, armat sol, educat imber CATUL.62.41; glacies inuolent saucia sole OV.Met.2.808; siccat (corpus). . calor, sol modicus CELS. 1.3.29; quos (sc. pisces). . sole torreat PLIN.Nat.7.30; cadus ponitur sub tegulis totius diei solem accipitibus 20.98; amoenia piorum. . ubi sol totumque per annum durat aprica dies V.FL.1.843; cubiculum hieme tepidissimum, quia plurimo sole perfunditur PLIN.Ep.5.6.24;—(pl.) in. . nouos soles audent se gramina tuto credere VERG.G.2.332; tum blandi soles, ignotaque prodit hirundo OV.Fast.1.157; inuentus solibus et campo corpora nuda dabant 2.566; si numeres anno soles (i.e. spells of sunshine) et nubila toto, inuenies nitidum saepius isse diem TR.5.8.31; sine ullis solibus triste nubilo caelum est SEN.Nat.3.27.4; merguntur in aquam solibus tepidatam PLIN.Nat.19.17; (sali) siccat. . aestiuis solibus 31.73; inuictum Alpibus (sc. Hannibalem). . soles et tepentes fontibus Baiae suberunt FLOR.Ep.1.22 (2.6.22); pedibus anteibat, capite detecto, seu sol seu imber esset SUET.Iul.57. **b** imbre perperat, laborem sufferam, solem, sitim PL.Mer.86; sarmatica. . inponito, quae frigus defendat et solem CATO Agr.4.8; VAR.R.1.13.4; ante grauem quae (mora) legerit arbore solem HOR.S.2.4.23; Libyo sole perusta coma PROR.4.9.46; id cum aestiuis diebus urente addiduo sole fieret LIV.44.33.10; antra, quibus nec sol medio sentitur in aestu OV.Met.13.811; (spongeae) contra solem. . protegunt capita PLIN.Nat.31.131; IAC. Hist.2.99;—(pl.) pars terrae. . perusta solibus assiduis LUCR.5.434; tibi. . ne capiti soles, ne nocentem niues TIB. 1.4.2; aurea pellebant tepidos umbracula soles OV.Fast. 2.311; soles pestiferi GERM.fr.4.89; candido (lapidi speculari) natura mira. . perpetui soles rigoresque PLIN.Nat.36.162; STAT.Silv.3.1.70; QUINT. Inst.11.3.27;—(spec. . w. ref. to the heat of summer) seges. . bis quae solem, bis frigora sensit VERG.G.1.48; cum sole nouo densae torrentur aristae A.7.720. **c** extra inspicere in sole ei uiuo lecti: ita se pellucet. . PL.Aul.565; Diogenes. . Alexandro roganti, ut diceret si quid opus esset, 'nunc quidem paululum' inquit 'a sole' CIC.Tusc.5.92; primo feriente canicula sole OV.Met.9.93; solem lumina aegra formidant SEN.Dial.7.20.6; in clarissimum solem mortale lumen inferre QUINT. Inst.5.12.8; quae (i.e. lumina) ne apparent quidem, ubi tota lucent oratio, ut in sole sidera ipsa desinunt cerni 5.29; (pl.) gemina pereunt caligine soles STAT.Theb.5.154. **d** (Phalereus) processerat. . in solem et puluerem, non ut e militari tabernaculo, sed ut e Theophrasti doctissimi hominis umbraculis CIC.Brut.37; cedat. . otium militiae, stilus gladio, umbra soli MUR.30; LEG.3.14; cum proferenda sunt studia, caligat in sole et omnia noua offendit QUINT. Inst.1.2.19; (cf.) adulescentes non debent nimum in falsa rerum imagine detineri. . ne ab illa, in qua prope consenserunt, umbra uera discrimina uelut quendam solem reformident 10.5.17.

5 (poet.) The sun in relation to the particular region that lies beneath it, 'skies'.

quid terras alio calentis sole mutamus? HOR.Carm. 2.16.19; alio sub sole nouas exquirere praedas MAN.4.171; tota tenetur terra meis, quocumque iacet sub sole, tropaeis LUC.2.584; sole sub omni peremerit iurata manus STAT. Silv.1.4.73; epulas diuerso a sole petitas 4.6.6; (pl.) non. . requirito Europam. . alios soles Asiamae uidentem LUC. 9.872;—(cf. sense 2) mercurius hic Italiam mutat sub sole recenti (i.e. under an eastern sky). . piper et. . grana cumini PERS.5.54.

6 The sun as a deity, usu. identified with the Gk. Helios. **b** (as all-seeing). **c** (esp. in formula *Sol Inuictus*) the sun-god worshipped in Mithraism, often identified with Mithras himself; (applied also to other oriental sun-gods).

Circum Solis filiam PL.Ep.604; Sol Phaethonti filio. . factum se esse dixit, quidquid optasset CIC.Off.3.94; rapax uis solis equorum LUCR.5.397; (Germani) deorum numero eos solos ducunt quos cernunt. . Solem et Vulcanum et Lunam CAES.Gal.6.21.2; cepit amor Solem OV.Met.4.170; taurum dilexit filia Solis (i.e. Pasiphae) 9.736; Solis boues SEN.Nat.3.26.7; Solis colossus Rhodi PLIN.Nat.34.41; Solem aurigando aequiperare SUET.Nero 53;—(w. title Indiges) sol (SOL) INDIGITUS IN CALLO QUIRINALI SACRIFICII PVBLICVM Fast.Vall.(CIL 1.p.240); Fast.Amit.(CIL 1.p.244);—(pl., applied to several deities) Soles. . multi a theologia profertur. . unus eorum Ioue natus. . alter Hyperione . . CIC.N.D.3.54. **b** Iuppiter tuque adeo, summe Sol, qui res omnis spicis. . inspicie hoc facinus ENN.sen.284; meliorem neque tu reperies neque sol uidet PL.Sat.110; si hoc

uno quicquam sol uidisset indignus CIC.Off.2.28; OV.Ars 2.573; Solem de uirgine rapta consule, qui late facta diurna uidet Fast.4.581;—(as revealing crimes or their perpetrators) grates des decernunt, propriusque bonos SOLI. . qui occulta conformatione numine reterisset TAC.Ann.15.74; D M TIMOTHAEUS M VLPIS NIKANOR. . F(ecit). SOL TIBI COMMENDO QVI MANVS INTVLIT EI CIL 6.14099. **c** Solem et Mithrem sacrumque et aeternum inuocans ignem CURT. 4.13.12; SOLI INVICTO DRO EX VOTO SUSCEPTO CIL 6.715; SOLI INVICTO MITHRAE 6.745;—SACERDOS. . DEI INVICTI SOLIS ELAGABALI 3.p.1997.

7 The sun (as an element in names): **a** (in translations of various foreign place-names). **b** *stella Solis*, the planet Saturn. **c** *dies Solis*, the first day of the planetary week. **d** *gemma solis*, a gem with a sun-like radiance, perh. moonstone.

a Cyrenaica. . inlustratur Hammonis oraculo. . fonte Solis PLIN.Nat.5.31; (cf.) (Hammonis nemus) in medio habet fontem—Solis aquam uocant CURT.4.7.22;—promunturium Solis (on the north-west coast of Africa) PLIN. Nat.5.9;—Solis insula (off the coast of Ceylon) 6.86;—in Solis urbe (i.e. Heliopolis) 36.64. **b** secunda stella dictum Solis, quam alii Saturni dixerunt HVC.Astr.2.42. **c** VII IDVS FEBRUARIAS DIES SOLIS, LVNA XIII CIL 4.4182; 4.6838. **d** solis gemma candida est, ad speciem sideris in orbem fulgentis spargens radios PLIN.Nat.37.181.

sōlaciolum ~i, *n.* [next+OLVM] A (little) comfort or solace. ~um sui doloris CATUL.2.7; VITAR DVLCCE ~VM CIL 8.7427.

sōlācium ~(i)l, *n.* Sts. written **sōlātium**. [app. *solā (SOLOR)+AX+IVM]

1 Relief in sorrow or misfortune, solace, comfort. **b** (w. gen. denoting misfortune or grief; also w. preps.). **c** (meton.) a source of comfort or consolation.

ex tua calamitate cineri. . fili sui ~ium uult aliquod reportare CIC.Ver.5.128; haec studia. . secundas res ornant, adversis perfugium ac ~ium praebent ARCH.16; uirum bonum. . perdidimus nosque malo ~io. . consolamur quod ipsius uicem minime dolemus CIC.Ath.4.6.1; ex quo (i.e. Epicurus). . dulcia permulcent animos ~ia uita LUCR.5.21; PROP.1.5.27; surdas ad omnia ~ia aures LIV.9.7.3; temporis officium est ~ia dicere ceteri OV.Pont.4.11.17; (ulio) ~ium adfert ei qui accepit iniuriam SEN.Cil.1.21.1; STAT.Silv.3.p.r.; caret ~io clades FLOR.Ep.1.46(3.11.1); non ~is ullis. . inhiberi luctus publicus potuit SUET.Cal.6.2; (Psyche) periculi mole. . obruta lacrimarum etiam extremo ~io carebat APUL.Met.1.14;—(grad. dat.) hoc me beat saltem, quom. . domum laetis compos reuenit: id ~io est PL.Am.6.43; CAES.Civ.1.22.6; inter multos terrores ~io fuit pat.Latinis petentibus dicta LIV.7.12.7; VELL.2.19.4; matris hanc ~io relinque uestem SEN.Tro.809. **b** socii. . ~ium exiti quaerunt CIC.Dio.Caer.7; ut. . exsiliu ~ium. . habuerim. . quod procul ab his certaminibus eram LIV.5.51.1; magna feres. . ~ia mortis ad umbras a tanto cecidisse uirum OV.Met. 5.191; spes est ultimum aduersarum rerum ~ium SEN. Con.5.1; LUCR.3.354; CIC.Hist.1.29;—id ~ii fuit pro amissio eo proelio militibus LIV.27.49.7; haec (sc. societas). . ~ia contra dolores dedit SEN.Ben.4.18.3. **c** miserae quod praesidium, quod ~ium reliquum est hoc amisso? CIC.Font. 47; uacare cupia magnam est ~ium Fam.7.3.4; aues, ~ia ruris OV.Fast.1.441; quid, nisi Pierides, ~ia frigida, restant. . ? PONT.4.2.43; coniuges. . quas captis. . necessitas unicum ~ium adplicit CURT.5.5.15; ~ium populo exturbato ac profugo (i.e. after a fire at Rome) campum Martis. . patefecit (Nero) TAC.Ann.15.39; ego ~ium relegatarum, ego ultor reuersarum PLIN.Ep.7.19.10;—(w. gen. of misfortune) diuortium quod ~ium malorum omnium fore uidebatur CIC.Clm.14; cape dicta memor, duri ~ia casus VERG.4.6.377; qui unicum aduersorum ~ium litteras putauerunt QUINT. Inst.6.pr.14.

2 (esp.) Consolation for a disappointment, deprivation or sim.; (also, meton.) something that makes up (for a disadvantage). **b** (leg.) compensation, indemnification. (Perh. only in interpolated passages.)

largitio sperni coepta, quia spei maioris auertendae ~ium obiectum conebant LIV.5.24.5; reuens ab exilio reuersos nobilis adulescentulus antist. . sacerdotis in ~ium reuoluit TAC.Hist.1.77; eum Mucianus pulsum loco, nesine ~io ageret, annona praefecit 4.68; inlustrum domum aduersa. . ~io adiecit D. Silanus Iunia familiae redditus ANN.3.24; PROIBITI TALIBVS GRASSATVRIS (lanistae) ~IVM FERANT CIL 2.627.810; (cf. applied to an act of vengeance) sin facinus in cuiuscomque mortalium nece uindicandum detegitur, uos. . liberos Germanici. . iustis ~iis adfice TAC.Ann.3.12;—(w. gen. expr. disappointment, etc.) me. . consul. . abducere copias inde cogit, ad huius ~ium iniuria permissum est, ut. . receptem quaedam castella LIV.39.28.4; nocti. . rependit lux minor hiemae uerni ~ia damni LUC.8.469; sonus uocis incertae solitudinis erit ~ium APUL.Met.5.47;—unum erit temeritatis ~ium perpetua felicitas CURT.9.9.2. **b** ut si quis uoluerit ex his (sc. lapidicinis) cadere, non aliter hoc faciat, nisi prius solitum ~ium pro hoc domino praestet ULP.dig.8.4.13.1; dotem sequestrari, quatenus ex ea mulier compens habeat ~ium (i.e. if detained as insane) 24.3.22.8.

sōlāmen ~inis, *n.* [SOLOR+MEN]

1 A source of comfort, a solace.

quisquis bonos tumuli, quidquid ~em humani est, largior VERG.A.10.493; ~ina cantibus quaerens. . Orpheus SEN. Her.0.1090; cara proles, unicum afflictae domus ~em MD. 946; LUC.7.181; tenui luctum ~ine fallens V.FL.3.319; quod. . unum rebus ~em in actum, nosse futura rogan STAT.Theb. 10.590;—(w. gen. denoting misfortune) comitantur oues (sc. Polyphemum); ea sola uoluptas ~enque mali VERG.3.663; ~em habeto mortis, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille! OV.Met.12.80; Archemore, o rerum et patriae ~em adeptae STAT.Theb.5.609; SUL.2.470.

2 (prob.) A supply of grain sent to relieve a shortage.

PRAEF(ectus) ANNON(ae), AD OLVVM. . RECENSENDVM, ITEM ~INA TRANSFERENDA CIL 2.1180.11; 8.619.

sōlānum ~i, *n.* [dub.; by some derived as next] The plant nightshade, *Solanum nigrum* and allied species.

reprimunt et refrigerant herba muralis. . ~um (quam strychnon Graeci uocant) CELS.2.33.2; 3.18.9; 5.26.33.A; PLIN.Nat.27.132; LARG.53.

sōlānus ~i, *m.* [SOL+ANVS] The wind that blows from the quarter of the rising sun, east wind (= *subsolanus*).

nonnullis placuit esse uentos quattuor: ab oriente aequinoctiali ~um, a meridie austrum. . VITR.1.6.4.

sōlāris ~is ~e, *a.* [SOL+ARIS] Of or pertaining to the sun; exposed to the sun. **b** *herba ~is*, a plant whose flowers turn in the direction of the sun, = HELIOTROPISM.

arcus ~es lunaresque sunt SEN.Nat.1.110; circuli ~is PLIN.Nat.2.86;—aperitur picea e parte ~i 16.57. **b** CELS. 5.27.5.B.

sōlārium ~i(i)l, *n.* [SOL+ARIVS]

1 A sundial; (also applied to other forms of timepiece).

~ium dictum id, in quo horae in sole inspiciebantur VAR. L.6.4; L. SAVVRVS. . CLEMENS SCHOLAM ET ~IVM DEDIT CIL 5.8801;—(as a public meeting-place) (uox) ne ad ~ium quidem. . sed pona scaenam. . exercitata RHET.HER.4.14; natura tristi ac recondita fuit; non ad ~ium, non in campo, non in conuiuiis uersata est CIC.Quint.59; (cf.) nam me puero uenter erat ~ium, multo omnium istorum. . uerissimum, ubi is te manebat, esses. . nunc etiam quod est non estur, nisi Soli lubet itaque adeo iam optatum oppidum est ~is PLIN.2.24;—cum ~ium uel descriptum uel ex aqua contemplare, intelligere declarari horas arte non casu CIC.N.D. 2.87.

2 A part of a house exposed to the sun, balcony, terrace, or sim.

scin tu nullum comestum hinc esse a nobis. . neque ~ium neque hortum. . ? PL.Mit.340; rumore caedis exterioris prorepsit ad ~ium proximum interque praetenta foribus uita se abdidit SUET.Cil.10.1; Nero 16.1; DEDIT COLLEGIO AEWELPVL. . LOCVM AEDICVLAE CVM PERGVLA. ET ~IVM TECTVM INCVNTVM IN QVO POPVLVS COLLEGI S. A EPVLETVR CIL 6.10234.3; ULP.dig.8.2.17.

sōlārium ~i(i)l, *n.* [SOLVM+ARIVS] A ground-rent.

uti ~ium aedifici. . remitteretur sibi CIL 10.1783; ut prior causa sit domini soli, si non soluat et ~ium PAUL. dig.20.4.15; ULP.dig.10.1.39.5.

sōlārius ~a ~um, *a.* [SOL+ARIVS] Relating to the sun (only in phr. *horologium ~um*, a sundial). PLIN.Nat.7.213.

sōlātium ~i(i)l, *n.*: var. of SOLACIVM.

sōlātor ~ōris, *m.* [SOLOR+TOR] One who offers solace, a comforter.

TIB.1.3.15; lugentium mitis ~or STAT.Silv.5.5.40.

sōlātus ~a ~um, *a.* [SOL+ATVS] Affected with sunstroke.

(coelae tritae fronti inlita) ~is, id est sole correpta, prosunt PLIN.Nat.29.118;—(cf.) ~ium genus morbi maxime a rusticantibus dicitur, cuius meminit etiam Afranius FERT. p.301M.

solcus ~i, *m.*: (app. var. of SVLCVS, perh. for the sake of the etymology).

~us dictus a Graeco, qui ab illis ὄλκος appellatur PAUL. FERT.p.303M.

soldurii ~iōrum, *m. pl.* [Celtic or Iberian; = σολδούροι in Athenaeus VI.p.249B] (in Aquitania) An élite corps of warriors attached to a chieftain (see the whole passage).

Adiatunus, qui summam imperi tenebat, cum de deuotis, quos illi ~ios appellat, quorum haec est condicio ut omnibus in uita connodis una cum eis fruantur quorum se amicitia dederint. . eruptionem facere conatus CAES.Gal. 3.22.2.

soldus ~a ~um, *a.*: var. of SOLIDVS.

solea ~ae, *f.* [SOLVM]

1 The simplest form of sandal, a sole fastened to the feet with thongs. **b** ~ae lignaeae, (part of the ritual garb of condemned patricians). **c** a sandal worn by a beast of burden.

cedo ~as mi, ut arma capiam PL.Mos.384; LUCIL.1283; P. Clodius. . a mitra, a muliebribus ~is. . est facit repente popularis CIC.Har.44; diua. . in lineae plantam innixa arguta constituit ~a CATUL.68.72; sapiens crepidas sibi nunquam nec ~as fecit; sutor tamen est sapiens HOR.S. 1.3.128; PROP.2.29.40; OV.Ars 2.212; nugaris? ~a, puer, oburgabere rubra PERK.5.169; Sardiniani. . Timaeus Sandalotum appellat ab effigie ~ae PLIN.Nat.3.85; ~a pulsare natis Juv.6.612; (defined) omnia. . id genus, quibus plantarum calces tantum infimae teguntur, cetera prope nuda et teretibus habentis uincta sunt, ~as dixerunt GEL.13.22(21).5; (applied to slippers) ~ae lanatae MART.14.65;—(is use in public considered unseemly) NEIVE IS IN POPULO LVVCI PRAETEXTAM NEIVE ~AS H(ABET)O CIL 1.582.4;—(taken off before a meal) deme ~as, cedo bibam PL.Truc.367; 479;

HOR.S.2.8.77; praetor ad occidendum hominem ~as poposcit (i.e. killed him immediately after dinner) SEN. Con. 9.2.25; depositi ~as, adfertur, inter lactucos oxygarumque liber MART. 3.50.3. b Malleolus indicatus est matrem necasse, ei damnato statim folliculo lupino os obvolutum est et ~ae lignee in pedibus inductae sunt Rhd. Her. 1.23; Cic. Inv. 2.149. c ut seras, spartum ut nectas bubus ~as VAR. R. 1.23.6; ferreum ut ~am (sc. derelinquit) tenaci in uoragine mulla CATUL. 17.26; COL. 6.12.2; Poppaea, ~as delicatioribus iumentis suis ex auro quoque induere iussit PLIN. Nat. 33.140; SECT. NERO 30.3.

2 A kind of flat-fish, the sole.

in piscibus dissimilis murena lupus, is ~ae VAR. L. 9.113; OV. Hal. 124; iimosa regio planum educat piscem, uelut ~am COL. 8.16.7; PLIN. Nat. 9.52; 32.102; PLIN. Ep. 2.17.28; (in pum w. sense i) emito sepiolas, lepadas. ~as. — qui quaeos potius quam seculponeas quibus battuatur tibi os. ? PL. Cas. 495.

3 A timber serving as a foundation for a wall.

~a, ut ait Verrius, est. materia robusta, super quam paries craticus extruitur FERT. p. 301M.

4 canalis et ~a, An apparatus for expressing olive-oil.

oleo conficiendo molae utiliores sunt quam trapetum; trapetum quam canalis et ~a COL. 12.52.6.

solearius ~a ~um, a. Also soliarius. [prec. + ARIVS] Relating to soleae (sandals); (as sb.) a sandal-maker.

COLLEGI. FABRYM SOLIARIVM BAKIARIVM CIL 6.9404; — stat lili, phrygio, aurifex. ~ii astant PL. Aul. 514; CIL 12.4510.

soleatus ~a ~um, a. Also soliatus. [SOLEA + ATVS] Wearing soleae, sandalled.

quis tu es uentoso in loco ~us. — adperito capite? AFRAN. com. 105; stetit ~us praetor populi Romani cum pallio purpureo Cic. Ver. 5.86; KUT. LUP. 2.7; quantulum fuit lucem expectare. ~no senatores populi Romani ~us occideret! SEN. Dial. 5.18.4; PETR. 27.2; GEL. 13.22(21).1. b CIL 6.2065.2.36.

sōlemnīs: see SOLLEMNIS.

sōlēn ~ēnis, m. [Gk. σολήνη] A shellfish, prob. the razor-shell.

PLIN. Nat. 10.192; ~enes fugiunt admota ferramenta 11. 139; 32.151.

solens ~ntis, a. [pple. of next] Following one's usual practice.

si dixero mendacium, ~ns meo more fecero PL. Am. 198; CAS. 869.

solēō ~ēre ~itus, intr. [dub.] FORMS: ~i-nunt (—ent) cited as archaism FERT. p. 162M; old act. pf. stem ~uit, etc. ENN. and CATO in Var. L. 9.107; CABL. Hist. 45; SAL. Hist. 2.102; fut. forms app. not found; for pres. pple. see SOLENS.

1 (w. inf.) To be accustomed (to), make it a practice (to). b (w. pass. inf.). c (w. inf. of impers. vb.).

patera. aurea. . . qui Pterela potitae rex est ~itus PL. Am. 261; non ~es respiciere te, quoniam dicis iniuste alteri? Ps. 612; ruri esse crebro ~eo TER. Hec. 215; ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier ~et Leg. pub. (Font. iur. p. 463); cum essem apud Aelium adulescens eumque audire perstudiose ~erem Cic. Brut. 207; sumptum omnem in classem. suo quaque nauarcho ciuitas semper dare ~ebat VER. 5.60; hic sacris sedes epulis; hic. . . perpetuis ~iti patres considere mensis VERG. A. 7.176; omnia, quae ~ent esse in frontibus, ad latera sunt translata VITR. 4.8.4; flos de sanguine concolor ortus qualem. . . punica ferre ~ent OV. Met. 10.737; PHAED. 2.1.33; ~ebas. . . suauis esse in conuictu; nescio quid nunc taces PETR. 61.2; ~eo ridere, cum me quidam studiosum uocant PLIN. Ep. 3.5.19; SUTR. Cal. 53.2; — (pf. pple.) quantum ingemiscant. . . patres nostri, circa moenia Carthagini bellare ~iti, si uideant nos. . . pauentes intra castra LIV. 2.53.5; (Aegides) tergo. . . Bionioris. insilit haud ~ito quemquam portare OV. Met. 12.34.6; uirus, cuius minister. . . fuit Halotus, inferre epulas et explorare gustu ~itus Tac. Ann. 12.66. b uisa uerost, quod dici ~et aquilae senectus TER. Hau. 520; semen (sc. cupressi) serito crebrum, ita uti linum seri ~et CATO Agr. 151.3; me scio a te contra iniquos meos ~ere delendi Cic. Fam. 11.27.7; turrum. . . unde omnes Troia uideri et Danaum ~itae naues VERG. A. 2.462; habeo auctores uolgo tum Romanos pueros, sicut nunc Graecis, ita Etruscis litteris erudiri ~itos LIV. 9.36.3; hoc (i.e. the name Caligula) in castris natus. . . (Gaius) uocari ~ebat SEN. Dial. 2.18.4; Ismeniae aetate. . . apparet scalpi etiam smaragdos ~itos PLIN. Nat. 37.8; GEL. 20.1.29; — (pf. pple.) ut uacationes praestari centurionibus ~itae remitterentur Tac. Hist. 1.46. c illud unde huc aduecta sum, malis bene esse ~itum PL. Mer. 511; gloriam, cui maxime inuideri ~et, nimis effere Cic. de Orat. 2.208; male reuerti patribus bonis interdicti ~et SEN. 22.

2 (ellipt. exx. of prec.). a (w. inf. supplied from context). b (inf. replaced by neut. pron., etc.; sim. w. ita, ut, etc.). c (w. cum) to cohabit (with); (app. also w. acc. of person).

a senex. . . neque nouum neque mirum fecit nec secus quam alii ~ent PL. As. 943; dico me ire quo saturi ~ent Cur. 362; peto. . . ut eadem benignitate qua ~etis mea uerba audiat Cic. Phil. 7.9; erimus nos qui ~emus Att. 10.7.2; legiones pluris quam ~ebat educit HIRT. Gal. 8.17.2; impleuit. . . mero pateram, quam Belus et omnes a Belo ~iti VERG. A. 1.730; illi sint quicumque ~ent in amore dolores PROP. 3.20.27; sequitur comes Iphis. . . quam solita est, maiore gradu OV. Met. 9.787; si (iuuenis) matris suae, qualis uirius ~ebat, hilaris. . . occurrit SEN. Dial. 6.3.4; si mouebit Bacchus

quam ~et esuritionem MART. 5.78.18. b uola curriculo. — istuc marinus passer per circum ~et PL. Per. 109; tu, quod saepe ~es, nostro laetabere casu PROP. 1.13.1; (Alcides) risit, nam ~et hoc MART. 9.44.3; haec et alia flagitia diuitiarum alumni ~et APUL. Apol. 18; (w. indef. subj.) duobus uixit, neuter fecit quod nouae nuptae ~et PL. Cas. 1011; — uixi hodie ad litus pertulsi nos uentus examinatas. — noui, Neptunus ita ~et Rhd. 372; equid beo te? — men? papa. — sic ~eo amicos TER. Em. 279; a te petam consilium, ut ~eo Cic. Att. 7.22.2; CATUL. 34.23; auribus longis, quae sic mouentur ut ~ent aellorum MART. 6.39.16; A. Vitellii, optimum quemque iurgio lacessens et respondenti reticens, ut pauida ingenia ~ent Tac. Ann. 14.49. c uiris cum suis praedicant nos ~ere, suas paelices esse aiunt PL. Cist. 36; — consule Pompeio primum duo. . . ~ebant Maeciliam CATUL. 113.1.

3 (expr. mere frequency of action or experience) To be constantly liable or apt (to).

senex quom extemplo est. . . aiunt ~ere cum rusum repuerascere PL. Mer. 296; fortunae ~ent mutari, naria uultu Truc. 219; cogitato quoniam tempestates. . . oleam deicere ~ere CATO Agr. 3.2; cum. id quod optimo cuique Athenis accidere ~itum est, in exilium pulsus esset Cic. de Orat. 2.36; Flac. 17; ~et hora, quod multi anni abstulerunt, reddere Pub. Sen. S. 26; neglecta ~ent incendia sumere uires HOR. Ep. 1.18.85; ita uitari poterunt quae ~ent in his fieri uita VITR. 2.8.18; nautae metuunt. . . natale exitus hic fractis puppibus esse ~et OV. Ep. 18.186; cum. corpus tam integrum est, quam maxime esse in eo genere ualeitudinis ~et CELS. 2.17.5; ~ent ginguae quorundam fluore infestari LARG. 61; non. . . Tiberium. quae ceteros molire ~ent, tempus preces satias mitigabant Tac. Ann. 6.38; — (inf. supplied from context) primo cura, deinde, uti aegrum animum ~et, somnus cepit SAL. Jug. 71.1; — (impers.) cum. . . cocus. diceret se oblitum esse extinterare (porcum). . . deprecari. . . omnes coeperunt et dicere: ~et fieri (i.e. these things will happen) PETR. 49.6.

4 (w. neut. pron. as subj.) To be the common practice, the usual case, etc. (= ~ere fieri); (sim. after ut).

id quod in tali re ~et. . . prodigia nuntiabant SAL. Cat. 30.2; Jug. 15.5; cum aut ex toto recessit accessio, aut si id non ~et, certe lenita est CELS. 2.17.5; — (after ut) tu secundum Oenomaum Aclon non, ut olim ~ebat, Atellanam sed, ut nunc fit, mimum introduxisti Cic. Fam. 9.16.7; SAL. Jug. 59.3; muliebri. . . ploratu ad terrorem, ut ~et, primum orto LIV. 2.33.6; 9.38.9; (Aetoli) non laqueis, ut ~et, exceptos declinabant ictus 36.23.2; PLIN. Nat. 28.263.

sōlers, sōlertia: see SOLL-.

soleum ~eī, m. adj. Native of Soli (a town in Cilicia, later Pompeiopolis).

Bion ~eus VAR. R. 1.1.8; PLIN. Nat. 35.146.

soliar ~āris, n. [SOLIVM + AR] A covering for a throne (see quot.).

VAR. Men. 228; ~ar sternere dicuntur, qui sellisternium habent, et soll(ā)ria uocantur Babylonica, quibus eadem (sc. solia) sternuntur FERT. p. 298M.

soliāris ~is ~e, a. [SOLIVM + ARIS] Equipped with bath-tubs.

CIL 8.10607; CELLAM ~EM CVM SOLIS. REFEC(IT) A. Epig. 17-18.98.

soliārius: see SOLEARIVS.

soliātus: see SOLEATVS.

solidatiō ~ōnis, f. [SOLIDO + TIO]

1 The making (of a surface) free from interstices.

incipiam de ruderatione. . . uti curiosius summae prudentia ~onis ratio habeatur VITR. 7.1.1.

2 The making firm (of what is unstable), consolidation.

si necessitas coegerit in. . . palustri loco ea constitui, ~ones substructionesque. . . erunt faciendae VITR. 5.3.3.

solidē, adv. compar. ~ius. [SOLIDVS + E]

1 (colloq.) Thoroughly, unequivocally, downright.

neque natus necne is fuerit id ~e scio PL. Trim. 850; hic homo ~e scyphophantast 892; hunc scio mea ~e esolum gauisurum gaudia TER. An. 964; formido ~e domus huius opera detegere APUL. Met. 3.15.

2 Without a central cavity, in one solid piece.

neno nostrum ~e natus est, ego nullum puto tam magnum tormentum esse quam continere (i.e. hold in one's wind) PETR. 47.4.

3 With dense and compact texture, solidly, b with stoutness of structure, firmly.

cum paulo ~ius casus factus est COL. 7.8.4; (aquam) ~ius latiusque concretum GEL. 10.5.5. b cistam uimineam quae neque spisse, ~e tamen et crassis uiminius contexta sit COL. 12.56.2; (in fig. phr.) mens uiri prudentis. . . ardua, saepta ~e GEL. 13.28(27).4.

solidescō ~ere, intr. [SOLIDVS + ESCO]

1 To become firm or solid.

moles cum struuntur in mari, sub aqua ~unt VITR. 2.6.1; (corpus) ~it et redit in pristinam naturae firmitatem 2.9.1; 7.1.7.

2 (of damaged tissue) To become whole, knit.

membrana. . . quae uulnerata cicatrice non ~it PLIN. Nat. 11.208; cartilago rupta non ~it 11.216.

solidipēs ~edis, m. [SOLIDVSP + ES] An animal with uncloven hoofs.

plures (fetus edere) contra naturam ~edum aut bisulocum PLIN. Nat. 10.184; 11.128; 11.201.

soliditās ~ātis, f. [SOLIDVS + TAS]

1 Freedom from cavities, solidity.

(uitium) ~ate quadam (finiri) ex carie manifestum est CELS. 8.2.3; descendit in dolium sedulo ~atem eius probaturus APUL. Met. 9.6.

2 Density and firmness of texture, solidity.

b (of walls, structures, or sim.).

atomos. . . id est corpora indiuidua propter ~atem Cic. Fin. 1.17; N. D. 1.49; speciem dei percipi cogitatione non sensu, nec esse in ea ullam ~atem 1.105; Tim. 15; VITR. 2.2.1; (daemnona corpora) nemini hominum tenere uisibilia. . . quod nulla in illis terrena ~as locum humanis occupant APUL. Soc. 11. b structuratum ~atem VITR. 2.5.3; parietum ~atem 2.8.7; firmiter erit ad uetustatem ~as tectorii 7.3.5.

solidō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SOLIDVS + O]

1 To render free from cracks or interstices, make solid. b (w. abl.) to make dense or solid (with encrusted metal).

area. . . creta ~anda tenaci, ne subeant herbae VERG. G. 1.179; terra est. . . pumicosa, ita. . . aere ~ata non recipit in se. liquorem VITR. 2.3.4; interualla. . . concamanda uti ~anda festucationibus, uti distineantur 3.4.1; modiolis. . . pice et cera ~ati 10.4.3. b parietes ~ati massis aureis splendore proprio coruscant APUL. Met. 5.1.

2 a To make firm, consolidate (something unstable); to strengthen (structures). b to solidify (liquids or sim.).

a pali. defodiuntur et circum fistulatione ~entur, quo funes alligantur VITR. 10.2.3; infuso facies ~ata ueneno est (i.e. in embalming) LUC. 8.69; nouo. . . iniectum ~at grauis harenae (i.e. in building a new road) STAT. Silu. 4.3.23; exercitatione ~atos. . . artus APUL. Pl. 2.16; (transf.) C simul et quae prior est (i.e. S), iugando nimum, retrorsum adactam ~ant premuntque uocem (sc. of the letter X) MAUR. 2.4.6; ~ati muri, propugnacula addita Tac. Hist. 2.19.10; uti. . . aedificia. . . sine trabibus saxo Gabino. . . ~arentur ANN. 15.43; (in fig. phr.) illa labes et quasi lacuna famae monumentis pariarum amico utilitatum ~atur GEL. 1.3.23. b quod. . . per hieiem etiam quae pestilentissimae sint regiones efficiuntur salubres, ideo quod a refrigerationibus ~antur VITR. 1.4.4; cum tribus corolis harenae et item marmoris ~ati parietes fuerint 7.3.6; circa. . . fontium riuos, ubi purgamenta aquarum coalescunt et spuma ~atur SEN. Nat. 3.25.10; (lynxes) urinam tertia operiunt eoque celerius ~atur illa PLIN. Nat. 8.137; 35.36.

3 To make whole, knit (broken bones or tissues); also, to unite by soldering.

ut qua parte fracta ossa. . . inhaerent ~entur CELS. 8.4.17; nec hi (sc. nerui) ~antur incisii PLIN. Nat. 11.218; 28.227; ossibus fractis (medetur) caninum cerebrum. . . fere xliii diebus ~at 30.119; PLIN. Ep. 8.20.4; — hoc (i.e. solder) fistulae ~antur PLIN. Nat. 34.160.

solidum, adv. [neut. of next] Thoroughly, downright.

Venus irata ~um exclamat APUL. Met. 5.28.

solidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [prob. cogn. w. SOLVVS, SALVVS] FORMS: solid- CIL 1.529.12. Contr. form solidus, etc., VAR. R. 1.48.1, 1.51.2; CIL 1.593.114; HOR. S. 1.2.113, 2.5.65; MART. 4.37.4; etc.

1 Made of the same material throughout, solid; (of coins or sim., as a sign of pureness); (masc. as sb.) the name of a coin (regarded as an interpolated term in the Digest; app. w. ref. to a type of aureus introduced by Constantine). b (of metals, etc.) extending throughout, solid.

statuam uolt dare auream ~am faciendam ex auro Philippi PL. Cur. 440; Hannibalem. . . cum columnam auream. . . auferre uellet dubitareque utrum ea ~a esset an extrinsecus inaurata, perterebrauisset Cic. Div. 1.48; LIV. 24.3.6; mensam argento coopertam mibi ingnoranti pro ~a uendidisti JULIAN. dig. 18.1.4.1; — ~a sexta. assis OV. Met. 60; nouitate nimia candentes ~os aureus APUL. Met. 9.18; 10.9; — quingentos (~os) inferre fisco MACR. dig. 49.14.34; ULF. dig. 50.16.192. b in foribus pugnam ex auro ~oque elephantum Gangaridum faciam VERG. G. 3.26; ~o de marmore templum A. 6.69; saxis ~a aera fatiscent 9.809; statuam ~o ex auro V. Max. 8.15. ext. 2; anulus. . . e ferro ~o PLIN. Nat. 29.130; ~o. . . statuas adamante lacertos STAT. Theb. 3.16; (adv. acc., in fig. phr.) pulsa (animam), dinoscere cautus quid ~um crepit et pictae tectoria linguae PER. 8.25.

2 (colloq.) Thorough, absolute, unalloyed.

salutem tibi ab sodali ~am nuntio PL. Bac. 188; quasi. . . non plurima malefacta mea essent ~a in adulescentia Epid. 392; haec (sc. elegancia). . . quaeque attigit magno atque ~o multat infortunio Mer. 21; leno te argentum poscit, ~a seruitus Per. 425; non tibi sat esse hoc ~um uisumst gaudium, nisi me. . . falsa spe produceres? TER. An. 647; ut ~um parentem hoc mihi beneficium EU. 871;

3 Not hollow, solid. b (geom.) three-dimensional, solid; (neut. as sb.) a solid figure.

parietem. . . uel ~um uel fornicatum Cic. Top. 22; dicebat. . . sphaerae illius. . . ~ae atque plenae uetus inuentum fuisse REP. 1.22; ~o grauitur sonat ungula cornu VERG. G. 3.88; VITR. 3.5.15; metae fiunt duae, ~a ~a, una caua 9.8.6; finis est cum. . . ad (os) ~um (i.e. not carious) uentum est CELS. 8.2.3; minus quantiuntur crebris ad eluuium cuniculis cauta. . . citius Neapoli in Italia intellegitur, parte eius, quae ~a est, ad tales casus obnoxia PLIN. Nat. 2.197; — (neut.

as sb.) rara sit (sc. terra) an supra morem si densa requires. ante locum capies oculis, atque iubebis in ~o puteum demitti VERG.G.2.231. b angulus. omnis species capit duas, planam et ~am. ~us angulus est cuius planitiae altitudo adiungitur BALB.grom.p.103La; cum. duo formae praestantissimae sint, ex ~is globus. ~, ex planis autem circulis CIL.N.D.2.47; ~um est quod Graeci stercor appellant. ~; cuius longitudinem et latitudinem et crassitudinem metimur, ut parietum structuras BALB.grom.p.97La; GEL. 1.20.1.

4 Having no interstices, solid, tight-packed. b (in Lucretian phil., w. ref. to absence of void). c (w. abl.) dense, solid (with encrusted metal, etc.); implying also sense 1). (area) ~a terra pauca VAR.R.1.51.1; (Athenae) ~am et robustam et assiduum frequentiam praebuerunt CIL.Planc. 21; solum si sit perpetuo ~um VITR.7.1.1; aes, quod etiam ~iore est natura (i.e. than lead), dissipabilius 8.3.19; ~a pomaria clausurae Atlas montibus Ov.Met.4.646; queruntur. ~ quod ~a sit cutis belis SEN.Ben.2.29.1; lanifica, quae herili togae ~um et nodosum, scutilli autem subtili, subtemen neuert FRO.Aur.2.224(33N); (neut. as sb.) cum. ~ frigida nec calidis desint aut unda sicis spiritus aut ~is MAN.1.144; ~ (cf. ferro rem repetunt, uidentur ~a ui ENN. Ann.2.73. ~ quamvis ~ae res esse putant, hinc tamen esse licet raro cum corpore cernas LUTR.1.346; sunt. ~a primordia simplicitate 1.609; 1.691; 3.807. c crateres. ~ auro ~i VERG.A.2.765; telum immane. ~um nodis et robore cocto 1.553; aere pedes (sc. taurorum) ~i Ov.Ep.12.43; decurram. ~ ne uasa auro ~a ministrandis cibus fierent IAC. Ann.2.33; 13.10.

5 Retaining its form or rigidity under pressure, firm, solid; (neut. as sb.) firm or hard material. b (opp. liquid).

PISTYLAS SOLIDAS CIL.1.1529.12; ut (Epicurus) homunculi similem demum fingeret, inlimentis dumtaxat extremis non habitu ~o CIL.N.D.1.123; (Democritus) a corporibus ~is et a certis figuris uult fluere imagines DIV.2.137; ut (Semiramis) ~um cocto tollerit agere opus PROP.3.11.22; structura. ~issima VITR.8.6.7; (fraxinus) inde uult muro ~aque a caute repulsa est Ov.Met.12.124; ~a glutinatio CELS.7.27.7; (naulis) ad ferendum incursum maris ~a SEN. Ep.76.13; imago. ~a materia ~iore ac minus cedente seruatur NAT.1.2.11; pruna oychinea adhuc ~a. legenda sunt, nec tamen nimium cruda CIL.12.10.3; iam cicatrice ~a (i.e. healed) APUL.Met.6.21; (in fig. phr.) ~ior est opinio Atheniensium quam ut labefactari illo modo possit SEN.Con.10.5.13; (cf. illa laus. uelut in herba uel flore praecerta, ad nullam certam et ~am peruenit frugem IAC.Dial.9.4; ~nihil. potest. tangi, quod aereat ~o CIL. Tim.13; trunci ressecantur, et alte finditur in ~um cuneis uia VERG.G.2.79; (inuidia) fragilis quaerens illidere dentem offendet ~o HOR.5.2.1.78; (mole) praepere, sonanti cum ~o indicta est, pulsatis dissipat ignes AENA 503. b circumfusus umor. ~um. ~coeruit orbem Ov.Met.1.137; (suppur) uium. nascitur in ~um. ~etera enim liquore constant PLIN.Nat.35.175; ~a nix (i.e. hail) STAT.Theb. 8.408; ~um Maeotida cadere 1.536; mensa. ~posita omne genus edulium ~orum. ~ussis adponit APUL.Met.10.16; (neut. as sb.) undae (sc. of the Dead Sea) superacta ut ~o ferunt IAC.Hist.5.6.

6 Firm, unyielding (in special contexts): a (of the ground, substratum, or sim.; often neut. sg. as sb.). b (of the limbs or organic growth, as a sign of strength). c (of the voice) strong, unwavering. d (fig., of the spirit) firm, resolute.

a dum. ~is etiamnunc sedibus adstas (sc. Phaethon) Ov.Met.2.147; (sinus) litus habet ~um 11.232; ille lacus. ~ nunc ~a est tellus, sed lacus ante fuit FAST.6.404; (ostrea) neque in lutois capta neque in harenosis, sed ~o uado PLIN. Nat.32.60; mollis et tamen ~a gestatio PLIN.Ep.1.3.17; constratum classibus idem (i.e. of Xerxes) suppositumque rotis ~um mare credimus IUV.10.176; fundamenta. ~uti fodiuntur. ad ~um et in ~o VITR.1.5.1; 5.12.5; ~o procedebat elephantus in pontem LIV.44.5.6; V.MAX.2.4.5; perticae. ~optime panguntur eousque dum ad ~um demittantur COL.4.30.4; neque fundamenta per ~um subditi TAC.Ann.4.62; longe illis nauticae artes. coacti. ~hostes quasi in ~o decernere FLOR.Ep.1.18(2.2.9); (in fig. phr.) ~mulus alterna reuensis luit et in ~o rursus Fortuna locauit VERG.A.11.427; (sapient) bona sua in ~o habet contentus uirtute SEN.Dial.2.5.4. b corpus (sc. virginis) ~um et sciti plenum TER.Eu.3.18; LUCIL.8.9; spectat inanes illos, qui fuerant ~orum mole tororum Herculeis similes, fluidos pendere lacertos Ov.Met.15.230; crux ~um SEN.Ep.92.19; cum iam herbae ~iores sunt COL.7.9.3; (cf.) uique integro aui sanguis. ~aeque suo stant robore uires VERG.A.2.639; ~um (in fig. phr.) neque ~a atque robusta fuerit unquam eloquentia, nisi multo stilo uiris acciperit QUINT.Inst. 10.1.2. c erat in homine. ~suauitas ualentissimae uis, quatuor haec inter se raro coeant, ut eadem uox et dulcis sit et ~a SEN.Con.3.1.3. d tenacem propositi uirum. ~ non uultus instantis tyranni mentis quatit ~a HOR.Carm. 3.34; ubi tam firmam ~amque mentem, quae non dolore uincatur. ~? QUINT.Decl.272(p.116.1.2).

7 (of qualities, conditions, etc.) Having substance, solid, real, lasting, etc. b (of style, matter, or sim., opp. frivolous or superficial). homo imperitissimae ~ae laudis ac uerae dignitatis CIL. V.8; ad Brut.1.3.2; in quibus (sc. poetis) nulla ~a utilitas omnique puerilis est delectatio FIN.1.72; est. gloria ~a quaedam res et expressa, non adumbrata Tusc.3.3; non credere populum Romanum ~am libertatem recipiant esse; regium genus. ~ in imperio esse LIV.2.2.6; ~a uirtus nascitur magis quam fingitur V.MAX.5.4.ext.5; ~a et sincera. ~felicitas 7.1.2; quorum uirtus exhibet ~um decus PHAED.4.24(25.25); (uoluptates) non sunt ~ae, non sunt fideles; etiam si non nocent, fugiunt SEN.Ep.27.4; ~a ac uirtus ingenii uis QUINT.Inst.2.5.23; bello ciuili uictores uictosque nunquam ~a fide coalescere TAC.Hist.2.7; tunc ~a domi quies et aduersus externa florumum AMN.1.1.24; PLIN.Pan.16.3; emolumentum aliud ~um ad rationem uitae pertinetur GEL.5.15.9; (neut. as sb.) nostra. ~gloria, cum sit ex ~o, plus tamen habet nominis quam operis CURT. 9.2.14. b ut (orator) suauitatem habet austeram et ~am,

non dulcem atque decoctam CIL.de Orat.3.103; sincerum et ~um et exsiccatum genus orationis BRUT.291; ~um opus doctrinae V.MAX.4.1.ext.1; dixit sententiam, quae non in declamatione tantum posset placere sed etiam in ~iore aliquo scripti genere SEN.Con.1.8.16; narrationes aride dicebantur, in descriptionibus. ~permissa libertas; nihil acre, nihil ~um, nihil horridum; splendida oratio 2.p.1.1; ~o fulgore micantia uerba LAUS PIS.94.

8 Unbroken, whole, entire (esp. pred.); (neut. as sb.) an undivided unit, a whole. b consisting of a single piece. c (of a line, expanse, etc.) uninterrupted; (also of a period of time).

~a imposit taurorum uiscera flammis VERG.A.6.253; HOR.5.2.3.240; ~a terras spectauit imagine luna Ov.Met. 7.181; quodcumque est ~ae Cereis, cana machina frangat FAST.6.381; pisces omnes, qui. ~i. saluntur CELS.2.18.3; ut (infans) qui ~um non exit, concisus exini debeat 7.29.9; ~as. ~pecudes urit SEN.Oed.504; nonnulli ~a. ~multi item fresa faba coagant (oua) CIL.8.6.1; ~um aprum. ~primus in epulis adpositus P. Serullus PLIN.Nat.8.210; (quercus) dolata uitis obnoxia est, quomobrem ~a utuntur 16.23; semine. ~raptum autem lane denorato ~oque 17.99; effosam (moly). ~radix xxx pedes longae ac ne sic quidem ~ae, sed abruptae 25.27; ~ne qui signandi cusum in anulisse intellegeret, (gemmas) ~as induit (luxuria) 33.22; (cf. sense 5) (undae) ferre trabes ~as obliquaque uoluer. ~saxa solent Ov.Met.8.552; (of immaterial things) nec. ~ulterior. ~uisoris fratres. ~a est mihi gratia tecum 12.576; assis appellatio ad rerum ~arum hereditatisque totius diuisio autem eius ad partium demonstrationem pertinet MACIAN. 14.44; ~prima diuisio ~i, quod ~as uocatur, in duas partes diuidias dicitur 1; duo. ~metra copulati in unum ~um uidebis MAUR.2573. b duplices (trabes) indito, si ~as non habebis CATO Agr.18.5; ~as imagines diui Augusti (made from blocks of obsidian) PLIN.Nat.36.196; (cf. 'at' conuenticio quae ~a est (i.e. it forms a whole form) MAUR.1856. c totae ~am in glaciem uertere lacunae VERG.C.3.365; rara ~. ~caluaria ~a sine suturis est CELS.8.1.2; (Asia) cum aliquatenus ~a processit. ~Arabicum mare. ~recipit MELA 1.9; (Rhenus) diu ~us et certo alveo lapsus huc procul a mari huc et illic dispergitur 3.24; 3.69; ~nec partem ~o demere de die spernit. ~membra sub arbutu stratus HOR.Carm. 1.1.20; hodiernus dies ~us est, nemo ex illo quiquam mihi eripuit SEN.Ep.8.3.

9 Full, complete, perfect. b (esp. of payments, sums of money, and sim.); (neut. as sb.) the full amount (esp. in phrs. in ~um, pro ~o). c (emphasizing an expr. of quantity, measurement, etc.) a full, clear, good, etc.; (also, neut. as sb., perh.) some standard measure of length (cf. Gk. τήχυς στέρεα).

~i diuisio oneris ~o pondere. ~aequas partes collis singuli ferant operari VITR.10.3.7; tricenis dies singulis mensibus luna non explet desuntque sex dies ~o anno qui solstitial circumagitur orbe LIV.1.19.6; ut eo magistratu parum ~um consulatum expleat 4.6.7; sapiens. ~numquam semiliber erit, integre semper liberatus et ~ae SEN.Dial.10.5.3; est. ~modus pro portione uitrum ad dimidio obolo ad ~um PLIN. Nat.20.8; (neut. as sb.) sic in duodenas (horas) exit utrumque et redit in ~um naturae condita summa MAN.3.264; nec iam (fistula) in ~um (i.e. by 100%) capacietatem ampliat; caput enim quinarium unam et quincunem. FRO.Agr.28. b si ita bona ueneant ut ~um suum cuique soluat CIL.Rab.Post.46; Gnaeus noster clementer id fert; sorte caret, usura nec ea ~a contentus est ATT.6.1.3; militia semestri ~um te stipendium accipere LIV.5.4.7; discumbere iussus mercedem ~am ueterum capis officiorum IUV.5.13; quod liberos non habent, dimidias partes hereditatum. ~perdunt, olim ~a fidei commissa uidebantur capere posse GAUUS Inst.2.286; utrum deducto uis fructu pars debita ei fundi restituenda sit an ~a IAVOL.DIG.38.2.35; ea, quae in partes diuidi non possunt, ~a a singulis hereditibus debentur MARCEL.DIG.50.17.192; (cf.) si promissor decesserit pluribus hereditibus relicta, a singulis hereditibus ~a petitio est POMPO.DIG.8.1.17; ~gwei. ~creditoribus. ~sueis RENUNTI-AVIT. ~se SOLVERE non posse CIL.1.593.11.4; filia Nasicae metuentis reddere solum HOR.5.2.5.6; bona eius a creditoribus, quia ~um praestare non poterat, uenerant V.MAX.6.9.12; argentarius ab argentario ~um petit QUINT.Inst.5.10.105; GAUUS Inst.3.103; ~creditoribus in ~um appellabant CIL.Ann.6.17; GAUUS Inst.4.80; si lancem confauerint. ~ in ~um conueniri poterunt MARCEL.DIG. 16.3.22; si unusquisque suum esse (seruum) in ~um, non in partem dicat ULF.DIG.40.12.8.1; ~MARCEL.DIG.26.8.12; uni duo pro ~o heredes esse non possunt PAUL.DIG.50.17.141.1. c decem annos ~os errasse VAR.Men.4.68; puto. illum reliquisse ~a centum, et omnia in nummis habuit PETR. 43.2; tricies solum MART.4.37.4; quae ~um diem terebat, horarum uia facta uis duarum STAT.Silv.4.3.36; ~a hora IUV.11.205; ~podytm(m) EST FLVMIN PHILAGRIANVM(m) AT TRIA SOLDMV (= Gk. ἐπὶ τὰ τρία στέρεα) VSQVE AD PETRAS A.Epig.02.161.

sölifer ~era ~erum, a. [SOL+FER] Bringing the sun.

~erae suppositus plagae (i.e. the east). Parthus SEN.Her. 0.159.

söliferreum ~i, n. solli-. [SOLLVS, FERREVS] A kind of javelin made wholly of iron.

a emissis ~is phaleraticis gladios strinxerunt LIV.34. 14.1.1; GEL.10.25.2. b tela quaedam ~a uocantur tota ferrea FRO.P.293M; p.298M.

Söligena ~ae, m. [SOL+gena (-GENVS)] An offspring of the Sun (in quotes, applied to Aetes).

indici. ~astus ~ae V.FL.5.223; 5.317.

? solinö: (see quot.; prob. a misunderstanding of solinunt = solent).

~o idem (sc. Messalla augur) ait esse consul FRO.P. 351M.

solipüg(n)a: see SALPVGA.

sölitimus (-umus) ~a ~um, a. soll-. [app. superl. of SOLLVS, after sinistimus] (of an omen taken from the feeding of chickens) Quite complete, satisfying the rites.

a non. ~e cantu sinistro oscinis, ut in nostra disciplina est, nec ex tripudiis ~is aut soniuis tibi augur CIL.Fam.6.6.7; Div.2.20; cum. ~offa cecidit ex ore pulli, tum auspiciis tripudium ~um nuntiatur 2.72; LIV.10.40.4; PLIN.Nat.10.49. b FRO.P.298M.

sölititialis ~is ~e, a. i. var. of SOLSTITIALIS.

? Solitannus ~a ~um, a. Solitānus. The name of a kind of snail. (Form and origin of name uncertain; cf. also (cochleae) Iohitanae (from Iol in Mauretania) PLIN.Nat.30.45.)

a ualde amplex (cochleae) sunt ex Africa, quae uocantur ~ae VAR.R.3.14.4. b PLIN.Nat.9.173.

sölitarius ~ia ~ium, a. [as next + -ARIVS]!

1 Living, acting, etc., on one's own, solitary. b (of activities, etc.) practised, etc., without a companion; (of combat) single; (fem. as sb., dub.) an individual drink (opp. a loving-cup).

~apes non sunt ~ia natura, ut aquilae, sed ut homines VAR.R.3.16.4; ~io homini atque in agro uitam agenti opinio iustitiae necessaria est CIL.Off.2.39; (elephantum) deprehensum ~ium abhucum a grege PLIN.Nat.8.24; (superbia) nihil altius (i.e. than the eyebrows). ~inuenit in corpore, ubi ~ia esset 11.138; non idem dedecus est homini ~io ignominia ferri, quantum dedecus est plena liberis. ~domo infamia notari FRO.Amic.2.p.180(194N); qui. ~ius separatus a communi malo ciuitatis secesserit GEL.2.12.1; nec. ~ueri simile est hominem ~ium tres ualidos euasase iuuenes APUL.Met.3.8; solus ac ~ius. ~aureos folles incubabat 4.9; (of a plant) (Graecia) gignit. ~arborem ostryn. ~iam circa saxa aquosa PLIN.Nat.13.117; (cf.) ut quoniam ~a non posset uirtus ad ea quae summa sunt peruenire, coniuncta et consociata cum altera perueniret CIL.Amic.8.3. b ~ia et uelut umbratica uita pallescere QUINT.Inst.1.2.18; non. ~distentus ~ia cena spectator. ~conulus suis immunes PLIN.Pan.49.6; (w. abl. of separation) magia ista. ~res est. ~tenebris abstrusa et arbitris ~ia APUL.Apol.47; ~animus. ~dolori. ~oppositus quasi ~io certamine FRO.Aur.2.p.222 (232N); ~dum (compotores). ~bibere ~ias (s.v.l.) postulant APUL.Met.2.31.

2 (of things): a Occurring singly, standing on its own. b not accompanied by other elements. c one and only, sole.

a ne, cum aliter sint multa iudicata, ~ium aliquid aut rarum iudicatum afferatur CIL.Iuv.1.83; (stellae) graues, cum ~iae uenerent. ~geminae autem salutare PLIN.Nat. 2.101; pro miraculo et ~ium reperit exemplum 7.168; Cato non nudam nec ~iam nec inproptetam hanc θάνατον facit GEL.6(7).3.44. b omnem. ~naturam necesse est, quae non ~ia sit neque simplex sed cum alio. ~conexa, habere aliquem in se principium, ut in homine mentem CIL.N.D.2.29. c quod. ~necessitudo. ~id. ~unum ~ium significet GEL.13.3.1.

sölitās ~ātis, f. [SOLLVS+TAS] The state of being on one's own, solitude. b the state of having no friends, loneliness.

opportune nactus Myrmecis ~atem, ei amorem suum aperit APUL.Met.9.18; nullis seruis a sese remotis ~atem delegit APOL.22. b tuam ~atem memorans, formidans tibi Acc.frag.354.

? solitātim, adv.: (in FRO.Ver.2.p.144(127N), in a mutilated passage, app. either from solitio, solitūs = customarily, or from prec. = solitarily).

sölitautilia ~ium, n. pl.: (popular corruption of SVOVETAVRILIA, but first elem. referred by ancient grammarians to sollus = totus, solidus).

~ia hostiarum trium diuersi generis immolationem significant, tauri, arietis, uerri; quod omnes aae solidi interque sint corporis FRO.P.293M; VAL.GIN.Charp. 108K; V.MAX.4.1.10(c); ~ia ~iam persuasum est esse 'suoetautilia' QUINT.Inst.1.5.67; pro primis spoliis boue, pro secundis ~ibus, pro tertiis agno publice fieri debere FRO.P.189M.

sölitō ~āre ~āui, intr. [SOLEO+ITO] (w. inf.) To make it one's constant habit (to).

Scipionem. ~auisse noctis extremo, priusquam diluculet, in Capitolium uenit GEL.6(7).1.6.

sölitūdō ~inis, f. [SOLLVS+TVDO]

1 The state of being alone or unaccompanied.

ubiquomque datum erat spatium ~inis ut conloqui mecum una posset TER.Hec.130; inire. ~consilium facilius in ~ine, perferre rem eius modi commodius in turba. posse arbitrari CIL.Clu.36; in ~ine seculi loqui Off.3.1; liberorem. ~paenitentiam ~o eliciebat CURT.8.2.3; odium turbae sanabit ~o SEN.Dial.9.17.3; EP.25.5; tantum in ~ine exclamari PETR.83.4; QUINT.Inst.10.1.10; in ~inem relegatus angulo stabuli concesseram APUL.Met.3.26; 10.3; ~one holding power) placuit. ~ex singulari imperium duplex, ne potestas ~ine. ~corrumperetur FLOR.Ep.1.3 (1.9.2).

2 The state of having no friends, protectors, or sim., loneliness, forlornness. b (w. ab. gen.) the state of being forsaken (by) or deprived (of).

~ine ego ted atque ab egestate apostuli PL.As.163; per tuam fidem perque huius ~inem te obtuler non abs te hanc

segreges *TER. An. 290; Hec. 406*; pupilli, cuius aetatem et inem. defendere praetor debuit *Cic. Ver. 1.146*; defleui coniugis miserae discidium, liberorum carissimorum inem *Dom. 96; Sest. 7*; ut. orbitas ac o-frangit animum *Liv. 26.41.9*; si quis me uidet... modo duorum liberorum patrem, nunc inem periclitantem *Sen. Con. 9.3.10*; (amatores) derident inem meam *Petr. 81.6*; *Quint. Inst. 6.1.18*; (Messalina) tribus omnino comitantibus—id repente inis erat—spatium urbis. emensa *Tac. Ann. 11.32*; inis (i.e. widowhood) taedium perpeti *Apul. Apol. 69*;—(of a military opponent) (Thrasylbulus) contemptus est primo a tyrannidis atque eius ~o *Nep. Thr. 2.2*. b erat ab oratoribus quaedam in foro ~o. Sulpicius occiderat, Cotta aberat *Cic. Brut. 227*;—nullos curules magistratus creari passi sunt; eaque ~o magistratum. per quinquennium urbem tenuit *Liv. 6.35.10*; tu (eras) in inem mei *Sen. Con. 1.7.10*; (cf.) in hac. omnis humani cultus ~ine destitutus exercitus *Curt. 7.3.12*.

3 Uninhabited or deserted condition (of a place, etc.), emptiness, solitude.

quom illo aduenio, ~o ante ostium *Ter. An. 362*; terrent me omnia: maris scopuli... ~o *Tuam. Com. 114*; quae ~o esset in agris, quae uastitas, quae fuga aratorum *Cic. Ver. 4.114*; ad suos coetus occultos noctem adiungere et ~inem *Agr. 2.12*; sentinam urbis exhauriri et Italiae ~inem frequentari posse arbitrabar *Al. 1.19.4*; me haec ~o minus stimulat quam ista celebrata *2.13.3*; ampla domus dedecori saepe domino est, si est in ea ~o *Off. 1.139*; *Sal. Jug. 93.3*; ipsa ~ine absteriti, ne qua fraus hostiliis uagis exciperet, in forum. conglobati redibant *Liv. 5.4.1.6*; se. longe lateque silentium ac ~inem uidisse *10.34.10*; (patres) ~inem curiae paucitatemque conuenientiam ad publicum consilium respererunt *23.22.2*; *39.18.3*; loca omni ~ine atque inopia uasta *Curt. 4.9.13*; cogito. quantus ad spectaculum... lusorium fuit concursus, quanta sit circa artes bonas ~o *Sen. Ep. 80.2*; (Babylon) ad ~inem rediit exhausta uicinitate Seleucia *Plin. Nat. 6.122*; ~inem eius (i.e. insulae) placuisse maxime crediderim, quoniam importunus circa mare *Tac. Ann. 4.67*.

4 (meton.) Uninhabited country or a tract of it, a desert, waste (usu. pl.). b (w. gen.) an unfrequented part (of a street).

saxa atque ~ines uoci respondent *Cic. Arch. 19*; si (Pompeius) sciret se in ~ine Aegyptiorum trucidatum iri *Div. 2.22*; se. in ~inem ac siluas abdididerat *Caes. Gal. 4.18.4*; quae loca... ob calorem arid. ~ines minus frequentata sunt *Sal. Jug. 17.2*; Iugurtha. per magnas ~ines... profectus peruenit ad Gaetulios *80.1*; ~inibus siluisque se tutari *Liv. 34.9.10*; ~ines interiacentes Maedicae atque Haemo *40.22.1*; nondum tam uastis nudisque ~inibus aditis *Curt. 4.7.10*; *6.11.20*; oppidum Sala. fluuium impositum, iam ~inibus uicinium *Plin. Nat. 5.5*; harenosas ~ines *6.46*; ultra Syrticas ~ines *8.32*; non ~inem illi (sc. delatores), non iter, sed... forum inderant *Plin. Pan. 34.1*; *Del. 5.14.17*;—(applied to tracts ravaged by war) licet delere omne Latium, uastas inde ~ines facere *Liv. 8.13.15*; ubi ~inem faciunt, pacem appellant *Tac. Ag. 30.6*. b obseruatis uae ~inibus per quosdam amfractus (me) domum suam perduxit *Apul. Met. 3.10*.

solitus ~a ~um, a. [pple. of SOLEO]

1 Usual, accustomed, normal.

o si ~ae quicquam uirtutis addesit *Ver. A. 11.415*; ~o membra leuare toro *Tib. 1.1.44*; Numidae, praeter ~a arma... gladios occultos sub lorice habentes *Liv. 22.48.2*; multitudine. maior ~a uisa est *27.47.1*; ~a. iugum grauitate carebat *Ov. Met. 2.162*; ad ~um coire locum *4.83*; ~as artes *11.242*; hospitii antiqui ~as intrauius aedes *Fest. 4.687*; ~os cibos *Curt. 3.10.8*; ubi aliqua (serpens) ~am mensuram transit et in monstrum excreuit *Sen. Cl. 1.25.4*; postero die quam. iunus renuntiatus est, processit ad ~a imperii officia *Dial. 6.14.2*; corpus honore ~o crematur *Tac. Hist. 2.45*; ~a insolitaeque alimenta dearent *4.60*; ~o inter accolos odio insensu ludaeis Arabum manus *5.1*; ~as exercitationes omisit *Suet. Tib. 13.1*; ~o more *Aur. Fov. 1.1.350* (35N); *Apul. Met. 9.3*;—(w. dat.) ~um digito beryllum *Prop. 4.7.9*; quos (sc. legatos)... ~o sibi, id est modico apparatu. excepti *V. Max. 4.3.1.3*; cuncta principibus ~a Vespasiano decernit *Tac. Hist. 4.3*;—(impers.) tona eloquio (~um tibi) *Ver. A. 11.389*; multa. in theatro licentius effigata quum ~um aduersum imperatorem *Tac. Ann. 6.13*; non, ut ad praetorem ~um est, legitimis actionibus... manum consertum, sed bello *Gel. 20.10.10*; (w. inf.) ~consolor... in partem alteram, praeterquam dici ~um est, scriptum inuenimus... *15.13.6*.

2 (neut. as sb.) What is customary or normal; (esp. in abl. w. a compar. adj. or adv.). b praeter, super, ultra, etc., ~um, (~a), beyond or in excess of what is customary, abnormally.

si quando aliquid ex ~o uariaret *Vell. 2.41.3*; (mens) desciscat oportet a ~o *Sen. Dial. 9.17.11*;—~o (solitus codd.)... sum progressus longius *Acc. Trag. 129*; maior ~o apparatus... contreruit Campanos *Liv. 24.12.1*; sol rubere ~o magis *25.7.8*; sacrificium amplius ~o *45.28.5*; neque subiectus ~o nec blandior esto *Ov. Ars. 2.411*; ~o citius *Past. 5.547*; si plus debito ~oque fecerunt *Sen. Ben. 3.22.2*; Romanum ~o uolentior agmen adgreditur *Liv. 9.463*; mare. inflatum... altius ~o *Plin. Nat. 18.359*; ~o diutius *Fron. Str. 2.1.41*; ~o... decensius. ornari *Iuv. 6.487*; curam. ~o eractionem praestitit *Suet. Tib. 18.1*. b praeter ~um. laeti *Ver. G. 1.412*; Aetna. super ~um ardens *Sen. Ben. 6.36.1*; nihil rumpitur, nihil praeter ~um euenit *Nat. 2.13.3*; cohortes... supra ~um firmatae *Tac. Ann. 11.24*; ignis uolentia urbem ultra ~um adfecit *4.64*; (w. dat.) Cuius ultra quam barbaris ~um ingenio sollers *Tac. Hist. 4.13*; (pl.) his praeter ~a utiisiois magistratibus *Sal. Hist. 3.46*; irae super ~a saeuientis *Sen. Dial. 5.19.1*.

soliuagus ~a ~um, a. [SOLVS + VAGOR + -VS]

Wandering by oneself, not gregarious, solitary.

non est. singulare nec ~um genus hoc (i.e. human beings) *Cic. Rep. 1.39*; eorum (sc. bestiarum). partim ~as, partim congregatas *Uers. 5.38*; cum (elephantum) gregatim ambulent, minime ex omnibus ~i *Plin. Nat. 8.23*;—(fig. of something self-regarding) nisi ea uirtus, quae constat ex hominibus tuendis. attingat cognitionem rerum, ~a cognitio et ieiuna uideatur *Cic. Off. 1.157*;—(transf.) caelo... ~o uolubili *Tim. 20*.

solum ~i(i), n. [from root of SEDEO, w. d to l change as in odor: oleo] FORMS: **soleum** **Petr. 51.5** (cj.); **CIL 6.10848, 33603**.

1 A high-backed chair.

scabilla mi, sellas mi, ~ia *ii CATO Agr. 10.5*; tum a Crasso discemus, cum se de turba et a subsellis in otium... ~iumque contulerit *Cic. de Orat. 2.143*; ad quos olim... in ~io sedentis domi sic adibat, non solum ut de iure civili ad eos, uerum etiam de filia conlocanda, de fundo emendo... referretur *3.133*; *Leg. 1.10*.

2 (spec.) A royal chair, throne. b the position or authority symbolized by a throne.

caput annis, quod de caelo exoritur sub ~io louis *Pl. Trin. 940*; deorum... ~ia, mensas (i.e. in temples) *Cic. Har. 57*; Voluptatem. ornatum regali in ~io sedentem *Fin. 2.69*; *Catul. 64.45*; regibus occisis subuersa iacebat pristina maiestas ~iorum et sceptris superba *Liv. 5.1137*; (Dido) saepa armis ~ioque alte subnixa resedit *Ver. A. 1.506*; ~io tum Iuppiter aureo surgit *10.116*; *11.302*; *Liv. 1.47.4*; *Ov. Met. 6.650*; cuius... dextera (Syphax) regio insidens ~io adroganti manu attigerat *V. Max. 6.9.1.37*; *Stat. Silv. 3.3.29*; *Suet. Cal. 57.3*; *AMP. 30.1*; (hyperb.) eam uirtutem... in illo diuino ~io non longe a sapientia collocare *Cic. Rep. 3.12*;—(of Jupiter, proverbially symbolizing the height of human aspiration) putabat se soleum (coelum cod.) louis tenere, utique postquam Caesar illi dixit... *Petr. 51.5*. b redditum Cyri ~io Phraaten *Hor. Carm. 2.2.17*; Romanos Demetrium in paterno ~io locaturos *Liv. 39.53.4*; lex alia ~io est, alia priuato in toto *Sen. A. 264*; hunc (sc. Iubam)... lege tribunicia ~io depellere a uorum Curio temptarat *Liv. 4.690*; donant (sc. Hypsipylum) ~io sceptrisque paternis *V. Fl. 2.309*; *6.742*; Achaeum ~ium gentisque paternam excepti si forte puer *Stat. Theb. 8.286*; ~ium Arsacidarum *Tac. Ann. 2.2*;—(transf.) si ratio in regni sui ~io constituta adpetitis... in frenis habet *Apul. Pl. 2.5*.

3 A bath-tub (esp. as an individual bath in a bath-house). b a tub (for other purposes).

CATO Agr. 10.4; ~io feruentis aquali... in medio *Liv. 6.800*; (Archimedes) exiliuit gaudii motus de ~io *Vitr. 9.1.10*; *Liv. 41.4.6.1*; in tepidario sedere, deinde... descendere in ~ium *Cels. 1.1.3.4*; in ~ium is aquae calidae resupinus demittendus est *7.26.5.1*; ~ium. inflatum est, in quo diu lauit et calida subinde suffusa paulatim defecit *Sen. Ep. 77.9*; *Petr. 92.6*; in balneis ~ia temperabantur humano sanguine *Plin. Nat. 26.8*; ~ia nitri prosunt atrophis *31.122*; *MART. 2.70.1*; *6.81.2*; *Suet. Aug. 62.2*; *CELLAM SOLIAREM CVM ~IS... REFECIT A. Epig. 17-18.9*. b (spartum) perfusum calida in ~io (folio cod.) ac siccatum *Plin. Nat. 19.28*.

4 A kind of sarcophagus.

amiculo... ~ium, in quo corpus iacebat, uelauit miratus tanti nominis regem... haurit pretiosius sepulchrum esse *Curt. 10.1.32*; *10.10.9*; defunctos sese multi scilicet ~iis condi maluerunt *Plin. Nat. 35.160*; (Cleopatra) in differto odorebus ~io iuxta sum se conlocauit *Antiochum Flor. Epit. 2.21* (4.11.11); ~ium porphyretici marmoris *Suet. Nero 50.1*; *CIL 6.33603*.

sollemne ~is, n. [next]

1 A religious ceremony, solemn observance (esp. pl.); (pl., also) ritual offerings. b (pl.) the proper legal procedures, formalities.

(pl.) omnia ~ia ac iusta hodorum... summa cum caerimonia esse seruata *Cic. Har. 21*; non haec ~ia nobis... uana superstitio... impositi *Ver. A. 8.185*; *PROP. 2.33.1*; ~ia eius sacri *Liv. 9.29.9*; ~o auspiciandum comitiorum *26.2.2*; nigrae ~ia pompae *STAT. Silv. 2.1.19*; cuncta nuptiarum ~ia celebrat *Tac. Ann. 11.26*; peracta erant ~ia comitiorum *Plin. Pan. 64.1*; *Iuv. 10.259*; turba militum quasi inter ~ia triumphis prosequente *Suet. Nero 2.1*; ~ia Quinquatrum *34.2*; *APUL. Met. 4.34*; (sg.) Eundem... ~e allatum ex Arcadia instituisse ut nudi iuuenes Lycaeam Pana uenerantes per lumen... current *Liv. 1.5.2*; ~i Nemeorum peracto *27.31.9*; *4.4.21.3*; sine ullo funeris ~i crematur *Tac. Ann. 15.64*;—statutum tumulum et tumulo ~ia mittent *Ver. A. 6.380*. b testamentum... non iure factum dicitur, ubi ~ia iuris defuerunt *PAPIN. dig. 28.3.1*; dies... quibus potuit accusationis ~ia implere *48.8.12(11.5)*.

2 A customary practice, usage, etc.

nostrum illud ~e seruemus ut ne quem istuc euntem sine litteris dimittamus *Cic. Agr. 6.1*; illa ~ia sunt... ut ergastuli mancipia recognoscant, ut explorem an diligenter uincti sint... *COL. 1.8.16*; repeterent ~ia (their usual occupations) *Tac. Ann. 3.6*.

sollemnis ~is ~e, a. Sts. written sollemnis. superl. ~issimus. [dub.; often derived from SOLVS + ANNVS, cf. FEST. p. 298M] FORMS: sollemnus CATO orat. 90; superl. perh. only in Fro. Aur. 2. p. 34 (95N), APUL. Met. 11.16.

1 Performed, celebrated, etc., in accordance with the forms of religion, solemn, ceremonial, etc. b (of banquets) formal, ceremonial. c (leg.) in accordance with the procedures of law, formal, etc.

sacra stata, ~ia, capite sancta *Cato orat. 90*; officium tam sanctum atque ~e *Cic. Quint. 26*; illa ~is comitiorum precatio *Mur. 1*; sacrificiis... ~ibus *N. D. 1.14*; ~i more sacrorum perfectio *Liv. 1.96*; cum ~ia uota reddimus *Nymphis Ver. Ed. 5.74*; ~is. dapes... libabat cineri Andromache *A. 3.301*; per urbem ire... cum tripodis ~ique saltatu *Liv. 20.4*; diebus tribus et triginta—tot enim ~es sunt—peractis bellum ita indicit *1.32.9*; *5.50.7*; festum ~e *Ov. Fast. 2.247*; ~e. Iudicium Isthmiorum *Curt. 4.5.11*; ~ia pontificii carminis uerba *Sen. Dial. 6.13.1*; legiones ~i kalenduarum Ianuariarum sacramento... adactae *Tac. Hist. 1.55*; iustos et ~es dies *Suet. Aug. 75*; 'non est', inquit, 'filius tuus' nuptiis enim ~ibus non est natus *Calp. Dec. 46*; sacerdos... ~issimas preces de casto praefatus ore *APUL. Met. 11.16*; (cf.) socer arma Latinius habuit, imperium ~e socer *Ver. A. 12.103*;—(impers.) (Aegyptii) colunt... animalia. adeo ut... sepelire ac lugere ~e sit *MELA 1.58*; nouae nuptae intrantes etiam nunc ~e habent postese (i.e. adipe) attingere *Plin. Nat. 28.135*;—(w. dat. of purpose) Idus... Maiae ~es ineundis

magistratibus erant *Liv. 3.36.3*;—(neut. sg. as internal acc.) tibi (sc. Iunoni)... tibia... ~e canit *Sen. Ag. 359*;—(transf.) ~e est mihi, domine, omnia de quibus dubito, ad te referre *Plin. Ep. Tra. 10.96(97.1)*. b iter parare in posterum iunus... ~i adhibetur conuiuio *Curt. 8.1.22*; festam eam Germanis noctem ac ~ibus epulis ludicram *Tac. Ann. 1.50*; ~ibus... cenis *Suet. Tib. 34*. c complura... huius iuris ordinandi gratia cum certis et ~ibus uerbis... aguntur *Gaius Inst. 1.112*; ~is... institutio haec est: 'Iritus heres esto'. at illa non est comprobata: 'Titium heredem esse uolo' *2.116*; quem accipere pecuniam nulla probatione ~i docebat *GEL. 1.4.2.9*; quas actiones ne populus prout uellet institueret, certas ~esque esse uoluerunt *POMPON. dig. 1.2.2.6*; si plures fuerint testes adhibiti, sufficit ~em numerum exaudire *Ulp. dig. 28.1.2.1*.

2 (in general) Traditional, customary.

Romanis ~e iuris opus (i.e. hunting) *Hor. Ep. 1.18.49*; si uictum eorum (sc. accorum) et ~es exercitationes comprobasset *V. Max. 3.6.1*; iam mihi ~is est dabitur gloria *Phaed. 3.1.6*; (Macer) ~es... iocos nec tristia carmina poscit (i.e. at the Saturnalia) *MART. 10.18(17.3)*; funeratus est ~i principum pompa *Suet. Cl. 45*; praeter ~es bigarum quadrigarumque cursus proelium... commisit *Dom. 1.4*; uirginitate caruisti... ~e in his (sc. raptis) damnum *Calp. Dec. 43*; (w. dat.) donec Aetnae describas... et hunc ~em omnibus poetis locum adtingas *Sen. Ep. 79.5*; noua nobis in fratribus filias coniugia; sed aliis gentibus ~ia, neque lege ulla prohibita *Cic. Ann. 12.6*;—(impers.) Romae deque diu fuit et ~e reclusa mane domo uigilare *Hor. Ep. 2.1.103*; mansit... ~e... feriae per nouem dies agerentur *Liv. 1.1.31.4*; gladiatores... quos promissa spectari ~e olim erat *Suet. Aug. 44.2*; *GEL. 15.2.3*;—(neut. pl. as internal acc.) quid mea cum pugnat sententia secum... ? insanire putas ~ia me *Hor. Ep. 1.1.101*.

sollemnitas ~atis, f. [prec. + -TAS] Ritual observance, solemnity. b (leg.) necessary formality.

per diem uarias ~ates... adusque duo sestertii sumptus cenarum propagatis est *GEL. 2.24.15*. b neque ad optare neque adrogare quis absens nec per alium eiusmodi ~atem peragere potest *Ulp. dig. 1.7.25.1*; ad ea, quae ~atem iuris desiderant, explicanda *PAUL. dig. 26.8.19*.

sollemniter, adv. [SOLLEMNIS + -TER] With due ritual or ceremony, solemnly. b (leg.) with the proper formalities.

omnibus ~e peractis *Liv. 5.46.3*; greges eorum (i.e. elephants)... se purificantes ~e aqua circumspergi *Plin. Nat. 8.2*; lusus iste quem publice... deo... per annua reuertitula ~e celebramus *Apul. Met. 3.11*. b tutor pro pupillo... ~e cauit *MARCEL. dig. 26.7.28*; ex integro ~e iurandum est *Ulp. dig. 12.2.33*.

sollemnitus, adv. [SOLLEMNIS + -ITVS] = prec.

ANDR. frag. 9.

sollempnis: see SOLLEMNIS.

sollers ~rtis, a. Also sollers. compar. ~rtior, superl. ~rtissimus. [SOLLVS + -ARS] FORMS: abl. sg. ~rte *Ov. Pont. 4.14.35*. Full of devices or expedients, clever, skilled, ingenious, resourceful. b (of activities, contrivances, etc.); (also, of material things) ingeniously devised.

fac periculum (sc. eunuchi) in litteris... in musicis; quae liberum scire aequomst adulescentem... ~rtem dabo *Ter. Eu. 478*; opera prouidae ~rtisque naturae *Cic. N. D. 2.128*; consequitur ~rti corde Primitheus *Catul. 64.294*; Sulla... rudis antea et ignarus belli... ~rtissimus omnium... factus est *Sal. Jug. 96.1*; primus aratra manu ~rti fecit *Osiris Tib. 1.7.29*; ~rtes architecti *Vitr. 5.5.8*; ~rti animo rem nouam excogitat *Liv. 7.14.6*; *Ov. Met. 13.37*; Phoenices... ~rs hominum genus *MELA 1.65*; aspidas ut... cauda ~rtior hostis (i.e. the ichneumon) ludit *Liv. 4.724*; ~rs... ~ixes *STAT. Ach. 1.784*; ~rtissime... philosophorum *APUL. Apol. 53*;—(w. abl. expr. sphere of cleverness) ~rs ambagibus uanitas Magorum *Plin. Nat. 28.94*;—(w. gen.) Musa lyrae ~rs *Hor. Ars. 407*; ~rs cunctandi *Fabius Sil. 7.126*; *GEL. 17.16.2*;—(w. prep.) genus quoddam acuminis... quod erat in reprehendis uerbis uersutum et ~rs *Cic. Brut. 236*; erat (Seruius Tullius) in omni uel officio uel sermone ~rs *Rep. 2.37*; ad partes ~rs ancilla *Ov. Am. 1.8.87*;—(w. inf.) liquidus ille (sc. Parrhasius) coloribus ~rs... hominem ponere *Hor. Carm. 4.8.8*; *PERS. 6.24*; *SIL. 1.79*. b ~rs subtilissimae descriptio partium *Cic. N. D. 2.121*; nihil inuenit agri cultura ~rtius *Sen. 54*; ~rs cunctatio *Fabii Liv. 22.23.1*; ~rs medicorum cura *Ov. Pont. 1.6.35*; ~rti consilio *Curt. 7.7.39*; ~rtiorem custodiam quam canis praebet *Col. 8.13.1*; fanum ~rti fabrica structum *Apul. Met. 6.3*; (w. ars) remo, cui... Pallas ~rtem ipsa dedit fabricae rationibus artem *Cic. Arat. 549(303)*;—fundum... ita... conserat, uti quam ~rtissimum habeat *Cato Agr. 8.2*.

sollerter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [prec. + -TER] Cleverly, skilfully, resourcefully, etc.

ratio res ad uitam necessarias ~er consecuta est *Cic. Leg. 1.26*; quos (sc. siros)... ~er abscondunt *Curt. 7.4.24*; futura ~er patefacias *Tac. Ann. 6.21*; iugentium officia ~er adinixit *APUL. Met. 8.6*;—(compar.) *Liv. 8.1010*; ne ~ius... castris locum caperet *Liv. 9.17.15*; *Ov. Met. 14.624*; ad quaerenda ~ius uerba *Fro. Aur. 1. p. 10(65N)*;—(superl.) operum liniameta ~issime perspicit *Cic. Ver. 1.498*; *APUL. Apol. 49*.

sollertia ~ae, f. Also solertia. [SOLLERS + -IA] Fertility of contrivance, cleverness, skill, resourcefulness, etc.

nulla ars imitari ~am naturae potest *Cic. N. D. 1.92*; Chaldaei cognitione astrorum ~aque ingeniorum antecellunt *Div. 1.91*; (Rhodii) arte ~aque se explicant *B. Alex. 15.6*; *Sal. Jug. 7*; Priape... quae tua formosus cepit ~a? *Tib. 1.4.3*; *Vitr. 6.1.10*; erat... Philopoenem praecipue in duendo agmine locisque capiendis ~ae *Liv. 35.28.1*; omnia conando docilis ~a uicit *MAN. 1.95*; *Phaed. 4.5.49*; brutus, quamuis in cetera torpente, ad uiuendum ~a est *Sen. Ep. 121.24*; *Ithaci*

(i.e. of Ulysses)... ~a *Iliad* 204; Domitianus... ~a liberti lineo amictu turbas sacrorum immixtus ignoratus Tac. *Hist.* 3.74; qui sapientia sua atque ~a. perturbatum ordinat imperii corpus *FLOR. Epit.* 2.14 (4.3.5); lepida quadam ~a uerborum *GR. 20.1.1.33*; (pl.) usum esse Catonem... argumentis. fallaciosis et quasi Graecorum Sophistarum ~is 6(7). 3.34; (w. qualifying gen.) ~a iudicandi *Cic. Opt. Gen.* 12; isti, quam nunc penes est ~a belli... Hannibali *SIL. 6.309*; —(of the senses) ~a naris (sc. of a house) *GRAT. 172*; —(of a personified object) dum. obliquo aspectu, quid rei sit, grabatuli ~a munitus opperor *APUL. Met.* 1.12.

sollicitatiō ~ōnis, f. [SOLLICITO + -TIŌ]

1 Vexation, worry.

tot me impediunt curae... amor, misericordia huius, nuptiarum ~o *TER. Am.* 261.

2 Incitement to disloyalty or crime. b incitement (of a wife) to infidelity.

~ones seruorum et minis et promissis *Cic. Clu.* 191; qui... erat in hac Allobrogum ~one uersatus *Catil.* 3.14; *PLANC. Fam.* 10.24.2. b quia (matrona) tot ~onibus expugnari non potuit *SEN. Sen.* 2.7.7.

sollicitatō ~ōris, m. [SOLLICITO + -TOR] One who suborns (a person) to do something unlawful. b one who incites (a wife) to infidelity.

quamuis. rerum subtractarum nomine serui corrupti competat actio, tamen et furti aegre possunt, opem enim consilio ~oris uidentur res abesse *ULP. dig.* 11.3.11.2; 47. 3.36.2. b matrona quae tuta esse aduersus ~oris lasciuam uolet *SEN. Sen.* 2.7.3; (cf.) ~ores aliecarum nuptiarum *PAUL. dig.* 47.11.1.

sollicitē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [SOLLICITVS + -ē] With a troubled mind, anxiously. b with anxious care.

cetera (bona)... ~e possidentur *SEN. Ep.* 76.30; minimum est de quo ~issime agitur 93.12; ~e laeti *SIL. 6.572*; dum ~e expectatur signum ducis *FRON. Str.* 3.12.1; *AUR. Fro.* 2.3.32(4N). b lingua ~e etiam ebris custodienda est *SEN. Clu.* 126.2; uestis. uilis. nec seruata nec sumenda ~e *Dial.* 9.1.5; ~ius ac uerbosus. ~adhibuerunt discrimina *QUINT. Inst.* 2.15.19; ~e recitatur *PLIN. Ep.* 6.15.4; annona ~e... curam ~issime egit *SURT. Clu.* 18.1; accurate hoc atque ~e quaesitum *GEL. 3.16.12*; peccatum... bonus quisque postea ~ius cauet *APUL. Apol.* 3.

sollicitō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SOLLICITVS + -ō] 1 To disturb with repeated attacks, harass, molest. b (transf.) to subject to constant physical pressure, tug at, shake up, etc.

praepete ferro Histri tela manu iacentes ~abant (sc. tribunum) *ENN. Ann.* 408; Maenalis arca ~asse ferus *OV. Am.* 1.7.14; bello ~are Iouera *Fast.* 5.40; quis pretio... ausus amicus ~are caput patriosque lacessere dux *GRAT. 453*; (transf.) ~at. ~eros non aequis uiribus hostis *LUC. 4.665*; (transf.) cur ad mentionem defunctorum testamur, memoriam eorum a nobis non ~ari? *PLIN. Nat.* 28.23. b nequiquam spicula (i.e. one imbedded in a wound) dextra ~at pensatae tenaci forcipe ferrum *VERG. A.* 12.404; conquiescat. ac neque uomitu stomachum neque purgatione alium ~et *Cels.* 1.1.70; cum Danuuius non iam radices... montium stringit sed iuga ipsa ~at *SEN. Nat.* 3.27.9; si... necesse habuerimus longinquis itineribus aduehere (apes), curabimus ne salebris ~entur *COL. 9.8.3*; —(the ground in ploughing or digging) ~anda... tellus pulvisque mouendus *VERG. G.* 2.418; aratra... fecit Osiris et teneram ferro ~auit humum *TIB. 1.7.30*; herbae, quas tellus nullo ~ante dabit *OV. Fast.* 4.396; —(of pain or illness) mala copia quando aegrum ~at stomachum *HOR. S.* 2.2.43.

2 To disturb (persons, places) with repeated visits, worry, pester; (also, a state of affairs). b to trouble with constant requests or invitations, importune; to seek importunately, solicit (a thing).

quid hunc ~as? ecce me *PL. Epid.* 680; si quis dotatam uxorem atque animum habet, neminem ~at ad soror *Mos.* 704; uolucres pinis... ~ant diuum nocturno tempore lucos *LUC. 4.1008*; rebellando saepius nos ~ant, *LIV. 8.13.13*; ~ari seditione militari ac discordia consulom Romana castra 22.44.5; *SEN. Nat.* 6.1.13; (Magnus) ~at nostrum, quem nullo modo perdidit, orbem *LUC. 8.512*; (w. non-physical subj.) alium ad cotidianum opus... egestas uocat, alium ambitio nunquam quies ~at *SEN. Dial.* 11.4.2; —(the dead) dicere... ~are umbras inuicem Acheronta mouere (i.e. in necromancy) *MAN. 1.93*; renouare luctus parce... manes parentis neuē ~a tuae *[SEN.] Oct.* 271; (cf.) ~o (sc. Boreas) manes totumque tremoribus orbem *OV. Met.* 6.699; qui... urbem positam in medio ad ~andam omnium pacem crediderat *LIV. 1.21.2*; ~are quietae ciuitatis statum 21.10.12; 34.16.10. b myropolae omnis ~o, ubique quae est lepidum unguentum, unguor *PL. Cas.* 226; puella... pro qua ~as caelestia numina uotis *[TIB.] 3.4.53*; quid se iam senem ac perfunctum laboribus... ~arent? *LIV. 10.13.6*; uanis Teletusa maritum ~at precibus, ne spem sibi ponat in arto *OV. Met.* 9.683; Helene non pluribus esset ~ata prociis 14.670; cum (Aesclades) ~atus ex urbe Roma praeperta pro se mitteret *PLIN. Nat.* 25.6; ~as me in Formianum, ueniam ea condicione, ne... *PLIN. Ep.* 6.14.1; quamuis te... blandae... densaeque tabellae ~ent *IOV. 9.37*; ~aselinus admoletur, qui ~et obsequia feminae *COL. 6.37.9*; (coturnices) comitatur ~ant, abeuntque una persuasae glottis et otus *PLIN. Nat.* 10.66; dum (Maris) decretam Syllae provinciam Sulpicia lege ~at *FLOR. Epit.* 4.9(3.21.6).

3 To afflict with painful thoughts or emotions, torment, worry, vex, etc.

(w. abst. subj.) ibo ut uisam, estne ita aurum ut condidi, quod me ~at plurimum miserum modis *PL. Aut.* 66; sentio suspicio quae te ~et *Bae.* 891; erile scelus me ~at *Rud.* 198; quares te ~at autem? *TER. Hau.* 251; *Acl.* 36; hic medolor tangit, haec cura ~at *Cic. Brut.* 331; quos... huius expectatio iudicii dies nocturne ~at *CLU.* 105; nec locandi locus est; ita me multa ~ant *AM.* 5.1; uehementer me ~at Atticae nocturnae uelutudo 12.33.2; anxietudo prona ad lucum et aetherem semperque ipsa se ~ans *REP.* 2.68; temeritas et libido et ignauia semper animum excruciant et semper ~ant *FIN.*

1.50; magno metu ac tristitia ~antur *B. Afr.* 10.2; nec cor ~ant facta nefanda memum *[TIB.] 3.5.12*; me mora atque otium animum ~aret *LIV. 21.24.1*; ~at ~arentur criminibus dubiis sociorum fidelium animi 26.15.4; me nullo ~ante metu *OV. Tr.* 4.8.6; anxiam me cura ~at *tui SEN. Phaed.* 438; *LUC. 8.806*; somnia narras, quae moueant animum ~entque meum *MART. 7.54.2*; nulla spe, nullo timore ~o *PLIN. Ep.* 1.9.5; (w. de) de posteris nostris... ~or *Cic. Rep.* 3.41; unicus est, de quo ~amur, honor *OV. Fast.* 6.76; —(of persons) cui luno summissa: 'quid, o pulcherrime coniunx, ~as aegrum ~?' *VERG. A.* 10.612; illi te circum, Tantale... ~ant... sili *Aetna* 81.

4 To stir (physical things) into life or activity, rouse, stimulate. b to rouse, excite (passions or sim.). c to rouse the anger of, provoke.

ubi material corpora ui quadam... ~ata suis trepidant in sedibus intus *LUCR.* 2.965; ~atur id in nobis... semen, adulta aetas cum primum roborat artus 4.1037; 5.162; ~ant illi remis freta caeca *VERG. G.* 2.503; (Phoebus) stamina docto pollice ~at *OV. Met.* 11.170; ubi illum (sc. aera) extrinsecus superueniens cauit ~at compellitque *SEN. Nat.* 6.18.2; alterum genus (propaginum) luxuriosius, in ipsa arbore radices ~ando *PLIN. Nat.* 17.98; —(in sexual context) puto, (puella)... non optima perdidit in me oscula! non omni ~auit ope! *OV. Am.* 3.7.56; inguina... ~utitur ~are manu *MART. 11.22.4*; (mentula) ~ata 11.46.4. b ubi concubitus primos iam nota uoluptas ~at *VERG. G.* 3.131; cantu tremulo pota Cupidinem lentum ~as *HOR. Carm.* 4.13.6. c (Tullum) ira Iouis ~ati praua religione fulmine ictum *LIV. 1.31.8*; (Xerxes) non... instigare uicticem Graeciam, nec ~aret arma felicia *SEN. Suas.* 5.2; ~ant pauidi dum rhinoceroa magistri *MART. Sp.* 22.1.

5 To work upon (a person or his mind, etc.), strive to influence or win over (often = incite to disloyalty). b (esp., in political or military context) to incite to revolt, insurrection, mutiny, or sim. c attempt to seduce (sexually). d to procure (a thing) by means of suborning.

quaesitum uenenum... ~auit seruos *Cic. Catil.* 31; *Deiot.* 30; decepto didicit custode Corinna liminis adstricti ~are fidem *OV. Am.* 3.5.50; ingentibus ardent (sc. diuiae) iudicium donis ~are meum *EP.* 15.80; (Saturnia) imperium, promissa, preces confundit in unum ~atque deas *Met.* 4.473; (w. ad) seruum... ad uenenum Habito dandum spe et pretio ~are coepit *Cic. Clu.* 47; (w. ut) cum... seruum meum ~auerit, ut quasdam res mihi subriperet *GAIUS Inst.* 3.198; —(transf.) effugere ratione non possumus... ne nos oscitatio aliena ~et *SEN. Dial.* 4.4.2. b legatos Allobrogum... tumultus Gallici excitandi causa a P. Lentulo esse ~atos *Cic. Catil.* 3.4; pretio... ~ari posse animos egentium 4.17; confirmandum erat nobis exercitus magnis saepe praemiis ~atus *PLANC. Fam.* 10.8.3; hi... neque imperio parebant Germanosque Transrhenanos ~are dicebantur *CAES. Gal.* 5.24; Milo... quos ex aere alieno laborare arbitrabatur ~at *Cic. 3.22.1*; 3.104.1; seruicia urbana ~are *SAL. Cat.* 24.4; 39.6; ~ati... sunt dulcedine agrariae legis animi plebis *LIV. 2.42.6*; 35.39.6; *CURT. 5.10.9*; *LUC. 4.234*; *SURT. Tull.* 3.3; (w. ad) ~atis ad defectionem animis *LIV. 1.30.7*; alios ad arma ~are populos 28.2.13; *SURT. Aug.* 49.2; (w. in + acc.) qui... ~auerat hostes in auxilium *FLOR. Epit.* 2.19(4.4.4); —(w. ut) reliquas... ciuitates ~ant, ut in... liberatae... permanere quam Romanorum seruitutem perferre mallent *CAES. Gal.* 3.8.4; *LIV. 23.35.2*; Darei litterae... quibus Graeci milites ~abantur, ut regem... proderent *CURT. 4.10.16*; *SURT. Dom.* 2.2. c legitimam nuptias ~are fidem *OV. Ep.* 16.4; hanc cupit... signa dat nutu ~atque notis *Fast.* 1.418; ~at ~andam matronam... iritamentum *SEN. Sen.* 2.7.3; qui ~at nuptas *PETR. 83.10.14*; (Agrippina) maritum... adhuc necdum caelibem *GR. 10.1*; ~omnibus ~auerat modis *SURT. Gal.* 5.1; (w. ad) Macronis uxorem... ~auit ad stuprum *CAT. 12.2*; —(cf.) uenit sollicitare toros *OV. Tr.* 2.346; *Pom.* 3.3.50. d non agam... cum expresso, coacto ~atque perituro subtiliter *Cic. Scaur.* 20.

6 To tempt or encourage (to a course of action, etc., from the one intended). b (w. ad; also w. inf.). c to tempt from or to a position, decoy.

nulla uarietate ~andus aeger est *CRIS.* 3.6.12; aridi declamatores... colores tuerunt; nihil enim illos ~at, nullum schema, nulla sententia *SEN. Sen.* 2.1.24; luxuria, quae... fregitatem professus ~at *SEN. Ep.* 6.10; V. *FL.* 3.548; geminis uiribus usus inest: nullum ~at haec... torumata furem *MART. 12.74.5*; ut uix umquam ita ~ari patribus earum (sc. castarum) debeamus, ut non summae meminerimus *QUINT. Inst.* 11.3.151; praedia... uenalia sunt, in his me multa ~ant, aliqua nec minora deterrent *PLIN. Ep.* 3.19.1; —(the senses) cum (adulescent) mira specie conplurium feminarum industrium ~aret oculos V. *MAX.* 4.5. ext. 1; *SEN. Ep.* 88.7; —(cf. sense) ego me noua ~at, me tangit serior aetas *OV. Am.* 2.4.45; libata dabat roseis carchesia labris quae poterant pium ~are Iouem *MART. 8.55.16*; b parentium conditionem sacramus, quia expedit liberos tolli; ~andi ad hunc laborem erant *SEN. Ben.* 3.11.1; iumentis... uires ~antur ad pastus *PLIN. Nat.* 31.88; ~at... amplius uires ad praemia cursu praeceleris *STR. Theb.* 6.550; *QUINT. Inst.* 10.1.74; *PLIN. Ep.* 3.6.4; —(mulier) ~at (sc. uirum) spatium decurrere amoris *LUCR.* 4.1196; cum rapiunt mala fata bonos... ~or nullo esse putare deos *OV. Am.* 3.9.36; *LUC. 5.69*. c oerastis corpore emineat cornicula ~ quorum motu... ~ent ad se aues *PLIN. Nat.* 8.85; (hyaenam) uonitionem hominis imitari ad ~andos canes 8.106; 11.111; uelut aura ~ante proiecti longius *QUINT. Inst.* 12. pra. 2; hac persuasionem ~ati... in plana descenderunt *FRON. Str.* 5.18; —(w. in + acc.) (Crassus) in colloquium ~atus *FLOR. Epit.* 1.46(3.11.9).

sollicitūdō ~inis, f. [next + -TVDŌ]

1 Disquiet of mind, anxiety, uneasiness. b (w. gen., etc., expr. object of anxiety). c a particular anxiety, a worry.

eam pudet me tibi in senecta obicere ~inem *PL. M.* 4.623; quanta ~e cura et ~ine addit gnatus *TER. Phae.* 44; *GRACCH. orat.* 52; consequatur ut ad istum sine ulla ~ine summa pecuniae referretur *Cic. Ver.* 2.133; surrexi qua cura, di immortales! qua ~ine animi, quo timore! *CLU.* 51; ~o (est)

aegritudo cum cogitatione *Tusc.* 4.18; Caesar... annona... leuata ~inem deponit *B. Afr.* 3.46; amor otiosae causa est ~inis *PUB. Sen.* A. 34; (turba) alia publica ~ine excitata *LIV. 2.49.5*; 22.59.16; ut, cum primum medius uenit, ~o aegri... eas (i.e. the pulse) moueat *CELS.* 3.6.6; suspiratione ~inem fateri *QUINT. Inst.* 11.3.158; longae expectationis ~ine *PLIN. Ep. Tr.* 10.15(10.17); decertare statuit, ~impatiens longioris ~inis *SURT. Otho* 9.1; *APUL. Met.* 7.1; —(pred. dat.) quibus nunc me esse experior summae ~ini *PL. M.* 4.671; *Cic. Fam.* 16.8.1. b (w. gen.) magna... ~o periculum *B. Afr.* 49.3; bratteas inferere leuiore materia... tutius genaturum ~ini putant *PLIN. Nat.* 33.25; (w. pro) ~o pro suis *LIV. 34.3.8*; *SEN. Ep.* 4.6; —(w. de) ~inem de hereditate materna *APUL. Apol.* 100; —(w. acc. and inf.) patribus ~o inerat largitione consulem periculosae libertati opes struere *LIV. 2.41.2*; (cf.) periturae pudicitiae minima in eo est ~o quemadmodum perat *CALP. Dec.* 2. c tu ~inem istum falsam quae te excruciat mittas *TER. Hau.* 178; domesticarum... ~inum aculeos... occultabo *Cic. Att.* 1.18.2; abducendus... est... ad alia studia ~ines curas negotia *Tusc.* 4.74; leuare diris pectora ~inibus *HOR. Epod.* 13.10; me... remotione ~a ~inibus et curis *TAC. Dial.* 13.5; una... subsiciua ~o nobis relicta est, ut ceteros socios tanti facinoris requiramus *APUL. M.* 4.38.

2 Watchful concern, solicitude.

laxa... animum, quem intempestiua ~ine amici... moleste seduli turbant *CURT.* 3.6.11; *PLIN. Ep.* 5.6.1; in is tot aduersis... non modo principis ~inem sed et parentis affectum unicum praestitit *SURT. Tull.* 8.3; *GEL.* 12.1.2.2; si... administrationem rerum nepotis mei ad ~inem suam reuocauerit *SCAEV. dig.* 33.1.13.

3 Anxious care or attention, painstakingness or sim.

nescio negligentia in hoc an ~o sit peior *QUINT. Inst.* 9.4.35; optimus quisque... legendus est, sed diligenter ac paene ad scribendum ~inem 10.1.20; 10.3.9; nihil... inter manus habui, qui maiorem ~inem praestare deberem *PLIN. Ep.* 2.5.2; —(w. gen.) ut illa dubia faciam defensionis ~ine *QUINT. Inst.* 1.10.30; 12.11.18.

sollicitus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [SOLLVS + pplie. of CIEŌ] FORMS: superl. rare, perh. only in *SEN. Dial.* 10.16.1, *QUINT. Decl.* 280(p. 143, l. 19).

1 In a state of constant physical agitation; (of movement) restless. b (of countries) in a state of unrest or turmoil. c (of the senses) constantly troubled or disturbed d (of persons) in a state of constant activity, busied.

mare ~um stridit *VERG. G.* 4.262; *OV. Ep.* 17.26; —*LUCR.* 1.343; equae sit finis, quoad moenia mundi... motus hunc possint ferre laborem 5.1214; 6.1038. b Etruria atque omnes reliquiae belli arctatae, Hispaniae armis ~ae *SAL. Hist.* 1.77.8. c mortis... signa dabuntur, perturbata animi mens... ~ae... pleneaque sonoriis aures *LUCR.* 6.1185. d me hodie nimis ~um cliens quidam habuit neque quod uolui agere... licitumst *PL. Men.* 588; reueli dolla omnia, omnis seruis; omnis ~us habui *TER. Hau.* 464; tubicines... canere ante uallum lubet ~umque hostem ad lucem tenere *LIV. 2.64.10*.

2 Troubled in mind, anxious, uneasy, apprehensive, etc. b (w. preps. or sim.; also w. gen., dat.). c (w. indir. qu.; w. ne, ut). d (w. inf.). e (of feelings, words, etc.).

ut miserae matres ~aeque ex animo sunt cruciantur *PL. Truc.* 449; suspensa ac ~a tota ciuitate *Cic. Dom.* 96; sum in meo infanto maerore ~us *Att.* 3.17.1; ~us non sum; si fratrem reliquissem, omnia timerem *Fam.* 2.15.4; *CATUL.* 66.24; (ebrietas) ~is animis omni eximit *HOR. Ep.* 1.5.18; ~us repetam tota suspensa nocte *[TIB.] 3.6.61*; caritas... annona ~um ciuitatem habuit *LIV. 10.11.9*; ego percussorem meum securum ambulare patiar me ~o? *SEN. Clu.* 9.4; *MART.* 4.83.5; iertur (Paris)... ~as tenuisse deus *STAT. Ach.* 2.52; *QUINT. Inst.* 10.6.6; (Domitianus) tempore... suspecti periculi appropinquante ~ior in dies *SURT. Dom.* 12.4.1; —(cause of anxiety expr.) (filii) ~us mihi nescioqua re uidetur *PL. M.* 365; neque... ~ae uolitant (animae) morbis... fameque *LUCR.* 3.733; ~a ciuitate desiderio regis *LIV. 1.16.5*; imperator... ~us propter iniquitatem locorum 38.40.9; haec (turba) ~a ex temeraria regis fiducia *CURT.* 3.1.17; —(of the face) ~am... frontem *HOR. Carm.* 3.29.16; —(of animals) inbellis capreae ~usque lepus *OV. Fast.* 5.372; —(of places under threat of attack) hic ego ~ae lateo nouis incolae sedis *TR.* 4.1.85; ~as... portas *IUV. 7.42*; —(poet.) ardua ~is uictoria quaeritur *ARMIS OV. Met.* 14.453. b (w. de) uideo uos... de meo periculo esse ~os *Cic. Catil.* 4.1; *Fam.* 9.10.3; ciuitas, trepida... ~a de belli euentu *SAL. Jug.* 55.2; *LIV.* 37.36.4; litigatores non de fortunis suis, sed de tua existimatione ~i *PLIN. Pan.* 80.2; improbum esse... eum, qui ~us est de uiui hereditate *ULP. dig.* 62.6.2; —(w. pro) ne necesse sit unum ~um esse pro pluribus *Cic. Amic.* 45; *[TIB.] 3.16.5*; *SEN. Suas.* 7.10; —(w. circa) uxor circa salutem mariti ~a *APUL. Met.* 10.26; —(w. uicem) clamor uidelicet ab ~is uicem imperatoris militibus sublati *LIV. 28.19.17*; —(w. causa) fiduciam uostri causa ~o mihi tribuite *APUL. Met.* 7.9; —(w. gen.) non ~us futuri pendet ex euentu *SEN. Dial.* 6.19.6; —(w. dat.) ~o testatore cunctationi et moram eorum proscilicet *SCAEV. dig.* 40.7.40.7. c Quam sum ~us quidnam futurum sit! *Cic. Att.* 8.6.3; ~i erant... quo euasura esset res *LIV. 30.21.2*; —(mater) osculata filium suum nunc cruciatur et ~a est ne eundem... spoliatur omni dignitate conspiciat *Cic. Mur.* 88; *LIV.* 35.31.1; uacillantes... milites et me excuterentur ~i *CURT.* 7.9.6; *FRON. Str.* 1.1.6; ~animus... qui ~us est, ut ea quibus delectatur ad extremum permanent *SEN. Ep.* 98.6. d cur... nimium securus abes, non ~us prodesse bonis, nocuisse malis? *SEN. Phaed.* 976; *STL.* 7.444; furciter iste, uenenum praesentarium comparare ~us *APUL. Met.* 10.9. e non ignoro quam sit amor omnis ~us atque anxius *Cic. Att.* 2.24.1; ~a expectatio *Tusc.* 5.52; ~a prece *HOR. Carm.* 1.35.5; spem... dubiam et ~am *LIV.* 40.15.2; ~o... metu *OV. Pont.* 3.2.12; ~a cogitatio *SEN. Dial.* 10.17.1; ~o... gressu *LUC.* 5.508.

3 (of times, circumstances, etc.) Accompanied by, associated with, anxiety or uneasiness. b (of wealth, possessions, or sim.).

tyrannorum uita... in qua nulla fides. potest esse... omnia semper suspecta atque ~a Cic. *Amic. 52*; ut sit libera et non ~a uiae rei cuiusque custodia *Off. 2.78*; ~ae tu causa, pecunia, utat! *PROP. 3.7.1*; annus. pestilentia grauis prodigiosa ~us *Liv. 10.31.8*; ~o carcere *Av. Am. 1.6.64*; ~ae comites. fugae *Tr. 4.1.50*; quin ne. defuam uero, aut quod est. non semper casuro similis pendeat *Sen. Dial. 9.1.13*; breuissima ac ~issima aetas *10.16.1*; ~os. somnos *Liv. 7.8*; in ~o ciuitatis statu *Quint. Inst. 6.1.16*; (causae) sunt. ~. tristes hilares, ~ae securae *13.7.51*. **b** Arelli ~as. ~. opes *Hor. Sat. 2.6.79*; nemo. ~o bono fructur *Sen. Ep. 14.18*; ~a tanti pretia natales habent *Her. P. 461*; ~o bibunt auro superbi *Phaed. 518*; ~o mihi ~um decus ac suprema uoluptas Antigone! *Stat. Theb. 7.363*.

4 Anxiously or painstakingly careful, attentive, etc. **b** constructed with anxious care, (over-) elaborate.

~a. manu tenebras explorat *Mor. 6*; ipse post cum robore petitum circumspectans ~us omnia incedebat *Liv. 21.34.5*; cum uideam quam ~i argentum ordinent *Sen. Dial. 10.12.5*; si. contingere eloquentia non ~o potest *Ep. 75.5*; nos circa lites raras ~iores *Quint. Inst. 7.1.43*; ne deest quidem, ubi maxima rerum momenta uersantur, de uerbis esse ~um *8.3.13*; nec sum in hoc ~us, dum res ipsa. apparet *8.4.15*; continens ipse (sc. a sick man), nos ~i, medici diligentes *Plin. Ep. 8.1.3*; imperis istis meis animum intende ~um *APUL. Met. 11.5*; ~i (of watchdogs) canes. ~um animal ad nocturnos strepitus *Liv. 5.47.3*; nec uoce silentia rum-punt ~i. canes *Uv. Met. 11.599*; ~i (of qualities, etc.) cur ego ~a poliam mea carmina cura? *Pont. 1.5.61*; uirum. ~. eloquentiae. non concinnatae nec in uerba ~ae *Sen. Ben. 7.8.2*; Hernagoras, uir. supitilis. ~. tantum diligentiae nimium ~ae *Quint. Inst. 3.1.22*; ~ior rei familiaris diligencia *12.1.6*; ~i (transf. ep.) turbida ~o transmittere Caecuba sacro *Mart. 12.6.9*. **b** apud centumuiros ipsi iudices exigit ~as et accuratas actiones *Quint. Inst. 4.1.137*; nihil uideatur factum, nihil ~um: omnia potius a causa quam ab oratore profecta credantur *4.2.126*; sicum et ~um et contractum dicendi propositum *11.1.32*.

sollicurius ~a ~um, a. [SOLLVS+CVRA+IVS] (See quot.)

Lilius ~a, in omni re curiosa *Her. P. 298M*.

soliferreum: see SOLIFERREVM.

solistimus: see SOLISTIMVS.

sollus ~a ~um, a. [It.; cogn. w. SALVVS] **FORMS**: ~o (app. neut. pl., repr. Osc. ~u) *LUCIL. 1318*. Unbroken, whole, complete. (As a Latin word extant only in cpds. such as *sollers*, *sollitius*; otherwise a direct borrowing from Osc.).

uasa. omnino redimit non ~o, dupundi *LUCIL. 1318*; ~um Osce totum et solidum significat *Fest. p. 293M*; p. 298M.

sōlō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SOLVS+O] To deprive (a place) of inhabitants, leave deserted.

auida peste ~atas domos *Sen. Oed. 4*; *Stat. Theb. 5.149*; (w. abl. of separation) quantas (Gradiuum) populus ~auerit urbis *4.36*; ~i (poet.) demittit (sc. a steersman). oculos, ~ataque puppis. ~ecit iter *V. Fl. 3.41*.

soloeicismus ~i, m. [Gk. *σολοικισμός*] **FORMS**: Gk. gen. pl. ~ōn *LUCIL. 1100*. A mistake in grammar (e.g. a false concord), solecism.

~us est cum in uerbis pluribus consequens uerbum superius non accommodatur. barbarismus est cum uerbis aliquid utiosae effertur *Rhet. Her. 4.17*; Porcellus. arguebat in hoc uersu quasi ~um, quod cum plures induxisset, diceret: 'hic meus est dies': non. 'hic noster est' *Sen. Suas. 2.13*; *Sen. Ep. 95.9*; siue 'amarae cortices' seu 'medico cortice' per genus facit ~um *Quint. Inst. 1.5.35*; *Iuv. 6.456*; *Suet. Gram. 22* (p. 116R); *GEL. 15.9.3*; (*humorously*) quaeris cur nolim te ducere, Gallia? diserta es. saepe ~um mentia nostra facit *Mart. 11.19.2*.

soloeicum (~on) ~i, n. [Gk. *σολοικος*] = prec.

nostri. antiquiores ~um facile, 'soloeicismum' haut scio an umquam, dixerunt *GEL. 5.20.6*; si dicas 'in medium ponere', id. esse ~on putant *17.2.11*.

Solōn (Solō) ~ōnis, m. **FORMS**: nom. ~o *Cic. Rep. 2.2*; V. *MAX. 7.2. ext. 1*, etc. Solon, the great Athenian legislator of the early 6th century B.C.

eius. ciuitatis (i.e. Athens) sapientissimum ~onem dicunt fuisse cum qui leges, quibus hodie quoque utuntur scripsit *Cic. S. Rosc. 70*; *Leib. 2.64*; *Liv. 3.13.8*; iustus. ~on *MAN. 1.773*; *Sen. Ep. 90.6*; *Hvg. Fab. 22.1.1*; ~i (as a type) (hunc) esse negotiosum interduis uidelicet ~onem leges ut conscribat *Pl. As. 590*; aerummosi. Solones (i.e. philosophers like Solon) *PERS. 3.79*.

sōlōr ~ārī ~ātus, tr. [perh. orig. = 'make favourable', cf. Gk. *ἀλσάσκω*, Goth. *sels* 'good']

1 To give solace or comfort to (a person), console. **b** to comfort, assuage (a person's grief). **c** to relieve from physical pain or discomfort.

qui diffidentem uerbis ~atur suis *Pl. Epid. 112*; *Pac. trag. 365*; quem tu. qua ~atus es allocutione? *CATUL. 38.5*; (Aeneas) lenire dolentem ~ando cupit *VERG. A. 4.394*; ille. ~essos opibus ~atur amicis *5.41*; *9.290*; spes etiam ualida ~atur compede unctum *Tib. 2.6.25*; (Scipio) apitum cum exemplo nunc ~atur, nunc. leniter castigat *Liv. 30.15.9*; multa. respondit timidum ~antia pectus *Uv. Met. 11.448*; tua me raro ~atur epistula *Tr. 5.13.11*; spe uenturae ~ari pectora lucis *GERM. Arat. 574*; teritius extremam tauro ~abere palmam (i.e. the last in a race) *Sen. 16.462*; relictum

Agrippinae limen: nemo ~ari, nemo adire Tac. Ann. 13.19; ~i (of circumstances) nos parca tellus peritigil et focus. ~antur *Stat. Silv. 4.5.13*; (cf.) opilio. ~abet (onem) pecuniarem qui spem ~etur suam *Pl. As. 541*; ~i (ref.) ut mea se sponsi ~etur imagine coniunx *Uv. Met. 5.229*; (cf.) singulorum fatigatio. ~e rudi modulatione ~atur *Quint. Inst. 1.10.16*. **b** tela curas ~abar anilis *VERG. A. 9.489*; dum canit et maestum musa ~atur amorem *10.191*; genetrix aegre ~ata dolore *Uv. Fast. 1.365*; hinc pater hinc coniunx lacrimas ~antur *2.821*; dubium coetu ~ante timore *Stat. Theb. 4.202*; ~antia curas fila moeto *Ach. 1.186*; missi. legati qui. maestitiam eius ob excessum Augusti ~arentur *Tac. Ann. 1.14*; desiderium fratris amissi aut nepote eius aut nepre ~ari *Plin. Ep. 8.11.3*. **c** me silua. tenui ~abitur erro *Hor. Sat. 2.6.117*; auxillis fessum solabere corpus *GRAT. 473*.

2 To provide solace or compensation for, relieve, mitigate (misfortunes, unpleasant conditions).

rustica carmina cantat agrestique suum ~atur uoce laborem *Mor. 30*; concussa. famem in siluis ~abere querens *VERG. G. 1.159*; hoc. miseram ~abere mortem: Aeneae magni dextra cadis *A. 10.829*; iuuenae. ~. fluuiis grauem ~antis aestum *Hor. Carm. 2.5.7*; nostros casus ~atur mundus in astris *MAN. 2.261*; ~atur iste (sc. fauor) nostra, non releuat, mala *[Sen. Oct. 184]*; quamuis repulsam propinqua spes ~etur *Tac. Ann. 5.36*; cladem Lugdunensem quadragies sestertio ~atus est princeps *16.13*; tenui specula ~abar clades ultimas *APUL. Met. 10.29*; (cf. *ppl. in pass. sense*) ~ata. publica damna priuatis *MAN. 5.545*; ~i (transf. not.). nigrior densiorque, quam tamen faces multae uariaque lumina ~abantur *Plin. Ep. 6.16.17*.

solo ~ōcis, a. [perh. cogn. w. SOLLVS, SOLIDVS] (of wool) Having a coarse texture; (also of sheep).

lana ~oci ad purpuram data *TITIN. com. 3*; ~ox. lana crassa *Fest. p. 301M*; pallium philosophorum ~oci lana *Fro. Ar. 2. p. 64 (144N)*; ~pecore. montano, hirta atque ~oce *LUCIL. 1246*.

solstitiālis ~is ~e, a. [next + -ALIS] **FORMS**: *solstitialis* *HYG. Gr. agrim. p. 149, 150*. Of or belonging to the summer solstice. **b** *circulus* (orbis) ~is, the tropic of Cancer. **c** (of various short-lived flowers or sim.) flourishing at the summer solstice; *morbis* ~is, (prob.) sunstroke.

~i die *Cic. Tusc. 1.94*; astral. quae. ~i se et brumali reuocatione conuerterent *Tim. 34*; cancri. metas ad ~is *LUC. 5.617*; ~e tempus *Vitr. 9.3.1*; qui (i.e. annus) ~i circumagitur orbe (i.e. the sun's circuit from one summer solstice to the next) *Liv. 1.19.6*; nox. ~ tardior hiberna ~is erit *Uv. Pont. 2.4.26*; rapidi. Leonis ~e caput *LUC. 6.338*; ab occasu ~i corus *Plin. Nat. 2.119*; ~em. extortum, hoc est longissimi diei *8.333*; oritur. sol non indidem semper, sed aut 'aequinoctialis' oriens dicitur. aut 'is' aut 'brumalis' *GEL. 2.2.5*; *APUL. Mun. 13*. **b** in caelo. ab aequinoctiali circulo ad ~em. diuisum *Var. L. 9.24*; *Sen. Nat. 5.17.2*; circa ~em circulum habitantium *Plin. Nat. 2.50*; *AMP. 1.1*; ~ur se sol referat nec longius progrediat ~i orbi itemque brumali *Cic. N. D. 3.37*. **c** quasi ~is herba paulisper fuit: repente exortus sum, repentino occidi *Pl. Ps. 38*; ~is spinas *Col. 2.17.1*; pars corus (sc. acinorum) aestu moritur prius quam reliqua, quae ~es dicuntur *Plin. Nat. 14.99*; *26.26*; ~uncti ~i morbo decidunt *Pl. Trin. 544*.

solstitium ~i(i), n. [SOL+SISTO+IVM]

1 Either of the two solstices (summer or winter).

ubi ~ium fuerit ad brumam *Cato Agr. 17.1*; *Fast. Venus. (CIL. 1. p. 221)*; ~ia et aequinoctia. primis partibus signorum confici *Col. 9.14.12*; circulus alti ~i (i.e. the tropic of Cancer) *LUC. 5.532*; ~i (w. aestium, hibernum, and sim.); hibernum ~ium *Col. 7.3.11*; xvi Kal. Ian. sol in Capricornum transitum facit, brumale ~ium *11.2.94*; ab aestiuo ~io *Plin. Nat. 2.229*.

2 (spec.) The summer solstice, the longest day in the year. **b** (transf.) the period of the summer solstice; also, its heat.

pirorum. insilio per uer et per ~ium dies *L. Cato Agr. 41.1*; alter motus solis est, quod mouetur a bruma ad ~ium. ~ium quod sol eo die sistere uidebatur *Var. L. 6.8*; solis accessus discussusque ~iis brumisque cognosci *Cic. N. D. 2.19*; post ~ium Canicula exoritur *Div. 2.93*; *Vitr. 2.3.2*; reliquae (regiones) per ~ium. efficiuntur aestuosae *6.4.2*; nec mihi ~ium quicquam de noctibus aufert *Uv. Tr. 5.10.7*; in ea (sc. Thyle). breues utique noctes sunt. per ~ium. nullae *MELA 3.57*; *Sen. Nat. 5.10.3*; *Plin. Nat. 8.187*; *16.84*; multas hibernas atque octogesima uidit ~ia *IUV. 4.93*; *GEL. 3.10.4*. **b** umida ~ia atque hibernae corae serenas, agricolae *VERG. G. 1.100*; *Hor. Ep. 1.1.118*; ne cui. mittat. ~uestimenta aestiua brumae hiberna ~i *Sen. Ben. 1.12.3*; Ardea ~io Castranea rura pantant *MART. 4.60.1*; ~ium pecori defendite: iam uenit aestas torrida *VERG. Ed. 7.47*.

solum ~i, n. [cf. OIR. fol 'foundation']

1 The part of a structure, etc., on which it rests, base, foundation, or sim.; ab ~o, from the base up. **b** (in cooking, app.) an undercrust. **c** the bed (of a stream, pond, the sea, etc.). **d** the bottom (of something having a cavity).

arbores crassas *P. 11*, ab ~o foramen primum *P. 1 S* *Cato Agr. 18.2*; puer (sc. palus) enutritur et fit ~um sumum *Var. R. 1.8.4*; (uidendum) ut ea deplantes potius quam defringas, quod plantae ~um stabilis *1.40.4*; silescit. ~nefacta ~o telus *VERG. A. 10.107*; turrem ex ipso muro erecitat. altiore, quam muro satis per se alto. pro ~o usus erat *Liv. 23.37.2*; super pilas fuit quadrato ~um stratum est patiens terrae *Curt. 5.1.33*; (cf.) sedem inter medio terra fretumque ~o *Uv. Fast. 1.110*; (applied to a flat cake used as a plate) adorea lina. subicunt epulis. et Cereale ~um pomis agrestibus augent *VERG. A. 7.111*; (in fig. context)

~um. et quasi fundamentum oratoris uidet, locutionem emendatam et Latinam *Cic. Brut. 258*; aduersus omnes illecebras. est ueluti ~um ac firmamentum in nullam incedissae fabulam *Sen. Com. 2.7.9*; ~villam aedificandam si locabis nouam ab ~o *Cato Agr. 14.1*; *EVNDAMENTA MVROSQUE AF ~O FACIENDA COERERE CIL. 1.1523*; *TEMPLV. AD SOLVM CORRVPTVM AB ~O. RESTITVT. 8.26400*; (in fig. phr.) philosophia nil ab alio petit, totum opus ~o ~ excitat *Sen. Ep. 88.28*. **b** placentiam sci facito. farinae siliginiae *1.11*, unde ~um facias, in tracta farinae *1.111* *Cato Agr. 76.1*; in ~o tracta cum melle obolito *77.8*. **c** uidet hic stagnum lucentis ad immum usque ~um lymphae *Uv. Met. 4.298*; leni tractu e fontibus labens (Cydnus) puro ~o excipitur *Curt. 3.4.8*; (Indus) ubi mollius ~um reperit, stagnat *8.9.7*; pelagus. inhum euersum ~o *Sen. Ag. 475*; *Col. 8.15.3*; portum Ostiae extruxit. ad introitum profundo iam ~o mole obiecta *Suet. Cl. 20.3*. **d** digitum minimum orbem abesse oportet ab ~o mortari *Cato Agr. 22.1*; ut eius fossae ~um tantundem pateret quantum summae fossae labra distarent *Cas. Gal. 7.72.1*; cum (funus) resedit in ~um furni *Vitr. 7.8.2*; ~um infumum cuniculi *Liv. 38.7.8*; *Col. 2.2.10*; cum ad scrobis ~um radix peruenit *Arb. 22.2*.

2 The sole (of the foot, a shoe).

(of the foot) dactores et factores omnis subdam sub ~um *Pl. Cur. 297*; ~um. hominis exitium herbae *Var. R. 1.47*; mihi. calciametum ~orum callum *Cic. Tusc. 5.90*; loca nullius ante trita ~o *LUCR. 1.927*; (w. ref. to animals) debent esse (canes). ~unguib. ~curis. ~o. ne nimium duro *Var. R. 2.9.4*; (of a shoe) qui habeat auro soccis subpactum ~um? *Pl. Bac. 332*; mordere luto putre uetusque ~um *MART. 9.73.2*.

3 a The floor (of a house, etc.). **b** the site (of a building, etc.).

a illi aurata tecta in uillis et ~a marmorea facient *Cic. Par. 40*; [Tib.] *3.3.16*; *Uv. Met. 15.672*; tressellas, quibus ~um erat stratum *Sen. Nat. 6.31.3*; recedente aliquo ab epulis simul uerri ~um *Plin. Nat. 28.26*; reperiebantur ~o ac parietibus erutae humanorum corporum reliquiae *Tac. Ann. 2.69*; *Plin. Ep. 39.4*; ~i (transf.) astra tenent caeleste ~um. terra leras cepit *Uv. Met. 1.73*; (cf.) istud spatium, qua pluitur et nungitur. in ipso, ut ai dixerim, ~o aetheris et fastigio hieis *APUL. Fl. 2*. **b** diruto aedificio publicatoque ~o *Liv. 19.4*; *BASILICAM CONSUMPTAM INCENDIO AMPLIATO EIVS ~O. INCHOAVI AUG. Ane. 4.15*; neque amphitheatrum imponeretur nisi ~o firmitatis spectatae *Tac. Ann. 4.63*; per quae metitur agros, aedificiorum ~a *BALB. germ. p. 97.1*; aedes ex duabus rebus constant, ex ~o et superficie *JAVOL. dig. 41.3.23*; ~VM BALINEI DEDIT *CIL. 2.1956*.

4 Soil (esp. as cultivated), earth (sts. w. spec. ref. to its topmost layer); also ~um terrae. **b** (leg., as a form of property); res quae ~o continentur, res ~i, land and the things attached to it, real estate.

(praedium) ~o bono. ualcat *Cato Agr. 1.2*; seremus. ~ aliquid tamquam in inculto et derelicto ~o *Cic. Brut. 16*; ~um. exile et maerum *Ag. 2.67*; palustri et uoraginoso ~o *B. Hisp. 29.2*; nullo miseri contentis ossa ~o *PROP. 1.22.8*; aggerem parum densati ~i *Liv. 32.17.17*; alimenta feracis fecundique ~i *Uv. Met. 7.417*; prodiit. in summum seminis herba ~um *Fast. 1.154*; Sardinia. ~ fertilis et ~i quam caeli melioris *MELA 2.123*; proscissum aratro ~um *Sen. Ep. 90.21*; ne. crudum ~um et innotum reliquit (bubulcus) *Col. 2.2.25*; silenti ~o *2.8.4*; effeto ~o *2.10.1*; frumentarii ~i notat *Plin. Nat. 18.34*; ex sabuloso. ~o *35.170*; *FLOR. Ep. 1.1.1.16.3*; uti frugum semina mutato ~o degenerant *1.27* (*2.11.4*); (ph.) arida saturare fino. ~a *VERG. G. 1.80*; ~i (dist. from the subsoil) presso pinguis sub uomere terra et cui putre ~um. ~. *2.204*; introrsus cessante ~o trahit undique uenas Aetna sol *Aetna 176*; ~i (w. terrae) ~a terrarum *ENN. Ann. 455*; uertentes uomere glebas terraeque ~um subigen-tes *LUCR. 1.212*; terrae pingue ~um *VERG. G. 1.64*. **b** sciebam. te 'quoto anno' et 'quantum li' ~o solere quaerere *Cic. Att. 9.9.4*; ut feneratoris duas patrimonii partes in ~o collocaret *Suet. Tib. 48.1*; ~onia quae ~o non continentur restituenda conuerterunt dominis *Liv. 26.34.5*; tertia illa pars de aquis terris arbutis satis quaerit et, ut iuriconsultorum uerbo utat, de omnibus quae ~o continentur *Sen. Nat. 2.1.2*; *Plin. Ep. 6.19.4*; *GAIVS Inst. 2.53*; ~aui rei ~i aut rei mobilis usus fructus legatur *ULF. dig. 7.1.7*; *13.3.1*; *PAUL. Dig. 24.1.55*.

5 (esp. in poet. or rhetorical use, w. descriptive adjs., etc.) The soil belonging to a particular race, state, etc. (i.e. = territory). **b** ~um uertere (mutare), to change one's country (by going into voluntary exile).

in Manentiorum ~o federato. monumentum istius crudelitatis constitutum est *Cic. Ver. 4.26*; commune patriae ~um *Catil. 4.16*; tibi. ~o Laente sepulchrum *VERG. A. 12.547*; aduersa ~o pars (i.e. solis) altera nostro *[Tib.] 3.7.4.1*; *166*; caritas. ~i qui longo tempore aduersus *Liv. 2.5.5*; in Romano ~o castra habere *7.40.6*; gratior omni haec mihi terra ~o est *Uv. Met. 5.406*; *GEL. 1.193*; rura. ~i adsigno conspicienda ~o *Pont. 1.8.42*; morietur in ~o *Liv. 8.458*; subuani iugera. pulchra ~i *MART. 1.85.2*; filius hostili in ~o additus *Tac. Ann. 11.16*; natale ~um *Suet. Cal. 8.5*; in promouiali ~o *GAIVS Inst. 2.7*; (pl. app. here) Tarquinio dedit imperium simul et ~a regi *ENN. Ann. 110*; (cf.) Alpheae. Fissae, urbs Etrusca ~o *VERG. A. 10.180*. **b** qua uoluit. poenam aliquam subterfugere aut calamitatem, eo ~um uertunt, hoc est sedem ac locum mutant *Cic. Cael. 100*; omnes scelerati. exules sunt, et ~i ~um non nutrant *Parad. 31*; iudicii die cum excusator ~um uertisse exilii causa *Liv. 3.13.9*; *21.630*; *Sen. Suas. 1.12*; *Iuv. 11.51*; (transf.) qui postquam conturbat et libidinis suae ~um uertit *Petr. 81.5*; ~i (cf.) cum haec ante amittere non potuissent quam hoc ~um ciuitatis mutatione uertissent *Cic. Balb. 28*.

6 The surface of the earth, the ground; ~o aequare (dare), to raze to the ground (and sim. phrs.). **b** (poet.) the surface (of the sea).

insultare ~o *VERG. G. 3.117*; diua ~o fixos oculos aduersa tenebat *A. 1.482*; sub pedibus mugire ~um *6.256*; dimitte frugem et te communis aequo mactu cruce ~o *11.707*; turpe ~um tetigere mento *Hor. Carm. 2.7.12*; ratem humo inlecta constrauerunt ut beluae. uelut per ~um ingrederentur *Liv. 21.28.7*; Athaniam. asperi ac prope inuili ~i

42.55.2; incurata dolore membra ~um posuere *Ov.Md.*
6.246; Populus. uirga ~um, quo insobolito denotant
V.Max.6.4.3; ~um uix uim ceratium capiente alterum
inseruit 7.4.4; reptantem ~um (*sc. puerum*), *erexi Stat.*
S.5.5.83; herbidus ~um (*sc. Hist.5.3*); scyphos. ~um inilist
Suet.Nero 47.1; Psyche. fessa delatitur ~um *Arul.Md.*
5.4.2; ~um sternebat foculis 11.9; (~pl) *agor*
uer per plana ciuius ~a uerbere turben *Tr.1.5.3*; V.Fl.
4.487; (~u, terrae) terrae ~a sanguine maculans *Caui.*
6.487; aqua ~um fumantia culmina ponam *VerG.A.12.*
569; ciuius publicus ad ~um exustus est *Liv.30.26.5*;
circumdatum operibus Numantiam excisamque aequauit
~o *Vell.2.4.1*; *Ser.Dial.11.1*; qui Phrygiae ~um regna
dedere [*SEN.104.777*; (*praetoria*) profuse. extracta. di-
rui] ad ~um *Suet.Aug.72.3*; (*in fig.*) *p.8.14*; (~q) *aequandae*
sunt dictaturae consulatusque *Liv.6.18.1*; (~cf.) *mih* qui
prodest. murus quod fuit, esse ~um? *Ov.Epp.1.48*; tres
(*regions, sc. of Rome*) ~o tenuis delectae *Ca.Ann.15.40*;
h uastis tremuit icibus aerea puppis subtrahiturque ~um
VerG.A.5.199.

7 *quod*, etc., in *~um mihi uenit*, Whatever occurs to me. (Origin of expr. uncertain.)

orbitatem tuae senectutis malam metui, quod in ~um non uenit caeco. tibi AFRAN.com.41; quoniam nomina non memini. quod in ~um mihi uenerit, ponam VAR.Men.90; CIC.N.D.1.65; (ellipt.) ibi loquor quod in ~um, ut dicitur CIC.Fam.6.26.2.

sōlum², *adv.* [SOLVS]

1 Only, just, merely (usu. placed after the word or phr. emphasized).

hoc si industria ~ fieri posset *Rhd.Her.4.3*; ceterae ciuitates suis ~ incommodis commouentur *Cic.Ver.3.108*; nos . . . nuntiationem ~ habemus, consulēs, etiā spectationē *Phil.2.81*; bestiae sibi ~ natae sunt *Fin.3.63*; alimēta exstintēs contra Stoicos ~ dicere—eas sententias afferunt 4.36; quasi uero atra bilis ~ mens a non sapie. . . uel timore uel dolore mouetur *Tusc.3.11*; si cum barbaro contendit *Nep.Com.4.3*; tunc. . . *MAN.3.254*; ~ (*emph. a num.*, esp. unus) laetari omnis non ut de unus ~ sed ut de omnium salute sentio *Cic.Marc.33*; de re una ~ dissident, de ceteris. congrunt *Leg.1.53*; nos quattuor legiones trionum habere ~ arbitratibus *GALBA.Fam.10.30.1*; 'planum' est, quod in duas partis ~ lineas habet *Geol.2.23*; ~ (*preceding the term emphasised*) omnibus rebus ereptis ~ mihi superest animus et corpus *Rhd.Her.4.39*; quae ~ tacitis cognita sunt foribus *PROP.1.18.24*; ~ poscimus ut cenes ciuiliur *Iuv.5.III*.

2 (w. *non* or *nec*, often directly following the neg.); esp. **b** *non* (*nec*) ~ . . *sed* or *uerum* (often foll. by *etiam*, *quoque*, or *et*), not only . . but also (but even). **c** *non* ~ *non* . . *sed ne* . . *quidem* (*uir*), not only not . . but not even (scarcely even): (also without second *non*).

in caelum ascendisse, non ~ in patriam reuertisse Cic.
Dom.75: ne inopulenter etiam postules non ~ adroganter
Luc.126; discessu, non ~ amissione carissimum neces-
sarius morsus esse Sen. Dial.6.7.1; nobis, desiderandus est.
~ alibi uero praecipue, qui illum non ~ publice, diligebam
Plin. Ep.2.7.1; ~ (in qualificatione) equos emittere incipiamus
nec ~ aduadarios VAR.8.2.7.1; uim, multitudinis resti-
tuli uoluerunt, non ~ conuocatae multitudinis Cic.Caec.95;
candida pax aderit, nec ~ candida uultu CALP. Ep.1.54;
b non ~ additae, sed uo tempore demptae quoque litterae
sunt Rhod. Her.4.30: id non ~ fecit sed etiam proluxe, fecit
Cic.Flaec.93; litterae tuae non ~ quid Romae sed etiam quid
in re publica, neque ~ quid feret uerum etiam quid futurum
esset indicabant Att.2.11.1; quibus opibus, non ~ ad
minuendum gratiam sed paene ad perniciem suam uteretur
Caes.Gal.1.20.3; principem non ~ urbis Romae, sed orbis
terrarum Nep. Att.20.5; (pater) seruauit (sc. me) ab omni
non ~ facto, uerum opprobrio quique turpi Hor.S.1.6.84
non in bello ~ sed etiam in pace Liv.1.75.8; 4.13.20; Curt.
6.10.4; hoc medicamentum non ~ non nocere stomacho
uerum etiam reficere, eum LARG.707; Plin. Ep.4.11.15; ut
.. non ~ uox sed et spiritus deferret opulenti Suet. Tib.23
—(cf. *without adversative particle*) sic, inueniunt. ~ obruitur,
non uoluerit nec sanguine ~, telorum nimis peritura Luc.
4.775. C non ~ aestimandi frumenti modus non fuit
sed ne imperandi quidem Cic.Ver.3.225; neque ~ alium
pro alio pedem metrorum ratio non recipit, sed ne dacty-
lum quidem, .alterum pro altero Quint. Inst.9.4.49; —haec
genera uirtutum non ~ in moribus nostris sed uix iam in
libris reperiuntur Cic.Cael.50.

solummodo, *adv.* [prec., **MODO**¹] = prec.
non haec ~ erit uxor **QUINT. Decl.** 247(p.11,15); **ULP. dig.**
3.5.3.9; 4.9.1.2; heredem. qui scriptus non est, sed ~
nuncupatus 28.5.1.7.

soluō ~uere ~ui ~ūtum, *tr.* [SE-+LVO²
PROS.: -u- w. vocalic force in CATUL.2.13
[TIB.13.II.16.

1 To loosen or untie (a cord or other fastening). **b** to relax the hold of. **c** to break down (barriers): to raise (a siege).

ubi est quod tu das? ~ue sonam Pl.*Truc.*954; zonam
~ue uirgineam CATUL.6728; tauris iugis ~ue aratorum
VERG.*Ecl.*4.41; quae cum .ligantia mitrae ~uerit PROP.
2.2.6. lapsas lacertis sponte sua fama est nullum
~uente catenas OV.*Met.*3.700; crinalis ~ue uirtus 4.168;
nihil .interest quomodo (modi) ~uantur CURT.3.1.18;
oportet. ~utis unculus rursus perungere et fricare totum
corpus LARG.104; ~uitur his magno comœdis fibula iugum
6.73; (poet.) (Phoebus) qualis flexos ~uit Pythona per orbis
semitas PROP.4.6.35~ (in fig. phr.) tibi .fortuna
laqueum inpegit, quem nec ~ue possis nec rumpere SEN.
*Dial.*9.10.1. b pressas. ~uat Opichuius manus SEN.
*Med.*69; Phœno.10; digitis. ~utis abiecti lacum STAT.
*Theb.*8.584; cecidit. ~u ta pinus adulta manu 9.00~ (reins)
uentis nimbusque minax cum ~uit habenas Iuppiter 8.423;
(in fig. phr.) dum licet, et loris passim potes ire ~utis OV.
Ars 1.41; frenum. ~uit pristinum licentia PRAED.1.2.3.
Cergastula ~uendo omneque genus hominum abripiendo satio
magnum numerum uidetur effecisse D.BRUT.*Fam.*11.70.3;
CARS.*Civ.*1.22.2: quas (sc. portas) omnis ~uerat urbis.

conuersa fides Luc.2.704; (Oeclides) uolat ocio Euro, cen
modo carceribus dimissus in arua ~utis Stat.*Theb.*5.522;
~utur ~ualum, primaque recusant stare morae 10.519;
(cf.) inde moras ~ut belli tumidumque per ammen signa
tulit propre Luc.1.204; ~eam obsidionem sine certamine
adiueniens Cn. Scipio ~ut Liv.2.4.41.11; 37.7.7; praeter
spem nactus ~uendae incepto forti obsidionis 38.5.6;
42.56.5; Curt.4.4.1; Dolabella. terroris nominis Romani..
primo sui incesso ~ut obsidium Tac.*Ann.*4.24; 4.73.

2 To undo the fastening of, untie, unseal, etc. **b** (a female in labour, w. ref. to delivery); sim. *partus ~vere*. **c** to open, uncloze (a secret place; the eyes). **d** to unlock (one's mouth, i.e. to speak; also, in swallowing or sim.). **e** to cut open (a vein).

~ue uidulus (—hoc habet, ~utust.—aperi PL.Rud.
1142; delatus est ad me fasciculus. ~ui, si quid ad me esset
litterarum Cic.AM.11.9.2; uerius sum me (tabellarius)
~ueret (epistulam) 15.44; NKP.Han.11.3; iacet in gremio
charta ~uta meo Ov.FE.1.4; ille phararam ~uit et, de
mille sagittis unum sepositus ~uit 5.380; ~uere (i.e. umbra-
dile) uoluc CelS.7.28.2; uas bene clausum et aligatum di-
uis ~uit uere LARG.26; qui fletus galeis cecidere ~utis! STAT.
Theb.8.163; praeceptis suis, ne sarcinas ~uerent aut onera
deponerent FRON.Sap.1.5.3; (—f.) rumpitur illa sutura,
atque intestina ~uuntur CELS.7.4.3.B; collyrium. facit ad
~uta ~uticas LARG.27. b parturientes foliis (sc.
maluae) substratis celerius ~ui PLIN.Nat.20.226; (sus)
experta est numen moriens utriusque Dianae, quaque ~uta
parens quaque perempta fera est MART.SP.13.6; (f.) cum
tot abortiuus fecundam illa uuluum ~ueret IUV.2.33;
~precetur, ut ~uat partus mollior illa (sc. Lucina) suos Ov.Fast.
2.258; (pisiculus) adalligatum. gaudis partus ~uere
PLIN.Nat.32.6; STAT.Theb.5.461. c Babylon. licet ~u-
uestustorum ~uat penetrare magorum Luc.6.450; ~uite
pulsanti loca nuta STAT.Theb.4.477; ~ille oculis extremo
errore ~utis labitur 12.77; (post.) coniuuientes oculos
uiolaria ~uunt COL.10.259. d nec. impii in aduersos
~nimus ora deos [Lib.] 3.5.14; ternis. uulatilibus ora ~uit
Ov.MET.7.19; crescit. semitio, donec uas Iuppiter ora ~uit
9.428; ubi pulsa mora est atque os caeleste (i.e. of Germanicus)
~utum PONT.2.5.53; uix ora ~ui patitur etiam nunc timor
SEN.Her.O.724; uix faucis nulla ~uita prosequitur Luc.
3.738; STAT.Ach.1.525; cum Siculi uirgo Pelori (i.e. Seylla)
~omnis pariter ~uit hiatu SEN.Met.352; (transf.) ora
~uit Ditis iniussu domus hiatque rupes AL.FE.604; (—f.)
of a river) Ganges. qui. ostia nascenti contraria ~uere
Phoebo audit LucS.3.231. e (uena) cum ad ictum intum-
uit, cullelo ~uitur, et postero die iterum ex eodem loco
sanguis emittitur COL.6.14.3; GEL.10.8.

3 To take off or remove by unfastening, disengage; (esp. surgical dressings). **b** to break loose from its position (something held firm), dislodge. **c** to detach in affection, separate (friends).

ui ne...gracili ~uisses corpore pallam! *Ciris* 151; ~uebam
nostra cū fronte corollas ponebamque tuis Cynthia,
temporibus *PROP.* 1.3.21; ~uor ab amplexu, Proteislae, tu
OV. *EP.* 13.12; uix ~ui duros a corpore nexu *Met.* 9.58;
equum empturus ~ui lūbes stratum, detrahīs uestimenta
uenialis *SEN.* *EP.* 80.9; Gorgen quaerit et indigno non
~uit brachia collo *STAT.* *THEB.* 5.217; ~utum a latere
pugione consuli...porrigens *SUET.* *Vit.* 14.; (*transf.*) tota
~ulmus arma (*s.e. disarmat*) toro *PROP.* 4.8.88; ~empla-
strum in linteolo superinponendum... ~uique quinto die
satis est *CELS.* 5.12.1.a.; [bulbi] uulneribus...mire prosunt
...ex mulso, si quinto die ~uantur *PLIN.* *Nat.* 20.10.37; plagas
ferro inflatas (sanat) glutinum taurinum... tertio die
~utum 28.24.3; 29.32; (medicamentum) fascia quam longis-
sima alligatur...quo tardius ~uatur *LARG.* 73.1. b quatuor
(sc. spinas) quod ab terra agricola ~uunt *VAR.* *L.* 5.137;
(Alcides) hanc (sc. silicem)...anolam ~uit radicularum
VERG. *A.* 8.23.23; resina...que denti circumdata hunc ~uit
CELS. 6.9.6; ~uetur ab inferiore osse, quodcumque uitiatum
est 8.2.4.; ~utis...radicibus arbuta procumbunt *SEN.* *Nat.*
3.27.5; tu iam uictor curuo ~uise uiscera colto *Phaed.* 53;
ubi...montis latus...~uit hiems...desilit horrendum campu
timor *STAT.* *THEB.* 7.74.5; lex duodecim tabularum neque ~uer
permittit tignum furtium aedibus iunctum, neque uini
dicare *ULP.* *dig.* 47.3.1. c pollut ille dens cognatos, ~uit
amicos *PROP.* 2.34.5.

4 (naut.) To cast off (the rope of a ship, in setting sail); (app. also) to weigh (anchor) **b nauem (ratem, etc.) ~uere**, to loosen (a vessel from its moorings, cast off, set sail; (sim. w ellipsis of *nauem*).

nec tibi Tyrrhena = uatur funis harena Prop.1.8.11; iunt
 uoto currit in immensum. carina saluum Ov.Am.2.1.11.23
 (Aeneadae) torta. = uunt retinacula classis Met.15.666
 querno = uont a stipite funem Pass.4.333; sublatea uon
 ancorae, = uimur oram, profecti sumus Quint.Inst.4.2.41
 (cf. tu qui Pelagae uincta = uisti rati, morasque bellis (i.
 Calchas) Sen.Tro.353; (=epistulam) quam. = ancora = uita
 (s.v.l.) de phaselo dedisti Cic.Alt.1.73.1. b e portu nostru
 nauis = uitor Pl.Lac.288; Mer.92; naues xvi. = ex superiori
 portu leni uento = uerunt Caes.Gal.4.28.1; uetabo, qui
 Cereis scarum uulgarit arcanae, necum = uat phaseli
 Hor.Carm.3.2.29; profectus ex Italia classem a Brundisio
 sole orto = uil Liv.45.41.3; aura dabit cursum, tu modo = u
 ratem [Ov.] Ep.Sapph.214; uix litore puppem = uimur V.Fr.
 1.620; Cat.Ann.2.70; (= u. cause as subj.) uiti = uis
 subdita certa rati Prop.3.3.33; (cf.) uiti = uis Daus.
 Phariis libidinis pueri = uiti it. Stat.Sil.5.1.243; = e portu
 = uithus et uo ian in portum, ineuherunt praecipere
 = uolent tempestatum rationem Cic.Mur.4; complure
 mercatores Alexandria = uisse Of.3.50; Caes.Gal.4.23.1
 altero die, quam a Brundisio = uiti, in Macedonia traieci
 Liv.31.14.2; V.Max.1.8.2; fortasse etiam uenti minantibus
 = ues Sen.Ben.2.3.5; Ep.53.1.

5 To release from chains or fetters, unbind set free. **b** to unyoke, unharness (animals) **c** to free (from a blockade, garrison). **d** to set free (a person or his soul) in death.

Pl. Cat. 205: reus ~utus caussam dicit, testis uincto

attines. — solute istas *Truc.* 838; pater, non recte uinctus
iube. — *ui* *TER.* A. 955; homines... ad supplicium tradit,
ad palum alligati, repente... uti sunt *Cl.* *Ver.* 5.11; qui
in compediis corporis semper fuerint, etiam cum — uti
sunt, tardius ingreduntur *Tusc.* 1.75; qui uincula neciti-
tis... uite me *VERG.* *Ed.* 6.24; *Liv.* 24.45.10; Persius,
— uti... haerentem uindis de rupe puellam *MAN.* 5.614;
alligant me (*sic a. dog.*) interdum... crepusculo — utus qua
uisum est uagor *PHAE.* 3.7.20; (Marius) seruilla — uti
agrima *LUC.* 2.94; *SURT.* 7.10.65.2; *Vit.* 12; (in *fig. phr.*)
beluam... adligant maiores maiorem, constrictam legum
sacratum catenis, — ut *Cl.* *Sest.* 16; (w. *ex.*) belua — uti
ex catenis Rhed. *Hor.* 4.51; (w. *de.*) Caucasica — ut de rupe
Promethei brachia *PROP.* 2.1.69; (w. *abl.* of separation)
(illum) — utum... uinculis... exitu futurum *V. MAX.* 7. ext. 6;
— (*pod.*, from a *spell*) — utus ambulat ueneficae scientioris
carmine *Hor.* *Epos.* 5.71; — (*transf.*) uix haec in munera — uo
primum animus *STAT.* *Silo.* 5.3.33. — b iam tempus equum
fumentia — uere colla *VERG.* *G.* 2.542; — ue senescentem
mature... equum *Hor.* *Epi.* 1.1.8; — uerat... Sol pronus equos
STAT. *Theb.* 3.407; (*cf.*) nondum... iubet (Phoebum) emeritis
— uere currus *SEN.* *Thy.* 797; (in *fig. phr.*) Roma... si steteris
umquam ceruice — uti (*sic freed* from the yoke of slavery)
LUC. 9.603. — C parabat ducere in Illyricum, maxime ut
Bassantibus — ueret obsidione *Liv.* 44.30.13; — uuntur flau
longa statione Ruteni *LUC.* 1.402. — d ipse duce, simul
atque uolam, me — uet... opinor hoc sentit, 'moriar' *Hor.* *Epi.*
1.26.78; alius inter cenandum — utus est; alterius continuata
mors somno est *SEN.* *Epi.* 66.43; me fata mortu exitu facili-
que — uant *TR.* 60.1; illum tranquillo fine — utam felicemque
uocant *STAT.* *Silo.* 5.1.220; — uti corpore animi *QUINT.* *Inst.*
5.14.13; — (*cf.*) tela... promitte... atque hanc mihi — uite
pitam! *PROP.* 2.9.40; *V. FL.* 3.180.

6 To untie (something held together) so that it hangs free; (esp. clothes). **b** (the hair, esp. in sign of grief).

non hominem sed scopas = utas Ctc. *Virg.* 1.21.21; = uita uel
citi *VERG.* 4.4.574; *GEL.* 5.3.5; = tibi *uirtutes zouila* = uirtutes
scopas *CATUL.* 61.53; tibi *seuro tunicae fluxure* = utas
Eleg. Mac. 39; non recipit sordidum uirtus amatorum; = utas
ad illam sinu ueniendum est *SEN. BEN.* 4.24.2; *EP.* 1.14.6; tibi
colleces = uita ilam *fabula uestes ostenditque ueros* *V.F.*
1.43.3. b *natorum in funere matres cum incultum carum*
= uent a uertice cinerum *CATUL.* 64.350; *HOR. Carm.* 3.4.62;
non ille (sc. Phoebeus) attulerat cineres in colla = uirtus *PRO-*
4.6.31; = uirt cineres et fidebitur nomine sponsum mortuum
appellat *Liv.* 1.26.2; *Crocate sparsos per colla capillos* (sc.
Dianae) conligit in nodum, quamuis erat ipsa = uita *OV. Met.*
3.170; *V. MAX.* 9.3. ext.4; iubet. = uita *comas rursusque fingit*
SEN. Phaed. 371; *LUC.* 5.143; (sonipes) non ilam. *iubam* per
stagna *Acheloi* = uirt *STAT. THEB.* 9.214; (= *pf. pp. v. res*
acc.) *maestum liades cinerem de more = utas* *VERG.* 4.11.35
maestas Acca = uita comas *OV. Fast.* 4.854.

7 To give free rein to, let go; (esp. the tongue or voice, the limbs); (also the passions or appetites). **b** to allow to flow freely. **c** to give free utterance to (sounds).

* Candida, parce uocibus tandem sacris, citumque retro
-ue, -ue turbinem HOR.EP.Od.17.7; tuleram falsos rectori
(i.e. Phaeonem) -utos solis eoque STAT.Theb.1.219; -linguam
ad iurgia -uit OVI.SILV.3.261; fama...innumeras -uit falsas
in praecordia linguae LUC.1.472; immugit specus uocem de-
-uentem SEN.Thy.682; STAT.Silv.3.1.165; -illum...difficili-
-uentem brachia motu (i.e. in a dance)...mirantur comites
ACH.1.604; -palam captiuitates suas -uit continentiamque
et moderationem...in superbiam ac lasciuiam uertit CURT.
6.6.1; tuam...ad istas -uimus mensas famem; ieiunia Cypri
SEN.Thy.64; Parthica Romanos -uerunt damna furores
LUC.1.106.
b imbrex caelesti nubes -utum OVI.AN.
2.237; calor -uit quem torserat aera uentus LUC.4.98.
Nilus fonte -uit...adest 10.215; (*bodily fluid*) tempore e-
-quo menstrua -uit (mulier) LUCR.8.799; qui...sub amni
diu coeipit carere neruo -uit LUTHER.Tib.7.930; fiet
diu...taxum maduisse Dianae o.935; cara ceruice mariti
fusa noui lacrimas iam -uit ACH.1.930. c uat turba
iocos SEN.Med.114; Parthasiae -uerunt ubi canas CALP.
Ed.4.1.105; tandem muta diu genitor suspiria -uit STAT.Theb.
11.504.

8 (usu. of physical conditions) To make (the limbs, etc.) less tense or firm, slacken, relax
b (of sleep). c to sap the energy of (a person). enervate.

multa, languentia membra per artus ~ uunt Lucr. 6.98
ima ~ uunt latera (sc. of sack cattle) VERG. G. 5.523; extenu-
po Aeneae ~ uunt frigore membra A. 1.92; illi membra
nouus ~ uiti formidine torpor 12.867; pennis ~ uito Hor. Epod.
12.8; illum aget penna meuens ~ uiti (i.e. undamping) Fam.
superstes Carm. 2.2.7; annis aeque ~ uiti Ov. Met. 8.712; ne
lacet in sulcis (Taurus) ~ uitiq[ue] in pulvere pectus MAN.
4.147; rarus (concutitus) corpus excitat, reuens ~ uiti
Cels. 1.1.4; ~ uito labitur moriens gradu SEN. Phaed. 367
meminuit, sui, uirisque ~ uita ingemit Strat. Theb. 11.746
(Larcus Macedo) quasi aestu ~ utus effertur FLIN. Epist.
3.14.3; (w. in+acc.) neque concubitu indulgent, nec corporo
segnes in Venere ~ uunt VERG. G. 4.199; (in fig. phr.)
noris urbis omnibus exctis ubi ipsum ~ utam a
deblilitat reliquitur Cic. Agr. 2.91; ~ (of paralysis) lpspe.
in proposito perseuerans debilitate corporis ~ utus est
V. MAX. 1.7.4; partem gulosam ~ uiti indecens morbus MART.
11.61.13; ~ (of death) cura moriar, medium ~ ubi et inter
opus Ov. Am. 2.10.36; quid proderit, hoc tibi, si ~ utum
inedia fueris. 7 P. TR. 111.11; (w. in+acc.) alterum (fontem)
qui gustare risu ~ uunt in mortem MELA 3.102; (f.
(Cleopatra) morte quasi somno ~ uta est FLOR. Epist. 2.2
(4.11.11). b deus ramum Lethaeo rore madentem, ~ utusque
utraque quassat tempora, cunctantem natantia lumen
~ uiti VERG. A. 5.856; somno uinoque ~ uiti procubere 9.189
nuda corpora et ~ uta somno trucidantur LV. 5.45.3; ~ utus
uolucresque ferasque ~ uerat alta quies Ov. Met. 7.186
(sacilegium) alto. ~ utus ~ utum 8.817; cubat ipse deus
membris languore ~ utis 11.612; non. somnus. ~ pectoris
~ uiti SEN. Ag. 76; (SEN.) Od. 116; membris dimissa ~ utum
arma sunt LV. 7.632; (q[ui]). felices. ~ si nostrum illum ignem
iudex conceperit, nedum eum supini securique moueamus
ac non et ipse nostra oscitatione ~ uatur QUINT. Inst. 3.3.3; ~
(w. in+acc.) non infelix animi Phoenissa. umquam
~ uitur in somnos VERG. A. 4.530; ~ (the mind) res. quae

esse futuras. mens. ~uta somno cernit *Cic.Div.1.128*;
 ~ransf.~ uia ueniorum pace ~utum aequo ~unt. *Theb.*
 3.255. ~cno ~ delicati animi languor ~unt. *Ssn.*
Dial.10.12.6; uia Hannibalem hiberna ~uerunt *Ep.5.5*;
 ueniat longa duce pace ~utis *Luc.1.31*; infaniam *Stat.*
 delictis ~uimus *Quint.Inst.1.2.6*; neminem adeo ~utum
 luxu puto. ut. ~.38.28] ~p. in + acc. in spem pacis ~utis
 animis Gallos addens *Liv.6.11.5*; effeminatur animus
 atque in similitudinem otii sui. ~utur *Ssn.Ep.82.2*; ~utis
 in lasciuia animis *Cat.Hist.3.38*.

9 To relax, unknit (the features) with mirth; to make (a person or his mind) less solemn, unbend. —

uultum risu uult V.M.A.x.4.3.5; frontem nugis ~uerē discē
meis MART.7.4.83.2; ora trucesque ~ue genas; liceat uultu
fortasse supremum noscere dilectos STAT.Theb.ii.373.;
~hospes. asper. ut tamen arant ~ueret hospitium animū
HOR.S.2.6.83; obducta ~uatur fronte senectus EPod.3.15;
~uite, mortales, animos curasque leuate MAN.4.12; cuius
non contractum sollicitudine animum illius argutiae ~uant?
SEN.Dial.2.18.5; ~uerē qui (potui) Curios Fabriciosque
grauēs MART.9.28.4; diuersa uirtus, quas risum iudicis
mouendo. illos tristes ~uit adfectus QUINT.Inst.6.3.1.

10 To free from constipation, loosen (the bowels).

(triticum) oradum. ~uit aluom VAR.R.2.4.21; renes ubi
adfecti sunt. oportet. cubare molliet, ~uere aluom Cels.
4.17(10.1); (lychnis) aluua ~uit PLIN.Nat.21.171; Tac.Ann.
2.67; ~tithymallus maiorum, animalium uentrem ~uit
Col.9.13.2; ~Erech.70; si piset et trepidum ~uunt tibi cornua
uentrem cum lituis audita IUV.14.19; (cf.) pruna. ~sume:
solent duri ~uere uentris onus MART.3.20.2.

11 To loosen the texture of, unpick (threads); to destroy the fabric of (a structure), break up, disintegrate. **b** to break (ranks); to destroy the order of, break up (a line of verse, etc.). **c** to weaken, impair (abstract things). **d** (in prosody) to resolve (a syllable).

(Penelope) *ocurno* = *nens* *terna diurna* *do* Prop. 2.9.6; *nunc glomerare rudis nunc rursus* = *uere lanas* MAN. 4.130; *quod (i.e. filium) Nilotici acs compressum pectine* Serum *nit ut extenso laxauit stamina* uelo Luc.10.143; --*plagis...tunsa per integrum* = *nuntur uiscera pellen* Verg.G.4.304; *firma sit illa licet, = uetur in aquore nauis* Ov.Pont.1.1.77; *dubitauit, an = ueret pontem* CURT.4.16.8; in...*terrae corpore euenit, ut partes eius utestute = uantur,* = *utae cadant* SEN.Nat.6.10.2; *illud momentum, quo comes* = *utus et in duas partes redactus est* 7.26.3; *inhorrui concussus undarum globus = uisus sese* Phaed.1032; = *uta ceruix silicis impulsu, caput ruptum* TR.1153; *copagnem = ueri mure* Luc.3.40r; *corpus Phariaeae canes, distulerint, an, ignis = uerit, ignem* 9.143; *fragilis ualido conamine = uitor onsis* SIL.5.295; *naum posse componi docet cups pars ipso in mari per artem = uita effunderet* (Agripinam) *ignaram Tacit Ann.14.3; (berh. here) urceolum. in* Eumolpi *ignatam lacus est = uerque (i.e. smashed) clamantibus frontem* PETR.95.5; --(*transf.*) *quo fuit uenia monstrandu qua mentes = uerentur (i.e. unbalanced), partus elideretur. ?* PLIN.Nat.25.23; *Luna. = uitur atque reparatur* APUL.Mun.2; (*of old age, death*) (M. Porcius) ferrei... *corporis animique, quum ne senectus quidem, qua = uuit omnia, fregerit* Liv.39.40.17; *quam diligenti nutrimento. = corpus adolcescit = at quam nullo negotio = uitur!* SEN.Nat.3.27.2; = *uitor omne decus leto* SIL.12.243. **b** *agrina*

terni ductus ~uere choris VARG. A.5.38; qui ~utis ordinibus uage dissipati erant VLT.22.29.5; 42.61; CRT.8.1.5; ~non, ut si ~uas 'postquam discordia taetra...' inuenias etiam disiecti membra poetae HOR. S.1.4.60; ut (grammatici) partes orationis reddi sibi soluto uersu desideret et pedum proprietates QUINT. Inst. 1.8.13; quod cuique uisum erit uehementer, dulciter...dictum, ~uat et turbet 9.4.14. C quos (sr. milites)...uto imperio licentia...corruerat SAL. Jcg. 39.5; cum ambitio alterius uiam...apud eos praua indulgentia maiestatem ~uisset VLT.22.12.13; luxuria et otio ~utam disciplinam militarem esse 40.1.4; propriis confirmatur definitio, differentibus ~uitur QUINT. Inst. 5.20.58; fori sanctitatem ludorum...licentia ~uere 11.3.58. d ex geminis longam ~uet si quando sequentem MAUR. 1612; longa...est in geminis prima breues ~uta 1002.

12 To break up and scatter the parts of: **a** to disperse in the atmosphere, etc., dissipate, diffuse. **b** to cause or allow (a body of people) to disperse, disband.

a (color) insuatus in ipsis. ~uens differt. rimiranda
uL. Lucr. 6.233; Venus. ~ Caesaris eripuit membris neque in
aera ~uit passa recentem animam. intulit astris Ov. *Met.*
15.845; licet. alterum (circulum) statim obdueris et in
eum, in quo scriptus est, puluerem ~ueris Sen. *Ep.* 71.72; et
donec euascat impetus (sc. of a stone thrown into a pond) et
in planiorem aquarum ~uatur *Nat.* 1.2.2; (lunam) molliore
~ui ~uere tantum umorem. ~ quem solis radii absorbant
Plin. *Nat.* 4.55; rerum labor (i.e. a pyre) omnis in auras
~uatur *V.F.* 3.351; (~darkness, clouds) cum primum tenebris
Aurora ~uit induxit. diem Sen. *Apoc.* 4.127; (ceteris)
gelidas lux ~uerat umbras Luc. 1.261; *V.F.* 3.1; (~cf.) capiti
purpurea (i.e. of a thistle), quae ~uuntur in languines
Plin. *Nat.* 27.61; Neptunus. in portum deducit equos, prior
haurit harenas ungula, postremi ~uuntur in aequora pisces
Stat. *Theb.* 2.47; ita fatus in aera rursus ~uitor (i.e. fades
away) 5.285; (~transf.) in numeris. ~ibus dicitur, cum omne
fatis eundem numeri aequabiliter in sese ~uitor *Geol.*
1.20.5. b commissas acies ego possum ~uere Prop.
4.4.59; Romulus exubias decreuit in otia ~uit 4.4.79;
~uitor ~uto cum comasator ego discessissim *Liv.* 40.14.11;
Ov. *Fast.* 6.673; Curt. 8.5.24; Lesboides scholam ~uit: nemo
unquam pueri decedens ante me, cuncti Sen. *Suas.* 2.5; iam
turba ~uto arma. ~ito coetu ~uit ~uitur laudata
cohors repetuntque paterna linia *Stat. Ach.* 1.847; (~cf.)
plebis uis ~uta atque dispersa in multitudine minus poterat
Stat. *Il.* at 6.

13 To break down the hardness of; (esp.) to turn (a substance) to liquid, dissolve. **b** to melt by heat.

caput impedire. .flore terrae quem ferunt ~utae (i.e.

after a thaw) HOR.*Carm.*1.4.10; haec (terra) non fontibus ullis
~utur LUC.9.422; ~in. mro molliora Ceres uioaloeque
~utae OV.*Fast.*5.939; crocum melle non ~utur PLIN.*Nat.*
21.137; puluis. ex aceto maceratur, ut omnis duritia ~uatur
33.86; [at]teriae] linguae subiecta non facile ~utur LARG.
75; [at]terit ~utur terra. ~um diximus esse mutabilem et
~um in utroque. ~ut. *Nat.*5.29.4; (quidam)centum in harenam
~uit lapidem LARG.153; (*hybr.*) ~uit pectora omnium
in lacrimis genituisse ~ut ad caput eius deligata manus
SEN.*Suav.*6.19; cunctumque lumina ~uit in lacrimis LUC.
106; (*transf.*) quandoq. ore. languida laetitia ~uit ~utur LUC.
OV.*Ep.*13.116; (~. *ref.* to *subrefraction*) quem (~. palum)
cum infimum terra ~uit, puter eueritur VAR.*R.*1.8.4; cor-
pora dum ~uit tabes et digerit astra LUC.6.88. b) labe-
factus rigor auri ~uit aestu LUCR.1.492; ceris. igne
~utis OV.*Ars* 2.47; quod ferrum calidi ~uant atque aera
caminati MAN.4.250; cum (Garumina). ~utis nubes intumuit
MELA 3.1.1; SEN.*Nat.*4.5.52; HER.O.729; (Aether) capulus.
~utis perfruidit gladiis LUC.7.158; bitumen. super ignem
~utum LARG.208; 266; ~utelo genit C.A.HISL.1.79; (~cf.) ~uit
~ut acris hienis grata uice ueris HOR.*Carm.*1.4.1; (lapis)
uincitur et ~uit uires captusque liquebit Aetna 554.

14 To free (a person from a condition, feeling, etc.), relieve, etc. **b** (from an oath, debt, or other liability); *sacramento, militia ~vere*, to discharge from military service. **c** to free (from a charge, from the responsibility for a crime), absolve, or acquit. **d** to exempt (from a law).

uolucris uidentur. libere ~utis opere uolitare Cic.*de Orat.*
2.23; amare ~uto a cura et cogitatione ueneram Tull.*1*
reuerentem ~ute esse que quassent et cura et negotio
uenerat Rep.*1*.30. illa (sc. *Seneca*) dissidit; Vergo somno
~utum sum 6.29; longo ~uit se Teucria lucit Verg.*1*.60;
quis te ~uere (i.e. *from an obsession*) Thesallias graui
uenenis. poterit. ~ Hor.*Carm.* 1.27.21; ut me longa graui
~uat amore uia Prop.*3*.21.2; ut matronae. omni ~ute
metu desit immortalibus grates agerent Liv.*27*.5.9; tigris
rabie ~uet pacique domabit Max.*5*.707; uenerat erit periculo
mortis V.*Max*.4.7. ext.1; non me quis nocturna, non altus
sopor ~uere curis Sen.*Phaed.* 101; nec. nox Minyas tanta

censorum ab ingine ~uit V.Fl.3.363; b quae hic erant curiores, quom ego uisus curis ~ui ceteris Ter.Hec.39
[NEIVE MAGIS M]ANCEPS PRAEVIDES ~VTI SVNTO CIL
1.585.46; ut religione ciuitas ~uator ciuis Romanus deditur Cic.Caec.98; ut, qui plus legatum sit, quam sine religione capere liceat, is per aes et libram heredes testamenti ~uat (=e. release from having to pay the legacy) Leg.2.51; agitatum dicitur de consulum caede, ut ~uerentur sacramento Liv.2.32.2; mulier .parata est depositi se fide ~uore V.Max.7.3.ext.5; obponendo illi (~c. beneficio) parem iniuriam ~uit me debito Sen.Ben.6.4.; Ep.8.x3; eruptum ouans, ut Fulsius arma imperio ~uit S.Lj.3.57; ut .munere cape-sendi uigintiuratus ~ueretur et quinqueinno maturius quam per leges quaesturam peteret Tac.Ann.3.29; 12.58; iuraui mihi non liquere atque ita Iudicatu liui ~utus sum Gel.1.4.2.2.; —(from a vow or promise, s.e. by discharging it) to deem tauri. . . me tener ~uit utitulus Hor.Carm.4.2.52; qui se decimam uouisse praedas partem cum diceret Camillus, pontifices ~uendum religione populum censuerunt Liv.5.23.8; —(transf.) ita summa diebus redditur, aequatae ~uuntur faenore notes MAN.3.473; ubi aurarium. . . obiecaissent, (centurio) ~uebatur militia Tac.Ann.1.44; ex quibus (legionibus) acetate .fessi sacramento ~uebantur 16.13; Virg.Ves.1.2; cum qui propter delictum sacramento ~uitur MACER dig.49.16.13.3. C culpa liberatus et crimine nefario ~utus cupit a nobis discedere Cic.S.Rosc.14.3; si ille (insidias fecit) huic, ut nos scelere ~uamur Mil.31; quo populus Romanus scelere impio sit ~utus Liv.9.40.9; candida. Her.cule! sententia numine facta ~uto Alconiden Ovet.Mel.15.48; Pelea Phoci caede per Haemonias ~uit Acastus aquas Fast.2.40; Sen.Her.F.1342; quid crimine ~uis germanum? Stat.Tib.I.1.379. d per satrum adilem factum qui legibus ~uat LUCIL.48; si deliberet senatus ~uatne legibus Scipionem, ut eum liceat ante tempus consulem fieri Rhod.Herb.3.2; Vopiscus. qui ex aedilitate consulatum petit, ~uator legibus Cic.Phil.11.17; Lucro. tribunus pl. ~utus est Aelia et Fufia ut legem de ambitu ferret All.1.16.13; Liv.31.50.8; 39.39.4; VTIOVE. EIS LEGIBUS PERGRISOVS SCITIS IMP CASARS VESPASIANVS ~VTVS SIT CIL.6.930.25; Suet.Jul.18.2; se legis commissio-rius aequae potestate ~uere Ulp.dig.18.3.4.4.; —(an office) non ferro abstinetur; ~uta legibus scelerati sunt Sen.Ben.7.27.1.

15 To break the hold of, get rid of (mental or other states) so as to leave a person free. **b** (intellectual difficulties, objections). **c** to resolve, settle (a dispute).

nunc quibus ille modo somnus . animi curas et pectore
 uat. edam LUCR.4.908; uat. corde mentis, Teucri, seclute
 ditur curas VERO.4.1.562; Hor. *Epoed.*9.38; oscula da fienti .
 hoc uno uultu iri modo Ov. *Art.*2.460; impetus, terror
 uat. V. *MAX.*4.3.14; occupationes recidit patrimoniū .
 cura uatur *SEN. Nat. pr.*2. *LUC.*5.782; dum uiribus aetas
 uenendisque pudor *SEN. Phil.*1.357; uat. uiribus aetas
 mori per uirtutem *SEN. Hist.*5.55; ueluti clamor . . . status
 sit sopor Ov. *Met.*6.360; quoniam ieiunia uirgo uatur
 5.535; *Fast.*1.607; ne pacem pelagi uat uiolentior auster
*GERM. Aen.*4.04; in longis (morbis), quos tempus . . . uat
 Cels. 3.1.6; (deorum beneficia) magna . . . ingentes minas inter-
 uent uat uentia *SEN. Ben.*4.4.2; semen (uiticis), dicitur
 febris uere PLIN. *Nat.*24.60; cum hac oleum . . . perunctis
 lassitudinem . . . uat 37.143.   b quibus rebus possint quae
 dicta sunt contra uat *VAR. L.*9.7; non qua uia capiosa
 uantur . ostendit (Epicurus) *Cic. Fin.*1.22; uat enim con-
 tradictionem manente lite integra uere *SEN. Dial.*1.1.1;
*Ep.*102.3; (quod tabulae continent) aliis probationibus . . .
 uat; *Quint. Inst.*5.5.2; contradictiones uere 7.1.38.
 c expensa sua uentem iurgia fronte (*sc. a judge*) *MAN.*
 3.115; uere bellum *SEN. Phoen.*406; uere litem LUC. *IO.*262;
 electio formae certamina uere pastor (*i.e. Paris*) *STAT.*
*Ach.*2.51.

16 To remove the intricacies of, solve (a problem, knotty point); also, to solve the problem of.

~uere...quaestiones *Bib.poet.* 2.5; carmina Laiades non intellecta priorum ~uerat ingeniis *Ov.Met.* 7.760; Peripate-

tici et fingunt illam (interrogationem) et ~uunt SEN.*Ep.* 37:38; unum hoc tantum mihi ~uendum est quod non uisitur in ista uirgula solis imago *Nat.* 1.7.3; obscura nostrae uirtutis loquax, quae nemo ~uat *Poen.* 12.24; qui de nobis longe uenit, late uenit *Tru.* 7.16.58.8; (aenigmata) ~uuntur *QUINT.* *Inst.* 8.6.53; qui turis nomen et legum aenigmata ~uat *Iuv.* 8.50; *GR.* 18.2.3; (*u. indur.* qui) haec non ~int in culpa. ~uere non difficile *VAL.* 8.8; ~Minos. ad monstrum ~uendum augures conuocauit *Hyo.* *Fab.* 136.3.

17 To destroy the binding force of, cancel, annul. **b** to dissolve (a marriage or other partnership).

foedera ~ uere furto VERG. A. 10.91; regum primus tradi-
 ~uit LIV. 1.49.7; plebs senatus consultum continuandis
 magistratibus ~uit 3.21.4; Bacchus peccasse fatentem (sc.
 Midan) restituit facillique fide data munera ~uit OV. *Md.*
 11.135; ~uendamur legum id principium esse censebat
 CURT. 10.2.5; (sapienti) inuitus beneficium per compensa-
 tionem iniuriae ~uet S. *Sen.* 8.1.17; sonpedita mente
 exciti imperia ~uunt Phae. 10.83; si adhuc impedit mandato
 mors alterutris alicuius interueniat, ~uit iur. mandatam
 GATUS *Inst.* 3.160; ~ui iudicium ULP. *dig.* 5.1.11; an. magis
 emptio sit ~uta . . . ego. arbitror. debere dici emptioem
 manere 18.6.4; quia mandatam morte mandatoris, non etiam
 mandati actio ~uitur PAUL. *dig.* 17.1.58; si nemo subito
 hereditatem, omnis uis testamenti ~uitur 50.17.81; (~
 responsibility for a misdeed) Amphiarieades. Acheloo
 ~ue nefas' dixit OV. *Fast.* 2.44; qui, quos es, appares, culpa
 ~uta mea est TR. 4.4.10; (~perh. here) ~uentur iuris tabulae
 (i.e. the case will be laughed out of court) HOR. S. 2.1.86; (cf.)
 si in proponendo unum quodlibet oniserimus, cum risu . . .
 tota res ~uitur QUINT. *Inst.* 5.10.67. b se dixit amores
 cantibus aut herbis ~uere posse meos TIB. 2.1.60; PROP.
 1.4.15; hoc (sc. adulterium) bene compositos, hoc firmos ~uit
 amores OV. *Dir.* 2.385; nec coniungale ~utum est foedus
Md. 11.743; dirorsi coemptum et iam paene ~utum coniugium
 IUV. 9.79; cum aliqui renuntiauerit societati, societates ~uitur
 GALUS *Inst.* 3.151; ~uto matrimonio PAPIN. *dig.* 25.2.30.

18 To acquit oneself of (a debt) by payment of it, settle, discharge. **b** *rem ~vere*, to settle up, make payment; (sim. *~vere* alone). **c** *~uendo* (ad *~uenāum*) *esse*, to be in a position to pay one's debts, be solvent; also *aeri* (*aere*) *~vere*. **d** (app.) *uersuram ~vere*, to pay a debt by borrowing.

alterum puto regem, si habuerit unde tibi —uat quod ei per svnagham credidisti *Cit.Har.20*; prius quam Fundanum debuitum —uat esset *Q.fr.2.10*; legem pronulgavit, ut sexenni die sine usuris creditor pecuniae —uantur *CASF. C.1.3.20.5*; QVEI...SPONSORIS RINNVNTAVERT SE SOLVDVM —VERE NON POSSE *CIL.1.593.114*; non qui sine alienum...ex possessionibus —vere non possem *SAL.Cal.35.3*; fide incoluni ex thesauris Gallicis...credutum —ui posse *Ln. 6.15.5*; 27.51.10; turpissime legis auctor, qua creditoribus quadranten —ui iusserat *VILL.2.23.2*; sine alienum Pompei ex suo fisco —ui iussit *V.MAX.6.2.11*; *SEN.Ep.36.5*; *MART. 8.9.1*; cum...patritiae quod debes —ueris *Cit.Marc.27*; qui gratia beneficium accipit, primam eius pensionem —uit *SEN. D.2.2*; non diciunt repositi beneficium aut —uit? nullum nobis placuit, quod aeri alieno convenit, verbum *Ep.8.9*;

§ 1. b.quis pro uectura olivii rem —uit? *PL.AS. 433*; ad tarpeitiam nemum ad praetorem, nam inde rem —io omnibus quibus debui *Cit.6.7.7*; *P.6.30*; modo decreto —uta res Scapto sit *Cit.AB.6.1.1*; rem creditori palam populo —uit librique et aere liberatum emitte *1.1V.6.14.5*; —(frans-), (aues) saepe edunt: semel si sunt captae, rem —uont aucupi *PL.AS.2.18*; si tergo res —uenda est 321; habent hunc morem plerique argentarii ut...pugnis rem —uant, si quis poscat *PL.AS.379*; collo rem —uam iam omnibus quasi bailiuis *Poen.1.354*; ad forum...ibo, ut —uam militi *Ca. 1060*; cuius fratris bona, quod populo non —uebat, publice venierunt *Cit.Flac.43*; o hominem impudenti! Kal. Ian. debuit, adhuc non —uit *AL.14.18.1*; cum eo ipso, quod necesse erat non —uit, facultas soluendi impeditur *1.1V.6.34.1*; (*impers. past.*) donicum —utum erit...quae in fundo inlata erunt, pigneris nostro *CATO Agr.7.6.2*; ei sic nunc —ultur, tricesimo quoque die talenta Attica XXXIII *Cit.AB.6.1.3*; *GAIVS Inst.2.35*;

§ 2. Principes ad me deliquerunt sumptus decerni legatis nris magnos, cum —uendo ciuitates non essent *Cit.Fam.3.8.4*; *Off.7.9*; Paconius...pecuniam contraxit, ut ad —uendum non esset *VITR.10.2.14*; *GAIVS Inst.1.21*; —uendo esse nemo intellegit, nisi qui solidum potest —vere *IAVOL.2.10.16.114*; (*ut. dat. of person*) patrem filio senem —uendo non esse *QUINT.1.1Dec.2.3*; —(*of an estate*) adulescent ducta uxore dotata decessit, res —uendo non est *QUINT.2.3.60(1.392.1.5)*; cum mater familias decessit nec est —uendo hereditas *ULP.2.17.2.20*; —(*in fig. phr.*) exigit a me frequentiores epistulas. rationes conferamus: —uendo non eris *SEN.Ep.1.18.1*; —cum et priuati aequi postulare, nec tamen —uendo aere alieno res publica esset *ULV.37.13.5*;

§ 3. d. in eodem luto haesitas; uorsuram —ues *TER.Ph.750*.

19 To discharge the cost of, pay (wages, expenses, etc.). **b** to give (money etc.) in payment.

~tutum potioris iam portorium *Pl. Trin.* 11.70; iudicio se passuros, iudicatum ~tu suis daturos esse dicebat Cic. *Ver.* 2.60; nondum palam factum erat occidere rem publicam, cum tibi arbitria funeris ~uebant *Red. Sen.* 8; cuiusque cum litem aestimant populo ~vere non potuisset *Nep. Cim.* 1.1; fide ~uendi stipendii, reconciliatis militum animis *Liv.* 28.32.7; pretium eorum (sc. seruorum) ex aerario ~utum est dominis 32.26.14; (ut) praemium pecunia ~ueretur *Tac. Ann.* 1.7; expositum qui agnouerit, ~utis alimentis recipiat *QUINT. AN.* 7.1.14; si ab eo petamus fundum, et inpensas in semenem factas ei ~vere noimus *GATIS Inst.* 2.76; creditor fundum cuius chiographia tributum a debitore ~utorum apud se deposita habebat, uendidit *SCAEV. DIG.* 10.1.52; ~transf. or fig.) quae digna, uixi, pro laudibus istis praemia posse reat ~ui? *VIRG.* 4.9.23; pro paulula uia magnam mercedem esse Romanis ~uendam *Liv.* 8.1.44; ubi conubii pretium mercesque ~uta est tertia iam suboles *Tac.* 2.330. **b** decem rinas dum ~uit, omnis mensas transit *Pl. Cur.* 682; egomet rapui ipse, egomet ~ui argentum *TER. AD.* 628; huic operi pretium ab

domino bono, qui. .nummos fide bona ~uat CATO *Agr.* 14.3; *CIL* 1.583.64; permultis ciuitatibus pro frumento nihil ~uit Cic.*Ver.* 3.105; emi, pecuniam ~ui 4.43; qui de residuis ~uere HS ~uere praesentia (i.e. in ready money) ~uerimus, reliqua rescribamus *Aff.* 16.2.1; propter magnitudinem aeris alieni . . . argentum aere ~utum esse (i.e. an as was paid for each sestertius of a debt) *SAL. Cat.* 33.2; hanc pecuniam quod ~uere in praesentia non poterat *Nep. Mil.* 7.6; decem milia talentum argenti discripta pensionibus aquis in annos quinquaginta ~uerent *Liv.* 30.37.5; mille denarios pro capite ~ui *Petr.* 57.6; fur quadruplum ~uat *Quint. Inst.* 7.6.2; (ae summa) erat. ~uenda de meo *Plin. Ep.* 2.4.2; ipsam (rem) . . . praestare aut aestimationem eius ~uere *Cic. Aug. Inst.* 2.262; si putem me Stichum aut Pamphilum debere, cum Stichum debeam, et Pamphilum ~uam *Pompon. Dig.* 12.6.19.3; (transf.) uita, quae fatio debetur, salutis patriae potissimum ~uatur *Rhet. Her.* 4.55.

20 To acquit oneself of, discharge, fulfil (a vow, promise, or sim.). **b** to offer in fulfilment of a vow.

quod pacta es non scis ~uere *Pl. Ps.* 226; Charine, et me et te imprudens. perdidit. — itane 'imprudens'? tandem inueniast causa: ~uisti fidem *Ter. An.* 643; ut optime meritis militibus promissa ~uantur *Cic. Fam.* 12.30.4; denuntiat uideam ne fallar; suam fidem ~utam esse *Planc. Fam.* 10.21.3; iuris iurandi ~uendi causa *Liv.* 22.58.8; regressi clam in castra Hannibalis ~utum quod iurauerant redituros rebantur 24.18.5; esset, quam dederas, morte ~uta fides *Op. Ep.* 10.78; perinde quae promissum. ~uisset *V. Max.* 9.6.1; haec ostenta breui ~uit deus, exiit omnes quippe moras Caesar *Petr.* 122.14.1; *FLOR. Ep.* 1.1 (1.1.12); (vows) voto hoc ~vto *CIL* 1.1531; uota. ~uerati ~uere in litore naute *Ver. G.* 1.436; *Liv.* 28.21.1; *Furius*. nouerat et uoti ~uerat ille fidem *Op. Fast.* 1.642; suscipit et ~uit pro duce uota suo *Mart.* 8.4.2; *Plin. Ep.* 7.10.35(44); *Suet. Aug.* 97.1; (cf.) uotuius noctes, ei mihi, ~ue decem! *Prop.* 2.28c.62. **b** HERCVLIS SACRVM. ~SERVOS VOUIT LIBER ~UIT *CIL* 1.1617; dona puer ~uit quae femina uerberat *Iphis Op. Met.* 9.794; — (cf.) Sulla gratia *Dianae*. ~uit; aquas. ~agrosque omnis addixit deae *Vell.* 2.25.4; *STAT. Silv.* 4.2.7.

21 To perform duly, discharge: **a** (religious rites). **b** (other services or functions).

a qui nondum etiam omnia paterno funeri uita ~uisset *Cic. S. Rose.* 23; nihil o tibi, amice, relictum; omnia Deiphibo ~uisti et funeris umbris *Ver. G.* 6.510; exsequis. ~rite ~uere 7.5; annua ~uamus thalamo sollemnia nostro *Prop.* 3.10.31; ad ~uendam religionem *V. Max.* 1.1.12; *crnor*. ~sancto ~uit inferias uoi *Sen. Ben.* 1.12.5; cupidio. ~uendi suprema militibus *Tac. Ann.* 1.62; (cf.) iam. ~utus honos cineri *V. Fl.* 3.357; (app. here) iubes hominem. confoueri: ~uo operam *Dianae AFRAN.* 143. **b** in quid mundus uices sua ~uit? *Sen. Ben.* 4.12.5; nec pars operae per horas ~ui potest, quia id est officii diurni *Pompon. Dig.* 38.1.3.1; ~uerus cum heredi meo annorum septem operas ~uerit, liber esto *JAVOL. Dig.* 40.7.39.3.

22 To pay (a penalty, atonement). **b** to pay atonement for (a wrong done).

uobis. ~serae, sed iustae tamen et debita poenae ~utae sunt *Cic. Mil.* 85; *Lucr.* 5.1225; condemnatus uerberatque capite poenas ~uit *SAL. Jug.* 69.4; *CURT.* 6.3.14; ~iam ~uto supplicio paritidici *Cic. Phil.* 13.22; *STAT.* 2.240; ~ille (sc. Oedipus), superis aeterna pascula ~uit *Stat. Theb.* 1.236. **b** ego meum ius persequar neque tu uerbis ~ues umquam quod mihi re male feceris *Ter. Ad.* 164; si negligenter, magnis iniuria poenis ~uitur *Op. Fast.* 5.304; ~nimus heu serum *Furius scelus V. Fl.* 2.294.

sólus ~a ~um, a. [prob. cogn. w. SEI or SE?] FORMS: voc. ~e perh. only in *Tic. poet.* 1.2; gen. sg. usu. ~ius, also ~i (masc). *TER. Hau.* 129 (cj.). *CATO hist.* 25, *CIL* 9.2827.28; dat. sg. usu. ~i, also (masc.) ~o *CIL* 14.2977; (fem.) ~ae *PL. Mil.* 356, 1019, *TER. Eu.* 1004. N.B.: except in sense 3 usu. pred.

1 Having no companion, alone, on one's own. **b** (transf., of things).

famam tollunt, si quam ~am uidere in uia *NAEV. Trag.* 7; loquere. libere: hic ~i sumus *PL. Poen.* 891; ~us cenabo domi? — non enim ~us: me uocato *St.* 599; omnem rem narrabit, scio, continuo ~a ~i *Ter. Hei.* 350; cum omnibus potius quam ~i perire uoluerunt *Cic. Catil.* 4.14; *CATUL.* 67.42; esse. ~relicti Mauris ~um cum Sulla iturum *SAL. Jug.* 107.5; ~a. ~culminibus ferali carmine bubo saepe (uisa) queri *VERG.* 4.4.462; ad luenum tenebris ~a puella uenit *Ter.* 1.2.176; ~a iaces uiduo. ~cubili *Op. Ep.* 15(16).317; cum duce. meo Circe dum ~a moratur *Met.* 14.312; possum in qualibet parte urbis ~us incedere sine timore *Sen. Cl.* 8.2; illa (i.e. gestures). ridicula sunt, nisi cum ~i sumus *Quint. Inst.* 10.3.21; *SURT. Dom.* 4.4; *APUL. Met.* 4.9; (w. egom, etc.) summe ego homo insipiens, qui haec mecum (w. egom) loquar ~us? *Pl. Ps.* 908; cornix. ~a in cocta secum spatiatu harena *VERG. G.* 1.389; (w. ab) coctu fertur iam ~us ab omni flere sibi *STAT. Theb.* 11.107; *Ach.* 1.623; (in *prop. ph.*) omnino (~i enim sumus) (i.e. between ourselves) nullas. ~litteras misit. in quibus non inesset adrogans. aliquid *Cic. Att.* 6.3.7; (in *fig. ph.*) (Cato) aduersus uita ciuitatis degenerantis. stetit ~us *Sen. Dial.* 2.2.2. **b** cum. ~caput caderet, carmen tuba ~a peregit *ENN. Ann.* 519; amabilis resto, quod tibi non facies ~aque forma dabit *Op. Ars* 2.108; instar scopuli, qui montibus altis summus ab longae uigo stat ~us ab omni *V. Fl.* 4.203; unum ad uertum plures sententiae referuntur, quarum unaquaeque desideraret illud, si ~a poneretur *Quint. Inst.* 9.3.62; 9.4.85; intentio aliquando ~a inuenitur, sicut in praedictibus formulis *Gatus Inst.* 4.41; (of food or drink) ego interio quod uolet cibum sed si poterit ~am brassicum esse, edo *Cato Agr.* 135.6; non haec immo dico contrari damna *Lycos*: scis mihi quam ~ae paene bibantur aquae *Op. Pom.* 1.10.30.

2 Having no friend or protector, lonely, forsaken, etc.

~a hic mi nunc uideo, quia ille hinc abest quém ego amo *PL. Am.* 640; ~a sum; habeo hic neminem neque amicum neque cognatum *Ter. Eu.* 147; *Ad.* 932; unum directum iter ad laudem. qui probauerunt, prope ~i iam in scholis sunt

relicti *Cic. Caed.* 41; quamvis multi sint, magis tamen ero ~us quam si unus esses *Aff.* 12.51.1; exul patria domo, ~us atque omnium. ~rerum egens *SAL. Jug.* 14.17; Medea. modo seruato ~a relicta uiro *Prop.* 2.24.46; clausos omnes in curia accipite, ~os, inermes *Liv.* 23.3.2; quod ab se cuiquam periculum, ~a ac prope uidua et puellis in orbitate degentibus esse? 24.26.8; *Op. Met.* 14.217; *SEN. Dial.* 2.6.5; quid teris ~am te credis Achaeis? *V. Fl.* 8.147.

3 (of places) Not frequented, lonely, deserted; (also of darkness).

hoc ubi apstrudam cogito ~um locum *PL. Aut.* 673; *Rud.* 205; non hoc publicit' solus hinc aspectu arder in ~as terras! *Ter. Ph.* 979; cum in locis ~is est maestus errares *Cic. Div.* 1.59; nullo colitur ~a insula tectis *CATUL.* 64.184; *Nep. Eum.* 8.6; iuga longa. ~orum memorum *VERG. A.* 11.545; ~o angiporitu *Hor. Carm.* 1.25.10; in ~is tu mihi turba locis *[Tib.]* 3.19.12; tu, soror, hospita tectis accipieris. ~is Tereus. ~xulat agris *Aetna* 589; ~a. ~rura *Op. Fast.* 1.398; *SEN. Phaed.* 661; (Medea) ~o maeret defecta cubili *V. Fl.* 7.116; ~is. antris *SIL.* 3.429; *Juv.* 3.6; (neut. pl. foll. by gen.) uos. . . autis Regiones, imploro, et ~a terrarum ultimarum *Cic. Barb.* 13; ~bant obscuro ~a sub nocte per umbram *VERG. A.* 6.268; *STAT. Theb.* 4.439.

4 Acting, ruling, etc., without a partner or associates, alone; (of rule) sole, exclusive. **b** unaided, single-handed.

furtum non facies. neque ~us neque cum pluribus *formula* in *Cinc. iur.* 13; cum (L. Sulla) et pacis constituendae rationem et belli gerendi potestatem ~us habebat *Cic. S. Rose.* 22; cui cum uisum esset utilius ~um quam cum altero regnare *Off.* 3.41; *Micipsa*. regnum ~us obtinuit *SAL. Jug.* 5.6; quanto. ~utius factio noxiarum agat quam ~i innocentes *Hist.* 3.48.3; de hoc Antigonus cum ~us constituere non auderet, ad consilium retulit *Nep. Eum.* 12.1; quin sine rhalii. tua ~us amares *Hor. Ars* 444; in quibus rebus primus esse debebat, ~us esse cupiebat (Pompeius) *Vell.* 2.33.3; heres ~us *SEN. Cl.* 9.12; qui. . . numquam partitur amicum, ~us habet *Juv.* 3.122; *GAIUS Inst.* 3.151; (of a magistrate who normally has colleagues in office) AED(ilis) ITER(um) ~us *CIL* 1.1564; 10.6015; ~ne sub ~o imperio nostro in seruitute nostra essent *Cato orat.* 163. **b** dimidiand partem nationum usque omnium subegit ~us *PL. Cur.* 448; nemo ~us satis sapit *Mil.* 885; neque ~us. accurre *Ter. Ph.* 983; Rhodii, qui prope ~i bellum illud. . . cum Mithridate rege gesserint *Cic. Ver.* 2.519; ueniens rem publicam. ~is uestris ceruicibus sustinetis *Dom.* 1.42; cum tot sustineas. negotia ~us *Hor. Ep.* 2.1.1; tu. . . nil, mater, prodes mihi; fortior ante ~a fui *V. Fl.* 7.249; (w. per se) sapientia efficit sapientis ~a per se *Cic. Top.* 59; uix credibile erat tam adfectis rebus ~os per se Aequos ad bellum coortos *Liv.* 10.1.8.

5 No other (person or thing) besides, alone. **b** (w. emph. numerals, esp. unus). **c** only one, a single.

tu nunc. ~a me ut uiuam facis *PL. Cist.* 645; id ut ne fiat haec res ~ast remedio *Ter. Eu.* 439; non sunt ~ae arbitratæ haec; ego quoque etiam credidi *Hei.* 762; heres sibi ~i non cohereditur peti *Cic. Q. Rose.* 55; hic. . . totam insulam obidebat, ille Aetnam ~am et eam Siciliae partem tenuisse dicitur *Ver.* 5.146; quod. . . illius erat ~us, id mecum communicabat *Fam.* 2.17.7; cum capite ~o ex aqua exstant *CAES. Gal.* 5.18.5; ~a India nigrum fert hebenum, ~is est turea iuga Sabaeis *VERG. G.* 2.117; peditum acies inter percussos impauida ~a erat *Liv.* 22.28.13; o mea ~a uoluptas *Op. Ep.* 18(19).17; siquid metuum, metuum de coniuge ~o *Met.* 7.68; quod ~is contingerat Scipionibus *Vell.* 2.8.2; ~us sum qui uera Corinthae habeam *Petr.* 50.2; mutua diui exitia in ~os hominum molitur honores *V. Fl.* 5.625; quae ut tura uideatur appellatio, tamen ~a est *Quint. Inst.* 3.8.25; de eo ~o iudicatio est, an liceat 7.5; nobilitas ~a est atque unica uirtus *Juv.* 8.20; uictima ~a tantis digna deis 12.113; sine tunicis toga ~a amicti fuerunt *GEL.* 6(7).12.3; (agreeing w. the prom. implied by a poss. adj.) hem tot mea ~i solliciti sunt causa. . . ? *Ter. Hau.* 129; qui haec omnia suo ~us periculo conseruauit *Cic. Catil.* 1.23; (w. ex) ~us nunc eo aduersum ero ex plurimis seruus *PL. Mos.* 880; qui locus ~us ex priuatis locis omnibus hoc. . . iuris habet *Cic. Har.* 14; *Liv.* 4.6.7; (w. de) lane biceps. ~a de superis qui tua terga uidet *Op. Fast.* 1.66; (w. part. gen.) ~a puellarum digna est cui. uellera det sucis bis mactata Tyros *[Tib.]* 3.8.13; *Liv.* 9.43.31; struthocamelus alitum ~a. palpebras habet *PLIN. Nat.* 11.155; *Tac. Ger.* 45.4. **b** (w. unus) duasne uxores habet? — au obscuro, unam illequidem hanc ~am *Ter. Ph.* 754; unam ~am scitote esse ciuitatem Mamertinam quae publice legatos, qui istum laudarent, miserit *Cic. Ver.* 2.13; uno illo ~o. dissidentem *Ter. Ph.* 14; *Sest.* 43; (w. other nouns.) eos. omnis truncabam duobis ~is ictibus *PL. Bac.* 975; ~ae triginta minae *Ter. Ph.* 557; quod a nobis ix ~is diebus prima actio sui iudicii transacta sit *Cic. Ver.* 1.156; si. . . decem ~i essent in ciuitate uiri boni *Planc.* 9; *Liv.* 1.8.7; equum incendit, quattuor ~is comitantibus *SURT. Nero* 48.1; puto non admitti substitutionem nisi forte ad quartam ~am *Liv.* 4.1.7.22.1. **c** illum (sc. cratera) Tirythius olim ferre manu ~a. ~olebat *STAT. Theb.* 6.533.

6 (pregn.) Having no equal, unique. **onei** quiduis inponere, ecleter, ~us est homo amico amicis *Ter. Ph.* 562; sine controversia ab dis ~u' diligere. Antipho 854; Romule, militibus scisti dare comoda ~us! *Op. Ars* 1.131; ex quo coepit curare cinaedos, argentum, mensas, praedia ~us emit *Mart.* 6.504.

solutē, adv. compar. ~ius. [SOLVTVS + E]

1 Loosely, without cohesion. **b** disconnectedly, uncompoundedly.

corpora. partim diffusa ~e. et partim contexta magis *Lucr.* 4.55; quaedam. a fabris negligentius ~usque composita *SEN. Nat.* 6.30.4. **b** sic et *eknāssas* loquuntur. sic et *ek nāssas* ~e *MAUR.* 964.

2 Without vigour, languidly. **b** with slackness of discipline.

a quod ille, cum pestem capitis sui. manu tenere diceret, tam ~e egisset, tam leniter, tam oscitante *Cic. Brut.* 277; Caesar animus erat: poterat uixisse ~e, cum iam Caesar idem, quod cupiebat, erat *Eleg. Mac.* 103. **b** in stationibus ~e ac negligenter agentes *Liv.* 23.37.6; sub imperio Cn. Manlii ~e ac negligenter habiti sunt 39.1.4.

3 With readiness of speech, fluently.

dicebat pure ac ~e *Cic. Brut.* 202; facile ~eque. . . uolebat. . . sententias 280; 317; ipse, compositus alias et uelut eluctantium uerborum, ~us promptiusque eloquebatur quotiens subueniret *Tac. Ann.* 4.31.

4 Without restriction, freely.

si. . . animus. somno relaxatus ~e moneatur ac libere *Cic. Div.* 2.100; uentilabat. illuc Nero quo ~us urbem extra lasciuiret *Tac. Ann.* 13.47; puto iudicem iustum. . . ~us aequitatem sequi *ULP. Dig.* 11.7.14.13.

solutilis ~is ~e, a. [SOLVO + -ILIS] (of structures) Easily breaking up.

~em nauem. commentus est, cuius uel naufragio uel camarae ruina periret (Agrippina) *SURT. Nero* 34.2.

solutiō ~ōnis, f. [SOLVO + -TIŌ]

1 The unfastening (of knots or sim.); the unbinding (of a prisoner). **b** (transf.) freedom (of the tongue) from impediment.

quaedam in oblectamento. . . sic inligantur, ut eorum ~o inperito difficilis sit, *SEN. Ben.* 5.12.2; — (Iuppiter) Prometheum. . . ferrea catena unxit. de eius ~one haec memoriae prodita est causa *Hvg. Astr.* 2.15. **b** quid de illis dicam, quae certe cum ipso homine nascuntur, linguae ~o, uocis sonus. . . ? *Cic. de Orat.* 1.114.

2 (med.) Loose or relaxed state (of the stomach or bowels), want of firmness.

(lini semen) sedat. stomachi ~ones *PLIN. Nat.* 20.249; 27.114; *LARG.* 10.81; — proesunt dysentericis et ~onibus uentris *PLIN. Nat.* 24.81.

3 The breaking up (of a structure), dissolution.

fulciendi sunt, qui ruunt. . . propter magnitudinem aegritudinis, ex quo ipsam aegritudinem *Alumnus* Chrysippus quasi ~onem totius hominis appellatam putat *Cic. Tusc.* 3.61.

4 The solving (of a puzzle or dilemma).

captionis sophisticae ~o *GEL.* 18.26.

5 The discharge (of a debt), payment (of a sum owed). **b** the giving (of money) in payment. **c** fulfilment (of a bargain).

(w. gen. of debt, etc.) ~o legatorum *Cic. Clu.* 34; sustinenda. . . ~o est nominis Caerelliani *Att.* 12.51.3; ~o rerum creditarum *Off.* 2.84; ~o aeris alieni multarum rerum mutauerat dominos *Liv.* 22.6; 7.27.4; iusti crediti ~onem in decem annorum pensiones distribuit 42.5.9; (without gen.) fundum. . . uendidit temporibus illis difficillimis ~onis *Cic. Caec.* 11; Romae ~one impedita fidem condidisse *Man.* 19; si quis appellauisset. de ~onibus quae per arbitrum fierent *CAES. Civ.* 3.20.1; *SEN. Ben.* 2.34.1; *PLIN. Ep.* 8.2.6; si modo moram ~onis fecerit, qui fideicommissum debebat *GAIUS Inst.* 2.280; (transf.) interdum ~o (beneficii) est ipsa confessio *SEN. Ep.* 73.9. **b** neque in omnibus satis est stipulatio aut ~o nummorum ad mutationem domini *VAR. R.* 2.1.15; quod. . . de ~one HS XXXC scribis *Cic. Att.* 6.1.19. **c** una ~o. . . pacti *Quint. Decl.* 336(323).1.2.

solutōrius ~a ~um, a. [SOLVO + -TORIVS] A title of Jupiter in Iberia, (perh. a rendering of Zeus' *Ἐλευθέριος*).

CIL 2.661; *A. Epig.* 46.199.

solutum ~i, n. [pple. of solvo] That which is paid in discharge of a debt; esp. in phrs. in ~um dare, accipere, etc., to hand over, receive, etc., in payment of a debt.

id. remanebit in ~o, quod superest *JULIAN. Dig.* 12.6.32; pro ~o id, in quo creditor accipiendo moram fecit, oportet esse *MARCEL. Dig.* 4.6.3.72; si eandem pecuniam is, qui in creditum uel in ~um acceperat, alii porro in creditum uel in ~um deditit *JULIAN. Dig.* 12.1.19.1; praedia patris sui minor annis uiginti quinque ob debita. in ~um inconsulte dedit *ULP. Dig.* 4.4.40.1; *PAUL. Dig.* 41.3.4.17; (transf.) nemo non benignus est sui iudex; inde est, ut omnia meruisse se existimet et in ~um accipiat *SEN. Ben.* 2.26.2; illud. dictum a te non praeteribo. hoc non imputo in ~um: de tuo tibi *Ep.* 8.10.

solutus ~a ~um, a. *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [pple. of solvo]

1 Free from bonds or physical restraints, unbound, unfettered, etc.

tibi moram facit' quom ego ~us asto. age, inquam, conliga *PL. Epid.* 601; C. Marius. uenit ut alligari (i.e. at an operation), nec quisquam ante Marium ~us dicitur esse sectus *Cic. Tusc.* 2.53; nexi, uincti ~ique, se undique in publicum propinquit *Liv.* 23.8.7; optime ~is seruus cellae meridum spectantes fient *COL.* 1.6.3; prohibere neas nostrique ~as ductoris seruare manus! *SIL.* 2.373; (transf.) cum (animus) ita ~us est et uacuuus ut ei plane nihil sit cum corpore *Cic. Div.* 1.113.

2 Not fastened or joined to anything, loose, detached. **b** (transf.) unconnected, distinct; (of words) having no connecting particle.

~um. . . et mutabile, ut res poscit, hinc uel illic renigium *Tac. Ger.* 44.2; Fotis. proximat rosa sarta et rosa ~a in sinu tuberante *APUL. Met.* 2.16; per plateas commentante populi floribus sertis et ~is adprecantur 4.29; *CIL* 6.2104; margarita si non ~a sunt dicendum est ornamentum loco haberi *ULP. Dig.* 34.2.25.11; (of an unharmed animal) habebat puer manulos multos et iunctos et ~os *PLIN. Ep.* 4.2.3; infit deierans nullum semet uidisse ductorem, sed. . . ~um et solitarium (sc. asinum) ob indicia praemium occupasse *APUL. Met.* 7.25. **b** tertium (genus corporum), quod ex distantibus constat, ut corpora non ~a, sed uni nomini subiecta, ueluti populus legio grex *Pompon. Dig.* 4.1.3.30; (uerba) ~a, quae dicuntur sine coniunctione, ut plura uideantur *Cic. Part.* 53.

3 Loose in texture or structure, not cohesive.

b (of a people) loosely organized; (of style) broken, disjointed.

uillis mantele ~is Ov.Fast.4.933; quemadmodum alia torquentur fila, alia ex molli ~oque ducuntur Sen.Ep. 90.20; (of soil) non enim (lateres) de . . sabulone ~o sunt ducendi Vitr.2.3.1; 8.1.2; quo ~ior terra facilius pateat radicibus Sen.Ep.90.21; soli . . ~i ne spissi Col.2.2.2; terram pingulibus harenis putrem, uelut cinerem ~am 2.2.25; 5.5.1; in ~iore terra (fossas) sapiebus firmari Plin.Nat. 18.47; 19.83; cum (flumen) . . habeat . . ripas ~iores Fron. Ag.15; (of a plant) agaricum . . mas spissior amariorque . . femina ~ior Plin.Nat.25.103; (of the atmosphere or things in it) debet . . aer nec . . spissus esse . . nec . . tenuis aut ~us Sen.Nat.1.2.11; (turbo) quo excoisior, eo ~ior laxiorque est 7.9.3; (of a military formation) cuneo . . hoc laxum atque ~um agmen . . discias Liv.22.50.9; ~i incerti ~ique et magis sine domino quam in libertate profugum Vononem in regnum accipiunt Tac.Ann.2.4; unde ~a fere oratio et e singulis non membris, sed frustis collata structura caret Quint.Inst.8.5.27; ~a componere, exultantia coarctare 10.4.1; 11.2.4.7.

14 In a dissolved state, fluid.

auditionem . . aërie naturae participem aeris nuntius percipere sonores, gustatus ~iores esse sensus ideoque . . aquosus potius commodatus Apul.Pi.1.14.

5 (of persons, their bodies) Nerveless, weak, limp. **b** (of the stomach or sim.). **c** (of persons, actions, etc.) wanting in force or energy, languid.

licet ille (sc. Caesar) ~um defectumque uocet, ne uos mea terreat aetas Luc.2.559; podagricum se esse lumborumque ~orum . . dixerat Petr.140.6; est . . utilis sulphurata (agua) . . paralyticis aut simili modo ~is Plin.Nat.31.59. **b** stomachicus ille ~us et aestu suo languidus quaerit aliud, quo erigatur Sen.Nat.4b.13.7; ut sit modo ~ioris stomachi cibosque omnes . . damnet Petr.117.9; LARG.104; malagma . . stomachum, alium, intestina ~a habentibus . . prodest 256. **c** Sex Titius . . ~us et mollis in gestu Cic.Brut.225; multiplicat ex industria labor, quo condicimus . . in scholasticis declamationibus contra euenit: omnia molliora et ~iora sunt Sen.Con.9.pr.5; sinum . . in dextrum uerum ab illo recere ~um ac delicatum (est) Quint.Inst.11.3.146; neque belli timor, ac ne pax quidem nisi languida et ~a inter temulentos Tac.Ann.1.50; (of natural forces) cum ~os expulit Boreas Notos Sen.Her.0.382; (transf., w. ref. to an orator's style) quod . . remisso uultu et languida uoce et ~o genere orationis uis esset V.Max.8.10.3; Ciceronem a Caluo . . male audisse tamquam ~um et eneruam Tac.Dial. 18.5.

6 (of conditions) Wanting in discipline or strictness, lax, slack, careless; (sim. of rules, discipline, etc.). **b** (of a sentence, etc.) lax in dealing with an offender, (over-)lenient.

~a omnia rebus, ut fit, secundis inuenit, nullam stationem ante moenia patentes portas Liv.6.3.5; 8.30.3; ea (castra) stationibus uigiliis omni iusta militari custodia tuta et firma esse: illa altera ~a neglecta 28.1.8; (of persons) cum his tam securis ~isque Romani calentes adhuc ab recenti pugna . . proelium inuenit 25.39.9; discunt haec miseris, antequam sciant uita esse: inde ~i ac fontes . . mala ista . . in scholas adferunt Quint.Inst.1.2.8; cum . . redirent quatuor longius ab urbe hostium abscederent eo ~iore cura Liv.3.8.8; ea . . quae uolgata sermionibus erant de cultu ac desidia imperatoris ~aque disciplina militiae 20.2.13; spectandi confusissimum ac ~issimum morem correxit Suet.Aug.4.1. **b** mea lenitas adhuc si cui ~ior uita est Cic.Cat.2.27; erant . . plures in hac (seueritate) uel ~iore uel molliore Plin.Ep.2.11.21.

7 Relaxed in mind, free from worry or solemnity.

non fit thesauris . . pectus ~um; non demunt animis curas . . Persarum montes Var.Mem.36; ~o et quieto sum animo et quorsom recidat responsum tum . . labore Cic. Q.Rose.43; facit ut . . ipse . . remoto atque allegato uiro . . ~iore animo tamen secum illam haberet Ver.5.82; o rem quam homines ~i ridere non desinant, tristiores autem sine maximo dolore audire non possint! Dom.104; quam uelim scire utrum ista sollicito animo an ~o legas! Cas.Fam. 15.10.4; contracta quem non (calices fecere) in paupertate ~um? Hor.Ep.1.5.20; Liv.28.34.9.

8 (of persons) Ready, facile (in speech, etc.); (of speech) flowing easily, fluent.

(Philippus) creber in reperiendis, ~us in explicandis sententiis Cic.Brut.173; ~issimum in dicendo . . iudicio nostri ordinis Q. Sertorius 180; ~orations genis et ~um et fluens Q. Rose.43; fertur (Demosthenes) . . oris insertis calculus multum . . loqui solitus, quo uacuum promptius esset et ~ius V.Max. 8.7.6.1.1.

9 (of composition) Not having its flow impeded by metrical laws, free (in quot., w. ref. to non-rhythmical prose). **b** oratio ~a (uerba ~a, etc.), prose in general (opp. poetry); (also uerba, etc., ~a numeris, modis). **c** pes ~us (collect.), modi ~i, uersus ~i, poetry freed from the constraints of metre, i.e. poetic prose; sim. *carmen ~um*.

orator . . sic inligat sententiam uerbis, ut eam numero quodam complectatur et astricte et ~o Cic.de Orat.3.175; nec . . haec ~a nec diffinita sed astricte numeris Brut.274; oratio philosophorum . . nec uerbis instructa popularibus nec uincta numeris, sed ~a liberis Orat.64; 77; 228; est . . oratio alia uincta atque contexta, ~a alia, qualis in sermone et epistulis Quint.Inst.9.4.19; 9.4.77. **b** tris libros . . de oratione ~a duo, poetica unum Var.L.6.97; R.1.1.9; etiam in ~a oratione, dum uersum effugeris, modum tamen et numerum quendam oportere seruari Cic.Brut.32; Sen. Con.3.pr.8; metri necesse deuinqui ~a oratione laetatur Plin.Ep.7.9.14; GEL.6.7.1.1.1; quod (Isocrates) uerbis ~is numeros primum adiunxit Cic.Orat.174; MAN.1.24; siue ora libet Aoniis uincit modis seu uoce ~a spargere Stat.Silv.5.3.102; Helicone relictio scribere temptatum uerba ~a modis Ov.Tr.4.10.24; poetica prius (ediscenda),

tum oratorum, nouissime etiam ~iora numeris Quint.Inst. 11.2.4.1. **c** quique canent uincto pede quique ~o (Tib.) 3.7.36; plana ~is quom struis oras Stat.Silv.1.4.28; (cf.) hic plura ponis uocibus et modis passu ~is 4.5.58; tu par assuetus Homero fere iugum senosque pedes aequare ~is uersibus 5.3.160; oratio uis (i.e. of Ovid) . . nihil aliud poterat uideri quam ~um carmen Sen.Con.2.2.8; (historia) est . . proxima poetis et quodam modo carmen ~um Quint.Inst. 10.1.31.

10 (esp. w. abl., ab) Clear, quit (of a disadvantage, encumbrance). **b** exempt (from a liability, law, penalty, etc.); *noxia*, etc., ~us, (of a slave, in a certificate of sale) not answerable to charges of injurious damages, etc.

soli . . in omni orbe terrarum uacui, expertes, ~i ac liberi fuerunt ab omni sumptu, molestia Cic.Ver.4.23; sequentur auctoritate consulis ~i a cupiditatibus, liberi a delictis Agr.1.27; te rogo ut eum ~um, liberum confectis eius negotiis . . ad me remittas Fam.13.63.2; grauius concitationibus . . quem uacuum ~um liberum uideris Tusc.5.43; haec est uita ~orum misera amantibus Hor.S.1.6.129; (w. gen.) Cras Genium mero curabis . . cum famulis operum ~is Cic.S.17.16. **b** (praedia) ~a (i.e. unmortgaged) meliore in causa sunt quam obligata Cic.Agr.3.9; reus . . Postumus est ea lege qua . . totus . . ordo ~us ac liber est Rab.Post.12; excoigtaui quam ob rem uiderer maximis benefici uinculis obstrictus, cum liber essem et ~us Planc.72; locvs . . pvrus et religione solutus exco. Pont.fur.1.158; ille, qui . . paternam rura bubus exarctis suis, ~us omni faenore Hor. Epod.2.4; quae dictatori religio impedimento ad rem gerendam fuerit, nunc ea magister equitum ~us ac liber potuerit esse Liv.8.32.5; si antidea senatus populusque iusserit fieri ac fatitur, eo populus ~us liber esto formula in Liv.22.10.6; si reddidi (quantum accepi), ~us sum ac liber Sen.Ben.2.18.5; antea uacuum id ~umque poena fuerat Tac.Ann.14.28; (of sense) q seu per audaces nota dithyrambos uerba deuoluit numerisque fertur lege ~is Hor.Carm. 4.2.12; sanum esse (sc. seruum), furtis noxiisque ~um Var.R.2.10.5; Inst.Dac.6(CIL 3-p.940); quod auid audent ~noxia ~us non sit, sic intellegendum est, ut non hoc debeat pronuntiar nullum eum noxam commississe, sed illud . . noxali iudicio subiectum non esse Ulp.dig.21.1.17; 50. 16.174.

11 (of persons, etc.) Not subject to external restraints, free to act as one pleases, (of movements, activities) not restricted in scope, uncircumscribed. **b** not constrained by another's influence, unfettered in one's judgments, etc.; (sim. of a decision, choice, etc.). **c** (of behaviour, etc.) free from social restrictions, unconstrained, uninhibited.

cum uideas ciuitatis uoluntatem ~am, uirtutem adligatam Cic.Ald.2.18.1; genus hominum . . sine imperio, liberum atque ~um Sal.Cat.6.1; qui ~i atque effrenati ipsi omnes mas legum . . uertent in plebem Liv.3.9.4; oratorum campus, per quem nisi liberi et ~i ferantur, debilitatur . . eloquentia Tac.Dial.39.2; ~am (P. Clodi praetura) . . fore uidebatur, nisi esset is consul qui eam auderet possidere constringere Cic.Mil.34; cum contractiones (epheborum) et amores ~i et liberi Rep.4.4; cum . . animi . . motu ipsi suo ~o et libero incitarentur Div.1.4; adolescentes . . quorum in regno libido ~ior fuerat Liv.2.2.2; legem . . qua Masinissae ab imperio populi Romani ~am libertatem tribueret V.Max. 7.2.6; (columbae) ~o uolatu multum uoluciores Plin.Nat. 10.108; alius cognitionem sonatus lege conclusam, alius liberam ~amque dicentibus Plin.Ep.2.11.4; (impers.) ~um extirpator esse alteri male dicere ~um et sine obiectore laudare Caelin.Fam.6.7.3; maxime ~um et sine obiectore fuit prode de his quos mors odio ac uis sine obiectore Tac.Ann.4.35. **b** liberi . . ad causas ~ique ueniebant Cic.Ver.2.192; si (uenerint) sua sponte, si non alicuius impulsu, si ~i, si liberi Saur.41; sum . . ad dignitatem in re publica retinendam contra illius uoluntatem ~us Afr.1.13.2; hoc . . liberiores et ~iores sumus, quod integra nobis est iudicandi potestas Luc.8; hunc honorem a senatu tributum iudicio senatus ~o et libero Cic.Phil.5.41; si essent omnia mihi ~issima, tamen in re publica non alius esset, atque nunc sum Fam.1.9.21; ut mihi consules restitueresque et parares quodam modo omnia, quo mea ratio facilius et ~ior esse posset 3.5.1; libero tempore, cum ~a nobis est eligendi optio Fin.1.33. **c** (mores) naturam sequentium faciles sunt, ~i sunt Sen.Ep.12.17; dicta factaque eius (sc. Petronii) quanto ~iores . . tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur Tac.Ann.16.18.

12 (of a feeling, expression of feeling, etc.) Allowing itself free rein, unrestrained. **b** (in bad sense, of persons, etc.) not exercising moral restraint, profligate.

uersibus incoemptis ludunt risuque ~o Verg.G.2.386; ~os qui captat risus hominum Hor.S.1.4.82; Liv.2.2.11; ut quisque contemptissimus . . est, ita ~issimae linguae est Sen.Dial.2.11.3; ~ior est post uinum licentia 5.37.1; subiit leges (i.e. of marriage) et frena momordit ille ~us anior Stat.Silv.1.2.29. **b** vagabatur . . per maritas domos dies noctesque, et . . quo minus conspectus eo ~ior erat Liv. 27.31.6; ~ioris uitae primis adolescentiae annos egisse fertur V.Max.6.9.2; Messalina non alias ~ior luxu Tac. Ann.11.31.

13 (surv., of plots of land) Not finally demarcated.

singuli . . terram, nec tantum occupauerunt quod colere potuissent, sed quantum in spem colendi reseruauerunt. itaque hi agri a quibusdam ~i appellantur: ~i autem non sunt quorum fines deprehendi possunt et finiuntur Cic.Fl.agrim. p.101.

Solyma ~orum, *n. pl.* A shortened form of **HEROSOLYMA**, Jerusalem.

MART.7.55.7; 11.94.5.

Solymi ~orum, *n. pl.* A tribe of the mountains near Termessus, supposed to have given its name to Jerusalem.

Tac.Hist.5.2.

Solymus ~a ~um *a.* Of or belonging to Jerusalem.

~o nigrantem puluere fratrem (i.e. Titus) V.Fl.1.13; ~um cinerem Stat.Silv.5.2.138; interpres legum ~arum Iuv.6. 544.

somniālis ~is ~e, *a.* [SOMNIUM+ALIS] Of or connected with dreams; (in quot., a title of Hercules).

CIL 11.1449.

somniātor ~ōris, *m.* [SOMNIO+TOR] A dreamer; (in quot. humorously, of one who bases all his arguments on dreams).

erat . . ex ~oribus Otho; ubicumque illum defecerat color, somnium narrabat Sen.Con.7.7.15.

somniculōsē, *adv.* [next+ē] Sleepily, lethargically.

non solum eo ~eri imperia persequi, uigilans (Sosiam) uidi Pl.Am.622; Capt.227.

somniculōsus ~a ~um, *a.* [SOMNVS+FOR] For term. cf. *periculosus* Given to sleep, sleepy, lethargic. **b** producing drowsiness (cf. GEL. 9.12.11-12).

inertis ignauae ~ae senectutis Cic.Sen.36; langor ~ae inertisque luxuriae Sen.Nat.3.18.1; socors et ~um genus id manipulorum Col.1.8.2; 11.1.13; ~os . . gliles Marr. 3.58.36; multos ex his, quos capite damnauerat . . admoneri iussit et quasi morarentur, ut ~os . . increpuit Suet.Cl. 39.1; (cf.) amoris . . argumentum poeticum et sane ~um (i.e. based on one's dream-experiences) Fro.Aur.1.p.206(74N); ~ (humorously) etiesiae . . ~i a nautis . . uocatur, quod . . mane nesciunt surgere Sen.Nat.5.1.1. **b** mistum . . ~um Lanier.com.86; ~am . . aspitem Cinna post.10(2).

somnifer ~era ~erum, *a.* [SOMNVS+FER] Inducing sleep.

(of drugs, spells, and sim.) cantus ~eri Verg.A.7.758; uirgam . . ~eram (sc. of Mercury) Ov.Met.1.672; aspida ~eram Luc.9.701; uis . . ~era . . (papaueri) satiuo Plin.Nat. 18.229; V.Fl.7.2.17; uenenum . . ~erum, mandragoram Apul.Met.10.11; (w. ref. to the soothing flow of water) uix credas (Ticinum) labi . . ~eram ducit lucenti gurgite lymphas Sil.4.87.

somnificus ~a ~um, *a.* [SOMNVS+FICVS] Causing sleep, soporific.

uis ~a (sc. mandragorae) Plin.Nat.25.150; aspidum ~a uis 29.63.

somniō ~āre ~āui ~ātus, *intr., (tr.)*. Also ~ior ~āri. [next+ō] FORMS: dep. in PETR. 74.13; APUL.Met.3.22, 8.12.

1 To dream. **b** (w. acc. and inf., also w. ut). **c** (tr.) to see in a dream, dream of.

Cic.Luc.51; totas noctes ~amur Div.2.121; (ianitor) surdus in obductum ~et usque seram Prop.4.5.48; nec in bicipiti ~asse l'arnaso memini, ut repente sic poeta prodiret Prop.pr.2; Plin.Nat.10.212; (dep.) quiesce securus, beate ~are Apul.Met.8.12; (impers. pass.) plurimum ~ari circa uer et autemum tradunt, magisque supino cubitu Plin. Nat.28.34; (w. de) hanc credo causam de illo ~andi fuisse Cic.Div.2.140; Suet.Aug.9.4.8; (w. internal or cogn. acc.) mi hau fultus euenit somnium quod noctu hac ~auit Pl.Mil.381; Rud.596; miratur aliquando id quod ~arimus euadere? Cic.Div.2.121; refert . . euentura soles an contra ~are Plin.Ep.1.18.2; saeua et graui ~are Apul.Met. 1.18. **b** uidebare ~are modo ego esse mortuum ENN.var.45; Ter.Ad.724; dormiens oculorum uisum anisit, cum id sibi accideret ~aret Plin.Nat.7.166; Suet.Aug.9.1.2; CALP.Deol. 10; ~illa quae, postquam ter mortuos pepererat, ~asse se dixit ut in ludo pareret Sen.Suas.4.4. **c** hoc mihi domo datumst . . in quo ~auit aurum? Pl.Met.666; ut . . me desideres me ~es, me expertes, de me cogites Ter.Eu.104; nemone . . alius ouum ~auit? Cic.Div.2.134; proxima nocte ~auit spectem Fortunae querentis fraudatam se dono destinato Suet.Gal.18.2.

2 (in neg. context or sim.; w. internal acc. or de) To have a remote conception (of), dream (of); (sim. tr.).

quod ego non magis ~abam neque opinabar neque censebam, eam fore mihi occasionem, ea nunc quasi deciderit de caelo Pl.Mer.257; ('Academica') in personas non cadebant; erant enim *λογικῆς* quam ut illi de iis ~asse uiderentur Cic.Ath.13.19.5; hic, qui in pergula natus est, aedes non ~atur Pl.Met.7.13.

3 (transf., esp. of one who talks wildly) To indulge in idle fancies, day-dream. **b** (sim. astans ~are, uigilans ~are). **c** (tr.) to have delusions or idle thoughts about.

sex menses iam hic nemo habitat . . ~as Pl.Mos 955; Rud.127; portenta . . non dissentient philosophorum sed ~antium Cic.N.D.1.18; (w. internal acc.) heci quae mi ~ast hic homo non sanus Pl.Mer.950; quid mercedis petas hodie domino dederet? ~ quid 'domino'? quid ~atis? mea quidam haec habeo omnia Ps.1187; (cf.) nec moris ullast quin eam uorem ducam . . num illic ~at ea quae uigilans uoluit? Ter.Am.971; (w. acc. and inf.) stulte, tu de psaltria me ~as agere: hoc peccatum in uirginemst cuiem Ad.724. **b** utrum deliras, quauaso, an astans ~as, qui equom me adferre lubes? Pl.Cist.297; Men.395; ~Am 697; iuben . . astilui aulas, patinas elui? ~ hic uigilans ~at ~at Capt. 848; attentus in anteniam uigilans ~abar Apul.Met.3.22. **c** lusco liberto tuo, is Summanus se uocari dixit, ei reddidi . . quos tu mihi liberos liberos, quos Summanos ~as? nec mihi quidem liberos ullast Pl.Cur.546; de Lannino Phameae errauit; Troianum ~aueram Cic.Ath.9.13.6; somniculosum genus id manipulorum . . aleae, popinae, lupanariae consuetum, numquam non easdem ineptias ~at Col.1.8.2.

somnia ~[i]i, n. [SOMNVS+IVM] FORMS:
gen. pl. ~ium ENN.scen.42.

1 A dream, vision.

mi hau falsum euenit ~ium quod noctu hac somniaui
PL.Mil.381; *Rud.*504; LUCIL.487; eius ~ia coniecturibus
quae sit interpretatio facta Cic.Div.1.45; per ~ia. loquen-
tes Lucr.5.1158; Somnus, dispulit umbras, te, Palinure,
petens, tibi ~ia tristia portans Vergo.A.5.840; quae sopitos
deludunt ~ia sensus 10.642; imago uana, quae porta fugiens
delurra ~ium ducit Hor.Carm.3.27.42; [Tib.]3.4.1; si exis
eodem quae ~io uisa fuerant portenderentur Liv.8.6.11;
sub aurora, ~ia quo cerni tempore uera solent Ov.Ep.
18(10).196; molestus est iucundum ~ium uidentem qui
excipit Sen.Ep.102.1; ~ia ueneris (i.e. erotic dreams) Plin.
Nat.20.146; ~ia tumultuosa 26.57; Caesaris medicus ~io
admonitus est ut Caesar castris excederet Flor.Ep.2.
17(4).97; ea ~ia. ad uerum conuertunt Fro.Aur.2.p.18
(230N); GEL.15.22.2; ~[personified] Aether et Dies eorum-
que fratres et sorores. Hesperides ~ia Cic.N.D.3.44; Ov.
Met.11.614.

2 (transf.) An idle hope or imagining, fantas- tasy, delusion, day-dream.

crede mi, haec uidebi facta: uerum hercle hoc est. ~ium!
TER.Ph.491; 874; de argento ~ium: 'imox; cras redi' Ad.
204; tu quantum? quantum? nil nisi sapientia es, illi ~ium 395;
haec metuo. ne sint ~ia Cic.Att.7.23.1; ~ia censet haec
esse Democriti non docentis sed optantis Lucr.12.1; exposui.
non philosophorum iudicia sed delirantium ~ia N.D.1.42;
credimus? an, qui amant, ipsi sibi ~ia fingunt? Verg.Ecl.
8.108; ~ia Pythagorae Hor.Ep.2.1.52; inanis auaritia ~ia
Sen.Ben.7.10.4; (cf.) qui. uigilans stertis nec ~ia cernere
cessas Lucr.3.1048; inter oia animorum et spes inanes et
uelut ~ia quaedam uigilantium QUINT.Inst.6.2.30.

somnolentus ~a ~um, a. **somnulentus**.
[SOMNVS+OLENTVS, -VLENTVS] Heavy with
sleep, drowsy.
relictis ~is tenebris APUL.8.12; grauedine ~a iam demer-
sus 10.26.

somnurnus ~a ~um, a. [next; term. after
nocturnus] Occurring during one's sleep.
~as imagines VAR.Men.427.

somnus ~I, m. [*<supnos* (or *supnos*); cf.
Skt. *svapnāh*, AS. *swefn*, Lith. *sāpnas*, Gk.
ὕπνος]

1 Sleep; (in pl. not usually distinguishable
in sense from sg.). b (in periphrases for death).
c in ~is, in one's sleep (usu. in references to
dreams); sim. per ~um (~os). d a spell of
sleep. e (personified, or as a deity).

~o leni placidoque reuinctus ENN.Ann.5; tuquidem uigil-
as. ~at meo more dormio: hic ~uit mihi PL.Cur.184;
prius quam galli cantent quae me e ~o suscitet MIL.690; ~
~um. haec nocte oculis non uidit me TER.Hau.401; si ~um
capere possem, tam longis te epistulis non obtunderem Cic.
Att.8.1.4; habes ~um imaginem mortis Tusc.1.92; clariora
uisa dare uigilanti quam obscuriora per ~um Div.2.126;
Lucr.3.910; CAES.Civ.2.38.5; Silem pueri ~o uidere
lacentem Verg.Ecl.6.14; hunc. sopitum ~o A.1.680; non
auium citharaeque cantus ~um reducent Hor.Carm.3.12.1;
PROP.1.3.42; quod tempus mortales ~o altissimo premit
Liv.7.35.11; corpora curare ~oque operam dare 23.35.16;
Ov.Am.2.9.41; ~l paricissimus ipse est Lucr.9.590; nunquam
altiore ~o ephrebus obdormiuit Petr.66.5; ~um facit
dolorem sedant (sc. pastilli) LARGO; nec ~o compta (i.e.
in a dream) loquitur STAT.Theb.10.200; uirga. fugante tene-
bras miscerat lucem ~o deus Sil.3.200; statim e ~o.
lauantur Tac.Ger.22.1; si interruptum ~um reciperare.
non posset Suet.Aug.78.2; (as *synchrous with night*) Libra
die ~ique pares ubi fecit horas Vergo.1.2.208; ~[pl.]
Aeneas celsa in puppi. carpebat ~o A.4.555; mali culices
ranaeque palustres auertunt ~os Hor.S.1.5.15; PROP.
2.7.11; Ov.Met.2.735; nec tempora cladis perdidit (Caesar)
~os Lucr.10.506; ~os fieri lepore sumpto in cibus Plin.
Nat.28.260; surgit in ~os V.F.5.695; QUINT.Inst.12.1.6;
~[meton.] Nicander. contra serpentes. bulbos (asphodeli)
dedit. substatuque ~o contra hos metus Plin.Nat.22.67;
undanti perfundit uulnere ~um STAT.Theb.2.124; per
fionas. ~osque ferarum (i.e. their lairs) 12.235; (transf.)
longa uentorum pace solum aequor et imbelli recubant ubi
litora ~a 3.245; Sil.3.2.73; ~[in fig. phr.] excita ex ~o tuas
litteras humanitatemque Cic.Fam.16.14.2; b surge, ne
longus tibi ~us, unde tibi desit, defuit Hor.Carm.3.11.38;
frigidus orbes purpureos iam ~us obit V.F.3.179; longo
compositum luminis ~o Sil.5.529; errat. ~one per lumen ~us
7.633; ~o AETERNALI ET M CIL.6.10693; c istum si
uidisses quendam in ~is Sosiam Pl.Am.62; d. ~is. ~is.
exemplis somnia in ~is danunt Mer.226; Mer.490; si se
illam in ~is quam illum amplexi maluit Ter.Am.430; nec.
te uicquam neque uigilantem neque in ~is credo posse
mente consistere Cic.Phil.2.68; Lucr.5.885; in ~is inhumati
uenit imago coniugis Vergo.1.1.353; 4.460; PROP.2.26.1;
in ~is littoris pulvis fluctus uidentur subinde audire LARG.
186; ~mibi Cassandrea per ~um uatis imago. dare uisa
facies Vergo.A.5.636; CURT.3.3.2; si per ~os genitura effundit
Plin.Nat.3.49; d. mane, dum edormiscat unum
~um Pl.Am.607; si non diffiderem (diem) meo insiticio ~o
meridie Var.R.1.2.5; ingenti frui inproboque ~o MART.
12.18.13; labor ~ique breues Iuv.6.289; e CATUL.63.42;
sunt geminae ~i portae Vergo.A.6.893; [Tib.]3.4.20; ~e
sunt rerum, placidissima ~e. deorum Ov.Met.11.623;
prima (ouis) cadit Fauno, leni cadit altera ~o Fast.4.653;
Ilias 113; STAT.Sil.5.4.3; Hyg.Fab.pr.1.

2 Sleepiness, drowsiness, somnolence.
et upulando ~o ~o perego PL.Cur.215; eccos segnis ~o
et tarditudine Accrag.69; ~one te languidum en graui
lethargo pitem pressum? SULP.Ruf.ora.8; fessi. ~o ac
uigilis Liv.27.47.9.

3 Addiction to sleep, lethargy, sloth.
non mihi esse P. Lentuli ~um. nec C. Cethegi furiosam

temeritatem pertimescendam Cic.Cat.3.16; in ~um a
uigiliis. conuersa ciuitas VELL.2.1.1; Italia, per quam ~o
et luxu pudendum incescerat Tac.Hist.2.90; suberat. uigor
animi. eo acrior quo ~um et inertiam magis ostentabant
Ann.3.30.

sōna: see ZONA.

sonābilis ~is ~e, a. [SONO+~BILIS] Resound-
ing, sonorous.
crepuit. ~e sistrum Ov.Met.9.784.

sonans ~ntis, a. *compar.* ~ntior. [pple. of
SONO]

1 Full of sound, noisy, resonant. b (of
letters) vocalic.

unde. it mare prorupit et pelago premit arta ~nti
Vergo.A.1.246; uigula ~ntia siluae 6.704; tota (domus) est
ex aere ~nti Ov.Met.12.46; flauae. ~ntis aus uis Mineruae
STAT.Theb.3.507; ~ntibus antris Ach.1.540; seu frena ~ntia
fleetes Sil.4.4.68; meatus animae. illi propter ampli-
tudinem corporis grauior et ~ntior erat Plin.Ep.6.16.13.
b litteris, ex quibus aliae sunt insonae, semisonantes aliae,
pars ~ntes APUL.Mem.20.

2 (of language) High-sounding, sonorous.

ut sint alia (uerba) ~ntiora grandiora Cic.Part.17; Tusc.
1.64; splendidis (uerbis) uti ac ~ntibus et poeticis Sen.Ep.
114.14; elegos. ~ntes MART.4.6.5; Tac.Hist.1.90; cum
suspiciatur futurum, ut tibi tumidius uideretur, quoniam est
~ntius et elatius Plin.Ep.7.124.

sōnārium, sōnārius: see ZON-.

sonax ~ācis, a. [SONO+~AX] Resounding,
loud, noisy.

hic (Triton) concha ~aci leniter bucinat APUL.Met.4.31;
aper. dentibus attritu ~aci spumeus 8.4.

sonc(h)us (~os) ~i, m. [Gk. *σόκος, σόχος*]
A lettuce-like plant, sow-thistle, *Sonchus* spp.
estur et ~us. uterque, albus et niger Plin.Nat.22.88;
26.163.

sonipēs ~pedis, a. [SONVS+PES] Making
a noise with the feet. b (spec. as ep. of a horse;
esp., masc. as sb.) a horse.

~pes aestui turba Canopi (i.e. beating time to the music)
GRAT.43. b hunc mihi passum qui uicerit atque duobus
Campanis ~pes succussor LUCIL.507; ~quadripedantem
~pedum Accrag.603; agilis ~pes Tac.1.137; pepulit.
noctis umbras uegetis ~pedibus CATUL.63.41; ostro.
insignis et auro stat ~pes Vergo.A.4.43; Andromedae
capiti ~pes supereminet ales GERM.Ara.207; PHAED.4.43;
quemque suus ~pes. portat V.F.1.43; STAT.Theb.4.136;
9.803; Sil.16.332; ~colled. sc.) frenat aequore toto insul-
tans ~pes Vergo.A.11.600; primus in obliquum ~pes opponi-
tur annem Luc.1.220; 2.501.

sonitus ~ūs, m. [SONO+TVS] FORMS: ~i
(gen. sg.) CARGIL.COM.21, PAC.1.133; ~um
(gen. pl.) VITR.1.1.9, 5.5.5; A sound of any
sort, esp. a loud one, noise; ~us uentris, a ringing
or buzzing in the ears. b a musical note.

tuba terribili ~u tarantara dixit ENN.Ann.140; hinc
~um fecerunt fores PL.Mil.137; mihi paternae uocis ~us
auris accidit S.88; (o) suauem linguam ~um! Accrag.640;
uerborum. ornatissonorum ~us inanis Cic.Ora.1.51;
nostri iam in hac materia ~us nostros (i.e. my thunderings)
Att.1.14.4; reliquum sic e poculo eiecit, ut id resonaret, quo
~u reddito. Tusc.1.96; ~um potius quam uerba audire
uideatur Lucr.4.614; ut ~u flaminae est excitatus NEP.Alc.
10.5; CAES.Gal.7.60.4; nisi. ~u terribis aus Vergo.G.1.156;
audium. Medis Hesperiae ~um ruinae Hor.Carm.2.1.32;
VITR.10.9.7; cataracta magno ~u cecidit Liv.27.28.11;
uerbera saeua dabunt ~um Ov.Ib.157; caeli terret ~us
mortalia corda GERM.fr.4.68; fulgetrum prius cerni quam
tonitrua audiri. certum est, nec mirum, quoniam ~u
uelocior Plin.Nat.2.142; qui. remis dicitur ~um Sil.6.362;
Tac.Hist.3.2; ~u. uocis obiurgatorio philosophos esse esse
dicit GEL.9.2.3; (pregn.) acumen Hyperides, ~um Aeschines,
uim Demosthenes habuit Cic.Ora.3.28; (transf.) festiue
et. ~u minore ~u quam putaram, orbi hic in republica est
conuersus Att.2.9.1; ~u. ref. to metrical quantity) cuius
(syllabae) ~us quanta apud ueteres indifferenter sit GEL.
13.23(22). 17; ~rudinitatis signa sunt crebri ructus ac uen-
tris ~us Col.6.6.1; ~sus aus (sc. nigrae betae). ~um
aurium sedat Plin.Nat.20.69; 24.24; (cf.) ~us et tinnitus
discutit sicum additum 31.117. b uasa aerea, quae.
mathematica ratione concitantur ~um ex discrimine VITR.
1.1.9; ~us, qui graece *φθόγγοι* dicuntur, in unoquoque
genere sunt x et viii 5.4.5; (echea) ad chromaticen hyper-
bolicen habentia ~um 5.5.4.

sonituius ~a ~um, a. [SONO+~IUIVS] (cf.
LIXIUIVS)] (only w. *tripudium*, in augural
language) That makes a rattling sound.

CATO ora.65; nec ex tripudii solistimis aut ~is tibi augu-
ror Cic.Fam.6.6.7; quia cadendo tripudium ~um faciant
(nucis inglandes) Plin.Nat.15.86; PAUL.Fest.p.291M.

sonō ~āre (~ere) ~ui ~itum, *intr.*, tr. [cf.
Ved. *śvānati*] FORMS: ~ātūrum (fut. ppie.)
HOR.S.1.4.44; third-conj. forms occur in
early Latin, ~it (pres.) ENN.scen.181, Acc.
trag.570; ~uni (pres.) ENN.Ann.389, PAC.1.136.
214; ~ere (inf.) Acc.trag.225, 470, LUCR.3.156.

1 To make a noise (of any kind), sound.
b (pregn.) to give out a loud noise (as the
accompaniment of fracture or impact).

hic saxa sunt, hic mare ~at PL.Rud.206; ualuae ~unt
PAC.1.136; cum in Herculis fano arma ~uerunt Cic.Div.

1.74; tympana ~uerunt CAES.Civ.3.10.5; ~uere undae Vergo.
A.11.562; illius credo tunc ~uisse pedes Tib.1.8.66; locus
.. in quo, tibia docta, ~es PROP.2.30.16; uisa pendit
ad plagas ferrentur ~uere ~e cooperunt VITR.10.16.10;
ambusti. ~ant nerui Ov.Met.9.174; Pana ~ntem in
calamos MAR.2.39; quorum digiti aliquod inter se carmen
metientes semper ~ant Sen.Dial.10.12.4; milicem. ~us
lignum ad aures ~are diximus Plin.Nat.24.83; Apollineo.
fila ~antia plectro STAT.Ach.2.157; quod tondeat grauis
iuueni mihi barba ~abat Iuv.1.25; ~uit si dextera ferro
laeuacque 6.560; (cf.) nilne te miseret? ~ inanis cedis, dicta
non ~ant (i.e. *clink like money*) PL.Ps.308; ~[w. abl. of
place] toto ~uerunt aethere nimbi Vergo.A.2.113; illa
(sc. hasta) uolans. uix ~uit clipeo STAT.Theb.7.681; tota
~at ulmea cena Subura Iuv.11.141; ~[impers.] alioquin
circa stomachum mihi ~at, putes taurum PETR.4.73; (pass.)
iubet citharam loqui: psallitur; tibus agere: ~atur APUL.
Met.5.15. b fracta. ueliferi ~uerunt pondera mali
Lucr.1.500; nec prohibere ualent obtritis ossibus artus quo
minus aera ~ent 3.657; obuia tum medio ~uerunt spicula
corde Sil.4.568.

2 (of human beings) To give utterance;
(also, of other living creatures).

ait eos uoce inani ~are Cic.Fin.2.48; nec nostra dulcis in
aure ~at (Cynthia) PROP.1.12.6; ~ant clamore uiri Ov.Met.
11.495; Lucr.6.622; formosus uterque nec impar uoce ~ans
CALP.Ecl.2.4; inter feminae. qui. cathedras desidet atque
aliqua semper in aure ~at MART.3.63.8; ut. feminarum ulu-
latu ~uit acies Tac.Hist.4.18; quae (sc. littera) cum mutatur,
mutatur origo ~ant MAUR.1175; (pregn.) in thermas fugio:
~as ad aurem MART.3.44.12; ille leget, bibe tu; nolis licet,
ille ~abit 7.51.13; (impers.) nunc, ueneranda Pales, magno
nunc ore ~andum Vergo.G.3.294; ~hirundo. umida circum
stagna ~at A.12.477; frustra. ~antia lassant ora canes
STAT.Theb.1.550; (cf.) nullo ~et asper ianitor (i.e. Cerberus)
ore Sil.5.3.279.

3 (of places, etc.) To be filled with sound,
echo, resound; (w. abl.) to resound with, ring
with (a sound, or the sound of). b (of the ears)
to ring, buzz.

scaena ~at, ludique uocant Ov.Fast.4.187; in quorum
plausus tota theatra ~ant Pont.2.6.28; ~balatu pecorum et
crebris mugitibus amnes aereusque ~ant ripae Vergo.G.
3.335; nunc mare, nunc siluae Threicio Aquilone ~ant Hor.
Epod.13.3; fontis egens oro circaque ~antia lymphis PROP.
4.9.35; omnia passim mulierum puerorumque. ploratibus
~ant Liv.29.17.16; ~abant incendio siluae CURT.6.6.31;
unde sacro Latii ~uerunt carmine montes? STAT.Sil.1.2.1;
(transf.) Nasone Pacligni ~ant (i.e. resound with the name of)
MART.1.61.6. b caligare oculos, ~ere auris, succidere
artus LUCR.3.136; CRIS.1.3.20; ubi aures intra se ipsas ~ant
6.7.8.4.

4 (of a noise of any kind) To sound, be
heard. b (w. adv. indicating the effect on
hearer) to sound (well, ill, etc.).

quota uox ~at procul? PL.Cur.111; Trin.45; haec ego
ludo, quae neque in aede ~ent cantantia ludice l'arpa Hor.
S.1.10.38; multiplicibus modulatorum uarietatibus ~antes
excitant uoces VITR.10.8.6; quocumque aspiceres, luctus
genitusque ~abant Ov.Tr.1.3.21; ~at hic de nare canina
littera Pers.1.109; iurgia prima ~ere incipient animis
ardentibus Iuv.15.31; ~[w. adv. of manner] natura fert ut
extrema ex altera parte grauior ex altera parte acuta ~ent
Cic.Rep.6.18; sic scribendum quidque iudico, quomodo ~at
QUINT.Inst.1.7.30; uocalis in priore uersu extrema eadem-
que in sequenti prima. iucundo hiatu tractum ~at GEL.
6.20.3. b at isdem erat uerius, nec tamen eldem ut
optimis; male ~abat isdem Cic.Ora.1.157; nec bene sollicitis
ebria uerba ~ant [Tib.]3.6.36; cum sint alii alia (uerba) aut
magis propria. aut melius ~antia QUINT.Inst.10.1.6; tres
illic, tris hic. reperies suo quidque in loco ~ere ~e aptis-
sime GEL.13.21.11; (cf.) satis ample ~abant in Pompeianis
nominis locum Cato et Scipio (i.e. were sufficiently big names)
Flor.Ep.2.13(4.2.65).

5 (w. pred. adj.) To be spoken of (as).

felix alius magnusque ~et SEN.Her.O.692; inuictus. tun,
Caesar, in urbe ~as MART.7.6.8.

6 (w. internal acc.) To give out a sound or
utterance (of a particular nature or quality);
(w. nouns) to give a sound (as of).

qui. ~abat. contrarium Catulo, subagreste quiddam
planeque subrusticum Cic.Brut.259; poetis pingue quiddam
~antibus atque peregrinum Arch.26; soire licet non sincerum
~ere Lucr.3.873; disposla ~at quantum uesica pedepi Hor.
S.1.8.46; grande ~ant tragicus Ov.Rem.375; quis numerum.
dictu aequari mortale ~ans? STAT.Theb.4.146; Iuv.6.517;
instat callida cautio, ne sermo ambiguit ~et MARC.74; ~[of
things] arma horrendum ~ere Vergo.A.9.737; ripas lenae
~antis aquae Ov.Fast.6.340; ~aud tibi uultus mortalis,
nec uox hominem ~at Vergo.A.1.328; ~at utrum percussa.
ndelia Pers.3.21.

7 (w. acc.) To utter or emit audibly (a
sound, utterance, etc.). b (w. actual utterance
expr.).

nam neque irati neque blandi quicquam sincere ~unt
ENN.scen.106; ~ante mixtum tibi carmen Iyra Hor.Ep.1.
9.5; nouen. absentes singula uerba ~ent Tib.2.1.32; si
liceat, forti uerba tot ore ~et Epic.Drusi.446; quid nunc
profratu uocis incerto ~as? SEN.Apoc.7.2; MART.9.32.5;
seu uoce paterna discendum Musis ~at STAT.Sil.3.5.65;
ipsi magna ~ant, sed tum cum creditor audit praecipue
Iuv.7.108; (poet. of a writer) haec ego Chalcidicus ad te,
Marcelle, ~abam litoribus STAT.Sil.4.4.78. b ut litus
~[Hyla, Hyla] omne ~aret Vergo.Ecl.4.44; exululat. ~euhoeque
~at (Progne) Ov.Met.6.597; natum. ~at flebilis Atthis SEN.
Her.O.200; intorquens. ~acertis tela. ~at. ~obibet fugam.
~[Hyla] furem ~ere uiuenci PROP.4.9.13.
SIL.15.742; (cf.) furem ~ere uiuenci PROP.4.9.13.

8 (w. acc.) To produce, give out (a particu-
lar sound).

uox earum (sc. ouium) non me, sed be ~are uidetur VAR.
R.2.1.7; Graeci quibus est nihil negatum et quos ~[Apes] ~[Apes]
deceat ~are MART.9.11.15; hanc (sc. litteram) ore ~abis, modo

quae locata prima est MAUR.229; hunc (sc. spondeum) ~abis, sine reges siue ciues dixeris 1379.

9 (w. acc.) To celebrate in speech, conversation, etc. b to express, denote.

Murranum... ataus et aurum antiqua ~antem nomina VERG.A.12.529; ut ~antem plenius aureo, Alcaee, plectro dura natus, dura fugae mala, dura belli HOR.Carm.2.13.26; magno nobis ore ~andus eris OV.Ars.1.206; Tr.2.529; tu Cannas Mithridaticumque bellum... magna voce ~as MART.6.19.8; ut (i.e. a book) conuivia, te forum ~abit 7.97.11; uoces Saturnalia principis ~antes STAT.Silv.1.6.82; te maesta uirorum ora uocant, primaque ~ant te uoce minores SIL.2.491; ut Cannas uno ore ~em 9.343; (w. pred., acc.) auctorem criminis uices Caecilium tota rumor in urbe ~at MART.2.72.6. b quid ~et haec uox uoluptatis CIC.Fin.2.6; ut haec duo uerbo inter se discrepare, re unum ~are uideantur OFF.3.83.

sonor ~ōris, m. [SONO+OR] A sound, noise (esp. of a loud nature).

modo organici mellicos peperere ~ores LUCR.5.334; plenae... oribus aures 6.1185; SAL.Hist.3.96.C; magno ueluti cum flamma ~ore uirga suggeritur VERG.A.7.462; mixtum... oribus imbrum V.FL.5.305; ut... suo quisque periculo intentus ~orem alterius proci non acciperet TAC.Ann.4.48; fragoribus nubium et ~cribus procellarum FRO. Ver.2.0.134(122N); uirgulae... reddebant argutum ~orem APUL.Met.11.4; moram, quam pollicis ~ore uel plausu pedis discriminare, solent MAUR.2254; (pregn.) preces miscebat ut spernerent ~ores barbarorum et inanis minas TAC.Ann.14.36.

sonōrē, adv. [next+~E] Loudly, noisily. qui... in iure stans clare nimis et ~oscitauit GEL.4.20.8.

sonōrus ~a ~um, a. [SONOR+VS]

1 Full of sound, loud, sonorous. b (of the ears) full of noises, ringing, buzzing. c (of diction) high-sounding.

uentos tempestatesque ~as VERG.A.1.53; stagnis... fluminibusque ~is 12.139; cithara, gaudere ~a [Tib.] 3.4.69; passu... mouens oricalcha ~o adstipit (Bellona) V.FL.3.61; STAT.Theb.4.34; feras... ~ae terga (i.e. a tortoise-shell lyre) SILV.1.5.44; Thracum uolucres nubemque ~am JUV.13.167; tonitruum ~a miracula APUL.FL.18. b an esset mulier illi caput graue... aures ~ae APUL.Apol.51. c Pacuuium dixisse alunt ~a quidem esse, quae scripsisset (Accius), et grandia GEL.13.2.3.

2 (fem. as sb., sc. littera) A consonant.

MAUR.1035; si qui sequitur pes nascatur certis, quas debet habere, ~is 1051.

sonns ~ntis, a. [prob. an obs. pres. pple. of SVM (for vowel cf. iens: euntem)] used in a specialized sense, lit. 'that being the man' or sim.] FORMS: nom. sg. known only as a lemma in PAUL.Fest.p.296M; gen. pl. usu. ~ntium, also ~ntum V.FL.1.794, STAT.Theb.4.475. Guilty; (masc. or fem. as sb.) a guilty person, criminal, miscreant. b (transf.).

quam in tribu ~ntes aperto capite condemnant reos PL. Capt.476; obscuris hominibus aut etiam ~ntibus opulenti CIC.Fam.4.13.3; tribunus ~ntibus indicatus Liv.29.9.8; qui te, mea gaudia, ~ntes extinxerit dei... STAT.Theb.5.610; (w. abl. of crime committed) Poeta fraterno sanguine ~ntem... Trachinia tellus accipit OV.Met.11.268; (w. in+abl.) si in eo crimine ~ntem illum ipse conperisset V.Max.8.1.1. absol. 9; ~comprehensio ~ntium mea, animaduersione senatus fuit CIC.Phil.2.18; domi... uincula ~ntium seruanto Leg.3.6; insontis sicuti ~ntis circumuenire jugulare SAL.Cat.16.3; nullo relicto ~nte Liv.3.58.11; OV.Ep.14.120; aere exorantur, auro uincula ~ntium fabricant MEL.3.86; CURT. 6.11.20; quisque suos ~ntes inimica pectora poenis implicat V.FL.3.389; STAT.Theb.10.610. b omnis per mortis animam ~ntem ipse dedidit! VERG.A.10.854; OV. Met.6.618; ~ntes Furium lampade nigra quinquaginta ardent thalami (i.e. of the Danaids) STAT.Theb.4.133; ~ntis (i.e. poisoned) operit pharetras... Parthus Silv.4.4.30; ~ntem uitam TAC.Ann.14.48.

soniticus ~a ~um, a. [prec.] (perh.) Real, genuine: a causa ~a, a valid reason. b morbus ~us, any serious disease considered as excusing a person from attendance at a law-court and other public duties. c (in doubtful sense).

a ~am esse oportet causam, quam ob rem perdas mulierem NAEV.com.128; CATO orat.68. b ~um morbum in xii significare ait Aelius Stilo certum cum iusta causa Fest. p.290M; CIL.1.594.3.2.21; si qui sanus alias... tempore iudicandi leuissima febre correptus fuerit... poterit dici morbum ~um non habere JULIAN.dig.42.1.60; GEL.16.4.4; PAUL.dig.5.1.46; (cf.) non illi ~a causa est, sed nimis luto corpora tingit amor Tib.1.8.51; (used by Pliny where Dioscorides speaks of epilepsy in the parallel passage) (gagates lapis) deprendit ~um morbum et uirginitatem subfuit PLIN.Nat.36.142. c operaque actor cantor cursor... senium ~um! Nov.com.37.

-sonus ~a ~um, adj. suff. Cf. sono; denotes 'sounding' (raucisonus, undisonus).

sonus ~i, m. [SONO] FORMS: ~ū (abl.) SIS. hist.26, 72, APUL.Met.8.30.

1 A sound, noise. b the sound (of a particular person or thing). c a sound w. ref. to its pitch, note; a (pitch) accent.

raucum ~us aere cucurrit ENN.Ann.520; Galli contra magno cum molimento ae perpetuo ~u procedunt SIS.hist.72; si tibiae inflatae non referant ~um CIC.Brut.102; cum maria atque terrae... inusitato aliquid ~o... praedicunt

Hor.63; ea (sc. lingua)... ~us uocis distinctos... efficit N.D. 2.149; LUCR.6.119; non exaudito ~o tubae CAES.Gal. 7.47.2; cantare ad chorodum ~um NRP.Ep.2.1; VERG.G. 4.260; pedem nullo ponere... ~o Tib.1.2.20; belli ~us PROP. 4.10.25; spiritus cum ~o fertur CELS.5.26.9; altissima... flumina minimo ~o labi CURT.7.4.13; SEN.Nat.5.12.2; PETR. 68.5; id... aures caui corticis ~o experientur PLIN.Nat. 17.220; it ~us, et fixa signatur terra sagitta STAT.Theb. 6.703; per se ~i tantum sunt (uerba) QUINT.Inst.10.2.13; TAC.Hist.2.29; ANN.1.28; assimilis quidam mugitui ~us SUET.Gal.18.1; simul... primum ~um ianuae matrona percipit APUL.Met.7.7; tintinu cymbalorum et ~u tympanorum 8.30; ~w. ref. to the faculty of making sounds) altera arteriae... ad tussim et abscessum ~um uocis LARG.74; ~w. (pregn.) inuitatus balnei ~o (i.e. resonance) diduxit usque ad canentem os ebrium PETR.73.3. b ne quid ex antiquo praeter ~um linguae nec cum incorruptum retinerent Liv. 5.33.11; hunc Hyriens... uocat Vriana: perdidit antiquum littera prima ~um OV.Fast.5.536; (Salmonides) expressisse ~um mundi sibi uisus MAN.5.92; matris ~us (i.e. the sound of her voice) SEN.Oed.103. c qui... uocem... scientes ab acutissimo ~o usque ad grauissimum ~um recipiunt CIC.de Orat.1.251; QUINT.Inst.11.3.22; qui (sc. musicum) cum in cithara quodam constituerent ~os 12.10.68; ~w. iam quosdam... sic docere ac loqui, ut propter uocem quaedam discrimina uerbum interm acuto ~o finiant 13.25.

2 Articulate sound, speech, utterance. b power of speech. c the utterance (of an animal, bird, etc.).

olli respondit suauis ~us Egeria ENN.Ann.119; mihi dignissimum rebus is de quibus loquitur ~um fundere (uidetur) CIC.Luc.74; redditus et medio ~us est de robore talis OV.Met.8.770; ne... fiat patrio uox mea muta ~o Tr. 5.7.62; mutui Latio barbara uerba ~o PETR.fr.31.4; ultimus ille ~us moribundo emersit ab ore, 'mater!' STAT. Theb.9.349; (transf.) ei mihi, quod nostro est parus in ore ~us PROP.4.1.58; (w. defining gen.) erubuit falso uirginis illa ~o OV.Fast.2.168; ~w. (pl.) edidit inpauidos ore minante ~os 2.840; singulatis oscula mixta ~is Tr.3.5.16; reddidit ad nostras talia uerba ~os: 'nos quoque...' Pont.3.4.42; STAT. Silv.5.5.81. b dat sine mente ~um gressusque effingit euntis VERG.A.10.640; tunc mens et ~us relapsus atque notus in uultus honor HOR.Ep.17.17; fugere animus uisusque ~usque STAT.Theb.12.316. c quadrupes tardigrada... euiscerata inanima cum animali ~o PAC.trag.4; cyni... ~um HOR.Carm.4.3.20; equae ~us OV.Met.2.667; PHAED.3.18.9; (cf.) insectis ~ura esse, non uocem, intus inmeante spiritu et incluso sonante PLIN.Nat.11.266.

3 Distinctive quality of voice or utterance, pronunciation, accent, etc. b oratorical or literary style, tone; (pregn.) a lofty, high-sounding style.

in nostris est quidam urbanorum, sicut illic Atticorum ~us CIC.Brut.172; ~us erat dulcis, litterae neque expressae neque oppressae OFF.1.133; fac titubet blaeso subdola lingua ~o OV.Ars.1.598; tenui sic ait illa ~o FAST.2.744; quamuis leui ~o dicta uerba PLIN.Nat.11.270; Chalciopen imitata ~o formaque sororem V.FL.6.479; oris plurima uitia in peregrinum ~um corrupti QUINT.Inst.1.1.13; nisi... non compositio et ~us (i.e. inflexion) in oratione quoque uarie per rerum modo addibitur sicut in musica 1.10.23; ~is homines ut aera tintinu dinoscimus 11.3.31; (pregn.) duae sunt igitur res quae permulcent aures, ~us et numerus CIC.Orat.163; ~w. uocis, etc.] lingua et spiritus et uocis ~us est ipse moderandus de Orat.3.40; iam designatus... alio uocis ~o, alio incesso esse meditabatur Agr.2.13; qui ~o quodam uocem et Phrygiis cantibus incitantur DIU.1.114; pronuntiabat dulci et proprio quodam oris ~o SUET.Aug.84.2. b ille... superior (sc. Xenophon) leniore quodam ~o est usus CIC.de Orat.2.58; causae capitis alium quendam uerborum ~um requirunt 3.211; unus enim ~us est totius orationis et idem stilus BRUT.100; nec eodem ~o publica iudicia et arbitrorum disceptationes aguntur QUINT.Inst.11.1.43; (cf.) addidit maiorem historiae ~um uocis uir optimus. Antipater CIC.de Orat.2.54; ~quibus grauitas et cothurnus et ~us Sophocli uidetur esse sublimior QUINT.Inst.10.1.68; cothurnum uestrum aut heroci carminis ~um TAC.Dial. 10.4.

Sophēnē ~ēs, f. A district of western Armenia.

mea signa timent... Iudaea... mollisque ~e LUC.2.592; PLIN.Nat.5.66; TAC.Ann.13.7.

sophia ~ae, f. [Gk. σοφία] Wisdom (freq. personified).

~am (cod. philosophiam) sapientia quae perhibetur ENN. Ann.218; AFRAN. in GEL.13.8.3; Ciris 4; inscriptus Dosseti monumento titulus: hospes resiste et ~an Dossenti lege SEN. Ep.89.7; cum tibi sit ~ae par fama et cura deorum MART. 1.11.1; 7.74.9; CIL.6.17106.

sophisma ~atis, n. [Gk. σόφισμα] A specious but invalid argument, sophistry.

aculeata quaedam ~ata (sic enim appellantur fallaces conclusiunculae) CIC.Luc.75; hoc ~a, per omnes dialecticorum scholas iactatum SEN.Ep.87.38; 111.1; huius... ~atis resolutio GEL.18.2.10.

sophismation ~ii, n. [Gk. σοφισμάτιον] (Dim. of prec.)

inibi inspersa quaedam ~ia et aenigmata oblectatoria GEL. 18.2; 18.13.

sophistēs ~ae, m. Also ~a ~ae. [Gk. σοφιστής]

1 A sophist.

hoc totum e ~arum fontibus defluxit in forum CIC.Orat. 96; Fin.2.1; Protagoras... ~es temporibus illis uel maximus N.D.1.63; V.Max.1.8.8.18; (as the title of a dialogue of Plato) Plato in ~e iudiciali et contionali tertiam adiecit προσμλητικήν QUINT.Inst.3.4.10. b LUCR.1117; rhetoricum quidam ~a utriusque linguae callens GEL.17.5.3; APUL. Fl.18.

2 A rhetorician.

haec alii... uno clamant ore ~ae, et ueras agitant lites raptore relicto JUV.7.167.

sophisticē ~ēs, f. [Gk. σοφιστική] The art of the sophists.

~e imitata iudicialium statum dat opinionem stultis APUL.Pl.2.9.

sophisticus ~a ~um, a. ~os ~ē ~on. [Gk. σοφιστικός] Of the sophists, sophistical.

quam dialectici ἐπαγωγῇ appellant, rem admodum insidiosam et ~am GEL.6.7(7).3.35; captiosis ~ae solutio 18.2.6; artem ~am professionemque iuris APUL.Pl.2.9. b aurius... ebris ~e aperantologia VAR.Mem.144.

Sophoclēs ~is (~ī), m. The Greek tragedian Sophocles.

non Homero soli locus est, ut de Graecis loquar, aut Archilochi aut ~i CIC.Orat.4; praeterea, ~e, decet... oculos abstinentes habere OFF.1.144; tragediarum scriptorem ~a V.Max.4.3.1.1; ~em tragicum cothurni principem PLIN.Nat.7.109; grauitas... ~i QUINT.Inst.10.1.68; post ~is et Euripidis mortem GEL.17.21.42.

Sophocleūs ~a ~um, a. Of Sophocles, Sophoclean.

an pangis aliquid ~um? CIC.Fam.16.18.3; ~o... cothurno VERG.Ed.1.10; OV.Am.1.15.15; MART.5.30.1; grande ~o carmen bacchatur hiatu JUV.6.636.

Sophortius ~a ~um, a. The name of a variety of grape.

quae Graeculae uites sunt, ut... Psithiae, ~ae COL.3.2.24.

sophos (~us) ~ī, m. [Gk. σοφός] A wise man, sage. b (used as a cognomen).

Laelius... ~os ille LUCR.1236; tum uictor ~us: 'cito rumpes arcum, semper si tensum habueris...' PHAED.3.14.9; 4.17(18).8; te secreta quies, te ~os omnis amat MART.7.32.4. b P. Sulpicio Sauerone P. Sempronio ~o consulibus Liv. 9.45.1.

sophōs, int. [Gk. σοφῶς] (An exclamation of applause).

~i uniuersi clamamus PETR.40.1; ~as sb.) non sex paratur aut decem ~i nummis MART.1.66.4; tibi tergenium mugiet ille ~ 3.46.8; 6.48.1.

sophus: see SOPHOS¹.

sopia, n. pl. [unkn.] (app.) = SEDILIA. Fest.p.290M.

sōpina ~ae, f. [dub., perh. a form of SVPINVS] A kind of vine.

si quidem Tuscis (uitibus) peculiaris est Tudernis, atque etiam nomen iis Florentinae ~a PLIN.Nat.14.36.

sōpiō ~ire ~iui or ii ~itum, tr. [cf. prec. and SOMNVS, cf. Skt. svāpāyati, ON. swāefa]

1 (esp. in pl. pple.) To cause to sleep, overcome with sleep.

quod draconis aeneu ~iui Impetum INC.trag.172; qui (sc. animus)... ita est adfectus ut ipso corpore ipse uigilet CIC. Div.1.115; lumina ~itos turbant elata Quiritis PROP. 4.8.59; imber... lentior... accidens auribus magnam partem hominum ~iuit Liv.24.46.5; uigiles... ubi fessi sint, innixos pilo... ~itos stare 44.33.9; quae me non possum, potui ~ire draconem OV.Ep.12.171; illic orta dies ~itas excitat urbes MAN.1.243; ~ita primo quae nil somno senerat PHAED.3. 10.31; alterum... qui biberunt... ~untur LARG.181; AMP. 30.31; ~w. (abl. of instr. or cause) castoreo... graui mulier ~ita recumbit LUCR.6.794; herbis ~ire draconem OV.Met. 1.6.201; SEN.Ben.3.24; largis epulis uinoque ~itos Germanos TAC.Hist.4.79; offusae cibo ~ita canis horrenda rabie APUL. Met.6.201; ~w. (ref. to the sleep of death) ut es leto ~itus LUCR. 3.904; ~w. (paris of the body, etc.) quae ~itos deludunt somnia sensus VERG.A.10.642; dum petis amplexus ~itaque brachia lactas OV.Ep.14.69; (cf.) cunctis sine fine lacebat ~itus uenis MET.12.317; ~w. (abl. of instr.) partes ueneficio... ~itae PETR.138.7; ~w. (transf.) effice ut inter fera moenera militum... ~ita quiescant LUCR.1.30; cinerem et ~itos suscitit ignis VERG.A.5.743; GERM.Arad.287; reuocata pax... ~itus ubique arriorum furor VELL.2.89.3; STAT.Theb.1.513; ~itis fluctibus SIL.14.276; ~w. (abl. of instr.) et imbribus uenti ~untur PLIN.Nat.2.129; ~w. (fig.) ~ita uirtus CIC.Cael.41; ~ita gloria in infamiam conuertitur V.Max.9.1.1.1; ne crimen quinquennio continuo ~itum excitetur ULF.dig.48. 5.30(29).5.

2 To render insensible by a blow or sudden shock. b to render insensible, stupefy (with wine, etc.).

~itum fuisse regem subito ictu Liv.1.47.5; lapsus per gradus capite grauior offenso impactus inao ita est saxo ut ~iretur 8.6.21.42.15.10; ui patrem ~itum et subita corporis grauitate collapsum SEN.Con.9.4.9; silurus... fulgure ~itur PLIN.Nat.9.58; quem funda procul per inane uoluta ~ierat SIL.10.152. b mero se licet ~iat SEN.Dial.1.3.10; uelut perpetua ebrietas ~iti 1.4.9.

sōpiō ~ōnis, f. m. [Cf. Skt. śāpāḥ and PROSAPIA] The penis.

totius... frontem tabernae ~enibus scribam CATUL.37.10; VT MERDAS EDATIS (q)VI SCRIPSERAS ~ONIS CIL.4.1700.

sōpitio: prob. f.l. for prec.

non sentientis labra umerosque ~onibus pinxit PETR.22.1.

sōpitus ~a ~um, a. [pple. of sopio¹] In senses of the vb.; also, (of conditions) Characterized by sleep or (transf.) insensitiveness, torpor.

paulo ante lucem quod aestiuis noctibus ~ae maxime quietis tempus est Liv.9.37.9; ~i non caeca ac ~a parentum socordia est QUINT.Inst.1.2.5.

sopor ~ōris, m. [** s(w)op- + -or*; cf. Skt. *svapāyati*, L. *somnvs*] Sleep, (esp.) a deep or overpowering sleep. **b** (applied to the sleep of death). **c** catalepsy. **d** a (drunken) stupor.

lucrum praeposui ~ori et quieti Pl. *Rud.* 916; expergite pectora tarda ~ore Acc. *trag.* 141; tessos. ~or suus occupat atq. Verg. *G.* 4.190; nec sopor illud erat, sed coram agnoscere uultus. uidebar A. 3.173; ferae dulci ~ore languidae Hor. *Epod.* 5.56; cum eum cibo uinoque grauatum ~or oppressisset Liv. 1.7.5; *Op. Met.* 1.715; ~ore discussu Curt. 6.8.22; grauis ~or etiam somnus extinguit Sen. *Ep.* 53.7; Eumolpi iam in ~orem labentis Petr. 100.5; *Stat. Theb.* 12.450; nocte breuem si forte indulsit cura ~orem Iuv. 13.217; *(contrasted w. somnus)* huius semine somnum allici, set modum seruandum, ne ~or fiat Plin. *Nat.* 21.119; *(fact.)* homines quattuor in ~orem conlocastis (sc. pugni) nudos Pl. *Am.* 304; *~(personified)* consanguineus Leti ~or Verg. A. 6.278; ~or obuius illi Noctis agebat equos Stat. *Theb.* 2.59. **b** graui lethargo fertur in aeternum ~orem ~orem (animus) Lucr. 3.466; 3.92; ergo Quintilianum perpetuus ~or urget Hor. *Carm.* 1.24.5; brachia spectauli. admorsa colubris, et trahere ocellum membra ~oris iter Prop. 3.11.54; *(cf.)* mortem. lassus intulit membris ~or Sen. *Her.* O. 534. **c** neque oculi uertuntur nec spumae profuunt. ~or tantum est Cels. 4.27.1. **d** ipsum offendunt temulo ~ore profligatum. neque dormire excitatus neque uigilare ebrius poterat, sed semisomno ~ore inter manus centurionum concubinarumque iactabatur Caes. *orat.* 15.

2 A sleeping-draught, opiate.

patri ~orem medicos dare coegit Nep. *Di.* 2.5; uenificus, qui ~orem. ~niscuit Sen. *Bew.* 5.13.4; e nigro papaueri ~or gignitur scapo incisio Plin. *Nat.* 20.198; ~orem ab nouerca subiectum bibit Quint. *Decl.* 2.46(p.61.9); mandragora. ~ cuius inter uenenum ac ~orem media uis est Fronto. *Str.* 2.5.12.

3 Sloth, torpor.

non nobis languorem et ~orem nimium exprobrare, sed ita expectari non sumus, ut a te cauere possimus [Cic. *Sul.* 15; torpere ultra et pollendum pendendamque rem publicam relinquere ~or et ignauia uideretur Tac. *Hist.* 2.76.

soporifer ~era ~erum, a. [*prec. + FER*] Bringing or inducing sleep or unconsciousness. ~eram Somni. ~aulam Ov. *Met.* 11.586; ~ero cesserunt languida somno membra ducis Lucr. 3.8; diua. ~eras quae nunc trahis aequore bigas V. *FL.* 2.295; *Stat. Theb.* 12.291; dona ~erae noctis Sil. 7.287; *(of drugs or their properties)* spargens uisida mella ~erumque papauer Verg. *A.* 4.486; *Op. Fast.* 4.531; ~erae bibere si pocula Lethae V. 4.47; dextrae pinnae (sc. of the seal) uim ~eram inesse somnosque addicere subditi capiti Plin. *Nat.* 9.42; albae (lactucae), quae ~erum uocatur a copia lactis ~eri 19.126; ~erum quoddam uenenum Apul. *Met.* 7.12.

sopōrō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [*SOPOR + -ō*] (esp. in pass.) To send to sleep, render unconscious, stupefy (living creatures, their faculties, etc.). **b** (poet.) to fill with soporific properties.

~atos inuadere profuit hostes Ov. *Am.* 1.9.21; si saepius experscitur aliquis quam aduenit, deinde iterum ~atur Cels. 2.2; reliquis noctis horas male ~ati consumpsimus Petr. 103.6; (aqua) ceruntur placida cern ~ata Plin. *Nat.* 10.209; ut radice eius propius admota ~etur illa, sopore eneas uis earum (sc. aspidum) 21.182; 28.118; (opium potum) mentem ~at sensusque abalienat Larg. 180; ~atos ~artus dum premit alta quies V. *FL.* 5.333; insuetos anguis nimia astra ~ant Stat. *Theb.* 11.94; *Apul. Apol.* 43; *(poet.)* instant flammis multoque ~ant imbre rogum Stat. *Theb.* 6.235. **b** ramum Lethaeo rore madentem uique ~atum Stygia Verg. *A.* 5.855; melle ~atam et medicatis frugibus ofiam 6.420.

sopōrus ~a ~um, a. [*SOPOR + -VS*]

1 Full of sleep, sleepy, drowsy. dapibus uinoque ~os V. *FL.* 2.221; ~ae (cf.) Naidos Stat. *Sil.* 2.3.29.

2 That induces sleep.

umbrarum hic locus est, somni noctisque ~ae Verg. *A.* 6.390; *Stat. Theb.* 1.403; (Sonnus) quatit inde ~as deuexo capite pennas Sil. 10.354; amne diu potare ~o (i.e. Lethae) 13.856.

~sor ~ōris, m. suff.: see ~TOR.

Sōra ~ae, f. A town in Latium about 60 miles south-east of Rome.

Liv. 9.23.1; ~a atque Alba deductae colopiae Vell. 1.14.5; Plin. *Nat.* 3.63; Sil. 8.394; Iuv. 3.223.

Sōracte ~is, n. Also **Saur-**. FORMS: ~em (masc. acc.) Plin. *Nat.* 7.19. A mountain of southern Etruria.

Verg. *A.* 11.785; uidet ut alta stet niue candidum ~e Hor. *Carm.* 1.9.21; Sil. 5.175. **β** Cato *hist.* 52.

Sōractinus ~a ~um, a. Of Mt. Soracte.

Tiburtinae, Amiterinae, ~ae (lapidicinae) Vitr. 2.7.1.

sōracus ~i, m. Also app. ~um ~i, n. [Gk. *σώρακος*] A box or hamper.

librorum ocellum habeo plenum ~um Pl. *Per.* 392; *(neut., unless source misunderstood by Festus)* ~um est, quo ornamenta portantur sceni corum Paul. *Fest.* p. 296f.

Sōrānus ~a ~um, a. Of Sora; (masc. pl. as sb.) its people.

Cic. *Planc.* 22; *CIL* 10.5713; *(app. as a byword for credulity)* quem iridebant collegae tui eumque tum Pisidam, tum ~um augurem esse dicebant Cic. *Div.* 1.105; ~ DE SAMNITIBUS ~EISQUE *Ad. Triumph.* (CIL 1.45).

sorbeō ~ēre ~ui (sorpsi) ~itum, *tr.* [** s(w)beō*] Gk. *σώβειν*, Mlr *srbū*, Lith. *srēbiū*] FORMS:

~amus (pres. subj.) Apul. *Met.* 2.11; *sorpsit* (pf.) V. *Max.* 8.7. ext. 2 (noted as vulgarism by Vel. gram. in G.L. 7.74).

1 To ingest by drinking or sucking, drink or suck up. **b** to suck (so as to produce a vacuum); to suck up. **c** (fig.) to absorb mentally, drink in.

istas. sorores, quae hominum ~ent sanguinem Pl. *Bac.* 3.72; fusculum frigidum ~ere Cato *Agr.* 156.7; ~ere uini cyathum Cels. 3.19.5; dum galea haustam aquam ~et Curt. 5.13.24; non ~ere solum niuem sed etiam esse Sen. *Nat.* 4.13.10; totas. ~ere medullas Lucr. 7.843; cum mulsim bibisset omneque ~eret Plin. *Nat.* 7.183; (aquae) quae ~entem statim impleant 31.36; medicamen. ~ere ante cibum quod debeat Iuv. 14.255; ut. margarita ~et liquefacta ~eret Surt. *Cal.* 37.1; *Apul. Met.* 2.11; *(absol.)* simul flare ~ereque huius facti facilest Pl. *Mos.* 791; *(w. ab, ex)* sordidus exhausto ~etur ab ubere sanguis Lucr. 4.351; sanguinem. ~e homine ipso ~ere Plin. *Nat.* 28.4. **b** lactatur. complexu (polyppu) et ~et acetabulis ac numero succu trahit. cum in. ~urinant. et ~et acetabulis cap. Plin. *Nat.* 9.91; ~erunt gelidum ~et sic. halitus anguem Mart. 12.28.9; *cf.* ~et eius ista odia non ~eam solum sed etiam concoquam C. *Op.* 3.9.5; a quibus siderum motus cursusque stellarum. ~ocili animo sorpsit V. *Max.* 8.7. ext. 2.

2 To absorb by breathing, take in, inhale.

cum spirantes mixtas hinc ducimus auras, illa quoque in corpus pariter ~ere necessesse Lucr. 6.1130; fatidicum ~ens uultu flagrante uaporem Stat. *Theb.* 10.605; dubita qua ~eat aera sama Tullia Iuv. 6.306; *(transf., perh.)* quicquid pestiferi uaporis (culinae) ~uerunt (obruent codd.) Sen. *Ep.* 104.6.

3 (of inanim. things) To soak up, absorb (liquids). **b** (of whirlpools, chasms, etc.) to draw or suck in, engulf. **c** (of boats) to ship (water).

terra. caelestes arida ~et aquas Ov. *Ars.* 2.352; Sen. *Nat.* 3.72; minus ~et politura charta, magis splendet Plin. *Nat.* 13.81; colorem ~entibus medicamentis 35.150; Sil. 10.267; *(in the formation of an alloy)* hoc a Luiano cadmean maxime ~et Plin. *Nat.* 34.4; *(w. abs. subj.)* maria ~ebit, flumina auerit (uetus) Sen. *Dial.* 6.26.6; *(w. de)* stupida. ~messis contiguum ~ens de flumine rorem GRAT. 37. **b** Charybdis mare uerticosum, quod forte illata nauigia ~ens gurgitibus occultis. ~ Sal. *Hist.* 4.28; Charybdis. ~et in abruptum fluctus Verg. *A.* 3.422; ~ent auidae praecordia flammæ Ov. *Met.* 9.172; ita ut circumlata in se ~eantur et uerticem efficiant (flumina) Sen. *Nat.* 5.13.1; Peuce insula in qua proximus aeneas appellatus XII p. magna palude ~etur Plin. *Nat.* 4.79; curus humus impia ~et Stat. *Theb.* 8.141; *(cf.)* quam facem, di immortales. ~quem gurgitem, quam uoraginem quicquid eum non ~ere animo, quid non baurire cogitatione. ~ Cic. *Phil.* 11.10; *(w. abs. subj.)* naufragiorum totas classes ~entium Sen. *Nat.* 6.32.7; *(hyperb.)* altus. ~ uirum cruor. ~lubrica belligeræ ~et uestigia turmae Sil. 4.163. **c** in nauigia. ~euent, ut si inclinata sunt. ~aquam ~ant Sen. *Nat.* 6.612; [Sen.] *Oct.* 319; uasto puppis mare ~et hiatu V. *FL.* 1.638.

sorbilis ~is ~e, a. [*prec. + -ILIS*] Able to be drunk or sucked up (i.e. liquid, runny, etc.).

ouum durum ualentissimae materiae est, molle uel ~e inbecillissimae Cels. 2.18.10; Larg. 185; temptemus tamen si adhuc ~ia sunt (oua) Petr. 33.5; qui. ~unt cibi ~ibus proximi, ut e mulctra recens caseus Col. 8.17.13.

sorbillō (-ilo) ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [*dim. of SORBEO*; for the suffix cf. CONSCRIBILLO] To drink in small quantities, sip.

cyathos ~ans paulatim hunc producam diem Ter. *Ad.* 591; id (sc. poculum). ~relictum paulatim labellis minuens ~at dulciter Apul. *Met.* 2.16; *(transf.)* oculos Fotidis meae uos. ~admixit et ~antibus sauiis sitienter hauriebam 3.14.

sorbilo: see *prec.*

sorbilō, *adv.* [*SORBEO*] By sips, a sip at a time.

mih. uideo propter te uicitudum ~ (i.e. on short rations) Pl. *Poen.* 397; ut illius cyathus ~ sumatur Cels. 3.22.14; *(fig.)* sine suum secutentem ducat usque ad senium ~ (cf.) Caecil. *com.* 73.

sorbitiō ~ōnis, f. [*SORBEO + -TIO*] Food prepared in a liquid or semi-liquid form, a broth.

Pl. *Ps.* 868; ~one liquida hoc (i.e. macerated cabbage) per dies septem dato Cato *Agr.* 157.13; ~onibus et lenibus cibis utendum est Cels. 4.8.4; 8.9.1.2; uulpes dicitur. ~liquidum in patulo marmore posuisse ~onem Phaedr. 1.2.25; Sen. *Ep.* 78.25; Col. 6.10.1; ~onem et ~o e farina ad pectus extulerat Plin. *Nat.* 24.188; 26.137; maluae ~o bene uncta et salsa Larg. 186; *(cf.)* ~o tollit quem (i.e. Socrates) dira ciuitas Pers. 4.2.

sorbum ~i, n. Also **soruum**. A service-berry, sorb (the fruit of *Sorbus domestica* and allied species) [dub., cf. perh. Let. *sāris* 'red-faced']. **b** (pl., as a crop).

~a in sapa condere Cato *Agr.* 7.4; Var. *R.* 1.59.3; pocula. ~acidis imitantur uita ~is Verg. *G.* 3.380; ~a. in urceolos picatos addito Col. 12.16.4; Petr. 135.8.12; Larg. 104; ~a. ~molles nimium tendentia uentres Mart. 13.26.1. **β** astringunt. ~a, magisque ea, quae terminalia nominantur Cels. 2.30.3; Plin. *Nat.* 15.85; cinnabaris adulteratur. ~is tritis 33.117. **b** ~a. ~post mediam hiemem. ~serito Col. *Arb.* 25.1; Plin. *Nat.* 17.64.

sorbus (soru-) ~i, f. [*prec.*] The service-tree, *Sorbus domestica* (and allied species).

felices arbores putantur esse quercus ~os Veran. *uir.* 5; Plin. *Nat.* 16.74; *(as a timber)* obediētissima quocumque in opere fraxinus, eademque. ~o lentior 16.228.

sordeō ~ēre, *intr.* [*next + -o*]

1 To be dirty or soiled.

cui manus materno ~et sparsa sanguine Acc. *trag.* 23; non splendeat toga, ne ~eat quidem Sen. *Ep.* 5.3; ~et aetia egestus ab imis alueis Stat. *Theb.* 4.819; adhuc ~entia tabo spicula 12.701; *(impers., s.v.l.)* in medio oculo paulum ~et Pl. *Poen.* 315; *(perh. w. obs. connotation)* iam lauta est ~num tibi ~ere uideor? ~non pol mih. quidem; uerum tempestas. fuit quom inter nos ~ebamus alter de altero Truc. 379; *(poet.)* si ~ebunt cetera caeli nubibus obductis Germ. *Arat.* 402; dum nulla teneri ~ent lanugine uolus Mart. 1.31.5; *(fig.)* cum incesti principis status permixta deorum simulacra ~erent Plin. *Pan.* 52.3; *(pres. ppl.)* saevo puluere ~ens Oenomaus Stat. *Theb.* 4.590; 7.474; ~entia fumo. ~frena Sil. 6.134; incolam. ~entium ganeorum Gel. 9.2.6; trahens. ~entem canitum Apul. *Met.* 10.6.

2 To seem mean, unworthy, not good enough, etc. (as being common, coarse, unrefined, or sim.). **b** (of words, language).

~au ~ere uisus testu dies, Venu, nec tuum fanum Pl. *Poen.* 1179.7; conuiuium putant inopia ~ere Fav. in Gel. 15.8.2; pretium aetas altera ~et Hor. *Ep.* 1.18.18; Prop. 2.32.11; ~et quidquid spectauimus olim Cal. *Ec.* 7.46; abiecta. ~sunt haec (pocula) ac ~ere coepere ut auri argenti que nimium fuit Plin. *Nat.* 33.5; iacere atque ~ere incipiunt, quae Latina sunt Gel. 2.23.3; *(w. ab)* digna deae sedes, nitiditas nec ~et ab astris Stat. *Sil.* 1.2.147; *(w. prae)* cunctane prae Campo et Tiberino flumine ~ent? Hor. *Ep.* 1.11.4; *(w. dat.)* ~ebant tibi ullicae, concubine Catul. 61.129; ~ent tibi munera nostra Verg. *Ec.* 2.44; adeo se suis etiam ~ere nec a plebe minus quam a patribus contemni Liv. 4.25.11; modo. ~seminidus amulica ex purpura ~ent? Curt. 10.2.23; adeo deliciis ~ent etiam quae ad salutem pertinent Plin. *Nat.* 25.22; ~ebat suis (Apelles) ut plerumque domestica 35.88; tibi quod tua tempora ~ent Mart. 9.70.9; quibus eloquentia Aufidii Bassi. ~ex comparatione Siennae. ~et Tac. *Dial.* 23.2; Apul. *Apol.* 22. **b** inferior uox omnis et omnia ~ent uerba Stat. *Sil.* 5.5.51; puteus istic minis ~eret Fro. *Aur.* 2. p. 78 (15N); sed molestius. ~esse arboris uera noua, incognita, inaudita dicere quam inuolga et ~entia Gel. 11.7.1; 19.13.3; u latina sic obesa ~et, a uocalibus prorsus ut ~ segregandas sic utrasque existimem Maur. 660.

3 To be mean or ignoble (in spirit).

mite genus dulcesque fluunt a sidere (sc. Aquarii) partus, pectora nec ~ent Man. 4.271.

sordēs ~is, f. [*cf. Goth. swarts, Eng. swart, etc.*] FORMS: ~ē (abl. sg.) Lucr. 6.1271 (s.v.l.); ~erum (gen. pl.) Pl. *Poen.* 314. N.B.: pl. used more freq. than sg., usu. without any difference in sense.

1 Dirt or filth of any kind. **b** (spec., of var. bodily secretions). **c** impurities in a substance.

d (fig.) a blot, stain.

pleni oculi ~erum qui erant, iam splendent mih. Pl. *Poen.* 314; nullae ~es uidebantur huius sententia adini posse Cic. *Verr.* 17; ea enim nec teruntur percussu aquae nec ~es recipiunt, ut obtulerunt Vitr. 9.8.4; sint sine ~ibus uices Ov. *Ars.* 1.519; albus corpus inuicula terrenis ~ibus squalidum Curt. 4.1.22; (oculi) macula offenduntur et ~ibus Sen. *Dial.* 5.35.4; maculas. non aliud esse quam terrae raptas cum uapore ~es Plin. *Nat.* 2.46; urit uineas sullum. ~et e coriorum ~ibus 17.238; ~es (i.e. dirty scraps) faris mordere canini Iuv. 5.11; ~ium enormem eluuium opere effrico Apul. *Met.* 1.7; *(sg.)* membra. ulceribus taetris prope iam ~eque sepulta Lucr. 6.127; foramina repleta quasi ~e rubi coloris Col. 9.11.5; *(in fig. phr.)* iurtus. ~ quae. ~lucet in tenebris. neque alienis unquam ~ibus obsolescit Cic. *Sest.* 60; tum quidem emerisit, lutilente Caesone, ex miseris naturae tuae ~ibus Pis. 27; ~is eluere uult, uenas sibi omnis et uiscera aperit Caes. *Fam.* 8.14.4; PECVNIA. ~nullis ~ibus FODI QVAESTVS INQVINATA *CIL.* 2.6278.7. **b** in ~ibus aurium Cic. *N.* D. 2.14.4; auriculas. ~collecta ~e dolentis Hor. *Ep.* 1.2.53; *(sc. 6.7.7.8)* inopdens cura, qua ~es uirilutis contra scorpionum lotus singularis remedi celeberrimi auctores clant, rursus in feminis qua infantium alio editas in utero ipso contra sterilitatem subd censent Plin. *Nat.* 28.52; in oculi angulo. quae inueniuntur ~es uirosi odoris Larg. 163; *(cf.)* molliunt. ~es ex gymnasio (i.e. oil and sweat scraped off with the strigil) Cels. 5.15. **c** optime purgat (argentum uiuum), ceteras eius (sc. auri) ~es expuens Plin. *Nat.* 33.99; fluctibus. uolutatae (harenae) nitescent detritis ~ibus 36.190; hi (sc. berulli) fere capitallena habent ~esque 37.77. **d** has a nostro Q. Titinio ~is accipimus Cic. *Att.* 3.21.5; conuicti. quare mecum uixit. ~sine uia criminis ~e *CIL* 13.1983; *(in prod. dat.)* etiam spurii ad decurionatum. recipiuntur: quod utique non ~i erit ordini Ulp. *dig.* 50.2.3.2.

2 (pl. only) The dark clothes worn by mourners, supplants, etc. (either soiled or of natural black wool). **b** (as affected by defendants in court).

aspicite, iudices, squalorem ~isque sociorum! Cic. *Verr.* 5.128; hic luctus, hae ~es susceptae sunt propter unum me Sest. 145; legati Locrensem obitu squalore et ~ibus. ~humi procubuerunt Liv. 29.16.6; luctum. ~ium ac squaloris foeditate iritare Sen. *Dial.* 11.17.6; *(in fig. phr.)* numquam uoluntarias uerborum ~es induisset Fro. *Aur.* 2. p. 52 (15N). **b** instruit testis, squalore huius et ~ibus laetatur Cic. *Clu.* 18; satis esse illum in infamia relinqui ac ~ibus quam infirmo iudicio committi *Att.* 1.16.2; non deponam has ~es nisi inuenere qui induam Sen. *Com.* 10.1.4; uidebis caedes ac uenena et reorum mutuas ~es Sen. *Dial.* 3.2.1; quibus infensus esset, metu ac ~ibus conflictabantur Lucr. 6.8; Surt. *Aug.* 32.2; Quint. *Inst.* 6.1.33; reis ~es, damnatis supplicia dempsit Surt. *Vit.* 8.1; *(transf.)* quia poena tropaeis imminet et ~es meruit uictoria nostra Petr. 122.1.73.

3 The dirt associated with poverty or low birth, squalor. **b** lowness of condition, baseness. **c** (transf.) the lowest element of a population, etc., scum, dregs.

harum uidere inluuiem ~es inopiam Ter. *Eu.* 937; auream

quisque modicioritatem diligit, tutus caret obsoleti ~ibus tecti Hor.Carm.2.10.7; mihi ~es pullaque paupertas. ~ obfuerunt CALP.Ecl.7.80; ~es omnium ac torpor procerum Tac.Ger.46.1. **b** is ex summis et fortunae et uitae ~ibus in praetura consul factus esset Cic.Brut.224; o nec paternis obsoleta ~ibus Hor.Ep.17.46; uoluit. ~ opinionem ~ium industri factu effugere Sen.Con.9.1.1. **c** apud ~em urbis et faecem Cic.Att.1.16.11; neque oportere clarissimae familiae ignotas ~es inseri V.Max.9.7.2; quaedam. ~ feminae ~ibus calent PRTR.126.5; PLIN.Ep.7.29.3; (applied to an individual) o lutum, o ~es, o paterni generis oblite Cic.Pis.62.

4 Meanness of character or conduct, illiberality, niggardliness, stinginess (often combining idea of sense b). **b** graspingness, avarice, greed (usu. not excluding the idea of the main sense).

populus Romanus. non amat profusas epulas, ~is et infumantem multo minus Cic.Mur.76; si neque avaritiam neque ~is. obicit uere quisquam mihi Hor.S.1.6.68; sepulcrum. sine ~ibus exstrue 2.5.105; MART.1.99.13; Trebellius Maximus, per avaritiam ac ~is contemptum exercitui Tac.Hist.1.60; istam luxuriam et ~ium noniam societatem PLIN.Ep.2.6.7; cogit (pater iuuenes) minimas ediscere ~es Juv.14.124; Suet.Ves.19.2; (sg.) nullam in re familiari ~em posse proferri Cic.Flac.7. **b** sine ~ibus annos et nullas uestes, ut sit apertus, habet (Amor) Ov.Am.1.10.15; cum anxii ~ibus magnas opes corripisset V.Max.9.4.1.1. nec quisquam, qui sufficientia. possidebit, hunc quaestum sine crimine ~ium fecerit Quint.12.7.9; AGRIM.9.50; ut. urbani magistratus ab omni ~e se abstineant ne plus doni muneris in anno accipiant, quam quod sit aureorum centum VEN.dig.48.11.6.2.

5 Moral turpitude, baseness.

deinde Porpei mira contentio, iudicium ~es Cic.Att.4.18.1; putas. ~ propter hominis ~is minus me magnam illam laetiam putare Fam.7.2.2; quod. taedio ~ium in quibusdam insignium populum plebeis auertissent Liv.4.56.3; quid refert, ~ibus iudicis an stultitia res perierit? Ulp.dig.21.2.5.

6 Meanness or commonplaceness of language.

~es. illae uerborum et hians composito. redolent anti-quitatem Tac.Dial.21.4.

sordescō ~escere (~ui), *intr.* [SORDEO + -scō]

1 To become dirty or soiled. **b** to acquire a dirty colour.

contractatus ubi manibus ~escere uulgi coeperis Hor.Ep.1.20.11; (sucus) ~escens et obiuo terrae halitu infectus PLIN.Nat.11.31; ungues rosae epiphoris salubres sunt; ulcera enim oculorum rosa (i.e. the whole rose) ~escunt 12.124; 33.60. **b** si purus (ros) infuxerit, candorem accipiat; si uero turbidus, et fetum ~escere PLIN.Nat.9.107.

2 To become wild, rough, or sim., through neglect.

si quis agrum suum passus fuerat ~escere GEL.4.12.1.

sordidatus ~a ~um, a. [SORDIDVS + -ATVS²] Meanly or shabbily dressed. **b** (of suppliants, accused, etc.) wearing mourning clothes.

quamquam ego sum ~us, frugi tamen sum PL.As.497; scin hanc quam dicit ~am et sordidam? TER.Hau.297; serui ~i ministrant Cic.Pis.67; ~a mancipia Phil.2.73. **b** cum exultat maestum ac ~um senem Cic.Orat.2.195; pro me. non Luculli, Serullii, ~entes ac ~i populo Romano supplicauerunt Red.Sen.37; uidet Milonem. ~um et reum Sest.144; Verginius ~us filiam secum obsoleta ueste. in forum deducit Liv.3.47.1; postquam ~um reum uiderunt 6.20.2; 45.28.6; adulescens ~us diuitem sequebatur Sen.Con.10.1; Suet.V.14.12.

sordidē *adv. compar.* ~ius, (*superl.* ~issimē). [SORDIDVS + -ē] FORMS: *superl.* cj. in Cic.Pis.12.

1 In a low or vulgar manner, squalidly. **b** in a mean or squalid style (of speech).

dicendum est in puellam uehementer. non ~e nec obscene Sen.Con.1.2.21; uicium. ~e intenuisse (dicitur) comparandis multis et ~e uiculis GEL.15.4.3; in serpentes. serenos uultus meos ~e reformando APUL.Met.6.22; uirile marinum nescio qua circumlocutione male ac ~e nominatui APOL.33; ~ (w. ref. to birth) dices ~e natus Sen.Con.9.1; quo ~ius et ~e abieci nati sunt Tac.Dial.8.3. **b** loquiter laute et minime ~e PL.Mil.1001; Cic.de Orat.2.339; L. Antonium confectionem esse cognoui. ~e AT.15.2.2; declamare. ~ modo splendide atque adornate, tum. ~ circumcise ac ~e Suet.Rhet.6(p.126Re).

2 In a spirit of avarice, meanly or graspingly.

minis illum ~e Simonidi dixisse se dimidium eius ei, quod pactus esset. daturum Cic.Orat.2.352; quicquid habeo, nec ~e custodiam nec prodige spargam Sen.Dial.7.20.4; Quint.Decl.345(p.364.1.30); Caecilius Classicus. proconsulatu. ~e gesserat PLIN.Ep.3.9.2; Suet.Dom.9.2; si forte. ~e egit uel perniciose pupillo Ulp.dig.26.10.3.5.

sordidulus ~a ~um, a. [nest + -VLVS] Dirty, mean, shabby.

seruolorum ~orum scorta diobolaria PL.Poen.270; Lucil.12(cj.); si toga ~a est Juv.3.149.

sordidus ~a ~um, a. *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [SORDEO + -IDVS]

1 Foul with dirt, dirty, grimy, filthy, unwashed. **b** (spec., of ulcers). **c** (of substances, etc.) full of dirt or impurities.

saepe est etiam sup pallio ~o sapientia CAECIL. com.266; ne ~a mappa corruget naris Hor.Ep.1.5.22; ex ~o deuersorio. ~ uenimus in curiam Liv.45.22.2; donec caput eius ~o in loco (i.e. a latrine) sedentis abscederet V.Max.9.13.2;

ensis, ~us pacis uitio quietae Sen.Thy.566; puer. ~lippus, ~issimis dentibus Petr.64.6; uellerum. ~orum cinis ex aqua PLIN.Nat.30.72; ~ (neut. pl. as sb.) uitio mihi uortebat, quod me nec ~ora dicere honeste pigeret APUL.Apol.34. **b** ambulatio atterendo ulcus ~um reddit Cels.7.25.2; PLIN.Nat.20.88; 27.54; ulcus. ~um id autem est, cum candicat et quasi crustam perductum albem habet LARG. 236; expurgat ~issima ulcera 237; (cf.) triste mentum ~ique lichenis MART.1.1.98.5. **c** mures est. ~ea quae fit ex sali ~o VERAN. in Fest. p.158M; ~us exhausto sorbetur ab ubere sanguis Luc.4.315; (nitrum) ~um terra, quod appellat agrum PLIN.Nat.31.106; nec. montibus. ~caesis inducit Nero ~as paludes STAT.Silv.4.3.8; furfures. ~incretos ac ~os APUL.Met.7.15; (neut. pl. as sb.) cum ~a et sanguinolenta deiciunt LARG.114; ~ (of the atmosphere) graue comminus aestuat aer ~us STAT.Theb.12.249.

2 (of persons, animals, etc.) Characterized by dirt or neglect (the emphasis varies between the two ideas), squalid, uncared for.

at pol nitent, hau ~ae uidentur ambae PL.Bac.1124; misera schoeno delibutis seruilioclas ~as Poen.267; scin hanc quam dicit sordidatam et ~am? TER.Hau.297; Infamia. intonsa coma, ~a uestitu VAR.Men.123; paternos in sinu ferens dotes et uxor et uir ~osque natos Hor.Carm.2.18.28; ~us Etruscus abductus consul aratris Luc.10.153; ubi. crasso ~a tabo confudit maculas (tigris) STAT.Theb.10.290; nudi ac ~i in hos artus, in haec corpora, quae miramur, excrecentur Tac.Ger.20.1; (w. abl.) stabat et Autumnus calcatis ~us uisus Ov.Met.2.29; bellatore. ~ militia ~um PLIN.Nat.1.108; nec erubescat pingui ~us esse Cosmiano MART.11.15.6; sanguine uultum ~a STAT.Theb.5.636; ~ (transf.) defendet. scapulas mordente molesto pulce, uel si quid pulce ~us MART.14.83.2.

3 Of dirty appearance, dingy, discoloured.

b (of mourning garments, usu. as being unfilled).

~um flammæ trepidant rotantes uertice fumum Hor.Carm.4.11.11; siue (luna) occurrente nubilo ~lorem ostendit orbem Sen.Suas.3.1; erat. ~ caelum graue ~is iubilus Sen.Ep.53.1; nubes ~o crescens globo AG.462; herba, densis foliis fere papaueris, minoribus tamen ~ioribusque PLIN.Nat.27.83; Satureia Indicos (carbunculos) non esse claros dicit ac pierumque ~os 37.94; opus. ~ truxit cocto puluere ~oque topio STAT.Silv.4.3.53. **b** strata terrae laeue lacrimis uestem squalam et ~am ENN.sen.311; rapturum parentes tum maxime ~a ueste lacrimisque et querellis ciuitatis concitabant Liv.1.10.1; circumbant (Siculi) ~ senatorum (domos) cum ueste ~a 26.29.3; 45.20.5; (cf.) longo. ~a luctu mater STAT.Theb.3.440.

4 Poor in quality, mean, shabby, coarse. **b** (of words, expressions, etc.) lacking refinement, low, vulgar; (also of persons, their tastes, etc.).

uillula ~a et ualde pusilla Cic.Att.12.27.1; dapes. ~as VERG.Cat.13.28; si (uitis gustus) ~us ut ait Col.3.2.5; (neut. as sb.) ceremus. ~ pulchritudinem illam quamuis ~o oblectam Sen.Ep.115.7; ~ (of bread) ~o uitam oblectabas pane in pannis inopia PL.As.142; panis durus ac ~us Sen.Ep.18.7; COL.8.17.15; Suet.Nero.48.4; ~ (in allusions to humble circumstances) ~a rura atque humilis habitare casas VERG.Ecl.2.28; ~a paruae fortuna domus Sen.Her.F.200; peregrina ac ~a sedes Romanos cepit proceres Luc.5.9; ~a. ~ in paruis otia rebus amat MART.1.55.4; laem. ~uillae ~um 12.57.2; tu ~a tecta iugumque seruitii uulgare feres? STAT.Silv.3.4.33. **b** si qua (uerba) ~iora sunt aut ex cotidiano usu repetita Sen.Com.4.1.9; uernaculorum dicta, ~um dentem MART.10.3.1; sententiae. ~magis eminent, cum omnia circa illas ~a et abiecta sunt Quint.12.12.7; 4.2.36; sunt etiam quaedam et humiles translationes. et ~ae 8.6.14; 10.1.9; cum recens haec declinatio ~a ~e sermonis uiris coeperit VEL.gram. in G.L.7.74; obsoleta (uerba). ~ et maculantia ex ~iore uulgi usu GEL.16.7.4; 'nanos'. ~um esse uerbum et barbarum credebam 19.13.2; ~um me et incultis moribus aiunt, quia parum scite conuiuium exorno SAL.Jug.85.39; qui in crepidas Graiorum ludere gessit ~us PERS.1.20; si quis aurem habeat non ~am nec proculcatam GEL.17.2.10.

5 Of no account, paltry.

strenuiori deterior si praedicat suas pugnas, de illius illae fiunt ~ae PL.Ep.447; res ~asatque deformis deorum honore adficere Cic.N.D.1.38; illud sequitur, ut minimis ~issimisque rebus non exacerberemur Sen.Dial.4.25.1; nec sanctos iuuenes attingunt ~a fata Aena 645; ~ (of persons) ludice te non ~us auctor naturae uerique Hor.Carm.1.28.14; cito gloria obsolescit in ~is hostibus CURT.9.6.14; minora quam ut ipse tractaret, ~ioribus ministris dedit Sen.Ep.90.25; ~ (neut. pl. as sb.) animus est, qui parua extollit, ~a inlustrat Ben.1.6.2.

6 (of persons) Of low origin or character, disreputable, common; (also of ancestry, rank, etc.).

homini egent, ~o, sine honore Cic.Flac.52; iste omnium turpissimus et ~issimus ATT.9.9.3; nihil accusatore Lentulo. ~ infantis, nihil illi consilio ~us Q.Fr.3.4.1; Gabinia (lex), lata ab homine ignoto et ~o LEG.3.5; regem. ~ereptum primoribus agrum ~issimo cuique diuissive Liv.1.47.11; conuocat. familiae. ~issimam partem ac me conspui iubet Petr.132.3; ~a pars plebis Tac.Hist.3.74; contubernio ~issimorum hominum Suet.Cl.5; C. Terentius Varro. ~ loco non humili solum sed etiam ~o ortus Liv.22.25.18; Tac.Ann.4.21; originem. ~obscuram atque etiam ~am Suet.Vul.1.1.

7 Not worthy of an honourable person, ignominious, degrading, base.

de pecunia ratiocinari ~um esse Cic.Inu.2.115; de Hispaniensibus flagitiis tuis ~issimisque furtis Val.13; inliberes. et ~i quaestus mercenariorum omnium Off.1.150; tollis lineae neglectiorum. ~a res et inuenusta est CATUL. 12.5; non est tam ~a diuis cura Aena 32; cupidus ~us Hor.Carm.2.16.16; ut in ~o adulterio necata dicatur Liv.1.58.4; ~a et crudeli. tyrannide V.Max.3.2.1.2; cum pare contendere anceps est. ~um inferiore ~um Sen.Dial.4.34.1; ~o premittit (sc. Thebes) iugo Her.F.267; ~a. aera (i.e. earned by prostitution) MART.9.7(8).4; senatus largitionibus ac precibus ~is exsoluit Tac.Ann.1.15; 4.13; quin tu..

humiles et ~as curas aliis mandas. ? PLIN.Ep.1.3.3; homo. ~ intempestinae. ~ ac ~ae gulae Suet.Vul.13.3; APUL.Met. 9.26; exigendi tributi munus inter ~a munera non habetur PARR.48.50.1.17.7.

8 Avaricious, mean, miserly, grasping.

agrum eis diuisit. o ~os qui acceperint, improbum qui dederit! Cic.Phil.6.13; quidam. ~us ac diues Hor.S.1.1.65; non recipit ~um uirtus amatorum Sen.Ben.4.24.2; Ep.108.9; pro ~o parcum, pro malefico liberum dicere licebit Quint. 1.5.13.26; putabat. ~os ac deparcos esse quibus impensurum ratio constaret Suet.Nero.30.1; auctor. fuit aedilem ~um repetundarum accusandi Dom.8.2; ~ (transf.) ~us a tenui uictu distabit, Ofello iudice Hor.S.2.2.53.

sorditūdō ~inis, f. [***sordiditūdō** (SORDIDVS + -tvdō)] Dirt, filth, squalor (in quot., in fig. phr.).

cretast. ~orum hominum oratio. ut mi apsterserunt omnem ~inem PL.Poen.970.

sōrex ~icis, m. Also **saur-**. [cf. Gk. *σῶραξ*] A shrew-mouse.

meo indicio miser quasi ~ex hodie perii TER.Eu.1024; ut in eius corpore ~ex exesa carne nidum fecisset VAR.R.2.4.12; V.Max.1.1.5; uites. ~a ~icibus aut muribus instentur Con.Arb.15; aures. ~ici pilosae PLIN.Nat.11.136; Suet.fr. 161(p.250Re). **β** ~icum occultu dirimi auspacia PLIN. Nat.8.223.

sōri (sōry) ~eōs, n. [Gk. *σῶρι, σῶρυ*] A sulphide of copper or iron, perh. marcasite.

~eos P. X CELS.6.9.5; chalcitis tria genera continet, aeris et misyos et ~eos PLIN.Nat.34.117; ad polypos misy ustum, ~ustum ~i. ~ (bene faciunt) LARG.51.

sōricinus ~a ~um, a. [SOREX + -INVS] Of a shrew-mouse (in quot., in phr. of obscure meaning: see NENIA).

te faciam. ~confossioem ~a nenia PL.Bac.889.

sōritēs ~ae, m. [Gk. *σῶριτες*] FORMS: ~am (acc. sg.) Cic.Hort. fr.55; ~i (dat. sg.) Div.2.11.

a A series of propositions in which the predicate of one is the subject of the next. **b** a logical trick in which a proposition is added to or whittled away bit by bit.

c Cic.Luc.147; iam ille ~es (est). ~quod bonum sit, id esse optabile, quod optabile, id expetendum, quod expetendum, id laudabile Fin.4.50; discere te autem ceratinas et ~as et pseudonemus Fro.Aur.2.66(146N). **b** ~as hoc uocant, qui aerium efficiunt uero addito grano, uitiosum sane et captiosum genus Cic.Luc.49; ~es. ~subit, cui difficile est modum inponere Sen.Ben.3.19.9.

soror ~ōris, f. [OIr. *siur*, Welsh *chwær*, Skt. *sūśār*, OHG. *swester*, Eng. *sister*] ORTHOG. ser- CIL 2.515, 5342. FORMS: ~orrei (gen. sg.) CIL 1.1312.1.

1 A sister. **b** (applied loosely to a half-sister; also to a sister-in-law). **c** (applied to a first cousin); (also) ~or patruelis. **d** a (female) companion; (also applied euphem. to a mistress).

tam a me pudica est quasi ~or mea sit PL.Cur.51; materque et ~or tibi salutem me iusserunt dicere Mil.1315; semper eiu' dictast esse haec atque habitast ~or TER.Am.809; mi frater, salutet! ~o ~or, salue, mea! POMON.COM.49; Minerum ~orem Iouis esse existimo Cic.Dom.2; regis Parthorum filium, quocum esset nupta regis Armeniorum ~or ~am. 15.3.1; Plotomaeus. ~magnis copiis cum ~ore Cleopatra bellum gerens CAES.Civ.3.103.2; VERG.A.4.438; Hor.Carm. 1.24.6; illis quoque filias ~ores coniungesque esse Liv.3.50.7; SEN.Com.7.6.9; sic cadit. solis opaca ~or (i.e. the moon) STAT.Theb.6.686; ~orum filius idem apud auunculum qui ad patrem honor Tac.Ger.20.4; Suet.Cal.24.1; (fig.) bonae mentis ~or est paupertas Petr.84.4; ~ (w. germana) uelim te arbitrari me haec uerba, frater, meae fidei tuique rei causa facere, ut aequum est germanam ~orem PL.Aul. 122; Trin.690; Truc.438; habebat. ~ in matrimonio ~orem germanam suam NEP.Cim.1.2; ~ (w. gemina) quom illa osculata mea ~or gemina esset suopte amicum PL.Mil. 391; ~ (of animals, birds) uera uolucris insonuit pennis; pariter sonare ~ores innumerae, quibus est eadem natalis origo Ov.Met.13.608; in grege prioris anni ~orem. ~equa comitatur PLIN.Nat.8.156; ~ (pl., as title of a mime by Laberius) GEL.9.12.11. **b** Prop.4.11.59; tu quoque, Alcidae ~or tantum ex parente. ~Pallas Sen.Her.O.1314; ~CIL 13.2297. **c** uir (i.e. Orestes), precor, uxori (i.e. Hermione), frater succurre ~ori! Ov.F.8.29; 14.123; ~ fratres patruelis ~ores patruelis (id est qui quaeue ex duobus fratribus progenierantur) GAUUS dig.38.10.1.6; PAUL.dig.38. 10.10.15. **d** uidistis si quam hic errantem forte ~orum VERG.A.1.322; hactenus, Acca ~or, potui 11.823; ~sue sibi coniunx siue futura ~or [Tr.]3.2.26; 'si non fastidis' inquit 'feminam ornatam. concilio tibi, o iuuenis, ~orem' Petr.127.1; MART.2.4.3.

2 (spec., of various groups of mythological sisters): **a** (the Fates). **b** (the Muses). **c** (the Furies). **d** (the Nereids). **e** (the Danaids). **f** (the sisters of Phaethon, transformed into poplars). **g** (the Hesperides). **h** (Procne and Philomela).

a dum. ~orum fila trium patiuntur atra Hor.Carm. 2.3.15; si fata negant reditum tristestes ~ores [Tr.]3.3.35; quaeuis de Trivia una ~or Prop.2.13.44; ueterum decreta ~orum Ov.Met.15.781; Luc.6.703; MART.4.73.3; nil filia ~orum aduersus posco SIL.13.361; nigras. ~ores STAT. Silv.3.3.21; CIL 14.2700. **b** Iarvis. ~ora. ~i. aspicies. ~ores. ~canere antiqui dulcia furtiva Iarvis Prop.2.30.27; MART. 4.315; doctae ~i tibi seruiant ~ores 9.42.3; STAT.Theb. 9.317. **c** anguiculae. ~ores STAT.Theb.12.647; illum. ~ nulla ~or flammis, nulla assurgentibus hydrys, terrebant Silv.

2.1.185; (cf.) odere ~ores Tartareae monstrum (i.e. *Allecto*) VERG.A.7.327. **d** officio careat glaucarum nulla ~orum STAT.Silv.3.2.34. **e** si fallo, poena ~orum infelix umeros urgat urna meos PROP.4.11.27. **f** Clymenea...desse germina (i.e. *Amber*) nec unidris satis inlacrimare ~ores STAT.Silv.1.2.124. **g** poma...credere quae possis subrepta ~oribus Afris Juv.5.152. **h** strunt ~ores Atticae dirum nefas INC.trag.240.

3 (transf., of a concr. obj. closely related or sim. to another).

opseco te...hanc per dextera perque hanc ~orem laetiam PL.Poen.418; comae mea fata ~ores lugebant CATUL.66.51; tessae succedit laeua (sc. manus) ~ori alternatque ~ices M.128; Libycae ~or altera Syrtis Dirae 53; insula Trinacriae fluitantem ad iura ~orem (i.e. *Crete*) subsequebat MAN.4.787; sapore caryotarum ~ores (palmae) et ob hoc adelphides dictae PLIN.Nat.13.45; (lodiocis) iunctae nos tibi uniuersum ~ores MART.14.148.2.

sororcula ~ae, f. [prec.+CVLA] A little sister.

germana mea ~a PL.Cist.451.

sororidica ~ae, m. [SOROR+~CIDA] (app. nonce use) A violator of his sister.

de me quod tulisse te dicis, patricida, fraticida, ~a, nonne extra ordinem tulisti? CIC.Dom.26.

?sororiculatus ~a ~um, a. [app. SOROR+~CVLA+~ATVS?] (an adj. of obscure meaning, applied to a tunic).

undulata uestis prima e lautissimis fuit; inde ~a defuxit PLIN.Nat.8.195.

sororiō ~iāre, intr. Also ~iō ~ire. [app. as sortio] (of the breasts) To swell.

tunc papillae primum fraterculabant ~illud uolui dicere, ~iabanti PL.Tr.84; ~ia(r)s mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, ut fraterculare puerorum FEST.p.297M. **β** mammae ~ientes. piscinae maris corrigit PLIN.Nat.31.66.

sororius ~a ~um, a. [SOROR+~IVS]

1 Of or concerning a sister. **b** consisting of a sister or sisters.

ut...cenam des ~am (i.e. celebrating the discovery of a sister) PL.Cur.660; hominis fraterni flagitii, ~is stupris... exsangui CIC.Sest.16; ille ~us adulter (i.e. the incestuous lover of his sister) Pis.28; Anna...~a liquit moenia (i.e. Carthage) OV.Fast.3.559. **b** iugum ~um consponsae factionis APUL.Met.5.14.

2 Characteristic of or suitable for a sister, sisterly.

poscenti nymphae...~a saltem oscula OV.Met.4.334; 9.539.

sororius ~ii, m. [prec.] A sister's husband, brother-in-law.

NEVIA IVLIA ~IO FECIT EO QVOD AMBIBOLVS FR(A)TER NEGLIGENDVS FACERE NO(LV)ERIT CIL.8.6023; 13.2070.

Sororius ~a ~um, a. [cf. SORORIO] A cult-tile of Juno; ~um *igillum*, a wooden cross-bar erected for the performance of puberty rites, but popularly associated with the purification of Horatius (sense 1a) after the murder of his sister.

consecratia...aris Iunoni ~ae et Iano Curiatio FEST.p.297M; ~CIL.6.2295; LIV.1.26.13; FEST.p.297M; PAUL.Fest. p.307M.

sors ~rtis, f. [dub., cf. perh. SERO?] FORMS: ~rtis (nom. sg.) PL.Cas.380; ~rti (abl. sg.) ENN.Ann.329. PL.Cas.428. CIL.1.583.54. VERG.G.4.165. LIV.4.37.6. 28.45.11, etc.

1 A lot. **b** (as used in divination). **c** a ticket in a lottery. **d** a jurymen's voting tablet.

uide ne quae illic insit alia ~rtis sub aqua PL.Cas.380; numquid...oportet nisi tres ~rtis conici, unam educi? CIC.Ver.2.127; cum de consularibus mea prima ~rs exisset AT.1.19.3; Philippus et Cotta priuato consilio praetererunt, neque eorum ~rtes deiciuntur CAES.Civ.1.6.5; conuenere uiri deiectione aerea ~rtem accepit galea VERG.A.5.490; cum ~rs praerogatiuae Aniensi iuniorum exisset LIV.24.12; ~rs Tyrrhenum contigit VELL.1.1.4; deiectis... ~rtibus in galeam Ihas 588; ~rte et urna mores non discerni Tac.Hist.4.7; PLIN.Pan.36.4; omnium nomina ~rtibus inscripta in urnam mittimus Hyg.Gragrim.p.162; cum... ~rtem nominis falsam subici animaduertisset GEL.5.9.6; ~ (in fig. phrs.) perii, Daue; de meo amore ac uita nunc ~rtis tollitur [TEK.]AN.ex.4; felix prima ~rte (i.e. at the first attempt) futurus erat OV.Fast.2.338; tantae suffragia uincere ~rtis MAN.2.135. **b** ~rtis, quae hodie Fortuna monitu tolluntur CIC.Dio.2.86; nequiquam diuom nomen ~rtisque fatigant LUCR.4.1239; CAES.Gal.1.50.4; illa sacras pueri ~rtes ter sustulit TIB.1.3.11; LIV.1.56.6; OV.Met.11.412; auspica sortesque ut qui maxime obseruant: ~rtium consuetudo simplex Tac.Ger.10.1; ~rtes duet frontemque manumque praebuit uiti Juv.6.583; ~rte tracta, qua monebatur ut in Aponi fontem talis aures iaceret SUET. Tib.14.3. **c** solebat et inaequalissimorum rerum ~rtes... in conuiuio uenditare SUET.Aug.75. **d** CIL.1.583.52; EX QVA ~RTI PRONONTIARIT, EAM ~RTEM PROXVMO IVD(CI)... IN MAN)VIM TRANSITO I.583.54.

2 (w. abst. force) The employment of lots, lottery; ~rte, by lot; extra ~rtem, without drawing lots; (sim.) sine ~rte.

quos...video ab expectatione ~rtis ad salutem communem esse conuersos CIC.Catil.1.15; M.14.47; sit ~rs et nobis talorum interprete iactu PROP.3.70.27; ut prior... matri osculum daret, ~rti permittunt LIV.1.56.11; ut ad

~rtem rem uocaret 10.24.3; tum praetoriae prouinciae in ~rtem coniectae 28.38.12; SEN.Ben.6.1.1.1; ~rtem alii clamant STAT.Theb.10.226; agri...limitati acceptorum comparationem faciens...et in ~rtem mittimus Hyg.Gragrim.p.162; ~rte...quaestor hic C. Antoni, conlegae mei...fuit ~rte CIC.Sest.8; Africam ~rte Tubero obtinere debebat CAES.Civ.1.30.2; Laocoon, ductus Neptuno ~rte sacerdos VERG.A.2.201; adiutor ex tribunis ~rte L. Furius datur LIV.6.22.6; ~rte...obuenit Sullae Asia prouincia VELL.2.18.3; OV.Met.2.291; Ogygis it ~rte Creon STAT.Theb.8.353; decuram quicunque ignominiosae cohortis ~rte ductos iusti necat Tac.Ann.3.21; ut Asiam ~rte haberet 3.58; SUET.Cl. 6.25; ~rte...~rtem BELVVM CVM IVGVTRA REGE NYMIDIAE COS CESSIT Elog.18(CIL.Lp.193); iubet extra ~rtem Theonastum reuantiari CIC.Ver.2.127; filius meos extra ~rtem urbi praerit LIV.4.45.8; agrum...Campanum... diuisit extra ~rtem ad uiginti milibus ciuium SUET.Jul.20.3; ~CIC.Dom.24; Pompeius...Q. Cassium sine ~rte delegit AT.6.6.4; Volci prouincia sine ~rte, sine comparatione, extra ordinem data LIV.6.30.3.

3 An oracular response (strictly, one obtained by cleromancy, cf. sense 1b).

quo sese uertant tantae ~rtes somnium ENN.scen.42; ueteris Fauni uoluit sub pectore ~rtem VERG.A.7.754; dictae per carmina ~rtes HOR.Ars.403; patres...deceuerunt legatos ~rtesque oraculi Pythici expectandas LIV.5.15.12; 38.13.1; cum posuit iussus Phoebeus ~rtis urbem OV.Met.3.130; ~rs est ita reddita: 'matri... Fast.2.713; unde ut certae consulebunt ~rtes petuntur V.Max.1.8.10; CURT. 5.4.11; antiquae...uox praecia ~rtis V.FL.5.528; ~rs oraculi haud ambigua Tac.Hist.4.83; petit ~rtem ab Apolline, quod esset remedium Hyg.Fab.101.1; maiestate Praenestinarum ~rtium territus SUET.Tib.63.1; Apollo... sic Latina ~rte respondit APUL.Met.4.32.

4 That which is allotted to one, a share, portion. **b** the sphere of duty, jurisdiction, etc., assigned to a person, province, department; (poet., indicating any one of the three realms popularly assigned to the gods Jupiter, Neptune, and Pluto). **c** (astrol.) = ATHLVM; (also) a thirtieth part of each zodiacal division, i.e. one degree. **d** the place assigned to one in a series, a turn; alterna ~rte, alternately.

diuisio corpore mundi in maria ac terras et sidera, ~rs data caelo prima, secuta maris Aethra 103; puero posito aui mortem in nullam ~rtem bonorum nato LIV.1.34.3; praecipuum ~rtem periculi petere 7.10.1; o modo regia coniunx...nunc etiam praedae mala ~rs OV.Met.13.485; nate...duplicis ~rs altera partus EPIC.Drusi 121; si placeant tertiae ~rtis loca, regnare potest SEN.Her.F.609; diuitis alternas et pauperis accipie ~rtes MART.4.1.5; (of land) si L. Titius...acceptit ~rtis suae partes tres FRON. agrim.p.5; (app. of a block of niches in a communal columbarium) P. SONTIVS...PHILOSTROPHVS ~RS II LOCO XIII CIL.6.11050. **b** auresa pecunia publica quaestor consulem, exercitum...~rtem, prouinciamque deseruit CIC.Ver.1.34; Fabius, alienae ~rtis uictor belli LIV.9.42.1; Philo Romae iuri dicundo urbana ~rs 22.35.5; praetores Q. Fuluius Flaccus...urbanam, M. Valerius Laetinius peregrinam ~rtem in iurisdictione habuit 23.30.18; ~rs sua cuique (sc. signo) data est, semel assignata tuerent immoti loca GERM. Arat.435; iam ~rte carebat dilatus Polynices honos STAT. Theb.1.164; ~rs tibi, nequa parte trahat tacitum puppis mare V.FL.1.478; ~rs Asiae in eum qui consularium Maluginensi proximus erat conlata Tac.Ann.3.71; ~ (w. gen.) non esse...aliqui ciuitati ~rtem incommode recusandam HIRT.Gal.8.1.3; cuius malis ~rs incidit Remis 8.12.3; ~nunc etiam manibus (haec impetata manebat ~rs rerum) mouet (sc. Iuno) VERG.A.10.40; tertiae regem...~rtis (i.e. Pluto) SEN.Her.F.833; Phaed.1212. **c** horum operum ~rtes ad singula signa locauit MAN.3.75.3; 80; Fortunae ~rs prima data est 3.96; praecipua undecima pars est in ~rte locata, quae summam nostri semper uiresque gubernat 3.138; ~summa repletur ~rtibus exactis triginta sidere in omni 2.721; 2.743; 4.472. **d** huic, si ~rte bibes, ~rtem concede priorem OV.Ars.1.581; quae (loca) nisi (orbem) perpetuis alterna ~rte uolantem cursibus excipiant MAN.2.804; si... conueniat, ut finales arbores deiciant aut ut pretio taxent aut alterna sibi ~rte habeant SIC.FL.gram.p.108.

5 An apportionment, allocation.

praedae dicere ~rtem VERG.A.9.268; praedae...eorum, inaequissima ~rte, qui pugnae non interfuerunt, facta est LIV.38.23.4; remissa ~rte prouinciae VELL.2.111.4; ~rs quae prouinciam prouinciam Asiaticam...dedit Tac.Ag.6.2; haud tanta cessasse uiros in tempore tali laudis ~rte pignus TIL.32.12; ~ (transf.) MAN.2.283; quod partibus astra condita tricenis triplici sub ~rte feruntur 4.300.

6 The name of the basic unit of area in one system of land measurement.

quidam primum appellatum (locum) dicunt ~rtem et centies ductum centuriam FRON.gram.p.14.

7 (in money-lending) Capital as opposed to interest, principal. **b** (see quot.).

PL.Mos.561; 592; si tibi et faenus et ~rtem dabit 612 etiam de ~rtis nunc uenio in dubium miser? TER.Ad.2.43; VAR.L.6.65; ~rte caret, usura nec ea solida contentus est CIC.Alt.6.1.3; 12.18.3; etsi iudiciali fenore facta locuta usura erat, ~rte ipsa obreabant inopes LIV.19.19; COL.3.3.9; PLIN.Nat.p.23; debitor usuram pariter ~rtemque negabit MART.5.42.3; PLIN.Her.18.3; MAECIAN.4.43.3; ULP.Dig. 12.6.26; (pl.) uxori...faenus quoque ~rtium, quae defunctus collocauit...praestabitur PAPIN.Dig.33.2.24; ~ (in fig. phrs.) semina...in faenus sulcatis credere tertia usuramque sequi maiorem ~rte receptis frugibus innumeris MAN.5.274. **b** ~rs et patrimonium significat, unde consors dicitur PAUL. Fest.p.296M.

8 One's portion, lot, fortune, destiny, etc. **b** circumstances, terms, conditions (affecting one at any time). **c** the special law or condition governing the behaviour of a thing.

nescia mens hominum fati ~rtisque futurae VERG.A. 10.501; Martis ~rte peremptis 11.110; Turni ~rtem miserantur iniquam 12.243; metuit secundis alteram ~rtem bene

praeparatum pectus HOR.Carm.2.10.14; laetus ~rte tua uiues sapienter EP.1.10.44; inlacrimasse dicitur ~rti humanae LIV.45.4.2; indignitatem ~rte rapinur SEN.Suas. 2.2; animorum incerta ~rte penduntum 2.12; nulla ~rs longa est: dolor ac uoluptas inuicem cedunt SEN.Thy.506; o felix, quem ~rs alias dispersit in ares LUCR.9.126; scire mori ~rs prima uiris, sed proxima cogi 9.211; ~rs aequa meritis respicit STAT.Theb.1.661; uria legatorum ~rs fuit Tac. Hist.3.80; intercedit ~rtis humanae commercium ut metus ANN.6.19; APUL.Mun.23; cui ex humana ~rte mortis cogitatio est PAUL.Dig.39.6.35.4; ~ (pregn.) utere ~rte tua VERG.A.12.932; tibi sacrum ~rs meo rapit opus OV.Tr. 2.552; me secuta manebit ~rs quaesita manu LUCR.7.309; ~ (of a country, institution, etc.) imperii ~rtem consistere in illo (sc. ancili) OV.Fast.3.379; Palmyra...priuata ~rte inter duo imperia summa Romanorum Parthorumque esset PLIN. Nat.5.88; SUET.Cl.3.2; hic (sc. Philoctetes) ~rtem pharetra Troiae bellique gerebat MAN.5.302; (cf.) Hercyniae siluae roborum uasitatas...prope immortali ~rte miracula excedit PLIN.Nat.16.6; ~ (w. defining gen.) felicissima consulatus ei ~rs petendi et gerendi...consilio industriae POL.Hist.5; ~rte tori gaudens OV.Fast.3.463; fato et ~rte nascendi Tac. Ann.4.20; ~ (w. inf. or ut cl. as pred.) data nobis ~rs est ut magnis omnibus bellis uicti uicerimus LIV.26.41.9; ~rs erat aeternos uincere posset deos OV.Fast.3.804; GEL.6(7).3.31. **b** regina uox pugnae conterrita ~rte VERG.A.12.54; LIV. 9.19.11; captus ~rte loci pendet LUCR.10.542; quae nulla ~rte daturam certus erat Komam SIL.11.56; ubi cognitum reo seque et libertum parit ~rte comitum CIL.Ann.16.10. **c** omnia dicuntur simili sub ~rte diurna MAN.2.215; nec en ~rs mari tantum SEN.Suas.3.1; certa fari ~rs maris dubii uetat SEN.Ag.407; omnia in aquis spirare naturae suae ~rte PLIN.Nat.9.18.

9 The category, class, genus, etc., into which a person or thing falls. **b** social position, degree, station. **c** degree of quality, importance, esteem, etc., order.

Venus uaria producit ~rte figuras LUCR.4.1223; quattuor...iuenues totidemque...femineae ~rtis OV.Met.6.680; utraque ~rs umoris habet fluitantia signa MAN.2.196; concedo ista alia esse, sed non ~rtis alterius SEN.Ep.117.8; PLIN.Nat.2.102; trunca dicimus...corpora...ac multa simili ~rte 17.218. **b** non tuae ~rtis iuuenem HOR. Carm.4.11.22; quod Cn. Flauius humillimae quondam ~rtis praetorem adeptus erat V.Max.9.3.3; non modo ignobiliter esse sed etiam ultimae ~rtis CURT.9.2.6; tertiae ~rtis uiri publicani fure PLIN.Nat.33.34; FLOR.Ep.1.30(2.14.3); SUET.Aug.19.1; ULP.Dig.38.16.1.1. **c** nobis quoniam prima animi ingenique negata ~rs est LIV.22.29.9; tum ~rtis cura secunda, non renuat species GRAT.267; haec autem beneficia esse expetenda tribuendae, non dubie primae ~rtis, quae tam dare prodest quam accipere SEN. Ep.36.4; egregium...sed secundae ~rtis ingenium 52.3; ultimae ~rtis esse medicum, qui non...pauis ternas compositiones expertas...habeat LARG.pr.p.411.1.

sorsum, sorsus: see SEOR-.

?sortiarius ~(i)l, m. [SORS+~ARIVS] (Word of unknown meaning.)

DELANEI H V (app. Herculi Victorii) SORTIAR CIL.1.484.

sorticula (-cola) ~ae, f. [SORS+~CVLA] FORMS: ~cola CIL.1.583.50.51, 1.596.5. A token or counter used in lotteries, ballots, etc.

IS PRAETOR ~AM VNAM BUXEAM...IN MANV PALAM DATO CIL.1.583.51; ~IS SINGULIS SINCILLITUM DUCTUS 1.596.5; ~a...in urnam cum ceteris demissa intrauit ordine suo SUET. Nero 21.1; singulorum nomina in pittaciis et in ~is (sc. inscripta esse) Hyg.agrim.p.73.

sortiger ~eri, m. [SORS+~GER] A giver of oracles.

stat ~er illic Iuppiter LUCR.9.512.

sortilegus ~a ~um, a. [SORS+~LEGO+~VS]

FORMS: SORTIOLEGVS CIL.4.5182. That predicts the future by means of lots; (in quot., loosely) prophetic, oracular. **b** (masc. as sb.) a soothsayer, fortune-teller, etc.

~is non discrebit sententia Delphis HOR.Ars.219. **b** VAR.L.6.65; testator non me ~os neque eos qui quaestus causa harientur...agnoscere CIC.Dio.1.132; 2.109; LUCR. 9.581; ~ (attached to a particular shrine) c STAMINVS HERACLA ~VS AB VENERE ERVCINA CIL.6.2274; ~O FORTVNAE PRIMIGENIA 14.2989.

sortior ~iri ~itus, intr., tr. Also ~iō ~ire ~ii or ~iui ~itum. [(SORS+~IO²)]

1 (intr.) To draw lots. **b** to cast one's vote. **c** to predict the future (by lots or other means), divine.

coniciam sortis in sitellam et ~iri tibi et Chalino PL.Cas. 342; cum praetores designati ~irentur et M. Metello obtigisset ut is de pecuniis repetundis quaereret CIC.Ver.21; nec posse collegam saluo iure iurando scire ~iri LIV.42.32.1; dum legiones de ordine agminis ~iuntur Tac.Hist.2.42; id(eo) ipsi ~iuntur, ut sciant Hyg.agrim.p.73; ~itus est et de altero consulatu SUET.Cl.7; (pple. as sb.) Κληρονομία uocatur haec comedia graece, latine ~ientes PL.Cas.32. **b** age, uxor, nunciam ~i PL.Cas.413; cum uenerint censors, inter se ~iant VAR.in Non.p.471M. **c** calculus quo Minerua ~ita est de Orete AMP.8.5. C utraque (uerbenaca) ~iuntur Galli et praeciniunt responsa PLIN.Nat.25.106.

2 (tr.) To cast lots over, assign or appoint by lot. **b** (w. indir. qu.) to determine (a disputed point) by lot. **c** (transf.) to select, choose.

ut...praetor indices ex P. Rupili decreto...~iatur CIC. Ver.2.32; ~ietur tribus idem Rulius Agr.2.21; ~iturum esse cum conlega prouinciam Fam.1.9.25; Aeneas urbem designat aratro ~iturque domos VERG.A.5.756; omnis per muros legio ~ita periculum exubat 9.174; nec regna uiri ~iere talis HOR. Carm.1.4.18; cum senatus aut ~iri aut comparare inter se

provincias consules iussisset Liv.37.1.7; Tac.Hist.4.8; sibi instituit consilia ~iri semestria Suet.Aug.35.3; (absol.) quoniam praetor certa lege ~itur Quint.Inst.3.10.1. **§** an inter se ~iunt urbem atque agros ENN.scen.128; ab his consiliis quae erant ex omnibus ~ita Cic.Ald.4.17.3; Prop. 4.7.55; Stat.Silv.3.2.57. **§** quasi ~iri quid loquere Cic. N.D.1.98; Valerius Horatiusque consules ~ili uter dedicaret Liv.2.8.6; Vell.1.1.4. **§** IERI. INTER SE PARANTO AVT ~IVNT, QVA IN PARTI VRBIS QVISQVE EORVM VIAS PVBLICAS ~. STERNENDAS CVRET CIL.1.593.25. **§** subolem armento ~ire quotannis Verg.G.3.71; telum. fatale coruscant, ~itus fortunam oculis A.12.920; cur hoc ~itur (deus) potissimum pectus quod tanto numine impleat? Sen.Suas.3.5.

3 (tr.) To obtain by lot, have allotted or allocated.

diuersae. nouem ~itae iura Puellae Prop.3.3.33; Hispania. quam provinciam ~itus erat Liv.21.32.3; C. Licinius Crassus urbanam iuris dictionem. erat ~itus 42.10.14; ipsum (sc. Ditem). paria ~itum Iul. Sen.Her.F. 53; excubias ~ita manus V.FL.3.71; ~itus thecam calanis armare memento Mart.14.20(19).1; addidit ne quis uita probrosus. provinciam ~iretur Tac.Ann.3.69; prohibitus. a Tiberio ~iri anno suo proconsulatum Suet.Gal.3.4; (cf.) ex hisce. Lemuribus qui postororum curam ~itus placato et quieto numine domum possidet, Lar dicitur familiaris Apul.Soc.15.

4 To receive as one's portion, acquire (sts. pregn. = 'to be cursed or blessed with'). **b** (of inanim. things).

casu quod te ~itus amicum Hor.S.1.6.53; tu si Maeonium uatem ~ita fuisses Ov.Tr.1.6.21; non penitendas ~itae estis exequias V.Max.5.1.1.6.53; Plato. erat. corpus ualidum ac forte ~itus Sen.Ep.58.30; infantia. qualem plerumque infelices ~iuntur Stat.Silv.2.1.1.6.53; si breue parui ~ita est lateris spatium Iuv.6.505; quidam ~iti metuente sabbata patrem 14.96; at ego misera primum patre meo seniore maritum ~ita sum Apul.Met.5.9; clarissimarum feminarum nomine senatorum filiae, nisi quae uiros clarissimos ~itae sunt, non habentur Ulp.1.1.9.8; (w. inf.) illi. ~i alternas ~iti uiuere laces. Tyndaridae Cris. 397. **b** ~ita loco distantes flumina ripas Ov.Met.2.241; MAN.5.211; regio ignobilis et uix quicquam illustre ~ita MEL.1.28; pars ratiun maior. nautas. loci ~ita peritos torpentem Tritones adit inlaesa paludem Luc.9.346; reliqua rerum tuarum post te alium atque alium dominum ~ientur Plin. Ep.1.3.4; tesserarum figura, quae cum sit immobilis, terrae constantiam non absurde ~ita est Apul.PI.1.7.

sortitiō ~ōnis, f. [prec. + -tio]

1 The process of lottery or a method of it; allocation or distribution by lot.

alii ludices et alia ~ōnis fortuna Quint.Decl.319(p.254, 1.10); haec ~ōno ideo necessaria est, nequis queri possit, se ante debuisse sortem tollere Hyg.agrim.p.73; cum in sacro certamine ~ōno. non bona fide fieret et sortem nominis falsam subditi animaduertisset GEL.5.9.6; ~latis tabulis ~ōno fit tribuum VAR.R.3.17.1; ~ōnem. aedilicium Cic. Plane.53; Fam.5.2.3; (w. obj. gen.) provinciarum religiosa ~ōno Phil.3.24; A.H.1.17.1; ~ōnes iudicium Suet.Aug.29.1.

2 An allotted task or function.

non est operae diis superis ad haec descendere: mediorum duorum ista ~ōno est Apul.Soc.7; quae culque eorum ~ōno euenerit, utrum Lar sit an Larus 15.

sortitō, adv. [abl. absol. fr. sortio (SORTIOR)]

1 After drawing lots, by lot.

mibi ut ~eueniat. ~ ut quidam hercle pedibus pendas Pl.Cas.990; CIL.1.585.3; tunc ~ cogitur dicere Cic.Ver. 4.142; CIL.128; eos ~ in provincias mitti placere S.C. in Cael.Fam.8.8.8; S.L.10.593; provincias. ceteras proconsulibus ~ permittit Suet.Aug.47; GEL.18.2.4; II. QVI NON ~ PROVINCIAS REGANT CIL.2.6278.54.

2 By destiny, the law of nature, or sim.

at tibi ~ id optigit Pl.Met.136; lupis et agnis quanta ~ obigit (discordia) Hor.Ep.4.1.

sortitor ~ōris, m. [SORTIOR + -TOR] One who draws lots.

si etiam pluribus de rebus uno ~ore (cf.) tulisti (legem) Cic.Dom.50; iniquae ferus ~or urnae Sen.Tro.982.

sortitus ~ūs, m. [SORTIOR + -TVS]

1 The process of lottery. **b** (concr.) a lot.

specula in ~uo (cf.) mibi Pl.Cas.306; quibus tribus. uocauit nullo custode ~us. ? Cic.Agr.2.22; consul ~u ad bellum profectus Phil.14.4; (pl.) quae ~us non pertulit ullos (i.e. for whom no lots were cast) Verg.A.3.323. **b** ~us Prothous uersarat aena casside Stat.Theb.6.389.

2 That which falls to one's lot, one's portion. si mortalia membra ~usque breues et parui temporis fati perpetitur V.FL.3.379; eadem. in sidera, eosdem ~us animarum. creati Stat.Theb.12.557.

sortus ~a ~um, pple. [app. = *surtus (pple. of SVRG)] (See quot.)

Fest.p.297M; surregit et ~us pro surrexit, et quasi posset fieri surrectus, frequenter posuit Livius Paul.Fest.p.296M.

sōrus: see SAVRVS.

sorum, soruus: see SORB-.

sōry: see SORI.

sōs: see SVM².

Sōsia ~ae, m. A typical slave name in comedy ego serui surripit ~ae mi imaginem Pl.Am.124; Ter.An. 28; Rhed.Her.4.63.

Sosiānus ~a ~um, a. Of or named after a Sosius (in quot.), of a statue brought to Rome by C. Sosius, quaestor in 66 B.C.). Apollo ~us Seseucia aduectus Plin.Nat.13.53; 36.28.

Sosius ~a, ~um, a. The name of a Roman gens, esp. some booksellers at Rome in the time of Horace.

(liber) ~orum pumice mundus Hor.Ep.1.20.2; Ars 345.

sospes ~itis, a. Also **sisp-** [dub.] FORMS: **sisp-**: see sense 2.

1 Safe and sound, unscathed. **b** (transf., of circumstances, journeys, etc.).

filium tuum modo. ~umum, saluam et ~item uidi Pl. Capt.873; ~es iter incipe hoc Cas.817; nec ~ite dirum optabis nato funus pater Verg.A.11.56; Hor.Carm.3.8.14; legatos. ~ Romani inde ~ites restituit Liv.5.28.4; gratulatus ~item cum exercitu. aduenisse 21.50.8; uersat in cineres ~ite Troia uiro Ov.Ep.1.24; Fast.3.578; donec eris ~es, multos numerabis amicos Tr.1.9.5; V.Max.3.2.1.53; Sen. Dial.6.23.3; Parthorum utinam post proelia ~es. ~. Crassus uictor remeasset Luc.2.552; Stat.Theb.9.52; Silv.5.3.79; CIL.2.1964.242; Plin.Pan.67.5; Apul.Met.8.20; (of things) uix una ~es nauis ab ignibus Hor.Carm.1.37.13; saluam ac ~item rem p. sistere Aug.in Suet.Aug.28.2; quo (sc. baculo) tradito precatu, ut ~es acciperet, se liberose et gentem suam deditit Curt.9.1.30; manet illa tamen lactura nec unquam depositum tibi ~es erit Iuv.13.178. **b** da diem hunc ~item, quales, rebus mihi agendis Pl.Poen.1188; exagomam. ~saluam et ~item Rud.631; ~es. ~ita Culex 39; ~ite cursu Hor.Sae.40.

2 A cult-title of Juno at Lanuvium: see next.

IVNONI SEISPITEI MATRI REGINAE CIL.1.1430; sispitem Iunonem, quam uulgo ~item appellant, antiqui usurpabant Fest.p.343M; (abbrev.) i(unoni) s(ospiti) m(atri) r(eginae) STATVAM. ~ CONSECRARI IVSSIT CIL.14.2088; (cf.) ~es saluus. Ennius tamen ~item proseruatore posuit Paul.Fest.p.300M.

Sospita ~ae, f. Also **Sisp-**. A cult-title of Juno at Lanuvium: (the word was app. accepted as a by-form of *sospes*, as *hospita* and *hospes*, in the sense of 'saviour' or 'preserver', but *Sispita*, of unknown significance, was prob. the original form).

illam uestram ~am Cic.N.D.1.82; Div.1.4; aedes lucusque ~ae Iunonis Liv.8.14.2; 32.30.10; Ov.Fast.2.56; Sil.13.364; quam. ~omnis occidens Lucinam appellat, sis meis extremis casibus luno ~a Apul.Met.6.4. **§** IVNONI ~AE BMCI 4.p.201, no.1250 (Antoninus Pius).

sospitālis ~is ~e, a. [SOSPES + -ALIS] Conducive to one's welfare or safety, salutary.

quis est qui moram mi occupato molestam optulit? ~ qui tibi ~is fuit Pl.P.247.

sospitator ~ōris, m. [SOSPITO + -TOR] A saviour, preserver.

de caelo scilicet missus mihi ~or Apul.Met.9.3; aeternus animantium ~or Apol.64; Mun.24.

sospitātrix ~icis, f. [next + -TRIX] (Fem. of prec.)

~icis deae (i.e. Isis) peculiaris pompa Apul.Met.11.9; 11.25.

sospitō ~āre, tr. [SOSPES + -O] (mostly in relig. lang.) To preserve, defend.

regum. ~ nostrum ut ~ent superstientque ENN.scen.295; sis erum tui factis ~ari Pl.A.5.683; di. ~ plus plusque istuc ~ent quod nunc habes Aul.546; Pac.frag.234; Romuli. ~ bona ~es ope gentem CATUL.34.24; pacem precibus exposcunt, uti uolens propitius suam semper ~et progeniem Liv.1.16.3; (cf.) ~are est bona spe adficere, aut bonam spem non fallere Paul.Fest.p.300M.

Sōta (Sōtās) ~ae, m. The title of a poem by Ennius (prob. translated or adapted from Sotades).

VAR.L.5.62; AUR.Fro.1.p.78(61N).

Sōtadēs ~is, m. A 3rd century B.C. Greek poet of Maronea.

nec retro lego ~en cinaedum Mart.2.86.2; MAUR.1510.

Sōtadēus ~a ~um, a. Of or characteristic of Sotades; ~uersus ~us, a Sotadic verse (based on the *ionicus a maiore*).

hic (uersus) retrorsum fit ~us Quint.Inst.9.4.90; uersu blaterabo ~o MAUR.110; (masc. or neut. pl. as sb.) hendecasyllabi, qui sunt commata ~orum Quint.Inst.1.8.6; 9.4.6.

Sōtadicus (~os) ~a ~um (~on), a. = prec. metrum. ~on MAUR.1509; (masc. or neut. pl. as sb.) lyricos lego et ~os (codd. Socraticos) intellego ead. in Plin. Ep.5.3.2; L. Accius in ~orum libro 1 GEL.6(7).9.16.

Sōtēr ~ēris (~ēros), m. [Gk. σωτήρ] Saviour, preserver (a title given to rulers in Greek-speaking countries).

cum non solum patronum illius insulae, sed etiam ~era inscriptum uidi Cic.Ver.2.154; (of Ptolemy I of Egypt) Ptolemaeum ~erem Plin.Nat.7.208; AMP.35.2.

Sōtēria ~ōrum, n. pl. [Gk. σωτήρια] A present given to a person on his recovery from sickness.

quotiens surgis, ~a poscis amicos Mart.12.56.3; (as the title of a poem) ~a Rutili Gallici Stat.Silv.1.4.

spādx ~icis, m. [Gk. σπάδης]

1 (See quot.)

palmae termes ex arbore cum fructu auulsus ~ix dicitur GEL.3.9.9.

2 (used as an epithet of colour, esp. of horses) Chestnut.

'poeniceus' .et ~ix' poeniceae σπινθίς. exuberantiam splendoremque significant ruboris, quales sunt fructus palmae arboris non admodum sole incocti Fro.in Gel.2.26.9; ~onesti (equi) ~ices glaucique, color deterimus albis Verg.G.3.82; ~ices uix Pellaei ualuere Cerauni GRAT.532; GEL.3.9.

3 A kind of stringed musical instrument. psalteria et ~icas, etiam uirginibus probis recusanda Quint.Inst.1.10.31.

spadō ~ōnis, m. [Gk. σπάδων] A eunuch; (also applied as a general term to any impotent male). **b** (transf., of plants or their parts).

~onibus seruire rugosis Hor.Ep.4.9.13; mulierum ac ~onum agmen Liv.9.17.16; 35.15.4; ~onum. ~. grex, haud sane illis gentibus uilis Curt.3.2.3; Sen.Ben.5.16.6; Paezontem e ~onibus Selani Plin.Nat.7.129; Quint.Inst. 5.12.19; Tac.Ann.4.8; cum tener uxorem ducat ~o Iuv. 1.22; Suet.C.128.1; (cf.) pascitur. gallina tibi Numidia, tibi gallus ~o (i.e. capon) Pub.com.6; ~si ~oni mulier nuperit, distinguendum arbitror, castratus fuerit necne Ulp. dig.3.3.39.1; quo nomine tam hi, qui uoluerat ~ones sunt, item thibialis thiasiae. continentur 50.16.128. **b** surculus, qui nihil attulerit, ~ones appellant Col.3.10.15; (palmae) nullo intus pomi ligno. ob id ~onum accepto nomine Plin.Nat.13.38; (harundinibus) omino nulla (lanugine) ~onum nomine insignibus 16.169.

spadōninus ~a ~um, a. [prec. + -INVS] A kind of laurel (see quot.).

Thasia (laurus), excrecente in medio folio paruola ueluti acinia folii, et sine ea ~a Plin.Nat.15.130.

spadōnius ~a ~um, a. [SPADO + -IVS] A name given to a seedless type of apple. Plin.Nat.15.51.

spaer-: see SPHAER-.

spalax ~acis, f. [Gk. σπάλαξ] An unidentified plant.

quaedam numerosiora sunt radice quam folio, ut ~ax Plin.Nat.19.99.

Spānia ~ae, f. Spain.

Hyg.agrim.p.85; AMP.6.7.

Spānus ~a ~um, a. Spanish; (masc. pl. as sb.) the Spaniards.

piciis ~ae p. XL LARG.256; ~Itali, Galli, ~i AMP.6.4.

sparganion ~if, n. [Gk. σπαργάνιον] A plant, prob. bur-reed, *Sparganium* spp.

aduersus serpentes bibitur et eius radix quae ~ion uocatur, ex uino albo Plin.Nat.25.109.

spargō ~gere ~si ~sum, tr. [cf. Gk. σπείρω, Arm. sp'rem, Eng. sprinkle]

1 To scatter in drops, particles, etc., sprinkle, strew. **b** to scatter (seed), sow broadcast. **c** to scatter (money, presents, and the like to audiences in the theatre, etc.); (transf.) to give indiscriminately. **d** (fig., w. pejorative force) to spatter over.

stercus columbinum ~gere oportet in pratrum Cato Agr. 36; ~ge, marite, nuce Verg.Ecl.8.30; ~git agrestis tibi silua frondis Hor.Carm.3.18.14; si. ~in uas corinthium. ~ ea aqua ~sa maculam non fecerit Vitr.8.4.1; Liv.3.10.6; iam ~serat Haemo bruma nives Luc.5.3; qui uiscera saeuo ~gis nostra cani 6.703; (semen tribuli) in aqua ~sum pulices necat Plin.Nat.22.27; Tac.Ann.16.35; rex. ~Romanae. ~ auaritia peritus ~gi a fugientibus sarcinas et pecuniam iussit Flor.Ep.1.40(3.5.18); ~so per uias. ~croco Suet. Ner.25.2; qui aquam equis ~gunt Ulp.dig.3.2.4; (poet.) ~gere qui somnos cantuque manique solebat Verg.A.7.754; (hyperb.) ~non maesti iura Catonis ardentem tenere uirum, ne ~gere (i.e. throw at random) signa auderet Luc.9.748. **b** Attilium. ~sua manu ~gentem senem Cic.S.8.50.50; Rep. 5.11; (lupinus) ~gitur statim ex area Col.2.10.2; 10.120; meliora nascuntur aceruatim sato semine quam ~so Plin. Nat.19.120; Quint.Inst.1.3.5; dentes. eius (sc. draconis). ~sit et arauit (Cadmus) Hyg.Fab.178.3; (cf.) credo deos immortales ~sisse animos in corpora humana Cic.Sen.77; (poet.) ~gam arma per agros Verg.A.7.551; (in fig. phr.) semina quaedam probationum ~gere Quint.Inst.4.2.54. **c** ille qui. ~nummos populo de rostris ~gere solebat Cic. Phil.3.16; V.Max.7.8.1; populus R. stipem ~gere coepit Sp. Postumio Q. Marcio cos. Plin.Nat.33.138; ~saet et populo missilia omnium rerum Suet.Nero.12; Pompon.dig.41.7. 5.1; ~non potes ob id quemquam appellare, quod ~gis in populum Sen.Ben.6.18.2; satis multum temporis ~simus Ep.19.1; ~genda manus est: non potest fieri, ut non aliquando succedat mala temptanti 29.2; ~gas tua prodigia Hor.Ep.2.1.95; (impers. pass.) si modo consilio tribuitur, non casu et impetu ~gitur Sen.Dial.7.24.1. **d** cum in parentes abominanda crimina ~gentur Quint.Inst.9.2.80.

2 A to discharge in large numbers, shower (missiles); also, to shower (blows, etc.). **b** let (hair, etc.) stream out in all directions. **c** to emit in all directions, scatter (light or other physical phenomena). **d** to place (markings, features, etc.) in scattered positions.

a hastati ~gunt hastas, fit ferreus imber ENN.Ann.284; Camilla. lenta manu ~gens hastilla denset Verg.A.11.650; iam. erat in totas ~surus fulmina terras Ov.Met.1.253; Luc.3.327; tunc saxa manu, tunc pocula pulchrum ~gere Stat.Theb.2.87; ut certa manus uno telo potest esse contenta, inerta plura ~genda sunt Quint.Inst.4.5.14; Tac.Ger.6.2; (cf.) ~git torquens uolueri nova uulnera plumbo Stat.Theb. 10.744; (absol.) sagittarius cum funditore utrimque summo studio ~git Quad.Nis.85; ~nodare palen et ~gere caestus Stat.Ach.2.155; ut. ~temere ~sa manu in proximis offendant Quint.Inst.11.3.18. **b** matronas Baccharum habitu crinibus ~sis. ~decurrere ad Tiberim Liv.39.13.12; Crocale

~sors per colla capillos conligit Ov.*Met.*3.169; cum illum (sc. capillum). ut Scythae solent, ~seris Sen.*Ep.*124.22; ~git. iubar et subrigit aurs (sonipes) Luc.*4.752*; STAT.*Theb.*4.315; (transf.) siue ora libet Amicis uncinis modis seu uoce soluta ~gere Silv.*5.3.103*. c (light) radios ~gere lucidos Sen.*Med.*74; lucernae. tenue. lumen ~gebant Petr.*22.3*; solis gemma candida est, ad speciem sideris in orbem fulgentis ~gens radios Plin.*Nat.*37.181; (cf.) latam ~gens quercus. umbram Sil.*16.589*; (smells) uolantia et myrtus et omnis copula narium ~gent. odorem Hor.*Carm.*2.15.7; amphoram. odorem quae lucundum late ~geret Phaed.*3.1.3*; (sounds) V.*Max.*7.2.10.17; terribilem. uagat ululatum ~git in auras Stat.*Theb.*7.121. d semula necdum temporibus geminis canebat ~sa senectus Verg.*A.*5.416; ~gentur subito per caput omne comae (sc. canae) Ov.*3.75*; ista (sc. sidera), quae tu non aliter quam in decorem ~sa consideras Sen.*Ben.*4.23.4; insulas. inunantur ~git (Nilus) Plin.*Nat.*5.53; linareum (picturam). ~primi exercere Arides. et Telephans. sine ullo etiamnum hi colore, iam tamen ~gentes linas intus 35.16; 37.191; uixdum. ~primae ~gentem signa iuuentae V.*Fl.*4.233.

3 To spread out in branches or the like.

trigemina qua se ~git in campos uia Sen.*Oed.*278; Rhenus. ab occidente in ansem Mosam se ~git Plin.*Nat.*4.101; frondem suam ~git (urtica) completensque deuorat (pisciculum) 9.146; quaedam (arbores) statim in ramos ~guntur 16.125; maa (cupressus) ~git extra se ramos 16.141; ficorum (umbræ) leuis quamuis ~sa 17.89; nec delicate se ~gat (uinea) 17.179; frutem humi se ~gens 21.59; a radice ~gens folia (Vettonica) 23.84.

4 To cast (one's eyes) about; to direct (other faculties, etc.) to a variety of objects.

tota. impune Subura. ~sisse oculos PERG.*5.33*; tua lumina toto ~ge mari V.*Fl.*5.248; ~so. per omnia uisu lustrat humum Stat.*Theb.*5.546; ~memoriam in ea, quae maxime miratur ea, ~ge Sen.*Ep.*78.18; qualis leo. ~git. famem mutatque cruores V.*Fl.*6.614.

5 To separate and drive in all directions, scatter, disperse. b to break up and scatter (a single thing). c to send (a single person or thing) to numerous places in turn, send hither and thither.

(persons, etc.) gentis Dardaniae, magnam quae ~sa per orbem Verg.*A.*1.602; postquam. fuga. per agros ~gi aciem hostium animaduersum est Liv.*6.13.4*; 22.7.2; ille ruit ~gitque canes Ov.*Met.*8.343; ~git. uaganti obstantis tripodas (Phoebas) Luc.*5.177*; iterum Aecolios fortuna nepotes ~git V.*Fl.*2.595; STAT.*Silv.*2.2.131; (things) equae ~gentes terram calibus Quad.*his.*78; ~git rapida ungula rores Verg.*A.*12.339; membra. ~earum (sc. litterarum). in partibus diuersissimas ~gebat (resolutio lori) Gel.*17.9.12*; (transf.) narratio. accusatoris erit quasi membris gestu negotii suspiciosa explicatio. ~sis omnibus argumentis, obscuratis defensionibus Cic.*Part.*121. b solet scintilla suos se ~gere in ignis Luc.*4.606*; animam hominis. permanere non posse et statim ~gi Sen.*Ep.*37.7; nube umida et iam se ~gente Nat.*1.9.2*; quamuis ~gatur et longius exeat (cometes) 7.2.1; artus. nostros durus immitat Sinis: ~sus (i.e. torn limb from limb) silio Her.*O.*1394; ~sae tot urbes turbinis uasti modo Tro.*2.30*; (Scioris) ~gitur in sulcos Luc.*4.142*; unam ~sis date manibus unam 9.1093; cuius (sc. auri) uincula in septingenas quinquagenas pluresque bratteas. ~gantur Plin.*Nat.*33.61; (transf.) cum. singularum. rerum in unumquemque proprietatis sit ~sa Sen.*Ben.*7.6.2; genera. in species multas sese ~gentia Plin.*Nat.*21.45. c mobilis. et iniqua homini mens data est, nusquam se tenet. ~gitur Sen.*Dial.*12.6.6; suus ut magnam rex ~git ab Argis Alciden V.*Fl.*5.487; ~gitur hinc (Aesonides) miseris uenit iam notus Alcides 6.656; tractatrix manum. ~dotam ~git omnibus membris MART.*3.8.14*; ~gitur in gyros dexterque exerrat Arion STAT.*Theb.*6.444.

6 To distribute in various places or positions, over a wide area, etc., scatter. b to intersperse (in speech or writing).

(persons, etc.) ~si per uias speculatores Liv.*9.23.3*; cum propter uagum hostem ~gendae manus essent Curt.*8.1.1*; Caesar. per omnem ~gitur Italiam Luc.*1.468*; paganorum manus. qui ~si inter milites. in uictoria inde audebant Cic.*Hist.*2.14; 3.46; (things) hi pueri. ~gere uenena didicerunt Cic.*Caecil.*2.23; ut inde ~sas per Cycladas insulas naues. ~tutarentur Liv.*44.28.2*; Sil.*9.277*; exacta iam aestate ~gi bellum nequibat Tac.*Ag.*38.3; neque ~gi uenenum in tres poterat Ann.*4.12*; ~guntur per Gallias litterae Hist.*2.86*; Ann.*3.21*; ~sos de se in curia famulos libellos Surt.*Aug.*55; (fig.) nondum. nequitia. iam late se ~serat Sen.*Ep.*95.14; (transf.) ne per multos tutela ~gatur Ulp.*dig.*26.3.7. b res uarias. in tot poematis. ~sas et uage disiectas Rhod.*Her.*4.3; 'ergo nunc Dama sodalis nusquam est? unde mihi tam fortem tamque fidelem?' ~ge subinde Hor.*S.*2.5.103; et hac parte. et in hac saepe tractatur et adhuc ~getur omnibus locis Quint.*Inst.*8.3.58; Plin.*Pan.*66.1; quaedam interdum uia effluere aut ~gere Gel.*14.1.32*.

7 To sow (reports, feelings, etc.) widely, spread about. b to spread the news or fame of (a person or event).

~gere uoces in uulgo ambiguas Verg.*A.*2.98; ~serat Argolicas nomen uaga fama per urbes Theseos Ov.*Met.*8.267; quidquid ~gi posset suspicio Sen.*Cor.*1.5.9; fabula sine auctore ~sa Sen.*Ep.*13.8; tales. ~metus non Martia cassis. ~serit V.*Fl.*3.55; uernaculorum dicta. sordidum dentem. poeta quidam clancularius ~git MART.*10.35*; Quint.*Inst.*9.2.75; ~sit rumorum. quasi bellum. ~ceptum gerere non posset Front.*Sir.*1.4.11; libris actorum ~gere gaudes argumenta uiri Iuv.*9.84*; (we. acc. and inf.) luno. ~git inexpertos tempre parentibus aurostros Aesoniden V.*Fl.*1.1.97; ~gebat. Albinum insigne regis et Iubae nomen usurpare Tac.*Hist.*2.58. b omnia quae gerebam iam tum in gerendo ~gere me ac dissimulare arbitrabar Cic.*Arch.*30; quid uoluerat nostra in Scythicos ~gis populos. ~? Luc.*8.353*; ~gor per omnes Roma quas tenet gentes MART.*8.61.5*.

8 To sprinkle, spatter (a surface, etc., with drops, particles, or the like); (also w. drops, etc., as subj.) b (absol.) to sprinkle the ground with water (in order to lay the dust). c to drench (with light).

saxa ~gens tabo sanie et sanguine atro Enn.*scen.*363; haec. facite ut offendam parata, uorsa. ~sa Pl.*P.*164; pabulum. amurca ~gito Caro *Ag.*103; manus materno. ~sa sanguine Acc.*frag.*23; aras sanguine multo ~gere quadrupedum Luc.*5.1202*; quaecumque premeas uirgula per agros ~ge fimo pingui Verg.*G.*2.347; si forte morantis (apis) ~serit. Eur.*4.29*; annoso ~gent collecta (ossa) Iyaeo (Iris) 3.2.19; tempus. quo primum terra pruina ~gitur Ov.*Ep.*10.8; ~sae. membra uenenis. ~Scythides Met.*15.359*; iuuenes. ~si puluere, sudore multo diffuentes Phaed.*4.25*(26).22; ~gunt (di) opportuni imbribus terras Sen.*Ben.*7.31.4; Tryphaena Gitiona extrema parte potione ~gebat Petr.*109.8*; si desint imbres. satum ~gitur (cytium) Plin.*Nat.*13.132; ~sus et incultum ferali perulæ barbam STAT.*Theb.*6.32; nec ~gere nubila fluctus audebant Silv.*3.2.74*; Octauiae imagines gestant ueris. ~git floribus Tac.*Ann.*14.61; anne serenum expectet ~gitque luto iumenta. ~? Iuv.*7.180*; uidebamur. floribus ~gatorem Gel.*1.14.30*; (fig.) humanitatis ~sae sale (epistulae) Cic.*Att.*1.13.1; uir bonus iniquis rumoribus ~sus Sen.*Ep.*91.20; (transf.) una perniciem redimenda anima. quae prima sequaci ~sa malost (i.e. an infection) GRAT.*412*; ~sissent lacrimae pectora nostra piaue Ov.*Tr.*4.3.42; ~sit. cinis feruidus ora Sen.*Tro.*102; ~git caua nubila sanguis STAT.*Theb.*3.545. b age ~ge. mundum esse hoc uestibulum uolo. Venus uentura est nostra. non hoc pulueret Pl.*inc.*146; Cic.*Parad.*37. c aurora nouo cum ~git lumine terras Luc.*2.144*; Verg.*A.*4.584; 9.459; uix summos ~gebat lumine montis orta dies 12.113; ~serat occiduo Tartessia litora Phoebus Ov.*Met.*14.416.

9 To variegate, fleck, dot (with markings, features, etc.).

rufum. uirginem. caesiam. ~so ore Ter.*Hau.*1062; ~sis etiam nunc pellibus albo Verg.*Ecl.*2.41; antrum. ~raris ~sit labrusca racemis 5.7; quem. fecit autem Circe ~sitque coloribus alas A.*7.191*; anquem. aureis maculis ~sum Liv.*41.21.13*; Lelex. raris iam ~sus tempora canis Ov.*Met.*8.568; tectum nitidum auro aut coloribus ~sum Sen.*Ben.*4.6.3; gallinarum genus. uariis ~sum plumis Plin.*Nat.*10.74; molluscum simplicius ~sum 16.68; uelamina ~gunt maculis pellibusque beluarum Tac.*Gov.*17.2; AFUL.*FL.*12; (w. markings as subj.) maculaeque cutem ~gere leues Sen.*Oed.*184.

sparsim, adv. [pple. of prec. + -im] In a scattered manner, dispersedly, here and there.

ex eodem libro Catonis haec etiam ~ et interisce commemorimus Gel.*11.2.5*; ~. defluens (crocus) AFUL.*Met.*10.34.

sparsio ~ōnis, f. [SPARGO + -tio] a The sprinkling of perfumed water in an amphitheatre, etc. b the scattering of largess to audiences in the amphitheatre.

a quis. ferat hominem. dicentem de ~onibus 'odoratos imbres?' Sen.*Cor.*10.19.9; ~o illa. quae ex fundamentis mediae harenae crescens in summam usque amphitheatrali altitudinem peruenit Sen.*Nat.*2.9.2. b VENATIO ATLETAE ~ONES VELA ERUNT CIL.*4.1177*; diues ~o quos agit tumultus! Stat.*Silv.*1.6.66; NVCVM ~ON(EM) MOD(IORUM) XXX CIL.*10.5853*; A.*Epig.*26.78.

sparsus ~a ~um, a. compar. ~ior. [pple. of SPARGO] In senses of vb., esp. Occurring at irregular intervals, thinly distributed, scattered; (of warfare) occurring in scattered places, sporadic. b (of a composite thing) having its parts spread out, straggling.

~as Cycladas Ov.*Met.*2.264; Fast.*5.640*; incolae. qui ~is tuguris habitabant Curt.*5.6.15*; quidquid. ~is Garamas tenet Sen.*Her.*0.1106; coit e ~ concita mapali agrestum manus V.*Fl.*2.460; ~a ac dissona moles in corpus uultum. que coit Stat.*Arch.*1.457; ~is Mauoris agitur in oris Sil.*14.9*; ~um et incertum militiae genus V.*Max.*7.4.5. b cum est minor acinus. ~ior racemus Plin.*Nat.*16.146; incompositum. et ~um est (gymnasium) Plin.*Ep.*7.10.39 (48).4.

Sparta ~ae, f. Also ~ē ~ēs. The city of Sparta (or Lacedaemon) in the Peloponnese.

NAEV.*frag.*14; o uirum ~a dignum Cic.*Tusc.*1.100; NEP.*Ag.*6.1; Sen.*Suas.*2.3. b dum deus Euerotian immunitatem frequentat ~en Ov.*Met.*10.170; Fast.*6.47*; [SEN.]*Id.*773.

Spartacus ~i, m. A Thracian gladiator who led an uprising against Rome 73-71 B.C.

SAL.*Hist.*3.98.c; Hor.*Carm.*3.14.19; VELL.*2.30.5*; FLOR.*Epit.*2.8(30.3); Surt.*Aug.*3.1; (as a type of violent rebel) quem in edictis ~um appellat. hunc in senatu ne improbum quidem dicere audeat Cic.*Phil.*3.21; 4.15; 13.22.

Spartanus ~a ~um, a.

1 Of or belonging to Sparta, Spartan. b characteristic of Spartans, i.e. heroic. peregrinum ~um Pl.*Poen.*770; Verg.*A.*1.316; lex. ~a Prop.*3.14.21*; bellum ~um Liv.*34.41.7*; ~a ciuitas V.*Max.*2.6.1; ~us. olor (i.e. Leda's swan) MART.*8.28.13*; ~a iuuentus Stat.*Theb.*10.495; ~is latratibus (i.e. of Spartan hounds) actus (aper) Sil.*1.421*; ~a clamys Iuv.*8.101*. b tres plagas ~a nobilitate conoxi Petr.*105.5*.

2 (masc. or fem. as sb.) A Spartan. b (masc.) A Spartan hound.

Lacedaemonius. Agelusus nomine. non potestate fuit rex. sicut ceteri ~i NEP.*Reg.*1.2; V.*Max.*3.7.18.8; Sen.*Suas.*2.7; (fem.) quantum impulsi Argos. facie ~a (i.e. Helen) noceat Luc.*10.61*. b ~os (genus est audax audumque feræ) nodo. ~propiore liga Sen.*Phaed.*35^b

spartarium ~i(i), n. [SPARTVM + -ARIVM] An area occupied by Spanish broom. cum in Hispania multa in ~is mella herbam eam sapient Plin.*Nat.*11.18.

spartarius ~a ~um, a. [SPARTVM + -ARIVS] Of or associated with Spanish broom; Carthago ~a, a name for New Carthage (Cartagena). in Carthinis ~ae ceteris Plin.*Nat.*31.94.

spartē' ~ēs, f. [Gk. σπάρτη] Spanish broom, Spartium junceum. ficorum. ~es, pyrethri, singulorum P. ~ III CELS.*6.9.5*.

Spartē' ~; see SPARTA.

sparteus ~a ~um, a. [SPARTVM + -EVS] Made of Spanish broom; (fem. as sb.) a loose shoe made of broom. b (of vessels) having a protective covering of broom.

fimbrius ~is Cato *Ag.*3.5; ~is serilibus Pac.*frag.*251; sportam iunceum uel ~am Col.*12.6.1*; ~is retibus 12.46.2; taenias ~ae APUL.*Met.*9.11; RESTEM ~AM CIL.*6.2095*; ~linamentis pes inuolutus ~a munitor Col.*6.12.3*; 6.15.1. b urnas ~as vi. amphoras ~as III Cato *Ag.*11.2.

Sparticus ~a ~um, a. Spartan.

Taenarus ~a AFUL.*Met.*1.1.

Spartiatēs ~ae, m. A citizen of Sparta, Spartiate.

PL.*Poen.*780; Rhod.*Her.*4.34; fortes et duri ~ae Cic.*Tusc.*1.102; 2.36; (attrib.) pueri ~ae non ingemescent uerberum dolore laniati 5.77.

Spartiatiscus ~a ~um, a. (affect.) Of or belonging to the Spartan state. narrabo tibi res ~as PL.*Poen.*719.

Sparticus ~a ~um, a. Of Sparta, Spartan. ~a myrtus Culex 400.

Spartoe (~ōrum), m. pl. 'The Sown Men', i.e. those who sprang from the dragon's teeth sown by Cadmus. Hyo.*Fab.*178.5.

spartopolis ~ae, f. [Gk. σπαρτοπόλις] An unknown precious stone with grey specks. Plin.*Nat.*37.191.

spartor ~ōris, m. [app. SPARGO + -TOR] A functionary at chariot-races (there is no evidence as to his precise duties). ALEXANDRO AVRIG NICEPHORO ~OR CIL.*6.10046*.

spartum (~on) ~i, n. [Gk. σπάρτον] The name of two or more plants valued for their fibrous stems, Spanish broom, Spartium junceum, and esparto-grass, Stipa tenacissima. b (as a material for cordage, etc.) a rope made of ~um.

~um. unde nectas bubus soleas. lineas. restis Var.*R.*1.23.6; tomice ex ~o hispanico Vitr.*7.3.2*; MELA.*2.86*; mel nemo-rem. quod ~o atque arbuto prouenit Col.*9.4.7*; Plin.*Nat.*19.26; dubito an haec (sc. genista) sit quam graeci ~o appellauerunt 24.65; Quint.*Inst.*8.2.2; Gel.*17.3.1*. b funes subductarios. ~um omne Capuae Cato *Ag.*135; Var.*in* Gel.*17.3.4*; uis magna ~i (erat) ad rem nauticam congesta ab Hasdrubale Liv.*22.60.6*; 26.47.9; cum ferebat autiles (naues). lino tamen. non ~o unquam sutas Plin.*Nat.*24.65; Front.*Sir.*1.7.3; ~traiectus medium ~o sed casus orbem Mor.*58*; piger. ~um torquens. quod asellus adrodit Plin.*Nat.*35.137.

sparusulus ~i, m. [SPARVS + -VLVS] = SPARVS². et super aurata ~us ceruice refulgens Ov.*Hal.*106; (as derogatory dim.) res tibi cum rhombo est. et mihi cum ~o MART.*3.60.6*.

sparus' ~i, m. Also ~um ~i, n. [Gk. prob. Eng. spear] A kind of hunting-spear or javelin.

ceruum qui uolabili currens ~o secutus. traiecit Var.*Men.*293; ceteri. ut quemque casus armarat. ~os aut lanceas. portabant SAL.*Cat.*56.3; NEP.*Ep.*9.1; agrestis. manus armat ~us Verg.*A.*11.682; Liv.*34.15.4*; Sil.*3.388*; 8.521; Gel.*10.25.2*. b LUCIL.*1315*; ~a paruissimi generis iacula PAUL.*Fest.*p.331M.

sparus² ~i, m. [Gk. σπάρος] A small kind of sea-bream.

ii (pisces) qui quamuis teneriores tamen duri sunt. ut aurata. coruus. ~us CELS.*2.18.7*.

spasma ~atis, n. [Gk. σπασμα] = next. ~ata et percussu uitata fimo apruno curant Plin.*Nat.*28.237.

spasmos ~i, m. [Gk. σπασμός] Contraction or tenseness of the muscles, spasm.

frigus modo neruorum distentionem. modo rigorem infert; illud ~os. hoc tetanus Graece nominatur CELS.*2.112*; (erynge) auxiliatur. ~is Plin.*Nat.*22.21; 30.110; 32.36; ~o correptis LARG.*170*.

spasticus ~a ~um, a. [Gk. σπαστικός] Afflicted with sudden cramp or spasms (in quots., masc. as sb.).

~is. in uino bibendum (althaeam) dedit Plin.*Nat.*20.230; 26.130; 30.110; 32.89.

spatialium ~ii, n. [Gk.] A form of personal ornament, perh. bracelet.

~ia ex eo (frutice) facere et monilia feminas PLIN.Nat. 13.142; ~iis ARG (entis) GEMMATIS CIL 2.2060; CIL 14.2215.

spatialocinaedus ~i, m. [Gk.] (nonce-wd.) A voluptuous cinaedus.

~i. molles, ueteres, Deliaci manu recisi PETR.23.3.

spatarius ~a ~um, a. [SPATHA + -ARIVS] Armed with a *spatha* (sense 1b).

PROV(ocator) SPAT(arius) CIL 6.7659; 6.10183.

spatarius ~i(i), m. [prec.] A household functionary (the nature of his duties is unknown).

SALVVS ANTONIAE DRVSI ~IVS CIL 6.9043.

spatha ~ae, f. [Gk. σπάθη] ORTHOG.: *spata* CELS.8.15.4.

1 a An instrument with a flattened blade for stirring mixtures. b a broad-bladed sword. c (in weaving) a batten used to beat down the threads of the woof. d (in surgery) a form of splint.

a ferramento acuto in modum ~ae facto CELS.7.10; infundito cineris lixiuae congos duos, deinde permisceto ~a lignea COL.12.22.1; PLIN.Nat.23.139; 34.111; mouere ~a medicamentum LARG.45; 173. b ~is et hastis auxiliari sternerantur Tac.Ann.12.35; GEL.10.25.2; circulatorum aspel. ~am praecautum. ~aeuorasse APUL.Met.1.4; 9.40. c quemadmodum subtemen. ~a coire cogatur et iungi SEN.Ep.90.20. d ~ae ~a fascia inuoluta. ~ad alam brachio derigitur CELS.8.15.4.

2 The spathe enfolding the fruiting spike of a palm-tree. b (misapplied by Pliny to the tree itself).

palma sola. ~in ~is habet fructum PLIN.Nat.16.112; ~ae, qua uenguntur utuntur, p. ~ LXXX. LARG.269. b est. ~arbor. ~quam alii elaten uocant. alii palmam, alii ~am PLIN.Nat.12.134; 23.99.

spatiator ~oris, m. [next + -TOR] One who walks about (in quot. app., in an idle or otherwise undesirable manner).

in coloniam. ~scribere nolim. ~orem atque fescennium CATO oral.123; FEST.p.344M.

spatior ~ari ~atus, intr. [SPATIUM + -OI]

1 To walk about, esp. in a slow or leisurely manner, range, stalk, etc.

2V QVI SECVRA SPATIARVS MENTE VIATOR CIL 1.1732.1; ~ari in xysto Cic.Opt.Gem.8; S.Rosco.59; ante ora deum pinguis ~atur ad aras (Dido) VERG.A.4.62; latus ut in Circo ~ere HOR.5.2.183; nec me tua longa ~etur imagine pompa PROP.2.13.19; Ov.Ep.20.97; CURT.7.2.23; nec diu ~atus consideram PETR.13.12; QUINT.Inst.11.3.2; inclinatio de ~abatur in portu PLIN.Ep.7.27.2; SUT.4.82.1; ~ (of animals) cornix. ~ola in sicca secum ~atur harena VERG.G.1.389; laceros inter ~atur aceruos (leo) SIL.2.688; ~ (transf.) illa (sc. mens) per immensas ~atur libera terras Ov.Tr.2.59; lato ~antem flumine Gangem 5.3.23; per totam ~atur Aegyptum fecundus innatit terrae (Nilus) PLIN.Nat.5.54; silius ~atur feruida pestis SIL.9.606; ~ (in fig. phr.) (virtus) siue ~atur et se utitur suo iure, siue probatibus habet excessus cogiturque uela contrahere SEN. Dial.9.4.7; 10.14.1.

2 (of things) To spread out, be extended.

cauda (serpens) ~antes implicat alas Ov.Met.4.364; ~antia. ~brachia 14.629; intus, ut in metallis, ~ante uena PLIN.Nat.17.45; ~ (in fig. phr.) prodest morbum suum nosse et uires eius antequam ~entur opprimere SEN.Dial. 5.10.4.

spatiōse, adv. compar. ~ius. [next + -E]

1 Extensively, amply, so as to cover a wide area. b in many places, widely, commonly. c (w. ref. to speech) at great length.

quorum ~aeque ~e luxuria quam illorum auraria diffunditur SEN.Ep.80.21; longis. ~uestiri foliis ~ius a nodo scandente complexu PLIN.Nat.16.166; ~e fruticat (inula) 19.92; ut sanas quoque partes ~e operiant (spongeae) 31.128. b in Creta. ~non ~e nascitur (dictamnus) PLIN.Nat.25.92. c eadem illa ~ius et uberius uolumine amplecti PLIN.Ep. 3.18.1.

2 For a long time, protractedly.

qui aestiuos ~ius exigit ignis, Phoebe PROP.3.20.11.

spatiōsus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [next + -OSVS]

1 Covering a wide area, extensive, ample. b (w. linear measurement specified) wide. c (w. nouns of size, etc.). d (of speech, writing) expansive, spacious. e (w. adv. force) with his (its, etc.) great size.

~a prodiga (custos) planta MOR.35; metam ~o circuit orbe Ov.Am.3.2.69; aedificis. ~is et excelis V.MAX.9.1.1; plus. ~omminus et in gradu quam eminus et ~o cursu facere debent COL.7.12.7; nigri ~a uolumina fumi LUC. 3.505; ingentes uermes ~aque pectoris ossa V.Fl.4.244; ~a et capax domus PLIN.Ep.7.27.5; ~issimo xysto 9.7.4; ager imperii Romani ~o fine diffunditur AGR.1.2.22; ~ (w. inf.) portu, quo non ~ior alter innumeras opes rates SIL.8.481; ~ (of living creatures) Andromache nistat ~ior aequo Ov.Am.2.645; parua necat. ~um uipera tauro Rem.421; ~ (w. ref. to a single dimension) ~um in guttura mergum MET.1.753; iter urinae ~ius et compressus CERS. 4.1.12; ~ (in fig. phr.) (uirtus) ex publico et ~o iure in angustias domus. ~coit SEN.Ep.74.28. b neque ~iora (interordinia relinquenda sunt) quam decem pedum COL.

5.5.3; PLIN.Nat.4.4; Minius annis, ~um ore ~us 4.112. c si angulares piae erunt ~is magnitudinibus VITR.6.8.4; quibusdam. ~in locis ~ior laxitas dici potest PLIN.Nat. 2.218; 8.169; 11.109; ex alia uero parte multum recedens ~a dilatare adhaerebat ansa APUL.Met.11.11. d est opus pulchrum. ~um. et cum magna tua laude diffusum PLIN. Ep.4.20.2. e recumbens montis exesi ~us antro. Chiron SEN.Tro.831; CALP.Ed.3.15.

2 (of time, etc.) Long, lengthy, protracted; (of vowel quantity) long.

nunquam dederis ~um tempus in iram Ov.Am.1.8.81; ~am fallere noctem Ep.1.9; ~a senectus Md.12.186; SEN. Dial.10.11.2; temerarium existimo diuinare, quam ~a sit causa inaudita PLIN.Ep.6.2.8; ~illa sublimis ~as clarasque uoces habent, amant amplitudinem dactyli QUINT.Inst. 9.4.136.

spatium ~ii, n. [cf. Skt. sphāyati, Lith. spēti, AS. spēd]

1 The ground used for horse-racing, athletics, etc., a course. b a circuit or lap of a race-course. c the course or track (of a celestial body). d (transf.) a division or 'act' of a play.

simul. ~ad cursum meditator me ad ludos Olympios. sed ~ium hoc occidit: breuitur curriculo PL.Sf.307; qui motus non minus sudorem exuebat, quam si in ~io decurreret NEP.Eum.5.5; corrumpere leues ~ium, campoque refulsit nuda cohors STAT.Theb.6.594; quod in certamine salendi fieri uideamus, ut ~ad illud quo contenditur ~ium cursu ferantur QUINT.Inst.10.3.6; ~ (in fig. phr.) decurso aetatis ~io PL.Sf.81; uitam duram quam uix usque adhuc iam decurso ~io omitto TER.Am.860; deflexit. ~aliquantum de ~io curriculoque consuetudo maiorum Cic.Am.40; ~ium decurrere amoris LUCR.4.1196; HOR.Ep.1.14.9; mors. ~uelocis ~i meta nouissima SEN.Tro.398. b equus, ~io qui saepe supremo iocit Olympia ENN.Ann.374; ~ia et si plura supersint transeat elapsus prior VERG.A.5.325; Ov. Hal.68; cum (agitatoris) septimo ~io palmae adpropinquat SEN.Ep.30.13; singulos (missus) e septenis ~iis ad quina corripuit SUT.Dom.4.3; ~ (in fig. phr.) haec ~iis ultima creta meis PROP.4.2.58; SEN.Dial.9.9.3; prima imperii ~ia ingreditur Tac.Ann.14.56; ~ (transf.) ille (i.e. a top) atque habena curuatis fertur ~ia VERG.A.7.381; STAT.Silv.4.3.122; propeller ad incurra ~ia flexuosi canalis APUL.Met.9.11. c ~ium et laeti uestigia solis Cic.Arat. 339(98); quae (stellae). certo lapsu ~ioque feruntur COS. fr.29; ut eadem ~ia quinque stellae dispari motu. ~conficiat de Orat.3.178; quartus (orbis). obliquo currens ~io GERM.Ant.523. d Graeci. interponentes e choro canticum diuiserunt ~ia fabularum VITR.5.3.4.

2 A more or less circular way in any area, esp. a colonnaded walk or sim.; a walk taken round such a way, turn.

fateor me oratorem. non ex rhetorum officinis sed ex Academiae ~iis existisse Cic.Orat.12; eiusmodi confectionem tectorum. ~urbem appellauerunt, delubris distinctam ~isque communibus CREP.1.41; in cupressis Gnosiorum ~iis siuestribus crebro insistent LEP.1.15; FIN.5.1; an ~ia carpit lentus Argonautum? MART.3.20.11; innumeris ~ia interstincta columas STAT.Silv.3.5.90; QUINT.Inst.12.2.23; Tac.Dial.3.26; suam quisque domum ~io circumdat GER.16.2; ~duobus ~iis tribus factis Cic. de Orat.1.28; si uno basilicae ~io honestamur MUR.70; deambulabat, ita ut in extremis ~iis subsistit decurreret SUT.Aug.83.

3 An expanse of ground, etc., area, space. b the space occupied by something. c the expanse in which the universe is situated.

(of ground) ~ia frugifera atque immensa camporum Cic. N.D.2.161; in hoc fere medio ~io tumulus erat paulo editor CERS.Civ.1.43.1; ut. dato signo ~ia in sua quisque recessit VERG.A.12.129; tenebat nox medium caeli ~ium HOR.5.2.6.10; ~io, quod uacui interiora cepit LIV. 8.7.9; ~ia, quae. uacare debent. ~arboribus occupant FRON.Ag.126; Oceanus. ~latus sinus et insularum immensa ~ia complectens Tac.Ger.1.1; immensa ualium ~ia Hist. 1.23; SPATIIS RVDTIVS COMPARATIS CIL 8.498.3; ~ (in the interior of a building, etc.) Phocus in interior ~ium pulchros recessus Cecropidas ducit Ov.Met.7.670; (Phryges) itinera perfolientes dilatant ~ia VITR.2.1.5; SEN.Thy.649; uestibula appellata sunt ~ia, sicuti diximus, grandia ante fores aedium relicta GEL.16.5.10; ~ (of other surfaces) circino nouem ~ia dimetiuntur VITR.9.7.2; uia, uicina tangens ~ia suppositi maris SEN.Phae.1058; ~ia (i.e. of walls) montes in cubiculo dilatantia PLIN.Nat.35.3; cui candidus olim crinis inest. ~at longior aetas iam ~ium (i.e. a bald patch) V.Fl.6.63; b non procedit ultra ~ia sua caelum SEN.Suas.1.3; horrea. ~quorum ~ium maxime desiderabat SUT.Nero 38.1. c LUCR.1.426; quacuque uacat ~ium, quod inane uacuum corpus ea non est 1.507; 1.988; librari medio ~io tellurem PLIN.Nat.2.10.

4 An intervening space, gap, interval.

cum. ~celent. ~motus ~io diducta locorum LUCR.2.316; neque tanto ~io certi quid esset explorari poterat CAES.Gal. 7.45.4; milites disponit, non certis ~iis deinde. sed perpetuis uigiliis CIL.1.21.3; 3.58.4; ~io post deinde relicto tertius Euryalus VERG.A.5.521; oculis ~ium emensus quantum satis hastae 10.772; ~ia foraminum, qua possit ignis penetrare VITR.2.9.14; summotis pari ~io armatis LIV. 30.30.1; et Asiae. ~praeuocatus Rhodum et Cyprum insulas, inde Syriam audentioribus ~iis petebat Tac.Hist.2.2; non aequale ~ium inter lapides sit oportet Sic.Fl.1.123; utraque harum (sc. partium geometriae) ~iis et intervalis linearum et ratione numerorum constat GEL.16.18.2; Ulp. dig.29.5.3.8; ~ (w. distance specified) Ventidius bidui ~io abest ab eo PL.Anc.Fam.10.7.7; asseres. inter se ne plus ~ium habentur pedes binos VITR.7.3.1; legiones in armis quatuor milium ~io decurrunt LIV.26.51.4; ~ (fig.) cur. maximis. rerum ~iis distent, quorum inter ortus minimum interest SEN.Ben.7.1.5.

5 Space available for a purpose, room.

cogitur. ~ia principis rerum ~ium tempusque fugai largiri LUCR.1.1047; haec. ~iis exclusus iniqui praetereor VERG.G.4.147; discessere omnes medii ~iumque dedere

A.12.696; recepere classem in altum ut ~ium pugnae esset LIV.21.49.12; 24.34.6; (acies utraque) recesserunt dato libero ~io CURT.7.4.35; ~ium iaculis oblato uolere donat LUC.4.764; cum Parthus. distraxerit turmas, ~um icibus quaereret Tac.Ann.6.35; ut ~ium relinquat mihi dominus fundi, qua. ~ad riuum adeam Pompon.dig.8.4.11.1; ~ (fig.) habuerunt uirtutes ~ium exemplorum Tac.Ag.8.2.

6 Linear extent, length, width, etc., distance; great length or distance. b (concr.) the extent from end to end. c a distance travelled or measured.

schemata uolutae. ~dimidiatum oculi ~ium minatur VITR.3.5.6; altitudinis ~io 3.5.9; quantum ~ium habuerit ea linea diagoni 6.3.3; extremae pilae. ~latiores ~io sunt faciundae 6.8.4; Numidia. ~io quam Mauretania angustior est MEL.1.30; CELS.8.3.7; ~ium uicere (carbasa) carinae LUC.9.326; ~io longitudinis latitudinum euagatione pensant PLIN.Nat.2.72; diuinae solis ad terram ~ia 2.87; notata inscriptis lapidibus ~ia QUINT.Inst.4.5.22; ~dat ~ium collo (Diana) Ov.Met.3.195; neue uiae ~ium te terreat 8.794; aures. ~trahit in ~ium (Delius) (i.e. elongates his ears) 11.176; ex ~io paulatim adductor ubi finitur ibi maxime angusta est (Africa) MEL.1.20. b 11 milia. ~crucibus adfixi per ingens litoris ~ium pependunt CURT.4.4.17; ~ium urbis pedibus emensa Tac.Ann.11.32; PLIN.Ep.Tro.10.98(99).1. c lenis (Nilus) et contractis acies domitaque uiolencia, aliquid et ~io fessus PLIN.Nat.5.54; ~ium militem haud perinde uulneribus quam ~iis itinerum, damno armorum adfixi Tac.Ann.2.5; 15.17; ~profunda altitudo, nullis in- quirentium ~iis penetrabilis 2.61.

7 Surface area; extent, size; in ~ium, far and wide. b over-all size, bulk.

pro ~io loci satis praesidii habebat LIV.4.61.7; Romanae ~ium est urbis et orbis idem Ov.Fast.2.684; ubi Xerxes copias. ~io mensum ferunt MEL.2.28; picturam. ~haut mediocri ~i PLIN.Nat.7.126; 18.7; Tac.Ag.70.2; modum ~iumque plantae Herculis GEL.1.1.2; (w. dimensions specified) Galli candentem appellant. ~ium centum pedum COL.5.1.6; (of abst. things) necesse est laudis suae ~io et cursu et peregrinatione laetetur PLIN.Ep.4.12.7; ~ (concr.) uillarum. ~infinita ~ia (recidere) Tac.Ann.3.53; ~ium admirabile rhombi IUV.4.39; ~nec limite callida recto in ~iumque fugit (fera) Ov.Met.7.783; in ~ium. ~uorago SIL.3.362. b crescit et oris et colli ~ium Ov.Met.2.672; nec tutus ~io est elephas LUC.9.732; ~ (concr.) dum ~ium uictor uicti considerat hostis Ov.Met.3.95.

8 A stretch of time, period; a long period. b a prescribed period, term. c temporal extent, duration.

breue ~ium est perferendi quae minitas mihi PL.Capt. 743; ut pater tam in breui ~io omnem de me elecent animum patris? TER.Hau.955; LUCR.1.205; Rhet.Her.4.31; in hoc ~io et in his post aeditatim annis Cic.Brul.321; respicere ~ium praeteriti temporis Arch.1; ibi semper omne uitae ~ium famula fuit CATUL.63.90; LUCR.4.1285; ~ia omnis temporis non numero dierum sed noctium finitum CAES.Gal. 6.18.2; HOR.Carm.1.11.6; Iuppiter. ~iis exegit quatuor annuum Ov.Met.1.118; mortis. ~paratae instrumenta uidens ~io conclamat eodem seque ferit scinditque sinus 10.385; prorogatae in idem ~ium temporis provinciae VELL.2.46.2; nulla res magna non aliquo tempore habuit ruinae suae ~ium SEN. Ep.91.2; quae moriens. Latus uitae tulit? Oed.774; maree negantur anno diutius durare. ~femini longiusculum ~ium PLIN.Nat.10.107; ampliat aetatis ~io GEL.2.21.3; (spec. of a year) post sexagesimum uitae ~ium PLIN.Nat.7.170; ~ (w. length specified) intra centum annorum ~ium LIV. 9.34.10; omnia ~io quinquaginta annorum est CELS.4.26.1; perferat prior ille populus. ~impeditissimum orationum ~ia Tac.Dial.19.2; da ~io uicisti, multos da Iuppiter, annos IUV.10.188. b me. ex. ~constituito ~io defensionis in semihorae articulum cogisti Cic.Rab.Perd.6; non. ~cupiditate provinciae produci longius ~ium mihi uolo LENT. Fam.12.14.5; Aemilia lege finitum censurae ~ium temporis erat LIV.9.33.4; subuerti leges quae sua ~ia. ~potundis honoribus statuuntur Tac.Ann.36. c ualeatundis aestimationem ~io iudicari Cic.Fin.3.47; queruntur. ~quod ~io aetatis corui (nos uincant) SEN.Ben.2.29.1; spiritus cum ~io pertinax. ~um labori non facile cessurus QUINT. Inst.11.3.40; uetatore non ~io seruendi. ~aestimandum Caesul. ait VEN.dig.21.1.65.2; ~ (pregn.) aetatis ~io probatos dignos quibus credatur putant Cic.Top.73; CAES.Gal. 7.48.4.

9 An intervening period of time, interval; ~io, with the lapse of time.

illi, intermisso ~io. subito se ex siluis elecerunt CAES. Gal.3.15.3; quae recentia apud illos uiguerunt, ea interiecto ~io obsolescunt SEN.Ben.3.1.2; PETR.47.1; fremente. ~milite. ne ~ia noctium opprimeret Tac.Ann.3.45; te commendat augeatque temporis ~ium PLIN.Pan.24.1; GARUS dig.38.1.22.2; ~ (arbor) uentis ~io durata resistit Ov.Ars.2.651; quaedam (tubercula) ~io nudantur CELS. 7.6.2; APUL.Met.9.19; ~ (cf.) referri gratia illi tam longo ~io non potuit SEN.Ben.4.32.3; ~ (coupled w. tempus) non. ~dubitabat quin. ~summissores essent future, dato uero ~io ac tempore. ~posset conlati HIRT.Gal.8.31.2; donec tempore ac ~io uanescerent Tac.Ann.2.82.

10 Time available for a purpose.

interim ~ium ei dabo exquirendi meum factum PL. Aul. 806; non habeo ~ium ut de te sumam supplicium ut uolo! TER.Am.623; Hec.130; Tac.Inag.207; requiescenti ~io nacti Srs.Hist.31; si quid habeo ~i, scribam Cic.Q.Fr.3.1.11; ~ium sumamus ad cogitandum FIN.4.1; nec fuit ~ium tali tempore ad contrahenda castra CAES.Gal.7.40.2; annum ~ium ad comparandas copias nactus CIL.3.1.3; VERG. A.10.400; id ~ium Samnitibus datum est Romam legatos mittendi LIV.8.2.9; 39.31.16; morae ~ium nox praecipitata negabat Ov.Tr.3.1.47; surda est et amens (prima ira), dabimus illi ~ium SEN.Dial.5.30.2; COL.11.1.23; PLIN. Nat.29.15; ~ium orauit quo. ~fratres. ~uisset Tac.Ann. 15.30; persuadere copiam dicendi ~iumque desiderat PLIN. Ep.1.20.18; mori iussis non amplius quam horarum ~ium dabat SUT.Nero 37.2; ~ (coupled w. tempus) quae quanta sit, nisi tempus et ~ium datum sit, intellegi non potest Cic. Quint.4.

11 (mus.) The difference in pitch between two notes, interval.

qui citharae sonos nominibus et ~iis distinxerit QUINT.
Inst. I. 10. 3; 12. 10. 68.

12 a Length or time (of a metrical foot).
b quantity (of a vowel-sound).

a trochaemum, qui est eodem ~io quo choreus Cic.*Orat.* 193; 215; ~iis. lentioribus aut citatioribus (opus est)
 QUINT.*Inst.* 1.1.317; MAUR. 1638. b quae fiunt (iusta) ~io,
 siue cum syllaba correpta produciuntur, seu longa corripitur
 QUINT.*Inst.* 1.5.18; (pregn.) 9.4.114; ita ut lenia ~ium,
 sublimia, claritatem quoque uocalium poscant 9.4.137.

spattarō (? ~ōnis, *m.*) [unkn.] A word of unknown meaning used app. as a term of abuse.

AFRAN.COM.4¹.

spatula¹ ~ae, f. [SPATHA+VLA] A flat piece (of wood), batten (in context, used in reducing dislocations).
necessaria est ~a lignea CELS.8.15.3.

spatula² ~ae, f. [Gk. σπατάλη] Sensual indulgence, wantonness.
~a euiravit omnes Veneri uaga pueros VAR.*Men.* 275.

spēca: see SPICA.

specialis ~is ~e, *a.* [SPECIES+~ALIS] Particular as opposed to general, specific, individual. **b** having the nature of a species, derivative.

nec qui geneses quique ~es sint status conuenit **QUINT.**
Inst. 3.6.22; 12.2.18: a generalibus ~is argumentis tractabo
Aug. 2.2.24; 2.1.1: ~es corpus est grege petam **POMPON.**
dig. 4.4.21.1; ultiores (*i.e. beyond* triuitium) qui non habent
 ~e nomen maiores appellantur **PAUL** *dig.* 38.10.10.7. ~
 hoc ergo (*sic*, 'quod est') est genus primum et generale;
 cetera genera quidem sunt, sed ~ia: tamquam homo genes
 est, habet enim in se nationum species **SEN.** *ep.* 58.12; hi
 (uenti) sunt quatuor generales; ceteri ~es his tribuantur
AMP. 5.2.

speciālīter *adv. compar.* ~ius. [prec. + -TER²] In particular, specifically, individually. **b** according to species.

- adiciuntur unum et id quod ~iter sil uocatur CELS.5.24.4;
~iter (tester) nuadere patroni solent QUINT.INST.5.7.3;
apud quem legum est -ius delegata custodia QUINT.DIG.
9.1; multa sunt in professione quae generaliter pro uer-
oferantur, multa quae ~iter AGEN.agrim.5.3. SiC.FL.
agrim.p.110; de hoc ~iter senatus consulto cauetur GAIUS
INST.I.68; APUL.PUN.25; ULP.dig.7.1.43; PAUL.dig.1.1.46;
singula ~ITER permutat CIL 2.627.28. b eaec (sc. uites)
. distinctae ~iter.an confusae. ceteruatim(habendeae
CIL 3.319.3; 122.3.

speciēs (≈ēi), *f.* [SPECIO+IES] FORMS: gen. sg. ≈ei not found in quotes; ≈i MAT.poet. 8; ≈e acc. CAES.in Gel.9.14.25 (the subject treated as a whole by Gellius in this chapter). ≈erum and ≈ebus not regarded as legitimate usage by Cicero (*Top.*30); the former occurs in *APUL.Mun.*21, 37, *Pl.*1.6, the latter in *HVG. agrim.*p.77, and both reg. in *dig.*

1 Something presented to view, a spectacle, sight. **b** *prima ~e*, at first sight.

lamne oculos ~e laetausti optabuli? ANDR.75.7; ~em
 animi lumninis conspiciendi insolentia Acc.78.27; ponite
 ante oculos. miseram illam. ~em Cn.Phil.11.7; ~es ipsa
 tam gratiosi liberti. dignitatem habere nullam potest Q.
 1.2.3; N.D.2.75; quae corpora decedant in tempore
 quoque, inuida praeculit ~em natura uidenti Lucr.1.321;
 inuisata ~e commoti legatos ad Caesarem de pace miserunt
 Cael.Gal.2.31.1. non tultit hanc ~em furia mente Cornebus
 VERG.A.2.407; Liv.6.8.5; si. primam ~em adpropin-
 quantis terroris sustinuisset 44.6.6; Ov.Met.7.83; passim
 cadentium fulminum ~es usebatur Curt.8.4.4; longa supra
 ~es: fessis iux culmina prenas uisibus STAT.Silv.4.2.30;
 SIL.8.988; Tac.Ann.11.31; ad eam ~em exiit gaudio
 SUT.Nero 41.2. ~e ager. erat prima ~e inutilis insidia-
 tori Liv.22.28.5; hic color prima ~e asporer est SEN.Com.
 7.2.13; ~e (transf.) nonimibus. quae prima ~e admirationem.
 re explicata risum mouerent Cn.Fin.4.61; consilium ~e
 prima melius fuisse quam uis apparuitur Liv.4.60.3; 25.
 37.17; 45.32.4; prima ~e pulchrum atque magnificum est
 SEN.Dial.2.3.2; Quint.Inst.4.3.9; Tac.Hist.4.3.

2 An act of looking, look, glance, gaze.
In luci quae poterit res accidere ad ~em quadrata, nisi
eius imago? LUCK. 4.236; fit uti, ~em quo uertimus, omnes
res ibi eam contra feriant 4.242; 5.707; quo altius.
scandit oculi ~es VITR. 3.5, 9; si tantis intervalis nostra ~es
potest id animadvertere o.i.11.

3 Visual appearance, look, aspect. **b** (pregn.) good appearance, beauty, attractiveness. **c** (concr.) a surface; (in Epicurean philosophy) a surface film given off by physical objects (Gk. εἶδωλον). **d** ~e, ad or in ~em, in the shape or form (of).

urbis ~em uidi *PL. Per.* 50; *eu* eedepol ~e lepida mulierem!
Rud. 415; humana ~e et figura *C. S. Rose. 63*; quorum in
 addulescentia forma et ~es fuit liberalis *Ca. 6*; Tages
 puerili ~e dicitur uisus sed senili fuisse prudentia *Div. 2*. 50;
 nil ad ~em est contractor ignis *Lucr. 5.569*; ager in medio
 harenosus, una ~e *SAL. Jug.* 79.3; *VERG. A. 6.208*; promissa
 barba et capilli efferauerant ~em omi *Liv. 24.3*; admiratus
 esse *Ca. 1*. 10; ~em horum *3.13.48*; *ib. 16.73*; modum
 excellere iuuenem *ib. 16.73*; ~em *ib. 16.73*; morali
 perscilorio ~e *PLIN. Nat. 21.1*; an humana ~e deus? *QUINT.*
Inst. 7.4.1; *Ca. Hist. 4.50*; (Iupoi) ~e immutata in Heron

nutricum ad eam venit Hyg. *Fab.* 179.2; color deae diuersus in ~em Apul. *Met.* 10.3; uoluptariae. impensae sunt. . . quae ~es exornant Ulr. *dig.* 25.7; (~u. *particular ref. to shape*) xystus in plurimas ~es distinctus consensuque buxo Plin. *Ep.* 5.6.16; (~transf.) hanc. ~em libertatis esse, si omniibus, quod quisque uellet, legibus experiri liceat Nep. *Timol.* 5.2; ad mihi. fortunae ~es obstat acerba meae *Vir. Pont.* 3.9.30. **b** meam laudat ~em Pl. *M.* 11.1000; *Var. Men.* 110; cum uidemus ~em. ~e candoreque caeli Cic. *Tusc.* 1.68; Hercules in ea loca. boues mira ~e abegisse memorant Liv. 1.7.4; PHAED. 1.7.3; praeterquam quod ~em habet sic composita (uitis) Col. *Arb.* 5.2; Plin. *Nat.* 12.29; MART. 7.96.5; is decor et formas ~es permixta uiliis STAT. *AL.* 1.811; Iac. *Ger.* 16.3; iuuenis ~e laetare tui Iuv. 10.310; (~transf.) omitto dignitatem, honestatem, ~em ipsam uirtutum Cic. *Fin.* 2.107; qui (s. iudex) non ~em expositionis sed fidem quaerit QUINT. *Inst.* 10.1.32. **c** subsidentia (s. *waterwork*) procliuantur et disrumpunt ~em tectorio *Vitr.* 2.8.20; totum lumen ad superiorem ~em (s. *lunae*) retineri 9.2.1; ~foramina. ~qualia sunt uitri, ~es qua transuolant omnes LUCK. 4.602; 6.993. **d** uidimus. flammam ingentis pilae ~e SEN. *Nat.* 1.1.3; ad muri ~em pinis turribusque carceres. fuerunt VAR. *L.* 5.153; Africa. ~e constructu aeruus salis ad collum ~em Plin. *Nat.* 37.81; circulus ad ~em caelestis arcus orbem solis ambiit Suet. *Aug.* 95; ~terram. magni ~em glomerauit in orbis (s. *deus*) Ov. *Mel.* 1.35; formam eius in ~em orbis absoluti globatam esse Plin. *Nat.* 2.5; LARG. 190; auri in squamarum ~em intexti GEL. 2.6.20.

4 Splendour, pomp, display, show. **b** the parade, show (of a quality or attitude). **c** *in (ad) ~em*, for ornament or show.

magnum nomen est, magna ^{est} ~~est~~ magna dignitas. consulis
Cic.*Ps.24*; splendorem ^{est} ~~est~~ huius uitae *Fam.1.9.17*; tota
petitio cura ut . . . habeat summam ^{est} ~~est~~ ad dignitatem *Q.Cic.
Pe.52*; si fortunatum ^{est} ~~est~~ et gratia praestat *Hok.Ep.
1.6.49*; cuius triumpho longe maximam ^{est} ~~est~~ captiua artem
praebere *Liv.9.40.15*; 32.36.10; *MAN.2.816*; *VELL.1.9.6*;
subiectis campis magna ^{est} ~~est~~ uolabant (hostiles turmas)
Tac.Ann.15.9; quod sufficiat ad ^{est} ~~est~~ modicum monumenti
MARCEL.15.35.22; (*—(attached to a name)* nihil ex paterna
maiestate praeter ^{est} ~~est~~ nominis. retinetur *VELL.1.10.3*;
LARG.99.
b salutaris seueritas uincit inanem ^{est} ~~est~~ clementiam
Cic.ad Brut.1.22.25); poetae, qui . . . magnam
^{est} ~~est~~ doctrinae sapientiaeque prae se tulerunt *Suet.3.3*.
c ut et in usum boni et in ^{est} ~~est~~ populo sint sibi que *Pl.Mos.
123*; ducentes paucos in ^{est} ~~est~~ captiuos *Liv.9.30.16*; *MAN.15.3*;
1.53; ut argento et auro politis armis ornaret (milites) . . . ad
^{est} ~~est~~ *Suet.1.67.2*.

5 Outward appearance (opp. inner nature); outward form (without the substance). **b** ~e, outwardly, to all appearances: sim. in ~em.

horum hominum ~es est honestissima. uoluntas uero et
causa impudentissima *Cic.Catili.2.18*; neque enim ~e fama
mouetur (Dido) *VERG.A.4.730*; quia sub ~e feminae uirilem
animum gerebat *V.MAX.8.33*; fallaces, sunt rerum ~es,
quibus credidimus *SEN.Ben.4.34.1*; *Luc.9.612*; ~em magis
in amicitia principis quam uiu tenuit *Tac.Ann.3.39*; cum
sit unus, plurimus nominibus cietur (propter) ~erum
multitudinem *APUL.Mun.37*; ~lege nostra libertatis ~es
datur, auctoritas bonorum retinetur, *Cic.Leg.3.39*; *N.D.2.9*;
SEN.Ben.3.71.1; (~hyperb.) quid. ueterem illam ~em foederis
Marciani. omni sanctionem arce duxerunt *Cic.Balb.39*;
Graecorum militum numero ~em exercitus effecit *Cas.Fam.*
12.3.4; truncus iners lacui, ~es et inutile pondus *OV.Am.*
3.7.15; **b** praesidio sunt ~e consuli, red et ueritate nobis
Cic.Fil.7.13; *Amic.47*; ad consilium ~e amplum, re inane
Luc.36.8.4; ingrata sunt, licet re ac ~e magna uideantur,
quae danti. extorquentur *SEN.Ben.1.7.2*; uectigal. remis-
sum, ~e magis quam ui *Tac.Ann.13.31*; praecleara classis
in ~em, sed inops et infirma *Cic.Ver.5.86*; dempto. regio
habitu aequauerat ceteris se in ~em *Luc.17.21.4*; *45.19.3*;
quaeramus aliquod non in ~em bonum, sed solidum *SEN.*
Dial.7.3.1; *Tac.Hist.3.65*.

6 The semblance (of something other than is the actual case), illusory appearance, impression. **b** *in* or *ad* ~em, so as to give an appearance or impression. **c** ~e (w. gen. or adj.), in the guise, with the illusory appearance (of).

~ ne grauitatē falluntur nec perspicere possunt a tioni-
umorem *Rhet. Her. 4.25*; tulisse cum moleste se non effugere
hospitiis ~em *Cic. Brut. 172*; quaedam (perturbationes) in
humanitatē .habent primas ~em *Tull. 4.32*; reliqui in
opere cohortis duas quae ~em munitionis perhibent *Cas.*
Civ. 3.67.2; campus, quem iugum cingent, uelut theatri
efficit ~em *B. Afr. 37.4*; modestus occupat obscuri ~em *Hor.*
Ep. 1.18.95; quibus adscriptis ~em antiquae frequentiae
Velitrae receperunt *Liv. 8.14.7*; elephanti castellorum
procul ~em praebant *28.14.4*; fit ex his unius ossis. ~es
Cas. 8.1.2.1; *Curt. 7.4.47*; *Fron. Str. 1.5.26*; fulgentia per
collis uexilla. ~em hostilis exercitus fecerant *Tac. Hist.*
3.82; quod habeat eam ~em quasi parum adtente dictum
Gal. 4.15.7; parilitas uirtutum. ~em. aemulationis creat
4.3.8; [*cf. sense* 3] ut accusatoris potius quam rei ~em
haberet *Liv. 39.26.1*. b obstructis in ~em portis *Cas.*
8.5.1.3; nec precibus tribunorum, quae in ~em modo
iactantur, confidere reum *Liv. 4.42.4*; proeuctus est nocte
ignibus similiter factis tabernaculisque paucis in ~em
relictis *22.43.6*; *34.13.7* ~editatu. ad ~em utitur, equites
in aciem immittit *Cas. Civ. 2.41.2*; *ac* *30.8.2*. c muniōnes
~em cassidibus equitum ~em ac simulatione collibus
circumuehi iubet *Cas. Gal. 7.45.2*; unum de auxiliariis ~em
transfugae mittit *Liv. 35.29.8*; Iuppiter huc ~em mortali-
uenit *Ōv. Met. 8.626*; regrediuntur. ignauī ~em prudentium
admonebat *Cic. Ag. 25.3*; fuere qui inimicos suos ~em
milium interficerent *Hist. 2.56*; respondit Blaesus ~em
recusantis *Am. 3.35*.

7 An assumed appearance or veneer (of some quality, etc.). **b** an ostensible reason, pretext. **c** *we* (w. gen.), under the specious cover, on the pretext (of); sim. *per nem, sub ne*, and (perh.) *in ne*.

multos fortis viros...~e quadam uirtutis adsimulatae tenebat Cic.*Cacl.* 14; *Phil.* 2.116; semper aliquam fraudi ~em

juris impositis Liv.g.11.7; ~e parul benefici inescamur
41.3.8; quantum..licebat insoniti, ~em praeiuit esse
nocens Ov.Am.2.19.14; quos amicitiae ~e fefellit Curt.
7.2.13; ueris ~em dinoscere calles, nequa subaerato mendo-
sum tinnit auro? Pers.5.105; Quint.Inst.12.9.13; ubi ~e
studiorum nomen exili tegetur Tac.Ann.4.44; quamquam
in summa faece, tamen ad ~em fiducia panes ab arce
iaculatus est Flor.Eph.1.7(1.15); est utium inquisitum
et sub falsa laudis ~e latens Gel.g.16.7.   **b** quos rei
~es erat receptio frumenti SAL.Jug.29.4; belli ~es magis
quam causa fuit negatus a senatu Caesaris consulatus Ams.
40.3.   **c** utilitatis ~e in republica saepissime peccatur
Cic.Off.3.46; contra eos summa opo nitebatur pleraque
nobilitas senatus ~e pro sua magnitudine SAL.Cat.38.2; Liv.
22.25.5; ~e venandi..auiā saltuum petiit Tac.Ann.6.68;
Flor.Eph.2.1(1.13); ~per ~em..militarium usuum..
magna pars ablegati Liv.7.39.2; cum cetero exercitu ad
lacum Auerni per ~em sacrificandi, re ipsa ut temptaret
Puteolos..descendit 24.12.4; 33.14.2; per ~em explorandi
praegressi Tac.Hist.4.57; Surt.Tib.36; ~Asiam..quam..
sub ~e liberandi ciuitates suum fecerit Liv.44.24.4; Flor.
Eph.2.9(3.21.22); (v. demonstratiue) potestas dabatur legibus
sub hac ~e res alienas..aufertur Iulian.dig.5.1.25; si
quis in ~e (s.v.t.) refectionis deteriorē uiam facit Ulp.dig.
41.1.1.2.

8 An artistic representation, figure, image; (also applied to constellations).

duas uirilis ~es aeneas VAR.*L.5.58*; ~es ex aere uetus
generatae Nattae concidit CIC.*Cons.fr.2.39* (Div.*1.19*);
quid...Phidias soli similem ~em inclusit in clupei Mineruae
? Tusc.*1.34*; hic primus ~es exprimere instituit PLIN.*Nat.*
35.60; ~es est cernere aurorum comminus STAT.*Theb.2.215*;
~es aërisque eborisque uetusti SILV.*4.6.20*; —nixa genu ~es
flexo redit ardua crux GERM.*Arat.627*; proxima...nixa
uenit ~es genibus MANU.*1.315*; 5.645.

9 a A supernatural appearance, vision (revealed to a person in sleep, etc.); also, a phantom appearance (generally visible). **b** a mental picture, impression.

ē quae... natura obtulit illam ~em Simplicidi a qua
 vetaretur nauigare? *Cic.Div.2.143; Lucr.1.125; cum*
 identidem ~es et umbrae insontis interempti filii (Philippum)
 agitare Liv.40.56.9; *Op.Pom.3.3.4; V.Max.1.17.1;*
 anxium (sc. regem)...agitant etiam per somnum ~es
 imminuentium rerum *Curr.3.3.2; medullam (haeyae).*
 contra uanas ~es opitulari *Plin.Nat.28.103; inopinata*
 subito amici mei ~es effulsit *[Quint.]Decl.9; Tac.Ann.*
11.4; somniauit ~em Fortunae querentis fraudatam se dono
 destinato *Senat.Gal.18.2; ~ nauium ~em de caelo adfussisse*
Liv.21.62.4; 42.2.4; non est (cometes)...~es falsa Senat.Nat.
1.17.1.
 ~ Ipsius (sc. Phidiae) in mente insidebat ~es pulchritudinis
 eximia quaedam *Cic.Orat.9; haec me ~es cogitatio*
 perturbat *Ad.14.22.2; obuersentur ~es honestae*
 animo: Zeno proponatur Eleates *Tusc.2.52; Verg.G.1.420;*
 qui ~es alias uerū sclerisque tumultu permixtas capiet *Hor.*
S.2.3.202; senatus ille, quem qui ex regibus constant dicit
 ~es uerum ~em non tam senatus cepit *Liv.9.17.4; ~em,*
 quae ~suaserat... hosti fecit omnem illi ornamentum exerci-
 tum, esse *36.10.11; cum facilius cuiusque rei in unum*
 coacta ~es quam diuisa temporibus oculis animique
 inhaeret *Vell.1.1.1; utinam... non inanes... ~es anxio*
 animo figuraret *Curr.7.1.36; ad hoc inuitat honesti... ~es*
Senat.Ben.4.15.1; in plurimas animum aduulsi ~es impellere
Quint.1.13.12.10.43.

10 A subdivision of any class or kind, a sort, species, etc.; a thing of a particular kind. **b** specific nature, form, character.

borum (sc. rerum) unum quodque ~es habet plures
 VAR.R.1.14.; idem. genus uniuersum in ~es certas.
 partietur Cic.Orat.17.; quorum (rerum) perturbatione
 mirabiles. existunt ~es somniorum Div.2.136.; VITR.1.2.2.;
 mille mali ~es, mille salutis erunt O.Rom.326.; quae multa
 continet, in genus cadit; quia sub alio est, in ~em SRN.E.
 3.8.12.; summae ~es (sc. resinae) duae, sicca et liquida PLIN.
 Nat.24.32.; si finias equum. genus est animal. ~es mortale
 QUINT.Inst.7.33.; 11.3.18.; quinariae. quae. bis in ~em
 erogationis cadunt FRON.Aq.78.; omnia. haec in ~e neces-
 sariarum impensarum sunt NERAT.dig.25.1.15.; proposita
 uitae eius. singillatim neque per tempora sed per ~es
 exequat SUEt.Aug.9.; MAUR.295.; praescipio. quae nunc
 in ~em exceptionis deducta est GAUS Inst.1.33.; (Caelius)
 recte ait libertatis cuiusdam ~em esse fuisse Ulp.dig.
 21.1.7.10.; si quis genus stipulatus sit, deinde ~em petat.
 uelut si quis purpuram stipulatus sit generaliter, deinde
 Tyriam specialiter petat GAUS Inst.4.53.; persequantiam
 . amicitiae apud te elementis dedit ~erum ipsarum aequa
 partitio APUL.Mun.27.   b. non. singulari ~e dicitur
 salina VAR.L.8.8.; Tat.Cic.O.3r.34.; dissimili uiuunt ~e
 LUCR.2.665.; Stat.Theb.3.191.; nec refert quod inter se ~e
 differunt, cum genere consentiant Tac.Dial.25.4.; ut inter
 plebis scita et legem ~es constituendi interest Pompon.
 dig.1.2.8.2.; id. super quo nunc delibera, uideri potest ~e
 tenui. esse GEL.I.4.2.12.; heus tu. sub qua ~e mutuari
 cupis? APUL.Met.1.22.; si uni ex hereditis onus aeris alieni
 iniungatur citra ~em Iekati Ulp.dig.10.2.20.5.

11 (leg.) A specific legal situation or case.
b a specific business or purpose.

hi quoque (et loci communes) ab illo generali tractatu ad quasdam deduci ~es solent QUINT. INST. 4.2.2; diffundente se crimine plures ~es incidunt PLIN. EP. TRA. 10. 96(97). 4; simili modo et in illa ~e, ubi certo pretio tibi esse mandami JAVOL. DIG. 17.3.36.1; in hac ~e diuus Vespasianus. restituit iuris gentium regulam GAUS. INST. 1.85; Labeo. adfert talem ~em ULP. DIG. 4.3.7.3; post ~em in auditorio eorum finitum 4.4.18.1; uidentium, in quibus ~ebus commodati actio locum habeat 13.6.5.11; cur non etiam in ~e peculiari exegerit. ? 15.9.4. **b** cum acceptae pecuniae ~em fideiudendo negotio tabernae miscuerit PAPIN. DIG. 14.3.19.2; simili. exemplo ex contraria ~e antiquos Romanorum aduio praenomina patriciorum quorundam. censuisse. ~. de. GEL. 9.2.11; si ad ~es cura- tor datus sit, rem sauiam fore stipulatio interponetur ULP. DIG. 46.6.8; quod ad certam ~em ciuitatis relinquitur, in alios usos convertere non licet 50.8.1.

12 (leg.) A specific item (of property); *in ~e*, under specific designation.

uxori meae. quae nuptura optulit aestimata in ~ebus restitui uolo PAPIN. *dig.* 33.4.9; legata suppellectili cum ~es.. enumerantur 33.10.9; ULP. *dig.* 13.7.27; si legetur pecunia quae in arca est.. dicendum est cessare clausulam, quoniam quotiens ~es legetur cessare diximus 30.30.6; 30.47.1; non solum eorum, quae in ~e sunt, sed et substantiae omnis usum fructum legare uidetur JULIAN. *dig.* 7.1.34.2.

13 (in Platonic philosophy, = Gk. *idéa*) An eternally existing archetype of any class of thing.

Idéa. nos recte ~em possumus dicere CIC. *Ac.1.* 30; *Tusc.* 1.58; cum optimi ~em.. efficit (deus) *Tim.* 50.

specillum ~i, n. [SPECIO + ILLVM] An instrument for examining wounds and for other medical purposes, a probe.

hinc qui oculos inungimus. ~um VAR. *L.* 6.82; CIC. *N.D.* 3.57; demitti ~um in fistulam conuenit CELS. 5.28.12.9; PLIN. *Nat.* 7.183; 29.117; perungendus erit anus ~o lycio Patario LARG. 142; 228.

specimen (~inis), n. [next + -MEN] FORMS: in quot., nom. and acc. sg. only.

1 An outward indication of a quality, fact, etc., a sign, evidence. **b** (applied to concr. things) a token, symbol.

nunc ~en spectitur, nunc certamen cernitur PL. *Cas.* 516; aurum atque ambitio ~en uirtutis utrique est LUCIL. 1119; quod ingeni ~en est quoddam transilire ante pedes posita CIC. *de Orat.* 3.160; quod minimum ~en in te ingeni? *Pis.* fr. 8; salsa. ~at. ~at. tale dabit ~en VERO. *G.* 2.241; ~en iustitiae.. Romanae primus dederat LIV. 25.36.16; 29.31.3; si seruantis anticum ~en animorum Gallos uicisset 38.17.20; magnum grati populi ~en in Q. Fabio Maximo enituit V. *MAX.* 5.2.3; oculos ueluti fletu rigat, reuident: omnis ~en sui iubet igne supremo arceri Danaos STAT. *Theb.* 11.662; TAC. *Hist.* 2.64; id.. primum non nullius indolis ~en dedi PLIN. *Ep.* 3.11.5; quasi uulm ~en morum sit uersibus ludere APUL. *Apol.* 11; (~u. *indiv.* 94.) ~en cernitur quo eueniat aedificatio PL. *Mos.* 332; LUCR. 4.209; (~pregn.) nec maius aliud Veneris Praxitellae ~en quam quod inter haec sola memoratur PLIN. *Nat.* 36.22. **b** bis sex radii. Solis aui ~en VERO. *A.* 12.164; ~en antiquum imperi fraude est adeptus SEN. *Thy.* 223; dracones, matris Horae ~en V. *FL.* 6.58.

2 Conduct, qualities, etc., taken as a pattern for imitation, a model, example; (also meton.), of persons, etc.).

C. Caesaris, in quo mihi uidetur ~en fuisse humanitatis CIC. *Tusc.* 5.5; si non ipsa dedit ~en natura creandi LUCR. 5.186; mollitia corporis certare cum feminis. nosterum adulescentium ~en est SEN. *Com.* 1.2.8; dedit unicuique apud nos ~en orandi. M. Tullius QUINT. *Inst.* 3.1.20; tibi ~en gloriosum adrogas, si contentus lae paruulo Theseli.. uirtutes aemulaueris APUL. *Mel.* 1.23; ~is ordo. ~ceteris ~en esto CIC. *Leg.* 3.10; ~en sationis et institutionis origo ipsa fuit.. natura LUCR. 5.1361.

3 (applied to persons) The embodiment or pattern (of a class, quality, etc.).

damnatio ista.. obtingit P. Rutilio, quod ~en habuit haec ciuitatis innocentiae CIC. *Pis.* 95; temperantiae prudentiaeque ~en.. Q. Scaeuola N.D. 3.80; filia, tu ~en censura nata paternae PROF. 4.11.67; V. *MAX.* 4.3; Primus a P. P. Scipio et ~en partium Mucianus TAC. *Hist.* 3.66; ANN. 3.4; (~cf.) unde in nefanda ~en egregium domo? SEN. *Phorm.* 80.

4 Outward form, appearance; (concr.) a visible appearance or manifestation.

quae.. possint.. doctiores.. in historiae ~en chartis inuoluere APUL. *Mel.* 8.1; ~augustum ~en deae praesentis (~i.e. the moon) statui deprecari 11.1; (~applied to a statue) intentus in deae ~en praesentis casus meos recordabar 11.17.

speciō ~cere ~xi ~ctum, tr. Also **spiciō**. [cf. Gk. *σκέπτομαι*, Skt. *spāsati*, OHG. *spehōn*]

1 To see, observe. **b** to watch over, keep an eye on (perh. only as an inference from *uestispica*). **c** (absol.) to observe omens (perh. an inference from *haruspex*).

quos ubi rex epulo ~xit de cotibus celsis ENN. *Ann.* 421; nunc.. specimen ~citur, nunc certamen cernitur PL. *Cas.* 399; *Cas.* 316; quod in auguriis etiam nunc augures dicunt autem ~cere VAR. *L.* 6.82. **B** re ~cio (~cf.) nihil meam uos gratiam facere PL. *Cur.* 155; *Fest.* p. 330M; p. 344M. **B** sic dicta uestispica, quae uestem ~ceret VAR. *L.* 7.12; *Men.* 384. **C** B flagitiumst si nihil mittitur quae supercilio ~cit PL. *M.* 694.

2 (dub.) To take into consideration; (w. pred.) to regard, consider (as).

in persona eius a quo alimenta relicta sunt, haec erunt ~cienda (~i.e. l.); in quibus sunt facultatibus, quae propositi, cuius opinionem ULP. *dig.* 2.15.8.11. **B** manalis fons appellatur ab auguriis puteus perennis, quae tamen ~ciendus uidetur, quia flumen id ~ciatur, quod sua sponte in amnem induat *Fest.* p. 157M.

speciōse adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [next + -E]

1 Attractively, gracefully.

adde uirilla quod ~ius arma non est qui tractet HOR. *Ep.* 1.18.52; QUINT. *Inst.* 9.4.8; (~w. ref. to literary style) 2.5.9; licet hoc Vergilius in apibus ac Daedalo ~issimē sit usus 8.6.18.

2 With much display, strikingly, impressively. **b** speciously, plausibly.

copias.. quam ~issimē potuit instruxit B. *Afr.* 48.5; equus tuus ~ius instratus erit quam uxor uestita? LIV. 24.7.3; Cornelium Rufinum.. dictatura ~issimē functum V. *MAX.* 2.9.4; Africani.. humanitas ~e lateque patuit 5.1.6; SEN. *Dial.* 10.12.1; boues arte iunctos habere conuenit,

quo ~ius ingrediantur COL. 2.2.22; iuuat.. pugnaturos ad mortem.. ~e ueni PLIN. *Nat.* 35.49. **B** non pro se, sed eo ~ius pro sociis Samnitis inuadit FLOR. *Epul.* 1.11(1.16.1).

speciōsus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [SPECIES + -OSVS]

1 Attractive in appearance, good-looking, beautiful. **b** attractive to the mind, appealing. **c** (app.) presentable, respectable.

(~of persons, etc.) ~a quareo pascere tigris HOR. *Carm.* 3.27.55; se.. det populo mulier ~a uidentem OV. *Ars.* 3.421; huic ~a facies est SEN. *Com.* 10.4.2; puer ~us PETR. 41.6; ~issimio hominis QUINT. *Inst.* 8.4.23; APUL. *Mel.* 5.8; (~fem. as sb.) cum obicitur roe lenocini, ~ae marito QUINT. *Inst.* 5.10.47; (~w. abl.) introrsum turpem, ~um pelle decora HOR. *Ep.* 1.16.45; bos.. tollens ~am cornibus altis.. frontem OV. *Met.* 3.20; (~of inanim. things) ex quibus (sc. oleis) bacc.. ~issima Regiae COL. 5.84; fontibus.. amplissimis et ~is FRON. *A.* 14; PLIN. *Ep.* 5.11(12.1); agrorum ~a designatio HYG. *Gr. agrim.* p. 131; (~w. abl.) ulmus erit contra ~a nitentibus uulis OV. *Met.* 14.661; alta.. hinc et hinc fuis ~a uelis SEN. *Thy.* 591. **b** thesis.. mire sunt ad exercitationes dicendi ~ae atque uerbes QUINT. *Inst.* 2.4.24; alias aetatis gradus gestarum rerum ordinem sequi ~ius fuit 3.7.15. **c** cum ei propter patris nomen paulo ~ior manus suffragata esset quam Catilinae ASC. *Tog.* 84.

2 (of concr. or abstr. things) Spectacular, brilliant, impressive, splendid. **b** outwardly impressive (in contrast with inward qualities), showy.

splendore uocis.. fit ~um et iulustre quod dicit CIC. *Brut.* 250; familiam gladiatoriam.. ~am, nobilem, gloriosam *Sest.* 134; ~a uocabula rerum HOR. *Ep.* 2.2.116; aes graue plaustris quidam ad aerarium conuenientes ~am.. conlationem faciebant LIV. 4.60.6; ceteris.. salutaria magis quam ~a suadentibus 22.3.8; certam, etsi non ~am pacem 39.54.7; OV. *Met.* 11.133; ~issimam.. eius uocem aequae clarus euentus secutus est V. *MAX.* 3.7.16; tam.. culpae hostium iustus aestimator quam ~us uictor 3.8.1; duo ~issimi triumphi 6.3.1b; admodum ~a a equestri genitus familia VELL. 2.59.2; luxuria.. coepit.. dehonestare ~a principia SEN. *Dial.* 6.22.2; non maximum ex periculis tui sed ~issimum fulmen est *Nat.* 2.59.9; COL. 7.11.1; quam ~um est.. quod disciplinam castrorum lapsam, extinctam reuoluit PLIN. *Pan.* 18.1; ut ~iora uitia tangamus FLOR. *Epul.* 1.47 (3.12.11); ~is ~as personas~ accipere debemus clarissimas personas utriusque sexus ULP. *dig.* 50.16.100; (~w. abl.) ~a locis moratae recte fabula HOR. *Ars.* 319; ut quique opibus domo parati ~us TAC. *Ann.* 3.55; ~ior sanguine et ipso periculo augustinus FLOR. *Epul.* 2.23(4.12.7). **b** praemia.. quae ~um reddebant praesentem exercitus amorem B. *Alex.* 48.3; utilia ~is praefertis VELL. 2.113.2; dat magnitudinem solidam, infatigatum uero et ex inani ~um reprimat SEN. *Ep.* 90.28; locis ~is modo uel nihil ad probationem conferentibus QUINT. *Inst.* 7.1.41; ~iora suadentibus accessit TAC. *Hist.* 1.34; (~w. sup.) ille docere pergit non ~a dictu, sed usu necessaria in rebus aduersis sequenda esse CURT. 3.1.8.

3 Fine-sounding, plausible, specious. **b** (app.) overt, public (opp. private or inward).

multi palam, quidam in quibus minus ~a criminatio erat futura clam interfecti LIV. 1.54.8; cum.. Varro ~um timidis.. ducibus exemplum Fabium obiceret 22.44.5; ~o titulo.. uti uis.. Graecorum ciuitatum liberandarum uideo 35.16.2; coniungimne putas ~aque nomina culpae inponis, Medea, tuas? OV. *Met.* 7.69; ~um clementiae occasionem SEN. *Suas.* 6.13; CURT. 7.5.20; libertas et ~a nomina praetextantur TAC. *Hist.* 4.73; (ratio) magis ~a uidetur quam uera GAIUS *Inst.* 1.190; ~a uerbis, re inania aut subdola TAC. *Ann.* 1.81; (~w. sup.) si uera potius quam dictu ~a dicenda sunt LIV. 1.23.7. **b** reuerentiam ~as causas habes, iustas illas quidem et magnas CIC. *Att.* 16.7.6.

speciārius: see SPECVLARIVS.

speciābilis ~is ~e, a. [SPECIO + -BILIS]

1 Able to be seen or looked at.

parus ab arboribus, ~is undique campus OV. *Met.* 3.709; ante oculos ueluti ~e corpus astat fortunae forma legenda meae TR. 3.8.35.

2 Worth looking at, outstanding in appearance. **b** worthy of consideration, noteworthy.

~is heros.. ingreditur OV. *Met.* 7.496; color est caeruleus perquam ~itor PLIN. *Nat.* 34.123; ~is deinde Lares (eripuntur), si quod ~e signum LIV. 5.110; APUL. *Mel.* 10.31; (~w. abl.) deus.. palla ~is aurea OV. *Ann.* 1.8.59; *Ep.* 6.49; si familia.. ~is cultu est SEN. *Ep.* 119.12; flumen.. portu ~e PLIN. *Nat.* 5.13; 16.225; dulce rubens uiridique genas ~is aeuo STAT. *Theb.* 4.274; strato Gaulum ~e ponto SIL. 14.274. **b** consensit in hoc plures insignes et ~es uiri (~i.e. l.) debent, ut claritas sit SEN. *Ep.* 102.8; pulchram et ~em uictoriam TAC. *Ag.* 34.3; Iuuenalium ludicro parum ~em (~cf.) operam praebuerat ANN. 16.21.

spectāculum ~i, n. Also ~clum. [SPECIO + -CVLVM] FORMS: ~clum PL. *Cur.* 647, PROP. 4.8.21, 56; AUG. *Anc.* 4.43.

1 A sight, spectacle. **b** septem ~a, the seven sights, i.e. the Seven Wonders of the World. **c** a visible demonstration, manifestation.

o multa tibi di dent bona, quom hoc mi optulisti nam lepidum ~um PL. *Poen.* 209; ne.. mater hoc sibi optatissimum ~um huius sordium.. amitteret CIC. *Clu.* 192; taetrum ~um.. oppressa ab impiis ciuitas ad BRU. 1.15.5; B. *Alex.* 15.8; admiranda.. lenium ~a rerum VERO. *G.* 4.3; in ius acres procurant, magnum ~um uictor HOR. *S.* 1.7.21; uobis supplicii eorum ~um.. laetum.. debet esse LIV. 28.29.8; ad ~um scorti procacis.. mactatam humanam uictimam esse 39.4.4; quo ~o obstupescat V. *MAX.* 7.4.3; Thasius lapis, quondam rarum in aliquo ~um templo SEN. *Ep.* 86.6; maiora parant Libycae ~a pestes LUCR. 9.805; ~a captas mira boues.. egit SIL. 6.629; ~a tanta ante acies uirtutis erant 8.554; TAC. *Ag.* 37.3; (~pl. in sg. sense) pia.. picta pandat ~a cauda HOR. *S.* 2.2.26; Messalla meus pia det ~a turbae TR. 2.5.119; capio.. noui ~a cursus OV. *Met.* 7.780; (~pred. dat.)

populo esse ~o nemini in eisdem gentibus fuit turpitudine NER. *pr.* 5; LIV. 45.41.1; Britannicis oculis incredibili.. ~o fuisse V. *MAX.* 3.2.23; TAC. *Ann.* 13.9; Corinthos.. inter duo maria.. quasi ~o exposita FLOR. *Epul.* 1.32(2.16.1); (~transf.) ego infelix, in tanta mala praecipitatus ex patris regno, rerum humanarum ~um praebat SAL. *Iug.* 14.23. **b** Mausoleum ita egregie operibus est factum, ut in septem ~is nominetur VITR. 2.8.11; 7.13.13; GEL. 10.18.4. **c** assiduum ~um ~um alienae uirtutis est; in triumpho cito transisset SEN. *Cl.* 21.2.

2 A performance, esp. of gladiators or sim., devised for entertainment, spectacle, show.

in illo apparatissimo ~o CIC. *Phil.* 1.36; populi sensus maxime theatro et ~is perspectus est *Att.* 2.19.3; crudele gladiatorum ~um.. non nullis uideri solet *Tusc.* 2.41; nondum commissio ~o LIV. 2.36.1; circi modo ~um fuerat 7.2.3; annua credideram ~a facta OV. *Fast.* 5.295; NAVALIS PROELII ~VM POPULO DE DITRANS TIBERIM AUG. *Anc.* 4.43; magnificentissimis gladiatorum muneriis nauumachiaeque ~is VELL. 2.100.2; tristis ~i euentus.. Alexandro fuit CURT. 9.7.23; Pergami.. ~um gallorum publice editur ceu gladiatorum PLIN. *Nat.* 10.50; ludorum Megalesium ~um suberat TAC. *Ann.* 3.6; 12.57; PLIN. *Ep.* 6.34.1; quotiens quid ~i usquam publice ederetur SUET. *Aug.* 44.1.

3 (pl.) The places occupied by spectators in a theatre, etc.

exoritur uentus turbo, ~a ibi ruunt PL. *Cur.* 647; senatum.. uinctum ipso consensu et constructum ~is CIC. *Har.* 22; *Sest.* 124; cunei ~orum in theatro ita diuiduntur VITR. 5.6.2; LIV. 1.35.9; cum in circulo ludi ferent, murmur repente populi tota ~a peruasit 45.1.2; resonant ~a plausu OV. *Met.* 10.668; uidimus in caelum trabibus ~a textis surgere CALP. *Ed.* 7.23; extructus, qui incederet, ~orum gradus TAC. *Ann.* 14.13; *Iuv.* 8.205; fori significant et Circensia ~a *Fest.* p. 84M; SUET. *Cal.* 31.

4 The act or faculty of looking at or viewing.

Romani ad ~um pugnae eius frequentes exierant LIV. 23.47.3; 55.5.3; M. *Alex.* 5.561; militibus.. occidendum eum in conspectu suo obiect, bis partiticia, consilio prius, iterum ~o V. *MAX.* 9.11.6; nec tam pueri nos.. ad ~um duxerunt, quam ipse pater familiae *Trist.* 2.7.2; formam suam ~o assidue explorare APUL. *Apol.* 13; (~pl. in sg. sense) unum.. ad carae mittunt ~a turbae V. *FL.* 5.88.

spectāmen ~inis, n. [SPECIO + -MEN]

1 A distinguishing characteristic, criterion.

~en bono seruo id est, qui rem erilem procurat ut aspente oro rem eri diligenter tutetur quam si ipse adsit PL. *Men.* 966.

2 An observed fact, observation.

mundus.. unus esse intelligitur; sed qualis quantus, geometricis ~inibus aperitur AGR. *agrim.* p. 22.

3 A spectacle, sight.

miserrum.. ~en aspectu APUL. *Mel.* 4.20; nouum et herculeis memorandum ~en 7.13.

spectandus ~a ~um, a. [gdve. of SPECIO]

Worth looking at or worthy of notice, remarkable.

per Megalopolim Olympian ascendit ubi et alia quidem ~a ei uisa LIV. 45.28.4; serpentes (pinguescunt) uis.. ~a quidem draconum arte: aut enim solida hauriunt.. PLIN. *Nat.* 10.197; (~w. abl.) Thyrididae gemini, ~us caestibus alter, alter equo OV. *Met.* 8.30; ignota ~um mole leonem MART. *Sp.* 15.5; (~w. in + abl.) ~us in certamine Martio HOR. *Carm.* 4.14.17.

spectatē adv. superl. ~issimē. [SPECTATVS + -E]

In a spectacular manner, showily.

quae ~issimē floreat, celeremque marcescere PLIN. *Nat.* 21.2.

spectatō ~ōnis, f. [SPECIO + -TIO]

1 The act of watching (in quot., shows or other entertainments).

animum leuari.. ~one CIC. *Att.* 13.44.2; omnia, quae.. per machinationem ad ~ones populo comparantur VITR. 10.13.3; (~w. obj. gen.) apparatus.. ~o tollebat omnem hilaritatem CIC. *Fam.* 7.1.2; ludorum ~onibus (~cf.) eligendus est locus theatro VITR. 5.3.1.

2 Inspection, scrutiny; (transf.) consideration.

ex omni pecunia.. deductiones fieri solebant.. pro ~one et collybo CIC. *Ver.* 3.181; ~ Macedonia bellum nomen amplius quam ~one gentis fuit FLOR. *Epul.* 1.23(2.7.3).

spectatīuus ~a ~um, a. [SPECIO + -IUVS]

Spectative, theoretical.

hi thesin a causa sic distinguunt, ut illa sit ~ae partis, haec actuae QUINT. *Inst.* 3.5.11.

spectatōr ~ōris, m. [SPECIO + -TOR]

1 One who watches or observes, a witness, spectator. **b** a spectator at a play or other entertainment; also, a sightseer.

cuperem ipse parens ~or adesset VERO. *A.* 10.443; SEN. *Nat.* 7.1.2; STAT. *Theb.* 11.291; aderat pugnantibus ~or populus TAC. *Hist.* 3.83; (~w. obj. gen.) mearum ineptiarum testem et ~orem CIC. *de Orat.* 1.112; *Ver.* 5.134; ~ores.. otiosos.. Leuctricas calamitatis *Off.* 2.26; Archimedes.. unicus ~or caeli LIV. 24.34.2; tacitum ~orem comitiorum 39.32.11; OV. *Met.* 12.187; caelestissimorum eius operum.. ~or VELL. 2.104.3; sediti securus ab alto ~or sceleris LUC. 2.208; PLIN. *Ep.* 7.10.33(42.2); (~of places, etc.) locus.. fusorum ab Alexandro Persarum.. ~or ac testis MEL. 1.70; non unius ~or lectulus undae MART. 10.51.9. **b** ~ores, ad pudicos mores facta haec fabula est PL. *Capit.* 1029; ~ores, plaudite *Cur.* 729; *Mar.* 160; CATO *orat.* 126; non solum ~or sed actor et acroasma CIC. *Sest.* 116; HOR. *Ep.* 2.1.215; PHAED. 5.7.13; TAC. *Silv.* 5.3.216; nec uenio Graias ueluti ~or ad urbes OV. *Ep.* 15.33.

spēlunca ~ae, *f.* [ad. Gk. σπηλυγξ] A cave, grotto, cavern.

opem ferebat VELL.2.74.3; PLIN.Nat.18.56;—(w. acc. and inf.) quae est igitur ~es, qui Mutina circumsedent... eis pacem cum populo Romano esse posse? CIC.Phil.7.22; *Att.* 3.23.5; NRP. *Timotheus* 3.2; LIV.5.39.91;—(w. ad) dextra corporis ualidiora sunt eoque minus ~ei ad sanitatem relinquunt APUL.Apol.57;—(w. de) saluo sum, ~es est de argento PLIN.Mos.567; CIC.Ath.8.2.4. C ~em in ~abl. de D. Bruti aduentu ad suas legiones in quo ~em maximam uideo CIC.Ath.14.13.2; CARS.Gal.2.33.4; ~es omnis in armis erat SAL.Jug.14.10; omnem reliquam ~em in impetu esse equitum LIV.10.14.12; reliqua erat in obsidione ~es 25.11.11;—(w. adu.) si ibi ~es non sit 3.15.9; 30.35.9. d dum in ~e pax fuit CIC.Ath.8.11.8; 11.8.3; certa, reliqua in ~e 15.21.1; in ~e uitis erat OV.Fast.5.323;—in ~em bacarum ferebat aquatica lotos MET.9.347;—an pecuniam pupillus habebat... in redditum ~e ULF.dig.27.9.5. e in ~em secundum nepotes... tertio gradu primores ciuitatis scripserat TAC.Ann.1.8; quartus decimus annus est, Caesar, ex quo ~ei tuae admotus sum 14.53; ~em suam retinebat (statuliber) PAUL.dig.48.18.1.

4 The object of one's hopes.

meam ~em cupio consequi PL.fr.9; ut ex eo utram ~em sequatur consilium capiat LIV.24.6.5; multorum... fuit ~es inuidiosa procorum illa OV.Met.4.795; 9.70; ~es imber erat nimios metuētibus ignes LUC.9.375; STAT.Theb.12.281; pueris, inter quos educabatur ille huic ~ei destinatus, QUINT.Iust.1.1.7.

5 A person or thing in which one's hopes are centred. b (applied to offspring as the embodiment of one's hopes for the future). c (as an endowment).

o salutis meae ~es PL.Rud.680; C. Marius... ~em subediditque patriae CIC.Sest.38; Ascanius, magnae ~es altera Romae VERO.4.12.168; P. Scipionem... ~em, opem, salutem nostram LIV.28.39.9; montibus his ponunt ~emque laremque suum OV.Fast.5.654; Graeci milites... ~em et propemodum unica, ad Dares perueniant CUNCT.8.1; LUC.7.588; Flaccus, Antenor ~es et alumnus Iarvis MART.1.76.2; STAT.Silv.4.13; prima coronae ~es trepidat tantis uentibus Eurytus alis TR.6.506. b mea carissima filiola et ~es reliqua nostra, Cicero CIC.Fam.14.4.6; morbi ~e corrumpunt... ~emque gregemque simul VERO.6.3.473; 4.162; OV.Met.15.217; florentia rura ~esque nouae segetis quantientur grandinis lectu GERM.fr.4.142; ~em macram... Crassi mittit in aedis PR.2.35; PETER.4.2; (cf.) tuos ego, o meae ~es inanes, labentis oculos... uidit? QUINT.Iust.6.12; (of plants) quia semina pandit eruerit rostro ~emque intercepit anni (sus) OV.Met.15.213. C cor meum, ~es mea PL.Bac.17; opsecro, amplexere, ~es mea RUD.247; St.583.

6 Hope personified; ~es Augusta, the embodiment of hope as associated with the imperial house.

~es mihi sancta subueni PL.Cist.670; ~es bona, opsecro, subuenta mihi RUD.231; ut primo pugnatum ad ~ei sit LIV.2.51.2; 40.51.6; PLIN.Nat.2.141; ~ei aedes a Germanico sacratu TAC.Ann.2.49; SPFLICATIO ~EI ET IVVE (NIVTI) CIL.10.8375; (meton.) qui locus est infra ~em ueterem (i.e. her temple) FRON.4.65; ~CIL.5.834; BMDI 1.1.182, No.124.

spetile (spect-) ~is, n. [if spectile the orig. form, prob. an augural wd. (SPECIO+~ILIS)] A cut of pig's meat.

spetile uocatur infra umbilicum suis quod est carnis... Plautus enumerandis (s)uillis obsonis in Carbonaria sic meminit 'ego pernam, sumen, sueres, spetile' galium, glandia' FERT.330M.

spediās ~ae, m. [Gk.] A type of wheat. leuissimum (genus tritici)... ~an. In umidis seri (Graecia) iubeat PLIN.Nat.18.64.

spasticus ~a ~um, a. [Gk. σπαστικός] That can be made, done, etc., quickly (in quot., of a kind of bread).

panis... genera... alias ab opsonis appellati, ut ostrearum... alias a festinatione, ut ~i (cf.) PLIN.Nat.18.105.

-spex -spicis, m. suff. Cf. SPECIO; forms sbs. denoting 'one who inspects', usu. of diviners (auspex, extispex, haruspex).

sphacos ~i, ? f. [Gk. σφάκος]

1 A species of sage, = EULEISPHACOS. PLIN.Nat.22.146.

2 A kind of lichen, = SPHAGNOS. PLIN.Nat.24.27.

sphaera ~ae, f. also sphaera. [Gk. σφαῖρα] ORTHOG.: sphaera CATO Agr.82.

1 A sphere, globe, orb. b one of the imaginary spheres in which the heavenly bodies were supposed to travel round the earth. c (app. used of a polyhedron).

de tractis caseo melle ~as pugnatum altis facito CATO Agr.82; in summo sepulcro ~am esse positam cum cylindro CIC.Tusc.5.64; in ~a maximi orbis medii inter se diuiduntur FAL.15; cum omne caelum ita reuoluatur ut ~a APUL.Mun.1. b habent... suam ~am stellae inerrantes ab aethere coniunctione secretam CIC.N.D.2.55; PLIN.Nat.2.31. c angulatum uicibus ~am aquae dicatam esse APUL.Pl.1.7.

2 A working model of the universe, a kind of orrery.

~am... cuius singulae conuersiones idem efficiunt in sole et in luna... quod efficitur in caelo singulis diebus et noctibus CIC.N.D.2.88; Tusc.1.63; PLIN.Nat.7.203; ~a, quae κρυπτή uocatur GEL.3.10.3.

sphaerion ~ii, n. [Gk. σφαῖριον] A type of salve.

~ion uetustis ulceribus... optime succurrit CELS.6.6.23; inungui acerbis medicamentis... maximeque eo, quod ~ion

nomatur 6.6.26; CENSORIS SPHERION AD CLAR(itatem) CIL.13.10021(34).

sphaeristērion ~ii, n. [Gk. σφαῖριστήριον] A court for ball-games.

~um, quod calidissimo soli inclinato iam die occurrit PLIN.Ep.2.17.12; 5.6.27; SURT.Ves.20.1; ULF.dig.17.1.16; πI CLAVDIUS... AEDILIS ~IVM D S D A.Epig.46.239.

sphaerita ~ae, m. spaer-. [Gk.] A kind of pastry in the form of a ball.

~am sic facito, ita uti spiram CATO Agr.82.

sphaeroidēs ~ēs ~es, a. [Gk. σφαῖροειδής] Spherical.

quod ei placet aquam non esse libratam, sed ~es habere schema et ibi habere centrum quo loci habet orbis terrarum. hoc autem, siue plana est aqua seu ~es... VITR.8.5.3.

sphaeromachia ~ae, f. [Gk. σφαῖρομαχία] A boxing match in which app. some special type of padding was worn on the fists.

spectaculi, quod omnes molestos ad ~an auocant SEN.Ep.80.1; (as a private exercise, unless to be taken as 'ball-game'; cf. Gk. σφαῖρομαχία) ~es spectamus et palaris ludo admittit STAT.Silv.4.1.1.

sphagitis (~idos), f. [Gk. σφάγις] A jugular vein.

in dextra sinistraque circa guttur uenas grandes, quae ~ides nominantur CELS.4.1.2.

sphagnos ~i, m. [Gk. σφάγνος] A kind of fragrant lichen.

PLIN.Nat.12.108; ~os siue sphacos siue bryon et in Gallia... nascitur 24.27.

sphingion (~ium) ~ii, n. [Gk. σφίγγιον] A kind of ape (cf. SPHINX sense 2).

deferunt (Trogodytae)... ~ia, mancia PLIN.Nat.6.173; 6.184; condit in thesauros maxillarum cibum ~iorum et satyrorum genus 10.199.

Sphinx ~ngis or ~ngos, f. [Gk. σφίγξ] FORMS: ~ngae (gen. sg.) HYG.Fab.67.5.

1 A mythological monster of Egyptian origin, having a human head and a lion's body; esp., the Sphinx associated with Thebes in Boeotia, which devoured those who failed to solve its riddle, until Oedipus succeeded in doing so. b an artistic representation of such a monster; (spec.) the Great Sphinx of Giza in Egypt.

si quis mentitus est Cyclops Laestrygonas ~ngas [QUINT.]Ded.12.26; quorum pedes formati sunt in speciem ~ngum FERT.3.206M; ~Oedipus opust coniectore, qui ~ngi interpres fuit PL.Poen.4.44; OV.Ib.376; ~nga caecis uerba nectentem modis SEN.Oed.92; uicidae spolia... ~ngia Phom.138; ~ngos iniquae STAT.Theb.1.66; 4.87. b ~nx galeae custos STAT.Theb.10.659; acceptat... ille a Verre ~ngem aeneam magnae pecuniae QUINT.Iust.6.3.98; in diplomati-bus... signandis initio ~nge usus est SURT.Aug.50; ~ante est ~nx uel magis narranda, de qua siluere, nomen accoletium PLIN.Nat.36.77.

2 An animal said to exist in Ethiopia (app. based on reports of some kind of ape).

sunt et saeuissimae feras omni colore uardi lycaones et quales accipimus ~nges MET.4.388; ~ngas, fusco pilo, mammis in pectore gaminis, Aethiopia generat PLIN.Nat.8.72.

sphondylē ~ēs, f. [Gk. σφονδύλη] An insect, perh. a kind of beetle.

nullum aliud radices a nobis dictas adtingit excepta ~e... genus id serpentis est PLIN.Nat.27.143.

sphondylion (~ium) ~ii, n. spon-. [Gk. σφονδύλιον, σπονδύλιον] Cow-parsnip, Hera-cleum sphondylium, or a preparation of this plant used medicinally.

LARG.3; compositio... ~ii p 15. β ab hac ferula differt quae uocatur ~ion foliis PLIN.Nat.12.128; ~ium... infunditur capitis phreneticorum 24.25.

sphondylus ~i, m. spon-. [Gk. σφόνδυλος, σπόνδυλος] ORTHOG.: sphondil- COL.8.16.7.

1 A vertebra. β ~um (draconis) aditus potestatum mulcere (tradunt) PLIN.Nat.29.67; ~us percae 32.116.

2 The hard outer surface of a mollusc's flesh. β (ostrea) ~o breui atque non carnosus PLIN.Nat.32.60; 32.154.

3 A mollusc, prob. a kind of mussel, Spondylus gaederopus. a ante cenam echinos, ostrea crudas... peloridas, ~os MET.Pius in Macr.3.13.12; eadem (genom). maxime idonea est... balanis uel ~is COL.8.16.7. β ~i, muli perturbati concoctique ponantur SEN.Ep.95.28; PLIN.Nat.32.151; rosos tepenti ~os sinu condit MART.7.20.14.

sphong-: see SPONG-.

sphrāgis ~idis, f. [Gk. σφράγς] 1 A gem used in signet-rings.

reliquas (iaspides) ~idas uocant, publico gemmarum nomine his tantum dato PLIN.Nat.37.117.

2 A tablet of 'Lemnian earth' (i.e. a form of red ochre) sold with the stamp of the

priestess of Artemis, as a guarantee of its genuineness. b a proprietary name for certain plasters or salves sold with the maker's stamp.

a nec nisi signata (Lemnia rubrica) uenundabatur, unde et ~idem appellatur PLIN.Nat.35.33. b Polydi (pastillus) celebratissimus est, ~is autem nominatur CELS.5.20.2; D GALLI SESTI SPFRAGIS AD ASPRITVDI(nes) CIL.10021(76).

sphyaena ~ae, f. [Gk. σφύραινα] A kind of fish, the spet.

sudis Latine appellatur, Graece ~a, rostro similis nomini PLIN.Nat.32.154.

spica ~ae, f. Also spicum ~i, n., and spicus ~i, m. [dub.] FORMS: spē- cited as a rusticism, VAR.R.1.48.2; neut. VAR.Men.241, CIC.Arat.101, Sen.51; masc. Inc.pall.68(FERT.p.333M).

1 An ear of corn. b (dub., used w. ref. to a plant employed as a manure crop).

Var. in corpore pilli, ut arista in ~a hordei, horrent CUM.6.45; in segetibus... frumentum quo culmus extulit, ~a R.1.48.1; LUCR.3.198; metat hic iuncos, ~as ubi legitimus olim Dvae 73; TR.2.1.4; in Antiat metentibus cruentas in corbem ~as cecidisse LIV.22.1.11; 42.64.2; Ceres, tenues ~is redimita capillis OV.Am.3.10.3; nisi rare conseruit, unam et minutam ~am facit (ager macer) COL.2.9.6; PLIN.Nat.18.53; QUINT.Iust.1.3.3; TAC.Ann.11.4; (colled. sg.) al fructuaris messem fecit et decessit... ~am, quae terra teneatur, domini fundi esse (Labeo ait) PAUL.dig.7.4.13; (as distinguishing varieties or species) far in Aegypto ex olyra conficitur: tertium genus ~ae hoc ibi est PLIN.Nat.18.62. b frumentis utiliore agrum esse, qui nihil quam qui istam ~am (s.v.l.) proximo amaret COL.2.10.7.

2 (astron.) A star in the constellation Virgo. ~um illustre tenens splendent corpore Virgo CIC.Arat.101; VITR.9.4.1; MAN.5.271; XIII Kal. Oct. ~a Virginis exoritur COL.1.2.63; PLIN.Nat.18.311.

3 (archit.) ~a testacea, Tiles arranged in the form of an ear of corn, herring-bone work.

siue ex tessera grandi siue ex ~a testacea paulmenta struantur VITR.7.1.7.

4 (applied to other growths arranged round an axis) A spike, head, etc.; nardi ~a, also ~a alone, spikenard. b ~a Cilissa, saffron. ulpid ~as in, alli ~as in CATO Agr.70.1; CELS.4.10.3; (amarantus) est... ~a purpurea uerius quam flos aliquis PLIN.Nat.21.47; ~rosas folia uel nardi ~a templa est CELS.3.21.8; nardi ~ae Syriacae, aloes, singulorum p 11 LARG.113; 271; uilum candidum... diligenter tritum admixta ~a 60; CIL.6.1358. b ter... lauet nostras ~a Cilissa comas PROP.4.6.74; OV.Fast.1.76.

spicāsus ~a ~um, a. [pple. of SPICO]

1 (of plants) Having the flowers arranged in an ear or spike; (fem. pl. as sb.) plants with spiked inflorescences.

chamaecissos ~a est tritici modo PLIN.Nat.24.135; ~allud rursus ~arum genus, ex quo est achynops 21.101.

2 Made in the form of or resembling an ear of corn; (of bricks) laid herring-bone fashion.

~as... facies sacrum ad nemorale Dianae sistimus GRAT.484; ~testacea ~a tiburtina sunt diligenter exigenda VITR.7.1.4; PLIN.Nat.36.187.

spiceus ~a ~um, a. [SPICA+~EVS] Consisting of ears of corn. b (of wreaths) made from ears of corn.

~a iam campis cum messis inhorruit VERO.G.1.314; coma lactenti ~a fruge tumet PROP.4.2.14; b fertilis... tellus ~a donet Cererem corona HOR.Sacc.30; TR.1.1.16; ~a sarta OV.Met.2.28; FAL.4.616; cuius sacerdoti insigne est ~a corona SAB.in Gel.7(6).7.8; PLIN.Nat.18.6; TAC.Ann.11.4.

spicifer ~era ~erum, a. [SPICA+~FER] Bearing ears of corn.

~era dea nota manu (i.e. Demeter) GERM.fr.4.152; ~erae concessa deae... Eleusin SEN.Her.O.598; ~er... Nilus MART.10.74.9; ~eria... oris SIL.3.403; (cf.) ~era (i.e. bearing the star Spica) est Virgo Cereris MART.2.442.

spicilegium ~i(i), n. [SPICA+~LEGO+~IVM] The gathering of stray ears of corn, gleanings; also, the right to glean.

qui e segete ad ~ium reliquit stipulam VAR.L.7.109; ~messi facta ~ium uenire oportet R.1.33.

spicidō: see SPECIO.

spicō ~āre, tr. [SPICA+~O3].

1 To form (grains) into an ear.

grana in stipula crinito textu ~antur PLIN.Nat.18.60.

2 To furnish with a sharp point.

quam longa exigui ~ant hastilla dentes GRAT.1.118.

spiculō ~āre ~āui ~ātum, tr. [next+~O3] To furnish with a sharp point.

telum (culicis)... quo ~auit ingenio (natura) PLIN.Nat.11.3.

spiculum ~i, n. [SPICVM+~VLVM]

1 The sharp point of a weapon, the head (of a spear or arrow); also, a barb on an arrow.

b the sting of a bee, hornet, scorpion, etc.

qui tum... sibi euelli iubet ~um, postea quam el... dictum est clipeum esse saluum CIC.Fam.5.12.5; REP.3.15; tot ~a taedet uellere VERO.4.10.888; HOR.Carm.1.15.17;

PROP. 2.13.2; ad Monetæ duarum hastarum ~a arserant Liv. 33.26.8; bipalmē ~um hastile semicubitali infixum 42.64.9; partibus. in quibus occulte ~a tingit Amor Ov. Ars. 2.708; ~a tincta uenenis Pont. 4.10.31; cuius (sc. teli) ~o euolo Curt. 8.10.28; calamis ~a addunt ireuocabili hamo noxia Plin. Nat. 16.159; leontopodii semen. ~a sagittarum extrahit 26.145; Sil. 1.325; ~quia (sagitta) fere ~is est cingitur, quae magis laniant, si retrorsum quam si contra eximatur Cels. 7.5.2.1. **b** ~a caeca relinquunt adfixae uenis Verg. G. 4.237; luuenco ~a crabronum pressa oruice gerenti Ov. Met. 11.335; Ib. 540; sunt. ~i reges maiores paulo. ~um ceteras apes. ~sine ~o COL. 9.10.7; Plin. Nat. 11.100; (pl. in ref. to repeated use) cauda scorpionis modo ~a infingentem (mantichoran) 8.75.

2 A sharply pointed weapon, esp. a javelin; also, an arrow.

pars ~a gestat bina manu Verg. A. 7.687; 12.563; hunc uidet ante causas librantem ~a turris Romulus Prop. 4.10.13; caput. ~ abscondit uictor ~o gerens Liv. 4.19.5; 22.1.8; ~o. ~ inuixit ante fores curiae constitit V.M. 3.2.18; ad portas utrimque exstantia ducunt ~a semianimes Stat. Theb. 7.597; 11.324; Sil. 3.1.58; Sil. 8.493; ut. ipso impetu praeragrentem hostium ~a. quo genere telorum exarmati. ~. Fron. S. 4.30; Flor. Epit. 1.23(2.7.9); hic lanceam, ille uenabulum, alius gerebat ~a APUL. Met. 8.16; ~Partho torquere Cydonia cornu ~a Verg. Ed. 10.60; A. 11.773; ~a de pharetra promit acuta sua Ov. Ars. 3.316; rupto perdet ~a neruo (Chiron) Sen. Thy. 862; Luc. 8.303; Stat. Theb. 4.345; Juv. 13.79.

spicum ~i, n.: see SPICA.

spicus ~i, m.: see SPICA.

spina ~ae, f. [Umb. *spinia*, cf. SPICA]

1 A thorn, spine, prickle; a spike (of asparagus). **b** (fig.) a thorny question. ~is surgit paliurus acutis Verg. Ed. 3.39; A. 3.594; quaedam herbarum spinosae sunt, quaedam sine ~is Plin. Nat. 21.91; ~ae molles sunt 27.61; Tac. Ger. 17.1; ~ (fig.) nec asperitatem sententiarum nec dissensum ~as probauit Cic. Fin. 4.79; ~ (in fig. phrs.) hominum non ~as uellentium, ut Stoici 4.6; (cf.) ~as animone ego fortius an tu euellas agro Flor. Epit. 1.24.4; ~cum ~am fecerit (asparagus) Col. 11.3.46; Mart. 13.21.1. **b** Peripatetici. ~as partiendi et definiendi praetermittunt Cic. Tusc. 4.9.

2 A thorn-bush (of any kind). **b** (spec. varieties: ~a *Aegyptia*, *Arabica*, and some at least exx. of ~a *alba* are prob. kinds of acacia); ~a *fullonia*, teazel.

~as runcari Cato Agr. 2.4; cum lubrica serpens exiit in ~is uetem Lucr. 4.61; Prop. 4.5.1; non ligni modo quicquam, sed ne ~as quidem. ~ fert lignis Liv. 38.18.4; hac mihi de ~a grata corona datast Ov. Ars. 3.68; nil nisi cum ~is gramen habebit ager Tr. 5.12.24; Col. 2.17.1; murra, quae. ~ de quadam ~a colligitur Plin. Nat. 12.71; 16.75; Ulp. dig. 32.55.5. **b** uirga. ~lanalis de ~a ponitur alba Ov. Fast. 6.165; pomiferis. ~siluestribus, ut sunt albae ~ae, Graecae alique, Iuniperus Col. 9.6; cummum optimam esse ex Aegyptia ~a conuenit Plin. Nat. 13.66; ~a Arabica ~ae Aegyptiae laudes in odorem loco diximus 24.107; ~ae albae semen contra scorpiones auxiliatur 24.108; albae ~ae foliis 28.185; ~quod uero in ~a fullonia (gignatur), hippohaeston 16.244.

3 A spine, prickle, or other sharp excrescence (on animal, fish, etc.).

quarum (sc. animantium) aliae coriis tectae sunt. ~aliae ~is hirsutae Cic. N. D. 2.121; ~a nocuus non gobius ulli Ov. Hal. 130; subueniens. ~alium (crocodilli) illa secant ~a (delphini) Plin. Nat. 8.91; echinorum. ~is 28.67; 32.47; 32.103.

4 The spine, backbone (of a mammal, fish, etc.). ~a *sacra*, the sacrum. **b** the back.

(canes) debent esse. ~a neque emula neque curua Var. R. 2.9.4; humus erat inmodica. ~is cooptata piscium Cic. Gal. 1.1; duplex agitur per lumbos ~a Verg. G. 3.87; Ov. Met. 8.805; caput. ~a excipit Cels. 8.1.11; ~a. uagi torquente cerastae Lucr. 9.716; ex medulla hominis ~ae Plin. Nat. 10.188; huic (sc. pyreni). inesse piscium ~ae uidentur 37.188; Larg. 101; ~am mobiliem quatiens placide decenter undabat (Fotis) APUL. Met. 2.7; de ~ae meae termino grandis cauda procedit 3.24; (in a constellation) (Pistrix) usque ad ~am mergens se Cic. Aul. 66(416); Vitruv. 9.4.3; ~intamintum Graeci *λεπννδρον*, Suetonius Tranquillus ~am sacram appellat Fro. A. 12.2.174(182N). **b** ~a uiret, uenter. ~albet Ov. Met. 6.380; nudae ~ae meae residentes APUL. Met. 9.33; 10.22.

spinea ~ae, f. = SPIONIA.

Plin. Nat. 14.34.

spinētum ~i, n. [SPINA + -ETVM] A thickset (of thorn-bushes).

occultant ~a lacertos Verg. Ed. 2.9; ~a sentesque Sen. Dial. 4.10.6; Plin. Nat. 10.204; conuales. ~nimium ~is ageratae APUL. Met. 4.6.

spineus ~a ~um, a. [SPINA + -EVS] Covered with thorns, thorny. **b** prickly, spiny.

baculum. ~quod ~a. uincula cingebant Ov. Met. 2.789; quod. ~dirrupto ~o tegmine. ~promicantem rosae APUL. Met. 10.29. **b** hysteres. ~a contactas cute irenaceorum genere Plin. Nat. 8.125.

spiniger ~era ~erum, a. [SPINA + -GER] Covered with thorns or spines.

~eram subter caudam Pistris Cic. Aul. 422 (178).

spiniola ~ae, f. [cf. SPINEA + -OLA] A kind of rose.

(rosam) uilissimum uero plurimis (sc. foliis) sed minutissimis ~am Plin. Nat. 21.16.

spinōsus ~a ~um, a. *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [SPINA + -OSVS] FORMS: ~ossi (cj.),

codd. ~osi, *spissi*) CELS. 7.26.2.M; *spinonsiora* (cj., cod. *sponsiora*) VAR. L. 8.51.

1 (of plants or their parts) Thorny, spiny, prickly. **b** (fig.) thorny, difficult; (also, of expression, etc.) crabbed; (sim., of a person).

cum ~is ignis subponitur herbis Ov. Met. 2.810; bacia asparagi ~a proslit herba Col. 10.246; floret (radicula) aestate. ~ae caule lanuginis Plin. Nat. 19.48; folia pauca. ~a 20.262; fit (acacia) et in Galatia, deterrima ~iore arbore 24.109; ~is fructus 30.101; (fig., of care) ~as. ~serens in pectore curas Catul. 64.77; ~a librarios haec ~iora indigentibus elutari Var. L. 8.51; haec enim ~iora, prius ut confitear me cogunt quam ut adsentiar Cic. Tusc. 1.16; in minuta ac ~a cogendus (animus) Sen. Ep. 82.22; ne ad rem ~am. ~lassus accedat 168.38; ~a quaedam et exilis oratio Cic. de Orat. 1.83; subtile uel ~um potius disserendi genus Fin. 3.3; ~Antipater et Archidemus, ~issimi (cj.) homines Luc. 1.43.

2 Covered with thorn bushes.

in ~is locis pascuntur (sc. goats) Var. R. 2.3.8; ~i rorida terga iugi Prop. 4.4.48; aridi et ~i saxi Sen. Dial. 12.7.9; ~ (in fig. phr.) per ~um locum ambulantiem Sen. Con. pr. 22.

3 Covered with sharp points or spikes.

eum (sc. calculum) esse ~um CELS. 7.26.2.N; necesse est ea fragmenta (sc. uertebrae) ~a esse 8.9.2; hirsuta ~ior hystrice barbam Calp. Ed. 6.13.

spintēr (~ēris), n. [cf. Gk. *σφιγκτῆρ*] A kind of bracelet or bangle.

ut. iubeas. ~per nouum reconcinari Pl. Men. 527; 530; 1061; Fest. p. 333M; ~er armillae genus, quo mulieres utebantur brachio summo sinistro Paul. Fest. p. 332M.

Spinthēr ~ēris, m. A cognomen, e.g. of P. Cornelius Lentulus, consul 57 B.C.

V.M. 9.14.4; Plin. Nat. 7.54; Quint. Inst. 6.3.57.

spintria ~ae, m. [cf. Gk. *σφιγκτῆρ*] A type of male prostitute.

Petr. 113.11; tunc. ~primum ignota antea uocabula reperta sunt sellariorum et ~arum Tac. Ann. 6.1; monstrosi. ~conubitibus repertores, quos ~as appellabat Suet. Tib. 43.1; Cal. 16.1; V. 3.2.

spinturnicium ~il, n.: humorous dim. of next on analogy of *pithecium*.

haec quidem bellulast. ~pithecium haec est prae illa et ~um Pl. Mil. 989.

spinturnix ~icis, f. Also *spintyrn-* [perh. Gk. *σπιντῆρ*; term. as *columrix*] An unidentified bird.

perdita ~ix Inc. poet. p. 29; Plin. Nat. 10.36. **β** ~ix est aus genus turpis figurae Fest. p. 330M.

spīnula ~ae, f. [SPINA + -VLA] A (small) backbone.

leniter fluctante ~a APUL. Met. 10.32.

spīnus ~i or ~ūs, f. [SPINA] A thorn-bush.

cum fax ex ~u alba esset Var. in Non. p. 112M; (perh. blackthorn) ~os iam prusa ferentis Verg. G. 4.145.

spīōnia ~ae, f. [unkn.] A kind of vine with large grapes.

~a dapilis musto sed amplitudine magis unarum quam numero fertilis Col. 3.2.27; ~a, quam quidam spineam uocant Plin. Nat. 14.34.

spīōnicus ~a ~um, a. [prec.] Of or belonging to the *spionia*.

sine est ille (sc. gustus) Bituricus. ~seu ~us Col. 3.21.10.

spīra ~ae, f. (*spēra*) [Gk. *σπειρα*] ORTHOG.: *spēr-* MAN. 1.576, 3.364, STAT. Theb. 5.531 (cj.).

1 A circumvolution, coil; **a** (of snakes). **b** (of rope; also, perh., of ribbon or sim.). **c** (of hair).

a Pallas biorpor angulum ~as trahit Acc. Trag. 307; in ~am. ~se colligit angulus Verg. G. 2.154; A. 2.217; ipse. ~ immensum ~is facientibus orbem cingitur Ov. Met. 3.77; Plin. Nat. 10.197; (*medon*) cum facibus ~isque. ~Tisiphonem uidet V. Pl. 4.393; ~ (in a constellation) ~am. priorem uidet Germ. Aul. 504; MAN. 1.627; Sil. 6.194. **b** quid cessatis, socii, eicere ~as spartes? Pac. Trag. 385; ~credamus tunc, de faucibus aurea cum se porrigat et longo iacetur ~a galero Juv. 8.208. **c** habeant feminae (sc. aurum) in armillis digitisque totis, collo, auribus, ~is Plin. Nat. 33.40.

2 (applied to var. things resembling coils in form): **a** the base of Ionic, Corinthian, and other columns. **b** a kind of cake or pastry. **c** (perh.) a kind of band or clasp.

a ~arum plinthis Vitruv. 3.3.2; 3.4.4; columnis ~ae subditae et capitula addita Plin. Nat. 36.179; COLUMNARUM CVM CAPVT ET ~A S F CIL 8.23997; Fest. p. 330M. **b** ~am sic facio Cato Agr. 77; 80. **c** cum tecum est, quiduis satis est: uisuri alieni sint homines, ~am pallas redimicula promit Lucil. 505.

3 A circular or spiral mark or formation, twist, whorl.

ingenti ~a totum praecingit Olympum (sc. the equator) MAN. 1.576; ignea specie ac ~ae modo intorta (sc. stella) Plin. Nat. 2.91; publicum omnium (sc. *timbers*) uitium uocant ~as, ubi conuoluere se uenae atque nodi 16.198.

4 A military unit (in Gk. used by Polybius to render *manipulus* and in the N.T. for a cohort).

~as legionibus nexit ENN. Ann. 510.

5 A sodality in some mystery cults.

HONAE DEAE VENERI CNIDIAE D IUVNIS ANNIANVS HYMNIAEVS ET INVICITA ~A (P) HAEDIMIANA CIL 6.76; 6.261; 6.461; LIBERO PATRI ~A VLVBRANA D S F 10.6510.

spirābilis ~is ~e, a. [SPIRO + -BILIS]

1 (of air) Capable of being breathed, respirable.

terra. ~circumfusa undique est hac animal ~ique natura cui nomen est aer Cic. N. D. 2.91; animos. ~sine illi sint animales, id est ~es, sine ignei Tusc. 1.40; 1.42; caeli ~o lumen Verg. A. 3.600.

2 Capable of breathing, respiratory.

quoniam. ~pulmonum uice alia possint ~ia inesse uiscera Plin. Nat. 9.17; 11.5.

3 (of machines) Operated by air, pneumatic. (est) alterum (genus machinarum) ~e, quod apud eos *πνευματικόν* appellatur Vitruv. 10.1.1.

spirāculum ~i, n. [SPIRO + -CVLVM]

1 An air-hole, vent. **b** a breathing-passage (in the lungs).

VAR. in Isid. Orig. 14.9.2; per. ~a mundi exitus introitusque elementis redditus exstat Lucr. 6.493; saeul ~a Ditis Verg. A. 7.568; quae ~a uocant. ~scrobes mortiferum spiritum exhalantes Plin. Nat. 2.208; APUL. Met. 6.18. **b** uenarum meatus. ~per pulmonum ~a uiuacitatem transferentes APUL. Pl. 1.16.

2 (transf.) An opening, outlet.

ad nitidi ~a fontis V. Fl. 3.553.

spīraea ~ae, f. [Gk. *σπειραία*] A shrub = LIGVSTRUM.

Plin. Nat. 21.53.

spīramen ~inis, n. [SPIRO + -MEN]

1 The act of breathing; aspiration. **b** exhalation.

sulphureas posuit ~ina (2 died, or sense) Naris ad undas ENN. Ann. 200; ~ine anhelio (sc. of the Glands) torrent late campos Sil. 12.144; (in playing a musical pipe) moderata sonum uario ~ine buxus Stat. Theb. 8.222; ~MAUR. 228; ~en addit omnibus uocalibus 784. **b** tali ~ine Nesis emittit Stygium. ~aera Lucr. 6.90; uerni blanda ad ~ina solum Stat. Theb. 4.96; reficit ~ina fessi ignis 12.268; (cf.) non summa Tonantis iussa nec Arcadiae retinent ~ina uirgae (i.e. Mercury's wand) 2.70.

2 An air-hole or -passage.

alius ~ina naris adunca amputat Lucr. 2.183; sunt qui ~ina terra esse putant 10.247.

spīramentum ~i, n. [SPIRO + -MENTVM]

1 An air- or breathing-passage (in animals). **b** an air-passage (in things), vent.

addita. ~intus ~a animae letali uulnere rupit Verg. A. 9.580; siue ~um aqua praeculsi Sen. Dial. 1.6.9; Plin. Nat. 32.123; ~ (cf.) siue est animal tellus et uiuit habetque ~a locis flammam exalantia multis Ov. Met. 15.343; an. ~in hos per quos naugatur sinus quasi ~a quaedam magnitudinis suae exaestuet (Oceanus) Sen. Suas. 1.1; terra. ~primos illos aditus habet quos uelut ~a. ~recepti Sen. Nat. 6.15. **b** in tectis. ~tenuia cera ~a liuant Verg. G. 4.39; cum in altitudinem perstructus fuerit (paries), relinquuntur ~a Vitruv. 7.4.1; ea operculis obturant, ne ~o obturatum emittatur 7.12.1 (cf.); *Aetna* 135; cum (puluis) sine ullo ~o sit inclusus Sen. Ep. 57.2; tres aliorum plebes. ~exiguis ~is relictiis. ~clausas habere Col. 9.11.1; uasorum. ~o Plin. Nat. 34.106; 34.165; (transf.) seu plurius calor ille uias et caeca relaxat ~a, nouas ueniat qua succus in herbas Verg. G. 1.90.

2 A breathing-space, pause.

non. ~per interualla ac ~a temporum, sed continuo et uelut uno lectu Tac. Ag. 44.5.

3 A breath of air, draught.

cum (trabes compatiles). ~non ~um et perfiatum uenti recipiunt Vitruv. 4.7.4; Plin. Nat. 12.16; cotoneis in concluso ~um omne adimendum 15.60.

spīrarchēs ~ae, m. [Gk. *σπειράρχης*] The leader of a SPIRA (sense 5).

SEVERO ET QUINTIANO COS NOMINA ASIANORVM GERMANVS ~AES TATTARIO EPIPODIA MATER. ~CIL 3.870; FONTIVS DADVCHVS ~ES LIBERIS PATRIS STIBADIVM RES(TIT)VIT LOCOS SVO 6.2251; 6.2252.

spīratiō ~ōnis, f. [SPIRO + -TIO]

1 The act of breathing.

LARG. 47; opium potum. ~onem impedit 180.

2 Exhaled air, breath.

ab odore ~onis LARG. 185; 197.

spīrillum ~i, n. [SPIRA] (See quot.)

~um uocari ait Opillus Aurelius caprae barbam Fest. p. 330M.

spīritus ~ūs, m. [next + -TVS]

1 The action of breathing, respiration; (also) a single breath. **b** (w. *extremus*, *ultimus*, etc.) one's last breath. **c** (pregn.) deep breathing (under the stress of emotion). **d** (gram.) aspiration.

~us ex anima calida spumas agit albas ENN. Ann. 518; illum. ~quouis tu legiones diffiausti ~u, quasi uento folia Pl. Mil. 17; lingua et ~us et uocis sonus est. ~moderandus Cic. de Orat. 3.40; quae ~u in pulmones anima ducitur N. D. 2.198; ipsum offendunt. ~totis praecordiis stertentem ructuosus ~us geminare CAEL. Orat. 15; creber ~us Lucr. 6.1186; ut lenis agatur ~us Tib. 1.8.58; obruentes. ~ora superiecta humo interclusisse ~um apparebat Liv. 22.51.8; uiuere. ~ex calore et ~u remanente in praecordiis senserunt 42.16.3; concutietur crebro ~u pectus Sen. Dial. 4.35.3;

lectio in qua puer ut sciat, ubi suspendere ~um debeat. .
 Quint. Inst. 1.8.17; ~us etiam longior breuiore 11.3.16;
 parulae, tenuem ~um et delicata, praecordia conficit
 protinus uires infestum APUL. Met. 10.28; (~in refs. to snakes,
 etc.) qui . . . tamquam iubat draco serpit dentibus aducis,
 aspectu ueneno, ~u rabido Rhet. Her. 4.62; ~ibus rumpit
 fauces Culex 182; (~transf.) naturali. ~u omne alimen-
 tum uirentis quasi quaedam anima per medullam trunci
 . . . trahitur in summum Col. 3.10.2; ~uno ~u continenter
 multa dicere in extrema conuenit oratione Rhet. Her. 3.21.
 b quo minus uel extremo ~uo, si quam opem rei publicae
 ferre posset, experiretur. Cic. Phil. 9.2; Fin. 2.99; usque ad
 ultimum ~um Sen. 3.8; post ~um ~um extremum Tusc. 1.89;
 arma usque ad supremum ~um retenturos Tac. Hist. 4.21.
 c latere petitis imo ~us Hor. Epod. 11.10; surget, inuitis
 ~us in lacrimis Prop. 1.16.32. d litteram esse illam
 ~um magis quam litteram dici oportet GEL. 2.3.1.

2 The air breathed into and expelled from the lungs, breath. b (w. *extremus, ultimus*, etc., in references to the termination of life; sim. w. *primus*).

boat caelum fremitu uirum, ex ~u atque anhelitu nebula
 constat PL. Am. 233; conlegae tui contaminatum ~um Cic.
 Pis. 20; Martis . . . tauri . . . quorum terribilis ~us ignis erat
 Ov. Ep. 12.442; eas uenas, quae ~ui accommodatae sunt
 Cels. 1.1.1.1; ore ~us adductus est 2.11.2; uix ~um per
 siccas fauces ducentibus Sen. Ben. 3.8.3; unde tibi istum,
 quem trahis, ~um? 4.6.3; in corpore extrema pulsum
 uenarum, id est ~us, magis sentiunt PLIN. Nat. 2.2.18; ~u
 et uoce in illa (sc. arteria) meante 11.176; ~us uia inter-
 cluditur LARG. 184; ut tibiae eodem ~u accepto alium clusis,
 alium apertis foraminibus. sonum reddunt Quint. Inst. 11.3.20;
 ingenti ~u ~u classicum exorsus Suet. Jul. 32; arteria
 est conceptacula ~us naturalis GEL. 18.10.9; meacula ~us
 APUL. Met. 1.4; ex anhelitu recepto ~u 7.1. b non extre-
 mum ~um eius excepi Cic. Inv. 1.108; ut filiorum suorum
 postremum ~um ore excipere liceret Ver. 5.118; Phil. 12.22;
 extremum ~um in uictoria effudit 14.32; cum ultimum
 redderet ~um VELL. 2.14.2; si . . . supremum ~um . . . posuisset
 V. Max. 5.2.1.4; id solum refert, nouissimum ~um per
 ludibrium . . . effundant an per uirtutem Tac. Hist. 3.66; ~ex
 qua adfectione caeli primum ~um duxerit Cic. Div. 2.99.

3 Breath as the concomitant of life or consciousness. b (meton.) life, consciousness.

PROFANAVIT MORA TRISTIS FATALIS MEA ET DENEAVIT
 ULTRA VEITAE ~VM CIL. 1.1214.20; non est uiri. . . Romani
 dubitare uim ~um quem naturae debeat patriae reddere
 Cic. Phil. 10.20; dum ~us has regit auri Verg. A. 4.336;
 Hor. Carm. 4.8.14; Vitr. 8.1.2; corporibus geminis ~us
 unus erat Dom. Mars. poet. 1.4; ~um cruore ac minis mixtum
 euomit V. Max. 9.3.8; miserum ~um trahunt, memoria
 quae amissa Cels. 3.27.1.4; militarem sine duce turbam
 corpus esse sine ~u CUNT. 10.6.8; regit idem ~us artus orbe
 alio LUG. 1.456; fugit in uacuas iam ~us auras STAT. Theb.
 11.55; tuosque ego . . . labentes oculos, tuum fulgentem ~um
 uidet Quint. Inst. 6.1.12; Tac. Ann. 2.70; APUL. Met. 1.13;
 quoad . . . crebris perforati uulneribus ~us efflauerit 2.32.
 b in acie stat, de sanguine et de ~u decertat Cic. Phil.
 11.24; Sextum Pompeium . . . ~u praeuult VELL. 2.87.2;
 iustae poenae debitum ~um . . . furari conabatur V. Max.
 4.7.6; ~u culpam lumen PHAED. 4.11.7; nulli natura in aeter-
 num ~um dedit Sen. Suas. 2.2; libertas ~u potior Sen. Ben.
 2.3.3; his innocentiis et miseris lucem et ~um red-
 didistis APUL. Met. 1.22; Charicles . . . labi ~um nec ultra
 biduum duraturum Macroni firmat 6.50; medicos hortari
 . . . quoquo modo ~um homini proferant PLIN. Nat. 2.2.7;
 ~u deiciat et genua quatuor APUL. Met. 1.18; inedia statuit
 elidere sua sententia damnatum ~um 8.14.

4 The non-corporeal part of a person (separable from the body at death), spirit, soul; one's being. b the vital principle animating the world as a whole according to some philosophical systems.

si morte carens uacua uoluit altus in aura ~us, et Samii
 sunt rata dicta senis Ov. Tr. 3.3.62; dum . . . lumen uitale
 uidebo, seruiet officio ~us iste tu 5.9.38; inter ipsum illud
 tempus quo diuinus ~us mortali discernatur a corpore
 V. Max. 4.5.6; non in effigies mutas diuinum ~um transfu-
 sum Tac. Ann. 4.52; de natura animae et dissociatione ~us
 corporis inquirat 16.34; si ~us corpore tuo semel
 fuerit seigatus, ibis quidem profecto ad inum Tartarum
 APUL. Met. 6.17; ~um meritis blanditis, inuadit ~um 2.5; capilli
 tui nodulum quo seuit inuixisti ~um 3.23; te . . . diligo aequo
 ut meum ~um 5.6. b caelum ac terram camposque
 liquentes lucentemque globum lunae Titanicae astra ~us
 intus alit Verg. A. 6.726; sacer intra nos ~us sedet, malorum
 bonorumque nostrorum obseruator et custos Sen. Ep. 41.2;
 Luc. 4.643; ille fusus per omnes rerum naturae partes ~us
 adfuit Quint. Dec. 314 (p. 235.1.28); qui neget deum esse ~um
 omnibus partibus inmixtum Inst. 7.3.5.

5 Divine afflatus or inspiration (esp. w. ref. to literature).

poetam . . . quasi diuinum quodam ~u inflari Cic. Arch. 18;
 ~um Graiae tenuem Camenae Hor. Carm. 2.16.38; ~um
 Phoebus mihi, Phoebus artem carminis nomenque dedit
 poetae 4.6.29; diuinum ~u instinctus Liv. 5.15.10; seu ~u
 diuino tactus 5.22.5; diuini ~us uiros, Aeschylum, Sopho-
 clen, Euripiden VELL. 1.16.3; STAT. Theb. 4.587; poetico ~u
 Quint. Inst. 8.3.80; quanto maiore ~u de diuinis rebus quam
 humanis eloquendum est 12.2.20; instinctus diuino ~u uati-
 bus 12.10.24; APUL. Met. 8.27; ~u fauentis Euentus quae-
 sticulo forensi nutritio per patrocina sermonis Romani 11.28.

6 Essential or pervading quality, nature.

tria . . . genera sunt corporum, unum, quod continetur uno
 ~u et Graece *ὑπομένον* uocatur, ut homo tignum lapis et
 similia Pompon. dig. 4.7.3.30; tota statua uno ~u continetur
 PAUL. dig. 6.1.23.5.

7 Any disposition which causes a person to act in a particular way; (meton.) a person of such-and-such a disposition. b ardent disposition, spirit, mettle. c enthusiasm, spirit, vigour. d imperious or overbearing disposition, arrogance, pride; imperious demeanour or bearing.

haec immensa multitudo unius animae circumdata illius
 ~u regitur, illius ratione flectitur Sen. Cl. 1.3.5; (~defined by
 adj. or gen.) latius regnes audire domando ~um Hor. Carm.
 12.1.10; adeo facti simul cum corpore sunt ~us illi feroces
 Liv. 1.31.6; minitans patriae hostiles iam tum ~us
 gerens 2.35.6; pleno fiducia ~u V. Max. 3.7.1; capax
 generosi ~us illud quoque dictum 3.7.1.7; crudelitatis . . .
 horridus habitus, truculenta species, uiolenti ~us 9.2.1.10;
 tyrannici ~us consul 9.5.1; non . . . negauerim fuisse alti ~us
 uiros Sen. Ep. 90.44; natura, ut quibusdam animalibus
 ferum dedit, quibusdam subdolum, . . . ita nobis gloriosum et
 excelsum ~um 104.23; melior . . . ultra iusto concipiens
 interim ~us Quint. Inst. 2.4.4; Agrippinae . . . timidos ~us
 Tac. Ann. 4.12; ~subfectus primo conspectu alloquique
 carissimi sibi ~us VELL. 2.123.2; religiosissimi ~us tam
 crudeliter uexati V. Max. 1.1.14. b quid ego nunc . . . Cn.
 Dolabellae ~us, quid huius lacrimas . . . proferam. . . Cic.
 Ver. 1.75; tantum fiducia ac ~us Pompeianis accessit
 CARS. 3.72.1; si cui genus, si cui sua uirtus, si cui etiam
 maiestas, si cui honores subdere ~us potuerunt Liv. 7.40.8;
 26.24.5; hic ~us ne M. quidem Catonis pueritiae defuit
 V. Max. 3.1.2; Verginius plebei generis, patricii uir ~us 6.1.2;
 eneres animi ~um exercitui nostri sustinere non potuerunt
 9.1.1.1.6; ardentis ~us uirum 9.3.2; non potest athleta
 magnos ~us ad certamen adferre, qui nunquam sagillatus
 est Sen. Ep. 13.3; STAT. Silv. 2.6.23; Quint. Inst. 1.8.5; quos
 ~us gessisset, uultu ferebat Tac. Hist. 4.85; praeter paternos
 ~us uxoribus quoque . . . nobilitate . . . accendebatur Ann. 2.43;
 PLIN. Ep. 7.19.3; FLOR. Epit. 1.45 (3.10.21); tandem immortalitate
 digno illo ~u expugnato APUL. Met. 4.21. c etsi
 carent libri ~u illo Cic. Orat. 130; altior humano ~us ille
 malo est Ov. Tr. 4.1.44; librum, qui *marabundatus* inscribitur
 . . . opus ardentis ~us plenum V. Max. 7.9.1.9; Sen. Suas.
 1.15; quotiens impius alacritatem et tanti animi ~us haurire
 potuissent Curs. 6.2.21; PETR. 118.6; cetera maioris operis
 ac ~us Latini rhetores relinquendo necessaria grammaticis
 fecerunt Quint. Inst. 1.9.6; 10.1.16; FLOR. Epit. 2.13 (4.2.10);
 Tac. Dial. 24.1; (~transf.) magno ~u erumpentibus fluuiis
 Sen. Nat. 3.30.2. d insolentiam noratis hominis, noratis
 animos eius ac ~us tribuniciis Cic. Clu. 109; hunc . . .
 Campano fastidio ac regio ~u cum uideremus Agr. 2.93;
 Ariouistus tantos sibi ~us, tantam arrogantiam sumperat
 ut ferendus non uideretur CARS. Gal. 1.33.5; NEP. Di. 5.5;
 Damarata uxor . . . inflata adhuc regis animis ac muliebri ~u
 Liv. 24.22.8; ut insolentissimos Numantinae urbis ~us . . .
 contunderet V. Max. 2.7.1; homini . . . effrenatae temeritatis,
 intolerabilis ~us 6.2.8; ~ui ~us illi, qui uultus uocisque
 sonus uel gressus eunti Verg. A. 5.648; corpore maiorem
 rides Turbonis in armis ~um et incessum Hor. S. 2.3.31.1.

8 Air in motion, wind, breeze, air-current.

b wind in the stomach or bowels.

unde oritur imber sonitu saeui et ~u ENN. scen. 11; ~us
 Eurorum uiridis cum purpurat undas FR. ANT. poet. 5;
 uelut Edoni Boreae cum ~us alto insonat Aegaeo Verg. A.
 12.386; quod uenti umidi, infundentes. umidos ~us
 pallore uolumina corrumpunt Vitr. 6.4.1; Etiesiae . . . aduerso
 ~u cursum descendentes (sc. Nili) impediunt MEL. 1.53;
 cum . . . aer sit agitatus Sen. Nat. 1.1.3; ~um a uento
 modus separatur; uehementer enim ~us uentus est, inuicem
 ~us leniter fluens aer 5.13.4; praestat eligere sationi silentis
 uel certe placidi ~us diem Col. 3.19.3; galeas et scuta uirorum
 pilaque contortis uiolento ~us actu LUG. 9.472; ualidior ~us
 nostros sinus tendat Quint. Inst. 12.10.37; ~usne alius
 occultior os fontis et fauces modo laxat modo includit. . .
 PLIN. Ep. 4.30.5; nubes . . . horrenda ignei ~us tortis uibratis-
 que discursibus rupta 6.20.9; siccos et ~us superioris mundi
 flatus uentos nominamus, auras uero umidos ~us APUL.
 Mun. 10; anapheymata Graeci uocant eos ~us 12; hinc
 tempestiui imbres et ~us nautis secundi 29; (~cf.) orsa deum
 . . . aperit (Apollo), quis fulmen agat, quis sidera ducat ~us
 STAT. Theb. 6.361; fercula . . . nullo seruiente, sed tantum ~u
 quodam impulsa subministrantur APUL. Met. 5.3. b alius
 . . . cum multo ~u redditor Cels. 2.7.12; si extremam alium
 ~us sequitur 2.8.12; 7.14.2; uis (illis, sc. raphanis) mira
 colligendi ~um PLIN. Nat. 19.78.

9 Air (as an element).

uirago, cui par imber et ignis, ~us et grauis terra ENN. Ann.
 542; quid . . . tam commune quam ~us uis, terra mortuis,
 mare fluctuantibus. . . ? Cic. Orat. 107; quorum aliud a terra
 summissum . . . aliud ab aere eo quem ~um dicimus N. D.
 1.18; de Oceano . . . dubitant . . . ignem post se . . . habere
 ~um Sen. Suas. 1.4; ~us, quem Graeci nostrique eodem
 uocabulo aera appellant PLIN. Nat. 2.10; cuniculorum ~u
 madido 31.79; circumfusus nobis ~us uolucris conuenit
 Quint. Inst. 12.11.13; cum . . . tradatur terram punctum esse
 caeli et infra solem amplexu diastemate ~um sumere Hyg. Geog.
 agrim. p. 148; APUL. Mun. 17; (~cf.) illis et silices et possit
 cedere quercus, nedum tu possis, ~us iste leuis Prop. 1.9.32.

10 An exhalation, scent, perfume, odour.

~us unguenti suauis diffugit in auras LUG. 3.222; VELL.
 2.22.4; aliquem remanere ~um in eo umore, quem . . .
 congelauit (fulmen) Sen. Nat. 2.53.1; 3.20.2; ~us letales . . .
 scrobibus emissi PLIN. Nat. 2.207; gentem . . . ~u florum
 nariibus hausto uicitantem GEL. 9.4.10.

spīrō ~āre ~āui ~ātum, intr., tr. [*< *speis-* cf. OSI. *pišq*, Skt. *picchōrā*, ON. *fisa*]

1 To breathe, respire. b (applied to the throbbing of blood-vessels, supposed to function as air-channels). c (hyperb., of artistic representations). d to breathe (after exertion), recover one's breath. e (of a poet) to breathe divine inspiration.

temptabam ~arent (labella) non PL. Mül. 1336; non
 modo sine cura quiescere sed ne ~are quidem sine metu
 possunt Cic. Rosc. 65; si quem seminiuum ac ~antem
 etiam reliquissent Tull. 21; N. D. 3.94; cum ~antes mixtas
 hinc ducimus auras LUG. 6.1129; Catilina . . . reperit
 paululum etiam ~ans SAL. Cat. 61.4; Liv. 4.3.8; Ov. Met.
 15.344; insecta multis negant ~are, sic nec ~are ea
 quibus pulmo desit PLIN. Nat. 11.5; sub eo (sc. corde) pulmo
 est ~andique officina atrahens ac reddens animam 11.188;
 37.204; maxime cum utraque obturata spisse necessario
 sunt foramina narium, quia ~andi facultas eripitur LARG.
 47; neque satis conpertum est ~antem adhuc Augustum . . .
 an exanimem repererit Tac. Ann. 1.5; (~in fig. phr.) ~ante
 etiam re publica Cic. Sest. 54; (~of the body or its parts) ora . . .

magnanimum ~antia paene uirorum in rostris iacere suis
 CORN. Sev. poet. 1.31; dum mouet haec calidus ~antia corpora
 sanguis LUG. 1.363; peruenit ad puppim ~antique inuenit
 artus 3.732; (~w. adv. or internal acc.) quercum . . . scindebat
 . . . ~ans immane securi Verg. A. 7.510; grauitur ~antibus
 hydrys 7.753; mali, morbi testimonium est uehementer et
 cerebro ~are Cels. 2.4.3; difficile ~antibus PLIN. Nat. 20.143;
 quod querulum ~at, quod aerulum Nauia tussit MART.
 2.26.1. b pectudum . . . reclusis pectoribus inhians ~antia
 consultat exta Verg. A. 4.64; erepta uiuis exta pectoribus
 tremunt ~ante uenae corque adhuc pauidum salit SEn.
 Thy. 756; Manto . . . semineces fibras et adhuc ~antia reddit
 uiscera STAT. Theb. 4.466; templa . . . pectudum fibris ~antibus
 imple Silv. 4.8.2; (~cf.) sorbere . . . (sanguinem) calidum ~antem-
 que et uiam ipsam animam ex osculo uulnerum PLIN.
 Nat. 28.4; in nullis ~at deus integer extis STAT. Theb. 5.176;
 (~w. internal acc.) uerum ~antibus (v.l. salientibus) extis
 4.410. c Parli lapides, ~antia signa Verg. G. 3.34;
 excedunt alii ~antia mollius aera A. 6.847; ~at. arguta
 picta tabella manu MART. 7.84.2; quod Polyceletes iussum
 ~are caminis STAT. Silv. 4.6.28; SIL. 14.657; APUL. Met. 11.17;
 (~cf., of a histrionic performance) luctu atque lamentis ueris
 et ~antibus GEL. 6(7).5.7; DOCTVS MAEONIO ~ANTIA CARMINA
 VERVS DICERE CIL. 6.10097. d cum stelligeri uector
 Olympi podere liber ~auit Atlans Sen. Her. O. 1908; (~cf.)
 uidebis equos fortis. in somnis sudare. ~areque semper
 LUG. 4.988. e quod ~o et placeo, si placeo, tum est
 Hor. Carm. 4.3.24.

2 To breathe, i.e. live, be alive.

sunt . . . qui ab eo ~ante forum putent potuisse defendi,
 cuius non resisterit cadaueri curia? Cic. Mil. 91; Prop.
 4.7.11; cum Paris Oenone poterit ~are relicta Ov. Ep. 5.20;
 sues ~antes a muribus tradunt adrosos PLIN. Nat. 11.213;
 STAT. Theb. 4.559; ardua rupibus Aetne, ~antis rugos
 Enceladi SIL. 14.579; FLOR. Epit. 2.18 (4.8.3); nec sum mulier
 nec omnino ~o, nisi eam pessum de tantis opibus delece-
 ro APUL. Met. 5.10; (~coupled w. uiuere, uiuus) quis . . . non
 indignissimum facinus putauit illum non dicam loqui, sed
 uiuere ac ~are? Cic. Sest. 108; Dom. 134; uiuo et ~ante me
 hereditatem meam . . . creuisit Liv. 40.8.17; V. Max.
 4.6.1.1; margarita . . . uiua ac ~antia saxi aueli Tac. Ag.
 12.7; (~transf. and poet.) hanc . . . ob causam uidetur Laeli
 mens ~are etiam in scriptis, Galbae autem uis occidisse
 Cic. Brut. 94; ~at adhuc amor uiuuntque commissi calores
 Aeoliae fidibus puellae Hor. Carm. 4.9.10; haec cura et cineri
 ~at inusta meo Prop. 4.11.74; V. Max. 7.3.6.1.3; inerat
 adhuc ex pastoribus feritas, quiddam adhuc ~abat indomitu
 FLOR. Epit. 1.17 (1.22.1).

3 (w. acc.) To breathe out, exhale. b (intr.) to breathe out. c (intr., of that which is breathed out) to exhale, be emitted; (of letters) to sound.

toto ~ans de corpore flammam (Canis) Cic. Arat. 351 (110);
 flammam taetro ~antis ore Chimaerae LUG. 2.705; Dio-
 medes equi ~antes naribus ignem 5.30; tauri ~antes naribus
 ignem Verg. G. 2.140; Liv. 22.17.5; tenuem ~ans animam
 'salue' . . . ait V. A. 4.436; (~poet.) Titan dum . . . lucem ~antes
 proferret equos SIL. 12.508; (~transf.) ingenium terra ~ante
 uaporem SEN. A. 1.817; terra ipsa magnam uim aeris . . . ex
 abdito ~at STAT. M. 5.41; immensa aui ~ant mendacia flues
 Iuv. 7.111; luna flammis ~abat ignes APUL. Met. 11.4;
 haec (sc. terra) . . . ait illos spiritus Mun. 23; (~cf.) ut dicit
 Paeon uastos telluris hiatus diuinum ~are idem LUG. 5.83.
 b non letifera ~ando perdidit auras LUG. 6.522; (~transf.)
 item terras exoneratas niue reiectasque ~are liberis SEN.
 Nat. 3.10.3; (~w. abl.) ~antem . . . ignibus ipsum (sc. Cacus)
 Verg. A. 8.304; quanto ~are ueneno ora rear . . . ! LUG. 9.679.
 cemicat ex oculis . . . ait quicquid pectore flamma sonat Ov. Met. 8.356;
 ~quando ex lucidissimis ex Graecis litteras non habemus,
 uocalem alteram, alteram consonantem (i.e. u and c),
 quibus nullae apud eos dulciores ~ant Quint. Inst. 12.10.27.

4 (of things) To give off a smell, vapour, etc. b (w. acc.) to give off, exhale (an odour, etc.), smell of. c (intr., of exhalations) to be given off.

grauter ~antibus . . . flabris LUG. 6.428; nec Zephyros
 audis ~are secundos Verg. A. 4.562; aequatae ~ant auras
 5.844; letiferis calidi ~arunt aestibus auri Ov. Met. 7.532;
 dum . . . ~ant flamma, nauis eat Fast. 1.48; CURT. 7.4.27; SEN.
 Dial. 6.17.2; Nat. 6.17.3; ~at de litore Coo auras fluen LUG.
 8.246; PLIN. Nat. 8.138; APUL. Met. 11.25; (~cf.) quid agam
 bruma ~ante? Juv. 9.67; (~poet.) di. tempestatum . . .
 potentes, ferte uiam uento faciem et ~ate secundi Verg. A.
 3.529; (~fig.) quod si tam facili ~aret Cynthia nobis Prop.
 2.24.5; (~w. internal acc.) Boreae ~ent immania uires
 Diuae 37; ~antes frigora Cauri Verg. G. 3.356; extenuatos
 siccitatis in aere flatus ~ant (septentrio et aquilo) Vitr.
 8.2.5; Notus, aduerso tepidum qui ~at ab axe Ov. Pont.
 4.10.43.

5 (of winds) To blow.

grauter ~antibus . . . flabris LUG. 6.428; nec Zephyros
 audis ~are secundos Verg. A. 4.562; aequatae ~ant auras
 5.844; letiferis calidi ~arunt aestibus auri Ov. Met. 7.532;
 dum . . . ~ant flamma, nauis eat Fast. 1.48; CURT. 7.4.27; SEN.
 Dial. 6.17.2; Nat. 6.17.3; ~at de litore Coo auras fluen LUG.
 8.246; PLIN. Nat. 8.138; APUL. Met. 11.25; (~cf.) quid agam
 bruma ~ante? Juv. 9.67; (~poet.) di. tempestatum . . .
 potentes, ferte uiam uento faciem et ~ate secundi Verg. A.
 3.529; (~fig.) quod si tam facili ~aret Cynthia nobis Prop.
 2.24.5; (~w. internal acc.) Boreae ~ent immania uires
 Diuae 37; ~antes frigora Cauri Verg. G. 3.356; extenuatos
 siccitatis in aere flatus ~ant (septentrio et aquilo) Vitr.
 8.2.5; Notus, aduerso tepidum qui ~at ab axe Ov. Pont.
 4.10.43.

6 (fig.): a (w. adv. or internal acc.) To breathe, express (a particular spirit, disposition, etc.). b (w. acc.) to breathe or express the spirit of; (intr., of a quality) to emanate.

a ~at tragicum satis et felicitat audet Hor. Ep. 2.1.166;
 Karthagine magna ~antem V. Max. 3.7.1.6; inquit quid-
 dam et sublime ~are se credunt Sen. Dial. 3.20.2; (philosophia)
 altius ~at Ep. 95.10; magnum aliquid ~abit amor? V. LUG. 2.184; qui facta attollere regum ibam altum ~ans
 STAT. Silv. 5.3.11; ~antibus altius Poesis et reuerso in

Siciliam bello FLOR. *Epit.* 1.18(2.27). **b** fortibus... oculis Cassius (Martem ~are diceret) se in Siciliam non iturum CIL. *At.* 15.11.1; ~antes aequo certamine bellum LUCR. 5.392; quid habes illius, illius, quae ~abat amores. ? HOR. *Carm.* 4.13.19; uisa mihi mollem ~are quietem Cynthia non certis nixa caput manibus PROP. 1.7.3; inquietum hominem et tributum etiam nunc ~antem LIV. 3.46.2; Vestinus... quem nocte dieque ~at, et in carae nuiet complexibus umbrarum STAT. *Silv.* 4.6.95; Mago... fraterem (sc. Hannibalem) ~at in armis SIL. 3.240; deam ~at mulier APUL. *Met.* 5.9; ~adicto ~at reuerentia uultu STAT. *Theb.* 5.27.

spissamentum ~i, *n.* [SPISSO + -MENTVM] A means of stopping up, plug.

firiore ~o opus est quam in sociis usum Vlixem ferunt SEN. *Ep.* 31.2; arido ~o faeniculi sic comprimi, ut ius super-natet COL. 12.9.2; ~o... cunilae imposito 12.48.1; 12.49.4; LARG. 27.1.

spissē, *adv. compar.* ~ius. [SPISSVS + -E]

1 With effort, laboriously, slowly.
tu nimis ~e ac tarde incedis NAEV. *com.* 59; PAC. *frag.* 180; nascimur... ius quam emorimur. uix duo homines decem mensibus edolatum unum reddunt puerum VAR. *Men.* 332; (transf.) cum tamen ~e atque uix... ad Antonium Crassum-que peruenimus CIL. *Brut.* 138.

2 Densely, thickly, compactly, in a crowded manner; opaquely.

(namque ea materies)... umore autem et terreno est ~e solidata VITR. 2.9.14; congestis et ~e calcatis carbonibus 7.5.4; datur... opera, ut ~e (i.e. with close furrows) aretur COL. 2.10.33; eas (sc. areas) totas seminibus ~o contereamus 5.6.6; si ~e posueris (sc. arboris) ARB. 19.3; (app. v. some temporal force) basiauit me ~ius (i.e. thick and fast) PETR. 18.4; ~e (w. ref. to plugging) obturata ~e... foramina narium LARG. 47; cacabum... diligenter et ~e obturatum 271; ~ non tralucent molochitis; ~ius uret ab colore maluae nomine accepto PLIN. *Nat.* 37.114.

spissescō ~ere, *intr.* [SPISSVS + -ESCO] To become more compact or solid, thicken, condense.

uentus ubi... fecit... ~ere nubem LUCR. 6.176; eadem... ui uerisimile est ~entem... intus umorem hominis ab eo (sc. aceto) discuti CIL. 5.27.4.

spissigradus ~a ~um, *a. superl.* ~issimus. [SPISSVS + GRADIOR + -VS] Slow-paced.
ego hos duco aduocatos, homines ~issimos tardiores quam corbitae sunt in tranquillo mari PL. *Poen.* 506.

spissitās ~ātis, *f.* [SPISSVS + -TAS] Density, compactness.

(querens) non habens foraminum raritates propter ~atem non potest in corpus recipere liquorem VITR. 2.9.8; quoniam ~ate sua concalescit (triticum) PLIN. *Nat.* 18.304.

spissitūdō ~inis, *f.* [SPISSVS + -TVDO] A dense mass; degree of density.

est... nubes ~o aeris crassi SEN. *Nat.* 2.30.4; ~diluuntur aceto et rosa in mellis ~inem (sc. pastilli) LARG. 5.37; emplastri ~inem stricti 45; in cerati ~inem 250; mellis crassi... ~inem 253.

spissō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SPISSVS + -O] 1 To make more solid, thicken, condense.

b To pack tightly, make more dense, press together. c (med.) to make (the flesh, muscles) firm or solid.
ignis... ~atus in aera transit OV. *Met.* 15.250; aqua... caelestis... longioris frigoris pertinacia ~atur SEN. *Nat.* 3.25.12; aer... modo ~at se modo expandit 5.6; ~atae... fluunt (nubes) LUCR. 4.77; ~atus umor rigensque PLIN. *Nat.* 2.134; ceruorum (sanguis)... ~omino non ~atur (i.e. does not coagulate) 1.1.222; farina ~atur... in panis usum 16.15; oportet... terram eodem paxillo deprimi et ~ari 17.160.

b ~atis ramalibus ac fronde congesta SEN. *Ep.* 90.10; acies tantae paruum ~antur in orbem LUCR. 4.777; durescere pulvis coepit et in terram Libye ~ata redire 9.943; c sanum... corpus ~at (sc. aquilo) CIL. 2.1.10; uis ei (sc. astragalo) ad ~anda corpora PLIN. *Nat.* 26.46; 28.53.

2 To intensify (efforts, etc.).

cum... res ad effectum spectaret... exhortabatur Coraca, ut ~aret officium PETR. 140.9.

spissō, *adv.* [next + -O] Tardily.

quo defesso expectando domi sedi, quod ~uenire Manius uisist mihi AFRAN. *com.* 211.

spissus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [cf. Gk. *σπιδιος*, Lith. *spintis*, *spisti*]

1 (of progress, etc.) Laborious, sluggish, slow.

nil Spei ego credo, omnis res ~as facit CAECIL. *com.* 25; haut facile est uenire illi ubi sita est sapientia; ~um est iter TURP. *com.* 10; itaque (quia) ~um uidetur fieri AFRAN. *com.* 196; VAR. *Men.* 4.18; et principia tarda... et exitus item ~i et producti esse debent CIL. *de Orat.* 2.213; si est aliquando ~ius aut si ego sum tardior 3.145; ita omnia tarda adhuc et ~a ATT. 10.18.2; FAM. 2.10.4; scribbam illa quae dixeram *molitur*, ~um sane opus et operum Q. *fr.* 2.12.1; (cf.) ueniet... ~um istuc amanti est uerbum 'ueniet', nisi uenit PL. *Cist.* 75.

2 (of substances) Dense, solid, compact. b (of liquids) thick, viscous. c (of clouds, vapours, etc.) thick, dense; also of shade, darkness).

quae nobis durata ac ~a uidentur LUCR. 2.444; AENA 155; quae (calx) erit ex ~o et diuore (saxo) VITR. 2.5.1; terras... tanto ~iorem naturae partem PLIN. *Nat.* 9.17; 16.16; ~a leonum uiscera STAT. *Ach.* 2.99; (of soil) ~us ager: glabrae cunctantiss crassaque terga expectata et ualidis terram proscinde iuencis VERO. *G.* 2.236; VITR. 8.1.2; ~ius solum, sicut plerumque in Italia PLIN. *Nat.* 18.181. b ~a... de

nitidis tergit amoma comis OV. *Ep.* 20.166; quosdam crassitudo (sc. unguenti) maxime delectat, ~um appellantes PLIN. *Nat.* 13.21; crassitudinem... mellis ~i LARG. 30; 66; cerati ~i... temperamentum 81; (fig.) minimum ex nequitia leuissimumque ad alios redundat: quod pessimum ex illa est et, ut ita dicam, ~issimum, domi remanet SEN. *Ep.* 81.22. c undique nubem cogit uti fiat ~o caua corpore circum LUCR. 6.127; liquidum ~o secruit ab aere caelum OV. *Met.* 1.23; ~is... nubibus MET. 5.621; CURT. 4.3.16; cum ~ior (aer) factus est, sentire plagam potest SEN. *Nat.* 1.2.2; (cf.) iam ~ior ignis (i.e. towards the south) LUCR. 9.604; ~is noctis... umbris VERO. *A.* 2.621; caelum ~a caligine terras pressit OV. *Met.* 7.528; locus, quem grauibz umbris ~a caligo alligat SEN. *Her.* F.710; ~ior densis coit caligo tenebris Thy. 993; ~issimam... noctem PETR. 79.4.

3 Having its (perceptibly separate) parts closely packed, dense, (also of the constituent parts themselves). b (of materials) closely woven, thick. c (of places, people) packed, crowded.

(of sand) ~a iacuit reuolutus harena VERO. *A.* 5.336; leui uirga... in ~o litore pingit opus OV. *Ar.* 5.2.132; ~i litoris Antium MET. 15.718; SEN. *Ep.* 55.2; dum ~is auellitur uncus harenis LUCR. 2.694; (of hair) ~a te nitidum coma HOR. *Carm.* 3.19.25; (of parts of plants, foliage, etc.) ~a ramis laurea foliis excludit lectu 2.15.9; ~ae nemorum comae 4.3.11; iouis barba... in rotunditatem ~a, argenteo folio PLIN. *Nat.* 16.76; (of other things) CIL. 1.2172; (arbores) ~is uenarum crebritatibus solidatae VITR. 2.10.2; duobus linis incindenda est (sc. sutura), ~ior quam alibi CIL. 7.16.4; naui... firma et iuncturis aquam excludentibus ~a SEN. *Ep.* 76.13; rignus locus spatia laxiora desiderat... siccaeus ~iora COL. 4.30.5; ~is... cubilibz SIL. 4.303. b tunicam rallam, tunicam ~am PL. *Ep.* 16.130; poetam, apud quem praecingatur (Gratae) et ~is aut Phryxianis prodeant SEN. *Ben.* 1.3.7; exprimuntur... folia... trita per linteum ~um PLIN. *Nat.* 21.122; linteolo ~o LARG. 53; panno ~o 160. c corona non tam ~a uis VERO. *A.* 9.509; ~is indigna theatris scripta HOR. *Ep.* 1.19.41; ~a nimis... sedilia ARS 205; 381; (poet.) Pleiadum ~o cur coit igne chorus PROP. 3.5.36; ~ae... ruunt conferta per arma undae Boiorum SIL. 4.158.

4 (of blows, etc., w. some temporal force) Applied thick and fast.

stupentibus ~issima basia impetit PETR. 31.1; feminam ~is calcibus feriens APUL. *Met.* 3.26.

spithama ~ae, *f.* [Gk. *σπιθαμή*] A Greek measure of length, a span (= Roman *dodrans*, $\frac{3}{4}$ of a *pes*).

termas ~as longitudine, hoc est ternos dodrantes PLIN. *Nat.* 7.26.

splanchna ~ōrum, *n. pl.* [Gk. *σπλάγχνον*] The inwards (esp. those edible parts reserved for sacrificers).

~a REDDER < CIL 6.32328.

splanchnoptēs ~ae, *m.* [Gk. *σπλάνχνοπτης*] A roaster of *splanchna* (the name of a statue by Stypax representing a slave of Pericles). PLIN. *Nat.* 22.44; 34.81.

splēn ~nis, *m.* [Gk. *σπλήν*] The spleen.

quae (pecora)... ex altera parte... (pascuntur), non habent apparentem ~nem VITR. 2.4.10; COL. 7.10.8; uiscera (chamaeleonis) sine ~ne PLIN. *Nat.* 8.122; 23.25; (as the seat of humours) sed sum petulant ~ne ~cathino PERS. 1.12.

splendeō ~ēre, *intr.* [cf. perh. Lith. *spéndziū*, Mlr. *lainm*]

1 To shine, be bright or radiant.

(of luminaries) ita sum ut uidetis ~ens stella candida PL. *Rud.* 3; ACC. *frag.* 260; splenica iustre tenens ~enti corpore Virg. *Cat.* 101; siue plena lucis suae est ~ensque pariter adsurgit in cornua (luna) SEN. *Suas.* 3.1; SEN. *Ep.* 79.11; (cf., of eyes in the dark) lupo... ~ent lucemque iaculantur (oculi) PLIN. *Nat.* 11.151; (fig.) uirtus... quae... ~et... per sese semper neque alienis uim sordibus obsolescit CIL. *Sest.* 60; (of reflecting surfaces, etc.) sparsis hastis... campus ~et ENN. *var.* 14; pleni oculi sorderum qui erant, iam ~ent mihi PL. *Poen.* 314; uir bonus... cuius ferramenta ~ent CATO *Fil.* 6(J); ipsius at sedes... fulgenti ~ent auro atque argento CATUL. 64.43; fortuna uitrea est: tum cum ~et frangitur PUB. *Sent.* F.24; ~et tremulo sub lumine pontus VERO. *A.* 7.9; HOR. *Carm.* 2.2.4; OV. *Met.* 3.53; colla... ~ent agitata columbae NERO *post.* 2; nec Eois ~ent donaria gemmis LUCR. 9.516; PLIN. *Nat.* 31.45; crinis amomo ~eat MART. 8.77.4; limo ~ente Tagus STAT. *Silv.* 1.3.108; CAT. *Dial.* 22.3.

2 To be bright or resplendent (with whiteness, colour, etc.).

pallium non facio flocci ut ~eat IUVEN. *com.* 6; scaenai... uarios ~ere decores LUCR. 4.987; Glycerae nitor ~entis Pario marmore purius HOR. *Carm.* 1.19.5; iam nec Lacinae ~et adultera famulos hospes (i.e. Paris) 3.3.25; ~et focus et tibi munda supplex EP. 1.5.7; purpureus, late qui ~eat... adiusit pannus ARS 15; fucio ~ente genas ornare TR. 1.8.11; ~et... classe pelagus SEN. *Ag.* 434; PLIN. *Nat.* 21.58; STR. 15.706; quaedam loca... inlinunt terra ita pura ac ~ente, ut picturam... imitetur CAT. 16.3; HIST. 2.89.

3 (transf.) To shine forth, be brilliant or distinguished.

hominem... aliena inuidia ~entem LIV. 22.34.2; 38.53.7; auctores... in equestri ordine ~entes PLIN. *Nat.* 9.10; (of abst. things) ut faueat Q. Fabi gloriae quae modo non sua contumelia ~eat LIV. 10.24.11; ut per turpitudinem ~eat (ambitio) SEN. *Dial.* 9.15.1; QUIBUS FELICITATIS ORBIS TRARVM ~ERRET CIL. 10.1401.2.43.

splendescō ~ere, *intr.* [prec. + -SCO] To begin to shine, become bright; to become lustrous or glossy. b (fig., of literary work and sim.). c (transf., of vocal quality).

incipiat... sulco attritus ~ere uomer VERO. *G.* 1.46; uidimus Aetnaeae caelum ~ere flamma OV. *Pont.* 2.10.23; dignus aduentu tuo ~at ignis SEN. *Thy.* 56; mappas sordibus exustus ~entes PLIN. *Nat.* 19.19; 34.120; ut gladius us ~it, situ robignat APUL. *Fl.* 17; ~suo pinguis olui ~unt OV. *Met.* 10.177; palla nigerrima ~ens atro nitore APUL. *Met.* 11.3. b nihil est... iam incultum, quod non ~at oratione et tamquam excolatur CIL. *Parad.* 3; STAT. *Silv.* 1.3.104; perfectum opus... nec iam ~it lima PLIN. *Ep.* 5.10(11.3). c canorum illud in uoce ~it etiam nescio quo pacto in senectute CIL. *Sen.* 28.

splendicō ~āre, *intr.* [SPLENDEO + -ICO] To be bright or lustrous.

uidisti... quae ~ant gemmae APUL. *Met.* 5.9; cum mihi... depiles genae leui pueritia ~arent 7.8.

splendidē, *adv. compar.* ~ius, *superl.* ~issimē. [SPLENDIDVS + -E]

1 (w. ref. to outward show) Splendidly, brilliantly.

dum ~e peregrinatur Rhet. *Her.* 4.63; ornare magnifice ~eque conuiuium CIL. *Quind.* 93; NEP. *Att.* 14.2; reliquos lautitiarum apparatus ~issime expositus PETR. 21.5.

2 (w. ref. to style).

ut ita loquatur, ut ei, qui iura... constituerunt, locuti sunt, simpliciter et ~e... sine ieiuna concitatione uerborum CIL. *de Orat.* 2.68; quid habent, cur Graeca anteponant illa, quae et ~e dicta sint... ? FIN. 1.6; Off. 1.4; 3.20; SVET. *Rhet.* 30(1.126Re); historica... potius ~e perscribenda FRO. *Ver.* 2. p. 142(126N).

3 (in a moral sense) Splendidly, finely.

quibus (sc. auctoritatis praemiis) qui ~e uisunt, ill... CIL. *Sen.* 64; Tusc. 3.61; 5.81; ~e mendax HOR. *Carm.* 3.11.35; honoribus, quos ~issime gesserat V. *Max.* 6.1.5.

4 (w. ref. to rank) Splendidly, highly.

multos ~issime natos, senatorum per militiam auspantes gradum, fortuna depressit SEN. *Ep.* 47.10; (spec. equestrian rank) femina ~e nata, nupta praetorio uiro PLIN. *Ep.* 6.33.2.

splendidō ~āre, *tr.* [next + -O] To make bright, polish.

'dentes ~as': ignosce munditias APUL. *Apol.* 103.

splendidus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [SPLENDEO + -IDVS]

1 Bright, shining: a (of luminaries). b (of polished or reflecting surfaces, etc.). c (of colours, coloured things). d (transf., of the voice) having a bright quality, clear.

a stellis ~is ENN. *scen.* 196; ~a... sidera ACC. *frag.* 678; CIL. *Tim.* 35; uiden ut faces ~as quantu comas? CATUL. 61.78; ~a luminis solis LUCR. 3.108; quanto ~ior quam cetera sidera fulget Lucifer OV. *Met.* 4.722; TAC. *Ann.* 1.28; (fig.) est tibi forma potens... ~aque... fama refulget PROP. 3.20.8. b cum ea (sc. amura) tesseris, ~ior fiet (supplex) CATO *Ag.* 98.2; ~us orbis (i.e. the eyeball) LUCR. 3.415; sudoris... ~ior umor 6.1187; ~a bilis HOR. *S.* 3.141; fons Bandusiae ~ior uitro CARM. 3.13.1; cum late ~a cera uacat OV. *Am.* 1.11.20; dentificium, quod ~o facit dentes LARG. 59; (cf.) ~a brachia tollens (sc. Midas) OV. *Met.* 11.131; (fig.) uoluptas... quae percipitur ex contemplatione mentis ab omni labe purae et ~ae SEN. *Ep.* 4.1. c flammeus (est) plerumque colos et ~us ollis LUCR. 6.408; ~a mella OV. *Fast.* 3.762; senectae ~as... comas SEN. *Phaed.* 246. d uox cum magna tum suauis et ~a CIL. *Brut.* 203.

2 (of artefacts) Splendid in quality and appearance, dazzling, superb. b (of persons, with regard to outward behaviour) brilliant, splendid.

in felicitis lancibus et ~issimis canistris holuseulis nos soles pascere CIL. *Att.* 6.1.13; in uilla ac domo nihil ~um PARAD. 38; domus gaudet regali ~a gaza CATUL. 64.46; domus... regali ~a luxu instruitur VERO. *A.* 1.637; opiparas cenas earumque ~issimos apparatus APUL. *Met.* 10.13. b liberalis, ~us non minus in uita quam uictu NEP. *Att.* 1.3; elegans, non magnificus, ~us, non sumptuosus ATT. 13.3.

3 (transf., often as a general compliment) Of shining quality, splendid, brilliant. b (of provinces, communities, etc.) brilliant, splendid, illustrious.

uade per urbanae ~a castra togae OV. *Rem.* 152; (of abst. things) ultragitur et ~ior, ultra iustior commemoratio... ? CIL. *Div.* *Caec.* 65; ~a est illa causa, probabilis mihi et facilis, populo grata VERO. 5.173; secundas res ~iores facit amicitia *Amic.* 27; in maximis animis ~issimique ingenia OFF. 1.26; quibus periculosa et calida consilia quietis et cogitatis ~iora... uideantur 1.82; ita petitio cura ut pompae plena sit... ~a, ut popularis sit Q. CIL. *Pe.* 52; ~ius atque honestus se contra regem quam contra conuenarum ac fugitiuorum manum bellum esse gesturum B. *Alex.* 24.1; in Germania Illyricoque... ~issimus functus ministeris VELL. 2.116.3; cum semel... de te ~a Minos fecerit arbitria HOR. *Carm.* 4.7.21; rectius hoc et ~ius multo est EP. 1.17.20; prouinciae Aquitaniae praeposuit, ~ae inprimis dignitatis TAC. *Ag.* 0.1; APUL. *Fl.* 16. b tam ~ae, tam illustri prouinciae CIL. *Ver.* 4.90; ~issima ciuitas Lilybitana 5.10; Mutinam, firmisimam et ~issimam populi Romani coloniam PHIL. 5.24; cum Athenis, ~issima ciuitate, natus esset NEP. *Att.* 1.2; in ~issima Raetiae prouinciae colonia TAC. *Ger.* 41.1; municipia Italiae ~issima FLOR. *Epit.* 2.9(3.21.27); APUL. *Apol.* 24; IN CIVITATIBUS ~ISSIMARVM GALLIARVM CIL. 2.6278.56.

4 (w. ref. to rank, esteem, etc.) Splendid, illustrious. b (spec., as an unofficial epithet of the equites, their status, etc.).

obiectus est pater uarie, quod aut parum ~us ipse aut parum pie tractatus a filio diceretur CIL. *Cacl.* 3; Hermippum... optimum uirum... ~issimum atque ornatissimum ciuitatis suae FLAC. 18; ~issimis nuptiis LIV. 4.9.3; C. Maecenas equestri, sed ~o genere natus VELL. 2.88.2; quia nemo in ~a persona periclitari coniectura sua uoluerit CIL. 1. pr. 50;

SEN. Sues. 2.1; Arcados Euhippi ~ium. aereus orbis STAT. Theb. 2.258; praenum sceptriferi ~ium lacrimabile Lai 1.636; Sui. 1.627; praenum inter ipsos certamen omisso hoste ~ia consecrandi Tac. Hist. 4.78; FLOR. Epit. 2.21 (4.11.7); (iron.) ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis, Actoris Aurunci ~ium Juv. 2.100; (cf.) Magni. nomine in ~ium inde capto PLIN. Nat. 7.96; (epit.) to the arms of the dead Achilles dimmodo. ~iuritus honor ~is quaeratur in istis Ov. Met. 13.153. b eum ego adeo uo mendacio deici, uo icu extempulo cepi ~ia PL. Bac. 969; M. 599; spirante etiam re publica ad eius ~ia detrahenda aduoluerunt Cic. Sen. 54; nec quisquam e nostris ~ia cepit laudibus Tusc. 2.22 (transl. Sophocles); ut aliorum ~is nostras facultates. . . augeamus Off. 3.22; (as an indication of victory) non enim ~ia C. Verri, sed existimationem populi Romani concupit Ver. 1.21. c secunda ~ia, in Martis arum in campo solitaria ultra uoluerit, caedit. tertia ~ia, Ianui Quirino agnum marem cecidit Lex Reg. (Fov. iur. p. 8).

3 (transf.) Anything acquired by violence, spoliation, etc.

si ~iorum causa uis hominem occidere, spoliasti Cic. S. Rosc. 1.45; dicitare sese consulatum ex uictis illis ~ia cepisse Sui. Jug. 8.1; Ov. Ars 3.812; tu facis, ut ~ium non sim, nec nuder ab illis, naufragii tabulas qui petiere mei Tr. 1.6.7; (Leo) ~io uiliu pecorumque rapinis MAN. 4.179; quam minimum sit in corpore tuo ~iorum SEN. Ep. 14.9; antequam ~ium tui caelum omne fiat Her. O. 1148; plena maris rubri ~is Luc. 10.139; STAT. Ach. 1.66; sacerdoti et consulatu ut ~ia adepti Tac. Hist. 1.2; 4.14; ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis et ~is Juv. 6.210; (poet.) quisquiliis uolantis, uenti ~ia memorant CAECIL. com. 251; nulla. . . non dies formosi ~ium corporis abstulit SEN. Phaed. 772.

4 Garments taken from criminals at the time of execution.

~ia, quibus indutus est, cum quis ad supplicium ducitur Ulp. dig. 48.20.6.

spolor ~ari, tr. [cf. SPOLIO]. (dub.) To plunder, ravage.

agrum Campanum. ~abantur (s.v.l.) QUAD. Hist. 1.1.

sponda ~ae, f. [cf. perh. Lith. *spėndžiū*] The frame of a bed or couch; the bed or couch itself.

In lecti ~a VAR. Men. 523; lecto ~a pedibusque salignis Ov. Met. 8.656; institit quibus ~a culcitam ferebat Petr. 97.4; ~a grabati MART. 1.92.5; 11.56.5; (cf.) eum (sc. Caesarem) Dolabella paelicem reginae, ~am interiore regiae lecticae (sc. dicit) Suet. Jul. 49.1; ~a CAEL. orat. 15; se regina. . . composit ut ~a mediocrem locauit VERG. A. 1.698; HOR. Epod. 3.22; ~a. lasciuia mobilitate tremat Ov. Am. 3.14.26; MART. 14.85.1; (cf.) uocet beatos. . . Orciziana qui feruntur in ~a (s.v. bier) 10.5.9.

spondaiicus ~a ~um, a. [cf. Gk. *σπονδαϊκός*] Consisting of spondees, spondaic.

uitant iambum tractibus ~is MAUR. 223.4.

spondeo ~dere spondi (spon-) ~sum, intr., tr. [Gk. *σπένδω*] FORMS: *spon-* (see Gel. 6.9), VAL. ANT. Hist. 57. C. C. sing. voc. ex inc. lib., CAES. gram. 30, CIL 6.10241.30; ~sis (pf. subj.) FEST. p. 351M, MES. RUF. gram. 5.

1 (leg., esp. in the contractual formula of *sponsio*, later *stipulatio*: ~des? ~deio) To give a pledge or undertaking. b (spec.) to contract (by word) to give or take in marriage.

stipulatus es—ubi, quo die, quo tempore, quo praesente? quis spondidisse me dicit? Cic. Q. Rosc. 13; Liv. 9.5.4; haec quidem uerborum obligatio dari ~des? ~deio? propria ciuium Romanorum est Gaius Inst. 3.93; (v. *internat. acc.*) aeternum tibi dapinabo uictum, si uera autumas. . . ~den tu istuc? —~deio PL. Capt. 898; si quis quod spondidit, qua in re uerbo se uno obligauit, id non facit, maturo iudicio sine ulla religione iudicis condemnatur Cic. Caec. 7. b mihi despondeas filiam? —illis cum illa dote quam tibi dixi. . . ~den ergo? —~deio PL. Aul. 256; ~desne, miles, mihi hanc uxorem? —~deio Cur. 674; istac lege filiam tuam ~den mi uxorem dari? —~deio. . . et ego ~deio idem hoc 1162; scis Pamphilam meam inuentam ciuem? —audiui. . . scis ~sam mihi? Ter. Eu. 1036; moris fuit ueteribus stipulari et ~dere sibi uxores futuras Ulp. dig. 23.1.2; (v. *pred. acc.*) PL. Trin. 1157; ~den tuam gnatam filio uxorem meo? Inc. pall. 15; (cf.) dum mea nescio quo ~dentur foedera pacto STAT. Theb. 6.629.

2 (intr.) To stand surety, act as guarantor.

Cic. Mur. 71; quod pro Cornificio me abhinc amplius annis xxv spondidisse dicit Flautius AH. 12.17. egit. . . pater et filius ut tibi ~derem sed ita ut tum crederes cum ipse cognosces 16.1.6; Fam. 1.9.9; hic ~sum uocat, hic auditum scripta HOR. Ep. 2.67; ~deio pro iudicato SEN. Ben. 4.12.2; Marco ~dente recusas credere tu nummos? PERS. 5.79; MART. 10.18 (m. 2); HAEC RECTE DARI FIERI PRAESTARIQUE STIPULATVS EST M. HERENNIUS AGRICOLA, SPONDIDIT T. FLAVIVS ARTEMIDORVS CIL 6.10241.30; qui alienum mandatum intulit spondidit Ulp. dig. 17.1.21; PAUL. dig. 17.1.46; (cf.) si pro me ~det agellus, habes (sc. nummos) MART. 12.25.2; ~si praesentis? eho, an irata est? —propitia hercle est. —uel ego pro illa ~deio PL. Poen. 334; Cic. ad Brut. 1.18.3; non, si mihi Iuppiter auctor ~deat, hoc sperem Italiam contingere caelo VERG. A. 5.18; ~dere pro se tot ciuitates CURT. 4.14.6; inprudendum ista fiducia est fortunam sibi ~dere SEN. Ben. 4.34.5; non promittit de te, sed ~dent (sc. epistulae tuae) Ep. 19.1; V. FL. 6.117; ~dente die nouus emicat atque coruscum fere caput ST. 12.9; ~det enim Tyrio staltaria purpura filo Juv. 7.734.

3 (tr.) To pledge oneself to pay, guarantee, act as surety for. b (of things) to act as a guarantee of or that.

tarpezitae mille drachmarum. . . redditae, qua sponsione pronipit tu exactus es? —nempe? quae spondidit. . . immo 'quas dependi' inquit PL. Trin. 427; scilicet min. orat. 11; ~debatu pecunia ad filia nuptiarum causa VAR. L. 6.70; quid faciam si furtum fecerit, aut si proderit commissa fide ~summe negarit? HOR. S. 1.3.95; siue quid pro eo PROMISIT

PROMISERIT, SPONDIDIT (SPONDIDERIT) CIL 2.5042.9; tamquam sub contrarium conditionem cum (sc. pecuniam) mihi spondidisti JAVOL. dig. 12.1.36; —(w. acc. and inf.) fideiussor, qui pro eo rem saluam fore spondiderit Ulp. dig. 27.3.7.1; ut. . . daret tyrannum Selinuntium. qui ~deret eum tertio die uenturum Hyg. Fab. 257.4; —(w. inf.) Titio aut Sempronio id dare ~des? JULIAN. dig. 46.1.16; —(elisp.) sustine carnifex, adsum quem spondidit Hyg. Fab. 257.8; —(transf.) mihi sex menses satis sunt uitae, septimum Oro ~deio CAECIL. com. 70; ceteri qui pacem spondiderant VAL. ANT. Hist. 57; quod ~dendo pacem seruassent exercitum Liv. 9.8.15; uiam aliquam rem noluit (historici) ~dere sed adducit: 'penes auctores fides erit' SEN. Nat. Ab. 3.1; semper haec nobis manus uotum spondidit Her. O. 1298; sed ista quis ~det in uenabulis? PLIN. Nat. 22.97; ~des sollicitudini tuae, spei meae, magnitudinis causae suffecturus (Rusoneum) PLIN. Ep. 6.23.4. b si circa occidentem (solem) rubescunt nubes, serenitatem et futuri diei ~dent PLIN. Nat. 18.343; grins qui ~det tener impetus annos STAT. Theb. 6.757; 6.946; prius quam plena horea securos ~deant menses [QUINT.] Decl. 13.17; (w. acc. and inf.) tum mihi cessuros ~dent mea gaudia reges PROP. 1.14.13; quod propediem futurum ~det et uirtus et fortuna uestra Liv. 7.30.8.

4 To promise or assert solemnly, give one's word about, give an assurance of. b (of things).

nec tum. . . cum fortissimis legionibus. . . uacationes, pecunias, agros spondidisti Cic. Phil. 7.10; illud septiens milena quod adulescenti. . . spondidisti 13.12; ea ~dent, confirmant AH. 11.6.3; ~de digna tuis ingentibus omnia coeptis VERG. A. 9.296; casus auidax ~dere secundos menses stetit in dubio Luc. 7.246; JUV. 13.232; de infante Scribonius mathematicus praedara spondidit Suet. Tib. 14.2; spondiderant. . . quidam destituti Orientis dominationem Nero 40.23; —(w. acc. and inf.) promitto hoc uobis et rei publicae ~deio. . . numquam hunc a nostris rationibus seunctorum fore Cic. Caec. 77; Phil. 5.55; ~debo. . . tibi uel potius ~deio in meque recipio eos esse M'. Curi mores Fam. 13.17.3; id et Lucio et Pompeio ualde gratum fore teque apud eos praeculare positurum confirmo et ~deio 13.41.2; hoc tibi ~deio. . . neque animum nec diligentiam mihi defuturum PLANC. Fam. 10.11.3; quis non ~dere ausit maximum hoc imperium inter finitimos breui futurum esse? Liv. 5.3.10; ~debant. . . animis. . . id (bellum) quod instaret P. Cornelium finitimum 28.38; ~icatas medicus quartanas finiri coitu. . . spondidit PLIN. Nat. 28.83; qui (sc. Seleucus mathematicus) cum olim superstitem Neroni fore spondidisset Suet. Otho 4.2; annuit et ex arbitrio mariti se facturum spondidit APUL. Met. 5.5. b quae iam ~det fortuna salutem? VERG. A. 12.637; spes faciem Nemesim ~det mihi, sed negat illa Tib. 2.6.27; Liv. 45.19.7; fera nec quicquam placidum ~dentia Martis sidera Ov. Ib. 213; CURT. 8.5.11; STAT. Silv. 4.4.77; APUL. Fl. 9; —(intr.) iam bene ~debant tunc omnia PROP. 4.1.41.

spondēum ~i, n. [Gk. *σπονδεῖον*] A vessel used in making libations.

sacerdos. . . de penetrali fontem petiit ~o libat APUL. Met. 11.20; CIL 14.2215.

spondēus (~ēos) ~ēi, m. Also ~ius (~īos). [Gk. *σπονδεῖος*] A metrical foot, the spondee. b a spondaic measure.

Ephorus. . . fugit. . . ~eum et trochaum Cic. Orat. 191; 223; ~eos staltis in iura paterna recepit (iambus) HOR. Ars 256; pro dactylicum poni non poterit anapaestus aut ~eus QUINT. Inst. 9.4.48; ~ion longis duabus. . . nominemus 9.4.80; ~ius ~uo plurimum est Demosthenes uis 9.4.97; facit ~eon hunc prima uocalis MAUR. 509; 1036. b admonuisse tibicinam, ut ~eum caneret, Pythagoras dicitur Cic. Consil. fr. 3; mutare in ~ium modos QUINT. Inst. 1.10.32.

spondyl-: see SPONDYL-.

spongea, spongeosus: see SPONGI-.

spongeus ~a ~um, a. [app. next +EVS]. Spongy.

est. . . colostra prima a partu ~a densitas lactis PLIN. Nat. 28.123.

spongia ~iae, f. ~ea. [Gk. *σπγγη*] ORTHOG.: *sph-* COL. II. 3.43, 45.

1 A sponge (as a marine animal). b (put to var. domestic, etc., uses).

ostrearum generi nulla (capita) nec ~eis PLIN. Nat. 11.129; 31.123; 32.157; (cf.) (conferua) ~ea aquarum dulcium uerius quam muscus aut herba 27.69. b die tertio extergeto ~ea (pernas) CATO Agr. 162.3; meministi. . . e foro ~is effingi sanguinem Cic. Sen. 77; plenam ~iam aquali LUCR. 4.6.8; plurimi. . . ex ea aqua ~ia os. . . fouent CELS. 3.18.13; SEN. Dial. 5.19.3; ~ea labra detergeri COL. 6.9.1; PETR. 108.2; PLIN. Nat. 11.99; ~eis expressis LARG. 20; (ad podagram) facit. . . ~ea uel Rhodia uel Africana mollis ex aqua frigida 158; infelix dammata ~ea uirga (i.e. the sponge kept in a privy) MART. 12.48.7; APUL. Met. 8.18; Ulp. dig. 33.12.18; —(used in making erasures) ~iam deilem PL. Men. 305; (pictor) indignatione. . . accensus ~eam omnibus inbutam coloribus. . . ueluti corrupturus opus suum tabulae inisit V. MAX. 8.11. ext. 7; comitetur Ponica librum ~ea MART. 4.10.6; Suet. Aug. 85.2.

2 (transf.): a a growth on some roses caused by the gall-wasp, bedeguar-gall. b a spongy plant, prob. a puff-ball or some other fungus. c a matted tuft of asparagus or other roots. d a soft, brittle mass of fused iron-ore. e (perh.) a kind of quilted corslet. f a form of pumice-stone.

a ipsae (cantharides) nascuntur ex uermiculo in ~ea maxime cynorrhodi PLIN. Nat. 29.94. b cariosa aliqua appellabimus, ut ~eas in umore pratorum enascentes PLIN. Nat. 19.63. c quas radicales (sc. asparagi) sic infligatas atque connexas holiores ~eas appellat COL. 12.3.43; PLIN. Nat. 19.146; scitum menta. . . si nondum germinet, ~ea 19.159. d aquae modo liquari ferunt, postea in ~eas frangi PLIN. Nat. 34.146. e ~ia pectori tegumentum et

sinistrum crus ocrea tectum Liv. 9.40.3. f quae ~ia siue pumex Pompeianus uocatur Vitr. 2.6.2.

spongiarius ~i, m. [prec. + -ARIVS] A seller of sponges.

CIL 5.2483; 11.2931.

spongiola ~ae, f. [SPONGIA + -OLA] ORTHOG.: *sph-* COL. II. 3.44. A small sponge; (in quot., transf.) a a bedeguar-gall. b a matted tuft of asparagus roots.

a cynorrhodi una medicina erat ~ae quae in mediis spinis eius nascitur PLIN. Nat. 25.18. b ita ~ae deprimitur ut facile. . . germinet COL. 11.3.44.

spongiōsus ~a ~um, a. sponge-, compar. ~ior. [SPONGIA + -OSVS]. Resembling or characteristic of a sponge, spongy, porous.

is (sc. pulmo) ~us CELS. 4.1.4; panis. . . trahitur ad tenuem et ~am inatinitatem PLIN. Nat. 18.105; nitri probatio, ut sit. . . quam maxime ~um fistulosum 31.114; est alius (pyrites) ~ior 36.137.

spongitēs ~ae, m. [Gk.] (See quot.) ~ae lapides inueniuntur in spongeis et sunt marini PLIN. Nat. 36.143.

spongitis ~idis, f. [Gk. *σπογγίτις*] The name of a precious stone.

~is nomen suum repraesentat PLIN. Nat. 37.182.

(spons) ~ntis, f. [cf. perh. OHG. *spanst* 'stimulus', 'attraction' N.B.: used only in abl. and (rarely) gen. sg.; acc. sg. conjectured in VAR. L. 6.72.

1 Will, volition.

qui spondederat filiam, despondisse dicebant, quod de ~nte eius, id est de uoluntate, exierat. . . sic despondisse animum quoque dicitur. . . quod suae ~ntis statuerat finem. . . quod sine ~nte sua dixit, cum eo non potest agi ex sponsu VAR. L. 6.71.

2 ~nte mea, sua, etc., Of my (one's, etc.) own accord, without prompting, voluntarily; also, de ~nte mea, etc. b (without pron. adj., in same sense).

scio te ~nte non tuapte errasse PL. Trin. 666; Ter. Ad. 75; haec a Chrysocono mea ~nte remoto Sex. Roscio quaero Cic. S. Rosc. 130; si mea ~nte, si non alicuius impulsu SEAN. 41; gaudeo id te mihi suadere quod mea ~nte pridie feceram AH. 15.27.1; Fin. 5.46; CAES. Gal. 1.44.4; non nullae ciuitates sua ~nte auxilia mittebant B. Hisp. 1.3; VERG. A. 4.341; stellae ~nte sua iussuene uagentur HOR. Ep. 1.12.17; multitudo ipsa se sua ~nte dimouit Liv. 3.48.3; 26.16.2; nos. . . Ionium non nostra finidum sequor ~nte Ov. Tr. 1.4.4; CURT. 8.11.11; QUINT. Inst. 3.6.8; si (homines) nihil sua ~nte, nihil arbitrato suo faciunt VERG. A. 4.361; odio. . . tyrannidis exul ~nte erat Ov. Met. 15.62; in hac (arte) maxima culpa est ~nte delinquere SEN. Ep. 95.8; haut est nocens quicquam ~nte est nocens Her. O. 886; Luc. 7.357; PLIN. Nat. 6.142; STAT. Theb. 4.40; capital committere Martem ~nte (i.e. without leave) uiris ST. 13.156; plus quam inponetur oneris ~nte suscepi QUINT. Inst. 1.1.1; pr. 3; hos. . . non ~nte sustuli sed quia princeps monebat CAT. Ann. 2.37; finem uitae ~nte an fato impleuit 2.42; decessit Cornelius Rufus et quidem ~nte PLIN. Ep. 1.12.1; JUV. 14.107; equites R. natalem eius ~nte atque consensu. . . celebrarunt Suet. Aug. 57.1; APUL. Apol. 70.

3 ~nte (w. gen.) By the will (of some person, etc., other than the doer of the action). b ~nte naturae (suae), of one's own nature, spontaneously, naturally; ~nte aetatis, as a consequence of one's years.

~nte deum, seu turbidus Auster impulerat, maestam tenuerunt nubila lucem LUC. 1.234; 9.574; V. Fl. 4.358; unde suspicio ~nte legatorum excitari bellum Tac. Hist. 4.19; quod contra instituta Augusti non ~nte principis ANN. 2.59; alia ~nte incolarum in deditionem ueniebant 13.30; (cf.) deditionem magis popularium quam sua ~nte fecerat CURT. 4.1.16. b hominem mihi scire. . . non aliud naturae ~nte quam flere PLIN. Nat. 7.4; 9.160; 11.263; Lesbium (uinum) ~nte naturae sua mare sapit 14.74; ~si purgatio illa post uirginitatem prima sit aut in uirgine aetatis ~nte manet 28.79.

4 ~nte, Deliberately, purposely.

Antaeus. . . ~nte cadit maiorque accepto robore surgit Luc. 4.642; ~nte ruit fraudemque supremam in media iam morte parat STAT. Theb. 11.554; equites procedere longius iussi et irritato proelio ~nte refugii festinationem sequentium elicere Tac. Hist. 2.24; cum deum honores Poppaeae decernuntur ~nte absens ANN. 16.21; adtrauit me ~nte uicino focos transeuntem. . . ignem ultroneum accessisse mihi APUL. Met. 7.20.

5 ~nte sua, etc., By one's own agency, by oneself, alone; (also without pron. adj.). b (w. ref. to inanim. things, actions, processes, etc.).

neque etiam quoque pedibus mea ~nte ambulare PL. Truc. 527; si hic non insanit satis sua ~nte, instiga Ter. An. 692; quis. . . hoc non sua ~nte uiderit. . . ? Cic. de Orat. 2.79; nos. . . nostra ~nte bene firmi AR. 5.21.5; ex tuis litteris intellexi. . . quod etiam mea ~nte uidebam. te. . . nouas rationes tuendi mei quaerere 11.5.1; nec ipsa (sc. creaturae) ~nte sua possent ut uiuere LUCR. 5.872; his cum sua ~nte persuadere non possent, legatos ad Dumnorigem. . . mittunt CAES. Gal. 1.9.2; qui propter aetatem sua ~nte se defendere nequit PAUL. dig. 26.1.1; ~fac tantum cupias; ~nte disertus eris Ov. Ars 1.610; germanum. . . quod ~nte cupit, procul impius aula arceat STAT. Theb. 1.300. b cum sua ~nte nulla adhibita ui consumptis ignis extinguitur Cic. Sen. 71; nec. . . ~nte sua facere id sine ui subiecta putandum est LUCR. 2.193; corripuit tremulis altaria flammis ~nte sua. cinis ipse VERG. Ec. 8.106; clamor sua ~nte ortus Liv. 9.41.17; hastam

Martius Praeneste sua ~nte promotam 24.10.10; Ov.*Met.* 15.55; ~nte sua festinat opus *Sen. Apoc.* 4.1; ~nte deae munus promeritumque patet Ov.*Fast.* 4.394; licentia urbiurum . . numquam ~nte considit *Sen. Ep.* 97.8; quod tot uenena nascuntur non manu sparsa sed ~nte *Nat.* 6.28.1; lacrimas non ~nte cadentis effudit *Luc.* 9.103.8; frugis . . ~nte promientis *Plin. Nat.* 4.97; bupleuron in ~nte nascentium olerum numero Graeci habent 22.77; (morbis) in multis ~nte desit 26.100; *Stat. Silv.* 2.4.14; *Quint. Inst.* 2.7.4; cuncta ~nte edita aut manu sua *Tac. Hist.* 5.7; (cf. w. quadam) ut . . orationem ~nte quadam sequatur (argumenta) *Quint. Inst.* 5.10.125.

6 ~nte sua, etc., Considered in oneself (itself), essentially, inherently; (also without pron. adj.). **b** for oneself (itself), for one's (its) own sake.

natura incorrupta plerumque est suapte ~nte *Var. L.* 10.60; quae sua ~nte homines eloquentes facient *Cic. de Orat.* 1.146; dichoreus non est ille quidem sua ~nte utiosus in clausulis *Orat.* 2.13; illud tempus aetatis quod ipsum sua ~nte infirmum *Caes.* 10; ut uera et falsa . . sua ~nte, non aliena indicantur *Leg. 1.45*; ~nte quidem per seque mea est laudabilis uxor *Pont.* 2.11.13. **b** Ap. Claudium . . non Midaesum testimonio . . sua ~nte esse laudatum *Cic. Fam.* 3.8.3; omne honestum sua ~nte esse expetendum *Leg. 1.48*; *Sen. ad.* 3; te . . ~nte sua probitas officiumque iuvat *Ov. Pont.* 2.3.34.

7 suae ~ntis, In the exercise of one's own will, i.e. one's own master; (occurring) naturally or spontaneously.

sanus homo, qui et bene ualet et suae ~ntis est *Cels.* 1.1.1; ~ntis . . aetia (cylitis) et altera suae ~ntis *Col.* 9.4.2; neque manu inlatam neque suae ~ntis aquam *Plin.* 11.3.10.

sponsa ~ae, f. [pple. of SPONDEO] A woman promised in marriage, betrothed, fiancée.

an nata est ~a praegnas? *Nazv.* com.125; *Pl. Cas.* 102; *Poen.* 1228; suam quique ~am, mihi meam *Attil.* com.1; *Ter. Ad.* 324; ne quis eorum ~am uxoremque sciens dolo malo habet libenter *Leg. pub.* (Font. *inv.* p. 115) 23; *VERG. A.* 2.345; flebili ~ae iuuenem . . raptum *Hor. Carm.* 4.2.21; *Liv.* 3.45.9; ~ae munus ille ferreus anulus mittitur *Plin. Nat.* 33.12; *STAT. Ach.* 1.826; *ULP. dig.* 41.9.1.2.

sponsalia ~um, n. pl. [next] FORMS: gen. pl. ~ium *Plin. Nat.* 9.117; ~iorum *Sen. Ben.* 1.9.4; *Suet. Aug.* 53.3; *GEL.* 4.4.3. The act or ceremony of betrothal. **b** a betrothal party or banquet.

qui Romam uenerunt factis ~ibus *Cic. Att.* 6.6.1; *Nep. Att.* 20.1; *Liv.* 38.57.6; *Ov. Ep.* 19.29; Atheniensium ~ia mille talentis aestimata sunt *Sen. Suas.* 1.6; *Sen. Dial.* 9.12.4; *Plin. Nat.* 9.117; ~ia aut nuptias frequentat *Plin. Ep.* 1.9.2; pactum et ~ia nostra tempestate parus *Juv.* 6.25; ~ia filiae . . silentio ac tantum domestica religione transigit *Suet. Cl.* 12.1; *JULIAN. dig.* 23.1.11; *GEL.* 4.4.1. **b** a. d. viii Idus Aprilis ~ia Crassipedi praebuit *Cic. Q. fr.* 2.5.2.

sponsalis ~is ~e, a. [pple. of SPONDEO + ALIS] Of or belonging to betrothal. quo die sponsus erat, ~is (appellabatur) *Var. L.* 6.70.

sponsio ~onis, f. [SPONDEO + TIO]

1 A solemn promise, guarantee, pledge, undertaking.

ut quaeque (quitas) nobiscum maxime societate amicitia ~ne pactioe foderet est coniuncta *Cic. Balb.* 29; ~o, qua obligamur deo *Leg. 2.41*; is contractus stipulationum ~onumque dicebatur sponsalia *Sulp. Rur.* 1.2; per indutias ~onem faciunt, uti certo die legati domo proficerentur *SAL. Jug.* 79.4; non . . foedere pax Claudina sed per ~onem facta est *Liv.* 9.5.2; Oriculani ~one in amicitiam accepti 9.41.20; *CURT.* 6.5.18; ~o appellatur . . omnis stipulatio promissioque *PAUL. dig.* 50.16.7; (cf.) lex est . . communis rei publicae ~o *PAPIN. dig.* 1.3.1.

2 (leg.) A sort of wager whereby an intending litigant offered to pay a certain sum of money in the event of his assertion being proved false in the subsequent hearing of the case. **b** any bet or wager, betting.

aut plus aut minus quam opus erat dicto dixeram controuersiam, ut ~o fieret *Pl. Men.* 593; cum illo ~onem feci, facta ~one ad iudicem adduxi *Scip. min. orat.* 23; *Cic. Quinct.* 30; nisi ipse egomet deiecissem (Claudium), uincere ~onem *Tul.* 30; ~onem faceret et ita de hereditate certaret *Ver.* 1.115; *Caec.* 92; ut si id factum negaret, ~one defenderet esse *Liv.* 39.43.5; *Quint. Inst.* 7.5.3; *Juv.* 6.27 per ~onem uero hoc modo agimus *Gaius Inst.* 4.93; ille . . aduersus ~onem aduersarii restitulator 4.165; ~oll. by conditional *Cic.* si ~onem fecissent Gellius cum Turio, ni uir melior esset Gellius quam Turio *Cato orat.* 198; cum ego cum Caecil-montana introisse dixissem, ~one me ni Esquilina introisset . . accessit *Cic. Pis.* 55; *Off.* 3.77; *V. Max.* 2.8.21; ~oll. by quod, f. de ~one, quam is cum aduersario, quod uir bonus esset, fecerat *V. Max.* 7.2.4. ~one succulior, ~one mulieribus labantes *Plin. Nat.* 35.117; cum ~o fabulaeque lassae de Scorpio fuerint et incitato *MART. ix.* 1.15; clamor et audax ~o *Juv.* 11.202; ~one provocare 'si prasinus proximus circensibus primam palmam' *Petr.* 70.13; ~oll. by acc. and inf.) adulescens, ~onem fecit, muliebri ueste se exiturum in publicum *Sen. Con. exc.* 5.6.

3 Money given as security.

quae ~one prouener ut exactus es *Pl. Trin.* 426* (*duh.*); quae pecunia inter se contra sponsum rogata erat, dicta ~o *Var. L.* 6.70.

sponsiuncula ~ae, f. [prec. + CVLA] A little bet.

si quis uid, ego et tu ~am: exi, deferio lammam *Petr.* 58.8.

sponsio ~are, tr. [SPONSA + O] To become engaged to marry (a woman).

si quis officium in aliqua provincia administrat, inde oriundum . . uxorem ducere non potest, quamuis ~are non prohibeatur *PAUL. dig.* 23.2.38.

sponsor ~oris, m. [SPONDEO + TOR] (leg.) One who formally guarantees the good faith of another, a surety. **b** (transf.).

~or et praes et uas neque idem, neque res a quibus hi, sed e re simile *Var. L.* 6.74; si ex edicto possedisti, quaero . . cur ceteri ~ores et creditores non conuenierint *Cic. Quinct.* 73; *Phil.* 6.11; pro quo quidem etiam ~or sum factus *Att.* 13.10.3; *VELL.* ~ORIBUS . . SVIS RENOVAVIT SE SOLVENDI NON POSSE *CIL.* 5.93.114; *Hor. Ep.* 1.16.43; cum instaret adsortor puellae ut uindicaret ~oresque daret *Liv.* 3.46.7; quid . . aut ~oribus in foedere opus esset aut obsidi bus . . ? 9.53; *Phaed.* 1.16.4; Milesius . . Thales ~ori damna minatur *Hvg. Fab.* 22.2; *Suet. Jul.* 18.1; *Gaius Inst.* 3.115; (cf.) cum credatur pensio ex pauperum, in solo ~or est et sub die redditus *Plin. Nat.* 19.56; ~or gen. of thing guaranteed ut nullum illa stiterit iudicium sine Attico, ~or omnium rerum fuerit *Nep. Att.* 9.4; ~or foederis *Flor.* *Epit.* 2.23.14.2. **b** (w. gen.) ~or promissorum eius (sc. Cleopatras) *Ammonius* *Cic. Att.* 15.15.2; *Ov. Ep.* 2.34; ~or coniugii stat dea picta sui 15.116; sui consulatus decus, frateri ~or *Sen. Dial.* 10.17.6; quod ~oribus securitatis suae non potest credere *Ep.* 97.15; ~or salutis publicae *Quint. Dec.* 377 (p. 419.18); *Plin. Ep.* 3.3.6; (w. de) si denique Cn. Pompeius idem mihi testis de uoluntate Caesaris et ~or est illi de mea *Cic. Prov.* 43.

sponsus ~i n. [pple. of SPONDEO] (app.) = SPONSVS².

te iudicem, C. Aquili, sumpsit, ex ~o (s.v.l.) egit *Cic. Quinct.* 32.

sponsus¹ ~i, m. [as prec.] An affianced husband. **b** (app.) a husband.

accede ad ~um audacter *Titin.* com.106; *Cic. Inv.* 2.78; quae tibi uirginum ~o necato barbara seruiet? *Hor. Carm.* 1.29.6; soror uirgo, quae desponsa uni ex Curiaui fuerat . . flebiliter nomine ~um mortuum appellat *Liv.* 1.26.2; *V. Max.* 4.3.1; *STAT. Theb.* 8.627; (uirginem) ~o . . reddidit *FRON. Str.* 2.11.5; *Juv.* 3.111; *Suet. Cl.* 24.3; *ULP. dig.* 41.9.1.2; ~o (applied to a suitor) missum ~i furtiuo munere malum *CATUL.* 65.19; nos numerus sumus et fruges consumere nati, ~i Penelopeae, nebulones *Hor. Ep.* 1.2.28; ~o (applied to a bridegroom) impiae ~os potuerit duro perdere ferro *Hor. Carm.* 3.11.31. **b** *CIL.* 8.4.318.

sponsus² ~is, m. [SPONDEO + TVS³] A formal assurance, guarantee (so called, because the formula of the pledge was 'spondesne' 'spondeo'); also, a suretyship.

quod ~u erat alligatus *Var. L.* 6.71; si post eas stipulationes uxor non datur . . qui stipulabatur ex ~u agebat *Sulp. Rur.* 1.2; promissum . . potest referri et ad nudam promissionem . . uel ad ~um *ULP. dig.* 21.1.19.2; (sponsio) quae per ~um interrogationem fit *PAUL. dig.* 50.16.7; ~de ~u (cf.) si quis perspexeris *Cic. Att.* 12.19.2; lex Furia de ~u *Gaius Inst.* 4.22.

sponsalis ~is ~e, a. [SPONS + ALIS] Self-chosen, voluntary.

~o parricidium *APUL. Met.* 4.11; praescriptis illis decem diebus ~i sobrietate multiplicatis 11.30.

sponste, **sponsis**: see SPONS.

Sporades ~um, f. pl. A group of islands in the Aegean between the Cyclades and Crete.

MELA. 2.111; *Plin. Nat.* 4.71; *AMP.* 6.14.

sporta ~ae, f. [Gk. σπορῖδα (acc. of σπορίς), prob. through Etr.] A basket, hamper.

~as facarias *III CATO Agr.* 11.4; e muris panis (cf.) ~is demittebant *SAL. Hist.* 2.106; singulae caueis angustioribus uel ~is inclusae (aues) *Col.* 8.7.1; ~am luneam uel sparteam *12.6.1*; *Plin. Nat.* 18.77; redit ~a piscator inani *MART.* 10.37.17; *Suet. Rhet.* 25 (p. 122 Re); *ULP. dig.* 33.9.3.11.

sportella ~ae, f. [prec. + ELLA] A small basket.

Cic. Fam. 9.20.2; ~ae . . duae palmulis textae, altera caryotis, altera Thebaica repleta *Petr.* 40.3; ~is cum obsonio distribuit *Suet. Dom.* 4.5.

sportellarius ~a ~um, a. [prec. + ARIVS] (in glossaries equated w. *kompaipetos*) Foundling.

MAXIMVS BTONIS PVLLAM NOMINE PASSIAM . . ANNORVM CIRITER F(hus) M(inus) SEX, EMPTA ~A, EMIT *Inst. Duc.* 6 (CIL p. 9.37).

sportula ~ae, f. [SPORTA + VLA]

1 A small basket.

PL. Cur. 289; *Men.* 219; harundinem fert ~amque et hamulum piscarium *Stat.* 289; uisa ~a succussisque . . piscibus *APUL. Met.* 1.24.

2 A daily allocation of food (in practice usu. replaced by a sum of money: normally 100 quadrantes) given by patrons to their clients. **b** a dole of food or money (in general).

dat Baiana mihi quadrantes ~a centum *MART.* 1.59.1; promissa est nobis ~a, recta data est 8.49(50).10; tua tricenno largitur ~a ~nummos 10.27.3; *Quint. Inst.* 11.3.131; nunc ~a primo limine parua sedet turbae rapienda togatae *Juv.* 1.95; nonne uidetis quanto celebretur ~a fumo? 3.249; defossa in loculos quos ~a fecit amicos 10.46; EX REDITV RIVS SVMMAS SI QVOD COMPARAVERINT, ~AS HOMINIB(us) N LX . . DIVIDERENT *CIL.* 6.10234.8; *APUL. Apol.* 87; (metom.) Faesidium laudat uocalis agentem ~a *Juv.* 13.33; ~o (humorously) extraordinarium (sc. munus) et breue . . quodque appellare coepit ~am, quia . . daturus edixerat, uelut ad subitam condicetamque emulam innitire se populum *Suet. Cl.* 21.4. **b** in media basilica tam palam ~ae quam in

triclinio dantur *Plin. Ep.* 2.14.4; *Tra. Plin. Ep.* 10.117(118); publicae cenae ad ~as redactae *Surt. Nero* 16.2; *ULP. dig.* 30.120; (cf.) in eam ~am, immo uero dotem collegio uestro . . offero *APUL. Met.* 7.8; (as a perquisite of office) minores uiginti quinque annorum decuriones facti ~as decurionum accipiunt *PAPIN. dig.* 50.2.6.1.

spr̄etor ~oris, m. [SPERNO + TOR] One who despises or scorns.

deorum ~or *Ov. Met.* 8.613; ~orem matronalium amplextum *APUL. Met.* 3.19.

spr̄etus ~us, m. [SPERNO + TVS³] Contempt, scorn.

insolentissimo ~u deos . . negligit *APUL. Soc.* 3.

spūma ~ae, f. [Skt. *phēnah*, OHG. *feim*, Eng. foam, Lith. *spāinė*]

1 Foam, froth (sts. viewed as the lighter part of a liquid, which comes to the surface); **a** (of water, esp. the sea). **b** (of saliva). **c** (of other liquids).

a altera (Vanus) ~a procreata *Cic. N.D.* 3.59; torta . . remigio ~is incanuit ante *CATUL.* 64.13; ~as salis aere ruebant *VERG. A.* 1.35; *Ov. Met.* 4.538; ~ae . . rigentis (i.e. sea-salt) ingentes faciunt tumulos *MAN.* 5.689; *Sen. Ag.* 441; ~a aquae adstrictu uerrucas tollit, nec non harena litiorum maris *Plin. Nat.* 31.72; Euphrates . . albitibus ~is in modum diadematis sinuare orbes *Tac. Ann.* 6.37; ~o (w. ref. to the origin of snow) nix aquarum caelestium ~a est *Plin. Nat.* 17.14; fractae ac discissae (nubes) ~as agitationibus suis faciunt *APUL. Mun.* 9. **b** scit equus . . ~as agit albas *ENN. Ann.* 518; cum ~as ageret in ore *Cic. Ver.* 4.148; concidere et ~am qui morbo mittere senuit *Lucr.* 6.793; mixtum ~is uomit ore cruorem *VERG. G.* 3.576; oris Cerebei ~as *Ov. Met.* 4.501; *Luc.* 6.671; sues tantum coitu ~am ore fundere *Plin. Nat.* 10.181; *STAT. Theb.* 5.409; neque inmaniter clamo neque in ~am roboremque effuscesco *GEL.* 1.26.8. **c** lac . . ut quidam dicunt phisicis, sanguinis ~a *Var. in Non.* p. 494 M; candidior, quod adhuc ~is stridentibus albet . . lacte *Ov. Gen.* 3.5.13; ~a id (sc. butyrum) est *Plin. Nat.* 11.439; alterum genus eius (sc. Indici) est in purpuratis palmarum innatis cortinis, et est purpureae ~a 35.46; *STAT. Theb.* 2.284; ~o (in fig. phr.) quom uidebis in dolo mustum feruere, in mentem tibi ueniat mihi sic in pectore tuum desiderium . . ~as facere *Aur. Fro.* 1.2.176(67N).

2 a ~a argenti or argentea, The lead monoxide formed when air is blown over a molten silver-lead alloy, litharge. **b** ~a nitri, a term covering nitrates and carbonates of soda and potash, used as erodents, in poultices, etc. **c** ~a salis (app.) salt left in exposed positions by the evaporation of sea-water. **d** a substance used as a hair-dye (cf. perh. Ovid ex. in sense 2 b). **e** ~a Lyci, (app.) a scum obtained from buckthorn, used for its astringent properties. **f** the slime deposited by snails.

a ~as miscent argenti uiaque sulphura Idaeaeque piceae *VERG. G.* 3.449; *Cels.* 3.10.2; 5.5.2; *Col.* 16.4.6; *Plin. Nat.* 29.90; fit in isdem metallis et quae uocatur ~a argenti. gener . . eius tria 33.106; *LAR.* 451; ~a argentea . . quam Graeci *Abdgyppos* dicunt 183. **b** nec cerussa tibi, nec nitri ~a rubentis desit *Ov. Met.* 73; rodunt alumen liquidum . . nitrum et ~a eius *Cels.* 5.6.1; in nitro optimum quod tenuissimum, et ideo ~a melior *Plin. Nat.* 31.110; 31.112; ~a uocor . . nitri . . Graecus est? aphronitrum *MART.* 14.58.2. **c** *Plin. Nat.* 31.85; ad omnia autem ~a salis iucundior utiolorque 31.105. **d** *MART.* 8.33.20; Chaticca Teutonico accendit ~a capillis 14.26.1. **e** licet . . compositione uti Themisonis, quae habet . . ~ae Lyci *P. M.* 111 *Cels.* 6.7.1. **f** ~a coelestem *Plin. Nat.* 29.116.

spūmābundus ~a ~um, a. [SPVMO + BVNDVS] Foaming, frothing.

faciem tuam ~us conspuisset *APUL. Apol.* 44.

spūmātus ~us, m. [SPVMO + TVS³] Foamy exudation, froth.

quo . . anguis abundat ~u *Stat. Silv.* 1.4.103.

spūmesco ~ere, intr. [SPVMO + ESCO] To become foamy or frothy.

si nostra tuo ~ant aequora remo *Ov. Ep.* 2.87.

spūmeus ~a ~um, a. [SPVMA + EVS]

1 Covered with or abounding in foam, foamy, frothy. **b** foamy in appearance.

sauit . . tridentis ~us . . Nereus *VERG. A.* 2.419; ~a . . saxa 7.589; *Ov. Met.* 3.571; tellus ~os motus agit *Sen. Her.* O.737; toto est ~us ore (aper) *Phaed.* 347; ~a . . rabies *Luc.* 5.190; *V. Fl.* 2.430; *STAT. Theb.* 9.465; aper . . dentibus attritu sonaci ~us *APUL. Met.* 8.4. **b** sanguineus (color sicuti) moris . . ~us malis, aullus Persicis *Plin. Nat.* 15.109; semine ~o 20.207; nec ~i 1 coloris, sed limpidae aquae (crystalla) 37.28.

2 Made from foam.

~um (salem) *Plin. Nat.* 31.86.

spūmidus ~a ~um, a. [SPVMA + IDVS] Foaming, frothy.

caro in humore crassum et ~um inimico igni conliquecit *APUL. Apol.* 50.

spūmifer ~era ~erum, a. [SPVMA + FER] Foam-bearing, abounding in foam, foaming.

~er . . Aegon *STAT. Theb.* 5.56; ~er . . Hebrus 9.438; ~eros glomerant a pectore cursus *Ach.* 1.59.

spūmiger ~era ~erum, a. [SPVMA + GER] = prec.

~eri suis *Lucr.* 5.985; ~ero . . fonti *Ov. Met.* 11.140; ~eris . . lupis *MAN.* 5.74.

spūmō ~āre ~āui ~ātum, *intr.*, (*tr.*). [SPVMA + -ō] ~āre ~āui ~ātum, *intr.*, (*tr.*). [SPVMA + -ō]

1 (of water, blood, etc.) To foam, froth. **b** (of vessels, etc.). **c** (of places, things) to be covered with foam.

maria. ~ant sanguine ENN.*scen.* 119; ~antibus aequoris undis CATUL. 68.3; ~at plenus uindemia labris VERG.*G.* 2.6; ~antia. mella 1.140; plenus ~anti sanguine riuos A. 9.456; summis Amasenus abundans ~abat ripis II.548; Prop. 2.33.40; Pactoli. ~antis in aurum MAN. 5.530; ~a(n)s bilis alio cum rosione redditur CELS. 7.23; procellae ~ante impetu latera naugis urgent SEN.*Con.* 7.1.10; SEN.*Nat.* 2.26.4; LUC. 10.163; veteri ~auit Lerna ueneno STAT.*Theb.* 1.360; 5.141; cum perfusa mero ~ant unguenta Falerno Iuv. 6.303; (*cf.*) si ~et rubra conchis tibi pallida testa MART. 13.7.1; (*pregn.*) una ~abante aequora (*i.e.* with blood) dextra SIL. 2.163. **b** ille impiger hausit ~antem pateram VERG.*A.* 1.739; Ov.*Fast.* 5.510; tumidis ~ent tibi mulctra papillis CALP. *Ecl.* 5.33; STAT.*Theb.* 6.533; (*w. abl.*) pocula bina nouo ~antia lacte VERG.*Ecl.* 5.67; A. 3.66; dum. ~ent mihi dolia musto PROP. 3.17.17; STAT.*Theb.* 6.211. **c** incinctam ~anti litore Cythnum CIRIS 475; ~antis. rates VERG.*A.* 10.300; ut infuso (aceto) terra ~et PLIN.*Nat.* 23.54; STAT.*Theb.* 1.375; (*w. abl.*) obiectae salsa ~ant aspergine cautes VERG.*A.* 3.334; ensem. cruore ~antem 4.665; ~antes caede cateruas LUC. 7.699.

2 To foam with saliva. **b** to foam (with other secretions).

~antis apri VERG.*A.* 1.324; ~antes. rictus Ov.*Met.* 4.97; aper fulmineis ~ans. dentibus PHAED. 1.215; ~anti. lingua LUC. 9.927; MART. 11.69.9; quamuis te nudum ~anti Viro labellu uidetur Iuv. 9.35; SUT.*Cl.* 30; (*cf.*) meae. aestifer Erigones ~at canis STAT.*Theb.* 4.692; (*poet.*) primus. per ora (*se. of a bull*) ~at amor ACH. 1.317; (*transf.*) sonipes. ~frena ferox ~antia mandit VERG.*A.* 4.135; ~antem. mandant adamantina iugales STAT.*Theb.* 3.268; SIL. 10.318; (*fig.* *w. internal acc.*) ~ans ex ore scelus, anhelans ex infimo pectore crudelitatem RHET. HER. 4.68. **b** (with sweat) MACER *poet.* 8; equi. ~antia terga relinquunt Ov.*Met.* 14.363; (*with other fluids*) felle. ~at iecur SEN.*Oed.* 358; quamuis leuitem minimam. maiorum particulam uix ferre potes ~antibus ardens uisceribus Iuv. 13.14; (*cf.*) quamuis. lunam aere ueneno sciret V. FL. 6.447; 8.83.

3 (*tr.*) To cover with foam.

saxa. ~allis nluco ~ata liquore CIC.*Arat. Progn.* 179.

spūmōsus ~a ~um, *a.* [SPVMA + -OSVS]

1 (of liquids) Foaming, frothy. **b** covered with foam.

~i amnes VERG.*A.* 12.524; ~is. undis Ov.*Met.* 1.570; LUC. 2.627; (*poet.*) Anien. ~umidam rabiem ~aque ponit marmura STAT.*Silv.* 1.321; (*of a sea-goddess*) de uitreis ~ae Doridos antris 3.2.16; (*neut. pl. as sb.*) ~a et glutinosa decidunt LARG. 9.9; reiciunt ~a interdum biliosa aut sanguinea lanta 186. **b** ~a. ~litora CATUL. 64.121; V. FL. 3.36; (*in fig. phr.* *w. ref. to style*) 'arma uirum' nonne hoc ~um et cortice pingui, ut ramale uetus uegrandi subere coctum? PRER. 1.96.

2 Containing a frothy liquid.

cetera oua parentia exiguum ~umque (pulmonem habent) nec sanguinem PLIN.*Nat.* 11.188.

spūō ~uere ~ui ~ātum, *intr.*, *tr.* [Gk. πρῶω, AS. *spīuan*, Lith. *spīduju*, Skt. *spītuati*]

1 (*intr.*) To eject saliva, etc., from the mouth, spit; *in sinum* ~uere, to spit in the lap (as a charm against the nemesis of pride or sim.).

ex toto ~uere desisse mortiferum est CELS. 2.8.24; PETR. 7.13; ueniam quoque a deis spei alcitius audacioris petimus in sinum ~uendo PLIN.*Nat.* 28.36.

2 (*tr.*) To spit out.

pulvere ab alto cum uenit et sicco terram ~uit ore uiator aridus VERG.*G.* 4.97; sanguis ~uitur CELS. 8.9.1.0; (*fig.*) Andromeda. non debuit patri suo. in os ~uere uitam? VAR.*Men.* 406.

spurcātus ~a ~um, *a. superl.* ~issimus. [pple. of SPVRCO] Morally contaminated, depraved.

belloni ~issimo, praegustatori libidinum tuarum CIC.*Dom.* 25.

spurcē, *adv. compar.* ~ius, *superl.* ~issimē. [SPVRCVS + -E]

1 In a filthy or dirty manner.

quamuis praedicatum animal (*sc. sus*) in pabulatione ~o aersetur, mundissimum tamen cubile desiderat COL. 7.9.14.

2 (*fig.*) Foully, disgustingly, offensively.

~ius nos quam alios Opicon appellatione foedat CATO *Fil.* 1.1; in odium rapimus (*sc. aduersarios*), si quid eorum ~e. factum profereamus RHET. HER. 1.8; qui in illam miseram tam ~e, tam impie dixeris CIC.*Phil.* 2.99; 'uere eueniat' inquit Carneades ~e ATT. 7.24; perscribit ~issime quas ob causas fecerit II. 13.2.

spurcidicus ~a ~um, *a.* [SPVRCVS + -DICVS] Using indecent language, obscene. neque ~i insunt uorsus immemorabiles PL.*Capt.* 56.

spurcificus ~a ~um, *a.* [SPVRCVS + -FICVS] Acting disgustingly or offensively. te (*sc. Neptunum*) omnes saeuomque seuerumque. commemorant, ~um, immanem, intolerandum, uesunum PL.*Trin.* 826.

spurcitia ~ae, *f.* Also ~ēs ~ē. [SPVRCVS + -IA (-IES)]

1 Filth, dirt, impurity. **b** excrement, dung. quod eam (*sc. lanam*) tum purgant ac deducunt ut careat ~a VAR. 7.54; COL. 1.5.8; omnis. ~a cum spumis eximatur 12.11.1; quae c camino iactatur ~a in omni metallo sooria

appellatur PLIN.*Nat.* 33.69; (*pl.*) ab ~is purgare alium VAR. 3.16.17; mira munditia amoliuntur (apes) omnia. ~alluque inter opera ~ae iacent PLIN.*Nat.* 11.25; (*w. defining gen.*) cerneres. ~olum ~a sanguinis effeminati madescebat APUL.*Met.* 8.28. **β** nobis caenum taeterrima cum sit ~es, eadem solum haec iucunda uidetur LUCR. 6.977; aures ~e (*i.e. ear-wax*) obseratae APUL.*Fl.* 17. **ε** proxime ~as suum laudant PLIN.*Nat.* 17.52; si quis in eo MIXERIT SPVRCE(IAM) FECERIT CIL 12.2426.3.

2 Moral turpitude.

adulescentis optumas. repente uiduas factas ~a patris! AFRAN.*com.* 54; 164; quidne superbia ~a ac petulantia? LUCR. 5.47.

spurcō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [next + -ō]

1 To contaminate with dirt, soil, infect.

qui uinum ~auit ULP.*dig.* 9.2.27.15; si quis. ~aquis ~auerit PAUL.*dig.* 47.11.1.1; (*with a smell*) ~atur nasum odore inultu PL.*Men.* 168.

2 To contaminate morally, deprave.

cana senectus ~ata impuris moribus CATUL. 108.2.

spurcus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [*cf.* perh. SPVRIVS]

1 Dirty, filthy, foul. **b** (with urine or excrement; also in refs. to fellatio or cunnilingus). **c** ritually impure. **d** (transf., of weather).

cancer ater, is olet et sanien ~am mittit CATO *Ag.* 157.3; depetigini ~ae brassicum opponit 157.16; quae. ~aspectu sunt ~a et odore LUCIL. 798; ~os. lacus Iuv. 6.603; uas ~um atque pollutum GEL. 17.19.4; lupanaris ~i sordidique APUL.*Met.* 7.10; ULP.*dig.* 39.3.3; (*w. ref. to effect on the senses*) quam multas sit homini res acriter infesto sensu ~aeque grauesque LUCR. 6.782; (*w. moral overtones*) utne legam ~o Damae latus? HOR. S. 2.5.18; istiusmodi animalia ~a atque probra nomen usurpant sanctissimum et philosophi appellantur GEL. 9.2.9. **b** praefereundum esse ~issimam mortem seruituti mundissimae SEN.*Ep.* 70.21; uirinae ~issimae APUL.*Met.* 1.13; APOL. 6; ~legem Clodius scripsit ~lorem lingua sua CIC.*Dom.* 47; suauia commixit ~a salua tura CATUL. 78.21; 99.10; MART. 2.42.2. **c** ~um uinum est, quod sacris adhiberi non licet, ut ait Labeo Antistius FEST. p. 348M. **d** cum iter facerem ad Aquilam Claternam tempestate ~issima CIC.*Ep.* 5.4.13; hic articulus austrinus nubili ~i PLIN.*Nat.* 17.11; SUT.*Id.* 60.

2 Morally polluted, foul, disgusting. **b** (*w. ref. to sexual offences*).

ita ~us animatur (ira) in proelium TITIN.*com.* 8; hostium ~issimorum dominatu nefario RHET. HER. 4.12; Aeserninus, ut ait Lucilius, non ~us homo CIC.*Opt.* GEN. 17; VER. 1.94; duo haec capita nata sunt post homines natos taeterrima et ~issima, Dolabella et Antonius PHIL. 1.1.1; postquam munda balnea inuenta sunt, ~iores sunt SEN.*Ep.* 86.12; (*of conduct, etc.*) ostendimus non uulgare sed singulare esse malebicum, ~um, nefarium RHET. HER. 2.49; ~issimae. uitae ac defamatisissimae GEL. 14.2.10. **b** quae pedibus nubere poterant, equites sperant ~ae POMPO. *com.* 155; ~as. lupas MART. 1.34.8; ~issima illa propudia APUL.*Met.* 8.29; (*of conduct, etc.*) tot noctes reddat ~as quot pure habuerit PL.*As.* 807; QVEI QVAESTVM ~VM PRO-FESSI ESSENT CIL 1.2123.9.

spuriū ~iī, *n.* [app. next] A marine animal (acc. Isid. *Orig.* 9.5.24 a name for the *puḍenda muliebrica*).

ad res uenerias sumpta de mari ~ia APUL.*Apol.* 35.

spurius ~iī, *m.* [prob. Etr.]

1 The son of an unknown father.

unde solent ~iī filii appellari uel a Graeca uoce quasi *omopdōn* concepti uel quasi sine patre filii GAIUS *Inst.* 1.64; APUL.*Met.* 6.9; ULP.*dig.* 38.8.4; 50.2.3.2.

2 (as a praenomen).

dios. cum eo pudor tenuit, Sp. Larcium ac T. Herminium LIV. 2.10.6; Sp. Cassius deinde et Proculus Verginius consules facti 2.41.1; Sp. Furio M. filio Camillo 7.1.2.

spūtātilicus ~a ~um, *a.* [SPVTO; term. dub.] Fit to be spat at, detestable.

Sienna. dixit quaedam eius ~a esse crimina. tum C. Rustius. Sienna quid dicat nescio; ~a, quid est hoc? CIC.*Brd.* 260.

spūtātōr ~ōris, *m.* [next + -TOR] One who is in the habit of spitting.

minime ~or, creator sum, itidem minime mucidus PL.*Mil.* 647.

spūtō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SPVO + -TO] To spit out; (also, perh.) to spit at or on.

~o sanguinem PL.*Mer.* 138; atro mixtos ~antem sanguine dentes Ov.*Met.* 12.255; ~illic isti qui ~atur (*s.v.l.*, *cf.* insp-) morbus interdum uenit PL.*Capt.* 550.

spūtū ~J, *n.* [pple. of SPVO] Spitte.

~a. per fauces raucia uix edita tussi LUCR. 6.1188; PROP. 4.5.68; quod. ~a et omnis alias insaniae multitudinis contumelias pertulisset SEN.*Dial.* 2.1.3; EP. 47.5; COL. 9.10.2; turbatum ~o puluerem medio sustulit digito frontemque repugnantis signauit PETR. 13.14; PLIN.*Nat.* 28.38; in. tuos mittit ~a. sinus MART. 2.26.2; (*hyperb.*, of a very thin layer of metal) hoc linitur ~o Iani caryota Kalendis 8.33.11.

squālō ~ēre ~ui, *intr.* [SQVALVS + -EO] N.B.: pres. pple. freq. used w. *adjl.* force; for sense see also GEL. 2.6.20.

1 To be covered with a rough or scaly layer.

(*of snakes and other creatures*) picti ~entia terga lacerti VERG.*G.* 4.13; alter (*sc. queen bee*) erit maculis auro ~entibus ardens 4.91; elephans. ~repercutsum ~enti missile tergo frangit LUC. 6.209; ~et triplici ramosa corona Hydra recens obitu STAT.*Theb.* 4.168; ~enti tergoe serpens SIL. 2.547; ~entem. anguem 13.643; (*poet.*) anguis. liber senio et

~entibus annis exutus STAT.*Theb.* 4.97; (*of corslets, etc.*, seven with scales of metal) tunicam ~entem auro VERG.*A.* 10.314; auro ~entem alboque orichalco circumdato loriam umeris 12.87; ~entes. aere laceratos V. FL. 6.525; ~entia texta thoracum STAT.*Theb.* 5.354; ACH. 1.432; (*of other things*) ~entis. conchas VERG.*G.* 2.348; ora. ~proiecta ~ent aentia lingua LUC. 4.755.

2 To be caked or crusted with dirt, etc., be dirty or unkempt: **a** (of things). **b** (of persons, parts of the body, dress, etc.).

a ita mihi supellex ~et atque aedes meae PL.*Per.* 732; Inuidiae nigris ~entia tecta petat Ov.*Met.* 2.760; ~entia tela uenenis FAST. 5.397; neque. ~arma ~ere sit ac rubigine uelim Quint.*Inst.* 10.1.30; (*cf.*) humus serpentibus atris ~ere (*sc. uisa est*) Ov.*Met.* 14.411; ~ent serpentibus arua LUC. 9.384. **b** ~entem barbam VERG.*A.* 2.277; pallida. ~exanguis ~ebant corpora morbo Ov.*Met.* 15.627; ~enti Dido sanguinolenta coma FAST. 3.640; ~ebant puluere fauces cunctorum LUC. 9.503; (*as a sign of mourning, supplication, etc.*) erat. ~ in luctu senatus, ~ebat ciuitas publico consilio ueste mutata CIC.*Sest.* 32; luget senatus, maeret equester ordo. ~ent municipia MIL. 20; conitum ~ent immissis ora capillis EPIC.*Drusi* 295; ~ente cultu maestas ingreditur senex SEN.*Oed.* 554; auro ~entis puluere uestes LUC. 8.57; afgunt proni ~entia corpora terrae SIL. 1.674; (*transf.*) cum tristis hiems ~entia protulit ora Ov.*Tr.* 3.10.9; (*as a mark of the simple life, rusticity, or sim.*) Zenonas inexplicitosque Platonas quidquid et hirsutus ~et imaginibus MART. 9.47.2; ~entis. auos Iuv. 8.17; rusticae ~entisque feminae conloquium prorsus horresco APUL.*Met.* 5.30; (*cf.*) ~entium foederum insuauae fastidium 5.28.

3 (of clouds, shade, and the like) To be dirty in appearance, be dark or murky.

nube ceu densa obsitus ater fauilla ~et Iliaca dies SEN. *Tro.* 21; ~enti nube LUC. 6.625; nubibus atris et ~ente die STAT.*Theb.* 1.647; ~entibus umbris SIL. 1.83; atrae noctis amictu ~ebat pressum. ~caelum 5.37.

4 (of land) To lie waste (from barrenness, neglect, etc.). **b** (fig.) To be arid or barren.

~ent abductis arua colonis VERG.*G.* 1.507; sterilis profundu uastitas ~et soli SEN.*Her.* F. 701; Libyae ~entibus aruis LUC. 5.39; ~entis harenae 9.755; nec aliud habitatur in terris quam quod illi (*sc. signifero*) subiacet, reliqua a polis ~ent PLIN.*Nat.* 2.66; (Nilus) indignatur fluere per harenosa et ~entia 5.52; STAT.*Theb.* 1.152; Phaethontea mundum ~ere fauilla 1.221; SIL. 3.655; ~enti litore Tac.*Ann.* 15.42; (*cf.*) diffugere undae, ~ent fontesque lacusque 4.700. **b** sic plerumque sufflati aequae turmidi (stilii) fallunt pro uberibus, ~entes et ieiunidi pro gracilibus GEL. 6.7.14.5.

squālēs ~is, *f.* [as prec. + -ES] Dirt, filth.

quae desiderio alumnus, paenitudine, ~e scabreque, inculta uastitudine PAC.*Itaq.* 324 (*s.v.l.*); (? quoted or adapted from prec.) ager dereliquet ager ac periret ~e scabreque inluuie et uastitudine VAR.*Men.* 254.

squalidē, *adv. compar.* ~arius [next + -E] (*w. ref. to style*) Roughly, harshly.

illa. polite apteque dixerunt. ut uestri etiam; sed uos ~ius CIC.*Fin.* 4.5.

squalidus ~a ~um, *a. compar.* ~ior. [SQVALEO + -IDVS]

1 Having a rough surface. **b** (fig.) rough, harsh.

eius serpentis squamae ~o auro et purpura pertextae ACC.*Itaq.* 517; esse globosa tamen, cum ~a constent (*sc. the atoms*) LUCR. 2.467; ~a. ~humanis ossibus albet humus Ov.*Fast.* 1.558; ursa. ~a 2.181; quam tristes et ~i trunci (*sc. of plane-trees*) SEN.*Ep.* 12.2; serpens ~um crista caput ubians HER. O. 1254. **b** haec. quia sua sponte ~iora sunt, adhibendus erit in his explicandis quidam orationis nitor CIC.*Orat.* 115.

2 Coated with dirt, filthy. **b** murky in appearance.

~a. stola ENN.*scen.* 330; huncine hominem te amplexari tam horridum ac tam ~um? PL.*Truc.* 933; hominem. ~entum ~um aegrum, pannis annis obsitum TER.*Eu.* 236; ~a desertis rubigo infertur atris CATUL. 64.42; LUCR. 5.956; ~a Tartara Culex 353; ~a et prope efferata corpora LIV. 21.39.2; hominem. ~coloris nigri, ~um barba et capillo inmisso V. MAX. 1.7.7; ne quid esset sitis ~um SEN.*Nat.* 5.18.5; ~o Mortis specu MED. 744; paeudore foedo ~am. ~comam OED. 625; ~us ex umeris cadit. sudor STAT.*Theb.* 3.326; Iuv. 9.15; ~o seni (*sc. Charoni*) APUL.*Met.* 6.18; FL. 3; (*defined*) ~um incutunt et sordidum, quod proxime similitudinem habeat squamae piscium, sic appellatum PAUL. *Fest.* p. 329M; (*of defendants in court*) ~us. ~reus Ov.*Met.* 15.38; producere ipsos, qui periclitentur, ~os atque deformes QUINT.*Inst.* 6.1.30; Suetonium Paulinum ac Licinium Proculum tristi mora ~os Tac.*Hist.* 2.60. **b** Titan ~nube maestas ~a exoritur lubar SEN.*Oed.* 2.

3 (of land) Waste, barren.

~a. elusi deplorant arua coloni MAN. 1.877; ~a siccitate regio non hominem, non frugem alit CURT. 7.4.27; ~ae. ~sine arbore sine cultore harenae SEN.*Nat.* 3.6.2; 4a. 2.9; Hispaniam. ~quamquam ~am ex parte, uerum, ubi gignit, feracem frugum, olei PLIN.*Nat.* 37.203.

squalitās ~ātis, *f.* [SQVALVS + -TAS] Dirtiness, filth.

etsi opertus ~ate est luctuose ACC.*Itaq.* 617; ~ate summa ac scabie LUCR. 597.

squalitūdō ~inis, *f.* [SQVALVS + -TVDO] = prec.

speciem humanam. ~indignam clade et ~ine ACC.*Itaq.* 340.

squālōr ~ōris, *m.* [SQVALEO + -OR]

1 Roughness of surface.

quaecumque (figura) molesta atque aspera constat, non alioquo sine materiae ~ore reperiatur LUCR. 2.425; tunicas chalybum ~ore crepantis STAT.*Theb.* 3.586.

2 Dirtiness, filth (of person or dress); unshaven beard and hair. **b** a dirty or neglectful state of person or dress as a sign of mourning. **c** (fig.) uncouthness (of style). **d** (transf.) rough or untidy growth.

inmundas fortunas aequum est ~orem sequi *PL. Cist. 114*; non. ~oris plenus ac pulueris, sed unguentis oblitus *Cic. Ver. 3.31*; in carcere, in tenebris, in ~ore, in sordibus *5.21*; obsita erat ~ore uestis *Liv. 2.23.3*; portitor: ~lumina seruat terribili ~ore Charon *VERG. A. 6.299*; hic uestis... cum isto ~ore permittendus tibi est *CURT. 4.1.22*; ni... staret... recta ~ore incultus coma *SEN. Phaed. 333*; inuile. ac ~ore oblitus *TAC. Ann. 4.28*; senex *Macr. 1* et ~ore confectus *PLIN. Ep. 7.27.5*; (defined) in corporibus incultis squamosisque alta congeries sordium ~ore appellatur *GEL. 2.6.25*; ~ignauis et inbelibis manet ~ore *TAC. Ger. 31.2*; ~ore et lacrimis Siciliae concitetur? *Cic. Ver. 3.6*; spectaculum huius sordium atque luctus et tanti ~oris *Ch. 192*; multitudinem uidetis, iudices, in ~ore et luctu supplicem *Planc. 21*; censors eum tondet et ~orem deponere. coegerunt *Liv. 27.34.6*; 29.7.6; ~orem sumere barbamque et capillum summittere *BGU. 2.611.2.21*; iurauerunt in ~ore se esse, quod imperator ipsorum reus esset, futura *V. Max. 6.5.2*; postquam clades patefecit... orantem ~ore *SIL. 1.637*; *TAC. Hist. 1.54*; ~orem... *rel. IUV. 15.135*; *C. deterso* radis saeculi ~ore *QUINT. Inst. 2.5.23*; **d** uites ~ore deciso annis omnibus cogimus iuuenescere *PLIN. Nat. 34.138*.

3 Desolation or barrenness of terrain. uentum erat ad iter perpetuis oblitum niuib. locorumque ~ore et solitudines inuiae fatigatum militem terribat *CURT. 5.6.13*.

squālus ~a ~um, *a*. [**sq^ua-los*, cf. *sqvama*] (of dress) Unkempt, dirty. atrata terrae laeure lacrimis uestem ~am et sordidam *ENN. scen. 311*.

squalus ~i, *m*. [*dub.*] *Pros.*: quantity of rst syll. unkn. An unidentified sea-fish. *Var. R. 3.3.9*; planorum piscium alterum est genus, quod pro spinam cartilagineam habet. quo in numero sunt ~i quoque, quamuis non plani *PLIN. Nat. 9.78*.

squāma ~ae, *f*. [*dub.*]

1 A scale (of a fish, reptile, etc.). ostrius ~ae scabrent *ENN. scen. 115*; quod in mari non natum est neque habet ~as *PL. Rud. 992*; serpentis ~ae squallido auro et purpura pertextae *ACC. frag. 517*; serpens... arctetis... horret ~is *VERG. A. 11.754*; ~as tenui suffusus sanguine multus *Ov. Hal. 123*; summa cutis... quasi ~is quibusdam exasperatur *CELS. 3.25.1*; *CURT. 9.1.12*; quae oua (paritum), pinnae aut ~as aut corticem (habent) *PLIN. Nat. 11.228*; ~as plum serie a cauda ad caput uersa *28.19*; *STAT. Silv. 2.1.182*; *JUV. 4.25*; ~squale~. dictum a ~orum crebritate asperitateque, quae in serpentium pisciumque coriis uisuntur *GEL. 2.6.20*; (collected. sg.) pluma alias, alias (sc. animalium) ~a uideretur obducta *Cic. N. D. 2.121*; *Q. Cic. poet. 17*; cui... auro ~am incendebat fulgor *VERG. A. 5.88*; tractu ~ae crepitantis harenam sulcat *Ov. Met. 15.725*.

2 (transf.) A scale-like object or fragment. **b** a morbid growth on the eye, perh. pterygium. **c** a scale or flake of oxide of a metal, produced by hammering it when heated. **d** a metal-plate used in the making of scale-armour. **e** a scale-like yellow band on the abdomen of an (Italian) bee.

ter ~as corticum spargunt *PLIN. Nat. 16.100*; ~ae e summa parte (sc. testudinum) deraeae... uenerem cohibent *32.34*; ibi flatu crebriore excutitur ueluti milli ~ae (i.e. *mus*) quas uocant florem *34.107*; omnium... optimum (gypsum) fieri compertum est e lapide speculari ~amue talum habente *36.182*; (of bone) os fermento adurendum est; uhebentiusque si iam carie uexatum est, quo crassior ~ae abscedat *CELS. 7.7.7.6*; *8.3.10*; *PLIN. Nat. 26.144*. **b** ~am in oculis emouendam potius quam extrahendam *PLIN. Nat. 29.21*; extrahit et ~as eius (sc. saepiae) cinis *32.71*. **c** ~am aeris, quam *lenbia* γαλκοβ Graeci uocant *CELS. 2.12.1.1*; 5.1; ceteris... ulceribus occurrat eis melle oespyrum cum plumbi ~is *PLIN. Nat. 30.107*; *34.107*; *LARG. 133*; ~a quoque ferri in usu est... maxime simili, sed acriori uel quam robigo *PLIN. Nat. 34.154*. **d** dupli ~a lorica... et auro *VERG. A. 9.707*; rutilum thoraca indutus aenis horrebat ~is *11.488*; *SIL. 1.527*; horridus et ~is et equina... crista *8.425*; e hic (sc. queen bee)... rutilis clarus ~is *VERG. G. 4.93*.

squāmātim, *adv.* [*prec. + -atim* (-IM)] In the manner of scales. nuuementa ~ compacta *PLIN. Nat. 16.49*.

squāmeus ~a ~um, *a*. [*sqvama* + *-EVS*] Covered with scales, scaly.

~us, anguis *VERG. G. 2.154*; anguis ~a conuoluens... terga *3.426*; ~a... tenuis membrana chelydri *Ov. Met. 7.272*; *MAN. 1.416*; *STAT. Theb. 2.414*; abruptum tenacissimum serpentium ~as pedicas *APUL. Fl. 6*.

squāmifer ~era ~erum, *a*. [*sqvama* + *-FER*] Covered with scales.

~era... turba *SEN. Med. 685*; ~eros... haemorrhoids explicat orbes *Luc. 9.709*.

squāmiger ~era ~erum, *a*. [*sqvama* + *-GER*] Equipped with scales, scaly; (pl. as sb.) fishes.

~eri... Pisces *Cic. Arat. 574* (328); ~erum genus *LUCR. 1.162*; mutas... natantes ~erum pecudes *2.343*; ~eri gregis *MAN. 5.659*; (w. ref. to snakes) ~eris... ceruicibus *Ov. Met. 4.717*; ~cedere ~eris latices nitentibus aiunt *LUCR. 1.372*; mutas ~erum pecudes *2.1083*; *PLIN. Nat. 11.137*.

squāmōsus ~a ~um, *a*. [*sqvama* + *-OSVS*] *ORTHOG.*: ~ossus *PL. Men. 918*. Covered with scales, scaly, squamous. **b** (of minerals) scaly.

c (of other things having a dry, cracked, or scurfy surface).

solemane esse aus ~as, piscis pennatos? *PL. Men. 918*; sine ~o pecu *Rud. 992*; pisces qui ~i non essent *Hem. Hist. 13*; ~o corpore Pisces *Cic. Arat. 387* (143); ~i draconis *Cules 195*; *PROP. 3.22.27*; *Ov. Met. 3.41*; delua... ~a *SEN. Phaed. 1048*; ~i greges (i.e. fish) *COL. 8.17.2*; *PLIN. Nat. 9.56*; (as sb.) in Brileto et Thame quaterni renes ceruis, contra pinnatis ~isque nulli *11.206*; **b** utraque haec (sc. genera arthenici) ~a *PLIN. Nat. 34.178*; (Calchedonii smaragdi) uenosi... ~isque *37.72*; **c** (from drought) ora... sicca rigent ~is aspera lignis *LUC. 3.325*; (from dirt, neglect) sic in corporibus incultis ~isque alta congeries sordium 'squalor' appellatur *GEL. 2.6.25*; (from disease) ipsa (sc. impetiginis species) quoque ~a sed nigra *CELS. 5.28.17.8*.

squāmula ~ae, *f*. [*sqvama* + *-VLA*] A little scale.

CELS. 5.28.17.4; porrigo... est, ubi inter pilos quaedam quasi ~ae surgunt *6.2.1*; urina trahens quasdam quasi ~as (s) *7.26.3.4*.

squarrōsus ~a ~um, *a*. [*cf. perh. Russ. skvērna*] (app.) Scurfy, scaly.

baronum ac rupicum ~a, incondita rostra *LUCIL. 1122*; *PAUL. Fest. p. 328M*.

squatina ~ae, *f*. [*cf. next*] *Pros.*: unkn. A kind of fish, perh. the same as next.

PLIN. Nat. 9.40; planorum piscium alterum est genus, quod pro spina cartilagineam habet, ut raiae... ~ae *9.78*; ~ae iniliatae crescere mammas non patiuntur *32.129*.

squatus ~i, *m*. [*unkn.*] *Pros.*: unkn. A fish, perh. the monk- or angel-fish. rhine, quem uocamus *PLIN. Nat. 32.150*; *Fest. p. 253M*.

squlla ~ae, *f*. [*prob. the same as scilla*] *ORTHOG.*: *scilla* *APUL. Apol. 32*. A term covering a number of crustaceans, incl. shrimps, crayfish, etc.

LUCIL. 1240; pinta... cum parua ~a quasi societatem coit comparandi cibi *Cic. N. D. 2.123*; totis marcentem ~is recreabis... potorem *Hor. S. 2.4.58*; 2.8.42; subrecta semper (pina), nec unquam sine comite, quem pinoteren uocant, alii pinophylaeum; is est ~a parua *PLIN. Nat. 9.142*; *11.152*; *32.151*; *MART. 13.83.2*; *PLIN. Ep. 2.17.28*; *JUV. 3.51*.

squlla ~ae, *f*.: see *SCILLA*.

st, interj. (interj.) enjoining silence) Hush! sh!

~tace, caue uerbum faxis! *NAEV. com. 46*; ~i tace atque alii *PL. Cus. 148*; *Epid. 181*; *Mer. 749*; ~tacetis: quid hoc clamorist? *CARCIL. com. 245*; ~i 'quases' inquit, 'ne me e somno excitetis.'? *Cic. Rep. 6.12*.

Stabiae ~ārum, *f. pl.* A town in Campania just south of Pompeii, now Castellamare.

Ov. Met. 15.711; fontibus et ~ae celebres *COL. 10.133*; *PLIN. Nat. 3.70*; *PLIN. Ep. 6.16.12*.

Stabiānus ~a ~um, *a*. Of or belonging to Stabiae; (masc. as sb., sc. *ager*) the territory of Stabiae.

~um... litus *SEN. Nat. 6.1.1*; ~um *PLIN. Nat. 31.9*.

stabilimen ~inis, *n*. [*STABILIO* + *-MEN*] A prop, support, stay. caelestium pater prodigium misit, regni ~en mei *Acc. trag. 210*.

stabilimentum ~i, *n*. [*next* + *-MENTVM*] Something which gives stability or firmness.

propolis... nondum tamen caesa sed fauorum ~um *PLIN. Nat. 11.16*; (humorously) pernam, sumen, glandium. haec sunt uentris ~a *PL. Cur. 367*; (transf.) horridae uirtutis in se ipsum conitum ~um *V. Max. 2.2.3*; ~um Romani imperii *2.7.1*; aetatis ~um *3.1.1*; Siciliam... et Sardiniam ~. gradus (et) ~a bellorum *7.6.1*.

stabilio ~ire ~iui ~itum, *tr.* [*next* + *-IO*]

1 To make firm or steady. **b** to keep from moving, hold still.

semita nulla pedem ~ibat *ENN. Ann. 43*; *CARS. Gal. 7.73.7*; demittere remos in aquam ab utroque latere remiges ~iendae nauis causa iussit *Liv. 36.44.8*; situ quasas ~ire tures *SEN. Thy. 568*; cum undique uelut aequilibrio ~ita in se requiescit (pinta) *COL. Arb. 5.2*; certum est (grues) Pontum transuolaturas... saburra ~iri *PLIN. Nat. 10.60*; 34.41. **b** quaecumque magis cum pondere magno asperaque inueniuntur, eo ~ita magis sunt *LUCR. 3.202*; saepiae et lolligiae pedes duo ex his longissimi... quibus... in fluctu se uelut ancoris ~iunt *PLIN. Nat. 9.83*; tradunt (echinos) scauitiam maris... correptis... opperiri lapillis, mobilitatem pondere ~ientes *9.100*; decocatae (colocynthis)... sucus dentium motus ~it *20.16*.

2 (transf.) To fix or establish firmly.

Croni regnum ~iuit suum *PL. Am. 194*; Tullius, qui libertatem ciuibus ~iuerat *Acc. prod. 40*; qui hanc rem publicam ~iuerunt *Cic. Sen. 143*; ad res publicas firmandas et ad ~iendas uires *Leg. 1.37*; oratione... qua ~iat leges *1.62*; *Fin. 4.65*; prospiciendum est, quoniam modo rem ~ias communisage *SAL. Rep. 2.4.4*; clementia concordiam ordinum ~iri posse *Liv. 3.58.4*; 36.9.4; *CURT. 4.10.34*; beata... nita est in recto certoque iudicio ~ita *SEN. Dial. 7.5.3*; ~ita mens *EP. 101.9*; *M. Cicero* demum ~iuit equestre nomen *PLIN. Nat. 33.34*; *SURT. CH. 11.1*; *GEL. 12.5.3*.

stabilis ~is ~e, *a*. *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus [*sto* + *-BILIS*]

1 Standing firm, steady. **b** (of one's stance, feet, etc.) firmly placed, sure; (of the hands) steady. **c** (of a battle) stationary.

equo uel per medios gurgites ~i *Liv. 21.5.14*; pondere ipso ~es (sc. elephant) *21.28.12*; comminus ~ior... Romanus erat *44.35.19*; (cf.) phalangem uocant peditem ~e agmen *CURT. 3.2.13*. **b** obnoxios uos ~i gradu impetum... excipere *Liv. 6.12.8*; rara... uiirtus... quae maneat ~i, cum fugit illa (sc. Fortuna), pede *Ov. Tr. 5.14.30*; ~is... defegere plantas *MAN. 5.86*; *TAC. Hist. 2.35*; ~manu strenua... ~i, nec unquam intremescente *CELS. 7.4.4*. **c** Romanis ~i pugnae aduictis *Liv. 28.2.7*; eques... inuictus ad ~em pugnam *31.35.6*; multitudo... coacta ~e ad proelium *TAC. Ann. 2.21*.

2 (of ground, foundations, etc.) Firm, stable, immovable; (of a ship) steady. **b** (of things) stationary.

ita ~is est mundus atque ita cohaeret *Cic. N. D. 2.115*; ~em ad insistendum nantis locum *44.5.9*; illa (sc. carina) uelut medio ~is sedet insula ponto *Ov. Fast. 4.303*; quisquis medium defugit iter ~i nunquam tramite currit *SEN. Her. O. 676*; ~is nauibilibus area bella *LUCR. 3.513*; trepidis ~em Piraeae nautis *STAT. Theb. 12.616*; *TAC. Hist. 5.15*; ~tres... elephant! per ~em ratem tamquam uiam praegredientibus feminis acti *Liv. 21.28.8*; nautis... ~is et firma *SEN. Ep. 76.13*; Romana ratio ~em praebere carinam certior *LUCR. 3.556*; (in fig. phr.) qui non illam uiam uitae... huius planae et ~i praependendum esse arbitretur *Cic. Flac. 105*; ut fundamento ~i fortuna maneret *LUCR. 5.1121*; quod semel dictum est ~isque rerum terminus seruet *Hor. Saec. 26*; *V. Max. 2.9.9*; non e ~i tremulo sed eumine *LUC. 5.250*; (transf.) oppidum ~e atque inextinguibile fuit *Liv. 28.6.11*. **b** haec dea (sc. Fortuna) non ~i, quam sit leuis, orbe fatetur *Ov. Pom. 4.3.31*; haesit non ~is rota *SEN. Her. O. 1068*; iam non ~is ruet *Arctophylax Thy. 874*; 928; (phil.) uoluptas ~is *Cic. Phil. 2.32*.

3 Continuing at a steady rate, constant, regular. **b** (of metrical feet, metre) steady, measured.

pius quaestus ~issimusque consequitur *Cato Agr. pr. 4*; arteriarum pulsus... ~is aut citatus aut tardus *PLIN. Nat. 11.219*; certas ~esque et salubres (sc. aquas) *31.483*; (of speech) oratio quoniam tum ~is est tum uolubilis *Cic. Orat. 187*. **b** habet (spondeus)... ~em quandam et non expertem dignitatis gradum *Cic. Orat. 216*; spondeos ~is *Hor. Ars. 256*; parum ~i... carmine (i.e. seasons) *Ov. Ib. 321*; longis... syllabis magis ~es (sc. pedes) *QUINT. Inst. 9.4.83*.

4 (transf.) **a** (of states, institutions, etc.) Firmly established, lasting, permanent. **b** (of feelings, opinions, etc.) firmly fixed, immovable; (of persons) immovable, constant.

a neutribi habeam ~e stabulum *PL. Am. 233*; quae patria aut domus tibi ~is esse poterit? *Mer. 653*; qui imperium credat grauius esse aut ~ius uel quod fit quam illud quod amicitia adiungitur *TER. Ad. 66*; causam... per se firmam esse et ~em *Cic. Balb. 19*; sedem ~em et domicilium certum *Mar. 29*; in matrimonio ~i et certo *Phil. 1.44*; ~em se gloriam consequi posse *Off. 2.43*; egestas semota ab dulci uita ~is uidetur *LUCR. 3.66*; *VERG. Ecl. 4.47*; *A. 1.73*; populum Romanum... ~em libertatem suam existimatur *Liv. 6.37.10*; regnum adeo ~e ac firmum reliquit, ut... 33.42.5; ~i potiere salute *Ov. Ep. 19.179*; horum fides ~e et aeternum faciet imperium *CURT. 8.6.12*; uoluptas... ~is et certa *SEN. Ep. 18.10*; id ~e ad paenitentiam, id fide uinculum erit *TAC. Ann. 1.43*; regnum ~e 13.37; *FORTVNAE* ~i *CIL. 3.1516a*; (pred., w. acc. and inf.) ~est (i.e. unalterably settled) me patri auro reddere *PL. Bac. 520*. **b** nihil est... tam ad diuturnitatem memoriae ~e quam id, in quo aliquid offenderis *Cic. de Orat. 1.129*; opinio firma... et ~is *Brut. 114*; *Fam. 5.2.10*; si ~em scientiam rerum tenebimus *Fin. 1.63*; robusta illa et ~is fortitudo *Tusc. 4.51*; *Ov. Tr. 3.557*; *VELL. 2.110.6*; *V. Max. 3.10.2*; numquam ~is fauor uulgi *SEN. Thy. 351*; *APUL. Fl. 1.6*; ~ubi nulla mouet ~em fallacia *Nisum Ciris 378*.

stabilitās ~ātis, *f*. [*prec. + -tas*]

1 Ability to stand firmly, stability; the state of being stationary.

stipes... ~atem dant (sc. quae sustinentur *Cic. N. D. 2.120*; ossa... quae subiecta corpori mirabiles commissuras habent et ad ~atem aptas *2.139*; (sc. cybus) cum est iactus... immotam habet ~atem *VITR. 5.4.4*; ~mobilitatem equitum, ~atem peditem in proelis praestant *CAES. Gal. 4.33.3*.

2 (transf.) Firmness, stability.

multa perderet... ornamento dignitatis et praesidia ~atis suae *Cic. Marc. 24*; uidetur... ~as amicitiae uacuare *Fin. 1.66*; fortunae ~ate condidere *Tusc. 5.40*; beniuolentiam... ~ate... et constantia iudicium *Off. 1.47*; memoriae ~atem *VITR. 5.4.4*; *PLIN. Nat. 24.162*; ad pacis ~atem *FLOP. 2.19* (4.9.1).

stabiliter, *adv. compar.* ~ius. [*STABILIS* + *-TER*] Firmly; (transf.) steadfastly, enduringly.

tympanum ~iter includatur *VITR. 10.9.2*; quam (sc. molem) quo ~ius fundaret *SURT. Cl. 20.3*; disciplinae... permanent ~iter ad summum exitum uitae *VITR. 6.4.3*.

stabilitor ~ōris, *m*. [*STABILIO* + *-TOR*] One who establishes firmly.

quod stant beneficio eius (sc. Iouis) omnia, stator ~orque est *SEN. Ben. 4.7.1*.

stabulārius ~i(i), *m*. [*STABVLVM* + *-ARIVS*]

1 A man in charge of cowsheds.

si uelut ex militari disciplina intra ~i castra manserint *COL. 6.23.3*.

2 One who keeps or manages stables and lodging for travellers.

nemo se ~i aut cauponis hospitem iudicat *SEN. Ben. 1.14*; nautae cauponis ~i quod cuiusque saluum fore receperint nisi restitunt *Ed. pr. 11.2* (*Fond. tur. p. 217*); nauta et caupo et ~ius mercedem accipiunt... ~ius ut permittat iumenta apud eum stabulari *GAIUS dig. 4.9.5*; pretio mansionis ~io persoluto *APUL. Met. 1.17*; ~ios... eos accipiunt, qui... stabulum exercent *ULP. dig. 4.9.5*; ~i quoque loco

institutorum habendi sunt 14.3.5.6; uiatorem sibi eligere campo uel ~ius non uidetur nec repellere potest iter agentes 47.5.1.6.

stabilatiō ~ōnis, *f.* [next+~rro] Housing or accommodation (for domestic animals).
hibernae ~oni eorum (sc. boum) praeparanda sunt stramenta Col.6.3.1; caulae .ouili ~oni commodae APUL. Med.4.6; GEL.16.5.10.

stabilō ~āre ~āui ~ātum, *tr.*, *intr.* [next+~o] 1 (tr., usu. in pass., sts. in middle sense) To house (domestic animals, poultry, etc.).

ut .alienum pecus in suo fundo pascat ac ~et VAR.R. 1.21.1; ornithones .in quibus ~entur turdi ac pauones 3.3.7; cum .iumenta proxime ignem ~antur VITR.6.6.4; multae ~antur in antris (sc. sheep) OV.Med.13.822; ne bos in aquam pedem mittat et ut sicce ~etur Col.6.12.2; fabula est Solis boues ibi ~ari PLIN.Nat.2.220; Isi, Phoroneis olim ~ata sub antris STAT.3.2.101; (accipit mercedem) stabularius ut permittat iumenta apud eum ~ari GAIUS dig.4.9.5; (oliver creatures) pisces . qui scilicet, quod in petris ~entur, saxatiles dicti sunt Col.8.16.8; cauea ~antur in una (sc. a lion and goat) MART.9.7.3.

2 (intr., of domestic or wild animals) To have a habitation, stall, lair, etc., be housed.
nec mos bellantis una ~are VERG.G.3.224; Centauri in foribus ~ant A.6.286; SEN.Nat.3.26.7; Gellio .pecus ~are sub Haemo dignus STAT.Theb.1.275; ~antem ad confraga silvae .leoneum 4.494; omni ~ante per atria monstro SIL. 13.579; aduersus unum serpentem in illis locis ~antem GEL.7(6).3.1; quae (sc. columbae) circa cubiculum dominae ~ant APUL.Med.6.6; locum, quo pridie meus ~auerat asinus 11.16; (poet.) Tartessos, ~anti conscia Phoebo (i.e. in the west) SIL.3.399.

stabilum ~i, *n.* [sto+~bvlvm]

1 A building for sheltering domestic animals, birds, etc., stable, shed, stall, fold. **b** (meton.) the animals occupying a stable, shed, etc. c a lair or den (of wild animals).

quam mox horum ad ~um iuuenix recipiat se (e) pabulo PL.Mil.304; PAC.frag.16; cum redacti sunt in ~um VAR.R.2.7.11; LUCR.2.350; propulit e ~is ad pabula . capellas pastor CULEX 45; VERG.Ecl.3.80; clausa . ~is armenta G.3.352; Geryonis ~a PROP.3.229; VITR.6.5.2; LIV.24.3.5; in ~o multa sit agna meo OV.Fast.4.772; ~um paucorum COL.8.11.3; LUCR.2.163; Centauri ~a alta patent STAT.Ach.1.111; ~a aurigis extruere TAC.Hist.2.94; APUL. Med.1.4; (humorously) neutribi habeam stabile ~um . asini me mordicibus scindant, boues incurant cornibus PL.Aul.233; (applied to bees) ne uero a ~is pluuia impendite recedunt VERG.G.4.191; ne sint ~a . igni . obnoxia COL.9.6.4; (of recesses in a fishpond) ~is ordinatis aquatili pecus inducimus 8.17.7; (app. also accommodating shepherds) callis et pastorum ~a praecoccupare CIC.Sest.12; PLIN.Nat.10.115. **b** (of horses) hospitium diras ~is crurorem praebuit saeuus (sc. Homedes) SEN.Ag.845; HER.O. 1.897; STAT.Theb.12.156; septima .his ~is longissima ducitur aestas SIL.3.383; nobile nomen antiqui ~i 16.330; (of sheep) Tartesiacus ~i nutritor Iberi Baetis MART. 8.28.5; SIL.13.347. **c** apud niuem et ferarum gelida ~a CATUL.65.53; in antiquam siluam, ~a alta ferarum VERG. A.6.179; STAT.Theb.1.378.

2 Stabling for the use of travellers. **b** (used as a brothel). **c** (transf., in exprs. of abuse).

prosedas . quae tibi olant ~um statumque PL.Poem.268; postquam ad ~um peruenimus PETR.79.5; MART.6.94.3; urbem Italianque non pro patria, sed pro hospitio aut ~o quasi peregrinantibus habere PLIN.Ep.6.19.4; per . ~a ac deuersoria mulionibus ac uiatoribus . comis SVET.Vit.7.3; eos, qui naues cauponas ~a exercebant ULF.dig.47.5.1; (transf.) nusquam ~um est confidentiae PL.Mos.350. **b** huius in sedibus pro cubilibus ~a, pro conclauibus popinae sunt CIC.Phil.2.69; qui fortunas suas in ~um contaminatum proiecerat V.MAx.7.7.7; (cf.) praetereo actiones . in quibus eum Dolabella pacemque reginae . at Curio ~um Nicomedis . dicunt SVET.Iul.49.1. **c** ~um nequitiae PL.Cas.161; uir summe populi, ~um seruitricum PER.418; ipsa quae sis ~um flagiti TRUC.587.

stachys ~yos, *f.* [Gk. στάχυς] A plant, perh. woundwort, *Stachys* spp.

ea . quae ~ys uocatur porri similitudinem habet, longioribus foliis pluribusque et odoris incundi colorisque in luteum inclinati PLIN.Nat.24.135.

stacta ~ae, *f.* ~ēs. [Gk. στακτή] Gum-resin exuded by shrubs of the genus *Commiphora*, myrrh; also *murra* ~e.

date mi hic ~am atque ignem in aram PL.Truc.476; AFRAN.ann.178; amaracini blandum ~aeque liquorem LUCR.2.847; melior ~is ponatur Achaia maura COL.10.173; sudant . ~e dicta, cui nulla (sc. murra) praefertur PLIN. Nat.12.68; 13.17; (transf.) tu mihi ~a, tu cinnamum PL.Cur.100; cum ~a accubo MOS.309; ~murae quam ~en cognominant CETS.6.7.2.A; perungenda nares erunt . murae ~e LARG.52; murrae ~ae p 1 125.

stacton (~um) ~i, *n.* Also ~us ~i, *m.* [Gk. στακτός] A medicament, esp. for the eyes, administered in the form of drops.

non quod uocant ad eadem LARG.34; ~VM AD CALIGINES OPOBALSAMATVM CIL 13.10021(191); TIB CL DI ~VM DE LACR(inatorium) A.Epig.61.67A. **β** VS AD SCA(BR)AS GENAS ET KALIGINES CIL 13.10021(15).

stadiātus ~a ~um, *a.* [STADIVM+~ATVS²] Furnished with a running-track.

duae (porticus) dextra atque sinistra ~ae VITR.5.11.3.

stadiodromos ~i, *m.* [Gk. σταδιοδρόμος] A runner in a race.

fecit (Pythagoras Reginus) et ~on Astylon PLIN.Nat. 34.59.

stadium ~ii, *n.* [Gk. στάδιον]

1 A running-track.

(in) ~io, in gymnasio LUCIL.641; corpus est ut cursor, locus ~ium qua currit VAR.L.5.11; CIC.Tusc.2.56; qui ~ium . currit Off.3.42; abero foro, palestra, ~io . . CATUL. 63.60; quod athletae . in tectis ~is exercebant VITR. 5.11.4; ~io . Olympico SEN.Thy.131; STAT.Silv.2.2.7; SVET. Dom.4.4; HYG.Fab.185.2; PAUL.dig.30.122; (transf.) in charteo ~io VAR.Men.519; uti in ~ium rhetoricae prodire non audeant RHET.Her.4.4; CIC.de Orat.1.147.

2 A unit of linear measurement = 625 pedes. **b** (astron.) half a degree of the equator.

cum . ~ia circiter occ processissem CIC.Ath.16.7.1; LUC. 81; ducentorum quinquaginta duum milium ~ium VITR. 1.6.9; interuallo . unius ~ii CURT.3.3.22; MELI 1.101; ~ium . habet passus cxxv, id est pedes dcxxv COL.5.1.6; Syene oppido, quod est supra Alexandriam quingue milibus ~ium PLIN.Nat.2.183; BALB.grom.p.951A. **b** quot ~iis et quanto tempore surgant sidera MAN.3.275.

Stagīritēs (Stagē-) ~ae, *m.* A person who originates from Stagira in Macedonia.

Aristotelem ~em CIC.Ac.1.17. **β** VAR.R.2.1.3.

stagnēus ~a ~um, *a.* [STAGNVM+~EVS] Made of the metal *stagnum*.

In nasīs ~is PL.frinc.134; in cabaco scitili . uel in ~o COL.12.42.1; in ~a pyxide PLIN.Nat.10.21; reponitur uase ~o uel argenteo LARG.31; APUL.Med.10.31; ne quis nummos ~os plumbeos emere vendere dolo malo uellet ULF.dig.48. 10.9.2.

stagnō ~āre ~āui ~ātum, *intr.*, *tr.* [STAGNVM+~o] 1 (of water) To form or lie in pools; (neut. pl. of pres. pple. as sb.) expanses of stagnant water, pools. **b** (tr., of a river) to cover with flood-water.

effuso ~antem flumine Nilum VERG.G.4.288; praepinguē solum ~antis Helori A.3.698; flumen, quo latus fuscus est, hoc placidius ~at CURT.9.2.17; SEN.Nat.3.3; ~ante Pado LUC.4.134; lacu . ~ante PLIN.Nat.5.51; ne lacunae ~ent 19.84; ~antes pigrasque (aquis) merito damnant 31.31; SIL.2.449; corrupta ~antibus aquis insularum fundamenta TAC.Hist.1.86; uiam . ~anti palude fluidam APUL.Med.9.9; (cf.) in scrobibus cruor et largus Phlegheontis aperti ~at honos V.FL.1.736; ~eodem (sc. sono) rauco in recuris, resultante in duris . fluctuante in ~antibus PLIN.Nat. 2.193. **b** quae . sitim tulerant, ~ata paludibus uenit OV.Med.15.269; ~ata palude (sc. natura soli) COL.10.11; si non per necia iacentis Aegypti Libycas Nilus ~aret harenas LUC.2.417; cur . ripa coarctat uident Cecropio (i.e. brought by swallows) ~ata luto STAT.Silv.3.2.110; auctus Tiberis plana urbis ~auerat TAC.Ann.1.76.

2 (of land) To be covered with pools of water, be under water.

omnia oppidi ~abant redundant cloacis SAL.Hist. 4.16; PROP.4.9.5; liquida ~ae paludibus orbem OV.Med. 1.324; tota humus ~at SEN.Nat.3.27.6; ~ante solo PLIN. Nat.17.249; ~antia rura STAT.Silv.1.3.106; infuso ~antes aequore campos SIL.3.48; (cf.) ~ant nigritia tabo gramina STAT.Theb.10.298; ~antem caedente . late terram SIL.6.36.

stagnōsus ~a ~um, *a.* [next+~osvs] Full of stagnant pools or lagoons (in quot., w. ref. to the situation of a town).

~i . Literni SIL.6.653.

stagnū ~i, *n.* [dub.]

1 An expanse of standing water, pool, lagoon, etc., (natural or artificial); ~um nauale, a lake constructed at Rome for the purpose of mock sea-battles.

propter ~a ubi lanigerum genus piscibus pascite ENN.Sat. 66; PAC.frag.203; VAR.L.5.26; absurdo . sono fontis et ~a cietis CIC.Arat.Frogn.218; AGR.2.40; in liquentibus ~is CATUL.31.2; QVO FLUVI RIVI . ~A PALVDES SVNT IN AGRO CIL 1.594.2.3.39; ~um salinarum B.Afr.80.1; SAL.Hist. 3.75; VERG.G.1.384; A.8.88; HOR.Carm.2.15.4; Tantalus est illic, et circum ~a TIB.1.3.77; super ripas Tiberis effusus lenibus ~is LIV.1.4.4; ad superanda uada ~orum 10.2.11; ~a recesserunt, et aquas sua ripa coarctat OV.Fast. 6.413; olentia ~a Palici Pont.2.10.25; mitius ~o pelagus recumbit SEN.Thy.589; PLIN.Nat.11.62; MART.Sp.2.6; ~o . . refusa est funditus . Lerna STAT.Theb.1.359; QUINT.Inst. 12.10.19; structo trans Tiberim ~o TAC.Ann.12.56; in ~o Agrippae 15.37; adiacet nauigabile ~um PLIN.Ep.9.33.2; JUV.12.81; FEST.p.314M; ~um est, quod temporalem contineat aquam ibidem stagnantem ULF.dig.43.14.1.4; (in proper name) ex Molosside fluentem in ~a Inferna LIV. 8.24.3; STAT.Silv.4.4.6; TAC.Ann.14.15.

2 (applied to any expanse of water): **a** (a part of the sea). **b** (of a river).

a super Oceani ~a Accbrag.335; inis ~a refusa uadis VERG.A.1.126; per maxima Nerei ~a uiam scindens 10.765; rubri ~a profunda LUC.8.853; ~a Aegaea STAT.Theb.6.20. **b** nec . uillas ~a dedere moras pariterque reuertitur amnis STAT.Theb.9.327; SILV.1.3.73; (in the underworld) Lethaea ad ~a reuertit PROP.4.7.91; Cocytus ~a alta uidet Stygiacum paludem VERG.A.6.323; per media Lethaea ~a SEN.Her.O. 1162.

3 A bath, pool (for bathing or swimming).

calentia ~a SEN.Ep.122.8; nec fumant manu succensa multa ~a Thy.466; postremo ~um calidae aquae introitit TAC.Ann.15.64.

stagnū ~i, *n.* [cf. perh. Gk. σταφύλη] An alloy of silver and lead.

PLIN.Nat.33.94; 33.130; 34.159; pro . auro et argento ~um et aurichalcum supposito SVET.Vit.5.

stagoniās ~ae, *m.* [Gk. σταγονίας] A kind of frankincense.

PLIN.Nat.12.62.

stagonitis (~idos), *f.* [Gk. σταγονίτις] A kind of fennel and the gum resin obtained from it.
dat et galbanum Syria . e ferula, quae eiusdem nominis, resinae modo; ~im appellant PLIN.Nat.12.126.

stalagmiās ~ae, *m.* [Gk. σταλαγμίας] A kind of CHALCANTHON.

genere terrae eo in scrobes cauto, quorum e lateribus destillantes hiberno gelu stirias ~an uocant PLIN.Nat. 34.124.

stalagmium ~(i)l, *n.* [Gk. σταλάγγιον] An ear-pendant.

PL.Men.542; ex auro eius ~ium domi habeo CACIL.com. 106; ~ium genus inaurium uidetur significare FERT.p.317M.

stāmen ~inis, *n.* [<*sta- 'stand', cf. Gk. στήμων]

1 (pl. or collect. sg.) The vertical threads in a loom, the warp. **b** (w. ref. to its quality or colour).

~en a stando, quod eo stat omne in tela uelamentum, subtemen, quod subit ~ini VAR.L.5.113; VITR.10.1.5; radio stantis percurrens (Salmacis) ~ina telae OV.Med.4.2.75; 6.54; quem ad modum tela suspensis ponderibus rectum ~en extendat SEN.Ep.90.20; LUC.10.143; ULF.dig.34.2.22. **b** sacerdos, puniceo canas ~ine uincta comas PROP.4.9.52; tenuem Tyrio ~ine pallam SEN.Phoad.330; Pelusiaco (i.e. of linen) praefulget ~ine uertex SIL.3.35; niueae fulgebant ~ine pallae 15.31.

2 The thread as it is drawn from the distaff in spinning. **b** the thread of life spun by the Fates.

deducat plena ~ina longa colu TIB.1.3.86; ~ina pollice uersant OV.Med.4.34; ~ina pollice torque 12.475; sic ~ina neuit Fast.2.771; propter . ~ina rupta ELG.Mae.76; fusus cum ~ine PLIN.Nat.8.194; ~ina purpureae sociauerat aurea telae STAT.Theb.11.402; praegnantem ~ine fuseum Juv. 2.35. **b** Parcae fatalia nentes ~ina TIB.1.7.2; cognosco natalis ~ina nostri OV.Tr.4.1.63; Clotho . neuit et infesta ~ina pulla manu 18.242; conuoluens ~ina fuso abruptit stolidae regalia tempora uitae SEN.Apoec.4.1; non sollicitae possunt curae mutare rati ~ina fusi Oed.984; LUC.3.19; inuidit de tribus una soror et fatalis incidit ~ina pensis MART.9.76.7; STAT.Theb.3.275; SILV.3.3.126; SIL.17.180; quantum de legibus ipse queratur fatum et nimio de ~ine JUV.10.252; nec uitam forti retinebant ~ine Parcae MAUR. 1295.

3 (in general) A thread; a string of a musical instrument. **b** a thread, filament (in timber).
cum patuit lecto ~ine torta uia (i.e. the Labyrinth) PROP. 4.4.42; singula . ~ina centeno quinquageno filo constare PLIN.Nat.19.11; glomus ~inis alibi LARG.144; eoae ~ine siluae (i.e. silk) V.FL.6.699; (Phoebus) ~ina (sc. of a lyre) docto pollice sollicitat OV.Med.11.169. **b** pulpa sine uenis mero ~ine et tenui constat PLIN.Nat.16.186.

4 The stamen of a plant.

ita odor colorque duplex, et alius calicis, alius ~inis, angusta differentia PLIN.Nat.21.23.

stāmināria ~ae, *f.* [prec.+~ARIA] (perh.) A weaving-maid.

CIL 6.33371; neque non obsoleta . ponit (Laberius), quale est in ~is GEL.16.7.4.

stāminātus ~a ~um, *a.* [app. STAMEN+~ATVS²] (of drinks, app.) Neat, i.e. not tempered with water.

~as (sc. potiones) duxi, et plane matus sum, uisus mihi in cerebrum abiit PETR.41.12.

stāmineus ~a ~um, *a.* [STAMEN+~EVS]

1 Of or consisting of thread; *rota* ~a, the circular movement caused by rotating an object at the end of a thread.
~a rhombi ducitur ille rota PROP.3.6.26.

2 Thread-like.

~am in hoc usu probant uenam (i.e. in wood) PLIN.Nat. 16.226.

staphis ~idis, *f.* [Gk. σταφίς] ~is *agria*, A plant, stavesacre, *Delphinium staphisagria*.

astaphis *agria* siue ~is, quam uiam taminiā aliqu uocant falso PLIN.Nat.23.17; LARG.166; 243.

staphylē ~ēs, *f.* [Gk. σταφύλη] (app.) A name for white briony.

ultis alba est quam Graeci ampelon leucen, alii ~en, alii melothron . appellant PLIN.Nat.23.21.

staphylīnus ~i, *m.* [Gk. σταφυλίνος] A kind of plant (perh. parsnip or carrot).

COL.10.168; ~us, quod pastinacae erraticam uocant PLIN.Nat.20.30; 28.232.

staphylodendron ~i, *n.* [Gk. σταφυλοδένδρον] A shrub, perh. bladder-nut, *Staphylea trifolia*.

est trans Alpes arbor simillima aceri albo materie, quae uocatur ~on, fert siliquas PLIN.Nat.16.69.

staphylōma ~atis, *n.* [Gk. σταφύλωμα] A swelling on the iris of the eye, staphyloma.

CETS.7.7.11.

Stata ~ae, *f.* (also ~a *Mater*) A goddess who gave protection against fire.

quodsi fingenda nomina, Vicae Potae potius uincendi atque potiundi, ~ae standi *Cic. Leg. 2.28*; ~AE FORTVNAE AVG SACR. SEC. FONTEVS. D D CIL 6.761; ~AE MATRI SAC 6.763; VOLCANO QVIVETO AVGVSTO ET ~AE MATRI AVGVSTAE SACRVM 6.802; ~ae Matris simulacrum in Foro colebatur *Fest. p.317M*.

statānus ~a ~um, a. The name of a kind of wine.

Falerno contermina ~a (sc. uina) *PLIN. Nat. 14.65*; 23.36.

Statānus ~i, m. A god who app. presided over the standing of infants.

alii ~o et Statillino (?sacrificabant), quorum nomina habent scripta pontifices *Var. in Non. p.532M*.

statārius ~a ~um, a. [STO+-ARIVS]

1 (of soldiers engaged in fighting) Stationary.

~us uterque miles, ordines seruans *Liv. 9.19.8*; campestem hostem, grauem armis ~umque 22.18.3.

2 (of plays, actors, also transf., of orators) Free from violent action, quiet.

date potestatem mihi ~am agere (sc. comœdiam) ut liceat per silentium *Ter. Hau. 36*; volo. ~ ut in scena sic etiam in foro non eos modo laudari, qui celeri motu et difficili utantur, sed eos etiam quos ~os appellant, quorum sit illa simplex in agendo ueritas, non molesta *Cic. Brut. 116*; C. ~. Piso ~us et sermonis plenus orator 239.

statēra ~ae, f. [Gk. στατήρ]

1 A kind of balance, a steelyard. b (transf.) a standard of quality, grade.

ex trutinis, quae ~ae dicuntur *Vitr. 10.3.4*; *Petr. 35.4*; *PLIN. Nat. 33.146*; *MART. 10.35.7*; certa uelut aequus in ~a. ~. Idem mihi rependis *Stat. Silv. 4.9.46*; *Suet. Ves. 25*; onerat anonam. ~ae adulterinae *ULP. dig. 47.11.6.1*; ~AM ET PONDERA *CIL 11.5693*; (in fig. phr.) unum quodque uerbum ~a auraria pendere *Var. Men. 4.19*; quae non aurificis ~a, sed populari quadam trutina examinantur *Cic. de Orat. 2.159*. b laudatur candor eius (sc. panacis) coacti; sequens pallido ~a, niger colos inprobat *PLIN. Nat. 12.127*.

2 (transf., app.) The pole of a chariot. dum. ~ sub alta repti languida quadrupes ~a *STAT. Silv. 4.3.35*.

statihūs ~i, m. [Gk. σταθμός] Weight. lecythae duae et cadum statmo(n) (i.e. by weight) mnae viii quadr(ans) *P. Mich. 434.13*.

staticē ~ēs, f. [Gk. στατική] A plant with astrigent properties, sts. identified with thrift.

eodem effectus praestat et ~s, vii caulibus ueluti rosae capita sustinens *PLIN. Nat. 26.51*.

staticulum ~i, n. [STATVS2+-CVLVM]

1 A little statue, figurine. *PLIN. Nat. 34.163*; essedaris ~a, equorum ornamenta. ~ faciunt 37.140.

2 (dub., perh. w. ref. to some form of moveable platform, scaffolding, or sim.). (QVIVCVQVE) AD ID COLENDVM PEDIB(us) ET VEHICVLIS ET ~IS (ADIBVNT) *CIL 13.5708.1.28*.

staticulus ~i, m. [STATVS2+-CVLVS] A pose.

nequeo. ~quin tibi saltem ~um, olim quem Hegea faciebat *Pl. Per. 824*; descendit de cantherio, inde ~os dare, ridicularia fundere *CATO Orat. 124*; 125.

Statilius ~i, m. (app.) A god associated or to be identified with STATANVS2.

Statano et ~o, quorum nomina habent scripta pontifices *Var. in Non. p.532M*; deo ~o stantes (commendare) *gram. 150*.

Statilius ~a ~um, a. The name of an Italian gens, esp. of L. Statilius, a conspirator with Catiline.

Cic. Catil. 3.6; conuenere. ~ ex equestri ordine M. Fulvius Nobilior, L. ~us. ~. *SAL. Cat. 17.4*; 43.2; ~. *Tac. Ann. 6.11*; ~am Messalinam Tauri bis consulis ac triumphalis abnepem *Suet. Nero 35.1*; *Ves. 3.1*.

statim, adv. [STO+-IM]

1 So as to hold one's position, unyieldingly. b constantly, regularly.

qui rem cum Achius gesserunt ~ *ENN. scn. 617*; nec recedit loco quin ~ rem gerat *PL. Ann. 239*; ita ~ stant signa 276. b ex praediis talenta argenti bina ~ capiebat *Ter. Ph. 790*; quamquam non istis exerceret in locis hic noster, delaborat cum puer ~ *AFRAN. com. 11*; *Acc. gram. 9*; *pod. 14*.

2 Immediately, at once, without delay; (w. ex) immediately after, straight from. b (w. primus and other words denoting temporal primacy) right from the first ~, at the beginning), (at the) very (start), and sim.

ubi res diuina facta erit, ~ ibidem consumito *CATO Agr. 83*; *Sis. hist. 42*; si debuisset, Sexte, petisses, et petisses ~; si non ~, paulo quidem post *Cic. Quinct. 40*; qui pecuniam dissoluit, ~ non habet id quod reddidit *Planc. 68*; cum e Formiano rediero. ~ faciam ~ te certiorum *Att. 2.9.4*; Laenio tuas commendationes ~ ut uerbis et reliquo tempore reprobabo 5.2.1.4; haec scripsi; ~ enim Cassi tabellarius 14.20.5; simul atque se ex fuga receperunt, ~ legatos de pace miserunt *Caes. Gal. 4.27.1*; *Nep. Cim. 2.3*; *Liv. 3.19.2*; 28.27.10; *Sen. Ep. 81.21*; tuere qui se ~ dederent *Cic. Brut. 3.6*; ~ ex itinere ante oppidum. ~ constitit *B. Afr. 86.1*. b a principio ~, exspectatione dignus uidebatur *Cic. Brut. 158*; primo ~ incursum pulsus hostes *Liv. 2.25.4*; principio ~

anni 4.42.3; primo ~ aduentu 21.4.1; primo ~ proelio 22.49.1; primo ~ terrore 27.32.8; ~ AB ORIGINE VRRIS NOTRAE *CIL 13.1668.1.6*; rapitur omne a prima ~ maturitate festinantius quam cetera *PLIN. Nat. 18.80*; prima ~ deflectione *Tac. Hist. 2.69*; puerilibus ~ annis unum animum in alia detorsit *Ann. 13.3*; exercitationes campestris equorum et armorum ~ post ciuilia bella omisit *Suet. Aug. 83*; postea Fenestella ~ ab initio duodecim mensum fuisse scripserunt *fr. 119* (p. 168Re); *APUL. Met. 1.20*; (cf. w. demonstrative adj.) at quae supplicia sustinuit infelix illa ~ nocte? *[QUINT.] Decl. 10.7*.

3 (usu. w. adj. or pple., implying that a situation would normally be expected only after a lapse of time) Right from the start; (also) right from the moment of (being).

nascuntur. ~ quidam ~ aliqua corporis parte mulcati *Sen. Con. 10.4.16*; ~ dentatos (sues) nasci Nigidius tradit *PLIN. Nat. 8.205*; neque uermiculus sed ~ piniger 11.48; 37.79; pumilorum, quos natura breuis ~ peracta nodosum semel in globum ligauit *Stat. Silv. 1.6.58*; infantiam ~ delictis soluit *QUINT. Inst. 1.2.6*; est ipsis ~ sonis durior (Latina facundia) 12.10.27; ~ si in Parthia natus esset, arcum infans ~ tenderet *Sen. Ep. 36.7*; quibusdam ~ nascentibus negatus (sc. usus) nullo oculorum uitio *PLIN. Nat. 11.149*; quod ~ parulus sedem ac magistrat studiorum Massiliam habuit *Tac. Ag. 4.3*.

4 (closely associated w. temporal conj., etc.) The moment (that). b (sim., w. pf. pple.). (w. ut) ut ~ Romam rediit *Cic. Quinct. 57*; nam ~ L. Metellus ut isti successit. ~ frumentum Mamertinus imperauit *Var. 5.55*; de Messalla. ~ ut audiu. ~ dedi litteras *Att. 5.12.2*; ~ ut uideram *Stat. Silv. 3.1*; qui ~ ut nati sunt, parentum in potestatem non fiant *GAIUS Inst. 1.65*; et ~ ut cubiculo primum processerat, insistent iubebat. ~ *APUL. Met. 9.15*; (w. cum) quae ~ cum recitauisset, cecidit Seruilius, complures praeterea *Cic. ad Brut. 2.3*; (w. ubi) imbellis, inermis cessorus ~ ubi ferrum. ~ uincuntium. ~ agnouissent *Tac. Ann. 14.36*; (w. atque) proconsulari insignia habet ~ atque urbem egressus est *ULP. dig. 1.16.1*; tempora computabimus ~ atque desit rei publicae causa abesse 4.6.38.1; 4.6.6.4.4; (w. quam) quorum (stipulationum) prior ~ committitur, quam aliter fuerit uis 7.9.1.6. b itaque hom. sum adgressus ~ Catone absolut *Cic. Orat. 35*; ~ me percusso ad meum sanguinem hauriendum. ~ aduolauerunt *Sest. 54*; cum Sura nostro ~ tuis litteris lectis locutus sum *Fam. 5.11.2*.

5 (w. ref. to distance or space) Immediately next, in immediate proximity; (w. ab) right (from).

Aegeum ~ pelagus uaste longum litus inapellit *MELA 2.27*; claudunt ante montes ab oriente, sed non ~ Cerauni nec Adiabene regio *PLIN. Nat. 6.27*; ~ subest harena tenuissimo caespitum corio 17.260; septem legiones ~ et cum ingentibus auxiliis Syria Iudaeaque *Tac. Hist. 2.6*; ~ uastissima flumina a fonte ~ magnis apta nauigiis *Sen. Nat. 3.11.6*; ~ a terra vi digitis surculosus *PLIN. Nat. 12.89*; siluestrium (carduorum) genera sunt duo, unum fruticosius a terra ~ 20.262; purpureae latiore folio, ~ ab radice exeunt 21.27; est. ~ ab capite paulo amplius passus mille lacus suspectus et mollis *PLIN. Ep. Tra. 10.90* (91).1; ~ a portu sparsa nauigia *Pan. 35.1*.

6 (w. logical force) As an immediate consequence, necessarily, automatically.

laboriosum non ~ praeciarum *Rhet. Her. 4.6*; non enim ~ bonum est si quid necessarium est *Sen. Ep. 45.10*; mors. ~ illa, quae in Catone gloriosa est, in Bruto ~ turpis est 82.12; *QUINT. Inst. 7.3.33*; quia non ~. ~ est actio, sed si res non restituitur *ULP. dig. 4.2.14.3*; ~. ~ undecim undecimae asem efficiunt *MARCIAN. sur. 40*.

statio ~ōnis, f. [STO+-TIO]

1 The state of standing still; (astron.) the apparent stationary position of a planet.

sol. manere et luna uidentur in ~one, ea quae ferri res indicat ipsa *LUCR. 4.396*; 5.478; 5.181; 6.193; non esset ~o terris, non ambitus astris *MAN. 2.70*; quod in clauso est, quiescit et aeris ~o est: omnis in fuga uentus est *Sen. Nat. 6.18.5*; ~onibus propter eam circinationem morantur in spatii signorum *VITR. 9.1.6*; 9.1.9; *Sen. Nat. 7.25.5*; sol. ~. ~ uagos ~one moratur *LUC. 10.203*; ~ones matutinas faciunt (stellae errantes) *PLIN. Nat. 2.59*; 2.61; existimant stare (stellae errantes) unde et nomen accepit ~o 2.70.

2 A place where one pauses for a rest, halting-place. b a staging-post on a road. c the position normally or properly occupied by a thing.

apricis ~o gratissima mergis *VERO. A. 5.128*; in his pericantur inter arbores ambulationes ibique ex opere signino ~ones *VITR. 5.11.4*; aprici ~o (i.e. for birds) sillet anna Nili *V. Fl. 3.361*; si domum ad ~onem iumentorum locauerit *ULP. dig. 7.1.13.8*; (eff.) nec unquam illi (sc. insulae). ~ono loco ~o est: adque mouetur leui flatu *Sen. Nat. 3.25.8*; (provided in public places) plerique in ~onibus sedent *PLIN. Ep. 1.13.2*; domos ~onesque circumueo 2.9.5; omnis conuentus thermarum ~ones, omne theatrum de Rutilio *IUV. 11.4*; in plerisque Romae ~onibus *GEL. 13.13.1*. b te. praefecit ~onibus uiarum *Stat. Silv. 4.9.19*. c inter solis ~onem et sidera septem exporrecta iacet tellus *Var. Ar. poed. 15* (13); maria terraeque, rerum naturam ~one mutauit sua *Sen. Suas. 2.3*; *Petr. 10.1.89*.

3 A place for ships to ride at anchor, roadstead, anchorage.

ut etiam a Rhodiis urbe, portu, ~one quae extra urbem est. ~ prohibenter nostri milites *LINT. Fam. 12.15.2*; haec ad insulam. ~ones obtinebant *Caes. Civ. 1.56.4*; non incommodam aestate ~onem 2.23.2; saxa inter et alia loca periculosa quietam nactus ~onem et portus omnis timens 3.6.3; *Cris. 472*; ~o male fide carinis *VERG. A. 2.23*; *VITR. 5.12.2*; ubi nauis occulta in ~one erat *Liv. 23.34.2*; *OV. Ep. 7.89*; nulla praesens nauigantibus ~o est *Sen. Suas. 1.4*; omni puppes ~one solutae *LUC. 4.463*; Sasonis, piratica ~one nota *PLIN. Nat. 3.152*; ~onem dicimus a stando: is igitur locus demonstratur, ubi quicquid naues tuto stare possunt *ULP. dig. 42.1.13*; 50.16.59; (in a river) neue quid in flumine

publico neue in ripa eius immittas, quo ~o iterum nauigio deterior sit fiat *Ed. pr. (Font. iur. p.231) 43.4*; (in fig. phr.) scopulo atque saxo portu portu ~oneque utuntur *Cic. Tul. 33*; sublimis animus, quietus semper et in ~one tranquilla conlocatus *Sen. Dial. 5.6.1*.

4 (mil.) An armed post, picket, or sim. b a military garrison (established for policing purposes or sim.).

in aperto loco secundum flumen paucae ~ones equitum uidebantur *Caes. Gal. 2.18.3*; equites ex ~one nuntiant magna auxilia equitum pedumque. uenire *Civ. 2.26.2*; cognitis ~onibus cotidianis equitum nostrorum *Hirt. Gal. 8.12.1*; reliqua copiae in nauibus ~onem obtinebant *B. Alex. 10.3*; ~one relicta ipse comes Niso graditur *VERG. A. 9.222*; unus ab ~one hostium exclamant *Liv. 3.2.8*; ualidam ~onem pro castris opponit 6.3.12; ut uallum usque ad ~onem Romanam inferrent 8.8.2; multitudinem non uallo, non ~onibus firmatam 10.43.14; ea ~onibus uigiliis omni iusta militari custodia tuta et firma esse 28.1.8; *CURT. 5.4.21*; densa. ~onem ~one coronant *STAT. Theb. 2.526*; non ~ones allumque deserui *[QUINT.] Decl. 11.3*; dispositae per omnem ripam ~ones *Tac. Hist. 4.26*; (won.) in acie Athenis in ~one comes *OV. Am. 1.7.68*; (in fig. phr.) pone reconpositas in ~one relicta inparibus legeres carmina facta modis? *Tr. 2.219*; (transf.) principio sedes apibus ~one petenda, *VERG. G. 4.8*; tertio ad urbanos ~os est numeranda labores *MAN. 3.105*; omnia ista (sc. sidera). ~ in custodiam universi disposita ~ones suas deserant *Sen. Ben. 6.22*. b miles, qui est in ~one Nicomedensi, scripsit mihi *PLIN. Ep. Tra. 10.74* (16).1; ~ones militum per Italiam solito frequentiores disposuit *Suet. Tib. 37.11*.

5 Guard-duty, state or position of alert (in warfare, as a bodyguard, etc.). b in ~one, on guard, at one's post.

communis portam ~one tenebant *VERG. A. 9.183*; in hac cotidiana duorum exercituum ~one *Liv. 23.16.5*; Pythagoram. ~onem agere pro uallo iussit 35.29.12; antea senatus aduicium ~onem eo loci peragebat *V. MAX. 2.2.6*; a uigili ~one ad haec aucupia dimissis cohortibus totis *PLIN. Nat. 10.54*; fatigati hostes non ~one magis quam inedia *FRON. Str. 2.1.5*; cohortis, quae in Palatio ~onem agebat *Tac. Hist. 1.29*; (in fig. phr.) uetat. ~ Pythagoras iniussu imperatoris, id est dei, de praesidio et ~one uitae decedere *Cic. Sen. 73*; ei. ~uncto longissima ~one mortali *VELL. 2.13.2*; non in corpore mortali, sed in aere caelesti et quidem armatum animum eius uitae ~onem putes pergissee *V. MAX. 4.2. ext. 2*; pro. ~dignitate et salute amiorum perpetuum excubationem et ~onem beuolentiae 4.7.7; (transf.) alterna fratrem ~one redemit (Pollux) *OV. Fast. 5.719*; *LUC. 1.45*; quantum tibi pro laboriosa ista ~one et exercita debeamus *PLIN. Pan. 86.3*; lumina. quae. alterna. ~one tenebat Argus *STAT. Silv. 5.4.12*; (applied to a year of a reign) sextam. ~ felicitis huius principatus ~onem, qua Vespasiani rem publicam fouet *Tac. Dial. 17.3*. b el qui portis castrorum in ~one erant *Caes. Gal. 4.32.1*; 5.15.3; ult. primum impetum cohors in ~one sustinet 6.37.3; *Civ. 1.75.3*; alternas cohortis in ~one habere *B. Afr. 21.1*; qui. ~primi transierant, in ~one erant, dum tralicerent ceteri *CURT. 7.5.18*; (w. defining gen.) positus forte in ~one pontis *Liv. 2.10.3*; (w. ref. to ships) nauis. quae in ~one apud Thapsum stabat *B. Afr. 53*; (on board ship) unum nauit ~one perpetuae interdu noctuque iacere in scapha *Petr. 102.3*; (transf.) suis uicibus capiebant bina (lumina) quietem, cetera seruabant atque in ~one manebant *OV. Met. 1.647*; pro. ~tua maneant in ~one domo *Fast. 2.66*; *Iuv. 6.273*.

6 A body of men manning a military post or the like; a personal, palace, etc., guard.

fore ut minus intente in custodiam urbis diurnae ~ones ac nocturnae uigiliae essent *Liv. 9.24.5*; pelli. se ~o passa est quae pro opere erat 25.1.4; digna loco ~o *STAT. Theb. 7.47*; *Tac. Ann. 14.8*; (applied to bees) ad hoc ~o prouolat confestimque abripit *PLIN. Nat. 11.62*; ~one anni ~o cohortis adsidere ludis solita demouetur *Tac. Ann. 13.24*; ~one militum, hoc est ui et specie dominationis assumpta *Suet. Tib. 24.1*; *Nero 21.1*; ut comperit ~onem militum recessisse 47.3.

7 (transf.) A station or position (in life), duty.

quoniam ~o mihi publica clausa est *OV. Tr. 3.1.79*; *ὁμῶν. διὰ τὴν ἐκείνου* ~onem meam *Aug. in Gel. 15.7.3*; ut ~oni pateamus succedere *VELL. 2.124.2*; *Phaedr. 1.30.7*; magnus animus. dat. operam, ut in hac ~one quia positus est honeste se. *genat. Sen. Ep. 120.18*; *FLOR. Verg. p. 187R*; ad susceptam ~onem *Suet. Cl. 38.3*; hunc diem, quo me suscepere hanc ~onem placuit *ANT. Pro. 1. p. 228* (168N).

8 A place for business, office.

per ~ones municipiorum *PLIN. Nat. 16.236*; nec suae tantum ~onis architectis uti *FRON. Ag. 119*; quod tabernas tres. ~ciuitatibus ad ~onem locasset *Suet. Nero 37.1*; si circa colonias aut ~ones se occultet *ULP. dig. 42.4.7.13*; ~ONES SERRARIORVM AVGVSTORVM *CIL 2.1131*; IN ~ONE XX HEREDITARIO 6.8446; SERVO PUBLICO ~ONIS AQVARY 6.8489; GENIO ~ONIS AQVARY 6.36781.

9 (app.) Prescription, convention. (is sc. decor) perficitur ~one, quod graece θεματομῦθ dicitur *Vitr. 1.2.5*.

stationālis ~is ~e, a. [prec.+-ALIS] Stationary.

eadem (sc. Martis stella) ~is senis mensibus commoratur *PLIN. Nat. 2.60*.

stationārius ~a ~um, a. [STATVS+-ARIVS] Belonging to a detachment (of soldiers on police or guard duties); (masc. as sb.) a soldier serving in such a detachment.

debet (praefectus urbi). ~dispositos milites ~os habere ad tuendam popularium quietem *ULP. dig. 1.12.1.2*; MIL COHORTIS I VRBANAE. ~VS *A. Epig. 54.53.8*; SERVIS ~IS *CIL 2.2011*; ~INUIRIUM SE ACCIPERE A STATIONARIIS ET MAG SAEPINO 9.2438.16; limenarchae et ~i fugitiosos deprehensos recte in custodiam retinent *PAUL. dig. 11.4.4*.

Stātius ~i, m. a Italian praenomen, frequent as a slave name and the original

name of the comic poet Caecilius. **b** (dub.) the name of a gens. **c** a cognomen, esp. of the poet P. Papinius Statius.

a quo inimicum innocentem, ~ium Albium (sc. Oppianum), condemnaret Cic. *Clu.* 9; *Att.* 6.2.1; si. mibi ~i fidelitas est tanta voluptati Fam. 16.16.2; *Q. fr.* 1.2.2; ~ius. serule nomen fuit plerique apud veteres serui eo nomine fuerunt GEL. 4.20.12; ~ut ait ~ius noster in Synephebis Cic. *Sen.* 24; (cf.) postea versum est quasi in cognomine, appellatusque est Caecilius ~ius GEL. 4.20.13. **b** L. ~io Murro pro consule Cic. *Phil.* 11.30; VELL. 2.69.2. **c** Juv. 7.83.

statuius ~a ~um, a. [STO+~TVS]

1 Stationary, standing, still.
de ~is aquis, ut sunt lacus et stagna VAR. in Non. p. 217 M; ~a lux est quam sterigam illi uocant APUL. *Mun.* 16.

2 (mil., of a camp, garrison, etc.) Permanent, stationary, (also neut. pl. as sb., sc. castra).

b (neut. pl. as sb., transf.) halts.

pulcherrimo Syracusarum loco ~a sibi castra faciebat Cic. *Ver.* 5.39; haec mea sedes est, haec uigilia. hoc praedium ~um Phil. 12.24; biduum castris ~is moratus CAES. *Civ.* 3.37.1; milites ~is castris habebat, nisi quom. pabuli egestas locum mutare subegerat SAL. *Jug.* 44.4; VITR. 1.4.9; aliud pro castris ~om erat praedium LIV. 44.40.6; inligatus praedia ~is castris adhaerebat TAC. *Ann.* 3.21; ~ea res ab ~is exiit Mettium LIV. 1.23.5; in Latino agro ~a habuit 3.2.1; ~a nostra munimento satis tuta sunt 9.2.10; ~is positus 2.6.10.3; Appius. in campo quem Meleona uocant ~a diem paucorum habuit 43.23.3; ~a illic habuerat CYRUS CURT. 3.4.1; ~orum mutationes TAC. *Hist.* 1.66; cum die ~orum (i.e. a rest-day during a march) proximum campum alacritate, discursu pulvere attolleret PLIN. *Pan.* 14.3. **b** quia maior pars itineris conficitur noctibus propter aestus et ~is dies absumuntur PLIN. *Nat.* 6.103; nauibus an equis ad diplomatibus facit haec tam uelocia ~a? AUR. *Fro.* 1.1.158 (15N).

Statoniensis ~is ~ae, A. Also ~ensis. Of the town and district of Statonia in southern Etruria; ager ~is or ~is alone, its territory.

~ia (sc. uina) PLIN. *Nat.* 14.67; OPVS DOL EX PRED STATION CIL 15.54.14; ~in agro. ~i PLIN. *Nat.* 2.209; ~VAR. R. 3.12.1; lacus in ~i est SEN. *Nat.* 3.25.8. **β** praefectura ~i VITR. 2.7.3.

stator¹ ~ōris, m. [SISTO+~TOR] An official servant of provincial governors acting as a messenger, later attached to the Emperor, army commanders, etc., with app. wider duties.

litteras a te mihi ~or tuus reddidit Cic. *Fam.* 2.17.1; ut ad te ~ores meos et lictores cum litteris mitterem 2.19.2; PLANC. *Fam.* 10.21.2; aut seruos. aut ~ores PETR. 126.5; Antonius Siluanus eq(ues) alae I Thracum Mauretanae ~or praefecti FJRA 3.47.2; qui a militibus ~oribusque. adseruantur ULF. *dig.* 4.6.10; ~OR AVG CIL 6.545; (=w. miles) MIL ~ORVM 5.7257; MIL ~OR PRAET 6.2951.

stator² ~ōris, m. [as prec.] One who establishes or upholds, esp. as a cult-title of Jupiter.

b (applied to the sexual organ of Priapus).

~ioui ~or Fast. *Frag.* (CIL 1.2.252); ~orem. quod haberet. ~staudi. ~potestatem VAR. *gram.* 137; tu, Iuppiter. quem ~orem huius urbis atque imperi uere nominamus Cic. *Cat.* 1.33; Leg. 2.28; hic ego tibi templum ~ori Ioui. ~uouo LIV. 1.12.6; Ov. *Fast.* 6.793; TAC. *Ann.* 15.41; Flor. *Epit.* 1.1.1.13; (cf.) Iouem illum Optimum. rite dices. ~orem, qui. quod stant beneficium eius omnia, ~or stabilitorque est SEN. *Ben.* 4.7.1; (pl.) inter. ~ores ac Tonantes et Feretrios Ellicum quoque accepimus Iouem PLIN. *Nat.* 2.140; (=applied to Mars) auctor ac ~or Romani nominis Gradue Mars VELL. 2.13.1. **b** ~or hic libidinosis alternis et sundo et exundo porta te faciet patentiorem Priap. 32.3.

status ~ae, f. [STATVO] A statue.

reges. ~asque sepulcrum quaeant ENN. *Ann.* 4.11; si quidem mihi ~am et aram statuis PLAS. 712; signis, ~is, egiis CATO *Hist.* 83; statui ~am publicitatis TITIN. *com.* 123; non inaurata ~a, sed aurea Cic. *de Orat.* 3.129; ~as et imagines, non animorum simulacra, sed corporum Arch. 30; ad Telluris. tuam ~am locui Q. fr. 3.1.14; ubi Caesaris ~am consecrauerat CAES. *Civ.* 3.105.6; ~a taciturnus exit HOM. *Ep.* 2.2.83; VITR. 7.5.6; Marcus. ~i triumphans in urbem rediit ~asque equestris in foro decreta est LIV. 9.43.22; 23.10.11; VELL. 1.11.3; Aesopio ingenio ~am posuere Attici PHAED. 2.9.1; cum. ~ hoc nomen ~is suis subscribi iuberet SEN. *Sua.* 1.6; SEN. *Cl.* 1.18.2; QUINT. *Inst.* 2.1.2; imagines ac tituli et ~ae TAC. *Dial.* 8.4; triumphali ~a Hist. 1.79; Juv. 7.128; ne eum quidem, qui ad ~am Caesaris confugit, fugitum arbitror ULF. *dig.* 21.1.17.12; (=representing gods) ~as deorum CATO *orat.* 224; credere fulmina e nubibus Iouem mittere. ~ nonnumquam ~as suas petere SEN. *Nat.* 2.42.1; (=fact., of a living person) ex hac ~a uerbena uolo erogitare PL. *Capit.* 951; Ps. 91.1.

statuaria ~ae, f. [next] The art of making statues.

Passitelen, qui plasticen matrem caelaturae et ~ae sculpturaeque dixit PLIN. *Nat.* 35.156; 36.15.

statuarius ~a ~um, a. [STATVA+~ARIVS] Of or connected with statues; (masc. as sb.) a sculptor of statues.

~am artem PLIN. *Nat.* 34.33; sequens temperatura ~a est 34.97; ~as antiquis ~is et pictoribus VITR. 3.3.2; ~os aut marmorarios SEN. *Ep.* 58.18; ~os ac toreutas PLIN. *Nat.* 35.54; QUINT. *Inst.* 2.21.1.

statuliber ~eri, m. ~era ~erae, f. [STATVS+~LIBER] A slave to whom freedom has been promised, subject to the realization of a stated condition.

(masc.) dixi eum ~erum esse sub hac conditione manumissum 'si nauis ex Asia uenerit' AFRIC. *dig.* 21.2.46.2; ~eri a ceteris seruis nostris nihilo paene differunt POMPO. *dig.* 40.7.29; GAULUS *Inst.* 2.200; ~or est, qui statutum et destinatum in tempus vel conditionem libertatem habet PAUL. *dig.* 40.7.1; (=fem.) ULF. *dig.* 40.7.6; ~era quidquid peperit, hoc seruum heredis est 40.7.16.

statulibertas ~atis, f. [as prec.+~TAS] The condition of being statuliber.

utpote cum legatum ~ate tollatur JAVOL. *dig.* 40.7.39.

statumen ~inis, n. [STATVO+~MEN] **1** A support, prop, stay. **a** (for a vine). **b** (forming the framework of a boat).

a uehementioribus ~inibus statim impedita est (uinea) COL. 4.16.2; 4.33.4. **b** carinae ac prima ~ina ex leui materia fiebant CAES. *Civ.* 1.54.2.

2 The foundation of a papyrus sheath.

e secundo corio ~ina facta sunt, e primo subtemina PLIN. *Nat.* 13.79.

3 A layer or course of stones forming the foundation of a pavement.
inducatur cum ~ine rudus VITR. 7.1.1.

statuminatio ~ōnis, f. [next+~TIO] A layer (of stones, etc.) in the construction of a paved floor, bedding.

~onibus inductis VITR. 7.1.3; ~one facta rudus inducatur 7.1.6.

statuminio ~are ~aui ~atum, tr. [STATVMEN+~O] **1** To prop or shore up.

ora. ~earum (sc. fossarum) binis utrimque lapidibus ~ari PLIN. *Nat.* 18.47.

2 To lay the foundation for (a floor, in quot., impers. pass.).

tunc insuper ~etur ne minore saxo, quam qui possit manum implere VITR. 7.1.3.

statunculum ~i, n. [STATVA+~CVLVM] A little statue, statuette.

fecerunt catilla et paropides et ~a PETR. 50.6; ARVLAS CVM ~is. DONAVIT CIL 8.2601; 8.18233.

statuo ~uere ~ui ~itum, tr. [STATVS+~]

1 To place so as to remain upright, set, stand. **b** to fix (in the ground, etc.) so as to stand vertically, plant.

~uite hic lectulos PL. *Per.* 759; (illum) capite in terra ~uerem, ut cerebro dispergat uiam TER. *Ad.* 3.16; extenta retia ut proueherem et ~uerem ACC. *frag.* 128; ollam ~uito cum aqua CATO *Ag.* 156.2; natus si erat uitalis ac sublati ab obstrictis, ~uebat in terra, ut aspiceretur rectus esse VAR. in Non. p. 528 M; crateras. duo ~uam tibi pinguis oliui VERO. *Ecl.* 5.68; crateras magnos ~uunt et uina coronant A. 1.724; sedes curules sacerdotum Augustalium locis superque eas quereae coronae ~uerentur TAC. *Ann.* 2.83; (in fig. phr.) qui capite ipse sua in ~uit uestigia sese LUCR. 4.472. **b** arbores ubi ~ues CATO *Ag.* 18.3; excelssimo loco grumam ~uere SCIP. *min.* *orat.* 12; TERMINOS. ~ui CVRATO CIL 1.585.97; significat, ~ue signum LIV. 5.55.2; ad altitudinem tignis ~utis et transversariis conligatis VITR. 10.1.1; ubi pro rigidis calamos ~uere columinis Ov. *Fast.* 3.529; PLIN. *Nat.* 17.83; multo. praeter ceteras altiorum et dealbatam ~ui cruce in suis IUST. *Gal.* 9.1.

2 To put up (a structure), erect, build. **b** to establish, found (a city).

qui. ~primus ~uit hic solarium PL. *fr.* 22; EISEDEM FORES CLATRAS ITI CVM POSTIBVS AESCVLNIENSIS PACITO ~VITO OLCVDITO PICATOQUE CIL 1.698.2.10; ex eo die tabernacula ~ui passus non est CAES. *Civ.* 1.81.2; SCAENAM PVLPITVM. ~ IN LOCO PVBLICO PONERE ~VERE CIL 1.593.78; ~uent tumulus VERO. A. 6.380; templa Pudicitiae. ~uisse PROP. 2.625; ita parietes arboribus ~uentes VITR. 2.1.4; carceres. ~in circo primum ~uti LIV. 8.20.2; tabernacula ~uere in foro 39.46.3; Ov. *Met.* 14.128; MELA 1.88; SEN. *Med.* 578; tropaeis. quae ~uebat in Pyrenaeo PLIN. *Nat.* 3.18; columnas VI. in atrio. ~uerat 17.6; Taurinis ductor ~uit tentoria campis SIL. 3.646; Anieniculis ~uunt altaria nymphis 12.751; legatos. Asiae ambigentis quam in ciuitate templum ~ueretur TAC. *Ann.* 4.55; inibi larem sedesque perpetuas pastores illi ~uere decernunt APUL. *Met.* 8.23; (=cf. *sense* ab) moenia. ~pererrato ~ues quae denique ponto VERO. A. 2.295; alia. ~nunc ~uet nunc idem moenia uertet MAN. 4.563. **b** qui ~uit Pergamum ACC. *frag.* 653; urbem quam ~uo, uestra est VERO. A. 1.573; Persarum ~uit Babylona Semiramis urbem PROP. 3.11.21; tris ibi urbis ~uit VELL. 1.1.2; hoc (sc. Asculum) Picus quondam. ~uit genitor SIL. 8.440.

3 To cause (a person, etc.) to stand (in a certain position), place; (in a written account) to assign (to a certain position), place. **b** to station, position (troops).

~uitur Lollius in illo tempestiuo gladiatorum conuiuii Cic. *Ver.* 3.64; quo molem hanc immanis equi ~uere? VERO. A. 2.150; Aemilian. ~castris ~uere cruentum alternos longa nitentem cuspide aras HOM. *S.* 2.3.199; hic ubi te prima ~uent in parte choreae PROP. 2.39.37; bouem. ~deducit ad famum Dianae et ante aram ~uit LIV. 1.45.6; puerum ad canendum ante tibicenam cum ~uisset 7.2.91; captiuos montanos uinctos in medio ~uit 21.2.2; SEN. *Con.* 10.5.9; uictorem ante altae ~uam te moenia Romae SIL. 3.182; firmatos adloquio adulescentulos deductosque ante Caesarem ~uunt TAC. *Ann.* 4.4; montis. in summo cacumine ~utam puellam APUL. *Met.* 4.35; (of a painter) cum Calchanden tristem. lamentantem Meleam circa aram ~uisset V. MAX. 8.11. ext. 6; (=fact.) nudam te ~uet tuus Lupercus MART. 4.28.8; ~metatus est eam (sc. Indiam), aduersam Galliam ~uens PLIN. *Nat.* 6.57. **b** custodiae in muro

~uuntur Str. *hist.* 81; quattuor cohortes in fronte ~uit LIV. 28.33.12; ante se ~uit funditores iaculatorumque 42.58.10; in fronte ~uerat ferratos, in cornibus cohortis TAC. *Ann.* 3.45; (poet.) clarea regione profundi aetheros innumeri ~uerunt agmina clynei STAT. *Theb.* 3.525.

4 To set up (a statue); to set up a statue of.

BASIM FAC SIGNVM STA EX S C COER CIL 1.2096; huic statuam ~uit ENN. *Ann.* 567; huic decet statuam ~ui ex auro PL. *Bac.* 640; signa domi pro suppellectile ~uere CATO *orat.* 224; TITIN. *com.* 122; Cic. *Ver.* 2.48; Catil. 3.21; LIV. 9.21.4; 40.34.5; aureum Minervae simulacrum in curia et iuxta principis imago ~ueretur TAC. *Ann.* 14.12; (eliph.) Mancelius eo habitu sibi ~uit, quo deditus fuerat PLIN. *Nat.* 34.18; ~media ~uaris in urbe Ov. *Ep.* 2.67; ~uar. ~umulo non maestus et atrox, sed hilaris et coronatus TAC. *Dial.* 13.6.

5 To cause to stand still, stop, halt.

nauem extemplo ~uimus PL. *Bac.* 291; ~uit fessos fessus et ipse boues PROP. 4.9.4; ea prima uirtutis pugna loco ~uit Teucros VERO. A. 12.506; si ~uit currus quocumque in sidere GERM. *fr.* 4.22; exigit ense, qua capuli ~uere morae SIL. 1.516.

6 To uphold, support.

qui rem publicam animo certo adiuuerit, ~uerit, steterit cum Achius ACC. *frag.* 358.

7 To set down, put (as a hypothesis or basis for calculation, discussion, etc.).

~ue. aliquem confectum tantis animi corporisque doloribus Cic. *Fin.* 1.41; tricies tricenae sunt pccc. huius summae tertiam partem ~uo CCC COL. 5.2.10; ~ue sex et quinquaginta annos, quibus mox diuus Augustus rem publicam rexit; adice. TAC. *Dial.* 17.3.

8 To establish (a practice, principle, state of affairs, etc.). **b** ~uere finem, etc., to set a term or limit (to).

~uite exemplum impudenti, date pudori praemium PL. *Rud.* 620; exemplum ~uite in me, ut adulescentuli uobis placere studeant potius quam sibi TER. *Hau.* 51; si dicemus in omnibus aequabile ius ~ui conuenire Rhet. *Her.* 3.4; in quos aliquid exempli populus Romanus ~ui putat oportere Cic. *Ver.* 3.210; prouidete ne duriorum uobis conditionem ~uatis Rab. *Post.* 15; ut. in posterum documentum ~uerem ne quis talem amentiam uellet imitari ad Brui. 1.15.10; ~ueretur immo documentum, quod uxorem imperator acciperet TAC. *Ann.* 12.6. **b** haud opinor commodum finem ~uisse orationi militem TER. *Hec.* 96; finem ut audacia ~uere ipse non possit Cic. *Ver.* 3.177; inimicitarum modum ~uere SUL. 48; quis illi finem ~uet aut quis moderabitur? SAL. *Cal.* 51.36; nulla mihi ~uent finem te fata canendi [Tib.] 3.7.203; huic generi militum senatus eundem. finem ~uerat militiae LIV. 26.1.10; non ~uendo felicitati modum 30.30.23; eodem tempore. ipse modum ~uam carminis, illa (sc. hiems) sui Ov. *Tr.* 1.11.44; libertati publicae ~uturum arbitrio suo modum VELL. 2.40.2; cum destinasse terminum operi ~uere PHAED. 4.1.1; ~ue. acrumnis modum ~uineque cladi SEN. *Her.* F.206; modum ipsae res ~uunt PLIN. *Nat.* 28.116; templis nunquam ~uetur terminus aui STAT. *Silv.* 3.1.180; SIL. 7.14.

9 To establish by authority, decree, appoint.

b appoint (a time, place, etc., for any act). **c** to fix, determine (a price, payment, etc.). **d** to fix (a punishment, penalty). **e** (w. internal acc.) to decide on, decree (particular) measures (against a person).

his (sc. stellis) neque nomen nec formam ueteres certam ~uisse uidentur Cic. *Arat.* 403(159); nouam legem te in decumis ~uisse VER. 3.16; hanc tu. ~conditionem ~uis Gaditanis. ut. ? Baib. 25; regio. in qua non regnum aliquid ~ueretur Sest. 66; si omne ius decretis eius ~ueretur Phil. 10.12; omnes. partes religionis ~uit sanctissimae Rep. 2.26; dati ab senatu ad iura ~uenda ipsius coloniae patroni LIV. 9.20.10; si. documentum. ~dicant ~ui oportere 24.45.5; uectigal. nouum ex salaria annonae ~uerunt 29.37.3; PLIN. *Nat.* 33.118; ceu. Aetolis insatis ~uat certamina uentis STAT. *Theb.* 6.300; dum ~uit fanis Omnipotens urbiue ducique SIL. 7.385; ad. ~uendas. ~uitae leges QUINT. *Inst.* 1.1.1.14; ~uendo remedio TAC. *Ann.* 3.28; moderations. ~iustitiaeque monumentis, quae prima ~uere consilii potest PLIN. *Pan.* 78.2; APUL. *Met.* 5.32; (=w. internal obj.) ea, quae ~uerentur in re publica de dis immortalibus Cic. *de Orat.* 1.85. **b** de re iuris diebus dixi; de annalibus nec die ~utis dicam VAR. L. 6.25; diem ~uo satis laxam Cic. *Att.* 6.1.16; dies insidiis ~uitur SAL. *Jug.* 70.3; ordo. ~is, qui quicquid die supplicaret, ~utus LIV. 7.28.8; ~utus est comitis dies 24.27.1; ad tempus locumque colloquio ~uendum 28.35.4; ad eam rem consummandam tempusque nuptiis ~uendum 29.23.4; PLIN. *Nat.* 7.40.17.135; TAC. *Ann.* 1.48; leges, quae sua spatia exercebant caditorum industriae. ~uerint 2.36; APUL. *Apol.* 51. **c** sicuti meriti pretium ~uit qui est probus agoranomus PL. *Mil.* 727; si nunquam auare pretium ~ui arti meae TER. *Hec.* 49; cum quinquenos denarios pretium in capita. ~uissent LIV. 34.50.6; TAC. *Ann.* 2.42; CIL. *dig.* 23.60; nisi. merces certa ~uit sit GAULUS *Inst.* 3.142; *dig.* 19.522. **d** nam sibi ~utam decretamque mortem proximare APUL. *Met.* 9.18; (=w. dat. of offender or offence) improbis. ~uenda est Cic. *Amic.* 42; cur saeuia modici ~uis? SEN. *Her.* O. 446; (=w. in acc. of offender) etiam in Pompeiani Macriniani exilium ~uitur TAC. *Ann.* 6.18; SUTR. *Jul.* 1.4; metalli poena in eum ~ui debet ULF. *dig.* 1.12.1.10; multa. in magistratus ~uita 11.4.1.2; (=w. aduersus) lege Iulia de annonae poena ~uitur aduersus eum, qui contra annonam fecerit 48.12.2. **e** quid ~uent in uiros primarios. ? Cic. *Mur.* 75; ne quid grauius in fratrem ~ueret CAES. *Gal.* 1.20.1; nihil amplius in absentem me ~uisset SAL. *Hist.* 1.20.1; quoniam ab hostibus in se aequa ~ui quam in se ipsi ferre maluerit LIV. 9.15.5; si quid seuerius in eam ~uisset TAC. *Ann.* 5.54; (=absol.) qui potest in furem ~uere ULF. *dig.* 47.2.17.

10 (w. ut, ne) To decree, lay down (that).

ut ~uerent ne absentium nomina reciperentur Cic. *Ver.* 2.103; ~uunt illi atque decernunt ut eae litterae. remouerentur 2.173; ~uitur. ne post M. Brutum pro consule sit Creta provincia Phil. 2.97; nuntiant. ~utum. esse ut. ~sarcinas diriperent LIV. 23.16.6; ~uitur. ut ignare domino ad id prolapsae in seruitute, sin consensisset, pro libertis haberentur TAC. *Ann.* 12.53; 14.28; ~utum. ut in eam die

altera seuerissime saxorum iaculationibus uindicaretur
APUL. Met. 1.10.

11 To appoint (a person in a particular capacity).

arbitrum me ~uebat C. AUL. 15.1.2; propriae telluris
erum natura neque illum nec me. ~uit HOR. S. 2.2.130;
quam ob rem de principatu se quisque iudicem ~uet PLIN.
Nat. 14.59.

12 a (w. internal acc. of pron.) To make (a particular) decision (w. respect to fact, future action, etc., usu. involving some exercise of authority), lay down. b (w. acc.) to settle, determine (matters). c (absol., or w. adv., advl. phr.) to decide, determine.

a quod illi iudices multo in leuiore causa ~uerunt. ~uos
id ~uere in grauissima causa. ~dubitatis? C. VER. 2.109;
quod iam ~utum a nobis est et iudicatum AGR. 2.40; cum
multa. ~non probentur quae Caesar ~uerit AUL. 16.16b.9; eo
~. utrique quod ~uit contenti fuerunt CAES. CIV. 1.87.3; ad
exsequenda quae ~uerant duces digressi LIV. 27.20.8; qui
~uit aliquid parte inaudita altera SEN. MED. 109; ne quid
super tanta re. ~ueretur TAC. HIST. 4.9; (w. de) quid
omnino de captiuo ~ueundum ac sentiendum sit? C. DE
ORAT. 3.109; de nostro itinere quod ~uero AUL. 5.4.3; quid-
nam de seditione ~ueretur LIV. 28.31.5. b sed haec
cogitabilis diligenter, ~uis sapienter C. AD BRUT. 1.5.2; in
rebus ~uendis et decernendis Q. FR. 1.1.19; res. ~priuatas ~ui
OV. TR. 2.98; TAC. ANN. 12.60. c an aliorum fuerit utilius
~uendi potestas RHE. HER. 2.21; C. DE ORAT. 2.70; non potius
contra iuris consultos ~uunt? CAES. 69; AUL. 16.16d.14; equi-
dem ego sic apud animum meum ~uo SAL. REP. 2.6.2; tunc ut
quaque causa erit ~uetis LIV. 5.53.10; sic ~ue, quicquid
~uis, ut causam tuam. in arto stare. ~scias SEN. HER. F. 1306;
uerteretur signa ut patres ~uere SIL. 17.199; neque Philippum
potentia sed ex uero ~uisse TAC. ANN. 4.43; diuus. ~seuerus
~. contra ~uit ULP. DIG. 24.1.3.1; (w. de) qui de his rebus. et
~uerent et constituerent VAR. in Non. p. 529m; ~uit. aut de
praeteritis, ut iudex, aut de futuris, ut senator C. PART. 10;
ut uos de mea domo ~ueritis DOM. 69; de prouinciis Caesaris
~uere CAEL. FAM. 8.8.9; CAES. GAL. 1.19.5; de controuersis
cognoscit et ~uit B. ALEX. 78.1; quom de P. Lentulo ceteris-
que ~uetis, pro certo habetote uos simul de exercitu Catili-
nae. decernere SAL. CAT. 52.17; de Lepida Caesar ~ueret
TAC. ANN. 16.9.

13 (w. acc. and inf.) To give as one's con- sidered opinion, declare as a principle, conviction, etc. b (w. pred. noun or adj.) to judge, deem.

quamquam Antonio tantum tribuo quantum supra dixi,
tamen Crasso nihil ~uo fieri potuisse perfectum C. BRUT.
143; causam sibi dicendam esse ~uerat VER. 5.101; uobis
~ueundum est legem Aeliam manere, legem Fufian non esse
abrogatam PROV. 46; quam quidem laudem sapientiae ~uo
esse maximam FAM. 5.13.1; Tusc. 5.24; nolim ~uas non
mente maligna id facere CATUL. 58.37; ~uit sibi Rhenum
esse transeundum CAES. GAL. 4.16.1; CIV. 3.44.1; Iuppiter
esse pium ~uit quodcumque iuuaret OV. EP. 4.133; FAST. 1.34;
~ueudo non esse purum ad rem diuinam nisi totum (sc.
farrem) PLIN. NAT. 18.7; (w. introductory sc. ita) in animo
ut sic ~uas tuo (me) officio quod AFRAN. COM. 84; sic ~uo
et iudico, neminem omnium tot et tanta. habuisse orna-
menta dicendi C. DE ORAT. 2.122; semper. ita ~ui, non esse
insectandos inimicorum amicos AUL. 14.13b.3; de quo sic
uelim ~uas, me haec eadem sensurum fuisse FAM. 1.9.21;
qua re uelim ita ~utum habere, me tui memoriam. tenere
6.2.1; (w. neut. pron.) ut hoc ~uatis. ~. oratione longa
nihil opus fuisse VER. 56; 4.42; ~uo nihil nisi hoc, senatus
aut populi Romani iudicium esse BRUT. AD BRUT. 1.4.2; (cf.,
w. adv.) ut ueteres ~uere poetas C. AUL. 267(33). b quo
clue neminem. ~uo in hac re publica fortorem C. PLANC. 51;
omnis. ~uit ille quidem non inimicos, sed hostis PHIL. 11.3;
id melius ~uere quod tutius sit CAEL. FAM. 8.14.3; ~ui
admonendum te de negotiis urbanis SAL. REP. 2.2.2; haec
ego magna remedia contra diuitias ~uo 2.8.3; mene. post
Trebian ~uis tam turpi funere dignum? SIL. 12.285.

14 (w. indir. qu.) To make up one's mind, decide.

~uere ut. ~non posses, utrius te malles similiorum C. BRUT. 148; tu ipse iam ~ue quam uerum sit TUL. 53; ~uite
quanti hoc putetis VER. 5.23; ~uere non potuisse utrum
diem tertium an 'perendinum'. dici oportere MUR. 27;
facilius ~uere potero ubi sim AUL. 1.10.1; ex quibus ~uam
in tuosque agros confugiam 3.15.6; si habes iam ~utum, quid
tibi agendum putes FAM. 4.2.4; proinde ipsi primum ~uerent
apud animos quod uellent LIV. 6.39.11; uix ~uere apud
animum meum possum, utrum peior ipsa res an peiore
exemplo agatur 34.2.4; ~ue, quem poenae extrahas SEN.
TRO. 657; posse ipsam Liuium ~uere, nubendum post
Drusum an in penatibus idem tolerandum haberet TAC.
ANN. 4.40; quis ergo ~uet, qui potius manumittitur? ULP.
DIG. 40.5.24.17.

15 (w. inf.) To decide, resolve (to); (also, w. ut+subj., or w. adv.).

non idcirco. ~quod iste certe ~uerat ac deliberauerat non
adesse C. VER. 1.1; ~ueram fratrem relinquere AUL. 6.6.3;
Pompeius. ~uorum omnium hortatu ~uerat proelio decer-
tare CAES. CIV. 3.86.1; defensionem. ~non ~ui parare SAL. CAT.
35.2; ~uit congregi quam. refugere NER. DIAL. 8.1; CRIS.
486; VERG. C. 1. ~uere non pugnare consules cogni-
tum est LIV. 2.45.9; ~uere nauali proelio laessere Romanos
27.30.16; ubi ultima experiri ~utum est CAES. 7.26.2.8;
iuuare Vitellium. ~uit TAC. HIST. 2.16; 5.26; lanienam
imminentem fuga uitare ~ui APUL. MET. 9.1; (w. neut. pron.)
hoc ~uerunt aut illius iniurias per uos uolui. aut. C.
VER. 2.9; ~Athenienses cum. ~uerent ut urbe relicta.
naues condescender Off. 3.48; ~uunt ut nocte silenti fallere
custodes. temptent OV. MET. 4.84; (ellipt.) mutui con-
siliu. ~ueram enim recta Appia Roman C. AUL. 16.10.1;
~caedis initium fecisset a me; sic enim ~uerat PHIL. 5.20.

statura ~ae, f. [STO+VRA] The height of the body in a normal upright position, stature. (of human beings) tam consimiles atque ego; sura, pes, ~a, tonsus PL. AM. 444; POEN. 1112; pro facie, pro ~a

LUCIL. 794; RHE. HER. 4.45; quia facie fuerit, qua ~a, quo
municipio C. PHIL. 2.41; tota. figura et forma et ~a FIN.
5.35; homines tantulae ~ae CAES. GAL. 2.30.4; corpore ac
~a similimum sui NER. DIAL. 9.3; LIV. 7.10.7; longa ~a ut in
iuuenta decora est CAES. 2.1.5; concubina ingentis ~ae
SEN. SUAS. 2.17; eorum. ~qui mendacio ~am adiuuant SEN.
EP. 111.3; ut ~a breues in digitos eriguntur QUINT. INST.
2.3.8; FRON. STR. 1.11.10; fuisse. ~et modicae ~ae. traditur
SURT. OTHO 12.1; ~a fuit prope DOM. 18.1; (w. ref. to a sit-
ting position) sella, quae ~ae altitudinem adiecerat PETR.
136.1; (cf. arduo). quae uelut infantiam eius (sc. uitae)
tueatur atque educet, producatque in tantam ~am, quan-
tum permittit agricola COL. 5.5.8; (w. ref. to proportion)
quadratas ueterum ~as PLIN. NAT. 34.65; SURT. VES. 20; (of
animals) quamuis ~am habes pitheci cum Thraece compo-
siti SEN. NAT. 4.4.18.8; taurus eminentis ~ae COL. 3.8.3; cae
(sc. uaccae) sunt humilis ~ae 6.2.4.5.

status¹ ~a ~um, a. [pple. of sistro]

1 Fixed, appointed: a (of times, seasons).

b (of places). c (of other things).

2 Occurring at fixed times, regular. b (of rites, ceremonies).

3 (app.) Regular, normal, average.

status² ~us, m. [STO+TVS¹]

1 The fact or condition of being in a stand- ing position. b a particular way of standing, stance, posture).

2 Stature.

3 The position taken up by a person or thing. b (transf.) any intellectual, moral, political, etc., position.

VAR. L. 5.11; eodem ~u caeli et stellarum C. DIV. 2.92;
indens inter locorum proprietates ~us signorum VITR.
7.5.6; equestrem procillam excitemus oportet si turbare ac
~u mouere uolumus LIV. 30.18.4; (sol) a solstitio ~um (v. l.
statum) inclinat SEN. NAT. 7.1.3; potest dici uis fructum in
suo ~u esse ULP. DIG. 7.2.2; (in fig. phr.) secutae sunt duae
per. Kal. ambae datae quae me conuellerent de pristino ~u
C. AUL. 8.15.2. b quin et tales uiri suspicione aliqua per-
culsi repentina de ~u suo declinari C. CLU. 106; multa
mhi dant solacia, nec tamen ego de meo ~u demigro 9.2.2;
si uoluptas. mentem ex sua sede et ~u demouet PARAD. 15;
is. ~qui cuncta composuit, constanter in suo manebat ~u
TIM. 47; quod me de ~u meo nullis contumeliis deterere
possunt D. BRUT. FAM. 11.11.2; quem. nullus timor, uis
nulla. mouere potuit inuenta de ~u LABER. COM. 103; ad-
uersarum impetus rerum uiri fortis non uertit animum;
manet in ~u SEN. DIAL. 1.2.1; in tali ~u biennio fere perman-
sit SURT. TIB. 13.1; gaudio. ~de ~u mentis suae deturbati
GEL. 6(7).3.12; sapiens. ~de ~u uigoremque sententiae suae
retinet 19.1.20.

4 (rhet.) The point on which two opposing parties come to grips or where the defendant makes a stand (see esp. QUINT. INST. 3.6).

5 Physical state or condition.

6 The circumstances affecting a person or thing at a given time, state, condition.

7 A state of affairs, situation.

8 The arrangement, constitution, order (of a state or other institution). b mode (of operations).

9 Station in life, rank, standing. b one's standing in the estimation of others, prestige.

10 Status in life, rank, standing. b one's standing in the estimation of others, prestige.

quod. ~um dignitatis non obtinebam SAL. CAT. 35.3;
quippe nullum habentibus ~um quilibet dux erat idoneus
VELL. 2.72.5; V. MAX. 9.14.1; iram, in quocumque erimus ~u,
remoueamus SEN. DIAL. 5.16.2; EP. 11.17; in famulae locum
regina cecidit. ~multumque ab illa traxit infelix ~u HER. O.
356; QUINT. DECL. 269(p. 101.1.9); eodem lre ~u seruari,
ac si directo manumissis essent S. C. FONT. IUR. p. 204.158;
Cocceius Nerua. ~ntegro ~u, corpore inlaeso, moriendi
consilium cepit TAC. ANN. 6.26; indulgentiam pro ~u filiae
suae impiorat PLIN. EP. TRA. 10.106(107); nullus ~u certus
PAR. 34.1; in quinquennio, delegatus pacandae Germaniae
~us SURT. TIB. 16.1; in ~u seruutis GRAM. 21(p. 115)RE;
omnia, quae ex testamento proficiscuntur, ita ~um euentus
capiant, si. ~. JAVOL. DIG. 50.17.20; qui illegitime concipiuntur,
~um sumunt ex eo tempore, quo nascuntur GAIUS
INST. 1.89; nec prosopiae tantae tuae ~uque de matrimonio
mortali metuas APUL. MET. 6.23; (of a political class) rebus
urbanis compositis fundatoque plebis ~u LIV. 3.60.1; (w.
uitae) hunc uitae ~um usque ad senectutem obtinere debet

Cic. *Balb.* 18; non . . . quam dignitatem, quos honores, quem uitae ~um amiserim cogito *Att.* 10.4.1. **b** de totius municipi ~um dignitate commodissime omnibus Cic. *Chu.* 196; *Sest.* 46; Sampsiceranum . . . sui ~us paenitere restituit in eum locum cupere ex quo decidit *Att.* 2.23.2; CAES. *Gal.* 7.54.4; praestabo ne qui ~um suum, si haec calamitas absit, nostro credat esse meliorem CURT. 5.5.22; *Sen. Ben.* 3.3.2; QVOD INDVSTRIA SVA ~VM REIP AVXERIT *CIL* 11.6061.

10 Legal position (w. respect to rights, obligations, etc.).

cum . . . in eo ~u sit obligatio tua aduersus me *JAVOL. dig.* 12.1.36; POMPO. *dig.* 11.7.36; an in aliud nomen aliumque ~um obligationis transferatur *PAPIN. dig.* 13.1.17; 45.1.124; cum hic ~us esset donationum inter uirum et uxorem *ULP.* *dig.* 24.1.32.

11 (gram.) Mood.

modos, siue cui ~us eos dici seu 'qualitates' placet *QUINT. Inst.* 1.5.4.1; transferuntur et tempora . . . et ~us: 'hoc Ithacus uelit' 9.3.11.

statutiō ~ōnis, f. [STATVO + -TIO] The action of setting up, erection.
~o tigni *VITR.* 10.2.10.

statūtum ~i, n. [neut. of next] An ordinance.
oportet imperialia ~a . . . in omni loco ualere *ULP. dig.* 47.12.3.5.

statūtus ~a ~um, a. [pple. of STATVO]

1 (app.) Well set up, upstanding.

recaluum . . . senem, ~um, uentriosum *Pl. Rud.* 317.

2 Appointed (to come into effect); (transf.) fixed, settled.

implata condicione ~ae libertatis *JULIAN. dig.* 9.4.16; *Gaius dig.* 9.4.15; *ULP. dig.* 40.7.6; ~sit. iudicii huius apud me certa et ~a ratio *APUL. Met.* 2.8; quamuis ~o consilio et obstinato animo 5.21.

steatitēs ~idis, f. [Gk., cf. *στέαρ*] (perh.) Soapstone, steatite.
PLIN. Nat. 37.186.

steatōma ~ātis, n. [Gk. *στέατωμα*] A sebaceous tumour.
Cels. 7.6.1; haec cum cera ~ata discutit *PLIN. Nat.* 25.82; 26.144.

stega ~ae, f. [Gk. *στέγη*] The deck of a ship.
forte ut adsedi in ~a *Pl. Bac.* 278; *St.* 413.

stegnus ~a ~um, a. [Gk. *στεγνός*] (of fevers) Marked by closure or constriction of the pores.
in febribus contractis quas ~as uocant *PLIN. Nat.* 23.120.

stēla ~ae, f. ~ē ~ēs. [Gk. *στήλη*] An upright block or slab, stela.

in qua (sc. insula) scriptae sunt ~ae lapideae litteris incognitis *PLIN. Nat.* 6.150; 6.174; in ~a LAPIDEA . . . INSCRIPTOS ESSE FINES *A. Epig.* 13.2. **β** esse in Tyro Herculis templo ~en amplam e smaragdo *PLIN. Nat.* 37.75.

stēlephūros ~i, f. [Gk. *στέλεφουρος*] A plant with flowers in spikes, perh. haresfoot plantain, *Plantago lagopus*.
PLIN. Nat. 21.101.

stēliō: see STELLIO.

stelis ~idis, f. [Gk. *στέλις*] Mistletoe, *Viscum album*.
in abiete, larice ~in dicit Buboea nasci *PLIN. Nat.* 16.245.

stella ~ae, f. [**stēr-la*, Gk. *ἀστήρ*, Skt. *tārah*, AS. *steorra*]

1 A star (a term incl. the planets and other heavenly bodies); *quinque* ~as, the (recognized) planets, i.e. Mercury, Venus, Mars, Jupiter, and Saturn. **b** (transf.) a point of light in the centre of a jewel.

caelum . . . ~is fulgentibus aptum *ENN. Ann.* 29; usque ad diurnam ~am orastinam potabimus *Pl. Men.* 175; *Acc. Trag.* 566; Aratum de caelo ~isque dixisse *Cic. de Orat.* 1.69; quod maxime tamquam ~is quibusdam notat et illuminat orationem 3.170; non cadere in terram ~as et sidera cernis? *LUCR.* 2.209; *VERG. G.* 1.137; postera cum primo ~as Oriente fugarat clara dies *A. 4.42*; simul alba nautis ~a refulsit *HOR. Carm.* 1.12.28; *TIB.* 1.4.66; quae sit ~a homini comoda quaeque mala *PROP.* 2.27.4; post ~as est septentrio *VITR.* 6.1.5; pater *Heliodam* radios ubi tinxerit undis, et cinget geminos ~a (i.e. the sun) serena polos *OV. Fast.* 6.718; *Carag.* 1.13; *GERM. Arat.* 214; siderum motus cursuque ~arum *V. MAX.* 8.7. ext. 2; ~ae minores *LUCR.* 1.535; oculi clariore ~is est extra lunam fulgentibus *PETR.* 126.16; ut ~a luminis stilla credatur *QUINT. Inst.* 1.6.36; e uagis ~is Tac. *Ann.* 6.22; iter . . . ~is secutus *FLOR. Epik.* 1.40(3.5.28); solis quippe et lunae globum . . . ceterasque ~as *APUL. Ph.* 1.10; ceteras . . . siderum ~as 1.11; (w. ref. to deification) aeternum medians decus ~is inserere *HOR. Carm.* 3.25.6; (in representation) ~ae aureae . . . Delphis positae *Cic. Div.* 1.75; (cf.) anulum . . . ferreis ueluti ~is ferminatum *PETR.* 32.3; (applied to a person) solem Asiae Brutum appellat, ~asque salubris appellat comites *HOR. S.* 1.7.24; ~earum quinque ~arum quae errantes nominantur *Cic. Rep.* 1.22; signis . . . quis aduersa meat ~arum numina quinque *MAN.* 5.2; *SEN. Nat.* 2.32.6; ~a (applied to a comet) ~am conantem *OV. Met.* 15.749; flammiferum . . . trahens spatioso limite cinem ~a micat 15.850; ~a crinita *SUET. Jul.* 88; ~a (applied to shooting-stars) de caelo lapsa per umbras ~a faciem ducens multa cum luce currit *VERG. A.* 2.694; ~a (transf.) ecce tibi inter herbas tuas spargo peculiares ~as (i.e. glow worms) *PLIN. Nat.* 18.251.

b in Carchedoniis . . . ~am intus ardere *PLIN. Nat.* 37.96; 37.132; Zenothemis fatetur . . . habere (ceraurium) intus ~am coruscantem 37.134.

2 A constellation.

quam ~am Orionem uocant *HYG. Fab.* 195.3; in ~am Sagittarium 224.3.

3 The shape of a star, a star-like formation.

b a star-shaped instrument, component, etc.
ut . . . uitis in ~am diuiditur *COL.* 4.17.4; fistula serrata et ~a intus denticulata *PLIN. Nat.* 18.97. **b** (in a wine-press) ab aliis adfixa arboris ~a, aliis arces lapidum adtollente secum arbore *PLIN. Nat.* 18.317; (applied to an intersection in a vine-frame) brachia deinde sub ~a quadripartito locabimus tenerosque palmites super iugum ligabimus *COL.* 4.26.3; (forming part of a ciconia) ~a, quam diximus Graecae litorae faciem obtinere, pariter imae fossae solum metitur atque perlabitur 3.13.13.

4 A starfish; also ~a marina.

PLIN. Nat. 9.154; smarides, ~ae, spongeae 32.151; ~32.44.

Stella ~ae, m. A cognomen, esp. of L. Arruntius Stella, consul suffectus A.D. 101 or 102, a poet and patron of Martial and Statius.

MART. 1.7.1; 1.61.4; 5.11.2; ~ae Violentillaeque . . . hymen *STAT. Silu.* 1.2.25.

stellans ~ntis, a. [STELLA + -ans] for term. cf. *comans*]

1 Adorned with stars, starry.

~ntis . . . Olympo *Cic. Cons.* fr. 2.36; caelo ~nte *LUCR.* 4.212; solio ~ntis . . . caeli *VERG. A.* 7.210; ora . . . ntia tollere *Taurum Ov. Fast.* 5.603; Iouis mersa est pennis ~ntibus ales *GERM. Arat.* 607; *MAN.* 1.150; ad summi ~ntia patris tecta *V. FL.* 5.622; *STAT. Theb.* 1.203; caeli ~ntis 6.579.

2 Having the form or appearance of stars.

gemmis caudam ~ntibus inplet *OV. Met.* 1.723; ita appellant rustici ~ntes uoluit (sc. of fireflies) *PLIN. Nat.* 18.250; ignis . . . ~ntibus fulget intus aureis guttis 37.100; numerosa linunt ~ntem splenia frontem *MART.* 2.29.9.

Stellās (-ātis) ~ātis, a. *campus (ager)* ~as A region in the north of Campania on the border with Samnium.

his colonis agrum Campanum et ~atem campum diuidi iubet *Cic. Agr.* 1.20; 2.85; *LIV.* 9.44.5; in agrum ~atem conuenerunt 10.31.6; 22.13.6; *SUET. Jul.* 20.3; (pl.) ~ates . . . campos *SIL.* 11.266.

Stellātinus ~a ~um, a. The name of a Roman tribe.

tribus quattuor ex nouis cluibus additae, ~a Tromentina Sabatina Arniensis *LIV.* 6.3.8; *FEST.* p. 343M.

stellātus ~a ~um, a. [STELLA + -ATVS*]

1 Furnished or adorned with a star or stars; also, with representations of stars.

~us . . . Ascanius *STAT. Silu.* 5.3.38; ~us (w. abl.) ingenti ~us balteus orbe (i.e. the Zodiac) *MAN.* 1.679; effusus ~us crinibus aether *V. FL.* 2.42; ~us (of persons, etc., transformed into constellations); ~us Cepheus *Cic. Tusc.* 5.8; *MAN.* 1.347; ~us Equus 5.24; 5.137; ~uela . . . colore caeli, ~a *PLIN. Nat.* 19.24.

2 Furnished with star-like points of light, markings, etc.

~us (i.e. with eyes) . . . Argus *OV. Met.* 1.664; sicut salaman-drae, animal lacertae figura, ~um *PLIN. Nat.* 10.188; ~us (w. abl.) calceoli, gemmarum ~i coloribus *MEM. orat.* 6; ~us iaspide fulua ensis *VERG. A.* 4.267; incoedibus ~um uisibus Argum *STAT. Theb.* 6.277; iaspomyx . . . ~a rutilis punctis *PLIN. Nat.* 37.118; acopos . . . guttis aureis ~a 37.143.

3 (app.) Arranged in the form of a star or X.

~is axibus agger erigitur *LUC.* 3.455; latera intextus ~is axibus agger *SIL.* 13.109.

stellifer ~era ~erum, a. [STELLA + -FER] Star-bearing.

summus ille ~er cursus *Cic. Rep.* 6.18; ~ero . . . polo *SEN. Phaed.* 785.

stelliger ~era ~erum, a. [STELLA + -GER] Star-bearing.

uias ~eras aetheris *VAR. Men.* 465; orbes ~eri *Cic. Arat.* 482(238); ~er mundus *SEN. Her.* F. 1204; ubi illa quae mundum tulit ~era ceruix? *HER. O.* 1344; ~eri iubar omne poli *STAT. Theb.* 12.565; ~ero . . . caelo *SIL.* 2.289.

stel(I)ō ~ōnis, m. [STELLA]

1 A kind of lizard, gecko.

saepae fauos ignotus addit ~o *VERG. G.* 4.243; *COL.* 9.7.5; ~ones senectutem exuere *PLIN. Nat.* 8.111; 29.73; quoniam nullum animal fraudulentius inuidere homini tradunt, inde ~onum nomine in maledictum translati 30.89; ~onem aridum in cinctu oportet habere *LARG.* 104; exuias ~onum *APUL. Apol.* 51.

2 (transf.) A treacherous or deceitful person, 'viper'.

homo uaffer et magnus ~o *PETR.* 50.5; quibus modis ~onem istum cohbeam? *APUL. Met.* 5.30.

stellionātus ~ūs, m. [prec. + -ATVS*] Deceitful or underhand dealing.

crimen ~us infamiam irrogat damnato *ULP. dig.* 3.2.13.8; 13.7.36; 47.11.3; ~um. obici posse his, qui dolo quid fecerunt, sciendum est, scilicet si aliud crimen non sit quod obiciatur 47.20.3.1.

stellō ~āre, *tr.* [STELLA + -O*, or back-formation from STELLATVS] To furnish with star-like points of light.

quoniam fere pladium hyadumque dispositione ac numero ~antur (sandrastri) *PLIN. Nat.* 37.100.

stellumicans ~ntis, a. [STELLA + MICO] Shining with stars.

signis ~ntibus *VAR. Men.* 92.

stemma ~atis, n. [Gk. *στέμμα*] A genealogical table, family tree, (transf.) pedigree, lineage.

nomina . . . multis ~atum inligata flexuris *SEN. Ben.* 3.28.2; 7.3.1; ~ate quod Tusco ranum millesime pictas *PERS.* 3.28; ~ata. lineis discurrant ad imagines pictas *PLIN. Nat.* 35.6; atria Pisonum stabant cum ~ate toto *MART.* 4.40.1; longum . . . pulchra ~a repeti a Leda 5.35.4; ~ate materno felix *STAT. Silu.* 4.4.75; 4.6.88; ~ata quid faciunt. . . ? *JUV.* 8.1; in uetere gentili ~ate *SUET. Nero* 3.1; ut qui . . . imperator . . . ~a in atrio proposuerit *Gal.* 2; (cf.) argenti furiosa sui cum ~ata narrat *MART.* 8.6.3.

Stentōr ~oris, m. A Greek hero in the Trojan War, famous for his loud voice.
ut ~ora uincere possis *JUV.* 13.112.

stephanēplocos (stephano-) ~i, f. [Gk. *στέφανηπλόκος, στέφανο-*] A weaver of garlands.
α *PLIN. Nat.* 21.4. **β** pinxit . . . ipsam sedentem cum corona, quae e nobilissimis tabula est, appellata ~os, ab aliis stephanopolis *PLIN. Nat.* 35.125.

stephanitēs ~ae, m. ~is ~idis, f. [Gk. *στέφανιτης, -ίτης*] A kind of vine.
α (uites) quae specie commendari possint . . . ut ~ae *COL.* 3.2.2. **β** coronario naturae lusu ~is *PLIN. Nat.* 14.42.

stephanomelis, f. [Gk.] An unidentified plant.
PLIN. Nat. 26.136.

stephanoplocos: see STEPHANE-.

stephanopōlis ~idos, f. [Gk. *στέφανόπωλις*] A seller of wreaths.
tabula . . . appellata stephanoplocos, ab aliis ~is *PLIN. Nat.* 35.125.

stephanos ~i, m. [Gk. *στέφανος*] ~os *Alexandri*. A plant = DAPHNOIDES.
alii ~on Alexandri uocant *PLIN. Nat.* 15.132.

stephanūsa ~ae, f. [Gk. *στέφανούσα* (pple. of *στέφανος*)] A woman bestowing a wreath (the title of a statue).
PLIN. Nat. 34.69.

stercer-: see STERCOR-.

Stercillinum: see STERCVLINVM.

stercorārius ~a ~um, a. [STERCVS + -ARIVS] FORMS: *stercer-* *CATO Agr.* 10.3. Of or connected with dung or manure. **b** (masc. as sb.) a dealer in manure (in quot. app. w. humorous ref. to defecating).

crates ~as IIII, sirpiam ~am 1 *CATO Agr.* 11.4; *VAR. R.* 1.32.3; porta ~a (in the temple of Vesta) *FEST.* p. 344M. **b** STERCORARI AD MVRYM PROGREDERE SI PRVSVS (= prensus) FVERIS POENA FATIARE NECESE EST CAVE *CIL* 4.7038.

stercoratiō ~ōnis, f. [STERCORO + -TIO] FORMS: *stercer-* *COL.* 2.1.7. The action of manuring.

~o ad fructus terrestres aptissima et maxime ad id pecus adpositum *VAR. R.* 2. pr. 5; 2.2.13; (lupinum) uim optima ~onis exhibebit *COL.* 2.15.5; *PLIN. Nat.* 18.192.

stercorātus ~a ~um, a. *superl.* ~issimus. [pple. of STERCORO] Mixed with excrement; (esp., of land) enriched with dung, manured.
omnis ~a colluuiis chortis *COL.* 1.6.24; ~a farraginem in restibili ~issimo loco . . . serere 2.10.31; 11.2.85.

stercoreus ~a ~um, a. [STERCVS + -EVS] Having the nature of dung (in quot., as a term of abuse).
meus erus, . . . inpuens, ~us, plenus peliuri *Pl. Mil.* 90.

stercorō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [STERCVS + -O*] FORMS: *stercero* (side by side w. *stercoro*) in *CATO Agr.* 50, 161.3, *COL.* 2.15.2; cf. 'ueteres sterceratos agros dicebant, non stercoratos' *Martianus Capella* 3.p.81G.

1 To supply with dung or other fertilizer, to manure.

eum locum ~ato primum bene stercore . . . ouillo, tum uortito bipalio *CATO Agr.* 151.2; meos hortulos plus ~o . . . quam holero *MAT.* post. 16; ubi agros ~arent candida fossicia creta *VAR. R.* 1.7.8; *ALF.* dig. 32.60.3; uicia et faba ~are agrum dicuntur *COL.* 11.2.80; arbores ~are *PLIN. Nat.* 18.230; 19.166.

2 (app.) To clear of excrement.
~andis (s.v.l.) latrinis *ULP. dig.* 7.1.15.1.

stercorōsus ~a ~um, a. *superl.* ~issimus. [STERCVS + -OSVS] Full of dung; (of land, etc.) rich in manure.

ut (mare) omne immundum ~umque litoribus impingat *SEN. Nat.* 3.26.7; (aqua) ~a *COL.* 8.3.8; ~locum quam . . . ~issimum *CATO Agr.* 46.1; mel . . . quod nascitur in holeribus et ~is herbis *COL.* 9.4.7; 11.3.53.

sterculinum (-ium) ~i (~i), n. *sterci-*, *sterqui-*. [STERCVS; term. obscure] A manure-heap, midden.

~a ex ~o ecfosse, tua illaec praeda sit? *Pl. Cas.* 114; secundum cuius parietem uicinus ~um fecerat *ALF.* dig.

8.5.17.2; in ~o pullus gallinacius dum quaerit escam PHAED.3.12.1; ~ia. procul abesse (i.e. from a wine-cellar) PLIN.Nat.1.133; (as a term of abuse) oh, lutum lenonium, commixtum caeno ~um publicum, impure PL.Per.407; TER.Ph.526; ~β ~um magnum stude ut habeas, stercus sedulo conserva CATO Agr.5.8; 39.1; VAR.R.1.13.4; prodigendae (gallinae). in ~um, ut uoluptate possint 3.9.14; ~um rastris permisceri oportet, quo facilius putrescat COL.2.14.8; 7.5.8. γ (prov.) intellexit. gallum in suo ~o plurimum posse SEN.Apo.7.3.

Sterculinus (?) or **Sterculus** ~ (in)I, m.: var. OF STERCULIVS.

Sterculinus (or -lus cji., cod. Stercu) [VAR.]gram.178 (Ter-tullian ad Nationes 2.9.20).

stercus ~oris, n. [cf. Breton *stroñk* 'human excrement'] FORMS: *stircus* CIL 1.401 (Luceria); *stercum* (s.v.l.) formula in VAR.L.6.32; gen. *stercaris* COL.2.14.5 (cf. *stercoro*).

1 Excrement of domestic animals, etc., dung, muck. b (esp. as a fertilizer); (applied also to other forms of manure).

iussu, scelestis, ab ianu hoc ~us hinc auferri? PL.As.424; qui bona sua pro ~ore habet TRUC.556; omnis extra castra ut ~us foras eiecit LUCIL.399; uidere licet uiuos existere uermis ~ore de tetro LUCR.2.872; CIL 1.593.66; HOR. Epod.12.11; canis. ~trulo conceptus, educatus ~ore PHAED. 1.47.11; ab asse creuit et paratus fuit quadrante de ~ore mordicus tollere PETR.43.1; JUV.14.64; ~ (applied to human excrement) si sine difficultate cum ~ore excessit (sc. wind) CELS.2.3.67; 7.20.2; ~us per os eiecientem LARG.118; ~ (in fig. context) in quo (i.e. caudicibus) si incidisses. ~maluisses cloacas Auegae purgare multo plus ego ~oris exhausti SEN.Apo.7.5; ~ (as a coarse term of abuse) nolo. ~us curiae' dici Glaucium CIC.de Orat.3.104; QUINT.Inst.8.6.13; b lotium sullum aut ~us ad radicem addere CATO Agr.7.3; 29; ~us optimum scribit esse Cassius uolucrum praeter palustrium VAR.R.1.38.1; ex aularis puluerem ~oris per segetem spargere, si et is non erit, caprinum manu iacere COL.2.15.4; 1.5.12; umore omnia hortensia gaudent et ~ore PLIN.Nat.19.131; (pl.) prata sicclire, ~ura aequare COL.2.21.3; ~us unde facias: stramenta, lupinum, paleas CATO Agr.37.2; fabalia. pro ~ore inarare VAR.R.1.23.3; macies eius (i.e. harundineti) cinere uel alio ~ore iuuanda est COL.4.32.5.

2 (transf.) Waste matter left after heating an ore, dross.

cocturis crebris (sc. of cinnabar) relictis ~oribus efficiuntur, ut adueniant, colores VITR.7.9.1; plumbi ~us, quod σκωπλιν dicunt LARG.48; ferru 188.

Stercutus ~i, m. A deity supposed to have invented manuring (elsewhere regarded as father of Picus, hence often identified with Saturn); see also STERCULIVS.

fimi plures differentiae, ipsa res antiqua. (Italia) regi suo ~o Tauni filio ob hoc inuentum immortalitatem tribuit PLIN.Nat.17.50.

sterilitas: see STERILITAS.

stereobates ~ae, m. [Gk.] A solid wall or platform supporting a row of columns, stereobate.

supra. ~terram parietes extruantur sub columnas. ~quae ~es appellantur, nam excipiunt onera VITR.3.4.1.

stereos ~a ~on, a. [Gk. στερεός] (geom.) Three-dimensional, solid.

solidum est quod Graeci ~on appellant. ~uius longitudinem et latitudinem et crassitudinem metimur BALB. grom.p.97La.

stergēthron ~i, n. [Gk. στέργηθρον] A plant used as a love-charm, prob. a house-leek (Sempervivum spp.).

PLIN.Nat.25.160.

stērigmos ~i, m. [Gk. στήριγμός] Fixed, steady quality (of light).

horum (i.e. σελήδων) plerique iaculari credas, alia labi, stare alia. ~statua lux est, quam ~on illi uocant, sine cursu iugis et proluxa lux APUL.Mun.16.

sterilescō ~ere, intrans. [STERILIS+ESCO] To become barren or infertile.

(of plants, land, or sim.) Trinacriae ~ant gaudia uobis, nec fecunda. ~mina parturiunt pinguet *Dirae* 9; ~unt. ~ fruges PLIN.Nat.7.64; (amygdalum) in pingui (terra). ~mori aut ~ere 17.63; (capparis) euagatur per agros et cogit solum ~ere 19.163; [of living creatures or sim.] leaenam primo fetu parere quinq. catulos ac per annos singulis minus, ab uno ~ere 8.45; (oua) ~unt 9.162; eos, qui (apium) ederint, ~ere, mares feminasque 20.114; (cf.) detracto illa (sc. mamma) alumnio suo ~it 11.234.

sterilicula ~ae, f. [next+CVLA] The uterus of a sow that has not yet farrowed.

(structor) super uirginem (i.e. a representation of the sign *Virgo*) ~am (imposuerat) PETR.35.3.

sterilis ~is ~e, a. compar. ~ior. [cf. Skt. *stārih* 'barren cow', Gk. *στειρά*, *στέρφος*] FORMS: fem. ~a, ~am, etc. GEL.4.2.8, 17.21.44, PAUL.Fest.p.316M; neut. pl. ~a LUCR.2.845.

1 (of women, female animals) Producing no offspring, barren, sterile. b (of males, esp. after castration). c (of eggs) infertile.

multae ~es Hymenaeis ante fuerunt pluribus LUCR. 4.1251; ~em. ~uacum VERG.A.6.251; nec mea de ~i facta rapina domo PROP.4.11.62; hoc. ~em quoque tange iuencam: mater erit! OV.Fast.5.253; SEN.Con.2.5.15; ~is

~equas STAT.Theb.6.333; ~is. ~uxor JUV.5.140; eandem (sc. Octauianum). ~dimisit ut ~em SUET.Nero.35.2; GEL. 6(7).1.2; (poet.) ~is Virgo est. ~nem caput aut capros efcundit Aequius ortus MAN.2.238; (of the uterus) ex sue. ~uoluae ~es (= steriliculae) CELS.2.24.2; (of a time of life, marriage, etc.) in bubulo pecore minoris emitur annula. ~nam prima aetas omnis pecoris. ~is VAR.R.2.1.14; ~es thalami STAT.Theb.3.158; ~ (transf.) neu, qui manus attulerit ~isintro ad nos, grauidas foras exportet PL.TRUC.97; duo. ~genera uerborum, unum fecundum, quod declinandum multas ex se parit disparilis formas, ut est 'lego', 'legi'. ~alterum genus ~e quod ex se parit nihil, ut est. ~magis', 'cur' VAR.L.8.9. b (galli Tanagria) ad partus sunt ~iores VAR.R.3.9.6; iners ~i semine natus erat CATUL.7.26; (of castrated males) ego mei pars, ego uir ~is ero? 63.69; ~es. ~boues (i.e. oxen) TIB.2.3.8; succumbit ~i frustra gallina marito (i.e. a capon) MART.13.64.1. c (oua) ~ia existimantur esse proque iis alia substituenda PLIN.Nat.10.151.

2 (of plants, seeds, etc.) Bearing no fruit, barren, sterile; (often applied hyperb. to weeds and other plants that yield no useful fruit or seed). b (of land, soil) yielding no crops. c (of seasons, conditions, etc.) marked or attended by absence of fruit or crops. d (w. gen., abl.) barren (of qualities, etc.), not endowed (with).

eam (oleam). ~fieri dicunt ~em VAR.R.1.2.19; samentum propter infirmitatem ~e 1.31.3; ~is quae (sc. a sapling) stirpibus exit ab imis VERG.G.2.53; arente culmo ~is emoritur seges SEN.Oed.51; frutex. ~siccitate gaudens, ~ior imbre PLIN.Nat.12.89; semen optimum anniculum. ~trinum pessimum, ultra ~e 18.195; (iuncti) ~is, quem marem. ~uocant. ~feminini, ferentis semen 21.112; (w. gen.) (laurem) ~em. ~earum (sc. bacarum) 15.130; (cf.) serere o pampinariis ~es est PLIN.Nat.17.157; ~inter. ~ulta infelix iolium et ~es dominantur aenae VERG.G.1.154; ~es. omni 2.111; ~es uluae OV.Met.4.299; hortum intrant quem forte ~es herbas eligens Abdalonymus repurgabat CURT.4.1.21; ~i iuncto LUC.5.517; ~nem platanum. ~quam maritum ulum et uberes oleas praepotauerim? QUINT.Inst.8.3.8; ~is mala robora fici (= caprifici) JUV.10.145; arbores. ~quae pomifera subole fecundae quaeque earum tantum umbra contentae ~es APUL.Met.11.7. b iugulantes. ~fnitimaie fundi oram faciunt ~em VAR.R.1.16.6; saepe. ~is incendere profuit agros VERG.G.1.84; A.3.141; ~is. ~diu palus HOR.Ars 65; ~nem terram LIV.43.6.3; ~is, sine fruge, sine arbore tellus OV.Met.8.789; ~i totiens cum sim deceptus ab aruo, damnosa persto condere semen humo PONT.1.5.33; ~e ac nudum solum CURT.3.4.3; ~is Libye LUC.10.38; omnis locus, in quo reperitur sal, ~is est PLIN.Nat.31.80; QUINT.Inst.1.2.26; qui herediolum ~e. ~miseri colunt APUL.FL.11; (~eunt. as sb.) ~ia quae albebat (amnis) AGRIN.4.44; (in fig. phr.) quod beneficium haut ~i in segete, rex, te obscede intelleges ACC.1.15; ~ (transf., w. ref. to other forms of produce) purpurea fiores illum tingendis expetitur uestibus in mediis habet faucibus. ~reliquum corpus ~e PLIN.Nat. 9.126; belua ponti per longum ~iad pastus iactata profundo SIL.15.785; ciuitatem summo uertice montis. ~sitam et ob id ad aquas ~em APUL.Met.1.10; (w. gen.) ~es. ~plumbi micae PLIN.Nat.33.119; (cf.) speculator nequis. ~admit. ~is hinc prospectus usque ad ultimamst plateam PL.Mil. 609. c nec ~em seges (sentiet) robiginem HOR.Carm.3.23.6; aut ~is ammus aut fertilis est, prout ille (sc. Nilus) magnus infudit aut parior SEN.Nat.4.2.2; (mundi pars ima) ~i non quicquam frigore gignit LUC.4.108; ~is. ~hiems MART. 8.68.10; ~ (transf.) ~i. ~sit ~is operatio (sc. of bees) PLIN. Nat.21.80. d heu ~es ueri PERS.5.75; non. ~adeo uirtutum ~e saeculum CAT.Hist.1.3; (~corpore prima) soaitu ~a et suco leuina feruntur LUCR.2.845; quod. ~temporis punctum aut beneficium ~e aut uacuum laude? PLIN.Pan. 56.2.

3 (transf.) a A Yielding no gift, reward, or sim.; (of money) producing no interest. b (in general) not productive of results, futile, unprofitable.

a quando ~is est amator ab datis, si negat se habere quod det, soli credimus PL.TRUC.241; (Appius) uidet. ~hoc genere dicendi si utar in ceteris, Februarium ~em futurum CIC. Q.fr.2.10.2; illic (i.e. in the Forum) aera sonant: at circum. ~es cathedras (i.e. in a hall where a poet recites) basia sola crepant MART.1.76.14; nec uocat ad cenam Marius, nec munera mittit. ~turba tamen non dest ~em quae cures amicum 10.118; 3; JUV.12.97; recipies. ~epistulas est am. ~ingratas ac ne illam quidem sollicitiam Diomedes in permittendo munere intantibus PLIN.Ep.5.2.2; ~nummi ~es ex eo tempore non erunt PAPIN.dig.22.1.7; magis est ut, quoad ei reddatur pecunia, consequatur (usuras): nec enim debet ei ~is esse pecunia ULF.dig.27.4.3.4. b ~em sperando nutrit amorem OV.Met.1.496; (signa) cessant ~i torpentia menti MAN.4.820; nos inuat ~is beneficii conscientia SEN. Ben.4.11.3; in ~i uita labore perit MART.10.58.8; cassa. ~isique. ~ama STAT.Theb.6.70; ~is transmissimus annos: haec aui mihi prima dies SIL.4.2.12; donum. in speciem magnificum, sed. ~usu ~e CAT.Hist.1.90; ~em pacem ANN. 1.17; litus ~i uersamus aratro JUV.7.49; ~is fructus laboris capitur FOR.Ver.2.p.202(204N).

4 Barren of ideas or inspiration.

Lentulus. ingenii fides ~is, tam pusilli quam animi SEN. Ben.2.27.1; quis ~i (praeduxit) mea corda situ? STAT.Sil. 5.132; haec aetas. ~inuentis gaudent, sint licet illi non satis ~seuer. facile remedium est ubertati, ~ia nullo labore uincunt QUINT.Inst.2.4.6; faueo. ~saeculo, ne sit ~e et effuturum PLIN.Ep.5.17.6; (of subject-matter) neque admittunt (libelli). ~iucunda dictu aut legentibus blanda ~i materia PLIN.Nat.pr.12; PLIN.Pan.66.1.

sterilitās ~ātis, f. [prec.+TAS] ORTHOG.: *sterel-* NIPS.grom.p.292La.

1 Inability (of women, female animals, etc.) to reproduce, barrenness, sterility.

quia fetus exitit in ~ate naturae (when a mule gave birth) CIC.Div.1.36; (maritus) illam ~atis nomine dimisit SEN. Con.2.5; uiscera longa ~ate praeculsa SEN.Nat.3.25.11; ~atem a partus uexatione fieri certum est PLIN.Nat.28.253;

31.8; TAC.Ann.14.63; APUL.Apol.85; ~ (of a male) spadonem. ~posse postum heredem scribere. scribunt: quoniam nec aetas nec ~as ei rei impedimento est ULP.dig. 28.2.6.

2 Infertile quality or condition (of plants), unfruitfulness; esp. ~as frugum or ~as alone, failure of the crops. b inability (of land) to produce crops; (also of seasons, conditions).

hos ipsos (sc. malleolos). ~non in totum ~ate affectos COL.3.10.15; (helix) distat. ~ate, quoniam fructum non gignit PLIN.Nat.16.148; quibusdam (sc. arboribus) debilitas ~atem, non necem, adfert 17.228; (cf.) quae (sc. myrtus plebeia) postquam euallit flauescens patricia. ~languida auctoritas patrum facta est ac paulatim in ~atem emarcuit maiestas 15.121; ~AEDIS FLORAE. ~DEDICATA EST PROPTER ~ATEM FRVGVM Fast.Praen.(CIL 1.p.236); VELL.1.1.4; Sicyonem facies inuasi ac ~as PLIN.Nat.36.10; continue ~ates cogunt me de remissionibus cogitare PLIN.Ep.Tra. 10.8(24).5; magna. ~quondam ~ate. cum uenalias. ~urbe expulisset SUET.Aug.42.3; PAUL.dig.35.2.63.2; (transf.) propter ~atem lapidum inter centurias quas lapides positi sunt NIPS.grom.p.292La. b genus agrorum propter ~atem incultum CIC.Agr.2.70; Diu.1.131; quicquid perierat assidua infelicit soli ~ate SEN.Ep.81.1; QUINT.Inst.8.5.22; (Aegyptus) inopia siccitate usque iniuriam ~atis exaruit PLIN.Pan.30.2; HYO.agrim.p.79; (fig.) inclusis gentium imperis intra ipsas. ~quadam ~ate fortunae necesse erat animi bona exercere PLIN.Nat.14.4; ~si ~as annorum inesset COL.2.10.1; tria tempora (prisci) fructibus metuebant. ~intra haec constat caelestis ~as PLIN.Nat.18.290.

sterilis ~a ~um, a.: var. OF STERILIS.

sternax ~ācis, a. [next+AX] (of a horse) Liable to throw its rider.

~acis equi lapsum ceruice Thymoeten VERG.A.12.364; SIL.1.261.

sternō ~ere strāui strātum, tr. [cf. Skt. *stṛāṇāti*, *stṛāṇāti* 'strews, throws down', Gk. *στόρνωμι*, Oīr. *sernim* 'spread'] FORMS: *steraui* (= *strauerat*) MAN.1.776; *strassel* (= *strauisset*) VAR.in Non.p.86M.

1 To lay out on the ground (or other surface), spread (esp. blankets, etc., for lying on).

strato. ~super discumbitur ostro VERG.A.1.700; pellibus incubuit stratis somnosus petiuit 7.88; Aesonis effectum. ~corpus. ~stratis porrexit in herbis (sc. Medea) OV.Met.7.254; ~itur in duro uellus utrumque solo Fast.4.654; mersa profundo ~ere litoreis monstrorum corpora harenis MAN. 5.191; (spongeae) ad lanam. ~untur inuaserat. ~ut candorem bibant PLIN.Nat.31.123; strato latus acclinare leoni STAT.Sil.4.2.31; strata sub pedibus uelut SUET.Nero.48.3; ~ (topog.) ibi Laborini campi ~untur PLIN.Nat.3.60; ~ (in fig. phr.) haec. ~segnitiam ingenilis auferunt, quibus modo campus, in quo uagentur, ~endus est, modo. ~aliquid. ~confragos obicidendum, per quod erepant SEN.Ben.5.12.2.

2 (w. abl.) To spread (with blankets or something soft); (without abl.) *lectum* (triclinium, etc.) ~ere, to spread a couch, etc. (i.e. make it ready for use). b To provide (a horse) with a cloth for its rider.

huc est intro latu' lectu', uestimenta stratus est TER.Hau. 903; straitu' pelliculis haedinis lectulos Punicanos CIC.Mur. 75; strata cubilia. ~herbis et frondibus aucta LUCR.5.1417; congeriem siluae (i.e. a pyre) Nemeae uellere summam sternis et imposita clauae ceruice recumbis OV.Met.9.236; gelidum stipula cum fronde caduca ~e solum CALP.Ecl. 5.117; matronae. ~his foliis cubitus sibi ~unt PLIN.Nat. 24.59; SUET.Jul.84.1; ~si morbus acutissae uiliu' escit, iumentum dato, si nolet, arceram ne ~ito Lex XII(Font. ur. p.18); ubist bincinium uobis stratum? PL.Bac.721; in lecto lepide stratu lepida mulierem. ~contrectare POEN.697; lectum stratum ubi duo custodes liberi cubent CATO Agr.13.1; cum essent triclina strata argentumque expositum in aedibus CIC.Ver.4.33; Mur.75; HIRT.Gal.8.51.3; Eumenides straueret torum OV.Met.6.431; lectulo. ~cotidiana consuetudine cultus stratu recubans V.MAR.2.6.8; stratum. ~cubile regibus LUC.7.61; strata posuit longaque cathedra JUV. 9.52; subsellia. ~untur 10.45; (cf.) uictor odorata dormiat inque rosa. uictus ariet. ~membra nec in strata sternere discat uero ELEG.Mac.95; (w. *elipsis* of lectum, etc.) nauiter cuncta praeministrat, uerit. ~it, coquit APUL.Met. 7.11; (impers. pass.) ubi coepit aduesperascere, lubet ~i sibi in prima domus parte PLIN.R.7.27.7. b non stratos, non infrenatos magna pars habebant equos LIV.37.20.4; sonipes strato carpebat gramina dorso SIL.7.299; stratum ~. ~ostro. ~cornipedem 16.1.1; ~ (poet.) petulans iuencus uirginum straitu sua terga ludo SEN.Phaed.304.

3 To lay (stones, etc.) to form a pavement or sim.; to lay (a pavement or floor). b (w. or without abl. (to provide (a road or other area) with a regular surface, pave, etc.

hic glareas dura ~itur (sc. for a road) TIB.1.7.60; strata. ~erat petiit tegula quassa solo OV.Fast.6.316; stratu lapide ad longitudinem obelisci PLIN.Nat.36.72; ~cum coaxatum fuerit, super altera coactio transversa ~atur VITR.7.1.5; hoc puppium interuallum. ~asseribus. ~deligatis. ~superque eos pontibus stratis, qui militem sustinerent, impleuerant CURT.4.3.15; quid nunc strata solo referam tabulata. ~ut. ~tenuem uolunt hypocausta uaporem? STAT.Sil.1.5.57; EX PECVNIA SVA. ~PAIMENTVM STRAVIT CIL.6.219. b (w. abl.) (VIA GLA)REA ~FNDA. (ET PER A)P(E)NNINVM MVNIEN(DA) CIL 1.808.7; faciunt lapide (stabula) strata VAR.R.2.2.19; semitam. ~saxo quadrato a Capena porta ad Martis strauerunt LIV.10.23.12; cliuom Capitolinum silice ~endum curauerunt 41.27.7; CURT.5.1.33; (fossas) silice uel glareas ~i (utilissimum est) PLIN.Nat.18.47; multae (naues) pontibus stratae, super quas tormenta ueherentur TAC.Ann.2.6; EXEDR(AM) TESSELLA STRAVIT CIL 13.1479 (poet.) Persidis. uictor, strarat quae classibus aequor MAN.1.776; (~without abl.) IN CENSURA VIAM APIAM STRAVIT Elog.10(CIL 1.p.192); columannam tollere, locum

illum ~endum locare Cic. *Att.* 14.15.1(2); VIAS PUBLICAS... REIFICINDAS ~ENDAS CVRET Cic. *L.* 5.93.26; Vic. MAX. 3.EXT.5; stratum militari labore iter Quint. *Inst.* 2.13.16; Suet. *Aug.* 30.1; hic FORVM AQVINI SVA PECVNIA STRAVIT Cic. *L.* 10.54.16; PLATEAM QVAE STRATA NON ERAT STRAVIT 10.75.16; (in fig. phr.) uidet horum (i.e. studies) ad uirtutem uiam ~it? Sen. *Ep.* 88.3; (transf.) uiam qui quondam per mare magnum strauit Luc. 3.1030; hoc iter Alpes, hoc Cannae strauere tibi Sil. 12.514.

4 To scatter over the ground or other surfaces, strew. **b** (w. abl.) to litter, strew (with).

o solem ipsum beatissimum qui .stratis cadaueribus parcidarum .fugientem uidit Antonium Cic. *Phil.* 14.27; strata iacent passim sua quaeque sub arbore poma Verg. *Ed.* 7.54; collecta humi pila, quae strata inter duas acae iacebant Virg. *Ge.* 10.29.6; ipsi contra saxa quae locus strata passim .praebebat ingerere 27.18.11; (topog.) aliae (insulae) quae ~untur inter Helinium ac Fleurum PLin. *Nat.* 4.101. **b** in fundo doli .sale ~ito, deinde per uiam largifica stipe ditantes Luc. 2.626; strati bacis siluestribus agri Verg. *G.* 2.183; ~itur omne solum telis A. 9.660; foliis nemus multis et alga litus intulit .tempestas ~it Horac. *Carm.* 3.17.12; aspreta erant strata saxis Liv. 43.52; Arbela, cuius campi deuictorum a nobis ossibus strati sunt Cur. 9.23.3; uicos .floribus conorise ~i iubet 9.20.25; Neronis .spectaculis harenam circi chrysocolia ~i PLin. *Nat.* 33.90; litora discussa ~i niue Vl. 5.174; stratum innocentium caedibus oblecterrimum urbis partem Tacit. *Hist.* 3.70; APul. *Med.* 11.9; ~ (w. the thing strewn as subj.) ante aras terram caesi strauere iuuenti Verg. *G.* 8.719; cum lascium ~et harena Forum Propert. 4.8.76.

5 To stretch (a person, etc.) in a horizontal position (esp. oneself, one's limbs); (pass. in middle sense, often in pf. pple.) to lie or throw oneself prostrate (esp. as a suppliant). **b** to train (a vine, etc.) over the ground (as a mode of propagation).

b (sc. uates) Tityon poena strauere in lugera foedum Aetna 80; (luno) strauit humi pronam .brachia (sc. of Dictynna, changed into a bear) coeperunt nigris horrescere uillis Ovid. *Met.* 2.477; nonne uidet, hominum ut celos ad sidera uultus susulserit deus . . cum pecudes . . strausisset in alium? Sil. 15.87; ~ (ref. or sim.) ~unt se somno diuersae in litore phocae Verg. *G.* 4.434; cum . . nihil ubi in sicco fessa ~erent corpora inueniri posset Liv. 22.2.8; 27.47.9; in ipso gelu . . corpora ~ebant Cur. 7.5.13; (terae) se in alimentum pariter omnium ~unt Sen. *Ep.* 66.26; (cf.) (pater) iam poplite flexum ~entemque manus . . ad oscula tollit Statius. *Th.* 7.194; ~imur optatae gremio telluris Verg. *A.* 3.509; sine stantibus ac custodiis passim ferarum ritu ~untur Liv. 5.44.6; standum est tibi (sc. Antaeo) . . ~ique uetabere terra Luc. 4.647; supplex . . ~itur hospes Vl. 7.143; ~untur . . Ioui et delubrum sanguine honorant Sil. 12.340; (pf. ppl.) contempe hanc sedem, in qua ego nouem hiemes saxo stratus pertuli Accius. *Trag.* 557; quod . . petimus precibus ac lacrimis, strati ad pedes Cic. *L.* 13.3; Aetna 4.3; Luc. 6.1223; supercandens uigilum strata somno corpora miles Liv. 7.36.2; alii strati humi solum quisque nominatim ducent implorare 25.37.9; ursi . . humanitus strati, iraceae stantes (sc. coeunt) PLin. *Nat.* 10.174; stratum . . lacere et genua completi Quint. *Inst.* 6.1.341; Tacit. *Ann.* 15.31; (w. retained acc.) uiridi membra sub arbutu stratus Horac. *Carm.* 1.1.22; (cf. things) cynosorchim aliqui orchim uocant . . foliis . . in terra stratis PLin. *Nat.* 27.65; stratus humi palmas uiduas desiderat ulmos Iuvenal. 7.8. **b** liberalius ~enda uitis, ut etiam ex corpore radicescat Verg. *Ge.* 86.20; ueteres uineas mergis propagare potius quam totas ~ere Col. 4.2.2; Arbor. 16.4; sunt qui harundines integras ~ant, quoniam ex omnibus nodis strata harundines emittit 29.2.

6 To bring to the ground (buildings and other standing objects), level, knock down, lay flat. **b** to cause (waves) to subside.

rapidus . . torrens ~it agros, sternit sata laeta Verg. *A.* 2.306; stratis . . arietis muris Liv. 1.29.2; muri pars strata ruinis i. 17.21; 34.58.5; aper . . uiolentus in hostes fertur . . ~itur incursu nemus Ovid. *Met.* 8.340; tunc genitor Messenia moenia quondam strauit 12.550; urbs strata atque euersa Vic. MAX. 5.6.EXT.5; dolabrīs . . siluas ~ere Cur. 8.4.11; ~ite iam uallum fossasque inplete ruina Luc. 7.326; (elephanti) stabula Indorum dentibus ~unt PLin. *Nat.* 8.27; messis amaro strata gelu Statius. *Th.* 5.393; (in fig. phr. or transf.) mortalia corda per gentis humilis strauit pauper Verg. *G.* 1.331; in hac ruina rerum stetit una integra . . uirtus populi Romani; haec omnia strata humi erexit Liv. 26.41.12; ~ (persons) cuius casus prolapsi cum proximis ~eret 5.47.5; (leo) eum . . correptum rotatumque ~it nec uulnerat PLin. *Nat.* 8.51; sonipes . . hincitum effundens, ~it (i.e. unseus) tellure Bagesum quem tunc captiuo portabat in agmina dorso Sil. 10.459; ~untur fluctibus, hauriuntur gurgitibus Tacit. *Ann.* 1.70; (in fig. phr.) non tua culpa fames coepit, sed uulneratum iugulast, titubantem strauisti Quint. *Decl.* 12.15. **b** Verg. *Ed.* 9.57; subsident undae tumidumque . . ~itur aequor aquis A. 5.821; uenti ponent, strataque aequaliter . . Triton per mare current Ovid. *Ep.* 7.49; uidebis . . stratum . . Charybdi, quam diu ab austro uacat Sen. *Dial.* 6.17.2; pontus . . strauit unda Tro. 177; ante brumam . . vii diebus . . ~itur mare PLin. *Nat.* 2.125; STATius. *Silv.* 3.2.3; Gel. 2.30.2; (cf.) simul (diui) strauere uentos aequos feruendo depelliantis Horac. *Carm.* 1.9.10; ~ (transf.) post uictoriam demum, stratis iam militum odii, dimissus est Tacit. *Hist.* 1.58.

7 To strike down or stretch lifeless (a person, etc.) with a blow or weapon, lay low (esp. in battle). **b** to overthrow (troops, etc.) in battle or war, defeat utterly.

uidi te, Vlixes, saxo ~entem Hectora Incert. *Trag.* 61; ~itur exanimisque tremens procumbit humi bos Verg. *A.* 5.481; ter leto ~endus erat 8.566; Rutuli . . instant ~ere caede uiros 10.119; 12.94.4; cum (Ajax) strauit ferro pecus Horac. *S.* 2.3.202; alius sit fortis in armis, ~at et aduersos Marte fauente duces Tibull. 1.10.30; pro se quisque obuios ~ite Liv. 7.33.10; strauimus innumeris . . Pythoua sagittis Ovid. *Met.* 1.460; (aper) sub inquine dentes addidit et . . moribundum strauit laenas 10.716; leo uenantum ~ere pergit agmina

Hal. 53; si me degeneri strauissent fata sub hoste Luc. 4.344; ~untur terra Menaleus pedes, Antiphus aut nil defensum equo Statius. *Th.* 7.755; satellites strauit, nefarium corpus . . trucidauit Quint. *Decl.* 3.45 (p. 363.1.1); (cf.) irae Thyestean exitio graui strauere Horac. *Carm.* 1.16.18; (w. ref. to killing without physical violence) o fortunati, fugiens quos barbarus hostis fontibus inmixto strauit per rura ueneno Luc. 4.320; ~ (transf.) si eorum (i.e. deorum) plaga percussu addictos se et stratos esse fateantur Cic. *Tusc.* 3.72. **b** turnas inuasit agrestis Aeneas . . strauitque Latinos occiso Therone Verg. *A.* 10.311; cum . . cunctis hostibus stratis . . uictoria . . tua ciues gloriarentur Vitr. 1.1.1.1; instant Volturnius et Scipio et percussos ~unt Liv. 10.41.9; a quo tot acae Romanas fusas stratasque esse sciam 23.42.12; 29.3.10; cum Lucullus tot reges Magorum paucis legionibus ~eret PLin. *Nat.* 26.19; incursum in proximis omnem hostium exercitum strauerunt Fronon. *Str.* 2.2.10; Tacit. *Hist.* 3.13; ~ (transf.) si caderet Marcellus, agmen reorum ~ebatur 4.6.

sternumentum ~i n. [next + -MENTVM]

1 A sneeze.

quae si suscipiamus, pedis offensio nobis . . et ~a erunt obseruanda Cic. *Div.* 2.84; si in nares destillauit . . frequentia ~a sunt Cels. 4.5.1; ~a . . albo ueratro . . coiecto in nares excitantur 5.22.8; 8.4.20; tussis, ~a, singultus Sen. *Ep.* 47.3; elephans . . ~o similem elidit sonum PLin. *Nat.* 11.269; 25.52; 32.28; Gel. 12.5.11.

2 A sneezing-powder.

~a . . admota id commode elidunt Cels. 6.7.9.8; fit et ex callitriche ~um PLin. *Nat.* 25.135; 25.173.

sternuere ~uere ~ui, *intr.* [cf. Gk. *στέρνυμαι*, *πνίπω*] To sneeze.

dum tu ~uas (i.e. in a moment), res erit soluta Plaut. *Ps.* 629; neptae . . naribus inseruntur uersanturque donec ~uat ouis Col. 7.5.18; ~uisse a coitu abortiuum PLin. *Nat.* 7.42; 19.39; 28.23; ~ (w. internal acc.) Amor . . dextram ~uit approbationem CATull. 45.9; non tibi nascenti . . argutum ~uit omen Amor? Propert. 2.3.24; ~ (transf., of a sputtering lamp) ~uit . . lumen . . ~uit et nobis prospera signa dedit Ovid. *Ep.* 18.151.

sternutamentum ~i n. [STERNVTO + -MENTVM] An attack of sneezing.

tussis alicius aut ~um Sen. *Dial.* 4.25.3; Epist. 102.9; sensus atque ~is caput purgat PLin. *Nat.* 20.237; ~um concitare . . medicamento Larg. 10.

sternutatio ~ōnis, f. [next + -TIO] The action of (violent or repeated) sneezing.

(ueraturum) nigrum . . ~onem . . inuitat Larg. 10; Aurel. *Fro.* 1.180(69N); crebras ei ~ones commouebat (sc. sulphur) APul. *Med.* 9.24.

sternūtō ~āre ~āui, *intr.* [STERNVO + -TO] To sneeze (repeatedly or violently).

Giton collectione spiritus plenus ter continuo . . ~auit Petrus. 98.4; 102.10; Fronon. *Str.* 1.12.11.

sterōma (app.) = Gk. *στέρωμα*, a pavement. Aep. 41.50a.

Steropē ~ēs, f. A Pleiad, the mother of Oenomaus.

Cic. *Arat.* 270(36); minax ~es sidere pontus erat Ovid. *Tr.* 1.11.14; Hygis. *Astr.* 2.21.

Steropēs ~ae, m. A Cyclops working in Vulcan's smithy.

Verg. *A.* 8.425; Ovid. *Fast.* 4.288; STATius. *Silv.* 1.1.4.

sterquilinum: see STERCVLINVM.

stertēia ~ae, f. [STERTO; for term. cf. *locutuleius*] (term of abuse, app.) One who snores.

tu autem, ~a, etiamnum ploras? iam curabo, fatum tuum plores Petrus. 75.9.

Stertinus ~ia ~ium, a. A Roman gentile name, esp. Stertinus, a Stoic writer of Horace's day. **b** (adjl.) of the philosopher Stertinus.

~ius, sapientum octauus Horac. *S.* 2.3.296. **b** Empedocles an ~ium deliret acumen Horac. *Ep.* 1.12.20.

stertō ~ere (~ui), *intr.* [cogn. w. STERNVO; cf. Oir. *srennim* 'I snore' beside *sreod* 'a sneeze'] FORMS: for pf. cf. *desterto*. To snore.

labore delassatum noctem totam ~ere Plaut. *As.* 872; Terent. *Eu.* 1079; Marcellus . . ita ~ebat ut ego uicinus audirem Cic. *Att.* 4.3.35; ipsum offendunt . . totis praecordiis ~entem ructuosos spiritus geminare Cael. *Arat.* 15; nauta . . ~it . . supinus Horac. *S.* 1.5.19; Ovid. *Am.* 2.2.24; Cels. 2.8.25; aquatilia . . dormire . . existimant . . nam delphini ballaenaeque ~entes etiam audiuntur PLin. *Nat.* 10.210; iuno (i.e. a complainant husband), doctus . . ad calcem uigilanti ~ere naso Iuvenal. 1.57; Suet. *Cl.* 8; Socrates iam sopitus ~ebat altius APul. *Med.* 1.13; ~ (w. internal obj.) ~imus, indomitum quod despumare Falernum sufficiat Pers. 3.3; ~ (hyperb.) tu supra frumentum publicum ~is et omnis maris circumuectus oras litora portusque cognoscis Quint. *Decl.* 12.7.

Stēsichorus ~i, m. A Greek lyric poet of the 7th–6th century B.C.

Cic. *Ver.* 2.87; Horac. *Carm.* 4.9.8; STATius. *Silv.* 3.3.154; ~um . . epici carminis onera lyra sustinentem Quint. *Inst.* 10.1.62.

Sthenoboea ~ae, f. The wife of Proetus, who tried to seduce Bellerophon.

Iuvenal. 10.327; Verg. *Feb.* 57.1.

Sthenelēus ~a ~um, a. Descended from a Sthenelus; (esp. from Sthenelus son of Perseus).

proles ~a Cygnus Ovid. *Met.* 2.367; ~us hostis (i.e. Eurystheus) Epist. 9.25; ~us . . Eurystheus Metam. 9.273.

Sthenelus ~i, m. The name of several mythological figures, esp.: **a** a Greek who fought at Troy, the son of Capaneus. **b** the son of Perseus and father of Eurystheus.

Verg. *A.* 2.261; Horac. *Carm.* 1.15.24; STATius. *Ach.* 1.469. **b** Vl. 5.488; Hygis. *Feb.* 24.4.4.

stibadium ~i, n. [Gk. *στίβδιον*] A semi-circular couch.

Mart. 14.87; ex ~uo aqua, uelut expressa cubantium pondere, sipunculis effluit PLin. *Ep.* 5.6.36; CIL. 6.2251.

stibi ~is, n. Also stibis, ?f.; stibium ~i, n. [var. of STIM] FORMS: nom. ~is PLin. *Nat.* 34.169; gen. ~ii Larg. 23.24; abl. regularly ~i. Antimony (used in eye-salves, etc.).

(nom.) mollitum . . i, pix Cels. 5.15; PLin. *Nat.* 29.118; (gen.) pares portiones cereae . . ~is Cels. 5.19.28; ~is cocti, amuli, singulorum p. xvi 6.6.12; Larg. 34; ~ (abl.) (nardum) adulteratur . . cummi spumaeque argenti aut ~i PLin. *Nat.* 12.43; capitis (sc. lacertae) cinere (utuntur) pro ~i ad scabritias 29.130.

stic: supposed aphetic form of ISTIC².

Pompon. *com.* 140(s.v.l.).

Stichus ~i, m. A common slave's name; (used as a representative name in legal forms and sim.).

PLaut. *As.* 437; Petrus. 77.7; (as title of a comedy by Plautus) Gel. 6(7).17.4; ~Titio . . hominem ~um do lego Gaius *Inst.* 2.193; 2.216; PAULus. *Dig.* 2.14.27.7.

? Sticula ~ae, f. The name of a vine.

Col. 3.2.27 (rabucula codd.).

stigma ~atis, n. Also ~a ~ae, f. [Gk. *στίγμα*] FORMS: first decl. in Petrus. 45.9; 69.1. A mark of infamy tattooed with a hot needle on runaway slaves, criminals, etc. **b** (in fig. context).

ira figurauit (sc. Artemisiam) Rhodiorum ciuitati ~ata inponentem Vitr. 2.8.15; improbiissimo militi . . ~ata inscriberet ingratum hominem tantantia Sen. *Ben.* 4.37.3; sequar uos frontes notans inscriptione solerti, ut uideamini ~ate esse puniti Petrus. 103.2; PLin. *Nat.* 30.30; si quis fugituro ~ata scripsit Quint. *Inst.* 7.4.14; ~ate dignum Iuvenal. 10.183; multos honesti ordinis deformatos prius ~atum notis ad metalla . . condemnauit Suet. *Cal.* 27.3; Gaius *Inst.* 1.13; ~ (applied to the marks of a lash) fac papyrina haec terga habeant ~ata LAeu. *Post.* 13; ~ (humorously) haec quaecumque meo numeratis ~ata mento . . non iracundis fecit grauis unguibus uxor: Antiochi (i.e. a barber) ferrum est Mart. 11.84.13. **b** si quid nostrae tibi bilis inusserit ardor . . haerebit totoque legetur in orbe ~ata ne uafra delebit Cinnamus arte Mart. 6.64.26; 12.61.11; Catullum, a quo sibi uersiculis de Mamurra perpetua ~ata imposita aqno dissimulauerat Suet. *Iul.* 73.

stigmatiās ~ae, m. [Gk. *στιγματίας*] A person bearing tattoo-marks (as a sign of disgrace).

o miserum, qui fidiorem et barbarum et ~an putaret, quam coniugem Cic. *Off.* 2.25.

stigmātus ~a ~um, a. [as next + -ATVS²] (dub.) Distinguished by tattoo-marks (or sim. markings).

(arbores quas finis delalandi causa denotant) in Piceno (uocant) ~as (cf.) AGell. *agrim.* p.34.

stigmōsus ~a ~um, a. [STIGMA (first decl. form) + -OSVS] Covered with tattoo-marks (as a sign of infamy).

dicta . . in caluas ~osque iaculari Petrus. 109.8; ~ (transf.) Rusticum . . 'Stoicorum simiam' (Regulus) appellat; adicit 'Vitelliana cicatrice ~um' PLin. *Ep.* 1.5.2.

Stilbōn (~ontis or ~ōnis), m. [Gk. *Στίλβων*, from *στρίβω* 'glitter', 'twinkle'] A name for the planet Mercury.

Hygis. *Astr.* 2.42; APul. *Mun.* 2.

stillata: see STYLOBATES.

stillidium: see STILICIDIVM.

stilla ~ae, f. [perh. dim. of STIRIA] A drop of liquid.

ut interit in magnitudine maris Aegaei ~a mellis Cic. *Fin.* 3.45; proiectura coronarum reiciet extra perpendicularum ~as Vitr. 2.8.18; cum sicca et sine ~is erit arbor 2.9.3; gloriatus es nullam te . . ~am cruoris humani misisse Sen. *Cl.* 1.11.3; citius . . cadunt ~ae quam ut concipere imagnes possint Natus. 1.5.6; ternis ~is additis in oleum PLin. *Nat.* 29.70; APul. *Med.* 4.11; lucerna . . euomit . . ~am feruentis olei 5.23; (dist. from gutta) gutta imbrum est, ~a olei uel aceti Suet. *fr.* 176(p.292Re); ~ (hyperb., for a minute quantity) cum . . olei ~am daret enterocelcius uictor Mart. 12.70.3.

stillārium ~(i)i, n. [prec. + -ARIVM] (perh.) A bonus, extra.

dati iudicibus nummi sunt et . . stupra matronarum . . ~i (s.v.l.) loco exacta sunt Sen. *Ep.* 97.2.

stillaticius ~a ~um, a. [STILLO + -ICVS²] Falling in drops, dripping.

resina, si cum aqua . . decoquatur . . lentescit ac ~a uocatur PLin. *Nat.* 16.54.

stillātip, adv. [STILLO + -IM] In drops, dropping by drop.

stillicidium eo quod ~ cadit VARius. *L.* 3.27.

uirius Luc.1.120; 4.174; (Hamilcar) his acuit (puerum) ~is SIL.1.13; 14.94; addit ad dicendum etiam nudum ~os Quint.1.10.7.16; qui super. Romani nominis odium propriis in Cartaginensium regnum ~is accendebatur Tac. Hist.3.45; Ann.1.33; Juv.10.329; (cf.) deest illis oratoris uigor ~ique, quos quaeris Sen. Ep.100.8; (w. gen. of action or attitude encouraged) defendendi Vatini fuit. ille ~us Cic. Fam.1.9.19; recordatio ueniae magnus est ~us industriae Culp. Decl.26; (w. idea of physical movement still present) inter decedenda ferarum regnum Allecto ~is agit undique Bacchi VERG. A.7.405; hoc motu (sc. uermiculi) ~isque potentibus acti in furias uertere canes GRAT.391.

stinguo ~guere (~xi ~ctum), *tr.* [by some identified w. *stinguo* in *distinguo* and ref. to IE. *stig- 'to prick' as in Gk. στίζω, etc.] To extinguish, put out (a fire, light, or sim.). **b** (transf.) to annihilate, destroy.

~guntur radii caeca caligine tecti Cic. Arat. Progn.133; Arat. Inc.1.1; sl. alia credunt ratione potesce ignis. ~qui Lucr.1.666; umor non datur ardorem qui membris ~guere possit 4.1098; (poet.) euanesce paulatim ~guisque colorem 2.828. **b** quae sunt rerum primordia, nulla potest uis ~guere Lucr.1.486.

stipa ~ae, *f.* (perh. a form of STVPPA, through popular association w. *stipo*).

~am, quae amphorae cum extruuntur, firmari solent Fest. p.351M.

stipatiō ~ōnis, *f.* [STIPO+TIO] The action of crowding or packing together, or the condition of being so crowded. **b** the crowding (of attendants) around a king, etc.

adeundi mihi locus. nisi per ipsos iudices non fuit: tanta ~one cetera tenebantur PLIN. Ep.4.16.1; APUL. Fl.16; (of birds in a flock) (anser) fessi profuerunt ad primos; ita ceteri ~one naturali propellunt eos PLIN. Nat.10.53; (of things, material or otherwise) ~o illorum (sc. corporum) ac turba resoluta est Sen. Nat.5.3.3; (orationem) confertam ~. entymematum ~one Quint. Inst.5.14.27. **b** qui circum latera erant regi. quos postea a ~one stipatores appellatur VAR. L.7.52; eius aspectus, conspectus, ~o, greges hominum perditur metum. addebat Cic. Sul. 66.

stipator ~ōris, *m.* [STIPO+TOR] One of the train surrounding a king or sim., a bodyguard, close attendant (esp. pl.).

uicenos singulorum ~ores corporis constituit Cic. Agr. 2.32; (Alexander Phraeus) praemittebat. de ~oribus suis qui scrutarentur arcibus mulieribus Off.2.25; Catilina. . . omnium flagitiorum atque facinorum circum se tamquam ~orum catenas habebat SAL. Cat.14.1; illum. sanguinarius (regem) necesse est grauentur ~ores sui Sen. Cl.1.13.1; Tac. Ann.4.25; 11.16; ~ores. regalium laterum APUL. Mun. 26; PAUL. Fest. p.375M; (cf.) Apronius ~ores Venerios secum habebat Cic. Ver.3.65; (sg.) quis est Sergius? armiger Catilinae, ~or tui corporis Cic. Dom.13; (transf.) Hoz. S. 1.3.138.

stipendiarius ~a ~um, *a.* [STIPENDIVM+ARIVS]

1 Performing military service for pay; (esp. of mercenaries).

clipei antea Romani usi sunt, dein, postquam ~i facti sunt, scuta pro clipei fecere Liv.8.8.3; ~cohors ~as B. Afr.43; occupata Crupitoris quondam stipendiarii uilla Tac. Ann.4.73.

2 (of subject states, their inhabitants, etc.) Paying tribute in the form of cash (orig. to defray the expenses of an occupying army). **b** (of holdings in the provinces) liable to tax; (spec., opp. *tributarius*: see quot.). **c** (of a tribute) imposed as a payment towards the expenses of the occupying forces.

Aeduos sibi, quoniam. ~uperati essent, ~os esse factos CAES. Gal.1.36.3; quod ~i aratores milites essent facti B. Afr.20.4; missis circa ~as ciuitates exactoribus stipendii Liv.28.25.9; quas Asiae urbium liberas et immunes, quas ~as esse uelint 34.57.10; Cappadociam populo Romano fecit ~am Vell.2.39.3; ~ae. ~provinciae 2.97.4; oppida. . . ~a PLIN. Nat.3.7; ille de ~o Thraciae miles Flor. Ep.1.2.8(3.40.8); Suet. Jul.71; (w. gen.) quam ob noxam Romanorum. uicigaleam ac ~am Italiae Africae facerent Liv.24.47.5; 37.55.6; (cf.) ~of citizens paying a war-tax quia uicigaleis iam et ~a plebs esse senatus coepit 34.4.9; (masc. as sb.) LOCVM QVEM IV VTR EX H L ZEGERIT CIL.1.585.80; ~ET PACORVM MVRSVS GVSSEI ZEGERI 1.25.13; socii ~ique populi Romani additi Cic. Div. Caec.7; ~on-tumeliosum est his praemiis et his honoribus exclusus esse fidelissimos. socios quae pateant ~is Balb.24; ~is ueteribus duplex ~uectigal imperatum Liv.41.17.3; Tac. Ann.4.20. **b** (provinciae) habent agros colonici iuris, qui sunt immae, habent et colonicos ~os AGR. agrim. p.23; ~a (praedia) sunt ea, quae in his provinciis sunt, quae propriae populi Romani esse intelliguntur; tributaria sunt ea quae in his provinciis sunt, quae propriae Caesaris esse creduntur CAUS. Inst.2.21. **c** ceteris (provinciis) aut impositum ~uectigal est certum, quod ~um dicitur, ut Hispanis et perisique Poenorum quasi. ~poena belli, aut censoria locatio constituta est, ut Asiae lege Sempronia Cic. Ver.3.12.

stipendior ~ari, *intr.* [next+o] (of soldiers, w. dat.) To serve for pay (under).
regi eorum peditum dc, equitum xxx. ~antur PLIN. Nat.6.68.

stipendium ~(i)l, *n.* [**stip[i]pendium* (STIPS+PENDO+IVM), cf. VAR. L.5.182] Pros.: *stip-* attested in ENN. Ann.265, Catul. Form.6.173; *stip-* implied by certain late forms. FORMS: *stipendium* CIL 6.3069 (A.D. 221); *stipendium* CIL 6.2496, 6.2878.

1 A regular cash payment received by soldiers (at first at the end of the year's campaign, later more often). **b** ~ia *merere* (*mereri*), to receive pay for (so many years of) military service (often simply = to serve).

ut. ~ibus (i.e. *mercenariis*) denumerem ~ium Pl. Mil.74; ~ium appellabatur quod aes militi semestris aut annuum dabatur VAR. in Non. p.532M; Petreius atque Afranius cum ~ium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur CAES. Civ.1.87.3; ~i augendi causa regis domum obsidere. . . conseruaret 3.110.5; SAL. Jug.104.3; militia semestri solum . . . ~ium accipere Liv.5.4.7; militibus senatus Romanus duplex ~ium. decreuit 23.20.2; 24.24.2; 29.3.5; V. Max. 7.6.4; ut denarius diurnum ~ium fore Tac. Ann.1.26; 2.13; legionibus ~ium in perpetuum duplicauit Suet. Jul.26.3; flagitabant ambo exercitus. . . ut aequarentur ~io praetorianis Tib.25.2; (cf.) pactus. ~uictoriam templa promisit. . . quasi ~ium commilitonibus diis Flor. Ep.1.5(1.11.4). **b** si non ego ~ia. omnia ordinarius meruisse Cato orat. 70; Cic. Mur.12; primum ~ium meruit annorum decem septemque Nep. Ca.1.2; cum (Marius). . . sub eo duce equestria ~ia mereret V. Max.8.15.7; Numidia, in castris Romanis auxilium ~ia meritus Tac. Ann.2.52; (cf.) [MILITIAE. . .] S VOCATIO ESTO AERA ~IA (QV EIS) OMNIA MERITA SVNT(O) CIL.1.583.84.

2 (meton., esp. w. nums.) A year or season of military service, a campaign. **b** ~ia *facere*, to perform (so many years of) military service. **c** ~ia *emerere* (*emereri*), to serve out, complete (so many years of) military service; also ~ia *conficere*, *peragere*, etc.

(si in singulis ~is is ad hostis exuias dabit Pl. Ep.1.58; legionem) quae octauo iam ~io. nondum eandem. . . uirtutis ceparet opinionem Hirt. Gal.8.8.2; hominem. . . multarum imaginum et nullius ~i SAL. Jug.85.10; presant. . . ueteranos ~ia cuiusque et uoluerat. numerabant Liv. 4.58.13; dimissis qui plurima ~ia haberent 26.28.7; secundo ~io dextram manum perdidit PLIN. Nat.7.104; quod tricenaria aut quadragena ~ia senes. . . tolerant Tac. Ann.1.27; manus militum. . . quos Nero triones aut ~is recentis delegerat 15.99; adulescentulo statim castrensibus ~is imbeuebant PLIN. Ep.8.14.5; post ~ia fore operam dedit Suet. Tit.4.2; (collect. sg.) si certis sub legibus militia iniretur. ut. sextus decimus ~i annus finem adferret Tac. Ann.1.17; (transf.) (Crassus) eorum (sc. patrum conscriptorum) suffragia robustissimis. eloquentibus ~is regebat V. Max.8.5.3; linguam Attidem primis pueritiae ~is merui APUL. Met.1.1; uxor. quae decimo partus ~io uiri familiam fundauerat 7.6; (cf.) equitare, uenari, uellari pensa sunt, ferire hostem adulterum ~ium est MELA 3.35. **b** QV E EORVM (IA EQVO IN LEGIONE III AVT PEDESTRIA IN LEGIONE VI FECERIT CIL.1.593.90; additae. duae fabrum centuriae quae sine armis ~ia facerent Liv.1.43.3; 42.32.6; GEL. 17.21.45; (cf.) quinque et triginta ~ia in re publica fecerat, domi militiaeque clarus Tac. Hist.3.75. **c** unum ubi emeritum est ~ium Pl. Mos.13; qui eorum (sc. militum) ~ia emerit aut causas, quibus de causis missi fieri debeant, habeant S. C. in Cael. Fam.8.8.7; uiginti duo ~ia annua in exercitu emerita habeo Liv.42.34.11; AUG. Anc.3.31; Cornelium fortissimae militiae ~ia emeritum V. Max.6.1.10; Prio. Mil. Ver. (CIL 3. p.878); (transf.) animus humanus emeritis ~is uitae corpori suo aburans APUL. Soc.15; (cf.) animum tamquam emeritis ~is. cupiditatem omnium secum esse Cic. Sen.49; partim militum qui iam ~is confectis erant dimisit Man.26; SAL. Rep.1.4.3; peractis. . . ~is adulescens domum petiit V. Max.7.7.1.

3 A cash payment levied from conquered states to defray the expenses of the occupying army, later a permanent tax (opp. *uectigal*, a payment in kind). **b** a war-tax paid by Roman citizens. **c** (transf.) a contribution, offering.

~io agrie parte multati Cato Hist.136; QVAND O XVIRET. . . EIS HOMINIBVS AGRVM IN AFRICA DEDERVNT. . . QVOS ~IVM (TRO EO AGRV POPVLO ROMANO PENDERE OPORTET) CIL.1.585.77; ~ium. quod uictores uictis imponere consuevit CAES. Gal.1.44.2; quod (Ambiorix) eius opera ~io liberatus esse 5.27.2; semper illis reges tetrarchae uectigale ~ium. . . in colonia in milia aeris asses singulos imperari exiit quae quotannis Liv.29.15.9; 42.6.6; oppidum. . . capit obsidibusque acceptis ~ium imponit CURT.9.11.14; ~ium Flor. Ep.1.38(3.3.2); Suet. Jul.25.1; (poet.) dira ferens ~ia taurus (sc. Minotauro) perfidus. nauia (i.e. *Thesus*) CATUL.64.173; (as a tax on land) neque ~ium neque tributum ob dotalem fundum praestita exigere uir a muliere potest PAUL. Dig.25.1.13; (transf.) quia finis aut quod me manet ~ium? effare (sc. Canidia); iussas cum fide poenas luam HOR. Epod.17.30; cum ista (sc. disasters) perperserit, scies optime cum is agi, quos natura, qua illos hoc manebat uitae ~ium, cito in tutum recepit SEN. Dial. 6.22.3. **b** tributo plebes liberata, ut diuites conferrent qui oneri ferendo essent: pauperes satis ~ii pendere, si liberis educant Liv.2.9.6; tributum conferendum numerum. . . imminuit; qui superserent pauci, si multiplici grauerantur ~io, alia perituros peste 23.48.8; 33.42.4. Calii. obscuriores. aliquod ~ium nostri studio contulerunt COL.1.1.10.

4 An income, salary.
his ut addituae templi antistites essent ~ium de publico statuit Liv.1.20.3; non. ~procuratoris ~is cupiditate optat adipisci hunc honorem Fro. Ant.1. p.262(170N).

stipes ~itis, *m.* [Perh. cogn. w. STIPO] FORMS: nom. *stips* PETR.43.5; abl. *stipe* Ov. Met.1.5.525(s.v.1).

1 The trunk or bole (of a tree), or its lower part. **b** the remains of a tree-trunk left in the ground, stump. **c** a hardened or woody branch. recto proceras ~ite laurus CATUL.64.289; conserunt terram concusso ~ite frondes VERG. A.4.444; cum pirus inuito ~ite mala tulit Prop.4.2.18; dentibus ille (sc. aper) ferox in querno ~ite tritis imminet exitio Ov. Met.8.369;

arbores. . . proceras, quarum ~ites hedera contexerat CURT. 7.9.15; 8.4.7; quercus. . . diffusas patulo laxabat ~ite frondes SIL.5.487; APUL. Met.8.22; (app. dast. from truncus) boues, cum ad arborem uenerint, fortiter retinere (oportet). . . ne . . . cornu bos ad ~item offendat aut extremo iugo truncum delibet COL.2.2.26; (as a material) ~es acernus eram, propteranti falce dolatus Prop.4.2.59; uiridi de ~ite factas. . . faces Ov. Ib.235; (contempt. applied to a tree showing no signs of life) (cerasus) bacas exire uetabit. (ficus) ~es inanis erit Nux 32; (transf.) in nuceo uiridis ~ite (sc. of a leaf) cerne comas MART.13.19.2. **b** ueneror, seu ~es habet desertus in agris seu uetus in tritio florida sarta lapis TIB.1.1.11; ni rota. . . ~itis occurru fracta. . . fuisset Ov. Met. 15.523. **c** (Medea) amenti ramo. . . oliuae omnia confudit. . . ecce uetus calido uersatus ~es aeno fit uiridis Ov. Met. 7.279; ~ite. . . diro uirgas mentita Sabaeas toxica Luc. 9.820.

2 A stout stick (natural or prepared) used for various purposes, stake, post, etc. **b** (as a weapon). **c** a stick used as fuel. **d** a stick (as a type of what is lifeless); (hence, as a term of abuse for someone stupid).

haec (sc. Nautis) medium ostendit radiato ~ite malum Cic. Arat.638(392); ibi sudis ~itesque praecautis defigit CAES. Civ.1.27.3; arcae ~itibus robustis et catenis inclusae Vitr.5.12.3; alii per obscena ~item egerunt SEN. Dial. 6.20.3; granaria. quae ex tabulis fieri solent, ita aduam sunt, si ~ites eorum in terra defossi sunt JAVOL. Dig.19.1.18; (in a fence) emporium lapide strauerunt ~itibusque saepserunt Liv.47.27.8; COL.9.1.3; (as a stake for punishment, tying up, etc.) ad supplicium. acti ~itibus singulis pendens SEN. Dial.7.19.3; bucolus. ad ~ites religato COL. 6.2.4; Suet. Nero 29; (in an oil- or wine-press) inter binos stipes uectibus locum p. XXII, alteris uasis. ab ~ite extremo ad parietem qui pone arbores est p. XX Cato Agr.18.2; in uasa uinari ~ites arboresque binis pedibus altiores factis 19.1; (as a target in sword practice) non te paganica thermis praeparat aut nudi ~itis ictus hebes MART.7.32.8. **b** hic torus armatus obusto, ~itis hic grauidi nodis VERG. A.7.507; rem. . . ferox saxis ~itibusque gerit Ov. Fast.1.570; CURT. 9.7.21; letifero ~ite SEN. Her. O.209; Stat. Theb.4.156. **c** uestigat. focum. parulius exusto remanebat ~ite fumus MOR.8; cassa. ducto ~ite flamma perit Ov. Rem. 4.46; Met.8.451; cremasse sum fertur sub ~ite natum (sc. Meleagrum) Thestias Tr.1.7.17; flagrant! ~ite dextra minax terris incendia portat PETR.124.1.263; (cf.) inscripsit. semusto ~ite nomen (i.e. in charcoal) Luc.8.792. **d** cum hoc homine an cum ~ite in foro constitisses, nihil crederes interesse Cic. Red. Sen.14; in me quiduis harum rerum conuenit quae sunt dicta in stulto, caudex ~es asinu' plumbeus TER. Hau.877; ~item illum qui quorum hominum esset nesciremus Cic. Har.5; ille stips. . . nescio cui terrae filio patrimonio elegauit PETR.43.5.

stipō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [cf. Lith. *stiprūs* 'robust', Gk. στίψας, Eng. *stiff*] N.B.: *circum* ~o written as one word SIL.10.452.

1 To compress (things) into a compact mass, pack tight. **b** (persons); (pass. in refl. sense) to crowd, throng (to a given place, etc.).

qui acceptarent maiorem numerum (sc. assium). In aliqua cella ~abant, id est componebant, quo minus loci occuparet VAR. L.5.182; nec. undique corporea ~ata tenentur omnia natura; namque est in rebus inane LUCR. 1.329; 2.67; (apes) mella ~ant et liquido distendunt nectare cellas VERG. G.4.164; ~at. carnis ingens argentum A. 3.465; terra. . . in tenuis laxata uis, non omnis in artum nec ~ata coit AENA 110; in arto ~atae erant naues Liv. 26.39.13; inuenimus, quomodo ~aremus nium, ut ea aestatem euinceret SEN. Nat.4.23.3; foliis. densa congerie ~atis PLIN. Nat.13.107; ~ata. . . tollitur alte grandis in angusta sarcina sandapila MART.8.75.13; cum singuli derepsissent ~atis artibus APUL. Met.4.7. **b** Graeci ~ati quini in lectis, saepe plures Cic. Pis.67; suos post se frequentes ~atosque proterere B. Afr.83.2; fratrurn ~ata cohors VERG. A.10.328; eum ~ata tegebat turba ducum 11.12; hos arto ~ata theatro spectat Roma HOR. Ep.2.1.60; ~ata phalanx Liv.33.18.17; CURT.4.15.29; densis acies ~ata cateruis Luc.7.492; ~comites et pallida coniunx Tydea circum omnes fessum. ~antur STAT. Theb.3.396; hoc prope ~amur et ordine nullo congestae 5.101; fugit omnis in imos turba lacus uiridisque metu ~antur in algas 9.245; Silv.2.4.16.

2 (w. abl.) To surround with something densely massed; **b** (esp. in pf. pple. pass.) to surround (a person) closely (with guards, attendants, or sim.).

MONUMENTVM. . . SAXO SAEPTVM AC MARMORI CIRCVM ~ATVM MOERV CIL.1.1216.8; ~are Platonis Menandro (i.e. to pack together their works) HOR. S.2.3.11; (uuae) dolis inclusae, ~atae uinaceis PLIN. Nat.14.16; 15.67; (app. here) fons. in modum ~ati (i.e. land-locked) maris uel ignauis fluminis cuncta cohibebat APUL. Met.4.6. **b** ludunt. . . scortis ~ati Tit. orat.2; Catullum. ~atum choro iuuentutis, uallatum. . . sicariis Cic. Mur.49; id immortalis, qui me suis templis aduientem receperunt ~atum ab his uiris Sest.147; uictor. qui. senatum ~arit armatis Phil. 3.30; ad forum ~ati gregibus amicorum descendimus Att. 1.18.1; custodum gregibus circa se ~at euntem Prop. 3.8.13; ea frequentia ~atus antecessit lictoribus deductus est domum Liv.3.26.11; dictator. ~atus agmine patriciorum 6.38.5; Ov. Met.3.186; ut. regem ~atum exercitu ~atum cum paucis equitibus inuaderet Italiae 3.2.5; CURT.4.14.8; Drusus. ~atus ingenti totius Italiae coetu SEN. Dial.10.6.1; matres. misero. tumultu bina. . . ~abant funera STAT. Theb.3.108; PLIN. Pan.23.3; Venus. . . omni Gratianum choro ~ata APUL. Met.2.8; (cf.) quid. . . inuandus senectute ~ata studiis iuuentutis? Cic. Sen.28; (of the attendants, etc.) illum. . . circumstantis frenitudo fuit regis cum amicorum tum satellitum turbae ~ante Liv. 42.39.2; iuuentus prosequitur ~atque ducem V. Fl.7.557.

3 (w. abl.) To fill (a receptacle or sim.) with something packed tight, cram, stuff. **b** (pf.

pple., w. gen.) chock-full (of). **c** to pack (a place) with people, to crowd, throng.

~atur stellis mundum MAN.5.72; prunis. DAMASCI ~atur calathi COL.10.405; ille ego clamatus sacris ululati- bus amnis. ~atus caedibus artas in freta quaero uias STAT. THEB.9.436; ~atos flore tapetas 10.107; in ore abdita nuce, quam sulphure et igni ~auerat, leniter inspirans flammam inter uerba fundebat FLOR.EPI.2.7(3.19.5); ~(w. filling im- plied by context) Cirrha sagittiferus certat ~are pharetras STAT.ACH.1.167; loco, in quem cibis capitur, ~ato. ~ uoluntas capiendi eius. ~estingitur GEL.16.3.3; ~(of the thing contained) Trebia. ~antibus armis corporibusque uirum retro fluat SIL.1.47. **b** tam bene ~atam optimo- rum adulescentium donum. ~delibare SEN.DIAL.11.3.4. **c** culmina. ~at Dircaea Menoeceus STAT.THEB.8.357; multo patrum ~atur curia coetu SIL.11.500; densa circum- stantium corona latissimum iudicium multiplici circulo ambibat ad hoc ~atum tribunal PLIN.EP.6.33.4; (cf.) eos (sc. pontes) calanibus et impedimentis ~atos reperit Suet.CAL.5.1.2; ~(of the crowd or body of people) stipant greges Danae recessus (i.e. of the Trojan horse) PETR.89.1.9; (turba) ~at fora LAUS P.39; APUL.MET.3.2.

stips¹ stips, f. [dub.] FORMS.: nom. sg. attested only in VAR.L.5.182. (often collect. sg.) A small offering of money, usu. towards a common fund (esp. for religious purposes). **b** an offering to a beggar, alms. **c** a small payment or fee for services rendered. **d** (in concr. sense) a small coin.

LOC(UM) PRIVAT(UM) DE STIPE DIAN(EE) EMENDVM. CORRARE CIL.1.680.12; dils cum thesauris asses dant, stipem dicunt VAR.L.5.182; praeter Idaeae matris famulos. ne quis stipem cogito CIC.LEG.2.22; LUCR.2.627; edixit ut populus per eos ludos stipem Apollini quantum commodum esset conferret LIV.25.12.14; 27.37; dulcia cur dentur (i.e. to Janus), uideo; stipis adice causam OV.FAST.1.189; exsoluite stipem (i.e. a fine) utilem posteritati numerosae V.MAX.2.9.1; statua ei. a populo stipe conlata statuta est PLIN.NAT.18.15; pessimus quisque spretis religionibus patriis tributa et stipis illic congeriebant, unde auctae Iudaeorum res TAC.HIST.5.5; omnes ordines in lacum. ex uoto pro salute eius stipem iacebant Suet.AUG.57.1; STIPEM MENSTRUAM CONFERRE. IN FUNERA CIL.14.2112.1.11; (applied to an enforced contribution) Phrygiae recessus. ~ peragrasti, stipem ab tyrannis. colligens? LIV.38.45.9; ~ (transf.) uiliatice pastiones. non minimam colono stipem conferunt COL.8.1.2. **b** porrigat aliqua mendico rogata stipem SEN.CON.10.4.20; qui beneficium dixit quadram panis aut stipem aeris abiecti. ? SEN.BEN.4.29.2; qui manum ad stipem porrigunt DIAL.7.25.1; Suet.AUG.91.2; ~ (offered to an elephant trained to beg) PLIN.NAT.8.14; quod sibi libellum porrigere dubitaret quasi elephantum stipem Suet.AUG.53.2. **c** Abdalonymum. ob inopiam suburbanum hortum exigua colentem stipe CURT.4.1.19; nobilissimam et prostituta ancillam mercenariae stips PLIN.NAT.10.172; fructum. non ex stipe aduocationis, sed ex animo suo. ~petit QUINT.INST.1.12.18; Chaldaeus quidam. ~arcana faturum stipibus emerendis edicit APUL.MET.2.12. **d** squalido seni (i.e. Charon) dabis nauti nomine de stipibus, quas teres, alteram APUL.MET.6.18; 6.20.

stips²: see STIPES.

stipula ~ae, f. [cf. Russ. *steblo* 'stem of a plant'] FORMS: *stipula* CIL 6.2305; *stipula* VAR.R.2.11.2, CIL 6.2306. The stalk of a cereal plant (or legume); (esp.) **b** (collect. sg., also pl.) such stalks left as stubble after reaping, or cut as straw. **c** a hollow stalk or reed played on as a pipe.

cum frumenta in uiridi ~a lactentia turgent VERG.G. 2.35; frumenta. ~uerno tempore fastigantur in ~am quae sunt hiberni generis, at milium et panicum in culmum geniculatum PLIN.NAT.18.152; latiores eius (zeae) spicae. ~ et breui ~a 18.115; 18.169; (bromos) folio et ~a triticum imitatur 22.161. **b** meride ipso faciam ut ~am colligat TER.AD.848; qui et segete ad spiciegium reliquit ~am VAR. L.7.109; segetes ~amque uolens accidere ex una scintilla incendia LUCR.5.608; nocte leues melius ~ae, nocte arida prata tenduntur VERG.G.1.289; ut quondam in ~is magnus sine uiribus ignis 3.99; Tib.2.5.89; ~as. fabalis OV.FAST. 4.725; ~a illecta ~ae spicae in messe delectae necdum lectae, quas rustici. ~colligunt GAUS DIG.50.16.30.1; (prov.) multos si pauca rogabant, postmodo de ~a grandis aceruus erit OV.AM.1.8.90; (in fig. phr.) forisumus, sed flos erat ille caducus, flammaque de ~a nostra breuisque fuit Tr.5.8.20; ~as (litter or bedding) multa duram ~a ~alicumque manipis sternere subter humum VERG.G.3.297; in ~a placidi capiebat munera somni OV.FAST.3.185; MART.11.56.8; ~ (used for thatching or sim.) curia. de ~a Tatio regna tenebat fuit OV.ARS 3.118; (domus) ~is et canna tecta palustri MET. 8.630; SEN.EP.90.17. **c** stridentis miserum ~a disperdere carmen VERG.ED.3.27.

stipulatio ~onis, f. [STIPVLOR+TIO] The demanding of a guarantee from a prospective debtor, etc., by a formal question (as 'spondesne?' 'dabisne?'), or the contract created when the latter gives an affirming answer ('spondeo', 'dabo').

(enumeratione) legum aut ~onum breuiter exscriptarum. ~utemur Rhet.Her.2.14; scripturum. priuatum (est) tabulae pactum conuentum ~o CIC.PAR.30; ut. ~Roscium ~one adliget Q.ROSC.36; ~in 16.11.7; ut ea pecunia ex ~one debeatur LEG.2.53; is contractus ~onum sponsonumque dicebatur sponsalia Sulp.RUR.in Gel.4.2.1; pecuniam. sine faenore sineque ulla ~one credidit NRP.AH.9.5; utinam nulla ~o emptorem uenditori obligaret. ! SEN.BEN.3.15.1; QUINT.INST.4.2.6; ~o. ~est uerborum conceptio, quibus is qui interrogatur datorum facturum se quod interrogatus est responderit Pompon.DIG.45.1.5.1; inutilis est ~o, si quis ad id, quod interrogatus erit, non responderit GAUS INST.3.102; creditor. ~Aquillana ~one et acceptatione liberauit debi- torem ULP.DIG.4.3.38; 46.1.3; (w. acc. and inf.) ~o (solet)

intercedere, sanum esse (seruum) VAR.R.2.10.5; ULP.DIG. 46.6.8.

stipulatiuncula ~ae, f. [prec.+CVLA] (Dim. of prec.)

cum in circulo decipiari aduersari ~a. ego tibi ullam causam maiorem committendam putem? CIC.DE ORAT.1.174;

stipulator ~oris, m. [STIPVLOR+TOR] (in an oral contract) The party demanding a formal guarantee. **b** (spec.) one who lends money on the strength of verbal promises.

GAUS INST.7; ut in nouissimum uitae tempus ~oris aut promissoris obligatio conferatur GAUS INST.3.100; JULIAN. DIG.2.10.3.3; duplae ~or Pompon.DIG.21.2.29.1; ULP.DIG. 45.1.38.21. **b** faeneratorum et ~orum publicanorumque, qui umquam se. debitorum. flagitassent, uix ulli pepercit Suet.V.4.14.2; ~OR ARGENTARIUS CIL 14.405.

stipulatus ~us, m. [next+TVS] FORMS: abl. ~o PAUL.DIG.47.2.86(85). The act of demanding a solemn guarantee, or the state of being subject to such a demand.

QVAM PRQVINIAM IN ~VM L CAELICIS FELICIS REDEGISSE DICITVR M CERINIVS CIL 4.3340.1.5; SCRIPSI ME ACCEPISSE AB L CAELICIO INCVNDVS HS M CCCXCVI OB AVCTIONE MEA SVF ~V EIVS 4.3340.25.20; [QUINT.]Ded.12.21; si quis ex testamento dari sibi oportere intenderet, cui ex ~u debebat GAUS INST.4.55; 4.116; si pater stipulanti fundum spo- ponderit successeritque pupillus in ~um ULP.DIG. 27.9.5.6.

stipulor ~ari ~atus, intr., (tr.). [app. STIPVLA +OR, perh. from a symbolic breaking of straws (cf. Isid.Orig.5.24.30)]

1 (in an oral contract) To exact (from a prospective debtor, etc.) a solemn promise or guarantee by putting a formal question (see STIPVLATIO). **b** (w. acc. of thing guaran- teed; also w. acc. and inf., etc.).

me respondere postulas? in iurium est. ~ari semper me ultro oportet a uiris. nil uiris promittere PL.CIST.375; Cur. 473; emptor ~atur prisca formula sic: 'illase oies. sanas recte esse. habereque recte licere, haec sic recte fieri spondesne?' VAR.R.2.2.3; ~atus est ~bi, quo die. ? qui spondidisse me dicit? CIC.Q.ROSC.13; si uolet ~ARI A VENDORITORE, IS PROMITTIT CIL 2.5181.5; is, qui ~atur, uerba promittentis. exaudire debet GAUS INST.3.105; inuicem de se ~ati sunt PAUL.DIG.19.2.54.1; (pf. used as impers. pass.) si de dolo ~atum sit ULP.DIG.4.3.1.4; (w. cogn. acc.) ex stipulatione, quam extraneus. ~atus fuerit PAPIN. DIG.24.3.42.1. **b** qui (bouem emunt) ad altaria, hostiae sanitatem non solent ~ari VAR.R.2.5.11; si is, qui legatum est, ~atus est id ipsum, quod legatum est CIC.LEG.2.53; ~atus. de Marciano quinquaginta milia denariorum probabatur PLIN.EP.2.11.23; JUV.7.165; si quis purpuram ~atus sit generaliter, deinde Tyram specialiter petat GAUS INST.4.53; frustra pater opores ~abitur de filio MARCEL. DIG.37.12.4; qui duplam ~atus est PAUL.DIG.45.1.4.2; (cf.) qui damni infecti ~atus est ULP.DIG.39.2.28; (pf. pphe. in pass. sense) pecunia necesse est aut data aut expensa lata ~ita ~ata sit CIC.Q.ROSC.14; (transf.) faenoris tui (i.e. a literary work) quod ~anti sponderam tibi, reliquam pensuunculam percipe COL.10.1.1; (w. acc. and inf.) in emptione alias ~andum sanum esse, alias e sano pecore VAR.R.2.1.13; qui uxorem ducturus erat, ab eo, unde duenda erat, ~abatur eam in matrimonium datum iri Sulp.RUR.in Gel.4.2.1; CIL 6.10241.29; si id, quod dari ~amur, tale sit, ut dari non possit GAUS INST.3.97; ~(w. ut) heres. ~abatur ab eo, qui restituebat hereditas, ut quid- quid hereditario nomine condemnatus fuisset. eo nomine indemnitas esset 2.252.

2 (app.) To promise in a stipulatio. (Some edd. consider the passages quoted as corrupt or interpolated.)

(w. acc.) si decem. ~atus solum quinque ULP.DIG. 12.6.26.13; JULIAN.DIG.18.1.39.1; (w. acc. and inf.) si. ~ certo loco traditurum se quis ~atus sit PAUL.DIG.13.4.7.1.

stiria ~ae f. [cf. STILLA] An icicle, frozen drop.

~a. ~impexis induruit horrida barbis VERG.G.3.366; scrobes. ~orum e lateribus destillantibus hiberno gelu ~as stalagmia ~uocant PLIN.NAT.34.124; MART.7.37.5; PAUL. FES.P.345M.

stiricidium ~(i)l, n. [prec.+CADO+IVM] A fall (of water, etc.) in frozen drops.

~ium quatuor stirilicidium, cum stillae concretae frigore cadunt PAUL.FES.P.345M.

stirpescō ~ere, intr. [STIRPS+ESCO] (of a plant) To form woody stalks.

uelli asparagus ad radice, nam si defringatur, ~ere et intermori PLIN.NAT.19.149.

stirpis: see STIRPS.

stirpitus, adv. [next+ITVS] From the base of the stem.

si quis ex seminario, id est ~, arborem transtulerit ULP. DIG.47.7.3.4; ~(in fig. context) hunc errorem quasi radicem malorum omnium ~ philosophia se extracturam pollicetur CIC.TUSC.4.83.

stirps ~pis, f. (m.). [dub.] GENDER: masc. archaic (cf. QUINT.INST.1.6.2; FES.P.150M) occ. in sense 1 (CATO Agr.40.2; VERG.A. 12.208, 781; COL.5.9.13; PLIN.NAT.20.90; APUL.APOL.90); rarer in sense 4 (ENN.Ann. 178; PAC.Trag.52, 421; INC.PALL.105). FORMS: nom. sg. app. ~pis in LIV.1.1.11, 26.13.16.

1 A stem (usu. of a tree or other woody plant), esp. the lower part (incl. the roots). **b** (in fig. context). **c** a ~pe (w. vbs. of pulling up, destroying, etc.), from the very base (usu. fig.); cum ~pe (~pibus), complete with roots (usu. fig.). **d** a piece of stem grafted, or set in the ground to root. **e** (app. transf.) the base (of a plough).

~enodato (sc. oleas) ~pesque leuis facito CATO Agr.44; arborum altitudo nos delectat, radices ~pesque non item CIC.ORD.147; Siculi milites palmarum ~pibus. alebantur VER.5.90; ut semper essent. genera. arborum omniumque rerum quae a terra ~pibus continerentur N.D.2.127; elicit (terra). ~uriditate (sc. of young corn), quae nixa fibris ~pium sensim adulescit SEN.51; mutua dum inter se rami ~pesque teruntur LUCR.5.1100; ubi iam ualidis amplexae ~pi- bus uolens exierit (sc. uites) VERG.G.2.367; sceptrum. in siluis imo de ~pe recisum A.12.208; fluminis. ~pes. raptas. ~uolentis HOR.Carm.3.29.37; GRAT.139; soboles, quae ex imo ~pe nata est COL.5.9.13; harundo omnis ex una ~pe numerosa PLIN.NAT.16.163; uitem. ~pe fructum tulisse, non palmitis 17.241; ~pium brassicae aridorum cinis 20.90; myrtos a ~pe recurant STAT.THEB.4.300. **b** si exquiratur usque ab ~pe auctoritas, uel quicquid auctum dicant PL.Trin.217; delebitur. ~ps ac semen malorum omnium CIC.CATH.1.30; nolite, iudices. hunc nunc primum florentem firmata iam ~pe uirtutis tamquam. ~subita tempestate peruertere CAEL.79; repetam. ~pem iuris a natura LEG.1.20; quae ex ~pe orientur amicitiae cognatio- nem FIN.4.17; quae ~pes sunt aegritudinis, quam multae. ! quae ipso trunco euerso omnes eligendae sunt Tusc.3.83; Div.2.149; missa haec facio. uenio nunc ad ipsum ~um accusationis APUL.APOL.90; ~(cf.) eam partem, quae quasi ~ps est huius quaestiois CIC.Fin.4.5; ab secunda origine uelut ab ~pibus laetius feraciusque renatae urbis LIV.6.1.3. **c** ait (arborem) a ~pe excidendum ULP.DIG.43.27.1.2; (fig.) ne a ~pe genus nostrum interiret GRACCH.ORD.44; quae seditio. ! tot. familias ab ~pe euerit? (sc. APUL.2.3.7; gena. ~ab ~pe extincta est LIV.9.34.19; uirum omne genus. ~ab ~pe sublatum esse 34.2.3; totum. a ~pe reuallum exitale genus STAT.THEB.1.242; GEL.12.5.8; (transf.) tollere tum cura est albos a ~pe capillos TIB.1.8.45; PROP.3.25.13; ~antiquas. ~donos auium cum ~pibus imis eruit VERG.G. 2.209; (fig. cf. sense 5) omnes intra annum cum ~pe extin- ctos LIV.9.29.10; apes cum ~pe necatas OV.FAST.1.363; ni. ~ excidat miserum cum ~pe penates SIL.10.133. **d** ~pis committere ramis LUCR.5.1365; hic plantas tenero abscon- dens de corpore matrum depositis sulcis, hic ~pes obruit aruo VERG.G.2.24; probatissimum genus ~pis deponere COL. 3.5.4; ~pes oleae arbores esse magis est, siue iam egerunt radices siue nondum ULP.DIG.47.7.3.7. **e** curui formam accipit alius atrati hauc a ~pe (apatur). ~temo VERG.G. 1.171.

2 The part of a stem left in the ground after cutting or sim., a stump, the stub of a branch left after pruning. **b** a piece of twig, etc., left embedded in the flesh, splinter.

(hippopotamus) exit in litus recenti harundinum caesura speculatum atque, ubi acutissimam uidit ~pem, inprimens corpus ueenam quandam in crure uulnerat PLIN.NAT.8.963; fructibus rubi. ~recidere dum digitorum relicta ~pe 19.66; ~ita (ramuli) ferro amputentur, ut exiguum ~pem pro- minentem trunco relinquant COL.5.6.14. **b** idem reme- dium optime facit exempta ~pe, si forte (bos) surculum calcauerit COL.6.15.1; harundinis radix. ~felices ~pem corpore extrahit PLIN.NAT.24.85; ego (sc. Androclus) ~pem ingentem uestigio pedis eius (sc. leonis) haerentem reuelli GEL.5.14.22.

3 A (woody) plant, esp. as growing (usu. pl.).

in seminis est causa arborum et ~pium CIC.Phil.2.55; nullius. agricola cultu ~ps tam diuturna quam poetae uersu seminari potest LEG.1.1; persequitur est Aristoteles animantium omnium. ~figuras. Theophrastus autem ~pium naturas FIN.4.10; uim. quae ex fici tantulo grano. aut ex ceterarum frugum aut ~pium minutissimis seminibus tantos trunco ramoque procreet SEN.54; LIV.21.36.1; ostendit. ~duas. ~Latona quondam ~pem patente retentas OV.MET. 13.635; ne ~pes quidem et breuia uirgulta operient solum CURT.4.9.10; hanc (sc. uitam) nos ceteris ~pibus iure praeparamus COL.3.1.3; caedere. ~sanctis ~pibus hastas STAT.THEB.3.590.

4 The family or ancestral race from which one springs, stock. **b** (applied to an individual from whom a family is sprung).

ENN.Ann.178; matres conquirari regias, contemnari ~pem ac misceri genus ACC.Trag.208; L. Brutus qui. ad similem uirtutem. ~pem iam prope in quingentesimum annum propagauit CIC.Phil.1.13; orti ~pem antiquissima sumus LEG.2.3; Masinissae. ~nepotem et iam ab ~pe (i.e. by heredity) socium atque amicum populi Romani SAL.Jug. 14.2; neque aliud huic defuit quam generosa ~ps NRP.Eum. 1.2; regius egregia Priami de ~pe Diorez VERG.A.5.297; 10.541; Aeneas, Romanus ~pis origo 12.166; aduenam. ~ne Italicae quidem ~pis LIV.4.40.2; quod (iuuenis) non degenerasset ab ~pe Claudia 4.48.10; quendam longa. ~cognationis ~pi regiae adnexum CURT.4.1.19; Venetos Troiana ~pe ortos auctor est Cato PLIN.NAT.3.130; Balbus, paterna ~pe Aricinus Suet.Aug.4.1; horum residuum ~pem ex Sabinis transisse Romam VIT.1.2; (applied to equal branches of a family tree) non in capita, sed in ~pes hereditatem diuidi, ita ut filius partem dimidiam hereditatis ferat, et ex altero filio. ~nepotes alteram dimidiam GAUS INST.3.8; ~(of domestic animals) de ~pe magui interest qua sint (equi) VAR.R.2.7.6; Aetolia. ~canis de ~pe GRAT.187; ~(of words, w. ref. to derivation) quod (sc. the word milium) alii Graecae ~pis iudicant esse FES.P.157M; ~(pregn.) nec nos animi nec ~pis egentes STAT.THEB.1.465. **b** Fabii caesi ad unum omnes. ~trecentos sex perisse satis conuenit, unum prope puberem aetate relictum, ~pem genti Fabiae. ~futurum LIV.2.50.11.

5 A person's offspring or posterity (collectively or of unspecified number); so ~ps liberum (liberorum) **b** (w. ref. to an individual

child or descendant). c (w. ordinal, w. ref. to a generation).

nec (ps. te) patris (quis) ~pe nitier CATUL.61.68; neque ~ps potest mihi deesse: namque ex me natam relinquo pugnam Lucitricam Nep. Ep.10.2; ne pateretur Philippi domus ac familia inimicissimos ~pem quoque interire Eum.6.3; ~pis. uirilis ex nouo matrimonio filio, cui Ascanium parentes dixerunt nomen Liv.1.1.11; Gelo, maximus ~pis, contempta, senectute patris, defecit 23.30.11; qui ~pem ex sese domi relinquerent 41.8.9; non ~banc pro ~pe sua pia mater adoret! Ov. Fast.6.559; nulli ante Romanorum eiusdem fastigii uero geninam ~pem editam CAT. Ann. 2.84; a Tiberio super propriam ~pem Germanicum adsumptum 12.25; (transf.) de me sine matre carmina sunt; ~ps haec progeniesque mea est Ov. Tr.3.14.14; ~ut tibi. Triua dedit ~pem liberum ENN. scem.121; me L. Tarquinium Superbum cum scelerata coniuge et omni liberorum ~pe. exsecuturum Liv.1.59.1; 45.19.11. b ~ps Oceani. Aethra Ov. Fast.5.171; ~ps Letoia (i.e. Apollo) Tr.3.2.3; nec ~ps prima fui; genito sum fratre creatus 4.10.9; MAN. 1.767; facile est. puerum. illum nouissimum successionis meae atque unicam ~pem sospitem mihi facere APUL. Met. 8.20. c regnum adeo stabile. ~reliquit (Attalus), ut ad tertiam ~pem possessio eius descenderet Liv.3.21.5.

stiua ~ae, f. [dub.] The shaft of a plough-handle, stilt.

dens (sc. aratri). ~super id regula quae stat, ~a. ~et in ea transuersa regula manicula VAR. L.5.135; ~a. quae cursus a tergo torquet imos VERG. G.1.174; premens ~am designat moenia sulco Ov. Fast.4.825; V. MAX. 4.4.5; COL. 1.9.3; 5.5.12; PLIN. Nat. 18.177.

stlātārius: see STLATTARIVS.

stlatta ~ae, f. [prob. fem. of a primitive form of LATVS] A kind of large cargo-boat or barge.

GEL. 10.25.5; HINC LEGIO ~S IAM TRANSPORTAVERAT AMN. CIL 8.27790; ~a genus nauigii latum magis quam altum, et a latitudine sic appellatum PAUL. Fest. p.312M.

stlattārius ~a ~um, a. **stlātārius**. [prec. + -ARIVS] (of commodities, app.) Conveyed by *stlatta* (i.e. imported?); (of a boat) belonging to the *stlatta* class.

Tyro ~a purpura filo Juv. 7.134; (naut. pl. as sb.) melior naus quam quae ~a portat ENN. Ann. 226; ~uerba. ~artium propria, ut. 'naus ~a' (saccaria codd.) QUINT. Inst. 8.2.13.

stlembus ~a ~um, a. [prob. imitative.] (See quot.)

LUCIL. 1109; ~us grauis, tardus, sicut Lucilius pedibus ~um dixit equum pigrum et tardum PAUL. Fest. p.312M.

stlis: archaic form of LIS.

stlocus: archaic form of LOCVS.

stō stāre steti statum, *intr.* [cf. Gk. *stōnē*, Skt. *stīṣṭhāti*, Eng. *stand*, etc.] Pros.: fut. pple. *stāturus* LUC. 2.566, 3.381.

1 (of men, animals) To stand, be in a standing position, stand up. b To stand in attendance. c to stand (with a stated or implied intention); (spec., in order to solicit custom as a prostitute). d (of cattle, etc.) to stand, i.e. be housed.

postquam defessi sunt stare ENN. Ann. 153; nonne ego nunc eto ante aedis nostras? PL. Ann. 406; hi stant ambo, non sedent Capt. 2; stantem statit sauium dicit amicum aniceae SH. 665; Pamphilum. uideo stare ante ostium Ter. Hec. 428; ut se ipsa stans sustinere non possit (sc. sus) CATO hist. 39; bos. ipsus et qui dabit facit ut uterque sublimiter stent Agr. 70; quae nunc stantes canunt CAT. post. 25(27); si quis Olympia cum uenerit cursum et steterit, ut mittatur Rhod. Her. 4.4; stantes loqui CAT. Brut. 269; qui Curioni stantes plausuerat Al. 19.3; stans celsa in puppi VERG. A. 10.261; uersus dicatbat stans pede in uno HOR. S. 1.4.10; stantia, in plausum tota theatra iuuent Prop. 3.18.18; stare omnem multitudinem ad portas uiam, prospectantes Liv. 7.30.22; tunc deper quod stans consul precatus est 8.10.14; stantis in orbe sauae (i.e. Fortune) Ov. Pont. 2.3.56; corpus stans xlii cubitorum PLIN. Nat. 7.73; ita ut si staret (aeraria) in Capitolio eucurrisse equos 8.161; nondum stantibus haedis MART. 13.38.1; stant. ~super nidos (Pandonia) uolucres Ter. Hec. 618; stantibus conscientia flagitii maestae Tac. Hist. 4.72; stantem populum spectauisse, ne si consideret theatrum, dies totius ignauia continuaret Ann. 14.20; Stat. Cal. 50.27; (pregn.) stantibus sub illa mole uereri magno uincetur pondere ceruix? STAT. Silv. 4.4.97; (in fig. phr.) mentes, rectae quae stare solebant ENN. Ann. 200; quem in maiorum suorum uesigiis stare oportebat Cic. Sen. 7; securus cadat an recto stit fabula talo HOR. Ep. 2.1.176; nec sorte me sed animo mensus par maximis stit SEN. Nat. 4.4.135; (port.) crura ponticuli axillis stantis in rediuiis CATUL. 17.35; (impers. pass.) PL. Men. 103; statur hic ad hunc modum Ps. 437; Ter. Eu. 271; (w. local abl.) patrius stat casside Maiores STAT. Theb. 4.111; stat puppe magister 8.269. b nauis apud me fuit popina, neque pueri eximia facie stabant GRACCH. ora. 25; Suet. Jul. 49.2; quosdam. ~centanti (sibi) modo ad pluteum modo ad pedes stare succinctos linteo parcus est CAL. 26.2; iuuenes eximia forma in cubiculo circa lectum stantis APUL. Fl. 23. c pupillum lunium. ~uenisse in uestrum conspectum et stetit cum patrum testimonium dicente Cic. Ver. 1.151; dexter stetit HOR. S. 2.3.38; ultimus. ~qui stetit, absumpit iam toto corpore ductis. digitis aliquid de sanguine gustat Juv. 15.91; ~nudas matrona. ~et Veneris stantis ad genus omne uidet Ov. Tr. 2.310; cellis, in quibus matronae ingenuique starent Suet. Cal. 41.1. d stabant ter centum nitidi (sc. equi) in praeseptis altis VERG. A. 7.275; uel stabulum uel ubi greges eius stare oporteat ULF. dig. 19.2.15.1.

2 To stand up (in or for combat). b stans (in phr. stans missus), still standing (term

applied to a gladiator whose fight is terminated while the contest is still undecided).

quique ut steterat iacet PL. Ann. 241; paratae insidiae sunt: in statu stat senex, ut adoriatur moechum Mith. 1389; quis (gladiator) non modo stetit, uerum etiam decubuit turpiter? Cic. Tusc. 2.41; qui stamus in acie PLANC. Fam. 10.23.6; cum milites a mane diei ieiuni sub armis stetissent B. Afr. 42.1; armatos. ~uidet stantis in limine primo VERG. A. 2.485; si nemo audet se credere pugnae (i.e. a boxing-match), quae finis stetit? 5.384; steti aris in armis Aeneas uolens oculos 12.938; quia principio pugnae quieti steterant Liv. 2.30.14; fatigati stando ac nequiquam expectando certamen 3.60.4; cum per totum diem stetissent intenti ad certamen 3.60.7; stantes et expositos ad ictus 9.35.6; 10.27.8; 27.47.1; acie uicta in qua steterat QUINT. Inst. 7.2.26; deubisse Caesarem in acie stare Tac. Hist. 4.85; stat contra stantique iubet Juv. 3.290; (cfr.) quosdam (piscos). ~contra. ~uenantes refugere in suas canenas et in his obpescere stare PLIN. Nat. 9.175; (poet.) libertas ultima mundi quo steterit ferienda loco LUC. 7.581; stabant Poenae, tumulumque negabat Erinnyas SUI. 14.99; (fig.) stat Aristoteles defensor irae SEN. Dial. 3.3.1; aemula ne starent carmina nostra tuis MART. 12.94.2; (cfr.) se. uelut in acie aduersus optimates maximo priuatum periculo, nullo publice emolumento stare Liv. 6.39.6. b thraex) M. ANTONIVS EXOCIVS. ~st(ans) miss(us est) CIL 6.10194.

3 To stand firm (in battle or combat). b (of a play, playwright) to hold (its) place, be successful.

cum ei qui steterit nihil tale eueniret Cic. Tusc. 2.54; cum ~communiis tam diu stetissent CAES. Civ. 1.47.2; non stetit solum, sed etiam ab sua parte Romanum pepulit Liv. 2.6.11; nec stetisset hostium acies in Mago. elephantis. ~in proelium induxisset 30.18.6; inter gladiatores fortissimos, quorum alter. ~stat in gradu SEN. Dial. 2.16.2; non ira saltem pietate remota stabitis? LUC. 6.156; stat Thebana acies STAT. Theb. 8.150; (cfr.) alterius in gaudio positi, alterius inter tormenta fortissime stantis SEN. Ep. 66.18; (transf.) cum ~contra populi studium stetisset Cic. Brut. 128; stamus animis AL. 5.18.2; his ubi nequiquam dictis experta Latinum contra stare uidet VERG. A. 7.374; resistes. ~aduersus famam rumorose hominum si stas firmus steteris Liv. 2.29.18; in eodem constantiae gradu stetit V. MAX. 4.7.11; (of abst. things) fides sociorum, quae ad eam diem firma steterat Liv. 22.61.10; Ov. Am. 2.6.14; STAT. Ep. 92.2. b quom stetit olla noua (sc. fabula) Ter. Ph. 9; in is quas primum Caecilii didici nouas partim sum earum exactu, partim uix steti Hec. 15.

4 (of things) To be in an upright position on or set in the ground or other support, stand. b stans, (of trees, crops) standing (i.e. not felled, cut, etc.). c (of statues). d (of non-solids).

longi. ~cupressi stat rectis foliis ENN. Ann. 263; capitulum ~indito, ut siet stipites ubi stent CATO Agr. 18.4; LOCVS VBI IS MYRVS stat CIL 1.1385; intus modo stetit rectus, foris subteminis parus LUCIL. 298; quo in loco terminus non stabit Leg. pub. (Font. iur. p. 95) 15; talis in uario solet. hortulo stare flos hyacinthinus CATUL. 61.89; porticus. ~stans. in perpetuum paribus suffulta columnis LUCR. 4.427; CAES. Gal. 6.27.4; quo quaque modo steterit (sc. uitis) VERG. G. 2.270; stat ductis sortibus ura A. 6.22; uidet ut alta stetit niue candidum Soracte HOR. Carm. 1.9.1; stabant Romano pila Sabina Foro PROP. 4.4.12; intra. annuum noua urbs stetit Liv. 6.4.6; Galli arbores ita inciderunt ut immotae starent 23.24.7; triplici stat ordine dentes Ov. Met. 3.34; Herculanensis oppidi pars ruit dubieque stant etiam quae relicta sunt SEN. Nat. 6.1.2; ne aliter arbores constituiamus, quam quemadmodum in seminario steterint COL. 5.6.20; sine amminiculo uitis per se stabit PLIN. Nat. 17.165; centum. ~stent altaria uictimaque centum STAT. Silv. 2.7.17; nulla. ~Phrygio steterunt tentoria campo SIL. 15.280; hos lignum stabat ad usus JUV. 11.118; APUL. Met. 2.4; eius temporis, quo aedificium stetit ULF. dig. 19.2.9.1; (pregn.) si modo Agnoraei stat Gnosia iudicis ura STAT. Theb. 11.571; (in fig. phr.) qui tamquam truncus atque stipes, si stetisset modo, posset sustinere tamen titulum consulatus Cic. Pis. 10; (w. instr. abl.) stantem tibicine uillam Ov. Fast. 4.695; templum. ~uitignis columnis stetit PLIN. Nat. 14.9. b arbores stantes uendiderat POMPON. dig. 19.1.40; stantes fructus ad fructuarium pertinent ULF. dig. 7.1.27; PRYCVS STANTEM PENDENTEM CIL 8.25902.3.21. c signa. ~quae nunc ad impluium tuum stant Cic. Ver. 1.61; STATVAE (MEA) PEDESTRES ET EQVESTRES. ~steterunt in vrbe XIC CIRCVIT AUG. Anc. 4.52; V. MAX. 1.8.11; in templo simulacrum stabat aureum iconicum Suet. Cal. 22.3; ut in aere stit imago tua decreuit APUL. Met. 3.11; (w. person, etc., commemorated as subj.) magnificus titulus stit pater ante suis Ov. Met. 2.68; stat Venus Vitori iuncta Tr. 2.296; Pont. 4.9.109; stabis. ~in rostris tituli speciosus honore Epic. Drusi 269; (cfr.) tu. ~nunc stans immanis truncus in armis VERG. A. 11.173. d utrumque clarus ignis et nitidus stetit ~? SEN. Oed. 309; ubi tardus hiantibus aruis stat uapor STAT. Theb. 4.682; stantis inclinant puluere flammam 6.216.

5 (of things normally recumbent, etc.) To be or become upright, stand erect. b (usu. w. abl.) to be stiff or rigid (with); to be thick or solid (with). c to stand out (in relief), be prominent; (of eyes) to start, stand out from their sockets.

in. caua nullus stit tibi nare pilus Ov. Ars. 2.520; quae tibi non stabat praecisa est mentula MART. 2.451; 3.73.2; steterunt et membra quae iacebant ante APUL. Met. 2.7.6; (of hair) steterunt. ~comae et uox fancibus haesit VERG. A. 2.774; SEN. Her. F. 893; crinis. ~inter subitos stetit horrores Thy. 949; MART. 8.55(55).10; stantis. ~reperit aura iubas STAT. Theb. 6.418; (of the ears) stant hispidae auris SEN. Phaed. 1038. b staret. ~recta squalor incultus coma SEN. Phaed. 833; stant ora metu V. Fl. 4.639; cui cana putrisque stat coma MART. 4.53.4; stant fulvi puluere crines STAT. Theb. 3.326; (of frozen uinea) stat glacies iuers HOR. Carm. 2.95; rigido stantia uina gelu Ov. Pont. 4.7.8; stat fracto dolio uinum SEN. Nat. 2.31.1; stanti. ~in histro Phaed. 59; (cfr. naut. of pple. as sb.) quippe et. Collinas ad fossam mouerit herbas. stantia currenti diluerunt aqua Prop. 4.5.12; ~stant puluere campi ENN. Ann. 608; ager. ~stet sentibus CAECIL. com. 219; ITIN. com. 144; LUCIL. 1301;

caelum caligine stat Sis. Hist. 130; non exorato stant adamante uiae PROP. 4.11.4; iam puluere caelum stare uidet VERG. A. 12.408; saxo stant antra uetusto Ov. Fast. 5.93; stetit imbre cruento informis facies LUC. 6.224; stabant aera scabra rubigine dentes Ter. Hec. 124.1.474; ueteri stat sordida tabo. ~canities STAT. Theb. 11.582; sedes auro staret aut ebore PLIN. Pan. 52.1; (cfr.) cui rigidis stat colla iubis STAT. Silv. 1.1.48. c hic stare papillas pectore marmoreo LUCIL. 859; sic stant pectora celsa toris Ov. Met. 12.401; folia. ~alia in terram conuexa, alia stantia ita, ut ambitu effigiem imitatorum oculi PLIN. Nat. 25.161; ut stent perpeluo mammae 28.249; stantem extra pectus caprum Juv. 1.76; ~stantes oculi Ov. Fast. 6.133; contra truces oculi steterunt SEN. Oed. 963; Phoebe mihi respicit aegras stare genas STAT. Silv. 5.4.8.

6 (of a weapon) To stick fast (in its target, etc.).

per galeam fixo stetit hasta cerebro VERG. A. 12.537; in quorum torqis infixa stetero pila Liv. 27.14.9; praeterea stantis in summis ossibus hastas LUC. 6.195; uitium. ~solum ferrum stetit Ilias 407; iaculum. ~clipei stetit ore secundo STAT. Theb. 9.105; stant loricae squamis horrentia tela SIL. 1.527.

7 To stand still, not to move on. b (of a battle) to be stationary, i.e. without advantage to either side. c (of liquids) to lie in pools, lie stagnant. d (with less reference to the absence of physical movement) to remain (in a place). e (transf., of musical sounds) to be fixed (at a particular position on the scale). f to remain stationary (in size).

(of persons) stasne etiam? i sis PL. Cas. 749; abl intro. noli stare Mith. 1129; Ps. 750; quid stas? quid cessas? Ter. Am. 979; quid stas? age moue te! Nov. com. 92; dulce amarum. ~prope longe stare mouere Cic. Fin. 2.36; Liv. 30.8.3; 30.10.1; (cfr.) summum. ~bonum et malum uagis per uera uoluptate diiudicabit, stante an mouente? Cic. Fin. 2.31; ducis inlanti rabidae non hactenus irae staret queunt STAT. Theb. 3.9; (pregn.) tempore qui longo steterit, male curret. ~equus Ov. Tr. 5.12.25; (poet.) cum. ~ad muros staret sine sanguine Mauors SIL. 13.37; (fig.) ipsi, gens audax a parto non unquam staret quieti STAT. Theb. 3.554; (of things) ita statim stant signa, neque nox quoquam concedit die PL. Ann. 276; cum ille sol, qui tanta incitatione fertur. ~tamen nobis stare uideatur Cic. Luc. 82; nauigantibus moueri uidentur ea quae stant Div. 2.120; quare, omnia cum rerum primordia sint in motu, summa tamen summa uideatur stare quiete LUCR. 2.310; stent aere uenti Prop. 3.10.5; praeter terram nihil stare SEN. Ep. 93.9; prius. ~uicibus alterius uagus Euripus unda stabit Euboica piger Her. F. 378; frigidus. ~stats gladius LUC. 7.503; ideo. ~existimant stare (sc. stellae) undae et nomen accepit statio PLIN. Nat. 2.70; steterunt. ~rates ad proelia nexae SIL. 14.519; (poet.) ueluti stit uolucris impar HOR. Carm. 3.28.6; stat. ~uno natura loco paulumque quiescit MAN. 3.643; (transf.) stare putes, adeo procedunt tempora tarde Ov. Tr. 5.10.5; SEN. Her. F. 11.8. b primum stetit ambigua spe plena Liv. 7.7.7; ita anceps dicturo certamen stetit. ~8.38.10; diu quae nullo inclinata stetit 27.2.6; tecto stetit aequore bellum LUC. 3.566; stat pugna impar amnisque uirique, indignante deo STAT. Theb. 9.469; (in fig. phr.) dum stat acies QUINT. Inst. 6.4.17. c stantis. ~paludes HOR. Carm. 3.27.9; SEN. Nat. 3.2.1; stat acer in templis LUC. 2.103; stante cruore SIL. 12.602. d qui domitare non poterat Cic. Flac. 14; stat regno Liv. 17.78. e sonitus. ~e quibus uiri sunt. ~perpetui et stantes, reliqui ~cum. ~communitate modularunt, stant uagantes VITR. 5.4.5. f stare aut crescere debent munera MART. 8.71.3.

8 (of a ship) To lie (at anchor, in port, etc.). onerariae onustae stabant in flustis NAEV. post. 46(51); in istoc portu stat nauis praedatoria PL. Men. 344; onerariis nauibus. ~quae stabant ad Vitcam CAES. Civ. 2.25.6; nauis onerariae, quae longius a portu in salo stabant B. Afr. 62.5; ancora de prora iactat, stant litore puppes VERG. A. 3.277; 10.223; mea si staret nauis in Oceano Prop. 2.9.30; stare ibi Punicam classem Liv. 21.51.3; classi ad Ostiam stant 22.57.1; propter uim tempestatis stare ad ancoram 25.25.11; pars (sc. classis). ~in ancoris stetit 37.13.8; classis adpalsa ab litore stabat 44.9.2; Ov. Ep. 17.208; LUC. 8.592; PLIN. Nat. 5.125; 16.5; securae gurgite clauso stant puppes SIL. 15.179; Tac. Ann. 14.4; FLOR. Epit. 1.18(2.7); siue pons solutus sit uel nauigium non stet ULF. dig. 2.11.2.7; 43.12.1.13.

9 (of things normally in motion) To remain still or motionless. b (of concoctions, etc.) to stand.

cum placidum uentis staret mare VERG. Ec. 2.26; in stantem aquam lapide immisso VITR. 5.3.6; scopulum, qui. ~stantibus extat aquae Ov. Met. 4.732; stat immotum mare SEN. Suas. 1.1; detraxe illi (sc. atri) calorem: rigescet, stabit, durabitur SEN. Nat. 3.10.4; stat pigno pelagus gurgite languidum Her. F. 554; uacuum sine uilis piscibus stabit mare Phaed. 472; stat nauigium facies LUC. 5.214; Scylliae tacuere canes; stetit atra Charybdis SIL. 14.474. b hoc ubi confusum sectis inferbit herbis Corycique croco sparsum stetit, insuper addes. ~HOR. S. 2.4.68.

10 (of men, animals) To halt, stop. b (of things) to stop moving, extending in space, etc., come to a standstill. c (of a process, course of events, etc.) to come to a halt, stop; (w. citra, intra) to stop (short of).

sta ilico Ter. Ph. 195; state, uiri VERG. post. 4.9.376; Liv. 37.43.2; ut stat et incertus qua sit sibi nescit eundem Ov. Fast. 5.3; LUC. 2.490; peracto legitimo cursu ad cretam stetero (equi) PLIN. Nat. 8.160; hunc ille leo ubi uidit prope, repente. stetit GEL. 5.14.11; (impers. pass.) post Alpes si stetur montibus ullis SIL. 4.746; (in fig. phr.) cum ad summum perueneris, paria sunt; non est incremento locus, stat SEN. Ep. 79.8; (fig.) semel. ~corrupta refulca eloquentia stetit et obmutuit Petr. 2.7; (transf.) dulcis labor sua nomina natis reddere et in uultu generitici stare suorum SIL. 2.639. b ubi stare coepit cancer CELS. 7.27.3; sancta fontis lympha Castalis stetit Oed. 229; gelidus in uenis stetit haesitque sanguis 585; cum stetero aquae (Nili) PLIN. Nat. 5.58; stetit illa (sc. hasta) Dymantis ante oculos STAT. Theb. 10.307; quo nimis staret medicamine sanguis Ach. 2.160; stetit sanguis, resedit dolor PLIN. Ep. 8.1.3; si hic olim chorus

antiquus (i.e. of the stars) steterit *APUL. PL. 1.10*; (cf.) ut imperium, quod in litore Oceani non steterat, in ripa Rheni . . . staret *FLOR. EPIST. 2.30* (4.12.39); (of dice) facito stent tibi saepe canes (i.e. dice) *OV. ART. 2.206*; cum steterit nullus ultu tibi talis eodem *MART. 1.14.1*. **c** misero steterat uicissimus annus *PROP. 3.18.15*; ubi ergo beneficium incipit stare? *SEN. BEN. 5.19.9*; hactenus si stat nefas *THY. 741*; si calamitas mea hactenus steterit *QUINT. DED. 335* (p. 320.1.9); deinde stat profectus, admiratio decrevit *INST. 1.3.5*; (pleon.) nec finem iniuriarum hic steterit *TAC. HIST. 4.45*; — tamquam labore. eius tanta uis unum intra annum steterit *ANN. 3.72*; 3.75; unde ira Agrippinae citra ultima stetit *12.22*.

11 (of troops) To take up or be in position; (sim., of ships). **b** (w. advs. or advl. phrs. indicating allegiance) to stand (on such and such a side).

tertia cohortis centuriones ex eo quo stabant loco recesserunt *CAES. GAL. 5.43.6*; *B. HIST. 28.1*; idem, postquam . . . pugnari coepit, ut in primis stetit *NEP. EP. 10.3*; circum hos utrimque phalanges stant densae *VERG. A. 12.663*; stant acies *OV. FAST. 3.209*; in subsidiis stare *LIV. 23.44.9*; ante stationes quae pro porta stabant *25.18.5*; postquam stantem pro castris hostium aciem uidit *27.18.7*; in Asia totius Asiae steterunt vires *37.58.8*; agmen legionum intra Bouillas stetit *TAC. HIST. 4.2*; die funis milites uelut praesidio steterat *ANN. 1.8*; (cf.) quibus in campis Mariano proello signo stent *PROP. 3.3.44*; (poet.) nec quae te circum stent deinde pericula cernis. . . *VERG. A. 4.567*; — nauis. . . quae in statione apud Thapsum stabant *B. AFR. 53*; — (in fig. phr.) in insuperabili loco stat animus *SEN. EP. 82.5*. **b** qui nobiscum aduersus barbaros steterunt *NEP. AFR. 5.4*; hinc consul uterque, hinc acies statura ducunt est *LUC. 2.566*.

12 (often trans.) To take sides (with, or against), stand (by): **a** (in war, etc.). **b** (as an advocate, in court, etc.).

a (w. ab) ab illis stare, quos reliquerant *NEP. DAL. 6.6*; — (w. cum) *CAES. BRG. 358*; quae superiore bello cum Sertorio steterant ciuitates *CAES. CIV. 1.61.3*; capita nominis Latini stare ac sentire cum rege uidebant *LIV. 1.52.4*; non fortuna modo sed ratio etiam cum barbaris stabat *5.38.4*; cum. . . di prope ipsi cum Hannibale starent *26.41.17*; quod Vindicius motu cum Verginio steterant *TAC. HIST. 4.69*; Belgas secum palam aut uoto stare *4.76*; (poet.) si stat uictoria tecum *OV. EP. 10.105*; — (w. pro) ni pro iure gentium. . . stetit fortuna *LIV. 38.25.8*; pro isto Romani stant (sc. Demetrio) *40.10.10*; stabit pro signis iusque piurumque suis *OV. ART. 1.200*; pro Troia stabat Apollo *IV. 1.2.5*; *VELL. 2.48.4*; ruina partium pro quibus steterat *SEN. SUAS. 6.22*; nullane pro trepidis. . . numina Thebis stant? *STAT. THEB. 10.900*; ut dii. . . stent pro mea parte *QUINT. DED. 271* (p. 113.4.4); Ligarium. . . pro Iuba. . . stetiisse *INST. 1.1.80*; — (w. adv.) nunc Iuppiter hac stat *ENN. ANN. 258*; *VERG. A. 12.565*; quae stetit inde fauet *LUC. 4.708*; — (w. aduersus) quod aduersus populi commoda in senectute steterat *NEP. PHOC. 4.1*; pro rege aduersus uos stetit *LIV. 45.22.10*; — (w. contra) incipit ipsorum contra te stare parentum nobilitas *JUV. 8.138*. **b** (w. ab) atqui nunc apud te stat, uerum hinc citi testimonium *PL. RUD. 1.101*; quod ab ea (sc. ratione) steterit *Rhet. HER. 4.4*; *APUL. APOI. 53*; — (w. cum) ni haec ita essent, cum illo haud staret *TER. PH. 269*; stabat cum eo senatus maiestas, fauor populi *LIV. 8.34.1*; — (w. pro) *CIL. 1.590.9*; cum tua. . . staret pro domino Caesare. . . fides *MART. 9.84.2*; — (w. ad) hinc stas, illum causam dicis *PL. MEN. 799*; unde ius stabat *LIV. 21.10.9*; — (w. contra) primum quod hoc contra nulla staret illorum ratio *Rhet. HER. 4.7*; cum saepe a mendacio contra uerum stare homines consueverant *CIC. INV. 1.4*.

13 To be situated (in a particular position), be set or located; also, to be placed (with a particular aspect). **b** to be established (as a resident). **c** to be set (before one's eyes).

supra stet amurca facito *CATO AGR. 105*; Strophades. . . stant. . . insulae Ionio in magno *VERG. A. 3.210*; nec in tenero stat tibi corde silex *TIB. 1.1.64*; suspensus in aere clauso stat globus *OV. FAST. 6.278*; quae steterant Artes, pars uacat illa tibi *PONT. 1.1.12*; post cetera duces (Luna) ordine quodque suo, sicut stant astra locata *MAN. 2.737*; *MELA 1.41*; quemadmodum in arbore steterat ramus *COL. 5.9.3*; insula. . . in medio stetit illa mari *LUC. 10.510*; crassior in facie uetulae stat creta Fabulae *MART. 8.33.17*; serenati qua stat plaga lactea caeli *STAT. SILV. 1.2.51*; — (poet.) confugium, unde propter starent iraeque minaeque *12.504*; stant in uultibus irae *SU. 5.673*; — partim obliquis partim transversos partim etiam aduersos stare uobis *CIC. REP. 6.20*. **b** in eodem loco quo illa peruenierat Epaphus Sicyonius stabat *HYG. FAB. 8.2*. **c** ante oculos non stetit alia meos *OV. AM. 3.5.46*; ubi remotis utilitatibus solum ante oculos honestum stetit *SEN. BEN. 4.11.5*; stant ueteres ante ora metus *STAT. THEB. 12.11*.

14 To be placed or established (in a particular situation, condition, etc.).

quanto meliore loco res publica staret *[CIC.] SAL. 6*; bis iudiciis ad subellia attractus extrema fortuna stetit *14*; tanta stat praedia culpa (sc. natura mundi) *LUCR. 2.181*; cum omnia certa notitia steterit *MAN. 2.771*; mens stetit in dubio *LUCR. 2.247*; certe stat fama remotis gentibus *STAT. THEB. 5.474*; omne in praecipiti uitium stetit *JUV. 1.149*; nec diu res in ambiguo stetit *APUL. M. 11.27*; (conuentiones) quae pariunt actiones in suo nomine non stant *ULP. DIG. 2.14.7.1*.

15 (of cities, buildings, etc.) To continue to stand (usu. implying the continuance of the institutions associated with them).

cui nec arae patriae domi stant *ENN. SCEN. 89*; uiuis hic, stante urbe et curia *CIC. PLANC. 71*; si modo haec templa atque ipsa moenia stant. . . tam diu. . . potuissent *MIL. 90*; et Thebae steterant, atque Troia fuit *PROP. 2.8.10*; si monumentum usquam stantis maneret Carthagini *VELL. 1.12.7*; stante adhuc Troia *SEN. AG. 249*; quo stetit stante Ilium *TRO. 31*; *LUC. 3.497*; in praedias stantem dabat. urbem *SIL. 1.455*; stare. integrum sedem spoliis exercitum. . . ouantem *TAC. HIST. 4.72*; stantibus et saluis hic collibus *JUV. 9.131*; (cf.) state Palatinae laurus, praetextaque quercus stet domus *OV. FAST. 4.953*.

16 (of a city, institution, etc.) To remain stable, last. **b** (of a person) to maintain (his) position, hold (his) ground.

sine quo ciuitas stare non posset *CIC. SECT. 42*; stet haec urbs praecleara *MIL. 93*; nec domus ulla nec urbs stare poterit *AMIC. 23*; multos. . . per annos stat fortuna domus *VERG. G. 4.209*; dum res stetit illa regno *A. 1.268*; quia stat diutius res publica his manentibus in magistratu non posset *LIV. 5.11.11*; *V. MAX. 4.3.1*; intro. . . staturus uo loco leges *SEN. BEN. 2.20.2*; stat per successores Pyladis et Bathylli domus *NAT. 7.32.3*; *TAC. HIST. 1.75*; *SURT. VES. 16.3*; (cf.) uigili stant bella magistro *SIL. 3.173*. **b** sine provincia stare non posse *CIL. 1.162*; per quo homines ordinisque steterim quibusque manibus fuerim non ignoras *FAM. 13.29.7*; hac arte in patria steti *LIV. 5.44.2*; *OV. TR. 1.9.7*; *SEN. EP. 21.6*; nisi principem se stare non posse *SURT. OHO. 5.1*.

17 To continue to exist, endure; to continue (in a specified condition).

nedum sermonem stet honos et gratia uiuax *HOR. ART. 69*; ingenium uultu statque caditque *uox* *OV. FAST. 1.18*; cum fortuna statque caditque fides *PONT. 2.3.10*; stat pax, ualent leges *V. MAX. 9.11.EXT.4*; stante. . . mundo Romaque superstiti *LUC. 7.660*; cum stabit uita *SIL. 4.817*; stant nulla diu deceptis ludia diuis *15.466*; matrimonium post mortem quoque patris steterat *PAPIN. DIG. 10.2.35*; — utinam res publica stetitset quo cooperat statu *CIC. OFF. 2.3*; quia. . . bene apud memores ueteris stat gratia facti? *VERG. A. 4.539*; ingenio stat sine morte decus *PROP. 3.2.26*; propter quam tota Mycenis infamis stupro stat Pelopoea domus? *3.19.20*; si in decem annos res publica eodem stetitset statu *LIV. 21.62.10*; nec notis stabat contenta uenenis *V. FL. 7.354*.

18 (of an opinion, policy, rule, etc.) To remain fixed, stand. **b** stat (w. inf.), it is (one's) fixed resolve (to).

stat sententia *TER. EU. 224*; quod stare inter omnes necesse est *CIC. INV. 1.62*; stabit illud. . . esse deos *DIU. 1.117*; non. . . pro firmato iam stetit magistratus eius *LIV. 4.7.3*; stat sententia non minuire copias *34.12.3*; intra compendiationem fides promissi mei stabit *SEN. EP. 97.5*; stante fide reditus et saluo foedere poenae *SIL. 6.472*; ex non stante propositione in stante(m) trans(e)unt controversiae *AGEN. AGRIM. p.28*; sub hac condicione stare locationem. . . ut. . . *GAUS. DIG. 19.2.25*; *MAUR. 1736*. **b** stat casus renouare omnes *VERG. A. 2.750*; stat. . . semel iuncti rumpere uincula tori *OV. FAST. 4.602*; stat tollere omnem penitus Herculeum domum *SEN. HER. F. 351*; stat parcere mundo *STAT. THEB. 11.131*; quos ut seponi stetit et discernere ab armis *SIL. 3.68*; pro ferro stat fluctibus uti *14.555*; — (w. dat. of person) mihi stat alere morbum desinere *NEP. ATT. 21.5*; — (cf., ellipt.) nos in Asiam conuertemus: neque adhuc stabat quo potissimum *CIC. ATT. 3.14.2*.

19 (of events, conditions, etc.) To be fixed or determined.

quoniam reici reus quamque uidemus et finita simul generati tempora rebus stare *LUCR. 1.563*; *1.747*; stant belli causae *VERG. A. 7.553*; stat sua cuiusque dies *10.467*; uribus ultimae steterae causae cur perirent *HOR. CARM. 1.16.19*; tempus agenda rei nondum stare *LIV. 4.13.9*; aequo stat foedere tempus *MAN. 3.310*; stat. . . nascentibus in finem uitae dies *SEN. SUAS. 2.2*; fluctuant nec unquam illis a cupiditatibus suis otium stat *SEN. DIAL. 10.2.3*; hic stabit ciuibilibus exitus armis *LUC. 2.224*; cunctis stat terminus aevi *SIL. 3.134*.

20 To stand (by), adhere (to a promise, agreement, policy, etc.).

(w. abl.) ea omnes stant sententia *PL. CUR. 250*; *CVM. . . REBUS INDICATIS STARE CONVENIAT* *CIL. 10.7852.5*; si uterque censor censoris opinione standum non putauit *CIC. CLU. 132*; re iudicata stari ostendit placere *FLAC. 49*; ut illi plane suo stare iudicio non liceret *PIS. 77*; stare conditionibus iis *ATH. 7.15.2*; illis promissis standum non esse *OFF. 1.32*; facere promissa, stare conuentis *3.95*; fama rerum standum est *LIV. 7.6.6*; stari eo quod senatus censuerit placet *28.45.7*; pacto statur *OV. FAST. 4.818*; praedictum domi stant erroris sui *PHRAED. 5.5.2*; *SEN. NAT. 2.35.2*; ut. . . defunctorum testamento stetur *QUINT. DED. 308* (p. 210.1.4); si uerbis legis stari non potest *INST. 3.6.100*; — (w. dat.) nemo compelleret eius modi conuentioni stare *APRIC. DIG. 2.1.18*; statur duorum sententiae *CELS. DIG. 42.1.39*; cuius arbitrio stabitur *ULP. DIG. 4.8.17.6*; ut aut stetur emptioni aut discodatur *19.1.13.27*; re promissio. . . exigenda est uoluntati defuncti statuiri *36.3.6.1*; — (w. in+abl.) si in fide non stetit *Rab. PERD. 28*; stare. . . in eo, quod sit iudicatum *FIM. 1.47*; *LIV. 4.44.9*.

21 (of abst. things, w. abl. or in+abl.) To rest, depend, be based (on). **b** (of a person) to base one's actions, writings, etc. (on). **c** (of things, w. abl. or ex) to consist (of).

moribus antiquis res stat Romana uirisque *ENN. ANN. 500*; uirtus. . . quae maior pars uitae. stetit *POL. GRAM. 4*; coepit fiducia belli Palladis auxiliis semper stetit *VERG. A. 2.163*; disciplinam militarem, quae stetit ad hanc diem Romana res *LIV. 8.7.16*; adeptas, quibus ad eam diem ciuitas stetitset, Lycurgi leges *39.33.6*; quod stant beneficio eius (sc. Iouis Statoris) omnia *SEN. BEN. 4.7.1*; fama bella stare *CURT. 3.8.7*; tu, quosolabant iam robore castra *LUC. 5.362*; *SIL. 13.654*; stant. . . mutuis auxiliis omnia *QUINT. INST. 3.4.16*; maiorem apud quos uirtute quam pecunia res Romana melius stetit *TAC. HIST. 2.69*; ceteris mortalibus in eo stare consilia quid sibi conducere putent *ANN. 4.40*. **b** illi scripta quibus comedia prisca uiris est hoc stabant, hoc sunt imitandi *HOR. S. 1.10.17*; — (impers. pass.) scriptor. . . quo satis certo auctore stetur *LIV. 8.40.5*; *9.45.2*. **c** pulcherrimam hanc urbem domibus et tectis et congestu lapidum stare creditis? *TAC. HIST. 1.84*; ex uno choriambico. . . uersus stare uidebitur *MAUR. 2784*.

22 per me, etc., stare (w. quominus, quin, ul, ne). To be due to me, etc., my fault (that).

(w. quominus) ut ne pater per me stetitset credat quo minus haec fierent nuptiae *TER. AN. 699*; per Afranium statu quo minus proelio dimicaretur *CAES. CIV. 4.41.3*; *LIV. 9.14.1*; si. . . per te non staret quo minus traderes (fundum) *PROC. DIG. 2.14.36*; *PLIN. NAT. 18.267*; *TAC. DIAL. 21.9*; quid quominus exhiberes, non per te stetit *PLIN. EP. 6.34.3*; *POMPON. DIG. 4.8.40*; *ULP. DIG. 18.1.50*; *PUL. DIG. 19.2.38*; — (w. quin) quoniam per eum non stetitset quia praestaretur *LIV. 2.31.11*; *8.2.2*; — (w. ut) per quemcumque steterit, ut homo occideretur *QUINT. DED. 270* (p. 103.1.23); per quam (sc. ignorantiam) stetit ut tibi pro eodem homine saepius obli-

garer *PLIN. EP. TRA. 10.6(22.2)*; — (w. ne) per duces non per milites stetitset ne uincerent *LIV. 3.61.2*; quasi per ipsum staret ne redderetur *SURT. AUG. 28.1*; — (ellipt.) per quos si non stetitset, non Dolabella. . . imperatori. . . parentasset *CIC. PHIL. 13.35*; *LIV. 44.19.14*; *ULP. DIG. 4.8.23.1*; si promissor hominis ante diem. . . interpellatus sit et seruus decederent, non uidetur per eum stetitset *PAUL. DIG. 45.1.49.3*.

23 (w. abl. or gen.) To stand at the price (of), cost.

(w. abl.) periculum uitae meas tuo stat periculo *PL. CAPT. 740*; quod tibi non magno stabit *SIL. MIL. 2*; gratis stare nauem *CIC. VER. 5.48*; haud illi stabunt Aeneia paruo hospitium *VERG. A. 10.494*; quae neque magno stat pretio *HOR. S. 1.2.122*; Attridae magno cum stetit alter amor *PROP. 3.18.30*; magno illi ea cunctatio stetit *LIV. 2.36.4*; multo sanguine. . . ea Poenis uictoria stetit *23.30*; Polybius scribit centum talentis eam rem Achacis stetit *34.50.6*; proelia magno stat Danaus *OV. MET. 12.69*; *FAST. 4.885*; utrique uindicta libertatis morte stetit *VELL. 2.64.4*; *V. MAX. 5.6.1*; res immenso. . . statura labore *LUC. 3.381*; sanguine. . . marito statua obsequia *SIL. 17.82*; maiore damno. . . ueteres ciuium discordias rei publicae stetitset *TAC. HIST. 3.53*; — (w. gen.) quanti misericordia mea hereditis meis stetit *VAR. MEN. 178*; nulla pestis humano generi pluris (i.e. than anger) stetit *SEN. DIAL. 3.2.1*.

stobrus ~i, f. [foreign] An unidentified aromatic tree

petunt et in Carmanos arborem ~um ad suffitus *PLIN. NAT. 12.79*.

stoebe ~es, f. [Gk. *στοιβή*] A kind of burnet, *Poterium spinosum*.

quaedam (herbarum). in caule habent (spinam), ut pheos, quod aliqui ~en appellauerunt *PLIN. NAT. 21.91*; *22.28*.

Stoechades ~um, f. pl. Also sg. A group of islands off the south coast of Gaul, the Iles d'Hyères.

MELA 2.124; iuxta. . . ~as insulas *SURT. CL. 17.2*; (cf.) uenerat in fluctus Rhodani cum gurgite classis ~os arua tenens *LUC. 3.516*.

stoechas ~adis (~ados), f. [Gk. *στοιχάς*; assoc. by ancient authorities w. the Stoechades or Iles d'Hyères] French lavender, *Lavandula stoechas*; also, a medicinal preparation of this plant.

fit (uinum). . . e ~ade, et radice Gentianae *PLIN. NAT. 14.111*; ~adis. . . farina *26.42*; ~as in insulis tantum eiusdem nominis gignitur, odorata herba *27.131*; — potio sumenda erit. ex ruta uel ex ~ade *CELS. 3.9.1.2*; ~as cuide p ~ VI LARG. 177.

stoechion ~i, n. [Gk. *στοιχειον*]

1 Any one of the four physical 'elements'. *δοχαις* hominem et ~is simul priuabit, igni cum et aqua interdixerit *LUCR. 786*; *VRAT. 1.4.5*.

2 One of the basic units in phonetics, a sound.

arcticon idcirco ~on Graecia dixit (sc. the letter *στυπα*) *MAUR. 1168*.

Stoicē, adv. [Stoicvs+ē] In the manner of a Stoic.

agit mecum austere et ~ Cato *CIC. MUR. 74*; ~ Stoicorum sententiam defendisti *DIV. 2.8*; *PARAD. 3*.

Stoicidae ~arum, m. pl. 'Descendants of the Stoics' (nonce-wd. applied to voluptuaries masquerading as Stoics).

fugerunt trepidi uera ac manifesta canentem ~ae *JUV. 2.65*.

Stoicus ~a ~um, a. [Gk. *Στωικός*]

1 Of Stoic philosophers or their doctrines, Stoic.

~is oratoribus *CIC. BRU. 116*; scholam ~am *FAM. 9.22.5*; libelli ~i *HOR. EPOD. 8.15*; non loquor tecum ~a lingua *SEN. EP. 13.4*; tondet hic inopes Cynicos et ~a menta *MART. 11.84.7*; adulescentia philosophiae sectator, disciplinae, ut ipse dicebat, ~ae *GEL. 1.2.3*.

2 (as sb.) a (masc.) A Stoic. **b** (fem. sg.) Stoic philosophy.

a ~i. . . nostri disputationum suarum. . . laqueis te iniretur teneat *CIC. DE ORAT. 1.43*; Cato. . . perfectus mea sententia ~us *PARAD. 2*; *PERS. 5.86*; *MART. 7.64.8*; *JUV. 3.116*. **b** me ~i. . . scis cum Stoicis non bene conuenire uel cum ~a potius *GEL. 12.5.5*.

stola ~ae, f. [Gk. *στολή*]

1 Clothing.

ENN. SCEN. 330; regnum reliqui saeptus mendici ~a *339*; quae lugubri succincta est ~a *387*; *410*.

2 A long upper garment: a (worn by well-to-do married women at Rome and seen as a symbol of respectability; by married women elsewhere). **b** (worn by either sex in religious or sim. contexts).

a partim uenusta muliebri ornatu ~a *VAR. MEN. 120*; ad talos ~a denissa *HOR. S. 1.2.99*; scripsimus haec illis quatum nec uita pudicos contingit crines nec ~a longa pedes (i.e. *prostituta*) *OV. PONT. 3.352*; ut inuoluit manus alienae tactu ~a relinqueretur *V. MAX. 2.1.5*; *5.2.1*; hoc tale est, quale uir fortis ~am indutus *SEN. DIAL. 7.13.3*; etiamne. . . inter ~am plebeum hunc medium feminarum equestrem ordinem faciet (aurum)? *PLIN. NAT. 33.40*; ~aeue purpureae contemptor *MART. 10.5.1*; — (in references to

marriage) FVI PARENS DOMINEI SENIBVS HVIC AVTEM OSQVENS ITA LEIBERTATE ILLE ME HIC ME DECORAAT ~A CIL 1.1570.5; Curio . qui te a meretricio quaestu abduxit et, tamquam ~am dedisset, in matrimonio stabili . collocavit C. Phil. 2.44; qui te togae uirilis ~am sumpsit PETR. 81.5; ~ne sunt passi (matronas Caryatium) ~as neque ornatas matronales deponere VITR. 1.1.5. B qui (sc. Orpheus) cum eo uenisset cum ~a et cithara cantare esset iussus VAR. 3.13.3; cum . haesisset . descendenti ~a (Corneliae Vestalium maximae) PLIN. Ep. 4.11.9; uasit . exutum ~a MAUR. 302; perfectis sollemnibus processu duodecim sacratiss ~is APUL. Met. 11.24; (cf.) erat . excelsum signum (i.e. a statue of Diana) cum ~a C. Ver. 4.74.

stolarchēs ~ae, m. [Gk. *στολάρχης*] (app.) The commander of a detachment of ships. CIL 10.3413.

stolātus ~a ~um, a. [STOLA+ATVS²] Wearing a stola (esp. as the characteristic dress of Roman matrons). b (spec., as an honour granted to women in recognition of the bearing of a number of children, or as a special favour, cf. the award of *ius trium liberorum* to men).

statuas . muliebres ~as, quae caryatides dicuntur VITR. 1.1.5; Liliam Augustam proauam Vilem ~am identidem appellans Suet. Cal. 23.2; (sem. as sb.) ~ae ibant in clium, passis capillis PETR. 4.4.18; (transf.) quis . ~um permittit meretricibus pudorem? MART. 1.35.8. b SEPTIMA POTENTIA ~A FEMINA CIL 5.5293; 13.1898; M VLP. 1.1.1. ~ae MATRONAE A. Epig. 58.177.

stolidē, adv. [STOLIDVS+~E] Stupidly, obtusely, brutishly; (w. ref. to physical growth, app.) solidly, thickly.

~ castra suppressus SAL. Hist. 4.4.3; Gallum ~o laetum Liv. 7.10.5; id non promissum magis ~o quam stolidē creditum 25.19.12; robore corporis ~o ferocem Tac. Ann. 1.3; ~ (solidē cf.) tument pulmonē (mala) PLIN. Nat. 15.52.

stoliditās ~ātis, f. [next+~TAS] British insensibility, cloddishness, stupidity.

non minus (mira) ~as (i.e. of the ostrich) PLIN. Nat. 10.2; Atesin flumen . quadam ~ate barbarica primum corporibus adgressi FLOR. Epit. 1.38(3.3.12); 2.26(4.12.16); GEL. 18.4.6; ad ~atem potiendam APUL. Fl. 3.

stolidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [cf. STVLTVS; Gk. *στόλος, στελής, AS. stela*] Insensible, dull, brutish, blockish, stupid. b (transf., of actions, faculties, qualities, etc.). c (of things) inert.

~um genus Aecidarum ENN. Ann. 180; quid, ~e, clamas? PL. Aut. 415; se quom frustrant, frustrari alios ~i existunt Bac. 548; uis tandem sensi ~i? TER. An. 470; LUCR. 1.641; Cn. Lentulus . perincertum ~ior an unior SAL. Hist. 4.1; ~i mendacia uolgi AELIA 367; ~or ac scordes Liv. 9.34.73; dux ipse inter ~issimos ferocissimosque 22.28.9; o natum ~issime, falleris OV. Met. 13.774; rident ~i uerba Latina Getae TR. 5.10.39; SEN. Nat. 5.18.10; gens . ~a uiribus, indomita feritate [QUINT. Decl. 3.4; ~os]. uocari non tam stultos et exordes quam taetris et molestos et inlepidos GEL. 18.4.10; APUL. Pl. 2.1; (cf.) nullumst hoc ~i uisum PL. Mil. 1024; (transf. ep.) idcirco ~am praebet tibi uellere barbam Iuppiter? PERS. 2.28; ~ (of animals) ui depugnare sues ~i soliti sunt ENN. Ann. 105; ~um pleno uellere carpe pecus PROP. 2.16.8; V. Fl. 6.537. b si pote ~um repente excitare ueternum CATUL. 17.24; ~a impudensque postulat Liv. 21.20.3; maior uis armorum et astu facit ~as uires (i.e. *bruta strength*) minoris superant 28.21.10; nec Delius aures humanas ~as patitur retinere figuram OV. Met. 11.175; ~um consilium CURT. 3.8.6; ~ae crudelitati militum SEN. Suas. 6.17; L. Cinnam . ~i ingeni uirum SEN. C. 1.9.2; QUINT. Inst. 3.8.32; qui ambitione ~a conspicua arma . mercatore Tac. Hist. 1.88; (transf. ep.) ~ae . cupidine palmas OV. Met. 6.50; (neut. pl. as sb.) inerat et alia huiusce modi ~a uana Tac. Ann. 2.30. c huius generis causerum, sine quo non efficitur, alia sunt queta, nihil agentia, ~a quadam modo, ut locus tempus materia C. Top. 59.

stolē ~ōnis, m. [cf. Arm. *stēn* 'stem', Gk. *στόλεως*; see also prec.] (in plants) A shoot, sucker.

effodiebatur circum arbores e radicibus quae nascerentur esolo quos ~ones appellabant VAR. R. 1.2.9; auolsi . arboribus ~ones uixere PLIN. Nat. 17.67; synrynia caulem habet apii, folia latoria et maximo circa ~ones 27.133; ~ones in pomis aut in oleis proceros . amputantem GEL. 19.12.7.

Stolē ~ōnis, m. A Roman cognomen; esp. C. Licinius Stolo, traditionally tribune with L. Sextus Lateranus 376-367 B.C. and jointly responsible for various measures, esp. one requiring that one consul should be a plebeian; also, an agricultural writer of the same name, a friend of Varro.

Liv. 6.34.5; lege ~onis Licini incluso modo quingentorum ingrum PLIN. Nat. 18.17; lege Licini ~onis consules creari etiam ex plebe coepit GEL. 17.21.27; ~VAR. R. 1.2.9; (as a type) multum . profecerit, si usu Tremelios Sasernaque et ~ones nostros aequauerit COL. 1. pr.32.

stomacacē ~ēs, f. [Gk. *στομακάκη*] Scurvy of the gums.

~en medici uocabant et scolytyrben ea mala PLIN. Nat. 25.20.

stomachābundus ~a ~um, a. [STOMACHOR+BVNDVS]. Boiling with indignation.

aspicit puer gutum atrocibus oculis ~us GEL. 17.8.6.

stomachicus ~i, m. [Gk. *στόμαχικός*]. One

who suffers from disorders or weakness of the stomach.

dolor . quem ~us ille in ipsis deliciis perfert SEN. Ep. 24.14; huius flos . ~is . ex aqua bibendus datur PLIN. Nat. 24.123; 27.87; LARG. 103.

stomachor ~āri ~ātus, intr., (tr.) [STOMACHVS+~O³] To be angry, boil with rage, be indignant. b (w. internal acc.) to be indignant at. ~or cum aliorum non me digna in me conferuntur Cic. Planc. 35; ~ari desinamus, tempore pareamus AM. 7.18.2; N. D. 1.93; HOR. S. 1.4.55; cum . praue sectum ~eris ob ueniam Ep. 1.1.104; iratus illi proximum occasione ~andi arripio SEN. Ep. 12.2; (w. cogn. acc.) (Venus) infesta et ~ata biles Venerias APUL. Met. 5.31; ~ (cum) cum ~aretur cum C. Metello C. de Orat. 2.267; ~ (w. abl. of cause) iucundis simis tuis litteris ~atus sum in extremo Fam. 10.26.1; ~ (w. quod) non dubito quin . ~ere quod tecum de eadem re agam saepius AM. 16.16.17. b id . adueniens mecum ~abar modo TR. Ep. 323; ~or omnia C. AU. 14.21.3; siue quid incidit de quo sit cogitandum diligenter, siue quid ~or AUG. in Suet. Tib. 21.6.

stomachōsē, adv. compar. ~ius. [next+~E]. Irritably, crossly.

rescripsi ei ~ius Cic. AM. 10.5.3.

stomachōsus ~a ~um, a. compar. ~ior. [next+~OSVS]. Irritable, short-tempered, testy.

(of remarks, etc.) ~a et quasi submorosa ridicula C. de Orat. 2.279; genus . acuminis . saepe ~um Brut. 236; ~iores meas litteras quae dicas esse, non intellego Fam. 3.11.5; ~ (of persons) laeua ~us habena . eques HOR. Ep. 1.15.12; etiam si amarum non acerbumque dicimus, nec minus ~um, rabiosum SEN. Dial. 3.4.2; STVMACOSE CIL 10.8070(15).

stomachus ~i, m. [Gk. *στόμαχος*]

1 The oesophagus, gullet. linguam . ad radices eius haerens excipit ~us Cic. N. D. 2.135; arteria exterior ad pulmonem, ~us interior ad uentriculum fertur Cels. 4.1.3; 5.26.2; crassiore caligine spiritu obstructo clausoque ~o PLIN. Ep. 6.16.19.

2 The sac in which food is digested, the stomach; also, the surface of the body in front of the stomach. b (as the seat of the appetite).

quorum praedulem cibum ~us ferre non potest CALV. Orat. 36; flagrabat ~o flamma ut fornacibus intus LUCR. 6.1169; stabit . in ~o pondus inerte dui OV. Pont. 1.10.14; faucibus subest ~us Cels. 4.12.1; fastiditius ~i est multa degustare SEN. Ep. 2.4; COL. 12.33.1; ~i crebrum nauseam LARG. 90; hoc medicamentum ~um non corruptit 137; quae moechum sequitur, ~o ualet Iuv. 6.100; AUG. Fro. 1.2.200(81N); (as the supposed seat of the emotions) fertur Prometheus . leonis uim ~o apposuisse nostro HOR. Carm. 1.16.16; ~contra inflammationes inlinuntur ~o (uiolae) PLIN. Nat. 21.130. b qualia lassum perueniunt ~um, siser, allec HOR. S. 2.8.9; siser erraticum . ~um excitat, fastidium absterget PLIN. Nat. 20.34; PLIN. Ep. 7.3.5; Suet. Aug. 76.1.

3 The faculty which determines one's likings, tastes, etc., one's disposition. b disposition to patience or acceptance.

ludi apparatusissimi, sed non tui ~i Cic. Fam. 7.1.2; argumentum huius ~i mei habebis quod . auctorum nomina praetextu PLIN. Nat. pr.21; praeterea, si quid non facit ad ~um MART. 13.3.8; in hoc . agello . Tranquilli mei ~um multa sollicitant PLIN. Ep. 1.24.3; 6.14.2; non rationem, sed ~um tibi narro 9.17.3. b haec aut animo Catonis ferenda sunt aut Ciceronis ~o Cic. in Quint. Inst. 6.3.112; ~ (w. bonus) aduersus quod difficile est habere cotidie bonum ~um MART. 12. pr.17; sufficere illos minores (rhetoras) existimant et bono sane ~o contenti sunt QUINT. Inst. 2.3.3; lenia et, ut sic dixerim, boni ~i (dicta) 6.3.93.

4 Annoyance, vexation, ill-temper; ~um mouere, facere, to arouse or cause annoyance. clamore ac ~o non quo labori suppeditare PL. As. 423; exarist iracundia ac ~o Cic. Ver. 2.48; eo plus ~iet molestiae est populum Romanum manus suas . in plaudendo consumere AM. 16.2.3; epistulae . quae plena ~i et querelarum est Q. fr. 3.8.1; grauem Pelidae ~um HOR. Carm. 1.6.6; plus ~o quam consilio dedit QUINT. Inst. 10.1.117; quasi . non tam ex animi sententia quam bile et ~o fingerentur Suet. Tib. 59; (pred. dat.) quae . mihi maiori ~o quam ipsi Quinto fuerunt Cic. Att. 5.1.4; ~si mihi, homini uehementer occupato, ~um moueritis Mur. 28; mihi uidetur non minus ~i nostro quam Caesari fecisse Att. 5.11.2; 6.3.7; SEN. Ep. 112.3; ~VM MIHI NVLLVM IN VNCQVAM FECIT NISI QVOD MORITUA EST CIL 10.8192.

stomaticē ~ēs, f. [Gk. *στοματικός*] (med.) A preparation used in treating diseases of the mouth.

(glycyrrhiza) commanducata ~e est . ulceribus oris PLIN. Nat. 22.26; 23.108; ad faucium tumorem ~e hac fere utuntur LARG. 64.

stomida ~ae, f. [cf. Gk. *στόμῖς*; for the form, cf. *κρημῖς*: *crepida*] = next.

me ~a (cf.) spartea deligatum (dominus) tradidit Philebo APUL. Met. 8.25.

stomis ~idis, f. [Gk. *στόμῖς*] (app.) An instrument for restraining a horse by exerting pressure on its nostrils or upper lip (cf. Non. p. 22M).

trulleus pro ~ide (cf.) huic ingens de naribus pendet LUCR. 511.

stomōma ~atis, n. [Gk. *στόμωμα*] Fine scales obtained by hammering metals.

squamae aeris, quod ~a appellant, P. M. I Cels. 6.6.5. A; squamae (aeris) est alterum genus subtilius, ex summa scilicet lanugine decussum, quod uocant ~a PLIN. Nat. 34.108.

stomūn, transliteration of Gk. *στομόν* ('to dilate').

aperiunt tamquam ora in corporibus, quod ~um Graece dicitur, cinnamomum, balsamum Cels. 5.4.

storax ~acis, m. [adapted from Gk. *στόραξ*] A fragrant gum, = STYRAX.

uirgo . non ~ace Idaeo fragrantis picta capillos Ciris 168; LARG. 88.

storbon ~i, n. [Oriental, cf. perh. STORVVS] An Arabian resin, = LADANVM.

recentiores ex auctoribus ~on hoc (ladanum) uocant PLIN. Nat. 12.74.

storea ~cae, f. storía. [dub.] A mat or matting of rushes, cord, etc.

~ias . ex funibus ancorarum . fecerunt easque ex tribus partibus, quae ad hostis uergebant, . religauerunt Cels. C. 2.9.5; Numidae . harundine textis ~eaeque pars maxima tectis . habitabant Liv. 30.3.9; ut in suppellectili eius praeter ~eam . nihil inueniretur FRON. Str. 4.3.6.

strabō ~ōnis, m. [Gk. *στραβών*] One who squints.

ecquos (deos) non tam ~ones at paetulos esse arbitramur . ? Cic. N. D. 1.80; HOR. S. 1.3.44; ~ones, qui holera spectant, lardum tollunt PLIN. Nat. 30.11; FRO. Aut. 2. p. 108 (159N); Trebatius aut non esse morbosum os aliquid colore, ueluti hircosum, ~onem Ulp. dig. 21.1.12.4; ~ (implying envy) nulli me inuidere, non ~onem fieri sapientis delictis me istorum LUCIL. 704; multi . qui linina intrantur integris oculis, ~ones sunt facti VAR. Men. 176; ~ (as a cognomen) uni animalium homini deprauatur (sc. eyes), unde cognomina ~onum et Paetonum PLIN. Nat. 11.150.

strabōnus ~a ~um, a. [var. prec.] = next. quod ~us est, non curo; sicut Venus spectat PETR. 68.8.

strabus ~a ~um, a. [Gk. *στραβός*] Squint-eyed.

non haec res de Venere paeta ~am facit VAR. Men. 344.

strāgēs ~is, f. [extension of root *ster- found in STERNO; for ending cf. CAEDES]

1 Destruction inflicted on things, devastation (of lands), overthrow (of buildings), ruin, havoc, etc.

(amnis) dat sonitu magno ~em uoluitque sub undis grandia saxa LUCR. 1.288; VERG. A. 12.454; serpentem . cum ingenti arborum ac uirgultorum ~e ferri Liv. 21.22.8; in agris . inundatis pecua ablata, uillarum ~es facta est 35.21.6; ut penatium . ~e puniretur V. Max. 6.3.1b; non contentus tot ciuitatum ~e SEN. Ep. 94.62; LUC. 5.591; Tac. Ann. 4.62; Metapontum terribili ~e populatur FLOR. Epit. 2.8(3.20.5); APUL. Met. 9.1; ~ (pl.) nisi quas terrestres pontus ~es conciet ACC. frag. 399; an . parum putas inuestigatas esse a nobis labis imperi tui ~isque prouinciae? Cic. Pis. 83.

2 Destruction inflicted on persons or animals; esp. destruction inflicted in battle, etc., bloodshed, slaughter. (N.B.: destruction of inanim. things as in sense 1 is also involved in some exx.).

nec funera . tam multa informes ursi ~emque dedere per silvas VERG. G. 3.247; Liv. 41.21.7; ~e cauum primo . deprensa potentia morbi OV. Met. 7.536; eo . ~es honinum minor, delubra deum . latius procudere Tac. Ann. 15.39; (cf.) relabentem (Tiberiam) secuta est aedificiorum et honinum ~es 1.76; ~em horribilem caedemque uereri Cic. Cons. fr. 2.53; ab equite fugientium ~es est facta Liv. 8.39.9; 26.4.8; magna ~e eos fuderat CURT. 7.7.35; omnis Hiberi drangaea . quae densa ~e cadit legio V. Fl. 6.508; Tac. Hist. 3.27; cupiditas consulis Crassi . undecum ~e legionum et ipsius capite multata est FLOR. Epit. 1.46(3.11.2); ~ (pl.) quas ego pugnas, quantas ~es edidi! INC. pall. 63; unus homo . tantas ~es impune pro urbe ediderit? VERG. A. 9.784; ingentes ~es tot exercituum Liv. 29.26.4; cum . se ad clarissimum ciuium ~es caedresque proferret PLIN. Pan. 48.3; ~ (in fig. phr.) cum . ille ad contiones confugisset . quas ego pugnas et quantas ~es edidi! Cic. Att. 1.16.1; media bellare togati ~e fori (i.e. as an advocate) STAT. Silv. 5.2.109.

3 A confused mass of materials or objects resulting from violence, destruction, etc., wreckage, debris. b (of dead bodies).

solitudine haud dubia id perspicuum esse . ac ~e rerum in trepidatione nocturna relictarum passum Liv. 10.34.8; purgato loco, qui ~e semiruti muri cumulatiss erat 32.17.10; ~e armorum saepia uia est 35.30.5; ex ipsa ruinae ~e congestis saxis 42.63.4; Tucca balneum fecit . ~e nemorum pineaque compage MART. 9.75.4; (fig.) ingenti ~e malorum pressum SEN. Thy. 929. b quando tot ~is acierus Teucrorum tua dextra dedit VERG. A. 11.384; Decii corpore . inuentum inter maximam hostium ~em Liv. 8.10.10; promiscua hominum pecudumque ~es 10.41.3; super ingentem ~em, quam ipse fecerat, conruit V. Max. 3.2.23; SEN. Ord. 131; occidit . in ~e suorum LUCR. 4.797; pulchrum tibi, Pallas, honorem sanguinea de ~e parat STAT. Theb. 2.705; obstructae ~e corporum uiae Tac. Hist. 2.44; iacuit immensa ~es, omnis sexus, omnis aetas Ann. 6.19; Iuv. 8.251; (cf.) per ~em corporum armorumque Liv. 2.59.8.

strāgula ~ae, f. [as next, sc. *uestis*] (Var. of next; in quotes.) A pall; a horse-cloth.

bene elatus est, utali lecto, ~is bonis PETR. 42.6; ~am albam et praetextam in triclinium attulit 78.1; ~as et babylonica, quae equis inserti solent ULP. dig. 34.2.25.3.

strāgulum ~i, n. [neut. of next, sc. *uestimentum*] A covering for a bed or couch, rug, blanket. b a horse-cloth.

hoc quicquid insternebant ab sternendo ~um appellabant VAR.L.5.167; aureo lecto strato pulcherrimo textili ~o CIC.Tusc.5.61; ~a picta TIB.1.2.77; si quis...uir inluster pellicibus haedinis pro ~is utatur V.MAX.4.3.11; PLIN.Nat.20.155; nudo ~a ne toro paterent MART.14.148.1; SUET.CL.35.1; APUL.Met.2.21; PAUL.Dig.33.10.5; (app. an under-blanket) ex duabus pauculis altera ~um, altera opertorium facta SEN.Ep.87.2; (used as a funeral pall) REBUS LUGUBRIS QVIRVS VIVOS PARAVI LECTO ~IS. NIGRIS OMNIBVS CIL.6.12649; (transf.) (perdicis) ouis ~um molle pulvere contumulant PLIN.Nat.10.100. b ~a succincti uenator sume ueredi MART.14.86.1.

strāgulus ~a ~um, a. [*strāg- (cf. STRAGES and Eng. stretch) + -VLVS] uestis ~a, Cloth used as bedding or for sim. purposes, blankets, rugs, etc.; also *uestimenta* ~a.

quid ~ae uestis...quid marmoris apud illum putatis esse? CIC.S.Rosc.133; VER.2.46; 5.63; qui ~a uestis...putrescat in arca HOR.S.2.3.118; cum...uiro liceat purpura in uestem ~am ut LIV.3.7.3; PLIN.Nat.7.171; APUL.Met.4.12; neque enim dubium est, quin ~a uestis sit omne pallium, ~epi-σπομα Ulp.Dig.50.16.45; (uestimenta) uirilia sunt...pallia uestimenta ~a amittapa 34.2.32.

strāmen ~inis, n. [STERNO + -MEN]

1 Straw or the like laid down for bedding or similar purposes, litter. b straw used for thatching.

hic iuuenem agresti sublimem ~ine ponunt VERG.A.11.67; super ~en faenoque iacentibus alto OV.Ep.5.15; clausus ferreus sub ~ine ouorum (i.e. the straw where the eggs are laid) positus PLIN.Nat.10.142; cuius...e ~ine fultum pressit laeta torum SCL.13.814; APUL.Met.9.32; (pl.) ima uident agresti ~ina cultu (i.e. in a bier) STAT.Theb.6.56. b te-ctam ~ine uidit forte casam Ulp.Dig.5.447; (pl.) de canna ~inibusque domum Rush.3.184.

2 A coverlet, rug, or sim.

sola conluat atque inlisis ~ina mensis foeda rigant (Harpagiae) V.FL.4.497.

strāmentārius ~a ~um, a. [STRAMENTVM + -ARIVS] Of or concerned with straw; *falx* ~a, a sickle for cutting straw (perh. the same as *falx messoria*).

falces faenarias VIII, ~as v CATO Agr.10.3.

strāmenticius ~a ~um, a. [STRAMENTVM + -ICIVS] Made of straw.

Aiax ~us VAR.Men.18 (title); casas, quae ~ae...aedificatae erant B.Hisp.16.2; puerum strigae inuolauerant et supposuerant ~um uationem PERR.63.8.

strāmentor ~ārī ~ātus, intr. [next + -OR] To fetch or collect straw (for litter).

Idmon...cum ~atum exisset HVG.Fab.14.26; 18; 248.

strāmentum ~ī, n. [STERNO + -MENTVM]

1 (esp. pl.) Straw or other material used as rough bedding, litter. b straw used for other purposes.

noctem in ~is pernoctare perperit PL.Truc.278; ~a si deerunt, frondem illeuam legito, eam subternito ouibus bubusque CATO Agr.5.7; VAR.L.5.166; NEP.Agr.8.2; si...~is incubet HOR.S.2.3.117; PHAED.2.8.23; SEN.Ep.20.9; quies somnuse in ~is erat PLIN.Nat.18.14; SIC.Flagrim.1.29; Ulp.Dig.19.1.17.2; (sg.) antiquis...torus ~o erat, qualiter etiam nunc in castris PLIN.Nat.8.103. b ~is circumdato alligatoque, ne gelus noceat CATO Agr.40.4; satum ~is per hiemem operto, ne praecuratur 161.2; casas, quae more Gallico ~is erant tectae CARS.Gal.5.43.1; fascies...~orum ac uirgultorum...uone tempore incendunt HIRT.Gal.8.15; adumbrantur uel ~is uel aliis tegmentis uuae COL.11.2.61; Arb.19.1; manuculorum de ~is factum PERR.63.8; (mala) ~is solidis paleisue subternit PLIN.Nat.15.59; (sg.) casis ~o arido tectis Liv.25.39.3; utres ~o repleti CURT.7.9.4; birundines luto construunt (nidos), ~o roborant PLIN.Nat.10.92.

2 A corn-stalk.

neque ~a uidere crassa possis neque ficum mariscam VAR.R.19.5; quod cum spica ~um haeret, corbis in aream deferitur 1.50.3; collect. Sg. desertam cum ~o segetem Liv.2.5.3.

3 (pl.) The coverings spread on a beast of burden to prevent the load chafing.

magnum numerum...mulorum...prodici deque his ~a detrahi...iubet CARS.Gal.7.45.2; ~is abiectis, furens incurrit (asinus) APUL.Met.7.21; 8.30.

4 (pl.) Coverings (i.e. blankets, rugs, and sim.).

his uerbis et uestimenta et ~a contineri, sine his enim uiuere neminem posse GAUS.Dig.50.16.234.2.

strāmineus ~a ~um, a. [STRAMEN + -EVS] Made of straw.

utinam...~a posset duo habitare casa PROP.2.16.20; OV.Ant.2.9.18; illum ~os in aqum misisse Cuirites (i.e. the straw dummies annually thrown into the Tiber from the Pons Sublicius) FAST.5.631.

stranglās ~ae, m. [Gk. σπαργίλας] A type of wheat.

ex omni genere grani (Graecia) praetulit...an et Silius argumentum crassissimum calami PLIN.Nat.18.64.

strangulatiō ~ōnis, f. [STRANGVLO + -TIQ] Convulsive contraction of the throat; (med.) ~ones uulvae, hysteria.

his nucleis...uti non censerim propter ancipitem ~onem PLIN.Nat.23.17; conitialis morbi praenuntia ~one APUL.Apol.50; ~ones uulvae...aperit (cuninum) PLIN.Nat.20.162; 21.149; 35.182.

strangulātus ~ūs, m. [next + -TVS] = prec. PLIN.Nat.21.136; apparatus potuorum (helleborum album)...contra horrores, ~us 25.56; (w. uulvae) ~us uulvae...sedat (anesum) 20.194; 20.197; plantago...in ~u (uulvae) bibit 26.153.

strangulō ~āre ~āui ~ātum, tr. [Gk. σπαργαλάω, cf. VAR.L.6.96]

1 To strangle, throttle. b (transf.) to strangle the growth of (plants).

Domitium...a contraria facione nummis acceptis comprehendit et ~auit CAEL.Fam.8.15.2; V.MAX.6.3.8; Hercules infans dracones in ~ans PLIN.Nat.35.63; quod non laqueo ~ata neque in Gemonias proiecta foret TAC.Ann.6.25; ~atus in carcere PLIN.Ep.2.11.8; SUET.Tib.53.2; eos...qui per uim aut caedem sunt interfecti, ut puta iugulatum ~atum Ulp.Dig.29.5.1.17; (cf.) multis...sua mortifera est faucibus...sed plures nimia congesta pecunia carat (i.e. causes to be strangled) IUV.10.13; (in fig. phr.) pestifera TI. Graeci manu faucibus comprehensam rem publicam ~ari passus non est V.MAX.5.3.2; latronum more (uoluptates)...in hoc nos amplectuntur, ut ~ent SEN.Ep.51.13; (w. allusion to some obscene sense) si dicimus ille patrem ~auit, honorem non praefatur; sin de Aurelia liquid aut Lollia, honos praefandus est CIC.Fam.9.22.4. b ne uncum incidat et truncum ~et COL.4.26.2; (hedera) arbores sugit ac ~at PLIN.Nat.16.152; (fig.) propter id, quod sensus obumbrant et, uelut laeto gramine sata, ~ant QUINT.Inst.8.23.

2 To suffocate, stifle, smother. b (of obstructions in the throat) to choke (usu. in pass.). c to kill by severing the windpipe or sim.

tua sic Stygius ~et ora liquor OV.Ib.590; Nucrinus...fumo balnearum ~ando V.MAX.9.6.2; obesi plerumque acutis morbis et difficultate spirandi ~antur CELS.2.1.23; neque multis uestimentis ~andus, sed...leuius ~andus est 3.7.2.4; eodem nidore uulvae morbo ~atas respirare PLIN.Nat.28.70; (ranas) ~atas in oleo (i.e. drowned) 32.114; illum...situs carceris ~at [QUINT.]Decl.6.7; (cf.) id cuniculos uapore et fumo ~at (i.e. chokes anyone in them) PLIN.Nat.33.71; (in fig. phr.) in angusto inclusae cupiditates sine exitu se ipsae ~ant SEN.Dial.9.2.10; (transf.) eandem (sc. perdensiam humum)...uelut clausa et coartata semina comprimere atque ~are COL.3.12.2; PLIN.Nat.31.2. b cum quosdam ~auerit potio male lapsa per fauces SEN.Nat.6.2.5; ea herba uiridis...modice danda, ne nimio sanguine ~etur pecus COL.6.38.4; in lactis haustu uno pilo ~atus PLIN.Nat.7.44; 15.50; ita non ~ari pullos auditis decorantes 24.174; SUET.Cl.27.1; (cf.) desideratos diu ciliis auide haurimus et lassam famem saturitate ~amus [QUINT.]Decl.12.14; (fig.) ~at inclusus dolor OV.Tr.5.1.63; uoluptas...cuius aut inopia torquentur aut copia ~antur SEN.Dial.7.14.1; quamuis...innumerales me indignandi causae...~ent [QUINT.]Decl.12.1. c canem...aries appetitum unico morsu ~auit APUL.Met.9.34.

3 To constrict (bodily passages); also, other apertures (or passages). b to stifle (utterances).

quicquid...fauces difficultate spiritus ~at CELS.2.10.6; uoluae ~ata oppressas (i.e. affected by hysteria) PLIN.Nat.32.129; (eliph.) uidendum est...adstrictum corpus sit an profundum; quorum alterum ~at, alterum dicit CELS.6.13.3; ille (sinus) tague, qui sub umero dextro ad sinistram oblique ducitur uelut baeus, nec ~et nec fluat QUINT.Inst.11.3.140; ~libramentum...quod...moratur et ~at (fontem) PLIN.Ep.30.10. b fauces tumentes aut uocem QUINT.Inst.11.3.20; (cf.) natura ~ante sonitum PLIN.Nat.2.113.

4 To keep a tight hold of, keep close.

nihil aliud quaeri nisi ut semel deposita uestis inter praedones ~aretur PERR.15.5; non tibi sepositas infelix ~at arca diuitias STAT.Silv.2.2.151.

strangūria ~ae, f. [Gk. σπαγγουρία] A disease of the bladder, strangury.

ad dyspepsiam et ~sin meridi CATO Agr.127.1; quamuis idem forticulum se in torminibus et in ~a sua praebet CIC.Tusc.2.45; PLIN.Nat.22.89; 30.65; (pl.) ~as discuti et dictamno certum est 26.79.

stratēgia ~atis, n. [Gk. στρατήγεια] A piece of generalship, stratagem. b (transf.) any ruse or trick.

illa pars calliditatis egregia, cuius opera...Graeca pronuntiatione ~ata dicantur V.MAX.7.4.intro.; multa lectione conquisitis ~atibus FRON.Str.4.pr. b Rufo...quod se a Vestorio obseruari uidebat, ~ate hominem percussit CIC.Att.5.2.2.

stratēgia ~ae, f. [Gk. στρατηγία] A name given to certain administrative districts in Greek-speaking parts of the Empire.

Thracia sequitur...in ~as l diuina PLIN.Nat.4.40; (Armenia Minor) diuiditur...in praefecturas, quas ~as uocant 6.27.

stratēgica ~ōn, n. pl. [Gk. στρατηγικός] The acts or sayings of a general.

exempla potius ~on quam strategemata FRON.Str.4.pr.

stratēgus ~ī, m. [Gk. στρατηγός] A general, commander.

nec...quisquam tam opulentus, qui mi opistat in uia, nec ~us nec tyrannus PL.Cur.285; (humorously) ~um te facio huic conuiuio SL.702.

stratiō ~ōnis, f. [STERNO + -TIQ] The spreading of carpets and other coverings in preparation for a ceremonial banquet; (concr.) the coverings used on such occasions.

VOLO...COMPARARI...CANDELABRA...ARBITRIO...AVGVSTALIVM QVO FACILIVS ~ONIBVS PVBLICIS OBIRE POSSINT CIL.10.114.17; ~ONERE DEBEVNT VINI BONT AMPHORAS SINGVLAS...ET SARDAS NVMMO QVATTVOR...~ONEM, CALDAM CVM MINISTERIO 14.2112.2.16.

stratiōtēs ~ae, m. [Gk. στρατιώτης] A water-plant, prob. *Pistia stratiotes*. celebratur...et a Graecis ~es sed ea in Aegypto tantum et inundatione Nili nascitur PLIN.Nat.24.169.

stratiōticus ~a ~um, a. [Gk. στρατιωτικός]

1 Of or proper to a soldier, soldierly; (of persons) having the status or bearing of a soldier.

muliebres mores discendi, obliuiscendi ~i! PL.Mil.1359; ~hunc ~um munium aduementum probe percipiam Ps.603; ~us homo 918.

2 ~um collyrium, A kind of eye-salve; also ~um alone.

~um collyrium ad caliginem et aspritudinem L.ARG.33; ~M VLPI HERACLEITIS ~VM CIL.13.10021(199).

stratiōtis ~idis, f. (or? ~ides, n.) [Gk. στρατιώτης] An eye-salve,? = *stratioticum collyrium*.

ANDRONI ~IDFS AD C(ALICINEM) CIL.13.10021(10).

Stratonicēum ~ī, n. The temple of Aphrodite Stratonicis.

Smyrnae ~um VITR.5.9.1.

Stratonicis ~idis, f. A cult-title of Aphrodite at Smyrna.

TAC.Ann.3.63.

strātor ~ōris, m. [STERNO + -TOR] A domestic servant performing the duties of groom or the like; a personal aide or equerry, whether in the army strictly defined or the civil service.

ASINIAE AGRIPIIN(AE)...ORI CIL.C.9901(A.D.58); ~rdiutores corniculariorum, et ~ches IAKR.PAT.Dig.10.6.7(6); nemo proconsul ~ones suos haurit [CIC] L.7.416.1.6.4.1; CAESERN(IUS) PAVLIN(VS) ~OR CO(N)S(UL)ARIS CIL.3.3654; (GE)MINIO MARCIANO...DYKEMIVS FLIX PRIM(I)ARIS...OR IN ARABIA MAICRIS (TE)MPONIS LEGATIONIS RIVS 8.7050; 10.7580.

strātrum ~ī, n. [ppl. of STERNO]

1 A piece of bedding, coverlet, etc. b a bed or couch; (also pl. in same sense).

lecti mollia ~a LUCR.4.849; ~is concla Sidonide tinctus OV.Met.10.267; (harundinis paniculae coma) pio pulua ~a ~replet PLIN.Nat.16.158. b cum...in ~a...~m...haberet tale, ut terra tecta esset stramentis NER.Agr.8.2; haud segnis ~o surgit Pallinur VERG.A.3.513; LIV.21.4.7; totus (dies) inter ~um lectionemque diuinus est SEN.Ep.83.3; SUET.Dom.16.1; (transf.) [oue paucum] nisi molli ~o excepta straguntur PLIN.Nat.10.161; ~corpore ~is corpus VERG.A.3.176; quod tam mihi dura uidentur ~a OV.Am.1.2.2; Met.5.34; LOC.1.239; STAT.Theb.5.248; fessa iacet ~is Silb.1.2.59.

2 A saddle-cloth, horse-blanket.

mulis ~a detrahi iubet LIV.7.14.7; equum empturus non ipsum inspicit, sed ~um eius ac frons SEN.Ep.47.16; 80.9; PLIN.Nat.7.202; (pl. in sim. sense) ~is insignia pictis terga premebat opt OV.Met.8.33; (pro.) qui asinum non potest ~um cedit (i.e. men always look for a scapegoat) PERR.45.8.

3 A level floor, platform.

fastigii...altitudo ab ~o ad summum cubita XVI VITR.10.13.6.

4 ~a uiarum, Paved streets.

~a uulgi pedibus detrita uiarum saxea conspicimus LUCR.1.1315; 4.415; VERG.A.1.422.

strātūra ~ae, f. [STERNO + -VRA]

1 The work of paving (roads).

collegio quatuorum pro ~a uiarum gladiatorum munus iniunxit SUET.CL.24.2.

2 (concr.) A pavement; a piece of flooring. (C)OLVMS(AS) III CVM SVPERFICIE) (E)I ~A. DEBIT CIL.5.3408; 6.9422; ~am loci alieuus ex tabulis tactis, quae aestate tollerentur et hieme ponentur IAVOL.Dig.50.16.242.4.

strātus ~ūs, m. [STERNO + -TVS]

1 The act of spreading or strewing.

alii stramentum ab stando...dictum putant...alii ab ~u VAR.R.1.50.3.

2 (concr.) Coverings for beds or couches.

quando ~us auro...adoratur IAV.Orat.1(Gel.15.8.2); in ~u' omne uestimentum contineri quod natiur Lateo ait Ulp.Dig.50.16.45; (pred. dat.) ~VI INI SIT QVOD STERNATVR ET II LODICIS ET CERVICALIA TAO CIL.13.5708.1.5.

strebula ~ōrum, n. pl. *stribula*. [cf. perh. Gk. στρεβλός] The thigh-meat of an ox; haunch.

~a ~a Vmbrio nomine Plautus appellat coxendices hostiarum FEST.p.313M. b dis ~a aut de lumil o j scena uiscera PL.fr.50; VAR.L.7.67.

strēna ~ae, f. Also *strēna*. [app. Sabine]

1 An auspicious sign.

mustela murti in apstulit praeter pedes; quom ~a opscacauit, spectatum hoc mihi PL.Sf.462; Iona scaeva ~aque obuait ocessit mihi 672.

2 A lucky gift sent at the New Year (orig. taking the form of sacred twigs, see Symmachus, *Relationes* 15).

~am uocamus, quae datur die religioso omnibus boni gratia FEST.p.313M. in lacum Curti quotannis pro salute eius stipem iaciebant, item Kal. Ian. ~am in Capitolio SUET.

Aug.57.1; ~arum commercium ne ultra Kal. Ian. exerceret
Tib.34.2; Cal.42; (iron.) CIL 5.16.265. β PR(idie)
NON IAN ~VAS DIVIDERENT CIL 6.10234.13; 6.33885.

Strēnia ~ae, f. A goddess (perh. orig. of health and physical vigour, *strenuitas*) from whose grove lucky twigs were sent at the New Year (see prec.).

hinc oritur caput sacrae viae ab ~ae sacello quae pertinet in arcem VAR.L.5.47; FEST.p.293M.

strēnuā: see STRENA.

strēnuē, adv. [STRENVVS+~E]

1 With energy or vigour, forcefully. h with spirit or enterprise, dashinglly.

iam hanc ego illuc nominabo. — eugae ~! PL.Mos.587; is. agit saepe ~ et agit CIL.48.11.6; quod is ~ quidem, sed sine euentu conatus est FROB.SR.2.5.30; TAC.Ag.7.5; qui puteum ~ foderat GEL.5.6.26. b ne affligas putrum istac caussa, quando fecit ~ PL.Bac.445; CATO.rr.37; quo plura bene atque ~ fecisset SAT.Jug.22.3; ~ ac eroiceret facta in bello LIV.3.47.2; ubi quid fortiter ac ~ agerendum esset 21.4.4; 30.14.8; quae ~ in proeliis fecisset TAC.Ann.1.44.

2 With alacrity, promptly, briskly, quickly. id tibi iam huc adieram. — adfer ~ PL.Men.1037; ~ curte in Piraeum Trin.1104; si non ~ fatetur ubi sit aurum fr.41; abi prae ~ ac fores aperi TER.Ad.167; ~ sussilimus VAR.Men.521; CIL.Fam.14.5.1; domus. ~ aedificatur ~ Q.fr.2.4.2; fama. ~ tota urbe discurrat CURT.4.3.24.

strēnuitās ~ātis, f. [STRENVVS+~TAS] Strenuous behaviour, activity. VAR.L.8.15; ~as antiqua manet OV.Met.9.320.

strēnuōsus ~a ~um, a. [next+~OSVS] Active, spirited. ~ (os) praeferre more fit PL.Trin.1036.

strēnuus (os) ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [cf. Gk. στρηνύς, στρηνύζω, Eng. stern]

1 (of persons). Active, vigorous, keen, energetic. b (coupled w. fortis; also, w. bonus). c (of actions, demeanour, etc.).

multi alii e Troia ~i uiri NAEV.pod.5.2; ~iori deterior si praedicat suas pugnas PL.Ep.14.46; populo ~i (iuri), mi inprobi usui sunt PS.1129; TER.Ph.476; ag agricola et uiri fortissimi et milites ~issimi gignuntur CATO Agr.pr.4; noli. me tam ~um putare ut ad Nonas recurrat HIRZ.Ah.15.6.2; ~issimus quisque. occiderat in proelio SAL.Cal.61.7; exercitus. ~magis ~os quam felix Jug.85.46; libertas iuxta. ~ is est atque ignavis optabilis est REP.2.11.4; quod si animo ~o fecisset NEP.Dat.6.4; maxime ~um pecus est capella praecedens COL.7.6.9; dum ~ is adsunt aut dubitantibus subueniunt TAC.Ann.6.35; ~um negotiatorem APUL.Met.9.6; (cf.) eadem est. paupertas. in Phocione benigna, in Epaminonda ~a APOL.18; (w. adu. force) nunc i, rem ~is auge HOR. Ep.1.7.71; (poet. of a ship) transeat instabilis ~a Cyaneae OV.T.1.10.34; (w. defining abi.) gente lingua magis ~a quam factis LIV.8.22.8; faciendus ~a iussu OV.Met.9.307; manu ~us. pacis artium. ~rudis CURT.6.11.1; GEL.4.8.2; (w. loc.) ~us militiae TAC.Hist.3.43; (w. ad) ad tristem partem ~a est suspicio PUB.Sen.1.4.7; (w. in+ab.) neque hdei constans neque ~us in peradia TAC.Ag.57. b Q. Fuus, uir fortis ~us ~us CIL.Phi.8.11; si aditus ad honores iuris ~is et fortibus datur LIV.4.5.5; 23.15.10; 28.40.4; (cf.) ut cognosceret te si minus fortem, at tamen ~um CIL.Phi.2.78; ~maiores seorsum. pretium parare bonis atque ~is CATO.rrat.21; bonum et ~um adulescentem CIL.Fam.8.9.4; SAL.Rep.1.16. c facinus facere ~om PL.Cis.231; adulescentem. ~a facie, rubicundum. ~fortem RUD.314; operam rei p. fortem atque ~am perhibuit CATO.Hist.83; dum (me) ~a sustinet aetas OV.Am.1.15.3; esse. ~chirurgus debet. ~manu ~a CILS.7.pr.4; ~issimi uigoris tui FRO. Amic.2.p.192(178N).

2 (in a pejorative sense) Restless, turbulent. multi in utroque exercitu sicut modesti quietique ita mali et ~i TAC.Hist.1.52.

3 (transf., of poisons, remedies, etc.) Quick to take effect, swift. ~um remedium CURT.3.6.2; ~a toxica COL.10.18; (cf.) causa tam ~ae mortis CURT.9.8.20.

streptitō ~āre, intr. [STREPO+~ITO] To make a loud, harsh, etc., noise; (of places) to be filled with such noise. ~ans rauco murmure riuus aquae COPA 12; (corui) inter se in foliis ~ant VERG.G.1.413; utinam ~antibus aduolat alis. Amor Tib.2.2.17; arma. ~antia 2.5.73; Sili.9.280; ~pulsis ~ant incedibus urbes V.Fl.4.288.

streptitus ~ūs, m. [next+~TVS] FORMS: ~i (gen. sg.) ENN.scen.157.

1 Any sound not having reference to meaning expressiveness, or the like, a noise. b (of the sound made by musical instruments). ubi parturit, deos inuocat. ~us, crepitus, sonitus, tonitus PL.Am.1062; quaeuerit. ~um qui ~us clamor crepitus exaudiri RHET.Her.2.8; exauditus in agro. suburbano est ~us quidam reconditus et horribilis fremitus armorum CIL.Har.20; ~u rotarum CAES.Gal.4.33.1; omni ~u pauescere SAL.Jug.7.2; VERG.A.6.559; ne. ianua frangatur, latet canis, uidetur magno pulsa domus ~u resonet HOR.S.1.12.129; imber. ~um molientium portam exaudiri prohibuit LIV.24.46.5; OV.Tr.2.35; manibus inter se usque ad articulum ~um constrictis PETER.17.3; ~us telorum TAC.Hist.1.85; ne ~um quidem et clamorem tot militum. ~perituros ANN.14.35; qui gaudet acerbo plagarum ~u Juv.14.70; Vergilius. ~um in ~u sonitque uerborum coniungendo laborat GEL.17.10.12; (pl.) nec uanos horret ~us

VERG.G.3.79; procul. ~cognoscit ~us me ueniente pedum Tib.1.6.62; nullos ~us facientibus alis OV.Met.11.650; exaudiebant. ~us habenantur quibus equi. ~uertebantur CURT.4.15.33; STAT.Theb.4.792. b testudinis aureae dulcem quae ~um, Pieri, temperas HOR.Carm.4.3.18; ad ~um citharae cessatum ducere curam Ep.1.2.31; meretrix tibicina, cuius ad ~um salias terrae grauis 1.14.26; tympanorum. ~us CURT.8.11.21; marem ~um fidis. Latinae PRBS.6.4.

2 Noisy talking, clamour, uproar. odio et ~u senatus coactus est aliquando perorare CIL.Ah.4.2.4; tanto cum ~u ludi spectantur HOR.Ep.2.1.203; si leniter ducta res sine populari ~u ad consules redisset LIV.3.41.6; ad quorum (sc. contumionum) primum ~um, uelut signo accepto, arma cepere Aequi 3.66.3; uix prae ~u audita lex est 10.13.9; 22.5.3; nunquid nos. ~ullo ~u fora uestra mouemus? Juv.2.52; cur uestra oratio rebus fluctat, ~u uiget? APUL.Apol.25; (transf.) rerum tumore et sententiarum uanissimo ~u PETR.1.2.

3 Din, turmoil (of business, etc.). a forensi ~u remotissimus CIL.Ora.32; Arch.12; heri nescio quid in ~u uideor exaudisse cum dices te in Tusculanum uenturum AH.13.48.1; fumum et opes ~umque Romae HOR.Carm.3.29.12; ut inter ~um tot bellorum conticescerent actiones tribuniciae LIV.4.1.5; cum transierint neli nullo cum ~u dies SEN.Thy.399; (carmina) non in ~u. componentur TAC.Dial.12.3; FLOR.Ep.1.24.(2.8.8); (cf.) omnis. ~impatientissima sollicitudinis (sc. of a mother for her child) ~us consilietur GEL.12.1.22.

strepō ~ere ~ui ~itum, intr., (tr.). [onomat.]

1 To make a loud noise (of any sort). scuta. ex coris offensio quo leuius ~erent SAL.Jug.94.1; ~it addidit. tinnitu galea VERG.A.9.808; nec fluuii ~unt hiberna niue turgidi HOR.Carm.4.12.3; cum iam uicinis ~erent incendia tectis ADNA 627; cuius uictu regius cardo ~it? SEN.Med.177; (apes) in alio ~unt minus PLIN.Nat.11.26; late. ~uere tonitrua SIL.15.145; (of loud or harsh-sounding musical instruments) rauco ~uerunt cornua cantu VERG.A.8.2; iam litui ~unt HOR.Carm.2.18; SEN.Thy.575; symphonia ~ente PETER.33.4; STAT.Theb.4.95; (of rauous birds) (uideor) argutos inter ~ere anser olores VERG.Ecl.9.36; ~entium sine modo graculorum CIL.1.15.11; (referring derogatorily to a human voice) Mactero quia uiolenta in absentiam Metelli ~it! SEN.Con.10.18; intra Albanam arcem sententia Messalini ~ebat TAC.Ag.45.1; (w. sound as subj.) aliquot diebus murmure intus ~ente PLIN.Nat.11.34.

2 To shout confusedly, clamour. b to raise a clamour of protest.

ubi paulo ante ~ebant excitantes uocantes ad arma LIV.27.15.17; cingebatur. milite domus. ~ebant etiam in uestibulo TAC.Ann.2.31; audientes. ~ere nec uociferari facit (sc. Homer) GEL.5.1.6; (cf.) haec cum sub ipso uallo portisque ~erent LIV.2.45.5; Scythici. ~equitatus eorum gloria ~unt (i.e. are full of boastful stories about them) PLIN.Nat.8.156. b inter so ~ere aperteque artem obterere extispicum INC.Frag.88; stupor eos atque torpedio inuasit, ~unt obtreant SAL.Rep.2.8.7; in circum. ~effusi seditiosis uocibus ~ere TAC.Hist.1.72.

3 (of places, etc., usu. w. abl.) To be filled with noise, resound.

~it omnis murmur campus VERG.A.6.709; ludas literarum ~ere discensum uocibus LIV.6.25.9; ~unt aures clamoribus plorantium sociorum 22.14.8; 26.51.7; uxorum maritorumque noctes ~unt litibus SEN.Dial.5.33.1; STAT.Theb.1.516; omne conuiuium obaescens cantibus ~it QUINT. Inst.1.28; nauium militum armorum paratu ~ere prouinciae TAC.Hist.2.84; ANN.6.17; (w. ad) ut ~it assidue ad Phrygiam Nilotica loton Memphis SIL.11.430.

4 (tr., app.) To fill with noise. lucum, qui Capitolium montem ~it AUR.Fro.1.p.50(48N).

strepsicerōs ~ōtis, m. [Gk.] A species of African antelope with twisted horns, the addax.

pygargi et ~otes PLIN.Nat.8.214; ~oti quem addacem Africa appellat 11.124.

streptis ~idis, f. [Gk., cf. στρέφω] A kind of grape.

mirum ibi cum sole circumagi uuam quae ob id ~is uocatur PLIN.Nat.14.39.

stretillō ~āre, intr. [STRITTO; for term. cf. SORBILLO] (app.) To totter.

strittabillas a ~ando; strittare ab eo qui sistit aegre VAR.L.7.65.

stria ~ac, f. [perh. <*strig-ia (see STRINGO)] A groove, channel, furrow; spec., a flute on a column; also, a fold of drapery, pleat.

qua aratrum uomere lacunam ~am fecit, sulcus uocatur VAR.R.1.29.3; noscuntur uenena (boletorum). ~liuidio intus colore, rimosa ~a PLIN.Nat.22.92; ~columnarum ~ae faciendae uult XXIII VITR.3.5.14; trunco. ~oto ~as uti stolarum rugas matronali more demiserat 4.1.7; 4.3.9; circa strigillum caua et angulos ~arum 4.4.3; ~cetera decoris ~is dependent APUL.Fl.15.

striātūra ~ae, f. [STRIO+~VRA] The fluting (of a column).

ita dorica columna sui generis ~ae habebit perfectionem VITR.4.3.9.

striātus ~a ~um, a. [STRIA+~ATVS] later prob. felt as pple. of STRIO] Furrowed, grooved, fluted.

plagiatus ~as PL.Rud.298; molen scapo est ~o PLIN.Nat.26.33; aloe. ~ex obliquo ~a 27.14; chemae ~ae, chemae leues 32.147; adulescent. senili tristitie ~am gerens frontem APUL.Met.10.3; conchulam ~am testam habentem APOL.35.

stribiligō (stribil-) ~inis, f. [strib(i)-] (cf. Gk. στρεβλός, στροβυλός) +~IGO] An incorrectness of language, solecism.

AUR.OP.gram.17; 'solecismus'. uetustioribus Latinis 'o' dicebatur a. prauitate tortuosae orationis tamquam 'stribiligo' quadam GEL.5.20.1.

stribula: see STREBVLA.

strictē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [STRICTVS+~E]

1 Tightly.

fascies uentrem ~issime circumligare GEL.16.3.4.

2 (transf.). a Concisely, tersely. b with rigorous exactitude, strictly. c (perh.) in straitened circumstances.

a tim ~e. dicendi QUINT. Inst.5.12.18. b si quid ~ius interpretetur PAUL.dig.8.2.20.2. c QUID TIBI NVNC PRODEST ~E VIXISSE (TO)T ANNIS CIL 6.30112.

strictim, adv. [as prec.+~IM]

1 Close to the body or skin, closely, tightly, etc.; compactly.

utrum ~ne attonsurum dicam esse an per pectinem nescio PL.Capt.268; cinctum pectoralem adusque uestigia ~inietti ARUL.Met.11.10; cithara balteo caelato apta ~ sustinetur FL.15; ~donec. liquida fino ~ egesta faciem atque oculos eius confodasset MET.7.28.

2 (w. ref. to writing, reading, etc.) cursorily, summarily, superficially; (also, in other contexts) slightly.

haec nunc ~ dicta aperta fient infra VAR.L.9.39; uideamus nunc ~. quae post mortem Sex. Rosci abs te. facta sunt CILS.5.95; quera (librum) tu Coreyrae. ~ attigisti AH.2.1.1; N.D.3.19; ut eos. ~qui. dolore suo pro publica lege uisunt, ~percurram V.MAX.6.1.13; ratione admodum necessariis locis ~que reddita PLIN.Nat.2.55; Suet.Tib.73.1; hunc. ~locum. ~ atque cursim transgressus est GEL.1.3.12; ~cum breuiter et ~ colore atque uultu motus est 19.1.20.

strictius ~a ~um, a. [STRINGO+~IVVS] (of fruit) Picked (and not fallen).

oleae caducae mo(dii) L. ~ae mo(dii) x CATO Agr.146.1.

strictor ~ōris, m. [STRINGO+~TOR] A fruit-picker.

legulos, quot opus erunt, praebeto et ~ores CATO Agr.144.3.

structūra ~ae, f. [STRINGO+~VRA] A hardened mass of iron.

crebrae ut scintillae, in ~is quod genus olim, feruenti ferro LUCIL.144; ualidi. incedibus ictus auditu referunt genitus, striduntque cauernis ~ae Chalybum VERG.A.8.421; ~ae uocantur hae omnes (differentiae ferri), quod non in aliis metallis PLIN.Nat.34.143.

strictus ~a ~um, a. compar. ~ior. [pple. of STRINGO] In senses of vb., esp.:

1 Compact, well-knit; closely packed, dense.

omentum, ex inferiore parte leue et ~um, ex superiore mollius CELS.4.1.10; duriora genti corpora. ~i artus TAC.Ger.30.2; ~emplastris spissitudinem ~i LARQ.45.

2 (of writers or their works) Concise, terse, laconic.

Philippo epistulam ~am et liberam scripsit SEN.Ben.4.37.3; plenior Aeschines et. grandiori similis, quo minus ~us est QUINT. Inst.10.1.77; orationibus. ~eius, qui est ~ior multo, Demosthenis 12.10.52.

3 (of a judge, judgement) Rigorous, strict.

b ~o iure (and sim.), by strict letter of the law. qui. ~ae pondera mentis prudentes habuere uiri MAN.1.771; iudicium. ~fuit ~us; non placebat illi orationem inflectere SEN.Con.1.pr.23; iudicem ~um Innocentiae 2.1.23. b JAVOL.dig.40.7.28; cum. ~a iuris ratione non posset liberari GAIUS Inst.3.160; ~o iure. ~manet obligatus PAUL.dig.13.5.30.

stridō ~ere ~I, intr. Also **strideō** ~ēre. [onomat., cf. Gk. στρίδω] N.B. Ambiguous exx. have been listed under the form *strido*.

1 To make a high-pitched, shrill, taut, etc., sound: a (by the friction of hard surfaces) to creak, squeak, grate. b (by the passage of wind, air) to whistle, shriek, etc. c (by rapid movement, vibration, etc.) to whirl, whizz, hum. d (by effervescence, the escape of steam and other sibilant effects) to hiss; (also applied to the sound of burning).

a quidam. ~hoc soniti est, quod ~unt foris? PAC.Frag.133; serrae ~entis acerbum horrorem LUCK.2.410; aeratus ~ens in limine cardo CILS.222; horrono ~entes cardine sacrae panduntur portae VERG.A.6.573; ~entia plaustro OV.Tr.3.10.59; manus ~ente tardum machina ducens onus SEN.Phoen.568; cetera. ~dente deprehenduntur ~entia in frendendo PLIN.Nat.34.112. b ubi is, qui mentis suae non est. ~dentibus ~et (i.e. grinds his teeth) CELS.2.6.5; ~et. ~mucro mucrone corusco Ilias 296; Juv.5.160. b ut mare sollicitum ~it refluentibus undis VERG.G.4.262; ~ut siluae A.2.418; ~ens. ~udentibus Eurus LUCR.9.113; ~entes. aurae V.Fl.2.585; Noto ~ente STAT.Ach.2.20; ~ebat deformis hiems Juv.4.58; (of chest wounds, etc.) infixum ~it sub pectore uulnus VERG.A.4.689; adhuc ~entia prensant uolnera V.Fl.3.278; exili ~entem in pectore plagam. ~siccatat STAT.Theb.11.642. c clipei resonant et ferri ~it acumen ENN.Ann.363; per caelum neruo ~ente sagitta. ~diuerberat auras VERG.A.5.502; it hasta Tago per

tempus utrumque ~ens 9.419; ~entem fundam 9.586; magnum ~ens contorta phalarica uenit 9.705; aera carpebat ~entibus alis Ov. *Met.* 4.616; tela uberrata ~unt Plin. *Nat.* 2.112; ~entia fundae saxa pluita STAT. *Theb.* 8.416; Sil. 1.317. **β** ~et emissa impetu harundo Sen. *Her.* 9.993; deprensus est. ~quam segnis scythicae ~eret harundinis aer Luc. 8.827. **δ** ~entis dabitur patella cymae Vol. *poet.* 1; ut calidis candens ferrum e fornacibus. ~it Luc. 6.149; alii ~entia tingunt aera lacu Verg. *G.* 4.172; spumis ~entibus Ov. *Am.* 3.5.13; pars inde caueg exultat aenis, pars uerbis ~unt *Med.* 6.646; ueru extis ~entibus plenum Petr. 9.58; coeunt ignes (i.e. of the setting sun) ~entibus undis Luc. 9.866; audiet Herculeo ~entem gurgite solem Iuv. 14.280; ~et (of snakes) belua Lerna horrendum ~ens Verg. *A.* 6.288; Luc. 1.574; STAT. *Theb.* 1.599. **β** at illud (sc. ferrum) ~et et in tepida submersum sibilat unda Ov. *Med.* 12.279; ~et in uerbis iecur Sen. *Theb.* 7.770; STAT. *Theb.* 6.210; ~corpore, quorum fumabant ~entes capilli Apul. *Met.* 3.18. **β** ~ent oculis ardentibus ignes Luc. 6.179; Iuv. 10.61.

2 (of men and other creatures) To produce a high-pitched utterance. **b** (of musical instruments).

~erat retracta rursus inferis Acc. *trag.* 57; quod horrenda ~ere nocte solent (striges) Ov. *Fast.* 6.140; immane ~ens (i.e. trumpeting) agitur. bellatrix. ~belua Sil. 9.575; ~enti uocula pauida sic amnis Apul. *Met.* 4.7; (cf.) liquefacta boum per uiscera toto ~ere apes Verg. *G.* 4.556; (w. internal acc.) inter haec instrumenta collocetur ira dirum quiddam atque horridum ~ens Sen. *Dial.* 5.3.6; (applied derogatorily to certain orators) omnes. ~mugunt uel ~unt potius Pro. *Aur.* 1.106 (54N); (of utterances) insolitum clamorem et pectore ab alto ~entis gemitus. ~miratus STAT. *Theb.* 1.432. **β** (w. internal acc.) quod ~ent uulante ferae, quod sibilat anguis Luc. 6.690; ~et (of ghosts) nec. ~auribus incertum feralis ~eat umbra 6.623; STAT. *Theb.* 9.299. **β** horribili ~ebat tibia cantu Catul. 64.264; ~enti miserum stipula disperdere carmen Verg. *Ecl.* 3.27.

3 (w. abl., of places, etc.) To be filled with a shrill sound of any sort.

~unt. ~hastilibus aurae Verg. *A.* 12.691; (w. *adv.* acc.) argument. ~tuo ~entia limina cornu STAT. *Silo.* 2.4.13.

stridor ~ōris, m. [prec. +OR] A high-pitched sound: **a** (produced by the contact of hard surfaces) a squeak, creak, grating, etc. **b** (produced by air in motion) a whistling. **c** (produced by rapid motion) a whizzing, whirling. **d** a sibilant noise, hiss. **e** the buzzing or whining (of insects). **f** a shriek, squeal, etc. (uttered by men or animals); also the shrill sound (of a musical instrument).

a armamentum ~ore Ov. *Pact.* 335; ne ~orem quidem serae (audient), tum cura acuitur Cic. *Tusc.* 5.116; insequitur clamorq. uirum ~ore rudentum Verg. *A.* 1.87; quae (harena) in manu conficata fecerit ~orem Vitruv. 2.4.1; Ov. *Met.* 11.495; dentium ~ore Cel. 2.2.25; tracti subsellii ~ore Sen. *Dial.* 25.4; Plin. *Nat.* 11.107; laetus ~ore catenae Iuv. 14.23; attritus dentium longo ~ore reddit Apul. *Met.* 10.18; (Pl.) ianua nec uerso ~ores cardine reddit Ov. *Met.* 11.608; Sil. 1.436. **b** aquilonis ~ore Acc. *trag.* 57; ~orem. procellae PROP. 3.7.47; sonat Boreae ~ore December MART. 7.36.5; (cf.) uertex. ~remando distat a turbine et quo ~ore a fragore Plin. *Nat.* 2.134. **c** ~ore fundarum B. *Afr.* 83.2; teli ~orem Verg. *A.* 11.863; Ov. *Tr.* 1.1.75; tanto uultu pinnarum ~ore Plin. *Nat.* 11.104; STAT. *Silo.* 2.3.28. **d** uulnera stridis inustus terribilem ~ore sonum dedit Ov. *Met.* 12.275; igneo ~ore Plin. *Nat.* 33.81; STAT. *Silo.* 2.7.47; quarum (consonantium) tristior ~is binae collidantur. ~ore est ut 'ars studiorum' Quint. *Inst.* 9.4.37; (made by snakes) furit ~oribus, innotat ore Culex 179; cum. ~ero moui linguam ~ore bisulcam Ov. *Met.* 9.65. **e** magnis. ~sonant ~oribus iras (apes) Verg. *A.* 12.590; audit in exesa ~orem examinis ulmo Ov. *Fast.* 3.747; nocturno ~ore uocales (sc. bestiae) Plin. *Nat.* 11.98; sonum. ~edunt parui ~oris 17.221; (cf.) aurium. ~ores (sanantur sc. porro) cum lacte mulierum 20.45. **f** tenet infernas magico ~ore cateruas Tib. 1.2.47; peragunt. ~leues ~ore querellas (sc. bats) Ov. *Met.* 4.473; anseres. me. ~rabioso ~ore circumstant Plin. *Nat.* 8.27; ~ori ibi et gemitus ponnarum STAT. *Theb.* 2.51; Apul. *Met.* 3.21; (cf.) ut ueri ac fortis tribuni plebis ~orem unum perferre non possit Cic. *Ag.* 70; (poet.) hinc apicem rapax fortuna cum ~ore acuto sustulit Hor. *Carm.* 1.34.13; (applied to the trumpeting of elephants) ut iumenta bestiarum odorem, ~orem, speciem. ~non reformidarent B. *Afr.* 72.4; elephant. ~qui. ~deictis rectoribus cum horrendo ~ore pauore ingentem. ~incutiebant Liv. 44.5.2; Curt. 8.14.23; Flor. *Epit.* 1.13 (1.18.8); (of the noise of crickets) illa murmura edere, ut apes, alia contractum ~orem ut cicadas Plin. *Nat.* 11.266; ~iam tacet ~ore litui strepitantis Sen. *Thy.* 575; Luc. 1.237.

stridulus ~a ~um, a. [STRIDO +VLVS] That makes a high-pitched or shrill sound.

sonitum dat ~a cornu Verg. *A.* 12.267; fax. ~lacrimoso ~a fumo Ov. *Met.* 10.6; ~a. ~plaustra Tr. 3.12.30; ~us aer elisus litus Luc. 7.475; hastam. ~liquido quae ~a caelo fugit STAT. *Theb.* 4.7; ~a. ~effundit uastos balista molares Sil. 1.334; ~a. ~monstri (i.e. elephant) manus abstulit acri impictum nexu 9.627; ~a. ~limina. ~cardine tumultus Sert. *poet.* 23.3; (of sounds) alipium cogita tenuem et ~am uocem. ~experimentem Sen. *Ecl.* 36.2; ~litus. ~adunco ~os cantus elisit are Oed. 734; ~illis e faucibus angues ~a fuderunt uberris sibilis linguas Luc. 9.631; cicadae. ~a cum rabido facient conuicia soli Luc. *Ps.* 80.

striga ~ae, f. [cf. STRINGO, STRIA]

1 A row or strip of anything; (agr.) a windrow.

~ae appellatur ordines rerum inter se continuate collocatarum Paul. *Fest.* p.315M; (faenum) utrumque sic ut catum coartabimus in ~am Col. 2.18.2.

2 (surv.) A strip of ground longer than broad (from the point of observation, opp.

SCAMNVM). **b** (mil., app.) a side-avenue in a camp.

a quidquid. in longitudinem est delimitatum, per ~as appellatur Fron. *agrim.* p.1; Hvg. *Gr. agrim.* p.169; intra has ~as et scamna omnem agrum separabimus p.171. **b** P. *Gen.* 1.7.6 (CPL 106).

striga ~ae, f. [formed from acc. sg. of Gk. *στρίγξ*; cf. STRIX] An evil spirit supposed to howl in the night, vampire.

Petr. 63.4; puerum ~ae inuolauerant et supposuerant stramentum uauatonem 63.8.

Strigānus ~i, m. A title of Jupiter at Misenum.

CIL 10.3337.

strigilēcula ~ae, f. [next +CVLA] (Dim. of next, sense 1.)

~am, recta fastigatione cymulae, flexa tubulatione ligulae Apul. *Fl.* 9.

strigilis ~is, f. [prob. related to STRINGO but suffix obscure] FORMS: acc. ~im Pl. *St.* 230, Lucil. 1283; abl. ~i Hor. *S.* 2.7.110, Plin. *Nat.* 25.164, 29.135; contr. *strigl-* Vitruv. 4.4.3, Cel. 6.7.1.C, Iuv. 3.263.

1 An instrument with a curved and channelled blade for scraping oil, sweat, dirt, etc., from the skin, a strigil.

ampullam, ~em, scaphium. ~habeat (parasitus) Pl. *Per.* 124; Cic. *Fin.* 4.30; sub noctem qui puer uiam furta mutat ~i Hor. *S.* 2.7.110; Sen. *Ep.* 95.47; uideo Gitona cum linteis et ~ibus Petr. 9.11; i puer et ~es Crispini ad balnea defer Pers. 5.126; praestant (spongeae) et ~ium uicem Plin. *Nat.* 31.131; MART. 14.51; callis. ~e. ~uehemens ~is usu plurifariam concretis Suet. *Aug.* 80; Apul. *Fl.* 9; (as used for animals) papulae. ~usque eo ~e raduntur, quoad eliciatur sanguis Col. 6.31.2.

2 (med.) A channelled instrument for administering ear-drops.

in aurem. ~infundere aliquid medicamentum oportet, quod. ~commodissime. per ~em instillatur Cel. 6.7.1.C; omnis (sucos). ~i calefactus infunditur Plin. *Nat.* 25.164; 29.135; LARG. 39.

3 (archit.) A fluting.

circa ~ium caua et angulos striarum Vitruv. 4.4.3.

? **strigiō** ~ōnis, m. [unkn.] (acc. gloss) One who acts in a mime.

Inc. *mm.* 21.

strigmentum ~i, n. [STRIG- (STRINGO) +MENTVM]

1 (pl. or collect. sg.) Scrapings of any kind; (esp. of the dirt and grease removed by the strigil).

anguillae atterunt se scopulis; ea ~a uiuescent Plin. *Nat.* 9.160; ignis sacros (refrigerat colocyntidis) uel iisdem ~is (i.e. shreds of the bark) impositis uel seminibus 20.17; ~seruo ~a gymnasioli colligenti V. *MAX.* 9.14. ext. 2; quae. ~coguntur donec ~i crassitudo sit Cel. 5.22.4; 6.6.39.C; magistratus honoris eius (i.e. gymnasiarchis) octogenis sestertiis ~a olei uendidisse Plin. *Nat.* 15.19; 28.50.

2 (med., pl. or collect. sg.) Impurities in the faeces, 'shreds'.

~anus. ~pestifera est, quae ~um. ~representant Cel. 2.6.12; si sanguis et ~a descendunt 2.8.13.

strigō ~āre, intr. [dub.; perh. cf. Lith. *strigoti* 'stand still', Norwegian *strika* 'check'] (of draught animals) To come to a standstill, stop, halt.

laeua siue dextera ~ae multo. ~coeperat Verg. *Cal.* 10.19; ubi sit ~andum (cf.) aut ultra currendum scio Phaedr. 3.6.9; in arando uersum peragi (oportet) nec ~are in actu spiritus (sc. boues) Plin. *Nat.* 18.177; (in fig. *phr.*) ad honesta nitentes, quanto magis incubuerint minusque sibi. ~are permiserint, admirabor Sen. *Ep.* 31.4.

? **strigor** ~ōris, m. [perh. related to STRIGA] (Word of dub. sense and form: see quotes.)

~ores in Neleli carmine pro strigiosis positum. ~strigiores (strigiones cf.) exerciti' Fest. p.314M; ~ores id est densarum uirum homines Paul. *Fest.* p.315M; (applied to a pirate-ship) lembum conspicio longum, ~orem maleficum exornari Pl. *Bac.* 280.

strigōsus ~a ~um, a, compar. ~ior, superl. ~issimus. [STRIGA +OSVS] (usu. of animals) Shrivelled, lean, scraggy.

~sodalem. ~iorem MAEC. *poet.* 3.2; scuta uetera hostium notauit. ~et. ~iores equos Liv. 27.47.1; ~um. ~patris praefert habitum (quod progenerat onager) Col. 6.37.4; ut (capella) et largi sit uberis et non ~issimi corporis 7.6.9; Plin. *Nat.* 8.174; (plans) illigina (facit) suam angustiam. ~am 16.25; Fron. *Str.* 1.2.9; (fig. of a jejune orator) quamquam in Lysia sunt saepe etiam lacerti. ~uerum est certe genere toto ~ior Cic. *Brut.* 64.

stringō ~ngere ~nxi ~ctum, tr. [cf. perh. Gk. *στρογγύλος*, OHG. *streichan*, AS. *streng*] A separate origin for the later senses connected with OHG. *strikhan*, AS. *strican* has been suggested, cf. STRIGA, STRIGILIS]

1 To bind fast, secure, confine; (w. dat.) to fasten (to). **b** to case-harden (iron). **c** to string (a bow).

uinculorum id est. ~pulcherrimum, quod ex se atque de is, quae ~ngit, quam maxime unum efficit Cic. *Tim.* 13; ~cta (i.e. furred). ~deducunt carbasa nauatae Luc. 2.697; ~ngit uitta comas 5.143; ~ngens uterum membrana 9.773; ~ngit faucibus rapiendus ad supplicium Quint. *Decl.* 321 (p.265, 1.17); caput ~ngebat diadema candida Apul. *Met.* 10.30; (poet.) circulus, austrinas qui ~ngit et obsidet Arctos Man. 1.590; (of ice, frost, etc.) ~cta matutino frigore. uolnera Liv. 22.51.6; iam pectora pigro ~cta gelu Luc. 4.653; V. *Fl.* 1.513; mare Bosphoricum. gelu ~ngi et consistere Gel. 12.8.16; (of an astrigent) ~ngentia mala palatum Petr. 17.33.5; ~ngit. ~dentes alumen LARG. 57; ~magnae sunt. ~umbrarum catenae et quamquam uolantem. ~maginem morti ~ngunt atque alligant transfugum reum corpus animam (Quint.) *Decl.* 10.8; (transf.) breui tempore in nominis sui potentiam omnes reliquos ~ngit adfectus (potio odii) 14.11. **b** ferri ~ngere (cf.) duritiem Catul. 66.50; ~ngere uenas feruentis massae crudo de pulvere Pers. 2.66; (perh. ~ unless strictly is fancifully connected with sense 4 for *clym. purposes*) stricture uocantur hae omnes (differentiae ferri) ~ngenda acie uocabulo inposito Plin. *Nat.* 34.143. **c** ~cto stat proximus armiger arcu V. *Fl.* 5.579.

2 To draw tight, tighten (a knot, bond, etc.).

tamquam laxaret elatum pedem ab ~cto nodo Liv. 24.7.5; derigit (manus). ~ctis immortua neruis Luc. 3.613; ite praecipit sonipes ~ctae contemptor habenaes STAT. *Theb.* 11.513; incidam quoscuque ~ixeris nexus [Quint.] *Decl.* 11.9; ueste. ~non fluitante. sed ~ctis et singulos autem experiente *Cl. Ger.* 17.1; queruus. ~in duas diducta partibus. ~cta denuo et cohaesa Gel. 15.16.4; (in fig. *phr.*) pressis ~ngam reuocatum ab origine faum narrandi metis Sil. 8.48.

3 To strip off, pluck, (leaves, fruit, etc.). **b** to strip (of fruit; also, of foliage, etc.).

olea ubi nigra erit, ~ngito CATO *Ag.* 85.1; oleum ne ~ngito neue uerberato inihussu domini 144.1; Var. *R.* 1.55.1; ut foliis ex arboribus ~ctis. ~equos alerent Car. *Ag.* 3.58.3; queruas glandes tum ~ngere tempore et lauri casus Verg. *G.* 1.305; cum. ~agricola. ~fragili aui ~ngeret bordeu culmo 1.317; tum ~nge comas, tum brachia tonde 2.368; Hor. *Ep.* 1.14.28; Liv. 23.30.4; folia peritunt ac ~ngit (uis fulminis) Sen. *Nat.* 2.52.2; radius melius ad escam quam in liquore ~ngitur Col. 5.8.4; Plin. *Nat.* 18.266; (fig.) aui cur. ~praecalam ingrata ~ngat malus iniquale rem Hor. *S.* 1.2.8. **b** ~ngere arbores Col. 6.3.7; ~siluis aptare trabes et ~ngere nerues Verg. *A.* 1.552; Sil. 6.352.

4 To bare, unsheathe (a weapon, usu. sword or knife).

celeriter. gladios ~xerunt Car. *Civ.* 3.93.1; alii ~ctis mucronibus imas obedere foris Verg. *A.* 2.449; 12.278; cultrum ~ngit Liv. 7.5.5; ~cto super capite consultant gladio 22.53.9; Ov. *Fast.* 1.321; V. *ELL.* 2.125.4; ~xerunt. ~acinaeum CURT. 7.4.19; quid inutile ferrum. ~ngimus in Thebas? STAT. *Theb.* 8.141; ensis. ~uagina quiescit ~ngere ni iubeant amici Sil. 4.5.51; Tac. *Hist.* 3.10; (poet.) suo gladium cum traderet Arria Paeto. ~quem de uisceribus ~xerat ipsa suis MART. 1.13.2; (axes) ~ctas in tridinio secures Sen. *Com.* 9.2.5; Luc. 5.12; Flor. *Epit.* 1.21 (2.5.4); (faced.) intacto. ~omnes et ~cto pane iacetis Iuv. 5.169; (transf.) ~ctas in mesa fata manus Ov. *Am.* 1.6.14; Tr. 5.2.30; non ~ngere dentes ulia (serpens) potest uncos CALP. *Ecl.* 5.42; ~ctis ungulis instant STAT. *Theb.* 3.535; cum comminus egit ira suis. ~ctisque erexit tergora (codd. pectora) saetis 11.531; (in fig. *phr.*) liber in aduersos hostes ~ngatur lambus Ov. *Rem.* 377; ~ctae in iurgia leues STAT. *Silo.* 3.5.7; ~cturum se lucubracionis suae telum minabatur Suet. *Cal.* 5.2; (cf.) ut. ~ipse (sc. populus Romanus) intra se parricidae bellum domi ~ngeret Flor. *Epit.* 2.9 (3.21.1).

5 To wound slightly, graze, scratch.

hunc. ~leuis hasta Theuillae ~xerat Verg. *A.* 9.577; 10.331; coluber fugientis adunco dente pedem ~ngit Ov. *Met.* 11.776; ~ngendae nares ferro GRAT. 470; maritum occidit, adulterum ~ngit Sen. *Com.* 7.5.9; ~uspide frontem ~ctus aper STAT. *Theb.* 8.513; (ellipt.) (hasta) magno ~ngit de corpore Turni Verg. *A.* 10.478; (absol.) gladius idem et ~ngit et transorat Sen. *Ben.* 2.6.1; (fig.) sic. carmina feci. ~xerit ut nomen fabula nulla meum Ov. *Tr.* 2.350; hic parce ~ngendus erit pudor patris Quint. *Decl.* 342 (p.352.1.22).

6 (of moving objects) To touch or almost touch, brush, shave, skim; to brush (the turning-post on a race-course). **b** (of a river) to touch or skirt in its course. **c** (of a territory or its inhabitants) to border on, fringe. **d** (fig.) to touch lightly on (a topic).

PROP. 3.11.24; ~ngebat summus ales. undas Ov. *Met.* 11.733; hunc leuis astra non sine periculo ~ngit Sen. *Dial.* 1.4.9; tota exteri maris ora mercatorum nauibus ~ngebat *Nat.* 4.2.24; summa iam Titan iuga ~ngebat ortu Tr. 170b; prima ~ngit uestigia planta praegrassae calcis Sil. 16.491; (cf.) TV PED. QV. ~CTO VADIS PER SEMITA VIATOR CIL. 11.6435; (in fig. *phr.*) uatis. ~remis quem cernis ~ngentem litora paucis *Il.* 1065; (poet.) animum patriae ~ngit pietatis imago Verg. *A.* 9.294; (in thought) est commodissimum. ~ngere litora ordine quo iacent *Mela.* 1.24; ~ngam metas interiore tra Ov. *Am.* 3.2.12; (cf.) litus aia et laeua ~ngat sine paluma cautes Verg. *A.* 5.163; (poet.) iam circulo nigrum nox rosida metam ~ngebat Sil. 5.25; (fig.) BIS DUSOS AKTAS CVM ~NGERET ANNUS CIL. 5.1710. **b** ego sum pleno quem flumine cernis ~ngentem ripas Verg. *A.* 8.63; Ganges. magnorum montium iuga recto aluco ~ngit CURT. 8.9.5; Sen. *Nat.* 3.27.9; Plin. *Nat.* 2.178; STAT. *Theb.* 1.39; (cf.) ~nguntur sanguine ripae *Il.* 909. **c** ultima Asiae, quae Bactra sunt, ~ngit (gens Scytharum) CURT. 7.7.4. **d** qui uti *endryphoe* uolet, narra: ionis loco rem ~ngat Quint. *Inst.* 4.2.128.

stringor ~ōris, m. [prec. +OR] An astrigent or contracting quality.

gelidai ~or aequi Lucr. 3.693.

striō ~āre ~āui ~ātum, tr. [back-formation from STRIATVS] To furnish (a column) with flutes.

columnas. ~ari xx striis oportet Vitruv. 4.3.9.

strittabilla ~ae, f. [app. an irreg. dim. from **STRITTO**, perh. on anal. of *dolabella*, *tabella*, etc.] FORMS: given as *strittiu*-in GEL.3.3.6; as *strittiu*-in NON.p.169M. (app.) A woman who totters.

ibidem (i.e. in *Plautus*): 'scrattae, scruppedae, ~ae, tantulae'...as a strettillando; strittare ab eo qui sisti aegre VAR.L.7.65.

?**strittauus** ~i, m. (see quot.; but this alleged word may derive from a miscopying of *Pl. Per.* 57.)

~um antiqui dicebant pro tritauo PAUL.Fest.p.315M.

strittō ~āre, *intr.* [dub.] To be unsteady in the feet, totter.

~are ab eo qui sisti aegre VAR.L.7.65.

strix ~igis, f. [Gk. *στρίξ*, *στρίγξ*, cf. *τρίξ*, *strideo*] PROS.: *strig-* PL.Ps.820. FORMS: nom. pl. *strigēs* STAT.Theb.3.511. A kind of owl, regarded as a bird of ill omen, sometimes as a vampire or evil spirit.

non condimentis condunt, sed ~igibus uinis conuiniis intestina quae exedunt PL.Ps.820; plumam nocturnae ~igis HOR.Ep.5.20; e tectis ~ix uiolenta canat TIB. 1.5.52; consuluit ~igis nostro de sanguine (lena) PROP. 4.5.17; OV.Fast.6.130; SEN.Med.733; quae ~iges comedunt neruos tuos...? PETR.134.1; PLIN.Nat.11.232; sparsis ~ix sanguine pennis SIL.13.598.

strix ~igis, ?f. [dub.] A small nugget.

Hispania ~iges uocat auri paruolas massas PLIN.Nat. 33.62.

strobilīgō: see STRIBILIGO.

strobīlus ~i, m. [Gk. *στροβίλος*] The fruit of a pine, a cone.

de pinu...integrī ~i ligni appellatione continebuntur Ulp. dig.32.55.10; 50.16.167.

strof-: see STROPH-.

strombus ~i, m. [Gk. *στρόμβος*] A spiral sea-snail, whelk.

~i...putrefacti lethargicos excitant odore PLIN.Nat.32. 117; 32.151.

strongylē ~ēs, f. [fem. of Gk. *στρογγύλος*] A globular form of alum (or a related substance).

inertioris est alterum (alumen) generis, quod ~en uocant PLIN.Nat.35.187.

strophā (strofa) ~ae, f. [Gk. *στροφή*] A feat of skill or agility intended to amuse, a trick (metaphor orig. from wrestling); an artifice, device, expedient.

nec diu mirari licuit tam elegantes ~as PETR.60.1; ~uerbos adiuuauit sibi famam ~is (sutor) PHAED.1.14.4; illum diem, quo remotis ~is ac fucis de me iudicaturus sum SEN.Ep.26.5; nihil ~arum est: iam salarium dandum est MART.3.7.6; 11.7.4; aliam ~am inueniam, agamque causam tuam PLIN.Ep.1.18.6; intellego istam tuam argutissimam ~am, quam tu quidem benignissime repperisti AUR. Fro.1.p.106(55N).

Strophades ~um, f. pl. Two small islands off the coast of Messenia, the fabled home of the Harpies.

VERG.A.3.210; OV.Met.13.709; V.Fl.4.513; AMP.6.15.

strophē ~ēs, f. [Gk. *στροφή*] A verse, stanza (in quot., w. ref. to an ode of Horace).

hanc docti tetracolon uocant ~en MAUR.2707; 2803.

strophīarius ~i, m. [STROPHIVM+ARIVS] A maker or seller of women's breast-bands.

~i astant, astant semul zonarii PL.Aul.516.

strophiolum ~i, n. [next+OLVM] A small head-band.

tenuioribus (coronis) utebantur antiqui, strophos appellantes, unde nata ~a PLIN.Nat.21.3.

strophium (strofium) ~i, n. [Gk. *στροφίον*]

1 A twisted band supporting a woman's breasts.

pro illis corcotis, ~iis, sumptu uxorio PL.Aul.fr.1; inter tuniculam ac ~ium conlocaueram (epistulam) TURP.com. 197; VAR.Mem.463; a mitra, a muliebribus soleis, a ~io...est factus repente popularis CIC.Har.44; Clod.fr.24; non tereti ~io lactentis uincta papillas CATUL.64.65.

2 A head-band.

rosae nocte caput ~io COPA 32; quod pro corona insigne n caput inponatur, quale sit ~ium FERT.p.313M.

3 A rope, cable.

naui, absoluta ~iis ancoralibus APUL.Met.11.16.

strophus ~i, m. [Gk. *στροφή*] A twisted cord.

remi circa scalmos ~is (u.l. struppis) religati VITR.10.3.6.

strophus: see STRVPPVS.

structē, *adv.* [pple. of STRVO+~E] With attention to form, in a structured style.

historiam...scripsere Sallustius ~ Pictor incondite FRO. Aur.2.p.48(114N).

structilis ~is ~e, a. [STRVO+~ILIS]

1 Used for building: *opus ~e*, concrete; sim. *caementum ~e*, *lapis ~is*.

QVOD OPVS ~E FIET, IN TERRA CALCIS RESTINCTA PARTEM QVARTAM INDITO CIL.1.698.2.19; opere ~i tectorio CAE.Vdig.50.16.24; ~non siliice duro ~iue caemento... TUCCA balneum fecit MART.9.75.1; ut reficiat lapide quadrato uel lapide ~i ULP.dig.8.5.6.5.

2 Constructed of concrete.

~es cloacae VITR.5.9.7; canales ~es 8.6.1; uetustissimi auctores uiuam sepem ~i praetulerunt COL.11.3.3; ~e gemellar 12.52.10; statuariae adfixae basibus ~ibus POMPO. dig.50.16.24.5; super...eum parietem columnas ~es imponere ULP.dig.8.5.8.1.

structiō ~ōnis, f. [STRVO+~TIO] The act of fashioning or constructing; a structure.

cum ea (sc. pauimenta) structa fuerint et fastigia sua ex ~one (dub.) habuerint VITR.7.1.4; ~scripsi ME ACCEPISSE AB AELIO CHRETO PRO PODISMO ~ONIS SCALARIS CIL. 6.10233.

structor ~ōris, m. [STRVO+~TOR]

1 The maker (of a specified object); (spec.) a builder or mason.

bucularum ~ores TARR.PAT.dig.50.6.7(6); ~ores nostri ad frumentum profecti CIC.Att.14.3.1; res agebatur multis ~oribus Q.fr.2.5.3; (in the army) CIL.13.5209; (w. defining adj.) ~OR PARIETARIUS 6.9910; (fig.) quippe qui ~or orationis huius egomet non...lapidem directum caesum adferam APUL.Soc.pr.3.

2 A slave employed to arrange the dishes at a meal, to carve meat, etc.

repositorium duodecim habebat signa in orbe disposita, super quae proprium...~or imposuerat cibum PETR.35.2; quae non egeant ferro ~oris oleae MART.10.48.15; ~orem interea, nequa indignatio desit, saltantem species JUV. 5.120; 11.136; EPAPHRODITO ~ORI A CYBO IMP CAESARIS DOMITIANI CIL.6.33470.

structōrius ~a ~um, a. [STRVO+~TORIVS] Of or belonging to a mason; (neut. pl. as sb.) a mason's tools.

ANNIA...VIRO SVO CARISSIMO POSUIT ~A ASCIAM NORMAM A.Epig.54.119.

structūra ~ae, f. [STRVO+~VRA]

1 The practice or process of building.

b a method of building; (transf.) the form or structure of anything. c (concr.) a structure.

caementa non calce durata erant sed interlita luto, ~ae antiquae genere LIV.21.11.8; singulorum stadium (oporis) ~am singulis diebus perfectam esse CURT.5.1.26; globosus (silex) contra iniurias fortis, sed ~ae infidelis PLIN.Nat. 36.169; idoneum ~ae tempus FRO.Aq.123; (pl.) de materiae copis, e quibus conlatis aedificia ~is et materiacionibus perficiuntur VITR.2.pr.5; (transf.) ante hunc...uerborum quasi ~a et quaedam ad numerum conclusio nulla erat CIC.Brut.33; hinc uerbi ~a uenit per membra legendi MAN. 2.758.

b non est contemnenda Graecorum ~a VITR. 2.8.5; ~ (of a natural object) alias ~a eorum (sc. pomegranates) quaedam ut in lauis PLIN.Nat.13.113; ~ (of a sentence, poem, etc.) color, et ~a mei carminis OV.Pond.4.13.4; tertia (pars philosophiae) proprietates uerborum exigit et ~am et argumentationes SEN.Ep.89.9; nulli sensus tarda et inerti ~a in morem annuum componatur Tac.Dial.22.5; ~ (pregn.) oratio...e singulis non membris sed frustis collata ~a caret QUINT.Inst.8.5.27. c ~a latior ab imo...in artibus cogitur CURT.7.3.9; surgens operum ~a a fefellit Pompeium LUC.6.64; in ~is lapidum impolitorum QUINT. Inst.8.6.63.

2 Masonry, brickwork, or sim.; concrete.

b (pl.) masonry or concrete structures.

ita ut capita tignorum extrema parietum ~a tegerentur CAES.Civ.2.9.1; tectoria ab ~a seiuncta...franguntur VITR. 2.3.2; quae sunt e latericia ~a facta aedificia 2.8.16; Sostriati Cnidii architecti ~a ipsa nome inscribi PLIN. Nat.36.83; (poet.) specus exesi ~a pumicis asper OV.Fast. 4.495; ~i...impleantur (fundamenta) quam solidissima ~a VITR.1.5.1; 5.12.6. b sine contiginatione...sunt aedificia et in ~is ac fornicibus continentur B.Alex.1.3; ea (haerena) in ~is haec habet uita VITR.2.4.2; ~arum genera sunt haec: reticulatum...et antiquum, quod incertum dicitur 2.8.1; eae...~ae conformiter 8.6.1.

3 Arrangement, disposition (of an army).

quadrigae...in suos conuersae sunt turbaueruntque Macedonum ~am FRO.Sir.2.3.17.

structus ~ūs, m. [STRVO+~TVS] Arrangement, order.

sacrorum geruli...ad fanum reditum capessunt simili ~u pontapae decori APUL.Met.11.16.

struēs ~is, f. [STRVO+~ES]

1 A heap, pile, mass.

quadrato latere stipatae ~es VAR.Men.248; CIC.Att. 5.12.3; ~em ingentem lignorum faciunt LIV.21.37.2; si (phalangem) carpitum adgrediendo circumageat. hastam cogas, confusa ~e implicatur 44.4.17; OV.Pond.2.1.40; dolabris...siluas sternere adgressi passim acruos ~esque accenderunt CURT.3.4.11; ingenti pomorum ~e SEN.Dial. 1.3.6; cucurrit...non nemo ad spectandas uuarum in iis uineis ~es PLIN.Nat.14.51; STRUT.6.59; uulgus...militum...aggerem armorum, ~es corporum intuent CIC. Hist.2.70; APUL.FL.6; ~ (applied to a funeral pyre) exagerratum uariis odoribus ~em MELA 3.83; corpus robora nulla premunt, nulla ~e membra recumbunt LUC.6.757; ~em rogi Tac.Ger.27.2; ~ (transf.) ne frustra neue temere uerborum ~es acruerunt FRO.Aur.2.p.52(139N).

2 (relig.) A row of sacrificial cakes.

Iano ~em commoueto sic CATO Agr.134.2; 141.4; ~es genera liborum sunt, digitorum coniunctorum non dissimilia FERT.p.310M; haec (ara) adolet flammis cum ~e farrā suis OV.Fast.1.276; PACTVLM PACTVM...IBVS FERTISQVE CIL. 6.2075; GEL.10.15.14.

3 A structure, erection (in quot., a tomb).

PALLIAR SATVRNINAE...QVONDAM SVAE HANC OPERI(S) ~EM DICAVIT CIL.8.647.

strufer(c)tārius ~i, m. [struferctum (prec. +FERTVM)+~ARIVS] (See quots.)

ferctum genus libi dictum, quod. ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi, quae qui adferebant ~ii appellabantur PAUL.Fest.p.85M; ~ios dicebant, qui quaedam sacrificia ad arbores fulguritas faciebant p.295M.

struix ~icis, f. [cf. STRVES] A heap, pile.

quo Castalia per ~ices saxae lapsu accidit ANUR.trag. 37; ita mensas exstruit, tantas ~ices concinnat patinarias PL.Men.102; ~ices antiqui dicebant extructiones omnium rerum FERT.p.310M; (transf.) ~ix malorum NAEV.trag.57.

strūma ~ae, f. [dub.; perh. cf. Ger. *strotzen*] A swelling of the lymphatic glands (sts. as a typically unsightly flaw).

si...~ae...ab ore improbo demigrarunt et aliis iam se locis conlocarunt CIC.Vat.39; Sest.135; heet. Vatini ~am sacerdoti *διδάσκω* ueniant ATT.2.9.2; ~arum...tumores VITR. 8.3.5; CIL.5.9.6; ~a...est tumor, in quo subter concreta quaedam ex pure et sanguine quasi glandulae oriuntur...nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis et inguinibus 5.28.7.4; PLIN.Nat.30.39; si non suppurauerint ~ae LARG. 81; 228; ~ (in animals) efferantur (sues), et alias obnoxium genus morbis, anginae maxime et ~ae PLIN.Nat.8.206; (applied derogatorily to a sufferer from this deformity) sella in curuli ~a Nonius sedet CATUL.32.2; PLIN.Nat.37.81.

strūmentum ~i, n. [STRVO+~MENTVM] (perh.) A contrivance or device.

cum potentiore carminis ueneno uicti rumpuntur in mea ~a serpentes [QUINT.]Decl.10.15.

strūmōsus ~a ~um, a. [STRVMA+~OSVS] Affected with glandular swellings.

~is (suius) sub lingua sanguis mittendus est COL.7.10.3; nec praetextatum rapuit Nero loripedem nec ~um JUV. 10.309.

strūmus ~i, m. [app. related to STRVMA]

a The buttercup, = RANUNCVLVS. b a kind of nightshade, = STRYCHNON.

a nostri herbarii ~um eam (herbam, sc. ranunculum) uocant, quoniam medetur strutibus PLIN.Nat.25.174. b PLIN.Nat.27.68.

struō ~ere ~xi ~ctum, tr. [cf. Goth. *straujan*, Eng. *strew*, Lat. STERNO]

1 To set in position, arrange (so as to construct something); ~ere *pedem* (perh.) to stand fast. b (transf.) to put (words) in position.

regulas...quae lateris qui super musculo ~antur contineant CAES.Civ.2.10.4; lineam in angulum deduxit (libique) tubulos ~xit VITR.9.8.3; cum Galli ~ctis ante se scutis conferti starent LIV.10.29.6; Gigantas...congestos ~xisse ad sidera montes OV.Met.1.153; ~ctis cantat aenulis 1.677; arboribus caesis...inque pyram ~ctis 9.231; si...tessurulis, ut ait Lucilius, ~et et uermiculate inter se lexis committet' QUINT.Inst.9.4.13; ~ere materias in modum pontis CIC. Hist.4.23; ~si caluitur pedemue ~it, manum endo iacito Lex XII (Fontiur.p.18); (alternative explanations offered) FERT.p.210M; p.310M. b conlocationis est componere et ~ere uerba CIC.de Orat.3.17; Orat.219; uerba tam improbe ~cta SEN.Ep.114.7.

2 To construct, put together, build. b (pass., of natural formations).

foracem...bene ~ito CATO Agr.38.1; ~cta meis manibus...moenia Troiae VERG.A.5.811; Latini innumeras ~xere pyras 11.204; formica ore trahit quodcumque potest atque addit acruo quem ~it HOR.S.1.1.35; Herculeo ~cta labore uia PROP.3.18.4; ~xit querulas rauca per oesa tubas 4.3.20; ~cto extra uallum rogo LIV.8.7.22; C. Marius et Cn. Pompeius et Caesar ~xerunt...iulus (i.e. had them built) in regione Baiana SEN.Ep.51.11; Graius...reddere terris...pupem, quam ~ximus ipsae V.Fl.5.294; ubi mors propinquet, suis in terris ~ere nidum (phoenicem) TAC.Ann.6.28; ne publice quidem nisi duo opera ~xit, templum Augusto et scaenam Pompeiani theatri 6.45; tetricae...telam ~entes APUL.Met.6.19; (in embroidery) bis Taygeton siluaseque comantes ~xerat (mater) Eurotan molli bis fuderat auro V. Fl.1.430; ~ (w. material specified) de testa arida pauimentum ~ito CATO Agr.18.7; frontem lecitae ~ebant ex ea herba torta VAR.Gram.206; templa...saxo...~cta uetusto VERG.A. 3.84; domos...latericis parietibus aut e lapide ~ctos VITR. 2.1.7; tuguria latere crudo ~unt CURT.7.3.8; quae saxo ~untur TAC.Ann.4.38; (w. material as subj.) nec robora uilem ~xerunt de more rogi STAT.Theb.12.62; (absol.) CAES.Civ.2.9.9; antiqui fabri...inter tigna ~xerunt VITR. 4.2.2; reticulata structura, quae frequentissime Romae ~unt, rimis opportuna est PLIN.Nat.36.172; ~ (in fig. phr.) Caesar, cuius uirtutes aditum sibi in caelum ~xerunt V.MAX.6.9.15; res gradibus sibi ~xit in praeceptis SEN.Ep. 110.3; TAC.Hist.3.49. b per splendoris saxis ~ctas asperis INC.trag.74; frugem spici ordine ~ctam CIC.Sen.51; MAN. 5.286; CELS.8.1.27; ossa...serratis pectinatum ~cta conpagibus PLIN.Nat.11.132; (cf.) hunc (sc. aera) quidam ex distantibus corpusculis ut puluerem ~unt (i.e. believe it to be composed of) SEN.Nat.2.6.2.

3 a To compose (literary works, etc.). b to build (arguments, etc.). c to construct (words).

a quid studiosa cohors operum ~it? HOR.Ep.1.3.6; ~ctos inter fera proelia uersus OV.Pont.2.5.19; non ultra ~xisset opus (alius) MAN.5.4; STAT.Silv.1.4.20; ut, dum proxima dicimus, ~ere uelatoria possimus QUINT.Inst.10.7.8; si...orationem solutam ~is GEL.13.21(20.1); APUL.Apol.95; (absol.) cum tardus in cogitando tum in ~ctando dissipatus fuit CIC.Brut.216. b uitiosum est de nomine et uocabulo controversiam ~ere RHET.Her.2.45; ut longiore diem ad ~endam causam darem...petiit PLIN.Ep.Tra.10.81(85). c ex praepositione et duobus uocabulis dure uidetur ~xisse Pacuuius...repandiostrum QUINT.Inst.1.5.67.

4 To build up, establish (conditions, etc.). neque quicquam pauperi opinione melius res ~cta est domi PL. *Aul.* 544; gloria atque honore, quomodo sibi quisque ~xit (oportet uti) CATO *orat.* 249; in alios odium ~ere Cic. *de Orat.* 2.208; bellum ~domovon ~i existimo AU. 9.10.5; consensum periculosas libertati opes ~ere Liv. 2.41.2; PERS. 2.44; uentus uti primas ~it inter nubila uiris STAT. *Theb.* 7.625; siquam rem uoluptati ~endae moliris APUL. *Met.* 11.28.

5 a To arrange (battle-lines; also other formations). **b** to set out (furniture, etc.) for a feast; to furnish (a feast); to arrange, set out (food) on dishes, trays, etc. **c** to arrange (in temporal or other sequence).

a neu ~ere auderent aciem neu credere campo VERG. *A.* 9.42; postea manipulatum ~cta acies coepit esse Liv. 8.8.3; 9.31.9; TAC. *Hist.* 4.26; ~uirgini choragium ~itur APUL. *Met.* 4.33. **b** mensas ut ~eres hospitibus deis SEN. *Thy.* 148; V. *Pl.* 3.570; ~ (Nero) publicis locis ~ere conuiuia TAC. *Ann.* 15.37; epulas ~xisse 15.55; ~lamulae, quibus ordine longam cura penum ~ere VERG. *A.* 1.704; luxuriosius ferula ~endi COL. *pr.* 5; SIL. *II.* 277; ~ (cf.) sollemnis ~ ordine pompas exsequere ~eremque suis altaria domus VERG. *A.* 5.54. **c** cum uarios ~erem per saecula reges V. *FL.* 1.535; ~scriptis ~. sic ~cto litterarum ordine, ut nullum uerbum effici posset Suet. *Jul.* 56.6.

6 To contrive, devise (a plan, course of action, etc.). **b** to procure (agents for a specified purpose).

~sycopphantias ~ero PL. *As.* 72; num me fellit hosce id ~ere? TER. *Hau.* 514; ~unt sorores Atticae dirum nefas INC. *trag.* 240; nullum locum praetermisit in quo non ~eret insidias aliquas CIC. *Clu.* 190; quid ~at his coeptis VERG. *A.* 8.15; (legati) clam recipere adit regni consilia ~ere Liv. 2.3.6; Xenophanes ~mendacium ~ere 23.34.5; OV. *Met.* 1.708; patrimonio Fanniae insidias ~entem V. *Max.* 8.2.3; nisi interrogaciones uaferrimas ~ero SEN. *Ep.* 48.5; Nessus hos ~xit dolos HER. *O.* 1468; ~it andax irrita fatis LUC. 10.344; sera ~. tanto ~itur medicina dolori STAT. *Silv.* 5.1.16; a legionariis peritia ~. praestantibus plura ~ebantur TAC. *Hist.* 4.30; tamquam metu ~. sibimet inrogaret mortem quam patri ~xerat ANN. 4.10; quo minus ~eret crimina et accusatores ~distinebatur 11.12; JULIAN. *dig.* 17.1.30; dolum scelestum, immo uero parcidium ~entes contra sororem APUL. *Met.* 3.11. **b** ~ebantur qui monerent (Agrippinam) perfugere ad Germaniae exercitus TAC. *Ann.* 4.67.

Struppearia ~ōrum, *n. pl.* [next + -ARIVS] (See quot.)

apud Faliscos tidem† (diem†) festum esse, qui uocetur ~ia, quia coronati ambulat FEST. p. 313M.

struppus ~ī, *m.* Also **stroppus**. [Latinized form of Gk. *στρόφος*] FORMS: *stropp* - FEST. p. 313M, PLIN. *Nat.* 21.3.

1 A twisted cord. reinos iussit religare ~is ANDR. *poet.* 9.10; ~is, quibus lectica deligata erat ~. uerberari iussit GRACCH. *orat.* 46.

2 A kind of chaplet or headband.. **b** (see quot.).

~us est, ut Ateius Philologus existimat, quod Graece *στρόφος* uocatur, et quod sacerdotes pro insigni habent in capite FEST. p. 313M; tenuioribus (coronis) utebantur antiqui, ~os appellantes PLIN. *Nat.* 21.3. **b** FEST. p. 313M; p. 347M; ~i uocabantur in puluinaribus fascioli de uerbenis facti, qui pro deorum caputibus ponebantur PAUL. *Fest.* p. 346M.

strūt(h)ēum (~ium) ~ēī (~ī), *n.* [Gk. *στρούθειον*] ORTHOG.: *strute* - CATO *Agr.*

1 (usu. *malum* ~eum) The 'sparrow-apple', a small variety of quince, or the tree producing it.

mala ~ea. ~erito CATO *Agr.* 7.3; uuas in doliis et mala strutea. ~habeat (iulica) 74.3.3; VAR. *R.* 1.59.1; CLOAT. *gram.* 7; (mala) Cydonia, quorum genera tria sunt, ~ia, chrysomelina, mustea COL. 5.10.10; adiecto ~ei mali suco PLIN. *Nat.* 23.91; ~ (without *malum*) commisce melleum, ~ea coluteaque apparu PL. *Per.* 87; ~ea odoratus ubrant, serotino prouentu PLIN. *Nat.* 15.38; minus utilia ~ia 23.103.

2 (See quot.) ~eum in minimis praecipue uocant obscenam partem uirilem, (>) salacitate uidelicet passeris FEST. p. 313M.

strūthium (~ion) ~i(i), *n.* [Gk. *στρούθειον*] PROS.: perh. in some cases to be taken as ~ium, cf. Gk. *στρούθειον*. A plant used as a detergent, app. soapwort, *Saponaria officinalis*. ~ion Graeci uocant (radicalem) floret aestate. ~spinosae caule lanuginis PLIN. *Nat.* 19.48; 24.96; ~ (used medicinally) pares portiones. ~ albi, sertulae Campanae seminis CELS. 6.5.3; LARG. 10.

strūthium²: see STRUTHIVM.

strūthocamēlinus ~a ~um, *a.* [next + -INVS] Of or belonging to an ostrich. ~sebum ~um PLIN. *Nat.* 29.96.

strūthocamēlus ~ī, *m.* [Gk. *στρούθοκάμηλος*] An ostrich. ~entem uidimus. ~Ouidii generum, cum illum Corbulo ~um depilatum dixisset SEN. *Dial.* 2.17.1; PETR. 137.4; natura auium, quorum grandissimi. ~i Africi PLIN. *Nat.* 10.1; 11.130; 28.66; PAUL. *Fest.* p. 222M.

Strūthopodes ~um, *f. pl.* [Gk. *στρούθοπους*] 'Sparrow-foot'; (see quot.). in meridianis Indiae. ~plantas esse. ~feminis adeo paruas, ut ~es appellantur PLIN. *Nat.* 7.24.

strychnon (~um) ~ī, *n.* [Gk. *στρούχνον*] A name given to various plants of the nightshade family, esp. black nightshade, *Solanum nigrum*, and winter cherry, *Physalis alkekengi*.

solanum (quam ~on Graeci uocant) CELS. 2.33.2; trychno, quam quidam ~on scripsere PLIN. *Nat.* 21.177; pruriginem suctus ~i inlatus (sanat) 26.120; quidam hanc (herbam, sc. cucullum) ~strumum appellant, alii Graece ~um. acinos habet nigros 27.68.

Strýmōn ~onīs or ~onos, *m.* A river of the Thracian-Macedonian border, now the Strimon (Struma).

apud flumen ~ona NER. *Cim.* 2.1; deserti ad ~onīs undam VERG. *G.* 4.508; transgressos eos ~onem uidit Liv. 44.44.8; MELA 2.17; deservit ~on tepido committere Nilo histonias consuetus aues LUC. 3.199; ~onos ~. stagna STAT. *Theb.* 3.437.

Strýmonis ~idis, *f.* A female dweller on the river Strymon; (in quot., app. an Amazon). qualis. ~is abscisso pectus aperta sinu PROF. 4.4.72.

Strýmonius ~a ~um, *a*

1 Of, belonging to, or dwelling by the river Strymon.

~ae dant signa grues VERG. *A.* 10.265; 11.580; ~ae (i.e. Thracian) matres OV. *lb.* 508; ~i gramine fluminis SEN. *Ag.* 843; quae ~o de grege (i.e. cranes) ripa sonat MART. 9.29.8; (poet.) ~. ~. Aquilo SEN. *Ag.* 479; siue hos (sc. cynos) ~a Boreas eiecit ab Arcto STAT. *Theb.* 3.526.

2 Born of the king or river-god Strymon. ~i Rhesi uictor Culex 328.

studeō ~ēre ~ui, *intr.* (tr.). [Prob. related to TVNDO] FORMS: *pr. studius* AUR. *Fro.* 1.1.178 (68N).

1 To devote oneself (to a specified activity or study, the attainment of some object, etc.), concern oneself (with), concentrate (on), strive after, etc. **a** (w. dat.). **b** (w. inf.). **c** (w. acc. and inf.). **d** (w. final cl.). **e** (w. gen.). **f** (w. purpose, field of activity expr. by advl. phr.). **g** (ellipt.).

a is apud scortum corruptelae est liberis, lustris ~et PL. *As.* 867; uigila, ne somno ~e MIL. 215; maxime omnium nobilitur Graecis litteris ~uit CIC. *Brut.* 78; non semper otio ~ui? PL. *Phil.* 11; tum ~uit maxime laudi ~ent DIV. 1.63; quod ~. nihil rebus ~ebat CAES. *Gal.* 1.9.3; agri culturae non ~ent 6.22.1; uterque eorum celeritati ~ebat CIV. 3.79.1; iuuentus probitati. non. diuitiis ~eat SAL. *Rep.* 1.7.2; cum Latinis ~ebimus litteris QUINT. *Inst.* 1.12.6; addicere medicinas ~uit 7.2.17; (impers. pass.) non enim prouinciae, sed nomini ~ebatur FLOR. *Epit.* 1.45 (3.10.19); ~ (w. gds.) lectis sternendis ~imus PL. *St.* 678; qui rei. cui uirtuti (te) ~ere? patrimonio augendo? an iuri ciuili? ~an rei militari? CRAS. in Cic. *de Orat.* 2.225; ~ere reuocandis in urbem regibus liberis suos FLOR. *Epit.* 1.3 (1.9.5); **b** audire. ex te ~eo PL. *Bac.* 1161; POEN. 818; dum ~eo obsequi tibi TER. *Eu.* 822; EW. 950; AD. 745; CATO *Agr.* 1.1; tecum bellare ~emus QUAD. *Hist.* 4.1; sin. idcirco hunc illius filium ~es perdere CIC. *S.* 145; AD. 12.36.1; OFF. 1.116; CATUL. 93.1; LUCR. 3.1072; dum cupidus locum ~ent tenere B. *Hisp.* 5.5; Pindarus quidquid ~et aemulari HOR. *Carm.* 4.2.1; qui, humiles nati, diu locupletis ~ent PHAED. 1.27.2; LARG. 170; QUINT. *Inst.* 1.5.60. **c** ego me id facere ~eo PL. *As.* 67; TER. *Eu.* 1; TER. *Ph.* 767; cuius stirpem funditus fligi ~et! ACC. *trag.* 22; Cic. *de Brut.* 1.15.3; cuius plane ~eo esse saluos PL. *Fam.* 10.31.5; LUCR. 1.24; mutari omnia ~ent SAL. *Cal.* 37.3. **d** (w. subj. alone) domum ~eo haec primum quam ille redeat TER. *Hec.* 262; ~ (w. ut) dum ~eo illis ut quam plurimum facerem TER. *Ad.* 868; sterclium magnum ~eui habes CATO *Agr.* 3.8; B. *Alex.* 1.4; ~ (w. ne) ne solus esset, ~ui PHAED. 2.9.6. **e** parentem. ~dilectum, qui te nec amet nec ~eat tui CAECIL. *com.* 201. **f** siquid in ea re (sc. poetica arte) ~ebat CATO *Mor.* 1.1; quidam pictores in id solum ~ent ut describere tabulas ~. sciant QUINT. *Inst.* 10.2.6; 12.6.6. **g** si qua tardius haec, quam ~es, absoluerit Khet. *Her.* 1.27.

2 (w. acc., usu. of neut. pron.) To make the object of one's concern, concentrate on.

id agit, id ~et ENN. *scen.* 237; utin omnes mulieres eadem aeque ~eant TER. *Hec.* 199; uersus amat, hoc ~et unum HOR. *Ep.* 2.1.120; ~ (w. *epexeg.* ut *cl.*) lenonem ut peluorum perdas, id ~es PL. *Poen.* 575; TER. *Hau.* 382; ~ (w. *epexeg.* inf.) unum ~etis. M. Antoni conatus auertere a re publica CIC. *Phil.* 6.18; ~ (mochi) magi ~metuant, minus has res ~eant PL. *Mil.* 1437; illum ~ent iam. illi est animus omnibus TRUC. 337; Ferentinus populus res Graecas ~et TITIN. *com.* 85; sententias eius. nusquam maiestatem ~ere FRO. *Aur.* 2. p. 102 (156N).

3 (w. dat.) To be a participant (of), support, favour (a person or his aims, a party, etc.); (absol.) to take sides, show favour.

quamquam Volcano ~es, cenae caussa. ~nos nostras aedis postulas comburere? PL. *Aul.* 359; partes, quibus illi ~ent Rhet. *Her.* 2.43; fuisse. Bestiae Caelium familiarem ~. ~uisse praeturae CIC. *Cael.* 26; nemo Arpinas non Plancio ~uit PLANC. 22; AL. 4.15.7; Hegesaretos. ~ Pompeianis rebus ~ebat CAES. *Civ.* 3.35.2; TER. *Lys.* 1.5; cui ~eas (i.e. in the circus), uideo; uincet, cuiusque fauces OV. *Am.* 3.2.67; CURT. 9.7.19; cum se ~uisse petitioni Sulpicii ~diceret QUINT. *Inst.* 11.1.69; ~neque ~ere neque odisse. ~decet SAL. *Cal.* 51.13.

4 (absol.) To apply oneself to one's books, study; (tr.) to study.

cum ~eret, habebatur bonus declamator SEN. *Cor.* 2.2.9; desidioso ~ere torqueri est SEN. *Ep.* 71.23; duo. ~ qui apud Chaldaeos ~uisse se dicunt NAT. 7.4.1; an tali ~eam calamo? PERS. 3.19; LARG. *pr.* p. 4.1.16; utilissime sit domi atque intra priuatos parietes ~entem continere (puerum) QUINT. *Inst.*

1.2.1; 2.7.1; 12.11.19; Asinius. ~uidetur mihi inter Menenius et Appios ~uisse TAC. *Dial.* 2.17; hunc ego, cum simul ~eremus, arte. dilexi PLIN. *F.* 2.13.5; 4.13.3; AUR. *Fro.* 1. p. 178 (68N); ~urtutes eas doceri et ~eri posse arbitrabatur. ~sapientiam et prudentiam AROU. *Pl.* 2.9.

studium ~ī, *n.* [STVDIVM + -OLVM] A short piece of literary composition.

~uixos ~uixos ~uixos ~uixos, uenatoris plane aut uindeminatoris ~um AUR. *Fro.* 1. p. 178 (68N).

studiōse, *adv. compar.* ~ius, *superl.* ~issimē. [next + -ē] With serious application to some purpose, activity, etc., ardently, earnestly, attentively, assiduously, etc.

~e expetere uos Plautinas fabulas PL. *Cas.* 12; TER. *Hau.* 285; coepit ~e omnis docere F. *II.* 116; ludant alca ~e TIT. *orat.* 2; cum in agro ~uis ruror VAR. *Men.* 457; ~us audientes CIC. *Inu.* 1.2; ut facturos se si quid impasset ~e polliceretur VER. 2.172; omnia ~e diligenterque curat O. *Met.* 6.4.5; Platonem. legunt omnes, etiam qui illa. non ~issimē et consuetant Tusc. 2.8; cum ~e de absentibus detrahendi causa. ~dicunt OFF. 1.134; huc ~e (sc. uros) foues captos interficunt CAES. *Gal.* 6.28.3; ~issimē permanerant in labore HIST. *Gal.* 8.4.1; VITR. 9. pr. 16; cum colerent prisci ~us agros OV. *Fast.* 3.779; PHAED. 4.24 (25.14); ut saturae ~us iudis immorent (gallinae) COL. 8.5.14; de rhetorice. ~us philosophi quam rhetores (scripsit) ruit QUINT. *Inst.* 3.1.15; TAC. *Dial.* 2.1; PLIN. *Ep.* 4.20.1; lulum Aquilinum. ~commendo tibi quam possum ~issimē PRO. *Ame.* 1. p. 283 (176N); APUL. *Met.* 6.6.

studiōsus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [next + -osvs]

1 Actively interested in some practice, pursuit, etc., eager, zealous, diligent, etc. **a** (w. gen.). **b** (w. dat.). **c** (w. ad.). **d** (w. in + abl.). **e** (w. field of interest indicated by context, noun in agreement, etc.).

a mercatore. ~strenuum ~umque rei quaerendae existimo CATO *Agr.* pr.3; Platonis ~us audiendi Cic. *de Orat.* 1.89; gloriae ~um ac monumentorum VER. 2.144; se semper bonorum fermentorum ~um fuisse CATIL. 3.10; ~issimus homo natandi FAM. 7.10.2; disciplina digna ~is ingenuarum artium F. *II.* 5.74; quod interdum non minus prodest quam disertis dicere, ~us audiendi (i.e. a good listener) NER. *Ep.* 3.2; iuuentus. ~a culinae HOR. *S.* 2.5.80; utilium bello ~us equorum OV. *Met.* 14.321; nec fuit arboris ~ior altera fetus 14.625; agriculturalis ~is COL. 4.1.1; PLIN. *Nat.* 22.139; sermonis, cuius proprie ~us fuit, elegancia QUINT. *Inst.* 10.1.114; munditiarum lautitiarumque ~issimum Suet. *Jul.* 46; PAUL. *dig.* 10.4.10. **b** qui nisi adulterio ~us rei nulli aliaest PL. *Mil.* 802; PRO. *Aur.* 2. p. 66 (146N) (s. u. *cl.*); **c** (operarii) ~iores ad opus fieri liberalius tractando VAR. 1.1.17. **d** in orandis ~iores. ~quam in spoliandis Tralians Cic. *Flac.* 59; qui fuerunt in his (artibus) ~iores VITR. 2.1.6; in arguto plane ~us sum TER. *Ph.* 52.1; (in mixed const.) magis in seditione concitandisque militibus. quam pudoris. ~iores B. *Afr.* 54.5. **e** Africanum Laelium doctos fuisse (oratores) traditum est, ~um autem. Catonem CIC. *Tusc.* 1.5; CATUL. 116.1; praecipit et natae mater ~a quod optet (Ter.) 3.12.15; ~issimum Platonis auditorem TAC. *Dial.* 32.5; quos eximii spectacula rumor ~a celebritate congregat APUL. *Met.* 4.28; quaeris forsitan. ~. ~lector, quid deinde dictum 11.23.

2 Fond of or engaged in learning, studious, scholarly; (masc. as sb.) a student (esp. of literature or rhetoric). **b** (w. gen.) learned in (a given field); *iuris* ~us, an expert in legal matters.

nec peto, quas quondam peti ~us. Athenas OV. *Tr.* 1.2.77; ut ~i iuuenes lectione seueri irrigarentur P. *Tr.* 4.3; QUINT. *Inst.* 12.1.31; ~ (applied to things) non fuit elegantia illud (sc. the library of Alexandria). sed ~a luxuria SEN. *Dial.* 9.9.5; ut inter eos non forenssem contentionem sed ~am disputationem crederes incidisse QUINT. *Inst.* 11.1.70; libellos et pugillares ~umque otium PLIN. *P.* 1.22.11; ~uoluminum. ~uorum pauca admodum ~i attingunt PLIN. *Nat.* pr. 17; accipie. Culicem, ~e. Maronis MART. 14.185.1; QUINT. *Inst.* 2.10.15; 12.10.62; in omnium ~orum naniibus uersantur accusationes quae in Vatiliu inscribuntur TAC. *Dial.* 21.2; ULP. *dig.* 32.5.24; GEI. 9.16.2. **b** ne impune esset ~is iuris, qui scripsissent. ~ea (sc. testamentaria) Suet. *Nero* 32.2; ULP. *dig.* 48.19.9.4; CIL 6.33868.

3 Warmly attached (to some person, party, etc.), friendly, devoted (mainly in a political context); (masc. as sb.) a follower, disciple.

(w. gen.) hominis ~issimi nobilitatis CIC. *S.* 14.5.2; MUR. 90; totam Galliam tenebamus ~issimam rei publicae FAM. 12.5.2; ad Brut. 1.12.3; Q. Cic. *Pet.* 28; (Tib.) 3.14.5; uatum ~e nouorum CIC. *Ver.* 3.14.7; ciues, quos ~iores Caesaris senserat V. *Max.* 9.2.4; Suet. *Tib.* 11.3; ~ (without *uen.*) ~issimos defens eos CIC. *Ver.* 2.12; Vettieno uelim gratias quod ~us sit ATT. 10.15.4; tua prosequimur ~o pectore, Caesar, nomina OV. *Fast.* 2.15; ~ (masc. as sb.) cum eius ~issimo Pamphene CIC. *Orat.* 105; non potuit legere non ~os mei MIL. 21; quare ~os Catonis ad illud uolumen delegamus NER. *Ca.* 3.5; OV. *Tr.* 5.1.1; A ~is RIVSDM SECTAE CIL 3. 12283; (w. poss. adj.) Herennio Modestino ~o meo ULP. *dig.* 47.25.2.20.

studium ~i(i), *n.* [STVDEO + -IVM]

1 Earnest application of one's attention or energies to some specified or implied object, zeal, ardour. **b** inclination towards a thing, desire, fancy.

ENN. *var.* 333; alienas res qui curant ~io maximo PL. *St.* 199; TER. *Hec.* 322; QUAD. *Hist.* 10b; ardebat. ~cupiditate sic ut in nullo umquam Eragrantis ~ium uiderim CIC. *Brut.* 302; ad tribunitium ~entem ~io cursuque ueniamus SEN. 17; plurimum. ~operae, ~i, diligentiae, laboris ad conficiendum reditum meum contulisse AUL. *A.* 1.1; ut omne ~ium meum in Cn. Plancii honore consumerem PLANC. 7.3; laeti ~io pedes

uigescunt CATUL.46.8; CAES. GAL. 6.9.4; CIV. 3.90.1; VERG. G. 3.38; non ad pecuniam parantem arte dedi ~ium VTR. 6.6.5; LIV. 4.52.6; ~io minime labore ~ium MAN. 4.29.5; ~ium cum spe senescit VELL. 1.17.7; (arbores) satas ~io Ptolemaeorum PLIN. NAT. 12.56; ex summo ~io bestiam insequentes APUL. MET. 8.5; (pl.) omnia mea ~ia, omnium operam in Milonem consulatū fixi CIC. FAM. 2.6.3; nec. legatorum ~ia ducibus cedunt LIV. 9.40.11; (propheta) ~ia praesentium ad miraculum tantum certatim adrexit APUL. MET. 2.8. b meo me aequonit morigerum patri, eius ~io seire addere PL. AM. 100.1; meo de ~io ~ia erant uostra omnia AS. 210; is adeo dissimili ~iost am inde ab adulescentia CIC. AD. 11; non ~io quidem hercule ullo neque uoluntate CIC. VER. 5.180; cui. uel patri utriusque iudicio uel etiam meo ~io me totum. dediti REP. 2.1; ingenium ~iumque tibi. ~sunt equitis MART. 5.27.1.

2 (w. gen.) Enthusiasm, eagerness (for); (sim., w. ad, in ~ acc.).

~ium. iteris reprimere ACC. TRAG. 6.27; si. pilae ~io teneat CIC. DE ORAT. 3.88; bello. dubio quid potest ~ium esse dilectus? PHIL. 5.31; ardeo ~io historiae ALL. 16.13b(c); 2; LENT. FAM. 12.14.7; avaritia pecuniae ~ium habet SAL. CAL. 11.3; tibi telas oporaeque Mineruae ~ium aulert HOR. CARM. 3.12.5; tum ~ium formae est: coma tum mutatur TIB. 1.8.43; in litum ~io certaminis isertit OV. FAST. 6.89; (w. ed., edne.) omnes. ~iucendi ~io tenebatur CIC. LIT. 2.8; ne condicio insidiosa pacis libertatis recuperandae ~ia restinguet PHIL. 13.1; ~ium pugnant manu exercitū iniecit est CAES. GAL. 1.46.4; ~io itineris conficiendi CIV. 2.39.2; VERG. A. 2.63; uolensidit magis quam praedae ~io LIV. 1.15.4; 25.89; MEL. 3.27; TAC. ANN. 4.42; APUL. MET. 11.1; neque equitibus. ~ium ad pugnamdum uirtusque deat CAES. CIV. 2.41.3; animi ~ium ad recuperandam sanitatem AUR. PRO. 1.186(71N); ~is erit in pontum ~ium MAN. 4.27.4.

3 That which forms the object of one's interest or energy, an aim or concern. b (w. inf. as pred.).

agitur ~ium tuum uel etiam, si uis, existimatio, laus aedilitatis CIC. PLANC. 70; hic amor, hoc ~ium OV. MET. 14.634; QUINT. INST. 2.15.37; huic quibusdam contrarium ~ium, qui fugiunt. hanc in dicendo uoluptatem 8.5.32; quod est huius disciplinae primarium ~ium APUL. MET. 4.9; nec ullum tam praecipuum mihi. ~ium fuit quam cotidie supplicare. numini reginae Isis 11.26; (pred. dat.) utrum ~ione id sibi habet an laudi putat fore si perdidit gnatum? TER. AD. 382; (applied to a person) huius uoluptas, te obscuro. huius cor, huius ~ium PL. POEN. 390. b mihi ~ium fuit adulescentulo rem publicam capessere SAL. REP. 2.1.3; VERG. G. 1.21; non illis ~ium uulgo conquirere amantem PROP. 1.2.23; V. FL. 1.837.

4 An activity to which one devotes one's attention, a pursuit, pastime, etc.

ut animum ad aliquod ~ium adiungant TER. AN. 56; quo ~io uitam suam te absente exegerit HAN. 280; qui in eo ~io occupati sunt CATO AGR. PR. 4; LUCIL. 1231; quantum uim habeat ad coniungendas amicitias ~iorum ac naturae similitudo CIC. CLU. 46; sunt puritatis ~ia certa. sunt ineuitis adulescentiae SEN. 76; quoadam ~ia graniora OFF. 1.103; NEP. AL. 11.3; me. ~is florescent ignobilis uel VERG. G. 4.564; saltat Milonius. Castor gaudet equis. quot caput uident, totidem ~iorum milia HOR. S. 1.27; ~ia exercere Dianae OV. EP. 4.87; MET. 7.746; ~is consors peruenit aetas LUC. 4.178; ad delendula corpora palaestrae ~is PLIN. NAT. 35.167; OMNI MEDICAMENTO (ET) INSTRUMENTO ILIUS ~i CIL 13.5708.2.26; TAC. ANN. 1.54; PRO. AUR. 2.16(230N); (poet.) labitur infelix ~iorum atque immemor herbae uictor equus VERG. G. 3.498; (w. defining gen.) uenandi ~ium cole OV. REM. 199; qui. abigendi (i.e. cattle-stealing) ~ium quasi artem exercent ULP. DIG. 47.14.1.1; (w. defining ep.) proax lingua et miscere coetus huiusmodi ~io doctus TAC. ANN. 1.16.

5 Devotion to a person, party, cause, etc. (esp. in a political sense), goodwill, support. b (meton.) those devoted to a particular cause; a cause, policy.

(sg.) cum certi homines non ~ium eius a me alienassent CIC. PIS. 77; si populi ~ium amississet ALL. 10.4.8; consilio, ~io Marcellio non desumam FAM. 4.7.6; CAES. CIV. 3.34.4; Bocchus. benignitatem et ~ium Sulla lubens accepit SAL. IUG. 104.3; OV. PONT. 3.7.35; Caesar tantum mihi ~ium. praestitit ut. PLIN. EP. 2.11.15; ad retinendum. ceterorum hominum ~ium ac fauorem SUT. VIT. 15.1; (in respect of a particular action or measure) cum hominibus. accusaret summo ~io bonorum omnium CIC. RAB. PER. 24; PIS. 57; ob id meritum ingenti patrum ~io creatus consul LIV. 7.24.11; summo in aedificanda classe amorum ~io usus CURT. 9.3.22; (pl.) populi populi. dictaturam omnibus animis et ~is suffragauerunt SIS. HIST. 132; grata fore nobis populoque Romano sua ~ia ac dona arbitrabantur CIC. VER. 4.68; ~ia uestra suis consiliis regere conantur MAN. 64; ~ia adulescentulorum in suffragando. honesta sunt Q. CIC. PET. 33; non patrum magis quam plebis ~is K. Fabius. ~i consactus LIV. 2.48.1; aduabant enim optatum ~ia 4.9.5; principum diuersa cerneret ~ia 42.30.1; in stirpem regiam inclinaueret ~is CURT. 10.7.12; Iouem circa ~is diuersa frementibus Argolici Tyrinde stat. THEOPH. 10.883; ut suaseret militiae ~iaque exercitus pararet TAC. ANN. 2.44; cognitis. Ptoemaei per id bellum ~is 4.26; SUT. CAL. 13.1; (w. obj. gen.) CIC. Q. F. 1.2.16; regis Bocchi proximos. ~ad ~ium sui perducit SAL. IUG. 50.3; ne ~io nostri peccos HOR. EP. 1.13.4; non partis ~is agitur LUC. 4.348; TAC. HIST. 4.13; (w. erga) Pompeius significat ~ium erga me non mediocre CIC. ATT. 2.19.4; gratias pro eorum erga se ~io egi B. AFR. 90.1; suum infelix erga plebem Romanam ~ium LIV. 3.56.9; (w. in ~ acc.) tantum in rem publicam ~ium CIC. HIST. 105; cognoui ego tua ~ia in amicos ALL. 16.161. 17; CAES. GAL. 1.19.2; SAL. CAL. 49.4; tacitis in Drusum aut Germanicum ~is TAC. ANN. 2.43. b quis C. Laelio comor fuit, quis iucundior eodem ex ~io isto. Q. CIC. MUR. 66; eodem ex ~io (i.e. the Stoic school) uir eruditus 75; aduersis ~is copia odorum corruptum cernantibus PLIN. NAT. 7.186; timore primo salutis, post etiam ~i sui quarebant aliquem ducem CIC. LIG. 3; qui aut contra consulem aut pro ~io eius pugnant LIV. 39.32.12; Priscus Heluidius. contra ~ium eius censuerat TAC. HIST. 2.91.

6 Partisan spirit or an expression of it.

(se.) classem magnam. quae ducibus Sertorianis ad Italian ~io atque odio inflammata raperetur CIC. MAN. 21; testium, qui aut sine ullo ~io dicebant aut cum dissimulatione aliqua cupiditatis FLAC. 21; FAM. 1.7.4; ut sine ullo ~io contentiones. componeret B. ALEX. 63.1; quo minus cupiditatis ac ~ii uisa est oratio habere LIV. 24.28.8; sine ira et ~io TAC. ANN. 1.1; (pl.) CIC. DOM. 131; sublati sunt ~ia, extinctae suffragationes PLANC. 15; consurgunt ~is Teuri et Trinacria pubes VERG. A. 5.450; cum prae ~is aperte potentium nouem tribunorum alii candidati tribus non expleant LIV. 3.64.8; 39.32.13; ~is certamina crescent OV. FAST. 2.731; quae ~is, rex magne, quies? V. FL. 5.624; STAT. THEB. 1.58; ea uultio. senatum in ~ia diduxerat TAC. HIST. 4.6; quo ~ia accusantium detererentur ANN. 12.54.

7 Intellectual activity, esp. of a literary kind, or an instance of it, study. b (w. gen.) the study (of a particular subject); ~ium habere, to make a study (of). c a ~iis, a member of the imperial household acting as adviser on literary matters.

(sg.) sed ea non satis proficere potuisset, nisi eodem ~io atque imitatione intendisset CIC. DE ORAT. 2.80; in ~io ~i in rebus. ~ plus etiam quam uellem uersatus FAM. 6.10.5; si nostrum ~ium ad aures peruenit uis PHAED. 2.0.12; qua sola fabula omnium eiusdem ~i poetarum praeripere gloriam potuit V. MAX. 8.7. ext. 12; ~i huius mei fructum LARG. PR. 6.1.3; te (Thebai). Italia iam ~io discit memoratque iuuentus STAT. THEB. 12.815; homo multi ~ii atque in bonarum disciplinarum opere frequens GEL. 7(6).15.1; (pl.) quod aetas lia non est impedimento bonis ~is RHED. ERA. 25; urbe. eruditissimis hominibus liberalissimisque ~is adfuerit CIC. ACH. 4; nec. oratoria lia ~ia deserui FAT. 3; o seri ~iurum! HOR. S. 1.10.21; rhetores reliquique. qui ~is deiecerant VTR. 5.11.2; Apollonium eum in ~ia miserat VELL. 2.59.4; effectum est. ut omnes eius libri comburentur: res noua. supplicium de ~is sumi SEN. COM. 10.10.5; roeperam. ~ia eius ordinare PETR. 85.3; lia manus quondam ~iorum fida meorum. Demetrius MART. 1.101.1; merebatur. Claudii Etrusci mei pictas aliquid ex ~is nostris solatium STAT. SIB. 3.10.1; flagitante uulgo ut omnia ~ia sua publicaret. ingreditur theatrum TAC. ANN. 16.4; frequenter comedis cena distinguitur, ut uoluptates quoque ~is conditor PLIN. EP. 3.1.9; ausus clarior ~is quam dignitate SUT. GAL. 3; ULP. DIG. 50.13.1; (meton.) cruda adhuc ~ia in forum pellunt et eloquentiam. pueris induunt adhuc nascentibus PETR. 4.2. b nulla unquam uehementius quam eloquentiae ~ia uiguerunt CIC. DE ORAT. 1.13; uidentur. eos ad iuris ~ium deuenire MUR. 29; (cuius) cohortati sumus. ~ad philosophiae ~ium DIA. 2.1; persequat aut ~ium linguae. Demosthenis arma PROP. 3.21.27; litterarum quidam ~io deditus PHAED. 4.22(23).19; PRO. AUR. 2.74(50N); APUL. APO. 5; ~ipso rei cuius ~ium habet intellectu contenta (astrologia) QUINT. INST. 2.18.1; APUL. FL. 2.24. c liberatorum praecipue suscepit. Polybium ab ~is SUT. CIL 28; TI CLAUDIVS LEMNIVS DIVI CLAUDI AVGVSTI LIB A ~IS CIL 6.8636; 13.1779.

stultē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [STVLTVS + E] Stupidly, foolishly, unintelligently.

CONSULTVS ~E CIL 1. 2184; qui amant ~e atque inmodeste PL. CIST. 280; PER. 19; TER. HAN. 249; PH. 772; CATO ORAT. 74; dupliciter ~e dicuntur CIC. S. ROSC. 104; serus respondit pudentem, at non ~e TUL. 20; ALL. 13.20.4; quae ~e miraris HOR. EP. 1.1.47; TIB. 1.9.45; ~ius illum atque in-temperantem eam quam se dixisse LIV. 30.13.14; ~e pia mater OV. FAST. 4.555; [SEN.] ODD. 449; QUINT. INST. 6.3.7.

stultiloquentia ~ae, f. [STVLTVS + pple. OF LOQVOR + IA] Foolish talk, blather. occlusiorem. habebant ~am PL. TRIN. 222.

stultiloquium ~(i), n. [as next + IVM] = prec.

nisi supprimis tuom ~ium PL. MIL. 236.

stultiloquus ~a ~um, a. [STVLTVS + LOQVOR + VS] Indulging in foolish talk, babbling, blathering.

tace, ~e PL. PER. 514.

stultitia ~ae, f. [STVLTVS + IA] Stupidity, folly, fatuity. b a particular instance of folly.

omnis longe antideo ~a et moribus indoctis PL. ENC. 1089; ne tu edepol ~a tua nos paene perdidisti MIL. 408; TRIN. 507; ego pretium ob ~am fero TER. AN. 610; pro Iuppiter, hominis ~am! AD. 367; eae nationes. per avaritiam atque ~am res publicas suas amiserunt GRACCH. ORAT. 21; qui summam prudentiam simulatione ~ae texitit CIC. BRUT. 53; cum incredibili eius audacia singulari ~a coniuncta est VER. 5; ~a occaecata FAM. 15.1.4; in pari ~a sunt, quos signa. ~delectant PARAD. 36; hanc. insaniam, quae iuncta ~ae patet latinus, a furore dislingimus TUSC. 3.11; CAES. GAL. 7.77.9; ~ae uidebatur alienam rem periculo suo curare SAL. IUG. 83.1; misce ~am consiliis breuem HOR. CARM. 4.12.27; LIV. 8.25.12; ~am dici crimina posse me OV. PONT. 1.7.44; ~a morbus est animi SEN. BEN. 7.16.6; ne ~am quidem suam reticuit SUT. CIL 38.3; APUL. APO. 24. b meum illuc facinus, mea ~a est PL. TRUC. 820; hominum ineptias ac ~as non ferebat CIC. BRUT. 236; (pred., w. inf.) ~a magna est. hominem amatorem illum ad forum procedere PL. CAS. 563; ea ~ast, facinus magnum timido cordi credere PS. 576; SI. 139; ~a est insectari, quem di diligunt Pub. SEXT. S. 40; LIV. 22.14.14.

stultiuidus ~a ~um, a. [next + VIDEO + VS] Having stupid sight (i.e. seeing what is not there).

uin iam faciam uti ~um te fateare? PL. MIL. 335.

stultus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [cogn. w. STOLIDVS]

1 (of persons, etc.) Slow-witted, stupid, dense, foolish, unintelligent. b ~orum feriae (festa), a name for the Quirinalia.

quid ~a ploras? PL. CUR. 520; ~ior ~o iuisti qui is tabellis crederes 551; non taces. ~issimae MER. 211; nunti tu quidem. homo ~us es pueriliter FER. 501; ~us es, rem actam agis PS. 260; ~o intellegens quid inter est? TIB. EV. 232; HEC. 564; ego me esse ~um existimo, fatum esse non opinor AFRAN. COM. 416; sese ~um brutumque faciebat POST. HIST. 2; homo ~issimae et amantissime CIC. VER. 1.102; neminem miserorum esse nisi ~um et leuem MUR. 61; ALL. 2.3; OFF. 3.100; LI. CR. 3.930; V. KR. FEL. 1.20; dum uirtutem ~i uita, in contraria currunt HOR. S. 1.2.24; quaecumque. reperit non ~a puella PROP. 3.23.17; malo te sapientis hostis metuat quam ~i ciues laudent LIV. 22.39.20; OV. FAST. 6.123; PONT. 4.11.11; quid Fortunae. ~e, delictum arguis? PHAED. 3.11.6; MART. 10.100.1; nunc imptes ac ~i uocantur TAC. GER. 36.2; GEL. 5.10.9; PAUL. DIA. 22.6.9.5; (of animals) ~issima animalium lanata PLIN. NAT. 8.199. b lux. ~iur eadem ~orum festa uocetur, accipe! OV. FAST. 2.513; FER. p. 254M; ~orum feriae appellabantur Quirinalia, quod eo die sacrificant hi, qui sollemni die aut non potuerunt rem diuinam facere, aut ignorauerunt PART. FEST. p. 376M.

2 (of actions, remarks, etc.) Characterized by stupidity, silly, inept, foolish.

~a sibi expetunt consilia PL. MOS. 81; VAR. MEN. 485; ~issimis interrogationibus CIC. HAR. 1; ~as. nostras discordias 43; sermo ~us et puerilis FAM. 3.10.5; ~ae barbara arrogancia elati CAES. CIV. 3.50.3; maerentem ~os (i.e. spent in folly) praeterisistis dies TIB. 1.4.34; LIV. 22.38.12; ~am conscripsimus Aitem OV. PONT. 2.9.73; puerne ~a est inhaerentium oculis ingeniorum eumurotati V. FL. 2.36.3; ~a credulitas PHAED. 2.4.26; quid reuocant ~o fortes haltere lacerti? MART. 14.49.1; QUINT. INST. 6.3.00; TAC. HIST. 1.12; (neut. pl. as sb.) hominibus. ~a et a iudicia blaterantibus GEL. 1.15.17; (pred., w. inf.) primo. ~ecipi incommode est, iterum. ~um CIC. INT. 1.71; uerum est ~um me praecipere quid agatis ALL. 3.15.6; quid. est ~us quam uenditorum eius rei quam uendat, uita narrare? OFF. 3.55; PHAED. 1.9.2.

stupefactio ~facere ~feci ~factum, tr. [next + FACIO] FORMS: pass. expr. by stupefio, etc. (usu. in pf. pass. pple.) To stun (a person or his senses) with amazement, fear, etc., daze, stupefy. b (transf.) to shock (an emotion) into numbness.

quem ~facti dicentem intuentur? CIC. DE ORAT. 3.53; quorum ~factae carmine lyones VERG. EID. 8.3; arrebat mentes ~factaque corda liadum A. 5.643; 7.110; ut nostro ~fat Cynthia uersu PROP. 2.13.7; OV. EP. 14.97; facie quem non ~fecerat hostis (i.e. the Gothen) MAN. 5.570; constitit Alcides ~factus robore tanto LUC. 4.433; confuit ~facta domus STAT. THEB. 4.6; membra et sensus gelidus ~fecerat horror SIL. 0.122; (poet.) cui. uocato. ~facta regerant arbor CALP. EID. 4.11. b priuatus. ~lucis ~fecit publicus pator LIV. 5.39.5.

stupens ~ntis, a. [pple. of next] (of faculties) Numb, insensible.

septentrionales. gentes. ~ntes habent mentes VTR. 6.1.9; (representing Gk. ἀναισθητός) animum. ~hebetem et ~ntem GEL. 1.26.10; 10.8.2.

stupeo ~ere ~ui, intr., (tr.). [**stup-* 'strike', cf. Gk. *τύπτω*, *τύμνω*, etc.]

1 To be or become physically powerless, numb, paralysed, or sim., be deprived of one's faculties. b (poet., of natural forces, inanimate obj.). c (of liquids) to be sluggish or torpid. d (transf., of activities, etc.).

cum hic etiam tum semisomnus ~eret CIC. VER. 5.95; attonitos. quorum et corpus et inens ~et CELS. 3.26; uigiles attoniti et ~entibus similes stabant CURT. 8.2.3; hic calor ~entia membra communuit 8.12; animo relictos ~entesque frigida spargimus SEN. NAT. 4b.13.7; quid. ~iacens. uultu languido optutus ~et? AG. 238; aues ~entes manu capiuntur PLIN. NAT. 10.116; (fig.) quantum ~ere atque frigere quantumque mutare a Menandro Caecilius uisus est? GEL. 2.23.7; (w. abl. of cause) lacrimis lingua debilitat ~et PAC. TRAG. 155; nisi. ~cant multo cordis sepulta mero OV. REM. 306; membra laetitia ~ent SEN. HER. F. 642; (cf. of plants) quoniam uult ~entes et congelatas radices nimio frigore moueri non sinat COL. 3.12.1; (in fig. phr.) ~et hic uitio et fibris increuit opium pingue. ~nscit quid perdat PERS. 3.32; oratio habet rectam quandam uelut faciem, quae. ~ere immobili rigore non debet QUINT. INST. 9.3.101. b si nihil irretit flammis ~e atque profundum Aetna 343; atque grauis inter diem noctemque desertus ~et SEN. THER. 901; haec (sc. flumina). stabant, et uincta fluctus ~ere (i.e. froze) ruina PETR. 123.1.101. c ~ent ubi undae, segne torpescit fretum SEN. HER. F. 763; uini natura non gescit. ad frigus ~et tantum PLIN. NAT. 14.132; pigro quae ~et unda lacus OV. AUR. 99.10. d ~ente ita seditione LIV. 28.25.3; nec. ignauo ~uerunt uerba palato (sc. psittaci) OV. AM. 2.6.47; ~uit. ~uendi impetus STAT. THEB. 12.167.

2 To be or become stunned, dazed, speechless, etc., with some strong emotion, to be astounded, aghast, bewildered, etc. b (w. acc. and inf.) to be amazed or dumbfounded (that); (also w. noun cl.). c (w. acc.) to be astonished at.

ut animus. postquam adaptata spes est. lassu? cura confectus ~et TER. AN. 304; quid ~et. Antiphatra? HAN. 404; quae cum intueretur ~et CIC. REP. 6.18; ipsae ~ere domus atque intima Leti Tartara VERG. G. 4.481; ~et inscia supra impubesque manus mirata uolubile buxum A. 7.361; albus ora pallor inficit mentesque percussae ~ent HOR. FOD. 7.16; pauida puella ~ente LIV. 3.44.7; OV. TR. 1.3.11; haerent ac ~ent hominum oculi V. MAX. 5.4. ext. 1; SEN. BEN. 6.30.3; curae leues loquuntur, ingentes ~ent PHAED. 607; SEN. 5.63.3; LUC. 6.760; JUV. 6.87; (w. abl. of cause) ~ere gaudio

stupesco

Græcus CAEL. *orat.* 16; hunc capit argenti splendor; ~et Albius aere HOR. *S.1.4.28*; admiratione ~ens LIV. *2.49.5*; ~entibus miraculo hostibus 23.47.8; saepe malis ~eo OV. *Ep.8.11*; neque argumenta nouis ~eant nascentia rebus MAN. *2.787*; LUC. *8.16*; QUINT. *Inst.12.6.5*; ~ (w. ad) mater ad auditas ~uit cuius saxa uoces OV. *Met.5.509*; SEN. *Nat.6.30.4*; ~et ad raptus Tyndaris ipsa tuos MART. *12.52.6*; SIL. *12.252*; ~ (w. in + abl.) ~et in Turno VERG. *A.10.446*; qui ~et in titulis et imaginibus HOR. *S.1.6.17*; ~ (poet. of things) ~uit. Ixionis orbis OV. *Met.10.42*; ~uere relicta nubila, certantes Eurique Notique sequuntur STAT. *Theb.6.309*; ~et insolito clangore Cithæron SOL. *Ecl.6.37*; uti. nouum terræ ~cant lucescere solem VERG. *Ecl.6.37*; A. *12.707*; STAT. *Silv.1.2.91*; ~ducem. furis crudescere pugnae surgentemque toris ~et. Acæides pulsentque graues ut terga pharetræ V. *FL.2.510*. C pars ~et inuoluta donum extitæ Mineruæ VERG. *A.2.31*; dum omnia ualles STAT. *Theb.4.448*; ~et ipse labores annus SIL. *3.1.17*.

stupescō ~ere, intr. [prec. + -sco] N.B.: for possible pf. forms see under STVPEO. To become dazed or stupefied.

aspiciat, adiretur, ~at Cic. *de Orat.* 3.102.

stupiditās ~ātis, f. [next + -tas] Stupidity, silliness.

ita imperitus ~ato erumpit se, inpos consili Acc. *frag.* 287; incredibilem ~atem hominis Cic. *Phil.* 2.80.

stupidus ~a ~um, a. *superl.* ~issimus. [STVPEO + -IDVS]

1 Physically dazed. b numbed by an emotional shock, stunned, spellbound.

~o Thessala somno pectora languent Acc. *frag.* 611; eum ~, supinum, caelum intentum, ~um cubuisse SUT. *Aug.16.2*. b quid tas ~a? PL. *Ep.14.583*; *Poen.1250*; populi studio ~us in funambulo animo occupat TER. *Hec.4*; TURP. *com.75*; ~i timore Rhet. *Hec.4.65*; Aetionis tabula te ~um detinet Cic. *Parad.* 37; cruciabili desiderio ~us APUL. *Met.2.2*.

2 Foolish, dull-witted, brainless.

homini ~issimo VAR. *Men.* 406; ut hominem ~um magis etiam infatuet Cic. *Phil.* 3.22; Zopyrus. ~um esse Socratem dixit et bardum FAL. *10*; MART. *9.94.32*; (~masc. as sb., as a stock character in mime) zelotypus Thymeleus, ~i collega Corinthi IUV. *8.197*; in vrsus scēnicus ~us A. *Epig.* 51.221.

stupla: see STIPVLA.

stupor ~ōris, m. [STVPEO + -OR]

1 The state of being insensible, numbness, torpor, etc.

ut quidam morbo aliquo et sensus ~ore suauitatem cibi non sentiunt Cic. *Phil.* 2.115; Tusc. *3.12*; ima soluunt latera, atque oculos ~or urget inertis VERG. *G.3.523*; fine carent lacrimae, nisi cum ~or obstitit illis OV. *Pont.1.2.27*; ~ (transf.) eam. ~anini duritiam, sicut corporis, quod cum uritur non sentit, ~orem potius quam uirtutem putarem Cic. *Dom.* 97; quia desidia et inertia ~or eos atque torpido inuasit, strepunt obtrebant SAT. *Rep.2.8.7*; incommobilitas ~. quae non extinguit incantata irarum, sed ea ~ore degit immobili APUL. *Pl.2.4*.

2 Bewilderment, stupefaction.

cum prae indignitate rerum ~or silentiumque inde ceteros patrum defixisset LIV. *6.40.1*; ~or. omnium animos ac uelut torpor quidam insolitus membra tenet 9.2.10; 22.53.6; auditus ac diuinitas esse eum, inuicem mutum alentes ~orem, addarmatis SEN. *Dial.* 7.26.8; in ~orem attonitus APUL. *Met.1.8*; attonitus repentinae uisionis ~ore 2.13; 3.22.

3 Dullness of apprehension, stupidity; (meton.) an insensate person, clod.

tantus. te ~or oppressit uel, ut uerius dicam, tantus furor Cic. *Phil.* 2.65; 8.24; qui ~or hic, Menelaus, fuit? OV. *Ar.* 2.361; SEN. *Swas.* 2.21; damnauit ego ~orem meum PERR. *4.15*; V. *MAX.6.9.4.3*; SEN. *Ep.4.2.7*; non mendax ~or est nec fingitur arte dolosa MART. *14.210.1*; (cf.) pauci ista tua lutilenta uilia noramus ~ore tarditatem ingenti, ~orem debilitatemque lingue Cic. *Pis.1*; (in poet. persphr.) ingenuit corui deceptus ~or PHAED. *1.13.12*; ~iste meus ~or nil uidet, nihil audit CATUL. *17.21*.

stuppa ~ae, f. [Gk. *στύπη*] Coarse flax or hemp, tow.

~am linum impolitum appellant Graeci Dorii FERT. *p.317M*; LUCR. *6.880*; completas onerarias nauis taeda et pice et ~a. in Pomponianam classem inmisit CAES. *Civ.* 3.101.2; udo sub robore uiuit ~a uomens tardum fumum VERG. *A.5.682*; LIV. *38.6.2*; CURT. *10.1.19*; sapersas aduehe Ponto, castoreum, ~as PERS. *5.135*; quod proximum cortici fuit, ~a appellatur, deterioris lini PLIN. *Nat.* 19.17; SUT. *Nero* 38.1; APUL. *Met.7.19*; (used for the wick of a lamp) producti acu ~as amore carentis, excitat et. ~ignem MOR. *11*.

stuppārius ~a ~um, a. [prec. + -ARIVS] Connected together or used for tow.

(uirgae lini) arefactae in saxo tunduntur ~o malleo PLIN. *Nat.* 19.17.

stuppātor ~ōris, m. [STVPPA + -TOR] (app.) One who prepares tow for rope-making.

MINERVAE. ANTISTITI SPLENDIDISSIMI CORPORIS ~ORVM CIL. *14.44*; ~ORES RES<HIONE>S 14.4549(1).

stuppeus ~a ~um, a. [STVPPA + -EVS] Made or consisting of, or belonging to, tow.

~a torquentem Balearis uerbera fundae VERG. *G.1.309*; ~a flamma manu. spargitur A. *8.694*; aprico Tuscorum ~a campo messis (i.e. flax) GRAT. *36*; ~a. Phrygiae retina-

cula puppis OV. *Met.14.547*; LUC. *10.493*; STAT. *Silv.* 3.2.26; capillus. ~o tomento adsimilis APUL. *Apol.* 4.

stuprator ~ōris, m. [STVPRO + -TOR] One who has illicit sexual intercourse (with).

illarum ~ores suffixi sunt SEN. *Com.7.6.13*; ensis quem tumultu teritus liquit ~or SEN. *Phaed.* 807; QUINT. *Inst.4.2.69*; imperat ~ores. ~uirs. ~ad neminem caedi SUT. *Dom.8.4*; quo maturius ~orem sum tegminis cruciatu liberaret APUL. *Met.9.26*; ULP. *dig.* 23.2.43.1.

stuprē, adv. [stupr- (STVPRVM) + -E] Shamefully, disgracefully.

foede ~que castigor cotidie Carm. *Nelci* 2 (frag. p.270).

stuprō ~āre ~āui ~ātum, tr. [STVPRVM + -O3] To have illicit sexual intercourse with, violate the chastity of. b (transf.) to defile by licentious conduct.

qui illam ~auit noctu PL. *Aul.* 36; Truc. *821*; ~are ingenuum Rhet. *Her.2.49*; ~ata per uim Lucretia Cic. *Fin.* 2.66; Ap. Claudium uirginis plebeiae ~andae libido cepit LIV. *3.44.2*; 8.22.3; Brochum qui deprehenderat (in adulterio) familiae ~andum obicit V. *MAX.6.1.13*; QUINT. *Inst.4.2.69*; SUT. *Nero* 35.2; ULP. *dig.* 3.1.1.6; (absol.) qui religiones omnis pollueris ut ementiendo aut ~ando Cic. *Dom.* 125. b tu (sc. Clodius) meam domum religiosam facere potuisti? ~quo puluinar? quod ~aras. quo simulacro? quod ereptum ex meretricis sepulcro in imperatoris monumento collocar Cic. *Har.* 33.

stuprōsus ~a ~um, a. [next + -osvs] Unchaste, lascivious, corrupt.

~ae mentis acer poenitor V. *MAX.6.1.8*.

stuprum ~i, n. [dub.; perh. cogn. w. STVPEO, Gk. *τύπρω*, Old Frisian *stūpa* 'public flogging']

1 Dishonour, shame.

ne quid fraudis ~ique ferocia pariat APP. *poet.1.2*; cum ~o redire ad suos popularis NAEV. *poet.* 42(30).2; sin illos deserant fortissimos uiros, magnum ~um populo fieri per gentes 43(38).2; ~um pro turpitudine antiquos dixisse apparet FERT. *p.317M*.

2 Illicit sexual intercourse in any form (whether forced or not) or an instance of it. b (dist. from adultery).

ita me probri, ~i, dedecoris a uiro argutam meo! PL. *Am.* 883; ea inuenietur et pudica et libera. ~neque quicquam ~i faciet CAS. *82*; Intercurtus ~is CATO. *oral.* 62; coniugem inlexo in ~um Acc. *frag.* 205; facinus natum a cupiditate, auctum per ~um Cic. *Ver.* 2.82; ab. ~homine in ~is inauditis nefarissime uersato Pis. *9*; Lacedaemonii. ~omnia concedunt in amore inueniunt praeter ~um REP. *4.4*; educatus in sororis ~is Q. *Cic. Pl.* 9; erat ei cum Fulvia. ~i uetus consuetudo SAT. *Cat.* 23.3; quae Vestales eo anno. ~i compertae LIV. *22.57.2*; nec rapae ad ~um matres Campanas (uidebo) 26.13.15; plura uirorem inter sese quam feminarum esse ~a 30.13.10; OV. *Ar.* 1.698; apud eos parentibus ~o coire cum liberis fas est CURT. *8.4.19*; ~a. matronarum et adulterantium nobilium SEN. *Ep.* 97.2; ex uirginis conceptu furtiuo ~o TO. *34.2*; ubi quis pudenda queritur, at ~um praecipue in maribus, aut os profanatum QUINT. *Inst.* 11.1.84; Tac. *Hist.* 5.22; ANN. *16.19*; regis uxor a centurione ~a passa FLOR. *Ep.* 1.27(2.11.6); quosdam obsides dilexisset fertur commercio mutui ~i SUT. *Cal.* 36.1; inlatum Phlegiae ~um AMP. *29.1*; (cf.) quoniam (caper) inmodicus libidinis dum adhuc uberibus altit, matrem ~o superuenit COC. *7.6.3*; ~ (persphr.) unda Clytemnestrae ~um (i.e. adulterus) Clytemnestra uenit altera PROP. *4.7.57*. b in ~is. ~adulterisque Cic. *Ver.* 4.144; nequis posthac ~um adulterium facito sciens dolo malo LEG. *pub.* (Font. *iur. p.* 112) 21; proprie adulterium in nupta committitur. ~um uero in uirginem uiduam committitur PAPIN. *dig.* 48.5.6.1.

stupula: see STIPVLA.

sturax: see STYRAX.

sturnus ~i, m. [Gk. *ἀστρολός*, AS. *stāēr*] A bird, the starling.

~orum generi proprium caternatum uolare PLIN. *Nat.* 10.73; 10.120; 18.160; MART. *9.54.7*; auditas. ~memor penitus demittere uoces ~us STAT. *Silv.* 2.4.19; ~orum (est) passitare SUT. *fr.* 161 (p.253 RE); ULP. *dig.* 19.2.15.2.

Stygius ~a ~um, a.

1 Of or belonging to the river Styx or the underworld in general, Stygian. b (poet., as an ep. of anything connected with an inhabitant of Hades). c (of necromantic rites, etc., or their practitioners).

SACRA IOVI ~o (i.e. Pluto) CIL. *1.1920*; ~is emissa tenebris. Tisiphone VERG. *G.3.551*; ramum Lethaeo rore madentem uique soporatum ~a A. *5.855*; ~ae nauita turpis aquae TR. *1.10.36*; HOR. *Carm.* 2.20.8; ~is. Manibus OV. *Met.* 5.115; ~us canis (i.e. Cerberus) SEN. *Her.* 7.783; ~as qui perierat unda LUC. *6.749*; ~ae. ~sorores (i.e. the Fates) 9.838; ~ae. Iunonis (i.e. Proserpine) thalamus STAT. *Theb.* 4.526; ~is. in oris 8.4; tibi (sc. Hannibal). ~unica proles. ~is raptur in aras (sc. as a human sacrifice) SIL. *A.786*; infernus somnus ac uere ~us APUL. *Met.* 6.21. b Allecto in Teucros ~is se concitat alis VERO. *A.7.476*; Discordia. ~extulit ad superos ~um caput PETR. *124.1.272*; ~as rupisse catenas Iapetum. ~putes STAT. *Theb.* 10.915. c ~as preces geminat sacerdos SEN. *Oed.* 621; tua membra. ~talibus exuram ~o cum carmine siliis LUC. *6.766*; Hannibal. ~arcanum ~a libat cum uate cruorem SIL. *2.427*; (cf.) Acheronta uocat ~a cum ueste sacerdos 1.94.

2 Having the nature or character of the underworld or its inhabitants, hellish, infernal. ~as detrusus in oras OV. *Pont.* 1.8.27; Nesis emittit ~um nebulosis aera saxis LUC. *6.91*; quia nondum ~os glomerabat Mulciber aestus SIL. *4.450*; (internal adv.) lucus iners. ~um pallentibus umbris 6.146.

3 Of or connected with death; funeral, sepulchral; suggestive of death, dismal, melancholy.

diffundente per artus frigore se ~o SIL. *5.528*; niueos. ~per artus it ~us color 12.244; ~quae de ~o rapusti cinema lecto MART. *11.54.3*; ~tristia mille locis ~us dedit omina bubo OV. *Met.* 15.791.

stylōbatēs (~a) ~ae, m. [Gk. *στυλοβάτης*] The base supporting a row of columns, stylobate (in Vitruvius, app. regarded as the uppermost part of a *stereobates*).

lacum. qui intra ~as. sit semipiscina VAR. *R.1.13.3*; cum a summa macerie ad epistylum tecta porticus sit rete cannabina et ab epistulo ad ~e(n) 3.5.11; extructis. ~fundamentis ad libranentum ~ae sunt collocandis VITR. *3.4.2*; 4.8.1; IN MEMORIA KARAE CONIVGIS AT MI POSVI STILIBATAM CAUSA ARAE VIATORIB CIL. *3.0302*.

stylus: see STILVS.

symma ~atis, n. [Gk. *σῦμμα*] An oil used to thicken an unguent, in order that the perfume may be preserved.

ratio faciendi (unguenti) duplex, sucus et corpus: ille olei generibus fere constat, hoc odorum; haec ~ata uocant, illa hedysuata PLIN. *Nat.* 13.7.

Symphālicus ~a ~um, a. *auis* ~a = *auis* STYMPHALIS.

cum aubus ~is. ~deluctari PL. *Per.* 4.

Symphālis ~idis or ~idos, f. *adj.* Of or belonging to Symphalys, Symphalian. b (mythol.) *auis* ~is (also ~is alone), one of the man-eating birds which infested Symphalus and were ultimately killed by Heracles (or, in some versions, the Argonauts).

~ide silua OV. *Met.* 5.585; ~ides undae Fast. *2.273*. b *auis* ~ides in insula Martis. ~interfect (Hercules) HYG. *Fab.* 30.6; ~as (sc. arcus) hydra sensit, his iacent ~ides SEN. *Her.* 0.1650; pinnas saucia ~idos MART. *783*; PETR. *136.6*; in capite paucis animalium nec nisi uolucris apices ~idi cirro PLIN. *Nat.* 11.121; MART. *9.101.7*.

Symphālius ~a ~um, a. Of or belonging to Symphalys, Symphalian.

~a monstra (i.e. Symphalian birds) CATUL. *68.113*; ~ae terrae LIV. *33.14.10*.

Symphālus (~os) ~i, m. ~um ~i, n. A territory in north-east Arcadia with a town, river, and mountain of the same name.

~mortuust ~i. Arcadiae oppido PORC. *poet.* 3.8; Mantinea, ~um, Tegea PLIN. *Nat.* 4.20; niuaem ~on STAT. *Silv.* 4.6.101.

styptēria ~ae, f. [Gk. *στυπτηρία*] An astringent substance, alum (and prob. other compounds of similar properties, e.g. ferrous sulphate).

metalla. ~ae uel cuius alterius materiae ULP. *dig.* 27.9.3.6.

stypticus ~a ~um, a. [Gk. *στυπτικός*] Serving to bind together, astringent.

radice contrita. ~inposita ulcus fuit ~a ui (anemone) PLIN. *Nat.* 21.160; medicamenta quae ~a uocant 24.120; natura ei (sc. bryo) ~a 32.111.

styrax ~acis, m. *sturax*. [Gk. *στύραξ*; cf. STORAX] An aromatic gum derived from the tree *Styrax officinalis*.

purgant. iris, balsamum, ~ax CELS. *5.5.1*; (casia) adulteratur ~ace PLIN. *Nat.* 12.98; aliqui. ~acem addunt aliosque odores 15.26; 24.24; uino. ~cum ~acu poto LARG. *179*; 262.

Styx Stygis or Stygos, f. [Gk. *Στύξ* (στυγέω)]

1 A reputedly poisonous Arcadian torrent, springing from the mountains above Nonacris. quaedam aquae mortiferae sunt. circa Nonacrin in Arcadia ~x appollata ab incolis aduenas fallit SEN. *Nat.* 3.25.1; PLIN. *Nat.* 31.26; (wrongly located in Macedonia) ~gem appellat fontem ex quo pestiferum uirus emanat CURT. *10.10.17*.

2 The principal river of the underworld, the Styx. b (meton.) the underworld, Hades.

quos. ~nouies ~x interfusa coeret VERO. *G.4.480*; per ~ga Iunoni lalum iurare solebat Iuppitor OV. *Ar.* 5.635; MET. *10.13*; dirae ~gis inferna nox SEN. *Ag.* 493; Phlegethon. ~suam mutat ripam: miscuit undis ~ga Sidonius Oed. *163*; ~gis deformis unda Thy. *666*; STAT. *Theb.* 2.5; si (te) progenitum ~gos amne scuro armaui Ach. *1.269*. b me. ~Charibdis deuoret atque suis ad ~ga mittat aquis OV. *Tr.* 5.2.74; crede. ~Thesea. ~ferre perpetuum ~ga SEN. *Phaed.* 149.

3 A personification of hatred.

ex Nocte et Erebo. ~Amicitia Misericordia ~x Hvg. *Fab.* pr.1.

4 (app.) A horned owl (= σκῶψ, Hesychius s.v.).

est ~x inter, columnam sedens ad quam sunt deligati (sc. Aloadae) Hvg. *Fab.* 28.4.

suād, adv. [abl. sg. fem. of old demonstrative stem *swo- (cf. Osc. *suat*, orig. a loc.) parallel to the stem *so- found in SI, SIC] (See quot.) ~ted idem (sc. Messalla) ait esse, sic te FERT. *p.351M*.

suāda ~ae, f. [cf. SVADVS] (as transl. of Gk. *πειθώ*) Persuasiveness, or the goddess of persuasion.

is dictus . . . flos delibatus populi ~aeque medulla ENN. Ann. 308; *Πειθώ* quam uocant Graeci . . . hanc ~am appellavit Ennius Crc. Brut. 59.

suādēla ~ae, f. [next + -ELA] Persuasion, persuasiveness; (in pl.) methods or means of persuasion.

perducebam illam ad me ~a mea Pl. Cist. 566; APUL. Met. 9.25; a quibus si consilio et ~a praepranata multo defecti non poterit Pl. 2.27; (personified) bene nummatus decorat ~a Venusque HOR. Ep. 1.6.38; ~his. ~is ualidum addebat cuneum APUL. Met. 9.18.

suādēo ~dēre ~si ~sum, tr., intr. [*<suad-* 'make sweet or pleasant', Gk. *φαίδω*, Lkt. *suādātī*; cf. SVAVIS] PROS.: *suādēt* LUCR. 4.1157. CONST.: freq. w. dat. of person, sts. acc.

1 To recommend (a course of action, etc. to a person), urge, advise: a (w. acc. of action, etc.). b (w. inf.). c (w. acc. and inf.). d (w. noun cls.). e (without dir. obj., absol., or ellipt.).

a modo quod ~sit, <id> dissuadet Pl. Cist. 219; minu' placet magi' quod ~detur, quod dissuadet placet Trm. 670; mater quod ~sit sua adulescens mulier fecit Ter. He. 660; desperans uictoria primū coepi ~dere pacem Crc. Fam. 7.3.2; ad Brut. 2.1.2; ita illi a uobis pacem, uobis ab illo bellum ~det SAL. Hist. 1.77.18; non haec tibi litora ~sit Delius VERG. A. 3.161; illa malum facinus ~det Tib. 2.4.25; ceteris . . . salutaria magis quam speciosa ~dentibus Liv. 22.3.8; Ov. Met. 1.392; SEN. Suas. 1.5; Zenon radicem albi (sonici) in stranguria ~det PLIN. Nat. 22.90; uenator . . . canibus . . . silentia ~det STAT. Theb. 11.534; C. Caesaris ~dentes regnum QUINT. Inst. 3.8.47; TAC. Hist. 1.7; an hoc illi facinus ~deret Apollo IUV. 13.203; SUTR. Jul. 14.1; ~dist. from persuadeo) ~deus adhuc mihi ista, quae laudo, nondum persuadeo SEN. Ep. 71.30. b uide ne facinus facias, cum mori ~deas Crc. Fam. 2.95; galbanos ~debo incidere odores VERG. G. 4.264; cur . . . meus cuiquam ~det amare liber? Ov. Tr. 2.314; CURT. 7.11.23; PLIN. Nat. 19.85; ~debimus pyrethri radicem commendare LARG. 9; STAT. Theb. 3.343; QUINT. Inst. 6.3.92; TAC. Ann. 3.53; statuas . . . dignioribus . . . reseruare ~deus APUL. Met. 3.11; ~deus person) Iuturnam . . . succurrere fratri ~si VERG. A. 12.814; APUL. Met. 5.11; (pf. pple.) a sorore ~sus ducere uxorem Arg. 1. Pl. Aut. 6. c in aequilone obuersas uite et arbore ponit ~sere PLIN. Nat. 17.23; Vergilius infans cessare arua ~det 18.187. d (w. ut or ne ~subj.) alit lenoni ~dere ut secum simul eat Pl. Rud. 53; quia tanto opere ~des ne ebitat St. 608; CAECIL. com. 96; Crc. de Orat. 2.282; Fam. 11.29.1; Adherbalis ~dent, uti seque et oppidum Iugurthae tradat SAL. Jug. 26.1; magno opere ~dere ut quam primum ea mittantur Liv. 23.21.3; consilium ~dentium, ne quid temere et audacter faciat CURT. 7.9.1; qui . . . ~det, ne praecipitetur editio QUINT. Inst. 3.7; SUTR. Ph. 16.1; APUL. Met. 4.7; uolenti generum adoptare ~detur, ut filiam emancipet Gaius dig. 23.2.17.1; (w. neut. pron.) id tu mihi ne ~deas ut illum minoris pendam PL. Mos. 215; ~deus subj. alone) facias ipse quod faciamus nobis ~des AS. 644; Crc. Fam. 2.16.7; NEP. Com. 4.1; Liv. 2.54.4; ~deus non patiaris genus tuum interire Petr. 74.15; (w. acc. of person) uxorem eius tacite ~si ac denique persuasi, secederet paululum APUL. Met. 9.25; ~deus indir. deliberative qu.) in uolumine quo ~sit . . . regi quae uina biberet PLIN. Nat. 14.76. e quo Veni' Cupidoque imperat, ~detque Amor Pl. Cur. 3; ~dere orare usque adeo donec peripit Ter. An. 662; recte ~des Hau. 996; an C. Trebonio ego persuasi? cui ne ~dere quidem ausus essem Crc. Phil. 2.27; ita faciam ut ~des AL. 11.16.1; monui, ~si, deterrui Q. fr. 1.2.3; nec minis nec ~dendo . . . ualuit Liv. 30.12.8; is ipse, contra quem tibi ~si CURT. 3.2.18; in particularibus ~sisse SEN. Ep. 95.44; sic di ~sistis STAT. Theb. 5.501; TAC. Hist. 4.19; ~pf. pple., of the person receiving advice) sororum pernicioso consilio ~sa APUL. Met. 5.6; probe ~sum et confirmatum animi amatore 9.22.

2 To speak in favour of, advocate (a law, proposal, etc.).

M. Cato legem ~dens in Galbam multa dixit Crc. Brut. 89; Agr. 2.101; cum ego . . . legem Voconiam magna uoce . . . ~sissem SEN. 141; M. Cato ~sit rogationem Liv. 38.54.1; 45.21.6; GEL. 13.3.5; ~absol. or ellipt.) ut comitum eat percontatum . . . qui ~serint, qui dissuaserint Tr. orat. 2; dicit qui primi ~serint Crc. Ver. 4.143; Liv. 30.1.5; ~suris de pace, bello . . . uetigalibus haec duo esse . . . nota uoluit QUINT. Inst. 3.8.14; TAC. Ann. 13.49.

3 (w. abst. or inanim. things as subj.) To urge, suggest: a (w. acc. of action, etc.). b (w. inf.). c (w. acc. and inf.). d (w. ut + subj.). e (absol. or ellipt.).

a ne tibi lectus malitiam apud me ~deat? Pl. Bac. 54; multa multis saepe ~sit perperam (aurum) Capt. 328; tantum religio potuit ~dere malorum LUCR. 1.107; neque illis tadium belli, sed repentiam formidinem pacem ~dere SAL. Hist. 2.87.16; ~dent . . . cadentia sidera somnos VERG. A. 2.9; infectum uolet esse dolor quod ~serit HOR. Ep. 1.2.60; haec . . . fortuna uestra uobis ~det Liv. 21.13.8; uiam ~det Boreas Ov. Met. 13.418; quamquam paupertas illa ~deret SEN. Na. 44a. pr. 14; LUC. 9.374; non . . . eadem sopor otia Graiis ~det STAT. Theb. 10.157; quod illa (sc. auris) ~serit, id profecto erit rectissimum GEL. 13.21(20).1. b aspera quis natura loci dimittit quando ~sit equos VERG. A. 10.367; ~deus acc. of person) me pietas matris' potui commodum ~det sequi Ter. He. 481; quis metus aut hos aut hos arma sequi . . . ~sit? VERG. A. 10.70. c litis impendia . . . ei restituit aequitas ~det Gaius dig. 3.3.46.6. d ingenium cui nulla malum sententia ~det ut faceret facinus ENN. Ann. 24; fauor . . . libertatis ~det, ut interpretetur et ad libertatis petitionem procedere testamenti uerba ULF. dig. 40.5.24.10. e cur . . . utis autumnio fundi ~dente uidemus . . . LUCR. 1.175; VERG. A. 9.340; prolix loci aut iustitia ~det

SEN. Ben. 3.7.5; quod . . . ita faciendum erit, si ~debit operam uilitas COL. 2.2.12; altera (uinea) . . . reseranda (erit), si modo soli bonitas ~debit 4.2.28; uespera ~dente conuict Psyche cubitum APUL. Met. 5.4; ULF. dig. 47.10.7.3; C. NVM. CERTVS . . . ~DENTE AFFECTONE MATRI POSUIT CIL. 3.1217; ~deus acc. of person) exiguitas agrorum conditorem ita ~debat AGEN. agrim. p. 43.

4 (w. acc. and inf.). To advise, seek to persuade (that).

~debant amici . . . nullam esse rationem amittere eius modi occasione Crc. Caec. 15; Gaius Inst. 1.190; ratio ~det eum qui liberatum dare potest, ipsum debere . . . dare liberatum dig. 28.7.22; ~deus gduce) nisi . . . ~sissem nihil esse in uita . . . expetendum nisi laudem Crc. Arch. 14; non ~deus protinus tollendum (sc. dentem) LARG. 53; ULF. dig. 27.9.5.9; ~impers. pass.) dum praetori ~detur tempus . . . non sufficisse 28.8.3.

suādus ~a ~um, a. [prec. + -VS] Persuasive. inclinat Bacchi latices . . . numque (i.e. propitiatory) cruorem manibus STAT. Theb. 4.453; hactenus diuini somnii ~a maiestas . . . prouultu uoluit APUL. Met. 11.30.

? **sualiternicus** ~i, n. [if reading correct, perh. cf. Gk. *ὑάλος*] A kind of amber. fulhum (sucinum) quod appellaretur ~um PLIN. Nat. 37.33.

suapte: see -PTE.

suāria ~ae, f. [next] The trade of a pork-dealer.

NEGOTIATORI CELEBRIMO ~AE ET PECVARIAE CIL. 6.3387.

suārius ~a ~um, a. [SVS + -ARIVS] Of or connected with pigs or their meat; *forum ~um*, the pork market at Rome (situated between the Quirinal and the Via Lata).

~i negotiatoris uile mancipium PLIN. Nat. 7.54; 21.10; ~forum ~um sub ipsius (sc. praefecti urbi) cura esse ULF. dig. 1.12.1.11; CIL. 6.31046.

suārius ~i(i), m. [prec.] A wineherd. compertum agnitum uocem ~i(i) furto abactis (sc. subius) PLIN. Nat. 8.208.

suāsiō ~ōnis, f. [SVADEO + -TIO]

1 The offering of suggestions or recommendations; also, a particular suggestion. b the advocacy (of a law or proposal).

deliberatum (genus causae) est in consultatione, quod habet in se ~onem et dissuasionem Rhet. Her. 1.2; Crc. Par. 13; 85; SEN. Ep. 94.49; ~onem et consolationem et exhortationem 95.65; ~onem ~onum admonitionumque genere utens GEL. 10.19.4. b Crc. Brut. 206; in ~one legis Seruiliae summus orator senatum laudibus Crc. 140; QUINT. Decl. 255(p.44).19.

2 (rhet.) A speech offering advice or exhortation.

praeccepta, quae de ~onibus tradenda sunt aut laudationibus Crc. de Orat. 2.333; talium ~onum, qualem Isocrates fecit Panegyricum Orat. 37; quae sunt ad Alexandrum hominum . . . doctorum ~ones AL. 13.28.2.

suāsor ~ōris, m. [SVADEO + -TOR]

1 One who advises or recommends (a course of action, etc.). b one who speaks in favour of or advocates (a proposed law).

me ~ore atque impulsore id facium Pl. Mos. 916; repudiatis malis ~oribus Crc. Phil. 1.8; ~oris . . . finis est utilitas eius cui quisque suadet Ep. fr. 8(7).6; non opus erat ~ore illi sed adiutore SEN. Ep. 77.7; SUTR. Tib. 26; (transf.) non aequus in artis . . . rebus ~or metus SIL. 5.478; (in persiph., w. ut d.) hic . . . fuit . . . ~or, ut cum minore contraheretur ULF. dig. 4.4.13; ~deus obj. gen.) ~orem summum et studiosum robore belli ENN. Ann. 383; ego, qui . . . ~or fuisset armorum . . . abiendorum Crc. Deiot. 29; quid enim interest inter ~orem facti et probatore? Phil. 2.29; Troianae ~orem Antenor pacis Ov. Fast. 4.75; idem ~or auctorque consilii ero TAC. Hist. 3.2. b (w. obj. gen.) ~or legis Cinciae Crc. Sen. 10; quarum legum auctor fuerat, earum ~orem se haud dubium ferebat Liv. 6.36.7; 22.25.18; VELL. 2.44.4; ~transf.) quamquam haec epistula non ~oris est sed rogatoris Crc. AL. 16.16b.9.

2 (rhet.) A composer of *suasoriae*.

ex omnibus suasoriis celebres descriptiones subtexam, etiam si nihil occurrerit quod quisquam alius nisi ~or dilexerit SEN. Suas. 2.10.

suāsōria ~ae, f. [next] A rhetorical exercise based on the giving of advice at public meetings, the themes being taken from actual historical situations.

(Naso) libentius dicebat ~as SEN. Con. 2.2.12; corruptorem sententiam Menestrati cuiusdam . . . nactus sum in hac ipsa ~a Suas. 1.13; qui Agamemnonis ~am exceperat Petr. 6.1; ad prosopopoeias usque et ~as . . . inrumpunt (grammatici) QUINT. Inst. 2.1.2; 5.12.11; ~ae . . . tamquam plane leuiores et minus prudentiae exigentes pueris delegantur, controuersiae robustioribus adsignantur TAC. Dial. 35.4.

suāsōrius ~a ~um, a. [SVADEO + -TORIVS]

1 (rhet.) Concerned with advice.

paris deliberatio, quae eadem ~a dicitur QUINT. Inst. 3.8.6.

2 Persuasive, seductive.

imprimens oscula ~a et ingens uerba uoluentia APUL. Met. 5.6.

suāsūm ~i, n. [prob. <*swart-lom, cf.

SORDES, Eng. *swarthy*] (app.) A dirty grey colour (see also INSVASVM).

tibi ~o infestis propudiosa palulam Pl. Truc. 271; ~um colos appellatur, qui fit ex (s)tillicidio fumoso in testamento albo . . . nec desunt, qui dicant, omnem colorem qui fiat inficiendo, ~um uocari, quod quasi persuadetur in alium ex albo transire FEST. p. 302M.

suāsus ~ūs, m. [SVADEO + -TVS¹] FORMS: dat. sg. ~u Sulp. peri. Ter. An. 8. PROS.: normally dissyll., but *suās*-SULP. peri. Ter. An. 8. The act of advising or persuading.

ueror era ne ob meum ~um indigne nutria adficatur Ter. Ph. 730; eius ~u Chrysippus occisus est Hyg. Fab. 243.3; plagarum ~u, quae me saepe uel commonebat APUL. Met. 6.28; Apol. 80; per um uel ~um ULF. dig. 9.2.9.1.

suātīm¹, adv. [SVS + -atīm (-IM)] In the manner of a pig.

sunt . . . adsimulantes dicta haec, cabatim ~ bouatim, quae ab animalibus simulantur NIGID. gram. 22.

suātīm², adv. [SVVS + -atīm (-IM)] In one's own manner.

VAR. gram. 264.

suāueolens: see SVAVIS, OLEO.

suāuidicus ~a ~um, a. [SVAVIS + -DICVS] Speaking pleasantly or agreeably (in quot., of poetry).

~is . . . uersibus LUCR. 4.180; 4.909.

suāuiloquens ~ntis, a. [SVAVIS + pple. of LOQVOR] Speaking agreeably or pleasantly. orator Cornelius ~nti ero ENN. Ann. 303; ut Menelao Laconi quaedam fuit ~ns iucunditas Crc. Rep. 5.11; ~of poetry) ~nti carmine Pierio LUCR. 1.945; 4.20.

suāuiloquentia ~ae, f. [prec. + -IA] Agreeableness of speech (nonce-word coined in allusion to the prec.).

(Cornelius) oratorem appellat et ~am tribuit (Iunius Crc. Brut. 58).

suāuio, **suāuiolum**, **suāuior**: see SAVI-.

suāuis ~is ~e, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [Skt. *svādūh*, Gk. *φάδύς* (Attic *φῶδύς*), AS. *swōti*, Eng. *sweet*]

1 Agreeable to the taste; (spec.) free from saltiness, bitterness, acidity, etc. b (transf., of the palate) addicted to delicate flavours.

elixus esse quam assus soleo ~ior Pl. Mos. 1115; fungos . . . ita conduunt ut nihil possit esse ~ior Crc. Fam. 7.26.2; HOR. S. 2.2.51; ~ius satium (ligusticum), sed sine uiribus PLIN. Nat. 19.165; potionem . . . saluberrimam ~issimamque 25.85; ~i sapore percocta putnata APUL. Met. 4.7; ~neque satium neque ~e esse potest quicquam ubi amor non admiscetur Pl. Cas. 222; unum asperum quod erit lene et ~e, si uoles facere Cato Agr. 109; quod ~e est alit aliis fit amarum LUCR. 4.658; salissimus sal qui sicissimus, ~issimus omnium Tarentinus PLIN. Nat. 31.85; (dist. from dulcis) (sapor) dulcis, ~is, pinguis, amarus 15.106; 32.62. b auiaria . . . quae palatum ~e domini parauit VAR. R. 3.3.7.

2 Agreeable to the nose, fragrant; also ~e olens (sts. written as one word).

animam ~iorem aliquanto quam uxoris meae Pl. As. 893; corpus . . . ~i telino uinguinis STRAB. frag. 4; ut odor Aproni . . . uni isti ~is et iucundus uideretur Crc. Ver. 3.23; spiritus uingenti ~is LUCR. 3.222; ipsae (apes) et foliis natos, ~e uibus herbis ore legunt VERG. G. 4.200; PHAED. 3.1.5; ~floribus ~e olentis amaraci CATUL. 61.7; CIL. 12.103.

3 Pleasant to the ears, sweet-sounding, melodious, etc.

olli respondit ~is sonus Egeriae ENN. Ann. 119; ~i cantu Pl. Cas. 799; ~em lingue sonitum Acc. frag. 640; cum . . . in uoce . . . duo sequamur, ut clara sit, ut ~is Crc. Off. 1.133; laudatur in Catulo ~is est appellatio litterarum QUINT. 11.3.35; ~e sibilum SEPT. poet. 5; symphonias . . . ~es APUL. Met. 11.29; ~of an orator) in dicendo ~es atque ornati fuerunt Crc. Orat. 1.49; nec uoce pleniorum aut ~iorem mihi uideor audisse 1.132; ~internal acc.) ~e locus uoci resonat conchus HOR. S. 1.4.76; APUL. Met. 6.6.

4 Pleasant to the eyes, aesthetically attractive.

Cyrus aiebat uiridiorum *diadēdes* latis luminibus non tam esse ~is Crc. AL. 2.3.2; Tusc. 3.41; uenusti oculi, color ~is 5.46; color . . . ~ior ita fieri leniorque dictus PLIN. Nat. 9.140; ~internal acc.) ~e rubentia mala Copa 19; VERG. Ed. 4.43.

5 Pleasant to the mind or feelings, charming, delightful (colloq., oft. as a vague adj. of commendation, 'nice'): a (of persons or their characters). b (of other things).

a ~is homo, facundus, suo contentus, beatus ENN. Ann. 245; comes benigni, faciles, ~es homines esse dicuntur Crc. Balb. 36; gener est ~is mihi, Tulliae, Terentiae AL. 7.3.12; tua singularis humanitas ~issimique mores 16.16a.6; poeta . . . ~is N. D. 1.60; itineris huius ~is comes APUL. Met. 8.20; (in an affectionate address) mi carissime et ~issime frater Crc. Q. fr. 2.5.4; (iron.) habebat, homo ~i. ~ quid est? num iniquum postulo? Ter. Ph. 411; (in jingle w. sauium) numquam mihi tam ~is tamque sauiata uisa est I. Ro. Aur. 1. p. 232(86N). b acceptae sumus ~ibus modis Pl. Cist. 15; bona uxor ~e ductus Mil. 685; te uidi . . . ~ia in praesentia quae essent prima habere Ter. Hau. 962; ~is . . . est et uehementer saepe utilis iocus Crc. de Orat. 2.216; tuum aduentum ~issimum expectatissimumque AL. 4.4; o ~is tuas litteras! 13.44.1; habeo absolutum ~e, mihi quidem aut uidetur, *ēnos* ad Caesarem Q. fr. 3.9.6; sperata uoluptas ~is amicitiae LUCR. 1.141; ~i . . . sopore 4.453; HOR. S. 1.10.24; nec dictu non

eminenter, sed. . experientia ~issimam VELL.2.114.1; alio succus (maluae) decoctae permeatus ~es facit PLIN.Nat. 20.228; (internal acc.) lectulum ~e quaterre APUL.Met.2.7; in ipso toro roscidi graminis. ~e recubans 5.1;—(pred., w. inf.) ut rem seruire ~e est PLIN.Truc.3.42; ~e. e. terra magnam alterius spectare laborem LUCR.2.1; HOR.S.1.1.51; nondum mihi ~e erat (i.e. I was not yet in a mood) in trichium venire PETR.33.1;—(w. acc. and inf.) eadem istac opera ~iust complexos fabulari PLAS.640; perisse ~iust quam illud flagitium uolgo dispalcere BAC.1045; inuentam (argumentationem) exornari. ~issimum est CIC.Inv.1.50.

suāisaiatiō ~ōnis, f. [comic formation from prec. + SAUIOR + TIO] Amorous kissing. ~o, compressiones artae amantum corporum PL.Ps.65; (personified) BAC.110.

? **suāisonus** ~a ~um, a. [SVAVIS + SONO + -vs] Sweet-sounding. ~um (cf.) melos NALV.1.20; ~a (cf.) echo ACC.Frag.572.

suāitās ~ātis, f. [SVAVIS + TAS]

1 The quality of pleasing the senses, or an instance of it. (spec.) **b** pleasantness of taste or flavour. **c** pleasantness of smell, fragrance. **d** pleasantness of sound, melodiousness, euphony, etc. **e** pleasantness of appearance.

reliquos sensus uoluptates oblectant dispare, ut sit difficile iudicium excellentis maxime ~atis CIC.Orat.3.25. **b** si salsa murtiaca esse autumantur, sine omni lepore et sine ~ate PL.Pom.242; quae (sc. aues). neque propter ~atem saginantur VAR.R.3.11.4; ut quidam morbo alioque et sensus stupore ~atem cibi non sentiunt CIC.Phil.2.115; montanorum fontium ~atem VITR.8.1.2; fici. ~as Priap. 69.1; PLIN.Nat.10.27; (in fig. phr.) nondum gustauerat. . uitae ~atem CIC.Tusc.1.93. **c** uingentis. summa et acerrima ~ate conditis CIC.Orat.3.99; pubescentium (uitium) odori nulla ~as praefertur PLIN.Nat.14.8; oris et halitus ~atem commendat. folium (malobathri) 23.93. **d** de sono uocis et ~ate appellandarum litterarum CIC.Brut.133; male sonabat isdem: impetratur est a consuetudine ut peccare ~atis causa liceret ORAT.157; qui. . excludat auribus omnem ~atem CAEL.42; QUINT.Inst.11.3.16; amans. hiatus illius Homerii ~atem GEL.6(7).20.6. **e** quandam. ~atem coloris CIC.Opt.Gen.8; Tusc.4.31.

2 The quality of appealing to the mind or feelings, charm, attractiveness; also, a particular charm or attraction.

(of persons or their characters) quem omnes amare. . pro eius eximia ~ate debemus CIC.Orat.1.234; cuius in sermone et ~ate omnis curas. deponerem FAM.4.6.2; 16.8.1; morum. dulcedo ac ~as VELL.2.97.3;—(of orators, style, etc.) ~atem Isocrates, subtilitatem Lysias. . uim Demosthenes habuit CIC.Orat.3.28; nemo lepore, nemo ~ate conditor Brut.177; Part.22; tanta. . ~as erat sermonis Latini (Attici) NER.4.1; attigit poeticon. . ne eius expers esset ~atis 18.5; ~ate homo insigni linguae pariter atque uitae GEL.13.5.11; (alluding also to sense 1a) sedere (apes) in ore. . Platonis. ~atem illam praedictis eloqui portendentes PLIN.Nat.11.55;—(of other things) ~as consuetudinis CIC.Fam.3.10.9; praefertit uerni temporis ~ate Sen. 70; (as an endearment) uale mi magister dulcissime. . ~as et. . uoluptas mea AUR.Flor.1.152(36N);—CIC.Fam.3.1.1; ubi primum prudentiae locus dabitur? an ut conquirit undique ~ates? Off.3.117.

suāiter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [SVAVIS + TER] 1

So as to please the senses, sweetly. age, iam infla buccas, nunciam aliquid ~iter (sc. cantu) PL.St.767; ubi leuia sunt manantis corpora suci, ~iter attingunt. . linguae. . templa LUCR.4.623; poma quaedam sunt ~iter aspera SEN.Ep.63.5; odore ~iter graui PLIN.Nat.25.118; legis. . ~issimē PLIN.Ep.3.15.3.

2 So as to appeal to the mind or feelings, charmingly, agreeably (also in vaguer sense, 'nicely'). **b** (in colloq. phrs.) ~iter est (usu. w. dat.), (one) is having a good time; ~iter esse (in personal const.) to be cheerful; ~iter sibi facere, to enjoy oneself.

neque. . refert uidere quid dicendum sit, nisi id quas solute et ~iter dicere CIC.Brut.110; meam Tulliam ~issime diligentissime coluisti ATT.10.8.9; FAM.5.12.3; 15.21.4; his me console uicturum ~ius ac si. . HOR.S.1.6.130; quid agis, dulcissime rerum? ~iter, ut nunc est? 1.9.5; uisere nec recte nec ~iter EP.1.8.4. **b** ~iter fuit, etiam si coacti sumus dimidiis potionibus. effundere PETR.65.11; uos rogo, amici, ut uobis ~iter sit 75.8; CIL.6.12735; ~solebas. . ~ius esse in conuiuiu; nescio quid nunc taces nec mutis PETR.61.2; 64.2; ~facias et totum populum sibi ~iter facientem 71.10; CIL.4.3442.

suāitūdō ~inis, f. [SVAVIS + TVDO] Pleasantness, sweetness, attractiveness. **b** (as an endearment).

ad ~inem pronunciationis RHET.HER.3.21; 3.22; nihil. . interest, ~o d'cas an 'suauitas' GEL.13.3.2. **b** cor meum, spes mea, mel meum, ~o PL.Bac.18; St.755; tu es mihi cupiditas, ~o TURP.Com.110.

suāium: see SAVIVM.

sub, prep. [Umb. sub- (sulentu 'sublento'), subahlu 'deponito']; cf. Skt. ūpa, Gk. ὑπό, Goth. uf] FORMS: final b assimilated to following c CIL.14.4503, A.Epig.01.121; perh. to p, ed. in CAECIL.com.266; sup also CIL.4.3340.25.21. CONST.: w. abl. or acc.

A (w. abl.).

1 (Denoting a position lower than or

beneath something) Under. **b** under the surface of (earth, water, etc.). **c** under, i.e. inside (an external part of the body or sim.); under (a covering, etc.). **d** to a position under.

~ monte late specus intus patebat ENN.Ann.440; ad caput amnis, quod de caelo exoritur ~ solio louis PL.Trin. 940; ramum ~ quo praecidit CATO Agr.52.1; ACC.Trag. 570; equus. mihi ~ feminibus occisus erat LAEL.Orat.10; fremitum patulis ~ nariibus edit ad arma LUCR.5.1076; ~ remis fusi per dura seclia nauae VERR.4.5.837; ~ tectis, si maior spatia sunt, et transtra et capreoli (ponuntur) VITR.4.2.1; quae freta, quas terras ~ se uidisset ab alto OV.Met.4.788; tragacanthum. . ~ lingua retentum LARG.73; (sinus) qui ~ umero dextro ad sinistram oblique ducitur QUINT.Inst.11.3.140; uidet ~ lectulo soles incognitas APUL.Met.9.21;—(denoting geographical position in relation to heavenly bodies) ~ axe posita ad stellas septem ACC.Trag. 566; Gallia ~ septentrionibus. . posita est CAES.Gal.1.16.2; ad uisendas. quae ~ Oriente sunt, provincias VELL.2. 94.4. **b** qui ~ terra erepsit PL.Aul.628; uide ne quae illius insit sortis ~ aqua CAS.380; quidquid ~ terra est HOR.Ep.1.6.24; legitur Rubris gemma ~ aequoribus PROP. 1.14.12; animam seruare ~ undis LUCR.3.697; 9.435; quia ~ harenis inueniatur (sal) PLIN.Nat.31.79. **c** (cancer albus) subitus suppurat ~ carne CATO Agr.157.3; LUCR. 2.639; ferrum aduerso ~ pectore condit VERR.4.12.950; aper. . totos. . ~ inquine dentes abdidit OV.Met.10.715; adfectat materna regna ~ alio GRAT.293; ubi ~ cute coit aliquid durus CELS.5.28.144; 7.18.3; ne pusula uirus texit occulto ~ uulnere CALP.Ecl.5.75;—apsinthi Pontici surculum ~ anulo habeto CATO Agr.159; solent. . bestiolae. . ~ cauda ali VAR.R.2.5.14. **d** plus uili ~ mensa effundebatur quam aliquis in cella habet PETR.38.15; 74.1.

2 Down in (a valley or other depression). uidimus obscuris primam ~ uallibus urbem VERR.4. 9.244; sera. . data, quae manent culpas etiam ~ Oro HOR. Carm.3.11.29; tota ~ exiguo flumine nostra mora est PROP.3.9.36; (cf.) fidi tiberi ualle ~ alarum trux habitare caper CATUL.69.6.

3 (w. ref. to downward pressure) Under (a load). **b** (denoting clothing, equipment, etc.). (esp.) ~ armis, under arms.

milites ~ onere ac ~ sarcinis defatigatos B.Afr.75.3; genuit ille ~ auro AENA.616; stabuntne ~ illa mole ueri? STAT.Silv.4.4.97; FRON.Agr.122; (in fig. phr.) totam concitabit uiciniam et nos omnes ~ eadem causa obruet PETR.93.3. **b** post dabis (manus) ~ furcis PL.Per.855; ~ corona uenire dicuntur, quia captiui coronati solent uenire FEST.p.306M; hanc (sc. legionem) ~ sarcinis adoriri CAES.Gal.2.17.2; si ~ onere pluvia mactefactus est (bos) COL.6.13.2; rumpi equos, qui uestigia luporum ~ equite sequantur PLIN.Nat.28.263; dum residet ~ casside equo SIL.11.406; TAC.Hist.1.68;—ter ~ armis. uitam cernere ENN.sen.262; VERR.4.5.585; LIV.9.37.4; Menoetiaden falsis cecidisse ~ armis OV.Ep.1.17; FRON.37.2.1.1.

4 Under (something considered as a shelter, cover, means of concealment, etc.).

~ scutis ore fauentes ENN.Ann.437; si quis eorum ~ centone crepuit CATO Orat.97; uti. . diutius ~ pellibus milites contineri non possent CAES.Gal.3.29.2; heredis fletus ~ persona risus est PUB.Sent.11.9; latet ~ classicibus aequor VERR.4.4.582; ~ tunica uirgum num deus ales habet? PRIAP.9.10; cultrum, quem ~ ueste abditum habebat LIV.1.58.11; nympha ~ hoc ego sum. . ligno OV.Met. 8.777; imbrum uix ~ tectis tolerabilem CURT.8.13.23; LUC. 7.795; quicumque ~ illice. . pascit oues CALP.Ecl.2.12; saepe notati cerea ~ tenui lucere cydonia lana 2.91; PLIN. Nat.11.152;—Delmatae. . ~ siluis agebant FLOR.Ep.2.25 (4.12.10); (in fig. phr.) qui. . alieno scelere delituit CIC.Red.Sen.3; sed spes ~ lacrimis. . his latet STAT.Theb. 11.300; claudere ~ corde metus SIL.6.381.

5 Under the form of, as represented by. **b** under (a pretended form), under the cloak of. **c** ~ nomine, etc., under the name, title, etc. (of).

ut. . cremasse suum fertur ~ stipite natum Thestias (i.e. Althaea) OV.Tr.1.17.17; uictam. . ~ Hectore Troiam MAN.2.3.44; Euxinus. . pontus. . ~ Geminis tibi, Phoebe, colit 4.750; 4.766; haec Plato ~ persona. . non proba. . dissertit GEL.10.22.24. **b** ~ honesto patrum aut plebis nomine dominationes affectabant SAL.Hist.1.12; nec est, quod putes me ~ hac exceptione ueniam postulare PLIN. Ep.1.2.5; quosdam. . ~ specie perferugum misit in hostium castra FRON.Sr.2.5.18; dum ~ alieni belli tumultu. . inipune grassantur (latrones) FLOR.Ep.1.4.1(3.6.2); (cf.) cupidus. . reuertitur ore ad mandata Procles et agit sua uota ~ illa (i.e. sheltering behind her name) OV.Met.6.468. **c** nunc ager Vmbreni ~ nomine, nunc Ofelli dictus HOR.S.2.2.133; qui Caesareo luvibus ~ nomine crescent OV.Tr.4.2.9; THEATRUM. . FELCI, quod ~ nomine M. MARCELLI (C) GENERI MEI ESSET AUG.Anc.4.23; quae tum ~ nomine Phoebi. . tripodas sacros. . tenebat (i.e. she was known as Apollo's priestess) SIL.13.400; limites. . itineri publico seruati ~ appellatione subnunciorum HYG.Gr.Agrim.p.134; GEL.3.1.1.

6 At the foot of, below (a mountain, wall, or sim.); ~ hasta (in refs. to auctions), see HASTA. **b** close up to (a town); also, other places or positions). **c** ~ dextra (sinistra), on the right (left); ~ manu, close at hand.

Volcania. . templa ~ ipsis collibus ACC.Trag.529; cum Licinia. . aram et aedulam et puluinar ~ Saxo dedicasset CIC.Dom.136; se ~ ipso uallo constipauerant CAES.Gal. 5.43.5; ~ infimo colle 7.49.1; ~ muro consistere CIV. 1.45.1; SAL.Cul.57.3; uictor apud rapidum Sinoenta ~ lio alto VERR.4.5.261; 8.343; ~ radiabus. . montium VITR. 8.1.2; LIV.10.29.15; hanc urbem ~ ipso Caesario esse positam PLIN.Nat.6.62; V.FL.2.258; FLOR.Ep.2.4(12.6); (cf. sense 1b) ~ truce. . paruulantes Colchide nati (i.e. at her feet) AENA. 596. **b** est ager ~ urbe hic nobis PL.Trin.508; TER.A. 596; CATO Agr.8.2; VAR.R.1.50.2; Brutum. . audis uisum ~ Lanuuij CAH.14.7.1; ~ Casinio biduo statua habita LIV. 6.9.2; si ~ oppido sint (fortes) PLIN.Nat.18.29; MART. 8.61.6; GEL.19.9.1;—cotidie. . Indutiorum ~ castris eius uagabatur CAES.Gal.5.57.3; pars. . ~ hoste stabat B.Afr.

51.6; STAT.Arch.2.13; apud Capuam ~ amne Vulturio signa concurrunt FLOR.Ep.2.9(3.21.19); (in fig. phr.) primo. . rudem ~ limine rerum te, puer. . diripiunt V.FL.1.823. **c** ~ dextra huius a comitio locus substructus VAR.L.5.155; longius delatus aestu. . ~ sinistra Britanniam relictam conspexit CAES.Gal.5.8.2;—Vocontii ~ manu ut essent PLANC.Fam.10.23.2.

7 Immediately behind, next to. **b** (expr. the relationship of soldiers to their standards and so to military organization and discipline). **c** on to (as an addition or appendage).

Euryalum. Helymus sequitur; quo deinde ~ ipso ecce uolat calcemque terit iam calce Dioces VERR.4.5.323; cum captiuos ageret ~ curribus Iudas MART.8.20.7; (transf.) tu Caesare ~ magno cura secunda fores PROP.2.1.26. **b** legionem ~ signis ducere CIC.Aff.16.8.2; POLL.Fam. 10.33.4; trecenti ~ uexillo una mittuntur CAES.Gal.6.36.3; milites ~ uexillis in supplementum Hispaniae profectos LIV.26.11.5; qui ~ signis atque ordine agnitis incescerant 28.13.7; quingenti Pannoni, nondum ~ signis TAC.Hist. 1.14; ne ueterani ~ uexillo haberentur ANN.1.26; FLOR. Ep.2.7(3.19.9). **c** bisque notum (aunus), Nemeae, dabis bessemque ~ illis MAN.3.571; id ipsum. uerbum (sc. 'iatio') M. Cato ~ alia praepositione dicit GEL.4.17.15.

8 (in a temporal sense) Immediately before, at the approach of.

extremo. . iam ~ fine laborum VERR.4.116; ~ aurora. . somnia quo cerni tempore uera solent OV.Ep.18.195; utulium. . fel in purgationibus ~ coitu adpersum uuluae PLIN.Nat.28.253; 35.100; ~ uespere LARG.20; quater iam morte ~ ipso non uenit. . anstulit STAT.Theb.8.647; fine ~ aeu oppetere in bello SIL.4.507; ~ exitu uitae signa. . paenitentis de matrimonio Agrippinae. . dederat Suet. Cl.43.1; PAUL.dig.24.1.12.

9 Under (the sky, stars, etc., so as to be exposed to their influence); ~ diu (diuo), in the open air.

uelut. . messor sole ~ ardenti flauentia demetit arua CATUL.64.355; simul ac primum ~ diu splendor aequal ponitur LUCR.4.211; Eurydices. . iam luce ~ ipsa. . respicit VERR.4.4.490; illum. . perhibent. . gaudis haec euoluiss ~ astris 4.509; quaecumque patent ~ aperto libera caelo CALP.Ecl.7.28; ~ hiberno somno educere caelo SIL.11.403; (cf.) ibant obscuro sola ~ nocte per umbram VERR.4.6.268; —in silua. . disposita ~ diuo (signa) CIC.Ver.1.51; melior aemul (ambulation) est ~ diuo quam in porticu CELS.12.6; ambulare ~ diu 1.10.1; PLIN.Nat.17.264; 28.225.

10 (denoting exposure to instruments, weapons, physical forces, etc.) Under. **b** under (the eyes, i.e. so as to be seen by them). **c** (denoting exposure to circumstances, etc.).

quae non possunt esse ~ clauis VAR.R.1.22.6; me ~ cultro linquit HOR.S.1.9.74; ~ cuspidate terga contenti uidisse ducis SIL.12.277; (in phr. used substantiually) Erigone Cancrum. . tette timent ~ arcu Centauri (i.e. Scorpio) MAN. 2.552;—labrum. . ~ lumine faciundum uidetur VITR.5.10.4; ne ~ lotu superstantium rupibus piratarum essent (naues) LIV.37.27.8; SIL.5.46; positus. . tentoribus ~ ipso freti murmur FLOR.Ep.1.24(2.8.9). **b** cum ~ oculis omnium ac pro castris dimicarentur CAES.Gal.5.16.1; grauis ~ ipsius Caesaris oculis. . accepta clades VELL.2.79.4; uolo ~ conspectu meo ponere, quae. . oculos regum. . praestringunt SEN.Ben.7.9.1; (in fig. phr.) ut ea quae in re dispersa atque infinita uiderentur esse ratione et distributione ~ uno aspectu ponerentur Q.Cic.Pet.1. **c** regna et imperia ~ casibus multis esse LIV.42.50.5; 42.52.12; ~ eodem pueritia fato est SEN.Suas.2.2; si. . uo. . ~ ictu stat genus humanum LUC.6.613; (cf.) nox mihi ~ nullo undique semper erit? OV.Ann.2.19.34.

11 Including circumstances which in any way affect the situation, action, etc., concerned) Under, to the accompaniment of. **b** (denoting a precedent or example).

copa. . crispum ~ (i.e. to the music of) crotalo docta mouere latus COPA.2; HOR.S.2.7.48; magico torti ~ carmine rhombi PROP.2.28b.35; ~ hoc sacramento sex et triginta annos militauit LIV.35.19.4; acta ~ laboribus luce PRIAP.63.7; facies quacunque tamen ~ origine rerum conuenit MAN. 1.147; adde genus proprium simili ~ semine frugum 4.733; ~ eadem (sc. graudine) salsa est siluula CELS.4.5.2; plurimi. . ~ frigido sudore moriuntur 5.26.31.1; ~ quo casu cutis ipsa circuncindenda est 6.18.2.1; Antonium illi. . mortem ~ infamia quaerere SEN.Suas.7.11; SEN.Ben.6.28.1; spectatum Marte ~ omni. . equitem SIL.6.210; PLIN.Ep. 6.2.3; consilia. . mutanda ~ incerto adhuc exitu VERR.Fro. 2.2.116(130N); (cf. sense 1c) ~ alienis auspiciis rem gesserant V.MAX.3.2.6;—(denoting persons in some capacity or other) factum. . ne ~ Caelio quidem auctore repudiandum 4.2.7; paupere ~ populo ductor SIL.6.633; ~ hoc patre tacere non licet QUINT.Decl.38(p.422.12). **b** ~ his exemplis TI. Caesar Seianum Aelium. . adiutorem in omnia habuit VELL.2.127.3; an ~ his exemplis patri fortius. . loqui liceat SEN.Con.10.3.8; quae in Silianum parabat quo excusatus ~ exemplo acciperetur TAC.Ann.3.68; ut claro ~ exemplo falsas audientes depellerem 4.17; an tu quoque ~ hoc exemplo somnum istud in bonum uertas PLIN.Ep. 1.18.5; 6.5.2; triduum totum senatus ~ exemplo patientiae tuae sedit PAN.76.1; hoc ~ exemplis uidebis esse planum (sc. horum) nonnum MAUR.561.

12 (denoting a period or circumstances during which a thing takes place or exists) In the course of, during. **b** during the reign, term of office, etc., of, under.

fulmina sic uno fieri ~ tempore multa LUCR.6.416; dies continuos xxx ~ brumna esse noctem CAES.Gal.5.13.3; quod quidem ~ ipsa proscriptioe perillustre fuit NEP.Aff.12.3; ~ hac pessimi exempli uictoria dictus eductus LIV.2.55.1; primis ~ annis occidit a forti. . Achille OV.Med.13.596; etiam ~ pace labores MAN.2.590; ~ obscuro mane COL. 7.12.3; qualis tibi luce ~ illa gloria contigerit LAUS Pis.68; quae. . die fuerat raptim formata ~ uno. . arbor V.FL. 8.288; ~ ipso bello apparatu in theatro a Pausania est interfectus AMP.16.1; collegii. . ~ illis Syllae temporibus

conditi APUL. MET. 11.30. **b** uis forensis. ~ principe operis sui erupit TULLIO VELL. 1.17.3; ~ Tib. Caesare fuit accusandi frequens. rabies SEN. BEN. 3.26.1; PLIN. NAT. 2.178; gnarus ~ Nerone temporum TAC. AG. 6.3; duravit. ~ patientia Iudaeis usque ad Gessium Florum procuratorem. ~ eo bellum ortum HIST. 5.10; PLIN. EP. 3.9.33; SUET. TIB. 50.3; ~ non fuit maior ~ imperio Romano dies quam ille FLOR. EP. 1.22(2.6.58).

13 (denoting the instrument or agency of an event, state of affairs, etc.) Under, by the operation of (an instrument, physical force, action, etc.). **b** under, at the hands of (a person).

splendet. ~ lumine pontus VERG. A. 7.9; torto uoluitans ~ uerbere turbo 7.378; cuius mihi. ~ elisi trepidant ~ dentibus artus OV. MET. 14.196; ne dentibus ~ fornice confringatur CELS. 7.12.1.9; si. ~ prima curatione febris intenditur 8.4.12; gypsum ~ unore constringitur SEN. A. 3.25.1; quicquid. ~ ~ inima pluuiarum magis diuturnum est COL. 9.1.3; sapor eius nardo similis esse debet ~ lingua PLIN. NAT. 12.129; (leo) transigit. ~ dentibus hostem V. FL. 3.589; SIL. 9.366; ~ arbitrio luminis recognoscit omnia APUL. MET. 2.26. **b** quod indemat ~ te adulescentulo carnifice occidissent MAN. ORAT. 1; illos sua fata manent maiores ~ hoste VERG. A. 10.438; SEN. BEN. 4.12.2; TAC. A. 3.44; ~ hospite mater (i.e. made a mother by) STAT. THEB. 5.464; ~ percussore mortuorum FLOR. EP. 1.28(4.8.8); (cf.) cum ueter occubuit Priamus ~ Marte Pelasgo ENN. ANN. 17.

14 (indicating the occasion of an action) Under the influence or stimulus of, at. **b** (denoting a charge, pretext, or sim.).

omnia ~ uerbore creat natura paratque? LUCR. 4.785; neque in uias ~ cantu querulas despicie tibiae HOR. CARM. 3.7.30; LIV. 27.15.8; Bacchi ~ nomine Iuno risit OV. MET. 4.523; ~ hoc metu cum familia uilicis erit in officio COL. 1.2.1; tremuit saeva ~ uoce minantibus uolus LUCR. 5.364; immane ~ ira infernuit leo SIL. 11.244; ~ aduentu hostis relictis sedibus FLOR. EP. 1.27(2.11.5). **b** Palamedis. ~ quem falsa ~ prodicione Pelasgi. ~ demiseri nec VERG. A. 2.83; haec (sc. domus) aequata solo est nullo ~ crimine regni OV. FAST. 6.643; ~ excusatione aduersae ualitudinis V. MAX. 6.4.2; SIL. 14.288; cum fratrem eius. ~ Othoni ~ eodem crimine uinxissent TAC. HIST. 2.26; IUV. 10.69; SUET. NERO 35.2.

15 Subject to, under (authority, supervision, or sim.). **b** (w. ref. to actions, procedures, etc.) Under the control, direction, etc., of (a person). **c** (w. ref. to status) under the rule, command, etc., of, subject to; (also w. ref. to ownership or possession).

~ Veneris regno uapulo PL. PS. 15; mater quoui(u)s ~ imperio mala TER. HAU. 233; CATO ORAT. 163; CAES. GAL. 5.24.4; ~ ditione et potestate Iubae BUC. 5. Afr. 77.1; SAL. JUG. 13.1; Graecia, quae ~ Lacedaemoniorum fuerat imperio NEP. CON. 4.4; di patrii, quorum. ~ ~ nomine Troia est VERG. A. 9.247; ~ quorum tutela atque cura militent LIV. 24.8.19; e seruis unum. ~ cuius custodia. ~ uenenum erat 30.15.4; ~ iudicio tuo uiuere nolo QUINT. DECL. 377(p. 421.1.3); quia. ~ poetas ~ clientela Musarum iudicaret SUET. GRAM. 6(p. 105.1.9); ~ custodia missus est Romam AMP. 16.5. **b** uenit. ~ ~ praecone tota Propontis CIL. Agr. fr. 1.3; ~ nutrice puella uelut si luderet infans HOR. EP. 2.1.99; uir impiger et ~ Hannibale magistro omnes belli artes edoctus LIV. 25.40.3; correxerit ~ te censore libellos OV. PONT. 1.12.25; aegros, qui ~ cautiore medicis trahebantur CELS. 3.9.2; certamen erit ~ iudice Thyrsi CALP. ECL. 2.9; gladiatores ~ eodem magistro erudit QUINT. INST. 2.17.33; TAC. HIST. 4.64. **c** (oportet) esse omnes (qui pascunt) ~ uno magistro pecoris VAR. R. 2.10.2; Numidae usque ad flumen Mulchram ~ Iugurtha erant SAL. JUG. 19.7; Massicus. ~ quo mille manus iuuenum VERG. A. 10.167; cupido. ~ eo duce stipendia faciendi LIV. 25.1; in meliore statu ~ iratis Romanis futuros quam ~ amicis Carthaginiensibus fuerint (Locrenses) 29.8.4; ~ Sp. Lucretio eae (sc. legiones) fuerant 30.1.9; Athenae ~ regibus esse desierunt VELL. 1.2.1; Scipionem Aemilianum ~ eo tunc militante V. MAX. 5.2.4.4; PLIN. NAT. 6.75; puerum factum ex uirgine ~ parentibus 7.36; FLOR. EP. 1.28(2.12.3); AMP. 22.3; (astrolog.) pectus. ~ locatum ~ Cancro est MAN. 2.460; ~ (w. ref. to things) Thebas. ~ et septem portas. ~ duce quamque suo OV. TR. 2.30; fulmina ~ Ioue sunt, Neptuni fuscina telum Priap. 20.1; si. ~ insulam ~ se habeant ULF. DIG. 48.22.7.1; ~ quamuis patris bona ~ creditoribus fiant JULIAN. DIG. 29.2.44.

16 (w. ref. to authenticity, reliability, etc.) Under the authority or guarantee of.

cum ad patres rem dubiam ~ auctore certo detulissent LIV. 2.37.8; medicamentum. ~ quod ad scabiem quoque pertinere ~ auctore Protarcho retuli CELS. 5.28.37.6; PETR. 118.6; PLIN. NAT. 10.185; solus. ~ haec Ithacus nullo ~ teste canebat IUV. 15.26.

17 (denoting a qualification, restriction, etc.) Subject to, under. **b** subject to the restriction of.

qui ~ condicionibus iis de pace ageret LIV. 21.12.4; OV. TR. 1.2.109; PHAR. 4.5.8; ME ACCEPSE AB L CARCIBO INCVND HS M CCCXXCVI. SVP STIPVLATV EIVS CIL 4.3340.25.21; qui ~ pacto abolitionis dominationem deposuerat QUINT. INST. 9.2.97; si certis ~ legibus militia iniretur TAC. ANN. 1.17; PLIN. EP. 8.18.4; quae (sc. privatae uiae) ~ exceptione nominari in emptionibus agrorum solent SC. FL. agrum. p. 111; nec destiterit per continuos dies quicquam cuiquam nisi ~ exceptione polliceri SUET. IUL. 78.2; GAUUS INST. 3.98; foenus. ~ copiosum ~ arrabone auri. ~ exercens APUL. MET. 1.2.1. ~ reliquos. ~ summouit. ~ poena perpetuae seruitutis nisi obtinuerat SUET. TIB. 36; CAL. 48.2; (cf.) tyrannus. ~ minus belli adulescentem speciosum postulauit CALP. DECL. 45.

18 (w. ref. to the superscription of a book, document, etc.) Under.

~ nostro nomine carmen erit PROP. 2.14.26; rogatio ~ unius tribuni nomine promulgatur IUL. 16.6; duo nuper scriptum ~ nomine, Caesar. ~ opus (i.e. dedicated to you) OV. TR. 2.551; diligentiam meam ~ tanti nominis

editione non uerbis, sed re probasti LARG. PR. P. 5.1.27; quod duo iam ~ nomine meo libri ferebantur artis rhetoricae QUINT. INST. 1.1.7; formulae, quae ~ titulo 'de in ius uocando' propositae sunt GAUUS INST. 1.4.6; ULF. DIG. 50.16.195.3; (cf.) adnotasse me. ~ monumentum. ~ hac inscriptione PLIN. EP. 8.6.1.

19 Under, subordinate to (a heading, category).

gens illi triplex, populi ~ gente quaterni VERG. A. 10.202; haec. ~ inuentis haec quoque turba meis OV. FAST. 6.606; haec mihi ~ certa stellarum parte canentur MAN. 2.965; Engonasin, cui nulla fides ~ origine constat 5.646; id quidem generale est: ~ eo uero duae species sunt CELS. 6.3.1; commune. ~ uinculum, quod illa complectatur et ~ se habeat SEN. EP. 58.9; omnis Latio ~ nomine rules SIL. 16.306; controversiae ~ hac lege positae QUINT. DECL. 252(p. 29.1.11); INST. 3.11.6; flagitia principis ~ nominibus exoletorum. ~ perscriptis TAC. ANN. 16.19; ~ qua specie mutuari cupit? APUL. MET. 1.22.

B (w. acc.).

20 To a position below or underneath, under; (pregn.) under the shelter of. **b** down to; down into. **c** under (so as to be carrying; cf. sense 3b). **d** in a position below, beneath.

manum ~ uestimenta. ~ tetulit Bacchidi me praesente PL. BAC. 482; ~ eas trabes. ~ trabeculam. ~ inposito CATO AGR. 18.5; ~ testum subde paulisper (sauillum), postea eximito 84; eo pacto ei ~ Gallicum gladium successit QUAD. HIST. 106; cibus obicitur (aubus) ~ retem VAR. R. 3.5.14; LUCR. 5.654; eius exercitum ~ iugum miserat CAES. GAL. 1.12.5; quam multa ~ undas. ~ corpora uolues, Thybri pateri VERG. A. 8.538; LIV. 23.42.7; ~ tenerum scamna dedisse pedem OV. ARS. 1.162; qui primus ~ iuga duxit quadrupes GERM. AVAL. 158; canum degeneres ~ alium reflectunt (caudas) PLIN. NAT. 11.265; QUINT. INST. 11.3.93; (transf.) te ~ tanta pericula missum VERG. A. 9.483; ~ umbriferas rupes et arbores patulas subigunt (oues) VAR. R. 2.2.11; cum ~ tabulas subreperat CIL. SET. 126; ~ altas peruenere trabes V. FL. 7.394; siccat. ~ et. ~ redit ~ tecta (spartum) PLIN. NAT. 19.28. **b** gemini, quos nulla dies ~ Tartara misit GERM. AVAL. 540; ~ aeternos prope manes SEN. HER. O. 1525; ~ artus flamma demanat CATUL. 51.9; ~ ossa peruasit miseris. ~ horror SIL. 5.390. **c** ~ arma coactam Hesperiam VERG. A. 7.43. **d** (axis). ~ conlocatur in stipitibus habentibus in se ~ capita axis ferreas lammias VITR. 10.4.1; SEMPER ~ TARTARA VIBUNT CIL. 6.16653.

21 So as to reach from below, up to.

Aurora exorientis uagi ~ limina Solis CATUL. 64.271; columnae in altitudine perpetuae ~ trabes testudinis perductae VITR. 5.1.10; ~ (w. ref. to sight, etc.) oculos. ~ astra tenebat VERG. A. 5.853; dextram ~ moenia tendit 12.579; ~ (in fig. phrs.) crescit et ingenium ~ tua iussa meum PROP. 3.9.52; MART. 4.75.6; tollit ~ sidera genum SIL. 2.337.

22 To a point at the foot of; along the foot of. **b** to the edge of, up to, as far as.

P. Valerius. ~ aedis suas detulit ~ Veliam CIL. REP. 2.53; ~ montem in quo erat oppidum positum illerda succedunt CAES. CIV. 1.45.2; multitudo aequatum. ~ conueniebat ~ ipsis oppidi murum HIRT. GAL. 8.4.1.1; progressi. ~ ipsa moenia TAC. HIST. 3.21; 5.111; ~ (Dyris) ~ montes desertos subterfuss VITR. 8.2.6. **b** fessi. ~ ipsam finem aduentabant VERG. A. 5.327; quicquid. ~ Noton et Borean hominum sumus. arma mouemus LUC. 7.364; Massylum. ~ alia castra ~ ipsa datis SIL. 4.511; ~ orientem secutus Armenios FLOR. EP. 1.40(3.5.27).

23 Just before (a point in time, event), on the eve of; ~ *idem tempus*, at almost the same time. **b** until, up to. **c** (dub.) within (a period).

~ ipsam Ennii mortem VAR. GRAM. 320; CIL. Q. fr. 2.1.1; ~ uesperum Caesar portas claudi. ~ iussit CAES. GAL. 2.33.1; CIV. 1.41.6; prima. ~ autumni ~ frigora VERG. A. 2.321; quodsi. ~ extruunt lignis focum lassus ~ (i.e. in readiness for) aduentum uiri HOR. EP. 2.44; ~ occasum solis urbem ingressi sunt LIV. 28.26.8; quod ~ ipsum spectaculum gladiatorum abductus ab Roma esset 39.42.9; ~ prima crepuscula OV. FAST. 5.455; ~ ipsum transitum ad mortem V. MAX. 8.7.4.12; ergo consilium nasci ~ diem debet SEN. EP. 71.1; circumacto fetu ~ enixum PLIN. NAT. 10.183; SIL. 4.88; ~ horam pugnae. ~ arto repente somno deinctus SUET. AUG. 16.1; CAL. 17.1; ~ noctem, cum aduesperasceret GEL. 7(6).10.4; ~ paene ~ idem tempus et rex. ~ proficiscitur et Caesar B. ALEX. 28.1; LIV. 37.18.10; TAC. ANN. 2.27. ~ berite hordea. ~ usque ~ extremum brumae. ~ imbre VERG. G. 1.211; reum. ~ perseuerantem ~ iudicii tempus plebem offensusur LIV. 44.7. **c** mille ~ exiguum uenient tibi pigra tempus AENA 191(dub.).

24 Directly after. **b** as a direct consequence of, in response to.

~ eas (litteras) statim recitatae sunt tuae CIL. FAM. 10.16.1; HIRT. GAL. 8.49.2; bello quod fuit ~ recentem Romanam pacem per quinque annos LIV. 21.2.1; ~ unius prodigii. ~ mentionem alia quoque nuntiata 27.37.2; ~ haec tam uaria gesta L. Furio Purpurio. ~ in Boios uenit 33.37.1; CELS. DIG. 50.17.193; ~ (remarks, etc.) ille ~ haec: 'non laudis amor nec gloria cessit pulsa metu.' ~ VERG. A. 5.394; HOR. EP. 5.83; ~ hanc uocem haud minus ferociter, daret utrum uellet, succlamatum est LIV. 21.18.3; ~ hanc uocem fremitus. ~ multitudinis fuit 35.31.13; ~ haec dicta lacrimantes procurauerunt 42.23.10; ~ uerbum querulas inpulit auro ferox OV. FAST. 3.642; STAT. THEB. 3.516; IL. 13.772. **b** coactus est dicere Pompeius se legione abducturum, sed non statim ~ mentionem et conuicium obtrectatorum CAEL. FAM. 8.4.4; HOR. S. 2.8.43; se ~ aduentum Cinnae consulat adiecit VELL. 2.22.2; ~ recentem cladem patuere procerum domus TAC. ANN. 4.63; 15.23.

25 (so as to fall, etc.) Beneath the operation of (the senses). **b** into subjection to (physical operations, etc.); ~ *manus succedere*, (of affairs) to advance, progress: see MANVS (sense 6d).

quae ~ aspectum ueniunt CIL. DE ORAT. 2.358; quicquid est ~ quod ~ aurum mensuram aliquam cadit ORAT. 67; res. ~ ita paruae ut ~ sensum cadere non possent AC. 1.31; prima. ~ illa naturae. ~ iudicium sapientis et dilectum cadunt FIN. 3.61; tertia. ~ natura. ~ quae ~ sensus cadit uoluptate nostros LUCR. 1.447; columbae ipsa ~ ora uiri. ~ uenere VERG. A. 6.191; id, quod ~ oculos uenit SEN. BEN. 1.5.6. **b** simul ~ dentes mulieris ueni, bis ter memorid LABER. COM. 28; ut ~ ictum uenerunt, telorum. ~ uis ingens effusa in eos est LIV. 27.18.11; ~ amplexus Aeginae Asopidos isse OV. MET. 7.616; FAST. 6.554; PETR. 58.6; TAC. ANN. 13.39; (transf.) B. Afr. 36.1; SUET. AUG. 49.3.

26 Into a state of subjection, subordination, etc., to (a person, authority, etc.); (also, app.) in a state of subjection to. **b** subject to (a condition); under (certain circumstances).

ciues Romani ~ portisculum, ~ flagrum conscribit uenire passim CATO ORAT. 180; RHET. HER. 2.50; ut Cyprus rex. ~ cum bonis omnibus ~ praecone subiceretur CIL. DOM. 52; quorum patres. ~ Hiempsalis regis erant dati potestatem B. Afr. 56.3; NKP. PAUS. 2.4; VERG. A. 6.618; errorum ~ tua signa uoca TIB. 2.6.6; OV. ARS. 1.609; qui cuncta. ~ nomine principis ~ imperium accepit TAC. ANN. 1.1; NINUS. totam Asiam ~ se redegit AMP. 11.1; ~ OREBEM ~ LEGES SI HABEAS CIL. 12.5272. **b** tamquam ~ contrariam conditionem eam (sc. pecuniam) mihi spopondit IAVOL. DIG. 12.1.36; ~ placuit ~ incerta pelagi coherere [QUINT.] DECL. 16.2.

27 (So as to come) under (a heading or category); ~ *unum*, into a pile, together.

in iis rebus, quae ~ eandem rationem cadunt CIL. INV. 1.46; pusilla et praedicia. ~ idem nomen cadunt QUINT. INST. 8.3.56; ~ quid si Phrygiae Tyriaeque ~ unum conuenerunt opes? STAT. THEB. 1.161; 4.509.

sub-, prefix. [prec.] FORMS: assimilation of final *b* to following *c f g m p r* is common; before *sc* and *sp* it is usually dropped; before *t sus-* (for *sub-*) is usual, also before *c* in *suscipio, suscito*, and derivatives. Compounded with verbs it adds the senses of the preposition, e.g. position underneath *substruo, sublimo*, movement down or under *sublabor, subseruo*, movement from below *subduco, subsilio*, and subsequent removal *summo, summo*, position or movement close to *subiungo, subsequor*, substitution *sublego, sufficio*. Before verbs and adjectives it indicates a reduced intensity in the action or quality *subblandior, subdubito, subdolos, subniger, subsimilis* (in this sense assimilation occurs less frequently). Before nouns it indicates subordinate rank *succenturio, suppraefectus*.

subabsurdē, adv. [next + E] Somewhat ridiculously.

omnia, quae a prudentibus per simulationem ~ salseque dicuntur CIL. DE ORAT. 2.275.

subabsurdus ~ a ~ um, a. [SVB + ABSVRDVS] Rather absurd or preposterous, incongruous.

~ a dicendo et stulta reprehendendo risu mouentur CIL. DE ORAT. 2.289; tempus. ~ discussus ~ um AUL. 16.3.4; quo Cicero utitur ~ um QUINT. INST. 1.5.65; ~ a illa constant stulti simulatione 6.3.99.

subaccūsō ~ āre, tr. [SVB + ACCVSO] To express some disapprobation of, censure.

quod neum discessum quem saepe deleras, nunc quasi reprehendere et ~ are uoluisti CIL. PLANC. 86; ~ a, quiesco, Vestorum AUL. 13.46.3; 16.7.1.

subacidus ~ a ~ um, a. [SVB + ACIDVS] Slightly acid.

si (uinum) ~ um erit, non durabit CATO AGR. 108.2; (gustus) lenis, non ~ us PLIN. NAT. 12.120.

subactārius ~ (i)l, m. [SVBIGO + ARIVS] (perh.) One who prepares tanned leather for working.

CLEOMENES CORIARIUS ~ IVS CIL. 6.9279.

subactiō ~ ōnis, f. [SVBIGO + TIO] The breaking up (of ground for planting; in quot., in fig. phr.); the working over (of materials).

subactio mihi ingenio opus est, ut agro non senel arato, sed. ~ iterato. ~ a autem est usus, auditio, lectio, litterae CIL. DE ORAT. 2.131; ~ fluuatica (harena). ~ liliaculum ~ onibus in tectorio recipit soliditate VITR. 2.4.3; 7.3.7.

subactus ~ ūs, m. [SVBIGO + TVS] The working up or kneading (of flour).

optimum frumentum esse, quod in ~ um congrum aquae capiat PLIN. NAT. 18.67.

subadmoūcō ~ ōuere ~ ōuī ~ ōtum, tr. [SVB + ADMOUEO] To bring close up.

huius (sc. admissarii) sensum magistri lacescent ~ ōta (v.l. adnota) generis eiusdem femina COL. 6.36.4.

subadroganter: see SVBARR-.

subadsentior: see SVBASS-.

subacdanus ~ a ~ um, a. ~ diānus. [SVB + AEDS + ANVS (-IANVS)] (app.) Concerned with interior work in houses.

α L. VALERIVS L. L. PHARNACES MARMORARIUS ~ VS CIL. 6.7814; 6.33293. β CIL. 10.669; FABRI ~ I NARRONESES 12.4393; (masc. pl. as sb.) EX CORFORAE ~ O(RUM) 6.9559.

subaerātus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺AERATVS] Having copper underneath (= Gk. ὑπόχαλκος). nequa ~o mendosum tinniat auro PERS.5.106.

subagrestis ~is ~e, *a.* [SVB+⁺AGRESTIS] (of persons, their characters, ideas, etc.) Somewhat crude or unrefined.

sonabat...contrarium Catulo, ~e quiddam planeque substructum Cic.*Brd.*259; nouum quoddam et ~e consilium Rep.2.12; ~i homo ingenio et infestio GEL.1.5.3.

subalapa ~ae, *m.*: editorial var. for next.

subalapō ~ōnis, *m.* [SVB+⁺alapōr 'boast' (of dub. origin)+o] (dub.) A rather boastful person.

est tamen ~o (cf.; sub alapa *cod.*) et non uult sibi male PETR.38.9.

subālāris ~is ~e, *a.* [SVB+⁺ALA+⁺ARIS] (of a weapon) Carried under the arm.

familiaris sui ~e telum eripuit NEP.*Alc.*10.5.

subalbicō ~āre, *intr.* [SVB+⁺ALBICO] To have a slight tinge of white.

(galli) palea rubra ~anti VAR.*R.*3.9.5.

subalbidus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺ALBIDVS] Somewhat white, whitish.

hidros tenuis, ~us ex malo ulcere exit CELS.5.26.20.8; folia ~a PLIN.*Nat.*21.168; 26.30.

subalbus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺ALBVS] Somewhat white, whitish.

quod ibi refert sabulo albus sit rubicundus, quod ~us ad serendos surculos alienus VAR.*R.*1.9.5; ~am canem SEN.*Apoc.*13.3.

subalpinus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺ALPES+⁺INVS] Situated beneath the Alps, subalpine.

in locis ~ae Italiae PLIN.*Nat.*16.55; aquosis montibus ~is plurima (gentiana) 25.71.

subamārus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺AMARVS] Slightly bitter in flavour.

cibi satietas...~a aliqua re releuatur Cic.*Inv.*1.25; ut alios dulcia alios ~a delectent FAT.8; gustus...auster atque ~us LARG.188.

subaquilus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺AQVILVS] (of complexion) Rather dark.

subuolturnum (corpus)—illud quidem, '~um' uolui dicere PL.*Rud.*422.

subarātor ~ōris, *m.* [SVBARO+⁺TOR] One who ploughs close to (a thing).

~or imprudens luxauit radices (uitium) PLIN.*Nat.*17.227.

subāresco ~ere, *intr.* [SVB+⁺ARESCO] To become nearly dry.

trullissatione ~ente VITR.7.3.5.

subargūtulus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺ARGVTVLVS] Having glimmerings of cleverness.

si forte idem sunt garruli natura et ~i GEL.15.30.1.

Subaris, Subarītānus: see SYB.

subarō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+⁺ARO] To plough close to or right up to (a tree or sim.).

quae ~antur, aut quae ablaqueantur celeriora neglectis PLIN.*Nat.*16.116; ~ata oculus senescunt 16.119.

subarroganter, adv. subadr-. [SVB+⁺ARROGANTER] Somewhat presumptuously.

ueroer ne ~ facias si dixeris tuam (disciplinam) Cic.*Luc.*114.

subasper ~era ~erum, *a.* [SVB+⁺ASPER] Slightly rough, roughish.

alphos uocatur (uitiligo) ubi color albus est, fere ~er, et non continuus CELS.5.28.19.4.

subassentior ~iri, *intr.* **subads-.** [SVB+⁺ASSENTIOR] To make a slight gesture of agreement (in quot., transf.).

cum manus leuiter pandata, qualis uouentium est, paruis interuallis et ~ientibus umeris mouetur QUINT.*Inst.*11.3.100.

subātiō ~ōnis, *f.* [SVBO+⁺TIO] A state of sexual excitement (in animals), heat.

ne prima ~one neque ante flaccidas aures coitus fiat PLIN.*Nat.*8.205.

subaudiō ~īre ~iui or ~iī ~itum, *intr.*, *tr.* [SVB+⁺AUDIO]

1 (w. dat., perh.) to be submissive (to).

neq. umquam uiri mei uidi faciem...sed tantum nocturnis ~iens uocibus maritum incerti status...tolero APUL.*Mel.*5.19.

2 (tr.) To understand (a word implied but not expressed).

Julianus 'illam heredem esse' non putauit ualere, quoniam deest aliquid: sed et ipsa (institutio) ualebit ~ito 'iubeo' ULP.*dig.*28.5.1.7.

subaugeō ~gēre ~xī ~ctum, *tr.* [SVB+⁺AVGEO] (dub.) To increase somewhat.

grandaeuitas...Pelei penuriam stirpis ~xit (cf.; subaxet *cod.*) PAC.*frag.*163.

subaurātus ~a ~um, *a.* [pple. of next] Coated with gold, gilt.

anulum grandem ~um PETR.32.3.

subaurō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+⁺AVRUM+⁺O] To overlay with gold, gild.

CIL.9.5688.

subauscultō ~āre, *intr.*, *tr.* [SVB+⁺AVSCVL+⁺TO] To listen secretly, eavesdrop; (w. acc.) to listen secretly to.

opprime os, is est...~emus PL.*As.*586; ~ando...excipere uoces eorum Cic.*de Orat.*2.153; bonis uiris ~antibus pariete interposito TOP.75; ~omnes...Κορυφαίοι uidentur ~are quae loquor ATT.10.18.1; (w. indir. qu.) tace, ~emus eequid de me fiat mentio PL.*Mil.*993.

subaustērus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺AVSTERVS] (of wine) Moderately dry.

uinum austerum uel certe ~um CELS.3.6.17; 6.6.8.c.

Subballiō ~ōnis, *m.*: (facetiously coined name for a servant of Ballio, prob. w. pun on some unidentified wd.).

tune es Ballio?—immo uero eius sum ~o PL.*Ps.*607.

subbasilicānus ~ī, *m.* [SVB+⁺BASILICA+⁺ANVS] One who lounges in the basilica, a loafer.

piscis foetidos...quorum odo ~os omnis abigit in forum PL.*Capit.*815.

subbibō ~ere ~ī, *tr.* [SVB+⁺BIBO] To drink in small quantities, sip.

si paulum ~isset Suet.*Nero*20.2.

subblandior ~iri, *intr.* [SVB+⁺BLANDIOR] FORMS: ~ibitur (fut.) PL.*Bac.*517; ~iebar (impf.) MOS.221. (w. dat.) To fawn on in an insidious manner, make up to.

et quoque catulo meo ~itur nouos amator PL.*As.*185; uiris alienis...~ierit COS.586;—(absol.) ut ~itur carnufex! BAC.876; LUCR.383.

subbreuis ~is ~e, *a.* [SVB+⁺BREVIS] Somewhat short.

folio...~i et quod necti non possit PLIN.*Nat.*21.4.3.

subc-: see also SVCC-.

subcaeruleus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CAERVLEVS] Tinged with blue, bluish.

cretae Cimoliae ~ae CELS.6.5.3.

subcalidus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CALIDVS] (dub.) Somewhat hot, warm.

hieme iam decedente...~o (u.l. sub calido) sole...ambula-bamus GEL.3.1.1.

subcaluus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CALVVS] Somewhat bald.

corpore fusco facie deducta naso recto ~o P.*Mich.*442.4 (FJRA.3.20.4).

subcandidus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CANDIDVS] Somewhat white, whitish.

folia...~a PLIN.*Nat.*27.61; 27.120.

subcauus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CAVVS] 1 Somewhat hollow or concave.

areas...~as facito, uti aquam continere possint CATO *Agr.*15.1.3.

2 Hollowed out underneath, cavernous.

per loca ~a terrae LUCR.6.537; totius ~a montis est natura 6.682.

subcēnō ~āre, *intr.* [nonce-wd.; SVB+⁺CENO] (perh.) To dine from below.

Gabba de piscibus, qui cum pridie ex parte adesi et uersati postera die appositi essent: 'festinemus, alii ~ant' inquit QUINT.*Inst.*6.3.90.

subcenturiō ~ōnis, *m.* [SVB+⁺CENTVRI] A centurion's deputy.

ut ~onem sibi quem uellet legeret qui tutaretur eum LIV.8.8.18.

subcenturiō²: see SVCCENTVRI.

subcontumeliōsē, *adv.* [SVB+⁺CONTVMELIOSE] In a rather insulting way.

~ tractatur noster Publius Cic.*Att.*2.7.3.

subcorniculārius ~i, *m.* [SVB+⁺CORNICVLARIVS] A deputy to a cornicularius.

T FLAVIUS PROCVLVS TRIB(uni) ~VS CIL.6.3596.

subcrispus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CRISPVVS] (of hair, etc.) Slightly curly, wavy; (of a person) having rather curly hair.

inferiorem partem (codae) frequentibus filis ~am VAR.*R.*2.5.8; iuba...~a subtenibus saetis 2.7.5; uidetis illum ~o capillo, nigrum Cic.*Ver.*2.108;—hunc, iudices, dico...canum ~um RHD.*Her.*4.63.

subcrūdus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CRVDVS] A Half-raw, b partly digested. c (of ulcers, etc.) not yet come to a head.

a sumito brassicam...coquito paulisper, uti ~a siet CATO *Agr.*156.7; CELS.2.26.2. b si...~a sunt, quae uomuntur CELS.4.18.3. c id...~um incidendum ne, si diutius ibi pus remanserit, os laedit CELS.6.13.2; 7.2.4.

subcruentus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺CRVENTVS] Tinged with blood, somewhat bloody.

descendunt...pituitae...similia, interdum etiam leuiter ~a CELS.4.25.1; liuor ~us 5.18.24.

subcuneō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+⁺CVNEO] To insert wedges beneath.

cum...subiecti fuerint et ~ati postes, non patiuntur insidere trabes VITR.6.8.2.

subcūrātor ~ōris, *m.* Also **succ-**. [SVB+⁺CVRATOR] An assistant or subordinate administrator (of public works, etc.).

quendam ad siliignem emendam curatorem...constitutum...eidem alium ~orem constitutum JULIAN.*dig.*3.5.20(30); SVB CVRATORI VIAE AEMILIAE CIL.10.7587; quaeuor(i) P(ecuniar) P(ublicae) P(eciperandae) SVCCVRATOR(i) M(uneris) AE(dili) CAP(enatium) A.*Epig.*54.167.4.

subcustōs ~ōdis, *m.* [SVB+⁺CVSTOS] A deputy keeper or guard.

quia Sceledrus dormit, hunc ~odem suum foras ablegauit PL.*Mil.*868.

subdēbilis ~is ~e, *a.* [SVB+⁺DEBILIS] Somewhat enfeebled.

femur ~e impulsu olim quadrigae Suet.*Vit.*17.2.

subdēficio ~icere, *intr.* [SVB+⁺DEFICIO] To become somewhat weaker.

haec quassa adhuc uoce ~iciens uix proximis exaudienti-bus dixerat CURT.7.7.20.

subdiālis ~is ~e, *a.* [SVB+⁺DIVM¹ (or DIV²) +⁺ALIS] Exposed to the open air; (masc. or neut. as sb.) an open-air platform or terrace, a balcony or sim.

~es inambulationes PLIN.*Nat.*14.11; super terram ex ~ibus petris caeditur (cadmea) 34.117;—iuniperus...~ibus aptissima. fagus et cernis celeriter marcescunt 16.218; ~ibus maritimas urbes pingere 35.117; P ABILVS AVG LIB HAMELVS FECIT MIHI (sc. sepulcrum)...CVM SVO ~i CIL.6.10715.

subdifficilis ~is ~e, *a.* [SVB+⁺DIFFICILIS] Rather difficult.

existit...quaedam quaestio ~is num quando amici noui...ueteribus sint antepoenendi Cic.*Amic.*67.

subdiffidō ~ere, *intr.* [SVB+⁺DIFFIDO] To have slight misgivings.

quo die audiui illum tyrannum in contione 'clarissimum uirum' appellari ~ere coepi Cic.*Att.*15.20.2.

? **subdiligenter, adv. compar.** ~tius. [SVB+⁺DILIGENTER] With some degree of care.

illud est ~tius (cf.) docendum QUINT.*Inst.*11.1.8.

subdisiunctiuus ~a ~um, *a.* [SVB+⁺DISVNCTIUVS] (log.) Subdisjunctive (said of alternatives of which either (a) neither is true, or (b) one at least is true).

haec uerba 'ille aut ille' non solum disiunctiua, sed etiam ~ae orationis sunt PROC.*dig.*50.16.124.

subdita ~ōrum, *n.pl.* [pple. of SVBDO] (med., prob.) Suppositories.

usus (glycyrrhizae) in ~is decoctae ad tertias PLIN.*Nat.*22.25.

subditiuus ~a ~um, *a.* [SVBDO+⁺ICIVS²] Pretended, bogus.

minas...quinque acceptas mutuas dat ~o caculae cum symbolo ARG.*PL.*Ps.13.

subditiuus ~a ~um, *a.* [SVBDO+⁺IVVS] 1 Fraudulently substituted, spurious; (of a child) supposititious.

Amphitruo ~os eorum exit foras PL.*Am.*497; 828; ~om fieri ego illum militis seruum uolo PS.752; ~um archipirata-m Cic.*Ver.*5.69; (cf.) neque id hau ~a gloria oppidum arbitror PL.*Bac.*13;—~i, gnati SEN.*Oed.*803; fratrem...ut ~um apud patrem argere SUT.*Nero*7.1; (masc. as sb., as the name of a comedy) diserte Caecilius hoc in ~o scriptis GEL.15.9.1.

2 Allowable by way of substitute.

habet...ipse (sc. trochaicus) ~um tribrachyn MAUR.2221.

subditus¹ ~a ~um, *a.* [pple. of SVBDO] 1 Situated beneath.

Psyche...mitis aura...uelens paulatim per dexera rupis excelsae, uallis ~ae florentis cuspitis gemio leniter delapsam reclinat APUL.*Mel.*4.35;—(u. *dal.*) ~a...Veneris...templo Appias OV.*As.*1.81; ~a Sipus montibus LUC.5.377; Coelaletae...minores Rhodopae ~i PLIN.*Nat.*4.41.

2 (w. dat.) Exposed to the activities or operations (of). b subject (to authority, etc.).

radus iuga ~a matutinis OV.*Mel.*1.62; ut est oculis ~a terra tuis POND.4.9.128; Libye torretur ~ita Cancro SUT.1.194. b inferno Plutonis ~a regno magna deum proles [Tib.]3.7.67; 'liber ego' unde datum hoc sumis, tot ~e rebus? PS.5.124.

subditus² ~ūs, *m.* [SVBDO+⁺TVS³] Administration (of a drug) in the form of a suppository.

lethargicos odoris suffitu excitant uoluarumque exanimat-iones uel ~u PLIN.*Nat.*32.28.

subdiū: see DIV².

subdiuſiō ~ōnis, *f.* [SVB+DIVISIO] A subordiſate diuſione, ſubdiuſion. infra quam diuſionem ſequitur alia quaedam ~o MAECIAN. *lur.* 48.

ſubdō ~ere ~idi ~itum, *tr.* [SVB+~do (cf. ABDO)] CONST.: w. acc. and, uſu., dat.

1 To place or insert below. **b** to apply (fire) underneath. **c** to apply (spurs, etc.) beneath; (also medicaments, eſp., as ſuppoſitories).

in ſcrobe quom pones (ſc. arbores) ſummam terram ~ito CATO *Agr.* 28.2; 84; QUAD. *hiſt.* 81; LUCR. 6.1046; turrim. . . quam eduſerat ipſe ~ideratque rotas VERG. *A.* 12.675; quo minus putreſcerent ſudes, limen ~idit ex hedera PLIN. *Nat.* 17.101; ~it (w. dat.) ſi forte oculo manus uni ~ita ſubter preſſit eum LUCR. 4.447; cum. . . elephas. . . eum. ſub pede ~itum. . . pondere ſuo. . . premeret B. *Afr.* 84.1; Ialysos Telchinas, quorum oculos. . . Iuppiter exoſus. . . ~idit undis OV. *Met.* 7.367; palmae. . . ~itit olea (i.e. is planted in its ſhade) PLIN. *Nat.* 18.188; uuae medetur garum coſealibus ~itum 32.90; alterum (pug. onem) capiti ~idit TAC. *Hiſt.* 2.49; Sic. *Fl. agrum.* 1.104; cum alterum (pugionem) puluino ~idiſſet SUT. *Ohio* 11.2; delphinum. . . adnauſſe fluitantique ſeſe homini ~idiſſe GEL. 16.9.16; ~it (w. ſub) et dutores et factores omnis ~am ſub ſolum PL. *Cur.* 297; ~it (w. in+acc.) huic dea. . . anguem conſicit, inque ſinum praecordia ad intima ~it VERG. *A.* 7.47. **b** muſti g. xx in aheneum. . . infundito, ignem ~ito CATO *Agr.* 105.1; ~ebant. . . faces LUCR. 6.1285; PROP. 4.11.9; congeſta in ingentem aceruum hoſtilia arma ~ito igne concremauit LIV. 8.30.8; LUCR. 8.758; STAT. *Theb.* 10.197; TAC. *Hiſt.* 2.95.1; ~it (w. dat.) ultima. . . ~ita flamma rogo eſt OV. *Fast.* 4.856; V. *Max.* 4.7.1; ~it (cf.) cuius cenationes ~itus et parietibus circumſuſ calor temperauit SEN. *Dial.* 1.4.9; ~it (transf.) ~ita flamma medullis VERG. *G.* 3.271; id nobis aciores ad ſtudia dicendi faces ~idiſſe QUINT. *Inſt.* 1.2.25. **c** calcaribus ~itis inſeſta cuſpide in unum fertur hoſtem LIV. 4.19.4; 35.11.10; CURT. 4.16.6; (cf.) ſicut tauri conſurgunt ad curſum equos ſtimulis faciſcuſque ~itis excitamus SEN. *Dial.* 4.14.1; ~it (w. dat.) ~itis. . . calcaribus equo LIV. 22.6.4; nec necot admiſſo ~ere calcar equo OV. *Pont.* 2.6.38; (me) ſuffigas licet et acutum ſeſſuro cruceſ ~am SEN. *Ep.* 10.12; ~it (in fig. phr.) is riſus ſtimulus. . . animo muliebris ~idit LIV. 6.34.7; ingeniſ ſtimulus ~ere fama ſolet OV. *Tr.* 5.1.76; STAT. *Theb.* 6.867; ~haemorrhoidas aperire (cepas) ~itas pro balanis PLIN. *Nat.* 20.43; utraque (peſoluta) ~ita uenerem inhiberi 21.184; 32.133.

2 To append, attach (to), place after.

a et o ſemper principes ſunt, i et ſemper ~itae (i.e. in diſpitione) NIGRO. *gram.* 10; exempla utrumque litterarum ~idi GEL. 20.5.10; tales (uerſus) trimetris ~idit Placcus ſuis MAUR. 24.52.

3 To place under (so as to subject to the physical action of a thing); to place under (a yoke or other physical constraint). **b** to subject, expose (to physical forces); to the operations of the senses or mind; to hazards).

ego puerum interea ancillae ~am lactantem meae ANDR. *trag.* 26; Paſiphae mater, decepto ~ita tauru OV. *Ep.* 4.57; ſpuniſigero. . . tuum font. . . ~e caput corpusque ſimul. . . *Met.* 11.141; puer. . . quem inuentum paſtores captae ~iderant ad nutriendum HYG. *Fab.* 87; ~eneris uinculis ~ere colla TIB. 1.2.90; id genus animalium aratro ~itur TAC. *Ann.* 12.24; (in fig. phr.) alterno. . . iugo dubitantia ~ere colla STAT. *Theb.* 1.175; fortunae ~ere colla neſcius SIL. 10.215. **b** qua tepidis ~itus auſtris frigora mollit duras Achaeus SEN. *Phaed.* 21; SIL. 4.778; flagraſſet ~ita taedis Karthago 17.223; ~inſolitam rem. . . oculorum ~ere uſu LUCR. 5.101; noua iudicio ~ita Muſa tuo eſt OV. *Pont.* 2.4.14; ~rem tam magnam iſdem tempeſtatibus, iſdem caſibus ~ere PLIN. *Ep.* 3.19.4.

4 To make subordinate (to a person, his authority, etc.), subject.

Thesproti. . . ~ita regno. . . aequora PROP. 1.1.31; iuſſit. . . imperio ~ere Baetra caput 3.11.26; ne femine imperio ~erentur TAC. *Ann.* 12.40; quia non huius iudicis ſententiae ~e ~iderunt ULP. *dig.* 46.7.3; (~proptery) QVAE. *FRACEDIA* ~ita ſUBSIGNA OBLAGATA SINT CIL. 2.1964.4.101; (~poet.) adde triumphatos modo Paecnas, adde quieti ~ita montanae brachia Dalmatiae OV. *Pont.* 2.2.76.

5 To supply, implant (qualities).

ſi cui honores ~ere ſpiritus poterunt LIV. 7.40.8; quod ~ere robur illa dies, quantum potuit dempſiſſe ſenectae! STAT. *Silo.* 5.3.229.

6 To introduce, usu. fraudulently (into an affair): **a** (agents, etc.). **b** (charges, information).

a metuens ne reus ~eretur TAC. *Ann.* 1.6; ut. . . mos uulgo quamuis falſis reum ~ere 1.39; ~itis qui accuſatorum nomina ſuſtinerent 4.59; 11.21; 35.44. **b** conſilio ducis ~itus rumor TAC. *Hiſt.* 3.25; maiſtatis crimina ~ebantur ANN. 3.67; 6.36.

7 To appoint (an official) in place of another; (also, in a wider sense) to substitute.

EIS VIATORIBVS PRAECONIBVS. VICARIUM DARE ~ERE IVS ESTO CIL. 1.587.2.26; ~itus index dicitur, qui loco mortui datur PAUL. *Fest.* 3.34.2M; (in locum) quis in meum locum iudicem ~idit? C. *Dom.* 85; PLANC. *Fam.* 10.214.7; in locum erasorum ~iti PLIN. *Pan.* 25.3; ~it nec ſoluit Danaeſ ~ita cerua ratis PROP. 3.22.34; hic flum. ~iderat uicini, pater uicinum ARG. 2. *Pl. Mer.* 9; ~idit (Cicero) uerbum ei uerbo, quod amiſſerat, finitimum GEL. 1.4.8; 4.6.6; ~ere herodes pater M. *Aur.* 2257; in eius (ſc. potius) uicem ~itur alia AUL. *Met.* 10.25; (~poet.) ut meum tergum tuae ſtultitiae ~as ſuccedaneum PL. *Ep.* 14.10.

8 To substitute fraudulently: **a** (as a ſuppoſitiuſ child). **b** (a forged document).

a ~itum ſe ſuſpicatur TR. *Ilav.* 1014; me ~itum et paelice genitum appellat LIV. 40.9.2; educat. . . ~itum (ſc. coccyoem) adulterato feta nido PLIN. *Nat.* 10.27; ARG. *Pl. Truc.* 11; ea, quae partum ~idiſſe contenditur PAUL. *dig.* 48.10.19.1; (w. dat.) illa. . . mittit ad paſtores ut infantem

aliquem explicarent quem regi ~eret HYG. *Fab.* 186.4. **b** Valerius Fabianus. . . ~idit teſtamentum adſcitis Vinicio Ruſino et Terentio Lentino TAC. *Ann.* 14.40.

ſubdōcē ~ēre, *tr.* [SVB+DOCEO] To give ſupplementary teaching to.

ut. . . mallem. . . Cicerones. . . noſtros meo potius labore ~eri quam me alium iſis magiſtrum quaerere C. *Aff.* 8.4.1.

ſubdolē, *adv.* [next+~e] Craftily, deceitfully.

noſtro ordini palam blandiuntur, clam. . . aquam frigidam ~ ſufundunt PL. *Ciſt.* 35; TRIN. 238*; C. *Brut.* 35; STAT. *Jug.* 38.1; praemiſſus. . . ~ ſpeculatum Bocchi conſilia 108.1.

ſubdolus ~a ~um, *a.* [SVB+DOLVS+VS] Sly, deceitful, treacherous. **a** (of a person or his character). **b** (of words, demeanour, etc.). **c** (of weapons, natural conditions, etc.).

a noctuae et diu ut uiro ~a ſis. . . memento PL. *Cas.* 824; *Ep.* 318; hominem et ſycophantam et ~um POEN. 1024; animus audax ~is uariis SAL. *Cat.* 5.4; VELL. 2.102.1; ~o. . . Viliſi SEN. *Ag.* 636; occultum ac ~um fingendis uirtutibus TAC. *Ann.* 6.51; ceterum animo perfidiuſus. . . uſus 16.32.

b ~a perſidia PL. *Mil.* 943; oratione ~a CAES. *Gal.* 7.31.2; ~a lingua OV. *Ar.* 1.598; PHAED. 1.13.1; ~a iſta calliditas SEN. *Ag.* 12.12; dic. . . quicquid ~o uultu tegis TRO. 933; TAC. *Ann.* 2.64; immanem animum ~a modestia tegeſis 6.20; PLIN. *Pan.* 66.5; ſpretis tetricum ~is precibus AUL. *Met.* 6.20. **c** cum. . . uſus. . . uſeris increpat arcus (ſc. Partibi) equis PROP. 4.3.66; tendit auſis rede ~um turdis MART. 3.58.26; eia loci forma, incertis uadis ~a et nobis aduerſa TAC. *Hiſt.* 5.14.

ſubdomō ~āre, *tr.* [SVB+DOMO] To subdue, humble.

ſic iſtic ſolent ſuperbi ~ari PL. *As.* 702.

ſubdubitō ~āre, *intr.* [SVB+DVBITO] To feel somewhat doubtful.

o mirificum Dolabellam meum! iam enim dico meum; antea. . . ~abam C. *Aff.* 14.15.1(2); (w. indir. qu.) non nihil ſignificabant tuae litterae ~are, quae eſſem erga illum uoluntate FAM. 2.13.2.

ſubducō ~cere ~xi ~ctum, *tr.* [SVB+DVCO] FORMS: ~xiti (= ~xiſti) TR. *Eu.* 795; ~xe (= ~xiſſe) VAR. *R.* 2.1.6. CONST.: w. acc. and, freq., dat.; other conſt. indicated as they occur.

1 To draw up, raise. **b** to haul (ships) up on to dry land, beach. **c** to lift (the eyebrows, as a ſign of ſeriousneſs or ſim.). **d** to draw up (sails) to the antennae (so as to gather them up). **e** to build up, rear. **f** to draw up, breathe in (air, vapour, etc.).

nisi unum hoc faciam, ut in puteo cenam coquant; ind' coctam ſuſum ~cemus corbulis PL. *Aul.* 366; tunics. . . inguen ad obſcenum ~ctis HOR. *S.* 1.2.26; cum. . . in ſummo cacumine antennae ~ctae ſunt VITR. 10.3.5; cataracta clauſa erat; eam partim uectibus leuant, partim funibus ~cunt LIV. 27.28.10; propter alii ~ere meos (i.e. ship their oars). . . pars uentis uela negare OV. *Met.* 11.486; PLIN. *Nat.* 9.153; ~cenda. . . pars aliqua tunicae ne ad laerum in actu redeat QUINT. *Inſt.* 11.3.140; GEL. 10.15.8; (w. ab) interea tunicae ora ~cti ab ima OV. *Fast.* 2.347; (~transf.) haec ratio mortales animos ~cit in caelum PLIN. *Nat.* 2.49. **b** ~cunt leuibus capitibus quaſſantibus PL. *Bas.* 35; longas nauis. . . quas. . . in aridum ~xerat CAES. *Gal.* 4.29.2; nauis reliquas. . . ~ci et refici iuberet C. *io.* 3.23.2; claſſem, quam antea Vitae huius gratia ~xerat B. *Afr.* 62.1; ſicco ~ctae litore puppes VERG. *A.* 3.135; LIV. 8.14.12; deductis. . . raptim, quae ~ctae erant, nauibus 37.11.4; quinquereſibus in nauibus Romae ~ctis 42.27.1; OV. *Am.* 2.9.21; claſſem. . . quae tota apud Gythium ~ctae erat V. *Max.* 6.5. ext. 2; SIL. 2.407; (in fig. phr.) ibo intro, ut ~cam nauim ruſum in puluſaria PL. *Cas.* 557. **c** cum. . . uideliam ſtare triſtis, turbido uultu, ~ctis cum ſuperciliis ſenes TURP. *com.* 168; VAR. *Men.* 167; o pueriles ineptias! in hoc ſupercilio ~xiſimus? SEN. *Ep.* 48.7; non eſt mentula ~cti noſtra ſupercilii PRAP. 49.4; AUL. *Met.* 9.21; (cf.) nunc uolo ~cto grauior procedere uultu PROP. 2.10.9. **d** celeriter uela ~ci demittite antennas iubet B. *Alex.* 45.3; torto ~ere carbaſa LIV. 6.287; *Fast.* 3.587; omnia ~ci Circaeae uela procellae LUC. 6.287; SIL. 6.325. **e** quo maiori mole ſaſtigia cenationum ~xerit SEN. *Dial.* 12.9.2; (in fig. phr.) tam emunita et in altum ~cta uitae quae EP. 82.4. **f** braſſicam. . . ad naſum admoſuit, ita ~cito ſuſum animam quam plurimum poterit CATO *Agr.* 157.13; recentis (mentae) ſucus narium uitia ſpiritu ~ctis emendat PLIN. *Nat.* 20.150; narium ~ctum (ſemen roſae) caput purgat 21.124; (~poet.) Titan ponto ſua lumina paſcens aequora ~xit LUC. 9.314.

2 To draw or pull from under anything. **b** to pull away (a person's feet) from under him. **c** to withdraw (a part of the body, etc., from a burden or sim.).

ubi bullabit uinum, ignem ~cito CATO *Agr.* 105.1; excuſſos pullos ~cendum ex ſingulis nidis VAR. *R.* 3.9.13; lapidibus ex illa quae ſuberat turri ~ctis CAES. *Civ.* 2.11.4; LARG. 267; ne conlapsa ruant ~ctis tecta columnis IUV. 8.77; (w. dat.) coniunx. . . capiti ~xerat enſem VERG. *A.* 6.524; non quia nunc terrae. . . ~citur aurum OV. *Ar.* 3.123; conſucitit telus. . . ~ctique ſolum pedibus MAN. 4.829; SEN. *Ep.* 24.5; rapti flammis ſenſuſtate robora membris ~cit LUC. 8.746; ouum incubanti gallinae ~ctum SUT. *Tib.* 14.2; (in fig. phr.) ſi id, quo nittur aduerſariorum cauſa, ~xerit C. *Inv.* 2.143; (~refl., or pass. in middle ſense) neu. . . terra. . . ſe pedibus raptim ~cat LUCR. 1.1106; tollimur in caelum curuato gurgite, et idem ~cat ad manis iſos deſedimus unda VERG. *A.* 3.565; OV. *Ep.* 6.67. **b** rapidus (fluius) raptori pueri ~xit pedes PL. *Men.* 65; cum modo ſaxa lubrica ueſtigium fallerent, modo rapidior unda ~ceret CURT. 4.9.18; cum (Macedonem) occupatum complexu pedibus repente ~ctis DIOXIPPUS arietauit in terram 9.7.22. **c** (w. dat.) ~cunt oneri colla peruſta boues OV. *Pont.* 1.5.24; SEN. *Ep.* 104.34;

~(from a blow, etc.) molem ~cto corpore uitat SIL. 7.622; (w. dat.) et nos. . . manum ferulae ~xiſtus IUV. 1.15; (w. ab) ~cebat Giton ab ictu corpus PETR. 98.1.

3 To draw off or away from below; (med.) to draw off (the contents of the bowel).

A CYNICULO QVI AQVAM METALLIS ~CET RICORDI *Lex Vip.* 37 (Font. *lur.* p. 295); aulaeo ~cto et complicitis ſiparis ſcena diſponitur AUL. *Met.* 10.29; ~alum. . . in omni morbo ~xit (Aſclepiades) CELS. 3.4.2; (of a food) quoniam ſis cibis et ~ceret ſenſum alium et leuigaret GEL. 4.11.4; (in a pun) cum. . . eius prius alium quam ~ctum ~cere malis VAR. *Men.* 447.

4 (in quotes., usu. refl. or pass. in middle sense) To withdraw (persons from a place in which they are involved in some activity, etc.). **b** to withdraw, draw off (troops from a position). **c** (leg.) to remove from participation in an action, etc.

tempus eſt ~cere hinc me; pulchre hoc gliſcit proelium PL. *As.* 912; TER. *Eu.* 628; quem tu. . . non pro illius dignitate producere, ſed pro tuo ſcelere ~ceres C. *Dom.* 21; ALF. *dig.* 9.2.52.2; Hannibal uitatorem ad prendendum quaſtorem miſit ~ctumque in contione. . . accuſat ULP. 33.46.5; in Aſiam. . . ab tacitis cum Marcello offenſiones praeciſe se ~xerat tempore VELL. 2.93.2; GEL. 3.7.17; (w. ab) puellares ~xit ab aequore plantas OV. *Fast.* 5.611; (w. de) ſis dicitur tabellis de circulo se ~xit C. *Q.* 3.4.1; (~poet.) qua se ~cere (i.e. recede) colles incipiunt mollique iugum demittere cliuo VERG. *Ec.* 9.7; (~transf.) interdum ~cta foro det pagina curſum PETR. 5.1.17; quo uelaret animum et fratris ſe aemuloribus ~ceret TAC. *Hiſt.* 4.86; (w. extra) ſunt quidam extra omnem ~cti cupiditatem SEN. *Ben.* 5.4.3. **b** illo. . . facto, quod illos milites ~xit, exercitum. . . ſeruiſit CATO *Hiſt.* 83; ~ctae primo ſtationes, deinde. . . inſolunt ſilentium admirationem fecit LIV. 22.42.1; pulſi loco intra munimenta ~ctis ordinibus conſeſſerunt 36.18.6; addubitate, an in urbem ~cerent copias CURT. 10.9.14; ſperabatur. . . ruſum pugna, ni Maroboduus caſtra in collis ~xiſſet TAC. *Ann.* 2.46; (w. abſt. ſubj.) quamuis. . . hinc alterum (ducent) corporis aegritudo, illum metus ignauia ~xiſſent FLOR. *Ep.* 2.17 (4.7.10); (w. dat.) haſtatos ~xit ordinibus et cum. . . legato ſuo circumſiſſet IRO. *Sil.* 2.42; ~ctis (w. ex) ~cit ex acie legionem faciendis caſtris TAC. *Ann.* 2.21; (~poet.) inritus. . . uictor ~cto Marte pendit LUC. 4.47; (w. in+acc.) Caesar ſuas copias in proximum collem ~cit, aciem inſtruit CAES. *Gal.* 1.22.3; ex gregariis militibus optimum quemque armatum in primam aciem ~cit SAL. *Civ.* 59.3; ſpatium conſuli dedit ad ~cendum agmen in aequiore loco et ipſe in ſummo conſtitit uertice LIV. 7.34.8; 25.36.2; Vitellius in editoria eniſus eodem agmen ~xit TAC. *Ann.* 1.70. **c** ~cta muliere dabimus in ſolidum aduerſus Titium actionem PAPIN. *dig.* 46.1.48; ſi quaſi falſum nomen ſerui ~citur PAUL. *dig.* 48.10.14.1.

5 To extricate, rescue (from a danger, liability, etc.).

Aenean manibus ~cere Graium VERG. *A.* 10.81; 10.615; animam ſaeuae feſſam ~cite morti OV. *Tr.* 1.4.27; quos praesenti periculo fortuna ~xerat VELL. 2.72.5; huic tu ſaeuienti putas Ciceronem poſſe ~cit SEN. *Suas.* 6.5; ~ctus ille tempeſtatibus in ſolido ac ſereno ſtetit SEN. *Her.* 7.1.7; ueſtris ſeruitio manibus ~cite matris SIL. 2.577; ne mancipia per manuſioneſem quaſtioni ~cantur ULP. *dig.* 40.9.12; (w. abl.) ut delator poena ~ceretur CIL. *dig.* 49.14.2.5; (w. de) rem de iudicio ~cit ULP. *dig.* 10.2.14.

6 To remove or cause to be removed surreptitiously; to steal, purloin. **b** to withdraw (persons, etc.) secretly; (refl.) to steal away, sneak off.

ille. . . caput deponit, condormiſcit. ego ei ~co anulum PL. *Cur.* 360; inter epulas aureum poculum ex compoſito ~citur CURT. 9.7.24; (~pecudem) quam ſibi Thyſten ~xe querit VAR. *R.* 2.1.6; ciſtam eſſraſcit et ~cta uiatica plorat HOR. *Ep.* 1.17.54; ~cta ſibi ueſtimenta diſpenſatoria in balneo TRAC. 30.8; clinicus. . . trullam ~xerat aegro MART. 9.96.1; IUV. 11.142; (cf.) hic alienus ouis cuſtos ſis mulget in hora, et ſucus pecori et lac ~citur agnis VERG. *Ec.* 3.6; (~ſpec.) ſacculari, qui uetitas in ſacculis arſe exercentes partem ~cunt, partem ſubtrahunt (N.B. the distinction is not clear) ULP. *dig.* 47.11.7; (~transf.) nulla tuum nobis ~cet femina lectum (Tib.) 3.19.1; quaedam tempora eripiuntur nobis, quaedam ~cuntur, quaedam effluunt SEN. *Ep.* 1.1; ipſi nobis furto ~cimur 104.12. **b** obſides Porſinnae deditis; furto eos ~xiſtis LIV. 9.11.6; ~ego interim in turba foras ~xi cum hac me TURP. *com.* 151; ſe. clam cum paucis barbaris pecunia onuſtus ~cit B. *Afr.* 93.1; diſſimulata fuga ſe penatibus ſuis inſtempeſta nocte ~xit V. *Max.* 6.8.7; (~transf.) ſi potes ~c te iſtis occupationibus; ſi minus eripe SEN. *Ep.* 19.1; (w. abl.) clam ſe ab cuſtodibus ~xit NEP. *Alc.* 4.4; modo deprendi, modo ſe ~cere ab ipſo uulnere uſa ſera eſt OV. *Met.* 7.781; ~xiſti te. . . a praecceptoris colloquio PETR. 9.10.

7 To take away (so as to deny the use, enjoyment, etc., of; N.B.: the object may be something either actually or notionally in the situation concerned); to remove (from the control of a person). **b** to remove (from view); to withdraw (from reach). **c** (w. abſt. obj.) to take away; (math.) to subtract. **d** to remove (vowels) by elision.

~c cibum unum diem athletae C. *Tusc.* 2.40; ſi uenturo ſe ~xiſſet (Semele) amanti OV. *Am.* 3.3.39; ornamentum triumphis eius captiuos duces Pompeius ~xerat VELL. 2.40.5; SEN. *Dial.* 3.6.2; ſi cuncta minuentur lumina quos miſcent pelago ~cere fontes LUC. 5.337; Theſſalidae ~cta acies (i.e. the ſoldiers kept from Pharsalus) in litore Nili. . . ſi furit 10.412; Druso. . . alimenta ~cta SUT. *Tib.* 54.2; ſi ~catur miniſterium ei PAUL. *dig.* 5.1.24; ~mirari ſi patri hac lege ~citur qui ei. . . praefertur? SEN. *Com.* 2.11. **b** (uetuſtas) alibi hiatibus uſtiſ ~cet nubes LUC. 6.519; 6.26.6; ſi nimbus et atrae ſidera ~cunt nubes LUC. 6.519; (~transf.) fructu illorum (ſc. peccatorum) utuntur, ipſa ~cant SEN. *Ep.* 97.12; (~refl. or pass. in middle ſense) quaerimus illa (ſc. uerba) tamquam lateant ſemper ſequae ~cant

QUINT. *Inst.* 8.pr.21; hic. fons nascitur simulque ~citur PLIN. *Ep.* 5.6.40; (w. oculis, etc.) fuere omnia cernimus. ex oculis uetustatem ~cere nostris LUCR. 2.70; Iulia relegata in insulam patriaeque et parentum ~cta oculis VELL. 2.100.5; quod humanis natura ~xit oculis aeterna nox obruit SEN. *Suas.* 1.2; (cometes) ad meridiem flexit et ibi se ~xit oculis SEN. *Nat.* 7.2.13; LUCR. 6.73; (Orion) per tria ~cto signatur lumina uultu MAN. 1.393; est. ~ctum omnibus uentis (cubiculum) PLIN. *Ep.* 2.17.10. C illis flamma aut imber ~cet honores PROP. 3.2.23; mihi ~ci facies humana uidetur OV. *Mel.* 2.661; aut exilio uires ~xit Achiuis aut nec 13.67; M. Tullio et natura memoriam ademerat, et ebrietas, si quid ex ea superaret, ~cebat SEN. *Suas.* 7.13; si tempus in studia conferas, quod ~xeris oculis SEN. *Dial.* 9.3.5; magnitudinem rerum consuetudo ~cit NAT. 7.1.1; aligat. animum ~cto robore torpor LUCR. 4.290; nec iam ~cto parebat uerberare curus SIL. 16.438; quod materiam tumultus post se ~ceret SERT. *Tib.* 2.2; huius summae quantam decimam ~co CO. *S.* 2.7. d est. ubi uocales ~cebantur, si id. metri necessitas exigebat VEL. *gram.* in G.L. 7.81.

8 To reckon up, calculate (sums, accounts). ~cam rationculam, quantum argenti mi apud tarpeitiam siet PL. *Capit.* 192; Cui. 371; hoc quid intersit, si tuos digitos noui, certe habes ~ctum C. *Att.* 5.2.13; siderum. ~cti numero prius CATUL. 61.201; modum. intra lineas clusum rectorum angulorum ratione ~ctinus FRON. *agrim.* p.15; deducto eo bonorum calculis ~ci solet PAPIN. *dig.* 16.3.8; (ellipt.) adsident, ~cunt; ad numinum conuenit C. *Att.* 5.2.12; (in fig. phr.) numquam ita quisquam bene ~cta ratione ad uitam fuit quin res aetas uis semper aliquid adderet noui TER. *Ad.* 8.55; C. *Fam.* 1.9.10; fortes uiri uoluptatunne calculis ~ctis proelium ineunt. ? *Fin.* 2.60.

subductarius ~a ~um, a. [prec. + -ARIVS] Used for hoisting. funes loreos v, ~os v CATO *Ag.* 12.1; 68; 135.3.

subductio ~ōnis, f. [SVBDVCO + -TIO] 1 The hauling up (of a ship) on to the beach. ad celeritatem onerandi ~onesque (naus) paulo facit humiliores CAES. *Gal.* 5.1.2; trocleis ~ones nauium efficiuntur VITR. 10.2.10.

2 A calculation, computation; (in quot., fig.). quo perspecto statim occurrit naturali quadam prudentia, non his ~onibus, quas isti docent, quid faciat causam C. *de Orat.* 2.132.

subductisupercilicaptor ~ōris, m. [coined from pp. of SVBDVCO + SVPERCILIVM + CAPTOR] (nonce-wd.) 'An eyebrow-raising fault-finder', i.e. an ultra-censorious person. uti perones suos ~ores appellauit (Laetius) GEL. 19.7.16.

subductus ~a ~um, a. [pp. of SVBDVCO] Remote, secluded. ~o regnant sublimia caelo illa (sc. sidera) neque artificum curant tractare laborem AELIA 34.

subdulcis ~is ~e, a. [SVB + DVLCIS] Sweetish. radix. ~is PLIN. *Nat.* 26.58; intus album includi sapore ~e 26.97; 27.72.

subdūrus ~a ~um, a. [SVB + DVRVIS] 1 Rather hard in consistency. quod super corpus quasi uerrucula eminet. ~um, et in summo perasperum CELS. 5.28.14.8.

2 Rather difficult. hoc probabile est, illud alterum ~um tibi homini Platonico suadere Q. *Cic.* *Pet.* 46.

subedō ~esse (~edere) ~ēdi ~ēsum, tr. [SVB + EDŌ] To eat away below. me ~es cotidie quasi fere salicem PL. *fr.* inc. 129; (transf., of water) et scopulo, quem rauca ~ederat unda OV. *Mel.* 11.783.

subedō ~ire ~iī (~iū) ~itum, intr., tr. [SVB + EDŌ] FORMS: ~iui, etc. STAT. *Silv.* 2.1.155, APUL. *Mel.* 4.15 (cod. ~ibit).

1 To go, move, pass, etc., underneath. b to extend underneath. c to sink beneath the surface (of). d to go under (so as to submit to the action of).

(w. sub + acc.) qui hostias trium nummum caussa ~eunt sub falas PL. *Mos.* 357; cum luna sub orbem solis ~isset LIV. 37.4.4; (w. dat.) subtemen, quod ~it stamini VAR. L. 5.113; Salmonis. quae uoluit liquido tuta ~ire deo PROP. 3.19.14; SIL. 5.283; (w. acc.) ea est causa ut ueteres cloacae. ~nunc priuata passim ~eant tecta LIV. 5.55.5; ut pendens liquida ripa ~itur aqua OV. *Ar.* 1.620; cum Tritoniaca mouens ~iere paludem MEL. 15.358; (Stibotes amnis) terram praecipit ~it CURT. 6.4.5; SEN. *Nat.* 7.12.3; imperari Giti. ut raptim grabatum ~iret PETR. 97.4; semen. quo ~aqua, quae ~it eum (i.e. drosyph), extrahit PLIN. *Nat.* 24.46; iam ~euntibus astris Oceani genitale caput V. *FL.* 4.90; (absol. or ellipt.) eam (sc. catacactam), funibus subducunt, in tantum altitudinis ut ~ire recti possent LIV. 27.28.10; campus. stagno ~eunte suspensus MELA 2.82; PLIN. *Nat.* 2.71; (impers. pass.) quo magis ~itur obscurior (specus) MELA 1.74. (w. sub + ablat.) processus. longius. procedens sub osse iugali ~it CELS. 8.1.8. C (w. acc.) ~it cineres terita flamma suos OV. *Fast.* 3.48; (absol.) satis sano corpore, si stomachus infirmus est. ~eunt (uenae) et quiescunt CELS. 3.6.5. d (w. acc.) lumina fraterna iam ~itura manibus (i.e. which will be closed by his brother's hands) EPIC. *Drusi* 94; Hispo ~it inuenens et morbo (i.e. perversion) pallet utroque JUV. 2.50.

2 To place oneself or be placed under so as to support, sustain, carry, etc. b (in fig. phrs.). (w. acc.) iuncti currum dominae ~iere leones VERG. A. 3.113; quam (sc. lecticam). ~eques pedesque ~iere certant CURT. 7.6.8; PERS. 3.106; TAC. *Ann.* 6.2.8; delphinus. (puerum) ~iere trepidantemque perferre in altum PLIN. *Ep.* 9.33.4; pedibus me porto meis nullo dextram ~eunte bacillo JUV. 3.28; sumeama laquira. ~eunt aureae columinae APUL. *Mel.* 5.1; (cf. w. ad) stabulis. ~ibant ad iuga solis equi SIL. 10.239; (armour, etc.) loricae galeaque ~it STAT. *Theb.* 10.257; qui. uireris tarde ~eant thoracae lacerti SIL. 4.4.66; (w. grauier, etc.) ~isse ueris confectum aetate parentem VERG. A. 4.599; cum (asellus) grauius dorso ~it onus HOR. *S.* 1.9.21; constat. (Augustum) aquilam ueris ~isse diuque portasse SERT. *Aug.* 10.4; (w. manu, etc.) adsurgens dextra plagamque ferentis Aeneae ~it mucronem ipsumque morando sustinuit VERG. A. 10.798; (Medea) medicamina. obicit, ille (sc. Iason) manu ~it et uim corripit omnem V. *FL.* 7.460; (w. dat.) pars ingenti ~iere feretore VERG. A. 6.222. b (w. acc.) familiam unam ~isse ciuitatis onus LIV. 2.49.1; uix. ~it primos rude pectus amores, sarcinaeque haec animo non sedet apta meo OV. *Ep.* 4.23; cum tota ~isset Sidonium possessa iugum Tartessia tellus SIL. 16.646; quattuor. columbae. iugum gemmeum ~eunt susceptaque domina laeta subuolant APUL. *Mel.* 6.6; inanimae protinus castimoniae iugum ~eo 11.30; (ellipt.) aura. ~ito: et mea non magnum corpora pondus habent [OV. *Ep.* *Sapph.* 177.

3 To assume (an outward form, character, etc.).

Inachiae paelex (i.e. Io) ~it ora iuuencae V. *FL.* 4.357; plures ~ire personas, patrum filiorum. ~militum rusticorum QUINT. *Inst.* 10.1.71; adiectus, quos non ut aduocati, sed ut passi ~imus 11.1.56; ut unus. pelle illa contextus ursae ~iret effigiem APUL. *Mel.* 4.14.

4 To undergo, endure (misfortune, hardship, etc.).

(w. acc.) si os fregit libero, ccc, si seruo, ex poenam ~ito LEX XII (Font. *ur.* p.29); inimicitiae sunt, ~eantur C. *S.* 1.382; ~eundaes sacre pro re publica tempestates SERT. 139; tristitia illorum temporum notis ~issem A. *Att.* 8.12.5; ne quid inuidiae ~eat aut criminis N. *D.* 3.3; necessarium ~ire uerba ~ituris. ~duritia quandam contra ea sensus induere PLIN. *Nat.* 20.123; STAT. *Theb.* 8.101; tempus ~eundi iudicium TAC. *Ann.* 6.23; spectant ~euntem fata mariti Alcestim JUV. 6.652; super ueterem segnitiae notam ebrietatis infaniam. ~it SERT. *Cl.* 5.1; FORON. *dig.* 26.701; factionis optione electus accipit machinae ~it aliam APUL. *Mel.* 4.15; SOT. 24; (w. dat.) ut. in uenenum incidamus ~euntis insolitis cibis (QUINT.) *Decl.* 12.7.

5 To move upwards, rise, ascend (to). b to climb (a hill, etc.); to climb uphill; also, to go upstream. c to spread up.

plures. ~cccc (stadiorum) in altitudinem nubes ~ire prodiderunt PLIN. *Nat.* 2.85; 16.8; siliquantur. omnia diuersis diebus et ab ima primum parte, paulatim flore ~eunte 18.59; quoniam letissima sit imbrum (aqua), ut quae ~ire poterit et pendere in aere 31.37; (w. ad) nulla. tectorum ~it ad fastigia quae non dederat hasta uirum perfusaque caede rescurat STAT. *Theb.* 10.746; (w. dat.) clamabitis capiti uina ~isse meo PROP. 4.2.30; (w. acc.) LUCR. 5.540; ~it (aqua) altitudinem exortus sui PLIN. *Nat.* 31.57; ~it astra fragor caelumque tremescit STAT. *Theb.* 6.448. b (w. acc.) si forte Romani ~ire collem conauerunt HIRT. *Gal.* 8.15.1; luce prima ~it tumulos LIV. 21.32.10; STAT. *Silv.* 2.2.34; ~euntis montem Cispium GEL. 15.1.2; (poet.) cooperat. Titan immergere curus noxque ~ire polum Ilias 618; uix dum caerulea nox ~ibat orbem STAT. *Silv.* 1.6.85; (cf.) Haemi excelsitas vi passum ~itur PLIN. *Nat.* 4.41; (w. dat.) quo. ~magis ~iere iugo atque. ~erexere gradum SIL. 3.528; ~eunt in locum nemo sanus hostis ~iturus esset B. *Alex.* 74.4; fixis in terram pilis quo leuiore ardua euaderent, cursu ~eunt LIV. 2.65.3; quantum equis ~ire poterant, sparsos fuga Gallos circa radices montis consecrati 38.23.5; ut. ~quique cohortis legionarias eodem protinus ~ire iuberet VELL. 2.5.2; Manlius nocte ~euntis. ~a summa rupe deiecit FLOR. *Epit.* 1.7 (1.13.15); (in fig. phr.) in uoluptates descenditur, in aspera et dura ~eundum est SEN. *Ep.* 123.14; ~illic (thynni) descendentes nec unquam ~euntis e mari uisuntur PLIN. *Nat.* 9.53; (w. dat.) ueris (Argo nauem) trauectam Alpibus diligenter tradunt, ~isse autem Histio. ~dein Nauporto 3.128. C (w. acc.) ~it ora rubor OV. *Tr.* 4.350.

6 To come up to, approach (a place, person, etc., usu. from a lower position). b (of hostile forces, etc.). c to come up with assistance. d (of things having extent in space) to come up to so as to meet.

(w. dat.) tecta Latinorum ardua cernebant iuuenes muroque ~abant VERG. A. 7.161; (of inanim. things) neu ~eant labris pocula nigra tuta PROP. 2.27.10; (w. ad) talibus inter se dictis ad tecta ~abant. ~Euandri VERG. A. 8.359; ab eodem amne si ~eatur ad Portas PLIN. *Nat.* 6.45; (w. in + acc.) donec in nauim ~it PL. *Mel.* 194; (w. acc.) necdum orbem medium nos Horis ac ~ibat VERG. A. 3.512; neu litora dira ~irent 7.22; PROP. 4.4.27; non secus alma Venus quam si Paphon aequore ab alto. ~Erycinque templa ~iret STAT. *Silv.* 1.2.160; (absol. or ellipt.) cum per Tiberim ~iret nauibus VELL. 2.45.5; uel eodem amne uel Euphrate ~ierecos posse, cum reuerti ad se uellent CURT. 9.10.3; (fig.) sorites. ~ille inexplicabilis ~it, cui difficile est modum imponere, quia paulatim subrept SEN. *Ben.* 5.19.9; (of inanim. things) remouent ~euntia nubila caelum OV. *Fast.* 2.493; tertio iam die mixtum flumini ~it mare CURT. 9.9.7; ~it uirus tacitum, carpitque medullas ignis edax LUCR. 9.741. b (w. dat.) portae ~euntem ignis ferentem VERG. A. 9.570; (w. acc.) nec Romanos ~euntis moenia. ~arere possunt LIV. 6.3.11; 29.7.8; STAT. *Silv.* 5.2.153; TAC. *Hist.* 2.21; (w. inf. expr. purpose) sunt. ~qui nudo ~eant concurrere ferro STAT. *Theb.* 6.911; (absol. or ellipt.) alii tela coiciunt, alii

testudine facta ~eunt CAES. *Gal.* 7.85.5; turres. ~e quibus in ~euntis scaphas tela iugiter possent CURT. 4.2.23; ille iube ~eant tuque hinc spectator ab alta turre sede STAT. *Theb.* 11.291; hic audax ~it ordo punilorum SIL. 1.6.57; (cf.) ~it arduus agger SIL. 1.348. C (w. dat.) huius frater ~it Alcinor fratremque rumentem sustentat dextra VERG. A. 10.338; cum ~. integri fessis ~irent LIV. 28.13.8; orant, de fessis ~eant rebus reuocante salutem SIL. 1.560; (absol. or ellipt.) accurrit Halaeus Auruncaequae manibus, ~it et Neptunia proles VERG. A. 10.353; STAT. *Theb.* 11.170; (poet., w. pred. dat.) ad perfidus ensis frangitur in medioque uidentem deserit ictu, ni fluga subsidio ~eat VERG. A. 12.733; (w. inf. expr. purpose) urtem socia de gente ~istis tutari 5.1.1. *Theb.* 7.381; SIL. 5.2.105. d (w. acc.) mare, quod Cilicium ~it CURT. 7.3.19; oras omnium et litora. ut ea ~it ac circumluit pelagus (expediam) MELA 1.2; partem, qua manus unum ~it. ~abscondit APUL. *Mel.* 4.11; (w. ad) uiam. ~quae ad Thraciae Iordanem ~eat LIV. 39.27.10; quia. ipsa (sc. regio) ~it ad Medos PLIN. *Nat.* 6.115.

7 To go up to, approach (a person, etc., with a stated or implied purpose); to go for, attack. b to take on (tasks, responsibilities, etc.).

(w. dat.) illi ~icns sublabrabo ensi illud sinciput NOV. *com.* 13; (poet.) illa (sc. Venus). ~neo timet ostrino. ~ire toro PROP. 1.14.20; (w. ad) ad conatus timida ~it arte Menestheus caupit STAT. *Theb.* 6.696; (w. acc.) tandem precibus commota Tonantem luno ~it: quoniam miseris, sator inclite diuini, Inachidae. ~premes? 9.51; dubius precibus ~iret, an armis instantis 10.406; fraude patrem tacita ~it 10.721; ~Fadumque Herbesunquo ~it Rheotumque Abaramque ignaros VERG. A. 9.344; thoes commissos. ~leones. ~iere astu GRAT. 256; trunco medium ~it Ocrea ligno V. *FL.* 6.251; iam stratum Ixiona linquens te, Meleagre, ~it STAT. *Theb.* 2.474; instat agens Tydeus fectumque in colla minatus crura ~it 6.877; (ellipt.) trabe fraxinea Capaneus ~it obuius 5.566; (transf.) fallendus est iudex et uariis artibus ~eundus QUINT. *Inst.* 4.5.5. b (w. acc.) dissimili certamina mente ~imus OV. *Ep.* 19.165; GRAT. 184; audax ea munera Tydeus sponte ~it STAT. *Theb.* 2.371; SIL. 1.243; duas paelices. largitione ac promissis. perulit delationem ~ire TAC. *Ann.* 11.29; quibus iunc nubi ~eunda defensio est PLIN. *Ep.* 9.19.2; APUL. *Mel.* 1.121; ~i quis euitandorum numerum causa militiam ~isset ULF. *dig.* 3.2.24; singuli. patrum familiarum nomen ~eunt 50.16. 195.2; si nemo ~it hereditatem PAUL. *dig.* 50.17.181.

8 To come next, succeed (in position, order, etc.); to come after as an addition. b to come next in the course of events; to follow as a consequence, ensue.

(w. acc.) Aquarius. quem ~eunt Pisces MAN. 4.329; (w. dat.) populum. ~equiti populoque ~ire uigils iners uideas 5.736; sua quemque. turbula ~it STAT. *Theb.* 10.298; (absol.) 'e' et ~it et praet; praet in 'Euripo', ~it in 'Aemilio' NIGID. in GEL. 19.14.6; adnoto proximum axe ~it OV. *Am.* 3.2.70; sinistra (signa) quae ~eunt, quae praecedunt dextra esse feruntur MAN. 2.285; ~cumque duae (partes) ~eunt uel cum se quattuor addunt 4.458; (w. dat.) ~it ecce priori causa recens OV. *Mel.* 3.259. b optima quaeque dies. prima fugit: ~eunt morbi tristisque senectus VERG. G. 3.67; tumultus. Gallicus. oppressus erat; ibit Macedonice ~ibat iam cur. LIV. 41.19.4; ~it argentea proles, auro deterior OV. *Mel.* 1.114; iam ~eunt anni fragiles et inertior aetas TR. 4.83; aliud haec aetas aliud quae post nos ~ibit aspiciet SEN. *Nat.* 7.30.6; adhibeatur iudicium inuentis, dispositio probatis. ~post ~eat ratio collocanda QUINT. *Inst.* 10.3.5; ~i. uer. austros et pluuias exhibet, fere ~eunt lippitudines, tormina, febres CELS. 2.1.13.

9 To grow up (so as to fill a vacant space). b to come in as a substitute or replacement; (w. dat. or acc.) to succeed to (a position, function, etc.). c to succeed to the place of.

intereunt segetes, ~it aspera silua VERG. G. 1.152; arua. ~creta solidanda tenaci, ne ~cant herbae 1.180; ex. eadem radice in pueris nouis dens ~it CELS. 8.1.10; altera barba ~it MART. 7.83.2; tres rugae ~eant et se cutis arida laxet JUV. 6.144; (transf.) ~eunt. ~luxuriae uis nomina externa PLIN. *Nat.* 9.114; alii ~iere roris circinque alia mentes hominum detineantur 14.4; postea tot ~iere nomina uel genera (decorum) 15.72. b in quantum locum ~icunt iniquilae impietates peridia impudicitia VAR. *Men.* 495; adoptati in cohortes ~ibant, ut semper plene essent legiones in Non. p.68M; Iuturna. aurigam Turin. ~excuit. ipsu. ~it manibus undantis fectit habenas VERG. A. 12.471; non tantum uelocitas perit poplitis incis, sed debilitas pro illa ~it SEN. *Ep.* 74.23; PETR. 7.47; pilata redit lanque ~itque cohors MART. 10.48.2; ~it ad uidui moderamina clauil. ~lateralis custos STAT. *Theb.* 10.183; ~it sustinuitque molem Iulius Frontinus TAC. *Ag.* 17.3; (w. dat.) ipse gubernaculo rector ~it VERG. A. 5.176; qui ~it palmarum frustra ~it ad praemia uenit ultima, si prius Salio redderit honores 5.346; (w. acc.) ~eo. ~exsangu imperium STAT. *Theb.* 5.324; quo non dignior has ~it habenas SIL. 4.3.130; noua. ~carpebat cura senatum, quos trepidas gentes Martemque ~iret Hiberum SIL. 15.2. C (w. dat.) cui deinde ~ibit otia qui rumpit patriae VERG. A. 6.812; ~euntis alii aliis in custodiis uall stationesque LIV. 25.37.6; (w. acc.) casa. ~ueritur in templum: furcas ~iere columnae OV. *Mel.* 8.700; ~it Alba Latinum *Fast.* 4.43.

10 To make one's (its) access into the interior of anything. b (into a town, harbour, or other more or less enclosed space). c (into a house or sim. shelter). d to extend inwards.

inter enim labentur aquae, tenuisque ~ibit halitus VERG. G. 2.349; ~ire digit. mulieri per naturale eius debent CELS. 7.26.4; GRAT. 50; (w. adv.) quo tanta dei uena ~iret, erat Priap. 33.2; (w. instr. ablat.) uident' ut iugulo concumeret ensem? altius laud quisquam Danaum mucrone ~isset STAT. *Theb.* 10.814; (w. ad) quia bacillum inuersi teli ad occipitum per ingluuiem ~it APUL. *Mel.* 1.4; (w. in + acc.) (dracones) in adpositi memoris ~iere leuiter OV. *Mel.* 4.601; (w. inter) hasta ~it uelox equitibus fur inter equique illa STAT. *Theb.* 11.509; (w. acc.) telluris aperta ~ire VERG. A. 6.140; macra cauum repes artum, quem macra ~isti HOR. *Ep.* 1.733; pro uiuo utiatas sanguine uenas

lympa ~it Ov.*Met.* 5.437; ut ~eat fistulam pars (lini) quae superior fuit Cels. 7.4.4.8; SEN.*Ep.* 110.13; tenuitatem... densitatemque tunicularum (oculorum) felle ~eunte PLIN.*Nat.* 26.123; ut tenues ~ore latentia cere lumina V.FL. 1.128; ~it ilia cuspis Olenii 3.105; ~(transf.) maiora intellectu uelut parum aptos ad percipiendum animos non ~ibunt QUINT.*Inst.* 1.2.28. **b** (w. dat.) litora. Epiri legimus portuque ~imus Chaonia VERG.*A.* 3.202; progressi ~eunt luto 8.125; ~(w. acc.) pleno ~it ostia uelo VERG.*A.* 4.400; per lucos, amoenas quos et aquae ~eunt et aurae *Eton* CARM. 3.4.8; *preside tuta deo nemorum secreta* ~ibis Ov.*Met.* 1.591; urbem attonitum terrore ~it Luc. 3.98; castra ~it STAT.*Theb.* 4.9; ~it ille pios carpitque quietem Elysiam SILV. 2.6.98; inglorius ~it portum (gubernator) PLIN.*Ep.* 9.26.4; si ~euntur prospera castra Juv. 16.2; quia sibi ~euntur Tiberim scaphas obuiam non miserint Suet.*Cl.* 38.1; cum flumen Minturnense nauis ea ~ire non posset ULP.*dig.* 19.2.13.1; ~(cf.) mare ~it magno recessu PLIN.*Nat.* 4.84. **c** (w. acc.) Gernani. qui inter annos xlii tectum non ~issent CAES.*Gal.* 1.36.7; iungimus hospitio dextras et tecta ~imus VERG.*A.* 3.83; Ov.*Fast.* 2.315; coeperunt... de luto et uirgulis facere loca, quae ~irent Vitr. 2.1.2; Mossyni turres ligneas ~eunt MELA 1.106; QUINT.*Dect.* 33.328.126; balnea nocte ~it Juv. 6.419; ~(w. in acc.) cur in penates rharis tenues ~it haec delicatas eluens pestis domos? SEN.*Phaed.* 209. **d** rectum discernis ubi inter curua ~it PERS. 4.12.

11 (of ideas, emotions, sensations, etc.) To steal in on, come over (a person, his mind, etc.).

(w. dat.) spes mihi magna ~it, cum te, mitissime princeps, ~respio Ov.*Tr.* 2.147; Luc. 3.42; omnibus ultro... pectoribus mens una ~it STAT.*Theb.* 3.385; ut mihi merito ~iret uituperatio totius sexus APUL.*Met.* 7.10; ~(w. acc.) oratio... obscurus ~ens auditoris animum CIL.*Ino.* 1.20; ~lit animum impetus... Romam petendi Liv. 26.7.3; nunc pudor eluimus, nunc ~it ira deum Ov.*Fast.* 3.692; sera deinde paenitentia ~lit regem CURT. 3.2.19; SEN.*Ep.* 42.4; ~ire tacitam religionem animos propius accedentium PLIN.*Nat.* 5.7; nec me fallit, quae... cogitatio ~ire possit legentem QUINT.*Inst.* 3.8.41; quod me recordantem fragilitatis humanae miseratio ~it PLIN.*Ep.* 3.7.10; nec te fastidia menses ullius ~eant Juv. 14.202; nauitas prolium... audiendi ~it GEL. 16.19.13; APUL.*Met.* 7.15; ~(ellipt. or absol.) exarsere ignes animo; ~it ira cadentem ulcisci patriam VERG.*A.* 5.575; SEN.*Ep.* 74.3; tremor inter uina ~it calidumque trientem excutit e manibus PERS. 3.100; ~it quippe etiam ipsius inertiae dulcedo TAC.*Ag.* 3.1; ~it recordatio egisse me iuuenem aequae in quadruplici iudicio PLIN.*Ep.* 4.24.1.

12 (of a mental image, object of thought, etc.) To suggest itself (to a person, his mind, etc.). **b** (w. inf., acc. and inf., or indir. qu.).

(w. dat.) nunc tibi rualis, nunc durum limina amanti... ~eant Ov.*Rem.* 678; uix ~eunt ipsi uerba Latina mihi Tr. 5.7.58; cum fici tibi suauitas ~ibit Priap. 69.1; solo animo Medea ~it V.FL. 6.439; ~(w. acc.) mentem patriae ~it pietatis imago VERG.*A.* 10.824; morior, quotiens pugnantis imago me ~it Ov.*Fast.* 2.754; ~ibat animos Parmenionis... fortuna CURT. 6.9.27; STAT.*Theb.* 2.309; ~(absol.) ~lit deserta Creusa et directa domus VERG.*A.* 2.562; ~eunt in hac reputatione Delphica oracula PLIN.*Nat.* 7.151; quae in his fecerimus reminiscimur personaeque ~eunt QUINT.*Inst.* 11.2.17. **b** ~eat tibi dicere forsitan 'quam procul a nobis Nao sodalis abest!' Ov.*Tr.* 1.7.9; tanto magis adorare priscorum in inueniendo curam... ~it PLIN.*Nat.* 2.7.1; ~it... animum, in se... receptam labem Liv. 45.5.11; CURT. 10.5.23; mirum... ~it (i.e. it strikes them as strange), nullam artium inconstantiorem fuisse PLIN.*Nat.* 29.2; APUL.*Met.* 7.2; ~cum... locum moresque hominum... cernimus, et, qui sim qui fuerimus, ~it Ov.*Tr.* 3.8.38; cum ~it Augusti quae sit clementia Pont. 1.2.59.

süber ~eris, n. [dub.] The cork-oak, *Quercus suber*; also, its thick spongy outer bark.

tegmina quis capium raptus de ~ere cortex VERG.*A.* 7.742; 11.554; est praecipua cuneis fissa olea, quercus et ~er Col. 4.26.1; 7.9.6; cortice in orbem detracto necantur (nouellae arbores), excepto ~ere, quod sic etiam iuuatur PLIN.*Nat.* 17.234; 24.13; ~nonne hoc spumotum et cortice pingui, ut ramale uetus uegrandi ~ere coctum? PERS. 1.97.

sübererus ~a ~um, a. [prec. + EVS] Of or belonging to the cork-tree.

id. ~fabricatur ex robore quercuo uel ~o Col. 9.1.3.

süberiēs ~ēi, f.: collateral form of SVBER. felices arbores putantur esse... flex, ~es VERAN.*iur.* 5; Festr. p. 317M.

subérigō ~igere ~exi ~ectum, tr. [SVB-+ERIGO] To raise partially upright, half raise.

hastas ~ecta cuspidem in terra fixas Liv. 8.8.10; effultus in cubitum ~ectusque in torum porrigit dexteram APUL.*Met.* 2.21.

sübernus ~a ~um, a. [SVBER+NVIS] Of the cork-tree.

~us (s.v.L.) cortex VAR.*Men.* 424.

subf-: see also SVFF-.

subflāvis ~a ~um, a. [SVB-+FLAVVS] Yellowish, (of hair) approaching blonde. habuit... capillum... ~um Suet.*Aug.* 79.2; Nero 51.1.

subfrigidē, adv. [SVB-+FRIGIDE] Without much life, pedantically.

nimis minute ac prope etiam ~ Plutarchus in Epicuro accusando Aet.*h.* 10p. 2.9.4.

subfusculus (suff-) ~a ~um, a. [foll.+VLVS] Somewhat inclined to swarthinness (of complexion).

'qua corporis habitudine praeditus... iste Chaldaeus est?' 'procerus... et ~us...' APUL.*Met.* 2.13.

subfuscus ~a ~um, a. [SVB-+FVSCVS] Rather dark in appearance, dingy.

Rather and Oceanus margarita, sed ~a ac lucentia Tac.*Ag.* 12.6.

subg-: see also SVGG-.

subgrandis ~is ~e a. [SVB-+GRANDIS] Fair-sized, largish.

~e cubiculum Cic.*Q.* fr. 3.1.2.

subhērēs ~ēdis, m. [SVB-+HERES] (app.) A secondary or alternative heir.

C POSTVM(US) VALENS PRO(ET)A HER(ES) ET M PLARENTIVS SVRIO SVBHER(RES) ET PROCURATOR CIL. 10.3486; 70.3645.

subhorridus ~a ~um, a. [SVB-+HORRIDVS] Somewhat rough or unrefined in one's ways. tristrem... taciturnum... ~um atque incultum Cic.*Sest.* 21.

subhortānus ~a ~um, a. [SVB-+HORTVS+ANVS] Situated below a garden (unspecified in context).

CIL. 15.543; EX FIGULINI(S) CAESARI(S)... SVBORTANI(S) 15.545a.

subiaceō ~ēre, intr. [SVB-+IACEO] CONST.: absol. or w. dat.

1 To lie underneath; (of inanim. things) to be placed or situated underneath. **b** to lie at the foot or edge. **c** (transf.) to form an additional, underlying feature.

feles mare stante, femina ~ente (coeunt) PLIN.*Nat.* 10.174; ~saxa... incussa... ~entibus petris CURT. 5.3.18; arcuosus polus obruit quicquid ~et axibus SEN.*Her.* 0.1108; quarto ~ent circulo... Cappadocia austrina, Galatia PLIN.*Nat.* 6.215; si tegulis ~eat, confunderetur (granum) 18.302; dextram (partem) appellauerunt quae septentrioni ~ebat HVC.GR.*agrim.* p. 131; solum partem esse aedium existimo nec aliquoquin ~ere uiti mare nauibus Cels.*dig.* 6.1.49. **b** Caystrum ~ens Tmolus SEN.*Nat.* 4a.2.20; campus... aedificio ~eat Col. 2.3; Heraclea et regio Mygdoniae ~ens PLIN.*Nat.* 3.8; fenestris ~et uestibulum PLIN.*Ep.* 2.17.15; 8.20.3. **c** huic (i.e. these similes) ~et uirtus non solum aperte ponendi rem ante oculos, sed circumcise QUINT.*Inst.* 8.3.81.

2 To lie exposed (to).

prati ~entem Fauonio partem Col. 2.19.2; ~(transf.) minus iniuriarum ~ent subterranea (opera) FRON.*Ag.* 121; uitam, quae multis casibus ~et APUL.*Met.* 11.19; multi simul paucorum diuitum impotentiae ~entes PLT. 2.28.

3 To come under the heading (of).

causam, cui plurimae ~ent lites QUINT.*Inst.* 3.6.27; ~et utilitati etiam illa defensio, si peius aliquod futurum fuit 7.4.12; quantitas... eidem (sc. qualitati) ~et 7.4.41.

sübicēs ~um, f. pl. (subii-) [next; cf. OBEX] PROS.: see also GEL. 4.17.13 foll. Underlying parts (perh. a spec. architectural term).

per ego deum sublimas ~es umidas, unde oritur imber sonitu saeuo et spiritu ENN.*scen.* 10; Festr. p. 305M; Ennius... ~es pro aere alto ponit, qui caelo subiectus est GEL. 4.17.14.

sübiciō ~icere ~iēci ~iectum, tr. [SVB-+IACIO] FORMS: *subiace* (= *subice*) SULP.*Ruf.* Fam. 4.5.5. PROS.: first syl. of forms from pres. stem long in pre-Augustan and Augustan poetry (cf. GEL. 4.17), but sts. shortened by post-Augustan poets, e.g. in Luc. 7.574, STAT.*Theb.* 4.518, Ach. 1.545. CONST.: w. acc., also freq. dat., sts. *sub*+acc. or abl., *ad*, or abl.

1 To throw from below, throw up. **b** to project or cause to shoot upwards (waves, flames, growing plants, etc.). **c** to hoist.

ueles bonus, sub uitem qui ~icit hastas LUCIL. 1349; pro uallo carros obicerant, et e loco superiore... tela cohibent; et non nulli inter carros rotasque... tragulas ~iciebant nostrosque vulnerabant CAES.*Gal.* 1.26.3; corpora saltu ~iciunt in equos VERG.*A.* 12.288; illum (sc. orbem) dura repercussum ~iecit in aera tellus in uultus, Hyacinthe, tuos! Ov.*Met.* 10.184. **b** ab austris... maiore uii quadam propelli sursum atque ~ici (fluctus) GEL. 2.30.9; ~(refl., or pass. in middle sense) nec cum subulsiuit ignes... sponte sua facere id sine ui ~iecta putandum est LUCR. 2.193; quantum uere nouo uiridis se ~icit alnus VERG.*Ec.* 10.74; G. 2.19; ter flamma ad summum tecti ~iecta reluxit 4.385; aethera ~iectis lambit (flamma) et astra comis EPIC.*Drusi* 256. **c** Camillus ~iectus ab circumstantibus in equum Liv. 6.24.5; 31.37.10.

2 To place underneath or below. **b** to place at the foot (of).

su(b)icit huius fulcra, fulmentas quatuor addit LUCIL. 160; uectibus ~iectis... commouere (signum) CIL.*Per.* 4.95; alias (turres) ambulatores... confixerant ~iectisque eas rotis... mouebant B.Alex. 2.5; sub puluim ~iciens (epistulam) NEP.*Pol.* 3.2; adorea liba per herbam ~iciunt epulas VERG.*A.* 7.110; caudam... remulcens ~iecit paunitatem utero (lupus) 11.813; anguis... ad leonem... sustinens craterem ad manumque uirginis caudam ~iciens Vitr. 9.5.1; Liv. 8.9.5; exiguo tinxit ~iectos sanguine cultros (uictima) Ov.*Met.* 7.599; SEN.*Ben.* 2.10.1; Col. 4.26.4; PLIN.*Nat.* 27.119; oportet ~icere specillum aut inuertere palpebras LARG. 36; omnis constrictio in utramque partem exigit aequae ~iectam materiam 84; canis... manum humanam intulit mensaeque ~iecit Suet.*Ves.* 5.4; (app. w. ref. to the base-plate of a sundial) ~iciuntur... in eo multae uarietates et genera horologiorum Vitr. 9.7.7; (refl.) cum tota se luna sub orbem solis ~ieciisset Cic.*Rep.* 1.25; ~in a position of

subjection, in fig. phrs.) metus omnis et inexorabile fatum ~iecit pedibus VERG.*G.* 2.402; Domator libera Romanae ~iecit colla catenae [Tib.] 3.7.117; Liv. 45.31.3; ~(for covering or protection) cantium galeae ~icio... meam Ov.*Tr.* 4.1.74; ~(transf.) uerborum... sonitus inanis, nulla ~iecta sententia Cic.*de Orat.* 1.51; hac... materie ad argumentum ~iecta perlustandae animo partes erunt omnes Part. 38. **b** Domitius castris Scipionis aciem suam ~iecit CAES.*Civ.* 3.37.2; deferam non in planum modo aedes sed colli etiam ~iciam Liv. 2.7.11; ~icere exercitum tumulis ab hoste occupatis 7.24.9; 31.41.8; sublatum capiti diadema imagini ~iecit Tac.*Ann.* 15.29; Suet.*Aug.* 13.1.

3 To place under (so as to subject to the operation of); to put (a mare to a stallion). **b** (so as to carry or support). **c** (medicaments, etc.). **d** to apply (fire). **e** to throw (to wild beasts, as a punishment).

securibus hospitii sui ceruices ~icere Cic.*Pis.* 83; uirgis caedi, alii securi ~ici Liv. 3.37.8; 26.13.15; Ov.*Met.* 5.347; canalibus eiusdem (sc. frigidae aquae) ~icere... stomachum Cels. 4.12.7; (transf.) ceruices... suas ei ~iecit securi qua multi minoribus in peccatis occiderunt Cic.*Phil.* 2.51; ~ (eggs for hatching) oua generosarum uulgaribus gallinis ~iciunt Col. 8.2.12; 8.5.8; ~ (young for suckling) asellum... oporteat matris subtrahere ignorantiaeque ~ici 6.37.8; ~equos, quibus eiusdem rei gratia (sc. ~is uirgis ydpu) ~ieciisse quae equas suas proponebatur ULP.*dig.* 47.2.52.20; (cf.) mater quam ~iectam sibi uidisset (i.e. in a dream) Suet.*Jul.* 7.2. **b** sublicae... quae pro arietem ~iectae et cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent CAES.*Gal.* 4.17.9; latos umeros ~iectaque colla ueste super... interior... succedendo oneri VERG.*A.* 2.721; cum foret Aeneae ceruix ~iecta parenti Ov.*Pont.* 1.1.33; amicum pondus uterque... ~iecta ceruice leuant STAT.*Theb.* 10.380; ~ (refl., fig.) cum ipsi se oneri ~iecerint GAUL.*Inst.* 1.172. **c** ea, quae feminis ~iciuntur Cels. 5.21.1; 6.14.2; reposito umcro lana alae ~icienda est 8.15.7; linguae... (scilla) recens ~iecta praestat ne hydropicis sitiant PLIN.*Nat.* 20.99; 27.127; ad utramlibet podagram torpedinem nigrum uiuam... ~icere pedibus oportet LARG. 162. **d** ligna et sarmenta circumdare ignemque ~icere coeperunt CIL.*Ver.* 1.69; B.Afr. 91.2; suspecta... dona praecipiente... ~iectisque urere flammis VERG.*A.* 2.37; 5.103; oculos ~iecta exurere flamma PROP. 3.8.7; ~iecto rebus ac penatibus suis igni VELL. 2.74.4; CURT. 3.4.14; Luc. 8.740; STAT.*Theb.* 6.202; ~ (in fig. phrs.) cum... a meis inimicis facies inuidiae meae ~iciantur Cic.*Mil.* 98; bello... ciuili... non alius maiorem... quam C. Curio tribunus pl. ~iecit faciem VELL. 2.48.3. **e** humiliores... solent uel bestiis ~ici MARCIAN.*dig.* 48.8.3.5.

4 To lay before (the eyes or one's mental vision); (also the senses in general, thoughts, etc.).

rem dicendo ~ieciat oculis Cic.*Orat.* 139; urbem omnium... pulcherrimam ~iectam oculis uidit Liv. 25.24.11; omnis regio... ex tam alto iugo prospectu oculis ~icitur 44.3.7; uersumque imaginem principis eius oculis animisque ~ieciunt VELL. 2.89.6; (w. sub.+acc.) translatio... signandis rebus ac sub oculis ~iciendis reperta est QUINT.*Inst.* 8.6.19; ~ne ipsi quae contraria sint taciti cogitationi uestrae ~iciatis Cic.*Clu.* 6; neque ~ici intellectui possunt Vitr. 2.1.9; ~iciamus nunc aestimationi enerues (excessus e uita) et effeminatos V.Max. 9.13. intro. SEN.*Dial.* 11.6.5; sideralis difficultas... ~icienda contemplationi est PLIN.*Nat.* 18.206; notio quidem cunctis est liber ~icitur Tac.*Ann.* 6.12; altera (odio) sensibus ~ici potest APUL.*Pl.* 6; (w. sub.+acc.) ad ea quae sub eos (sc. sensus) ~iecta sunt iudicanda Cic.*Luc.* 74.

5 To make (a person, country, etc.) subject (to a magistrate, his authority, etc.); to put (a function) under the control (of).

quod esset Tiberis Etruscis primum agris ~iectus VER.*Fl.* hist. 1; CAES.*Gal.* 7.1.3; parcere ~iectis VERG.*A.* 6.853; id sacerdotium pontifici ~icere, ne additis nomini honos aliquid libertati... offerret Liv. 2.2.2; ut alter alterius imperio ~iceretur 28.21.9; tibi ~ieci... regna Lycurgus Ov.*Ep.* 2.111; Babylonia demortuo Mazaeo Stamenis ~iecta est CURT. 8.3.17; Col. 9.13.9; addidit ~iecturum ei provinciam fuisse, si bene proximo uixisset Tac.*Ann.* 14.29; ipse potestati adrogatoria ~icitur GAUL.*Inst.* 1.107; (w. sub.+acc.) inbecilliores (apes)... ~iciunt sub alterum regem VAR.*R.* 3.16.35; (transf.) si... nos sub eorum quorum miseriam captiuius potestatem ~ieciunt RHET.*Rhet.* 2.50; (w. sub.+abl.) cum... natura... ~ieciisset cetera animalia sub potestate Vitr. 2.1.6; ~cetera... omnia publica priuataque sacra pontificis scitis ~iecit Liv. 1.20.6; cui arbitrium formulae censendi ~iceretur 4.8.4; herbarum ~iecta potentia nobis Ov.*Met.* 1.522.

6 To make (a person or thing) subject (to some hazard or other condition), make liable, expose. **b** *praeconis* (sub *praeconem*), *hastae*, ~icere (and sim.), to put up for auction; (also ellipt., without *praeconis*, etc.).

scelus... nocentis... dicendo ~icere odio ciuium Cic.*de Orat.* 1.202; Val. 3.1; alienae... culpae me reum ~icies? BRUT.*ad Brut.* 1.42.3(5); quod... infirmis nauibus hiemi nauigationem ~iciendam non existimabat CAES.*Gal.* 4.36.2; quia nullius calumniae ~iecit (ciuitas) ea, quae diu comprobauerunt Liv. 38.48.14; puellam... hostilibus gladiis ~iecit V.Max. 3.2. ext. 9; ut in locis frigidis meridiano uneta ~iciantur Col. 3.2.6; eo magis quod... maiori poenae ~iciatur GAUL.*Inst.* 3.193; (w. abst. sub.) quem aetas curae uel tutelae ~iecit ULP.*dig.* 26.1.3.1; (w. abl.) 11.7.2.2; refugae operis non morte, sed poena metalli ~iciuntur CALL.*dig.* 50.13.5.3. **b** uictus uictusque necessarius sub praekonem cum dedecore ~ieciunt est Cic.*Quint.* 4.9; Dom. 52; bona... Cn. Pompei Magni uocel acerbissimae ~iecta praekonis Phil. 2.64; Att. 12.40.4; fundum in Veienti... ~iecit praeconis Liv. 6.14.10; SEN.*Dial.* 5.22.5; ipsum bonaque ~iecit hastae Suet.*Aug.* 24.1; CIL. 2.5181; ~Suet.*Cal.* 38.4; hos... fustibus caesos... ~ici ac uenire imperatui T. 4.5.

7 To put under (a category, head, etc.). hic... inmensam huic artificio (i.e. rhetoric) materiam ~icere uidetur Cic.*Inv.* 1.7; singulis perturbationibus partes eiusdem generis plures ~iciuntur, ut aegritudinis inuentia Tusc. 4.16; pecuniarium uerbum est (sc. aestimare).

huic tu mortem putas ~ici? *Quint. Decl.* 383 (p.428, l.29); dicere apte. plerique ornati ~iciunt *Inst.* 1.5.1; 3.6.33; —(w. sub+acc.) hanc naturam plerique ~iciunt sub dissimilitudine nomen *Var. L.* 10.5; *Rhet. Her.* 3.7; *Cic. Inv.* 1.98; sub hanc uocem honestatis quae sit ~icienda sententia *Fin.* 2.48.

8 To place immediately next or after (in space or time). b to append, subjoin (in speech or writing).

syllaba longa breui ~iecta uocatur iambus *Hor. Ars.* 251; cibis excoitationis statim ~iectus *Cels.* 1.3.29; consulti illius damnationem, damnationis censuram ~iciendo *V. Max.* 6.9.10; ~icitur (i.e. next comes) Ponti regio Colica *PLIN. Nat.* 6.15; quaeritur, an sit... narratio prooemio ~icienda *Quint. Inst.* 4.2.24. **b** plura ~icimus exempla *Rhet. Her.* 4.39; quoniam... non solum resistat oportet... sed etiam rationem ~iciat recusationis suae *Cic. Part.* 102; *Div.* 2.104; *Vitr.* 3.4.4; *Phaed.* 1.19.2; Epheusium (emplastrum) uel id, quod ei ~iectum est *Cels.* 5.27.3.D; dixeram me *P. Arelli* explanationes ~iecturum *Sen. Suas.* 2.23; *Sen. Ben.* 1.15.5; omnium librorum meorum argumenta ~icere *Col.* 11.3.65; sunt... Muciani uerba quae ~iciam *PLIN. Nat.* 32.62; decretum Bassi huius litteris ~icere *PLIN. Ep.* 10.56 (64).5; *Gel.* 4.7.4; *CIL* 16.133; (w. ad) ad propositum ~iecta ratio *Cic. de Orat.* 3.207; —(w. indir. qu.) *PLIN. Nat.* 29.15; ad quae uita compositiones... aptae sint... ~icimus *Larg. pr.* 6.1.18; communis edicto ~icisti, quid in utrumque uestrum (iter) esset impensum *PLIN. Pan.* 20.5; —(w. dir. sp.) ideo *Papinianus* ~icit: si... *ULP. dig.* 38.1.15.1.

9 To interpose, put in (a remark); (usu. w. dir. sp.).

uix pauca furonti ~icio *Ver. G.* 3.314; his acuit stimulus, ~iciteque haud mollia dictu *Sil.* 1.13; —~icit *Scrofa*, de formae cultura hoc dico... *Var. R.* 1.7.2; 'quid censet igitur?' aliquis uestrum ~icere *Sat. Hist.* 3.48.14; risum obortum Scipioni, et ~icisse 'quidnam tu dicesis, si me uicisses?' *Liv.* 35.14.11; ~icit *Aesonides* 'utinam...' *V. Fl.* 2.659; *Stat. Ach.* 1.545; non expectare responsum, sed statim ~icere: 'domus tibi deerat?'... *Quint. Inst.* 9.2.15; ad haec... pistoris illa uxor ~icens: 'quidni?', inquit, 'noui diligenter...' *Apul. Met.* 9.17; 10.14.

10 To furnish (to a person actually or notionally engaged in some activity), supply. cum ei libellum malus poeta de populo ~icisset *Cic. Arch.* 25; illi (sc. M. Valerio) cum quodam Gallo conuiniis pugnantibus eorum propugnatores ~icentes (di) *V. Max.* 8.15.5; ipse manu ~icit gladios ac tela ministrat *Luc.* 7.574; soporem ab nouerca ~iectum bibit *Quint. Decl.* 246 (p.6, l.10).

11 To furnish (to the mind), suggest. b to put forward (to an audience) as an argument, proposal, etc.

quae aliis tute praecipere soles, ea tute tibi ~iace atque apud animum propone *Sulp. Ruf. Fam.* 4.5.5; nec tibi ~icet carmina serus *Amor Prop.* 1.7.20; quae in tali re muliebris dolor... ~icit *Liv.* 3.48.8; quae ipsis sua sponte non succurrebant, ea duces admonendo... ~iciebant *30.32.5*; spes est uirginibus *Pelia* ~iecta creatis *Ov. Met.* 7.304; *Cels.* 1.1.31; consilium... quod unum necessitas ~icere *Curt.* 7.5.17; mihi multa dei... multa metus regnique uolubile pondus ~iciunt animo *Stat. Theb.* 3.716; *PLIN. Pan.* 72.5; persona, quam per incertam opinionem animo suo testator ~icit *Gaius Inst.* 2.238; —(w. acc. and inf.) ~icereunt colonias Latinas duodecim... annum iam ferme sextum uocationem militiae... habere *Liv.* 29.15.2; *V. Max.* 7.3.6; —(w. indir. qu.) quasi ministrator aderat ~iciens quid in suos ciuis... dicerem *Cic. Flac.* 53; —(w. inf.) cuius mentio mihi ~icit quod aduersus *D. Brutum*... grauius dictum est referre *V. Max.* 6.4. ext. 1; (w. ut + subj.) huius uiri mentio ~icit de septem sapientium modulatione referam *4.1. ext. 7*; —(something overlooked or forgotten) si meministi id quod olim dictumst, ~ice *Ter. Ph.* 387; cupio mihi ab illo, iudices, ~ici... si quid forte praetereo *Cic. Ver.* 5.25; (memoria) quae... saepe ~iecto uno aut altero uerbo ad contextum reddendae orationis adducta est *Sen. Ben.* 5.25.6. **b** quae causa tum ~iciebatur ab ipso... huius... crudelitatis? *Cic. Ver.* 5.146; silentium erat inopia potioris ~iciendi *Liv.* 23.3.10; clamor ~icientium *Philippi* nomen (ortus) 32.25.4; ut ~iciendo uiliora luxuriam utilitate circumscribamus *PLIN. Nat.* 22.4; si quis... falsum aliquid ~icere *Quint. Inst.* 12.3.3; (absol.) tacendum erit saepe et aliis ~icientibus... accedendum 6.4.8.

12 To cause to come forward, suborn (for a malicious, underhand, or sim. act).

~icitur... tribunus plebis ab inimicis Caesaris, qui hanc rem distraxat *Caes. Civ.* 1.33.3; rapere... usitatum est: ~icere raptorem nouum *Quint. Decl.* 370 (p.407, l.14); suspicione ~iecti petitoris non carebit *Inst.* 4.2.96; illa (sc. Diana) scorpionem ~icit, qui eum uita priuaret *AMP.* 2.8; —(accusers, witnesses) ~iecto accusatore capitali crimine accusatus *V. Max.* 7.8.7; frequenter ~ici ab aduersario solent (testes) *Quint. Inst.* 5.7.12; *Suet. Nero* 35.2; si ~icit delatorem sibi, ut ei hereditas abiudicaretur et oneribus careret *ULP. dig.* 30.50.2.

13 To introduce fraudulently, put forward as genuine.

(supposititious children) siue illum adulescentem ~icisset siue ex alio concepisset *V. Max.* 5.9.4; *Quint. Decl.* 338 (p.334, l.25); eorum quae falsum partum ~iciunt *ULP. dig.* 25.3.1; si mater ~iecti partus arguatur 37.10.1.11; (of the cuckoo) causa pullos ~iciendi putatur quod sciat se inuisam cunctis auibus *PLIN. Nat.* 10.26; Capitonem cuius declamatio est de Popillio quae misero *Latroni* ~icitur *Sen. Cor.* 10.12.12; —(documents) testamenta, credo, ~iciunt aut eiciunt uicinos *Cic. Phil.* 14.7; *Parad.* 46; nec mea ~iecta conuicta est gemma tabella *Ov. Pont.* 2.9.69; *Quint. Decl.* 388 (p.439, l.14); —(objects as evidence, etc.) ut manibus occupatis nihil ~iciat (sc. a person searching for stolen property) *Gaius Inst.* 3.193*.

14 To introduce as a replacement or alternative, substitute. b to substitute fraudulently.

pro uerbo proprio ~icitur aliud quod idem significet *Cic. Orat.* 92; nescis... te... meo maxime beneficio ex postremo in

tertiorem locum esse ~iectum? *Tog. Cand. fr.* 5; dum signatur (liber) alterum pari magnitudine. signatum ~icet *Nep. Lys.* 4.2; relicti. quos non idoneos credebant in locum eorum ~icet quos secum ex Italia adduxerat *Liv.* 29.24.13; Agamemnon illam rapuit et *Dianae* ceruam ~icet *Petr.* 59.4; qui... conuiliis alia quam sibi ipse ministrant aut procedente mensa ~iciunt *PLIN. Nat.* 14.91; quidam... pro illo, quod dixi actum, ~iciunt res, id est *apud* *Quint. Inst.* 3.6.28; *Gel.* 1.4.6; ut molestum aduersarium pro se ~iciat *ULP. dig.* 4.7.4.1; ~icere debes aliquem, qui a te petat meo nomine *PAUL. dig.* 3.5.18 (19).3; (w. dat. of thing replaced) quae (copias) integras uulneris defessique ~iciebat *B. Alex.* 26.2. **b** ei ~icitur pro puella seruolus *Arg. Pl. Cas.* 4; *Epid.* 3; si quis in pignore pro auro aes ~icisset creditori *ULP. dig.* 13.7.36; 47.2.52.21.

subidus ~a ~um, a. [SVBO] (app.) Sexually excited.

sic tacitus, ~us, dum pudeo, pereo *AED. poet.* 1.4.

subiecte, adv. superl. ~issimē. [SVBIECTVS + -E] In a submissive manner, deferentially. haec quam potest demississime et ~issime exponit *Caes. Civ.* 1.84.5.

subiectio ~ōnis, f. [SVBICTIO + -TIO]

1 The action of placing below (in quots. transf., w. ref. to things exposed to mental vision). **b** (concr.) something placed underneath as a support (in quot., a beam); the base-plate of a sundial.

inlustris explanatio rerumque, quasi gerantur, sub aspectum patet ~o *Cic. de Orat.* 3.202; *Quint. Inst.* 9.2.40; totius rei sub oculos ~o *Gel.* 10.3.7. **b** ~o (cj.) forumnum xxi, latitudinis et crassitudinis eiusdem, cuius minor columna illa ~it *TR.* 10.10.5; —in ~onibus rationes horarum erunt ex analemmatis (sc. ēē *draught*) describendae 9.7.7; 9.8.1.

2 The action of appending (an explanation or sim.); an appended explanation.

genus sententiae, quod confirmatur ~one rationis *Rhet. Her.* 4.24; —ratio est quae causam demonstrat, uerum esse id quod intendimus breui ~one 2.28.

3 (rhet.) A device in which the speaker asks a question and then appends a suggestion as to how the argument should proceed.

~o est cum interrogamus aduersarios aut quaerimus ipsi quid ab illis aut quid contra nos dici possit: dein subicimus id quod oportet dici aut non oportet aut... *Rhet. Her.* 4.33; *Quint. Inst.* 9.3.98.

4 The action of introducing as a substitute. subicere debes aliquem, qui a te petat meo nomine... nec uideris dolum malum facere in hac ~one *PAUL. dig.* 3.5.18 (19).3.

5 Fraudulent introduction or insertion.

signis adulterinis, ~one testamentorum, fraudibus apiste contaminati *Liv.* 39.18.4.

subiectiuus ~a ~um, a. [SVBICTIO + -IUVS]

1 Involving being placed after something else, postpositional.

1 nulli consonantium praecituit, ut ~am tantum modo habet potestatem *SAUR. gram.* in *G.L.* 7.17.

2 (of settlements in boundary disputes, app.) Based on the substitution of other than the original grounds.

~us est effectus controuersiae, cum relinquitur status generalis et alio quolibet statu controuersia defenditur *AGEN. agrim.* p.29.

subiectō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVBICTIO + -TO]

1 To throw up from below.

undae... e gremiis ~are addigere (ratem) *Pac. frag.* 334; iis (sc. granis) tritis oportet e terra ~ari... uentilabris *Var. R.* 52.2; saxa... ~are et harenae tollere nimbus *Luck.* 6.700; *Ver. G.* 3.241.

2 To apply below.

~at... manus inuitaque pectora tangit *Ov. Met.* 4.359; frondibus atris ~are facies *Stat. Theb.* 4.468; (in fig. phr.) ~at lasso stimulus *Hor.* S.2.7.94.

subiector ~ōris, m. [SVBICTIO + -TOR] One who introduces (documents) fraudulently. testamentorum ~or *Cic. Catil.* 2.7.

subiectus ~a ~um, a. compar. ~ior. [pple. of SVBICTIO] Pros.: scanned as a quadrisyllable (subiect-) *Sen. Phaed.* 287. CONST.: freq. w. dat.

1 Situated under or on a lower level, subjacent. **b** situated close at hand, adjacent. ut eorum uaporarium... esset ~um cubilis *Cic. Q. fr.* 3.1.2; *Heraclum*... quae est ~a Candauiae, iter fecerat *Caes. Civ.* 3.79; septem ~a ~a trioni gens *Ver. G.* 3.381; mons *Sordus*... ab oriente Dardaniam ~am habet (i.e. overlooks) *Liv.* 44.31.5; uili turba rotundum... mollerat ~as... glaeas *Ov. Met.* 6.220; lingua... quibusdam cum ~a parte... uincta est *Cels.* 7.12.4; quae saxosae loca *Parnetho* ~a iacent *Sen. Phaed.* 5; cortex... cortice tunica ~a *PLIN. Nat.* 24.7; regredientem... in ~um mare praecipitabat *Tac. Ann.* 6.21; (neut. pl. as sb.) quae ex praecipiti in ~a casurus est (Araxes) *Mela* 3.40. **b** quod facilius Armeniam defendere posset ~am suo regno quam Cappadociam longius remotam *B. Alex.* 35.2; ~as deinde extremitatum partes... podismis suis adaequamus *Fron. agrim.* p.15.

2 Placed within the purview of the eyes or other senses.

nec earum rerum, quae ~ae sensibus sunt, ulla diuinatio

est *Cic. Div.* 2.12; *Hor. Ars.* 181; *Liv.* 37.26.6; pleraque ex uulneribus oculis ~a sunt *Cels.* 5.26.7; *ULP. dig.* 10.1.8.1.

3 Open or exposed (to some, usu. harmful, influence); liable (to a tax).

mare, quod est uentis ~um *Cic. Tusc.* 4.57; per totum hoc tempus ~ior... inuidia noster *Hor.* S.2.6.47; omnia quaeque agimus ~a esse mille casibus scio *Liv.* 30.31.6; litora pelitis nimium ~a *Corallus* *Ov. Pont.* 4.8.83; ambulationes meridiano aequinoctiali ~ae sunt *Col.* 1.6.2; neminem tam felicem qui... non ~us sit errori *Quint. Decl.* 340 (p.373, l.23); quam arduum, quam ~um fortunae regendi cuncta onus *Tac. Ann.* 1.11; *Iuv.* 10.56; *ULP. dig.* 26.7.5.9; —in agris... uertigilibus ~is *Hvg. agrim.* p.94.

4 Subject (to a specified operation or treatment); ~a materia (transl. Aristotle's ὑλη ὑποκειμένη), the material on which an orator, etc., operates, subject-matter.

materia. figurarum capaxem fictione ~a ~a *APUL. Pl.* 1.5; —ad probandum duplex est oratori ~a materia *Cic. de Orat.* 2.116; *Ac.* 1.27; huic (sc. uirtuti) quasi materia, quam tractet et in qua uersetur, ~a est ueritas *Off.* 1.16; *Tac. Dial.* 31.1.

5 Having an inferior or subordinate status, subject (to a person or his control, a country, etc.). **b** (masc. as sb.) a subordinate, dependant; (pl.) those ruled by a monarch or sovereign state, subjects. **c** having the manner or bearing of an inferior, submissive.

simus aequo ~i *ac* *Thessali* *Aetiole* *Liv.* 41.24.9; quam multa commoda habere ~us et obsequens maritus *Sen. Cor.* 7.6.17; illi regnator omnium deus, cetera ~a atque parentia *Tac. Ger.* 39.4; pro Armenis semper Romanae ditionis aut ~is regi quem imperator delegisset *Ann.* 15.13; quae (personae) alieno iuri ~ae sunt *Gaius Inst.* 1.49; *ULP. dig.* 47.10.1.3; —(transf.) nec (appetitus) rationi parent, cui sunt ~i lege naturae *Cic. Off.* 1.102; *APUL. Pl.* 2.7. **b** ut... doceat (uilius) ~us *Col.* 11.1.4; apud ~os, apud proximos, apud collegas uaris inolebris potens (sc. Mucianus) *Tac. Hist.* 1.10; —Mithridates... medicinae peculiariter curiosus et ab omnibus ~is... singula exquirens *PLIN. Nat.* 25.7; *Tac. Hist.* 4.64; regreditur iugens gloria atque eo... ~is intolerantior *Ann.* 11.10; 13.31; neque... ut alia ~is, ita amor imperator *PLIN. Pan.* 85.3. **c** neque ~us solito nec blandior esto *Ov. Ars.* 2.411; tanquam iudicio, non consuetudine... quaedam quibusdam ~iora sint *Sen. Dial.* 4.26.5.

6 Placed under (a category or head).

huic generi ~ae sunt hortationes, oburgationes *Cic. de Orat.* 3.118; *Off.* 1.96; ~am grammaticen musicae putauerunt *Quint. Inst.* 1.10.17; auunculus magnus est auiae frater: quattuor personae huic nomen... ~ae sunt *PAUL. dig.* 38.10.15.

subiectus ~ūs, m. [SVBICTIO + -TVS*] Application or insertion below.

uoluas... procidentis (aristolochia) inhibet lotu uel suffitu uel ~u (i.e. as a pessary) *PLIN. Nat.* 26.154.

subigatō ~ōnis, f. [SVBIGITO + -TIO] Erotic fondling, titillation.

ad pudicos mores facta haec fabula est, neque in hac ~ones sunt neque uilia amatio *Pl. Capt.* 1030.

subigatō ~icis, f. [next + -TRIX] A woman who excites sexually by fondling. ne me attracta, ~ix *Pl. Per.* 228.

subigō ~āre ~āui ~ātum, tr. [next + -TIO]

1 To excite sexually by fondling.

nunc tu si uis ~are me, probast occasio *Pl. Cas.* 964; *Mer.* 203; neque ego umquam alienum scortum ~o in conuiuiu *Mil.* 652; 1402; *Ter. Hau.* 506; (transf.) cur. tam absurdus tamque tabernarius blanditiis ~arum (Pudentillam) quem idem alium uorsibus amatoris satis scite lasciuire *APUL. Apol.* 87.

2 To work on, coax, cajole.

bibliothecarius tibi ~andus est *Aur. Fro.* 1.p.178 (68N).

subigō ~igere ~ēgi ~actum, tr. [SVB + AGO]

1 To propel by exerting pressure from below; to raise aloft. **b** to bring or drive close up (to).

qui aduerso uix flumine lembum remigiis ~igit *Ver. G.* 1.202; ipse ratem conto ~igit uelisque ministrat *A.* 6.302; alius ~igit saxum contra ardua montis *Sil.* 13.610; —frondosumque apicem ~igens ad sidera. *Pyrene* 17.640. **b** hora quam dederat ductor ~igendae ad moenia classis *Sil.* 15.218.

2 To bring (an animal) as substitute victim or 'scapegoat' for one's transgressions. ~igere arietem... Antistius esse ait dare arietem, qui pro se agatur, caedatur *Fr. p.* 351M.

3 (w. dat. or sub + acc.) To drive or bring under: a (for shelter). **b** (under a yoke). **c** (in mating animals). **d** (transf.) to subject (to an authority), bring under.

a (oues) sub umbriferis rupes et arbores patulas ~igit *Var. R.* 2.2.11; (cf.) ~igit (sc. sues) in umbrorum locum 2.4.6. **b** ~acta ferre iugum... ceruice *Hor. Carm.* 2.5.1; *Sen. Dial.* 6.3; sonipedes ocius ~igit iugo *Phaed.* 1002; ceruices hostium iugo ~acturi *APUL. Met.* 9.8. **c** abacto uiliore pretioso mari ~igitur (equa) *Col.* 6.37.9. **d** perique omnes ~iguntur sub unum iudicium *NAEV. poet.* 54 (52).

4 To break in, tame (an animal). **b** to train, inure (a person or his faculties).

ita ~igendum, ut minutatim aduefaciant (boues) *Var. R.* 1.20.2; eos (iuuencos) ~i. qui de grege feri comprehenduntur, sic ~igi oportet *Col.* 6.2.1; *Fro. Aur.* 2.p.26 (220N); (cf.) an(ne) ego te... Tessimam ut indomitam, frenis ~igamque domemque? *Lucil.* 1042. **b** tot ~acti atque durati

bellis *IL.42.52.10; (w. dat.)* his (sc. nouis uerbi destinationibus). poetae. consuetudine ~igere aures populi debent *VAR. L.9.17.*

5 To reduce (a country, etc.) to a state of subjection, subdue. **b** to suppress, quell (hostilities). **c** to subdue the spirit of, prostrate.

ETRUSCIS AD SVTRIVM DEVICTIS AFQVIS ET VOLSCIS ~actus *Elog.7* (CIL I.p.191); dimidiatam partem nationum usque omnium ~egit *Pl. Cur.448*; terrore perturbatam multitudinem ~igunt *Sis. hist.96*; qui regem Philippi et Macedoniam ~egit *Cic. Ver.1.55*; qui erant hostes, ~egit *Font.13*; *Hirt. Gal.8.46.1*; Byzantios bello ~egit *Nep. Timoth.1.2*; *Hort. Carm.2.1.23*; populo Romano. pacem agente omnes finitimos ~igi populos posse *Liv.2.49.2*; *8.13.8*; urbes circa. partim spe, partim metu, partim ui ~igit *30.9.2*; *Cur.4.1.5*; tibi Roma ~egerit orbem *Liv.1.285*; inuenta Britannia et ~acta *Tac. Ag.33.3*; *Hist.5.9*; *Flor. Epit.1.11* (r.6.8); una pugna. Vmbros Gallosque ~egit *AMP.18.6*; (w. in+acc.) urbes ui captas aut metu ~actas in dicionem *Liv.28.43.14*; (poet.) qualis thyrsos bellante ~actus mollia laudabat iam marcius orgia Ganges *Stat. Theb.12.787*; (transf.) NOSTROS NAM CIVERES POLLENTIA SAEVA ~egit *CIL.6.16913*; *b* ardebant. bellis innare ~actus Euronas *Sil.4.363*; (poet.) omnia Tartareo ~igentur carcere bella *Calp. Ed.1.52*; *c* ~actus miseris optorpui *Cic. Tusc.3.67* (transl. Euripides); ea clades Capenatem populum ~egit *Liv.5.24.3*; egestas. ac durus labor quamvis rigentem tot malis ~igent uirum *Sen. Thy.304*; *Stat. Theb.11.728*.

6 (often w. abst. subj.) To drive (to a particular course of action, condition, etc.), force, constrain: **a** (w. inf.). **b** (w. ut+subj.). **c** (in neg. context, w. quin). **d** (w. ad or in+acc.). **e** (ellipt.).

a mea ui ~actast facere *Pl. Am.1143*; *Truc.783*; *Lucil.1044*; *Lucr.3.1077*; *6.737*; ambitio multos mortales falsos heri ~egit *SAL. Cat.10.4*; iuuenes, quae causa ~egit ignotas temptare uias? *VERG. A.8.112*; *10.65*; extractum cubili Caesarem tradere uexillum intentum mortis metu ~igent *Tac. Ann.1.39*; *14.26*; *MAUR.184*; *b* illa mulier lapideum silicem ~igere ut se amet potest *Pl. Poen.290*; *Ps.8*; *St.193*; *Trin.8.48*; ut relinquunt patriam. nullam uim unquam ~acturam *Liv.5.24.11*; *Cur.4.1.2*; ut eaderet socios ~igi non potuit *Tac. Ann.2.40*; *c* non inopia aerarii, non uis hostium. ingentem eorum animum ~egit, quin, quae uirtute ceperant, simul cum anima retinerent *SAL. Rep.2.10.7*; *d* ~igi non ad necessitatem dedendi res quae ab nobis. repetitae fuerant *Liv.9.1.4*; *Philippus* Aetolios. quibus uoluit condicionibus ad petendam et paciscendam ~egit pacem *29.12.1*; quos Spitanenses fame in deditionem ~actus obsedit *Cur.7.7.38*; *Tac. Hist.3.8*; *e* ei nunc alia ducendast domum. nam eum pater eius ~egit *Pl. Cist.101*; simili inopia ~acti eorum corporibus qui aetate ad bellum inutiles uidebantur uitam tolerauerunt *CAES. Gal.7.77.12*; *VERG. A.12.494*; metu ~actus Romulo rem aperit *Liv.1.5.6*; multitudo periclitantium ~actus retulit ad senatum *Tac. Ann.6.16*.

7 To work up into a soft or even consistency, knead. **b** to work (soil) by ploughing, digging, etc. **c** to reduce to a powder, grind down; also, to produce by grinding. **d** to work (wool) into a smooth thread; to free from knots, etc., by carding.

farinam in mortarium indito, aquae paulatim addito ~igiturque *Cato Agr.74*; ~actum leuat opus *Mor.47*; ~acta cum paleis terra *Vitr.2.1.5*; calx ex oleo ~acta *7.1.7*; argilla cum capillo ~acta *10.15.1*; *Ov. Med.75*; emplastrum tetrapharmacum ex aceto ~actum *CAES.6.3.2*; lutum inter manus, farinam calicibus ~igunt *MELA.1.57*; ~igeinus eam (sc. picem) donec rutilla fiat *COL.12.24.2*; panes. aqua uel lacte ~acti *PLIN. Nat.22.56*; fel bubulum. ad crassitudinem mellis ~actum *28.214*; in pelles ~actas effunditur (argentum uilum) *33.99*; harenatum. in mortario ligneis uectibus ~igunt *36.177*; his acacia miscetur atque in unum omnia ~iguntur *LARG.256*; (cf.) illae opinae sunt partes, quae labor ~igit, ut. sessantiarum die et *APUL. Pl.1.16*; (by masticating or digesting) ut turba uulnorum molliant quae attritu ~igere non queunt *PLIN. Nat.11.162*; esculentia. ferri in uentriculum. atque ibi ~igi digerique *GEL.17.11.2*; (transf.) multum interest, utrum ad consumptam materiam an ad ~actam accedat *Sen. Ep.79.6*; *b* locus bipalio ~actus siet beneque terra tenera siet *Cato Agr.45.1*; humum ~actam atque puram *Cic. Sen.59*; *Lucr.1.212*; scrobibus. ~actis *VERG. G.2.50*; dum ~igunt steriles arua serenda boues *Tib.2.3.8*; solum. alte ~actum *COL.2.10.21*; arum rectis sulcis, mox et obliquis ~igi debet *PLIN. Nat.18.178*; (poet.) nec. Orpheus. pontum remo ~igit, sed carmine tonsas ire docet *V. FL.1.471*; (fig.) ~acto mihi ingenio opus est, ut agro non semel arato, sed. iterato *Cic. de Orat.2.137*; *c* cum ~igit manualibus hordea saxa *Calp. Ed.3.85*; farina in polinem ~acta *PLIN. Nat.22.127*; ~infundibulum subministrat molis frumentum et eadem uersatione ~igitur farina *Vitr.10.5.2*; *d* siue rudem primos lanam glomerabat in orbis, seu digitis ~igebat opus *Ov. Med.6.20*; quod nondum ex colo tractum est ~actumque cura digitorum *APUL. Mun.38*; in uellera hanc (sc. lanuginem) ab iis (sc. papilionibus) cogi ~igique ungulum carminatione *PLIN. Nat.11.77*.

8 To rub, massage (the body, etc.). **b** (in an erotic sense) to massage.

colla (boum) ~igat merumque faucibus. infundat *COL.2.3.2*; tumor ceruicis aqua madafectus ~igitur *6.14.5*; *6.30.1*; (w. abl.) ea calda fouere terga multoque oleo et uino confestim ~igere *6.13.3*; alopecias nitro ante ~actas resperat (laser) *PLIN. Nat.22.104*; *b* o te, scelerate, qui ~actus et prostitutus es! *Cic. inerti. or. fr.16*; (in pun. w. sense) Gallias Caesar ~egit, Nicomedes Caesarem *Vers. pop. (poet. p.92)* *Suet. Jul.49.4*.

9 To make smooth by rubbing, polishing, or sim.; also, by tamping, rolling, etc. **b** to smooth with oil or grease, lubricate. **c** to wear down to a sharp edge by grinding, whet.

abaci ex atramento sunt ~igendi et poliendi *Vitr.7.4.4*; fundulis ambulatilibus ex torno subtiliter ~actis *10.8.1*; uis, moderna tua ~igatur pagina linea? *Calp. Ed.4.52*; de glarea et calce harenato primum corium factum, id pilis ~igito *Cato Agr.18.7*; supra nucleus inducatur et uirgis caedendo ~igatur *Vitr.7.1.7*; amurca ~igi areas terendis messibus (dicit) *PLIN. Nat.15.33*; ut pariete siccatu cera Punica. inducatur. postea candelis ~igatur ac deinde linteis puris *33.122*; *b* *Vitr.10.7.3*; regulae. oleo ~actae ut facilius impellantur *10.8.3*; *c* ~igunt. in cote securis *VERG. A.7.627*; cotem ferro ~igendo necessariam *PAUL. dig.39.4.11*.

Subigus ~i, m. A Roman deity (see quot.).

VAR. MAG.182 (si adest deus ~us, ut (uirgo) uiro subigatur *August. C.D.6.9*).

subimpudens ~ntis, a. [SVB+IMPVDENS] Rather presumptuous.

interdum timidus in labore militari, saepe. ~ns uidebare *Cic. Fam.7.17.1*.

subina: sec SYBINA.

subinānis ~is ~e, a. [SVB+INANIS] Somewhat empty-headed.

quod est ~e in nobis et non *φύσιος* *Cic. AH.2.17.2*.

subinde, adv. [SVB+INDE]

1 Immediately or shortly afterwards, hereupon or thereupon, promptly, forthwith, etc. **b** from then on.

primum gaudere, ~ praeceptum auriculis hoc instillare memento *Hort. Ep.1.8.15*; excipiant (rem) omisam tribuni, aliaeque ~. seditiosae actiones existunt *Liv.4.43.6*; *30.7.2*; qui dicat Capuam ab iisdem Tuscis conditam ac ~ Nolam *VELL.1.7.3*; barbari ueneno tinxerant gladios. itaque sauci ~ expirabant *Cur.9.8.20*; horum (fulgorum) aliqua ~. extinguuntur ~ qua relaxerant *Sen. Nat.1.15.3*; ~ intrauerunt duo Aethiopes *Petr.34.4*; consularium primus Aulus Plautius praepositus ac ~ Ostorius Scapula *Tac. Ag.14.1*; neque magno intervallo postea Q. Ennius et iuxta Caecilium et Terentius et ~ Pacuius. fuit *GEL.17.21.49*; *APUL. Met.3.23*; (w. ab) gallinaeorum testes si ~ a conceptu edat mulier *PLIN. Nat.30.123*; *b* non pons modo fugientes, sed ne amnis quidem capiebat agmina sua inprouide ~ cumulantis *Cur.4.16.17*; ut sol surgit ita ~ frigidior per meridiem maxime riget (fons) *MELA.1.39*; iam inclinatio maris ac ~ crebrior fluctus *Sen. Ep.53.2*; infans cum paribus inclinata sum, et ~ prodeuntibus annis maioribus me pueris applicui *Petr.25.5*.

2 At more or less frequent intervals of time, now and again, constantly, repeatedly, etc. **b** at intervals of space.

Hort. S.2.5.103; Hasdrubalem ~. per litteras nuntiosque, postremo etiam per legatos arcessunt *Liv.29.34.21*; *CIL.6.1527.2.3*; *Phaed.2.8.12*; omnibus. prodest ~ animum relaxare *Sen. C.1.1.13*; gemens ~ uoces uarias emittebat *Sen. C.1.1.13*; uoluptas. leuis et fugax et ~ reficienda *Fet. Col.8.3.4*; *Vitr.68.3*; *10.13*; *117.12*; ad motum, quo ~ uerbi (mundum) mox adparebit, (forma) talis altissima est *PLIN. Nat.5.6*; minime lingua fungosa uel graui et ~ imperfecta loquentibus (sc. dandum unum) *23.49*; in aereo uaso coquito ~ mouens *LARG.64*; semel facili, mentitur tua quod ~ tussis *MART.5.39.6*; sed, ut ~ admodum, quaestionis meminimus *Tac. Dial.37.6*; erit. pergratum mihi hanc effugiem eius ~ intueri, ~ respicere *PLIN. Ep.2.7.6*; tragicum illud ~ iactabat; oderunt, dum metuunt *Suet. Cal.30.1*; *APUL. Met.6.14*; *b* futurae ac substructiones, quibus ~ suscipitur (theatrum), non tam firmas mihi quam sumptuosae uidentur *PLIN. Ep. Tra.10.39* (48.2).

subinferō ~ite, tr. [SVB+INFERO] To add, subjoin.

quibus posterior ratio ~rtur, huius modi sunt (sententiae) *ROT. LUP.1.1*.

subiniungō ~cre, tr. [SVB+INIVNGO] To join on afterwards, append.

cum denarii nota praescribat elique ~atur aeris excurrentis nota *MARCIAN. iur.63*.

subinsulsus ~a ~um, a. [SVB+INSVLSVS] (of ideas, etc.) Somewhat feeble or vapid.

est. uitiosum in sententia, si quid absurdum aut alienum aut. ~um est *Cic. Opt. Gen.7*.

subinuideō ~ēre, tr. [SVB+INUIDEO] (w. acc. of thing and dat. of person) To envy slightly.

~eo tibi ultro etiam accersitum ab eo, ad quem ceteri. ~ aspirare non possunt *Cic. Fam.7.10.1*.

subinuīsus ~a ~um, a. [SVB+INVISVS] Somewhat disliked, rather unpopular.

~um apud maliuolos Postumi nomen *Cic. Rab. Post.40*.

subinuītō ~āre, tr. [SVB+INVITO] To ask in a vague or oblique manner (to do something), suggest to (a person).

quod me quadam epistula ~aras. ~ ad te aliquid eius modi scriberem *Cic. Fam.7.1.6*.

subirascor ~ascl ~ātus, intr. [SVB+IRASCOR] To be rather annoyed (at).

In Epirum quod me non inuitas. ~ascor *Cic. Att.9.7.7*; etsi satis ciemens sum in disputando, tamen interdum soleo ~ascl *Fin.2.12*; (w. dat. of person) quod. tuo. beneficio adhuc uiuit haec pestis. tibi ~ascor *Fam.10.28.1*; (w. dat. of thing) ~ascebar breuitati tuarum litterarum *11.24.1*.

subirātus ~a ~um, a. [SVB+IRATVS] Feeling annoyance (at), entertaining hard feelings (towards).

ut solebat C. Lucilius saepe dicere, homo tibi ~us *Cic. de Orat.1.72*; rescripsi tibi ~us *Fam.3.9.1*.

subiscāliris: illiterate form of SVBSCALARIS.

subitāneus ~a ~um, a. [SVBITVS+ANEVS] Happening or arising without warning, sudden.

non. existimo cometen ~um ignem *Sen. Nat.7.22.1*; si ~us imber incesserit *COL.1.6.24*; *2.4.4*; ~a MORTE NI CATVS *CIL.6.35957*.

subitārius ~a ~um, a. [SVBITVS+ARIVS]

1 Requiring prompt action; res ~a, an emergency.

interclade inimicis comenatum, tibi muni uiam hanc rem age, res ~a est. repert, conuinciscere, cado calidum consilium cito *PL. Mil.225*.

2 Prepared or got together to meet an emergency: **a** (of troops) hastily enrolled. **b** (of buildings, etc.) hastily erected for an occasion, makeshift, **c** (of speech) impromptu, extempore. **d** (of a plan) hastily conceived.

a ~um scribere exercitum *Liv.3.30.3*; duabus legionibus ~is tumultus eius causa scriptis *31.2.6*; ~is collectis militibus *41.17.9*; *b* antea ~is gradibus et scena in tempus structa ludos edisolitos *Tac. Ann.14.20*; ~a aedificia extruxit quae multitudinem inopem acciperent *15.39*; *c* ~a dictione periculum sui facere *GEL.9.15.5*; (neut. pl. as sb.) si qui. ~uestrum nondum ~a ista nostra cognostis *APUL. Soc. pr.1*; *d* uxor. ~o ducta consilio *APUL. Met.9.24*.

3 Sudden, unexpected.

nec tamen gaudio ~o commotus inclementi me *ursu* proripui *APUL. Met.11.12*.

subitō, adv. [next+o?] **1** Suddenly, unexpectedly.

ut ~, ut prope, ut ualde tonitru! *Pl. Am.1062*; quam ~ rem mihi adportas nouam? *Mos.466*; ~ tanta te inpendent mala *Ter. Ph.180*; *Quad. hist.106*; cum tot bella. ~ atque improvisa nascentur *Cic. Font.42*; ~ eundem quem contempserant pertimescunt *Flac.44*; obsequium iam epistulam. ~ cum ~ Apellae tabellarius. ~ mihi tuas litteras reddidit *AB.5.19.1*; lacrimae. se ~ profunderunt *11.7.6*; herent iuuenes ~ ex infantibus paruis *Lucr.1.186*; *Nep. Dat.4.1*; *VERG. G.4.407*; ambulat. ~ et ~ mirantur funus amici! *Prop.2.4.13*; certamen ~ inter tribunos exortum *Liv.4.45.7*; *24.48.2*; nec, si me ~ uideas, agnosceris possis *U. Pont.1.4.5*; ~ latrones ex insidiis aduolant *Phaed.2.7.7*; *Cur.3.13.7*; *LARG.95*; *Stat. Theb.7.706*; *Suet. Cal.32.3*; (pleon., w. repente) ita abrupit repente sese ~ *PL. Mil.177*.

2 At short notice, quickly; within a short space of time, in no time at all.

ab eo licet quauis ~ sumere (aurum) *Pl. Bac.339*; *Ps.50*; unde ego nunc tam ~ huius argenti inueniam miser. ? *Ter. Ph.534*; utile est etiam ~ (i.e. improptere) saepe dicere *Cic. de Orat.1.150*; haec scripsi ~, cum Brutus pueri. se Romam proptere dixissent *Fam.3.7.1*; frumenti quod ~ potuerunt nauibus aueruerunt *CAES. Gal.7.55.8*; tam ~ copias contrahere non potuit *Nep. Dat.7.3*; *Cur.6.6.22*; ~ et quauis ~ per colum uina uidentis perfurere; at contra tardum cunctator olium *Lucr.2.397*; uiminibus intextis, quae ~, ut temporis exiguitas postulat, pelibus induxerant *CAES. Gal.2.33.2*.

subitus ~a ~um, a. [app. pple. of SVBEO]

1 (of events, situations) Happening or arising without warning, sudden. **b** (w. adu. force). **c** (of persons or things) suddenly appearing, suddenly seen. **d** (transf., of a slope) abrupt.

ita res ~a est, celeriter mi hoc homine conuento est opus *Pl. Cur.302*; quae istaec ~ast largitas? *Ter. Ad.985*; ~as fundatissimae familiae ruinas *Cic. Dom.90*; cum illi iter instaret et ~um et longum *Att.13.23.1*; ~i. imbres *Lucr.5.216*; *CAES. Gal.3.7.1*; ~as incursiones hostium *Hirt. Gal.8.11.2*; ~um ac dictu mirabile monstrum *VERG. G.4.554*; quem terror ~us exciebat *Liv.2.64.9*; uenti. ~iac procellosi *28.6.10*; in re ~a parum inueniunt *28.30.7*; ~a frondes deciduntur *Ag. V.45.5.324*; ~a tristitia implicatis militum animis *V. Max.1.6.12*; *Sen. Ep.42.3*; (aqua mulsula) inponitur. ~is tumoris *PLIN. Nat.22.112*; *Stat. Theb.9.150*; Martiana ~a morte Brundisii extinctam *Tac. Ann.3.7*; ~a sectae commutatione risum. commouerant *APUL. Met.9.12*; *b* ne istunc numero amittas ~um oblatum *Acc. Inag.144*; ~is miserae calor ossa reliquit *Verg. A.9.475*; ~as inimica leuauit Parca manus *Stat. Silv.2.1.137*; non percussor ille ~us erumpet? *Quint. Inst.6.2.31*; *FRON. Str.2.4.3*; *Cic. Hist.3.47*; *Juv.6.017*; *c* cum populus ~i Caesaris ora uidet *MART.6.34.6*; tum freta. ~ ad ~a stupere ratem *V. FL.4.72*; nunc saeuis imber, et ~i Manes flentumque occursum aurore *Stat. Theb.7.499*; interdum et ferro ~us grassator agit rem *Juv.3.305*; *4.133*; *d* campum. ~uem. ~mollia non ~is audent fastigia *Stat. Theb.6.260*.

2 (neut. as sb.) An unexpected state of affairs, emergency, crisis. **b** per ~um, suddenly; sim. de ~o (also written as one word, see DESVBITO).

(sg.) conuolante quidem. cohorte. sed, ut necesse erat in ~o, tarde *PLIN. Nat.7.143*; hinc Libys, hinc Fabius, simul accendere sagaces in ~um curas *SIL.7.527*; (pl.) oculi omnia ~a, quia causas non nouere, mirantem *Sen. Ep.88.22*; seruorum manus ~is audiae (i.e. eager for a revolution) *Tac. Hist.1.7*; delibatur qui uis redderet ac ~is maderetur *Ann.6.11*; quauis non defeceret ad ~a extemporali facultate *Suet. Aug.8.1*; (w. gen.) ut. ad ~a rerum duo iusti scriberentur exercitus *Liv.9.43.4*; ut ad ~a belli. ~equitis uim sustinere possent *25.15.20*; *Tac. Ag.37.1*; *b* per ~um membris uenit uigor *Sil.7.594*; *10.504*.

3 Acting with suddenness, hasty, impetuous; (of actions) sudden, hasty.

homini leui et ~o filiam conlocavit Crc.Pis.fr.11; (w. abl.) ~us consilii est euentus clarus Crc.Hist.5.21; (of a river) creber ac ~us incrementis est (Tiberis) Plin.Nat.3.35 — ut haec. facta non ~a nec conuenientia. putes Cas.Fam. 12.13.1; ut sunt Gallorum ~a et repentina consilia CAES. Gal.3.8.3.

4 Suddenly formed or created; suddenly appointed (to a specified position).

hos fertiles campos. in ~am cauernam considentis soli lapsus abducat Sen.Ep.7.15 — (w. ref. to metamorphoses) Lampetie ~a radice retenta est Ov.Met.2.349; cadunt ~i per mutua uulnera fratres (i.e. the Spartoi) 3.123; Cyneia Tempe quae ~us celebravit olor 7.372; Fast.3.723; sic. ~. Geniden ~ae concinuit aues Epic.Drusi.110; ~stant circum ~i proceles, ut quisque perempto proximus Stat. Theb.10.179; (cf. w. ref. to an upstart family) audita latius nomina et non ~as imagines relictus Plin.Ep.8.10.3.

5 Made or prepared in a hurry, improvised, rough and ready. **b** (of speech, etc.) extempore, impromptu. **c** (of troops) hastily raised.

ossa. ~o male tecta sepulcro Ov.Ep.3.103; liba. in ~o cocta. ioco Fast.6.532; haec tibi tantisper ~o siut missa libello Ib.637; ~a circidit agmina fossa Luc.4.29; caespites. fragili ~as attollere muros 6.33; duo genera eius (sc. aquae mulsae), ~ae ac recentis, alterum inueteratae Plin.Nat.22.110; me meus ad ~as inuicit amicus ofellas Mart.12.48.17; commisit et ~os (ludos) Suet.Cal.18.3; — (of plans) ne in foro ~is trepidaret consiliis et omnia tenere ac fortuito ageret Liv.2.28.1; Tac.Ag.18.5; (cf.) propter opera instituta multa multorum ~um est ei remigrare K. Quintilibus Crc.Fam.13.2. **b** et ~ae ad propositas causas exercitationes et accuratae ac meditatae commentationes Crc.de Orat.1.257; — (neut. pl. as sb.) siue mediata siue ~a proferret Plin.Ep.1.16.2; multa lectio in ~is. elucet 2.3.2. **c** ueniat. dux. ~militum cum ~o Luc.1.312; nec ~um militem, sed ueterem expertumque belli Tac.Hist.4.76.

subiugator ~ōris, m. [SVBIVGO + -TOR] One who subdues or subjugates. qui est suffragator bonorum et malorum ~or Apul.Pl. 2.7.

subiugius ~a ~um, a. [SVB + IVGVM + -IVS] lora ~a, Yoke-straps (passing from the yoke under the pole).

lora retinacula longa p xxvii, ~a in plostrum p xlix Cato Agr.63; 135.5; cum iuga. ~is loris per medium temperantur Vitr.10.3.8.

subiugō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + IVGO]

1 To make subject, subjugate. omnia terra et mari Romanis ~auit AMP.32.5.

2 To subjoin. producta per se, quae duorum temporum est, consonae cum ~atur MAUR.559.

subiugus ~a ~um, a. [SVB + IVGVM + -VS] (of an animal) Harnessed to the yoke. uxor eius. mola machinarum ~um me dedit Apul.Met. 7.15.

subiungō ~gere ~xi ~ctum, tr. [SVB + IUNGŌ]

1 To harness (animals) together under a yoke.

cum boues ducerent ~cti (sc. carros) Vitr.10.2.11; — (w. dat. of vehicle, etc.) curru ~gere tigris Verg.Ecl.5.29; uacuo plostro ~gendi (boues sunt) Col.6.2.8; Plin.Nat.11.262; ~gi machinae nouitium clamabat asinum Apul.Met.9.15; — (pass., w. ret. acc.) Aeneia puppis prima tenet rostro Phrygios ~cta leones Verg.A.10.157.

2 To bring under the control (of), make subject (to a specified authority).

nulli fas Italo tantum ~gere gentem Verg.A.8.502; — (w. sub + acc.) qui. urbis. Achaiae Boeotiae multas sub imperium populi Romani dicionemque ~xit Crc.Ver.1.55; Agr.9.81; — (w. dat.) nouas ueritas nostro ~xit prouincias Vell.2.39.31; — (transf.) si iam placet omnis artis oratori ~gere Crc.de Orat.1.218; mihi res, non me iubet ~gere conor Hor.Ep.1.1.19.

3 To fix under or below.

his. ~rebus ~ctis suppositisque terra superne tremat Lucr.6.543; (in speculation) immortalia si uolumus ~gere rebus fundamenta Lucr.2.862.

4 To attach (things) in a subordinate capacity; to attach (as part of the same category, etc.), associate (with).

(w. dat.) sunt eius modi, ut singulari ~gantur, sic merulae duae Var.L.10.66; — Aristoteles. translationi et haec ipsa ~git et abusione, quam karoxponu uocat Crc.Orat.94; narrationibus. ~gitur opus destruendum confirmandique eas Quint.Inst.2.4.18; huic parti ~git Verginius causas abdicationis 7.4.24; saepe utri duorum antecedentium sermo ~ctus sit, in dubio est 7.9.9; Horatius frustra Tyrtaeum Homero ~git? 10.1.56.

5 To cause to come immediately next (in a process, etc.). **b** to subjoin, add (orally or in writing).

(w. dat.) ~genda. est sartiōni runcatio Col.2.11.9. **b** uideo in haruspicum responsum haec esse ~cta Crc.Har. 37; Calliope. haec percussus ~git carmina uernis Ov.Met. 5.340; deinde et illam ~xit questionem Sen.Con.9.1.10; post haec duo principalia ~gebat (Cato) illa non minus intenda Col.1.3.3; alii eryngem flos eandem putare esse et glycyrrhizam, quare ~git cam protinus refert Plin. Nat.22.24; ~gere plura non passus (Syphacem) Sil.16.221; quid praetera notui? quid? nihil; alioqui ~gerem Plin.Ep. 3.14.6; — (w. dat.) cui (Pacuius) ~git: id quod nostri caelum memorant Var.L.5.17; huic (pacto) poenalem..

stipulationem ~gere PAUL.dig.2.15.15; — (w. indir. qu.) questionis genere proposito, quot eius formae sint, ~gitur Crc.Top.34; quid singulis contineretur libris huic epistulae ~xi Plin.Nat.pr.33; From.Aq.102.10; (w. acc. and inf.) idem ~git. ex testamento me agentem liberationem consequi Ulp.dig.30.39.2.

subla ~ae, f.: var. of SVBVLTA.

sublābor ~bī ~psus, intr. [SVB + LABOR¹]

1 To fall to the ground, collapse. (of persons) ~psum est intercepto spiritu corpus Sen. Con.7.1.17; cassa stridens ~itur ira V.Fl.6.556; ME ROTA ~PSUM PRESSIT CIL.11.4311; — (of things) an Aetna tua possit ~bi et in se ruere Sen.Ep.7.10; aedificia. ~ quae sunt uetustate ~psa Plin.Ep.Tra.10.70(75).1.

2 To sink or ebb away.

illic (i.e. under the earth) scias licet nostris paria (flumina) ~bi, alia leniter ducta, alia in confragosis locis praecipitando sonantia Sen.Nat.5.14.2; (transf.) sic omnia fati in peius ruere ac retro ~psa referri Verg.G.1.200; ex illo fluere ac retro ~psa relapsi spes Danaum, fractae uires Qu.2.169; si memoria ~bitur caputque uersatur (i.e. before an epileptic fit) Sen.Dial.5.10.3; Oed.818.

3 To advance stealthily, creep up; (in quot., transf.).

dum prima lues udo ~psa ueneno pertemptat sensus Verg.A.7.354; seu turbidus imber (saxum) proluit aut annis soluit ~psa uetustas 12.686.

sublābrō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + LABRVM + -Ō] To push into the mouth.

ego illi subiens ~abo esui illud sinciput Nov.com.13.

sublaqueō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + LAQUEŌ] To provide with a panelled ceiling.

SATIRVS. (B)ASILICAS ~AVIT TRABES TECTI FERRO SVFFIXIT. SVA PEC(unia) CIL.11.5820.

sublātē, adv. compar. ~ius. [SVBLATVS + -E] (w. ref. to oratorical style or manner) Loftily, grandly.

oratorium bonorum. duo genera sunt, unum attenuate presseque, alterum ~e ampleque dicentium Crc.Brut.201; nihil. ~umquam de me dixi ~ius adsciscendae laudis causa Dom.66.

sublātiō ~ōnis, f. [as next + -TIO]

1 (in rhythm) Upward beat (= Gk. ἀπὸς). tempus. solum metitur (rhythmus), ut ~a ~one ad positionem idem spatii sit Quint.Inst.9.4.48; 9.4.55.

2 The raising (of the spirits), elation. ~onem animi sine ratione Crc.Fin.2.13.

3 The cancelling, quashing (of judicial proceedings).

quaestio orietur, an restitutio pro ~one iudicii sit Quint. Inst.7.1.60.

sublātus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [pple. of TOLLO]

1 (of the voice) High-pitched. carmen. ~uoce ~issima cantauit GEL.16.19.14.

2 Bold, self-assured. quoque uenit fidens magis et ~ior ardet (leo) Ov.Hal.55.

sublectō ~āre, tr. [SVB + LACIO (cf. allicio, etc.) + -TO] To coax, cajole; (in quot., ellipt. or absol.).

eu ecastor hominem peiturum! — ut ludo? — quid ego? ut ~o? — scite Pl.Mit.1066.

sublegō ~egere ~ēgi ~ectum, tr. [SVB + LEGŌ] **1** To pick up from the ground.

alter (puer) ~egit quodcumque iaceret inutile quodque posset cenantis offendere Hor.S.2.8.12; quae (sc. ficus) cum ~ecta est, in dolum. ~conditur Col.12.17.1; 12.52.1.

2 To take away surreptitiously, steal away; to pick up (words) by eavesdropping or sim.

liberos parentibus ~ectos Pl.Rud.749; — leno egreditur foras, hinc ex occulto sermonatus ~egam Aul.Hr.dub.; Mit.1090; Iur.com.5; quae ~egi tacitus tibi carmina nuper Verg.Ecl.9.21.

3 To appoint (to a position left vacant by another).

QVASEI SEI EI VIATORES IN EAM DECVRIAM IN TRIBVS VIATORIBVS ANTE LECTEI ~ECTEI ESSENT CIL.1.587.1.41; qui in eorum locum suppositi, ~ecti Var.L.6.66; maiori parti senatus principes Latiorum in ordinem suum ~egi placebat V.Max.6.4.1; exhaustis etiam (familias) suas dictator Caesar et princeps Augustus. ~egere (i.e. to the senate) Tac.Ann.1.25; reges sibi legebant, ~egebantque, quos in consilio publico haberent Fest.p.246M; Ulp.dig. 50.2.2; (ellipt.) (se) ita in demortuorum locum ~ecturum ut ordo ordini. ~praelatus uideretur Liv.23.24.

sublestus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [dub.] (app.) Weak or unsound.

lingua factiosi, inertes opera, ~a fide Pl.Bac.542; ad paupertatem si admigrant infamia, grauior paupertas fit, fides ~ior Per.348; unum ~issimum fr.95; ~a infirma et tenuia PAUL.Fest.p.295M.

subleuatiō ~ōnis, f. [next + -TIO] The lightning, easing (of something oppressive).

huic oneri (sc. aeri alieno), salutis omnium causa aliqua ~o et medicina quaesita est Crc.Rep.2.59.

subleuō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + LEVO¹]

1 To raise or assist to rise, lift, hoist. **b** to prevent from falling, support, hold up. **c** (refl.) to raise oneself from a recumbent position, get up. **d** to raise (a structure to a particular height); to fix (in a comparatively higher position). **e** (transf.) to produce (a rise in the pitch of the voice).

neque, si. ~concederunt, erigere sese aut ~ae possunt (alces) CAES.Gal.6.27.2; tris suos nactus manipulari atque ab eis ~atus murum ascendit 7.47.7; terra ~at ipsum sanguine turpantem. capillos Verg.A.10.831; alterni inuixi ~antesque in uicem et trahentes alii alios. in summum easere Liv.5.47.2; 28.20.4; si non qui meisit Stygia ~et illud (sc. caput) aqua Ov.Tr.4.5.22; tum piscatores circumdant retia furcisque ~ant (mugiles) Plin.Nat.9.31; ALF.dig.9.2.52.2; quas (sc. foras) neque ~ae (i.e. lift off their hinges) neque dimouere. ~uobis uidebatur Apul.Met. 4.10; cum deberet. ~agaso manum porrigere. (me) cauda ~ae 7.18; (in fig. phr.) qui non sibi quondam ad pedes stratos ne ~abat quidem Crc.A.H.10.4.31; — (fig.) noli contemnere ea, quae summus ~ant Pub.Sent.1.48; o superbia. ~ quo. altius te ~asti, hoc depressior es Sen.Ben.2.13.1. **b** sinistra mentum ~auit Rhet.Her.4.63; (regem) fessum ~ant (apes), et si nequit uolare, succullant Var.R.3.16.8; Plin.Nat.11.54; inter manus ~antum extinctus est Suet. Ves.24.1. **c** nec se ~at ex sua parte, sed uelut alius. ~ iacet supernata securi Catul.17.18. **d** arcus. ~ati in quibusdam locis pedes centum nouem Pkon.Ag.15; ~hae perticae non altius a terra debent ~ari quam hominis statura patitur Col.8.10.2. **e** arsis uno (tempore) ~etur, deprimant thesin tria MAUR.1423.

2 To help (a person, state, etc.) with material or other support, back up, assist, or encourage. **b** to promote, further (an activity, state of affairs).

multum clientes consilio et lingua, plus auctoritate tamen. ~abant Crc.Brut.97; is hunc suo testimonio ~at Crc.10.8; derisus est a ceteris. ab ipso autem Socrate ~atus Tusc.4.80; eos accusat quod. tam propinquis hostibus ab eis non ~etur CAES.Gal.1.16.6; si non omnia caderent secunda, fortunam esse industria ~andam (i.e. heaven helps those who help themselves) Crc.3.73.4; re frumentaria ~ae eos Hirt.Gal.8.34.3; quicum contendisti scriptor, hunc spectator ~a Pub.in Macr.2.8.7; absente. ~uiat ut auxilio ~et usque suo Ov.Tr.1.3.102; multi testes interrogandi, ~andi, refutandi Plin.Ep.3.9.24; ne prouincias quidem liberalitate ulla ~auit Suet.Tib.48.2; Apul.Pl.17; (absol.) Caesar dando ~ando ignoscendo. ~gloriam adeptus est Sal.Cat.54.31; — (w. abs. subf.) non minus non stultitia illius ~at quam leuitas improbitas Crc.Caec.23; Met.Cel. Fam.5.1.1; cuncta. ~quibus Innocentia eius ~ari. ~possit Tac.Ann.3.12. **b** mundum totum se ad amorem suum ~andum conuersurum putat Crc.Tusc.4.73; Marius. ~iuit opibus suis, cuius fugam pecunia ~auit Nep.AH.2.2.

3 To make easier or more tolerable, lighten (a task), alleviate (sorrow or hardship), etc. **b** to allay (anxieties). **c** to mitigate, make up for (a fault or deficiency).

tuas partes. ~auit Appian Var.R.3.14.1; ut tua. crudelitate istius hominis Improbissimam pericula ~ares Crc.Ver.1.77; hic status. ~a uoce omnium gemitur neque uerbo cuiusquam ~atur AH.2.18.1; maereo casum eius modi, ut tantis tuis miseriis meae miseriae ~entur Fam.14.2.2; non multum M. Octauius eorum odia quae Hirrum premunt. ~at ~at CAES.Fam.8.3.1; ad ~andam omnium rerum inopiam CAES.Civ.3.80.6; lassitudinem corporis animo ~antem Sen. Ep.120.10. **b** blandimentum ~auit metum Tac.Ann. 14.4. **c** non gratia. ~non denique aliqui mediocri uitio tot tantaque eius uitia ~ata esse uidebuntur Crc.Ver.47; nominis nouitatem dicendi gloria maxime ~abis Q.Crc. Pet.2.

sublica ~ae, f. [dub.] FORMS: **sublicibus** abl. (or dat.) pl. SAL.Hist.4.85 (Fest.p.293M). A wooden stake or pile, normally used as a support for a bridge or other heavy superstructure.

haec (igna). ~immissa in flumen deflexerat fistucisque adegerat, non ~ae modo directe ad perpendicularium sed prone CAES.Gal.4.17.4; isdem ~is, quarum pars inferior integra remanebat, pontem reducere coepit 7.35.5; has (sc. angustias uallium) ~is in terram demissis praeseparat. ~at aquam continenter Crc.3.49.3; ~a. ~machinis adigatur quam creberrime Vitr.3.4.3; Liv.1.37.1; turrem ex ipso muro excitauit. ~altiore, quia muro satis per se alto subiectis ualidis ~is pro solo usus erat 23.37.2.

sublicius ~a ~um, a. [prec. + -IVS] Supported on wooden piles; pons ~us, a bridge (reputedly built by Ancus Martius) connecting Rome and the Janiculum hill.

~ae (cf.) turres Apul.Met.4.13; — ab his (sc. pontificibus) ~us (pons) est factus Var.L.5.83; pons ~us iter paene hostibus dedit, ni unus uir fuisset, Horatius Cades Liv. 2.10.2; uia quae ~o ponte ducit ad Ianiculum 5.40.8; V.Max.4.7.2; Plin.Nat.34.22; Tac.Hist.1.86; (as a haunt of beggars) in ~um pontem me transfer et inter egeutes abice Sen.Dial.7.25.1.

subligaculum ~i, n. [SVBLIGO + -CVLVM] A sort of loin-cloth, worn esp. by actors.

Var.L.6.21; scaeniorum. ~mos tantam habet. uerecundiam, ut in scaenam sine ~o prodeat nemo Crc.Off.1.129.

subligar ~āris, n. [next + -AR] = prec.

~aria signatur opifici (i.e. to check theft of incense); persona additur capiti Plin.Nat.12.59; Mart.3.87.4; personam thyrsu quoque tenent et ~ar Acci Iuv.6.70.

subligō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + LIGO¹]

1 To tie up or fasten for support; to gird up (a person).

uites ~ato, pampinato uasque expellito CATO *Ag.* 33.4; —harpasto ~ataludit (Philaenis) MART. 7.67.4; nodis quem balteus asper ~at V. *Pl.* 5.579; cingulo ~atu APUL. *Met.* 8.27.

2 (usu. w. dat.) To fasten (one thing to another, e.g. a weapon or ornament to the body), bind on; (w. abl.) to bind (with).

lateri atque ueris Tegeaeum ~at ense VERG. *A.* 8.459; 11.11; perforatos elephantorum saetis ~ant (berullos) PLIN. *Nat.* 37.78; huius (sc. quercu) truncos icibus ensis ~at STAT. *Theb.* 2.712; (w. abl. of place) ~at extrema patrium ceruice tianar V. *Fl.* 6.790; —dum. ~chelyn lauro textumque iulustre coronae ~at STAT. *Theb.* 6.367.

sublime, adv. [neut. of SVBLIMIS] FORMS: for compar. see SVBLIMITER. **a** high into the air, up aloft. **b** in a lofty position.

a perspicuum debet esse animos. ~ ferri CIC. *Tusc.* 1.40; VERG. *A.* 10.662; legatos non pinnis ~ elatos Alpes transgressos LIV. 21.30.8; accusatum crimine nimis ~ extructae uillae V. *Max.* 8.1.damr.; STL. 6.235; *Tac. Hist.* 4.30; —(transf.) haec (sc. facta) ipsum ~ ferent EPIC. *Drusi* 341. **b** aspice hoc ~ candens, quem uocant omnes locum ENN. *scen.* 345; ea. ~scuta, quae fuerant ~ fixa, sunt humi inuenta CIC. *Div.* 2.67; concurrunt ~ uolantes aetheriae nubes LUCR. 6.97; nihil interest humi an ~ putrescam V. *Max.* 6.2.ext.3; ~ sedens STR. 3.9.

sublimen, adv. (dub.). [app. SVB-+LIMEN] (N.B.: this word occurs in MSS. in several passages of Plautus, e.g. *Men.* 992, where edd. usu. substitute forms of *sublimis*.) In, or from, a lofty position.

~ altos saltus iniecit NAEV. *trag.* 27; ex celsa ~ forsitan arce. Graia dantem uexilla inaniplis uidisti (Polynice) STAT. *Theb.* 11.398.

sublimis ~is ~e, *a.* Also ~us ~a ~um, compar. ~ior. [app. fr. SVB, LIMEN] FORMS: *sublimus*, etc., ENN. *scen.* 10, ACC. *trag.* 563, 576, LUCR. 1.340, SAL. *Hist.* 3.27; APUL. *Met.* 3.2.

1 That is situated high up, elevated, high. **b** (pred.) high up, aloft. **c** (pregn., of weapons, etc.).

deum ~as sublices uagos (i.e. the clouds) ENN. *scen.* 10; aream esse oportet in agro ~iori loco VAR. *R.* 1.51.1; cur aliquis. a trabe ~i triste pendit unus? OV. *Rem.* 18; montus ~e cacumen occupat MET. 1.666; V. *Max.* 5.1.ext.1; CURT. 8.11.6; nunquam non aduersa soli est (imago solis), ~is aut humilis SEN. *Nat.* 1.3.11; ~e. ~sidus HER. *F.* 7; lidem (sc. arcus) ~es humili sole humilesque ~i PLIN. *Nat.* 2.151; textum ~e coronae deripiunt STAT. *Theb.* 3.411; JUV. 3.269; constitit. ~eam statuum. ~ita in area Volcani ~iore loco statuendam GEL. 4.5.4; (fig.) hominem. ~ habilem contemplationi facitura. ~e fecit illi caput et collo flexili impositum (natura) SEN. *Dial.* 8.5.41; (of movements) superat totae stellae ~e agitant etiam atque etiam noctis iter ENN. *scen.* 217; sudis (nubibus). ~ior cursus est APUL. *Soc.* 10; **b** homines qui ferebant te ~em (i.e. on their shoulders) PL. *Men.* 1053; si non sequitur, rapite ~em foras MIL. 1394; TER. *A.* 8.60; tenem texens ~is aranea telam CATUL. 68.49; iuuenem agresti ~um stramine ponunt VERG. *A.* 11.67; Tyrio iaceat ~is in ostro OV. *Ep.* 12.179; Dares curru ~is eminebat CURT. 3.11.7; SEN. *Phaed.* 1036; Lentulus e celsa ~is sede profatur LUC. 5.16; campum. ~ cruore Ausonio mersum ~is Iapygia cernam SIL. 1.52; tertia qui tulerat ~is (i.e. riding in triumph) opima Tonanti 1.133; PLIN. *Pan.* 17.2; delphinus. ~em auehit (Ariomem) FRO. *Ar.* 1.1.p.56(237N); (in fig. phr.) ~ior ibo, si fama mihi pandis iter LAUS PIS. 223; —(prol.) ex humili sede ~a euolat ACC. *trag.* 576; anne alaudat ad caelum hinc ire putandum est ~is animas? VERG. *A.* 6.720; surgit odoratis ~is fumus ab aris AENA 357; [TIB.] 3.774; LIV. 1.16.8; serpens, quam regia sustinet alas ~emque rapit OV. *Met.* 4.363; (fig.) Mnestheus, quem puls. ~. Turni. ~em gloria tollit VERG. *A.* 10.144; (cf.) quod me fama leuat terra ~is PROP. 3.1.9. **c** carpi. ~ armis ~ibus ardent VERG. *A.* 11.602; regina. ~i flagello tange Chloen HOR. *Carm.* 3.26.11.

2 (neut. as sb.) An elevated or lofty position; (esp. in advl. phrs. w. preps.). **b** (pl.) things situated high up; the heavenly bodies.

(uim) animae leuem in immensum ~e fugientem MES. *Cor.* in Macr. 1.9.24; ille (sc. discus) citus ~e petit STAT. *Theb.* 6.682; (w. gen.) ut primum ardui ~e montis tetigit SEN. *Pro.* 1249; —(pl.) metu it ~ia (uolucris) OV. *Met.* 8.259; (fig., in allusion to Phaethon) tu quoque fornida nimum ~is asperum TR. 3.4.31; (w. gen.) per maria ac terras ~aque caeli LUCR. 1.340; —(w. ex) quidquid est quod ex ~is res spectat humanas SEN. *Con.* 7.1.25; tot animalium haustus spiritum ~e ~i trahit PLIN. *Nat.* 2.103; datur et decoctum eius. ~contusis, ex ~i deuolutis 27.129; —(w. in+acc.) sonum. ~qui natura in ~e fertur CIC. *N.* 2.2.141; B. *Afr.* 84.2; aquila in ~e insulst testudinem PHAED. 2.6.4; montium. ~erecti in ~e uertices SEN. *Dial.* 6.18.4; piro per lulum in ~e iactato SERT. *Cl.* 27.1; (transf.) an ex humili in ~e Iupiter tulerit aestimant SEN. *Suas.* 4.2; (in fig. phr.) hic in ~e etiam cucurrit et ad summum non peruenit nisi, sed impetu QUINT. *Inst.* 8.4.9; —(w. in+abl.) non ideo diuina minus in ~i sunt, si. ~. SEN. *Dial.* 2.3.3; NAT. 1.11.3; —(w. per) animalia. ~alia per ~e demissa BEN. 4.5.2; PLIN. *Nat.* 18.362. **d** dum supinus semper cubat (iacens piscis), ~iora aspectu COL. 8.17.14; ~i ium cursum SEN. *Ben.* 3.5.1; omnes ~aspectum COL. *Met.* *Nat.* 7.4.2.

3 Raised or situated above some surface or other: **a** (of the sky of the northern hemisphere). **b** (of birds w. ref. to flight). **c** (of some part of a recumbent body). **d** *anhelitus* ~is (transl. Gk. *πνεύμα μετέωρον*), shallow, panting breath.

a ultima, quae mundo semper uoluntur in imo. ~is species mundi similis figuris astrorum referunt MAN. 1.450. **b** auis. ~terrestris potius quam ~is (sc. coturnix) PLIN. *Nat.* 10.65. **c** caput huius quoque cubantis ~e

esse debet CELS. 4.11.8. **d** quem tu. ~i fugies mollis anhelitu HOR. *Carm.* 1.15.31.

4 (neut. as sb.) A position above ground; the upper regions; (pl.) matters relating to the atmosphere, i.e. meteorological phenomena.

uespae in ~i. nidos faciunt PLIN. *Nat.* 11.71; si in ~i sensus animae manet, apud inferos umbrae 7.190; —omnis de universo quaestio in caelestia. ~ia, terrena diuiditur SEN. *Nat.* 2.1.1; quaecumque aer facit patiturque, haec ~ia dicimus quia editoria imis sunt 2.1.2.

5 Extending to a considerable height, tall, lofty, towering.

aliae (species uinae). ~humiles. aliae ~es VAR. *R.* 1.8.1; tectum. ~ingens, centum ~e columbis VERG. *A.* 7.170; alii portis ~ibus astant 12.133; HOR. *Carm.* 3.1.46; aquila in ~i quercu nidum fecerat PHAED. 2.4.1; ager planus ~i clauditor maceria COL. 8.11.3; crebra. ~es conuolunt uerbera puppes LUC. 3.528; (uites) in tantum ~es, ut undemur auctoratus rogem. exipiat PLIN. *Nat.* 14.10; lucus. ~is ~stabat STAT. *Arch.* 1.593; qui scit quanto ~ior Atlantis omnibus in Libya sit montibus JUV. 11.24.

6 (of men, animals) Imposingly tall. **b** drawn up to one's full height, towering up. **c** (of the face) directed upwards.

si habitum. ~eius posteri noscere uelint, decentior quam ~ior fuit TAC. *Ag.* 44.2; —SEN. *Ag.* 738; armentis ~ibus insignis Meuania est, Liguria paruis COL. 3.8.3; ~i praeuictus equo LUC. 7.342; (w. abl.) ceruum. ~em cornibus V. *Fl.* 3.546. **b** olis ~es armis animisque reflecti VERG. *A.* 12.788; quo speciosus (boues) ingreditur ~es et clatis capibus COL. 2.2.22; tali ~is dono, noua tegmina latis aptat. ~humis SIL. 2.453; latos nisi sustinet orbes grande ebur et magno ~is (i.e. rampanti) pardus hiatu JUV. 11.123; (transf.) ~i gradu incedit Ithacus SEN. *Pro.* 1088. **c** prona ~cum spectant animalia cetera terram os homini ~e dedit OV. *Met.* 1.85; SIL. 15.85. dum ~is uersus ructatur et errat HOR. *Ars.* 457.

7 (fig.) Having lofty ambitions or ideals, aspiring; (of ideas) lofty, grand. **b** of exalted character, heroic. **c** (of a writer or his works) elevated in style or sentiments, sublime, majestic. **d** (of experiences) lofty, sublime.

placuit sibi, natura ~is et acc. HOR. *Ep.* 2.1.165; non Venus. ~ia pectora fregit OV. *Fast.* 1.301; mens tua ~is supra genus eminet ipsum PONT. 3.3.103; habet. ~mens nostra natura ~e quiddam et erectum et impatiens superioris QUINT. *Inst.* 11.1.16; ~e et erectum ingenium TAC. *Ag.* 4.5; —cum tu. ~nil parum sapias et adhuc ~ia cures HOR. *Ep.* 1.12.15; altius aliquid ~isque meditare SEN. *Ep.* 102.28. **b** ~is ille uexillarius noster Lamachus APUL. *Met.* 4.10; uir ~is animi uirtutisque praecipuus 4.11; (of exploits) Alexandri multa ~ia facinora FL. 7. **c** carmina ~is. ~Lucreti OV. *Am.* 1.15.23; Prisci pagina. ~multa dulci, multa ~i referunt. ~pectore MART. 9.77.3; Aeschylus. ~is et grauis et grandilocus saepe usque ad uertum QUINT. *Inst.* 10.1.66; qui facis in parua ~ia carmina cella JUV. 7.28; FRO. *Aur.* 2.48(114N); (neut. pl. as sb.) corruptum dicendi genus, quod. ~praecipua pro ~ibus habet QUINT. *Inst.* 10.1.73; **d** VT PARENS EIVS. ~TAM SAERI LVCTVS FERPERET ~E SOLACIUM INTERVENTU BENIGNISSIMI DECRETI CIL 5.2117.

8 Exalted in rank or position, noble, eminent; (of rank, etc.) exalted, illustrious.

nuptiarum initio antiqui reges ac ~es uiri. ~porcum immolant VAR. *R.* 2.4.9; communis gloria nobis, nos quoque ~es Magnus facit LUC. 10.378; superius aliud, augustius genus daemorum. ~ex hac igitur ~iore daemorum copia. ~APUL. *Soc.* 16; (masc. pl. as sb.) quauis ~es debent humiles metueri PHAED. 1.28.1; —tu (sc. Musa) mihi. ~uiuo ~e dedisti nomen OV. *Tr.* 4.10.121; LAUS PIS. 3; quantos. ~is agit fortuna metus! SEN. *Her.* 0.649; magnam ci et ~e, sed pro oculis datum PLIN. *Nat.* 7.141; pars ~e genus. ~sortem alii clamant STAT. *Theb.* 10.225; quid, Catilina, tuis natalibus. ~inueniet quisquam ~ius? JUV. 8.232.

sublimitas ~atis, *f.* [prec. +TAS]

1 Height (i.e. either altitude or upward extent), elevation; a high place, a height.

~as diuiditur tabulatis COL. 8.3.3; ~atium (stellarum errantium) causa PLIN. *Nat.* 2.65; natura (sc. cucurbitae) ~atis audia 19.60; corporis ~as QUINT. *Inst.* 12.5.5; deos ab hominibus plurimum differentis loci ~ate APUL. *Soc.* 4; —easdem ~ates regionum tenent astra caelestia MUN. 33; (in fig. phr.) cum se in hanc ~atem tulit (animus) SEN. *Ep.* 92.33.

2 a An elevated state of mind, a sense of exaltation. **b** loftiness of character, magnanimity.

a quies mentis in toto collocatae et ~as SEN. *Dial.* 7.4.5. **b** incomparabilis inuicti animi ~as (i.e. Caesar's burning the correspondence of Pompey unread) PLIN. *Nat.* 7.94.

3 Loftiness of style, grandeur, sublimity.

~ate heroi carminis animus adsurgat QUINT. *Inst.* 1.8.5; hunc (sc. Homerum) nemo in magnis rebus ~ate. ~superauerit 10.1.46; 12.10.23; frequenter. ~Platoniam illum ~atem et latitudinem effingit PLIN. *Ep.* 1.10.5; 4.20.3.

sublimiter, adv. compar. ~ius. [SVBLIMIS +TER²]

1 To or at a great height, high. **b** so as to be raised off the ground (in quotes., in order to avoid losing magical powers by contact with the earth).

uictor quanto ~ius altum adtollat caput OV. *Hal.* 69; quoniam nec ~iter potest nec per longa spatia uolare (pauc) COL. 8.11.1; locus. ~muniter ~iter pedum quindecim maceria 8.15.1; ceruice ~iter eleuata APUL. *Met.* 7.24; STAT. *Silo.* 2.6.75; GAL. 7(6).6.11; (in fig. phr.) oblitus tum legis. ~ius feror et ore iam non meo SEN. *Dial.* 9.1.14. **b** haec

omnia ~iter legi teri darique oportet CATO *Ag.* 70.1; 70.2; ~iter terat et uaso ligneo det, bosque ipsus et qui dabit ~iter stet 71.

2 In a grand or elevated tone.

nec uoluntatem ei, quo minus ~ius et cultius diceret. ~defuisse TAC. *Dial.* 21.2; ad uersum ~iter faciendum FRO. *Aur.* 1.1.p.106(54N).

sublimitus, adv. [SVBLIMIS +ITVS¹] From an elevated position, from above.

pauci militum equum ~insilire FRO. *Ver.* 2.p.148(128N).

sublimō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVBLIMIS +ō] To place in an elevated position, raise; (refl. or pass.) to rise, soar. **b** to send up (spirits) from the underworld into the upper air.

sol, qui candentem in caelo ~at facem ENN. *scen.* 280; granaria ~ata et ad septentrionem. spectantia disponantur VITR. 6.6.4; Zephyri tranquillo spiritu ~atae domum redeunt (soporos) APUL. *Met.* 5.16; —(fig.) in maximum decus atque in excelsum claritudinem ~auit CATO *hist.* 63; cum. ~ingenia illa (sc. deorum) ad beatitudinem ~ata sunt; cum ad miseria infamata APUL. *Soc.* 4; —MET. 1.16; 3.21; cum se nubium tenuis altissime ~auit (aquila) FL. 2; nulla earum (sc. animum) ultra Olympi uerticem ~atur SOC. 8. **b** saga. et diuini potens. ~maies ~are, deos infamare APUL. *Met.* 1.8.

sublimus ~a ~um, *a.*: collateral form of SVBLIMIS.

sublinguō ~ōnis, *m.* [comic formation from SVB-+LINGO] (humorous term for a kitchen-slave) An 'under-dish-licker'.

coqui ~o PL. *P.* 893.

sublinō ~inere ~ēui ~itum, *tr.* [SVB-+LINO]

1 To smear over (a surface); *os* ~inere (w. dat.), to play a trick on (acc. Nonius from the practical joke of smearing the face of a sleeping person). **b** to plaster.

ita mihi stolido susum uorsum es ~eueri offusis PL. *Capl.* 656; MER. 604; ita ~inetur os custodi mulieris MIL. 153; TRIN. 558; ARG. *Pl.* *Epid.* 6. **b** uti ~inat (maceriam) locari oportet CATO *Ag.* 15.1.

2 To smear on the underside (with a substance); to back (with).

(cornua) nunc tincta, nunc ~ita, nunc quae cestrota. ~dicuntur PLIN. *Nat.* 11.126; lacertae uiridis sanguis subtritus. ~pedes ~itus (sanat) 30.80; —(sardae) quae brattea aurea ~inuntur 37.106.

3 (w. acc. and abl.) To provide (paint) with (a substance) as undercoating; (w. acc. only) to apply as undercoating.

~inunt. ~harenosam (chrysocolliam), priusquam inducant, atramento et paraetino PLIN. *Nat.* 33.90; hac (rubrica) minium ~inunt adulterantque 35.34; —pingentes sandeae ~ita, mox ex oio inducentes purpurissum, fulgorem minii faciunt, si purpura facere maluit, caeruleum ~inunt (pingentes), mox purpurissum. ~inducunt 35.45.

subliuidus ~a ~um, *a.* [SVB-+LIVIDVS] Of a somewhat livid colour.

pustulae maxime nigrae, interdum ~ae CELS. 5.28.1; 5.28.4.B; 5.28.15.C.

sublūcānus ~a ~um, *a.* [SVB-+LVX-+ANVS] Occurring or prevailing just before dawn.

~is temporibus PLIN. *Nat.* 11.30.

sublūcō ~ēre, *intr.* [SVB-+LVCEO] To shine faintly, glimmer; to gleam (with an underlying colour). **b** (w. dat., of a colour) to shine through.

Aries ~et corpore totus CIC. *Arat.* 535(289); qualia ~ent fugiente crepuscula Phoebo OV. *Am.* 1.5.5; si fragmenta (resinae) ~eant PLIN. *Nat.* 14.127; —candida nec mixto ~ent ora robore OV. *P.* 20.217; (flos purpureae) nigrantis rosae colore ~ens PLIN. *Nat.* 9.126. **b** in foliis. ~uoluae ~et purpura nigrae VERG. *G.* 4.275.

sublūcidus ~a ~um, *a.* [SVB-+LVCIDVS] Barely light, dim.

inter subsitae conualis ~um lucum APUL. *Met.* 6.3.

sublūcō ~āre, *tr.* [SVB-+LVCVS +ō] (app.) To thin the lower branches of.

~are arbores et ramos earum supputare, et ueluti suplus lucem mittere FEST. *p.* 348M.

sublūgō ~ēre, *intr.* [SVB-+LVCEO] (prob.) To be an assistant mourner.

CONSERVENT. ~OPORTERE. ~MATRONAS QVAE IN COLONIA NOSTRA SVNT ~ERE CIL. 11.1421.24.

subluō ~nere ~ui ~ūtum, *tr.* [SVB-+LUO (cf. ALLVO, etc.)]

1 To wash, bathe (the under parts of the body, etc.), wash from below.

uino austero ~uendum est (quod prouolunt est) CELS. 6.18.10; intertrigo bis die ~uitur aqua calida COL. 6.32.1; quid solium ~uto podice perdis? MART. 2.42.1; 6.81.2; ungulam iumento ~uere FRO. *Aur.* 1.1.p.8(64N); (elipt.) quotiensque desidit ~uere aqua calida (oportet) CELS. 4.22.2.

2 (of rivers, the sea) To flow beneath or at the foot of, wash.

collis radices duo duabus ex partibus flumina ~uebant CAES. *Gal.* 7.69.2; CIV. 3.97.4; Asiam, qua Hellesponto, qua Rubro mari ~uitur, possideo CURT. 9.6.20.

sublustris ~is ~e, a. [SVB-+lustris (cf. ILVSTRIS)] Faintly lit, dim.

galea Euryalum ~i noctis in umbra prodidit VERG.A. 9.373; nocte ~i nihil astra praeter uidet et undas HOR. Carm. 3.27.31; LIV.5.47.2; V.FL.3.142; Ilias 700; (in fig. phr.) eloquentiae Latinae. ex orientis lumina quaedam ~ia GEL.13.25.12.

sublūteus ~a ~um, a. [SVB-+LVTEVS] Yellowish.

color. ~us APUL. FL.12.

subluuīēs ~ēī, f. [SVBLVO+IES]

1 A morbid discharge in sheep's hooves, prob. foot-rot; also, an analogous affection of the human foot.

cum ~es atque intertrigo in ipso discrimine ungulae nascitur COL.7.5.11; ~adtritūs calcamentorum ueteris soleae cinis .dēntis caballini contusi farina. ~em (sanat) PLIN. Nat.30.80.

2 Filth, slime (underfoot).

uiam. ~alibi ~e caenosa lubricam APUL. Met.9.9.

submānō ~āre, intr., tr. **summ-** [SVB-+MANO] (of liquids) To run or flow underneath; to be running with moisture underneath (in quot., in pun w. *Summanus*).

ex montibus sub terra ~antes (sc. waters) VITR.8.1.2; ~qua uestimenta, ubi obdormi ebrius, surmanno, ob eam rem me omnes Summanum uocant PL. Cur.416.

Submemmianus ~a ~um, a. **Summ-**. Of or belonging to the Submemmian.

~as. inter uxores MART.3.82.2; ~is iniquior buccis II.61.2; 12.32.22.

Submemmum ~i, n. A street in Rome, app. the resort of prostitutes.

~i fornice MART.1.34.6.

submergō ~gere ~si ~sum, tr. **summ-** [SVB-+MERGO] To cause to sink, submerge.

partim ~sarum (i.e. living underwater) partim fluitantem et innatantem beluorum CIC. N.D.2.100; ~sus equus uoraginibus non exstitit DIV.1.73; LUCR.6.541; nauem. ~sam CAES. CIV.3.30.2; Pallasine. Ipsos (sc. Arguios) potuit ~gere ponto. ~? VERG.A.1.40; LIV.3.3.8; LUC.4.457; saxa. ~sa uadis STAT. Theb.1.374; nauem ~gere IAC. Ann.14.5; septies. ~so fluctibus capite APUL. Met.11.1; (in fig. phr.) non tranquillo nauigamus sed iam aliquot procelis ~si paene sumus LIV.24.8.13; ~below the horizon (cardo mundi) ~sum despicit orbem MAM.2.837; ~into the underworld) quae (sc. magae). omnem. lucem mundi. imis Tartari. ~gere nouit APUL. Met.2.5; ~pass. (in middle sense) delphini ~si SEN. Nat.44.2.14; quae (sc. Nereides). ~sao penitus retinacula uellant STAT. Silv.3.2.32.

submerus ~a ~um, a. [SVB-+MERVS] Nearly undiluted.

uinum. ~saepē exanclauit ~um PL. St.273.

subministrātor ~ōris, m. [next+TOR] A provider, purveyor.

~or libidinum testisque SEN. Ep.114.25.

subministrō ~āre ~āui ~ātum, tr., intr. **summ-** [SVB-+MINISTRO]

1 To supply, furnish, afford (to). **b** to send by way of reinforcements (to).

palam in eum tela iaciuntur, clam ~antur CIC. Caes.20; quoniam tabellarios ~as, hodierni diei res gestas Lupercalibus habebis Q. fr.2.11.4; frumentum. ~lingones ~are CAES. Gal.1.40.11; hostibus nostris inde ~ata auxilia intellegebat 4.20.1; ita ex inferiore loco, ad salientum aqua ~atur VITR.10.7.3; pecuniam. non ~abo SEN. Ben.7.20.2; ferula copiosa nullo seruiente. ~antur APUL. Met.5.3; ULF. dig. 48.9.7; ~w. inanim. subj. infundibulum ~at molis frumentum VITR.10.5.2; ut uicinium radicibus humorem ~et (solum) COL.3.1.8; aliae (terrae) molle tantum plumboque uicinium (ferum) ~ant PLIN. Nat.34.143; saxa, quae salebroso semita largiter ~abat APUL. Met.8.16; ~w. abst. obj. uana nobis alacritatem ~ante V. MAX.8.15; intro; solatia uana ~at uultus, qui simili notatus auro stratis praenitit STAT. Silv.2.7.128; Seianum quaerenti occasiones (sc. of cruelty) ~asse SUT. Tib.61.1; ~w. abst. subj. ipsa pax timores ~abit SEN. Ep.104.10; Tac. Dial.37.5; quae res optatissimum mihi uindictae ~auit occasione APUL. Met.9.27; ~(ellipt.) unde subuenit reditus? an pater ab Africa ~at? FLO. Verg. p.186R; Psyche, et corporis et animi alioquin infirma. fati tantum saeuitia ~ante, uiribus alioquin APUL. Met.5.22. **b** B. Afr.19.2; Labienus. ~defatigatis integros. equites ~are 78.6.

2 (intr.) To act as assistant (to).

C AEMILIVS FORTVNATVS FRATRI B M F ET BLASTVS QVI EI SVMMENESTRAUIT AMICVS A. Epig.68.27

submissē, adv. **summ-**. **compar.** ~ius [SVBMISSVS+E]

1 In a subdued or restrained manner.

qui aut breuiter aut ~e dicunt, docere iudicem possunt, commouere non possunt CIC. de Orat.2.215; ornamentis eisdem uti fere licet alias contentius, alias ~ius 3.212; Opt. Gen.10; Orat.72; 91; pro matre ~e et leniter agendum SEN. Com.7.4.6; lacrimas effudit. sciscitarique ~ius coepit, quod ergastulum intercepisset errantes PETER.105.11; QUINT. Inst.6.5.5.

2 Submissively, humbly; in a servile manner.

qui mihi non nimis ~e supplicat CIC. Planc.12; ut, quanto superiores simus, tanto nos geramus ~ius Off.1.90; multa. ~e, multa minanter agit AV. Ars.3.582; quod ~e Caecina (scripsisset) uelut offendere Vespasianum timens Tac. Hist.3.9; APUL. Met.8.9; ~nec delicate accipiendum est (beneficium) nec ~e SEN. Ben.2.24.2.

submissim, adv. **summ-**. [SVBMITTO+IM] In a subdued tone, softly.

ad communionem sermonis tacentis uix ~e fabulantis prouocabat SUT. Aug.74; cum omnes ueniam atque ~e rideremus GEL.17.8.7.

submissiō ~ōnis, f. [SVBMITTO+TIO]

1 The lowering (of the voice), softening (of the tone of a speech).

uerborum iterationes. ~erunt ab hac ~ione orationis alienae CIC. Orat.85; ex contentione uocis, ex ~one Off.1.146.

2 The action of making subordinate or inferior.

parium. ~comparatio nec elationem habet nec ~onem CIC. Top.71.

submissus ~a ~um, a. **summ-**. **compar.** ~ior. [pple. of next]

1 (of the hair) Worn long.

capillo pone occipitum ~iore ut ceruicem etiam obtegeret SUT. Tib.68.2.

2 Low in position or vertical extent; stooping; (of the eyes) lowered.

~iorem aliis aedem Honoris et Virtutis C. Marius fecit FEST. p.344M; murum perinaequales ductum colles, pleraque alta et difficilia aditu, ~a quaedam LIV.24.34.3; aliae partes in nubibus tumidiores sunt aliae ~iores SEN. Nat.1.3.1; 2.32.7; latum habentium clauum modus est, ut sit paulum cinctis ~ior QUINT. Inst.11.3.139; ~stantibus primis, secundis ~ioribus. ~postremis etiam genus nixis LIV.44.9.6; ~contutu quoque multiformes, truces. ~i, blandi (sc. oculi) PLIN. Nat.11.145.

3 (of the voice, a sound) Not loud, low; (of a speaker, his style or sim.) quiet, gentle, restrained.

~a uoce agam tantum ut iudices audiant CIC. Flac.66; haec ~o dicite uerba sono [Tib.]3.1.22; OV. Pont.4.342; SEN. Com.1.18; MART.8.75.11; ne dicamus omnia clamose. ~ aut ~o murmure QUINT. Inst.11.3.45; ~oratio. placida. ~a, lenis CIC. de Orat.2.183; hoc oratione liberius. ~utetur hic ~us (orator) Orat.82; CAES. CIV.3.19.6; non loquor tecum Stoica lingua, sed hac ~iore SEN. Ep.13.4; his contraria ~iorem quandam modum postulant QUINT. Inst.3.8.48; ~am (actionem) et ad satis faciendum compositam 7.4.27.

4 (of persons, their words, conduct, etc.)

Humble, submissive; servile, grovelling.
non. dubitabit qui recenti calanate ~iores essent futuae (ciuitates) HIR. Gal.8.31.2; ~um imperium non tenet uires suas PUB. Sent.8.16; nec ~is uerbis memoriam (beneficium) reuocare SEN. Ben.7.23.2; huc comes it ~a Fides et crine soluto Iustitia PETER.144.252; ~it. nihil habet amplum, nihil exelsum, nihil non ~um atque populare CIC. Aft.1.20.2; Tese.4.64; neque ~um et abiectum neque se conferentem Off.1.124; oratio (sc. tyranni) fuit ~a et infracta LIV.38.14.9; metuens. ~e ~is precibus Pompeius adoret sceptra LUC.8.594.

submitto ~ittere ~isi ~issum, tr. **summ-** [SVB+MITTO]

1 To allow (plants, shoots, etc.) to grow unchecked; to leave (a meadow) to grow grass long. **b** allow (the hair) to grow long.

multum interest plures an pauciores materias. ~unitor ~ittat COL.3.21.7; sarmentum, quod in materiam ~ittimus 4.6.4; haec brachia non statim. ~am procrea ~ittuntur 5.5.10; si. ~alternos fructes in semen ~ittas 11.3.36; Arb.9.2; depastis ~ittere gramina campis LUC.9.182; ~pratum si inirigium habebis. ~ne faenum desiet. ~ittito Cato Agr.8.1; VAR. R.1.49.1; prata uel arua. ~in faenum ~ittuntur COL.12.15. **b** mos. ~est barbam et capillum magistratui Cretensium ~ittere SEN. Com.9.4.19; modo barbam capillumque ~ittens SEN. Dial.11.17.5; PLIN. Ep.27.14; rutilare et ~ittere comam SUT. Cal.47; ULF. dig.47.10.18.27.

2 To allow (animals) to grow to maturity, raise, rear.

ex his (capris). ~mares solent ~itti ad admistras VAR. R.2.3.4; ~ittite tauros VERG. Ed.1.45; quos (sc. horses) in spem statum ~ittere gentis G.3.73; mularum greges. ~ittere COL.6.35.2; ubi est ubertas pabuli. ~ittere prolem semper expedit 7.9.5; ~w. inanim. subj. uinea ~ittit capreas non semper edulis HOR. S.2.4.43; ~(transf.) uitis. cuius progeniem studemus ~ittere COL.3.6.2.

3 (of the earth, etc.) To send up, put forth (plants, flowers). **b** to put forth (from the body). **c** to send out, emit (light or other emanations).

tibi snauis daedala tellus ~ittit flores LUCR.1.8; 1.193; aspic quae ~ittat humus formosa colores PROP.1.2.9; Cithaeron. ~aestua nostro prata. ~ittit greges SEN. Oed.846; LUC.4.411; ~w. ref. to the sowing of dragon's teeth) non. monstrum. ~isere Colchi maius Echioniae Thebae HOR. Carm.4.4.63. **b** a torua ~ittere cornua fronte PETER.126.18.3. **c** quasi multa breui spatio ~ittere debet lumina sol LUCR.4.761; Aeterna loca alitibus ~ittere debent mortiferam uim 6.618; nebulas, equestri fracta quas tellus pede ~ittit SEN. Phoen.397.

4 To cause to project (from a low position). **b** to hold out (the hands) in supplication. **c** (transf.) to raise, elevate.

aliae. ~falces ~issae e rotarum orbibus haerebant et aliae in terram demissae CURT.4.9.5. **b** cuius enim genibus ~isit manus? SEN. Com.1.3.7; ut. ~pias numen precatus rite ~isi manus SEN. Oed.226; SIL.6.695; uis. ~supplicantes. ~ittimus (manus) siue adorantes altiuus QUINT. Inst.11.3.115; ~pass. w. rel. acc. ~issi palmas. ~affigunt. corpora terrae SIL.1.73. **c** ut. ~Augustum. ~genus claris ~ittet astris Ilias 901.

5 To send by way of assistance; (mil.) to send (relief or reinforcements). **b** to send (to a scene of action).

huic. ~Fulium Postumum adiutorem ~iserat CAES. CIV.3.62.4; in pistrinum sapientem ~ittit (Posidonius) SEN. Ep.90.22; ~issus nonnumquam. ~mittibus, qui, si qua custodes fefellerint. ~afferunt SUT. Jul.43.2; ~PLANC. Fam.10.21.6; nisi subsidium sibi ~ittatur, sese duntaxat sustinere non posse CAES. Gal.2.6.4; ~ittit cohortis equitibus subsidio 5.58.5; laborantibus nostris Caesar Germanos ~ittit 7.70.2; CIV.1.45.4; Caesar equitum turmas suorum iubet. ~facere impressionem sagittarum funditoresque eodem ~ittit B. Afr.78.3; inuenituent suam ~ississe ad id bellum LIV.6.6.4; ut quisque locus ab hoste temptabatur, praesidia. ~ittit 32.15.9; integros fessis ~ittendo 44.4.9; ~ittere. ~auxilia SIL.8.23. **b** has (sc. naues) scaphis. ~onpluribus ~issis Otacilius Crassus. ~expugnare parabat CAES. CIV.3.28.2.

6 To send secretly or privately; (ellipt.) to send a secret messenger or communication. **b** to put forward by secret or underhand means (the agent of a misdeed); to cause (a misdeed) to be inflicted.

~ittetate iste Timarchidem qui moneret eos, si saperent, ut transigerent CIC. Ver.3.69; quum munere palpat Carus et a trepido Thymele ~issa Latino IUV.1.30; percussores sibi ex Hispania. ~Galbam. ~ississe opinatus SUT. Gal.23; ~ad pupillae matrem ~ittetate CIC. Ver.1.105; Zolius. ~isit ad regem postulans ut aliquid sibi tribueretur VITR.7.1.8. **b** si accusatorum ~itteres SEN. Ben.6.27.6; Dial.2.9.2; ille potest dicere se non occidisse, qui percussorem ~iserit QUINT. Decl.281 (p.145.1.25); 382 (p.427.1.25); ~issis consularibus uiris qui regio genere ortum (Acten) polierant SUT. Nero 28.1; ~w. ut+subj. qui ~isit (alios) ut uociferentur ULF. dig.47.10.15.8; ~nisi ipse hanc tibi uim ~isi 4.2.9.1.

7 To bring to a lower level, drop, lower, lay down, dip, etc. **b** to lower (the knee or other parts of the body) in gestures of submission; (refl. or pass. in middle sense, of persons) to bow, kneel, etc. **c** to lower (arms) as a token of defeat, submission, etc.; ~fascies ~ittere, to lower the fascies at a popular assembly in token of the sovereignty of the people.

cum (canes) plorantes fugiunt ~isso corpore plagas LUCR.5.1072; sonitus lassos ~isit ocellos OV. Am.3.5.1; ~isso. ~humiles intrantur uertice postes MET.8.638; ubi auguribus iussus altitudinem donus suae. ~ittere V. MAX.8.2.1; antemur ~ittitur SEN. Ep.77.2; uela ~ittit 95.7; mihi pontus inertes ~ittit fluctus PETER.134.12.1.5; tenero corpus ~ittere prato BAC. EWS.2.13; occulto ~ittit lampada furto STAT. Theb.12.279; obtenta ~ittit lumina palla 12.469; eminentis aedis suae in plana ~issit (i.e. moved its side to a lower level) FLO. Epit.1.31.9.4; ut uisendam praebet faciem nuee ~itteret SUT. V.4.17.1; ~iron. illic recedit ut malum ferro ~itteret IUV.12.54; ~fig. deus extruit alia (regna), alia ~ittit nec mollior ponti SEN. Nat.3.1.19; quae gelidas ~ittit Trebulia ualles MART.5.71.1; ~w. ueluti. ~ittitur ingens Haemus et angustus Rhodope descendit in annis (i.e. in a thaw) STAT. Theb.11.194; ~(refl., or pass. in middle sense) poplites. ~cubant. ~ittuntur uirisque resoluunt LUCR.4.953; quare uenae nostrae modo ~ittant se modo attollant Cels.1.1.19; prout ille (sc. sol) se ~isit aut sustulit SEN. Nat.1.3.11; aestate (Tiberis) ~ittitur PLIN. Ep.5.6.12; ~w. terram (rupes) qua uergit ad orientem, leniore ~issa fastigio CURT.6.6.23. **b** prociat truncum ~isso poplite corpus CATUL.64.370; regem adorant genua ~ittunt (elephantis) PLIN. Nat.8.3; ad barbara iussa ~ittere colla SIL.1.19; ~muta metu terram genibus ~issa petebat LUCR.1.921; ~issi petimus terram VERG. A.3.93; regi dixit praeior porrexit ~ittentemque se ad pedes suos LIV.45.7.5; OV. Pont.3.1.149; ~issus in armos. ~praeabata (sonipes) scandere terga SIL.10.464; se. patri ad genua ~isit SUT. Tib.20. **c** aegre ~issis armis cessere uictoria VELL.2.85.5; SEN. Dial.1.3.3; 11.6.2; stat debilis altera pubes ~issos. ~ensis. ~tenens STAT. Theb.12.723; ~issis fascibus in contionem escendit LIV.2.7.8; VELL.2.99.4; fascies populo ~ittit QUINT. Inst.3.7.18; ~w. tibi (sc. uirgini Vestali) magistratus suos fascis ~ittunt SEN. Com. ex.6.8; ~fig. cum. in maxinis caues uersatus esses et cum tibi aetas nostra iam cederet fascisque ~itteret (i.e. yielded precedence to you) CIC. Brut.22; PLIN. Nat.7.112.

8 (w. dat.) To place under or beneath.
hinc. ~colla iugo didicit ~ittere [Tib.]3.7.170; ~issa in VETVSTA (TEM). ~sc. amphora CIL 15.4582; iis (sc. malleolis) ~cantheris propius a terra. ~ittendus est COL.4.14.1; singuli agni binis nutritibus ~ittuntur 7.4.3; illi. ~nefas urbis ~ittere tecto aut laribus feralis caput LUC.6.510; saltu. nullus (delphinus) conatur euadere, ni ~ittantur sibi retia PLIN. Nat.9.32; quo minus imposito clunem ~ittat asello IUV.6.334; ~poet. ~anguos ~ittere pontibus annis STAT. Silv.3.2.68.

9 To reduce the pitch or volume of, lower (the voice); to make (one's language) less violent or impassioned. **b** to abate, moderate (passions). **c** to make less of, play down (in argument). **d** to reduce, diminish (in quantity, amount, etc.).

a quibus utrisque ~ittitur aliquid, deinde augetur, extenuatur, inflatur CIC. de Orat.3.102; in Socrate irae signum erat uocem ~ittere SEN. Dial.5.13.3; QUINT. Inst.1.8.1; ~absol. in actoribus Graecis fieri uideamus, saepe illum qui est secundarum aut tertiarum partium. ~multum ~ittere, ut ille princeps quam maxime excellat CIC. Div. Caec.48; ~w. innumerae uoces fremitusque uororum ~isere sonum STAT. Theb.10.148; ~ut ex consueta quidem asperitate orationis. aliquid leniret atque ~itteret LIV.2.61.5; quare. ~superiori uerba ~ittis? SEN. Dial.7.17.1; cum. ~sit. nonnumquam ~ittenda et contrahenda oratio QUINT. Inst.1.1.45; PLIN. Ep.3.13.4. **b** inceptum frustra ~itte furorem VERG. A.12.832; tigris. nonnumquam feritatem exuunt, aliquando ~ittunt SEN. Ep.85.8; animos ~itte uirilis STAT. Ach.1.259; **c** easus, in quibus confutemur,

excusandum, ~ittendum sit quod exponimus *Quint. Inst.* 4.2.62. *d* neque enim pudor, sed acmuli pretia ~ittunt *Plin. Nat.* 29.21.

10 (usu. w. dat.) To make subject or subordinate (to); (pass. in middle sense) to submit (to). **b** (refl.) to submit, bow down, surrender (to circumstances, etc.); (sim.) *animum ~ittere*. **c** (of circumstances) to cause to submit, crush, cow. **d** to subject, expose (to physical forces, influences, etc.).

Canilio ~ittere imperium *Liv.* 6.6.7; unius civis. blanditiis totius urbis suae decus Persicae dominationi ~issum grauit ferentes *V. Max.* 6.3. ext. 2; si quis equum primis ~ittere temptet habens *Stat. Ach.* 1.278; nisi preces adhibueris, nisi auctoritatem paternam ~isero *Quint. Decl.* 258 (p. 53.1.4); ~neque inhoneste aliquem ~itti huic, quem fortuna super omnis extulisset *Vall.* 2.37.4. **b** pugnare diu nec me ~ittere culpae certa fili *Ov. Ep.* 4.151; nimis undetur ~ississe temporibus se Athenodorus *Sen. Dial.* 9.4.1; animus, ~neutri se fortunae ~ittens *Ep.* 66.6; ~periculo ulli ~ittere animum nostrum *Brut. Cas. Fam.* 11.3.3; animos ~ittere amoris *Ver.* 4.4.14; adhortatus ne. ad minores calamitates animos ~itterent *Liv.* 23.25.3; *Sen. Ben.* 3.3.2; oraui exueret ferociam, saeuienti fortunae ~itteret animum *Tac. Ann.* 2.72. **c** quem pauperis non ~ittit nec incurat *Sen. Ep.* 82.11; imbelli. nunc sitis aspera facit ~ittitque animos et inertia robora carpit *Stat. Theb.* 4.756. **d** haec (pauis) onere sidit, illa conuulsus latus ~ittit undis *Sen. Ag.* 502; somno. ~ittere oculos *Dial.* 12.5; omnia potius toleraturum, quam ueterem. ~ignationem subitae felicitati ~itteret *Tac. Ann.* 13.42.

11 *a* (refl. or pass. in middle sense) To lower oneself, condescend. **b** to scale down (language, style).

a ~issime et supplicauit *Cic. Planc.* 24; li qui superiores sunt, ~issae se debent in auiticia *Amic.* 72; praeciatu ille facilitati ~ittentis se comiter respondebat communicando consilia *Liv.* 3.70.1; externos ~issum ambire penatis *Stat. Theb.* 2.405; *Quint. Inst.* 1.1.10; ~ne ad) praepertorem. ~ittentis se ad mensuram discitens 3.7; ~ne in+acc. ~ittendo se in priuatum fastidium quo minus conspectus eo soluerat erat *Liv.* 27.31.6; *Sen. Ben.* 5.30.4; descendis in omnia familiaritatis officia et in amicum ex imperatore ~ittis *Plin. Pan.* 85.5. **b** (w. dat.) laborabo, ut orationem meam ad modestiam principis moderationemque ~ittam *Plin. Pan.* 3.2.

12 (w. dat.) To send as a replacement (for); (in quot., ellipt.) **b** to introduce (young animals) into a herd to replace ones that have died.

huic uos non ~ittetis? hunc diutius manere patiemini? *Cic. Prov.* 8. **b** in locum capitulum defunctorum uel inuitum alia ~ittere *Pompon. dig.* 7.1.69; fetus pecorum, qui ~issi gregem retinent *Papin. dig.* 36.1.60(58).4; *Ulp. dig.* 7.1.70.1.

submolestē, *adv.* [SVB+MOLESTE] Rather annoyingly; ~ *ferre* (w. acc. and inf.), to be somewhat vexed (that).
te. non esse Romae. ~ fero *Cic. Att.* 5.21.1.

submolestus ~ *a* ~um, *a.* [SVB+MOLESTVS] Rather irritating or annoying.
illud est mihi ~um quod parum Brutus propere uidetur *Cic. Att.* 16.4.4.

submoneō ~ *ēre* ~ui ~itum, *tr.* [SVB+MONEO] To advise privately, suggest a course of action to.
(w. internal acc.) ~uit me Parmeno ibi seruo' quod ego arripui *Ier. Eu.* 570; (ellipt.) patres. salutauit. ~nominatim singulis nullo ~ente (i.e. prompting) *Suet. Aug.* 53.3.

submōrōsus ~ *a* ~um, *a.* [SVB+MOROSVS] Illa. somewhat ill-humoured, caustic.
illa. ~stomachosa et quasi ~a ridicula *Cic. de Orat.* 2.279.

submōtus ~ *ūs*, *m. summ.* [next+TVS³] The action of clearing the way.
(Apis) incedit ~u lictorum *Plin. Nat.* 8.185; INDE AD ~VM IN AEDē SACRIFICIO FACTO IMMOLAVIT. ~AGNAM *CIL* 6.2060; LVCM DEAE DIAE AD ~VM ESCENDERVNT 6.2165.

submouēō ~ *ouēre* ~ui ~ōtum, *tr. summ.* [SVB+MOVEO] FORMS: ~osses (= ~ouisses) *HOR.* S.1.9.48.

1 To move (a person) from a place occupied, clear out of the way, remove. **b** to clear from the path of a magistrate or other dignitary. **c** to remove (animals) from a flock, etc. **d** to deny admission or access, keep off.

~ubet. ~recusantis nostros aduocatos accerrime ~oueri *Cic. Quint.* 31; ~ota contione *Flac.* 15; nauita sed tristis. ~alios longe ~otos arcet harena *Ver.* 4.6.316; equitibus ceteris uelut ad spectaculum ~otis. ~adueros concitant equos *Liv.* 8.7.9; ut ~otis aliis. ~um ipso imperatore Romano liceret sibi colloqui 32.35.5; donec iussu consulis procul a terra classis ~ota est 41.3.3; sic. ~Perseus. ~Molpea traiecit ~ouit uulnere cruris *Ov. Met.* 5.168; coniugem et liberos meos. ~nunc procul a furentibus ~oueo *Tac. Ann.* 1.42; *Suet. Cl.* 10.1; (w. non-personal subj.) non brachium abscondit consulem ex tam anopiti proelio ~ouit *Liv.* 4.28.8; (transf.) sapientem undique ~ouent et infra eum suam cognat *Sen. Ep.* 9.13. **b** nunc stipati seruis publicis. ~ultra ~ouent populum (aediles curules) *Var. in Gel.* 13.13.4; lictor, ~oue turbam *Liv.* 3.48.3; nemo proturbabatur, nemo ~uebatur *Plin. Pan.* 76.8; *Suet. Tib.* 40; (cf.) non. ~gazea neque consularis ~ouet lictor miseros tumultus mentis *HOR. Carm.* 2.16.10; (ellipt.) strepitus ante curiam lictorum ~ouentium auditur *Liv.* 8.33.4; (in fig. phr.) quoniam alia uia occurris

ingens et longius etiam ~oues ingenii fascius *Plin. Nat.* pr.4; ~impers. pass.) lictor apparuit; ~oto incesserunt; fasces cum securibus praetati sunt *Liv.* 28.27.15; fellit et L. Sulla, quod illi descendenti ad forum gladio ~ouetur? *Sen. Dial.* 1.3.8; SOLEATVS CVM CORONA PACTILI ROSACIA ~OTO SVPR. A CARCARES ESCIDIT *CIL* 6.2165. **c** eas ouis. ~uas ille tempore autumnii ratus aduere esse tolerabiles non ~ouerat *COL.* 7.3.14; (agni) qui ~oueri debet paucissimos post dies, quam ~editi sunt 7.4.3. **d** mererit, opposita populum ~ouet ante sera *Ov. Am.* 3.14.10; nullas ~ouet ara manus *Tr.* 5.2.44; quos uetat igne Creon Stygiaeque a limine perent (Etruscum), uix arduus ignis ~ouet *Sib.* 3.3.179; athletarum. ~pectaculo muliebres senes omne. ~ouit *Suet.* *Aug.* 44.3; (cf. sen.) custodia muri ~ouet infestos clausaque portia Getas *Ov. Tr.* 3.14.42; ~transf.) ratio. si miscuit se illis (sc. adfectibus). non potest continere quos ~ouere potuisset *Sen. Dial.* 3.7.3.

2 To remove (things), push, drive, etc., out of the way. **b** to ward off (heat, cold, sensations, etc.). **c** to cause to recede.

uti. ~cadant ~otis nubibus imbres *Ver.* 4.6.38; informis hiemes reducit Iuppiter, idem ~ouet *HOR. Carm.* 2.10.17; *Ov. Rem.* 758; is (sc. palus). a uite ~ouetur *COL.* 4.22.2; obliuata saxa ~ouit nitens *Stat. Silv.* 3.1.21; neque mulieris imago. ~poni potest nec tyrannicidae. ~oueri *Quint. Inst.* 7.7.5; (w. dat.) arte nefanda ~ota est capiti tabes *Liv.* 8.689; ~in the imagination) ~ouimus peregrinum cadaver: restat, ut inducamus filium *Quint. Decl.* 388 (p. 438.1.5); ~the sea) maria proleclis molibus ~ouentur *Sen. Con. exc.* 5.3; *Sen. Dial.* 9.3.7; gurgite septeno rapidus mare ~ouet annis *Liv.* 8.445. **b** silua. ~uis. ~frondibus ~Phoebeos ~ouet ictus *Ov. Met.* 3.587; frigus ~oueri ulli (corpus) *Sen. Dial.* 12.10.2; nec dolores ab illo sicut ab aliqua rupe nullum sensum admittente ~oueo *Ep.* 7.1.27; cryptoporticus. ut tenet solem, sic aquilonem inhibet ~ouetque *Plin. Ep.* 2.17.17; qui ~ouet euros pellicibus inuersis *Juv.* 14.186. **c** speiuncta. ~uasto ~ota recessu *Ver.* 4.8.193; maris. ~urges ~ouere litora *HOR. Carm.* 2.18.21.

3 To drive off (hostile forces, etc., from a position occupied or being attacked), dislodge.
si ~ouentur hostes *Pl.* 40; uenit, accessit, ligna subdidit, ~ouit Graecos *Quad. Hist.* 81; tormentis hostis propelli ac ~oueri iussit *CAES. Gal.* 4.25.1; omni ex parte ~otis hostibus finis est pugnandi factus 7.25.4; *Cic.* 9.93.7; hostis. ab Alpibus in Hispaniam ~ouit *SAL. Hist.* 2.98.4; cum omnibus turmis equitum euectus ~ouit *Hist.* 9.22.4; missilibus ~ouere hostem 21.7.8; ~oueantur a uallo Romani 34.15.5; *CURT.* 4.4.9; *TAC. Ag.* 23.2; nec. ~ulscibus Italiae inhaerentem ~ouere poterat Hannibalem (populus Romanus) *FLOR. Epit.* 1.22(2.6.41); ~ota campis irruptio ferarum *Plin. Pan.* 81.2; Germanos. ~ultra Albiu fluuium ~ouit *Suet. Aug.* 21.1; ~poet.) Aetna 300; uolucres ramo ~ouet insidias *PROP.* 1.20.30; cara ~ouit ab arce hostibus Tritonis aquas *Stat. Theb.* 7.184; hospita sedes. a misero matrem ~ouit Oreste 12.511; ~fig.) quam (sc. Academiam) quidem ego placare cupio, ~ouere non audeo *Cic. Leg.* 1.39; desinet imparibus certare ~otus pudor *HOR. Epod.* 11.18.

4 To banish, expel (from a place); to dismiss (from an office or qualification).

di te ~oueant, o nostri infamia saedi (i.e. Scylla), orbe suo *Ov. Met.* 8.97; ~otum (i.e. exiled) studio defendis amicum *Tr.* 3.4.41; *Pont.* 3.4.91; lixas e castris ~ouit *V. Max.* 2.7.2; debere illum ab urbe et a parentis oculis ~oueri *Sen. Cl.* 1.15.7; libros, qui falso uiderentur inscripti, tanquam subditos ~ouere familia *Quint. Inst.* 1.4.3; cum essent philosophi ab urbe ~oti *Plin. Ep.* 3.11.2; *Suet. Dom.* 10.3; (absol.) quod magistratus eius loci intra eos fines terrendi, id est ~ouendi ius habent *Pompon. dig.* 50.1.239.8; ~ut censoria. ~contentus nota. ~oueret eos a re publica *VALL.* 2.68.5; quod. ~status signus locandas. ~curasset, paene honore ~otus est *Suet. Cl.* 9.1.

5 To debar (from having, attaining, or doing something), prohibit. **b** to oust, displace (from a position, status, etc.). **c** (leg.) to bar, exclude (from a right, claim, etc.). **d** to deter, dissuade, restrain (from an enterprise, etc.).

procul a scripta solis meretricibus Arte ~ouet ingenuas pagina prima manus *Ov. Tr.* 2.304; an sit ab his omnis rigide ~ota libellis (sc. matrona). ~ Pont. 3.3.55; nulli. dare (beneficium) poterit, si tales homines ~ouerit *Sen. Ben.* 4.26.3; iterumne relinquor, Thessalicis ~ota malis? *Liv.* 8.85; quid enim crudelius quam homines honestis parentibus. ~natos a re publica ~oueri? *Quint. Inst.* 11.1.85; eo capite quo petitione honorum absentis ~ouebat *Suet. Jul.* 28.3. **b** haberes magnum adiutorem. ~hunc hominem uelles si tradere: dispeream ni ~osses omnis *HOR. S.* 1.9.48; eundem honorem duae uirgines competeant; nostra filia ~oueri aliter non poterat *Quint. Decl.* 252 (p. 321.19); patronum sine auctoritate eius facto testamento non ~oueri palam est *Gaius Inst.* 2.122; *Juv.* 1.37. **c** si ego eos libros ~petam nec impensam scripturae solum, per exceptionem doli mali ~oueri potero *Gaius Inst.* 2.77; 4.117; *Ulp. dig.* 21.2.17; non quaevis exhereditatio ~ouet filium a contra tabulas bonorum possessione 37.4.8.2; agentem ex stipulatu doli mali exceptio ~ouebit *Julian dig.* 19.1.28; *PAUL. dig.* 34.4.15. **d** ut. ei magnitudine poenae a maleficio ~oueretur *Cic. Rosc.* 70; legatus. ~quem ad ~ouendos a bello. ~reges misistis *Liv.* 45.23.12; ne religio quidem a portentis ~ouet delicias *Plin. Nat.* 8.226; plerique. ~non tam superbia quam metu quodam ~oueantur *Plin. Pan.* 63.6.

6 To dispel, ward off, remove (an actual or threatened state of affairs, activity, etc.). **b** to dispense with, put aside (a procedure, etc.). **c** to exclude, negate (an alleged fact).

deum benignitate ~otum bellum ab urbe Romana. esse *Liv.* 28.11.8; pace mouetis aspera ~ota proelia *Ov. Ep.* 20.54; omnem querellam ~ouet felicitas (fabularum) *Phaed.* 2.9.14; fucosam superstitionem ~ouendam esse *V. Max.* 2.6.7; ubi natura loci minore munimento uirtutem non ~ouet *Sen. Con.* 2.5.4; febris. in primis ~ouenda est *Cels.* 3.21.5. **b** haec (sc. remedies). ~ouenda esse non est perpetuum *Cels.* 1.3.18; tota. ~pars ista philosophiae ~oueri

potest *Sen. Ep.* 94.12; ~ouendum. est utrumque ambitus *Quint. Inst.* 12.7.6. **c** quae fulminis interuentus ~ouet extorrem uel auguri indicia *Sen. Nat.* 2.34.2.

7 (of obstacles, intervening spaces, etc.) To keep at a distance; ~otus, distant, secluded.
(people) si quem tellus extrema refuso ~ouet Oceano *VERG.* 4.7.226; te licet terra ultimo ~ota mundo dirimat Oceani plagis *Sen. Phaed.* 931; *Stat. Theb.* 2.183; ~places, etc.) (Istmos) Aegaeum mare ab Ionio ~ouens *MELA* 2.48; (uilla) haut paulum ~ota a litore *COL.* 1.5.5; Hesperio tantum quantum ~otus Eoo cardine Parnasos *Liv.* 5.71; ubi Germaniam ab Italia ~ouent (Alpes) *Plin. Nat.* 3.132; ~pple. as sb.) qui. ~trans Pontum. ~ota Lyceus lunae immisso uidet *Sen. Med.* 232; ~fig.) illa animi bona a stulto ac malo ~ouentur *Ben.* 5.13.1; quosdam. longe ~otos a disciplina medicinae. periculo liberasse aegrum *LARG.* pr. p. 1.10; ~quae se ~ota uindicat ara casa *PROPR.* 4.9.56.

? submūgiō ~ *ire*, *intr.* [SVB+MVGIO] To make a deep bellowing; (word depending on the interpretation of *Lucr.* 4.545 as an example of tmesis; see *MUGIO* sense 2b).

submurmurō ~ *āre*, *intr. summ.* [SVB+MVRMVR] To murmur softly.
dulce tibi pinus ~at *MAUR.* 2129.

submuſsus ~ *i*, *m. summ.* [SVB+MVSSO+VS] One who mutters under his breath.
~i murmuratores. Naeuius (*trag.* 60) 'odi', inquit, ~os, proinde aperte dice, quid sit' *PAUL. Fest.* p. 299M.

submūtō ~ *āre*, *tr. summ.* [SVB+MVTO] To exchange, substitute (one thing for another).
hanc *Θαλασσίην* rhetores, quia quasi ~antur uerba pro uerbis. uocant *Cic. Orat.* 93; ne ~etur, signari solere (dolum) *ULP. dig.* 18.6.1.2.

subnascor ~ *i* subnātus, *intr.* [SVB+NASCOR] To grow up, arise, spring (esp. under something or in place of something).
num uada subnatis inno uidrentur ab herbis *Ov. Hal.* 90; quantum (sc. aquae) exhaustum est ~itur *Sen. Dial.* 4.10.8; haec ulcera. ~abscedat: alia ~ebantur 10.4.6; quadripedibus pilum cadere atque ~i annum est *Plin. Nat.* 11.231; quarto die demittitur (ficus) alio ~ente 13.57; inter herbas ~entes deorum uoluptati locum primam nominat 22.55; quamquam. ~assidue ~ens profuit ignis *PLIN.* 14.65; (w. dat.) alias cortice inextricabili et carie ~ente et *PLIN. Nat.* 16.188.

subnatō ~ *āre*, *intr.* [SVB+NATO] (w. dat. or abl.) To swim or float beneath.
pars ~at unda membrorum, pars extat aquis *Liv.* 14.482; curru biuigis (Iritones) alii ~ant *APUL. Met.* 4.31.

subnectō ~ *ctere* ~xi ~xum, *tr.* [SVB+NECTO] **1** (usu. w. dat.) To bind (one thing under another). **b** to place next in a speech or writing, add, subjoin.

laxos tenui de uimine circos ceruici (sc. of calves) ~cte *VERG.* G.3.167; aurea ~ctens exsertae cingula mannae bellatrix *A.* 1.492; antennis totum ~ctite uelum *Ov. Met.* 11.483; chartam. ~circumligatam lino ~ctebat collo *Plin. Nat.* 28.29; 30.98; *Stat. Theb.* 5.408; candida pampinea ~ctitur instita pilo 7.654. **b** duobus Romanis exemplis contentus. externa ~ctam *V. Max.* 3.3.2; cui principatum gloriae obtinenti consimile factum ~ctam 5.6.2; 7.6.6; 8.14.5; (cultus hortorum) prorsus oratione prioribus ~teretur exordis nisi. ~COL. 10. pr. 3; ut inuentioni iudicium ~cterent *Quint. Inst.* 3.3.5; ~ctere plura conantem. ~caeli. ~turbauit fragor *Sil.* 12.602; his alias poteram. ~ctere causas *Juv.* 3.315; cetera adfectionis et comitatus tuae ~cte, mi magister *AUR. Fro.* 2. p. 128(106N); (introducing dir. sp.) deinde ~ctit (Plato): *xpovos* *de.* ~ *APUL. Apol.* 65.

2 (of a buckle or other fastening) To bind up, fasten up.
aurea purpuream ~ctit fibula uestem *VERG.* A.4.139; 5.313; crinis. ~mollis ~ctens circulus auro 10.138; (pass., w. red. acc.) tereti crinem ~ctitur auro *V. Fl.* 2.103.

subnegō ~ *āre* ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+NEGO] To half-refuse (a favour).
quod praesenti tibi prope ~aram, non tribueram corte id absenti debere non potui *Cic. Fam.* 7.19.

subneruio ~ *āre* ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+NERVIA+O] To hamstring; (in quot., fig.) calumnias. ~nulla impertita mora ~asti *APUL. Apol.* 84.

subniger ~ *gra* ~grum, *a.* [SVB+NIGER] Somewhat dark, blackish; having a rather swarthy complexion.

~gris oculis *PL. Mer.* 640; labris ~gris *VAR. R.* 2.5.7; 2.9.3; ~gris pustulis *Cels.* 5.26.31; colore. ~ex rubro ~grum 5.28.4; *Plin. Nat.* 25.71; ~rufus quidam, uentriosus. ~ger *PL.* 13.1218.

subnimium (acc.) [SVB, NIMIVM] (Word invented by a facet. analogy w. *supparum*, acc. of *supparus*, taken as compounded of *sub-* and *parum*).
subparum aut ~, ricam, basilicum aut exoticum *PL. Epid.* 232.

subnixus ~ *a* ~um, *a.* Also **subnīsus**. [SVB+pple. of NITOR] FORMS: ~nīsus, etc. *Ciris* 195, 348, *Liv.* 39.53.8. *CONST.*: usu. w. abl.

1 Propped up by, resting on (some physical support).
~is alis (i.e. with arms akimbo) me inferam *PL. Per.* 307;

duos cingulos (terrae) caeli uerticibus ipsis. ~os Cic. *Rep.* 6.21; cubito ~a *Civis* 348; solio. ~alte ~a resedit *Ver.* 4.1.506; axe imo ~um. mundum *MAN.* 1.376; Hyampolin acri ~am scopulo *Stat.* 7.346; ~ae (i.e. carried by) lectore secures *SIL.* 10.392.

2 Assisted or defended by, relying on (material or other resources, allies, etc.). **b** confirmed or backed up by (arguments, sanctions, etc.). **c** resting on (an exemption, privilege, etc., or the basis of such).

~a Petelia muro *VER.* 4.3.102; ~os. Scordiscorum auxiliis *Liv.* 19.7; decem legionibus pugnacissimis ~us *SEN.* *Ep.* 10.30; cum. ~tribunus plebis ~us. seruorum manu perditissimam legem ferret *Asc.* *Mil.* 40; si quis erit magnae ~us roboris mentis *MART.* 1.39.7; ille (exercitus) Galliarum opibus ~us, hic Italiae innumis *TAC.* *Ann.* 1.47; multis. ~et ualidis propinguitatibus ~us *II.1*; equites *K.* tanta potestate ~i, ut qui fata. principum haberent in manu *FLOR.* *Epit.* 2.5 (3.17.3); *CEL.* 4.18.1. **b** epistulam. ~uerbis fidei commissi non ~am depositum *PAPIN.* *dig.* 3.77.26; quae sententia mihi uidetur firmissima ratione ~a 4.53.18.3; leges. ~sanctione. quadam sunt ~ae *ULP.* *dig.* 1.8.9.3. **c** qui privilegio ~us est, frateris curationem suscipere non cogitur *PAPIN.* *dig.* 27.1.30.2; sacerdotium. ~suscipere non cogitur numero liberorum quinque ~i 50.5.8; perpetua uacatione ~um *ULP.* *dig.* 50.5.1.1.

3 Elated or encouraged by.

Latini ~o animo. consilium ineunt *QUAD.* *hist.* 13 (Gel. 17.2.4); qui elius arsit adrogantia, quasi difficillima sit, ita ~i ambulat *Cic.* *de Orat.* 1.246; *Rep.* 2.45; *Liv.* 4.42.5; non uidebo Ap. Claudium et Q. Fulvium uictoria insolenti ~os 26.13.15; infatigior redierat, ~us erga se iudicis senatus 39.33.8; clade phaeotrigeri ~as regis Athenas *SIL.* 14.286.

subnotō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+NOTO]

1 To sign (documents); to write down at the conclusion of a document.

sedeo pro tribunali, ~o libellos, conficio tabulas *PLIN.* *Ep.* 1.10.9; ~MANV FADII SECVNDI ~ATVM ERAT *CIL* 12.4393.

2 To mark particularly, take a special note of (mentally or in writing).

cum ad hanc eandem lectionem philologus accessit, hoc ~at *SEN.* *Ep.* 108.30; non sobria uerba ~asti *MART.* 1.27.3; me. ~uenuit emptor aut lanista cum uultu digitoque ~asset (i.e. when he had eyed me and fingered me) 6.82.3; appositi. ~ qui nomina (aduenientium) palam ~arent *SUT.* *Cal.* 4.1.1; (w. *indir.* qu.) non ut describant ipsa corpora instrumento- rum, sed quod sint, de qua re sint, ~ent sibi *ULP.* *dig.* 42.5.1.5.

subnuba ~ae, *f.* [SVB+NVBO] One who supplants another as a bride.

lecti. ~a nostri *Ov.* *Ep.* 6.153.

subnubilus ~a ~um, *a.* [SVB+NVBILVS] Somewhat cloudy, overcast; somewhat dark or shadowy.

noctem ~am nactus *CAES.* *Civ.* 3.54.2; ~limes erat tenuis longa ~us umbra *Ov.* *Rem.* 599.

subō ~āre, *intr.* [dub.; cf. Gk. *σῦβα* 'swinish', *σῦβας* 'lustful'] (of female animals) To be in a state of sexual excitement, be on heat.

illarum (sc. female animals) ~at ardet abundans natura *LUCK.* 4.199; uerrem ~antis audita uoce, ni admittatur, cibum non capere *PLIN.* *Nat.* 10.181; quotiens. ~eorum (sc. piscium) generis feminae ~ent, mares suriant *APUL.* *Apol.* 38; ~ (coarsely, of women) ~ando. ~cubilia. ~rumpit *HOR.* *Epod.* 12.11; ut opprobrium mulieribus inde (sc. ex subus) tractum sit, cum ~are. ~dicuntur *Fest.* p.310M.

subobscēnus ~a ~um, *a.* [SVB+OBSCEVVS] Slightly indecent, risqué.

ridiculo sic usum oratorem ut nec nimis frequenti ne scurrile sit, nec ~o ne mimicum *Cic.* *Orat.* 88.

subobscūrē, *adv.* [next + -E] Somewhat obscurely.

disputationis eius, quam subtiliter quidem, sed ~explicat, summa haec est *GEL.* 3.14.6; *IO.* 1.7.

subobscūrus ~a ~um, *a.* [SVB+OBSCVRVVS] (of writers or speakers, their works, etc.) Somewhat lacking in clarity, rather obscure. grandes erant uerbis. ~compressione rerum breues et ob eam ipsam causam interdum ~i *Cic.* *Brut.* 29; ingressione ~am *Orat.* 11.

subodiōsus ~a ~um, *a.* [SVB+ODIOSVS] Rather tiresome.

cum eas (sc. querimonias) audire, quod erat ~um, leue putasset *Cic.* *Att.* 1.5.4.

suboffendō ~ere, *intr.* [SVB+OFFENDO] To give some offence.

apud. ~infamam faecem populi propter Milonem ~it *Cic.* *J.* 2.4.5.

suboleō ~ere, *intr.* Also ~ō ~ere. [SVB+OLEO] FORMS: ~at (pres. subj.) *TER.* *Hau.* 899. To give off a slight whiff, smell faintly; (in quot. fig. w. neut. pron. as subj. or impers.). ~et hoc iam uoxi quod ego machinor *PL.* *Cas.* 277; 554; idiam pridem sensi et ~ebat mihi, sed dissimulabam *Ps.* 421; *Trin.* 608; numquid pater ~et? *TER.* *Ph.* 474; (w. acc. and inf.) ut ne patillulum quidem ~at esse animam hanc *Cliniae Hau.* 899; (w. *indir.* qu.) quid illic festinet sentio et ~et mihi *PL.* *Trin.* 615.

subolēs ~is, *f.* **sob-**. [SVB+~ales (see ALO); cf. *proles*, *indoles*] N.B.: instanced as an archaism by Cicero (*de Orat.* 3.153).

1 (freq. collect. sg.) The young growth of a tree, bush, or sim., a shoot, sucker, etc.; (transf., of hair). **b** fruit.

(pl., of separate shoots) detrahendae (sunt) ~es quae a lateribus radicibusque protrepunt *COL.* 4.29.11; possunt etiam ~es per brumam caedi *Arb.* 5.4; *GEL.* 19.12.7; *APUL.* *Apol.* 88; ~ (collect.) agricola eueris arboribus. ~em ex illis residuum fouet *SEN.* *Dial.* 6.16.7; *COL.* 5.6.1; arboris. ~insitae ~em et ramos superiores praecidit 5.11.11; cinarae ~em melius per autumnii aequinoctium disponemus 11.3.28; succum auterente ~e *PLIN.* *Nat.* 13.59; (in fig. phr.) fauete homini Scipionum, ~imperatorum uestrorum uelut accisis rescentes stirpibus *Liv.* 26.41.22; ~frequenti ~e spissus (capillus) cumulat uerticem *APUL.* *Mel.* 2.9. **b** ~em dabit illa (sc. cucurbita) capacem Naryciae picis *COL.* 10.385; arbores. ~pomifera ~e fecundae *APUL.* *Mel.* 11.7.

2 An offspring, scion, child. **b** (collect. sg.) one's children or posterity, offspring, progeny; (pl.) families; the young (of an animal). **c** offspring as a social group or division, the rising generation, new blood, or sim.; the supply of offspring needed to maintain the race.

em, ~em (i.e. that young imp) sis uide! *PL.* *Ps.* 892; siue uirum ~es siue mulieris origo *LUCK.* 4.1232; *VER.* *Eccl.* 4.49; Archytae ~es Babylonius Orops *PROF.* 4.1.77; ubi conubi pretium mercesque soluta est tertia iam ~es *Liv.* 2.331; Marcelline, boni ~es sincera parentis *MART.* 6.25.1; *STAT.* *Silv.* 4.8.4; ex quo Caesarea ~es Locusta cecidit *TURN.* *pod.* 1; mihi egregium erat *Cn. Pompei* et *M. Crassi* ~em in patris meos adsciscere *TAC.* *Hist.* 1.15; *APUL.* *Mel.* 10.5; (w. *deijung.* gen.) innuptum puellarum decore ~es 10.32; ~ (of animals) scire oportet. quot arietes, quot utrinque generis ~es *VAR.* *R.* 2.1.24; lasciu ~es gregis *HOR.* *Carm.* 3.13.8; *MART.* 6.38.7. **b** Titulum ~es. aspice religatum (sc. Prometheum) asperis. saxis *Cic.* *Tusc.* 2.23 (transl. Aeschylus); *Off.* 1.54; duo filii iuuenes. fortunati patris matura ~em *Liv.* 40.6.4; ut. ~tres filias nuptum daret earumque ~em sinu suo exciperet *V.* *MAX.* 7.1.1; Sarmatae, Medorum, ut ferunt, ~es *PLIN.* *Nat.* 6.19; donec. ex illis ~es noua grexque proterus nunc ueneris inreplet aut *STAT.* *Silv.* 3.1.177; quos probatus. moribus omnis eiusdem familiae ~es committeretur *TAC.* *Dial.* 28.5; nullam posthac ~em edidit *ANN.* 5.1; eum. ~fidem et ~e et disciplina domus Fortuna destituit *SUT.* *Aug.* 65.1; ~censores populi aequitates ~es, familias pecuniasque censento *Cic.* *Leg.* 3.71; ~densior hinc ~es, hinc largi copia lactis *VER.* 6.3.308; domos cellasque faciunt, dein ~em, postea mella *PLIN.* *Nat.* 11.1.14; conseruari alitem et ~em iussere haruspices 15.136. **c** Et robur et ~es militum interit *PO.* *Fam.* 10.33.1; Romae. ~dignatur ~es inter amabilis uatum ponere me choros *HOR.* *Carm.* 4.3.14; *Saec.* 1.7; quamquam laetissimum oculis tuis esset conspectu Romanae ~is impleri *PLIN.* *Nat.* 26.3; ~ (of animals) maribus (cynoccephalis) interemptis praeter quam ~is causa (i.e. except for breeding purposes) *PLIN.* *Nat.* 7.31; 8.163; ~comprimendae libidines, propaganda ~es *Cic.* *Marc.* 23; ~em. ~stipris parabat cogendis omnibus procreare. ~liberos *Liv.* 39.24.3; postquam ~es ciuitati necessaria uisa *GEL.* 2.15.3; (of animals) ~em armen- to sortire quotannis *VER.* 6.3.71.

3 The aggregate of people born about the same time, a generation. **b** a race, breed, stock. Volscorum. ~iuuentutem Antiates ex noua ~e lectam. ~conciuerant *Liv.* 6.7.1; simile ueri est. alia atque alia ~e iuniorum ad bella instauranda totiens uisus esse (Volcos et Aequos) 6.12.4; proxima quid ~es aut quid meruere nepotes in regnum nasci? *LUCK.* 7.642; (as marking a degree in descent) ab his Amulius iam septima ~e regnabat *FLOR.* *Epit.* 1.1 (1.1.4). **b** haec potior ~es, hinc caeli tempore certo. ~mella premes *VER.* 6.4.100; ~em. ~priori dissimilem populo promittit origine mira *Ov.* *Met.* 1.251; alia sed ~es minus conspecta minis [SEN.] *Oct.* 406; Helleni, Groui, castellum Tyde, Graecorum ~is omnia *PLIN.* *Nat.* 4.112.

subolescō ~ere, *intr.* [SVB+ALESCO (for vowel-change cf. *adolesco*)] (of the rising generation) To grow up.

iuuentutem. ~pro tot caesis exercitiis ~entem *Liv.* 29.3.12.

subolfaciō ~ere, *tr.* [SVB+OLFACIO] To perceive as if by smell, scent (that something is the case). ~io, quia nobis epulum daturus est Mammea *PETR.* 45.10.

subolō: see SVBOLEO.

suboptiō ~ōnis, *m.* [SVB+OPTIO] (mil.) An officer of a junior grade, a junior OPTIO.

PANNIVS TITIANVS ~O III (i.e. triere) OCEANO FILIAE SVE RECIT *CIL* 10.3496; *II.* 349; *II.* 3537; C. Attuntius Valens ~O III Salute signauit *FJRA* 3.132.20.

suborior ~iri ~tus, *intr.* [SVB+ORIOR] To

perceive as if by smell, scent (that something is the case).

~io, quia nobis epulum daturus est Mammea *PETR.* 45.10.

subolō: see SVBOLEO.

suboptiō ~ōnis, *m.* [SVB+OPTIO] (mil.) An officer of a junior grade, a junior OPTIO.

PANNIVS TITIANVS ~O III (i.e. triere) OCEANO FILIAE SVE RECIT *CIL* 10.3496; *II.* 349; *II.* 3537; C. Attuntius Valens ~O III Salute signauit *FJRA* 3.132.20.

suborior ~iri ~tus, *intr.* [SVB+ORIOR] To

perceive as if by smell, scent (that something is the case).

~io, quia nobis epulum daturus est Mammea *PETR.* 45.10.

subolō: see SVBOLEO.

suboptiō ~ōnis, *m.* [SVB+OPTIO] (mil.) An officer of a junior grade, a junior OPTIO.

PANNIVS TITIANVS ~O III (i.e. triere) OCEANO FILIAE SVE RECIT *CIL* 10.3496; *II.* 349; *II.* 3537; C. Attuntius Valens ~O III Salute signauit *FJRA* 3.132.20.

suborior ~iri ~tus, *intr.* [SVB+ORIOR] To

perceive as if by smell, scent (that something is the case).

~io, quia nobis epulum daturus est Mammea *PETR.* 45.10.

weapons, etc., esp. as replacements, or to make up requirements).

quem ad modum a natura ~atus in uitam uenerit *Cic.* *Leg.* 1.59; idem praesta, ut uigilanter neruoseque nos, qui stamus in acie, ~es *PLANC.* *Fam.* 10.23.6; pudet dicere, contra fortunam militaturus quae portigant tela, quemadmodum illos ~ent *SEN.* *Ep.* 48.10; ~ (w. *abl.*) Apuleiana pecunia Brutum ~astis *Cic.* *Phil.* 13.32; nonnumquam non eruditum nec ullis praeceptis contra mortem. ~atum *SEN.* *Ep.* 24.5.

2 To dress up (with a costume, disguise, or sim.). **b** to put on an appearance of.

horologium in triclino et buccinatorem habet ~atum, ut subinde ~uat, quantum de uita perdidit *PETR.* 26.9; emeret. ~uirginem ~ata suadet sui parasti fida *Arg.* *Pl.* *Fer.* 4; ~ (w. *abl.*) myrtae ~atus gausapa cinguloque succinctus *PETR.* 21.2; leporem. ~pinis ~atum 36.2; ~ (w. *in+acc.*) Aesopum et Cuiobrum ~ari. ~in Agamemnonem et Menelaum *Rhet.* *Her.* 3.34; paenulati in militum quidem non uolgare cultum ~ati *SEN.* *Ben.* 3.28.5; compluribus. ~in habitum sacerdotum ~atus *PRO.* *Str.* 2.4.18. **b** ut pro seueritate, qua carebant, obtentu saeuitiam ~arent *PRO.* *Amic.* 2.186 (198N).

3 To prepare, instruct (for a secret or underhand purpose).

falsum ~auit testem Roscius Cluuium! *Cic.* *Q. Rosc.* 51; a te accusatoris esse instructos et ~atos *Vat.* 3; medicum indicem ~auit *DEOT.* 17; cum aduersus Charitonem ~aret *Nep.* *Phoc.* 32; Macedonas tres. ~ad caedem regis ~at *Liv.* 42.15.3; postquam cecit equites ~auit, qui simulata transi- tione petierunt consulem *V.* *MAX.* 7.4.12.1; Peucolaum et Demetrium. ~in caput meum ~auit *CURT.* 6.9.5; testem ~atum in subellia aduersarii mittere *QUINT.* *Inst.* 5.7.32; percussore ei ~auit *SUT.* *Aug.* 10.3; *APUL.* *Apol.* 67; (~uol.) cuius inportunam libidine. ~andi quidem mora retar- dauit *Cic.* *Clod.* 7.23; ~ (w. *abl.*) legatos Ambraciensis in senatum ~atos criminibus introduxit *Liv.* 38.4.3.2; *CURT.* 10.1.36; ~ (w. *final.* cl.) militem. ~auit, ut Syiacus perleret nuntium *Liv.* 24.31.14; *PLIN.* *Ep.* 3.9.29; ~auit. qui Gaio Kabrio perduellionis diem diceret *SUT.* *Jul.* 12; ~ (w. *ad+g.*) ei domus aedium suam clientam sollicitandam ad militem ~at *Arg.* 2. *Pl.* *Mil.* 14.

subortus ~us, *m.* [SVBORIOR+TVS] The springing up (of a fresh supply).

solem lunam stellasque putandunst ex alio atque alio luccm iactare ~u *LUCK.* 5.303.

subp-: see also SVPP-

subpaedagogōs ~i, *m.* [SVB+PAEDAGOGVS] An assistant paedagogus.

D M T FLAVIO ANICETO SVBPEDAGOGO PVLEORVM CAES(aris) N(ostri) *CIL* 6.8976.

subpaenitet ~ēre, *tr.* **supp-**. [SVB+PAENITET] (impers., w. gen. of thing, acc. of person affected) To feel a little regret (for). illum furoris. ~et *Cic.* *Att.* 7.14.1.

subpaetulus ~a ~um, *a.* **supp-** [SVB+PAETVLVS] Somewhat squinting.

oculi ~i nigellus pupulis liquidam hilaritatem significantes animi *VAR.* *Men.* 375.

subpallidus ~a ~um, *a.* [SVB+PALLIDVS] Somewhat pale.

si cest. alburni, idemque ~um (id quod excernitur) CELS. 2.4.9; hidros. ~subliuidus aut ~us 5.26.20.2; 5.28.13.2.

subpalpor ~āri, *intr.* [SVB+PALPOR] (w. dat.) To ingratiate oneself stealthily (with). ocepit ciuium inatri ~arier uino *L.* *Mil.* 106.

subpār ~āris, *a.* **supp-**. [SVB+PAR] Of almost equal standard in some respect. **b** almost identical in period, nearly contemporary.

~ares. ~aetate et uiribus arbores *COL.* 5.6.18; (Publius) dignus habitus est, qui ~ar Laberiu iudicaretur *GEL.* 17.14.1. **b** uic aetati ~ares Alcibiades Cretus Thera- menes *Cic.* *Brut.* 29; ~ (of a period) Latini leporis facitiae per Caecilium Terentiumque et Afranium ~ari aetate nituerunt *VELL.* 1.17.1.

subparasitor ~āri, *intr.* [SVB+PARASITOR] (w. dat.) To attend (on a person) as a parasite or hanger-on.

PL. *Am.* 515; (patrici) ananti ~or, hortor, adsto 993; hic illi ~atur semper, hic eae proxumast *Mil.* 348.

subpateō ~ēre, *intr.* [SVB+PATEO] To lie open or outspread beneath.

campis ~entibus *APUL.* *Mel.* 7.24; ~ (w. *dat.*) ioueam, quae fruticibus imis ~et 8.20.

subpinguis ~is ~e, *a.* [SVB+PINGVIS] Rather greasy.

quod densam cutem et ~em (et) ex toto glabram fecit *CELS.* 6.4.1.

subpolitor (supp-) ~ōris, *m.* [SVB+POLITOR] An assistant weeder or cultivator (in quot. transf., w. ref. to adultery).

quae deleritas uos ~oris facit cum cano. ~eugio puellitari ~? *LABER.* *com.* 138.

subpraefectūra ~ae, *f.* [next + -VRA] The tenure of office of a *subpraefectus*.

T ABVDIVS VERVS POST SVB PRAEFECT CLASSIS RAVENN. . D D *CIL* 5.328.

subpraefectus ~i, *m.* [SVB+PRAEFECTVS]

A deputy *praefectus* (in various senses).

b (transf.) an assistant, auxiliary.

(in public administration) VLPIO. SVBPRAE(ecto) ANXOS(ae) SACRAE VRBIS CIL 3.1464; 5.8659;—(in the army) VLPIANO. SVB PRAEF(ecto) VIGIL(1)B(us) 11.6337;—(in the navy) SVB PRAEF CLASSIS ALEXANDRIAE 6.3275; 10.3334. q uida[m] illos (sc. uentos) duodecim faciunt. singulis uentis oinos ~os dant SEN.Nat.5.16.3.

subprinceps ~ipis, *m.* [SVB+PRINCEPS²] A grade of centurion in the *peregrini*.
CIL 6.354; ~IPI PEREGRINORVM 11.5215.

subprōcūrator ~ōris, *m.* [SVB+PROCVRATOR] A deputy to a *procurator*.

SVBPROC(uratori) LVDI MAGNI CIL 2.1085; ~OR PROVINCE MAVRETANIAE 3.14195; ~ORI DOMVS AVGVSTIANAE 6.8640; ACILIVS (PHILI) PPVS SVB PROC A.Epig.11.178.

subprōmus ~i, *m.* [SVB+PROMVS] An assistant to a *promus*.
PL.Mil.825; bono ~o et promo cellam creditam! 837; 846.

subrādō ~ere, *tr.* [SVB+RADŌ] To clear away the lower growth of (a tree).
in uinea ficos ~ito alte, ne eas ultis scandat CATO Agr. 50.2.

subrancidus ~a ~um, *a.* [SVB+RANCIDVS] Somewhat tainted, (that is) going off.
multa carne ~a Cic.Pis.67.

subraucus ~a ~um, *a.* [SVB+RAVCVS] Somewhat hoarse.
uox permanens, uerum ~a natura Cic.Brut.141.

subrectitō ~āre ~āui, *intr.* [SVBRIGO+ITO] To get up frequently from table.
pro scorto fuit, in cubiculum ~auit e conuiuio CATO oral. 206.

subrectus ~a ~um, *a.* [pple. of SVBRIGO] Upright, erect; in ~um, straight up.
minime nocent intorta potius quam ~a et patula cornua COL.7.3.3; ~ae fronte (Medusae) colubrae LUC.9.634; pina. . nascitur in limosis, ~a semper PLIN.Nat.9.142;—scandentes (sc. woodpeckers) in ~ura felium modo 10.40.

subrefectus ~a ~um, *a.* [SVB+pple. of REFICIO] Somewhat strengthened or refreshed.
~us primo conspectu alloquioque carissimi sibi spiritus VELL.2.123.2.

subrēmigō ~āre, *intr.* [SVB+REMIGO]

1 To make rowing or paddling movements underneath.

ceteris ~ans brachiis, media se cauda. regit (nautilus) PLIN.Nat.9.88; (w. dat.) laeuia tacitis ~at undis (sc. a nymph) VERG.A.10.227; (applied to a movement in a water-organ) arte regentis, quae tenuem impellens animam ~at unda Aetna 299.

2 To give support by rowing.

(in fig. phr.) duce. .luxuria et ~ante seu potius uelificante nequitia in illos impudicitiae scopulos. delatus CALP.Decl. 20.

subrēpō ~ere ~si ~tum, *intr.*, (tr.). **surr-** [SVB+REPO]

1 To creep (under); to move stealthily, creep (up to). **b** (of liquid) to ooze, seep (in).
(w. sub) cum sub tabulas ~erat Cic.Sest.126;—puberem Apollinem ~enti lacertas comminus sagitta insidiantem PLIN.Nat.34.70;—(w. dat.) mediis ~it uinea muris LUC. 2.506; (fig.) uide, quam non ~am tibi nec furtum facere affectibus tuis cogitem SEN.Dial.6.1.5; (poet., w. ref. to grafting) ars mea. .cogit insita. .~ere persica prunis CALP. Ecl.2.43;—(w. acc.) urbis auentes moenia. .~ere HOR.S. 2.6.100; . b nec uelut per rimam sentina ~eret sed fieret ingens inundatio SEN.Nat.6.6.4.

2 (of non-material things, conditions, sensations, etc.) To come on gradually or imperceptibly, steal on, insinuate itself.

~et iners aetas TR.1.1.69; sorites. .cui difficile est modum imponere, quia paulatim ~it et non desinit perire SEN.Ben. 3.19.9; per uoluptatem facilius uitia ~unt EP.7.2; fugi. . febre[m], et quidem ~entem 104.1; obliuionem cibi ~ere PLIN.Nat.8.84; paulatim. .Romae ~sit appellatione corollis 21.5; dissimulata. .actio melius saepe ~it QUINT.Inst. 4.1.60;—(w. dat.) noua desuetis ~ens uita medullis LUC. 6.753; tacitus ~sit fratris horror STAT.Theb.11.476; insinuat ~at animis QUINT.Inst.4.1.42; (cf.) sicine ~sti mihi. .? CATUL.77.3; (impers. pass.) ita ~etur animi iudicii QUINT.Inst.4.5.20;—(w. in + acc.) hanc pestem. . quae mihi ~ens imos ut torpor in artus exulit. laetitia CATUL. 76.21; nullus. .Catonis in actus ~sit. .sibi nata uoluptas LUC.2.391; fessos penitus ~sit in artus. . quies STAT.Silo. 1.4.50;—(w. acc.) aliquos sententiae dulcedo ~sit SEN.Con. 2.1.24.

subrepticus ~a ~um, *a.* **subrupticius**.

surr- [SVBRIPPO+ICIVS²] Stolen, kidnapped.
~a hic fuerat altius ille ~us ARG.PI.Men.7. 3 amore. .~o PL.Cur.205; puerum ~um Men.60; eas esse ingenuas ambas ~as Carthaginiensis POEN.962.

subreptio ~ōnis, *cf. surr-* [SVBRIPPO+TIO] The act of taking secretly, fitching.
deierant utrique nullam se. .~onem factitasse APUL. Met.10.15.

subrideō ~ēre ~si ~sum, *intr.* [SVB+RIDEŌ] To smile.
VAR.R.1.25; Cic.Q.Rosc.22; altera, si memini, limis

~sit ocellis OV.Am.3.1.33; SEN.Dial.12.13.7; TAC.Dial.11.1; JUV.2.38;—(w. dat.) olī ~dens hominum sator atque deo. . rum uultu VERG.A.1.254; olī ~dens. .Ternus. .mucipe. . 9.740; STAT.Ach.1.718;—(w. internal acc.) si. .~sit molle puella PERS.3.110; contortis supercilis ~dens amarum (sc. Venus) APUL.Met.6.13; dulce ~dens 10.32.

subridiculē, *adv.* [SVB+RIDICVLE] In a rather amusing manner.

in male olentem ~ideo me a te circumueniri ~ Philippus CIC.de Orat.2.249.

subrigō ~igere ~ēxi ~ectum, *tr.*, *intr.* **surr-** [SVB+REGO] N.B.: the contracted form SVRGO is normally used in intr. senses.

1 (tr.) To raise to a more or less vertical position, cause to stand upright, erect; to tilt upwards. **b** (pass. in middle sense) to stand up.

cui (sc. monstro) quot sunt corpore pluma[m] tot. .~igit auris VERG.A.4.183; Romanus mucrone ~ecto. . uentrem. .hausit LIV.7.10.10; urbem ~ectis intrate uexillis SEN.Ben.5.15.5; tures in propugnaculum uillae utrimque ~ectas EP.86.4; LUC.4.752; tritulum. .folia contra tempestatem ~igere PLIN.Nat.18.365; oportet. .olfactoris reficere. .~ectos (i.e. made to sit up) recubantes LARG.104; Cerberus. .omnis capitum ~exit hiatus STAT.Theb.2.27; SIL.2.599; ad moenia malos exequantis altitudinem iugi ~exit FRON.Str.3.8.3; MILIARIA ~ECTA A PALMYRENIS XXIII A.Epig.40.210; SUET. Vit.17.1; duobus. .infans conchis digitis ceteros ~et. .~igens APUL.Met.2.21;—defert montes. .~igit plana (sc. the force of earthquakes) SEN.Nat.6.4.1. . b irascendum. . horrent ac ~inguntur capilli SEN.Dial.3.1.4; debent rami. . digitorum modo ~rise PLIN.Nat.17.202; SIL.13.861.

2 (intr.) To rise up, rise aloft.

hic longis. .pinnata satelles arboris e trunco. .~igit ipsa teris transiens unguibus anguem CIC.Marius fr.2.

subriguus ~a ~um, *a.* [SVB+RIGVVS] (of soil, perh.) Having water beneath the surface.
in crasso aut umido aut ~o solo PLIN.Nat.17.128.

subrimius ~a ~um, *a.* [SVB+RVMIS+IVS] (of animals) Suckling.

~mam) a autem rumis di(citur, unde et rustici haed)os ~os uo(cant, quasi adhuc sub mamma) a FESP.2.270M; PAUL.Fest.p.271M.

subringor ~ngi ~ctus, *intr.* [SVB+RINGOR] To snarl, show resentment.

si. .ii ~ngentur qui uillam me moleste ferunt habere quae Catuli fuerat CIC.Ah.4.5.2.

subripio (~upio) ~ipere ~ipui ~eptum (~uptum), *tr.* **surr-**, **surp-**. [SVB+RAPIO] FORMS: *surp-* PL.Capt.8, 760, 1011, LUCR.2. 314, HOR.S.2.3.283, CARM.4.13.20, MART. 12.28.10; ~upio, etc., freq. in PL., also CIL 1.756.14, 11.7856, MAN.3.352, SEN.Suas.3.7, etc.; ~epsit (= ~ipuerit) PL.Mil.333.

1 To take possession of wrongfully, steal, filch. **b** (non-material or abst. things). **c** to steal (a child) from its parents or home, kidnap; to remove (other persons) from supervision, control, etc. **d** to remove (a person or thing) from where it properly belongs.

iam ~upuisti pallam quam scorto dares? PL.As.929; aurum inspicere uolt, ne ~uptum siet Aul.39; is mihi anulum ~upuit CUR.584; caueat diligenter nequid olei ~ipiatu[r] CATO Agr.67.2; CIC.Inu.1.11; VER.4.134; cum multis libros ~ipuisse FAM.13.77.3; PROP.2.3.52; se memor Ortygia[m] ~ipuisse boues OV.Fast.5.692; PHAED.10.10.10; Vlixes et Diomedes. .Palladium ~ipientes PLIN.Nat.33.156; praetori mappam ~upuit Hermogenes MART.12.28.20.10; rem sacram de templo ~ipere QUINT.Inst.7.3.10; ferrum. . fraude liberti ~eptum TAC.Ann.15.55; poma. . credere quae possis ~epta sororibus Afris JUV.5.152; ornamenta temporum ~ipuisse SUET.Vit.5.1; GAIUS Inst.2.78; ut domino (soleas) redderet cui ~ipuerat APUL.Met.9.21; nihil mutat existimatio ~ipientis PAUL.dig.47.19.6; (poet.) numquam iam posthac basia ~ipiam CATUL.99.16; (hyperb.) qua. . in urbe tam immanis Hannibal capta quam in Parma ~epta Antonius? CIC.Phil.14.9; qui classibus suis maria ~ipuit SEN.Suas. 2.17; (facet.) quorum eorum unus ~upuit currenti cursori solum PL.Trin.1023; (absol.) quare, si quiduis satis est, perjurias. .~ipis. .? HOR.S.2.3.127;—(slaves) PL.Ps.675; neque in fugitio neque in ~epto PAUL.dig.15.1.41; si quis ~eptum flagello ceciderit ULP.dig.47.1.2.4. . b cupio illam operam seni ~ipere PL.Cas.891; bene (consultum) consilium ~upitur sapientissimae MIL.602; Lesbia. . omnibus una omnis ~ipuit Veneres CATUL.86.6;—(applied to literary plagiarism) qui a Naenio uel sumpsisti multa, si fateris, uel, si negas, ~ipuisti CIC.Brut.76; non ~upendi causa, sed palam mutuandi SEN.Suas.3.7; Ennium hoc ait Homero ~ipuisse, Ennio Vergilius SEN.Ep.108.34. . c alterum quadrimum puerum seruos ~puit PL.Capt.8; ut te adlegemus, filias dicas tuas ~uptasque esse paruolas Carthagine POEN.1101; Rud.1105; ARG.PI.Men.2; SUET.Gram.15(p.112Re); (cf.) QVEM PRIMA AETATE FLORENTEM MORS DIRA ~IPUIT CIL 12.3559;—qui ex eius custodia per insidias. .hostem captiuium ~ipuisse CIC.Dom.66; ~epta paratis a famulo. . dolis. .Arsinoe LUC.10.519; (cf.) quid habes illius. . quae spirabat amores, quae me ~puerat mihi. .? HOR.Carm. 4.13.20. . d unum me ~pite morti HOR.S.2.3.283; non ego sum titulus ~ipienda tuis OV.Ep.10.130; ~VPVIT MENSES TRES MIHI LVNA SVOS CIL 11.7856.

2 To take or remove by stealth. **b** to get, perform, etc., so as not to be seen or noticed. **c** (refl.) to go by stealth, steal.
quapropter ~eptos pullos in tenebris equarum uberi

. .admovent PLIN.Nat.8.171;—(abst. things) qua. .infelicia perdam otia materia ~ipiamque diem? OV.Pont.4.2.40; MAN.3.352; nihil aequae expectationem mortis ac metum ~ipit SEN.Ep.78.4. . b a legione operam hanc ~upui tibi PLIN. 523; orator. .~ipiat oportet imitationem, ut is, qui audiet, cogitet plura quam uideat CIC.de Orat.2.242; AL.10. 4.9; ubi ipsa cernere iam nequeas, motus quoque ~pere debent LUCR.2.314; uitia. . quae aliquo praesentis uoluptatis lenocinio ~ipuelantur SEN.Dial.10.10.3; putauit iam pauca multa. .~ipi posse, quamuis dubio. . caelo EP.53.1; oratori. . quid est necesse. .~ipere hanc transgressionem et iudicem fallere. .? QUINT.Inst.4.1.78. . c ~upere se ad me PL.Cur. 60; ut ~upuisti te mihi dudum de foro! MEN.491; hic opistam, ne imprudenti huc ea se ~epsit mihi MIL.333.

subrōdō ~dere ~si ~sum, *tr.* [SVB+RODO] To gnaw away at the root.

~sae complexos fascem herbae (sc. mures Alpinos) PLIN Nat.8.132.

subrogō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+ROGO] To elect or cause to be elected as a successor or substitute. **b** (in general) to substitute.

quo tempore aediles ~antur CALP.hist.27(Gel.7.9.2); statim enim conlegam sibi ~auisset CIC.ad Brut.1.5.4; in annum posterum decemuiros alios ~auerunt REP.2.62; QVETICVMQVE. .COMITIA IVIR(eis) IIII VIR(eis) ALEIVR QVOI MAG ROGANDO ~ANDOVE HABERIT CIL 1.593.00; quoni hinc in demortui quidem locum ~ari fas est LIV.9.34.17; M. Valerius consul. ad magistratus ~andos Romanus uenit (i.e. to hold the elections of the new magistrates) 38.42.1; 45.44.1; TAC.Ann.2.51; occiso palam conlitis A. Ninnio competitore tribunatus ~are conatus est in eius locum C. Gracchum FLOR.Epist.2.4.3.16.11; ius sacerdotum ~andorum a collegis ad populum transiit Suet.Nero.2.1; (w. dat.) si FLAMEN IN CIVITATE ESSE DLSIERIT NEQUE EI ~ATVS ERIT CIL 12.6038.18. . b tenuit eum prius decurionem, quasi in loco tertiae tutelae quarta ~anda PAUL.dig.27.1.31.

subrostrānus ~i, *m.* [SVB+ROSTRVM+ANVS] One who lounges about near the Rostra, a city loafer.
te a. d. VIII K. Iun. ~i. .dissiparet perisse CAEL.Fam. 8.1.4.

subrotātus ~a ~um, *a.* [SVB+ROTA+ATVS] Mounted on wheels.
utebatur ariete ~o VITR.10.13.4.

subrubeō ~ēre, *intr.* [SVB+RVBEO] To be tinged with red or purple.
quale coloratum Tithoni coniuge caelum ~et OV.Am. 2.5.36; plena. .purpureo ~et uua mero ARS 2.316.

subruber ~bra ~brum, *a.* [SVB+RVBER] Having a hint or tinge of red, reddish.
pars corrupta subalbida. .~bra CELS.5.28.8; (leui. pl. as sb.) mala urina est, in qua subsident ~bra et leuia 2.4.8.

subrubicundus ~a ~um, *a.* [SVB+RVBI-CVNDVS] = prec.
(sanies) ~a aut subalbida CELS.5.26.20.D; 5.28.4.4; ~i coloris 7.12.3.A; uultum. .~um et similem cruento SEN.Dial. 5.4.1; herba. .cauliculis ~is PLIN.Nat.25.167.

subrūfus ~a ~um, *a.* [SVB+RVFVS¹] Dull red or tinged with red; (of a person) reddish-haired.

glabella (sc. minii). .uena uti ferrum, magis ~o colore VITR.7.8.1; (iris) ~a optima PLIN.Nat.21.41; Indicae (gemmae). .~o colore, sed in attritu purpureo sudore manant 37.170;—~us aliquid, crispus, cincinnatus PL.Capt.648.

subrumō ~āre, *tr.* [SVB+RVMIS+O¹] To put (an animal) to suck.

~ari dicuntur haedi, cum ad mammam admoventur FESP.3.606M; pastoribus. .fetus ouium. .~antibus COL. 12.3.9; (w. dat.) ut et suis cotidie matribus et alienis. . ~entur 7.4.3.

subrumus ~a ~um, *a.* [SVB+RVMIS+VS] (of a young animal) That is still at the udder, suckling.

ut subiciat sub alterius mammam, qui appellantur ~i, id est sub mamma VAR.R.2.1.20; 2.11.5; ~i. .agni in Non.p. 168M.

Subruncinātor ~ōris, *m.* [cf. next] An agricultural deity, 'the Weeder'.
FAB.Pict.inr.6.

subrunciūsus ~a ~um, *a.* [SVB+RVNCO+IVVS] Cleared of weeds, grubbed up; (surv.) limes (rigor) ~us, a name for the boundary dividing individual *centuriae*, sts. used as a rough track.

ceteri autem limites, qui ~i appellantur, patere debent ped. VIII HVC.agrim.p.71; p.83; reliqui mediū limites linearii appellantur, in Italia ~i HVC.GR.agrim.p.133;—~i aut linearis aut interiectiui rigoris inaccessus AGRN.agrim.p.31.

subruō ~ere ~i ~tum, *tr.* [SVB+RVO]

1 To weaken or loosen at the base by digging, excavating, or sim., undermine. **b** (of natural forces). **c** to dislodge from beneath.

portas succedunt murumque ~unt CAES.Gal.2.6.2; aut ab radicibus ~unt aut accidunt arbores 6.27.4; erat conuallis. . altitudine praerupta, crebris locis spelunca in modum ~tis B.Afr.50.1; quingentos ferme Afros cum dolabris ad ~endum ab imo murum mittit LIV.21.11.8; 31.46.5; 38.7.7; ~ere. . arces OV.Tr.3.11.23; cuniculis muros ~i iussit CURT. 4.6.21; SEN.Ag.553; tum ~ta parte ima (arbusculae) leuiter pilam commouere (oportet) COL.5.9.9; restat. .aequanda solo; iam ~ta Roma SUL.11.537; neque uulnera morabantur quin

~erent uallum *Cic. Hist. 3.28; Ann. 13.39; (cf.)* quae iuxta in Orchomeno tota arua ~unt talpae *PLIN. Nat. 8.226; (m fig. phr.)* non uineis. ~errores adulescentium expugnabat, sed cuniculis ~ebat *FRO. Aur. 1.1.102 (53N); (transf.)* rarescit corpus et omnis ~itur natura *Lucr. 6.546; ~it haec aeni demoliturque prioris robora Ov. Met. 15.228. b* subter ubi ingentis speluncas ~it aetas *Lucr. 6.545; subito imbre grandineque consecuta grauitas pondere tentoris aquarumque ut ~tis B. Afr. 47.6; sit uentura dies mundi quae ~at arces Prop. 3.5.31; Anio. ~it montes PLIN. Ep. 8.17.3; (poet.) genibus ~obnixus. ~ita fallaci seruat uestigia limo *STAT. Theb. 9.475. c* harena fluctibus ~ta *VITR. 5.12.4; si nondum ~ta fluctu (ossa) inuisa tellure sedent LUC. 8.839.**

2 (fig.) To destroy insidiously, subvert, undermine.

~it aemulos reges muneribus *HOR. Carm. 3.16.14; parum est, animum quod laudis avarum ~it aut relict Ep. 2.1.180; libertatem ~it et temptari patitur Liv. 41.23.8; paruo miramento ingenui pudoris maxime rei expectatio ~ta est V. Max. 9.10. ext. 2; QUINT. Inst. 2.13.14; militum. animos obstinatos pro Vitellio uariis artibus ~ebat *Tac. Hist. 2.101; nemulorum securitas ~atur Tra. Plin. Ep. 10.111 (112); (of time) quidquid aut decretis ambaui iussit aut operibus extruxit, cito ~itur SEN. Dial. 10.15.4; tempus te tacitum ~it Phaed. 775.**

subrupticius (surr-): see SVBREPTICIVS.

subruptus: see SVRRIPITO.

subrusticē, adv. [next + E] A little crudely. Incuriose et inraccitate ac prope etiam ~. Atticas noctes inscripsimus *GEL. pr. 10.*

subrusticus ~a ~um, a. [SVB + RVSTICVS] Somewhat clumsy or uncouth.

sono quasi ~o persequatur atque imitatur antiquitatem *Cic. Brut. 137; 259; quod iam ~um uidetur, olim autem politius Orat. 161; pudor quidam paene ~us Fam. 5.12.1.*

subrutulus ~a ~um, a. [SVB + RVTILVS] Inclining to red or tawny.

quintum genus (aquilae). colore ~o *PLIN. Nat. 10.8; fructus coriariis. ~us 24.91; 27.84; 36.149; caput uarietate capilli ~um et incanum SUT. Dom. 20.*

subrutor ~ōris, m. [SVBRVO + -TOR] (prob.) A demolition worker.

CVI(ATOR) COL(LEGII) SVBRVTOR(UM) CVLTOR(UM) SILVANI *CIL 6.940.*

subsalsus ~a ~um, a. [SVB + SALSVS] Slightly salty.

aquam ~am *Cels. 3.12.3; (herba) ~a gustanti PLIN. Nat. 21.175.*

subscālāris ~is ~e, a. [SVB + SCALA + -ARIS] (perh.) Having stairs leading down; (neut. pl. as sb., perh.) underground chambers. BOLO ESSE AVR(ELIAE) CVRIACITIS. CINCVLA N VI TABERNAS N XI ET REPOSSONE (= repositionem) SVBSCALARE(m) *CIL 6.29791; PAVIMENTVM IN OSSVARIO ET ~LA D S F D D 6.5531.*

subscribō ~bere ~psi ~ptum, tr., intr. [SVB + SCRIBO] ORTHOG.: *susscr. PL. Poen. 800; suscr. Sic. FL. agrim. p. 119, CIL 9.5420.15.*

1 To write or draw below or after, append. **b** to inscribe below or at the foot.

earum (sc. litterarum). exemplum ~pseras *Cic. AH. 8.11.3; eius diagramma ~bain VITR. 5.4.1; uti schema ~ptum est in ima pagina 9.pr.5; plinxer. ~efigies herbarum atque ita ~psere effectus PLIN. Nat. 25.8; COGNITA CAUSA. PROBNVNTI QVOD ~PTVM EST CIL 9.5420.15; GEL. 4.11.5; (w. sub + acc.) sub hoc glossema 'calidie' ~bunt *Var. L. 7.107; (w. dat.)* i, puer, atque meo citus haec ~be libello (i.e. add these lines as an epilogue) *HOR. S. 1.10.92; religiosi quidam epistulas ~bunt karissime per k et a VHL. gram. in G. L. 7.53; (w. acc. and inf.) libello cuiusdam id querentis imperator Antoninus ~psit posse cum uti doli mali exceptione PAUL. dig. 4.8.32.14; ~bere debet is qui dat libello se professum esse 48.2.3.2. b* si quaerit 'pater urbium' ~bi status *HOR. Carm. 3.24.28; arma. cum uulso portae uotula Capenae ~bam 'saluo grata puella uiro' Prop. 4.3.72; CIL 3.7532; (w. dat.)* huc merere meo ~bi causa sepulcro *Ov. Met. 9.563; cum. hoc nomen status suis ~bi iuberet SEN. Suas. 1.6; (w. acc. and inf.) quibus (status) ~psit reges ab se in gratiam esse reductos Cic. Clu. 101.**

2 To write underneath (something else): **a** to sub-title (a book). **b** to append the appropriate closing formula to (a letter).

a duos libros 'ad Brutum' perquam breuissimos 'ad edictum' ~ptos reliquit *POMPON. dig. 1.2.2.44. b* (ellipt.) cum Rhodiorum magistratus, quod litteras publicas sine subscriptione ad se dederant, euocasset. tantum modo iussos ~bere remisit *SUT. Tib. 32.2.*

3 To note down, record.

numerus aratorum quotannis apud magistratus publice ~bitur *Cic. Ver. 3.120; ~bere audita QUINT. Inst. 12.8.8; cum suspiria nostra ~berentur Tac. Ag. 45.2; cum contione se ~bere quaedam animaduertisset (Pinarium) SUT. Aug. 27.3.*

4 (of the censors) To enter (an alleged offence) under the name of a person on the roll.

leue est quod censoris de ceteris ~pserunt *Cic. Clu. 135; censores. ~titulos. ~pserunt, quod socios diripuerit, quod iudicium recusarit Asc. Tog. 75; GEL. 4.20.6; causam isti notae ~pserunt, quod eum comperissent argenti. decem pondo libras habere 17.21.39; (w. acc. and inf.) Appius. censor C. Aterium notauit, quod ementitum auspica ~beret *Cic. Div. 1.29; (w. quod) in P. Popilius. ~psit L.**

Gellius, quod is pecuniam accepisset quo innocentem condemnaret *Clu. 131; (impers. pass.) in M'. Aquilum et in Tl. Guttum uideo esse ~ptum 127; (w. acc. and inf.) quos contra leges pecunias accepisse ~ptum est 121.*

5 (w. acc. or dat.) To add a confirming signature (to a document), endorse. **b** to authorize payment of.

manu conditoris ~ptum (sc. a document) *Hvg. Gr. agrim. p. 166; numerum puniendorum. ~bens rationem se purgare dicebat SUT. Cal. 29.2; ~neget eam rationibus uilliconum. ~solletissime ~psisse APUL. Apol. 87; si serui chirographo ~pserit dominus ULP. dig. 15.4.1.4; (ellipt.) cum de supplicio cuiusdam capite damnati ut ex more ~beret admoneatur SUT. Nero 10.2; pupilli seruis pecuniam credidit ~bente tutore SCAEV. dig. 15.3.20.1; (transf.) dictum cum magno nostro honore a te dictum concludi et tibi infra ~psi TIBON. Fam. 12.16.3. b* nec quicquam prius. ~psit quam quingentes sestertium ad peragendam Auream domum SUT. Otho 7.1; chartaticum quibusdam officialibus inde ~bere ULP. dig. 48.20.6.

6 dicam, iudicium, etc., ~bere, (of the parties to an action) To sign an indictment (prior to its going to court); (transf., app.) bellum ~bere, to go to war. **b** ~bere in crimen, (of a prosecutor) to sign the statement of the charge (and thereby open criminal proceedings against a person); also, ~bere alone. **c** to put one's name to (the substance of a charge).

cras ~bam homini dicam *PL. Poen. 800; quia parricidii causa ~pta esset Cic. Inv. 2.58; cum ceteris (coheredibus) ~psit centumvirale iudicium, non ~psit mecum PLIN. Ep. 5.1.6; qui duo iudicia aduersus duos reos ~pta habent MACER dig. 48.2.8; ~a totidem bellum ~bitur astris MAX. 2.551. b* cum in crimen falsi ~psisset Maximilla in scriptorem testamenti SCAEV. dig. 48.10.24; ULP. dig. 47.1.3; ~Pontianum. quem paulo prius occisum a me clamitabat, postquam ad ~bendum compellitur, illico oblitus est APUL. Apol. 2. c quoniam. id causae ~ptum *Cic. Inv. 2.58; quanto. ~grauius habendum est quod in iudicio ~bitur quam quod in epistula scribitur APUL. Apol. 79.*

7 To give a supporting signature (to a prosecutor).

(w. dat.) accusanti patrono ~psit *SUT. Rhet. 27 (p. 124 Re); (w. in + acc.)* patris meus. Agrippae ~psit in C. Cassium VELL. 2.69.5; Asc. Sc. 17; (without dat.) ut ei. non modo deferendi nominis, sed ne ~bendi quidem. facerent potestatem *Cic. Ver. 1.15; Gabinium de ambitu reum fecit P. Sulla ~bente praigno Memmio Q. fr. 3.3.2; neminem neque suo nomine neque ~bens accusant NER. Att. 6.3; Tac. Ann. 1.74; detulit nomen Publius, ~psit Gaius Asc. Corn. 32; (w. in + acc.) qui in P. Clodium ~pserat Cic. Att. 2.24.3.*

8 (w. dat.) To give support (to a person, his inclinations, etc.); to give corroboration. **b** (of the stars) to be in favourable aspect.

~bere odiis accusatorum Hannibalis *Liv. 33.47.4; neue. ~bite Caesaris irae Ov. Tr. 1.2.3; Theseus nefandis Pirithoi amoribus ~bentem V. Max. 4.7.4; ulterioribus quidam diebus cubantis etiam luxuriae ~psit Cels. 3.4.3; si uoto fortuna ~bit *Col. 1.2.3; Laus Pis. 258; tuo tamen desiderio ~psi Tra. Plin. Ep. 10.95 (96); (in a speech) ~psit orationi eius consul Liv. 10.22.4; ~Helianicus uero ait quosdam. ~ducentes explere annos, eique ~bit Damastes V. Max. 8.13. ext. 6. b* utcumque admixtis ~bent uiribus astra *MAN. 2.835; si male ~bunt stellae per signa locatae 3.128.**

subscriptō ~ōnis, f. [prec. + -TIO] ORTHOG.: *suscr. Sic. FL. agrim. p. 121; subscriptio APUL. Apol. 69.*

1 Something written below or after: **a** an inscription on the base of a statue, etc. **b** a formula of greeting at the end of a letter. **c** an imperial rescript appended to a petition in answer to it.

a cum. animaduertissem in Serapionis ~one Africani imaginem *Cic. AH. 6.1.17; Sic. FL. agrim. p. 121; iubeo. ~signum dei. statui ~one nominis mei SCAEV. dig. 34.2.38.2. b* quod litteras publicas sine ~one ad se dederant *SUT. Tib. 32.2. c* id. ~one diui. Hadriani significatur *GAIVS Inst. 1.94; SVPLICANTIB(us) VESTRAM(ue) DIVINAM ~ONEM ADLEGANTIB(us) NOBIS CIL 8.10570.2.8.*

2 Something written under a heading, an entry; (spec.) that made by the censors against the name of a person.

in Leontino iugurum ~o ac professio non est plus *XXX Cic. Ver. 3.113; ~populi Romani suffragiis saepenumero censorias ~ones esse sublatis Clu. 121; 135.*

3 The act of signing one's name; a signature or endorsement. **b** the endorsing by the prosecutor of the statement of the charge.

post nouissimam meam ~onem *JULIAN. dig. 34.3.12; ~estne ista iura ~o? APUL. Apol. 69; lecta ~one fideiussionis. ~decreuit fideiussor in usuras non teneri PAUL. dig. 46.1.68.1. b* praecedere debet crimen ~o *ULP. dig. 48.2.7.*

4 The specification (of crimes) in an indictment; also, the charge itself.

orationes. in quibus breuis et nuda quasi ~o quorundam criminum solis titulis indicatur *PLIN. Ep. 1.20.7; ~postulat, nomen eius recipiat; adit ~onem: occisos senatores xxxv SEN. Apoc. 14.1; cum. Maro. iam ~onem componeret Ben. 3.26.2; repetitis. ~est leg. Plautia de ui. ~one ea quod loca edita occupasset *ASC. M. 49; sequitur adulterio poenam alia ~o. alii iudices QUINT. Decl. 319 (p. 254.1.10); ~onis huius immanitatem (QUINT.) Decl. 15.4.**

5 The role of assistant prosecutor. qui ~onem sibi postularunt cuiusque uos delationem dedisset *Cic. Div. Caec. 49; cuiusnam potissimum ex duobus pluribusque accusatio ~one in reum permittatur GEL. 2.4.1.*

subscriptor ~ōris, m. [SVBSCRIBO + -TOR]

1 An assistant prosecutor.

accusabat M'. Aquilum ~ore C. Rutilio Rufo *Cic. Div. Caec. 69; Font. 36; uenalis adscripserit et ~or tuis Dom. 49; Cic. Q. fr. 3.4.1; sine ullo ~ore descendit et Tuccium reum fecit CAEL. Fam. 8.8.1; CIL 1.594.3.4.28; ASC. Sc. 25.*

2 (transf.) One who supports or sanctions (a usage, etc.).

Q. Claudius. M. Varro, quos ~ores approbatoresque huius uerbi halemus *GEL. 5.21.6; huius sententiae legisque fundus ~orque 19.8.12.*

subscūs ~ūdis, f. sups- [SVB + CVDO] A piece of wood, peg, dowel, etc., let into recesses in two adjacent beams, timbers, or sim. to bind them together.

tebratus multum sit et ~udes addite *FL. fr. 13; orbem olearum. ~crassum digitos vi facito, ~udes lignae addidit CATO Agr. 18.9; nec uella ~us comit compagum alui *Pac. trag. 250; eae. ~trabes compactae. ~sunt compactae ~udibus et securis VITR. 4.7.4; ferreos cluodas uti ~udes in capitibus scaporum implumbant 10.2.11; 10.15.2; PAUL. Fest. p. 307M.**

subseciūs: see SVBSICIVS.

subsecō ~āre ~ui ~tum, tr. [SVB + SECO] FORMS: ~sic. VAR. R. I. 50.1. 2.

1 To cut away or sever below, cut off. **b** to pare (the nails).

hoc. legumen. ut cetera quae uelluntur e terra, non ~antur *VAR. R. I. 23.2; herba. ~ari laticibus debet 1.49.1; Ov. Am. 3.10.12; sana caro. ~circa ~anda est Cels. 7.3.2.2; a singulis procedentibus lingulis cutis ~atur 8.4.9; subterranea pestes adultas segetes radicibus ~tis eancant (i.e. by biting) *Col. 2.9.10; PAUL. dig. 4.7.5.5; (poet.) prata tenerum tauro fertur (Pasiphae) inaducta ~uisse manu Ov. Ars 1.390. b* unguis artificis docta ~uisse manu *Tib. 1.8.12; Qv. Fast. 6.230.**

2 (of boundaries) To divide off.

alterum (genus subsecutorum) est. quod ~ante assignationes linea etiam in mediis centuriis relinquatur *Sic. FL. agrim. p. 120; subseciuius est, quod a ~ante linea nomen accepit FRO. agrim. p. 2.*

subsecundārius ~a ~um, a. [SVB + SECUNDARIUS] Of secondary importance.

ea omnia subseciua et ~a tempora ad colligendas huiusmodi memoriarum delectationibus conferam *GEL. pr. 23.*

subsellārium ~(i)l, n. [as next + -ARIVM] (app.) An area furnished with benches, (perh., an auditorium).

CVRIAM TABVLARIUM SCAENARIUM SVBSELLARIUM. (coloniae) C(astris) N(oui) F(aciunda) CORRAVIT *CIL 11.3583.*

subsell(i)ārius ~(i)l, m. [next + -ARIVS] (perh.) A maker of benches.

A VELTVIVS. TIKO SVBSELLARIVS *CIL 6.6055.*

subsellium ~(i)l, n. [SVB + SELLA + -IVM]

1 A low seat, bench (esp. as used in an auditorium or sim.). **b** (in the senate-house). **c** (occupied as an official seat by the tribunes). **d** (in a theatre); (pl. meton.) the occupants of such benches.

ego sedero in ~io *PL. St. 93; 703; ~ium. calce premens, dextera pedem defringit Rhet. Her. 4.68; homo tum resupinus. ~super ~ium aut lectum collocandus est Cels. 7.26.1.8; PERK. 1.82; auditorium extruxit et ~ia conducit Tac. Dial. 9.3; IUV. 7.45; defractis compluribus ~is obesitate cuiusdam SUT. Cl. 4.1.1; GAIVS Inst. 2.79; PAUL. dig. 33.10.5. b* omnes consules. simul atque adedisti, partem istam. ~iorum. inane reliquerunt *Cic. Catil. 1.16; cum inter ~ia senatus uersarentur latrones Phil. 5.18; 13.18; Farn. 3.9.2. c* ceteri quidem alius alio: Marius ab ~iis in rostra recta *Cic. Off. 3.80; Liv. 3.64.6; ad ~ia tribunorum res agebatur 42.33.1; ante ualvas. positis ~iis decreta patrum. ~examinabant (tribuni pl.) V. Max. 2.2.7; ~ia tribunicia SUT. Jul. 78.2; de maiore negotio acturus in curia media inter consulum sellas tribunicio ~io sedebat Cl. 23.2. d* ut conquisitores singula in ~ia eant *PL. Am. 65; quod. ~passus esset. ~a populari consensu senatoria ~ia separari Cic. Corn. 1. fr. 25; VITR. 5.6.3; edictum. ~quo ~ia certiora sunt MART. 5.8.2; Parthorum obsides. ~io secundo collocauit SUT. Aug. 4.4; ~ibis quantum ~ia quinque solus MART. 1.26.1.*

2 (spec.) A bench in a court-room, usu. one occupied by the prosecution or the defence and their witnesses. **b** (pl., meton.) a court or the courts (whether w. ref. to their composition, place of assembly, or proceedings).

ab tuis ~iis contra te testem suscitabo *Cic. Q. Rosc. 37; ex accusatorum ~iis surgunt Flac. 22; uersatus in utrisque ~iis optima et fide et fama (i.e. having appeared both for the prosecution and the defence) Fam. 13.10.2; Q. fr. 2.4.1; si ad reum est ~ium CATUL. 39.3; transtulit. patronus puellam. in aduersa ~ia QUINT. Inst. 6.1.30; Tac. Dial. 34.5; ingens utrinque aduocato et a numero ~ia *PLIN. Ep. 6.33.3. b* cum se de turba et a ~iis in otium. contulerit *Cic. de Orat. 1.243; a ~iis abire coepit Ver. 2.73; accusabat tribunus plebis idem in contionibus, idem ad ~ia Clu. 93; ut ~ia in basilicam transferrentur QUINT. Inst. 10.5.18; ut litigatores pro patrocinis certam. mercedem, pro ~is nullam omnino parent *SUT. Nero 17; a ~iis pergo ire ad Faurinum GEL. 14.2.11.***

subsentātor ~ōris, m. [app. coined on analogy of ASSENTATOR] A sly flatterer. subdoli ~ores, regi qui sunt proximi *PL. fr. 53.*

subsentio ~tīre ~sī ~sum, *tr.* [SVB+SENTIO] To have a suspicion of (something concealed), 'smell'.

~si id quoque, illos ibi esse id agere inter se clanculum *TER.Hau.471.*

subsequens ~ntis, *m.* [pple. of next] (app.) An attendant.

SUBSEQUES LIBRARIORVM *CIL* 3.1314.

subsequor ~qui ~cūtus, *tr.* [SVB+SEQVOR] ORTHOG.: *supps* - *CIL* 5.8294 and add. in PL., etc.; ~*cuntur* *Cic.N.D.2.51.*

1 To follow close behind, come at the heels of. **b** to pursue closely, chase; to search out. **c** (w. added temporal force) to come or go just after. **d** to trace the extent of (to a limit).

(e of things) to follow under the movement of.

intro hunc ~quar *PL.Aul.806*; ~quere propius me ad fores *Bac.723*; neque signa ~qui poterant *Caes.Gal.4.26.1*; suos ~qui iubeat *Liv.3.28.5*; *Qv.Fast.4.528*; *CURT.10.2.16*; *MART.3.46.4*; (cf.) uestigia huc atque illic extraxit ~cūtus *V.Max.6.8.7*; (ppl.) praefert cautius ~quiturque manus (i.e. *gropes his way*) *Qv.Fast.2.336*; ~*ellipt.* or *absol.* *PL.Mer.872*; equitatu praemisso, ipse cum legiōibus ~quitur *Caes.Civ.1.78.4*; 3.102.1; impedimenta ~qui iussit *Liv.23.16.8*; *CURT.7.9.22*; *PLIN.Pan.14.3*; (of inanim. things) (stollae errantes) cum antecedit lum autem ~cuntur (sc. solem) *Cic.N.D.2.51*; ut sinister pes non transeat ducem, sed ~quatur *PLIN.Nat.11.253*; spūnea ~quitur fugientis semita clauī *V.Fl.2.430*; (in fig. phr.) ut transundi spes non sit, magna tamen est dignitas ~quendi *QUINT.Inst.12.11.28*.

b HANNIBALE COMPLVRIBVS VICTORIS PEROCERENDO CORNIVT *Elog.13(CIL* 1.9.193); *Neronem* ~qui sensim agnen hostium iubet *Liv.2.17.3*; ~cūtus fugientem *PETR.10.2*; (transf.) subit, ripam mare, refugientia usque ~quens litora *MELA 2.4*; (ellipt.) Labienus, procul ~qui non destitit *B.Afr.57.6*; (ignis) pabulum suum ~quens *SEN.Nat.1.14.5*; Creliqua, quamquam statim Seium Graecius esse ~cūtus, tamen ex Graeco poteris cognoscere *Cic.Fam. 11.7.1*; nisi Deiotari (litterae) ~cūtuae essent *CAEL.Fam.8.10.2*; **c** cum, acquiem uideatur (possessoris) iniuriarum passos (sc. by flooding) ~qui terras usque ad aluēum fluminis *Sc.FL.agrim.1.122*; ~e eatenus utilis est qua cutis ducentem quasi sua sponte ~quitur *CELS.5.26.23.D*; (ellipt.) oportet, pollice impresso membranas innatantes abducere quae facile ~quuntur *LARG.37*.

2 To follow immediately in time or sequence of events; also, in order of mention. **b** to follow as a consequence or reaction. **c** to come next after (in order of merit).

dies natalis. sic obseruant ut noctem dies ~quatur *Caes.Gal.6.18.2*; *V.Max.1.8.10*; si. (iulianum) uiridem decessum confestim araturum ~quatur *COL.2.13.1*; hoc vpoqaeu fecker. sibi et suis ~quentibus se posterisq *COL.6.19836*; (absol.) ~quenti tempore *VELL.1.4.3*; conuenit ~qui putationem, ita ut tori renouentur *COL.Arb.16.4*; ~quenti anno *PLIN.Nat.11.101*; non longe. Latina ~qui debent (i.e. after instruction in Greek) *QUINT.Inst.1.1.14*; die iii kal septem primarum et die iii idm septembris ~quentium *CIL* 8.6357.5; (neut. pl. of ppl. as sb.) de ~quentibus diuersa fama est *SECT.UL.4.2*; hanc diligentiam ~quitur modus etiam et forma uerborum *Cic.de Orat.3.173*; proxima ~quitur, quid agas, audire uoluntas *Qv.Pont. 2.7.3*; **b** forum nouitatem corporis augmen ~quitur *LUCR.2.496*; cum consulis uocem ~cuta patrum indignatio esset *Liv.8.6.1*; si ducis consilia fauor ~cutus militum foret *8.36.3*; (absol.) necesse est multum eudorem in febribus ~qui *CELS.2.1.15*; *LARG.182*; non potest ~qui illa mutata ratio sine praecedente infirmatione *APUL.Soc.12*; (impers., w. ut) statim ~cutum est, ut periret *[QUINT.]Decl.2.5*; **c** Nomentanae (uites) uini nobilitate ~quuntur *Amineas COL.3.2.14*.

3 To follow as a successor (in a course of action, etc.); to continue (an activity) of a predecessor.

Speusippus Platonem auunculum ~quens *Cic.N.D.1.32*; *Diui.1.6*; (ellipt.) fecit hoc tvmvlvm flvtyches ~quens sacerdotio *CIL* 5.8294; ~Hesiodo praepcepta agricolis pandere orso ~cutisque non paucis hanc curam eius *PLIN.Nat.14.3*.

4 To follow along the course of (a track or sim.); (transf.) to follow up (a course of inquiry). **b** (transf.) to follow the course led by (a physical thing, tendency, etc.) in action or thought. **c** to follow in the same course as, i.e. bear out.

scrutantibus qui uestigia ~cuti erant *SUET.Dom.1.2*; si. flumen recessit, non potes ~qui flumen Pomponis *dig. 42.30.3.2*; (with the fingers) paulatim. dextra. manu. ens ~quitur (uesicam) *CELS.7.26.2.6*; unde ipsi ueni, quae res incendia pascit. ~quar *Aetna 222*; **b** manus. digitis ~quens uerba *Cic.de Orat.3.220*; nec. Caesaris hortatio ~qui legionum. pugnantibus poterat cupiditate *B.Alex.22.2*; laxo uinculo adsurgentes (uirgas) ~qui *COL.4.6.2*; (orationem) ab actuaris exceptam male ~quentibus uerba dicentis *SUET. Jul.55.3*; (ellipt.) quemadmodum enim index ~qui poterit aliquando etiam imperitus et rudis? *SEN.Ep.40.8*; **c** ipse suo sermone ~cutus est humanitatem litterarum tuarum *Cic.Fam.3.1.2*.

5 To follow the lead or example of, act in conformity with.

(uirutem) obtemperantem temperantiae praepceptis et eam ~quentem *Cic.Tusc.4.30*; tribuni. inchoatam rem in preces ~qui orare dictatorem insistent *Liv.8.35.2*; iudicium ~quor ipsa tuum *Qv.Ep.4.40*; insula Trinacriae fluitantem ad iura sororem ~quitur (i.e. has the same astral governance as Crete) *MAN.4.787*; Flaminii. audaciam C. Hostilii Mancinus uasana persequerant ~quitur *V.Max.1.6.7*; 3.2.3; aliena ~quens uerba. laudator *SEN.Ben.5.7.4*; te enim imitari, te ~qui student *PLIN.Pan.84.4*; ~qui praetorem uoluntatem orationis diui Marci debere *ULP.dig.*

42.2.6.2; iure praetorio, quod ius ciuile ~quitur *PAPIN.dig. 22.5.14*.

subsero ~ere, *tr.* [SVB+SERO] To sow or plant as a replacement.

nec mox uineam tum ~i, cum fructus capiendus est *COL. 4.15.1*; qui uites non ~it *ULP.dig.7.1.3.2*.

subsero ~ere ~ui ~tum, *tr.* [SVB+SERO] To insert below.

~tis manibus exsoluit suam sibi fasciam (mater) *APUL. Met.7.28*.

subseruiō ~ire, *intr.* [SVB+SERUIO] (w. dat.) To behave as a servant (to), wait (on). **b** (transf.) to lend support (to).

quae uiros ~ire sibi postulauit *PL.Men.766*; habitu Mercurius ei ~it Sosiae *Arg.2.PI.Am.4*; qui et regum filius, ut Naeuius ait, linguis fauente. et ~iant *PRO.Aur.1.138* (33N); (transf.) cetera. membra ancillari et ~ire capiti *APUL.PI.1.13*; (in fig. phr.) omnium aures tuae uoculae ~iunt sub iugum subactae *AUR.Fr.1.76(61N)*. **b** ut ~ias orationi. uerbis uide *TER.An.735*.

subsector ~ōris, *m.* [SVBSIDO+TOR] One who lies in wait for game. **b** (transf., w. gen.) one who has secret designs (on).

tu praecipites clamore feras ~or ages *SEN.Phaed.52*; toralia. in quibus retia erant picta ~oresque cum uenabulis *PETR.40.1*; **b** nulli. tunc ~orum alienorum matrimoniorum oculi metuebantur *V.Max.2.1.5*; 7.2.1.1; aliena bona inuadere et trium filiorum ~orem esse *SEN. Com.2.1.20*.

subsiciuus ~a ~um, *a.* Also ~sec-, sup-. [SVBSECO+IVVS] FORMS: *subsec-* *Sic.FL. agrim.1.120*, etc.

1 (of land) Left over at the end of an allotment; (neut. as sb.) a piece of ground left over in this way; *in ~um*, in remainder.

in quibusdam (regionibus). tamquam ~us relictus est (humum modum) *Sic.FL.agrim.1.122*; (transf.) in litore Italiae suae, quod ~am Graciam fecerat (i.e. an adjunct of Greece) *APUL.Apol.31*; ~CIL 1.585.66; quidquid inter normak lineam et extremitatem interest ~um appellamus *FRON.agrim.1.3*; de ~is controversia est, quocirca aliqua pars centuriae siue tota non est assignata et possidetur *8.3*; admonuit eos, ut omnia svbsiciua swa. ~venderent *CIL* 9.520.24; *HVG.agrim.1.78*; ~a, quae diuisis per ueteranos agris carptim superiuerunt *SUET.Dom.9.3*; ~menses ~. dicunt in ~um esse unciam agri. cum ad iugerum perueniret *VAR.R.1.10.2*; (sepulcrum) in fr(onte) p xii in ag(rum) p xii in svbsiciu(vm) in fr(onte) p i v s in ag(rum) p vii *CIL* 6.7001.

2 (of time) Not taken up with one's duties, odd, spare; (of activities) carried on in one's leisure or at odd moments.

~a quaedam tempora incurrunt, quae ego perire non patior *Cic.Leg.1.9*; *PLIN.Nat.1.18*; ut aliquid ~i temporis studiis meis subtraham *PLIN.Ep.3.15.1*; *GEL.pr.23*; 18.10.8; ~haec ~a. opera *LUCIL.762*; quae ego cursim arripui, quae ~is operis, ut alunt, iste a puero, summo studio *Cic.de Orat.2.364*; *Phil.2.20*; philosophia non est res ~a; ordinaria est *SEN.Ep.53.9*; quas (sc. uoces Latinas) ~o aut tumultuario studio colo *GEL.13.25.4*.

3 (of other things) Left over at the end, remaining.

una tantum ~a sollicitudo nobis relicta est *APUL.Met. 3.8*; (me) relictum solum ac ~um cum fastidio plerique praeteribant (i.e. at an auction) *8.23*; 11.2.9.

4 (prob.) Fragmentary, incomplete.

cum. uiuacitas illic (i.e. in heaven) aeterna et indefecta sit, hic (i.e. on earth) caduca et ~a *APUL.Soc.4*.

subsidentia ~ae, *f.* [pple. of SVBSIDO+IA] The process of coming to rest, settling.

dissipant quae ex aequarum ~a in corporibus et crescentia offenderunt (s.v.l.) *VITR.8.3.18*.

subsidiarius ~a ~um, *a.* [SVBSIDIVM+ARIVS]

1 (of troops, etc.) Acting as a support to the front line; (masc. pl. as sb.) the reserves. **b** (of a line of battle) occupied by the reserves. **c** (transf., in quotes. of vine-shoots) kept in reserve.

primam aciem quaternae coheres. tenebant, quae ~ae ternaes. subsecuebantur *CAES.Civ.1.83.2*; *Liv.9.27.9*; auxilia. ~a 37.4.2.1; *Tac.Ann.1.63*; (prod.) reliquas (sc. nautis) ~as in secundo ordine constituunt *B.Alex.14.3*; ~ex his manipulos aliquot in primam aciem secum rapit *Liv.2.20.7*; 6.8.4; 9.32.11. **b** collocabat. Numidas in ~a *B.Afr.59.2*; **c** ~us (sc. palmes) idemque custos in pollicem resecati non debet *COL.4.24.13*; 4.24.16.

2 *actio* ~a. An action enabling a ward to claim compensation from a magistrate who appointed an unsuitable guardian.

in ordinem ~a actio non dabitur, sed in magistratus *ULP. dig.27.8.1*; non tantum pupilli, sed etiam successores eorum ~a (actione) agere possunt *27.8.1.4*.

subsidiōr ~ārī, *intr.* [next+o] (mil.) To support the front line, act as a reserve.

qui longius ~ari conueuerant *HURT.Gal.8.13.3*.

subsidiūm ~(i)l, *n.* [SVB+SEDEO+IVM]

ORTHOG.: *supps* - ed. in *PL.Cist.502*.

1 (sg. or pl., mil.) A body of troops with-

front line or sim., the reserves. **b** additional manpower available as a replacement, reserves; (transf.) a supply (of other things) kept in reserve.

(sg.) duae cohortes de ~io procedunt *Sis.Hist.60*; quod hi (sc. triarii) subsidebant ab eo ~ium dictum *VAR.L.5.89*; legio decima. ~quae pro ~io paulo aequiore loco constiterat *CAES.Gal.7.51.1*; octo cohortis in fronte constituit, reliqua rum signa in ~io. conlocat *SAL.Cat.59.2*; *Liv.37.30.13*; *FRON.Str.2.3.10*; *FLOR.Lib.1.38(3.3.18)*; *ITAL.Fest.p.223M*; (pl.) *LUCR.2.42*; impulsus frons prima et trepidatio ~is inlata *Liv.6.13.3*; segnius ex ~is suis duxerat in primam aciem *10.16.17*; ante explorato et ~is positus. ad populandum ducebant *23.42.9*; quos. Marcellus in ~is stare et saucios ex acie efferre iussit *23.44.9*; 40.27.4; *CURT.3.9.3*; 4.13.30; ueterani ordinibus ac ~is instructi *Tac.Ann.2.80*; (in fig. phr.) in tota ista (Catonis oratione omnia disciplinarum rhetoricarum arma atque ~ia nota esse *GEL.6(7).3.52*. **b** si quid in his exercitiis sit offensum, magna ~ia res p. habet expedita *PLASC.Fam.10.24.3*; ~neque. ullum erit ~ium, cui diuersarum notarum stirpes non fuerint *COL. 3.20.2*; undique pecunias quasi in ~ium corripit *CAES.Ann. 13.18*; (pred. dat.) alteram (materiam) ~io habeas, si forte illa ordinaria interit *COL.Arb.5.1*.

2 Supporting or relieving forces, reinforcements. **b** (in pred. dat.) reinforcement, support; (sim.) *ad*, in ~ium. **c** the action of reinforcing.

(sg.) nisi ~ium sibi submittat *CAES.Gal.2.6.4*; erant parati qui naui incenderent, incensisque qui ~ium repellerent *B.Hisp.40.4*; *Liv.2.30.8*; *Tac.Hist.2.20*; (pl.) ut quam primum Caesari ~ia mitteret *B.Alex.38.1*; ~ia amatorium ad arcendas populationes missa. refulgerunt *Liv.2.50.4*; 10.39.9; suspiciatus uentura ei ~ia *FRON.Str.3.6.5*; postquam ~is aucti (sc. the men of Umbi) *IUV.15.73*; (transf.) illic. ~. latenti. ~annonae ~ia oriebantur *V.Max.4.8.12.2*; **b** pilani triarii. dicti, quod in acie tertio ordine extremi ~io deponabantur *VAR.L.5.89*; tertiam aciem laborantibus nostris ~io misit *CAES.Gal.1.52.7*; summittit cohortis equitibus ~io 5.58.5; suis laborantibus ~io scaphas mittens *B.Alex.21.3*; eodem. iubeat leuis armaturae paucos consequi ~io *B.Afr.39.2*; *Nep.Eum.6.4*; ~ut ad ~ium. legio aduersariorum traduci coepit sit ad dextrum *B.Hisp.31.4*; missi e Syria in ~ium equites *Tac.Ann.12.55*. **c** nisi crebris ~is ac totius diei labore milites essent defessi *CAES.Gal.7.88.6*.

3 Assistance, help, support.

quare ubi iuri iurando tuo sit satias ~i *Pl.Cist.502*; saepe utitur orator ~io iuris in causis *Cic.de Orat.1.236*; nemo est. qui inuidia sine uestro. ~io possit resistere *Clu.3*; *Fam.10.14.1*; huic cursu circumuenit fert ~ium *PULLO CAES.Gal.5.44.12*; ~ium e castris tulisse *Liv.10.26.12*; harum coloniarum ~io tum imperium populi Romani stetit *27.10.9*; schema negabat decoris causa inuentum, sed ~i *SEN.Com.1.pr.24*; spern ac ~io in uostris manibus habebant *Tac.Ag.30.3*; inane uictis uentorum renorum ~ium *Ann.2.15*; flagitius manifestis ~ium ab audacia petendum *11.26*; nullo in armis ~ia *Stat.Theb.5.267*; (pred. dat.) portans extrema. ~ia *Stat.Theb.5.267*; (pred. dat.) tertium (genus pedamentum). lorum inopia ~io misit harundinetum *VAR.L.8.4*; uenit huic ~io misero. Massiliensium cuncta ciuitas *Cic.Fon.45*; *Att.6.5.3*; quae res eorum uitae fuit ~io *B.Hisp.40.6*; pcrsuasit Thebanis ut ~io Thessaliae proficiscerentur *Nep.Fel.5.4*; ni fuga ~io subeat *VERG.A.13.733*; *PROP.2.26.17*; autum. de exercitu foret, ni K. Fabius in tempore ~io uenisset *Liv.2.48.5*; *Qv.16.28*; *Stat.Theb.3.10*; *Tac.Ann.6.2*; (w. in, ad) solet ~. ex ea (sc. Alsetina) in ~ium publicorum salientium dari *FRON.Ag.11*; auctus est ibi flūia, in ~ium simul ac soladium *Tac.Ag.6.3*; annotabam eaque mihi ad ~ium memoriae. ~. recondedam *GEL.pr.2*; 17.7.5.

4 A person or thing affording help, a resource, aid, safeguard, etc. **b** (w. gen.) a means of assistance, help (for a specified need or occasion); (also w. defining gen.).

mihi hoc ~ium iani inde ab adolescentia comparauit *Cic. de Orat.1.199*; *QUINT.4*; omnis meae uindictolae eo reseruo ut illud ~ium senectuti parem *Att.1.10.4*; certissimum ~ium est hiems *5.18.1*; *Fam.15.4.14*; ad omnis casus ~ia comparabat *CAES.Gal.4.31.2*; *Civ.1.48.6*; 3.70.1; *V.Max.4.1intro*; *Tac.Hist.2.32*; Marobodu undique deserto non aliud ~ium quam misericordia Caesaris fuit *Ann.2.63*; currit ad extrema ~ia *APUL.Met.9.40*; (w. dat. indicating purpose) ~ium. bellissimum existimo esse senectuti otium *Cic.de Orat. 1.255*; ~ia reprimendis ignibus in propatulo quisque haberet *Tac.Ann.15.43*; (w. prep.) quod ad incertos belli euentus ~ium rei publicae esset *Liv.7.23.4*; commune in Germanos Gallosque ~ium *Tac.Ann.4.5*; ~ium aduersus rebellis 12.32. **b** ~ium generis, heredem familiae *Cic.Clu.32*; pacis ornamenta et ~ia belli *Man.6*; Milonem. ~ium afflictiae rei publicae *Sest.144*; quae ~ia nouitatis haberes. ~. exposui *Q.Cic.Pet.13*; cum omnia ~ia uitae decessent *Liv.22.60.23*; *PHAEED.4.22(23).12*; habebat. ~. diligentiam, maximum etiam mediocri ingenii ~ium *SEN.Con.3.pr.7*; montium haec ~ia deficientium *PLIN.Nat.35.3*; huic picturae quater colorem induxit ceu tria ~ia in iuria et uetustatis 35.102; prodigae inuentus ~ium unicum erat (Caesar) *SUET. Jul.27.2*; ~ia fugae classes apparabat *Cal. 51.3*; ~cum senserit istum. omnia ~ia uetigialium uendisse *Cic.Ver.3.119*; clausis annonae ~is *Tac.Hist.3.48*.

5 A place providing shelter, haven, refuge. ~ium infidum fugientibus aequiora, Mylae *SIL.14.202*; importuosus circa mare et uix modicis nauibus paucis ~ia *Tac.Ann.4.67*; qui. in hortis Pomponii quasi fidissimum ad ~ium perugisset *5.8*.

subsido ~idere ~ēdi (~idi), *intr.*, *tr.* [SVB+SIDO] FORMS: ~idi (pf.) *VITR.2.4.1*.

1 To squat or crouch down; so *pophite*, *clunibus*, ~idere; in genua ~idere, to kneel. **b** to crouch in fear or sim., cringe, cower. **c** (of female animals, w. dat.) to adopt a position under (in copulation). ~idite omnes, quasi solent triarii *PL.fr.79*; *VAR.L.5.89*;

~edi in ipsa uia, dum haec...tibi perscriberem Cic.*Att.* 5.15.1; ~idunt Hispani aduersus emissam tela ab hoste, inde ad mittenda ipsi consurgunt Liv.28.2.6; ~edit in illa ante fores ara Ov.*Met.*9.297; sicut...uiso leo communis hoste ~edit Lucr. 1.207; ~idere suos et testudinem facere iussit Fron.*Str.*2.3.15; ~se collegit in arma poplite ~idens Verg. A.12.492; elephantii...clunibus ~identes probolabantur Liv. 44.5.7; ~in genua ~idere Curt.7.9.2; elephantum minimus Aethiops iubet ~idere in genua Sen.*Ep.*85.4.1. **b** ~idit et contrahitur infra humilitatem uere iacentium Sen.*Ep.* 120.21; annue, quid rursus times et ante rem ~idis? Thy. 284. **c** nec ratione alia...aeque maribus ~idere possent Lucr.4.1193; iuuat ut tigris ~idere ceruis Hor.*Epod.*16.31.

2 To sit down (in hiding, ambush, etc.), lie in wait. **b** (tr.) to lie in wait for.

Milium, cum insidiator esset...~identum atque expectandum fuit Cic.*Mil.*49; 51; partem militum...~idere in insidiis iussit Liv.1.14.7; 27.47.9; simulacrum iter ad uillam, clamque in oppido ~edit Phaedr.3.10.20. **b** deuotum Asiam (i.e. the conqueror of Troy, Agamemnon) ~edit adulter (i.e. Aegisthus) Verg.*A.*11.268; ~idere...leoneum Sil.13.221; (transf.) ~idere regnum Claudioides Euloicae uana spe rapte parabas Luc.5.226.

3 To settle down (in a place) after a period of wandering or other activity, stay put. **b** (of money, etc.) to come to rest (in a person's possession, etc.); (of non-material things) to settle, lodge (in some place or situation).

qui...uenerunt Romam et in Saturnia ~ederunt Var.L. 5.45; si ex alio minus frequentes euadunt (apes) ac ~idit aliqua pars R.3.16.36; in Siciliam ~idas an ut ad reliquias Asiaticae negotiationis proficiscere Cic.*Fam.*6.8.2; multitudo calorum, magna uis iumentorum, quae in castris ~ederant Caes.*Gat.*5.36.4; utcumque (sc. sidera)...in externis ~idunt: hospita castris Man.2.964; 5.303; quodam ex Vitellii ~edis Nuceriae Suet.*Vit.*1.3; V.1.4; ~ (fig.) aetas iam altioribus disciplinis debita in schola minore ~idat Quint.*Inst.*2.1.3; ~ (transf.) protinus ei demenda materia est ne si ~ederit, corpus adligat Cels.2.10.9; haec cogitatio nihil sordidum animo ~idere sinit Sen.*Ep.* 102.29. **b** gentes distissimae, ut apud quas maximae opes Romanorum Parthorumque ~idant Plin.*Nat.*6.1.62; cum...licet heredi donare, quod in hereditate ~edit Plin.*Ep.* 2.16.4; quod acceperat scribae daturus, intellexit...~idere apud se non oportere 4.12.2; quia...non amplius lege concessa portionis ad eum ~ideret Clem.*dig.*35.1.62.1; Gatus *dig.*35.2.76.1; ~ne in nostro saeculo culpa ~idat Sen.*Ben.* 1.10.1; exigua debet apud te parte ~idere (dolor) Dial. 11.12.2.

4 To fall to the ground or to the bottom (in a liquid or other medium; of impurities) to settle on the bottom; (of liquids) to clear by settling. **b** to sink (below a surface).

~idit sincera foraminibusque liquatur emundata Ceres Mor.42; Verg.*A.*5.495; pondere terra suo ~edit Ov.*Fast.* 5.13; quidam existimant...fulmen reuerti quidam ~idere Sen.*Nat.*2.5.74; impetibus gaudent ~idere membris mergentisque mori Lucr.3.595; siue in summum (uinum) redeunt (nubes) siue ~ederant Petr.137.10; Plin.*Nat.*31.21; ~si (harena)...id non iniquari neque ibi terra ~iderit Vitr. 2.4.1; urina...in qua ~idunt subruia et leuia Cels.2.4.8; 2.8.1; ea...in colo ~ederunt...contrita leuigantur Col.12.42.2; Plin.*Nat.*28.68; ~aqua...quae paulatim spatio temporis liquescit ac ~idit B.Alex.5.1; ~ neque enim poterant ~idere saxa Lucr.5.493; cum fugeret Iphynona Venus ~edit in undis Man.4.801; Petr.122.124; ~edit in Cumano (agro) arbor...paucis ramis eminentibus Plin.*Nat.* 17.243; iam Scythos ~edit aquis, iam longa recessit Sepias V.Fl.2.8.

5 To sink to a lower level, subside; (of a mass) to give way as the result of a disturbance, collapse, subside. **b** to slope downwards. fall away; to have a dip or depression.

~idunt undae Verg.*A.*5.820; fumina ~idunt Ov.*Met.* 1.344; si quid etiam abscissit, et antequam suppuraret manente adhuc febre ~edit Cels.2.7.26; cum...ad tertias ~ederit coctura Col.12.20.4; quadratio eo ~idunt (putei) Plin.*Nat.*31.50; ut...~idant pinnae (sc. droop) Juv.6.198; (poet., of elegiacs) clauda quod altero ~idunt carmina uersu Ov.*Tr.*3.1.11; ~multae per mare pessum ~edere...urbes Lucr.6.590; cum coepit quassata domus ~idere Ov.*Tr.* 2.83; ~idit solum Sen.*Sen.*3.1; Sen.*Nat.*6.4.1; teneris adhuc et ~identibus pratis Col.2.17.6; ne fetu grauata ~idat (uitis) curuaturque 4.20.3; Plin.*Pan.*16.5; Paul.*dig.* 39.3.14.1; (poet.) perfracto senior ~ederat axe Sil.16.453; (fig.) scelera...quamuis citra exitum ~edorint, puniuntur Sen.*Com.*exc.4.7; postquam ~idere fata uiderat et magna pugnam inclinare ruina Sil.6.28; ~ (by melting, crumbling, etc.) mollescit ebur positoque rigore ~idit digitis ceditque Ov.*Met.*10.284; sic tua ~idens deuorat ora cinis Ib.314. **b** quantae ducto ~idunt aequore ualles Ov.*Tr.*1.2.21; paulatim cliui ~idere (oportet oras latus) Col.8.15.3; in praecipos ~edit humus Lucr.6.643; ea (sc. tunica arachnoidea) media ~idit Cels.7.13.3; parandi sunt boues...dorso recto planoque uel etiam ~idente Col.6.1.3.

6 (of winds) To become less violent, abate, subside; (of fire) to die down; (of discharges) to abate, subside. **b** (of other physical phenomena) to fade. **c** (of abstr. things) to decrease in force or urgency, abate.

non uideam talis ~idere uentos Prop.1.8.13; Ov.*Tr.*2.151; Sen.*Nat.*5.11.1; ~ille (ignis), qui alimentis deficit, sua sponte ~idit Sen.*Ep.*30.14; ~ (eryngae) auxiliatur...mulierum mensibus, siue ~idant siue abundant Plin.*Nat.*22.21. **b** si facies (coronae) uniuersa ~edit Sen.*Nat.*1.2.9; ne silento ~idat (uox), sed firmetur consuetudine Quint.*Inst.* 11.3.24. **c** cum ~edit cupiditas Sen.*Ben.*2.14.1; ut haec nimia et exprobratrix memoria ~ideret 7.22.2; ubi...spectator abscissit, uita ~idunt Ep.94.60; saepius ~idere in controuersiis impetum dicendi Quint.*Inst.*3.8.60.

subsiduus ~a ~um, a. [*subsideo + -vvs; cf.

residuus (of impurities) Sinking to or deposited on the bottom.

~as...Itaces Grat.474.

subsignānus ~a ~um, a. [SVB + SIGNVM + -ANVS] (of troops) Serving under the standard; miles ~us, milites ~i, (prob.) veterans attached to a legion as a reserve.

~um militem et graue legionum agmen hibernis adhuc Alpibus transduxit Tac.*Hist.*1.70; 4.32; Lucio Partius aut dilecti noui Quirites sumendi fuerunt aut fortissimi ex ~is deligendi militibus Fro.*Ver.*2.2.206(206N).

subsignātiō ~ōnis, f. [next + -tiō] The act of subjoining a note, addendum, or sim. ueteres ~ōnis uerbo pro adscriptione uti solebant Paul. *dig.*50.16.39.

subsignō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + SIGNO] ORTHOG.: *supers-* CIL 1.585.28, 74.

1 To write below as a signature, addendum, etc.

traditas notas ~abimus Catonis maxime uerbis Plin.*Nat.* 18.34; Ciceronis sententiam ipsius uerbis ~abimus 18.228; adhuc ~are dicimus pro subscribere Fest.p.281M; Paul. *dig.*50.16.39.

2 (leg.) To register (real estate) as security for fulfilment of an obligation (usu. one's own); (in general) to guarantee payment of. **b** (transf.) to pledge (one's word); to promise solemnly.

QVO FRO AGRO...SATIS EX H(ac) L(eg)e ARB(itratu) PR(aetoris) SVPSIGNATVM NON ERIT CIL 1.585.74; QUI REDEM- MERIT, PRAEDES DATO PRAEDIAQVE ~ATO 1.698.1.7; eodem capite ~ata omnia, si modo Sullana sunt, liberantur Cic. *Agr.*3.9; Plac.80; tria (iugura) quae pro amico ad aerarium ~uerat, multae nomine amisit V.Max.4.4.7; CIL 2.1964.3.35; ~facultates...quae ~atae sint fisco CALL. *dig.*50.6.6(5).10. **b** ~o apud te fidem pro moribus Romanis mei Plin.*Ep.*Tr. 10.4(3).4; ~eundem mihi cursum, eundem terminum statuo idque...apud te ~o Ep.3.1.12.

subsiliō ~ire ~ui, intr., tr. Also *suss-*, *sup-*. [SVB + SALIO]

1 (intr.) To jump up, spring up. (of persons) ~it, optundit os mihi Pl.*Cas.*931; non ~is ac plaudis...? Var.*Men.*206; 451; 521; super me scissim residens ac crebra ~iens Apul.*Met.*2.17; dum in altum...~it (Pegasus) 8.16; ~ (of things, treated in some degree as animate) ~ite, opsecro (pessuli) Pl.*Cur.*151; ~iunt ignes ad tecta domorum Lucr.2.191; semper damnosos ~ere canes (i.e. in a game of dice) Prop.4.8.46; trepidi mensa ~uit solo Sen.*Tr.*989; ~ (in fig. phrs.) nec tamen tradidisti te (sc. fortunae), sed ~uisti et acrior constitisti Ep.13.3; 31.11.

2 (tr.) To plunge beneath. iam dudum dextram flammis obieciimus aut uoluntarii terram ~uimus Sen.*Cl.*3.5(s.v.1).

subsillēs [dub.; related to, and syn. of, IPSILLES] (See quot.) ~ dicebantur quaedam lamellae sacrificiis necessariae Paul.*Fest.*p.307M.

subsimilis ~is ~e, a. [SVB + SIMILIS] Rather similar.

~e aliquis tū in fideicommissis Ulp.*dig.*35.3.1.5; (w. dat.) melitera crassior...mellique albo ~is Cels.5.26.20.B.

subsimus ~a ~um, a. [SVB + SIMVS] Something snub-nosed.

ut sint (pecudes)...~ae Var.R.2.5.7.

subsiptō ~ere, intr. [SVB + SAPIO] To have (only) a slight flavour.

ut ~ere quod non plane sapit Var.L.5.1.18.

subsistō ~istere ~itit, intr., (tr.) [SVB + SISTO]

1 (of persons or things) To stand firm (under a weight or pressure). **b** to stand firm in battle; (w. acc. or dat.) to stand firm (against an opponent). **c** (leg.) to offer a defence (to a suit). **d** to stand up (to a burden, responsibility, etc.).

nisi sufficiens (ruinas) firmiter, non potes ~istere Pl.*Epid.* 84; quod neque ancorae funesque ~isterent neque nautae... uis...tempestatis pati possent Caes.*Gat.*5.10.2; ~ (w. dat.) nec quod inane...est ulli ~istere deest Lucr.1.1070; 2.236. **b** socium...est copia, quae ~istat Aet.*Lucr.*372; nec clipeo iuuenis ~istere tantum nec dextra ualeb. Verg.*A.*6.806; ~ (auium) densis solus ~istere turmis [Ib.]3.7.195; ~feras... ~istere Liv.1.4.9; postquam praepotentes armis Romanum nec acies ~istat uillae nec castra...poterant 9.3.6. **c** (w. dat.) si ~ unus...ex his liti ~itit Cels.*dig.*21.2.62.1; (absol.) uenditoris heredes in solidum omnes conueniendi sunt omnesque debent ~istere, et quolibet eorum deficiente ceteris ~istere nihil prodest Ven.*dig.*45.1.139. **d** (w. dat.) noui, si Varronis thesaurus habere...~istere sumptui possem D.Brut.*Fam.*11.10.5; res...quantae ~istere... Aeneadem uati grandae fuisset omis Ov.*Pont.*3.4.83; (absol.) te, Messalla, canam, ut infirmas nequeant ~istere uires, incipiam tamen [Ib.]3.7.2.

2 (usu. w. dat.) To come with relief or support (to a person, his situation, etc.).

perempto cui ~istite Apul.*Met.*2.27; si quam salutarem opem periclitanti sorori uestrae potestis adde, iam nunc ~istite 5.10; miserandae Psyche animae...~iste 6.2; 8.20; ~meis...extremis acrumnis ~iste 11.2.

3 To halt in one's path, stop short. **b** (of

things) to cease from running, flowing, etc., come to a standstill; also, to cease from other activity; (of the bowels) to become constipated. **c** to stop short (in speaking); (of a sentence) to come to an abrupt end. **d** to stop or stick (at a particular stage, or course of action, rather than advance to something else). **e** (of activities, etc.) to be broken off, be suspended.

moniti, ut uallum caecum...caueant ~istunt Cels.*Civ.* 1.28.4; Hirt.*Gat.*8.28.3; confusus sua classe ~itit ad insulam Tauridem B.Alex.45.1. intra iactum teli progressus uterque (sc. exercitus) ~itit Ar.*Ver.*4.11.600; 12.401; ~itit...dubius an transiit Liv.8.24.11; modo repente in algio flexu uiuē...occulit ~istebat 22.12.7; Mago ibi ex fuga ~itit 28.23.7; 39.5.12; insidiarum metu ~itit Curt. 4.9.15; Petr.11.17; uates sacer...cui ~itit aluena quercus CALP.*Ecl.*4.67; STAT.*Ach.*1.226; quartum apud lapidem ~itit Tac.*Ann.*15.60; ut...alena turba ~istere... principem cogeret Plin.*Pan.*76.8; seque rotores respiciens ~itit Apul.*Met.*2.6; (transf.) sedebat hoc (sc. a clausula), illud ~istit Quint.*Inst.*9.4.91; ~ (in fig. phr.) ad omne fortuitum bonum suspiciō...~istit Sen.*Ep.*3.3; Plin.*Pan.*95.3; quem si reuocēs, ~istere nescit et te contempno rapitur Iuv.14.231. **b** si...corporecula...~istendo iter claudunt Cels.1.1.16; tibi concitatus ~itit mundus Si.*Aeg.*827; ~ (of liquids) cum primum satis pituita ~itit (Cels.6.6.8.9; ait circa Arcadum...fontes...~itit Sen.*Nat.*3.11.5; ubi lacrimae ~itit? Quint.*Inst.*11.1.54; Plin.*Pan.*30.4; ~itit auspicii lingua fiamore mali Ov.*Ep.*13.86; incendia...~istunt Man.1.8.26; ~si alius nutritis ~itit Cels.6.11.4. **c** ~itit hic Erato; mora fit; sic cetera quaero Ov.*Fast.* 4.349; quasi interpellentur ab his (nois) ~istere (simulandum est) Quint.*Inst.*4.5.20; ~facit res eadem (oniscam quoque orationem) ~istit enim omnis sententia, ideoque post eam uita aliud est initium 8.5.27. **d** si dura (praecordia sunt) in isdem scribitionibus ~istendum Cels.3.20.6; belle illis cesserat, si natus Atticus ibi ~itit Sen.*Sen.*1.6; proceritas (balsami) intra bina cubita ~istit Plin.*Nat.* 12.123; non equites, sed iudices uocalunt, equitum nomen ~istebat in turris equorum publicorum 33.30; contentum honore Pallantem intra priorem pauperiem ~istere Tac.*Ann.*12.53. **e** ~itit ut clamor Ov.*Met.* 1.207; ingenuum ~ieis ~itit omne malis [Ov.*FP.*Supph. 196; pugandi ~itit ardor Sil.1.582.

4 To stop short of committing oneself (to a point of view), hesitate.

an mihi obligaris? ~isto, si quidem nullum negotium meum contraxisti Cels.*dig.*12.1.32; quantum ad filium familias uerum est: in seruo ~istimus Ulp.*dig.*3.3.33; ~ (w. indir. qu.) ~isti potest, an prohibendi sint (conductores uertigalium) a praeside...etiam si ultro se offerant CALL. *dig.* 50.6.6(5).10; auctoritas nonnisi...circa publicanos ~itit Plin.*Nat.*33.34.

5 To remain (in a place, rather than proceed elsewhere), tarry, stay behind; to settle down as a permanent resident. **b** (of things) to become lodged, remain set (in a particular position); to remain (in a person's control or possession). **c** (of a condition) to remain static (in degree).

locus substructus, ubi nationum ~isterent legati Var.L. 5.155; ipse Ariminum cum dualibus (cohortibus) ~istit Caes.*Civ.*1.11.4; tu pedes ad muros ~iste et innoia serua Verg.*A.*11.506; consules ambo profecti sint...an alter ad comitia habebat ~itit, incertum diuersi auctores faciunt Liv.4.55.3; pars...eundem censebant, pars ~istendum Heraclaeae ad utramque fortunam 36.16.10; conuulso soluto...quattuor ~ititissit, ut sopitum te adgrederentur? 40.14.12; Ov.*Fast.* 4.254; Calpurnia...ut ea die domi ~isteret, orabat Vell.2.57.2; quadriduo in eodem loco ~itit Curt.4.10.15; nec...quiquam Macedonum ~itit, relictisque stationibus sua sponte regem sequebantur 11.11.1; ut...pecus, si quod in siluis ~itit, septa repetere consuecas Col.6.23.3; Tac.*Hist.*4.50; ~istemus fortasse et sequenti (die) Plin.*Ep.*1.16; Suet.*Octo*9.1; Fro.*Aur.*1.144(32N); Apul.*Met.*2.20; (in fig. phr.) errare maus et summa adepturus in leuionibus ~istis Tac.*Dial.*10.5; ~qui in his locis de Hasdrubalis exercitu ~itit Ar.*Liv.*3.10.2; hic...~itit per taedia longa laborum...Macareus Ov.*Met.*14.158. **b** rati- dius, qui adiunctus est (uenero), interdum trahitur, interdum ~istit Cels.8.16.1; conuulso alarum sinu, in quo ~istit ros salus Plin.*Nat.*27.71; purgat mulierem, si qua ex partu ~itit Laro.84; ~neque momento aliquo ~istere (hereditatem) in persona eius per quem adquisit Ulp.*dig.* 20.2.79. **c** aliter incrementibus (morbis medendum), aliter ~istentibus Cels.1.1.1.50.

6 (app.) To survive. uestes (i.e. of wool), quis sine non poterant ullae ~istere gentes uel sine luxuria Man.4.133.

subsitus ~a ~um, a. [SVB + SITVS] Situated below or near by.

inter ~ae conuallibus subluclia lucum Apul.*Met.*6.3.

subsolanus ~a ~um, a. [SVB + SOLVM + -ANVS] (prob.) Occurring underground. Fest.p.306M.

subsolanus ~a ~um, a. [SVB + SOL + -ANVS] Eastern, easterly; ~us uentus (also ~us alone), the east wind.

sunt et satyri ~is Indorum montibus Plin.*Nat.*7.24; ~salubiores (uenti) septentrionales quam ~i uel austrini sunt Cels.2.1.1; (uentus) qui surgit ab oriente aequinoctialis ~us apud nos dicitur Sen.*Nat.*5.16.4; Plin.*Nat.*2.110; ~ in maiorem partem uocis extenditur 18.330; Gels.2.22.8; Apul.*Mun.*13; (used to indicate direction) reliqua genera (pirorum) media hinc (seri iubet)...~um aut septentrionis spectantia Plin.*Nat.*17.131.

subsollarium ~ (i)j, n. [app. SVB + SOL + -ARIUM] (app.) A place open to the sun, terrace.

PORTICVM ~IVM AEDICIAM ET OLLARIA FRVCTVARIORVM
CIL 6.10275.

subsortior ~irī ~itus, *tr.* [SVB+SORTIOR]
To appoint by lot as a substitute.

cum is iudicibus quos in horum locum ~itus esses Cic.
Ver.1.51; quos iste adnumerat in suum consilium. ~iebatur
1.158;—(absol.) ~iemur etiam in M. Metelli locum 30;
Ch.92.

subsortitiō ~ōnis, *f.* [prec.+~tio] The process
of choosing by lot (to fill up any vacancies).

de ~one illa Iuniana iudicium nihil dico Cic.Ver.1.157;
Ch.92; 103; quotannis in demortuorum locum ex iis, qui
recensi non essent, ~o. ~eretur Suet.Jul.41.3.

substantia ~ae, *f.* [SVBSTO+~IA] FORMS:
~ē (abl.) FRON.Aq.26.

1 The quality of being real or having an
actual existence; also, of having a corporeal
existence. **b** (w. gen.) the reality of a thing
(dist. from a mere outward appearance of it);
(absol.) the actual state of affairs.

ne potest quidem ulla eius esse ~a, quod uenit transitque
celerime SEN.Dial.7.7.4; illa in duos diuidendi status ratio,
quae ducet aut de ~a controuersiam esse aut de qualitate
QUINT.Inst.3.6.39; 9.1.8; FRON.Aur.2.5.56(140N); (excepti-
ones) ex legibus. ~am capunt GAIUS Inst.4.118; est et
alia optima. ~ciuitas. non ut superior sine euidentia, sed
tam cum aliqua ~a APUL.Pl.2.26;—Gigantes et quicquid
aliud. habere aliquam imaginem coepit, quamuis non
habeat ~am SEN.Ep.58.15; non est propria in ista nube
~a Nat.1.6.4; 1.15.5. **b** nihil haec (sc. uerba) sine rerum ~a
faciunt QUINT.Inst.2.21.1; quos ingenii igniculis, quam
~am placidae. mentis ostenderit 6.pr.7; ~a eius sub
oculis uenit ut non possit queri, an sit 7.2.5; quod sine
commendatione natalium, sine ~a facultatum. per multos
iam annos potentissimi sunt ciuitatis Tac.Dial.8.3;—qui
potius ~am intuetur quam opinionem PAUL.dig.4.1.4.2.2.

2 (usu. w. ref. to absts.) Underlying or
essential nature, make-up, constitution, that
which makes a thing what it is.

quae sit diuitiarum, quae paupertatis ~a SEN.Ep.87.40;
quae de ipsa rhetorice ~a quaeruntur QUINT.Inst.1.pr.21;
2.15.34; (exempla) quamuis clara diuersae tamen erant ~ae
FRON.Sw.4.pr.1; uita. ~orum ~a est ex redundantia uel
defectu APUL.Pl.2.19; emptionis ~a constituit ex pretio
PAPIN.dig.18.1.72; (w. ref. to conor. things) ULP.dig.10.4.9.3;
usus fructus est ius alienis rebus. ~fructus salua rerum ~a
PAUL.dig.7.1.1.

3 The material of which a thing (corporeal or
incorporeal) is made.

quidam materiam et ~am spectandum esse putant GAIUS
Inst.2.79; primae quidem ~ae uel essentiae. ~dem esse et
mentem formaeque ~ae secundae ~ae omnia, quae
informantur APUL.Pl.1.6; ~am mentis huius (sc. animae
caelestis) numeris confici 1.9; cum totius corporis tress dicat
esse ~as 1.17; cuius praesentiam. ~oculi et aures et sensi-
bilis ~a comprehendit Mv.24; quoniam earum rerum
pretium non in ~a, sed in arte sit positum PAUL.dig.50.16.14.

4 (w. gen.) The sum or aggregate (of one's
possessions); (absol.) possessions, assets, one's
all.

in ~a autem bonorum etiam area est JULIAN.dig.7.1.34.2;
heredi adhuc ignorant ~am hereditatis GAIUS dig.4.3.23;
ut uiginti nominibus prope omnis ~a kalendari esset SCAEV.
dig.32.34.1;—cuius census ex manibus, ex laboribus ~a
QUINT.Decl.15.9; cum iste Selus ~am suam dissipat
SCAEV.dig.36.3.18; cum ei sextans ex ~a testatoris deberetur
ULP.dig.5.2.8.11; ut. ~remittatur ei satisfactio. ~si ~a modica
sit 26.4.5; PARTAM NIMIA FRVGLIATATE ~AM CIL 8.27587.

5 The basic unit of measurement (in any
calculation).

differentiam unclae, digiti quadrati et digiti rotundi, et
ipsius quinariae ut facilius dinoscamus, utendum est ~e
quinariae FRON.Aq.26.

substernō ~ernere ~rāui ~rātum, *tr.* [SVB-
+STERNO]

1 To spread out as an underlay, bedding,
etc. (for). **b** to spread out, or extend under.

sume uerbenas tibi atque eas ~erne TER.An.727;
coactionibus factis. ~palea ~ernatur VITR.7.1.2; (phoenix)
cum fulua ~rauit cinnam murra Ov.Med.15.399; siccatur
(uua) in umbra ~rato linteo PLIN.Nat.12.132; polum. ~
contra serpentes ~erni 21.145; 27.80;—(w. dat.) eam (sc.
herbam) ~ernito ouibus CATO Agr.37.2; VAR.R.1.50.3;
purpura conuulsi meis ~ernetur SEN.Dial.7.25.3; nec.
positio seminum praecalum sibi cubile ~erni desiderat COL.
4.1.3; (ellipt.) nisi contingat hoc, male ~rauisse pecori
colonomi apparet PLIN.Nat.18.194; (impers. pass.) bubus
diligenter ~ernatur CATO Agr.5.7; (fig.) delicias. uti
multas ~ernere possint LUCR.2.22; (transf.) delicias. oxane
quod erat concretum atque corporeum, ~ernebat animo
CIC.Tm.26. **b** ponti aequora ~rata aetheris ingentibus
oris LUCR.4.411; 6.746; natura insidians pontum ~rauit
anaris PROF.3.7.37.

2 To spread out (the body, limbs, etc.)
under (usu. implying submission, etc.).

(w. dat.) ~ernens robusto brachia collo CATUL.64.332;
homines elephantis proterentes ~rauit VITR.2.3.27.14;
milites nostros. nauibus ~rauerunt 9.2.ext.1; (fig.) xii
fascies. ~dicatoriae se animaduersioni ~rauerunt 2.7.7;
(without dat.) paratissimi. ~ernere corpora sua, si per
stragem illi humanam iter ad salutem struendum sit SEN.
Cl.1.3.3;—(in sexual intercourse) ignaro mater ~ernens se
impia nato CATUL.64.403; ei. cuius pollicino iam corpori
marcidum senectutem tuam ~rauit VITR.7.4.4; (cf.)
quasi pudicitiam. ~hirtio. ~trecentis milibus annuum

~rauerit Suet.Aug.68; (fig.) populus. ~totam rem publicam
~rauit libidini suae CIC.Rep.1.65.

3 To strew (with material to form an
underlay, or sim.). **b** to lay bedding (for).

horum (sc. puteorum) solum paleis ~ernunt VAR.R.1.57.2;
nidus. construunt eosque quam possunt mollissime
~ernunt (gallinae) CIC.N.D.2.12; oportebit. ~tetrant aratro
subactam. ~mittere et ita seminibus ~ernere COL.5.9.9;
scrobe. ~arena ~rato PLIN.Nat.19.74; calcatis aea (sc.
fundamenta) ~raueri carbonibus 36.95. **b** (nidus)
occultandis habiles pullis et ~ernendis molles PLIN.Nat.
10.93.

substillus ~a ~um, *a.* [SVB+STILLO+~VS]
Falling in separate drops; (neut. sg. as sb.) the
stage in a fall of rain when it is spitting.

quibus aegre letium it quibusque ~um est CATO Agr.
156.7;—~um tempus ante pluuiam iam patere uiduum,
et post pluuiam non persicuum PAUL.Fest.3.67.1.

substituō ~uere ~ui ~ūtum, *tr.* [SVB+
STATVO] ORTHOG.: *sup-* CIL 6.1527.2.53,
etc.

1 To place in the rear (as a reserve).
post. ~elephantos armaturas leuis. ~uerat B.Afr.59.3.

2 To lay (before the mind, imagination,
etc.).

~utis exemplorum imaginibus V.MX.9.11.intro.; fieri
enim non potest ut tanta uis ponderis quantum ille ~uit
pendeat SEN.Nat.7.1.4.2; utitur ficta personarum, quas
ipsi ~uimus, oratione QUINT.Inst.3.8.54; poetae solent hic
ibiudem uarias ciuitates ~uere APUL.Fl.16;—(w. dat.) ceperat
iam ante Numidam. ~admiratio uiri. ~ueratque animo
speciem quoque corporis. ~magnificam LIV.28.35.5; funera
fratrum debuerat oculis ~uisse suis Ov.Kem.374; quare ei
debeam, qui me sibi non ~uit SEN.Ben.6.19.3.

3 To make answerable (to a charge, blame,
etc.); to make subject (to an authority).

(w. dat.) fortuna. ~saep ~uitor culpas QUINT.Inst.7.4.15;
~uebantur crimini Sempronius Senecio. et Burythmus
PLIN.Ep.6.31.8;—~a mens est personam arbitrio ~uentium
CICLS.dig.38.1.30.

4 To put (a person or thing) in place of
another specified or implied, substitute.

~uiriadices totidem ~uendae sunt COL.4.2.1; cum ~uta
filii persona (i.e. using his son's name) amplius (sc. than the
legal maximum) possideret PLIN.Nat.18.17; CAT.Hist.1.19;
cognitor. ~certis uerbis in litem coram aduersario ~uitor
(i.e. is substituted for the principal in a suit) GAIUS Inst.4.83;
ut unusquisque eorum pro parte sua defendat uel defenso-
rem ~uat ULP.dig.46.7.5.7; ~VI NATVM QUI COLAT SEMPER
LAREM CIL.2.26.933; POMPON.dig.7.1.69;—(w. pro) pro te
Verrem ~uisti alterum ciuitati CIC.Ver.3.161; DND.2.7; (qua)
sterilia existimantur esse proque iis alia ~uenda PLIN.Nat.
10.151;—(w. loco, in locum, etc.) in eorum locum. ~uere
et supponere coepit cuius Romanus CIC.Ver.5.72; hunc filii
loco. ~uatur. ~habere PLIN.Fam.10.24.5; ut ~absenti
magistratum abrogarent et alium in eius locum ~uerent
NAP.Ale.7.3; LIV.40.11.1; VELL.2.32.1; SEN.Dial.11.2.4;—
(w. dat.) trecentis Siculis Romani equites ~uti LIV.29.1.10;
quem ~uturus sibi Caesar designauerat consullem VELL.
2.58.3; nouae occupationes ueteribus ~uuntur SEN.Dial.
10.17.5; ~uit merso dum nox sua lumina Phoebo LUC.
4.282; QUINT.Inst.3.6.60; Suet.Jul.76.2;—(w. pred. acc.)
hulus criminis Philotari reum ~uit CURT.6.7.31; (pass.)
pontifex in locum P. Scipionis ~uitur Suet.Tib.4.1.

5 (leg.) To substitute (an heir), i.e. to
arrange that he will inherit if the person first
named as heir is unable or unwilling to do so.

~uturus heres erat, si postumus ante tutelae annos decessisset
QUINT.Inst.7.6.10; moriens heredem filium fecit, ~uit
uxorem Decl.388(p.433.1.13); heredes aequis partibus
reliquit Gaium. ~et liberum. ~uitque in uicem (i.e. if one
died, the other was to inherit the whole) Suet.Tro.76; JULIAN.
dig.35.2.87.6; si secundo tertioque gradu ~uturus sit seruus
ULP.dig.15.1.3.1; si mulier ~uta sit in legato 24.1.5.14;
non. ~uidetur in hunc casum ~utus 28.6.21;—(w. dat.) quod
pupillum, cui ~uturus heres erat, ueneno necasset Suet.Gal.
9.1; si Titius coheredi suo ~uturus fuerit JULIAN.dig.28.6.27;
—(ellipt. or absol.) liberis nostris inpueribus. ~non solum
ita, ut supra diximus, ~uere possumus GAIUS Inst.2.179;
sub conditione herede instituto si ~uamus DIG.28.5.74(73);
centurio filiis. ~directo ~uit PAPIN.dig.28.6.15; 49.15.10.

substitutio ~ōnis, *f.* [prec.+~tio]

1 The placing of something or someone in
place of another, substitution.

litterarum initia necessariam habent ~onem AGRIM.agrim.
p.20.

2 The appointment (of a person) as alterna-
tive heir; (also, app.) as an alternative tutor.

cum Titius. ~impubere filio mortuo ex ~one heres existitis-
set JULIAN.dig.35.2.87.4; uulgaris ~o ita uocat ad heredita-
tem substitutum, si omnino pupillus heres non extiterit
GAIUS Inst.2.181; Secundo repudiante herede habebit non
solum iure ~onis, sed et institutionis ULP.dig.28.5.9.15;
PAUL.dig.41.1.42; 50.16.227.1;—(w. gen.) de ~one impube-
rum liberorum uel heredum institutorum uel exheredato-
rum GAIUS Inst.2.183;—quod. ~communi negligentia perit,
citra ~onis ordinem aequaliter omnium periculum spectat
PAPIN.dig.26.7.39.11.

substitutus ~i, *m.* [pple. of SVBSTITVO] An
alternative heir (see SVBSTITVO 5).

~us in totam hereditatem succedit GAIUS Inst.2.177;
nisi. ~filius. ~omittit hereditatem et ad ~um transmittens
querellam inofficiosi instituit ULP.dig.5.2.8.9;—(w. gen.)
datur tamen aduersus eum ~o pupilli. actio 26.2.19.2;
36.4.5.12.

substō ~äre, *intr.* [SVB+STO] N.B.: all

cx. of *substili*, etc., have been referred to
SVBSISTO.

1 (app.) To hold one's ground, stand fast.
perit, rictuo ut ~et hospes TER.An.914.

2 To remain or be (in a specified state); (of
conditions, etc.) to be present or exist (N.B.:
app. used by Celsus to supply a pres. pple.
for *sum*).

molibus. ~praecordius ~antilus CELS.3.24.1;—nullo do-
lore ~ante 2.7.25; ne (ducatur alius) ulla cruditate ~ante
2.12.2.2; pure ~ante 6.10.3.

substrāmen ~inis, *n.* [SVBSTERNO+~MEN]
Bedding for animals, litter; (also applied to
materials laid down on rough ground to
provide a smooth surface for vehicles).

oportet. ~stercus. ~conseruare, quod et ad agri culturam
idoneum est et ad ~en pullorum VAR.R.3.6.5; 3.9.8; ut
molle habeant ~en e palca 3.10.4;—lubrica roboreis aderant
~ina plaustris SIL.12.444.

substrātum ~i, *n.* [pple. of SVBSTERNO] An
underlying layer (in quot., of colour), back-
ground.

Arabicae (sardonyches) excellunt candore. ~praeterea ~o
nigerrimi coloris PLIN.Nat.37.88.

substrātus ~ūs, *m.* [SVBSTERNO+~TVS³]
The act of spreading as an underlay or sim.
uel perunctis tantum, suftu quoque aut ~u fugant
uenenata (utraque uix) PLIN.Nat.24.61.

substrepō ~ere, *tr.* [SVB+STREPO] To utter
faintly, murmur.

tertiata uerba semihianti uoce ~ens APUL.Met.5.18.

substrictus ~a ~um, *a.* [pple. of next] **a**
Drawn inward, contracted. **b** close-fitting,
tight.

a ~a gerens Sicyonius illa Ladon Ov.Med.3.216; uentre
~o COL.6.29.2; paruos esse ~osque (testes fibrorum)
PLIN.Nat.32.26. **b** ~as et breues tunicas GEL.6(7).12.3.

substringō ~ngere ~nxi ~ctum, *tr.* [SVB-
+STRINGO]

1 To draw in close, gather up, tuck in
(anything hanging loose, projecting, or sim.);
to furl (sails). **b** to draw tight (with a string,
cord, etc.); to draw (a string, etc.) tight.
c to squeeze, constrict. **d** to make lean or
shrunk.

mare carpentem ~ctaque crura gerentem (sc. mergum)
Ov.Med.11.752; ignea ~cta lucet qua zonula palla GERM.
Ara.204; ueste remissa ~nge sinus SEN.Tro.88; coma
uiperis ~ngitur horrida sertis LUC.6.656; obliquare crinem
nodoque ~ngere CATO Agr.38.2; praependebat (cavo). adeo
ut aegre fascia ~ngeretur Suet.Gal.21; quam. ~estue circa
humeros uestis ~cta sit APUL.Apol.63; (poet.) tornata breui
~ngitur ungula (sc. of a horse) cornu CALP.Fcl.6.54; (transf.)
omissa supplere, effusa ~ngere QUINT.Inst.10.5.4;—lubenti
uela ~ngi, armamenta demitti SEN.Ben.6.15.6; MART.
12.28(29).17; summo. ~ngit linteae mulo SIL.1.689.
b ~ngebat caput (iumentum) loro NER.Eum.5.5;—ora (sonipe-
dum) frenis domita ~ctis ligat SEN.Phaid.1003; quae fides
perpetuo ~ctae sunt? FRON.Aur.2.2.6(225N); (transf.) aurem
~nge (i.e. strain your ears) loquaci HOR.S.2.5.05. **c** boues
~ctos (i.e. if they have been constricted) conficit COL.
2.3.1; SVSTRINXIT AGVLA(m) (sc. a snake) CIL 3.7750.
d proprii signum accursus, sonipesque uirique ~cti corpus
SIL.15.605.

2 To hold in check, repress.
maritus nauseat atque oculis bilem ~ngit operis Iuv.
6.433; (transf.) omnis familiaritas ~ngitur in publico
[QUINT.] Decl.18.7.

substructiō ~ōnis, *f.* [SVBSTRVO+~TIO]

1 The building of a foundation or substructure,
or an instance of it.

quo in fundo propter insanas illas ~ones facie hominum
mille uersabatur CIC.Mil.53; ~onem. in Capitolio, loca-
uerunt LIV.38.28.3.

2 A supporting structure in a building, etc.,
substructure (app. sts. including rooms);
(spec., in aqueducts) an embankment for
carrying water-pipes (dist. from higher, arched
supports).

~ONEM ET TABVLARIVM. FACIENDVM COERAVIT CIL 1.737;
~onibus eius operis (sc. theatri) maximis CAES.Civ.2.25.1;
oneris terreni magnitudo. non poterit. ~extrudere muri
~ones VITR.1.5.7; 6.8.5; COL.1.5.9; ~ones Capitolii mira-
bantur PLIN.Nat.36.104; ~ones. non tam firmas mihi quam
sumptuosae uidentur PLIN.Ep.Tra.10.39(48.2); VIAM PRO-
LAPSAM NOVA SVBSTRTVCTIONE RESTITUIT CIL 11.6619;
—~one ruorum. passuum quingentorum quadraginta,
opere arcuato passuum septingentorum FRON.Aq.10; 18.

substructum ~i, *n.* [pple. of next] An
embankment (for carrying water-pipes).

quodsi non. ~um ad libram factum (fuerit) VITR.8.6.6.

substruō ~uere ~uxi ~uctum, *tr.* [SVB+
STRVO] ORTHOG.: *sup-* PL.Mos.121. To
build up from the base; to support by means
of substructures.

gradatim ~ctum ut theatridium uanum VAR.R.3.5.13;
solum ~atur, ut sit intactum ab rudere VITR.2.3.20; hesali-
bus laterculis pilae ~antur 7.4.2; dum nemoris. ~carumina

sensim ~cta certat. contingere meta (sc. a fowler) *SIL. 7.676; (impers. pass.)* non alte ~itur *VITR. 8.6.5; (in fig. phr.)* parentes. fundamentum ~ont liberorum; extollunt, parant sedulo in firmitatem *PL. Mos. 121; (absol.)* iodiendo ~endo iter facere *CELS. 8.1.10; Capitulum. saxo quadrato ~cum est LIV. 6.4.12; censors uias. glareas extra urbem ~endas. locauerunt 41.27.5; conuales. ~ctis canalibus iunguntur *PLIN. Nat. 33.74.**

subsultum, adv. [SVBSILIO + IM] With frequent jumps in the air. deambulabat, ita ut in extremis spatiis ~ decurreret *SUET. Aug. 83.*

subsultō ~āre, intr. Also **suss-**. [SVBSILIO + -ro] To keep jumping up; (also transf., w. ref. to jerky rhythm).

tu ~as, ego miser uix asto prae formidine *PL. Capt. 637; ut ~abat, postquam uicini uiliculi* *Cas. 433; ~monosyllaba. male continuabuntur, quia necesse est compositio ~at* *QUINT. Inst. 9.4.42; ne sermo ~et imparibus spatiis* *11.3.43.*

subsum (supsum) ~esse sufful, intr. [SVB + SVM] FORMS: pf. attested only in *FEST. p. 348M. CONST.: usu. w. dat.*

1 To be underneath or in a lower position. **b** to be at the foot (a hill, etc.); to be on the edge (of the sea). **c** to be subject to one's awareness). **d** to be subjoined (in a document); to attach (to a heading).

nigra ~est. cui lingua palato *VERG. G. 3.338; cum sol Oceano ~est* *HOR. Carm. 4.5.40; ~erat Pan (i.e. his statue) illicis umbrae* *TIB. 2.5.27; copias recipit. plano campo. ~erat et altera inferior summissa fastigio planities* *LIV. 27.18.6; quae. poplites ~erant. genualia* *Ov. Met. 10.593; didici curuo nulla (simulacra) ~esse tholo* *Fast. 6.296; poplite sub laeue (sc. of Perseus) ~erant* *GERM. Arel. 256; ~est uenter stomachum habentibus* *PLIN. Nat. 11.199; in fine cubiculum. ~est cryptoporticus* *PLIN. Ep. 5.6.30; (in fig. phr.)* non est. causa conuersionis, ubi in suo quisque est gradu firmiter collocatus, et non ~est quo praecipit *Cic. Rep. 1.69. b* lucus Auentino ~erat niger illicis umbra *Ov. Fast. 3.295; ~templum mari ~sunt* *ML. 11.39. c* bene si celabitur index (i.e. a maid), notitiae ~erit semper amica tuae *Ov. Ars 1.398. d* ~erat edicto senatus consultum *PLIN. Ep. 5.9(21).4; ~pars est quae ~est generi, ut equus* *Cic. Inv. 1.32; huic signo fabula nota ~est* *Ov. Fast. 5.604.*

2 To be under the surface (of). **b** (transf., of latent feelings, conditions, etc.).

si quid intra cutem ~est uulneris *PLANC. Fam. 10.18.3; penitus prorsum latet haec natura ~estque* *LUCR. 3.273; si forte subulcula peaxae tertia ~est tunicae* *HOR. Ep. 1.1.96; acidus succus ~est in ea terra* *VITR. 8.3.18; qui. ~est nixio lenis in ore rubor* *Ov. Ep. 19(20).120; (piscis) omnibus unca cibis aera ~esse putat* *Pont. 2.7.10; comprehendit. fibula non cutem tantum sed etiam aliquid ex carne, ubi ~erit haec, oportet* *CELS. 5.26.23. c; nostratibus (papyris) fungosior ~est natura* *PLIN. Nat. 16.157; ~est harena tenuissimo caespitum corio* *17.26; (cf.) possunt. ~ quaedam ~esse corpori. tanta, ut. obnoxium magis alii iniuriis corpus efficiant* *CELS. 1.5.18. b* hodie capillat (octoginta minas). ~ ita enim uero, ne qua causa (i.e. excuse) ~siet *PL. Mos. 920; sin. ~iam ~erat simulas, extincta erat consueto* *Cic. Cael. 61; legatio. in qua periculi suspicio non ~esset* *Phil. 9.4; scire licet (hominem) non sincerum sonare atque ~esse caecum aliquem cordi stimulum* *LUCR. 3.873; nihil doli ~esse credens* *NEP. Them. 4.5; pauca. ~erunt praeae uestigia fraudis* *VERG. Ecl. 4.31; solent auro multa ~esse mala* *TIB. 1.9.18; ~erat. ~ quaedam suspicio animis* *LIV. 32.30.9; tacita ~erat cura, ne. rous consul. ~ provinciai sortiretur* *34.33.14; ~est. ~ silentio facinus* *CURR. 6.9.11; non. potest fieri, ut adducar querendi simul omnibus hanc causam esse, quam ostenditis. ~; ~est nimirum altius malum* *LIV. 2.2.20; quod. ~ argumentum est. ~esse artem aliquam iuarique ratione naturam* *QUINT. Inst. 1.12.9; (Sallustius) multos. ~ potentia antequam. ~ affluente luxu propior. ~erat tamen uigor animi* *TAC. Ann. 3.30; ut etiam in amplissima. laetitia ~sit quociam. ~ querimonia* *APUL. Fl. 18; (cf.) illi regi. ~ampli Cyro ~est. crudelissimi ille Phalaris* *Cic. Rep. 1.44.*

3 To form a base or foundation (to), be at the bottom (of); (fig., of feelings, qualities, etc., that back up an action). **b** (of an underlying cause or meaning); (of a topic) forming a basis for discussion. **c** (leg., app.) to serve as security.

nihil prodest, licet quantumlibet ingeras (sc. into a vessel), si non ~est quod excipiat *SEN. Dial. 10.10.5; quas trahimus auras? quod solum fesso ~est?* *Her. F. 1142; loco uirenti ~erat amphorae ceruix* *MART. 12.32.14; (cf., of an underlying substance) si tutelam, si gentem, si agnationem definias, quarum rerum nullum ~est corpus* *Cic. Top. 27; (transf.) quibus ueritas ~est quaeque, ut ita dicam, ex solido enascentur* *SEN. Cl. 1.1.6; iis, quae in exemplum adsumimus, ~est natura et uera uis* *QUINT. Inst. 10.2.11; ~haec. oratio si res non ~est ab oratore percepta et cognita. ~ nulla sit necesse est* *Cic. de Orat. 1.50; etiam si spes non ~esset, necessitas tamen stimulare deberet* *CURR. 1.14.22; fiducia. ~ appareat (sc. in an orator's manner). ~ utique si auctoritas ~est* *QUINT. Inst. 11.3.155. b* quo facilius quid sub ea uoce ~sit uideri possit *VAR. L. 7.1; si negabimus temere famam nasci solere quin ~sit aliquid* *RHD. Her. 2.12; λέγον, quae habet, etiam si nihil ~est, committitque ipsa snauitatem* *Cic. All. 12.1.2; interperantiae timiditate quae semina essent si is uitius ratio non ~esset?* *N.D. 3.71; quae (causa) nisi iusta ~est, excutit arma pudor* *FOR. 6.52; formae (sc. templi) causa probanda ~est* *Ov. Fast. 6.266; exercitum pauor, cuius causa non ~erat, inuasit* *CURR. 12.14.1; PLIN. Nat. 28.260; ~primum oportet ~esse aliquid, de quo ambigatur, quod quid sit. non potest aestimari, nisi prius esse constitit* *QUINT. Inst. 3.6.80. c* si pupilli calamitas, si propinquorum lacrimae, si D. Brutus, cuius praedia ~erant, periculum. apud te ponderis nihil habebat *Cic. Ver. 1.144.*

4 To be close at hand as a reserve, refuge,

or sim. **b** (of times and seasons) to be due to arrive

putabam posse me. ~esse. propinquis locis, ut, si durius aliquid esset, succurrere celeriter possem *PLANC. Fam. 10.21.2; quod mons ~erat circiter mille passuum, eo se recipere coeperunt* *CAES. Gal. 1.25.5; ~cesse Rhenum* *5.29.3; inopia narsum ambo inessit; illi ~erat regnum* *Ariobarzanes bello intactum, ego nastic circum omnibus locis in Armeiam concessi* *SAL. Hist. 4.69.15; ~erat classis Atheniensium, quae exciperet nautantis* *NEP. Cha. 4.3; nec uicina ~est unum praehere taberna quae possit* *HOR. Ep. 1.14.24; Ov. Fast. 2.703; Iuv. 4.60; (fig.) commodum quae cupio euenit, quod ego assequitur, ~est, supersequitur* *PL. Trin. 11.18; (of resources or expedients) ut ~sit cupia illa, ex qua unum aut alterum, cuius se occasio dederit, efficiant* *QUINT. Inst. 12.2. ~esset* *Cic. honoris amplissimi contentio et dies comitorum ~esset* *Cic. Mil. 42; ne anni tempore a nauigatione excluderetur, quod aequinoctium ~erat* *CAES. Gal. 5.23.5; labore erant confecti noxque iam ~erat* *Cic. 3.97.4; siue dies ~erit natalis iue kalendae* *Ov. Ars 1.405; sacra Palis ~erant* *FAL. 8.820; ludorum Megalesium spectaculum ~erat* *TAC. Ann. 3.6.*

subsurdus ~a ~um, a. [SVB + SVRDVS] (of the voice) Somewhat dull or flat. uox. ~non ~a, rudis, inmanis *QUINT. Inst. 11.3.32.*

subsūtus ~a ~um, a. [SVB + pple. of svt] (of a garment) Stitched or hemmed at the bottom. illas quarum ~a talos tegat instita ueste *HOR. S. 1.2.29.*

subtālāris ~is ~e, a. [SVB + TALVS + -ARIS] (of footwear) Not reaching as high as the ankle. caligas. ~e(s) *P. Mich. 468.25.*

subtegmen: see SVBTEMEN.

subtegulāneus ~a ~um, a. [SVB + TEGVLA + -ANEVS] Situated under a roof, indoor. paumenta. ~a (opp. subdialia) *PLIN. Nat. 36.185.*

subtēmen ~inis, n. subtegmen. [SVB + TEXO + -MEN] FORMS: sublegmen *CATUL. 64.327; V. FL. 6.227, 8.234; and as a v.l. elsewhere. (pl. or collect. sg.)* The transverse threads woven in between the warp threads in a loom, the weft. **b** (coloured or made of gold, etc., for ornamental effect). **c** (applied to the thread handled by the Fates).

~en tenue nere *PL. Mer. 518; TER. Ha. 1.293; ~en, quod subit statim* *VAR. L. 5.113; VITR. 10.1.5; stamen secernit harundo, inseritur medium radit* *en* *Ov. Met. 6.56; ~en insertum, quod ducuntur. ~tramae remoliat* *SEN. Ep. 90.20; FRO. Aur. 2.2.224(233N); (cf. in chain-mail) nexilis in numero chalybum ~ine thorax* *STAT. Theb. 4.174; ~ine ref. to a spider's web* (abacus) texere a medio incipit, circinato orbe ~ina adnectens *PLIN. Nat. 11.81; (in papyrus-making) e secundo corio statumina facta sunt, e primo ~ina* *13.79. b* picturas auri ~ine uestis *VERG. A. 3.483; fulgentem Tyrio ~ine uestem* *(TIB. 3.7.121; V. FL. 6.227; acu et ~ine fuluo quod nostrae neuere manus. doum* *SIL. 7.80; purpureae appellatione etiam ~en factum contineri nemo dubitat* *ULP. Dig. 32.70.13. c* uos, quae fata sequuntur, currite ducentes ~ina, currite, iusti *CATUL. 64.327; tili reditum certo ~ine Parcae rupere* *HOR. Epod. 13.15; SEN. Apoc. 4.1.1.5.*

subtendō ~dere (~dī) ~tum, tr. [SVB + TENDO]

1 To stretch or make taut underneath. (subtensus in the quot. could also be interpreted as pple. of *subtineo = sustineo.)

lectos loris ~tos in et lectos in *CATO Agr. 10.5; uinaceos ~succernito lecto restibus ~to* 25.

2 (geom.) To extend (a line, etc.) beneath; (of a line) to extend under or opposite, subtend.

liquis (observatio metiendi), quae. sahia rectorum angularum ratione secundum ipsam extremitatem ~ditur *BALB. geom. p. 100L.3; ~cuius (lineae) sede si ~dens linea perpendiculari fuerit iniuncta* *p. 100L.4.*

subtenuis ~is ~e, a. [SVB + TENVIS] Rather fine in texture. iuba. ~subscripta ~ibus saetis *VAR. R. 2.7.5.*

subter¹, adv. Also **supter**. [SVB; for term. cf. praeter, propter] At a lower level or in a lower position, below, underneath. **b** beneath a surface or covering.

Draco serpit ~ superaque reuoluit *Cic. Arel. 47; ueteres illi qui omnia haec, quae supra et ~, unum esse. ~dixerunt de Orat. 3.20; deinde ~ mediam fere regionem Sol obtinet* *Rep. 6.17; ~ uirum ui exitur pedibus sonitus* *LUCR. 3.326; si forte oculo manus ui subdita ~ pressit eum* *4.447; unus (anellus) ubi ex uno dependet ~ adhaerens* *6.914; duram stipula filicunque manipulis sternere ~ humum* *VERG. G. 2.98; monstrum horrendum (Fama). cui quot sunt corpore plumae, tot uigiles oculi ~ A. 4.182; auratis pendens laquearibus ensis purpureas ~ ceruices terruit* *PAR. 3.41; silua. stat peruia nullis solibus. ~ aperta quies* *STAT. Theb. 4.432; inessa. pondere tanto ~ anhelat humus* *SIL. 1.1.57; ~indicating position from which an action is initiated* in alium oleum ~ dedisse *CELS. 4.24(17).2; saepem. ~munitam uallo arboris (i.e. the banyan), decora specie ~intuenti* *PLIN. Nat. 12.22. b* anulus in digito ~ tenuatur habendo *LUCR. 1.312; tumor, in quo ~ concreta quaedam ex pure. oriuntur* *CELS. 5.28.7.2; (cerebrum) duabus supra ~que membranis uelatum* *PLIN. Nat. 11.133; Lipare, uastis ~ depasta caminis* *SIL. 14.56; CEL. 2.28.1; ~indicating position from which a process begins* solent. .

inter costas fistulae ~ exire *CELS. 7.4.2.2; ~after a vb. of motion* non cedere ~ caelestis migrasse minas aut Tartara rumpi *Aetna 279.*

subter², prep. Also **supter**. [as prec.] **CONST.: usu. w. acc., expr. both direction or position (sts. following its sb.); expr. position, also w. abl.** (*CATUL. 65.7; VERG. A. 9.514*).

1 Along a line or at (to) a position below. **b** towards, or in, a position at the base of (a wall, cliff, etc.).

apes. ~ sigrunda. uillatio usae tecto *VAR. R. 3.3.5; iram in pectore, cupiditatem ~ praecordia locuit* (*Plato*) *Cic. Tusc. 1.20; huic supra rubes et ~ sidera lapsa* *Ov. Fast. 3.453; ~ utrumque pedem geotiae uirginis ales Perseos effliges* *GERM. Arel. 248; illa ~ uulnus lates* *PAR. 4.43; cum pars aquae mundi illa ~ quae terras omnibus fiat momentis* *PLIN. Nat. 2.81; uulnifico ~ iatus eise riget* *Sphinx STAT. Theb. 4.87; (in fig. phr.) illa (sc. uirtus). omnia, quae cadere in hominem possunt, ~ se habet* *Cic. Tusc. 5.4. b* naum in fugam transiunt ~ saxa ad laetum *Acc. trag. 630; equo citato murum hostium ad cohortes auehant* *LIV. 34.20.8; latitudo Italiae ~ radices earum (sc. Alpium). . .* *DECELV. p. colligit* *PLIN. Nat. 3.132; hunc (sc. collem) ~ exit* *fos* *PLIN. Ep. 8.8.2; (w. abl.) Troia Khoeito quem (sc. fra-* *trein) ~ litore tellus. ~obterit* *CATUL. 65.7.*

2 Under (something that covers, shelters, surmounts, etc.).

(*expr. direction*) Alpheum fama est huc Elidis animum occultas egisse uias ~ mare *VERG. A. 3.695; ~ fastigia tecti ingentem Aenean duxit* *8.566; (sorum publicis) harundinem ~ lectum mittit* *Petr. 98.1; aquae ~ cutem fusae morbo (i.e. dropsy)* *PLIN. Nat. 7.78; (grues) dormiunt, capite ~ alam condito* *10.59; ~ (expr. position) siquis cas (i.e. trees) ~ facit prostratus in herbas* *LUCR. 6.785; uada lymphae, quae ~ uiridem residant cerula musum* *CULEX 106; tu canis umbrui ~ pineta* *Galaesi Ilyris* *PRO. 2.34.67; cum tua ~ equos iacuit conuulsa creuit* *Itis icibus ~ uerit* *STAT. Theb. 7.357; uis piscium. obliqua ~ undas saxis externa* *TAC. Ann. 12.63; (w. ditiopsis of sb.) Romani. supra terram operibus. ~ Macedones cuniculis oppugnabant* *LIV. 36.25.4; (w. ref. to point from which an action is initiated) manu ~ togam ad mentum exserta* *8.9.51; ~ (w. abl.) cum. omnis terre iuuat ~ densa testudine casus* *VERG. A. 9.514.*

subterragō ~agere ~ēgi ~actum, tr. [prec. + AGO] To drive or thrust beneath. id. ~utium ~actis quasi quibusdam radicibus serpit *CELS. 5.28.1.8.*

subterdūcō ~cere ~xi ~ctum, tr. supter¹. [SVBTER + DVCO] To remove quietly or surreptitiously (in quot., refl.).

serua istas fores ne tibi clam se ~cat istinc *PL. Mil. 343; Men. 449; (transf.) si occasione huic tempus sese ~xerit* *As. 278.*

subterfluō ~ere, intr. [SVBTER + FLVIO] To flow below or under.

sub montes desertos ~ens (sc. a river) *VITR. 8.2.6; torrente rapido. ~ente* *PLIN. Nat. 8.201; ~ (w. acc.) cum aliae aquae ~ant terras, aliae circumflant* *SEN. Nat. 3.30.4.*

subterfugiō ~ugere ~ūgi, intr., tr. supter¹. [SVBTER + FVGIO] a (intr.) To make one's escape by stealth, slip away. **b** (tr.) to avoid (a threatened evil) by adroitness or stratagem, to dodge, evade.

a ~ugisse sic nihil hodie Chrysalum *PL. Bac. 771; nequiquam, mare. ~ugi a tuis tempestatibus* *Mer. 195; cum qui recedit, hoc est qui ~ugit, ne secum aliqua actio moueatur, latitare placet* *ULP. Dig. 42.5.36. b* ea ~ugere potis es pauca, si non omnia *PL. Capt. 970; tantum quisque habet in Sicilia quantum hominis auarissim. imprudentiam ~ugit aut satietati superfluit* *Cic. Ver. 13; extraordinariae pecuniae crimen ~ugere* *1.102; uolunt ponam aliquam ~ugere aut calamitatem* *Caec. 100; negotium. quod honeste ~ugere non possit* *Agr. 1.26; Fam. 13.4.1; simulatione insaniae militum ~ugere* *Off. 3.97; quae (sc. coloniae). illam tempestatem Punici belli ~ugissent* *LIV. 31.10.6; quia prouisum periculum ~ugerant* *SUET. Aug. 10.1; ~es. 23.1; ~ (w. inf.) quid sit postea consecutum. ~ugit dicere* (*QUINT. Decl. 6.12.*

subterhabeō ~ēre ~uī ~itum, tr. [SVBTER + HABEO] To regard as beneath one's notice, treat with contempt.

hic (est) qui meis amoribus ~itis ~me diffamat probis *APUL. Met. 1.12.*

subterlābōr ~ī, intr. [SVBTER + LABOR]

1 To glide or flow beneath or under (in quot., w. acc.).

cum fluctus ~ere Sicanos (sc. Arethusa) *VERG. Ecl. 10.4; flumina. antiquos ~entia muris* *G. 2.157.*

2 (app.) To make one's escape with dexterity, slip away. neque nostro ferire (quingueremem) celeritate ~entem poterant *LIV. 30.25.6.*

subterlinō ~ere, tr. [SVBTER + LINO] To smear underneath.

tertianis efficacissimum dixit plantas acri ~i *PLIN. Nat. 28.83.*

subtermēō ~āre, intr. [SVBTER + MEO] To pass to a lower position.

~are sidera ac rursus eadem exurgere *PLIN. Nat. 2.214.*

subterō ~terere (~trūi) ~trītum, tr. Also **supterō**. [SVB + TERO]

1 To wear away (an animal's hooves, etc.) below.

asinos. claudos, quibus' ~trita ad femina iam erant unguale PLIN. 15.340; boues ne pedes ~terant CATO Agr. 72; COL. 6.15.2; PLIN. Nat. 28.221; (cf.) in molli. pasculo saginata (jumenta) cito ~teruntur SEN. Ep. 51.10.

2 To add (an ingredient) by pounding.

in sextarios quadraginta octo (sc. vini). ~fici aridae pondo quadrentem, scilicet sextarium; haec ~terito COL. 12.5.1; 12.58.2; ~trita eruca si foueantur oculi (cf. *with water to which rocket has been added*) PLIN. Nat. 20.126; coriandro ~trito. acetoque carum. incorruptam aestate seruati 20.218; ~ (w. dat.) luto herba. ~ quam ipsam caeruleo ~tritum pro chrysocolla inducunt 33.91.

subterraneus ~a ~um, a. [SVB+TERRA+-ANVS] **1** Underground, subterranean. **b** (w. ref. to the Underworld).

Cic. Att. 15.26.4; Trogodytas, quibus ~ae domus sunt SEN. Nat. 4.2.18; ~um ergastulum COL. 1.6.3; ~is animalibus sicuti muribus et talpis 4.33.3; ~ae structurae PLIN. Nat. 36.170; nius. ~us. ~substructio supra terram FRON. Agr. 6; cumulo ~is ~dolus peractum urbis excidium FLOR. Epit. 1.6(1.12.9); ~ (neut. as sb.) cum in ~um demitteretur (sc. a Vestal virgin condemned to be buried alive) PLIN. Ep. 4.11.9. besse aliquos manes et ~a regna JUV. 2.149; APUL. Met. 11.6.

2 Situated below the level of the earth (i.e. beneath the horizon).

sol cum emergit de ~a parte VITR. 1.6.11.

subterrēnus ~a ~um, a. [as prec. + -enus (-NVS)] = prec. (sense 2).

sol. ~as orbis plagas inluminabat APUL. Met. 9.22.

subteruacō ~āre, intr. [SVBTER+VACO] To be empty beneath.

ut parietes, quibus fertur omne tegimen caui, decidunt in illum ~antem locum SEN. Nat. 6.25.1.

subteruolō ~āre, intr. [SVBTER+VOLO²] To soar up (to) from below (in quot., w. acc.).

fragor tonat ingens hortantum et. ~at astra STAT. Theb. 3.670.

subtexō ~xere ~xui ~xtum, tr. [SVB+TEXO] **1** (w. dat.) To weave on the underside (of) or as an appendage (to); (w. abl.) to provide (a fabric) with something woven beneath or on the inside.

nobilis et generosus, adpositam nigrae lunam (i.e. a silver crescent) ~xit alutae JUV. 7.192; ~incedere uates maluit et nostra laurum ~xere myrto STAT. Silv. 1.299; fugit illa (sc. hasta) per oras multiplicis lini ~xtaque tegmina neruis SIL. 4.291.

2 (transf., w. dat.) To weave a curtain of (darkness, clouds, etc.) beneath the sun or sim. **b** (w. abl.) to provide (the sun, etc.) with a screen of darkness or sim. below it.

carmine. quo (Circe) solet. patrio (i.e. Solis) capiti bibulas ~xere nubes OV. Met. 14.368; ingens. uariunumque corpus (i.e. a rainbow) intra momentum ~xitur caelo SEN. Nat. 1.4.2; uentis nubila impellentibus ~xe noctem Phaed. 956; nec Phoebum surgere sentit nox ~xta polo LUC. 4.104; ipse (sol). diem ~xit Olympo V. Fl. 5.413. **b** ~xunt nubila caelum LUCR. 5.466; 6.482; intremere. Trinae aciem et caelum ~xere fumo VERG. A. 3.582; atra nube ~xens diem Stympthalis SEN. Phoen. 422; coepit astra caeterae inestaurum auium 9.27; Libycae certant ~xere cornus (i.e. spears) densa nube polum SIL. 4.550.

3 (w. dat.) To attach as a supplement or sequel (to); (esp.) to subjoin in speech or writing. **b** (w. abl.) to follow up with something additional.

~xta malis bona sunt lacrimaeque sequuntur uota MAN. 3.526; nouae gratulationes priores ~xantur SEN. Dial. 7.25.3; ~ (antiquitatem) diligenter habuit cognitum, ut eam totam in eo volumine exposuerit, quo magistratus ordinavit. ~ familiarum originem ~xit NEP. Att. 18; inceptis de te ~xam carmina chartis [Tib.] 3.7.211; huius rei per idem tempus cluiatit propagatas. ~haud interpestiue ~xturi uidentur VELL. 1.14.1; interponam. quaestiones controuersiarum. nec his argumenta ~xam ne. modum excedam SEN. Com. 1. pr. 22; ut holitoris curam ~xerem ullici officii COL. 11.1.2; singulis corporum morbis remedia ~xemus PLIN. Nat. 25.132; ~xi par est minoris picturae celebres in penicillo 35.112; QUINT. Inst. 4.4.4; POMPO. Dig. 1.2.2.38; (w. acc. and inf.) (Valerius Antias) ~xit deinde fabulae huius legatos Aetolos. interrogatos esse, unde. LIV. 37.48.6; (w. indir. qu.) non ab re fuerit ~xere, quae ei. natali die. ~euerint SUET. Aug. 94.1. **b** qui. ~tuos alio ~xit munere fascis (i.e. your consulate) STAT. Silv. 4.59.

subtilis ~is ~e, a. **suptilis. compar.** ~ior, **superl.** ~issimus. [app. SVB+TELA+-IS and orig. a weaving term] **1** Fine in texture. **b** composed of fine particles; (of particles or sim.) fine. **c** delicately slender; (of a cutting edge) fine.

(of woven things) ~em mitram CATUL. 64.63; ~e et tenue subtemen FRON. Agr. 2. p. 224 (233N); (transf.) formarum uestigia. ~ quae uulgo uolitant ~i praedita filo LUCR. 4.88; (imago) haerescit propter ~em naturam et tenuia texta 4.743; (caelum) ex ~i (material) tenuique nexum SEN. Nat. 2.1.1; ~ (in general) uentus ~i corpore tenuis LUCR. 4.901; ~is et extenuatus aer VITR. 5.9.5; spiritus ~ior est, quam ut possit excludi SEN. Nat. 6.20.4; succum. ~issimum (i.e. honey) PLIN. Nat. 11.11; squamae (sc. aeris). genus ~ius, ex summa scilicet langine decussum 34.108; daemum corpora, quae sunt concretio. ~ior APUL. Soc. 10; (cf., humorously) ~e et leue peditum CATUL. 54.3. **b** far ~e

CATO Agr. 143.3; (farina) sic est ~is, quemadmodum si qua est manu contusa VITR. 7.6.1; PLIN. Nat. 18.74; ~ corporibus. ~ibus aut rotundis LUCR. 3.195; quam sint ~ia (primordia) quamque minuta 4.122; semen praestantius quo ~ius PLIN. Nat. 18.129. **c** characria uocabant (harundinem) crassiorem firmioremque, plicum nero ~iorem PLIN. Nat. 16.168; amicum. ~em, cuius lacertos anuli mei cingant MART. 11.100.1; ~gladium. cui ad secundum ~is acies est SEN. Ep. 76.14.

2 (of works of art, etc.) Marked by delicate precision or fineness of detail; (sim. of workmanship, techniques). **b** (of plans, etc.) involving fine timing or judgement.

coronae. quas maxime tenues et ~es oportere fieri uidebatur VITR. 7.3.3; triclisis hibernis non est utilis. ~ camerarum coronario opera ~is ornatus 7.4.4; artifices alicuius rei ~iores, quae intentione oculis defetigat SEN. Ep. 65.17; ~in quo catino fuit as in superioribus naribus fistularum coagmentatione ~i conlocati VITR. 10.7.1; (sulfusio uetustior) manus curationem desiderat, quae inter ~issimas haberi potest CELS. 7.7.13.4; COL. Arb. 20.7; currum, quem. ~aurifex ~i fabrica studiose poluerat APUL. Met. 6.6. **b** narrare, quae salsa sint, in primis est ~e et oratorium QUINT. Inst. 6.3.39; ~em occasione feliciter nactus APUL. Met. 4.4; ~e consilium. comminiscimur 4.14.

3 (of persons, the senses, etc.) Having fine perception or nice judgement; fastidious, particular. **b** (of culture, diction, etc.) marked by refined taste.

~is ueterum iudex HOR. S. 2.7.101; sapiens ~isque lector debet. singula expendere PLIN. Ep. 4.14.7; uerborum pensitatores ~issimi GEL. 17.1.3; (of the senses, judgement) feruida. ~e exsurdant uina palatum HOR. S. 2.8.38; quodsi iudicium ~e uidendis artibus illud ad libros. uocare Ep. 2.1.242; Chrysippus. penes quem ~e illud acumen est et in imam penetrans ueritatem SEN. Ben. 1.3.8; ~iorem. ~gulum COL. 8.16.4; ex quo bibentium ~iores sensus fieri M. Varro tradit PLIN. Nat. 31.15; (transf.) quin diuina sit illius (sc. fulminis) ac ~is potentia. loculis integris conflatur argentum SEN. Nat. 2.31.1; ~si qui ~ior fuerit et uoluerit exploitationem minaciam suam colorem retinere VITR. 7.9.3. **b** eruditio. ~i uenustate atque urbanitate coniuncta Cic. de Orat. 1.17; OV. Pont. 4.16.10; ~in manifesto peccatu' dixit (Cicero). ~qua in loco isto positum ~ius ad aurem molliusque est GEL. 13.21(20).20; ~in Gallos' mundus ~iusque est quam ~um Gallos' aut 'contra Gallos' 17.2.12.

4 (of persons) Attentive to the finer points of a subject, minutely thorough, exact, etc. **b** (of an inquiry, study, writing, etc.); ad ~e, to an exact degree. **c** (of distinctions) fine, subtle.

disputator ~is, orator parum uehemens Cic. Off. 1.3; Democritus. ~issimus antiquorum SEN. Nat. 7.3.2; scrutabitur ille praceptor acer atque ~is origines nominum QUINT. Inst. 1.4.25; illi esse. ~magistri ~napodocypa dicendo, ~ndocypa scribendo esse aptius tradiderunt 12.10.51. **b** non intellego, quam ob rem non, si minus illa ~i definitione, at hac uulgaris opinione as esse uideatur Cic. de Orat. 1.100; ~ior cognitio ac ratio litterarum 3.48; reuocare iam animos uestrorum hac ~i nostra disputatione ad uersum rem publicam Dom. 142; habes epistulam plenam festinationis et pulueris; reliquae ~iores erunt ATT. 5.14.3; Stoicorum. ~e uel spinosum potius disserendi genus FIN. 3.3; MAN. 3.43; exterae gentes, cum ~em medicinae rationem non nouerint, communia tantum uident CELS. 1. pr. 65; ~ior obseruatio adhibenda 1.3.18; hic non ~is computatio anorum facta est uerum summam tempus comprehensum est ASC. Pis. 5; magna inter eruditos et ~is fuit quaestio PLIN. Nat. 11.46; (conuenit) calefactam (aquam) magis refrigerari, ~issimo inuento 31.40; ~is et crebra argumentatio QUINT. Inst. 2.5.8; sciens transcurram ~es innum divisiones quorundam, plura eius genera facientium 4.2.2; libros. ~es et diligentes PLIN. Ep. 5.53; ~ior. et exploratio commodorum incommodorumque dilectus GEL. 12.5.7; ~nondum ad ~e explorata arte librandi FRON. Agr. 18. **c** discriminatio omnium horum generum ~iora alia, ut in sabulosa terra, quod ibi refert sabulo albus sit an rubicundus VAR. R. 1.9.5; ~is differentia GAUS dig. 50.16.58.

5 (rhet., of a style based on argument alone without appeal to the emotions) Precise, logical, matter-of-fact.

quot officia oratoris, tot sunt genera dicendi: ~e in probandum, modicum in delectandum, uehemens in flectendum Cic. Orat. 60; qui in illo ~i et acuto (dicendi genere) elaborauit ut callide arguteque diceret ~or; orationes ~es 111; QUINT. Inst. 12.10.58; PLIN. Ep. 6.3.8.6; GEL. 6(7).14.7; ~ (of writers, etc.) tum graues sumus, tum ~es, tum medium quiddam tenuius Cic. de Orat. 3.177; Lysias. ~is scriptor atque elegans BRUT. 35.

6 (of a law, in respect of its interpretation) Strict, literal.

furti actione omnes teneri existimantur, quamuis ~i ratione dici possent neminem teneri JULIAN. dig. 9.2.51.2; licet. ~i iuris regulae conueniant ruptum furti testamentum. ~ad huiusmodi sententiam humanitate suggerente decursum est 28.2.13; iure ~i ULP. dig. 40.5.24.10; 41.2.13.4.

subtilitās ~ātis, f. **supt-**. [prec. + -TAS]

1 Fineness of texture or consistency. **b** fineness (of a line or attenuated object), extreme slenderness; fineness (of a cutting edge).

quae propter ~atem uenustatem. ratione facilius quam usu deprehenduntur PLIN. Nat. 2.163; (rosa) collyris inseritur mordaci ~ate 21.15; niuibus. ~glacem (praeferunt), uelut ad infinitum coarctat ~ate 31.32; cum in summam ~atem deducta sint (sc. ingredients) perseverantia terentium LARG. 21; APUL. Soc. 10. **b** uenae. In angustam ~atem tenuantur PLIN. Nat. 11.220; Apelles. tertio colore lineas secuit nullum relinquens amplius ~ati locum 35.82; ~ut ferramentorum ~as. acrius induretur 28.148.

2 Fineness of detail, delicate workmanship

(of an artist or his work, etc.). **b** neatness of contrivance, or an instance of it.

(of artists or sim.) ~as artifices VITR. 7.5.7; quanta sit ~as apibus ad fingenda domicilia SEN. Ep. 121.22; alius (pueris). ~ paronychia cum ingenti ~ate tollentibus PLIN. 31.3; quia ~ate (natura rerum) pinnas adueniunt. ! PLIN. Nat. 11.3; APUL. Met. 5.1; ~ (of artistic productions, etc.) (columnae) aliam. in deorum templis debent habere grauitatem, aliam in porticibus. ~atem VITR. 5.9.3; inenarrabili florum. ~ate PLIN. Nat. 21.1; 33.157. **b** quae (sc. rationi). elegantes artis ~atibus consequitur effectus VITR. 10.1.2; impetum morbi monstrata ~ate lenire PLIN. 17.7; ~as parsimoniae compendia inuenit PLIN. Nat. 17.172; o murum commentum! o ~as digna carcere et robore! APUL. Apol. 81.

3 a Fineness of perception, acuteness. **b** refinement in taste or judgement (of a person, his writings, etc.).

a labor spiritum. inuabilem. studiis acrioribus reddit; deinde copia ciborum ~as impeditur SEN. Ep. 15.3; ~as animi praecipua perhibetur illis (sc. elephantis) PLIN. Nat. 11.227. **b** posterior. elegantia ~ateque iudiciorum progressu VITR. 4.1.8; MO. 12.12. pr.; (Vergilius) et 'tres' et 'tris' posuit eodem in loco ea iudici ~ate, ut si aliter dixeris. sentias suauitatem sonitus claudere GEL. 13.21(20).10; ~cedo tuorum scriptorum ~ati et elegantiae Cic. Fam. 4.4.1; ut aliquando ~atem ueteris urbanitatis et humanissimi sermonis attingerem Q. fr. 2.8.2; Menander. ~litteratur ~ati sine aemulo genitus PLIN. Nat. 30.7.

4 Attentiveness (of a person) to finer points of distinction, minute thoroughness, subtlety, etc. **b** detailed nature, minuteness (of a study, treatise, etc.).

Socrates, qui ~ate quadam disputandi retellere eorum instituta solbat Cic. Brut. 31; N. D. 2.98; a disputandi ~ate orationem ad exempla traducimus Tusc. 3.56; alia est illa, cum ueritas ipsa limatur in disputatione ~as, alia, cum ad opinionem communem omnis accommodatur oratio Off. 2.35; quod adiectus impetu, non ~ate pugnamus SEN. Dial. 10.10.1; disputatunculis inanibus ~atem uanissimam agitare Ep. 117.25; non possidit accidere. ~inuenientes Graeci ~ate geometrica docent PLIN. Nat. 2.164; Aristoteles, uir immensa ~atis 18.335; peruersa grammaticorum ~as 35.13; haec adfectata ~as circa nomina rerum. labore QUINT. Inst. 3.11.21; APUL. Apol. 16. **b** qui summa doctrinarum ~ate essent prudentes VITR. 10. pr. 3; geometrici. et si qua alia propter ~atem lubrica sint SEN. Ben. 3.5.1; Eratosthenes, in omni. ~litterarum ~ate. praeter ceteros solus PLIN. Nat. 2.247; dialecticae ~atem Tac. Dial. 30.4; obscuritas ~asque earum (sc. conuentionum) GEL. 19.14.3.

5 (rhet.) Precision of argument, logical quality (as the characteristic of the 'dialectical' style).

suauitatem Iocraes, ~atem Lysias. ~um Demosthenes habuit Cic. de Orat. 3.28; qui in Graecis antiquitate delectantur eaque ~ate, quam Atticam appellant BRUT. 67; si est ut alius grauitatem sequens ~atem fugiat, contra alius acutiorem se quam orationem uelit Opt. Gen. 6; QUINT. Inst. 10.5.2; PLIN. Ep. 6.21.5; GEL. 6(7).14.3.

6 (leg.) Exact adherence to the letter of the law, strictness of interpretation.

ex nimia ~ate ueterum, qui tunc iura conderunt, eo res perducta est, ut uel qui minimum errasset, litem perderet GAUS Inst. 4.30; haec intellegenda sunt propter ~atem uerborum; bonignius tamen est utrumque ualere JULIAN. dig. 12.1.20; neminem eorum mera ~ate possidere Laebo scribit POMPO. dig. 41.3.2.2; secundum meram ~atem ULP. dig. 34.4.3.1; erit quidem ~ate iuris obstrictus sed doli exceptione ipi potest 45.1.36.

subtiliter, adv. supt- compar. ~ius, **superl.** ~issimē. [SVBTLIS+TER] **1** (w. ref. to texture or consistency) Finely.

neque. ~poterunt (animae) ~iter esse connexae (sc. to the body) LUCR. 3.739; (aer) per crebra foramina firi paruas ad partis ~iter insinuatus 6.1032; locus. expolitur marmore ~iter VITR. 7.10.2; harena. conterritur. ~iter 7.11.1; (transf.) sententias. ~iter coniungit FRON. Agr. 1. p. 40 (211N).

2 With delicate or precise workmanship, with fineness of detail; with neatness in contrivance. **b** with subtlety of technique, delicately.

negatis haec tam. ~iter effici potuisse sine diuina aliqua sollertia Cic. Luc. 120; cum magnificenter opus perfectum aspicietur, a domini potestate impensae laudabuntur; cum ~iter, officinatoris probabitur exactio VITR. 6.8.9; inueniet curioso et ~iter omnia ordinata (sc. in a machine) APUL. Met. 11.10; APUL. 4.5.3; palmam auro ~iter foliatum APUL. Met. 11.10; (w. acc. and inf.) quo modo ista. dicemus. impressa ~iter (sc. animo). ? Cic. Luc. 34; ~iter compositum et uerisimiliter commentum APUL. Apol. 58. **b** ut et blandiri ~iter, a quibus esset petendum, et aduersarios minaciter terrere possemus Cic. de Orat. 1.40.

3 With acuteness of perception or judgement.

quae cum inter se tanta sint cognatione debebis ~ius audire VAR. L. 10.40; iste eruditus homo et Graeculus, qui haec ~iter iudicat Cic. Ver. 4.127; oculi in his artibus. multa cernunt ~ius N. D. 2.145.

4 With minuteness of analysis, inquiry, or sim., with attention to finer points; with minute accuracy of measurement. **b** with exactness of interpretation, strictly.

interdicti uerba ~iter exquiri omnia poluerunt Cic. Caec. 57; homo ~a suis Graecis ~ius eruditus PRO. 14; haec ad te scribam alias ~ius; nam neque adhuc mihi satis nota sunt ATT. 1.13.4; conscribis de iure ciuili ~ius LEG. 1.13; genere hoc igneo. ~ius explicato N. D. 2.25; Aesculapius rudem. ~ hanc scientiam paulo ~ius excoluit CELS. 1. pr. 2; qui (Syriam) ~ius diuidunt PLIN. Nat. 5.67; FRON. Agr. 1. p. 38 (47N); (Graeci) eas (sc. sententias). ~issime diiudicant

GEL.2.7.2; 11.5.3;—cursus annalis. diuis. is. ~ius sesquimensibus in iux (partis) VAR. R.1.2.1; ~ius descriptis temporibus 1.23.2; interfecta iude quattuor milia et, exsequendo ~iter numerum, ducentos ait et triginta LIV. 3.5.13; colligere ~iter pedes iugeri SEN. Ep. 88.11; examinasse ~ius lineas traditur (Parrhasius) QUINT. Inst. 12.10.4; GEL. 1.1.1. b quod nimium ~iter dictum est, quia . non ex stipulata agitur, sed iure belli res indicatur GAIUS Inst. 3.94; ULP. dig. 12.4.3.8.

5 (rhet.) With precision of argument, in a logical style (i.e. one not based on emotional appeal).

illae (argumentationes) tenuis et ~ius et acutius tractantur CIL. Inv. 2.51; cum duae summae sint in oratore laudes, una ~iter disputandi ad docendum, altera grauius agendi ad animos audientium permouendos BRUT. 89; ORAT. 100; priuatae causae et casus tenebris ~ius, capitis aut famae scilicet ornatus IAM. 9.21.1; QUINT. Inst. 8.3.40.

subtimeō ~ēre, *intr.* [SVB+TIMEO] To be somewhat afraid.

num quid ~es ne ad te hoc crimen pertinere uideatur? CIL. Phil. 2.36.

subtrahō ~here ~xi ~ctum, *tr.* Also **supt-** [SVB+TRAHO] CONST.: most commonly w. dat.

1 To draw or drag from under. b to drag away the base of, undermine. c to haul up (a sail). d to draw off (morbidity matter).

de iis labris fraces amurcaeque semper ~hiho CATO Agr. 66.2; ne pedibus raptim tellus ~cta feratur in barathrum LUCR. 6.605; procumbunt (sc. oarsmen): uasitis tremit ictibus aerea puppis ~hiturque solum VERG. A. 5.199; ~ctus Numida mortuo superincumbenti Romano uilius LIV. 22.51.9; unda labente . ~hitur. barena pedi OV. Ib. 420; caelo . adeo tranquillo ut uolatus auium non pendeat, ~cto omni spiritu qui uehit PLIN. Nat. 2.192; TAC. Ann. 1.70; saxa iugis abrupta, quibus mons ~hitur cliuque latus pendente recedit IUV. 6.650;—[parts of the body] OV. Tr. 5.2.40; taurus . ~hat. duro colla nouella huius PONT. 3.7.16; a Furio . comprehensus. ceruicem gladio ~xit V. MAX. 9.13.3. b aggerem cuniculis ~hebat CAES. Gal. 7.22.2; ~hit baec fantem torta uertigine fluctus PROP. 3.7.65. c uelorum plenos ~his ipse sinus PROP. 3.9.30. d eam materiem, quae laedere uidebatur, ducendo. alium ~hebat CELS. 3.4.4; necessaria praecordiis leniendis bilique ~hendae . . potio APUL. Met. 10.23.

2 To remove (an object) so as to deprive someone of the use or enjoyment of it; esp. to appropriate, steal, or sim.

impedimenta oppidanorum. clandestina fuga ~here HIRT. Gal. 8.33.1; (corpus, sc. of the queen-bee) ~hitur . multitudinis; alias spectantes exanimem luctum non minuit PLIN. Nat. 11.64; conuulsus audisset fatum cum Porcia Bruti et ~cta sibi quaereret arma dolor MART. 1.42.2; STAT. Theb. 11.629;—quae habet (peculium), partem ei hau comode est, quin uiro . . ~hat PL. Cas. 201; par huius pecuniae summa custodiam indicat ~cta CURT. 6.2.10; requiro gemmas, quam sibi . . ~ctam indicabat PLIN. Ep. Tra. 10.74 (16); 2; si debitor rem, quam creditor pignori dedit, ~herit GAIUS Inst. 3.200; interem. gladio conficit clauique ~cta fores ianuae repandit APUL. Met. 4.18; 10.24; saccularii, qui uetitas in sacculis ardens exercebat partem subducunt, partem ~hunt ULP. dig. 47.11.7; abigeli . hi habentur, qui pecora ex pascuis . . ~hunt 47.14.1.1.

3 a To withdraw, cease to provide (food, drink, etc.). b to withdraw, cease to employ (senses).

a ut . domitores eorum non uerba solum adhibent ad donandum, sed cibum etiam saepe ~hunt CIL. Hort. fr. 85; minuendus . cibis et uinum ~hendum CELS. 5.26.35. b; COL. 6.24.3; MART. 11.58.3; (Cicero) queritur quod . sibi debita saua Tiro tempore nocturno ~herit PLIN. Ep. 7.4.6;—(ellipt., cf. sense 2) miscet aera falsae monetae, alii et ponderi ~hunt PLIN. Nat. 33.132. b Nero . . ~xit oculos suos iussitque scelera, non spectauit TAC. Ag. 45.2; ANN. 3.53; ~heret auris conciliis 16.26.

4 To withdraw (a person) from his companions, etc., remove from access; (often refl.). b to detach (troops) from the main body. c (more fully oculis ~here, etc.) to remove from sight (persons or things). d (transf., of persons, refl.) to withdraw, dissociate oneself (from an activity, responsibility, etc.); (w. acc. of person) to cause (someone) to withdraw (from).

In exitu iam est meus consulatus; nolite mihi ~here uicarium meae diligentiae CIL. Mur. 80; his (sc. iratis) . . ~hendi sunt ei, in quos impetum conatur facere Tusc. 4.78; cum absentes damnati essent, corporibus ~ctis bona tantum . . poenae praebant LIV. 29.36.12; dicitur de hominum numero ~here uoluit V. MAX. 1.6.13; ASC. Mil. 30; te . . quoniam plaga maior urbi ~hit? STAT. Silv. 4.4.19; cum mulieris persona ~hatur creditori IULIAN. dig. 16.1.14; MATV. CIAE . . EX PAGO LICIRRO. IMMATVRA MORTE ~CTAE CIL. 5.7923; (cf.) o quantum eruditiorum . modestia ipsorum . . operit ac ~hit famae! PLIN. Ep. 7.25.1;—da iungere dextram . . teque amplexu ne ~he nostro VERG. A. 6.698; ne . . maturus se conuoluit ~heret V. MAX. 5.1.1.2; consularet quieti urbis seque praua diffamantibus ~heret TAC. Ann. 14.22; subinde obseruandum se admonens (sc. militem) repente . . ~hebat SUTR. Jul. 65; qui domi latuisset in hoc scilicet, ut fugae nactus occasionem se ~heret ULP. dig. 21.1.17.4; (of distant peoples or lands) si qua extremis tellus se ~hit oris PROP. 2.10.17; aliae (nationes) se in erectos ~hunt montes SEN. Dial. 6.18.5; (cf. sense 4d) multitudini . . ~xisse se ducem LIV. 7.14.2; Armeniam ad Parthos se ~hentem (i.e. leaving her allies) FLOR. Ep. 2.32 (4.12.42). b (hostes) abundante multitudine freti, ~cta subsidia mittunt ad castra oppugnanda LIV. 2.47.4; robora . legionibus alisque ~cta TAC. Hist. 2.94; (w. ex) hastatos . . ~here ex acie LIV. 10.14.14. c filii regis . . ~hentur ciuitatis oculis? LIV. 45.39.7; ~here oculis acerba funera TAC. Ann. 13.17; hanc (sc. maceriam)

gradata buxus operit et ~hit PLIN. Ep. 5.6.17; (pass. in middle sense) (fons) certis . momentis uel ~hitur uel adsurgit 4.30.3. d quo ego me illeuatis a curia et ab omni parte rei publicae ~ho CIL. Q. fr. 2.4.5; ~hente se quoque (sc. each of those responsible for starting a rumour) ut credidisse potius . . quam finissem rem talem uideri posset LIV. 28.25.2; postquam deterere eum a bello uoluit . . ~here sese . . ne intercesset uis, quae non probabat, coepit 44.16.6; ut se ~heret bellique uisae labori OV. Met. 13.316; nec se . . propter hoc (orator) oneri ~het QUINT. Inst. 12.9.21; muneribus se publicis ~here CALD. dig. 50.6.6 (5.8); (w. abl. of separation) discipline uestro (i.e. a civil war) me ~ham, et ero praeda uictoris VELL. 2.86.3;—Torquato diem . tribunus pl. dixerat, quod . filium . rustico opere grauiatum publicis usibus ~heret V. MAX. 5.4.3; qui filium suum ~hit militiae belli tempore MEN. dig. 49.16.4.11.

5 To rescue (persons, etc.) from the threat (of), snatch (from an impending danger).

ipse morte uoluntaria ignominiae se ac supplicio ~xit LIV. 8.39.14; ne tamquam a se ~cto poenae reo iram Samothracum in se conuerteret 45.5.10; C. Cassium . . obtruncatum insulationi hostium ~xit V. MAX. 6.8.4; qui mori uult ut se legum actionibus ~hat QUINT. Inst. 7.4.39; maiores poenas daturum additans praesenti exitio ~xit TAC. Hist. 1.45; praefectus castrorum . . ~ctus militum irae ad Vespasianum missus est 3.7;—(of circumstances) cui iudicio eum mors . . ~xit LIV. 6.1.7; haec uelocitas sagacitatis oppidum . . exitio . . ~xit V. MAX. 7.3.1.2.4; si maturus illos mors instantibus ~xisset malis SEN. Dial. 6.26.2; PLIN. Ep. 2.11.9.

6 To take away, remove or withhold (immaterial or abstract things). b to remove from a narrative, list, sentence, or sim.

neque uerba sedem habere possunt, si rem ~xeris CIL. de Orat. 3.19; ut materiem ~heremus furori TOM. 11; uires ~hit ipse timor OV. Ep. 14.132; si quid tale incidit, notitiae ~hendum CELS. 6.6.14; ebrioso cura officii pariter cum memoria ~hitur COL. 11.1.13; ut aliquod subsidii temporis studiis meis ~ham, impertitum suis PLIN. Ep. 3.15.1; (w. de) qui de conditionibus . . pacis omnia ~has praeter ea quae iam pridem in nostra potestate sunt LIV. 30.31.2;—(w. internal acc.) neque . gloriae quidquam . . ~ham VELL. 2.16.2; (Pedius) ait . . inaequalitatem . . brachiorum, si nihil ex ministerio praestando ~hit, extra redhibitionem esse ULP. dig. 21.1.12.1. b ne Roscius . . ~hatur, scaenicae industriae notissimum exemplum V. MAX. 8.7.7; Nicomacho . . confessus alii nominatis me unum ~liebat CURT. 6.10.7; cuius . sententia hoc in loco ~henda non est PLIN. Nat. 6.175; quom ~ctum aliquod uerbum satis ex ceteris intellegitur QUINT. Inst. 9.3.58; quae fuit causa . . ~hendae litterae, quotiens ultima esset 9.4.38; ~cto . nomine hordearium eum rhetorem appellat SUTR. Rhet. 26 (p. 123) Re).

subtristis ~is ~c. a. [SVB+TRISTIS] Rather sad.

~is uisus est esse aliquid mihi TER. An. 447.

subtruncus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. [SVB+TRUNCVS] Somewhat cut away or truncated.

huic (sc. bono tauro) . . uenter (est) paulo ~ior, qui magis rectus . . sit COL. 6.20.

subturpiculus ~a ~um, a. [SVB+TVRPIS+CVLVS] Involving a hint of dishonour.

~a mihi uidebatur esse *subturpiculus* CIL. A. 4.5.1.

subturpis ~is ~e, a. [SVB+TVRPIS] Somewhat scandalous.

ponenda ante oculos ea . . quae sint, quod ridiculi proprium est, ~ia CIL. de Orat. 2.26.4.

subtundō ~undere ~ūsum, *tr.* [SVB+TVNDO] To bruise or batter from below.

(pass. w. ref. acc.) (femina) flet teneras ~usa genas TIB. 1.10.55.

subtus, *adv.* (prep.). Also **suptus**. [SVB; term. on anal. of *intus*] In a lower position, underneath, below. b (prep., w. acc.) in a position lower than.

ubi deflexeris, lauri folia ~addito, cum coques CATO Agr. 121; (cancer) ~supparat sub carne 157.3; ante cenam . . turdum asparagus ~ MET. Pius in Macr. 3.13.12; indutui alterum quod . . alterum quod supra VAR. L. 5.131; (canes) labris . . resimis superioribus nec pendulis ~ R. 2.9.3; facili haras supra terram aut ~ 3.10.4; hic ~ POSITVS EST CIL. 6.36537;—(indicating point from which an action is initiated) granaria. quae . . a solo uentus refrigerare possit VAR. R. 1.57.3;—(implying motion) sublucae arbores est ramos earum supputare, et ueluti ~ lucem mittere FEST. p. 348M. b non . . possunt ~ cantherios asseres esse VITR. 4.2.5.

subuas ~adis, *m.* [SVB+VAS¹] One ready to stand bail in place of a principal surety (see VAS¹).

cum . . uades et ~ades et uiginti quinque asses . . euauerint omnique illa duodecim tabularum antiquitas . . consopita sit GEL. 16.10.8.

subūcula ~ae, *f.* [SVB+*uo (cf. exuo, induo) +cula (CVLVM²)]

1 An under-tunic worn by both sexes.

quo (sc. pallio) mulieres nunc . . utuntur, postquam ~is desiderat VAR. in Non. p. 348M; L. 5.131; 9.46; si forte ~a pexae trita subit tunicae HOR. Ep. 1.1.95; hieme . . cum pingui toga tunica et ~a . . muniebatur SUTR. Aug. 82.1.

2 A kind of sacrificial cake (perh. another word).

~am Aelius Stilo et Cloatius . . demonstrant uocari, quod dist detur ex alica et oleo et melle FEST. p. 309M.

Subuculae ~ārum, *f. pl.*: corrupt form of SVCVLAE.

AMP. 3.2.

subuectiō ~ōnis, *f.* [SVBVEHO+TIO] The transporting (of supplies) to a centre.

ne ab re frumentaria duris ~onit uis laboraret CAES. Gal. 7.10.1; cum . . (cuius) uarum munitiones . . seu per portus marinae ~onis habuerit ad moenia comportationes expeditas VITR. 1.5.1; 2. p. 3; ut militi frumentum, cuius tarda ~o erat, diuideret LIV. 44.8.1; temperata apud transmarinas provincias frumenti ~o TAC. Ann. 13.51.

subuectō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVBVEHO+TO] To convey (often or laboriously) upwards, or from the coast, country, etc.

ipsos (asinus), qui tibi ~abant rure huc uirgas ulmeas PL. As. 341; ipse (Charon). foreigneque ~at corpora rumba VERG. A. 6.303; fatalis miorum attollere moles saxaque ~ae ueris 11.131; quod (iumenta) nostrum labore . . onera ~ando . . iuuaret COL. 6. p. 3; hi panaria candidasque mapas ~ant STAT. Silv. 1.6.32; SIL. 1.563; naues quae frumentum Tiberi ~assent TAC. Ann. 15.43.

subuectus ~ūs, *m.* [next+TVS³] The act of transporting upstream or sim.

conineatus, quorum ~u pauci audis progressi TAC. Ann. 15.4.

subuehō ~here ~xi ~ctum, *tr.* [SVB+VEHO]

1 To convey upwards from below; (pass.) to travel or move upwards.

alium (aera) supra fluere . . aut alium subter, contra qui ~hat orbem LUCR. 5.515;—summas . . ad Palladis arces ~hatur magna matrum regina cetera VERG. A. 11.478; illa (sc. Oreas) . . ~cta per aera curru deuenit in Scythium OV. Met. 8.796; (of heavenly bodies or sim.) Nox atra polium bigis ~cta tenebat VERG. A. 5.721; Titanis . . mundo ~cta silenti STAT. Theb. 1.337.

2 To convey (supplies, etc.) to a place conventionally considered as higher, e.g. upstream, inland, to a centre or sim. b (pass.) to sail upstream, to a metropolis, etc.

quod (frumentum) flumine Arare nauibus ~xerat CAES. Gal. 1.16.3; omnia itinera obseperant hostes . . huc qua ~hi conuenatus possent LIV. 9.43.8; undique clausi conuenatus erant, nisi quos Pado iuues ~herent 21.57.5; quia remotum maritimo praesidio ~hi frumentum non poterat 26.20.11; conuenatus classi legionibusque ut ex Sicilia Sardiniaque ~herentur 42.31.8; 44.9.11; uentem Persicum induti, quia domestica ~hi non potest CURT. 9.10.10; naues . . quae conuenatus per Tiberim ~hunt SEN. Dial. 10.13.4; Ep. 60.2; inponunt nauibus albos noctibusque . . contrario anme ~hunt PLIN. Nat. 21.73; classis Amisiae oro relicta . . eraturnque in eo quod non ~xit . . militum TAC. Ann. 2.8; ~cta . . utensilia ab Ostia 15.39; (fratris cineres) Ostiam praefixio in bremis puppe uexillo et inde Romam Tiberi ~ctos . . Mausoleo intulit SUTR. Cal. 15.1; iners assellus . . uix etiam paucos holorem maniculos de proximo otello solet . . ~here APUL. Met. 9.30; (of a sea-goddess) quali te ~hat uera Doris STAT. Silv. 3.2.88. b aduersum remis superes ~ctus ut amnem VERG. A. 8.58; Paulus . . aduerso Tiberi ad urbem est ~ctus LIV. 45.35.3; ~cta . . ponto barbaria Mopsopos terrebant agmina nuros OV. Met. 6.422; classis . . ab inaudito . . ante inari flumine Albi ~cta VELL. 2.106.3; PLIN. Nat. 6.183; Germanicus . . Nilo ~hebatur, orsus oppido a Canopo TAC. Ann. 2.60; SUTR. Tib. 72.1.

subuellō ~ellere (~elli) ~ulsum, *tr.* [SVB+VELLO] To pluck hair from the under-parts of.

qui barba uulsa feminibusque ~ulsis ambulet SCIP. min. oral. 10; rador ~ellor desquamor LUCIL. 264.

subueniō ~enire ~ēni ~entum, *intr.* [SVB+VENTIO]

1 (usu. w. dat.) To come to the support (of persons, etc., in danger or difficulties), bring relief (to) (often in mil. context). b (without obvious implication of motion). c (of things, esp. circumstances).

quis milia . . ~eniet tergo . . aut cruribus? PL. Cas. 357; Epidaurienses . . ~enite, ciues! MEN. 1000; opsecro te, ~eni mi, Charnides. rapior optorto (ollo huc 867; 1. r. Ph. 8; Q. Lucanum . . dum circumfuso filo ~enit, interficitur CAES. Gal. 5.35.7; legatus ~eniat 7.32.2; spes erat, si ex maioribus castris ~eniretur LIV. 5.8.9; Syphacem orant ut Carthagini, ut ueneras Africae ~eniat 29.34.2; CURT. 4.10.2; Spurius iussu Othonis . . cum cohoribus ~enit TAC. Hist. 2.36; ANN. 14.5; (cf.) frustra . . neae uitae ~enire conamini, quem iam sanguis uitaeque deficiunt (CAES. Gal. 7.50.6; (w. internal acc.) si neque ille adeat neque hic qui uenit quicquam ~enit PL. St. 399;—(of supplies) quod frumentum) mi tam in tempore ~enisset, uictoribus . . famis instabat LIV. 25.2.15; cum a Vespasiano conuenatus ~enere TAC. Hist. 4.52. b amanti ~enire familiaris filio PL. As. 309; ubi me fugiet memoria, ibi tu facito ut ~enias, soror 866.36; uestri auxilii est, iudices, huius innocentiae . . ~enire CIL. Clu. 4; quibus . . uos in his angustis aeriari tamen . . ~eniatu necesse est PROV. 11; consilio nostro ~enire communis saluti Phil. 5.1; (Iapyx) multa manu medicum . . neququam ~enit VERG. A. 12.406; si (medicus) regit, nihil auctor Apollo ~enit VERG. A. 12.406; si (medicus) inebecillatent uereri coeperit, cibo ~enit CELS. 3.1.8; Bononiensi coloniae igni haustae ~entum centias sestertii largitione TAC. Ann. 12.58; magna Louis germana . . soles praegnatus periclitantibus ultro ~enire APUL. Met. 6.4;—(w. legal remedies) ubi aequitas euidens poscit, ~eniendum est ANT. in Marcel. dig. 4.1.7; si forte dominus, in ea sit aetate cui ~eniri solet ULP. dig. 39.2.15.22;—(w. dat. denoting a person's condition) (eum) incolumitati principis aduersus insidiantem matrem ~enisse . . TAC. Ann. 10.60 (68). i. ~entum . . interuenit . . principis TAC. Plin. Ep. 10.60 (68). i. cni Valeri ~enisset eloquentia, spes tanti impetii . . ~eniet V. MAX. 8.9.1; si causa laborabilis, persona ~eniat, si persona, causa QUINT. Inst. 4.1.44; reliquis quo minus ~enit obsidio subigeretur praematura. hiems ~enit TAC. Ann. 4.51;—(med., of remedies) (alica) ad tabitudinem redactis

~enit *PLIN.Nat.* 22.129; (myrris) ~enit et phthisicis in sorbitione data 24.154; 28.207; —(of financial resources) unde ~enit reditus? an pater ab Africa subministrat? *FLOR.Verg.* p.186K; —(cf., *transf.*) aliud. in eo (sc. lacu) mirabile, quod tantumdem (salis) nunc ~enit (i.e. as a replacement), quantum die auferas *PLIN.Nat.* 31.73.

2 (w. dat.) To provide help or relief (against a danger, ill). **b** (of things; esp. med., of remedies or sim.).

(motion implied) earum templum inflammavit deorum quorum ope etiam alii incendii ~entur *Cic.Nat.* 57; *Pis.* 26; si ei... subito sit allatum periculum discernere patriae, cui ~enire opitulante possit *Off.* 1.154; —(ph) sical action not emphasized) ut ~enias huic meae sollicitudini *Fam.* 2.64; ~enire erroribus *Luc.* 45; tempestatem aduersam optare demeritis est, ~enire autem tempestatibus. sapientis *Off.* 1.83; ni. annona foret ~entum *Liv.* 4.52.5; leuibis... tumoribus facile ~entur *CLLS.* 7.14.8; centurio... percontanti Neroni cur in caedem suam conspiciat... respondens non alter tot flagitiis eius ~eniri potuisse *Tac.Ann.* 15.68. **b** Marius, cuius. uirtus magnus populi Romani lucibus funibusque ~enit *Cic.Prov.* 32; quae res. aeni alieno tuo praeter mortem Caesaris ~enire potuisset? *Phil.* 2.36; —dixi dei malis corporis, quibus uictus ratio... ~enit *CLLS.* 5.pr.1; pectoris doloribus acorum ~enit *PLIN.Nat.* 26.28; 27.51; 30.59.

3 (of ideas) To come to the mind (of), occur (to).

si... ~enit. tuis sera haec sententia curis *Stat.Theb.* 1.267; quid mihi legenti litteras tua ~enerit sic *Fro.Aur.* 1.p.202(73N); ut quaeque uox... digna animaduerti ~enerat, qua... possemus uti *GEL.* 19.7.2; —(w. inf.) mihi sero... ~enit ad auxilium ciuile decurrere *APUL.Met.* 3.29.

subuentō ~āre, *intr.* [prec. + -ro] (w. dat.) To come to the aid (of).

Spes bona, opseco, ~a mihi *PL.Rud.* 231^a.

subuentor ~ōris, *m.* [SVBVENIO + -TOR] One who brings help or relief.

~ORI CIVIVM NECESSITATIS AVRARIAE *CIL* 10.1256; POPVLI ~ORI 10.3860.

subuerbustus ~a ~um, *a.* [SVB + VERBER + -TVS²; prob. a nonce-word, after *onustus*] (app.) Loaded with floggings.

uicerosam, compeditam, ~am *Pl.fir.* inc.142; *Fest.p.* 309M.

subueror ~ēri, *intr.* [SVB + VEREOR] To be somewhat afraid.

uenit. mihi in mentem ~eri interdum, ne te delectet tarda decessio *Cic.Fam.* 4.10.1.

subuersor ~ōris, *m.* [SVBVERTO + -TOR] One who overthrows (in quot., a law).

suarum... legum auctor idem ac ~or *Tac.Ann.* 3.28.

subuertō ~tere ~ti ~sum, *tr.* Also **subuortō**. [SVB + VERTO] FORMS: *subuor-* (the older form) read by *edd.* in *TER.*, *SAL.Cat.* and *Jug.*, *GERM.Arat.* 274.

1 To overturn, cause to topple over, by pressure from below or at the base.

(structures, standing objects) uineis Romanorum ~sis, item incensis *SAL.Jug.* 94.4; ~sa. toto obruor oceano, neque habent mea uela recursus *Ov.Met.* 9.593; sustinuit tantas operum ~tere moles... Caesar *Fast.* 6.645; caedere Thebae (i.e. by force of arms)... clade ~sa est pari... parua Lynceus *SEN.Tro.* 220; qui lupinum... seuit, nunc demum aratro ~tit *COL.* 11.2.44; ~tere siluam *LUC.* 3.436; ex his (oppidis)... Ariste terrarum motu ~sa *PLIN.Nat.* 5.139; legionum hiberna ~sa cremataque *Tac.Hist.* 4.61; obices portarum ~si *Ann.* 13.39 ~ti et unco trahi... omnium statuas et imagines imperatru *Suet.Nero* 24.1; 47.1; quae (sc. arbor) ~sa a radicibus etiam nunc repouit potest *ULP.dig.* 47.7.3.6; (hyperb.) a priuatis compluribus ~sos montis, mania constrata esse *SAL.Cat.* 13.1; (poet.) ferri materies praedura... ~titur igni *Aetna* 545; (cf. *sense* 3) regibus occisis ~sa lacebat pristina maiestas soliorum *LUCR.* 5.1136; —(persons) (Manlius) humerum dextrum (sc. of his opponent in a duel)... incidit neque recessit usquam, donec ~tit *QUAD.Hist.* 103; calcus olira, si pede maior erit, ~tit *Hor.Ep.* 1.10.43; (cf. *em.*)... carminibus meis ~sum dixistis, quod forte me coram semel decedit *APUL.Apol.* 44.

2 To cause the downfall of (a person), ruin (esp. by insidious means). **b** to depose (a person) from a position.

ne... tuos iste animus aequos ~tat *TER.Ad.* 837; Claudia, quam insontem crimine, quo accusabatur, uictum implam ~tit *V.Max.* 8.1.damn.4; posse uniuersum senatum una uoce ~ti *Tac.Hist.* 4.42; cum omnis domus delatorum interpretationibus ~teretur *Ann.* 3.25; 4.71; Seianum res nouas molientem... astu magis... quam principis auctoritate ~tit *Suet.* *Tib.* 65.1; ~b seruis dominum suum possessione non ~tit *JULIAN.dig.* 41.3.33.6.

3 To overthrow or destroy (institutions, systems, etc., esp. by underhand means), subvert. **b** to undermine or destroy (enactments, laws, legal arrangements, etc.); to upset (by legal means).

auaritia fidem probitatem ceterasque artis bonas ~tit *SAL.Cat.* 10.3; geniti ad ea quae maiores uirtute peperere ~tenda *Hist.* 1.55.3; praeter... ducent nihil abest ad ~tendum imperium 1.77.8; sparsit potius Pharsalia nostras quam ~tit opes *LUC.* 8.274; si id denum naturale esse dicunt, quod natura primum ortum est... tota his ars orandi ~titur *QUINT.* *Inst.* 9.4.3. **b** an decretum consulis ~teretur *SAL.Jug.* 30.1; caudentibus... lamini usus omnem uim accusationis custodia rei salute ~tit *V.Max.* 6.8.3; quod (sc. testamentum) *Ti. Longus*... ~tere... conatus est 7.8.1; omnia Cicerio praeiudicia, quae de Cluentio uidebantur

facta, ~tit *QUINT.* *Inst.* 5.11.13; crebro questu, quod... subdola mora scelerum probationes ~teret *Tac.Ann.* 3.7; tamquam acta Claudii ~terentur 73.5; est... ita comparatum, ut antiquiora beneficia ~tis, nisi illa posterioribus cumules *PLIN.Ep.* 3.4.6; ~tere fideicommissam libertatem *ANR.in Ulp.dig.* 26.4.1.3; —(lex) aduersus desertores scripta non potest, nisi optione ~ti *QUINT.* *Inst.* 7.7.6; nec consilio... diuinae prouidentiae fatalis dispositio ~ti uel reformari potest *APUL.Met.* 9.1.

subuesperus ~i, *m.* [SVB + VESPERVS] A wind blowing from a south-westerly direction.

circa africanum (flare solent) libonotus et ~us *VITR.* 6.10.

subuexus ~a ~um, *a.* [SVB + *uexus (see CONVEXXVS)] Sloping upwards from below.

omnia fastigio leni ~a *Liv.* 25.36.6.

subuilius (~uill-) ~i, *m.* [SVB + VILICVS] An assistant steward or keeper.

~NIS HORTORVM ANTONIANORVM *CIL* 6.9991; *Inscr.in Ephemeris Epigraphica* 7.1248.

subuiridis ~is ~e, *a.* [SVB + VIRIDIS] Pale or dull green.

(κνίρο) alterum... est... ~e, subpallidum, magis exulceratum *CLLS.* 5.28.13.3; therionarca alia. foliis ~ibus *PLIN.Nat.* 25.113; (balanites) ~is 37.149; emplastrum... ~e *LARG.* 202.

subula ~ae, *f.* [SVO + -BVLA] FORMS: *subla CIL.* 4.1712. A shoemaker's awl.

REFECI SCALPRO ANGLATO ET ~A FERVETARIA *CIL* 4.1712; das gladiatores, sutorum regule, cerdo, quodque tibi tribuit ~a, sica rapit *MART.* 3.16.2; *APUL.FL.* 9; —(as a proverbially inadequate weapon) aduersus mortem tu tam minuta iacularis? ~a leonem excipis? *SEN.Ep.* 82.24; 85.1.

subulcus ~i, *m.* [SVS + *bulcus (prob. cogn. w. Gk. φυλακός = φύλαξ); cf. *bubulcus*] One who tends pigs, a swineherd.

bubulcos III, asinarum I, ~um I, opilionem I *CATO Agr.* 10.1; quotienscumque haras ~us purgat *Var.R.* 2.4.15; *VERG.Ecl.* 10.19; porculetoris... et ~i diuersa professio *CUL.* 1.pr.26; *MART.* 10.98.10; *CLL.* 13.9.5; —(w. gen.) Eumaeus sybotes, hoc est ~us pecoris *Hvg.Fab.* 126.1.

subulō ~ōnis, *m.* [ad. Etr. *suplu*, itself perh. a borrowing from L. *subulus*] The Etruscan name for a player on the tibia.

~ENN.Sat.64; ~o dictus quod ita dicunt tibicines Tusci *Var.L.* 7.35; *Fest.p.* 309M.

subulō ~ōnis, *m.* [SVBVLA + -OI] A stag at the stage when it has unbranched, straight, pointed horns, pricket (= Gk. παρταλίας).

(natura) aliis (animalibus) simplicia (arma) tribuit, ut in eodem genere (i.e. ceruis) ~onibus ex argumento dictis *PLIN.Nat.* 11.123; 28.193.

subūmidus ~a ~um, *a.* [SVB + VMIDVS] Somewhat moist.

si oculi... persici aut ~i sunt *CLLS.* 3.6.7.

subunctor ~ōris, *m.* [SVB + VNGVO + -TOR] (prob.) One who greases the underside (of a ship).

DEMETRIVS SVBVNC DE III (= triere) CONCORDIA *CIL* 10.3498.

subulō ~āre, *intr.* [SVB + VOLO²] To fly upwards.

ut... hae (sc. partes naturae)... in caelestem locum ~ent *Cic.Tusc.* 1.40; ut... nouas ueneris adsumperat alas, ~at *Ov.Met.* 11.790; congerie e media... praepes ~at 14.577; *MAN.* 5.592; *COL.* 8.8.11; excitatae cum ~ant (citatae) *PLIN.Nat.* 11.94; *APUL.Met.* 6.6.

subuolitur ~a ~um, *a.* [SVB + uolitur (VLTVR) + -IVS] (Comic wd. coined on anal. of *subaquilus*, treated as if from *aquila*.)

corpus... ~um ~illud quidem, 'subaquilum' uolui dicere— *PL.Rud.* 422.

subuoluō ~ere, *tr.* [SVB + VOLVO] To roll uphill.

manibus ~ere saxa *VERG.A.* 1.424.

subuortō: see SVBVERTO.

Subūra ~ae, *f.* The valley between the Esquiline and Viminal hills of Rome; (esp. as a centre of night-life).

eidem regioni attribuita ~a, quod sub muro terreo Carinarum *VAR.L.* 5.48; *LIV.* 3.13.2; clamosa... ~a *MART.* 12.18.2; CEPILLARIA a feruenti migrare ~a *IUV.* 11.51; *Suet.* *Jul.* 46; QUESIDIARIUS DE ~A *CIL* 6.9284; —uigilias furta ~ae *PROP.* 4.7.15; *PER.* 5.32; fama non nimium bonae puellam, quales in media sedent ~a *MART.* 6.66.2.

Subūranensēs (~ēsēs) ~ium, *m. pl.* The inhabitants of the Subura.

contentio solebat esse inter ~es et Sacrauienses *Fest.p.* 178M.

Subūranus ~a ~um, *a.* Of or belonging to the Subura. **b** (as the name of one of the four urban tribes of Rome, = SVCCVSANVS).

regio ~a *VAR.L.* 5.45; ~ae canes *Hor.Ep.* 5.58; alta ~i... semita clui *MART.* 5.22.5; —(of prostitutes) ~ae. puellas *Priap.* 40.1; ~ae trionem trade magistrae. illa uirum faciet *MART.* 11.78.11. **b** ab hcc quattuor. partis uiribus tribus dictae ab locis ~a, Palatina, Esquiline, Collina *VAR.L.* 5.56; *PLIN.Nat.* 18.13; *PAUL.Fest.p.* 368M.

suburbānitās ~ātis, *f.* [next + -TAS] Proximity to the city of Rome.

populo Romano iucunda ~as est huiusce prouinciae *Cic.Ver.* 2.7.

suburbānus ~a ~um, *a.* [SVB + VRBANVS]

1 (esp. of country estates or sim.) Situated close to the city (usu. Rome). **b** (of persons) dwelling near the city (sc. Rome); (of plants) growing or cultivated near the city (sc. Rome). **c** (of actions, etc.) taking place near the city (sc. Rome). **d** (of habits) characteristic of those living near the city.

rus amoenum et ~um *Cic.S.Rosc.* 153; nanius Iurdi ~i *Duv.* *Q.J.* 3.1.9; aqua Albana deducta ad utilitatem agrum ~i *Duv.* 2.69; ~a uilla *CATUL.* 44.6; *NPP.* *Att.* 14.3; ~e patua minus urbe Bouillae *FLOR.* 4.1.33; ~a litora *LIV.* 23.32.18; ~a... aede *Ov.Fast.* 6.784; ~a regione Italiae *COL.* 11.2.61; in ~o Tusculani agri colle *PLIN.Nat.* 16.242; ~is. hortus *STAT.* *Silv.* 4.4.7; *ST.* *ET.* *CL.* 5; *PRO.* *ANR.* 2.p.192(178N); (transf.) of a province) haec ~a ac fidelis prouincia (i.e. Scythia) *Cic.* 1.15.157; *FLOR.Ep.* 2.7(3.19.3); —(in relation to cities other than Rome) Adalonymum... ~um hortum... colentem (i.e. near Sidon) *CURT.* 4.1.19; ~em. possessionem (i.e. near Gades) *SAEVD.* 32.41.6. **b** ~ae templum memorabile Dianae *Ov.Ars.* 1.259; (inacc. as sb.) (Roma) ~os Itrusque (cultudis arma *Fest.* 6.361; ~cole ~o. dulcor *Hor.* 8.2.4.15; peregrinae. uidetantur, quoniam non erant ~e. pinus atque abies *PLIN.Nat.* 16.38; laudatissima (rubia) Italia et maxime ~a 19.47; lecta ~is mituntur apyria riuus *MART.* 13.43.1. **c** ~e claus. Tule, tr. t'upia *Ov.Fast.* 1.723; ~os protectiones *SEN.Ep.* 55.10; peregrinationis ~ae *Tac.Ann.* 3.47. **d** uicinitas (sc. of Arpinum)... non crudita artificii simulationis uel ~o uel etiam urbis *Ov.Cic.Planc.* 22.

2 (neut. as sb.) A country seat near the city (in quot., usu. Rome).

haec non in tuam domum neque in ~a amicum, sed Romanum in publicum deportassis *Cic.Ver.* 1.54; Tusculum proscripti; ~o facile careo *Att.* 4.2.7; 16.13(10.1); uenerum in ~um meum *Sen.Ep.* 12.1; subulcus (i.e. scolaris) cuiusdam ~o *PLIN.Nat.* 11.49; *MART.* 8.61.4; *ST.* *ET.* *AW.* 6; *Nero* 48.1; —(in relation to cities other than Rome) Corinthio ~ae ~o *MART.* 5.35.3; hic (i.e. at Kherdes) in diebus contentus acedibus nec multo laxiore ~o *Suet.Tib.* 11.1; *CIL* 2.4332.4.

suburbium ~i(i), *n.* [SVB + VRBS + -IVM] The country close to the city (in quot., Rome).

hisce ego uis me committam qui... in ~um, ut eodem die reuenter, ire non sum ausus? *Cic.Phil.* 12.24.

suburgeō ~ēre, *tr.* [SVB + VRCEO] To drive up close.

dum proram ad saxa ~et inter spatium subito Sergestus iniquo *VERG.A.* 5.202.

subūrō ~ere, *tr.* [SVB + VRO] To burn slightly, singe.

solitus... crura ~ere... quo mollior pilus surgeret *Suet.* *Aug.* 68.

succ- for words not found here see SVBC-, SVSC-.

succaedō: see SVCCIDO.

succanō: see SVCCINO.

succēdāneus: see SVCCIDANEVS.

succēdō ~dere ~ssi ~ssum, *intr.* (tr.). [SVB + CEDO¹] CONST.: pf. ppl. in personal const. (sense 7) *Cic.fil.Fam.* 16.21.2.

1 (w. sub + acc., dat., etc.) To move to a position below or in the shelter (of); (also w. acc.). **b** to bend one's shoulder (to a load). **c** (transf.) to come (under a heading), be classed (under).

Manlius ei sub Gallicum gladium ~ssit atque Hispanico pectus hausit *QUAD.Hist.* 107; tectum quo imbris uitandi causa ~deret *Cic.Dom.* 116; ~dunt matres et templum ture uaporant *VERG.A.* 11.481; (in relation to a geometrical figure) sex tantae poterunt sub eum (sc. euel oriem) ~dere partes (i.e. extend beneath, subtend) *Cic.Arat.* 561(315); —(w. dat.) ~ssimus antro *VERG.Ecl.* 5.19; tui aduersus coluber ~dere et umbrac *G.* 3.418; nostris ~de penatibus hospes *A.* 8.123; corpora... redderet ac tumulo sineret ~dere terrae 11.103; *Ov.Met.* 2.766; *CALP.Ecl.* 1.6; (of inanim. obj.) simul ac primum nubes ~dere soli coepere *LUCR.* 5.286; —(w. acc.) tectum... et larem nostrum laetae ~dite *APUL.Met.* 5.7; uulpes eandem arborem ~ssit *Soc.pr.* 4; (cf.) ultro... grauium ~dere tigrin (i.e. for sexual intercourse) ausa cum maiore tulit de sanguine fetum *GRAT.* 165. **b** (w. dat.) tunc iugo iungas me? anne et ~dere aratro... subigas... 7 *LIV.* 10.43; subiecta... colla interior pellic leonem... ~doque oneri *VERG.A.* 2.723; curru ~dere sueti quid impedies 3.541; —(w. acc.) ne pecora quidem iugum nisi paria ~dunt *CALP.Decl.* 29. **c** (w. sub + acc.) quae sub mensuram ac pondera potius quam sub numerum ~dunt *VAR.L.* 9.66; cum nox ~dere debeat sub casuum rationem 10.14; —(w. dat.) quae omnia ~dunt legitimis quaestionibus *QUINT.* *Inst.* 3.6.71; 3.10.4; eadem qualitati ~dunt facienda ac non facienda 7.4.2; —(neut. pl. of pres. ppl. as sb.) ipsam... qualitatem aut in summo genere consistere aut in ~dentibus 3.6.39.

2 (w. preps., dat., etc., esp. of troops) To come to the foot (of) or as far (as), come up (to), approach close (to); (also w. acc.). **b** (of topog. features or sim.) to extend up (to). **c** (app.) to come up from behind (in a race).

legati... iam sub hostium munitionem ~dunt *Sis.Hist.* 93; ipsi... phalange facta sub primam nostram aciem ~sserunt *CAES.Gal.* 1.24.4; postea quam (Galli) propius ~sserunt 7.82.1; nauis... Caesar ad terram detrahit, quem in locum

illos ~ssuros non existimabat *B.Alex.* 10.6; sensim ad montes ~dit *Liv.* 1.27.5; testudine ad portas ~ssit *Liv.* 4.43.5; cum classis paulatim ~ssit *Tac.Ann.* 3.1; (of sounds) uox accidit aures fobile ~dens *V.F.L.* 2.453; (w. dat.) incaute... ~dere. ~munitionibus *B.Alex.* 27.5; nec fluctibus atque atra subegi hiems uestris ~dere terris *Ver.* 7.214; ~ssit uallo Romanae aevi *Liv.* 27.42.11; redt iussae ~dit aquae *Ov.Met.* 11.142; elatae propius ~dere dextrae Telecoonta sinit *V.F.L.* 3.139; (w. acc.) turmam equitum castra regis ~dere... ~tubet *Sal.Hist.* 4.4; cum per colloquia principum ~dens murum parum proliciter *Liv.* 38.9.7; *Sil.* 10.596. **b** una ex parte Suebis... nulla passuum sescenta agri uacare dicuntur, ad alteram partem ~dunt *Vbi C.A.G.* 4.3; hoc itinere esse fons, quo mane ~dit longius *Civ.* 2.24.4; (w. dat.) ~dit conuexo linea caelo *MAN.* 2.375. **c** diocles agitator... occurrat *ET VICT CCCXV ~ssit ET VICT LXVII CIL* 1084.10.

3 To advance to a higher level, move on upwards. **b** (w. acc.) to advance up (a height). quo ~sserit (hostis) magis in arduum eo pelli posse per proclue facilius *Liv.* 5.43.2; qui aegre ~sserat ex plano in muros *Liv.* 4.43.6; origo scilicet ac promptissimum quemque ~dere *Lac.* 4.48.2.81; (of natural forces, conditions, etc.) debent flammam ~sursum ~dere *Liv.* 2.20; tremere artus a pedibus minutum ~dere frigus non dubitabat *Liv.* 1.191; non ~dunt astra nec ullo micat igne polus *Sen.Thy.* 824; (w. dat.) cum... fidis magno ~dunt sidera mundo *MAN.* 5.409; (poet.) in montem ~dere silvas cogeant (i.e. by clearing the lower ground) *Liv.* 5.1370; (transf., to a position of honour) ad summum ~dere honorem certantes *Liv.* 5.123; nunc iacet aes, aurum in summum ~ssit honorem *Liv.* 5.1275; (cf.) omnia... uia uolare sideris in numerum atque alio ~dere caelo *Ver.* 4.427; ille, ad superos... ~dit fama *A.L.* 2.23. **b** leuis armatura Romanorum, praecoccupat ex inferiore loco ~dens tumulum, pulsa detrusaque *Liv.* 22.28.12; quamquam adscensus difficilis erat... ad suetudine tamen ~dendi muros... subierunt primi *Liv.* 27.18.13; *Tac.Ann.* 2.20.

4 (usu. w. dat., also in+acc.) To move up into the position (of); (esp. of soldiers, etc., relieving others on duty). **b** to move up (into battle, into a post, etc.) as a relief or replacement. **c** (of money, in quot. app. impers.) to be advanced to fill a deficiency.

soli luna... quot diebus in ipso caelo ~deret *Cic.Rep.* 1.22; leuis armatura... pulsa detrusaque terrorem in ~dentem intulit equitum *Liv.* 22.28.12; adspicit (quaque) in teretes lignum ~dere suras (i.e. in a metamorphosis) *Ov.Met.* 11.80; (transf.) sententiae... sub acumen sibi subeant et ~dant necesse est *Cic.de Orat.* 1.151; ~delessi proelio excedebant, alii integris uiribus ~debant *C.A.G.* 3.4.3; exaninato alteri ~ssit tertius et tertio quartus *Liv.* 7.25.3; uigiles... excitat, illi ~dunt scruantque uices *Ver.* 4.9.222; *Liv.* 4.439; eae (sc. matronae) per manus... ~dentes deinde aliae alii... in aedem Victoriae... pertulerunt *Liv.* 29.14.13; quod tardius ex subsidii... qui laborantibus opem ferrent... ~ssissent *Liv.* 35.6.10; *Curt.* 8.11.19; (poet.) fessae ~dit laeta (manus) sorori alternatque uices *Mor.* 28. **b** Mezentius ardens ~dit pugnae Teucrosque inuadit *Ver.* 4.10.690; *Liv.* 8.26; cum in sex partes diuisus exercitus Romanus senis horis in orbem ~deret proelio *Liv.* 6.4.10; ille ruit; deus ipse uagus ~dit habentis *Liv.* 7.738; (cf.) ut pro me hostili pateror ~dere (i.e. expose himself in my place) dextrae, quem genui *Ver.* 4.10.847; (w. in+acc.) Caesar... ex reliquis duas in stationem cohortis ~dere... iussit *C.A.G.* 4.32.2; auidum pugnae... Ascanium prohibent, ipsi in certamina rursus ~dunt *Ver.* 4.9.663; nisi secunda acies iussu consulis in primum ~ssisset *Liv.* 10.14.17; *Curt.* 8.6.15; (cf. sensu) ut pro praetore in Etruriam ad duas legiones ~deret *C.* Calpurnio *Liv.* 27.22.4; Piraei *L.* Aemilio Regilio ~denti ad nauale imperium Epictates occurrit *Liv.* 37.14.1. **c** cum mihi familiares, quo (quod qd.) ad cultum sumptumque largiter ~deret, delerere promissae curassent *APUL.* *Met.* 11.18.

5 (w. dat.) To become successor (to a person) in an office or sim., take over (from). **b** to succeed (to an office, estate, etc.); (sim. w. in+acc., esp. foll. by locum or uicem). **c** (of things, esp. conditions, institutions) to take the place (of). **d** (of a legal arrangement, app.) to take effect (in the absence or failure of other provisions).

ei, qui sibi ex lege praetor ~sserat, exercitum non tradidit *Cic.Iuv.* 1.55; *L.* Lucullum magnis rebus gestis... ~discedere; huic qui ~sserat, non satis esse paratum ad tantum bellum administrandum *Man.* 5; *Flac.* 49; faciam... illos (sc. provincas) praetoribus, ut Pisoni et Gabinio ~datur statim *Prov.* 17; si medicus, cum aegrotus alii medico traditus sit, irasci uelit ei medico qui sibi ~deret *Att.* 6.1.2; *Liv.* 42.4.2; quaeritur... quis... tanto... quae... ~dere... *Ov.Met.* 15.2; *Curt.* 3.5.7; ne... ~dat... aut... deterior nepos *Sen.Thy.* 134; Haemonius nobis ~dit adulter? *V.F.L.* 3.38; *Plu.* *in Fan.* 44.4; *Liv.* 1.2.1; Pisonis filiam ~ssuri sibi in consulu duxit uxorem *Suet.* *Jul.* 27; Capitoni... Sabinus ~ssit (sc. as leader of a school of jurists) *Pompey.* *Inst.* 1.2.2.48; (cf.) uix... uel bono... regi facili erat fano... ~denti tantae caritati Hieronis *Liv.* 24.5.1; (without dat.) omnibus druidibus praestitit... hoc mortuo... si qui ex reliquis excellit dignitate ~dit *CAES.* *Gal.* 6.13.9; (quaestio) non soluta... transmittatur ad eum, qui sortito ~sserat *GEL.* 18.2.4. **b** ~dam ego uicarius tuo muneri *Cic.Ver.* 4.8; male gestis rebus alterius ~ssum est *Liv.* 9.18.15; ut (Caesar) stationi paternae ~deret *VELL.* 2.124.2; qui regno ~ssit *PLIN.* *Nat.* 36.204; (uitricus) huic... nomini (i.e. 'pater') pietate ~ssit *PLIN.* *Ep.* 2.13.4; (w. in+acc.) nondum in Gn. Pompei locum... repetitus heres ~sserat *Cic.Phil.* 2.62; consules in locum regum ~ssisse *Liv.* 4.3.9; ut... Hannibal... in paternas ~deret opes *Liv.* 21.3.2; ego... ~dens in uicem imperii tui *Liv.* 38.47; substitutus in totam hereditatem ~dit *Gaius.* *Inst.* 2.177; successionem... qua ~ditur in ius demortui *ULP.* *dig.* 37.1.3. **c** miseris cordia odo ~sserat *NEP.* *Di.* 10.2; cura patrum cadere et ~dere matrum incedit *Ver.* *G.* 3.138; cernis... iubar hoc nitidum nigrae ~dere nocti *Ov.Met.* 15.187; quodam (litteras) uelut acrioris... alius non dissimilibus... permittamus... quippe et hoc litterae... labda ~dit *QUINT.* *Inst.* 1.11.5; (w. in+acc.) in huiusce (sc. gutti) locum in contuiliis e Graecia ~ssit... cyathus *VAR.* *L.* 5.124; nisi in uoluptatis locum dolor...

~sserit *Cic.Fin.* 1.56; in uicem eorum (sc. ossium) ~dente corpore clatrate *PLIN.* *Nat.* 11.132; *APUL.* *Met.* 10.10; aquae et ignis interdictioem, in quam hodie ~ssit deportatio *ULP.* *dig.* 18.13.3; (cf.) in species ~dere quatuor annum (i.e. passes successively into four phases) *Ov.Met.* 15.199. **d** plane si non manumiserit, constituto ~dit facitque cum liberum *ULP.* *dig.* 12.4.5.1; 26.7.5.2.

6 (w. dat.) To come (after) in a temporal sequence, succeed (to).

nihil... semper floret; aetas ~dit aetati *Cic.Phil.* 11.39; me iuene uiolacea purpura uigebat... nec multo post rubra Tarentina... huic ~ssit dibapha Tyria *NEP.* in *Plin.* *Nat.* 9.137; ~ssit uetus his (sc. *tragedians*) comedia *Hor.Ars.* 281; quotiens... repellit uer hiemem, Piscique Aries ~dit *Ov.Met.* 10.165; in Italia uiolus ~dit rosa *PLIN.* *Nat.* 21.68; *APUL.* *Pl.* 2.18; (of persons) Phalerus... ~ssit eis senibus adulescens *Cic.Brut.* 37; (Demosthenes) ~ssit... magnis et maximis oratoribus habuit aequalis *Orat.* 105; ei ~do orationi quae... in animis omnium penitus incedit *Balb.* 4; tertia post illam ~ssit aenea proles *Ov.Met.* 11.125; quorum aetati ingenuisquae ~ssere *C.* Caesar Strabo, *P.* Sulpicius *VELL.* 2.9.2.

7 (of undertakings, etc., often w. bene, prospere, and sim.) To turn out well, succeed, prosper; also ~dere sub manus. **b** (impers., often w. dat. of advantage).

ita res ~ssit mi usque adhuc *PL.* *Bac.* 942; quando hoc bene ~ssit, bilare hunc sumamus diem *Liv.* *Ad.* 287; (gallinas) incubare oportet incipere secundum nouam lunam, quod fere quae ante plerique non ~dunt *Var.* *R.* 3.9.16; ut reliqua ex sententia ~dant *Cic.* *ad Brut.* 1.9.3; *CAES.* *Gal.* 7.26.1; nec tibi praeteritis passa est ~dere fastus *Prop.* 1.13.27; si ~ssisset inceptum *Liv.* 8.25.12; quia prima ~sserat prospera, fortunam totius rei principia securum esse ratus *Ad.* 31.6; *Ov.Met.* 6.484; pro ipsi quae ~ssere uotis uota faciendi sunt *Sen.Dial.* 10.17.4; *PLIN.* *Nat.* 28.93; res... magis Graecos decet, nobis minus ~dit *QUINT.* *Inst.* 1.5.70; tragediam... exorsus, non ~denti stilo, aboleuit *Suet.* *Aug.* 83.2; *Ves.* 3.7; (cf. *pple. pass. in same sense*) cum omnia mea causa uelles mihi ~ssa tum etiam tua *Cic.* *fil.* *Fam.* 16.21.2; lepide hoc ~dit sub manus negotium *PL.* *Mit.* 873; solet illa (rei) recte sub manus ~dere *Per.* 450. **b** hac non ~ssit, alia adoriemur uia *Ter.* *An.* 670; *Cic.* *Orat.* 98; non cuius homini contingit adire Corinthum, sed qui tuiuit ne non ~deret *Hor.* *Ep.* 1.17.37; haudquaquam prospere... coepit ~debat *Liv.* 21.7.6; 25.37.19; si facinori eorum ~sserit *Ad.* 11.10; militiam... si talibus ~dat ducibus, horridiorum... bellantis... futurum *Ad.* 36.4; utrum (Iuppiter)... tunc cum emisit ignes quibus innoxia capita percuteret, scelera transiret, noluit iustus mittere an non ~ssit? *Sen.Nat.* 2.42.2; ut contubernali meo melius ~deret *Petr.* 24.3; *C.* Laelium... dixisse non saepe in scribendo magis sibi ~ssisse *Suet.* *Poet.* 11 (p.31Re); (w. quod) bene ~ssit, digno quod adurimur igni *Ov.* *Ep.* 4.33.

succendo ~dere ~di ~sum, *tr.* [SVB+*cando (see INCENDO)]

1 To apply fire to, set alight (below, at the base); also, to heat from below. **b** to kindle (a fire, torch) below.

QUAD. *hist.* 81; multis ~sa locis ardent sola terrae *Liv.* 2.592; *CAES.* *Gal.* 5.43.7; est animaduersum fumare aggerem, quem cuniculo hostes ~derant *Liv.* 7.24.2; ligna contulerunt circa casam eam, in qua quiescebat, eamque ~derunt *NEP.* *Alc.* 10.4; ~sa sacris crepitet bene laurea flammis *Tr.* 2.5.81; in ~sum regum *Liv.* 28.23.2; arma... imperator face subdita ~dit *Liv.* 45.33.2; Thestias (sc. Althaeae) absentem ~dit stipte natum (sc. Meleagrum) *Ov.* *Rem.* 721; *Med.* 5.442; fulminibus propior terrae ~ditur *Ar.* *Liv.* 2.269; ~dere gabana saepis *CALP.* *Ed.* 5.89; *Suet.* *Jul.* 84.3; nulla culminibus meis imposita nutat silua nec fumant manu ~sa multa stagna *Sen.Thy.* 466. **b** si in Phalaridis tauro inclusus ~sis ignibus torreat *Cic.Pis.* 42; ne uilis flamma caminus ureret, ipsa (sc. Cythera) facies uolucrum ~dit amorum *STAT.* *Silv.* 1.5.33.

2 (transf.) To light up or redden with fire; to light (with a fiery glow).

Hercule totum flamma ~dat diem *Sen.Her.* 0.1487; Poenus humator consulit et Libya ~sae lampade Cannae *Liv.* 7.800; (cf. of an inflammation) Nasidium... torridus... percussit prester... illi rubor igneus ora ~dit *Liv.* 7.992; rubicunda nit nubis solis incursu... uespertina aut matutina flauescunt... sol... est, qui ista ~dit *Sen.Nat.* 7.12.7.

3 (fig.) To set on fire with passion, inflame; to ignite (a passion).

laudis ~sus amore Ascanius... derexit spicula *Ver.* *A.* 7.496; Deucalion Pyrrhae ~sus amore *[Ov.] Ep.Sapph.* 167; Lapithae... in bella ~si mero *Sen.Her.* *F.* 779; luctu ~sus acerbo... Alcides *V.F.L.* 3.585; ardentis alacer ~dit Adrastus *STAT.* *Thy.* 10.487; si dulcedine famae ~sus recites *Juv.* 7.40; (of an object of love) non sic Leucippis ~dit Castora Phoebe, Pollicem cultu non Hilaia soror *PROP.* 1.2.15; ~furorem, quantum... ~dunt classica *Liv.* 6.166.

succenseo: see SVSCENSEO.

succenturius ~a ~um, *a.* [SVCCINO+IVVS] (of the left-hand pipe in a tibia) Playing the accompaniment (to the right-hand, leading, pipe).

aliut pastio et aliut agri cultura, sed affinis et ut dextra tibia alia quam sinistra, ita ut tamen sit quodam modo coniuncta, quod est altera eiusdem carminis modorum incientia, altera ~a *VAR.* *R.* 1.2.15; (cf.) pastorum uitam esse incientiam, agricolarum ~am *Liv.* 12.6.

succenturiō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* **subc-** [SVB+CENTVRIA+O] To supply (a man) to fill a vacancy in a centuria; (transf.) to supply as a reinforcement or replacement.

~are est explendae centuriae gratia supplere, subicere *FEST.* p.306M; ~atum require qui te delectet domi *PL.* *fr.* 111; *CAECIL.* *com.* 229; prior adito tu, ego in insidiis hic ero ~atus siquid deficiat *TER.* *Ph.* 230; negant cenam lautam

esse nisi cum libentissime edis, tum auferatur et alia esca melior... ~ctur [Fav.] *orat.* 1.

succceptor: see SVSCEPTOR.

succernō ~ernere ~rēui ~rētum, *tr.* **subc-** [SVB+CERNO] To pass through a sieve, sift. **p**ilum... seminarium 1, qui nucleos ~ernat 1 *Cato Agr.* 10.5; uinaeos... ~ernito lecto restibus subento 25; eo cibro terram incemito, diuiniatum quatuor terram altam ~ernito 151.3; testam tunsam et ~retam *VITR.* 2.5.1; 7.6.1; *COL.* 2.10.35; *PLIN.* *Nat.* 18.115; (*humorously*) iste quidem gradus ~retust cibro pollinario *PL.* *Pom.* 513.

successiō ~ōnis, *f.* [SVCCEDO+TIO]

1 Succession (of a person) to a position of authority, ownership, or sim. **b** (w. gen. of person succeeded; of thing acquired). **c** (transf., of anything that replaces another).

(to an office, throne, or sim.) si merces Antoni oppressi posuitur in Antoni locum ~o *ERUT.* *ad Brut.* 1.17.2; Germanici liberos... quorum non dubia ~o *Tac.Ann.* 4.12.1; Neroneum proximum ~oni 4.59; cum deserta... reliquis subsideis aula... ad spem ~onis... admoueretur *Suet.* *Cal.* 12.1; de auctorum (i.e. leaders of juristic schools) ~one dicemus *MPON.* *dig.* 1.2.2.13; (to an estate, position of ownership) mensura non... per multos dominorum elegantium ~ones ciuitati nota *Sen.Dial.* 9.1.7; inter... iura ~onum equi t adunatur; excipit filius... prout ferox bello et melior *Tac.* *Ger.* 32.4; si quis intestatus mortuus sit, prima causa est in ~one liberorum *Gaius.* *Inst.* 2.157; ~ones, quae neque lege XII tabularum neque praetoris edicto... introductae sunt 3.82; est... 'hereditas'... ~o in uniuersum ius quod defunctus habuit *dig.* 50.16.24; (cf.) morbi quoque per ~ones (quasdam), ut alia, traduntur *PLIN.* *Ep.* 1.12.4; (to a prior position in a line of claimants) to an intestate estate) non principaliter, sed per ~onem bona fratris ad eum perueniunt *CAES.* *dig.* 32.103.1. **b** inde (Pompeius) interrogatus de ~one C. Caesaris *CAES.* *Fam.* 8.4.4; *FLOR.* *Ep.* 1.21.4 (2.15); huic infantulae quod leges... patris ~onem deferunt *APUL.* *Met.* 10.28; (cf.)... *poss. adj.* sororis filium ~oni praepraatum suae perdidit *Sen.Dial.* 11.15.3; ~Marcellus... adhuc nihil retulit de ~one prociuarum Galliarum *CAES.* *Fam.* 8.1.2; Genucius laudis huius... ~onem tradit Aello praetori *V.M.* 5.6.4; paternae hereditatis ~onem *Sen.Dial.* 6.9.2; ~one imperii dignum *Suet.* *Ortho.* 4.2. **c** doloris amoto ~onem efficit uoluptatis *Cic.Fin.* 1.37; uidebis uia sidere omnia implere solem... uidebis nocturnam lunae ~onem *Sen.Dial.* 6.18.2.

2 (meton.) Successors collectively.

artem... nec claris nec continuis ~onibus custoditam *PLIN.* *Nat.* 30.4; aurerat sacramentum ipsa clades imperatoris, nec degenerabat ducum ~o *FLOR.* *Ep.* 2.13 (4.2.65); ratio Pythagorae ac deinceps familiae et ~onis uis *GEL.* 1.9.1; puerum illum nouissimum ~onis mcae *APUL.* *Met.* 8.20; *PAUL.* *dig.* 49.14.45.2.

successor ~ōris, *m.* [SVCCEDO+TOR] One who succeeds a person in an office or sim., a successor. **b** (esp. leg.) one who succeeds to property (by inheritance, etc.). **c** one who succeeds another as leader in a field of study, etc.

cum ~or aliquid immutat de institutis priorum *Cic.Flac.* 33; *Scawr.* 19; sine uia uia prouinciam ~ori concedere *Fam.* 1.9.25; Hasdrubal... litteras Carthagini mittit... ~orem sibi cum ualido exercitu mitterent *Liv.* 23.27.13; quod bellum... tres ante me consules ita gesserunt, ut semper ~ori tradere grauius *Ad.* 45.4.5; *V.M.* 4.4.10; *STAT.* *Thy.* 8.276; *FRON.* *Ag.* 2; Augustus in domo ~orem quaesivit *Tac.Hist.* 1.15; legato eum consulari ~orem dedisse (i.e. had him superseded) ut rudi et indocto *VELL.* *Aug.* 88; (cf.) ~ore nouo (i.e. a new object of affection) uincitur omnis amor *Ov.Rem.* 462; (as fem., poet.) caelo ducebat sidera Phoebe fraternis ~or equis *CORN.* *Sen.* *poet.* 5.2; (transf.) tuus... integer est clipeus: nostro, qui tela triduo mille patet plagis, nouus est ~or habendus *Ov.Met.* 13.119; (w. gen. of person succeeded) ~ores Alexandri *QUINT.* *Inst.* 12.10.6; *FLOR.* *Ep.* 2.14 (4.3.4); (w. gen. of exp. office, etc.) proconsul... ~or imperii missus *Sulpicio.* *Liv.* 29.12.2; ut semper ~or regi paterni foret filius *VELL.* 1.6.2; missus... in Germaniam... ~or officii patris mei 2.104.3. **b** ~us una ducum (i.e. Philoctetes), quo ~ore sagittae Herculis utuntur *Ov.Met.* 13.51; heredes... ~oresque sui cuique liberi, et nullum testamentum *Tac.* *Ger.* 20.5; quia domus sine ~ore desereret *Gaius.* *Inst.* 1.9.25; honorarius ~oribus *ULP.* *dig.* 16.1.10; et si (fundus dotalis) ad fiscum perueniret... uenditio fundi impeditur, quamuis fiscus semper idoneus ~or sit 23.5.2; *P.* *AMATHY.* *STVS* *SIBI* ET ~ORIBVS *SVSTANTVM* *CIL* 10.4267; (w. gen. of the thing inherited) magni... ~or patrimonii *Sen.* *Com.* 2.4.3; (cf.) poena paterna nullam maculam filio intingere potest: namque unusquisque ex suo adnuso sorti subicitur nec alieni criminis ~or constituitur *CALP.* *Ed.* 48.19.26; (transf.) alii spiritus egregius ~or *V.M.* 3.7.2. **c** ~or mit hic tibi, Galle, Propertius illi (sc. Tibullo) *Ov.Tr.* 4.10.53; (w. gen. of person succeeded) ex cuius (sc. Asclepiadis) ~oribus *Thenison.* *CELS.* 1.1.11; quasi Pythagorae loqueris ~or et heres *MART.* 9.47.37; (w. rem. of thing inherited) Butonis auditor, postea scholae quoque ~or *Sen.* *Con.* 1.7.18.

successōrius ~a ~um, *a.* [SVCCEDO+TORIVS] (leg., in bonorum possessio) Relating to the succession of a more distant claimant to a prior position (if the first claimant withdraws, etc.).

~um edictum idcirco propositum est, ne bona hereditaria uacua sine domino diutius iacerent *ULP.* *dig.* 38.9.1; sibi ex ~o capite competere bonorum possessionem *PAUL.* *dig.* 22.6.1.3.

successus ~ūs, *m.* [SVCCEDO+TVS]

1 The action of coming up close. quarum rerum magnam partem temporis breuitas et ~us hostium impiebat *CAES.* *Gal.* 2.20.2.

2 Success (of a person) in an undertaking

feminina fabulare ~a uocula TITIN.com.171; AFRAN.com.126: ~a uox, tenuis et alta PAUL.Fest.p.300M.

succuba ~ae, f. [next] A woman who occupies a man's bed in place of his wife, a paramour; (more generally) a woman who supplants another in any field.

uxor. coepit puellam uelut aemulam tori ~amque. . suspicari APUL. *Met.* 10.24; ~Psychen. meae formae ~am, mei nominis aemulam 5.28.

succubō ~āre, intr., tr. **subc-**. [SVB + CVBO] (w. dat.) To lie (underneath); (sim. w. acc.). iam humi prostratus grabatulo ~ans iacet APUL. *Met.* 1.12; ~qui ad instar tectudinis alueum ~abat (sc. a concealed lover) 9.26.

succubō ~ōnis, ? f. [prec. + -ō] = SVCCVBA. contemplari ancillas, quam arbitrer illarum ~onem (subcuboneam cod.) esse TITIN. *com.* 9.2.

succumbō ~mbere ~bui ~bitum, intr. **subc-**. [SVB + -cumbō (see ACCVMBō)] CONST.: w. dat.

1 To sink to the ground, etc. (under a blow; also, from exhaustion). **b** to sink or collapse (under a weight). **c** (transf.) to collapse under the strain (of exertions, responsibilities, etc.); also, to break down in health. **d** to give way (to any physical force).

incipit ~mbens ultima ferro CATUL. 64.369; pulsa gemit, crebris ~mbens ictibus, arbor SIL. 5.502; ~uides, hospes, quae spatia caeli peragraverim, quae maris. liceat ergo tandem fatigato hic aliquando ~mbere FLOR. *Verg.* p. 185 R. **b** neque. ~potantur subsidere saxa nec pariter tantundem omnes ~mbere partes LUCR. 5.494; quicquid subduxit flammis, natura pepercit ~bitura oneri MAN. 1.464; ~buit siqua tellus LUCR. 6.274; trahuntur moles superne tantae non ~mbentibus cauis operis PLIN. *Nat.* 36.106; ~[of the eyes in sleep] uidit Cyllenius omnes ~buisse oculos (sc. of Argus) adoptataque lumina somno OV. *Met.* 7.114. **c** adit reliquos, cohortatur ne labori ~mbant CAES. *Gai.* 7.86.3; meridianae nationes. simul ut ad fortitudinem ingreditur, ibi ~mbunt VITR. 6.1.10; qui Cannensi ruinae non ~buisent LIV. 23.25.3; haec (sc. senectus) ne laboriosissimo ~mbat operi COL. 1.8.3; STAT. *Silv.* 5.2.14; APUL. *Met.* 6.17; (poet.) tibia nocturnis ~mbat rauca choreis (i.e. let the dance go on till the piper is worn out) PROP. 3.10.23; ~adgrauata ualitudine tandem Nolae ~buit SUEV. *Aug.* 98.5. **d** iure. ~perunt. ~cum externis ~mbunt omnia plagis LUCR. 2.1140; non animos aeris flammis ~mbere cernis? AELIA 54.3; non uaco somno, sed ~mbo SEN. *Ep.* 8.1; (poet.) docet fatis, cui nulla resistunt claustra. ~omnia ~mbunt, ipsum est penetrabile caelum MAN. 1.543.

2 **a** (of the female) To lie down (under), submit (to the male). **b** (of an animal) to lower itself (to take a load).

a uirgines. ~quibus mos eorum non denegauit, ante nuptias ut ~mberent quibus uellent VAR. *R.* 2.10.9; CATUL. 11.3; ~buit famae uicta puella metu OV. *Fast.* 2.810; SEN. *Com.* 1.2.20; MATRE. ~INOPI, VT QVAE TALI MARITO NECESSE HABVERIT ~MBERE CIL 13.1668.1.14; seruo nunquam ~bui, nec hoc dii sinant ut amplexus meos in cruce mittam PETR. 126.9; (of a bird) ~mbit sterili frustra gallina marito MART. 13.64.1. **b** non ante graui taurus ~mbit aratro, cornua quam ualidis haeserit in laqueis PROP. 2.34.47; ~[transf.] cui ~mbere oneri coacta plebes LIV. 6.32.2.

3 To suffer or concede defeat (by), give in (to). **b** to yield (to another's persuasion, will, or sim.). **c** (transf.) to submit, give in (to circumstances, etc., regarded as inevitable).

(in armed combat, war, or sim.) Graecia liberata est Europaeque ~buit Asia NEP. *Them.* 5.3; non. ~cum quoquam arma contuli, quin is mihi ~buerit EUM. 11.5; quod non expectato longinquo ab se auxilio praesentis uiribus ~buisent LIV. 36.5.7; ne pigeat (sc. Antaeum) molli ~buisse uiro OV. *Ep.* 9.72; Caesaribus Germania. ~uicta potest flexo ~buisse genu TR. 4.2.2; V. MAX. 5.7.2; MART. *Sen.* 29.8; cum in acie Cimbrum ~mberent FLOR. *Ep.* 1.13(3.3.21); retarii tunicati quinque. ~sine certamine ullo totidem secutoribus ~buerant SUEV. *Cal.* 30.3; (cf.) nusquam Magni fortuna sine illo (sc. Domitio) ~buit LUCR. 6.602; ~[in other forms of contest] philosopho ~buit orator CICE. *De Orat.* 3.129; animo. erecto est, nec umquam ~mbet inimicis, ne fortunae quidem Deo. 36; ille se torquet diu (i.e. trying to guess a riddle). . . nouissime ~mbit PHAEDR. 3.14.9; ~[poet.] deus crudelis urit, quos uidet inuitos ~buisse sibi TIB. 1.8.8; ~[of things] ~mbunt artes, rationis ulcitur usus MAN. 4.74. **b** precibus ~mbere OV. *Ep.* 3.91; inuitus ~buit maritus et cuncta se facturum spondidit APUL. *Met.* 5.6; promissioni fallaciosae mulieris oppressus ~buit Thrasyllus 8.10; nec destitit (uxor), donec eius uoluntati ~buit maritus 9.23. **c** iam ~mbam, Laterensis, isti tuo crimini CICE. *Plane.* 82; non quo ita sim fractus, ut. fortunae ~mbendum putem FAM. 9.11.1; Tusc. 3.36; (Appius) intentum. ~animam tamquam arcum habebat nec. ~mbebat senectuti SEN. 37; iniuriae ~mbere PUB. *Sen.* P. 13; hac ille percussus plaga non ~buit neque eo setius bellum administravit NEP. *Eum.* 5.1; neque erat dubium quin. ~tempori ~buisent LIV. 3.59.5; peccasse fateretur et potuisset. ~simili ~mbere culpa OV. *Met.* 7.749; indignata malis mens est ~mbere TR. 4.10.103; dolori ~buit obuiolutoque capite. ~cibo. ~abstiniuit CURT. 10.5.24; aduersus non ~mbere SEN. *Ep.* 78.29; ~mbe, uirtus, perfer imperium patris HER. P. 1315; euictus. ~necessitate ~mbe APUL. *Met.* 3.9; ~[of things] ~buit medicina malis (i.e. in a plague) SIL. 14.609.

4 To usurp the place (of a wife) in a husband's bed.

cui (sc. Iunoni) Callisto ~buerit ut paelix HYG. *Astr.* 2.1; FAb. 17.2.

succurrō ~rrere ~rri ~rsum, intr. [SVB + CVRRO] CONST.: w. dat.

1 To run or move quickly (under); (topog.) to extend to the foot (of).

cur. ~tempore eodem aliud nequeat ~rrere lunae corpus nel supra solis perlabier orbem quod radios interrumpat. . ? LUCR. 5.765; ~pagus Succusanus, quod ~rri Carinis VAR. *L.* 5.48.

2 (esp. in milit. context) To run or move quickly to the rescue (of).

cum (serui). pugnari uiderent, domino ~rrere prohibe rentur CICE. *Mit.* 29; impeditum. ~hostes circumstant. ~rri. . . illi Vorens et laboranti subuenit CAES. *Gai.* 5.44.9; Galli inter equites raros sagittarios. interiecerant, qui suis cedentibus auxilio ~rrentur 7.80.3; SAL. *Cal.* 60.4; instaurati animi regis ~rrent tectis auxilioque leuare uiros VERG. *A.* 2.451; uersis tempus ~rrentur Teucriis 10.512; ut. ~confodere (rex) aliquot prius uolueribus quam ~rri posset LIV. 24.7.5; SEN. *Suas.* 2.18; (in non-milit. context) paratae lites ~rrendumst TR. *Ad.* 702; si. decedit. in putum. ~licet ~rrite. . . clamet 'uo ciues!' non sit qui tollere curet HOR. *Ars.* 459; paene simul perit, dum uult ~rrere lapsae, frater OV. *Fast.* 3.871; (uilius) interdum, tamquam deficienti ~rsumus, ferastum auferat COL. 11.1.17; Anoris uxori. . . periclitanti prompta uelocitate ~rrite APUL. *Met.* 6.10.

3 (w. no obvious idea of motion) To hasten to the relief or assistance (of anyone in difficulties; also to the aid of things, material or otherwise). **b** (w. dat.) denoting a difficulty, unwelcome condition). **c** (of things, esp. circumstances). **d** (in legal context).

ut amicum controuersias. . . tueatur, laborantibus ~rret CICE. *De Orat.* 1.169; non florentibus se uendituri, sed afflictis semper ~rri NEP. *Att.* 1.14; non ignara mali miseris ~rrenter diuoc. *A.* 1.630; TIB. 1.3.27; stidentibus. aegris ~rrenter V. MAX. 2.4.5; si tibi. . . tua forte uenienis mater. ~posset ~rrenter V. *FL.* 1.99; (cf.) ut et uitae patris et pudicitiae sororis ~rrenter CICE. *Ver.* 1.67; ~rrenter saluti fortisque communibus Rab. *Perd.* 3; (poet.) possum nil ego sobrius, bibenti ~rrent mihi quindecim poetae MART. 11.6.13; ~res. hoc postulat, ut eorum expectationi, qui audiunt, quam celerrime ~rretur CICE. *De Orat.* 2.313; ampla opera. quibus ante ~rri debet quam magno auxilio eger incipiant FRON. *Ag.* 119; ULP. *dig.* 39.2.15.35. **b** ut infamiae communis ~rrenter CICE. *Ver.* 2; longo. captat ~rrenter amoris CIRR. 383; cuius aduersae fortunae uelit ~rsum LIV. 3.58.4; rebus ~rrite laesis OV. *Tr.* 1.5.35; quia liberalitate. ~omnis ordinis hominum iacturae patrimonio ~rri sit! ULP. *D.* 130.2; inediae ~rrenti officio V. MAX. 8.7. ext. 5; uile tristitia. ~rret ancilla PETR. 110.5; ~rtras misero. ~furori MART. 12.49.7. **c** nec tibi nobilitas poterit ~rrenter amantem PROP. 1.5.23; discordia ponti ~rrit miseris LUC. 5.647; si mouebit Bacchus. ~esuritionem. ~rrent tibi nobiles uolue MART. 5.78.19; ~rrit misero casus 8.75.8; figura laboranti compositioni uariata saepe ~rri QUINT. *Inst.* 9.4.117; ~[w. dat. denoting a difficulty, ill] his. malis haec subsidia ~rrebat quo minus omnis deleteret exercitus CAES. *Civ.* 3.70.1; (Anio) defectioni aliarum (aquarum) ~rrit FRON. *Ag.* 91. **d** Gaius *Inst.* 2.163; facilius. ~reis praetor ~rrit quam actoribus 4.57; ipsi (defensori). . . per in integrum restitutionem ~rritur ULP. *dig.* 3.3.31; quemadmodum ~rrit (praetor) supra scriptis personis, ne capiantur, ita et aduersus ipsas ~rrit, ne capiant 4.6.21.

4 (spec.) To bring prompt medical or surgical aid (to a patient, part of the body; also, for a disease, etc.). **b** (of remedies or sim.).

scalpello sanguinem, ubi membro ~rritur. . . esse mittendum CELS. 2.11.4; ne si quidem ~rritur, quibus pituita utrimque descendit 7.7.15; 8.4.7; artus, qui. gelantur celerrime, nisi cito ~rritur LARG. 198; ~neque. ulli morbo minore momento ~rritur CELS. 4.18.2. **b** granum. . . letale animalibus; ~rrit aliquando praecops alui inanito PLIN. *Nat.* 13.118; (scandit) fatigato uenere corpori ~rrit 22.81; (crethmos) iumentis. in pituita. hordeo inspersa ~rrit 26.83; ~nec posse uehementi malo nisi aequae uehementis auxilium ~rrenter CELS. 2.11.6; crethmos. ~rrit. . . strangulationibus PLIN. *Nat.* 26.158; (nitrum) ~rrit. uenies 31.119; (w. contra, aduersus) (nardus Gallicus) aduersus serpentes. ~rrit 21.135; contra nocturnos pauores. ~unus e magnis dentibus. ~rrenter narratur 28.98.

5 (of ideas, etc.) To come to mind, occur (to). **b** (impers.) the thought occurs.

cogitanti. haec fere ~rrenter CICE. *Att.* 2.16.1; ut. quidque ~rrit libet scribere 7.4.1.2; quae ipsis sua sponte non ~rrent, ab duces admonendo. ~subieciunt LIV. 30.32.5; non tibi ~rrit curi Diomedis imago? OV. *Ep.* 6.67; ~rrit. . . uersus ille Homericus: τοῦτο γ' ὁμοιοῦτο. . . AUG. in Suet. *Tib.* 21.6; tamquam semper uicturi uiuitis, nunquam uobis fragilitas uestra ~rrit SEN. *Dial.* 10.3.4; obuios, si nomen non ~rrit, dominos salutatmos EP. 3.1; haec. . . quae non sunt. . . quae animo ~rtrunt, tamquam Centauri, Gigantes 58.15; PLIN. *Nat.* 18.44; similia possunt cuiusque. ex cotidiano sermone ~rrenter QUINT. *Inst.* 8.3.81; 11.2.7; addam, quod opportune de eodem Macedonia ~rrit PLIN. *Ep.* 1.14.6. **b** de apparitionibus, ut ~rrenter poterit, dicam VITR. 7.5.8; QUINT. *Inst.* 8.8.21; (cf. w. dir. sp.) non, cum in conspectu Roma fuit. ~rrit: intra illa moenia. . . penates mei sunt. . ? LIV. 2.40.7; (w. inf.) contra est Colubraria cuius meminisse ~rrit MELA 2.126; mirari benignitatem naturae ~rrit PLIN. *Nat.* 18.201; 34.172; fingenti. mihi principem. . . nunquam uoto saltem concipere ~rrit similem huic PLIN. *Pan.* 4.4; ~[w. acc. and inf.] furor. mentem praecipitat, pulchrumque mori ~rrit in armis VERG. *A.* 2.317; LIV. 37.8.2; mihi ~rrit nomen non esse seruus OV. *Fast.* 5.333; ~[w. indir. qu.] ~rret fortasse hoc loco alicui uestrum cur nouissimum tempus expectemus D. BRUT. *Fam.* 11.1.4; OV. *Tr.* 2.289; non ~rrit tibi, quam diu circum Bactra haereas? CURT. 7.8.21; SUEV. *Th.* 10.2.

succursor ~ōris, m. [prec. + -TOR] Some kind of performer in the games.

IN FORO POMPAE TAVROS TAVROCENTAS ~ORES (sc. dedit) CIL 10.1074.5.

Succusānus ~a ~um, a. FORMS: app. **Succis-** in FEST. p. 302M. **a** pagus ~us, a district of Rome lying below the Carinae; assoc. by the ancients with **Subura**. **b** the name of one of

the four urban tribes of Rome, = **Suburanus**; abbrev. SVC. (cf. QUINT. *Inst.* 1.7.29).

a pagus ~us. succurrit Carinis VAR. *L.* 5.48; suburam Verrius. **a** pago ~uo dictam ait: hoc uero maxime probat eorum auctoritatem, qui aiunt, ita appellatam et regionem Urbis et tribum a statuo praesidio, quod solum sit succurrere Esquilis. ; indicioque esse, quod adhuc ea tribus per e litteram, non b scribatur FEST. p. 309M. **b** (abbrev.) TRIA SVC IVNIOR CIL 6.200; 6.9405.

succus: see SVCVS.

succussātor ~ōris, m. [SVCCVSSO + -TOR] (applied to a horse) One that gives frequent jolts (to its rider).

~ōris, taetri tardique caballi LUCIL. 163.

succussō ~ōnis, f. [SVCCVTIO + -TIO] A violent shock proceeding from below (in quot., as a form of earthquake).

altera ~uo est, cum terra quatitur et sursum ac deorsum mouetur, altera inclinatio, qua in latera nutat SEN. *Nat.* 6.21.2.

succussō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVCCVTIO + -RO] To jolt frequently or violently.

uulnus ne ~et gressus, caute ingredimini ACC. *frag.* 568.

succussor ~ōris, m. [SVCCVTIO + -TOR] (applied to a horse) One that gives jolts.

sonipes ~or LUCIL. 507.

succussus ~ūs, m. [next + -TVS] The action of shaking from below or jolting.

pedetemptim. ne ~uo arripat maior dolor PAC. *frag.* 257; ut grabatulus. ~uo meo inquietus super dorsum meum. . . saltaret APUL. *Met.* 1.13; membra tremulo ~uo quatit 3.21.

succutiō ~tere ~ssi ~ssum, tr. [SVB + -CVATIO] To shake or agitate from below; esp. to jolt (a rider, vehicle, etc.).

qualis. clauicula. . . tit. foribus praeducti uincula clauistri GERM. *Art.* 197; selto illud (sc. mare) non stare, sed ~ti leuiter SEN. *Nat.* 5.1.1; tota ~sso solo pulsata tellus OED. 570; auriga. . . calce citat (quadripedem), modo ~tit alte flexibiles rictus LAUS PIS. 52; cibarium uasculum. rotabat. crebra ~tiens APUL. *Met.* 2.7; hic (sc. an epileptic). . . manus contraxisset, caput ~ssisset APOL. 44; ~ferratos. . . rotarum ~tit orbis (sc. lapidis) LUCR. 6.552; dat in aere saltus ~titurque alte. . . currus OV. *Met.* 2.166; ~ssus LAEVA SONIPES QVI (= cui) SVRGIT IN AVRAS CIL 8.2581.5; (in fig. phr.) semel. . . uultum mutauit, perquam breui tristitiae salebra ~ssum V. MAX. 6.9. ext. 5.

sucerdæ ~ārum, f. pl. Also sg. ~a ~ae. [svs + *sceda (as in muscerdae; cf. Gk. σκῶπ, etc.)] Pig's dung.

TITIN. *com.* 178; hic in stercore humi fabulisque, fimo atque ~is LUCIL. 1018; ~[sg.] ~a stercus suillum PAUL. *Fest.* p. 303M.

sūcidia: see SVCCIDIA.

sūcidus ~a ~um, a. [svcvS + -IDVS] Fresh, juicy; (usu. of wool retaining its natural grease); (perh. also of fruit). **b** (of soil) moist, fertile.

a quo sudore recens lana tonsa ~a appellata est VAR. *R.* 2.11.6; imponenda supra stomachum est lana ~a CELS. 4.12(5).9; COL. 6.15.1; ~is (lani) omnibus medicata uis PLIN. *Nat.* 8.191; LARG. 41; 209; ~a. uellera MART. 11.27.8; JUV. 5.24; (cf.) sordibus ~is. in aeneo subterfasciat et refrigeratis pinguique, quod supernatet, collecto PLIN. *Nat.* 29.35; ~AMORE DVCTVS PELAGI MERCEM INSTEBAM ~is CIL 8.868.7. **b** illa terrae alumna (i.e. vegetables). ad meliorem saporem iuuerit. soli apricus et solum ~um APUL. *Apol.* 24.

sūcinum ~I, n. [prob. a foreign loan-word (cf. Lith. *sāhas* 'resin'), perh. assimilated to **sucus**] Amber (among the ancients mostly imported from the Baltic); (often pl., sts. in sense 'pieces of amber').

Electridas uocauere (Graeci) in quibus proueniret ~um, quod illi electrum appellat PLIN. *Nat.* 3.152; 4.97; (Aestii) ~um. in ipso litore legunt PLIN. *Ger.* 45.4; ~um mire cauum APUL. *Met.* 2.19; ~quod myrtus (olet). quod ~a trita MART. 3.65.51; ~orum. gleba 5.37.11; PLIN. *Nat.* 37.44; esse (sc. lycnurio). . . quoniam in ~is, colorem ignem 37.53; ~a. . . grandia JUV. 9.30; PRO. *Ar.* 2.104(157N).

sūcinus ~a ~um, a. [cf. prec.] Made, or consisting, of amber; amber-coloured.

~is nouaculis PLIN. *Nat.* 22.99; ~a germa MART. 4.50.2; 6.15.2; ~Nero. capillos. Poppaeae confugis suae in hoc nomen adoptauerat quodam etiam carmine ~os appellando PLIN. *Nat.* 37.50.

sūcophanta: see SYCOPHANTA.

sūcōsus ~a ~um, a. **compar.** ~ior. [svcvS + -OSVS] FORMS, etc.: sts. written **succ-**; **succosus** PETR. 38.6.

1 (of plants, etc.) Full of sap, juicy; (of wine, prob.) fruity, full-bodied. **b** (transf., of soil) rich in the moisture needed to nourish plants, full of goodness; (of lava-stone, prob.) oily, bituminous.

quae (pomae) ~a. . . sunt CELS. 2.18.6; stirpium generibus, quae. . . ioris libri sunt COL. 2.49.1; 5.11.8; (styrax) aridor minusque ~us PLIN. *Nat.* 12.125; picea. (resinam) ~am fundit 24.33; radice nigra, crassa. . . ~a 25.117; ramis. . . ~is 26.62; ~Massilia. pinguius (uinum) gignit, quod uocat

~um 14.68. **b** aridiora tenent oleae, ~lor (sc. tellus) ultis grata *Aetna* 269; utiariarum neque ieiuna terra, neque uliginosa faciendum est: ~a tamen ac mediciora potius, quam pingui COL.3.5.1; agrum... planum et ~um *Arb.1.5*; (solum) sit. siccum ~umque *PLIN.Nat.17.69*; solum. Nilo ~um 31.81; ~numquam... illa (saxa) liquescunt, quamvis materies foueat *Hor. Intus Aetna* 535.

2 (colloq.) Extremely rich, 'oozing' wealth. collibertos... caute contemnas. ualde ~i sunt *Petr.38.6*.

sucrunda: see SVGRVNDNA.

suctus ~ūs, *m.* [SVGO+~TVS] The action, or an act, of sucking.

(polypus) sorbet (hominem) acetabulis ac numeroso ~u trahit *PLIN.Nat.9.91*; (infans) ~um imitatur (sc. in sleep) 10.211; hominum genera qui uenena serpentes ~u corporibus eximerent 11.279; aquae. gelidissimae ~u quodam corpora inuadunt 31.10; ~u. (w. gen.) ~u candidi lactis *Var. Men.199*; prorum pedum ~u uiuunt (ursae) *PLIN.Nat.8.127*; si catuli... ex ore aegri ~um lactis accipiant 30.64.

sūcula ~ae, *f.* [SVS+~CVLA; cf. tech. use of *porculus*] A windlass.

per quae (foramina) tenduntur ~is et uectibus... funes *Vitr.1.1.8*; 10.2.2; 10.3.3; ~um (in an oil-press) in torcularium quae opus sunt... prela temperata *V. ~as V. Caro Agr.12.1*; in ~am sena foramina indita... porculum in media ~a facito 19.1; *Ulp. dig.19.2.19.2*; ~um a *pun w. supposed* *sym. sense* sicculula argenteola et duae conexas manuculae et ~a (i.e. as birth-tokens)—quin tu i directa cum ~a et cum porculis *Pl. Rud.11.70*.

Sūculae ~ārum, *f. pl.* Also collect. sg. ~a ~ae. [as prec., through popular derivation of *Gk. ὕδης* from *ὕς* instead of *ἕν*] (astr.) The Hyades.

bas Graeci stellas Hyadas uocitare suerunt. nostri imperite ~as, quasi a subus essent non ab imbribus nominatae *Cic.N.D.2.111*; Tiro in *Gel.13.9.4*; pridie id. *Apr. ~ae celantar Col.12.35*; *PLIN.Nat.2.106*; 18.247; *Hyo. Fab. 192.2*; ~Kal. Maiis. ~a cum sole exoritur *Col.11.2.39*.

sūculentus ~a ~um, *a.* [next+~VLENTVS] Rich in internal moisture, juicy; full of vital fluid or sap (in quot., w. ref. to a person).

corium aruina ~a molliueram *APUL.Met.10.15*; ~a gracilitas (sc. of a young man) 2.2.

sūcus ~ī, *m.* Sts. written **succus**. [perh. cogn. w. SVGO] FORMS: gen. sg. ~ūs *APUL. Met.9.32*; gen. pl. ~uum *APUL.Met.10.13*.

1 The liquid content of a plant, fruit, animal substance, etc., juice; *boni (mali) ~i*, (of food) having wholesome (unwholesome) juices. **b** (applied to certain animal secretions; also to exudations from inorganic sources). **c** the juice of a thing (as determining its flavour).

coeciae... suo sibi ~o uiuunt, ros si non cadit *Pl. Cap.81*; contundito (sc. brassicam)... exurgeto ~um quasi herminum in pocillum *Caro Agr.156.3*; austerissimum herbarum ~os *Lucil.947*; garo de ~is piscis Hiberi *Hor.S.2.8.46*; pax aluit uiles et ~os condidit uiae *Tib.1.10.47*; corpora... ~o (i.e. oil) pinguis oliui splendescunt *Ov.Met.10.176*; ~o ex semina expresso... artus perungebant *Curt.7.4.23*; ~orum uinosi piro, moro... pingues oliuae, lauro... aquosus prunis *PLIN.Nat.15.109*; ~um tisanae 22.136; fici ~us lacteus 23.117; ranarum... decoctarum ~us 32.48; metuenda... ~o taxus *STAT.Theb.6.101*; (poet.) ducere nectaris ~os *Hor. Carm.3.3.35*; (in fig. phr.) historia... alere oratorem quodam ubertit occidendo ~o potest *Quint. Inst.10.31*; ~i mali... ~i sunt... hordeum, legumina *Cels.2.21*; intellegi potest non, quocuid boni ~i est, protinus stomacho conuenire 2.25.2; 5.26.30. **b** ex intestinis... secretus a reliquo cibo ~us is quo alimur permanat ad iecur *Cic.N.D.2.137*; nigrae ~us loliginis *Hor.S.1.4.100*; demptus ab imundo uellere ~us *ov. Ars.3.214*; illis (sc. herbas) imbui lactis primos uoluit ~os *PLIN.Nat.8.112*; spissus cerebro praebetur alumine ~us *Aetna* 391; descendit salsus et calidus ~us *Cels.2.17.10*; hae (sc. nitrariae)... madent ~o nitri xl diebus *PLIN.Nat.31.109*. **c** multa minutaeque semina ~os efficiunt et odorem *Lucr.3.226*; ~um sentimus in ore, cibum cum mandendo exprimus 4.617; Piceis cedunt pomis Tiburtis ~o *Hor.S.2.4.70*; conchyliis... dissimilem noto celantia ~um 2.8.28; sunt ex amaro ~o terrae fontes exeuntes uehementer amari *Vitr.8.3.11*; pelagi... uenenum, quo perit uis aquae ~o corruptum amaro *MAN.5.691*; (ostrea) Brundisina lu Auerno compasta... suum retinere ~um... creduntur *PLIN.Nat.32.61*; pomum ~i uinosioris *Suet. Aug.77*; peragratis gulae et in ~os inqueritis industriam *Gel.6.7*; 16.6; ~um (transf.) uerba... propriata suo ~o imbuta *Flor. Aur.2.2.12* (161N); (cf. oratorum... oratio genere... et quasi colere quodam et ~o suo *Cic. de Orat.3.96*.

2 The juice of a plant, etc., put to special uses: **a** (as a medicine or healing lotion; also, as a poison or magic drug). **b** (as a dye), **c** (as a perfume).

a ~os herbasque dedi quis huor abiret *Tib.1.6.13*; saepe tulit lassus ~us amarus opem *ov. Am.3.11.8*; *Rem.528*; purgantes pectora ~os *Pont.4.3.53*; uitae ~os miscere salubris *MAN.3.144*; non alio ~o efficacius curari... corporum puritatis *PLIN.Nat.28.67*; nunc purgat uulnera lymphae, nunc mulcet ~is *Sil.6.92*; ~um mortiferis infecit pocula ~is *[Tib.3.59]*; ~us ueneni *ov. Ep.12.181*; illius (sc. Medaeae) sparsos... per uia ~os sidera fixa pauent *V. Fl.6.441*. **b** digna est cui mollia caris uellera det ~is bis madafacta Tyros *[Tib.3.8.16]*; Tyrio rubentia ~o terga *ov. Met.6.222*; natura est (chrysocollae), quae lino lanaeue, ad ~um bibendum *PLIN.Nat.33.87*. **c** Assyriis pinguescunt robora (sc. of a funeral pyre) ~is *Stat.Theb.6.209*; Venus Idaliis unxit fastigia ~is *Sil.1.3.10*.

3 The vital fluid in trees and plants

(essential to their vigour and healthy appearance), the sap. **b** (credited to human beings, animals). **c** (transf.) vitality, 'sap' (esp. w. ref. to style).

ea (sc. semina) celeriter, antequam ~us exarescat, in terram demittunt *Var.R.1.40.4*; spiramenta, nouas ueniat quae ~us in herbas *VERG.G.1.90*; *Vitr.2.9.3*; folia... ramum desiderant... ex quo trahant ~um *Sen. Ep.95.59*; *Col.5.11.11*; ne piget ramis sicosis miscere recentes et ~os adhibere nouos *CALP. Ed.3.107*; maces earum partium (sc. arborum) fragilis... non intrante ~o *PLIN.Nat.17.225*. **b** corpus (sc. of a girl) solidum et ~i plenium *Ter. Eu.318*; mulier... qui (cui) ~us lacerto *Lucr.1.75*; alienus ouis custos bis mulget in hora, et ~us pecori et lac subducitur agnis *VERG. Ed.3.6*; (aer) e uitiosis corporibus detrahit ~um *Vitr.1.6.3*; paruis in exiles ~us mihi peruenit artus *ov. Pont.1.10.26*; cui... continuatio... litterati laboris... habitudinem tenuat... cum exorbat *APUL. Apol.4*. **c** omnes (sc. oratores)... retinebant illum Pericli ~um *Cic. de Orat.2.93*; *Brut.36*; etsi... (oratio) non plurimi sanguis est, habet tamen ~um aliquem oportet *Orat.76*; animismus... omnem non modo ~um ac sanguinem sed etiam... speciem pristinam ciuitatis *Att.4.18.2* (16.10); illae artes (i.e. rhetorical treatises)... omnem ~um ingenii bibunt *Quint. Inst.1.1.24*.

4 The moisture or nutritive content of inorganic things; (esp. of the soil).

boues... naribus uiferum duxere ex aere ~um *Cic. Arat. Progn.226*; (caementa) exsiccant sugendo e materie ~um *Vitr.2.8.2*; ~rectus... in tenuiore terra (seruntur) ea quae non multo indigent ~o, ut cytium et legumina *Var.R.1.3.2*; tellus... ~is aere adeptus *ov. Met.2.211*; cum harenis, quae uimore aligantur, ~us abscissit *Sen. Ep.55.2*; medium... temperamentum... sequamur in arandis arsis, ut neque ~o careant nec abundent uiligne *Col.2.4.6*; *GEL.12.1.16*; (cf.) stirpes... e terra ~um trahunt *Cic.N.D.2.120*.

sūdābundus ~a ~um, *a.* [SVDO+~BVNDVS] Sweating, perspiring.

ludos turba... suos iam ~a relinquit *Laus Pis.189*.

sūdāriolum ~ī, *n.* [next+~OLVM] (Dim. of next).

me habuisse quaedam ~o inuoluta *APUL. Apol.53*.

sūdārium ~ī, *n.* [SVDO+~ARIVM] A piece of cloth carried about the person and used for wiping the face, as a napkin, etc.

~ia Saetaba *CATUL.12.14*; ~io... ore et faucibus suis coartatis incluso spiritu poenam morte praecurrit *V. Max.9.12.7*; (Fortunata) incensissimum robore faciem ~io abscidit *Petr.67.13*; mihi nigrescent tonsa... ~ia barba *MART.11.39.3*; cum reus... frontem candido ~io tergeret *Quint. Inst.6.3.60*; 11.3.148; astante phanasco, qui... ~um ad ore applicaret *Suet. Nero 23.3*; *APUL. Apol.54*; ~um (as a neckerchief) ut... (Nero) synthensam indutus ligato circum collum ~io proderit *Suet. Nero 51*.

sūdātō ~ōnis, *f.* [SVDO+~TIO] The action or process of sweating. **b** (meton.) a sweating-room (attached to baths).

se... protinus sublaturos languorem... aut uomitu aut ~onibus aut uino sperant *Cels.3.2.6*; multa ~one corpora exaniata *Sen. Ep.86.6*. **b** laconicum ~onesque sunt coniungendae tepidario *Vitr.3.10.5*; concamerata ~o 5.11.2; calor... quorundam naturalium ~onum ubi terra profusus calidus uapor additio includitur *Cels.2.17.1*.

sūdātōr ~ōris, *m.* [SVDO+~TOR] One who sweats.

merum... remedio est... ~oribus e longa tussi *PLIN.Nat.23.43*.

sūdātōrius ~a ~um, *a.* [SVDO+~TORIVS] Inducing sweat; (neut. as sb.) a sweating-room in a bath-house.

unctiones Graecas ~as *Pl. St.226*; ~Sen. Dial.7.7.3; quid (mihi) cum ~is, in quae sicus uapor corpora exhausturus includitur? *Ep.51.6*.

sūdātrix ~icis, *f.* [SVDO+~TRIX] Fem. of SVDATOR (in quot., applied to a garment).

~ix toga *MART.12.18.5*.

sudis ~is, *f.* [dub.]

1 A pointed stick, stake. **b** (as a weapon). **c** (transf.) a sharp projection, spike.

hic stirpes obruit aruo quadriduasque ~es *VERG.G.2.25*; (uites) adnunciatasque ~is (sc. horrent *PLIN.Nat.14.13*; quo minus putrescerent ~es (sc. of a fence) *17.101*; ~um (in military siege operations) ripa... erat acutus ~ibus praefixisque munita *Caes. Gal.5.18.3*; fossas... praedictat atque ibi ~is stipitesque praecatos deligit *Civ.1.27.3*; *V. Max.7.6.5*; (cuiusdam) uallo ~ibus et fossa... circumdantur... fame domuit *Flor. Ep.1.1.45* (3.10.25). **b** fundis, libilibus ~ibusque... Gallos proterentes *Caes. Gal.7.81.4*; *Sil. Jug.57.3*; non iam... stipitibus duris agit ~ibusque praestitis, sed ferro accipiti decerunt *Vitr.7.5.24*; quis tardum ~em melius celerem sagittam iecerit *[Tib.3.7.89]*; saxis ~ibusque et ceteris missilibus *Liv.23.37.3*; *Sen. Ep.88.19*; nunc ~e nunc duro contraria pectora contra detrudunt muris *Luc.6.174*; *Stat.Theb.8.415*; *APUL. Met.8.16*; (cf.) crura (sc. of cocks) ~. infestis uelut ~ibus nocenter armata *Col.8.2.10*. **c** peregrina est belua (i.e. a fish), cernis erectas in terga ~es *Juv.4.128*; saxae... ~es incurando contriham ungulas *APUL. Met.7.17*.

2 A fish resembling a stake, prob. the pike. *Var.L.5.77*; ~is Latine appellatur, Graece sphyrata, rostro similis nomini *PLIN.Nat.32.154*.

sūdō ~āre ~āui ~ātum, *intr., (tr.)* [cogn. w. *Skt. svēdah*, Eng. sweat]

1 To sweat, perspire. **b** (w. abl. of the moisture perspired; also w. acc.). **c** (tr.) to soak with sweat.

pro monstro... est quando qui ~at tremit *Pl. As.389*; *Rud.582*; cum ~are incepterit oues *Var.R.2.11.6*; lassus iam ~at assellus *Copa 25*; nauis... nuuenum ~antibus acta lacertis *ov. Met.4.707*; ex labore ~anti *Cels.1.3.6*; in montem ~antes concensidimus *Petr.116.1*; Hylas... sub ingenti gaudet ~are pharetra *Stat.Theb.5.444*; an aestiferis Libyae ~abis in aruis? *Sil.5.2.134*; *Suet. Aug.82.2*; (poet.) uenator... leonem expectat... ~antia nisu tela premens *Stat.Theb.4.496*; (as the result of anxiety, embarrassment, etc.) fac sciat improbitatem aratorum; ipsi ~abunt in *Cic. Phil. Ver.3.157*; apparet esse commotum; ~at, pallet *Cic. Phil. 2.84*; *Pers.2.53*; tacita ~ant praecordia culpa *Juv.1.1.67*; Iuliano... misere rubente et ~ante *GEL.9.15.9*; (of statues, as a portent) deorum ~asse simulacra *Cic. Div.2.58*; maestum inlacrimat templis ebur aeraque ~ant *VERG.G.1.480*; uultus... in marmore ~at *Elissae Sil.1.98*. **b** ~are... ~ingido sudore *Cels.2.4.5*; (hyperb.) sine incassum defessi sanguine ~ent, angustum per iter luctantes ambitionis *Lucr.5.1131*; quicquid ad Idaeos Xanthum Simoenitae nobis sanguine ~atum *Sil.13.73*; (of statues, etc.) ad lucum Feroniae quatuor signa sanguine... ~asse *Liv.27.4.14*; lacrimis altaria ~ant *Stat.Theb.12.488*; cum uimore continuo Cumanus Apollo ~aret *Flor. Epit.1.24* (2.8.3); in Sardinia scuta duo sanguinem ~asse *V. Max.1.6.5*. **c** in ~ata ueste durandum *Quint. Inst.11.3.23*.

2 To sweat with fatigue, as implying toil or exertion (often hyperb.). **b** (tr.) to perform, execute, etc., with much exertion or sweating.

~abis satis si cum illo inceptas homine: ea eloquentiast *Ter. Ph.628*; ~andum est is pro communibus commodis aduendae inimicitiae *Cic. Sest.139*; uidet ~are me iam dum laborantem, quo modo ea tueri, quae mihi tuenda sunt *Fam.3.12.3*; pulmentaria quare ~ando *Hor.S.2.2.21*; ut sibi quitiis... ~et multum frustra laboret ausus idem *Ars 241*; has meus ad metas ~et oportet equus *Prop. 4.1.70*; parabile est, quod natura desiderat... ad superuacua ~atur *Sen. Ep.4.10*; non est passus... me ditiis declamare in porticu, quam ipse in schola ~auit *Stat. Theb.3.1*; an non pudeat... in mancipii redditione ~are? *Quint. Inst.8.3.341*; *Tac. Dial.4.2*; (w. inf.) illi portarum obiectus minuit et ferrea ~ant claustra remotis *Stat.Theb.10.526*. **b** ducibus ~atus Achaiae ludus *Stat.Theb.4.722*; gelido... labor ~atus in Haemo 5.189; *Sil.3.92*; multo... labore Cyclopium ~atum thoraca 4.434.

3 (of inanim. things) To become, or be, damp with surface moisture. **b** (w. abl. of the moisture exuded; sim. w. acc.). **c** (of the moisture itself) to ooze out, exude.

~anti cortice pinum *CATUL.64.106*; umida linguae... ~antia templa *Lucr.4.624*; ceram... caliculiando ~are cogat *Vitr.7.9.3*; ~antia saxa *MAN.3.642*; alia pars ligni ardet alia ~at *Sen. Nat.2.26.2*; hic (sc. in a fire), galbana ~ant *Luc.9.916*; error collectam (oliuam) seruandi in tabulis nec prius quam ~et premendi *PLIN.Nat.15.14*; sincerum (opium)... ~at et se diluit 20.203; 33.127; an imbrifero Libye ~auerit austro *Stat. Sil.5.1.100*. **b** franguntur hastae, terra ~at sanguine *ENN. scem.181*; fit ut in speluncis saxa superna ~ent uimore *Lucr.6.943*; ~abant... fauces intrinsecus atrae sanguine 6.1147; non mihi iam pingui ~abunt tempora myrrha *Ciris 438*; cauae tepido ~ant uimore lacunae *VERG. G.1.117*; siccatat (Venus) ~antes rore capillos *ov. Fast. 4.141*; morochthos... lacte ~at *PLIN.Nat.37.173*; ~ana Crispinus amomo *Juv.4.108*; ~durae quercus ~abunt roscida mella *VERG. Ed.4.30*; pinguis corticibus ~ent electra myricae 8.54; ~ata... ligno tura *ov. Met.10.308*; (natura soli) quae... negat eleboros... nec strenua toxica ~at *Col. 10.18*; hoc tibi... ~auit bacca Venafri *MART.13.101.1*; *STAT. Sil.3.2.141*; nemora... ubi tura balsamaque ~antur *Tac. Ger.45.7*. **c** odorato... ~antia ligno balsama *VERG.G.2.118*; humor ~auit ab uis *Stat.7.191*.

sūdōr ~ōris, *m.* [as prec. +~OR]

1 Sweat (arising from heat, exertion, or sim.); also, the process of sweating. **b** sweat (produced by fear, anxiety, or sim.). **c** (poet., applied to other salt liquids).

totum ~or habet corpus, multumque laborat *ENN. Ann. 406*; ~orem a capite et fronte defluentem *Cic.N.D.2.143*; qui motus non minus ~orem excutiebant, quam si in spatio decurreret *Nep. Eum.5.5*; cum tonsis (ouibus) inlotus adhaesit ~or *VERG.G.3.444*; equos... Taurus fumantis ~ore quatit *A.12.338*; ~ore fluenta multo brachia *ov. Met.9.57*; euocandus est ~or... in harena calida *Cels.3.21.6*; ~ore fatigatus et ~ore iam madens *Petr.6.4*; ut... ~orem... frontis brachio detergeret *Suet. Nero 24.1*; uinulentum ~orem in balneo desudare *APUL. Apol.59*; (pl.) ~ores frigidi... tamquam inrorato corpore oriuntur *Cels.5.26.8*; manant ~oribus artus, arent ora siti *Luc.9.499*; (lycappos) ~ores in febribus mouet *PLIN.Nat.27.97*; (cf.) Scorpis... hunc puer (i.e. Phaethon) ut nigri madidum ~ore ueneni... uidit *ov. Met.2.198*; ~decoquere corpus atque exaninare ~oribus *Sen. Ep.108.16*; si ~or insequetur *PLIN.Nat. 27.101*; adsueta gymnasiis et oleo corpora... quaerant uinctores suos nudumque ~orem *Quint. Inst.11.3.26*. **b** ubi... est commota metu mens... uidemus ~ores... palloremque existere toto corpore et infrangi linguam *Lucr. 3.154*; *VERG.A.7.459*; cui non his uerbis aspergat tempora ~or? *Prop.2.24.3*; quibusdam etiam constantissimis in conspectu populi ~or erumpit *Sen. Ep.1.2*; it... timor totos gelido ~ore per artus *Sil.8.186*; quanti ~ores innocentes hoc uno sudariolo (i.e. one mentioned in an allegation by the prosecution) adferantur *APUL. Apol.55*; (cf.) quod praecipuis mentem ~oribus urget, te uidet in somnis *Juv. 13.220*; (of statues, as a portent) Herculis... simulacrum multo ~ore manauit *Cic. Div.1.74*; *Liv.28.11.4*; uultus, modo non paruo ~ore madentes, nunc laetos lous aspectant *Sil.12.642*. **c** amara uides eadem quae fluida constant, ~or uti maris est *Lucr.2.465*; uetis... Veneris ~orem (i.e. semen) exercita potat 4.128; expressus salsus de corpore (sc. terrae) ~or augebat mare 5.487.

2 Sweat as the symbol of toil or exertion (often hyperb.). **b** exertion, labours.

stilus ille tuus... multi ~oris est *Cic. de Orat.1.257*; habet existimationem multo ~ore labore uigilisque collectam *Div. Caec.72*; dulco uiatori lasso in ~ore leuamen *CATUL. 68.6*; uis patefactis summo militum ~ore *Caes. Gal.7.8.2*;

VERG. A. 9.458; creditur .habere ~oris minimum. .comedia HOR. EP. 2.1.169; nihil .quod nobilissimum summo cum ~ore consequendum foret VELL. 2.128.3; non est uiri timere ~orem SEN. EP. 3.1.7; operam et ~orem perdidisti PETR. 134.2; maximus .patronis circa testimonia ~or est QUINT. INST. 5.7.1; illum .ambitiosum declamandi ~orem 6.4.6; ~ (pl.) nec possum .in forum adducere lucubrations meas uigiliasque et ~ores CALP. INST. 33; Cyclopoem ductas ~oribus arces STAT. THEB. 4.151; ~ (w. sanguis) plurimo ~ore et sanguine maiorum uestroorum partam . libertatem CIC. AGR. 2.16; LIV. 7.38.6; pigrum . uidetur ~ore adquirere quod possis sanguine parare TAC. GER. 14.4; PLIN. EP. 2.7.1. b sin ea Maiors abnegat et solus nostris ~oribus obstat V. I. 6.68; primus ~or equis (i.e. at an athletic meeting) STAT. THEB. 6.296; scilicet egregius ~or memorandaque uirtus hanc tumulare feram? 9.98; ut in singulis (gladiatores) . . pro ~ore denarii xx mihi darentur GAUS INST. 3.146.

3 (transf.) Moisture exuded from a plant, substance, etc., or deposited on its surface; also, the process of exudation. b (spec., in water-divining) an ooze or trickle of water, splash, or sim., (in metallurgy) a deposit of metal on the walls of a furnace.

primus ~or (sc. pitch) aquae modo fuit canali PLIN. NAT. 16.52; uasa, quibus esculentum additur, ~orem repositioris relinquunt 18.355; ~or uirgae corni arboris 23.131; ~or quidam eius lapidis in spumam coagulatus 35.186; ~argumentum erat maturitatis (sc. of silphium) . . siccitas . . ~ore finito 19.44; ut . . cera . . admotis . . carbonibus inuratur ad ~orem usque 33.122. b terra . . nigra ~ores et stillae exiles inueniuntur VITR. 8.1.2 saepe colligitur roris modo tenuis et dispersus liquor, qui ex multis in unum locis confluit (~orem aquilege uocant) SEN. NAT. 3.15.7; si aqua ~oribus manando in aliquem primum locum effluere atque ibi apparere incipit, eius hoc caput dicemus, ubi primum emergit ULP. DIG. 43.20.1.8; ~arum a pila scudem uocant (sc. gold-miners); argentum, quod exit a fornace, ~orem PLIN. NAT. 33.69.

sudōrus ~a ~um, a. [prec. + vs] Covered in sweat, perspiring.

~o adfatis corpore . . obrigui APUL. FL. 16.

sūdūculum ~ī, n. [app. SVDIS + CVLVM] (prob.) A whipping-post, stake (app. misunderstood).

scortorum liberator, ~um flagri, compedium tritor PL. PER. 1.19; ~um genus flagelli dictum, quod uapulantes sudantes facit PAUL. FEST. p. 336M.

sūdus ~a ~um, a. [dub., perh. cf. Gk. αῖθος, Lith. sausas 'dry']

1 (of the sky, weather, etc.) Clear and bright (esp. after rain); (neut. as sb.) a clear bright sky. b (of winds) associated with clear weather.

clarior quam solis radii esse olim quom ~umst solent PL. MIL. 2; quin tu in paludem is exsicasque harundinem . . dum ~umst? RUD. 123; CIC. FAM. 16.18.3; ubi (apes) uer nactae ~um . . erumpunt VERG. G. 4.77; caelum . . nubilosae caligine disiecta nudo ~oque luminis propit splendore candeat APUL. MET. 11.7; ~a tempestate SOC. 2; (transf.) plantis . . rosels (sc. Veneris) ubibrantium fluctum summo rore calcato ecce iam profundum maris ~o resedit vertice MET. 4.31; ~arma inter nubem caeli in regione serena per ~um rutilare uident VERG. A. 8.529; V. FL. 2.115. b nec uentorum flamina flando ~a iter secudent LUCIL. 8.71; VAR. MEN. 224.

2 (perh. under infl. of the popular etym. sudus = se-udus, i.e. sine udo) Not damp, dry. cuncta specula uel uida uel ~a . uidere APUL. APOI. 16; (cf. sense 1b) unctiores (nubes) humiliter meant. ~is uero sublimior cursus est SOC. 10.

Suēbia ~ae, f. The territory of the Suebi.

TAC. GER. 43.3; 46.1.

Suēbicus ~a ~um, a. Of or belonging to the Suebi.

BELLO ~O CIL. 10.135.5; ~i maris (i.e. the Baltic) TAC. GER. 45.2.

Suēbus ~a ~um, a. Also Suēuus. PROS.: first u usu. cons., but Sūē- SIL. 5.134. FORMS: Sueb- supported by inscra.; Sueu- read in PROP. 3.3.45, SIL. 5.134, and a v.l. elsewhere. Of or belonging to the Suebi (see sense b) or a member of them. b (masc. pl. as sb.) the generic name of a group of German tribes centred east of the Elbe; (also, fem. sg.) a woman of the Suebi.

~o perfusus sanguine Rhenus PROP. 3.3.45; ~ae gentes, Semnones ac Langobardi TAC. ANN. 2.45; (MAT)RIBVS ~IS CIL. 13.8225. b CAES. GAL. 4.1.3; AUG. AN. 6.3; flauos . . ~os LUC. 2.51; TAC. GER. 38.1; ~ae nobiles SEN. MED. 7.13.

Suēnites: see SYENITES.

sueris ~is, f. [prob. from svs, but term. obscure] A particular cut of pork, perh. a chop.

ego pernam, sumen, (es, spetile, callum, glandia PL. FR. 47; sueris a nomine eius (sc. suis) offula ab offa, minima ~e VAR. L. 5.110.

suescō ~escere ~cui (~ētum), intr., tr. [**sueh-sko*; **sueh-* from refl. stem **sue-*, cf. Skt. *svadhā* 'usual state', Gk. *εὖος* (= *σφῆδος*)] PROS.: u most often consonantal, but *sue-* CIC. ARA. 178; LUCR. 1.60, 5.53, etc. (usual in this author). FORMS: pf. forms regularly

contr. in the poets (*suēmus* = *suēuimus* LUCR. 1.60, 301, etc.); for pf. pple. see SVETVS.

1 (intr., w. inf.) To become accustomed (to). (In quot. pf. = to be wont (to).) b (w. dat.) to become accustomed (to an activity).

has Graeci stellas Hyadas uocitare ~erunt CIC. ARA. 178; ubi ~euit illa diuina uolitare uaga cohors CATUL. 63.25; nec frigora quibus usurpare oculis nec uoces cernere ~emus LUCR. 1.301; id quod nos umbram perhibere ~emus 4.369; gemmis florere arbusta ~esse (i.e. in the Golden Age) 5.912; Vrbis . . parens sic uincere ~euit PROP. 4.10.17; docete, uiri, Romanae uulnera ~erint quanta afferre manus SIL. 15.763; ~euerat (sc. Agrippina) triremi . . uehi TAC. ANN. 14.4. b Drusus in Illyricum missus est ut ~esceret militiae TAC. ANN. 2.44.

2 (tr.) To make accustomed, habituate.

(w. abl.) ut Tacfarinas lectos uiros et Romanum in modum armatos . . disciplina et imperiis ~esceret TAC. ANN. 2.52.

Suētōnius ~a ~um, a. A Roman gentile name, esp. that of C. Suetonius Tranquillus (born c. A.D. 69), biographer and polymath. PLIN. EP. TRA. 10.94 (95).1; FRO. AMIC. 2. p. 174 (182N); GEL. 9.7.3.

suētus ~a ~um, a. [pple. of svesco] PROS.: sūē- LUCR. 2.903; HOR. S. 1.8.17.

1 a (w. inf.) Accustomed, wont (to do something). b (w. dat.) accustomed, habituated (to an activity, condition, etc.).

a adamantina saxa . . constant ictus continere ~a LUCR. 2.448; secundis rebus oriri ~a mala SAL. HIST. 1.11; curru succedere ~i quadripedes VERG. A. 3.541; furesque feraeque ~ae hunc uexare locum HOR. S. 1.8.17; cum se in . . contemionem intulisset, abstinere ~us ante talibus conciliis LIV. 5.43.8; monens, ubi feror equo, quia ~us ab arte mulcri STAT. THEB. 6.317; SILV. 2.5.3; SIL. 14.32; TAC. ANN. 6.35. b genus militum ~um a pueritia latrocinis SAL. HIST. 2.88; his (armis) ego ~um dum melior uiris sanguis dabat VERG. A. 5.414; LUCR. 1.325; plebs . . circo ac theatris ~a TAC. HIST. 1.41; ~us regibus Oriens 4.17; neque coniugis suscipiendis neque alendis liberis ~i orbas sine posteris domos relinquebant ANN. 14.27.

2 To which one is accustomed, usual, familiar. absumptis . . frugum alimentis carnisque omnis generis quadrupedum ~ae insuetaeque LIV. 23.30.3; non placent ~ae dapes SEN. PHAED. 207; bdi scelerum ~ique ministri LUC. 6.573; manus seruat dum ~os languida ductus SIL. 14.537; Cherusici ~a apud paludes proelia TAC. ANN. 1.64; praeter ~am adulationem laeti 13.8; deicitur familiaritate ~a . . Otho 13.46; comitabantur exercitum praeter alia ~a bello magna uis camelorum 15.12; me rusum puer ille . . contra montis ~um ducit uestigium APUL. MET. 7.24; alia . . in philosophos ~a ab imperitis . . effugerunt APOI. 3; ~ (w. inf.) comitalem propter morbum desui ~um PLIN. NAT. 10.69; tibia, cui teneros ~um produceret, manis STAT. THEB. 6.121; ~ (neut. as sb.) tardius ~o uenit SILV. 4.7.22; se . . ad sectae ~a conferunt APUL. MET. 4.24.

Suēuus: see SVEBVS.

sūfēs (suffēs) ~ētis, m. [Punic, cf. Heb. *šōfē* 'judge'] FORMS: abl. pl. ~ētis CALID. ORAT. 6. An annual chief magistrate at Carthage and in other Phoenician cities. non uis . . nisi consul aut prytanis . . aut ~es administrare rem publicam SEN. DIAL. 9.4.5; ~ (in the period of Carthaginian hegemony) <Poenorum III sui(fetes) CATO INC. 32(1); ~etes eorum (sc. the citizens of Gades), qui summus Poenis est magistratus LIV. 28.37.2; senatum . . ~etes, quod uelut consulare imperium apud eos erat, uocauerunt 30.7.3; 34.61.15; ~ (after the fall of Carthage) ANNOBAL . . TAPAPIVS RVFVS ~ES FLAMEN PRAEFECTVS SACROVM A. EPIC. 51.205.2; CIL 5.4919.14; ANNO ~ETVM FORTVNATI . . ET FL VICTORIS 8.12286.

sūfētātus ~ūs, m. [prec. + -ATVS] The office of sufes.

A. EPIC. 4.6.234.6.

suff-: see also SVBF-.

suffarcinō (subf-) ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB + FARCIO + -ino (cf. coquino)] (usu. pf. pple.) To stuff (a person) by padding out his clothes. isti Graeci . . qui incedunt ~ati cum libris, cum sportulis PL. CUR. 289; CAECIL. COM. 225; uidi Cantharum ~atam TER. AN. 770; APUL. MET. 9.8; feminam . . multis . . ~at muneribus 9.29; ~ (transf., with food) quanquam iam bellule ~atus . . escas adpetebam MET. 10.16.

suffectus ~a ~um, a. [pple. of SVFFICIO] (of a consul) Appointed in place of one who has died, fallen ill, or sim. b (from the time of Julius Caesar onward) appointed to replace a (living) ordinarius in order to increase the number of consulars or honoris causa.

quando duo ordinarii consules eius anni, alter morbo, alter ferro perisset, ~um consulem negabant recte comitia habere posse LIV. 41.18.16. b Quinto Maximo ~o trimesitricum consule theatrum introeunt . . conclamatum non esse cum consulem SUT. LIV. 80.2; Ateius consul fuit: Labeo noluit, cum offerretur ei . . consulatus, quo ~us fieret, honorem suscipere POMPON. DIG. 1.2.2.47; (abbrev.) ~ L CASSIVS LONGINVS M VINCIIVS COS.; SVF C CASSIVS LONGINVS L NAEVIIVS SVDRINVS CIL 10.1233.

? suffercitus: dub. reading in LUCIL. in Gel. 4.17.3, app. for *suffertus* (pf. pple. of

*suffercio), perh. in sense 'puffed up', 'proud' (*suffert citus* read by ed. in LUCIL. 509).

sufferō (subf-) ~rre sustuli sublātum, tr. [SVB + FERO] N.B.: *sustuli*, *sublatum* also supply the pf. and sup. of TOLLO.

1 To place at a person's disposal, offer. b to submit (a case?) to arbitration (in quot., ellipt.).

~ram . . ei meum tergum ob iniuriam PL. CAS. 950; ut . . ubi mihi uapulandum sit, tu corium ~ras POEN. 855; me pudet, ubi mecum loquitur Numerius aliquid ~rre Graece AFRAN. COM. 273; neque mater potest ~rre lac VAR. R. 2.4.19; utrisque pecuniam ~rendam PAUL. DIG. 9.4.19. b si magis me instabant (sc. creditors), ad praetorem ~ram (sc. rem?) PL. CUR. 376.

2 To submit to, endure, suffer (a punishment, hardship, or sim.). b (esp. in neg. context) to endure (hardships) without giving way, stand up under; to sustain the weight or pressure of (something physical).

PL. AM. 1002; ut uobis uicti Poeni pocnas ~ant CIST. 202; ut pro huius peccatis ego supplicium ~ram TER. AN. 888; ita teritua membra . . cunctant ~rre laborem ACC. FRAG. 72; quam multum si ~rre uoluissent, manere in ciuitate potuissent CIC. CAEC. 98; duodequadraginta Dionysius tyrannus annos fuit . . at Phalaris . . poenas sustulit' N. D. 3.82; boues lucas . . bellu docuerunt uulnera Poeni ~rre LUCR. 5.1304; ardores ac febres ~runt sine timore VITR. 6.1.4; incusat Achillem inque uicem ducis inuicti comitiora ~rt Ithas 61; arma uoluit, primos ueluti modum . . ictus sustulerit STAT. THEB. 8.658; CIL 6.10298.11; litis aestimationem ~rre GAUS INST. 4.75; quatenus necessitas imponatur marito . . mulieris sustentationem ~rre et alimenta praestare ULP. DIG. 24.3.22.8. b enicat suspirius (uix ~ro hercle anhelitum) PL. MER. 114; satrapes si siet amator, nunquam ~rre ei(us) sumit; uis queat TER. HAU. 453; ut (mulier) in uecturis ~rre labores possint VAR. K. 2.8.51; (saxa) Tiburtina . . ~unt . . a tempestatibus iniuriis, sed ab igni non possunt esse tuta VITR. 2.7.2; non poterit mundus ~rre incendia tanta MAN. 1.461; uix . . ~runt oculi diem SEN. PHAED. 837; (uites Nomentanae) uentos . . ualentur ~runt COL. 3.2.15; (collyrium) ad puerorum epiphoras et qui non ~runt inunctionem facit LARG. 29; ~runt uel patriam Pyrrhus; nec claustra nec ipsi custodes ~rre ualent VERG. A. 2.492; cum . . nec ~rre queat maiors pondera gemmae IUV. 1.29; ut . . subita deflectione . . stare, colligere scmet ac ~rre uix posset SUT. CAL. 50.2.

sufferuefaciō ~facere ~feci ~factum, tr. subf- [SVB + FERUEFACIO] FORMS: ~fio, etc., for passive sense in present stem. To bring almost to boiling-point or keep at that temperature, simmer.

odor . . in uino ~facti (sc. malabathri) antecedit alios PLIN. NAT. 12.129; cum quinque congiis austeri musti congio mellis et salis cyatho ~factis 14.85; oxymeli hoc uocatur, mellis decem libris, aceti ueteris heminis quinque . . ~factis deciens 14.114; 22.137; adfirmant lapillos, qui ~dant, una rumpi 27.75; in aqua eas (sc. coeclesae) ~feri . . oportet, mox in pruna torreris 30.44; 37.142.

? sufferus ~a ~um, a. [SVB + FERVS] (of music, dub.) Rather wild.

si paulum subbissus, aliquid se ~i (s.v.l.) tinnituum Graeco sermone promisit SUT. NERO 20.2.

suffibulum ~ī, n. [SVB + FIGO + -BVLVM] A ceremonial head-dress worn by priests, etc. is (i.e. sacerdos) cum eat ~um ut habeat in VAR. L. 6.21; ~um uestimentum album, praetextum, quadrangulum . . quod in capite Vestales uirgines sacrificantes habebant PAUL. FEST. p. 349M.

sufficiens ~ntis, a. [pple. of SVFFICIO] Adequate in number, amount, etc., sufficient. nulla sessibula ac ne ~ntem suppellectilem parare nobis licet APUL. MET. 1.23; ~ntem conrasi summulam 11.28; si ~ntium testium facultatem non habuit PAUL. DIG. 29.7.8.2.

sufficienter, adv. [prec. + -TER] Sufficiently, adequately. tam praeclara pulchritudo nec exprimi ac ne ~ quidem laudari . . poterat APUL. MET. 4.28; ~ . . uestire debet secundum ordinem . . mancipiorum ULP. DIG. 1.15.2; 24.3.14.

sufficiō ~icere ~eci ~ectum, tr., intr. [SVB + FACIO] FORMS: pass. formed regularly (~icior, etc.).

A. (tr.).

1 To supply, provide (esp. as a replenishment). aliam ex alia generando ~ice prolem VERG. G. 3.65; frondentia capris arbusta ~icere et fluuios praebere recentis 3.301; ipsae (apes) et foliis natos . . ore legunt, ipsae regem paruosque Quirites ~iciunt 4.202; follem plenum (sc. pilarem) habebat seruus ~iciebatque ludentibus PETR. 27.2; homines . . uicissim ~icienda prole mutabiles APUL. SOC. 4; (w. abst. obj.) pater Danaos animos uirisque secundas ~icit VERG. A. 2.618; ~ (of inanim. things) cibis, in membra . . cum diditur . . disperit atque aliam naturam ~icit ex se LUCR. 3.704; quae (sc. vapours) . . ~iciunt nobis paulatim conueniundo 6.480; salices . . pastoribus umbram ~iciunt VERG. G. 2.36; quae fuerant steriles terrae post noua ~iciunt nullo mandante tributa MAN. 4.827; lacte canis primiparae . . prius euolsis pilis . . perunctae partes alios non ~iciunt PLIN. NAT. 30.133; Luna (i.e. marble quarried at Luna in Etruria) . . portandis tantum ~ecta columnis STAT. SILV. 4.2.29; MAUR. 1069.

2 To appoint (a person) to a magistracy in place of another (sts. w. dat. of person

Alexandrea est fere tota ~ossa specusque habet. . quibus aqua in priuatas domos inducitur B. Alex. 5.1; receptum ~ossis montibus in terras mare Vell. 2.33.4; aliqua rupe ~ossa aut exesae arboris trunco, tecta moliri Sen. Ep. 90.7; quoniam (sus) rostro ~odiat (prata) et cespites excitet Col. 2.17.1; ~sacella ~ossa, inaequidat, oppressa Cic. Har. 32; alii. murum modo ~odere modo scalis aggreddi SAL. Jug. 57.4; cuniculo equo ~ossa moenia ingens nudare spatium, per quo intrupit CURT. 7.6.23; a cuniculis ~ossium in Hispania oppidum, a talpis in Thessalia PLIN. Nat. 8.104; pandunt prolapsam ~ossis moenibus urbem Str. 1.367; Tac. Hist. 2.21; (cf.) qui sariet, caueat ne frumenti radices ~odiat PLIN. Nat. 18.184; (of natural forces) quercus . . ~ossae fluctibus 16.5. b in media ferme urbe armati terra exstantibus nullo ~ossi specus ante uestigio facto CURT. 9.8.14; PAUL. dig. 39.3.11; (neut. pl. of pf. pple. as sb.) Satarchae. . specus aut ~ossa habitant MELA 2.10.

2 To pierce or prod below.

~ossis equis compluribusque nostris deiecit CAES. Gal. 4.12.2; equorum. . nunc succidere crura rumpis, nunc ilia ~odere LIV. 42.59.3; CURT. 4.13.33; si ferrum intenter ceruicibus urli. . si pars alia atque alia ~oditur SEN. Ep. 85.29; Tac. Ann. 1.65; legenti. libellum et attento ~odit iniqua Suet. Dom. 17.1; scapulas alius cubitis impingere, palmis infestis hic latera ~odere APUL. Met. 2.20; si cocto (piscem) uentrem ruspere, hepatis ~odorem APUL. 41.

suffossio ~ōnis, f. [prec. + -TIO] Under-ground excavation, tunnelling.

munitiones muri. . aggeribus coniunctae. sunt tutiores, quod neque arietes neque ~ones. . eis ualent nocere VITR. 1.5.5; cum. ipsum solum ~onibus et cuniculis trameret SEN. Ep. 49.8.

suffragatio (subf-) ~ōnis, f. [SVFFRAGOR + -TIO] The public expression of support (for a candidate for office), esp. by canvassing. b (transf.) promotion, support (of an enterprise).

quae. . in consule declarando multum etiam apud uniuersum populum Romanum auctoritatis habet. ~o militaris Cic. Mur. 38; sublati sunt studia, extinctae ~ones. . nulla libertas populi in mandandis magistratibus PLIN. 15; Fam. 2.6.3; Q. Cic. Pet. 21; illi a multis mortalibus honestissima ~one consulatus petebatur SAL. Jug. 65.5; 'in collega sit meae apud uos gratiae locus; P. Decium. quae mecum consulem faciat', iusta ~o uisa LIV. 10.13.13; QUIBUS. . ~ONEM SVAM DEDERIT. . EORVM COMITIS QUIBUSVE EXTRA ORDINEM RATIO HABERATV CIL. 6.930.12; Suet. Cl. 40.2; (w. gen. expr. candidature) ~onem consulatus. fontem perennem gloriae suae perdidit Cic. Mil. 34; (w. ref. to a iudicium populi) exorabilis populus, facilis ~o pro salute Dom. 45; (outside context of popular assemblies) Philotae amicorum hi carissimi fuerant, ad magna. . ministeria illius maxime ~one producti CURT. 7.1.11; ut. dignus sacerdotio uideretur, materna sine dubio ~one SEN. Dial. 6.24.3. b prospera negotia, utpote cum diuina ~one iouentur, humana minus indigent V. Max. 4.7. intro.

suffragator ~ōris, m. [SVFFRAGOR + -TOR] One who gives support to a candidate for office (as a voter, canvasser, etc.).

dum istos inuitabiles ~ores, pater, prius in capulo propter quam in curuli sella suspendens natis Nov. com. 75; studia ~orum VAR. R. 3.5.18; tua uero nobilitas. hominibus litteratis. . est notior, populo uero et ~oribus obscurior Cic. Mur. 16; Mil. 34; ex fucosis firmi ~ores euadunt Q. Cic. Pet. 35; candidati laborare desinunt ~ores incipimus SEN. Dial. 10.17.5; meus in petendis honoribus ~or PLIN. Ep. 4.17.6; Pan. 71.6; Suet. Ves. 23.2; (w. gen. of person supported) competitoris sui ~orem agere coepit V. Max. 4.5.3; Suet. Jul. 73; (w. gen. expr. office) quaesturae ~or SEN. Ben. 7.28.2; (transf.) ibi ego te et ~ores tuos ulciscar PL. Cas. 299.

suffragatorius ~a ~um, a. [SVFFRAGOR + -TORIVS] Of or belonging to a canvasser.

fore. non breuem et ~am sed firmam et perpetuam amicitiam Q. Cic. Pet. 26.

suffraginōsus ~a ~um, a. [SVFFRAGO + -OSVS] (of horses, etc.) Suffering from inflammation of the hock, spavined.

(mulae) ~ae COL. 6.38.2.

suffragium (subf-) ~(i)ī, n. [SVFFRAGOR + -IVM]

1 A vote cast in an assembly (for a candidate, resolution, etc.). b ~ium ferre, to cast one's vote; (also, of a candidate) to win a vote. c sex ~ia, a group of six out of the eighteen equestrian centuriae (the six original pre-Servian centuriae), app. voting apart from the rest in the comitia centuriata; also ~ia alone. d (in general) an expression of approval.

dum diribentur. . ~ia VAR. R. 3.2.1; alter uni (sc. Pompeio) illud bellum suscipiendum uestris ~iis detulit Cic. Man. 58; ut competitoris pares ~iis essent PLIN. 53; non latebra danda populo, in qua. . tabella uitiosum occultaret ~ium LEG. 3.34; multitudinis ~iis res permittitur CAES. Gal. 7.63.6; res. . quae patricius omnem potestatem per clientium ~ia creandi quos uellent tribunos auferret LIV. 2.56.3; 9.34.25; petens. consulatum paene omnium ciuium ~iis factus est VELL. 2.17.3; ~iorum cistas PLIN. Nat. 33.31; (Parrhasius) magnis ~iis superatus a Timanthe 35.72; SIL. 8.255; uicta est. . lex. sed. . paucis ~iis Tac. Ann. 2.51; dum in modum candidatorum ~ia conquirimus 15.21; ex quo ~ia nulli uendimus JUV. 10.77; (in a judicial assembly) (PALAM PRONOTATIO. . VBI C LITTERA SCRIPTA ERIT, 'CONDEMNIO', VBI NIHIL SCRIPTVM ERIT, 'SEINE IO' CIL. 1.583.54; plebis. . in discrimine uitae clementissima ~ia expertus est V. Max. 7.3. ext. 6; (w. ref. to method of voting) uocis ~ium Cic. Leg. 3.36; Militiae testularum ~ia e ciuitate eieciunt (i.e. ostracized) Nep. Them. 8.1; tacita ~ia (i.e. by ballot) PLIN. Ep. 3.20.7; (transf.) HOR. Ep. 1.19.37; cum scribo et supplex

populi ~ia capto 2.2.103; fortitudo in quo maxime extiterit immensae quaestoris est. L. Siccus Dentatus. . numerosissima ~ia habet centiens uicinis procluius PLIN. Nat. 7.101. b in alia tribu patrem, in alia filium ~ium ferre SCIP. min. oral. 7; ut uniuersus populus in campo Martio ~ium de re Clodi ferat Cic. Att. 1.18.4; exercitu ~ium ferente capitis absentes dantur NER. Eum. 5.1; ut ferrent iuuenes ~ia soli Ov. Fast. 5.633; VELL. 1.14.7; Suet. Aug. 56.1; (cf.) Anagninis. . ciuitas sine ~iis latione data LIV. 9.43.24; ~ita potentissimos duos competitoris. superauit, ut plura ipse in eorum tribubus ~ia quam uterque in omnibus tulisset Suet. Jul. 13. c Cic. Rep. 2.39; sex ~ia appellatur in equitum centuriis, quae sunt adiectae ei numero centuriae, quae Priscus Tarquinius rex constituit FEST. p. 334M; ~prima classis uocatur, deinde ita ut adsolet ~ia, tum secunda classis Cic. Phil. 2.82. d ingenio. . meo. . uena quod paupere manat, plaudis. grata quidem sunt haec animo ~ia nostro Ov. Pont. 2.5.23; dignitatem dico et eloquentiae famam et quicquid ad alienum ~ium uenit SEN. Dial. 9.1.3.

2 The action of voting, the exercise of one's vote; (sim. pl., sts. = the whole process or system of voting).

praeusquam (consul) ad ~ium centurias uocaret LIV. 10.21.13; praeco, Aniensem iuniorum in ~ium reuoca 24.8.20; praerogativa (sc. centuria) ~ium init 24.9.3; donec per omnes ~ium iret (i.e. till all had voted) 25.37.6; 31.7.1; cum in ~ium tribus oporteret ire PLIN. Nat. 18.42; ex consensu uel ~io eligendus est GAUS dig. 10.2.5; ~i (oculus) d (atus) INGENIVS QVI AD ~IA DESCENDIT (i.e. in a collegium) CIL. 12.388; in his omnibus senatoribus cooptandis. ~ia nulla fuisse Cic. Ver. 2.10; (censores) mutantur ~ia, regionatimque generibus hominum. . tribus discriperunt LIV. 40.51.9; qui competitorum patrem in ~iis uicerat QUINT. Inst. 7.1.29; per comitia tribus ad ~ia uocantur Suet. Jul. 80.4.

3 The right of voting (in general or on a particular issue).

populum ~io. . priuasti, cum pontes disturbasti Rhet. Her. 2.17; Cic. Agr. 2.17; cuius (sc. Myntos) sacra et ~ium Milesis Iones attribuerunt VITR. 4.1.4; exclusus. ~io LIV. 1.43.10; si populo Romano liberum ~ium datur, ut quibus uelit consulatum mandet 4.3.7; populi esse, non senatus ius ~ium, quibus uelit. impertire 38.36.8; Sabinis sine ~io data ciuitas VELL. 1.14.6; (pl.) libera si dentur populo ~ia, quis tam perditus ut dubitet Senecam praefere Neroni? JUV. 8.211; ~ia populo reddere Suet. Cal. 16.2.

4 A decision reached by voting, a vote.

populi. . honorem capiebant ~io PL. Bac. 438; sine ~io populi tamen aedilitatem. . gerit St. 352; si haec ~iis aut scitis multitudinis probarentur Cic. Leg. 1.43; si qui. . excellit dignitate succedit, aut si sunt plures pares, ~io druidum CAES. Gal. 6.13.19; edicunt ne quis L. Quinctium consulem faceret; si qui fecisset, se id ~ium non obseruaturus LIV. 3.21.8; dux tumultuarius. . et militari ~io ad tempus lectus 28.42.5; (apes) concordi ~io deterrimos (fetus) necant PLIN. Nat. 11.51; Tac. Hist. 3.49; SIGNIFER FACTVS EX ~IO LEG. IV CIL. 8.217.3; (transf.) adhibes. . magistrum ~io tuo et compotum tuorum rhetorem Cic. Phil. 2.42; septem. . illi (sc. Sapientes). . populorum ~io omnium nominati sunt Fin. 2.7.

5 Influence exerted on behalf of a candidate, etc., recommendation; promotion (of a bill). b (transf.) favourable influence (of conditions), help, furtherance.

Caesar. . Fulcinio ~ium ad honores pollicitus Tac. Ann. 3.19; nobilis inter candidatos praetura principis ~io adsequitur 11.21; ~io meo adiutus in petendis honoribus fuerat PLIN. Ep. 8.23.2; Meo Aditu. . io 86a (181); a Galba in. . Germaniam. . missus est. adiutum putant T. Vini ~io Suet. Vit. 7.1; (pl.) redit animo ille latus clausus in penatibus meis sumptus, redeunt illa prima, illa postrema ~ia PLIN. Ep. 8.23.6; dignus est quem. . ~iis tuis ornes Fro. Amic. 2.2.192 (178N); (transf.) qui nec deorum quidem. . potuerunt produsse ~ia APUL. Met. 6.5; ~ut leges non solum ~io legis latoris, sed etiam tacito consensu omnium per desuetudinem abrogatur JULIAN. dig. 1.3.32.1. b ut haec edant fiant uirtute meliora eiusque ~io beatitudinis commodis copulenter APUL. Pl. 2.23; procedere temporis ~ium constat PAUL. dig. 24.1.24; qui falsam monetem percurserunt. . ~io iustae paenitentiae absoluntur 48.10.19.

suffrago ~inis, f. [SVB + -frāg- perh. = frāg- in frango, etc., i.e. 'what is bent below']

1 A joint in the hind leg of a quadruped, hock; also, an analogous joint in the leg of a bird.

minus. . claudicabant armenta si. . ~ines. . axungia defricentur COL. 6.15.2; achil. . nullo ~inum flexu, ideoque non cubantem PLIN. Nat. 8.39; (in cauda uittuli) articulum ~inis contingat 8.183; 11.216; (in birds) aues. alas in priora curuant, ~inem in posteriorem 11.249; 30.54.

2 A sucker shoot (in a vine).

si suboles, quam rustici ~inem uocant, radicibus adhaeret COL. 4.24.4.

suffrago ~are: var. of SVFFRAGOR.

suffragor ~ari ~atus, intr. (tr.). Also ~ō ~are ~āui. [dub., opp. to refragor] FORMS: act. conjug. in POMPON. com. 106, Sis. hist. 132, Hyg. Gr. agrim. p. 144.

1 (freq. w. dat.) To express public support (for a candidate in an election, a measure, appointment, etc.), vote or canvass (for); (also w. acc.). b (of influential individuals).

si uiliter praeter ipsorum suffragium, tenes, etsi ~antur, nil ualent gratia Cic. Mur. 71; studia adulescentulorum in ~ando, in obuendo Q. Cic. Pet. 33; comitia maiore quam ulla per id bellum celebrata frequentia proditum memoriae est. conuenienter undique non ~andi modo sed etiam spectandi causa P. Scipionis LIV. 28.38.8; Antonius. . Catilinam superauit, cum ei propter patris nomen paulo speciosior manus

~ata esset quam Catilinae Asc. Tog. 84; OMNIUM ~ANTIBVS VOTIS CIL. 10.5670.13; (act.) uoluntas haec. uulgo datur: refragant primo, ~abunt post POMPON. com. 106; ~multi populi. . dictaturam omnibus animis et studiis ~auerunt Sis. hist. 132. b magnus ille defensor (i.e. Hortensius). . tibi ~atur, me oppugnat; aperte ad iudicium petit ut tu mihi anteponeas Cic. Div. Cael. 23; qui legi cum uestra dignitas uehementer aduersetur, istius spes falsa. . ~atur Ver. 5.178; peto ut dignitati meae ~isus PLIN. Fam. 10.7.2; ~ante Theramene populi scito collectu Nep. Alc. 5.4; Ag. 1.5; Valerio ~abatur; illo uero colloca castigare se noua flagitia. . posse LIV. 39.41.4; Socero. . generoque ~antibus. . Gallias. . elegit Suet. Jul. 22.1; Dom. 2.1; (transf.) buic tu libro. . neim. . gratiae causa ~ere Cic. Fam. 12.17.2; mihi. . uideris fratrem laudando ~ari tibi Leg. 1.1; tu ~are rogatus indicio nec me prode, Priape, tuo Priap. 21.1.

2 (of fortune, circumstances) To lend support, be favourable (to a person, activity).

fortuna ~ante uideris res maximas consecutus Cic. Fam. 10.5.3; huic consilio. . ~abatur. . illa res, quod. . CAES. Civ. 1.67.3; siquis erit stellis tum ~antibus ortus MAN. 4.554; Terentius fidei mendacio obscuritate ipsa ~ante Brutum se esse simulauit V. Max. 4.7.6; cum ~atur. . status caeli COL. 3.12.5; pronuntiatio quae ~atur uox facilis QUINT. Inst. 11.3.10; si memoria fellellet aut cogitatio non ~etur 11.3.121; uoluntatem, defuncti. . ei sententiae ~ar MACRIAN. dig. 32.95; (cf. sense 1) ei meorum temporum memoriam ~ari uidebam Cic. Planc. 1; planam dignitatis domum, quae. . ~ata domino, nouo homini, ad consulatum putabatur OCT. 1.138.

suffrenatio ~ōnis, f. [SVB + FRENO + -TIO] The supporting (of masonry) with ties.

(lapis) globosus. . structurae infidelis, nisi multa ~one deinctus PLIN. Nat. 36.169.

suffricō ~are, tr. [SVB + FRICO] To rub the inner surface of.

(palpebras) uersas. . cotidie medicamentis ~ant CELS. 6.6.27.4; COL. 12.25.4; fauces doliolorum semper ~ari nucibus pineis oportebit 12.30.2; scopulis aridae myrti seria ~atur 12.38.4; LARG. 37.

suffringō (subf-) ~ingere (~ēgi ~actum), tr. [SVB + FRANGO] To break the lower part of.

homini ego isti talos ~ingi uolo PL. Rud. 1059; True. 638; si luce quoque canes latent. . eis crura ~ingantur Cic. S. Rosc. 56.

suffugio (subf-) ~ugere ~ūgi, intr. (tr. [SVB + FUGIO])

1 (intr.) To run to cover, take shelter. imber ab nocte media coortus custodes. . ~ugere in tecta coegit LIV. 24.46.4.

2 (tr.) To slip away or escape from under; (also in fig. context, dangers or sim.). b (intr.) to withdraw quickly from someone's presence. ut. . consularem. . per genua orare conantem ita ~ugerit ut caderet supinus Suet. Tib. 27; (poet.) ubi ~ugit sensum simul angulus omnis LUCR. 4.360; quae (sc. natura deum). . manum tactum ~ugit 5.150; non miror, quod hic. . independentem. . omnibus nobis ruinam ~ugere et euitare. . cupit QUINT. Decl. 254 (p. 41.1.22); ne ulla arte ~ugere crimen accusatoris mei uidear 316 (p. 244.1.17); quod (sc. periculum) ~ugisse te. . deis ago gratias Avr. Fro. 1.242 (88N). b cum. . nuntiatum esset ei hostes summum id (sc. agmen) adgressuros, cohortes in utraque latera sedere et consistere iussit, ceteros ~ugere et iter maturare Fro. Str. 1.6.3.

suffugium ~(i)ī, n. [prec. + -IVM] Something under which one takes refuge from the weather, etc., a shelter. b (transf. or fig.) a means of escape from danger, misfortune, etc.

quid nisi ~ium nimbus uitantibus essem (sc. a tree)? Nux 119; rex. . ostendere procul euolutum ex turguris fumum hortarique, ut proxima quaeque ~ia occuparent CURT. 8.4.9; SIL. 5.508; Scipio. . praefuit quae praedatio (sc. Tacfarinatus) in Lepitanos et ~ia Garamantum (i.e. in the territory of the Garamantes) Tac. Ann. 3.74; 4.47; (w. obj. gen.) nec aliud infantibus ferarum imbricuum ~ium quam ut in aliquo ranorum nexu contegatur Tac. Ger. 46.4; PLIN. Ep. 9.39.3; (w. aduersus) quibus. . non timentia corporum prouisa sint, non ~ia aduersus. . caeli rigorem SEN. Dial. 3.11.3. b haec deuerticula. . ~ia sunt infirmatatis QUINT. Inst. 9.2.78; apes. . ~ium tenuitatis meae, solacium senectutis amisi QUINT. Decl. 13.5; effugeret segnem mortem, dum ~ium esset Tac. Ann. 14.58; (w. obj. gen.) quod unum urgentium malorum ~ium in tempus erat 4.66; nec ullum pestis extremae ~ium. . apparet APUL. Met. 7.19.

suffulciō ~cire ~si ~tum, tr. [SVB + FVLICIO] To prop below, keep from falling.

porticus. . paribus ~ta columnis LUCR. 4.427; 6.683; cadit ex ueris uestis. . innumque tegit ~ta latus SEN. Tro. 105; octo Syris ~ta. . lectica MART. 9.2.11; quis (sc. puluillis). . ceruicis. . mulieres ~cire conserunt APUL. Met. 10.20; (in fig. phr., absol.) tantae in te impendent ruinae: nisi ~cis firmiter, non potes sustinere PL. Epid. 83; (transf.) rare-scit corpus et omnis subruitur natura, propterea caputibus ut ~ciat artus LUCR. 4.867; 4.950.

suffumatio ~ōnis, f. [SVB + FVMO + -TIO] The process of impregnating with smoke from below.

ne (uina) nimia ~one medicata sint COL. 1.6.20.

suffumigō (subf-) ~are ~āui ~ātum, tr. [SVB + FVMIGO] To fumigate from below.

si (apes) ex alio minus frequentes euadunt ~andum VAR. R. 3.16.36; dolens. . ea (i.e. uulua) sulphure ~ari debet CELS. 4.27.1.1; quidam super prunam eo (sc. scorpiione) imposito uolnus ~ant 5.27.5.A; eam (sc. lagoenam) in tabulatum quod ~atur reponunt COL. 12.12.3; uasa. . lauro uel myrto ~ato 12.25.4; (absol.) gargariando pituitum euocare, ~are, oculos. . inungere expedit CELS. 6.6.35.

suffundō¹ (subf-) ~undere ~ūdī ~ūsūm, *tr.* [SVB+FYNDŌ¹]
 1 To pour (a liquid) on or in (as an addition, etc.).

prohibe. crepitum cardinum, ne quae hic agimus eru' percipiat fieri. — undam aquolam Pl. Cur. 160; dolis sarmentis collocantes aceto ~uso supra sarmentis collocant plumbeas massas Vitr. 7.12.1; ~uso sint bona verba mero Ov. Fast. 2.68; calda subinde ~usa Sen. Ep. 77.9; is qui huic officio praerit, saepe ~undere uis debet, nec pati sitire salgama Col. 12.9.2; (in fig. phr.) nostro ordini palam blandiuntur, clam. aquam frigidam subdole ~undunt Pl. Cist. 35; — (w. dat.) quasi unis Graecis Neptunus nobis ~udit mare Rud. 588; — (w. in+acc.) aestuanti mulae. unum. in os ~unditur Col. 6.38.4; — (w. in+abl.) si (plumbum) in uase collocatum fuerit et in eo acetum ~unditur Vitr. 3.3.18; — (transf.) littera ~usas quod habet maculosa lituras, laesit opus lacrimis ipse poeta suum Ov. Tr. 3.1.15; (app. here) hos pascimus. hordeo, et id. largius facimus, ut cibo ~undamus vires ad feturam Var. R. 2.8.4.

2 To cause (a liquid) to well up or rise to the surface; (esp. blood, secretions of the body). **b** (sim., gleams of light, colour, etc.; esp. redness or pallor of the complexion, etc.). ex his quae ad immum perfossa sunt ~usum mare ostenditur MELA 2.83; non ~undebatur aqua (i.e. in a bath) nec recens semper uelut ex calido fonte currebat Sen. Ep. 86.9; imbres. . . quorum aqua per secretos cuniculos redditā (i.e. to the rivers) tacite ~unditur Nat. 3.26.1; — Empedocles animum esse censet cordi ~usum sanguinem Cic. Tusc. 1.19; quibus intuiuit ~usa uenter ab unda (i.e. sufferens from dropsy) Ov. Fast. 1.215; extrinsecus. sic ictus oculorum laedit ut sanguis in eo ~undatur CELS. 6.6.39.1; uim eius (sc. sanguinis). ~usit. ad singulos animi habitus, pudore, ira, metu Plin. Nat. 11.224; radix rutae sanguinem oculis ~usum. inilita emendat 20.142; (omnia anthemidis genera) inilita ~usam (sc. in jaundice, etc.). sanant 22.54. **b** oculis ~usa luce rubentis LUCR. 6.1146; luna deficiens. ~ungulis colore ~uso lumen omne foedatū CURT. 4.10.2; luna non habet tantum uirum ut nubes transeat et illis colorem ~undat Sen. Nat. 1.3.3; igne ~uso genae scelus manantur Her. O. 1405; — Masinissae haec audient. ~rubor. ~usus Liv. 30.15.1; artus rigere cooperant, pallor deinde ~usus est CURT. 3.3.3; Sen. Ben. 2.1.3; rubor ad improba uerba ~unditur Dial. 4.2.1; (poet.) si (luna) uirginem ~uderit ore ruborem Verg. G. 1.430.

3 (usu. w. abl.) To cover or fill with a liquid that wells up from below; (esp. w. tears or other secretions of the body). **b** (w. air, vapour, or sim.). **c** (w. light, colour, or sim.; esp. the complexion, etc., w. redness or pallor).

terra. succidit et salso ~udit gurgite fossas LUCR. 5.482; (lanae) succidae plurima praestant remedia ex oleo. aut aceto. . . luxatis membris. impositae et crebro ~usae Plin. Nat. 29.30; 37.106; texta latent ~usaque sanguine maeret purpura Stat. Theb. 12.314; (transf.) Romana manus (i.e. authors) circumfluat et. ~uget ~usa saporem (sc. of a would-be orator) Petr. 5.1.16; — (w. ref. to bloodshot eyes) Claudio. (oculi) sanguineis uis subinde ~usit Plin. Nat. 11.144; si crurore ~unduntur oculi 23.49; 31.100; LARG. 27; — (with tears) (Myrrha) tepido ~undit lumina rore Ov. Med. 10.360; nostros. ~usos. lacrimis dimisit V. MAX. 2.6.8; oculis. qui ad alienam lippitudinem et ipsi ~unduntur Sen. Cl. 2.6.4; (pass. w. res. acc.) illum. . . tristior et lacrimis oculis ~usa nitentis adloquitur Venus Verg. A. 1.228; Stat. Theb. 1.75; (of the suffusion) luminum ~udit aciem in oculos. ~umor egestus Sen. Dial. 4.36.4; (cf. sense 3c) ad quas ille uoces lacrimis. ac multo pudore ~unditur Plin. Pan. 2.8; — (with other secretions) lingua est ~usa ueneno Ov. Met. 7.777; (radix) datur. iocinerum utilis et lenis et bile ~usis (i.e. jaundiced or sim.) Plin. Nat. 22.49; pruritum ~usorum felle 31.119; ~usa ueneno tenditur ac sanie gliscit cutis Stat. Theb. 1.106; (transf.) animum. nulla in ceteros maleuolentia ~usum Cic. Fam. 9.22; a salibus (i.e. jokes) ~usis felle refugit Ov. Tr. 2.565. **b** aequabili calore ~usis aether Cic. N. D. 2.54; metus ille. omnia ~undens mortis nigrore LUCR. 3.39; quae (i.e. vapours) ~undunt. ~usa caelum caligine 6.479; (specus) adsidua nocte ~usum MELA 1.76; (Auerum) letale uomebat ~uso uires caelo Stat. Theb. 12.124. **c** agricola. ~minio ~usus. . . rubenti Trs. 2.1.55; squamas tenui ~usos sanguine mulus Ov. Hal. 12.3; uidet pater altus. ~Hyperionis orbem ~undi maculis Stat. Theb. 11.121; (poet.) ueste refugens, ostrum qua fuluo Tyrium ~uderat auro Sil. 15.25; (cf.) oculi) lasciu et. . . quadam uoluptate ~usi Quint. Inst. 11.3.76; (pass. w. res. acc.) lupus. rubra ~usus lumina flamma Ov. Met. 11.368; — uiridis per uiscera pallor aegrotas tenui ~undit sanguine uenas Ciris 226; illa. . . uerecundo ~uderat flammis Ov. Met. 1.484; Virgo. . . uiolenta repente ~udit flammis ora Sil. 9.461; facies libera libis multo sanguine, multo rubore ~usa Plin. Ep. 1.14.8; APUL. Met. 2.2; (pass. w. res. acc.) candida candorem roseo ~usa rubore Ov. Am. 3.3.5.

4 (app.) To spread or extend beneath; (of a fallen horse) to sprawl or stretch out its limbs beneath.

ubi. late. se sinus (sc. of an abscess) ~udit et in eo iam cutis pallet Cel. 7.2.6; — alter habenas ~uso (i.e. suffosso) reuolutus equo dum colligit Verg. A. 11.671.

suffundō² ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB+FYNDŌ²] To furnish (a house) with a foundation beneath.

antiqui nostri in domibus latericiis. . . lapidibus ~undatis. . . habitabat Var. Men. 524.

suffūrō (subf-) ~ārī, *tr.* [SVB+FVROR¹] To steal unobtrusively.

ubi quaque pedem uiderat, ~abat omnem Pl. Vid. fr. 19 (14); (absol.) haec quom uideo fieri, ~or, supplio, de praeda praedam capio Truc. 566.

suffūsio (subf-) ~ōnis, *f.* [SVFFVNDŌ¹+TIO] The welling up (of a fluid) from within; (spec.) a cataract (in the eye).

(of bile, in jaundice or sim.) inde ~o luridae bilis et decolor uultus Sen. Ep. 95.16; (laser) praecipuae utilitatis. . . fellis ueteri ~oni Plin. Nat. 22.104; — ~o. oculi potentiae, qua cernit, se opposit CELS. 6.6.35; [acus] demittenda. . . est. . . medio loco inter oculi nigrum et angulum temporis propior. . . et regione mediae ~onis 7.7.14.7; oculis maior. ~o excaecat Sen. Ep. 85.5; ~onem oculorum canino felle. . . curari Plin. Nat. 29.117; 34.114; CIL 13.10021(5d).

Sugamber ~bra ~brum, a. Syg- (Syc-); Sig- (Sic-).

1 Of the Sugambri (see sense 2). ~brae cohortis Tac. Ann. 4.47.

2 (as sb., masc. pl.) A German tribe, in Caesar's time situated to the east of the lower Rhine, north of the Ubii. **b** (fem. sg.) a woman of this tribe. **c** (masc. sg.) a hound from the territory of the Sugambri.

CAES. Gal. 4.16.2; ~bri, qui sunt proximi Rheno 6.35.5; Tac. Ann. 2.26. **b** caede gaudentes ~bri HOR. Carm. 4.14.51; PROP. 4.6.77; JUV. 4.147. **y** crinibus in nodum torti. ~bri MART. Sp. 3.9; Suet. Aug. 21.1. **b** **β** Ov. Am. 1.14.49. **c** **β** uolucres. . . ~bros GRAT. 202.

suggerō (subg-) ~rere ~ssī ~stūm, *tr.* [SVB+GERO]

1 To pile up (materials); to build high (a structure).

magno. . . cum flamma sonore uirgea ~ritur costis undantis aeni VARG. 4.7.463; fida. . . ~sta castra coronat humo PROP. 4.4.8; (puella) impios cineres in editum terra ~ssit Quint. Dec. 299(p.182.1.8); (transf.) simplicitate porcina. . . madida quae mi adposita in mensam mluinam (sc. famem) ~rant Pl. Men. 212; totos dies potabatur. . . ~rebanur etiam saepe. . . non enim semper iste felix ~dama aleatoria Cic. Phil. 2.67; ~celsis ~sta theatra columnis Sil. 14.644.

2 To subjoin, append (in a list). apud quosdam ueteres auctores non inuenio Lucretium consulem; Bruto statim Horatium ~runt Liv. 2.8.5; imbelles triennium. . . fuit, adeo ut quidam annales uelut funesti nihil praeter nomina consulum ~rant 4.20.9; hos consules Piso Q. Fabio et P. Decio ~rit biennio exempto 9.44.3.

3 To bring (to a person) whenever needed, feed, supply (materials or resources). **b** (words, ideas, and other immaterial things). **c** **iudum** ~rere alicui, (prob.) to 'play ball' with someone, fall in with his wishes.

quor amat? quor potat? quor tu his rebus sumptum ~ris? TER. Ad. 62; LUCIL. 1297; Aeneas adfatur Achatem: ~re tela mihi. V. VARG. 10.333; incilite lucro mercatorem. . . ego subinde ~ram quae uendatis Liv. 10.17.6; militem et arma non ~ram Sen. Ben. 7.20.2; stat exoletus ~ritque ructant pinnas rubentes MART. 3.82.8; leo, cui paruo mater Gaetula cruentos ~rit ipsa cibos Stat. Theb. 9.740; si indulseris ebrietati ~rendo quantum concupiscunt Tac. Ger. 23.2; Hist. 3.36; quas uenabatur feras, membra opimiora ad specum mihi ~rebat (leo) GEL. 5.14.25; (absol.) aliae (apes) ~runt, aliae cibum comparant ex eo quod adlatum est Plin. Nat. 11.22; — (of places, etc.) urbs. . . copiosissima omnium rerum apparatus ~rebat B. Alex. 3.1; alimenta. . . mitia tellus ~rit Ov. Met. 15.82; quomodo. . . imber ~rere potest amnibus uires. . . ? Sen. Nat. 3.7.2; V. FL. 3.77; ducit. . . Alalomenaea. . . agmina, quos Midea, quos uuida ~rit Arne Stat. Theb. 7.331; ~runt adfatum ligna proximae siluae Plin. Nat. 2.17.26; a latere trichinil. . . scalae conuiuio utilia secretorie ambitu ~runt 5.6.30. **b** cum ea uerba, quae desunt, ~sta sunt Cic. de Oral. 2.110; singulis generibus (sc. causarum) argumentorum copiam ~runt 2.117; ~renda sunt firmamenta causae 2.33; incredibili sententiae ratiunculas ~rit N. D. 3.73; reum. inuidia. flammam ac materiam criminibus suis ~rere Liv. 3.11.10; illis placidi sermonis Iason ~rit adfatus V. Fl. 1.299; dicite aliquis, si qui forte meminit, huius loci principium. — audisne, Maxime, multos ~rentis? APUL. Apol. 55; — (of things) urbem luctu. . . conpleuerant nullis quibus omissis, quos in tali casu dolor ~rit CURT. 10.5.8; nullus erit in illis scriptis liber, qui non plurima uarietatis humanae. exempla tibi ~rat Sen. Dial. 11.11.5; (corporeculum) uanas ~rit uoluptates, breues Ep. 23.6; uiris fiducia leti ~rit Stat. Theb. 7.700; ea res ~ret materiam interrogationi Quint. Inst. 5.7.8; (refl., of a pretext) ut. . . ab Europa in Asiam ultro se ~rentibus causis imperium procederet Flor. Epit. 1.24(2.8.1). **c** ista (sc. properties) . . . malum, primum Othonis, deinde Clodiae. si nihil fiet, aut Druso ludus est ~rendus aut utendum Tusculano Cic. Att. 12.44.2.

4 To indicate as possible, desirable, etc., suggest. **b** (of a questioner) to hint at (the answer expected).

quidquid tacita pietate ~riss, uel uis audientibus refer Quint. Decl. 299(p.181.1.7); haec, alia partim cum audiret a Diogene Crates, alia ipse sibimet ~reret APUL. Fl. 14; non fuit meae moderationis tacitas omnium suspiciones palam albrumpere; male uos qui ~ssistis APOL. 98; debent praesides. . . iubere eos prout religio ~rit sententiam proferre Flor. dig. 5.1.79.1.1; haec aequitas ~rit, etsi iure deficiamus PAUL. dig. 39.3.2.51; (w. acc. and inf., ut) dotis fructum ad maritum pertinere debere aequitas ~rit Flor. dig. 23.3.7; quae res. . . ~rit, ut Italianum rerum esse credatur haec res, quae in Italia esse testator uoluit 28.5.35.3. **b** (absol.) qui questionem habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter, quis id fecerit: alterum enim magis ~rentis quam requirementis est ULP. dig. 48.18.1.21.

5 To put forward (a point) for consideration.

(w. acc. and inf., noun cls.) a parte legatarii ~stym est quadam a colonis. exacta PAUL. dig. 32.97; Tryphonino ~rente, quid putaret (imperator) de aridis fructibus, qui ante percepti in praediis fuissent, respondit. . . 49.14.50; (absol., w. de) si. . . ultra uires facultatum est quod decretum est nec ~ssit (tutor) praetori de statu facultatum ULP. dig. 27.2.2.2.

suggestio ~ōnis, f. [prec.+TIO] (rhet.) The supplying of an answer to one's own question. diuersum est, cum alium rogaueris, non expectare responsum, sed statim subicere: 'domus tibi deerat? at habebas. . . quod schema quidam 'per ~onem' uocant Quint. Inst. 9.2.15.

suggestum ~i, n. [pple. of SVGGERO] A raised surface, platform; esp. one for public speaking (= SVGGESTVS).

ex ~o. . . prodeunt anates in stagnum Var. R. 3.5.16; — cum in communibus ~is consistere non auderet, contionari ex turri alta solebat Cic. Tusc. 5.59; illud ~um, in quo causam dixerat Div. 1.124.

suggestus ~ūs, m. [SVGGERO+TVS¹] N.B.: exs. of acc. suggestum not clearly neut. have been referred here.

1 A raised surface built up out of earth, stones, etc., platform. **b** (spec.) a platform serving to elevate someone above the general public; esp. one containing a throne or seat of authority, a dais. **c** (transf.) a plateau, tableland.

id (i.e. a vat) in ~u inter dolia positum habeto CATO Agr. 154; ~us lapideus extenditur per totum aparium Col. 9.7.1; uiso. . . proximo semitondo ~u, propter instrumentum cenatorium rata relectui suo commodum. libens accumbit APUL. Met. 5.3; — (applied to the podium of a temple) ut pluribus gradibus in aedem conscenderetur ~usque pro fastigiis magnitudine altior feret GEL. 2.10.2; — (applied to a piled-up mass of hair) celsae. aspice frontis honores ~umque comae STAT. Silv. 1.2.114. **b** hac re pro ~u pronuntiata CAES. Gal. 6.3.6; praemia fortissimo cuique. . . pro ~u tribuit B. Afr. 86.3; rostris. . . earum (sc. nauium) ~um in foro exstructum adornari placuit Liv. 8.14.12; Plin. Nat. 34.20; non. . . quiskum in modum contionis aut ~u locutus Tac. Hist. 1.35; reus in ~u per tribunal ostendebatur Ann. 1.44; GEL. 18.7.6; — (praetorem) excolso in ~u superba iura reddentem Liv. 31.29.9; conluxu lunonis Aenaeae (i.e. Pluto) ~u residens cognoscit crimina regum Sil. 13.602; Agrippinam. . . alio ~u conspicuam, isdem quibus principem laudibus. uenerati sunt Tac. Ann. 12.37; Plin. Pan. 51.4; in principem congesti honores: circa templa imagines. . . ~us in curia, fastigium in domo Flor. Epit. 2.13(4.2.91); Suet. Jul. 76.1; (used by schoolmasters) quom regium esse sedere a ~u praecipientem. studia litterarum. . . Flor. Verg. p.187R; (cf.) usque ad regni notitiam ~um et pendulum tribunal euectus APUL. Soc. 4; (in fig. phr.) ne. . . se. de tanto fortunatum ~u pessum deiciat MEL. 5.6. **c** insulae excelso ~u Plin. Nat. 12.38.

2 Suggestion, prompting.

si ex ~u eorum (i.e. magistratum). . . praeses dederit (curatores) ULP. dig. 27.8.1.5.

suggillatio (sūgill-, subgill-) ~ōnis, f. [next +TIO]

1 Bruising, discoloration (of the eyes, etc.). (sal) contra. suffusiones oculorum cum lacte. teritur, priuatum ~onibus in lincolo inuolutus. impositus Plin. Nat. 31.100; 32.74; bene facit. . . sucus ad ~ones et liuores perunctus LARG. 249.

2 (transf.): a The action of insulting (a person), the wounding (of someone's dignity or sim.). **b** a rebuke, castigation.

a id praetoribus. . . non sine ~one consulum mandatum est Liv. 43.14.5; ne talis notio contagio ad ipsius. . . gloriae ~onem penetraret V. MAX. 2.3.1; qui amara ~one non caruit 6.9.12; iuxta haec (i.e. misfortunes of Augustus) Variana clades et maiestatis eius foeda ~o Plin. Nat. 7.130; si. . . non ad ~onem domini id fecit ULP. dig. 47.10.15.35. **b** si (crudelitas) ne ~onis quidem frenis fuerit reuocata V. MAX. 9.2.intro.; si admonitionis. . . ~onem ingratis remittimus Sen. Ben. 5.22.4.

sūgillō (-illō) ~āre ~āui ~ātum, tr. **sūgillō.** [app. SVGO+~illo (cf. scribillo, etc.), but sense development obscure]

1 To mark (a person's eyes, etc.) with bruises; (loca) ~ata, black eyes.

ne filii patribus luci claro ~ent oculis Var. Men. 238; non potest athleta magnos spiritus ad certamen adferre, qui nunquam ~atus est Sen. Ep. 13.2; ex ictu. . . suffusis cruore oculis ~atisque Plin. Nat. 31.100; — leuat. . . ~ata. . . et alios liuores (brassica) pura inilita 20.88; 23.23; 27.50; 30.28.

2 (transf.): a To insult, affront, humiliate. **b** to censure, castigate (conduct, etc.).

a petisse (tribunatum) uiros domi militiaeque spectatos; primis annis ~atos, repulso, risui patribus fuisse Liv. 4.35.10; hic. repulsa praeturae ~atus est V. MAX. 7.5.5; — (w. abst. obj.) sanctissima iura familiaritatis scurrili uisu ~anda 7.8.9; noli ~are miseriam Petr. 128.2; si famosa actio non sit uel pudorem non ~at ULP. dig. 2.4.10.12; 44.4.16. **b** se Fului crudeliter ~are quam senatus misericordia uis maluisset V. MAX. 3.2.ext.4; 5.2.ext.4; inualidae ad hoc monstrum ~andum litterae 5.3.4.

sugredior ~dī ~ssus, intr., (tr.). [SVB+GRADIOR] To come close up, approach; (w. acc.) to come close up to.

~ssi. propius speculatores Tac. Ann. 2.12; quos dux Romanus uis ~ssus haud aegre populit 4.47; 13.57; caesia qui barbarorum propius ~diebantur 15.11; — castra ~ssus SAL. Hist. 4.83.

suggrunda (subgr-, sugr-) ~ae, f. [SVB+~grunda (attested in glossaries, and cf. It. gronda 'eaves'), perh. cogn. w. Lith. grindis] A projecting ledge or sill on a building (under the roof, over the doorway, etc.).

SVGRVNDAM PORTICVSQVE CIL.1.687.9; apes. subter ~as
... uillatice usae tecto VAR.R.3.3.5; ne quis in ~a protectore
supra eum locum, quo uolgo iter fiet... id positum habeat,
cuius casus notae cum possit Ed.pr.(Fon. iur.p.218)15.2;
JAVOL. dig. 50.16.2.2.2; (in a siege-engine) genus testudinis,
quod... habet circa pluteum et pinnae ac tabulis et superne
~as proclinas VITR.10.15.1.

suggrundatio ~ōnis, f. [prec. + -tio] The
system of projecting ledges under a roof.

sub tectis... columnen et cantherii prominentes (ponuntur)
ad extremam ~onem VITR.4.2.1.

suggrundium (subgr-) ~i, n. [SVG-
GRVND + -IVM] = SVGGRVNDIA.

tabulae in ~is circum insulas si essent ex ea (materie)
conlocatae, ab traiectionis incendiis aedificia periculo
liberarentur VITR.2.9.16; PLIN.Nat.25.160.

sūgill-: see SVGGILL-.

sūgō ~gere ~xi (~ctum), tr. [cogn. w. OHG.
sūgan, Let. sūzu, sūht]

1 To suck (a liquid).

aquam mulsam in uasculis prope ut sit curant, in quae
addunt lanam puram per quam (apes) ~gant VAR.R.
3.16.28; cibum... alia (animalia) ~gunt alia carpunt alia
uorant alia mandunt CIO.N.D.2.122; (of leeches, absol.)
(hirudines) ~gere oras... praedictum PLIN.Nat.32.124; (cf.)
ut paeae cum lacte nutritis errorem ~xisse uideamur CIO.
Tusc.3.2; (transf.) (caementa) exsiccant ~gendo e materia
sucum VITR.2.8.2; (absol.) inueniuntur haec (sc. thetha)
in foliis maris ~gentia PLIN.Nat.32.99.

2 To suck liquid from (the breast, etc.);
(transf.) to draw off the sap or sim. from.

artitui linguam in palatum, coepit labia ~gere Nov.com.
16; mammam lactis ~gentem... pupum VAR.Men.546;
R.2.1.20; ~gitur incisio mitulus ore mihi MART.3.60.4;
coeleae... cauleum eum... ~gendo arefaciunt PLIN.Nat.22.68;
~agrum alternis annis relinquit oportet paulo leuioribus
sationibus, id est quae minus ~gunt terram VAR.R.1.44.3;
eam (materiem) ~git alienus umor, qui aliam omnem rigat
PLIN.Nat.13.57; arbores ~git ac strangulat (hedera) 16.152.

sugrunda: see SVGGRVNDIA.

sui: gen. of SE¹.

suile ~is, n. [SVS + -ILE] An enclosure where
pigs are kept, pigery, sty.

VAR.L.8.54; porculariter frequenter ~e conuerti, et sae-
pius haras COL.7.9.14; (transf.) In tenebris ac ~i uiuunt,
nisi non forum hara atque homines qui nunc plerique sues
sunt existimandi VAR.Men.435.

suillus ~a ~um, a. [SVS + -ILLVS] Of or
belonging to a pig or pigs. b (caro) ~a, pork;
sim. ius ~um, broth made from pork. c (fun-
gus) ~us, a kind (or kinds) of fungus found
under trees, perh. a boletus.

uentur ~us PL.R.143; ad ipsum morsum stercus ~um ad-
ponito CATO Agr.102; grundibat, pecus ~um QUAD.hist.77;
VAR.R.2.4.1; quod uer attulerit ex ~o ouillo caprino
bouillo grege formula in Liv.22.10.3; cum adipi ~a COL.
7.5.22; rostrum (chamaeleonis)... hant absimile ~o PLIN.
Nat.8.121; lac ~um 28.116; axungia ~a LARG.160; APUL.
Apol.40. b iube... aliquid scitamentorum de foro opsona-
rier... ~am, laridum PL.Men.210; hic (sc. lanus)... conciliator
~ae carnis datus populo VAR.R.2.4.8; ~a elixa CELS.
5.26.30.8; uesci ~a PLIN.Nat.30.38; nec distare putant
humana carne ~am qua pater abstulit JUV.14.98; ~iure
~o pingui LARG.190. c parituri robora... boletus ~osque
~gulae nouissima inritamenta... qui circa radices gignuntur
PLIN.Nat.16.31; tertium genus (sc. fungorum) ~i, uenenis
accommodatissimi 22.96; sunt tibi boleti, fungos ego sume
~os MART.3.60.5.

sulcāmen ~inis, n. [SVLCO + -MEN] A furrow.
per ego te (sc. Cererem) frugiferam tuam dexteram istam
deprecor, per... glebae Sulcaē ~ina APUL.Met.6.2.

sulcātor ~ōris, m. [next + -tor] One who
furrows (the ground or other surface).

quae Bagrada... agit siccae ~or harenae LUC.4.588; (w.
ref. to the track left by a moving boat) umbrierae... ~or
pallidus undae (i.e. Charon) STAT.Theb.8.18; 11.588; ~or
nauita ponti SIL.7.363.

sulcō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVLCVS + -ō]

1 To drive a furrow across (land) with the
plough. b to mark (a surface) with tracks as
a result of movement; (esp.) to plough, cleave
(the sea in sailing or sim., also in swimming);
(sim. the air in flying). c to furrow (the face
with wrinkles).

ad imperium dominae ~abimus agros TIB.2.3.79;
semina... ~atis credere terris MAX.5.273; in arando maxime
est obseruandum, semper ut transuersus mons ~etur COL.
2.4.10; quondam duro ~ata Canilli uomere... rura LUC.
1.168; SIL.9.101; (absol.) ad alia (sc. crops) in praeparando
faciendū scrobes aut... ~andum VAR.R.1.37.4; bubulcum...
oportet... alios (uersibus) recto plenoque ~ae COL.
2.2.25. b Epidaurum (i.e. the snake-god Aesculapius)...
trauē squamae crepitantis harenam ~at Ov.Met.15.726;
STAT.Theb.2.291; ~longa ~ant uada salsa carina VERG.A.
5.158; 10.197; naus praefixo concita rostro ~at aquas
Ov.Met.4.707; certior est Cynosura... ~antibus aequor
GERM.Ant.45; PLIN.Nat.12.5; ingenti ~atum Nereae tauro
STAT.Theb.8.210; ~qui iunctis draconibus ~ant auras SEN.
Con.10.5.28; Perseae... Gorgonos aures ~antem regna uolatu
LUC.9.668; ~etum tromula secat (italicae) aera flamma
SIL.1.357; (dipl.) ex uolatu quaeritur: plaudere (columbas)
in caelo uarietate ~are PLIN.Nat.10.108. c (louis coniunx)
simulauit anum... ~autique eum rugis Ov.Met.3.276.

2 To make (a furrow or groove) by, or as

by, ploughing, b to produce (a ridge) by
ploughing furrows.

~ant fossas, quo pluuia aqua delabatur VAR.R.1.29.2;
contentus iter cauda ~are parias LUC.9.721; orca...
alueum in uado ~auerat PLIN.Nat.9.14; per... aequora late
spumant canenti ~atus (i.e. by a ship) gurgite limes SIL.
14.362; ~aus intrahens gressus (sc. a snake) APUL.Met.
5.20; sunt (terrae) quae fontes pariunt insolentibus locis...
fluminum ~antes uias MUN.18. b in subacta iam terra
latiores porcae ~antur COL.11.2.46.

sulcus ~i, m. [cogn. w. Gk. ἑλκος, ὀλέκος]

1 A furrow made by the plough (for sowing
corn, etc.). b (w. ref. to the ceremonial mark-
ing out of the site of a town with the plough).
c (w. nums., expr. frequency of ploughing).

terra quom proscinditur, in quinto quoque ~o moriuntur
boues PL.Trin.524; tempestiuo ares, ~o uario ne ares CATO
Agr.61.1; cum terra araretur et ~us altius esset impressus
CIC.Diu.2.50; quibus mandauimus horde ~is VERG.Ecl.
5.36; uere fabis satio; tum te quoque, medica, putres
accipiunt ~i G.1.216; cui fuerant flauit ditantes ordine ~i
horrea [TIB.]3.7.184; ut presso ~um patefecit aratro Ov.
Met.3.104; neque in lira, sed sub ~o talis agrer seminandus
est COL.2.4.11; Martis operi agricolam infandis condentem
proelia ~is (i.e. Cadmus) STAT.Theb.1.8; tenui... in puluere
~os ducimus JUV.7.48; (for planting vines or saplings)
ponito (uineam) in scrobe aut in ~o operitque et bene
occulcat CATO Agr.49.2; hic plantas tenero abscondens de
corpore matrum deposuit ~is VERG.G.2.24; (transf.,
applied to the reproductive parts of a female) (mulier) eicit...
~um recta regione... uomeris atque locis auitis seminis
ictum LUCR.4.1272; ne luxu obtensor usus sit genitali aruo
et ~os obliuēt inertis VERG.G.3.136. b oppida conde-
bant... Etrusco ritu multi, id est... aratro circumagebant
~um VAR.L.5.143; VERG.A.1.425; premens stium designat
moenia ~o Ov.Fast.4.825; TAC.Ann.12.24; primigenius ~us
dicitur, qui in condenda noua urbe... designationis causa
imprimatur PAUL.Fest.p.236M. c (hordeum hexastichum)
altero ~o seminari debet post aequinoctium COL.2.9.15;
2.12.8; (uicia) uno ~o sata non saritur, non stercoratur
PLIN.Nat.18.137; 19.7; tantis glaebis tenacissimum solum,
cum primum prosecatur, adsurgit, ut nono demum ~o
perdometur PLIN.Ep.5.6.10.

2 A narrow ditch or trench: a (for removing
or conveying water). b (for removing earth
from a site).

a ~os, si locus aquosus erit, alueatos esse oportet CATO
Agr.43.1; irriguae dabitur non mihi us aquae Nux 66;
elice... ~osque aquarum facere COL.11.2.82; nequid Sicoris
repetitis audeat undis, spargitur in ~os LUC.4.142; ambri
singulas (areas) tramitur ~is, qua detur accessus homini
scatebrisque decursus PLIN.Nat.10.60; VITR.10.3.1.9. b
primus labor (i.e. in roadmaking) inchoare ~os... et alio
egestu penitus cauare terras STAT.Silv.4.3.40.

3 A furrow or rut left in the ground by
something moving over it. b the track of a
moving ship, wake; the trail of a meteor or
sim. flying object.

findite rostris... terram... ~umque sibi premat ipsa carina
VERG.A.10.296; nec minor... Amphitruoniaden alio per
gramina ~o duxerat STAT.Theb.6.312; arma trahuntur,
fugantesque rotas tellurem et tertius hastae ~is arat
10.550; orba Ceres... ~uestigia nigri rostris uastosque legens
in puluere ~os 12.273; (transf.) tres (orbes) interuallis
paribus... rotantur nec mutare uias possunt nec iungere
~os GERM.Ant.514; cuius (sc. Isis) super frontem
plana rutunditas... emicabat, dextra laenaeque ~is insurgen-
tem uolutum colubita APUL.Met.11.3. b comes
ratiunt tractique per aequora ~i Ov.Hal.100; freta canes-
cunt ~um ducente carina MART.1.708; V.F.1.3.32; SIL.
14.380; ~longo limite ~is (sc. of a meteor) dat lucem VERG.
A.2.697; traxere cadentia ~os sidera LUC.5.562; 10.502;
ingenti flammantem nubila ~o direxit per inane facem
V.F.1.568.

4 A furrow on the skin, wrinkle.

~os uteri prodere nuda times MART.3.72.4; (cf.) relicto
aratro mirarete tot in facie tua ~os rugarum APUL.Apol.
16.

Sūleuiae ~ārum, f. pl. A group of goddesses
worshipped in Germany, Britain, and Gaul,
app. tutelary deities.

MATRIBUS PATERNIS ET MATERNIS MEISQVE SVLEVIS
CANDIDINVS VOTO LIBENS POSVI CIL.6.31161; 7.37;
~ABVS P CACCIVS PASTOR... V S L M 13.7725; 13.12056.

Sulla ~ae, m. Ss. Ss. written Sylla. A Roman
cognomen, esp. that of L. Cornelius Sulla
Felix, the dictator (c. 138–78 B.C.). b his
nephew P. Cornelius Sulla, defended by Cicero.

L. ~a cum bona indemnatum ciuium... auctione sua
uenderet CIC.Agr.2.56; Leg.3.22; hoc ~a ~a paratum seru-
itium SAL.Hist.3.48.1; VELL.2.19.1; ~a cruentus MART.
11.9; FLOR.Ep.2.9(3.21.2); (transf., as a type of violence
in politics) illa omnes (sc. nuntiabant)... sermones minas,
inimicos optumatum... meras proscriptions, meros ~as
CIC.Ant.9.11.3. b CIC.Sul.3; SAL.Cat.18.2.

Sullanus ~a ~um, a. Ss. Ss. written Syll-. Of,
connected with, or characteristic of Sulla (the
dictator); (of persons) supporting the cause of
Sulla.

temous ~arum proscriptionum CIC.Ver.1.43; ~us ager
(i.e. that given by Sulla to his veterans) Agr.2.70; uictoriae
~ae SAL.Cat.21.4; ciuiliis sanguinis ~a sitis SEN.Suas.
6.3; acta... ~a iuuentate (i.e. in his youth in Sulla's time)
LUC.8.25; bellum ciuile Marianum siue ~um FLOR.Ep.1.
2.9(3.21.3); Gracchanorum et ~orum limitationum SIC.FL.
Agrim.p.129; unde primum (Pompeius) ~us in rei publicae
causa exoriens auspicatus est PLIN.Nat.7.96; cum tam ferox
in ~os Marius fuisset FLOR.Ep.2.9(3.21.19).

sullatūriō ~ire, intr. [nonce-wd., from SVLLA
+ -VRIO; cf. QUINT.Inst.8.3.32, 8.6.32] To
be eager to behave like Sulla (i.e. to imitate
his violent methods).

~it animus eius (sc. Pompei) et proscripturū iam diu
CIC.Ant.9.10.6.

Sulmō ~ōnis, m. A town of the Paeligni,
birthplace of Ovid.

CIC.Ant.8.3; pars me ~o tenet Paeligni tertia rursi Ov.
Am.2.16.1; Fast.4.80; Tr.4.10.3; SIL.8.510.

Sulmōnēnsis ~is ~e, a. Belonging to the
town of Sulmo; (masc. or fem. as sb.) an
inhabitant of Sulmo.

in ~e Italiae agro PLIN.Nat.17.250; CARC.CIV.1.8.11;
Paelignorum Corfiniensis... ~es PLIN.Nat.3.106; se non
putat ulla formosa nisi quae facta est de ~i mera
Cecropis JUV.6.187.

sulphur, sulphuratiō, etc.: see SVLPVR-.

Sulpicius ~a ~um, a.

1 A Roman gentile name, esp. a P.
Sulpicius Rufus, tribune 88 B.C. and sup-
porter of Marius. b Ser. Sulpicius Rufus,
jurist and friend of Cicero. c (fem.) a poetess,
member with Tibullus of the Messalla circle;
also, a Silver Age poetess who celebrated
marital love.

a CIC.Har.43; NEP.Ant.2.1; VELL.2.18.5. b CIC.Phil.
9.10; Fam.6.1.6; FEST.P.322M; GAIUS Inst.3.179. c
[TIB.]3.8.4; 3.16.4; omnes ~am legant puellae uni quae
cupiunt uiro placere MART.10.35.1; 10.38.2.

2 Of or connected with a member of the
Sulpician gens.

~is... horreis HOR.Carm.4.12.18; lege ~a V.Max.9.7.mil.
Rom.1; QVI MILITANT IN... (ala) ~a CIL.13.11967.1.6.

sulphur ~uris, n. Also sulphur (sts. written
sulphur). [dub.] Sulphur, brimstone. b (burnt
as a fumigant). c (as an accompaniment of
thunder, lightning, or sim.).

si in tecto coquas (amurcam), cum bitumen et ~ur ad-
ditum est, excandesce CATO Agr.95.2; Cumas apud, acri
~ure montes oppleti calidis ubi fumant fontibus aucti
LUCR.6.747; Aethna 300; VITR.2.6.1; parne extinctum cine-
rem si ~ure tangas, uiuet Ov.Rem.731; SEN.Nat.1.1.8.8;
pinguibus ignis adfixus taedis et tecto ~ure uix spargitur
LUC.3.682; flammae... praenuntius odor ~uris PLIN.Ep.
6.16.18; incendia ~ure coepit atque dolo JUV.13.145;
AMP.8.22; (pl. in sim. sense) dicta... cessantem neruis
elidere morbum ~ura HOR.Ep.1.15.7; hirida... ~ura Ov.
Met.14.791; si... iudicium his corruptis (dictis)... adhibeat ut
fucinis ~ura QUINT.Inst.12.10.76; (w. kind distinguished)
uiuum ~ur Liv.39.13.12; ~uris ignem non experti, quod
apponit uocatur CIL.5.18.14.4; PLIN.Nat.35.174; ~ur
nigrum LARG.250. b te circum lastrui ~ure puro TIB.
1.5.11; tacta... fumanti ~ure balet uis Ov.Fast.4.740;
subicienda pruna lenis est ~ur, atque ita diu subfumi-gandum
CELS.3.27.2.8; COL.8.5.11; JUV.2.158. c longo limite
sulcus (sc. of a meteor) dat lucem et late circum lora ~ure
fumat VERG.A.2.608; illex ~ure discutitur sacro PERS.
2.25; aethrio... fumauit ~ure ferrum LUC.7.160; anhelan-
tem caelesti ~ure campum STAT.Theb.11.17.

sulphuraria ~ae, f. [prec. + -ARIA] A sulphur
mine or quarry.

si ~ae sunt in agro et inde aliquis terram egressisset ULP.
dig.47.2.52.8; in... ~a am dannari 48.19.8.10.

sulphuratiō (sulph-) ~ōnis, f. [as next +
-tio] Impregnation with sulphur.

frigus aut aestus corrumpere naturam (sc. terrae); et ~o
contraxit umorem SEN.Nat.3.15.4.

sulphurātus ~a ~um, a. Also sulph-
[SVLPVR + -ATVS] Impregnated or treated
with sulphur; (neut. pl. as sb.) sulphurous
fumes. b (prob., of firewood) treated with
sulphur (to make it more combustible); (neut
pl.) firewood treated in this way.

fontes... qui ~i dicuntur VITR.8.3.2; (aqueae) meditatae,
ex quibus ~is dicimus ferratas SEN.Nat.3.2.1; tegere lana
~a totam maxillam LARG.43; ~a uel alium inosa occurren-
tia putearios necant PLIN.Nat.31.49. b ~o... ramento
MART.10.3.3; ~ne... institor mercis 12.57.14; ~qui pallentia
~a fractis permutat nitreis 1.4.14; ~a neque de ligno...
eandem habebunt definitionem ULP.dig.32.55.8.

sulpureus ~a ~um, a. Also sulph-
[SVLPVR + -EVS] Containing sulphur, sulphurous; (esp.
of mineral water and sim.). b (of smell, etc.)
having the characteristics associated with
sulphur; (of colour) sulphur-yellow.

quae ~is ardet fornacibus, Aetne Ov.Met.15.340; gutture
~as... exh. alante mētes PERS.3.99; ~as... Naris ad undas
SEN.Ant.260; VERG.A.7.517; aquae ~a uis SEN.Nat.
3.20.5; PLIN.2.3.109; Lirim ~um SIL.8.400. b fulgura
sulphuris odorem habent, ac lux ipsa eorum ~a est PLIN.
N.3.15.177; (gargates lapides) cum uirum odorem ~um reddit
36.147; ~scombrī, quibus est in aqua ~us color 9.49;
35.47; MART.12.48.10.

sulphurōsus (sulph-) ~a ~um, a. [SVLPVR +
-OSVS] Rich in sulphur.

~um locum VITR.8.2.8; ~i fontes 8.3.4.

sultis. [contr. for *si uollis* (VOLO); cf. *sis* =
si uis] (placed after an imp., to soften a com-
mand) If you (pl.) please.

pandite sulti' genas ENN. Ann. 532; adseruate istunc, ~, serui PL. Capt. 010; urate haec ~ magna diligentia Rud. 820; adeste ~ St. 220; fr. 77; audite ~ milites Cato oral. 200; Fest. p. 301 M; —[after the first pers. pl. of a subj.] domos abeamus nostras, ~ PL. Poen. 814.

sum esse fui, *intr.* [from two roots: IE. *es-, cf. Skt. *ds-mi*, Gk. *ēmi*, Eng. *am*; and IE. *bheu- 'grow', cf. Skt. *d-bhūti*, Gk. *ēphō*, Eng. *bē*] FORMS, PROS., etc.: pres. ind. *sum* (esum app. invented by Varro in L. 9.100), *ēs* (ēs often in PL., TER., *essis* cited in Acc. praet. 16), *est*, *sumus* (simus cited in G. L. 6.9 and Suet. Aug. 87.2, *estis*, *sunt* (sont CIL 1.1529.3); *es*, *est* often reduced to 's, 's(i) in PL., TER., etc., after final -us, -is, etc.; sim. after final vowels and, in the case of *est*, after final -m (these also occur in later Latin, but are not always distinguishable from cases of elision); fut. simple *ero* (erint FRON. agrim. p. 9 and as v.l. elsewhere) impf. *eram*; pf. *fui* (*fui* ENN. Ann. 377 and often in PL.; *fueui* CIL 1.1297.5; pres. subj. orig. *siem*, *siēs*, *siet*, (simus, silis), *sient* freq. in pre-Ciceronian Latin, also LUCR. 2.1079; etc., FRON. Aur. 2. p. 54 (140N), MAUR. 209; later *sim*, *sis*, *sit* (seit CIL 1.756.11), *simus*, *silis*, *sint*; also *fuam*, etc., in early poets, esp. PL., also LUCR. 4.637, etc., VERG. A. 10.108, FRON. Aur. 2. p. 60 (143N), APUL. Apol. 92; impf. subj. *essem* or, esp. from the Augustan period, *forem* (having orig., and sts. retaining, a future force); pres. pp. **sens* only in cpds., *ens* proposed by Caesar (*gram*. 28); fut. pp. *futurus*; fut. inf. often *fore*; see also inceptive form *ESCO*.

A (forming a complete pred., without adjuncts).

1 (esp. of persons) To be (continue) among the living; (of things) to be in existence. **b** (in pf. tenses) to have been (i.e. exist no longer), be a thing of the past.

qui sunt, qui erunt quique fuerunt quique futuri sunt posthac, solus ego omnibus antedixi facile PL. Per. 777; ut de eis qui nunc sint nihil uelis ipse dicere Cic. Brut. 255; nec... dum ero, angar ulla re, cuius omni uacem culpa, et, si non ero, sensu omnino carebo Fam. 6.3.4; Caesarum uero adulescentem, per quem adfuit sumus si uerum fateri uoluimus ad Brut. 1.15.6; cum Cimbris bellum... gerebatur, uter esset, non uter imperaret Off. 1.38; cum bene deuouit (carmine) nequo (tamen esse sine illis Ov. Tr. 5.7.33; SEN. Ep. 91.16; amissio (duce) delabitur (agnem, i.e. of bees), esse utique sine rege non possunt PLIN. Nat. 11.56; non pueras, NYNC ES, NYNC NYNC DESINES ESSE CIL 8.2885; contemptuously, *no ref. to bare existence*) quid illum octoginta anni iuuat per inertiam exacti?.. octoginta annis uixit? immo octoginta annis fuit SEN. Ep. 93.4; —(of things) si leges non ualent, iudicia non essent Cic. Sest. 86; inuidium quod habet, non solet esse diu Prop. 2.25.34; *B* nunc illud est quom me fuisse quam esse, mauleum PL. Capt. 516; breuis hic est fructus hominibus; iam fuit LUCR. 3.915; uenit summa dies, Dardaniae, fuimus Troes, fuit Ilium VERC. A. 2.325; (amor) cum... nihil speres firmitus esse, fuit VERC. A. 16.192; ex oculis tibi procedit umor, cum dicar subita uoce fuisse tibi Eleg. Mac. 158; eorum (amicorum), qui fuerunt, retractatio... iuuat SEN. Ep. 63.6; SIL. 6.476; CIL 10.4993.

2 To have physical being, exist, be real; (sim., of actions) to have physical reality.

ego deum genus esse semper dixi... caelum, sed eos non curare opinor, quod agat humanum genus ENN. scen. 316; esse a dico quae cerni tangique possunt, ut fundum aedes... non esse rursus a dico quae tangi demonstrari non possunt, cerni tamen animo possunt, ut si usus capionem, si tutelam, si gentem... definias Cic. Top. 27; pictura imago fit eius, quod est se potest esse, uti homines, aedificia, naues VITR. 7.5.1; si non sint lata, nesciri futura; si sint, non posse mutari SEN. Suas. 3.3; orator ille, qui nondum fuit, sed potest esse QUINT. Inst. 1.2.1.24; esse aliquis manes et subterranea regna... nec pueri credunt Iuv. 2.149; —(in Platonic philosophy) (Plato) nihil... putat esse, quod oratur et intereat, idque solum esse, quod semper tale sit quale est (id est appellat ille...) Cic. Tusc. 1.53; *Ym*. 3; illud 'quod est' nec... uisus nec tactu... comprehenditur: cogitabile est SEN. Ep. 58.16; APUL. Fl. 1.6; —(pregn.) hanc... flectere... potui blandi carminis psequo, sunt igitur Musae, neque amanti tardus Apollo Prop. 1.8.41; es, inagne Iuppiter; haud frustra te patrem deum hominum hac sede sacrauius Iuv. 8.6.5; 30.37.1; STAT. Silv. 1.4.1; —adone me delirare censes, ut ista (i.e. the punishments of the dead) esse credam Cic. Tusc. 1.10.

3 (expressing the fact of a thing's existence in a particular place, circumstances, etc.) To be, be found, occur (the idea expr. in English by 'there is', 'there are'). **b** (of abstr. or non-material things). **c** (indicating availability for a purpose). **d** si ego non fuisset, nisi ego fuisset, if it had not been for me (and sim.).

inquit lenoni snuare ut... eat in Sicilia: ibi esse homines uoluntarios dicit PL. Rud. 54; circumspicit: ubi praeter se neminem uidet esse, tollit TURP. com. 195; in ea (sc. ora) manebat, etsi praesidia in oppidis nulla sunt Cic. Att. 8.11.1; lugete, quantum est hominum uenustiorum CATUL. 3.2; hic tantus ur... nonnihil temporis tribuit litteris, namque aliquot eius libri sunt NRP. Han. 13.2; forsitan et lucos illic urbesque deorum concipias animo... esse? Ov. Md. 2.78; uix... minime aditus nauigio est SEN. Suas. 2.1; gloriae nullus finis

est 2.2; esto hexagonum quoquo uersus lineis pedum xxx COL. 5.2.10; in Olympo Macedoniae monte non sunt lupi PLIN. Nat. 8.227; (inuentum) maculas, quae non essent in crustis, inserendo unitatem uariare 35.3; (Rufus) cenat, propinat... una est Naueia; si non sit Naueia, mutus erit MART. 1.68.4; patricia gens Claudia (fuit enim alia plebeia...) orta est ex Regillis SERT. Trib. 1.1; (elipsi) an, opsecro, usquam sunt homines uolatici? —fuerunt uerum ergo interfecti PL. Poen. 476; —(introducing antecedent of rel. or sim. cl.) est modus... quoad pati uxorem oportet MEN. 769; eam... multae sunt causae quam ob rem cupio abducere TER. Eu. 145; nihil erat quod ad te scriberem CIC. Att. 13.8; sunt... bestiae quaedam, in quibus inest aliquid simile uirtutis FIN. 5.38; in castello nemo fuit... milium quin uulneraretur CAES. Civ. 3.53.3; fuere... complures, qui ad Catilinam initio profecti sunt SAL. Cat. 39.5; sunt uerba et uoces, quibus hunc lenire dolorem possis HOR. Ep. 1.1.34; multum, per quod spatium, temporis est SEN. Dial. 10.14.1; nil erit ulterius quod nostris moribus addat posteritas IUV. 1.147. *b* serua, quod in te est, filium TER. Hau. 8.45; ex quo quantum boni sit in auaritia, iudicari potest CIC. Amic. 23; quia uenustas... in tam magno est corpore CATUL. 86.4; est... hoc commune uitium in magnis... ciuitatibus, ut inuidia glorie comes sit NEP. Cha. 3.3; o uellem similis furor esset in illo! Ov. Md. 10.355; quia in ea (sc. suspiria) subtilitatis erat aliquid SEN. Suas. 2.10; scilicet, in quo sunt scripta sex COL. 5.1.9; esse in omnibus utilitatis aliquid QUINT. Inst. 10.1.57; —(of written statements, information, etc.) quid... in illis (sc. litteris) fuit praeter querelam temporum? CIC. Fam. 2.16.1; deinceps in lege est, ut de ritibus patriis colantur optima LEG. 2.40; est in annalibus nostris (multis) peperisse saepe PLIN. Nat. 8.173; amplius (deriuatur), quam in commemoratis est, quinaris duobus milibus... FRON. Ag. 66. *c* ligna hic apud nos nulla sunt... sunt asses? —sunt pol... sunt igitur ligna, ne quaeras foris PL. Aut. 357; quin occidisti extemplo (sc. lenonem)? —gladius non erat Rud. 841; totum annum mustum erit CATO Agr. 120; si omnino aqua non est uina, cisternae faciendae VAR. R. 1.11.2; erit ad sustentandum quoad Pompeius ueniat CIC. Att. 6.1.14; CELS. 2.15.4; LUCR. 10.463; cum ipsa (sc. porcella) non est, semen eius similis effigie prodest PLIN. Nat. 20.210; quidam eam (sc. k litteram)... necessariam credunt, cum sit k littera QUINT. Inst. 1.7.10; IUV. 3.112; ex iure quod est regula fiat PAUL. dig. 50.17.1. *d* nec stare potuisset rem publicam si ego non fuisset Cic. Dom. 73; quid... praesidium erat... libertatis... uestrae, si C. Caesaris... exercitus non fuisset? Phil. 4.1; fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus regi fuisse crepturum NEP. Con. 2.3; uenio ad C. Caesarem... qui nisi fuisset, quis nostrum esse potuisset? Cic. Phil. 5.42; pons publicus iter paene hostibus dedit, ni unus uir fuisset, Horatius Cocles LIV. 2.10.2; VELL. 2.111.1; QUINT. Inst. 11.3.129.

4 (in same sense as prec., introducing a fresh stage in a narrative, etc., also an item in an enumeration).

est locus Hesperiam quam mortales perhibebant ENN. Ann. 23; in eo fumine pons erat. ibi praesidium ponit CAES. Gal. 2.5.6; sunt geminae Somni portae... his ibi tum natum Anchises... prosequitur VERG. A. 6.893; est... aliud genus machinae satis artificiosum... est enim tignum, quod... distenditur retinaculis quadrigarum... VITR. 10.2.8; Ov. Md. 3.155; in Pamphylia est Melas nauigabilis fluuius, oppidum Sida... MELA 1.78; animal est paruus scorpionis effigie, aranei magnitudine... hoc se... thynno... adfigit PLIN. Nat. 9.54; laudantur... urbes... est laus et opus: in quibus fuit olim... utilitas QUINT. Inst. 3.7.27; —(in beginning stories) fuit olim... quidam senex mercator; nauim; is fregit... TER. An. 221; fuit... faber qui fecit phialam uitream, quae non frangebatur VITR. 5.1.7; —prima (brassica) est, leuis quae nominatur... altera est crispae... item est tertia quae leuis uocatur CATO Agr. 157.2; multa... in ea (sc. silua) genera ferarum nasci constat... est bos cerui figura... sunt item quae appellantur aloe CAES. Gal. 6.26.1; caprae... in plurimas similitudines transfigurantur... sunt caprae, sunt rupicaprae, sunt ibices... PLIN. Nat. 8.214; (in pf., etc., of a feature now vanished) ibi a Phocaea Ascanius portus... dein fuerat Larisa, sunt Cyme, Myrina... 5.121.

5 (of a state of affairs, condition, or sim.) To be present, obtain, exist. **b** (of relationships, dealings, etc.; see also QVIS, sense 7a, for quid mihi est cum...?). **c** quid (tibi) est? what is the matter (with you)? (see QVIS, sense 8a). **d** quid me (mihi, de me) futurum est? what is to become of me? (and sim.).

REBUS... IUDICATIS XXX DIKS IUSTI SVNT. POST DEINDE MANVS INIECTO ESTO LXXII (Fond. sur. p. 20); quae futura et quae facta eloquit PL. Am. 1133; si abeamus hinc, si fuit occasio CAPT. 260; fors fuit an istaec dicta sint mendacia PS. 432; Daue, nil loci segnitiae TER. An. 206; non fuerant nuptiae futurae 587; caute, quom uentus siet aut imber, effodias CATO Agr. 28.1; reus ne elabatur summum periculum est Cic. Ver. 32; eo die non fuit senatus neque postero Fam. 12.25.1; illam (solis defectionem) quae... fuit regnante Romulo REP. 1.25; prouocationem... etiam a regibus fuisse 2.54; quidquid est... quodcumque agit, renidet (Egnatius) CATUL. 39.6; en erit unquam ille dies, mihi cum liceat tua dicere facia? VERG. Ed. 8.7; quid sit futurum cras fuge quaerere HOR. Carm. 1.9.13; et hoc et insequenti anno... pestilentia fuit LIV. 7.2.1; cum diu silentium fuisset 9.4.7; ii quorum... interest pacem esse 30.30.9; cur non alius eadem dare dona liceret, murmur erat Ov. Md. 9.421; si protinus initio... tussis fuit et spiritus difficultas CELS. 2.7.36; siccitatis perseuerat... iam annum esuritus fuit PRR. 44.2; erupere, et fuit atrox in ipsis portarum angustis proelium TAC. Agr. 26.3; nec diu in tantis armatorum odiis quies fuit Hist. 2.66; —(in statements of length of time, distance) minui quindecim dies sunt quom... accepisti PL. Trin. 402; dum molitur, dum conatur, annus est TER. Hau. 240; inde est ferme mille passum CATO hist. 26; quam pridem hoc nomen, Fanni, in aduersaria rettulisti? erubescit... 'sunt duo menses iam', dices Cic. Q. Rose. 8; nondum centum et decem anni sunt cum... lata lex est Off. 2.75. *b* nulla controversia mihi tecum erit PL. Aut. 261; mihi cum eo iam inde usque a pueritia fuit semper familiaritas TER. Hau. 184; quae si quos inter societas aut est aut fuit aut futura est Cic. Amic. 83; ad Admetum... cum quo ei hospitium erat, confugit NRP. Them. 83; nil fuerit mi... cum uxoris... alienis HOR. S. 1.2.57; cum Hannibale est tibi futura res LIV. 28.42.17;

forsitan... roges, quid sit cum Marte poetae Ov. Fast. 3.3; nihil sit illi (sc. magistro) cum libris Ciceronis MART. 5.50.4; FRON. Amic. 1. p. 278 (175N). *d* mea... iste habebit, si uideat fuit PL. Poen. 1085; in ambiguo est... quid ea re fuit Trin. 594; TER. Ph. 137; quid te futurum est? quod confuges? CIC. Ver. 2.155; quid tuo tempore anni actualiaria fore censes? Att. 10.11.4; LIV. 33.27.10; Ov. Md. 9.75; —quid mihi futurum est qui tibi hanc operam dedi? PL. Men. 663; Truc. 633; Deipylum... pro suo fratre educat; ut in aliter eorum quid foret, parentibus praestaret HVC. Fab. 100.1; fac ut sciam, quid de nobis futurum sit Cic. Fam. 9.17.1.

6 (forming elliptical expressions w. rel. or adu. cls., esp. those with a generic, final, or consecutive subj.; see also the pronouns and adverbs concerned): *a est qui* (quod), *sunt qui*, etc., (There is) someone (who), something (which), etc.; also *est quibus* (app. imitating Gk. *ἐστὶν οἷς*). *b est ubi* (quo, unde), there is a place, etc., in (to, from) which; *est quatenus*, there is a limit to which. *c est ubi*, there is a time (are times) when; sim. *est cum*. *d est quod* (w. subj.) there is cause (to); sim. *est cur*, etc.

a si non est quod des PL. As. 422; secede huc... nam sunt ex te quae solo scitari uolo CAPT. 263; salicem... serito, uti siet qui uineam alliges CATO Agr. 6.4; sunt in quibus fluminum cognominibus latent origines VAR. L. 7.45; scribitur, cum erit qui des CIC. Att. 11.11.1; ex quibus (nationibus) sunt qui piscibus... uiuere existimantur CAES. Gal. 4.10.5; argentum... sunt qui non habeant, est qui non curat habere HOR. Ep. 2.2.182; erant qui Magonem cum classe ca... in Hispaniam auerterent LIV. 23.32.7; sunt qui sua manu, sunt qui concurrentem mutuis ictibus cum minore fratre... occubuisse prodiderunt VELL. 2.27.5; non erit qui me defendat SEN. Dial. 6.19.2; STAT. Theb. 5.64; erant quibus contra dicere, erant de quibus plura dici uellem TAC. Dial. 42.1; sunt quae eunuchi inbelles... delectent IUV. 6.336; —(alternatives introduced by alii, quidam, etc.) ex his (machinis) sunt quae *μηχανικὸς*, alia *ἀπὸ μηχανῆς* mouentur VITR. 10.1.3; alii indigenas (sc. the Carians), sunt qui Pelasgos, quidam Cretas existimant MELA 1.83; —est quibus Eleae concurrunt palma quadrigae, est quibus... PROP. 3.9.17. *b* qui... auscultare nolet exurgat foras, ut sit ubi sedeat ille qui auscultare uult PL. Mil. 82; capitulum robustum indito, uti siet stipes ubi stent CATO Agr. 18.4; —in longinquo praedio, ubi non sit quo deferri possit uenale VAR. R. 1.16.3; —dum est unde uis ciuile discatur, adulescentis in disciplinam ei tradite CIC. Ver. 1.115; consules, cum ad nouum bellum... uix aerarium sufficeret, negauerant esse, unde lis in praesentia solueretur LIV. 31.13.3; —est... quatenus amicitiae dari uenia possit CIC. Amic. 61. *c* erit ubi te ulciscar, sei uiuo PL. Ps. 1325; interdum uulgus rectum uidet, est ubi peccat HOR. Ep. 2.1.63; STAT. Theb. 10.493; —saepe est quibus in rebus alii ne iratus quidem est, quom de eadem causast iracundi factus inimicissimus TER. Hec. 360; fuit cum hoc dici poterat LIV. 7.32.13; uale mi... magister dulcissime... eritne quom te uidebo? AUR. Fro. 1. p. 140 (34N). *d* bonam est quod habes gratiam merito mihi PL. Rud. 516; quod hic classem habuisset, existimarem non fuisse Cic. Flac. 31; Ov. Tr. 5.1.16; non est quod ad sepulchrum filii tui curras SEN. Dial. 6.25.1; MART. 1.117.5; —uetus est... ubi non sis qui fueris, non esse cur uelis uiuere CIC. Fam. 7.3.4; Ov. Ep. 10.144; nec est quare cenam et mustacea purdas IUV. 6.202.

7 *est ut*, It is the case that; sim. w. acc. and inf. *b* (fore or futurum esse ut in periphrases for fut. inf. act. or pass.; neg. ut non or, later, ne; sim. futurum fuisse ut in the apodosis of an unfulfilled condition in indir. sp.).

TER. Ph. 270; si est ut uelit reddere uxorem, licet Hec. 501; si esset aliquando futurum ut aliquis de L. Flacci pernicie cogitaret, numquam tamen existimauit, iudices, D. Laelium... eam suscepit accusationem Cic. Flac. 2; quando... fuit ut quod licet non liceret? CAEL. 48; est... uti possit caelum omne manere in statione LUCR. 5.517; non est ut copia maior ab Ioue donari possit tibi HOR. Ep. 1.12.2; ita erit uti possit turris insuper aedificari VITR. 5.12.6; responde... de Ioue quid sentis? estne ut praepone curas hunc...? PERS. 2.18; sic erit, ut... artis sinceritatis seruetur AGN. agrim. p. 38; uix esse, ut Titius recusans adire hereditatem cogatur GAUL. dig. 36.1.65 (63).15; —est interdum praestare mercaturis rem quaerere CATO Agr. pr. 1; esto si expositos esse numeros, ut in primo uersu sit unum duo quattuor, in secundo decem uiginti quadraginta... VAR. L. 10.43. *b* breui tempore fore ut (leporarium) impleatur VAR. R. 3.12.4; ei uisum in quiete... iuuenem dicere fore ut porbeui consulere cret CIC. Div. 1.53; exaudita uox est... futurum esse... ut Roma caperetur 1.101; 2.23; si cum proponit quisque futurum, corpus uti uolucres lacerant in morte LUCR. 3.879; CAES. Gal. 1.31.11; suspicatus fore ut... dimicare cogereur CIV. 3.37.4; uidit... nisi in eo occulisset uoluntatem, futurum ut Thasii dilaherentur NEP. Lys. 23; LIV. 1.53.11; TAC. Hist. 3.32; sperauerat... fore ut adoptaretur a Galba Suet. Otho 5.1; —putasne fore ut legem non ferat? CIC. Att. 4.8a.1; futurum... ne dinoscereur tui rem diuinam furi oportere V. MAX. 1.1.8; continuo... rex adfirmat fore ne amplius de se Ptolemaeus quereatur 6.43; CELS. 3.14.2; —quorum si aetas potuisset esse longinquior, futurum fuisse ut... omni doctrina hominum uita erudiretur Cic. Tusc. 3.69; CAES. Civ. 3.101.3.

8 (w. pron. as subj.) To be the actual situation, be the case; (non) est, that is (not) so. *b esto*, (in conceding a situation) so be it!; (in arguments, in making a concession or waiving an objection) suppose that is so! all right! etc.; sim., *sit*. *c* to be properly so.

quid tibi uis dicam nisi quod est? PL. Epid. 19; manere adfirmatem... uolo, si illo modo est ut possit: quod spero fore TER. Hec. 724; quod primum est; quod sequitur igitur CIC. Top. 71; o, si id fuerit, turpem Catonem! Att. 10.16.3; quae nisi sunt, sublati uirtus est Tusc. 5.52; sunt ista, Laeli Amic. 6; Caesar id quod erat suspicatus, aliquid noui a barbaris initum consili CAES. Gal. 4.32.2; LIV. 4.44.7; dilucere id quod erat coepit aliam suam ac perfiguram causam esse 25.29.10; gemitus... audire uidebar et tamen audibam, quodque uerebar, erat Ov. Ep. 14.36; quicquid est ex his...

uel si omnia haec sunt, philosophandum est *Sen. Ep. 16.5*; nunquam se cenasse domi Philo iurat, et hoc est: non cenat *Mart. 5.47.1*; patri furioso liberi nihilominus in patris sui potestate sunt: idem et in omnibus est parentibus, qui habent liberos in potestate *Ulp. dig. 1.6.8*—litteras recom-miscar. C est principium nominis. — Callias? — non est *Pl. Trin. 916*; uici et tibi saepe. litteras mitto? est, si quidem perferuntur, quas de *Caec. Fam. 8.3.1*. b non dabitur regnis, esto, prohibere Latinis. at trahere atque moras tantis licet addere rebus *Ver. 4.7.313*; cum iam comibus pacem felicius (esto) component. ne uetus indigenas domum mutare Latinos. iubeas *12.821*—at mihi fides apud hunc est nil me istius facturum, pater. — esto; at certe concedas aliquo ab ore eorum aliquantisper *Ter. Hap. 572*; *Lucr. 1026*; quare putabas emptori lucrum addi oportere? *Cic. Ver. 3.71*; *Clu. 132*; *Dom. 77*; esto, fecerit, si ita uis, Torquatus propter suas uoluptates. num etiam eius collega P. Decius, aliquid de uoluptatibus suis cogitabat? *Fin. 2.61*; si mala condiderit in quem quis carmina, ius est *1.1.83*; *Pers. 4.42*; belluimus, esto; sed cecidit odia *Stat. Theb. 1.2.573*; *Juv. 6.222*; *Calp. Ded. 52*; (w. acc. and inf.) esto iam posse haec aeterna manere: nempe tamen debent, sensum partis habere *Lucr. 2.907*; *Hor. Ep. 1.1.81*; — sit sane, quoniam ita tu uis, sed tamen. — *Cic. Att. 6.1.7*. c siue est 'adscienter', Si sena dixit 'adscienter' siue illud uerum est, haec quoque pars consensu defenditur *Quint. Inst. 1.5.13*; Gniphio, 'roburi' quidem et 'eburi'. fatetur esse, uerum fieri uult ex his 'ebura robura' *1.6.23*.

9 (w. inf.) To exist as a possibility, to be possible or allowable.

(narrat) miserum se esse. — miserum? quem minus crederet (cf. crederes)? *Ter. Hap. 192*; inter duas filias regem quid mutet. est animaduertente *Var. in Gel. 18.12.9*; scis, Proten, scis ipse; neque est te fallere quicquam *Var. G. 4.447*; nec non et Tityrus Terrae nepotem parentis alumnus, cernere erat *A. 6.596*; 8.675; altera (i.e. a prostitute), nil obstat: Cois tibi pater uidere est ut nudam *Hor. S. 1.2.101*; si pauim potes, illicinare: est. uultum celare *2.5.103*; nec digitum angusta est inseruisse uia *Prop. 3.14.30*; est. maxime id considerare Rauennae *Vitr. 2.9.11*; liceat, quod tangere non est, adipiscere *Ulp. 3.478*; uerba placent, et uox, et quod corrumpere non est *Fast. 2.765*; uidetur, quantum dinoscere erat, cotidiana consuetudine cultus strato recubans *V. Max. 2.6.8*; hippos. — tantae uelocitatis, ut consequi non sit *Plin. Nat. 9.97*; *11.151*; non est satis mirari. — diligentiam. — priscorum *23.112*; non esse uirum, non eminus dalle sastera erat *Sil. 1.163*; cum quo, ut coniectare erat intentione uultus. de natura animae. — inquit Tac. *Ann. 16.34*; (w. double neg.). — non est legatos regis non dimittere *Phaed. 4.18(19).28*; (w. formula of greeting) 'est te' inquit 'uidere' (i.e. 'can it really be you?') *Petr. 67.5*.

10 (w. dat.) To exist as the property, attribute, etc. (of a particular person, etc.): a (of material property, possessions, etc.). b (of physical or abstract qualities, attributes, etc.). c (of fortune, one's lot, etc.).

a sunt tibi intus auri trecenti nummi Philippi? *Pl. Poen. 165*; est ager sub urbe hic nobis *Ter. Hap. 508*; neque mihi aedificatio neque uasum neque uestimentum uilum est manupretiosum *Cato orat. 173*; bello huic neque seruus est neque aca *Catull. 24.8*; est mihi. — fistula, Damocles dono mihi quam dedit olim *Ver. 4.2.36*; est mihi. — plenus Albani cadus *Hor. Carm. 4.11.1*; *Ver. 4.11.1*; unde tibi togula est. — unde datae quadras? *Mart. 3.30.3*; pupilli. — quibus amplior est res *Juv. 6.629*; (w. ellipsis of dat.) *Pl. As. 193*; fo miser quaerendo arguto mutuo nec quicquam nisi 'non est' sciunt mihi respondere quos rogo *Per. 6*; etsi res sunt fractae, amicitium tamen 635; *Ps. 256*. b uires qui sunt magnae. — confringent importunae undae *Andr. post. 20(22).2*; tot (cyathos) quoti digiti tibi sunt in manu *Pl. S. 1706*; huc filium scis esse? *Ter. Hap. 181*; non si mihi linguae centum atque ora sient totidem *Hor. Carm. 3.5(12)*; fons aquae dulcis, cui nomen Arethusa est *Cic. Ver. 4.11.8*; *Catull. 91.10*; si qua est Helene prudentia uati. — praedicant *Ver. 4.3.433*; fit Berce. — cui genus et quondam nomen natique fuissent *5.621*; quid consili aduersus collegam seditionis. — uirum atque auctoritatis fore? *Liv. 22.40.2*; est mihi libertas tecum secreta loquendi *Ulp. Met. 9.559*; quamdiu. — suum eloquentiae pretium. — erit *Sen. Suas. 7.8*; (bubus) Syriacus sine sunt palearia *Plin. Nat. 8.179*; torpor est nostris sine te Camenis *Stat. Silv. 4.7.21*; sacerdotes, quibus. — coercentibus *Ulp. Tac. Ger. 11.45* — (w. ellipsis of dat.) cliens amicus hospes nemos nobis? — sunt *Ter. Ad. 529*; quacumque libido est, incedo *Hor. S. 1.6.111*; exeat. — si pudor est *Juv. 3.154*. c sedo. — cum magna exortio. Priami imperio Phrygiusque futurum *Ver. 4.2.101*; capiti sint precor illa (sc. mala) meo *Tib. 1.2.12*; (w. inf.) tu procul a patria (nec sit uibi credere tantum) Alpina a dura, nives. — me sine sola uidet *Ver. Eccl. 10.46*; *Tib. 1.6.24*; *Sil. 6.488*.

B (as the regular copula linking subject and complement).

11 (w. local adv., advl. phr., etc.) To be, be present, situated, etc. (in a particular place). b (w. advs. or advl. phrs. expr. non-physical location). c (pf., app. implying motion to, and subsequent experience of, a place, etc.) to have been (to).

ubi id est aurum? — in arca apud me *Pl. Aut. 823*; cras mane, quaeso, in comitio estote obuiam *Poen. 807*; est Ctesipho intus? — non est *Ter. Ad. 778*; (praedium) sub radice montis siet *Cato Agr. 1.3*; cum ad me bene mane Dionysius fuit *Cic. Att. 10.16.1*; cum in Arpinati quinque dies fuisset *Q. fr. 2.5.4*; monte Iura. — qui est inter Sequanos et Heluetios *Caes. Gal. 1.2.3*; ea pars Menapiorum quae citra Rhenum erat *4.4.7*; procul este, profani *Ver. 4.6.258*; per centrum, ubi est littera A, linea perducatur *Vitr. 9.7.3*; urbe. — natis exulis esse licet *Ulp. Tr. 3.14.12*; quae (costa) iuxta uiscera est *Cels. 8.9.1*; palumbi uenas, quae sub alis sunt *Larg. 16*; refici (pilae) quae circa alueos riuorum sunt aestate non debent *Fron. Ag. 122*. b ego dicam quod mi in mentem *Ter. Hap. 986*; turpitudinem nec in uerbo esse nec in re, itaque nusquam esse *Cic. Fam. 9.22.3*; multum. — sunt in uenationibus (sc. Suebi) *Caes. Gal. 4.1.8*; omnem.

spem in impetu esse equitum *Liv. 10.14.12*; Tabereni. — quibus in lusu risuque summum bonum est *Mela 1.106*; herbarum differentia est in colore et odore *Plin. Nat. 21.35*; pecunia, quae est in argento signato *Quint. Inst. 5.14.26*; omnia in tua salute locata sunt. res prosperae meae ibi sunt *Fro. Aur. 1. p. 232(85N)*; longe iamdiu in eo ipse quaerendo fuit *Gal. 3.1.4*; euigila et tecum esto *Apul. Met. 2.6*; omnibus bonis in rebus conatus in laude, effectus in casu est *Fl. 20*; (w. noun cl. as subj.) iam prope erat ut ne consilium quidem maiestas coereret iras hominum *Liv. 2.23.14*; *28.39.6*; *Sen. Ep. 120.21*. c negotiatores, qui ad extremas Aegypti regiones proximisque ultimis finibus terrae terminationes fuerunt *Vitr. 9.5.4*; nec. — lauare potui; fui enim hodie in funus *Petr. 42.2*.

12 (w. advl. phr.) To be (in a particular condition, situation, etc.). b (w. abl.).

nos pudet, quia cum catus sumus *Pl. Capt. 203*; esse tu. — ab illo militi Macedonio. — ? *Ps. 616*; facinora aperuntur clam quae sperari fore *Truc. 795*; ne. — in seuitute nostra essent. — in ea sententia (Rhodienses) fuisse arbitror *Hor. Sat. 1.63*; sex mensis cum Antiocho ueteris Academiae. — philosopho fuit *Cic. Brut. 315*; hominem uideo. — non domum in aere alieno nullo, sed in suis nummis multis esse *Ver. 4.11*; non decet tam uetus sine liberis nomen esse *Catull. 61.207*; erant futura in incerto *B. Alex. 16.1*; ut. — Iphicrantes apud Graecos in summa laude fuerit *Nep. Iph. 4.4*; adhuc sub iudice lis est *Hor. Ars 78*; in expectatione ciuitas erat *Liv. 7.6.8*; si rem inclinatum uiderent et in eo iam esse ut urbs caperetur *28.22.8*; siue (puella) erit in Tyriss, Tyriss laudabilis amictus *Ulp. Ars 2.297*; urbes, quae sub ditione Philippi regis fuerunt *V. Max. 4.8.5*; hi flores non fuisse in uis Alexandri Magni aetate *Plin. Nat. 21.48*; tu, quom sine me es, Catonem legis *Aur. Fro. 1. p. 152(36N)*; cum plurimis annis in matrimonio fuit (mulier) *Ulp. dig. 24.3.7*. b bono animo se *Pl. M. 1144*; *Ter. Ad. 842*; iubet. — eodem iure esse quo fuerit Arminenses *Cic. Caec. 102*; lex. — ut ne ferretur, senatus fuerat uetere mutata *Sest. 55*; mihi est mortalis inter honore *Lucr. 5.1280*; (Miltiades) erat. — inter eos dignitate regia *Nep. Milt. 2.3*; etsi nudis pedibus fuerit *Vitr. 7.4.5*; testamentum eius multo apud uulgum rumore fuit *Tac. Ann. 3.76*; etiam si mente sit. — domum non reuertatur, nondum fugitius est *Paul. dig. 21.1.43.1*.

13 (w. advs. of manner): a (of persons or things, w. ref. to condition, behaviour, etc.). b (of circumstances; esp. impers.).

a ambo, et seruos et era, frustra sunt (i.e. are tricked), qui me Amphitruonem reatur esse *Pl. Am. 974*; minore nusquam bene fuit dispendio (i.e. enjoyed myself) *Men. 485*; fundus melius erit, minus peccabitur *Cato Agr. 4*; in conuiuium liberi uestri modestius erant quam apud principia *Gracch. orat. 25*; nobis. — constituendum tutore Romae esse possimus *Cic. Att. 15.3.7*; erat. — uilla Valeri nostri, ut familiariter essem et liberaber *16.7.1*; Romanos. — remoto metu laxius licentiusque futuros *Sal. Jug. 87.4*; se sub imperio populi Romani fideliter atque obedienter futuros *Liv. 8.19.2*; solebas. — suauis esse in conuiuium; nescio quid nunc taces *Petr. 61.2*; genus dolorem sensi. spero in paucis diebus me recte fore *Fro. Aur. 1. p. 248(90N)*; (w. ita, ut, etc.) homo hic ebrius est. — — titimam ita essem *Pl. Am. 575*; ego isti nihil sum aliter ac fuit *Ter. Ph. 330*; sic est uulgus; ex ueritate pauca, ex opinione multa aestimat *Cic. Q. Rosc. 29*; ita. — a puertitia fuit. — uti. — pericula consuetudine habeam *Sal. Jug. 85.7*; *Tis. 1.10.43*; bene facit cunini. — semen per se, ut est, datum *Larg. 19*; ut olim fuere Epimenides et Orpheus et Pythagoras *Apul. 47.2*. b si hoc ita est; qui spondet mille nummum? *Scip. min. orat. 11*; quae cum ita sint. — tuam. — sententiam laudat *Cic. Man. 69*; recte tibi semper erunt res *Hor. Sat. 2.106*; frustra id inceptum Volscis fuit *Liv. 4.25.1*; facta arguebantur, dicta inpuere erant *Tac. Ann. 1.72*; — melius iam fore spero, ubi te uidebit *Pl. Truc. 189*; inuidere alii bene esse, tibi male esse, miseria est *745*; familiae male ne sit *Cato Agr. 5.2*; tibi bene sit, qui recte omnia Pompon. com. 36; nunquam tam male est Scilicis quin aliquid facere dicant *Cic. Ver. 4.95*; meliuscule Lentulo esse scriptum erat *Att. 6.2*; *Catull. 3.13*; qui cenantibus una. — pulchre fuerit tibi, nescio laboro *Hor. S. 2.8.19*; date. — idem. — haud impune adultero fore *Liv. 1.58.7*; agite. — scordialis de medio. suauiter sit potius *Petr. 59.1*; *Tac. Ann. 2.52*.

14 (w. adj.) To be (of a specified description). b (w. satis, abunde, and sim. advs.). c (w. advl. phrs.). d (w. noun cl., inf., etc., as subj.).

hic homo sanus non est *Pl. Am. 402*; tu es lapide silice stultior qui hanc ames *Poen. 292*; Syre, eho accede huc ad me: liber esto *Ter. Ad. 970*; ne nimium luxuriosa siet (uulica). — munda siet *Cato Agr. 143.1*; reliqui magistratus annui sunt *Cic. Leg. 3.7*; Fortuna caeca est *Amic. 54*; ne qua seditio. — oretur anxius erat *Sal. Jug. 6.3*; meus ille caper fuit *Ver. Eccl. 3.23*; quid. — si fuscus Amyntas? et nigrae uiolae sunt et uaccinia nigra *10.39*; spolia plurima Gallica fuere *Liv. 24.42.8*; dum calet et medio sol est altissimus orbe *Ulp. Met. 1.592*; este mei memores! *Liv. 3.80*; facilius. — curatio foret, si hic uerum esset *Cels. 3.3.5*; (leones) satiationis sunt *Plin. Nat. 8.49*; in his ero, quae indubitata sunt, breuior *Quint. Inst. 9.4.2*; Druso propinquanti. — obuia fuere legiones *Tac. Ann. 1.24*; nutare urbes. — cuiusque est obuia narrat *Juv. 6.422*; quis. — tam linguae Latinae ignarus est, quin sciat. — ? *Gal. 6(7).17.3*; — (opp. uideri) (Cato) esse quam uideri bonus malebat *Sal. Cat. 54.6*; — (ellipt.) anceps pugnae fuerat fortuna. — fuisset: quem metui mortura? *Ver. 4.4.603*; putet se innocentem esse ciuitas: erit *Sen. Cl. 1.23.2*. b miseria una uni. — hominist adfatim *Pl. Trin. 1185*; animositas haec uestigia parua sagaci sunt *Lucr. 1.403*; homines quibus mala abunde omnia erant *Sal. Cat. 21.1*; cui sua terra parum est *Prop. 3.7.34*; quicquam satis fuerant: nam sex septemue libelli est nimium *Mart. 8.3.1*. c ea. — quae maxime in rem uostram communem sent *Pl. Am. 10*; id (sc. uinum murtem) est ad uinum crudum *Cato Agr. 125*; praetorem quaestori suo parentis loco esse *Cic. Dio. Caec. 61*; hi (sc. dii) sunt magnitudine paulo infra elephas *Caes. Gal. 6.28.1*; si mors erat sine aqua *Giv. 3.97.2*; quae (testa) non fuerit ex creta bona *Vitr. 2.8.19*; crux est ex ossibus duobus *Cels. 8.1.25*; taceo, qui non sum de gloriis *Petr. 75.11*; ratio, quae sapientibus pro necessitate est *Plin. Ep. 1.2.3*; sic imbeo, sit pro ratione uoluntas *Juv. 6.223*; meum de uirtutibus Orfici carmen est *Aur. FL. 17*. d ex tua re est ut ego emoriar *Pl. Ps. 336*; incertum quid agram *Ter. An. 264*; pessimum. — est, si somnus neque noctu neque

interdum accedit *Cels. 2.4.2*; mirum est quo procedat Graeca credulitas *Plin. Nat. 8.82*; — lepidum amare semper *Pl. Cist. 313*; plus scire satiati quam loqui seruum hominem *Epist. 60*; est. — inuasiatum, regem reum capitis esse *Cic. Deiot. 1*; dulce et decorum est pro patria mori *Hor. Carm. 3.2.13*; cum. — abunde foret iram remittere, adiecit etiam caritatem *V. Max. 6.8.7*; haud fuerit absurdum tradere. — *Tac. Ann. 4.65*; stari. — iubet, parere necesse est *Juv. 3.290*; — (ellipt.) mane, Serui, quare, noli molestum est Afric. com. 95; is, ubi primum opportunum fuit, Iugurtham accedisse *Sal. Jug. 62.1*; si tempestiuum erit, etiam Dominam uisitabo *Fro. Aur. 1. p. 194(80N)*.

15 (in further descriptive cls., w. noun in oblique case as complement): a (in gen.). b (in dat.). c (in abl.). d (in acc.).

a quae illius fuere, possidet (soror) *Ter. An. 810*; duodecim coloniarum fuisse (sc. Arminenses) *Cic. Caec. 102*; LOCATIO AEDILIS ESTO *CIL 1.756.9*; res erat multae operae ac laboris *Caes. Gal. 5.11.5*; quem non amabis? cuius esse diceris? *Catull. 8.17*; tantae molis erat Romanorum plebs gentem *Ver. 4.1.33*; Nolae. — senatus Romanorum, plebs Hannibalis erat *Liv. 23.39.7*; (Iuno) non fluminis illas (sc. nebulas) esse. — sensit *Ulp. Met. 1.604*; mei mancipii res est *Sen. Ben. 5.19.1*; (gradatio) est. ipsa quobus adiectionis *Quint. Inst. 9.3.55*; epigramma. — quod dubitasset, an Plauti foret *Gal. 2.4.3*; ut est taurorum grauis mugitus, luporum acutus ululatus *Apul. FL. 17*; — (w. expr. of amount, price, etc.) plurius est oculatus testis quam auriti decem *Pl. Truc. 489*; qui ager. — non multo plurius est quam tunc fuit *Cic. Q. Rosc. 33*; classis mille et ducentarum nauium. — fuit *Nep. Them. 23*; corpus. — hominis ita natura compositus, uti os capitis. — esset decimae partis *Vitr. 3.2.2*; filium. — cum erit annorum quattuordecim *Afric. dig. 28.6.33*; (w. noun cl., inf., as subj.) est miserorum ut. — inuideant bonis *Pl. Capt. 583*; erat maiestatis populi Romani prohibere iniuriam *Sal. Jug. 14.7*; scyphis pugnae Thracum est *Hor. Carm. 1.27.2*; timidi est optare necem *Ulp. Met. 4.115*. b a (esses) CCC MOLTAI SVNTOT *CIL 1.366*; metuo illac mihi res ne malo magno fuit *Pl. M. 494*; (uilla rustica) et rei et uirtuti et gloriae erit *Cato Agr. 3.2*; nemini meo aduentus labori aut sumptui. — fuit *Cic. Ver. 1.16*; quae sint morbo mortique *Lucr. 6.1093*; quam uere de eo fore iudicatum, oratio indicio fuit *Nep. Lys. 3.5*; quae restituerunt igni forent portantes in agmen Romanum ruebant *Liv. 30.6.3*; malagratia incidunt, maximeque ea quae umori extrahendo sunt *Cels. 4.17(10).2*; ut desinant esse oneri ferendo *Sen. Nat. 6.22.3*; (w. inf. as subj.) est poenae seruo rumpere teste fidem *Prop. 3.6.20*; religioni est quibusdam porta Carmentalis egressi *Fest. p. 285M*. c quae facie est homo? *Pl. Trin. 903*; non. — dissimili sunt argumento (sc. fabulae) *Ter. Hap. 175*; si nulla potest mulier tam corpore duro esse *Lucr. 1.15*; multos homines excellenti animo ac uirtute fuisse sine doctrina *Cic. Arch. 15*; mortali corpore quae sunt *Lucr. 1.233*; fuit. — tanta liberalitas. — ut, nunquam in eis (sc. gardens) custodem imposerit fructus seruandi gratia *Nep. Cim. 4.1*; molibus est oculis *Ulp. Rem. 340*; statura fuit (Nero) prope iusta. — ualitudine prospera *Suet. Nero 51*; — (w. exprs. of price, amount) altitudo. — ita diuiditur, ut superior pars tertia parte sit crassitudinis colonnae *Vitr. 3.5.2*; sextante sal. — Romae. — erat *Liv. 29.37.3*. d (w. exprs. of extent) ista leno non sex menses Megaribus huc est quom commigravit *Pl. Per. 138*; bellum, quod quatuor et uiginti annos fuit *Cato hist. 84*; si sumantur regulae tres, e quibus una sit pedes III, altera pedes III *Vitr. 9.9.6*.

16 (w. noun in same case as subj.) To be (a given kind of person or thing); (also) w. neut. pron. or sim.). b (w. noun denoting substance, etc., of which a thing is made). c (w. inf. or noun cl. as subj.).

lupus est homo homini, non homo *Pl. As. 495*; amurca. — qui est umor aquatilis *Var. R. 1.64*; rex erit qui recte faciet *Vers. Pop. post. 314*; quidam comediae necne poema esset quaesierit *Hor. S. 1.4.46*; deos nunc testes esse, mox fore uitores *Liv. 3.2.4*; carmina laetum sunt opus *Ulp. Tr. 5.12.4*; Carbo. — solus toto anno consul fuit *VELL. 2.24.5*; palurius. — spiniae genus est *Plin. Nat. 24.115*; poeta fuit hic Philomen, mediae comediae scriptor *Apul. FL. 16*; (w. proper name standing for a type) Paulus uel Cossus uel Drusus moribus esto *Juv. 8.21*; — (ellipt.) postulat ut, quem ad modum est, sic etiam appelletur tyrannus *Cic. Att. 10.4.2*; *Mart. 4.16.7*; — (w. neut. pron.) aliud est. — amor, longe aliud est cupido *Cato orat. 89*; fulmen est plus quiddam quam fulguratio *Sen. Nat. 2.21.4*; (cf. w. masc. pron.) ne fueris hic tu *Hor. Ep. 1.6.40*; — (cf. sense 3) si. — non sunt (sc. the dead), nihil possunt esse *Cic. Tusc. 1.12*; sunt aliquid Manes: letum non omnia finit *Prop. 4.7.1*. b terra corpus est, at mentis ignis est *ENN. var. 51*; reicere. — uestem molibar: at illa pluma erat *Ulp. Met. 2.583*; uidi ego, quod fuerat quondam. — tellus, esse fretum *1.2.262*; ima. — ex his (sc. costis). — nihil nisi cartilago est *Cels. 8.1.15*; sanguis erant lacrimae *Luc. 9.81.1*; c inmortales mortales si foret fas flere *Nep. post. 64.1*; fraudis est accipere quod non possit reddere *Pub. Sent. F. 7*; est aliquid, colium. — tetigisse lacertis *Ulp. Ep. 3.13*; frequens curatio est uenas. — adurere *Cels. 7.7.15.6*; si sixa est ubi tu pulsas, ego uapulo tantum *Juv. 3.289*; tu si. — uales. — est solacium *Aur. Fro. 1. p. 296(79N)*; — (ellipt.) tun. — amator istae feriae etate audes? — qui non? — quia flagitium est *Pl. Bac. 1164*.

17 (w. noun, pron., etc., identifying the subject with the complement) To be (the person or thing in question). b (w. subj. unexpressed, or to be supplied from the context). c (in impersonal statements of time, season, etc.).

quis est? — ego sum illius uocab *Pl. Cist. 745*; hoc erat quod haec te meretrix huius uocabat nomine *Men. 1135*; siquis quaeret, quod tempus oleae serendae siet *Cato Agr. 61.2*; et quattuor primis altera pars est cognitio formae *Var. R. 2.1.14*; si. — quaeratur idemne sit pertinacia et perseverantia *Cic. Top. 87*; una salus haec est *Catull. 76.15*; quisquis es. — fare age uidi uenas *Ver. 4.6.388*; is finis populationibus fuit *Liv. 2.30.9*; quod non es, ne uideare, caue *Ulp. Tr. 5.13.26*; hic est Cestius qui patrem tuum negabat literas scisse *Sen. Suas. 7.13*; uelocissimum omnium animalium. — est delphinus *Plin. Nat. 9.20*; folia erant plantaginis, nisi

angustiora essent 25.124; sit. accusatoris intentio 'hominem occidit' QUINT. *Inst.* 3.6.17; ea. illi suprema uox fuit Tac. *Ann.* 15.70; ultimus. aerumnas est cumulus, quod nudum nemo hospitio. inuabit Juv. 3.210; estne. Hypata haec ciuitas? APUL. *Met.* 1.21; (w. inf. as complement) QUINT. *Inst.* 7.3.24; (eliph.) Epidicum quis est qui reuocat? — ego sum, Periphantas PL. *Ep.* 201; estne hic meum seruos? — sum hercle uero, Agorastocles POEN. 797. b hic annus tribunum auctorem legis agrariae habuit. Tib. Pontificius fuit Liv. 2.44.1; ad Coracem uentum est — mons est altissimus inter Callipolim et Naupactum 36.30.4; iupia turba probat factum, tum denique Bacchus (Bacchus enim fuerat). 'quid facitis?' ait Ov. *Met.* 3.630; haec. stigmata. non iracundus fecit. ungulus uxor: Antiochi ferrum est et scelerata manus MART. 11.84.16; (in *deicte use*) cognouit numina. sacerdos. 'en deus est, deus est!' dixit Ov. *Met.* 15.677; ancillae. proclamant: 'Giton est, Giton, inhibete crudelissimas manus.' PETR. 105.7; APUL. *Met.* 2.2. c si media nos est siue est prima uespera. est eundem PL. *Cur.* 4; uas miscellae. ubi tempus erit, legito CATO *Ag.* 23.2; si dies est, luctet Cic. *Inu.* 1.86; tenuit. se uno loco, quandiu hiems fuit NEP. *Eum.* 5.7; Phyllida mitte mihi: meus est natalis VERG. *Ecl.* 3.76; decima erat fere die hora cum cibum capere consul milites iubet Liv. 9.37.5; mensis December est? PETR. 58.2; bruma est et riget horridus December MART. 7.95.1; Fro. *Aur.* 1.2.250 (91N).

18 (used in expressing an equivalent) To be in effect, be tantamount to. b (of words) to be in meaning. c (*hoc est, id est*, and sim.), used to introduce a more accurate or explicit equivalent to a previous expression).

quid tibi istum tactio est? PL. *Cur.* 626; Truc. 258; quid est agrum bene colere? bene arare CATO *Ag.* 61.1; nunc scio quid sit Amor VERG. *Ecl.* 8.43; insectis quisquis est uitalis umor, hic erit sanguis PLIN. *Nat.* 11.8; (in the view of the speaker or some other person) loquor. de docto homine. . . qui uiuere est cogitare Cic. *Tusc.* 5.111; in turpi re peccare bis delinquere est Pub. *Sent.* 1.53; P.34; Fabius. Maximus, cui non dimicare uincere fuit V. *Max.* 7.3.7; inridere est uitam remedia post millennium annum reditura monstrare PLIN. *Nat.* 29.29. b 'sagire'. sentire acute est Cic. *Div.* 1.65; Asiaticae furari quid sit ignorat MELA 2.11; 'rediuuium' est ex uetusto renouatum FESP. p.273M; 'rogat' est consulit populum p.282M; 'palam' est coram pluribus Ulp. *dig.* 50.16.33. c cum ego hodie expectabam, id est xiii K. Aprilis Cic. *Att.* 9.11.1; regem. productum esse ad dignitatem (id est enim *proponyuvon*) FESP. 3.52; Off. 1.41; membra omnia. . . id est epistylia, zophora, coronae. . . VITR. 3.5.13; hic catagrapha inuenit, hoc est obliquas imagines PLIN. *Nat.* 35.56; *propebae*, quod est dicere, quid fieri oportuit QUINT. *Inst.* 9.2.106.

19 (w. numerals or sim.) To be equal to, make up (a given amount).

uos duo eritis atque amica tua erit tecum tertia? PL. *Bac.* 717; uti. . . duodequingaginta sextarii quadrantal siet uni Leg. *pub.* (Fon. *sur.* p.46); 3; quae duo sunt, unum facit Cic. *Fin.* 2.30; adeste, hendecasyllabi, quot estis CATUL. 42.1; quarta pars militum. relicta erat. sed fuerimus omnes: parum hoc. esse credimus, quod. exiituri in aciem. . . sumus? LIV. 44.38.7; ea (genera) quodque sunt CELS. 5.26.1.A; quot estis? PETR. 92.2; deni in quadram pedes quadraginta per oram, intra centum erunt QUINT. *Inst.* 1.20.43.

20 (w. verbal forms which are still to some extent felt as complements): a (w. fut. pple.). b (w. pres. pple.). c (w. gdeve.).

a ut, si itura siet Athenas, eat tecum PL. *Mil.* 1186; ubi sententiam facturus eris, ibi uos delectato CATO *Ag.* 30; eorum, apud quos aliquid ager aut erit acturus, mentis. . . degustet Cic. *de Orat.* 1.223; rex, quia non interituri nauali certamini erat, Magnesiam. . . concessit Liv. 36.43.9; si quid. . . el, quem postea defensurus esset, nociturum fore V. *Max.* 7.3.5; si uenturus esset, non minaretur SEN. *Suas.* 5.1; (scilicet) obtutatis. . . quia spiratus est uentus, caneris ex alla parte aperturi fores PLIN. *Nat.* 8.138; (forms from *pf. stem*) qui de deaque — scis quid hinc porro dicturus fuerim PL. *Per.* 296; ita uti nuptiae fuerant futurae, fiant *Ant.* 543; deditis ultimis cruciatibus adfecturi fuerunt Liv. 21.44.4; alobat. . . insignem hanc sententiam futuram fuisse, si media intercederet SEN. *Suas.* 2.22. b SENATVS. . . SENTENTIAM VIDERI SCIENTES ESSETIS CIL. 1.581.23; tabie fera carens dum breue tempus animus est CATUL. 63.57; Phryges. . . qui campestribus locis sunt habitantes VITR. 2.1.5; dummodo (latericis) ad perpendicularium sint stantes 2.8.9; calx, quae erit haerens in canalibus 7.1.7. c aedeundum mihi illic est homo PL. *Rud.* 1298; omnia ab integro paranda erant CATO *Orat.* 29; (quaeritur) expetendane sit gloria Cic. *Top.* 34; aut sub pelibus habendos milites fore aut. . . differendum esse in aestatem bellum Liv. 37.39.2; aearium. . . suppleendum erit Tac. *Ann.* 2.38; (forms from *pf. stem*) totus est nunc ab lis, a quibus tendens fuerat, derelictus Cic. *Fam.* 1.9.17; (w. imperis. gdeve.) linguae moderandum est mihi PL. *Cur.* 486; noctu agitantem uigilias Trin. 869; Segestani praetoris imperio parendum esse decreuerunt Cic. *Ver.* 4.76; ne. . . dimicandum foret, agro hostium excesere Liv. 8.8.2; festinandum est, instatur a tergo SEN. *Dial.* 6.10.4; uiuendum recte est Juv. 9.118.

21 (as an auxiliary vb., the present system combining with the pf. pple. of a vb. to provide its pf. passive system, or, in the case of deponents or semi-deponents, its pf. active system). b (forms from pf. system, esp. fueram, fuero, etc., combining with pf. pples. to expr. orig. a past state rather than an action, but in practice often differing little from prec. use).

cenabitis, cena ubi erit cocta PL. *Cas.* 781; arbitror, Rhodienes noluisse, nos ita depugnare, uti depugnatum est CATO *Orat.* 163; si uenisses. . . a tribunis. . . uisus esses; non es autem ab his uisus Cic. *Inu.* 1.87; hoc quod iam pridem factum esse oportuit Catil. 1.5; huius de uirtutibus. . . satis erit dictum NEP. *Ep.* 10.4; uentum erat ad Vestae Hor. *Sat.* 1.9.35; erant de quibus plura dici uellem, nisi iam dies esset exactus Tac. *Dial.* 42.1; corpus. . . Romam. . . deportatum est SUT. *Tib.* 75.3; datus numerus sit tres NIRS. *grom.* p.300La.; (eliph.) emptor

dixit 'tanti sunt mi (oues) emptae?' et ille respondit 'sunt' VAR. *R.* 2.2.5; — quid tu foras egressa es? PL. *Ann.* 10.79; isdem. . . te rebus. . . hortor, quibus. . . hortatus sum Cic. *Fam.* 4.9.1; laudarer, si scelus ausa forem Ov. *Ep.* 14.6; prospere sis ingressus annum! Fro. *Aur.* 1.2.230 (85N). b non. . . isum qui sum, ni hanc iniuriam. . . ultus pulchre fuero PL. *Men.* 472; eunuchus quem mercatus fuerat frater Ter. *Eu.* 569; pons qui fuerat tempestate interruptus paene erat relictus CAES. *Civ.* 1.41.1; qvel. . . DEPVGNANDI CAUSA AVCTORITVS EST ERIT PVIT FVERIT CIL. 1.593.113; non, hodie si exclusus fuero, desistam Hor. *S.* 1.9.58; Pythagorae quique eius haeresim fuerunt secuti, placuit. . . VITR. 5.3.3; nobilia signa, quibus. . . Syracusae ornatae fuerant Liv. 26.21.8; ille (libellus) qui subscriptus statuae eius fuit SEN. *Suas.* 1.6; cum. . . pluribus quibus diebus uexatus fuerit epiphora LARG. 23; 271; libellum tuum accipi dimisso iam. . . eo per quem fuerat adlatus Aur. *Fro.* 1.2.240 (87N).

sum² (acc. sg. masc.), pron. [*<IL.* so-*, cf. Gk. *δ, ἡ*, Skt. *sah, sō*; same root as in *si*] FORMS: acc. sg. fem. *sam*, acc. pl. *sos, sas*. N.B.: several exx. ambiguous as between this wd. and *sus* (archaic form of *suus*). (old demonstrative pron.) Him, her, (pl.) them (see FESP. pp. 298, 301, 325M, PAUL. *Fest.* p. 324M).

sum quae dederat in luminis oras ENN. *Ann.* 131; 471; — nec quis quam sopiam. . . in somnis uidit prius quam sam discere coepit 219; uiam munitione: ni sam delapidassit, qua uolet lumento agito Lex *XII* (Fon. *sur.* p.27); — constitit. . . propter sos dia deorum ENN. *Ann.* 32; hortantur ibei sos 256; — uirgines, nam sibi quisque domi Romanus habet sos 101.

sumbolus: see SYMBOLVS.

sūmen ~inis, n. [*<*sugs-men* (SVGO + -MEN)] A sow's udder (eaten by the Romans as a delicacy). b (applied to a woman's breast).

pernam, abdomen, ~en suis, glandium PL. *Cur.* 323; Ps. 186; illum ~ina ducebant atque altitium lanx Lucil. 1175; MET. *Pius* in Macr. 3.13.12; PERS. 1.53; huius (sc. suis) et ~en optimum, si modo fetus non hauserit PLIN. *Nat.* 11.211; manibus ~inis imbricisque porci MART. 2.37.2; 10.48.12; (meton.) scrofa. . . Phrygium miserabile ~en. . . tringita clara mamillis Juv. 12.73; (as a nickname for a gourmand) PLIN. *Nat.* 8.209; (transf., applied to the most fertile part of a country) Caesar Vopiscus. . . campos Rosae Italiae dixit esse ~en VAR. *R.* 1.7.10. b manus uberibus, lactanti in ~ine, sidat Lucil. 176.

summa: see SVBM-.

summa ~ae, f. [fem. of SVMMVS]

1 (in addition) The total number or amount. b (esp. w. ref. to money and accounting; cf. sense 2). c (poet.) an arithmetical unit (cf. the similar use of *numerus*, sense 2).

uillicum, uillicum, operarios x, bubulicum 1, asinarum 1, salictarium 1, subulicum 1, ~a homines xvi CATO *Ag.* 11.1; Drusus erat de praeruaricatione. . . absolutus in ~a quattuor sententias Cic. *Q. fr.* 2.15.3; quis scit an adiciant hodiernae crastina ~ae tempora di superi? Hor. *Car.* 4.7.17; difficile. . . est. . . quot pugnauerint. . . exacto adfirmare numero; audet tamen Antias Valerius concipere ~as Liv. 3.5.12; duplicatum eius ~ae numerum peditem daret 29.15.6; simili nec tempora ~a mutantur MAN. 3.302; COL. 5.15.7; ~a quae eragabatur ante piscinam: quinquariae trecentae quinquaginta una Fron. *Ag.* 67; NIRS. *grom.* p.297La.; (w. gen. of things counted) quanta istaec hominum ~ast? — septem milia PL. *Mil.* 46; ~a uini in homines singulos inter annum p. vii CATO *Ag.* 57; ~am ac numerum iniuriarum uobis, iudices, non possum expromere Cic. *Ver.* 3.53; mitto numerum nauium ~amque praedae Pis. 90; equitum magno numero ex omni populi ~a separato Rep. 2.39; uitae ~a breuis spem nos uetat incohare longam Hor. *Car.* 1.4.15; sacrarum aedium membra ad uersam totius magnitudinis ~am ex partibus singulis. . . debent habere communis resum VITR. 3.1.3; ~a totius exercitus CURT. 4.12.13; (w. gen. specifying amount) ~a. . . trium et uiginti legionum eo anno effecta est Liv. 25.3.7. b mea. . . utantur sine. de ~a mihi decedet: quod hinc accesserit id de lucro putato esse omne Ter. *Ad.* 816; soles, cum rationem a dispensatore accipis, si aera singula probasti, ~am, quae ex his confecta sit, non probare? Cic. *Hor.* fr. 59; (w. gen. of item, etc., counted) ~a sumpti HS LXXII CATO *Ag.* 21.5; c ~am patri moni insculpere saxo heredes uoluit Hor. *S.* 2.3.90; pecuniae ~a. . . prope par ~a fuit Liv. 33.23.9; CURT. 3.13.16; (in fig. phr.) ut boni ratiocinatores officiorum esse possint et addendo deducendo uidere, quae reliqui ~a fiat Cic. *Off.* 1.59; (w. gen. specifying amount) senatus Fulvio quantum impenderet permisit, dum ne ~am octaginta milium excederet Liv. 39.5.10. c poscit quintam partem centesima ~a MAN. 2.335; hunc numerum renocabis in ipsum multiplicans deciens, adiectis insuper eidem quinque tamen ~is 3.488; 4.497.

2 A (specified) amount of money, a sum; also ~a pecuniae. b (in titles of financial officials, esp. in the imperial household). c ~a honoraria, a voluntary payment made on assuming office; also, one made to a lawyer for professional services.

non refert parua nomina in codices? immo omnis ~as Cic. *Q. Rosc.* 4; in censu habendo potestas omnis aestimationis habenda ~aeque faciendae censori permittitur Ver. 2.131; si. . . ea mercatus esses. . . ad eam ~am quam uolueram Fam. 7.23.1; (Macedones) hac ~a redempti Liv. 32.17.3; uendita praedia omnis, inde ea ~a militi numerata est 45.34.6; ut ab hereditis eam ~am peteret V. *Max.* 8.2.2; SEN. *Ben.* 7.9.5; totius ~ae creditorem QUINT. *Inst.* 5.10.117; falsus erit testis, uendit peritiam ~a exigua Juv. 14.218; non alio datam ~am quam in emptionem Alexandrinarum mercium assumpturos SUT. *Aug.* 98.2; nummos non medicis ~ae. . . sparsit in plebem Cal. 37.1; (w. gen. specifying amount) nam qui uictus erat, ~am sacramenti praestabat

poenae nomine GAUS *Inst.* 4.13; — uideo enim eius pecuniae ~am esse pergrandem, ad HS uiciens Cic. *Ver.* 2.141; ciuitatibus pro numero militum pecuniarum ~as discriscere 5.62; CAES. *Civ.* 3.105.1; pecuniae ~am quantum imperauerit parum conuenit Liv. 30.16.12; parum pecuniae ~am erogatam V. *Max.* 4.8.1; CURT. 5.2.11; (cf.) census equestrem ~am numerum Hor. *Ar.* 384. b actorem ~arum. . . in cubiculo uocauit SUT. *Dom.* 11.1; ~ARVM DISPENSATOR CIL. 5.83; MAGISTRO ~AE PRIVATAE 8.23048; (eliph.) PATROCLO ~ARVM 5.1038.2. c INLATIS. . . ~IS HONORARIIS DECVRIATIONATVS CIL. 8.6330.10; ARAM ET BASIM MERCVRII PROPTER ~AM HONORARIAM PRO SEVIRATV PECVNIA SVA POSVIT 10.267.4; — si. . . post causam actam cauta est honoraria ~a rescripti in Ulp. *dig.* 50.13.1.12.

3 The full extent, sum-total (of hopes, actions, and other immaterial things).

meorum maerorum quae amorum ~am edictaui tibi PL. *Ep.* 105; omnia, quae. . . optanda sunt, inesse debent in ~a bonorum, ut is, qui eam adeptus sit, nihil praeterea desideret Cic. *Fin.* 4.46; meus erit exsilio corrigitur, cuius ~a criminis est quod amatus aduersario male dixi CALPURN. *Fam.* 6.7.1; quin illi, remittendo de ~a quisque iuris, mediis copularet concordiam Liv. 4.43.11; te iui poru. . . debuit haec meriti ~a fuisse mei Ov. *Ep.* 2.56; ~a fuit Graia, starent ut moenia, uoti Luc. 3.497; tibi ~a pauor ~am nuntius amorum tristis 8.51; procul absit ut ista undictae sit ~a tuae 10.526; quae tibi ~a boni est? uicta uixisse patella semper. . . ? PERS. 4.17; (infirmus) balinea imaginatur et fontes. haec ~a curarum, ~a uotorum PLIN. *Ep.* 7.26.2; Ep. *Tra.* 10.2.2; Pan. 74.4; Juv. 5.18.

4 Any complex unity, a whole; b (phil.) ~a rerum, the totality of matter or things created from matter; also ~a alone. c ~a rerum; the totality of atoms and void, the universe; so ~a ~arum, etc.; also ~a alone.

praefari, quod in principio ~ae totius professi plerique sunt rerum scriptores Liv. 21.1.1; pices nelectaeque unguen amurcae miscuit et ~am conplexituri ignis in unam GRAT. 417. b primordia. . . unde omnis rerum nunc constat ~a creata Lucr. 1.502; 1.706; rerum ~a nouatur semper, et inter se mortales mutua uiuent 2.75; 2.303; — primum quid quid aequi tollitur in ~aque fit ut nil uirum abundet 5.265. c terrae corpus et umor aurarumque leues animae calidique uapores, e quibus haec rerum consistere ~a uidetur Lucr. 5.237; ne pedibus rapit tellus subtracta feratur in barathrum rerumque sequatur prodita ~a funditus 6.606; Ov. *Met.* 2.300; — sicut ~arum ~ast aeterna Lucr. 3.816; ut. . . uideas caelum ~a totius unum quam sit paruula pars 6.649; — extra ~am quoniam nil esse latendum, non habet extremum, caret ergo fine modoque 1.963; MAN. 1.130; (cf.) nec plagae possunt extrinsecus undique ~am conseruare omnem quaecumque est conciliata Lucr. 1.1042.

5 The whole of a thing as distinct from the parts composing it, the ensemble; in ~am, taken as a whole. b the whole issue (of a case, etc.).

~a spectanda, ne in ea resumptus fructum superet VAR. *R.* 1.53; suos. . . quisque opprimi et circumueniri non patitur. . . haec eadem ratio est in ~a totius Galliae CAES. *Gal.* 6.11.5; res diligentiam requirebat, non tot in ~a exercitus tuenda. . . sed in singulis militibus conseruandis 6.34.3; CIV. 1.67.5; faber. . . mollis imitabitur aere capillos, infelix opus ~a, quia ponere totum nesciet Hor. *Ar.* 34; postquam ~am belli ac regias omnis copias. . . e propinquo conspexerunt Liv. 4.4.38; illi partibus copiarum, ~ae Orsines praerant CURT. 4.12.8; omnis soli uitium est, male cohaerere et. . . ~a manere, partibus ruere SEN. *Nat.* 6.1.15; (quaestiones) adductae extrinsecus, aliquid tamen ad ~am causae conferentes QUINT. *Inst.* 3.6.7; solet. . . quaedam esse partium breuitas, quae longam tamen efficit ~am 4.2.41; proposita uitae eius uelut ~a partes singillatim. . . exequar SUT. *Aug.* 9; — scire. . . eum (sc. iudicem) in ~am quid acti sit, tamen rationem quoque facti cuiusque cognoscere ne grauetur QUINT. *Inst.* 4.2.21. b sponsonem facere maluit; fecit; te iudicem, C. Aquili, sumpsit, ex sponso egit. in hoc ~a iudici causae tota constitit QUINT. 32; priuatae litterae nullae proferuntur, publicae retentae sunt in accusatorum potestate; ~a est in testibus FAL. 23; tempora et causas parum explicuit, in quibus medicinae ~a est CELS. 6.6.1; id tinguendum officinae ignorant, cum ~a uertatur in eo PLIN. *Nat.* 9.133; ~a. . . circa mouendus affectus in hoc posita est, ut moueamur ipsi QUINT. *Inst.* 6.2.26.

6 (w. gen.) The matter in question considered in general terms or overall. b (esp. as the subject of over-all responsibility or control). c ~a rerum, the fortunes or interests of the whole body, the state, etc. d ad or in ~am proficere, prodesset, to be of general benefit.

nec solis Biturigibus communem salutem committendum censet, quod penes eos, si id oppidum retinuissent, ~am uictoriae constare intellegebat CAES. *Gal.* 7.2.3; CIV. 1.82.3; quid. . . in multa proelia paruaque carperent ~am unius belli? Liv. 3.61.13; 29.4.3; commeanibus in uicem nuntis nihil in ~am pacis proficiebatur Tac. *Ann.* 13.38; ut medicos consuleremus de ~a ualetudinibus PLIN. *Nat.* 1.22.8; in ~a possessionis non multum interest, iuste quis an iniuste possideat PAUL. *dig.* 41.2.3.5; (pl.) quae pro reo dicentur, omnia necessario a tempore atque homine ad communis rerum et generum ~as reuoluntur Cic. *de Orat.* 2.135. b qui nobis. . . ~am ordinis consilique concedunt Cic. *Calp.* 4.15; *Enlakanon*, ad quem dilectus et ~a negoti referatur *Att.* 7.11.5; ad hunc, propter iustitiam prudentiamque suam, totius belli ~am omnium uoluntate deferri CAES. *Gal.* 2.4.7; his praerat Viridoux ac ~am imperi tenebat earum omnium ciuitatum quae deferantur 3.17.2; principes. . . quorum ad arbitrium. . . ~a omnium rerum consiliorumque redeat 6.11.3; Papirius. . . in quo tum ~a rei bellicae ponebatur Liv. 9.38.9; ~a curae omnis in Bostarem Hannone gentis. uersa erat 26.12.10; 32.17.9; Palatinae ~am Proca gentis habebat Ov. *Met.* 14.622; VELL. 2.49.2; fanuli, penes quos ~a consistit gregum SEN. *Oed.* 824; ~a expeditionis Antonio Nouello. . . permissa Tac. *Hist.* 1.87; qui (sc. Anicetus) nihil cunctatus poscit ~am sceleris ANN. 14.7; legiones. . .

imperatorem Tiberium recusantis et sibi ~am rei p. deferentis. compescit Suet. Cal. 1.1; Nero 9; (in phr. ~a ~arum) Venus, quam penes amantur ~a ~arum dedit Pl. Truc. 25; (pl.) non idem ipsi, qui ~as imperii tenerent, expedire et multitudinem Nef. Mil. 3.5; (without gen.) solus ~am habet hic apud nos Pl. Truc. 727; sceptro tradita ~a tuo Ov. Ep. 7.12; — (prob. here, transf.) in Veneris tabula ~am sibi poscit Apelles Prop. 3.9.11; diu. ~a carminis penes Mopsun Thracem memorata est Petr. 55.4; — (meton., applied to a headquarters) hoc caput. . haec belli ~a nefandi Verg. A. 12.572; (applied to a commander-in-chief) ~a ducum, Atides Ov. Am. 1.9.37; belli ~a caputque Bato Pont. 2.1.46; stat ~a caputque orbis (i.e. Pompey). ? Luc. 9.123. c ad te ~a solum, Phormio, rerum redit: tute hoc intristi: tibi omnes extendendum Ter. Ph. 317; alter (sc. legatus) omnia agere ad praescriptum, alter (sc. imperator) libere ad ~am rerum consulere debet Caes. Civ. 3.51.4; perpaucos de ~a rerum ac de salute omnium decertare B. Alex. 16.2; discrimen ~ae rerum augebat animos Liv. 10.14.9; neque uniuerso periculo ~a rerum committebatur 22.12.10; periculum ~ae rerum facere 33.8.12; 39.1.8; Luc. 5.26; cuncta. ambigua et dubia rerum pendencia ~a V. Fl. 5.307; Flor. Ep. 2.14 (4.3.5); — (cf.) Antii ~am rei positam; . id caput, eas vires belli esse Liv. 3.10.8. d qui, ut aliud nihil, hoc tamen profecit, dedit illi dolorem, sed etiam ad ~am profectum aliquid puto Cic. Att. 7.13.1; si (lex) maiori parti et in ~am prodest Liv. 34.3.5; procuratoris temeritas, tanta mole belli nihil in ~am profutura Tac. Hist. 2.16; (cf.) non in praesentis modo certaminis gloriam, sed in ~am etiam belli profectum foret Liv. 31.37.5.

7 That which an activity amounts to, i.e. its general purpose or tendency. b what a person's words add up to, the general sense or drift, the substance, gist. c ad ~am, to sum up, in short; sim. in ~a, in ~am.

docete nos, agri cultura quam ~am habeat, utilitatemne an uoluptatem Var. R. 1.2.12; (dici potest) commune animalium omnium secundum naturam uiuere, sed naturas esse diuersas. . et tamen in omnibus est ~a communis Cic. Fin. 5.26; decem legatos. . senatum missurum ad res Asiae disceptandas. . ~am tamen hanc fore, ut cis Taurum montem, quae intra regni Antiochii fines fuissent, Eumeni attribueretur Liv. 37.55.4; cum ~a amicitiae sit amicum sibi aequare Sen. Ben. 2.15.1; qui ~am a rhetorice ad persuadendi uim retulerunt Quint. Inst. 2.16.11; 4.2.127; insidias tibi comparant, quarum ~a est, ut. . Apul. Met. 5.11. b (w. gen. of thing summarized) si ~am causae breuiter exponemus Rhod. Her. 1.7; haec ~a est conclusio meae Cic. Phil. 2.32; ~a huius epistulae haec est, ut omnes omnibus rebus Nerone fam. 13.64.2; mandata. . remittunt, quorum haec erat ~a; Caesar in Galliam reuerteretur Caes. Civ. 1.10.2; ~a fuit orationis. . omni opo iuuandum Hannibalem esse Liv. 23.12.3; ~a querellam erat, ciues suos. . Romam commigrasse 41.8.7; 42.25.4; sum miser, haec breuis est nostrorum ~a malorum Ov. Tr. 5.7.7; Curt. 6.11.12; Sil. 1.573; controversia, cuius ~a est, quod. . Quint. Inst. 9.2.42; ~a defensionis Plin. Ep. 5.13.14.2; Gel. 3.14.6; (in phr. ~a ~arum) ~a. . ~arum haec erit: tardiloquum esse te iubeo Sen. Ep. 40.14; — (w. defining gen.) quicquid dixi, ad unam ~am referri uolo uel humanitatis uel clementiae Cic. Lig. 29; — (without gen.) ~a fuit, ut ille quia exitum quaerens, 'ut deliberarem' Alg. 9.18.1; nauigat haec ~a est, hic nostri nuntius esto Ver. A. 4.237; dixit: 'iam iste. . ' et alia in hanc ~am Sen. Con. 2.4.13; — (pl.) leges. . a me edentur non perfectae (nam esset infinitum), sed ipsae ~ae rerum atque sententia Cic. Leg. 2.18; Liv. 40.29.11; in his, quae scripserimus, ~as in commentarium et capita conferre Quint. Inst. 10.7.32. c ~a epistolarum ois iam dudum. . ad ~am dic, M. Tullii. . adseior Cic. Att. 7.7.7; Fam. 14.14.2; ad ~am, ne agam de singulis, totius generis hominum conciliationem. . seruare debemus Off. 1.149; Hor. Ep. 1.1.106; Vitr. 6.6.7; Sen. Con. 2.4.4; Trimalchio fundos habet quia milui uolant, nummorum nummos. . ad ~am, quoniam ex istis babaculis in rutae folium concit Pet. 37.10; 45.12; 57.3; LARG. 40; (cf.) bibliothecas, theatra, conuictus. . ad ~am omnium (s.v.l.) illa quae delicata reliquimus desideramus Mart. 12.27.13; — Pharnaces. . lentius agere, decedendi diem postulare longiore, pactiones interponere, in ~a frustrari coepit B. Alex. 7.11; Asc. Pis. 1; potes. . cenare. . nusquam hilaris, simpliciis, incautus, in ~a experire Plin. Ep. 1.15.4; 6.6.9; 8.8.7; Juv. 3.79; Gatus Inst. 4.139; (cf.) tenui me, ut puto, egregie. . et in omni ~a. . ualde me ad otium pacemque conuerto Cic. Q. fr. 3.5 & 6.5; — Stat. Silv. 4.4. pr.; quantitas (sc. uocis) simplicior: in ~am (v.l. ~a) enim grandis aut exigua est Quint. Inst. 11.3.25.

8 The crowning stage, culmination, completion. b ad ~am, in ~a, as the crowning touch, to complete it all.

quarum. . artium ~ae crescere possunt, earum etiam contrarium ~a poterit augeri Cic. Fin. 4.67; in homine. . ~a omnis animi est et in animo rationis 5.38; ut (faciendi sceleris consilium) ad ~am cogitati incoaliatque perueniat Quint. Decl. 321 (p. 263.124); nec ad ullius rei ~am nisi praecedentibus initiis perueniri Inst. 1.1.15.5; quod in ~a sum actionis petitur, non in primo statum rerum ingressu 4.2.112; ratio inueniendi. . quam. . penitus cognoscere ad ~am scientiae necessarium est 8.1.1; (in phr. ~a ~arum) ~a ~arum in illa gloria (sc. of Pompey) fuit. . Asiam. . medium patriae reddidisse Plin. Nat. 7.99; — (without gen.) ultimum causae totis egere latentis corporibus seraque aperitur noxia ~a a GRAT. 368; hoc cubiculum talibus experimentis (i.e. examples of continence) ~am inponat V. Max. 4.3.3; habent. . omnia initium, incrementum, ~am Quint. Inst. 5.10.71; facilitatem. . extemporalem a paruis initiis paulatim perducemus ad ~am 10.7.18; non maligne crediderim defuisse ei (sc. Ciceroni) ~am illam, ad quam nemo propius accessit 12.1.20. b grammaticus Latinus, declamantium deinde. . praceptor, ad ~am Philologus ab semet nominatus Pol. gram. 1; Apul. Fl. 16; — idem. . his repulsa notatus a populo, in ~a ei in patria mori non licuit Plin. Nat. 7.120; dulces gannitus. . iterabit illa et in ~a: 'teneo te', inquit, 'teneo, meum palumbulum' Apul. Met. 10.22.

9 (app.) The topmost layer, surface.

sapiente natura quaecumque gignuntur, non penitus. . radices agunt, sed per ~am (v.l. ~a) terrae dispergunt Cor. 3.11.3; 3.19.1; lucerna euomuit de ~a luminis sui stillam feruentis olei Apul. Met. 5.23.

Summānālis ~is ~e, a. Offered in sacrifice to Summanus.

~ia liba farinacea in motum rotae fincta Fest. p. 348M.

Summānūs ~a ~um, a. Of or belonging to Summanus.

caeli. ~a a templa Lucr. 5.521; ~vm FVLGVR CIL 6.30880.

Summānus ~i, m. [SVMVVS+ANVS] The god of high places (as a cult-title of Jupiter or as a distinct deity responsible for lightning, etc., at night).

ita me Iuppiter, Iuno, Ceres. . ~us, Sol, Saturnus diue omnes ament Pl. Bac. 895; Var. L. 5.74; Liv. 32.29.1; Ov. Fast. 6.731; Romani duo. . ex iis (sc. deis) seruare, diurna (fulmina) attribuentes Ioui, nocturna ~o Plin. Nat. 2.138; 29.57; Fest. p. 229M; (w. ref. to his statue) cum ~us in fastigio Iouis optumi maximi. . e caelo icat esset Cic. Div. 1.16; — (as title of Jupiter) Iovi Iovi ~o CIL 5.5660.2.

summārium ~i(i), n. [SVMVVS+ARIVM] A summary.

haec (ratio) quae nunc uulgo breuiarium dicitur, olim cum latine loqueremur ~ium uocabatur Sen. Ep. 39.1.

summās (~ātis?) ~ātis, a. [SVMVVS+AS¹] (of persons, etc.) Belonging to the highest class, of the first rank.

istas. . summo genere gnatas, ~atis matronas Pl. Cist. 25; Ps. 227; oratores populi, ~ates uiri, summi accubent, ego infumatus infumus St. 492; GEL. 6(7).3.7; uirginem. . ~atem regionis Apul. Met. 4.23; ~atem deam 11.1; 11.22.

summātim, adv. [SVMVVS+atim(-IM)]

1 With attention only to the main points of a topic, etc., summarily. b without depth, superficially.

~. experiar rescribere paucis Lucil. 1027; si ~, non particulatim narrabimus Rhod. Her. 1.14; in primis duabus dicendi partibus qualis esset ~ breuiterque descriptus Cic. Orat. 50; ~ exponam quibus criminibus Oppianicus damnatus sit Clu. 19; subditi in ipsa uia, cum haec quae longiore desiderant orationem ~ tibi perscriberem Att. 5.16.1; Lucr. 3.261; ~ regionis quae intranda erat naturam ~ accipere Liv. 9.36.5; V. Max. 1. intro; hic non subtilis computatio amorum facta est uerum ~ tempus comprehendens est Asc. Pis. 5; Quint. Inst. 10.1.44; GEL. 1.3.22; ~ iudices oportet super ea re cognoscere ULR. dig. 25.3.5.8. b constitutionem suam crasse intellegit et ~ et obscure Sen. Ep. 121.12; poetica ~ attigit Suet. Aug. 85.2.

2 (in physical sense) At the surface. (radicem) cultello ~ eradito Col. 12.48.1; ~, ita ne radices. . laedas, oblaqueato eam (sc. uineam) Arb. 6.2; 10; nunc opus est teneras ~ stringere uirgas Calp. Ecl. 5.99.

summātus ~ūs, m. [SVMVVS+ATVS] The position of being chief in a state headship.

imperium sibi cum ac ~um quisque petebat Lucr. 5.1142.

summē, adv. [SVMVVS+E] In the highest degree, intensely, etc. b superlatively well, consummately.

(w. vbs.) ~ cum tenet artem Rhod. Her. 4.3; cum a me peteret et ~ contenderet ut propinquum suum defenderem Cic. Quint. 77; quem ~ provincia expectabat Ver. 4.42; ~ diffidere Fam. 4.7.2; id ~. cupere Caes. Civ. 3.15.8; Quint. Inst. 11.1.70; audidit. . ~ cauere Apul. Met. 11.21; ~ miror Apol. 40; — (w. adjs.) ~ necessarium Cic. Inv. 1.50; homines. . ~ in omni ciuis Romanos officio Ver. 1.63; eos. . ~ esse miseros Fin. 4.21; in amore mala haec proprio ~ secundo inueniuntur Lucr. 4.1141; loco. . ~ munito Hor. Ep. 2.2.3; si summum bonum (beata uita) habet, ~ beata est Sen. Ep. 85.20; uirum ~ disertum Quint. Inst. 12.1.23; Apul. Met. 3.16; — (pleon.) quod est mihi ~ praecipuum 1.24. b potens est, quod ~ efficere possis, etiam uelle Ant. Fro. 1.1.126 (164N).

summetria: see SYMMETRIA.

summitās ~ātis, f. [SVMVVS+TAS]

1 (phil.) A culminating state. hinc et medietates easdemque uirtutes ac ~ates uocat (Plato) Apul. Pl. 2.5.

2 (geom.) A surface. ~as est secundum geometricam appellationem quae longitudinem et latitudinem tantum modo habet, ~atis fines lineae. plana ~as est quae aequaliter rectis lineis est posita Balb. geom. p. 99 La.

summō opere or summopere, adv. [SVMVVS, OPVS¹; cf. magno opere] With the utmost effort.

si ~ sapientia petenda est, ~ stultitia uitanda est Cic. Inv. 1.66; quo magis ipsae omnia ~ uitae postcaenia celant Lucr. 4.1186; OB LEGATIONEM. ~ GESTAM CIL 2.4208.6.

summula ~ae, f. [SVMMA+VLA] A small sum of money.

minutas ~as distribuit. seruis Sen. Ep. 77.8; ~a ne pereat qua uilis tessera uenit frumenti Juv. 7.174; Apul. Met. 10.19; 11.28.

summun, adv. [neut. of next]

1 For the last time. nunc ego te infelix ~ teneo Epic. Drusi 137; cum iam in fine uiae, et ~ uictoria nutat Stat. Theb. 6.494.

2 (modifying nums. or sim.) At most, at the outside; also, as the highest point in a scale.

biduo aut ~ triduo dec nulla passum ambulare Cic. Quint. 78; quattuor aut ~ quinque sunt inuenti M. 12; scies. . fortasse cras, ~ perende Int. 12.44.3; uno aut ~um altero proelio. . caput Italiae in manu. . habituros Liv. 21.35.9; tyrannus cum tribus ~ equitibus uectabatur 35.35.11; CELS. 2.12.2.A; Cato. 2.9.6; Quint. Inst. 5.14.6; — dant. . ~ coctaria. . quinque deinde septem, deinde nouem, ~ undecim et rursus nouem, deinde septem deinde quinque LARG. 16.

summus ~a ~um, a. [sup- (see SVPER, SVB) +MVS; cf. Skt. upamāh]

1 Highest in position, topmost, uppermost. b (applied for emphasis to things naturally high). c the top or summit of. d (neut. as sb.) the highest point, top, summit; (often pl. in sim. sense, esp. w. gen.). e digitus ~us, (app.) the middle finger (i.e. that which sticks projects furthest).

quae (pernae) tum ~ae fuerint, imas facito Cato Agr. 162.2; in infinito inani, in quo nihil nec ~um nec infimum. . sit Cic. Fin. 1.17; ut. . uitis. . deflectens. . corpus. . contingit ~um radice flagellum Catul. 62.54; ~um castrorum locum petere Cars. Gal. 2.23.5; (Tarquinium) ~a papauerum capita dicitur baculo decussisse Liv. 1.54.6; ~a montium iuga 22.17.4; pars ~a lacerti Ov. Ars 3.307; caelo tumens est, regna ne ~a occupet qui uicinia iua (i.e. Hercules) Sen. Her. 1.64; siquis aem ~i deducit ad aere rami V. Fl. 6.261; (pred.) contrahatur (anterior) gradatim, ita uti ~am habeat praeminentiam Vitr. 6.8.6; (cf.) oportere fieri. . contracturam ~am (sc. turris) imae partis quintam 10.13.4; (transf. ep.) de ~a caeli turris deumque disserere Lucr. 1.54; (in fig. phr.) ~um ad gradum cum claritate ueneris LAR. 128; — (masc. pl., of rows) omissio ~is est remigio Sil. 14.425; (of spectators in a theatre) (undae) sine resonantia perueniunt ad imum et ad ~orum aures Vitr. 5.3.7. b in labro ~o fluminis Sis. Hist. 103; ubi lumen. . sub auras erigitur ~ lique ferit laquearia tecti Verg. A. 8.25; extruere. . montes ad sidera ~a Ov. Fast. 5.39; ciuitatem ~o uertice montis. . sitam Apul. Met. 1.10. c ~am in crucem. . prandio percuti potest Pl. St. 625; de aedi ~a, quo aulouit Galus TITIN. com. 126; in ~a sacra uia Cic. Plane. 17; erat oppidum Alesia in colle ~o Caes. Gal. 7.69.1; (tempestas) ex. . montibus nubes proluit ac ~as ripas fluminis superauit Clu. 1.48.2; ferunt. . ~os fulgura montis Hor. Carm. 2.10.11; sub laeui uero ~um pectus gaeso iotum Liv. 26.6.5; iumina. . ~a uigilantia turre Ov. Ep. 17(18).31; ~o delabor Olympo Met. 1.212; si quid ~is auribus, si quid inuis. . deest CELS. 7.9.4; qui naueu meribus implet ad ~um latus Juv. 14.289; — (pred.) sulcos. . aluatos esse oportet, latus ~os pedes tres Cato Agr. 43.1; ut stramentum medium subsistent, quod manu sinistra ~um prendunt Var. R. 1.50.2. d id (sc. laeui culleae) habeat ad ~um ansas 111 Cato Agr. 154; laeui a ~o indexum bacillum Cic. Div. 1.30; partes. . quoniam exeat ad ~um Vitr. 7.1.1; (Gallii) in ~um euasere Liv. 5.47.3; Suet. Aug. 79.2; (Joli. by Gallii) flamma ad ~um tecti subiecta Verg. G. 4.385; ~um galae fauces uocantur. . Plin. Nat. 11.179; — (pl.) iam scalis egressi milites prope ~a coperant SAL. Jug. 60.6; ~a lacunabatur alterno murice conchae Ov. Met. 8.504; (in fig. phr.) ~a imis misuit et in praeruptum. . periculum adduxit reus publicam Vell. 2.2.3; (w. gen.) qua Galli furtim noctu ~a arcis adorti Eux. Ann. 164; caeli ~a petamus Ov. Fast. 3.510; montium ~a Sen. Nat. 1.5.3; ~a arborum Tac. Ann. 2.17; — (obs. w. ref. to Irmatio) Priap. 74.2; quid. . frustra cunnos culosque laceas? ~a petas Mart. 11.4.6. e in DIGITO MINIMO ANVLI DVI GEMMIS ADAMANTI(BUS) DIGITO SEQUENTI ANVLS POLYSEPHVS. IN DIGITO ~O ANVLS CVM ZMARAGO CIL 2.3386.15.

2 (special uses): a (of a diner) Furthest to the left on a couch (from the viewpoint of those eating); (of a couch) left of the lectus medius. b highest up on a page. c furthest upstream or inland. d (transf.) furthest removed in time, earliest.

a oratores populi, summates uiri, ~i accubent, ego infumatus infumus Pl. St. 493; ~us ego et prope me Viscus Thurinus et infra. . Varius Hor. S. 2.8.20; ADMONET ~VS VT BIBAS CIL 13.10018(9); (transf.) a septentrionali latere ~us est aquilo Sen. Nat. 5.16.6; (masc. or neut. as sb.) da puere, ab ~o. age tu interbi ab infumo da saluum Pl. A. 891; is sermo qui more maiorum ~a ~o adhibetur in poculo Cic. Sen. 46; — cena nuptialis. . exhibetur. . accubebat ~um torum maritus Apul. Met. 6.24; (ellipt.) tu Sagaritis, Accumbe in ~o Pl. Per. 767; Chremes in medium, in ~um ierat Demaenetus Lucil. 751; discutere: Sertorius inferior in medio, super eum L. Fabius. . in ~o Antonius Sal. Hist. 3.83. b (neut. as sb.) nihil nostra intersit utrum ab ~o an ab imo. . nomina eorum dicere incipiamus Rhod. Her. 3.30. c flumen, quod per uillam fluit. . longum pedes pccccll directum ab insula, quae est in imo fluuii. . ad ~um flumen, ubi est museum Var. R. 3.5.9; ~a pars (sc. Aegypti) continet Aethiopiae Plin. Nat. 5.49. d necesse est humanae uitae ~a memoria gradatim descendisse ad hanc aetatem. . et ~um gradum fuisse naturalem, cum uiuerent homines ex his rebus, quae inuoluta ultro ferret terra, ex hac uita in secundam descendisse pastorem Var. R. 2.1.3.

3 Forming the uppermost layer, closest to the atmosphere; (usu.) the surface or uppermost layer of. b (neut. as sb.) the uppermost layer, the surface (of the ground, a liquid); (often pl., w. gen.).

~um corium soli acriter cum praecoquit Vitr. 2.3.2; fluentes imagines ad ~am aquae planitiei 6.2.2; si. . reduci. . ~a cutis (i.e. the foreshin). . non potest CELS. 6.18.2.A; Col. 12.56.1; mora. . suco abundans ~o cortice desquamato; altior placu sicca est Plin. Nat. 23.134; (berh. cf.) accidunt arbores, tantum ut ~a species earum stantium relinquatur Cars. Gal. 6.27.4; — metuo ne (sors) in aqua ~a natet Pl. Cas. 385; Cic. Fin. 4.64; in ~o fluat liquo Lucr. 4.442; (Neptunus) caeruleo per ~a leuis uolat aequora curru Verg. A. 8.810; ~a. . per galeam delibans oscula 12.434; ~um destrinxit harundo corpus Ov. Met. 8.382; (delphinus) nunc ~um scindens pelagus nunc alia profundi Man. 5.420; ~am citato uix gradu tangens humum Sen. Phaed. 1062; nec ~is

crustata domus sectisque nitebat marmoribus (i.e. *vencers of marble*) Luc. 10.114; illas Epicuri figuras, quas e vis corporibus dicit ediffere QUINT. Inst. 10.2.15; (quod) amphas... complet plumbo, ~as operit auro NEP. *Han.* 9.3; terra... pulvere ~a, inferior bibula PLIN. Nat. 18.10; (fig.) non ex alto venire nequitiam, sed ~o, quod aiunt, animo inhaerere SEN. Dial. 3.19.5; si de ~o et soluto pectore (i.e. *without genuine feeling*) obuias uulgatasque laudes effluunt GEL. 5.1.1; b qui demersi sunt in aqua... si non longe absunt a ~o Cic. Fin. 3.48; muscum... innasci aquis et herbosa quaedam uidemus ~o innatantia SEN. Nat. 5.2.2; nubes... mersit in unum, et siue in ~um redierant, siue subderant, ex hoc coniecturam ducit PETR. 137.10; argenti uena in ~o reperta PLIN. Nat. 33.97; PLIN. Ep. 2.17.25; (in fig. phr.) profectus non a ~o petitis studiolorum fructus... fundit uberius QUINT. Inst. 10.3.2; ~um (intret spiritus) ab imo an etiam per ~a terrarum SEN. Nat. 6.24.1; testudines... euectae in ~a pelagi PLIN. Nat. 9.35; (radices) per ~a caespium (sc. serpenti) 16.128; ~a fluminum densantur in salem 31.75.

4 Forming the farthest point or edge; (usu.) the farthest extremity of, the tip of, etc. **b** (neut. pl.) the farthest points, extremities (esp. of the body or its parts).

ortus erat ~o tantummodo margine Phoebus Ov. *Fast.* 3.361; agmina ~a carpit equos Luc. 4.155; tenui sarcimine ~as aras eius (sc. corii) adaequamus APUL. *Met.* 4.15; ~a Aus ad ~am caudam primasque recedit pinnae Cic. *Ara.* 629(383); non mea sunt ~a leuiter districta sagitta pectora Ov. *Ep.* 15.275; aequora destrinxit ~is Ismenides alis *Met.* 4.562; ea (sc. feelings)... ad ~am quaque linguam perueniunt CELS. 2.8.37; insistent ~is digitis—sic enim solebat quo grandior fieret—exclamant SEN. *Suas.* 2.17.1; in cacumine... ~os turba librat pedes SEN. *Tro.* 1081; PERS. 3.108; illam ~a leuiter lampade parentes et inerti strinximus arcu (sc. *Cupid*) STAT. *Silv.* 1.2.79; uestigia iungit accessu tacto ~osque laeocessit amictus (i.e. *tugs the hem of his robe*) 2.1.197; (pred.) demittendum erit... aliquid ex penicillo quo ~um lino sit deinctum, ut facile educatur CELS. 8.9.1.8; cum... longum agmen deducere et nuntiamentum esset ei hostes ~um id aggressuros FRON. *Sir.* 1.6.3; b oratori... dum ad dicendum componitur ~a rigerunt SEN. *Dial.* 4.3; (w. gen.) in... undis ~a pedum taloque tenuis uestigia ut Ov. *Met.* 4.34.3; ~a trunculorum CELS. 4.14.4; operum... ~a reusit defessus Caesar mediis intermanet agris Luc. 6.46.

5 Last in a temporal or other sequence, final. **b** the final part or conclusion of; the last remnant of. **c** (neut. as sb.) the last part, final stage; in ~o, as the last course (of a meal). **d** completing a process or piece of work, crowning; esp. ~a manus, the finishing touches (often transf.).

haec est praestituta ~a ei argento dies PL. *Ps.* 374; histrionem ~o ludorum die anulo aereo donatum POLL. *Fam.* 10.32.2; prima diote mihi, ~a dicende Camena HOR. *Ep.* 1.1.1; quasi discendens oscula ~a dedi Ov. *Tr.* 1.3.58; quae (sc. tempora) uellem uitae ~a fuisse meae PONT. 1.9.12; SEN. *Ep.* 66.47; in fluitum primi coelestis, in corpora ~a Luc. 2.211; lege ~a perempti uerba patris 10.92; ~a est ecloga qua mecum secedere... Claudiam... exhortor STAT. *Silv.* 3. pr.; destinatus est locus duodecimo, qui ~us futurus est, libro QUINT. *Inst.* 3.8.42; ea... in prima parte actionis dicit, quae sunt in ~a profutura 10.1.21; ~o die abeuntibus nobis... xenia sunt missa PLIN. *Ep.* 6.31.14; GEL. 13.3.2; (pred.) quae prima querat? quae ~a gemam? SEN. *Her.* 0.181; (re-inforced by supremum) svmo svpremo die CIL 1.2634.7; (emph. a word denoting an end) disciplinae... permanent stabiliter ad ~um exitum uitae VITR. 6. pr. 3; b tibi finitum ~o... Decembris imperium Iani suscipit ille die Ov. *Pont.* 4.9.59; dura deum ~o quem soris uerbat in aevo V. *Fl.* 4.426; (perh. here) uomituris ~o cibo esse eos (sc. raphanos) utilissimum est PLIN. *Nat.* 20.28; ~restabat lassa nefando uita duci ~usque cruor STAT. *Theb.* 11.553; c quia et initio mouendum sit iudex et ~o impellendus QUINT. *Inst.* 7.1.10; perueniri ad ~a nisi ex principis non potest 10.1.4; (w. part. gen.) ~um diei VAR. L. 6.5; ~in ~o habulimus caseum mollem PETR. 66.7; d o decus lapsae domus ~umque Troiae funis (i.e. *Asytanax*) SEN. *Tro.* 767; neue hunc differte dolorem et ~is seruate malis Luc. 2.40; ~umne hoc cladihus... deerat ut adfectos turparem ego proditor Argos? STAT. *Theb.* 10.436; est... epiphonema rei narratae uel probatae ~a acclamatio QUINT. *Inst.* 8.5.11; (neut. pl. as sb.) Pierides, coepit addite ~a meis! Ov. *Fast.* 6.798; ~nec... illa legi poterunt patienter ab ullo, nescit his ~am siquis abesse manum *Tr.* 1.7.28; 3.14.22; cui (sc. bello) ~am manum L. Mummius adiecit V. *Max.* 7.4.5; huic (i.e. a *siatue*) ~am manum... Phidias inposuisse dicitur PLIN. *Nat.* 36.16. quasi perfectis omni alio genere doctrinae ~am in eloquentia manum imponeret QUINT. *Inst.* 1. pr. 4.

6 (of a moment, etc.) Marking a critical point in one's fortunes, crucial; res ~a (res ~ae), a critical situation.

haec dies ~a hodie est, mea amica sita libera an sempiternam seruitutem seruiat PL. *Per.* 34; ~a eludendi occasio mihi nunc senis TER. *Ph.* 885; in ~o et periculosissimo rei publicae tempore Cic. *Flac.* 6; Cic. *Phil.* 5.46; in ~o discrimine rem uerti Liv. 26.5.13; uenit ~a dies, geritur res maxima Luc. 7.195; habes ~am opportunitatem fugae, dum latrones absunt APUL. *Met.* 6.26; ~mene... socium ~is adiungere rebus, Nise, fugis? VERG. *A.* 9.199; eodem... duo exercitus Carthaginiensium, ibi rem ~am agi cernentes, conueniunt Liv. 23.49.8; Tac. *Ann.* 16.28; (transf.) in hoc temporis intervallo res ~a utiuntur agitur decretorio uis sidere illo PLIN. *Nat.* 18.272.

7 (of sounds): **a** Highest in pitch. **b** loud-est; ~a uoce, at the top of one's voice.

a 'io Bacche! modo ~a uoce, modo haec resonat quae chordis quattuor imit. HOR. *S.* 1.3.7; (sonus, i.e. a bird's call) ubians, ~us, medius, imus PLIN. *Nat.* 10.82; QUINT. *Inst.* 11.3.15; ~um... 'tonum' ~pogoribz acutum dicit (P. Nigridius) GEL. 13.26(25). 3; (neut. as sb.) scit cithara, ita oratio perfecta non est, nisi ab imo ad ~um omnis intentata neruis consentiat QUINT. *Inst.* 2.8.15. b ~o sonitu quatit ungula terram ENN. *Ann.* 277; ~o haec clamore; interdum

missans conloqui PL. *Mer.* 49; ~iubeo te saluere uoce ~a As. 296; Cic. *de Orat.* 1.261; ~a Thesaea uoce uoco Ov. *Ep.* 10.34.

8 Greatest in amount, highest, maximum; the maximum amount of, b ad ~um, (w. num.). at most (= svmmvm, sense 2).

quaeris... quod ~um pretium constituit Cic. *Att.* 12.31.2; Liv. 39.44.7; capienda tibi est mensura diei quam minimam Capricornus agit, noctisque per horas quam ~am MAN. 3.450; ad quem (locum) ~o aucti eo anno egressus est Nilus PLIN. *Nat.* 8.89; euenit ut ~um numerum (tali) iacti ab eo ostenderent SUTR. *Tib.* 14.3; cum... esse hominum gignendi ~um finem: decem menses non inceptos, sed exactos GEL. 3.16.1; neque post id tempus unquam ~is nobiscum coeunt hostes contenderent CAES. *Gal.* 5.17.5; 7.41.2. b raro... quis iterum uel ad ~um tertio hoc accepto medicamento uexatus est LARG. 122.

9 (of conditions, qualities, etc.) Greatest or highest in degree, utmost, extreme; (neut. as sb.) the extreme degree, the height (of a condition, etc.). **b** (of a season) at its height. **c** omnia ~a facere, to do one's utmost; ~o iure, with the utmost rigour of the law (see IVS²); ~um svpPLICIvm, the extreme penalty, death. **d** (phil.) ~um bonum, the supreme good, the end to which all conduct must be subordinated (Gk. *telos*); opp. ~um malum. **e** (gram., neut. as sb.) the superlative degree.

quibz... me esse... ad sollicitudinem PL. *Mil.* 671; Neptune, tibi ante alios deos gratias ago... ~as Trin. 824; ~a tu contra nititur CATO *Orat.* 163; utriusque ~o studio pugnantibus QUAD. *hist.* 108; ad summam senectutem ~a cum gloria uicit Cic. *Ver.* 5.180; salus sociorum ~um in periculum... uocatur MAN. 12; ~a modestia... censor DOM. 130; Romae ~um otium est FAM. 12.17.1; (dolor) magnus... uidetur, sed tamen non ~us Tusc. 2.44; sacrarium, quod ~a colebatur caeremonia NEP. *Them.* 8.4; hic ~a est insaniam HOR. *S.* 2.3.221; per ~os cruciatus expirare V. *Max.* 2.9.8; ibat res ~um ad nauseam PETR. 78.5; lineam... ~a tenuitatis PLIN. *Nat.* 35.81; ~a tunc in ciuitate penuria SUTR. *Ang.* 70.2; quod ~is uotis expositum APUL. *Met.* 3.19; (w. abl. s.v.l.) iuribus erumpit qua ~i spiritus Austri Cic. *Att.* 34.101; ~uenti cum ad ~um uenerunt remittuntur SEN. *Nat.* 7.9.3; (w. gen.) uenimus ad ~um fortunae; pinguis atque psallimus... Achivus doctus HOR. *Ep.* 2.1.32; dimitto superos: ~a uotum attingi SEN. *Thy.* 888; b erat hiems ~a, tempestas... perfriga Cic. *Ver.* 4.86; cum... aestas ~a esse coepit... cum in aris frumenta sunt 5.29; MAN. 32; quod... pericula adierit, saepe hieme ~a nauigari FAM. 13.60.3; c cum... ~a omnia fecerim LUCIL. 713; sese de attributione omnia ~a fecisse Cic. *Att.* 15.15.5. d quae (i.e. good qualities) omnes docit... ~a, quidam etiam bona sola esse dixerunt Cic. *Deiot.* 37; introducebat... Carneades... ~um bonum esse frui rebus is quas primas natura conclauiisset LUC. 131; Tusc. 1.110; siue, quod honestum est, id ita ~um bonum est, quemadmodum Peripatetici uestris uidetur OF. 3.11; bonum ~um quod tendimus omnes LUCR. 6.26; SEN. *Dial.* 7.4.2; (neut. sg. foll. by gen.) ~um bonorum uel ultimum uel extremum—quod Gracii *telos* nominant Cic. *Fin.* 1.42; HOR. *S.* 2.6.76; ~fortis... ~um malum iudicans... esse certe multo modo potest Cic. *Off.* 1.5.5. e si proportione essent uerba, ut uno uocabulo dicimus uirum et mulierem sapientem, et sapienterem... sic diceremus item cum peruenissemus ad ~um VAR. L. 8.78.

10 (w. agent-noun or sim.) That is such in the highest degree; amicus ~us, or ~us alone, closest friend.

moris... maiorum ~us imitator fuit NEP. *Att.* 18.1; ~us amator Ouidi SEN. *Com.* 10.4.25; ~pater amicus ~i nobis TER. *An.* 970; Ph. 1049; (without amicus) me fuisse huic fateor ~um atque intimum PL. *Truc.* 79; plurima salute Parmenonem ~um suum imperit Gnatho TER. *Eu.* 271; is nostro Simulo fuit ~us et nos coluit maxime AD. 352; Fro. *Aur.* 2. p. 220(111N).

11 Developed to the highest possible pitch of excellence, perfect.

aliud illud (i.e. philosophy) esse atque hoc (i.e. eloquence) et hoc sine illo ~um esse posse Cic. *de Orat.* 1.233; illud (sc. genus eloquentiae), quo nihil aliud possit, quod ego ~um et perfectissimum iudicem *Orat.* 3; in ~o oratore fingendo talem informabo qualis fortasse nemo fuit 7; ut... ad ~am absolutamque naturae regum contemplationem satis sit una... gemma PLIN. *Nat.* 37.1; quid ~um et ultimum habeat rhetorice QUINT. *Inst.* 2.15.38; ~um specimen operae fabrilis APUL. *Met.* 2.4; (neut. as sb.) poema... si paulum ~o decessit, uerget ad imum HOR. *Ars.* 378; animo... ad ~um adsidua exercitatione perducto SEN. *Ep.* 90.46; perductae in ~um artes QUINT. *Inst.* 12.11.28.

12 Highest in rank, most exalted, supreme; ~a rudis, the head instructor in a gladiatorial school (see RVDS²). **b** (of rank, officer, or sim.) ~e deum regator NAEP. *pod.* 15; ~e Iuppiter, quid ego uideo? PL. *Am.* 780; magnifice uolo me uiros ~os accipere PS. 167; legatorum decem, ~orum hominum, dignitas Cic. *Ver.* 2.40; ~um est populi Romani... consilium senatus DOM. 73; honorum gradus ~is hominibus et infimis sunt pares PLANC. 60; duo ~i imperatores Liv. 5.14.7; medix tuticus, qui ~us magistratus apud Campanos est 26.6.13; Ov. *Fast.* 2.182; ~i... munera pili (i.e. of a primipilus) Luc. 1.356; ~us... feret tua busta sacerdos 8.850; ossa legenda per sacerdotem ~orum collegiorum SUTR. *Aug.* 100.2; ~i numinis uenerandam effigiem APUL. *Met.* 11.11; (cf., of laws) illa ~a lege... quae sacris omnibus ante nata est quam scripta lex ulla Cic. *Leg.* 1.19; (w. gen. of thing controlled) principem... seueritatis et munificentiae ~um Tac. *Ann.* 1.46; (w. part. gen.) Cimon... Atheniensium ~o uiro NEP. *pr.* 4; ~e deum... Apollo VERG. *A.* 11.785; ~us Alexander regum LUC. 10.272; Tac. *Ann.* 3.58; (masc. pl. as sb.) rapit ex tecto fons Fortuna superbo indicite rogiu ~is MAN. 4.92; Luc. 1.70; perinde ~is atque infimis carus PLIN. *Man.* 19.3. b ubi istas uideas ~o genere... gnatas, summatis matronas PL. *Cist.* 25; GRACCH. *Orat.* 44; ~is omnia ~a sperans aedilicis est mortuus Cic. *Brut.* 109; fascibus ceterisque

insignibus ~i honoris... ornatos Sest. 17; praestitit unus, qui ~am inter eos habet auctoritatem CAES. *Gal.* 6.13.8; cum ~um imperium dictatoris sit Liv. 8.32.3; 22.27.6; CURT. 3.13.14; tibi ~um rerum iudicium di dedere Tac. *Ann.* 6.8; cum (pater) mihi per aetatem ~o nomine concessisset 15.2; nihil non asurum eum in ~o magistratu SUTR. *Jul.* 19.1; (emph. a word denoting high office) mortalem summum Fortuna repente reddidit e ~o regno ut famuli infamis esset ENN. *Ann.* 312; (neut. as sb.) natus obscurissimis initiis parum habebat ~a accepisse VELL. 2.76.4; LUC. 1.510; (w. gen.) in ~o humanarum opum positus SEN. *Ben.* 6.33.1; Volaginum e gregario ad ~a militiae prosectum Tac. *Hist.* 2.75.

13 Most distinguished for excellence, finest, first-rate: **a** (of persons, usu. w. ref. to a particular field of performance). **b** (of things, material or otherwise).

a suasorem ~um ENN. *Ann.* 383; sarcinatorem esse ~um, suere centonem optime LUCIL. 747; oratoribus inridendis ipse esse orator ~us uidebatur Cic. *de Orat.* 1.47; ~um medicum AL. 15.1.1; nihilne tot saeculis ~is in ingenis... explicatum putamus? LUC. 15; Anchialum et Cassandram ~os astrologos illius aetatis Div. 2.88; ~um grammaticum BIS. *pod.* 2.44; Campano ~o equiti prouocanti ~us Romanus eques... est oppositus Liv. 24.8.3; maximum poetam aut certe ~o proximum V. *Max.* 6.3. ex. 1.1; ~o... Maroni MART. 12.3(4).1; ~os posse uiros... cello... sub aere nasci IUV. 10.49; Lacedaemonios... bellatores GEL. 1.11.1; (iron.) asino semper pigro quidem, sed manducando ~o APUL. *Met.* 6.31; (w. abl. of respect) uir ~us augurio FLOR. *Epit.* 1.1(5.2); (w. in+abl.) ~orum in eloquentia uirorum QUINT. *Inst.* 1.6.2; (w. part. gen.) ~us auctorum diuus Iulius Tac. *Ger.* 28.1; GAUS dig. 50.16.236; (masc. as sb.) tu (i.e. Terence) in ~is... poneris, et merito, pueri sermonis amator CAES. *pod.* 2.1. b ~a forma... conseruam TER. *Eu.* 366; (Phil.) ~a... memoria pronuntiabat... Epicuri sententias Cic. *N.D.* 1.113; quae gens... ~am... habet bellicae laudis opinionem CAES. *Gal.* 6.24.3; id (sc. templum)... si marmoreum fuisset... in primis et ~is operibus nominaretur VITR. 7. pr. 17; quae Cannis corona merita, unde fugisue uirtutis ~um opus fuit? PLIN. *Nat.* 7.106; ~um... munus homini datum 12.1; ~is... remediis praefertur humiliter coagulum 28.150; neque uitio ullo reperto et contra uirtutibus ~is SUTR. *Tib.* 7.1; (neut. pl. as sb.) illum... de quo ~a conceperam (i.e. of whom I had the highest hopes)... amisi QUINT. *Inst.* 6. pr. 2.

14 (of a thing) Foremost of its kind, chief, main, principle. **b** (app.) ~a cena, the main course of a dinner; so ~a mensa.

cum duae ~ae sint in oratore laudes, una subtiliter disputandi... altera grauitur agendi Cic. *Brut.* 89; ea duo genera (sc. diuinationis) a Dicaeae probantur...; si... sint ~a sane, modo ne sola Div. 1.113; ouium ~a genera duo PLIN. *Nat.* 8.189; ~a est probatio (sinceris, sc. balsami) ut lac coagulet 12.123; qualitem aut in ~o genere consistere ut in succedentibus QUINT. *Inst.* 3.6.39; ~am illam (quaestionem), in qua causa uertitur 3.11.2; IUV. 7.155; ~a diuisio de iure personarum GAUS *Inst.* 1.9; (w. part. gen.) quaestionum ~a est, quam ratione... ubi hic aper cum heri ~a cena eum uindicasset, a contuius dimissus est PETR. 41.4; ~fatuum ~a cenare peloridia mensa MART. 10.37.9.

15 (of affairs, concerns, or sim.) Of the highest importance or seriousness, most weighty, etc.

tibi mea consilia semper ~a credidi PL. *Truc.* 388; consilium ~is hominum de rebus hobeat LUCIL. 4; aliud de ~a religione hoc tempore sensurus Cic. *Dom.* 3; in ~is tuis occupationibus mihi tamen rei publicae statum per te notum esse uoluiti FAM. 3.11.4; ~i contempta facitatis est operis (i.e. a plot to murder Caesar) LUC. 10.428; stare in acie et ~is de rebus decernere QUINT. *Inst.* 10.1.29; ~a scelera incipi cum periculo Tac. *Ann.* 12.67; noscenda est mensura sui... rebus in ~is minimisque IUV. 11.36; (neut. pl. as sb.) breuius momenti ~a uerti Tac. *Ann.* 5.4; (w. part. gen.) ut... concilia populi, exercitus uocati... ~a rerum, ubi aues non admissent, dirimerentur Liv. 1.36.6.

16 Added up, total, complete. **b** made up of all, aggregate, collective; esp. res ~a, respublica ~a, the welfare of the state.

ita natura composuit corpus hominis, uti proportionibus membra ad ~am figuratorem eius respondant VITR. 3.1.4; (regulae) exaggerantur ad id, uti longitudinis octaua pars fiat ~a crassitudo 10.6.3. b non est saepius in uno homine ~a salus periclitanda rei publicae Cic. *Catil.* 1.11.4. 24; addita centuria quae ad ~um usum urbis fabris tignariis est data REP. 2.39; ~quibus rem ~am et patriam nostram... adauctauit pater Acc. *praet.* 14; quod ~a res publica in huius periculo temptatur Cic. *S. Rosc.* 148; pertinet hoc ad ~am rem publicam et ad extinctionem ordinis nostri VER. 2.28; placere decem creati qui ~ae rei praesent Liv. 3.51.2; 33.45.4; Tac. *Ann.* 1.31; ULP. *dig.* 1.1.1.20; (humorously) abiit, mihi rem ~am credidit cibarium PL. *Capit.* 901.

17 Taken as a whole (rather than in detail), general, over-all; (neut. pl., w. gen.) the general purport, substance (of a writing, etc.).

si... qua sunt priuata iudicia ~ae estimationis et paene dicam capitis, tria haec sunt Cic. *Q. Rosc.* 16; ea (epistula) cum ~a eius philosophia nullo modo congruebat FIN. 2.100; uero ne, si res explicare incipiam... historiam... uideam scribere: si tantummodo ~as attigeri, ne... NEP. *Pl.* 1.1; doricam rationem ~amque eius speciem breuiter exponam VITR. 4.2.6; signorum mores ~umque crebiter reddam MAN. 4.122; ~a conceptio eorum interdictorum haec est GAUS *Inst.* 4.160; ~lectis rerum ~is... dixit sese libros eos in ignem coniecturum esse LIV. 40.29.11; in senatu... agitata sunt ~a consiliorum, ut inchoata omnia legati ab domo ferre ad imperatores possent 45.17.7.

summuscēs: see SYMMYSTES.

sumō ~mere ~mpsi (~msi) ~mptum (~mtum) tr. [subs- (SVB)-+EMO] FORMS: Pf. inf.

~*mpse* NAEV.com.97; an alternative pf. *suremit* in PAUL.Fest.p.290M (citing [ANDR.] poet.34(37)), also *surempsit* (= *sumpsit*).

1 To take into one's hands, etc., take up. b to take up (a weapon against someone); esp. ~*mere arma* (see also ARMA).

aquam creteris ~*mere* ex fonte NAEV.trag.42; ~*me* laciniam atque apstergere sudorem tibi PL.Mer.126; ex ara hinc ~*me* uerbenas tibi atque eas subterne TER.Am.726; iste unum quodque uas in manus ~*mere*, laudare CIC.Ver.4.63; cum illam iudicandi causa tabellam ~*mpserit* CLU.159; cum instituissem. scribere calanumque ~*mpsissem* ATT.6.8.1; manibus puris ~*mitte* fontis aquam TIB.2.1.14; manibus frontentes ~*mere* thyrsos OV.Met.4.7; liceat ~*mpsa* pauca referre lyra FAST.2.104; illi alimentis in biduum ~*mpsis*. subire coeperunt CURT.7.11.14; (superum pater) pocula ~*mit* ea, qua gessit fulmina, dextra LAUS Pis.154; clara Lateranus luce flagellum ~*met* JUV.8.152; ~*mo* sarcinulam meam APUL.Met.1.14; 6.20; (in fig. phrs.) (blanditia popularis) procul apparet, non excutitur, non in manus ~*mitur* CIC.Planc.29; quancumque deus tibi fortunauerit horam grata ~*me* manu HOR.Ep.1.11.23; ~*(books or documents, to read)* Metrodorum (~*sic* his writings) non fere praeter suos quicquam in manus ~*mit* CIC.Tusc.2.8; qui. dormiente illo epistulam. temere positam ~*mit* ac periegit SAL.Jug.71.4; ~*mpserit* Annales. facta sit unde parens illa, nempe leget OV.Tr.2.259; ut non deponas (librum), si semel ~*mpseris* PLIN.Ep.6.21.7; ~*(of a mechanical device)* (calix) ad latus praetereuntis aquae conuersus et supinus. exiguum ~*mit* FRON.Aq.36; ~*(hyperb.)* Trinacria qualis ora repercursum Libyco mare ~*mit* ab aestu STAT.Theb.10.623. b auferre, non abis, si ego fustem ~*mpsero* PL.Am.358; Danaei qui parent Atridis, quam primum arma ~*mitte* ILL.trag.35; arma ~*umpta* esse contra Saturninum sine scelere non possunt CIC.Rab.Perd.19; FAM.6.6.12; nisi Latini sua sponte arma ~*mpsissem* LIV.3.19.8; qui ad me interficiendum ferrum ~*mpserunt* 40.11.10; induere arma uiros uiolentiaque ~*mere* tela rex iubet OV.Met.11.382; speciem. ~*mentium* in limine curiae gladios TAC.Ann.6.2; (cf.) probra, dein saxa, postremo ferrum ~*mpere* ILL.17; (transf.) uerbis arma ~*mpserat* V.Max.6.2.1; ~*(the rods or axes symbolizing consular power)* nec (Virtus) ~*mit* aut ponit securis arbitrio popularis aurae HOR.Carm.3.2.19; fasses ~*mendi* potestas fit GEL.2.15.4.

2 To put on (clothes or sim.). b (robes or emblems symbolizing office).

chlamydem ~*mam* PL.Mer.921; ~*mas* ornatum tuum POEN.801; pallium ~*mendum* Alexandreae ut ei Romae togato esse liceret CIC.Rab.Post.26; Scipio calceis et uestimentis ~*mpsis* e cubiculo esse egressus REP.1.18; B.Alex.32; numquam mater lugubria ~*mpsi* PROP.4.11.97; LIV.34.7.10; uestis Cerealis albas ~*mitte* OV.Fast.4.620; galea. ~*strenue* mpta CURT.6.1.14; Meleager thorace ~*mpo* caput arma 10.7.14; sacrificantes (coronas) ~*mpere*, uelut simul coronatis PLIN.Nat.16.9; qui longa domi redimicula ~*mutant* frontibus JUV.2.84; uirili toga ~*mpsa* adulescentiam. per haec fere transigit SUTR.Tib.7.1; GAL.4.3; (cf.) qui uingenta ~*mpserit* CIC.Cael.27; (poet.) fingimus haec altum satura ~*mentis* coturnum JUV.6.634; ~*(a disguise or sim.)* ego serui ~*mpsi* Sosiae mi imaginem PL.Am.124; pennas ~*mpsi* (Iuppiter) oloris [SEN.106.205; (transf.) pietatem erga parentem et tempora rei publicae obtentum ~*mpsa* TAC.Ann.1.10; ~*(poet., of a bull)* iam feror in pugnas et nondum cornua ~*mpsi* OV.Tr.9.4.27; (transf.) cura fugit multo diluiterque mero. tunc ueniunt risus, tum pauper cornua ~*mit* ARS.1.239. b Galli bracas deposuerunt, latum clauum ~*mpserunt* VERS.pap.in Suet. Jul.8.20; HOR.S.1.6.25; cum uideris. praetextam saepe iam ~*mpnam*. ne inuideris SEN.Dial.10.20; regium insigne ~*mere* cohortatur TAC.Ann.12.49; priusquam ~*meret* agrestem posito diademate falcem Saturnus JUV.13.39; SUTR.Cal.22.1; ~*(cf. sense 13)* eidem post huius occasum statim regium ornatum nomenque ~*mpserunt* NRP.Eum.13.3.

3 To take (food or drink, medicine, etc.). b to take one's fill of (inspiration); to take in with the senses.

id (sc. uinum) mane ieiunus ~*mito* cyatum: proderit CATO Agr.121; (casei) maximi cibi sunt bubuli et qui difficillime transeant ~*mpsi* VAR.R.2.11.3; uenenum, quod semper secum habere conseruat. ~*mpsi* NRP.Ham.12.5; quidquid cibi ~*mpsi* ATT.21.6; ~*me* hoc tisanarium oryzae HOR.S.2.1.155; ~*mebant* minimos ora coacta cibos OV.Ep.11.28; nec (sapientem) sopore ~*mpmo* dormiturum SEN.Ep.83.27; (empetros) trahit aquam; ~*mitur* autem in iure aliquo PLIN.Nat.27.75; contra scorpionem largius ~*mi*. salsamenta prodest 32.46; sunt tibi boleti, fungos ego ~*mo* suillos MART.3.60.5; 12.19.1; antidotum. ad praecauenda uenena sua ~*mpmum* SUTR.Cal.23.3; ~*(ellipt.)* porrecto ambrosiae poculo: ~*me*, inquit, 'Psyche, et immortalis esto' APUL.Met.6.23; ~*(transf.)* ubi (flamma) complexa est siluas alimentaque ~*mpsit* EPIC.Drus.255. b caelum nates, ac numina ~*mit* fuisse sui toto pectore plena dei OV.Fast.6.537; ~*SONOR(EM)*. AVIRIBUS IPSE MEIS ~*MSIQVE* CANORVM CIL.3.55.

4 a (of a feeling) To seize, take hold of. b (of beauty) to take the fancy of, captivate. a rex. metu percussus curis ~*mpus* suspirantibus exsacriscatibz ENN.sen.38. b simul quoniam conspexit speciosae formae iuuenem, uenustate eius ~*mitur* APUL.Met.2.5.

5 (also w. dat. of refl. pron.) To assume possession of, take. b (a kiss, embrace, or sim.). c (a holiday, rest; also, an opportunity). d mortem (exilium, etc.) ~*mere* (usu. w. sponie), to commit suicide. e (Stoic phil.) bona ~*menda*, goods to be taken if offered, but not to be sought out (Gk. ληπτά).

non. equidem quicquam ~*mpsi* nec tetigi. ~*ostende* huc manus PL.Aul.640; oleum ne tangito utendi causa. si ~*mpserit*, in singulas sumptiones ex. n. xl deducuntur CATO Agr.145.2; (QVEM QVISQVE. VERTVS POSSESSOR SIBI) AGRVM LOCVM ~*MPSIT* RELIQUIVE CIL.1.585.2; cum iste ciuitatibus frumentum, coria, cilicia, saccos imperaret, neque ea ~*meret* proque iis rebus pecuniam exigeret CIC.

VER.1.95; iste omnia abstulit, alia rogando, alia poscendo, alia ~*mendo* 2.84; segnis ego, indignus qui tantum possidem; aufer: ~*me* tibi decies HOR.S.2.3.237; ne petite auxilium; sed ~*mitte* OV.Met.7.507; quos (sc. uentos) bouis inclusos, tergo, memorabile munit, Dulichium ~*mpsisse* duces 14.226; uultis liberos ~*mere*? uobis illos sustuli; uultis aliquam partem corporis? ~*mitte* SEN.Dial.1.5.5; ~*mpmum* militem Germanorum agros, tracturum coniuges TAC.Ann.2.13; ut. ponenda, praemia ~*mas* JUV.3.50; ut (heres) legatarium rem ~*mere* patiatur GAUS Inst.2.114; (absol.) disat ~*masne* pudenter an rapias HOR.Ep.1.17.44; ~*(poet.)* hanc uos, Pierides, festis cantate kalendis. ~*hoc* sollempne sacrum multos haec ~*met* in annos [TIB.] 3.8.23; ~*me* o gemitus et munera nati et lacrimas, rari quas unquam habuere parentes STAT.Silv.3.45; ~*(obsq.)* cum duo uenissent ad Phyllida mane fututum et nudam cuperet ~*mere* uterque prope MART.10.81.2; ~*(transf.)* dabitur. ~*licitia* ~*mpsa* pudenter HOR.Ars 51. b gaudia ne dominae, pleno si corpore ~*mes*, te capiant OV.Kem.401; oscula ~*mpmum* FAST.3.691; ~*me*. amplexum, si placet PETR.127.7; (cf.) sauium si ~*mpsi*, ~*mere* (i.e. *entrap*) eum (sc. amatorem) licet sine potibus PL.Am.225. c uolue me eleutheria capere. aequino restulatus ~*mas*, Stiche PL.423; ille. requisens a rei publicae. ~*muneris* otium sibi ~*mebat* CIC.Off.3.2; ut. quietem et ipse sibi ~*meret* et fessis daret militibus LIV.22.51.1; ut ante edictum magistratum. ~*mpmo* iustitio desereretur fora TAC.Ann.2.82; ~*Mars*, ades. ~*Palladis* exemplo ponendas tempora ~*me* cupidis! OV.Fast.3.7; quae prima libentatis facta data est, audius quam cautius ~*mpsimus* TAC.Hist.4.65. d occidi Cotyn iubet mortemque sponte ~*mpmam* ementitur TAC.Ann.2.66; uenenum. ~*nodo* crinium eius occultatum nec ulla in corpore signa ~*mpmi* exiti repta 3.7; 4.22; (Agrippinam) uoluntate extinctam, nisi si negatis alimentis adsimulatus est finis qui uideretur, sponte ~*capius* 6.25; Caninius Rebilus. laud creditus sufficere ad constantiam ~*menda* mortis 13.30. e quae. secundum naturam essent ea ~*menda* ex quadam aestimatione dignanda (Zeno) docebat CIC.Ac.1.36; (Zeno) Metelli uitam negat beatorem quam Reguli, perpendendam tamen, nec magis expetendam, sed magis ~*mendam* FIN.5.88; Tusc.5.67; (cf.) illa (producta) non dico me expetere sed legere, nec optare, sed ~*mere* FIN.4.72.

6 To take (money, resources, etc.) from a source, get, procure; aliquid mutuum ~*mere*, to borrow something (see MUTVVS). b to exact (punishment or retribution); esp. supplicium ~*mere* (see SUPPLICIUM). c to derive, procure (abstract things from an activity, process, etc.). d ~*mpius* de (ex) medio, (of speech) taken from the common stock, ordinary, everyday; sim. ~*mpius* ex proximo.

(money, etc., esp. by borrowing) si (uiginti minas) mutuas non potero, certumst ~*mam* faenore PL.Am.248; a parco patre quod ~*mas*, quanto dissipis libentius! CAECIL.com.205; argentum deerat ~*meret* alicunde TAC.Ph.299; AD.977; cum iste se pecuniam uiui huius fide ~*mpserat* a discipulis suis diceret Fufius persolutorum CIC.Fiac.46; Cael.30; quod ad stipendium attineat, si aerarium inops sit, se aliquam rationem iuturos quomodo ab Hispanis ~*matur* LIV.23.48.5; si. debitor. ~*mpios* pergit non reddere nummos JUV.16.40; dos erat a creditore omnis ad terruncum pridie ~*mita* APUL.Apol.76; (absol. or ellipt.) filio senis. ~*regias* copias. ~*optuli*, ut domo ~*meret* ne foris quaereret PL.Cla.648; eas (facultates) Pompeio. ~*detulimus*. itaque. et a tuo uilico ~*mpsimus* et aliunde mutuati sumus CIC.Am.11.13.4; propriis. opibus Mucianus bellum iulit, largus priuatum, quod uiduus de re publica ~*meret* TAC.Hist.2.84; (transf.) in regionem astutiarum meum induco, ut acias iuxta mecum mea consilia. ~*salua* ~*mes* indidem PL.Mit.234; meridianus somnus eximitur multumque de nocte ~*mitur* PLIN.Ep.9.40.2; ~*(other things)* a praetore ~*mam* syngraphum PL.Capt.450; ornamenta a chorago haec ~*mpsit* suo periculo TRIN.858; cum ab omnibus mandata, legatos, litteras testimoniarque ~*mpsissem* CIC.Ver.4.138; per quem. ~*(uenenum)* datum? unde ~*mpmum*? CHU.167; a tribuni militum reliquique. ~*equitibus* Romanis. ~*equos* ~*mit* Germanisque distribuit CAES.Gal.7.65.5; ex qua parte humen oporteat ~*mere* VITR.6.6.6; quod (legati) spatium ad uehicula comparanda a consulibus ~*mpsissem* LIV.2.4.3; Q. Petilius. studiosus legendi libros eos a L. Petilio ~*mpsit* 40.29.9; duae (aquae) Aniensis minus permanent limpidae, nam ~*muntur* ex flumine FRON.Ag.90; (by purchase) quanti ego genus omnino signorum omnium non aestimo, tanti ista quatuor. ~*mpsi* CIC.Fam.7.23.2; quae paruo ~*mi* nequeunt obsonia HOR.S.2.7.106; (poet.) alte ~*mpsa* querela LUCR.4.1182; (in a euphemism for the sexual act) (senex) cum uoluerit aliquid ~*mere*, opus anhelitu prodet PETR.100.1. b pro maleficio poenam ~*mi* oportere CIC.Inv.2.108; poenas. inimico ex sanguine ~*mit* VITR.4.11.720; LUCR.10.462; ubi. per arma (Hannibal) ~*meret* amissis numerosa picula uisus STR.4.762; de perfida muliere undictam, immo uero licet maius quoduis supplicium, ~*me* APUL.Met.3.13. c ad causam. ~*adcommodari* rem certam, ex uita et moribus ~*mpmam* RHET.Her.4.25; notas caeli de tegmine ~*mens* ortus atque obitus omnes cognoscere possis CIC.Arat.392(346); ridiculum, quod ex quadam deprauata imitatione ~*mi* solet de Orat.2.242; sibi ex communi calamitate defensionem. ~*mere* VER.1.43; Tereus creditur esse plus laudemque a crimine ~*mit* OV.Met.6.474; specimen securitatis antegenitali ~*mere* experimento PLIN.Nat.7.190; ~*mpmam* ex conuersatione doctorum tacitam eruditionem QUINT.Inst.6.3.17; falsam legati demonstrationem non facere legatum Sabinus respondit. ~*idque* ~*mpsit* (i.e. *arum* that conclusion) ex defuncti uoluntate PAPIN.Dig.35.1.72.7. d uerba. non ut poetae exulata ad sonum, sed ~*mpsa* de medio CIC.Orat.163; Dom.138; HOR.Ars 243; interrogatio. debet esse. uerbis. ex medio ~*mpsis*, ut qui rogatur. intellegat QUINT.Inst.5.7.31; ~*(exordium)* facie simplici ~*mpmptique* ex proximo sermonis fidem. ~*adquirat* 4.1.54.

7 To take (a material, ingredient, etc.) as one stage in a process. b (a number, line, or measurement).

~*mito* tibi sarculum durum, eum praecauito CATO Agr.40.2; xxx mala Punica acera ~*mito*, contundito, indito in urosum 126; 133.3; eius (sc. coeleae). ~*ratio* sic expeditur.

tignum ~*mitur*. id ad circinum rotundatur VITR.10.6.1; LARG.122. b ex his partibus. octastylia una pars ~*matur*, eaque erit modius VITR.3.3.7; 5.6.5; in quibuscunque locis horologia erunt describenda, eo loci ~*menda* est aequinoctialis umbra 9.7.2; per proclue ~*mpmo* fastigio longi duo ualidi asseser ex inferiore parte in terra defigebantur LIV.44.5.3; huius summae partem tertiam ~*mito*. item ~*mito* decumam. utranque summam componito COL.5.2.5; NIRS.grom.p.300La.

8 To resort to the use of, have recourse to.

cum (calx) non penitus macerata sed recens ~*mitur*. pustulas emittit VITR.7.2.1; ~*(modes of transport)* Babylonem ibo, circurum ~*mam* LUCIL.465; quoud. perueniunt eo, quo ~*mpsa* nauis est CIC.Off.3.59; Ilyreus um. ~*parat*; quam nos ~*mpsis* effugimus LIV.Ou.Met.5.288; Fast.4.605; ~*(immaterial things)* haec. genera exornationum. ~*perraro* ~*menda* sunt, cum in ueritate dicimus RHET.Her.4.32; ea (sc. similitudo) ~*mitur* aut orandi causa aut probandi 4.59; nihil gerebatur nisi auspicio prius ~*mpmo* V.MAX.2.1.1.

9 To take and apply to a specified purpose, spend: a (money). b (time, effort, etc.). c (w. adv.) to take and use (in quots., time) in a given way.

a (w. in+abl.) in mala uxore atque inimico si quid ~*mas*, ~*mpius* est, in bono hospite atque amico quaestus est quod ~*mitur* PL.Mit.673; minus. in istis rebus ~*mpmptum* sex minis TRIN.411; ~*(w. in+acc.)* VNVSQVIVSQUE EORVM DE SVA PECVNIA NE MINVS HS ~*mo* CONSUMITO DILE PVBLICO IN SINGULOS AEDILES HS ~*mo* ~*ME*RE LICETO CIL.1.594.2.1.27. b PL.Cur.468; quid ego huc recurrem aut operam ~*mam* aut conteram? MOR.581; hunc uideo mihi nunc frustra ~*mpmum* esse laborem CATUL.116.5; ~*(w. ad)* qui rex sibi aliquot annis ~*mpis* ad confirmandas. ~*copias* belli tantum spe conatuque ualuit ut. ~*Cic.Mur.32*; ~*me* ad hanc rem tempus LEG.1.6; legis respondit diem se ad deliberandum ~*mpmum* CAES.Gal.1.7.5; LIV.25.12.11; 40.15.12; ibi pauci dies ad requiem ~*mpsi* TAC.Hist.3.7; ~*mpmo*. ad reficiendum uocem breui tempore SUTR.Nor.20.2; (cf. ellipt.) una mihi res etiam restat quae est confirmanda, otium ~*ad* potandum ut habeam; nam aliquot hos ~*mam* dies TER.Ph.332; ~*(w. in+acc.)* quantum spatii in singulis exclamations ~*mpmptum*, tantum in singula interualla spatii consumere libebum RHET.Her.3.25; cuius (syllabae) sonitus quanta. ~*indifferenter* sit, notus est, quam ut plura in id uerba ~*menda* sint GEL.13.23(22).17; ~*(w. in+abl.)* quod in opere faciundo operae consumis tuae, si ~*mas* in illis exercendis, plus agas TER.Hau.74; HEC.25; ~*(w. dat. of purpose)* quod reist ei rei hunc ~*mamus* diem AD.854; spatium curando corpori honestum ~*memus* LUCIL.116. C ego. atque eris minor hunc diem ~*mpsimus* prothymie PL.Pis.1268; quando hoc bene successit, hilare hunc ~*mamus* diem TER.Ad.287.

10 To adopt as suitable for some purpose, pick on. b (a person, etc., for a position or duty). c to take as an example, etc., in support of a case.

lucus extra murum est. saliceto oppletus. ibi ~*mam* locum PL.Aul.675; inspicere. in uitas omnium. atque ex aliis ~*mere* exemplum sibi TER.Ad.116; asinorum gregem qui facere uult bonum, primum uidendum ut mares. bona aetate ~*mat* VAR.R.2.6.2; principia ~*menda* ad linculentiam conciliandam CIC.Part.15; me non ~*mpsisse* quem accusarem, sed recipisse quos defenderem VER.2.179; conloquuntur; dies ex utroque commodum ~*mitur* CACC.20; domum P. Sullae pro castris sibi ad eam impugnationem ~*mpserat* AD.4.3.3; colloquendi tempus ~*mitur* lococcus, quo conuenirent NEP.Dal.11.1; bilerna ~*mpserant* non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam EUM.8.3; ~*mitte* materiam uestris, qui scribitis, aequum uiribus HOR.Ars 38; uobis bellum et pacem portamus; utrum placeat ~*mitte* LIV.21.18.13; liberaes aedes coniurati. imminentes uiae angustiae qua descendere ad forum rex solebat ~*mpserunt* 24.7.3; PHAEDR.3.17.5; interualla ex loci natura ~*mutur* PLIN.Nat.17.77; sibi quisque militiam ~*mpere*; quantum indigenis, si uita maluerat, urbanae militiae adscribatur TAC.Hist.2.94; uecturi cum placeat, hora ~*mitur* ex libro JUV.6.578; Tiro. parum quippiam nudumque ~*mpsit*, quod obtraheret GEL.7(6).7.3.54; ~*(w. dat. of purpose)* proelio ~*mpsa* Thessalia est FLOR.Ep.2.13(4.2.43); ~*(a starting-point)* initium enumerationis ~*mendum* est a diuisione RHET.Her.4.47; quo nunc regnum ambire. ~*adeat* adfatu? quae prima exordia ~*mat*? VERG.A.4.284; qua principium declina ~*munt* MAN.2.930; ab loue principium, si quis canat aethera, ~*mat* CALP.Ecl.4.82. b DE EIS QVATTORVIATORIBVS QVASTOR. PRACONES ~*MITO* CIL.1.587.2.19. si. faceres potestatem aratori non modo reiciendi sed etiam ~*mendi* recuperaturos CIC.Ver.3.32; quod pro consule uno plebeo tres patricios magistratus. nobilitas ~*mpsisset* LIV.7.1.5; ducibus. ~*mpsis* annis peritis CURT.9.8.30; reges ex nobilitate, duces ex uirtute ~*munt* TAC.Ger.7.1; nemo de polluto grege hostiam ~*mit* CALP.Decl.44; tutores. qui ex optione ~*muntur* GAUS Inst.1.154; ~*(w. pred. acc.)* tibi optionem ~*mito* Leonidam PL.Am.101; CIC.Fiac.50; Pythia praecipit, ut Miltiadem imperatorem sibi ~*merent* NRP.Mit.1.3; OV.Met.3.332. c homines notos ~*mere* odiosum est, cum. incertum sit uelintne ei sese nominari CIC.Rose.47; ex multis similibus ea ~*mam* quae maxime improbate excellere uidebuntur VER.2.68; 3.104; quid. quisquam potest ex omni memoria ~*mere* inuoluerit. ~*Sest.27*; Tusc.5.68; quorum (sc. uoluerum) unum quiduis. ~*mere* perge, inuenies tamen inter se differre figuras LUCR.2.347; alii, quod pridie noctu conclamatum esset Caricaris caribus, argumenti ~*mebant* loco non posse calui exiri CAES.Civ.1.67.2; ~*mitte* in exemplum pecudes ratione carentes OV.Am.1.10.25; accusatoris est. eas (sc. causas). ~*quas* (reus) in argumentum ~*met*, augere QUINT.Inst.7.2.35; id etiam ~*mit* (Varro) ad uim facultatesque eius numeri (sc. septenarii) augendas, quod GEL.3.10.15; beneficos. et liberales (M. Tullius) ~*mpsit* ad confirmandum id quod de amicitia dicebat 17.5.4.

11 To take into one's family or fellowship; (spec.) to adopt (a child). b (of a line of verse) to admit, fit into itself (a given number or kind of feet).

uerbar, ne pater Argolica ~*meret* urbe nrum OV.

Ep.6.80; ~mitur in conscientiam Eudemus Tac. Ann.4.3; cum in alienam familiam iugem liberorum locum extranei ~muntur GEL.5.19.1; (w. pred. acc.) ceterum Augustus. M. Agrippam. generum ~mpsit Tac. Ann.1.3; ~ne ego meliores liberos ~mpsisse uideam quoniam gessisse SAL. Jug.10.8. b spondeum duplicem quae pars (sc. of a verse) prior est bene ~met MAUR.17.47; quia commata bina sunt, ~munt ambo supremae (sc. syllabas) 2767; 2876.

12 To make one's own, adopt, embrace (a practice or opinion, way of life, etc.). b (emphasizing source) to borrow (words, ideas, institutions, etc.) from another people, writer, etc.

nihil est facilius, quam amicum imitari alicuius. aut motum; si uero etiam uitiosum aliquid est, id ~mere. non magnum est Cic. de Orat.2.91; (C. Duellius) delectabatur cetero funali et tibicine, quae sibi nullo exemplo priuatus ~mpserat Sen.44; neque sibi iudicium ~mpturum contra atque omnis Italia populusque Romanus iudicauisset CAES. Civ.3.12.2; si. ~uestros. antiquos mores uoluit pro his nouis ~mere Liv.3.68.12; ne talia spectandi consuetudo etiam imitandi licentiam ~mat V. MAX.2.6.7; quia plerumque inopes. sponte militiam ~mant Tac. Ann.4.41; Phraates. dum omisso cultu Romano. instituta Parthorum ~mit 6.32; nec. facile memorauerim quis primus auctor (sc. coniurationis), cuius instinctu concitum sit quod tam multi ~mpserunt 15.49; cum familiaritatem nostram. ad praesidium ornamentumque tibi ~mpseris PLIN. Ep.6.18.2; mihi noua consilia ~menda sunt 9.37.1; uerbo subito ~mpta sententia est APUL. Soc. pr.3; (cf. sense 2) beatus. cum pulchris tunicis ~met noua consilia et spes HOR. Ep.1.18.33. b eum Plautus locum reliquit integrum, eum hic locum ~mpsit sibi in Adelphos TER. Ad.10; ab oratore aut poeta probato ~mptum ponere exemplum Rhet. Her.4.1; a Nauio uel ~mpisti multa, si fateris, uel, si negas, surripisti Cic. Brut.76; omni genere monumentorum ab omnium ingenis ~mptorum ATT.12.18.1; a philosophis. ista ~mis Parod.23; tela militaria ab Samnitibus, insignia magistratuum ab Tuscis. ~mpserunt SAL. Cat.51.38; nonnulli. de tusciculis generibus ~mentes columnarum dispositiones transferunt in corinthiorum. operum ordinationes VITR.4.8.5; apparitor hoc genus ab Etruscis finitimus, unde. toga praetexta ~mpta est LIV.1.8.3; insolens uerbum. ab obsoleta uetustate aut poetica licentia. ~mptum QUINT. Inst.4.1.58; quaedam. adhuc uetera. necessario interim ~muntur, ut ~nuncupare et ~fari 8.3.27; cum ea uox ex Graeco uideatur ~mpta F. B. 343M; comedias. ~mptas ac uersas de Graecis GEL.2.23.1.

13 To take on, assume (a form, quality, name, or other attribute). b (a state of mind, disposition, tone, or sim.).

o Fidel!—hoc enim opinor Trebellium ~mpsisse cognomen Cic. Phil.6.11; ut. hominis specieem materna ~mit in alio. ~infans Ov. Met.7.125; (Fortuna) modo laeta uenit, uultus modo ~mit acerbus TER. 5.8.17; (of things) cum ~mant augmina noctes LUCR.5.681; quod longo uenit impete, ~mere debet mobilitatem etiam atque etiam 6.340; ut. durare solum. ~coeperit et rerum paulatim ~mere formas VERG. Ecl.6.36; neglecta solent incendia ~mere uiris HOR. Ep.1.18.85; (fons) riget, ~mit deinde teporem iterum MEL.1.39; Neptuno genitum. ~mere innumeras solum figuras SEN. Med.636; (aeris squama) coquitur, donec colorem rufum ~mat LARG.213; hi qui illegitime concipiuntur, statum ~munt ex eo tempore, quo nascuntur GAIUS Inst.1.89; (post). surge, anime, ex humilis; iam, carmina, ~mite vires PROP.2.10.11. b melius sanam est, mulier mentem ~mere PLIN. Men.802; grauis est modus in ornatu orationis et saepe ~mendus Cic. de Orat.3.167; Aristiuitis tantos sibi spiritibus, tantam arrogantiam ~mpserat ut ferendus non uideretur CAES. Gal.1.33.5; amor animi arbitrio ~mitur, non ponitur PUS. Sen.4.5; ~me superbiā quae sita meritis HOR. Carm.3.30.14; qui. cupiet fessae poena, cum tabulis animum censoris ~met honesti Ep.2.110; ~mpsi animum gratesque deo non terribis egi Ov. Fast.1.147; (Sulla) ex successu animi ~mpsit VELL.2.17.3; magnum ~mamus animum aduersus istam cladem SEN. Nat.6.1.10; Senonum furias Latiae ~mpere cohortes STAT. Silv.3.198.

14 To take and deal with, embark upon (a project). b to take up (points in an argument).

caue sis cum Amore. ~belium ~mpseris PL. Cist.300; hunc laborem ~mas, laudem qui tibi. ferat LUCIL.620; ne nimium longa ~matur oratio Rhet. Her.1.1; legationes ~mere liberas Cic. Flac.86; ATT.4.2.6; prius. omnia pati decreuit quam bellum ~mere SAL. Jug.20.5; et ~mpta et posita pae fidele caput PROP.2.1.36; consilia bellis. ~ponendis ~mendisque LIV.8.4.3; 36.2.3; Othoniani, quamquam. fessi, proelium tamen acriter ~mpere Tac. Hist.2.42; fugati qui expugnationem ~mpserant Ann.15.5; SUT. Jul.60; GEL.1.6.3. b haec (pars) tribuitur in uim et dolum, quorum aut alterum separatim aut utrumque ~memus coniuncte Rhet. Her.3.3; hoc sermone quae priora duo sunt ~mamus; tertium et quartum. ~puto esse in aliud tempus differenda Cic. N. D.2.3.

15 (w. dat. of refl., also in se) To take (a task, responsibility) upon oneself, take on (less often without dat.); (w. inf.) to undertake (to).

qui sibi hoc ~mpsit, ut corrigat mores aliorum Cic. Ver.3.2; numquam iste plus militi laboris impositum quam sibi ~mpsit MUR.38; neque proelio decertare uoluit. ne imperatoris sibi partis ~mpsisse uideretur CAES. Civ.3.57.5; rogauit Archimedes, uti in se ~meret sibi de eo cogitationem VITR.9.10.10; plebem. perendam laceraundamque sibi consules ~mpsisse LIV.26.35.4; ipse duorum cornu aduersus M. Liumi sibi. ~mpsit 27.48.6; milites ut naues ordine. ~conscenderent ipse eam sibi curam ~mpsit 29.25; excindere parat castella, sibi quod ualidissimum in ea praefectura, cognomento Volandum. ~mit Tac. Ann.13.39; (without refl.) ~mptis inimicitis, suscepta causa Cic. Vat.28; qui hostem rem quaerunt mercaturis faciendis, operis dandis, publicis ~mendis Parod.46; singulis frontibus (sc. of buildings) singuli artifices ~mpserunt certatim partes ad orandum VITR.7.10.3; uocis. temptamina ~mpsit. L. Liriope Ov. Met.3.341; persequantia experimentum ~mere V. MAX.3.3. ext.1; iuiuit ~mpta ducem, iuiuit dimissa potestas

LUC.9.200; consilium ab omnibus datum est, periculum pauci ~mpere Tac. Hist.3.69; dictaturae ad tempus ~mebantur Ann.1.1; in hos. non mandata expeditio, sed ~mpta est FLOR. Epit.2.33(4.12.48); (cf.) contradictionem ~mere (i.e. to put the opposing party's objections for him) QUINT. Inst.11.3.163; (w. person as obj.) mortalem ~nimus hostem SIL.2.339; (w. inf.) quem uirum aut herosa. ~mis celebrare, Clio? HOR. Carm.1.12.2; qui sibi res gestas Augusti scribere ~mit? Ep.1.3.7; SEN. Ep.99.2.

16 (w. dat. of refl.) To claim the possession (of a virtue, function, or sim.), arrogate.

quibus ego si me restitisse dicam, nimium mihi ~mam Cic. Catil.3.22; ingenuorum acumen, dicendi copiam, denique etiam, si qua sibi alia ~munt, non repugno FLAC.9; (w. neut. pron. introducing acc. and inf., etc.) id mihi non ~mo, iudices, et hoc. in oratione mea non pono. ~me omnibus patronis esse praepositum DIV. Caec.16; si tibi hoc ~mis, nisi qui patricius sit, neminem bono esse genere natum MUR.15; hoc tibi ~mis. ut, quia tu defendis, innocens iudicetur? SIL.84; (w. ut) mihi non ~mo ut meum consilium ualere deberit ATT.8.11.6; Fam.6.5.2.

17 (log.) To adopt as one's premiss, assume.

infertur: 'ille igitur occidit'; id quod ex iis, quae ~mpseant, non conficitur Cic. Inv.1.89; cum (Cratippus) his ~mpsit quod uoluit, etiam si faciles nos ad concedendum habuerit, id tamen quod adsumit concedi nullo modo potest DIV.2.107; alterumque fatearis. ~masque nececesset LUCR.2.974; GEL.2.8.2; (w. sibi) si quid tibi ipse ~mas, probandum est QUINT. Inst.12.6.5; (w. pred. phr.) uitiosum est, quom id pro certo ~mitur. quod etiam nunc in controuersia Rhet. Her.2.39; geometrae. id ~munt pro concessio et probato Cic. Tusc.5.18; (w. acc. and inf.) beatos esse deos ~mpsiuit: concedimus N. D.1.89; LUCR.5.248; pro non dubio. legati Eumenis ~mebant, quae Antiochi fuerunt, Eumenem aequius esse quam me habere LIV.39.28.5; (w. ut) quod modo. ~mis ut si quid cui simile esse possit sequatur ut etiam difficiliter internosci possit. ? Cic. Luc.50.

sumpse: see SAPSA.

sumptiō ~ōnis, f. [SVMO+TIO]

1 The action of laying hold of or taking. b the taking (of something) and devoting it to a purpose, application (of effort). c the adoption (of a thing) as suited to a purpose.

oleum ne tangito utendi causa. . . si sumperit in singulas ~ones ss n. xl. deducatur CATO Agr.145.2. b non haec uidentur reperiri posse sine elaboratione et ~one operae Rhet. Her.4.32. c quantitas. est modulatorum ex ipsius operis e singulisque membrorum partibus ~o uniuersi operis conueniens effectui VITR.1.2.2.

2 (log.) A statement taken as true, premiss. demus tibi istas duas ~ones (ea quae ἡμῶντα appellant dialectici, sed nos Latine loqui malimus) Cic. Div.2.708.

sumptiō ~āre ~āui, tr. [SVMO+TIO] To take (a medicine) repeatedly.

candidum (helleborum). quondam terribile, postea tam promissum cum plerique studiorum gratia. . . saepius ~auerint PLIN. Nat.25.51.

sumptuariūs ~a ~um, a. [SVMPVS+ARIVS] Concerned with the spending of money; (esp. of laws limiting personal expenditure); (masc. as sb.) a servant in charge of household expenditure.

uelim. cognoscas rationes nostras ~as Cic. Att.13.47; ~lex ~a quae uidetur ~mptuaria attulisse Fam.7.26.2; 9.15.5; sperni ~am legem uetiquae utensilium pretia augeri Tac. Ann.3.52; SUT. Jul.43.2; ~CIL 6.10229.44; CARPINO POMPEI MACRI ~o 6.3392.

sumptuosē, adv. compar. ~ius. [next+~E] At great cost, expensively, sumptuously, etc.; with lavishness in one's expenditure, extravagantly.

cum. ~ius quam ego ministraret uictum VAR. R.3.17.6; uos conuiuia lauta ~e. facitis. ? CATUL.47.5; essendum. ~e fabricatum SUT. Cl.16.4; ULP. dig.39.2.37; qui se in insperatis. ~penuis ~us insolentiusque iactantur Cic. Catil.2.20; castigabam. filium suum, quod paulo ~ius equos. emerit PLIN. Ep.9.12.1.

sumptuosus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [next+~OSVS]

1 (of things, esp. enterprises or concerns) Involving great outlay of money, expensive, costly. b (of possessions, entertainments, etc.) costly (as a sign of luxury or magnificence), sumptuous.

uideto. ~us. ager ne siet CATO Agr.1.5; minor grex quam maior minus ~us VAR. R.2.4.22; quorum (i.e. materials) comportationes difficiles sunt et ~ae VITR.1.2.8; bellum. ~um ac damnosum ipsis Romanis LIV.45.3.5; ciuercula ~ior est, quam ut suburbanis regionibus salubri pretio possit praebere COL.7.3.22; sunt. nobis modicae facultates, dignitas ~a PLIN. Ep.2.4.3; uilla uisus capax, non ~a tutela 2.17.4; ubi. ~portum operis ~issimi fecit SUT. Nere 9; APUL. Met.4.13. b si quis ei, qui nestium. ~um ostentet, dicat: 'ostentas mihi diuitias.' Rhet. Her.4.44; nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil. praeter libidines ~um Cic. Pis.67; ludos apparat magnificentissimos, sic, inquam, ut nemo ~iores Q. fr.3.8.6; ~as. cenas CATUL.44.9; CAES. Gal.6.19.4; nullus habuit hortos, nullam. maritum ~am uillam NEP. ATT.14.3; ~a. hostia HOR. Carm.3.23.18; SEN. Ep.95.47; conuicia ~iora MART.1.99.11; ~a largito FLOR. Epit.1.47(3.12.12).

2 (of persons) Lavish in expenditure, extravagant.

parumne est malae rei quod amat Demipho, ni ~us insuper etiam siet? PL. Mer.693; TER. Hau.227; intus psaltrist;

domus ~a; adulescent luxu perditus AD.760; ~um esse, qui sucidium in carnario suspendent potius ab laniano quam e domestico fundo VAR. R.2.4.3; quorum. pecuniae. . . tantae sunt ut eas nimium multi egentes ~i nobiles concupiscant Cic. Dom.46; Parod.49; elegans, non magnificus, splendidus, non ~us NEP. ATT.13.5; non ego ~us, sed urbs ipsa magnas impensas exigit SEN. Ep.50.3; QUINT. Inst.5.10.48; ut. cenare apud quendam. ~sordidum simul et ~um PLIN. Ep.2.6.1; prouum et ~um in libidines fuisse constans opinio est SUT. Jul.50.1; (cf. w. abst. noun) Valerius Festus, ~ae adulescentiae neque modica cupiens Tac. Hist.4.49; (transf., w. gen. of respect) ~us est misericordiae QUINT. Decl.260(p.63).120.

sumptus (sumtus) ~ūs, m. [SVMO+TVS¹] FORMS: gen. sg. sts. ~i in early L., as in PL. Trin.250; CATO Agr.22.3; TURP. com.172; LUCIL.1050; VAR. Men.52.

1 The spending of money, expenditure, outlay. b ~um facere, to expend money; also ~um ponere, impendere. c (pregn.) lavish or extravagant expenditure.

~i largitatem TURP. com.172; haec uitia emendari solent domini scientia ac ~u VAR. R.1.44; adhuc ~us nec in me aut publice aut priuatum nec in quoniam comitum Cic. Att.5.10.2; requiro, ut ceteri ~us, sic etiam sepulchrorum modum LEG.2.62; quam subtilitas artificis adiebat operibus auctoritatem, nunc dominicus ~us efficit, ne desideretur VITR.7.5.7; quinque uires. qui minuendis publicis ~ibus iudicio senatus constituiebantur PLIN. Ep.2.1.9; utrum sit utilius post ~um, qui factus est, quoquo modo consummare opera. an, quae uidentur emendanda, corrigere Ep. Tra.10.39(48).5; SUT. Nere 16.21; (w. gen. of money spent) quantus esset pecuniae ~us ad id totum opus absolendum GEL.19.10.3. b nihil hoc. est, triginta minae, prae quam aios dapsilis ~us facit PL. Mos.982; nimium parce facere ~um TER. Am.450; AD.807; qui maiorem ~um quam quanti Catonis lis aestimata est in Timarchidi prandium saepe fecerunt Cic. Ver.4.22; quantus in classem ~us factus erat NEP. Mil.7.6; HOR. S.1.2.19; ULP. dig.11.7.14.7; ~Mescidium mecum habui. is se ternis nummis in pedem tecum transigisse dicebat. praestabo ~um nusquam melius posse poni Cic. Q. fr.3.1.3; ad incertum. euentum certus quotannis labor et certus ~us impenditur Cic. Ver.3.227. c (mulieres) insulae. atque inuenustae sine munditia et ~u PL. Poen.247; meum patrem, quem pauperetis ambo uestris ~ibus TRIN. com.66; quod aes alienum obiectum est, ~us reprehensi. . . uidete quam pauca respondeant Cic. Catil.17; cur eam (sc. pauperetatem) ~u ad sacra addito deorum aditu arceamus? LEG.2.25; profusius omnibus modis quaestui atque ~i deditus erat SAL. Cat.13.5; (femina) in ~ibus foedis profusa APUL. Met.9.14; (in poetic phr.) Pyramidum ~us (i.e. expensive pyramids) ad sidera ducti PROP.3.2.19.

2 A pecuniary charge or liability, an expense. b meo ~u (meis ~ibus), ~u (~ibus) alicuius, at my, somebody's expense (and sim. phrs.); magno, paruo ~u, at great, little cost (and sim.). c ~i facere aliquid, to incur the expense of something; in ~u esse, to be put to expense.

in mala uxore. . . si quid sumas, ~us est, in bono hospite. . . quaestus est quod sumitur PL. Mil.673; seruos, nisi eos qui opere rustico faciundo facile ~um exsercitur suum, omnis ~. uendidi TER. Hau.143; pro quo (sc. frumento) cum. . . pecuniam accepisset, celauit suos ciuis ultroque eis ~um intulit Cic. Flac.45; in quos. ~us ab inter fructus praediorum? ATT.11.2.2; ut permittetur Athenas quod sit in annum ~um ei 15.15.4; te rogo ~u ne parcas illa in re, quod ad ualeitudinem opus sit Fam.16.4.2; pecunia ad necessarios ~us corrogata CAES. Civ.3.102.4; uilibus in scopis. . . quantus consistit ~us? HOR. S.4.4.82; praedicti alii, alii, quos fortuna non aequaret, nisi ~ibus pares LIV.45.32.5; rogo. . . scribas tuis, ut. . . offerant etiam ~ibus eius, si quid opus erit PLIN. Ep.5.19.8; ad releuandos castris ~us numerum militum deminuere SUT. Dom.12.1; (cf.) utrum ista classis cursu et remis, an ~u tantum et literis nauigari (i.e. as an item of expenditure in an account) Cic. Flac.32; (pred. dat.) hau materiae reparcant nec ~us ibi sumptui dicunt esse PL. Mos.125; nemini meo aduentus labori aut ~i neque publice neque priuatum fuit Cic. Ver.1.16; LIV.23.8.2; (w. gen. expr. source of expense) Puteolanorum praediorum ~us sustentare Cic. Agr.2.78; ad ~um itineris. ~suppeditata pecunia a Postumo est Rab. Post.6; augeatur odium. . . ex. ~u additae legionis B. Alex.50.3; insuper ludorum ~us Ov. Tr.2.509; PLIN. Ep.3.19.3. b ancillam. . . quae mea est, quae meo ducta ~u siet PL. Cas.194; Men.905; in Achaia . . . ~u publico. . . missus est Cic. Ver.1.60; si esset aliqua. . . quae. . . aleret adulescentis et parsimoniam patrum suis ~ibus sustineret Cacl.38; complures pauperes mortuos. . . suo ~u extulit NEP. Cim.4.3; oppida publico ~u. . . decorare HOR. Carm.2.15.19; aedem. perficere communi ~u destinauerunt SUT. Aug.60; si. uiuo testatore fugerit (seruus), expensis legatarii reductur, si post mortem ~ibus heredis PAUL. dig.31.8; (cf.) sine ulla molestia ~uue sociorum. . . rem confici Cic. Fam.15.4.10; commodulum opsona, ne magno ~u PL. Mil.750; domus aedificatur, scis quo ~u, qua molestia Cic. Att.4.2.7; minore ~u VITR.8.6.8; PLIN. Ep.4.13.4; (cf. w. defining gen.) si quis. . . quingentorum assium ~u transmarinam prouinciam petat V. MAX.4.3.11. c si nunc me suspendam, meam operam luserim et. . . restim ~i fecerim PL. Cas.425; ~satus esse uidetur impensa testaceorum in ~u, quam commodum craticiorum esse in periculo VITR.2.8.20.

3 (quasi-concr.): a Resources allowed to a person to meet his costs, expenses. b the money spent on supplying a customer with goods.

a quor amat (adulescent)? quor potat? quor tu his rebus ~um suggeris. . . ? TER. Ad.62; GRACCH. orat.41; ~um omnem in classem frumento stipendio ceterisque rebus suo quaemque nauarcho ciuitas. . . dare solebat Cic. Ver.5.60; ~um haurit ex aerario Agr.2.32; opes. . . priuatas meas concupiscit. cum. . . per triennium uix annuus ~us datus est! SAL. Hist.2.98.2; uestem seruosque. . . si qui uidisset, auita ex re praebere ~us

mihi crederet illos HOR.S.1.6.80; moritur. copis. adeo exiguis ut funeri ~us desset LIV.2.16.7; 42.6.11; dum ~us dumque arma duci. negant SIL.17.192; ~uum tenuitate contra uotum meum retardabar APUL.Med.11.28; (~w. gen. of activity financed) luxuria ~us suppeditat ut posses PL.AS.819; GEL.17.2.13. b ubi ~us petunt (sc. tradesmen) PL.Aul.507.

Sūnium (-ion) ~ii, n. A promontory forming the southern tip of Attica, with a deme of the same name.

TER.PH.837; (aedis) in Attica ~io Palladis VITR.4.8.4; ~ium, Atticae uerba pronunturum LIV.32.17.3; ~ion expositum OV.Fast.4.563; MELA.2.46; STAT.Theb.12.625.

suō suere sui sūtum, tr. [cogn. w. Skt. *siyati* (pple. *syūtāh*), Eng. *sew*]

1 To make by stitching together, sew (garments, etc.). b (neut. pl. of pf. pple. as sb.) a garment made of things sewn together (in quotes., applied to a coat of mail).

(compages alui) suta lino et sparteis serilibus PAC.trag. 251; sarcinatore esse summum, suere centonem optume LUCR.7.47; hi. naues lino suebant, Graeci magis cannabo VAR.in Gel.17.3.4; tegumenta corporum uel texta uel suta CIC.N.D.2.150; seu corticibus tibi suta cautis. fuerint aluaria VERG.G.4.33; sutis arcant mala frigora bracia OV. Tr.3.10.19; PLIN.Nat.24.65; caesis pillea suta de lacernis STAT.Silv.4.9.24; (~in fig. phr., absol.) metuo lenonem nequid ~. ~ suo suta capiti (i.e. bring trouble on his own head) TER. Ph.491. b huic gladio perque aerea suta, per tunica miqualem auro latus haurit apertum VERG.A.10.373; STAT.Theb.3.585; latus omne sub armis ferrea suta terunt 4.131.

2 (in surgery) To sew up, suture (a wound, orifice, etc.).

si plaga in molli parte est, sui debet CELS.5.26.23.A; iunctae orae (sc. of a wound) inter se suendae sunt 7.9.3; latus intestinum sui potest 7.16.1.

suopte: see -PTE.

suouetaurilia (suoui-) ~ium, n. pl. [SVS, OVIS, TAVRVS + -ILIS?] N.B.: see also SOLITAVRILIA. A purificatory sacrifice (esp. to Mars) consisting of a boar, a ram, and a bull.

fundi terrae agrisque mei lustrandi histrigie faciendi ergo ~. macte hisce ~ibus lactentibus immolanda esto (sc. Mars pater) CATO Agr.141.3; populus Romanus cum lustratur ~ibus, circumaguntur uerres aries taurus VAR.R.2.1.10; LIV.4.44.2; Marti ~ibus piaculum fieri 8.10.14; lustrata ~ibus aera TAC.Hist.4.53; PRO.Aur.2.p.10(226N); IN LVCO DIAE Q LICINIVS NEPOS MAG(ister) OPERIS PERFECTI CAVSA... IMMOLAVIT ~IBVS MAIORIBVS CIL.6.2099.2.8.

supellectilarius ~i(i), m. Also **supellectilcarius**. [next + -ARIVS] A servant in charge of household furniture.

EV.CARPIONI ~IO CIL.6.9914.3. β ~ios et ceteros hoc genus seruos ULP.dig.33.7.12.31.

supplex ~ectilis, f. Sts. written **supp-**. [app. from SVPER, LEGO?; in oblique cases contaminated w. an adjl. stem in -ili-] FORMS: nom. sg. ~ectilis cited in FEST.p.294M; abl. sg. ~ectile, less often ~ectili. The furnishings of a house, furniture. b the set of articles necessary to a particular occupation, calling, etc., outfit, paraphernalia. c (transf., applied, sts. w. disparaging force, to the literary resources, ideas, qualities, etc., with which a person is endowed).

mihi ~ex squalat atque aedes meae PL.Per.732; St.62; ligneum ~ectilem omnem si unguis, non putescet CATO Agr.98.2; itaque ex eadem ~ectili licet uidere: nam nemo facit tricinili lectos nisi parvis VAR.L.9.47; ~ectilem ex aere elegantiore et Deliacam et Corinthiam CIC.Ver.2.83; ornamenta sanorum. in ~ectile Veris nominabuntur 4.97; lauta ~ex Phil.2.66; NEP.Ath.13.5; splendet focus et tibi munda ~ex HOR.Ep.1.5.7; quae tum magnificae ~ectilis habebantur, monopodia et abacos, Romam aduenerunt LIV.39.6.7; aureis fulgentem uasis ~ectilem SEN.Dial.12.11.3; PERG.4.52; SUET.Aug.73; ~ectili haec continentur: mensae. subsellia, scamna, lecti etiam inargentati, culcitae, toralia. ~uasa aquaria, pelues. candelabrae, lucernae PAUL.dig.33.10.31; (~applied to tabernaculum) cum patera gutus, Campana ~ex HOR.S.1.6.118; uitri. aestiua ~ex PROP.4.8.37; (~in the titles of household officials) TITVLEIA NOBILIS CLEMENS AVG AD SVPELLECTIL CIL.6.9049; KVMOLVPS CAESARIS A ~ECTILE DOMVS AVRIAE 6.31033. b ~ex pelliciosis PL.Men.404; instrumentum et ~ectilem rusticam omnem oportet habere scriptam in urbe et rure dominum VAR.R.1.22.6; VERG.G.1.165; tabernacula militaremque ~ectilem LIV.30.17.13; nihil opus erat tam magna medicorum ~ectile SEN.Ep.95.18; (salices) firmiores coribis ac plurimae agricolam ~ectili PLIN.Nat.16.174; PRO.Aur.2.p.106(158N); praeter ceteram speciosi muneri ~ectilem. immanis ursae comparabat numerum copiosum APUL.Med.4.13; (~in the title of a military official) D M S ATIMETI. A SVPELL CASTRENSIS CIL.6.8525. c tace atque parce muliebris ~ectili ~ quae east ~ex? ~ clarus clamor PL.Poen.1145; in oratoris. ~ instrumentum tam lautum ~ectilem nunquam uideram CIC. de Orat.1.165; (Porcius Latro) hoc genus sententiarum (i.e. commonplaces) ~ectilem uocabat SEN.Con.1.p.23; quae sint, interrogas? propria Platonis ~ex est: ideas uocat SEN.Ep.58.18; lectione multa. copiosam sibi uerborum ~ectilem comparauit QUINT.Inst.8.p.28; (~cf.) uerecundus erit usus oratoriae quasi ~ectilis. supplex est enim quodam modo nostra, quae est in ornamentis, alia rerum alia uerborum CIC.Orat.79; (~w. allusion to main sense) an tu existimas reprehendendum, qui. pretiosarum rerum pompam in domo explicat: non putas eum qui occupatus est in superuacua litterarum ~ectile? SEN.Ep.88.36.

super ~era ~erum, a.: see SVPERVS.

super, adv. [as next] N.B.: some app. **exx.** could be taken as belonging to cpds. of **super-** with the elements separated or inverted.

1 In a higher position, over, above. b beyond, further south. c (perh., transf.) in earlier times.

~ tremulo genitrix clangore uolabat CIC.Poet.2.15; cur terra quae. oppressum solem ~ ipsa teneret. ? LUCR.5.763; Aeneas puppis prima tenet rostro Phrygios subnetae loones, imminet Ida ~ VERG.A.10.158; quotiens ardor infernus iacientis ~ undae pondus euocat SEN.Nat.2.26.4; canis. in pariete erat pictus ~ quae quadrata littera scriptum 'caue canem' PETR.29.1; nec eniti remis pote, cum ~ adsumt Cyaneae V.FL.4.680; Anien. ~ infragat ~que caueus STAT.Sib.1.3.20; incensa ~ (~i.e. over their heads) uilla omnis cremauit TAC. Ann.3.46; (~indicating point from which action proceeds) cum ~. nubila. dissoluntur, solis ~ jeta calore LUCR.6.314; si. ~. ~. immane barathrum cernatur VERG.A.8.243; trucidum. ~. tepentem proluens (Aeneas) ~ haec inimico pectore fatur 10.556; LUCR.3.493; ~ e totis immisit collibus arma. Magnus in hostem 6.291; TAC. Ann.6.35; (~cf.) (Medea) totonequiquam lumine lustrat (sc. a poison) cunctaturque ~ V.FL.7.335; b Tulcis eam (sc. Iarracoma) modicus annis. ~. ingens Hilbertus Dertosas adtingit MELA.2.90. c admonet iuris consultus. ~. Mucius. ut minus capiat. ~ cum omnibus hereditas relinquatur; (~s.v.l.) dicebant quicquid cepisset, adstrigi CIC.Leg.2.53.

2 On the surface or upper part, on top. b (in description of headlong pursuit or sim.) on top of a person or thing, in close succession; (also w. repeated **alius**, etc., in phrs. denoting cumulative addition).

eo ~ tigna bipedalia incidunt CAES.Civ.2.10.3; umeros. ~ ueste ~ fuligine interiore pelle leonis VERG.A.2.722; ut. [sanguis] humum uiridius ~ maderefactas herbas 3.320; 6.217; quaecumque ~ dispersa inueniunt ossa montibus Etrusci PROP.1.21.9; cum (paupimentum) coactum fuerit, ~ altera coactum transuersa sternatur VITR.7.1.5; ubi. ~. caera cauum id clausum est CELS.2.11.2; myrmecia (wasps) ~. infra lata, ~ autem tenuia 5.28.14.C; 8.10.1.3; PLIN.Nat.17.76; FROV.Sir.3.2.10; (~cf. sense 3) tura damus lacrimamque ~ OV.Ep.13.113. b (Corynaeus) ueniunt Ebyso. ~ occupat os flammis. ~. ipse secutus caesariem laeua turbati corripit hostis VERG.A.12.307; (Gesander) missile. ~. concitat. ~. trepidus ~ aduolat Idas V.FL.6.342; ~. telum. ~. intorsit in hostem; inde alius ~ atque aliud figit VERG.A.10.883; runt aliae ~ quae aliae sepe dum populorum (i.e. ants) undae APUL.Med.6.10.

3 In addition to what has been said or enumerated, besides (= *insuper*).

si immortalis natura nequimus constat. cur ~ anteaquam aetatem meminisse nequimus LUCR.3.672; qui neque apud Danaos usquam locus, et ~ ipsi Dardanidae infensi poenas. ~. possunt VERG.A.2.71; saeuit amor ferri et scelerata insania belli, ira ~ 7.462; medio in flagrante tumultu, ecce ~ maesti magna Diomedes ~ uerba legati dotali OV.Med.4.705; uoto orant promittuntque ~ rognum dotali OV.Med.4.705; uoto deus. ~ adnuera dederatque ~. ne saucius illi uulneribus fieri. ~. posset LIV.2.206; turbo. ~. orbem uertitur. ~. ipse se ui sua rumpit SEN.Nat.7.5.2; ex quo (collegio) sortis ducti ~ accipe templis V.FL.8.157; ex quo. poetarum certa ducia ~. edenter. scaenicos ludos ~. quos. poetarum certamina SVET.Dom.4.4; (~w. num.) (dies) altera tresque ~ (sc. of the *quinquaginta*) rursus celebrantur harena OV.Fast.3.813; quinos. ~ dies adici ~ quae quartam partem diei PLIN.Nat.2.35; annus agens aetatis sexagesimum ac nonum ~que mensem ac diem septimum SVET.Vas.24; CIL.9.2151.

4 After what has been taken, as a residue; (esp. ellipt. for **superest**, etc.); (also used adjl.). b (ellipt. for **superest** 'is up (to a task)').

restabat. ~. pars tertia noctis Ilias 697; nec quisquam primus ruit aut ~ ullus linquitur V.FL.7.642; SIL.16.285; ~. neque. fuga iam ~ nulla periculi VERG.A.8.251; quid ~ sanguinis, quod dari pro re publica posset? LIV.4.58.13; GERM.Arat.661; uasta ~ tellus, longum (ne defice coeptis) aequor V.FL.2.596; nec spes ulla ~ 8.435; STAT.Theb.11.290; ~ mihi sola mei ~ Astyanactis imago VERG.A.3.480; quae iam ~ agmina. sola uidet STAT.Theb.12.146. b da requiem grauidae (cani) solitosque remitte labores: uix oneri ~ illa suo GRAT.287.

5 To a degree exceeding that specified; (quasi-sb.) an amount in excess of that given.

b satis ~que (satisque ~que, etc., also **multum** ~que), enough and to spare; (used advl.) more than sufficiently.

(saex uini) atramenti suauitatis ~que efficit colorem VITR.7.10.4; annis (sc. of a young slave) multa ~ indole uictis STAT.Sib.3.68; (foll. by quam) poenas dedit usque ~que quam satis est HOR.S.1.2.65; ~tergeminis nasci certum est Horatiorum. ~. exemplo. ~ inter ostenta ducitur PLIN.Nat.7.33. b se. ~satis ~que habere dicit quod sibi ab arbitrio tribuatur CIC.Q.Rosc.11; iam satis ~que dixisse uidetur FLAC.66; quaevis, quod mihi basiationes. sint satis ~que CATUL.7.2; SAL.Jug.75.7; TAC. Ann.4.38; (~cf.) mihi satisque ~que ut me Dardaniae matres. expectent SIL.17.613; (~w. part. gen.) dedit satis ~que poenarum tibi HOR.Ep.17.19; spes erat satis ~que ad id uirum esse LIV.25.32.6; 41.25.8; (~cf.) sibi multum ~que uitae fore, quod tali cum principe expleuisset TAC. Ann.4.39; ~uita atque perficiat, ut satis ~que uixisse uideamur CIC.Tusc.1.109; satis una ~que uidimus excidia VERG.A.2.642; satis ~que me benignitas tua ditauit HOR.Ep.1.31; (~cf.) quid. ~ furor ualeat, Penthaea caede satisque ac ~ ostendit OV.Med.4.430.

superi, prep. [forming a pair w. **svb**; cf. Skt. *supari* beside *upa*, Gk. *upēp* beside *upa*] N.B.: sts placed after its noun.

A (w. acc.).

To or in a position higher than, over,

above. b above the normal vertical level of (a part of the body, etc.). c (w. ref. to position on a banqueting-couch) above, i.e. to the left of (from the standpoint of those eating). d ~ **cenam**, **mensam**, or sim., over dinner, at table, etc. (i.e. during a meal); (also in other phrs. where position implies circumstances).

moliscum nucem ~ aius dixit impendere tegulas PL.fr. 46; aether. leuissimus aeras ~ influit auras LUCR.5.507; Aeneas. ~. fama ~ aethera notis VERG.A.1.379; lac lapidis inscriptis stel ~ ossa notis TIB.1.3.54; qui. domos ~ se ipsos concrenauerunt LIV.21.14.4; transgressum. saltum ~ Allifas loco alto ~condit 22.18.5; cenaculum ~ aedes 39.14.2; tendens ~ aequora palmas OV.Met.8.849; reiecto. ~. caput brachio VELL.2.70.5; belua. ~. ipsos fluctus toros emineus CURT.4.4.3; iux. ~. campos telis conserta pendunt LIV.7.520; resina. cera et oleo ~ ignem liquifacit LARG.206; paucos. sepeliuere, ceterum uulnus ~ humum relictum TAC.Hist.2.45; ~ nubes conuulsa (delicolarum) IUV.13.42; (~transf.) stat acerbus ~ caput (sc. debitoris) creditor SEN.Ben.7.14.5. b dormiente illo epistulam ~ caput in puluino tenere positam sinit SAL.Jug.71.4; Galli ~ umbilicum erant nudi LIV.22.46.6; uestis ~ genua est CURT.5.6.18; si quis ~ laqueum (i.e. tourmiquet) percussit uenam in brachio LARG.84. c discurrere: Sertorius inferior in medio. ~ eum L. Fabius SAL.Hist.3.83; CURT.8.5.22; (Agrippina) comiter excepta ~que ipsum conlocata TAC. Ann.14.4; GEL.10.15.21. d per. dapes mensasque ~ petulantia corda MAX.5.144; ~ unum et epulas socerum ~ esse delectum CURT.8.4.30; ~ hanc (sc. cenam) liber legebat PLIN.Ep.3.5.11; 9.33.1; epulatus est. ~ cum Petreio ~que mensas et pocula interficiendum se ei praebuit FLOP.Ep.1.213(4.2.69); ~non ~ hos dium tibi sum querendus honores. ~ quae terra mihi STAT.Theb.1.676; ~ sanguinem et spolia reuelant frontem TAC.Ger.31.2.

2 On (to) the uppermost part or surface of, on top of. b on (a river-bank or other boundary), on the banks of (a river or sim.). c (after vbs. of shutting) on (a person, so as to enclose him).

corus. ~. galeam tribuni insistit QUAD.Hist.12; ~ terrae tumulum noluit quicquam statui CIC.Leg.2.66; ~ lateres coria inducuntur CAES.Civ.2.10.6; ~ exanimum sese proiecit amicum VERG.A.9.444; tunicae. ~. pictae insigne dedit et ~ tunicae aeneum pectori tegumen LIV.1.20.4; dona. ac fruges ~ eum a multitudine. ~. congestas 7.6.3; collis erat collemeque ~ planissima campi area OV.Met.10.86; ~ spolia ~. cadam SEN.Suas.2.2; ~ tabernaculum. imago. solis crystallo inclusa fulgebat CURT.3.3.8; asseribus. deligatis ~que eos pontibus stratis 4.3.15; eam uidi herbam ~ plurimam ~ circumdatos montes LARG.163; ~ uentrem inponere farinam 179; TAC. Ann.2.83; decubuit ~ lectum SVET.Nero.4.4; (~transf.) Ascylos iniecit contemplationem ~ umeros. emptoris PETR.12.4; praeda ~ quam solus incubis 80.1. b castra metari. in tumulo ~ fluminis ripam LIV.27.48.2; OV.Met.6.373; condendae urbi sedem ~ ripam Tanais elegit CURT.7.6.13; quae (sc. plaustra) ~ extremum ambitum campi posuerant TAC. Ann.14.34; (~Aeneas) situs est. ~. Numicum flumen LIV.1.2.6; ~ torrentem proelium commiserunt 35.29.1; ad Tripolim. ~. Peneum amnem posuit castra 42.35.6; PLIN.Nat.3.144; conuulatus est ~ emissarius Fulci lacus SVET.Cic.32. c ualuis ~ sese diligenter obseratis APUL.Med.8.14; clausis. ~. me foribus obsidebant locum 9.2.

3 (w. vbs. of pouring, etc.) Over (an expanse, so as to cover it).

(materies umoris) ~ terras fuit LUCR.5.271; Mulciber obscuro lectum circaque ~que disponit laqueos OV.Ars 2.577; flutu ~ ora refuso. (Ceyx) haec ait MET.11.657; garum. ~. currebat ~ pisces PETR.36.3; V.FL.4.688; infuso altaria mero SVET.Aug.94.5; suboles uilius e radicibus caudicum ~ terram fusas GEL.19.12.7.

4 Above or along the surface of and from end to end of, over (an area). b above and to the other side of (an obstacle).

uoluit ~ aequora classis FUL.Pont.404; ~ alta uectus Attis celeri rate maria CATUL.63.1; ~ occisorum corpora uadere SAL.Jug.94.6; illam (sc. stellam) summa ~ labentem culmina tecti VERG.A.2.695; GERM.Arat.131; turba cedente uelut diues et ingenti curret ~ ora Liburna (i.e. a litter) IUV.3.240; APUL.Med.4.33.5. b quom alii ~ uallum praecipitauerunt SAL.Jug.58.6; cum. ~. raras faeni flammantis acrius traicit. turba pedes PROF.4.4.77; Manli cuspis ~ galeam hostis. elapsa est LIV.8.7.9; Flaminius. ~. lapso equo ~ caput eius humi prostratus est V.MAX.1.6.6; rupes. ~. quam ~ ignari nunquam rexere magistri. impune rates V.FL.3.109.

5 Further from the coast, from a centre, etc., than, beyond. b to the far side of (a headland).

~ Numidiam Gaetulos accepimus. uagos agitare, post eos Aethiops esse SAL.Jug.19.5; qui super et Gramantas et Indos profert imperium VERG.A.6.794; 11.317; urbem. ~. sitam. ~. portum satis amplum LIV.26.42.4; equites paruo interuallo ~ laeum cornu locati 42.58.14; (Scythae) qui ~ Bosphorum uolunt, adscribuntur Asiae CURT.6.2.13; 7.6.12; ~ Britanniam Iuenera est MELA.3.53; inuia mundi arua ~ nimios soles Austrumque iacentis LUCR.8.164; Lydia. ~. Ioniam proceat PLIN.Nat.5.110; in Thraciae parte ~ Amphipolim 10.23; APUL.FL.6. b praeter terram Atticam ~ Sunium nauigans LIV.28.8.1; 31.47.2; fratre cum classe ~ Maleum Chalcidem iusso petere 42.56.1.

6 (w. ref. to time or sequence) In close succession to, hard on the heels of. b (w. repetition of word, in phrs. expr. a cumulative process); esp. **alius** ~ **aliu**.

hos ~ aduenti Volscas de gente Camilla VERG.A.7.803; obessa. ~. urbis foret. ~ bellum anno praemense LIV.2.51.2; malum, praeterquam atrox. ~. tot clades etiam nouum 22.56; mulieres, quibus ~ tabem menstrua suppressa sunt CELS.2.8.25; dentur. aquae purae ~ medicamentum

cyathi duo LARG.13; pastillus. ~ cibum dandus est 52; ~ abrupta uerba tota defectione conticit QUINT. Deel. 5.20; ~ has (puellas) introcessit alia APUL. Met. 10.31. **b** mulier. ~ tibi saula ~ saula quae de Pl. Ps. 948; non uoluit ~ uoluit sed multiplex clades LIV. 22.54.9; ~ quippe qui alii ~ alios trucidant I. 50.6; quae impie. ~ per biennium alia ~ alia es ausus 3.56.4; alio ~ aliud scelere cum. indutiae ruptae essent 30.25.9; cum. ~ Romani alios ~ alios nuntios ad duces mitterent 33.7.6; MELA 3.102; PLIN. Ep. 7.8.1; SUET. Nero 41.2.

7 In addition to, over and above, besides. cui (sc. a hedge) ~ indignas hiemes soleque potentem siluestres uri. inludunt VERG. G. 2.373; ~ dotem. ~ quam accipietur a socio es, haec tibi a me dotalia dona accedent LIV. 26.50.12; Clazomenis ~ immunitatem et Drynussam insulam. ~ dederunt 38.39.9; utrius. ~ dux copias hostium ~ quae eas sese ipsum deuouisset V. MAX. 1.7.3; ~ lactis abundante. ~ hederæ praebenda COL. 7.6.7; miles. ~ insitiam pericaciam secundis ferox TAC. Hist. 3.77; cum ~ Agrippianam et Drusum et Claudium ceteri quoque consanguinei nominatim perscripti sint ANN. 3.3; Lentulo ~ consulatum. ~ gloria fuerat bene tolerata pauperas 4.44; a Tiberio ~ propriam stirpem Germanicum adsumptum 12.25; uti grauisimum, doctissimum, disertissimum, ~ haec occupatissimum PLIN. Ep. 4.26.2; Ep. Tra. 10.100(101); SUET. Tib. 75.1; CAL. 26.4; CL. 141; si locatio agri talis sit, ut ~ annuum mercedem quinqueimo quoque aliquid amplius praestaretur ULP. Dig. 24.3.7.8; (w. obs. of adding) fraudem quoque ~ tumulum adiectam LIV. 26.6.11; addideris ~ haec Veneris si gaudia MART. 11.26.5.

8 To a greater degree or extent than, beyond, more than. **b** ~ omnia (cuncta), above all, more than anything. **c** in excess of (a number or quantity, w. indecl. nums. sts. forming an adjl. phr.).

illi felicissimum omnium. ~ numquam ~ industriam fortuna fuit SAL. Jug. 95.4; te ~ omnia dona unum oro VERG. A. 9.283; feminae puerique ~ animi corporisque uires adsunt LIV. 28.19.13; ~ humanum ac probabilem modum saeculis SEN. Cl. 4.4.3; felici ~ omne miraculum riguo solo PLIN. Nat. 18.188; uox omnes ~ una tuba V. FL. 3.51; cunctis ~ uota fluentibus TAC. Hist. 3.48; es tu ~ omnes beatus PLIN. Ep. 7.13.2; famosissima ~ ceteras fuit cena data ei aduenticia a fratre SUET. V. 13.2; (anus) capta ~ sexum. ~ adiacia lorum prehendi APUL. Met. 6.27. **b** aetas. ~ et forma et ~ omnia Romanum nomen te ferocierum facit LIV. 31.18.3; OV. Met. 6.326; ~ omnia est. ~ tantam illam urbem (i.e. Carthage). ~ unius pomi argumento eueram PLIN. Nat. 15.76; multi ~ omnia laudant ad deploratos dysintericos quinqueulium 26.53; STAT. Theb. 3.19; quod. cum ipsi qui dicit inutile. ~ tum causae contrarium. ~ omnia perit illa, quae plurimum oratori. ~ fidei adfert, modestia QUINT. Inst. 12.9.12; ~ cuncta est murum fetus PLIN. Nat. 10.185. **c** ~ X cadum heredi reliquit VAR. in Plin. Nat. 14.96; senioribus ~ sexaginta annos in propinquum Epitum missis LIV. 26.25.11; ~ sexaginta milia. ~ ceciderunt TAC. Ger. 33.2; quos indulgentia tua quibusdam ciuitatibus ~ legitimum numerum adicere permisit PLIN. Ep. Tra. 10.112(113).1; duas. gentes ~ quae uiginti oppida in ditionem redegit SUET. Res. 4.1; (cf.) QUE VIXIT ~ OBITVM. ~ PILI DVLCISSIMI MENSIVS IBI CIL 14.3441; (sb. in other than acc. case) Milesius. ~ LXXXVIII urbium. ~ genetrix PLIN. Nat. 5.112; ~ triginta ducibus iustos triumphos. ~ decedentes curauit SUET. Aug. 38.1; ut. ~ uiginti celebres scholae fuisse in urbe tradantur GRAM. (p. 102 Re).

9 To or in a position of precedence over or superiority to, above. **b** in charge of (a department).

(Metellus) monere (Marium), ne. ~ fortunam animum gereret SAL. Jug. 64.2; qui, quia ~ ceteros excellat. ~ me sibi aequari nolit LIV. 28.43.4; praestantissimi uiri in id euecti, ~ quod ascendere non potest VELL. 2.53.3; id solum Germanico ~ leges praestiterimus, quod in curia. ~ de morte eius acquiritur TAC. Ann. 3.12; erant. ~ plures simul imperatores nec ~ ceterorum aequalitatem 3.74; decreta Narcisso quaestoria insignia, leuissimum fastidium eius, cum ~ Pallantem et Callistum ageret 11.38; emines, excellit, ut Honor, ut Potestas, quae ~ homines quidem, hominum sunt tamen PLIN. Pan. 24.4; (cf.) (Titus), ut ~ fortunam (i.e. superior to considerations of rank) crederetur, decorum se. ~ in armis ostendebat TAC. Hist. 5.1. **b** nobili iuueni. ~ armamentarium posito CURT. 6.7.22; PETR. 30.5; puer ~ hoc positus officium 36.8.

B (w. abl.).

10 a In a position higher than, over; (implying circumstances) over (food or drink). **b** on the uppermost part of, on top of. **c** (app.) at, above (a time).

a igni cera ~ calido tabescens LUCR. 6.516; Daedalus. ~ Chalcidica, leuis tandem ~ astitit aere VERG. A. 6.17; ensis cui ~ impia ceruice pendet HOR. Carm. 3.1.17; V. FL. 2.626; 3.60; ~ rixa ~ mero debellata HOR. Carm. 1.18.8. **b** dormire ~ amphipoto bene molli VAR. Men. 253; exanimis pueris ~ exanimata parentum corpora. ~ posses. ~ uidere LUCR. 6.1256; membra. ~ pannis cooperta perire. ~ pelli ~ ossibus una 6.1270; ~ tenero prosternit granine corpus Culex 69; VERG. Ecl. 1.80; ligna ~ focu. ~ reponens HOR. Carm. 1.9.5; ~ Pindo gelidoue in Haemo 1.12.6; quid referam alternas gemino ~ aggere mensas albensque lacus? STAT. Silv. 1.3.64. **c** lupus. ~ cum fremit ad caulas uentos perperuss et imbris nocte ~ media VERG. A. 9.61.

11 About, concerning, on (a subject of speech, thought or action). **b** in the matter of, with regard to.

teneo quid animi uostri ~ hac re siet PL. Am. 58; epistulam Mnesilochus misit ~ amica Bacchide BAC. 177; CATO oral. 130; pater familias uti ~ familia pecuniaue sua legauerit law in Rhet. Her. 1.223; quid agendum nobis sit ~ legatione uotica C. Att. 14.22.2; hac ~ re scribam 16.6.1; ~ tali scelere suspectum TAC. Jug. 7.5; qui ~ tali causa eodem missi erant NEP. Paus. 4.1; Dido. ~ multa ~ Priamo rogatus, super Hectoris multa VERG. A. 1.750; nec ~ ipse sua molitur laude laborem 4.233; nil ~ imperio moueor 10.42; publicum ludum ~ impetrato fortis Augusti reditu HOR. Carm. 4.2.42;

patrum. ~ decreta ~ iugandis feminis Saecl. 18; ~ tanta re auxilium petere LIV. 5.17.7; haud cuiquam dubium erat ~ qua re acciderit 8.10; 42.24.1; cum. ~ gens Cadmea ~ regno certamina mouit SIL. 1.6; consulandum ~ re magna TAC. Ann. 2.28; 12.38; 15.5; habuit. ~ ea re contemnum SUET. Jul. 5; PRO. Ar. 1.58(238N); ~ amici capite iudex. ~ Iul. GEL. 1.3.4; cum nihil. ~ uile aut arbore colenda secret 19.12.7; quod Plautinus miles ~ clipeo suo gloriatur APUL. Soc. 11. **b** ~ eo, qui nescit, frequens huius uocabuli (i.e. 'nescius') usus est, infrequens autem est de eo, quod nescitur GEL. 9.12.19; ~ ea re publica, quam uult emendatione constare, rectori mandat, non prius. ~ uitiosas leges correctas uelit. ~ APUL. Pl. 2.27.

12 a In close succession to, on top of. **b** in addition to, over and above.

a alias alio densant ~ agmine turmas Culex 248; mobilitate pedum celeres ~ orbibus orbes plectis Laus Pis. 181. **b** hortus ubi et ~ iugis aquae fons et paulum siluae ~ his foret HOR. S. 2.6.3; penitus. ~ medullis sanguinis humani flagrat sitis. his ~. ~ auct Aegates abolere, parentum dedecus SIL. 1.60; 11.143.

superā: see SVPERA.

superābilis ~is ~e, a. [SVPERO + -BILIS]

1 That can be climbed over, surmountable; (also transf., of difficulties and problems).

altitudinem muri. ~ nel medicibus scalis ~ em LIV. 25.23.12; ~ opus nescio in ~e, magnum certe. ~ tractemus SEN. Nat. 3. pr. 4; uim tempestatum nulla ope humana ~ em 5.18.6; an talis caecitas ac debilitas ope humana ~ es forent TAC. Hist. 4.81.

2 (of persons) That can be conquered or prevailed over.

ut non est (sc. Augustus) per uim ~is ulli OV. Tr. 5.8.27; Parthus. ~ nulli ~is hosti est libertate fugae LUC. 8.370; inuictos et nullis casibus ~is Romanos TAC. Ann. 2.25; (in argument) potioribus ille deteriora fouens. ~ et haud ullis unquam ~is aequis V. FL. 3.648.

superacciipio ~ipere ~ēpi ~eptum, tr. [SVPER + ACCIPIO] To receive in addition.

MAG(ister). ~ LATVM SVMSIT ET R(eg)INIVM; ~ EP(ist) CORON(am). ~ ROSEAM CIL 6.2067.b.10.

superaddo ~ere ~idi ~itum, tr. Also as two words. [SVPER + ADDO] To affix or apply (decorations, etc.) on the surface. **b** (transf., pass., of events) to be added in close succession. **c** (in general) to attach as an extra, add on.

pocula. ~ quibus torno facili ~ita uitis diffusos hedera uestit pallente corymbos VERG. Ecl. 3.38; tumulum facite, et tumulo ~ite carmen (epitaph) 5.42; sit in exiguo laurus ~ita busto PROP. 2.13b.33; V. FL. 1.129. **b** ~ita saecula ultima uulneribus uerba SIL. 15.543. **c** syllaba praeterea numero ~itur isti MAUR. 1988.

superadorno ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVPER + ADORNO] To decorate on the surface (sc. with metal plating).

nullum materiae ~atae manet operimentum (i.e. in a hot climate) SEN. Nat. 4a.2.18.

superaggerō ~āre, tr. [SVPER + AGGERO] (w. abl.) To cover (with something piled up), heap over (with).

ea (sc. scrobs). ~ humo quae fuerat egesta ~atur COL. 12.46.4.

superāmentum ~ī, n. [SVPERO + MENTVM] That which is left over, a remnant, scrap.

sarmenta et ~a materiae. ~ continerunt (ligni appellatione) ULP. Dig. 32.55.4.

superans ~ntis, a. compar. ~ntior. [pple. of SVPERO]

1 Having the upper hand, dominant. cum semel. ~ fuerit ~ntior ignis et semel. ~ umor regnabit in aruis LUCR. 5.394.

2 Of surpassing excellence.

forma ~nte iuuenas VERG. A. 8.208.

superatiō ~ōnis, f. [SVPERO + TIO]

1 The fact or state of having the upper hand, dominance.

seu in ambitione certationis contrariorum ~o (superati codd.) obstitit eorum dignitati VITR. 3. pr. 2.

2 The fact or state of being superabundant, excess.

e principis corpora composita sensu percipimus et e ~onibus aut defectionibus ea laborare. ~ iudicamus VITR. 1.4.8.

superātor ~ōris, m. [SVPERO + TOR] One who overcomes, a conqueror.

Gorgonius. ~ Perseus ~or OV. Met. 4.699; populi ~or Etrusci FAST. 1.641.

superātrix ~icis, f. [SVPERO + TRIX] (app.) One who surpasses or excels.

AVRELIAE CLEOPATRAE QVI OMNIUM RETRO TEMPORIS CASTARVM SEV DISCIPLINARVM ~ICI IN QVA SE INDIDERAT OMNE STDIVM CIL 6.13300.

superbē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [SVPERBVS + E] Proudly, haughtily, disdainfully.

heia! ~e inuhere PL. Mer. 998; TER. Ph. 915; legati quod

erant appellati ~ius CIC. Man. 11; cuius idem tu ~issime. ~ preces repudiasti PL. 64; ~e respondebat NEP. Paus. 3.3; (multitudo) aut seruit humiliter aut ~e dominatur LIV. 24.25.8; imperator Romanus. ~ fiduciam hosti ~e ostentans 26.42.9; SEN. Ep. 100.10; quod preces Marci Bittorii. ~ius accepisset TAC. Ann. 2.37; HVC. Fab. 9.2; APUL. Met. 5.10.

superbia ~ae, f. [SVPERBVS + -IA]

1 Lofty self-esteem, pride, disdain. **b** (in allusion to the name of a variety of pear: see SVPERBVS, sense 5).

abicio ~am; egomet mihi comes, calator, equos PL. Mer. 851; CATO oral. 162; per. ~ contemptum et ~am concupiscens despiciensque omnia QUAD. hist. 12; quas res. ~a in contumeliis efficere potuisset CIC. Div. Caec. 3; Sest. 26; ~am tuam accusant, quod negent te percontantibus respondere Fam. 7.16.3; ubi regium imperium. ~ in ~am dominationemque se conuortit SAL. Cat. 6.7; sume ~am quaesitam meritis HOR. Carm. 3.30.14; documentum. ~ aduersus ~am nobilitatem plebeiae libertatis LIV. 9.46.8; exercitus. ~ non (scriptos esse) quos regio more per ~am consules quo terrarum uelut traiciant 28.42.22; fastus inest pulchris, sequiturque ~a formam OV. Fast. 1.419; tumens inani gragulus ~a PHAED. 1.3.4; PETR. 126.11; nec tantum Vespasianum ~am ut priuatum Vitellium pateretur TAC. Hist. 3.66; ANN. 6.13; APUL. Met. 5.10; (pl.) secundas fortunas decent ~ae PL. Sil. 300; (w. gen. expr. source of pride) Germanici exercitus. ~ irati, ~a recentis uictoriae TAC. Hist. 1.8. **b** eadem causa (i.e. early ripening) in piris taxatur ~ae cognomine; parua haec, sed occissima PLIN. Nat. 15.53.

2 Splendour of appearance, gorgeousness.

album opus propter ~am candoris. ~ concipit funum VITR. 7.3.4.

superbibō ~ere, tr. [SVPER + BIBO] (w. dat.) To drink in close succession (to).

(uino) iugi ~ere (aquam) PLIN. Nat. 23.42.

superbificus ~a ~um, a. [SVPERBVS + -FICVS] Acting haughtily or disdainfully.

~a manu SEN. Her. F. 58.

superbiloquentia ~ae, f. [SVPERBVS + pres. pple. of LOQUOR + -IA] Haughtiness of speech. ob. ~ animi. ~ in potentiam et ~am INC. trag. 110.

superbiō ~ire, intr. [SVPERBVS + -IO²]

1 (w. abl.) To show pride or disdain on account (of), plume oneself (on); (also w. quod). **b** (w. inf.) to be too proud (to), disdain (to).

ut nostris tumefacta ~iat Vmbria libris PROP. 4.1.63; forma multa ~it ausu OV. Med. 34; Ars 3.103; ille licet patris sine fine ~iat actus EP. 8.43; Princeps. ~iens honore diuinae domus PHAED. 5.7.38; ne triuiniuiti uox nimis ~iat Antonius PLIN. Nat. 9.122; Martem. ~ Bistonius portat sonipes magnoque ~it pondere STAT. Silv. 1.1.19; TAC. Ann. 2.36; SUET. Aug. 10.4; (of things) hac (germna). ~ apud Menandrum et Philemonem fabulae ~iunt PLIN. Nat. 3.106; fons ibi Castalus uitreo torrente ~it MART. 12.2(3).13; ~ TAC. Ann. 1.19; ~iebat. ~ insolens natio, quod uictorem. ~ populum pasceret PLIN. Pan. 31.2. **b** praeritit haud dubium fati et spoliare ~it Oenides STAT. Theb. 8.587.

2 To display a gorgeous appearance.

quae sub Tyria concha ~it aqua PROP. 4.5.22.

superbiter, adv. [next + -TER²] Proudly, disdainfully.

~ contemptum conterit legiones NAEV. poet. 45(46); AFRAN. com. 285.

superbus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [SVPER + -bus (root *bheu- 'grow' as in fui pf. of SVM); for the formation, cf. probus]

1 Full of lofty self-esteem, proud, haughty, disdainful. **b** (as the conventional ep. or supposed cognomen of L. Tarquinius, the last king of Rome), of things lofty or loftily situated. **d** (w. abl.) exultant or glorying (in); (also w. inf.).

non decet ~um esse hominem seruum PL. As. 470; CATO oral. 168; Tarquinius. ~issimi atque crudelissimi regis CIC. Rab. Perd. 13; te ~um esse dicunt, quod nihil respondeas Fam. 1.10; contempsi te, nec potest fieri me quicquam ~us 3.7.4; CATUL. 29.61; spectatoris fastidia ferre ~i HOR. Ep. 2.1.215; gaude, quod nulla est aequae formosa. ~is iure ~a licet PROP. 3.8.36; ~issimo inimico ludibrio esse LIV. 30.4.13; Galatea. ~laudato paupone ~ior OV. Met. 13.802; multum. ~ interest inter sublimem animum et ~um SEN. Dial. 3.20.3; addiderat (Serenus). ~quaedam contumaciam quam tutum apud auras ~as et offensiois proniores TAC. Ann. 4.29; ille ~us incedit uictis rualibus IUV. 12.123; APUL. Met. 2.26; (masc., fem., as sb.) uidebis ~i sit aspernari eiusdem liberalitatem CIC. Fam. 4.9.4; parcere subiectis et debellare ~os VERG. A. 6.853; perferre ~ae iussa PROP. 1.18.25; (w. humorous allusion to lateral sense of super) faciam ego hodie te ~um, nisi hinc abis ~ quoniam modo? ~ auferere, non abibis, si ego iustum sumpsero PL. Am. 357; (of animals, birds) ~i. galli MART. 3.58.17; ~is. Iupis V. FL. 3.634; (poet.) assumet heres Caeleba. ~ et mero tinget pauimentum ~o HOR. Carm. 2.14.27. **b** regnante Lucio Tarquinio ~o CIC. Rep. 2.28; unde ~us Tarquinius regno pulsus fugit HOR. S. 1.6.12; L. Tarquinius. ~ cui ~o cognomen facta indiderunt LIV. 1.49.1; Brutus erat stulti sapientis imitator, ut esset tutus ab insidiis, dire ~e, tuis OV. Fast. 2.718; V. MAX. 6.1.1. **c** Tibur. ~um VERG. A. 7.630; Pelion regnum Prothoi ~um SEN. Tro. 829; formidati ~is turribus impulsus STAT. Theb. 9.146; arces. ~ae Anxuris SIL. 1.3.86. **d** uideram ego te uirginem. ~ sponso ~am esse TITIN. com. 19; Campani semper ~i bonitate agrorum CIC. Agr. 2.95; donati omnes opibusque ~i VERG.

superficiō ~ere, *intr.* [SVPER+FACIO; cf. *sufficiō, superfluo*] To be superfluous.

aquam. ~entem ex uicini in suum deriuare Ulp. dig. 39.3.1.11.

superfigō ~gere ~xi ~xum, *tr.* [SVPER+FIGO] (w. dat.) To fix on top of.

rumpis ~ra capita hostium portantes redierunt Liv. 42.60.2.

superfiō ~ieri, *intr.* [SVPER+PIO; cf. *defio*] To become superfluous to one's needs; to be left over as a residue.

quantum hic inest? — quantum sat est et plus satis: ~it Pl. Epid. 3.6; edocebo minime malas ut sint malae, mihi solae quod ~it (i.e. with my surplus of villainy) Mtl. 3.56; si ab hospite qui te Palermo accipiat, quod rure enim natum domi ~iat, Cretense postules Pro. Avar. 2.50 (15N); — te uocem (i.e. to dinner) lubenter, si ~iat locus Pl. St. 592; is (sc. ager). solus ~it praeter uitam reliquos Trin. 510; debet (uillia). ~ separare quae comendanda sunt, et quae ~ieri possunt custodire Col. 12.1.5; MAUR. 2934.

superflōrescō ~ere, *intr.*, [SVPER+FLORESCO] (w. dat.) To begin flowering in close succession (to).

particulatum cucumis floret, sibi ipse ~ens Plin. Nat. 19.70.

superfluō ~uere ~uxi, *intr.*, (tr.) [SVPER+FLUVO]

1 To flow over the brim or sides, overflow. b to flow over a surface.

quae (i.e. ingredients). ~leniter cocuntur, ne ~uant Cels. 6.18.2.6; si immodicus ~uxit (Nilus) Sen. Ben. 6.7.3; ions. ~uit Plin. Nat. 31.51; Tac. Ann. 2.61; — (transf., of an orator) (Cicero) infatus et tamen nec satis pressus, sed supra modum exultans et ~uens Dial. 18.4. b illa (plaga) quae ~per medullam transmittit quicquid aquarum caelestium ~uxit Col. 3.78.6.

2 To be more than sufficient, superabound. b to be surplus to one's needs, be superfluous. c to be superabundantly supplied (with).

pecunia non ~uens sed ad sanum modum habendi parata Sen. Ben. 1.1.5; perfecta illa (sc. uirtus). quidni sufficiat (ad beate uiuendum), immo ~uat? Dial. 7.16.3; nimia ~uentis populi frequentia 12.74; quotidie magis magisque ~uentibus bonis saginatum corpus Petr. 125.2; nec indiga (haec ciuitas) ullius praeconi amplius: tanta claritas ~uit Plin. Nat. 4.24; fortuiti sermonis contextum. ~ quem iurgantibus etiam mulierculis uideamus ~uere Quint. Inst. 10.7.13; Tac. Hist. 3.38; (Tubero) superauit. ~ maiores suos doctrina sua ~uenti tamen et nimis abundanti GEL. 1.22.7. b reportatis quae ~uebant cotidiani usus deliciis Plin. Nat. 36.115; cum. in his nihil ~ueret, illis. ~ modus deesset Quint. Inst. 12.10.16; Fron. Ag. 72; quotiens ex damnatorum bonis pecunia ~uerat Suet. Aug. 41.1. c Aquileia ~uit armis Sil. 8.604; — (of a person) ille nunc superbus et ~uens (sc. with wealth) Catul. 29.6.

3 (tr.) To flow past (in quot., transf., of sounds).

sic audientibus securitas aberit, nec quae dicuntur ~uent aures Quint. Inst. 2.5.13.

superfluus ~a ~um, a. [prec. + -vs] Surplus to one's needs, superfluous. b remaining in excess after something has been taken, surplus; (neut. as sb.) the balance, the surplus.

aquae. ~usta in occulto uis est, quam nullius fluminis cursus exhaurit. ~tantum ex illa, quantum ~um sit (v.l. semper fluere possit), emittitur Sen. Nat. 3.14.3. b potest aliquid esse ~um exsoluto aere alieno Ulp. dig. 30.57; restituere. ~fructus ~os PAPIN. dig. 36.1.60(58); — si uendiderit. ~creditor pignus pluris quam debitum erat. ~um reddit Ulp. dig. 13.7.24.2; ut prius legata praestentur, deinde ex ~o fideicommissa 29.4.6; (w. pari. gen.) si. ~usurarius. ~medi temporis ~um recipere PAPIN. dig. 6.1.65; ~um pretii 13.7.42.

superforō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVPER+FORO] To perforate from above.

si (uter) ~atus casu fuerit incitatione ei acclabatur quod in eo erit LARG. 84.

superfugiō ~ere, *tr.* [SVPER+FUGIO] To escape over.

intactas leuis ipse (sc. ceruus) ~it undas V. FL. 3.554.

superfulgē ~ēre, *tr.* [SVPER+FULGEO] To shine down upon.

ipse (sc. a statue of Domitian). ~puro celsum caput aere saepius templa ~es Stat. Silv. 1.1.33.

superfundō ~undere ~ūdī ~ūsum, *tr.* [SVPER+FVNDŌ] CONST.: often w. dat.

1 To pour (liquids, etc.) over the surface. b (w. abl.) to cover (a surface) with something poured over it; (also, without abl., of that which is poured over).

nuda ~uis tingamus corpora lymphis Ov. Med. 2.459; ut uascula oris angustī ~usam umoris copiam respuant Quint. Inst. 1.2.28; magnam uim telorum ~undere Tac. Ag. 36.1; (cf. ~uapor) halitu lacus infici terram, corumpi ~usum spiritum Hist. 5.7; (transf., of a crowd) iacentem (praetorem) hostes ~usi oppresserunt Liv. 39.49.5; — (w. dat.) ~us. altariis sanguine VELL. 2.22.2; aliquid fini. ~antequam uitam adobruas, radicibus ~undes Col. 8.3; LARG. 201; legatum, in litus educto (dolphino). ~udisse unguentum Plin. Ep. 9.33.9. b compositum. ~oleo ~undito Col. 12.59.3; papaueris. ~capita. aqua. ~unduntur LARG. 73; — (transf.) sedecim alarum coniuncta signa

pulsu sonituque et nube ipsa operient ac ~undent oblitos proclorum equites Tac. Hist. 3.2.

2 (pass., of liquids) To pour over the brim, spill over. b (transf., also refl., of anything that cannot be held in; esp. of invading hordes, etc.; also fig., of emotions or sim.)

cum. ~ludos circus Tiberi ~uso irrigatus impedisset Liv. 7.3.2; umor qui desit in arbusta consumi, ~usus est Sen. Nat. 3.11.3; aphronitrum aspergitur sensim, ne ~undatur, quod in caccabo est LARG. 157; ut. ~uso magis uera lacte grauentur CALP. Ecl. 4.103; Tac. Hist. 3.23; — (w. dat.) undae. ~summi operis fastigio ~usae CURT. 4.2.8; Tiberis aluum excessit et. ~ripis alui ~unditur Plin. Ep. 8.17.1. b habiliora sunt corpora. ~illa, quae in arma sua contrahi possunt, quam quae ~unduntur Sen. Dial. 9.8.9; — (Macedonum gens) Europae se. ~finibus continuit. ~udit deinde se in Asiam Liv. 45.9.5; nonne ~usis collectum cornibus hostem in medium dabimus? Luc. 7.365; (w. dat.) Teutonorum. tot milia ~usa Alpibus Sen. Dial. 3.11.2; gens ~usa montibus Caucasus ad Cyrum animum. descendit Plin. Nat. 6.39; Alpibus coercitas. ~Gallias hanc primum habuisse causam ~undendi se Italiae 12.5; — iam ~undenti se laetitia uix temperatum est Liv. 5.7.8; nondum fortuna se animo eius ~uderat CURT. 3.12.20.

supergerō ~rere ~ssi ~stum, *tr.* [SVPER+GERO] To heap or thrust on top. b to cover with something thrust on top.

ut non nimum ~sta terra semina. ~enasci possint Col. 11.3.6. b derepit in. ~cistulam et ~sto delictis oratio APUL. Met. 9.40.

supergridior (-grad-) ~ndī ~ssus, *tr.*, (intr.). [SVPER+GRADIOR] FORMS: ~grad- Plin. Nat. 27.110, 28.80.

1 To pass (strictly, on foot) over or beyond; (also intr., w. dat.).

~ssi tunculos. posuerunt castra Liv. 33.7.3; ruinas munimentorum ~ssus CURT. 8.2.22; quantum (altitudinem). ~lactens (porcus) ~di non possit Col. 7.9.13; Plin. Nat. 32.133; Spartacus fossam. ~repleuit et ~ssus est Fron. Str. 1.5.20; (of a thing) ut (flamma) ~ssa fastigium templi ad caelum usque ieretur Suet. Aug. 94.5; (cf. sense 2) Alexandrum rerum naturae terminos ~ssum (i.e. by sailing the Ocean) Sen. Suas. 1.10; — alteram (capram) decubuisse atque ita alteram proculcatae ~ssam Plin. Nat. 8.201.

2 (transf.) To pass beyond (a limit), exceed; (esp.) to go beyond (another) in quality or degree, surpass, excel.

(Anacreontem) usitatum humanae uitae modum ~ssum V. Max. 9.12. ext. 8; si ad. ~annorum. ~numerum respiciamus, sexaginta ~ssus est Sen. Suas. 6.6; Mucianum. ~magnificientia et opes et cuncta priuatum modum ~ssa extollebant Tac. Hist. 2.5; (bellum) non ciuicam modo, sed hostilem quoque rabiem ~ssum est Flor. Ep. 2.9(32.5); in maiore fraude conuictos legitimam poenam ~ssus ad bestias condemnauit Suet. Cl. 14; quicquid aptam moderationem ~ditur APUL. Apol. 19; — femina laudibus uirilem. ~claritatem ~ssa V. Max. 4.3.3; horum trucem pertinaciam in consiliis facinorae Calagurritanorum. ~impietas ~ssa est 7.6. ext. 3; STAT. Silv. 5.3.114; matre optima atque omnem laudem ~ssa QUINT. Inst. 6. pr. 9; Senecam adiutorium. ~ullarum magnificentia quasi principem ~deretur Tac. Ann. 14.32; diuinus ille uir, prouidentia pudicitia frugalitate. omnes omnium principum uirtutes ~ssus Fro. Avar. 2.2.8(226N); CIL 8.5276.

3 To pass beyond the influence of (circumstances, etc.).

haec. ~pars temporis nostri (i.e. the past). ~dedicata, omnis humanos casus ~ssa Sen. Dial. 10.10.4; ille. ~necessitates ~ssus est. ~qui uiuit uita perfecta Ep. 32.5; quotiens magna. ~uirtus uicit ac ~ssa est ultimum paruis magnisque ciuitatibus commune, ignorantiam recti et inuidiam Tac. Ag. 1.1.

superhabē ~ēre, *tr.* [SVPER+HABEO] To keep on top.

~endum cataplasma ex lini semine (sc. over a hernia) Cels. 7.20.3.

superiaceō ~ēre, *intr.* [SVPER+IACEO] To rest on the surface.

id (sc. cataplasma). ~interdū ~ebit; noctu uero. ~panni, quia potest cataplasma decidere Cels. 8.9.1.2.

superiaciō ~acere ~ēci ~ectum (~actum), *tr.* [SVPER+IACIO] FORMS: pple. ~actus SAL. Hist. 2.56; Plin. Nat. 11.270; Tac. Hist. 5.6, etc.

1 (sts. w. dat.) To throw or scatter on top or over the surface. b (refl., of persons) to fling oneself on top. c (pf. pple., geog.) situated above, i.e. further inland.

cum. ~ecto pauidae naturam aequore dammae Hor. Carm. 1.2.11; obruentes. ~ora ~ectahumo Liv. 22.51.8; membra ~ecta cum tua ueste fouet Ov. Ep. 15.224; Col. 2.1.6; ~ecto ponte transgrediebatur Romanus Fron. Str. 2.3.24; inertes undae ~ecta ut solido ferunt Tac. Hist. 5.6; Suet. Cal. 19.1; — (w. dat.) rogem extruxit eique. ~senem ~ecit V. Max. 6.8.7; canalibus sal ~ectus Col. 6.23.2. b (w. dat.) Indus suasopse se ardenti rogo ~ecturus V. Max. 1.8. ext. 10; coningis se flammis ~acit 2.6.14; 6.6. ext. 1. c (w. dat.) Phrygia Troadi ~ecta Plin. Nat. 5.145.

2 (w. abl. of missile or sim.) To shoot over the top of (a mark).

ubi. ~pontos. ~scopulos. ~acit unda Verg. A. 11.625; arbore. ~tantae proceritatis. ut sagittis ~aci nequeant Plin. Nat. 7.21; Sil. 15.155(6f.).

3 To travel or throw oneself over the top of (a barrier). b (transf.) to surpass, transcend. ~quodmadmodum Hannibal Alpes ~ecerit Sen. Nat. 3. pr. 6; (mugiles) tam praecipuae uelocitatis ut transversa nauigia

~aciant (superiacant codd.) Plin. Nat. 9.54. b magna eius diei. ~fama est etiam uero statum; sed ~ecere quidam augendo fidem Liv. 10.30.5; P. Africanum tantum paternam ~ecisse laudes ut. ~38.58.7; si, quae rettuli exempla nondum satis faciunt nec beneficia parentum suorum ~aciunt Sen. Ben. 3.32.6; non satis muliebris insania uiros ~ecerat nisi. ~7.9.4.

superiactō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVPER+IACTO] To toss overhead.

infantes. ~atos pilis excipi iussit V. Max. 9.2.4.

superiectiō ~ōnis, *f.* [SVPERIACIO+TIO] The action of transcending (a limit).

est haec (sc. hyperbole) decens ueri ~o Quint. Inst. 8.6.67.

superiectus ~ūs, *m.* [SVPERIACIO+TVS] The act of mounting (the female).

obiectu asinae cum ~um (sc. asini) eblanditi sunt Col. 6.36.4.

superilligō (-inl-) ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVPER+ILLIGO] To fasten over the surface.

(oua) ignes sacros leniunt betae foliis ~atis Plin. Nat. 29.40; 30.51.

superillinō (-inl-) ~inere ~ēui ~itum, *tr.* [SVPER+ILLINO] To apply (an ointment or sim.) over the surface. b (w. abl.) to smear with something applied over the surface.

~ito butyro ouillo Plin. Nat. 30.111; argilla ~ita 33.123; (w. dat.) ~itum (id) panniculo impendunt est Cels. 6.18.9. b corpus bulbis contritis ~inendum est Cels. 3.19.5.

superimmineō ~ēre, *intr.* [SVPER+IMMINEO] To stand above in a threatening or expectant position; (w. dat.) to lean over the top (of).

Podalirius Alsum. ~ense sequens nudo ~et Verg. A. 12.306; Mors. ~silens adnumerat populos; maior ~et ordo Stat. Theb. 4.529; ~muto. ~entem excelsae altitudinis palmam V. Max. 1.8.2.

superimpōnō (-inp-) ~ōnere ~osui ~ositum, *tr.* Also as two words. [SVPER+IMPONO] To place on top or over.

pyram. ~erige, et arma uiri. ~onas Verg. A. 4.497; eo uinctus demittitur, et saxum. ~ositum est Liv. 39.50.3; si nihil ~oni dolo patitur Cels. 4.31(24).6; 6.6.1.1. ~osito linteolo Plin. Nat. 31.103; neque egebit (puer) adiutoris manum suam manu ~osita regentis Quint. Inst. 1.1.27; — (w. dat.) monumento. ~statua ~osita Liv. 38.56.3; cuti. ~onendum emplastrum Cels. 8.5.6.

superincendō ~ere, *tr.* [SVPER+INCENDO] To add to the ardour of.

hanc (sc. Famam) ~it Venus atque his uocibus implet V. FL. 2.126.

superincernō ~ere, *tr.* [SVPER+INCERNO] To sift over the top.

(semen) seritur. ~densum, terraque cribris ~itur Plin. Nat. 17.73.

superincidō¹ ~ere, *intr.* [SVPER+INCIDO¹] To fall on top.

in Tiberim desiluit multisque ~entibus telis incolumis. ~tranauit Liv. 2.10.11; ruina ~entium uirorum 23.15.13; Col. 4.9.1.

superincidō² ~ere, *tr.* [SVPER+INCIDO²] To incise at a point above.

adurendi (uenam) ratio haec est: cutis ~itur Cels. 7.31.2.

superincrescō ~escere ~ēui, *intr.* [SVPER+INCRESCO] To grow over the surface.

ossa coierunt, ~euit uero. ~callus Cels. 8.10.7. N.

superincubō ~āre, *intr.* [SVPER+INCUBŌ] To lie on top.

subtracta Numida mortuo ~anti Romano uiuus Liv. 22.51.9.

superincumbō ~umbere ~ubui, *intr.* Also as two words. [SVPER+INCUMBO] To lean over.

(dens, sc. Somnus) ~umbens. ~proiecit in undas praecipitem Verg. A. 5.858; non ~ubui, non oscula frigida carpi Ov. Ep. 11.117; Luc. 9.933.

superincuruātus ~a ~um, a. [SVPER+pple. of INCURVO] (of a person) Bent or arching over.

adulter. ~pronam uxorem fabri ~us. ~dedolabat APUL. Met. 9.7.

superinduō ~uere ~ui ~ūtum, *tr.* [SVPER+INDVO] To put on over one's other clothes.

ut erat. ~tunicatus, paenulam. ~uit Suet. Nero 48.1.

superinfundō ~ere, *tr.* [SVPER+INFVNDŌ] To pour in on top.

papaueris. ~manipellus. ~in uas demittitur, et ~itur aqua Cels. 5.25.4; 8.4.19.

superingerō ~rere ~ssi ~stum, *tr.* [SVPER+INGERO] To heap on top.

crepido, quae ~sti portaret culmina montis Stat. Silv. 1.1.59; Sil. 14.411; (w. dat.) sunt qui urceis. ~leguminum aceros ~rant Plin. Nat. 18.308.

superingredior ~di ~ssus, *intr.* [SVPER-+INGREDIOR] (w. dat.) To enter following (on a cue).

Apollo cantauit. Venus suauis musicae ~ssa. saltauit APUL. Met. 6.24.

superinciō ~icere ~iēci ~iectum, *tr.* PROS.: 3rd syll. long in verse exx. [SVPER-+INCIŌ] To throw or scatter on over the surface. **b** (med.) to apply (dressings) over the surface. rimosa cubilia lino ungue. et raras ~ice frondes VERG. G. 4.46; ~iectis quis latet iste togis? OV. Fast. 6.570; PLIN. Nat. 15.61; 17.53; (w. local adv.) quo (i.e. over a bench) ~iect textum rude. Baucis OV. Met. 8.640. **b** solani folia. inlita linteolo ~icienda Cels. 5.26.33. **b**; his inlita fronte cataplasma quoque ~iciendum est 6.6.16. **b**; 7.4.4. **b**; (w. dat.) ut. ~ulceri lana ~iciatur 7.26.5. **b**.

superinsternō ~sternere ~strāui ~strātum, *tr.* [SVPER-+INSTERNŌ] To lay on over the surface. **b** (w. abl.) to cover with something spread over the surface.

~eas (sc. onerarias). malis antenuis de naue in nauem traiecit. comprehendit, tabulasse ~strauit LIV. 30.16. **b** qua (sc. pelle) ~stratos projectus gramine campi presserat ante toros SIL. 7.289.

superinstrepō ~ere, *intr.* [SVPER-+INSTREPO] To thunder over the surface. ~it ater et seruat cursum perfractis ossibus axis SIL. 2.186.

superinstruō ~uere ~uxi ~uctum, *tr.* [SVPER-+INSTRVO] To build up on top of one another.

ordines. uasorum ~uctos in altitudinem COL. 9.7.3; deinde alterum tabulatam, et tertium. ~uito 12.44.2.

superintegō ~ere, *tr.* [SVPER-+INTEGO] To cover on top, roof over.

ora. ~earum (sc. fossarum) binis utrimque lapidibus statumari et alio ~i PLIN. Nat. 18.47.

superinung(u)ō ~(u)ere, *tr.* [SVPER-+INVNGVO] (w. abl.) To smear over on top or in addition (with).

Cels. 6.6.11; collyrio. quo lippientes oculi ~untur 7.7.1. **b**; 7.7.8. **b**; hoc collyrio ~untur, qui prius Athenippo curati sunt LARG. 47.

superior ~or ~us, *a.* [compar. of SVPERVS]

1 Higher in position, upper. **b** (of a part of a building or its occupants); (neut. pl. as sb.) the upper storeys. **c** ex (de) ~ore loco loqui, etc., to speak, etc., from a public platform (opp. before *iudices*, or in the senate). **d** the upper part of. **e** (w. ref. to a pair of corresponding things or sets) the upper, the top. **f** (of a garment) worn over another, outer.

~orem partem arborum digitos vi altam facito siet CATO Agr. 18.4; Pomponius cum uelire ~orem locum insedit SIS. Hist. 78; eum (locum) ab eis qui in ~ore acie considerant muniri iussit CAES. Gal. 1.24.3; collis. ~infimus apertus, ab ~ore parte siluestris 2.18.2; in ~ore unde conspici posset locum constitit LIV. 26.18.7; 32.38.6; si ~or est sol et ideo ~ori tantum parti nubium affunditur SEN. Nat. 1.8.2; ~ores. rami in excelsum emicant PLIN. Nat. 12.23; si ex tribus aedibus in loco impari positus aedes mediae ~oribus seruati aedibus Pompon. dig. 8.2.25; (of persons) quae. ~usque in planitiam. ~urgunt, ad ~ores possessores pertinent SIL. Agr. p. 107; (neut. pl. as sb.) murus. cuius inna saxo, ~ora crudo latere sunt structa CURR. 8.10.25; hi (turbinis) de terra in ~ora eluctantur SEN. Nat. 7.6.3; manus supinata in ~ora iacetur QUINT. Inst. 1.1.3.119; ~ora corporis GEL. 17.15.1; (sg.) pendentes ex ~ori terras SIL. Agr. p. 107. **b** in ~ore qui habito cenaculo PL. Am. 863; illud ~us cubiculum APUL. Met. 3.21; (masc. as sb.) eum, qui tabernam. ~conduxit, ~ore prohiberi posse fumum immittere ULP. dig. 8.5.8; TABERNACULA. ~. cum suis ~oribus CIL. 10.2015.7. **c** siue (loquitur) ex inferiore loco siue ex aequo siue ex ~ore CIL. de Orat. 3.23; causam cum agam. de loco ~ore Ver. 1.14.1; 2.102; meos multos. et ex ~ore et ex aequo loco sermones habitos cum tua summa laude PAN. 3.8.2; magna. eloquentia est utendum atque. ~uelut ~ore e loco contionandum Tusc. 1.17; LIV. 5.7.9. **d** alium si uoles deicere ~orem CATO Agr. 156.2; tota domus uacat ~ore CIL. 12.10; fundationes. fieri debent crassiores, quam quae in ~oribus aedificiis structae sunt futurae VITR. 6.8.1; ~e xiphio radix ~or menses CATO PLIN. Nat. 26.156; corpus exanimatum. aegre ad ripam ~orem adtraxi APUL. Met. 1.19. **e** orbiculis ~oribus octonis, inferioribus senis CATO Agr. 3.6; labris. ~neque resimis ~oribus nec pendulis subitis VER. R. 2.9.3; ~or palpebra Cels. 7.7.8. **f**; ~oribus dentibus 7.12.1. **b**; (cf.) (camel) dentum ~ore ordine. ~carent PLIN. Nat. 8.67. **f** unus. ~orem exutus tunicam supertexit me APUL. Met. 11.14.

2 (of places conventionally regarded as higher): **a** Further inland, upstream, or sim. **b** further along the coast (from a point of reference). **c** (w. ref. to position at table) further to the left (from the point of view of those eating).

a scribis cupisse te, quoniam Smyrnae duos Mysos inuisus in culeum, simile in ~ore parte provinciae edere exemplum seueritatis tuae CIL. Q. fr. 1.2.5; nauium agmen ad expiendum aduersi impetus fluminis parte ~ore transmittens LIV. 21.27.8; ~orem uillam, quae paulo plus mille passibus a mari abest SEN. Suas. 6.17; (neut. pl. as sb.) ~ora Macedoniae LIV. 33.19.2; Alexandriae. ~nues non cadunt;

~ora pluuiis carent SEN. Nat. 4.2.18; (cf.) ~orem Germania ripam et ardua Alpium praesidiis claudere TAC. Hist. 4.70; (in names of provinces) ~oris Germania campis PLIN. Nat. 19.145; SUT. Dom. 6.2; EX PANNONIA ~ORE CIL. 3.753.10; (of persons, etc., occupying a position upstream or inland) ad riuum eundem lupus et agnus uenerant. ~or stabat lupus, longeque inferior agnus PHAED. 1.1.2; duo apud ripam Rheni exercitus erant: cui nomen ~ori (i.e. that of Upper Germany) sub C. Silio legato, inferiore A. Caecina curabat TAC. Ann. 1.31; insula est enata in flumine. ~processit contra frontes et ~ori uicini et inferioris Proc. dig. 4.1.56. **b** post diem quantum quies est in Britanniam uentum naues XVIII. ~, quae equites sustulerant, ex ~ore portu. ~soluerunt CAES. Gal. 4.28.1; Natiso non longe a mari emat addigit Aequilem. ultra est Atinum. ~ora late occupat litora Padus MELA 2.62. **c** non omnes possunt olere unguenta exotica. ~neque ~ores accumbere PL. Mos. 43; St. 696.

3 (of words, statements, etc.) Coming before in sequence, preceding, previous (in part w. ref. to position higher on a manuscript). **b** named or referred to earlier, above-mentioned.

gradatio est, in qua non ante ad consequens uerbum descenditur, quam ad ~us escensum est Rhet. Her. 4.34; ~ore exemplo 4.37; eum diem, qui hoc et ~ore libro continetur CIL. de Orat. 3.1; non loquor de uno pede extremo; adiungo. ~proximum ~orem (i.e. that immediately preceding), saepe etiam tertium Orat. 216; ~oribus capitibus (sc. of a lae) dignitas populi Romani uiolabatur. ~; nunc praesens pecunia. ~quaeritur Agr. 1.2; Caesaris. ~commentarios rerum gestarum Galliae, non comparantibus ~oribus atque insequentibus eius scriptis, contextu HIRT. Gal. 8. pr. 2; quae ram. ~tecum id, quod libro ~ore distuli SEN. Nat. 4.1.1; QUINT. Inst. 1.1.1; GEL. 13.25 (24). 19; (neut. pl. as sb., applied to an earlier stage in an argument) ratio conexi cum concessis ~us cogit inferius concedere CIL. Luc. 96; quid posterius priori non conuenit? quid sequitur, quod non respondeat ~ori? Fim. 3.74. **b** hoc genus causae cum ~ore hoc differt, quod. ~CIL. Inv. 2.92; non nouum genus nascitur, sed ~oris generis causa duplicatur de Orat. 2.110; 3.183; Orat. 128; cum sint duo genera decertant, unum per disputationem, alterum per uim. ~, confugiendum est ad posterius, si uti non licet ~ore Off. 1.34; his ~oribusque illis equi adepti LIV. 24.18.6; hoc crimen nescio an ~ore maius V. MAX. 2.9.2; (antidotus Marci medici) facit ad omnia haec uita, ad quae ~ores antidoti LARG. 177; 270; alii perueniunt usque ad octo (status) translatione ad septem ~ores adiecta QUINT. Inst. 3.6.55; PLIN. Ep. 5.6.18.

4 Preceding in time, earlier, previous. **b** (of persons); (masc. pl. as sb.) one's predecessors. **c** (indicating the earlier-born of two persons bearing the same name) the elder. **d** further back in a genealogical line.

se ~oribus suis iudiciis constare putabant oportere CIL. 7.6; quid proxima, quid ~ore nocte egeris Catil. 1.1; multi. ~ore memoria ciues Romani. ~alias se in ciuitates contulerunt BALB. 28; quod tibi ~oribus litteris promiseram ATT. 2.6.1; 10.6.1; senectus. ~semper agens aliquid et moliens, tale scilicet quale cuiusque studium in ~ore uita fuit SEN. 26; omnium ~orum dimicationum fructum in eo die. ~consistere CAES. Gal. 7.86.3; et aduersas ~ores et praesentes secundas res accedisse eius opera NEP. Ale. 6.2; sicut C. Lutatius ~us bellum Punicum habuisset LIV. 28.38.9; IN QUIBUS LOCIS MERCATVS AGI ~ORIBVS SOLITVS ESSET TEMPORIBVS CIL. 10.1401.2.34; FLOR. Eph. 1.47 (3.12.2); praetoribus de ~oris anni actis referentibus SUT. Jul. 23.1; grammatici aetatis ~oris GEL. 2.6.1; posteriore. ~testamento, quod iure factum est, ~us rumpitur GAUS Inst. 2.144; (neut. pl. as sb.) ~orum meminisse CIL. Att. 9.13.3; ~ora repetentem regredi infinite licet FAT. 35. **b** non animaduertentur artis scriptores eam (constitutionem) ~ores CIL. Inv. 1.16; ~orum praetorum consuetudo VER. 5.43; cum morte ~oris uxoris nouis nuptiis locum uacuefecisses CATIL. 1.14; (Antiochus) spectaculorum. ~magnificientia ~ores reges uelit LIV. 41.20.10; V. MAX. 2.7.1; SUT. 7.8.1; ~uidetis quanto tactor hic tyrannus Syracusanus fuerit quam quisquam ~orum CIL. 4.123; consuetudinem ~orum Agr. 3.1; Zenoni. ~nihil noui repertiendi sed emendandi ~ores LAR. 16; ut quidem nos a ~oribus accepimus MES. Iur. 1 (Gel. 13.15.4); egregia ~orum opera V. MAX. 2.1.10; (cf. w. abl. of comparison) 'oppido'. ~usi sunt paulum tempore nostro ~ores QUINT. Inst. 8.3.25. **c** nec Aemiliano Scipioni nec ~ori Africano CIL. Phil. 13.9; somnia. ~Cyri ~oris Dio. 2.136; (Dionysius) ~or NEP. Di. 1.1; posterior CATO. XII res habuit, numero plures quam ~ore V. MAX. 4.3.12; 6.9.2; GEL. 17.21.19. **d** gradus cognationis alii ~oris ordinis sunt, alii inferioris. ~oris ordinis sunt parentes, inferioris liberi GAUS dig. 38.10.1; (masc. as sb.) quidem parentem usque ad tritauum appellari alunt, ~ores maiores dici ULP. dig. 2.4.4.2.

5 Higher in any scale: **a** higher in rank or status, more exalted, senior, etc. **b** (of age) more advanced; (also of a person in respect of his age). **c** (of sounds) higher in pitch. **d** (of qualities, etc.) greater in degree.

a cum magistratum aut aliquem ~orem inuitasset CIL. Ver. 4.44; ille populus in ~ore condicione. ~ponitur cuius maiestas foederis sanctione defenditur BALB. 36; Coelum praeposui provinciae. ~puerum? inquis. at quaestorem. ~neque erat ~ore honore usus, quem praeficerem PAN. 2.15.4; habes. ~neminem honoris gradu ~orem 2.18.2; centuriones, quorum non nulli ex inferioribus ordinibus reliquorum legionum uirtutis causa in ~ores erant ordines huius legionis traducti CAES. Gal. 6.40.7; magistratus ~ore aut pari imperio nullo modo possunt cogi PAUL. dig. 4.8.4; (as the technical name of certain deities) tertium manubium idem Iuppiter mittit, sed adhibitis in consilium diis, quos (Etrusci) ~ores, et inuolutos uocant SEN. Nat. 2.41.2; (masc. as sb.) (est) in ~ores contumax, in aequos et pares fastidiosus Rhet. Her. 4.52; lenitas ~oris aduersus inferiorem in constituendis poenis SEN. Cl. 2.3.1; (adulatores) artifices sunt ad captandos ~ores NAT. 4.4. pr. 3; TAC. Ann. 11.21; AMP. 49.3. **b** aetatis non modo meae sed multo etiam ~oris. ~accusari improbos CIL. Dio. Caes. 70; omnis inuentus. ~omnesque ~oris aetatis CAES. Civ. 2.5.3; ~ad maiores

pecudes (habendi pastores) aetate ~ores, ad minores etiam pueros VAR. R. 2.10.1. **c** interrogandi secunda syllaba ~ore tonos quam prima, deinde nouissima deicitur NIGR. in Gel. 13.26 (25). 1. **d** qui et studio acriore quam nos sumus. ~et labore atque industria ~ore. ~existat CIL. de Orat. 1.95.

6 (of persons or things) More powerful or effective, stronger, etc. **b** (w. abl., in+abl.) better, superior (in a given respect). **c** having the upper hand in a battle or contest, victorious; esp. ~or discedere. **d** too strong to be influenced (by a feeling), superior (to).

superas facile ut ~or sis mihi quam quisquam qui imptant PL. Men. 192; indignum est a pari uinci aut ~ore, indignus ab inferiore atque humiliore CIL. QUINT. 95; ut opes. ~consequantur et sint uti potius ~ores quam iustitia pares Off. 1.64; in eo foedere ~or Romana res erat LIV. 1.52.4; tolle. ~securitatis excusationem, cum tibi sumas aduersarium ~orem TAC. Dial. 10.7; quod, ut ~ores agant, non per iniurias adsequuntur GER. 35.4; si a me possides, ~or sum interdicto ULP. dig. 43.17.3; (of things) habueras. ~tu omnia in causa ~ora: uini, fugam, lapidationem CIL. de Orat. 2.197; quem ad modum causa inferior, dicendo fieri ~or posset BRUT. 30; non. ~i uires pugnamus, quibus ualere poteramus, consilio, auctoritate, causa, quae erant in nobis ~ora PAN. 4.7.2; qui euentus humanus ~ores quam suos animos esse ducunt Tusc. 4.61; (neut. pl. as sb.) utile. ~habere, quod imitari primum, mox uincere uelit: ita. ~~orum spes erit QUINT. Inst. 1.2.29. **b** ego, si ~or omnibus rebus essem, hanc unam ob causam te accusatorem repudiari putarem oportere CIL. Dio. Caes. 61; hoc te ~orem esse putabas quam Laelium, quod te ciuitas Pergamena laudaret FLAC. 74; cum honore longe antecederent ceteris, uoluptatibus erant inferiores nec pecuniis ferme ~ores REP. 2.59; Philippum. Macedonum regem rebus gestis superatum a filio, facilitate et humanitate uideo ~orem fuisse Off. 1.90; hostis equitatu ~ores esse intellegat CAES. Gal. 7.65.4; et numero ~or Romanus erat et animo LIV. 30.34.13; V. MAX. 4.1.1; hominis genere et fortuna ~oris GEL. 12.4.1; (w. in) saepe diximus, nos non modo noui uinci a Graecis uerborum copia, sed esse in ea etiam ~ores CIL. Fim. 3.5. **c** cessadarii. ~cum equitatu nostro in itinere conflixerunt, tamen ut nostri omnibus partibus ~ores fuerint atque eos in siluas. ~compulerint CAES. Gal. 5.15.1; populus ~or factus statim duces aduersariae factionis. ~patria propulsi NEP. Phoc. 3.3; accepta calamitas apud Veios ~~orem Appium in causa. fecit LIV. 5.7.1; quamquam ~ores certaminibus Latini erant, haud inuicti. ~agro hostium excessere 8.2.8; ubicumque pugnatum est, res Romana ~or fuit 9.37.12; 25.34.9; ut ~or uisus in disceptatione uideri posset 42.46.2; VELL. 1.9.1; (masc. as sb.) nec ~or successu curam remittebat, et dolor uictum ad depellendam ignominiam concitabat QUINT. Inst. 1.2.24; ~si primo proelio Catilina ~or aut aequa manu discessisset SAT. Cal. 39.4; NEP. Dat. 8.4; Eum. 10.2; (in fig. phr.) qui. ~restitit (sc. dolori), discedunt saepissime ~ores CIL. Tusc. 2.54. **d** contigit. ~bene componere animum; aut non sentit iracundiam aut ~or est SEN. Dial. 5.39.1; (w. abl. of comparison) ubique (Fabius) ira ac spe ~or apparuit V. MAX. 3.8.2.

superiumentarius ~i, *m.* [SVPER-+IUMENTARIUS] One in charge of those looking after baggage animals.

SUT. Cl. 2.2.

superius, *adv.* [neut. of SVPERIOR] To a higher level, upwards. **b** at an earlier stage in a narrative, etc., above.

cum ipse (sol) processit, alia (sc. exhalationes) ~rapiuntur, alia diffunduntur tepore SEN. Nat. 5.8.3. **b** ut ~demonstrauimus B. Hist. 28.4; quantum ualerent inter homines litterae, dixi ~ PHAED. 4.25 (26). 2; arteriae. ~facit ad omnia ~digna efficacius LARG. 75; pondus ~dictum 262; TAC. Hist. 5.19; GAUS Inst. 3.194.

superlābor ~i, *tr.* [SVPER-+LABOR] To glide over.

in aperto iacentes sidera ~ebantur SEN. Ep. 90.42.

superlacrīmō ~āre, *intr.* [SVPER-+LACRIMO] To spill drops of moisture.

optimum est. ~resectionem facere post gemmam, ne. ~et et gemmantem caecet oculum COL. 4.24.16.

superlātiō ~ōnis, *f.* [SVPERFERO-+TIO] The raising (of a quality, etc.) to a higher degree, intensification; (rhet.) exaggeration, hyperbole. **b** (gram.) the raising of an adjective, etc., to the superlative degree.

eum pessimum uideri quem nulla malignitas ~o possit excedere APUL. Pl. 2.16; ~o est oratio superans ueritatem Rhet. Her. 4.44; (orator) in ~onem quoque erigetur: 'quae Charybdis tam uoxat?' QUINT. Inst. 12.10.62. **b** (solocismi) per comparationes et ~ones QUINT. Inst. 1.5.45; VELL. gram. in G. L. 7.50.

superlātium ~i, *n.* [SVPERFERO-+IUVS] (gram.) The superlative degree.

secundum analogiam magnus ~o magnissimus facit SCAUR. gram. in G. L. 7.24; VELL. gram. in G. L. 7.49.

superlimen ~inis, *n.* [SVPER-+LIMEN] A lintel.

VALVAS ABENE(AS). ET ~EN (LA) FIDE(VM). ~ADOR-N (ARVNT) CIL. II.4.123.

superlino ~nere ~tum, *tr.* [SVPER-+LINO] To smear (an ointment) over the surface. **b** (w. abl.) to smear on top (with).

bibitur radix. in uino decocta, et aliquando ~nitur PLIN. Nat. 27.41; LARG. 253. **b** circumlinitur (laser). ~carbunculis cum ruta. ~uel per se uisico ~tum, ut haeret PLIN. Nat. 22.103.

ut primum (Demosthenes) impedimenta naturae diligenter
industriam ~aret *Cic.de Orat.* 1.250; ego mei satietatem
magno meo labore ~aui *Mur.* 21; iniurias... fortunae... philo-
sophorum praeceptis instituta uitae ~abat *Fin.* 4.17; oppo-
nita habes, quo facinus errata officii ~es *Sal.* Jug. 10;
10; iter emensi casus ~auimus omnis *VERG.A.* 1.244;
~atis... humanis omnibus malis *Vir.* 5.48.6; parcauit
necessitati, quam ne di quidem ~ant *q.* 4.16; ~ata sua
referrebat (Alcides) iussa nouercae *Op.Met.* 9.15; omnibus
difficultatibus ~atis *VELL.* 2.120.4; cuius morsus ~auerat
anguis iam promptum *Psyllis*... nosse *LCC.* 9.930; cuius
sic ille mouet, ~etne labores an cadat...? *Vir.* 7.13; haec
eadem comite... omnia aduersa ~auit *Asin.* 1.12; *zuegma*
zeugma) milites... loci... iniquitatem multitudinemque hosti-
um ~arunt *V.Max.* 2.7.10; B. conuincit ~antis annos plenus
Albani cadus *Hor.* 1.1.7; ~antem ~antem quod inciderant (si
morbos), hanc facile septimum diem ~abant *Vir.* 4.1.21;
illa (sc. meriti gloria uestra) meae ~abit tempora uitae,
tamen... et memore postierata legar *Op.Pon.* 3.2.29; quamuis
me carmina surget infiorie lyra, memores ~abit
annos *Stat.* *Thurb.* 10.44.6; si quis tot casus uitae ~auerat
Cat. *Ann.* 1.17; DYOCEDES BIKOS ~AVI LVMINIS ANNO
CIL. 8.2.782; ~uidimus excidia et caepae ~auimus ur-

VERG. A. 2.643; —uter eorum uita ~arit, ad eum pars utriusque . . . peruenit CAES. Gal. 6.19.2; SCAEV. dig. 36.1.80(78).13.

6 (intr.) To be present in excess of one's needs. **b** to be plentiful, abundant.

in quo et deesse aliquam partem et ~are mendosum est Cic. de Orat. 2.83; TUB. hist. 13; ubi cui febris bili ~ante coorta est LUCR. 4.66; . simul . . . undecim aut duodecim sunt facti, quod ~auerit (i.e. in relation to the number ten), non possunt esse perfecti VITR. 3.1.5; quod ~at non est melius quo insuperare possis? HOR. S. 2.2.102; exposuerunt se ~ante in Gallia multitudine . . . ad quaerendam sedem Alpes transgressos LIV. 39.54.5; minui . . . materiam ~antem oportet CELS. 3.4.4; (impers.) uter . . . est diutior, qui deest an cui ~at? Cic. Par. 49.

b multus . . . calor atque umor ~abat in aruis LUCR. 5.806; quoi quamquam uirtus, gloria . . . ~abant, tamen inerat contemptor animus SAL. Jug. 64.1; VERG. G. 2.331; quamquam antiquae gentis ~ant tibi laudes, non tua maiorum contenta est gloria fama (Tib. 3.7.28; cum . . . ~arit et abundarit copia calicis et harenae VITR. 2.8.2; robora non desunt: ~at mihi miles Ov. Met. 7.510; MAN. 4.88.

7 (intr., sts. w. dat.) To be left as a residue, remain. **b** to remain alive or in existence. **c** to remain to be done, experienced, etc.; (of time) to be yet to run.

cum emisses quatuor esset, quod ~aret pecuniae retulisses Cic. Ver. 3.195; Quinto delegato si quid acri meo alieno ~abit AR. 13.46.4; . . . scribibus ~abit terra repletis, spissus ager VERG. G. 2.235; quid nunc tua . . . potest germana iuuare? aut quid iam . . . ~at mihi? A. 12.873; si de quincunc remota est uncia, quid ~at? HOR. A. 12.873; pars quae sola mei ~abit corporis, ossa (Tib. 3.2.17; nihil ex raptis in diem comestibus ~at LIV. 22.40.8; classis Romana . . . Locros aliquot horis multo die ~ante accessit 29.7.7; hos tibi, qui ~ant, ostendo maesta capillos Ov. Ep. 10.149; GERM. Arat. 573; STAT. Theb. 10.326; HYD. Astr. 4.6; . . . immutabile . . . quiddam ~are necesse est, ne res ad nihil redigatur funditus meo LUCR. 1.790; quid puer Ascianus? ~atne et uescitur aura? VERG. A. 3.359; qui ~abant ex Cannensi exercitu milites LIV. 2.21.1; ut . . . (arboribus) adhuc ~antibus immutatum consimilis iniuriarum pareret V. MAX. 1.1.13; STL. 10.612; C omnis res exequi solitus erat, quae Iugurthae fesso aut maioribus adstricto ~auerant SAL. Jug. 70.2; hoc satis armentis . . . ~at pars altera curae, lanigeros agitare greges VERG. G. 3.286; sex ~ant uersus . . . haec spatia ultima creta meis PROP. 4.2.57; quid igitur ~at, quod purgemus? LIV. 45.24.1; pars ~at coepit, pars est exhausta laboris Ov. Ars 1.777; contenti uellere capto, nec uia quae ~et nec quae fortuna uidetur V. Fl. 8.179; ~at gregibus dum laeta iuuentas, solue mares VERG. G. 3.63; ~ante die cretionis cernendo heres esse potest GAIUS Inst. 2.168.

8 (intr., app.) To be situated beyond.

proxima sideribus tellus Erymanthidos Vrsae me tenet . . . Bosporos et Tanais ~ant Scythiaequi paludes Ov. Tr. 3.40.49.

superoccupo ~äre, tr. [SVPER+OCCVPO]

To take by surprise from above, pounce on. (Pallas) hastam . . . recepat ossibus haerentem, quem non ~at Hisbo VERG. A. 10.384.

superpendeo ~ere, intr. [SVPER+PENDEO]

To overhang. ~entia saxa LIV. 37.27.7.

superpondium ~ii, n. [SVPER+pond- (cf. PONDVS)+IVM] An additional weight.

nec . . . immodico sarcinae pondere contentus . . . ipse quoque insuper lumbos meos insilienti residebat, exiguum scilicet . . . tantae molis ~ium APUL. Met. 7.18.

superpono ~onere ~osui ~ositum, tr. [SVPER+PONO]

1 To place over or on top. **b** (med.) to apply (plasters or sim.). **c** to locate (a country, etc.) above or beyond.

humano ~ositum capiti decus LIV. 1.34.9; 21.27.5; aegra ~osita membra fouere manu Ov. Ep. 20.190; ~ositaes . . . coronae Tr. 3.1.47; maternis . . . gremiis ~ositos liberos truce ducit V. MAX. 9.2.4; meretrix uocata es . . . ~ositus est cellae uiae titulus SEN. Con. 1.2.5; iunguntur inter se (uniones) et insuper alii binis ~onuntur SEN. Ben. 7.9.4; palmites . . . tabulatis ~oni COL. 5.6.27; fabricatus est ratem cui ~ositum conuiuium nauium allarum tractu moueretur Tac. Ann. 15.37; congestis . . . pilis ~osuit altissimum turrem SUT. Cl. 20.3; in uilla colli ~osita Gal. 4.1; solum . . . cui aedificium ~ositum est JULIAN. dig. 30.81.3; (neut. pl. of pf. pple. as sb.) (terrae) subito dissipantur ad ~osita deducunt SEN. Nat. 6.2.3; . . . ~onenda sunt quae refrigerant . . . nam fere quae circa fistulam sunt, habent aliquid inflammationis CELS. 5.28.12.1; carnes (sc. ranae) doloribus oculorum ~onunt PLIN. Nat. 32.75; cataplasma, id est ~ositum medicamentum LARG. 159; (emplastrum) facit ad oculorum . . . epiphoras ~ositum frontibus 206; 237. **c** opinione eorum, qui deserit Africae duas Aethiopias ~onunt PLIN. Nat. 5.43; ~Galatia quae ~osita agros . . . Phrygiae tenet S. 1.146; Trogoditis . . . a Meroe tractus omnis ~onitur 6.189.

2 To place earlier in a sentence.

interim plus ualent ante gesta ideoque leuioribus ~onenda sunt QUINT. Inst. 9.4.25.

3 To place in a position of authority, put in charge; (pf. pple. masc. as sb.) a superintendent. **b** (transf.) to place higher in a logical scale. **c** to make (the spirit) superior (to troubles).

Perperam in maritimam regionem ~ositum ut ea, quae integra adhuc ab hoste sint, tueri posset LIV. 1.18; ~osito MEDICORVM CIL 6.8504. **b** Socii uolunt ~onere huic (i.e. the genus "quod est") etiam nunc aliquid magis principale SEN. Ep. 58.13; summum est . . . quo pulchrior alter non fuit, huic deinde aliquid ~ositum QUINT. Inst. 8.4.6. **c** libertas est animum ~onere iniuriis SEN. Dial. 2.10.2.

4 (app.) To mask, overlay (a quality).

is . . . etiam si quam scientiam . . . habet, eam . . . dissimulat ac ~onit COL. 3.10.7.

superquam, conj. [SVPER+QVAM] ~ quod, In addition to the fact that.

incedere . . . agmen coepit primoribus, ~ quod dissenserant ab consilio, territis cepit duplici prodigio LIV. 22.3.14; 27.20.10.

superrāsus ~a ~um, a. [SVPER+pple. of RADO] Grazed or scraped on top.

(laser) inponitur . . . callo, clauis pedum ~is PLIN. Nat. 22.104.

superruō ~ere, intr., tr. [SVPER+RVO] (intr., w. dat.) To collapse on top (of); (sim. tr.).

uxor misella . . . corpori ~ens APUL. Met. 2.26; ~de alto recedens Socratem . . . ~o 1.16.

superscandō ~ere, tr. [SVPER+SCANDO] To climb over.

~ens uigilum strata somno corpora miles LIV. 7.36.2.

superscribō ~bere ~psi ~ptum, tr. [SVPER+SCRIBO] To write over or on top of something; (spec. as a correction).

pupulares tabulas, etiamsi non fuerit ~ptum ne aperirentur . . . praetor eas aperiri . . . non patietur ULF. dig. 29.3.8; nec praesidis quidem nomen licebit ~bere (sc. operi publico) MOP. dig. 50.10.4; ~ut facile apparetur. (uersus) quasi a cogitante alique generante exaratos; ita multa et deleta et inducta et ~pta inerat SUT. Nero 32; ~uestrum~ oleuerunt et ~uestri~ ~perunt GEL. 20.6.14.

supersedeō ~edēre ~ēdi ~essum, intr., (tr.). Also ~ideō. [SVPER+SEDEO]

1 (w. dat.) To sit on top (of); (also w. acc.). aquila tentorio eius ~edens SUT. Aug. 96.1; eques R. elephanto ~idens NERO 11.2; MAUR. 299; ~ausa, quam contorto nodulo ~edebat apul. Met. 11.11.

2 (w. abl. or dat.) To abstain (from a practice, activity, etc.), refrain or desist (from), steer clear (of), etc.; (also w. acc.). **b** (w. inf.).

~ede istis uerbis PL. Poen. 4.14; ut ille hac sese abstineret ego ~ederem nuptiis TURP. com. 103; poterimus principio ~edere . . . exordii . . . causam . . . a narratione Rhet. Her. 3.17; exemplorum multitudinem ~edendum est Cic. Inv. 2.57; ut . . . ~edeas hoc labore itineris Fann. 4.2.4; aduersarios ab se ad dinicandum inuitatos ~edere pugnare D. Afr. 75.2; leuatae maxime res, quia tributo ac dilecto ~essum LIV. 7.27.4; cum hodie litibus et iurgis ~ederi aequum sit 38.51.8; (his) OVANS TRIVMPHAVI . . . (CERCERNENTE FLV) NIS TRIVMPHOS MIHI SENATV . . . QVIBVS~ OMNIBVS SUPERSEDI . . . AUG. Acc. 1.23; GEL. 10.1.14; haec, si legisset, huic inaledicto ~edisset APUL. Apol. 17; ~haec causa non uisa est ~edenda Rhet. Her. 2.26; adlines operam, quam dare rogati sunt, ~ederunt GEL. 29.13; istis omnibus ~essis nihil amplius spectari debet quam, dicentis oratio APUL. Fl. 18. **b** De uirtute eorum accusanda proloqui ~ederunt SUT. Sis. 108; plebs . . . frustra certare ~edit LIV. 4.7.9; 34.59.2; ~edeo te . . . habere ciuem V. MAX. 2.6.6; PLIN. Ep. 5.73; quosdam e gratissimis delicatiorum . . . non modo fouere . . . sed spectare omnino in publico coetu ~edit SUT. Th. 7; VER. Fro. 2.116(129N); plura dicere . . . ~edeo GEL. 17.6.11; 19.1.12; 19.3.10.

superillō ~ire, intr. [SVPER+SALIO] To spring on top.

ne res leuitas eorum (sc. perticularum) ~ientem uolucrum non recipiat COL. 8.3.7.

supersistō ~istere ~titi, tr. [SVPER+SISTO] To take one's stand on top of or over.

Charite . . . fremens inuadit ac ~istit scicarium APUL. Met. 8.11; tribunal ligneum iussu ~titi 11.24.

superstagnō ~äre ~āui, intr. [SVPER+STAGNO] (of a river) To spread in flood, overflow.

pessum ituros . . . Italiae campos, si annis Nar . . . in riuos diducit ~auisset Tac. Ann. 1.79.

supersternō ~ernere ~rāui ~rātum, tr. [SVPER+STERNO] To spread or lay on top.

(corpus) obrutum ~ratis Gallorum cumulis erit LIV. 10.29.19; paumenta testacia . . . ~ernuntur COL. 1.6.13.

superstes ~itis, a. [SVPER+~stia-t-(sto)]

1 (w. ref. to battle) Standing over (sc. the prostrate body of a defeated enemy).

(poet.) spolis . . . animosa ~es unda uelut uictrix sinuataque despicit undas Ov. Met. 11.552; ille ingens in terga iacet, stat fronte ~es lancea STAT. Theb. 8.470; ~ (transf.) (noua nupta) sospes iter incipe hoc, ut uiro tuo semper sis ~es, tuaque ut potior potentia sit uincasque uirum uictrixque uies PL. Cas. 8.18.

2 Standing by as a witness (esp. in a lawsuit).

operite ostium, tu nunc ~es solus sermoni meo es PL. Truc. 387; fr. 6; ~ (as sb.) suis utrisque ~itibus praesentibus istam uiam dico; ite uiam formula in Cic. Mur. 26; ~ites, testes praesentes significat. ~itibus praesentibus, i, inter quos controversia est, uindicias sumere iubentur Festr. p. 305M.

3 Remaining alive after the death of another, surviving. **b** (w. dat. of person, event, etc., outlived; sim. w. gen.). **c** (poet. or rhet., of reputation, literary works, etc.) persisting after death. **d** (transf., of things)

remaining in existence after the removal of the rest.

puer est natu' Pamphilo, deos quaeuo ut sit ~es T. R. Am. 487; ACCUR. 59; uiuendo uici mea fata, ~es restarem ut genitor VERG. A. 11.160; nos, quibus te uita si ~ite incunda HOR. Epod. 1.5; si parcent animae fata ~iti (arm. 3.9.12; femina sola ~es (i.e. Pylrrha) Ov. Met. 1.351; alios . . . omnis aedificatae uis uidit, omnis reliquit ~ites VELL. 1.11.6; LUCR. 3.747; uine ~es STAT. Theb. 9.294; SUT. Aug. 4.1; eum, qui nasci speratur, pro ~ite esse PAUL. dig. 50.10.231; VALENS EX PRAEPOSITIS SUPERSTENS HOC MEMORIVM . . . FABRICA(VI) CIL 3.410.1; (of trees) nec solos hominum (silua) transgressa ueterno teritur auos, Nymphas etiam mutasse ~es STAT. Theb. 6.95; ~ (as sb., prob. w. hint of sense 1) stat domo capta cupidus ~es immunes leti spolis Sili. 4.7.38. **b** ut tibi ~es uxor aetatem siet PL. As. 21; T. R. Am. 1030; qui . . . precabantur . . . ut sibi sui liberi ~ites essent Cic. N. D. 2.72; N. P. Am. 19.1; HOR. Epod. 5.101; nec diu uiuam ~es filio pater LIV. 1.34.3; ubi priuatus ~es regno suo . . . consenscat 42.50.8; Bassus noster uidebatur . . . uiuere tanquam ~es sibi et sapienter ferre desiderium sui nam de morte multa loquatur SEN. Ep. 30.5; cornicibus omnibus ~es . . . Plotia NART. 10.67.5; Demosthenem et Hyperidem . . . quos satis constat Philippi et Alexandri temporibus floruisse, ita tamen ut utrique ~ites essent Tac. Dial. 16.5; Hist. 4.42; Fro. Am. 1.2.20(75N); (of a life) uita ~es imperio LUCR. 8.28; ~ (w. gen.) uitam te non solum uitae sed etiam dignitatis meae ~item reliquisset Cic. Q. fr. 1.13.1; donec alterius uetrum ~es . . . regem alterum mea morte faciam LIV. 40.8.18; PLIN. Nat. 7.156; ut incusum deos ~es omnium meorum QUINT. Inst. 6.1.4; claudis uos ~ites . . . referebant hic cecidisse legatos Tac. Ann. 1.61; inlacrimabant . . . tot bellorum ~item muliebri fraude cecidisse 2.71; FLOR. Epit. 2.13(4.2.51). **c** elegi . . . post me mansurum fata ~es opus Ov. Am. 3.15.20; me . . . extincto fuit ~es erit Tr. 3.7.50; multos uetrum obliuio obruit: Agricola posteritati . . . traditus ~es erit Tac. Ag. 46.4; ~ (w. dat.) (pugna Leuctrica) non modo mihi ~es, sed etiam immortalis sit necesse est N. P. Ep. 10.2; quia cultus adest, nec nostros mansit in annos rusticatae praeis illa ~es ausis Ov. Ars 3.128; durasque procul domoque legere ~es, o . . . Thebai? STAT. Theb. 12.80. **d** sola ~ite plaustro Arctos ad oceanum fugientibus inuoluit astris STAT. Theb. 3.684; natum complexa ~ite bello hic moriar 7.526; a prior si separetur, sex erunt ~ites (sc. litterae) MAUR. 993; ~ (w. dat.) aliquot altitudines reliquimus undemlae ~ites (i.e. clusters of grapes) Nov. com. 111; cenis . . . tribus iam perna ~es MART. 10.48.17.

superstitiō ~ōnis, f. [prec. + -iō]; orig. sense perh. 'state of religious exaltation', cf. *superstitiosus*

1 An attitude of irrational religious awe or credulity, superstition; a particular superstitious belief or practice. **b** (applied, more or less disparagingly, to foreign or non-orthodox religious practices or doctrines; later app. without derogatory overtones).

pietate et religione et iustis precibus duorum mentis, non contaminata ~one neque ad scelus perficendum caesis hostia posse placari Cic. Clu. 194; nec . . . qui canem et fulem ut deos colunt, non eadem ~one, quae ceteras gentes, confiduntur Leg. 1.32; si nihil aliud quaeremus nisi ut deos pie colemus et ut ~one liberaremur N. D. 1.45; maiores nostri ~onem a religione separauerunt 2.71; non haec sollemnitas nobis . . . uana ~one ueterumque ignara deorum impositus VERG. A. 8.187; HOR. S. 2.3.79; uictis ~one animis ludi quoque scenici . . . inter alia caelestis irae placamina instituti dicuntur LIV. 7.4.3; 29.14.2; (Alexander) uates . . . adhibere coepit a ~one animi CURT. 3.4.1; PLIN. Ep. 6.2.2; timidi metu diuini numinis usque ad ~onem ULF. dig. 28.7.8; (w. gen. expr. object of awe) huius (sc. uirtutis) quaedam ~one teneatur, hanc ament SEN. Ep. 95.35; ~one inferum Thy. 678; Caesarem se dici uoluit, aspernatus antea, sed tunc ~one nominis Tac. Hist. 3.58; nimia omnium ~one APUL. Soc. 10; ~quam multi . . . qui contemnant (sc. somnia) eamque ~onem inbecilli animi . . . putent Cic. Div. 2.125; adiuro (sc. Juno) Stygii caput implacabile fatis, una ~one superis quae reddita diuis VERG. A. 12.817; omnibus magnis paruisque ~onibus obnoxio LIV. 1.31.6; magna ~one tibi sit natalis amicae Ov. Ars 1.147; qui confundit (medicamentum), anulum ferreum non habet, hanc enim ~onem adiecit Ambrosius medicus LARG. 152. **b** huic . . . barbarae ~oni (i.e. Judaism) resistere Cic. Flac. 67; dum hostes operati ~onibus concilia secreta agunt LIV. 10.39.2; circum tristis seruata Palaemonis aras nigra ~one STAT. Theb. 6.11; cum Socrates accusatus est, quod . . . nouas ~ones introduceret QUINT. Inst. 4.4.5; (Aestli) insigne ~onis formas aprorum gestant Tac. Ger. 45.3; signum caelestis irae datum . . . ~one uana Druidae canebant Hist. 4.54; magicae ~ones Ann. 12.59; Pomponia Graecina . . . ~onis externae rea 13.321; PLIN. Ep. Tr. 10.96(97); Christiani, genus hominum ~onis nouae ac maleficae SUT. Nero 16.2; ~Pius iureiurando, quod propter ~one iuratum est, standum rescriptis ULF. dig. 12.2.5.1; eis, qui Iudaicam ~onem sequuntur . . . honores adipisci permiserunt 50.2.3.3.

2 (transf.) Blind or unreasoning adherence to rules.

QUINT. Inst. 4.1.64; amentis est . . . ~one praeceptorum contra rationem causae trahi 4.2.85; illud nimiae ~onis, uti, quaeque sint tempore, ea facere etiam ordine priora 9.4.25.

superstitiōsē, adv. [next + -ē]

1 With superstitious awe or credulity. neque id dicitis ~ atque anihilet sed physica constanter ratione Cic. N. D. 3.92; Div. 1.126; Mineruam, quam ~ colebat SUT. Dom. 15.3.

2 (transf.) With blind adherence to rules, pedantically or sim.

non . . . hoc adeo ~ fieri uelim ut diu tantum Graece . . . discat QUINT. Inst. 1.1.13; non ~ cogitatis . . . est inhaerendum 10.6.5; ut indutias ~ definit et legibus . . . omnibus definitionum inseruiet GEL. 1.25.10; ~ . . . et nimis moleste . . . commolitus . . . est originem uocabuli 3.19.3; 20.6.12.

superstitiosus ~a ~um, a. [SVPERSTITIO + -OSVS]
 1 (of prophets or sim., perh.) In a state of religious exaltation, ecstatic; (also of prophetic utterance).

~i uates ENN.scen.319; PL.Am.323; ~us hicquidem est, uera praedicat Cur.397; quid si ista aut ~a ut hariolast aut omnia quicquid insit uera dicit? Rud.1139; paucis ~ae (i.e. Cassandra) Pac. Trag.216; ~us hariolationibus ENN.scen.57; umbilicum . terrarum (i.e. Delphi) . unde ~a primum saeuia euasit uox foras Inc. Trag.19.

2 Full of unreasoning religious awe or credulity, superstitious. b (transf., w. ref. to blind adherence to rules).

qui totos dies precabantur et immolabant . . . i sunt appellati Cic.N.D.2.72; philosophi ~i et paene fanatici Div.2.118; in ciuitate plena religionem, tunc etiam ab recenti clade ~is principibus Liv.6.5.6; gentes . . . ~ae MELA 3.18; QUINT. Inst.3.8.51; Iudeos ~os APUL. Fl.6; (masc. as sb.) ~i (expectant) stellam quae uisa ieiunium polluant Fro. Aur.1.1.144 (32N); [of words, actions, etc.] sacerdotis ~a dedicatio Cic.Dom.103; ne (Stoici) omnia cum ~a sollicitudine . . . crederent Div.2.96; ~am de diuinatione . . . sententiam 2.100; qui nimia et ~a religione sese alligauerat Nigid. gram.4; ~a oratione Petr.106.4. b haec manus (i.e. Atticorum imitatorum) quasi quibusdam sacris initiata (Ciceronem) ut . . . parum ~um deumque illis legibus insequeretur QUINT. Inst.12.10.14.

superstitio ~are, tr., intr. [SVPERSTITES + -O] To cause to remain in existence; (app. intr., perh.) to remain in existence, last.

regnum . . . nostrum ut sospitent ~anteque ENN.scen.295; ~perpetuo cibis ut mihi supersit, suppetat, ~et Pl. Per. 331.

superstō ~are ~eti, intr., tr. [SVPER + STO]

1 (absol., or w. dat. or abl.) To stand on top (of); (also w. acc.).

ubi . . . scalae conminutae, qui ~eterant addicti sunt SAL. Jug.60.7; agger pondere ~antum in fossam procubuit Liv.10.5.51; FRON. Str.2.9.10; [of a thing] solum . . . marmoris, ~ante Lunensi ara, circumseptum est lapide Thasio Suet. Nero 50; ~cum prope ad noctem ~antes cumulis caesorum corporum proelium extraxissemus Liv.22.59.3; aciem altiore ~antem tumulo 27.18.14; ~antum rupibus piratarum 37.27.8; ~antem muro . . . Milonem . . . uidebat SN. 13.300; Quid. Hist.3.82 (of things) signa . . . cum columnis quibus ~abant ~uerit Liv.40.24.2; statuum . . . rostratae columnae ~antem Suet. Gal.43; ~antem ~abunt uolucres inhumatae marinae? Ov. Ep.10.123; corpora . . . atque arma simul cumula ~ans Stat. Theb.2.713.

2 (intr., tr.) To stand over (someone prostrate or recumbent).

(intr.) ut . . . ~antem (sc. fratrem) pronuncie in pectora sensit, erigit occule ferrum Stat. Theb.11.564; (~tr.) quem . . . lapsum ~ans (Aeneas) immolat Verg. A.10.540; Stat. Theb.5.209; ut lea . . . natos erecta ~at to 10.475.

superstringō ~ngere ~nxi ~ctum, tr. [SVPER + STRINGO] To draw tight over a surface.

compressis . . . feminibus et ~ctis accurate manibus (i.e. to hide one's nakedness) APUL. Met.11.14.

superstruō ~uere ~uxi ~uctum, tr. [SVPER + STRVO] To build or construct on top. b (w. abl.) to provide with a superstructure, build up (with).

naues . . . contabulauit ~uxitque eis turres FRON. Str.3.9.8; neque fundamentum per solidum subdidit neque firmis nexibus ligneam compagem ~uxit Tac. Ann.4.62; (~in fig. phrs.) in illo cum omnes oratoriae uirtutes essent, hoc fundamentum (i.e. subtilitas) ~uctis tot . . . molibus obruebatur SEN. Con.1.1.21; QUINT. Inst.1.4.5. b terrestrem nobis cubitum praestruunt, sed et . . . desper . . . puluillis aliis . . . ~unt APUL. Met.10.20.

supersum ~esse ~fui, intr. [SVPER + SVM] FORMS, ETC.: the elements of the word are sts. separated or inverted, esp. in poetry; inceptive form ~escit (w. force of ~erit) ENN. Ann.494; Acc. Trag.266. CONST.: commonly w. dat. N.B.: for a discussion of the uses of the word see GEL.1.22.

1 To be higher (than); to be on top (of).

b (app.) to be set (over) as a guard or watch. erigit (fretum) et illis tuis hominum receptaculis ~est SEN. Nat.3.28.4; ~qui (sc. lapis) modo iocundus CREMIO ~esse SOLERT. CIL 6.20128.5. b dextram cohibere memento (sc. at table), salua sit arthropae reuerentia finge . . . te inprobulum, ~est illic qui ponere cogat Juv.5.73.

2 To have ascendancy (over), be superior (to). b to have the strength (for a task or responsibility).

nec . . . scientia iuris maioribus suis . . . Tubero defuit, doctrina etiam ~fuit Cic. Ur. Civ. fr.2; patrum . . . bellum senatu scripsit; neque dempsit aut addidit uero, sed fide . . . legatos, se consiliis ~fuisse Tac. Ann.3.47. b ne blando nequeat (sc. a stallion) ~esse labori Verg. G.3.127; (mas) est . . . hordeo . . . saginandum, ut ueneri ~sit Col.6.27.8; qui negotiis suis aliquo perpetuo morbo ~esse non possunt Ulp. dig.3.1.5; 26.3.12.

3 To be additional to the requirements (of), be superfluous (to). b (of a fraction) to be in excess (of a number). c to be beyond the capacity (of).

si quid super illi fuerit, id nobis sat est Pl. Cur.85; sarmata, quae tibi usioni ~erunt . . . conburito CATO Agr.

38.4; ut uis eius rei, quam definias, sic exprimat, ut neque absit quicquam neque ~sit Cic. de Orat.2.108; tantum quisque habet in Sicilia quantum hominis auarissimi . . . satietati ~fuit Ver.13; Div.1.118; Curio utrumque improbus consilium, quantum alteri sententiae deesset animi, tantum alteri ~esse dicebat CAES. Civ.2.31.1; domus . . . ubi . . . multa ~sunt et dominum fallunt Hor. Ep.1.6.45; id (tempus) quod gerendis rebus ~esset quieti datum Liv.21.4.7; Phoebeus habet partem (domus), Vestae pars altera cessit: quod ~est illis, tertius ipse (sc. Augustus) tenet Ov. Fast. 4.952; ne inutilis materia corpori ~sit CELS.4.31(24).9; nec . . . me in his discitis annis offendat, si quid ~fuerit QUINT. Inst. 2.4.5; (aleo uapores) uitium erit, quotiens otiosum fuerit et ~erit 8.3.55; (~impers.) opsonium adfer; tribus uide quod sit satis: neque dicit neque ~sit Pl. Men.221; alimenta . . . quae tandiu praestabuntur, quamdiu liberti ~sit, patrono desit Ulp. dig.25.3.25. b in urbe Roma nona pars gnomonis deest umbrar, in oppido Ancona ~est quinta tricesima Plin. Nat.2.182. c multis . . . locis assignationi agrorum immanitas ~fuit FRON. agrim.p.9.

4 To remain as a residue, be left over.

inter duas arbores quod loci ~erit robore expleto CATO Agr.18.4; nihil (sc. patrimonii) ~et; libidines totum dissipauerunt Cic. de Orat.2.226; signa, tabulae, ornamentorum quod ~fuit in fanis Dom.111; omni Gallia pacata Morini Menapiique ~erant qui in armis essent CAES. Gal. 3.28.1; Atheniensium exhaustis praeter arma et naues nihil erat super NEP. Alc.8.1; super unus erant, cum limina Vestae seruantes . . . Tyndarida aspicio Verg. A.2.567; quamuis nulla mei ~est tibi cura, Naera, sis felix [Tit. 3.6.29; tantum aeris redactum est ut . . . ex eo quod ~erat tres paterae aureae factae sint Liv.6.4.2; quae ~erant centuriae Q. Fabium P. Decium consules dixere 10.13.13; deos . . . ablatis esse; parietes postesque nudatos, quos adorem . . . Ambracensibus ~esse 38.43.5; succus corporis omnis abijt; uox tantum atque ossa ~sunt Ov. Met.3.398; ne quod uestigium sceleris ~esset Petr.137.12; musto decocto, donec tertia pars ~sit Plin. Nat.23.62; quindecim dierum alimenta urbi, non amplius ~fuisse Tac. Ann. 12.43; (~w. de) in locuplete domo . . . ubi . . . multa . . . de magna ~essent fercula ceni Hor. S.2.6.104; uix duo tresque mihi de tot ~estis amici Ov. Tr.1.5.33; complectere artus, quodque de nato est super . . . Ioue SEN. Phaed.1254; APUL. Apol.59; (~hyperb.) (Medea) semper . . . agnoscit lasona . . . armae quae quae causa ~est de casside uultum V. Fl.6.760; (~w. ex) quod . . . ea (sc. potione) ~fuerat V. Max. 2.2.6.10; CELS. dig.6.1.49.1; (~w. ab) his Messalinus, quibus omnia cedere debent (i.e. the Imperial family), primum laetitiae non negat esse locum, quicquid ab his ~est, venit in certamen amoris Ov. Poni.2.8.87; (~w. ad) ut neque animus ad pugnam neque ad fugam spes quicquam ~esset Liv.22.28.14; (~w. dat. of purpose) uix . . . rogis ~est tellus, uix ignibus aer Ilias 471; peregrine mihi uideor sacra tradentem pariter, sed consilio locus ~est QUINT. Inst. 5.14.27.

5 (of persons) To remain alive, survive. b (of things) to remain in existence.

Luce.3.878; fusi fugatique non ~fuerunt, nisi in eum locum confugissent B. Hisp.31.8; te ~esse uelim, tua uita dignior aetas Verg. A.9.212; spolia . . . Laconum, in aede Iunonis ueteri fixa, multi ~sunt qui uiderunt Patavi Liv. 10.2.14; clamor oritur nullam earum (i.e. princesses) uiuere debere nec quemquam ~esse tyrannorum stirpis 24.25.7; Aemilia Lepida . . . impunita agebat, dum ~fuit pat. Tac. Ann.6.40; Suet. Cl.21.27; (~w. dat. of person, event, et. outlived) tuum uis . . . gnatum tuum ~esse uitae scitipem et superstitem PL. As.17; neque desae neque ~esse rei p. uolo Pol. Fam.10.33.5; Fabius qui unus extinctae ad Cremeram genti ~fuerat Liv.3.1.1; postquam . . . Romani qui caedibus ~fuerant in arcem confugerant 25.10.6; ~etere milites qui tantis ~fuerunt cladibus 26.41.2; VELL.2.119.4; quos Ombrios . . . putent dictos, quod in inundatione terrarum imbribus ~fuerunt Plin. Nat.3.112; si . . . las est cineri me ~esse meo MART.7.44.8; Tac. Hist.4.60; (~w. de) neque . . . dubito quin omnes qui ~sint de Hirti exercitu confuant ad eum Pol. Fam.10.33.5; (~w. ex) nos ex proelio paucos ~esse B. Hisp.33.2; qui ~fuerunt e magna clade Liv.31.41.3; (anima) sola ex homine ~futura Plin. Nat.11.277. b nihil sibi ex pristina dignitate ~esse Cic. Sal.15; uix septem (naues) conuulsae uadis . . . ~sunt Verg. A.1.383; Capua . . . electo ipso populo . . . desit, urbs turris Liv.31.29.11; si ~est aliquis post funera sensus Ov. Poni.2.1.111; quamdiu (aegri uires) ~erunt CELS.3.4.8; paruas . . . iam reliquias eius (sc. thoracis) ~esse Plin. Nat.19.12.

6 To remain to be performed, dealt with, etc. b (impers., w. inf. or ut) the only remaining task, necessity, possibility, etc., is (to). c (of time, etc.) to be still remaining. d quod ~est, as for what is to come hereafter (thereafter); (in proceeding to a new point in an argument, a more advanced stage, etc.) for the rest, beyond that, further.

sibi memorat unum ~esse laborem ENN. Ann.158; hae duae partes, quae mihi ~sunt, instrundae orationis Cic. de Orat.3.91; nihil . . . ~erat de quo certaret Agr.2.91; unum hoc proelium ~est; quo confecto . . . libertatem recipiamus CAES. Civ.3.97.2; cum audisset non multum ~esse munitionis NEP. Them.7.2; tot uada fessis et tantum ~esse maris Verg. A.5.616; quaestores . . . sicut tribunos militum, paucis ante annis ex plebe cooptos creati . . . consulatum ~esse plebeis Liv.6.37.10; sunt dominae rata uota meae, mea uota ~sunt Ov. Poni.2.8.81; tantumdem itineris ~erat, quantum emensi erant CUR.5.4.22; si fugerint, pluris siluas, profundas magis paludes, saeuientium hostium ~esse Tac. Ann.1.67; quid ~esse nisi ut corpora quoque mudent et caustus adsumant . . . 7.14.20; neque aliud ~esse post matrem fratremque interfectos quam ut educatoris . . . necem adiceret 15.62; quid si nunquam adeo foedis . . . uitur exemplis, ut non peiora ~sint? Juv.8.184; (~w. de) quantum de bello dicitur esse super? Ov. Fast.2.748; (~w. praed. glos.) Caesar . . . praecipit, nil actum credens cum quid ~esset agendum Luc.2.657; (~w. ad) ~esse aliquid ad delendum publicae auaritiae monumentum uidebatur Liv.4.10.6; quid ~est ad statuae meae honorem, nisi . . . artificis ministerium? APUL. Fl.16; (~of a topic of discussion) ~sunt etiam nunc Samnitum bella, quae continua per quantum iam uolumen . . . agimus Liv.10.31.10; superioribus nouem

libris hac minus parte debitum . . . reddideram . . . ~est ergo cultus hortorum Col.10.pr.1; ~sunt qui de philosophia scripserunt QUINT. Inst.10.1.123; FRON. Ag.116. b (w. inf.) seminibus positus ~est deducere terram Verg. G.2.354; nunc mihi cur cantem ~est obscaena puellae dicere Ov. Fast.3.675; Luc.8.212; PLIN. Nat.19.49; (~w. ut) ordea qui dixit, ~est ut tritica dicit Obtr. Verg. (poet. p.105.4); meruisse mortem confiteri pudet: ~est, ut malit uideri iniuriam accepisse quam uitam CUR.6.8.8; ~est ut dicam de genere orationis QUINT. Inst.12.10.1; GAIUS Inst.1.116. c biduum ~erat cum exercitui frumentum metiri oporteret CAES. Gal.1.23.1; cum constitisset hiemare in continenti . . . neque multum aestatis ~esset 5.22.4; mihi uiam quod ~est aeni Hor. Ep.1.18.108; ~erat unus iusti concilii dies Liv. 32.22.4; longa uia est, nec tempora longa ~sunt Ov. Fast. 5.501; CUR.3.8.20; inclinatio . . . iudicum ad nos petitur initio parcius, cum . . . oratio tota ~est QUINT. Inst.6.1.10; sibi actam aetatem . . . illi initium magistratum et integra quae ~sint Tac. Ann.16.26; (~w. final date, etc., expr.) Pladias aspiciet omnes . . . ubi ante Idus nox erit una super Ov. Fast.5.600; pyrum . . . serito, ita ut minime dies xxv ad brumam ~sint Col.10.5.10.7; Juv.11.205. d quod ~est, di iuuent! Cic. Att.5.11.4; quod ~est scribe, quae, quam accuratissime 9.19.4; id . . . cum accidit, supate natura quod ~est et cylindrum uolui et uersari turbinem putat Fal.42; Verg. A.11.15; cum fessa Leuathae sedarit placida uela phaealus aqua, quod ~est, sufferre, pedes, propterea laborem Prop.3.21.21; ~quoniam nil nostro in corpore gazeae proficiunt . . . quod ~est, animo quoque nil prodesse putandum Lucr.2.39; creari (ea res) non poterit, neque, quod ~est, prodesse alicui 2.54.6; quod ~est, non est mirum simulacra moueri 4.768; 4.1283; quod ~est, quaecumque premes uingula per agros sparge mō Verg. G.2.346; 4.51; APUL. Apol.65.

7 (of resources, etc.) To be (still) available (to) or at the disposal (of).

prudencia . . . quae tibi ~est, nulla abs te desideratur Brut. ad Brut.1.44.2(4); super tibi erunt qui dicere laudes, Vae, tuas cupiant Verg. Eccl.6.6; primus ego in patriam mecum, modo uia ~sit . . . deducam . . . Musas G.3.10; ut neque hostibus quicquam relinquere et sibi ab suis omnia ~essent Liv.26.48.3; lama loui ~est: tamen hunc . . . se materiam carminis esse uiaut Ov. Tr.7.297; consurgit opus, cum cuncta ~sunt Max.2.784; VELL.2.109.1; ne aurum quidem usum ~erat siluas quatenus uento CUR. 5.4.25; aequitatem illam desiderauit, quae tibi . . . in omni negotio ~est, in una re deest SEN. Ep.93.1; omnia sine dubio . . . ~fuere honori tuo: pauciores tamen lacrimis comploratus es Tac. Ag.45.6; ~esse Vespasiano mare, classis, studia prouinciarum Hist.3.1; si ea, quae mihi degenant, amicis uideo ~esse Plin. Ep.1.10.12; ~esse mihi aduersus te negotiorum gestorum actionem Ulp. dig.3.5.5.3(1); (~w. ad) ad bella externa prope ~erant uires Liv.2.52.9; uiri, arma, equi ad usum . . . et ad decus ~erant Tac. Hist.1.51; tantum illi ad promerendam omnium uoluntatem . . . ingenii . . . ~fuit Suet. Tit.1.1.

8 (of an advocate) To be at the service (of a client).

cunctari, se, ne si ~esset, eripere legibus reum, sin deesset, destituere . . . amicum existimaretur Suet. Aug.56.9; inroborauit . . . aliena uerbi (sc. 'superesse') significatio, quod dicitur 'hic illi est', cum dicendum est aduocatum esse quem cupiam causamque eius defendere GEL.1.22.1; (of a supporter in an argument) cuperem te . . . aliquam partem . . . sermonis attingere, praesertim cum heri ipse dixeris te nobis etiam ~futurum, uerum id quidem fieri non potest; ne desis rogamus Cic. Rep.3.32; (~transf.) cum magna malae ~est audacia causae Juv.13.109.

supertegō ~gere ~xi ~ctum, tr. [SVPER + TEGO] To cover over.

uasa . . . congestu . . . frondium ~gemus Col.9.14.14; unus . . . superiorem exutus tunicam ~xit me APUL. Met.11.14.

supertrahō ~ere, tr. [SVPER + TRAHO] To drag over the surface.

semen . . . iniiciunt cratesque dentatas ~unt Plin. Nat.18.173.

superuacaneō, adv. [next + -O] Superfluously, redundantly.

'nauem triremem' rite dixerim; 'triremem nauem' ~ addiderim Fro. Aur.1.10.6(5N).

superuacaneus ~a ~um, a. Also **superuacuaneus**. [SVPER + VACO + -ANEVS] FORMS: ~uacuaneus Cic. N.D.1.92; 1.99, 2.121; SAL. Cat.51.19, 58.11; Rep.2.9.4, 2.10.6.

1 Additional to what is in use, extra, spare. in torcularium quae opus sunt . . . prela temperata v, ~a iii, scuculas v, ~am i CATO Agr.12; (~masc. as sb.) appellatus est . . . ab electione legio. ab hac ~orum consuetudine adscribuntur VAR. in Non.p.57M.

2 Additional to what is required, superfluous, redundant. b (of activities, practices) unnecessary, serving no purpose.

in arbore quicquid ~um sit aut usum non habet obstare Cic. N.D.1.99; omnia (i.e. parts of the body). ita locata sunt, ut nihil eorum ~um sit 2.121; nauis ~a onera (i.e. jettisoned cargo) SAL. Rep.2.9.4; cui . . . dubium esse, ubi unum bellum sit . . . difficile, cum id alteri . . . mandetur, quin alter consul pro ~o atque inutili habeatur? Liv.10.24.12; neque uerba multa geminata ~a interfert Fro. Aur.1.10.40(21N); neminem . . . pauperem esse qui ~a nolit, possit necessaria APUL. Apol.20; (~of activity carried on in one's leisure) conditoria facit haec (i.e. supplies of food) ~is etiam opus accupiam atque uenatio Cic. Sen.56. b ueror ne meas litteras ~as arbitrentur Cic. Att.16.2.5; perspecta fide commemoratio officiorum ~a est Fam.3.5.1; de timore ~um esset disserere SAL. Cat.51.19; ~um . . . iter Liv.21.1.3.1; ~a esset oratio mea 22.39.1; paene ~um uideri poterit eminentium ingeniorum notare tempora VELL.2.36.2; instituta tum utilia et necessaria, tum perniciose et ~a Suet. Rhed. 25(p.122Re).

superuacō ~are, intr. [SVPER + VACO] To be superfluous.

'superesse' ita dixerunt, ut eo uerbo significarent superflueret et ~are atque esse supra necessarium modum GEL. 1.22.3.

superuacuaneus: see SVPERVACANEVS.

superuacuō, *adv.* [next + -o²] Beyond what is required, superfluously, redundantly; without necessity, pointlessly.

~ adiecta 'prae' syllaba GAIUS *Inst.* 2.221; JAVOL. *dis.* 18.1.64; nihil scire exulem; ~ reuocari QUINT. *Decl.* 351 (p.381.17); ULP. *dis.* 49.15.21.1.

superuacuus ~a ~um, *a.* [SVPER + VACO + -vvs] N.B.: the use of this word in place of *superuacaneus* censured by VAR. in Non-p. 525M.

1 That is in excess of what is required, superfluous, redundant.

terrenus fructus escarum praestans copis ~is desiderationibus VITR. 8.pr.3; OV. *Ep.* 3.33; ut aegrum neque ~a materia oneret neque ~. CELS. 3.4.8; Macedonum ~. quorum ut ~ et sordido abuteris sanguine CURT. 8.7.11; ut ~. utilis non ~. ~is frondibus oneretur COL. 5.5.19; ~a samentia ARB. 6.2; C. Iulius Proculus auctorem facit rerum ~arum PARR. 3.16; carnes oculorum ~as PLIN. *Nat.* 32.69; qui tam multa concupiscebat, cum haberet ~a tam multa PLIN. *Pan.* 50.5; (neut. pl. as sb.) (balsamum) amputari ~a patiens PLIN. *Nat.* 12.115; (of persons) nec tibi grauis eris nec alius ~is SEN. *Dial.* 9.3.6; ~is esset inter innocentes orator sicut inter sanos medicus TAC. *Dial.* 43.3; (of words or sim.) omne ~um pleno de pectore manat HOR. *Ar.* 337; cum ~is uerbis oratio oratur QUINT. *Inst.* 8.3.33; ~a scriptura non nocet legato PAUL. *dis.* 34.4.26.1; (neut. pl. as sb.) breuem. ~ et carentem ~is eloquentiam QUINT. *Inst.* 12.10.64.

2 Serving no useful purpose, unnecessary, otiose, *b* (esp. of activities, practices, and sim.). *c* ex ~o, in ~um, unnecessarily, pointlessly, etc.

sepulcri mitte ~os honores HOR. *Carm.* 2.20.24; Baias. ~as (i.e. to one undergoing a cold-water cure) Ep. 1.15.3; ecce ~us (quid enim fuit utile gigni?) natalis. noster adest OV. *Tr.* 3.13.1; ne munera ~a mittamus, ut feminare. arma uenatoria SEN. *Ben.* 1.11.6; ipsum animal (sc. irenaeus) non ~ uitae hominum ~um est. ~ hac cute expoliuntur uestes PLIN. *Nat.* 8.135; (of parts of plants, w. ref. to medicinal properties) altera cyclaminos. geniculatis caulibus ~is a priore distans 25.116; (senecionem) radice alii (dixerunt) ~a, alii neruis utili 25.166; ephemeron folia habet lili. ~ semen ~um 25.170; (neut. pl. as sb.) fruges percoqui non possent, nisi flatu ~a (i.e. the chaff). uentilarentur SEN. *Nat.* 5.18.3. *b* me timor ipse malorum saepe ~os cogit habere metus OV. *Pont.* 2.7.6; ~ae. legationis ministri V. MAX. 4.3.5; ~um uel serum id auxilii est CELS. 4.13.2; modiolus ~. usus fere ~us est 8.3.6; parsimonia est scientia uitandis sumptus ~os SEN. *Ben.* 2.34.4; *paratorem* ~. id est ~a artis imitatio QUINT. *Inst.* 2.20.3; ~a et nihil ad causam pertinens ~. finitio 7.3.20; SUT. *Tib.* 52.2; non erit pro ~o ea condicio POMPO. *dis.* 36.2.22.2; (as complement of inf.) ~um est dolere si nihil dolendo proficias SEN. *Ep.* 99.6; ~um est nominare singula flumina NAT. 3.16.1; LARG. 122; si apud iudicium hoc semper quaeri de legibus oportet. ~um fuit scribi omnino leges QUINT. *Decl.* 264 (p.80.14); GAIUS *Inst.* 2.140. *c* auctor. ad praecautiorem uel ex ~o mouit LIV. 23.7.8; SEN. *Dial.* 9.12.1; si quis ~. recta habet. ~ decreta, hic ex ~o monetur EP. 94.32; ~omnia in ~um temptata sunt *Dial.* 6.1.6; EP. 95.54.

superuādō ~ere, *tr.* [SVPER + VADO] To make one's way over, surmount.

omnis asperitates ~ere SAL. *Jug.* 75.2; ~entem munimenta ~. hostem LIV. 31.38.4; 32.24.5.

superuagāneus ~a ~um, *a.* [app. SVPER + VAGOR + -ANEVS] (See quot.)

~a dicebatur ab auguriis aut, quae ex summo cacumine uocem emisisset PAUL. *Fest.* p.304M.

superuagor ~ārī ~ātus, *intr.* [SVPER + VAGOR¹] (of plants) To spread beyond a limit. ut (uinea) figuretur quemadmodum supra institui dicere, neue ~etur COL. 4.21.1; licet tunc ~atam partem duramenti recidere 4.22.4.

superuehō ~here ~xi ~ctum, *tr.* [SVPER + VEHO]

1 To convey or carry on to the top. Austrum. eos. cumulis. harenarum ~ctis operuisse GEL. 16.11.7.

2 (pass., w. acc.) To ride, drive, etc., over; to sail past.

mons. quem maximum. progenies Thiae clara (i.e. the sun) ~hitur CATUL. 66.44; (corpus eius iacens filia carp) ento ~ctast FIST. p.334M; ~ctus Calabriae extremum promunturium LIV. 42.48.7.

superueniō ~enire ~ēnī ~entum, *intr.*, *tr.* [SVPER + VENIO]

1 (intr., w. dat. or absol.) To come down on top (of so as to weigh down or cover (esp. of things); (sim. w. acc.) *b* (of animals in the act of copulation); (w. acc.) to mount (the female).

(w. dat.) curru desiluit atque semianimi lapsoque ~enit VERG. A. 12.356; quaeuor Helicon, quibus ille ~enit ignis, quod. ~eripuit terrae caelum uisusque coercent MAN. 1.218; (absol.) hoc (i.e. a liquid) cum ~eniente grauitate reiectum est SEN. *Nat.* 6.20.1; oportebit. ita totas eas (sc. tales) immergere, ut putris terra digitis quatuor alte ~eniat COL. 5.9.3; 12.7.4; quibusdam pinarum tutelae crusta ~enit, ut scarabaeis PLIN. *Nat.* 11.97; litus. ~ paulatim ~eniente pelago, subsidit QUINT. *Decl.* 388 (p.436.17); (in a simile) oratio illa. sine intermissione in morem nuius ~eniens SEN. *Ep.* 40.2; (w. acc.) crura loquentis terra ~enit OV.

Met. 10.490; ut quis eam (sc. plantiem) ~enit umor COL. 2.16.5; quorum. nobis Haliartus aristis inuidet et nimia sata laeta ~enit herba STAT. *Theb.* 7.275; annis. clipeum nigrante ~enit aestu spumeus assultans 9.464; (w. abst. swij.) si. (uineas) aliter formatas acceptimus, et iam multorum annorum negligentia ~enerit iugum COL. 4.22.1; (poet., cf. sense 3) heres heredem alterius uelut unda ~enit undam HOR. *Ep.* 2.2.176; (transf., w. ref. to overshadowing) donis Argia nite uisusque sororis ornatus sacro praeculta ~enit auro STAT. *Theb.* 2.298. *b* plani piscium. in coitu ~eniunt, poipyri crine uio feminae naribus adnexo PLIN. *Nat.* 9.158; dasypodum. feminae priores ~eniunt, in reliquis mares 10.174; ubi iuencum ~enit (taurus) COL. 6.24.3; matrem stupro ~enit (caper) 7.6.3.

2 (intr., w. dat.) To come up (with a person, esp. so as to catch him in a given activity or situation); (also rarely w. acc.; sim. w. dat. denoting situation, etc.). *b* (absol.) to arrive on the scene. *c* (transf., of unexpected occurrences, circumstances, etc.).

adit se sociam timidisque ~enit Aegle VERG. *Ed.* 6.20; ~enerunt his (sc. tirrenibus) tres Rhodiae quadrimeres LIV. 31.22.8; ad regem redeunt; consultant, quidnam agendum de Larisa esset, ~enerunt 36.10.6; huc operi intentus ~enit Q. Antonius 37.32.8; 42.56.5; (Xerxes) non denuntiat si uenturus esset. ~magis ~eniret improvidus SEN. *Suas.* 5.2; si transeuntibus flumen ~enisset CURT. 4.9.23; 7.7.29; huc, cum tristis esset, ~enisse anum QUINT. *Decl.* 385 (p.431.1.18); sollicitus. ne Parthi ante transirent Euphratem, quam sibi ~enirent legiones FROX. *Sir.* 1.1.6; (of inanim. things) si cometen faceret stella stellae ~eniens SEN. *Nat.* 7.12.4; ~canis illa uos taciturna ~erit hostis GRAT. 185; ~caedi perpetrata uictores Romani ~enerunt LIV. 28.23.3; cum Argis Achaeorum concilium esse audisset, inopinantibus Achaeis contioni ipsi ~enit 31.25.2; huc laetitia Quintius ~enit 34.40.7. *b* anceps. pedestre certamen erat ni equites ~enissent LIV. 28.33.5; cum haud dubie indutiae ruptae essent, Laelius Fuluiusque ab Roma cum legatis Carthaginiensibus ~enerunt 30.25.9; aliquamdiu. trepidam est; tandem signa legionum ~enerunt 34.28.4; moratus es, dum ~eniret pater spectator SEN. *Con.* 9.1; plures deinde Macedonum naues ~enit CURT. 4.4.9; si festinatere sequi palantes, ~enturum 5.13.11; quattuor. homines iter facientes ~enisse cum Clodius occideretur ASC. *Mil.* 32; nullis ~enientibus auxiliis TAC. *Hist.* 4.25; ~enientibus ab urbe munitis SUT. *Gal.* 11; duas aquilas. confixisse uictrage altera ~enisse tertiam VES. 5.7; APUL. *Met.* 11.20; si ante extraneus instituerit accusationem, an ~enienti marito permittatur accusatio, quaeritur ULP. *dis.* 48.5.4.2; (of a communication) cum. eam (sc. potentionem) Philippus. porrexisset, a Parmenione missae litterae ~eniunt V. MAX. 3.8.EXT. 6; SUT. *Gal.* 9.2. *c* (w. dat.) ad commetatus petendos discurrunt, securi casus eius qui ~enit ignis CURT. 9.9.8; hac cogitatione uolentibus nox ~enit 10.5.15; (absol.) grata ~eniet quae non sperabitur hora HOR. *Ep.* 1.4.14; quotiens occupet ~eniunt FROX. *Ad.* 15.1; ~. hereditas ~eniens cum occupet ULP. *dis.* 3.3.10; post edictum peremptorium impetratum, cum dies eius ~enerit, tunc absens citari debet 5.1.73; ~eniente condicione testamentaria 26.10.3.7.

3 (intr., w. dat., of an event, etc.) To come on top (of another event, etc.), supervene (upon).

(w. dat.) (febris) quae. uulneri ~enit CELS. 5.26.26.4; id (ulcus) et per se nascitur et interdum ulceri ex alia causa facta ~enit 5.28.3.4; adidue prioribus periculis noua ~enisse SEN. *Suas.* 1.13; utrum utro sit prius, materiae ~enierit ratio an materia rationi SEN. *Nat.* 1.1.16.16; aliud. maius alii ~enit QUINT. *Inst.* 9.4.23; (absol.) comprimit (uentrem) is uomitus, qui statim post cibum est, soluit is, qui tarde ~enit CELS. 1.3.31; quondam reges hanc tenuere VRBEM. ~ENERE ALIENI CIL 13.1668.1.9; benedictum ~eniens iniuria adparere non patitur SEN. *Ben.* 6.6.3; ipsa poma. si non ~eniat alius cibus, intumescent PLIN. *Nat.* 23.135; nec. mutari, quod recte transactum est, ~eniente delicto potest PAUL. *dis.* 43.19.2.

4 (w. acc.) To go beyond, exceed. ne tempus omne opimandi quintam et uigesimam lunam ~eniat COL. 8.7.5; nescio quid magnum. us festina parat tenuisque ~enit annos STAT. *Ach.* 1.148.

superuentus ~ūs, *m.* [prec. + -TVS] The arrival (of a person, etc.) on the scene.

nihil facit reperitur mulierum profuio magis monstrif. accensit ~u musta PLIN. *Nat.* 7.64; 25.15; ~u quartae decimae legionis. caesos uictores TAC. *Hist.* 2.54.

superuiuō ~uere ~xi, *intr.* [SVPER + VIVO] (w. dat.) To remain alive longer (than a person, event, etc.).

triginta annis gloriae suae ~xit PLIN. *Ep.* 2.1.2; si ~xit patri SCAEV. *dis.* 26.2.29.13; huc testamento quinquennio ~xit 31.89.1; ~xit. SENATOR PARENTIUS CIL 5.4724.5; (cf. cur. manu. latronem ~uere (i.e. after its amputation)? APUL. *Met.* 1.11; (hyperb.) ut eram. semimortuus, uerum etiam ipse mihi ~uens 1.14; (absol.) percussorum. neque triennio quiquam amplius ~xit SUT. *Jul.* 89; si. ~xerit filius post mortem meam PAUL. *dis.* 28.9.2; si dominus mortifere uulneretur ~xerit ULP. *dis.* 29.5.1.38.

superung(u)ō ~g(u)ere ~xi ~ctum, *tr.* [SVPER + VNGVO] To smear on the surface.

etiam hoc (sc. collyrium). ~ctum ad puerorum epiphoras et qui non sufferunt inunctionem facit LARG. 29.

superuolitō ~āre ~āui, *intr.*, (tr.). Also as two words. [SVPER + VOLITO] To fly to and from overhead; (w. acc.) to fly to and fro over.

contionanti. tantum foedarum uolucrum ~auit TAC. *Hist.* 3.56; ~guibus. infelix (Philomela) sua tecta ~auerit alii VERG. *Ed.* 6.81.

superuolō ~āre ~āui *intr.*, (tr.). [SVPER + VOLO²] To fly overhead; (w. acc.) to fly over. aues quae ~abant adtonitas. decidisse V. MAX. 4.8.5; MEL. 1.99; illi (sc. accipitres) ~antes depriment (sc. aues)

PLIN. *Nat.* 10.23; 35.28; (of a missile) ille astu subit, at tremibunda ~at hasta VERG. A. 10.522; totum ~at orbem (Perseus) OV. *Met.* 4.62; STAT. *Theb.* 10.142; accipitrem. ~a chamaeleonte humi reptante, si eum forte ~et, detrahi GEL. 10.12.2.

superuolūō ~uere ~ui ~ūtum, *tr.* [SVPER + VOLVO] To roll on top.

si. incrementum eius (sc. apii) ~uto cylindro coerceas COL. 11.3.34.

superurgēō ~ēre, *intr.* [SVPER + VRGEō] To exert pressure from above.

quo leuantur aluei manantes per latera et fluctu ~ente TAC. *Ann.* 2.23.

superus ~a ~um, *a.* [SVPER² + -VS; cf. Gk. *ūpepos* 'pestle'] FORMS: nom. masc. sg. *super* CATO *Agr.* 149.1; gen. masc. pl. ~um commoner than ~orum in the substantival uses (senses 2b, 3b). For compar. and superl. see SVPERIOR, SVPREMVS.

1 Situated above, upper; also, the upper part of. *b* (of persons) living upstairs, upstream, etc. *c* mare ~um, the Adriatic (opp. *mare inferum*, the Tuscan Sea). *d* de, ex ~o, from above. *e* situated above the horizon.

PL. *Plac.* 955; limen ~um intermure, salus *Mer.* 830; Nov. *com.* 49; hic. Ceptus caput et ~us potis est demergere partes CIL. *Arad.* 691 (439); ubi sol. corpus aqual non querit calidum ~a de reddere parte LUCR. 6.855; PLIN. *Nat.* 11.163; (neut. pl. as sb.) crurum argumento illis in ~a (i.e. the upper parts of the body) scurum reuocari natura uaporis, his in inferas partes depelli uimere deciduo 2.189; ~insequitur PISCIS nec totus ad uniuersum tractus, sed ~o contextu corpore cedit CIL. *Arad.* 602 (350). *b* prato inriguo, ubi super inferque uicinus permittit, tum decedito CATO *Agr.* 149.1; (masc. pl. as sb.) w. *humoribus* ref. to sense 3b) si. deorsum comedent si quid coxerint (i.e. in a subterranean dungeon), ~inueniati sunt et cenati inferi PL. *Aut.* 368. *c* PL. *Men.* 236; tres. ~uia: a ~o mari Plaminia, ab infero Aurelia, media Cassia CIL. *Phil.* 12.22; *Att.* 9.19.3; exercitum. Ariminum mari ~o misit LIV. 21.51.6; populi. Minturnensis Sinuessanus, et ab ~o mari Senensis 27.38.4; (Italia) inter Hadriaticum et Tuscum siue, ut alter eadem appellatur, inter ~um mare et Interum excurrit MEL. 2.58; SUT. *Jul.* 34.1; (elapsi) sunt ista. quae disputas difficillima, iter ad ~um, nauigatio infero CIL. *Ad.* 9.5.1. *d* illic susum escendero: inde optime appellam uirum de ~o PL. *Am.* 1001; ~graulora potesce corpora. incidere ex ~o leuioribus LUCK. 2.227; 6.512. *e* inuenies (sc. at the summer solstice) ~o conuertitur orbe quinque pari spatio, partis tri esse relicta, tempore nocturno quas us inferna frequentat CIL. *Arad.* 515 (269); (Arctophylax), cum ~a sese satiauit luce, recedit 610 (364); 712 (459).

2 Situated above in relation to the underworld, i.e. earthly. *b* (masc. pl. as sb.) those inhabiting the upper world, the living.

Dis pater Velous Maues. ut. ~eos hostes. ~ lumine ~o priuatis formula in Macr. *Sat.* 3.9.10; reddita. Eurydice ~as ueniebat ad auras VERG. G. 4.486; A. 6.128; sunt apud inferos tot milia formosorum; pulchra sit in ~is, si licet, una locis! PROP. 2.28.50; ~a deus hic bene notus in ora est OV. *Met.* 10.26; SEN. *Phaed.* 145; infectum. ~aera totum manibus et anim Stygia formidine noctem LUC. 7.770. *b* si nunc redire posset ad ~os pater INC. *pal.* 51; restitui ~is leti iam limine ab ipso CULES 224; VERG. A. 6.568; (Pompeius) quam apud ~os habuerat magnitudinem, inlibatam detulisset ad inferos VELL. 2.48.2; offeregit ecce limen inferni Iouis et opima uicti regis ad ~os refert SEN. *Her.* F. 48; inuenisse dicuntur in sepulchro epistulam. ad ~os scriptam PLIN. *Nat.* 2.248; tu. ~. excite parens umbris, ut. obitos ~um paterere dolores V. FL. 1.792.

3 Of the regions above the earth, heavenly, celestial; also, belonging to celestial beings. *b* (of deities) dwelling in heaven; (masc. pl. as sb.) those who dwell aloft, the (non-infernal) deities.

cum ~um lumen nox intempesta teneret ENN. *Ann.* 102; caeli dicuntur loca ~a et ae deorum VAR. L. 5.16; cogitantes. ~a atque caelestia haec nostra ut exigua et minima contemnuntur CIL. *Luc.* 127; spectatores ~arum rerum atque caelestium N. D. 2.140; ~is de rebus habenda nobis est ratio, solis lunaque meatu quae flant ratione. LUCR. 1.127; ~o fulgens Cassiopea polo VERG. *Cat.* 9.28; ~regnator Olympi A. 2.779; ~as. ~deorum. domos OV. *Met.* 4.735; ~as Acheronte auditus ad arces Iapetus V. FL. 4.73; ~um. ~aethera SIL. 8.203; (neut. pl. as sb.) haec duo genera (i.e. ignis et anima). ~a semper petunt CIL. *Tusc.* 1.44; omnis caeli colas, omnis ~a alta tenentis VERG. A. 6.787; Anchisiades. ~a aspectans conuexa precatur 10.251; inferna tetigit, posset ut ~a assequi SEN. *Her.* F. 423; ~mandata nepotibus arma fas aperire mihi ~asque recludere mentes SIL. 1.19. *b* inferus an ~us tibi fert deus funera. ~ ANDR. *post.* 25.62; de deaque, ~i atque inferi et medioximi PL. *Cist.* 512; CIL. *Amc.* 12; ~o. caelicolum regi mactabant. ~taurum VERG. A. 3.20; carmine di ~i placantur, carmine manes HOR. *Ep.* 2.1.138; LIV. 24.38.8; 28.22; orbe si remolito queat ad ~a uictor numina Alcides ueni SEN. *Her.* F. 505; APUL. *Met.* 11.23; (w. part. gen.) ~is deorum gratus et imis HOR. *Carm.* 1.10.19; ~is inest in hominum genere. ~iuris concordia, unde haec in terram nisi ab ~is defluere potuerunt? CIL. N. D. 2.79; multum ille et terris lactatus et alto ui ~um VERG. A. 1.4; flectere si nequeo ~os Acheronta mouebo 7.312; responsa. quae ~i manesque dabant 10.34; uota mouent ~os PROP. 4.11.7; illa propago contemptrix ~um OV. *Met.* 1.161; PHAED. 1.17.9; PLIN. *Nat.* 12.82; communis. ~uocant ~os V. FL. 4.761; ~is diuisque potentior imis. ~uigo 7.498; horrendus ille ~um commoneat et inferum. ~ Annib. APUL. *Met.* 11.11; (cf.) causa tua exemplo ~orum tuta duorum est, quorum hic (i.e. Augustus) aspiciat, creditur ille (i.e. Jupiter) deus OV. *Tr.* 4.4.19; (w. gen. expr. field of interest) hospitii fretus ~is. cecidit (Magnus) LUCR. 0.131; (transf.) ille (i.e. Demigruus). inspecta tenet uoces (i.e. infernal powers) qui Tartara, cuius uos estis ~i 6.749.

suppetō (subp-) ~ere ~iui or ~ii, *intr.*, (*tr.*?) [SVB+PETO] CONST.: commonly w. dat. of person.

1 To turn up as a support, give backing (to). (In quots., *transf.*)

PL. 56; omni omnes ~unt res prosperae *Epid.* 397; utinam quae dicitis dicitis ~ant! *Ps.* 108; rudis in militari homine lingua non ~ebat libertati animoque *Liv.* 2.56.8.

2 (of money, resources, etc.) To present itself when required, be available for one's needs. **b** (of attributes, conditions, etc.). **c** (of an idea or sim.) to suggest itself.

utendum est, ut materies ~at scutaris *Pl.* *Epid.* 37; perpetuo cibis ut mihi supersit, ~at *Per.* 331; ut in itinere copia frumenti ~eret *Caes.* *Gal.* 1.3.1; remigum, gubernatorum magna copia ~ebat *Civ.* 2.4.1; pauper. non est cui rerum ~it usus *Hor.* *Ep.* 1.12.4; cum frumentum copiaeque aliae. largius obsessis quam obsidentibus ~erent *Liv.* 5.26.9; igne in nauigio non ~ente *V. Max.* 2.4.5; alimentis. congestis, quae tantae multitudinis vel per biennium ~erent *Curt.* 7.11.1; si. nullum genus stercoreis ~et *Col.* 2.15.4; cum fugam in Siciliam pararent neque nauigia ~erent *Flores.* *Epid.* 2.8(3.20.13); ut exhaustae. urbis frequentia ~eret *Suet.* *Jul.* 42.1; parentis affectum. praestitit. opulenta quatenus ~eret facultas *Tr.* 8.3; ~at multitudo Macedonum ad subeundum in uicem proelium. ~ebat *Liv.* 42.54.3; artifex est etiam, cui ad exercendum artem instrumenta non tant *Sen.* *Ben.* 4.21.3; *Suet.* *Aug.* 49.2; ~at (w. dat. of purpose) ut amor, ut ambitioni, ut quotidianis sumptibus copia ~ant *Cic.* *Tusc.* 5.89; ~at (w. noun cl. as subj.) pecunia desse coepit, neque, quo manus porigeret, ~ebat nisi in amicorum possessiones *Nep.* *Di.* 7.2; ~at (poet. of persons) deos. ~oro ut (tua uxor) uitae tuae superstes ~at *Pl.* *Trin.* 57; misero uita dicenda est in hoc, nouis ut usque ~as (i.e. should be a prey to) laboribus *Hor.* *Epod.* 17.64; b non potest ecfari tantum dictis quantum factis ~it laboris *ENN.* *scen.* 170; si pro tua bonitate et nostra uoluntate tibi ualidum ~it *Quart.* *hist.* 79; omnia. sic ~unt, ut ei nullam desse uitatum oratoris putem *Cic.* *Brut.* 250; uergeri ne mihi crimina non ~erent, ne oratio desset *Ver.* 3.1; ut plagae quoque possint ~ere ipsae *Liv.* 1.1050; quibus rebus nunquam tanta ~eret. uictoriae fiducia ut castra sua adoriri audent *B.* *Afr.* 31.5; sibi quoad uita ~eret 92.1; si causa peccandi in praesens minus ~ebat *Sal.* *Cl.* 16.3; quibuscumque uires ~ebant ad arma ferenda praesto fere *Liv.* 4.22.1; si uita longior ~isset 40.56.7; illi (sc. M. Tullio). copiosissimum ingenium. ~ebat *Plin.* *Ep.* 9.2.2; irato et uerba et sententiae ~ebant *Suet.* *Cal.* 53.1; *Nero* 33.2; cuius generis mihi exempla adfuit ~unt *Apul.* *Soc.* 14; c uehementer icit: quod auge aegre ~it *Pl.* *Mil.* 205; an te existimas. ~ere nobis posse cotidie dicarum in tanta uarietate rerum, nisi animos nostros doctrina excolamus. ~it *Cic.* *Arch.* 12; nec consilium sibi ~ere *Liv.* 4.48.13; 9.3.4; una mihi ratio ~it celerime quod proposuimus efficiendi *Col.* 3.21.1; (commodiam) quandam, cuius nomen mihi nomen non ~it *GEL.* 3.3.14; ex quibus (libris) unum et alterum, quae ~erant, apposiui *G.* 16.8; haec ego pauca. quorum memoria post lectionem ~ierat, mihi notaui *Liv.* 7.2.27; 19.7.3.

3 To request (something) in place of another. (*absol.*) relatum est, si siliginarius qui dixerit, ut quisquis nomine eius siliginem petisset, ei daret. ~urti actionem aduersum eum, qui ~et, siliginario competere *Ulp.* *dig.* 47.52.11; ~at (app. fr., s.v.l.) manubias ~at pro me *Nazv.* *frag.* 11.

suppilō (subp-) ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+PILō (from COMPILO)] To steal quietly or unobtrusively; to rob (a person) in an unobtrusive way.

pallam atque aurum meum domo ~as tuae uxori et tuae degeris amicae *Pl.* *Men.* 740; 803; ~atunat aurum *CAECIL.* *com.* 115; (*absol.*) haec quomodo uideo fieri, suffuror, ~o *Pl.* *Truc.* 566; ~as clam domi uxorem tuam? *As.* 815; 886; amat potat prodigit, patrem ~at *Pompon.* *com.* 162.

suppilō (subp-) ~ōnis, *m.* [prec. + -ō] One given to stealthy thieving.

LUCIL. 967.

suppingō ~ingere ~ēgi ~actum, *tr.* **subp-** [SVB+PANGO] To fix or attach below; to dig (spurs into a horse).

(w. dat.) qui habeat auro soccis ~actum solum *Pl.* *Bac.* 334; uti. ~ulmentas iubeam ~ingi socco *Trin.* 720; ~calcar equo ~ingo *Aur.* *Fro.* 1.1.350(35N).

supplantō (subp-) ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+PLANTA+ -ō] N.B.: first attested in *LUCIL.* 915 (sense uncertain). To trip up, cause to stumble. **b** (*transf.*) to take away the supports of, bring to the ground, etc.

qui stadium. ~urrit. ~are eum, quicum certet, aut manu depellere nullo modo debet *Cic.* *Off.* 3.42; ille (athleta) qui ~atus aduersarium toto tulit corpore *Sen.* *Ep.* 13.2; ~at (*transf.*) eliquat ac tenero ~at (i.e. speaks mincingly) uerba palati *Pl.* 1.35; b aquae uis inmissa ~auit fulturas (sc. of a tunnel) *Vitr.* 10.16.1; ~at (in viticulture) uitam ita ~ato ne radicem abruptas *Col.* *Arb.* 7.4; utilissimum. non hos detrahare pampinos qui cum uia sint; id enim. ~uas ~at *Plin.* *Nat.* 17.193; 17.212; ~at (in material things) non est. ~qui Romanum ~et iudicium, qui distorqueat aequitatem *Quint.* *Decl.* 36.7.

supplémentum (subp-) ~ī, *n.* [next + -MENTVM] Something added to supply a deficiency or make up a whole; esp. **b** that which brings an army, military unit, etc. up to strength, a reinforcement.

semper adiciendum est rationis ~um (i.e. to the dimensions) in symmetriarum membris *Vitr.* 3.5.9; castra. amissa erant, exutibus omnibus utensilibus miles Tusculum se. ~contulerat. Romam tanti erant terrores allati, ut. ~arma

Tusculum ad ~um decerneret *Liv.* 3.42.7; uirtus. non accessio neque ~um, sed sola ipsa uitae beatae instar est *GEL.* 18.1.14; tenuato. uentri. ~sordentia ~a et dapes gratitas conquirere *Apul.* *Met.* 4.14; semuli. ~dominum uocabant operique ~um (i.e. grist for a mill) postulabant 9.30; ~at (*w. gen. of thing supplemented*) quae canae (i.e. in an aviary) tabulata habebat. ~aliquot ad peticarum *Apul.* *V. R.* 3.5.4; Augustus in ~um Marciae. ~allam aquam eiusdem bonitatis. perduxit *From.* *Aq.* 12; digitum. ~tam imbecillum intermedium sentiebat, ut. ~uix cornel circuli ~o scripturae admoqueret *Suet.* *Aug.* 80; ~triones. ~per se nihil significare aiunt, sed uocabuli (i.e. septentriones) esse ~um *GEL.* 2.2.7; ea (sc. ora mortuorum). ~sunt illi (sc. ~iches) artis magicae ~a *Apul.* *Met.* 2.21; b duabus rebus egenus. ~pecunia et ~o *Brut.* *ad Brut.* 2.35; ~um. ~quod ex Italia adduxerat *Caes.* *Gal.* 7.7.1; 7.7.1; magnum numerum ex Thessalia, Boetia. ~nomine in legiones distribuerat *Civ.* 3.4.2; exercitui ~um scribere *Sal.* *Jug.* 39.2; Fabius ad accipiendum ab Aemilio exercitum. ~cum ~o uenit *Liv.* 9.22.1; nouae cohortes, quae in ~um scriptae fuerant 9.43.17; ~um ipse ex Africa maxime laulaculorum. ~petit 21.1.11; ut Hannibali quatuor milia Numidarum in ~um mitterentur 23.13.7; 39.20.1; 42.10.12; adiectum ~um Campanae coloniae *Vitr.* 2.8.12; ~um nouorum e Sicilia militum occurrit *Curt.* 7.12.12; ~amputari legio. ~numeros iubet uetitis ~is *Strab.* 12.6.9; *Ann.* 13.35; ~at (*w. gen. of body strengthened*) ceteram multitudinem. in classem ad ~um remigum dedit *Liv.* 26.47.3; in ~um Cremonae. colonos scripsit 37.4.2; *V. Max.* 7.6.1; ~at (*of animals, etc.*) ex geminis (haedibus) singula capita. in ~um gregis reseruatur *Col.* 7.6.7; nec ullis inuenitur ~is infrequentatae. reliquae (apes) intereunt 9.13.13.

suppleō (subp-) ~ēre ~ēui ~ētum, *tr.* [SVB+PLEO] 1 To make (a receptacle) full with additional supplies of liquid, etc., fill up. **b** to make up the quantity of (liquid, etc., in a container).

~isellam cum sale populari suspendito. ~et quoque identidem CATO *Ag.* 88.1; in canalibus, quae extrinsecus per fistulas ~ent *Var.* *R.* 3.7.8; neque ~etis constabat flamma lucernis *Prop.* 4.8.43; uulnera ~uit lacrimis flumque cruri miscuit *Ulp.* *Met.* 4.140; adiecto. ~cauae ~entur corpore rugae 7.291; quae (sc. cepa) cum ius comberit, simili mixtura uas ~atur *Col.* 12.10.2; *Liv.* 6.66.7. b amurca inpleto (dolia) dies vii, facito ut amurcam cotidie ~eas CATO *Ag.* 69.1; ~at (*of the liquid added*) cum. additur, non ille unus (congius) facit amphoram, sed ~et *GEL.* 18.1.13.

2 To raise to the full amount by supplements or additions, make up (a whole). **b** (esp. military units and other bodies of people); also, to provide (a ship, etc.) with its full personnel. **c** to complete, supplement (an unfinished literary work, etc.).

ut referendis praeteritis uerbis id scriptum. ~atur *Cic.* *de Orat.* 2.110; de bibliotheca tua Graeca ~enda, libris commutandis *Q.* *fr.* 3.4.5; dum ueniant aliae (plagae) ac ~eri summa quaeat *Liv.* 1.104.5; in. ~uicem (Capricornus) nunc damna legit, nunc temporis ~et *MAN.* 3.640; consumptos iterum deas. ~et Eurydices coluit *Sen.* *Her.* 0.1084; acerrimum quod. si. exhaustum. ~endum erit *Tac.* *Ann.* 2.38; senatorum consensum ampliat. ~euitque non habentibus *Suet.* *Aug.* 4.1; uerbum. ~endi numeri causa extrinsecus additum *GEL.* 13.25(24).19; si. seruo donasset debitu dominus. ~eculum ~etur *Pompon.* *dig.* 15.1.4.5; ~at (*poet.*) erigit. ~errum uitaeque labantis reliqua tenuis odio ~uit *Stat.* *Theb.* 11.565; QUI PROPE VICINOS NIS IAM SVPLEVERAT (i.e. had lived one) ANNOS *CIL.* 8.8870.9; b sex legionibus. ~etis ex D. Bruti exercitu *Cic.* *Phil.* 8.27; si fetura gregem ~euerit *Ver.* *Ed.* 7.36; remigum. ~et *A.* 3.471; Signia colonia. ~eto numero colonorum iterum deducta est *Liv.* 2.21.7; exercitum. ~nouis. militibus. ~euit 28.11.12; Venus. quae ~at et restituit. exhaustum genus *Sen.* *Phaed.* 470; Germanorum auxilia. et quibus Vitellius suas quoque copias ~euit *Tac.* *Hist.* 1.6.1; uiginti (quaestores) creati ~endo senatus *Ann.* 11.22; ordines. ~urgauit ~euitque recenso senatu et equite *Suet.* *Ves.* 9.2; (~elipht) senatus liberam potestatem ~onsulibus ~ecit. ~endi unde uellent *Liv.* 27.38.9; (~of those added) ad has copias et classicis Rauenannibus. optimus quisque additi: classem Dalmatae ~euerit *Tac.* *Hist.* 3.50; 3.19; ~euerit remigio naues *Liv.* 26.39.7; da ciues et inania moenia ~el *Ulp.* *Met.* 7.628. c ipsius (imperatoris) uerba quoque modo prolata ~ere *Tac.* *Ann.* 14.16; Hirtium qui. Gallici belli nouissimum imperfectumque librum ~euerit *Suet.* *Jul.* 56.1; *Gram.* 12(p.110R); ius praetorium est, quod praetores introduxerunt. ~endi uel corrigendi iuris ciuilibus gratia *Papin.* *dig.* 1.1.7.1.

3 To make good a deficiency in, make up for (a loss, deficiency). **b** to add (something that is missing, esp. in order to complete a whole), supply. **c** to replace (one thing with another); to occupy (a role) in place of another.

(maiores) te. ~uoluerunt. ~illum usum provinciae ~ere *Cic.* *Ver.* 4.9; rex. quod uigoris. corpori deerat, animi firmitate ~ebat *Curt.* 7.9.11; unius desiderium duorum pietate ~ebat *Suet.* *Dial.* 12.18.3; ex alis acervo. quantumque mensurae defuit ~et *Col.* 12.52.19; firmissima pubes. ~a Gallica damna ~euit *Magnus.* *Liv.* 2.476; uicaperuica. topiaria herba. inopiam tamen florum aliquando ~et *Plin.* *Nat.* 21.68; remis Zephyros ~ere cadentes. *Stat.* *Ag.* 1.604; fructum studiorum uiridem. promi decet, dum. si. quid desit operi ~et aetas *Quint.* *Inst.* 12.6.3; quod cessat ex reditu, frugalitate ~etur *Plin.* *Ep.* 2.4.3; multis incendiis damna ~euit *Suet.* *Cal.* 16.3; quod adhuc usque desit et latet diuinatione ~endum est, quismam sit accusator futurus *GEL.* 2.4.6. b ponite ante oculi M. Antonium consularem; sperantem consulatum Lucium adiungite; ~ete ceteros. imperia meditantis *Cic.* *Phil.* 12.14; ingens ~euit fortuna genus culpaeque parentum occuluit *Stat.* *Silv.* 3.3.45; licet. ~omissa ~ere, effusa substringere *Quint.* *Inst.* 10.5.4; AT SVPLENDAM RORTICV (i.e. porticum) NOVAM *CIL.* 8.20711. c cum seriarius laxamenta curarum uitiorum contentione ~erent *Plin.* *Pan.* 8.2; quamdiu. ~eantur capita (sc. pecorum) quae demortua sunt *Ulp.* *dig.* 7.1.70.1; ~tibi parentis ipse ~ebo

locum *Sen.* *Phaed.* 633; hypocauston. ~si dies nubilis, immisso uapore solis uicem ~et *Plin.* *Ep.* 5.6.25.

4 To satisfy fully the requirements of, do justice to; (w. inf., app.) to be fully adequate (to).

an. infans ex utero uiuus editus et statim mortuus ius trium liberorum ~eussit *GEL.* 3.16.21; ut. deesse mihi aliquid ad ~endam eius libidinem credere *Apul.* *Met.* 10.22; ~civis DE OBSERVIS REFERRE MINVS SVPLET DOLOR *CIL.* 9.3107.5.

supplex ~icis, *a.* [prob. < *sub-placos (cf. *plāco*, *plāceo*) and root meaning 'bringing peace-offerings'; cf. *supplicio*] Forms: abl. sg. ~ici or (esp. in substantival use or in dactylic verse) ~ice; nom. and acc. neut. pl. not attested; gen. pl. prob. always ~icum.

1 Making humble entreaty (for mercy, favours), suppliant (esp. pred.). **b** (as sb.). **c** (w. gen. of person, etc., invoked; also w. gen. of thing sought).

(w. dat.) ut qui deliquit ~ex est ultro omnibus *Pl.* *Bac.* 1024; uerberibus caedi iusserit, compedis impingi. uapulet, ne sibi me credat ~icem fore: uas illi! *Per.* 270; *Ps.* 1319; occasio mihi. ~Phaedriae curam adimere argentariam, ne quouiam suorum aequalium ~ex siet *Ter.* *Ph.* 887; ~ex iudicibus esse *Cic.* *de Orat.* 1.229; cum. Alcibiades. ~lacrimans. ~Socrati ~ex esset, ut sibi uirtutem traderet *Tusc.* 3.77; *Ov.* *Met.* 14.374; ~at (*absol.*) obsessa. telli impiae coniurationis uobis ~ex manus tendit patria *Cic.* *Catil.* 4.18; T. Ligarius. nunc a te ~ex fratria salutem petit *Liv.* 36.2.1; *B.* *Alex.* 4.7; tu munera ~ex tende petens pacem *Ver.* *G.* 4.534; *A.* 12.930; ~ices audi pueros, Apollo *Hor.* *Saec.* 34; bellum. ~moliendum ratus circumire ~ex Etruriae urbes *Liv.* 2.6.1; legatio ~ex 6.21.6; Iuppiter ad ueteres ~ex heroidas ibat *Ov.* *Ars.* 1.713; *AUG.* *Ann.* 5.41; Tiresian alii lacrimis et ~ice coctu orant *Stat.* *Theb.* 10.589; *Apul.* *Met.* 9.18; (~of an animal) plus et ~ex elephas te, Caesar, adorat *MART.* *Sp.* 17.1; ~at (*w. pro*) Gallioem. ~fratris mortis paulum et pro sua incoluntate ~icem *Tac.* *Ann.* 15.73. b repudiatio ~icum superbiis. ~coarguit *Cic.* *Mur.* 9; ~icibus ignoscere *B.* *Alex.* 70.3; ramos oliae ac uelamenta alia ~icibus porrigentes *Liv.* 24.30.14; accipe non dura ~icis aure preces *Ov.* *Pont.* 2.8.44; *VELL.* 2.79.5; sine ~ice numquam illa (sc. Clementia) nouo *Stat.* *Theb.* 12.483; (*Jem.*) ~icis anxiae. ~precibus erogatus *Apul.* *Met.* 5.13; (~w. poss. adj.) uostro subueniatis ~ici *Pl.* *Poen.* 1390; leuate hunc aliquando ~icem uestrum, iudices *Cic.* *Clu.* 200; *Mur.* 80; ~icibus tuis parcas *Hor.* *Car.* 3.10.16. c quem uos ~icem uestrae misericordiae. sustentate *Cic.* *Cacl.* 79; quem cum ~icem dei uideret in ara sedentem *Nep.* *Paus.* 4.5; tu (sc. Iuno) sollicitum ~exque tui numinis Argos sola tuersis *Sen.* *Ag.* 352; ~exigisti iudicium, perfidum erga te caput sordidi auxilii ~ex fieri cogendo *V. Max.* 6.8.4.

2 (of things) Expressing or involving supplication.

humili et ~ici oratione *Cic.* *Inu.* 1.109; ad legatos. ~ices manus tendunt *Caes.* *Civ.* 2.11.4; ~icibus. ~donis *Ver.* *G.* 4.339; decorae ~ice uitae. matres *Hor.* *Car.* 3.14.8; ueniam. ~ice uoce roga *Ov.* *Met.* 6.33; *Prop.* 4.8.22; templa. ~ici intraui pede *Sen.* *Oed.* 225; genuit. ~ice *Stat.* *Theb.* 11.375; ~icis arbor oliuae 12.492; si (genus) minax (dicendi) ~icibus (in causis). adhibeamus *Quint.* *Inst.* 11.1.3; nemo (sc. deditum) ~ici uultu, sed tristes et truces *Tac.* *Hist.* 4.2; post multas et ~icis preces *Suet.* *Jul.* 69.

supplicamentum ~ī, *n.* [SVPLICO+ -MENTVM] A propitiatory offering or ceremony. sacerdos rem diuinam procurans ~is sollempnibus *Apul.* *Met.* 11.20; 17.22.

supplicatio ~ōnis, *f.* [SVPLICO+ -TIO] The offering of propitiation to a deity or an instance of it; (esp.) **b** (decreed as a thanksgiving after a military victory or sim.).

matres. familiarum cum ad ~onem gradibus ascendunt *Vitr.* 3.3.3; prodigia multa fuerunt, quorum anneruandorum causa ~ones in biduum senatus decreuit *Liv.* 10.23.1; eius. ~belli causa ~o per urbem habita atque adorati dii, ut bene ac feliciter eueniret quod bellum populus Romanus lussisset 21.17.4; 22.9.10; 27.4.25; OB ~ONIS INDICTAS PRO SALUTE NEKRONIS CLAVDI CAES *CIL.* 6.2042.12; NONIS OCTOBRE DRVSI CAESARIS NATALIS ~O VESTRAE 10.8375.4. b cum (senatus) frequens ~onem Gabinio denegauit *Cic.* *Pro.* 14; uti ob eas res bene, fortiter feliciterque gestas. ~praetor urbanus ~ones per dies quinquaginta ad omnia puluinaria constituit *Phil.* 14.37; neque ~onem sequitur semper triumphus CATO *Fam.* 15.5.2; *Caes.* *Gal.* 2.35.4; propter Q. Fabium ciuitatem in laetitia uictoria ~onibus ac gratulationibus esse *Liv.* 8.33.20; senatus quod. ~consules incolum exercitu ducent hostium. ~occidissent ~onem in triduum decreuit 27.51.8; ~one amborum nomine et triumpho utrique decreto 28.9.9; 33.24.4; *Tac.* *Ann.* 13.8; (~decreed in honour of a civilian) mihi togato senatus non ut multis tene gesta, sed ut nemini conseruata re publica, singulari genere ~onis deorum. templa patefecit *Cic.* *Phil.* 6; *Quint.* *Inst.* 2.16.7; recitauit. carmina tanta uulnerorum laetitia ut ob recitationem ~o decreta sit *Suet.* *Nero.* 10.2.

suppliciter, *adv.* [SVPPLEX+ -TER²] In an attitude of humble entreaty, suppliantly.

cum. ~defensor ~ demisseque responderet *Cic.* *Fac.* 21; cum. se. ad pedes proieciissent ~que locuti flentes pa. em petissent *Caes.* *Gal.* 1.27.2; aram ~ uenerans demisso lumine *Turn.* *Ver.* *G.* 12.220; honorem. ~petentes *Liv.* 3.35.2; ~uitam orabant 44.42.4; *Ov.* *Pont.* 1.10.44; ~passis ad numina palmis *GERM.* *Aral.* 68; preces. ~admotae *Curt.* 5.10.14; *Petr.* 80.3; *Suet.* *Tul.* 5.2; *Apul.* *Apol.* 94.

supplicium (subp-) ~(i)ī, *n.* [SVPPLEX+ -IVM] 1 A thing offered, act performed to placate

a person one has wronged; esp. ~ium dare, to give reparation, atone; ~ium sumere, to accept reparation. **b** an appeal for help, entreaty.

neque sum illic iratus neque quicquam suscenseo. immo me praesente. facio quod lubet; si hoc pudent, fecisse sumptum, ~ habeo satis PL.Mos.1165; Poen.1352; ego, mea uoluptas, si quid peccati prius, ~ium hanc manum fero auri TER.AN.903; PH.1029; (applied to a peace-offering brought by an envoy) legatos ad consulium cum ~is mittit, qui tantummodo ipsi liberisque utam poterat SAL.Jug.46.2; ~dabitur pro ~ium mihi de tergo uostro PL.AS.481; ~ium illi des, suspendas te, ne tibi suscenseat Cist.250; numquam. ~, nisi ~ium mihi das, me solui sinam. ~ optumum. ~oras, soccos, tunicae, pallium tibi dabo EPID.724; MII.502; TER.HAU.138; ~i sibi sumat quid uult ipse ob hac iniuriam PL.Mer.991; PER.854. **b** Vagenses. ~ fatigati regis ~is neque ante uoluntate alienati SAL.Jug.66.2.

2 (relig.) A thing offered, act performed to propitiate a deity (= supplicatio).

mibi ei (sc. Ioui) acceptumst a peiuris ~i PL.Rud.25; ut ~is placans caelium aras expleam ACC.Arag.298; AFRAN. com.171; non uotis neque ~is mulieribus auxilia deorum parantur SAL.Cat.52.29; precibus ~isque deos. placare LIV.22.57.5; 27.50.3; ~ia dis ludique magni ab senatu decernuntur TAC.Ann.3.64; uannos onustas aromatatis et huiusce modi ~is APUL.Met.11.16; PL.2.7; ~ia ueteres quaedam sacrificia a supplicando uocabant PAUL.Fest. p.308M; (w. gen. of the deity) quos (sc. boues). ~praeare dicunt, ad deorum seruati ~ia VAR.R.2.5.10; SAL.Cat. 9.2; (decreed in celebration of a victory) senatus ob ea felicitate acta dis immortalibus ~ia decernere JUS.55.2; QUINT. Inst.9.3.68.

3 Satisfaction exacted by the law for a misdeed, etc., punishment (esp. of a physical nature, often spec. w. ref. to execution). **b** ~ium summum, ultimum, or sim., the extreme penalty, death. **c** (transf.) extreme suffering, torment (inflicted on someone or something regarded as a victim).

ut pro huius peccatis ego ~ium sufferam TER.AN.888; (filium) rus ~i causa relegasse CIL.S.Rose.46; qui legatum. ~ uinculis ac uerberibus atque omni ~io excruciatum necauit MAN.11; ~ia. ~ in cuius Romanos nulla Tarquini accepimus; ad hic. ~ingulabat (Regulus) se, ad exquisita ~ia proficisci OFF.3.100; cur non. ~ratio. res ut quaeque est ita ~is delicta coarctet? HER.S.1.3.79; centuriones. uirgis caesos securi percussit: cetera multitudine sorte decimus quisque ad ~ium lecti LIV.2.59.11; ipse morte uoluntaria ignominiae se ac ~io subtrahit 8.39.14; tribunos. ~laceratos. ~omnibus quae pati corpus ultimum potest ~is interfecit 29.9.10; dicebatur Athenis ad ~ium Aristides, cui quisquis occurrerat. ~ingemescebat SEN.Dial.12.13.7; capitale ~ium meruisse TAC.Plin.Ep.10.30(39).1; ~i satis. ~i tulisse persequos omnium rerum inopiam; nunc. ~prohiberi aqua, prohiberi ingressu CAES.Civ.1.8.4.4; (humorously) omnia colligam uenena (i.e. books of bad poetry), ac te his ~is remunerabor CATUL.14.205; (w. gen. of person punished) innocentium sanguis istius ~io luendus est CIL.Ver.1.8; CAES.Gal. 6.16.5; SAL.Cat.49.2; Vitellius consul ~ium poscenti populo restituit TAC.Hist.3.75; SUTR.Cat.27.4; (cf. w. poss. 44). ~io tuo ~io doce humanum genus ea sancta credere quae a te uiolata sunt LIV.1.28.9; (w. gen. of the offence) facinoris euadere ~ium APUL.Met.9.9; (w. gen. defining punishment) inter ipsa uerberum ~ia QUINT.Inst.11.1.40. **b** cum audierit eas res quibus fundi fructus. ~continetur amotas et uenditas, summum ~io uilicium adficiat CIL.Ver.3.119; TAC. Ann.6.3; PAUL.dig.47.12.11; ~perfurum. ~ultimi ~ii metu multa dicta dimisit LIV.9.16.18; V.MAX.4.7.1; TAC.Ann. 3.49; ~Gratianus. ~extremum ad ~ium damnatus 6.38. 3.49; ~Commissa uita ~ium est SEN.Dial.11.9.6; (scorpiones terrestres pestis) importuna, ueneni serpentum, nisi quod grauiores ~io lenta per triduum morte conficiunt PLIN.Nat.8.86; nec ~ia uitae trahit (cor), laesumque mortem illico adfert 11.182; nec remedia quaerenda sunt, ubi maior ~is sanatio CALP. Deel.10.

4 (phrs.): **a** ~ium dare, To pay the penalty, suffer punishment; sim. ~ium pendere (expendere), luere, etc. **b** ~ium sumere (usu. foll. by de, rarely ex, ab), to exact punishment from someone (often = to put to death); sim. ~ium exigere (ab).

a qui perduellionibus uendit patriam, non satis ~ii dederit, si praecipis in Neptunias depulsi erit lacunas RHET. Her.4.15; CIL.Inu.2.85; illa multitudo, si sana mens esset, Graeciae ~ium Persas dare potuisse NEP.Ag.5.2; uade ita datur ~ia STAT.Theb.12.781; ~ueterum. ~malorum ~ia expendunt VERG.A.6.740; ~ia annua canes pendunt. ~in furca sabucea armo fixi PLIN.Nat.29.57; TAC.Ann.13.32; ~nimum crudele luiti ~ium VERG.A.11.842; CURT.4.7.27; ~utrum ~ia noxia paucorum an omnium innoxia ~praebeant sanguine LIV.8.39.11; iam soluto ~io parricidi ANT. in CIL.Phil.13.22. **b** non habeo spatium ut de te sumam ~ium ut uolo TER.AN.623; ut. ~homo nefarius de homine nobili. ~uirgis ~ium crudelissime sumeret CIL.Ver.2.91; CAES.Civ.3.14.3; NEP.Eum.12.1; tribunos ~ium negat sumptum se de indemnato LIV.3.13.5; 29.8.2; FLOR.Eph. 1.17(1.26.7); CALP.Decl.16; (w. ex) ut ~i sumendi nobis ex improbo senatu potestas esset LIV.23.3.1; (w. ab) ut ab eo capitale ~ium sumeret V.MAX.5.1.EXT.2; (without prep.) BELLO SERVORVM. ~TRIGINTA FERRE MILLIA CAPTA DOMINIS AD ~IVM SVMMVM TRADIDI AUG.Anc.5.3; (cf. ni ~ium in malos praesumant TAC.Ann.1.48; ~Thrasippo ~ium a se uoluntaria morte exigere uolente V.MAX.5.1.EXT.2; 7.8.3; QUINT.Decl.317(p.247).1.28).

supplicō (subp-) ~āre ~āui ~ātum, intr., (tr.) [cf. SVPPLEX] FORMS: ~assis (= aueris) PL.AS.467; sub uos placō (= uos supplico) cited in Festr.p.190M, 309M.

1 (w. dat.) To seek the goodwill (of a

person one has wronged) with peace-offerings, etc., sue for mercy or forgiveness (cf. *supplicium*, sense 1). **b** (in general) to make humble petition (to a person), beg humbly (for help or favours).

solesta uidet ut ne id quidem, me dignum esse existimat quem adeat. quoque irato ~et? PL.AS.150; tibi ultro ~atum uenio ob stultitiam meam AUL.752; redeamus: iam haec tibi adierit ~ans TER.Eu.811; Hec.500; populus, qui reo non pepercerat (sc. Coriolano), exuli coactus est ~are V.MAX.5.4.1; (without dat.) si ~abimus et nos sub eorum, quorum misericordiam captiuius, potestatem subiciamus RHET.Her.2.50; Iugurtha. ~missitare ~antis legatos SAL.Jug.38.1. **b** mulier holitori numquam ~at si quas mala: domi habet hortum PL.MII.193; quod domi est, numquam ulli ~abo Rud.1335; ut. ~neque aratori praetor per litteras ~aret neque cum praesens oraret ut quam plurimum sereret CIL.Ver.3.125; ut, cum minus ualuisse suffragis. ~prosterneat se et populo Romano fracto animo atque humili ~arent PLanc.50; amicis eius omnibus, quos mihi amicissimos esse cognoui, pro te. ~abo Fam.6.14.3; ita nosse ita uisus es, ut. ~non multum Graecis ~andum putarem (sc. in philosophy) FIN.5.75; OV.Med.6.367; APUL. Apol.99; (without dat.) pergam ad forum atque experiar opibus, omni copia, ~abo, exprosecrabo ut quemque amicum uidero PL.AS.245; durum est negare, superior cum ~at Pub.Sent.D.25; PERS.5.173; quis ferret Milonem pro capite suo ~antem. ~? QUINT.Inst.6.1.25; tribus cum candidatis suis circuibat ~abatque more sollemnium SUTR.Aug.56.1; (w. ut) uindicti. ~alienae dominationis. ~equis ~at ut optime meritis de re publica liceat esse salus? BRUT.35 Brui. 1.26.2; (of circumstances) cum tot res sint quae uestris animis pro huius innocentis salute ~ent CIL.Font.4.1.

2 (w. dat.) To make propitiatory offerings (to a deity), do worship. **b** (in celebration of a military achievement or sim.; cf. *supplicatio*, sense b).

dium deo ~ate CARM.Sal.pod.1; lari familiari (uicula) pro copia ~et CARO Agr.143.2; C. Mario per hostias dis ~anti SAL.Jug.63.1; aditi. ~Sibyllae libri, ex quibus ~atum. ~Ceresi Proserpinae CIL.Ann.15.44; APUL.Med.4.29; (w. abl. expr. the offering) ea mihi (sc. Lari) cotidie aut ture aut uino. ~at PL.Aul.24; (Metello) uenienti ture quasi deo ~abatur SAL.Hist.2.70.3; PLIN.Ep.Tra.10.96(97).3; (poet.) arida nec phuius ~at herba Ioui TRA.1.7.26; (without dat.) facilius si qui pius est a dis ~ans quam qui seculostus inuenit ueniam sibi PL.Rud.26; iussi. ~atum ire pacemque exposcere deum LIV.3.77; prodigiorum causa ~atum est 35.21.5; nec (di) minus expolitii erant mola salsa ~antibus PLIN. Nat.12.83; quid Iudaeaam praeterebunt apud Hierosolyma non ~asset SUTR.Aug.9.1. **b** quando bene gessi rem, uolo hic in fano ~are PL.Cur.527; ut populus. ~om rem bene gestam coronatus ~atum eat CARO MII.2(1); ne deos quidem immortalis uelle aperiri sua templa et si ~ari hominis. ~sceleratissimi nomine CIL.Prov.14; laeti circa fana omnia deo ~auerunt LIV.24.23.1; AUG.Anc.1.26.

3 (tr.) To petition, implore (a person, deity). Pactumeia. ~auit imperatores nostros (v.l. imperatoribus nostris) PAUL.dig.28.5.93(92); (m.) Festr.p.190M; sub uos placō, in precibus fere cum dicitur, significat id, quod supplico p.309M.

supplicūē (subp-), adv. [prec. + -VVS + -E] With humble entreaty.

hortulanus ~ respondit APUL.Met.9.39; ~ gratis persolutis (sc. to Isis) IT.24.

supplōdō (subp-) ~dere ~sī ~sum, tr., intr. [SVB + FLAVDO] (tr.) To stamp (the foot, esp. as a sign of strong emotion); (also intr.) *manibus ~dere*, to clap the hands.

nemo est questus, nemo rem publicam implorauit, nemo supplicauit; quid multa? pedem nemo in illo iudicio ~sit CIL.De.1.230; si disputarem nec ~derem pedem nec manum iactarem SUTR.Ep.75.2; cum manibus ~das, pix alte attollitur AMP.8.1.

supplōsō (subp-) ~ōnis, f. Also ~plūsō. [prec. + -TIO] The action of stamping (one's foot: in quotes, as a gesture used by orators). ~porrectione perceleri brachi, inambulatione, pedis dexteri rara ~one. ~uti oportet RHET.Her.3.27; ~io pedis in contentionibus aut incipiendis aut finiendis CIL.De.1.320; BRUT.158; nulla perturbatio animi, nulla corporis, non frons percussa. ~pedis, quod minimum est, nulla ~o 278; QUINT.Inst.10.7.26.

suppō ~āre, tr. [SVPPVS + -O] (perh.) To throw down.

obtorque prorim ac ~a tortas copulas (i.e. mooring-cables) ACC.Arag.575.

suppōdō (subp-) ~ōnere ~osui ~osutum, tr. [SVB + PONO] FORMS: pf. ~osui PL.Truc. 4.60, 804; TER.Eu.912. Pf. pple. ~ostus VERG. A.6.24; SIL.3.90.

1 To place under or beneath. **b** terrae, etc., ~onere, to bury; aquae ~onere, to submerge. **c** to place beneath so as to support, carry, or sim. **d** to place at the foot (of); (pf. pple.) situated below.

balteum (i.e. a pastry crust) posito, folia laurea. ~onito CARO Agr.76.3; his. ~rebus subinunctis ~ositisque terra superne tecti magnis concussa ruinis LUCK.6.543; basi spiram ~osuerunt pro calceio TRA.4.1.7; (w. sub + acc.) (orat) sub cratim ut iubeas se ~onit atque eo lapides imponi PL.Poen.1025; laminae sub laminae. ~minutas ~onito CARO Agr.21.3; 157.11; (w. sub + abl.) sub troclea regula longa circiter pedes duos. ~onitur VITR.10.2.8; (w. dat.) (illa) lascium femori ~osuit. ~femur OV.Am.3.7.10; nec, dum degradinat, obisit agresti fano ~osuisse pecus FAST. 4.756; flamma, ~ositus monti quam uomit ore Gigans PONT.2.10.24; eumeces (gemma). ~capiti ~osita uisa

nocturna. ~reddit PLIN.Nat.37.160; JUV.10.176; uxor. ~adulterum aluco ligneo. ~propter iacenti ~osium abscondit APUL.Med.9.23. **b** si Phaeacia tellus ignotum uili ~osisset humo OV.Am.3.9.48; MET.3.102; si demas brachia cancro, cetera ~onas terrae, de parte sepulta scorpis exibat 15.370; fratrem Thebana peremptum ~osuit tumulo rege uetante soror (i.e. Antigone) TR.3.3.68; ~uitam. ~nos quoque Trinacriae ~osuisse aquae (sc. Charybdis) EP. 12.126. **c** primi. ~eruntur. ~plastro ~osuisse rotam TIB.2.1.42; secundum pilas et antas postes si ~onetur VITR.6.8.2; faenum capiti ~osuisse OV.Fast.1.206; te mea ~osita ueluti trabe fulsa ruina est TR.1.6.5; (poet.) ~osita. ~caelo saxa SIL.3.90; (parts of the body) Ideo legisti poma sub antro ~osita excipiens, Nai, caduca manu PROP.2.32. 40; (Ilia) se in rapidas. ~misit aquas. ~osuisse manus ad pectora lubricis ammis dicitur OV.Am.3.6.81; (Ceres) iugis tauros ~onere colla coegit 3.10.13; puellae uertice ~osito. ~portabant sacra MED.2.712; delphina. ~se memorant oneri ~osuisse nouo FAST.2.114; ceruicem. ~polo ~ositurus Atlas 5.180; tu. ~mollis Amor, pennas ~one cadenti (OV.) EP.Sapph.179; adice inuictum muneribus annum et. ~numquam ~ositam manum lucro SEN.Nat.4.p.18; (cf. sense 6) (Perseus) narrat. ~id (i.e. the eye of the Gorgon) se solerti furtim, dum traditur, astu ~osita cepisse manu OV. Med.4.777. **d** grabatulo. ~pone cardines (sc. of a door) ~osito et probe agdesto super eum me recipio APUL.Met. 1.11; ~Brirea Cyneae ~osita speculae CATUL.67.32; proxima ~osito contingens Vmbria campo PROP.1.22.9; hinc (i.e. from a cliff) mihi ~ositas immittere corpus in undas mens fuit OV.Ep.2.133; SEN.Phaed.1058.

2 To place (an instrument, etc.) beneath (so as to act on what is above), apply from below; (esp. fire; also knives or sim., in cutting) **b** (med.) to apply as a suppository.

cum ~ositos fugiunt examina fumos OV.Rem.185; cum coeperit desurgere (sc. into a sub-bath), aqua calda ~onatur LARG.140; ~miseris ~onite ciuibz ignem (i.e. beneath their corpses) VERG.A.11.119; ubi ~ositus cinerem me fecerit ardor PROP.2.13.31; cum spinosis ignis ~onitur herbis OV.Med.2.810; 6.456; ~onunt flammam et. corpora. ~cremant SIL.10.542; (transf.) nunc fano ~osita feruiscit sanguis et ira scintillant oculi PERS.3.148; adde falcem maturis quisquam ~onat anistis VERG.G.1.348; uix ~ositi tinguntur sanguine celtri 3.492; ~nutrit. ~attulit audaci 10.328; ~b quas mihi non herbas. ~atur. ~attulit audaci ~osuitque manu (i.e. to cause abortion) OV.Ep.11.49; si quis per uin. ~medicamentum alicui infundit uel ore uel clystere. ~lege Aquila eum teneri, quemadmodum obstetrix ~onens tenetur ULP.dig.9.2.9.1.

3 To place (under a thing, so as to expose to its operations); (esp. eggs for hatching, young for suckling). **b** to subject to the operation (of the mind).

si caelo ~ones uina sereno HOR.S.2.4.51; qui caput et stomachum ~onere fontibus audent EP.1.15.8; quem nunc ~osutum stellis Cynosuridos Vrsae. ~tenet. ~Sarmatis ora OV.Tr.5.3.7; (ulius) prelo ~onitur uehementer premitur COL.12.49.9; incit altibus non hos potius ~onimus artus? STAT.Theb.12.213; (eggs) ad incubandum ~onunt plerumque nouem aut undecim (oua) VAR.R.3.10.3; animum oua gallinis saepe ~onimus: e quibus pulli orti primo aluntur ab his ut a matribus CIL.N.D.2.124; COL.8.5.4; PATER.35.5; (sucklings) si quae (uacca) amisit uuluum, ei ~onere oportet eos, quibus non satis praebent matres VAR.R.2.5.17; qui non habent eum asinum, quem ~osuerunt equae 2.8.3; parit Aegisthium, quem exposuit; ad pastores caepas ~osuerunt HVC.Fab.88.7. **b** admothere oculis distantia sidera nostris aetheraque ingenio ~osueri uos OV.Fast. 1.306.

4 To place under the authority or control (of), make subject (to). **b** to put at the mercy (of), expose (to some hazard or liability). **c** to place under a heading, make (a part) subordinate (to).

caelestia corpora. arbitrio formam ~osuisse tuo OV.Ep. 16.120; paeniteat. ~ueterem Latio ~osuisse Samon FAST. 6.48; nil ita sublime est. non sit ut inferius ~osintuque deo TR.4.8.48; me tibi ~osui (i.e. I became your pupil) teneros tu suscipis annos Socratico, Cornute, sinu PERS.5.36; quamdiu quis in seruitute est, manu et potestate ~ositus est ULP.dig.1.1.4. **b** causam omnem suscipit et criminibus illis pro rege se ~onit reum CIL.Dei.42; longi reditus hastae ~onere (i.e. auction) lustru OV.Pont.4.9.45; ingrate cessas orbis? adhuc malis ferisque ~ositus fores, ni me tulisses SEN.Her.0.1333; fragile esse. ~huiusmodi aetatum consilium et multis captiuius ~osutum ULP.dig.4.4.1. **c** CIL.Inu.1.8; huic generi Hermagoras partes quatuor ~osuit 1.12.

5 To place below in writing or speech, append, subjoin.

si eam (rationem) ~osuissemus qua fortasse uis sunt CIL.Inu.2.70; unius cuiusque constitutionis exemplum ~onere 2.756; in distributis ~osita ratio de Orat.3.207; Pompei litterarum ad consules exemplum attulit. deinde ~osuit exemplum epistulae Domiti AUL.8.6.3; fuit. ~uadinonia. ~recuperatoribus ~ositis, id est ut qui non steterit, est protinus a recuperatoribus in summum uadinonii condemnatur GAIUS Inst.4.185.

6 To put in the place of another, substitute. qui non manibus clare. ~plausit, ei pro scorto ~onetur hircus unctus nautea PL.Cas.1018; tu. huic somnium narra, meliorem quam ego sum ~ono tibi CIL.Ver.256; quod praesidium in posterum mihi ~onebas, me cum priuare tui? AFRAN.com.152; colleague, qui una lerti, et qui in eorum locum ~ositi, subiecti VAR.L.6.66; in eis (rebus) operae nostrae uicariae fides amiorum ~onitur CIL.S.Anc.111; ne quis ~ositus ab te esse diceret qui pro archiprarcha securi feriretur VER.5.75; 5.79; insidiatores. decepti. ~uestitu impetum in eum faciunt, qui ~ositus erat NEP.Dal.9.4; mero somnum peperit tibi, at ipse bibebam somnia ~osita pocula uictor aqua TIB.1.6.28; dea. ~osita fertur mutae Mycenida (i.e. Iphigenia) cerua OV.Med.12.34; TR.4.4.67; puerum strigae inuolauerat et ~osuerat stramentum nauatonem PERS.63.8; ~osita est blando numquam tibi tessera talo MART.4.66.15; Ixion. ~conatus est lunonem

comprimere: luno. nubem ~osuit, quam Ixion Innonis simulacrum esse credidit Hyg. Fab. 62; pro. auro et argento stagnum et aurichalcum ~osuisse Suet. Vit. 5.

7 To introduce (a person or thing) fraudulently into a situation (with or without substitution), put forward as someone (something) that he (it) is not. **b** (esp. supposititious children).

qui referam sacrilego illi gratiam qui hunc (i.e. a fake emulach) ~osuit nobis? Ter. Eu. 912; qui ~osita persona falsum testamentum obsequendum curauerat Cic. Clu. 125; gladiatores. nouicios, pro expectata aedilitate ~ositos Sest. 78; testamenta falsa ~onere Leg. 1.43; Parad. 43; amor tauri ~ostaque furto Pasiphae Verg. A. 6.24; geminos. ~ingulis. quos daedala Circe ~osita de matre nothos furata creauit 7.283; faciend (sc. of a client) prius inspicit et trepidat ne ~ositus uenias ac falso nomine poscas Iuv. 1.98; ~ositos aut etiam palam immutatos datorum officiorum codicillos Suet. Cl. 29.1; si quis merces ~osuerit ut obligatas auerterit Ulp. dig. 47.20.3.1; si. per ~ositos personam emptoris bona patris mercatus probatur Paul. dig. 29.2.91. **b** mihi ab hippodromo memini adferri paruolum puellam eamque me mihi ~onere Pl. Cist. 553; Selenium. quae eras ~osita est parua, quam quaedam meretrix ei dedit 715; quid illa quoi (puer) dono donatus? ~osuit ~ quoi? ~ sibi. ~ pro filiolum? ~ pro filiolo Truc. 804; Ter. Eu. 39; puellam domi suae natam furtoque inde in domum Vergini translata ~ositam ei esse Liv. 3.44.9; transeo ~ositos. atque inde petitos pontifices, salios Scaurorum nomina falso corpore laturos Iuv. 6.602; qui miserunt duos inuentos, ea regi Metaponto pro suis ~osuit Hyg. Fab. 186.4; accusatio ~ositi partus Paul. dig. 48.10.10.1; (transf.) luci causa auara probrum sum exsecuta, alienos dolores (birth-pangs) mihi ~osui Pl. Truc. 460.

supportō (subp-) ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB+PORTO] To transport (supplies, etc.) to a centre.

nisi quid nauibus Laudienorum ~arit, cito fame pereat necesse est Cas. Fam. 12.13.4; uti frumento commutauitque ex Sequanis et Aeduis ~aretur Caesarem intercluderet, Caes. Gal. 1.48.21; 7.10.3; miles. ~ aduersus plutei obiectu, operi quaecumque sunt uisui sine periculo ~at Civ. 2.15.3; ligna atque aquam Corcyra nauibus onerariis ~are 3.15.3; 3.100.3; B. Afr. 2.4.3; Petr. Afr. 11.2; in portu emporium. ~ factum, omniaque hinc in castra ~abantur Liv. 41.1.5.

suppositicius (subp-) ~a ~um, a. [SVPPONO +ICIVS]

1 Put in place of another, substitute.

Hermes (a gladiator) ~us sibi ipse (i.e. so invincible he needs no replacement) Mart. 5.24.8.

2 Put forward as something other than what one is, pretended; (of children) supposititious.

exploratorem. ~um Pl. Ps. 1167; matri ~ae (i.e. a mare suckling a donkey foal) Var. R. 2.8.2; Theano. indicat filiis suis eos ~os priores (liberos) esse Hyg. Fab. 186.6.

suppositiō ~ōnis, f. [SVPPONO +TIO]

1 The action of placing underneath (in quot., eggs under a hen).

ipsa ~o (sc. ouorum) per nos fere dies est commodissima Col. 8.5.9.

2 The fraudulent introduction (of a child) into a family.

pueri ~o Pl. Capt. 1031; Cist. 152; Truc. 437; Oedipus moliste ferre coepit, aestimans patrem suum obisse; cui Periboea de eius ~one palam fecit Hyg. Fab. 67.7.

suppositor ~ōris, m. [SVPPONO +TOR] [in a mint] One who places the coins under the die for stamping.

~ORES MALLIATORES MONETAE CAESARIS CIL 6.44

suppostrix ~icis, f. [SVPPONO +TRIX] One who fraudulently introduces (a child) into a family.

~ix puerum Pl. Truc. 763.

suppressiō ~ōnis, f. [SVPPRIMO +TIO]

1 The action of pressing down, the state of being pressed down; in quot., ~o nocturna, a suffocating nightmare.

grana nigra auxiliantur. ~onibus nocturnis Plin. Nat. 27.87.

2 The unlawful retention (of money) for one's own use.

ad eandem esse sibi praedas ac ~ones iudicialis reuertend Cic. Clu. 68.

suppressor ~ōris, m. [SVPPRIMO +TOR] One who unlawfully detains (another's slave).

CALL. dig. 48.15.6.1.

suppressus ~a ~um, a. compar. ~ior. [pple. of next]

1 (of the body, etc.) Tucked in, contracted.

debet esse (canes). ~mento ~o Var. R. 2.9.3; a feminibus summis corpore ~o 2.9.4.

2 (of the voice, a speaker) Subdued, low.

erit. ut uoce sic etiam oratione ~ior Cic. Orat. 85; cum ~a uoce de sclere P. Lentuli. dixisset. ~ de carcere magna et queribunda uoce dicebat Suet. 30.

supprimō (subp-) ~imere ~essi ~essum, tr. [SVB+PREMO]

1 To press upwards from below.

quanta pars. ~nouissimi signi depressione coacta uersatione subiens sub terram occultatur, tantumdem eius contraria e conuersationis necessitate ~essa. ~egreditur ad lucem Vitr. 9.1.4; uiam ~imit dui iacentem sal ammoniacum LARG. 71; ~w. dat., app. ~ si iam deficiam, ~essaque lingua palato uix instillato restituenda meum Ov. Tr. 3.3.21.

2 To press down so as to crush or suffocate, weigh down.

principalia uiscera membranis propriis. ~inclusit prouident natura; in hac fuit et peculiaris causa uicinitas alui, ne cibo ~imeretur animus Plin. Nat. 11.198; (in fig. phr.) publicus assertor dominis ~essa lenabo pectora Ov. Rem. 73.

3 To press down so as to lower or remove from sight; (esp.) to sink (a ship). b (refl.) to humble or abase oneself.

(uetustas) totos ~imet montes, et alibi rupes in altum nouas exprimit Sen. Dial. 6.26.6; insulam aut totam aut certe maxima ex parte ~essam Nat. 6.24.6; ubi se magnis refluus ~essit in antris Nilus Stat. Theb. 4.705; an. ~modicus hic umor uicibus alternis ~imitur uel egerit Plin. Ep. 4.30.7; ~duae. ~captae erant Punicae naues, quattuor ~essae Liv. 22.19.12; onerarias. in faucibus portus ~imere 37.14.5; 44.29.4. **b** humilitate animi. ~imentis se ac descendens Truc. Dial. 2.10.3; quo. ~Fortuna alius eueit. ~humanas opes, hoc se magis ~imere felicem decet Tro. 261.

4 To check the onward movement of (persons or things), hold back, contain. b to check the flow of (liquids, etc.); also, to block the outlets of (a part of the body). **c** to stop the passage of (light). **d** to stop, check (a movement, activity).

hostem. ~insequentem ~imit rursusque terga uertere. ~cogit Caes. Civ. 1.45.1; quaecumque. ~per locum praecipitem missa erant, ea uincis et aggere ~essa comprehendebant id ipsum quod morabatur Hirt. Gal. 8.42.2; tempestas. ~quam euolare. ~imperatores utile arbitratu suam classem ~esserunt Nep. Timoth. 3.3; uetus miles. ~caede primorum insequent ~essit Liv. 28.22.14; non est fera; ~ime tela! Ov. Ars 3.735; ~(cf.) quo properas? ~roscida purpurea ~ime lora manu Aen. 1.13.10; nec prius aciri cursus ~essit habenas Met. 6.709; ~(poet.) (uitis) nascentes ~imet uuas Nux 27. **b** Niobae lacrimas ~imat ipse lapis Prop. 3.10.8; fletum ~ime 4.1.14; Amenanus. ~nunc fluit, interdum ~essis fontibus aret Ov. Met. 15.280; ~essu spiritui Cels. 3.22.14; mulieres. ~quibus menstrua ~essa sunt 4.3.1; urina ~imitur 8.14.2; cum lacrimas tuas, etiam si ~imere non potuissem. ~abstersissem Sen. Dial. 12.1.1; quaedam (aquae) ~imunt sanguinem Nat. 3.1.2; epiphoram ~imit polenta. in supercilia. ~inposita Col. 6.17.8; repleto (stomacho) propter angustias ~imitur cibis Plin. Nat. 11.199; LARG. 121; ~ubi uenter ~essus parum reddit Cels. 1.3.25; uentrem. ~et omnes naturales exitus ~imit (ixia) LARG. 192. **c** lucem. ~silurum. ~umbra ~esserat Curt. 8.4.8; Petr. 114.3; ~(in fig. context) bonum quod est ~imitur, numquam extinguitur Pub. Sent. B.20; indolis ante eum diem fratris claritate ~essae (i.e. eclipsed) Curt. 10.8.21. **d** tibi iam ut pereas paratum est. ~nisi ~imere tuum stultiloquium Pl. Mil. 295; aegritudinem. ~imere nec pati manare longius Cic. Tusc. 3.75; ueritatem noctu impediti. ~condigere cogerentur. ~iter ~imunt Caes. Civ. 1.66.2; ~imite o paulum turbati flamma uenti Ciris 404; in exeunte et curia impetus factus esset, ni. ~tribuni diem dixissent. ibi ira est ~essa Liv. 2.35.2; stetit. ~essio impetu Romanus 7.24.3; cum uita ~essa fuga est Ov. Met. 11.777; ~ime, Musa, querebas! Fast. 4.83; (canis) auocatus cibo furorem ~esserat Petr. 72.9; ~essa. ~hostium ferocia proelium aequatur Tac. Hist. 5.18; (in fig. phr.) ibi, qua coepit, aetas nec cursum suum aut reuocabit aut ~imet Sen. Dial. 10.8.5.

5 To prevent from being uttered, stifle (the voice, utterance); to suppress (feelings).

pars ultima uocis in medio ~essa sono est Ov. Met. 5.193; ille exangui. ~stabat per metum etiam uoce ~essa tandemque. ~magni. ~inquit, ~laboris. ~Curt. 7.7.26; cetera (sc. of a prophesy) ~essit faucesque obstruxit Apollo Luc. 5.197; ~imitur uox, ut fecit pro Ligario Cicero. ~tacuit enim illud, quod nihilo minus accipimus Quint. Inst. 8.3.85; ~haud facile dixerim, crediderit ei rex an altius iram ~esserit Curt. 6.7.35; aut Cato ille sit. ~aut alius cuius interuentu perdit quod homines uitia ~imerent Sen. Ep. 25.6; ille tegens alia ~essum mente furorem, mitis. ~parcite, ait, ~cues. ~Luc. 6.228; mulier. fidei ~imens faciem, praetendens imaginem Apul. Met. 10.27.

6 To retain in one's possession (money due to someone); to hold back, keep to oneself (commodities, in order to control the market). b to detain (a person) in one's private custody.

capit hoc consili ut pecuniam. ~pollicetur, deinde eam postea ~essit inquit Cic. Clu. 71; de HS 52 quae ille. ~restituat atque ~essit 99; a senatu in equitem translati iudiciorum potestas uetigalia. ~imebat Flor. Epit. 2.1(13.6); qui. ~partem (thensauri) ad fscum pertinente ~esserit CALL. dig. 49.14.3.11; ~quid iam rura (i.e. their produce) querat totum ~essa per orbem. ~Luc. 1.318; aemulatione circa bibliothecas regum Ptolemaei et Eumenis, ~imente chartas Ptolemaeus Plin. Nat. 13.70; si quid residui erat, ut carius quidam uenderent, ad annonae incendium ~essum est [Quint. Inst. 12.4. **b** aequora lustras, necubi ~essus pereat gener Luc. 9.1058; rapti per agros uiatores. ~ergastulis possessorum ~imebantur Suet. Aug. 32.1; Tib. 8; qui ancillam. libidinis causa subripuit, furti actione tenebatur et, si ~essit, poena legis Fabiae coercetur Paul. dig. 47.2.83(82.2).

7 To withhold (a book, document) from circulation, suppress; to withhold (news, facts) from general knowledge, refrain from disclosing or mentioning.

quia per complures dies non adierat regem, seculo consilio eam (sc. epistulam) uisus est ~essisse Curt. 3.7.15; Plin. Ep. 1.1.2; opus (i.e. a book of poems) pulchrum nec ~imendum 3.15.3; ~necundum defunctae bona inuasit ~esso testamento Suet. Nero 34.5; quos libros Orbilius ~essos redemisse se dicit uolgandis curasse nomine auctoris Gram. 8(p. 106 Re); ~si uerum ~imis, falsarius agnosceris Cato Orat. 241;

neque ~imenda res erat. ~neque, si posset, non diuulgandum potius quam occultandum putarem Cic. ad Brut. 2.4.5(6.2); senatus consulta. ~quae antea arbitrio consulum ~imebantur uitiabanturque Liv. 3.55.13; 6.1.10; primo ~imere in occulto famam eius rei est conatus 44.35.2; ne Anaxagoras quidem ~imendus est V. Max. 5.10. ext. 3; compositiones remediolorum salutarium nemo ~essit Sen. Ben. 4.28.4; urbem. ~de Vitellio nuntius exterruit, ante caedem Galbae ~essus Tac. Hist. 1.50; nec ullum ciuiliu belli metum adseuerabat, ~esso Vespasiani nomine 2.96; expostulatum est. ~ne tu merita ~imeres Plin. Pan. 75.4; si quaedam ex ordine scriptorum ad ludibrium ~imantur Apul. Apol. 82; si. ~esserit condicionem statuliberi Ulp. dig. 40.7.9.1.

suppudet ~ēre, tr. subp-. [SVB+PVDET] (in impers. const., w. acc. and usu. gen.) To feel somewhat ashamed (on account of).

facti ~et Lucil. 1171; eorum (sc. librorum) me ~ebat; uidebar enim mihi. ~praecipit illorum non satis paruise Cic. Fam. 9.1.2; puto te iam ~ere, quem haec tertia iam epistula ante oppressit quam tu scidam 15.16.1.

suppuratiō ~ōnis, f. [SVPPVRO +TIO] The action or process of festering under the surface, suppuration; (concr.) a suppurating sore, abscess, or sim.

quom. omnis longus tumor ad ~onem spectet Cels. 2.7.31; carbunculos ad ~onem perducit (nasturtium) Plin. Nat. 20.130; 24.39; ad duritias mammarum. ~facit, antequam suppetat et post ~onem nihilo minus LARG. 81; ~one rupta Cels. 7.3.4; praecordiorum ~ones Sen. Ep. 14.6; cum maturuit ~o, rescinditur ferro Col. 6.12.4; ad extrahendas ~ones Plin. Nat. 22.122; 26.128; (collyrium) quod. ~ad pustulas, papulasque et ~ones oculorum facit LARG. 26.

suppuratoriū ~a ~um, a. [SVPPVRO +TORIVS] Concerned with festering sores.

~is medicamentis Plin. Nat. 28.51.

suppuratus (subp-) ~a ~um, a. [pple. of next] (of a tumour) That has suppurated or come to a head.

additur (cinis lancae). in fistulas auresque ~as Plin. Nat. 29.33; (emplastrum) parotidas initia habentes discutit, ~as iungit LARG. 206; (fig.) horum. ~grauis et ~a tristitia (est), eo quidem grauior, quia. ~non licet palam esse miseris Sen. Ep. 80.6; ~(neurol. pl. as sb.) flos albae (uioleae) ~a aperit, ipsa discutit Plin. Nat. 21.131; 22.124; (helleborum) strumas, ~as. ~concoquit 25.55.

suppurō ~āre ~āui ~ātum, intr. [SVB+PVS +O] To fester under the surface, suppurate. (cancer) albus purulentus est, sed fistulosus et subtus ~at sub carne Cato Agr. 157.3; quibus prurigo cum rubore et calore est, ibi aliquid ~at Cels. 2.7.22; 7.30.1.8; hic. sanguis. ~famem creabit, qui si ~auerit tarde percurabitur Col. 6.12.2; foliis. ~strumas discuti ucl, si ~alterit, erodi Plin. Nat. 22.38; 22.154; 25.138; ubi ex transuerso gingiua ~auit LARG. 61; 81; ~(in fig. context) quos. ~hasta praetoris infami lucro et quandoque ~aturo exercet Sen. Dial. 10.12.1; uoluptates, angusto corpori ultra quam capiebat ingestae, ~are coeperunt Ep. 59.17.

suppus ~a ~um, a. [SVB+VS, w. popular doubling of cons.] Lying on one's back, supine. **b** upside down.

~um antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus Fest. p. 290M. ~prob. hyperb., of one walking with head bent back in carrying a large burden si. ~das quod rogat, et si suggeris ~us Lucil. 1297. **b** animalia ~a uagari (i.e. in the antipodes) contendunt Lucr. 1.1061.

supputō ~āre ~āui ~ātum, tr. [SVB+PVTO] **1 To trim off the lower branches of, prune below.**

(oleas) teneras. ~ato Cato Agr. 27; (castanea) ~ari debet bima Col. 4.33.5; semina ipsa fruticantia ~are Plin. Nat. 17.70; Fest. p. 348M.

2 To estimate by calculation, reckon up.

restitutum iam quicquid suos amat, et sibi quid sit utile, sollicitis ~at atque uolens Ov. Pont. 2.3.18; numeri mensurae geometros persequitur et ~at Sen. Ep. 88.26.

suprā, adv. Also superā. [abl. fem. sg. of SVPERVS] Forms: *suprad* CIL 1.581.21. *supera* CIL 1.1221b.11, CIL. Arat. 47, 642(396); Lucr. 1.429, 3.609, 4.672, etc.

1 On the upper surface, on top.

fasciculos facito, eos in amurcam demittito, ~stet amurca facito Cato Agr. 101; 110; se. in plastrum. esse coniectum et ~stercus inieciunt Cic. Div. 1.57; cum. ~ossa ~nigra fauilla teget [Tib. 3.2.10; conlocantur in extremis partibus earum (sc. arborum) ~alterae transuersae Vitr. 2.2.4; lacus. ~habet ~natans liquidum bitumen 8.3.8; ut. letata. corpora uidit uictoremque. ~hostem Ov. Met. 3.56; domus. ~conuulsa. sedibus suis ruitura ~ uidetur Plin. Ep. 7.10.8; quae pars eorum (foliorum) fuerit inferior. eam ~ fieri GEL. 9.7.1.

2 At or to a higher level, above. b (expr. relative height) extending further upwards, taller. **c** upstream; to the north.

hoc (i.e. the sky) uide, circum ~ne quod complexu continet terram Pac. trag. 86; tota. ~iam ~ (i.e. above the horizon) fulgens prolabitur Argo Cic. Arat. 642(396); innumerabiles ~infra dextra sinistra mundos esse Luc. 125; stupet. ~in imbus. manus mirata uoluit buxum (i.e. a spinning-top) Verg. A. 7.381; ~que (fabri) coronas et fastigia. ~fabrilibus operibus ornauerunt Vitr. 4.2.2; 5.6.2; quod (deus) huius mundi grauissima quaque in medio sustineat, ~leuia suspendat Sen. Dial. 10.19.1; si me tonsor, cum stricta nouacula ~est, tunc liberatorem. roget Mart. 11.58.5; inferioribus (digitis) intra spectantibus, sed ne illis quidem tensis, qui ~sunt Quint. Inst. 11.3.98; ~(fol. by

3 Last in time or sequence, final; the last stage of (a period). **b** (fem. as sb., sc. *tempestas*?) the close of day, sunset; also, the close of public business (see quot.). **c** last remaining. **d** crowning, culminating; ~a manus, the finishing touches.

solis occasus ~a tempestas esto (i.e. for legal proceedings) *Lex XII(Font. iur. p.10)*; ~um augurii tempus *Var.L.7.51*; Andromache digressu maesta ~o *VERG.A.3.482*; praeturae candidatus ~o in loco adhaesit *V.M.A.6.9.14*; forsitan prima tormenta sustineas... ad ~a deficiet *Quint. Decl.338* (p.337.1.28); miscet ~a... uerba alii (i.e. exchange farewells) *V.L.1.635*; parari rebellionem... ~o conuoluit, post quo in arma itum, aperuit *Tac.Ann.1.55*; ~i Tiberio consules, Cn. Acronius C. Pontius 6.45; (syllabam) paene ~am (= paenultimam) *Maur.1870*; (*neut. pl. as sb.*) uentum ad ~um est. terris agitare uel undis Troianos potuit...: ulterius tempe late ueto *VERG.A.12.803*; ~o... sole (i.e. at sunset) *Hor.Ep.1.5.3*; ~ae uitae reliquias senilibus ac rugosis membris... custodiens *V.M.A.5.6.10.5*; iubare exorto iam nocte ~a *Col.10.294*; *Stat.Theb.3.683*; **b** mater ~am mihi tua dixit, domum ire iussit *Pl.A.5.94*; *Leg.pub.(Font. iur. p.451)*; (accensus consulum) a columna Maenia ad carcerem inclinatosidere ~am pronuntiabat *PLIN.Nat.7.12*; ~a summum diel... hoc tempus xii tabulae dicunt occasum esse solis: sed postea lex Plaetoria id quoque tempus esse iubet supremum quo praetor in comitio ~am pronuntiabat populo *Var.L.6.5*; **c** Turne, in te ~a salus *VERG.A.12.653*; *Cart-agini*, ~o auxilio effuso, adesse uidebatur... *excidium Liv.30.32.3*; *Liv.3.588*; illum ~um Claudiorum sanguinem (i.e. Britannicum) *Tac.Ann.13.17*; (*um. part. gen.*) si lucis piget, et ~is esse cupido est nominis Ausonii *Sil.7.226*; (*of heirs*) ex duobus impuberibus ei, qui ~us moreretur, heredem substituit, si simul moreretur, utrique heredem esse respondi, quia ~us non is denique qui post aliquem, sed etiam post quem nemo sit, interlegat *Afric.48.28.6.34*; *Papin.48.37.11.11*; **d** praemia poscenti taurum ~a negabat *Or.Met.7.376*; ~creditor... ~am bellis inposuisse manum *Rem.114*; quae reliquit perfecta... quibusque impoluit... dilectus sui ~am manum *GEL.17.10.5*.

4 (spec.) Performed, experienced, etc., for the last time in one's existence (i.e. when dying). **b** ~us dies, ~a hora, and sim., the last day, hour, etc., i.e. the moment of death or destruction. **c** (*neut. pl. as sb.*) the closing moments or end of an existence. **d** ~a iudicia (~um iudicium), a person's last will and testament (also ~a alone); sim. ~ue tabulae (cerae).

~um carpere iter comites parati *Hor.Carm.2.17.11*; sociam... tori uocat ore ~o *Or.Met.8.521*; spiritu ~os anhelitus reddente *V.M.A.7.8.9*; ~a haec uox fuit regis, et paulo post extinguitur *CURT.10.5.6*; ~ae defunctorum uoluntates *S.C.55(Font. iur. p.202)*; ~o... gemitu (*Sen.10.374*); ~us uector (i.e. Charon) *Stat.Silv.5.3.282*; accepto... ~ae necessitatis nuntio *Tac.Hist.1.72*; ~a mandata *Ann.1.53*; *ULP.48.29.1.15.1*; (*pred.*) simul ~a ~a iacentes lumina uersarunt, animam simul exalarunt *Or.Met.6.246*; (*um. ref. to a city*) Troiae ~um audire laborem *VERG.A.2.11*; Troiae quos sorte ~a delegi comites *5.190*; (*emph. a word denoting death*) inuidiam ~o fine donari *Hor.Ep.2.1.12*; morte ~a ~a ~a ~a; usque ad uitae ~um exitum *ULP.48.34.4.4*; **b** scibam hanc mihi ~am lucem... dari *Acc.48.37*; acerbisimam eius ~um diem malum quam L. Cinnae dominatum *Cat.Phil.1.34*; *Tusc.1.117*; in uincula publica coniectus est ibique diem obiit ~um *Nep.Milt.7.6*; adusque ~um tempus... metuebat *Hor.S.1.1.98*; adesse ~am horam missosque qui occiderent captas *CURT.3.12.8*; cum compage soluta saecula tot mundi ~a coegerit hora *Liv.1.73*; famosae urbis ~um diem *Tac.Hist.5.2*; *Suet.Aug.99.1*; (*cf.*) cum... consules inchoauere annum sibi ultimum, rei publicae prope ~um *Tac.Hist.1.11*; **c** ~a ruentis imperii *Liv.5.200*; amnes retro fluere... Neronis principis ~is *PLIN.Nat.2.232*; (statua) Herculis... torua facie sentiensque ~a tunicae (i.e. the death-agony caused by the shirt of Nessus) *34.93*; quanta per Ausonios populos... tempestas ruat et Latio ~a minetur *Sil.16.214*; ut me in ~is consolat est! *Quint. Inst.6.1.1*; carmen quo Germanici ~a defueat *Tac.Ann.3.49*; eum (sc. Tiberium) adpropinquare ~is 6.50; *CIL 13.2070*; **d** mulieris... ~a iudicia improbat: nam hereditatem matrem filios habere iussit *V.M.A.7.7.4*; an... seni iam testato rursus suaderet ordinare ~a iudicia *Quint. Inst.6.3.92*; *PLIN.Ep.7.31.5*; de pietate sua et ~o iudicio nihil metueret *APUL.Apol.70*; (*neut. pl. as sb.*) miles in ~is ordinandis ignarus uxorem esse praegnatam uentris non habuit mentionem *Papin.48.29.1.36.2*; ~quadrament... tabulis... ~is non dedit uxori *MART.5.32.1*; *5.39.1*; *Tac.Ann.16.14*; (tabulae testamenti) ~ae... hae sunt non quae sub ipso mortis tempore factae sunt, sed post quas nullae factae sunt, licet hae ueteres sint *ULP.48.37.11.11*; ~AS ERROR NE POSSET RUMPERE CERAS *CIL 12.4036.5*; (*ellipt.*) PRAETORI ~AR(UM) *12.3163.6*.

5 (of rites, tributes, etc.) Accorded to a person at the end of his existence (i.e. at his obsequies or sim.). ~us dies, the day of one's funeral. **b** (*neut. pl. as sb.*) funeral rites or offerings.

egregias animas... decorate ~is muneribus *VERG.A.11.25*; mittit uiros qui ~um comitentur honorem *Liv.1.61*; oscula... in gellis pones ~a labelis *PROP.2.13.29*; cum me ~is addederit ignis *Or.Am.1.5.41*; ~os... toros (i.e. biers) *Fast.6.668*; apparatus funerum, quo Persae ~a officia celebrarent *CURT.3.12.14*; ~os... rogos *Sen. Phaed.113*; postquam condidit urna ~os cineres *Liv.2.334*; ~is laudibus patris *PLIN.Nat.7.139*; ~a ne quis opes et flammis ansit iussisse Pelagos *Stat.Theb.12.100*; ~a ad busta *Silv.5.1.218*; famam ~is etiam tiliis prorogare nituntur *PLIN.Ep.9.13*; (*transf.*, of an anguished cry) hortuit... famulum clamore ~o maesta domus *V.L.1.752*; ~quem cum ~o eius die Maximus laudaret *Cat.Mur.75*; *Phil.9.16*; plebs fraudari sollemniter honore ~um diem tanti uiri noluit *Liv.2.61.9*; *PLIN.Nat.18.16*; **b** QUIVS HEIC RELIQUIAE ~A MANENT *CIL 1.1297*; Misenum... flebant et cineri ingratum ~a ferebant *VERG.A.6.213*; (*donec*) R(UM) LATO MR... ~A MIHI PRAESTARES *CIL 6.1527.2.62*; *Sen. Dial.6.17.7*; cupido Caesarem inuadit

soluendi ~a militibus ducique *Tac.Ann.1.61*; habitus... ~is honor ossaque tumulo Octauiorum inlata *4.44*; *CIL 9.4508*.

6 (esp. of battles) Decisive, final; (of a time) critical, desperate.

expeditur milites animos... ad ~um certamen, non in unum diem sed in perpetuum, si felicitas adesset, uictores *Liv.30.32.1*; pugnam cum Hannibale esse ~a Carthaginiensibus pugna *30.40.2*; discrimina... aduentare ducum ~aque proelia uidit *Liv.7.243*; *Tac.Hist.3.81*; (*neut. pl. as sb.*) rapido cursu fati ~a morantem consumpere locum (i.e. the gap between the armies) parua tellure dirempti *Liv.7.460*; (*cf. sense 7*) pater omnipotens tempus iam... flectere fata ratus... ~am celeratit opem *V.L.3.251*; ~potius germanum amittere creui, quam tibi... in tempore dessem *CATUL.64.15*; *V.L.3.25*.

7 (esp. of Jupiter) Most exalted, sovereign, supreme.

(of Jupiter) per ~i regis regnum iuro *PL.Am.831*; *Capit. 976*; Iuppiter ~e, serua me! *Men.1114*; Ioui opulento, incluto... ~o, ualido *Ter.252*; *Ter.A.196*; Iunonis ~i coniugis templum *Inscr.Ard.48.2.2.278*; animal hoc... generatum esse ~a deo *Cic.Leg.1.22*; Latonam... dilectam penitus Ioui *Hor.Carm.1.21.3*; *APUL.1.3.23*; (*cf.*) haec superum demissa ~a mente fluunt *Stat.Theb.5.739*; (*in other contexts*) nomine Burrus uiti memorant a stirpe ~o *ENN.Ann.178*; ollis (sc. consulibus) salus populi ~a lex esto *Cic.Leg.3.8*; Thraecios Boreae de gente ~a *VERG.A.10.350*; globorum... caelestium... omnium ~um esse eum qui inerrabili meatu censetur *APUL.1.11.11*.

8 Greatest in amount or degree; (usu., of unwelcome conditions) most grievous, extreme; ~um supplicium, the death penalty; ~a multa, the maximum fine. **b** (of a person) that is such in the highest degree (cf. *summus amicus*).

da... ~um tempus, expectemus Tartessorum regis aetatem (*famous for longevity*) *Cic.Sen.69*; ~macie confecta ~a ignoti noua forma uiri *VERG.A.3.590*; ~a in senectute... examinatus *PLIN.Nat.7.124*; in desperatione ~a 22.7; ne mihi corde ~os concipe, cara, metus *Stat.Theb.3.310*; ~is periculis *APUL.1.3.23*; ~incestum pontificis ~o supplicio sancitum *Cic.Leg.2.22*; (*cf. neut. pl. as sb.*) euersorem... ciuitatis nisi ad ~um damnabo (*Quint. Decl.12.24*); *CIL 1.583.45*; ~a multa, id est maxima, appellatur tria millia aeris *Fest. p.202M*; *GEL.11.1.3*; **b** me antihac ~um habuisti comitem consiliis tuis *PL.Ps.17*.

supt-: see SVBT-.

Sur-: see SYR-.

sura ~ae, f. [perh. cf. Ionic ὄρη, ὄρη 'part of a sacrificial victim', Homeric ὄρη δαῖτες (of Scylla)] The calf of the leg. **b** (in anatomy) the fibula.

rufus quidam uentriosus, crassus ~is *PL.Ps.1218*; *Liv.1.582*; *Var.Men.301*; illam perhibent... procurare in undas nudatae tollentem tegmina ~ae *CATUL.64.129*; alte ~as uindire coturno *VERG.A.1.337*; teretes... ~as *Hor.Carm.2.4.21*; *Or.Ars.3.623*; *CURT.8.10.28*; *PLIN.Nat.11.253*; *Juv.16.14*; (*in a constellation*) hunc (sc. Aurigam) ~a laeua Perseus ueruerit sinistro tangit *Cic.Ard.501(256)*; *B.Cels.8.1.26*; (ossa) quae iuncta sunt inter se debiscunt, ut cum... in crure tibia ~a (recedit) *8.11.1*.

? surcula ~ae, f. The name of a vine. (Form uncertain; cf. SCIRPVLA, SIRCIIVLA.)

PLIN.Nat.14.34.

surculaceus ~a ~um, a. [SVRCVLVS+-ACEVS] Having a twig-like quality.

semina... differunt... duritia ~a *PLIN.Nat.19.119*.

surculāris ~is ~e, a. [SVRCVLVS+-ARIS] Relating to scions or cuttings; (of ground) suitable for the growing of cuttings.

liber... rei rusticae ~is *COL.11.1.1.1*; ~considerandum est... ~is necne sit terra *3.11.5*.

surculārius ~a ~um, a. [SVRCVLVS+-ARIVS] Living among twigs; (agr.) used for planted twigs or cuttings.

(cicadam) ~am *PLIN.Nat.11.94*; colonus in agro ~o ne capra natum pascat *Var.R.1.2.17*.

surculō ~āre, tr. [SVRCVLVS+-O3] To cut off the twigs of.

(plantae) ~ari debent *COL.5.9.11*.

surculōsē, adv. [next+-E] In a twig-like manner.

(medica) uiridis utilior est, arescit ~ *PLIN.Nat.18.148*.

surculōsus ~a ~um, a. [next+-OSVS] Having many slender woody shoots, twiggy; twig-like in form, i.e. long and woody. (The senses are not always easy to distinguish.)

frutex... statim a terra vi digitis ~us *PLIN.Nat.12.89*; fabae... caulem emittunt nullis distinctum internodiis, reliqua legumina ~a sunt *18.57*; (~radices) ~ae *19.98*; Helenium, sisyrium, serpillum, omnia ~a rosae modo *21.59*; *24.37*; ramulis ~is *27.98*.

surculus ~i, m. [SVRVVS+-CVLVS (PAUL.Fest. p.299M)] FORMS: *surculus* *VAR.R.1.40.4*.

1 A slender woody side-shoot, twig, **b** (applied to a splinter). **c** a prepared stick, rod (in quot., applied to the Spartan σκυτάλη). **d** apsinthi Pontici ~um *CATO Agr.159*; mala punica (manere) demissis suis ~is in dolo harenae *VAR.R.1.59.3*; possessionem... ~o defringendo usurpare *Cic.de Orat.3.110*;

LAEV.10.27.4; galbani sine ~is secunciam *Cels.5.18.28*; melius (putandi tempus)... uernum, antequam ~us progerminat *CAT.10.1*; (phoeniceum) casiae... ~is construere nidum *PLIN.Nat.10.4*; (leguminibus) ramosis praetenui ~o *18.57*; diuola sentibus paenula traictos ~os rasit *Suet. Nero.48.4*; ~um de arbore felici *GEL.10.15.28*; (~transf., of coral) forma est ei (sc. curatio) fruticis, colos uiridis... ~i infantiae adalligati tutelam habere creduntur *PLIN.Nat.32.24*; **b** ~um... si fieri potest, oportet uel manu uel etiam ferramento eicere... pessima ex ~is harundo est, quia aspera est *Cels.5.26.35.8*; *PLIN.Nat.8.56*; **c** ~i duo erant teretes, oblonguli... unus imperatori in bellum proficiscienti dabatur, alterum domi magistratus... habebant *GEL.17.9.7*.

2 (agr.) A twig used in grafting or other forms of propagation, a scion, cutting.

uitem quam inseres pertundito, eo duos ~os utiginos... artito ad medullam *CATO Agr.41.3*; in seminariis ~os de ficeto... obruere *VAR.R.1.41.5*; da mihi ex ista arbore quos seram ~os *Cic.de Orat.2.278*; nec ~us idem Crustumis Syriacus piris *VERG.6.2.87*; si uetus... est (utis)... aut non recipiet ~um aut non alet *Sen.Ep.112.2*; *COL.Ard.17.68*; *17.103*; *APUL.1.15*; (~dist. from a graft) (arbores) aut... semine proueniunt aut plantis radicis aut propagine... aut ~o aut insito *PLIN.Nat.17.58*; (~extended to include self-sown seedlings) duo esse genera ~orum, quorum alterum sua sponte gignitur, alterum cura mortalium procedit... ex ~o uel arbor procedit, ut olea... uel frutex, ut uiolae... uel tertium quiddam *COL. Arb.1.1*.

3 (app.) A low-growing woody plant.

tres esse motus in uite seu potius in omni ~o naturales *COL.4.28.2*; liberis... campis et omni ~o rubroque uacantibus ouem... pascere *7.4.4*; *7.12.10*; post haec frequens sit incrementi maioris ~us, ut rosmarinum et... cytisus *9.4.2*.

surdaster ~tra ~trum, a. [SVRDVS+-ASTER] Somewhat deaf, hard of hearing.

in surditate... quidnam est mali? erat ~ter M. Crassus *Cic.Tusc.5.116*.

surdē, adv. [SVRDVS+-E] With dullness of hearing.

amentes... ~ audiant *AFRAN.COM.348*.

surditās ~ātis, f. [SVRDVS+-TAS] Inability to hear, deafness.

Cic.Tusc.5.116; *Cels.2.8.19*; inuadendum... in aurem castoreum... immaturae quoque uinae succus cum rosa instillatus aduersus ~atem satis proficit *6.7.7.6*.

surdō ~āre, tr. [next+-O3] To make inaudible.

nec calamos iam ~ant classica nostros *Calp.Ecl.4.131*.

surdus ~a ~um, a. compar. ~ior. [perh. for *surridus and cogn. w. svsvrrvs]

1 Unable to hear, deaf. **b** (transf., of places, w. ref. to acoustics). **c** insensitive to differences of sound. **d** (of inanim. things) having no perception, insensate.

non ~a es, era: recte audiuit *PL.Cist.544*; utinam aut hic ~us aut haec muta facta sit! *Ter.A.463*; orando ~as iam aures reddideras mihi *Haw.330*; num... ille diuinus... posset... si ~us sit, uarietates uocum... noscere? *Cic.Div.2.2*; *Liv.5.1052*; Sirenum ~o remige (i.e. with ears blocked) adisse, iocosa *PROP.3.12.34*; nec sunt naturaliter ~i, ut non iidem sint et muti *PLIN.Nat.10.192*; hunc (sc. librum)... ~is mutisque similes audiebant, non labra diduxerunt, non mouerunt manum *PLIN.Ep.6.17.2*; *GAIUS Inst.3.105*; (~of animals) (ouem) luscam ~am *VAR.R.2.2.6*; leporem ~um *PLIN.Nat.28.264*; (~poet.) post Orpheum raptum... iam ~a ferarum agmina (i.e. because deprived of music) *Stat.Silv.5.3.17*; (~cf.) nos in is linguis quas non intellegimus... ~i profecto sumus *Cic.Tusc.5.116*; **b** dicitur ut ~us uir... sic ~um theatrum *Var.L.9.58*; est animaduertendum, ne sit locus ~us, sed ut in eo uox quam clarissime uagari possit *Vitr.5.3.3*; (talpae) obrutae terra, tam denso atque ~o naturali elemento... sermonem exaudiant *PLIN.Nat.10.191*; **c** si modo ita explorata aere homo sit, non ~ne nacenti *GEL.17.20*; **d** illa (i.e. agricultural tasks) uincti pedes (i.e. of slaves)... exercent, non tam ~e tellure... ut non inuita ea et indignante credatur id fieri *PLIN.Nat.18.21*; odia amicitiaeque rerum ~arum ac sensu carentium *20.1*; *27.146*; (*um. part. gen.*) ~is etiam rerum sua cuique sunt uenena *24.3*.

2 Unresponsive to what is said, deaf, unhearing. **b** (mostly poet., of inanim. things).

haud scit quam mihi nunc ~onaret fabulam *Ter.Hau.222*; non canimus ~is, respondent omnia siluae *VERG.Ecl.10.8*; narrare... asello fabellam ~o *Hor.Ep.2.1.200*; non semper... Iuppiter... ~a negliget aures preces *PROP.2.16.48*; (lanitor) ~us in obductam somniet usque seram *4.5.48*; commodat in lusus numina ~a Venus *Or.Am.7.8.86*; (nymphae) ~ae... adhibet solacia menti *Met.9.654*; gentium iura neququam apud ~as aures inuocabat *CURT.6.11.15*; nec caelum seruare licet... tonat augure ~o *Liv.5.395*; (~w. dat.) *PL.Ps.255*; natura... illorum (animalium) est ~a suadenti *Sen.Ep.85.8*; *Liv.8.82*; flagrantem... Iuuenem ~umque timori *Sil.1.352*; (~w. ad) ~as ad omnia solacia aures *Liv.9.7.3*; *24.32.6*; ille... ad mea munera ~us *Or.Ep.7.27*; ~ae ad fortia consilia Vitellio aures *Tac.Hist.3.67*; (~w. in +acc.) per numquam ~os in tua uota deos *Or.Pont.2.8.28*; (~w. gen.) id... nobis poeta uelut ~is ueritatibus inculcet *COL.3.10.18*; si perstet ~us in armis pactorum *Sil.1.692*; Mars genitor, uotorum haud ~e meorum *10.553*; (~cf.) scopulis ~lor leari uoces audit adhuc integer *Hor.Carm.3.7.21*; *Or.Met.13.804*; **b** tuas lacrimas litora ~a bibent *PROP.4.11.6*; leges rem ~am, inexorabilem esse *Liv.2.3.4*; nec faciem ~is conuicia fluctibus uia *Or.Ep.17.21*; (sc. Orpheum)... ~is resonat clarus in locis *Sen.Her.3.576*; arma... molitur pallens et ~os expedit arcus *Stat.Theb.9.864*; nec ~a... pulsabimus urbis limina: sunt illic soceri mihi *12.200*; (~w. dat.) non saxa nudis ~iora nauitis *Hor.Ep.17.54*; lacrimis ianua ~a tuis *MART.10.14(13).8*.

3 Not heard with attention, falling on deaf ears.

agmina septem (i.e. a poem on the 'Seven against Thebes') flectis in aeterno ~a iacere situ PROP.1.7.18; non erit officii gratia ~a tui Ov.Pont.2.6.32; ~a. nota (i.e. not heard by the gods) PERS.6.28; haud ~a tractat proelia fama SIL.6.75; illi sine luce genus ~umque parentum nomen 8.246; (transf.) ~is, hoc est ignobilibus, herbis PLIN.Nat.22.5.

4 Producing no clear or audible sound, muffled, muted, etc.; (sim. of the sound itself). **b** (transf.) dull in colour or luminosity, indistinct in outline; (w. ref. to smell) faint (in quot., neut. as internal acc.).

omnia ~a tacent, rarique assueta kalendis uix aperit clausos una puella Lares PROP.4.3.53; istius tibi sit ~a sine arte lyra 4.5.58; uox robusta, sed ~a, lucubrationibus... infusata SEN.Con.1.p.16; arborem ~is itibus et qui non exaudiantur caedi PLIN.Nat.19.20; mihi ~a sine illo (sc. Phoebo) plectra STAT.Silv.1.4.19; ~a nihil gemeret graue bucina JUV.7.77; quos diri conscia facti mens habet attonitos et ~o uerbere caedit 13.194; ~of the sound) quae (i.e. Greek words) si nostris litteris scribantur, ~um quiddam et barbarum efficiunt QUINT.Inst.12.10.28. **b** materiae ~a et indigesta simplicitas PLIN.Nat.13.98; imaginum... pictura... exoleuit. aerei ponuntur clipei argentea facie, ~o figurarum discrimine 35.4; quibusdam (smaragdus) intercurrit umbra, ~usque fit colos 37.67; 37.76; ~seu spirent cinnama ~um PERS.6.35.

surēmit, surempsit: see SVMO.

surena ~ae, f. [app. SVRA+~ena (after *murena*?)]. PROS.: *surēna* (if suggested etym. correct). An unknown shellfish.

in conchyliis... (uocabula) uernacula ad similitudinem, ut ~ae, pectunculi, unguis VAR.L.5.77.

Sūrēnas (~a) ~ae, m. A member of one of the chief Parthian families, holding the hereditary office of 'grand vizier' to the king. ~a patrio more Tiridaten insigni regio euinxit Tac.Ann.6.42; uixum (Crassus) uenerat Carrhas, cum undique praefecti regis Silaces et ~as ostendere signa Flor.Epil.1.46(3.11.8).

surgō ~rgere ~rēxi ~rrectum, intr. [contr. form of *surrigo* (SVBRIGO)] N.B.: for tr. exx. of *surrexi*, and pple. *surrectus*, see SVBRIGO. FORMS: ~rēxiti (= ~rēxistis) MART.5.79.1; ~rēxe (= ~rēxisse) HOR.S.1.9.73; pf. ~rēgit cited from ANDR. by PAUL.Fest.p.296M; see also SORTVS.

1 To rise to one's feet, get up. **b** to get up to speak, give evidence, or sim. **c** to get up to go, rise from table, etc. **d** (of something flat, etc.) to become erect.

~rgere, ego isti adsedero PL.Mos.11.43; *Tarrac. insor.* (poet. p.40); sueta, quae prae pinguitudine carnis... ~rgere non posset VAR.2.4.12; LUCR.3.652; (Nisus) sese opposuit Salio per lubrica ~rgens VERG.A.5.335; ~rgit humo iuuenis Ov.Fast.6.733; CURT.7.3.13; Antaeus... sponte cadit maiorque accepto robore ~rgit LUC.4.642; STAT.Theb.11.18; APUL.Met.9.40; ~as a mark of respect) quam (sc. Tullonem) simul agnorunt... ~rēxere deae Ov.Met.4.456; populus, qui auditus in theatro Virgili uersibus ~rēxit uniuersus Tac.Dial.13.2; SUTR.Cl.12.2; ~in fig. phrs., w. ref. to fortune, etc.) non recordor unde ceciderim sed unde ~rēxerim C.Ath.4.18.2(16.10); (domus) sic lapsa est, ut ~rgere, si modo laesi ematurerit Caesaris fra, quae Ov.Tr.2.123; fessis da ~rgere rebus SIL.2.492; ~transf., of scales) (libra) prona nec hac plus parte sedet nec ~rgit ab illa [Ib.] 3.7.42. **b** perorauit aliquando, adsedit; ~rēxi ego Cic.S.Rosc.59; ad respondendum ~rēxi Clu.50; (testes) ex accusatorum sublellis ~rgunt Falc.22; Raelius ~rēxit et de iudicis referre coepit. Marcellinum... primum rogauit Q.Fr.2.12; Liv.9.8.2; considere duces et uidgi stante corona ~rgit ad eos. Aiax Ov.Met.13.3; SPM.Con.9.4.7; QUINT.Inst.2.4.13; PLIN.Ep.7.17.9. **c** isti a mensa ~rgunt sati poti utri PL.Ps.296; Pauo ~rgit, quod eius candidati custos dicebatur deprensus VAR.3.5.18; CATUL.62.3; ~rgamus: sciet esse grauis cantantibus umbra VERG.Ecl.10.75; Liv.23.9.4; cum ~rges abitura domum Ov.Am.1.4.55; cum e conuiuio... ~rēxisset V.Max.6.9.ext.1; Petr.41.9; ~rgitur in somnos sequae ad sua limina flectunt V.FL.5.695. **d** uictum latus unda repellens erigit, atque omni ~rgit ratis ardua uento LUC.5.649; arbor, quae priuato adhuc Vespasiano euersa ~rēxerat SUTR.Dom.15.2; ~of the hair or sim.) (Mopsus) uitamque comanque per auras ~rgentem... rotat V.L.1.209; STAT.Ach.1.856; (cf.) qui (sc. Medusae)... per terga solutae ~rgunt aduersa subrectae fronte colubrae LUC.9.634; ~in fig. phr.) quid (sc. flattery) aperitus? et tamen illi ~rgebant crebrae JUV.4.707; ~of the sexual parts) se nuda mea membra libidine ~rgent Ov.Am.2.15.25; nec ~rgit mentula MART.12.86.2; (cf.) cum... exsectis genitalibus possit... in uenerem nullo modo ~rgere (sc. asinus) APUL.Met.7.23.

2 To rise from bed, get up. **b** (of an invalid). primus cubito ~rgat, postremus cubitum eat CATO Agr.5.5; postridie mane, cum multo maturius quam uquam antea ~rēxisset Cic.Ver.2.41; eum... perterritum somnio ~rēxisse Div.1.57; alter... uegetus praescripta ad munia ~rgit HOR.S.2.2.81; somnum petiere... cumque die ~rgunt Ov.Met.13.677; relictis cibo somnoque militibus secunda uigilia ~rgit CURT.5.4.23; PETR.85.6; PLIN.Ep.6.20.4; ~w. ab. de, etc., expr. bed or partner left) ita se defetigari uelim ut triduo hoc perpetuo prorsum et lecto nequeat ~rgere TER.Ad.520; qui... a Chelidone (i.e. his mistress) ~rēxisset Cic.Ver.1.104; NEP.Alc.2.2; Andromache lecto cum ~rgeret Hector PROP.2.2.31; a tenera quicquam sic ~rgit mane puella...? Ov.Am.3.7.53; (cf. *elipsi*) cum ante lucem de Sinuessano ~rēxissem (i.e. when I had got up and left Sinuessa) Cic.Ath.16.13(a).1. **b** recte est (aeger) igitur ~rgetque? HOR.S.2.3.162; SEN.Ep.78.3; quotiens ~rgis, soteria poscis amicos MART.12.56.3.

3 To rouse oneself to action (esp. in acts of hostility or defiance).

omnis furis ~rēxit Etruria iustis VERG.A.8.494; iterum in Teucros Aetolis ~rgit ab Arpis Tydides 10.28; ~rgere, anime, ex humilis; iam, carmina, sumite uires PROP.2.10.11; ae... noui ~rgant in bella gignis Adna 204; in noua ~rgentem maioraque uiribus ausum... ducite, Pierides MAN.3.1.7; fortior aduersus caeli minas ~rgere SEN.Nat.2.59.11; STAT.Theb.4.440.

4 (of heavenly bodies, etc.) To emerge above the horizon, rise; (so of a day, season, etc.). **b** (in general) to rise into view, loom up.

qui faciunt solem certa de ~rgere parte LUCR.5.703; signa... quae (sol) mane refert et quae ~rgentibus astris VERG.G.1.440; iugis summae ~rgebat Lucifer Idae ducibatque diem A.2.801; ~rgere... per nubila lunam 6.433; Vespero ~rgente HOR.Carm.2.9.11; ~rgentis... chelas sua signa notabant GERM.Aral.623; (fons) ut sol ~rgit ita subinde frigidior MELA 1.39; LUC.4.103; STAT.Hist.3.23; ~of clouds, darkness) cadit Eurus, et umida ~rgunt nubila Ov.Met.8.2; (sol occidit) tenebras... iubet ~rgere nondum notata parata SEN.Thy.823; ~iamque dies primo ~rgebat Eoo VERG.A.3.588; tertia post Veneris cum lux ~rēxerit Idus Ov.Fast.4.629; aestas a Geminis, autumnus Virgine ~rgit MAN.2.266; qualis nulla dies omni ~rēxerit aeno SIL.9.183. **b** iam summis Vulcania ~rgit insula aquis V.FL.2.78; portant inferias asuraque fercula primi Graiorum...; longo post tempore ~rgit colla super iuuenum... torus STAT.Theb.6.128; 9.524.

5 (of liquids, vapours, etc.) To rise to the surface or to a higher level. **b** (of persons); (fig.) to rise to a higher level of endeavour.

~rgere de terra nebulas aestumque uidemus LUCR.6.477; illum (sc. imbrem) ~rgentem uallibus imis... fugere grues VERG.G.1.374; ex his nullis ~rgit uir nebulosus VITR.5.9.6; ut... perlicula caeno ~rgit bulla soler Ov.Met.10.734; ~rgat ad hanc uocem plena plus ignis ab ara Pont.4.9.53; flamma... scinditur in partes gemitque acuminis ~rgit LUC.1.551; (w. *pred.*) quod ferrum calidi soluant atque aera camini... tua (i.e. Capricorni) munera ~rgent MAN.4.251; (cf., *poet.*) luce lumina (sc. of horses) ~rgunt STAT.Theb.6.396; ~of a river or spring in respect of its source) Rhodanus non longe ab Histri Rhenique fontibus ~rgit MELA 2.79; fontes ~rgentes QUINT.Inst.8.3.8; ~in fig. phr.) medio de fonte leporum ~rgit amari aliquid LUC.4.1134; ~of a deep breath) ~rgit... inuitis spiritus in lacrimis PROP.1.16.32; 2.29.37; ~of noise) ~rgens ferit aurea clamor sidera VERG.A.11.832; V.FL.8.129. **b** aliquem... ab umbris mortalem infernis ad lumina ~rgere uitae VERG.A.7.771; se per uacuos credit (sc. Phocaea, a diuer) dum ~rgere fluctus puppibus occurrit LUC.3.703; V.FL.2.321; (Capeaneus) alterno captiva in moenia gressu ~rgit STAT.Theb.10.849; ~non hortor, ut nitaris et ~rgas SEN.Ep.99.14; animos... iuuenum ad magna ~rgentes PATR.2.7; ad Eleas melior quis ~rgere palmas STAT.Theb.10.234.

6 (of structures, etc., expr. a process) To be carried (far) upwards, rise. **b** (of persons) to stretch upwards (to use a weapon, deliver a blow). **c** (transf., of a literary work). **d** to increase in size outwards, swell, expand; (also transf., of a period of time).

o fortunati, quorum iam moenia ~rgunt! VERG.A.1.437; ut... plena... desecro ~rgant faecilia campo Adna 272; fuisse (sc. the Creator)... subside ualles... ~rgere montes Ov.Met.1.44; aiebat Romae sibi incendia... dolori esse, quod sciret meliora ~rrectura quam arisissent SEN.Ep.91.13; ~rgens operum structura fellit Pompeium LUC.6.64; quis capit haec (sc. Pompey's remains) tumulus? ~rgit miserabile bustum 8.816; area... iam cinere mixtisque pumicibus oppleta ~rreerat PLIN.Ecl.16.14; (cf.) exstructis caespes ~rreerat aris SIL.16.262; ~transf.) quam tu urbem, soror, hanc cernes, quae ~rgere regna coniugio talli VERG.A.4.47; licet ~rrectura, licet ruitura regna prospicere SEN.Dial.6.26.5; (putat) ex hoc (elemento) ~rrexisse omnia Nat.3.13.1. **b** ~rgentem dextra Capetum uulnuseque minantem STAT.Theb.9.276; cum... Gradivus in hastam ~rgeret et Libyicos Tritonia tollerent angues ACH.1.486; (Hannibalem) maiorem ~rgere in arma... dedit... Thyrsium V.L.591. **c** Roma, faue, tibi ~rget opus PROP.4.1.67; cum bene ~rrexit uersa noua pagina primo Ov.Am.1.1.17; ab Ioue ~rgat opus! FAST.5.111; LAUS Pis.1; ~cf. of an author) pauca, quibus prima ~rgens ab origine mundi in tua deduxi tempora, Caesar, opus Ov.Tr.2.559. **d** tu palleis! ~rgit tibi lutea pellis PERS.3.95; uelauerat ostro ~rgentis etiamnum umeros... mater STAT.Theb.8.565; alta ~rgentes ceruice toros... miratur SIL.5.313; (cf.) duceam... ~rgentem... toris stupet immanemque paratu V.FL.2.510; ~sicut summa diuorum uertitur, et partes ~rgunt rursusque recedunt MAN.3.240; inde cadunt noctes ~rguntque in tempora luges 3.263; (cf.) quibus hiberni momentis ~rgere menses incipiant (i.e. have longer nights) 3.443.

7 (expr. a state) To extend far upwards, tower, stand high.

nauali ~rgentis aere columnas VERG.G.3.29; templum... aerea qui gradibus ~rgebant limina A.1.448; uereri ~rgunt quia tegmina (i.e. armour) summa 10.476; ultra ~rgit mons Rhiphaeus MELA 1.117; (mons) Atlas quo magis ~rgit exiliior 3.101; quater ~rgens extructi remis ordo LUC.3.530; super hunc (sc. tumulum) fundata uetusta ~rgit Illeida manu 4.13; V.FL.2.634; cum ad aquam uentum est, sine harenato uis ~rgit PLIN.Nat.31.49; aere caput tecti ~rgunt super agmina cristis SIL.8.375; uolucrum, sceptroque ~rgit eburno (i.e. the eagle topping a general's staff) JUV.10.43; ~hyperb.) oblita modum millensima pagina ~rgit 7.100; ~cf.) ~rgentem in cornua ceruum VERG.A.10.725; fistula disparibus paulatim ~rgit auenus Ov.Met.8.192; iaculo seu nubila supra ~rgeret (sc. puer) SIL.14.507; ~in fig. phr.) multum... supra prorsam orationem... ~rgit (Plato) QUINT.Inst.10.1.81.

8 (of plants) To spring up and grow tall. **b** (of children).

nitidae ~rgunt fruges ramique uirescent arboribus LUC.1.252; incipient siluae cum primum ~rgere VERG.Ed.6.39;

pars (i.e. trees)... posito ~rgunt de semine G.2.14; ita (Ceres) culmo ~rgeret alto HOR.S.2.2.124; ~rgebat Ilia prato PROP.1.20.37; uernat humus, floresque... ~rgunt Ov.Met.7.284; segetum sine fruge ~rgentium marcor SEN.Nat.3.27.4; multorum diuini seminis uno die ~rgit COL.2.8.4; ~rgentem de nostris ossibus herbarum LUCR.7.865; STAT.Theb.12.633; (w. in+acc.) ea res... fructum ~rrecturum in altitudinem conpescit COL.6.23.2; ~rgentia in altum cacumina oleae QUINT.Inst.8.3.10; ~transf., of the growing season) cum uer... ~rgit, cum deficit aestas GERM.Aral.500; cum primum tempus apricum ~rgit CALP.Ecl.2.79; ~of other organic growth) roseus medio ~rgebat uertice crinis Cris 122; solitus... crura subuere nuce ardent, quo mollior pibus ~rgeret SUTR.Aug.68; ~of a fire) fomento tenui calescens... ignis ~rgebat in flammis APUL.Met.7.19; ~in fig. phrs.) ingenti incremento ~rgit laus eius SEN.Cl.1.21.3; uitia penitus insidunt nisi, dum ~rgunt, oppressa sunt Dial.6.1.7. **b** Ascanium ~rgentem et spes heredis Iuli respice VERG.A.4.274; 10.524; ~rgit Iuleo iuuenis cognomine dignus Ov.Pont.2.5.49; miserum est primaeva parenti pignora ~rgentisque (nefas!) accendere notas STAT.Silv.2.6.3; IN QUARTVM ~rgens COMPENSVS DEPRIMOR ANNVVM CIL.6.19747.3; ~of the faculties) ingremus caeleste suis uelocius annis ~rgit Ov.Ars.1.186; (cf.) ultimus ille dens ~rgenti iuuentae terminum ponens SEN.Ben.4.6.6; ~transf.) puero, quo... toto ~rget gens aurea mundo VERG.Ecl.4.9; A.12.838; Fidenas... quae ~rgentis imperii nostri incunabula crebris rebellionibus torpere passae non sunt V.MAX.7.4.1.

9 (of the sea, rivers) To rise above the normal level, swell.

(of the sea, in storms) uenti uolunt mare magnaque ~rgunt aequora VERG.A.3.196; tantis... ~rgentibus undis 6.354; saeuior illa freto ~rgente Ov.Met.14.711; cum mare ~rrexit 15.508; TR.1.11.20; ~of a river in spate) septem ~rgens sedatis annibus altus per tacitum Ganges VERG.A.9.30; (sol) sinit... (Nilum) integrum et ut est plenissimus ~rgere MELA 1.53; JUV.15.123; (cf.) tantus (pater) Ismenos timido de gurgite ~rgit spumosis attollens apicem STAT.Theb.9.413; ~transf., w. ref. to rhythm) sex mihi ~rgat opus numeris, in quinque residat Ov.Am.1.1.27.

10 (of winds) To begin to blow strongly, freshen.

prosequitur ~rgens a puppi uentus euntis VERG.A.3.130; quid... fando ~rgentis demoror Austros? 3.481; cum ~rgit hiems portu fugienda peritis GERM.Aral.260; tunc ~rgit aura, cum datum est laxamentum corporibus SEN.Nat.5.3.3; (uentus) qui ~rgit ab oriente aequinoctialis 5.16.4; cum proximi cadentibus ~rgunt (uenti) PLIN.Nat.2.182; si quando... ~rgit tempestas JUV.12.23; APUL.Mun.11.

11 (of circumstances, emotions, etc.) To develop.

magna... fama ~rrexit CARL.Fam.8.8.2; quid bella Tyro ~rgentia dicam...? VERG.A.4.43; non ulla laborum... noua mi facies inopinane ~rgit 6.104; percipe... quid dubitem et quae nunc animo sententia ~rgat 9.191; pugna aspera ~rgit 9.667; altius irae Dardanio ~rgunt ductori 10.814; (signis) genere amplexis concordia mutua ~rgit MAN.2.412; nulla ~rgens dolor ex causa SEN.Thy.944; Hesperiam potui motu ~rgente tenere LUC.6.322; circum informis trunicos miserabile ~rgit certamen STAT.Theb.12.33; is rumor... seu dolo seu forte ~rrexit Tac.Hist.2.42; ut consulare nomen ~rgentibus... partibus honesta specie praetenderetur 3.4; JUV.11.127.

surio ~Ire, intr. [perh. from svs] (of male animals) To be in a state of sexual excitement. quid anni culusque eorum (sc. piscium) generis feminae subent, mares ~iant APUL.Apol.38.

surpiculus: see SIRPICVLVS.

surpio: see SVBRPIO.

surr-: see SVBR-.

Surrentinus ~a ~um, a. Of or deriving from Surrentum; (neut. as sb.) wine from Surrentum.

~a... uina HOR.S.2.4.55; ~o generosos palmitis colles Ov.Met.13.710; ~um... litus SEN.Nat.6.1.1; Vesuuii colles ~osque COL.3.2.10; STAT.Silv.3.5.102; ~lenia... ~a PERS.3.93; ~um ueteres maxime probare, sequens aetas... Falernum PLIN.Nat.23.33; ~a bibis? MART.13.110.1.

Surrentum (Syr-) ~I, n. A town on the Campanian coast, now Sorrento.

ENN.VAR.39; MELA 2.70; Zephyro ~um molle salubri SIL.5.466.

sursum (sūsum), adv. Also **sursus (sūsus)** [SVB+VERSVM, VERSVS?] FORMS: *sursuorsum* (for *sursum uorsum*) CIL.1.584.14.

1 In an upward direction, upwards (often contrasted w. *deorsum*). **b** (in strengthened form ~ *uersus* (*uersum*, *uorsum*)).

manus... ad caelum sustulit suas REC.NAEV.pot.24(25).1; quid nunc supina ~ caelum conspici? PL.Cist.622; quom ex alto puteo ~ ad summum escenderis MIL.1150; quietum reddam ne ~ deorsum cursites TER.Eu.278; palpebras... eius, ne conuere posset, ~ ac deorsum ductas insuebat TUB.Hist.9; quae pondera sunt sub terris omnia ~ nitier LUCR.1.1058; 4.441; cum (speculum) duceretur ~que reducereur VITR.9.8.2; praecordia ~ contrahuntur CILS.5.26.18; quae (pars palmitis) uinculo adnexa ~ tendit COL.5.6.28; quoniam nec facie ex angusto ~ euolent (papillones) 9.14.9; iam iam ~ respicit et deam spirat mulier APUL.Met.5.9; ~in fig. phr.) non eiti illi planum iter: ~ oportet ac deorsum eat SEN.Dial.1.5.9.

b naturis is ex quibus omnia constant ~ deorsus ultro citro commutantur Cic.N.D.2.84; (aquilones) contra fluuium flantes renorantur et unda cogentes ~ replent LUCR.6.718. **b** mihi stolido ~ uorsum eo subleuere officus PL.Capt.656; uteni ~ uorsum semper ducito CATO Agr.33.1; CIL.1.584.15; aequipondii breuitas maiorem uim ponderis... mollit ab imo ~ uersum egredi cogit VITR.10.3.4; a quibus (i.e. ilibus...) abdomen ~ uersus ad praecordia peruenit CILS.4.1.13; LARG.71; HVC.

agrim. p.71; —(transf.) omnes. numeri ab duobus ~ uersus multitudinis sunt VAR.L.9.65; cum gradatim ~ uersus reditur (*i.e. in a sentence*) *Cic.Orat.* 1.135; qui, cum a patre auro proauo et ceteris ~ uersum manumissus sit PAUL. *dig.* 24.2.9. *β* cilius proximus a Flora ~ uersus VAR.L. 5.158; sursus. uersus gignuntur et augmina sumunt et sursum nitidae fruges arbustaque crescent LUCR.2.188; FESP. p.340M

2 (expr. position) Above, on high. qui coluit deorsum, magis aestate laborant, qui ~ (*i.e. in the uplands*), magis hieme. nec non ~ quam deorsum tardius seruntur ac metuntur VAR.R.1.6.3; quae ~ crescent ~ que creantur. nix uenti grando gelidaque pruinae LUCR.6.527; (~ *i.e. in the heavens*) ingentia spatia sunt SEN.Nat.1.pr.11; (domus) habet porticus marmoreas duos, ~ cenationem PETR.77.4; imago fiat tua eiusmodi ut caput deorsum uideatur, pedes ~ GEL.16.18.3; APUL.Soc.8; —(in fig. phrs.) omnia ista longa uarietas miscuit et ~ deorsum fortuna uersauit SEN.Ep.44.4; sunt mulieres phussciae. et quod ~ est deorsum faciunt PETR.63.9.

sursus ~i, m. [cogn. w. Skt. *śvāruh*, MHG. *swir*] PROS.: short in cpd. *crebrisursus*; app. long in ENN. *Ann.* 525; but text uncertain. See also SYRVS¹. A post, stake.

~um unum unus ferre, tamen defendere possent ENN. *Ann.* 524; VAR.L.10.73; ~i. sunt fustes, et hypocoristici surculi FESP. p.286M; PAUL. *Fest.* p.299M.

Sūrus²: see SYRVS².

sūs¹ suis, m. f. [cf. Skt. *sū-karah*, Gk. *δς*, Eng. *swine*] PROS.: gen. *sūs* PL. *Cur.* 323 (*s.v.l.*). FORMS: dat. and abl. pl. usu. *subus* (first syll. long in VAR. *Men.* 127, LUCR. 5.970; short in LUCR. 6.974, 977); *subus* VAR.L. 5.110; *Cic.Fin.* 5.38; *PLIN.Nat.* 8.213.

1 (in general) A pig, sow. **b** (in prov. phrs.); *sus Mineruam*, (said of a person presuming to offer advice to one more expert than himself). **c** (applied to wild boar).

prospice hominem pedibus hic itidem quasi occisam suem PL. *Rud.* 660; non homines habitare mecum mi hic uidentur, sed sues Ss.64; monstrum fit: sus parit porcos tringita HEM. *hist.* 11; VAR. *R.* 2.4.9; quasi (Hyades) a subus essent non ab imbribus nominatae *Cic.N.D.* 2.111; immundi. . . sues VERG. *G.* 1.400; glande sues laeti redeunt 2.520; Alba. . . albae sues omnia nata PROP. 4.135; ex mansuetio sue LIV. 35.49.7; *Uv.Fast.* 6.170; sues ex omnibus pecudibus inpatientissimae famis COL. 7.11.3; (Iudaei) sues (*i.e. its meat*) abstinent *Cic.Hist.* 5.4. **b** uetus adagium est: nihil cum fidibus graculost, nihil cum amaracino sui GEL. *pr.* 19; (*cf.*) amaracino fugit sus et timet omne unguentum; nam saetigeris subus aere uenenuent LUCR. 6.973; —*Cic.Fam.* 9.18.3; etsi non sus Mineruam, ut aiunt, tamen inepte quisquis Mineruam docet *Ac.* 1.18; 'sus Mineruam' in proverbio est, ubi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est FESP. p.310M; (*cf.*) docebo sus, ut aiunt, oratorem eum, quem cum Catulus nuper audisset, faenum alios aiebat esse oportere *Cic.de Orat.* 2.233. **c** sues siluaticos VAR. *Men.* 361; horrens Arcadius sus LUCR. 5.25; dentes. Sabellicus excauit sus VERG. *G.* 3.255; sus memoris cultrix PHAED. 2.4.3; sus Calydonius MART. 11.18.18.

2 A sea-fish, perh. = Gk. *δς*, an unknown fish of the Euxine.

lolligo curique sues Ov. *Hal.* 132.

sus² sa sum, a. [~IE. *swo-, cf. Skt. *śvās*, Gk. *δς* (= *σφός*)] N.B.: several exx. attributed to the old demonstrative pron. *svm*² might conceivably belong here. (refl. poss.) His, her, its (= *suus*).

postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit ENN. *Ann.* 149; LUCR. 3.1025; callim autem dicebant pro clam, ut ~sam pro suam, im pro eum PAUL. *Fest.* p.47M.

~sus ~sūs, m. suff.: see -TVS³.

Sūsa ~ōrum, n. pl. Also ~a ~ae, f. A Persian city, capital of the Achaemenids.

VITR. 8.3.23; CURT. 5.1.7; Achaemenis decurrant Medica ~is agmina LUC. 2.49. *β* APUL. *Mun.* 26.

suscenseō (succ-) ~ēre ~uī, intr., (tr.). [SVB-+CENSEO] (usu. w. dat.) To be angry or indignant (with). **b** (w. acc., usu. a neut. pron., expr. cause of displeasure). **c** (w. acc. and inf.).

quid negoti est? quomobrem ~es mihi? PL. *Capt.* 669; ibo intro ad hanc meretricem, quamquam ~et mihi, si possum exorare HEN. 1048; ex perfidia et malitia. id immortalis hominibus irasit et ~ere conserunt *Cic.Q. Rose.* 46; cur tibi ego non ~eo, quod accusas cum quem ego defendo? *Sul.* 48; quis ~ me reprehendat, aut quis mihi iure ~eat, si. . . ? *Sul.* 43; si mihi pater ~eret, te maiorem fratrem pro minore deprecari oportebat LIV. 40.15.10; talia ~ent propter mihi uerba Tomitae Ov. *Pont.* 4.14.15; necessitati quis nisi inicus ~et? SEN. *dial.* 4.30.1; MART. 7.60.6; accusatores, quorum ego nimis studiis iure ~eo TAC. *Ann.* 3.12; VER. *Pro.* 2. p.118 (130N); APUL. *Met.* 2.15. **b** si id ~eat nunc quia non det tibi uxorem Chremes *Ter.* *Am.* 376; adulescenti nil est quod ~eam, si illum minu' norat *Ph.* 361; *Cic.Tusc.* 1.99; Psyllos re aquaria defectos eam, iniuriam grauliter Austro ~uisse GEL. 16.11.6; (*pass.*) si. . . fato putat omnia moueri. . . peccata. . . hominum. non ~enda neque inducenda sunt ipsis 7(6).23. **c** C. Caesar, ~ens curam uerendis uis non adhibuit SUTR. *Ves.* 5.3.

susceptiō ~ōnis, f. [SVSCIPIO + -TIŌ] The action of undertaking or taking upon oneself. gladiatoria periculum ~o *Rhet.* *Her.* 4.35; ~o causae *Cic.Mur.* 2; laborum dolorumque ~o *Ac.* 1.23; ea, quae profiscuntur a uirtute, ~one prima, non perfectione recta sunt iudicanda *Fin.* 3.32; GEL. 9.3.5.

susceptor (succ-) ~ōris, m. [SVSCIPIO + -TOR] **1** One who takes in hand (an enterprise).

~OR OPERIS AETERNI *CIL.* 5.1863.

2 One who admits (gamblers) to his house. ULP. *dig.* 11.5.1.1.

susceptum ~i, n. [pf. pple. of next] An enterprise, undertaking.

moliri moenia Troiae Laumedonta uidet ~aque magna labore crescere difficili Ov. *Met.* 11.200.

susciipiō ~ipere ~ēpi ~eptum, tr. Also **susciipio**. [SVB-+CIPIO] FORMS: a distinction is made by some ancient grammarians, e.g. Caper in G.L. 7.98, between *succ-* (in sense 1) and *susc-* (in transferred senses), but is only partly borne out by existing codd.

1 To catch from below, save from falling or being lost. **b** to support, bear up (a structure; also, a person carried).

sol. cadenti (sc. Phaethonti) obuius aeternam ~epit lampada mundi LUCR. 5.402; silici scitillam excudit Achates ~epique ignem foliis VERG. *A.* 1.175; tepidum. . . cruorem ~ipiunt pateris 6.249; concurrunt. comites domanque rudent ~ipiunt 11.806; causa ~epto flumine palma sat est PROP. 4.9.36; aqua. . . spunculus effluit, cauto lapide ~ipitur PLIN. *Ep.* 5.36; libero Marte nunc eminus tate uibrans, nunc uibrata ~iperes (sc. on your shield) *Pan.* 13.1. **b** lapideas moles. quibus porticus et capacia populorum tecta ~ipimus SEN. *Ep.* 90.25; quae graminea ~epta crepidine fumant balnea STAT. *Silv.* 1.3.43; fulturae ac substructiones, quibus (theatrum) subinde ~ipitur PLIN. *Ep.* 7.10.39 (48.2); (L)ABENTEM VIAM (AMPL)ISSIMIS OPERIBUS (VS) ~EPERVNT *CIL.* 9.6011; —dicens. 'tu, Zephyre, ~epto domum' saltu se maximo praecipitem dedit APUL. *Met.* 5.27; columbae. . . iugum gemmeum subeunt ~eptaue domina (sc. Venere) laetae subuolant 6.6.

2 To take (a load) in succession to another. **b** sermonem ~ipere, to take up the conversation, continue, reply, etc.; sim. ~ipere alone.

corpus decuriones municipiorum. . . a Nola Bouillas usque deportarunt. . . a Bouillis equester ordo ~epit ubique intulit SUTR. *Aug.* 100.2; *CL.* 1.3; —(transf.) quotiens (s littera) ultima esse aliquid consonante ~iperetur QUINT. *Inst.* 9.4.38. **b** ad quod ille quidem conticescit, sed sermonem ~ipit Polus QUINT. *Inst.* 2.15.28; APUL. *Met.* 5.13; —ego. . . dicam. de duabus rebus primis quae accepi, de origine et dignitate, de tertia parte, ubi est de arte, Scortio ~ipiet VAR. *R.* 2.1.2; 'o pater, anne aliquas ad caelum hinc ire putandum est sublimis animas. . . ?' dicam equidem nec te suspensum, nate, tenebo' ~ipit Anchises VERG. *A.* 6.723; APUL. *Met.* 2.29; 4.9; 6.3.

3 To take (up), receive (in more or less physical sense). **b** to receive into one's being, absorb, etc.; to take in with the mind or sim.

quid, si praecipiam, ne fuscet inertia dentes, oraque ~epta mane laentur aqua? Ov. *Ars.* 3.198; Fotis. sarcinulae hospitibus ~epta cum fide condit in illud cubiculum APUL. *Met.* 1.23; uirum. libentius uulnera corpore excipientem quam aurum manu ~ipientem 7.5; pretio depenso statim, quod. gaudens dominus. facile ~epit 8.25; coronam. . . audio ore ~eptam. deuorauit 11.13; officium tribunorum est. . . clauas portarum ~ipere MACER. *dig.* 49.16.12.2; (*in fig. phr.*) ~ipe. . . rector habenas patrioque deus celsus solio SEN. *Tro.* 726; —(where obj. implies a purpose or represents a function) ~eptis fascibus cum post epulas trichinio digrediretur SUTR. *Nero.* 43.2; qui aduersus populum Romanum armis ~eptis pugnauerunt GAUS *Inst.* 1.14. **b** adempta anima circum membrisque remota uiuit et aetherias uitalis ~ipit auras LUCR. 3.405; (*of things*) ea (sc. terra). . . in se ~ipit maria APUL. *Mun.* 4; uenarum meatus. . . uiuacitatem transferentes, quam de corde ~eperit *Pl.* 1.16; —nec de corpore quae sancto simulacra feruntur in mentis hominum. . . ~ipere haec animi tranquilla pace ualebis LUCR. 6.78.

4 (of a father) To take (a new-born child) in his arms and so acknowledge it or accept it into his family, instead of exposing it (= *tollo*, sense 2); also, to take (another person's child) into one's family, adopt. **b** (more vaguely, of either parent) to get or have (a child).

puerum. . . ne (pater) resciscat mi esse ex illa cautio; nam pollicitus sum ~epturum TER. *Am.* 401; parui retulit (filium) non ~episse: inuentast quae dotem petat *Ph.* 647; haec. . . die natali me scripsi. quod utinam ~eptus non essem. . . *Fin.* 5.63.11.9.3; ad decus nati, ~epti, instituti sumus *Cic.* 1.5.3; illa. . . quem conceperat, peperit. exposuit. raptor ~epit. . . et alere coepit CALP. *Deel.* 51; (*cf.*) si pater uendidit eum quem in suam potestatem ~eperat *Cic.Caec.* 98; eodem. . . tempore et ~ipimur in lucem et hoc caelesti spiritu augemur *Har.* 57; (*transf.*) me tibi supposui. teneros tu ~ipis annos Socratico, Cornute, sinu PERS. 5.36; —quidam cum filium alienum ~iperet PAUL. *dig.* 45.1.132; (*transf.*) Cato, quom esset Tuscili natus, in populi Romani ciuitatem ~eptus est *Cic.Leg.* 2.5. **b** alter, nostro qui est ~eptus semine PL. *Am.* 1139; *Epid.* 561; despondit id filium suam, illam quam ex genero ~eperat *Cic.Clu.* 179; habet uxorem, ~ipiet ex ea liberos *Dom.* 34; multae steriles. . . ante fuerunt ~et nactae post sunt tamen unde puellas ~ipere LUCR. 4.1253; si qua mihi de te ~epta fuisset ante fugam suboles VERG. *A.* 4.327; acient principes uiros ad liberos ~ipientes PLIN. *Ep.* 2.7.5; SUTR. *Cl.* 21.5; APUL. *Met.* 3.22.

5 To take (a person) under one's protection (as a pupil, client, etc.). **b** to receive into one's home, give shelter to.

A. Varroni. diligenter sitte commendauit, ut. . . totum te ~iperet ac tueretur *Cic.Fam.* 12.6.6; tu. . . qui mihi confugium, qui mihi portus eras, tu quoque ~epti curam dimittis amici. . . ? Ov. *Tr.* 5.6.3; candidatum. . . ~episse me

notum est: ego ambio PLIN. *Ep.* 6.6.9; —(of a teacher) ~eptos a se discipulos QUINT. *Inst.* 5.1; ad. curam ~eptorum. . . adulescentum respicere 11.1.55; (*cf.* w. acc. and gve.) in iis, quos (praceptor) erudiendos ~eperit 2.8.1; (*of an advocate*) maledicti. ineruditus. cum periculo ~epti litigatoris 12.12.4; qui temere nocentis reos ~iperet 11.1.74; (*cf.* w. abst. obj.) debes famam defuncti pudoremque ~ipere PLIN. *Ep.* 2.2.4. **b** qui. . . Miloni sese. . . artius conciliauerat ut etiam hospitio ~eptus inter familiaris intimos haberetur APUL. *Met.* 7.1; 8.40; eos milites, quibus. . . hospitia praebere in ciuitate oportet, per uices ab omnibus, quos id munus contingit, ~ipi oportet ULP. *dig.* 50.4.3.13; —(runaway slaves) legibus, quae seruos alienos per fugam iniustis dominis uentat ~ipi, prohibeor APUL. *Met.* 6.4; fugitiuum alienum ~episse et celasse MOD. *dig.* 48.15.5.

6 A To assume, adopt (an appearance, role, guise, etc.). **b** to take into one's head, conceive (a feeling, notion).

a si fictus aliqui dolor ~ipiendus esset *Cic.de Orat.* 2.189; hic. . . ciuium squalor, hic luctus, hae sordes ~eptae sunt propter unum me *Sest.* 145; si omnia grauissimi belli insignia ~epta a senatu uiderent *Phil.* 6.2; grauioris personae ~ipiendae sues *Att.* 10.15.3; cauendum. . . est, ne. . . in festinationibus ~ipiamus nimias celeritates *Off.* 1.131; Cimber Tilius, qui primas partes ~eperat SUTR. *Jul.* 82.1; (*w. dat. of refl.*) redeo nunc ad te, Caeli. . . ac mihi auctoritatem patriam seueritatemque ~ipio *Cic.Cael.* 37. **b** quod is eandem uoluntatem erga Syracusanos ~epissit *Cic.Ver.* 4.145; uidete quem uobis animum ~ipiendum putetis *Man.* 11; illa cupiditas quae ~epta est spe. . . praemiorum *Scaur.* 38; si (dolor). . . deponi potest, etiam non ~ipi potest? *Tusc.* 3.66; non. . . ~ipere ipsi aegritudinis propter alios debemus 4.56; rex, quod implacabile odium in Datamen ~eperat *Nep.* *Att.* 9.1; mentem. . . quietam Trolus in miseram rector ~eperat *Ann.* *Stat.* 18.167; nefas ducunt a ~epta semel persuasione discedere QUINT. *Inst.* 12.2.26; si moriendi. . . consilio ~epto a domino discessisset (seruus) ULP. *dig.* 21.1.17.6.

7 To make (a matter) one's concern, take up; (esp. portents or sim., as deserving of attention). **b** to embrace, adopt (an opinion or principle, custom, etc.). **c** *partem* or *partes* ~ipere, to take a (specified) side in a dispute.

quamquam non noua res erat, tamen tanta cura patres incescit ut pariter eam ~eptam neglectamque timerent LIV. 8.29.3; ~ipere tamen inimicitias sui patris sui propinqui quam amicitias necesse est TAC. *Ger.* 27.1; —est. . . periculum ne neglectis iis (*i.e. auspices*, etc.) impia fraude aut ~eptis anili superstitione obligemur *Cic.Div.* 1.7; 2.83; ut idem pontifex edoceret quae. . . prodigia fulminibus aloue quo uisu missa ~iperentur atque curarentur LIV. 20.7; 43.13.6. **b** hoc aditu laudis. . . me. . . uitae meae rationes ab ineunte aetate ~eptae prohibuerunt *Cic.Man.* 1; fateor me. . . malorum consolationem nullam inuenire praeter illam, quae tamen, si possis eam ~ipere, maxima est *Fam.* 5.4.2; ~eptae philosophiae nomen amittere *N.D.* 1.66; Academicorum contra propositum disputandi consuetudinem. . . te ~episse *Fal.* 4; haec tunc sacra Romulus una ex omnibus peregrina ~epit LIV. 7.7.15; —(w. ut) ~epit. . . uita hominum consuetudineque communis ut beneficiis excellentis uiros in caelum. . . tollerent *Cic.N.D.* 2.62. **c** tutere amici causam, partis ~ipe *Inc.pal.* 36; neque. . . defuit qui diuersam quoque partem ~iperet *Cic.Dial.* 1.4; idem. . . ~eptis Vespasianii partibus. bello faciem praetulit *Hist.* 2.86; (*transf.*) qui. . . uitis modum apponit, is partem ~ipit uitiorum *Cic.Tusc.* 4.42.

8 To undertake to deal with, perform, etc., take on (a task, function, responsibility, or sim., esp. of one's own accord). **b** to undertake to discharge (a vow, oath); also, to undertake to provide (an offering to a deity, or sim.). **c** *causam alicuius* ~ipere (and sim.), (of an advocate) to take on a person's case, undertake his defence (often transf.). **d** to undertake to prove (a philosophical point).

professio. bene dicendi hoc ~ipere ac polliceri uidetur, ut omni de re, quaequomodo sit proposita, ornate. . . dicatur *Cic.de Orat.* 1.21; adgrediarum iam quod ~epimus *Off.* 1.1; ut. . . negotia mulieris, si qua acciderent, controuersiisque ~iperet *Caec.* 13; ~ipere contra improbos causas salutem rei publicae *Sest.* 49; liberales. . . qui. . . eas alienum ~ipiunt amicorum *Off.* 2.55; (architectum) rogatum, non rogantem, oportere ~ipere curam VITR. 6.1.5; seu iniuncta seu ~epta foret militia LIV. 32.3.4; inperium Iani ~ipit ille die Ov. *Pont.* 4.9.60; cum de imperio. . . inter uos disceptationem ~eperim V. *Max.* 2.8.2; qui ~eperit officium uilicationis COL. 11.1.13; cum. . . ante quaestoriam omnes aetatem grauissima iudicia ~eperint QUINT. *Inst.* 12.6.1; senatus, ut ~iperes quorum consulum. . . rogauit PLIN. *Pan.* 78.1; prouincias. . . quas annuis magistratum imperis regi nec facile nec tutum erat, ipse ~epit SUTR. *Aug.* 47; si temere damnosam hereditatem ~eperint GAUS *Inst.* 2.163; mors. uel eius, qui mandarit, uel eius, qui mandatum ~eperit 3.160; (*w. dat. of refl.*) si sibi legationem ad ciuitates ~epit *Caes.* *Gal.* 1.3.4; (*cf.*) deposita legati ~epit Caesaris appellationem SUTR. *Gal.* 11; —(w. acc. and gve.) uellem ~episses inuenem regendum *Cic.Att.* 10.6.2; Olympium. . . architectatum Consutius ~episse memoratur VITR. 7.1.17; PLIN. *Ep.* 6.3.1; —(w. inf.) oratio mea. . . definitur uiris, qui hoc sermone, quem referre ~epimus, continetur *Cic.de Orat.* 3.9; —(w. ut) ut. . . mortali condicione generentur, uos ~ipite, ut illa gignatis *Tim.* 41. **b** Ioui uita ~ipere PL. *Am.* 230; *Cic.N.D.* 3.93; dixit se uota ~episse, quae Ioui Hammonis solueret *Nep.* *Lys.* 3.2; (exercitus) iuris iurandi aduersus foedera ~epti execrationes horrens LIV. 10.39.17; uinuera Italia uota pro salute eius ~epit VELL. 2.48.2; MART. 8.4.2; PLIN. *Pan.* 67.4; —heredi porca praecedanea ~ipienda Telluri VAR. in Non. p.163M; in Iouis uolo non alibi quam in Capitolio puluinar ~ipi potest? LIV. 5.52.6. **c** in hoc iudicio mihi Siculorum causam receptam (*i.e. undertaken at their request*), populi Romani ~eptam (*i.e. undertaken on my own initiative*) esse arbitror *Cic.Div.* *Caec.* 26; ~ipe causam seueritatis, integritatis, fidei *Ver.* 51; causa debitorum ~epta *Caes.* *Civ.* 3.20.1; LIV. 7.41.1; mandati. . . mei legatus ~ipe causam Ov. *Pont.* 2.2.43; PLIN. *Ep.* 5.13(14).4; (*w. acc. and gve.*

neque alii in analogiis defendendam eius ~eperunt causam VAR.L.10.16;—ea philosophia, quae ~epit patrociniū uoluptatis CIC. *Orat.* 3.63; bellum me cecinitis dicunt, ~ipiunt pacis patrociniū *Phil.* 7.3; ~epto malorum patrociniū *Sal. Cat.* 48.8;—quae a me ~epta defensio est te absente dignitatis tuae *Cic. Fam.* 5.8.5;—neque. ~pudor opset, quo minus ~eptam, cum melior uideretur, litem, cognita inter discendum iniquitate, dimittat *Quint. Inst.* 12.7.6. **d** ea. sententia, quam in hac disputatione ~epimus *Cic. Tusc.* 5.6; cur Epicurus. uno tempore ~ipiat res duas inenodabiles, unam ut sine causa fiat aliquid, . . . alteram ut. . . *Fat.* 18;—(w. acc. and inf.) qui, quod tota in hac causa diffucillimum est, ~ipiant, posse animum manere corpore uacantem *Tusc.* 1.78.

9 To venture upon, accept the risks of (an enterprise, proceeding); (esp. war, hostilities). **b** to enter upon the performance of (religious ceremonies or sim.).

sine causa maleficium ~eptum non potest esse *Cic. Inv.* 1.45; in singulis hominibus multa parricidia ~ipere *Clu.* 32; ea non modo cogitata a nefariis ciuibus uerum etiam ~epta esse sensistis *Cat.* 3.21; cum omnis impuritates impudica in domo. . . ~iperes *Phil.* 2.6; nil. . . placeat. . . quod temere inuitis ~ipiatu eris (i.e. the gods) *Cat.* 68.78; tantum facinus frustra ~eperant *Sal. Cat.* 28.3; ~eptum perfice munus *Ver.* 4.6.62; *Liv.* 3.24.1; Lucetium neque ullo in ~epta operis sui conamine minorem Catullum *Vell.* 2.36.2; neque coniugis ~ipiens neque alendis liberis sueti *Tac. Ann.* 14.27; expeditionem unam omnino ~epit *Suet.* *Cl.* 17.1; (w. in se) miserior. . . qui ~ipit in se scelus quam is qui alterius facinus subire cogit *Cic. Phil.* 11.9;—quae res erat, qua freti bellum ~ipere conantur. . . ? *Rhet. Her.* 4.13; ~epto bello. . . gesto etiam ex parte magna *Cic. Lig.* 7; ad bella ~ipienda Gallorum. . . promptus est animus *Caes. Gal.* 3.19.6; *NEP. Han.* 8.3; etiam nunc paenitet belli ~epta aduersus Romanos? *Liv.* 23.12.6; *Flor. Epit.* 2.15(4.4); proelium. . . aut bellum ~ipendum. . . negabat, nisi cum. . . emolumentis spes. . . ostenderetur *Suet. Aug.* 25.4; (cf.) pudet in aciem descendere pro dis hominibusque ~eptam subula armatum *Sen. Ep.* 85.1. **b** Semetipsum feriae. . . quod stationis causa ~eptae *Var. L.* 6.26; pons. . . in quo uel Salubris sacra ~ipiuntur *Cat.* 17.6; Romanis. . . ab eodem prodigio nouendiae sacrum publice ~eptum est *Liv.* 3.31.4; sollemnia pro pontifice. . . ~ipere 2.27.5; quos (sc. ludos) pro aeternitate imperii ~eptos appellari maximos uoluit *Suet. Nero* 11.2.

10 To make oneself subject to, face, accept (a danger, liability, etc.). **b** iudicium ~ipere, to take up a case (as one party to it) i.e. join issue.

ne quae insignis huic imperio macula atque ignominia ~ipiatu *Cic. Font.* 36; ut aliquid culpa ~ipere se putarent recusando *Clu.* 153; adhuc poenam nullam suo dignam scelere ~epit *Man.* 7; in quo. . . magnum odium Pompei ~epistis *Att.* 6.1.25; contra naturam uigilias ~ipere *Fin.* 5.45; rei publicae causa ~ipere inimicitias *NEP. Ca.* 2.4; quicquid ex uniuersi constitutione patendum est, magno ~ipiatu animo *Sen. Dial.* 7.15.7; in exilium eundem est et effundendus sanguis et ~ipienda egestas *Ep.* 81.27; cicatrice, quas is pro patria peiore aduerso ~episset *Quint. Inst.* 2.15.7; quod (Cicero) probauit morte. . . ipsa, quam praestantissimo ~epit animo 12.1.17; ne ignoro ~ipendas offensas in eligendo praepotere *Plin. Ep.* 2.18.5; 9.13.21; (w. in se) negotiatoribus certa lucra proposuit ~epto in se damno, si cui quid per tempestates accidisset *Suet. Cl.* 18.2;—(w. *pred.* acc.) Antonium ~ipere pro re publica. . . inimicum *Brut. ad Brut.* 1.17.1;—(poet.) siquis. . . animam credit. . . ~ipere hunc motum quem sensum nominamus *Lucr.* 3.352; ut uideamus, corpus ut ipsum ~ipere immanis morbus durumque dolorum, sic animum curas acris 3.460. **b** quia tamdiu quis habet noxae dedendae facultatem, quamdiu iudicati conueniatur, post ~eptum iudicium non potest noxae dedendo se liberare *Ulp. dig.* 5.3.20.5; 9.4.42; 15.3.10.1.

suscitābulum ~i, n. [next+~BVLVM] That which incites or stimulates.

Quint. Inst. 1.1.2. *Var. Men.* 34.8.

suscitō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVB+~CITO²]

1 To cause to move from a recumbent position; (esp.) to dislodge from a seat or perch. **b** to start (an animal) from its lair. **c** to call on (a person) to stand up in court (as a witness).

ut. . . ualido. . . obstrinxit (sc. taurum) aratro. . . ~at ipse genu saeuacque agit insuper hasta *V. Fl.* 7.603; si. . . oneris inpatientis prolapsus deruissem totum me compilabat. . . fusti grandissimo. . . donec. . . me plagae ~arent *APUL. Met.* 7.18; (w. *fig. phr.*) nequitia est ut extrahas mergere, euertere ut ~e *Sen. Ben.* 6.26.1;—caput seri. . . nepotis. . . qui. . . ~at a cano uoluntur capiti *Cat.* 68.124; uidit me Roma tribunalum et sedeo qua te ~at Oceanus (i.e. in the knights' seats at the theatre) *Mart.* 3.95.10; 5.35.5; (in *pun. v. sense* 3) in Pompeiano dormis. . . theatro; et quereris si te ~at Oceanus 6.9.2. **b** celerrim frondosa per aqua ceruam ~at (Iuno) ac iuueni ~offert *V. Fl.* 3.456. *C. te. . . Fanni*, ab tuis subseiliis contra te testem ~abo *Cic. Q. Rosc.* 37.

2 To cause (a thing) to rise, throw up (earth, water, vapour, etc.); to prick up (the ears). **b** to raise, build (a structure).

(moles, i.e. the ship *Argo*) prae se undas uoluit, uertices ui ~at *Acc. frag.* 393; qui, proscisso quae ~at aequore terga, rursus in obliquum ueris perumpit aratro *Ver.* 4.6.107; si. . . percalacta terra. . . uaporem nebulosum ex se ~auerit *Vitr.* 8.1.5; inflicto in terram pede ~atque puluere *V. Max.* 9.3.23; Nilus neque ~at undas ante Canis radios *Luc.* 10.225;—iam ~at aures (sc. Fama) *V. Fl.* 2.125. **b** qui delibra deum noua toto ~at orbis terrarum *Lucr.* 5.1166; tres ~antur in ea structura crustae *Vitr.* 2.8.7; exhortans *p. suos* ad ~andos festinantes muros *Front. Str.* 1.1.10.

3 To rouse from sleep or unconsciousness; also, to rouse from a sick-bed, restore to health.

b to rouse from inactivity or indifference, stir to action.

nescioquae te, Scedre, scelera ~ant *Pl. Mil.* 330; hic depositi caput et dormit. . . ~a *Mos.* 382; uigilare decet hominem. . . non enim illum expectare id oportet, dum erui se ad suum ~et officium *Rud.* 922; *Cic. de Orat.* 2.259; se e somno ~ari *Tusc.* 4.44; cum te octaua quiete et molli. . . ~at hora *Cat.* 80.4; Euandrum ex humili tecto lux. . . ~at alma *Ver.* 4.8.455; Vesuius, attonitis acer cum ~at urbes *V. Fl.* 3.209; ne ualuarum sonus cunctum uicinium. . . ~aret *APUL. Met.* 4.10; Cupido. . . Psychen innoxio punctulo sagittae suae ~at 6.21; (transf., cf. *sense* 44) nec. . . helops neque ostrea. . . Baiana quiuuit palatum ~are *Var. Men.* 549;—habes qui. . . fomenta parat, medicum roget ut te ~et ac reddat gnatis *Hor.* 5.1.183. **b** Turnus in arma uiros. . . ~at *Ver.* 4.9.463; Tyrrhenum genitor Tarchonem in proelia saeua ~at 11.728; Aeneas acuit Martem et se ~at ira 12.108; oscinem corum prece ~abo *Hor. Carm.* 3.27.11; officium. . . earum personarum, quas necessitudo ~at et ferre opem iubet *Sen. Ben.* 3.18.1; hortator. . . Cupido ~at adfixam maestis Aetidea curis *V. Fl.* 8.233; animos pastorum in meam perniciem atrociter ~auit *APUL. Met.* 7.22; ne forte immaturitate nuptiarum indignatione iusta manes acerbos mariti. . . ~emus 8.9; (in *fig. phr.*) eriget (sapientis) ipse se, ~abit. . . armabit, ut tamquam hosti scil obstat dolori *Cic. Tusc.* 2.51; (cf.) nec haec audacia reprimi potest nec illa inertia ~ari *Sen. Ep.* 95.37.

4 To rouse (something) from a dormant or latent state, awaken, call forth: **a** (feelings, conditions, and other immaterial things). **b** (physical things, esp. fire).

a (feelings, ideas, etc.) qui (i.e. augurs) sui quaestus causa fictas ~ant sententias *ENN. scen.* 394; qui nouam rationem ~ant, maiorum obterunt laudes [Cic.] *Exil.* 15; acrior ad pugnam redit ac uim ~at ira *Ver.* 4.5.454; spes addita ~at iras 10.263; cithara tacentem ~at Musam. . . Apollo *Hor. Carm.* 2.10.19; ~a sensus tuos: optatus ille portus aerumnis adest *Sen. Aug.* 789; ne. . . nostri. . . fauor principis acres ~et iras [Sen.] *Q. 649*;—(conditions, events) tantum bellum ~are conari aduersarios contra bellosum genus *Cic. Hist.* 5; *Brut. Caes. Fam.* 11.3.3; tibi has miserabilis Orpheus. . . poenas. . . ~at *Ver.* 4.4.456; terribilis saeuam nullo discrimine caedem ~at 4.12.499; *Liv.* 21.10.3; uide. . . quem tumultum ~arint *APUL. Apol.* 91;—(cf., poet.) Vergilium, qui nunc Aeneae Troiani ~at arma *Prop.* 2.34.63;—(sound, movements) crepitum dubio ~et ira pedes 2.4.4; scurra. . . mouet. . . plausus et clamores ~at *Phaed.* 5.5.28; tibicen. . . saltationis agilis uigorem ~abat *APUL. Met.* 10.31. **b** aura. . . pendientia lintea malo ~at *Ulp. Ep.* 5.54;—(fire) cinerem et sopitos ~at ignis *Ver.* 4.5.743; in. . . focos tepidum cinerem dimouit et ignes ~at *hesternus* *Op. Met.* 8.62; (transf.) extinctos iniuria ~at ignes (sc. of love) *Ans* 3.597.

stisius ~a ~um, *a.* [Ck. σόσισ] Compounded of lilies.

unguento ~o *Cels.* 5.21.1.8; ~um (sc. unguentum) tenuissimum omnium est; constat ex liliis, balanio, calamo. . . *Plin. Nat.* 13.11.

suspectiō ~ōnis, *f.* [SVSPICIO¹+~TIO] The action of suspecting (something evil).

ne, si rursus asino remoto prodirem in Lucilium, euident exitium. . . offenderem. . . artis magicae ~one *APUL. Met.* 3.29.

suspectō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [SVSPICIO¹+~TO]

1 To gaze up at.

uirgo. . . sedet ~ans tabulam quandam pictam *Ter. Eu.* 584;—(elipt. or absol.) (leonem) ~antem ac uelut mutis precibus orantem *Plin. Nat.* 8.57; (locustae) solem. . . obumbrant sollicitis ~antibus populis, ne suas operant terras 11.104.

2 To look with mistrust upon, be suspicious of (a person or thing). **b** to suspect the presence of (something evil). **c** (w. acc. and inf.) to suspect (something to be the case).

(L. Arruntium) diuitem, promptum, artibus egregius. . . ~abat (Tiberius) *Tac. Ann.* 1.13; pellit domo Selanus uxorem. . . ne pacis ~aretur 4.3; potentiam eius ~antes 11.16; uidua. . . non minus ~ans nouam domum quam ipsa iam uidua diuortium ~anda *APUL. Apol.* 92;—(w. *pred.*) omnem prolationem ut inimicam uictoriae ~abant *Tac. Hist.* 3.82. **b** Valens e petulantia (sc. militum) etiam perfidiam ~abat *Tac. Hist.* 2.27; rex. . . fraudem ~ans *Ann.* 13.39; utrum. . . horum ad ~andam magian ualeat? *APUL. Apol.* 29. **c** ante Nerone haud falsa esse etiam quae uera non probabantur *Tac. Ann.* 15.51.

suspectō ~adv. [SVSPICIOUS¹+~O²] In suspicious circumstances.

qui mortem libertorum ~at decedentium non defenderunt *Paul. dig.* 34.9.21.

suspectus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [pple. of SVSPICIO¹]

1 (of persons, things) Viewed with or arousing mistrust, (regarded as) of doubtful character, suspected or suspect (often w. dat. of pers.). **b** (w. subject of suspicion indicated). **c** ~um habere, to regard with mistrust, be suspicious of. **d** ~um facere (efficere), to make an object of mistrust, bring under suspicion.

sat sic ~us sum, quom caere noxia *Pl. Bac.* 1004; nolo esse falsa fama gnatum ~um tuum *Ter. Hec.* 758; cum saepe ~us Quinctio Nauius fuisse *Cic. Quind.* 14; ueteranus ~um nomen est *M. Brut. Phil.* 10.15; tyrannorum uita. . . in qua. . . omnia semper ~a atque sollicita *Amic.* 52; quo. . . quis. . . callidior, hoc iniunior et ~ior detecta opinione probatiss *Off.* 2.34; Danaum insidias ~aque dona *Ver.* 4.2.36; est sumis Euboicus. . . ~us nauis *Liv.* 31.47.1; noctu ab ea parte, quae minime ~a erat, impetu facto scalis urbem cepit 32.16.15; mors eius ~ior fuit 35.14; locus. . . ambiguus ~us aquis *Op. Met.* 15.333; tutissimum. . . illis iter quo ~issimum

fuit *Sen. Ep.* 59.8; (alium) tumores ~os sanat *Plin. Nat.* 20.54; siquidem ~issimum quemque sibi. . . haud cunctanter oppressit *Suet. Tiber.* 6.1; si ~a persona sit uel turpis *Ulp. dig.* 26.2.17.1;—(mend. pl. as sb.) custodiri ~a (districts of doubtful loyalty) *Tac. Ag.* 18.3;—(masc. as sb.) ~orum infamia *Ulp. dig.* 1.12.1.7. **b** (w. *preps.*) cum is (sc. Hippolytus) patri ~us esset de nouerca *Cic. Off.* 3.94; (ilius) ~us in parricidio *V. Max.* 5.9.3; (Othonom) mox ~um in eadem Poppaea in prouinciam Lusitaniam. . . sepositus *Tac. Hist.* 1.13; *Suet. Gram.* 16(112.182);—(w. *gen.*) (Philotian) non quidem sceleris, sed contumaciae tamen esse ~um *Curt.* 6.8.3; ~i. . . capitalium criminum *Tac. Ann.* 3.60; 13.9;—(w. *abl.*) Nolanum peditem dubia fide ~um *V. Max.* 7.3.7;—(w. *quasi.*) si ~us auius sit quasi consuetudinis bona nepotis *Pompon. dig.* 37.4.16;—(w. *inf.*) Samnium. . . iam alterum annum turbati nouis consiliis ~um erat *Liv.* 8.17.8; Proculus, intima familiaritate Othonis ~us consilia eius fouisse *Tac. Hist.* 1.46. **c** non maneo, neque tu me habebis falso ~um *Pl. Bac.* 572; ne super tali scelere ~um se habebit *SAL. Jug.* 71.5; regem. . . ~um habebat pro eius crudelitate perfidiaque *Liv.* 32.19.7; 43.9.4; qui facillates suas ~as habet (i.e. who doubts his own solvency) *GAUS Inst.* 2.154;—(w. *gen.*) ne quis. . . ~um cupiditalis imperii consulem habebit *Liv.* 24.9.10. **d** ut plebi ~os eos criminando faceret *Liv.* 23.15.2; Punicus cultus habitusque ~os legatos fecit Hannibalis 23.34.6; non statim cometes ortus. . . pluuias minatur. . . sed annum totum ~um facit *Sen. Nat.* 7.28.2; *Luc.* 8.515;—~um Antiochum effecerat, quod cetera Aegypto sibi tradita Pelusi ualidum relictum erat praesidium *Liv.* 45.11.4.

2 Believed without firm evidence, suspected; (of dangers) apprehended.

ut quae ~a erant certa uideantur *Quint. Inst.* 5.9.10;—ille (sc. soli) ubi nascentem maculis uariauerit ortum. . . ~i tibi sint imbres *Ver.* 4.1.443; etsi non apertum, ~um tamen bellum erat *Liv.* 2.16.2; an dolus aliquis ~us fuerit 28.3.12; inermes, ut quibus nihil hostile ~um esset 30.6.3; ubi. . . suppuratio faucium ~a est diutius permanente earum tumore *Larg.* 66; (malagma) facit ad ~as uomicas aut iam factas 265; (Mucianus) ~a etiam Claudii iracundia in secretum Asiae sepositus *Tac. Hist.* 1.10; tempore. . . ~i periculi appropinquante *Suet. Dom.* 14.4.

3 (perh.) Feeling mistrust, suspicious.

saxo fores uerberat et ipsa tarditate magis magisque ~us (s.v.l.) dira comminatur Myrmeci supplicia *APUL. Met.* 9.20.

suspectus ~us, *m.* [SVSPICIO¹+~TVS¹]

1 The action of looking up at (a thing). **b** the view (of something elevated) from below.

non erat digna ~u luna. . . ? *Sen. Ben.* 4.23.2; nigricans aspectu idemque ~u refugens (i.e. when held up to the light) *Plin. Nat.* 9.135; 21.45; quando praeclares debeat esse in ~u. . . refugens quidam. . . roseus nitor 37.123. **b** Tartarus. . . tantum tendit. . . sub umbras quantus ad aetherium caeli ~us Olympum *Ver.* 4.6.579; turris. . . uasto ~u 9.530.

2 The state of looking up to a person, etc., high regard.

intrauit mentes ~us honorum *Op. Fast.* 5.31; nimius sui ~us *Sen. Ben.* 2.26.1; facta eius dictaque quanto inuit ~u celebramus *Dial.* 6.5.2; (pl.) quorum excellentiae. . . ~us habent in deorum *quatuor* *Vitr.* 7.16.16.

suspendiōsus ~a ~um, *a.* [next+~OSVS] That has hanged himself; also, suffered when hanging oneself.

(masc. as sb.) laqueum ~i *Plin. Nat.* 28.49; non solent. . . lugeri. . . perduellionis damnati nec ~i *Ulp. dig.* 3.2.11.3;—adprehensus. . . pes alter e posterioribus (irenaceos) ~a fame necat *Plin. Nat.* 8.134.

suspendium ~(li), *n.* [next+~IVM] The act of hanging oneself.

utinam me diu adaxint ad ~um potius. . . quam. . . *Pl. Aut.* 50; *Caes.* 111; ut homines iniuriarum tuae remedium morte ac ~io quaererent *Cic. Ver.* 3.129; ut illi ancilae. . . ille. . . collum. . . resticula cingeret, ut illa perisse ~io putaretur *Scaur.* 10; in maxima. . . penuria iam de laqueo et ~io cogitabat *V. Max.* 7.3.23.5; *Petr.* 94.8; prouerbum. . . ~io arborem eligendi *Plin. Nat.* 16.29; *Hvg. Fab.* 243.5; *GEL.* 15.10.1;—(pl. for sg.) praebuit illa arbor misero ~ia collo *Op. Am.* 1.12.17; iam ~ia saeta cogitabas *Mart.* 1.115.6;—(w. *ref.* to an imprecation) ~um sese et totis illis et ipsis legibus mandare (i.e. bid them go hang themselves) *APUL. Met.* 9.36.

suspendō ~dere ~di ~sum, *tr.* [SVB+~PENDO]

1 To hang, suspend (from a point). **b** to hang up (esp. for some special purpose). **c** to place (an injured arm) in a sling. **d** ~dere naso (in comic hyperb.), to hang on one's (turned-up) nose (an object of contempt).

cum. . . religata ad pinnam muri reste ~us, manibus se demissis *Liv.* 8.16.9; remisso tunc quo ~sa erat cataracta 27.28.11; ~si lecti (i.e. a hammock) motus *Cic. Scaur.* 18.15; mens foris ille profundo, sed prohibent socii ~saque crura retentus *Luc.* 3.637; grandisissimus (fructus) pineis nucibus altissimeque ~sus *Plin. Nat.* 15.35;—(w. *abl.* or dat. *expr.* point of attachment) ante. . . quam uignis nidum ~dat hirundo *Ver.* 4.4.307; pueri. . . laeui ~si oculos tabulamque lacerato *Hor.* 5.1.6.73; ~sa humeris, ut inter pacatos, gerentes arma *Liv.* 27.28.12; hos (sc. elenchos) digitis ~dere feminarum gloria est *Plin. Nat.* 9.114; alae murenone corusco ~sam ostentans galeam *APUL. Met.* 4.12;—(poet.) nec sua credulitas piscem ~derat hamo *Op. Met.* 15.101;—(w. *abl.* or dat.) columbam, quo tendant ferrum, malo ~dit ab alto *Ver.* 4.5.480; *Strat. Sib.* 4.4.92;—(w. *ref.*) oscilla ex alta ~dunt mollia pinu *Ver.* 4.2.389; si quis. . . nodum eius. . . licio et collo ~derit *Plin. Nat.* 23.125;—(w. *abl.*) ad regulae ferreae. . . uncinis ferreis ad contiguationem ~dantur *Vitr.* 5.10.3; quam uultu suos ~dat (bucula) ~a uerna natos *Calp.* 3.67;—(w. *in. abl.*) uidit in Herculeo ~sa monilia collo *Op. Ep.* 9.57;—(in *fig. phr.*) scis. . . iustum gemina ~dere lance ancipitis librae *Pers.* 4.10;—(transf., w. *ref.* to fixing the gate, etc.) Graecia ~dit picta uultum mentemque tabella *Hor. Ep.* 2.1.97;

b ~dito (pernas) in uento biduum CATO Agr.162.3; ~sae in litore uestes LUCR.1.305; 6.472; laxos in foribus ~dit aranea cassis VERG.G.4.247; nocturnas crucibus uolucres ~dit COL.10.349; uestitu. in quercu ~so tranare PLIN.Nat.8.87; (mandragorae radix) primum. super mustum ~ditur, mox in fumo 26.121; (in fig. phr.) ubi dicitur primus Zenon nouam haeresim nouo paxillo ~disse VAR.Men.164; ~ (votive offerings or sim.) tertia. arma patri ~det capta Quirino VERG.A.6.859; si qua (dona). ~di. tholo aut sacra ad fastigia fixi 9.408; ~disse potenti uestimenta maris deo HOR.Carm.1.5.15; ~sa sacris insignia fanis TIB.2.4.23; SEN. Ep.115.5; ~[an implement or sim. when not in use] requiescat arator, et graue ~so uomere cisset opus TIB.2.1.6; paene est obliata pharetram tollere cum telis et, quem ~derat, arcum OV.Met.2.440; STAT.Theb.12.628; ~[a person for bearing or sim.] ~de, uinci, uerbera; auctor sum, sino PL.Poen.146; cecidit et Lalage tortis ~sa capillis PROP.4.7.45; iratus fuit uxori et ~dit illam: numquid occidit? SEN.Apo.11.1; C. brachio. ~so. ~umerus ad latus leniter deligandus est CELS.8.10.2.6; ~d non. ut plerique solent, naso ~dis adunco ignotus, ut me libertino patre natum HOR.S.1.6.5; Balatro ~dens omnia naso 2.8.64; PERS.1.118.

2 (transf., w. ex, ab, etc.) To make dependent or contingent (on) (usu. in pf. pple.).

extrinsecum aut bene aut male uiuendi ~sas habere rationes CIC.Fam.5.13.1; Tusc.5.36; ciuitatem. incipit quod animos ex tam leuibus momentis fortunae ~sos gereret LIV.4.32.2; (socii) dubii ~sae ex fortuna fidei 44.18.4; fata ~, et uitas hominum ~dit (natura) ab astris MAN.3.58; ex alienis iudiciis ~sa semper ambitio SEN.Dial.10.2.1; illud genus. ex quo ceterae species ~sae sunt EP.58.8; maiestatem. deorum omnium dei, a quo ista nomina, quae singula. ~colimus, ~sa sunt fr.(Haase p.423); ~sa. ~nostrae euentu pugnae natorum pignora STR.5.83; ~[cf. sense 1] tenui filo ~sa rei publicae salus V.MAX.6.4.1.

3 To kill by hanging. **b** (refl.) to hang oneself; (often in imprecations or sim.).

hominem corripit ac ~di iussit in oleastro quodam CIC. Ver.3.57; perduellionem. infelici arbori reste ~dito LIV.1.26.6; frugem. furtim noctu pausae. capital erat, ~sumque Cereci necari iubeant PLIN.Nat.18.12; transiugas arboribus ~dunt CAT.Ger.12.1; PAUL.dig.48.19.38.1. **b** ~dam potius me quam tacita haec tu auferas PL.As.816; ~dat ne se an in gladium incumbat LUCIL.601; uxorem suam ~disse se de hic CIC.de Orat.2.278; ingenium stuprauit, et stupratu se ~dit QUINT.Inst.4.2.69; (cf.) uirgines, quae corporibus ~sis demortuae forent GR.L.15.10.2; ~hodie exigam aurum hoc? ~exige, ac ~de te PL.Bac.903; CAP. 656; CAS.599; ~dant omnes nunciam se haruspices quam ego illis posthac quod loquantur credam POEN.746; TER. An.255; SEN.Dial.5.23.2.

4 To place or maintain in a raised position. **b** (spec.) to build on arches, vaulting, or sim. **c** to prevent from falling or subsiding, hold up.

dicere. incipere. ~sis auribus ista bibam PROP.3.6.8; quos supra capita hominum. ~delicatos lectica ~dit SEN.Ep.80.8; (dolia) subiectis paruis tribus lapidibus ~duntur COL. 12.18.6; longi ~dunt illa flatus STAT.Theb.6.473; nuntius exanimi ~sus pectora cursu 11.239; quis. ~dona Ioui portet feretro ~sa cuncta SIL.5.168; ~[the earth in ploughing] tenui sat erit ~dere (sc. tellurem) sulco VERG.G.1.68; qui ripas, Lyciae, tuas. ~multo uomere ~dit CAT.Theb.4.118; ~[a town, settlement] castra. ~praeruptis ~dunt ardua saxis SIL.3.556; surgit ~sa tumenti dorso. Anagnina 12.532. **b** primus balneola ~dit (i.e. built over a hypocaust) CIC.Hort. fr.76; ~sis fornacibus Aetna 546; magno adgestu ~sa uestibula SEN.Ep.84.12; ~dunt granaria lignea columinis PLIN.Nat.18.302; per praerupta ~duntur canales 33.76; transitu interiacente, qui ~sus et tubulatus conceptum uaporem. ~digerit PLIN.Ep.2.17.9; ~[cf.] Romam in montibus positam et conuallibus, cenaculis subiatam atque ~sam CIC.Agr.2.96; saxis ~sam hanc aspice rupem VERG.A.8.190. **c** ~mo futuris ab hostibus muro LIV.38.7.9; qui. ~agentem ex imo riuus insulam incredibili arte ~dit SEN.Ben.6.15.7; quod solidioris glaciebus. sustineat et ~dat (lupinum) COL. 2.15.6; uagantur. ~canales per latera puteorum. ~tellusque ligneis columinis ~ditur PLIN.Nat.33.68; Libyos Indis ~dis dentibus orbis (i.e. circular tables) MART.2.43.9; cum debere ~. agas manum porrigere, capistro ~dere (sc. asinum), cauda subleuare APUL.Met.7.18.

5 To maintain in a position in mid air, in the water, etc., without apparent support from below, keep poised (esp. in pf. pple.). **b** to leave (buildings, ground, etc.) 'hanging', i.e. without support or solid substructure. **c** to allow (soil, etc.) to lie lightly; to lay (seeds or plants) lightly in the ground.

equi. ~Neptunii, qui per undas currus ~sos rapiisse dicuntur CIC.Tusc.2.67; ~sa manet uis aere in ipso LUCR.6.1128; mare per medium fluctu ~sa tumenti ferret iter VERG.A. 7.810; aquila ~sis demissa leuiter alis pilleum aufert LIV. 1.34.8; ferrea manus. ~sa prora nauem in puppim statuebat 24.34.10; non imo tellus delecta profundo sed medio ~sa manet MAN.1.180; campus. stagno subeunte ~sis MELA 2.82; nubila ~so. ~temerasse uoluit STAT.Theb.3.463; ubi ~sis siluerunt aequora tonis 5.340; ~sum hic (i.e. Daedalus) librans media inter nubila corpus SIL.12.94; Seianus genu uultuque et manibus super Caesarem ~sus opposuit sese incidentibus TAC.Ann.4.59; per medias hostium naues utre ~sus et pedibus iter adgubernans FLOR.Ep. 1.40(3.5.10); saga. ~di diuini potens caelum deponere, terram ~dere APUL.Met.1.8; (cf.) in perpetuam uigilant ~sa sunt lumina (i.e. by saving the eyelids) SEN.Dial.1.3.9. **b** damnum factum est. ~eius operis uitio quod ita aedificatum est, ut ~di non posset CIC.Top.22; secta est omnis humus penitusque cauta latebris exiles ~sa uias agit Aetna 98; si quis specus saxi penitus exisset montem ~derit SEN.Ep. 41.3; si tremuit ~sus ager subitumque fragorem rupta dedit tellus STAT.Theb.6.882; ACH.1.109. **c** cum semen obrutum est, diligenter inculcatur. ~nam si terram ~sam reliquas, plerumque corruptur COL.11.3.34; cum terra leuim mediam uirgultaque molem, ~dant LUC.3.397; ~praestat non conserere (uineam) quam in summa terra ~dere COL.3.13.8; quod et celeriter adolescent semina quae non fatigantur

multo soli pressa pondere, fiantque uberiora quae leuiter ~sa sint 4.1.6.

6 **a** To hold (a millstone) poised, i.e. so as not to exert full pressure with it; (sim. teeth). **b** to raise on tiptoe; usu. gradum, pedem, uestigium, etc., to step lightly or on tiptoe. **c** to apply (the hand) lightly or gingerly.

a COL.2.20.35; (oliua) incitur. mollis ~sis, ne nucleus frangatur 12.51.2; 12.55.2; ~catulos. morsu. ~petentes ~sis teneros imitantur dentibus haustus LUCR.5.2069. **b** in stiterat digitis primos ~sus in artus OV.Met.8.398; ceruic. ~ita uestigiis ~dit, ut linum subter pedes trahatur PLIN.Nat.34.75; (Pholoe) Quirinalis. ~fuga ~sa per agros Caecilia tecta subit STAT.Silo.2.3.13; ~fores ~so gradu placide ire perrexit TER.Ph.867; uestigia furtim ~so digitis fert tactura gradu OV.Fast.1.426; euagata noctu ~so pede PHAED.2.4.18; necesse me est per spinosum locum ambulante ~sos pedes ponere SEN.Con.1.22.22; tenero et molli ingressu ~dimus gradum SEN.Nat.7.31.2; leuiter ~so poplite transi STAT.Silo.5.4.19; ~so et insono uestigio APUL.Met.3.21; (cf.) ~sa leuans digitis uestigia primis progreditur Ciris 212; male. ~dexter aut tollit aut summis digitis ~ditur QUINT.Inst.1.3.125; (in fig. phr.) illas (uirtutes) diligenter, quae ~sum gradum ponunt et pondus suum sustinent SEN.Dial.7.25.7. **c** lentius duocenda habena. ~dendaque manus sinistra (sc. of a surgeon) est CELS.8.3.7; ~sas leuiter admovebat manus SEN.Con.9.4.5; (in fig. phr.) non debes ~sa manu (i.e. hesitantly) commendare mihi, quos tuendos putas PLIN.Ep.6.12.1.

7 To keep (a person or his mind) in a state of uncertainty or anxious expectancy, keep in suspense (see also SVSPENSVS); (so hopes, expectations, or sim.). **b** to leave (a matter) unsettled or undecided.

animus aberrat a sententia ~sus curis maioribus CIC. Phil.7.1; socios infirme animatos esse et nouarum rerum expectatione ~sos FAM.15.1.3; pedibus praetemptat iter ~sa timore TIB.2.1.77; populus inter spem metumque ~sos animi LIV.8.13.17; dubitare uidetur ~ditque animos ficta grauitate rogantes OV.Met.7.308; ea. res omnium animos expectatione ~derat CURT.9.7.20; Cirrhaea. ~uirgo audire tacito populo ~dere Phoebo STAT.Theb.3.107; cum diu ~disset iudicium animos QUINT.Inst.9.2.22; maestate et multiplici metu ~sa ciuitate CAT.Hist.4.38; precantem senatum. ~ambiguus responsis et callida cunctatione ~dens SVET.Tib.24.2; ingenti. ~angore. ~sus expectabam diem muneris APUL.Met.10.29; ~ne diutius oratione mea ~sa expectatio uestra teneatur CIC.Clui.8; spem (sc. of spectators at a race). ~sub extremo dubium ~dere casu MAN.5.84; cupitis statim discere? ~dam cupiditatem uestram SEN. Con.1.22.19; his audientium expectationem ~derat CURT. 7.4.14. **b** omnia. ~erant ~sa propter expectationem legatorum CIC.Fam.11.8.1; ~sa de legibus res ad nouos tribunos militum dilata LIV.6.38.1; (legati) medio responso rem ~derunt 39.29.1; incertum est, utrum pater familias an filius familias sit, quia pater eius ab hostibus captus adhuc uiuat uel quod alia causa ~debat eius statum ULF. dig.38.7.2.3; ~sa lite. ~post causam actam 50.13.1.12.

8 To interrupt or halt the flow of; to break off temporarily, suspend (an activity or process). **b** to freeze (assets).

~sae. diu lacrimae fluxere per ora OV.Am.1.7.57; dat. ~exequias nec iam ~dere fletum sustinet FAST.4.849; medicamentis, quibus in lippitudine pituita ~ditur CELS.7.7.15.2; psyllion inilitum fronti epiphoras ~dit PLIN.Nat.25.143; (iac) fluctiones oculorum ~dit 28.73; ~temptauere prius ~so uincere bello foederibus LUC.4.531; ubi ~dere spiritum debeat QUINT.Inst.1.8.1; obseruandum. ~quo loco sustinendum et quasi ~dendus sermo sit, quod Graeci ὀνόμαζον. ~uocant, quod deponendus ~ditur 'arma uirumque cano' quia illud 'uirum' ad sequentia pertinet 11.3.35; rei perduellionis hereditatem ~sa cognitione filiae emancipata, cui de patris innocentia liquet. ~potest quaerere PAPIN.dig.29.2.86.1. **b** ~sis amici bonis libellum deicio creditoribus eius me obligaturus SEN.Ben.4.12.2.

suspensio ~ōnis, f. [prec. + -TIO] = next. flamma facilius peruegitur ab ~one VITR.5.10.2.

suspensura ~ae, f. [SVSPENDO + -VRA] A floor supported by vaulting.

~ae caldarium VITR.5.10.2; ~as balnearum SEN.Ep. 90.25.

suspensus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [pple. of SVSPENDO]

1 (of winds) Falling softly, light; (of soil) lying light.

aura. ~a leuisque LUCR.3.196; ~neque. ~parum refert ~issimum esse pastinatum COL.3.13.7.

2 (of persons) In a state of anxious uncertainty or suspense, on tenterhooks; sim. in ~o. **b** (of things) marked or accompanied by anxious uncertainty.

his sollicita, studio obstupida, ~o animo ciuitas PAC. trag.34; nolo ~am et incertam plebem Romanam obscura spe. pendere CIC.Agr.2.66; hoc metu adiecto maneo Thessalonicae ~us AB.3.8.2; ~o animo expecto quid agat 4.15.10; expectatione copiarum regiarum exercitus eius magis ~iore animo. ~commouebatur B.Afr.4.8.3; Anna soror, quae me ~am insomnia terrent. VERG.A.4.9; dicam. ~nec te ~um, nate, tenebo 6.722; ~t statu alterius uterque consul LIV.9.43.4; sapiens. ~lubricam sortem ~sus sequitur SEN.Ben.4.34.5; nate ~ae metus et spes parentis PHOEN.516; STAT.Arch.2.37; ero. ~sus pro homine amississimus PLIN.Ep. 8.53; reduces socios nostros ~sus opperiri APUL.Met.4.19; (w. gen.) expectatio te spei ~um fatigabit GAL.11.4.36; (w. indir. qu.) quam quid ageretur in locis reliquis essent ~i HIRT. Gal.8.43.2; quam ~si sint, quomodo aper a coco exeat SEN. Dial.10.12.5; ~haec illam (sc. nequitiam) secundae poenae. ~sequuntur, timere semper. ~et securitatis diffidere. ~quare non semper illam in ~o reliquam? EP.97.14; Othoni. ~populus. ~adclamaui. ipse in ~o tenuit, uetandi metu uel

agnoscendi pudore TAC.Hist.1.78. **b** timor eius, perturbatio, ~us incertusque uoluit CIC.Clui.34; ~am dubiamque noctem spe ac metu exegimus PLIN.Ep.6.20.19; ~[of an emotion] curam. ~am PAC. frag.197; munera. ~i plena timoris OV.Ep.15.84; ~[as complement of an inf.] est. ~um et anxium de eo. nihil scire PLIN.Ep.6.4.3.

3 (of a matter, situation) Not settled or decided; sim. in ~o. **b** (of language) vague, inconclusive.

audita. ~re omnia ~a. ~reliquere LIV.34.62.16; adeo ~a omnia in Liguriis se habere 35.6.2; ~rem totam, dum te conseruam, in ~o reliqui PLIN.Ep.Tra.10.31(40.4). **b** Tiberio. ~a semper et obscura uerba TAC.Ann.1.11; quin ~a et quo duceretur inclinatura responderet 11.34.

4 in ~o, (esp. of legal rights and sim.) In a state of suspension, in abeyance.

in ~o ira retinenda; potest enim poena dilata exigi SEN. Dial.4.22.4; quae peculiari nomine serui captiuorum possident, in ~o sunt; nam si domini postmundo redierint, eorum facta intelleguntur JULIAN.dig.49.15.23.3; potestatem. ~parentis in ~o esse GAUL. Inst.1.129; iura ciuitatis in personam eius in ~o retinentur, non abruptuntur dig. 28.52.3.1.

suspiciax ~acis, a. compar. ~acior. [next + -AX] Liable to harbour suspicions, mistrustful. populus acer, ~ax NEP.Timoth.3.5; minime malus ac ~ax frater LIV.40.14.5; in rumore. ~ax [QUINT.]Decl.18.2; Q. Haterius et Mamerus Scaurus ~acem animum perstringere TAC.Ann.1.13; aut per haec ~acioribus facias APUL.Apol.98; ~[of conditions] haud alia intentio populus sibi in principem occultae uocis aut ~acis silentii permisit TAC.Ann.3.11.

suspiciō (subsp-) ~icere ~exi ~ectum, tr., (intr.). [SVB + SPECIO] N.B.: pf. pple. rare exc. in sense 3.

1 To look upwards to, look up at. **b** (intr.) to look up. **c** (w. acc. and inf.) to look up and see (something taking place).

ENN.Ann.409; illos pisces. ~qui neque uidentur a nobis. ~neque ipsi nos ~icere possunt CIC.Luc.8; cum caelum ~eximus caelestiaque contemplati sumus N.D.2.4; astra ~eximus Tusc.1.62; cum ~icimus. caelestia mundi templa LUCR.5.1204; Aeneas. ~fastigia ~icit urbis VERG.A.1.438; plurima. turba hunc. ~umeris extantem ~icit altis 5.608; ~iciens altam Lunam. ~precatur 9.403; resedit ~iciens. ramos OV.Met.1.660; montes ita. quos ~icimus SEN.Nat. 4b.11.5; TAC.Ann.13.55; SVET.Tib.10.11; ~[poet. of a constellation] (turbulum) uix caelum ~icit, et iam praecipiti tractu uastis demittitur undis CICRat.497; ~[of a place, building] nubes ~exit Olympus LUC.6.477; alia uiridia superioribus inferioribusque fenestris ~icit despicitque (cubiculum) PLIN.Ep.5.6.38; ~ectum. iugum Cumis Iuv. 9.57; ~[transf.] nihil. ~altum. nihil magnificum. ~icere possunt qui suas omnes cogitationes abiecerunt in rem tam humilem CIC.Amic.32. **b** nec ~icit nec circumspicit (sc. augur) CIC.Div.2.72; LUCR.1.35; ~icent. iterum atque iterum fragor increpat ingens VERG.A.8.527; OV.Met. 5.296; uarie formare uoluit. respicientes ~icentescue uel despicientes PLIN.Nat.9.5.56; ~[w. in -acc] cum ~exit in caelum CIC.Har.19; LUCR.2.1039; ~[w. ad] ~exit ad caelum CIC.Rep.6.9. **c** ubi amissum caueis. ~nare per aestatem liquidam ~exeris agmen VERG.G.4.59.

2 (transf.) To look up to, admire, esteem (persons or things).

hanc eloquentiam, quam ~icerent omnes, quam admirarentur CIC.Orat.97; eos uiros ~icunt maximis efferunt laudibus OF.2.36; non minus eius pietas ~icienda est quam uirtus bellica NEP.Ag.4.2; Ptolomaeus. ~cuius ab cunctis gentibus scripta ~icerentur VITR.7.28.8; cum in ceteris inuentioibus fuerint grati, in eius rei cogitationibus maxime sunt ~ecti 9.23.13; quiskum ingenuas etiamnum ~icit artes. ~? OV.Am.3.8.1; ~icit potentem humilis VELL. 2.126.3; (reprenditur) placens sibi et se ~iciens, ut ita dicam, adsestant suus SEN.Ben.5.7.4; hoc (i.e. money) ~icunt. hoc suis optant EP.115.11; Varro. in Calabra ~iciende Iyra MART.5.30.2; cum patrem tuum. ~exerim magis an amauerim dubitem PLIN.Ep.3.3.1; 6.34.1; PAN. 84.4; IUV.13.123; SVET.Cl.28.1.

3 To regard with mistrust, be suspicious of (nearly always in pf. pple.: see SVSPECTVS). Bomilcar. ~ectus regi et ipse eum ~iciens, nouas res cupere SAL.Jug.70.1.

suspiciō ~ōnis, f. Sts. written **suspitiō**. [as prec. + -TIO]

1 A suspicion, mistrustful feeling. **b** (w. gen. expr. the evil suspected). **c** (w. inf. or acc. and inf.; also w. indir. qu.). **d** (w. quasi). **e** a deliberately fostered suspicion.

innocens ~onem hanc sustinet caussa mea PL.Bac.436; bonos. ~addeceat ~onem et culpam ut ab se segreget TRIN. 79; ~onem istanc ex illis quaere, rem profer palam TER. Hae.99.4; tanta nunc ~o de me incidit neque ea immerito AD.6.9; ni me caluitur ~o, hoc est illud quod fore occulti Oeax praedixit CIC.Agr.137; metu et ~o non proprie capere non poterat quietem SIS.Hist.45; insimulare cooperunt Epiratam litteras publicas corrupisse, a qua ~one ille aberat plurimum CIC.Ver.2.60; in eandem cadere ~onem conlega. ~non potest PHIL.11.24; quos in senatu ne tenuissima quidem ~one attigerat, eos nominauit AH.2.24.3; in quem ne si insidius quidem ille interfecisset caederet ulla ~o 13.10.3; cum uenisse in ~onem Torquato de morte Pansae BRUT.ad Brut.1.6.2; de morte si res in ~onem uenit CAES.Gal.6.10.3; Pausanias. in ~onem cecidit Lacedaemoniorum NEP.Paus.2.6; cum Tarentinorum defectio. in ~one Romanis esset LIV.25.7.10; ~onem suam dissimulat V.MAX.7.3.7. (leones) dolis caret et ~one PLIN.Nat.8.52; ~[pl.] in amore haec. ~insunt uitiae; iniuriae, ~ones. TER. Eu.60; cum ad ~ones certissimae res accederent CAES. Gal.1.19.1; Philippus. auctis in filium ~onibus. rediit LIV.40.22.15; PLIN.Nat.30.15; Tampius. ~ones militum

(horses, chariots) ~ eas currum, ut bonus saepe agitator, equosque LUCIL. 1305; ego . . ut agitator callidus priusquam ad finem ueniam equos ~ ebo CIC. LUC. 94; (cf.) est . . prudentis ~ e eut cursum sic impetum beniuolentiae AMIC. 63; — (in

other contexts) in quo conlega ~endo atque moderando *Sest.8*; ~eri remos *Att.13.21.3*; expectabam omnino iam diu meque ~ebam, ne ad te prius ipse quid scriberem quam aliqui accepissent *Fam.9.8.1*; Orpheus, dicunt flumina Thracia ~uisse lyra *PROP.3.2.4*; clamor Romanorum... pauore subito impetum ~uit *Liv.2.10.10*; ~eri ira non potuit quin extemplo confingeret *2.19.4*; nunc agendo, nunc ~endo agmen cum aliquamdiu haud multum procederet *25.36.1*; ~ebant tela, ne in permixtos hostibus suos conicerent *31.24.16*; ~uit tacitas consensu amnis aquas *Ov. Fast.3.652*; obstipuit tacitus ~uque gradum *6.398*; ~enda est manus (sc. of a surgeon), ne ultra quam necesse sit incidat *SFN.Cl.1.5.1*; uulnus... quod carmine nullo ~eat (i.e. staunch). *Medea V.Fl.6.276*; spiritum ~emus *QUINT. Inst.9.4.68*; obseruandum... quo loco ~endus et quasi suspendendum sermo sit *11.3.35*; (in fig. phr.) (uita) incitataque semel prociuli labuntur ~erique nullo modo possunt *Cic. Tusc.4.42*; (w. ab) ille repugnans ~et a iugulo dextram *VERG.A.11.750*; ubi praepres. lubrica erat, ut neque ~ere se ab lapsu possent nec... *Liv.21.35.12*; restitit ille gradu seseque a lumine ferri ~uit *V.Fl.3.103*; (ellipt.) quid clienti tuo irascere? ~e paulum *SFN.Dial.5.43.1*; *Hvg.Fab. 257.8*. *b* ~enda... solutio est nominis Caerelliani dum... de Faberio sciamus *Cic. Att.12.57.3*; Valerius aduersus coniunctos... exercitus Aequorum Volcorumque ~uit consilio bellum *Liv.3.60.1*; compressi a Q. Caedicio... rem in noctem ~uere *5.45.7*; ut iam sua lumina condas extremum fati ~it ille diem *Ov. Ep.1.114*; optimum est ea (i.e. bad news), dum aegrotant, eorum notitiae subtrahere; si id non fieri potest, ~ere tamen post cibum *CELS.3.5.11*; poena... ~enda est, quoad princeps rescripsit *ULP.Dig.28.3.6.9*. *c* *Cic. Luc.53*; ut... facilius ab utraque parte assensio ~eretur *Act.1.45*; munus esse sapientis obistere uisis adsensuque suos firme ~ere *Fin.3.31*; ~sapientem in furore ~ere se ab omni adsensu *Luc.48*; sapiens ~et se in furore ne adprobet falsa pro ueris *53*; cum (sapienti) se a respondendo ut aut adprobet quid aut inprobet ~eat *104*.

sustollō ~ere (sustuli) (sublātum), *tr.* [subs-(SVB)-+TOLLO] N.B.: *sustuli*, *sublatum* supply the pf. and sup. stems of *tollo* and all exx. have been referred there.

1 To raise on high.

amiculum hoc ~e *PL.Cist.115*; si miles sciat, credo... has ~at aedis totas atque hunc in cruce *M.310*; *Poen.1168*; ut... candida... intortit ~ant uela rudentes *CATUL.64.235*; multa... pondere magno... leui ~it machina *Nis. LUCR. 4.966*; toruor ~it ad aethera uultus *Ov. Met.13.542*; *SEN. Ep.71.25*.

2 To snatch, kidnap (a person).

quo pacto eam ab hippodromo uiderim crilem nostram filiam ~ere *PL.Cist.550*.

sūsūm: see SVRSVM.

susurrāmen ~inis, *n.* [SVSVRRO+~MEN] A whispered spell.
magico ~ine amnes... reuertit *APUL.Met.1.3*.

susurrātor ~ōris, *m.* [SVSVRRO+~TOR] One who whispers.
crebri... de eo rumores, sed ~ores dumtaxat ueniunt *CAEL.Fam.8.1.4*.

Susurrīō ~ōnis, *m.* A (Germanic) cult-title of Mercury, perh. as the god of an oracle (cf. Gk. Ἐρμῆς ψιθυριστής?).
CIL.13.12005.

susurrō ~āre, *intr.* [next +~ō] To speak in a low voice, whisper; (esp. in spreading rumours, making insinuations). *b* (of wind or water, also of bees) to make a low rustling sound.

ego cum cara de te nutrice ~o *Ov. Ep.18.10*; secum, sed ut audiam, ~at: 'septem milia...' *MART.2.446*; ut familiars inter se ~abant *APUL.Met.9.2*; (w. internal acc.) pars, quid uelit, aure ~at *Ov. Met.3.643*; cantica qui Nili... ~at *MART. 3.63.5*; ~ut uaga fama ~at *Ov. Ep.20.233*; (w. acc. and inf.) iam ~ari uulgo ciuem Atticam esse hanc *TER.A.779*; *CATUL.80.5*. *b* tractim... ~ant (sc. apes) *VERG.G.4.260*; ~antis... lymphae *Culex 105*; aura ~antis... uenti *156*.

susurrus ~i, *m.* [onomat., cf. Gk. ὄρυς 'swarm of bees'] FORMS: gen. ~ūs *APUL.Met. 5.6*; abl. ~ū *Fl.17*. The sound made by one speaking in a low voice, a whisper; a whispered report or insinuation. *b* a soft rustling sound (of things).

palam age, nolo ego murmurillum neque ~um fieri *PL. Rud.1404*; ~o delectari... mulierculae *Cic. Tusc.5.103*; in lecto... uideres stridere secreta ciuium aures ~os *HOR.S. 2.878*; ~enes... sub noctem ~i *Carm.1.9.10*; *PROP.1.1.13*; haud illic tacito mala uota ~o concipiunt *LUCR.5.104*; *PEKS. 2.67*; ~os improbos inuergere *APUL.Met.8.10*; ~de resperexis clandestinas existimationes nullisque magis quam audientibus insidiantes ~os *PLIN. Pan.62.9*; saeculor ille Pompeius (i.e. an informer) tenui iugulos aperire ~o *IUV.4.110*; (personified) illic (i.e. in the house of Rumor) Credulitas... est... dubioque auctore ~i *Ov. Met.12.61*; *b* saepes... apibus florem depasta... leui somnum suadebit inire ~o *VERG. Ec. 1.55*; quamuis... spumant rauco feruentia musta ~o *CAEL. Ed.1.3*.

susurrus ~a ~um, *a.* [prec.+~vs] Whispering, insinuating.
index Procin adit linguaue refert audita ~a *Ov. Met. 7.825*.

sūta ~ōrum, *n. pl.*: see svo.

sūtēla ~ae, *f.* [irreg. <SVO+~ELA, after *tutēla*] A cunning device, stratagem (cf. *consutis dolis PL.Am.367*).

possine necne clam me ~is tuis praepere Casinam uxorem...? *PL.Cas.95*; *Capt.692*; ~ae dolosae astutiae a similitudine suentium dictae *PAUL.Fest.3.111M*.

sūtīlis ~is ~e, *a.* [SVO+~ILIS] Made by sewing, consisting of things stitched together.
cumba ~is (i.e. made of skins) *VERG.A.6.414*; ~is... balteus *12.273*; ~ibus... thyrsis *PROP.20.3*; (coronis) mero folio ~ibus *PLIN.Nat.21.11*; ~es naues *24.65*; ~is... domus *V.L.6.81*; ~i centunculo *APUL.Met.1.6*; (cf.) rosis... ~ibus (i.e. a garland of roses) *MART.5.64.4*; *9.93.5*.

sūtor ~ōris, *m.* [SVO+~TOR] A shoemaker, cobbler.

quasi claudus ~or domi sedet totos dies *PL.Aul.73*; crepidario ~ore *AREL.Hist.11*; *Cic. Flac.17*; si (quis emat) scalpra et formas non ~or *HOR.S.2.3.106*; *PHAE.1.14.1*; (Apellem) denuntiantem, ne supra crepidam ~or indicaret, quod... in proverbium abiit *PLIN.Nat.35.85*; *MART.12.59.7*; *JUV.3.294*; ~OR CALIGARIVS *CIL.5.5919*.

sūtōrius ~a ~um, *a.* [prec.+~ivs] Of or belonging to a shoemaker or shoemakers; atramentum ~um, creta ~a, a substance used to blacken shoe-leather, ferrous or cupric sulphate (also used medicinally). *b* (humorously, of a person) that has held the rank of shoemaker (after *praetorius*, etc.).

in atrio ~o *VAR.L.6.14*; *Fast.Praen.(CIL.1.2.34)*; ~ae simili fistula (i.e. a punch) *PLIN.17.100*; COMPARATOR MERCIS ~AE *CIL.5.5927*; ~adurum... atramentum ~um, chalcitis *CELS.5.8*; (ocimum) uerrucas mixto atramento ~o tollit *PLIN.Nat.20.123*; *34.123*; melanterias, quae creta ~a dicitur, quae ligulae calculeorum denigrantur *LARG.208*. *b* grauis (iudices) habent Turpionem ~um et Vettium manicipem *Cic. Att.6.1.15*.

sūtīna ~ae, *f.* [SVTOR+~INA]

1 A shoemaker's shop.

ubi calcei (ueneunt), calcearia diceretur, non... ~a *VAR.L. 8.55*; *PLIN.Nat.10.122*; *35.112*; baxeas... ~e ~a praestinare *APUL.Flg.*

2 (pl. app.) The art of shoemaking.

~as facere inscius *VAR.Men.211*.

sūtīnus ~a ~um, *a.* [as prec.+~INVS] Belonging or relating to a shoemaker; (neut. as sb.) the art or practice of shoemaking.

(arte) ~a *VAR.L.5.93*; *VITR.6.pr.7*; *PLIN.Nat.7.196*; ~ae tabernae *TAC.Ann.15.34*; ~um... inuentum a sapientibus *SEN.Ep.90.23*; *CIL.2.5181.32*.

Sūtium ~ii, *n.* A border town of Etruria; quasi eant ~ium (or sim.), (prov. phr. w. ref. to bringing one's own provisions on a job).

Liv.6.3.2; *9.32.1*; *VELL.1.14.2*; ~senus... domo certum est omnis mittere ad te... cum cibo... facit ut ueniant, quasi eant ~ium *PL.Cas.52*; Gallico tumultu... edictum est legiones ~ii ut praesto essent cum cibo suo. quod usurpari coeptum est in is qui suis rebus opibusque officii ad praestant quibus debent *FEST.p.370M*.

sūtūra ~ae, *f.* [SVO+~VRA] A piece of sewing, stitch or seam. *b* (anat.) a suture (of the skull).

triplex scutale, crebris ~is duratum *Liv.38.29.6*; nec ~ae (sc. of a cloak) quidem attulerat rusticus curiosas manus *PETR.13.1*; (in surgery) oras uulneris ~ae comprehendunt *CELS.7.4.3A*; *7.7.8*; tum ~ae eximi, et ulcus ad sanitatem perducit debet *7.9.5*. *b* rara... caluaria solida sine ~is est *CELS.8.1.2*; *8.4.3*.

suus (~os) ~a ~um (~om), *a.* [poss. corresponding to *suī*; <IE. *seuio-, cf. Gk. ἐός] FORMS: *sou-* in early inscs. (abl. sg. *soua CIL.1.1551*, *1.2440*, *souo 1.1211.4*; dat., abl. pl. *souois 1.583.50*, *1.1687*, etc.). Gen. pl. *suorum CIL.1.727*; *suum TER.A.411*, *Sis.hist.112(?)*; dat., abl. pl. *suicis CIL.1.1741.6*, *1.2208*; *suobus CIL.6.25957*; *suibus CIL.6.11839*; *suibus CIL.6.38396*. Often strengthened w. suffixes ~MET and (usu. only in abl. sg.) ~PTE. See also *svs*. Pros.: *su-* sts. coalescing w. a succeeding long vowel to form a single syll., esp. in early dramatists.

A. SYNTAX.

1 (dir. refl., w. ref. to the subj. of a sentence or cl.). *b* (in phrs. without a finite vb., w. ref. to the effective subj.). *c* (in general statements, w. ref. to an unexpressed indef. subj.). *d* (in certain fixed formulas also used w. ref. to first or second pers.).

si nunc facere uult era officium ~um *PL.Cas.508*; mittent aliquem de ~o numero *Cic. Phil.11.25*; Caesar copias ~as diuisit *CAES.Civ.3.97.3*; M. Papirius... dicitur Gallo barbam ~am (i.e. Papirii)... permulcenti scipione eburne in caput incusso iram mouisse *Liv.5.41.9*; mulier... passa est frangi pertinaciam ~am *PETR.11.13*; ubi diuidenda erit causa et in partes ~as digerenda *QUINT. Inst.1.1.6*; felicem Priamum uocabat, quod superstes omnium ~orum extitisset *SUET.Tib.62.3*; (w. ref. to the logical subj. of a cl.) si... Caesarem beneficii ~ipaeniteret *Cic. Lig.29*; hominibus Gallis prae magnitudine corporum ~orum breuitas nostra contempuit est *CAES.Gal.2.30.4*. *b* hunc (sc. Mithridatem)... Tigranes... diffidentem... rebus ~is est confirmat *Cic. Man.23*; Heluetios... in finis ~os... reuerit iussit *CAES.Gal.1.28.3*; rerum ~arum... ferendam secum dominis ius fiebat *Liv. 3.13.6*; iamne ~as ~umicis illo deponere uestes... putas? *Ov. Ep.18(19).43*; sententiam Menestratu cuiusdam, declamatoris non abiecti ~is temporibus, nactus sum *SEN.Suod. 1.13*; uiuentis animas et adhuc ~a membra regentis inuadit busto *Luc.6.529*; iactatio circa memoriam ~am... gloriantis

QUINT. Inst.11.2.22. *c* bellum est... ~a uitia nosse *Cic. Att.2.17.2*; ualeatudo sustentatur notitia ~i corporis *Off. 2.86*; leuius... est ~a decreta et consulta tollere quam aliorum *Liv.3.21.5*; *Ov. Ponn.2.6.24*; naturale desiderium ~orum est *SEN.Dial.6.7.1*. *d* nouare possumus... ipsi, si ~i iuris sumus *PAUL.Dig.46.2.10*; pro ~o possessio talis est, cum dominum nobis adquiri putamus, et ex ea causa possidemus, ex qua adquiritur, et praeterea pro ~o *ULP.Dig. 41.10.1*.

2 (often, esp. in emph. or pregn. usc. w. ref. to the obj. of its cl. or another sb. in an oblique case). *b* (used w. ref. to a sb. in another cl. or sentence).

iubet saluare ~os uir uxorem suam *PL. Mer.713*; desinant insidiari domi ~ae consuli *Cic. Catil.1.32*; (Theophrastus) spoliavit... uirtutem ~o decore *Act.1.33*; ~is flammis delete Fidenas *Liv.4.33.5*; sopitos uigiles in cubilibus ~is obrunecat *25.9.11*; causam instituendorum ludorum ab origine ~a repletur *V. Max.2.4.4*; aliquando ~a praesidia in ipsos consurrexerunt *SEN.Cl.1.26.1*; comedioc... quem usum in pueris putem... ~o loco dicam *QUINT. Inst.1.8.7*. *b* si ille huc saluos reuocet, reddam ~om sibi *PL. Trm.156*; mater quod suauis ~a adulescens mulier fecit *TER.Hec.660*; uitis si macra erit, sarmenta ~a concidit *CATO Agr.37.2*; cum... Pompeius habuit castra constituta in conspectu duorum oppidorum, ab ~is castris circiter milia passuum in grumus est *B.Hisp.8.6*; incolebant urbein eam profugi ab Thebis Phthioticis; urbe ~a capta... sedem iis Aetoli eam dederant *Liv.28.7.12*; ipse sub Esquilis, ubi erat ~a regia, caesus concidit *Ov. Fast.6.601*.

3 (indir. refl., in subord. cls., etc., representing the words, thoughts, etc., of the subj. of the main cl.); *a* (in indir. statements, questions, and commands). *b* (in other types of cl.).

a iuranto... sese oleam non subripuisse neque quemquam ~o dolo malo *CATO Agr.144.2*; Mamertinorum legatus... istum... sacra deosque penatis... ex aedibus ~is eripuisse dixit *Cic. Ver.2.13*; quem (sc. Vercingetorigem) perterriti omnes Aruerni... obsecrant ut ~is fortunis consulat *CAES. Gal.7.8.4*; postquam animaduertit, quantus agminis ~i terror esset *Liv.43.19.5*; miratur, quis deus inuenens tam urbanos in ~am regionem detulerit *PETR.16.4*; nissum ad ~a corpora morbum infesto credunt a nomine *Juv.13.230*; (w. ref. to the logical subj. of the main cl.) nuntiatum quondam est Fauiorini philosopho... uxorem auditoris... ~i paululum ante enixam *CEL.12.1.1*; (dir. and indir. use of se, ~us combined) patres conscripti... legatos in Bithyniam misorunt... qui ab rege peterent, ne inimicissimum ~um (i.e. Hannibalem) secum haberet sibiue dederet *Nep.Han. 12.2*. *b* non... illum expectare id oportet, dum erus se ad ~om suscitit officium *PL. Rud.922*; Sulla, si sibi ~us pudor... non prodesset, nullum auxilium requisivit *Cic. Sul. 15*; Pactus... omnis libros quos frater ~us reliquisset mihi donauit *Att.2.1.12*; Albam... a fundamentis prouenerunt, ne... memoria originum ~arum exstaret *Liv.26.13.16*; cum Proculeius quereretur de filio, quod is mortem ~am 'expectaret' *QUINT. Inst.9.3.68*.

B. SEMANTICS. (N.B.: the range of application given under sense 1 must be understood to extend through all the remaining senses.)

1 (dir. or indir. refl. poss.) His, her, its, theirs, (pred.) his, hers, theirs; (w. ref. to unexpr. indef. subj.) one's. *b* (closely assoc. w. *quisque*; sim. w. *uterque*). *c* (after cum denoting close association). *d* (equivalent to obj. gen.; also to partitive gen.). *e* (ellipt.) ~a (abl. sg.) *interesse*, *referre*, to be of importance or concern to one (see INTERSVM, REFERT); ~as (sc. *poenas*?) *dare*, to pay the price of one's faults.

Romanus homo... corde ~o trepidat *ENN. Ann.548*; homo eloquentissimus ciuitatis ~ae GRACCH. *orat.41*; quae... nupsit... consobrinu ~o *Cic. Clu.11*; ille in ~a sententia perseuerat *CAES.Civ.1.72.4*; (nouerca) uertet in offensas libera uerba ~as *PROP.4.11.90*; ut par delicto sit mea poena ~o *Ov. Tr.2.578*; insulae, quae interuentu ~o maria distinguunt *SEN.Dial.6.18.5*; se... ad ~a limina fleunt *V.L. 5.695*; C. Caesar... altero Imperii ~i anno... duos ductus inchoauit *FRON.Aq.13*; (poet.) rosae fulgent inter ~a lilia mixtae *Ov. Am.2.5.37*; (pred.) luba... ~am esse praedicans praedam *CAES.Civ.2.44.2*; emptores bolum ~um aiant, piscatores ~um *SUET. Rhet.25(p.122R)*; pistior ille, qui me pretio ~um fecerat *APUL.Met.9.14*; (w. ref. to unexpr. indef. subj.) contentum... ~is rebus esse maxime sunt... diuitiae *Cic. Parad.51*; *SEN.Dial.10.8.3*; *PLIN. Ep.9.10.6*. *b* sibi quique habeant quod ~om est *PL. Cur.180*; domus... ~as quemque ire iubet *QUAD.Hist.23*; sumptum omnem in classem... ~o quaeque nauarchio ciuitas semper dora solebat *Cic. Ver.5.60*; uti quidein in ~a corpora rursum dissoluta natura *LUCR.1.215*; uidet intentos... opifices ~o quemque operi *Liv.6.25.9*; ~o quidque uase conditur *COL.12.7.3*; ut... reliquae (aquae) secundum ~am quaeque qualitate aptis usibus assignarentur *FRON.Aq.92*; (agreeing w. same noun as quisque) strata iacent passim ~a quaeque sub arbore poma *VERG. Ec.7.54*; eo concilia ~ae quicquid regionis indici... iussit *Liv.45.29.9*; ~ita ~as uterque copias reducit *CAES.Civ.2.28.4*; nec ipsi tam inter se acriter contendebant quam studia excitauerant uterque ~i corporis hominum *Liv.26.48.6*. *c* addito... betae coliculos ducs cum radice ~a *CATO Agr.158.1*; quadrirem cum renigibus... ~is ceperunt *CAES.Civ.3.24.3*; *Ov. Met.12.260*; tantum siluarum cum ~is animalibus *SEN.Dial.6.28.4*; ut aduersariorum dicta cum ~a confirmatione referamus *QUINT. Inst.5.13.27*. *d* ipsae (leges)... te a cognitione ~a... repellunt *Cic. Balb.32*; quos (sc. equites) ~ae custodiae causa circum se habere conseruat *CAES.Civ.2.40.1*; ita ille impudens ipse ~us fuit accusator *Nep.Lys.4.3*; cum ferae bestiae cibum ad fraudem ~am positum... asperunt *Liv.41.23.8*; ~ nostrum... parentem (i.e. mundum) pars ~a perspicimus *MAN.4.885*; rotundus (digitus) tribus udecimis ~is quadrato minor est *FRON.Aq.24*. *e* Glyco dedecit ~as; itaque quamdiu uixerit, habebit stigmam *PETR.45.9*.

2 (in emph. use) His own. **b** (strengthened w. suffixes *-pte, -met*). **c** (strengthened w. *sibi*, see further *se*; also w. *ipsius, ipsorum*). **d** (of a movement) self-generated.

qui ~i quaestus causa fictas suscitant sententias ENN. *scen.394*; parvola hinc est abrepta; eduxit mater pro ~a TER. *Eu.156*; ut uirtus ~amne propter dignitatem an propter fructum aliquid expetatur C. *de Orat.3.112*; ista ipsa res ~o nomine in iudicium nunquam est uocata C. *de Off.1.10.4*; defendam Declanum, qui tibi in suspicionem nullo ~o delicto uenit F. *de A.8.1*; Antonius. ~a manu scripsit NEP. *Ant.10.4*; cui placet alterius, ~a nimirum est odio suos HOR. *Ep.1.14.11*; ~ae leges, sui magistratus Caspae essent LIV. *23.7.2*; cum multis ~is uolueribus ingentem stragem edebant SEN. *Dial.6.24.1*; qui ~a quoque confessione oratores esse non possunt QUINT. *Inst.12.3.9*; (*poet.*) uiscum. ~ quod non ~a seminat arbor VERG. *A.6.206*; (*subj.*, etc., *emph.* by *ipse*) (ingenium eius) ualeat. ~ipsum ~is uiribus C. *de Off.1.10.4*; ut saeuiret ipse in ~um sanguinem LIV. *40.5.1*; petii centuria Rhesi inque ~is ipsum castis comitesque peremi O. *Met.13.250*; Persicus. ~suspectus tamquam ipse ~as incendit *ad.3.222*; (*pred.*) artem. ~sine qua scire nemo potest quid sit ~um quid alienum C. *de Rep.1.20*; quem ille natum non agnorat, eundem moriens ~um esse dixit NEP. *Ag.1.4*; ipse. qui in potestate nostra ~a, nihil ~um habere potest CAES. *Gal.1.87*. **b** quod illa oscula mea soror gemina esset ~ompte amicum PL. *Mil.391*; si atomi ferrentur in locum inferiorem ~opte pondere C. *N.D.1.69*; sonitu ~opte tintinant aures CATUL. *51.10*; ferocia superbae ~opte ingenio genti creuit LIV. *25.18.2*; locum cum operibus tum ~apte natura tutum. *30.9.13*; COL. *7.2.4*; bonum ~apte natura APUL. *Pl.2.5*; ~opte nesci. *Sec.10*; ~nec hostes modo timebant sed ~omet ipsi ciues LIV. *2.9.5*; hostem. ~intra ~amet ipsam moenia compulere 6.36.4; Hannibal ~amet ipse fraude captus abiit 27.28.13; Romanus. ~ismet pugnantem membris MAX. *4.43*; quis epistulam ~ismet uerbis componere potuit? F. *de Rep.2.138* (124N); cum. ~accusaretur a filio ~omet dementiae APUL. *Apol.37*. **c** ignorans ~o sibi seruit patri PL. *Cap.50*; ~o sibi gladio hunc iugulo TER. *Ad.958*; ea. in ~o sibi iure. *decoquantur* COL. *12.42.2*; uitas. ~o sibi pampino tegito AR. *1.1*; ~oppidanos ~us ipsorum ex conscientia culpa metus. hortatur LIV. *28.10.10*; Hannibalem. in *ss.* ac ~um ipsius caput exsecratur *Sec.20.7*; QUINT. *Inst.2.6.7*. **d** cui (*sc.* Platonem) duo placet esse motus, unum ~um alterum externum, esse autem diuinitas quod ipsum ex se ~a sponte moueat C. *N.D.2.32*; Tusc. *1.54*.

3 (phrs.): **a** ~a (~apte) sponte. Of his own accord, spontaneously (see also *SPONS*); app. also ~apte (ellipt.). **b** ~i uiris, ~ae potestatis (in ~a potestate, etc.), (of a member of a family, a city, or sim.) under his or its own jurisdiction or control, independent; sim. ~ae aetatis, (of a person) that is of age; ~i iudicii, having an independent mind. **c** (leg.) possidere pro ~o, to hold as one's own (without specific title).

a ~a sponte ad Caesarem in ius adierunt CAES. *Civ.1.87.2*; stellae sponte ~a lussuene uagentur HOR. *Ep.1.12.17*; LIV. *3.19.8*; ~apte sponte APUL. *Sec.12*; ~adseuerans breui absque noxa nostri ~apte ingenium eius uolentia sulpiri peritum F. *de A.9.25*. **b** fore. ~liberam et ~i iuris ciuitatem HIRT. *Gal.8.32.4*; LIV. *38.9.10*; Mithridates, ultimum omnium iuris ~i regum praeter Parthicos VELL. *2.40.1*; quaedam personae ~i iuris sunt, quaedam alieno iuri sunt subiectae GAUS. *Inst.1.48*; (in *fig. phr.*) nulli. ~sunt tam feri et ~i iuris affectus, ut non disciplina perdometur SEN. *Dial.4.12.3*; ~Puteolos. qui nunc in ~a potestate sunt suo iure libertateque utuntur C. *de Agr.2.86*; Regini. ~potestatis ~ae ad ultimum manserunt LIV. *23.30.9*; si modo defunctus testator. ~ae potestatis mortis temere fuerit GAUS. *Inst.2.147*; ~si ~ae aetatis factus comprobauerit (pupillus) emptionem, contractus ualeat ULP. *dig.26.8.5.2*; ~ille. ~i iudicii, potius quid se facere par esset intuebatur quam quid illi laudari forent NEP. *Ag.9.7*. **c** quod legatum non sit, ab herede tamen perperam traditum sit, placet a legatario uisucapi, quia pro ~o possidet POMPO. *dig.41.10.4.1*.

4 (of a person, city, etc.) Subject to him, under his jurisdiction or control (often pred.): ~us (et necessarius) heres, an heir who is in the potestas of the testator at the time of the latter's decease. **b** (w. refl. force) under one's own jurisdiction or control; in command of one's feelings or faculties.

hoc munere arbitrantur ~am Thaidem esse TER. *Eu.270*; Macedoniam (Antonius) ~am uocat omnino, quoniam. ~frater est inde reuocatus C. *Phil.7.3*; plures. ~opera forensi ~os reddiderat NEP. *Alc.3.4*; ne quis quem ciuitatis mutandae causa ~um faceret nesci alienaret LIV. *41.8.12*; Gabius turpi fecerat arte ~os O. *Fast.2.690*; lenone ~as iam dimittente puellas Iuv. *6.127*; debet exercitor omnium nauarum ~orum. ~factum praestare ULP. *dig.4.9.7*; ~si intestato moritur, cui ~us heres nec escit, agnatus proximus familiam habet Lex XII(Tab. *de iur. p.23*); ~i. et necessarij heredes sunt ueluti filius filiae, nepos neptisue. ~et deinceps ceteri, qui modo in potestate morientis fuerunt GAUS. *Inst.2.156*; ULP. *dig.38.16.1.2*. **b** ancilla mea quae fuit hodie. ~a nunc est: argento uicisti PL. *Per.472*; est. ~genus iniustae seruitutis, cum ille sit alterius qui ~i possunt esse C. *de Rep.3.37*; Leg. *2.5*; ille illius cultor est, hic illius; ~us nemo est SEN. *Dial.10.2.4*; tecum tristis huiusque nec unquam ille ~us, uultumque tuo sumebat ab ore STAT. *Silv.2.6.53*; (*transf.*) hic (*sc.* Diodorus). ~us est de summoque bono dissensit diu uero Peripateticus non potest C. *Fin.5.14*; ~uix ~a uix sanae uirgo Niseia compos mentis erat O. *Met.8.35*; Diophanes. mente uiduus nequam ~us APUL. *Met.2.14*; ULP. *dig.42.4.7.9*.

5 (neut. as sb.): **a** (sg. or pl.) His (own) property or possessions. **b** de ~o (also ~o alone), at his own expense; (*transf.*) by his own efforts. **c** (pl.) his (own) affairs; ~is se

tenere, to mind one's own business. **d** (pl.) his (own) writings, ideas, or sim.

a (sg.) homo. ~o contentus ENN. *Ann.245*; ~um cuique per me uti atque frui licet CATO *Orat.173*; perdiuites sunt sed ~i ~um. ~diligenter tenent C. *Att.6.1.3*; populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios. ~i nihil deperdere. ~uelit CAES. *Gal.1.43.8*; milites largius ~o uisi SAL. *Cal.16.4*; (*phr.*) (iulicus) alieno manum abstinere, ~a seruet CATO *Ag.5.1*; si (Roscium) tibi omnia ~a praeter animam tradidit C. *S. Rosc.146*; Aedui cum se ~aque ab eis defendere non possent CAES. *Gal.1.11.2*; uita. ~sine cupiditate agitur; ~a quoque satis placebant SAL. *Cal.2.1*; LIV. *21.26.9*; MELA *2.11*; Bructeros ~a uerentis. L. Stertinius. ~fudit TAC. *Ann.1.60*. **b** ni ~o uiuit, qui uel unctum habebit, libras farris endo dies dato Lex XII(Tab. *de iur. p.21*); pecuniam numerauit de ~o C. *Att.16.16A.5*; cum ante id tempus de ~o quisque functus eo munere esset LIV. *4.59.11*; SEN. *Ben.7.4.2*; CIL. *6.621*; praemia. ~grandia de ~o offerebat SUT. *Aug.45.2*; APUL. *Fl.16*; ~animum intueri, qualis. ~sit, alieno ~o magnus SEN. *Ep.76.32*; corpora, quae per ignes tractus labentia inde splendorem trahant. ~non de ~o clara NAT. *7.1.6*. **c** aliena ut (homines) melius uideant et diiudicent quam ~a TER. *Hau.505*; cognoscunt. ~immobile agmen et ~a quemque mollietem LIV. *20.8.8*; eos, qui ~a permiserit fortunae SEN. *Nat.3.37.7*; ~rogamus Nocturnas, ut ~is se teneant, dum redimus PETR. *64.7*. **d** necesse est. ~omnibus anteponant (*sc.* in *quoting*) et ~a maxime probent Rhet. *Her.4.2*; ~a confirmare et quae ~a diuerso proponerentur refutare QUINT. *Inst.5.1.2*.

6 (masc. pl. as sb.) Those associated with him, his soldiers, companions, followers, etc. **b** his relatives, kinsmen, or sim. **c** (masc. or fem. as sb.) one's consort, betrothed, or sim.

sine ullo ~orum uulnere cunctos interficiunt Sis. *hist.73*; cum. ~diuisurum se urbem palam ~is polliceretur C. *Phil.13.19*; Epicurum. ~et Metrodorum non fere praeter ~os quiskum in manus sumit Tusc. *2.8*; iactabant. ~os fauri LUCA. *5.1323*; Caesar. ~cohortatus ~os proelium commisit CAES. *Gal.1.25.3*; (Pompeius) nauiculam. ~conscendit cum paucis ~is C. *S.104.3*; Maecenas me coepit habere ~orum in numero HOR. *S.2.6.41*; ut elephantii ~os. ~uerterentur LIV. *30.13.13*; rex. ~raptum ~is in egiu impositus, fugit 41.4.7; Maroboduus. ~inter ~os occupat principatum VELL. *2.108.2*; Alexander. ~urbem destitutam ab ~is (*sc.* *is inhabitantibus*) intrat CURT. *3.1.6*; nec (compositionem) ulli ~orum committet (*sc.* a *physicum*) LARG. *97*; reclinari (*sc.* aduocatum). ~ad ~os QUINT. *Inst.11.3.132*. **b** facito uti seruetur familiae (iunim) primum ~isque CATO *Ag.25*; uellem hanc contemtionem pecuniae ~is reliquisset C. *Phil.3.16*; qui ~orum mortem. ~legeat Tusc. *1.30*; CATUL. *58.3*; O. *Per.18* (19); patient. ~os perdere SEN. *Dial.6.15.3*; PETR. *43.5*; Iuv. *10.237*; proximiores ex agnatis ~i dicuntur PAUL. *dig.38.10.10.3*; (*w. ref. to animals*) feras bestias. ~si ad cubilia et catulos earum ire pergas, ad opem ~is ferendum avertas Iuv. *26.13.12*. **c** (*masc.*) Lilia. ~fugiens mox futuri ~i Caesaris arma VELL. *2.75.3*; (*fem.*) illam ~am suas res sibi habere iussit. ~cum mima fecit diuortium C. *Phil.2.69*; absteruerant raptas Phoebe Phoebeque sororem Tyndaridae. ~belli parant repetuntque ~as et frater et Idas O. *Fast.5.701*.

7 (esp. w. personal names) Especially dear to him, his beloved —; (esp. in the headings of letters).

Gabinus. ~contra ~um Clodium. ~pugnauit C. *Pis.27*; credamus. ~Panaetio a Platone ~o dissentienti? Tusc. *1.79*; orabat superos Leda ~umque Iouem O. *Ep.8.78*; Augustus ~circumfusus. ~amplixibus Tiberi ~i VELL. *2.223.2*; SEN. *Dial.6.3.2*; PETR. *124.1.267*; titulos Pompeio ~o Fortuna querebat FLOR. *Ep.1.40* (3.5.21); (*of things*) populus Alcidae gratissima. ~a laurea Phoebo VERG. *Ed.7.62*; nec semper illis (*sc.* *orators*) heroo aut pacane ~o, quem. ~maxime laudant, ut libeant QUINT. *Inst.9.4.89*; ~Tullius Terentiae ~ae, Tulliolae ~ae, Ciceroni ~o s. d. C. *Fam.14.1*; Naso ~o profugus mittit tibi, Flacce, salutem O. *Pom.1.10.1*; PLIN. *Ep.1.6*; 4.10; (*cf.*) seu leuiter nolo, seu cara missa sodali omnes ista solet charta uocare ~os MART. *14.11.2*.

8 **a** (esp. poet., of features of the body, etc.) Belonging to him at birth or naturally (and not adventitious or sim.). **b** (of places) in which he was born or lives; (of institutions, etc.) of his native land.

a (*w. neg.*) ingens exiti. ~arbor (*sc.* after grafting), miraturae nouas frondes et ~a ~a poma VERG. *G.2.82*; noua uacca (*sc.* *io.*) cornua. ~in patris non ~a uidet aquis O. *Ep.14.90*; lacrimae (*sc.* of the transformed Alcideon). ~per ora non ~a fluxerunt MET. *3.203*; pennas ambo (*sc.* *Daedalus* and *Icarus*) non habuere ~as TR. *3.4.24*; (corporibus) uulsis leuatisque. ~et non ~o colore nitidis QUINT. *Inst.2.5.12*; (*without neg.*) uidi ego transertos alieno in robore rarus altius ire ~is STAT. *Silv.2.1.102*; elephantis. ~auro purpura argento et ~o ebore fulgentibus FLOR. *Ep.1.24* (2.8.16); (*neut. pl. as sb.*) (animus) obruitur his. ~arctetur a ueris et ~is in falsa coelestis SEN. *Dial.6.24.5*. **b** nondum caesa ~is. ~montibus in liquidis pinus cederant undas O. *Met.1.94*; ligusticum siluestre est in Liguria ~ae montibus PLIN. *Nat.19.165*; ~os. ~deos aut nouos aut alienigenas coli confusionem habet religionum C. *Leg.2.25*; omnia in externum lapsa morum. ~quem ille aemulatus quasi potiorum ~o CURT. *6.2.2*; Damascena. ~iam pridem in Italia nascentia, grandiore quamquam ligno. ~quoniam sales ~i desunt PLIN. *Nat.15.43*; ansero Romano quamuis satur Hannibal esset, ipse ~as ~umquam barbarus edit aues (Numidicas, *sc.* *guinea-fowl*) MART. *13.73.2*.

9 (esp. of expression, colour, and sim.) Normal to him; ~ae mentis, in his right mind. uacors repente sine ~o uultu, sine colore, sine uoce constitit C. *Har.2*; edicunt duo consules ut ad ~um uestitum senatores redirent Sest. *32*; Volscis leuatis metu ~um rediit ingenium LIV. *2.22.3*; totam (disciplinam) continuo in ~um statum redegit V. *Max.2.7.2*; animus uigorem ~um. ~recuperauit CURT. *3.6.16*; (sapientis) faciet ista tranquilla mente, uoluit ~o SEN. *Cl.2.6.2*; baro ille. ~post hoc factum nunquam coloris ~i fuit PETR. *63.10*; ~si furioso, quem ~ae mentis esse existimas. ~rem tradideris CELS. *dig.41.2.18.1*.

10 Belonging to him and no one else, his special or exclusive —. **b** ~i generis, forming a class of its own. **c** (of a substance, etc.) containing no other elements; (of a mineral, app.) occurring on its own.

quasi nihil possit dici sine praecipitis ~is C. *de Orat.2.47*; propriis. ~et ~is argumentis. tractanda quaeque res est Tusc. *5.19*; sacerdotis ~os cuique deorum praeficere Iuv. *1.19.5*; uox et numeris brachia mota ~is O. *Rem.754*; SEN. *Ep.94.52*; in maiorem me quaestionem uocas, cui ~us dies ~us locus dandus est NAT. *2.46*; illa (fulmina) statis ~de causis et ex ~is unire sidentibus PLIN. *Nat.2.113*; meretrix Augusta. ~intrauit. ~lupanar et cellam uacuum atque ~am Iuv. *6.122*; (*w. propriis*) rem. ~minime consulari ~o proprio magistratu egere LIV. *4.8.4*; (*of words, names*) quin tu eloquere quidquid est ~o nomine PL. *Aut.639*; omnes translatis et alienis magis delectetur uerbis quam propriis et ~is C. *de Orat.3.159*; res ut omnes ~is certis ac propriis uocabulis nominentur CAES. *51*; eas neque partes (*sc.* corporis) neque carum usus ~is ~is nominibus appellat Off. *1.127*; QUINT. *Inst.8.6.7*. **b** omnia dici ~i generis esse, nihil esse idem quod sit aliud C. *de Rep.1.85*; Aegyptus et perseam arborem ~i generis habet, similem pro, folia retinentem PLIN. *Nat.13.60*; 28.267; 31.28; (*cf.*) ~um genus sagittario calamo 16.266. **c** Sisaponensis. ~miniaris ~a uena harenae sine argento PLIN. *Nat.33.121*; 34.159; glaeibis ~us colos, extra maculosus 35.31; ~aurum arrugia quaesitum non coquitur, sed statim ~um est 33.77.

11 (of qualities, etc.) Associated with him more than any others, his distinctive or characteristic —.

qui nisi se ~o more iactauisset C. *Brut.217*; quae est eius (*sc.* animi) natura? propria, puto, et ~a Tusc. *1.70*; ~um illud, nihil ut adfirmet, tenet ad extremum 1.99; equitem ~o alienoquo Marte pugnare (*sc.* *either mounted or on foot*) LIV. *3.62.9*; trepidatio subsidii inlata; et ~um terrorem intulit eques 6.13.3; ibi (Hannibal) non bello aperto sed ~is artibus, fraude et insidiis, est prope circumuentus 21.34.1; Minuci temeritatem se ~o modo capturum 22.28.2; cum ludi numeris prima iuuenta ~is O. *Fast.2.6*; Plancus. ~dubia, id est ~a fide, diu quaram esset partium secum luctatus VELL. *4.63.3*; quod (*sc.* bellum) ~is ~a et uirtute et fortuna administratur 2.97.4; si. ~homini ~a ~um bonum ratio est SEN. *Ep.76.10*; utinam. ~(liquor) esset purus ac liquidus et ~ae naturae, qualis defuit primo PLIN. *Nat.11.30*; sunt genera terrae proprietatis ~ae 35.202; Aristoteles. ~quaedam supilitatis ~ae argumenta excogitauit QUINT. *Inst.2.17.14*; ~a breuitati gratia, ~a copia 10.5.8.

12 Due or allotted to him, his proper —. **b** (esp. of a date or time); ~us dies, (spec.) the day of his death. **c** ~o loco, in the proper place (in a discourse or writing). **d** ~a morte mori, etc., to die a natural death.

si ~um numerum naues haberent C. *Ver.5.133*; CAES. *Gal.7.75.5*; poma. ~ut primum triumphos sensere ualentis et uiris habuere ~as (*sc.* *their full strength*) VERG. *G.2.427*; responsa repositi ordine cuncta ~o A. *11.24.1*; iusto desunt ~a uerba doli O. *Ep.12.133*; adorato per ~a uerba deo Fast. *4.660*; (*of pay menses, rewards, and sim.*) siquidem hanc uendidero pretio ~o PL. *Per.570*; sunt hic etiam ~a praemia laudi VERG. *A.1.461*; imperatori exercituique honos ~us redditus LIV. *3.10.3*; cur ~us a tanto crimine fructus abest? O. *Ep.10.68*; quod minus religionibus ~us tenor ~aque obseruatio redderetur V. *Max.1.1.8*; manet. ~honori (*sc.* consulatu) ueneratio ~a PLIN. *Pan.93.1*; Iuv. *16.57*; (*neut. as sb.*) iustitia, quae ~um cuique distribuit C. *N.D.3.38*; ut. ~creditores habent, a quo ~um consequentur GAUS. *Inst.2.55*. **b** signum quod semper tempore exoritur ~o PL. *Rud.4*; salictum ~o tempore caedit CATO *Ag.33.5*; cuius rei recognoscenda faciem uobis ~o tempore potestatem C. *Ver.1.122*; qui. ~anno ~o petierint, sine repulsa non esse factos (consules) AGR. *2.3*; mensibus ~is dimisit legionem (*sc.* *in the month in which each was due for discharge*) LIV. *40.41.8*; fertur. ~ante annos occubuisse ~os O. *Ag.3.18*; tam solstitium quam aequinoctium ~os dies reuoluit SEN. *Nat.3.16.3*; opera, quae ~is quibusque temporibus anni uilicium exsequi oportet COL. *11.3.1*; Chryseida grauidam. ~remisit, quae. ~o tempore peperit Chrysen HVG. *Fab.121.2*; ~is in diuitias homo adoptauit hunc quom diem obijt ~um PL. *Poen.904*; SULP. *Ruf. Fam.4.12.2*; nemo nisi ~o die moritur SEN. *Ep.69.6*; V. *L.3.12*. **c** dicat de istis Graecis ~o loco CATO *Fl.1.1*; C. *Part.30*; Off. *1.143*; ~o loco praeteritum est quod equites ex Italia. ~ad Caesarem uenissent B. *Hisp.10.2*; PLIN. *Nat.2.222*; quorum (*sc.* rerum) quae esset obseruatio, ~is locis. ~subiecimus QUINT. *Inst.11.1.7*; (*cf.*) de odoribus ~o dicemus uolumine PLIN. *Nat.6.161*. **d** SEN. *Ep.69.6*; percussorum. ~neque triennio quiskum amplius superuixit neque ~a morte defunctus est SUT. *Jul.89*; F. *Per.161M*.

13 (of time, place, or circumstance) Convenient for him, meeting his requirements. **b** (of winds or sim.) blowing, etc., in his direction. **c** (of persons) working for him, on his side.

ille excessit e uita ~o magis quam suorum ciuium tempore C. *Brut.4*; rem se totam relicturum dicit et ~o tempore esse rediturum VER. *3.139*; hoc Tarpeia ~um tempus rata conuenit hostem PROP. *4.4.81*; ~o. ~tempore atque alieno hostibus incipere bellum LIV. *42.43*; recedentibus inferunt signa cunctationem hostium ~am fore occasionem rati CURT. *4.6.13*; (*of military position*) ut (Caesar) non pugnet sed locis ~is est repugnet POMP. *Ad.8.120.1*; ~is locis bellum in hiemem ducere cogitabant CAES. *Civ.1.61.4*; neque Iugurtham nisi ex insidiis aut ~o loco pugnare facere SAL. *Jug.61.1*; (*cf.*) cui si. ~tironem exercitum ducenti acie instructa et loco ~o et tempore obtisset rex LIV. *42.55.3*; (*in fig. phr.*, *neut. as sb.*) cum liceat oratori uagari libere atque ubicumque constiterit, consistere in ~o C. *de Orat.3.124*. **b** ferunt ~a flamma classem VERG. *A.5.832*; ille. ~Cretam. ~uentis iturus non ~is HOR. *Epod.9.30*; uento aestuque ~o Locros traiecit LIV. *23.41.11*; cum ~a Neritias abstulit aura rates O. *Rem.264*; MET. *13.195*; ignorant, quem portum petat, nullus ~us uentus est SEN. *Ep.71.3*; NAT. *1.1.13*. **c** (Alfenus) utebatur populo. ~o, propterea quod ius caput petere non desinebat C. *Quint.29*; Milone occiso (Clodius)

habuisset ~os consules *Mil.89*; uota ~os habuere deos *Ov. Met.4.373*; caesi. .parentis nos in bella ~os fortissimus ultor habebit *15.821*.

syagrus ~i, *f. m.* [prob. named after Syagrus, a promontory of Arabia] A kind of date.
PLIN.Nat.13.42.

Sybaris (Sub-), f. (m.). (fem.) A Greek town on the Gulf of Tarentum, proverbial for its refined luxury; (masc.), a river in its neighbourhood. **b** (masc., allusively, as the name of a young man enervated by indulgence).

VAR.R.1.7.6; ~im et Crotonem *Cic.Rep.2.28*; *Liv.26.39.7*; praeiter. ~in *Ov.Met.15.51*; *PLIN.Nat.16.81*; (as a type) hinc fluxit ad istos et ~is collis (sc. of Rome) *Juv.6.296*; ~Ov.*Met.15.315*; oppidum *Inter. duos annos* Crathim et ~im *PLIN.Nat.3.97*; (homines) qui e ~i bibant *31.14*. **b** *Hor.Carm.1.8.22*.

Sybarita ~ae, *m.* A citizen of Sybaris.

SEN.Dial.4.25.2; *QUINT.Inst.3.7.24*.

Sybaritanus (Sub-) ~a ~um, *a.* Belonging to Sybaris.

in ~o (sc. agro) *VAR.R.1.44.2*; ~i exercitus *PLIN.Nat.8.157*.

Sybariticus ~a ~um, *a.* Of or relating to Sybaris; (in quot., w. ref. to erotic writings). ~is libellis *MART.12.95.2*; (~neut. pl. as sb.) qui composuit nuper ~a *Ov.Tr.2.417*.

sybina (sub-) ~ae, *f.* [Gk. *σιβίνη*, ultimately of Thracio-Phrygian origin, cf. *Arm. sabin*] A kind of spear or javelin.

Illyrii restant sicis ~isque fodantes *ENN.Ann.504*; *PAC. trag.270(cj)*; ~am appellat Illyrii telum uenabuli simile *PAUL.Fest.p.336M*.

sybōtēs ~ae, *m.* [Gk. *συβώτης*] A swineherd. *ādum Laertidae*; ~en *MAN.5.126*; *Hyo.Fab.126.1*.

Sycamber: see SVGAMBER.

? **sycaminōn** ~ōnis, *m.* [app. Gk. *συκαμινών*] (dub.) = SYCOMORVS. (Prob. corrupt for next; the Gk. word is applied to a grove.)
si quis arborem ~onem exciderit *ULP.dig.47.11.10*.

sycaminos ~i, *f.* [Gk. *συκάμινος*] A Greek name for the mulberry-tree, applied also to the mulberry-leaved fig, SYCOMOROS (see first quot.).

~i lacrimam. .hoc nomen apud medicos reperio. sed cum Graeci morum ~on appellant, mori nulla lacrima est. sic uero significatur lacrima arboris in Aegypto nascentis, quam ibi sycamoron appellant *CELS.3.18.12*; *5.18.7.B*; (~m a place-name) a Syene Hieran ~on *LIII p. PLIN.Nat.6.184*.

sycē ~ēs, *f.* [Gk. *συκή*, lit. 'fig-tree' or 'fig']

1 An exudation from pines.

(taedae) ferunt et eam, quam Graeci ~en uocant, odoris grauissimi *PLIN.Nat.16.44*.

2 A sore on the eyelid, = SYCOSIS.

ulcus, quae (uocatur) et ~e, in angulo oculi perpetuo umore manans *PLIN.Nat.20.44*.

3 A kind of spurge, = PEPLIS.

PLIN.Nat.27.119.

Sycaeus ~i, *m.* *PROS.: Sych- VERG.A.1.343*. The husband of Dido.

non seruata fides cineri promissa ~o *VERG.A.4.552*; *6.474*; *Ov.Ep.7.193*; *SIL.1.90*.

sycitēs ~ae, *m.* [Gk. *συκίτης*] A wine made from figs.

PLIN.Nat.14.102.

sycitis, f. [Gk.] A fig-coloured gem.

PLIN.Nat.37.191.

sycamoros (-us) ~i, *f.* [Gk.] The mulberry-leaved or Egyptian fig, *Ficus sycomorus*.
CELS.3.18.13; *5.18.7.B*.

sycophanta (sūc-) ~ae, *m.* [Gk. *συκοφάντης*]

1 (at Athens) One who brings voluntary prosecutions, esp. of a dishonest or vexatious nature; (transf., applied to a slanderer).

PAUL.Fest.p.303M; ~dum ista ~a ego mecum maxima cum indignatione disputo (i.e. in unjustly traducing Charite to himself) *APUL.Met.7.12*.

2 (colloq.) One who practises on the credulity of others, a swindler, impostor, or sim.

nimis hic scitust ~a. .opseruato, ut quam blande mulieri palpabitur *PL.Am.506*; illic homo aut ~a aut geminus est frater tuos *Men.1087*; hominem et ~am et subdolum *Poen.1032*; *Ps.1197*; *Ter.A.815*; ~a. .inprudens *Hau.38*; ut caueremus, ne qua nobis isti ~ae (i.e. astrologers) ad faciendam fidem inrepererent *GEL.14.1.32*; (~applied to a captious sophist) Anaxagorae, non Alexini ~ae, auditor *Fro.Aur.2.p.68(147N)*.

sycophantia ~ae, *f.* [Gk. *συκοφαντία*] A piece of humbug or deceptive trickery.
~as componit, aurum ut aps ted auferat *PL.Bac.740*; *Cap.521*; inueni lepidam ~am qui admutulit miles *Mil.767*; per ~am atque per doctos dolos *Ps.527*; *Trin.867*.

sycophantiōsē, *adv.* [prec. + -osvs + -ē] In a manner full of trickery and deception.
ego nec ~ quicquam ago nec malefice *PL.Ps.1210*.

sycophantor ~āri, *intr.* [SYCOPHANTA + -ōs] To practise deception, impose (on).

hoc me aetatis ~ari pudet *PL.Trin.787*; (~w. dat.) sycophantae huic ~ari uolo, si hunc possum illo mille nummum Philippum circumducere quod sibi me dedisse dixit *958*.

sycōsis ~is, *f.* [Gk. *σύνωσις*] A sore resembling a bursting fig; (spec. applied to one on the eyelid, cf. *LARG.37*).

est. .ulcus, quod a fici similitudine ~is a Graecis nominatur: caro excreuit *CELS.6.3.1*; ~ITI CROCODES AD ASPRITV DINE ET ~IS *CIL.13.10021(180)*.

Syēnē ~ēs, *f.* FORMS: ~ae (loc.) *Ov.Pont.1.5.79*. A town on the Upper Nile, now Aswan.

calidae. .~ae *Ov.Pont.1.5.79*; *MELA.1.60*; exustam Canro torrente ~en *LUC.8.851*; *PLIN.Nat.2.183*; *Niliacum*. .~en *MART.1.86.7*; (~w. ref. to the granite quarried there) quod Eoae respexit uena ~es *STAT.Silv.2.2.86*.

Syēnitēs (Suēn-) ~ae, *m.* A native of Syene. **b** (*lapis*) ~es, a red granite quarried at Syene; (app. also) a kind of amethyst.

~es. .Phorbas *Ov.Met.5.74*; (~pl.) *PLIN.Nat.6.178*. **b** *PLIN.Nat.36.63*; Aegyptius (lahyrinthus). .introitu lapidis e Faro columnisque, reliqua e ~e *36.8.6*; ~37.130(5.v.l.).

Syfax: see SYPHAX.

Sygambra, Sygambri: see SVGAMBER.

Sylla: see SVLLA.

syllaba ~ae, *f.* [Gk. *σύλλαβη*] A syllable.

prius. .quam argenti fuero elocutus ei postremam ~am *PL.Epid.123*; omnes sunt denis ~is uersi (i.e. uersus) *LARV. poet.30(31)*; *VAR.L.9.71*; in uersu quidem theatra tota exclamant, si fuit uia ~a aut breuior aut longior *Cic.Orad.173*; ~a longa breui subiecta uocatur iambus *Hor.Ars.251*; *Ov.Pont.4.12.9*; *SEN.Suas.7.11*; siue cum ~a correpta producit. .seu longa corripit *QUINT.Inst.1.5.18*; 'dixti', excussa ~a *9.3.22*; *Fro.Aur.1.p.8(64N)*; *MAUR.1314*; fratrem Pontiani. .uix singulas ~as iringulientem *APUL.Apol.98*; (~perh. w. ref. to hendecasyllabic verse) Verona docti ~as amat uatis *MART.1.61.1*.

syllabātīm, *adv.* [prec. + -atīm (-īm)] Syllable by syllable.

ne Tironi quidem dictaui qui totas *periochās* persequi solet sed Spintharo ~ *Cic.Alt.13.25.3*; *LUC.119*.

Syllānus: see SVLLANVS.

sylogismus ~i, *m.* [Gk. *συλλογισμός*] (in Aristotelian logic) A syllogism.

si hoc colligere uis uirum bonum non debere ebrium fieri, cur ~is agis? *SEN.Ep.83.18*; *108.12*; orator, etiamsi raro, non tamen numquam probabit dialecticē. nam ~is, si res poscet, utetur *QUINT.Inst.1.10.38*; habet. .rationem et propositionem, non habet conclusionem: ita est ille imperfectus ~us *5.14.1*; *PLIN.Ep.2.3.3*; (~applied to fallacious arguments or sophisms) ~orum captionumque dialecticarum laqueis *GEL.1.2.4*; *5.11.8*.

sylogisticus ~a ~um, *a.* [Gk. *συλλογιστικός*] Of or dealing in syllogisms.

statum ~um (Cicero) ratiocinatum appellat *QUINT.Inst.5.10.6*.

Symaethēus ~a ~um, *a.* Of the river Symaethus.

~as. .aquas *Ov.Fast.4.472*.

Symaethis ~idis, *f.* A daughter of the river-god Symaethus.

Acis erat Fauno nymphaque ~ide cretus *Ov.Met.13.750*.

Symaethius ~a ~um, *a.* *PROS.: Sým- VERG.A.9.584*. Of the river Symaethus or its god.

~a. .flumina *VERG.A.9.584*; ~us heros (i.e. *Acis*, grandson of the river-god Symaethus) *Ov.Met.13.879*.

Symaethus ~i, *m.* Also ~um ~i, *n.* *PROS.: Sým- Aetna 508*. A river in Sicily, near Catania.

~i. .annis *Aetna 508*; flumina ~um, Teras *PLIN.Nat.3.89*; uada flaua ~i *SIL.14.231*.

symbola ~ae, *f.* Also ~ē ~ēs. [Gk. *συμβολή*] FORMS: nom. ~e *APUL.Pl.2.7*. A sum contributed towards the expenses of a common meal by each participant. **b** (in abst. sense) the contributing (of such a sum).

~arum conlatores *PL.Cur.474*; ~am dabo et iubebo ad Sangarium cenam coqui *St.438*; *Ter.A.88*; heri aliquot adulescentuli coimus in Piraeo in hunc diem, ut de ~is essemus *Eu.540*; (~humorously, of blows) sine meo sumptu paratae iam sunt scapulis ~ae *PL.Epid.125*; (~transf., applied to contributions to a conversation at dinner) *GEL.7(6).13.12*. **b** diuisionum aequalitas et eorum, quae pacta sunt, ~e *APUL.Pl.2.7*.

symbolicē, *adv.* [*symbolicus (Gk. *συμβολικός*) + -ē] Emblematically, symbolically.

eos (sc. testiculos). .more Pythagorae aperte atque ~ *κύνους* appellatos *GEL.4.11.10*.

symbolus (sumb-) ~i, *m.* [Gk. *σύμβολον*, *σύμβολος*]

1 (in a contract) Either of two matching objects (in quot., impressions of a signet) of which one was held by one party and the

other presented by an agent of the other party as proof of identity. **b** a signet-ring.

quid ubi ei ostendit ~um? ~ inft dicere adulterium et non eum esse symbolum *PL.Bac.265*; miles hic reliquit ~um, expressam in cera ex anulo suam imaginem, ut qui hic adferret eius similem ~um eum eo simul me mitteret *Ps.55*; *753*; ~ust in epistula. ~uideo et cognosco signum *1001*; (~applied loosely to the object bearing the seal) dedi. ~um seruo tuo, eri imagine opsignatam epistulam *1201*. **b** Graeci (anulum) a digitis appellauere. . postea et Graeci et nostri ~um *PLIN.Nat.33.10*.

2 An official warrant, permit.

numquam ego eunctionem dataui, quo amici mei per ~os pecunias magnas caperent *Caro.Orad.171*.

symmetria (summ-) ~ae, *f.* [Gk. *συμμετρία*] The relative measurements of the parts of a structure, etc., the proportions (esp. pl.). **b** (sg.) due proportion between the parts, symmetry.

latitudines ne minus quam ex tertia. .longitudinis constituentur, nisi si loci natura inpedierit et aliter coegerit ~am commutari *Vitr.5.1.4*; (~pl.) columnae corinthiae praefer capitula omnes ~as habent uti ionicae *4.1.1*; disconuenientes in his (i.e. *Doric temples*) ~ae conficiebantur *4.3.1*; *5.1.5*; de ballistis. ~as, quas maxime expeditas putauit, exposui *10.11.9*. **b** harum aedium ~a confutabat architectones *VAR.Men.249*; ~a est ex ipsis operis membris conueniens consensus *Vitr.1.2.4*; *3.1.1*; *Parrhasius*. . primus ~an picturae dedit *PLIN.Nat.35.67*; *35.107*.

symmetros ~os ~on, *a.* [Gk. *σύμμετρος*] Having the parts in due proportion, symmetrical.

~os. .eurythmiae qualitas *Vitr.1.2.4*.

symmystēs (-ust-) ~ae, *m.* [Gk. *συμμύστης*] A fellow initiate in sacred mysteries.

CIL.3.717(A.D.14); *A.Epig.47.3*.

sympathia ~ae, *f.* [Gk. *συμπάθεια*] A supposed natural affinity or fellow feeling between things in nature, 'sympathy'.

quam ~an lumbi ad oculos habent *VAR.Men.409*; *Cic. Dio.2.143*; de ~a stellarum *Vitr.1.1.16*; odia amicitiaeque rerum surdorum ac sensu carentium. .quod Graeci ~am et antipathiam appellauere, quibus cuncta constant, ignes aquis restinguentibus. .ferum ad se trahente magnete lapide *PLIN.Nat.20.1*; *28.84*; *37.59*.

sympḥōnia ~ae, *f.* [Gk. *συμφωνία*]

1 A harmony of sounds, concord.

theatris uasa aenea. .quae Graeci *ἡχεία* appellant, ad ~as musicas siue concentus componuntur *Vitr.1.1.9*; *5.5.5*.

2 A group of singers or musicians, band (esp. when performing).

cum in eius conuiliis ~a caneret *Cic.Verr.3.105*; *Caes.35*; gratas inter mensas ~a discors et crassum unguentum. .offendunt *Hor.Ars.374*; *Liv.39.10.7*; quidni malit. .somnum suum classico quam ~a rumpi? *SEN.Ep.51.12*; qui audierunt ~am, ferunt secum in auribus. .dulcedinem cantuum *123.9*; subito signum ~a datur *Petr.34.3*; mundatis ad ~am mensis *47.8*; quibus (i.e. *bcals*). .inter choros ac ~as litora Campaniae peragraret *Suet.Cal.37.2*; *AMP.8.1*; si. .histrionem balneatorium faciat, uel de ~a atriensem *ULP.dig.7.1.15.1*.

sympḥōniacus ~a ~um, *a.* [Gk. *συμφωνιακός*] That sings or plays in a band; (esp. masc. or fem. as sb.).

~os seruos *Cic.Diu.Caec.55*; *Pis.83*; pueros ~os *Mil.55*; ~Ver.5.73; ad caput eius ~us cum minimis tibiis accersit *Petr.28.5*; *GAIUS Inst.3.212*; *COLLEGIO ~ORVM*, QUI SACRIS PVBLICIS PRAESTV SVNT *CIL.6.4416.2*; (fem.) *6.33372*.

symphyton ~i, *n.* [Gk. *σύνφυτον*] The name of one or other of two plants reputed to knit together wounds, comfrey (*Symphytum* sp.) and ~on *petraeum*, an unknown rock-plant, prob. a labiate. **b** elecampane, *Inula helenium*.
ad sanguinis eruptionem. .bene facit ~i radix *LARG.83*; *PLIN.Nat.26.81*; *26.137*; alium nos uocamus, Graeci ~on *petraeum*, simile cunilae bubulae *27.41*. **b** *PLIN.Nat.14.108*.

Symplēgades ~adum, *f. pl.* Also sg. ~as ~ados, *f.* Two rocks at the entrance to the Euxine Sea, reputed to close on and crush any ship sailing between them; (sts. sg. in pl. sense).

compressos utinam ~ades elisissent *Ov.Ep.12.121*; altera (puppis). .parat ~adas ire per artas *Tr.1.10.47*; *MELA.2.99*; *PLIN.Nat.4.92*; Argonautae cum per Cynaeas cautes, quae dicuntur *petrae* ~ades, intrassent mare *Hyo.Fab.21.1*; (~sg.) illa quae pontum Scythen ~as artat *SEN.Her.F.1211*; *LUC.2.718*; domitis. ~ados ueni *V.F.5.299*; (~humorously applied to buttocks) constringuntur (tunicae) magni ~ade culi *MART.11.99.5*.

symplegma ~atis, *n.* [Gk. *σύνπλεγμα*] An intertwined formation: **a** (in sculpture, applied to a representation of wrestlers locked together). **b** (in erotic context).

a *PLIN.Nat.36.24*; *Pana* et Olympum luctantes. .(fecit) *Heliodorus*, quod est alterum in terris ~a nobile *36.35*; *CIL.3.14195*. **b** sunt illic Veneris nouae figurae. .quo ~ate quinque copulenter *MART.12.43.8*.

symposiacus ~a ~um, *a.* [Gk. συμποσιακός] (of topics) Suited to a drinking-party; ~a (neut. pl.) or *libri* ~i, the title of a work of Plutarch.

GEL.4.11.13; 17.11.6;—Plutarchus in libris ~is 17.11.6.

symposium ~ii, *n.* [Gk. συμπόσιον] A drinking-party. **b** (as a title) a dialogue of Plato, set at a drinking-party; also, a similar work by Xenophon.

am Alexandreae ~ia obiret APUL. APOI. 57; CIL 5.6492. **b** amatus est a. Socrate, de quo mentionem facit Plato in ~io NEP. ALC. 2.2; QUINT. INST. 8.4.23; GEL. 1.9.9;—me. . . delectant. . . is sermo, qui. . . adhibetur in poculo, et pocula, sicut in ~io Xenophontis est, minuta CIC. SEN. 46; PLIN. NAT. 34.79.

symptoticus ~a ~um, *a.* [Gk. συμποτικός] (of topics) Belonging to a drinking-party. ~ de quaestiuiculis. in conuiuio agnatis, quae ~ae uocantur GEL. 7(6). 13.

synaeresis ~is, *f.* [Gk. συναίρεσις] The uniting of two syllables (e.g. by the consonantalizing of *u*).

apud antiquos συναλλάβως pelluis, quae nunc in ~i pelluis dicitur VEL. gram. in G.L. 7.65.

synagoga (sin-) ~ae, *f.* [Gk. συναγωγή] A congregation of Jews, synagogue. CIL 5.4411; 6.29756; 8.8499.

synaliphē ~ēs, *f.* [Gk. συναλφή] The fusion of a final vowel or sim. with a succeeding initial vowel. QUINT. INST. 9.4.109; VEL. gram. in G.L. 7.80.

synanchē ~ēs, *f.* [Gk. συνάγχη] An infection of the throat (described in CELS. 4.7.1).

Demosthenen lana multa collum. . . circumuolutum. . . dixisse se ~en pati GEL. 11.9.1.

synaphia ~ae, *f.* [Gk. συνάφεια] (pros.) The continuous repetition of a foot in an ionic or anapaestic series. MAUR. 2071.

syncerastum ~i, *n.* [Gk. συγκεραστός] A dish made from a variety of ingredients, hotch-potch.

PL. fr. 68; ~um est omne edulium antiquo uocabulo graeco VAR. L. 7.61.

syndexius ~ii, *m.* [Gk. συνδέξιος] (in Mithraic worship, app.) One who has been received into the fellowship of initiates with a ritual handshake.

VT POSSINT ~i HILARES CELEBRARE VOTA A. EPIG. 50.199.

syndicus ~i, *m.* [Gk. σύνδικος] One appointed to represent a *collegium* or sim. at law. quibus. . . permissum est corpus habere collegii. nomine, proprium est. habere. . . actorem siue ~um, per quem. . . quod communiter agi. . . oporteat, agatur GAIUS DIG. 3.4.1.1.

synecdochē ~ēs, *f.* [Gk. συνεκδοχή] A figure of speech whereby a less comprehensive term is used to imply a more comprehensive one, or vice versa.

quod. . . magis de ~e dicam. . . haec uariare sermonem potest, ut ex uno plures intellegamus, parte totum, specie genus, praecedentibus sequentia, uel omnia haec contra QUINT. INST. 8.6.19.

synchitis (~idis), *f.* [Gk. cf. συνέχω] A kind of stone, = GALACTITIS. PLIN. NAT. 37.162.

Synēpīrōtēs ~ae, *m.* [Gk.] A fellow native of Epirus. VAR. R. 2.5.1.

syngenicon ~i, *n.* [Gk. συγγενικός] (in painting) A representation of a family group. pinxit. . . Athenis frequentiam, quam uocauerunt ~on PLIN. NAT. 35.134; 35.143.

syngrapha (-af-) ~ae, *f.* [Gk. συγγραφή] A written contract, signed by both parties, that one will pay the other a specified sum of money.

CIC. VER. 4.30; alterum putabo regem, si habuerit unde tibi soluat quod ei per ~am credidisti HAR. 29; ~a sesterti centiens. . . facta in gynaecio e(s)t PHIL. 2.95; ille ex ~a postulabat quateras ATT. 5.21.11; 6.1.15; SEN. BEN. 7.10.3; SUET. JUL. 23.2; litterarum obligatio fieri uidetur chirographis et ~is, id est, si quis debere se aut daturum se scribat GAIUS INST. 3.134.

syngraphus ~i, *m.* [Gk. σύγγραφος]

1 A written contract or agreement. ut uoles non esse, ~um facito adferas; ut uoles. . . nobis legem imponito PL. AS. 238; ostende quem conscripsisti ~um inter me et amicum et lenam 746.

2 A written pass, safe-conduct. a praetore sumam ~um. . . quem hic ferat secum ad legionem, hinc ire huic ut liceat domum PL. CAPT. 450.

synhedrus ~i, *m.* [Gk. σύνεδρος] A delegate to the council (in a Greek state).

pronuntiatum, quod ad statum Macedoniae pertinebat, senatores, quos ~os uocant, legendos esse, quorum consilio res publica administraretur LIV. 45.32.2.

synhemmenos ~ē ~on, *a.* [Gk. συνημμένος, pple. of συνάπτω] (mus., as the name of a tetrachord) Coniunct.

nete ~on (sc. χορδών) VITR. 5.4.5.

synhodus (~os) ~i, *f.* Also **synod-**. [Gk. συνήδος] A body of people (in quotes), members of a *collegium* meeting for religious purposes.

MAGISTER. . . ~i SOCIETATIS CANTORVM GRAECORVM CIL. 1.2519; SACRA ~OS NEAPOLI CERTAMINE QVINQVENNALI DECK(EVIT) 12.3232; SACERDOTI ~i APOLLINIS 14.2113; ARCHIERI ~i 14.2977.

Synnada (~adōrum), *n. pl.* **Synnas** ~ados, *f.* A town in Phrygia, famous for its marble.

~a CIC. ATT. 5.20.1; IUL. TRIDUUM ~adis FAM. 15.4.2; LIV. 45.34.12. ~a moratos. triduum Apameae, totidem dies ~ade CIC. ATT. 5.16.2; de marmore omni quod Carystos inuenit, quod Phrygia ~as. . . misit MART. 9.75.8; STAT. SILV. 1.5.37; 2.2.87.

Synnadicus ~a ~um, *a.* Of or peculiar to Synnada.

(lapis) ~us PLIN. NAT. 35.3.

synnauus ~a ~um, *a.* [Gk. σύνναος] (of deities) Sharing a temple.

DI ~i CIL. 11.3074.

synochitis ~idis, *f.* [Gk. cf. συνοχή] An unknown stone (perh. a doublet of SYNECHITIS).

dicunt. . . ~ide teneri umbras inferum euocatas PLIN. NAT. 37.192.

synōdia ~ae, *f.* [Gk. συνωδία] (dub.) A song sung by a number of people together. VAR. MEN. 150(cj).

synodontitis (~idis), *f.* [Gk.] A gem found in the head of the SYNODVS¹.

PLIN. NAT. 37.182.

(**synodūs**)¹ ~ontos, *m.* [Gk. συνόδους] A fish of the sea-bream family.

IULIUS ~ontos OV. HAL. 107; PLIN. NAT. 37.182.

synodus² ~i, *m.*: see SYNHODVS.

synoecium ~ii, *n.* [Gk. cf. συνοικία] A place where several people live together, lodging-house or sim.

qui in eodem ~io potant PETR. 93.3.

synōnymum ~i, *n.* [Gk. συνώνυμον] A word having the same sense as another, synonym.

ut ueterum comata. . . ~orum ratione conuerteres FRO. AUR. 2. p. 76(151N); 2. p. 82(154N).

synopsis ~is, *f.* [Gk. σύνopsis] A general view, survey. **b** an inventory, catalogue.

quod ad ~im pontium pertinet, fluminum latitudines dicere. . . ex proxima ripa poteramus BALB. GERM. p. 92La. **b** ~in bonorum pupillarum ULP. DIG. 27.9.5.11; CIL 8.6981.

syntaxis ~is, *f.* [Gk. σύνταξις] (rhet.) The earlier name for a *controuersia* (sense 2).

olim. . . eas appellatione Graeca ~is (v. l. syntaxis, synthesis) uocabant; mox controuersias SUET. RHET. 25(p. 123Re).

syntheticus ~a ~um, *a.* [Gk. συντηκτικός] (of disease) wasting; (masc. as sb.) one suffering from a wasting disease.

(laser) datur. . . praecordiorum uitii ~is PLIN. NAT. 22.105; ~28.88; ut. . . bubulum (lac) biberent phthisici, ~i 28.125.

syntexis ~is, *f.* [Gk. σύντηξις] A wasting disease.

tali genere sorbitionis emendantur ~is PLIN. NAT. 22.129.

synthesina ~ae, *f.* [prob. Gk., cf. next] (app.) A loose-fitting garment forming part of a *synthesis*.

circa cultum. . . adeo pudendus, ut. . . ~am indutus. . . prodierit in publicum sine cinctu et discalciatus SUET. NERO 51.

synthesis ~is, *f.* [Gk. σύνθεσις] ORTHOG.: *synthes-* CIL 6.2068.8. A set of matching articles; esp. **b** a set of loose-fitting garments worn at table.

(of pottery or plate) septenaria ~is Sagunti MART. 4.46.15; unam dare ~in. . . aliorum calicum atque caccaborum STAT. SILV. 4.9.44. ~b undecies una surrexit. . . cena, et mutata tibi est ~is undecies MART. 5.79.2; prasina. . . ~is 10.29.4; ~ibus dum gaudet eques (i.e. during the Saturnalia) 14.1.1; CVM ~ibus) EPYLLATI SVNT CIL 6.2068.8; an ex uniuersa necte, id est an ex ~i tunicas singulas et palliola Sempromia eligere possit SCAEV. DIG. 34.2.38.1.

syntheticus ~a ~um, *a.* [Gk. συνθετικός] (of garments) Forming part of a *synthesis*.

togis cum candidis, tunicis sordidis, ~is TITIN. COM. 168.

syntonum ~i, *n.* [Gk. σύντονος] (app.) A musical instrument of the castanet type.

compositionem. . . emeruem, qualis. . . lasciuissimis ~orum modis saltat QUINT. INST. 9.4.142.

Syphax (Syf-) ~ācis, *m.* A Numidian prince at the time of the second Punic war.

CIC. INV. 2.105; PROP. 3.11.59; LIV. 28.17.10; IUV. 6.170; ARUL. APOI. 24.

Syra: see SYRVS².

Syrācosius ~a ~um, *a.* Of Syracuse, Syracusan.

Hicetas ~us CIC. LUC. 123; ~o. . . uersu (i.e. like that of Theocritus) VERG. ECL. 6.1; arte ~a OV. FAST. 6.277; ~a. . . urbe Pont. 4.3.39; ~a. . . camena SIL. 14.30;—(masc. pl. as sb.) ~orum tyrannus CIC. DIV. 1.39.

Syrācūsae ~ārum, *f. pl.* The chief city of Sicily, Syracuse.

CIC. VER. 4.117; NEP. DI. 5.5; OV. FAST. 4.873; MELA 2.117; FLOR. EPI. 1.22(2.6.33);—(as Augustus' nickname for a private chamber used by him) SUET. AUG. 72.2.

Syrācūsānus ~a ~um, *a.* Of or belonging to Syracuse, Syracusan. **b** of Syracusan bronze.

Siculus sum ~us PL. MEN. 1069; laetumias ~as CIC. VER. 5.68; ~o litore SEN. NAT. 3.26.5; Arethusa, fons ~us PLIN. NAT. 2.225;—(masc. pl. as sb.) tyrannus ~orum CIC. TUSC. 5.57; NEP. ALC. 3.1; TAC. ANN. 13.49. **b** inuenio. . . factam porticum. . . quae Corinthia sit appellata a capitulis aereis columnarum, Vestae quoque aedem ipsam ~a superficie tegi placuisse PLIN. NAT. 34.13.

Syrācūsus ~a ~um, *a.*: collat. form of SYRACOSIVS.

uita illa beata. . . plena Italicarum ~arumque mensarum CIC. TUSC. 5.100; Scopinas ~us VITR. 9.8.1;—(masc. pl. as sb.) PLIN. NAT. 7.208(v. l. -cos).

syreon ~i, *n.* [unkn.] A name for the plant TORDYLO.

PLIN. NAT. 24.177.

Syria (Suria) ~ae, *f.* The country between Asia Minor and Egypt, Syria (usu. including Phoenicia and Palestine); (sts. extended to include areas east of the Euphrates, or confused w. Assyria). **b** *Coele* ~a, (orig.) the plain between Mount Lebanon and Antilibanus, (later) the region between Lebanon and the Euphrates; under the reorganization of Septimius Severus, the name of the northern province of Syria (also ~a maior). **c** ~a *Phoenice*, the name given to the southern province of Syria created by Septimius Severus. **d** ~a *Palaestina*, the name given to Judaea after it was separated as a province.

Parthos in ~am transisse CIC. FAM. 15.4.3; MAN. 4.624; Damascus ~ae CURT. 3.8.12; Asiae ~aeque molles bello uiri SEN. DIAL. 3.11.41; TAC. HIST. 2.78; (generalizing pl.) unam ~am Acmen mauit quam ~as Britanniasque CATUL. 45.22; (pl. w. ref. to the several provinces of Syria) praesidibus ~arum ULP. DIG. 48.22.7.14;—in ~a Chaldaei cognitione astrorum. . . antecedunt. . . Gk. DIN. 1.91; ~a. . . aliis aliisque nuncupat. . . nominiulis: nam et Coele dicitur et Mesopotamia et Damascene et Adiabene et Babylonia et Iudaea et Commagene MELA 1.62; PLIN. NAT. 5.66; in ~a. . . regnaso Sameramin SUET. JUL. 22.2. **b** LIV. 33.19.8; CURT. 4.1.4; Libanus mons. . . Zinnyram usque porrigitur, quae Coeles ~ae cognominatur PLIN. NAT. 5.77;—est et Laodicea colonia in ~a Coele ULP. DIG. 50.15.13; PRPR. PROVINCIAE. . . CAPPAODOCIAE ~AE MAIORIS CIL. 2.4311. **c** CIL 3.205; in ~a Phoenice splendidissima Tyriorum colonia ULP. DIG. 50.15.1. **d** CIL 3.6756; 6.8568.

Syriacus ~a ~um, *a.* Of, connected with, found, or produced in Syria, Syrian.

camelus suo nomine ~o in Latium uenit VAR. L. 5.100; ~i publicani CIC. Q. FR. 2.11.2; ~i calceoli MEM. ORAT. 6; nardi ~ae LARG. 110; ~o (v. l. Syriaco) tuburum FLORE. EPI. 1.25(2.9.1); ~a expeditione SUET. CAL. 10.1; CLASSIS ~AE CIL 3.4211;—(applied to special varieties of fruit, vegetables, etc.) rhus, quem ~um uocant CELS. 6.11.5; ~a pruna (i.e. damsons) PETR. 37.11; nigra (uitis) Amineae, cui ~ae nomen imponunt PLIN. NAT. 14.41; (genus raphani) rapi āgura, quod uocant ~um 19.81.

Syriaticus (Sur-) ~a ~um, *a.* = prec. exercitus. Iudaicus et ~us SUET. PUL. 15.1; ~i milites FRO. VER. 2. p. 208(206N); si. . . tutor detur. . . rei ~ae ULP. DIG. 26.2.15; EXPEDIT(ione) SVRIAT(ica) CIL 3.3512.

Syricum ~i, *n.* A compound used to adulterate *minium*.

PLIN. NAT. 33.120; inter facticios (colores) est et ~um, quo minium sublimi diximus, fit autem Sinopide et sandyce mixtis 35.40.

Syricus ~a ~um, *a.* Syrian; (in quotes, app. as the name of dark-skinned varieties of fruit).

(of apples) COL. 5.10.19; cetera (malorum genera) e causis traxere nomen. . . colore ~a, cognatione melapia PLIN. NAT. 15.51;—(of avaroles) tuburum quod genera: candidum et a colore ~um dictum 15.47.

sýringlās ~ae, *m.* [Gk. σύγγυλλας] A kind of reed used for making musical pipes.

calamus. . . totus concuauis, quem uocant ~an, utilissimus fistulis PLIN. NAT. 16.164.

sýringitis ~idis, *f.* [Gk.] A stone having a tubular structure, perh. a coral.

PLIN. NAT. 37.182.

Sýrinx ~ngos, *f.* A nymph changed into the reed from which Pan made his pipes.

OV. MET. 1.705.

Syriscus (Sur-) ~ī, *m.* Fem. ~a ~ae. An affectionate dim. of SYRVS².

copa ~a *Copa* 1;—(as a pet-form of the slave-name Syrus) TER.Eu.772; AD.763.

syrītēs ~ae, *m.* [Gk.] A stone found in a wolf's bladder.
PLIN.Nat.11.208.

syrīum ~ī, *n.* [app. next] An oil derived from the flower of the lily.
PLIN.Nat.21.127; 23.95.

Syrius¹ (Surius) ~a ~um, *a.* Of Syria, Syrian. **b** (as the name of a dark-skinned variety of pear, cf. PLIN.Nat.15.53). **c** *dea* ~a, the Syrian mother-goddess, Atargatis (sts. confused w. Astarte).

palmulas careotas ~as VAR.R.2.1.27; cubile. ~o fragrans oliuo CATUL.6.8; malobathro ~o HOR.Carm.2.7.8; ~o.. nardo [Tib.]3.6.63; Portae, quae ~ae appellantur PLIN. Nat.5.80. **b** VERO.G.2.88; (pyra) Tarentina, quae ~a dicuntur COL.5.10.18; JUV.11.73. **c** Syrus quidam nomine Eunus. . . fanatico furore simulato dum ~ae deae comas iactat FLOR.Epū.2.7(3.19.4); quae (Venus) postea dea ~a est appellata HYG.Fab.197; SUET.Nero.56.1; APUL.Met. 8.24; SAC(erdos) MATR(is) MAGN(ae) ET ~AE DEAE ET SACRO-R(um) ISIDIS CIL.9.6099.

Syrius² ~a ~um, *a.* Of Syros in the Cyclades. Pherecydes ~us CIC.Tusc.1.38; ~um lapidem (a kind of pumice) PLIN.Nat.2.233; 7.205.

syрма ~atis, *n.* Also ~a ~ae, *f.* [Gk. σύρμα] FORMS: fem. decl. in earlier writers, AFRAN. com.64; VAL.com.1; CORN.SEV.poet.14. A robe with a long train, worn esp. by tragic actors. **b** (used for 'tragic role').

quid hic cum tragicis uersis et ~a facis? VAL.com.1; ante pedes Domiti longum tu pone Thyestae ~a uel Antigones. . personam JUV.8.229; uti. . . tragoeidi ~ate APUL.Apol.13;—(worn by Bacchus) cum (Bacchus) parum forti gradu auro decorum ~a barbaricum trahit SEN.Her.F.475; Oed.423;—(as a symbol of tragedy) Musa nec insano ~ate nostra tumet MART.4.49.8; 12.94.4. **b** scelus, a Pyrrha quamquam omnia ~ata uoluas, nullus apud tragicos populus facit JUV. 15.30.

syron ~ī, *n.* [perh. cf. Gk. Σύρος] Another name for the plant MOLON.

PLIN.Nat.26.33.

Syrophenix ~icis, *m.* A native of Phoenicia (regarded as part of Syria).

LUCIL.497; PLIN.Nat.7.201; assiduus ~ix unctus amomo JUV.8.159.

Syros (-us) ~ī, *f.* An island of the Cyclades. CIC.Att.5.12.1; MEL.2.111; PLIN.Nat.36.130; Pherecydes ~o ex insula oriundus APUL.Fl.15.

Syrrentum: see SVRRENTVM.

Syrcticus ~a ~um, *a.* Of or belonging to the Syrtes.

Nasamones. . gens ~a CURT.4.7.19; mari ~o SEN.Dial. 7.14.1; ultra ~as solitudines PLIN.Nat.8.32; ~am arborem 24.6.

Syrtis ~is, *f.* FORMS: acc. sg. ~im; gen. usu. ~is, ~idos LUC.9.710. (esp. pl.) The name of two areas of sandy flats on the coast between Carthage and Cyrene, proverbially dangerous to shipping. **b** (distinguished as ~is maior or magna (~es maiores), about the Gulf of Sidra, and ~is minor (~es minores), about the Gulf of Gabes). **c** (implying the whole desert region adjoining this coast).

id oppidum (i.e. Lepcis). . . situm inter duas ~is SAL.Jug. 78.1; barbaras ~is, ubi Maura semper aestuat unda HOR. Carm.2.6.3; incerto mutantur flamine ~is PROP.2.9.33; OV. Pont.4.14.9; ~ium breuibis uadis SEN.Her.F.323; LUC.9.303; FLOR.Epū.1.18(2.2.31);—(sg.) dubium. . . Libycae ~is. . . fretum SEN.Thy.292; perge. . . trans Pharon, in medio tanget ratīs aequore ~im LUC.8.184;—(in generalized use) quod mare conceptum (te) spumantibus exspuit undis, quae ~is . . . ? CATUL.64.156; tris (sc. ships) Euris ab alto in breuita et ~is urget VERG.A.1.111; 10.678;—(applied to a source of ruin, as an extravagant trope) uidendum est ne longe simile sit ductum: ~im patrimonii, 'scopulum' libentius dixerim CIC.de Orat.3.163. **b** contra maiorem ~im MEL.2.105; PLIN.Nat.5.33; in parte ~ium Maiorum 7.14; ~im iuxta magnam 37.38;—(Emporia) ora est minoris ~is LIV. 34.62.3; PLIN.Nat.5.35; oram, quae praefacet, minorum ~ium uice diximus inaccessam caeno 6.136;—es magna minorque OV.Am.2.11.20. **c** hunc (sc. diem) ego Gaetulis

agerem si ~ibus exul VERG.A.5.51; per ~is iter aestuosas. . . facturus HOR.Carm.1.22.5;—(sg.) hinc. Numidae infreni cingunt et inhospita ~is VERG.A.4.41; hiemem alteram propter ~is aestus et bestias opperendam APUL.Apol.72.

syrītēs ~ae, *m.* [Gk.] A precious stone, a variety of carbunculus.

PLIN.Nat.37.93.

syrītis ~idis, *f.* [Gk.] An unknown gem found at the Syrtes (distinct from prec.).

~ides in litore Syrtium. . . inueniuntur, e mellico colore croco refulgentes PLIN.Nat.37.182.

syrus¹ (acc. pl.?): (see quot.; but perh. rather a fourth-decl. var. of SVRVS¹).

'~' a graeco magis tractum est, dñd τοῦ σῦρς, has nos scopas, rustici eo nomine ~ uocant. Varro Marciore: uentique frigido se ab axe eruprant. . . secum ferentes tegulas, ramos, ~ VAR.in Non.p.46M.

Syrus² (Sur-) ~ī, *m.* Also ~a ~ae, *f.*

1 A native of Syria, a Syrian (esp. as used as a slave). **b** (as a proper name of slaves).

libertinus. . . ~us ipse, at mastigias LUCIL.669; nostros homines similis esse ~orum uenialium; ut quisque optime Graece sciret, ita esse nequissimum CIC.de Orat.2.265; Dahas et Medos. . . et Elymaeos ~os omnis esse LIV.35.49.8; culta Palaestino septima festa ~o (i.e. the Jew) OV.Ars 1.416; octo ~is suffulta. . . lectica MART.9.2.11; 9.22.0; quae longorum uehitur ceruice ~orum JUV.6.351; (fem.) emero matri tuae ancillam. . . aut ~am aut Aegyptiam PL.Mer. 415;—(pl., as a nation) Cretancos, ~os, Rhodiam atque Lyciam. . . subegit CUR.443; piscem ~i uenerantur CIC.N.D. 3.39; OV.Fast.2.474; in proverbio Graecis multa ~orum olera PLIN.Nat.20.33; 37.186; AMP.6.3. **b** PL.Ps.637; 1203; serui. . . ~i caliditates TER.Hau.886; AD.960;—(fem.) Hec.83.

2 (attrib.) Syrian.

uina ~a reparata merce HOR.Carm.1.31.12; ~a defruti agona MART.4.6.9; ~us. . . Orontes JUV.3.62.

Syros³: see SYROS.

systylos ~os ~on, *a.* [Gk.] (archit.) Having the columns two diameters apart.

(aedes) ~os est, in qua duarum columnarum crassitudo in intercolumnio poterit conlocari VITR.3.3.2.

T

T, t The nineteenth letter of the Latin alphabet, representing the unvoiced dental stop. **b** (as an abbreviation); esp. for the praenomen Titus.

quid t litteras cum d quaedam cognatio? QUINT.Inst. 1.4.16; t praecitum litteris l m n r, ut tle tme tne tre SCAUR. gram.in G.L.7.18; uocem t, qua superis dentibus intima est origo MAUR.202. **b** de ea re ad senatum (primo) q(uoque) (tempore) referri CAEL.Fam.8.8.6; (tutore) auctore) PROB.Iur.5.17;—te oro et obsecro, T. Pomponi CIC.Att. 3.19.3; hortante T. Liui SUET.Cl.41.1; T CAESAR AVG F VESPASIANVS IMP CIL.6.1232.5.

tabānus ~ī, *m.* [dub.] A gadfly.

eas (sc. uaccae) aestate ~i concitare solent VAR.R.2.5.14; asilus est musca uaria, ~us NIGID.gram.40; ut asilo, siue ~um dici placet PLIN.Nat.11.100; uermiculos, ex quibus ~i fiunt 30.101.

tabella ~ae, *f.* [as TABVLA + -ELLA] ORTHOG.: *tabelai* (nom. pl.) CIL.1.581.29.

1 A flat piece of wood, board. **b** a tablet or plaque (of other material).

scutum a securta ut secutum, quod a minute consetis fit ~is VAR.L.5.115; boues lirare dicuntur, id est cum ~is additis ad uomerem simul et satum frumentum operunt in porcis et sulcant fossas R.1.29.2; ne quis liminis obseret ~am (i.e. door-panel) CATUL.32.5; parua. . . ~a, quam fixam poris illos seruabat in usus (i.e. as a shelf), lumina fida locat MOR.19; ~as ita formatas, uti nunc fiunt triglyphi, contra tignorum praecisiones in fronte fixerunt VITR.4.2.2; OV. Fast.2.408; sanctoris est salua parua ~a (i.e. a fragment of the Argo) rate MART.7.19.6; non inutile erit cas (sc. litteras) ~ae. . . insculpi QUINT.Inst.1.1.27; APUL.Apol.61; (cf.) nec 'abietem' pro ~is (recipiet prosa) QUINT.Inst.8.6.20. **b** incidit. . . in ~a aerea factam eam aedem cum annis post Capitolinam dedicatam PLIN.Nat.33.19.

2 A board for games.

parua ~a caput ternos utrimque lapillos, in qua uicississet continuasse suos OV.Ars 3.365; TR.2.481.

3 A placard or notice.

in . . foro multa circum pendente ~a signatur certa curia quaeque nota OV.Fast.2.529; ~as conscriptas celeberrimo loco. . . suspendit LIV.34.61.14.

4 A tablet used to record a vote: **a** of acquittal or condemnation in the law-courts. **b** in favour of a candidate at an election.

c for or against a proposal in a deliberative assembly.

a iudicialis ~a CIC.Ver.2.79; 5.41; datur tibi ~a iudici Rab.Post.12; CAES.Civ.3.83.3; PROP.4.11.49; quam tulit de reo ~am SEN.Com.7.8.7; de quibusdam et inperitus iudex demittere ~am potest SEN.Ben.3.7.7; non tantum duas ~as, damnatorias et absolutorias, simul cognoscentibus dedit, sed tertiam quoque, qua ignoscere iis, quos. . . SUET.Aug. 33.2. **b** me uersa ciuitas non prius ~a quam uoce priorem consulem declarauit CIC.Pis.3; proximis comitiis in quibusdam ~is multa locularia. . . inuenta sunt PLIN.Ep. 4.25.1. **c** ~ae ministrabantur ita ut nulla daretur 'uti rogas' CIC.Att.1.14.5; DE (maioris) P(artis) DECVRION(um). . . PER ~AM SENTENTIA CIL.1.594.3.18; si numero auctus (sc. senatus) per ~am sententiam feret SAL.Rep.2.11.5; HIOVE DECVRIONES. . . PER ~AM IVRATI D E R DECERNVTO CIL.2.1964.5.55.

5 A board or panel of wood used for painting pictures; a painted panel, picture. **b** a picture dedicated to a god or goddess in gratitude for escape from danger, etc., and depicting the incident.

(hoc lignum) inuentum pictorum ~is immortale nullisque fissile rimis PLIN.Nat.16.187;—ea (sc. exhedria) uolebam ~is ornare CIC.Fam.7.23.3; Graiae. . . ~ae signaue Adma 594; OV.Ars 1.71; quales etiam nunc extant artificis illius ~ae PLIN.Nat.21.4; o qualis facies et quali digna ~a JUV. 10.157; SUET.Tib.43.2;—(w. picta) picta tua templa ~a orabo VERG.Cat.14.5; MART.1.109.18. **b** posita est merita multa ~a deae OV.Fast.3.268; (w. picta) posse mederi picta docet templis multa ~a tuis TIB.1.3.28;—(w. uotiuia) ut omnis uotiuia pateat ueluti descripta ~a uita senis HOR. S.2.1.33; pars dira. . . quam uotiuia testantur fana ~a plurima JUV.12.27.

6 (pl.) Wooden, usu. wax-coated, tablets threaded together to form a notebook, etc. (often used as the vehicle for a letter). **b** (sg.) a single writing-tablet (or poet. in sense of pl.); an individual page of a notebook or of a codex (which in Martial's time was coming into use).

stilum, ceram et ~as PL.Bac.715; qui anulo meo ~as opsignatas attulisset CUR.347; has ~as. . . ipsi Lemnisieleni fac des PER.195; ~as Romam cum laurea mittere CIC.Pis. 39; munera quid mihi quidue ~as mittis. . . ? HOR.Epud.12.2; signatis quicquam mandare ~is [TIB.]3.13.7; supplicibus. . . ~is PROF.2.20.33; LIV.45.12.4; cera uadum temptet rasis

infusa ~is OV.Ars 1.437; incipit et dubitat; scribit damnatue ~as (i.e. what she had written) MEL.9.523; MART.14.3.1; Quintum Gallium. . . ~as duplices uisite tectas tenentem SUET.Aug.27.4; ~is pro chartis utebantur antiqui, quibus. . . certiores absentes faciebant FZST.p.359M; (applied to vellum codices) haec tibi multiplici quae structa est massa ~a MART.14.192.1; (transf., of a kind of confection) hinc (i.e. from gourd) pistos fatuos facit placentas, hinc et multiplices struit ~as et notas caryotidas theatris 11.31.9. **b** (put to use as a fan) quos (uentos) faciet nostra mota ~a manu OV.Am.3.4.38; profuit et tenui uento mouisse ~am Ars 1.761;—relinquenda. . . uacuae ~as in quibus libera sit adiciendi excursu QUINT.Inst.10.3.32; (applied to vellum) quam brevis immensum cepit membrana Maronem! ipsius uultus prima ~a gerit MART.14.186.2.

7 A tablet or (pl.) tablets forming a document of any sort.

eius rei condicionisque ~as obsignauerunt uiri boni complures CIC.Quint.67; tu quidem ~is obsignatis agis mecum et testificaris, quid dixerim aliquando Tusc.5.33; B.Afr.3.4; (ob)signatis ~is publicis clausoque tabulario LIV.43.16.13; ex ~is emptiosis SEN.Con.7.6.22; feneratoris perdidit ~as ~as SEN.Dial.2.6.7; in ~as (i.e. the public records of manumissions) unum coicitor nomen libertatis Ep.80.5; quadringentorum reddis mihi. . . ~as MART. 9.102.1; ex ~a damnationis suae [QUINT.]Decl.35.9; cum testimonia. . . non absentes nec per ~am dare, sed coram et praesentes dicere cogerentur TAC.Dial.36.7; legitimis pactam iunctamque ~is (i.e. marriage contract) JUV.6.200; conducenda. . . ~a 6.558; de quodam. . . negotio ita ex ~a pronuntiasset creditur SUET.Cl.15.3; APUL.Fl.9; JULIAN. dig.30.104.1.

tabellarius¹ ~a ~um, *a.* [prec. + -ARIVS]

1 ~us (sc. perh. stipēs, prob.) A direction-post. IN EA VIA PONTEIS OMNES MILIARIOS ~OSQUE POSSEIVEI CIL.1.638.3.

2 *lex* ~a, A law regulating voting by secret ballot in an election.

~a lex ab L. Cassio ferebatur CIC.Sest.103; quattuor leges ~ae, quarum prima de magistratuum mandatis LEG.3.35; quantas contentiones excitat lex ~a PLIN.Ep.3.20.1.

3 *nauis* ~a, A 'messenger' ship (see quot.). naues. . . quae praemitti solent et nuntiare securituae classis aduentum: ~as uocant SEX.Ep.77.1.

tabellarius² ~i(i), *m.* [prec.]

1 A letter-carrier, messenger, courier.

ego ~ios postero die ad uos eram missurus CIC.Att. 6.9.4; ad me uenit cum epistula tua ~ius 12.1.2; interceptis

T

T, t The nineteenth letter of the Latin alphabet, representing the unvoiced dental stop. **b** (as an abbreviation); esp. for the praenomen Titus.

quid t litterae cum d quaedam cognatio? *QUINT.Inst.* 1.4.10; t praecititur litteris l m n r, ut tle tme tne tre *SCAUR.gram.in G.L.* 7.18; uocem t, qua superis dentibus intima est origo *MAUR.202.* **b** de ea re ad senatum p(ximo) q(uoque) (tempore) referri *CAEL.Fam.* 5.8.6; t(utore) a(uctore) *PROB.sur.* 5.17; —te oro et obsecro, T. Pomponi *Cic.Ath.* 3.19.3; hortante T. Liui *SUET.Cl.* 41.1; T CAESAR AVG P VESPASIANVS IMP *CIL* 6.1232.5.

tabānus ~i, m. [dub.] A gadfly.

eas (sc. uaccas) aestate ~i concitare solent *VAR.R.* 2.5.14; asilus est musca uaria, ~us *NIGID.gram.* 40; ut asilo, siue ~um dici placet *PLIN.Nat.* 11.100; uermiculos, ex quibus ~i sunt 30.101.

tabella ~ae, f. [as TABVLA + -ELLA] ORTHOG.: *tabelai* (nom. pl.) *CIL* 1.581.29.

1 A flat piece of wood, board. **b** a tablet or plaque (of other material).

scutum a sectura ut secutum, quod a minute consectis fit ~is *VAR.L.* 5.115; boues lirare dicuntur, id est cum ~is additis ad uomerem simul et satum frumentum operunt in porcis et sulcant fossas *R.* 1.29.2; ne quis liminis obseret ~am (i.e. door-panel) *CATUL.* 32.3; parua. . ~a, quam fixam paries illos seruabat in usus (i.e. as a shelf), lumina fida locat *MOR.* 19; ~as ita formatas, uti nunc sunt triglyphi, contra tignorum praecisiones in fronte fixerunt *VITR.* 4.2.2; *Ov. Fast.* 2.408; sanctior est salua parua ~a (i.e. a fragment of the Argo) rate *MART.* 7.19.6; non inutile erit eas (sc. litteras) ~ae. . insculpi *QUINT.Inst.* 1.1.27; *APUL.Apol.* 61; (cf.) nec 'abietem' pro ~is (recipiet prosa) *QUINT.Inst.* 8.6.20. **b** incidit. . in ~a aerea factam eam aedem ccciii annis post Capitolinam dedicatam *PLIN.Nat.* 33.19.

2 A board for games.

parua ~a capit ternos utrimque lapillos, in qua uicissess continuasse suos *Ov.Ars* 3.365; *Tr.* 2.481.

3 A placard or notice.

in. . foro multa circum pendente ~a signatur certa curia quaeque nota *Ov.Fast.* 2.529; ~as conscriptas celeberrimo loco. . suspendit *LIV.* 34.61.14.

4 A tablet used to record a vote: **a** of acquittal or condemnation in the law-courts. **b** in favour of a candidate at an election.

c for or against a proposal in a deliberative assembly.

a iudicialis ~a *Cic.Ver.* 2.79; 5.41; datur tibi ~a iudici *Rab.Post.* 12; *CAES.Civ.* 3.83.3; *PROP.* 4.11.49; quam tulit de reo ~am *SEN.Con.* 7.8.7; de quibusdam et inperitus iudex demittere ~am potest *SEN.Ben.* 3.7.7; non tantum duas ~as, damnatoriam et absolutoriam, simul cognoscentibus dedit, sed tertiam quoque, qua ignosceretur iis, quos. . *SUET.Aug.* 33.2. **b** me uniuersa ciuitas non prius ~a quam uoce priorem consulem declarauit *Cic.Pis.* 3; proximis comitiis in quibusdam ~is multa iocularia. . inuenta sunt *PLIN.Ep.* 4.25.1. **c** ~ae ministrabantur ita ut nulla daretur 'uti rogas' *Cic.Ath.* 1.14.5; DE M(aioris) F(artis) DECVRION(um). . PER ~AM SENTENTIA *CIL* 1.594.3.3.18; si numero auctus (sc. senatus) per ~am sententiam feret *SAL.Rep.* 2.11.5; H(oc) DECVRIONES. . PER ~AM IVRATI D E R DECERNVNTO *CIL* 2.1964.5.55.

5 A board or panel of wood used for painting pictures; a painted panel, picture. **b** a picture dedicated to a god or goddess in gratitude for escape from danger, etc., and depicting the incident.

(hoc lignum) inuentum pictorum ~is immortale nullisque fissile rimis *PLIN.Nat.* 16.187; —ea (sc. exhedria) uolebam ~is ornare *Cic.Fam.* 7.23.3; Graiae. . ~ae signaue *Adna* 594; *Ov.Ars* 1.71; quales etiam nunc extant artificis illius ~ae *PLIN.Nat.* 21.4; o qualis facies et quali digna ~a *IUV.* 10.157; *SUET.Tib.* 43.2; —(w. picta) picta tua templa ~a ornabo *VERG.Cat.* 14.5; *MART.* 1.109.18. **b** posita est merita multa ~a deae *Ov.Fast.* 3.268; —(w. picta) posse mederi picta docet templis multa ~a tuis *TR.* 1.3.28; —(w. uotua) ut omnis uotua pateat ueluti descripta ~a uita senis *HOR.* S.2.1.33; pars dira. . quam uotua testantur fana ~a plurima *IUV.* 12.27.

6 (pl.) Wooden, usu. wax-coated, tablets threaded together to form a notebook, etc. (often used as the vehicle for a letter). **b** (sg.) a single writing-tablet (or poet. in sense of pl.); an individual page of a notebook or of a codex (which in Martial's time was coming into use).

stilum, ceram et ~as *PL.Bac.* 715; qui anulo meo ~as opsignatas attulisset *CUR.* 347; has ~as. . ipsi Lemniseleni fac des *PER.* 195; ~as Romam cum laurea mittere *Cic.Pis.* 39; munera quid mihi quidue ~as mittis. . ? *HOR.Epod.* 12.2; signatis quicquam mandare ~is [*TR.*] 3.13.7; supplicibus. . ~is *PROP.* 2.20.33; *LIV.* 45.12.4; cera uadum temptet rasis

infusa ~is *Ov.Ars* 1.437; incipit et dubitat; scribit damnatue ~as (i.e. what she had written) *MET.* 9.523; *MART.* 14.3.1; Quintum Gallium. . ~as duplices ueste lectas tenentem *SUET.Aug.* 27.4; ~is pro chartis utebantur antiqui, quibus. . certiores absentes faciebant *FEST.* p.359M; (applied to vellum codices) haec tibi multiplices quae structa est massa ~a *MART.* 14.192.1; (transf., of a kind of confection) hinc (i.e. from gourds) pistor fatuus facit placentas, hinc et multiplices struit ~as et notas caryotidas theatris 11.31.6. **b** (put to use as a fan) quos (uentos) faciet nostra mota ~a manu *Ov.Am.* 3.2.38; profuit et tenui uento mouisse ~am *Ars* 1.161; —relinquendae. uacuae ~ae in quibus libera sit adiciendi excursio *QUINT.Inst.* 10.3.32; (applied to vellum) quam breuis immensum cepit membrana Maronem! ipsius uultus prima ~a gerit *MART.* 14.186.2.

7 A tablet or (pl.) tablets forming a document of any sort.

eius rei condicionisquae ~as obsignauerunt uiri boni complures *Cic.Quinct.* 67; tu quidem ~is obsignatis agis mecum et testificaris, quid dixerim aliquando *Tusc.* 5.33; *B.Afr.* 3.4; (ob)signatis ~is publicis clausoque tabulario *LIV.* 43.16.13; ex ~is emptiois *SEN.Con.* 7.6.22; legationes perdidierunt ~as *SEN.Dial.* 2.6.7; in ~as (i.e. the public records of manumissions) uanum coicetur nomen libertatis *EP.* 80.5; quadringentorum reddis mihi. . ~as *MART.* 9.102.1; ex ~a damnationis suae [*QUINT.*] *Decl.* 3b.9; cum testimonia. non absentes nec per ~am dare, sed coram et praesentes dicere cogentur *Tac.Dial.* 36.7; legitimis pactam iunctamque ~is (i.e. marriage contract) [*IUV.* 6.200; conducenda. . ~a 6.558; de quodam. . negotio ita ex ~a pronuntiasset creditur *SUET.Cl.* 15.3; *APUL.Fl.* 9; *JULIAN.* *dig.* 30.104.1.

tabellārius ~a ~um, a. [prec. + -ARIVS]

1 ~us (sc. perh. stipēs, prob.) A direction-post. IN EA VIA PONTEIS OMNEIS MILIARIOS ~OSQVE POSEIVEI *CIL* 1.638.3.

2 *lex* ~a, A law regulating voting by secret ballot in an election.

~a lex ab L. Cassio ferebatur *Cic.Sest.* 103; quattuor leges ~ae, quarum prima de magistratibus mandandis *LEG.* 3.35; quantas contentiones excitauit lex ~a *PLIN.Ep.* 3.20.1.

3 *nauis* ~a, A 'messenger' ship (see quot.). naues. . quae praemitti solent et nuntiare securituae classis aduentum; ~as uocant *SEN.* *Ep.* 77.1.

tabellārius ~i, m. [prec.]

1 A letter-carrier, messenger, courier. ego ~ios postero die ad uos eram missurus *Cic.Ath.* 6.9.4; ad me uenit cum epistula tua ~ius 12.1.2; interceptis

~iis, qui de Alexandrinis rebus litteras ad Domitium ferebant *L.Alex.* 38.1; capti ~iis *B.Hisp.* 12.3; 16.1; Hannibal ~ium in scapha cum caduceo mittit *NEP.Han.* 11.1; *LIV.* 44.4.4; *Petr.* 79.6; *FRON.Str.* 2.7.6; *PLIN.Ep.* 8.3.2; iam hora decimam tangit, et ~ius tuus mussat *FRON.Arr.* 1.p.90 (8N).

2 A clerk, book-keeper.

~IVS EX OFFICIO ANNONARUM *CIL* 6.8473; *TABELLAR* CASTRENSIS 6.8526; ~IVS A RIPA 6.9918.

tabellio ~ōnis, m. [*TABELLA* + *-IO*] One who draws up legal documents.

solet. ita uel iuris studiosis interdici uel aduocatis uel ~onibus *ULP.dig.* 48.19.9.4.

tabeō ~ēre, *intr.* [*TABES* + *-EO*] To waste away; to rot away, decay.

aliis rebus concrecent semina membris. aliis extenuantur ~entibus uicissim *LUCR.* 4.1262; ~entes. genae et iuuenali in corpore pallor *VERG.A.* 12.221; *OV.Med.* 7.541; (*fig.*) seditio ~ēne an numeros augeat suos? *ENN.scen.* 103; ~sale ~entis artus in litore ponunt *VERG.A.* 1.173; ~entis halleculas *COL.* 8.17.12; pectora ~enti sanie grauis *STAT.Theb.* 4.364; 12.209.

taberna ~ae, f. [**taberna* (TRABS), *Osc. trībūm*]

1 A wooden hut, booth, or sim.

ex aedibus efferrī indictio funere praeco etiam eos dicit qui ex ~is efferuntur *VAR.L.* 5.160; qui in circo totas ~as tribulium causa comparantur *Cic.Mur.* 73; pauperum ~as regumque turris *Hor.Carm.* 1.4.13.

2 An inn; also ~a *deuersoria*, *meritoria*; *Tres* ~ae, a stopping-place on the Appian Way about 30 miles from Rome.

postquam in ~am uassa et seruos conlocauit *PL.Men.* 986; deuortor. huc in ~am tertiam *Ps.* 658; cum in eandem ~am deuertissent *Cic.Inu.* 2.14; *CATUL.* 37.1; *TAC.Hist.* 2.64; agas cum in ~am equum deduceret *ALF.dig.* 9.1.5; ~abduc istos in ~am. ~euerioriam *PL.Men.* 436; *TRUC.* 697; in ~am meritoriam deuertit *V.MAX.* 1.7.EXT.10; (*transf.*) Durrachium Hadriae ~am *CATUL.* 36.15; ~Cic.Ath. 1.13.1.

3 A shop, stall (for trade or professional business).

ex ~is lanienis *VAR.in Non.p.* 532M; ei. ~medicinae exercendae causa ~am dedit *Cic.Ciu.* 178; cum edictis tuis ~as claudi iubebas *Dom.* 54; *Phil.* 2.21; nulla ~a meos habebat neque pila libellos *Hor.S.* 1.4.71; *VITR.* 2.8.12; ~ae. omnes cum magni pretii mercibus conflagrauerunt *LIV.* 35.40.8; fronte ~ae *MAN.* 4.185; *PHAE.* 4.6.2; *PETR.* 140.14; *PLIN.Nat.* 33.139; *MART.* 7.61.10; *QUINT.* *Inst.* 6.3.38; *TAC.Hist.* 3.83; *IUV.* 1.105; *uenturiam* ~am *SUET.* *Aug.* 4.2; *Instrumentum* ~ae ferrariae *SCAEV.dig.* 31.88.3; quod. in ~a sua sedens propalam exculpsit *APUL.* *Apol.* 62; *in purpuraria* *PAPIN.dig.* 32.91.1; ~ARVM *EVLLONARVM* *CIL* 2.5181.43; ~(*of an argentarius*) *VITR.* 5.1.2; ~as argentarias quae circa forum Romanum essent *LIV.* 26.11.7; 26.27.2; *ULP.dig.* 18.1.32.

tabernā(u)lārius ~i, m. [*next* + *-ARIVS*] A tent-maker.

COLLEGI ~IORVM *CIL* 6.9053; 6.9053A.

tabernāculum ~i, n. [*TABERNA* + *-CVLVM*] A tent. b ~um *capere*, (*of an augur*) to set up his tent and make augural observations.

dormio placide in ~o *PL.Trin.* 726; qui in una philosophia quasi ~um uitae suae conlocat *Cic.De Orat.* 3.77; ~a carbasus intenta uelis conlocat *Ver.* 5.30; *Alf.* 5.16.3; castra posita ~aque constituta *CAES.* *Civ.* 1.80.3; ~is. *senilis* 3.85.3; recentibus caespitibus ~a constrata 3.96.1; *DAN.* *Jug.* 71.1.1; ~is stantibus castra reliquerint *LIV.* 22.42.2; 30.17.13; *V.MAX.* 1.8.21; ~a pellicibus beluarum, quas uitulos appellat *PLIN.Nat.* 2.146; *CIL* 13.5708.2.24; *QUINT.* *Inst.* 7.8.7; *TAC.* *Ann.* 2.13; ~a dicuntur a similitudine tabernarum; quae ipsae, quod ex tabulis olim fiebant, dictae sunt *FEST.* p.356M. b qui cum ~um uitio cepisset *Cic.* *Div.* 1.35; de ~o recte capto 2.75; *LIV.* 4.7.3; *V.MAX.* 1.1.3.

tabernārius ~i ~um, a. [*TABERNA* + *-ARIVS*] Characteristic of a shopkeeper or his trade; (*fem.* as sb., sc. *fabula*) a low type of comedy. tam absurdus tamque ~is blanditiis *APUL.* *Apol.* 87; ~FEST.p.352M.

tabernārius ~i, m. [*prec.*] The keeper of a *taberna*, shopkeeper, tradesman.

concoitator ~iorum *Cic.Dom.* 13; *CAEL.Fam.* 8.6.4; *ALF.dig.* 9.52.1; quis ex rupiconibus, baioliis, ~is tam infans est ut. ? *APUL.FL.* 7; ~is INTRA MVRVM NEGOTIANTIBVS *CIL* 14.2793.

tabernula (-ola) ~ae, f. [*TABERNA* + *-VLA*] A small shop, booth, stall, or sim.

VAR.L. 5.50; in. ~a latitantem *V.MAX.* 9.7.4; ~am quamdam. incubabant *APUL.* *Met.* 7.7; si. ~am pergulam horreum. ~conduxit *ULP.dig.* 5.1.19.2.

tābēs ~is, f. [**tā(u)*, cf. *OSL. tajo*, *AS. pāwan*, Eng. *thaw*, OIr. *tām*] FORMS: ~ē (abl. sg.) *LUCR.* 1.806.

1 Physical wasting away (from disease, emotion, etc.). b wasting disease.

(habet aegritudo) ~em cruciatum afflictionem *Cic.* *Tusc.* 3.27; hunc ~es letumque manebat *LUCR.* 6.1207; quos dorus amor crudeli ~e peredit *VERG.A.* 6.442; totum. corpus ad extremam ~em uenisse *LIV.* 2.32.10; inter ~em pecorum hominumque 3.7.3; longa miseria ~em ~e confectus *SEN.* *Con.* 10.5.4; 10.5.6; calida. ~incendit uiscera ~e *LUC.* 9.742; ne. ~fames. lenta nos consumeret ~e *PLIN.Nat.* 2.156; per ~em quasi phthisici consumuntur *LARG.* 186; segnis ~e senili exitus *STAT.Silv.* 5.3.258; (Iulian) inopia ~e ~e longa peremit *TAC.Ann.* 1.53. b postremo uelut ~em peruenisse ad corpus *LIV.* 2.23.6; tanta uis auaritia in

animos eorum ueluti ~es inuaserat *SAL.Jug.* 32.4; ~es quam Graeci *Philo* nominant *CRIS.* 2.1.8; quibus sit aliqua ~es intus, negant durare *PLIN.Nat.* 16.24.6; quidam oculorum ~e notus *TAC.Hist.* 4.81; orta per Aegyptum ~e quae corpora foedaret 5.3.

2 Corruption, putrefaction, decay. b external putrefaction, foulness. c (*fig.*) moral corruption; (*concr.*) a means of corruption.

~e ac pestifero odore corporum *LIV.* 25.26.11; 40.29.5; corpora. ~seu ~e uetustas abstulerit *OV.Med.* 15.156; *CURT.* 10.10.12; incipit. (terra) putrescere, dehinc laxata ire in umorem et assidua ~e defluere *SEN.Nat.* 3.29.6; sidentis in ~em spectat aerius *LUC.* 7.791; dentes. ~cauantur ~e pituitae *PLIN.Nat.* 7.70; 33.99; cadauerum ~em *SUET.* *Vit.* 10.3. b copia ex inopia, cultus ex inulie ~eque squalida *LIV.* 21.39.2; caernis facile cognitis soli ~e *PLIN.Nat.* 8.79. c inuenit deliciarum dissolutio et ~es aliquid adhuc tenerius mollisque, quo perat *SEN.Nat.* 7.31.1; pro luci pallida ~es! *LUC.* 9.6; infecti ~es legionum quoque et auxiliorum motas iam mentis *TAC.Hist.* 1.26; ut. ~is fori ~es pecuniam aduocatis ferat *Ann.* 11.6; ~propter haec ~em atque perniciem domus totius *Mss.* *orat.* 19.

3 A fluid resulting from corruption, decay, etc.; a (applied to blood and other matter exuded from wounds). b (of liquids resulting from melting, dissolving, etc.). c (applied to poisonous exudations, sts. combining w. sense 3a).

a per culum corporum armorumque et ~em sanguinis *LIV.* 30.34.10; *SEN.Her.* 0.119a; tunc aere nefanda summta est capiti ~es *LUC.* 6.689; stillantis ~e Medusae 6.697; ~e grauitate consedere iubeat *STAT.Theb.* 2.677; effracti perfusum ~e cerebri 8.760; (*cf.*) et spiritu indidem parto ex candore compressi aeris albedo et tumida ~es fluit. ea nante ~es si foras corporis prosprauit. *APUL.* *Apol.* 50. b ut ~em nimborum arbusta uacillant *LUCR.* 1.806; fluenter. ~em liquescentis nius *LIV.* 21.36.6; *SEN.Nat.* 4.2.21; ingresso uere tumescit prima ~e nius *LUC.* 10.225; aeti cuius asperitas usque in ~em margaritas resoluunt *PLIN.Nat.* 9.120. c uirum tunicae ~e perire meae *OV.Ep.* 9.144; sanguis. ~mixtus Lemae ~e ueniet *FRG.* 1.30; tincta. ~mortifera ~e sagitta madet *Pom.* 3.1.26; illud sociorum garum. non credis urere salsa ~e praecordia *SEN.Ep.* 95.25; (*cf.*) non et homines. ut uenena nascuntur? atra oco serpentum lingua uibrat ~esque animi contacta adurit *PLIN.Nat.* 18.4.

tābescō ~escere ~ui, *intr.* [*TABEO* + *-SCO*]

1 To waste or dwindle away; (w. ref. to, or emphasis on, the mental aspect). b (*transf.*, of periods of time; also, of possessions).

cum. neque assiduo ~escere lumina fletu cessarent *CATUL.* 68.55; omnia paulatim ~escere *LUCR.* 2.1174; ~escunt morientia membra dolores *Lydia* 22; uena omnis. aut adusta ~escit *Cels.* 7.31.1; *Prac.* *poet.* 4.3; domini, quem uidebat insanabili morbo ~escere *SEN.* *Con.* 10.5.3.9; qui uellit inter supplicia ~escere et perire membratim *SEN.* *Ep.* 101.14; (*in a metamorphosis*) tenues liquefacta medullas ~uit inque leues paulatim euaniunt auras *OV.Med.* 14.432; ~maresco, consensco et ~esco miser *PL.Cat.* 134; quae dolore ac miseria ~escit *TER.* *Ad.* 603; ne patientur desiderio sui Catilinam miserum ~escere *Cic.Cat.* 2.6; hoc otio quo nunc ~escimus *Alf.* 2.14.1; perspicio nobis in hac calamitate ~escendum esse 3.25; ut nec ~escat molestis nec frangatur timore *Tusc.* 4.37; aeterno. ~escere luctu *LUCR.* 3.911; *Hor.S.* 1.1.111; illa. fama ~escet inani *PROP.* 3.12.9; (*of the mind*) hominis assiduis animum ~escere oculis *OV.Tr.* 5.1.77; (*fig.*) imperium ~escere uetustate *SAL.Rep.* 2.12.5; nonnulli reliquiarum (*i.e. of eloquence*). et uieturum et ~escuntum Tiberio. superuissse *FRON.* *Ver.* p.138 (123N). b crescere itemque dies licet et ~escere noctes *LUCR.* 5.680; ~bis. ~tuum deciens non toto ~uit anno *MART.* 9.82.5.

2 (w. ref. to spec. kinds of physical change): a to melt away. b to dissolve. c to dry up, evaporate.

a praestatur laus uirtuti, sed multo ocus uerno gelu ~escit *ANDR.* *Jug.* 17; quasi nix ~escit dies *PL.St.* 6.48; *Cic.* *N.D.* 2.26; quasi igni cere super calido ~escens multa liquecat *LUCR.* 6.515; nius radis ~escere cogit 6.964; ~uerant cereae *OV.Ars.* 2.89; *SEN.Nat.* 3.27.7; ubi in riuos niuibis solutis. ~uit Haemus *Med.* 590. b donec sal deseruit ~escere biduum *CATO Agr.* 88.1; *CRIS.* 6.15.2; sunt qui. patientur (fices) in eo iure ~escere *COL.* 12.17.2. c in concretu albicantis suci et ~escens *PLIN.Nat.* 12.70.

3 To decompose, putrefy, be corrupted, etc. quin in taetro ~escat odore (corpus) *LUCR.* 3.581; nonne uides, quaecumque mora fluidoque calore corpora ~escunt, in parua animalia uertit? *OV.Med.* 15.363; *PLIN.Nat.* 31.95.

tābidulus ~a ~um, a. [*next* + *-VLVS*] Causing to waste away, wasting.

~am. uidet labi per uiscera mortem *Ciris* 182.

tābidus ~a ~um, a. [*TABEO* + *-IDVS*]

1 Wasting away, (becoming) emaciated. b melting away, dissolving.

si mens mea ~a facta de niue manantis more liquescit aquae *OV.Pont.* 1.1.67; siti fameque ~i *SEN.Dial.* 4.19.5; fames. ~maesta ~o rictu iacet *Her.F.* 691; pastor. ~os inter moriens inueniens *Oed.* 148; Hecate pallenti ~a forma *LUC.* 6.737; ~a membra (*QUINT.*) *Dec.* 12.2; ~as feras *SUET.* *Cal.* 26.5. b in leni. glacie ~aque niue uolutabantur *LIV.* 21.36.7.

2 Putrefying, rotting, decaying.

~o cruore manantia membra *V.MAX.* 6.9.EXT.5; animalibus, quae ~is in corporibus nasci solent 9.2.EXT.11; felle nigro ~um spumat lecur *SEN.Oed.* 358; corrupto demum et ~o corpore *SUET.* *Tib.* 51.2.

3 Associated with or accompanied by wasting.

subito cum ~a membris. miserandaque uenit arboribusque satisque lues *VERG.A.* 3.137; ~a consumit ferrum lapideque uetustas *OV.Pont.* 4.8.49; premeret pestis cum

~a auces *MART.* 1.78.1; si lentum et ~um (uenenum) delegisset *TAC.Ann.* 12.66.

tābificābilis ~is ~e, a. [*next* + *-BILIS*] Causing decay or wasting.

pernici orbificor liberorum leto et ~i *Acc.* *frag.* 421.

tābificō ~āre, *tr.* [*TABES* + *-FICO*] To cause to waste away.

(HAE)C OS INCENDVNT ~AN(T)OVE ANIMVM *CIL* 1.2540a.4.

tābificus ~a ~um, a. [*TABES* + *-FICVS*] Causing decay, dissolution, etc.

ubi in campos. descendere nungues ~is subigit radiis sol *LUCR.* 6.737; ~a caeli uitia *SEN.Oed.* 79; aera ~um *LUC.* 5.111; terram edisse iis (sc. elephantis) ~um est *PLIN.Nat.* 8.29; urinam in se reddunt ~am (renaceli) 8.134; ~(*of poisons*, etc.) ossa. ~dissolvens cum corpore ~us seps *LUC.* 9.723; *PLIN.Nat.* 29.65; ater ~am expirat sanien specus (*i.e. a wound*) *SIL.* 6.376; uenenum. ~lentum atque ~um *SUET.* *Tib.* 73.2; ~(*transf.* of mental afflictions) haec ~ae mentis perturbationes sunt, aegritudinem dico et metum *Cic.Tusc.* 4.36.

tābitūdō ~inis, f. [*TABES* + *-TVDO*] Emaciation.

longo morbo ad ~inem redactis *PLIN.Nat.* 22.129.

tablifer ~eri, m. [*TABVLA* + *-FER*] (mil., perh.) The bearer of the *tabula* (perh. ensign or sim.) of some unit or detachment.

F AELIVS SEVERVS ~ER *CIL* 6.31152; 6.31185.

tablinum: see *TABVLINVM*.

tabula ~ae, f. [*dub.*] FORMS: *tabola* *CIL* 1.583.15.

1 A flat piece of wood, board, plank, etc. b (forming part of the structure of a ship). c a door-panel. d a (metal) plate.

in ~a pura, quae pateat p. i. *CATO Agr.* 76.3; quod ex ~is uehiculum erat factum *VAR.L.* 5.140; *ALF.dig.* 50.16.203; *VITR.* 2.9.16; ~as. ~superinstructat ut perulium in totum nauium ordinem esset *LIV.* 30.10.6; ut. omnia. uada plumbatis ~is consterneret *V.MAX.* 3.7.2; *CRIS.* 6.7.9.8; robustam ~am configunt aculeis *COL.* 7.3.5; *PLIN.Nat.* 13.77; *GAIVS Inst.* 2.79; (*attached to a plough to produce ridging*) *PLIN.Nat.* 18.180. b si ~am de naufragio stultus arripuit *Cic.* *Off.* 3.89; *VERG.A.* 1.119; ~a una duos poterit componere amantiss *PROP.* 2.26.33; laceras. ~as in litore uidit *OV.Med.* 11.428; aulularum ~arum remorumque fragmentis *CURT.* 9.9.20; *SEN.Tro.* 103; *LUC.* 3.688; *PETR.* 115.13; summa nauis ~is augeat *TAC.Hist.* 3.47. c grandi. ~clauo manum ducis nostri. ad ostii ~am offigit *APUL.* *Met.* 4.10. d sub cupa ~am foream, (quam) lata cupa media erit, pertusam figito *CATO Agr.* 21.2.

2 A panel of wood used for painting pictures; ~a *picta* or ~a alone, a painting. b a picture commemorating an escape from danger affixed to the wall of a temple, etc.; a commemorative picture set up in a public place (in quots., spec. places in Rome).

aspersa temere pigmenta in ~a oris liniamenta efflicere possunt *Cic.* *Div.* 1.23; qui. ~am. coloribus uris *OV.Fast.* 3.33; depictam in ~a siperiote imaginem rei *QUINT.* *Inst.* 6.1.32; *GAIVS Inst.* 2.78; imaginem suam cuique uisendam potius in lapide quam in argento, magis in ~a quam in speculo *APUL.* *Met.* 15; (*cf. sense 6b*) uno se praestare, quod manum de ~a sciret tollere *PLIN.Nat.* 35.80; ~am pictam in pariete *PL.Men.* 143; *TER.* *Eu.* 584; mercator signorum ~arumque picturam *Cic.* *Ver.* 1.60; *SAL.* *Cal.* 11.6; statuae et ~ae pictae *LIV.* 42.63.11; *SEN.Dial.* 9.9.6; *SUET.* *Aug.* 72.3; ~is et signis propalam conlocatis *Cic.* *De Orat.* 1.161; cogor et ~a (*i.e. map*) pictos ediscere mundos *PROP.* 4.3.37; *SAL.* *Cal.* 52.5; ~ae priscae artis *LIV.* 32.16.17; ~am suam portant, rogantes uictum *PHAE.* 4.22(23).24; *SEN.* *Con.* 10.5.3; *MART.* 11.102.4; provincias ~is statuque exornant *FRON.* *Str.* 4.3.15; ~as operis antiqui *SUET.* *Jul.* 47. b me ~a sacer uulda suspensioe notua pariet indicat potenti uestimenta maris deo *Hor.Carm.* 1.5.13; ~ut ad ~am Sextiam sibi adsit hora secunda postidie *Cic.* *Quind.* 25; *Val.* 21; quem ad modum a Vestae ad ~am Valerium ducta esset *Fam.* 14.22.

3 A board marked out for the playing of games. b a counting-board.

a in ~a. in qua latrunculis ludunt *VAR.L.* 10.22; nulla fides ~ae *OV.Ars.* 3.377; *Nux* 77; *SEN.Dial.* 9.14.7; sequebatur puer cum ~a terebinthina et crystallinis tesseriis *PETR.* 33.2; *LAUS* *Ps.* 192; ~a lusoria *MART.* 14.17. b calculus in ~a mobile ducit opus *PETR.* 80.9.12; ponatur calculus, adsint cum ~a pueri *IUV.* 9.41.

4 An inscribed board, notice-board; (meton.) a (proscription) list. b an auction-notice.

ne qua ~a. ullius decreti Caesaris. ~figeretur *Cic.* *Phil.* 1.3; ~am, in qua nomina ciuitate donatorum incisae essent *Fam.* 13.36.1; sic tu aedes proscribas, ~am. ~ponas. ? *Off.* 3.68; pendet nefariae proscscriptionis ~a *SEN.Suas.* 7.1; ~a notante deditos tristi neci *SEN.* *Orat.* 509; *SUET.* *Cl.* 21.5; qui differunt in ~a propositum *AMP.* 42.3; ea. omnia scripta circumlatataque ~a populo declarata *GAIVS Inst.* 2.9; ~tota ~a tuae morti proludat *SEN.Suas.* 6.7; leuius ~a quam Cicerone nocens *MART.* 5.69.2; *FLOR.* *Epit.* 2.9(3.1.25); *IUV.* 2.28. b adest ad ~am, licetur Aebutius *Cic.* *Cec.* 16; *Phil.* 2.73; *Att.* 13.25.2; at ego ad ~am ut. ~Scapularis hortos (sc. emam) 13.33a.1(4).

5 A tablet of stone or metal set up as a permanent record. b (in references to the law of the Twelve Tables). c a metal tablet used for the purposes of *defixio*.

pontifex maximus. proponebat ~am domi, potestas ut esset populo cognoscendi *Cic.* *De Orat.* 2.52; ~aque. ~fixa,

monumentum verum gestarum Liv.6.29.9; ~a testatur aera intra aedem VELL.2.25.4; aeraurumque ~arum tria milia . restituta suscepit Suet.Ves.8.5; ~am aeraem legis VEN.dig.48.13.10(8); ~AM MARMOREAM CIL.2.1131; ARAM ET ~AM PRO SE ET SVIS POSUIT 13.6659. **b** decem viros, qui XII ~as perscripserunt Cic.de Orat.1.58; Liv.3.37.4; PLIN.Nat.11.57; primo duodecim ~is sanctum ne quis unciariorum faenore amplius exerceat Tac.Ann.6.16; GEL. 17.21.15. **c** nomen Germanici plumbis ~is insculptum Tac.Ann.2.69.

6 A board coated with wax and used for writing, writing-tablet. **b** manum de ~a! stop working! leave off! (perh. orig. an instruction by a schoolmaster in class). **c** (spec.) a tablet on which votes at an election were recorded. **cerata**. ~a PL.As.763; puer paedagogus ~a dirumpit caput Bac.441; CRAS.oral.32; ad ~ae litterarum speciem VAR.R.3.5.10; quod antiqui pluris ~as conlucitas codices dicebant gram.212; Khet.Her.1.23; nec ~ae nomina illorum capere poterunt Cic.Phil.2.16; ~ae repertae sunt litteris Graecis confectae CAES.Gal.1.29.1; laevis suspensi loculos ~amque lacerto HOR.Sil.6.74; caput de ~a non tollit PETR.46.3. **b** manum de ~a! magister adest citius quam putaramus Cic.Fam.7.25.1; (cf.) postquam coepi plus habere, quam tota patria mea habet, manum de ~a PETR.76.9. **c** narrat ad ~am, cum diriberent. VAR.R.3.5.18; ad eum qui primam comitis tuis dederas ~am praerogativae Cic. Pis.11; Q.Cic.Pet.8.

7 (pl.) Account-books. **b** nouae ~ae, new account-books, i.e. the cancellation of debt. **pro** ~is. ubi aera perscribantur usuraria PL.Truc.71; in ~is scribitur expensum VAR.L.5.183; in arcano positum sit argentum an in ~is Cic.Top.16; ~as. accepti et expensi Q.Rosc.2; ~as in quibus sibi expensa pecunia lata sit acceptae relata CAES.17; CATUL.28.6; VITR.2.8.8; inter epimeridas melius ~asque racerent, in quibus assumptas fletur avarus opes; OV.Am.1.12.25; ~as publicas SEN.Dial.1.3.8; conficito ~as PLIN.Ep.1.10.9. **b** postea quam. Trebellium uidit sine ~is nouis saluum esse non posse Cic.Phil.6.11; periculum ne . res ad ~as nouas perueniat ALL.5.21.13; CAES.Civ.3.13; LIV.38.38.9; qui post ~as nouas soluit SEN.Ep.81.26; QUINT.Decl.336(p.322.1.).

8 (pl.) A document, deed (of a legal, business, or sim. nature). **b** a will.

~is. testibusque . planum faciam Cic.Ver.2.50; testimoniis ~isque Font.34; contra ~as . saepe dicendum est QUINT.Inst.5.5.1; ~as nuptiales Tac.Ann.11.30; signatae ~ae JUV.2.119; Suet.Nero.17; secundum priores dotales ~as SCABR.dig.33.4.29; antequam . ~ae. dotis signarentur 24.1.66; ~arum oblatione GEL.14.2.7; ~ae nubiales APUL.Apol.67. **b** qui heredes in ~is scripti sunt Cic.Inu.2.149; nomen testatit inuit in ~as CATUL.68.122; ~ae testamenti unae . alterae . CAES.Civ.3.108.6; OV.Ars.2.332; V.MAx.7.7.2; ~as beati senis SEN.Ep.1.7.10.15; ~is. supremis MART.5.32.1; mutaturum ~as sciebat QUINT.Inst.5.12.5; secundum ~as testamenti 5.14.15; homines binis iam ~is exheredati Decl.308(p.210.1.17); Tac.Ann.14.40; qui speraret aliquid ex nouis ~is PLIN.Ep.2.20.7; JUV.2.58; Suet. Vh.14.3; utrum in primis ~is hoc fiat an in popularibus ULP.dig.35.3.1.1; (cf.) ~as testamenti accipere debemus omnem materiae figuram: siue igitur ~ae sint lignae siue cuius cumque alterius materiae. ~ae recte dicuntur 37.11.1.

9 (usu. pl.) A record or records (esp. public). bonos in aliis ~is exscriptos habet (sc. luppiter) PL.Rud.21; EOS . CIL VIROS IN ~EIS PVLCIS SCRIPTIS IN PERPETVO HABETO CIL.1.583.15; de censoris ~is VAR.L.6.86; ea . in ~as . legem retulisti Cic.Ver.1.144; in ~as et priuatas et publicas 1.158; ~as . Heraclensium publicas Arch.8; hoc palam relatum in ~as LIV.4.11.4; V.MAx.4.1.10; unde publicae ~ae codices dicuntur SEN.Dial.10.13.4; in ~is censoris pascua dicuntur omnia PLIN.Nat.18.11; ~ae eius . tabulario publico . adseruantur APUL.Apol.89; (cf.) has connotationes sublata sorte quidam ~as appellauerunt, quoniam codicibus excipiebantur Hyg.Gr.agrim.p.163.

tabulamentum ~i, n. [prec. + MENTVM] Flooring, boarding. CIL.1.756.5.

tabularia ~ae, f. [TABVLA + ARIA] A record-office.

naualia horreae curiaeque et ~ae publicae CALID.oral.7.

tabulāris ~is ~e, a. [TABVLA + ARIS]

1 (dub.) Of or used for wooden boards. clauo ~i (cf. trabali) fixum est PETR.75.7.

2 Of or connected with metal plates. sequens temperatura statuarum est eademque ~is hoc modo PLIN.Nat.34.97; VEL AENEA EX ARRE ~i QVAM OPTIMO CIL.13.5708.1.3.

tabulārūm ~i, n. [TABVLA + ARIVM]

1 A collection of (inscribed) tablets. cernes illic molimine uasto ex aere et solido rerum ~ia ferro OV.Met.15.810.

2 A record-office, registry.

SVBSTRVCTIONEM ET ~IVM DE S S PACIVNDVM COERAVIT CIL.1.737; tabulas . quas . incenso ~o interis scimus omnes Cic.Arch.8; populi ~ia VERG.G.2.502; clauso. ~io et dimissis seruis publicis LIV.4.16.13; TABVLAM .S. EX ~IO PRINCIPIS ADLATVROS CIL.10.7852.13; Tac.Dial.39.1; typum perticae . adscriptis adfinitibus ~io Caesaris inferum Hyg.Gr.agrim.p.165; tabulae eius partim ~io publico partim domo adseruantur APUL.Apol.89; ~ium est, in quo sunt et complurim mancipiorum emptiones PAUL.dig.32.92; AVGG LIB EX ~IO CIL.6.9073.

tabulārūs ~i, m. [TABVLA + ARIVS] An accountant, book-keeper, or sim.

cuius patrimonium ~ios lassat SEN.Ep.88.10; ~io Pontiani praesente APUL.Apol.78; aduersus ~ium puto actiones dandas, qui in computatione fellit ULP.dig.11.6.7.4; calculatōribus siue ~iis 50.13.1.6; ~i PORTVS

VITRVSQVE A.Epig.48.103; ~i RATIONIS PATRIMONI 49.70; ~io XX HEREDITATIVM CIL.2.3235; TABVLAR A RATIONIB 6.8426; ~io A VEHICVLIS 6.8543; TABVL CASTR 6.33738.

tabulātiō ~ōnis, f. [TABVLA + TIO] A structure of boards, boarding.

ne . tela tormentis missa ~onem perfringerent CAES.Civ.2.9.4; quod omnia publica lignea theatra ~ones habent complures VITR.5.5.7.

tabulātum ~i, n. [TABVLA + ATVS] **1** A floor or platform made of boards. **b** the boarded deck of a ship.

malos defundunt, fiunt ~a faleaeque ENN.Ann.397; ligna domino in ~o condito CATO Agr.55; haec (olea) . congeri solet aceratum (in) dies singulis in ~a, ut ibi medicorū fracescat VAR.R.1.55.5; siccae (res) . congenerant ~is COL.1.6.9; oleum in ~o minui (dicit) deteriusque fieri PLIN.Nat.15.21; pendente ~o 18.302; strata solo. ~a STAT.Silv.1.5.57; iunxit dolia constrauitque ~is FRON.Str.1.7.1. **b** pedibus pulsant ~a frementis (nautae) V.FL.8.305; abiumcti regement ~a caenens STAT.Theb.5.389.

2 A floor or storey (of a building, siege-tower, etc.).

turrim ~orum quattuor CAES.Gal.6.29.3; turris excitari crebras in altitudinem trium ~orum HIRT.Gal.8.9.3; usque ad ~um secundum et tertium B.Hisp.19.1; quia summa labantis iuncturae ~a dabant VERG.A.2.484; VITR.10.13.4; LIV.28.6.2; summa ~a concenterant ignem CURT.4.3.4; ~a . in sublime crescentia SEN.Ep.88.22; sublimitas diuida ~is COL.8.3.3; LUC.4.432; SIL.14.301; turrim duplici ~o Tac.Hist.4.30; ~a tibi iam tertia fumant JUV.3.199; FLOR.Ep.2.21(4.11.5); insulam . multis arduisque ~is editam GEL.15.1.2; PAUL.dig.8.2.20.4; (cf.) subinde salis fossici quia ~a (i.e. layers) interponunt LARG.60.

3 A tier or stage formed by the horizontal branches of a tree; (esp. as used for training vines).

~a ramorum sustinendo nido prouide eligere PLIN.Nat.10.97; unius (platani) ~a 12.10; ~summas . sequi ~a per ulmos VERG.G.2.361; (arbores) falce formandae et ~a instituenda sunt. hoc enim nomine usurpat agricolaes ramos truncosque prominentes COL.5.6.11; per omnia arboris ~a disponito materias AGR.16.4; ~a earum (sc. ulmorum) ab octauo pede altitudinis dilatantur PLIN.Nat.17.201.

tab(u)linum ~i, n. [TABVLA + INVS] A room in a Roman house running between the atrium and the peristyle.

aestio tempore . (centabant) in urbe in ~o VAR.in Non.p.83M; ~um, al. latitudo atrii erit pedum uiginti, dempta . tertia eius spatio reliquum tributur VITR.6.3.3; non necessaria magna vestibula nec ~a 6.5.1; ~a codicibus implebantur et monumentis rerum in magistratu gestarum PLIN.Nat.35.7; ~um proxime atrium locus dicitur FEST.p.356M; ~a perpulchra APUL.Fl.23.

tābum ~i, n. [cf. TABES] A viscous fluid consisting of putrid matter, etc.

Inuidiae nigro squalentia ~o tecta OV.Met.2.760; sordidum ~o caput lambunt colubrae SEN.Her.F.785; STAT.Theb.11.87; putres uirorum equorumque formae, infecta ~o humus Tac.Hist.2.70; (applied to gore) saxa spargens ~o sanie et sanguine atro ENN.scen.303; terram conspergere ~o LUCR.3.661; membra fluenta ~o VERG.A.3.626; manant penetralia ~o OV.Met.6.646; spoliū leonis sordidum ~o SEN.Her.O.786; LUC.6.668; lubrica ~o frena STAT.Theb.7.765; stagna . turbida ~o SIL.1.49; noxia ~o humus Tac.Hist.3.33; (as being poisonous) pallia . non munus imbutum HOR.Ep.2.5.65; SEN.Her.O.520; (applied to the liquor of the purple-fish) uellera Sidonio iam pauca rubescere ~o STAT.Silv.1.2.125; (of the supposed source of an infection or plague) tempestas . infecta patula ~o VERG.G.3.481; turpi dilapsa cadauera ~o 3.557.

Taburnus ~i, m. A mountain in Samnium near Caudio.

VERG.G.2.38; GRAT.509.

taceō ~ere ~ui ~itum, intr., tr. [Umb. tases; cf. Goth. pahan, OHG. dagēn, Welsh tagu]

1 To make no utterance, be silent, say nothing. **b** (w. de) to say nothing about, omit mention of. **c** (transf., of utterances).

quid si ~eas? NAEV.com.130; quid nunc ~es? tecum loquor PL.Mil.422; CAECIL.com.144; numquid habes quod contemnas? quid tu autem, Thraso? ~ent; sati! laudant TRU.Eu.476; frusto panis conduci potest, uel uti ~eat uel uti loquatur CATO oral.122; mihi necesse est eloqui: nam scio Amyclas ~endo perisse LUCR.958; cur nolint, etiam si ~eant, satis dicunt Cic.Div.Caec.21; num negare audes? quid ~es? Catil.1.8; difficile est . ~ere, cum doleas Sul.31; aliud est celare, aliud ~ere . Off.3.52; quantum uoluptatem cepim scire potes etiam me ~ente TREBON.Fam.12.16.1; CAES.Gal.1.17.6; VERG.A.2.94; quondam ethara ~entem suscitauit Musam . Apollo HOR.Carm.2.10.18; LIV.23.12.8; quamuis hoc uel me scire ~ente potes OV.Tr.5.7.6; LUC.5.208; multo quod non det ~iturus, accipe mulis MART.13.11.1; ~uere oracula STAT.Theb.7.410; in meam . infamiam ~es [QUINT.]Decl.19.13; ULP.dig.19.2.13.11; (poet.) illa silent mutaeque ~ent. leues Epic.Drusi 185; (impers. pass.) ut mihi ~endum fuerit Cic.Att.13.19.4; (poet., of a door) quid mihi tam duris clausa ~es foribus? PROP.1.16.18; (w. ref. to the expressiveness of the face or eyes) saepe ~ens uocem uerbaque uultus habet OV.Ars.1.574; nutibus in uestris pars bona uocis erat. non oculi ~uere tui Am.2.5.17; (cf.) pictura, ~ens opus QUINT.Inst.11.3.67; (of animals, etc.) cum ~et omnis aeg, pecudes pictaeque uolucres . somno positae sub nocte silenti VERG.A.4.525; STAT.Silv.5.4.3. **b** ~ere de re tanta TER.Hau.1011; sunt qui de uia Appia querantur, ~eant de curia Cic.Mil.91; uos . nunc quoque de nostra morte ~ere rogo OV.Pont.1.5.86; ~eo de partitionibus QUINT. Inst.1.2.13; non ~iturus de tanta sua gloria 11.2.16; (impers. pass.) nec . de uirtute . provinciae Galliae ~eri potest Cic.Phil.3.13. **c** ne

diu ~eat procaex Fescennina locatio CATUL.61.118; blanditiae ~eant, sitque maligna Venus OV.Am.1.4.66.

2 To fall silent (after speaking, etc.), stop speaking. **b** non (or quin) ~es? won't you be quiet? (implying that what has just been said is nonsense etc.).

postremus dicas, primus ~eas MARCIUS poet.1; ~e atque abi intro PL.Aul.103; ea linguacula est nobis, nam numquam ~et CAES.498; ~edum parumper MEN.348; st ~ete? quid hoc clamoris? CAECIL.com.245; ex his horum contraria facile ~entibus nobis intellegitur Cic.Inu.2.137; tum subito ~uit SIS.hist.45; rogata est ut ~eret. multo ualidius clamare cepit PHAED.3.16.6; natalem colimus, ~ete lites MART.10.87.4; ~et ille (sc. Cerberus) piis STAT.Silv.5.1.250; Tac.Dial.6.4. **b** PL.Am.700; perge in uirum. ~on ~es? ~ non hercle uero ~eo. nutat ne loquar MEN.612; quin ~es? TER.An.399; Ph.1004.

3 (of things) To be silent.

(of things normally or naturally silent) cum ~et nos CATUL.7.7; LUC.1.260; situm fugitura ~entem . gloria STAT.Silv.2.3.76; qualis Cinyphius ~ente ripa . Bagrada serpit 4.3.90; (of things normally or recently sounding) ~eant Ixionis orbes PROP.4.11.23; plectra dolores ~ent, multa dolore lyraest [OV.]Ep.Sapph.198; ~ent exusti solibus amnes STAT.Theb.3.259; nondum ~et arcus Amyntae 8.440; terret solitudo et ~entes loci Tac.Hist.3.84; (cf.) iam ~et stridor litui strepitus SEN.Thy.575.

4 (tr.) To say nothing or be silent about, pass over in silence. **b** (in paralipsis).

~ere neque solus quod scio PL.Mil.265; Trin.801; quid sentiam enuntiabo . quod adhuc semper ~ui Cic.de Orat.1.110; ego multa ~ui, multa perituli Catil.4.2; ut superiora omittam, hoc certe . non ~eo Phil.10.4; NLP.D.2.5; quid dixit aut quid ~uit? HOR.Ep.2.5.49; ~e paulisper nomen auctoris SEN.Com.2.7.7; SEN.Ep.105.6; saecula . numquam ~itura labores LUC.8.622; te . gloriabitur nostra nec me ~ebit Bilbilis MART.1.61.12; Thesiba fama ~ebat STAT.Theb.9.68; QUINT.Inst.8.3.85; Tac.Ag.18.7; ~e ~eat MEMORANDVM LITTERA NOME CIL.14.2852; (w. acc. and inf.) nec ~et . mater prope tempus adesset OV.Fast.1.583; PLIN.Nat.36.6; (w. indir. qm.) quorum id scelere confiatum sit, me occultare et ~ere Cic.Dom.30; quid ipse sentiam . non ~eo QUINT.Inst.5.13.60; (elipsis) . non erat obscurum quid homo . cogitaret; neque . ipse . occultaret, nec mulier ~ere potuerat Cic.Ver.2.91; (pass.) ignotumst ~itumst creditumst TER.Au.4.474; ea quae ferri possunt ferenda, quae ~eri ~enda esse arbitror Cic.Clu.17; rem summa ope ~eri iubent LIV.1.56.11; dicenda ~enda locutus HOR.Ep.1.7.72; iubet sua sacra ~eri OV.Ars.2.607; MELA 1.31; SEN.Dial.6.1.4; ut aliqua negando . sic aliqua etiam ~enda QUINT.Inst.4.2.67; crimen . commune ~etur JUV.6.364; APUL.Met.11.27. **b** ut Falerio Veiosque captos et . Gallorum legiones caesas ~eam LIV.6.7.4; ut alias pudendas clades exercitum ~eam 25.6.10; ut . alios ~eam, quos ille peremit, bis sex Nelidae fuimus OV.Met.12.552; 13.177; ut alia ~eam . hoc certe delinquit SEN.Sen.6.40.1; (w. quod et) ~eo . quod . filiam ei . dedit V.MAx.4.4.9.

Tacita ~ae, f. A name of the goddess LARA. sacra facit ~ae OV.Fast.2.572 (cf. Muta 583).

tacitē, adv. [TACITVS + E]

1 Without making a sound, silently. **b** without the use of speech, silently; without protest or complaint. **c** without publicity, quietly.

~peragens lene Melanthus iter OV.Pont.4.10.54; forte una (rana) ~ profert et stagno caput PHAED.1.2.17; quorum aqua per secretos cuniculos reddita ~ suffunditur SEN.Nat.3.26.2; ~ ridet mea limina luno STAT.Silv.3.1.105. **b** contemni Rhet.Her.2.31; ~ praeteruentem execrari LIV.2.58.8; ~praetoris iniurias ~ . ferendas arbitratu Cic.Ver.2.84. **c** dabit . nobis iam ~ uita acta . firmum et graue testimonium Cic.Q.Rosc.17.

2 Secretly, privately.

dixit . eam (sc. rem) uulgari non oportere, postulauitque ut aliquis sibi, qui illam ~ exponeret, daretur V.MAx.6.5.ext.2; STAT.Silv.4.4.37; dominationem parare, nec ~ FLOR.Ep.2.21(4.11.3); uxorem eius ~ suasi . secederet paululum APUL.Met.9.23; si . ~ rogatus sit restituere ULP.dig.29.2.83; si qui palam rogatus et ~ esset CALL.dig.49.14.3.1.

3 Without express statement, tacitly.

~ obscureque conceditur Cic.Quint.50; quodam modo ~ dat ipsa lex potestatem defendendi Mtl.11; mea quod formosa puella . ~ nostrum suspirat amorem Lydia 3; qui . libertatem ~ mereri quam postulare palam maluerant LIV.24.14.3; sese . minorem confessus ~ STAT.Theb.11.667; fructus qui ibi nascuntur ~ intelleguntur pignori esse domino POMPON.dig.20.2.7; VEN.dig.21.2.75; aliud . iuris, si quid ~ contineatur, aliud, si uerbis exprimat GAIUS dig.30.65.1; ea, quae ~ insunt stipulationibus ULP.dig.13.4.2.3.

4 Without being noticed, imperceptibly, quietly.

surgit ~ tibi lutea pelles PERS.3.95.

tacitulus ~a ~um, a. [TACITVS + VLVS] Silent, not speaking.

nouos maritus ~us taxim uxoris soluebat cingillum VAR.Men.187; 318.

taciturnitas ~atis, f. [next + TAS] The fact of maintaining silence (about a particular subject); (transf.) failure to communicate (by letter or in any other way).

quod meae conceditumst ~ati clam, fide et fiducia PL. Trin.142; eis quas semper in te intellexi sitas, fide et ~ato TER.An.34; quoniam ~as imitator confessionem Cic.Inu.1.54; ~as testium Q.Rosc.14; animi dolorem . ~ate celare VER.21; HOR.Carm.4.8.23; ut rupta ~ate proclamaret Tac.Ann.1.74; mirum quam . ~ate omnia prohibita sint 15.54; SUET.Aug.66.3; quiete et probabili ~ate sedulum . obibam

.ministerium APUL. Met. 11.22;—suspicionem. eo mihi maiorem tua ~as adtulerat CIC. Att. 7.8.1; quod. diximus ~ate utriusque partis colonum reconduxisse uideri ULP. dig. 19.2.13.11.

taciturnus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [next -VRNVS]

1 Maintaining silence, saying nothing. **b** silent by habit or disposition, taciturn.

ingenium. ~statur ~ius exit HOR. Ep. 2.2.83; coniungit nostras clam ~a manus TIB. 1.6.60; Phoebeum ~us adorat OV. Met. 3.18; (of conduct) precis eius ~a sua obstinatione depressit NEP. Att. 22.2;—(humorously, of a door) bellissimum hercle uidi et ~issimum (ostium), numquam ullum uerbum mutui PL. Cur. 20; (of an unread book) lineas pascas ~us inertis HOR. Ep. 1.20.12. **b** quia tristem semper, quia ~um. atque incultum uidebant CIC. Sen. 21; (cf.) ~us, qui facile tacet PAUL. Fes. p. 368M.

2 (of things, usu. w. some personification) Making no noise, silent, still.

~a silentia rumpi LUCR. 4.583; ~us amnis HOR. Carm. 1.31.8; ~a noctis signa 2.8.10; deserta loca et ~a Prop. 1.18.1; CALP. Ecl. 4.108; cur tua cessaret ~is fistula siluis 7.8.

tacitus ~a ~um, a. [pple. of TACIO]

1 Making no utterance, not speaking, silent, quiet. **b** (of animals, etc.). **c** free from contentious, disruptive, etc., speech, quiet.

~i auscultemus PL. As. 388; quia ~a bonast mulier semper quam loquens RUD. 1.114; ~i citius audies TER. Eu. 571; quae (sc. patria) tecum, Catilina. quodam modo ~a loquitur CIC. Calt. 1.18; ut ~i de omnibus quos coniunxerat cognovit est cogitatus SUL. 71; LUCR. 5.1091; in eadem tristitia ~i permanere CALS. Gal. 1.32.3; fertur saepe eo ~us respiciens postremo dixisse SAL. 1.35.10; lecto aut scripto quod me ~um (i.e. in private) inueni HOR. S. 1.6.123; 'o te, Bolane, cerebri felici' aiebam ~us (i.e. to myself) 1.9.12; pro sollicitis non ~us reis CARM. 1.14; ~o agmine abeunt LIV. 9.21.6; ut nihil ipse querat, ~o me fama queretur OV. Pont. 3.1.47; ~ae. metu LUC. 3.81; STAT. Theb. 11.759; si. ~us de iure exierit CAIUS Inst. 4.105; (pregn.) inferias ~is manibus illa dabunt OV. Fast. 5.422; (post.) quae grauis est ipso ~am se pondere prodit VERG. G. 2.254;—(of the tongue, etc.) circumferat ~os tamquam sua brachia uultus OV. Met. 3.241; (cf. sense a) per quam manibus et mihi sunt ~ae commercia linguae LUC. 6.701;—(as sb.) ~is. et brutis (sc. animalibus) ~. ad uicendum sollicita est SEN. Ep. 121.24. **b** ~os. ~ pisces OV. Met. 4.50; 14.778; laxas canibus ~is mititit habenas SEN. Phaed. 32; (cf.) si iusta coegerit ira, ursus erit: ~. ~am queras, quam possis rodero, carmen MART. 6.64.32. **c** ita ~us tribunatus ut. ~ tribunum plebis nesciremus fuisse CIC. Brut. 160; provinciam ~am et quietam MUR. 18.

2 (of the mind, etc.) Not expressing itself through speech, etc., silent; (sim., of prayers, etc.). **b** (of actions, physical conditions) unaccompanied by speech; (of instruments, etc.) used in silence. **c** (of communications, etc.) not expressed through speech or other sounds, silent.

~a. ~mente CATUL. 62.37; ~o pectore multa mouent OV. Ars. 1.110; MAN. 2.60; consilium ~o corde dannauit (meum) PHAED. 4.123; ~o. ~sub pectore STAT. Theb. 2.481; pressum ~o sub corde dolorem 9.824; non obstitit ~a natura? QUINT. Decl. 321 (p. 259.126); (cf.) in ~o gaudeat ille sinus [Tib.] 3.19.8; quae gaudia sub ~a ducere ueste libet Prop. 1.4.14; ~pictura ~um poema debet esse RHET. Her. 4.39; ~a prece rura petebat HOR. Ep. 1.14.14; ~o. ~uoto STAT. Theb. 8.253. **b** horrueram ~oque animum pallore fitebar OV. Fast. 6.19; ~o iustrat Thetis omnia uis STAT. Ach. 1.126; ~at bona pars procerum ~a libabat acerra PERS. 2.5; rex. ~. Acasten. imperat acciri ~aque immurmurat aure (i.e. listening in silence) STAT. Theb. 1.532. **c** silentio proximae noctis ~o signo exercitum abduxerunt LIV. 39.30.4; in multo ~as arguis esse notas OV. Am. 2.7.6; iuuenum ~os inter conuiuia nutus 3.11.23; ~o mando mea uerba libello Ep. 16.143.

3 (of things) Noiseless, silent. **b** (of places, conditions). **c** (of activities, movements, etc.). **d** per ~um, silently.

ROGAT UT RESISTAS HOSPEB TE HIC ~VS LAPIS CIL. 1.1210.1; Cymodocea. ~laeus ~is subremigat undis VERG. A. 10.227; cardine. ~o Tib. 1.6.12; sera. ~is Poena uenit pedibus 1.9.4; ~o passu labentibus annis OV. Tr. 4.10.27;—(of a musical instrument) cur pendet ~a fistula cum lyra? HOR. Carm. 3.19.20; PROP. 2.31.6. **b** sidera ~o labentia caelo VERG. A. 3.523; ~a. ~nocte TIB. 1.6.6; in ~o litore Prop. 1.11.14; ~is ea illa tenebris SEN. Med. 114; ~ae Stygis PHAED. 625; ~as Erebi sedes LUC. 1.455; ~a. ~uma STAT. Sil. 1.479; aera per ~um MART. 8.32.1; ~a. ~bruma STAT. Sil. 4.5.12. **c** Aeneas, quaequid cursu OV. Met. 14.601; forma. ~non ~o deferre sub aequora cursu OV. Met. 14.601; forma. ~non ~i funeris intus erat Tr. 1.3.22; ~is praebens consilium sacris iubar Hecate trifurcas SEN. Med. 6; PHAED. 107; ~i compendia Martis STAT. Theb. 10.463; (cf.) an ~a uigilet face Troicus ignis Sil. 1.1.35;—(fig., of the passage of time) ~is. ~senescimus annis OV. Fast. 6.771; tempus te ~um subruit SEN. Phaed. 775; COL. 10.150. **d** surgens sedatis annibus altus per ~um Ganges VERG. A. 9.31; (in fig. phr.) nullis nota Quiribus aetas per ~um fluat SEN. Thy. 397.

4 (of sound) Quiet, low, hushed. ~o uenerant murmure nomen OV. Met. 6.203; ~a. ~carmina uoce dixit 9.300; ~a modulatio SEN. Dial. 10.12.4; ~um. ~murmur percussit aures AG. 635; non ultra gemitis ~os LUC. 8.64.

5 (of feelings, attitudes, etc.) Not outwardly expressed, silent, inward.

omnes. ~o quodam sensu sine illa arte aut ratione quae sint in artibus. ~recta ac praua diiudicat CIC. de Orat. 3.195; nihil me mutum potest delectare, nihil ~um Catil. 3.26; ~a esse poterit indignitas nostra? ATT. 10.8.3; ut cogitatione ~a a solitudine abstrahamur Off. 3.4; ~a pectus

dulcedine tangit LUCR. 3.896; ~um uiuit sub pectore uulnus VERG. A. 4.67; in ~o cohibe gaudia clausa sinu Prop. 2.25.30; ~ae religioni LIV. 8.6.12; ~um continere gaudium 30.175; ~ae. exhaustat ira OV. Met. 6.623; VELL. 2.93.2; praestare ~am. ~soleo fidem SEN. Oed. 799; subire ~am religionem animos PLIN. Nat. 5.7; ~us. ~pererrat intima corda pauor SIL. 10.544; sumptum ex conuersatione doctorum ~am eruditionem QUINT. Inst. 6.3.17.

6 Not openly stated, implied, tacit.

haec. ~a lex est humanitatis ut ab homine consili, non fortunae poena reputetur CIC. Tul. 51; bellum indictum: ~ae indutiae quietum annum tenere LIV. 2.18.11; Poenus ~a. ~confessione diuitis castris se tenuit 24.17.8; antequam iurauerem, dicit haec inter nos ~a lex erat SEN. Com. 2.2.1; gentium consensus ~us PLIN. Nat. 7.210; probare ~um fidei commissum QUINT. Decl. 325 (p. 279.14); commendatio ~a Inst. 4.1.8; obstrunguntur inter se ~o foedere legiones Tac. Hist. 1.54; ~a conuentione PLIN. Ep. 5.1.2; ut extra id quod ageretur ~a obligatio nascatur POMPO. dig. 13.6.13.2; summum. ~quam apud me ~am habes SCARV. dig. 2.14.47.1; ~o consensu GEL. 10.10.9; ~um ministerium PAPIN. dig. 34.9.18.2; ULP. dig. 26.2.3; (neut. pl. as sb.) metuens ~a suspitionem TAC. Ann. 4.41.

7 Not mentioned or discussed. **b** not divulged; (neut. as sb.) a secret.

ut aduersa eiu' per te tecta ~aque apud omnis sient TER. Hec. 388; prima duo capita epistulae tuae ~a mihi quodam modo relinquenda sunt CIC. Fam. 3.8.2; maximae res ~ae praeterierunt N. D. 3.19; quis te, magne Cato, ~um. ~relinquit? VERG. A. 6.841; quod cum ab antiquis ~um praetermissum sit LIV. 6.12.3; non patientibus ~um tribunis quod. ~7.1.5; ~a sic abeant mala SEN. Her. F. 1186; QUINT. Inst. 10.1.92. **b** hoc tu tecum ~um habeto PL. Poen. 890; ut illud ~um. ~tantquam mysterium teneant CIC. de Orat. 3.64; ut ~um iudicium ante comitia feret ATT. 4.17.3; in lucem. ~trahet ~a latitanti fraude MAN. 5.412; sacris gaudens ~is Eleusin SEN. Tro. 343; occultam. ~tubam ~os adportet in usus STAT. Ach. 1.725; nefas ~um Sil. 3.3.14; ex ~is suffragiis PLIN. Ep. 4.25.1; ~i uulgator OV. Am. 3.7.51; ei qui soleat ebrius fieri, non dari ~um SEN. Ep. 83.17.

8 Hidden, concealed, secret.

commeat. ~is discursibus unda LUC. 10.249; ueluti tabes ~is concepta medullis PETR. 119.145; monstrati ~as hostibus ille (sc. cuniculus) uias (i.e. mines) MART. 13.60.2; ~um ne pusula uirus texitur oculo sub uulnere CALP. Ecl. 5.74; per ~os meatu [QUINT.] Decl. 8.18; (neut. as sb.) trahitur Gangesque Padusque per ~um mundi LUC. 10.253;—(of passions, etc.) ~ae serpunt in uiscera flammae OV. Rem. 105; animum eius. ~is facibus incitabat V. MAX. 8.14. ext. 1; STAT. Theb. 11.146; dum ~as uires. ~colligit ignis SIL. 4.305; ~a sudant praecordia culpa JUV. 1.167.

Tacitus ~i, m. A cognomen, esp. of the historian Cornelius Tacitus, born c. A.D. 56.

PLIN. Ep. 2.1.6; 2.11.2.

tactilis ~is ~e, a. [TANGO+ILIS] Able to be touched.

~e nil nobis quod sit contingere debet (sc. natura deum) LUCR. 5.151.

tactio ~onis, f. [TANGO+TIO] The act of touching.

tales sunt oculorum et ~onum et odoratum et saporum (uoluptates) CIC. Tusc. 4.20;—(w. acc. of dir. obj.) quid tibi nos ~ost. ? PL. Aul. 423; CAS. 406; CUR. 626; MEN. 1016.

tactus ~us, m. [TANGO+TVS]

1 The action or fact of physical contact, touch.

si quem forte inueneritis qui. non odore ullo, non ~u, non sapore capiat CIC. Cael. 42; ut iniecto oculi freno repente ~u exagitantur nouo Tusc. 3.67 (transl. Euripides); cum caecigeni. ~cognoscant corpora ~u LUCR. 2.742; abstinent ~u pater VERG. A. 7.618; asperum ~u leonem HOR. Carm. 3.2.11; ~um. ~uereri adulescentis aquae OV. Met. 6.106; ~ui. ~inaequalis est (tumor) CELS. 7.18.4; cum uoce non posset, ~u excitauit CURT. 4.13.20; ~u uenarum SEN. Nat. 4.13.11; ~us sensus omnibus est PLIN. Nat. 10.195; ~u quasi saxum percipitur LARG. 182; admodum. ~u STAT. Ach. 1.343; QUINT. Inst. 4.4.9; APUL. Fl. 3; (pregn.) tanquam mulier secutulela unius noctis ~u omnia uendidit PETR. 81.5;—(applied to the impact of sounds) uox. ~u. ~feriens singulorum uasorum causa VITR. 5.5.3; (uox) cum in solido ~u percussa resiliat 5.8.2; (of heat) is eius (sc. solis) ~us est, non ut tepefaciat solum sed etiam saepe comburat CIC. N. D. 2.40.

2 Sense of touch. **b** (pl.) tactile qualities.

aspectu, auditu, ~u RHET. Her. 2.8; ea se sola percipere quae ~u intumo sentiant, ut dolorem ut uoluptatem CIC. Luc. 76; ~us. ~toto corpore aequaliter fusus est N. D. 2.141; ulli. ~rei quae corpora mittere possit sensibus et nostros adiectu tangere ~us LUCR. 1.689; 4.233; ~sensibus et ~um atque gustatum PLIN. Nat. 11.10; ex quinque his sensibus. ~usu, auditu, gustu, ~u, odoratu GEL. 6(7).6.1; APUL. PL. 1.4. **b** quos odores saporisque, quos sucos, quos ~us, quos colores! PLIN. Nat. 2.155.

3 (transf.) Contact, influence.

sensio illorum ~u orationem meam quasi colorari CIC. de Orat. 2.60.

taeda ~ae, f. (tēd-). [fr. acc. of Gk. δῆς]

1 Pine-wood, esp. as used for fires, torches, etc. **b** (see quot.). **c** pine-resin.

cupas ~a ac pice refertas incendunt CARS. Cui. 2.11.2; completas. ~naus ~a et pice et stuppa 3.101.2; picem sulphure et ~a mixtam SAL. Jug. 57.5; pyra. ~crecta. ~is atque ilice seeta VERG. A. 4.505; sarmenta aut ~ae schidiae comburantur VITR. 7.10.3; faces ~amque et malleolos stuppaes inlitos pice parari iubet LIV. 42.64.3; OV. Met. 8.460; in fissuram cuneum ~ae pineae adiclo COL. 5.10.17; omnia quae resinae ferunt. ~in ~am mutantur PLIN. Nat. 17.219; LARG. 58; uehicula. ~ae et sebi et sulphuris plena FRON. Str. 2.4.17; cum stuppa ~aque SUET. Nero 38.1; ~u. ref. to torture by fire) uerbera carnifices robur pice lamina

~ae LUCR. 3.1017; ~a lucebis in illa, qua stantes ardent JUV. 1.155; (used in shipbuilding) digitus a morte remotus quattuor aut septem. ~ae 12.59. **b** eiusdem arboris (sc. sappini) imas partes ~as uocant, cum sit illa arbor nil aliud quam picea PLIN. Nat. 16.61. **c** nepeta cum ~a pingui CELS. 6.9.2; protuit mihi. ~malicorium et ~a ex aceto PETR. 47.2.

2 A pine-torch. **b** a torch used at and symbolizing a wedding.

cum ardentibus ~is ENN. Ann. 30; ~is fulgere Acc. trag. 251; perterrerit Furium ~is ardentibus CIC. S. Rosc. 67; LUCR. 5.296; ~as silua alta ministrat VERG. G. 2.431; funestae. ~ae A. 7.322; IER. 1.2.61; accensis. currere ~is Prop. 2.32.9; OV. Met. 3.371; in modum ~ae accenditur Tac. Ger. 45.8; JUV. 2.91; (in a race) in palaestra qui ~as candentes accipit RHET. Her. 4.59. **b** nec Thetidis ~as uoluit celebrare iugalis CATUL. 64.302; thalami ~aque VERG. A. 4.18; Prop. 3.10.25; cum tibi nubebam, nulli mea ~a nocebat OV. Ep. 8.35; ~ae quoque iure consent, sed uterque patres Met. 4.60; coniungunt pactaque expectat tempora ~ae 9.722; nec regna socum ferre nec ~ae scunt SEN. Ag. 259; foedera ~ae LUC. 5.766; bella utant ~as STAT. Theb. 8.561; una tibi cognita ~a conuulsa SIL. 5.3.240; ~ae. ~ad funera uersae SIL. 2.184; APUL. Met. 4.33.

3 A pine-tree.

ceu flamma per ~as. ~ HOR. Carm. 4.4.43; mea frontenti circumdat tempora ~a (i.e. pine-forest) CALP. Ecl. 2.29; (app. of a specific omifer) sextum genus est ~a proprie dicta PLIN. Nat. 16.44.

taedet ~dēre ~sum est, tr. [dub.] CONST.: impers., w. gen. or inf., acc. of person affected. To be tired or sick (of).

(w. gen.) ~det tui sermonis PL. Cas. 142; ita me ibi male conuiui sermonique ~sumst MOS. 316; iam omnium ~debat TER. A. 4.151; si talium ciuium uos. ~det CIC. Fam. 105; prorsus uitae ~det ATT. 2.24.4; est incredibile quam me negoti ~deat 5.15.1; dum me ciuitatis morum piget ~detque SAL. Jug. 4.9; quia ~debat populum omnium magistratum eius annis LIV. 9.7.14; quia ~debat imperii Punici 21.19.7; STAT. Theb. 10.837; TAC. Ann. 3.65; si domestici imperii ~deat 12.10;—(w. inf.) ~det iam audire eadem milien TER. Ph. 487; iam pridem gubernare me ~debat CIC. Att. 2.7.4; ~det caeli conuexa tueri VERG. A. 4.451; nec ~debit auum. ~adulgerat nepoti Tib. 2.5.93; OV. Ars. 2.325; si ~det inanis aeternum soruare domos STAT. Theb. 5.106; APUL. Met. 1.3;—(w. acc. only) quid, hunc non uidet? ~uideo et me ~det TER. Eu. 466; CIC. Att. 2.22.6;—(ellipt.) segrega sermonem ~det PL. Poen. 349; TER. Eu. 72; hinc nimirum ~detur; nam istic non solum non licet sed etiam ~det CIC. Att. 2.6.2.

taedifer ~era ~erum, a. [TAEDA+FER] Torch-bearing.

per ~erae mystica sacra deae (i.e. Ceres) OV. Ep. 2.42; Fast. 3.786.

taedium ~(i)i, n. [TAEDIO+IVM]

1 (w. gen.) The state of being tired or weary (of). **b** (without gen.) weariness, boredom, ennui; (concr.) an object of weariness.

multitudinem. ~confectam ~io puellas B. Alex. 23.2; ~io rerum. ~aduorsarum SAL. Jug. 62.9; ut ~io regum inuoluptas ueniret libertas LIV. 1.46.3; obdionia ~io uicti 5.44.5; ~ium. eum et fugae et uitae cepit SEN. Suas. 6.17; ~io expectationis CURT. 4.12.23; TAC. Ann. 2.14; GEL. 6(7).18.11; ~io perpetuae custodiae VITR. dig. 36.4.5;—(pl.) tanta meae si te coeperit ~ia laudis VERG. G. 4.332; ~ia dum miserae sint tibi luxuriae Prop. 1.2.32; si uersus amor tuus est in ~ia nostra OV. Ep. 3.139; MART. 5.4.6; ~ia uitae STAT. Theb. 7.464. **b** ~io se fatigatos hostem censebant LIV. 38.19.3; nec uitae ~io erit SEN. Ep. 78.25; uices Graeciae cum ~io (i.e. laboriously) inseruntur PLIN. Nat. 16.138; 25.79; ~ium. ~fugientibus 36.107; MART. 12.57.27; ne pari ~io lectores adicerent TAC. Ann. 6.7;—(pl.) ne te capiant. ~ia Tib. 4.1.6; ~ia nulla fuge OV. Ars. 2.346; multa bella. per ~ia et moras euannisse Tac. Hist. 2.32; ~ia tunc subneunt animos JUV. 7.34; ~nuper sollicitum quae (sc. nauis) mihi ~ium HOR. Carm. 1.14.17.

2 A feeling of repugnance or disgust, aversion; (concr.) an object of loathing or disgust.

(w. gen.) partus caritas summa, sed aquarum ~ium maius PLIN. Nat. 8.169; ~ium ueneris PLIN. Nat. 28.256; ~io coetus TAC. Ann. 1.76; ~io notae curae 1.80;—(without gen.) unum ~io uenire is qui ex Citorio lacu biberit PLIN. Nat. 31.16;—transisse. ~in ~ium artem omnesque medicos 29.13.

3 Disagreeable or offensive quality. **b** an offensive object, condition, etc., nuisance.

multa ~lique plena mala recipit CELS. 6.18.7.4; sine odoris ~io PLIN. Nat. 2.107; uetustas loca ~ium adfert 15.7; ~ium huic (sc. alio). halitus 19.111. **b** causticus. ~curatur, ni usque in ossa corporis exstium esset, rebellante ~io (i.e. skin-disease) PLIN. Nat. 26.3; quum ob rem non sunt ea ~ia (i.e. flies and gnats) in metallis 34.167; ADMIROR TE PARES NON CECIDISSE QUI TOT SCRIPTORVM ~IA SVSTINEAS CIL. 4.2487; extollens laudibus quietem et solitudinem quasi abesse ~ia et offensiones TAC. Ann. 4.47; tunc quoque mille ferenda ~ia, mille morae JUV. 16.44.

taedulus ~a ~um, a. [TAEDET] (See quot.)

~um antiqui interdu per fastidiosum, interdum quod omnibus taedio esset, ponere soliti sunt Fes. p. 360M.

Taenarides ~ae, m. A man from Taenarus (in quot., Hyacinthus). OV. Met. 10.183.

Taenaris ~idis, f. adj. Of or belonging to Taenarus, (poet.) Spartan; (as sb.) a Spartan woman.

~is. soror OV. Ep. 8.72; ~is. terra 15(16).30;—~is Idaeo. ~ab hospite raptā (i.e. Helen) 8.73.

Taenarius ~a ~um, *a.* Also ~eus. Of or belonging to Taenarus; a (w. ref. to a supposed entrance to the underworld.) **b** (w. ref. to the marble quarried there). **c** (w. ref. to the temple of Poseidon situated there). **d** (as a poet. equivalent for Spartan or Lacedaemonian).

a ~as. fauces, alta ostia Ditis VERG. *G.* 4.467; ~a. porta Ov. *Met.* 10.13; ~i uncula ferri rupis canem iana SEN. *Oed.* 171; LUC. 6.648; ~ae limen. inreabilem portae STAT. *Theb.* 1.96; cum per insulam ~am ad inferos descendissent HYG. *Fab.* 79.2. **β** ~i specus SEN. *Phaed.* 1201. **b** quod non ~is domus est mihi fulta columnis PROP. 3.2.11; ~um lapidem PLIN. *Nat.* 36.158. **c** ~ns. deus PROP. 1.13.22. **d** ~ae. maritae (i.e. Helen) Ov. *Ep.* 13.45; ~us Eurotas MET. 2.247; ~is. Lucis STAT. *Theb.* 1.355; ~i currus (i.e. of Amphiarus) 6.508; ~am. pallam 7.659.

Taenarus (~os) ~i, *m.*, *f.* Also ~a, *n. pl.* A promontory in Laconia, the southernmost point of the Peloponnese, now Tainaron or Cape Matapan, notable for a cave supposed to lead to the underworld, a temple of Poseidon, and quarries of black marble.

~i celso oris ANDR. *trag.* 34; quidus domus prodest Phrygiis inmixta columnis, ~e siue tuis. ? [IIB. 3.3.14; HOR. *Carm.* 1.34.10; ad meridiem Malea, ~os, Apertus MELA 2.49; Spartani. ianua ~i SEN. *Her. F.* 587; apertam ~on umoris LOCUS 9.36; PLIN. *Nat.* 4.15; ~i (neut. pl.) SEN. *Tro.* 402; est locus [Inachiae dixerunt ~a gentes] STAT. *Theb.* 2.32.

taenia ~ac, *f.* Also **taenea**. [Gk. *ταῖνια*] FORMS: **taenis** (abl. pl.) VERG. *A.* 5.269, APUL. *Met.* 8.28.

1 A ribbon. **b** a string, rope. **c** a bandage; a breast-band. **d** a strip (of any material).

cum corona et ~is ENN. *scen.* 51; LAEV. *poet.* 27.3; euncti tempora taenis VERG. *A.* 5.269; FEST. p.360M. **b** (flagrum) contortis taenis lanosi uelleris prolixae fimbriatum APUL. *Met.* 8.28; ~ae sparteae 9.11. **c** cum ~am, qui uolnus uinciret, petit INC. *trag.* 244; ~a. quae decoras deuinxerat papillas APUL. *Met.* 10.21. **d** ~β inserta mediis glutinamentis ~a fungo papyri bibula PLIN. *Nat.* 13.81.

2 (archit.) A fillet.

epistylia altitudo unius moduli cum ~a et guttis VITR. 4.3.4.

3 A streak in the surface of the sea caused by a sunken reef, or the reef itself.

~i frequenter. ~ae candidantis uadi carinas territant PLIN. *Nat.* 3.4; taeniense (sc. genus purpurarum) in ~is maris collectum 9.131.

4 An intestinal worm.

si ~ae et lumbrici molesti erunt CATO *Agr.* 126; PLIN. *Nat.* 11.113; ~as rotundas 26.45; ad ~as necandas (et) eiciendas LARG. 140. **β** ~arum genera pellit ceruini cornu cinis PLIN. *Nat.* 28.211.

taeniensis ~is ~e, *a.* [prec. + ~ENSIS] Living on reefs.

~e (sc. genus purpurarum) in taenis maris collectum PLIN. *Nat.* 9.131.

taeniola ~ae, *f.* [TAENIA + ~OLA] A small strip (of any material).

radix (brassicace) inuoluta tribus algae ~is COL. 11.3.23.

? **taenopotis**: (see quot.).

~ae appellarunt Graeci genus scribendi deorsum uersus, ut nunc dextrosam scribimus PAUL. *Fest.* p.358M.

taeter (tēt-) ~tra ~trum, *a. compar.* ~trior, *superl.* ~terrimus. [dub.]

1 Physically offensive, foul, horrible. **b** (of animals, monsters, etc.). **c** (of smell, taste, sound, etc.).

~tra ad saxa addidere ACC. *trag.* 34; ~tra ueste 374; ~tro .dente CIL. *poet.* 22.26 (DIV. 2.64); cum isto ore foetido ~terrimam nobis popinam inhalasses PIS. 13; ~terrima hieme CAEL. *Fam.* 8.15.1; pueris absinthia ~tra medentes cum dare conantur LUCR. 1.936; stercore de ~tro 2.872; ~tra uenena DIRAE 23; spiritus ~ter HOR. *Carm.* 3.11.19; loca ~tra, inculca SAL. *Cat.* 52.13; cibis. ~tris et horridis SEN. *Ep.* 5.4; ~terrima uultu IUV. 6.418; ob istam ~terrimam faciem APUL. *Apol.* 23; ~ter (Marsyas) cum decoro (Apolline) FLI. 3; ~[of wounds, etc.] ulcus ~trum CATO *Agr.* 157.13; uulnera ~tro deformatum ACC. *trag.* 606; ulceribus ~tris PLIN. *Nat.* 27.80. **b** ~tros elephants ENN. *Ann.* 607; ~tri tardique caballi LUCR. 163; sicut a cauea loto emissus aut aliqua ~terrima belua soluta ex catenis RHET. *Her.* 4.51; boues lucas turrito corpore, ~tras LUCR. 5.1302; ~ter. ~anguis MACER. *poet.* 81; ~tra. ~animalia PLIN. *Nat.* 31.65; ~[applied abusively to men, cf. sense 2] neque ego ~triorum beluam uidisse me unquam quemquam quam te censeo PL. *Mos.* 607; tam ~tram. tamque infestam rei publicae pestem CIL. *Cal.* 1.11; Phil. 7.27. **c** odor. ~terrimus CIL. *Ver.* 3.23; ~tro. ~conspicere sapore omnia LUCR. 6.22; 6.787; CAES. *Civ.* 3.49.2; VERG. *A.* 4.228; PLIN. *Nat.* 27.83; PLIN. *Ep.* 7.10.98(99); uocum. quae. uicque dictu profutuae ipso ~trae aut insauae esse (iuae sunt) GEL. 18.11.2; (cf.) aliis aliud retro quoque ~trius esset naribus auribus atque oculis orisque saporu LUCR. 2.510.

2 (of persons, etc.) Morally offensive, vile, abominable.

quid ais tu, omnium hominum ~terrume? PL. *Mos.* 593; quanto ~trior hic tyrannus. fuerit CIL. *Ver.* 4.123; quamquam es omni diritate atque immanitate ~terrimus VAI. 9; cum ~terrimorum latronum manu PHIL. 13.16; Q. *fr.* 2.11.2; num te laena. ~tam mente dura procreauit ac ~tra CATUL. 60.3; decemuris. ~terrimis mortaliu LIV. 4.3.17; quo minus ~terrimam gentem in melius mutaret CAT. *Hist.* 5.8; ceteras .non arbitrabatur sanas ciuitates sed ~tras et morbis

tumentes APUL. *Pl.* 2.24; (w. in + acc.) qui in eum fuerat ~terrimus CIL. *Tusc.* 1.96; (poet.) postquam Discordia ~tra belli ferratos postes portasque refregit ENN. *Ann.* 266.

3 (of actions, experiences, etc.) Monstrous, vile, horrible.

~tros cruciatus ACC. *trag.* 553; ~trum facinus RHET. *Her.* 2.49; in illa ~tra atque impura legatione CIL. *Ver.* 1.62; oppressam ~terrimo latrocinio DOM. 122; nullum. ~uitum ~trius est OFF. 2.77; ~trum hunc deponere morbum (i.e. love) CATUL. 76.25; sine ~tro terrore et sonitu fulgit LUCR. 6.217; ereptus ~tris ex cladibus CULEX 214; ~tra libido HOR. 5.1.2.33; ~tra. ~luctatio LIV. 21.36.7; affectum (i.e. iram). ~maxime ex omnibus ~trum SEN. *Dial.* 3.1.1; GEL. 16.8.16; expectatione ~terrimae formidinis APUL. *Met.* 9.35.

? **taetratrus** ~a ~um, *a.* [prec. + ~ATVS?] (app.) Made wild or savage.

quae res ~um (cf.) calcitrosunquae eum (sc. iuuenicum) reddit COL. 2.2.26.

taetrē, *adv. superl.* ~terrimē. [TAETER + ~E] Foully, abominably.

si quid peruerse ~treqre factum est CATO *orat.* 218; quam (sc. religionem) tu. ~impurissime ~terrimeque uiolasti CIL. *Dom.* 104; AII. 10.12.1; multa facere impure atque ~tre DIV. 1.60.

taetritūdō ~inis, *f.* [TAETER + ~TVDO] Loathsome or offensive condition.

aspernabilem ne haec ~o mea me inculta faxsit ACC. *trag.* 556.

taetrō ~āre, *tr.* [TAETER + ~O] To make loathsome or offensive.

beluarum [haec] et ferarum aduentus ne ~et loca PAC. *trag.* 303.

tagax ~ācis, *a.* [TANGO + ~AX] Light-fingered.

manum. ~acem LUCIL. 1031; CIL. *Att.* 6.3.1; ~ax furunculus a ta(n)gendo FEST. p.359M.

Tagēs ~ētis (ae), *m.* (mythol.) An Etruscan, regarded as more or less divine, who introduced the art of divination to his people.

CIL. *Div.* 2.50; ~en, qui primus Etruscum edocuit gentem casus aperire futuros OV. *Met.* 15.558; COL. 10.345; LUC. 1.637; rura. ~Tyrrhena. ~saltusque ~etis STAT. *Silv.* 5.2.1; FEST. p.359M.

tagō: see TANGO.

Tagus ~i, *m.* A river of the Iberian peninsula, the Tagus (Tajo).

amnis aurifer ~us CATUL. 29.19; LIV. 35.22.7; OV. *Met.* 2.251; MELA 3.8; MART. 10.65.4; ~us auriferis harenis celebratur PLIN. *Nat.* 4.115.

talabarrīō, **talabarriunculus**: wds. of unknown meaning (see quot.).

in Restione talabarriunculus (sc. Laberius) quos uulgus talabarriones GEL. 16.7.6.

Talaionidēs ~ae, *m.* A son of Talaus, i.e. Adrastus.

STAT. *Theb.* 2.141; 5.18.

Talaionius ~a ~um, *a.* Of or descended from Talaus.

~ae Eriphylae OV. *Ar.* 3.13.

talam: (see quot.).

~ Cornificius posuit, unde et Talassus FEST. p.359M.

tālāria ~ium, *n. pl.* [next]

1 (perh.) The lower part of an ankle-length tunic or sim., skirts.

aura refert ablata cinct ~ia plantis OV. *Met.* 10.591.

2 a Wings fastened to the ankles, winged sandals. **b** a kind of apparatus for torture.

a pedes uinctos ~ibus aptis CIL. *Arat.* 258(24); quinta (Minerva). ~culi pinnarum ~ia adfingunt N. D. 3.59; pedibus ~ia necit aurea VERG. *A.* 4.239; PROP. 2.30.5; motis ~ibus aera findit OV. *Met.* 4.667; ELEG. *Maec.* 65; SIL. 16.501; HYG. *Fab.* 64.2; (cf.) qua re ~ia uideamus (i.e. find means to get away) CIL. *Att.* 14.21.4. **b** torserat. ~fiducilis, ~ibus, eculoe, igne SEN. *Dial.* 5.19.1; (transf.) (morbus) ~ia coepit intendere EP. 53.6.

tālāris ~is ~e, *a.* [TALVS + ~ARIS] (of a garment) Reaching down to or covering the ankles; (of wings) attached to the ankles. **b** (as next).

cum iste cum pallio purpureo ~ique tunica uersaretur in conuiuiis mullebribus CIL. *Ver.* 5.31; manicatis et ~ibus tuniciis CATUL. 2.22; SUEV. *Cal.* 54.2; ~alas non ut Mercurio ~es FRO. *Aur.* 2. p.16(229N). **b** ipsam fori sanctitatem ludorum ~um licentia soluere QUINT. *Inst.* 1.3.58.

tālārius ~a ~um, *a.* [TALVS + ~ARIVS] ludus ~us, (app.) A low form of dance entertainment.

CIL. *Att.* 1.16.3; saltatores, totumque ludum ~um OFF. 1.150; FRO. *Aur.* 2. p.110(160N).

talassīō ~ōnis, *m. thal-*. [perh. Etr.] A ritual cry used in the *deductio* at a wedding.

quid si me iubeas ~onem uerbis dicere non ~onis? MART. 1.35.6; 3.93.25; 12.95.5; inde. ~solum appellari ~onem FEST. p.351M.

Talass(i)us ~(i)I, *m. Thal-*. A Roman marriage-god, the personification of the ritual cry *talassio*.

libet iam seruire ~io CATUL. 61.127; uelantur flammae uultus, nec tua defuerunt uerba, ~e, tibi MART. 12.42.4; talam Cornificius posuit, unde et ~us FEST. p.359M; (with suggested explanation) LIV. 1.9.12.

Talaüs ~i, *m.* The name of an Argonaut, father of Adrastus and Eriphyle.

OV. *Ib.* 352.

tālea ~ac, *f.* [cf. perh. Gk. *τάλῆς*]

1 A cutting (for the propagation of trees). ~eas oleagineas CATO *Agr.* 45.1; quas alii clauulas, alii ~as appellant VAR. *R.* 1.40.4; fomenta ~ae excisae ex arboribus CLON. *gram.* 1; haec (sc. salices) uel cacuminibus uel ~is deponuntur COL. 4.30.4; ficus omnibus aliis modis nascens praeterquam ~a PLIN. *Nat.* 17.123.

2 A long, thin piece of wood, metal, etc. utuntur. ~is ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo CAES. *Gal.* 5.12.4; ~ae pedem longae 7.7.9; dum in crassitudine perpetuae ~ae oleagineae utilitatis quam creberrime instruantur VITR. 1.5.3; LARG. 122.

talentārius ~a ~um, *a.* [next + ~ARIVS] (of a siege-engine) Throwing missiles of a talent in weight.

Sis. *hist.* 92.

talentum ~i, *n.* [Gk. *τάλαντον*]

1 A Greek unit of weight consisting of 60 minae (several standards were in use, but acc. the Attic-Euboic standard = 25.86 kg.).

pondus ~um quattuor milium VITR. 10.15.7; palmae pretium uictoribus. argenti aurique ~um VERG. *A.* 5.112; 10.526; munera portantis aurique eborisque ~a 11.333; addita sunt illis auri bis quinque ~a OV. *Ep.* 3.33; praecipua magnitudine thynni. inuenimus ~a xv patere PLIN. *Nat.* 9.44; ~um Aegyptium pondo LXXX uisum M. Varro tradit 33.52.

2 A talent of silver as a unit of currency; ~um magnum (app.) an Attic talent, so called to distinguish it from currencies of lower value.

quod decem ~a dotis detuli PL. *Mer.* 703; Rud. 1397; ex is praedits ~a argenti bina statim capiebant TER. *Ph.* 780; ~a quinquaginta se Flacco dicit dedisse CIL. *Flac.* 90; ~a Attica cc. *Att.* 5.21.7; qui tua furtu uel ~o mutari uelit CATUL. 12.7; NEP. *Com.* 4.5; argenti probi ~a Attica duodecim milia dato intra duodecim annos LIV. 38.38.13; ducenta ~a, semestre stipendium 42.67.5; ea multa fuerat ~um fere quingentum GEL. 6.14.8; FEST. p.359M; Euboicum ~um nummo Graeco septem milium et quingentorum cistophorum est, nostro quattuor milium denarium PAUL. *Fest.* p.78M; ~uod tibi ~a magna uiginti pater det dotis PL. *Cist.* 561; sex ~a magna argenti MOS. 913; GRACCH. *orat.* 41.

tāleola ~ae, *f.* [TALEA + ~OLA]

1 A small cutting or slip.

complures ~as terrae mandauerunt COL. 3.17.1.

2 A shred, sliver.

~as. sectas suspende in umbra COL. 12.33.1; ex aceto modice in aeneo coquito, ita ne ~ae semiculae sint 12.48.1.

tālīō ~ōnis, *f.* [cf. perh. OIr. *im-thānad*, Welsh *tal*] Exaction of compensation in kind, talion.

si membrum rup(s)it, ni cum eo pacit, ~o esto LEX XII (Font. iur. p.29); ~one proximus cognatus uleiscitur CATO *hist.* 81; CIL. *lib. inc.* fr. 33; exigi a te ~o non potest SEN. *Con.* 10.4.9; suum cuique reddere, beneficio gratiam, iniuriarum ~onem SEN. *Ep.* 81.7; CALP. *Decl.* 9; ueritum ~onem orator C. Mari caduere PLIN. *Nat.* 7.187; corruptit sine ~one caeleps MART. 12.63.10; uis contra uim et ~o QUINT. *Inst.* 7.4.6; dedit (lex) caeco ~onis actionem [QUINT.] *Decl.* 7.4; FEST. p.363M; GAIUS *Inst.* 3.223; GEL. 16.10.8; illa lex ~onis 20.1.14.

tālipedō ~āre, *intr.* [TALVS + PES + ~O] (See quot.)

~are antiqui dicebant pro uaccillare pedibus lassitudine, qua qui trahit pedes, ut talis uideatur insistere aut identidem tollere pedes FEST. p.359M.

tālīs ~is ~e, *a.* [to- (cf. Gk. *τόν*, etc.) + ~ALIS]

1 Of such a character or kind (as stated or implied in the context). **b** (coupled w. *hic* or *ille*) this (that) and such like.

scis solere illanc aetatem ~i ludo ludere PL. *Mos.* 1158; corpus. ~mem ~i maerore. senet PAC. *trag.* 274; AFRAN. *com.* 293; cum in ~i iudicio testimonia creditorum existimantur ad rem maxime pertinere CIL. *Quind.* 88; addimo tibi nullam consolationem esse ~em ATT. 12.14.3; quos opere in ~i (i.e. mining) cohibet uis magna necessis LUCR. 6.815; nec fuit spatium ~i tempore ad contrahenda castra CAES. *Gal.* 7.40.2; numquam Hispanos praeterea ~ae facinus fecisse SAL. *Cal.* 19.5; haud ~ia dudum dicta dabas VERG. *A.* 10.599; immortalis ero, si altera ~is erit (sc. nox) PROP. 2.14.10; dis immortalibus, ut in ~i re, laudes gratesque. . ago LIV. 27.13.2; non hiemem missosque putant consurgere uentos ignari, sed ~e fretum V. FL. 1.626; ~i iam Britannici exitio TAC. *Ann.* 14.3; IUV. 11.182; utrum hae quae finales uidebuntur arbores habeant in alterutra parte similes, (an) utr(i)umque ~es habeant SCL. *Fl. agrim.* p.109; si. in suis est natura ~is ULF. *dig.* 24.3.24.5; (w. neut. pron.) si quid habuero ~e CIL. *Att.* 10.12a.3; nihil ei ~e accidere potuisse 14.22.1; HOR. *Epod.* 3.19; eum nihil minus quam ~e quicquam timentem LIV. 29.7.8; STAT. *Theb.* 12.586; TAC. *Hist.* 3.68; (~neut. as sb.) si mihi ~e post hunc diem faxis PL. *Men.* 112; PS. 437; ~ia uideo censeri M. Marcello POMP. *Att.* 8.12a.4; Amor non ~ia curat VERG. *Ecl.* 10.28; pudet. ~i deliberasse ~ia SEN. *Suas.* 2.1; (w. part. gen.) nec. sunt ~ia rerum non meditata mihi SIL. 16.161. **b** his. ~uitis

adfectos et ~ibus Cic. Phil. 14.7; ~neut. pl. as sb.) haec et ~ia ferre non possum *Att. 1.10.1*; illa et alia ~ia Sal. Jug. 40.2; haec ~iaque uociferantes Liv. 5.2.13; ubi haec atque ~ia dissertare Tac. Ann. 12.11; per haec ac ~ia maxima aetatis parte transacta Suet. Cl. 10.1.

2 (a referring back to or summarizing something just described, or words just spoken). **b** (referring to what follows).

a ~is autem simulatio uanitatis est concluditur quam... honestati Cic. Off. 1.44; ~i modo uastatis regionibus exercitum Caesar. reducti Caes. Gal. 6.44.1; ~i modo re gesta Hist. Gal. 8.20.1; *B. Alex. 7.1*; ~ibus orantem dictis... audit Omnipotens Verg. A. 4.219; ~is uisa mihi somno dimissa recenti Prop. 2.29.29; ~is ad Oceanum pergentem Venerem comitatur exercitus Apul. Met. 4.31; *Pl. 2.19*; ~neut. pl. as sb.) ~ia uociferans gemitu tectum omne replebat Verg. A. 2.679; (*ellipt.*) ~. qui uoluit austeros arte ferire uiros. ~ia Calliope Prop. 3.3.51. **b** id cederet in diuisionem, quae ~is est Cic. Top. 36; Chabrias. perit. ~i modo. oppugnabat Athenienses Chium. ~ Nep. Cha. 4.1; ~e consilium init Liv. 36.23.7; hoc quod dico 'possit', ~e est: amissum aequo animo fert Sen. Ep. 9.5; recens (medicamentum). culus usus est ~is LARG. 228; ~is dolus repertus est Tac. Ann. 13.10; 15.51; ~introducing dir. sp.) Q. Fabius silentio facto ~i oratione est usque 'sil.' Liv. 24.7.12; illa ~em retulit sententiam: 'apertum est.' Phaed. 3.13.13; (*neut. as sb.*) ~ia tum memorat ENN. Ann. 36; his uatem adgregior dictis ac ~ia quaeque Verg. A. 3.358; Stat. Ach. 2.43; SIL. 1.105; (*combining senses a and b*) ~ibus Alcides; at ~ibus alma sacerdos Prop. 4.9.51.

3 (pregn.). Of such an exceptional (good, bad, etc.) sort of character, such (a). **b** ~is uir (in appos.), being the man you are, he is, etc., a man of such quality or calibre.

egon non defeam ~em adulescentem Pl. Capt. 140; nimi! stulte facis, oculos corruptis ~is Mer. 501; qui... cinaedinos(t), qui hoc ~e facere possit? St. 769; gnatum... ~i ingenio praeditum Ter. And. 98; tantum laborem capere ob ~em filium! 870; illis ~ibus uiris ac tam amantibus mei Cic. Clu. 50; tene hoc, Atti, dicere, ~i prudentia. praeditum! 84; hic tot et ~ium ciuium squalor Sest. 145; sisset quicquam cur placeret frater et ~em fratrem relinquit At. 6.9.3; ~i... tempore ludos facere 15.26.1; ut principes ~em nuntium attulisse. uidenterur Caes. Civ. 1.53.2; tantum me crimine dignum dixisti et ~is uoluitis expendere poenas? Verg. A. 10.669; postquam cecidisse ~em uirum. animaduertit Liv. 2.20.4; multis. ~is ~e consulam par non fuerat 24.9.7; nec bene famam eloquentiae Cicero ~i exitu pensauit Tac. Dial. 40.4; Ann. 14.53. **b** quid me oportet facere, ubi tu ~is uirum autumas? Pl. Capt. 955; ne frustra hi ~es uiri uenerint Cic. de Orat. 2.364; nimirum arbitrantur. uos hic, ~is uiros, sedere qui expiatis eos qui de suis manibus effugerint S. Rosc. 151; neque. in tanta re tot hominum T. Veritum ad se accessit, quaestorem suum. ~neque P. Cerulum, ~em uirum, legatum Ver. 5.114; nihil possum iudicare, nisi illud mihi persuado, te, ~em uirum, nihil temere fecisse Fam. 13.73.2; collegam tuum et te ~em uirum Liv. 22.39.3; Phaed. 3.9.6; (*cf.*) uos. Adherbal et Hiempsal, colite, obseruate ~em hunc uirum Sal. Jug. 10.8.

4 (as correl. to *qualis*) Of such a kind (as). **b** (as correl. to *qui*, also rel. advs.). **c** (w. *alique*) such (as); (also, w. *ut*, *quasi*).

~em. existere eloquentiam, qualis fuit in Crasso Cic. de Orat. 2.6; qui sunt ~is qualis pater tuus. fuit Sest. 101; *Deiot. 19*; non esse cum ~em qualem putassem Att. 6.1.6; *tante* (= *tante*) Afran. com. 40. ~e uerum quale falsum esse non possit Luc. 113; ut. quales simus, ~es esse uideamur Off. 2.44; ~em cum futurum, qualem cognuit iudicantur Nep. Mil. 1.1; Verg. Eccl. 8.85; G. 4.413; qualem liberi populi exeratum decessit esse, ~is fuit Liv. 3.62.2; hic quoque ~is erit, qualis fortuna poetae Ov. Tr. 5.1.3; ne. accideret ~e aliquid quale accidit Atheniensibus Sen. Suas. 1.6; Juv. 10.193; quoniam. inuenem ~em qualem dicitis elegit Apul. Apol. 70; (*concluding a simile*) qualis in Eurota ripis... exeret Diana choros. ~is erat Didon, ~em se laeta ferebat Verg. A. 3.505; (~neut. as sb.) *ne meui seruos numeram ~e fecit quale tu mihi Pl. Men. 1027; Mil. 50; (intrag. as sb.)* ~i dant arma, qualis qui gessit fuit, ibi Intrag. 50. **b** etsi ~em acceperant iniuriam, quam nulla lege satis dignae persequi possent Cic. Ver. 1.82; ut ~em libertatem restitueret... in qua cuius liceret de quo uellet impune dicere Nep. Timol. 5.3; erat iter ~e, per quod uis. ~agmen expediri posset Liv. 35.30.4; Vell. 2.28.2; etsi ~is sit maritus quem more maiorum lugeri non oportet Ulp. dig. 3.2.11.1; si quis ~is sit seruis, qui omnino. iudicantur ueniendi, unde. auferret... ~is ad ~em. ~i uirum. iudicantur ueniendi, unde. auferret... Cic. Quinct. 32. **c** itaq. ~is sum maciatus atque hic est infortunio Ter. Ph. 1028; Cic. Val. 10; ~nec turba deorum ~is ut est hodie Juv. 13.47; quod ait liberum manere, ~e est, quasi non et heres maneat Ulp. dig. 4.4.7.10.

5 (w. consecutive cl.) Of such a kind (that). ~is ille uir fuit, ita de populo Romano meritis est ut... Cic. Ver. 4.81; ~is est uir ut nulla res tanta sit... quam ille non... conficere possit Man. 59; ~es. nos esse putamus, ut iure laudemur Off. 1.91; locum deligit ~em, ut neque circumiretur. neque praeteriret aduersarius Nep. Dat. 7.3; nonne ~e est, ut. debeamus...? Plin. Pan. 72.1; qui moribus ~is est ut suspectus sit Ulp. dig. 2.6.10.8.

6 (w. advl. force) (Being, acting, etc.) in such a condition, in such a manner.

detractum est aurum, pretiosiorque ~is existimabatur (sc. statua) Plin. Nat. 34.63; ~is raptus Hylas, ~is deprensus Achilles Mart. 5.48.5; saeuae ~is descendit ad umbras Stat. Theb. 10.404; ~is Echionio Mauors in limine saeuit 10.508; ~is tantumque cum fama in urbem reuersus Suet. Ver. 8.1; (*concluding a simile*) Indum sanguineo ueluti uiolauerit ostro si quis ebur, aut mixta rubent ubi lilia multa alba rosa: ~is uirgo dabat ore colores Verg. A. 12.69; 12.860.

taliter, adv. [prec. + TER-3] In such a way (as described in the context).

idem. lacumaria primus pingere instituit, nec camaras ante eum ~e adornari mos fuit Plin. Nat. 35.124; (~w. qualiter) qualiter Assyrios renouant incendia nidos. ~e exuta est ueterem noua Roma senectam Mart. 5.7.3.

talitrum ~i, n. [TALVS + -TRVM] A flick with the joint of a finger.

artibulic ita firmis, ut... caput pueri. ~o uulneraret Suet. Tib. 68.1.

talla ~ae, f. [dub.] A layer of an onion.

lacrimosae. ~ae Lucil. 194; ~am alii folliculum cepae Fest. p. 359M.

talpa ~ae, f. (m.). [dub.] A mole.

VAR. R. 1.51.1; Cic. Luc. 81; oculis capti fodere cubilia ~ae Verg. G. 1.183; pleraque ex his caeca ut ~ae et subterranei mures Sen. Nat. 3.16.5; Col. 4.33.3; Plin. Nat. 8.226; ~a est mihi fossor atque arator Mart. 11.18.14; Quint. Inst. 9.3.6.

talpōna ~ae, f. [app. Etr.] A kind of vine. nomen iis (sc. uitibus). Arretio ~a et (e)tesiac et conserminia. ~a nigra candidum facit mustum Plin. Nat. 14.36.

talūs ~i, m. [dub.]

1 The ankle-bone; ankle. **b** a pastern or pastern-bone.

homini ego isti ~os subfrangi uolo Pl. Rud. 1059; Lucil. 162; excipitur. ~us infra osse transuerso ~orum Cel. 8.1.27; meministi... inperator, in Hispania ~um extorsisse te circa Suetonem? Sen. Ben. 5.24.1; expulsi offensus uitium pollice ~um Mart. 8.75.3; ~um etiam deciderint femina uobis in ~os uelim Pl. Poem. 570; ~is turgidis Nov. com. 60; illam usque ad ~os demissam purpuram Cic. Clu. 111; uestis... purpurea ~os incinxerat OR. CATUL. 64.308; hic accedebat ut etiam ~um intorsisset B. Hisp. 38.2; cum sudor ad imos manaret ~os Hor. S. 1.9.11; Ov. Met. 4.343; sanguis a ~o mittendus est Cel. 6.18.6.A; per ~os. lora traiecit sunt Curt. 4.6.29; Quint. Inst. 5.13.39; Juv. 7.16; (~in fig. phr.) an recto stetit fabula ~o (i.e. on a firm foundation) Hor. Ep. 2.1.176; recto uiuere ~o Pers. 5.104. **b** si ~um aut ungulam uouere laeserit Col. 6.15.1; nec ~os habent eadem, at quae bisulca sunt, habent Plin. Nat. 11.253; ~us bubulus 28.179; ~is ouium Apul. Met. 8.28.

2 A knuckle-bone of a sheep, or sim. object marked for gaming, or (pl.) the game played with such bones.

iacie, pater, ~os, ut porro nos iaciamus Pl. As. 904; Capt. 73; se aut ad ~os aut ad tesseras conferunt Cic. de Orat. 3.58; ~is. ludere 3.88; nec regna uiri sortiere ~is Hor. Carm. 1.1.18; Prop. 2.24.13; Ov. Tr. 4.473; ~os Curius pereruditus CALV. post. 1; pone merum et ~os Copa 37; illis (sc. pueris) ~orum nucum. auraria est Sen. Dial. 2.12.2; Mart. 14.14.1; qui. ~os iecit in medium Quint. Inst. 6.1.47; ~is. iactatis Suet. Aug. 71.2.

Talus ~i, m. (see quot.).

~us Sabinorum nominibus praenominis loco uidetur fuisse Fest. p. 359M.

talūtium ~i, n. [Iberian] (See quot.).

cum ita inuentum est (sc. aurum) in summo caespite, ~um uocant, si et auroa tellus subest Plin. Nat. 33.67.

tam, adv. [app. acc. fem. sg. of pron. *to* = (as in *iste*)] ORTHOG. w. *diu* sts. written as one word.

1 To such a degree (as stated or implied in the context), to that extent, so: **a** (w. vbs. or vbl. exprs.). **b** (w. adjs.). **c** (w. advs. or advl. phrs.).

a nulli mortali scio optigisse hoc nisi duobus. ~ mulier se ut amaret Pl. Mil. 1247; quom uideam miserum hunc ~e excuriarier Ter. Hau. 413; ne ~e offirma te, Chreme 1052; Siculi Sculos non ~e pertimescebant Cic. Ver. 3.78; cuius in negotiis gerendis magnitudinem animi non ~e homines probabant, nisi... Rab. Post. 3; quidam. non ~e id reprehendunt, si remissius agatur Fin. 1.1; nec minima consequi potuit, sed non ~e concupiscit Vell. 2.88.2; cui ~e superest et gloria et aetas SIL. 16.65; (*pred.*) ego quoque ~e fui quam uos estis Petr. 75.8. **b** qui facinus tantum ~e indignum feceris Cic. Ver. 1.498; quis is est ~e potens cum tanto munere hoc? Ter. Men. 353; hic ~e formosus homo ac te dignus puellus Lucil. 173; hunc hominem ~e crudelcm. nolunt iudicare Cic. Ver. 2.77; qui. uitam. in ~e tranquillo et ~e clara loca locuit Lucr. 5.12; nunquam ~e hab tenui initio tanta opes sunt profligatae Nep. Ped. 2.3; quia rara est acies interlucetque corona non ~e spissa uiris Verg. A. 9.509; aggerem. ~e longi temporis opus Liv. 5.7.3; obligati ~e grandi beneficio Petr. 31.1; Stat. Theb. 2.268; indignum. sagittae. ~e certae occurrere Lixum Sil. 2.112; rogantes an ~e immensa onera, tam longa itinera libenter ferret Tac. Ann. 1.20; tantine iniuria cenae, ~e ieiunia fames...? Juv. 5.20; Suet. Jul. 20.5; parce. in uerba ista haec ~e absurda ~eque immania mentiendo Apul. Met. 1.2; (*cf.*) hoc ego optum, hoc ridere meum. ~e nil, nulla tibi uendo liliade Pers. 1.122; (~w. magnus) quin... magnos quaestus feceris Cic. Ver. 3.111; hoc tumultu. ~e propinquo ~eque magno permoti Nep. Mil. 4.3; ~e magno uulneri maiora adhibuit remedia Sen. Dial. 11.14.1; quid ergo? ~e magnas spes relinquit? Ep. 22.9; Fortuna. quae par ~e magnae non erat inuidiae Mart. 11.12.10; Stat. Theb. 5.534; sponte an coactus ~e magna peccauisset, nihil refert Tac. Ann. 11.36; quod ~e magnis pretiis pisces frivoli indicatis Apul. Met. 1.25; (~w. multi) cum ad lupum nostrum ~e multi crebro comitantur lupi Nov. com. 7; ista tanta ~e multa profrenda. non censeo Cic. de Orat. 1.44; cum tu ~e multis uerbis ad me... scripsisses Fam. 3.8.1; ~e multis femina digna procs Prop. 2.9.4; Liv. 22.19.12; ~e multa bene dicta Sen. Ep. 8.8; quibus totiens agendum. ~e multi testes interrogandi Plin. Ep. 3.9.24. **c** hic quem nunc tu ~e toruiter inrepuisti ENN. Ann. 76; cedo qui rem uestram publicam tantam amissisti ~e cito? Nary. praet. 7; quisnam hic loquitur ~e prope nos? Pl. St. 330; quis illic est qui ~e proterue nostras aedis arietat? Truc. 256; quod haec res ~e secunde processit Cat. orat. 162; cur uetera ~e ex alto adpetis discidia. ~e Acc. frag. 160; quod me ~e saepe et ~e uehementer oburgas Cic. Ach. 3.10.2; nihil ~e praeter spem umquam Fam. 11.14.3; ~e subito copias contrahere non potuit Nep. Dat. 7.3; ui ~e in tempore

subuenisset Liv. 25.31.15; postquam summam belli... e propinquo conspexerunt 44.3.8; quam turpe esset fugere ludicris, Lacones, ~e diu non fugiendo Sen. Suas. 2.5; non se decus neque pretium eripere ~e bene meritis adfirmabat Tac. Hist. 3.20; proinde uenena et artes ~e felicitate expertas uerteret in Agrippinam Ann. 3.17; omnia sunt talia, ~e grauitur, si quando poetica surget tempestas Juv. 12.23; dimitteret omnem curam suorum quos ~e cupide reliquisset Suet. Tib. 11.5; heus tu. ~qui ~e fortiter fores uerberasti Apul. Met. 1.22.

2 (w. adjs., as correl. in comparisons, foll. by *quam*). **b** (w. repetition of adj., or comparison of two different adjs.; sim., w. nouns). **c** (w. *quantus* or abl. of comparison in place of *quam*).

feret corium ~e maculosum quam est nutricis pallium Pl. Bac. 434; Cist. 494; ~e excoctam reddam atque atram quam carbolet Ter. Ad. 849; cupam facit p. x; ~e crassam quam modiolis postulant Cat. Prop. 2.1; iuris interpretatio quae non ~e mili molestia sit propter laborem quam quod desidat digitationem auferat Cic. Leg. 1.12; nihil esse ~e detestabile quam uoluptatem Sen. 41; nihil enim est ~e angustis animi ~eque parui quam uiuere diuitias Off. 1.68; neque ~e condendo corpore uides esse quent quam sunt lapides ac ligna Lucr. 6.102; ~e fecti prauique tenax quam nuntia ueri Verg. A. 4.189; ~e inutilis animi minister est (ira) quam miles, qui signum receptui negligit Sen. Dial. 3.9.2; Plin. Pan. 66.3; ne. istud mendacium ~e uerum est quam siqui uelit dicere magico susurrante animae agiles reuertit Arul. Met. 1.3; (~w. magnus) quod me magno animi motu perturbatum putas, sum equidem sed non ~e magno quam tibi fortasse uideor Cic. Att. 8.11.1; nos non habemus exercitum ~e amplum neque ~e magnum quam ille Pomp. 44. 8.12c.3; Petr. 47.4; ~e magnus ex Asia ueni, quam hic candelabro est 75.10; (~w. multi) ea ~e multa non sunt quam haec Cic. Mun. 62; Att. 12.40.2. **b** ~e frictum ego flum reddam quam frictum est cicer Pl. Bac. 767; ~e liquidus quam liquida esse tempestas loquitur Mos. 751; (~w. multi) Cic. N. D. 1.97; (*cf.*) ~e propitiam reddam, quam quom propitiam fuit loci Pl. Men. 956; ~e non enim ~e praecelsum est scire Latine quam turpe noscitur Cic. Brut. 140; quorum uires quae repentina ~e breues Sen. Nat. 6.7.2; ~e... culpa. hostium iustus aestimator quam speciosus uictor Campanum senatum impii decreti auctorem iudicis delere constituit V. Max. 3.8.1. **c** mentula ~e magna est quantus tibi, Papyle, nasus Mart. 6.36.1; QUID POT TON DVRYM SAXO AVT QUID MOLLIS VINDA? CIL. 4.1895.

3 (w. adv. or advl. phr., in comparisons). **b** *quam magis*. *tam* (*magis*). **c** (as correl. to *quam* w. superl. adv.). **d** (w. *diu* foll. by temporal conj.).

certen uidit? ~e hercle certe quam ego te aut tu me uidet Pl. Mer. 186; ~e facile uincas quam pirum uolpes comest Mos. 559; ~e cito eueritur quam nauis Cic. Rep. 1.53; *Diui. 1.10*; tuus amor ~e cito crescit quam porrus, ~e quam palma firmiter Labeo com. 133; raptim... plane quam ex incendio fugimus Petr. 78.8; Sen. Dial. 3.19.4; nihil... cito redditur quam a speculo imago Nat. 1.2.2; (~w. diu, usu. *ripd.* after quam) maius. maium ~e diu tinere quam est illud ipsum quod timetur Cic. Att. 10.14.1; manebit ergo amicitia ~e diu, quam diu sequetur utilitas Fin. 2.78; ~e diu discendum est, quam diu nescias Sen. Ep. 76.3; Nat. 7.4.4; ~e diu torretur, quam diu strepitum edat Col. 12.21.2; condicional ~e diu, quam diu quartus decimus annus sit completus Ulp. dig. 30.49.2; 37.9.1.27; 49.7.1.1; (~w. *compar.* of two advs.) dictaturam quam portinaciter ei deferat populus, ~e constanter reppulit Vell. 2.89.5; *re* quam magis te in altum capessis, ~e austus te in portum refert Pl. As. 158; magis quam id reputo, ~e magis uxor quae meui filii turbauit Bac. 1091; quam magis aerumna urget, ~e magis ad male faciendum uiget Intrag. 160; ~e magis illa fremens et tristibus effera flammis quam magis effuso crudescunt sanguine pugnae Verg. A. 7.787. **c** quam citissime potest, ~e hoc cedere ad factum uolo Pl. Capt. 352; quam uos facillime agiti! ~e maxime uos... Ter. Ad. 503; quam citissime conficies, ~e maxime expediet Cat. Agr. 64.2. **d** (w. donec) fastigia... diu deferuntur. donec in solido resederunt Sen. Nat. 6.9.3; ~e diu teruntur, donec leuissima fiant LARG. 23; (~w. dum) ne ~e diu quidem dominus erit in uos dum ex eis de patris morte quaeratur? Cic. S. Rosc. 78; Ver. 4.6; quocirca corpus gaudere ~e diu, dum praesentem sentiret uoluptatem Tusc. 5.96; (~w. quoad) ~e diu. uelle debetis, quoad te quantum proficias non paenitebit Off. 1.2; praetor possessionem dabit, ~e diu scilicet, quoad non defendatur Ulp. dig. 4.2.4.5.1.

4 (w. vbs.) So much (as); **a** (in comparison of vbs.). **b** (in comparison of other terms).

a quod edit ~e diuin quam perdiuin Pl. Aul. 672; nam canis. non ~e illum appetit, qui sescit, quam illum eumpse lapidem. petit Pac. frag. 38; ne non ~e prombere quam admonere uideretur Cic. S. Rosc. 70; ut effici non possit cum eos ~e oderim quam rem publicam diligo Phil. 11.36; eum non ~e capere sine certamine uolebat. ~e quam causam certaminis cum Minucio. contrahere Liv. 22.28.4; ~e. cadas domitus. ~e quam ferps ipse suo perit... in intro. Cacus Ov. Ib. 485; quod facta domini cogitur populus si ~e ferre quam laudare Sen. Thy. 207; (~w. repetition of the same vb., usu. in different mood or tense) ~e ille apud nos seruit quam ego nunc hic apud te serui Pl. Capt. 32; nihil umquam uidit, quod ~e e manibus elaberetur, quam mihi tum est elapsa illa ipsa causa Cic. de Orat. 2.202; res neque ~e fuerat occulta quam erat occultanda Clu. 73; ~e et hoc gentes humane patiantur equo animo quam imperium patiuntur Liv. pr. 7; nec ~e nota mihi, quam sunt, mala nostra fuerunt Ov. Tr. 4.6.27. **b** ~e hoc scit me habere quam egomet Pl. Aul. 548; ~e mihi mea uita tua quam tibi carast Cas. 757; ~e east quam potis nostra erilis concubina Mil. 457; ita me di amant ut ego nunc non ~e meapte causa laetor quam illi! Ter. Hau. 686; Parmenoni! ~e scio esse hanc tech(n)am quam me uiuere E. 718; cum se nullius rei ~e paenitere diceret quam quod... Cic. Ver. 3.3; P. Caesennius. non ~e auctoritate graui quam corpore Caeo. 27; ~e patet Hortensio quam mihi Sil. 4; ~e est oppidum Sunium quam Piraeus Att. 7.3.10; rationem haberi absentes non ~e pugnaui ut liceret, quam ut. ~e haberetur Fam. 6.6.3; quaedam ~e constare orba colore quam sine odore uol Lucr. 8.838; neque id ~e Artaxerxi quam ceteris erat apertum Nep. Con. 3.1; non ~e quia pacem

uolebant Samnites quam quia nondum parati erant ad bellum Liv.8.19.3; cuius ~ dictatoris magister equitum quam magistri equitum dictator esse potes 10.8.5; Ov.Tr.5.11.3; accipit sibi ~ que re quam exemplo perniciosa Vell. 2.125.4; qui ~ parentibus amissis debuit quam nuciis Sen.Dial.3.12.4; ~ in sublimi facies eius (sc. solis) quam inter nos potest reddi Nat.1.11.3; uineam quam putare ~ bene pampinare utile est Col.Ar.1.11; non ~ in patriam quam ad te secedere Stat.Silv.3.pr.; non ~ unum aliquem forebant quam alium Tac.Hist.1.13; totum. principatum non ~ suo quam uxorum libertorumque arbitrio administravit Suet.Cl.25.5; Afric.19.5.24; praetor omnes ~ feminis quam masculinis sexus. exhereditat iubet Gaius Inst.1.35; ~ (w. quam si) filium adoptitum ~ procedere, quam si ~ non habet Scip.min.orat.7; ~ restitues si tuus me libertus deiecerit. quam si procurator deiecerit Cic.Caec.58; ~ est in uitio, quam si parentes. dcerat Off.1.23; ~ teneor dono quam si dimittat onustus Hor.Ep. 1.7.18; ~ (eliph.) eam intro, ut prandeamus. ~ bene uocas: ~ gratias Pl.Men.387; ei' gnatum Phaedriam (nostin)? ~ quam te Ter.Ph.65; hic properat in Cyprum. ~ ne ~ quidem quam uis Ad.278.

5 (in comparisons, where one term is not emphasized at the expense of the other).

hic a pueritia latro gentiumque uasator (i.e. Alexander the Great), ~ hostium perniciem quam amicum Sen.Ben. 1.13.3; frumentum publicum ~ fur quam perius et adulter accipit 4.28.2; Cl.3.3; Ep.12.6; 63.15.

6 (w. consecutive cl.) So much, to such a degree (that): a (foll. by ut). b (foll. by qui, in neg. cls. or questions); (sim.), foll. by quoniam.

a ni erit ~ sincerum (tergum) ut quis dicat annularium optimum esse oportet faciendum corium Pl.Rud.756; nunquam ~ dies comode ut tergum meum tuam in fidem committam Ter.Hec.108; nemo ~ sine oculis. uiuit, ut. nesciat Cic.de Orat.1.249; didicit apud Philonem ~ diu ut constaret diutius didicisse neminem Luc.69; non se ~ barbarum neque ~ imperitum esse. ut non sciret. CAES.Gal.1.44.9; Cui.3.36.8; Liv.5.14.4; caelum ardere uisum, cuius non ~ nunquam ~ sublimis ardor est, ut inter sidera ipsa uideatur Sen.Nat.1.15.3; Ter.Hec.136.13; Quint.Inst.10.1.76; neque quicquam scripserit ~ infensum extitit ut Tiberio obiectaret Cic.Ann.4.11; quis ~ perditus ut dubitet Senecam praefere Neroni? Iuv.8.211; quis ~ Pyldes, molem aggeris ultra ut ueniat? 16.26. ~ b generi lenonio nunquam ullus deu! ~ benignus fuit qui fuerit propitius Pl.Per.583; Trin.954; nemo. ~ insanus esset, qui indicaret. Carat.orat.108; neque cor ~ ferum, quod non labasset Acc.Irag.683; patior non moleste ~ stultus esse qui haec sperent Cic.Agr.2.55; quae est anus ~ delira quae timeat ista. ~ Tuso.1.48; modo nulla uideatur aetas ~ infirma, quae non. dicitur. Inst.1.3.12; nullus denique ~ abiectae conditionis ~ que extremae sortis fuit, cuius non commodis obiectaret Suet. Cal.35.3; ~ (w. magnus) nihil ~ magnus est, quod perire non possit Sen.Ben.6.31.10; nullam pluuiam esse ~ magnam, quae terram ultra decem in altitudinem pedes maderat Nat.3.7.11; neque ~ paruum quicquam neque ~ magnum publici priuatae negotii fuit, de quo non ad patres conscriptos referretur Suet.Tib.30; ~ nec ~ profanum quicquam, quin libi illico adit Pl.Mer.362; neque ~ uespero domum reuortor quin te in fundo conspicer Ter.Hau.67; nunquam erit ~ immanis, quin fragescat Acc.Irag. 337; quia nemo est ~ additus quin. possit nauare aliquid Cic.Fam.6.1.7; ut nemo ~ ferus fuerit quin eius casum lacrimaret Nep.Alc.6.4.

7 (app. = tamen) Nevertheless, all the same. etsi illi improbi sint. ~ pol. nostrum officium meminisse decet Pl.St.44; at antiqui ~ etiam pro tamen uis sciat ut Naeuius (com.130); 'quid si taceat? quod uideat, ut sciat quid scriptum sit.' Ennius (scen.416) 'ille meae ~ potis pacis potiri.' Titinius (com.156) 'bene cum facimus, ~ male subimus, ut quidem peribit uiri.' item (com.157) 'quamquam estis nihili, ~ ecastor simul uobis consului' Fest.p. 360M.

tama [dub.] (See Fest. quot.)

inguen ne existat, papulae, ~ ne boia noxat Lucil.1195; ~ dicitur, cum labore uiae sanguis in terra descendit et tumorem facit Fest.p.360x.

tamaricē ~ēs, f.: TAMARIX.

myricet et Italia (fert), quam ~ uen uocat Plin.Nat.13.116.

tamaricum ~i, n. [next] The fruit of the tamarisk tree.

LARG.128; 132.

tamarix ~icis, f. [perh. Berber] The tamarisk.

Cels.2.33.4; insulis ~icum aut scirporum frutectis immorari Col.8.15.4; Luc.9.917; carnosae (folia) cupresso, ~ici Plin.Nat.16.90; 24.102; 26.86.

tamdü: see TAM, DIV3.

tame: (see quot.).

~ in carmine positum est pro tam Fest.p.360M.

tamen, adv. [TAM]

1 (without introduction by concessive particle or sim.) In spite of what has been said, all the same, nevertheless. b (after a rel. cl.; after a temporal cl.).

(in first position) atque adeo hoc argumentum graecissat, ~ non atticissat, uerum sicilicissat Pl.Men.11; at negabas daturum esse te mihi: ~ das Ps.135; Ter.Hec.71; Cic. Q.Rosc.8; cur nolint, etiam tamen, satis dicunt; uerum non tacent. ~ is inuitissimis te offeres? Div.Caec.21; At. 10.3.3; Luc.26; Verg.Ecl.10.31; Liv.21.55.10; et innocens ~; quod Saturnini imaginem domi habuerat, suffragiis eum tota contio oppressit V.Max.8.1.3.damn.; ~ (in second or subsequent position) tu primus sentis, nos ~ in pretio sumus Pl.As.61; scio te id nolle fieri; eciam ~ ego id, si di adiuuant Capt.587; Ter.Hau.605; de salute populi Romani extimescebat. in summo ~ timore quiescendum esse arbitrabatur Cic.Deiot.11; At.10.13.2; si uari sensus

animalia cogunt, muta ~ cum sint, uarias emittere uoces Lucr.5.1088; erant per se magna quae gesserant. ~ haec ~ ab ipsis inflatus commemorabantur CAES.Civ.2.39.4; Verg. A.4.329; hostis in agris nusquam inuenitur. ~; urbes ~ non oppugnatae quia pennisque populum inuasit Liv.4.21.2; prauae mentis homini, quam ~ uictoria magis quam bellum ostendit 4.49.8; denique quaesitos tetigit ~ ille Penates Ov.Tr.1.5.81; Curt.4.15.33; margaritae enim gemmaeque ad heredem ~ transeunt. unguenta ilico expirant Plin.Nat. 13.20; superuacuum ~ est recitare, quae dixeris Plin.Ep. 7.17.5; Hyg.agrim.p.79; Pompon.1.2.2.6; (w. nihilo minus) si illud tenerent, se quoque id retenturum. nihilo minus ~ agi posse de compositione CAES.Civ.3.17.4; ~ (in final position) nunquam istoc uincet me, Hegio, ne postules: cum calcatis dentibus ueniam ~ Pl.Capt.187; sine tuo labore quod uelis actumst ~ Epid.426; di bene uortant quod agas! pedetemptum ~ Ter.Ph.552; Lucil.790; Cic. Phil.2.22; quam tibi litteris satis explicare non possum, significatione parua ostendam ~ At.1.17.10; unam dicere causam non satis est, uerum plures, unde una ~ sit Lucr. 6.704; natura per astrum stat ~ Man.4.319; ~ (in parenth. phr.) is locus praesidio ab his, non nimis firmo ~; tenebatur CAES.Gal.7.36.6. b nunc quod non futurum formido ~ Pl.Per.364; quae nunc nusquam sunt gentium, inueniam ~ Ps.405; quia supellex multa, quae non utitur, emittit ~ Nov.com.43; eam. quam nunquam uidi ~. amo Cic. At.5.19.2; B.Alex.69.3; sed quod uideoque placetque non ~ inuenio Ov.Met.3.447; ~ mecum ubi est, tecum est ~ Pl.St.732; ubi exiderit, ~ aliquot dies idem facio Cato Agr.15.15; cum uero de imperio decertatur. ~ causas omnino subesse ~ oportet easdem Cic.Off.1.38; quippe ubi nec caeca nec apertos cernimus ictus, unde ~ ueniant tot mala caeca uis Est Prop.2.4.10.

2 (preceded by a copulative or adversative conjunction): a (by et, atque, or ac). b (by neque, nec). c (by at, sed, uerum; see also VERVM TAMEN).

a male credam et credam ~ Pl.Pom.889; Ter.Hec.465 si negabimus nos de aduersariis. dicturos, et ~ occulte dicemus interiectione uerborum Rhet.Her.1.9; Cic.Phil.13.36; Pompeius N. Magium de pace misit et ~ oppugnatur At. 9.13.8; ut bona sepe ualeat ut cum dicitur esse corporis, et non est ~ haec pars uia ualentis Lucr.3.103; Liv.5.11.12; Ov.Tr.2.533; Col.7.12.3; parce bidet Charinus et ~ pallet Mart.1.77.3; sciat se non esse populo Romano necessariam et ~ seruati Plin.Pam.31.3; Iuv.6.128; ~ si id non feceris atque id ~ mihi libet suspicari Pl.Trim.86; Cato orat. 163; id, quod ipse diceret. scriptum protulisse ac ~ concessisse Galbae disputationem sibi probabilem. uidet Cic.de Orat.1.249; Lig.22. b sex immolauit agnos nec potui ~ propitiis Venerem facere uti esset mihi Pl.Pom. 453; Cic.de Orat.3.82; neque turpis mors forti uiro potest accidere neque immatura consulari nec misera sapienti. nec ~ ego sum ille ferreus qui frater. ~ maerore non moueat Catil.4.3; Germanos neque priores populo Romano bellum inferre neque ~ recusare, si lacessantur, quin armis contendant CAES.Gal.4.7.3; SAL.Cat.26.3; Prop.3.16.11; seditiones domi quaesitas sunt, nec motae ~ Liv.4.21.3; Ov.Tr.4.4.35; Curt.6.5.27; Apul.Met.8.5. c cum cum alio cantat, et ~ alii suo dat digito litteras Naeu. com.79; a me insipienter factum esse arbitror. ~; at non malitiose ~ feci Pl.Mit.562; Per.835; pater, licetne pauca? ~ quid dices mihi? ~ at ~. audi Ter.An.894; si minus fortes, et ~ tam iusti Cic. Plane.88; (in a rejoinder) cum Athenienses tempus peterent ad pecuniam conferendam nec exorarent, Dellius ait, 'at ~ dictio illos tibi annua bienni trienni dedebere' Sen.Suas.1.7; ~ immo credo, sed ~ metuo miser Pl.Mer.1014; Lucil.987; L. Cassius multum potuit non eloquentia, sed dicendo ~ Cic. Brut.97; inique, sed ~ legibus Dom.87; conlegit ipse se uix, sed conlegit ~ Pis.27; erant haec difficultates belli gerendi. ~ sed multa Caesarem ~ ad id bellum incitabant CAES.Gal. 3.10.1; Cic.2.32.11; Verg.Ecl.9.55; Liv.24.28.6; Plin.Nat. 4.7; id ipsum quam uoles breui epistula, sed ~ scribe Plin. Ep.1.20.25; ~ uerum hoc, frater, unum ~ cogitatio Pl.Aul. 127; mala et improba defensione, uerum aliqua ~ uti uideretur Cic.Ver.2.101; SAL.Cat.8.2.

3 (after a cl., etc., expr. a concession) Nevertheless, yet: a (after cl. introduced by a concessive conj., etc.). b (after jussive subj.) c (after indef. modal cl.). d (after quidem, also equidem, etiam). e (after other expr. w. concessive force).

a (by quamquam) quamquam ego sum sordidatus, frugi ~ sum Pl.As.497; quamquam multa noua miracula fecere inimici mei, ~ nequeo desinare mirari eorum audaciam Cato orat.24; Cic.Dom.77; quae quamquam ex multis. ~ audiam, ~ libentissime ex tuis litteris cognoscam Fam. 13.68.1; quamquam omnis uirtus nos ad se allicit, ~ iustitia. ~ id maxime efficit Off.1.56; quamquam erant pauci, ~ contra tantam multitudinem audacissime concurrunt B.Afr.6.2; Nep.Alc.6.3; quamquam. ~ audi certissim erant. ~ tenuerunt sese ~ munimentis Liv.23.44.6; Ov.Pont. 4.10.30; quamquam expleta sitis, bibitur ~ Stat.Theb. 4.823; quamquam. ~ pecuniosam ad senectam peruenirent, mansit ~ prior animus Tac.Ann.3.35; quamquam obsidione Massiliae retardante breui ~ omnia subegit Suet.Jul.34.2; Apul.Apol.97; ~ (by quamuis) quamuis scelerati illi fuissent, ~ omnem eorum impunitatem. ~ euellisset uis orationis tuae Cic.de Orat.1.230; quamuis sapor est oculorum parte receptae, parte ~ uigilat Ov.Met.1.687; Quint.Inst.8.6.73; ~ (by si, nisi) nisi deriuertur, ~ ea quae omnia abeat in mare Pl.Truc.564; si multumst, ~ faciundumst Ter.Ad.950; Cato Mor.3(J); si non pari, at erato ~ munere Cic.Brut.15; quod si. ~ priuatus esset. ~. is erat diligendus Man.50; si per uim tulisti, ~ ne lex est? Dom.53; si hostem non uidissem, ~ triumphum. ~ merueram Liv.38.49.12; nec si scire uoles. ~. rogabis Ov.Rem.641; Sen.Suas.1.10; Quint.Inst.10.1.65; ~ (by etsi) id esse tibi perditum, ~ esse adiutum expetunt Pac.Irag.206; Acc.Irag.234; quantis curis conficiat etsi. ~ uidet, ~ cognoscet ex Lepta Cic.At. 11.8.1; tamen etsi antea scripsi quae existimau scribi oportere, ~ hoc tempore. ~ Fam.4.15.2; CAES.Gal.7.54.2; Nep.Mit.3.6; etsi non infestum, ~ suspectum (sc. iter) Liv. 38.1.10; ~ (by etiam) Cic.At.12.26.1; etiam si quod scribas non habebis, scribito ~ Q.Cic.Fam.16.26.2; ~ (by tametsi) tametsi miserum est, ~ ei qui hunc accusat possim aliquo modo ignorare Cic.S.Rosc.36; CAES.Gal.7.43.4; SAL.

Cal.3.2; ~ (by licet) licet laudem Fortunam, ~ ut ne Salutem culpam Pl.As.718; licet dissimulet, pulchre ~ intellego PHAED.4.21(22).2; Sen.Dial.6.8.1; licet ipsa uitium sit ambitio, frequenter ~ causa uirtutum est Quint.Inst. 1.2.22; ~ (by ut) quod ut sciret Milo illum Ariciae fuisse, suspicari ~ debuit uero, etiam si. ~ Cic.Mit.51; ut desint uires, ~ est laudanda uoluntas Ov.Pom.3.4.19; ~ (by cum) ut quom narret senex uoster nostro istam esse amicum gnati, non credat ~ Ter.Hau.712; cum saucius multifariam ibi factus esset, ~ uulnus capiti nullum euenit Cato Hic.83; quae cum essent incerta, existimau ~ faciendum esse ut. ~ lictores cum litteris mitterem Cic.Fam.2.19.1; LARG.21. b sint sane ista bona. ~; in eis ipsis potiundis exultans. ~ laetitia turpis est Cic.Tusc.4.66; quam uellet cunctaretur, ~ eodem sibi leto quo ipse interesset esse perendum Div. 1.56; sis quodcumque uoles, non aliena ~ Prop.1.15.32; naturam expellas furca, ~ usque recurret Hor.Ep.1.10.24. c uerum, ut ut es facturus, hoc quidem. ~ hau rectebo ~ Pl.Am.397; ut ut haec sunt, ~ hoc faciam Ter.Ph.531. d caudicium. ~ non illum quidem amplum atque grandem, bitem et elegantem ~ Cic.Orat.30; mors inhonesta quidem, tu moriere ~ Prop.2.8.28; ita clam quidem mussitantes, uolgo ~ uero appellabant Liv.1.50.3; Athenas. ~ plenas quidem et ipsas uetustae fama, multa ~ uisenda habentis 45.27.11; Ov.Tr.5.14.31; ille quidem it, cunctas tamquam uelit, it ~ unam in Phloeo Stat.Silv.2.3.9; non quidem meliorem, sed ~ securiorem Stat.Dial.3.2; aegre quidem, sed ~ potest Plin.Ep.1.18.6; non tu quidem ex illo posset congruentiam. ~ deprenderet, posset ~ iudicare 2.5.11; ~ uix equidem memini, memini ~ Ov.Ep.8.75; ~ etiam cum alienissimos defendimus, ~ eos alienos. ~ existimare non possumus Cic.de Orat.2.192; Pis.2. e equidem pot uel falso ~ laudari multo malo quam uero culpam Pl.Mos.178; serius omnino. ~ quam tempus rei publicae postulabat, aliquando ~ conuocati sumus Cic.Phil.3.1; operi inchoato, prope ~ absoluto Off.3.33; sera, ~ pietas Prop.3.15.35; ut et magna et ~ sana sint Sen.Suas.1.12; tandem. ~ relicti stant in rupe ~ Stat.Theb.4.29; inriti remittuntur, cum donis ~ Tac.Ann.15.25; ~ (after abl. absol.) qui forte tunc hinc aspectus ~ tuam rem curet Pl.Am.826; si. ~ propositis tot exemplis. ~ suam rem publicam illam defenderunt Cic.Sest.141; (cf.) qui eadem familia corruptis moribus, inlustri ~ sortuna egera Tac.Ann.6.27; ~ (after adol. phrs. w. preps.) ut praeter ciuium. ~ legem. ~ hano habere studeat Ter.An.881; Scaeuola multa in seueritate non deat ~ comitas Cic.Brut.148; canes in molli saepe quiete iactant crura ~ subito Lucr.4.992.

4 (anticipating a concessive expr., or ellipt.) Just the same, yet (in spite of likelihood of the contrary); ~ etsi: see TAMENETSI.

uos ~ cenabit, cena ubi erit cocta; ego ruri cenauero Pl.Cat.780; quom ~ apertis uiros perinde habetis quasi praesentes sient S.99; ~ contemptus abs te haec habui in memoria Ter.Eu.170; et ~ hoc aliquid, tametsi non est satis Cic.Dio.Caec.47; ut. ~ sibi restituerent eum filium quem ~ unum ex multis fortuna reliquum esse uolueret Clu.22; Cethegus, qui paulo ante aliquid ~ de gladiis. ~ respondisset. ~ repentes contigit Catil.3.10; neque id ~ satis est, tametsi magnam est Q.Cic.Pet.32; inueniam ~ e multo fallacibus unam Prop.2.5.5; et ~ hostili seruasset ad ultima munus sed timuit magnas Pygmalionis opes Ov.Fast.3.573.

5 a (in a limiting cl. w. ut or ne expr. the conditions under which a thing holds true). b (in a conditional cl. expr. a proviso).

a quod potero faciam, tamen ut pietatem colam Ter.Hec. 448; populus Romanus ita. ~ delegit idoneum duem. ~ ut ne ~ bellum gerere consulem uellet Cic.Phil.11.17; quod ego ita libenter accipio, ut ~ tibi non concedam Fam.5.21.1; ita ~ ut tibi nolim molestus esse 13.56.1; ita (in urbem) admissos esse ne ~ is senatus daretur Liv.22.61.5; quae prosunt ita ~ ut deleat suadenda sunt Sen.Suas.1.5; lex duodecim tabularum furem noctu deprehensum occidere permittit, ut ~ id ipsum cum clamore testificetur Gaius dig.9.2.4.1. b in uestras uenit si ~ ille manus Ov.Pont. 3.4.4; hanc emendare, si ~ possum, uolo uera fabella PHAED.2.5.5; faeniseas eam oportet recidere ac deinde rigari, si fuerit facultas aquae et si ~ terra densior est Col. 2.17.5; Quint.Inst.2.15.4; liber legitur, interdum etiam praesentibus amicis, si ~ illi non grauantur Plin.Ep.3.1.4.

6 (in rel. cl. which acts as a parenthesis or aside).

ut possint eam uitam, quae ~ esset reddenda naturae, pro patria potissimum reddere Cic.Rep.1.4; neque nunc id agere ut ab illis abductum exercitum teneat ipse, quod ~ sibi difficile non sit CAES.Civ.1.35.11; primo magis ambitio quam avaritia animos hominum exercebat quod ~ uitium propius uirtutem erat SAL.Cat.11.1; inuidiam uerens (quam ~ effugere non potuit) Nep.Eum.7.1.

tamendement, adv. [app. strengthened form of prec.] All the same, none the less.

sed ~ si podagrosus pedibus esset Eutyclus, iam a portu rediisse potuit Pl.Mer.595; uerum ~ quidquid est, ibo hinc domum Mit.585; Ter.An.521.

tamenetsi, conj. Usu. written as two words [TAMEN, ET SI] Even though.

at Romanus homo, ~ res bene gesta est, corde suo trepidat Bnn.Ann.547; ~ pudet? Pl.Mos.1167; CATUL.68.135; ~ (foll. by tamen) ~ antea scripti quae existimau scribi oportere, tamen hoc tempore breuiter componendum putari Cic.Fam.4.15.2; 13.71; [QUINT.]Decl.6.16; (cf.) ego iam te commotum reddam. ~ hoc uerumst? ~ tamen Ter.An.864.

Tamesis ~is, m. Also ~a ~ac, f. The river Thames.

CAES.Gal.5.11.8; 5.18.1. ~ Tac.Ann.14.32.

tametsi, conj. Also written as two wds. [TAM, ET SI]

1 (introducing a concessive cl.) Even though.

audis quae dico, ~ praesens non ades Pl.Am.977; Cur. 259; memini, ~ nullus ~ moneas Ter.Eu.216; hic iam mihi

fundos..qui Tiberim fere omnes ~unt Cic.*S.Rosc.*20;
haec ciuitas..Rhenum..~it CAES.*Gal.*5.3.1; neque ut..
uilla..Tusculi..~at moenia HOR.*Epod.*1.30; MAN.4.792;
PLIN.*Ep.*5.6.29; Gallicum (mare), quod Gallias ~it AMP.
7.3; luci qui fundum ~unt PAUL.*dig.*8.6.7.1. **b** nec

longa silentia feci, sed tetigi uerbis ultima uerba meis Ov. *Fast.* 1.184.

3 To touch (with a substance) so as to leave a trace, film, or sim. **b** to touch (a substance) so as to cause some of it to adhere.

(w. *abl.*) cum facies singula tractae . . panno oleo uncto ~ito *Cato Agr.* 76.2; inductas adspargere ~ere nubes Ov. *Met.* 11.498; LARG.20; medicamento rursus bene ~endae sunt (haemorrhoides) 227; oculos. ~ebam parvus oliuo *PERS.* 3.44; (w. *de*) itaque de scribita quidem non minimum edi, de melle me usque tetigi *PATR.* 66.3. **b** specillo tincto in aqua et excusso tacta naribus incantatur LARG.10; oportet . . digito humido ~ere medicamentum 71.

4 (also transf.) To touch (so as to affect more or less injuriously). **b** to touch (in a sexual or erotic sense). **c** de caelo, fulmine, or sim. ~ere, to strike with lightning (in quot., pf. pass.); so *pruina*, etc., ~ere.

si med iratus tetigerit, iratus uapulari *PLAS.* 4.06; numquam dum ego adero hic te ~et *TER.* AD.157; nec tinea nec uermes ~ent *Cato Agr.* 162.3; *Cic.* *Cato.* 37; sanctissimum corpus non tactum ac uoluitum manu *RED.* 76; ne ~antur rationes ad Opis *Phil.* 8.26; ut . . legem illam in qua populus multa sunt ne ~atis *Att.* 3.15.5; melius non ~ere, clamo *HOR.* S.2.1.45; te flagrantis atrox hora Caniculae nescit ~ere *Carm.* 3.13.10; *Eleg.* *Maec.* 30; de explandis quae Locris in templo Proserpinae tacta ac uoluita . . essent *Liv.* 29.20.10. **b** ut, quia te ~o, meli mihi uideo lingere! *PLAS.* 4.58; neque te remoror neque ~o neque te ~laco *Mih.* 1092; *Rud.* 245; mihi amicam adduxi quam non licuitum ~ere *TER.* *Hau.* 8.19; *Eu.* 373; insidias mihi instrumentum ~am te prior irumatione *CATUL.* 22.8; *HOR.* S.1.2.28; si tam grauis . . poena non profecerit, altiora ~am *Priap.* 28.5; *OV.* *Ar.* 2.633; ut praesens spectem Cinyram ~amque loquarque *Met.* 10.343. **c** si de caelo uilla tacta siet *Cato Agr.* 14.3; cum . . murus ac turris . . de caelo tacta essent *VAR.* *gram.* 70; *Cic.* *Div.* 2.149; de caelo tactas . . querens *VERG.* *Ecl.* 1.17; aliquot homines de caelo tacti exanimati fuerant *Liv.* 22.36.8; uulnum, quae fuerat saeu fulmine tacta Iouis *Vir.* 2.144; caeli de lampade tactis *STAT.* *Theb.* 10.470; *ITAC.* *Ann.* 13.24; *Suet.* *Aug.* 94.2; *GEL.* 4.5.1; (*elipst.*) tacta lunonis aede *PLIN.* *Nat.* 2.144; ~pruina tacta (*test.*) *Vir.* 2.8.19; frondes autumnii frigore tactas *OV.* *Met.* 3.729.

5 (also fig. or transf.) To touch (in order to make use of, carry out some process, etc.). **b** to touch (so as to take possession of, esp. wrongfully), lay hands on. **c** to taste (food, drink).

nisi intermestri lunae dimidiata tum ne ~as materiam *Cato Agr.* 37.3; si . . non ~enda rates transiliunt uada *HOR.* *Carm.* 1.3.24; *E.P.* 1.3.16; non didicit chordas ~ere: posse lyram *OV.* *Rem.* 336; teneros ne ~e poetas! 757; orba parente suo quicquid uolumina ~is *Tr.* 1.7.35; *PHAE.* 6.3.6; quicquid ~ebam, crescebat tanquam fauus *PATR.* 76.8; dummodo quadrans non ~atur *ULP.* *dig.* 29.4.6; qui fructum ~it 43.24.7.3; ~wounds, for the purpose of healing inuitus ea tamquam uulnera attingo; sed nisi tacta tractataque sanari non possunt *Liv.* 28.27.7; uulnera, quae melius non tetigisse fuit *OV.* *Pont.* 3.7.26. **b** non . . quicquam sumpsit nec tetigi *PLA.* *Aul.* 640; ut id quod non tuum esset ~eres 740; *Mih.* 823; de praeda mea . . terruncium nec attingit nec tacturus est quisquam *Cic.* *Fam.* 2.17.4; quem tenebat ore dimisit cibum, nec quem petebat adeo potuit ~ere *PHAE.* 1.4.7; malo addicere si quis quartam (*sc.* praedam) tetigerit 1.5.10. **c** seu mihi sunt ~enda nouerca pocula *Phaedrae* *PROP.* 2.1.51; cui licuit soli superum ~ere mensas *OV.* *Met.* 6.173; ut satyri leuiscue senex tetigere saporem (*sc.* mellis) *Fast.* 3.745; *SIL.* 7.749; (*cf.*) ipsum expeto ~ere, inuergere in me liquores tuos, sine ductum *PL.* *Cur.* 108.

6 (colloq.) To deprive fraudulently (of), do or diddle (out of).

(w. *abl.*) ~ere hominem uult bolo *PL.* *Poen.* 101; aere militari tetigero lenunculum 1286; iratus pater, quia se talento argenti tetigi *TURP.* *com.* 36; sentin senem esse tactum triginta minis? *INC.* *pal.* 45; (without *abl.*) tactus lenos *PL.* *Per.* 634; *Ps.* 120; ut probe tactu! Ballo est! 1308*; spes etiamst hodie tacturi militem *TER.* 886.

7 To arrive at, reach (a point). **b** to reach out and touch; to extend to. **c** (transf.) to attain, reach. **d** (fig.) to touch (a particular point); to sting.

ubi primum terram tetigimus *PL.* *Am.* 203; Verres simul ac tetigit provinciam *Cic.* *Ver.* 1.27; ut nemus citato . . pede tetigit *CATUL.* 63.2; tetigit cum limina uillae *LUCR.* 3.1065; sat satis . . datum, tetigere quod arua . . Ausoniae Troes *VERG.* *A.* 9.135; ut ~at portus fesse carina suos *OV.* *Ar.* 3.748; ubi caelicolae parcos tetigere Penates *Met.* 8.637; ut tetigi Pontum, uexant insomnia *Tr.* 3.8.27; *LUCR.* 5.558; *SIL.* 6.379; (*poet.*) quem tetigit tactu certus ad ossa deus *PROP.* 2.34.60; ~of sounds hem, quod uerbum auris meas tetigit? *PL.* *Poen.* 1376; *INC.* *trag.* 23; uagitus pueri patrias ne ~eret aurns *GERM.* *Arad.* 37. **b** uiam adpetebat . . quam ~ere ut non potuit *PHAE.* 4.4.3; cum capream uenator agit . . et sperat iam ~ere dextra *SIL.* 10.20; (*cf.*) inguina ~ere mammis *LUCR.* 541; ~at caput in magnis uis non est ~ere signis *PROP.* 2.10.21; cum . . nec ~eret Ossa Tonantem *STAT.* *Theb.* 10.852; nec ~ere ripas illibique Pado dabitur *SIL.* 4.646; scopulis . . in nubila iactis Phlegraeus tetigit trepidantia sidera uertex 8.655; (*in fig. phr.*) ~e ego concepti, si Pelion Ossa tulisset, clara mea ~i sidera posse manu *OV.* *Pont.* 2.4.10; (~geom.) ab oculo lineae duae si extensae fuerint et una tetigerit imam operis partem *Vir.* 3.5.13; 4.4.3; (*cf.*, w. *ref.* to a family tree) uenimus ad . . nomen Iuli, unde domus Teucros Iulia ~it auos *OV.* *Fast.* 4.40. **c** aetatis ~ere florem *LUCR.* 5.847; tetigit . . industria finem *GRAT.* 12; inter decrepitos me numerata et extrema ~entis *SEN.* *Ep.* 26.1; uteri fortuna mei, quia ~ere diuos rebar *STAT.* *Theb.* 3.155; iam hora decimam ~it *RO.* *Aur.* 1.90 (8N). **d** una littera plus sum quam medicus . . tum tu medicus es? ~ tetigisti ac *PL.* *Rud.* 1306; uidiuam relinquo? ~is en ipsos metus *SEN.* *Oed.* 797; ~quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuium *TER.* *Eu.* 420; in conuiuium

quorundam te sales et in dolorem tuum iacta uerba tetigere *SEN.* *Dial.* 5.37.1.

8 (of feelings, etc.) To touch, affect; (of circumstances, etc.) to affect with emotion.

hic me dolor ~it *Cic.* *Brut.* 331; neque ~itur ira *LUCR.* 2.651; uero nec ~eris igni *PROP.* 1.9.17; spiritu diuino tactus *Liv.* 5.22.5; ~it et ira deos *OV.* *Met.* 8.279; nulla . . humilitas, quae dulcedine gloriae non ~atur *V.* *MAX.* 8.14.5; ~unt animos iraeque metusque *LUCR.* 10.443; socios ea gloria ~it *V.* *FL.* 8.43; ut me olim tactum reuerentia ~it! *STAT.* *Ach.* 1.810; ea . . contumelia . . tactus *POMPON.* *dig.* 1.2.2.43; TACTVS PIETATE *CIL.* 8.3727; ~mentem mortalia ~unt *VERG.* *A.* 1.462; tetigerat animum memoria nepotum *Liv.* 1.5.6; naturale est opinionibus hominum ~iet aduersis contristari *SEN.* *Ep.* 116.2; si te cura pomorum ~it *COL.* 3.21.11.

9 (pass., app.) To be influenced to believe (that).

(w. *acc.* and *inf.*) hinc sua maiores tribuisse uocabula *Maio* ~or *OV.* *Fast.* 5.74.

10 To make (a slight) mention of, touch on. **b** (pregn.) to deal with, bring to book.

non ~o, quod avarus homo est *LUCR.* 12.24; de hoc genere parcius tetigi *VAR.* *L.* 8.51; tametsi neque omnia dicam et leuiter unum quidque ~am *Cic.* *S.* *Rosc.* 83; ubi Aristoteles ista tetigit? *LUC.* 136; Euandria Mater . . ueritos tetigit praesaga labores *SIL.* 13.817; hactenus omnia iura quasi per indicem tetigisse satis est *GAUS.* *Inst.* 3.54. **b** *Ad.* 15.11.2.

11 To apply to.

quamuis liberti appellatio eum non ~at *PAUL.* *dig.* 38.2.4.1.

tangomenas [perh. connected either w. *tango* or *Gk.* *τέγγω*] ~ *facere*, (app.) To drink one's fill (or sim.).

quare ~ faciamus *PETR.* 34.7; ~ facianus et in lucem lucem cenemus 73.6.

Taniticus ~a ~um, *a.* Of Tanis in the Nile delta.

~um (linum) *PLIN.* *Nat.* 19.14.

tanne = *tanne* (see *TAM*).

tanos (? ~i). [unkn.] An unidentified precious stone.

inseritur smaragdus et quae uocatur ~os e Persis ueniens gemma *PLIN.* *Nat.* 37.74.

Tantaleus ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tantalus.

~ae . . tradere poma manu *PROP.* 2.1.66; ~a . . sorte 2.17.5; ~us . . liquor 4.11.24; mensae ~ae *STAT.* *Theb.* 11.128.

Tantalicus ~a ~um, *a.* = *prec.*

reges . . ~i (i.e. of the house of T.) *SEN.* *Thy.* 229.

Tantalidēs ~ac, *m.* FORMS: gen. pl. ~arum *Acc.* *trag.* 657, ~um *STAT.* *Theb.* 10.785. A male descendant of Tantalus.

~es (i.e. *Agamemnon*) omnis ipsumque regebat Achilles *OV.* *Ep.* 8.45; omne ~ae Pelopis Tyndareus genus 16.54; ~ae fratres (i.e. *Atrous* and *Thyestes*) *Fast.* 2.627; respice ~en (i.e. *Agamemnon*) 5.307; ~es (i.e. a son of *Thyestes*) tu sis Tereidesque puer *Id.* 432; *SEN.* *Thy.* 657.

Tantalīs ~idos, *f.* A female descendant of Tantalus.

~ides matres *OV.* *Ep.* 8.66; (~applied to Niobe) *PROP.* 2.31.14; *OV.* *Met.* 6.211; *SEN.* *Med.* 954; *Ag.* 392; (~applied to *Hermione*) *OV.* *Ep.* 8.122.

Tantalus ~i, *m.* (mythol.) A Lydian king, son (in most accounts) of Zeus, and father of Pelops and Niobe; for abusing the privileges of the gods he was punished by being made to stand in water which receded as he tried to drink it, and beneath boughs of fruit which similarly eluded his grasp; in another account a rock in imminent danger of falling was suspended over his head.

ENN. *scen.* 337; *LUCR.* 140; mors, quae quasi saxum ~o semper impendit *Cic.* *Fin.* 1.60; egens benignae ~us semper dapis *HOR.* *Epod.* 17.66; *OV.* *Am.* 2.2.44; *SEN.* *Thy.* 53; *HYG.* *Fab.* 82.1.

tantillulus ~a ~um, *a.* [next+~VLVS] So small, so tiny.

ut ~a animalis (sc. mustela) . . mihi turbarit animum *APUL.* *Met.* 2.25.

tantillus ~a ~um, *a.* [TANTVS+~ILLVS] So small; (neut. sg. as sb.) so small a quantity.

~a (sc. mulier) tanta uerba fundit *PL.* *Poen.* 273; quem ego modo puerum ~um in manib' gestauit meis *TER.* *Ad.* 563; mouetur aqua et ~o monie fluit *LUCR.* 3.189; ne ~o quidem umquam crimine postulatus *APUL.* *Met.* 3.63; ~intus potate hau ~o hac quidem caussa minus *PL.* *Mos.* 394; ~um loculi ubi catellus cubet, id mi sat e rest loci *St.* 620; hoccin mihi ob latibae tantos ~um dari? *TUR.* 537; ~um uestrae demere sauitiae *CATUL.* 99.6; (~internal acc.) si hercle ~um peccans *PL.* *Rud.* 1150; ne praesentia quidem nostra ~um conterriti *APUL.* *Met.* 2.32; nec ~um morati protinus insiliunt equos 8.5.

tantisper, *adv.* [TANTVS+~PER]

1 For such time (as), for so long (as).

(w. *dum*) meretrix ~ blanditur, dum illud quod rapit uidet *PL.* *Men.* 103; ego hic ~, dum dixi, te opperiar foris *Mos.* 683; dum id rescitum iri credit, ~ cauet *TER.* *Ad.* 70; *Cato* *hist.* 141; latendum ~, dum effuerit haec gratulatio *Cic.* *Fam.* 9.24; ~ certe dum prisca . . illa mente repeto *Liv.* 3.5; si ~ (sc. sperat) dum spirat *FRO.* *Amic.* 2.2.184

(197N); *GEL.* 2.30.4; (~w. quoad) 7(6).4.1; qui uult ire agere, ~, quoad de seruitute constet *ULP.* *dig.* 43.19.3.13.

2 For the meantime, for the present; and the time.

nunc istanc ~ iube petere atque orare mecum *PL.* *As.* 686; *Aul.* 666; gongrum . . in aqua sinito ludere ~ *TER.* *Ad.* 378; *Cic.* *Att.* 12.14.3; *Tusc.* 5.20; ~ Romani . . res repetuerant priores *Liv.* 1.22.5; *OV.* *Id.* 637; hic placet poenae modus ~ *SEN.* *Thy.* 280; *GAUS.* *Inst.* 1.188; ~ pacatis itineribus *APUL.* *Met.* 7.4; ~ otiosus 9.32; *ULP.* *dig.* 9.3.1.9; ~ amburenti in alieno prohoemium mediari *FRO.* *Amic.* 2.2.90 (184N).

tantō opere or **tantopere**, *adv.* [abl. of TANTVS, OPVS] To such a great degree, so very.

ut istuc delictum desistas tanto opere ire oppugnatum *PL.* *Bac.* 1171; *TER.* *Hec.* 530; nil reperio quam ob rem lauder tanto opere *Ad.* 592; qui nos tanto opere indulgent in pueritia *AFRAN.* *com.* 389; quod tantopere utile sit, quanto labore sit adpetendum *KHEL.* *Her.* 3.40; si . . aut non . . que aut non tantopere honestum aut non tantopere necessarium fuisse demonstrabitur *Cic.* *Inu.* 2.75; qui tanto opere eam ciuitatem oderit *Phil.* 13.32; *Aul.* 4.18.5; cum Lacedaemonis quidam . . mortem tantopere contempserit, ut . . *Tusc.* 1.200; tantopere inter se cum maxima mundi pugnent membra *LUCR.* 5.380; *CAES.* *Gal.* 1.31.4; Attici . . quies tantopere Caesari fuit grata ut . . *NER.* *Ad.* 7.3; (~in reverse order) nec me opere tanto seurare iussit *PL.* *Cist.* 713; (~w. quam) quae quicquam est praeterea quod ego tanto opere . . impetratum cupiam, quam ut . . *FRO.* *Amic.* 2.2.34 (95N).

tantulus ~a ~um, *a.* [TANTVS+~VLVS] So small, such a little. **b** (neut. sg. as sb.) such a small or insignificant quantity; (w. *advl.* force) to such a small degree.

~is uiribus *KHEL.* *Her.* 4.13; quod . . est in terris commun tantum ~umque consilium . . ? *Cic.* *Dom.* 73; ita distinebat ut huic uix ~ae epistulae tempus haberetur *Att.* 11.14.1; quae ex hui ~o grano . . tantos truncos ramosque prorocet *SEN.* 52; si ~a pars oculi . . perca est, occidit extempio lumen *LUCR.* 3.413; erat magni periculi res ~is copis iniquo loco dimicare *CAES.* *Gal.* 5.49.6; ~o impendio ingens victoria stetit *CURT.* 3.11.27; constat et de sanguine, quantum tamen esse in ~is potest? *PLIN.* *Nat.* 11.12; ~i animalis (sc. formicae) 17.73; in ~a aetate *GEL.* 13.20 (19).5; ~o triennio maior in aetate *APUL.* *Met.* 4.26; (~w. quin) non ~um umquam intermittit tempus quin eum nominet *PL.* *Bac.* 209; (~w. ut) *Cic.* *Tusc.* 2.66; ~am (sc. febrem) esse, ut neque cibum impedit neque crebram sitim faciat *CEL.* 2.8.6. **b** cur ~o uenierit *Cic.* *S.* *Rosc.* 130; et uendidisset, si ~um morae fuisset quo minus ei pecunia illa numeraretur *Ver.* 2.93; cum ~um operae philosophiae didicisset *Tusc.* 2.60; qui ~i eget quantum est opus *HOR.* *S.* 1.1.59; *PLIN.* *Ep.* 2.20.8; quom in ~um id consultum cogit *RO.* *Aur.* 1.68 (44N); ~i qui ~um de recta regione deflexerit *Cic.* *Ver.* 3.176; se . . ne ~um quidem commoueri *Ps.* 42; nec ~um potuit ebriamine sibi temperare *APUL.* *Apol.* 59.

tantum ~i, *n. pron.* [neut. of TANTVS]

A (as pron.).

1 Such a quantity, so much. **b** (w. part. gen.) *c* alterum ~um, as much again, twice the amount; *ter*, *quater*, etc., ~um, three, etc., times as much; *sim. pl.*, w. card. nums.).

quanta istaec hominum summast? ~ septem milia. ~um esse oportet *PL.* *Mil.* 47; satin est id? ~ nescio hercle: ~um iussu ~um *TER.* *Ph.* 683; fuerit HS iis, quoniam tu ~um a ciuitatibus in modis singulis exegisti *Cic.* *Ver.* 3.174; *Att.* 11.24.3; ~um effatus, et in uerbo uestigia torsit *VERG.* *A.* 6.547; hoc ~um Ascanius 9.636; postquam ille suis ~um concessit alumnis *PROP.* 4.2.9; explicare . . quini pedes latitudinis) dati sunt, in ~um quinque (i.e. *whether the width of each half or of the whole strip should be five feet*) *AGEN.* *agrim.* p.27; (~w. quantum) ut quantum uelles ~um sumeres *PL.* *Bac.* 674; *PS.* 936; quantum demas, ~um addrederit *Cato* *hist.* 93; ~um decumanis dedit quantum iste imperauit *Cic.* *Ver.* 3.55; *RED.* *Pop.* 5; *Phil.* 2.62; *Fam.* 6.1.7; *Liv.* 26.20.9; nulli collyriorum ~um tribuo quantum lycio Indico *LARG.* 19; (~w. ut) se ~um eripuisse ut id multis satis esse possit *Cic.* *Ver.* 4; cum mihi ~um sumpsit ut gubernacula rei publicae prehenderem *Ad.* *Brut.* 2.1.2. **b** quid huc ~um hominum incidunt? *PL.* *Poen.* 619; quid ego ~um sceleris admissi miser? *TER.* *Hau.* 956; ~um mali *AFRAN.* *com.* 46; ~umne piscium? ~umne cunibarum? *Cic.* *Off.* 3.59; ~um . . impiorum *CATUL.* 14.7; ~um religio potuit suadere malorum *LUCR.* 1.101; cum ~um reptant periculi . . accidisset *CAES.* *Gal.* 3.3.2; ~um campi iacet *VERG.* *G.* 3.343; *PROP.* 3.5.11; cum ~um in urbe hostium esset *LUCR.* 3.16.2; *OV.* *Fast.* 1.518; ~um . . copiarum *PLIN.* *Ep.* 6.28.1; (~w. quantum) argenti ~um quantum mihi lubet *PL.* *Ep.* 309; ferri ~um . . non dem, quantum auri petit *LUCR.* 684; *Cic.* *Ver.* 5.102; ~um temporis . . quantum erat propter necesses *CAES.* *Civ.* 3.78.2; ~um mellis, quantum satis erit *LARG.* 106; ~um . . basiorum . . quantum Lesbia non dedit *QUAT.* *MART.* 12.59.1; quantum quisque sua nummorum seruat in arca, ~um habet et fidei *Iuv.* 3.144; (~w. ut) ~um nauium reperit, ut . . *CAES.* *Civ.* 3.2.2; ~um uulnerum fuit ut plures post proelium sauci decederent quam ceciderant in acie *Liv.* 9.32.12; ~umque belli superfluit ut . . *Tac.* *Hist.* 5.20. **c** alterum ~um auri non meream *PL.* *Bac.* 1184; *Epod.* 519; auxiliares accedebant prope alterum ~um *B.Hisp.* 301; numero alterum ~um adiecit *Liv.* 1.36.7; alterum ~um aut in bellum proximum absumptum aut in fuga . . dissipatum tradunt 45.40.2; totum cum altero ~o cogitur soluere *CALL.* *dig.* 49.14.3.11; cum . . equitibus xdc, peditum ac leuis armaturae quae ~o *B.Afr.* 19.4; a Marte . . ad solem ter ~um essent quantum a polo ad Saturnum *HYG.* *Gr.* *agrim.* p.148; ~escentia ~a *PL.* *Bac.* 1034; *Ter.* *Amic.* 2.2.30.

2 (in restrictive sense) So much (and no more); ~um est, that is all. **b** this much (at any rate).

nihil dico amplius, ~um dico *Cic.* *Brut.* 333; de quo ne multa disseram ~um dico, secutum id esse Neronem et eius consilium *Ver.* 1.72; ~um est. ualete, bene rem gerite *PL.* *As.* 87; ~umst, nihilo plus peto *Mos.* 631; scio, ~umne

est? *TER.Hec.813; (ellipt.)* numquid est quod dicas aliud de illo? — *um*, quod sciam *PL.Mer.642*. **b** — *um* enim possunt *Cic.Phil.13.5*; *um* apud me dignitas potest *CAES.Gal.7.77.6*.

3 — *i*, At such a price, worth so much. **b** (transf.) of such worth, importance, value, etc.

qui datur, — *i* indica *PL.Per.661*; *TER.Ad.203*; (PRAEDIA EMPTORIS TEPIS — *i* INVITO BO QVEI DABIT ACCIPITO *CIL.1.585.84*; accipit — *HS xv pro mediano*; — *i* enim est illo tempore mediano *Cic.Ver.3.174*; *Off.2.82*; grauitur increpuit censorio — *i* habitare *PLIN.Nat.17.3*; *MART.10.57.2*; provincia — *i* uendit agros *IUV.4.26*; (*u* quanti, etc.) — *i* quantis fangus putidus *PL.Bac.821*; — *i* quanti poscit, uin — *i* illam emi? *Mer.490*; decumae saepe — *i* uenierunt. — quanti nunc lege Verria uenierunt *Cic.Ver.3.117*; nil satis est. — quia — *i* quantum habebas sis *HOR.Sat.1.1.62*. **b** *LUCIL.11.30*; (*sillybum*) ne in Cilicia quidem. — ubi nascitur, coquere — *i* est *PLIN.Nat.22.85*; sunt ipsa pericula — *i* MART.1.12.11; gaudia — *i* empta *STAT.Theb.9.55*; an etiam — *i* putauerit poenam subire? *QUINT.Inst.7.2.43*; neque sibi uitam — *i* si armis tegenda foret *TAC.Ann.6.2*; (*u* quantis) si me — *i* facis quanti certe facis *Cic.Alt.12.37.2*; (*u* ut) Verresne tibi — *i* fuit ut eius libidinem hominum innocentium sanguine lui uelles? *Ver.1.77*; nihil. — *i* ut a te abessem fuit *Alt.12.30.5(4)*; *M. Anneium* — *i* facio, ut. — *Fam.13.55.1*; — *i* eius apud se gratiam esse ostendit utr. — *CAES.Gal.1.20.5*; non ego sum — *i*, ploret ut illa semel *Tr.2.6.42*; — *i* ne ut lacrimae, Africa tota fuit? *PROP.3.20.4*; *LIV.25.15.2*; *LUC.2.62*; *SIL.12.576*.

4 — *o*, At such a price, for so much.

— *o* bona uelle caduca *MAN.4.403*; addimento pretii laetus maritus: 'et quis est ille', ait, 'qui — *o* praestinauit?' *APUL.Met.9.6*.

5 — *o*, By so much: **a** (w. compar.). **b** (w. post, ante).

a ne ille hercle mihi sit multo — *o* carior *PL.Bac.310*; — *o* magis dici quis est 557; *Men.434*; totus doleo. — *o* potus? — *o* miserior *St.749*; — *o* hercle male dabit *TER.Am.774*; an — *o* officiosior quam ceteri? *Cic.S.Ros.2*; cum — *o* plures abducti essent quam relictis *Ver.5.71*; ubi — *o* plus gratia atque opes ualere ut quorum de poena agebatur tribunum militum. — crearentur *LIV.5.36.10*; laudemus tiotens dignum laudibus et dicamus: — *o* fortior, — *o* felicior! *SEN.Dial.9.16.3*; (*u* quanto) quanto blandior haec, — *o* uehementius morde! *LUCIL.10.25*; tibi — *o* gratius quam maiore et animo gloriaque libertatem nostram defendis *BAUT.ad Brud.1.11.2*; quanto. — *eius* amplius processerat temporis, — *o* erant alacriores *CAES.Civ.3.25.2*; *LIV.4.23.6*; *TAC.Ann.3.69*; (*u* altero: cf. *sense 16*) plure altero — *o* quanto eius fundust uelim *PL.Fr.36*; partem. — altero tanto. — esse maiorem *Cic.Orat.188*; (*u* num. adu.) ter — *o* peior ipsa est quam illam tu esse uis *PL.Per.153*; reperit quinquies — *o*. — amplius istum quam quantum in cellam el sumere licitum sit ciuitatis imperasse *Cic.Ver.3.225*; huc nouies — *o* plus tibi mellis eat *OV.Med.66*; (*u* ellipsis of compar.) bis — *o* ualeo quam ualui prius *PL.Mer.297*. **b** quod non impendere illi — *o* ante uidisset *Cic.de Orat.1.26*; quid refert igitur — *o* post ad iudices deferatur, an omnino non deferatur? *Flac.21*; *Phil.2.83*; *TAC.Hist.1.74*.

6 in — *um*, To such a degree or extent.

nondum in — *um* nequitia surrexerat nec tam late se sparserat *SEN.Ep.95.14*; parent nominibus: in — *um* a conficiendis medicaminibus absunt, quod esse proprium medicinae solebat *PLIN.Nat.34.108*; *TAC.Dial.24.3*; in — *um* non modo a libertate sed etiam a seruitute degenerant *Ger.45.9*; (*u* in quantum, etc.) uirum in — *um* laudandam, in quantum intellegi uirtus potest *VELL.1.9.33*; in — *um* euocare eum, quantum sumere ex uno satis sit *QUINT.Inst.5.7.16*; (*u* ut) quem. — in dies aueatur, in — *um* quidem, ut el praetura continuaret *VELL.2.91.3*; *PLIN.Nat.17.31*; stomacho res contraria in — *um*, ut quibusdam olfactum modo uomitiones moueat *34.120*; *GAUS dig.23.2.55*.

B (advl. uses of acc.).

7 To such an extent or degree. **b** for such a time; such a distance. **c** — *um* abesse ut (or ab) — *ut*, (in pers. or impers. const.) to be so far from (being the case) that.

— *um* erus atque ego flagitio superatui nuptis nostris *PL.Cas.876*; *Truc.581*; neminis ingenio — *um* confidere oportet *LUCIL.10.10*; cum — *um* equitatu ualeamus *CAES.Civ.3.86.4*; quid — *um* Oceano properent se tingere soles *VERG.A.1.745*; num — *um*, suffians se, magna fuisset? *HOR.Sat.3.317*; nulla acies — *um* uiciti *MAN.4.35*; quis — *um* mutare potest sine numine fati? *4.56*; quid — *um* infensa repente numina? *V.FL.5.37*; (*u* quantum) ut is intellegat me a te — *um* amari quantum ipse existimo *Cic.Fam.13.44*; nec — *um* ingenio quantum seruire dolori cogor *PROP.1.7.7*; sed — *um* uirtus alios tua praeterit omnes, ante citos quantum Pegasus ibit equos *OV.Pond.4.7.51*; nemo satis credit — *um* delinquere quantum permittas *IUV.14.233*; (*u* quod) est tibi Menaechno nomen. — *um*, quod sciam, pro sano loqueris *PL.Men.297*; (*u* ut) quae. — auctoritas — *um* ualuit ut. — *Cic.Ver.2.67*; quod — *um* homines felicitati ut neglegeres auctoritatem senatus *Sest.3*; cum ipse — *um* ei crederet ut ad hostis armatos — *um* mitteret *B.Alex.24.2*; *LIV.22.14.6*. **b** (*u* dum) Numidae — *um* modo remorati dum in elephantis auxilium putant *SAL.Jug.53.3*; *LIV.27.42.13*; — *um* moratus dum Eumenem cum classe adsequeretur *37.12.6*; (*u* quantum) — *um* moratus quantum satis temporis praegresso usum ad eliciendos hostes *20.34.9*; (*u* ut) — *um* moratus, ut suos refugere in castra libero introitu sineret *40.48.5*; — *qui* — *um* aberat a nostro castello ut telum tormento missum adigi non posset *CAES.Civ.3.51.7*. **c** — *um* affuit ut periculosum rei publicae *M. Brutii* putaret exercitum ut in eo firmissimum rei publicae praesidium. — *poneret* *Cic.Phil.10.17*; *Alt.6.2.1*; *5.5.2*; *LENT.Fam.12.15.2*; — *um* affuit ab insolentia gloriae, ut commiseratis sit fortunam Graeciae *NEP.Ag.5.2*; *LIV.4.58.2*; *25.6.11*; *PLIN.Nat.2.166*.

8 Only, just, merely. **b** non — *um*. — *sed etiam*, or sim., not only. but also. **c** (modifying a spatial or temporal interval) only just. **d** (introducing a qualification) only, but.

ars demonstrat — *um* ubi quaeas *Cic.de Orat.2.150*; hoc totum agitur alio loco; nunc — *um* disputo de iure populi *Planc.8*; inter bina castra. unum flumen — *um* intererat *APUS CAES.Civ.3.19.1*; — *um* illud ueroer, ne. — *SAL.Jug.14.20*; foliis — *um* ne carmina manda *VERG.A.6.74*; mihi si — *um*. — *fata* delissent, ut possem heros ducere in arma manus *PROP.2.1.17*; dant. — *arma*, non uolgo, — *um* ut. — *praesidium* satis fidum ad omnia esset *LIV.3.15.8*; — *um* par Camillo defuit auctor *5.45.8*; — *um* patrias ne posceret aras! *OV.Med.8.54*; Vergilius uidi — *um* *Tr.4.10.5*; *2.8*; Alcides soror — *um* ex parente *SEN.Her.0.13.15*; *LUC.7.208*; — *um* quia nati simus *QUINT.Inst.12.2.2*; — *um* hospes adhuc et coniugis uult infelix nondum iste suae *STAT.Theb.8.603*; crebris. — *quam* ut — *um* propter Neronem Galbanae pugnetur *TAC.Hist.1.65*; de bello — *um* inter conuiuium loquebantur *3.76*; semper ego auditor — *um*? *IUV.1.1.1*. **b** neque his — *um* uerum etiam eius potestati *Cic.Mil.61*; non in primam — *um* aciem sed etiam ad subsidarios *LIV.6.84*; non uias — *um* sed tecta *24.47.3*; non tu — *um* terrores. — *sed* fortes etiam *OV.Met.13.83*; cum publicae eorum blanditiae non — *um* deprehensae sed castigatae sunt *SEN.Suas.1.6*; *SEN.Nat.3.26.7*; ita non — *um*, utrum melius, sed quid sit optimum, quaerit *QUINT.Inst.3.8.33*; felix. — *non* uitae — *um* claritate, sed etiam opportunitate mortis *TAC.Ag.45.3*; nec laudare uerum, uerum etiam amare contigit *PLIN.Ep.1.16.9*. **c** — *um* delecta suis a montibus arbor *V.FL.8.28.19*; Trimaeria Italia — *um* praecisa recessit *MAN.4.632*. **d** ulmus. — *cardinibus* coassamentisque portarum utilissimam. — *permutanda* — *um* sic, ut cacumen ab inferiore sit cardine, radix superior *PLIN.Nat.16.210*.

9 — *um* modo (also written as one wd.) Only, merely; only just; non — *um* modo. — *sed etiam* (and sim.) not only. but also. **b** (in adding a restriction) only.

— *um* modo 'satis' inquit 'scitatis' *TER.Ph.109*; annales libri — *um* modo quod factum quoque anno gestum sit, ea demonstrabant *ASEL.Hist.1*; *Cic.Pis.6*; *CAES.Gal.3.5.3*; quasi. — *scolesti*. — *ASEL.Hist.1* in urbe et non per totam Italiam sunt *SAL.Cat.5.15*; si — *um* modo summas attigerit *NEP.Fel.1.1*; *LIV.22.60.6*; omnia perdidimus. — *um* modo uita relicta est *OV.Pond.4.16.49*; Marius. — *ilmo* obrutus, oculis — *um* modo ac naribus eminentibus *VELL.2.19.1*; *Cels.8.23*; murræ exiguum quod odorem — *um* modo praestare possit *LARG.122*; — *ortus* erat summo — *um* modo margine Phoebeus *OV.Fast.3.361*; *Cic.Agr.2.3*; neque e siluis — *um* modo promota castra sed etiam. — *in* campos delata acies *LIV.9.37.2*; non ad tuendos — *um* modo. — *socios*. — *sed etiam* ad pellendum. — *Hasdrubalem* *21.32.4*. **b** decernebat enim ut ueteribus legibus, — *um* modo extra ordinem, quaereretur *Cic.Mil.14*; nam dolor idem manebat, — *um* modo occultus *Alt.12.46.1*.

10 — *um* quod, Only just. **b** — *um* quod non, almost. **c** (indicating a single exception, etc., to something just stated) only.

haec cum scriberem, — *um* quod existimabam ad te orationem esse perlatam *Cic.Alt.15.13.7*; — *um* quod ex Arpinati ueneram cum. — *Fam.7.23.1*; — *um* quod ultimam impouerat. — *bello* Caesar manum, cum. — *funestae* ex Germania epistulae. — *VELL.2.117.3*; filio — *um* quod pueritiam egresso *SUT.Aug.63.1*; *XVIII* Kal. Ian. — *um* quod exorientem sole *Nero 6.1*. **b** instinatas nesc mouerat; — *um* quod mihi non dixerat, quid pridie caeneram *PETR.76.11*; prospero cursu cadaver — *um* quod non ad ipsa maiorum sepulchra depositum est [QUINT.] *Decl.6.7*. **c** compositum edictum his uerbis ut quis intellegere possit unius hominis causa conscriptum esse, — *um* quod hominem non nominat *Cic.Ver.1.116*; — *um* quod uictas usque ad se uincere noctes ex ipsa iubet *MAN.3.660*; semper illis uictus omnis in terra, ibidem pabulum, ibidem cubile, — *um* quod extra proximum terrae uolitando transuerberant *APUL.Soc.8*.

11 — *um* non, Only just not, all but, almost, nuntius, adherentibus — *um* non iam captam Lacedaemonem esse *LIV.34.40.5*; cum — *um* non omnes optulari uellent, sed nemo auderet *RUT.LUP.1.14*; — *um* non repetundarum lege damnatus est *V.MAX.6.3.3*; *8.15.9*; *9.3.3*; — *um* non pronuntiatum iure caesum uideri *SEN.Nat.1.16.1*; ut — *um* non uocem ipsius. — *exaudire* uideamur *PLIN.Nat.22.17*; *QUINT.Inst.5.10.16*; — *um* non triualibus uerbis *SUT.Rha.30(p.126Re)*.

tantus — *a*, *um*, *a*. [TAM; formation as QVANTVS] ORTHOG.: *tantus* *CIL.1.593.38*, *43*. N.B.: for — *o* opere see TANTO OPERE.

1 Of such magnitude (as stated or implied in the context), so great (in size, degree, importance, etc.).

— *um* ibi molae crepitum faciebant *NAEV.com.114*; qui — *us* natu deorum nescis nomina *PL.Bac.124*; uiris qui — *as* aspentiui' nostris facit iniurias *St.15*; — *um* bellum suscitare *CAECIL.com.293*; ubi uidebit — *os* sibi sumptus domi. — *fieri* *TER.Hau.754*; cum serui aegrotarint, cibaria — *a* dari non oportuisse *CATO Agr.2.4*; in — *a* et tam uetere re publica *Cic.Brut.182*; — *am* istius audaciam, — *am* crudelitatem, — *am* iniuriam *Ver.2.109*; nec quicquam posthac non modo — *um* sed ne tantulum quidem praeterieris *Alt.15.27.3*; Plato, — *us* ille uir *Fin.4.21*; quis te mutauit — *us* deus? *CATUL.66.31*; — *ae* altitudinis machinationes *CAES.Gal.2.31.2*; pauci ex — *o* numero *7.88.4*; fama — *i* facinoris *SAL.Jug.13.1*; hic — *us* uir — *isque* bellis districtus *NEP.Han.13.2*; qui — *i* talem genere parentes? *VERG.A.1.606*; — *orum* ingentia septem terga bouum plumbo insuto. — *rigebat* *5.404*; — *i* corpus Achilli maximeque in parua sustulit ossa manu *PROP.2.9.13*; quid — *um*, Gradue, parat? *LUC.1.660*; — *o* duce possumus ut per Syrtis *9.552*; nec uobis — *i* sim causa tumultus *STAT.Theb.3.37*; — *us* in attonitis cecidit deus *3.580*; destitui per haec fortunam suam Caesar impareque merito — *o* rebat *TAC.Ann.4.18*; *SUT.Ver.4.5*; inter eas. — *personas*. — *sed* quadam similis obseruatio, sed non — *a* *GAUS Inst.1.60*; (*u* defining gen.) — *a* digitorum expeditur crassitudo *VITR.10.6.1*; (*pred.*) — *us* in arma patet *VERG.A.11.644*; non Africus alto — *us* ouat *V.FL.2.507*.

2 (as correl. to quantus) Of such a size, as great, large, etc., (as). **b** (w. ut si). **c** (w. quam). neque — *a* diis immortalibus gratia haberi potest, quanta habenda est *LARL.Orat.13*; non sum — *o* ego. — *ingenio*,

quanto Themistocles fuit *Cic.de Orat.2.351*; cum finis provinciae — *os* haberet quantos uoluerat *Pis.49*; — *am* eorum multitudinem nostri interfecerunt quantum fuit diei spatium *CAES.Gal.2.11.6*; ita eorum. — *uirtus* — *a* habetur quantum eam uerbis potuere extollere i praelara ingenia *SAL.Cat.8.4*; — *a* trepidatio fuit quanta si urbem. — *obserdet* *LIV.3.26.5*; *VELL.2.113.1*; nec. — *haec* — *a* debent existimari, quanta cernuntur *PLIN.Nat.2.105*; *LARG.229*; *IUV.10.40*; *SUT.Tu.11*; (*cf.*) quamquam. — *Demaden*. — *continua* dicendi exercitatio potuerit — *um* quantumque postea fuit fecisse *QUINT.Inst.2.17.12*. **b** — *a* modestia dicto audiens fuit iussus absentium magistratum, ut si priuatus in comitio esset *Spartae NEP.Ag.4.2*. **c** iuro non ullum pro me — *um* cepisse timorem, quam tua ne. — *deficeret*. — *nauis* *VERG.A.6.352*; *TAC.Dial.6.3*.

3 multo, etc., — *a* (abl., perh. w. orig. ellipsis of pecunia), Many times, etc., as much.

ego tibi redinam bis — *a* pluris pallam quam uoles *PL.Men.680*; multo — *a* illum accusabo quam te accusali amplius *800*; ego multo — *a* inferior quam tu, Labrax *LAR.521*; *St.339*; quod. — *humana* facie recepta multo — *a* pluribus beneficiis honestar *APUL.Met.7.15*; dimidio — *a*, Aemiliane, mentiris, falsa audes sesquialtera *Apol.89*; daemnonum corpora, quae sunt concretio multo — *a* subtilior *Soc.11*.

4 (w. ut) So great, large, etc., (that). **b** (w. rel.). **c** (w. quim).

— *a* laetitia auctus sum, ut nil constet. — *Inc.pall.37*; non fuit — *us* homo. — *ut* de eo. — *conqueramur* *Cic.S.Kosc.125*; *Div.2.30*; — *a* est mobilitas et rerum copia — *a*. — *ut* possit. — *LUCR.4.774*; — *us* est clamor exortus ut hostes e castris exciret *LIV.10.19.12*; — *us* sum, ut possim excitare rumorem? *SEN.Ep.43.1*; *TAC.Ann.4.34*; — *a* oborta caligo est, ut dispicere non posset *SUT.Nero 19.1*; (*in limiting sense*) aut nulla ebrietas, aut — *a* sit ut tibi curas eripiat *OV.Rem.809*; — *uius* oleaminis uires ad omnem contractionem neruorum — *ae* sunt, ut sit uix credibile *LARG.269*; (*u* defining gen.) quod utinam — *us* animi forem ut. — *APUL.Apol.22*. **b** res. — *a* quae mi aegritudinem adferat *TER.Hau.679*; fuit illa cupiditas — *a* quae tantam extingueret religionem? *Cic.Ver.1.48*; qui — *us* fuit labor. — *quae* contentio, quam ego non. — *susceperim?* *Dom.27*; nihil — *um* est quod ego Alexandri periculo petam *SEN.Suas.1.2*; (*u* defining gen.) quis — *us* ingenii, quis facundiae, qui singulas species apparatus multilingui uerbis idoneis posset explicare? *APUL.Met.4.13*. **c** quae nemo est tam heru ingenio et — *a* confidentia quam refugiat timido sanguine. — *metu* *ENN.scen.25*.

5 (pl.) Such a vast number of, so many; (also collect. sg.).

ut teneat — *os* orbis *MAN.5.170*; quis ratibus — *is* fugientia crederet ire agmina, quis pelagus uictas artasse carinas? *LUCR.34*; causas per saecula — *a* latentes *10.190*; — *nec* — *a* gelidi Strymonis fugiens minas permutat hieles *AESEN.Oed.604*; numquam — *o* se uolture cadum induit *LIV.7.834*.

tantusdem — *adem* — *undem*, *a*. [prec. + *-dem* (see IDEM)]

1 Just as great, as much, etc.

— *undem* dolum adgrederi *PL.Truc.458*; *CIL.1.585.65*; nasum ab imis naribus ad finem medium superciliorum — *undem* (est) *VITR.3.1.2*; duo milia septingenti equites, et — *undem* prope ciuium sociorumque pars, caesi dicuntur *LIV.22.49.15*; — *undem* pecuniam Titio debuit *GAUS dig.2.14.30.1*; (*correl.*) malo bene facere — *undem* periculum quantum bono male facere *PL.Poen.633*; ut. — *uxor*. — *undem* partem habeat quantum alius unus heres *LABEO dig.32.29.1*.

2 (neut. as sb.) The same quantity, just as much. **b** (gen.) at the same price or worth.

c — *undem* (est), it comes to the same thing. *PL.Per.585*; nam pl. hinc — *undem* accipies *Ps.969*; num tu intellegi quid hic narret? — *um* tu? — *nil*. — *um* — *undem* ego *TER.Ph.846*; — *undem* publice accipere *Cic.Ver.3.83*; *Alt.12.35(2)*; dum ex paruo nobis — *undem* haurire reliquias *HOR.Sat.1.1.54*; militibus de praeda quinquagenos denarios dedit, duplex centurionibus. — *undem* sociis *LIV.40.43.7*; cum omnis solutio non idem reddat, sed — *undem* *SEN.Ben.6.5.2*; *IUV.10.97*; *Hvg.Gr.agrim.1.149*; *SUT.Jul.19.1*; (*u* part. gen.) — *undem* argenti quantum mihi debuit *PL.Ps.1206*; *CATO Agr.118*; — *undem* uiae *Cic.Tusc.1.104*; — *undem* noxae *LIV.28.20.12*; *SEN.Ep.47.1*; *COL.2.9.5*; *PLIN.Nat.20.193*; *LARG.153*; uirum atque impetus non — *undem* exigunt *QUINT.Inst.6.2.10*; (*correl.*) — *undem* scio quantum tu *PL.Per.517*; — *undem* detur. — *quantum* semper datum est *Cic.Ver.3.201*; si — *undem* in lanae glomere quantum corporis in plumbo est *LUCR.1.360*; *LIV.41.7.3*; — *undem* apud posteros meruit bonae famae quantum malae *TAC.Hist.2.50*. **b** — *undem* quasi feta canes sine dentibus latrat *ENN.Ann.528*; decrepuit senex — *idem*st quasi sit signum pictum in pariete *PL.Mer.315*; *TER.Ad.109*; si. — *tu* eum minoris emeris uel — *idem* *PAUL. dig.1.1.55.1*; (*correl.*) — *idem* frumentum emeret quanti domi uendisset *Cic.Ver.3.192*. **c** uirgo quia? — *nescio*, hercle. — *undest?* — *undem* *TER.Fm.321*; dicere si temptes aliquid tacitusce recedas, — *undem* est *IUV.3.297*; — *undem*. — *erit* et si sit patroni filia et nepos *ULP. dig.26.4.1.1*.

3 (neut. w. advl. force) To the same degree or extent, just as much.

nec pariter — *undem* omnes succumbere partes *Luca.5.491*; — *undem*. — *eius* ualli agger in latitudinem patebat *CAES.Civ.3.63.1*; *HOR.Sat.2.4.91*; oppidum longum, in latitudinem haudquamquam — *undem* patens *LIV.34.20.4*; ab ipsa (morte) semper — *undem* absumus *SEN.Ep.30.17*; qui — *undem* possunt nocere *QUINT.Inst.12.9.13*; decimani suo nomine appellabuntur, — *undem* kardines *Hvg.Gr.agrim.1.145*; *GAUS Inst.2.289*; (*correl.*) — *undem* omnia sentiens quam si nulla sit usquam *CATUL.17.20*; ut eius fossae solum — *undem* pateret quantum summae fossae labra distarent *CAES.Gal.7.72.1*; *MAN.1.593*; cui non — *undem* credis quantum tibi *SEN.Ep.3.4*; *PLIN.Ep.8.14.17*.

taos, m. [Gk. ταός]. A precious stone with markings similar to those of a peacock's tail. *PLIN.Nat.37.187*.

tapantiō ~ōnis, *f.* [app. Gk. *τὰ πᾶντα* + -IO¹] (app.) Paraphernalia.

SANDALIVS DICIT AMBVLIA SEQVAERE ME CVM OENOFORV CVM CALICE ET ~ONE CIL 6.23681.5.

tapēte (tapētum), *n.* (tapēs), *m.* [Gk. *τάπης*] FORMS: sg. nom. ~te CAECIL.COM.285, TURP. COM.217; acc. ~ta SIL.4.268; abl. ~te 17.64; pl. nom. ~tae ENN.INC.38, ~tes MAT.POET.13, ~ta ANDR.POET.44(45), ULP.DIG.34.2.25.3; acc. ~tas VERG.A.9.358, *Stat.Theb.*1.518, 10.106; gen. ~tum 5.208; abl. ~tis or ~tibus; *tappelia* (nom. and acc. pl.) PL.PS.147, *St.*378. A (usually ornamented) woollen cloth or rug used as a covering, hanging, etc.

equorum inaurata ~ta ANDR.POET.44(45); Alexandrina beluata tonsilla ~tia PL.PS.147; glabrum ~te CAECIL.COM.285; cubo in Sardinianis ~tibus VAR.MEN.212; pictis. ~tis VERG.A.7.277; ~tibus altis exstructis 9.325; pulchros. ~tas 9.358; LIV.40.24.7; positus. ~tibus altis OV.MET.13.638; melior erat herba ~etis CALP.DIG.6.72; PLIN.NAT.8.191; nullo decorare ~te cornipedem Nomias assuetus SIL.7.64; purpureis. ~tis MART.14.147.1; APUL.MET.10.18; PAUL.DIG.33.70.5.

Taphiūsus ~a ~um, *a.* The name of a kind of eagle-stone.
quarti generis (aetites) ~us appellatur PLIN.NAT.36.150.

Tappulus ~a ~um, *a.* (see quot.).
~am legem conuulsum ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus, cuius meminit Lucilius hoc modo ~lam ridet legem, conterunt Optimi! FESP.p.363M.

Taprobane ~es, *f.* The island of Sri Lanka (Ceylon).
ubi ~en India tingit aqua OV.PONT.1.5.80; AMP.6.12; PLIN.NAT.6.81.

tarandrus ~I, *m.* [Gk. *τάρανδρος*] (prob.) The reindeer.
PLIN.NAT.8.123.

Taranis ~is, *m.* A Celtic thunder-god, identified with Jupiter. (Cf. TARANVCVS.)
~is Scythicae non minor ara Dianae LUC.1.446.

Tarā(n)s ~ntis, *m.* = TARENTVM.
antiquos. ~as LUC.5.376; STAT.SILV.1.1.103.

Taranucus ~I, *m.* **Taranucus.** A Celtic deity, = TARANIS.
α 10VI ~O CIL 3.2804. β CIL 13.6478.

Taratalla: humorous name derived from Homer *Iliad* 1.465 (*μίστυλλον τ' ἀρα τέλλα*).
~i tibi Mistyli cocus, Aemiliane, uocatur, dicatur quare non ~ mihi? MART.1.50.2.

taratantara: wd. coined to represent the sound of a tuba.
at tuba terribili sonitu ~ dixit ENN.ANN.140.

Tarbelli ~ōrum, *m. pl.* A people living in the extreme south of Aquitania.
CAES.GAL.3.27.1; ~i Quattuorsignani, Cocosates Sexsignani PLIN.NAT.4.108; 31.4.

Tarbellicus ~a ~um, *a.* Of or belonging to the Tarbelli; (masc. as sb., in quot., collect.) a Tarbellian.
LUC.1.421.

Tarbellus ~a ~um, *a.* Of or belonging to the Tarbelli.
~a Pyrene TIB.1.7.9.

tarda ~ae, *f.* [taken in classical times and after as fem. of TARDVS, but perh. a foreign wd.] A bird, prob. the bustard.
quas Hispania aues ~as appellat, Graecia *ὄριδας* PLIN.NAT.10.57.

tardē, *adv. compar.* ~ius, *superl.* ~issimē. [TARDVS + -E]

1 Slowly, sluggishly. **b** with difficulty.
tu nimis spisse ac ~e incedis NAEV.COM.59; nimium ~e egredierit foras PL.PS.1032; ~i rotas uoles facere, ~ius ducetur CATO AGR.3.6; ~e est nauigatorius consistens in locis pluribus CIC.ARH.16.4.4; CATUL.64.277; quia, ~ius et citius consueuerunt fletu ignis LUC.5.702; quod aegre ~eque fiebat B.AFR.2.7.1; maturatur iter pergere Cyrenensis ~ius iere SAL.146.79.5; ~e crescentis obuae VERG.G.2.3; agnens. ~ius ductum propter grauitatem amorum LIV.3.1.42.3; ~ius ire nauigia PLIN.NAT.32.4.7; hoc medicina ~ius quidem, sed eodem effectus praestat LAR.20; ~ius astra cadunt STAT.THEB.6.408. **b** non de eo nos loqui, qui ~ius exauduit, sed qui omnino non exauduit GAIUS 416.44.7.1.5.

2 With delay, late, tardily; *citius* ~ius (or sim.) sooner or later; *cum ~issime*, at the latest.

~issime. Lentulus uenit CIC.CATIL.3.6; Labeo aut ~e proficiscetur aut hic manebit Q.FR.3.1.21; triennio ~ius quam debuerat triumphauit LUC.3; CAES.CIV.3.28.1; SAL.CAT.9.4; ea ~ius mouendi ex hibernis causa fuit LIV.27.39.5; peteres caelestia sidera ~e OV.T.2.57; ~ius rescribo ad epistulas tuas SEN.EP.106.1; COL.7.1.2; genitus si ~ius esses STAT.SILV.3.4.78; ~e adcommouetur, raro incalescit TAC.DIAL.22.3; legioni ~e ad sacramentum transgressae AG.7.5; SURET. TIB.2.1; dum non ~ius a loco profectum se probet, quam ut. . PAUL.DIG.49.16.14; (me) longe ~ius applicari praeseptio

iubebat APUL.MET.9.15; ~ius fiat an citius SEN.EP.70.5; omnes reseruiamur ad mortem; ~eodem citius ~ius uenientem est NAT.2.59.6; ~erumpit a primo satu. ~legumen quarto (die) uel, cum ~issime, septimo PLIN.NAT.18.51.

tardescō ~ere, *intr.* [TARDVS + -ESCO] To become slow in movement or operation.
cur ~it lingua. ? LUCR.3.479.

tardigenus ~a ~um, *a.* [TARDVS + GENICVLVM + -VS] (app.) Having sluggish joints.
~o (cf., *codd.* tardi genulo, etc.) senio oppressum LAEV. POET.8(Gel.19.7.3).

tardigradus ~a ~um, *a.* [TARDVS + GRADIOR + -VS] Taking slow steps.
quadrupes ~a agrestis humilis aspera PAC.17.2.

tardilocus ~a ~um, *a.* [TARDVS + LOGVOR + -VS] Speaking slowly.
~um esse te iubeo SEN.EP.40.14.

tardipēs ~edis, *a.* [TARDVS + PES] Slow-footed, lame (in quot., of Vulcan).
~edi deo CATUL.36.7; (masc. as sb.) ~edi sacris iam rite solutis COL.10.419.

tarditās ~ātis, *f.* [TARDVS + -TAS]
1 Slowness of movement, action, etc. **b** delay, procrastination.

~atem pedum Cic.RAB.PERD.21; cum plerisque in rebus gerendis ~as et procrastinatio odiosa est PHIL.6.7; ~ale et grauitate nauium impeditur CAES.CIV.1.58.3; loqueri ~as SEN.BEN.2.3.1; QUINT.INST.9.4.42; ~as onerariae nauis TAC.ANN.2.39; hausto ueneno, ~atem eius perosus intercisus uenis mortem adpropinquat 16.14; nec. ~ama uolucris pigra pinnarum ~ate cessauerat APUL.MET.11.18; (~f.) ne. ~tibus utatur (~i ingressu mollicibus Cic.OFF.1.31; celeritates ~atesque TIM.31. **b** hoc uerus in hanc ~atem incidi CIC.ARH.10.8.5; ~atem litterarum mearum 15.26.5; ~atem. supplicii grauitate pensat V.MAX.1.1.1.3; neque est quod temporis ~as quemquam deterreat COL.3.9.5; PLIN.NAT.8.151; TAC.ANN.15.56; ~atem. soluendi PLIN.PAN.40.5; APUL.MET.8.11; 9.20.

2 Dullness, hardness (of hearing).
~ati audientium PLIN.NAT.20.83; 20.137; ~atem. aurium gargarizatione purgat 23.59.

3 Slowness, dullness (of intellect).
dum inertiæ uituperationem. contemunt, adsequuntur etiam illam. ~atis CIC.DE ORAT.2.101; LEG.1.51; QUINT.INST.2.24; ~atem quandam animi et stuporem GEL.16.2.3; (~w. ingenii) ingeni ~ate aut laboris fuga CIC. ORAT.229; LIV.7.4.7; QUINT.INST.1.1.1.

tarditūdō ~inis, *f.* [TARDVS + -TVDO] Slowness of movement or action.
uicistis coelestem ~ine PL.POEN.532; segnis somno et ~ine ACC.FRAG.69.

tardiusculē, *adv.* [next + -E] Somewhat tardily.
metuo ne Lorum ~ uenias AUR.FRO.1.p.166(79N).

tardiusculus ~a ~um, *a.* [compar. of TARDVS + -CVLVS] Rather slow.
PL.CIST.380; uidelicet illi Clinia seruo ~ust; idcirco huic nostro traditast provincia TER.HAU.515.

tardō ~āre ~āui ~ātum, *tr., intr.* [TARDVS + -O] 1 To cause to slow down, delay, check.

b (w. inf.) to check (in an action).
occeperunt ratem ~are (cf., *codd.* turbare) in portu PL.BAC.293; nos etiesiae uehementissime ~arunt CIC.ARH.6.8.4; impedire profectorem meam. aut certe ~are FAM.7.5.1; ut eorum auxilia ~aret, CAES.GAL.6.29.2; Gallos insequentem legio decima ~aret 7.5.1; exercitum Caesaris uiarum difficultates ~abant CIV.1.70.1; quae transeundi difficultas celeritatem insequendi ~are posset HIRTI.GAL.8.14.4; non amnes illam medii, non ardua ~ant V.RUF. POET.4.5; ~ata sagitta. genua VERG.A.12.746; Louis. tutela. ~uolucris. ~ati ~auit alas HOR.CARM.2.17.25; nec me ~arent Scythiae iuga PROP.4.3.47; ~auit impetum. ~es obiecta defendendae urbis LIV.34.29.8; alta puellares ~at harena pedes OV.FP.10.20; si forte labor uiris ~auerit MAN.5.279; aliae (res) citant urinam, aliae ~ant CILS.2.19.2; LUC.4.453; non quia adcelerent (stellae) ~entue naturales motus PLIN.NAT.2.64; STAT.THEB.9.199; at miles dubio ~at uestigia gressu SIL.3.500; TAC.ANN.2.21; (~w. quin) nec me lacrimae luctusque timorque ~arunt, quin corpus humbo saluare referrem OV.MET.13.283. ~ illum ut maeror ~aret sequi LUC.FRAG.170; ut. reliqui hoc timore propius adire ~arentur CAES.CIV.2.43.4.

2 (transf.) To check, restrain (emotions, impulses, etc.); to dull, blunt (senses).
ne. ~em studia multorum CIC. ORAT.3; cum frequens senatus non nullorum scelus audaciame ~asset SEST.129; minus ~abitur cursus animorum TUSC.1.75; COL.1.pr.28; me spes lubrica ~at STAT.ACH.1.547; lux galeae saeuae paulum ~auerat iras SIL.5.308; nulla ~auit uerecundia QUINT.INST.1.3.4; etiam si nostra iudicia malignitas et inuidia ~auerit TAC.DIAL.23.6; se. in omnis libidines effudit quae. matris reuerentia ~auerat ANN.14.13; (~impers. pass.) numquid putes rei publicae nomine ~andum esse nobis CIC.AB.6.7.2; ~auster aures hebetat, sensum ~at CILS.2.1.11.

3 (intr.) To delay, hold back.
arcesseremne te. an ~are et commorari te melius esset CIC.AD BRUT.1.18.1; audendo uirtus crescit, ~ando timor PUB.SEN.1.4.3; ~antes (sc. fucos) sine clementia puniunt PLIN.NAT.11.27; nec uindictae sequentis poema ~auit APUL.MET.5.27; PRAETERITENS GRESSU ~ANTE VIATOR CIL 6.18385.

tardor ~ōris, *m.* [next + -OR] Slowness.
ne me pedatus (~.) uersum ~or referent arte compari rhythmum certum VAR.MEN.57.

tardus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [*< *taru-dos*; cf. Gk. *τέπυ*, Skt. *tarunah*]

1 Slow in movement, moving slowly.
b (transf., of old age; also, of gout). **c** (of movement) slow. **d** (of speech, rhythm, etc.).

ENN.ANN.42; homines spissigradissimos. ~iores quam corbitae sunt in tranquillo mari PL.POEN.507; taeti ~ique caballi LUCR.163; ACC.FRAG.539; Bibulus de provincia decessit. ~; in decedendo erit, ut audio, ~ior CIC.ARH.7.3.5; ~um. Booten CATUL.66.67; ~a. ~plaustra VERG.G.1.163; ~um. agmen A.9.47; minus est grauis Appia (sc. uia) ~is HOR.S.1.5.6; ~os. boues TIB.1.1.30; ~a. grauitate iacentes. oculos OV.MET.11.618; ~um et paene immobile animal CURT.8.14.18; stridente ~um machina ducens onus SEN.PHOEN.568; STAT.THEB.9.331; (~poet.) stupet ipsa graui nox ~ior umbra V.FL.7.393; (~humorously) Montani. ~ uenter adest abdomine ~us IUV.4.107; (~praed.) tali remigio nauis se ~a mouebat VERG.A.5.280; (~w. gen.) sepiā ~a fugae OV.HAL.19; V.FL.3.547; (~w. abl. of cause) uulnere ~us equi OV.MET.13.66; STAT.THEB.2.8; (~of liquids) ~um. olium LUCR.2.392; pelagi uolucres ~aeque paludis VAR.AT. POET.22.1; per uada ~a nauigantes MART.3.67.3; (~cf.) anheia dies, ubi ~us hiantibus aruis stat uapores STAT.THEB.4.681. **b** ~a in senectute ENN.SEN.348; LUCR.1.414; nec ~a senectus debilitat uiris animi VERG.A.9.610; HOR.S.2.2.88; quamuis obstat mihi ~a uetustas OV.MET.12.182; STAT.SILV.3.3.156; ~a podagra CATUL.71.2; HOR.S.1.9.32. **c** ~o procedens gradu ACC.FRAG.183; paulo ~iore et considerata gestu. ~ui RHE.HER.3.27; ~ius iter faciebat CIC.ARH.11.23.2; citus modo modo ~us inaccessus SAL.CAT.15.5; ~os conatus VITR.10.13.2; ~ior ei nauigio propter infirmitatem corporis fuit LIV.42.56.2; ~ae. uiae OV.TR.1.1.124; quid grauem et ~um spiritum expedit CILS.1.pr.39; ~um Galbae iter TAC.HIST.1.6; (~cf.) ne mens sermo cursu sit ~ior ipso OV.MET.10.679. **d** ~iores tibicinis modos CIC.DE ORAT.1.254; principia ~a et exitus item spissi et producti esse debent 2.213; alteram nimis incitatem alteram nimis ~am orationem ORAT.191; 216; ~ior ut paulo grauiorque ueniret ad aures HOR.ARS 255; QUINT.INST.9.4.126.

2 (of events, processes, etc.) Making slow progress, long drawn out. **b** (of periods of time).

ita omnia ~a adhuc et spissa CIC.ARH.10.18.2; quamuis. . nec nitidum ~a compserit arte caput TIB.1.8.16; ut ea res ~ior spe fuerit LIV.24.40.3; ~a. nocturno tela relecta dolo OV.AM.3.9.30; pugnant alii ~is apud lion armis REM.163; PLIN.NAT.15.3; ~i. tempora belli V.FL.2.139; ~a mole ciuiliis belli TAC.HIST.2.6; (~w. inf.) Labdacus uero Pelopis; que a stirpe nepotes ~um abolere mihi STAT.THEB.7.208; longum usque adeo ~umque putauit expeciare foros IUV.15.82. **b** mora ~a mente cedat CATUL.63.19; ~is. mensibus VERG.G.1.32; 2.482; sic mihi ~a ~uunt ingrataque tempora HOR.EP.1.1.23; OV.TR.4.6.32; MAN.2.202; MART.10.5.11; nec ~um seges occupabat annum STAT.SILV.1.6.42.

3 Slow to take action, dilatory. **b** (of things) slow or dilatory in operation.

PL.MOS.789; ~o amico nihil est quicquam nequius POEN.504; expergite pectora ~a soprore ACC.FRAG.141; in Manilano offendi Diphilum Diphilo ~iorem CIC.Q.FR.3.1.1; nosti Marcellum, quam ~us et parum efficax sit CAEL.FAM.8.10.3; nemo erat adeo ~us ut fugiens laboris quin. CAES.CIV.1.69.3; excitet ut Veneri ~os eruca maritos COL.10.109; nec ~a sequetur mens iuuenum STAT.THEB.1.86; subeunt Togeaea iuuentus auxilio ~i 7.606; (~poet.) dominae ~as possum aperire fores PROP.1.10.16; (~w. ad) ~ior ad te molestia liberandum CIC.FAM.4.13.5; ut. ceteri sint ad inuicem ~iores OFF.1.34; B.AFR.6.6; si erit ~us ad hoc QUINT.INST.11.2.29; (~w. in + abl.) qui in tantis beneficiis. remunerandis est ~ior CIC.RED.POP.23; (~w. in + acc.) ~um in foedera montem STAT.SILV.1.1.80; (~w. inf.) pubes. necetere tectos numquam ~a dolo SIL.3.234. **b** cultu. ~frequenti in usquamque uoles artis haud ~a sequetur VERG.G.2.52; Media fert tristes sucos ~umque saporem feliciis mali 2.126; non quae de ~is seruatur uitibus uuae MART.1.43.3; ~iora sunt remedia quam mala TAC.AG.3.1; ~a legum auxilia ANN.6.11; graue ~as expectare colos IUV.14.248.

4 Occurring after the expected or proper time, late, tardy; (of persons, etc.) late.

in eo quo delictum maius est, eo poena est ~ior? CIC.CACE 7; subuereri. ne te delectet ~a decessio FAM.4.10.1; ~iora fata HOR.EP.17.62; ~a necessitas CARM.1.3.32; obsidionem, ~i magis rem exitus quam dubii LIV.6.42.4; ~a. nomina et impeditoria inertia debitorum quam facultatibus 7.21.8; 40.26.4; admooue ~am nunc tibi lentus opem OV. REM.116; nec ~um iuueni det tibi nomen aui TR.4.5.34; dies ~o remeant ortu SEN.PHAED.315; V.FL.6.290; nunc quoque ~, sed ~um, iam plena iniuria raptae STAT.ACH.1.47; ~a senectam hospitia excipiant CAEL SIL.3.626; ~quaeris, cur ueniam tibi ~ior? PROP.2.31.1; ~a meam, pietas, longo post tempore mentem percutis? STAT.THEB.11.605.

5 Slow-witted, dull, stupid. **b** (of the senses, faculties) slow, dull.

fatuus est, insulsus ~u, stertit noctes et dies TER.EU. 1079; quis est tam ~us qui. non animaduerterit. ? VAR. L.9.32; ~is. mentibus uirtus non facile comitatur CIC. TUSC.5.68; ut et ingeniosi et ~i ita nascentur PAI.9; ~i. ~agrestes OV.MET.9.346; ego ipse. ~ haberebo fati ~us interpres mei SEN.PHOEN.139. **b** ~i ingeni est CIC.DE ORAT.2.117; sensus. ~hebetes et ~os AEL.1.31; si qui monitis ~as aduerterit auri PROP.1.1.37; memoriam. ~iorem V.MAX. 8.7.1; oculis. ~is ad diuina SEN.EP.90.34; sensus, obtusata res. et in homine quam in aliis animalibus ~ior 124.4.

Tarentinus ~a ~um, *a.* Of or connected with Tarentum in S. Italy; (masc. pl. as sb.) the people of Tarentum.

ous ~as PL.TRUC.649; CIC.FIN.1.7; ~os. ~equites LIV.35.28.8; V.MAX.4.3.14; pira ~a CILS.4.26.5; ~ius (sinus) MELA 2.68; COL.11.2.35; PLIN.NAT.15.55; ~i. ~porri MART.

Tarentinus

13.18.1; rosa ~a AUR.Fro.1.p.116(29N);—Cic.Ver.4.135; ~orum defectio Liv.25.7.10.

Tarentinus² ~a ~um, a. Of or connected with Tarentum in the Campus Martius. uti Diti patri et Proserpinae ludi ~i in campo Martio fierent VAR.Gram.70.

Tarentum¹ ~i, n. Also ~us, ~os, f. A town in the south of Italy, now Taranto.

ENN.Ann.109; Cic.Sen.38; Lacedaemonium ~um HOR. Carm.3.5.56; VITR.9.7.1; GEL.6(7).16.5. β MEL.2.68; SIL.12.434; FLOR.Epith.1.22(2.6.42). γ PLIN.Nat.1.13(1.18.2); 1.14(1.19.1).

Tarentum² (Ter-) ~i, n. ~os ~i, m. A section of the Campus Martius on the west side.

Ov.Fast.1.501; V.MAR.2.4.5; PAUL.Fest.p.350M. β MART.1.69.2; Romuleus... ~os 4.1.8.

tarmes ~itis, m. [TERO] A woodworm (or maggot).

quia edepol ambo (sc. postis) ab infumo ~es secat PL. Mos.825; ~es genus uerniculi carum exedens PAUL.Fest. p.358M.

Tarpēus ~a ~um, a.

1 The name of an old Roman gens, esp.: a (fem.) a woman who, according to legend, betrayed the citadel of Rome to the Sabines in the reign of Romulus. b the father of Tarpeia. c Sp. Tarpeius, cos. 454 B.C.

a VAR.L.5.41; PROP.4.4.3; Ov.Met.14.776; FLOR.Epith. 1.1(1.1.12). b Liv.1.11.6; Romulo regnante Spurius ~us arci praerant V.MAR.9.6.1. c Liv.3.31.5; PLIN.Nat. 7.101; GEL.2.11.1.

2 (as the title of a law).

~a lege cautum est, ut bos centusibus, ouis decusibus aestimaretur FEST.p.237M.

3 A name applied to the Capitoline Hill in Rome or various of its features. b (used w. ref. to Jupiter Capitolinus or his cult). c ~a rupes, ~um saxum (also neut. as sb.), a precipice, prob. at the south-west corner of the Capitoline Hill, over which traitors, murderers, etc., were thrown. d (used w. ref. to the Capitoline Games).

hic mons ante ~us dictus a uirgine uestale Tarpela VAR.L.5.41; altera ~os est inter Teia lucos PROF.4.8.31; —(re. arx) custos ~ae Manlius arcis VERG.A.8.652; Ov.Met. 15.866; PONT.4.9.29; LUC.7.758. b ~us. pater PROP. 4.1.7; ~o. Iou Ov.Fast.6.34; aspice ~um Palatinumque Tonantem MART.9.86.7; STAT.Silv.4.3.161; SIL.4.48; ~o ..TONANT CIL 14.2852; (incl. other gods having temples on the Capitoline) Tarpeis. deis LUC.8.863; ~ad ~am sedem et Capitola VERG.A.8.347; ~os. focos Ov.Pont.4.8.42; LUC.5.27; ~ae. rector aulae MART.7.60.1; ~a. templa STAT.Silv.3.4.105; SIL.4.287; ~um limen IUV.6.47; ~a. fulmina 13.78. c LUC.3.154; TAC.Hist.3.71;—PROP. 3.1.145; Sex. Marius. defertur incestas filiam et saxo ~o deicitur TAC.Ann.6.19; SIL.1.117; suspectus regni affectu de ~o saxo praecipitatus est AMP.2.74;—Rhet.Her.4.43; cum ~o proditorum hosternue publicum imponam SEN. Dial.3.16.5. d cui ~as licuit contingere querens MART. 4.54.1; pro ~ae frondis honore 9.3.8; ~as..ad coronas 9.40.1.

tarpezita ~ae, m. [Gk. τραπεζίτης] A money-changer, banker.

quantillum argenti mi apud ~am siet PL.Capt.293; CUR. 341; PS.757; TRIN.425.

Tarquiniānus ~a ~um, a. Of or associated with the Tarquins.

ex factione ~a Liv.2.18.4.

Tarquiniensis ~is ~e, a. Of or belonging to the town of Tarquinii; (masc. pl. as sb.) the inhabitants of Tarquinii.

agro ~i Cic.Caec.11; ex serua ~i natum REP.2.37; in ~i lacu PLIN.Nat.2.209;—in finibus ~ium VITR.2.7.3.

Tarquini ~ōrum, m. pl. A town of southern Etruria (modern Tarquinia).

Cic.Tusc.5.109; Liv.1.34.1; CIL II.3364.

Tarquinius ~i, m. The name of an Etruscan family, esp.: b Tarquinius Priscus, the fifth king of Rome, 616–579 B.C. c Tarquinius Superbus, the last Roman king, 534–510 B.C. d L. Tarquinius Collatinus, one of the first two consuls.

iam ~ii ad Lartem Porsennam. perferantur Liv.2.9.1. b ENN.Ann.150; L. ~ium Priscum edidere nomen Liv.1. 34.10. c VERG.A.8.646; superbus ~i fates HOR. Carm. 1.12.35; inde L. ~ius regnare coepit, cui Superbo cognomen facta indiderunt Liv.1.49.1; Ov.Fast.2.687. d Liv. 1.60.3.

Tarracina (Terr-) ~ae, f. Also ~ae ~ārum, f. pl. A town on the west coast of Italy south of Rome (modern Terracina).

Cic.Fam.7.23.3; VITR.8.3.12; MEL.2.71; ~a oppidum, lingua Volscorum Anxur dictum PLIN.Nat.3.59; Suet.Gal. 4.1. β Liv.4.59.3.

Tarracineses (Terr-) ~ium, m. pl. Also ~iensis. The inhabitants of Tarracina.

TAC.Hist.4.3; (sg.) Capuarum Tarracinesem SAL.Cat. 46.3. β ~ibus et Tarentinis PRTR.48.2.

1908

Tarracō(n) ~ōnis, f. A town on the north-eastern coast of Spain (modern Tarragona), given the status of *colonia* by Julius Caesar or Augustus.

Cic.Balb.28; Liv.34.16.7; MEL.2.90; colonia ~on, Scipionum opus PLIN.Nat.3.21; ~o, Campano tantum cessura Lyaeo MART.13.118.1; dat ~o pubem utilifera SIL.3.369.

Tarracōnensis ~is ~e, a. Of or belonging to Tarraco; *Hispania* ~is, or ~is alone, the north and eastern province of Spain.

piscatores ~es Liv.26.45.7; ~ia litora MEL.2.124; ~ia (sc. uina) PLIN.Nat.14.71; in colonia ~i TAC.Ann.1.78;—pars. ~eus ~is, pars Baetica, pars Lusitania uocatur MEL.2.87; Hispania ~is Suet.Gal.8.1.

Tarsus (~os) ~i, f. A town in Cilicia (modern Tarsus).

Cic.Fam.2.17.1; VITR.8.3.6; MEL.1.70; Persea. ~os LUC.3.225.

Tartara ~ōrum, n. pl.: var. TARTARVS.

nec quisquam in barathrum nec ~a deditur atra LUCR. 3.966; quos mille die uictor sub ~a misi VERG.A.11.397; habent. ~a Panthoiden HOR. Carm.1.28.10; opaca. ~a Ov.Met.10.21; in multas laxantur ~a poenas LUC.3.17; STAT.Theb.1.56; homines. in haec terrae ~a relegantur APUL.Soc.5.

Tartareus ~a ~um, a. Of or belonging to the underworld, Tartarean.

e ~a. plaga Cic.Tusc.2.22(transl. Sophocles); ~i.. Acherontis ad undas VERG.A.6.296; ~um. custodem (i.e. Cerberus) 6.395; sorores ~ae (i.e. Furies) 7.328; ~as.. domos Ov.Fast.3.620; ~um. deum Tr.1.9.32; ~is canis SEN. Her.F.649; per. ~os lacus Phaed.1.179; ~i.. patris (i.e. Pluto) V.F.1.828; ~o uulatu 4.393; MART.5.34.4; ~i regina barathri STAT.Theb.1.85; ~o. Ioui (i.e. Pluto) SIL.2.674; (humorously) quos. ~a capaci alii mersit ~o specu PHAED.4.7.10.

Tartarinus ~a ~um, a. = prec.

corpore ~o prognata Paluda uirago ENN.Ann.521.

Tartarus (~os) ~i, m. The infernal regions, the underworld. b (personified).

~us horridos eructans faucibus aestus LUCR.3.1012; tum ~us ipse his patet in praecipites tantum VERG.A.6. 577; datum Peleia ~o HOR. Carm.3.7.17; MAN.2.46; noscis ~on et procul nocentum audis uerbera STAT.Silv.2.7.117; (wrongly stated by Varro to have been regarded by Plato as a river in the underworld) VAR.L.7.37. b pater. ~us V.F. 4.258; ex Aethere ad Terra. ~us HVG.Fab.3(18+12); 152.1.

Tartēs(s)iacus ~a ~um, a. Of or originating from Tartessus.

~os Paphiosque. thyrsos (i.e. lettuce) COL.10.370; ~is ..trapetis MART.7.28.3; 11.16.4; (poet.) ~o. aequeore (i.e. the Atlantic) SIL.6.1.

Tartēs(s)is ~idos, f. A variety of lettuce named after Tartessus.

tu. ~ulis, Mauors, ~ida pange Kalendis COL.10.192.

Tartēs(s)ius ~a ~um, a. Of or belonging to Tartessus; (masc. pl. as sb.) its inhabitants.

~a litora Ov.Met.14.416; litores ~i SEN. Her.F.232; muracna, quamuis ~i pelagi, quod est ultimum, uernacula COL.8.16.10; donec. ~stagna in ~a Phoebeis mersit equos SIL.10.537; ex quo cuncta mihi calcata meoque subibat germana deuicta iugum ~a tellus (i.e. Spain) 13.674; muracna ~a GEL.6(7).16.5;—Cic.Sen.69; PLIN.Nat.7.154.

Tartēs(s)us (~os) ~i, f. A region and town in southern Spain to the west of the straits of Gibraltar (sts. used loosely to represent the western extremity of the world).

MEL.2.96; quam (lactucam) generant ~i litore Gades COL.10.185; PLIN.Nat.4.120; ~os, stabulantia conscia Phoebo SIL.3.399; 5.399.

tarum ~i, n. [unkn.] Aloe-wood.

PLIN.Nat.12.98.

~tās ~tātis, f. suff. Cf. Gk. ~της, ~της, usu. from adjs. to denote abstracts (*celeritas*); occas. from sbs. (*auctoritas*); also to denote a crop (*oluitas*).

tasconium ~ii, n. [app. Iberian] A kind of white earth.

catini fiunt ex ~io, hoc est terra alba similis argillae PLIN.Nat.33.69.

Tascurus ~i, m. (app.) The name of a typically inept actor.

PRO.Aur.2.p.66(146N).

tat: (wd. used to imitate the sound of knocking at a door).

~! equis intus? equis hoc aperit ostium? PL.Truc.663.

tata ~ae, m. [cf. Skt. tatāh, Gk. tātā] Familiar or child's word for 'father', daddy; also for 'grandfather', grandpa.

cum. matrem mammam, patrem ~am (uocent) VAR.in Non.p.81M;—mammam atque ~as habet Alra MART. 1.100.1; PECERNVNT PARENTES PIENTISSIMI AD AVIA ET ~A CIL.6.27259; FELICIO PATER CALE MATER MYRTILVS ~A ET EROS CONIVNX FECER II.1504.

tatae (an exclamation of high spirits).

babae! ~! ~! ~! papae! ~! pax! PL.St.771.

taurobolium

Tatius¹ ~i, m. A Sabine king of Cures, supposed to have ruled jointly with Romulus for a time.

ENN.Ann.109; Liv.1.13.8; ~io regnante Ov.Am.1.8.39; Fast.1.260; nec Curius nec Numa nec ~ius MART.11.104.2; JUV.14.160; (pl.) qui quaerit ~ios ueteres duosque Sabinos PROP.2.32.47.

Tatius² ~a ~um, a. Of or associated with Tatius.

~ae praetoria turmae PROP.4.4.31; ~ae. Cures 4.9.74.

tatula ~ae, m.: (dim. of TATA).

CIL.6.21854; 6.26594.

tau, indecl. [Gk. ταῦ] The letter tau (in quot., used app. w. ref. to a Celtic-speaker's mispronunciation of intervocalic -st-).

~ Gallicum min et psin VERG.Cat.2.4.

Taulantius ~a ~um, a. Of or belonging to the Taulantii, a people of Illyria.

~us incolae LUC.6.16; ~a regna SIL.10.508; 15.294.

Taunus ~i, m. A mountain range in western Germany.

MEL.3.30; TAC.Ann.1.56; 12.28.

taura ~ae, f. [TAVRVS] A barren cow.

quae sterilis est uacca, ~a appellata VAR.R.2.5.6; COL. 6.22.1; FEST.p.352M.

taurārius ~i, m. [TAVRVS+ARIVS] A bull-fighter.

TAVROS ~IOS SVCCVRSORES CIL.10.1074.

taureus ~a ~um, a. [TAVRVS+EVVS] Derived from a bull; (fem. as sb.) a leather whip.

~a uincula (i.e. glues) LUCR.6.1071; ~a terga VERG.A. 9.706; ferunt molles ~a terga (i.e. a drum) manus Ov.Fast. 4.342;—~a punit. flexi crimen facinusque capilli Juv. 6.492.

Tauri ~ōrum, m. pl. The inhabitants of the Chersonesus Taurica (modern Crimea).

Cic.Rep.3.15; Ov.Pont.3.2.45; MEL.2.11; [SEN.]Od.980.

Tauricus ~a ~um, a. Of or belonging to the Tauri; (masc. pl. as sb.) the Tauri.

~a. pharetratae. ~ara deae Ov.Tr.4.6.3; JUV.15.116; in terram ~am HVG.Fab.98.4;—122.1.

taurifer ~era ~erum, a. [TAVRVS+FER] Producing bulls.

~eris. campis LUC.1.473.

tauriformis ~is ~e, a. [TAVRVS+FORMA+IS] Having the form of a bull.

~is ~is uoluitur Aufidus HOR. Carm.4.14.25.

taurigenus ~a ~um, a. [TAVRVS+GENVS] Produced by or originating from a bull.

ex ~o semine ortam fuisse an humano feram Acc. trag. 463.

taurinus¹ ~a ~um, a. [TAVRVS+INVS] Of or derived from a bull; ~um tergum, an ox-hide. b made of ox-hide.

non sine ~o sanguine CATUL.66.34; glutine. ~o LUCR. 6.1069; ~o. uultu Eridanus VERG.G.4.371; sebum ~um CELS.4.27.1. c. ~i capitis PLIN.Nat.8.15.4; ~o glutini 26.60; fellis ~i LARG.68; (w. ref. to the constellation Taurus) postera lux Hyadas, ~ae cornua frontis, euocat Ov.Fast. 6.197;—~o quantum possent circumdare tergo VERG.A. 1.368; ~o. tergo MART.14.66.1. b folles ~i PL.Bac.10; VERG.G.4.171; (cf.) aera. ~os sonitu uincientia pulsus (i.e. drum-beats) STAT.Theb.2.78.

Taurinus² ~a ~um, a. Of the Taurini, a Ligurian tribe; (masc. pl. as sb.) the Taurini; *Augusta ~orum*, a colony founded by Augustus in their territory (modern Turin).

~os saltus Liv.5.34.8; ~is. ~campis SIL.3.646;—Liv. 21.38.5; (sg.) PIPERACTVS. ~omo ~VS CIL.13.8080;—PLIN. Nat.3.123; TAC.Hist.2.66; (cf.) pars ~ae coloniae ambusta 2.66.

Taurus ~a ~um, a. (acc. Varro) The name of a Roman gens; *ludi ~i*, games held in the Circus Flaminius in honour of the *di inferi*.

VAR.R.2.1.10;—L.5.154; Liv.39.22.1; PAUL.Fest.p.350M; (cf.) ~um ~as appellat, quod in ludos ~os consumitur FEST.p.359M.

tauroboliātus ~a ~um, a. [TAVROBOLIVM+ATVS] Having undergone the rite of *taurobolium*; (also, app.) used in such a rite.

~VS D D CIL.8.24536;—AFMILIA SERAPIAS TAVROBOLIVM FECIT ET ARAM TAVROBOLATAM POSVIT 14.39.

taurobolicus ~a ~um, a. [next] Used in the rite of *taurobolium*.

IN ARA ~A CIL.9.1538.

taurobolium ~i, n. [Gk. ταυροβόλιον] FORMS: *taurib-* CIL.2.5260, etc.; *taurob-* 12.1222, etc.; *taurip-* 12.1, etc. An eastern religious rite, associated esp. with the worship of Cybele, in which a devotee was spattered with the blood of a bull killed on a platform immediately above him.

MYNATIA REDDITA SACERD XV VIR TAVROBOL FECIT CIL. 10.4726; MATRI DEVM ~IVM 12.4325; ~IVM FECERVNT DENDROPHORI LVGVIVNI CONSISTENTES 13.1752.

taurocenta ~ae, *m.* [Gk., from ταῦρος, κεντέω] A kind of bull-fighter.

POMPAM TAVROS ~AS (dedit) CIL 10.1074.

Tauromenitānus ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tauromenium.

~a ad litora SAL.Hist.4.28; SEN.Ep.79.1; est in eadem Sicilia et ~is (sc. uinis) honos PLIN.Nat.14.66; JUV.5.93; SIL.14.256.

Tauromenium ~(i)ī, *n.* Also -num. A town in eastern Sicily (modern Taormina).

Cic.Att.16.11.7; PLIN.Nat.3.88. β Ov.Fast.4.475.

Tauropolos ~ī *f.* A cult-name of Diana.

LIV.44.44.4.

taurulul ~ī, *m.* [next + -VLVS] (Colloq. dim. of next, in quot., as a sign of the Zodiac.)

deinde totus caelus ~us fit PETR.39.6.

taurus ~ī, *m.* [Gk. ταῦρος]

1 A bull. **b** (spec.) the brazen bull made by Perillus for Phalaris as an instrument of torture.

quod domui uim ~orum ENN.scen.275; PL.Ps.200; LUCIL. 247; cum ~um immolauisset Cic.Brut.43; temptarunt. ~os in moenere belli LUCR.5.1308; CAES.Gal.6.28.1; eximios praestanti corpore ~os VERG.G.4.550; TIB.2.5.55; cedebat ~us arator equo Ov.Fast.1.608; SEN.Ep.3.27.1; PLIN.Nat. 11.195; STAT.4.2.14; ~orum specie simulacra fluminum, id est cum cornibus, formantur, quod sunt atrocia ut ~i FESP.3.363M; (applied to a rhinoceros exhibited in the arena) quantus erat ~us, cui pila ~us erat! MART.Sp.9.41; (w. spec. ref. to its function in breeding) pascite ut ante boues, pueri; summittite ~os VERG.Ecl.1.43; neque enim alio distat bonus ~us a castrato, nisi quod. ~. COL.6.20; (transf.) percat male, quae te Lesbia (mih) quaerenti ~um monstrat inartem HOR.Ep.12.17; (meton.) aspice et haec crudis durata uolumina ~is (i.e. boxing-gloves) V.FL.4.250. **b** si in Phalaridis ~o inclusus, torreatur Cic.Pis.42; FIN. 5.85; ~i fabricator aeni Ov.Tr.5.12.47; V.MAx.9.2.ext.9; PLIN.Nat.34.89; JUV.8.82.

2 The constellation Taurus.

dius primus est, aestatis in ~o VAR.R.1.28.1; Cic.Arat. 173; VITR.9.3.1; Ov.Fast.5.165; respicit admirans auersum surgere ~um MAN.1.264; LUC.3.255; V.FL.4.732; GEL.13.9.6.

3 A kind of beetle, prob. a stag-beetle.

~i uocantur scarabaei terrestres ricino similes—nomen cornicula dedere PLIN.Nat.30.39.

4 A kind of bird, perh. bittern.

est quae boum mugitus imitetur, in Arelatensi agro ~us appellata, alioquin parua est PLIN.Nat.10.116.

5 (cf. Gk. ταῦρος) The perineum.

harum hostiarum omnium inuolati sunt ~i, quae pars scilicet caeditur in castratione FESP.293M.

6 (as a cognomen).

M. ~um Cic.Q.7.3.1.4; ~us Statilius Tac.Ann.6.11; Statiliam Messalinam ~i bis consulis. abnepem SORT. Nero 35.1.

7 (see quot.).

sicut in his quae homonymia uocantur, ut ~us animal sit an mons an signum in caelo an nomen hominis an radix arboris nisi distinctum non intelligitur QUINT.Inst.8.2.13.

Taurus ~ī, *m.* A mountain range in the south of Asia Minor.

iter in Ciliciam feci per ~i pylas Cic.AH.5.20.2; CATUL. 64.105; LIV.35.13.4; CURT.7.3.20; inhospitalis ~us SEN. Phaed.168; LUC.3.225; PLIN.Nat.5.97.

taxātio ~ōnis, *f.* [TAXO + -TIO]

1 Evaluation, assessment.

eius rei ~onem nos fecimus; aestimatio uestra est Cic.Tul.7; intra pecuniam uersabitur ~o SEN.Ben.3.10.3; PLIN. Nat.7.56; inuolubus maximae ~onis 9.122; ~o in libris sestertii singuli 18.130; in captiuorum ~one [QUINT.]Decl. 5.4.

2 An assessed value fixed as a limit, maximum sum or figure.

nec ~one defungi damnatum aut iniuriarum poena, sed manus perdere SEN.Cov.9.4.12; in litibus. ~um proscibitur, quoad eius sit statuendi; ~o dicitur, quae fit certae summae FESP.3.356M; ultra peculii ~onem dominus non condemnat JULIAN.dig.19.1.24.2; cum aliqua praefinitione, quae uulgo dicitur cum ~one GAIUS Inst.4.51; quantum aduersaria in litem sine ulla ~one in infinitum iurauerit Ulp.dig. 6.1.68; egredi ~onem Paul.dig.38.1.39.1; Ed.pr.35.1 (Fonk. iur.p.227); ampliata HS III MIL ~one CIL 8.12028.

taxātor ~ōris, *m.* [TAXO + -TOR] (See quot.) a tangendo. ~dici. scaenici testimonio sunt, qui ~ores dicuntur, quod alter alterum maledictis tangit FESP.3.356M.

taxea ~ae, *f.* [cf. late L. taxus 'badger', Germ. Dachs] (acc. Isid.orig.20.2.24 Gallic word meaning 'bacon-fat').

gallum sagatum, pingui pastum ~a AFRAN.com.284.

taxeus ~a ~um, *a.* [TAXVS + -EVS] Yew.

~a marces silua comis STAT.Silv.5.5.29; ex arboribus ~is FLOR.Ep.2.33(4.12.50).

taxicus ~a ~um, *a.* [TAXVS + -CVS] Derived from the yew-tree.

~a. uenena PLIN.Nat.16.51.

taxillus ~ī, *m.* [TALVS] A (small) die; a cube.

~os perdidit POMPON.com.190; Cic.Orat.153; ~i alti circiter digitorum ternum suppositi VITR.10.8.2.

taxim, *adv.* [TANGO + -IM] Tentatively, furtively.

clandestino tacitus ~ perspectauit per cauum POMPON. com.23; tacitulus ~ uxoris soluebat cingulum VAR.Men. 187; 318.

taxō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TANGO + -TO]

1 (in refs. to the etym. sense: see quots.).

FESP.3.356M; sicuti ~are pressus crebrisque est quam 'tangere', unde id procul dubio inclinatum est GEL.2.6.5.

2 To assess the worth of, value, rate. **b** to assess (a crime as coming under the head of a particular penalty). **c** to reckon the size, extent, etc., of. **d** (leg.) to fix the sum involved in (a case, claim, etc.).

quodeumque est illud malum, tecum ipse metire ac timorem tuum ~a SEN.Ep.24.2; CIL 8.27771; (w. gen.) totum. in eo est, quanti promissi mei uerba ~entur SEN. Ben.4.36.2; tanti quodque malum est, quanti illud ~auimus Dial.6.19.1; qui uel frugiferas (arbores) tanti ~auerant PLIN.Nat.17.7; (w. abl.) solebant librae eius (sc. Armenii) trecentis nummis ~ari 35.47; Sic.FL.agrim.p.108; Suet.Aug. 41.1; hunc. ~onorem. ~o maximo et grauissimo pondere FRO.Ver.2.p.238(136N); (w. abl. expr. standard) modi duo anulorum Carthaginiensis missi dignitasque equestris ~ata mensura FLOR.Ep.1.22.18(2.6.18). **b** (w. abl.) scelera ~antur modo maiore uestra SEN.Her.F.74.6; ingenti. ~ata poena lingua. loquax Thy.92; tu id obiecis. ~quod lex capite ~auit QUINT.Ded.331(p.301.1.30). **c** (w. abl.) ad nostrorum nauium cursus vir dierum interuallo ~ata (nauigatio) PLIN.Nat.6.82; totum sinum quadridui nauigatione in longitudinem ~auit 6.163. **d** et absolueri illi (sc. Clementia) licet et quanti uult ~are litem SEN.Ci.2.7.3; hac ipsa quantitate ~amus formulam GAIUS Inst.3.224; ne plus condemnem quam ~atum sit 4.52.

3 To assess (a sum, quantity, etc.).

modum pro modo(que) secundum bonitatem ~abant Sic. FL.agrim.p.110; n(e)quid. ~opinionem non mensura modum ~ent HYG.agrim.p.96; Suet.Cal.38.3; usuras leuiore ~auerat AFRIC.dig.30.108.15; cuius. ~quantitatem nullam ~auere APUL.Ap.1.29.

4 To criticize, censure.

eadem causa in pirs ~atur superbiae cognomine PLIN. Nat.15.53; non tantum ut pistoris, sed etiam ut nummulari nepotem sic ~at Augustum Suet.Aug.4.2; quasi. ~diuortium suum cum uxore ~asset Dom.10.4;

5 *dim taxat*: see DVMTAXAT.

taxus ~ī, *f.* [cf. Gk. τῶξον] A yew-tree.

~us tonsa ENN.inc.13; sic tua Cyneae fugiant examina ~os VERG.Ecl.9.30; Ituraeos ~i torquentur in arcus G.2.448; SIL.1.83; (w. ref. to its poisonous properties) ~o. se exanimauit CAES.Gal.6.32.5; ~i. nocentes VERG.G.2.257; COL. 10.18; (cf.) ~i arboris fumus necat mures PLIN.Nat. 24.116; (associated with the underworld) funesta nubila ~o (uia) ducit ad infernas. ~edes Ov.Met.4.432; LUC.6.645; taurus. cui caeruleae per cornua uitulae et ~i frons iarcha comis V.FL.1.777; hebet infera caelo ~us (i.e. a torca) STAT.Theb.11.94; SIL.13.596; (poet., for a javelin made of yew) it stridens. ~maurisia ~us 4.567; auras secat Italia ~us 13.270.

Tāygetē ~ēs, *f.* Also ~a ~ae. One of the Pleiads.

Cic.Arat.169.35; VERG.G.4.232; Ov.Fast.4.174. β HYG.Fab.29.55.

Tāygetus ~ī, *m.* ~a ~orum, *n. pl.* A mountain range in Laconia, separating it from Messenia.

α Cic.Dio.1.112; PROP.3.14.15; LIV.34.28.12; MEL. 2.41; gellidi. ~inculta inuentus ~i LUC.5.52; MART.6.42.11. β uirginibus bacchata Lacaenis ~a VERG.G.2.488; V.FL. 4.329; STAT.Silv.4.8.53; SIL.4.363.

Teānum ~ī, *n.* The name of two Italian towns: **a** in Apulia (site of modern Civitate). **b** in Campania (modern Teano).

α Cic.Att.7.12.2; MEL. 2.65; PLIN.Nat.3.103. **b** die quo tu ~o Sidicino es profectus Cic.AH.8.11b.2; VITR. 8.3.17; LIV.22.57.8; HOR.Ep.1.1.86.

teba ~ae, *f.* (see quot.).

oppidi. ~onem Tebae indicat antiquiorem esse agrum. ~ nam lingua prisca. ~as afflatu uocant collis ~as et in Sabinis etiam nunc ita dicunt VAR.R.3.1.6.

techina ~ae *f.* Also **techn-** [Gk. τέχνη] A trick, ruse.

PL.Bac.392; deartuatus sum miser huius scelesti ~is, qui me ut lubitum est ductauit lites Capt.642; Mos.550; expecto quo pacto meae ~ae processurae sint POEN.817; falli te sinas ~is per seruolum TER.Hau.471. β SULP. por. Ter.Hau.9.

technicus ~ī, *m.* [Gk. τεχνικός] An expert in any art or skill (in quot., applied disparagingly to a rhetorician).

nolo se inuenes. uelut decretis ~orum tutos putent QUINT.Inst.2.13.15.

technyphion ~īi, *n.* [Gk.] (app.) A little workroom.

erat illi locus in edito singularis, quem Syracusas et ~ion (codd. techno, etc.) uocabat Suet.Aug.72.2.

Tecmessa ~ae, *f.* A daughter of King Teuthras and mistress of Ajax son of Telamon. mouit Aiacem. ~forma captiuae dominum ~ae HOR.Carm. 2.4.6; Ov.Ars 3.517.

tēcolithos ~ī, *m.* [Gk. τῆκόλιθος] A kind of stone reputed to dissolve stone in the bladder.

quidam eos (sc. spongias lapides) ~os uocant, quoniam uescis medentur, calculos rumpunt in uino poti PLIN.Nat. 36.143; 37.184.

tectārium ~(i)ī, *n.* [TEGO + -ARIVM] A cover or lid.

opercula doliorum et ~ia priua CATO Agr.11.2.

tectē, *adv. compar.* ~ius. [TECTVS + -E] In a concealed or disguised manner, covertly, secretly.

Cic.Orat.228; ab illo aperte ~e quicquid est datum, libenter accepi ATT.1.14.4; quod tu in epistula appellas suo nomine (i.e. mentula), ille ~ius 'peneim' Fam.9.22.2; PLANC.Fam.10.8.5; [Tib.]J.3.11.17; uir male dissimulat, ~ius illa cupit Ov.Ars 1.276.

tector ~ōris, *m.* [TEGO + -TOR] A plasterer, worker in stucco.

CIL 1.1734; uilla. ~quam neque pictor neque ~or uidit unquam VAR.R.3.2.9; Cic.Planc.62; reliquum ~ores glutinum admescentes in parietibus utuntur VITR.7.10.2; SEN. Ep.90.8; silicarios, ~ores FRO.Nat.117; Ulp.dig.13.6.5.7.

tectōriolum ~ī, *n.* [next. -OLVM] Plaster, (pl.) pieces of plaster-work.

Cic.Fam.9.22.3.

tectōrium ~(i)ī, *n.* [next, sc. opus] Plaster, stucco; (pl.) pieces or examples of plaster-work.

ex qua tantum ~ium uetus deiectum sit et nouum inductum Cic.Ver.1.145; ~ium ut concinnum sit Q.7.3.1.1; dissipant ~ii politiones VITR.7.2.1; balinea. ~gregali ~io inducta SEN.Ep.86.10; ipsae columbarum cellae poliri debent albo ~io COL.8.3; si ~ium puta, quod induxeris. ~corradere uelis GEL.dig.6.1.38; PLIN.Nat.13.28; uillas. ~ne ~io quidem praefatis GEL.13.24.1; ~umor adlapis extrinsecus, ut in ~is uidemus austro, sudorem uidetur imitari Cic.Dio.2.58; VITR.2.5.1; 2.8.20; expolita ~lis. cubilia COL.8.15.5; nulla in Apellis ~lis pictura erat PLIN.Nat. 35.118; aut ~ia corrumpuntur FRO.Nat.122; non plura quam uulgaria ~ia aestimari debent Proc.dig.8.2.13.1; Ulp.dig.43.17.3.9; (transf.) tandem aperit ultimum et ~ia prima reponit Juv.6.467; (fig.) dinoscere. ~quid solidum crepet et pictae ~ia linguae (i.e. mere flattery) PERS.5.25.

tectōrius ~a ~um, *a.* [TEGO + -TORIVS] Of or concerning the use, application, etc., of plaster; opus ~um, plaster-work, stucco.

e penicillis ~is PLIN.Nat.28.235; ~opere structili ~ouo Q.7.3.1.1.45; uillam. ~opere ~o et intestino. ~spectandam VAR.R.3.1.10; opere ~o exornari Cic.Leg.2.65; parietes. ~is operibus expoliti VITR.2.8.10; opere albario siue ~o 5.10.3; COL.8.3.6; opus ~um PLIN.Nat.35.173; CIL 12.2391.

tectum ~ī, *n.* [next]

1 A roof. **b** a ceiling. **c** (in phrs. w. sub, implying the whole building); sub uno ~o, under one roof, i.e. in the same building; sub ~o, ~is (also) under cover, indoors; sim., sub ~um.

susum ascendam in ~um PL.Am.1008; ad uillam illius. ~ quouis deturbauit uentus ~um et tegulas Rud.78; cum omnia praeter ~um et parietes abstulit Cic.Ver.5.184; ATT. 4.3.2; ad extremum musculi ~um CAES.Civ.2.10.4; NEP. Paus.5.2; ignis ad ~a uolare VERG.A.12.596; simulacra. ~ sustinentia ~um VITR.1.1.1.6; se praecipitem ~o dedit HOR. S.1.2.41; siccantur sub ~o PLIN.Nat.16.89; 17.264; turris, multiplicit surgens ad sidera ~o SIL.14.300; gurgustiolis sui ~um ascendit APUL.Met.4.10; 8.17; (transf.) mundi flamma ~a MAN.2.118. **b** ~is caelestis laqueatis ENN. scen.95; illi aurata ~a in uillis et sola marmorea facienti Cic.Parad.49; APUL.Mun.26; (in fig. phr.) ~um intuentes magnum aliquid, quod ultro se offerat, ~expectant QUINT. Inst.2.11.4. **c** quanto est facilius mihi sub ~o uiuere PHAED.3.7.13; ~quoniam fors eos sub uno ~o esse atque ad eosdem penates uoluisse LIV.28.18.2; aut uno ~o separatis amatoribus APUL.Met.6.11; ~bis caesum exercitum eius aestiua Venusiae sub ~is agere LIV.27.21.3; qui sereno die sub ~o potius operaretur quam in agro PLIN. Nat.18.40; ~ut reliquae segeti parceret raperetque desecta sub ~um 18.341.

2 A roofed building, house, dwelling. **b** a (rough or improvised) shelter.

uosque lares ~um nostrum qui funditus curant ENN. Ann.620; PL.Rud.276; quo in ~um te receptes TER.Hau. 968; occidunt homines, ~um dirunt Cic.Tul.34; equis est qui senatorem populi Romani ~o ac domo non inuitit? Ver.4.25; sua ~a defendere MAN.32; in uestra ~a discedite Catil.3.29; moenia ipsa. ~a ~a urbis ac templa Pis.52; rustica agricolae. ~a frugibus explet CATUL.34.20; qui inter annos xlii ~um non subissent CAES.Gal.1.36.7; Cererem. uocent in ~a VERG.G.1.347; partem maiorem hiemis exercitum in ~is habuit LIV.23.18.10; fores. ~orum PLIN.Nat.11.104; CAT.Dial.22.4; Hist.3.47; ~um. ~et lares nostrum laetae succedite APUL.Met.5.7; Ulp.dig.29.5.1.27; (cf.) ut pro aedificis cum parietes aut ~a dicimus Cic.de Orat.3.168; nam prosa, ut. ~um pro domo recipiet, ita non 'puppen' pro nauis QUINT.Inst.8.6.20; (poet., of animals) dens, nests, etc.) densa ferarum ~a VERG.A.6.8; auis in ramo ~a laremque parat Ov.Fast.3.242; LUC.4.100. **b** iaceo in ~o umido Acc.trag.549; in ~is siluestribus Cic. Inv.1.2; cum. ~accubisset sine ullo ~o NEP.Ag.8.2; aquas dulcis et frondea semper ~a petunt VERG.G.4.62; quercus ~a cibumque dabat Ov.Ars 2.622; HOR.S.1.5.45; SIL.2.444.

tectus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, superl. ~issimus. [pple. of TEGO]

1 (of a building) Covered with a roof, roofed; Via ~a, the name of a road in Rome,

perh., the beginning of the *Via Appia*; (in quot. also w. ellipsis of *Via*) a covered way in the neighbourhood of the *Via Flaminia*. **b** *navis* ~a, a decked ship. **c** (in gen.) covered (in quot. app. = PELTIVS).

THEATRVM ~VM *CIL* 1.1633; ~a. ambulatiuncula addenda est *Cic. Att. 1.29.12*; cuniculos ~os ad uenas agunt *Hirt. Gal. 8.4.1*; in cellis. uinariis ~is *Vitr. 1.4.2*; ~ae porta Capena *Vae. Ov. Fast. 6.102*; inter Tiberim et uiam ~am descendit ad inferos *Sen. Apoc. 13.1*; *Mart. 3.5.5*; dum repetit. penates *Lingonius* ~a Flaminiaque recens *8.73.2*; **b** *navis* longas exequit numero *xvii*, quatuor erant *xii* ~ae *Caes. Civ. 1.56.1*; *Liv. 32.16.6*; quinquaginta nauibus ~is *36.42.1*; *Tac. Ann. 12.56*. **c** *pratis* ~um pecus commodissime pascitur *Col. 7.2.3*.

2 (of other things) Covered, hidden; (of feelings, conditions, etc.) concealed, disguised. **b** (of persons) guarded, secretive; (sim., of speech, etc.).

~o modo gurgite lapsus redditur Argolicis. ~Erasmus in aruis *Ov. Met. 15.275*; uorat ~as. medullas *Sen. Phaed. 282*; nec pectore ~o ira latens *Luc. 5.255*; ~quod. ~oculatur atque ~ior uestra ista cupiditas esset *Cic. Rosc. 104*; indicium ~ae nobilitatis erat *Ov. Ep. 15.52*; quotiens ego ~a notaui signa supercilio patre loquente dari! *16.81*. **b** in dicendo. ~issimum *Cic. de Orat. 2.296*; *Orat. 146*; quis ~ior, quis prudentior? *Deiot. 16*; *Phil. 13.6*; nosti uirum quam ~us *Att. 1.21.2*; ~ego. ~habeo. ~morem (sc. exceptionem) *6.1.15*; ~is uerbis ea ad te scripsi *Fam. 9.22.5*; multa. ~sermone latentia ~o dicere *Ov. Ars 1.596*.

tecūsa ~ae f. [*Gk. τεκούσα*] A mother.

CIL 6.7968; *CONIVGI RARISSIMAE*. ~FECVNDAE ~AE KARIS-SIMAE *8.4692*.

Tegea (Tegia) ~ae, f. also ~ē ~ēs. A town in the south-east of Arcadia.

Tegiae (s.v.). ~memorialis *Pac. frag. 56*; *Mela 2.43*; *Plin. Nat. 4.20*; *Stat. Silv. 1.4.21*. **b** *Stat. Theb. 11.177*.

Tegeseus ~a ~um, a. Of or belonging to Tegea, Tegean.

~a Arcadiae ciuitas *Pac. frag. 75*; ipse. ~Pan. ~adsis, o ~e, fauens *Ver. G. 1.18*; ~um. ~ensem *A. 8.459*; uirgo ~a (i.e. *Callisto*) *Ov. Ars 2.55*; memoris. ~decus ~a *Lycaei* (i.e. *Atalanta*) *Met. 8.317*; ~ae. ~parenti (i.e. *Carmenitis*) *Fast. 1.627*; ~a sacerdos (i.e. *Carmenitis*) *6.531*; uolucer ~e (i.e. *Mercury*) *Stat. Silv. 1.5.4*.

Tegēatēs ~ae, m. An inhabitant of Tegea. quae Atheniensibus. quae ~is. ~responderit (Apollo) *Cic. Div. 1.37*; *Stasippus* ~es *V. Max. 4.1. ext. 5*; *Hyg. Fab. 14.14*.

Tegēaticus ~a ~um, a. Of or belonging to Tegea (in quot., applied to Mercury). uolucer ~us *Stat. Silv. 1.2.18*; ales ~us *5.1.102*.

Tegēatis ~idis, f. adj. Of or belonging to Tegea.

sagittiferi mater ~is ephēbi (i.e. *Atalanta*) *Stat. Theb. 9.571*; caeca ~ide capra *Sil. 13.329*.

teges ~etis, f. [TEGO+ES] A piece of matting made of rushes or sim. material and used for lying on or as a covering.

sedens in cella circumtectus ~etibus *NAUV. com. 101*; quae sunt de cannab. lino, iunco, palma, scirpo, ut fumes, reses, ~etes *Var. R. 1.22.1*; animam in ~etes putrem expirare paternas *Prop. 4.5.69*; palmeis ~etibus uinas adumbrabat *Col. 5.5.15*; ex ipso. ~papyro nauigia texunt et e libro uela ~etesque *Plin. Nat. 13.72*; de iunco. ad tendenas ~etes *21.112*; *Mart. 11.32.2*; institor hibernae ~etis *Juv. 7.22*; *9.140*; scirpus. ~unde ~etes sunt *Fest. p. 330M*.

tegeticula ~ae, f. [prec.+CVLM] A small piece of matting.

~is subjectis oues tondere solent *Var. R. 2.11.8*; ~as cannabinas *Col. 8.9.3*; dat tibi securos uilis ~a somnos *Mart. 9.92.3*.

Tegia: see TEGEA.

? tegile ~is, n. [TEGO+ILE] A covering.

nonnulli exiguu ~i (tegillo ej.) tantum modo pubem inieci *Apul. Met. 9.12*.

tegitillum ~i, n. [as TEGVLA+ILLVM] A piece of rush matting used to protect the body against rain, etc.

Pl. Rud. 576; ut ~um pastor sibi sumat *Var. Men. 464*; ~um cucullinunculum ex scirpo factum *Paul. Fest. p. 366M*.

tegimen (tegu-, tegm-) ~inis, n. [TEGO+MEN] Any material or substance acting as a covering, cover. **b** (applied to articles of clothing, body-armour, etc.). **c** (applied to a shield). **d** (applied to the skin, shell, etc., of an animal). **e** (applied to the outer covering of a fruit, seed, etc.).

~a parietes quibus fertur omne ~en caui *Sen. Nat. 6.25.1*; flumina gelu concreta ~ine esse onychino dixit (Laelius) *Gel. 19.7.15*. **y** patulae. sub ~ine lagi *Ver. Ecl. 1.1*; ramorum. ~dens ~inibus *Apul. Met. 8.4*; hic ego nunc iacbo. ~sua ~ine terrae *CIL* 6.38425; ~of the sky lato sub ~ine caeli *Cic. Att. 28.147*; *Luc. 1.992*; *Man. 1.720*. **b** ~a mihi amictui est *Seythicum* ~en *Cic. Tusc. 5.90*; consertum ~en spinis *Ver. A. 3.594*; excussum. ~manu ~en *Stat. Theb. 9.486*; ferit. ~cristatae cassidis aera perque ipsum ~en crinitatibus dissipat ossa *Sil. 1.402*; detraxerat ~en capiti *Stat. Theb. 2.21*; continuum ferri ~en *3.43*; cruris. ~istincti dimidium ~en *Juv. 6.257*; stramen aliquod uel exiguum ~en *Apul. Met. 9.32*. **y** super tunicae aeneum pectori ~en *Liv. 1.20.4*; parua mora est. ~sumpsisse. .

~en. ~capillis *Ov. Met. 1.672*; ~en. ~capitis *Sen. Phoen. 472*; pedum. ~ina *Col. 1.8.18*; ~en omnibus sagum *Tac. Ger. 17.1*. **y** nudatae tollentem ~ina surae *Cat. 16.129*; nexilis ante fuit uestis quam textile ~en *Luc. 5.1350*; quae pars corporis eius sine ~ine nuda relinqueretur *B. Afr. 72.4*; molen. ~inae. ~armorum. ~resoluti ~ina *Ver. A. 9.518*; pro longae ~ine pallae *11.576*; graues loricis alisque ~inibus *Liv. 5.38.8*; nec in usum ~ina plautis sed speciem *MAN. 5.152*; sine ullo ~ine poples erat *Luc. 9.777*; id quoque ~en equis *V. Fl. 6.234*; nec ~ina membris uita *Stat. Theb. 9.527*; ~ina. ~fulgentis galeae *Sil. 1.475*; nulla loricaeum galearumue ~ina *Tac. Ann. 12.35*; cuncto. ~spoliata ~ine *Apul. Met. 10.21*. **c** ~a summi ~en suspendit cuspidē telē *Sil. 9.176*. **b** ~en derupta leoni pellis erat *Ov. Met. 3.52*; (fig.) cum quod ~en modo omnis exercitus fuerat nusquam uiderent *Liv. 4.39.3*. **y** *Luc. 3.649*; protecto ~ine *Ver. A. 9.577*; aerato. ~ine *10.887*; ~inis officium *Ov. Met. 12.92*; *V. Fl. 1.454*; fulgentem ~ine laeuam *Sil. 2.79*. **d** ~en torques immane leonis *Ver. A. 7.666*; per. ~en suis *Stat. Theb. 2.541*; *Sil. 2.156*. **e** ~testudinem, ubi collecta in suum ~en est *Liv. 36.32.6*; *Col. 7.4.4*. **y** lupae fuluo nutricis ~ine *Ver. A. 1.275*; siliceo ~ine *Plin. Nat. 9.160*; ~ina cruda boum *Stat. Theb. 6.733*; Nemeaeo ~ine *Sil. 4.6.58*; uestibus pellium ~ina. ~mutari *Quint. Inst. 9.4.4*; (cf.) resolutio corporis omni ~ine *Luc. 3.577*. **y** ~hordeae. ~exue de palea ~inibusque suis *Ov. Med. 54*; ~ine grani *Col. 10.243*; cum ~ine punci mali *Plin. Nat. 22.103*.

tegmentum (tegu-, tegm-) ~i, n. [TEGO+MENTVM] A covering, protection.

b (applied to clothing, armour, etc.). **c** (applied to the skins, shells, etc., of animals).

~a quibus. ~nullum ~um satis repellens calidioribus solidum est nisi ipsa aereus humus *Sen. Ep. 90.17*; ~a suppelliciorum *Ulp. dig. 34.2.25.1*. **b** nos. ~is frondis uel arboribus. ~abscondimus *Apul. Met. 8.5*; *LARG. 46*. **y** palpebrae. ~quae sunt ~a oculorum *Cic. N. D. 2.142*; adumbrant uel stramentis uel aliis ~is uuae *Col. 11.2.61*. **b** ~a ut. ~scutis. ~a detrahenda tempus deferunt *Caes. Gal. 2.21.5*; tunicas aut ~a fecerant quibus tela uitarent *Civ. 3.44.6*; *Sen. Dial. 3.11.3*. **y** pennarum. ~contextu corpori ~a faciebat *Cic. Fin. 5.32*; spongia pectori ~um *Liv. 9.40.3*; equilibus. ~a erant ex ferreis laminis serie inter se conexas *Curt. 4.9.3*; *Suet. Cal. 55.3*; *AMP. 2.5*; pedum ~a crepidas *Apul. Fl. 9*. **y** ~a capitum *Sen. Dial. 12.79*. **c** ~a ceteris sua uarie ~a tribuit, testas, cortices, coria, spinas, uillos. ~uella *Plin. Nat. 7.2*. **b** ~aquitulum ~a *Plin. Nat. 9.40*; ~e uiminibus pecudumque ~is. ~clipeos. ~fecerunt *Flor. Epit. 2.83.20.6*.

tegō ~gere ~xi ~ctum, tr. [*Skt. sthagati*, *Gk. στῆγω*, *Oir. tech*]

1 To place a covering over, cover; to close the eyes (in sleep). **b** to cover (with earth); to bury.

hi quidem fungino genere: capite se totum ~git *Pl. Trin. 851*; illex. quae. ~proiectis ramis. ~partem loci summi ~gebat *Sis. Hist. 8*; quantum caeli ~git impetus ingens *Luc. 5.200*; ex pellibus quibus erant ~ctae naues *Caes. Civ. 3.15.4*; *SAL. Cal. 61.2*; ramis ~gerem ut frontentibus aras *Ver. A. 3.25*; fronde noua puerum palumbes ~xere *Rom. Carm. 3.4.13*; campos aceri. ~corporum ~gunt *Liv. 22.59.8*; quod ~git omnia, caelum *Ov. Met. 1.5*; ~ctus lanugine malas *12.297*; *MAN. 5.49*; *Luc. 3.566*; super. ~gere lana. ~maxillam *LARG. 43*; ~ut. nec somnus ~geret quiete ocellos *Cat. 50.10*; ~geret cum lumina somno *Ver. G. 4.14*; ~cto simul lumine somnus *Ov. Ep. 20.199*; (cf.) *IVLIA LVCIA*. QVI NON LICUIT MANIBVS SVIS PATRIS OCVLVS ~GERE *CIL* 13.1862. **b** lini segetem et Cereale papauer. ~humo ~gere *Ver. G. 1.213*; ~cadauera. ~donec humo ~gere. ~discent *3.558*; siue dim uideat siue ~gatur humo *Ov. Tr. 5.4.44*; mea tunc tumulus cum ~xerit ossa [*Tr.*] *3.7.204*; in quorum numero me. ~terra ~gat *Prop. 1.6.28*; *ITALA ME GENUIT TELIVS HISPANIA* ~xit *A. Epig. 33.24*.

2 To cover with a roof, roof over; to place as a roof or covering. **b** *sartus ~ctus* (usu. neut. pl. w. ellipsis of sb., in ref. to the maintenance of public buildings), repaired and roofed. **c** to shelter under a roof.

ITER ~XIT ET TECTVM S. P. *CIL* 1.698; quod parietis communis ~gendi causa tectum proiceretur *Cic. Top. 24*; in casis, quae more Gallico stramentis erant ~ctae *Caes. Gal. 5.43.1*; cum est in expositiōibus concludam ~ctis inductum *Vitr. 7.9.2*; comitum ~ctum esse *Liv. 27.36.8*; *42.3.2*; ad ~genda hibernacula *45.28.10*; recessus speluncae similis, natiuo pumice ~ctus *Ov. Met. 10.692*; uult (luxuria) ~auro ~gi *Sen. Dial. 3.21.1*; longo tu tramite nudos ~xisti scopulis *Stat. Silv. 3.1.98*; tegulae. ~quamvis ~gendi gratia allatae sunt *JAVOL. dig. 19.1.18.1*; ~supra. ~tigitum. ~arcus ~gebanur *Vitr. 10.13.7*. **b** *Cic. Ver. 1.103*; cum. ~consules aedis sacras fouissent neque potuissent omnia sarta ~cta exigere *1.130*; *Fam. 13.11.1*; (fig.) sarta ~cta tua praepcepta usque habui mea modestia *Pl. Trin. 317*; ut M'. Curium ~sartum et ~ctum, ut aiunt. ~conserues *Cic. Fam. 13.50.2*. **c** nec cibo nec loco ~cta quo sim scio *Pl. Rud. 208*; ~ge te et tuta tempe *Pac. frag. 298*; bis quinos silet ille dies ~ctusque recusat prodere. ~quemquam *Ver. A. 2.126*; *Tac. Ann. 13.58*; (humorously) probe ~ctum habeo (corium), malum quom impluit ceteris, ne impluat mi *Pl. Mos. 870*.

3 To cover (with clothing), clothe.

nihil est qui tergum ~gam *Pl. Mos. 992*; uestitum quo ipse ~ctus erat *Cic. S. Rosc. 144*; Thuyb. ~optima ueste ~xit *Nep. Dat. 3.1*; *Ver. A. 9.488*; Martem tunica ~ctum *Hor. Carm. 1.6.13*; *Prop. 2.22.8*; nurus. ~ctae. ~pectora uelleribus *Ov. Met. 11.3*; nec galea ~gimur *Fast. 1.13*; item maturis ueste multa ~gendus est *Cels. 3.11.1*; crura brachiaque (nam pectus ~ebatur) foede laniauere *Tac. Hist. 1.41*; perone ~gi *Juv. 14.186*; (cf.) res omnes aut corio sunt aut. aut cortice ~ctae *Luc. 4.936*; (fig.) tempestas mea. ~quae modestiam omnem detexit, ~ctus qua fui *Pl. Mos. 163*.

4 (of shields, defence-works, etc.) To shield, protect. **b** (of persons). **c** *latus ~gere* (app.), to go on the left or undefended side of a per-

son (as a mark of respect), escort; to flank. **d** to protect, shelter (from wind, storms).

~scutis proiectis ~cti saxa certatim. ~coniciunt in hostes *Sis. Hist. 7*; ubi. ~eas pars turris quae erat perfecta ~cta atque munita est ab omni ictu hostium *Caes. Civ. 2.9.6*; *3.46.1*; ut. ~cta latera suis munitionibus habebat *B. Afr. 51.3*; sub pedibus. ~deae clipeus sub oboe ~guntur *Ver. A. 2.227*; *9.513*; *Vitr. 2.8.15*; cum loci altitudine tum uallo etiam ~gi *Romances Liv. 7.23.6*; uelut si pariter utrosque murus ~xisset *21.8.6*; *Sen. Thy. 233*; *Liv. 7.644*; cum terga flumine, latera oblique paludis ~gerentur *Tac. Hist. 3.9.1*; (cf.) ianua se ac parietibus, non iure legum iudiciorumque ~xit *Cic. Met. 18*; si uictores exercitus uallum potius quam uirtus et arma ~gerent *Liv. 3.60.8*. **b** uidi te, Vlaxes. ~gentem clipeo classem *Doricam* *Inter. frag. 62*; dum ~xit *Imaona* *Halaesus* *Ver. A. 10.424*; orbis facere atque ita ab omnibus partibus simul ~cti *SAL. Jug. 97.5*; eques inter ordines peditum ~ctus se ad equos recipit *Liv. 3.63.2*. **c** latere ~cto abscedere *Ter. Ha. 672*; latera ~gentis alios, alios praegredientis amicos *Cic. Phil. 13.4*; is latus Cassi ~gebat *B. Alex. 5.2*; utine ~gain spūco *Damae latus*? *Hor. S. 2.5.18*; consulis latera ~gunt *Liv. 42.65.14*; inde rursus reuertenti latus ~xit *Suet. Cl. 24.3*; (cf.) omnis cum stipata ~gebat turba ducum *Ver. A. 11.12*; *Stat. Theb. 2.219*; ~gebant asilum duae lances *PRTR. 31.10*. **d** cum. ~nec silurium praesidio tempestatibus durissimis ~gi possent *Hirt. Gal. 5.4*; qui portus ab Africo ~gebat *Caes. Civ. 3.20.4*.

5 (transf. or fig.) To act in defence of, guard, protect.

quod clarissimorum hominum auctoritate leges et iura ~cta esse uoluerunt *Cic. de Orat. 1.253*; cum. ~omnibus praesidiis oppidum ~gatur (uectigal) *Agr. 2.81*; a me. ~nullum scelus. ~defendi cae ~gi *Sul. 86*; ei cuius senectutem tuert et ~gere debet *Deiot. 4*; *Caes. Civ. 1.85.2* libertatem patriam parentisque armis ~gere *SAL. Cl. 6.5*; di. qui hanc urbem. ~adhuc ~gitis *Hist. 1.77.3*; nec te tua plurima. ~pietas. ~xit *Ver. A. 2.430*; umbra uestri auxilli, Romani, ~gi possumus *Liv. 7.30.18*; religio. ~qua inter arma hostilia supplies ~xit *Sen. Ben. 7.27.1*; me. ~uiginitas annique ~gunt *Stat. Theb. 5.82*; (w. ab) a cuius audacia fratris liberos ne materni quidem corporis custodiam ~gere potuissent *Cic. Clu. 31*.

6 To cover, hide, conceal. **b** to refrain from disclosing, conceal, veil (abst. things).

hic insidiantes uigilant, parit requiescunt ~cti *ENN. Ann. 437*; multa. ~sub tergo terrae flumina ~cta uolere ut illicus *Luc. 6.540*; sub aqua defixae sudes flumine ~gebanur *Caes. Gal. 5.18*; lateribus, quibus se paulo ante ~xerant *Liv. 9.37.15*; plum. ~ctus (i.e. *disguised*) adulter erat *Ov. Ep. 16.46*; cura fuit partes uelare ~gentes *Met. 13.479*; ~ctus harundine serpit *14.598*; Luppiter alens ~ctus (i.e. *under the form of a suam*) *MAN. 5.25*; *Tac. Ag. 26.4*; *GAUS* *Ind. 3.193*; (w. ab) flamma copias. ~a conspectu ~xit *Romanorum* *Hirt. Gal. 8.15.6*; (of night, darkness) nocte ~ctus *Cic. Phil. 14.27*; nox ubi terribili terras caligine ~xit *Luc. 6.854*; quos. ~silentium ac nox ~gat *Liv. 7.35.6*; dum nox inceptum ~gere posset *22.60.10*. **b** omnis ferre et ~gere contumelias *Ter. Ha. 166*; *Rhet. Her. 2.40*; qui summam prudentiam simulatione stultitiae ~xerit *Cic. Brui. 53*; dolorem uultu ~gere *Var. 21*; triumph nomine ~gere atque celare cupiditatem *Sen. Pis. 56*; non uollo uera timore ~gam *Cat. 66.72*; res diutius ~gi dissimularique non potuit *Caes. Civ. 1.19.3*; ut turpia facta oratione ~gant *SAL. Jug. 85.32*; ille ~gat commissa *Hor. Ars 200*; *Prop. 3.8.25*; ne uult causam ~ge. ~doloris *Ov. Met. 13.748*; alteri ~ctum mendacium, alteri ueritas aperta finis uitae fuit *V. Max. 3.2. ext. 9*; *Sen. Ben. 7.16.2*; multa. ~gens ambage canebat *Liv. 1.638*; male dissimulata. ~iracundia, quamuis uultu ~geretur *Tac. Hist. 4.11*; si uerbis ~gantur *Pompon. dig. 28.5.69* (68).

tegula ~ae, f. [TEGO+VLA] A roof-tile. **b** a facing-tile for walls.

AEDIFICIVM QVOD NON MINVS MD ~ARVM TECTVM SIT *CIL* 1.590.28; tempestas uenit, confringit ~as imbricesque *Pl. Mos. 109*; simiam hodie cum sectatus nostram in hcurum ~is *Mil. 284*; *Rud. 78*; proplexisse cum se ex ~is *CAECIL. com. 197*; anguis per impluuium decidit de ~is *Ter. Ph. 707*; cum desiderit plueri, uti ~a mutetur *Cato Agr. 155.2*; *Sis. Hist. 11*; *B. Hisp. 8.3*; *Prop. 4.7.26*; *Vitr. 7.5.6*; *Liv. 36.37.10*; nudare ~is muros urbis ad tegenda hibernacula *45.28.10*; cum sole nondum prohibebat et imbrem ~a *Ov. Ars 2.622*; *Plin. Nat. 10.30*; *Mart. 7.36.4*; illi trabibus ~isque. ~propugnatores deturbant *Tac. Hist. 3.30*; quem ~a sola tuetur a pluuia *Juv. 3.201*; *Suet. Gram. 9.107Re*; *GEL. 10.12.3*; (as a minimal part of a building) promitto tibi. ~am illum in Italia nullam relicturum *Cic. Att. 9.7.5*; (in fig. phr.) illam (sc. aetatem) in extrema ~a stantem iudicare suas uoluptates *Sen. Ep. 12.5*; (collect. sg.) summis parietibus structura testacea sub ~a ubi subiciatur *Vitr. 2.8.18*; ~a publice praebita est *Liv. 5.55.3*. **b** quia non rudi caemento et informibus ~is extruuntur, sed marmore nitent *Tac. Dial. 20.7*; ne caementorum quidem apud illos aut ~arum usum *Ger. 16.3*.

tegularius ~a ~um, a. [prec.+ARIVS] Of or concerning the manufacture of tiles; (masc. as sb.) a layer of tiles, tiler.

FIGULINAS TEGULARIAS *CIL* 1.594.2.25; ~10.3729; 10.6637.

teglucius ~a ~um, a. [TEGVLA+ICIVS?] Tiled.

DEO MERCVRIO ATTEGIAN ~AM COMPOSITAM SEVERINVS. POSUIT *CIL* 13.6054.

teglum ~i, n. [as TEGVLA+VLVM] Roofing. ~o eorum (sc. harundinum) domus suas septentrionales populi operiunt *Plin. Nat. 16.156*; *16.178*.

tegurium ~i, n. [app. var. of TVGVRIUM, by assoc. w. *tego*, unless *teg-* is original, and *tug-* formed by assimilation of vowels] A little shrine.

FATIS FATA(BVS) DRVINVS. ~IVM A SOLO INFENDIO SVO *PRCT* *CIL* 5.5005.

tegus ~oris, *n.* [TERGVs, w. loss of first *r*] The back of an animal (in quots., as a joint of meat).

di immortales, iam ut ego collos praetruncabo ~oribus! *Pl. Capt.* 902; 915; carnaria tria grauida ~oribus *Ps.* 198; ~us suis ab eo quod eo tegitur *Var. L.* 5.110.

Tēius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Teos; (spec., w. ref. to Anacreon or his poetry); (masc. pl. as sb.) the people of Teos.

Coloten ~um *Quint. Inst.* 2.13.13;—Anacreonta ~um *Hor. Epod.* 14.10; fide ~a *Carm.* 1.17.18; ~a Musa *Ov. Ars* 3.330;—*Liv.* 37.28.1.

tēla ~ae, *f.* [*< *texla* (TEXO)]

1 Cloth in the process of being woven on a loom. **b** (transf.) a plan, design.

ad detexundam ~am *Pl. Ps.* 400; texentem ~am studiose ipsam offendimus *Ter. Haui.* 285; Penelope ~am retexens *Cic. Luc.* 95; tenui ~as discreuerat auro *Ver. G.* 4.264; tibi ~as opesqueque Mineruae studium aufert. nitor Hebridi *Hor. Carm.* 3.12.4; ~a retexita dolo *Ov. Am.* 3.30; Ixiarotide ~a *Pont.* 3.1.113; staminis purpureae sociauerat aurea ~ae *Stat. Theb.* 11.402; *Silv.* 3.5.9; *Sil.* 3.374; *Apul. Met.* 6.19;—(w. fig. phrs.) exorsa haec ~a non male omnino mihi est *Pl. Bac.* 350; quamquam ea ~a textur *Cic. de Orat.* 3.226. **b** cum scripta formatur imagine ~a, innumerae coiere manus *Stat. Silv.* 3.1.117.

2 A spider's web.

ut operam omnem araneorum perdam. deiciamque eorum omnis ~as *Pl. St.* 349; tenuem texens sublimis aranea ~am *Catul.* 68.49; *PLIN. Nat.* 11.76; 11.80; 29.87; nec uaga tam tenui discurrit aranea ~a *Mart.* 8.33.15; *Juv.* 14.61.

3 The upright threads in a loom.

licia ~ae addere *Ver. G.* 1.285; firma. conductis adnectit licia ~is *Tib.* 1.6.79; illa (sc. Pallas). stantis radio percurrere ~as erudit *Ov. Fast.* 3.819; *Man.* 4.131; ut mos est Pharis miscendi licia ~is *Luc.* 10.126.

4 A loom.

lana ac ~a uictum quaeritans *Ter. An.* 75; ~am togalem 1 *Cato Agr.* 10.5; plena domo ~arum *Cic. Ver.* 4.59; quia ferro ~a paratur *Lucr.* 8.1351; *Virg.* 10.1.5; ~asque calathosque *Ov. Met.* 4.10; gracili geminas intendunt stamine ~as 6.54; quemadmodum ~a suspensis ponderibus rectum stamen extendat *Sen. Ep.* 90.20; Palladis ~ae uacant *Phaed.* 103; *Col.* 12.3.8; *V. Fl.* 1.428.

telamōn ~ōnis, *m.* [Gk. *τελαμών*] (archit., acc. Vitruvius a Roman term, the Greek being *Ἰλαος*, cf. *Telamon* 2) A pillar in the form of a male figure, supporting a superstructure.

si qua uirili figura signa mutulos aut coronas sustinent, nostri ~ones appellant *Virr.* 6.7.6.

Telamō(n) 2 ~ōnis or ~ōnos, *m.*

1 (mythol.) A son of Aeacus, one of the Argonauts and father of Ajax.

Enn. scem. 325; *Inc. trag.* 93; *Cic. Tusc.* 3.71; Aiaceum ~one natum *Hor. Carm.* 2.4.5; *Ov. Met.* 12.624; *Stat. Silv.* 5.2.50; *Hvg. Fab.* 14.8.

2 (acc. Servius, a name for Atlas).

nam Ennius dicit Nilum Melonem uocari, Atlantem uero ~nem *Serv.* A.1.741.

Telamōniadēs ~ae, *m.* A son of Telamon, i.e. Ajax.

Ov. Met. 13.231.

Telamōnius ~a ~um, *a.* Of or connected with Telamon (in quots., w. ref. to his son Ajax); (masc. as sb.) Ajax.

~a uirtus *Culex* 297; ~us heros 315;—*Ov. Ars* 2.737; *Met.* 13.194.

Telchīnes ~um, *m. pl.* A group of mythical smiths associated with Rhodes and the adjacent coast of Asia Minor.

Ov. Met. 7.365; *Stat. Theb.* 2.274; *Idaeis*. ~es in antris *Silv.* 4.6.47.

Tēleboae (Tēlo-) ~um or ~arum, *m. pl.* A people who inhabited the islands off Acarnania called Taphiae or Teleboides, and later were said to have colonized Capraea.

cum Telebois bellum est Thebano populo *Pl. Am.* 101; *Ver. G.* 7.735; *Sil.* 7.418; *Tac. Ann.* 4.67.

Tēlegonus ~i, *m.* (mythol.) The son of Odysseus and Circe who unknowingly killed his father and was later said to have founded Tusculum.

~i iuga parricidae *Hor. Carm.* 3.29.8; Aeaei moenia ~i *Prop.* 2.32.4; *Ov. Fast.* 3.92; *Pont.* 3.1.123; *Sil.* 12.535; *Hvg. Fab.* 125.10; 127.1; (transf.) *lib.* (i.e. *Ars* 3.93) quia. ~ amare docent, hos tu uel fugias, uel. ~ Oedipodas facito ~osque uices (i.e. as the unwitting cause of his downfall) *Ov. Tr.* 1.1.114.

Tēlemachus ~i, *m.* The son of Odysseus and Penelope.

Catul. 61.222; *Hor. Ep.* 1.7.40; *Ov. Ep.* 1.98; *Hvg. Fab.* 125.20.

tēlephion ~ii, *n.* [Gk. *τηλέφων*] An unidentified plant.

~ion porcellae similis est et caule et foliis *PLIN. Nat.* 27.137.

Tēlephus (~os) ~i, *m.* A king of Mysia, son of Heracles and Auge, who was wounded by the spear of Achilles and cured by its rust.

b a conventional lover's name, perh. orig. w. ref. to being cured of love.

Hor. Epod. 17.8; *Ov. Met.* 12.112; est et robigo in remediis et sic proditit ~um sanasse Achilles *PLIN. Nat.* 34.152; *Juv.* 1.5; *Hvg. Fab.* 99.2. **b** *Hor. Carm.* 1.13.1; 3.19.26; 4.11.21.

telestinus ~i, *m.* [cf. Gk. *τελεστής*] (app.) An initiate.

~VLLONIA. SACROR ISIDIS LOCVM DEDIT. SPERATO. ~IS EIVS POSTERISQVE EORVM *CIL* 11.574.

teleta ~ae, *f.* [Gk. *τελετή*] An initiation rite.

quae forent ad usum ~ae necessario praeparanda *Apul. Met.* 11.22; ~ae legitima consummatio 11.24; ~ae discrimen interesse maximum 11.27; 11.30.

tēlinum ~i, *n.* [Gk. *τήλινον*] A fragrant ointment made from fenugreek.

tu crocinum et casia es, tu ~um *Pl. Cur.* 102; *Strab.* 17.4; *PLIN. Nat.* 13.13.

tēlis ~is, *f.* [Gk. *τήλιν*] The herb fenugreek. *PLIN. Nat.* 24.184.

Telis 2: see **THELIS**.

Tellānus ~a ~um, *a.* The name of a variety of fig.

Cato Agr. 8.1; *Cloat. gram.* 9.

Tellūmō ~ōnis, *m.* A god who personified the male aspect of the earth.

Var. in August. C. D. 7.23.

Tellūra ~ae, *f.* (app.) A personification of the productive power of the earth.

TERRAE ~AE. TERRAEQ FERTILITATI ARAM. POSVIT *A. Epig.* 46.159.1.

tellūs ~ūris, *f.* [cf. perh. Skt. *talam*, Gk. *τῆλα*, Lett. *tilās*, AS. *þel*, etc.]

1 The ground (as consisting of cultivable soil), the earth; the earth as the producer of living things in general.

sanguine diluitur ~us *Fur. Ant.* 102.1; qui. ~ exercet. ~ frequens ~urem *Ver. G.* 1.99; reddit ubi Cererem ~us inarata *Hor. Epod.* 16.43; natura frugum. ~ quaeque alia. ~ benigna ~urem prouenit *PLIN. Nat.* 18.1; ~ genitrix atque alitrix animalium omnium. ~us *Apul. Mun.* 1; terrestria. ~ quae alit ac sustinet ~us *Pl.* 1.11.

2 (as a goddess, esp. personifying the productive power of the earth).

Iuppiter pater appellatur. ~us terra mater *Var. R. L.* 1.5; in aedem ~uris *Cic. Phil.* 1.1; terra ipsa dea est (et ita habetur; quae est enim alia ~us) *N. D.* 3.54; *Prop.* 1.19.16; legiones. ~mecum Deis Manibus ~urique deuoueo *Liv.* 8.9.8; *Sil.* 4.275; *Hvg. Fab.* 220.2; (as the equivalent of Gk. *Γαῖα*) domitos. ~ Herculea manu ~uris iuuenes *Hor. Carm.* 2.12.7.

3 The earth (considered as a solid stratum). **b** (as that under which things are buried or hidden).

exhalationes. ~tenues et frequentes uixque uisibiles ad superiora minari ex gremio ~uris *Apul. Mun.* 8; 10; non aquarum modum ~us in se fontis habet 17; quorum impulsu dissiluit ~us, rhectae sunt nominati 18. *b* auxilium. ~ uiae ueteres ~ure recludit thesauros *Ver. G.* 1.358; 6.140; ~us artifices ne terat Osca manus *Prop.* 4.2.62; operit ~ure uiros *Lucr.* 9.486; e. ~ tua tumulum ~ure leuabit *Stat. Silv.* 3.3.214.

4 The ground (as a surface), dry land.

mare et ~ure nullum discrimen habebant *Ov. Met.* 1.291; parua ~ure dirempt *Lucr.* 7.461; 9.446; si ~urem non attigerit *PLIN. Nat.* 11.203; ut assiduo iactatis aequore ~us prima labat 12.12.

5 A particular tract of land, country.

uno ~ures diuidit amne duas *GAL. pod.* 1; e conspectu Siculae ~uris *Ver. G.* 1.34; 2.69; *Ov. Met.* 1.515; Pontica ~us *Pont.* 3.1.7; ~us infesta frigoris MELA 3.44; *Stat. Theb.* 4.622.

6 The earth (opp. sky, stars, etc.).

ea, quae est media et nona, ~us *Cic. Rep.* 6.17; aeris in spatio magnam pendere docentes ~urem *Lucr.* 2.603; animae. ~uis. ~at extrinsecus aut ipsa ~ure coorta 6.579; *Stat. Theb.* 10.850.

Tēloboac: see **TELE-**.

telōnēum ~i, *n.* [Gk. *τελώνιον* (-ωνείον)] A customs-post.

~VM A FVNDAMENTIS. RESTITVIT *CIL* 8.12314.

telōniarius ~(i)ī, *m.* [as prec. + ARIVS] A collector of customs.

CIL 3.13677.

tēlum ~i, *n.* [dub.]

1 A spear or sim. weapon (whether used for throwing or thrusting). **b** (coupled w. *arma*).

si ~um manu fugit magis quam icet *Lex XII (Font. iur. p. 34)*; undique conueniunt uelut imber ~a a tribuno *Enn. Ann.* 401; ~o. ~trabali 601; *Pl. Am.* 251; priu' quam unum inieciunt ~um *Poen.* 919; sub ~a uolantia *Cato hist.* 140; quin in nostros ~a coicerent *Caes. Gal.* 1.47.2; uti ne ~o

tormentone adigi posset *Cic. V.* 3.55.1; subeunt in aduentu nostri, depelluntur ~is *B. Hisp.* 38.4; *Sal. Jug.* 105.2; qui. ~ in medios ~um torstori primus Achinos *Ver. G.* 4.5.497; per flammam et mille sequentia ~a 6.110; ut ab neutra parte emissa sint ~a *Liv.* 9.39.6; posito. ~tricuspidē ~o (i.e. *trident*) *Ov. Met.* 1.330; sic tua coniectis fodiantur uiscera ~is *Id.* 623; iam breuis est ~o uolenti non utilis aer *V. Fl.* 2.524; sic irrita nobis ~a cadant *Stat. Theb.* 2.652; ubi pleraque ~orum turribus pinnisque inueniunt inritia haerebant *Tac. Hist.* 4.23; ~is. non in falsum iactans *Ann.* 4.50; *PLIN. Ep.* 4.22.5; *Juv.* 10.164; *Apul. Met.* 1.4. **b** togam pro pace, arma ac ~a pro bello *Cic. de Orat.* 3.167; arma atque ~a militaria ab Samnitibus. ~sumperunt *Sal. Cal.* 51.38; *Jug.* 43.3; *Liv.* 6.6.14; non arnis ~isque Romanis, sed. oblectationi oculisque ceciderunt *Tac. Ger.* 33.2; *PLIN. Pan.* 13.2.

2 A missile weapon. **b** (spec. applied to arrows). **c** (to missiles shot from catapults, etc.). **d** (poet., to thunderbolts; also to sunbeams).

multitudine sagittarum atque omnis generis ~orum multos uulneratos *Caes. Gal.* 7.41.3; eminus fundis, sagittis reliquisque ~is pugnabatur *Cic. V.* 1.26.1; nox. ~ super campos ~is conserta pependit *Lucr.* 7.520; *Tac. Hist.* 3.27; missilia ~a 3.71. **b** utinam me suis arquentes ~is mactasset dea! *Acc. trag.* 52; cum Ptolemaeus. ~o uenenoato ictus esset *Cic. Div.* 2.135; ~a. direxit aru *Hor. Carm.* 4.9.17; *Ov. Met.* 12.601; si quis uenenoato ~o percussus est *Larg.* 176; *Stat. Theb.* 6.928; ~a pharetra promentem 12.741; arcu derigentium ~a *Quint. Inst.* 9.4.8;—(as the weapon of Cupid) Veneris qui ~is accipit ictus *Lucr.* 4.1052; saucius ingemuit ~umque uolante sensit *Ov. Ars* 1.169; Cupidineis. ~is *Tr.* 4.10.65; *MAN.* 2.926; ~a. blando medicata ueneno *Sil.* 7.453; *Apul. Met.* 5.24. **c** periclitantur tormenta ac ~a *Sis. hist.* 91; tantum aberat a nostro castello ut ~um tormento missum adigi non posset *Caes. Civ.* 3.51.7; cum ~a tormentis iacerentur *Hirt. Gal.* 8.41.6; *B. Afr.* 56.1; directam ~orum missionem *Virr.* 1.1.8. **d** patris. ~um *Lucr.* 6.398; ille gladii. ~Ceraunia ~o deicit *Ver. G.* 1.332; *Ov. Id.* 467; fulminis. ~is *Pont.* 3.6.17; nitore gladii. ~is *GERM.* 1.4.106; ~is fulminum et missilium caelestium iaculis ignescit *Apul. Mun.* 3; (cf.) fulminia atque aliae ignitorum ~orum. ~plurimae species 8;—non radii solis neque lucida ~a diei *Lucr.* 1.147; 2.60; 3.92; 6.40.

3 A weapon (in general). **b** (w. type of weapon specified in context). **c** cum ~o, ~is, armed.

luci. si se ~o defendit *Lex XII (Font. iur. p. 31)*; armatos. ~ quos appellare uere possumus? opinor. eos qui scutis ~isque parati ornatique sunt *Cic. Luc.* 60; quorum ego uix abs te iam diu manus ac ~a contineo *Lucr.* 1.21; cum inter media hostium ~a uersaretur *Phil.* 14.36; *Lucr.* 3.176; comminus pugnant ~a multos interfecit *Stat. N. Gr.* 4.43; ~a inter Martia *Ver. Ed.* 9.12; ~o lumen terebrans acuto *A.* 3.635; ~a in donum Maeni conferri *Liv.* 4.13.9; in uolnera ac ~a ruunt 26.44.9; *Ov. Met.* 3.535; manus nunc obuia ~a (sc. caestus) discutitis (Laccon) *Stat. Theb.* 6.772; destituta aduersus dubitantes ~a *Tac. Hist.* 1.471; ne ~a quidem nisi agrestia aut subitum in usum proposita *Ann.* 2.80; ~um (app. a dagger). ~ in necem eius paratum ostendit 12.55; *PLIN. Pan.* 12.3; uice ~i saeuit nuda manus *Juv.* 15.53; cum nullum aliud ~um mortiferum Fortuna quam solum mihi grabatulum subministraret (i.e. a noose) *Apul. Met.* 1.16; accipiti ~o illo (sc. nouacula) 5.20; (cf.) pedicare. ~ dabit illa marito, dum meruit ~i uulnera prima noui *Mart.* 11.78.6;—(defined) *Gaius dig.* 47.2.55(45.1); arma sunt omnia ~a, hoc est et fustes et lapides, non solum gladii hastae frameae *Ulp. dig.* 43.16.3.2; *PAUL. dig.* 48.6.11.1. **b** ab ictu lapidum, quod unum nostris erat ~um *Caes. Civ.* 3.63.7; arcumque. ~celerisque sagittas corripuit. adus quae ~a gerebat Achates *Ver. G.* 1.188; quis ~a sagittae 10.168; ~a in hostem hastaque et gladius *Liv.* 1.43.2; pilum, haud paulo quam hasta uehementius ictu missuque ~um 9.19.7; fundis ut nunc plurimum, ita tum solo eo ~o utebantur 28.37.6; alterius ~um lapis est *Ov. Met.* 11.10; hoc mihi si ~um (sc. mentula) desit, inermis ero *Prop.* 9.14; non hasta uirtus. ~um flamma fuit *Lucr.* 3.501; cum uenabulis et cultris quaeque alia uenantibus ~a sunt *Tac. Ann.* 3.43; saxa. incipiunt torquere. domestica seditioni ~a *Juv.* 15.65; arcus et faretra et sagittae, magni deli propitia ~a *Apul. Met.* 5.22. **c** qui cum ~o ambulauerit *Leg. pub.* (Font. iur. p. 92) 13; te. ~stetis in comitio cum ~o *Cic. Catil.* 1.15; semper. ~uocatos cum ~is secum habere consuevit *B. Alex.* 53.17;—(w. esse) ut ne quis cum ~o seruus esset *Cic. Ver.* 5.7; qui in senatu confessus esset se cum ~o fuisse *Val.* 24; *Id.* 2.24.3; qui praesidi causa cum ~is erant circum aedem *Sal. Cal.* 49.4.

4 (applied to the natural weapon of an animal, insect, etc., usu. of a pointed shape; also, to prickles, etc., on plants).

Culex 186; nunc pars caret altera ~o frontis *Ov. Met.* 8.883; ~um. ~detraxit (natura, sc. from the queen-bee) et iram eius inermem reliquit *Sen. Cl.* 1.19.3; *PLIN. Nat.* 10.47; 11.3; (cf.) pro iis (sc. horns) ~um ungulae ictus illis 11.254; ~is muniendo (sc. herbas) aculeis ~isque armando 22.17.

5 (fig. or in fig. contexts) A weapon, shaft, etc.

hunc ~o suo sibi, malitia, a foribus pellere *Pl. Am.* 269; usque quaque sapere oportet: id erit ~um acerrimum *Inc. trag.* 78; omnia ~a totius accusationis in Oppianum coniciebantur *Cic. Clu.* 50; Pompeio. ~ de corpore rei publicae tuorum scelerum ~a reucllent *Ps.* 25; fortunae. ~ista ~a sunt non culpae 43; nec gelidis torpet ~is est perfixa pauoris *Lucr.* 3.305; uis tribunicia, ~um a maioribus libertati paratum *Sal. Hist.* 3.48.12; inuidiae ~o *Culex* 342; quod pluribus ~is disciplinarum sunt armati *Virr.* 1.1.17; detractationem militiae ~um acerrimum aduersus patres habere *Liv.* 3.69.2; hostibus ueniat. ~linguae ~a subire tuae *Ov. Pont.* 4.6.36; tu. Epicure, deum inermem facis, omnia illi ~a. ~detraxisti *Sen. Ben.* 4.19.1; uos. ~quis ~um contra aspera mors est *Sen. 2.576*; iuuenis qui ~um ingens accesserat ira 16.62; *Quint. Inst.* 9.275; eloquentia, praesidium simul ac ~um *Tac. Dial.* 5.5; *Ann.* 13.26; *Suet. Cal.* 53.2.

temerariē, adv. [next + -ē] Thoughtlessly, rashly.

non tempero mihi quin utar interdum ~ uerbis et proprietatis modum excedam *SEN. Nat. 3.18.7.*

temerarius ~a ~um, a. [TEMERE + -ARIVS]

1 That occurs fortuitously, accidental; random in effect. **b** (esp. med., of methods, practices, etc.) subject to chance or risk.

quid hoc quod piceus ulmum tundit? hui ~umst *PL. As. 262*; non ~um est ubi diues blandie appellat pauperem *Aul. 184*; ~ordo eorum (sc. astrorum) atque constantia. in quo nihil est ~um nihil uarium nihil fortuitum *Cic. N. D. 2.43*; Iuppiter in multos ~a fulmina torquet *Ov. Pont. 3.6.27*. **b** nisi ~a. uia fuerit adiutus *Cels. 2.10.7*; non quo non interdum etiam ~a medicina proficiat *7.26.2.8*; ~is remediis graues morbi curantur *SEN. Com. exc. 4.5*; utuntur et radice, ~a in totum, ut arbitror, medicina *PLIN. Nat. 25.36*; ~siue quod columbariorum quaestus ~us incertusque *FEST. p. 169M*.

2 That acts thoughtlessly, reckless, hasty.

b (poet., of parts of the body, weapons, etc.). temulentast mulier et ~a nec satis digna cui committas primo partu mulierem *TER. An. 229*; ~a, procaax, irata mulier *Cic. Cael. 55*; homo incoisultus et ~us *Deiot. 16*; homines ~os atque imperitos *CAES. Gal. 6.20.2*; nimium ~us. qui tulerunt te *PROF. 2.8.13*; belli ~us auctor *Ov. Met. 5.8*; *Fest. 3.413*; uir iniquus et ultra fortem ~us *VELL. 2.68.3*; *SEN. Com. 1.6.10*; *LUC. 8.579*; adsiuidi et circumspecti magis quam ~i (sc. dogs) *COL. 7.12.3*; *STAT. Sil. 2.4.3*; *QUINT. Inst. 10.2.16*; *PLIN. Ep. 9.26.13*; tu propter mille talenta. ~us *IUV. 14.275*; Thrasylus, praecipuus alioquin et de ipso nomine ~us *APUL. Met. 8.8*. **b** ~a tela *Ov. Met. 2.616*; manus hunc ~a cuius perdidit *FER. A. 467*; quod Tydidiae ~a dextera fecit *Pont. 2.2.13*; *GERM. Arat. 295*; *LUC. 8.795*; puppem ~am Mineruae *STAT. Sil. 2.7.50*; contemnunt mediam ~a lina Charybdim *IUV. 5.102*.

3 (of qualities, conduct, etc.) Reckless, impetuous, thoughtless. **b** (of a plan, undertaking, etc.) ill-considered, rash.

frenitum egentium et motum quandam ~um Graeculae contolis *Cic. Plac. 23*; ~a atque inconsiderata. fama popularis *Tusc. 3.4*; uenti ~a nota. diripienda ferant *[Tib.] 3.6.27*; quibus lingua prompta ac ~a *Liv. 22.44.7*; eam uisio hominis ~am uocem *23.22.9*; nec committi quicquam ~ae speli *23.37.9*; aduersus ~os impetus pertinax *28.22.14*; uirtus ~a *LUC. 5.682*; de taurino credere ~um est *PLIN. Nat. 28.195*; ~us ardor *MART. 6.25.5*; Lydi pietas ~a *Lausi STAT. Sil. 3.3.191*; eloquentia. ~contumax. ~a *Tac. Dial. 40.2*. **b** quod ~o et repentino consilio sit *Cic. Inv. 2.28*; ~ae pugnae auctor *Liv. 25.1.4*; assistendum ~o incepto sit *25.14.2*; ad consilium. ~um magis quam audax *25.37.18*; *VELL. 2.120.4*; *CURT. 7.2.37*; ~o editionis honore. *QUINT. Inst. 1.1.7*; ~is iuicorum ausibus *[QUINT.] Decl. 3b.2*; (*transf. ep.*) tempora si ueteris quaeris ~a damni *Ov. Fast. 6.767*; (*n. pl. as sb.*) ~a prono expertus cessisse deo *LUC. 5.501*.

temerārī ~ōris, m. [TEMERO + -TOR] One who defies or violates; (spec. sexually).

ne quis ~or oberrat agmine femine *STAT. Ach. 1.601*; (~w. obj. gen.) Apollineae ~or matris *Theb. 11.12*.

temere, adv. [**temes-* 'dark'; cf. Skt. *tamas-*]

1 Blindly, heedlessly, recklessly. **b** (in litotes) (not) without due thought or care, (not) lightly.

quo tam ~ itis? *ENN. Ann. 554*; quacoe, ne ~ hanc rem agas, ne iracunditer *CABUL. com. 78*; ne ~ facias *TER. An. 205*; ne ~ secuti putemur *Cic. Inv. 1.61*; forsitan in suscipienda causa ~ impulsus adulescentia fecerim *S. Rose. 31*; omnia ~, turbulenta. per furorem esse gesta *Dom. 68*; nihil ~ agendum *CAES. Gal. 5.28.3*; cohortem, quae ~ ante ceteras. ~ procurerat *Civ. 1.5.2*; *B. Afr. 61.3*; *SAL. Cal. 31.7*; uocalem ~ insecutae Orpheae siluae *HOR. Carm. 1.12.7*; exercitum ~ pugnae commisit *Liv. 3.4.7*; in insidiis ~ inlati *22.31.4*; *LUC. 4.436*; inter ea, quae ~ manduntur, et boletis merito posuerim *PLIN. Nat. 22.92*; callide uulgatum, ~ credunt *Tac. Hist. 1.51*; *SURT. Jul. 55.3*. **b** ut ne res ~ tractent turbidas *ENN. scen. 144*; rapidus fluuius est hic, non hac ~ transiri potest *PL. Bac. 85*; an ~ quicquam Parmeno praeterat quod facto usu' sit? *TER. Hec. 878*; cauto alienam discipulam ~ contemnas *Cato Agr. 1.4*; di rem tantam haut ~ improbus offerunt *Acc. Praef. 31*; audaciter hoc dico, iudices, non ~ confirmo *Cic. Pont. 11*; neque ~ consulem populi Romani saltatorem uocare *Mur. 13*; haec inter nos partitio defensionis non est fortuito. nec ~ facta *Sul. 13*; qui hoc. non ~ nisi libertis suis deferebant *Q. fr. 1.1.13*; omnibus interfecti proleis neque ~ incognitam rem pronuntio *CAES. Ch. 3.87.2*; non ego. ~ edi luce protesta quicquam praeter holus *HOR. S. 2.2.116*; quod. nec cito desisto nec ~ incipio *PROP. 2.20.36*; ~erant qui non ~ monendum rem tantam. censerunt *Liv. 21.6.7*; *PLIN. Nat. 3.1*; *Tac. Ann. 6.28*; non propositur ulla formula nec ~ petenti datur *GAU. Ins. 3.222*.

2 Without reason, without good cause. **b** (in litotes) (not) without reason; non (*haud*) ~ est (*quod*) it is not without reason, not for nothing (that).

non interesse putari conuenit unam (stellam), sed frustra ~a uulgo ratione sine ulla septem dicier *Cic. Arat. 266(32)*; seu ~ expecto, siue id contingere fas est *Ov. Tr. 3.5.27*. **b** non ~ dicant te benignum uirgini *PL. Trin. 740*; quod. neque de praediis unquam ~ discesserit *Cic. S. Rose. 79*; neque enim illud uerbum ~ conseruato approbauisset, si ea res nulla esset omnino *Div. 1.65*; ~i, illuc non ~st *PL. Epid. 714*; nescioquid tristis est non ~st: timeo quid sit *TER. Hec. 820*; ~haud ~ est quod tu tristi cum corde gubernas *ENN. Ann. 482*; non ~ est quod cornus cantat mihi nunc ab laeta manu *PL. Aul. 624*; non pol ~st quod tu tam times *TER. Ph. 998*.

3 At random, casually, haphazardly.

b (coupled w. advs., etc., expr. chance or accident).

aspera ~ pigmenta in tabula oris liniamenta effecere possunt *Cic. Div. 1.23*; semina rerum multimodis ~ incassum frustraque coacta *LUC. 2.1060*; oppida ~ munita *SAL. Jug. 54.6*; famulos ~ inter tela iacentis *VERG. A. 9.320*; sub alta. ~ pinu iacentis sic ~ *HOR. Carm. 1.11.14*; ignem ~ arripitum imminentibus muro adificiis iniecit *Liv. 2.33.7*; saxa. ~ iacentia *9.24.6*; emissio ~ pilo *10.40.13*; rumores ~ sine ullis auctoribus ioti *35.23.2*; hi ~ errabant *Ov. Fast. 6.327*; *SEN. Com. 10.5.8*; sic ~ iactae coila perfundant comae *SEN. Phaed. 394*; confusos ~ innixtae (grues) glomerantur in orbis *LUC. 3.715*; fieri uidentur et discursus stellarum numquam ~ *PLIN. Nat. 2.100*; casula cannuis ~ contexta *APUL. Met. 4.6*. **b** forte ac ~ *LUC. 1.451*; id quod ~ fit caeco casu et uolubilitate fortunae *Cic. Div. 2.15*; si. forte ~ casu. plerique fierent *Fest. 6*; nec quicquam raptim aut forte ~ egeritis *Liv. 23.3.9*; id forte ~ ab uno exclamatum totis. personabat castris *41.2.7*.

4 (usu. in litotes) Without having to overcome obstacles, objections, etc., readily, easily.

si cuperent hostes fieri, ~ fieri nunc possent *CATO oral. 44*; nec ~ omnino plane uis frigida ueni esse potest *LUC. 6.39*; nullus dies ~ interessit, quoniam non ad eum scriberet *NEP. Ath. 20.2*; non ~ a me quilibet ferret idem *HOR. Ep. 2.61.4*; patres quocumque non ~ pro uallo aequo aditum sunt *Liv. 2.61.4*; ietum eorum haut ~ sine febris est *PLIN. Nat. 11.73*; nec ~ scitipodem altitudine excedit *21.164*; illud ingenium. ~ genus non ~ unquam peruenit ad frugem *QUINT. Inst. 1.3.3*; non ~ ullius causa belli iniustus *FLOK. Epit. 1.34(2.18.3)*; ut non ~ quis tam aduerso rumore. transierit ad principatum *SURT. Tw. 6.2*; eo. nemini hominum ~ uisibilia *APUL. Soc. 11*.

temeritās ~ātis, f. [as prec. + -TAS]

1 Recklessness, thoughtlessness, impetuosity. **b** the fact of being ill-considered, baselessness (of thoughts, beliefs).

ineptia, stultitiaque adeo et ~ast *PL. Mer. 26*; *AFRAN. com. 113*; quam ille fortitudinem nominat eam nos gladiatoriam et inconsideratam appellabimus ~atem *Rhet. Her. 3.6*; ~as et audacia *Cic. Inv. 1.5*; Graecorum. totae res publicae sedentis contionis ~ate administrantur *Flac. 16*; ~atem consilio. ~um ui esse superandum *Red. Sen. 19*; summae dementiae et ~atis *PLANC. Fam. 10.21.5*; sperans ~ate eorum fore alioque dimicanti facultatem *CAES. Gal. 6.7.4*; *B. Alex. 75.1*; *SAL. Jug. 94.7*; uicere seniores quibus ira patrum aduersus ~atem plebis certari non placuit *Liv. 2.55.11*; *34.8*; *22.41.3*; *PHAE. 5.4.12*; ~as sub titulo fortitudinis latet *SEN. Ep. 45.7*; alibi (tellus) diuitis foditur quaeuente uita aurum. alibi deliciis gemmas. alibi ~ati ferrum, auro etiam gratias inter bella caedescit *PLIN. Nat. 33.1*; *QUINT. Inst. 8.6.36*; tot exercitus. ~ate aut per ignauiam ducum amissi *Tac. Ag. 41.2*; *Hist. 4.29*; (~of plans, etc.) ita sum perturbatur ~ate nostri attentissimi consilii *Cic. Ath. 10*; cum. in eadem ~ate propositi perseuerauerint *CALL. 48.19.28.3*; (~pl.) non offert se ille istis ~atibus, ut se ciui rem publicam priuet *Cic. Sest. 61*; (~w. gen.) manebat quippe suspitionem et credendi ~as *Tac. Ann. 4.67*. **b** omnium falsarum opinionum ~ate derepta *Cic. Fin. 1.43*; uelut arguens rumorum de se ~atem *SURT. Tw. 5.3*; ad coarguendam ~atem artis (sc. mathematicae) *Dom. 15.3*.

2 Readiness to take risks, boldness, venture-someness.

eo maturius auxilia. ~um quaedam ~ate rapienda sunt *Cels. 3.7.1.3*; *3.9.4*; nec illos (sc. crocodillos). sanguinis proprietate superat sed contemptu et ~ate *SEN. Nat. 4.2.15*; *QUINT. Inst. 12.1.4*; (~in speaking) quod diligenciam non relinquibat cum illi tam bene ~as cederet *SEN. Con. 3.1.6*; extemporalis audaciae atque ipsius ~atis uel praecipua iucunditas est *Tac. Dial. 6.6*.

3 Absence of design, accident, randomness.

~em esse omnia autumant *Pac. Trag. 373*; *Cic. Parad. 17*; nulla. in caelo nec fortuna nec ~as. ~inest *N. D. 2.56*; *Div. 2.85*; in fortunae ~ate *Amic. 20*.

temeriter, adv. compar. ~ius. [as TEMERE + -TER?] Thoughtlessly, carelessly.

hocinest, quod tam ~iter tu meam beniuolentiam interis se ratus? *Acc. Trag. 96*; Euripidis, qui choros ~ius in fabulis gram. 6.

temeritūdō ~inis, f. [as TEMERE + -TVDO] Recklessness.

non tyrannum noui ~inem? *Pac. Trag. 149*.

temerē ~āre ~āui ~ātum, tr., (intr.). [as TEMERE + -O?] ~

1 To violate, desecrate (anything protected by religious sanctions).

ultus aros Troiae templa et ~ata Mineruae *VERG. A. 6.840*; non ego temptaui nulli ~anda. sacra docere *[Tib.] 3.5.7*; sepulchra maiorum ~ata *Liv. 26.13.13*; hospitii ~atis ~sacris *Ov. Ep. 16.3*; lucos ferro ~asse *MENTIS. 742*; *STAT. Theb. 3.202*; *Tac. Ann. 1.30*; (~laws, agreements, etc.) *Ov. Met. 9.627*; ~asse fidem *Pont. 4.10.82*; statum rei publicae ~ando *V. Max. 9.5.3*; *MELA 3.37*; hic. ~ata. iura reliquo *LUC. 1.225*; *SEN. Med. 614*; ~ando rumpere pacem *SIL. 11.1*; sacrum. ~ius. ciuiliis rabies usque in exitum ~asset *Tac. Hist. 3.80*; nec. ~coniugale illud praecceptum ~at *APUL. Met. 5.8*.

2 (spec.) To violate sexually. **b** to violate (a marriage, etc.).

~atam. *Augen. Ov. Ep. 9.49*; inuiso quamuis ~ata cubili *STAT. Theb. 9.613*; qui. Iulium in matrimonio Marci Agrippae ~auerat *Tac. Ann. 1.53*; (~cf. puer. nullo ~atus pectora motu *STAT. Ach. 1.302*. *b* thalamos ~are pudicos *Ov. Am. 1.8.19*; lectum ~auit *Ar. 1.743*; ~anti foedera lecti *Ep. 5.101*; Venereum ~are maritum *15.285*; (~intr., dub.) amatores suum, quod in aliam ~asset. ~mutauit *APUL. Met. 1.9(5.1.1)*.

3 To violate (a place, etc., by going where it is not usual or natural to go).

cum rudis Argo miscuit ignotas ~ato litore gentes *LUC. 3.194*; maria. ~ata *PLIN. Nat. 14.52*; illicitas ~are. ~undas *V. FL. 1.617*; terebant nubila suspensio celerem ~asse uolatu *PERSEA. STAT. Theb. 3.463*; ~atis. ~Alpibus *SIL. 15.52.9*.

4 To pollute, defile.

suis fluuiis ~asse uenenis *Ov. Met. 7.535*; dapibus ~are nefandis corpora *15.75*; PROPTER ~ATVM SANGVINEM *CIL. 13.1668.1.12*; integer et nullo ~atu corpora damno *STAT. Sil. 2.1.150*; *[QUINT.] Decl. 12.2*; (~w. internal acc.) nil ~are piget *SIL. 2.472*; (~transf.) incestis ~ari uocibus aures *Ov. Tr. 2.503*.

Temesaeus ~a ~um, a. Of or belonging to Temese.

~a. aera *Ov. Med. 41*; *Met. 7.207*; *Fast. 5.441*. *STAT. Sil. 1.5.47*.

Temesē ~ēs, f. ~a ~ae. A town in Bruttium, noted for its copper mines.

~es. metalla *Ov. Met. 15.707*; *PLIN. Nat. 3.72*; *STAT. Sil. 1.1.42*. **β** *MELA 2.69*.

tēmētum ~ī, n. [cf. Skt. *tāmyati*, OSI. *tomiti*, ON. *þam*] Any intoxicating liquor, strong drink.

quia ~i nihil allatum intellego *PL. Aul. 355*; *POMPON. com. 39*; amphoram. ~i *VAR. Men. 310*; carent ~o omnes inuilescit *TER. Hec. 4.6*; cadum ~i *HOR. Ep. 2.2.103*; *Liv. 10.42.7*; ut scirent an ~um olerent *PLIN. Nat. 14.90*; ~abstemium, quia ex abstinentia ~i composita uox est *QUINT. Inst. 1.7.9*; *IUV. 15.25*; *GEL. 10.23.1*.

temnō ~ere, tr. [**temb-no*, cf. Gk. *στέμφω*, OHG. *stampfon*, Eng. *stamp*] To scorn, despise.

quia semper aues quod abest, praesentia ~is *LUC. 3.957*; si genus humanum. ~at *VERG. A. 1.542*; pars belli haud ~enda *10.737*; icinus raro stomachis uulgaria ~it *HOR. S. 2.3.38*; *STAT. Theb. 2.570*; haud ~andae manus ductor *Tac. Hist. 3.47*.

tēmō ~ōnis, m. [perh. **tenhsmo*, cf. OHG. *dihkala*, AS. *þixl*] The pole or yoke-beam of a cart, chariot, etc.; also, of a plough. **b** (in refs. to the constellation Charles's Wain).

qui quasi ~o est inter lones, bura a bubus *VAR. L. 5.135*; per ~onem percurrere et in iugo insistere *CAES. Gal. 4.33.3*; *PER. A. 12.470*; *PROF. 4.8.21*; *Liv. 37.41.6*; ~one rutilus axis *Ov. Met. 2.316*; *PHAE. 3.6.1*; ex summo ~one hastae praefixae ferro eminebant *CURT. 4.9.3*; *COL. 6.7*; *PER. 5.70*; *V. FL. 6.83*; biuigo ~one *STAT. Theb. 2.723*; *Sil. 1.2.144*; ~pedes ~o protentus in octo *STAT. Hec. 1.171*; *3.173*; (~adapted to other uses) it (sc. stipites). in ipsis quatuor angulis adfixi sunt, omnesque transversis sex ~onibus quasi uaccerae inter se ligantur *COL. 6.19.2*. **b** in altissimo caeli clipeo superat ~o stellas *ENN. scen. 216*; *VAR. L. 7.73*; *Cic. Arat. 97*; flexerat obliquo ~one plastra *Bootes Ov. Met. 10.447*; *SEN. Her. F. 131*; flexo. ~vrsae ~one *LUC. 4.523*; *STAT. Theb. 1.692*.

Tempē, n. pl. FORMS: app. only in nom., voc., and acc. The valley of the Peneus between Ossa and Olympus in Thessaly, noted for its beauty; (transf.) any beautiful valley.

L CASSIVS LONGIN PROPOS ~MVNYIT *CIL. 3.588*; *CATUL. 64.35*; ad ~ Thessalica *Liv. 33.35.7*; *CUL. 10.265*; *STAT. Sil. 1.2.215*; ~Culex 94; speluncae uulque laeas et frigida ~ *VERG. 2.469*; non Zephyris agitata ~ *HOR. Carm. 3.1.24*; tua sunt Heliconia ~? *Ov. Am. 1.1.15*; Heloria ~ *Fast. 4.477*; Teumesia ~ *STAT. Theb. 1.485*; lucos Boeotiae ~ *Sil. 5.3.209*.

temperāculum ~ī, n. [TEMPERO + -CVLVM] (perh.) A smelting-furnace, cinnami merces et ferri ~a et argenti metalla *APUL. Fl. 6*.

temperamentum ~ī, n. [TEMPERO + -MENTVM]

1 A mixture of substances in due proportion, blend; a substance added to form a blend. **b** consistency attained by blending, etc.

eadem enim est materia, sed distat ~o *PLIN. Nat. 9.130*; excoigato uitri ~o *36.195*; (~transf.) *V. Max. 8.10.1*; propagatum insonitumque ~o *PLIN. Nat. 17.138*; egregium principatus ~um, si demptis utriusque utilitatis solae uirtutes misceretur *Tac. Hist. 2.5*; illud. rei atque uerbi ~um diuos Augustus duobus Graecis uerbis elegantissime exprimebat (*i.e. omōbe probōus*) *GEL. 10.11.5*; ~nenum. parum ualidum, siue ~um inerat ne statim sciretur *Tac. Ann. 13.15*; (~cf.) festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem homines publice cogerentur, tamquam necessariam laboribus interponentes ~um *SEN. Dial. 9.17.7*. **b** cum oelo coquitur spuma, donec cerati spissi habeat ~um *LARC. 87*; hanc terere oportet ex cinere lixiua. ~donec leuia passi habeant ~um *228*; teruntur ex cinere lixiua. ~donec habeat mellis liquidi ~um *230*.

2 A mean between hot and cold, temperate heat.

quidam ~o laetentur orientis uel occidentis *COL. 3.21.8*; media uersus autumnique ~a *SEN. Ben. 4.28.1*; ut nimio frigori par feruor inmixtus ~um aequet *PLIN. Nat. 19.155*; salubri ~o *PLIN. Ep. 2.17.9*.

3 A compromise between extremes of policy, conduct, character, etc.

inuentum est ~um, quo tenuiores cum principibus aequari se putarent *Cic. Leg. 3.24*; aequitatis admirabili ~o se inter misericoordem patrem et iustum legislatorem partitus *V. Max. 6.5.1.3*; sola uirtus habet, non recipiunt animi mala ~um *SEN. Ep. 85.10*; dabo. inter secretum publica-

tionemque ~um [QUINT.] *Decl.* 18.12; *Fron. Ag.* 119; elegantius ~o inter coniugalem amorem et senatoriam necessitatem *Tac. Ann.* 11.4; tenebo. ~um, ut ex duobus, quorum alterum petis, eligam ita potius *Plin. Ep.* 7.3; statim soluere, cum aliquo scilicet ~o temporis intelligendum est *Paul. dig.* 46.3.105; (w. medium) controversias, in quibus inter silentium et detectionem medio ~o opus erat *Sen. Con.* 2.1.33; medium. ~um maxime sequamur in arandis agris *Col.* 2.4.6; qui medium ~um in hoc seruant *Plin. Nat.* 15.11.

4 Moderation, restraint, balance.

quod animi ~um. in Q. Scaeuola. adnotatum est *V. Max.* 4.1.11; magno. ~o opus est *Sen. Con.* 7.4.5; iram non temperamus, sed ex toto remouemus—quod enim malae rei ~um est? *Sen. Dial.* 5.42.1; utendum. ~modico, quoniam adurit. non seruat ~o *Plin. Nat.* 23.92; spero me secutum in libellis meis tale ~um *Mart. i. pr.*; *QUINT. Decl.* 2.16(p.7).1.25; ueni postulatorus a uobis ~um uestrae fortitudinis *Cic. Hist.* 1.83; *Ann.* 4.20; *Plin. Ep.* 6.29.7; quo ~o potestatem tuam. moderatus es! *Pan.* 10.3; *Fro. Aur.* 1. p.120(22N); *Gaius dig.* 21.1.18.

temperans ~ntis, a. compar. ~ntior, superl. ~ntissimus. [pple. of TEMPERO] Observing moderation, restrained, self-controlled.

hominī frugi et ~nti fūctus officium? *Ter. Hau.* 580; nec bono uiro meliorem nec ~ntem ~ntiorem *Cic. Parad.* 21; ~ns—quem Graeci *ὀψοφρα* appellant *Cels.* 3.16; sobrius et ~ns quam uino uenerique deditus *Cels.* 5.26.3; in ebrietatibus ac libidinibus ~ntissimum *Sen. Ep.* 59.11; inuadit ~ntissimos morbus 91.5; *Plin. Ep.* 7.1.1; (w. gen. of respect) culpam ut Antipho in se admiserit, ex qua re minu' rei foret aut famae ~ns *Ter. Ph.* 271; prociac otii et potestatis ~ntior *Tac. Ann.* 13.46; ~ns gaudii *Plin. Pan.* 52.5; (w. ab) non equidem ~ntes principes grauiore ~ntioresque a cupidine imperii. ~censeam fieri posse *Liv.* 26.22.14.

temperanter, adv. [prec. + TER²] With moderation or restraint.

quibus modis ~ haberetur (uulgi natura) *Tac. Ann.* 4.33; de nobilitate generis multum praefatus, cetera ~ adiungit 52.9.

temperantia ~ae, f. [TEMPERANS + IA]

1 Self-control, moderation, restraint.

~a loquentis *Var. L.* 8.26; tanta ~a, tanta mansuetudine *Cic. Man.* 13; sapientiam ~amque in publicis priuatisque. ~rebus *Agr.* 2.64; ~a est. quae in rebus aut expetendis aut fugiendis ut rationem sequamur monet *Fin.* 1.47; ~am, quae est moderatio cupiditatum rationi oboediens 2.60; *CAES. Gal.* 1.19.2; *SAL. Jug.* 45.1; specimen hostilitatis ~aeque Romanae *Liv.* 25.36.16; quantum clementia, ~a, ceteris bonis artibus praestitisset *Tac. Ann.* 2.73; 11.16; ut in posterum ipse ad eandem ~am astringeret *Plin. Ep.* 7.1.7; (in respect of bodily appetites) facit ~a bonam ualitudinem *Sen. Ep.* 14.15; ~a in cibis *Plin. Nat.* 28.56; *Aur. Fro.* 1. p.82 (4N); (w. gen.) ~a cupiditatum *Rhet. Her.* 3.14; dicacitatis moderatio et ~a *Cic. de Orat.* 2.247; ~a et continentia libidinum *Liv.* 30.14.5.

2 Balance, equilibrium.

admirare quam uoles ~am, ordinationem, figuram (sc. mundi) *Apul. Met.* 22.

temperatē, adv. compar. ~ius. [TEMPERATVS + E]

1 In a moderate degree.

ubi ~e tepebit *Cato Agr.* 69.2; uolucres minus habent terreni, minus umoris, caloris ~e, aeris multum *Vitr.* 1.4.7; 2.7.3; ~e concoquens *Plin. Nat.* 18.110; ~e purgare 33.110.

2 With restraint or moderation.

~ius dicere *Cic. Brut.* 314; *Orat.* 100; ages, ut scribis, ~e *Att.* 12.32.1; ita scripsisti ut neque seuerius neque ~ius scribi potuerit 13.1.1.

temperatiō ~onis, f. [TEMPERO + TIO]

1 The mixing of substances in due proportion, blend, composition.

illius aeris ~onem *Cic. Ver.* 4.98; eodem aere eadem ~one *Luc.* 85; materia ~one trium partium. ~compacta *Tim.* 27; caeruli ~ones *Vitr.* 7.11.1.

2 Balanced organization or constitution (of any system, corporation, etc.); the agent or means of organization.

mensum ~o *Cic. Leg.* 2.16; ~onem rei publicae *Leg.* 3.12; (commoda) quae percipiuntur caeli ~one fecunditate terrarum *N. D.* 2.13; corpus unum et simplex, ita figuratum ut ~one naturae uigeat et sentiat *Tusc.* 1.21; de. ~ disciplina ac ~one ciuitatis 4.1; corporis ~o, cum ea congruat inter se quibus constamus sanitas (dicitur) 4.30; quae a luna ceterisque sideribus caeli ~o fiat *Div.* 2.94; parca. in operibus sumptus ratione ~o *Vitr.* 1.2.8; hac ordinum ~one *Liv.* 9.46.15; ~sol. ~mens mundi et ~o *Cic. Rep.* 6.17.

3 Moderation or tempering (of conditions); a means of moderation.

(w. subj. gen.) semina. ~ea ~one caloris et oriri et augescere *Cic. N. D.* 2.25; ~praesto est huius uitii ~o, quod senatus lege nostra confirmat auctoritas *Liv.* 3.27; moderatione et ~one sublata *N. D.* 2.92.

temperātor ~ōris, m. [TEMPERO + TOR]

1 One who tempers (metal; in quot. poet., of a river).

Plateam. ~quam fluctu. ~armorum Salo ~or ambit *Mart.* 4.55.15.

2 One who exercises a moderating control. moderator ille et quasi ~or huius tripartitae uarietatis *Cic. Orat.* 70; habebimus nihil minus uoluptatum, sed domini eius et ~ores erimus *Sen. Dial.* 7.14.1.

temperātūra ~ae, f. [TEMPERO + VRA]

1 The mixture of substances in proper proportion, blending, tempering; a part so mixed, proportion. b the condition of such a mixture, consistency. c the constitution (of a body).

mixtionibus naturali ~a figurantur omnium animalium. ~qualitates *Vitr.* 1.4.5; quod ~a naturali paruo sunt humore 2.7.2; 2.9.14; reuertat. ~ad minimi ~am 7.9.1; cibi. ~uores non poterunt habere coctionis ~am 8. pr.2; aeris ~a *Plin. Nat.* 34.75; ~quae. ~proxime currendo desatrat, eripit exarando ~am umoris *Vitr.* 6.1.3. b quod ~e solida ~a fuerit factum *Vitr.* 7.3.9; haec nocubus ~a contingit *Sen. Nat.* 1.2.11; uino Falerno et rosa uicibus adiecta teritur, donec mellis habeat ~am *Larg.* 49; 201; 220. c condicio nascenti et corporis ~a *Sen. Ep.* 11.6.

2 The adjustment of anything between extremes, regulation. b a mean between extremes, temperateness.

cum habeamus adiutricem striarum ~am *Vitr.* 4.4.3; 6.2.1; (of temperature) clipeum. ~per cuius reductione et demissionis periculi et sudationis ~a 5.10.5; (of tension) ballistarum, catapultarum, scorpionum ~as. ~recte facere 1.1.8. b caeli ~a *Var. Men.* 23; uitilem ac salubrem ~am (sc. of the bath) *Sen. Ep.* 80.10.

temperātus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [pple. of TEMPERO]

1 a (of temperature, climate, etc.) Temperate, moderate, mild; (sim., of regions) b (of other physical conditions or qualities) situated between extremes, moderate.

a ~issimo anni tempore *Var. R.* 2.5.13; ex ardore solis ~o *Cic. Tusc.* 1.43; ~o caelo *Cels.* 2.18.11; ~um esse aera (i.e. calm) *Sen. Nat.* 1.2.9; *Col.* 3.20.1; ~quod haec ~ior pars quam interior *Var. R.* 1.2.4; loca sunt ~iora quam in Gallia, remissioribus frigidioribus *CAES. Gal.* 5.12.7; *Vitr.* 1.4.8; in ~is (locis) *Plin. Nat.* 18.33; ~o ~ae dulcis Formiae litus *Mart.* 10.30.1. b aliae (lapidicinae) ~ae *Vitr.* 2.7.1; ~ior noxa *Sen. Nat.* 3.27.1; illa (sc. terra tenera) ~ae ubertatis *Plin. Nat.* 17.37; non nisi ~um uolum modum uere arari iubet 18.242; omnia. ~conquuntur. ~donec in mellis spissitudinem ~i redigantur *Larg.* 58; (cf.) ~issimae (i.e. adapted to such conditions) ad utramque partem et corporum membris animorumque uigoribus pro fortitudinē sunt in Italia gentes *Vitr.* 6.1.11.

2 (transf.) Intermediate in nature or degree. mature est, quod neque citius est neque serius, sed medium quiddam et ~um est *Nigid. gram.* 30; sorores, quarum ~am formositatem nulli diffamarant populi *Apul. Met.* 4.32

3 (of persons, conduct, etc.) Moderate, restrained, controlled, temperate.

diligentissimum ducem, ~issimum legatum *Cic. Flac.* 8; homo me hercule, ut mihi uisus est, ~us et prudens *Att.* 9.11.2; uir. ~us, constans, sine metu. ~nonne beatus? *Tusc.* 5.48; non erat Mario Sulpicioque Cinna ~ior *Vell.* 2.20.2; illud ~ius, non excerpere se nec insignire *Sen. Ep.* 18.4; *Tac. Dial.* 21.8; ipsius quidem officium tam modicum, tam ~um *Plin. Pan.* 76.9; (of oratory) idem genus orationis ~loquor enim de illa modica ac ~a *Cic. Orat.* 95; aequabile et ~um orationis genus *Off.* 1.3.

temperī, adv. temporī. compar. temperius. [loc. form of TEMPVS] At the right time, seasonably; (compar.) earlier, sooner, in better time. ut ~i opportuneque attulisti! *Pl.* 4.8.733; quid es facturus? ~i ego faxo scies *Ps.* 387; ut cenam coqueret ~i *St.* 654; ex quauis olea oleum. ~bonum fieri potest, si ~i facias *Cato Agr.* 3.4; *Titin.* com. 22. b ad cenam ~i uenit *Canis.* *Cic. Off.* 3.58; ~memini te mihi Phaeacem cenam narrare. ~ius fiat, cetera eodem modo *Fam.* 9.16.8; modum surgis Eoo ~ius caelo, modum serius incidis undis *Off. Met.* 4.198; ut. ~propter cibi spei ~ius ad officinam redeant *Col.* 8.4.3; *GEL.* 2.29.11; suadebat maritum ~ius quieti decedere *Apul. Met.* 9.26.

temperiēs ~ēi, f. [TEMPERO + IES]

1 The mixture of substances, qualities, etc., in due proportion, blend.

ubi ~em sumpserit umorque calorque *Ov. Met.* 1.430; mediam ~em (sc. of soil) delicate quaerit (sc. a vine) *Plin. Nat.* 14.28; alia ~es ad crapulam 16.54; tertium (genus aeris), in quo aequalis omnium ~es fuit 34.8; tranquilla. ~morum ~es *Stat. Silv.* 2.6.49; affectionum quarundam adminiculis ut necessaria plurimum ~e priuatus (animus) *GEL.* 19.12.3.

2 Blend of atmospheric conditions, climate; (spec.) mild climate, temperateness. b (moderate) temperature.

caeli ~es salubris *Curt.* 9.1.11; terra. ~cuius positiones. ~magna ad aeris ~em momenta sunt *Sen. Nat.* 2.11.2; regio aprica, felici ~e, omni afflatu noxio carens *Plin. Nat.* 4.89; 21.19; caeli ~es hieme mitis *Tac. Ann.* 4.67; ~em laudes *Hor. Ep.* 1.16.8; ~e caeli corpusque animusque inuatur *Ov. Pont.* 2.7.71; caeli. ~mira ~es, uerno tepori maxime similis *Curt.* 4.7.17; *Sen. Nat.* 5.18.13; an tollet feruidus aer ~em? *Luc.* 1.647; Macaron nonnulli a ~e caeli appellatam (Cretam) existimauere *Plin. Nat.* 4.58; caelo. ~exacta sereno ~es *V. Fl.* 2.476; *Tac. Ann.* 4.55; maris caeli ~e ~em *Plin. Pan.* 5.8; uerna ~e *Aur. Fro.* 1. p.224(82N). b ~e blandiarum captus aquarum *Ov. Met.* 4.344; *Apul. Fl.* 16.

3 Moderation (of conduct).

expositi census et docta fruenti ~es *Stat. Silv.* 2.2.154.

temperō ~āre ~āui ~ātum, intr., tr. [TEMPVS]

1 (intr.) To exercise restraint, behave with moderation.

at iam posthac ~abo *Pl. Trin.* 1187; (w. in + abl.) quom in amore ~es *Epid.* 111; in multa ~arunt tribuni *Liv.* 2.52.5;

—(w. mihi, animo, etc.) qui ante dictum testimonium sibi ~arit *Cic. Flac.* 41; si biduo uel certe triduo uobis ~auimus *Cels.* 4.5.3; audis sibi ~at ignis *Aetna* 641; uix ~o animo, uix dolor frenos capit *Sen. Thy.* 496; (w. in + abl.) si in eo mihi ~auissem *Planc. Fam.* 10.8.2; in iis (sc. foods) quae ualentissima sunt, ~ne sibi debet *Cels.* 2.18.13; non quiuit ~are sibi in eo *Plin. Nat.* 34.62.

2 (w. dat.) To exercise moderation (in respect of actions, instruments, etc.). b to be moderate in one's conduct (towards).

~are istae aetate istis decet ted artibus *Pl. Mer.* 982; linguae ~a *Rud.* 1254; *SAL. Cal.* 11.8; cur. ~negent se manibus ~aturos *Liv.* 43.6.7; uix lacrimis ~ans 39.20.1; *Curt.* 7.5.24; difficilior est. ~are felicitati *Tac. Hist.* 1.147; nec sermonibus ~abat, immodicus lingua 3.53; nemo uisui ~are *Ann.* 13.3; si gulae ~es *Plin. Ep.* 2.6.5; quod poculis uesperii minus ~auit *Apul. Met.* 1.18; *ULP. dig.* 1.1.1.9; ~a iam GENITOR LACRIMIS *CIL.* 11.207; ~w. quominus, (cf. sense 3) cum. nec nos ~enamus imperiis, quo minus illi auxilium egeant *Liv.* 3.52.9; (w. sibi) iam sibi tum curuis male ~at unda carius *VERG. G.* 1.360; (impers. pass.) quibus ad loci naturam. ~ari (sc. necesse sit) *Vitr.* 5.6.7; laetitiae uix ~atum est *Liv.* 5.7.8; *GEL.* 1.5.1. ~a iam superatis hostibus ~auit *Cic. Ver.* 2.4; ut. ~amicis nostrorum inimicorum ~emus *Balb. 60; Marc.* 8; matre carentibus priuignis mulier ~at innocens *Hor. Carm.* 3.24.18; (impers. pass.) templis. ~atum est *Liv.* 1.29.6.

3 To restrain oneself, hold back, refrain (from): a (w. ab). b (w. quin). c (w. quominus; w. ne). d (w. inf.).

a istum a maleficio. ~non ~asse *Rhet. Her.* 2.29; ~aturos ab iniuria *CAES. Gal.* 1.7.4; quis talia fando. ~et a lacrimis? *VERG. A.* 2.8; adeo exarsere studia, ut uix parentes ab liberis ~auerint *Liv.* 32.22.4; ab his sacris se ~aturum 39.10.9; uix a ferulis ~at ira tua *Mart.* 11.39.10; donec precibus ducis mitigati ab excidio ciuitatis ~aure *Tac. Hist.* 1.63; quamuis a plensque cibis singuli ~emus, totam tamen cenam laudare omnes solemus *Plin. Ep.* 2.5.8; ut aegre. ab eius perniciē ~arit *Apul. Apol.* 2; (w. sibi, etc.) cum sibi in contentionibus a mendacio ~aturum *Rhet. Her.* 4.25; *Priap.* 28.2; cum. ~a uino. sibi ~assent *Cels.* 4.31.2; (impers. pass.) ab oppugnatione urbium ~aturum *Liv.* 7.20.9; 24.31.1; ~aturum ab innoxiiis *Tac. Hist.* 2.88. b qui reus. ~are non potuerit. ~quin. L. Sisennae argenteum tractaret *Cic. Ver.* 4.34; non ~ante Tiberio qui premeret uoce uultu *Tac. Ann.* 3.67; *Suet. Jul.* 22.2; (w. sibi, etc.) neque sibi homines feros. ~aturos existimabat quin. ~exirent *CAES. Gal.* 1.33.4; uix ~aure animis quin. impetum facerent *Liv.* 5.45.7; non ~o mihi quin. ~hoc. inseram *Vell.* 2.107.1; uix sibi ~ant, quin eo usque. ~prouehantur, ut. ~Sen. Ben. 2.29.2; (impers. pass.) ~aturum aegre est, quin. ~pugnari. ~conserent *Liv.* 32.10.8. c (w. sibi, etc.) ut ne in curia quidem. ~aret sibi quo minus Graecos libros lecitaret *V. Max.* 8.7.2; si quis sibi ~are non potuerit quominus. ~aturus *Cels.* 4.5.9; non ~o mihi, quominus omnes nostrorum ineptias proferam *Sen. Nat.* 4b.6.1; *Plin. Nat.* pr.30; *Plin. Ep.* 6.17.2; ~quod male faciendi est potestas, quae ne id faciat ~at *Pl. St.* 117. d puerum. ~potest tollere *ENN. scem.* 45; diu qui domi otiosi dormierunt, decet animo aequo nunc stent uel dormire ~ent *Pl. Poes.* 122; tacitae rideant, canora hic uoce sua tinnire ~ent 33; 1036; ut ei necem adderre. ~arent *GEL.* 16.19.11; (impers. pass.) rem. ~nouam exordiri ~andum est 4.9.5.

4 (tr.) To abate the excessiveness of, moderate, tempor. b to cause (persons or things) to moderate excessive activity, violence, etc. c (w. ab) to cause to avoid the extremes (of).

cuius acerbitas morum immanitasque naturae ne uino quidem permixta ~ari solet *Cic. Phil.* 12.26; benignitate et clementia imperium ~aure *SAL. Rep.* 1.3.3; scatebris. ~arentia ~at arua *VERG. G.* 1.110; mollit. ~aninus et ~at iras *A. 1.5.7*; amara lento ~et risu *Hor. Carm.* 2.16.27; ~atam eam (sc. libertatem) salubrem. ~esse *Liv.* 34.49.8; ~at et sumptus parcus uterque parens *Ov. Am.* 1.3.10; ut hanc. ~asperam seueritatem mitiores relati patrum mores clementiae suae mixtura ~ent *V. Max.* 5.9. intro; ~atae suauis sunt argutiae, immodicae offendunt *Phaed.* 4. epil.3; *Sen. Ben.* 5.16.5; dissimulata deam crimem uultusque genasque ~at *Stat. Silv.* 1.2.15; *QUINT. Inst.* 11.3.42; ~auit Agricola uim suam ardoremque compescuit *Tac. Ag.* 8.1; decretae ob tribuniciam Prusati potestatem caerimonias ~auit *Ann.* 3.59; quae (liberalitas). ~ita ~anda est, ne nimia profusione inarescat *Plin. Ep.* 2.4.4; (ellipt.) usque ocinum dato, donec arescat: ita ~ato *Cato Agr.* 3.4. b uastas aperit syrtis et ~at aequor *VERG. A.* 1.146; *Hor. Epod.* 16.56; qui mare ~at uentosum *Carm.* 3.4.45; uictrices ~at ira manus *Pro.* 3.22.22; uix manibus ~atis *Liv.* 32.20.3; iura. ~mellora monet regemque cruentum ~at *Stat. Theb.* 8.29; (poet.) ~at astra (i.e. their dazzle) galero 1.305. c et ab se uero more doricorum et ab ténertate corinthiorum ~abitur earum institutio proprietatis *Vitr.* 1.2.5; mentem. ab insolenti ~atam laetitia *Hor. Carm.* 2.3.3; (also w. quin) ne ab huius quidem usura gloriae ~auit animum. ~uin uictoriae partem conaretur uindicare *Vell.* 2.34.2.

5 To modify the form, dimensions, etc., of, adjust, regulate. b to modify, regulate (in respect of temperature).

eo altitudinem ~ato. eodem modo latitudinem orbiculis ligneis. ~ato, usque dum recte ~abitur *Cato Agr.* 22.2; 22.4; de administratione. ~aque, quemadmodum se ~et ad rationem, sic erit faciendum *Vitr.* 9.8.10; in. ~eo orbiculo ~atum sit foramen 9.8.12; ~atis finibus et trocleis 10.2.10; ~atur ita surculus, ut calamo non absimilis sit *Col.* 4.29.8; breue lumen candela, cuius dispenso et ~o filum *Liv.* 3.287. b solis tum accessus. ~tum recessus et frigoris et caloris modum ~ant *Cic. N. D.* 2.49; cum frigidus aera uesper ~at *VERG. G.* 3.337; aquam ~et ignibus *Hor. Carm.* 3.10.6; *Ep.* 1.12.16; *Vitr.* 6.1.11; glacie medius signorum ~at ~ignes *Luc.* 4.109; illa balinea intrare. ~quae scires Catonem. ~manu sua ~asse *Sen. Ep.* 86.10; mobilis folio. ~solem umbra ~ans *Plin. Nat.* 17.91; 26.53; cum. ~calore ~ata es potio *Larg.* 122; ~at haec (sc. octaua hora) thermas *Mart.* 10.48.3; *Stat. Silv.* 1.2.157; *SL.* 1.213; horti. ~proximam partem umbra sua ~at (cryptoporticus) *Plin. Ep.* 2.17.18.

6 To bring (substances) to a proper strength, consistency, etc., by admixture, dilution, or other means, temper, blend; (sim., sounds, colours). b to prepare by blending, compound; to blend together.

omnia (brassica) ad salutem ~at CATO Agr.157.1; in qua omnem animum universae naturae ~ans permiscebat Cic. Tim.42; desiderii. ~are pocula Hor.Ep.17.80; ~et annosum Marcia lympham merum [Tim.3.6.58; uaccinium ~antes et lacte miscentes purpuram faciunt elegantem Vitr.7.14.2; lectas Pagasaeis collibus herbas ~at Ov.Fast.5.402; poculum, in quo uenenum ~atum erat V.Max.2.6.8; quidquid asperatum aestu est, quidquid nimio diffuxit imbre, inuicem ~atur altero Sen.Suas.3.1; Col.12.45.3; camellam. uetustate ruptam pice ~ata (i.e. softened) reficit Petr.135.3; aes confiare et ~are Plin.Nat.7.197; aream. ~amrica ~atam 18.295; neque alia genera ferri ex mera aere ~antur 34.145; LARG.154; MART.13.40.2; Suet. Nero.2.3; Fro.Aur.2.16.1(229N); GEL.2.26.6; APUL.Met.10.7; HABE CVM SCRIBEREM LACRIMIS ATRAMENTVM ~AVI CIL.8.9513; (neu. pple. as sb.) cetera contusa ~atis asperguntur LARG.203; (absol.) salinis ad ~andum praebet aquae multitudo Vitr.10.4.2; ~auribus oblectatio magna parata est inuenta et ~ata uarietate et natura sonorum Cic. Tusc.1.62; ~at Archilochi Musam pede mascula Sappho Hor.Ep.1.19.28; licet. ~aena sequatur Ephorus. dactylumque ut ~atos breuius ac longis QUINT.Inst.9.4.87; ~colores ratio ~altitudinem ~at Plin.Nat.2.79. b tale quiddam esse animum, ut sit ex igne atque anima ~atum Cic.N.D.3.36; e. principis. saxa sunt ~ata Vitr.2.5.2; ~atur. id (sc. collyrium) hammoniaci uncis ini, aeruginis Cypridae in, croci vi Plin.Nat.34.114; quod si ii partes chalcididis tertia cadmeae ~entur 34.119; ubi ~atum est medicamentum LARG.82; ~a cum tria (materiae genera) sumpisset (deus), in unam speciem ~auit Cic.Tim.22; ad uulnam mollicidam uel uittellus et foenum Graecum et rosa et crocum ~antur Cels.5.21.2.

7 To modify, blend (abstract qualities, etc.). si. ~oc sum copiam cum illis duobus generibus ~auit Cic.Orat.99; reliquis. ~ata (sc. oratio) 196; regio. ipsi (generi) praestabit id quod erit aequum et ~atum ex tribus primis rerum publicarum modis Rep.1.69; nec. ~nis bonorum et malorum. ex dissimilantibus rebus misceri et ~ari potest Of.3.119; suapte. ingenio ~atum animum uirtutibus fuisse opinor Liv.1.18.4; praequam grauitatem super humanitate ~ans VELL.2.116.3; omni. ~suauitate ~ati mores V.Max.3.8.2; se. ~petum ~a Sen.Ep.13.12; ut militare nomen. ~alis uirtutibus ~a Sen.Ep.13.12; industriam Macedoniam uiribus Thracum, ferociam Thracum disciplina Macedonia ~auere Flor.Ep.1.28.2(12.3); APUL.Soc.9; in factum uerbis ~andam actionem dandam, ut bonae fidei mentio fiat Ulp.dig.4.3.11.

8 To control physically; (esp. in steering, guiding, or sim.).

testudinis aureae dulcem quae strepitum, Pieri, ~as Hor. Carm.4.3.18; qui citra mare uentis et aeris ~at arcum Ov. Met.10.108; diligenter ~ata manu Cels.7.7.5; quoniam rigandi modus ibi manu ~atur Plin.Nat.18.170; Fron.Agr.7.1; Plin.Ep.1.10.61(69.4); lectu per articulum medium ~ato APUL.Met.4.11; ~gallica nec lupatis ~et ora frenis Hor.Carm.1.8.7; ratem qui ~at Ov.Met.13.366; VELL.2.107.1; iugum dagello ~at lento murem PHAED.3.6.6; Sen. Nat.4.4.2.6; ~nem zephyro leui uela Oed.884; APUL.Mun.30; ULP.dig.10.2.13.2; (absol.) ~are enim debuit (clisarius) 39.2.13; (in fig. phr.) ~secura nauigat aura fortunamque suo ~at arbitrio Petr.137.9.1.2.

9 To maintain in a state of balance or moderation, control, regulate (situations, institutions, etc.).

ita ~ata tota ratio est ut rei publicae constantiam praestem, priuatis meis rebus. adhibeam quandam cautionem Cic.Aff.1.19.8; in constituendis ~andisque ciuitatibus Luc.3; qui mare et terras uariisque mundum ~at horis Hor. Carm.1.12.16; uim ~atam id quoque prouehunt in maius 3.4.66; ueris iuga ~at ille (sc. Aries) MAN.4.340; omnia pretio ~ata VELL.2.60.4; fortunam, quae optimorum quoque consiliorum dumtaxat exitus ~at Sen.Bem.5.2.2; ~etur uita inter bonos mores et publicos Ep.5.5; hic (sc. sol) uices temporum annuumque semper renascentem. ~at Plin. Nat.2.13; quatenus Odrysios iam pax Romana triones ~at MART.7.80.2; qui nutu superas nunc ~at arces STAT.Silv.3.3.138; qui uoce alternos nauarum ~et lectus SIL.6.361; TAC.Ann.1.67; ita ~anda res erit, ut iubeatur uenditor ~recipere praedium GAIUS dig.4.27.1; totum. ~istud arbitrio praetoris ~abitur PAUL.dig.4.6.16; (cf.) nescio quod certe est quod me tibi ~at astrum PERS.5.51; ~w. modum) quorum (sc. oculorum) et hilaritatis et uicissim tristitiae modum res ipsae de quibus agitur ~abunt Cic. Orat.60; ita ~etur hic modus, ut crescere etiamnum malit (palmes) quam parere Plin.Nat.17.179; 17.249.

tempestās ~ātis, f. [TEMPVS+TAS] FORMS: ~ium (gen. pl.) Vitr.9.6.3, CELS.6.6.8.D, SEN.Dial.6.17.4, PLIN.Nat.16.175, etc., QUINT. Inst.10.7.3, CIL 8.2609, etc.

1 A portion of time, period, season, occasion. b one of a consecutive series of divisions of time, a season, day, age, etc.

AGRYM OPPIDVMQVE QVOD EA ~ATE POSEIDISSENT CIL 1.614; ea ~ate flos poetarum fuit PL.Cas.18; iam, quae ~ate uiuo LUCIL.731; illa ~ate. quo ex tempore CATUL.64.73; SAL.Cat.7.1; simul ea ~ate plebs. ~nouos extollebant Jug.65; per ignotas ea ~ate terras Liv.1.56.6; nec uita in illa ~ate matrona expers luctus fuerat 22.56.4; Ov.Met.1.183; ab Iliaca ~ate Mela 3.46; quae ~ate Graeci. ora maris potiebantur TAC.Ann.4.14; nulli maior fuit usque edendi ~ate mea Juv.4.140; ~atem pro tempore frequenter antiqui dicebant Fest.p.363M; ~(pl.) quem. ~fidum esse Romanis multis ante ~atibus expertus SAL.Jug.108.2; Liv.10.11.9; id quod multis saepe ~atibus fecerat 26.40.16. b cis hercle paucas ~ates, Tranio, augebis ruri numerum Pl. Mos.18; quam te post multis tunc ~atibus PAC.Trag.319; mors te Phthiae ~as (i.e. day) laeta locabit Cic.pot.26 (Div.1.52); LUCR.5.744; Liv.1.5.2; eos. ~libros. multis

post ~atibus Seleucus rex. ~referendos Athenas curauit GEL.7(6).17.2.

2 The state of the atmosphere, weather; (pl.) weather conditions, types of weather. b (esp. in pl., personified as a deity).

tonitruum laetum bene ~ate serena ENN.Ann.527; tam liquidum quam liquida esse ~as solet Pl.Mos.751; ita uisq; aduocsa ~ate uis sumus TER.Her.423; VAR.Men.103; tu. ~uelim quam primum bona et certa ~ate concendas Cic.Ofr.2.24; cum ~as aridet LUCR.2.31; nactus turbidam ad nauigandum ~atem CAES.Gal.4.23.1; nactus turbidam ~atem Ciu.2.22.2; progressus secunda ut hiberna ~ate B.Alex.64.3; repetite hiberna ~as ARR.Hist.4; unde haec tam clara repente ~as? VERG.A.9.20; HOR.5.15.96; alia in secunda, alia in aduersa ~ate usui sunt Liv.34.6.6; classis secunda ~ate. portum tenuit TAC.Agr.38.5; Hist.3.43; Suet.Tib.10.1; ~luppiter hic risit ~atesque serenae riserunt omnes risu ENN.Ann.457; ubi ~ates malae erunt CATO Agr.39.1; comites et ~ates et naum idoneam ut habes diligenter uidebis Cic.Fam.10.1.2; N.D.1.4; LUCR.5.1083; difficioliores usi ~atibus CAES.Ciu.3.15.4; VERG.A.5.528; quae tempora anni quae ~atum genera CELS.4.pr.2; calorem et frigus, ceterasque ~ates COL.3.1.3; I O M. VICTORI BONARVM ~ATVM CIL 13.6; (w. dephn gen) neque. ~his gelicidiorum ~as neque ignis tunc potest nocere Vitr.2.7.3. b DEDET TEMPESTATIBVS AIDE MERETO(C) CIL 1.9; Neptuno gratis habeo et ~atibus Pl. SA.403; ~atibus agnam cadere VERG.A.5.772; Hor.Ep.10.24; te. ~as, meritam delubra fatemur Ov.Fast.6.193.

3 Bad or stormy weather, a storm.

neququam, mare, superflugi a tuis ~atibus Pl.Mer.195; ~as uenit, confringit tegulas imbricesque Mos.108; postquam ~as sedauit GEL.Hist.30; ad eas Cephalonis dedi qui multos mensis ~atibus retentus est Cic.Aff.11.16.4; ut in nauigando ~ati obsequi artis est Fam.1.9.21; neque. ~medicori clade coorta flammae ~as Sciculum dominata per agros. LUCR.6.642; ~ates pluuias grauiore coortu sunt 6.67; quod nostrae naues ~atibus detinebantur CAES. Gal.3.12.3; tanta ~as subito coorta est 4.28.2; pelagi tot ~atibus atque VERG.A.3.708; de caelo repentim ~atibus Vitr.5.9.8; classis. foedissima ~ate lacerata Liv.29.18.5; 30.24.5; VELL.1.1.1; PHAED.4.17(18.3); maria bello quasi ~ate praecursorum Flor.Ep.1.41(3.6.1); JUV.13.228; (w. caeli) quisquis interdiu faceret, quod noctu posset, nisi in ~ate caeli Plin.Nat.18.40; (cf.) non uenturum modo, uerum et reliquarum ~atum (i.e. types of bad weather) 2.130.

4 (fig., or in fig. contexts) A violent disturbance in personal, social, political, etc., circumstances, storm.

suas senectuti is acriorem hiemem parat, quom illam importunam ~atem concipit Pl.Trin.399; moles molestiarum et turbulentissimae ~ates exsistunt Cic.Orat.1.2; tempus hoc tranquillum. ~illud omnibus inuidiae ~atibus concitatum Ciu.94; in illa turbulentissima ~ate rei publicae ~ul.40; ~ate ciuili Red.Sen.38; ea. ipsa ~ate eueram (esse rem publicam Ath.10.4.5); in illa ~ate horribili Gallici aduentus Rep.2.11; SAL.Cat.20.3; impendentes euitare ~atem NEP.Alc.4.4; VERG.A.7.223; quo me cumque rapit ~as, defector hospes Hor.Ep.1.1.15; 2.2.85; fortunae ~as iniqua Vitr.6.pr.2; se. ~subitum mare ~atem torti animo Liv.4.44.9; V.Max.1.1.11; ciuilia ~as SEN.Con.10.3.5; inuidiae ~ates coortae graues in eum Suas.6.24; SEN.Ag.63; tota perisum pectora belli ~ate STAT.Theb.3.229; TAC. Ann.1.13; inde Mariana, inde Syllana ~as Flor.Ep.1.47(3.12.12); GEL.20.1.22; ~applied to a person) tu, procella patriae, turbo ac ~as pascis Cic.Dom.137; perniciēs et ~as barathrumque macelli Hor.Ep.1.15.31.

5 (transf.) a (of a battle). b (of a violent bodily disorder).

~as ~atorum VERG.A.12.284; sustinebant. ~eam ~atem propugnatores urbis Liv.43.18.7; quo iactati ~ate pugnae receptum habentur 44.39.2; V.FL.6.722; omnes ferrea late ~as operit campos SIL.15.028. b quo celeris eiusmodi ~ates corripit CELS.3.7.1.8; ~as detestabilis potitionis APUL.Met.10.28.

tempestiūē, adv. compar. ~ius. [TEMPESTIVVS+~E] At the right time, opportunely, seasonably.

neque non ~e florent VAR.R.1.1.6; nec ~e demetendi percipiendique fructus. ~ulla pecudum scientia est Cic.N.D.2.156; ~ius in domum Pauli. ~commissare Hor.Carm.4.1.9; felices ambo ~eque sepulti Ov.Tr.4.10.81; V.Max. 1.1.10; aqua ~e dabo remediū locum optimū SEN.Bem.2.22; COL.7.3.4; PLIN.Nat.22.102; quodam. ~parum ~e adeuntis manu sua reppulit Suet.Cal.38.2; GEL.1.2; APUL. Fl.22.

tempestiuitās ~ātis, f. [TEMPESTIVVS+TAS]

1 Readiness at the right time, seasonableness. b a property suitable to a particular time, seasonable quality.

biennii spatium. ~intra quod. ~as seminum respondet Col.3.4.2; nec praetermissa cuiusque rei ~as reuocari quest 4.3.5; 4.7.1; praeparantes ~atem cibo Plin.Nat.10.105; alterum genus est mellis aestui, quod ideo uocatur ~opato, a ~ate praecipua 11.36; 16.192; ~as condendi (frumenti) 18.303. b sua. ~cuique parti aetatis ~as est data Cic.Sem.33.

2 The fact of functioning at the proper time.

stomachi totiusque corporis ~ates Plin.Nat.29.120.

tempestiūō, adv. [next+~ō] = TEMPESTIVE. qui nostrae aetati ~temperant Pl.Truc.61; bene et ~ares CATO Agr.61.1.

tempestiūus ~a ~um, a. compar. ~ior. [as TEMPESTAS+~IVVS]

1 (of plants, fruits, etc.) Ready at the proper time, seasonable, in season. b (of timber, in respect of felling).

ubi ocinum ~um erit CATO Agr.54.3; oleas ~as 58; ~os fructus Cic.Ofr.2.14; arboribus quoniam bacae glandesque caducae ~a dabant pullorem examina subter LUCR.5.1304; ~a semina COL.3.5.2; caedi solebant (arundines) ~ae Plin.Nat.16.170. b robur materies. ubi solstitium fuerit ad brumam semper ~a est CATO Agr.17.1; tum erit ~a (materies), cum semini suum maturum erit 31.2; ~am siluis euertere pinum VERG.G.1.256; si. ~eo tempore. ~caeditur materies, erit ~a Vitr.2.9.2.

2 (of persons) Physically in one's prime; (of women) ripe (for marriage). b (w. dat.) ready, sufficiently advanced (for).

adeo sani et ~i ut de progrediendo cogitent Plin.Nat.7.181; ~te. ~a petit Rhode Hor.Corm.3.19.27; uirginem ~am forma egregia GEL.7(6).8.3; Fest.p.269N; (w. dat.) desine matrem ~a sequi uiro Hor.Carm.1.32.12; iniquum. ~putauit eum honori nondum ~um uideri V.Max.3.1.1. b ~us erat caelo Cytheraeus heros Ov.Met.14.584.

3 (of actions, events, etc., or things implying them) Occurring or done at the proper time, timely; (compar.) somewhat early. b (of times, seasons) suitable, opportune. c (pred., w. inf.), (it is) the right time (to). d (of persons, w. advl. force). e (spec.) conuiuium ~um, a dinner-party starting at an early hour, hence, an elaborate or luxurious banquet.

quam ~os. dedit. uentos etesias! Cic.N.D.2.131; maturitate ~a Sen.5; ~um medicum admovent Tusc.3.76(transl. Aeschylus); ~o. munere Liv.4.59.11; orationem. ~am 5.12.12; 45.199; post has leges iudicii illius ~a mentio introductur V.Max.2.8.2; unum. ~um ~o cibo datum CELS.3.20.5; aliquo dubitante, an mors eius uoluntaria esset, nullo, an ~a SEN.1.10.6.3; ~a frigora Plin. Nat.17.10; uires instigat alique ~a quies STAT.Silv.4.4.34; APUL.Met.4.17; ~w. ad) nondum ~o ad nauigandum mari Cic.Men.34; multa milia ipsi ad mortem ~a iuerunt Tusc.1.109; ~w. dat.) ~um pueris concedere ludum Hor.Ep.2.2.142; ~a suis. ~silitia furis STAT.Ach.1.641; ~ea cassita in sentientes forte congesserat ~iores LEC.2.29.5. b ~aratus hora ~a meis Ov.Met.5.500; neque crescentium ~a ad generandum aetas Plin.Nat.10.175; murmur intus strepitante, apparatus indice diem ~um eligentium 11.54. C pilas. myrtili. ~a trimatu ~um est transiere Plin.Nat.17.62; nobis non protinus transire ad ista ~um uidetur 19.2; effodere eas inessibus ~um 25.97. d ~pressum tacito sub corde dolorem ~a mouet STAT.Theb.9.825; ~um parum ~os. ~interueni. ? TAC.Dial.14.1. e ~i conuiuii, amoeni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio Cic.Mur.13; cenas. ~quam lautas, quam ~as Aff.9.3.6; propter sermonis delectationem ~is ~quoque conuiuii delector SEN.46; CURT.6.2.2; SEN.Dial.4.28.8; ~a conuiuii et perurgiles locos QUINT. Decl.9.70; Suet.Cal.45.3; APUL. Apol.47; (cf.) ~is epulis delectatus TAC.Ann.11.37.

4 Referring to a proper time.

nec. ~sobrietatis uel saltem ~a pollicitatione recreatus APUL.Met.8.10.

tempestus' ~ūtis, f. [TEMPVS+TVS'] (See quot.)

libri augurum pro tempestate ~utem dicunt supremum augurii tempus VAR.L.7.51.

tempestus' ~a ~um, a. [TEMPVS+TVS'] (See quot.)

~a tempestina PAUL.Fest.p.362M.

templum ~ī, n. [cf. perh. Gk. τέμνον, τέμενος] FORMS: templum CIL 6.30758, etc.

1 The area of sky or land defined (in words) by the augur, within which he took the auspices.

postquam auem aspexit in ~o Anchisa NAEV.pot.3.1; hinc effari ~a dicuntur; ab auguriis effantur qui in his fines sunt VAR.L.6.53; in terris dictum ~um locus augurii aut auspicii causa quibusdam conceptis uerbis finitus 7.8; itaque ~um est locus ita effatus aut ita septus, ut ex una parte pateat Fest.p.157M.

2 A piece of ground demarcated and consecrated by the augurs for the taking of auspices, esp. as the site of a temple, shrine, etc. b such a place set apart for public business. c (poet.) a sacred precinct (in general).

opior augures uelle habere ad ~um effandum Cic.Aff.13.423; (augures) urbem et agros et ~a liberata et effata habento Ieg.2.21; ~um. ~his regionibus quas modo animo metatus sum dedico Liv.1.10.6; si. ~omnibus ~is saluberrimae regiones. ~eligerunt, in quibus fana constituantur Vitr.1.2.7; hae ciuitates, ibi decorum immortalium ~a constituentes coeperunt fana edificare 4.1.5; 5.9.9; ad ~um aedemque 8.pr.4; (as an alyum) sub tutela inuolati ~i Liv.2.1.4; (fig) peruenirent ad summum ~um architecturae Vitr.1.1.11. b ubi ~um factum est, post tum conventionem habet qui lustrum conditurus est in VAR.L.6.87; Cic.Imo.2.52; illum praetorem. ~qui cotidie ~um (i.e. the Rostra) tenet Ver.3.237; hoc ipso in ~o senatus Cail.1.21; ~o a conlega occupato Sed.62; quibus (sc. auspiciis) missis declaratur rex Numa de ~o descendit Liv.1.18.10; ~um. ~ordini ab se uox curiam fecit, quae Hostilia appellata est 1.30.2; se ex curia proripit, inde in ~um ad tribunus uenit 3.17.1; rostris. ~earum suggestum in foro extructum adornari placuit, Rostraque id ~um appellatum 8.14.12; egressus curia in ~o magistratum consedit 23.10.5; ut uidit omnibus se centuriis Scipionis antefieri, ~o descendit V.Max.4.5.3; SIL.1.18.1; in curia Hostilia et in Fompeia. ~cum profana ea loca fuissent, ~a esse per augures constituta, ut in his senatusconsulta more maiorum iusta fieri possent GEL.14.7.7; ORDINIS in ~o DELECTVS AB ORDINE FERD CIL 8.11824. c scrupula saxea Bacchi ~a PAC.Trag.310; Volcania. ~a sub ipsis collibus Acc.Trag.529.

3 A building consecrated to a god or gods, a temple.

~um Cereris ad laeum aspice ENN.*scen.* 288; aeditum or in ~o Pompon.*com.* 2; in foro et in omnibus ~is, quae circum forum sunt Cic.*Opt. Gen.* 10; Hercules ~um Ver.*4.94*; hoc ~um Iouis Optimi Maximi Agr.*1.18*; Bellonae ~um B.*Alex.* 66.3; cum plerique ex fuga se in ~um Mineruae coniecerant Nep.*Ag.* 4.6; ~um de marmore ponam Verg.*G.* 3.13; donec ~a reteris aedesque labentis deorum Hor.*Carm.* 3.6.2; ad ~orum ornatum Liv.*22.32.6*; Lucr.*7.459*; ~um et aras Tac.*Ann.* 14.3; Apollinem Tementem adeductum Syracusis ut in bibliotheca ~i noui poneretur Suet.*Tib.* 74; quod defunctus est die, lapidatus sunt ~a Cal.*5*; non omnes aedes sacras ~a esse Gel.*1.7.7*; ~um (applied to a tomb) CIL 10.7566; BERYLLVS SE V(IV)VO ~VM SE(CV)RITATI SVAE SIBI FECIT 10.7719; ~um (transf.) deus is, cuius hoc ~um est omne quod conspiciat Cic.*Rep.* 6.15; illo quae ~um pectore semper habet Ov.*Pont.* 2.1.34; ad hoc ~um Amoris (i.e. a woman) Petr.*127.3*; haec (sc. arbore) fure numinum ~a Plin.*Nat.* 12.3; forum, quod mihi ~um quoddam pacis uidetur Quint.*Decl.* 274 (p. 123.15); haec mihi in animis uestris ~a, haec pulcherrimae effigies et mansurae Tac.*Ann.* 4.38; ~um (pl. in gen. sensu) tibi, Phoebe, posuit. inhumania ~a Verg.*A.* 6.19; ~a iubet fieri Veneri Ov.*Fast.* 4.159; Catuli uilia ~a Mart.*5.10.6*.

4 A zone, space, region, quarter. b a region inhabited by particular beings. c a region of the body.

quamquam multa manus ad caeli caerulea ~a tendebant ENN.*Ann.* 49; o magna ~a caelium commixta stellis splendidis *scen.* 196; Ter.*Eu.* 590; gemitu ~um resonat caelium Acc.*Prod.* 2; cum Romuli animus haec ipsa in ~a penetravit Cic.*Rep.* 6.24; caeli lucida ~a Lucr.*1.1014*; 2.1039; mundi magnum uersatile ~um 5.1436; 6.388; ~a summi. aetheris Sen.*Her.* 3; Lucr.*1.155*; (in the sodiac) post Cancr ~a Man.*3.399*; (in the bowdick) potos 2.959; (in the sea) in locis Neptunus ~isque turbulentis Plin.*Nat.* 4.13; Rud.*909*; (in the underworld) Acherusia ~a alta Orci ENN.*scen.* 107; Lucr.*1.120*; 3.25; Cuius 217; ~a infera Fec.*4.2.2.14* (228N); B siluestria ~a. nymphaeum Lucr.*5.948*; in caeloque deum sedis et ~a locatur 5.1188; (transf.) sapientum ~a serena 2.8. C sauius omnia tractant umida lingui circum sudantia ~a Lucr.*4.644*; in pectus ~aque mentis 5.103.

5 A plank placed lengthways in the roof or a building, purlin or sim.

nec citharae reboant laqueata aurataque ~a Lucr.*2.28*; supra cantheros ~a (ponuntur) Virr.*4.2.1*; 4.2.5; 4.7.5; ~um significat. et tignum quod in aedificio transuersum ponitur Paul.*Fest.* p. 367M.

temporalis ~is ~e, a. [TEMPVS+-ALIS]

1 (gram.) Denoting time, temporal.

uerborum ~ium rationem Var.*L.* 9.95; quae (sc. species declinationum) dicitur ~is 10.31; Cicero etiam duplex ~em significationem cum ait 'tandem aliquando' Fest.*p.* 360M.

2 Lasting only for a limited time, temporary. b (leg.) subject to a time-limit. c relating to the temporal world (opp. eternal).

omne quod causa ~is accidit cito intercidit Sen.*Nat.* 7.23.2; Quint.*Inst.* 6.2.10; demumata ~i contumelia. in stabulum concedo Apul.*Met.* 3.26; in exilium ~e Ulp.*dig.* 37.14.1; stagnum est quod ~em continet aquam ibidem stagnante (i.e. 14.1.4); nec. moribus nostris conuenit filium ~em habere (i.e. adapted for a limited time) Paul.*dig.* 1.7.34. b qui ~i actione tenebatur Pompon.*dig.* 4.4.50; exceptiones aut perpetuae et peremptoriae sunt aut ~es et dilatoriae Gaius *dig.* 4.4.1.3; Ulp.*dig.* 26.7.9.2; ea concessio ~is erat 29.1.1. C debet deus nullam perpetui uel odii uel amoris ~em perfunctionem Apul.*Soc.* 12.

3 Due to lapse of time.

hoc procedere sine ~i damno creditorum oportet Ulp.*dig.* 5.1.2.7.

temporarius ~a ~um, a. [TEMPVS+-ARIVS]

1 Suited to or assumed for the occasion. filius liberalitatem neque ~am neque callidam fuisse Nep.*Att.* 11.3; Graeci, ut sunt ~a ingenia Curt.*4.5.11*; hae sunt amicitiae quas ~as populus appellat Sen.*Ep.* 9.9; quorum ~a grauitas. ridebatur Plin.*Ep.* 6.13.5; ~a simulatione concordiae discordiam differebant 8.14.13; Pan.*91.7*.

2 Built for the occasion, temporary; (of a person) appointed for the time being.

crocodilos Romae. ~o euirpo ostendit Plin.*Nat.* 8.96; ad scaenam theatri temporari et uix mense uno futuri in usu 36.5; ~um quidam tutores dati. non adessent, diuus Pater rescriptis dandum ~um tutorem Ulp.*dig.* 26.5.2.

3 Lasting only for a limited time, temporary, transitory. b occurring for limited periods.

nec. tantum. refert. perpetua (natura) caeli, uerum et quaedam ~a uis Plin.*Nat.* 16.143; non ~a mora, uerum etiam aeternitatis destinatio 36.14; ~um animi motum, sicut iam, pauorem Quint.*Inst.* 5.10.29; Zacythum interit perit quom sors ei. decreuerat ~am sedem Apul.*Met.* 7.61; morbos. ~os Ulp.*dig.* 21.1.6. b solum hoc (sc. profuuium sanguinis) in corpore ~um sentit incrementum Plin.*Nat.* 11.223; natura quibusdam auiibus breuem et ~um cantum commodauit Apul.*Fl.* 131; (of a migratory bird) cantus alitis ~ae, quam cuculum uocant Plin.*Nat.* 18.249.

4 (leg.) Subject to a time-limit.

~ae seruitutis Papin.*dig.* 40.1.20.3; actio. ~a esse incipit, id est annalis Ulp.*dig.* 15.2.1.1; si. fundo indicationes ~ae indicatae sint Paul.*dig.* 33.2.28.

tempori, adv.: see TEMPERI.

Tempsa ~ae, f.: var. TEMESE.

Liv.*34.45.3*; oppidum ~a, a Graecis Temese dictum Plin.*Nat.* 3.72.

Tempsanus ~a ~um, a. Of or concerning Tempsa.

illud ~um incommodum Cic.*Ver.* 5.39; ~us ager Liv.*34.45.4*.

temptabundus ~a ~um, a. [TEMPTO+-BUNDVS] Testing every step or move.

ut aegre. miles ~us manibusque retinens uirgulta ac stirpes. ~ demittere sese posset Liv.*21.36.1*.

temptamen ~inis, n. [TEMPTO+-MEN] An attempt, effort; (w. gen.) a test (of).

quotiens ~ina nostra pudici reppererunt mores Ov.*Met.* 7.734; iste tulit pretium. ~inis (v.l. certaminis) huius 13.19; stupore patres ~ina tanta conatusque tuos STAT. *Silo.* 5.2.109; ~uocis. ~ratae ~ina sumpsit Ov.*Met.* 3.341.

temptamentum ~i, n. [TEMPTO+-MENTVM]

1 An attempt, trial.

mortalia. ~a nihil, nihil artem posse medentum Ov.*Met.* 15.629; quos. ~a tenent necdum data copia rerum V.Fl. 1.102; in urbe ac foro ~a ciuium bellorum Tac.*Hist.* 2.38.

2 A test, experiment; (w. gen.) a test or trial (of).

exponit. ~i gratia controuersiam parum consistentem Gel.*9.15.6*; ~neque. per artem ~a tui pepigi Verg.*A.* 8.144; mediata. ~a paene reliqui ~a fide Ov.*Met.* 7.728.

temptatio ~onis, f. [TEMPTO+-TIO]

1 An attempt (to do or effect something).

(w. gen. of adue.) ~onem. ~eam fore abolendi. ~magistratus Liv.*3.38.7*; ~um (ut cl.) ~onem aiebant esse ut terrore incusso. ~Romanos se fieri paterentur 9.45.6.

2 A hostile attempt or enterprise; (w. obj. gen.) an attack (on), an attempt to overcome. b an onset (of a disease).

Thessaliam deinde peragrauit: quod sine ullius. ~oxa, hoc magis ~onem metuo Liv.*4.23.14*; ~cnem ~eam credens esse perseuerantiae suae 4.42.4. b ualitudinem tuam. ~confirmatam. ~a uetere morbo et a notis ~onibus Cic.*Att.* 10.17.2.

temptator ~oris, m. [next+-TOR] One who makes an (in quot., sexual) attempt (on).

Integrae ~or Orion Dianae Hor.*Carm.* 3.4.71.

tempto ~are ~aui ~atum, tr. Also tent-. [perh. iterative from *temp- or *ten-, cf. also Lith. *lūpinti*, 'to feel one's way']

1 To handle in an exploratory manner, feel. b ~are uenam, uenas, to feel the pulse.

ne inter tunicas habes. ~a ~a qua lubet Pl.*Aut.* 647; *Rhet.* 4.62; si quadratum ~amus et id nos commouet in tenebris Lucr.*4.234*; subiecto leuiter positam (sc. Cynthia) ~are laeerto P.*Met.* 1.3.15; ~atum mollescit ebur Ov.*Met.* 10.283; Phaed.*3.10.26*; Sen.*Ep.* 4.85; singuli (pulli) ~andi ne quid hesterni (cibi) habent in gutture Cor.*8.5.17*; saepius. ~digitis loca feminarum (sc. pauonum) ~anda sunt 8.11.8; cum senili manu ferrum ~auisset Tac.*Ann.* 6.9; duos pugiones. ~arripuit ~ataque utriusque acie rursus condidit Suet.*Nero.* 49.2; Apul.*Met.* 2.30. b suo ~at salientem pollice uenam Ov.*Ep.* 19.139; saliant ~atae pollice uenas Met.*10.289*; ~antis uenas medici Quint.*Inst.* 11.3.88; Suet.*Tib.* 74.3.

2 To test (by other forms of physical contact), seek to discover the state of. b to test, try out (in general).

incipio saxum ~ans scandere uorticem Pac.*frag.* 95; nec. ~ulum hoc frigidus flumen attigi. ~ ut uix pede ~are id possum Cic.*Leg.* 2.6; eadem regreditur non temere, ut ascenderat, sed ~ans omnia et circumspiciens SAL.*Jug.* 9.5; ora tristia ~antum (sc. aquam) sensu torquibet amaror Verg.*G.* 2.247; iubent. terebrare cauas uteri et ~are lateras (i.e. of the Trojan Horse) A.*2.38*; (coruus) ~at eam (sc. ficum) rostro, non erat apta legi Ov.*Fast.* 2.254; multa cura ~ans citharam (i.e. tuning) Tac.*Ann.* 14.15; (w. indir. qu. added) illi uadum fluminis Sicoris ~are, si transire possent Caes.*Civ.* 1.83.4. b si naturam sucini admoto ingi ~es Tac.*Ger.* 45.8.

3 To investigate the nature, condition, etc., of, probe. b to test the qualities of (persons, etc.). c (w. indir. qu.) to find out by trial, put it to the test.

omnibus modis ~are certumst nostrum hodie conuiuium Pl.*Sil.* 684; uisumst mihi ut eius ~arem sententiam Ter.*P.* 619; qui ~auit. ~patientiam uestram, cum se nobilem esse diceret Cic.*Agr.* 2.19; cuius cum ~aret scientiam auguratus Dio.*1.52*; ~ata autem eius est abstinentia a Diomedone Nep.*Ep.* 4.1; ~ata res est, si primo impetu caput Ardea posset Liv.*1.57.3*; ~ato paulatim euentu certaminum 4.27.5; per equestre certamen ~atis uiribus 9.22.11; ~ata prius Romanorum uoluntate legatos de pace communi. ~ misere 29.12.8; ne ~ata quidem hostis misericordia Vell.*2.71.3*; superest. ~Eoam ~are fidem Lucr.*8.213*; ~ans. loci sui euentum Quint.*Inst.* 6.3.79; rostra ascendere studiisque militum et popul. ~are ~aui ~atum ~um (w. fortunam) quod saepius fortunam. ~are Galba nolebat Caes.*Gal.* 3.6.4; nouam ~are fortunam. ~constituerunt Civ.*3.60.3*; optatum locum ratus. ~fortunam belli ~are SAL.*Ca.* 57.5; Liv.*31.38.7*; Tac.*Ann.* 6.44. ~aui ~atis Cic.*Amic.* 63; leuibus certaminibus ~andi hostis causa haud ita multos moratus dies Liv.*7.32.5*; (refl.) quom se ipse perspexerat totumque ~arit Cic.*Leg.* 1.59; (taurus) ~at sese atque irasci in cornua Quint.*Inst.* 6.3.232; (w. indir. qu. added) unanquamque turmam. ~absumit quid facere possent Cato *orat.* 37; Iouem ~are uoluerunt, deusne esset Hyc.*Fab.* 176.2. C ~abam spirantem an non Pl.*Met.* 1336; ~as an sciamus? P.*Poen.* 557; ~abo. quid lingua efficeret possit Cic.*de Orat.* 2.85; Phil.*2.85*; Caes.*Civ.* 3.84.1; quae sit fortuna facillima ~at Verg.*A.* 11.767; Liv.*23.12.1*; haec (sc. uipera) cum ~aret si quis res esset cibi Phaed.*4.84*; ~emus. si adhuc sordilia sunt (oua) Petr.*33.5*; nec libet ~are deis an Troia proceat. ~lautorum pueros Iuv.*7.175*.

4 To examine (a person, etc.) to discover his feelings, intentions, or sim., sound.

scio quam rem geras. lepide berce animum tuum ~aui Pl.*Aut.* 827; rogabat unde illam emeris, quanti emeris: timidum ~abit te Mer.*222*; quom se ipse perspexerat totumque ~arit Cic.*Leg.* 1.59; hortari alios, alios ~are SAL.*Cal.* 17.1; primo occulte ~ando animum, dein satis explorata leuitate blanditiis muliebribus perpulit eum ad proditorem Liv.*27.15.11*; cum ~atis per colloquia animis nihil pacati responderetur 37.9.11; ad limina. ~contentis Fidei secretaque pectora ~at Sil.*2.480*; ~atis quom idoneos rebantur Tac.*Ann.* 1.48; tribunos. ~praetori de fugae societate ~auit Suet.*Nero.* 47.1; (elisi) hem non dico: quissi non nosset, ~atum aduenis. ~ego autem ~o? Plin.*Ph.* 388; (w. indir. qu. added) ~o enim te quo animo accipias Cic.*Fam.* 15.16.3; qui ~arent oppidanorum animos, si uoluntate tradere urbem. ~mallent Liv.*31.45.3*.

5 To make experimental use of (instruments, policies, etc.), try the effect of, try out. b to offer (an opinion) tentatively.

antiquissimi agricola ~ardo pleraque constituerunt Var.*R.* 1.18.7; hostis. ~quoniam armis diffident, lassitudinem et sitim militum ~aturos SAL.*Jug.* 50.1; inuissos si quis ~arat amictus. immundus olentia sudor membra sequebatur Verg.*G.* 3.563; Hor.*Carm.* 1.11.3; eum (sc. medicum). ~aturum. remedia similia illis quae uicino malo. ~succurrerunt Cels.*1.1.37*; Sen.*Ep.* 2.3; illa (sc. a witch) magis. incognita uerba ~abat Lucr.*6.578*; hi. ~tunicas chalybum squalore crepantis pectoribus ~are Stat.*Theb.* 3.587; ~ato. ~feminae imperio. ~eque breui pulsa Tac.*Ann.* 2.4; Apul.*Met.* 6.5. b quod et Maecianus ~at Ulp.*dig.* 7.4.3; etiam illud ~ari poterit ut metere possit (sc. a debi) Paul.*dig.* 34.3.25; (impers. pass.) quae ista defensio est? utrum adseuerat in hoc an ~atur? Cic.*Ver.* 2.26.

6 To attempt to influence, work on.

quem ego. ~omni ratione ~ans ad disputandum elicere non potuissem Cic.*de Orat.* 2.13; utrum aduenit an ~atus an. sine duce uilo Ver.*1.105*; Caes.*Fam.* 8.12.1; cum ab proximis impetrare non possent, uoluerunt ~ant Caes.*Gal.* 6.2.2; eos ipso, qui in praesidiis erant, pecunia ~are SAL.*Jug.* 66.1; tibi las animum ~are praecato Verg.*A.* 4.113; Hor.*Carm.* 3.23.14; cum. ~Napoliatorum animos partim spe, partim metu nequiquam ~asset Iuv.*4.3.15*; 4.4.6; quoniam precibus ~ata repugnas uim patit Ov.*Met.* 11.239; Curt.*7.11.22*; Lucr.*4.507*; dum. ~iudicis. pectora ~as, uictus. ~sequitur quocumque uocasti Lus.*45*; ~a. ueritine Pisonem ad res nouas an ~anti restitit Tac.*Hist.* 4.49; Ann.*14.3*; regina ad pedes. ~froucluta ~a. ut oculos ducis Flor.*Ep.* 4.2.21 (4.11.9); licet salutare non erit, i'botis illa ~etur Apul.*Met.* 6.2.6; (w. ut) cum essent animi seruerum et spe et metu ~ati ut aliquid. ~dicerent Cic.*Civ.* 17.6; oppidanos ~abat rex ut urbem dederent Liv.*36.25.5*; ~aui Clotho. ~duasque sorores. ~ut Ichnus. et frater. ~effugerent Epic.*Drusi.* 239; ~atus ut infernas umbras carminibus eliceret Tac.*Ann.* 2.28; Hyc.*1.1.13*; (w. inf.) utinam nunc ira Pelagos. ~solitis ~et concurrere furtis V.Fl.*2.660*.

7 To make an attempt at, try, essay (a course of action). b (w. inf.) to try (to do something). c (w. ut+subj.) to try to bring it about (that).

quod per ignotas actum si commiseret dololet, id a suis seruus ~atum esse neglegeret? Cic.*Ca.* 54; cum quod uirtute effici debet id ~atur pecunia Off.*2.22*; quod eo inuito iter per provinciam per uim ~assent Caes.*Gal.* 1.14.3; Verg.*A.* 4.5.499; asper incolum grauitate locum ~auit Hcr.*As.* 222; cum ~at carmina plectro Prop.*2.3.19*; inter eruptionem ~atam Liv.*4.61.6*; Ov.*Tr.* 4.10.21; nec tu diuinum Aeneida ~a STAT.*Theb.* 12.816; non ~anda quae effici omnino non possint Quint.*Inst.* 4.5.17; inter proximos consultauit. ~aetne defensionem an sperneret Tac.*Ann.* 16.25; illicitas. ~at libidines Apul.*Met.* 7.21; (elisi) cum pigeat ~asse, libet ~are Ov.*Met.* 9.631. b at catulos blandie cum lingua lambere ~ant (sc. canes) Lucr.*5.1067*; Verg.*A.* 1.721; cum ~asset nesciam inuentum hinc in Euboeam extrahere Liv.*32.21.10*; ut nocte sikinti. ~forilis. ~excedere ~ent Ov.*Met.* 4.85; Sen.*Nat.* 44.1.20; interualla. ~siderum a terra multi indagare ~arunt Plin.*Nat.* 2.83; t.c.c. ~trepidae ~ant accedere nymphae V.Fl.*4.399*; carmen trauere ~o STAT.*Silo.* 4.7.9; si. ~Phrygias res uertere ~at Sil.*13.748*; Quint.*Inst.* 1.1.21; Tac.*Ann.* 16.34; Iuv.*7.5*; ut. ~nouum genus obsidum, feminas, exigere ~auerit Suet.*Aug.* 21.1; qui repugnare ~auerit feriat Apul.*Met.* 3.5. C cum. ~senatus. ~aret. ~ut ipse regeret sine rege rem pulicem Cic.*Rep.* 2.23; ~atum dcni per dictatorem, ut ambo patricii consules crearentur, rem ad interregnum perduxit Liv.*7.22.1*; ~auerat (praetor). ~ut sibi unam ex uiribus legionibus decerneret 35.2.3; ~auit per partem trilonorum ut sibi Aegyptus pounicia. ~daretur Suet.*Jul.* 11.

8 To try to attain, make a bid for.

dictae per carmina sortes. ~et gratia regum P.*eris* ~ata modis Hor.*As.* 405; consuestis. ~aduersus hos ~are magis quam tueri libertatem Liv.*6.18.12*; silentio nequiquam per praekonem ~ato 8.33.2; uinci quam non ~are uictoriam malebant 10.31.14; inde alia spes ab reo ~ata est, si adesse in iudicio. ~frater pceset 26.3.10; inter quae (sc. legumina) maxime honos fabae, quippe ex qua ~atus sit etiam panis Plin.*Nat.* 18.117; STAT.*Silo.* 4.7.27; tamquam. ~proprium ipse potentiam et possessionem Hispaniarum ~asset Tac.*Hist.* 2.65; ~atis frustra conditionibus pacis Ann.*1.56*.

9 To make an attempt on (by military force), try to get possession or mastery of. b to make an attempt on the life of; to make a sexual assault on, make a set at. c to attempt to pass (a barrier or other impediment). d (transf.) to make an assault on (persons, institutions, etc.).

ut imperium p. R. ~are auderet nullis cois fretis Rhet.*Her.* 4.13; ut exsul potius ~are quam consul uexare rem publicam posses Cic.*Catil.* 1.27; simul. ~scalas et limina moenia oppidi ~ans Caes.*Civ.* 3.40.1; ter saxea ~at limina nequiquam Verg.*A.* 8.23; Hannibalem. ~reputantem. ~quam ipse frustra eandem illam colonium. ~asset Liv.*27.39.14*; situm urbis contemplantes, si qua parte ~at opere aut ui possent 44.13.8; ratibus ~atur regia, qua se protulit in medios. ~fluctus luxuriosa domus Lucr.*10.486*; ~are paras Atlantica regna Sil.*15.37*; Tac.*Ann.* 4.48; Suet.

CL.17.1; AMP.11.3. **b** matrem .cum ter ueneno ~asset Suet. Nero.34.2; ~Lydia 54; Iunonem ~are Ixonis ausi Tib.1.3.73. **c** ast allam (portam) ~are nefas V.Fl.1.834; si qv.1. ~averit evndem monumentum quod appellatur PYRAMIS IN ALIQUO INFREUIT FISCO CIL.8.19174.6; (cf.) Caucasus, ubi brachia emittit subinde ~anti maria similis Plin. Nat.5.98. **d** unus hominis senectus, infirmitas solitudo ~ata est Cic. Rab. Per.2; Fam.12.25.4; neque occupatione belli ciuili populi Romani uis maiestatemque ~aret B. Alex.34.2; ubi .se suis artibus ~ari animaduortit SAL. Jug.48.1; a multis (i.e. accusers) ~atus non modo nullum detrimentum exactionis fecit, sed .laude creuit Nep. Caes.2; Liv.42.23.8; ~emus animum tristem et intratabilem Sen. Phaed.271.

10 (of diseases, etc.) To afflict, attack. **b** (of things) to affect detrimentally. **c** (of circumstances, events) to trouble, harass.

scripseras enim te quodam ualeutudinis genere ~ari Cic. Att.11.23.1; cum caput aut oculus ~ante dolore laeditur in nobis Lucr.3.147; quoniam neque morbus nec mors nec luctus ~aret 6.1250; grauis autumnus .omnem exercitum ualeutudine ~auerat Caes. Civ.3.2.3; turpis ouis ~at scabies Verg. G.3.441; Hor. S.2.3.163; articulus .uitia .si iuuenes ~arunt Cels.2.8.10; si .frigus genua .~auerit Petr. 129.7; quos .phthisis ~et Plin. Nat.26.38; si .cancer ~auerit aut iam occupauerit LARG.235; Suet. Aug.81.2. **b** caeli nouitate et aquarum ~ari proci a patria quicquid ~. aduenit Lucr.6.1104; (glande) iligna ~ari sues, nisi paulatim detur Plin. Nat.16.25; ~antes aquas non nocere lactucam edentibus 20.68; ~ (of intoxicants) lagueos ~atura pedes olim uincturage linguam Verg. G.2.94; unde .traxit (interitula, sc. uitis), quod iners habetur in ~andis neruis Col.3.2.24; quae (uuae) in uino .conditae fuisse caput ~ant Plin. Nat.23.11; 24.60. **c** uerbo illo nefario ~atas auris nostras Cic. Har.55; consul .frumentum inopia ~abat SAL. Jug.90.1; si ~ent crimina .tuo fidentem praesidio Hor. Ep.1.18.80; Prop.1.4.25; bellis peregrina et femina ~or Ep.7.121; misere legatos amicitiam obsequiumque memoraturos, et mansura haec si nullo nouo onere ~arentur Tac. Ann.4.46; nec tamen periculo leui ~ati discessimus APUL. Met.7.7.

11 To attempt to overcome, brave (adverse circumstances).

omnia haec, quaecumque feret uoluntas caelium, ~are simul parati CATUL.11.14; curru belli ~are pericula Lucr. 5.1299; fluuios ~are minacis uolte Verg. G.3.72; insaniens nauita Bosphorum ~abo Hor. Carm.3.4.31; quae (sc. ratis) .per non ~atas prima cucurrit aquas Ov. Tr.3.9.8; inperitos ~are parentibus austos Aesonides V.Fl.1.97.

tempus ~oris, *n.* [dub.] The phr. *ex ~ore* is written as one word *extempore* in Fro. Ver. 1.p.306.

1 A moment or period of time (in which an event occurs). **b** the time, date (of an event), (appointed) time.

Ter. An.476; neue noctu neue ullo ~ore intermittitur (ignis) cauto CATO Agr.38.2; si ordine ~orum seruato . . . narrabitur Cic. de Orat.2.329; non tu quidem tota re sed . . . ~oribus errasti Phil.2.23; ita duobus ~oribus Ephesiae pecuniae Caesar auxilium tulit Caes. Civ.3.105.2; signo sub idem ~us ab utroque dato B. Alex.40.1; ~us . . . nuptiis statuendum ~iam enim . . . nubilis erat uirgo Liv.29.23.4; fruges . . . maturitatem statuto ~ore expectant Curt.6.3.7; ~ora reputantibus initium finemque miraculi cum Othonis exitu competitae CAT. Hist.2.50; ad ~orum ordinem redeo Ann.12.40; post hoc ~us compleri uirilem uigorem constat Ulp. dig.4.4.1.2; ~ (w. part. gen.) diei ~us non uidet? Pl. Trin.81; Ter. Hec.594; ad eas . . . artis, quibus a primis ~oribus aetatis studium tuum dedisti Cic. Fam.4.3.3; Caes. Gal.7.35.5; nec Scipio ullo ~ore hiemis belli opera remiserat Liv.30.3.3; non solum ceteris uitae ~oribus . . . sed etiam pridie quam expiraret V. Max.7.8.65; ~ (w. defining adj.) aetheris et terrae genitabile quae ~us LUCIL.1; cum bene completa domus est ~ore matutino Cic. Att.1.18.1; antelucano ~ore Fam.15.4.9; ~ (w. defining gen.) nostri ~ora tu Iouis sereni MART.5.6.9. **b** quae (sc. res publica) si ad tuum ~us perducitur, facilis gubernatio est Cic. Fam. 10.1.2; si longo sermone morer tua ~ora Hor. Ep.2.1.4; ~ora . . . Latium digesta per annum Ov. Fast.1.1; idem sacra cano signataque ~ora fastis 2.7; PAPIN. dig.28.5.34; ~ (w. gen.) sese . . . ~us ipsum emisse iudici sui Cic. Ver.8; tuorum itinerum ~ora scire sane uelle Att.6.2.10; M. Marcellum . . . post cenae ~us . . . pugione percussus esse Sulp. Ruf. Fam. 4.12.2; ubi spectaculi ~us uenit Liv.1.9.10; hoc tibi Saturni ~ore munus erit MART.2.85.2; ut neque itineris neque proeli ~us denuntiaret Suet. Jul.65.

2 (in adu. phrs.): **a** (abl., w. demonstrative, relative, etc., adu.) at that, the same, which, etc., time; *uno ~ore*, simultaneously; *sim. in eo, quo, ~ore*. **b** suo ~ore, or sim. adu. phrs., at, etc., a time suited to oneself; at, etc., one's proper time. **c** per ~ora, at (fixed regular, etc.) times. **d** id ~oris, at that time; *idem ~oris*, at the same time; *tunc ~oris*, for the moment, at the time.

a ut quomodo ~ore uelit, bellum possit inferre CATO Orat.185; ut patremini hoc ~ore me quiescere GRACCH. Orat.44; quo ~ore Sesti rogatu ueni ad eum Cic. Att.1.4.2.3; erat eo ~ore Antonius Brundisii Caes. Civ.3.24.1; Lusitani Hispani pugnare nullo ~ore desistebant B. Hisp.36.1; nunc, olim, quocumque dabunt se ~ore uires Verg. A.6.627; in Siciliam eodem ~ore duo praetores profecti Liv.24.12.7; omni ~ore quo uineae putantur Col.3.6.3; ~ (pl.) idem ~oribus Aesernini duplici fossa ualloque circumdati Sis. Hist.16; qui ~oribus illis aetate inferiores fuerunt Cic. Brut.333; idem fere ~oribus C. Cassius . . . in Siciliam uenit Caes. Civ.3.101.1; Liv.3.24.5; Tac. Ann.2.49; ~ore ~ore homo idem duobus locis ut simul sit Pl. Am.567; uno ~ore ne potu nimium impleantur aut ne incident in aquam Var. R.3.16.28; ea lege . . . qua duos consules designatos uno ~ore damari uidimus Cic. Tog. Cand. fr.13; Caesar omnia uno ~ore erant agenda Caes. Gal.2.20.1; Nep. Dat.6.8; ~cum, quem uirile secus tu in eo ~ore habebat ASEL. Hist.7; GRACCH. Orat.41;

si in eo ~ore huiusmodi homunculum nomines, in quo punire non possis MET. Num. Orat.3. **b** ut suo potius ~ore mercatorem admitteret quam celerius alieno VAR. R. 3.16.11; extingui homini suo ~ore optabile est Cic. Sen.85; loco aequo, ~ore tuo pugnasti? Liv.38.45.10; si non ~ore nostro depositurus eras (sc. sarcinam) non subeunda fuit Ov. Tr.5.6.5; ne ~ore non tuo . . . pulsus . . . ianum uideto MART.10.20.10.12; (cf. w. gen.) tu supplicia quae debentur hostibus uictis ad tuum, non ad rei publicae ~us conferes? Cic. Ver.5.77; ~signum quod semper ~ore exoritur suo PL. Rud.4; quom et recte et ~ore suo peperit Ter. Hec. 531; suo ~ore totius huius sceleris fons aperitur Cic. Phil. 14.15; ad sua natalis ~ora noster adest Ov. Tr.3.13.2; haerendo . . . ultra suum ~us assumunt (oluae) uenientibus alimentum Plin. Nat.15.12; quod non suo ~ore praesto adfuerit (epistula) Fro. Aur.2.1.122(102N); Ulp. dig. 23.3.43.2. **c** a possessoribus per ~ora summa certa exigitur Cic. Fl. Agrim. p.110; RELIQUA(M) MERCEDE PER ~ORA ACCIPE RE DEREBIT Inst. Dac.11(CIL 3.p.949); Ulp. dig.7.3.1. **d** quos ego iam . . . ad me id ~oris uenturos esse praedixeram Cic. Catil.1.10; quod is locus ab omni turba id ~oris uacuus esset Fin.5.1; B. Afr.96.1; monitus . . . ut purgaret se quod id ~oris uenisset Liv.1.50.8; Ostioris longinquus in agris . . . id ~oris erat Tac. Ann.16.15; ~ (w. defining cl.) protectus id ~oris cum iam Clodius . . . redire potuisset Cic. Mil.28; uenit enim ad me et quidem id ~oris ut retinendus esset Att.13.33a.1(4); GEL.1.23.2; ~idem ~oris capti tabelarii . . . praecisis manibus missi sunt facti B. Hisp.12.3; 20.4; ~nihil tunc ~oris amplius quam flere poteram APUL. Met.4.1; 10.13.

3 A season (of the year); *primum ~us*, spring. **b** any recurrent period, phase.

cum unus cuiusque horum huius signorum dies tertius et uicesimus huius ~orum sit primus VAR. R.1.28.1; mutationes ~orum Cic. N. D.1.52; ~oribus . . . parem diuersis quatuor annum Verg. G.1.258; placidus nobis per ~ora uertitur annus [Tib.]3.7.169; ~oris ac loci uitio . . . aegri erant Liv. 25.26.8; formosa Venus immenso ~ore digna est Ov. Fast. 4.129; MAN.1.258; CURT.1.10.5; ~orum flexi uices SEN. Med.759; Plin. Nat.22.38; Suet. Jul.40.2; matrem siderum, parentem ~orum APUL. Met.11.7; ~ (w. anni, annorum) item ut ~us anni, aetate alia aliud facium conuenit Pl. Mer.984; CIL 1.2662.6; ~ora mutare annorum Lucr.2.170; SEN. Hec.10.1094; ~ (w. defining gen.) autumnus fere ~us erat Liv.45.27.5; Iuppiter antiqui contracti ~ora ueris Ov. Met. 1.116; ~ (w. defining adj.) aestiuo ~ore VAR. R.2.8.5; Cic. Ver.5.80; hiberno ~ore anni B. Alex.43.1; ad ~ora uerna MART.5.67.3; Suet. Nero.27.2; ~OPOR(T)ET . . . STATVAM EI AVRAM . . . PRIMO QUOQUE ~ORE . . . PONI CIL 5.532.2.24; ROSA AMOENA . . . EST QUOM PRIMO ~ORE FLORET 6.3316. **b** solem et Lunam (inuocabo), quorum ~ora obseruantur, quam quaedam seruntur VAR. R.1.1.5; secutus quantum diei ~us est passum Caes. Gal.7.68.2; iure uenis, Gradue: locum tua ~ora poscunt (i.e. the month of March) Ov. Fast. 2.801; (cf.) quae (sc. stabula) spectent magis ad orientem quam ad meridianum ~us (i.e. a southern aspect) VAR. R. 2.2.7.

4 (usu. pl.) A (particular) period in history, times. **b** a period, time (in the life of a person, etc.).

cuius (sc. Homer) cisi incerta sunt ~ora, tamen annis multis fuit ante Romulum Cic. Brut.40; cum litteris Latinis tu etiam Graecis ut ~oribus illis eruditus 107; Hispaniarum uectigal ~oribus Sertorianis nullum fuit Agr.2.83; Tusc. 4.2; Caes. Civ.2.23.1; prima . . . ab origine mundi ad mea perpetuum deducite ~ora carmen Ov. Met.4.1; circa Peloponnesiaci belli ~us SEN. Nat.6.24.6; qui Cynica traducunt ~ora pera Petr.14.2.3; ~orum horum demonstratio Plin. Nat. 4.93; Luc. gloria ~orum tuorum MART.4.55.1; CAT. Hist. 2.10; illae grandia monstra suis audebant ~oribus Iuv. 6.645; APUL. Met.11.30; ~ (applied to the mythological 'ages') aureum . . . ~us STAT. Silv.1.6.40; peiora . . . saecula ferri ~oribus Iuv.13.29. **b** a primis ~oribus aetatis Cic. Fam.6.12.4; poeta . . . orientia ~ora notis instruit exemplis Hor. Ep.2.1.130; quod iacent aures hinnulorum primis ~oribus LARG.13; in haec tua ~ora amorem meum intendi Fro. Aur.2.p.124(103N).

5 A period of time (w. respect to duration); *in ~us*, for a time. **b** (w. gen.) a time (of a given length), period; the period (of a particular division of time, season, etc.); the time (given to a particular activity, etc.). **c** (pl.) the duration of existence of a person or thing, lifetime, days.

non tantulum unquam intermittit ~us quin eum nomen Pl. Bac.210; omne quod est interea ~us Ter. Hec.287; iam ad parientium ~oribus exactis Cic. Ver.1.48; neque in re nota consumam ~us Clu.117; breui ~ore te, ut spero, uidebo Fam.7.3.6; fulmen . . . liquidum puncto facit aes in ~ore et aurum Lucr.6.230; spatia omnis ~oris non numero dierum sed noctium finitum Caes. Gal.6.18.2; omnem . . . Galliae salutem in illo uesitio ~oris positam 7.25.1; cum inter se . . . sermonibus ~us tererent Liv.6.34.6; 30.1.10; ~ora nocturnis aequa diurna Ov. Fast.3.878; inde cadunt noctes surguntque in ~ora lues Mart.3.263; nunc . . . excedunt . . . suo Phoebeia ~ora casu (astra) 4.856; SEN. Ben. 7.10.4; in Ardeatino agro, quem multis ~oribus ipsi ante possedimus Col.3.9.2; si tecum mihi . . . liceat . . . disponere ~us otiosum MART.5.20.3; Quint. Inst.1.1.1; manet . . . in animis hominum in aeternitate ~orum Tac. Ag.46.4; consilipsum . . . meus, qui me post aliquantum multum ~oris amanter agnuit inuadit APUL. Met.1.24; CIL 13.1910.7; ~cetera ex licentia . . . in ~us arserit, permansit una res modo SAL. Hist.3.48.12. **b** uix unius horae ~us . . . curriculum complebat Liv.44.9.4; propositis milies sestertium gratuito in trienni ~us Suet. Tib.48.1; ~ora noctis eunt Ov. Am.1.6.24; V. Fl.5.231; ~qui ~ora uoluptatis laborisque dispersit ut Cic. Mur.74; cupio . . . nihil magis quam ne ~us nobis provinciae prorogetur Fam.2.8.3; tecum id oti ~us consumere CAEL. Fam.8.3.1; ut ibi extremum ~us consumeret aestiuum HIRT. Gal.8.46.1; senex longae peragit dum ~ora uitae [Tib.]3.7.112; si aetatem nostram non spatio senectutis, sed ~ore adulescentiae metiamur Quint. Inst.12.11.13; (liber) epigrammatum quae fere ~ore balnei meditabatur Suet. Aug.85.2; Ulp. dig.35.1.61; (cf.) SIC PORTIS CENTVM NYMHERABAT ~ORA VITAE (i.e. years of life) CIL 8.28082.21. **c** daturos (sc. libellos) nomen et auctori ~ora longa suo

Ov. Tr.3.3.80; Pont.2.1.54; V. Fl.4.319; longa Sibyllae ~ora MART.9.29.4; haec abies chartis ~ora longa dabit 14.84.2.

6 A sufficiency of time (for a particular purpose), time available. **b** an extension of time.

proin tu, dum est ~us, etiam atque etiam cogita Ter. Eu.56; ~us hercule te citius quam oratio deferret (ic. S. Kosc.80; pollicor et studium . . . meum . . . sine ulla exceptione . . . aut occupationis aut ~oris Fam.6.5.1; Q. fr.3.5.4; SAL. Jug.42.5; Ov. Met.5.160; ob angustiam ~oris spatio cogitandi riuatus APUL.10.26; ~ (w. gen.) accusandi mihi ~us . . . datum est, ut possem oratione mea crimina . . . explicare Cic. Ver.1.25; Plin. Pan.3.1; ~us ~us quidem contionandi habuissie eum Suet. Jul.55.4; Aug.34.2; si adhibe parandi conditioni ~us habebat PAUL. dig.20.4.9; ~ (w. dat.) ut huic uix tantulae epistulae ~us habuerim Cic. Att. 1.14.1; sociis dare ~us humanis VERG. A.11.2; Liv.8.32.13; imminens bellum . . . otiosae peregrinationi ~ora exmerat Curt.4.84; talaniam haec ~ora nostris? STAT. Ach.1.937; ~ (w. ad) et locum et ~us ad fugendum habuit Liv.28.33.16; cum . . . ~us peteret ad pecuniam conferendam SEN. Suas. 1.7; ~ (w. inf.) ut sit mihi ~us adgredi ad cetera APUL. Apol. 38; **b** addiderunt acerbitati etiam ~us, ne praeterita stipendia procederet iis . . . sed dena stipendia . . . facerent Liv.27.11.14; ~us petere coepit dum reciperet spiritum Curt.6.11.19; ~ (w. gen.) quando quidem nihil praeter ~us noxae lucratur Liv.2.59.6.

7 The passage of time. **b** time as the dimension in which things exist.

neque ut (morbus) celari posset ~us spatium ullum dabat Ter. Hec.374; de Carthagine silere melius puto . . . quoniam alio propere ~us monet SAL. Jug.19.2; fugit inreparabile ~us Verg. G.3.284; cotidiana ~ois circulatione Vitr. 9.1.15; ~ore creuit amor Ov. Met.4.60; deinde momento ~oris repressus est imber Curt.8.13.24; factore aspectuque ~oris uiribus in quadam etiam gratiam mutato Plin. Nat.17.53; ~ora quid faciunt! hanc uolo, te uolui MART.6.40.4; an . . . credulitatem ~ore ipso uiam scire sineret Tac. Ann.2.40; procedente ~ore Plin. Ep.6.31.17; sed quid mora ~oris dignum cruciatum luceris . . . ? APUL. Met.8.14; ne (calumniae) corroborarentur ~ore Apol.84; rs ~ore perituras Ulp. dig.5.3.5. **b** non est . . . ut mirandum sit ea praesentiri . . . quae nusquam sint; sunt enim cuncta, sed ~ore absunt Cic. Div.1.128; ~us item per se non est, sed rebus ab ipsis consequitur sensus . . . quid . . . Lucr.1.459; an aliquid ante ~us sit sine ~ore SEN. Ep.88.33; si quidem ~us mouetur, perennitatis fixa . . . natura est APUL. Pl.1.10.

8 The proper or due time. **b** (w. gen. or dat. indicating activity). **c** (w. inf., or acc. and inf.; also, w. ut+subj.). **d** in ~ore, at the right or proper time; *sim., per ~us*. **e** ad ~us, on time, punctually. **f** ~ore, in good time.

cur me tenes? ~us est: exire ex urbe prius quam luceat uolo Pl. Am.534; in ipso ~ore eum ipsum oliuam Ter. An. 532; praeterit ~us: quo in loco dictum parati uelut E. Hec.542; cum . . . cotidie respondebat ~oti tabellari Cic. Att. 12.39.2; ante ~us mori Tusc.1.93; i. p. uel ~us oris, omnis ~us (appellat) in ante laube Verg. Ael.3.97; ~us crisi, ars medicina fere est Ov. Rem.13.1; si in ipsa rerum actione ~ora ignores nec scias quando quidque . . . agi debeat SEN. Ep. 89.15; concurrat . . . multitudo ~oris gnara Plin. Nat.9.30; ~us adest; age rumpi moror V. Fl.1.306; Suet. Aug.26.1; ~us nosce! inter . . . Pittacus Incip. p.137(Hyg. Fab.221.2.1.3); FRATRI . . . ANTE ~US SIMI EREPTO CIL 13.2213.10. **b** paulisper mane ~um manebo? ~us non est intro eundi Pl. Mer.916; tacendi ~us est, nam creperunt fores Poen.741; quod ~us oleae serendae siet CATO Agr.6.2; tonsurae ~us inter acquinoctium uernum et solstitium VAR. R.2.11.6; neue uenduntur aut ~us aut locum commutarent Cic. Ver.3.14; poenarum graue . . . soluendi ~us I. Cr.5. 1225; ubi ~us alterius contabulationis uidebatur Caes. Civ. 2.9.4; VERG. G.1.253; cum dilatatum ~us iniuria esset Liv. 3.4.65; ~us habebat . . . cibi Ov. Fast.4.556; non somni tibi ~us STAT. Theb.4.102; Quint. Inst.11.3.61; non lacrimis hoc ~us VERG. A.12.156; ubi edulis finis et poculis mox . . . ~us fuit GEL.10.9.3. **c** iam ~us est ad id quod institutus accedere Cic. Top.5; mora . . . aggredi ~us uisum est SAL. Jug.80.3; iam ~us equum fumantia solueret colla VERG. G.2.54; nunc est discedere ~us Prop.2.5.9; Liv. 21.54.2; CURT.2.2.26; STAT. Silv.5.1.135; nunc ~us est ad epistulas Pudentillae praecurrit APUL. Apol.66; ~nunc nos ~us est malas peiores fere Pl. Mil.12.18; ubi ~us promissa iam perfici Ter. An.631; uitem nouellam rescitari tuum erit ~us ubi ualebit CATO Agr.33.2; finem inter nos scribendi fieri ~us esse Cic. Att.10.8.1; VERG. A.5.638; te . . . ~us ab hac oculis . . . delectere cura V. Fl.8.96; MART.4.33.4; uidetur ~us esse ut eamus ad forum Pl. Mil.72; non id ~us esse ut merita tantummodo exsoluerentur Liv.2.29.8; iam ~us est ut . . . deorsum . . . uiam quaeramus APUL. Met.6.13. **d** Alouenae in ~ore auxilium iteram Pl. Am.877; ueni in ~ore Ter. An.758; pollicetur in ~ore sruet cum exercitu adfore SAL. Jug.56.2; se in ~ore editurum quam uellet agi Liv.25.4.4; nisi in ~ore subuictum foret 34.18.2; Eumenem haud in ~ore abesse 38.12.6; neque enim ueniunt (sc. lacrimae) in ~ore semper Ov. Ars.1.661; dixit magnanimum in ~ore regem adspicit STAT. Ach.1.51; parum in ~ore incipientis principis curas onerari Tac. Ann.1.10; Suet. Cl.21.5; uino . . . aegris optulisti, sed dando sollicit in ~ore APUL. R.1.10; non potuisti magis per ~us mi aduenire Pl. Men.139; Poen.135; sed uidetum i. h. idippum egredi per ~us Ter. Hec.62; conuenit harundinem cum corrua . . . eo quia . . . umbram per ~us habet CATO Agr.6.4; Perperna . . . incautos per ~us adgressurum Liv. fr.18. **e** satis erat dierum ut Puteolos excurrere possem et ad ~us redire Cic. Att.13.45.2; ut . . . ad nutum et ad ~us omnes res ab eis administrarentur Caes. Gal.4.23.5; Liv.38.25.3. **f** multi Capuae citellas ~ore ponunt Hor. S.5.47; omnia ~ore praeparanda sunt Quint. Inst.6.4.14.

9 A favourable or convenient time, opportunity. **b** in ~ore, as occasion offers; *sim. ex ~ore*. **c** ~ore, at a suitable or opportune time.

quod erat imprudentia praetermissum, id quaestu ac ~ore admonitus reprehendisti Cic. Ver.3.51; ~us habes tale

quale nemo habuit umquam *Phil.7.27; Verg.A.4.423; non* .desistam; ~ora quaeram *HOR.S.1.9.58; nescire eos.* ~ore uti *Liv.6.30.7; nacta locum ~usque MOR.14.372; PLIN.Nat.20.15; fera ~us Erinyas adripit STAT.Theb.7.562; ne ~ori deessent Tac.Hist.4.34; (iron.) an uero ut thalamis raptis inde ualeat unus coniugis? id ~us enim V.F.L. 8.393;—(w. gen.) otium et silentium: agendi ~us mihi datum *TER.Hec.4.4; quod autem ~us uenendi dandi. illa frequentia? Cic.Clu.167; gratiae gloriae caue ~us amittas Fam.10.5.3; spatium ~usque fugae LUCR.1.1047; ~us eis interficiendi quaerere instituerunt NEP.Alc.5.1; eos circumspicientes defectionis ~us Liv.21.39.5; iuuenem .extinguere pergit. letitiae uias ac ~ora uersat V.F.L. 1.32;—(w. ubi) dis gratias agebat ~us sibi dari ubi Phaedria esse ostenderet. amicum sese *TR.F.196. b* odium renouare ferox in ~ore *SIL.1.8.8; Hispaniae ciuitates. in ~ore rebellaturas fiducia murorum FRON.Sty.1.1.1; FLOR. Epil.1.38(3.3.13);* his de rebus ex ~ore et coram *Cic.Att. 14.17.1. c* saepe. diutius seruata (sc. products of the farm). fructum duplicat, si ~ore promas *VAR.R.1.69.1; ~ore adstirritum atque petiturum me esse LEP.oral.5; poterunt magis ~ore prostrare quam. cum in manu teneret ueneni pyxidem? Cic.Cad.65; Fam.7.18.1; Ov.Ep. 4.109; PHAED.3. epil.32.***

10 The circumstances existing at a particular time, the occasion, moment. **b** *ex ~ore*, on the spur of the moment; in accordance with the needs of the moment; on impulse. **c** *ad ~us*, to suit the occasion; sim. *in ~us*, pro ~ore, ~oris causa.

dum ~us ad eam rem tulit, siui (sc. filium) animum ut expleret suum *TER.Am.188; tunc si dicere non audire, non quod alia res esset, immo eadem, sed ~us aliud Cic.Clu. 80; ~ori cedere, id est necessitati parere, semper sapientis est habitum Fam.4.9.2; Off.3.19; ~ore commutata tempestas et nostros texit et nauis Rhodias addixit CAES.Cic.3.27.2; non ~ore tali cogere concilium, cum muros addisset hostis *VERG.A.11.303; o saepe mecum ~us in ultimum deducite.* Pompei *HOR.Carm.2.7.1; in eiusmodi ~oribus tunc eae ambulationes aperitur Vitr.5.9.9; quas ~us ipsum poscebat adhortationes Liv.3.27.6; Ov.Fast.3.859; primo laetus. ~ore rector ingreditur cursus V.F.L.5.69; aptum ~ori mendacium Tac.Hist.3.75; res ac ~us ipsum locorum. ~descriptionem exponere flagitat APUL.Met.4.6. b solitus est uersus hexametros. fundere ex ~ore *Cic.de Orat.3.194; subito atque ex ~ore noua nascebantur edicta Ver.3.51; Vitr.10.16.2; ex ~ore capto consilio Liv.33.9.8; ex ~ore causas agebat Sen.Con.2.5.20; ipsa illa ex ~ore dicendi facultas QUINT.Inst.10.3.2; PLIN.Ep.2.3.1; Suet.Aug.98.4; addito ex ~ore absurdo loco APUL.Met.1.17; non igitur potestas est ex ~ore aut cum uelis optulandi rei publicae. ~ nisi eo loco sit ut tibi id facere liceat *Cic.Rep.1.10; Off.3.32; ex ~ore uisus PERS.3.62; qualis aceruus exilit imparibus iactis ex ~ore saxis Aetna 106. c* uoluntas scriptoris. ~ ex quodam facto aut euentu ad ~us interpretanda *Cic.Inu. 2.123; Amic.53; ibi se munimentum ad ~us. ~utabantur Liv. 21.25.14; 28.43.1; dictaturae ad ~us sumebantur Tac.Ann. 1.1; athletae stadio ad ~us extracto. ~certauerunt Suet. Jul.39.3; APUL.Apol.55; ~eius modi sunt ut uersus uti in ~us ab inimico. ~scripti esse uideantur *Cic.AH.2.19.3; falsas et in ~us simulatas. ~ditiones Liv.33.22.2; me urbs sine imperio foret in ~us delibatur qui ius redderet Tac.Ann. 6.11.14.20; Seruius Tullius. ~substitutus in locum regis quasi in ~us Flor.Epil.1.1(1.6.2); ~ut. ~consilium. ~pro ~ore et pro re caperet CAES.Gal.5.8.1; pro ~ore benignae respondit SAL.Jug.11.1; Tac.Ann.3.1; prandio. ~commento pro ~ore APUL.Met.10.28; (cf.) defectum pro ~ore (i.e. as far as circumstances allowed) comitem. ~humo. ~contexti 1.19; ~obliuiscor. ~uiros esse primarios; improbos ~oris causa esse fingo *Cic.Q.Rosc.50; nec dico ~oris causa, sed ita plane probo Luc.13; Tusc.4.8; assignatae coloniae his qui ~oris causa arma acciperant HYG.GR.Agrim.p.141; Gel.6(7).3.45; fistulae ~oris quidem causa postuae ULP.dig.19.1.17.7.******

11 Conditions as affecting a particular person, group, etc., a moment in one's life, career, etc. **b** the conditions of the moment (in respect of weather).

te (sc. Priape) marmoreum pro ~ore fecimus *VERG.Ed. 7.35;—(w. poss. adj.) quodsi. hic. talisuo ~ore. uni delicto ut ignoscere postulare Cic.Hist.2.104; non est mei ~oris iniurias meminisse Red.Sen.2.33; hoc ~us uariis, hoc fides. ~ postulat PLIN.Ep.6.6.9;—(pl.) uidi. ~in meis uiribus ~oribus et sollicitudines et laetitia tua Cic.AH.1.17.6; segnes medicos non exspectant ~ora me *CURT.3.5.13; (cf.) quid dicam? C. Vergilio. ~beniuolentiam in me. ~memoriam communium ~orum. ~defuisse? Cic.Planc.98.1 (w. gen.) ut a nullius umquam me ~ore aut commodo. ~otium meum abstraxerit Arch.12; quid cuiusque intersit, et quid a me cuiusque ~us poscat *PLANC.79; cum. de illo ~ore Allobroges diceret A.T.2.15.1; se illorum ~oris ac periculi magis quam sui rationem habere Liv.3.4.12.5;—(pl.) legatos. ~ misere. ~ meliora uitae ~ora oratum suae PHAED.1.18(19).2; ~ nec uarias quaerunt uestis pro ~ore caeli LUCR.5.231; huc nullum caeli ~us et aura nocet PROP.2.4.12; ~ora si fuerint nubila Ov.Tr.1.9.6; si. ~parato tibi ad proficiscendum condicio ~oris uel ualitudinis impedimento fuerit ULP. dig.12.4.5.***

12 (usu. pl.) A period with ref. to its moral, social, etc., conditions, times.

o ~ora, o mores! *Cic.Cat.1.1; ATh.9.4.1; quae essent in re publica. ~momenta ~orum FIN.5.11; cum ~ora temporibus praesentia confert praeteritis LUCR.2.1166; SAL.Cad.5.1.35; ~orum obliuio homines in medio ardore bellii. libera de quoque arbitria agere Liv.24.45.4; Dareum ~orum identidem admonens CURT.5.9.12; rara ~orum felicitate Tac. Hist.1.1; Suet.Aug.25.1; (cf.) Medates erat regionis praefectus, haud sane ~orum homo (i.e. time-server) CURT.5.3.4;—(w. gen.) belli pericula. ~ore aut rei publicae. ~commemorabit *Cic.Ver.5.2; Tac.Ann.1.10;—(sg.) in illo ~ore ciuitatis quod post mortem Caesaris consecutum est Cic.Phil.5.38; laudator ~oris acti se puero HOR.Ars 173.**

13 (pros., mus.) A unit of length of sound; inane ~us, a 'rest'.

quae (sc. trochaeus) ~oribus et interuallis est par iambo *Cic.Orat.194; his. quae scripsit Lucilius, eripias si ~ora certa modosque HOR.S.1.4.58; longam (syllabam) esse*

duorum ~orum, breuem unius *QUINT.Inst.9.4.47; huic (sc. dactylo) ~oribus parem sed retro actum. anapaeston 9.4.81;—9.4.51.*

14 (gram.) A tense.

(uerborum declinationum genus) quod habet. et ~ora et casus *VAR.L.6.36; 9.95; facta. ~tribus ex ~oribus considerabuntur Cic.Inu.1.36; in ~oribus autem praesentia praeterita futura cernuntur Part.36; in eo (sc. uerbo) sunt solocismis pro genera, ~ora, personas, modos QUINT.Inst. 1.5.41; 9.3.11; grammatico quodam. ~ora uerborum. ~ignorantiae GEL.8.10; 17.6.*

tempus? ~oris, n. [app. prec.] The side of the forehead, temple. **b** (transf.) app. the peripheral surface of a papyrus roll.

~dubitanti Gracco quid esset. ~percutit ~us *Rhet.Her. 4.68; tremulum mouens. ~us anilatas CATUL.61.155; it hasta. ~per ~us utrumque stridens VERG.A.9.418; initium .~faciendum in sinistro oculo ab eo angulo qui ~ori. ~propior est CELS.7.7.8.F; huic geminum. ~traiecit harundine ~us STAT.Theb.9.761; SIL.12.414; (astron.) pes ingenuitatis adit fulcitur (cod. ad fulcitur) capitis ~us serpentis VITR. 9.4.5;—(pl.) uiridis exoritur colos ex ~oribus atque fronte *PL.Men.829; cinge ~ora floribus CATUL.61.6; LUCR.1.930; Aegle. ~sanguineis frontem (sc. Sileni) moris et ~ora pinguet VERG.Ed.6.22; necdum ~oribus geminis canebat sparsa senectus A.5.416; si caeruleo quaedam sua ~ora fuco tinxerit PROP.2.18.31; Ov.Met.1.451; a ~oribus ad oculos dolor peruenit CELS.6.6.1.2; LUC.3.711; PATER.109.9.1.3; PLIN.Nat.20.54; LARG.4; ~oribus. ~comatis MART.10.83.3; STAT.Silv.5.3.112; fuit. ~oculis et ~oribus concuissit Suet. Cal.50.1; APUL.Apol.51; (of a mythol. monster) pulsus tria ~ora ramo Cacus PROP.4.9.15;—(of animals) draconis. ~ossa ferit, cingunt qua ~ora cristae *CULEX 197; uituli. ~ora discussi claro caua malleus ictu Ov.Met.2.625; ramosa. ~ora (sc. cerui) CALP.Ed.6.42; eos (sc. oculos) non in fronte (sc. aspidis) aduersos cernere, sed in ~oribus PLIN.Nat.8.87. b* in extremo libro eius forma descripta est in ipso ~ore (app. as written at the end on the reverse side) *VITR.10.6.4.***

témulenter, adv. [as TEMVLENTVS+TER²] In the manner of a drunken person, drunkenly. Aegyptias aues ~us eructant *COL.8.8.10.*

témulentia ~ae, f. [next+IA] Drunkenness.

concitatae ~ae impetu euectus *V.MAX.5.1.EXT.2; (uuum) uiribus innoxiam, si quidem ~am sola non facit PLIN.Nat. 14.31; 14.58; 30.145; temetum uinum, unde ~a et temulentus PAUL.Fest.p.365M.*

témulentus ~a ~um, a. [tem- (TEMETVM)+VLENTVS] Drunken. **b** (transf., of actions, faculties, etc.).

illa ~ast mulier et temeraria *TER.Am.229; AFRAN.COM.35; Cic.Sest.20; eam aquam sine uino potantes fuit ~i VITR. 8.3.20; Indiae, per quam ~o agmine comisubandus incessit Liv.9.17.17; 33.28.2; CURT.8.10.18; ~a tibicina PLIN.Nat. 34.63; ~us et sagina grauis Tac.Hist.1.62; delira et ~a. ~anica APUL.Met.6.25; Apol.100;—(masc. pl. as sb.) falsas (seruus) sputa deterget alia reliquias ~orum. ~colligit SEN.Ep.47.5; fatidici specus, quorum exhalatione ~i futura praecinant PLIN.Nat.2.208; Tac.Hist.1.26; ANN.1.50;—(transf.) geniale casarum ambrosia ~am APUL.Met.5.22. b* pressa uoce et ~a *Cic.Red.Sen.13; o sopro profligatum CAEL.oral.55; ~ae libidinis V.MAX.9.1.8; inter ~as reliquias sumptuosissimae cenae SEX.COM.9.2.4; apud Vitellium omnia indisposita, ~a Tac.Hist.2.68; ~um istud mendacium APUL. Apol.59.*

tenacia ~ae, f. [TENAX+IA] Stubbornness. ENN.scen.191.

tenacitās ~ātis, f. [TENAX+TAS] The quality of holding on to a thing.

cibum. ~unguam ~ate arripunt *Cic.N.D.2.122; (in fig. phr.) cuneum qui rigentem prorsus serui ~atem uiolenter diffunderet APUL.Met.9.18;—(transf.) aliquam. ~causam ~atis (i.e. for the retention of a law) Liv.34.7.4; simplicitatem relationis meae ~ate taciturnitatis tuae remunerare APUL. Met.3.15; CASTITATE INLIVSTRIS ~ATIS CIL.10.3980.*

tenāciter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [TENAX+TER²]

1 With a firm or tenacious hold. tene ferunt geminis pressissae ~iter angues *Ov.Ep.9.21; cum. ~manum. ~ius adprehendisset V.MAX.7.5.2; loto ~iter inhaerere (anus) APUL.Met.6.27; (transf.) ~ius. ~eorum nomina posteritatis memoria adprehendit V.MAX. 4.7; MERITO(RV)M EIVS ~ISSIME MEMOR CIL.8.22672.*

2 Stubbornly, persistently. miseros tristes fortuna ~iter urget *Ov.Ep.3.43; omni. ~isto apparatus ~issime dissimulato APUL.Met.5.20.*

tenāculum ~i, n. [TENEO+CVLVM²] An instrument for gripping (in quot., the fingers). angusto. ~o. ~alterna uice pollicum certat uincere ponderis. ~fugam MAUR.29.

tenax ~ācis, a. compar. ~ācior, superl. ~ācissimus. [TENE+AX]

1 (of things) Holding fast, clinging, tenacious; (also, of a grip or hold). **b** (of an implement). **c** (of fetters; also, of embraces).

uisco ~aci *VAR.Men.27; ~aci in uogaine CATUL.17.26; creta. ~aci VERG.G.1.179; mella caelia 4.57; ~ax. ~lappa Ov.Pont.2.1.14; robur ~ax SEN.Her.0.1639; adipem medicaminibus apti contraque defluuium capilli ~ax PLIN.Nat. 8.127; STR.4.578; cetera limosa, ~acia graui caeno Tac.Ann. 1.63; tantis glabris ~acissimum solum PLIN.Ep.5.6.10; APUL. Met.6.2; (poet.) libet iacere. in ~aci gramine *HOR.Ep.2.2.4;—(of climbing or clinging plants) ~ax hedera CATUL. 61.34; musco ~aci SEN.Phaed.1044;—(w. gen.) infantium capiti milita nutrit capillum ~acioremque eius cutem efficit PLIN.Nat.22.82; (aparine) asperitate etiam uestium ~aci**

27.32;—turpe referre pedem, nec passu stare ~aci *Ov.Pont. 2.6.21. b* neque illas (sc. oleae). ~expectant falces rastrosque ~acis *VERG.G.2.421; uersant. ~aci forcipe ferrum 4.175; dente ~aci ancora fundabat nauis A.6.3; seps .~quem flexo dente ~acem auoluit. manu LUC.6.764. c* magis contendere ~acia uincia *VERG.G.4.412; ignarum. ~uincolo. ~innette ~aci Ov.Met.11.252; MAN.5.186; implicuit. ~laqueo ~aci corpus SEN.Phaed.1086; altumpere ~acissimorum serpentum squameas pedicas ARUL.F.6;—(transf.) castronis disciplinae ~acissimum uinculum V.MAX.2.9; ~acioribus beneficiorum uinculis. ~esse constructum (QUINT.) *Ded.9.21; (in fig. phr.) si. mala ~acissima albrumipius SEN.Ep.75.16;—ubi complexu coierunt membra ~aci Ov. Met.4.377; ~acissimis amplexibus expeditum hominem APUL.Met.9.5.**

2 Able to keep or hold, retentive.

quibus (sc. feminis) parum ~ax uulua est *SEN.Nat. 3.25.11;—(w. gen.) cibi non ~ax CIL.5.4.12.7; ~ax humoris (sc. silice) COL.3.11.8; tectorii ~acissimum propter r leuorim (sc. paraetionum) PLIN.Nat.35.36;—(transf., of memory) omnia ~acissima memoria retineus V.MAX.1.8.EXT.2; SEN. Ben.1.1.8; COL.1.8.4; QUINT.Inst.1.1.19.*

3 Close-fisted, niggardly; (w. gen.) keeping a tight hold (on).

~axne pater est eius?—immo edepol pertenas *PL. Capt.289; parcu' truculentus ~ax TER.Ad.866; homo ~ax paruoque contentus BAS.Gram.6; patre parco ac ~aci Cic. Cael.36; (w. gen. of respect) ille (sc. Cancer) ~ax animi MAN.4.165;—uirum. ~alimen abstinentem, sui non auare ~acem *SEN.Ben.4.11.1; patrimonii. ~ax custos QUINT.Inst. 4.2.73.**

4 That compels to stay (in a place), restraining.

Circae fraudes, lotosque herbae ~aces *I'ROP.3.12.27; gradum. ~retro flectere haut umquam sinunt umbrae ~aces SEN.Her.F.679; regni ~acis dominus et tacitae Stygis PHAED.625.*

5 (w. gen.) Tenacious (of a principle, practice, etc.), holding fast (to).

ficti prauique ~ax *VERG.A.4.188; ~acem propositi uirum HOR.Carm.3.3.1; Ov.Met.10.405; amicitium ~ax VELL.2.29.3; tam etiam ultiorum ~acris suum SEN.COM. 1.8.5; CURT.6.2.3; uirum. ~boni exempli ~acem SEN.Ep. 120.6; nec. ~ax esse iuris sui debet COL.1.7.2; ~ax ueri PERS.5.48; QUINT.Inst.1.1.5; disciplinae ~acissimum PLIN. Ep.Tra.10.85(17); iustitiae. ~ax Juv.8.25; Phoenice. ~foederis. ~acissima ULP.dig.50.15.1; VOT ~ax CIL.11.1241.*

6 (of persons, conduct, conditions, etc.) Steadfast, persistent; obstinate, stubborn.

stetit ad finem longa ~axque fides *Ov.Am.2.6.14; Fortuna uolubilis. ~manet in nullo certa ~axque loco Ty. 5.8.16; ne sit ad extremum Caesaris ira ~ax PONT.1.9.28; ~aciore. ~in proelio Suet.Jul.67.2; ~acibus morbis CIL.1.21; ~acem domus disciplinam APUL.Met.9.18; si. ~acilius castimonis numen nostrum promerueris 11.6; MAUR.2240;—si equos esses, esses indomabiles. ~quo argumento? ~nimi? ~ax es PL.Cas.812; ut equum ~acem, non parentem frenis asperioribus castigandum esse Liv.39.25.13; Ov. Am.3.4.13; GRAT.516.*

Tencteri ~orum, m. pl. A German tribe of the Lower Rhine.

Vspites Germani et item ~i. flumen Rhenum transierunt *CAES.Gal.4.1.1; 6.35.5; Tac.Ger.32.1; Hist.4.21; Ann. 13.56.*

tendicula ~ae, f. [TENDO+CVLA] a The cord of a snare (in quot., fig.). **b** a stretcher (as used in furling).

a tum aucupia uerborum et litterarum ~as in inuidiam uocant *Cic.Caec.65. b* os aqua impleuit (fullo) et uestimenta ~is ducta leuiter aspergit *SEN.Nat.1.3.2.*

tendō ~dere tetendi ~tum or ~sum, tr., intr. [**ten-d-*; cf. Gk. *τείνω*, Skt. *tanōti*] **Forms: ienn- TER.Ph.330, 331, acc. Donatus (codd. tend-).**

1 To extend outwards or upwards, stretch or hold out, offer. **b** to direct, aim (weapons); also, glances).

manus ad caeli caerulea templa ~debam lacramans ENN. Ann.50; Cic.Fend.48; sicubi magna. ~querens. ~dat ramos *VERG.G.3.333; tu munera supplex ~de petens pacem 4.535; parum. ~patri ~debat Iulius A.2.674; ferenda. ~dite colla Luc.5.361; V.F.L.1.258;—(in fig. phr.) ciuibus incem ingeni et consilii sui porrigentem atque ~dentem *Cic.de Orat.1.184; quae (sc. Graecia). ~dit dexteram Italiae Phil.10.9;—(transf.) quae. alia placamenta hostilis irae. ~pro pace ~debatur Tac.Hist.1.63; ~debat geminas. ~exclamatio uoces *th nudi, th nudi, th nudi MAUR.1500. b* quo ~dant ferrum *VERG.A.5.489; doctus sagittas ~dere Serices arcu paterno HOR.S.1.29.9; te. ~dentem spicula. ~hortantes VAR.At.pod.5; Luc.6.215;—ad caelum ~dens ardentia lumina VERG.A.2.405; (cf.) pariter. ~oculos telumque tetendit 5.508;—(transf.) pectus. in contraria ~dunt hac auro hac odium *Ov.Am.3.11.33; quo ~ditus iras, a, miseri? STAT.Theb.1.155; prouidus astu ~de animum uigilem ACH.1.543.****

2 To stretch out to a full length or extent, extend. **b** to spread or place over the full extent of anything. **c** to extend in time.

ut serpens, in longam ~ditur (Cadmus) alium *Ov.Met. 4.576; ~dunt illi tractuque uicissim taurae terga domant V.F.L.6.359; ~sae uoluerum pro astra pennae STAT.Silv. 4.3.38; (transf.) sunt quibus in satira uidetur. ~ultra legem ~dere opus HOR.S.2.1.2; licetbit aestiuum sermone. ~dere noctem EP.1.5.11; ~dunt latius hoc genus, duos ut chorambicos includant medios pedes MAUR.2640. b* animum .~ut in eo (sc. mundo) medio collocabit (dens), ita pro totum tetendit *Cic.Tim.20; ut Caesaris arma. effusa claudentem milite ~dat Luc.6.72; hiemps. ~culsum (oleam) ~dit harena V.F.L.6.716; densos per limina ~de corymbos Iuv.6.52.*

c quantum ~dere conatus animae (i.e. *their breath*) ualuerit sub unis *Stat. Theb.* 9.238.

3 To stretch out (tents or other shelters). **b** (ellipt.) to pitch one's tents, encamp.

pelles. ut in ordine ~tae *Lucr.* 397; iubet praetorium ~di *Caes. Civ.* 3.82.1; e ueste sua ~dent umbracula *Tim.* 2.5.97; conopia ~dere *Prop.* 3.11.45. **b** qui sub uallo ~derent mercatores *Caes. Gal.* 6.37.2; hic Dolopum manus, hic saeuus ~derat Achilles *VerG.* A.2.29; locus. in quo ~derent in castris est mutatus *Liv.* 25.6.15; in praetorio tenderunt Albius et Atrius *28.7.15*; exercitus qui haud procul urbe ~debat *Cic.* 5.7.6; *Lucr.* 3.328; infamibus Vaticanis locis magna pars tendit, unde crebrae in uulguis mortes *Tac. Hist.* 2.93; *Ann.* 1.17; legionarium. praesidiis qui multifariam diuersaeque ~debant *Suet. Gal.* 19.1; (*imper. pass.*) neutris quicquam quo latius ~deretur ad munimenta adiectum *Liv.* 27.47.4.

4 To stretch or spread out (a hunting-net, snare, etc.).

quia non rete accipitri ~nitur *Ter. Ph.* 330; suntne igitur insidiae ~dere plagas. ? *Cic.* *Off.* 3.68; amite leui rara ~dit retia *Hor. Epod.* 2.33; me conigeris ~dentem retia ceruis *Ov. Met.* 7.701; (*transf.*) Tarquinius Priscum. ire iubet ad insidias ~dendas pabulatoribus *Front. Str.* 2.5.31;— (*in fig. phrs.*) clam ~denda est plaga *Pac. Trag.* 390; ex perfidia et malitia per quam insidiae ~duntur alicui *Cic. Q. Rosc.* 46; insidias regi per amicos ~dere. parat *Sal. Jug.* 61.3; nam mihi ~duntur casses *Tib.* 1.6.5; *Prop.* 2.32.20; capies, tu modo ~de plagas *Ov. Ars.* 1.270; *Suet. Jul.* 35.1; (*cf.*) peritis inuitos ~dit dolos *Phaedr.* 1.23.2.

5 To exert strain on, pull tight. **b** to stretch back, draw (a bow, catapult, etc.); to string (a bow); to tighten the strings of, i.e. tune, (a musical instrument). **c** to pull tight over a frame, or sim.

frustra retinacula ~dens furtim equis auriga *VerG.* G. 1.53; *Ov. Met.* 5.520; intumescit collum (bouis) neruique ~duntur *Col.* 6.14.4; Euro ~dente rudentis *Lucr.* 6.674; *Plin. Nat.* 28.61; *Tac. Ann.* 6.14; (*of things*) ~dunt cur uincula palmas? *V. Fl.* 2.469; (*in fig. phr.*) si non statim rectissima linea ~sa, facilius tamen et apertius uia *Quint. Inst.* 3.6.83; (*cf.*) scit ~dere uersum non secus ac si oculo rubricam derigat uno *Pers.* 1.65;—(*obs.*) mentula ~ta *Priap.* 73.2; *Phlegis* ulcus habet Priami quod ~dere possit alutam *Marr.* 11.60.3; (*cf.*) ~dere quae tremulum Pelian. posset. excurciat dominum Teletusa *6.71.3*; (*neut. of ppl.* as sb.) grandia te mediis ~ta uorare uiri *Catull.* 80.6. **b** Threissa sagittam deprompsit pharetra cornuque infensa tetendit *VerG.* A.1.839; *Mela* 3.35; murorum tormenta Pylos Messenaeque ~dunt *Stat. Ach.* 1.422; antepositis propugnaculis ex quis catapultae ballistaeque ~derentur *Tac. Ann.* 12.56; neque semper arcum ~dit Apollo *Hor. Carm.* 2.10.20; cito rumpes arcum, semper si ~sum habueris *Phaedr.* 3.14.10; nec Polyhymnia. refugit ~dere barbiton *Hor. Carm.* 1.1.34; nunc ~do chelyn satis aere relierat *Stat. Theb.* 1.33; dum ~dit citharam noster *Vers. pop. (poet. p. 133)*. **c** grabati restibus ~ti *Lucr.* 1.251; tympana ~ta tonant palmis *Lucr.* 2.618.

6 To stretch by expansion from within, distend.

magis ubera ~dunt (*sc.* capellae) *VerG.* G. 3.306; pingui ~tus omaso *Furius* *Hor.* S.2.5.40; miserata puellas quarum ~latens corpora ~dit ones *Ov. Am.* 2.13.20; turpe caput ~dunt *Met.* 6.379; spiritus oris ~dere uesciam *Sext.* 15.304; ratis, ad uestros quae ~dit carbasa portus *VerG.* A. 8.50; ~dentes uela carinae 9.45; si mammae ~dantur *Plin. Nat.* 20.150; *Marr.* 13.261; suffusa ueneno ~ditur. cutis *Stat. Theb.* 1.107; ~so folle *Iuv.* 14.281.

7 To direct (one's steps, course, etc.). tanto posse minus (lunam) cum signis ~dere cursum *Lucr.* 5.631; gressum. ad moenia ~dit *VerG.* A.1.410; quo deinde fugam, quo ~ditis? 9.781; cum quaereret. unde et quo ~derent cursum *Liv.* 23.34.5; *Sen.* 16.494; (*refl.*) quantum humani possint se ~dere gressus *12.512*;—(*w. iter*) coniugium. petere, at te litner ~dere *Acc. Trag.* 500; spelunca. quam super haud uillae poterant impune uolantes ~dere iter pennis *VerG.* A.6.240; *Ov. Met.* 2.547; *Stat. Theb.* 2.351; *TV* *QVI* ~DES ITER PROPERATIM SISTE PARVMPER *CIL* 6.25703.2.

8 (intr.) To direct one's course, proceed (to a stated or implied destination). **b** (of plants) to grow (in a given direction).

ab classe ad urbem ~dunt *Acc. Trag.* 318; dubito an Venusiam ~dam *Cic. Att.* 16.5.3; sol. caecat, contra si ~dere pergas *Lucr.* A.3.325; *Caes. Civ.* 3.36.2; per tot discrimina rerum ~dimus in Latium *VerG.* A.1.205; ~dimus hinc recta Beneuentum *Hor.* S.1.5.71; *Carm.* 3.5.55; cursu prope omnes ~dere ad imperatorem Romanum *Liv.* 33.33.1; praetoria naue in hostes ~dit 36.44.8; ad multas upa ~dit oues, praedetur ut unam *Ov. Ars.* 3.419; alta sub aequora ~dit praecipiti saltu *Lucr.* 3.749; (asiniae) per ignes ad fetus ~dunt *Plin. Nat.* 8.169; Elysio ~dentem limite. effugim inuenis *Stat.* 13.778; (*in alter. ad alterum*) ~deremus *Plin. Ep.* 1.5.9; *Suet.* 74.85; (*in fig. phr.*) tu limite coepto ~de libens *Stat. Silv.* 5.1.187;—(*w. acc. of destination*) tua me. imago. haec limina ~dere adigit *VerG.* A.6.696; illum ~dite campum, tendite, io, comites *Stat. Theb.* 4.677; dum rus ~dit *Quint. Inst.* 1.2.38;—(*of inanim. things*) 7.5.1; leuibis in sublime ~dentibus *Plin. Nat.* 2.11; ~dit ~ad litora pontus *V. Fl.* 2.366; (*w. acc. of destination*) tunc aethera ~dit. fragor *Lucr.* 7.477. **b** aesculap. quae quantum uertice ad auras aetherias tantum radice in Tartara ~dit *VerG.* G.2.292; *Col.* 5.6.28; hoc genus (naporum) superne ~dit, non ut cetera in terram *Plin. Nat.* 19.76; ramuli. in diuersa ~dentes 27.124.

9 (refl. or intr.) To extend in a given direction, reach (to or as far as). **b** to extend (backward or forward) in lineal descent.

qua nunc se ponti plaga caerulea ~dit *Lucr.* 5.481; qua se ad patrum ~debat semita limen *Ciris* 216;—quae (*sc.* uia) Ditis. sub moenia ~dit *VerG.* A.6.541; qua ~dit Ionia *Prop.* 1.6.31; ad intestina. eam (*sc.* fistulam) ~dere semper periculosum. est *Cels.* 5.28.12. *C.* Appenninus mons. perpetuis iugis ab Alipibus ~dens ad Siculum fretum *Plin. Nat.* 3.48; ~dit haec (*sc.* gula) ad stomachum, is ad uentrem

11.176; quanta. moles scopulis ad sidera ~dit *Stat.* 1.127. **b** recta linea sudum uersum uel dorsum ~dentium. inueniemus gradus *Paul. dig.* 38.10.9.

10 (refl. or intr., of things) To progress, move on (to another stage or condition).

emensas in lucem ~dere noctes *Ov. Met.* 15.186; cum. ad sanitatem ~det (ulcus) *Cels.* 7.28.2; omnia uiolenta necesse est. in exitum sui ~dant *Sen. Nat.* 7.9.3; omnibus. quorsum illa (*i.e.* *aduers.*) ~derent repertantibus *Suet.* 74.28.2;—tenes quo se haec ~dant quae loquor *Pl. Ps.* 217; *Hor.* S. 2.7.21; *TRAPVS* EST. DETEGERE TE PATRIBVS CONSCRIPTIS *QVO* ~DIT ORATIO *TVA* *CIL* 13.1668.2.21; non alio ~dentibus uerbis *Quint. Inst.* 9.3.45; quae omnia huc ~dunt ut audias Isaeum *Plin. Ep.* 2.3.11.

11 (intr.) To press on (in an attitude or point of view), insist.

miles ~dere: inde ad iurgium *Ter. Eu.* 626; tua est Launina coniunx, ulterius ne ~de cedis *VerG.* A.12.938; minus autem tendere, aduersi iam in tali genere certaminum uinci *Liv.* 10.6.11; respondit se quo frustra ~dente nulli alii pacem placuisse 30.4.9; Marsus seniori et acris ~denti Sentio concessit *Tac. Ann.* 2.74; (*w. acc. and inf.*) contra Vitellium ac Veranum. ~debant, nullas esse partis Trioni 3.10;—(*w. ad*) ne ad extremum finem supplicii ~deret *Liv.* 8.32.15;—(*w. ut + subj.*) interrex ac senatus consilium comitia. ut babeatur ~dunt 4.7.8; ut Macedoniam cum Italia sortirentur ~debant 33.25.4.

12 (intr.) To make an effort, exert oneself, strain (against some opponent or opposing force). **b** to exert oneself (towards a particular interest).

ubi uidet Catilinam, contra ac ratus erat, magna ui ~dere *Sal. Cat.* 60.5; nec nos obniti contra nec ~dere tantum sufficiens *VerG.* A.5.421; nec mora nec requies, uasto certamine ~dunt 12.553; *V. Fl.* 3.555; quid numina contra ~dere fas homini? *Stat. Theb.* 6.693; hic discordes et. sibi quisque ~dentes *Tac. Hist.* 1.13; 4.43; (*w. abst. subj.*) multitudinis temeritas. aduersus consulatum et censuram tendit *V. Max.* 9.7.2. **b** uirginem plebeii generis. duo petiere inuenes, alter uirginem genere par. nobilis alter. tutores. partium memores ad suum ~dere *Liv.* 4.9.5; ~dendo. ad Carthaginienses 24.5.8; (*w. in se*) totus in se ~dat (deus), an et ad nos aliquando respiciat *Sen. Nat.* 1.1.3; (*w. abst. subj.*) ad animum ~dit aestimatio male; ideo locupletem, sed indignum praetorio *Ben.* 4.10.5.

13 To aim (at a purpose), strive (for). **b** (*w. inf.*) to strive, aim (to do something); (*sim. w. ut. cl.*).

ad reliqua alacri ~debamus animo *Cic. Div.* 2.4; eo ~dit, id agit. ut sit illi Octauius propitius *Brut.* 1.17.5; bonum summum quo ~dimus omnes *Lucr.* 6.26; aestus. suis, alienis naubis nequiquam remigio in contrarium ~dentes inuehat *Liv.* 28.30.9; nobiles homines ~dere ad consulatum 32.7.10; *V. Max.* 9.3.4. *ext.* ad honestum consilium per medium infaniam ~dam *Sen. Ep.* 81.20; *Quint. Inst.* 10.1.122; effectus in quae tendit *Tac. Ann.* 3.24; peridoneus praepceptor. ad poeticam ~dentibus *Suet. Gram.* 11.1.109 *Re*;—(*w. abst. subj.*) ~dit in ardua uirtus *Ov. Pont.* 2.2.111; ludicrae sunt (*sc.* artes) quae ad uoluptatem oculorum. ~dunt *Sen. Ep.* 88.22;—(*w. internal acc.*) duo interreges. obtinere quod dictator frustra tetenderat *Liv.* 7.22.2; 32.32.7; sic nos diuersa ~dentes (*i.e.* *pulling different ways*). deprehendit ipsi latrones *Apul. Met.* 6.29; *Soc. pr.* 5. **b** ut. Chaldaeam doctrina. contra conuincere ~dit *Lucr.* 5.728; manibus ~dit diuellere nodos *VerG.* A. 2.220; fratres. ~dentes. Pelion imposuisse Olympo *Hor. Carm.* 3.4.51; dum euadere ~dunt *Liv.* 10.1.6; cur ~ditis ultra in famulas saeuire Iouis? *V. Fl.* 4.519; *Stat. Theb.* 10.452; *Quint. Inst.* 9.1.22; *Tac. Ann.* 1.12; (*w. abst. subj.*) de nobis anni. ~dunt extorqueere poemata *Hor. Ep.* 2.2.57; (*cf.* *w. acc. and inf.*) hoc regnum dea gentibus esse. iam tum ~ditque fouetque *VerG.* A.1.118;—se ~dere nihil ultra quam ut, si dignum provincia ducerent, in eam mitterent *Liv.* 10.24.7; sibi quoque ~dente ut periculo primus euaderet 21.33.5; 38.45.2.

tenebrae ~arum, *f. pl.* Also sg. [*Skt. tamsirāh*, *Mr. leim*, *OHG. dinstar*] **FORMS**: sg. *Apul. Met.* 5.20.

1 The more or less complete absence of light, darkness. **b** the darkness of night. **c** (as typical of squalid or disreputable buildings, etc.); (quasi-concr.) a dark corner, den, or sim.

~ae ibi erant tamquam in puteo *Pl. Cas.* 882; forma in ~is nudi non quitant *Ter. Heu.* 572; cum se ille fugiens in scalarum ~as abdidisset *Cic. Mil.* 40; nec uero supra terram sed etiam in intus eius ~is *N. D.* 2.162; qualis enim caecis poterit color esse ~is? *Lucr.* 2.798; 6.36; ~ae ramorum *VerG.* A.9.384; *Tib.* 1.10.50; uideo ferrum ex idem ~is esse prolatum quibus aurum *Sen. Ben.* 7.10.2; officinarum. ~ae *Plin. Nat.* 35.1; feralibus iam sibi ~is *Tac. Ann.* 2.31; interdiu ~is *Flor. Epit.* 2.13 (4.2.45);—(*in the underworld*) certum est mihi ante ~is ~as persequi *Pl. Ps.* 90; malae ~ae *Ordi Catul.* 3.13; *Lucr.* 1.15.1; infernis. ~is *Hor. Carm.* 4.7.25; *Prop.* 4.9.41;—(*in prison*) in uincta ante in ~as abripi *Cic. Ver.* 4.24; in carcere, in ~is, in squalore 5.21. *b* occidente sole inhorrescit mare, ~ae conduplicantur *Pac. Trag.* 412; si neque nox ~is obscurare coetus nefarios. potest *Cic. Catil.* 1.6; luce, non ~is *Phil.* 2.76; *Caes. Gal.* 7.81.5; ~is obortis *Net. Eum.* 9.5; Lucifer. extulit os sacrum caelo ~asque resoluti *VerG.* A.8.591; *Tib.* 2.1.76; primis se intendit ~is *Liv.* 1.57.8; 22.17.1; 26.17.7; *Ov. Fast.* 2.332; pars ~arum libidinis seposita *Tac. Ann.* 13.44;—(*sg.*) caecae ~ae custodia liberata lucerna *Apul. Met.* 5.20. **c** ignauiae suam ~arum ac parietum custodibus tegere *Cic. Rab. Perd.* 21; *Red. Pop.* 8; ex diuturnis ~is hystrocedam ac stuprosum *Sest.* 20; iuriscosultis et ~is procedebant, pallidi, graciles *Sen. Apoc.* 12.2; nec balnea Fausti, nec Grylli ~as *Mart.* 2.14.12; quanti nunc ~as ~is unum conducis in annum *Iuv.* 5.225;—oramus. demonstres ubi sint tuae ~ae *Catul.* 55.2.

2 The darkness experienced through loss of vision: **a** (from blindness). **b** (from faintness, loss of consciousness, death).

a occidit extemplo lumen ~aeque sequuntur *Lucr.* 3.414; ~as. et cladem lucis ademptae obicit *Ov. Met.* 3.515; 3.525; *V. Max.* 8.7.3; *Stat. Theb.* 1.240; rex. opem ~asque sagaces Tiresias. consult 4.407; 11.697. **b** ~ae oboriuntur, genua media succidunt *Pl. Cur.* 309; nunc uulnus acerbum conficit, et ~is nigrescent omnia circum *VerG.* A.11.824; ad extremas. ~as (*i.e.* *death*) *Prop.* 2.20.17; pauor occupat illum, ante oculosque natant ~ae *Ov. Met.* 12.136; *Tr.* 1.3.91; in capitis dolore offusae oculis ~ae *Cels.* 7.2.25; a conceptu decimo die dolores capitis, oculorum uertigines ~aeque *Plin. Nat.* 7.41; *LARG.* 99.

3 (fig.) Mental darkness, lack of knowledge or understanding, ignorance. **b** obscurity (of style).

quas tu mihi ~as tridis? *Pl. Epid.* 476; qui tibi aestus, qui error, quae ~ae. ~runt. ! *Cic. Div. Casc.* 45; in tantis ~is erroris et inscientiae clarissimum lumen menti meae praetulistis *Sul.* 40; quid agitur? mihi enim ~ae sunt *Att.* 7.11.1; hunc. ~terrorem animi ~asque *Lucr.* 1.146; omnis cum in ~is praesertim uita laborat 2.54; qui postquam ~as dispulit calumniae, certumque fontem ueritatis reperit *Phaedr.* 3.10.42; in maxima luce densissimas hostilibus oculis ~as offudit *V. Max.* 7.3.9; has ~as discite *Sen. Ep.* 49.11; ratio. quae. uelut ignorantia ~is occaecata luce ueritatis caruit *Col.* 3.7.3; *Quint. Inst.* 2.17.21; qui obtentu philosophiae nominis inutile otium et linguae uitaeque ~as secuntur *Gel.* 10.22.1; (*cf. sense 1c*) il. mentes angustae humiles praeuae, oppletae ~is ac sordibus *Cic. Red. Sen.* 10; (*as typical of the world of men*) ne ille. uir sapiens laetus ex his ~is in lucem illam excesserit *Tusc.* 1.74. **b** ne aut obcaecetur ~is imagines aut splendore praefulgant *Rhet. Her.* 3.32; ut. ~is orationis inferat quoddam intellegentiae suae lumen *Quint. Inst.* 8.2.23.

4 A condition in which one (a thing) is unknown or unobserved, obscurity, concealment.

si quid est quod indagaris, inuenieris, ex ~is erueris *Cic. Agr.* 1.3; cum illa coniunctio ex lateribus atque ex ~is erupisset *Sest.* 9; conatus est clarissimis rebus ~as obducere *Lucr.* 6.616; nihil ueritatis reliquit, deinceps omnia ~is circumfusa esse dixerunt *Act.* 1.44; ipsi se in ~is uolui caenoque queruntur *Lucr.* 3.77; nostrum (*sc.* ingenium) ~is utinam latuisset in imis *Ov. Tr.* 1.9.55; *Lucr.* 9.986; regula morum quidquid et in ~is (*i.e.* *in private*) non sumus, ite foras *Mart.* 11.24; lumen tamen illud conuentus honestissimi ~is ac solitudini praetulisset *Quint. Inst.* 1.2.9;—(*w. ref. to origin or birth*) intolerantem ex caeno nescio qui atque ex ~is tyrannus *Cic. Val.* 23; Deiotarus uestram familiam abiecitam et obscuram et ~is in lucem euocauit *Deiot.* 30; ut. ~as. natalium suorum clara luce discuteret *Sen. Ben.* 3.32.2; (*cf.*) ut. acceptam a maioribus lucem in ~as conuerteret *V. Max.* 3.3.4. *ext.* 7; (*quasi-concr.*) o ~ae, o lutum, o paterni generis oblite. ! *Cic. Pis.* 62;—(*w. ref. to antiquity*) quae uerba. ~is uetustatis. oppressa sunt *Rab. Perd.* 13; *Arch.* 14; *Quint. Inst.* 8.2.5.

5 A dark, obscure, or gloomy state of affairs.

in illa caligine ac ~is quae totam rem publicam tum occupant *Cic. Ver.* 3.177; o nox illa quae paene aeternas huic urbi ~as attulisti *Flac.* 102; in illis rei publicae ~is caecis nubibus et procellis *Dom.* 24; illa tempestas. ~ae rei publicae, ruina atque incendium ciuitatis *Prov.* 43; in tantis ~is et quasi parietinis rei publicae *Fam.* 4.3.2; 9.2.2; *Leg.* 3.21; *Cas. Fam.* 12.13.2; uitam in ~is luctuque trahebant *VerG.* A.2.92; testis. Hasdrubal delectus et pulcher fugatus ille dies Latio ~is *Hor. Carm.* 4.4.40; finis ac ~as Romano imperio minantem *V. Max.* 5.2.1; PARENTES INFELICISSIMI AMISSIOE EIVS PERPETVIS ~IS. DAMNATI *CIL* 9.1973.

6 Dark colouring.

Aethiopes maculant orbem ~isque figurant perfusas hominum gentes *MAN.* 4.723.

tenebricosus ~a ~um, *a. superl.* ~issimus. [*prec.*; *suff.* *as bellicosus*]

1 (of places) Dark.

cas (*sc.* gallinas) includunt in locum. ~um *VAR. R.* 3.9.19; ex ~a popina *Cic. Pis.* 18; per iter ~um *Catull.* 3.11; balneolum angustum, ~um *Sen. Ep.* 86.4; *Col.* 8.14.11; *Hyg. Fab.* 146.1.

2 (of actions, etc.) Concealed in darkness (as being shameful).

lateant libidines eius illae ~ae *Cic. Prov.* 8; illud ~issimum tempus ineuntis aetatis tuae *Vat.* 11.

tenebricus ~a ~um, *a.* [*perh.* back-formation from *prec.*] Shrouded in darkness.

te in ~a saepe lacerabo fame clausam *Pac. Frag.* 158; e Tartarea ~a. plaga *Cic. Tusc.* 2.22 (*transl.* Sophocles).

tenebrīō ~ōnis, *m.* [*TENEBRAE* + *IO*!] One who operates in the dark, i.e. engages in dishonest practices.

huc uenit fugiens ~onem Tirrium *AFRAN. com.* 109; si et accusator et reus erunt ~ones *VAR. Men.* 377; infernus ~o, *κακός δαίμων* 539.

tenebrō ~āre, *tr.* [*TENEBRAE* + *OR*] To make dark.

iam uespera semitam ~ante *Apul. Met.* 8.15.

tenebrōsus ~a ~um, *a.* [*TENEBRAE* + *OSVS*] Unilluminated, dark.

latet in scalis ~is Cominius *Cic. Corn.* 1.1.13; cum leuis aetheris delapsus Somnus ab astris aera dimouit ~um *VerG.* A.8.39; ~a palus 6.107; ~a in Tartara *Ov. Met.* 1.113; specus est ~o caecus hiatus 7.409; ~o in carcere *Lucr.* 2.79; *V. Fl.* 3.400; ~a. balnea Grylli *Mart.* 1.59.3; ~am. ~ nubem *Stat. Theb.* 7.118.

Tenedius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tenedos; *securis* ~a, the axe of King Tenes (of Tenedos), a proverbial symbol of decisive action; (*mascul. pl.* as *sb.*) the inhabitants of Tenedos.

b to hold fast to, keep on with (a practice, action, etc.). **c** to keep, observe (rules, etc.). **d** (absol.) to persist, continue.

rem publicam quam nunc uis ~enus C^{ic}.de Orat.1.38;
 quorum quidem animum tu...confirmasti atque ~iisti
Fam.1.9.13; molliter agendo dignitatem suam ~ere
 Romanos non posse Liv.39.37.18; Rhodanus. Lemanno
 lacu acceptus ~et impetum MELA 2.79; SEN.Dial.10.5.3;
 fabriles operas praebendo. uitam ~ebat APUL.Met.9.5;
Apol.103; ~uere silentia cunctis UO.Met.1.206; solus...
 silentia...maesta ~et STAT.Theb.6.468. **b** otia qui
 studiis laeti ~uere decoris C^{ic}.Cons.fr.2.72; qui genus hoc
 (orationis) secuti non ~uerunt APUL.229; sin consuetudinem

meam quam. semper habui ~uero Phil.1.27; nec aetas impedit quo minus. ~agri colendi studia ~eamus Sen.60; VERG.A.3.408; coepit ~e Ov.Pont.2.783; non terra, non caelum. ~semper ~ebit hunc ordinem Sen.Ep.7.12; matrimonia contraxerit turpius an dimiserit an ~uerit Suet.Cal.25.1; (w. inf. as obj.) de faciant, possis dominare transire relictis infamia. ~et poteris modo uelle ~e Ov. Rem.77; (cf.) ~eamus Aristotelem Cic.Fin.5.12; (ellipt.) bene habet, sic ~e Sen.Con.10.5.10. c illi iniqui ius ignorant neque ~ent Pl.Am.37; quanta istaec hominum summas? ~septem milia. ~. recte rationem ~es Mil.47; c prope annos legem Aeliam et Fufiam ~ueramus Cic.Pis.10; quos potissimum religiones ~erent Leg.2.40; VITR.3.1.1; conlaudata gente quod. ~decretum. ~uissent Liv.42.6.2; nec suum tempus ~uere notis Sen.Phœd.314; si ~uisset modum QUINT.Inst.10.1.62; PLIN.Ep.8.22.3. d ~et fama. ~lupam. ~ad puerilem uagium cursum flexisse Liv.1.4.6; silentium inde aliquid ~uit 3.47.6; imber continens per noctem totam usque ad horam tertiam diei insequentis ~uit 23.44.6; 33.22.10; (sc. aequilones) namque per aliquot dies ~uerant 36.43.11; spes ~et in tempus. ~longum Ov.Ars.1.445; QUINT.Inst.2.1.1.

16 To hold to, insist on (an opinion). b to maintain successfully, uphold (an argument, claim, etc.); (also absol.). c (w. ut, ne) to make good one's point (that).

hoc ~eo, hic haereo. ~omito ac negligo cetera Cic.Ver.5.166; aequitatem reliquerunt, uerba ipsa ~uerunt Mur.27; auspicia. ~uestra. a Cilicibus. ~entur Div.1.25; aliud inter populum. ~aliud forensis factio ~ebat Liv.9.46.13; cum duo penerunt inter se contraria quorum ~uisset utrumlibet sufficere QUINT.Inst.5.10.68; (cf.) dum modo plus in uirtute ~eamus, quam ille ~uit. ~robore Cic.Fin.5.12. b Scaeuolam. ~causam apud cuius non ~uisset Cic.Caec.67; neque ullo argumento Cluentianae pecunia crimen ~ebatur Cic.125; quo causae teste ~entur Hor.Ep.1.16.43; si non ~uero causam, fame moriar Sen.Con.1.7.8; quos nisi. ~delectatione addicimus. ipsa quae. uera sunt ~ere non possumus QUINT.Inst.5.14.29; ut accusatori qui causam non ~eret exilium poena esset Suet.Dom.9.2; GAIUS Inst.4.178; (cf.) cur. ~lunonem et Pallada. ~iudicium non ~uisse pudet. (i.e. be adjudged the prize) Ov.Ars.1.626; (poet.) uota ~entur: ter latratus. ~ecate dedit Sen.Med.840; (w. acc. and inf.) metuit ne. non ~eat omnia fato fieri Cic.Fat.21; ~si quis. ~ueli dicere esse analogias rerum. ~ere potest VAR.L.9.52; si recte concludi. ~eo Cic.Luc.98; egit pauper; non ~uit QUINT.Decl.333(p.310.1.19); (cf.) sic ex tribus sententiis duae factae. ~uitque ex duabus altera tertia expulsa PLIN.Ep.8.14.26. c ~eamus ut sit idem beatissimus Cic.Tusc.5.34; ~uere. ~patres. ut. ~Fabius consilium crearetur Liv.2.42.2; 4.30.16; Marcellus. ~uit ne inuito incepto abiretur 24.19.7; ~uisset Varenus ut sibi euocare testes liceret PLIN.Ep.6.5.1.

17 To prevent from moving forward. b to cause to wait, detain, keep, hold up.

carmines currentes ille (sc. Arion) ~ebat aquas Ov.Fast.2.84; pituitum in oculis decurrentem ~ent (sc. catapotia) CELS.5.25.4.2; ut fluctus, quos aestus. ~ecedens interiore litorum uestigio ~uit Sen.Ben.1.10.1; ~tela ~ne iam, miles. ~it ~ferrumque reuerti subtrahe. ~ Luc.4.273; ~uere suos. ~flumina cursus CALP.Ecl.2.15; (fig.) cur fata ~emus? pelle moras SIL.4.731; (transf.) diem tolli, noctem ~eri (i.e. prolonged by magic) APUL.Met.1.3; (w. ab) uix a te uideor posse ~ere manus Ov.Am.1.4.10; nos hac a scabie ~emus ungues MART.5.60.11. b tu hunc interea hic ~e Pl.A.379; ne diutius ~eam, iudices Cic.S.Rosc.21; Ver.3.65; Tulliam adhuc mecum ~eo Fam.14.15; non hic te. ~per ambages et longa exorsa ~ebo VERG.G.2.46; A.4.380; qui ad Pachyni promuntorium classem diu ~uerat Liv.24.35.3; illa deam longo. ~sermone ~ebat Ov.Met.3.364; PLIN.Nat.11.56; ad cenam propero: ~es eunt Mart.34.14; STAT.Theb.10.715; (of forces, circumstances) uento molesto qui nos ibidem Nonis ~uit Cic.Ah.5.12.1; me Romae ~uit omnino Tulliae meae partem Fam.6.18.5; multos Romae hospitum. ~caritas ~uit Liv.2.14.9; profectos domo inexplicabilis continuis imbribus uiae. ~ebant 40.33.2; nisi. ~Boeota. ~tellus Aulide. ~puppae ~uisset ituras Ov.Met.12.10; STAT.Theb.5.644; OSCVLA FERVENTEM NEC ~ERE ANIMAM CIL.14.2709.6.

18 To hold or keep (in a confined or limited space), prevent from leaving; (also transf.). b (refl.) to remain (in a place), stay put.

(by mil. force) hostem impedito atque iniquo loco ~etis CAES.Gal.6.8.4; CIV.1.66.2; (in custody) ~entur ei qui ad urbis incendium, ad uestram. ~caedem. ~resisterunt Cic.Cat.4.4; ut (reus) ~eretur insula Tac.Ann.3.38; quia nihil intersit, parietibus an compedibus ~eatur CALP.Ecl.4.6.9; (by capture, etc.) ergo ubi prospexit uenientia uela ~emur. ~ait Ov.Tr.3.9.19; JULIAN.Dig.24.2.6; lunam in nimbo nox intempesta ~ebat A.3.587; spelunca. ~quarum altera solem non recipit, altera usque in occidentem ~et Sen.Ep.53.6; ~uerunt nubila lucem LUC.1.235; defendit isdem turbibus atque una portarum clauis ~eri IUV.15.158; ~has artes si pauet ille. ~es PROP.4.5.38; si te non totum Chloridos herba ~et 4.7.72; bene est. ~etur, uulneri patuit locus SEN. Med.50; OMNES MORTALES EADEM NAM SORTE ~EMVR CIL.5.6693.5. b sese ~et intus LUCIL.1217; domo me ~ui Cic.Dom.6; clauso portu se ~ere coepit CAS.Fam.12.13.3; cum multis mensis. ~e. ~paludibus ~uisset CAES. Gal.1.10.8; Hannibal enim uo loco se ~ebat Nep.Han.12.3; Liv.23.7.10; 41.18.2; non se uribus ~ent MELA 3.34; Tac.Ann.13.36; lectulo me ~eo FRO.Dur.1.172(56N); (transf.) mobilis. ~homini mens data est, nusquam se ~et SEN.Dial.12.6.6.

19 To restrain from activity, keep in check; (w. ab) to restrain (from). b to check, repress (one's impulses, emotions, etc.); to hold up (proceedings, actions). c (w. quin, quominus, ne, or inf.) to keep, restrain (from doing something).

si aliter ~eri non possunt (famuli) Cic.Off.2.24; ~uit. ~inhians tria Cerberus ora VERG.G.4.483; animam. ~ens uestigia. ~fert taciturna Ov.Fast.1.425; ~e linguam 2.602; fuit opprobrio. ~linguam nimio non ~uisse mero Tr.2.446; feruidos iuuenes anus ~ebo SEN.Phœn.412; tu frange

regendo indocilem sexuque ~e STAT.Ach.1.356; (refl.) dicamus senibus legem. ~qua se lege ~eant Pl.Mer.1016; me. ~magna uis animi inflammata, ut me ipse non ~eam Cic. Orat.132; uix se populus Romanus ~uit Sest.1.17; VERG.A. 7.204; ~eas, Damasippe, tuis te HOR.S.2.3.324; PETR.58.4; nec Plancina se intra decora feminis ~ebat Tac.Ann.2.55; IUV.1.31; (w. abst. subj.) metu ~endos quos fides non tenuisset Liv.7.25.7; consules religio ~ebat 27.23.1; nisi me. ~uerendia ~eret V.MAX.8.14.EXT.3; ~uit (sc. uirgini) saeuus pudor, attamen ire cogit STAT.Theb.8.645; ~uix ab impetu et cursu ~ebantur Liv.10.5.2; (refl.) cum. ~a quibus rebus uoluptatibusque nos ~ere debemus, non ~emus GEL.17.10.5.

b risum uix ~ebam Cic.Brut.293; sed ~endus dolor est AH.12.38.2; HOR.Ars.5; non ~uit iram Liv.8.5.7; non ~et hic lacrimas Ov.Met.11.539; ~uit querelas SEN.Tro.1038; me in quibusdam antiquorum uix risum, in quibusdam autem uix somnum ~ere Tac.Dial.21.1; ~senatus lectionem contentio inter censors. ~uit Liv.27.11.9; hi. ~ratum ~uere fugam LUC.3.706; (w. inf.) omnes ~erent mutitanti credere Pl.Mer.52; (refl.) non iam foro se tumultus ~et Liv.2.23.7; neque senatu modo. ~regendo cura se censorum ~uit 24.18.7; adhuc priuatis noxiis. ~coniuratio sese impia ~et 39.16.3. c uix ~eor quin quae decent te dicam Pl.Cas.239; ~eri non potui quin tibi. ~idem his litteris declararem Cic.Ah.15.14.2; nec se ~uit quin. ~librum. ~ederet Liv.12; non potui mea mens quin esset grata ~eri Ov.Pont.4.1.7; V.FL.7.293; QUINT. Inst.9.2.82; ~si te. ~infirmas ualetudinis tuae ~uit quo minus ad ludos uenires Cic.Fam.7.1.1; naues quae. ~uento ~ebantur quo minus in eundem portum uenire possent CAES.Gal.4.22.4; ~ut ea modo una causa ne. ~transirent flumen. ~uerit Romanos Liv.22.45.4; ~me. ~pudor et uerecundia ~ent pronuntiare ea (sc. uerba) secundum tuam definitionem GEL.14.3.3.

20 (w. pred. adj., pple., or phr.) To cause to remain, keep, maintain (in a given condition). b (w. person as obj.).

seruitute oppressam ~uit ciuitatem Cic.Tusc.5.57; magnam partem Galliae in officio ~uit CAES.Gal.5.54.1; tacitae indutiae quietum annum ~uere Liv.2.18.11; oportet. ~locum morsum a rabioso cane. ~diu ~ere in exulcatione LARG.173; APUL.Met.2.4; (ellipt.) ipse in suspensio ~uit (sc. the matter), utendi metu uel agnoscendi pudore Tac.Hist.1.78. b ~aduc Cic.Me intro, adductum ~es Pl.Poen. 720; quam me conturbatum ~uit epistulae tuae prior pagina Cic.Ah.15.9.2; Gallos. ~uelut obstupefactus miraculum. ~uit Liv.5.39.1; CELS.3.4.5; fertur in. ~Ida. ~pastor sollicitas ~uisse deas STAT.Ach.2.52; industrius. ~aut ignauus pax in aequo ~et Tac.Ann.12.12; cum semper alioquin spretorem. ~amplexum. ~manipulum ~eas uolentem APUL.Met.3.19; (refl.) quod. ~stupens in aeterno se ipsa (sc. multitudo) ~eret seruitio Liv.4.35.6; paulisper se intra silentium ~uit PLIN.Ep.4.17.8.

21 (of laws, obligations, etc.) To have coercive force on, bind; (absol.) to be binding, hold. b (usu. in pass.) to hold liable; (w. in + acc., ad, de) to hold liable (in respect of, to the extent of). c (pass., w. abl.) to be bound by, i.e. liable to, (a penalty). d (pass., w. gen.) to be held liable (for an offence; also, for an amount). e (pass., w. dat.) to be under liability (to a person).

haec. ~uti. lex ~eat senes Pl.Mer.1024; neque legem putat. ~ere uellam Ter.Ah.86; hoc interdicto Aebutius non ~etur Cic.Cac.4.1; AH.12.18.1; quo tempore incipiat sepulchrum esse ~et religio ~eatur Leg.2.55; quod solus neque iure ~urando neque obsidibus ~eretur CAES.Gal. 1.31.9; VERG.A.2.159; HOR.S.1.6.44; iniussu populi nego quicquam sanciri posse quod populum ~eat Liv.9.9.4; quos non fides ~eret sed merces 35.57; ut quod ea (sc. plebs) non audisset omnes Quirites ~eret SEN.Nat.16.37; ut plebsita uniuersum populum ~erent GAIUS Inst.1.3; (ellipt.) non. ~ubi quisque erit, eius loci uis ~ebit, si. ~Parad.32; (w. ut) ~eri eum ut remittat actionem. Ulp.dig.34.3.7.6; ~ut ad unam uim primam ~eat (stipulatio) SCAEV.Dig.45.1.133; an ~eat actio de peculo Ulp.dig.15.1.30; 37.9.1.1. b praedes Valerianos ~eri Cic.Fam.5.20.3; Pompon.Dig. 1.6.6; fullo et sarcinator. ~custodias nomine ex loco ~entur GAIUS Dig.4.9.4; ~etur ex sua promissione Liv.21.1.31.1; nec actio tutelae eum qui non gessit ~et 46.6.4.3; in solidum ~etur 2.13.4.3; 3.5.5.6; ~quod ~eor ad restituendum 10.4.3.1; 12.7.1.5; ~si. ~filius de inofficioso agendo ~uerit (sc. heredem) PAPIN.Dig.40.4.47.1. c ut. ~ea poena quae est de ui ~eretur Cic.Fr.2.3.5; si non fecerit (sacrificium) poena ~etur VITR.10.2.15; Tac.Ann.14.41. d non. ~re publicae laesae ~etur, sed caedis SEN.Con. 70.4.11; negat. ~se ~eri posse ueneficium QUINT.Decl.350 (p.377.1.4); quem (sc. modum) egressi repetundarum ~erentur Tac.Ann.11.7; QUINT.Inst.5.14.11; iniuriarum ~ebitur GAIUS Inst.1.14; interdum furti ~etur qui ipse furtum non fecerit 3.202; ~ne dupli ~eatur Ulp.dig.4.9.2. e heres. ~creditoribus ~ebitur GAIUS Inst.2.35; ~eri locatore inquilino Dig.19.2.25.2; PAPIN.Dig.12.6.55.

22 a (of persons, things) To hold the attention of. b to hold (by ties of allegiance, or sim.; also, by ties of affection).

a ~et enim auris uel mediocri orator Cic.Brut.193; si tibi forte animus. ~ere uersibus in nostris possem LUC. 1.948; Ov.Tr.4.10.49; dum cantu uolucres ~et (Orpheus) SEN.Her.0.107; MART.7.7.8; GEL.16.3.1; ~historiae per se ~ent lectores VITR.5.1.1; ~et uisibiles Athenae Volcanus Alcamenis manibus fabricatus V.MAX.8.14.EXT.3; neque ante eum tabula uisus ostenditur quae ~eat oculis PLIN.Nat. 35.60. b uerore ne hos tamen ~ere poterimus, tribunos pl. amiserunt Cic.Ah.3.24.2; Q.Fr.2.4.5; nec ea spe quemquam ~et Liv.23.15.5; ~inueniem puella. ~et Hor.Carm. 4.11.23; PROP.2.2.112; iacis oculos nate ~ere meos Ov.Am. 2.17.12; acetiis mediae quendam mulier. ~ebat PHAED. 2.2.4; (fig. sense 1b) cerua parum sequitur; serpens erpente ~etur Ov.Ars.2.483.

23 To grasp mentally, understand. b (w. acc. and inf.; w. indir. qu.). c (w. inf.) to know how (to).

de Alcmena ut rem ~eatis rectius Pl.Am.110; ipse Amoris ~eo omnis uias Trin.667; illi id erat nomen. ~eo

Ter.Ann.86; CATO orat.187; quotus. ~quisque est qui ~eat artem munerum. ~? Cic.de Orat.3.196; an. ~interpretationem foederis non ~ebat? BALB.14; sola ~ere malas Medae dicitur herbas TAB.1.2.51; publicae sane ~endae (notationes), quae in monumentis plurimis. ~reperitur PROB.1.1; (w. pred. adj.) si aures praebere potes. ~manifestam rem ~eas faciam Liv.40.8.3; (cf.) ~eo te Cic. Luc.148. b ita esse ut dicis ~eo pulchre Pl.Mil.780; Cic. Luc.177; nec ~et amissam laudem. ~abstraxe rotas falsasque LUCR.3.649; ~qui. ~ua uirtute ~eat quid se facere oportet Pl.Ps.724; ~eo quid eret Ter.Ann.498; etsi ~eo quid sit dicere paratus Cic.Fiac.51; quibus rebus gaudet. ~Caesar ~es CAECIN.Fam.6.7.5. c qui et bene facere et male ~et Pl.Bac.655; ille ~et. ~ferarum. ~tollere morbos MAN. 5.353.

24 To retain (in the mind).

iam ~es praeccepta in corde? Pl.Poen.578; qui memoriam rerum Romanorum ~eret Cic.Brut.322; illud. ~fixum in animis uestris ~etote BALB.65; quod. ~praeterita ~eat et futura prouideat Tusc.1.66; numeros meminim. si uerba ~erem VERG.Ecl.9.45; HOR.S.2.4.8; nunc mihi si qua ~es. ~dicere. ~incipit PROP.3.6.7; VITR.1.1.6; nunquid duodecim aerumnas Hercules ~es? PETR.48.7; ~eo melius ista quam memini nomen MART.4.37.7; QUINT.Inst.11.2.50; quantum ille legit, quantum ~et PLIN.Ep.7.25.4; odi hanc ego quae. ~ignota. ~mihi ~et. ~uersus IUV.6.454; ULP.dig.25.3.3; (w. indir. qu.) ~espe. ~quid dicat esse summum bonum? Cic.Fin.2.8; ~eo aeternumque ~ebo quantum haec diua manns. ~sauderit. ~mihi STAT.Hec.509; PLIN.Pan.67.2; (w. acc. and inf.) mente conditum. ~ebis mihi reliqua uitae tuae curricula. ~uadata (sc. esse) APUL.Met.11.6; (w. abl. of memoria) magna nobis pueris. ~i memoria ~es, opinio fuit Cic.de Orat.2.1; ipsum diem memoria ~eo Fam. 7.3.1; ut memoria ~erent milites ea quae. ~confirmant CAES.Civ.2.34.5; memoria ~endum (sc. Quidium) SEN.Con. 10.4.25; (w. acc. and inf.) memoria ~etis. ~compluris in Capitolio res de caelo esse percussas Cic.Cat.13.19; Q. Scaeuolam augurum memoria ~eo. ~cotidie. ~facere omniibus conuenienti potestatem sil. Phil.31; CAES.Gal.1.7.4; memoria ~eo solitum ipsum narrare Tac.Ag.4.

tener ~ra ~rum, a. compar. ~rior, superl. ~rimus. [prob. Sabine *tereno-*; cf. Skt. *tarunah*, Gk. *τέρην*]

1 (of persons, parts of the body) Physically soft, tender, delicate.

~ris labelis molles morsuulcae Pl.Ps.68; aetas et corpus ~rum. ~haec sunt uenena formosarum mulierum APAN.con.380; a tuis ~ris. ~pappilis CATUL.61.100; tibi ne ~ras glacies secat aspera plantis VIRG.Ecl.10.49; ~rum. ~femur HOR.S.2.82.1; ~rae coniugis immemor Carm.1.1. 26; matura uirgo. ~inestores amores de ~ro meditatur unguis (i.e. from the depths of her youthful being) 3.6.24; odores quos ~re terra diuite mittit Arabis INS.2.4.4; Pan. ~ris facta sua carmina nymphis Ov.Met.11.153; cerui cornua sumuntur, dum ~ra sunt LARG.122; nec inuenimus dignum tam ~ra uirum puella MART.1.109.16; Sidonis. ~ris iam cornua palmas non tenet STAT.Theb.9.335; per ~ras et teretis et mei similes genas APUL.Met.5.13; (implying sensitivity) quae. ~si robustus cubat, ex aceto; si ~et, ex melle coquenda sunt CELS.7.19.11; ulceribus, quae fiant in ~ris partibus PLIN.Nat.27.103; in ~ris corporibus, ut mulierum et puerorum LARG.201; 215; (cf.) superciliorum saepes praemuniunt oculis, ne desuper prouat quod ~ras uisiones mollesque perturbet APUL.Pt.1.15.

2 Of tender age, immature (oft. not clearly distinguishable from sense 1). b (transf., of age or other attributes). c a ~ris acatibus, from a tender age; sim., a ~ro, ~ris; (also, prov.) a ~ris unguiculis (Gk. *ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων*); in ~ris, in (things of) tender age.

(of human beings, their bodies, etc.) his artibus, quas si, dum est ~er, conbiberit, ad uagantem ueniet parator Cic.Fin. 3.9; uelut infirmo pueri ~roque uagantur corpore LUCR. 3.447; ~ris immulgens uerae labris (i.e. of Camilla) VERG. A.11.572; HOR.Ep.2.1.126; ~ri in cunis filius Ov.Fast.4.512; SEN.Ep.83.4; ~ros. ~manis (i.e. of dead children) STAT. Theb.6.121; an quilibet ~ri nihil a robustioribus differant PLIN.Ep.Tra.10.96(97).2; (nepotes) ~ros. ~adhuc ad curam rei p. admouit STRAB.64.1; (of animals, etc.) equis uetulis ~ros anteposere solemus Cic.Amic.67; HOR.Ep. 1.2.64; uitulos oportet, cum adhuc ~ri sunt, consuescere manu tractari COL.6.2.1; ~ras compressans pectore tigris V.FL.1.491; (psittacus) discit (i.e. to talk), statim pullus usque ad duos aetatis suae annos. ~dum ~ra lingua APUL. Fl.12; (of plants, etc.) oleas. ~ras. ~supputato CATO Agr. 27; eae (sc. herbae) dum ~rae sunt uellendae VAR.R.1.47; proceram et ~rampalman CIL.1.2; CAES.Gal.2.17.4; ~ras mora procoquit uas Ov.Rem.83; COL.5.6.18; PLIN.Ep.2.17. 15; (poet.) ~rae rubuerunt cornua Lunae STAT.Ach.1.644. b me. ~sine. ~dirigere puerum et ~ro animo eius persuadere ANT.Ah.14.32.3; uirginis in ~ra. ~mente Cris 162; adhuc ~ras. ~uires esse uix dum coalescens fountis regnum Liv.29.31.4; ~ris in uirginis animo Ov.Tr.3.7.17; frontis ~rae cupis uidet MART.4.6.2; ingentis spondet ~et impetus annos STAT.Theb.6.757; ~rae qui proelia dextrae iam credit puer SIL.4.425; QUINT.Inst.2.3.10; ut mores ~ros eus pollice deuat IUV.7.237; CIL.11.7024.18; (of a tree) quercus erat ~rae iam longum oblita iuuentae STAT.Theb.2.707. c qui a ~ris acatibus. ~instruuntur VITR.1.1.12; 9.p.2; ~praecipuum iam inde a ~ris impende laborem (i.e. in horse-breeding) VERG.G.3.74; ut eam partem caeli spectent (arbores), cui ab ~ro consueuerit COL.5.6.20; nec. ~credere corpus uisus. ~audet. a ~ro nandi rudis STAT.Sil. 2.3.37; QUINT.Inst.1.2.18; qui statim a ~ro et ipsi incunabulis. ~ei (sc. deo). ~se totum dedit APUL.Mun.38; qui mihi 'a ~ris', ut Graeci dicunt, 'unguiculis' es cognitus Cic.Fam. 1.6.2; ~adeo in ~ris consuescere multum est VERG.G. 2.272.

3 Tender (as food): a (of animals). b (of plants, etc.).

a ut (gallinas) diebus xx pingues reddat ac ~ras VAR.R. 3.9.21; illius aram saepe ~r. ~imbuat agnus VERG.Ecl.1.8; si ~ra. ~cadit haedus. ~nec desunt. ~uina Hor.Carm.3.18.5; Cyzicena (ostrea). ~riora Histricis Muc.Hist.20; siluestrium (urticarium). ~radix omnem carnem ~riorem facit simul

cocta PLIN.Nat.21.93; quod his (sagittis) ietae. ferae ~iores ad epulas hant GEL.17.15.7; (cf. *of a girl*) antequam... rae. sucus defuait praedae, speciosa quaero pascere tigris HOR.Carm.3.27.54. b obiciunt iis (sc. *gossings*)... herbam. ~ram aliam concisam VAR.R.3.10.6; ut. ~ris harundinum radicibus. equos alerent CARS.Civ.3.58.3; qui ~ros caulis alieni frerigit horti HOR.S.1.3.116; postremo ~corticibus ~ris strictisque foliis uixere LIV.2.30.4; prae ~rima tauru fertur. ~subsecuisse OV.Ars.1.299; quae ex ~rimis urentium. decerpserint (apes) SEN.Ep.84.4; ~rima. uerno esse (tubera) PLIN.Nat.19.37; illas rosas ~ras et amoenas APUL.Met.4.2.

4 (of substances) Not tough or resisting, delicate, soft, friable, etc. b (as a quality of soil) easily workable (prob. also combining notion of fertility due to freshness). c fragile, frail. d (as a quality of water that is liable to deteriorate, opp. *aqua dura*). e (transf., of style, speech) malleable, pliable.

si uoles (libum) ~rius esse CATO Agr.75; (minium) efficitur ~ra natura et uiribus inebellis VITR.7.9.1; (cumba) uertitur in ~ram cariem OV.Tr.5.12.27; solouitur ~rae. ~nues EPIC.Drusi.102; seruanda alius est quam ~errima CELS.3.18.18; cibis opus est ~rioribus, uino eodem 4.27.2; cerati ~ri spissitudinem LARG.173. b serito in loco ubi terra ~rima erit CATO Agr.151.2; uiret in ~ro fertilis herba solo OV.Am.2.16.6; Fast.1.351.2; ~ris adhuc et subsistentibus pratis COL.2.17.6; 4.1.2; PLIN.Nat.17.36; (poet.) ut. ipse ~r mundi concreuerit orbis VERG.Ec.6.34. c ~ras turbauit ianua frondes (i.e. *the Sibyl's pages*) VERG.A.3.449; forsitan in ~ris tantum mea regna coronis esse putes? OV.Fast.5.261; puer ~rum hastile uibraret SEN.Ep.36.7; tabuit. ~mucro (i.e. *an icicle*) MART.4.18.6. d alium mouent. ~uinum dulce uel salsum, aqua ~ra CELS.2.29.2. e nihil est enim tam ~rum neque tam flexibile neque quod tam facile sequatur quocumque ducas quam oratio CIL.4. Orat.3.176; Brut.38; nihil tam ~rum quam illius comprehensio uerborum 274; Orat.52.

5 (of surfaces) Soft, yielding. b (of air, moisture, etc.) soft or gentle in contact. c (of movement, actions) gentle.

~ro. cubili STAT.Ach.2.108; ~ris et herbosis locis. ~recubans APUL.Met.5.1. b per ~ras caliginis auras ENN.Am.21; uolucres. ~rae per ~rum liquidis loca uocibus optinet LUCR.2.146; superat ~er omnibus amor VERG.G.2.331; ~ras resonant mea uerba sub umbras PROP.1.18.21; OV.Met.4.616; dum Phoebeus ~r COL.10.283. c catulos. ~morsu. ~petentes suspensis ~ros imitatur dentibus haustus LUCR.5.1069; permittitur gestus quoque, in utramque partem ~ra quaedam. sine motu laterum translati (i.e. *of the hands*) QUINT.INST.11.3.165; (cf.) inuati. dominam ~ro continuisse sinu TIB.1.1.46.

6 (of persons, their affections or expressions of them, etc.) Tender, sensitive. b (w. ref. to sexual love, love poetry, etc.).

nihil est. tam ~rum. ~quam uoluntas erga nos. ~ciuium CIL.Met.42; poema ~rum et moratur atque molle DIV.1.66; quae quidem (sc. uirtus) est. in amicitia ~ra atque tractabilis AUL.48; ut quisque. ~sensum. ~riorum uerborum ambitu intexit PETR.118.1; nemo est tam ~ri. ~pudoris MART.11.45.7; ~rum. ~dolorem coniugis amplecti uoluit STAT.Theb.2.353. b poetae ~ro, meo sodali CATUL.35.1; ne. ~nimium ~ris iuuenetur uersibus HOR.Ars.246; procul este seuerae! non estis ~ris apta theatra modis OV.Am.2.1.4; ~ri. ~carmen. ~Properti A.RS.3.333; Erato. ~ri nomen amoris habet FAST.4.196; composui ~ros non solus amores TR.2.361; quidnam igitur ~rum et laxa ceruice legendum? PERS.1.98; si potest illa (i.e. *Venus*) MIHI ~RYM PERTVNDERE PECTVS CIL.4.1824.3; MART.4.14.14.

7 (usu. w. pejorative force) Soft, gentle, sensuous, weak; effeminate.

aliud (uocis genus sibi sumat) uoluptas, effusum, lene, ~rum CIL.4. Orat.3.219; quid tandem isti mali in tam ~ra insula non fecissent? AUL.6.2.8; ~riore mihi animo uidebare sicut omnes fere, qui. in beata ciuitate. ~uiximus FAM.5.21.3; Scipio. solutoris uitae primos adulescentiae annos egisse fertur remotos quidem a luxuria crimine, sed tamen Punicis tropaeis. ~rioris V.MAX.6.9.2; uobis uoluptas est. ~ritimus. ~cogitationibus. animi. oblectare torporem SEN.Ben.4.73.1; refugit ~ram delicatamque modulandi uoluptatem QUINT.INST.9.4.32; pudet referre, quae quam fracta pronuntiatione dicantur, quibus quam ~ris clamoribus excipiantur PLIN.Ep.2.14.12; turgent ea (sc. *letters*) elate prolata ~ris prope uerbis PRO.VER.2.p.142(126N); ~cum tuis ~ris saltatoribus CIL.Pis.89.

tenerascō: see TENERESCO.

tenerē, adv. compar. ~ius. [TENER+R-E]

1 Softly, gently; voluptuously.

composit illa ~ius manus PETR.24.2; ~ut oratores nostri ~e dicere, histriones diserte saltare dicantur TAC.Dial.26.3.

2 Delicately, sensitively; feebly.

multa. ~uenuste, multa ~e, multa dulciter (sc. scripta) PLIN.Ep.4.27.1; ~hunc sensum a Latrone fortius dictum, a Lesbocle. ~ius SEN.Con.1.8.15.

tenerescō ~ere, intrans. Also ~ascō. [TENER+ESCO] To become soft or flabby.

in tantum ~ere acinos ut rumpantur PLIN.Nat.17.189; eutem in facie erugari et ~ere 28.183; nullus. ~it. et interior uilloque fit 32.8. b papaueris lacrimae combustae, donec ~at CELS.6.6.4; (transf., of the mind) in tenero ~ere corpore mentem LUCR.3.765.

teneritās ~ātis, f. [TENER+TAS]

1 The state of being fresh or young; tenderness (of age). b immaturity. harundo. suauissima in ~ate animalibus PLIN.Nat.16.167; 19.27; ~uirginis propter aetatem ~atem VITR.4.1.8. b in primo. ~ortu inest ~as ac mollitia quaedam, ut nec res uidere optimas nec agere possint CIL.Fin.5.58.

2 The state of being tender (as food).

huius (sc. *torpedinis*) lecori ~as nulla praefertur PLIN.Nat.9.143; rariora haec (folia) angustioraque, sed ~as in dote est 19.140.

3 Fineness, delicacy (of shape, texture).

b fragility. his diis (i.e. *the nymphs, etc.*) propter ~atem graciliora. opera. ~augere uidebunt iustum decorem VITR.1.2.5; ab ~ate corinthiorum 1.2.5; praetereitis. ~animaduertit. ~foliorum nascentem ~atem 4.1.10. b nec ualla segetum minus dilationem patitur propter ~atem, iis quae maturare protinus granum dimittuntur PLIN.Nat.18.91; negat poliris andastros propter ~atem 37.101.

4 A tender disposition, gentleness.

an non uidēs. ~quantam (oculis det) remissionem ~as? SEN.Ep.106.7.

teneritūdō ~inis, f. [TENER+TVDO]

1 Tenderness (of age).

pueros primae ~inis SUET.Tib.44.1.

2 An easily workable quality (of soil), friableness.

sin. ~terra ~inem habet, sarire (oportet) VAR.R.1.36.

3 Tenderness of disposition.

si id tolerare pro. ~animi tui ~ine non poteris APUL.Met.5.11.

Tenēs ~is, m. The mythical founder of the capital city of the island of Tenedos.

~em ipsum qui apud Tenedos sanctissimus deus habetur CIL.Ver.1.49; N.D.3.39.

tēnesmos (~us) ~i, m. [Gk. *τενεσμός*] A gripping pain in the bowels, accompanied by ineffectual straining.

morbum. ~putarunt esse ~on, cui remedia. ~proponerentur NER.Ah.21.2; CELS.4.25.1; ad ~um et renium causa (dari brassicum) PLIN.Nat.20.86; 28.211; dedere eam (sc. aquam marinam) bibendam et in ~is 31.64; ~os est irritatio ultimae partis directi intestini, in quo uitio saepius libet desurgere sine causa LARG.142.

Tenitae ~ārum, f. pl.: (see quot.).

~ae credebant esse sortium deae, dictae quod tenendi haberent potestatem PAUL.Fest.p.368M.

tenor ~ōris, m. [TENE+OR] FORMS: *ton-* cited by Quint.INST.1.5.22 as found in old writers and derived from Gk. *τόνος*.

1 A sustained and even course or movement.

b uno ~ore, in a single continuous movement or process.

ab eorum (sc. *solis et lunae*) ~ore temperato VAR.L.6.3; mare. ~unum labendi conseruans usque ~orem LUCR.5.508; non alios. ~influxus dies alimue habuisse ~orem VERG.G.2.337; hasta. ~seruat. ~cruenta ~orem A.10.340; OV.Met.3.113; inde ~ore pari. ~ducor ad intonsi. ~templa del Tr.3.1.59; quae (sc. *the heavenly bodies*) nunc ~or et aequalitas seruat SEN.Nat.7.25.6; nox saeua modum uenti uelique ~orem eripuit nauis LUCR.5.709; uenit harundo retro uersumque a fine ~orem pertulit STAT.Theb.6.940; nec felix dextrae ~or 8.534; (transf., of style) non fuit impetus sed ~or, compositio uirilis et sancta SEN.Ep.46.2. b uno ~ore, ut alunt, in dicendo fluit CIL.Orat.21; in opere uno ~ore cum permacerantur (calculi) VITR.7.2.1; 7.3.3; breuis. ~res est, si uno ~ore peragitur LIV.5.5.7; 22.47.6; ea. ~caritas patriae per omnes ordines uelut ~ore uno pertinebat 23.49.3.

2 A way of proceeding, course, tenor.

quinque consulatus eodem ~ore gesti LIV.4.10.9; sin. ceram eius fidem aequali ~ore. in eo bello fuisse 44.13.14; hic tibi uersandus ~or est OV.Ars.2.729; quia uires armis constant, quae ubi a recto ~ore descuerint, oppressura sunt V.MAX.2.7.14; di. ~aequali ~ore bona sua per gentes. ~distribuant SEN.Ben.7.31.4; si compluribus uindemiis eundem ~orem seruauit (uites) COL.Arb.2.2; exit hic animi ~or aliquando in rigorem PLIN.Nat.7.79; illis omnis adhuc ueterum ~or V.FL.6.141; amor omni ~ore corruptus APUL.Pl.2.16; quē. ~modicus rexist uirgine ~or CIL.6.33903.8; ~ob. ~obstinatus. ~ore eodem consiliorum LIV.2.15.1; ordines et ~orem pugnae seruauit 30.28.12; durat in extremum. ~fati, qui fuit ante, ~or OV.Ep.7.112; iustitiae. ~promptissimo ~ore V.MAX.6.5.1; STAT.Silv.5.2.63; idem utrique (mulier) propositum, idem ~or uitae PLIN.Pan.8.44; GEL.14.1.18.

3 Continuity (of conditions, events, conduct, etc.). b uniformity (in appearance).

uisula. ~inpatiens uariantis caeli, sed contra ~orem unum algoris aestusue constans PLIN.Nat.14.28; propter quod. ~facillime ~orem in narrationibus seruant QUINT.INST.10.7.6; neque in clementia. ~ore permansit SUET.Dom.10.1; lex illa uergens ad acquiritas ~orem APUL.Mun.36. b Cypril (sc. smaragdus). ~orem illum Scythicae austeritatis non semper custodiunt PLIN.Nat.37.67.

4 The line (taken in a law, document, etc.).

non laedi statum liberorum ob ~orem instrumenti male concepti PAPIN.dig.1.5.8; pro ~ore legis Aquiliae PAUL.dig.9.2.56.

5 A tone, stress (of the voice). b a shade, tone (of colour).

difficilior observatio (i.e. *of faults*) est per ~ores QUINT.INST.1.5.22; 'quale' interrogantes graui, comparantes acuto ~ore concludunt 1.5.26; B quae sequitur uocula dissona est priori, quia deprimat altum modico ~ore rictum MAUR.11.7; ~as (determining metre) heroes. ~ores (i.e. *hexameters*) STAT.Silv.5.3.99; uersus ~oris huius MAUR.2487. b minus India tostos (i.e. *than the Aethiopes*) prognerat mediumque facit modicam ~orem MAN.4.725.

Tēnos (~us) ~i, f. An island, one of the Cyclades.

LIV.36.21.1; iam transieram Myconon, iam ~on et Andron OV.Ep.20.81; MELA.2.111; PLIN.Nat.4.65.

tensa ~ae, f. Also *thensa*. [perh. TENDO] A wagon used for transporting the images of gods to public spectacles.

uiam ~arum atque pompae CIL.Ver.1.154; 5.186; puer. si ~am non tenuit, si lorum omisit HAR.23; ~as ducentibus triumphantibus LIV.5.41.2; GRAT.533; Iouis optimi maximi ~a V.MAX.1.1.16; FEST.p.364M; decerni sibi passus est. ~am et ferculum circensi pompa SUET.Jul.76.1; PRO.VER.2.p.216(210N); EX QVA SVMMA ~AE MINERVAE (fleret) CIL.10.6102.9. b uende ~am TITIN.COM.140; TABULA. QVAE FIXA EST. AD LATVS SINISTR AEDIS ~AR EXTRISECVS Priv.Mil.Vel.2.22(CIL.3.p.845); CIL.5.2480.

tensārium ~iī, n. *thēsārium*. [prec.+ARIVM] (app.) A building where a *tensa* is housed.

EX TABULA AENRA QVAE FIXA EST ROMAE IN CAPITOLIO POST ~IVM Priv.Mil.Vel.suppl.16(CIL.3.p.1963).

?tensārius ~a ~um, a. [TENSA+ARIVS] *nomenclator* ~us, (app.) An official who attended a *tensa*.

SOLI INVICTO SACRVM T POMPTONIS REPENTINVS NOMENCLATOR TENSAR IVGARIS S P D CIL.6.740.6.

tensiō ~ōnis, f. Also *tentiō*. [TENDO+TIO] The process of drawing tight, constriction, spasm.

neruorum ~onibus LARG.101; si circum (haemorrhoidas) ~onem senserint 227; ad praecordiorum ~onem 260. b brachia. ~quae in eas ~ones (i.e. *the strain of the tightened ropes*) includuntur VITR.1.1.8.

tensus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. Also *tent-*. [ppl. of TENDO] Strained tight, taut, tense. b (in erotic context).

~is. ~lacertis LUCR.7.460; quorum musculi maxillares cum maximo dolore ~i sunt LARG.101; STAT.Theb.9.473; rumpe miser ~um iecur JUV.7.117; (of the voice) uox. ~quo ~ior hoc tenuis et acuta magis est QUINT.INST.11.3.42; (w. *absol. noun*) lancea. ~o ballistae turbine raptia LUCR.3.463. b ~o poplite proni V.FL.1.185. b cecinit. ad citharam, cithara ~ior ipse sua Priap.68.16; (cf.) totam. ~hanc (sc. mentulam). ~tormento citharaque ~lorem 6.5. b ~a. ~ad exemplum sit sua turba dei Priap.27.6; MART.11.58.1; cum frustra lacui longa prugine ~us 11.73.3.

tentigō ~inis, f. [prec.+IGO?] Immoderate sexual tumescence.

tument tibi cum inguina, num si ancilla. ~est praesto. ~malis ~ine rumpi? HOR.S.1.2.118; hac ~ine, quam uidetis in me rumpatur Priap.23.4; MART.7.67.2; adhuc ardens rigidae ~ine uoluae JUV.6.129.

tentipellium ~(i)I, n. [TENDO+PELLIS+IVM] (app.) A device for stretching skins or leather: see quot.

~ium Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur, indeque Afranius dixisse in Promo: 'pro manibus credo habere ego illos ~ium.' Titinius autem Verrius existimare id medicamentum esse, quo rugae extendantur, cum dicat: ~ium inducit, rugae in ore extenduntur: cum ille *τροπικῶς* dixerit FEST.p.364M.

tentō: see TEMPTO.

tentor ~ōris, m. [TENDO+TOR] A functionary (whose precise duties are not known) connected with a chariot-racing establishment.

HYLLO MEDICO ANTEROTI ~ORI ANTOCHIO SVTORI CIL.6.10045.15.

tentōriolum ~i, n. [next+OLVM] A little tent.

reliqui ex uestimentis ~is factis atque harundinibus scopisque contextis permanebant B.Afr.47.5.

tentōrium ~iī, n. [TENDO+TORIVM] A shelter made of stretched skins, cloth, or sim. (usu. for mil. purposes), tent.

colectis. ~stramentis ~orum integendorum gratia HIRT.Gal.8.5.2; Rhesi niueis ~ia uelis agnoscit VERO.A.1.469; ~ium suum cuique militi domus ac penates sua LIV.44.39.5; intra castrorum. ~ia LUC.5.241; V.FL.6.7; STAT.Theb.7.458; hiemem sub ~iis exigere FRON.Str.4.1.24; imperatoris sui ~ium TAC.Hist.1.83; ANN.1.17; PLIN.Pan.13.3; positus aureis sericisque ~is FLOR.Epith.1.24(2.8.9); ut. ~saepe sine ~io pernoctaret SUET.Tib.18.2; (in *non-military use*) sub Ioue pars durat, pauci ~ia ponunt OV.Fast.3.527.

tentus: see TENSVS.

Tentyra ~ōrum, n. pl. Also ~is, f. A town in Upper Egypt. JUV.15.35; 15.76; ~PLIN.Nat.15.60.

Tentyriticus ~a ~um, a. Of or originating in Tentyra; (in quot., a variety of flax). PLIN.Nat.19.14.

tenuiārius ~a ~um, a. [TENVIS+ARIVS] *uestiarius* ~us, A maker of, or dealer in, thin clothes. CIL.5.6777.3; 6.7782.5; 6.9977.4; 6.37826.7.

tenuiculus ~a ~um, a. [next+CVLVVS] Rather thin or scanty.

~o apparatus significat Balbum fuisse contentum CIL.Fam.9.19.1.

tenuis ~is ~e, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [cf. TENEO, TENDO; Skt. *tanūh*, Gk. *tanu-*, Eng. *thin*] PROS.: u freq. treated consonantly in LUCR., VERG., etc.; compar. scanned as *tēnuīor* STAT.Theb.4.697, 12.2, Ach.1.239(cj.), Silu.1.4.36.

1 (of things small in cross-section) Fine-drawn, slender, thin; (of a point) fine. **b** consisting of fine hairs or filaments.

possin tu... subtemne ~e nare? PL.Mer.518; hoc (se. ueru)... quanto magis extergeo rutilum atque ~ius fit Rud. 1301; columnas... ex abiete ~es VAR.R.3.5.13; reticulum... ad naris sibi admovebat ~issimo lino Cic.Ver.5.27; aranei ~ia fila Lucr.3.383; ~i telas disceuerat auro A.4.264; flaua Ceres ~es spicis redimita capillos Ov.Am.3.10.3; ~es... sagittae Pind.4.9.83; ~ioris intestini morbus Cels. 2.1.8; radice ~i PLIN.Nat.27.124; ~i... canna V.Fl.2.108; STAT.Theb.6.928; simulacrum deae non effigie humana, continuus orbis latiore initio ~em in ambitum metae modo exurgens Tac.Hist.2.3; pectinis... dente ~i APUL. Met.2.9; (in fig. phr.) Pierides ~i ~i deducite carmine Musae Col.1.40; ~in acuta ac ~ia... mucronum... fastigia Lucr. 5.1264; ~is in lecur urget acus Ov.Ep.6.92; (neut. as sb.) rationes has latiore specie non ad ~e limatas Cic.Luc.66; (of eyesight) (aer) auferens ex oculis umorem crassum, aciem ~em... relinquit Vitr.5.9.5. **b** ~ioris uelleris arietes Col.7.2.5.

2 Having little extent between opposite surfaces, thin. **b** (of woven fabrics, etc.).

farinae L. II. condisposito... inde facito solum ~e CATO Agr.76.2; ~i... muro Cic.Rep.4.4; (flos) ~i carptus... uogui CATUL.62.43; fluere... e corpore summo texturas rerum ~is ~isque figuras Lucr.4.158; (Daphnes) mollia cinguntur ~i praecordia libro Ov.Met.1.549; uix habeo ~em, quae tegat ossa, eutem Tr.4.6.42; scarabeis quorum ~ior fragilliorque pinna PLIN.Nat.11.97; secta... in ~es... ligna tabellas MART. 14.3.1; STAT.Silu.4.9.41; Juv.6.541; ~e argenteum uenaeque secundae 9.31; calceis femininis albis illis et ~ibus APUL. Met.7.8; (fig.) ~e est mendacium; perlicet, si diligenter inspereris SEN.Ep.79.18; ~of a line of troops hostium cuneum nimis ~em eoque parum ualidum Liv.22.47.5; ~em nostrorum aciem perfringunt Tac.Hist.4.20. **b** ~em texens... aranea telam CATUL.68.49; ~is... carbasus VERG. A.8.33; illa gerat uestes ~es Tib.2.3.53; ~e simplex rarum lintreolum LARG.227; Juv.6.529; ~i pallio bombycino APUL. Met.10.31; (pregn.) rara in ~i facundia panno Juv.7.145; (w. abl. of respect) nec toga decipiat filo ~issima Ov.Ars 3.445.

3 (of living creatures, their bodies, etc.) Thin, emaciated. **b** (of other things) thin, fragile.

(of men) erat eo tempore in nobis... procerum et ~e collum Cic.Brut.323; Gellius est ~is CATUL.89.1; ~is... homo implere se debet Cels.1.3.14; 2.8.6; ~i ~i CERVICIE SENILES... VENAE CIL.4.663.50.4; Thaidia tam ~em potuisti... uidere? MART. 11.101.1; (as a nickname) meus magister Dionysius ~ior Fro.Aur.2.2.34(154N); ~of animals ~is uiscipula Hor. Ep.1.7.29; ~em... lacertum MART.11.27.3; bos qui... ~e et miserabile collum praebet Juv.10.269; (in fig. phr.) adgressi sumus ~em admodum et paene uduatam corpore materiam COL.10.14. **b** crocos ~es Ov.Fast.4.442; stringat ~is litora puppis SEN.Her.0.694.

4 (of a surface, strip, mark, etc.) Narrow. **b** (of a passage, channel, orifice, etc.) narrow, fine; (transf., of a sieve) fine-meshed. **c** having little depth, shallow. **d** (w. ref. to over-all size) tiny, minute.

~is quo semita ducit VERG.A.11.524; insignem ~i fronte Lycordia Hor.Carm.1.33.5; ~e praetentum litus esse Liv. 10.2.5; ~is tellus audit utrumque mare Ov.Ep.4.106; si... ~is dorso curuatur spina GRAT.526; iussisti ~is... crescere uicos MART.7.61.3; propris ~is nec rara colonis Parthenope STAT.Silu.3.5.78; ~i ireto FLOR.Ep.1.24(2.8.9); APUL. Mun.17; (poet., of a receding coast-line) tunc ~is Lemnos V.Fl.2.431; (in fig. phr.) quambilit in ~em recepta tramitem latissime euagandi sibi uiam faciunt (exempla) VELL. 2.3.4; ~i (transf.) ~i discrimine leti esse suos VERG.A. 10.511; ~i... discrimine sexus STAT.Ach.1.337. **b** aqua riolo ~i addit VAR.R.3.5.11; siluestrem ~i munit medietatis aena VERG.Ecl.1.2; terra... ~is laxata uias Aelna 109; liquidum ~i gutture cantat ausis Ov.Am.1.13.8; ~e sed altum uiculus Cels.5.26.35.4; per cribrum ~ibus foraminibus eiecit LARG.75; sic uelut abacto amne ~is alueus... continentium terrarum speciem fecerat Tac.Hist. 5.19; ~cribratur ~i cribro LARG.90; 156. **c** VERG.G. 1.68; ausim uel ~i uitam committere sulco 2.289; ut... nec ~iores dodrante sint conlocatae (crassitudines graduum) VITR.3.4.4. **d** qui omnis ~issimas particulas... ut nutes infantibus pueris in os insertant Cic.de Orat.2.162; ~i pluma composita dolium Liv.38.7.11; ~of living creatures ~is formica VAR.At.poe.22.7; MART.6.15.2.

5 Consisting of small, light particles, fine; consisting of fine drops. **b** (of a liquid) watery, thin; (of wine) light. **c** free from impurities, fine, pure, clear.

rectius... in ~iore terra (seruntur) ea quae non multo indigent suo VAR.R.1.23.2; ~i pumice PROP.3.1.8; farinae candidae... ~issimae Cels.6.6.1.1; ~i sulphure tectos... ignes SEN.Med.824; ~issimo solo uitariarum facere minime rationis est COL.3.5.3; (oua) ~i uersata fauilla MART. 11.52.9; ~em candificum... pulvisculum (i.e. tooth-powder) APUL.Apol.6; (cf.) auium, qui ex ~issimo constat deprehendi non potest SEN.Ep.57.8; ~es pluuiae VERG.G.1.92; sudores ~es Cels.5.26.15; SEN.Nat.4b.4.3. **b** LUCR. 4.1241; in aquas ~is dilapsus abilit (sc. Proteus) VERG.G. 4.410; si ~i ~i liquore conficitur (caseus) COL.7.8.1; ut ~es subiere latentia ceras lumina V.Fl.1.128; diluitur... oui albo, quod est ~issimum LARG.24; adiecto melle ~i 106; ~numquam unum... bibere expedit, ne ~e quidem Cels. 1.6.2; unum... quo ~ius, eo odoratus PLIN.Nat.14.80. **c** aqua... ~is et summa salubritate Vitr.8.4.2; fons... ~i

perlucidus unda Ov.Met.3.161; tertiae (partes) aeris Cyprii ~issimi PLIN.Nat.33.131; in quattuor colores mutatur, candidiorem nigrioremque et crassiorum ~ioremue 33.161.

6 (of air, vapours, etc.) Rarefied, thin. **b** (of ghosts, etc.) thin, insubstantial.

cum (uenti)... eius (sc. nubis)... ~issimam quamque partem cooperit diuidere Cic.Div.2.44; Athenis ~e caelum Fat.7; natura... ~is aeris LUCR.2.233; 6.463; VERG.A. 4.278; pro... epulis ~es nequiquam deuorat auras Ov.Met. 8.827; CELS.1.p.72; regio (mundi)... cuius primae sunt partes ~iores et uaporatae APUL.Mun.3. **b** umbrae ibant ~es simulacraque luce carentum VERG.G.4.472; ~es animae uolitare uidentur Ov.Met.14.411; et ad carmina uultus extulerat V.Fl.1.738; (w. sup.) subito ille... iam ~is uisu, iam uanescentibus armis STAT.Theb.8.86.

7 (of material or non-material things) Present in a very small quantity, scanty, meagre. **b** modest, simple.

~i suco uehementissima (brassica) CATO Agr.157.2; cui ~es opes... sunt Cic.Quint.2; Dom.96; honores... rari et ~es ob eamque causam gloriosi Dom.Mit.6.2; HOR.S.2.6.117; in Tiberim ~i fluentem aqua, ut mediis caloribus solet Liv. 2.3.3; licet... blandities... ~i perscribere uino... in mensa Ov. Ars 1.571; squamas ~i suffusus sanguine mulus Hal.123; ~i contentus cibo PHAED.4.13.7; QUINT.Inst.12.2.11; effugere hostes ~i damno Tac.Ann.12.39; 15.37; nihil... ~e nescio quid honoris causa legatum APUL.Apol.100; (w. defining abl.) ~ior Sperchone aquis STAT.Ach.1.239; ~ (of time) data spatium ~enque moram Tiber.10.704; ne momentum quidem ~e APUL.Met.11.25. **b** quos... ~is uictus cultusque delectat Cic.Amic.86; sordidus a ~i uictu distabit HOR.S.2.2.53.

8 (of physical forces, etc.) Slight, faint. **b** (of abstr. things) having very little strength or influence, faint, weak, slender.

illud nescio quid ~e, quod sentiri nullo modo... potest Cic.Div.2.94; ~is sub artus flamma demanat CATUL.51.9; animi... sententia ~is LUCR.3.448; ~is cum... uentus impulsi... frondes VERG.A.3.448; febrim... aliarum ~i peste repentem SEN.Ep.95.17; ~i remedio aceti in aduenientem effusi PLIN.Nat.2.132; hic (sc. zephyrus)... ~i frigore salubri 18.337; si ~is demisit lumina somnus STAT.Theb. 7.463; ~is... tactus oculorum [QUINT.]Decl.5.9; ~of sounds uocem... ~em et tinnulum POMPO.59; ~is tinnitus aere ciebat CATUL.64.262; ~i suspirans murmure Ov.Ars 1.369; Met.1.708; sonus... ~is... rotaturam STAT.Theb.6.420; APUL.Met.3.75; (poet.) quoniam sibi ~is ~is nascentem accersere uitae VERG.A.4.224; ne ~is annos (i.e. old age)... spernit CATUL.4.512; ~of light ~is ~es stellae Cic. Ael.423(179); N.D.2.50; lucerna... ~e... humen spargebant PETR.22.3; carbunculi ~ior ignis PLIN.Nat.37.80; cornu ~iore uidebat luna diem STAT.Theb.12.2; ~of smell latrans ~es sectatur odores (canis) V.RUF.poe.4.4. **b** in qua ne ~issima quidem dubitatio posset esse Cic.Ver.2.20; tamen esset ea consolatio ~is AH.11.5.25; cum ~issima ualeatitudo esset CAES.Gal.5.40.7; in rebus asperis et ~i spe Liv. 25.38.18; in uolueri ~is fiducia curat STAT.Theb.5.167; ex ~issima suspitione SUET.Dom.15.1; APUL.Met.10.29; ~is intellectus ULP.dig.24.2.11.2; (neut. as sb.) in ~i spes (i.e. there was little ground for hope) SIL.4.248.

9 Having little importance, trivial, slight. **b** fabulas ~i esse oratione TER.Ph.5; ut omnia omnium non modo tantarum rerum sed etiam ~issimarum iura statue-rint Cic.Caec.34; priuata causas et eas ~is agimus Fam. 9.21.1; qui hanc artem ut ~em atque ieiunam cauellantur QUINT.Inst.1.4.5; ~neut. as sb.) in ~i labor; at ~is non gloria VERG.G.4.6.

10 Inconsiderable in respect of wealth, etc. humble, poor. **b** (of men) lowly, poor.

non ~i de loco Acc.Trag.341; Bidis oppidum est ~e sane Cic.Ver.5.33; 3.85; nunquam tam ab ~i initio tantae opes sunt profligatae NER.Pet.2.3; tolerare colo uitam ~ique Minerva (i.e. spinning) VERG.A.8.409; me libertino natum patre et in ~i re HOR.Ep.1.20.20; in ~is cogeris ipse lares PROP.4.1.28; Liv.26.6.13; ostro diues... ~em germani pauperis annum risisti STAT.Theb.2.407; ~is casa Silu. 3.182; STAT.Am.2.37; Hecale aus hospitium ~e APUL. Met.1.23; quod si quibus civitatibus res publica ~ior est CIL.2.627.8.48. **b** non nullos agrestis homines ~is atque egentis Cic.Catil.2.20; fortunae constitui ~iorum uidebantur Sest.103; ~is... unusque de multis Fim.2.66; neque haec diuerse... conanur... ~es grandia Hor.Carm.1.6.9; ~es... nihil minuire parentes STAT.Sib.3.3.142; ~ioribus statim inrogata supplicia Tac.Ann.16.5; Juv.7.80; quanquam ~em adhuc et obaeratum SUET.Jul.46; CALL.dig. 48.19.28; (w. gen. of respect) ~is opum Sil.6.19; (w. abl. of respect) ego... adhibendis sacrificiis ~is patrimonio APUL. Met.11.25; (w. in+abl.) nos ~es in utroque sumus (i.e. both in wealth and in talent) MART.7.42.3.

11 Fine in matters of sense, understanding, etc., subtle.

similitudines dissimilitudinesque et earum ~is... distinctio Cic.Luc.43; res ~is ~i sermone peractas HOR.S.2.4.9; exacta ~i ratione saporum 2.4.36; quae tibi tam ~i cura limatur Ov.Pom.4.6.37; ~i... tantum... ~emque... laborem MAN.4.387; ~i... rerum officia PERS.9.3; ~i diligentia QUINT.Inst.8.3.87; neque ~es istas... uoluntatum in rebus illicitis reprehensionem... magni facit GEL.6.7.3.47; (cf. sense 1.4.7); (poet.) sed tibi... ~es finxerunt pectus Athenae MART. 6.64.17; ~of a writer nec sua plus debet ~i Verona Catullo 10.103.5; ~is... arcana Corinnae STAT.Silu.5.158.

12 (of writers, style, etc.) Free from ornament, plain, simple.

~es (i.e. orators) acuti, omnia... dilucidiora... facientes Cic.Orat.20; 81; Simonides... ~is alioqui... locunditate quadam commendari potest QUINT.Inst.10.1.64; Demosthenes... cunctos illos ~es et circumspectos ui... superauit 12.10.23; (w. in+abl.) in uerbis... ~is cautius querendis HOR.Ars 46; ~i figuram orationis plenioris et ~ioris Cic.de Orat.3.212; qui si ~i genere uteretur, nunquam... tonare... dictus esset Orat.29; a sermone ~i sublimi (uerbum)... discordat QUINT. Inst.8.3.18; 10.1.44.

13 (phon.) Pronounced with a 'thin' or simple sound.

~hoc illi factum est uni, ~e hoc facies i: ~haec illi fecere, addes e, ut pinguis fiat LUCR.360.

tenuitās ~ātis, f. [prec. + -TAS]

1 The quality of being attenuated, slenderness, fineness.

crurum... nimiam ~atem PHAED.1.12.6; capillamenti ~ate PLIN.Nat.11.171; arbor mirabili... ~ate 16.75; uidimus (plagas)... tantae ~atis ut anulum hominis... transirent 19.11; lineam... duxit summae ~atis 35.81; lorum modicae ~atis GEL.17.9.9; (in fig. phr.) (dialectice) sectas ad ~atem suam uires ipsa subtilitate consumet QUINT.Inst.12.2.13.

2 The state of having little extension between opposite surfaces, thinness. **b** (of persons) leanness, thinness. **c** fineness (of mesh).

tectoria ab structura seiuncta propter ~atem per se stare non possunt VITR.8.2.2; 7.8.8; nimia... Augustae (chartae) ~as PLIN.Nat.13.70; amphorae duae propter ~atem consecratae 35.161. **b** quos, ualeatudo modo bona sit, ~as ipsa delectat Cic.Brut.64. **c** summa laus siliginis... cribr ~ate constat PLIN.Nat.18.105.

3 The state of having a low density, rarefied quality, thinness. **b** thinness (of sound).

(of the atmosphere) ad caelum, cuius ~ate et calore temperatus (aer) uitalem... spiritum praebet Cic.N.D. 2.117; VITR.6.1.9; ~of liquids ~ate sanguinis PLIN.Nat. 11.226; iis (puteis) quibus... contingit illa ~as colante terra 31.38; (concr.) quod eligitur (sc. aqua) ex omnibus fontibus lenissimis subtilibusque ~atibus VITR.8.2.2; (of wine) (uina) conualescentibus maxime probata propter ~atem salubritatemque PLIN.Nat.14.64; ~of the soul ~an tanta sit eius (sc. animi) ~as, ut fugiat aciem Cic.Tusc.1.50. **b** acutissimam sonitus uocis... ~atem VITR.6.1.7; (phon.) ~atem y litterae Vell.gram in G.L.7.76.

4 Scarcity, shortage.

earum rerum quas terra procreat uel ubertatem uel ~atem Cic.Div.2.30; sumptum ~ate... retardabat APUL. Met.11.28.

5 Shortage of money or resources, poverty, indigence. **b** frugality, scantiness.

propter ~atem et plebitatem CATO Orat.100; ~as hominis eius modi est ut dissimulari non queat Cic.S.Rosc.86; propter aerarii ~atem Off.2.74; ex meis angustis illius sustento ~atem Cic.Fil.Fam.16.21.4; ~ate Boiorum CAES. Gal.7.17.3; potius ~atem cum bona fama... sequendam VITR.6.1.5; PHAED.2.7.13; in tanta ~ate, quantum res patitur, largus FRO.Ver.2.154(135N); ~i (transf., of language) cuius... ubertates... uerborum... indispici potuerit mea ~as nequaquam GEL.12.1.24. **b** ~as uictus M. Curi Cic.Parad.12; cenarum ~as GEL.2.4.1.

6 Fineness of distinction, subtlety.

propter limatam quandam et rerum et uerborum ~atem Cic.Fin.3.40; QUINT.Inst.1.4.7; differentiarum ~ates GEL. 1.3.29.

7 Freedom from ornamentation, bareness, simpleness (of style).

imitetur... Lysiam et eius quidem ~atem Cic.Opt.Gen.9; Orat.86; QUINT.Inst.10.2.23; cur... non ~atem uestram insequar et exagitem? PLIN.Ep.7.12.5.

tenuiter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [TENVIS + -TER]

1 With little depth, thinly.

pelles pro uelis alutaeque ~iter confectae CAES.Gal. 3.13.4; ut fieret caput ~iter munitum et icibus... fragile GEL.7(6).1.11; ros... nocturnus umor est, quem ~iter serenitas spargit APUL.Mun.8.

2 By or with fine divisions.

(chrysocolla) molitur ac deinde ~ius cribratur PLIN.Nat. 33.87; ~iter forato cribro LARG.10.

3 Meagrely, scantily, poorly.

quid rei gerit? ~sic, ~iter... non multum habet quod det fortasse? TER.Ph.145; quod modo qui unquam ~issime in donationem histrionum aestimauit Cic.Ver.4.35.

4 With slight force or effect, feebly.

saepe ita ~iter incidunt (sc. these categories) ut non sint necessaria dictu RHet.3.15; non contra ~iter et nugatorie responsum? 4.48; nimium ~iter... argumenta colligere uidetur Cic.Ver.2.157.

5 Without embellishment, simply, plainly; with delicacy or restraint.

illae (argumentationes) ~ius et subtilius et acutius tractantur Cic.Inu.2.51; adulescentis non ad philosophorum morem ~iter disserit sed ad copiam rhetoricum in utramque partem, ut ornatus... dici posset, exercuit Orat.46; PLIN.Ep.4.27.1; scriptis mimiliam ~iter, argute, uenuste 6.21.4.

6 With fineness of distinction, subtly.

quam ~iter curioseque explorauerit... uerbi... argutiam GEL.1.4; 7(6).2.6.

tenuō ~āre ~āui ~ātum, tr. [TENVIS + -O]

1 To make thin or slender, attenuate. **b** to draw out (wool) in spinning; (also transf., a poem). **c** to cause to taper.

commissa... in unum... tereti ~antur acumine crura (i.e. of Cadmus turned into a snake) Ov.Met.4.50; iter processus (i.e. projection of the bone) infra latior uertice ipso ~atur Cels.8.1.8; contentus laqueus adulescentis colla ~abat CALP.Decl.10; gracillitas (calami)... leni fastigio ~atur in cacumina PLIN.Nat.16.158; ferri ~ata... cuspis SIL.4.630; (hyperb.) uastas ~at ab complexibus ornos (serpens) STAT. Theb.5.15. **b** nunc ~are leui filo nunc ducere telas MAN. 4.137; hanc (sc. Ianungem)... mox trahi in tramas, ~ari cue pectine PLIN.Nat.11.77; ipsa... ~are rudis attrito pollice lanas demonstrat STAT.Ach.1.581; ~quo... carmen ~astis in

antrop? PROP.3.1.5; STAT.Silv.4.7.9. c luna..plenum
~ata retereit orbem OV.Met.7.531; Luc.5.548; (transf.)
enorme spatium procurentium..terrarium uelut in cuneum
~atur Tac.Ag.10.4.

2 To reduce the thickness of, wear down.
anulus in digito subter ~atur habendo Lucr.1.312; silices
~antur ab usu Ov.Ars 3.91; hoc (sc. tempus) ~at dentem..
aratri Tr.4.6.13; (chartam) ~atam (sc. curiosa interpolatione
PLIN.Nat.13.751; ~ant..saxa attritu Stat.Ach.1.434; ter-
gus omne rasura..~amus APUL.Met.4.14; currum..limae
~antis detrimento conspicuum 6.6.

3 To cause (the body, etc.) to become thin
through lack of food, etc.). emaciate. b to
reduce swelling in. c to cause (streams) to
shrink or dwindle.

macie ~ant armenta uolentes VERG.G.3.129; seu recreare
uolent ~atum corpus Hor.S.2.2.84; si exilis uideor ~atus in
artus PROP.2.22.21; longus amor..corpus ~auit OV.Am.
1.65; CELS.3.396; CELS.3.22.12; lupi, quos..fames longo
~auit hiatu STAT.Theb.10.44; Tac.Ann.15.63; quos..
pauperes..~ato uentri cogit sordentia supplementa..
conquirere APUL.Met.4.14; cui..continuatio..litterati labo-
ris..habitudinem ~at Apol.4; (poet.) (cucumis) qui..
manentem repit ad undam labentemque sequens nimium
~atur amore Col.10.395; (cf.) dum sciat (declamator), ut
quadrupes..sanguinis detractioe curantur..ita sibi
quod ~andas adipos QUINT.Inst.2.10.6. b ARTICULVM
MEDICIS VT ~ARET AQVIS CIL 14.3911.2. c grandia per
multos ~antur flumina riuos OV.Rem.445; hieme..Nilum..
~ari, deinde crescere per aestatem SEN.Nat.4a.2.26.

4 To make less dense, rarefy.
Massica si caelo suppones una sereno nocturna si quid
crassius est ~abitur aura Hor.S.2.4.52; iam ~auerat auras
(Circos) passageque erat nebulas uentis..recludi OV.Met.
14.399; spiritus..uacuas..~andus in auras Tr.1.5.11;
densa diducit ac ~at (lux) SEN.Nat.5.9.4; Titanis..rorifica
gelidum ~auerat aera biga STAT.Theb.1.338; tandem illa
caligo ~ata quies in fumum nebulamque discessit PLIN.Ep.
6.20.18; (of miraculous transformations) ut..leues Proteus
..se ~abit in undas Ov.Ars 1.761; Met.15.551.

5 To reduce, diminish (non-material things).
b to make (the voice) thin or shrill. c to
diminish in value.

idem, qui facinus, factam ~abimus iram Ov.Ep.19.73;
ut famam ~ent obliuia Tr.3.11.65; ubi febris..~ata est
CELS.3.7.1.1; quis lasciuia uires (i.e. poetic powers) ~are Thalia
dulce STAT. Silv. 5.3.98; ~ato admodum uicario paupertati
mea fomenta conquirere APUL.Met.2.21. b uox est ~ata uiro
OV.Met.2.373; ne ad spadonum..exilitatem uox nostra
~etur QUINT.Inst.11.3.19; (cf. sense 1) cui respondere
uolenti uox pariter uociae uia est ~ata OV.Met.14.498.
c desine perulac referre sermones deorum et magna modis
~are paruis Hor.Carm.3.72.

6 (phon.) To narrow in sound (so as to form
a single vowel, opp. a diphthong).
~es i: 'pilam' in qua lusimus, 'pilum' quo piso, ~es. si
plura haec feceris plus quae iacimus, addes e 'peila' ut
plenus fiat LUCIL.360.

tenus¹ ~oris, n. [Gk. τένος, cf. also TENVS²]
A kind of snare.

nunc..hic turdus lumbricum petit; pendebit hodie
pulchre, ita intendi ~us PL.Bac.793.

tenus², prep. [cf. TENEO, TENDO; Skt. (divā-)
tanah] CONST.: w. abl. (usu. sg.); w. gen. (in
quots., pl.); also perh. w. acc. V.FL.1.538
(dub.); ~enus is always placed after its sb. For
ea tenus, hac tenus, etc., see EATENVS, HAC-
TENVS, etc.

1 Right up to, as far as. b (w. limiting force)
just as far as.

(w. abl.) lateri capulo ~ abdidit ense VERG.A.2.553;
poti..faece ~ cadi Hor.Carm.3.15.16; a Thuriis Neapolim
et Cumas et inde Antio atque Ostiis ~ Liv.9.19.4; gurgite
quo medio summa ~ extitit alio OV.Met.5.413; tecto ~
extructa loculamenta SEN.Dial.9.9.7; Luc.9.705; platanus
..in mare Ionium Diomedes insula ~. inuicta PLIN.Nat.
12.6; V.FL.3.141; quarum (regionum)..tres solo ~e delectae
Tac.Ann.15.40; cubiculum..marmore excultum podio ~
PLIN.Ep.5.6.22; Juv.6.446; ut fundamentum ~ in agro arci-
fimo possessio seruari debeat AGEN.agrim.p.32; APUL.Met.
1.6; (separated from nouem) poplite deinde ~ neque eo contenta
recingor OV.Met.5.593; (w. gen.) Cepheus conditur alte
lumborum ~ Cic.Arat.324(83); cui (sc. boui)..currum ~ a
mento palaria pendit VERG.G.3.53; dependebat..talorum
~ pretiosa chilamada APUL.Met.11.24; aquila..cum se
nubium ~. sublimauit Fl.2. b (w. abl.) deuictus Tauro
~ regnare iussus est Cic.Deiot.36; nec litore ~e adrescere
(mare)..sed influere penitus Tac.Ag.10.7; (w. gen.) illi
rumores..Cumarum ~e caluerunt, Romam cum uenissem,
ne tenuissimum quidem auditionem..accepi CAEL.Fam.
8.1.2; Triton..cui laterum ~. frons hominem praefert, in
pristim desinit alius VERG.A.10.210; urbium Coreyrae ~
solum tectaque..Aetolorum, alia omnia praeda populi
Romani esset Liv.26.24.11.

2 Up to (a given stage in a process).
(w. abl.) gladiatorum munus..saepius dando..modo
uolueribus ~, modo sine missione Liv.41.20.12; nec quibus
(uerbis) incipiat..uidet, ordine nec quo, quoue ~ V.FL.
7.434; de uita sua, quam tredecim libris Cantabrigio ~
bello nec ultra exposuit SUT.Aug.85.1; (separated from
nouem) est quadam prodire ~, si non datur ultra Hor.Ep.
1.1.32.

3 (expr. the limits to which a action, state-
ment, etc., apply) To the extent of. b as far
as is possible for.

(w. abl.) pro tui iniuriis continuis animo ~ commoti..
tecum bellare studemus QUAD.hist.41; uerbo ~ acute..
disserebant Cic.Leg.3.14; summo ~ attigit ore; tum Bitiae
dedit..paeram VERG.A.1.737; magnus honos, sed schola ~
V.MAx.8.15.1.1; multi admirari specie ~ mirabiles

passimam subolem..progenerant COL.6.36.3; messe ~ pro-
pria uive (i.e. within your income) PERS.6.25; Tac.Ann.15.6;
consulatum titulo ~ gessit SUT.Jul.76.2; dēuē τοῦ πράττειν
μέγεθος τοῦ λέγειν, id significat 'factis propter, uerbis ~' GEL.
17.19.1; si quisquam hominum..digito ~ eam contigisset
APUL.Met.9.17; neu..imperiis pallio ~ philosophos imitarentur
FL.7; ULP.dig.2.2.1.2; si omnia praestiterit..et quidem
solida, non peculio ~ PAUL.dig.21.1.57; (w. gen.) ut
puerorum aetas..iudicaretur laborum ~ Lucr.1.940; ipse
(sc. Myron) tamen corporum ~ curiosus animi sensus non
expressisse (uidetur) PLIN.Nat.34.58; non uocibus tantum
sibi nota atque nomen nominibus aurium ~ QUINT.Inst.12.2.17.
b EGO ANTONINVS VMBRA ~ HAVE TIBI(1) DIC(O) CIL
3.14850.3.

Teos (~us) ~I, f. A town on the coast of Asia
Minor to the north of Ephesus, birthplace of
the poet Anacreon.

VITR.3.3.8; LIV.37.27.9; MELA 1.89; PLIN.Nat.5.138.

tepefactio ~acere ~ēci ~actum, tr. [TEPEO +
FACIO] The pass. is formed w. -fio. PROS.:
tepe- CATUL.64.360. To warm, make fairly hot.
perungitur (sc. a sick animal) oleo et uino ~acto VAR.R.
2.1.23; si eius (sc. solis) tactus est, non ut ~aciat solum sed
etiam saepe comburatur Cic.N.D.2.40; VERG.G.3.322; flumina..
ad limum radii ~acta coquebant Lucr.G.4.428; in matris
iugulo ferrum ~ecit Hor.S.2.3.136; OV.Pont.4.5.35;
medicamentum..quod..ante ~ieri conuenit CELS.6.7.1.2;
~aciendis ouis PLIN.Nat.10.92; insecta..quae parietibus
nostris occultata mature ~iunt II.13; STAT.Silv.1.2.104;
aqua..sole multo ~acta SUT.Aug.82.2; APUL.Met.7.12.

tepefacto ~āre, tr. [prec. + -ro] To be in the
habit of warming.

quod hic quisquis de meliore nota frigida deserto ~et (cf.)
membra cubili CATUL.68.29.

tepeō ~ēre, intr. [cf. Skt. tāpati, OS. topiti,
Welsh tām]

1 To have a small or moderate degree of
heat, be warm, tepid. b to have the warmth of
a living body.

dolium calcatio minus, quam si picare uelis, ~eat
satis est CATO.Agr.69.2; ubi ~eant hienes Hor.Ep.
1.10.15; PROP.3.18.2; dum..aura ~et, medio defendimur
HISTOR.Ov.Tr.7.3.17; SEN.Nat.2.10.3; ~et igne maligno hic
focus MART.10.96.7; ille calor quo saeua ~ebant aequora
STAT.Silv.1.2.10.7; Nilo ~enti Juv.10.149; manibus aram
~entem (i.e. still warm) amplexa APUL.Met.6.3; (w. fig. phr.)
illa reuens pota est, nostra ~ebat aqua (i.e. my poetry) Ov.
Pont.3.4.56; (w. abl. of respect) ~entes fontibus Baiae FLOR.
Ep.1.1.1(1.16.4); (epip. in the process of cooling) ubi habet
emplastri figuram medicamentum..collitur ab igne ~et
cum ~ere coeperit, aphronitron aspergitur sensim LARG.
157. b truncum..~entem prouoluens VERG.A.10.553;
puellae incubens..toro dedit oscula: uisa ~ere est Ov.
Met.10.281; carnibus gallinae coorum ita, ut ~ebant aulacae
adpositis PLIN.Nat.7.8; clausa arbuti sub cortice libri
membra ~ent STAT.Theb.1.585; (cf.) torum ~entem adul-
terum mancipauit APUL.Met.2.29.

2 To feel the warmth of love, glow.
sensi corde ~ente deum Ov.Ep.11.26; (w. causal abl.)
Lycidan..quo calet inuentus nunc omnis et mox uirgines
~ebunt Hor.Carm.1.4.20.

3 To be lukewarm in one's feelings. b (of
actions, efforts) to be lacking in force, fall flat.
OV.Am.2.2.53; b uox est longe uehementissimus hic cum
inualuit affectus, ita si nihil efficit ~et QUINT.Inst.6.1.44.

tepesco ~escere ~ui, intr. [prec. + -sco]

1 To acquire some degree of heat, grow
warm. b to become tepid or lukewarm (in the
process of cooling).

maria agitata uentis..~escunt Cic.N.D.2.26; fixo ferrum
in pulmone ~escit VERG.A.9.701; quod spectat ad occiden-
tem sole exortio ~escit, meridie calet, uespere feruet VITR.
1.4.1; silta..sole locum passura ~escere nullo OV.Met.
3.412; uidebis..quosdam..frusta elus (sc. nuius) in scyphos
solis decidere ne ~escant STAT.Theb.2.228; MART.6.59.4; ibant
in lacrimis, neult, cum uere reuerso Bistoniae ~ere nives
STAT.Theb.11.194. b fons media nocte feruet, mox et
paulatim ~escens fit luce frigidus MELA 1.39; ubi declini
iam nona ~escere sole incipit (hora) CALP.Ecl.5.60; donec
adebantur proximis ~escere potationem admoneret PLIN.
Nat.7.185; illa (sc. scibilita)..~uit digitosque admittere
uisa est MART.3.17.5.

2 To grow warm with passion.
sentit flammiferas pubes Maurasia pennas, et pariter
fusus ~uerunt pectora lites SIL.1.143; (w. dat.) ipsam iam
cedere sensi inque uicem ~uisse uiro STAT.Silv.1.2.140.

3 To become less impassioned; (of passion)
to cool.

cadit ira ferox mentesque ~escunt LUC.4.284; ~prior ira
~escit STAT.Theb.12.687.

tephriās ~ae, m. [Gk. τεφρίας] A kind of
marble.

quem ~an appellat a colore cineris PLIN.Nat.36.56.

tephritis ~idis, f. [Gk. τεφρίτις] A kind of
precious stone.

~is lunae nouae speciem habet curuatae in cornua,
quams in colore cineris PLIN.Nat.37.184.

tephron ~i, n. [Gk. τεφρόν] A kind of eye-
salve.

ex frequentissimis collyriis est id, quod quidam cyncon,
quidam a cinereo colore ~on appellat CELS.6.6.7.

tepidarium ~(i), n. [TEPIDVS + -ARIVM] A
'warm' room in Roman baths.

caldaria ~laque humen habeant ab occidente hiberno
VITR.5.10.1; CELS.1.4.2; si talis sit usus ~i, ut..noceat
uicino PAUL.dig.8.2.19; PAVIMENTVM ~I CIL 11.6040.2.

tepidarius ~a ~um, a. [TEPIDVS + -ARIVS]
Used for warm or tepid temperatures (in
quot., for warm water).

(aeneum) unum caldarium, alterum ~um, tertium
frigidarium VITR.5.10.1.

tepidē, adv. compar. ~ius. [TEPIDVS + -E] In
a warm condition.

curandum erit, ut ~e habeantur (pulli gallinae) COL.
8.5.19; si natate latius aut ~ius (i.e. in warmer water) uelis
PLIN.Ep.5.6.25.

tepidō ~āre, tr. [next + -o] To maintain at
a lukewarm temperature.

ne frigus uites adurat, circumfundunt riguis, quod ibi ~are
uocant PLIN.Nat.17.250.

tepidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl.
~issimus. [TEPEO + -IDVS]

1 Having a warm, but not hot, temperature,
lukewarm. b (of weather, seasons, etc.) mild,
warm. c (of places) having a warm atmo-
sphere or climate, mild.

~o..glutino LUCIL.793; cinere..paulo plus caldo quam
~iore VAR.R.3.16.37; calidum ~umque uaporem Lucr.
2.858; ~o sudant umore lacunae VERG.G.1.1.17; Tib.1.2.46;
de ~is (i.e. still warm) colligit ossa rogis OV.Ep.6.90;
frigidum..aliquid et calidum nouimus, inter utrumque ~um
est SEN.Ep.92.21; hieme..esse..~iorem puteis aquarum
Nat.4a.2.26; LUC.3.23; (farina) zeae..ex uino rubro..~a
PLIN.Nat.22.124; STAT.Silv.5.3.65; illi..ignes..cum ~iores
aqua reddunt APUL.Mun.17; CIL 5.7570.12; (w. abst. nouns)
tactus deprendit (the difference), ~ior in uitulis PLIN.Nat.
37.128. b (anser) incubat..~ioribus (sc. diebus) XXV
(dies) VAR.R.3.10.3; ~um ad solem pennas..pandunt VITR.
G.1.398; ubi..~as..praebet Iuppiter brumas Hor.Carm.
2.6.17; ~us..Auster Ov.Ars 3.174; noctes sidus (i.e. the
moon) ~o fulgore mitificat PLIN.Nat.9.96; (cf. sense 3b)
nec Euris da mea nec ~is uerba ferenda Notis Ov.Am.
1.4.12. c quod ea (sc. collina genera agrorum) ~iora
quam infima aut summa VAR.R.1.6.2; si (te) uacuum ~o
cepisset uillula tecto Hor.S.2.3.10; Dorida..et natas ~is
latuisse sub antris OV.Met.2.269; ~um in incolas Zephyros
excurrit Iader LUC.4.405; ~is..popinis MART.1.4.1.10;
cubiculum hieme ~issimum PLIN.Ep.5.6.24; (w. part. gen.)
in ~is regionum PLIN.Nat.30.25.

2 (spec., of things having the warmth natural
to a living body). b (of things warmed by con-
tact with a living body).

sanguine ~o ENN.scem.20; ~o spumantia cymbia lacte
VERG.A.3.66; cum..~i trementur sub dentibus artus
3.627; te tenet in ~o mollis amica sinu OV.Ep.3.114; ~o
manabant lumina fletu Met.4.674; modo defuncti ~ique
cadaveris LUC.6.621; ~is sudoribus STAT.Theb.6.470.
b quis uetat in ~o membra calere toro? PATER.132.15; ~os
tunc hostia cultros imbuit CALP.Ecl.5.27; tigris fetibus
abreptis..~i lambit uestigia saxi STAT.Theb.10.822; (poet.)
~i singultibus agri labentum V.FL.3.218.

3 Less hot than is desired or expected, luke-
warm, tepid. b (transf.) lukewarm in one's
feelings, unenthusiastic.

qui..semesos piscis ~umque liguriit ius Hor.S.1.3.81;
turpis et in ~o limine somnus erit? PROP.1.16.22; asse cicer
~um constat et asse Venus MART.1.103.10; (w. fig. phr.)
tibi non ~as subditi illa faces PROP.1.13.26; adfarrant ~ae
pectora uestra faces OV.Rem.434. b ~am..recallae
mentem Ov.Ars 2.445; qui..eos qui plus honoris litteris
tribuerunt..~os et infirmos..appellent QUINT.Inst.2.12.11;
(of an assessment) quin ~um hoc optes audire 'decenter'
PERS.1.84.

tepor ~ōris, m. [TEPEO + -OR]

1 Mild heat, warmth. b a feverish condition.
c a slight pungency (of taste, smell).

(radices) terrae ~ore propagatur VAR.R.1.45.3; Cic.
N.D.2.26; uestita..pampinis (uua) nec modico ~ore caret
SEN.53; iam uer egelidos refert ~ores CATUL.46.1; calor ac
frigus, medique ~ores LUC.2.517; cum ~ores solis..
tollunt in altitudinem nubes VITR.8.2.2; herbis, quae..leni
..~ore cremantur OV.Met.2.811; caeli..mira temperies
uerno ~ori..similis CURT.4.7.17; COL.2.4.9; quidquid ad
Eos tractus mundique ~orem ibitur LUC.8.365; cum ~oris
arbores (i.e. trees that like warmth) abundant ibi PLIN.Nat.
16.137; semine..auium fame deuorato..et alui ~ore madido
17.99; APUL.Mun.23. b quamuis nocturnos iures te
formidare ~ores Hor.Ep.1.18.93. c (casia) gustu..quam
minime feruens potiusque lento ~ore leniter mordens PLIN.
Nat.12.97.

2 (as falling short of an implied standard
of heat) Lukewarmness, tepidity; (also transf.,
of literary style).

ex nocturno calore decrescit (fons), donec..adsuetu ~ore
languescat CURT.4.7.22; excepta uox est, cum ~orem
incusaret, statim futurum ut incalescerent (balineae) Tac.
Hist.3.32; ~eteros..eiusdem lentitudinis ac ~oris libros
legit Dial.21.6.

teporatus ~a ~um, a. [prec. + -ATVS²]
Moderately heated, warmed.

fragmenta (uitri) ~a adglutinantur PLIN.Nat.36.199;
~is..LAVAC(RIS) A.Epie.38.8.

Tepulus ~a ~um, a. aqua ~a, an aqueduct,
built about 125 B.C., bringing water to Rome
from the Alban Hills.

PLIN.Nat.36.121; FRON.Aq.4; 8; (abbrev.) IVL TEP MAR
IMP CAESAR DIVI F AVGVSTVS EX S C XXX P CCXL CIL 6.12496.

ter, *adv.* [(**ters* = **tris* (root of TRES))]

1 On three occasions, three times (often w. ref. to ritually repeated acts). **b** *bis* ~(*que*), two and even three times, i.e. repeatedly; sim. ~(*que*) *quaterque* (~ *quater*, etc.). **c** *bis* ~*ue*, two or (at most) three times, i.e. (only) a few times; sim. ~ *aut quater*.

nam ~ sub armis malum uitam cernere, quam semel modo parere ENN. *scen.* 262; ~ depugnauit Caesar cum ciuibus, in Thessalia, Africa, Hispania Cic. *Phil.* 2.75; magna manis ~ uoce uocari VERG. *A.* 6.506; ~ aeuo functus. senex (i.e. Nestor) HOR. *Carm.* 2.9.13; ~ cane, ~ dictis desuper carminibus TIB. 1.2.54; PROP. 4.8.86; LIV. 28.10.6; ~ rogum lustrant Ov. *Met.* 13.610; ~ conata loqui ~ destitit Fast. 2.823; ~ continuo. sternutauit PATR. 98.4; V. FL. 1.193; qui non sustinerent tertio consulere esse nisi cum ~ consule PLIN. *Pan.* 60.5; APUL. *Met.* 11.29; (in a compound num.), ~ et uicini uulneratus est PLIN. *Nat.* 7.104; ~ (w. ref. to a specified period) ~ in anno PL. *Bac.* 11.27; misceto ~ in die CATO *Agr.* 104.2; succo. ~ die tacta (uua iacens) LARG. 71; ~ in annum SUET. *Aug.* 40.2. **b** *bis* ~ memoridit LABER. *com.* 28; *bis* ~ quae mutatae dapis inemori spectaculo HOR. *Epod.* 5.33; Leachum. *bis* ~ quae per auras more rotat fundae Ov. *Met.* 4.517; LUC. 5.519; ~ quae quaterque manu pectus percussit VERG. *A.* 12.155; ~ uindicta quaterque imposita HOR. *S.* 2.7.76; mercator. ~ et quater anno reuiscens aequor Atlanticum *Carm.* 1.31.13; ~ quater exegit repetita per illa ferrum Ov. *Met.* 4.734; MART. 10.56.2; litterae ~ et quater aueo ~ lectitare APUL. *Apol.* 94. **c** Appius. ~ ad me. *bis* ~ ue. litteras miserat Cic. *Att.* 6.1.2; Fam. 2.1.1; ~ liquidas corul. ~. uoces aut quater ingemant VERG. *G.* 1.410; CELS. 4.19(12).3.

2 (w. numerals or sim., as a multiplier) Three times, thrice. (~ *centum*, ~ *deni*, etc., are sts. written as one word.) **b** (hyperb., w. adjs.) three times in degree; so ~(*que*) *quater(que)*. **c** in a threefold manner, trebly.

~ quattuor corpora sancta auium ENN. *Ann.* 93; miles. ~ meret hic ~ sex. ~ annos LUCIL. 491; ~ deni equites ex tribus tribubus. ~ebant (i.e. ten from each of the three) VAR. *L.* 5.91; (equi) ~ centum nitidi VERG. *A.* 7.273; ~ nouiens carmen. demurmurat Ov. *Met.* 14.58; ~ quinque uolumina Tr. 3.1.12; ~ decuma (i.e. *thirtieth*) sub parte MAN. 5.365; ~ nouenis punctis (sc. of a horse) interfici hominem PLIN. *Nat.* 11.73; iuuenum ~ centum pectora STAT. *Theb.* 4.152; cum ~ terna ducuntur atque ipse numerus terpticatur GEL. 1.20.5; ~ (w. sesterium, w. *ellipsis* of centena milia) nonne. ~ sesterium ~ et quadrangens erogabamus? Cic. *Flac.* 30; ~ (app. used attrib. w. a sb.) ~ noctem Herculeum (i.e. the night when Amphitryon's wife conceived Hercules) STAT. *Theb.* 12.301. **b** ~ tanto peior ipsa est quam illam tu esse uis PL. *Per.* 153; felices ~ et amplius quos irrupta tenet copula HOR. *Carm.* 1.13.17; Ov. *Met.* 8.51; Hermes (a *gladiatione*). ~ unus (i.e. unique) TER. 5.24.15; felix. ~ et beatus, qui. ~ APUL. *Met.* 11.16; ~ o ~ quae quaterque beati. ~ VERG. *A.* 1.94; ~ quater inperit laetus honore tui Ov. *Pont.* 4.9.34; SIL. 9.159. **c** Iudaei adparat magnificentissimos. ~ stulte bis ~ quae non postulat uel quia munus magnificum dederat uel quia facultates non erant. ~ Cic. *Q. fr.* 3.8.6; ~ amplum Geryonem HOR. *Carm.* 2.14.7.

-ter¹ -terl or -tri, *m.* and -tera -terum or ~tra ~trum, *adjl. suff.* Cf. Gk. *-tepos*, Skt. *-tarah*; often used to form opposing pairs (*magister* : *minister*, *noster* : *uester*, *dexter* : *sinister*, *inter-ior* : *exter-ior*); hence in words denoting one of two (*alter*, *uter*); also sim. (*deterior*, *posterior*, *ceteri*).

-ter², *advl. suff.* The regular *advl. suff.* of 3rd decl. adjs. (*audacter*, *fortiter*); stems in -nt drop -t- (*prudenter*); also of 2nd decl. adjs. esp. in OLat. (*ampliter*, *humaniter*).

teramum ~i, *n.*: an alleged plant parasitic on beans, based on a misunderstanding of Gk. *τεράμων* 'cookable', a term applied to pulse in Theophrastus *Historia Plantarum* 8.8.6.

PLIN. *Nat.* 18.155.

tercentum : see TER, CENTVM.

terdecies (-iēs), *adv.* [TER + DECIES] Thirteen times.

quem circulum luna ~ in xii mensibus percurrit Vitr. 9.7.6; <CONSVL FVER>AM ~ AUG. *Anc.* 1.29; ~ (as a multiplier) HS ~ Cic. *Ver.* 3.184.

terebinthinus (-enth-) ~a ~um, *a*. [Gk. *τερεβινθινος*, *τερεβινθος*] FORMS: *terebinthinus* regular in CELS. Of the terebinth tree; esp. *resina* ~a, the resin of this tree, turpentine; also ~a alone. **b** of terebinth wood.

CELS. 5.4; specillum. in resina quam glutinosissima maximeque ~a demittendum 6.7.9.4; COL. 12.20.3; resina. ~ Iudaea. ~a quoque odorator PLIN. *Nat.* 14.122; 27.20; 34.177; ~ ceras p. ~ IIII, ~ae p. ~ II, mellis pondo semuncia LARG. 238; 255. **b** tabula ~a PETR. 33.2.

terebinthizūsa ~ae, *f.* [Gk. *τερεβινθίζουσα*] A kind of *iaspis* resembling the terebinth (or its resin) in colour.

PLIN. *Nat.* 37.116.

terebinthus (-os) ~i, *f.* [Gk. *τερεβινθος*, *τερεβινθος*] FORMS: acc. sg. ~on PLIN. *Nat.* 12.25. The terebinth or turpentine tree,

Pistacia terebinthus. **b** its wood, valued for furniture and inlaying.

saltus citro ~o ebor abundant MELA 3.104; COL. 9.4.3; Syria et ~um habet, ex iis mascula est sine fructu PLIN. *Nat.* 13.54; in oriente (resinam) optimam. ~i fundunt 14.122; 16.73. **b** inclusionem buxo aut Oricia ~o lucet ebur VERG. *A.* 10.136; seu thyo thalamo aut Oricia ~o est fultum. caput PROP. 3.7.49; Ov. *Pont.* 3.3.98; PLIN. *Nat.* 16.231.

terebrā ~ac, *f.* [TERO + -bra (see -BVLA)] An instrument for boring holes, drill; (in surgery) a trepan. **b** the name of a siege-engine that pierced walls.

~a uitem quam inseres pertundito CATO *Agr.* 41.3; terebrator ~a foramen semidigitale VITR. 10.16.5; COL. 4.29.15; PLIN. *Nat.* 7.198; plurimum. in iis (sc. gemmis) ~arum proficit feruor 37.200; HYG. *agrim.* p. 76; (in fig. phr., w. ref. to an inquisitive person) ~a tu. pertundis PL. *fr.* 14; ~ exciditur uero os duobus modis: si paruum est, quod laesum est, modiolus. ~; si spatiosus est, ~is CELS. 8.3.1; 8.4.8. **b** VITR. 10.13.7.

terebratiō ~ōnis, *f.* [TEREBRO + -tiō] The action of drilling a hole in something; (quasi-concr.) a hole so drilled.

in illa (insitatur ordinatione). ~ quae fit per ~onem COL. 4.29.15; *Arb.* 26.9; ~ea (sc. bulla) translata ex ~one in ~onem VITR. 9.8.9; alias obturat alias aperit ~ones 10.8.3.

terebrātus ~ūs, *m.* [next + -TVS²] = prec. (first part). (in surgery) cum ~u exciditur. ~os LARG. 206.

terebrō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TEREBRA + -ō] To drill a hole in, bore through (strictly, with a *terebrā*). **b** to make (a hole) by drilling.

PL. *fr.* 13; terebra uitem quam inseres pertundito. artiticoque (suroculos) ea qua ~auris CATO *Agr.* 41.3; tigna. ~are etiam ac pertundere perque forare LUCR. 5.1268; iubent. ~are causas ueteri (i.e. of the Trojan horse) et temptare latebras VERG. *A.* 2.38; telo lumen ~amus acuto 3.635; cauum. ~ perfectum. ex gemma ~ata VITR. 9.8.4; ~ato per rara foramina buxo Ov. *Fast.* 6.697; COL. 9.8.9; cornu (sc. arietis) iuxta aurem ~ato PLIN. *Nat.* 8.188; quoniam retro ambulet (gryllus) terraque ~ et 29.138; SUET. *Tib.* 68.1; ~ (of natural forces) sanguis. ~emacat et longe ~ata proisil aur Ov. *Met.* 6.260; (absol.) fulminum genera sunt illa; quod ~at quod discutit quod urit SEN. *Nat.* 2.40.1; ~ (hyperb.) regastum digito ~are salinum (i.e. to scrape it clean) PERS. 5.138; ~ (transf., of an importunate person) hanc ueniam illis sine te exorem ~ ut ~at! statim offitum quod mihierat, id me exorat? PL. *Bac.* 1199. **b** ~atur. foramen semidigitale VITR. 10.16.5; puncta. ~ quae ~antur acu MART. 11.45.6.

terēdō ~inis, *f.* [Gk. *τερηδών*] A worm-like creature that bores its way into ships' timbers, ship-worm; (also a name applied to other small destructive creatures, incl. clothes-moths, wax-moths, and maggots).

meridianae regiones (i.e. in shipyards). ~ineam, ~ines reliquae bestiarum nocentium genera procreant VITR. 5.12.7; estur ut occulta uisitata ~ine nalis Ov. *Pont.* 1.1.69; ~ines. ~ rodunt dentibus. hae tantum in mari sentiuntur, nec aliam putant ~inem proprie dici PLIN. *Nat.* 16.220; ~inem fornicacum prohibet (i.e. from the vine). ~eiusmodi litura COL. 4.24.6; neque ~inum iniurias sensisse (sc. praetextas) PLIN. *Nat.* 8.197; papilio. ~relinquit excrementa (in a honeycomb) et quibus ~ines gignuntur 11.65; nullas (carnes). ~inem sentire. ~induratas sale 28.264.

Tēreidēs ~ae, *m.* A son of Terence.

~es (s.v.l.). ~ puer (i.e. Ilys) Ov. *Ib.* 432.

Terentiānus ~a ~um, *a*. Of or connected with one of the Terentian gens; (esp.) written, portrayed, etc., by the poet Terence.

~um exercitum (i.e. of C. Terentius Varro, consul 216 B.C.) LIV. 23.32.16; ~ille ~us. Phormio Cic. *Caec.* 27; ~us Chremes FIN. 1.3; ~o uerbo AMIC. 89; Off. 1.30; aliter Caecilianus ille, aliter ~us pater fingitur QUINT. *Inst.* 11.1.39; APUL. *Soc.* 20.

Tērentinus : see TERENTINVS.

Terentius ~ia ~um, *a*.

1 A Roman gentile name, esp.: **a** P. Terentius Afer (Terence), the comic poet (c. 195-159 B.C.). **b** M. Terentius Varro, the polymath (116-27 B.C.). **c** (fem.) Terentia, Cicero's first wife.

a AFRAN. *com.* 29; in argumentis Caecilius poscit palmam, in ethesis in VAR. *Men.* 399; HOR. *Ep.* 2.1.59; QUINT. *Inst.* 10.1.99; SUET. *Poet.* 11(p. 26) Rel; ~ b V. MAX. 8.7.3; ~us Varro, uir Romanorum eruditissimus QUINT. *Inst.* 10.1.95. **c** filio me auctum scito salua ~ia Cic. *Att.* 1.1.21; Fam. 14.2.2; PLIN. *Nat.* 7.158.

2 Of or connected with a member of the Terentian gens.

ex lege ~ia et Cassia Cic. *Ver.* 5.52.

Terentum : see TARENTVM².

terenus ~a ~um, *a*. [Sabine, cf. Gk. *τέρην*, *τερενός*, etc.] (See quot.)

quidam Terentinas oues. ~ dicunt, quae sunt terentinae a ~o, quod est Sabinorum lingua molle FAVORINUS in Macr. 3.18.13.

teres ~etis, *a. compar.* ~etior. [TERO + -es (after *hebes*); cf. Gk. *κυκλωτερός*] FORMS:

abl. sg. ~eti, nom. acc. neut. pl. ~etia; compar. perh. only in GEL. 13.21.15.

1 (esp. of cylindrical objects) Having no angularities, smooth and rounded. **b** (of parts of the body). **c** (of fabrics, nets, etc., rounded into a bulge).

~es. ~coaceruatum aggere bustum CATUL. 64.363; ~etes ponunt tunicae aestate cicadae LUCR. 4.58; ~etes stipites CAES. *Gal.* 7.73.6; ~eti. ~gemma VERG. *A.* 5.313; ~eti pugnant mucrone ~665; hastili. ~etia ~eti praeterquam ad extremum unde ferrum exstabat LIV. 21.8.10; ~etem. ~fusum Ov. *Met.* 6.22; ~etes. lapillos 10.260; (cometes) quadratam trabem fingit ~etiem columannam MAN. 1.841; interdum latos eos (i.e. lumbricos). ~etium ~etes uidemus (w. ref. to *tapeworms* and *thread-worms*) CELS. 4.24.1; ~eti. ~ lunco CALP. *Ecl.* 5.67; ~eti. ~rotulus lubricus axe 7.51; (araneus) tam ~eti filo et tam aquali ducit stamina PLIN. *Nat.* 11.80; (arbores) ~etes ad templa ceteraque usus rotundi 16.88; ampullam. ~eti ambitu ARUL. *Fl.* 9; (in fig. phr.) sapiens. ~qui. ~ in se ipso totus, ~es, atque rotundus HOR. *S.* 2.7.86. **b** caput (sc. Draconis). ~eti ceruice reflexum Cic. *Att.* 60; brachiolium ~es. ~puellulae CATUL. 61.174; ~etes. ~suras HOR. *Carm.* 2.4.21; ~etes digitos Ov. *Ar.* 6.22; ~eti. ~collo MET. 10.113; ~murenam. ~consciam ~etis ac lubrici tergi PLIN. *Nat.* 32.12; fuisse tradit exelsa statura. ~etibus membris SUET. *Jul.* 45.1; teneras et ~etis ~enas APUL. *Met.* 5.13; (of hair arranged in a rounded mass) ~etem comam uolantem iactant VAR. *Men.* 132; (of persons) ardor aut puellae candidae aut ~etis pueri HOR. *Epod.* 11.28; APUL. *Met.* 10.32. **c** ~eti strophio. uincta papillas CATUL. 64.65; undam ~eti circum caput egit habena VERG. *A.* 11.599; rupit ~etes. ~aper phaeas HOR. *Carm.* 1.1.28; ~etem zonam Ov. *Fast.* 2.320; SEN. *Phaed.* 45b.

2 (of style or tone) That does not jar, smooth, rounded; (also of an ear sensitive to such style or tone).

plena quaedam (oratio), sed tamen ~es Cic. *de Orat.* 3.199; uerba togae sequeris. ore ~es modico PER. 5.15; ~eti decurrent carmina uersu CALP. *Ecl.* 4.152; LAUS FIS. 248; (uox) in. ~adhortationibus fortis, disputationibus ~es, miseratione flexa QUINT. *Inst.* 11.3.64; rapida Cernaede dicebat, scita et ~etia Critolaus GEL. 6.7.14.10; Ciceroni mollius ~etiusque uisum. ~fretu scribere quam ~fretu 13.21.20.15; cohilili oratione uocunone filo ~eti et candido fabulam scripsit 16.19.1; ~si ~etes auris habent intellegentes iudicium Cic. *Opt. Gen.* 11; ad Atticorum. ~aurs ~etes et religiosus Orat. 28.

Tēresias : see TIRESIAS.

? **Tērētīnātēs** ~ium, *m. pl.* The members of the tribe *Teretina* at Rome.

FEST. p. 363M. (passage corrupt).

Tērētīnus ~a ~um, *a*. Also **Tērentinus**. PROS.: transliterated in Gk. as *Τηρητινα*, *Τηρητινα*. The name of a Roman tribe, abbrev. *Ter*.

Volturna tribus ab hoc corrupta, ~am habuerat unalem Cic. *Planc.* 43; CIL 3.4464. **b** Liv. 9.9.14; ~ (abbrev.) S.C. in Cael. *Fam.* 8.8.5; CIL 10.4872.

Tērēus ~ei or ~eos, *m.* FORMS: acc. usu. ~ea, ~eum HYG. *Fab.* 45.5. (mythol.) A Thracian king, husband of Procne; in revenge for his rape of her sister Philomela, she served him the flesh of his son Itys.

selesteiorum cenam cenauit tuam quam quae. ~posita est ~eo PL. *Rud.* 509; Acc. *trag.* 636; mutatos ~ei. artus VERG. *Ecl.* 6.78; Aetna 589; his adhibet coniunx ignarum ~ea mensis Ov. *Met.* 6.647; flet Philomela nefas incesti ~eos MART. 14.75.1; STAT. *Sil.* 3.3.176; ~ (as title of a tragedy) nouum attuleram de ~eo Acci Cic. *Att.* 16.5.1.

tergeminus ~a ~um, *a*. [var. of TRIGEMINVS]

1 (of persons, etc.) Born three at a single birth, triplet.

~os nasci certum est, Horatiorum Curiaiorumque exemplo PLIN. *Nat.* 7.33; ~i. ~fratres SIL. 4.355.

2 Consisting of three combined in one, threefold, triple. **b** (w. pl. sb.) forming a set of three.

canis. ~ui tres sunt linguae ~umque caput (i.e. Cerberus) TIB. 3.4.88; telum ~a cuspidi (i.e. a trident) SEN. *Her.* F. 563; montium ~a moles THY. 1083; ~um. ~sophos (i.e. thrice-repeated) MART. 3.4.68; Iouis ignem ~um STAT. *Sil.* 1.1.92; ~us. ~ae. laetabile proles (i.e. the ius trium liberorum) 4.8.21; mille Agathyma dedit. ~om. ~u uenit nomen (i.e. three thousand) fecunda Panhormos SIL. 14.261; (poet.) ~i deus. ~o domuisse lumina (i.e. Cerberus' eyes) somno STAT. *Theb.* 2.31; ~ (of monsters with three heads or bodies) tripectora ~i uis Geryonius LUCR. 5.28; ~us. canis (i.e. Cerberus) PROP. 4.7.52; Ov. *Ar.* 3.322; SEN. *Apo.* 7.2.16; ~ (of deities with three aspects) ~om. ~ecaten. tria uirginis ora Dianae VERG. *A.* 4.511; ~am. ~erani V. FL. 1.781. **b** hunc si. turba Quiritum certat ~is tollere honoribus HOR. *Carm.* 1.1.8; ~is. ~uariare figuris nomen STAT. *Theb.* 10.366; ~ (w. sg. sb. in pl. sense) hunc (crinem). ~a pectebat Gratia dextra SIL. 3.4.53.

tergeō ~gēre ~si ~sum (~tum), *tr.* **tergō** ~gere. [cf. Umb. *man-drac-lo* 'towel'; remoter origins obscure] FORMS: second conj. forms app. commoner, but inflection often ambiguous or textually uncertain, pf. pple. *tertu* VAR. in Non. p. 179M; also cj. in PL. *Ps.* 164, St. 745.

1 To rub clean, wipe, polish, etc. **b** to wipe dry (a part of the body); to rub (a person) down (after a bath); (~lipt.) to rub oneself

down. c to free from obstructions, clear (a ditch).

haec...facite ut offendam parata, uorsa, sparsa, ~ta Pl. Ps.164; supellectilem...cum ea (sc. amurea) ~seris CATO Agr.98.2; ~git...gausa mensas Lucr.568; spicula lucida ~gent aruina pingui Verg.A.7.626; (Cynthia) pura limina ~git aqua Prop.4.8.84; arma...~gere ante tentoria Iuss. Liv.26.51.4; 44.34.8; olium...demuria tollito, spongia ~git Col.12.50.5; cui ~gendam eam (sc. tabulam) mandauerat Plin.Nat.35.100; uasa aspera ~geat alter Juv.14.62; vt statvam ~MEAM...~GEAT ET VNGVAT ET CORONET CIL.8.0052.13; (absol.) qui ~gent, qui ungunt, qui nectunt...non honestissimum locum servituti tenent Cic.Parad.37; ~a manuscript, i.e. by delations (quem sc. libellum) si ~seris aure diligenter Mart.6.1.3; ~mantelium, ubi manus ~guntur Var.L.6.85; ~gebam amentes...genas Tib.1.9.38; Ov.Met.13.132; contubernalem meam redemi, ne quis in sinu illius manus ~geret Petr.57.6; cum reus...frontem candido sudario ~geret Quint.Inst.6.3.60; ~ambae numquam concessamus lauari aut fricari aut ~geri aut ornari Pl.Poen.220; bene cum (mulier) lauta est...~a, ornata, facta est, infecta est tamen ~5.745; iam Trimalchio...~gebat, non linteis, sed pallis ex lana mollissima factis Petr.28.2; Plin.Ep.3.5.14; ~nec qui lauerit, qui ~serim...prae rubore memini APUL.Met.3.12; ~CATO Agr.2.4; fossas novas fodere, ueteres ~gere VAR.R.1.35.2; Col.2.21.3.

2 To remove by wiping, wipe away or off. ipse (sc. Hymanaeus)...spissa...de nitidis ~git amoma comis Ov.Ep.20.166; nullus imber sitientis soli puluerem ~sit [Quint.]Decl.12.4; (poet.) Aurora...~gebat nubila caeli Sil.16.135; ~[guilt, by ceremonial cleansing] fonte Cinypho scelus...~sit et dextram abluat Sen.Her.O.508.

3 To rub against, press. hoc (sc. pauone) potius quam gallina ~gere palatum (i.e. stimulate) Hor.S.2.2.24; insectorum pedes primi longiores duros habentibus oculos, ut subinde pedibus soli puluerem ~sit [Quint.]Decl.12.4; (poet.) Aurora...~gebat nubila caeli Sil.16.135; ~[guilt, by ceremonial cleansing] fonte Cinypho scelus...~sit et dextram abluat Sen.Her.O.508.

Tergeste ~is, n. Also ~um ~i. A town on the coast of Istria, the modern Trieste. VELL.2.110.4; MELA 2.57; Plin.Nat.3.128. β MELA 2.55.

terginum ~i, n. [TERGVIV + INVS] A raw-hide whip or strap (in quotes), w. pun on tergum 'back').

numquam...uostrium durius tergum erit quam ~um hoc meum Pl.Ps.154; Lucr.772.

tergiuersanter, adv. [pres. pple. of TERGIORSOR + TER] With a display of reluctance.

quam ~. pugnam inierat, tam fortiter in ea mortem oblerat VELL.1.9.3.

tergiuersatio ~ōnis, f. [TERGIORSOR + TIO] The action of hanging back or hesitating.

quid...erat? mora et ~o: dum hic ueniret, locum relinquere noluit Cic.Mil.54; Att.10.7.1; ita praecipit ut fieri posset neque locum excausati nullum haberet nec moram ~o B.Afr.8.4; parate et sine ~one agentis Sen.Dial.7.8.6; Ep.66.16; simulato morbo aliquantum temporis extraxit; et postquam intellexit suspectam esse ~onem suam...Fron. Str.1.1.10; (Appius Claudius) multis ~onibus extraxisse censuram traditur Ag.3; Ulp.48.20.4.1.3.

tergiuersatio ~ōris, m. [next + TOR] One who shows unwillingness or hangs back. GEL.11.7.9.

tergiuersor ~āri, intr. [TERGVIV + VERSO] To turn one's back upon a task or challenge, show reluctance (esp. by evasion or equivocation), hang back, fight shy.

quid ~aris nec bene nauiter is? Sis.Mil.4; Fannium inuitum et huc atque illuc ~antem testimonium contra se cogit diuere Cic.Rose.37; quid taces, quid dissimulas, quid ~aris? Planc.48; narrasti illum ualde morari non ~antem sed expectantem si qui forte casus Att.16.5.3; Tusc.3.41; Off.3.118; cum...Serullius...causam dicendam esse proponeret...tunc Maclius recipere se in cateram suorum, et...circumspiciens ~ari Liv.4.14.4; cum prope manu conserta resisterent ac ~antem in African atraxerim 30.31.8; se ~ando in aduentum eius rem extraxerim 34.45.5; Sen.Ben.3.24; siquis (i.e. a farm-hand)...curam contubernalis eius intra tectum ~ans fellerit Col.12.3.7; Flor.Ep.1.2.13 (4.42); Suet.Nero 47.2; praeparari (est) uia crimina abscondere...ut in uniuersum ab accusatione desistere Marcianus dig.48.16.1.1.

tergorō ~āre, tr. [TERGVIV + OR] To cover with an outer layer, coat. (sues) inter se dimicant...luto...se ~antes Plin.Nat.8.212.

tergum ~i, n. [perh. cogn. w. Gk. (σ)τέρφος] N.B.: pl. often used in sg. sense by poets; post ~um (~a) sts. written as a single word postergum (-a).

1 The hinder part of the human body, back. b (esp. as the part beaten or flogged). c (as the part presented in flight or withdrawal; cf. sense 4). d (transf.) the reverse side of anything, the back.

crepitant tibi ~a pharetra in Maur.1937; cum...tonica soluta, manibus ad ~um reiectis inambularet Pot.Fam.10.32.3; postquam habilis lateri clipeus loricae ~o est Verg.A.12.432; audistis aliquem...~o qui sustulit orbem? Prop.4.9.37; ~a...lactantur crines per eburnea Ov.Met.

10.592; ut...nudus ac postergum religatis manibus dederetur hostibus VELL.2.1.5; telum...per medium pectus penetravit ~um CURT.8.14.36; praecipit...retro iuenem atque in ~a supinat Stat.Theb.6.789; ~[w. ref. to the fable of the two wolves; cf. Phaed.4.10] suis quicquid attributus est error: sed non uidemus manticiae quod in ~o est CATUL.22.21; respicere ignoto discit pendencia ~o HOR.S.2.3.299; b dabitur pol supplicium mihi de ~o uostro Pl.As.481; mhi, nisi ut erum metum et curem, nihil est qui ~um tegam Mos.992; heri in ~o meo tris facile corios contriuit bubulos Poem.138; Ps.1324; TER.Hau.728; fac...haec ~a habeant stigmata LAEV.Poet.13; intorto uerbere ~a seca Tib.1.9.22; iam ne ~o quidem abstinebatur; uirgis caedi, alii securi subici Liv.3.37.8; Porcia...lex sola pro ~o ciuium lata uidetur, quod graui poena, si quis uerberasset...ciuem Romanum, sanxit 10.9.4; (centurio) fracta uite in ~o militis alteram...poscebat Tac.Ann.1.23; Flor.Ep.1.17 (1.23.1); C Achilles, hostibus haud ~o, sed forti pectore notus CATUL.64.339; ~aque Parthorum Romanae pectora ducunt Ov.Ars.1.209; ~o...fugacis imminet Met.1.541; hi, simul ~a nostra uidentur (i.e. as soon as our backs are turned), illos sequuntur CURT.6.3.9; uidit...uersos equites, agittis ~a fallacis metuenda Parthi Sen.Oed.191; Dentatus...~a quadraginta quinque cicatricibus aduerso corpore insignis, nulla in ~o Plin.Nat.7.101. d ut...qua parte calores austrinos (quaeque, sc. a transplanted vine) tulerit, quae ~a obuerterit axi, restituant Verg.G.2.271; summi plena iam margine libri scriptus et in ~o neodum finitus Orestes Juv.1.6.

2 The back (of an animal, bird, etc.). b (esp. as the part ridden). c (as a joint of meat). d (transf., applied to the arched shoots of brambles); (agr.) a raised surface in a field, ridge.

cae (sc. grues)...in ~o praeuolantium colla...reponunt Cic.N.D.2.125; anguis squamea conuolens sublatu pectore ~a Verg.G.3.426; uersa...iuuenium ~a fatigamus hasta A.9.610; molle gerit ~o lucida uellus uis Tib.2.1.62; pinna...qualis in aerie ~o solet esse columbae Ov.Pont.3.3.19; murenam...consciam teretis ac lubrici ~i Plin.Nat.3.12.12; (in a constellation) Vincula...quae retinent Pisces...retro ad Pictoris ~a reuertit Cic.Arad.396 (1524); MAN.5.104; (transf.) uelox in ~a reuoluitur annis (i.e. comes round again upon itself) Stat.Theb.5.460; ~[implying the whole body, as being the most prominent part] quattuor...nigrantis ~a iuuenos Verg.A.6.243; ut niger albae ~a maritus uis nascitur mutet in agna CALP.Ecl.2.37; (in poetic periphrases) mittit uiginti tauros, magnorum horrentia centum ~a suum Verg.A.1.635. b (Aegides) ~o...Blenoris alti (i.e. a centaur) insilit haud solito quemquam portare nisi ipsum Ov.Met.12.345; si mhi non...bellatoris ~a premuntur equi Fast.2.12; (senex) ~o residet asselli 3.749; petulans iuuenos uirginum straiuit sua ~a ludo Sen.Phaed.304; sub corde mouet, qui (equi) molle domandi ferre iugum, qui ~a boni Stat.Theb.10.233; pecus aliquod unicum ~o uehens GEL.20.1.26. c durati sale ~a suis truncique Mor.57; uescitur Aeneas...perpetui ~o bouis et lustralibus extis Verg.A.8.183; Ov.Met.8.648; Juv.11.82. d nec manibus mitis ferulas nec cruribus aequa ~a rubi Col.10.22; ~qui, proscisso quae suscitatur aequore ~a, rursus in obliquum uerso perumpit aratro Verg.G.1.97; spissus ager: glaebas cunctantis crassaque ~a expectata 2.236; insequitur...fossor, qui crebris bidentibus...minute soli ~a comminuat Col.4.14.1; 10.7.

3 (usu. pl.) The rear, tail (of an army, esp. in retreat).

nunc ~a fuga nudant, nunc spicula uertunt infensi Verg.A.5.586; circumduci Albanum exercitum ut Fidenatium nuda ~a inuadunt Liv.2.27.8; fugientibus, quoad insequi pedes potuit, ~a caesa 2.25.4; ~a impugnare hostium 3.70.4; 9.23.15; Sciambrus conditit inque fugam barbara ~a dedit Epic.Drusi 18; promouit ipse acies, inepit ~a suorum Luc.7.576; hastatos...iussit...collem capere, ex quo decurri poterat in hostium ~a Fron.Str.2.4.2; ne uersis ad ciuile bellum legionibus ~a nudarentur Tac.Hist.2.82; cuius (sc. agminis) frontem et ~a Aorsi...tutabantur Ann.12.16; 13.40; (sg.) praefectum eorum occulte circumire ~um suorum iubet Parmenionique coniungi CURT.3.11.3; ~[in fig. phr.] uidet hostis tibi adesse tuoque ~o opsidum? Pl.Mil.219; ~[transf.] uer fugit aestates: aestatum ~a lacestis...autumnus Laus Pis.150.

4 (esp. of troops, sts. of individuals): a ~a uertere (conuertere). To turn tail, take to flight. b ~a (~um) dare (sts. foll. by fugae) = prec.; sim. ~a praebere, praestare, etc.

a hostes abiectis armis ~a uertuntur CAES.Gal.4.37.4; 7.88.3; Civ.2.34.6; omnis eo terrore Aegyptus et Indi...uertebant ~a Verg.A.8.706; postquam cadentibus primis iam ad se quisque percuterant caedem cernebat, ~a uertit Liv.6.13.3; 22.47.3; rumori ~a uertitis? Sen.Suas.2.4; Tac.Hist.2.55; (in fig. phr.) quid ~a uertis, anime? Sen.A.228; ~nobis indomitus conuertit...germanus ~a Hannibalis Sil.13.678. b dato uertit nestigia ~o Verg.A.10.646; puluerenta fuga Rutuli dant ~a per agros 12.463; hunc infans amor uersis dare ~a carnis iussit Prop.2.16.39; Romanus miles...~a passim dabat atque effuso cursu castra repetebat Liv.6.24.4; si ~a data hosti, si signa foede amissa obici nobis possent 7.13.4; 25.41.6; prius...lepori dato sua ~a canis Ov.Ars.1.272; Quint.Inst.1.13.4; (w. fugae) hostis turpi ~a dedisse fugae Prop.4.2.54; ~a fugae dederat conuersa...heros Ov.Met.13.879; (poet.) ueniens positas Hymanaeus ad aras fugit et a thalami limine ~a dedit Ep.20.158; (transf.) dolor dat ~a timori Stat.Theb.5.698; (cf. stat.) acies hostique fruendo dent animas et ~a negant 6.678; ~genus omne ferarum quod non ~a fugae, sed pugnae pectora praebet Ov.Met.10.706; uidetis...medium aciem exhaustam; nam ultimi...~a iam praebet CURT.4.14.14; Tac.Ann.14.37; ~cateruae amatorum paucioribus ~a praestare Ag.37.3; ~a fugae celeri praestant instantibus Ombis Juv.15.75; ~territa...ostendit ~a Britannis Luc.2.572; ~more equestris prolii sumptis ~is ac redditis (i.e. now retreating, now advancing) SAL.Hist.4.75.

5 The back or rear (expr. direction or position relative to a person, etc.); esp. post (pone) ~um or ~a, behind one, in one's rear;

(w. gen.) at the rear (of). b a ~o, from or at one's back, (from) behind. c in ~um or ~a, towards one's rear, backwards.

Nicandro...iussu...armatos...Panhormum ad ~um hosti um ducere Liv.37.11.6; modo praecedas facili, modo ~a sequearis Ov.Ars.1.493; Fast.5.440; V.F.4.176; ~Germani post ~um clamore audito...armis abiectis...se ex castris eiecerunt CAES.Gal.4.15.1; post ~um hostium relinquere 4.22.2; Civ.3.44.4; quid faciat (Phaethon)? multum caeli post ~a relictum, ante oculos plus est Ov.Met.1.187; Luc.2.628; ceu saeptus in arto dat catulos post ~a leo V.F.1.6.347; (transf.) exeo; releuante colla...mitior caeli status postera sequitur Sen.Oed.1055; stupet haec qui iam post ~a reliquit sexaginta annos...? Iuv.13.16; ~[w. gen.] post ~um hostium legionem ostenderunt CAES.Gal.7.62.6; B.Afr.80.5; pone ~um deae saxum insurgit APUL.Met.2.4. b ut ~a Milonem adorirentur Cic.Mil.29; parula causa est procul ~a ~o quae prouocat Lucr.4.194; CAES.Gal.7.87.2; tenue praetentum litus esse, quod transgressis stagna ab ~o sint Liv.10.2.5; ne qua ab ~o uis hostium...suos turbaret 25.26.1; accipiant uentos ~a ~o mille carinae Ov.Met.12.37; nauigia, quibus amnes...transimus apatis...uelis et additis ~a ~o gubernaculis Sen.Ep.90.24; Suet.Dom.14.4; (transf., of reserves) legiones classesque...in aciem deducti, Oriens Occidensque et quicquid uirumque uirum est ~a Tac.Hist.1.89; ~ecce nobis repente de ~o manipuli: armati supercurrunt equites APUL.Met.9.9. c si quando (Camilla) in ~um pulsa recessit Verg.A.11.653; duae grandes uenae in priora et ~a discurrunt Plin.Nat.11.182; Sil.4.315; alius (orator)...in ~um flagellet Quint.Inst.11.3.118.

6 The rear or far side (of a topographical feature, a territory, etc.); esp. a ~o (often foll. by gen.), on (from) the rear or far side (of); sim. ~o, in ~o, post ~a (+gen.); in ~um, towards the rear or far side.

tu cape spinosi rorida ~a iugi Prop.4.4.48; ut ad ~a collis ab equite suo inesset hostem incautum petraheret Liv.25.15.12; hinc Teos illic Clazomenae, quia ~a agunt (i.e. back on each other) confinio adnexae muri MELA 1.89; prius ~a et mediterraneas iurisdictiones (sc. Cariae) indicasse conueniat Plin.Nat.3.105; retro...Cotini, Osi, Buri ~a Marcomanorum...claudunt Tac.Ger.43.1; insulam...quam mare Oceanus a fronte, Rhenus amnis ~um ac latera circumluit Hist.4.12; ~Anticyra...ab ~o Aetoliarum Acarnaniamque, ab lateribus Locridem ac Boeotiam habebat Liv.32.18.5; qui (sc. Anio)...Latium includit ~a ~o Plin.Nat.3.54; (w. gen.) cum Germaniam ad laeuam et in fronte...~a ~o sedium suarum haberet Noricos VELL.2.109.3; Doridis ~a ~o mons Oeta est Plin.Nat.4.28; 5.10; territus quod is ~a ~o insulae...erepisset ad se Suet.Tib.60; ~mons Claudius, cuius in fronte Scordisci, in ~o Taurisci Plin.Nat.3.148; (Macedonia) in solis occasum recedens post ~a Magnesiae atque Thessaliae 4.33; Tigris, ad septentrionem flexus eiusdem gentis ~o campos Cauchas secat 6.129; ~interuallum iustum arborum...quadrageni pedes in ~a frontemque, in latera uiceni 17.202.

7 The covering of an animal's back (i.e. its skin or hide). b (used as a material).

~um...leonis dat Salio uiliis onerosum atque ungubus aureis Verg.A.5.351; aduenis, quantum secto bouis ~o amplecti loci poterint, tantum ad urbem communiendam precario datum Liv.34.62.12; derecta bicorni ~a capro Ov.Met.15.305; magna Scytharum pars ~is uulpium induitur Sen.Ep.90.16; ad somnos non ~a feras praebere cubile aduerunt Luc.4.603; Tac.Hist.2.88; Ann.15.44; ~[applied to the Golden Fleece] aurea...Aesonio ~a petita duci Ov.Am.1.15.22; Ep.6.104; fatalia...~a V.F.5.242; 8.132. b Aiaci...cui tegumen septem ~a fuere bouis Ar.R.3.112; Met.12.97; quos (sc. uentos) bouis inclusos ~o...Dulichium sumpsisse ducem 14.225; inducto craterem defendere ~o V.F.2.109; ~[w. ref. to the castus] doro...intendere brachia ~o Verg.A.5.403; Erycis tibi ~a remitto 5.419; taurea uulnifico...aspera plumbo ~a V.F.1.421; ~[w. ref. to lambourines used in orgiastic worship] (Attis) quatiens...~a tauri teneris caua digitis CATUL.63.10; rauca...~a Ov.Fast.4.212; Idaea...~a Stat.Theb.8.221; Bacchea...~a Ach.1.715.

8 The outer covering or surface of anything; (esp. of the ground, water, etc.).

phalarica uenit...quam nec duo taurea ~a nec...lorica...sustinuit Verg.A.9.706; clipeum, tot ferri ~a, tot aeris, quem pellis totiens obeat circumdata tauri 10.482; illa (sc. hasta)...per linea ~a a tribusque transit intextum tauris opus 10.784; suffecta manu foribus testudinibus Indae ~a sedent Luc.10.121; ~multa...sub ~o terra flumina tecta Lucr.6.540; Ov.Pont.1.2.80; reserata...~a nigrantis poli, leuis ut Mycenae turba prospiciat Phrygum Sen.Ag.756; niger inficit horror ~a maris Luc.5.565; spumea porrecti dirimentes ~a profundis Stat.Theb.5.482; (fig. sense 2b) concrepant...in flumine crustae, undaque iam ~o ferratos sustinet orbis Verg.G.3.361; Plin.Pan.12.3.

tergus ~oris, n. [as prec., term. after pectus; see also TERGVIS]

1 The back (of an animal, etc.); esp. used as meat). b (more rarely of a human being). c (transf.) a raised surface or ridge.

Helien, aurea quam molli ~ore uexit opus Prop.2.26.6; fuluo ~ore damnae Ov.Hal.64; 95; MAN.4.517; taurus...~ore candido Sen.Med.60; ut (equa)...facilem sui ~oris ascensum...minori quadripedi praebet Col.6.37.10; quos...~oribus ligant angues Petr.89.143; cum comminus egit ira sues strictisque erexit ~ora saetis Stat.Theb.11.531; APUL.Met.10.15; ~seruato...dieu rescacat de ~ore (sc. of a pig) partem exiguum Ov.Met.8.649; PHAED.2.1.9; compositis...supra tabulatum ~oribus aut frustis Col.12.55.2; (prandium) de integris ~oribus Fro.Aur.2.2.48 (147N); (of fomis) postea culinarum artes, ut clunes spectentur, ut d. uidentur in ~ora (gallinae) Plin.Nat.10.140. b ~us sursus pinguis operat Enn.Ann.508; fugientibus ingerit hastas in ~us Verg.A.9.764; Ov.Met.5.434 (t.l. tergum); ~[as the part flogged] (seruus) ~us et caput suum deliciis praesentibus praetulit Sen.Con.7.6.7. c oppidum...angusto ~ore continenti adnexum MELA 1.71.

2 *ab ~ore*, On the far side.

altero Galliam altero Germaniam spectans (Britannia), turn rursus perpetuo margine directi litoris ab ~ore abducta MELA 3.50.

3 The outer covering of the back (of an animal, etc.); (esp. as a material). **b** the outer covering, coat (of an organ of the body).

~ora diripiunt costis et uiscera nudant VERG.A.1.211; durissimum dorso (sc. of an elephant) ~us, uentri molle PLIN.Nat.8.30; 8.74; tenuissimum iis (sc. murenis) ~us, contra anguillis crassius 9.77; telum (sc. culicis) ~. perfolendi ~ori quo spiculauit ingenio (natura rerum)! 11.3; APUL.Met.4.14; ~frustra Telamone creatus gestast laena taurorum ~ora septem Ov.Met.13.347; parma elephantino ~ori exsecta MELA 1.26; (applied to a shield of hide) lorica. ~ Martis Getico ~ore fida magis MART.7.2.2 **b** uentriculus ~. constat ex duobus ~oribus CELS.4.1.6; ~ (w. ref. to the prepuce) iuxta pubem. ~us inciditur donec coles nudetur CELS.7.25.1.B; 7.25.2.

teriugus ~a ~um, a. [ter-, tre- (TRES) + IVGVM + -VS] Threefold, triple.

canis. ~o. capite praeditus (i.e. Cerberus) APUL.Met. 6.19.

termen ~inis, n. [cogn. w. Gk. *τέρμα*; cf. *terminus*, *termo*] GENDER: app. fem. in CIL 6.28239.6. A boundary-stone or post; also, the deity presiding over it. **b** the end or limit (of a period of time).

181 ~INA DVO STANT CIRCVI VIAM CIL 1.584.8; ~inibus, aut arboribus notatis HYG.agrim.8.9; BALB.grom.p.103.La; CIL 6.38438; ~TERMINIVS AVC (i.e. Augustus) SACR(um) 3.5036. **b** VENIT INQVIA DIES ET ACERBAE ~INIS HORA CIL 6.28239.6; (app.) ~SI CYM ~INE LEGERIS ~PEREMPTAM ME AETATIS VICISSIMO DOLEBIS 2.59.3.

termentum ~i, n. [TERO + -MENTVM] A sore caused by friction.

~um pro eo, quod nunc dicitur detrimentum, utitur Plautus Festr. p.363M; (pred. dat., in fig. phr.) Attridae. ~ Pergamum. ~mili cum numero nauum decimo anno post subegerunt, non pedibus ~o fuit (i.e. their exploit was negligible) praeterea ergo erum expugnabo meum sine classe sineque exercitu PL.Bac.929.

termes ~itis, m. [prob. a loan-word] A bough of a tree. **b** the name of a specific tree or bush, perh. the wild olive.

~es ramus desectus ex arbore, nec foliis repletus, nec nimis glaber PAUL.Fest.p.367M; ~ (of the olive) beata. ~arua. ~ ubi. ~germinat. ~numquam fallentis ~es oliuae HOR.Epod. 16.45; ~ (of the date-palm) auulsum e palma ~item cum fructu GEL.2.26.10; 3.99. **b** inculto Siluanus ~ite gaudens GRAT.20; 132; nemora. ~quae uestiuntur. ~ilicibus, oleastris, ~itibus COL.7.9.6.

Terminālia ~ium, n. pl. [as next] The festival of Terminus, *numen* of boundary-marks (23 Feb.).

CIL 1.682.1; ~ia quod est dies anni extremus constitutus VAR.L.6.13; ~ibus. In suburbium. ~ire Cic.Phil.12.24; AU. 6.1.1; agna festis caesa ~ibus HOR.Epod.2.59; hoc anno intercalatum est: tertio die post ~ia kalendae intercalariae fuisse LIV.43.11.13; 45.44.3; ~ (abbrev. Ter.) Fast.Maff.(CIL 1.2.23).

terminālis ~is ~e, a. [TERMINVS + -ALIS]

1 Marking a boundary.

cippus. ~monumentalis. ~. non ~is HYG.agrim.p.75.

2 Marking a conclusion, final.

tubae ~is cantus ARUL.Met.10.29.

terminātiō ~ōnis, f. [TERMINO + -TIO]

1 The action of marking the boundaries of a territory (esp. by boundary-posts or -stones). **b** (transf.) the marking off or delimiting (of an immaterial thing).

Numidae. ~de ~one Scipionis mentiri eos (sc. Carthaginenses) arguebat LIV.34.62.11; fines. ~uos. inter se vicini priuata ~one distinguunt SEN.Ben.7.4.3; CVRATOR ALVEI ET RIPARVM TIBERIS. ~RESTITVIT SECVNDVM PRAEEDENTEM ~ONEM PROXIMI(i) CIPP(i) PED(es) XLIII CIL 6.1240.12; HYG.Gragrim.p.159; p.167; ~ (cf.) non potest nostra scriptura non ueras habere ~ones regionum, unde spiritus uentorum oriuntur VITR.1.6.11; oppidum Ismuc, cuius agrorum regiones incredibili finitae sunt ~one (i.e. because no snakes live within a certain radius of it) 8.24. **b** ut. ~ poeticae uersus inuentus est ~one aurium Cic.Orat.178.

2 (quasi-concr.) A limit in space, boundary; (app. also) a tract along a boundary, borderland. **b** (transf.) a limit in scope, extent, or duration. **c** (of a sound) a limit in frequency.

~o orientis et occidentis circa terrae librationem. ~ habere uidetur libratam naturali modo circuitionem VITR. 6.1.5; ~negotiores, qui ad extremas Aegypti regiones proximae ultimis finibus terrae ~ones fuerunt 9.5.4. **b** exposita. ~one rerum expendendarum Cic.Fin.5.27; hae sunt ~ones dispositionum VITR.1.2.2; de officio architecturae ~onibusque artis perscriptis 2.p.5; continuata uox. ~ efficit. ~ones non apparentes, interualla uerum media apparentia 5.4.2. **c** cum uox. ~se flectens. ~peruenit in quantum ~onem, appellatur diatessaron VITR.5.4.8.

3 An ending, conclusion. **b** (app.) the end or goal (of an activity).

quorum (uerborum) descriptus ordo alias alia ~one concluditur Cic.Orat.200; sententiarum. ~pronuntiatio prolectando sensus legentium perducit sine offensa ad summam scriptorum ~onem VITR.5.p.1. **b** quas. ~philosophi hominibus agendae uitae ~ones finissent VITR.7.p.2.

terminātus ~ūs, m. [next + -TVS] = prec. (sense 1).

si. ~de fine agatur et omnino ~us distinctio ei desit AGEN.agrim.p.29.

terminō ~āre ~āui ~ātum, tr. [next + -O]

1 To mark the boundaries of (a territory, properly by the placing of stones or posts); also, to mark out (boundaries) in this way. **b** (of natural features, etc.) to form the boundary of. **c** (w. ab) to demarcate (one territory from another) by boundary-marks.

L SENTIVS. DE SEN(alius) SENTENTIA LOCA ~ANDA COE- R(aut) CIL 1.838; lituus ille, quo. ~regiones uineae ~auit (sc. an augur) Cic.N.D.2.9; fana omnia. ~restituere ~arentur expiarenturque LIV.5.50.2; Leg.pub.22(Font.iur.p.114); POMERIVM AMPLIAUIT ~AVITQ CIL 6.31537.9; cum centurias omnes inscriptis lapidibus ~auerimus HYG.Gragrim.p.159; (w. indir. qu.) (praetores) ~are iussi, quia ulterior citiorque provincia seruaretur LIV.32.28.11; (hyperb.) qui Ianiculo et Alpiu spem possessionum ~arat suarum Cic.Mit.74; nascitur. ~Caesar, imperium Oceano, famam qui ~et astris VERG.A.1.287; (transf.) ut subiectos campos ~are oculis haud facile queas LIV.32.4.4; ~illorum finis sic, ut ipsi dixerant, ~auit (sc. an arbitrator) Cic.Off.1.33. **b** intra finem eius loci quem oleae ~abant Cic.Caec.22; ut Asia, quae imperium antea nostrum ~abat, nunc tribus nouis prouinciis ipsa cingitur Prov.31; is (sc. stomachus). ~palato extremo atque intimo ~atur N.D.2.133; mare terras ~at omnis LUCR.1.986; regionem, quam. ab occasu. ~Axis ~aret fluuius LIV.45.29.7; MELA 1.20; regna cardine ab occiduo uicinus Gadibus Atlans ~at LUCR.6.73; pars eius (sc. togae) prior mediis curibus optime ~atur QUINT.Inst. 11.3.139; APUL.Mun.26; ~ (w. boundary as obj.) cum a summis Alpium iugis, quae finem Italiae ~ant, initium huius finium haud multo plus quam cum milibus passuum abesset VELL.2.109.4. **c** ad agrum publicum a priuato ~andum ~ire LIV.42.1.6.

2 (transf.) To determine the limits of, define, delimit (immaterial or abst. things).

ea (sc. lingua) uocem immoderate profusam fingit et ~at atque sonos uocis distinctos. ~efficit Cic.N.D.2.149; Epicurus. qui bona uoluptate ~auerit, mala dolore Off. 3.117; conscripsi praescriptions ~atas, ut. ~futura qualia sint opera per te posset nota habere VITR.1.p.3; rationes. ~architecturae partitione distribui finitionibusque ~auit 3.p.4; hoc. ~admiror, Maoum. tam anguste materiam qualitatibus ~asse QUINT.Inst.7.4.40; 9.1.14.

3 To limit in scope, extent, etc., restrict; to fix, lay down (a limit).

spiritu quasi necessitate aliqua uerborum comprehensio ~atur Cic.Brut.34; uidimus tuam uictoriam proeliorum exitu ~atam: gladium uagina uacuum in urbe non uidimus MARC.17; ipsa natura diuitias, quibus contenta sit. ~atas habet FIN.1.45; qui sonos uocis, qui infiniti uidebantur, paucis litterarum notis ~auit Tusc.1.62; ne forte putes animalia sola teneri legibus hisce, eadem ratio res ~at omnis LUCR.2.719; duritia eius (i.e. seminis) in cibis gratiam ~ante PLIN.Nat.19.73; cum grammaticae amor et usus lectionis non scholarum temporibus, sed uitae spatio ~entur QUINT.Inst.1.8.12; si (M. Tullius) ingenium suum conceptio forti. ~asset 12.2.23; utrum uilius dici et etiam plurium dierum spatium id (i.e. the process of detection) ~andum sit GAULUS CIL 3.184; machinam. ~suis legibus ~atam ARUL.Mun.30; (w. intra) qui. ~legem proeniis. ~dederunt, ut intra quattuor sensus ~arentur QUINT.Inst. 4.1.62; homo catus nunquam ~at nec magnitudinis nec diuturnitatis modum Cic.Tusc.2.45; modus eius (sc. perihodi) a Cicerone. ~quattuor senariis uersibus. ~atur QUINT.Inst.9.4.125; manumittendi modum ~auit SEXT. AUG.40.3.

4 To bring to a close, end, conclude. **b** to settle, decide (an issue).

iam imperio annuo ~ato Cic.Fam.3.12.4; bellum ~atum erat LIV.33.19.6; siue (mors) satietatem ac lassitudinem senis ~at SEN.Dial.6.20.1; quod fato ~atur, prouidentia debet suscepta uideri APUL.Pl.1.12; ~ (w. abl., etc., indicating manner of ending) clausulis. ~quas uult longa plerumque syllaba ~ari Cic.Orat.3.183; cadere. ~numerosae oportere ~arique sententiam ORAT.199; ut, unde est orsa, in eodem ~etur oratio MARC.33; quamuis femina singulari nominatio ~us litteris finita nunquam genetiua casu ~ris syllaba ~entur QUINT.Inst.1.6.14; pauci sensus apte et cum quodam lumine ~antur TAC.Dial.22.3; quod. ~amores. ~eiusmodi satietate ac paenitentia ~entur APUL.Pl.2.13. **b** quod. ~solita armis discerni iure ~arentur VELL.2.118.1; arbiter electus est ut arbitratus eius res ~etur SCAEVA dig.4.8.44; officio iudicis conceptio huiusmodi iurisdictionis ~etur ULF. dig.12.34.8; nisi uel negotium uel lis ~ata est PAUL.dig. 42.1.45; 50.16.230.

terminus ~i, m. [cf. TERMEN; perh. formed from its pl. *termina* on anal. of *loca*: *locus*] FORMS: ~men- CIL 11.4643.

1 A post, stone, or sim. marking the boundary of a property. **b** (regarded as a *numen*).

EOS FINEIS FACERE ~OSQUE STATVI IVSERUNT CIL 1.584.3; 1.719.3; qui. ~i hac lege statuti erunt, ne quis eorum quem eicito neue loco moueto sciens dolo malo Leg.pub. (Font.iur.p.96)15; cui. ~nullum (erat) ciuile ius, nisi possessionem ~i Cic.Mit.74; proximos reuelli agri ~os et ultra limites clientium salis auarus HOR.Carm.2.18.24; in urbis incremento semper quantum moenia processura erant tantum ~i hic consecrati proferebantur LIV.1.44.5; ~VS AVGVSTAL(IS) CIL 2.859.4; GERM.Ara.1.18; ~OS VETVST DILAPSO EXALTAVIT CIL 6.31553; in quibusdam. ~regionibus palos pro ~is observant, alii lileos, alii oleagineos. ~alii congeries lapidum pro ~is observant HYG.Gragrim.p.102; extremitatem. ~is lapideis obligabimus VITR.7.p.2. 161; qui ~os finium causos positos peroluerunt CALL.dig. 47.21.2; ~ (in fig. phr.) aut Stoicos constituit sapiens aut ueteris Academiae. ~utrumque non potest; est enim inter eos non de ~is sed de tota possessione contentio Cic.Luc. 132; (cf. sense 3) finita potestas. ~cuique quam sit ratione

atque alte ~us haerens LUCR.1.77; uitae depactus ~us alte 2.1087; sic fata Louis poscunt, hic ~us haeret VERG.A. 4.614; ~ (humorously applied to the penis) nisi nunc aliquis. ~occurrit mihi, qui quoniam, quo conpingam ~um in tutum locum Pompon.com.126. **b** ~o fanum fuit CATO hist.24; VAR.L.5.74; LIV.1.55.3; 5.54.7; ~c, siue lapis siue es deossus in agro stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes OV.Fast.2.641; unum aliaque, quibus consuetudo est ~i sacrum fieri Sic.Flagrim.p.105; PAUL.Fest.p.368M; (pl.) (Numa) instituit. ~ferias. ~is agrorum PLIN.Nat.18.8.

2 The remotest limit, furthest point (of a country, empire, etc.), or a natural feature marking it; (esp. pl., often vaguely = frontiers, bounds). **b** the endmost point, extremity (of a line, etc.).

quicumque mundo ~us obstitit, hunc tanget armis HOR. Carm.3.3.53; ~us est nunc imperii uestri mons Taurus LIV.37.54.23; Tyria classis. In ultimo Hispaniae tractu, extremo nostri orbis ~o. ~Gadis condidit VELL.1.2.3; Tanais. Asiaeque et ~us idem Europae LUC.3.274; Sydracis, expeditionum Alexandri ~o PLIN.Nat.12.24; (cf.) in orbe ~i circumfluentis (i.e. in a treadmill) reciproco pressu mea recalcans uestigia APUL.Met.9.11; (transf.) Psyche misella. ~extra ~um mentis suae posita 5.18; ~ (pl.) pecua. ~pascunt Danaei in Froegiae ~is ACC.trag.178; qui. ~imperium populi Romani orbis terrarum ~is definitis Cic.Sest.67; quod. ~modicus regni ~is ueteretur Deiot.36; (superbissima gens) circumscribit inluditque nos ~is montium fluminaque, quos non excedamus LIV.21.44.5; ~os populi Romani propagari 36.1.3; placere. ~antiquis Macedoniae ~is regnum finiri 39.26.14; qui incestas manus intulisse intra ~os sacros templi dicantur 45.5.7; is. ~aetate iam senior ~os agelli sui nunquam excesserat V.Max.7.1.2; haec circa Bactra et Scytharum ~os gesta CORT.9.7.11; protulit. ~magnitudo populi Romani ultra Rhenum ultraque ueteres ~os imperii reuerentiam TAC.Ger.29.3; egressi. ~priorum exercituum ~os, finem Britanniae. ~armis tenemus AG. 33.3; quidam ab exordio Tanais ad ora Nili Asiae ~os meliuntur APUL.Mun.7; (in fig. phr.) neque exordii primum unde occupas habes neque ad detexundam telam certos ~os PL.Ps.400; (cf., in a zeugma) plus est ingeni Romani ~os in tantum promouisse quam imperii PLIN.Nat. 7.117. **b** de spinae meae ~o. ~cauda prodegit APUL.Met. 3.24.

3 (transf.) A point marking the furthest extent of an action, condition, etc., a limit, bound (often pl.).

(sg.) ueter fatiurum ~us sic iusserat ACC.trag.481; si unam quamque rem certo naturae ~o definitum Rhet.Her.3.3; ipsas (sc. apes) quamuis angustis ~is ~ui excipiat VERG.G. 4.206; qui uir. ~neque in pecunia neque in gloria concupiscenda aut modum norat aut capiebat ~um VELL.2.46.2; cum cogitatis quantum putetis ~os pati posset, sapientis patientiae paulo uulgiorem ~um pontis SEN.Dial.2.15.2; discipulorum Gallias quem uirum suarum ~um uelint TAC.Hist.4.35; ultra modum delictique saeuire ~um APUL. Met.6.31; ~ (pl.) te redigam eodem unde orta es, ad egestatis ~os PL.As.139; nullis ut ~is circumscribat aut definit ius suum Cic.de Orat.1.70; si nihil longius quam uitae ~i postulabat spe. ~de se et gloria sua cogitasset Rab.Ferd.29; requiri placere ~os quos Socrates pegerit, illique parere Leg.1.56; principis incoluntatem ad longissimos humanae conditionis ~os proroganda V.Max.8.13.intro.; illum (i.e. iudicem) formula inludit et certos, quos non excedat, ~os ponit SEN.Ben.3.7.5; nec angustioribus ~is finem Euripidis. ~quam Lysiae. ~includi TAC.Dial.12.5; si legatus officii ~os, obsequium erga imperatorem exuit AMN.3.12; hos ~os. ~dignitati tuae statuo PLIN.Ep.6.29.3; ne te somno defraudas utique ~os diei et noctis serues FRO.4ur.2.p.12 (227N); (cf.) constituendi. ~sunt qui sint in amicitia fines et quasi ~i diligendi Cic.Amic.56.

4 The point at which an activity or process stops, the end.

conclusio est artificiosus orationis ~us Rhet.Her.1.4; cum consili tu. ~cum tibi finem statueris quem ipsa fortuna ~um nostrum contentiorem esse uoluerit Cic.Fam.6.22.2; neque ~um malorum prius aspiciet, quam. ~conuersionem TIM.45; data dictio erat, caueret. ~Pandosiam. ~urbem; ibi fati eius ~um dari LIV.8.24.2; quandoque erit ~is rebus humanis, cum partes eius interire debuerint SEN.Nat. 3.29.5; an ipsi. ~erimus, quae prima dies, ubi ~us aet. ~? STAT.Theb.3.555; miser heu bellorum ~us! 11.651; ille. ~uitae ~um posuit APUL.Met.4.12; cum ~o sermonis. ~se proripuit 5.24; ~ (in zeugma w. sense 2) Ampelusia. ~pronunturum, operis huius atque Atlantici litoris ~us MELA 3.107.

termiteus ~a ~um, a. [TERMES + -EVS] (prob.) Of a wild olive.

manu manum. ~sacerdos ~um quatiens GRAT.447.

termō ~ōnis, m. [ad. Gk. *τέρμα*; cf. TERMEN, TERMINVS] A finishing-post in a race.

ingenti uadit cursu qua redditus ~o est ENN.Ann.479; 480; ~onem Ennius Graeca consuetudine dixit, quem nos nunc terminum Festr.p.363M.

ternagus ~i, m. [Iberian, like other mining terms] (in mining) An exploratory shaft.

PROC EXPLORANDI NOVI METALLI CAUSA ~VM A CVNI- QVATROGERE PLKMITTITO ITA VT ~VS. ~ALITVDINIS. ~QVATROGERS FEDES HABBAT Lex Vip.2.38(Font.iur.p.295).

ternārius ~a ~um, a. [next + -ARIVS] Containing three of anything. **b** (as the name of an unknown kind of tunic).

COL.11.2.28; scrobes ~os, id est quoqueuersus pedum trium Arb.4.3. **b** LEX VESTIS PERREGRINAE: ABOLIAM CENATORIAM K IS, TVNICAM ~AM K IS. CETERA VESTIS AFRA IN SINGVLAS LACINIAS 8 CIL 8.4508.13.

terni ~ae ~a, pl. adj. Rarely sg. ~us. [ter- (TRES) + -NVS; cf. trini]

1 Three to each individual, category, etc., three apiece.

capitiorum quid ducunt secum! pueros, uirgines, binos ~os, alius quinque PL.Epid.211; oculos harundinis

~am cariosa, ~caue ne ares CATO *Ag.* 5,6; bipalido uertenda
~a VAR. *R.* 1,37,5; semina, ~que transferuntur e ~a in ~am
uiua radice 1,39,3; eorum quae gignuntur e ~a stirpes, e
~a sucum trahunt CIL *N.D.* 120, quicumque ~ae muner
uescuntur HOR. *Carm.* 2,14,10; totos, per agros fletore odoratis
~a benigna rosas TIB. 1,3,62; durum ~ae rusticus urget
opus 1,9,8; cum, per bitumina ~am uis emunit aquae
VITR. 8,3,9; sementi ~am, praeparare COL. 2,6,1; 2,10,29;
~ae pestes PLIN. *Nat.* 18,153; ~a ~e uberi uite aliquid,
nascetur QUINT. 2,19,2; (cf. *poet*) homo omnium quos
~a sustinet sceleratissimus SALL. *Iug.* 14,2; ~a (pl.) ut rorulent
~as ~e ferro, proscindant ACC. *trag.* 495; uen seges iaceat
~ae VERG. *E.* 2,37; caput impire, flore ~ae quem ferunt
solent HOR. *Carm.* 1,14,10; pleraque eius (sc. Africae) ob
sistim caeli ~arumque deserta sunt MELA 1,21; CAT. *Ag.*
12,5. ~b huic ~ae filio nescio qui committere epistulam
tantis de rebus non audeo CIL *Al.* 1,3,4; ~ae fem. 7,9,3; ille
stups, dum fratri suo irascitur, nescio qui ~ae filio patris
omnino elegauit PETR. 43,5; (cf.) praesto est mihi Manius heres,
'progenies ~ae? PETR. 6,69.

~ent me omnia: maris scopuli, sonitus, solitudo TURP.
com.113; qui forum, qui templa omnia caede incendisque
 ~eret Cic.*Har.6*; haec noui iudici noua forma ~et oculis
 M.1.; saepe homines .falsis rumoribus ~eri CAES.*Gal.*
 6.2.2.; quae me suspensam insomnia ~ent VERG.*A.4.9*;
 ne mors .consulis exercitum in acie ~eret Liv.*8.6.12*;
 ~itum pristinis cladibus militem 22.12.10; fragor aetheris

~ it ipsum Ov. *Fast.* 1.567; V. *Max.* 1.6.7; ducem. ~uit dira quies Tac. *Ann.* 1.65; ille. uultu Eumenidum ~etur Juv. 1.285; (*med.*, of symptoms) id. interdum uno die fieri satis est, interdum, si ~entia manent, biduo Cels. 3.2.5; 7.3.2. **b** eques sua ipse subsidia ~itis equis proculcauit Liv. 10.36.5; ego belligeris a gentibus undique saeptus ~eor Ov. *Tr.* 3.11.14; Critobolus. in tanto periculo ~itus, manus admovent metuebat Curt. 9.5.25; his, qui uiderant (anguem), ~itis et clamantibus Gel. 6(7).1.3; (w. quod) piscatori. ~perficari. ~piscare faciem iussit, ~itus quod est a tergo insulae ~erepisset ad se Suet. *Tib.* 60; (w. in ~abl., w. ref. to person feared for) cum pro affectu parentes magis in liberis ~eantur Paul. *dig.* 4.2.8.3; (~pf. pple., of parts of the body) ~ita membra. ~cunctant subferre laborem Act. *trag.* 7; (w. animi) consuli ~ito animi Liv. 7.34.4. **c** Pater. dextera sacras iaculatas arces ~uit urbem. ~graua ne rediret saeculum Pyrrhae Hor. *Carm.* 1.2.5; Samnites. ~itos ne ab altero exercitu ~opprimerentur Liv. 10.14.20.

terrestris ~is ~e, a. [TERRA+ESTRIS] FORMS: nom. sg. masc. *terrestres* Flor. *Epit.* 1.18(2.2.4).

1 Living, operating, taking place, etc., on land (opp. water).

~uas ~is pontus strages conciet Acc. *trag.* 399; FORTIOREIS ~IBVS MARITIMISQUE CIL 1.589.2.31; sine regionum ~ium aut maritimarum scientia Cic. *de Orat.* 1.60; Apronium, ~em archipratem Ver. 5.70; ~i itinere B. *Alex.* 2.5.1; proelii ~ibus Nep. *Ale.* 3.5; ~e. bellum Liv. 21.49.1; inexplugnabilem ~i ad maritimo situ urbem 25.23.3; nauales socios ~ibus copis addidit 27.17.6; *Carm. Bell.* Aeg. 39; quia (eae aues) non tantum ~ia, sed aquatilia quoque desiderant pabula Col. 8.13.1; Plin. *Nat.* 33.34; Sil. 14.521; (~of animals, etc.) haec ad Neptuni pedes condimenta sunt: ~is pecudes clemendo condio Pl. *Ps.* 8.55; attendat. ~naturas auium et piscium et ~ium animalium Vitr. 1.4.9; scorpiones ~es Plin. *Nat.* 11.86; (testudines) ~es, marinae, lulariae 32.32; APUL. *Mun.* 22.

2 Living on or in, belonging to, the ground. sententia essitas? ~is cena est. ~us ~is bestia est Pl. *Capt.* 189; stercoratio ad fructus ~is apissima VAR. *R.2.* pr.5; ~i cibo Vitr. 8. pr.2; coturnices. ~parua aui est. ~is potius quam sublimis Plin. *Nat.* 10.65; pluma delicata ~em nobis cibum praestruunt APUL. *Met.* 10.20; ~ium uiscerum uenas Mun. 23.

3 Belonging to this planet or mortal world, earthly, terrestrial.

~o mi Iuppiter ~is Pl. *Per.* 100; in Capitolio, hoc est ~i domicilio Iouis Cic. *Ver.* 4.129; ~ia quae sunt lumina, pendentes lychni Lucr. 5.294; di. ~caelestes, uosque ~es uosque inferni, audite Liv. 3.2.9; Socrates, humanae sapientiae quasi quoddam ~e oraculum V. *Max.* 7.2. ext. 1; iam (natura) uergillias in caelo. ~ferat, non tamen his contenta ~es fecit alias Plin. *Nat.* 18.251; (~neut. as sb.) ~ia. ~mortalis animas uiuunt sortita Hor. *S.2.* 6.93.

terreus ~a ~um, a. [TERRA+EVVS] Made of earth, earthen. **b** (of the first men) formed or sprung from the earth (as the source of all life). **c** consisting of earth (as one of the four 'elements').

~us murus VAR. *L.5.* 4.8; fossa et ~us agger R. 1.14.2. **b** cum primae luem pecudes hausere, uirumque ~a (v.l. terra) progenies duris caput extulit aruis Verg. *G.2.* 347. **c** id genus corporum texta, quae neque tam bruta quam ~a neque tam leuia quam aethera APUL. *Soc.* 9.

terribilis ~is ~e, a. *compar.* ~ior. [TERRIO+BLIS] Inspiring terror or alarm, frightening, terrible.

at tuba ~i sonitu tarantata dixit ENN. *Ann.* 140; si qui tremere et exalbescent. ~obiecta ~i re Cic. *Luc.* 48; ~i. calligine Lucr. 6.852; hominem maximi corporis ~ique facie Nep. *Dat.* 3.1; ~i squalore Charon Verg. *A.6.* 299; portentum ~e Liv. 1.56.4; maiora ac ~iora uero adferre 25.24.9; incompositio agmini ~em tumultum intulit 27.40.10; agros. ~uastabat et iam urbis quoque erat ~is 31.25.3; ~es miscent aconita nouercae Ov. *Met.* 1.147; cum (Mithridates) ~is Italiae quoque uideretur imminere VELL. 2.18.3; post proscritionem Antonius ~ior erat factus etiam suis SEN. *Com.* 7.2.14; ~es Cimbrici Juv. 15.124; (~w. abl.) inmani specie tortuque draconem ~em Cic. *post.* 22.12 (Div. 2.63); ~em cristis galeam Verg. *A.8.* 620; ille. furis accensus et ira ~is 12.947; Masinissam recenti. ~uictoria ~em Liv. 30.8.7; aurum. ~figuris ~e STAT. *Theb.* 6.536; (~w. sup.) ~em affatu. ~tyrannum Sil. 3.3.72; (~w. circa) sin. ~furor est. ~circa ministros ~is Ulp. *dig.* 24.3.22.7.

terricola ~ae, m. [TERRA+COLA] An inhabitant of the earth. daemona. ~inter ~as (ej.) caelicolasque uectores. ~preum APUL. *Soc.* 6.

terricola ~ae, f. ~um ~i, n. [TERRIO+CVLA, ~CVLMVS] An object of terror, bogey.

(fem.) ~as, Lamias. ~tremis has Lucil. 484; AFAN. *com.* 270; ut, si quis tibi palam mortem minuet, omnes ~as eius deludas SEN. *fr.* (Haase p.447); (~neut.) ubi nunc ~a tua sunt? Acc. *trag.* 324; 623; (~ambiguous forms) sine tribuniariae potestatis ~is Liv. 5.9.7; nullis minis, nullis ~is se motos 34.11.7.

terrificamentum ~i, n. [prec.+MENTVM] = prec.

deus. quidquid umbrarum est usquam. oculis tuis oggerat, omnia noctium occursacula. omnia sepulchrorum ~a APUL. *Apol.* 64; inane ~um Soc. 15.

terrifico ~are, tr. [as next+o] To cause to tremble, terrify, alarm.

~quae res nobis uigilantibus obuia mentis ~et Lucr. 1.133; caeli. in nubibus ignes ~ant animos Verg. *A.4.* 210; V. *Fl.* 1.228; quid femineis ululatibus. ~as, moriture, uiros? STAT. *Theb.* 7.678; uipereum. ~malum. ~quod tremis ipse Iouis, quo numina ~antur APUL. *Met.* 4.33.1.7.

terrificus ~a ~um, a. [TERRIO+~FICVS] Terrifying, frightening, awe-inspiring.

~o sonitu Luc. *trag.* 96; ~as capium. ~cristas Lucr. 2.632; 6.388; fulgures. ~os Verg. *A.8.* 431; sacri signa ~i SEN. *Oed.* 384; cometes ~um. ~sidus Plin. *Nat.* 2.92; ~i. ~tonitru V. *Fl.* 4.4.63; aegide ~a 6.174; ~is uaticinationibus Plin. *Ep.* 6.20.10; ~o. ~fremitu et sonoro Verg. *A.5.* 14.9; (~of persons, desit.) ~i cecinerunt omina uates Verg. *A.5.* 524; ~i. ~dementia Phoebe STAT. *Theb.* 3.667; iudicem. ~oportere esse. ~maiestate aequitatis ueritatisque ~um GEL. 14.4.3.

terrigena ~ae, m. [TERRA+GENA] (often attrib.) One born of the earth (esp. as a goddess or the source of life); ~applied to: a the Giants, and sim. supernatural beings; also to various monsters. **b** those who sprang from the dragon's teeth. **c** the first men on earth. **d** the snail. **e** a kind of wind.

a ~am. ~Typhoea Ov. *Met.* 5.325; ~ae. ~gigantes Luc. 3.16; ~am. ~Libya (i.e. Antaeus) STAT. *Theb.* 6.894; quasi in ~as e caelo. ~iela iacerentur Flor. *Epit.* 1.12(1.17.6); ~am Pythona STAT. *Theb.* 5.563; furit. ~ira ~a (i.e. a dragon) Sil. 6.254. **b** ~am. ~fratres Ov. *Met.* 12.99; *Met.* 3.118; ~a miles mutua caede occidit SEN. *Med.* 470; feros. ~as V. *Fl.* 7.505; pudeat, Cadmea iuuentus, ~as mentita patres! STAT. *Theb.* 8.601. **c** Lucr. 5.1411; frigus. ~nudos sine pelibus cruciabat ~as 5.1427. **d** ~am herbigradam domipontem in Cic. *Div.* 2.133. **e** qui (sc. uenti) ~facti e telluris halitu constant, ~ae nuncupantur APUL. *Mun.* 10.

terrilocus ~a ~um, a. [TERRIO+LOCVS] ~vs] Uttering frightening words. uatum ~is. ~dictis Lucr. 1.103.

terrio ~ōnis, m. [ostensibly TERRA+IO] (See quot.; prob. invented to explain *triones*.) omnes (boues) qui terram arabant (dicti) a terra ~ones, unde triones ut dicerentur VAR. *L.7.* 74; GEL. 2.21.8.

terripauum, ~pudium, ~puuium ~i, n. : etymologizing forms of TRIPVDIVM.

~ecesses est aliquid ex ore (sc. puluim) cadere et terram pauire (terripauum primo, post terripudium dictum est; hoc quidem iam tripudium dicitur) Cic. *Div.* 2.72; tripudium. ~, id est terripudium PAUL. *Fest.* p.244M.

territio ~ōnis, f. [TERRIO+TIO] The consternation (of a person) by fear. interrogatio uel leuis ~o Ulp. *dig.* 47.10.15.41.

territo ~āre ~āui, tr. [TERRIO+ITO]

1 To constrain by (constant) fear, try to scare.

quid illum morte ~as? Pl. *Bac.* 885; Cur. 713; Caesar. ~alias (ciuitates) ~ando. ~alias cohortando magnam partem Galliae in officio tenuit CAES. *Gai.* 5.54.2; borum (sc. obsidum) supplicio dubitantis ~ant 7.63.3; dum Troia temptat castra. ~et caelum ~at armis Verg. *A.11.* 351; Romani. ~ultro ex stationibus ac uigiliis ~ant hostem Liv. 3.28.4; adolescentem. ~minis ~are 8.28.3; tolle istam pompam, sub qua lates et stultos ~as SEN. *Ep.* 24.14; V. *Fl.* 5.260; *FRON.* *Str.* 2.9.1; *PRO.* *Aur.* 2. p.58(142N); (~absol.) sub castris eius uagabatur. ~colloquendi aut ~andi causa CAES. *Gai.* 5.57.3.

2 (esp. of facts, conditions) To strike (constant) fear into, frighten, scare.

non. ~tu nunc me istis uerbis ~as Pl. *Mos.* 609; *TER.* *Ann.* 761; miseri, quos improbus aduena bello ~at inualidas ut aui Verg. *A.12.* 262; (~of things) paupertas, pauper ~at mentem animi Pl. *Epit.* 530; *PAC.* *trag.* 292; tribunicium domi bellum patres ~at Liv. 3.24.1; quem. ~non urbis impulsae fragor ~at SEN. *Ep.* 56.13; uitae quies, quam non dolor ~et 82.4; nec te uicinia leui ~at Luc. 5.225; caelestes minae ~abant (sc. Romanos) Flor. *Epit.* 1.24(2.8.3); (~absol.) de minime metuendis, sed. ~formidine inani ~antibus GEL. 19.1.20.

territor ~ōris, m. [TERRIO+TOR] One who terrifies; (in quot., as a title of Jupiter). CIL 4.3559.

territorium ~i, n. [TERRA; term. app. on anal. of *deuersorium*, etc.] ORTHOG.: *terit* VAR. *L.5.* 21 (by association w. *tero*). The area of land enclosed within the boundaries of a town, territory.

dum ne extra agrum colonicum ~iumue fines ducat Leg. *pub.* (*Int. for.* p.9615); colonis locus communis qui prope oppidum relinquatur ~um VAR. *L.5.* 21; ut florentis coloniae ~ium minueretur Cic. *Phil.* 2.102; uidebis. ingentem ciuitatem et laxius ~ium quam multum urbium fines sunt SEN. *Dial.* 6.17.4; extra ~ium id abire Plin. *Nat.* 29.106; territis fugatisque inde ciuibus. ~ia dixit Sic. *Fl. agrim.* p.101; intra patriae ~ium uel muros Ulp. *dig.* 48.22.7.19.

terror ~ōris, m. [TERRIO+OR]

1 The fact or quality of inspiring terror, or an instance of it. **b** (w. gen. of the thing inspiring terror; also w. acc. and inf.). **c** (meton.) a person or thing that causes terror.

exsurget. ~qui ~ore meo occidistis prae metu Pl. *Am.* 1066; ~ore perturbatam multitudinem subigunt Sis. *hist.* 96; eiusdem uim dicendi ~oreque timerunt Cic. *Brut.* 44; quid putatis impendere hac lege omnes gentibus ~oris et mali. ? Agr. 1.9; Batoniis. ~meros ~ores ad me attulit Caesarianos (i.e. has brought alarming reports about Caesar) Cic. *Att.* 6.8.2; spero, magnum nomen imperatoris fore, magnum in aduentu ~orem 8.6.3; irauit hoc ~ore coactus Off. 3.112; Scipio. ~contione aduocata de ~ore suo desperationeque exercitus Caesaris facit uerba B. *Afr.* 32.1; ut tantis circumstantiis ~oribus expedit rem publicam Liv. 2.24.3; his auertendis ~oribus in triduum feriae indicatae 3.5.14; nouus. ~or accesserat defectione Latinorum 6.2.3; magni ~oris bellum VELL. 2.129.4; diros magico ~ore Choatras

V. *Fl.* 6.151; uultum. ~componens ad speculum in omnem ~orem Suet. *Cal.* 50.1; poenam. ~nouis. ~oribus metuendum reddiderunt GEL. 20.1.48; (~w. gen. of person frightened) Megara. diripuit ad reliquorum ac maxime Syracusanorum ~orem Liv. 24.35.2; Tac. *Ann.* 1.21; (~pred. dat.) se. ~ori hostibus futurum CAES. *Gai.* 7.66.6; qui modo ~ori fuerant, trepidantes in urbem compulsi sunt Liv. 34.28.5; Plin. *Nat.* 28.93; (~personified) Luctus comitatur euntem (sc. Tisiphone) et Pavor et ~or Ov. *Met.* 4.485. **b** nihil se ab A. Caecina posse litium ~ore abraderi Cic. *Caec.* 19; accusandi ~ores et minae quibus tu cotidie uti solebas Pl. *dig.* 34.3; discordia. ~belli ~oribus addidit augmen Lucr. 5.1307; in spem adductus. ~ore exercitus ab rege pecuniae capundae SAL. *Jug.* 37.3; SEN. *Com.* 9.2.6; uictor Regulus cum ~orem nominis uiliter circumtulisset Flor. *Epit.* 1.18(2.2.21); Suet. *Vit.* 7.2; (~cf., w. adj.) tuum ~orem equestrem occupatis alio pauore infer Liv. 6.12.10; ~alius praesens ~or adfertur, Scythas. ~aduertare Curt. 7.4.32. **c** populus. nouis, incognite serpens, ~or eras Ov. *Met.* 1.440; (regem) quadrigarum 11 milia trahere et, praecipuum ~orem, elephantos Curt. 9.2.4; ~or. ~modo atque insigne superbum, tum iaceti fasces captataeque. ~securis Sil. 10.563; (~w. gen. of person frightened) aderat. ~mors ~orque sociorum et ciuium Romanorum, lictor Sextius Cic. *Ver.* 5.118; duos ~ores huius imperi, Carthagine Numanitiamque Mur. 58; patria tot regum, unicus quondam Graeciae ~or Curt. 5.7.8; *Ilias* 585; ~or Nemeas (i.e. the Nemean lion) MART. 9.71.7.

2 Extreme fear, terror (as a feeling). **b** (w. gen. of the person or thing feared; also w. indir. qu.).

amori accedunt. ~insomnia, aerumna, error, ~et et fuga Pl. *Mer.* 25; nascetur uobis expers ~oris Achilles CATUL. 64.338; prius quam se hostes ex ~ore ac fuga reciperent CAES. *Gai.* 2.12.1; legiones. ~metu ac ~ore occaecatae B. *Afr.* 40.4; elephantorum magnitudo. ~animos milicium detinebat in ~ore 72.3; nuntiata ea clades. ~orem exiit Liv. 10.4.1; ubi primus ~or ab necopinatio uisu cecidit 33.7.5; ubi castra metantis Romanorum. ~auxiliares tyranni adorti in ~orem ac tumultum coniecerunt 34.28.3; gelido. ~comae ~ore rigeant Ov. *Met.* 3.100; alii. ~fugient ingenti per tota castra ~ore diffuso Curt. 6.11.20; at non nigranini perussit pectora Brutii ~or Luc. 2.235; STAT. *Theb.* 9.442; inde hostibus ~or. fiducia militi Tac. *Ann.* 1.63; (pl.) simul ac ratio tua coepit uociferari naturam rerum. ~difugienti animi ~ores Lucr. 3.16. **b** ~or adhuc inerat superum Sil. 13.19; tantus. ~or hostici aduentus Poenis fuit ut apertis paene portis Carthago caperetur Flor. *Epit.* 1.18(2.2.18); 1.45(3.10.12); ~cedunt acies, et ~or utrimque, quo ruat STAT. *Theb.* 10.930.

terrōsus ~a ~um, a. [TERRA+OSVS] Rich in earth, loamy. (harena) ~a Vitr. 2.4.1; quibus locis non sunt ~i montes sed genere materiae 2.6.6.

terrula ~ae, f. [TERRA+VLA] A small plot of land. REDITVM. ~AE ET AEDIFICII CIL 10.2015.14.

terruncius (teruncius) ~i, m. [*ters (TER)+VNICA] A copper coin weighing three unciae, = three-twelfths of an as or one-fortieth of a denarius. **b** ex ~io, (in inheritance) to the extent of one-fortieth.

~ius a tribus uncis, quod libellae at haec quarta pars, sic quadrans assis VAR. *L.5.* 174; quadrans antea ~ius uocatus Plin. *Nat.* 33.45; MARCIAN. *iter.* 65; (~as typifying an insignificant amount of money) neque ridiculos ~i faciant Pl. *Capt.* 477; ut nullus ~ius insinuat in quemquam Cic. *Att.* 5.17.2; Fam. 2.17.4; ut interit. in diuitias Croesi ~i accessio Fin. 3.45; dos erat a creditore omnis ad ~ium. ~sumpta APUL. *Apol.* 76. **b** eius testamentum deponito. ~fecit palam te ex libella, me ex ~io Cic. *Att.* 7.2.3.

tersus (tertus) ~a ~um, a. *compar.* ~ior, superl. ~issimus. [pple. of TERGE] FORMS: tertus VAR. in Non. p.179M.

1 Neat, trim, spruce. ita sunt circumtonsi et ~i atque unctuli ut mangonis esse uideantur serui VAR. in Non. p.179M; ut ~is niteant talaria plantis Ov. *Met.* 2.736.

2 (of weather) Clear, cloudless. ~um diem pro sereno dictum ab antiquis FRST. p.363M.

3 (of writings, taste, etc.) Polished, refined. iudicium acre ~umque Quint. *Inst.* 12.10.20; quod. in exemplum edatur, et ~um ac limatum. ~esse oportere 12.10.50; praefationes ~ae Plin. *Ep.* 2.3.1; opus ~um, molle, lucundum 9.22.2; uersus. ~quibus mundus. ~linatus, ~ius (ej.) Gracum Latinumque nihil quicquam reperiri puto GEL. 19.9.10; (~of persons) ut optime nec minus in iudicio litterarum quam in omni uitae colore ~issime STAT. *Silv.* 2. pr.; est ~ior ac purus magis Horatius (sc. as a writer of satire) Quint. *Inst.* 10.1.94.

tersus ~us, m. [TERGE+TVS] The action of wiping dry or clean. ex promptuario. ~linea ~ui. profer APUL. *Met.* 1.123; petisse eum a me aliquid ~ui dentibus APOL. 6.

Tertia ~ae, f. A female praenomen. VAR. *L.9.* 60; ~a Aemilia V. *Max.* 6.7.1; ~am, Scauolae filiam Asc. *Sc.* 17.

tertiadecimāni ~ōrum, m. pl. [fem. of TERTIVS DECIMVS+ANVS] The men of the thirteenth legion. ~i struere amphitheatra iussi Tac. *Hist.* 2.67; CIL 6.36917.

tertianus ~a ~um, a. [TERTIVS+ANVS]

1 (of fevers) Recurring every third day (i.e., by inclusive reckoning, on alternate days), tertian; (fem. as sb., sc. febris) a tertian fever. Cic. *N.D.* 3.24; ex his (sc. febris) una cotidiana, altera ~a, altera quartana est Cels. 3.3.1; Plin. *Nat.* 31.12;

JAVOL. *dig. 21.1.53*; —quamvis unam accessionem secuta integritas est, tamen quia ~a timeri potest, expectandus est dies tertius Cels. 3.5.2; PETR. 17.7; horrorem ~ae PLIN. Nat. 22.150; 26.115.

2 (masc. pl. as sb.) The men of the third legion; [also collect. sg.]

orientem solem. ~i salutare Tac. Hist. 3.24; 5.1; ANN. 13.38; CIL 8.2532. (b); —septimani dum nituntur cuneis, ~us securibus gladiisque portam perfregit Tac. Hist. 3.29.

tertiarius ~a ~um, a. [TERTIVS + ARIVS]

1 Containing one-third of something; (of an alloy) consisting of one part of one metal to two of another. **b** (masc. as sb.) one-third of anything; (spec.) one-third of a *sextarius*.

dixerunt. cum facta sunt octo, quod est (sex) tertia adiecta, ~um (numerus) alterum, qui *entropos* dicitur VITR. 3.1.6; —hoc (stagnum). ~um uocant in quo duae sunt nigri (plumbi) portiones et tertia albi PLIN. Nat. 34.160. **b** ut stillidium tecti absoluti ~o respondet VITR. 4.7.5; —sumito bituminis ~um et sulphuris quartarium CATO Agr. 95.1.

2 (masc. as sb.) A gladiator taking the place of one killed in a previous fight.

dedit gladiatores. iam decrepitos. alter burdubasta, alter loripes, ~us mortuus pro mortuo PETR. 45.11.

tertiatio ~ōnis, f. [TERTIO + TIO] The oil obtained from the third pressing.

miscere. ~onem cum prima pressura COL. 12.52.11.

tertiatio, adv. [pple. of TERTIO + O] At the third attempt.

uerba ~ et quartato. dicere prae metu CATO hist. 137.

tertiiceps ~ipis, a. [TERTIVS + CEPS] Occupying third place in a sequence.

Oppius mons, (sacrarum) ~eps eis lucum Esquilinum *ornula* in Var. L. 5.50.

tertiō, adv. [TERTIVS + O]

1 For a third time. **b** on the third occasion. molesta ne siet: non hercle ueniam ~ TER. EW. 530; ille iterum, ille ~. pecuniam dedit C. DEIO. 14; Caesar dictator ~, designatus dictator quarto B. HISP. 2.1; NER. HAN. 4.1; ~ tum post conditum urbem lectissimum fuit LIV. 2.2.2; LARG. 1.22; FROS. 4.9.10; doctum uirum dicere. ~ et 'quarto consul', non 'tertium' quartumque GEL. 10.1.3. **b** cum bis pecunia acquisisset, ~ capitis se absoluit diceret LIV. 26.3.7; 37.58.1; bis amplius, ~ absolutus est reus 43.2.6.

2 As the third item in an enumeration, thirdly; also, in third place (in a race).

dicam. ~ primum de locis, dein quae in locis sunt, ~ de temporibus VAR. L. 7.5; R. 1.1.5; CAES. CIV. 3.43.3; postquam Iuba. ~ primo minis pro imperio egisset cum Zamensibus, dein. ~ precibus orasset ut se ad suos deos penates admitterent. ~ petit ab eis ut sibi coniuges liberosque redderent B. AFR. 9.13; FLOR. EPIT. 2.33 (4.12.50); —uicit Euryalus, accipit praemium equum, ~ secundo Helymus. ~ pharetram, ~ Dioreas galeam HYG. FAB. 275.16.

tertiō ~āre ~āui ~ātum, tr. [TERTIVS + O]

1 To plough (land) for the third time.

colles pinguis soli. ~ Februarii statim proscindendi sunt, deinde ab Aprile medio usque in solstitium iterandi ~ andique Septembris COL. 2.4.9; 2.12.8; 11.2.46.

2 To articulate (words) at the third attempt.

~ata uerba semihanti uoce substrepens APUL. Met. 5.18.

tertium, adv. [next]

1 For a third time.

id ego primo minus animaduerti; ueniunt iterum atque ~ tumultuosius CATO ORAT. 46; C. DEIO. 12.12; creati tribuni. ~ L. Quinctius Cincinnatus ~ L. Purius Medullinus iterum LIV. 4.44.1; 23.24.3; ut statim uomant rursusque hauriant (uinum), idque iterum ~que PLIN. Nat. 14.139; TAC. ANN. 13.34; —(in compound num.) CONSUL ~ DECIMVM AVG. AN. 3.19.

2 In third place, thirdly.

ubi rex Agathocles regnator fuit et iterum Phintia, ~ Liparo PL. MEN. 411; eius species totidem: si. ~; si. ~; ~, si. ~. VAR. R. 1.16.1.

tertius ~a ~um, a. [ord. of TRES, prob. for ~iritios, cf. Av. pritya-] FORMS: voc. masc. sg. *terti* cited in GEL. 15.5.2.

1 Third in numerical order. **b** (esp. in enumerations). **c** ~a regna, the Underworld, the kingdom allotted to Pluto after Jupiter and Neptune had been given heaven and ocean respectively. **d** third in (spatial) position. **e** third in line of descent or in order of succession to an estate.

em tibi, ostendi, eccas (manus). ~ video. age ostende etiam ~am PL. AUL. 64.1; CATO Agr. 13.1; in ~o de philosophia libro C. N. D. 1.33; chromati. ~um trium hemitoniorum est intervalum VITR. 5.4.3; mensae. erat pes ~us inpar OV. MET. 8.661; ~ae legiones defectio Tac. Hist. 2.96; uerbum. ~ae personae VEL. gram. in G. L. 7.69; (w. part. gen.) horum quattuor capitum secundum et ~um omnes concedunt C. Luc. 83; (in compound num.) in commentario ~o decimo MES. iur. 1; (w. ellipsis of sb.) in ~o (sc. libro) de Oratore ita scriptum est QUINT. Inst. 9.1.26; ita. ~ Tullium in ~a (sc. oratione) in Verrem scripsisse GEL. 12.13.17; —(w. ref. to final position in a race) primus equum. ~ uictor habeto; ~us Argolica hac galea contentus abito VERG. A. 5.314; (of the prize) ~a dona facit geminos ex aere lebetes 5.266; (w. ellipsis of palma) DIOCLES AGITATOR. AD HONOREM

VENIT M. ~, (TVLIT S)ECVNDAS DCCCLXI, ~AS DLXXVI CIL 6.1004.89; —(as a token name) si Primus Secundum heredem scripserit, Secundus ~ium ULP. dig. 42.6.1.8. **b** ~a insitio est: terebra uitem quam inseres pertundito. ~ CATO Agr. 4.1.3; quorum (sc. Graecorum) uini sunt Atheniensis. ~ Aeolis aliter, Doris ~i nominabantur C. Flac. 64; CAES. Gal. 1.1.1; genera. ~um modulationum tria: primum quod Graeci nominant *dypnauia*, secundum *xpōna*, ~um *duōuon* VITR. 5.4.3; ~a (inpetigo) etiamnum deterior est Cels. 5.28.17.6; PLIN. Nat. 25.69; APUL. Mun. 6. **c** dura. ~ sortiti ~a regna dei [TIB. 13.5.22; nupta Iouis fratri ~a regna tenet (sc. Persephone) OV. Fast. 4.584; SIL. 8.116; —(cf.) per mare, per terras, per ~a numina iuro OV. Tr. 2.53. **d** de-nortor. ~huc in tabernam ~am PL. Ps. 658; ~a ~o miliario C. Att. 8.5.1; usque ad tabulam. ~um B. HISP. 19.1; quid ita sol quinto a se signo potius quam secundo aut ~o, quae sunt propiora, facit. ~ retentiones VITR. 9.1.13; ~us assurgens Arabum strue tollitur ordo (i.e. in a pyre) STAT. Theb. 6.59; —(masc. pl. as sb.) stantibus primis, secundis summisioribus, ~is magis LIV. 44.9.6. **e** regnum adeo stabile. ~ reliquit, ut ad iam stirpem possessione eius descenderet LIV. 33.21.5; Acaon. ~ prolem. ~ fatetur Iuppiter esse suam: sic a Ioue ~us Aiax OV. Met. 13.28; inter (heredes) ~os ac paene extraneos SUT. CL. 1.6.

2 Third in order of time.

~ nisi pedatu ~o omnis efflixero PL. Cist. 526; suspendito (pernas) in fumo biduum. ~o die demito CATO Agr. 162.3; ~is Saturnalia (i.e. on the third day of the Saturnalia) C. Att. 13.52.1; bellum ~um Punicum Off. 1.79; qui. ~us Romae peregrinus regnum adfectet LIV. 1.35.3; postquam ~a iam pugna, ~a uictoria cum Poenis erat 23.33.4; ~a post illam successit aenea proles OV. Met. 1.123; post ~am sationem COL. 2.9.13; cum ~um (florem) egerit (lupinum) 2.15.6; ~a ferme uigilia Tac. Ann. 2.13; noctis hora ~a GEL. 3.2.1; (pl., of collective groups) cum Sulpicius abdicasset se magistratu, censoris alii uito creati non gesserunt magistratum; ~os creari. ~ religiosum fuit LIV. 6.27.5; —(in compound num.) mense ~o decimo COL. 6.36.2; sexagesimo ~o anno post Tarquinios exactos Tac. Ann. 11.22; —(pred.) quem in senatu sententiam rogabas ~um C. Pis. 11; paterna prima lancinata sunt bona, secunda praeda Pontica, inde ~a Hibera CATUL. 29.18; —(transf. ep.) ~a iam Lunae se cornua lumine complent VERG. A. 3.645; —(w. ellipsis of hora) etesiae. ~a ~a diei oriuntur PLIN. Nat. 2.127; ante. ~colosum Augusti curris per omnis ~asque quietasque MART. 8.44.8; —(app. w. ellipsis of tempus) ut pacem a te iam hoc ~o peteret CURT. 4.11.2.

3 (reckoning inclusively from a point in time, etc.) Third, i.e. the last (or next) but one; *nudiūs* ~us, the day before yesterday (see NVDIVS). **b** (w. ref. to a recurring series) every second.

tot homines, tam ingeniosos. ~ statuere non potuiss utrum 'diem ~um' an 'perendinum', 'iudicem' an 'arbitrum', ~ dici oportet C. M. 27; HAN. 7; capit ex eo proelio penterem unam. ~ posterio quoque ibi die. ~ consumpto post diem ~um contendit in insulam Issam B. Alex. 47.2; rapiant frumenta ex agris nostris, quemadmodum ~o anno rapere LIV. 2.34.10; ante diem quartum et ~um et pridie idus Nouembres 45.3.2; ~a aestate reuersus VELL. 2.82.3; Tac. Hist. 4.84; (of a person) primam (pensionem). ~i qui tum essent, duas ~i et quinti consules numerarent LIV. 29.16.3; (w. starting-point of reckoning expr. by gen.) a. d. x. K. Iun. ~. postero die. ~ post diem ~um eius diei. ~ Sulp. Ruf. Fam. 4.12.2; LIV. 27.35.1; (by ab) (syllaba) proxima extremas aut ab ea ~a QUINT. Inst. 1.5.30; (by dls.) uiri nostri domo ut aberint hic ~us annus PL. S. 30; ~o die quam interregnum inerat consules creat LIV. 3.8.2; PLIN. Nat. 31.27; ~us dies est quod audiui recitamentum Sentium PLIN. Ep. 4.27.1. **b** ~is nundinis partis secanto Lex XII (Font. iur. p. 21); festa. ~ Bacchi, ~a quae. ~ bruma refert (i.e. the Tridiecia) OV. Fast. 1.394; (tertiana) unum diem praestat integrum, ~o redit Cels. 3.3.2; Sauromatas. ~ cibum capere semper diebus ~is, medio abstinere GEL. 9.4.6; —(w. quisque) ~o quoque uerbo orationis suae me appellabat C. Fam. 5.2.8; (signa) manent inimica ~a quaeque lege MAN. 2.572.

4 Additional to two others already known or mentioned, a third. **b** (of persons) present or involved with two others.

altera (brassica) est crispa. ~ et item est ~a, quae lenis uocatur, minutis caulis CATO Agr. 157.2; C. de Orat. 1.14; mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et ~a succedant HOR. Ep. 1.6.35; VITR. 3.1.8; quem ~um consulens, quem alium exercitum expectari? LIV. 21.53.3; circumagatibus se maculis in purpuram candoremque et ~um ex atroque PLIN. Nat. 37.21; inter gradie ualidumque ~um aliquid constitutum est QUINT. Inst. 12.10.66; (masc. as sb.) eadem ratione ictu scorpionis examinatio alteri successit ~us CAES. Gal. 7.25.3; —(of a third alternative) id (flagitium) aut in re esse aut in uerbo; nihil esse ~um C. Fam. 9.22.1; Sen. 66; praeter inane et corpora ~a per se nulla potest rerum in numero natura reuolui LUCR. 1.445; B. Alex. 2.3; aut amat aut odit mulier, nihil est ~um Pub. Sent. A. G. —(w. proper name, applied to a person resembling two famous bearers of it) ~us e caelo cecidit CATO Juv. 2.40. **b** uos duo eritis atque amica tua erit tecum ~a? PL. Tac. 717; duas illas (emit) et Giddenenem nutritum earum ~am POEN. 898; te. ~ seduxi, ut ne quis esset testis ~us POMPO. com. 143; scito te ei dialogo adiunctum esse ~um C. Att. 13.14.1(a); Off. 3.45; in bona cur quisquam ~us ista uenit? OV. Am. 2.5.32; uixque fuga quaesita salus comitibus mihi, ~us e nobis. ~ inopia tinxit ora cruore suo MET. 14.237; aurem non ego ~am titerem MART. 12.24.10; diues enim magno quae dormit ~a lecto Juv. 2.60; duobus comitum. ~um me facio APUL. Met. 1.2.

5 A third in order of merit or importance; ~ae (partes), the third part in a play, etc. **b** third in order of size.

a in sedes conlocat se regias: Clytemnestra iuxtim, ~as natae occupant ANDR. trag. 11; uinea est prima. secundo loco hortus inriguus, ~o salicium CATO Agr. 1.7; Naeuius ~. pretio in ~ost VOLC. poet. 1.7; tria genera bonorum, maxima animi, secunda corporis, externa ~a C. Tusc. 5.85; ut prima (officia) diis immortalibus, secunda patriae, ~a parentibus. debeantur Off. 1.160; PLIN. Nat. 12.19; habenas

tradidit (sc. Domitian) inque suo ~us orbe fuit MART. 9.101.16; uelleribus primis Apulia, Parma secundis nobilis: Altinum ~a laudat ouis 14.155.2; (w. ab) a uno atque messe ~us hic Transpadanis fructus PLIN. Nat. 18.127; —illum (actorem) qui est secundarum aut ~arum partium C. Div. Caec. 48; (w. ellipsis of partes) cognomen. ~ Pamphili ~arum V. MAX. 9.14.4; PLIN. Nat. 7.54; CIL 6.10103.2; (transf.) ut. ~ Demosthenes tribuerit et primas et secundas et ~as actioni C. Orat. 56. **b** uectes longissimos (factio) P. XIX, secundos P. XVI, ~os P. XV CATO Agr. 19.2; ~um trapetum 135.7.

6 ~a pars, A third part of any whole, one-third; (sim. w. ellipsis of partes). **b** (after decoquere, etc.) ad ~as (partes), to a third of the original volume.

PL. Bac. 322; plus ~a parte pecuniae paternae SCIP. min. ORAT. 11; Africani qui. declarat ~am partem orbis terrarum se subiegit C. S. Rosc. 103; duae. ~ partes sociorum in exercitu, ~a cuium fuit LIV. 3.22.4; PHAED. 4.25(26).11; partes duae ~ae (sc. ingeri). ~, hoc est bes COL. 5.1.11; ex parte ~a heres SUT. Nero 6.3; diuisio fit in tres ~as partes MAECIAN. iur. 2; (in compound num.) SEPVLCHRVM PARTEM ~AM DECVMVM EMIT CIL 6.6150.6; —e tablini latitudine dempta ~a VITR. 6.3.6; ~a huius ponderis detracta LARG. 90; (in a pan w. praenomen) Tertia SUT. Jul. 50.2; (pl.) miscentur argento ~ae aeris Cyprii. et sulphuris uiui quantum argenti PLIN. Nat. 33.131; Latinos, quibus ex foedere ~as praedia populus Romanus praestabat 34.20; PAUL. dig. 37.6.2.5. **b** expresse. ~ decocto ad ~as partes PLIN. Nat. 14.86; —(w. ellipsis of partes) cum. ~ ad ~as subserdit coctura COL. 12.20.4; lunc radix in tribus heminis aquae decocta ad ~as PLIN. Nat. 21.19; tritae ad ~as. ~ spicae nardi quod satis est LARG. 60.8; 83.

tertus: see TERGO, TERVS.

teruēnēficus ~i, m. [TER + VENEFCVS] A triple-dyed poisoner, thorough villain.

PL. Bac. 813.

teruium ~ii, n. [var. of TRIVIUM] A place where three roads meet.

PLATEAM STRAVIT A ~IO AD ~IVM CIL 9.2476.

teruncius: see TERRVNCIVS.

tescum: see TESQVVM.

tesel(i)ō: see TESSELLO.

tēsōrophylax ~acis, m. [Gk. θησαυροφύλαξ] A treasurer.

LUCIL. 581.

tesum (tescum) ~i, n. [dub.] N.B.: usu. pl., also ~a loca. (An augural term of uncertain sense, assoc. w. *templum* and perh. synonymous; by non-technical writers interpreted as a tract of wild or desolate land.)

(sg.) templum ~umque ftesto in sinistram *formula* in Var. L. 7.8; —(pl.) quod addit templa ut sint ~a, aiunt sancta esse qui glossas scripserunt. id est falsum. loca quaedam agrestia, quod aliquis dei sunt, dicuntur ~a VAR. L. 7.10; deserta et inhospita ~a HOR. Ep. 1.14.19; nemorosa. ~a LUC. 6.41; APUL. Fl. 17; (w. loca) in deserta et ~a. loca Acc. itaq. 554; ~a loca augurio designata. Cicero aspera ait esse et difficilia PAUL. Fest. p. 357M.

tessella ~ae, f. [TESSERA + LA] A small square or cube; esp. one forming part of a mosaic. **b** a die-cube (marked on all six sides).

exempta cortid ~a (sc. in grafting) PLIN. Nat. 17.119; ~as, quibus solum erat stratum SEN. Nat. 6.31.3; (Sossus) purgamenta cenae in paumentis. ~ uelut relicta fecerat (i.e. had represented) paruis e ~is tinctis in uariis coloribus PLIN. Nat. 36.184; 37.144; (colled. sg.) EXEDR(AM) ~A STRAVIT CIL 13.11470. **b** nulla uicia nobis est eboris, nec ~ae nec calculus ex hac materia JUV. 11.132.

tessellarius ~a ~um, a. **tessellarius**. [prec. + ARIVS] (prob.) Pertaining to six-sided dice. ARTIFEX ARTIS ~E LVSORIE CIL 6.9927.7.

tes(s)el(i)ō ~āre ~āui ~ātum, tr. [TESSELLA + O] To construct from or adorn with mosaic work, tessellate.

SEN. Com. 2.1.12(cj); tessellata. ~ paumenta SUT. Jul. 46; SINAGOGA(m). ~ TESSELAVIT CIL 6.124574; TESSELLAVIT GRADOS A. Epig. 58.182.

tessera ~ae, f. [perh. abbrev. of Gk. *τεσσεράγωνος = τετράγωνος]

1 A small square or cubical block. **b** (spec.) a die-cube (marked on all six sides, opp. the *talus* marked only on four; esp. pl., two or three being thrown at once).

(in a mosaic) paumenta struantur siue sectilia seu ~is VITR. 7.1.3; (colled. sg.) paumentum e ~a grandi. struat 7.1.6; —(transf., in a chequered pattern) ut. Olympiae aureis litteris in palliorum ~is inextentum nomen suum ostentaret PLIN. Nat. 35.62. **b** ita uisat hominum quasi quom ludas ~is TER. A. 4.739; ad pilam se aut ad talos aut ad ~as conferunt C. de Orat. 3.58; Din. 2.85; in ~arum prospero iactu LIV. 4.17.3; ~a quos habeat numeros OV. Tr. 2.475; Acaon iubet illum alea ludere pertuso frutello. et iam cooperat fugientes semper ~as quaerere SEN. A. 4.66.15; mihi bis seno numeratur ~a puncto 14.17; QUINT. Inst. 1.12.18; APUL. Pl. 1.7.

2 A (properly square or rectangular) token or voucher; esp. **b** (in full ~a *hospitalis*) a token divided between friends, so that by

fitting the two pieces together they might recognize each other. **c** a ticket qualifying the holder for some benefit; esp. one entitling him to a free supply of corn (in full ~a *frumentaria*) or corn at a specially reduced rate (~a *nummaria*); ~a *paganica*, *pagana*, (prob.) a ticket conferred on inhabitants of a *pagus* by its *patronus*, entitling them to certain benefits. **d** (app.) an identifying stamp or label.

qui cum essent duae ~ae positae una pacis altera belli, arbitrio sibi dato, utram uellet referret. Roman. Pompon. dig. 1.2.2.37. **b** ad eum hospitalem hanc ~am mecum fero. Pl. Poen. 958; quid ego audio? ~ Antidamiae gnatum me esse. ~ si itast, ~am conferre si uis hospitalem, eccam attuli 1047; hospitium multis annis ante hoc tempus cum L. Cornelio Gaditano fecisse publice dico. proferam ~am Cic. Balb. 41; CIL 1.594.4.3.4; ~AM HOSPITALEM FECIT CVM CIVITATE PALANTIA SIBI ET FILIIS SVIS 2.5763.3; (transf.) abi, quare ubi iuri iurando tuo sit satias suspidi: hic apud nos iam, Alcomsarche, controgisti ~am (i.e. our friendship is over) Pl. Cist. 503. **c** nunc dat spectatas ~a (i.e. ticket of admission) larga feras Mart. 8.78.10; ~summa ne pereat qua uilis ~a uenit frumenti Juv. 7.174; ne plebs frumentationum causa frequentius ab negotiis auocaretur, ter in annum. ~as dare destinavit Suet. Aug. 40.2; frumentum. in annonae difficultatibus. nullo pretio uirum admensus est ~asque nummarias duplicavit 42.1; ~ae frumentariae Nero 11.2; Ulp. dig. 5.1.52.1; ~AM PAGANICA. PATRONVS PAGANVS PAGI. D. D. CIL 9.5365; ~A PAGANA II.1947. **d** ~A DOLAR EX PIGL DOMITIAN CIL 15.170; ~A CASTRESIS 15.740 (on a lead pipe).

3 (mil.) A small tablet bearing the password, orders of the day, etc., circulated among the maniples.

hac re cognita. ~a data extra ualium omnes sunt concisi B. Hisp. 36.5; classica iaque sonant, ic bello ~a signum Verg. A. 7.637; signi dationem, ~as, uigilias Palamedes inuenit Troiano bello Plin. Nat. 7.202; dat ~a signum excubitis, posteaque uices Stat. Theb. 10.17; Sil. 7.347; ~ (w. ut) (consul) ~am dari iubet ut praeceat miles Liv. 9.32.4; 27.46.1; 28.14.7; plaudentes inhiuit data ~a, ut manus paenulae continerent Suet. Gal. 6.2; ~ (w. acc. and inf., expr. a piece of news given out) ~a data incolumes reuerit, qui sua corpora pro salute omnium. oblectissent, pro se quisque obuiam effusi laudant Liv. 7.36.7.

tesseraria ~ae, f. [prec. + -ARIA] A female dealer in mosaic cubes.

ANTISTIAE. TESSER LIGNAR SODALICI MARMORARIOR CIL 5.7044.

tesserarius ~i, m. [as prec. + -ARIVS] A soldier appointed to circulate the *tessera* with the password, etc., from the commander.

Proculum ~ium speculatorum Tac. Hist. 1.25; A. Epig. 10.4; QUI MILITAVIT IN LEG SECVNDA ~IVS CIL 6.2672; II.5646; ~ (cf. in collegium) LECTISTERNIVM. MEMORIS EIVSDEM VALERIANAE ET APPI VALERIANI. PER OFFIC ~IOR QVODANNIS PONATVR 5.5472.16.

tesseratus ~a ~um, a. [TESSERA + -ATVS] Adorned with cubes (as in a mosaic pavement). (flagrum) talis ouium ~um Apul. Met. 8.28.

tesserula ~ae, f. [TESSERA + -VLA]

1 A small cube (in quot., in a mosaic pavement). **b** a die-cube.

quam lepide lexis compostae ut ~ae omnes arte paupimento atque emblemate uermiculato Lucil. 84. **b** quasi talos aut ~as. iaciebamus GEL. 18.13.2.

2 A (square or rectangular) token or voucher; esp. one entitling a person to free corn; also, a voting-ticket.

duas ~as, in quarum altera caduceum, in altera hastae simulacra fuerint incisa GEL. 10.27.5; ~bac. scabiosum ~a far possidet Pers. 5.74; ~narrat. cum diribenter, quendam deprensam ~as coicientem in loculum Var. R. 3.5.18.

testa ~ae, f. [cf. *testu*, *testum*; perh. cogn. w. Av. *tasta* - 'cup']

1 An object made of burnt clay: a an earthenware jar or other vessel. **b** a brick or tile. **c** (collect.) pulverized tile or earthenware (as material for pavements; also as colouring). **d** (transf.) a dark red eruption on the skin. **e** a method of clapping, perh. with the flat of the hand.

a Rhel. Her. 4.67; nutrix patula componens sulpura ~a Ciris 369; ~a cum ardente (i.e. lamp) uiderent scintillare oleum Verg. G. 1.391; Sabium. Graeca quod ego ipse ~a conditum leui Hor. Carm. 1.20.2; 3.21.4; quo semel est imbuta recens seruat odor ~a diu Ep. 1.2.70; accipiat Manis parula ~a meos Prop. 2.13.32; Ov. Tr. 2.490; amphoram, adhuc Falerna faece ~a nobili odorem quae. spargeret Phaed. 3.1.2; Plin. Nat. 14.34; ficus Libyca gelata ~a Mart. 4.46.10; quae de sanguine thynni ~a rubet 4.88.6; iuncta. ~a uiae (i.e. for urination) 12.48.8; ~a alta paretur, quae tenui muro spatiosum colligat orbem (i.e. a turbot) Juv. 4.131; Apul. Met. 9.7; ~ (applied to an earthenware boat) uiguis. ~ pictae remis incubere ~ae Juv. 15.128; ~ (cf., applied to earthenware castanets) audiat ille ~arum crepitus 11.172. **b** camentis ac ~is tectorum meorum Cic. Dom. 61; ~ (collect. sg.) id (i.e. stabulum). lapide aut ~a subterni oportet Var. R. 2.3.6; ex ~a aut ex silicibus ordinariis struat bipedales parietes Vitruv. 2.8.4; 2.8.19; fragili circumdata ~a moenia. Babylonica Luc. 6.49. **c** de ~a arida paupimento struito Cat. Agr. 18.7; ex ~a nucleus inducatur Vitruv. 7.1.3; 7.4.3; (cf.) quid non excogitat uita fractis etiam ~is utendo, sic ut firmus durent, tunsis calce addita, quae uocant Signina! quo genere etiam pau-

menta excogitauit Plin. Nat. 35.165; ~primus inleuit eas (sc. linias) colore ~ae. tritae Epiphantus Corinthius 35.16. **d** ~as in facie aliaque cutis uitia emendat Gentiana Plin. Nat. 26.163; ~as et quae decolorem faciunt cutem finium uituli. emendat 28.185. **e** adulescentulos. ~elegit, qui diuini in factionibus plausuum genera conciderent ~bompos et imbrices et ~as uocabant Suet. Nero 20.3.

2 A fragment of earthenware, shard, crock. **b** (in general) a fragment, splinter (esp. of broken bone or tooth); (app. also of a bone in its natural state).

dissipatis imbricibus fragminibus ac ~is tegularum Sis. hist. 11; mensae. erat pes tertius impar: ~a parem fecit Ov. Met. 8.662; ut (fontes). folia ~asque et quicquid putre iacuit expellat Sen. Nat. 3.26.7; si. ~acuta ~a. ungulam pertulerit (bos) Col. 6.15.1; ~is cadi salsamentarii tuis Plin. Nat. 32.89; respice. ~quod spatium tectis sublimibus uide cerebrum ~a ferit, quotiens. ~curta fenestris uasa cadant Juv. 3.270; ~ (as a primitive knife) ~am sumit homo Samiam iubi. ~testisque una amputat ambo Lucil. 280; (uenae) fragmine lapidis aut ~a aperitur Tac. Hist. 5.6; Juv. 6.514; ~ (at Athens, w. ref. to ostracism) ~arum suffragis neq. illi ostracismum uocant x anorum exilio multatus est Nep. Cim. 3.1. **b** is (sc. dens). per ~as excidit Cels. 6.9.6; ~as ossis, si qua excessit, recipienda est 6.13.4; 7.12.1.1; hi (sc. tofi). ~gelu prunisque rumpuntur in ~as Plin. Nat. 36.167; in omnibus. membris longis, quae per articulum ~a ~a longa ~a iunguntur Cels. 8.16.2.

3 The hard outer covering of a crustacean, snail, etc., shell. **b** (applied to a sheet of ice; also app. of glass or sim.).

~a tectum hoc animal (sc. testudo) Var. L. 5.79; earum (sc. cochlearum) semen minutum ac ~a molli R. 3.14.5; beluarum. ~ad saxa natiuis ~is inhaerentium Cic. N. D. 2.100; quod (purpurea sanies) ex concharum marinarum ~is eximitur Vitruv. 7.13.3; Sen. Ep. 95.27; firmioris iam ~ae murices et concharum genera Plin. Nat. 9.102; (ostrea) nigra et carne et ~a 32.60; Apul. Apol. 35; ~ (applied to the internal shell of the cuttlefish) tria septa ~ae ~a Col. 6.17.7; ~ (put for the shellfish itself) mare. ~generosae fertile ~ae Hor. 5.2.4.31; ~a marina 2.8.53; Juv. 10.37.11. **b** lubrica. ~ immotas ~a premebat aquas Ov. Tr. 3.10.38; Germ. Epig. 2.4; ~speculatorum usum perlucente ~a 14.47; ~arum transmittentium lumen Sen. Ep. 90.25.

testabilis ~is ~e, a. [TESTOR + -BILIS] (prob.) Entitled to call witnesses.

qua lege ei. ius. ~testimonij dicendi tribuitur ~isque una omnium feminarum ut sit datur, id uerbum est legis ipsius Horatiae GEL. 7(6).7.2.

testaceus (-ius) ~a ~um, a. [TESTA + -ACEVS]

1 Made of bricks or tiles of burnt clay; (also, of pavements, etc.) made of such tiles, etc., pulverized. **b** resembling bricks or pottery of burnt clay, esp. in colour.

non patietur lorica ~a laedi laterem (i.e. sun-dried bricks) Vitruv. 2.8.18; (parietes) camentis medi farti nec ~o opere praecincti Plin. Ep. Tra. 10.39(48).4; MONIMENTO ~O CIL 6.10242.10; (of the adunal brick) later ~o structum murum Vitruv. 8.3.3; (neut. as sb.) ~a spicata (i.e. pavements with tiles arranged in the form of an ear of wheat) 7.1.47; ~trullitionem ~am 7.4.3; pauimenta ~a Col. 1.6.13; Plin. Nat. 36.188; (neut. as sb.) uliginosa et ubi salsugo uitiet ~o sublimi uisus 36.176. **b** (pira) Signina, quae alii a colore ~a appellant Plin. Nat. 15.55; ostracitis est ~a, durior ceramidae 37.177.

2 (of animals) Having a hard outer covering or shell; (also of the covering).

hanc (i.e. the sting-ray). et omnia ~a modice colluunt cibis Plin. Nat. 32.58; ~insectorum omnium et ~o operimenti oculi mouentur sicut quadripedum aures 11.153.

testamentarius ~a ~um, a. [next + -ARIVS] Of or relating to a will or wills, testamentary; appointed or created by the terms of a will. **b** (masc. as sb.) one employed to draw up wills; (stis. implying forgery of wills and sim. malpractices).

(lex) Cornelia ~a Cic. Ver. 1.108; GAIUS Inst. 4.23; in codicillis (quos sane post obliuionem ~ae scripturae fecisset) SCAEV. dig. 33.7.20; ~adoptione ~a Plin. Nat. 35.8; pendente condicione ~ae libertatis JULIAN. dig. 28.5.7; tutor ~us Ulp. dig. 26.2.11.1; hereditatem uel legitimam uel ~am 42.8.6.2. **b** CIL 6.10229.123; si ~us contra uoluntatem testatoris condicionem detrahit Ulp. dig. 28.5.9.6; 29.6.1; 36.1.3.5; CIL 12.3538; ~mhi erat res. cum uenefico, cum ~o, cum sicario Cic. Sest. 39; Off. 3.73.

testamentum ~i, n. [TESTOR + -MENTVM]

1 A will, testament.

PL. AS. 306; QVOI. AB EO HEREDITATE EIVS IS AGER. ~O HEREDITATI ADDITIONE OBVENIT CIL 1.585.23; constat agnoscendo rumpi ~um Cic. de Orat. 1.241; ~um fecit eius modo ut illi filio HS occc milia legaret, heredem institueret. ~ Oppianicum Clu. 22; regis Alexandri ~o regnum illud populi Romani esse factum Agr. 1.1; ~a. subicunt Phil. 1.7; uulgo totis castris ~a obsignabantur CAES. Gal. 1.39.5; Caecilius. moriens ~o adoptauit uen Nep. AH. 5.2; captes astutus ubique ~a senum Hor. S. 2.5.24; quae ~a. cum merito rescindi possent, rata manserunt V. Max. 7.7. intro; mutabunt ~a destituti senes Sen. Ep. 19.4; Juv. 6.549; cognitio falsi ~i Suet. Cl. 9.2; genus ~i, quod per aes et libram agitur GAIUS Inst. 2.102.

2 (humorous nonce-use, as if from TESTIS?) The testicles.

APUL. Apol. 35.

testarius ~i, m. [TESTA + -ARIVS]

1 A maker or seller of bricks or pottery of burnt clay. CIL 8.16877.

2 (in mining, perh.) One who gleans through the fragments of ore.

SCRIPTVRAE SCAVRARIORVM ET ~IORVM CIL 2.5181.46.

testatim, adv. [TESTA + -atim (-IM)] In shards or fragments.

caluam conminuissim colafis ~ tibi Pompon. com. 178; caput ei ~ diffrigero Iuven. com. 7.

testatio ~onis, f. [TESTOR + -TIO] The action of testifying to a fact. **b** (leg.) a sworn statement or deposition, usu. in writing.

inter foederum ruptorum ~onem ingenti fragore caeli procellam effusam Liv. 8.6.3; memoriam praesentis fortunae meae. perpetua ~one signabo Apul. Met. 6.29. **b** is, qui ~ponet causam, contradictionem ipse non sumet, nisi si quae ~ones praecesserint partis aduersae Quint. Decl. 338(p.331.26); saepe inter se collidi solent inde ~o, hinc testes Inst. 5.7.32; 5.13.49; crimen intendit Gaius Seio quasi iniuriam passus atque in eam rem ~onem apud praefectum ~recitauit Paul. dig. 3.2.21; debet pater, si actum filii sui improbat, continuo ~onem interponere contrariae uoluntatis 14.6.16; in sponsalibus nihil interest, utrum ~o interponatur an aliquis sine scriptura spendeat 23.1.7.

testato, adv. [TESTATVS + -O]

1 With sworn statements by witnesses.

cerebro (sc. uris) ueneficium inesse. ~credunt, occisorumque in spectaculis capita cremant ~ Plin. Nat. 8.130; litteras tabulario Pontiani praesente et contra scribente Aemiliano. ~ describimus Apul. Apol. 78; iussunt. ~ accipiendum est, siue ~ quis iure per epistolam. iusserit Ulp. dig. 15.4.1.1; 38.2.8.

2 After making a will.

bona eorum. heredibus eorum non auferuntur, siue ~ siue intestato decesserint Paul. dig. 49.14.4.5.1.

testator ~oris, m. [TESTOR + -TOR] One who makes a will, a testator.

Suet. Nero 17; quae ~o specialiter in tabulis testamenti scripsit GAIUS Inst. 2.104; Ulp. dig. 28.1.2.2.2.

testatrix ~icis, f. [TESTOR + -TRIX] (Fem. of prec.)

~ix fundo, quem legauerat, casas iunctas habuit SCAEV. dig. 8.5.20; 31.8.6.

testatus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. [pple. of TESTOR]

1 Known on good evidence, well attested.

ut res quam maxime clara et ~a esse posset Cic. Ver. 2.187; ut. ~res multorum oculis esset ~ior Cal. 64; praeter haec. ~ quae ~a sunt et industria, habeo multa occultiore Fam. 11.27.6; quo ~ior esset poena improborum Hirt. Gal. 8.44.2; Nep. Alc. 4.5; nota tua est probitas ~aque tempus in omne Ov. Pont. 3.1.93; graues ~asque inimicitias V. Max. 4.1.2.2; quo. ~uies eius (sc. eloquentiae) ~iores fiant 8.9. intro.

2 (of a person) That has left a valid will.

pro parte ~us, pro parte intestatus decessisse uidebitur Ulp. dig. 5.2.24; 29.1.6.

testeus ~a ~um, a. [TESTA + -EVS] Made of earthenware.

aliquibus (terminis). ~a aut uitrea fracta aut assea subiectos. inuenimus Sc. Fl. agrim. p. 104.

testiculus ~ari. [next + -O] (See quot.)

~ari est iumentis maribus feminas, ~uel mares feminis admouere; licet alii dicant testilari Paul. Fest. p. 366M.

testiculus ~i, m. [TESTIS + -CVLVS] A testicle.

si cui oui mari ~i dempti Var. L. 5.98; R. 2.7.15; ~on arietinos Rhel. Her. 3.33; dolo ad inguina ~osque descendit Cels. 5.26.11; orchis herba. ~ gemina radice ~is simili Plin. Nat. 26.95; ad ~ui tumorem. ~ANC. 233; Mart. 3.24.5; indutus castoreus qui se eunuchum ipso facit cupiens euadere damno ~i Juv. 12.36; Ulp. dig. 21.1.6.2; ~ (put for manly rigour) haec ferent, si ~i uena ulla paterni uideret in nobis? Pers. 1.103.

testificatio ~onis, f. [TESTIFICOR + -TIO] The attesting or solemn affirming (of a fact, esp. in a court of law). **b** (transf.) the demonstrating (of a fact) by some action.

istum esse pollicitum sese id signum legis redditurum si eius res ~o tolleretur Cic. Ver. 4.92; ut contra hoc crimen. ~ hac. ~one ueteretur 5.102; (pl.) chirographa ~ones indicia. ~ deferre Brut. 277; Mur. 49; ~ (in non-legal context, of a person's merits, etc.) egit causam tuam. ~um summa ~one tuorum in se officiorum et amoris erga te sui Fam. 1.1.2; an is, quae honeste fecisse me credo, ~o quaedam. ~ accedat Plin. Ep. 5.1.13. **b** his. honoribus habitis Sc. Sulpicio repudiat. ~ legationis ab Antonio manebit ~o sempiterna Cic. Phil. 9.15.

testificatus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. [pple. of next] Well attested.

VT ~IOR MANIFESTIORQUE ESSET SINGVLORVM AFFECTIO CIL 5.5231.

testificor ~ari ~atus, tr. [TESTIS + -FICVS + -O]

1 To assert solemnly, testify to (a fact).

b (transf.) to demonstrate, give proof of (by some action).

clamare ille, cum rapercit, nihil se miserum fecisse. ~ haec cum maxime summa hominum frequentia ~aretur. in nuncia coniectus est Cic. Ver. 5.17; causa meae. ruinae indicio non est ~anda meo Ov. Tr. 4.10.100; GAIUS dig. 9.2.4.1; (pple. in pass. sense) mira, sed et scena ~ata loquar Ov. Fast. 4.326; ~ (w. acc. and inf.) ~atur iste P. Inquitum

Venus Cyrenensis, testem ~or mihi Pl.*Rud.* 1338; nefaria uota, ~ quibus illa etiam deos immortales de suo scelere ~atur Cic.*Clu.* 294; si uos Aemionem accretis, ~promoueri putarem, uociferari ~or. ~arer publicano Plac. 38; *Deid.* 6; stuprata per uim Lucullus. ~ata cuius ~ ipsa intererit *Fin.* 2.66; Bonilicar. ~ari deos per quos iurauisset *SAL. Jug.* 705; ipsa (sc. Dido). ~atur moritura deos et conscia fidei sidera *VERG. Aen.* 519; nec minor in terris, Xanthum Simoentaque ~or, Aeneae mihi cura tuu 5.803; 12.201; Prop. 2.16.25; *STAT. Theb.* 8.100; necque responsa, signata dabant, sed. ~abantur qui illos consuebant Pompon. *dig.* 1.2.2.49; (cf.) ipsa tua Mycenae, reuelli, Dede, times magis, quae fidem ~ari alumnis *STAT. Theb.* 3.439; (*v. internal acc.*) mea fraus omnis. ~caelum hoc et conscia sidera ~or *VERG. A. 9.429*; (~places, *inanim. things regarded as cognizant of a fact*) ~atur. locum et letum deo hospitis Argi 8.346; stat mihi non paruo uirtus mea: uoluera ~or armaeque, quae sparsi sanguine saepe meo *Ov. Fast.* 4.885; (~pres. inf. in pass. sense) qui se sieri ~arior libripense fuerit *Lex XII (Font. iur. p. 33)*; B *Cic. Rab. Perd.* 30; uos, di patrii. ~or integro me animo ac libero P. Sullae causam defendere *Sul.* 86; me potissimum ~atus est se aenulum mearum laudum existisse *Plat.* 2.28; *SAL. Cat.* 33.1; ~or. deos. ~. magicas inuitam accipierat artis *VERG. A. 4.492*; consules. deos hominesque ~antes flagitium ingens firi *Liv.* 3.72.1. 4.53.5; missis. legatis, qui ~arentur socios iusto. se bello persecuturum Boeotos 33.29.8; *V. MAX.* 5.10. ext. 2; Tac. *Ann.* 2.15; (*cf. v. acc. and inf. picked up by neut. pron.*) neque mea culpa hoc discidium euenisse, id ~or deos *Ter. Hec.* 4.76; (~*v. indir. qu.*) deos hominesque ~or. quo animo semper in rem p. fuerim *Lrf. Fam.* 10.35.1; (~*v. ut*) cineres furiasque meorum ~or, ut externas non sponte aut crimine taeclas attigerim *STAT. Theb.* 5.455. C defensor. ~atur consuetudinem sermonis *Cic. Part.* 126; Hannibal benigne adlocutus Tarentinos ~atusque quae praestitisset ciuibus eorum *Liv.* 25.10.8; ~ante foedera Antipatro. aduersus quae ab

Rhodis. Ciliciam peti 37.56.8;—(w. acc. and inf.) neque recedere ad nilum res posse neque autem crescere de nilo ~or res ante probatas LUCR.1.858. d per sidera ~or. tollite me, Teucri VERG.A.3.599; accipe, ~or, diua tuam 11.559;—formosae raptura uxoris conquerens populi li ~atur auxilium APUL.Met.4.27.

2 To affirm or declare solemnly (esp. before witnesses), testify to, etc.; (pf. pple. often in pass. sense). b (w. acc. and inf., w. indir. qu.). c to certify (a legal document, etc.) as authentic, attest.

Vettius. ~atur litteris impudentissimum tuum furtum CIC.Verg.1.68; qui (i.e. Hesiod.) patriam ~et parentes ~atus est VELL.1.7.1; non. ~hoc (sc. beneficium). ~eris; occasiones reddendi nihil minus quaeras SEN.Ber.7.16.4; (senses) plura nosse. ~creduntur quod Homerus frequentissime ~atur QUINT.Inst.12.4.2; extructis monumentis, quibus opes suas ~abatur TAC.Ann.11.10; ut uiro adulterum in uxore sua deprehensum. ~retinere horas. non plus quam uiginti ~andae eius rei causa. ~licet ULP.dig.48.5.26(25); (of utterances, writings, etc.) huius. ~religionis memoriam. ~tabula ~atur aerea VELL.2.25.4; ~atur haec fabella propositum meum PHAED.1.5.2; (w. demonstrative adv.) sicut ~atus sum libro priore QUINT.Inst.2.2.2; ut. ~quidam monumentis suis ~ati sunt, in Hispania. ~pecunia accepit SVET.Jul.54.1; (absol.) current magistratus cuiusque loci ~ari uolentibus et se ipsos et alios testes. ~praebere, quo. ~probatio rerum salua sit VEN.dig.22.5.22; (app. as impers. pass.) aduersus cognatos pro cliente ~atur, testimonium aduersus clientem nemini dicit CATO orat.190;—haec. ~publicis litteris ~ata sunt omnia CIC.Mur.20; Vell.34; clarissimis monumentis ~ata consignataque antiquitas DIV.1.87; ~ata. ~uoce praecoris libertas est Arguiorum LIV.34.41.3; ut aduersus semet ipsum indicia manu sua ~ata daret 37.10.8; causa. ~scripto est ~ata coronae OV.Tr.3.1.47; (phoenix) allatus est et in urbem Claudii principis censura. ~quod actis ~atum est PLIN.Nat.10.5. b quas litteras. in foro palam multis audientibus, cum adesset Oppianicus, recitat et clarissima uoce se nomen Oppianici. ~delaturum esse ~atur CIC.Civ.23; Dolabellae ferum et immane facinus. ~suo consilio factum esse ~atur Phil.14.8; Themistocles. ~uniuersos pares esse posse aiebat, dispersos ~abatur perituros NER.Them.4.2; VERG.A.11.221; ~ati edictis libenter se uel in perpetuo exilio uicturos VELL.2.62.3; TAC.Ann.1.40; socer cum nurum adulterii accusaturum se libellis praesidi datis ~atus fuisset PAPIN.dig.48.5.12(11.3); (of utterance) nec uerba locuti ulla priora sumus quam nos ~antia gratos OV.Met.14.307; (pf. pple. in pass. sense) Serulum. ~miseratione sola. ~elapsus esse. ~Catonis oratione ~atum est QUINT.Inst.2.15.8; (w. indir. qu.) utinam non maioribus experimentis ~atum esset, quantum in omni re fortuna posset! VELL.2.116.3. c ut nonnulli. ~cum quid per iocum ~andi gratia signarent. ~Iulio et Caesare consuli actum scriberent SVET.Jul.20.2; (pf. pple. in pass. sense) qui. ~nomen ~atas intulit in tabulas CATUL.68.122; recte. ~facient et heres et legatarius, qualis res sit. ~in ~atur redegerint ULP.dig.7.9.1.4.

3 (intr., spec.) To make a will in the presence of witnesses.

possintne quisquam de filii pupilli re ~ari? CIC.Inu.2.62; cum. ~ignarus nurum uentrem ferre, immemor in ~ando nepotis decessisset LIV.1.34.3; an primipilari seni iam ~ato rursus suaderet ordinare suprema iudicia QUINT.Inst.6.3.92; IUV.16.51; secundum uoluntatem ~antis JULIAN.dig.28.2.13; GAUUS Inst.2.109; (w. internal acc.) haec, ita ut in his tabulis cerisque scripta sunt, ita do ita lego ita ~or, itaque uos, Quirites, testimonium mihi perhibite formula in filius Inst.2.104;—(cf. w. acc. and inf.) si exheredatum a se filium pater ~atus fuerit elogio (i.e. declared in his will) QUINT.Inst.7.4.20.

4 (transf.) To give evidence of, demonstrate (something) by one's action or condition. b (w. acc. and inf., w. indir. qu.).

gaudia ~antur socii clamore secundo OV.Met.8.420; tantum. ~elocui ualuit, quantum ad ~andam animi fortitudinem aeternae laudi satis erat V.MAX.3.2.13; agna, quae ~ambiguo ~etur utrumque (parentem) colore CALP.Ecl.2.39; (elephantus) Menandrum (traditum amasse). ~desiderium eius, quotiens non uideret, inedia ~atus PLIN.Nat.8.14; lacrimis et conclamationibus dolore ~abantur TAC.Ann.3.2; (pf. pple. in pass. sense) patrem illarum. ~diligio, ut actione mea. ~atum est PLIN.Ep.4.21.3;—(of things) (uenae) toto corpore intextae uim quandam incredibilem artificiosum operis. ~antur CIC.N.D.2.138; custos, Afragenu, tota patriam ~ante figura MOR.32; quis non. ~campus sepulchris imple proelia ~atur. ? HOR.Carm.2.1.31; palloris insaniam ~antis SEN.Dial.2.18.1; templa. ~antiquas Macedoniae uires LUC.10.16. b consules. in ingera. ~uocigal ~andi causa publicum agrum esse imposituros LIV.31.13.7; muae uiuere se ambulando ~antur SEN.Ep.87.4; TAC.Ann.14.35; (w. abs. subj.) (corporis inclinatio) ~atur. ~alium sinum esse ex quo (pus) descendat CELS.5.28.12.7;—(w. indir. qu.) quid? si. ~quantum. ~possit femineus. dolor, iugulata paelice ~or? OV.Met.9.151; V.MAX.6.3.10.

testu (~us), n. testum ~i. [cf. TESTA] An earthenware pot. b (esp. placed as a lid over food to be cooked, and heaped with coals).

a MUM.com.2; quod in ~o calido coquebatur VAR.L.5.106; huc ignem curto fert rustica ~u. ~colona OV.Fast.2.64.5. b si Prometheus. ~a uicinis cum ~o ambulans carbonibus corrogaret Rhet.Her.4.9; PETR.136.9. b a panem. in foco calido sub ~o coquito leniter CATO Agr.75; stant calices; minor inde fabas, holus ante habebat. et spumat ~u presus uterque suo OV.Fast.5.10. b placenta inponito. ~o calido operito, pruna insuper et circum operito CATO Agr.76.4; ubi (saullum) coctum erit, catinum eximato. ~papauer infratio, sub ~um subde paulisper 84; firmum sullum sub ~o calefactum PLIN.Nat.28.234; (app. applied to a similar utensil in metal) ranarum corda in olei. ~sextario sub aereo ~o discocere 32.81.

testuaciun ~ii, n. [prec. + ACEVS] A cake baked in an earthenware pot.

~ium, quod in testu calido coquebatur VAR.L.5.106.

testudinatus ~a ~um, a. Also testudineatus. [TESTUDO + ATVS²] (of a roof) Having four converging sides and no impluvium; (of a building or room) having a roof of this type.

ex quattuor partibus ad altitudinem educunt medio metas, quas fronde et luto tegentes efficiunt. ~a turrium tecta VITR.2.1.4; pectenatum tectum dicitur in duas parti denexum, ut ~um in quattuor FEST.p.213M. b ~o tecto more tuguriorum COL.12.15.1; ~aedificia ~a et maxime conclusa et non patentia VITR.6.1.2; (causa aedium) ~a 6.3.2.

testudineus ~a ~um, a. [next + EVS]

1 Characteristic of a tortoise. ~um istum tibi ego grandio gradum (i.e. very slow) PL.Aul.49.

2 Made of, or overlaid with, tortoise-shell. in ~o lecto culcita plumea. ~dormire VAR.Men.448; ~a ~lyra [TR.3.8.22; PROP.4.6.32; (repositoria) ~a PLIN.Nat.33.146; ~um. ~hexaclonion MART.9.59.9; IUV.6.80;—(neut. pl. as sb.) cui ~a legata essent JAVOL.dig.32.100.4.

testudo ~inis, f. [from TESTV or TESTA (cf. VAR.L.5.79); for term. cf. hirudo]

1 A tortoise or turtle. ~ines. cum in terra partum ediderint, obruere oua, deinde discedere CIC.N.D.2.129; ~inem, ubi collecta in suum tegumen est, tutam ad omnis ictus uide esse LIV.36.32.6; PHAED.2.6.4; nullum tormentum sentit supinata ~o SEN.Ep.121.8; COL.6.5.3; ~ines tantae magnitudinis Indicum mare emittit uti. PLIN.Nat.9.35; sunt ~inum genera terrestres, marinae, lutariae 32.32; IUV.11.94; APUL.Met.9.26.

2 The shell of a tortoise (used as the sounding-board of a lyre) or (synec.) a lyre. b (transf., applied to the shell of other creatures). c tortoise-shell (as a material or overlay).

(Orpheus) caua solans aegrum ~ine amorem VERG.G.4.464; ~o resonare septem calida neruis HOR.Carm.3.11.3; ~inis aureae dulcem. ~streptum 4.3.17; Ars 395; PROP.2.34.79; noctem dulci ~ine uates extrahit V.F.L.1.277; SIL.11.288; (astron.) nunc surgente Lyra ~inis enafat undis forma MAN.5.324; Lyra. ~cuius ipsa ~o spectat ad arcticum circulum HYG.Astr.3.6;—(perh. applied to a lyre-shaped ornament in a woman's coiffure) hanc placet ornari ~ine Cyllene, sustinet similes fluctibus illa sinus OV.Ars 3.147. b aspice. ~ine Cancrum surgere, cum rectis oriantur cetera membris MAN.2.199; iste (i.e. echinus) licet digitos ~ine pungat acuta MART.13.86.1. c lectos alios ex ebor, alios ex ~ine VAR.L.9.47; uarios. ~pulchra ~ine postis VERG.G.2.463; fulgens ~ine et auro. ~lyra [TR.3.4.37; ebor et ~ine cultos. ~thalamos OV.Met.2.737; Gallici (triumphi) apparatus ex citro. ~Alexandri ~ine. ~constitit VELL.2.56.2; domus rutila ~ine fulgens STAT.Silv.2.4.11; IUV.14.308; APUL.Met.10.34.

3 (mil.): a A screen formed by troops locking their shields together above their heads, usu. to cover an advance. b a movable wooden screen for siege-engines or men engaged in siege operations (usu. with a sloping roof to repel missiles).

a ubi. ~murus. ~defensoribus nudatus est, ~ine facta, portas succedunt CAES.Gal.2.6.2; 7.8.5.5; pila. in ~inem hostium coniecta; quibus plerisque in scuta. ~fixis sternitur cuneus LIV.10.29.6; 10.41.14; sublati. supra capita scutis continuataque. ~inter se. ~ine facta. subibant 34.39.6; (rex) eminus petebatur. ~quem ~ine obiecta milites. ~tuebantur CURT.3.9; hostiles densa ~ine muros tecta subit uirtus LUC.3.474; SIL.1.365. b FLOR.Ep.1.45(3.10.13). b LUCIL.837; institutas turris. ~ines, munitionesque hostium admiratur CAES.Gal.5.52.2; agger. ~proferebatur. antecedeat ~o. ~aequandi loci causa facta. ~ex fortissimis lignis, comoluta omnibus rebus quibus ignis iactus et lapides defendi possent CIV.2.2.4; B.Alex.1.1; NER.Mit.7.2; ~inem arietarium VITR.10.13.2; quid uineas ~inesque et alium oppugnandarum urbium apparatus loquar? LIV.5.5.6; TAC.Hist.3.84.

4 (archit.) A roof having four sides converging to a point, or an area covered by such a roof. b (in dub. sense, designating some part of the equipment or structure of a bath-system).

Sis.kist.52; in hoc locus si nullus relietus erat, sub diuo qui esset, dicebatur ~o, ab testudinis similitudine, ut est in praetorio VAR.L.5.163; peristeron fit ut ~o magna, camera tectus R.3.7.3; illum. ~omnibus exclusis communitatum ins quadam ~ine cum seruis litteratis fuisse CIC.Brut.87; Q.fr.3.1.2; (Dido) foribus diuiae, media ~ine templi. ~resedit VERG.A.1.505; fastigium. ~duplex pectinata dispositio extrinsecus tecti et interioris altae ~inis praestat speciem uenustam VITR.5.1.10; gemina ~ine fumant balnea STAT.Silv.2.2.17. b ~ines. ~alueolorum ex communi hypocausti calfaciantur VITR.5.10.1.

testula ~ae, f. [TESTA + VLA] A small piece of earthenware, potsherd. b a small shell or fragment of shell.

~ae. quasi sedes septis subiectae seminibus adobrunum COL.11.3.31; SEPT.pod.19;—(applied to the potsherds used at Athens in an ostracism) Miltiades, ~arum suffragis e ciuitate eiectus NER.Them.8.1. b coecia. ~teritur, donec nullum uestigium appareat ~arum LARG.122.

testum: see TESTV.

tetanicus ~i, m. [Gk. τετανικός] One suffering from tetanus.

(cinis) datur ~is et spasticis PLIN.Nat.23.124; 26.130; LARG.170.

tetanus ~i, m. [Gk. τέτανος] Convulsive tension of the muscles, tetanus.

frigus modo neruorum distentionem modo rigorem infert: illud spasmos, hoc ~os Graece nominatur CELS.2.1.12; non dandum (uinum) in febr. ~neque in opisthotono, ~o PLIN.Nat.23.48; 31.122; 32.89.

tetartē ~ēs, f. tetarton ~i, n. [Gk. τέταρτος] (in expressions of weight) A fourth part (prob. of a stater).

(sem.) cottatia tetar. una et semis P.Mich.434.9(FJRA 3.17);—(neut.) P.Tebt.687; P.Ryl.612.6.

tetartēmōrion ~ii, n. [Gk. τεταρτημόριον] A fourth part (of the earth's surface).

(sol) umbras omnium rerum in hoc nostro ~io meridiano axi facit ordinatas HYG.Gr.agrim.p.150; ad rationem habitabilis ~ii contrariis ambulantium gressibus (i.e. in the antipodes) AGEN.agrim.p.22.

tetartēmōrios ~os ~on, a. [Gk. τεταρτημόριος] (app. of an astrological system) Based on a fourth part (of the zodiac).

durat. ~ea ratio, quam Petrosiris ac Nechopsos tradidere (~on appellat a trium signorum portione) PLIN.Nat.7.160.

tētates: see THETATES.

tētē: see TV.

tēter: see TAETER.

tethalassōmenon ~i, n. [Gk. τεθαλασσωμένον (θαλασσών)] A wine produced by blending seawater with must.

Coi marinam aquam. ~miscent. in aliis. ~gentibus (uinum) simili modo factum ~on uocant PLIN.Nat.14.78.

tēthea ~ae, f. tētheon ~i, n. [Gk. τήθειον, τήθειον] A sea-creature of the ascidian family, sea-squirt.

(sem. sg.) ~a. similis ostreo in cibo sumpta PLIN.Nat.32.93; 32.151;—(neut. pl.) 32.99; cachectis, quorum corpus macie concituit, ~a utilia sunt 32.117.

Tēthys ~yos, f. FORMS: acc. ~yn; dat. ~yi CATUL.66.70; abl. ~ye. A sea-goddess, wife of Oceanus. b (meton.) the ocean or sea.

CATUL.64.29; VERG.G.1.31; duxerat Oceanus quondam Titanida ~yn OV.Fast.5.81; ~yos has neptes Oceanique senis 5.168; ceu pater Oceanus cum saeuia ~ye Calpen. ~ferit SIL.5.395; HYG.Astr.2.1;—(cf. sense b) me (i.e. a constellation). ~lux. ~canae ~yi restituit CATUL.66.70; quantum (sceleris) non ultima ~yos nec genitor Nympharum abluat Oceanus 88.5. b audiat ictus utraque ~ys SEN.Her.O.1902; cum ~ys Rutupinaque litora feruntur LUC.6.67; luna suis uicibus ~yn terrenaque miscet 10.204; claustra nouissima rubrae ~yos STAT.Theb.4.388; Luna. ~fertque refertque frutum, sequitur reciproca ~ys SIL.3.60.

tetrachmum ~i, n. [Gk. τετραχμῶν = τετραδράχμων] A Greek silver coin, worth four drachmas.

iam temis ~is triticum apud Dolabellam est CAS.Fam.12.13.4; signati argenti octoginta quattuor milia fuere Atticorum; ~a uocant LIV.34.52.6; ~um Atticum centum decem tria milia 37.46.3; 39.5.15; uictoriosi. olim ut peregrinus nummus loco mercis, ut nunc ~um et drachma, habebatur MARCIAN.inu.45.

tetrachordos (~cord-) ~os ~on, a. [Gk. τετραχορδός] (mus.) Having a scale of four notes. b (neut. as sb.) a set of four strings (in a musical instrument); a scale of four notes, tetrachord.

canales, si ~os est (sc. a water-organ), fiunt quattuor VITR.10.8.2. b e septem cordis citharae. ~duo dicuntur habere ~a VAR.L.10.46;—in tribus generibus ~a ex duobus tonis et hemitonio sunt peraequata VITR.5.4.3; ~a. sunt quinque: primum grauissimum, quod graece dicitur ὀργανον, secundum medianum, quod appellatur μέσων, tertium coniunctum. ~5.4.7; (transf., w. ref. to the seasons) quod autumnitas in anni ~o μέσην praeterierat VAR.Men.458.

tetracōlos ~os ~on, a. [Gk. τετρακόλος] (of a stanza) Having four lines; (neut. as sb.) a sentence composed of four parallel clauses.

~on. ~strophes MAUR.2707;—illud ~on: seruiebat forum cubiculo, praetor meretrici, carcer conuulsi, dies nocti SEN.Con.9.2.27.

tetradium ~ii, n. tetradeum ~ei. [Gk. τετράδιον] A team of four, foursome.

~a uelut athletarum quodam contenti sinus ~io; satis est enim per quattuor. ~genera uindemiae fortunam opperiri COL.3.20.3. b primum ~eum (sc. of oratoris) quod faciam, quaeritis? Latronis, Fuscii, Albuci, Gallionis SEN.Con.10.pr.12.

tetradōros ~os ~on, a. [Gk. τετράδωρος] Four hand's-breadths square; (in quot., as the name of a kind of brick).

quod est quoquoersus. quattuor (palmorum) ~on dicitur VITR.2.3.3; PLIN.Nat.35.171.

tetragnathius ~ii, m. [cf. Gk. τετραγνάθος, 'four-jawed'] A kind of venomous spider.

PLIN.Nat.29.87.

? tetralicē ~ēs, f. [cf. next] (app.) An Athenian name for the plant erice (heath).

PLIN.Nat.17.42(s.v.l.).

tetralix ~icis, *f.* [Gk. τετραλίξ, τεράλιξ] A plant of the thistle kind.
PLIN.Nat.21.94.

tetrametrus (~os) ~a ~um, *a.* [Gk. τετραμέτρος] (of a verse) Consisting of four measures (either single feet or dipodies, according to the rhythm); (masc. as sb.) a verse of this form, tetrameter.

hexametro duo quando pedes primi retrahuntur. ~us remanet versus MAUR.2095; ~um absoluat, cui portio demitur Ima 2124; 2156; 2931.

tetrans ~ntis, *m.* [Gk. τετρα-; term. after quadrans] FORMS: gen. pl. ~ntorum VITR. 3.5.6. A quarter-circle formed by drawing two diameters at right angles to each other, quadrant. **b** the point of intersection of two diameters (i.e. the centre of a circle); (surv., in general) the point of intersection of two lines.

circulo diuidentur circumitiones eorum (sc. tignorum) ~ntibus et octantibus in partes octo VITR.10.6.1. **b** circuli centrum unum cum sit positum in capituli ~nte et alterum diducatur ad extremum cymatum VITR.3.5.7; contra ~ntes columnarum triglyphi constituuntur 4.2.4; ~onibus ~ntersuris ~ntis locum perpendicularis ostendat FRON.agrim.p.17; in castris groma ponitur in ~ntem qua uelut ad forum conueniatur HYG.GR.agrim.p.144; NIPS.grom.p.285La.

tetraō ~ōnis, *m.* [Gk. τετράων] The name of several kinds of game-bird, incl. black grouse and capercaillie.

deceat ~onas suas nitor absolute nigritia, in superciliis coci rubor PLIN.Nat.10.56; Suet.Cal.22.3.

tetrapharmacōn ~i, *n.* [Gk. τετραφάρμακον] A plaster containing four ingredients (wax, pitch, resin, suet).
Cels.5.19.9; 5.26.27.C.

tetraptorus ~a ~um, *a.* [Gk. τετράπορος] Carrying a load as one of a team of four.
cum feruntur (onera) a phalangaribus hexaploris et ~is VITR.10.3.7; (masc. as sb.) mediae . partes phalangarum, quibus lora ~orum inuehantur 10.3.7.

tetrarchēs ~ae, *m.* [Gk. τετράρχης] (in certain eastern provinces) A minor king under Roman protection, tetrarch (orig. a ruler of any of the four provinces together making up a larger kingdom).

cum . . . omnium provinciarum fructus, ~arum ac regum bona . . . deorasses Cic.Dom.60; Phil.11.31; A.H.2.9.1; Syriae regibus, omnibus et dynastis et ~is . . . pecuniam exegerat Cels.4.3.2; Deiotarus, ~es Gallograeciae B.Alex.67.1; HOK.S.1.3.12; VELL.2.51.1; Luc.7.227; Tac.Ann.15.25.

tetrarchia ~ae, *f.* [Gk. τετταρχία] A district ruled by a tetrarch.

in Deiotari ~a Cic.Deiot.42; Trochamorum ~an Div. 2.79; ~an Gallograecorum B.Alex.78.3; SAL.Hist.4.69.10; ~as in regna descriptas PLIN.Nat.5.82; 5.146.

tetrastichon ~i, *n.* [Gk. τετράστιχον] A four-line poem or verse.

quod non insule scribis ~a . . . laudo nec admior, facile est epigrammata belle scribere MART.7.85.1; ex ~on (gen. pl.) Macri carmine QUINT.Inst.6.3.96.

tetrastylōs (~stūl-) ~os (~a) ~on (~um), *a.* [Gk. τετράστυλος] (archit.) Having four columns (in a line or arranged round the corners of a square); (neut. as sb.) a building having four columns.

frons loci . . . si ~os faciendi fuerit VITR.3.3.7; (causa aedium) ~a sunt, quae subiectis sub trabibus angularibus columnis . . . trabibus . . . firmatatem praestant 6.3.1; AEDICVLAM ~AM CIL 8.7095; (sacer) DOTES IN ~O CONSERVANT 6.32374.63; 11.5372; ~VM MARNO(REVM) 14.2416.

tetrērīs ~is ~e, *a.* [cf. Gk. τετρήρης] (of a galley, prob.) Having four rowers to each 'room'.

NAVIS ~IS LONGA A.Epig.54.196b.

tetricitās ~ātis, *f.* [next + -tas] Stern or frowning quality.

talīs inest habitus, qualem nec dicere maestum nec fluidum, laeta sed ~ate decorum possunt Lais Pis.103.

tetricus ~a ~um, *a.* [dub.; prob. not connected w. taster] (of a person, his demeanour, etc.) Frowning, stern, severe; (also of words, actions, or sim.) **b** (poet., of conditions, inanim. things). **c** (of places, topog. features); (fem. as sb., also *rupes* ~a) the name of a steep mountain on Sabine-Picene borders.

VAR.Men.554; ~as . . . Sabinas Ov.Am.3.8.61; non est (sc. Flora) de ~is, non est de magna profectis Fast.5.351; ~o . . . domitor Chimaerae Tr.2.307; quod quibusdam nimis horridi animi uidetur et ~i Sen.Ep.36.3; qui fronte nimis crimina ~a quaerunt Her.F.579; ~i rustici COL.8.11.1; quam non ~us . . . quam placido nostras legerat ore preces! MART.6.10.5; ~ae . . . deae (i.e. the Fates) 7.96.4; lectores ~i 11.2.7; ~animum (i.e. structure). disciplina ~a ac tristi ueterum Sabinorum Liv.1.18.4; ~is me uocibus, uxor, corripis MART.11.43.1. **b** litis ~as MART.5.20.6; ~ae . . . febris 6.70.8; ~ae . . . tubae 7.80.2. **c** de gente Tagi ~ique

Salonis MART.12.2(3).3; non . . . mollia gessi pensa, sed in ~is . . . iustis . . . uenatrix remansi STAT.Theb.9.615; ~VAR.R. 2.1.5; ~ae horrentis rupes montenque Seuerum VERG.A. 7.713; ~a . . . rupe cohortes SIL.8.417.

tetrissitō ~āre, *intr.* [onomat.] (of a duck) To utter its natural cry.
anatum (est) ~are Suet.Fr.161(p.251)Re).

tettigomētra ~ae, *f.* [Gk. τεττιγομήτρα] A grasshopper in the chrysalis stage.
PLIN.Nat.11.93.

tettigonium ~i, *n.* [Gk. τεττιγόγιον] A small kind of grasshopper.
PLIN.Nat.11.92.

Tettius ~ia ~ium, *a.* A Roman gentile name; esp. in prov. phr. *idem Atti quod ~i* (see quot.).
uulgo dici solitum erat de rebus nihil inter sese distantibus: ~idem Atti, quod ~i FEL.3.16.14.

Teucer ~cri, *m.* Also **Teucrus**. FORMS: nom. ~crus VERG.A.3.108.

1 The ancestor of the Trojan kings, father-in-law of Dardanus.

VERG.A.4.230; genus antiquum ~cri . . . Iulusque Assaracusque et Troiae Dardanus auctor 6.648; Ov.Met.13.705.

2 A son of Telamon and half-brother of Ajax, founder of Salamis in Cyprus.

Rhet.Her.1.18; Hor.Carm.1.7.27; Salaminus ~cer 1.15. 24; 4.9.17; Ov.Met.13.157; VELL.1.1.1; HYG.Fab.89.5; ~ (title of a tragedy by Pacuvius) Cic.de Orat.1.246.

teuchitis, *f.* [Gk. τευχίτης] A kind of aromatic grass.
PLIN.Nat.21.120.

Teucrī ~ōrum, *m. pl.* The descendants of Teucer, the Trojans. **b** (put for the Romans).
fuit Ilios et ingens gloria ~orum VERG.A. 2.326; 3.186; 5.293; Ov.Tr.1.2.6; Sen.Tro.918; Ilios 308; STAT.Ach.1.475. **b** hic (i.e. Archimedes) dum Italum ductorem astu ~osque fatigat SIL.14.353; 17.348.

Teucraia ~ae, *f.* The land of the Teucri, Troy.

omnis . . . soluit se ~a luctu VERG.A.2.26.

Teucraia ~ae, *f.* [cf. next] A name for the plant CHAMAEDRYs.
PLIN.Nat.24.130; 25.99; 26.35.

Teucrion (~ium) ~i, *n.* [Gk. Τεύκριον] The name of a fern, perh. *Ceterach officinarum* (app. also applied to a flowering plant, perh. *Teucrium flavum*).
PLIN.Nat.25.45; 26.77.

Teucris ~idis, *f.* A Trojan woman (in quot., app. a nickname).

Cic.A.H.1.12.1.

Teucrium: see TEUCRION.

Teucrus ~a ~um, *a.* Belonging to or founded by Teucer.

~a . . . tellus Culex 306; ~a . . . Pergama SIL.13.36.

Teucrus ~a ~um, *a.* Belonging to the descendants of Teucer, Trojan.

cum Phrygi ~o manabant sanguine campi CATUL. 64.344; ~os . . . penatis VERG.A.2.747; ~as . . . carinas Ov.Met. 14.72; qua prisca ~os Alba colit lares STAT.Sil.4.5.2.

Teucrus ~i, *m.*: see TEUCER.

Teumēsūs ~a ~um, *a.* Of the hill Teumesos (sts. poet., for Theban, Boeotian).
per ~a tempe STAT.Theb.1.485; iuuenis ~us (i.e. Polymices) 2.331; ~a Thyias 5.92; ~us amnis (i.e. Ismeno) 9.462.

Teumēōs ~i, *m.* A hill in Boeotia, near Thebes.

STAT.Theb.4.372; 12.52.

Teutātis (~ēs) ~is, *m.* **Toutātis**. A Celtic war-god.

quibus imitit placatur sanguine diro Teutates Luc. 1.445; MARTI TOVTATI TI CLAVDIVS PRIMVS . . . V S L M CIL 7.84.

Teuthrantēs ~a ~um, *a.* = next (in quot. poet., for Mysian).
~us . . . Caicus Ov.Met.2.243.

Teuthrantis ~a ~um, *a.* Of or descended from Teuthras, king of Mysia.

~a turba, sorores (i.e. the fifty daughters of Thespius) Ov. Ep.9.51; ~a regna Tr.2.19.

Teuthrās ~antis, *m.* A king of Mysia, father of Thespius. **b** *unda* ~antis, (app. alluding to a pool near Cumae, perh. because the Italian Cumae was founded by settlers from the Aeolic Cume in Mysia).

HYG.Fab.100.1. **b** PROF.1.11.11.

teuthrion ~i, *n.* [Gk. τευθριον] A synonym of the plant POLIVM or a variety of it.
PLIN.Nat.21.44.

Teutonī ~ōrum (~um), *m. pl.* Rarely sg. ~us ~i. FORMS: acc. pl. ~as FLOR.Epit.1.38 (3.3.7). A Germanic tribe of the Baltic region; migrating westwards with the Cimbri they were crushed in Gaul by Marius, 102 B.C.

bello Cimbrorum ~umque CARS.Gal.7.77.12; VELL.2.12.2; Scadinia quom adhuic ~i tenent MELA 3.54; PLIN.Nat. 37.35; ~colled. sg.) si tibi terga dedisset Cantaber exiguus aut longis ~is armis Luc.6.259.

Teutonicus ~a ~um, *a.* Of, connected with, or characteristic of, the Teutoni

quibus in campis. ~as Roma refringit opes Prop. 3.3.44; fiducia hostium. qui Cimbricam ~umque militiam Italiae minabantur VELL.2.120.1; ~os . . . triumphos (sc. of Marius) Luc.2.69; ~os . . . capillos (used as false hair by the Romans) MART.14.26.1; bello. ~o FRON.Str.1.2.6; Juv. 10.282.

Teutonus ~i, *m.*: see TEVTONI.

texō ~ere ~ui ~tum, *tr.* [prob. cogn. w. Ved. tāṣṭi 'fashion by carpentry' (3rd pers. pl. tāṣṭati), Gk. τέκτων, τέκτων]

1 To make (a fabric, etc.) on a loom, weave. **b** (of spiders). **c** to weave (fibre or thread) into a fabric. **d** (w. abl.) to embroider (with). **e** to represent in tapestry.

~entem telam studioso ipsam offendimus TER.Ham.285; togam praetextam ~i Oppio (i.e. a magistracy is being prepared for him) Cic.Fam.2.10.7; tegumenta corporum uel ~ta uel uita N.D.2.150; illa gerat uestes tenues, quas femina Coa ~uit Tr.2.3.54; tunica lati clauis in modum gausapae ~i nunc primus incipit PLIN.Nat.8.193; promit chlamydem ~tosque labores V.FL.2.409; APUL.F.9; (cf.) ~itur omnis (charta) madente tabula PLIN.Nat.13.77; ~ (absol.) nihil opus nobis ancilla nisi quae ~at, quae molat PL.Mer.396; TYRIN.com.26; ~endi. artem QUINT.Inst. 2.17.3; ~ (fig.) diem sermone terere segnitias merast; quamuis sermones possunt longi ~ier PL.Trim.797; ~ (transf.) de sorte aut pseudomono, quas plagas ipsi contra se Stoici ~uerunt Cic.Luc.147; diem . . . noctiumque curculis ordiuntur menses, menses ~unt Ant. APUL.Mem.22. **b** in araneolis aliae quasi rete ~unt Cic.N.D.2.123; tenuem ~ens sublimis aranea telam CATUL.68.49; putris et in uacuo ~etur aranea lecto PROP.3.6.33; PLIN.Nat.30.27; (absol.) (araneus) ~ere a medio incipit, circinato orbe subtemna adnectens 11.81. **c** illic (i.e. in a loom). purpura . . . ~itur et tenues parui discriminis umbrae Ov.Met.6.62; Sen. Ep.90.45; unde geminis feminis nostris labos redordendi fila rursusque ~endi PLIN.Nat.6.54; netur ac ~itur (aurum) lanae modo 33.62; (sup.) (ulium linum, i.e. abastus) difficile ~ito propter breuitatem 19.19; ~ (cf.) pro ueste pinnis membra ~tis contigit Acc.frag.540. **d** hic tibi Sidonio solus puluinar acantho ~itur STAT.Sil.3.38; (poet.) Sol. . . bisseuo sidere ~tam loricae induitur V.FL. 4.93; ~ (w. embroidery as subj., transf.) orbem zonae, qua signa feruntur bis sex aequali spatio ~entia caelum MAN. 1.556. **e** Palladiae ~untur in ordine pugnae, magna Giganteis ornantur pepla troaels Ciris 29.

2 To form (basketwork, wreaths, etc.) by plaiting or twining. **b** to plait together, inter-twine (flexible materials).

~endas saepes VERG.G.2.371; circum tabulata conlocentur crates ex tenuibus uirgis creberrime ~atae VITR.10.14.3; ad ~endas tegetes et ipsum (marisum) lunio mense exini PLIN.Nat.21.112; iudos ~ere QUINT.Inst.2.16.16; ~ (w. abl. of material) dum . . . gracili foscillam ~it hibisco VERG.Ecl. 10.71; molle feretrum arbuteis ~unt uirgit et uimine querno A.11.65; (aedicula) harundine ~ta Liv.27.3.3; 30.3.9; paries lento uimine ~tus erat Ov.Fast.6.262; sportellae . . . duae palmulis ~atae PETR.40.3; ~ta rosis . . . corona MART. 13.51.1; ~ (w. material as subj.) lorica . . . quam . . . ~uit innumeri . . . uinguis apri 7.2.4; ~ (transf., of interlacing boughs, etc.) lentae ~unt umbracula uites VERG.Ecl.9.42; plura . . . signa . . . abducent . . . Phoebum ~entique tenebras MAN.3.354. **b** illa manu ~it utraque rosam PROP. 3.3.36; ~ebas uarios per cornua (sc. of a stag) flores Ov.Met. 10.123; monstri colla . . . adamante ~to (i.e. a chain of adamant) uincit Sen.Her.F.808; uolucres, quas ~tis harundinibus peritus artifex texit PETR.109.7; (w. in+acc.) cana salix madefacto uimine parum ~itur in puppem Luc.4.132.

3 To put together or construct (a complex structure, esp. a ship) with elaborate care. **b** (writings and other mental products). **c** to fit together (materials) into a complex structure.

mari magno classis cito ~itur ENN.sen.66; ~ (w. abl. of material) fertur Labyrinthus . . . parietibus ~tum caecis iter . . . habuisse VERG.A.5.589; bis deus Italo ~um amnis robore nauis 11.326; ~itur et fecit panda carina suis Ov.Ep. 15(16).112; uulcanem . . . crassiorum, quam si tantum simplici spiritu ~eretur SEN.Nat.2.30.3; aras arboribus uiuis et adulto caespite ~i STAT.Theb.8.299; saxa ligant opusque ~unt (i.e. a road) cocto puluere sordidoque topho SIL. 4.3.52; ~tam robore turrim SIL.14.417. **b** epistulas cotidianis uerbis ~ere Cic.Fam.9.21.1; sermo . . . in nouem dies et libros distributus . . . de optimo ciue (sane ~ebatur opus luctulente). Q.fr.3.58.6.1; ita callidissimus actor orationem suam ordinat et ~uit, ut . . . tribunum impudicidae criminetur (QUINT.) Del.3b.2. **c** immensam . . . attollere molem roboribus ~tis VERG.A.2.186; uidimus in caelum trabibus spectacula ~tis surgere CALP.Ecl.7.23; ~ (w. in+acc.) superae . . . conditor aulae . . . effusum chaos in noua senilia ~ens STAT.Theb.3.484.

4 To direct (movements or sim) in an intricate course, weave.

Teucrum nati uestigia cursu impediunt ~untque fugas et proelia ludo VERG.A.5.593; (equites) ~unt alterno glomerata uolumina cursu SIL.4.319.

textilis ~is ~e, *a.* [prec. + -ilis] Made by weaving, woven; (neut. as sb.) a woven fabric.

b made by plaiting; (of a material) plaited or twined together.

inligatus peste interimor ~i (i.e. the shirt smeared with Nessus' blood) *Cic. Tusc. 2.20*; ~i stragulo 5.61; nexilis ante fuit uestis quam ~e tegmen *Lucr. 5.1350*; fert. Ascanio chlamydem. ~ibusque onerat donis *VerG. A. 3.485*; tabernacula ~ibus sigillis adornata *V. Max. 9.1. ext. 4*; paludamento aureo ~i *Plin. Nat. 33.63*; mitella. ~i *Apul. Met. 7.8*; ~nego uiliam picturam neque in tabula neque in ~i quin conquiesceret *Cic. Ver. 4.1*; dicato. ~e ne operosius quam mulieris opus mensurum *Leg. 2.45*; quid releuant uariis serica ~ibus? *Prop. 1.14.22*; naue. ornata. spoliis. ~regionum ~ium *Liv. 45.35.31*; 45.39.5; *Plin. Nat. 13.62*. **b** haec ~is umbra supini palmitis *MART. 12.31.1*; ~auro ~i monile fulgens *Sen. Med. 572*.

textor ~ōris, *m.* [TEXO+~TOR] A weaver. ~ores limbarum *Pl. Aul. 519*; quid sit bene pictum. ~ore in puluinariis plagulis *Var. in Non. p. 162M*; si quis. ~exiguas. ~togas simulat ~ore Catonem *Hor. Ep. 1.19.13*; ~orum. ~officinae *Sen. Ep. 90.19*; *MART. 12.59.6*; *JUV. 9.30*; *Pompon. dig. 30.36*.

textōrius ~a ~um, *a.* [TEXO+~TORIVS] Characteristic of a weaver; (in quot. transf., of an involved argument). *Sen. Ep. 113.26*.

textrina ~ae, *f.* [as next+~TRINA] = next (sense 1). *uestem de ~a emere Apul. Flg.*

textrinum ~i, *n.* [TEXO+~TRINVM]

1 A place where weaving is carried on. **b** (transf., applied to a shipyard). *Cic. Ver. 4.58*; oppidum. ~quod. ~isti ~um per triennium ad muliebrem uestem conficiendam fuit 4.103; pinacothecae et plumariorum ~a *Vitr. 6.4.2*. **b** campus habet ~um nauibus longis *Enn. Ann. 477*.

2 The trade or practice of a weaver. ~i. ~artem *Sen. Ep. 90.20*; primo. ~um, deinde. ~litteras didicit *Suet. Gram. 23(p. 117) Re*.

textrix ~icis, *f.* [TEXO+~TRIX] A female weaver. aliqua adsiduae ~ix operata minervae *Tib. 2.1.65*; *MART. 4.19.1*; textorum et ~icum cibaria *ULF. dig. 33.9.3.6*; ~used attrib. ~ices. ~anus telam struentes *Apul. Met. 6.19*.

textum ~i, *n.* [pple. of TEXO]

1 A woven fabric, cloth. **b** (w. ref. to style or pattern of weaving; also transf., to rhetorical style). **c** a piece of plaited work. inlita Nesso. ~a ueneno *Ov. Ep. 9.163*; purpura. ~mhi pretiosaque ~a dabuntur *16(17).223*; ~um rude *Met. 8.640*; Babylonis picta. ~a *MART. 8.28.18*; ea (sc. crepundia) lineo ~o inuoluere *Apul. Apol. 56*; ~apphied to a spider's web is (araneus). ~culus crassissimus ~um est *Plin. Nat. 29.132*. **b** peplum. ~culus mirabile ~um nulla manu sterilis. ~uersarat *STAT. Theb. 10.56*; pallam. ~noscit. ~quamquam ~a latent suffusaque sanguine maeret *Purpura 12.314*; ~illud in Lysia dicendi ~um tenue *QUINT. Inst. 9.4.17*. **c** squalentia ~a thoracum *STAT. Theb. 5.354*; dum. ~um. ~inlustre coronae subligat *6.366*.

2 A fabric formed by intercrossing timbers, etc., framework (esp. of a ship). clipei non enarrabile ~um *VERG. A. 8.625*; *STAT. Theb. 7.652*; ~of ships pinea confluxiones inflexae ~a carinae *CATUL. 64.10*; picta citae tetigi quo pede ~a ratis? *Ov. Ep. 20.70*; *Met. 11.524*; *Tr. 1.4.9*; (prob. here) laterum ~a Acc. *trag. 484*.

3 (in Epicurean philos.) Atomic structure, 'texture' (i.e. proportion of atoms to void). (imago) haeredit facile. propter subtilem naturam et tenuia ~a *Lucr. 4.743*; maria ac terras caelumque tuere; quorum naturam triplicem. ~i tria talia ~a, una dies dabit exitio 5.94; 6.997; cogitur (lapis Magnes) offensare. ~uctu ferrea ~a suo 6.1054; corporum ~a. neque tam bruta quam terrea neque tam leuia quam aethera *Apul. Soc. 9*.

textūra ~ae, *f.* [TEXO+~VRA]

1 The art or process of weaving, or a method of it. si. ~placet Coae ~a Mineruae *PROP. 4.5.23*; ~of spiders ut. ~araneorum. ~am inproben deiciamque eorum omnis telas *Pl. St. 348*; nulli mortalium imitabilis illa aranei ~a *Sen. Ep. 121.22*.

2 A framework, structure. uincula neruorum et laterum ~a caumque pectus. ~ morte patet *Luc. 9.777*.

3 (in Epicurean philos.) Atomic conformation, 'texture' (= TEXTVM, sense 3). haec. ~res. ~naturam dedicat eius (sc. animi), quam tenui constat ~a *Lucr. 3.209*; adeo ~a praedita rara mittuntur (simulacra) 4.196; magis esse aliis alias animantium aptas res. ~propter dissimilem naturam dissimilisque ~as inter sese primasque figuras 6.776; 6.1084.

textus ~ūs, *m.* [TEXO+~TVS²]

1 Pattern or style of weaving; (concr.) a woven fabric. **b** (method of) plaiting or interlacing; (concr.) a piece of plaited work. (lana) quam Salacia scutulato ~u commendat *Plin. Nat. 8.191*; tunicam. ~tenuissimo ~u *Apul. Flg.*; ~in fig. phr.) omnem calumniam ~um retexo *Apol. 61*. **b** Lolliam Paulinam. ~uidi smaragdus margaritis operatam, alterno ~u fulgentibus toto capite, cinnibis, auribus *Plin. Nat. 9.117*; ~parulis rarisque ~u. ~nassis 9.132; ~non lorica Germano ~u. sed uinum ~us uel tenuis et fucatas colore tabulas *Tac. Ann. 2.14*.

2 Method of joining or fitting together, make-up, structure; (spec., in Epicurean philos.) atomic conformation (= textum, textura). **b** the point at which the parts of a structure fit together.

duo Centauri. ~ito corpora ~u *MAN. 2.663*; omnia mixtis uiribus et uario consurgunt sidera ~u 4.415; grana in stipula crinito ~u spicantur *Plin. Nat. 18.60*; (transf.) tempora. ~efficient (uer et autumnus) simili concordia ~u permixtos. quae dies *MAN. 2.428*; ~magis haec (rerum simulacra) sunt tenuia ~u quam quae percipiunt oculos *Lucr. 4.728*. **b** (panculae coma, sc. of the head) interiecta nauium commissuris ferminat ~us glutino tenacior *Plin. Nat. 16.158*.

3 The fabric made by joining words together, the body of a passage. uerba eadem quae compositione uel in ~u iungantur uel claudantur *QUINT. Inst. 9.4.13*.

thabsia: see THAPSIA.

Thāis ~idis or ~idos, *f.* FORMS: gen. app. ~inis *TER. Eu. 267* (s.v.l.). A Greek female name; esp. a celebrated Athenian hetaira, loved by Alexander the Great and app. the subject of a comedy by Menander.

meretricis ad me delinicae ut Atticae conuenerant. ~is atque Erotium, Antiphila, Lais *TURP. com. 187*; cum etiam ~is Menandri tunicam demissam habeat ad talos *Var. Men. 302*; turba Menandreae. ~idos *PROP. 2.6.3*; *CURT. 5.7.3*; *MART. 14.187.2*; ~as a type of sexual laxity ut sis liberior ~ide, finge metus *Ov. Ars 3.604*; peccat, in Andromache ~ida quisquis agat *Rem. 384*.

thalamēgos ~os ~on, *a.* [Gk. θαλαμηγός] (of a ship) Fitted with cabins.

dilexit. ~Cleopatram, cum qua. ~naue ~o paene Aethiopia tenus Aegyptum penetrauit *Suet. Jul. 52.1*.

thalamus (~os) ~i, *m.* [Gk. θάλαμος] N.B.: pl. often used in sg. sense.

1 An inner chamber or apartment, esp. for sleeping. **b** (spec., in a Greek house: see quot.). mater sonitum ~o sub fluminis alti sensit *VERG. G. 4.333*; ferrei. ~Eumenidum ~i 4.6.280; pars secreta domus. ~tres habuit ~os, quorum tu, Pandrose, dextrum, Aglauros laeuum, medium possederat *Herse Ov. Met. 2.738*; nymphae ~. quae. ~colunt ~os, illa diua, tuos. *Fast. 2.598*; taurus, cuius decepta figura Europe, ~is et uirginitate relicta, per freta sublimis tergo mendacia sensit litora *GERM. A. 1.337*; ~i penetrare petit (sc. Medea) *V. Fl. 7.325*; Thetis. ~undosis ~. prociuit ~is *STAT. Ach. 1.28*; omni proprium ~o mare, transque iacentem Nereia diuicis seruit sua terra fenestris *Silv. 2.2.74*; de domo, de ~o, de cubiculo, de toro denique ipso uiolenter extracta *Apul. Met. 4.27*; ~apphied to a cabin in a ship seu thyrio ~o. est fultum. pluma uersicolore caput, huc (sc. Paeto) fluctus uiuo radicibus abstulit unguis *PROP. 3.7.49*; ~proci, in context referring to bees) ubi iam ~is (apes) se conposuerunt, silebunt in noctem *VERG. G. 4.189*. **b** in prostradis. ~dextra ac sinistra cubacula sunt collocata, quorum unum ~os, alterum amphithalaeus dicitur *Vitr. 6.7.2*.

2 (spec.) The bedroom or apartment occupied by a married couple. **b** (meton., for marriage, conjugal relations, or sim.).

uxor in ~o tibi est *CATUL. 61.185*; quinquaginta illi (sc. Priamo) ~i, spes ampla nepotum. ~procubuerit *VERG. A. 2.503*; cum (Lacaena, i.e. Helen) Menelaos surgeret e ~o *PROP. 2.15.14*; ter mihi. ~Hymenaeus. ~a ~i limine terga dedit *Ov. Ep. 20(21).158*; *Id. 319*; Ledae ~is. ~illapsus adulter *GERM. A. 1.276*; *Petr. 26.1*; auersis ~os purgate maritis *STAT. Theb. 5.137*; *HYG. Fab. 104.1*; sic facies nuptiales tuos illuminarunt ~os *Apul. Met. 8.123*; ~of. sense ab) hic ~um inuasit natae uetustisque hymenaeos *VERG. A. 6.623*; seu (tibi) nulla (sponsa) est, ego sim, ~umque ineamus eundem! *Ov. Met. 4.328*. **b** ~i expertem. ~ultam degere *VERG. A. 4.550*; causa mali tanti coniunx iterum hospita Teucris externique iterum ~i 6.94; quo fugis, Aeneas? ~os ne desere pactos 10.649; hac ope debueram ~os petiisse, socerque. ~erat mihi. ~faciendus Erechtheus *Ov. Met. 6.700*; non Aeolidae ~os timere sororum 9.507; te cupiunt proceres, totoque oriente iuuenta ad ~i certamen adest 10.317; uidua ante ~os *Sen. Ag. 992*; qui iura mihi communia regni et ~os cum fratre dedit *Luc. 10.94*; steriles ~i *STAT. Theb. 3.158*; ~i. iuga ferre secundi *Silv. 1.2.138*; *NVLIVS* ~OS TVRBATI *CIL 14.2605.8*.

3 An inner shrine or sanctuary.

delubra ei (sc. Apidi) gemina, quae uocant ~os *Plin. Nat. 8.185*.

thalassaeglē ~ēs, *f.* [Gk., from θάλασσα, αἶγλη] A magic herb of the Indus valley. *Plin. Nat. 24.164*.

thalasseros ~i, *m.* [Gk. θαλασσερός] The name of an eye-salve. *CIL 13.10021(136)*.

thalassicus ~a ~um, *a.* [Gk.] Connected with the sea, marine.

facito uti. ~pallium habes ferrugineum (nam is colos ~ust) *Pl. Mil. 1179*; ornatu. ~o 1282.

thalassinus ~a ~um, *a.* [Gk.] (prob.) Resembling the sea in colour. ~a uestis *Lucr. 4.1127*.

Thalassiō: see TALASSIO.

thalassios (~a) ~on, *a.* [Gk. θαλάσσιος] *phycos* ~on, A name applied to various marine algae and perh. other plants of seawater.

Plin. Nat. 26.103.

thalassitēs ~ae, *m.* [Gk.] A type of wine matured in the sea.

(uinum) ~en (uocant) ~uas musti delectis in mare, quo genere praecox hic uenustus *Plin. Nat. 14.78*.

Thalass(i)us: see TALASS-.

thalassomeli, *n.* [Gk. θαλασσόμελι] A drink made from honey and sea-water. *Plin. Nat. 31.68*.

? **thalattias** ~ados, *f.* [Gk.] Another name for the plant POLYGONVM (knotgrass). *Plin. Nat. 27.13(ej.)*.

Thalēa: see THALIA.

Thalēs ~is or ~ētis, *m.* An Ionian philosopher of the sixth century B.C., regarded as the father of scientific inquiry.

o Lyde, es barbarus; quem ego sapere nimio censui plus quam ~em *Pl. Bac. 122*; enumerasti. usque a ~e Milesio. ~philosophorum sententias *Cic. N. D. 1.91*; ~en aut Anaxagoran *Div. 2.58*; de septem sapientibus ~es Milesius omnium rerum principium aquam est professus *Vitr. 8. pr. 1*; si ~eti credis *Sen. Nat. 4.2.22*; mite ~etis ingenium *Juv. 13.184*; semper ~i ea merces persoluetur *Apul. Fl. 18*; ~sarcastically applied to a pretender to wisdom) itane? ~ita enim uero. ~stultus es. ~salue, ~es *Pl. Rud. 1003*.

Thalia (Thalēa) ~ae, *f.* FORMS: *Thalea* *Ov. Ars 1.264*, *FEST. p. 359M*. **a** A Muse associated esp. with comedy or light verse. **b** one of the Graces. **c** a Nereid.

a nostra neque erubuit siluas habitare ~a *VERG. Ecl. 6.2*; doctor argutae fidicen ~ae, Phoebe *Hor. Carm. 4.6.25*; dicta probantur Clouque et curuae scita ~a lyrae *Ov. Fast. 5.54*; inter carmina sanctiora si quis lasciuiae fuerit locus ~ae *MART. 7.17.4*; transtulit ad tragicos se nostra ~a cothurnos 12.94.3; *STAT. Silv. 5.398*. **b** *Sen. Ben. 1.3.6*. *c* *VERG. A. 5.826*; *HYG. Fab. pr. 8*.

? **thalictrum** ~i, *n.* [Gk., form of name uncertain; app. θαλίτρον or -ηθρον Dioscorides] A kind of plant, perh. a meadow-rue, *Thalictrum* sp. *Plin. Nat. 27.138*.

thallus ~i, *m.* [Gk. θάλλος] A young branch, green bough; a young stem (of a growing plant).

Amyclaeo spargens arboria ~a (i.e. laural-branches?) *Ciris 376*; ~os uerbosas corollas ferentes *Apul. Met. 11.17*; ~i ceparum uentis prosternuntur *Col. 11.3.58*.

thamnus: see TAMNVS.

Thamyrās ~ae, *m.* Also **Thamyris**. A Thracian bard, struck blind (or dumb) by the Muses for boasting he could excel them.

~ae cantoris fata *PROP. 2.22.19*; quid. ~an picta tabella iuuat? *Ov. Am. 3.7.62*; *Ars 3.399*; *Plin. Nat. 7.204*. **b** fre-tus doctas atreide canendo Aonidas mutos ~is damnatus in annos *STAT. Theb. 4.183*.

Thamyris¹, *m.*: see THAMYRAS.

Thamyris², *f.*: see TOMYRIS.

thapsia (thabsia) ~ae, *f.* A fennel-like plant with caustic juice, *Thapsia garganica*. *Cels. 6.4.3*; *Plin. Nat. 13.124*; 26.22; *LARG. 230*.

thapsos ~i, *f.* [Gk. θάψος] A shrub yielding a yellow dye, Venetian sumach, *Cotinus cogglyria*.

centaurea peucedanonque sonant flammis *Erycinae* ~os *Luc. 9.919*.

Thargēliōn ~ōnis, *m.* An Attic month, roughly corresponding to May. *Apul. Pl. 1.1*.

tharrupia ~ae, *f.* [dub.] A vine grown at Thurii. *Plin. Nat. 14.39* (v.l. tarrupia).

Thasius ~a ~um, *a.* Of or deriving from Thasos; ~us lapis, a type of marble quarried there.

~i uini *Inc. pall. 11*; Anaxipolis ~us *Var. R. 1.1.8*; ~ae uites *VERG. G. 2.91*; (nucis) ~ae et Albenses celebrantur *Plin. Nat. 15.90*; (mass. pl. as sb.) *Nep. Cim. 2.5*; ~pauper sibi uidetur. ~nisi ~us lapis. ~piscinas nostras circumdedit *Sen. Ep. 86.6*; *Suet. Nero 50*.

Thasos (~us) ~i, *f.* An island in the north of the Aegean, off the Thracian coast.

Cic. Pis. 89; a. ~o uti marmor peteretur *Vitr. 10.2.15*; *MELA 2.106*; *Plin. Nat. 4.73*; *STAT. Theb. 5.182*; ~put for the marble quarried there) non huc admissae ~os aut. ~Carystos *STAT. Silv. 1.5.34*.

Thaumantēs ~a ~um, *a.* Of or descended from the Titan Thaumas; *uirgo* ~a, Iris. *Ov. Met. 14.845*.

Thaumantias ~ados, *f.* The daughter of Thaumas, i.e. Iris.

VERG. A. 9.5; *Ov. Met. 4.480*; sidereo fulget ~as arcu *Col. 10.292*; *V. Fl. 7.308*.

Thaumantis ~idos, *f.* = prec. *Ov. Met. 11.64.7*; imbrifera. ~ide *STAT. Silv. 3.3.81*; 5.1.107.

theangelis ~idos, *f.* [Gk., from *θεός*, *ἄγγελος*] A magic herb imparting the gift of prophecy. *PLIN.Nat.24.164.*

theatrālis ~is ~e, *a.* [THEATRVM+ALIS] Relating to, or connected with, the theatre. **b** typical of the theatre, stagy, theatrical.

~es gladiatorie consensus *Cic.Sest.115*; ~is seditio *VELL.2.126.2*; *Ossa*. Pindus. Pelius, omnes ~i modo inflexi *PLIN.Nat.4.30*; Roscio ~is auctori legis (*i.e. which reserved special seats for the Equites*) 7.117; 33.32; dux. ~ium operum (*i.e. claqueurs*) *Tac.Ann.1.10*; nec quemquam Romae honesto loco ortum ad ~is artes degenerasse 14.21; licentiam ~em promiscue in equite spectandi inhibuit *Suet.Dom.8.3*. **b** illa (licentia). ~uitiosissima, quae iam humanitas uocatur, inuicem qualiacumque laudandi. ~et indecora et ~is *QUINT.Inst.2.2.10*.

theatridion ~ii, *n.* [Gk.] A miniature theatre.

gradatim substructum ut ~ion auium *VAR.R.3.5.13*.

theatrum ~i, *n.* [Gk. *θέατρον*] FORMS: *teatr-* *CIL* 1.682.

1 A place for viewing dramatic performances or sim., theatre. **b** (used, esp. in Greek cities, for public meetings). **c** (meton.) the audience in a theatre.

quae ego in ~o hic meis probauit plausibus *NAEV.com.72*; *Acc.pot.23.25*; in ~o actores malos perpeti *Cic.de Orat.1.118*; ut. animo aequo e uita. ~amquam e ~o exeamus *Fin.1.49*; frequens. ~ consensus ~i *Tusc.1.37*; *LUCR.4.76*; campus. ~um iugum cingens a mari ortum neque ita praestitum uelut ~i efficit speciem *B.Afr.37.4*; hos (sc. *dramatists*) arto stipata ~o spectat Roma potens *Hor.Ep.2.1.60*; 2.2.130; *VITR.5.6.11*; carmina. ~eno saltari nostra ~o *OV.Tr.5.7.25*; ~is genis spectaculi quod in ~o numquam prolatum foret *PLAED.5.5.10*; Pompeiani. ~ede ~i *LUC.7.9*; geminam molem nudi tectique ~i *STAT.Silv.3.5.91*; *IUV.2.1213*; *APUL.Fl.16*; ~is (used for poetry recitals) *Petr.90.5*; nuntiatrix *ἀντιφθένη* quendam. Ennii annales legere ad populum in ~o *GEL.18.5.21*—(applied to a natural theatre) media. in ualle ~i circus erat *VERO.A.5.288*;—(in *periphr.* for an amphitheatre) structo. ~ utrimque ~o. ~erius perituro harena *OV.Met.11.25*. **b** ut (Demosthenes) corona aurea donatur. eaque donatio fieret in ~o populo conuocato *Cic.Opt.Gem.19*; cum in ~o imperiti homines. ~concedant. ~um bella inutilia suscipiebant *Flac.16*; ueniebat. ~um. cum ibi concilium populi haberetur (*Nep.Timol.4.2*); *LIV.32.8.4*; *Tac.Hist.2.80*; *IUV.10.128*; (*Nep.*) completo caelesti ~o. ~uppiter sic enuntiat *APUL.Met.6.23*. **c** in eis si paulum modo offensum est. ~a tota reclamant *Cic.de Orat.3.106*; *QUINT.Inst.6.1.52*; in uenerationem tui ~a ipsa consurgunt *PLIN.Pam.5.2*;—(transf., applied to the creatures that listened to Orpheus) agmen. ~ferarum Maenades Orphei titulum rapuere ~i *OV.Met.11.22*; *MART.Sp.21.1*.

2 (transf.) A field in which one's qualities are exhibited publicly, a 'theatre', 'stage'. magnum ~um habet ista prouincia. ad adulescentis nobilis, ingeniosi, abstinentis commendationem atque gloriam *Cic.Fam.13.64.2*; ~um totius Asiae uirtutibus tuis est datum *Q.Fr.1.1.42*; nullum ~um uirtuti conscientia maius est *Tusc.2.64*; hoc mea contenta est infelix Musa ~o *OV.Pont.1.5.69*; ubiquecumque pugnabo, in ~o terrarum orbis esse me credam *CURT.9.6.21*; optimus quisque praeceptor frequentia gaudet ac maiore se ~o dignum putat *QUINT.Inst.1.2.9*;—(cf.) forum populi Romani, quod fuisse quasi ~um illius ingeni *Cic.Brut.6*; Caesaris uirtutes. ~unt ceterae maioribus quasi ~is propositae et paene populares *Rab.Post.42*.

Thēbāe ~arum, *f. pl.* Also **Thēbē** ~ēs, *f.* Thebes, the name of various ancient towns and cities, esp.: **a** the chief city of Boeotia, the setting of the legends of Oedipus, the Seven against Thebes, etc. **b** the ancient capital of Upper Egypt, on the site of modern Luxor. **c** a place in Mysia, the seat of Eetion.

a *PLAM.97*; cum. Alexander ~as diruisset *Cic.Inu.1.93*; *Nep.Ep.10.3*; Pentheus, rector ~arum *Hor.Ep.1.10.74*; Cadmeae. ~as *PROP.1.7.1*; *VELL.1.18.3*; *STAT.Theb.1.2*; ~as heptapylus *APUL.Met.4.9*. **b** cum ~e, cum Troia foret *OV.Am.3.12.15*; *SEN.Oed.112*; *STAT.Theb.9.294*. **b** quae palmiferae mittunt uenalia ~ae *PROP.4.5.25*; *MELA 2.60*. **b** ~e portarum centum nobilis fama *PLIN.Nat.5.60*; centumgeminae Lagea noualia ~es *V.FL.6.118*; *IUV.15.6*. **c** Eetioneas. ~as *OV.Met.12.110*; 13.173; *SEN.Tro.219*. **b** ~es campum, carmine Homeri nobilitatum *LIV.37.10.7*; *MELA 1.91*.

Thēbaicus ~a ~um, *a.* Native or belonging to Thebes in Egypt. **b** (palma) ~a, a very dry type of date. **c** ~us lapis, a stone with glittering particles found at Thebes, prob. a granite.

Inter Elephantida et Syenen ~osque. ~campus *VITR.8.2.6*; (triticum) ~um *PLIN.Nat.18.68*; (harena) ~a 36.53;—(applied to a kind of cummin) alterum eius (sc. cumini) genus siluestre, quod rusticum uocant, alii ~um 19.167; *LARG.165*. **b** sportellae. ~duae. altera caryotis, altera ~is repleta *Petr.40.3*; carne palmae placent, crusta ~ae *PLIN.Nat.15.116*; 23.97; *STAT.Silv.4.9.26*. **c** ~us lapis interstinctus aureis guttis. ~coticulis ad terenda collyria quadam utilitate naturali conueniens *PLIN.Nat.36.63*; (*w. ellipsis* of lapis) illo modo quo in oriente sappiro atque ~o alique in gemmis scintillat (aurum) 33.68;—(cf.) in lapideo mortario et maxime ~o 34.169.

Thēbais ~idis or ~ides, *f. adj.*

1 Of Boeotian Thebes; (as sb.) a woman of

this city. **b** (as sb.) an epic by Statius on the Seven against Thebes.

chelys. ~is *STAT.Silv.2.2.61*;—*OV.Met.6.163*. **b** o mihi bissones multum uigilata per annos ~i *STAT.Theb.12.812*; *Silv.3.5.36*; *IUV.7.83*.

2 (as sb.) The district about Egyptian Thebes.

summa pars (sc. Aegypti) contermina Aethiopiae ~is uocatur *PLIN.Nat.5.48*; 12.100; in Elephantine ~idis 16.81.

3 Of Thebes in Mysia.

~is. nupta (*i.e. Andromache, daughter of Eetion*) *OV.Ars 3.778*.

Thēbānus ~a ~um, *a.* Of or pertaining to Thebes, Theban: **a** (w. ref. to Boeotian Thebes). **b** (w. ref. to Egyptian Thebes). **c** (w. ref. to Thebes in Mysia).

a ~i. agri *Acc.Trag.600*; ~us Epaminondas *Cic.Tusc.1.116*; bellum ~um *LUCR.5.326*; ~ae. ~Semelae puer *Hor.Carm.1.19.2*; ~os (*i.e. Pindaric*). ~modos *Ep.1.3.13*; ~a. ~ semina, dentes (*i.e. those sown by Cadmus*) *OV.Am.3.12.35*; septena muros castra ~os premunt *SEN.Phoen.326*; ~is fratribus (*i.e. Eteocles and Polyneices*) *LUC.4.551*; ~a. ~orgia *STAT.Theb.7.687*;—(masc. pl. as sb.) acutiores putantur Attici. ~pingues ~i *Cic.Fat.7*; *Nep.Pel.1.3*. **b** ~us ophites *LUC.9.714*. **c** (*fem. as sb.*) cum ~a (*i.e. Andromache, daughter of Eetion*). Hectors Thessalico uidit ab axe rapi *OV.Tr.4.3.29*.

Thēbē ~i; see THEBAE.

Thēbē ~ēs, *f.* The wife of Alexander, tyrant of Phrae; he was murdered by her or with her connivance.

Cic.Inu.2.144; *Off.2.25*; *V.MAX.9.13.EXT.3*.

Thēbōgenēs ~is, *m. adj.* Springing from Boeotian Thebes.

Ismenias. ~es (Thebagenes *ej.*). ~scaturrex *VAR.Men.112*.

Thebris: old form (prob. Etr.) of THYBRIS, TIBERIS.

~uerunt qui (Tiberim). ~dixerint appellatum primo ~im *VAR.L.5.30*.

thēca ~ae, *f.* [Gk. *θήκη*] A case, box, etc. (for holding or covering something).

effert sine ~is uasa *Cic.Ver.4.52*; ~am nummariam *Att.4.7.2*; in. eius tympani ~a, sine id loculumatum est, fast foramen *VITR.10.9.3*; illa cena. ~am in ~a repositi uideratis *Petr.39.3*; fuerit curia cum tuta nouacula ~a *MART.11.58.9*; *QUINT.Inst.6.3.61*; calamariae et graphariae ~ae *Suet.Cil.35.2*; ait anulus quoque contineri, non solum ~am. ~quae anulum causa parata sit *ULF.dig.32.52.8*;—(applied to a codpiece) ~a tectus aenea lauatur tecum, Caelia, seruus *MART.11.75.1*.

Theiodamantēs ~a ~um, *a.* Of or descended from Theiodamas.

~o. ~Hylae *PROP.1.20.6*.

Theiodamās (Thio-, Thēo-) ~antis, *m.* A king of the Dryopes, inhospitable to Hercules and killed by him after a battle; father of Hylas.

OV.Ib.486; *HYG.Fab.14.11*.

T(h)elis ~is, *f.*: old form of THETIS.

~ENN.~scm.232; *CIL* 1.556; antiqui, ut Thetis ~im dicebant, sic Medicum Melicam uocabant *VAR.R.3.9.19*.

thēlycardios ~ii, *f.* [Gk.] A heart-coloured gem.

PLIN.Nat.37.183.

thēlygonon ~i, *n.* [Gk. *θηλυγόνον*] A plant said to promote the birth of females, prob. dog's mercury (*Mercurialis perennis*) or an allied sp.

PLIN.Nat.26.162;—(not certainly the same plant) 26.99.

thēlygonos ~i, *f.* [Gk. *θηλυγόνος*] A plant described as a kind of *crataegonon*, perh. = prec.

PLIN.Nat.27.63.

thēlyphonon ~i, *n.* [Gk. *θηλυφόνον*] A poisonous plant, = *aconitum* (app. not the modern aconite).

PLIN.Nat.25.122; 27.9.

thēlypteris ~idis, *f.* [Gk. *θηλυπτερίς*] A kind of fern, sts. identified with bracken.

PLIN.Nat.27.78.

thēlyrrhizos ~i, *f.* [Gk.] A gem with a white base.

PLIN.Nat.37.183.

thema ~atis, *n.* [Gk. *θέμα*]

1 (astrol.) The position of the planets or stars at one's birth, horoscope.

tantum. ~fiduciam fati. ~habuit, ut ~a suum uulgauerit nummumque argenteum nato sideris Capricorni, quo natus est, percuisset *Suet.Aug.94.12*.

2 A situation or case proposed for debate in a school of rhetoric.

~empla cum didicerunt, uolunt illa ad aliquod controuersiae ~a redigere *SEN.Com.7.5.12*; 9.5.11; *QUINT.Ded.309*

(p.215.1.9); in iis (causis), in quibus non de culpa quaeretur, sed de actione, etiam si erunt contra nos ~ata, confiteri nobis licebit *Inst.4.2.68*; in schola certa sunt et pauca et ante declamationem exponuntur, quae ~ata Graeci uocant, Cicero proposita 7.1.4; cum in ~ate est, aliquid ut sibi mori liceat postulare 9.2.85; 12.8.6;—(cf.) orationum Ciceronis uelut ~a exponit *Pedians*: 'argumentum tale est' 5.10.9.

Themis ~is, *f.* A Greek goddess related to Gaea (hence credited with prophetic powers), often an embodiment of order, justice, and sim.

CATUL.68.153; fatidicam. ~in *OV.Met.1.321*; ~is hanc dederat Parnasia sortem 4.643; quae (sc. Hebe) cum iurare pararet. ~on est passa ~is 9.403; redit ad terras tandem squalore. ~alma ~is posito *CALP.Ecl.1.44*; ~in deam putabant esse, quae praeciperet hominibus id petere, quod fas esset, camque id esse existimabant, quod et fas est *PAUL.Fest. p.367M*.

Themisōn ~ōnis, *m.* A name borne by several physicians, esp. Themison of Laodicea, a pupil of Asclepiades.

CELS.1.pr.11; 3.4.6; alia est Hippocratis secta, alia Asclepiadis, alia ~onis *SEN.Ep.95.9*; *PLIN.Nat.14.114*.

Themistoclēs ~is, *m.* An Athenian statesman, commander at Salamis.

~em patria quam liberauisset pulsum atque proterritum *Cic.Rep.1.3*; *Off.1.75*; *Nep.Them.1.1*; *VITR.5.9.1*; *GEL.17.21.12*.

Themistoclēus ~a ~um, *a.* Characteristic of Themistocles.

~uius (sc. Pompei) omne consilium ~um est, existimat enim qui mare tenent cum necesse esse rerum potiri *Cic.Att.10.8.4*; exsilio ~o 10.8.7.

thensa: see TENSA.

thensaurius, thensaurus: see THESAUR-.

theochriston ~i, *n.* [Gk.] The name of an eye-salve.

CIL 13.10021(22).

Theocritus ~i, *m.* A Greek pastoral poet of the third century B.C.

QUINT.Inst.10.1.55; *GEL.9.9.4*.

Thēodamās: see THEIODAMAS.

Theodōrēus ~i, *m.* A follower of the rhetorician Theodorus.

SEN.Suas.3.7; *QUINT.Inst.2.11.2*; 3.1.18.

Theodōrus ~i, *m.* A Greek personal name, esp. applied to: **a** a philosopher of the Cynic school, noted for his atheism. **b** Theodorus of Gadara, a rhetorician who taught Tiberius.

a *Cic.N.D.1.2*; *Tusc.1.102*; *SEN.Dial.9.14.3*. **b** *SEN.Con.2.1.36*; *QUINT.Inst.3.1.17*; *IUV.7.177*.

theodotium ~ii, *n.* [Gk. *θεοδότηιον*] The name of an eye-salve (cf. *collyrium Theodoti*, *CELS.6.6.6*).

CIL 13.10021(112).

Theognis ~is, *m.* A Greek poet of the sixth century B.C.

hoc. ~nemo ignorauit, et 'priusquam ~is', quod Lucilius ait, 'nasceretur' (*i.e. in the remote past*) *GEL.1.3.19*.

Theogonia ~ae, *f.* [Gk. *θεογονία*] 'The genealogy of the gods', title of a poem of Hesiod.

Cic.N.D.1.36.

theologia ~ae, *f.* [Gk. *θεολογία*] A system of teaching about the gods.

prima. ~a maxime admodum est ad theatrum, secunda ad mundum, tertia ad urbem *VAR.in August.C.D.6.5*.

theologūmena ~ōn, *n. pl.* [pres. pple. pass. of Gk. *θεολογέω*] Discourses on the gods.

in Asclepiadis Mendetis ~on libris *Suet.Aug.94.4*.

theologus ~i, *m.* [Gk. *θεολόγος*] One who discourses on the gods.

Ioues tres numerant i qui ~i nominantur *Cic.N.D.3.53*.

theombrōtion ~ii, *n.* [Gk. *θεῶν βρωτόν* 'food of the gods'] A magical plant of Susiane.

PLIN.Nat.24.162.

Theōninus ~a ~um, *a.* Of Theon (app. a man noted for his evil tongue).

qui dente ~o cum circumdedit *Hor.Ep.1.18.82*.

theophorus ~i, *m.* [Gk. *θεοφόρος*] (prob.) One who carries the image of the deity in a procession (as the title of a functionary in a Dionysiac cult).

~vs *SYNODI A.Epig.48.67*.

Theophrastus ~i, *m.* A Greek philosopher and scientist, disciple and successor of Aristotle.

Cic.Tusc.3.69; *VITR.6.pr.2*; *PLIN.Nat.19.32*; de floribus. ~scripsit ~us apud Graecos 21.13; *GEL.1.3.21*.

theoractus ~a ~um, *a.* [Gk., from *θεός*, *théos*] Struck by the gods, i.e. crazy (in quot. as a jocular perversion of the name Theomnastus).
Cic.*Ver.*4.148.

theorēma ~atis, *n.* [Gk. *θεώρημα*] A subject for investigation, problem.

Iuuenes. neque frugis neque operae probae, sed ~atis (*abl. pl.*) tantum nugulibus. deblaterantes GEL.1.2.6; dialectica multaque id genus ~ata 17.19.3.

theorēmatium ~iī, *n.* [Gk. *θεωρημάτων*] (Dim. of prec.)
~ium hoc de mandatis huiusmodi obsequendis GEL.1.13.9.

theostasis ~is, *f.* [Gk.] A pedestal for a statue of a god.

IN TEMPIO MINERVAE. ~IM EXTRUXIT CIL 2.1724.

Thēra ~ae, *f.* Also **Thērē** ~ēs. An island in the Aegean north of Crete.

MELA 2.111; PLIN.*Nat.*2.202; 4.70. β SEN.*Nat.*6.21.1.

Thēraeus ~a ~um, *a.* FORMS: gen. pl. ~ōn SAL.*Jug.*19.3. Of or native to Thera.

~o tellus obsessa colono (*i.e.* Cyrene) [Tib.]3.7.139; cypero. ~o PLIN.*Nat.*21.117;—(*masculine pl. as sb.*) Cyrene. colonia ~on SAL.*Jug.*19.3.

Therapnae ~ārum, *f. pl.* Also ~ē ~ēs, *f.* A small town near Sparta, birthplace of Helen and the Dioscuri. **b** (identified with, or used for, Sparta).

MELA 2.41; Tyndaridae, quos non. umbrosae. magis coluere ~ae STAT.*Silv.*4.8.53; 5.3.140. β PLIN.*Nat.*4.16. **b** β misit Agenoreis ductorem (*i.e.* *Xanthippus*) animosa ~e SIL.6.303.

Therapnaeus ~a ~um, *a.* Of or native to Therapnae; (sts. loosely = Spartan, Laconian). **b** (applied to persons or places connected with Tarentum, a Spartan colony; also with the Sabines, who claimed descent from Spartans).

probra ~ae. maritae (*i.e.* *Helen*) Ov.*Ars* 3.49; rure ~o nata puella Ep.*15*.198; ~i. fratres (*i.e.* *Castor and Pollux*) STAT.*Ther.*7.99; ~a resolutus gymnade Pollux *Silv.*4.2.48; ~is. Amyclis MART.9.103.5; ~i. ora Canopi (*i.e.* *where Menelaus' pilot was buried*) STAT.*Silv.*3.2.111. **b** ~i. uincta Galesi STAT.*Silv.*2.2.111; ~o a sanguine Clausi. Nero SIL.8.412.

Thērē: see THERA.

thēriacus ~ē (~a) ~um, *a.* [Gk. *θηριακός*] Serving to cure the bites of poisonous animals, usu. snakes; (*fem. as sb.*) an antidote against snake-bites, etc.

uītis ~a. cuius et uinum et uua contra serpentium ictus medetur PLIN.*Nat.*14.117; uua ~e 23.14; pastilli, qui ~i uocantur a Graecis 29.70;—hac ~e. Antiochus rex aduersus omnia uenenata usus traditur aspide excepta 20.264; 29.24; ~arum compositiones LARG.163; ~am. et cetera medicamenta, quae secessus causa dominus ibi habuit ULP.*dig.*33.7.12.41.

thēriōma ~atis, *n.* [Gk. *θηρίωμα*] A malignant ulcer.

CELS.5.28.3.c.

thērionarca ~ae, *f.* [Gk., from *θηρίον*, *thērion*] A plant that paralyses wild animals: **a** a magical plant of Asia Minor. **b** an actual plant, perh. oleander.

a PLIN.*Nat.*24.163. **b** PLIN.*Nat.*25.113.

thermae ~ārum, *f. pl.* [Gk. *θέρμαι*] Hot baths (usu. a public establishment with gymnasia and other amenities attached).

inter balnearia et ~as SEN.*Dial.*9.9.7; Ep.*122*.8; ~AE M CRASSI FRUGI AQVA MARINA ET BALN AQVA DVLCI CIL 10.1063; in ~arum. calidissima parte PLIN.*Nat.*35.26; 36.189; Tiline ~is an lauatur Agrippae. ? MART.3.20.15; temperat haec (sc. octaua) ~as, nimios prior hora vapores halat 10.48.3; sobrius a ~is nescit abire domum 12.70.8; JUV.7.233; 11.4; SUEP.*Tib.*8.2;—(on a ship) CAL.37.2.

thermensis ~is ~e, *a.* [prec. + ~ENSIS] Connected with the public hot baths.

FAMILIAE ~i CIL 5.2886.

therminum ~i, *n.* [Gk. *θέρμινος*] Oil of lupins.

PLIN.*Nat.*23.94; CIL 13.10021(157).

Thermōdon ~ontis, *m.* A river of Pontus, around which the Amazons were located.

cum flumina ~ontis pulsant. Amazones VERG.*A.*11.659; PROP.4.4.71; tu, femineae ~on cognite thermas Ov.*Pont.*4.10.31; CURT.6.5.24; V.FL.4.601.

Thermōdontiacus ~a ~um, *a.* Of or derived from the river Thermodon (in quot. often applied to Amazons or things connected with them).

Amazonidum. ~is turba lauatur aquis PROP.3.14.14; ~o caelatus balteus auro (*i.e.* of *Hippolyta*) Ov.*Met.*9.189; ~a. bipenni (*i.e.* of *Penhesilea*) 12.611; ~ae ceteraeque SEN.*Oed.*481; Thesea. ~o laetum. triumpho STAT.*Theb.*12.164; ~a. pelta SIL.2.80.

Thermōdoutis ~a ~um, *a.* = prec.
regina gentis. ~ae SEN.*Her.*F.246; *Her.*0.21; ripis. ~is MED.215.

thermopōlium ~iī, *n.* [Gk.] A place where hot drinks are sold.

PL.*Cur.*292; ne ~ium quidem ullum instruit, ita saism praehibet potionem et frigidam RUD.529; *Trin.*1013.

thermopotō ~āre, *tr.* [humorously from Gk. *θερμωτός* + ~ō] To supply with hot drinks.

satin in thermopolio condalium es oblitus, postquam ~asti gutturem? PL.*Trin.*1014.

Thermopylae (-pul-) ~ārum, *f. pl.* A pass leading from Thessaly into Locris, defended by the Spartans against the invading Persians (480 B.C.).

CATO *orat.*51; pari animo Lacedaemonii in ~is occiderunt Cic.*Tusc.*1.101; CATUL.68.54; NEP.*Them.*3.1; ~arum angusta SEN.*Ben.*6.31.6; FLOR.*Epit.*1.24(2.8.11).

thermulae ~ārum, *f. pl.* [THERMAE + ~VLA] (Dim. of THERMAE.)

Etrusci nisi ~is lauris MART.6.42.1; CIL 13.1926.

Thērodamantēus ~a ~um, *a.* (app.) Of Therodamas, a Libyan prince who fed his lions on human flesh.

~os. leones Ov.*Ib.*381.

Thēromedōn ~ontis, *m.* A proverbially cruel ruler (prob. var. of *Therodamas*, cf. prec.).

non tibi ~on crudusque rogabitur Atrous. sed piger ad poenas princeps Ov.*Pont.*1.2.119.

thērotrophium ~iī, *n.* [Gk., cf. *θηροτροφείω*] A place where wild animals are reared, game preserve.

silua erat. supra quinquaginta iugerum maceria saepata, quod non leporarium, sed ~um appellabat VAR.*R.*3.13.2.

Thersitēs ~ae, *m.* A Greek who fought at Troy, proverbial for his ugliness and impertinence.

ausus erat reges incessere dictis ~es Ov.*Met.*13.233; mala ~en prohibebat forma latere Pont.4.13.15; *Ilias* 136; GEL.1.15.11;—(*as a type, esp. w. ref. to his rudeness*) indignatio circumstantium ad tam inhumanum responsum exorta erat; quos Philippus conticescere iussit et ~am illum (*i.e.* Democharen) saluum. dimittere SEN.*Dial.*5.2.3; malo pater tibi sit ~es, dummodo tu sis Aeacidae similis JUV.8.269.

thēsārium: see TENSARIUM.

thēsaurārius ~a ~um, *a.* thens-. [next + ~ARIVS] Concerned with treasure.

fures ~os PL.*Am.*395.

thēsaurus ~i, *m.* thensaurus. [Gk. *θησαυρός*] FORMS: *tes-* CIL 1.2104; neut. form *thesaurum* PETR.46.8.

1 A place in which money, valuables, or sim. are stored, a treasure-chamber, vault, etc. **b** a place for storing supplies, repository. **c** (transf.) a repository, store-house (of qualities and other immaterial things).

etiam nunc diis cum ~is asses dant stipem dicunt VAR. L.5.182; excudam aliquid 'Hpaideceon quod lateat in ~is tuis Cic.*Att.*15.27.2; intactis opulentior ~is Arabum HOR. *Carm.*3.24.2; pecuniam quanta ex ~is Proserpinae sublata esset conquiri duplamque pecuniam in ~os reponi LIV.29.19.7; 31.12.2; esse ~um publicum sub terra, saxo quadrato saeptum 39.50.3; incredibilem ex ~is summam pecuniae egressit CURT.5.2.11; cum ~um effregisset heres PLIN.*Nat.*34.37; si praesentis custodiae causa. ueluti ~o depositum esset JAVOL.*dig.*34.2.39.1; (*cf.* applied to a cashed) ne uelis aperire. pyxidem uel omnino diuinae formositatis additum arbitrari curiosus ~um APUL.*Met.*6.19;—(*poet.*) postquam est (Naeuius poeta) Orchi traditus ~o NAEV.*poet.*64.3;—(*humorously applied to a person as a source of money*) eorum lenonem, incedit, ~um meum PL.*Cur.*678; (*cf.*) custos erilis. ~us copiarum A.655. **b** ~i sunt ciuitatibus in necessariis rebus. constituit VITR.5.9.8;—(*of animals, etc.*) si quando sedem augustam seruatque mella ~i relines VERG.*G.*4.229; monedulam condentem semina in ~os canernarum PLIN.*Nat.*17.99; (*cf.*) condit in ~os maxillarum cibum. satyrorum genus 10.199. **c** istic est ~us stultis in lingua situs, ut quaestui habeant male loqui melioribus PL.*Poen.*625; ~um. ~penitus abditae fraudis uultu laeto tegentes APUL.*Met.*5.14; (*applied to persons*) hunc. ~teneo, ~um stupri PL.*Am.*fr.16; non hominem mi sed ~um nescioquem memoras mali MER.641;—(*of information, ideas*) nunc ad ~um inuentorum. ~memoriam, transeamus RHET.*Her.*3.28; suppediat nobis Atticus noster e ~is suis quos et quantos uiros Cic. *Fin.*2.67; QUINT.*Inst.*11.2.1; (*cf.*) e quibus locis quasi ~is argumenta depromerentur Cic.*Fin.*4.10; (*applied to a man of great learning*) mihi. ~quotiens aliquid additum quaero, ille ~us est PLIN.*Ep.*1.22.2.

2 (often pl.) Precious objects or a collection of them (esp. as buried or concealed), treasure. **b** (leg.) treasure-trove.

largitur peculium, omnem in tergo ~um gerit PL.*As.*277; *Mit.*1064; ~um ecodidiebat intus, dotem, filiae tuae quae daretur *Trin.*1100; TER.*Eu.*12; Cic.*Sen.*21; respondit conector ~um defossam esse sub lecto. fodit, inuenit auri aliquantum *Pia.*2.134; ~um in sepulchro ponit, qui senem heredem facit *Var.*Sent.1.1; ueteres tellure recludit ~os, ignotum argenti pondus et auri VERG.*A.*1.359; draconis speluncam. ~custodiebat qui ~os additos PHAED.4.20(21.4);

beneficium conlocetur, quomodo ~um ~us alte obrutus, quem non eruas, nisi fuerit necesse SEN.*Dial.*7.24.2; regis inhians ille ~is FLOR.*Epit.*1.46(3.11.5); ~is omnibus pretiosorem. ~possidere uirtutem APUL.*Pl.*2.21;—(*we. descriptive gen.*) ~os Gallici auri occultari a patribus LIV.6.14.11; ~os antiquissima gazae SUEP.*Nero*31.4. **b** ~us est uetus quaedam depositio pecuniae, cuius non exstat memoria, ut iam dominum non habeat. si quid aliqd uel luci causa uel metus uel custodiae condiderit sub terra, non est ~us PAUL.*dig.*41.1.31.1; TRYPH.*dig.*41.1.63.1; CALL.*dig.*49.14.3.10.

Thēsēis ~idis, *f.* An epic about Theseus.

JUV.1.2.

Thēsēius ~a ~um, *a.* Of or connected with Theseus.

~us heros Ov.*Met.*15.492; ~a Troezen (*i.e.* where Theseus was brought up) STAT.*Theb.*4.81; dicta. ~a 12.681.

Thēsēus ~ēi or ~eos, *m.* A hero of Attic legend, slayer of the Minotaur, husband of Phaedra, etc.

~ea cedentem. cum classe tuetur. Ariadna CATUL.64.53; periuri promissa. ~et Ov.*Am.*1.7.13; *Met.*7.433; ~ea nefandis Pirithoi amoribus subscriptum V. MAX.4.7.4; o dūre ~eu SEN.*Phaed.*1164; gloria fidi ~eos STAT.*Silv.*4.4.104.

Thēsēus ~a ~um, *a.* Of, connected with, or characteristic of Theseus; (poet.) of Attica (the kingdom of Theseus).

scandam ego ~ae brachia longa uiae (*i.e.* the road cleared of robbers by Theseus) PROP.3.21.24; ~o crimine facta dea est (*sc.* Ariadne) Ov.*Fast.*3.460; o mihi ~ae pectora iuncta fide! *Tr.*1.3.66; ~ae fallacia uela carinae *Ib.*4.93; ~a coniunx SEN.*Phaed.*129; ~a. Naxos STAT.*Theb.*7.686; ~o certamine (*at Athens, in honour of Theseus*) GEL.15.20.3; ~is. ~i. lauis MART.4.13.4; ~i. Hymetti 13.104.1.

Thēsīdēs ~ae, *m.* A descendant of Theseus. ~es (*i.e.* *Hippolytus*) Theseusque duas rapuerat sorores Ov.*Ep.*4.65;—(*pl., poet., for the Athenians*) praemia. ~ingeniis pagos. ~circum ~ae posuere VERG.*G.*2.382.

thesis ~is, *f.* [Gk. *θέσις*]

1 (rhet.) A general or abstract question (opp. a particular case).

declamabat. Cicero non quales nunc controuersias dicimus, ne tales quidem, quales ante Ciceronem dicebantur, quas ~is uocabant SEN.*Con.*1.1.12; (Latro) tamquam ~im dixit: utrum ad redimendum potius captum patrem ire filius deberet an ad alendam caecam matrem subsistere. ? 7.4.3; ~is. quae sumuntur ex rerum comparatione, ut rusticane uita an urbana potior? QUINT.*Inst.*2.4.24; ~in a causa sic distinguunt, ut illa sit spectatiue partis, haec actiuae 3.5.11; 7.10.5; SUEP.*Rhet.*25(p.122Re).

2 (pros., acc. Latin metrists) The unstressed portion of a foot.

uterque (*sc.* *spondees*) quantum in arsi tantum habebit in ~i MAUR.1380; 1423.

thēsium ~iī, *n.* [Gk. *θησιον*, named after Theseus?] Some bitter-tasting plant.

PLIN.*Nat.*21.107; 22.66.

Thesmophoria ~iōrum, *n. pl.* A Greek festival in honour of Demeter as lawgiver.

matronae ~is Atheniensium castitatem custodientes PLIN.*Nat.*24.59; HYG.*Fab.*147.5.

Thespiacus ~a ~um, *a.* Of Thespieae in Boeotia.

~is. in agris STAT.*Theb.*7.341; ~is. lucis SILV.2.7.16.

Thespiadēs ~ae, *m.* FORMS: nom. pl. app. ~es HYG.*Fab.*162. A descendant of Thespius; (spec. applied to the sons, by Hercules, of Thespius' fifty daughters).

(*applied to Tiphys of Thespie*) V.FL.2.368; ubi Tiphys. ~te sine, ~e, nos ulla mouebimus ultra aequora? 5.44; (*applied to Argus, builder of the Argo*) V.FL.1.124;—Croton. ~. Afris. ~um docuit submittere colla nepotes SIL.11.19; 12.364.

Thespieae ~ārum, *f. pl.* A town in Boeotia beneath Mount Helicon.

Cic.*Ver.*4.4; LIV.42.43.8; PLIN.*Nat.*4.25.

Thespias ~adis or ~ados, *f.* A woman of Thespieae.

(*applied to the Muses*) cum ~adas, quae ad aedem Felicitatis sunt, ceteraque profana. signa tollerit Cic. *Ver.*4.4; PLIN.*Nat.*36.39; (*pl. attrib.*) nobiscum. ~ades, certae deae Ov.*Met.*5.310;—(*applied to the daughters of Thespius*) SEN.*Her.*0.369.

Thespis ~is, *m.* A pioneer of Greek tragedy (fl. c. 534 B.C.).

quid Sophocles et ~is et Aeschylus uile ferrent HOR.*Ep.*2.1.163; *Ars* 276.

Thespius ~a ~um, *a.* Of Thespieae in Boeotia.

~ae rupis (*i.e.* Mount Helicon) Anionis specus CATUL.61.27; moenia. ~a V.FL.1.478.

Thespius ~iī, *m.* The eponymous founder of Thespiac, whose fifty daughters each had a son by Hercules.

qualem (*sc.* *Hercules*) ~nagae post crimina noctis ~ius obstupuit, totiens socer STAT.*Silv.*3.1.43.

Thesprōti ~ōrum, *m. pl.* A tribe of south-west Epirus, esp. about the Acheron valley.
Liv.43.21.4; Luc.3.179.

Thesprōtius ~a ~um, *a.* Of the Thesproti or their territory.
~us sinus Liv.8.24.3; ~a. aru^a Sil.15.297.

Thesprōtus ~i, *m.* A king of the Thesproti who gave sanctuary to Thyestes.
Inc. trag. 123; Prop. 1.11.3; Hyg. Fab. 88.3.

Thessalia ~ae, *f.* The region of Greece south of Macedonia (traditionally associated with witchcraft). **b** (put for the battle of Pharsalia).

Caes. Civ. 3.80.1; bibere e tota toxica ~a Prop. 1.5.6; Mela 2.39; ~iam...rupes Ossa caecet Luc. 6.333; Apul. Met. 2.1; (meton.) for the inhabitants domum... tota frequentat ~a Catul. 64.33. **b** nec tibi fatales admoueri ante Philippos, ~a perire tua Luc. 7.592; si ~a bellum ciuile peractum est 8.428; ~ae fortuna 9.1084.

Thessalicus ~a ~um *a.* Of or derived from Thessaly, Thessalian. **b** (of spells, etc., used by Thessalian witches). **c** (w. ref. to the battle of Pharsalia).

nobiles...in Graecia ~i equi Var. R. 2.7.6; Meliboea... fulgens purpura ~o concharum tacta colore Lucr. 2.501; ad Tempe ~a Liv. 33.35.7; ~is...ingis (i.e. of Pelion) Ov. Ep. 9.100; umbra ~i ducis (i.e. Achilles) Sen. Tro. 181; (creta) ~a Plin. Nat. 35.196; ~ae...puppis (i.e. the Argo) fama V. Fl. 1.380; florem ~ae regionis Apul. Met. 1.25. **b** ~o...ueneno Ov. Am. 3.7.27; ~is carminibus Sen. Phaed. 791; ~o iunam deducere rhombo Mart. 9.29. **c** ~ae clades Libycaeque Luc. 6.62; ~um...diem 7.202; ~ae...pugnae 7.693; cineres...nos 8.530.

Thessalis ~idis or ~idos, *f. adj.* Thessalian. **b** (as sb.) a Thessalian woman; (esp. a witch). ~is ara Ov. Ep. 13.112. **b** ~idum uirgo pulcherrima Ov. Met. 12.190; ~idra ~is Luc. 6.565; 6.699; V. Fl. 1.737; ~is...cui gentile nefas hominem renouare canendo Stat. Theb. 3.140.

Thessalus ~a ~um, *a.* FORMS: Tess- LUCIL. 1042; Attic form *Thettalos* Vitr. 10.13.3.

1 Of or native to Thessaly, Thessalian. **b** (esp. of witches, sorcerers, and things associated with them).

~a. pectora Acc. trag. 611; campi, quos ~a magnis montibus ora creat Catul. 64.280; ~a Tempe Hor. Carm. 1.7.4; ~a tela (i.e. of Achilles) Prop. 2.22.30; ~a pinus (i.e. the ship Argo) Sen. Med. 336; auriga...~us Laus Pis. 49; tentoria ~a (i.e. of the Argonauts) V. Fl. 8.380; lupulus...~is Apul. Met. 3.22. **b** ~um ueneficum Pl. Am. 1043; sidera excantata uoce ~a Hor. Epod. 5.45; leumores portentaque ~a Ep. 2.2.209; ~a saga Prop. 3.24.10; sic te (i.e. Hecate)...detrahare numquam ~i cantus queant Sen. Phaed. 421; ~a...philitra Juv. 6.610.

2 (as sb.): **a** (masc.) A native of Thessaly, a Thessalian (esp. pl.); also, a Thessalian horse. **b** (fem.) a Thessalian woman (in quot., a witch).

a ~us (i.e. Achilles) ancillae facie Briseidos arsit Ov. Am. 2.8.11; ~us...senior (i.e. Chiron) Stat. Ach. 2.97; (pl.) classen...~um nostraque Pac. trag. 332; Caes. Civ. 3.4.6; Liv. 33.32.5; per ~os Peneus excurrit Mela 2.35; ~consule, Penei qualis perfunditur amne ~is GRAT. 502. **b** ~a nudis egreditur bustis Luc. 6.519; Stat. Theb. 4.504.

Thestiadēs ~ae, *m.* A descendant of Thestius. duo ~ae (i.e. Althaea's brothers) Ov. Met. 8.304; 8.434; respice ~en (i.e. Meleager, son of Althaea): flammis absentibus arsit Fast. 5.305.

Thestias ~adis or ~ados, *f.* A female descendant of Thestius; (esp. applied to his daughter Althaea).

~ados Leda Lucil. 25; ~as absentem succendit stipte nato Ov. Rem. 721; Met. 8.452; Tr. 1.7.18.

Thestius ~ii, *m.* An Aetolian king, father of Leda, Althaea, etc.
Inc. trag. 243; Ov. Met. 8.487; Hyg. Fab. 174.1.

Thestoridēs ~ae, *m.* A son of the seer Idmon (in quot., applied to Calchas). ueri prouidus augur ~es Ov. Met. 12.19; Iliad 52; Stat. Ach. 1.497.

thēta, *n. indecl.* [Gk. θῆτα] The Greek letter θ: **a** (standing for θανάτωρον or sim., written on tablets voting for sentence of death to be passed on an accused person). **b** (standing for θανών or sim., written against a person's name to show he has died).

a (in fig. phr.) potis est nigrum uiti praefigere ~a Pers. 4.13; ~transp., applied to other symbols of condemnation) nostri mortiferum quaestoris...signum? est operae pretium disce ~a nouum Mart. 7.37.2. **b** o multum ante alias infelix littera ~a Enn. Ann. 625; ~represented in inscrrs., etc.) v(iuus) f(ecit) sibi et conuicti sva(e) et filio auito θ an(norum) xv CIL 3.3853; 6.10205; 11.6828.

t(h)ētates, *m. pl.* [Gk.; prec. w. addition of masc. pl. term.] (in a list of army personnel) 'The θ's' (i.e. those listed as killed).
Stud. Pal. 14.8 (CPL 112) (before A.D. 108).

thētātus ~a ~um, *a.* [THETA + -ATVS²] (of a soldier) Recorded with a θ against his name, i.e. listed as killed.

Papyrus in Raccolta Lombroso p.270 (CPL 112) (early ii A.D.).

Thetidēus ~a ~um, *a.* Of or descended from Thetis.
~us heros (i.e. Achilles) Iliad 690.

Thetis ~idis or ~idos, *f.* The chief of the Nereids, wife of Peleus and mother of Achilles. **b** (meton.) the sea.

ille prognatus ~i (i.e. Achilles) Pl. Epid. 35; Catul. 64.19; mortalis dea nate puer ~ide Hor. Epod. 13.12; specus...quo saepe uenire frenato delphine sedens, ~i, nuda solebas Ov. Met. 11.237; ~idis...socer (i.e. Aeacus, father of Achilles) Sen. Her. F. 734; Stat. Ach. 1.198; Hyg. Fab. 54.1. **b** temptare ~i uentibus Verg. Eccl. 4.32; hic summa leni stringitur ~is uento Mart. 10.30.11; pelago dat signa cadendi, et iam plana ~is Stat. Theb. 5.709; Erythraeae ~idis...lapillis (i.e. pearls) Silv. 4.6.18.

Thettalos: see THESSALVS.

Theudotus ~i, *m.* (app.) A Liparaean warrior sacrificed to Apollo by the Etruscans.
Ov. Ib. 464.

Thia ~ae, *f.* The wife of Hyperion and mother of Eos.
progenies ~ae clara (i.e. Boreas) Catul. 66.44.

thiasitās (? ~ātis, *f.*) [app. THIASVS + -TAS] (See quot.; but perh. really belonging to a masc. first-decl. sb. = Gk. θιασότης.) ~as sodalitas Paul. Fest. p.366M.

? **t(h)iasō** ~āre, *intr.* [next + -ō] (app.) To celebrate Bacchic rites.
~antem (cj.) fremiti concite melum! Pac. trag. 311.

thiasus ~i, *m.* [Gk. θίασος]

1 An orgiastic dance, esp. in honour of Bacchus; also, those taking part in such a dance.

~os inducere Bacchi Verg. Eccl. 5.30; attonitae Baccho memora aula matres insulant ~is A. 7.581; amoenae piorum...ubi sol totumque per annum durat aprica dies ~ique chorique uirorum carminaque V. Fl. 1.844; 3.540; iamque mouent gressus ~isque Ismenia buxus signa dedit Stat. Ach. 1.827; Silv. 3.1.41; ~us...linguis trepidantibus ululat Catul. 63.28; Iacchus cum ~o Satyrorum et...Silenis 64.252.

2 A kind of collegium, esp. one devoted to the cult of Bacchus.

DONAVIT ~IS (L)IB(ER)I PAT(ER)IS TASIBAST(ENI) ~C CIL 3.703; ~VS IUVENTVTIS 3.1828; 10.1585.

Thiodamās: see THEIODAMAS.

Thisbaeus ~a ~um, *a.* Of Thisbe in Boeotia.
~as...columbas Ov. Met. 11.300.

Thisbē ~ēs, *f.*

1 The sweetheart of PYRAMVS.

Ov. Met. 4.55; Hyg. Fab. 242.5.

2 A town in Boeotia, famous for its wild doves.

PLIN. Nat. 4.26; Dionaeis...auibus circumsona ~e Stat. Theb. 7.261; 9.768.

? **thium** ~ii, *n.* [app. Gk. θείος] A name given to amber.
PLIN. Nat. 37.40(cj.).

thlasiās ~ae, *m.* [cf. Gk. θλασίās] One castrated by crushing of the testicles.
ULP. dig. 50.16.128.

thlaspi ~is, *n.* [Gk. θλάσπι] The name of two cress-like plants, the major one perh. shepherd's purse, *Capsella bursa-pastoris*.
Cels. 5.23.3.8; PLIN. Nat. 27.139; LARG. 170;

thlibiās ~ae, *m.* [Gk. θλιβίās] One castrated by squeezing of the testicles.

quo nomine (sc. spadonum) tam hi, qui natura spadones sunt, item ~ae thlasiae...continentur ULP. dig. 50.16.128; PAUL. dig. 48.8.5.

Thoantēus ~a ~um, *a.* Of or associated with Thoas, king of Tauris.

~ae Taurica sacra deae (i.e. Artemis) Ov. Ib. 382; ~ae...Dianae V. Fl. 8.208; SIL. 4.769.

Thoantias ~adis or ~ados, *f.* A daughter of Thoas, king of Lemnos, i.e. Hypsipyle.
Ov. Ep. 6.163.

Thoantis ~idis or ~idos, *f.* = prec.
Stat. Theb. 5.650; 5.700.

Thoās (~ans) ~antis, *m.*

1 A king of Lemnos, saved by his daughter Hypsipyle in the massacre of males on the island.

Ov. Ep. 6.135; Hypsipyles patriam clarique ~antis Met. 13.399; Stat. Theb. 5.38; 5.486.

2 A king of the Tauri, to whom Iphigenia was conveyed by Artemis.

Ov. Tr. 1.9.28; regna ~ans habuit Maetoida clarus in ora Pont. 3.2.59; Hyg. Fab. 120.1.

thōcum ~i, *n.* [cf. Gk. θῶκος, θᾶκος] (See quot.)
~um genus sellae habetur apud Plautum Paul. Fest. p.367M.

tholus ~i, *m.* [Gk. θόλος] A circular building or hall with a domed roof, rotunda.

inter eas piscinas...accessus semita in ~um, qui est ultra rotundus columnatus Var. R. 3.5.12; Vitr. 4.8.3; episcacum, in qua ~i, pronai, semifastigia omnisque tecti uariis picturis fuerat ornatus 7.5.5; nullus procurrit in illo (sc. templo) angulus; a pluuio uindictat imbre ~us Ost. 6.282; qua...Cybeles picto stat Corybante ~us Mart. 1.70.10; CIL 8.7108; ~in a temple, as the part where votive offerings were hung] si qua (dona) ipse...suspendi...~o aut sacra ad fastigia fixi Verg. A. 9.408; pecoris Nephelaei uellera Graio redde ~o V. Fl. 1.57; Stat. Theb. 2.734; Silv. 1.4.33.

thōmix: see TOMIX.

thōrācātus ~a ~um, *a.* [THORAX + -ATVS²] Wearing a cuirass.

~nauarchum ~um PLIN. Nat. 35.69; effigiem Neronis ~am 37.118.

t(h)ōrācium ~ii, *n.* [Gk. θωράκιον] (Dim. of next, senses 1 and 1b.)

~rica, ~ia, mitrae Lucil. 71; Vlixis chlamys et ~ium Amp. 8.5.

thōrax ~ācis or ~ācos, *m.* [Gk. θώραξ]

1 A piece of armour protecting the upper part of the body, cuirass. **b** an analogous garment worn by civilians, a waistcoat, jerkin, or sim.

(Turnus) rutilum ~aca indutus aenis horrebat squamis suraque inluserat auro Verg. A. 11.487; Turnus...iam inter galeam summi ~acis et oras abstulit ense caput 12.381; Liv. 42.61.2; raro...admonitu magis amioicorum quam metu discriminis adeundi, ~ace uti solebat Curt. 4.13.25; 9.59; ~acibus lineis paucos...pugnasse PLIN. Nat. 19.25; V. Fl. 7.620; animus...ultra ~acas anhelus conatur Stat. Theb. 8.388; qua male iam plumis imus tegit inguina ~ax 11.543; SIL. 4.17. **b** uiridem ~aca lubebit adferri...ad mensam quotiens parasitus uenerit infans Juv. 5.143; hieme...~ace laneo et feminalibus...muniebatur Suet. Aug. 82.1.

2 The upper part of the body, the chest or trunk.

sudor...ex toto ~ace et ceruicibus...prorumpit Cels. 3.19.1; 4.11.8; (porrum) tussim et destillatione ~acis...sanat PLIN. Nat. 20.49; ~acis rheumatismis 23.154; 26.29; 27.49.

thorybēthron ~i, *n.* [Gk. θορύβηθρον] Another name for the plant LEONTOPODIUM.
PLIN. Nat. 26.52.

thōs ~ōis, *m.* [Gk. θῶς] A short-legged carnivorous animal, perh. the stoat.

~oes commissos...leones et subiere astu et paruus domuere lacertis GRAT. 256; ~oes~luporum id genus est...breuitate crurum dissimile, uelox saltu PLIN. Nat. 8.123; 10.176.

Thracē (~a) ~ēs (~ae), *f.* Also **Thracē** = next.

bello furiosa ~e Hor. Carm. 2.16.5; 3.25.11; armiferam ~en Ov. Ep. 2.84; gelidam ~en Pont. 4.5.51; PLIN. Nat. 30.7; in aduersae litore ~es V. Fl. 2.406; (w. Latin inflexions) Cic. Rep. 2.9; ultima...~a Verg. A. 12.335; nec frigidior ~am...ambiat Hebrus Hor. Ep. 1.16.13; durae similem nihil Orpheus ~ae Stat. Theb. 5.435. **β** Illyris, et ~e (v.l. Thrace) MAN. 4.691.

Thracīa ~ae, *f.* Also **Thraecia**, **Thrēcia**. Thrace, a vaguely defined country east of Macedonia.

boues perferi...sunt multi in...~a Var. R. 2.1.5; gratata est...illis (i.e. Tereus and Procne) ~a Ov. Met. 6.435; MELA 2.16; PLIN. Nat. 17.31; Flor. Epil. 1.30(2.14.4). **β** per Macedonia ~amque Liv. 36.33.6; Tac. Ann. 2.64. **γ** penitus in ~am se supra Propontidem addidit Nep. Alc. 9.1; Liv. 44.27.3.

thraciās: see THRACIAS.

Thracīcus ~a ~um, *a.* = next.

BELLO ~O CIL 11.705.

Thracīus ~a ~um, *a.* **Thraecius**, **Thrēcius**: see also THRACIVS. Of or belonging to Thrace, Thracian. **b** (as the name of a gem); *lapis* ~us, a combustible stone, perh. an asphaltic lignite.

a ~am Propontida Catul. 4.8; ~us...equus Verg. A. 9.49; ~o bacchante...uento Hor. Carm. 1.25.11; ~us Bosphorus MELA 1.7; ~a paelax (i.e. Philomela) Sen. Her. F. 149; tertia (helix)...quae ~a uocatur PLIN. Nat. 16.149; ~us...sacerdos (i.e. Orpheus) V. Fl. 4.85; praedo...~us Apul. Met. 7.5; (masc. as sb.) immitem potuit Styga uncere supplex ~us (i.e. Orpheus)? Stat. Silv. 3.3.104. **β** castris ~is Cic. Prov. 4; barbarum...conpunctum notis ~is Off. 2.25. **γ** ~a (v.l. Thracia) Bacche Ov. Am. 1.14.21. **α** ~a trimum generum est, illuda aut pallidior, in tertio guttis sanguineis PLIN. Nat. 37.183; ~calx (i.e. quicklime) aqua accenditur et ~us lapis, idem oleo restinguitur 33.94.

Thracus ~a ~um, *a. Thraecus* = prec.

α ~a palus V.Fl.2.202; homo ~us GEL.19.12.7; (*masc. pl. as sb.*) AMP.6.4. β terra ~a (*cod. treca*) ENN.scen.388; ~ae nationis GEL.10.25.4.

Thraec-: see also THRAC-.

Thraecidicus ~a ~um, *a. Thrēc-* [Thraex (THRAX, sense 2); term. perh. after geog. names like *Chalcidicus*] (of weapons or sim.) Used by a *Thraex* (a kind of gladiator). α (*neut. as sb.*) cum ornasset ~is comitem. suum Cic. Phil.7.17. β parmae ~ae PLIN.Nat.33.129.

? **Thraecium** ~iī, *n.* [Thraex (THRAX, sense 2)+-ivs] (app.) The outfit of a *Thraex* (gladiator); (in quot., applied to a toy version).

(puer) frugi est. ~ium (thretium *cod.*) sibi de diariis fecit, arcisellum de suo parauit Petr.75.4.

Thraessa: see THRESSA.

Thraex: see THRAX.

thranis ~ididis, ?f. [Gk. θρανίς] A swordfish. ~is quem alii xiphian uocant PLIN.Nat.32.151.

thrasciās ~ae, *m. thrāciās*. [Gk. θρασκίας, θρασκίας] A wind blowing from a direction west of north.

α ~an media regione inter septentrionem et occasum solstitiale PLIN.Nat.2.120; AFUL.Mun.11. β circa septentrionem ~as et gallicus VITR.1.6.10; AMP.4.

Thrasea ~ae, *m. A Roman cognomen*; esp. P. Clodius Thrasea Paetus, a Stoic senator renowned for his outspoken opposition to Nero.

magni ~ae consummatique Catonis dogmata MART. 1.8.1; Tac.Ann.14.12; Nero uirtutem ipsam excindere concupiscit interfecto ~a Paeto 16.21; PLIN.Ep.7.19.3; Juv.5.36.

Thrasyllus (-ull-) ~i, *m.* An Alexandrian astrologer, confidant to Tiberius. Tac.Ann.6.20; quae castra uiro. petente non ibit pariter numeris reuocata ~i Juv.6.576; Suet.Cal.19.3.

Thrasymennus (Thrasi-): see TRASVMENVS.

thraustos ~ēs ~on, *a.* [Gk. θραυστός] Easily crumbled, friable (as the name of a form of the gum *Hammoniacum*).

PLIN.Nat.12.107.

T(h)rax ~ācis, *m. T(h)raex* ~aecis; **T(h)rex** ~ēcis. FORMS: nom. pl. ~acēs (as far as metrically determinable); acc. pl. ~acēs.

1 A native of Thrace, a Thracian (esp. pl.). **b** (as masc. adj.) Thracian.

α CAES.Civ.3.95.3; ~aces arant VERG.A.3.14; HOR. Carm.1.27.2; ~acis Gallosque, ferocissimas gentium Lrv. 42.52.11; MELA 2.110; Mopsuum ~aerem PETR.55.4; tumidos aduersa ~acas in ora erueret STAT.Theb.5.75; de stipendiario ~ace miles FLOR.Ep.2.8(3.20.8); non Maurus erat. nec ~ax qui pumspit pinas Juv.3.79; CIL 14.3623; (w. ref. to *Diomedes*, king of the *Bistonians*) quid, cum ~acis equos humano sanguine pingues. uidit. ? Ov.Met.9.194; currus truces ~acis cruenti SEN.Her.F.1170. β ~aecum auxilia Tac.Ann.4.48. γ Seuthem, regem ~ecum NEP. Ale.8.3; Liv.42.51.7. b α ~ax puer GERM.Ep.2.1; Pindī ~acis. ~nemus SEN.Her.F.1285; ~aces equi V.Fl. 1.611. β ~aecis. ~Boreae Diuae 37. γ ~ecibus incolis Liv.42.51.5.

2 (usu. in form ~aex, perh. never ~ax) A kind of gladiator armed like a Thracian (with sabre and short shield).

β ut rex Ariobarzanes consulem uestrum ad caedem faciendam tamquam aliquem ~aecom conduceret Cic.Prov. 9; Mylasis myrmillo ~aecom iugulauit Phil.6.13; ~aex est Gallina Syro par? HOR.S.2.6.44; Ep.1.18.36; pitheci cum ~aeco compositi SEN.Nat.44.pr.8; PETR.45.12; Suet.Cal. 35.2; Th.8.2; MACEDONI TER TIRO. ~EC ARMATVRA ~AECVM VNIVERSA CIL 6.10197; 10.7364; ~aeces gladiatores appellantur a similitudine parmularum Thraciarum PAUL. Fest.p.366M. γ ~eci in C. Caesaris ludo PLIN.Nat. 11.245; CIL 5.4511; 15.7170.

Thrēc-: see THRAC-, THRAEC-.

Thrēcius ~a ~um, *a.*: poetic var. of THRACIVS.

Orpheus ~a fretus cithara VERG.A.6.120; ~ae. ~Amazones 11.659; ~o Aquilone HOR.Ep.13.3; ~a sacra reperta Samo (i.e. *Samothrace*) Ov.Ars 2.602; ~am Rodopen Met.6.87; ~us uates (i.e. *Orpheus*) 11.2; GERM.Arat.242; ~o uertice Pindī SEN.Oed.434; ~a. ~arma Luc.1.182; uos, quae Nilo mutare soletis ~as hienes. aues Luc.7.833; ~ (masc. fem. as sb.) tris. ~os Boreae de gente suprema. ~sternit VERG.A.10.350; quales ~ae (i.e. *Amazons*). ~cursu. ~fatigant Hebrum innupta manus SIL.2.73.

Thrēissa ~ae, *f.*: var. of THRESSA.

qualis equos ~a fatigat Harpalice VERG.A.1.1316; 11.838; thalamis. ~tuis ~a propinquat V.Fl.2.147; ~as fem. adj.) ~a. gens PHAED.3.pr.56.

Thressa ~ae, *f. Thraessa*; see also THREISSA. A Thracian woman. **b** (as fem. adj.) Thracian. α filium ex ~a natum NEP.Iph.3.4; pinxit et ~am nutritum PLIN.Nat.35.70; caras. ~oris inducere ~as V.Fl. 2.132. β me nunc ~a Chloe regit HOR.Carm.3.9.9; mater

barbara et ~a SEN.Dial.2.18.5. b α ~a puella Ov. Ep.18.100; ~a. ~phalanx SEN.Ag.216; ~ae sub Rhodopes iugis Her.O.1032; numquid. ~Thessalicum ~a premitur Pelion Ossa? Thy.8.12; stat maerens. ~maritos ~a manus V.Fl.2.344.

Threx: see THRAX.

Thriasius ~a ~um, *a.* Of Thria, a township of Attica on the Eleusinian plain.

~is uallibus SEN.Phaed.59; Oedipus ~us QUINT.Inst. 9.3.89.

thrion ~i, *n.* [Gk. θρίον] A dish consisting of stuffed fig-leaves.

VAR.L.5.107.

thrips ~īpis, *m.* [Gk. θρίψ] A kind of insect that attacks wood.

terrestres (teredines) tinias uocant, culicibus uero similes ~ipas PLIN.Nat.16.220.

thrissa ~ae, *f.* [Gk. θρίσσα] A fish of the herring family, perh. a shad. PLIN.Nat.32.151.

thronus (~os) ~i, *m.* [Gk. θρόνος] A chair of state, throne.

fugit et auratos Iuppiter ipse ~os Vers.pap.in Suet.Aug. 70.1(pot.p.103); magnificus est. ~Iuppiter eius (i.e. *a painter*) in ~o adstantibus diis PLIN.Nat.35.63; ~in (the name of a constellation) nec (cernit) canopum Italia. ~item quem sub diuo Augusto cognominauere Caesaris ~on, insignes ibi stellas 2.178.

thyralis ~ididis, *f.* [Gk. θυράλλης] A plant with thick leaves used for making lamp-wicks, a kind of mullein, = LYCHNITIS.

PLIN.Nat.21.101; 25.121.

? **thryselinum** ~i, *n.* [Gk., cf. σέλινον] A plant resembling celery.

PLIN.Nat.25.141(cj.).

Thūcydīdēs ~is (~i), *m.* FORMS: acc. pl. ~ās Cic.Orat.32. A celebrated Greek historian, who wrote a history of the Peloponnesian War.

illam praeclaram ~i nimis ueterem. ~notam Cic.Brut.288; NEP.Them.9.1; aliquam ~is sententiam SEN.Com.9.1.13; opponere ~i Salustium QUINT.Inst.10.1.101; GEL.15.23.2; ~ (pl., as a type) cum multa quaedam et hantia locuti sunt. ~germanos se putant esse ~as Cic.Orat.32.

Thūcydīdēus (-ius) ~a ~um, *a.* Of the historian Thucydides; (masc. as sb.) an imitator of Thucydides.

~o genere causas in foro dicturum Cic.Opt.Gen.16; ~aliqui se ~os esse profitentur Orat.30.

Thūlē ~ēs, *f. T(h)ylē*. An island of uncertain identity located in the far north, perh. usu. in refs. to Iceland or part of Scandinavia. tibi seruiat ultima ~e VERG.G.1.30; MELA 3.57; in insula ~e. sex dierum navigatione in septentrionem a Britannia distante PLIN.Nat.2.187; ultima omnium. ~e, in qua solstitio nullas esse noctes indicauimus 4.104; Hesperiae uada caligantia ~es STAT.Silv.3.5.20; Juv.15.112; ~ (clearly ref. to part of *Shetland*) hanc oram. ~Romana classis circumueta insulam esse Britanniam adfirmavit, ac simul. ~insulas, quae Orcadas uocant, inuenit domuitque, dispecta est et ~e Tac.Ag.10.6; ~ (confused w. *Britain*) caeruleus. ~incola ~es SIL.17.416.

Thūnia: see THYNIA.

thunnus: see THYNNVS.

thūrārius: see TVRARIVS.

Thūrii ~iōrum, *m. pl.* Also **Thūrium** ~iī, *n.*; **Thūriac** ~iārum, *f. pl.* A city of Magna Graecia, near the site of Sybaris.

Cic.Alt.9.19.3; NEP.Ale.4.4; PLIN.Nat.31.13; Tac.Ann. 14.21. β MELA 2.68. γ Liv.10.2.2.

thūrinum: see TVRINVM.

Thūrinus ~a ~um, *a.* Of or belonging to Thuri.

agro ~o CAES.Civ.3.22.2; ~i. ~filius Ornyti HOR.Carm. 3.9.14; inuentus ~ae Liv.25.15.9; ~ae urbis V.MAX. 1.8.6; ~is (uinis) PLIN.Nat.14.69.

thursiō ~ōnis, *m.* [dub.; Gk. θურσιων is app. taken from L.] (acc. Pliny) A sea-creature resembling the dolphin.

dolphinorum similitudinem habent qui uocantur ~ones. distant et tristitia quadam adspetus PLIN.Nat.9.34.

thūs: var. spelling of tvs.

thya ~ae, *f. thyon* ~i, *n.* [Gk. θύα, θύον] The Greek name of the citron-wood or sandarac tree (*Callitris quadrivalvis*), a conifer valued for its fragrant wood.

(citrus) ~on Graece uocatur, ab aliis ~a PLIN.Nat.13.100.

Thyas: see THYIAS.

Thybris (Tyb-) ~ididis, *m.* The river Tiber. **b** the eponymous hero of the Tiber.

si. ~im uicinaque ~ididis arua intraro VERG.A.3.500; Ov. Met.15.432; FAST.3.524; Luc.6.810; uagus. ~is MART.

10.85.4; ductor aquarum ~is STAT.Silv.3.5.112; (*personified*) ~i pater VERG.A.8.540. b asper. ~inunani corpore ~is VERG.A.8.330.

Thybris ~idos, *f. adj.* Of the river Tiber. non patrum Simoenta peti sed ~idas undas Ov.Ep.7.145.

Thyestēs ~ae (~is), *m.* A son of Pelops, who was given his own sons to eat by his brother Atreus; father, by his own daughter, of Aegisthus.

scelestiorem cenam cenauit tuam quam quae ~ae quondam aut posita est Terep Lrv.4.509; Cic.Tusc.3.26; cena ~ae HOR.Ars 91; Ov.Ib.357; amat ~en frater? SEN.Thy. 476; qui scribit. ~cenam, crude ~a, tuam MART.4.49.4; 10.35.6; ~filia ~is Hyg.Fab.88.3.

Thyestēs ~a ~um, *a.* Of, associated with, or characteristic of Thyestes.

~a. ~exsecratio Cic.Pis.43; ~as preces HOR.Ep.5.86; Cressa (i.e. *Aeropis*) ~o si se abstinuisset amore Ov.Ars 1.327; ~is. ~mensis Med.15.462; ut. ~ardentia induceremus odia ~o more SEN.Com.1.1.21; qualem fugiente per ortus sole ~ae noctem duxere Mycenae Luc.1.544.

Thyestiadēs ~ae, *m.* A descendant of Thyestes (in quot., applied to Aegisthus). Ov.Ars 2.407.

Thyas ~adis or ~ados, *f.* Also **Thyas**. [Gk. θυάς, θυάς] PROS.: *Thyi*- scanned as one long syll. A woman taking part in orgias tic rites, Bacchante.

commotis excita sacris ~as VERG.A.4.302; pulso ~as. ~concita tympano HOR.Carm.3.15.10; complent ululatus auras ~ades Ov.Fast.6.514; PLIN.Nat.36.23; V.Fl.3.265; Bacchea ad bella uocatae ~ades amensces STAT.Theb. 12.792. β uagus Liber. ~adas effusus euantis cribibus egit CATUL.64.391; SEN.Oed.442; cum. ~Bacchus. ~Aoniis inlidit ~ada truncis V.Fl.8.447.

thyius ~a ~um, *a.* [app. THYA+-ivs] Made of the wood of the *thya* (citron-wood).

~o (chi(y)o *codd.*) thalamo PROP.3.7.49.

thylaciata ~ae, *m.* [Gk., cf. Tarentine θυλακίω] One who carries a bag to collect offerings.

petunt trecenti, quom stant ~ae (phyl- *codd.*) in atriiis textores limbularii, arcularii, ducuntur, datur aes Pl.Aul. 518.

Thylē: see THVLE.

thymbra ~ae, *f.* [Gk. θύμβρα] An aromatic plant, perh. Cretan thyme, *Coridothymus capitatus*.

grauiter spirantis copia ~ae VERG.G.4.31; regio (i.e. *a bee-garden*) fecunda sit. ~ae uel nostratis cuniae, quam satoream rustici uocant Col.9.4.2; 9.14.10; satoreia thymi referens ~aeque saporem 10.233; ~ae ueteres PETR.135.8, 1.14; PLIN.Nat.19.165.

Thymbra ~ae, *f.* A place in the Troad, famous for its shrine of Apollo.

STAT.Theb.8.202; ~ae rector (i.e. *Apollo*) Silv.4.7.22.

thymbraeum ~i, *n.* [cf. Gk. θυμβραία] A kind of wild mint, = SISYMBRIVM.

PLIN.Nat.20.247.

thymbraeus ~a ~um, *a.* [Gk., cf. THYMBRA] Of Cretan savory.

~o NECTARE CIL 8.212.89.

Thymbraeus ~a ~um, *a.* Of Thymbra in the Troad; (esp. as a title of Apollo).

Itus ad Iliacum ~aque Pergama uenit STAT.Silv.3.2.97; ~si. ~pater est ~us Apollo VERG.G.4.323; da proprium, ~ae, domum A.3.85; Phoebe parens. ~seu rore pudico Castaliae flauos amor est tibi mergere crinis, seu Troiam ~us habes STAT.Theb.1.699; pater uatum ~e Silv.1.4.117; ~um Apollinem Vergilius a monte ~o appellauit, qui est in agro Troiano FEST.p.356M.

thymela ~ae, *f.* [Gk. θυμέλη] The sacrificial platform in the orchestra of a Greek theatre (later extended to indicate the orchestra as a whole).

LOGISTAE ~AE CIL 13.1807.14.

thymelaea ~ae, *f.* [Gk. θυμελαία] A shrub, perh. *Daphne gnidium*.

PLIN.Nat.13.114.

Thymelē ~ēs, *f.* (app.) A famous dancer, taken as typical of her profession.

MART.1.4.5; Juv.6.66.

thymelicus ~a ~um, *a.* [Gk. θυμηλικός] Of or connected with (dancing in) the orchestra of a theatre; (as sb.) a performer in such dancing. (ludos) GRAECOS ~OS IN THEATRO POMPEI H(ora) III; GRAECOS ASTI(COS) IN CIRCO FLAMINIO H(ora) I CIL 6.32323.157; si choragium ~um possiderem APUL.Apol.13; ~scaenici et ~i graece separatim nominantur VITR.5.7.2; ULP.dig.3.2.4.

thymīama ~atis, *n.* [Gk. θυμίαμα] Incense. Hammoniaci ~atis, cerae, singulorum π. κ. xx CELS. 5.18.9; LARG.258.

thyminus ~a ~um, *a.* [Gk. θύμινος] Made from *thymum*. cum melle. ~o Col.6.33.2.

thymitēs ~ae, a. [Gk. *θύμιος*] (of wine) Flavoured with *thymum*.

uinum. ~en. ~sic condire oportet COL.12.35.

thymium (~ion) ~iī, n. [Gk. *θύμιον*] A wart-like ulceration.

deinde (fit) ulcus, ex eo ~ium CELS.5.28.2; ~ion nominatur, quod super corpus quasi uerrucula eminet, ad cutem tenue, supra latius, subdum et in summo perasperum, idque summum colorem floris thymi repraesentat 5.28.14.8; PLIN.Nat.32.128.

thymōsus ~a ~um, a. [next + -osus] Thyme-flavoured.

~um (mel) non coit et tactu praetenuia fila mittit PLIN. Nat.11.39; (perh.) (pirum) ~um (cf., cod. tim-) CLOAT. gram.10.

thymum ~i, n. [Gk. *θύμιον*] ORTHOG.: *thym*-CELS.4.7.3; *thym*-V.MAX.1.6.ext.3. A plant especially noted for its nectar (identified as *Coridothymus capitatus* or *Satureia thymbra* in Greece, but extended to include thyme in the west).

apissimum. ~ad mellificium ~um VAR.R.3.16.14; Galatea, ~o mihi dulcor Hyblae VERG.Ecl.7.37; ~o fragrantia mella G.4.169; CELS.2.21; satureia ~i referens. saporem COL. 10.233; PLIN.Nat.13.138; ~in fig. *phr.* cur in iis (i.e. orators). Atticum saporem putat, ibi denum ~um redolere dicit QUINT. Inst.12.10.25; uatem. Attico ~o tinctum MAUR.24.17; ~in (pl.) arbutos quaerunt latentes et ~a deuiae (capellae) HOR.Carm.1.17.6; OV.Fast.4.440; Hyblaeis madidas ~is placentas MART.5.39.3; (in fig. *phr.*) quae circumuolitas agilis ~a? HOR.Ep.1.3.21; ~in varieties *specified* PLIN.Nat.21.56; LARG.15.

thymus ~i, m. [Gk. *θύμος*] A kind of wart, or sim.

PLIN.Nat.23.125.

Thynēus ~a ~um, a. = Of Thynia (Bithynia).

~us. ~incola OV.Met.8.719.

Thynēus ~a ~um, a. = prec.

~a. ~litora V.FL.4.424.

Thyni ~ōrum, m. pl. A people who occupied the maritime parts of Bithynia.

PLIN.Nat.5.150.

Thynia (Thū-) ~ae, f. The country of the Thyni, (poet.) Bithynia.

~am atque Bithynos. ~campus CATUL.31.5.

Thyniacus ~a ~um, a. Of Thynia (Bithynia).

~os. ~sinus OV.Tr.1.10.35.

Thynias ~ados, f. adj. Of Thynia (Bithynia).

grata domus Nymphis. ~asin PROP.1.20.34.

Thynicus ~a ~um, a. Tunnicus = THYNIA-CVS.

~a lima MAEC.pot.2(1).4.

thynnārius ~a ~um, a. [next + -ARIVS] Of tunny fish (as a commodity).

piscatio ~a ULP.dig.8.4.13.

thynnus (thun-) ~i, m. [Gk. *θύννος*] A tunny fish.

abdomina ~i aduenientibus priua dabo LUCIL.49; VAR. L.5.77; magno fugientes agmine ~i OV.Hal.98; incautos. ~os MAN.5.663; COL.6.32.1; PER.5.183; PLIN.Nat.9.5; 10.210; psittorum est ~i sanguis, fel, locur 3.135; quae de sanguine ~i testa rubet MART.4.88.5; 10.48.12; ~in fig. *phr.* quod ~o capto cobium excludunt foras LUCIL.938; plures adnabunt ~i (i.e. to take the bait) HOR.S.2.5.44.

Thynus ~a ~um, a. Of or belonging to the Thyni, (in quotes.) Bithynian.

catagraphos. ~os CATUL.25.7; ~a merce HOR.Carm. 3.7.3; POLYCHRONIA NATIONE ~a VIXIT ANOS XX CIL 12.3541.2.

thyon: see THYA.

Thyonē ~ēs, f. The mother of Bacchus (in one account); one of the Hyades.

quintum (Dionysum) Niso natum et ~e Cic.N.D.3.58; OV.Fast.6.711; HYG.Astr.2.21.

Thyonēus ~ei, m. A name of Bacchus (see prec.).

HOR.Carm.1.17.23; OV.Met.4.13; V.FL.1.726.

Thyonianus ~i, m. (nonce-wd.) An adherent of Bacchus.

hic merus est ~us CATUL.27.7.

Thyrea ~ae, f. A district on the borders of Argolis and Laconia.

Lacedaemonium ~a lectura cruorem STAT.Theb.4.48.

Thyreātis ~idos, f. adj. Of Thyrea.

~ida terram OV.Fast.2.663.

thyretum ~i, m. [Gk. *θύρεττον*] A doorway.

lumen. ~i (cod. hypeti) constituitur sic VITR.4.6.1.

thyrdōma ~atis, n. [Gk. *θύρδωμα*] A doorway.

genera sunt. ~aton haec: dorium, ionicum, atticurges VITR.4.6.1; de ~atis. ~rationes. ~unpositae 6.3.6.

thysiger ~era ~erum, a. [next + -GER] Carrying the thyrus.

~erae Bacchae NAEV.trag.32; ~eri. ~Lyaet SEN.Med.110; ~era. ~ad India Phaed.753.

thyrsus ~i, m. [Gk. *θύρσος*] FORMS: ~a (acc. pl.) STAT.Ach.1.950.

1 A wand tipped with a fir-cone, tuft of ivy or vine-leaves (orig. concealing a spearpoint), carried by worshippers in the rites of Bacchus.

b (transf. as a symbol of poetic or sim. inspiration).

tecta quatiēbant cuspidē ~os CATUL.64.256; VERG.A. 7.390; parce Liber. ~metuēdo ~o HOR.Carm.2.19.8; haec hederas legit in ~os PROP.3.3.35; OV.Met.3.712; PLIN.Nat. 16.144; coo rorantes sanguine ~os V.FL.5.70; primi cui us venerabile ~i Bacchus STAT.Silv.5.1.15; TAC.Ann.11.31; FRO.Aur.2.p.84(154N); ~os et hederas et tacenda quameda gerens APUL.Met.11.27. b acri percussit ~o laudis spes magna meum cor LUCR.1.923; ~o pulsus grauiore OV. Am.3.1.23; Tr.4.1.43; neque. ~cantare sub antro Pierio ~umque potest contingere maesta paupertas Juv.7.60.

2 A main stem of a plant (including the crown and any sideshoots).

mea (lactuca). ~candida ~o est COL.10.186; coliculi. ~o PETR.132.8.12; hanc (sc. colocasiam). ~metunt, caule. ~arancoso in mandando (sc. autem). ~spectabili PLIN.Nat. 21.87; huius (sc. rubi) ~us. ~conditus ex acetō manditur 24.121; Suet. Aug.77; ~w. ~defining gen. quae (sc. cynoglossos) in ~os seminis emittit PLIN.Nat.25.81.

tiāra ~ae, f. ~ās ~ae, m. [Gk. *τίαρα, τιάρας*] An Asiatic, esp. Persian, form of head-dress consisting essentially of a truncated cone of felt, but ornamented and elaborated in a variety of ways; ~a Phrygia, a 'Phrygian bonnet', with lappets falling over the cheeks.

exornatis es basilice; ~a ornatum. ~condecorat PL.Per. 463; rectam capite ~am gerens SEN.Ben.6.31.12; STAT.Theb. 8.293; Juv.10.267; precanti ~a deducta diadema imposuit Suet.Nero 13.2; aurea ~a contecto capite APUL.Met.10.30; (pl. in sg. sense) tempora purpureis temptat uelare ~is OV. Met.11.181; (masc.) hoc Priami gerentem erat. ~sceptrumque sacraeque ~as VERG.A.7.247; subligat extrema patrium ceruice ~an V.FL.6.700; ~cul (sc. priest of Cybele). ~Phrygia uestitur bucca ~a Juv.6.516; (masc.) Phrygius. ~as Pelopis SEN.Thy.663.

tiāsō: see THIASO.

Tiberēus ~a ~um, a. Of (the Emperor) Tiberius.

~a. ~aula STAT.Silv.3.3.66.

Tiberēus ~a ~um, a. Of or named after (the Emperor) Tiberius; (n. pl., in quotes. in Gk. decl.) ~a *Claudia Caesarē Sabastē* (and sim.), athletic games held at Corinth in honour of Tiberius.

sicut et (marmor) Augustum ac deinde ~um, in Aegyptu Augusti ac Tiberii primum principatu reperta PLIN.Nat.36.55; ~C RVTILIO. ARM PVSCO ISAGOGI ~ON CLAVDION CAESAREON SEBASTEON Inscr.Corinth 8(2).82; (ISAGO) ~ON AVGV(TEON) CAESAREON ET AG(ONOTH) ISTHMION ET CAESAREON 8(3).156.

Tiberiānus ~a ~um, a. Of or belonging to (the Emperor) Tiberius.

~a (piral). ~quae maxime Tiberio principi placere PLIN. Nat.15.54; inter ~a scorta Suet.Vit.3.2; 15.3; ~us bibliothecarius (i.e. of the library formerly belonging to Tiberius) AUR.Fro.1.p.178(68N); in domus ~ae bibliotheca GEL.13. 20(19).1.

Tiberiēcūm ~i, n. A shrine or temple dedicated to Tiberius.

~VM (PON)TIVS PILATVS (PRAE)FECTVS IVD(AE) A.Epig.63.104.

Tiberinus ~idos, f. adj. Of the river Tiber.

adnuerant nymphae ~ides omnes OV.Fast.2.597.

Tiberinus ~a ~um, a. Of or belonging to the river Tiber.

~us. ~catillo LUCIL.117.6; lupus. ~us HOR.S.2.2.31; in insula ~a VITR.3.2.3; Ostiis ~is profectus LIV.26.19.11; ~is uetus in undis OV.Fast.5.655; MEL.2.127; campum ~um PLIN.Nat.34.25; ~ae. ~carinae MART.10.85.1; ~o in litore STAT.Silv.5.2.113; (cf.) ~a descensio (i.e. a rush of people down to the Tiber) Cic.Fin.5.70.

Tiberinus ~i, m.

1 The eponymous hero of the river Tiber.

VAR.L.5.30; ~us, qui. ~nomen flumini dedit LIV.1.3.8; OV.Met.14.614; Fast.4.47.

2 The river Tiber.

~us. ~flauus harena VERG.A.7.30; hac quondam ~us iter faciebat PROP.4.2.7; OV.Rom.257; adiacet. ~o lucus Fast.6.105; V.FL.7.84; quae. ~um uirgo natuit Juv. 8.265; (personified) te. pater ~e tuo cum flumine sancto ENN.Ann.54; VERG.G.4.369; CIL 9.4192; ARAM ~O POSUIT 11.3057.6; (cf.) in augurum precatione ~um. ~Nodum alia propinquorum fluminum nomina uidemus Cic.N.D. 3.52.

Tiberiolus ~i, m.: familiar dim. of TIBERIVS.

me. ~tuebitur ~us meus TAC.Ann.6.5.

Tiberis ~is, m., (f.). GENDER: fem. TITIN.com.

120. The river Tiber.

ENN.Ann.142; quem. ~de ponte in ~im deiecerit Cic. S.Rose.100; nudus in ~i stabit HOR.S.2.2.292; LIV.1.3.5; NOCTV. ~AD ~IM SACRIFICIVM FECIT DEIS. CAESAR CIL 6.32323.115; OV.Fast.5.659; ~is, antea Thybris appellatus et prius Albulā PLIN.Nat.3.53; MEL.2.127; STAT.Silv. 4.11.12; CVRATOR ALVBI ET RIPARVM ~IS CIL 6.31552.9; Suet.Cal.15.1; ULP.dig.39.2.9.1; (transf.) in ~im defluxit Orontes Juv.3.62.

Tiberius ~(i)ī, m. FORMS: abbrev. *Ti.* A Roman praenomen; esp. of Ti. Sempronius Gracchus, the radical reformer, who was killed in 133 B.C., and Tiberius Julius Caesar Augustus, emperor A.D. 14-37.

~i, nunc tecum obsecro ut mihi subuenias TITIN.com.32;

Cic.A.M.5.21.6; HOR.S.2.3.173; et mi Scipio quidem. ~iratus

uideatur fuisse Ti. Gracchus Cic.Tusc.4.51; ~us Gracchus

~uir. ~proposito sanctissimum VELL.2.2.1; GEL.2.13.41;

VELL.2.94.1; COL.11.3.53; CIL 6.882; LARG.97; TAC.Ann.

1.5; Suet. Tib.3.1.

tibia ~ae, f. [cf. perh. Lith. *staibiai*, Skt. *sthbhi*; the primary meaning is not certain]

1 A musical instrument consisting of a tube with holes for stops, and a reeded mouthpiece, reed-pipe. b (joined in pairs to form a composite instrument). c ~a *curua*, or sim., a form of the instrument with a curved end, associated with Asian religious rites. d ~a *obliqua*, (perh.) either a form of flute or a pipe with a reed inserted at an angle.

~a Musarum pangit melos ENN.Ann.299; cotidiano cantu uocum et neruorum et ~arum Cic.S.Rose.134; ~a. ~digitis pulsata canentum LUCR.5.1385; incipe Maenalis mecum, mea ~a, uersus VERG.Ecl.8.21; ~a. ~tenuis simplexque foramine paucio HOR.Ars 202; ~a. ~eburna PROP.4.6.8; OV.Fast.6.659; hic (calamus) ~is utilior, fistulis ille PLIN.Nat.16.164; ~ae sonantes maius humanis MEL.3.95; V.FL.6.142; sacerdotis eorum (sc. Iudaeorum) ~a. ~concinebant TAC.Hist.5.5; sonus ~ae sygiae APUL. Met.4.33; ~ae multiforabiles 10.32. b ades non reddis (sc. fiduciae)? ~neque ades neque ~as PL.Epid.514; eripe ex ore ~as S.718; mulier cantabat ~is Phrygiis HEM.Hist.27; ut dextra ~a alla quam sinistra VAR.R.1.2.15; gram.283; quem ad modum tibicen sine ~is canere. ~non possit Cic.de Orat.2.338; symphoniacus cum minimis ~is accessit PETR.28.5; (inuenit) geminas ~as Marsyas PLIN. Nat.7.204; 16.172; (Satyrum) tenentem ~as 35.106; traditis sibi ~as. ~pudescit oris deformitate abiecit GEL. 15.17.1; primus duas ~as uo spiritui animauit APUL.Fl.3; (in fig. *phr.*) illa uero iam paene apertis, ut aiant, ~is (i.e. spoken with unrestrained passion) QUINT.Inst.11.3.50. c curua. ~a Bacchi VERG.A.11.737; Tib.2.1.86; infracto Bercycytia ~a cornu OV.Met.11.16; cornu graue mugit aduoco ~a STAT.Theb.6.121. d obliquam ~am Midas in Phrygia (inuenit) PLIN.Nat.7.204.

2 The shin-bone, tibia.

PROSERPINA SALVIA DO TIBI. ~CVRVA ~AS PEDES (sc. Ploti). ~NI POSSIT STARE CIL 1.2520.35; alterum (os). ~cui ~ae nomen est. ~cum femoris inferiore capite committitur CELS.8.2.26; 8.11.1; ad ~arum taetra ulcera PLIN.Nat. 22.83; donec sentiat torpere. ~am usque ad genua LARG. 162; (w. pun on sense 16) (tibicen) sinistram fregit ~am, duas cum dextris maluisse perdere PHAED.5.7.8.

tibiāle ~is, n. [next] A protective covering for the lower part of the leg.

hieme. ~et feminalibus et ~ibus muniebatur Suet.Aug. 82.1; si ~e uel umerale alienauit (miles) PAUL.dig.49.16.14.1.

tibiālis ~is ~e, a. [TIBIA + -ALIS] Used for musical pipes.

tertia est harundo ~is calami, quem auleticum dicebant PLIN.Nat.16.169.

tibiārius ~(i)ī, m. [TIBIA + -ARIVS] A dealer in or maker of reed-pipes.

CIL 6.9935.

tibicen ~inis, m. [TIBIA + -CEN] FORMS: ~o (nom. sg.) CIL 14.408.

1 A performer on the *tibia*, piper; ad ~inem, to the accompaniment of a piper.

age ~en, dum illam eductum hac nouam nuptam foras PL.Cas.798; Mer.125; CIL 1.5941.3.14; mimi filiam, ut abductam ad Rhodio ~ine Cic.Ver.3.78; Fam.7.24.2; ~en ubi canit Phryx curuo graue calamo CATUL.63.22; Graecia. ~nunc ~inibus, nunc est gausia tragoedis HOR.Ep.2.1.98; LIV. 9.30.5; rudem praebente modum ~ine Tusco OV.Ars.1.111; ~innum. ~collegium V.MAX.2.5.4; CIL 14.61; Juv.3.63; dicati. ~Sarapi. ~ines APUL.Met.11.9; CIL 6.2191.1; TAVOROLVM FEVERVNT PRAEVERTNE AELIO CASTRENSE SACERDOTE ~INE FL RESTITVTO 13.1753.11; ~hostiae. ad praeconeum et ad ~inem immolabantur Cic.Agr.2.93; solitos esse in epulis canere conuiuas ad ~inem Tusc.1.3; PLIN. Nat.22.11.

2 A prop or strut used in shoring up a building.

stantem ~ine uillam OV.Fast.4.695; urbem. ~tenui ~ine fultam Juv.3.193; ~in (w. attempted explanation) ~ines in aedificiis dici existimantur a similitudine tibis canentium, qui ut cantantes sustineant, ita illi aedificiorum tecta PAUL. Fest.p.366M.

tibicina ~ae, f. [prec.] A female performer on the *tibia*.

~a maximo labore mugit ENN.inc.7; tibi dabitur pinguior ~a PL.Aul.332; fiducias, ~as, sambucas. ~forma eximia St.380; Ter.Ad.907; meretrix ~a HOR.Ep.1.14.25; OV.Fast. 6.687; ebria. ~a MART.14.63(64).1; QUINT.Inst.1.10.32; Juv.2.90; habuit. ~feminas etiam ~as in exercitu GEL. 1.11.7; PVLVIA. ~a ANNOS VIXIT XV CIL 6.33970.

tibicinium ~(i)ī, n. [TIBICEN + -IVM] The action or practice of playing the *tibia*.

~non sunt in ea (sc. oratione) tamquam ~i percussionum modi Cic.Orat.198; ~i quaedam scientia N.D.2.22; uipera- rum morsibus ~ium. ~adhibitur GEL.1.13.3; in artificio. ~i APUL.Fl.3; in ~io adprime nobilis 4.

Tibullus ~i, m. Albius Tibullus, 55/48–19 B.C. an elegiac poet who wrote under the patronage of M. Valerius Messalla.

TIB. 1.3.55; DOM. MARS. poet. 7.1; OV. AM. 3.9.5; ARS 3.334; VELL. 2.36.3; QUINT. INST. 10.1.93; SYPHAX. ~ri. mortuus LIV. 30.45.4; moenia ~ris udi OV. FAST. 4.71; MART. 4.64.32; ~ris hic lucos Anienae frigora captant STAT. SILV. 4.4.17; SUT. CL. 34.1.

tibulus ~i, f. [unkn.; for term. cf. perh. EBVLVS] A kind of pine tree.

PLIN. NAT. 16.39.

Tibur ~ris, n. A town (modern Tivoli) on the Anio 18 miles ENE. of Rome, a fashionable resort for Romans.

~r. superbum VERG. A. 7.630; Romae ~ram uentosus, ~re Romam HOR. EP. 1.8.12; Syphax. ~ri. mortuus LIV. 30.45.4; moenia ~ris udi OV. FAST. 4.71; MART. 4.64.32; ~ris hic lucos Anienae frigora captant STAT. SILV. 4.4.17; SUT. CL. 34.1.

Tiburnus ~a ~um, a. Of Tibur; (masc. as sb.) a legendary founder of Tibur.

hic Anio ~e huius PROP. 3.23.23; ~a domus STAT. SILV. 3.1.183; ~i lucus HOR. CARM. 1.7.13; extant illic tres etiam ~o conditore eorum uetustiores PLIN. NAT. 16.237; STAT. SILV. 1.3.74.

Tiburs ~rtis, a. FORMS: ~rtia (fem. sg.) CIL 11.7534.4. Of or belonging to Tibur; (neut. as sb.) an estate at Tibur; (masc. pl. as sb.) the inhabitants of Tibur.

o funde noster seu Sabine seae ~rta CATUL. 44.1. ~rtia moenia VERG. A. 7.670; ~rte uia (i.e. from Rome to Tibur) HOR. S. 1.6.108; 2.4.70; V. MAX. 2.5.4; ~rtes Faunos STAT. SILV. 1.3.99; ~a bibliotheca ~rti GEL. 19.5.4; SENATVS POPVLVS ~rta CIL 14.3580.9; ~in ~rti forte assedimus BRUT. IUR. 3; ~in ~rti sermonem habuit QUINT. INST. 6.3.44; GEL. 19.5.1; ~VERG. A. 11.757; LIV. 7.11.7; PLIN. NAT. 16.237; TAC. ANN. 14.12.2.

Tiburtinus ~a ~um, a. Of or belonging to Tibur. **b** (uia) ~a, the road leading from Rome to Tibur; (of stone) travertine (quarried at Tibur); (neut. as sb.) an estate at Tibur.

hic ~a iacet aurea Cynthia terra PROP. 4.7.85; VITR. 2.7.1; (ficus) ~a PLIN. NAT. 15.70; ~ae. silua Dianae MART. 7.28.1; ~as. oues 7.80.12; uillam ~am STAT. SILV. 1.3.99; ~as. fides demum caelum modestius, quod genus ~um AVR. FRO. 1.2.142 (31N); CIL 14.3552. ~a fontes qui ~perueniunt supra terram. ~uti in ~a uia flumen Albula VITR. 8.3.2; (aqua Marcia) in specus mersa in ~a se aperit. PLIN. NAT. 31.41; PROC. PRIV. PR. SALARIAM ~AM CIL 8.822.10; ~i (lapides) ad reliqua fortis uaporem dissiliunt PLIN. NAT. 36.167; ~i (termini). de omni parte dolati HYG. AGRIM. p. 75; p. 90; LOCO EMPTO QVO ~i POSITI QUATTOR DEMONSTRANT CIL 6.2404.7; ~um paraturs salubritatis causa SEN. BEN. 4.12.3; hospes. ~nostri. ~i MART. 4.79.1.

Tiburnus ~i, m. A founder of Tibur (var. TIBVRNVS).

VERG. A. 7.671; 11.519.

Ticidas (~a) ~ae, m. A writer of erotic verse, contemporary with Catullus.

OV. TR. 2.433; SUT. GRAM. 11 (p. 109 RE); APUL. APO. 10.

Ticino ~i, m. Also ~a ~um, a. A tributary of the Po (mod. Ticino) near which Hannibal defeated the Romans in 218 B.C.; so ~a flumina, fluuenta.

LIV. 5.34.9; 21.39.10; PLIN. NAT. 2.224; SIL. 1.45; 4.81; ~o Trebia succedit FLOR. EP. 1.22 (2.6.12) ~SIL. 9.432; 12.548.

tieldō ~ōnis, m. [cf. perh. Basque zaldi] A Spanish breed of horse.

equini generis hic sunt quos ~ones uocamus, minore forma appellatos asturcones gignunt PLIN. NAT. 8.166.

tifāta ~ōrum, n. pl. [dialect wd., cf. perh. TEBa] ACC. PAUL. FEST. p. 366M ~a illiceta; also, the name of a mountain chain to the north of Capua.

curia ~a a Curio dicta est, qui eo loco domum habuerat PAUL. FEST. p. 49M; Mancina ~a appellabatur, quod Mancinus habuit insignem domum p. 131M; ~as the name of mountains near Capua LIV. 26.5.4; VELL. 2.25.4; STU. 13.219.

Tifatinus ~a ~um, a. Of Tifata near Capua; (in quot., a cult-title of Diana).

CIL 10.3795; 10.4564; 12.1705.

Tigellinus (Tigil-) ~i, m. C. Oforius Tigellinus (d. A.D. 69), praefectus uigilum and praefectus praetorio under Nero.

TAC. HIST. 1.72; ANN. 14.48; IUV. 1.155; SUT. GAL. 15.2.

tigillum ~i, n. [as TIGNVM + ILLVM] A small plank or beam; sororium ~um, see SORORIVS.

de suo ~o (i.e. the beam over the hearth) fumus si qua exit foras PL. AUL. 301; suffixa ~o (ianua) CATUL. 67.30; compositis. docuere ~is. fronde opere domum TIB. 2.1.39; transmissio per uiam ~o LIV. 1.26.13; PHAED. 2.1.14; quae fumoso suspensa ~o conseruabat opes humilis casa PETR. 135.8.1.1; quae conducto pendant anabathra ~o IUV. 7.46; APUL. MET. 1.16; e quodam ~o constrictum. ~pendere dominum 9.30.

tignarius ~a ~um, a. [next + -ARIVS] FORMS: tignuar- CIL 3.611.5, 6.6365.2, etc. **faber** ~us, A carpenter, joiner.

me Phidiam esse malleum quam uel optimum fabrum ~um CIC. BRUT. 257; REP. 2.30; CIL 10.1923.2; COLLEGI FABRVM ~ORVM 11.3936.3; 'fabros ~os' dicimus non eos dumtaxat, qui tigna dolarent, sed omnes qui aedificarent GAIUS DIG. 50.16.235.1.

tignum ~i, n. [*< *legnom*; cf. Arm. t'akn. OHG. stehho, AS. staca, Lett. stēga] A piece of timber, beam, board, plank, etc. **b** (collect. sg.) wood for building, timber.

~um iunctum aedibus uineae. ne soluto LEX XII (Font. iur. p. 26); imber. ~a pufacit, perdit operam fabri PL. MOS. 112; ut possint (fulmina). ~a uellere ~a trabesue LUCR. 6.241; ~a bina sesquipedalia CAES. GAL. 17.3; VERG. 6.4.307; modicis instruit pulpit ~is HOR. ARS 279; in finitimo. ~stans noctua ~o PROP. 4.3.59; ad angulos ~orum VITR. 6.3.1; terga suis nigro pendentia ~o OV. MET. 8.648; reuulsa ingenti ruina ~a sonuerunt SEN. EP. 120.7; hic ~um capiti incutit IUV. 3.246. ~a OPERCVL. ABIGNEA. ~EX ~O PEDARIO FACITO CIL 1.668.2.3; quae in eo (sc. plastrum) uehantur. ~i lapides, asseres, ~um VAR. L. 5.140; in eos (sc. asseres) transuerso incumbente ~o asser. ~i iungebantur LIV. 44.5.4; quicquid. ~in ~o solidum inuenit et contumax, uincit (ignis) SEN. NAT. 2.52.1; (cf.) appellatione. ~i omnes materiae significantur, ex quibus aedificia fiunt GAIUS DIG. 41.1.7.10.

Tigrānēs ~is, m. The name of several kings of Armenia, esp. Tigranes I (the Great) d. c. 56 B.C.; Tigranes II, who reigned 20–c. 6 B.C. CIC. MAN. 23; SEXT. 8; ATT. 2.4.3; SAL. HIST. 4.69.3; FLOR. EP. 1.40 (3.5.27); ~CIC. ATT. 3.8.3; AUG. AN. 5.26; TAC. ANN. 2.3.

tigrinus ~a ~um, a. [next + -INVS] Resembling (in quot., marked like) a tiger.

illud (i.e. grain in the wood) oblongo euenit discursu ideoque ~um appellatur PLIN. NAT. 13.96.

tigris ~is, f. (m.). Also ~is ~idis. [Gk. τίγρις] A tiger. **b** (meton.) a tiger-skin. **c** (given as a name to other animals, etc.).

~is qui. ~uius capi adhuc non potuit VAR. L. 5.100; Armenias curru subiungere ~is instituit VERG. ED. 5.29; HOR. ARS 13; illa. ~i. capistratis ~ibus alta seras OV. MET. 2.80; leones. ~rare magnitudinis et ~e CURT. 9.8.2; MEL. 3.43; osculator ~im suis custos SEN. EP. 85.41; uirgatas India ~es decolor horret PHAED. 34.15; ~i fera scatenates PLIN. NAT. 6.73; ~ium maculis 16.221; STAT. THEB. 7.564; SUT. AGR. 43.4. ~a ~is exuuias VERG. A. 11.577; me de ~ide natam OV. MET. 7.32; contentus gemina ~ide Bacchus erat MART. 8.26.8; STAT. THEB. 3.603; IUV. 15.163; ~idum (est) rancore SUT. FR. 161 (p. 227 RE). ~a per. ~a maculatum murice ~in. ~cuspis abit V. FL. 6.704; equus, quem discolor ambit ~in STAT. THEB. 6.686; (cf.) uictori. ~in inanem ire iubet 6.722. **c** (a dog) OV. MET. 3.217; COL. 7.12.13; canibus pigris. ~nomen erit pardus ~is leo IUV. 8.36; ~a horse MART. 7.7.10; ~a ship VERG. A. 10.166.

Tigris ~is or ~idis, m. The river Tigris. VAR. L. 5.500; HOR. CARM. 4.14.46; VITR. 8.2.6; OV. ARS 1.224; CURT. 4.5.4; LUC. 3.256; MEL. 1.63; PLIN. NAT. 6.127; FRO. PART. 2.2.215 (209N).

tilia ~ae, f. [dub.] A lime-tree. **b** the inner bark of the lime, also of other trees, used as a writing material or for medical application.

~a pascuntur (apes). ~pinguem ~am et ferrugineos hyacinthos VERG. G. 4.183; ~a ~a confirmata querous OV. MET. 8.620; odorata cedrus ad ~a COL. 9.4.3; PLIN. NAT. 11.32; in ~a mas et femina differunt omni modo 16.65; 24.50; ~a (w. ref. to its wood) nec ~ae leues. non formam accipiunt VERG. G. 2.449; salix, ~a. in sculpturis commodam praestant tractabilitatem VITR. 2.9.9; ~ae molles OV. MET. 10.92. **b** siue in charta. ~sint (uolumina). aut in ~a. aut in quo alio orio ULP. DIG. 32.52; DECRETVM EX ~a RECITAVIT CIL 2.122.5.12; ~a (of the elm) corticis. interior ~a lepras sedat PLIN. NAT. 24.48.

tiliāgineus ~a ~um, a. [prec.; term. app. on analogy of FAGINEUS] Made of lime-wood.

arculae faginae uel etiam ~ae COL. 12.47.5.

Tillius ~ia ~ium, a. The name of a Roman gens, esp. L. Tillius Cimber, one of the conspirators against Caesar.

CIC. FAM. 6.12.2; HOR. S. 1.6.107; SEN. DIAL. 5.30.5; EP. 83.12.

Timaeus ~i, m.

1 A (perh. fictitious) Pythagorean philosopher of Locri in Italy; a dialogue of Plato in which he is the chief speaker.

CIC. REP. 1.16; ~CIC. N. D. 1.30; TUSC. 1.63; GEL. 3.17.5; APUL. APO. 49.

2 A Greek historian of Tauromenium in Sicily who lived c. 356–260 B.C. CIC. FAM. 5.12.2; REP. 3.43; LEG. 2.15; N. D. 2.69; NEP. ALC. 11.1.

Timāgenēs ~is, m. A rhetorician and historian of Alexandria, who came to Rome in 55 B.C.

rupit Iarbatum ~is aemula lingua HOR. EP. 1.19.15; SEN. CON. 10.5.22; SEN. DIAL. 5.23.4; EP. 9.1.13; QUINT. INST. 1.10.10.

Timāuus (~os) ~i, m. A river (mod. Timavo) which flows into the gulf of Trieste.

VERG. ED. 8.6; G. 3.475; A. 1.244; citra Alpīs ~os et Padus VITR. 8.2.6; MEL. 2.61; PLIN. NAT. 2.225; MART. 4.25.5; STAT. SILV. 4.7.55; TEMAVO VOTO (SVSCAPT) O A. EP. 26.104.

timefactus ~a ~um, a. [TIMEO + pple. of FACIO] Made afraid, intimidated.

quamuis. ~sint demersae leges allicuius opibus quamuis ~a libertas CIC. OFF. 2.24; his tibi tum rebus ~ae religiones effugiunt animo LUCR. 2.44; ~a potentia regis Culex 366.

timens ~ntis, a. [pple. of next] Fearful, afraid (of).

uitai nimum cupidus mortisque ~ntis LUCR. 6.1240.

timeō ~ēre ~ui, intr., tr. [dub.; cf. perh. Skt. pra-stimdh, MHG. stim]

1 (intr.) To experience fear, be afraid.

b (w. dat.) to be afraid (on behalf of, for, or in respect of, a person or thing); (sim., w. de, pro). **c** (w. ab, unde) to fear harm, etc., (from).

perilū summe ego apud me? — ne ~e, uoluptas mea PL. MİL. 1346; fac ego ne metuam (mihi atque) ut tu meam ~eas uicem MOS. 1145; imprudens ~uit adulescens TER. PH. 294; QVOD. ~PARENS ~ENS HEIC VOVI CIL 1.153.3; nec quareo fuerint aliquid pertimescendum: puto suo quemque arbitratu ~ere oportere CIC. DOM. 8; ne me terrete ~entem, obscenae uolucres VERG. A. 12.875; quantum ~ere patres, quo tempore Vesta arsit OV. FAST. 6.437; ~ere. ~ex somno mali morbi est CRIS. 2.4.7; non ausus ~uisse palam LUC. 1.258; qui ~ere desiderit, odissie incipit TAC. AG. 32.2; (poet.) ~uerunt sidera et umbræ STAT. THEB. 7.817; ~a (pple. as sb.) eo cum uenisset ~entis confirmat CAES. GAL. 7.7.4; quo (distet) ebrius ab ebrioso et ~ens a timido SEN. DIAL. 3.4.1. **b** Syre, tibi ~ui male! TER. HAU. 53; desinant. ~ei qui non ~ent simulare se ~ere. rei publicae CIC. PHIL. 10.17; uehementer huc illos loco ~ere CAES. GAL. 7.44.4; sibi ~ens ~fugit CIV. 32.9.1; pars insolita rerum belliarum ~ere libertati SAL. IUG. 39.1; me. ~pariter comititue onerique ~entem VERG. A. 2.729; ego cui ~ebo prouidus auxilium HOR. CARM. 3.27.7; lassitudinis militum ~uit, quod raptim ductum agmen erat LIV. 31.21.4; discebat aliter ueris ~uisse querelis OV. ARS 3.455; ubi. ~erit fortis et constans. ~qui ~et uerbis? SEN. EP. 100.4; LUIS PIR. 245; crocodili oculis ~entes PLIN. NAT. 18.121; (impers. pass.) urbi Magnoque ~etur LUC. 7.138; nobis omnibus de uita eius uiri. ~entibus CIC. SECT. 62; qui nostris nauibus periculum intulerant, de suo ~ere cogebantur CAES. CIV. 3.27.1; nec ~ui de morte OV. FAST. 3.617; ~uere dei pro uindicta terrae MET. 9.241; fas sit pro nato ~uisse mihi STAT. ACH. 1.74; pro Thebalde mea. ~eo SILV. 1.3.7. **c** CIC. SILV. 9; quae est autem uita dies et noctes ~ere a suis? STAT. THEB. 1.116; ab altera (uictoria) te ipsum numquam ~uisse certo scio FAM. 6.1.2; non ab fisdem omnes ~ere LIV. 24.32.2; ~surge, ne longus tibi somnus unde non ~es detur HOR. CARM. 3.11.39.

2 (w. acc.) To be afraid of, fear (N.B.: some exx. w. neut. pron. may be taken as internal acc.). **b** (w. dat. of person or thing affected; also w. de, pro). **c** (w. source expr.). **d** to have cause to fear, be at risk from.

aperte dice quid sit, quod ~es NAEV. IAG. 60; nihil est quod ~eas PL. AM. 1132; quid ~es? TRUC. 954; si illum relinquo, eius uitae ~eo; sin optulor, huius mihiis TER. AN. 210; mihi solae ridiculo fuit quae quid ~eret scilicet EN. 1004; ~endas aduersariorum opes esse SIS. HIST. 109; legatorum istam missionem semper ~ui, nunquam probavi CIC. PHIL. 7.1; ~ebam Oceanum, ~ebam linis insulae Q. FR. 2.15.4; nil esse in morte ~endum LUCR. 3.866; peius. leto flagitium ~et HOR. CARM. 4.9.50; prudentiam. ~dictatoris. ~uit LIV. 21.12.6; locus. ~suspectus aqum, quas nocte ~eto OV. MET. 15.333; cretata ~et Fabulla nimbum MART. 2.4.1.1; censor prohibet mares adultos pulchra supplicium ~ere formae STAT. SILV. 4.3.15; si luxuria temperaret, auaritiam non ~eres TAC. HIST. 2.62; Domitiani indomitae libidinis ~ebantur 4.68; quibus ~et aut ~uit gelida Praeneste ruinam. ~? IUV. 3.190; quorum non ~eat pater oscula 6.51; ~a (of things) in solo id (sc. templum) palustri fecere, ne terrae motus sentirent aut hiatus ~eret PLIN. NAT. 36.95; ne. ~eant pomaria brumam MART. 8.14.1; (poet.) ipsa. ~sedem lux ~et STAT. THEB. 7.46; ~a (w. person as obj.) studio Pompei nostri, qui Caesarem corio coepit ~ere CIC. FAM. 16.11.3; num iratum ~emus Iouem? OFF. 3.102; necesse est multos ~eat quem multi ~ent LABER. COM. 126; ~eo Danaos et dona ferentis VERG. A. 2.49; ridentes fugis et ~es puellas PETR. 109.10.1.5; satis clarus est apud ~entem quisquis ~etur TAC. HIST. 2.76; obiectis libidinis dum Seianum dilexit ~uitae ANN. 6.51. **b** an alius licet. in meo metu sibi nihil ~ere. ~? CIC. DOM. 8; VERG. ECL. 6.50; dant aegris quibus uini noxiam ~ent PLIN. NAT. 14.100; iudex. ~libentissime patronum audit quem iustitiae suae minime ~et QUINT. INST. 4.1.9; cum furem nemo ~eret caulibus et pomis IUV. 6.17; ~eos. ~qui omnia. ~humana uiolant. ~de se nihil ~ere CIC. SECT. 1; nihil de bello ~endum CAES. GAL. 3.3.1; LIV. 36.29.7; de stomachi uiri recusatione non habeo quod ~eam PETR. 141.6; ~entem. ~pro capite amississimo quiddam accideret homini potest PLIN. EP. 3.17.3. **c** ut. ~cum a me certe nihil ~eret ab illis. ~sibi cauendum putaret CIC. SECT. 41; ab hoc. ~uiro quiquam bellum ~et. ~? PHIL. 10.14; nihil, quod aut hoc aut aliquo rei p. statu ~eas FAM. 6.2.3; exorta. ~seditione unde minime ~eri potuit, a patriciae gentis uiro LIV. 6.11.2; paruo. ~initio, unde nihil ~ebatur, orta seditione prope urbi exordio fuit TAC. HIST. 1.80. **d** ut, qui debitum pecuniam recepit aut, quam bona debitoris possideantur. non ~ere hoc edictum ULP. DIG. 42.8.6.7; (pple. as sb.) curat praetor, ut ~enti damnum caueatur GAIUS DIG. 39.2.19.1.

3 (w. ne + subj., in origin an indirect wish) To be afraid (that something will happen, has happened, etc.); (sim., w. ne. ~non) to be afraid (that something will not happen, etc.); (w. ut, prob. orig. an indir. qu.) to have misgivings (how something will be possible, i.e.

to be afraid that it may not). **b** (w. indir. qu.). **c** (w. acc. and inf.).

metuo. et ~eo ne hoc tandem populum fiat nimis Pl. Mil.1348; ~eo ne alius credam alius nunties Ter. Hec.844; cum. ~erem ne quid mali fortuna moliretur Paul. Orat.2; ~eo ne accuset Lucil.792; Cic. Ter.3.3; CAES. Civ. 1.2.3; cum ~erent patres ne absentibus consiliis ingem acciperent Liv.3.9.6; ne Ventium neu Sabinorum id consilium esset ~ere 3.16.2; ~eo ne sint inimici Latini. Pontica verba Ov. Tr.3.14.49; V. Fl.7.183; unum. ~ carmen in te ne faciam ~es MART.12.61.2; non ~es ne locum perdas Quint. Inst.6.3.63; Suet. Ves.6.2; (also w. acc.) nisi si. istam nunc ~es quae aduectae ne illum talem praecipiat Tibi Ter. Ev.160; ~scit qui ~uit ne non succederet Hor. Ep.1.17.37; ~eo ut sustineas Cic. Fam.14.2.3; (also w. acc.) an hoc ~ebam. ~ut possem praecens suscinere? Cic. Dom.56; CAES. Gal.1.39.6. **b** ~eo quam mox ~ominer. Pl. Truc.820; ~eo miser quam hic mihi nunc nuntiet rem Ter. Ph.178; ~ere se dicunt quo modo ferant veterani Cic. Phil.10.15; haec quo sint erupura ~eo Ath. 2.20.5; se ~entem qui finis caedibus esset futurus Liv. 24.22.14; uoluerit. ~ens qua fronde donum suspendat Stat. Ach.1.213; ~w. dat. of thing affected sic. populus. ~ebat rebus uri. uictoria sic ENN. Ann.8.7; nostrae ~eo parti quid hic respondeat Ter. Am.419. **c** ego me. ~ ipsum cupiditatis regni crimen subitum ~erem? Liv. 2.7.9; 10.36.3.

4 (w. inf.) To be afraid (to). **b** (freq. w. pass. inf.) to be afraid (of experiencing something). quod non reme in tabulas ~eat Cic. Q. Rosc.4; CAES. Civ.3.73.6; puer uenari. ~et Hor. Carm.3.24.56; nec iurare ~e Tib.1.4.21; si sola ~es latebras intrare ferarum Ov. Met. 1.593; V. Fl.5.189; Nereides dulci. ~ent occurrere ponto Stat. Theb.8.362; miror cur accusare non ~uerint Apul. Apol.26. **b** mihi. aegrotare ~enti Hor. Ep.1.7.4; Iuppiter ipse quod potuit non posse ~ens Man.1.424; uno ~uit condit natura sepulcro 4.837; ego. ~perire ~eam? Sen. Nat.6.32.8; Luc.9.482; ipsa tua Mycon. ~reclli. Dele. ~es Stat. Theb.3.439.

timictionia ~ae, f. [Gk.] A kind of precious stone.

taos paoni est similis, itemque aspidi quam uocari ~am inuenio Plin.37.187.

timidē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [TIMIDVS + E]

1 In the manner of one affected by fear, apprehensively, nervously.

consors qui posthac fuit formidulosus atque segnius atque ~ius pro re publica nuntius Cato ar.52; altera (pars) me deposcere propter infimicitias, altera ~e defendere propter suspitionem caedis putabat Cic. Red. Sen.33; ii ipsi quorum ego causa ~us me fortunae committitbat Ath. 9.6.4; ~e. ~significat euelebat quod fidenter inerat Div. 2.67; cum. ~ab hostibus constanter ac non ~e pugnaretur CAES. Gal.3.25.1; quod res omnis ~e gelideque ministrat (senex) Hor. Ars 171; ne ~e custodes, Delia, falle Tib. 1.2.15; Ov. Met.10.274; Candius ~ius decessit, quam professioni eius congruebat Vell.2.87.3; alium (taurum) ~lentum. ~eque minantem V. Fl.7.597; Stat. Silv.2.1. 196; Quint. Inst.6.3.7; cunctanter ac ~e. sermone proloato Apul. Met.3.13.

2 With hesitation, diffidently, cautiously. **uiri boni.** ~e. et pedetemptim istuc descendunt ui ac necessitate coacti Cic. Quinct.51; ~e hoc dicam; scio enim quiduis homini accidere posse Phil.12.24; Ath.10.4.6; fallaci ~e confide figurae Ov. Ars 2.143; antiqui ~ius eo (sc. balneo) utebantur, Asclepiades audacius Cels.2.17.3; debet. unum bibere. ~modice uetus, neque effuse, neque ~e 6.6.8. C. Curt.6.10.34; ~e quidem. ~egressus aduersos ~. ~provinciarum terminos sive CIL 13.1668.2.30; quod ~issime et si nihil aliud plane fuerit dicendum est Quint. Inst.11.1.77; nec me ~e uti decet eo quod oblatum est Plin. Ep.1.8.2.

timiditās ~ātis, f. [TIMIDVS + TAS] Prone-ness to fear, timidity; (pl.) manifestations of timidity or cowardice.

ecfare, quae cor tuum ~as terret Pac. Trag.292; slue. . a dicendo. ~ate ingenua quadam refugisti Cic. de Orat.2.10; propter nescio quam. ~atem et nocturnos. ~metus tecum super pusio. ~ubitatat Cael.36; quid contemptus ~ate. ~dici potest? Leg.1.51; quae (sc. cunctatio) cum modum excedit, uenerundum est ne. ~atis nomen accipiat Plin. Ep. 2.10.8; Suet. Aug.67.1; Apul. Pl.2.5; ~uides quam sit uaria uitae. ~ratio. ~quantae in periculis fugae proximorum, quantae ~ates Cic. Mil.69.

timidulē, adv. [next + VLVS + E] In a (contemptibly) timid manner.

~ per balneas et aniles cellulas reptantes Apul. Met.4.8.

timidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [TIMEO + IDVS] ORTHOG.: ~edus NAEV. com.35.

1 Liable to fear, timid, fearful. **b** (w. gen.) fearful, apprehensive (of); (sim., w. ad). **c** (w. inf.) not having the courage, afraid (to). **d** (w. ne).

~o manat ex omni corpore sudor ENN. Ann.4.18; uti nauis uecta es, credo, ~a es Pl. Bac.107; (de) nauis ~ae ambae in scapham insiluius Rud.366; Ter. Ph.284; is. ~ior uideatur quam fortem. iudicem esse aequum est Cic. Caec.8; addit se sociam ~isque superuenit Aegle Verg. Ecl.6.20; Hor. Carm.2.13.40; (Fabium) pro cunctatore segnem, pro cauto ~um. ~compellat Liv.22.12.12; fugiunt aquilas, ~issima turba, columbae Ov. Ars 1.17; ipsa uidebatur. ~tactum. ~uereri. ~aque ~asque reuerere plantas Mel.6.107; quo distet. ~timens a ~o Sen. Dial.3.1; MART.1.6.2; ~ae ne cede parenti Stat. Ach.1.534; prolana philosophia turba inperitum. ~pars in superstitione, pars in contemptu ~a uel tumida Apul. Soc.3; Paul. Aug.48.18.18; ~w. in + abl. interdum piger, interdum ~us in labore militari Cic. Fam.

7.17.1; ne. ~ Siculi in querendo ~iores essent V. Max.4.1.7; ~ (poet.) fugisti. ~in ~i. ~flumina Nili Prop.3.11.51. **b** serpit humi tutus nimium ~usque procillae Hor. Ars 28; ~us. ~deorum Ov. Fast.5.431; quaecumque uis occupa, adulescentem senem medium: inuenies aequum ~um mortis Sen. Ep.22.14; nocturna animalia. ~a ~us Dial.7.20.6; ~cum. ~us fuerit ad sectionem cui id acciderit LARG.229. **c** Codrus pro patria non ~us mori Hor. Carm.3.19.2; 4.9.52; propter sanguinis exiguatam ~iores sunt ferro resistere, sed ardore ac febres suffert sine timore Vitr. 6.1.4; nec ~us agitare canes latratibus aprum Sil.16.574. **d** ~a sum quom uenit mi in mentem quae sim ne nomen mihi quaesti obisset Ter. Hec.734.

2 (of character, conduct, etc.) Marked by timorousness, timid; (also, of situations).

~mores. ~religiosus, ~os, ~perferens iniuriarum Cic. de Orat.2.184; ~iora mandata Fam.11.18.1; silentium nimis aut modestum aut ~um Liv.42.1.12; ~a indulgentia Ov. Ars 2.435; ~um nuptiae. ~pudorem Luc.2.360; V. Fl. 4.515; ~um scelus Stat. Theb.2.490; meum ~o iam frigore pectus labitur Sil.3.2.51; (w. gen.) ~us famae. ~amor Ov. Ep.18.172; ~facio idem quod. ~alii, quibus res ~a aut turbidat Pl. Mos.1052; quia res ~a est omnis miser Ov. Pont.2.7.37.

Timoleōn ~ontis, m. A Corinthian (d. c. 334 B.C.) who liberated Greek Sicily from the Carthaginians.

Cic. Fam.5.12.7; Nep. Timol.1.1.

Timoleontēs ~a ~um, a. Of or named after Timoleon.

in gymnasio, quod ~um appellatur Nep. Timol.5.4.

Timōlus: see TMOLVS.

Timōn ~ōnis, m. A famous misanthrope, said to have lived at Athens in the time of Pericles.

(odium) in hominum uniuersum genus, quod accepimus de ~one qui μωδὸν ποτος appellatur Cic. Tusc.4.25; 4.27; Amic.87.

Timōnēus ~a ~um, a. Appropriate to Timon. ~as cenas et pauperum cellas, et quicquid aliud est, per quod luxuria diuitiarum taedio ludit Sen. Ep.18.7.

timor ~ōris, m. [TIMEO + OR] FORMS: ~OS (nom. sg.) NAEV. Trag.40.

1 A feeling of being afraid, fear. **b** (in const. w. gen.). **c** (pred. dat.). **d** (pred., w. inf.).

~sic ego illum. ~in ~orem dabo militarem aduenam Pl. Ps. 928; ~ore torpore Truc.824; columbae, quae propter ~orem naturalem summa loca in tectis captant Var. R.3.7.1; caeco quodam ~ore. ~quaerant. ~ducem Cic. Leg.3; pellit ~ores (philosophia) Tusc.2.11; pedibus ~or addidit alas Verg. A.8. 224; id publicum consilium an mulieribus ~or fuerit, parum inuenio Liv.2.40.1; est hic spe celer, illa ~ore Ov. Met. 1.539; qui mori ~ore nisi ego? Petr.62.8; ueros metuens aperire ~ores V. Fl.6.459; primus in orbe deos fecit ~ori Stat. Theb.3.661; dehinc, quae natura magnis ~oribus, deterius credebant quod euenerat Tac. Ann.15.36; Apul. Met.6.26; quae res tantum ~orem habet, ut nemo. ~accedere audeat Ulp. Dig.47.11.9; (w. ab. expr. source) cum maior a Romanis metus ~orem a principibus suis uicisset Liv. 45.26.7; ~w. ne) magnus multitudini ~or est iniectus, ne qua repentina uis in ciuitate existeret Nep. Alc.3.3; Verg. A.6.352; ~or inde patres incessit ne. ~rursus coetus occulto. ~fuerit Liv.2.32.1; Col.11.3.63; ~ore aeger ne quis relicta (coniuge) poterat Tac. Ann.12.51; ~w. indir. qu.) ~or omnibus ingens, quae placeat. ~fames (tigridi) Stat. Theb. 12.171; ~w. acc. and inf.) cum subit ille ~or. ~ne dignitate quidem posset retineri Cic. de Orat.2.334; in ~ore ciuitas fuit obsides. ~Poenorum ea moliri Liv.3.26.16. **b** (w. obj. gen.) periculi ~or Cic. Part.112; regni ~ore sublato Phil. 1.4; mortis. ~ores Lucr.2.459; magnus. ~incesserat ~or sagittarum Cars. Civ.3.44.6; ~ore deorum Hor. S.2.3.295; ut aquae, id est liquoris ~ore nunquam temptetur LARG. 171; nec caerulei ~or aequoris ultra V. Fl.8.3; ~ore tanti flagitii Apul. Met.5.22; ~w. subj. gen.) tantum. ~sollicitudinem bonorum, tantum ~orem omnium in quomeminimus? Cic. Phil.1.37; consensit. ~fugae caeli ~or (i.e. panic in heaven) Petr.124.1.1246; quos (sc. leones) uelox leporum ~or fatigat Mart.1.104.14; ~w. subj. gen.) ~or. ~for which anxiety is felt) beatus. ~esse in maximarum rerum ~ore nemo potest Cic. Fin.2.86. **c** scis Domitio (comitiorum) diem ~ori esse CARL. Fam.8.12.4; gaudet (Caesar). ~esse ~ori tam magno populi Luc.3.82; spicula canum quibus unda ~ori est 6.671; Stat. Theb.10.700. **d** unde mare et terras ipsi mihi saepe uidere sit ~or Ov. Met.2.666; adductum. ~fuit tantus adire ~or. ~? Tr.8.12; quis ~or, ignavi, metuents cernere manes? Luc.6.666; nec memorare ~or Stat. Theb.9.423.

2 (quasi-concr.) An object or source of fear. **b** a person on whose behalf one fears, an object of anxiety.

februm morbos non sentit hoc animal, quin et medetur (i.e. supplies a medicine for) huic ~ori Plin. Nat.8.119; ~of persons) quodcumque celes, ipse tibi fias ~or Pub. Sent. Q.12; magnus uotus ~or latronibus Hor. S.1.4.67; audaci tu ~or esse potes Prop.3.7.28; ~w. subj. gen.) infelix Aquilo, raptae ~or Orithyia 3.7.13; ~or et deus ille deorum est Ov. Met.3.291; alterius fiet uterque ~or Mart.7.38.4; (facet.) sequere, temeti ~or Nov. com.17. **b** ratis. ~tot gracili ligno complexa ~ores Stat. Silv.3.2.80.

3 Fear (personified).

~immitit. ~Fugam Teucris atrumque ~orem Verg. A. 9.719; Hor. Carm.3.1.37; Hyg. Fab. pr.318+12; (pl.) illic ~. ~uana. ~Laetitia est consternatio ~ores Ov. Met.12.60.

Timotheus ~i, m. The name of var. Greeks, esp. an Athenian general, son of Conon, who died in 354 B.C.

Cic. de Orat.3.139; Tusc.5.100; Nep. Iph.3.3; Cha.3.4; Timoth.1.1.

-timus ~i, m. and ~a ~um, adjl. suff. Also **-tumus**. Enlargement of -mvs, formed largely from preps. (extimus, ultimus); occas. from sbs. (aeditumus; finitimus, legitimus).

tina ~ae, f. [unkn.] A kind of wine-jar.

antiquissimi in conuiuiis utres uini primo, postea ~as ponebant (id est oris longi, cum operculo) Var. in Non. p. 544M.

tinctilis ~is ~e, a. [TINGO + -ILIS] Obtained by dipping or intinction.

uolucris ferro ~e uirus inest Ov. Tr.3.10.64.

tinctūra ~ae, f. [TINGO + -VRA] The process of dyeing or tinting.

ad inficiendas purpuras ~asque omnes Plin. Nat.31.110; fit et ~ae genere obsumam ad escaria uasa 36.198; 37.119.

? tinctus ~ūs, m. [TINGO + -TVS] The action of dipping, intinction.

uerba uelut ~u (cj., codd. ~um) singula uirus habent Ov. Pont.4.6.34.

tinea ~ae, f. Also **-ia**. [cf. Skt. sa-tinoti, OIr. tinaid, OSl. tina] The larva of a moth, beetle, etc., grub, maggot (esp. as destructive of clothes, books, and other materials).

libros citratos fuisse, propterea. ~as non tectigisse Herm. hist.37; lectos. ~amissus propter cariem et ~am Var. Men. 227; cui. ~uestis, blattarum ac ~arum epulae, putrescat in arca Hor. S.2.3.119; Vitr.5.12.7; agrestes ~ae. ferali mutant cum papilionum figuram Ov. Met.15.373; Petr.78.2; uestibus insertum ~as arceat Plin. Nat.27.52; quam multi (sc. auctores) ~as pascent. ~diserti Mart.6.61.7; Stat. Silv. 4.9.10; Juv.7.36. ~ustimenta ne ~ae tangant Cato Agr.98.1; Lucil.99.8; diu ~ae genus Verg. A.4.246; ut ~ae uerrantur papilionisque necentur Col.9.14.8; Plin. Nat.16.197.

tineōsus ~a ~um, a. **tini-** [prec. + -OSVS] Infested with maggots.

veteres. et ~os et labantis fauos Col.9.14.20.

Tingi(s) ~is, f. ~ē. A town in Mauretania (mod. Tangier).

Plin. Nat.5.4; Sil.3.258. **β** MELA 1.26.

Tingitānus ~a ~um, a. **provincia** ~a, **Mauretania** ~a, the more westerly of the two provinces into which Mauretania was divided by Claudius.

Plin. Nat.5.17; CIL 8.9990; 11.8; 14.2509.

tingō ~gere ~xi ~ctum, tr. Also ~guō ~guere. [cf. Gk. τέγω, OHG. thunhōn]

1 To wet by plunging into a liquid, dip. **b** to wet, soak (in general). **c** (of liquids) to make wet, moisten.

testa, ex qua faber. ~guero candens ferrum solutus est Cels.5.28.2; quorum (sc. riuers) per unda tarda nauigantes lentos ~guitis. ~renos Mart.3.67.4; ~w. abl.) Cyclopes. ~alii stridentia ~gunt acra lacu Verg. G.4.172; illa. ~mare per medium. ~ferret iter celeris nec ~geret acquirere plantas A.7.811; columbae ~gunt Gorgoneo punicis rostra lacu Prop.3.32; Plin. Nat.10.129; ~w. in + abl.) sibi ~gendas dixit in anne comas Prop.4.24.24; ~w. of the setting sun, etc.) quid tantum Oceano propterent se ~gere soles hiberni Verg. G.2.481; in alto Phoebeus anhelos aequore ~guet equos Ov. Met.15.419; ~gitur oceano catus Erymanthidis ursae Tr.1.4.1. **b** heres. ~mero ~get paumentum superbo Hor. Carm.2.14.27; pallade iam pingui ~guere membra putas? Ov. Ep.18.44; nuda superfluis ~gatus corpora lymphis Mel.2.459; licuit. ~turbare comas et lumina ~gere dictu Stat. Theb.5.304; ~w. of the setting sun, etc.) meditor ~gere poculis Hor. Carm.4.12.23. **c** graditur (sc. Polyphemus) per aequor iam medium, necdum fluctus latera ardua ~xit Verg. A.3.665; siue Aniena tuos ~xerat unda pedes Prop.1.20.8; sanguis adspersigine ~xerat herbas Ov. Met.3.86; ubi Taprobana Indica ~git aqua Pont.1.5.80; imber. ~qui summam humum ~guit Sen. Nat. 3.7.2.

2 To imbue with a particular quality by dipping, etc. **b** to impregnate (a liquid) with some quality.

hoc fimo ~ctum in scrobem demisit Sen. Ep.86.17; piceo ~anguine ~ctas lampadas Luc.10.491; ~w. ref. to poisoning) tunicae sanguine Centauri ~ctam Cic. N. D.3.70; spicula ~cta uenenis Ov. Pont.4.10.31; Luc.3.266; herba. ~qua sagittas in uenatu ~gunt medicamento Plin. Nat. 27.101; (cor) ~ctum ueneno Suet. Cal.1.2; (cf.) cui. ~uestem soteribus ~ctam muneri dederunt Hyg. Fab.148.3; (in fig. phr.) cum oetera scelera stilo illo impuro Sex. Clodi ore ~cto conscripsisset Cic. Har.11; ~w. ref. to perfume) effluat ambrosia quasi uero et nectare ~ctus (sc. oleaster) Lucr. 6.971; rosas caes. ~guere nardo Mart.2.59.3; ~gue caput Cosmi folio 14.146.1; (fig.) uatem. Attico thymo ~ctum MAUR.2.17; ~w. ref. to taste) siles natalibus est qui ~guat holus sicum muria Pers.6.20. **b** aquae uis. ~etia peruenit ad fontium egressu Vitr.8.3.26; incesto fontem medicamine ~xit Ov. Met.4.388; (uina) ~guentes tumo, utinamque non et herbis. ~noxia Plin. Nat.14.68; LACCA-TVM) et ~cto(TVM) vetVS) (i.e. wine) CIL.4.5642.

3 To colour by soaking, etc., dye; to stain, tint. **b** to produce by dyeing, staining, etc.

nihil nisi conchylio ~ctum Cic. Ver.4.59; ~ctia. ~absint nisi a bellicis insignibus Leg.2.45; niteam Tyrio muris ~git uenat Tib.2.4.28; ~gere quam possis, iam tibi nulla comast Ov. Am.1.14.2; (pass. w. rel. acc.) ludis. ~etia ~cto nitor caput Prop.2.18.24; (cf. w. ref. to straining) paupere more ~gere lina potes Mart.14.103.2; ~w. (absol.) purpura et murice efficacissimis ad ~gendum MELA 3.104; ~guentium officinae Plin. Nat.9.133; ~ebori ~cto Ov. Met.

tisanarium ~i(i)ī, *n.* [prec. + -ARIUM, cf. PVLMENTARIUM] A drink made in the manner of barley-water.
sume hoc ~ium oryzae HOR.S.2.3.155.

Tisiās ~ae, *m.* A Sicilian of the early 5th century B.C., traditionally one of the first teachers of rhetoric.
CIC. INV. 2.6; BRUT. 4.6; QUINT. INST. 2.16.3; 3.1.8.

Tisiphonē ~ēs, *f.* One of the Furies.
~e. Eumenidum sanctissima Erinys LUCIL. 169; CULEX 218; ultrix accincta flagello ~e VERG. A. 6.571; HOR. S. 1.8.34; PROF. 3.5.40; PETR. 120.1.97; V. FL. 2.194; STAT. THEB. 4.486; HYG. FAB. pr. 3 (18+12); CIL 11.7018; (cf. *w. ref.* to the motivation of an act of madness) dic, qua ~e, quibus exagitare colubris? JUV. 6.29.

Tisiphonēus ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tisiphone.
uitae tempora. ~a (i.e. deserving punishment by the Furies) tuae OV. Tr. 4.9.6.

Titān ~nos, *m.* Also ~nus ~ni.

1 One of the Titans, a race of gods descended from Heaven and Earth, who preceded the Olympians.

~num e genere CIC. LEG. 3.5; impios ~nas HOR. CARM. 3.4.43; PROP. 2.1.19; 3.9.7; aetherium cupidos exire sub axem ~nas STAT. THEB. 8.44; β cum saeuo obsidio magnus ~nu premebat ENN. ANN. 28; ~ni. filii Terras NAEV. POET. 19 (20.1); disne aduorser? quasi ~ni cum is belligerem? PL. PER. 26; est Coeo creata ~no MAN. POET. 2; ut cum ~nis ut cum Gigantibus sua propria bella gesserunt CIC. N. D. 2.70; Iuno ~nos. hortatur Iouem ut regno pellant HYG. FAB. 150.1.

2 (spec.): a The sun-god, as son of the Titan Hyperion. b Prometheus, son of the Titan Iapetus.

a exoriens ~n CIC. ARAT. 589 (343); crastinus. ~n VERG. A. 4.119; tortus. ~num finierat ~n OV. MET. 10.79; LUC. 4.56; V. FL. 2.57; MART. 8.21.7; nouo ~ne reclusum aequor STAT. THEB. 7.472. b eripiat dirae ~na uolucris V. FL. 4.79; quibus arte benigna. ~finxit praecordia ~n JUV. 14.35.

Titāniacus ~a ~um, *a.* Of or derived from the Titans (in quot., given by the sun or sprung from the Titans).
~is ablata draconibus intrat (sc. Medea) Palladias arces OV. MET. 7.398.

Titānis ~idos, *f. adj.* Of or belonging to the Titans; (as sb.) a female descendant of a Titan.

omnem ~ida pugnam JUV. 8.132; ~is Trivia ENN. SCEN. 121; VAR. L. 7.16; satam ~ida Coeo Latonam OV. MET. 6.185; ~idos atria Circeas 13.968; 14.14; ~ida Tethyn FAST. 5.81; V. FL. 7.212; ~is (i.e. the moon-goddess). mundo subiecta silentia STAT. THEB. 1.337; Themidis filiae ~idis HYG. FAB. 183.4.

Titānius ~a ~um, *a.* Of, belonging, or proper to the Titans; descended from a Titan. b (spec.) of or belonging to the sun; the moon; Prometheus.

genus antiquum Terrae, ~a pubes VERG. A. 6.580; ~a desine bella SIL. 12.725; ~ab Hyrcanis ~us expulit antris Cyris in arma uiros V. FL. 6.79; Circe ~a 7.347; ~a (masc. as sb.) trahit ad semet. ~us (i.e. the sun-god). cometas MAN. 1.869; ~a (fem. as sb.) coniugis augurio quamquam ~a (i.e. Pyrrha) mota est OV. MET. 1.395; dum. ~ibi perliuit. ~a (i.e. Diana) 3.173; 6.346; 14.438; SIL. 9.169. b lucentem. ~ globum lunae ~aque astra VERG. A. 6.725; ~a frenis antra sonant V. FL. 4.91; ~a tellus (i.e. Colchis) 5.463; ~a. orbita SIL. 10.538; ~Alciden ~a fata morantem V. FL. 5.156; ~a. gramina (i.e. herbs) 7.449.

Titānomachia ~ae, *f.* The war (of the gods) against the Titans.
HYG. FAB. 150.

Titarēs(s)os ~I, *m.* A river of Thessaly, said to have its source in the Styx, which joins the Peneus.
SEN. TR. 8.47; LUC. 6.376.

Tithōnis ~idos, *f.* The goddess Aurora, as wife of Tithonus.
STAT. SILV. 5.1.34.

Tithōnius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tithonus; (fem. as sb.) Aurora, the wife of Tithonus; ~us ortus, the dawn.

~a. coniunx VERG. A. 8.384; OV. FAST. 3.403; ~a. senectus STAT. SILV. 4.3.151; SIL. 5.25; ~OV. FAST. 4.943; tertia iam gelidas ~a (i.e. dawn) soluerat umbras V. FL. 3.1. STAT. SILV. 5.4.9; ~GERM. ARAT. 588.

Tithōnus ~i, *m.* (mythol.) A son of Laomedon and husband of Eos (Aurora); granted immortality without the restoration of his youth, he became a byword for decrepit old age.
CIC. SEN. 3; ~i. linquens Aurora cubile VERG. G. 1.447; longa ~um minuit senectus HOR. CARM. 2.16.30; siue ego ~us siue ego Nestor ero PROP. 2.25.10; Phryx. ~e OV. FAST. 6.473; Memnonis ~ique celebrata regia CORT. 4.8.3; HYG. FAB. 189.2.

tithymallis ~idis, *f.* [Gk. τιθυμᾶλλης] A kind of spurge, *Euphorbia paralias*.
tertium genus tithymalli paraliu uocatur siue ~is PLIN. NAT. 26.68.

tithymal(i)us ~os) ~ī, *m.* Also ~um (~on), *n.* [Gk. τιθυμᾶλλος] One of various kinds of spurge, *Euphorbia* spp.
lactueae marinae, quae ~os a Graecis appellatur CELS. 5.7; ~i. frutex COL. 9.13.2; quibus temporibus. ~us atque ulmi florebant 9.14.16; PLIN. NAT. 24.31; 26.62; ~us characias succo gangraenas. sanat 26.146; ~neut. tertium genus est ~on 20.209; hydropicos sanat panaces. ~um platyphylon cognomine 26.119.

Titialis ~is ~e, *a.* (of a sodality, or its members) Belonging to the cult of the Emperor Titus.

C VIRIVS INGENVS PATER IIIII VIR AVGVSTALIS FLAVIALIS ~IS NERVIALIS CIL 3.1835.5; 6.31746; SACERDOT(10) FLAVIALI ~I 8.7062.7; II.5670.5; (as sb.) Q CAECILIO FEROCII KALATORI SACERDOTII ~IVM FLAVIALIVM 6.2188.4.

Titianus ~a ~um, *a.* Named after a Titius.
(pirum) ~um CLOAT. GRAM. 10; si. fundum ~um. tibi tradiderim AFRIC. DIG. 23.3.50.1; ~a hereditas PAPIN. DIG. 36.1.57(55).4.

Titiansis ~is ~e, *a. tribus* ~is, One of the three tribes into which Rome was organized, perh. c. 500 B.C. (it was later attributed to the king Titus Tatius); (masc. pl. as sb.) the members of this tribe. b sodalis ~is, (app.) = sodalis TITIVS.
PAUL. FEST. p.366M; ~tribus. ~ium, Ramnium, Lucernum VAR. L. 5.55; LIV. 1.13.8; OV. FAST. 3.131; FEST. p.344M. b CIL 3.1741.4.

Tities ~ium, *m. pl.* = Titenses (prec.).
terni tribus tribus Ramnium, Lucernum, ~ium. mittebantur VAR. L. 5.81; hinc ~ies (cod. ~iens) Ramnesque uiri PROP. 4.1.31.

titillatiō ~ōnis, *f.* [TITILLO + -TIO] The action of tickling; (transf.) titillation.
hirudinem adhaerentem faucibus eoque ipso. ~onem. ~ quendam praestantem LARG. 109; ~o corporis SEN. EP. 92.6; ~w. quasi) uoluptates, quibus quasi ~o. adhibetur sensibus CIC. N. D. 1.113; non est uoluptatum tanta quasi ~o in senibus SEN. 47.

titillātus ~ūs, *m.* [next + -TVS] = prec.
~u. alarum PLIN. NAT. 11.198.

titillō ~āre, *tr.* [onomat.]; cf. Gk. τιτθός] To tickle; to stimulate sensually, titillate.
angelis paulum prostantibus. ~are magis sensus quam laedere LUCR. 2.429; ~quis mortalium. ~per diem noctemque ~ari uelit et deserto animo corpori operam dare? SEN. DIAL. 7.5.4; ~w. quasi) ei ea sola uoluptas esset, quae quasi ~aret sensus CIC. FIN. 1.39; assentatorum populi. ~leuitatem uoluptate quasi ~antium OFF. 2.63; (transf.) ne uos ~et gloria HOR. S. 2.3.179; (cf.) ipsum uis ~are maerorem? SEN. EP. 99.27; (absol. or ellipt.) schema quid uulnerat, non quod ~at SEN. CON. 1.1.25; ego mehercules ~are non desinam et ludos mihi ex istis subtilibus ineptiis facere SEN. EP. 113.21.

Titin(i)us ~ii, *m.* A writer of Latin comedies, contemporary with Terence.
VAR. GRAM. 40(81); FEST. p.301M; p.364M.

Titinus: see MVTINVS².

titio ~ōnis, *m.* [cf. perh. Gk. τιτώ, Lith. *ūnagas*] A piece of burning wood, firebrand.

VAR. IN NON. p.182M; corpus circumdat. ~inolutis extinctis testis et ~onibus CELS. 3.12.4; quam diu hic ~o consumptus non fuerit HYG. FAB. 171.2; ~one delirantis Althaeae APUL. MET. 7.28; 10.24; ~ones et alia ligna cocta ULF. DIG. 32.55.7.

titio ~āre, *intr.* [onomat.] (See quot.)
passerum (est) ~are SURT. FR. 161(p.254)Re.

titunculus ~ī, *m.* [dub., cf. TINNVNGVLVS] A kestrel.
COL. 8.8.7.

Titius ~a ~um, *a.*

1 The name of a Roman gens, esp. C. Titius, an orator of the 2nd century B.C.; Sex. Titius, tribune of the plebs 99 B.C.; M. Titius, consul suffectus 31 B.C. b a fictitious name used in legal examples.
CIC. BRUT. 167; ~de Orat. 2.48; Sex. ~us. tam solutus et mollis in gestu ut saltatio quadam nasceretur cui saltationi ~us nomen esset BRUT. 225; V. MAX. 8.1. damn. 3; ~Pompeius. ~ussu. M. Antonius. ~a ~o iugulatus est VELL. 2.79.5. b ~a praedium alienum ~o pignori dedit AFRIC. DIG. 20.4.9.3; ita solet inseri ~rogauit ~us, spopondit Maenius ULF. DIG. 2.14.7.12.

2 Named after a Titius.
atria duo, Maenium et ~um. emit LIV. 39.44.7; apud balneas ~as GEL. 3.1.1. ~a (of laws) habuit hic lege ~a provinciam tacitam CIC. MUR. 18; LEG. 2.14; ex lege Iulia et ~a GAUS INST. 1.185.

3 a sodalis ~us, A member of an obscure priesthood, traditionally associated with Titus Tatius, and revived by Augustus (cf. TITIENSIS). b (see quot.).

a VAR. L. 5.85; PRATER ARVALIS SODALIS ~VS. ~VI AUG. ANE. 1.45; LUC. 1.602; TAC. ANN. 1.54; SUET. GAL. 8.1; CIL 6.32507. b ~a quoque curia ab eodem rege (sc. Tatius) est dicta PAUL. FEST. p.366M.

titubilicium ~i(i)ī, *n.* [colloq.] Something of no value.
non ego iuste uerbum empsim ~io PL. CAS. 347; PAUL. FEST. p.366M.

titubanter, *adv.* [pple. of TITUBO + -TER²] In an unsteady or uncertain manner, falteringly.
istum. ~ et inconstanter. locutum RHEI. HER. 4.53; posuistis. ~ atque id tamen ~ et strictim, conuersionis hunc propter amicitiam Catilinae participem fuisse CIC. CAEL. 15.

titubantia ~ae, *f.* [as prec. + -IA] Proneness to stumble, unsteadiness; (in quot., w. ref. to stammering).
linguae ~a SUET. CL. 30; marem ~a oris prope mutum et elingum VU. 6.

titubatiō ~ōnis, *f.* [next + -TIO] The act of staggering or tottering, unsteadiness on the feet; (transf.) uncertainty or hesitancy in action.

pallor rubor ~o, si qua alia signa conturbationis CIC. TOP. 52; inde incerti labantium pedes et semper qualis in ipsa ebrietate ~o SEN. EP. 95.16; ~omnis eius (sc. constitutionis) partis perscrutari sumus, ut non parula quidem ~one. ~ impediremur RHEI. HER. 2.12; quid ex quoque re soleat euenire. ~ut metus, laetitia, ~o, audacia CIC. INV. 2.41.

titubō ~āre ~āui ~ātum, *intr.* [onomat.]

1 To walk unsteadily (esp. from drunkenness), totter, stagger. b (of things) to rock, quake, tremble, etc. c (of the bodily powers, faculties) to be unsteady, falter.

aduersarium. ~erubuisse expalluisse ~asse RHEI. HER. 2.8; caue ne ~es mandataque frangas HOR. EP. 1.13.19; ut neque sustinere se ab lapsu possent nec qui paulum ~assent haerere additici uestigio suo LIV. 21.35.12; haud aliter ~at, quam si mera uina libibisset OV. MET. 15.331; FAST. 3.539; sero domum est reuersus ~anti pede PHAED. 4.15(16).10; cum descriptisset ingenti spiritu ~antem et inter cogitationem fratris occidendi coincidentem SEN. CON. 7.1.20; passus an pondus ~auit Atlas? SEN. HER. O. 1599; bilis atque mero ~antibus JUV. 15.48; genia quator et gradu ~o APUL. MET. 1.18; 5.25; (poet., in allusion to the first steps of babies; ~w. internal acc.) MAN. 2.14; (pass.) uestigia presso haud tenuit ~ata solo VERG. A. 5.332; ~in fig. phr.) Augustum, qui subducto altero adminiculo (i.e. by the death of Drusus) ~abat SEN. DIAL. 6.4.2; stat nulla diu mortalibus usquam Fortuna ~ante fides SIL. 11.4. b frustra ~antium (sc. tectorum) futura temptatur SEN. NAT. 3.27.6; quod nisi esset, magna terrarum spatia. ~arent 6.25.3; fetus. ~uos (alcyones) nido. ~ante fouent AG. 685; ratis utrimque Lethen late ~anti bibit HER. F. 777; ~ante solo SEN. DIAL. 6.4.2; (of motion) medium uergens ~auit nix in orbem LUC. 6.482; (in fig. phr.) quam non e stabili tremulo sed culmine cuncta despicere staretque super ~antia fulvus LUC. 5.251. c si paulum ualeatudo ~auit SEN. CL. 19.7; paulum ~at acies, facilius aduersus illam animum quam oculos attollet DIAL. 9.1.9; ~of the tongue) fac ~et blaeso. ~lingua sono OV. ARS 1.598; quibusdam tremunt genia dicturis, quorundam dentes colliduntur, lingua ~at SEN. EP. 11.2; risum. ~lingua ~ante moues SIL. 7.202; (cf.) uerba. ~tremulis ~antia labris CALP. ECL. 5.4.

2 (transf.) To be in a state of absolute uncertainty, vacillate, dither.

lacrumans ~anti animo, corde et pectore PL. PS. 44; Licinius ~antem, haesitantem, cedentem CIC. CAEL. 66; omnibus ~antibus et de rebus summis desperantibus NER. EUM. 9.2; Psyche. ~incerta consilii ~at APUL. MET. 5.21; (impers. pass.) quae (signa). ~maxime suspicionem mouent. ~ut responsum inconstanter, ut haesitatum, ut ~atum CIC. PART. 11.4.

3 To make a mistake (in speech or action), slip up, stumble.

Philocomasio id praecipendum est ut sciat, ne ~et si exquiret ex ea miles PL. MIL. 248; PS. 94.2; una ex domo prodeunt; si uerbo ~auerint, quo reuertantur non habebunt CIC. FLAC. 22; nec umquam tanta fuerit loquendi facultas ut non ~et atque haereat QUINT. INST. 12.1.29; ~impers. pass.) uersus aequae prima et media et extrema pars attenditur, qui debilitatur in quacumque est parte ~atum CIC. DE ORAL. 3.192; ~w. internal acc.) ne quid, ubi miles uenerit, ~etur PL. MIL. 946; uerum illa nequid ~et. ~perdoctast probe TER. HAU. 361; si tantulum offensum ~atumque sit CIC. DIV. CAEC. 72; sin quid forte ~atum, ut fit in bello FAM. 12.10.2; QUINT. INST. 5.7.11.

titulō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [next + -O] To engrave an inscription on.
FABER FERRARIUS SIBI FECIT DEDICAVIT ET ~AVIT CIL 8.4487.

titulus ~ī, *m.* [dub.] FORMS: *titul* CIL 3.4282.6, 6.20217.2, 13.11397.4, etc. GENDER: neut. CIL 10.2487.3.

1 A flat piece of wood, stone, or other material, inscribed with a notice, identification, or other information, a placard, tablet, label, etc. b a commemorative tablet on which details of a person's career, etc., are inscribed.

INTER PONTEM SAPIS ET ~VM SUPERIOREM QUI EST IN FINE EYNDI FANGONIUM CIL 1.2123.12; superpositus est cellae tuae ~us SEN. CON. 1.2.5; cfr. uoluminum suorum frontes maxime placent ~ique SEN. DIAL. 9.9.6; qui ~capita sua ~o proposito uoluerent SUET. CAL. 14.2; (cf.) qui

tamquam truncus atque stipes, si stetit modo, posset sustinere tamen ~um consulatus Cic. Pis. 10; (*in fig. phr.*) nunc nocturnis ~os inopinatis actis Ov. Ars. 2.625; (~w. *gen. indicating contents*) ingenti rerum ab se gestarum ~o Punicis Graeciae litteris insculpto Liv. 28.46.16; ut legum latarum ~i, victarum ab eo gentium vocabula anteferebant Tac. Ann. 1.8; (~w. *affixed to goods, slaves, etc., for sale*) ite sub ~um, Lares Tib. 2.4.54; quorum ~us per barbara colla pendit Prop. 4.5.51; sub ~um nostros misit avara Lares Ov. Rem. 302; uideo quosdam inter ~os nudasque meretricies spatiantes Petr. 7.3; ~us seruorum ~ scriptus sit curato ita, ut intelligi recte possit quid ~i uiti ~ cuique sit Ed. aed. in Gel. 4.2.1; (~w. *transf.*) ciconia ~ aulis exul hieus, ~us tepidi temporis Petr. 35.6.1.7. **b** quae cura patrum, ~tuas, ~uitutes in aeuum per ~os memoresque fastus aeternet. ~? Hor. Carm. 4.14.4; at tua non ~us capiet ~. facta [Tib. 3.7.33; grandibus in ~i marino caede notis Ov. Tr. 3.72; aliquid da, quod possim ~is incidere praeter honores Juv. 8.69; incisum in dyro nomen erit ~o CIL 8.1576.5; (~f. HERMIAS, ~VM IMMANEM MONTEM ALPVM INGENITUM LITTERIS INSCRIPTIS 5.1863.5; (~hyperb.) quae tibi sepulchra, ~quis tumulus sat est? hic totus orbis famae erit ~us tibi Sen. Her. O. 182.7.

2 An inscription (dist. fr. the material on which it is inscribed). **b** a commemorative inscription giving details of a person's ancestry, career, etc.

~o laminae aeneae inscripto, M. Anicium pro militibus ~ uotum soluisse Liv. 23.10.18; ~is notatae fores 25.10.10; EAND. BASILICAM. SVB ~O NOMINIS FILIORVM MEORVM INCHOAVI AUG. ANCI. 15; V. MAX. 3.2.EXT. 4; hoc ~us fero (~i.e. the Trojan Horse) incisus, firmabat Petr. 89.1.12; legit ~um auditore pretio. conducti PLIN. Ep. 7.27.7; excoersuros ~. plerumque fastidium ~os Pan. 54.4; extat talis scriptura in plerisque libris ac diurnis ~isque operum Suet. Cl. 41.3; (~on coins) concisum argentum in ~os faciesque minutas Juv. 14.201; (~w. *wording given*) adiciam ~um ~eruata Naso Corinna? Ov. Am. 2.13.25; pittacia erant affixa cum hoc ~o: 'Falerum Opimianum' Petr. 34.6; inter pompae fercula trium uerborum praetulit ~um 'ueni uidi uici' Suet. Jul. 37.2; (~w. *acc. and inf.*) in triumpho ~ (iit) mons Gyri (~i.e. an image representing it), in quo gemmas nasci ~us praecessit PLIN. Nat. 5.37. **b** cum ~. scelus ob ~os admittis inanis Hor. S. 2.3.212; domus est ~is utraque (~i.e. the pedigree on both sides) aitis suis Prop. 4.11.32; cuius (~in) imaginis ~o consulatus censurae et triumphus aequo animo legatur Liv. 10.7.11; augentes ~um imaginis posteros 22.3.11; magnificus ~is stet pater ante suis Ov. Ep. 2.68; proximus est ~is Epytus, Alba, tuis Fasti. 4.44; [Sen.] Oct. 611; Luc. 8.73; STAT. Theb. 6.127; Tac. Dial. 8.4; Juv. 1.130.

3 The title, heading (of a book, chapter, etc.). **b** a part of a book comprised under one heading, chapter.

nec ~us minio, nec cedro charta notetur Ov. Tr. 1.1.7; rebus idem, ~o differt (~i.e. this book from its predecessor) Pont. 1.1.17; quoniam ~i quem praecipimus huic disputationi ratio reddita est Col. 9. pr.; ~um non paenitet nullum festiorem excogitasse ~um PLIN. Nat. pr. 26; addita per ~os sua nomina rebus habebis Mart. 13.3.7; cum M. Tullius etiam ipsis librorum. ~is Graeco nomine uatur Quint. Inst. 1.4.4; primum ego officium scriptoris existimo, ~um suum legat PLIN. Ep. 5.6.42; sequitur bellum Tarentinum, unum quidem ~o et nomine, sed uictoria multiplex Flor. Epit. 1.13 (1.18.1); (~w. *wording given*) in ea contione, cui ~us est 'de aquis' Fron. Ag. 76; quae sub ~o 'de in uis uocando' propositae sunt Gaius Inst. 4.46; Ulp. Dig. 3.1.1.10. **b** ut initio huius ~i diximus Ulp. Dig. 3.1.1.7; PAUL. Dig. 43.1.2.3.

4 An identifying word or phrase, name, title, description. **b** a personal title or sim.

quos si ~us hic (sc. sapiens) delectat insignis et pulcher Cic. Tusc. 5.30; cuius originem moris necesse est, ~a mitiore creuisse principio quam hic praese ferat ~us bona hostiliter uendendi Flor. 2.14.2; doceat memoria, in ~o signantia causas Man. 2.695; nec tua sub ~is fallant pectora notis 4.366; se non nolle dicere uxorem sed ~um recusare Sen. Con. 7.8.11; (~w. *defining gen.*) temeritas ~us ~o fortitudinis latet Sen. Ep. 43.7; ~um nuptiarum ~um falsum et imaginarium Apul. Apol. 76. **b** ambitiosae maiestati quiddid potius ~orum congestissim Sen. Cl. 1.14.2; dum ~orum cupidine Araxes et Euphrates sub imaginibus suis legi concupiscit Flor. Epit. 2.20 (4.10.2); sanctius ~um est nomen Augusti, ut ~ipso nomine et ~o consecraretur 2.34 (4.12.66); tertium et quartum consulatum ~o tenus gessit Suet. Jul. 76.2; cum interim manente officio ~o etiam delegaret plurima Tib. 6.3.2; (~w. *gen.*) ~us honoris, quod, 'propraetor senatus' scripserat, magnam partem hominum offendebat Liv. 26.2.2; tantummodo contentus una legione ~um ne retineret provinciae VELL. 2.49.4; ex uno quidam celebres aut torquis adempti aut corui ~os auxilii habent Ov. Fast. 1.502; quod Dareus sibi regis ~um nec eundem Alexandri nomini adscripsit Curt. 4.1.7.

5 A name or description applied to a thing in order to mask its real nature. **b** an ostensible motive, pretext.

haud parua res sub ~o prima specie minime atroci ferebatur Liv. 2.56.3; ~us facinorosi speciosus praeferebatur Curt. 7.5.20; probabatur. ~accespisse sestertia decem milia foedissimo quidem ~o PLIN. Ep. 2.11.23; si color uel ~us, ut sic dixerim, donationi quaesitus est Marcell. Dig. 2.1.4.9; (~w. *gen.*) sub ~o aequandarum legum nostrae iura oppressa tulimus Liv. 3.67.9; uano ~o libertatis ostentato 34.2.8; sub ~o legationis Pergamum secessit V. MAX. 5.3.26; ~um sollempnis officio occulto sceleris praeferebant Curt. 5.10.12; si semel ~auiserit ~o pietatis amorem Luc. 10.363; PLIN. Pan. 4.1. **b** quem ~um praetenderitis. aduersus Antiochum belli Liv. 37.54.13; qui proferendi pomerii ~um quaesivit GEL. 13.14.4.

6 (leg.) A head under which an action, procedure, etc., is sanctioned.

quod falsis ~is aliae pro aliis aquae erogabantur Fron. Ag. 76; non esset inter nos quastio si utrumque eodem ~o reliquisset heredem Quint. Decl. 332 (p. 307.1.10); ut emptio ~o praedium creditori pignori dato susciperet PAPIN. Dig. 20.5.2; cum hereditas non modo honestiore ~o, sed

et pleniori onere tribuantur Ulp. Dig. 37.5.5.6; quia uno ~o comprobatur rationum omnes conueniebantur 49.1.10.2; privilegia non ex tempore aestimantur, sed ex causa, et si eiusdem ~i fuerint, concurrunt PAUL. Dig. 42.5.32.

7 Claim to glory or fame, distinction. **b** (w. *gen.* of cause or defining *gen.*) the distinction, honour (arising from, consisting in). **c** (w. *gen.*) a name, reputation (for).

utilitas tua sit, ~us donetur amicae Ov. Ars. 2.293; innumeras uolucres anguesque agmenque ferarum Maenades Orpheu ~um rapuere theatri Med. 11.22; sic magnus cedit ~is Agamemnonis Atreus 15.855; hunc illi ~um longa senectudine dabat Fast. 6.190; donec eram sospes, ~i tangebam amore Tr. 1.1.33; breui ante princeps senatus Romanique nominis ~us CREM. hist. 1; o felix pauperas, quae tanto ~o locum fecit! Sen. Nat. 1.17.9; eos, ~i ingenio meruerunt, ut puris et inlustribus ~is nobiles essent hist. 1; Luc. 2.555; STAT. Silv. 2.7.62; clarior his ~us, plusque allatura crurior lux oritur Silv. 9.192; tantum. ~oga contulit illi nominis ac ~i Juv. 8.241; (~w. *inf.*) quamquam ~is quoque egregius ~us esset, liberatam (Graeciam) a Philippo ante nunc ab Aetolis ~. liberare Liv. 36.17.13; PHAED. 4. pr. 4; ne finem longum tandem peperisse ruinis sit noster ~us SIL. 16.668. **b** sicut penes C. Lutatium prioris Punicis perpetrati belli ~us fuit Liv. 28.41.3; egregium liberatae per se Graeciae ~um 31.15.10; te satis est ~um mortis habere meas Ov. Ep. 7.76; hanc (sc. Venerem) quisquam ~o mensis spoliare secundo audeat? Fast. 4.115; V. MAX. 3.2.8; filium suum. ~o. aureae coronae decorauit 4.3.10; moleste. ferens ~um eorum (sc. librorum) sic alii cessisse 8.14.EXT. 3; CURT. 10.10.14; prisciae ~os praecedite famae STAT. Silv. 2.2.146; Tac. Ag. 5.2. **c** insignem ~um crudelitatis Liv. 4.29.6; cum omne serpentum ac ferarum genus. ~o feritatis superauit V. MAX. 7.6.EXT. 3; magnum scientiae consecutus sum ~um ex uis prospere datorum medicamentorum LARG. pr. p. 1.1.18; clementiae ~us e uiro claro. ~petebatur Tac. Hist. 1.71; PLIN. Ep. 3.8.2.

titulus ~a ~um, a. (see quot.).

~i milites appellantur quasi tituli, quod patriam tuentur PAUL. Fest. p. 366M.

Titus ~i, m. ABBREVI.: T. A Roman praenomen; esp. of Titus Tatius, a Sabine king associated in legend with Romulus; T. Flavius Vespasianus, emperor A.D. 79-81.

ENN. Ann. 335; cogit me ~us accitare causas MART. 1.17.1; ~us. Castrius recte. Metellum esse locutum existimabat GEL. 1.6.4; PAUL. Fest. p. 366M; (as a typical man of Rome, cf. TITUS) uideas. ingentis trepidare ~os PERS. 1.20; (~abbrev.) ut multa tam grauis Valerianus praedibus ipsique T. Mario depelleretur Cic. Fam. 5.20.4; priores (litterae) ex Sicilia T. Otacili propraetoris in senatu recitatae sunt Liv. 23.21.1; ~o ~e tute tibi tanta tyrannu tulisti ENN. Ann. 109; Liv. 1.10.1; ~CIL 6.942; Caesar ~us perdomandae Iudaeae delectus Tac. Hist. 5.1; ~us. amor ac deliciae generis humani Suet. Tit. 1.

Tityos (~us) ~i, m. A giant punished in the underworld for attempting, on Juno's orders, to rape Latona.

nec ~us uolucres ineunt Acheruntiacentem Lucr. 3.984; VERO. A. 6.595; incontinentibus nec ~i iecur reliquit ales Hor. Carm. 3.77; PROP. 2.20.31; Luc. 4.596; V. FL. 3.226; Hvg. Fab. 55.

Tityrus (~os) ~i, m. A Greek personal name, used in pastoral poetry for a typical herdsman.

VERG. Eccl. 1.1; 5.12; certent et cynis uuluae, sit ~us Orpheus 8.55; (~in refs. to Virgil's Eclogues) PROP. 2.34.6.72; ~us et segetes Aeneidae arma legunt Ov. Am. 1.15.25; ~on antiquas pastorem exciret ad herbas Pont. 4.16.33 (cf.); MART. 8.55 (56).8.

-tium: see -ITIUM.

Tlepolemus ~i, m. (mythol.) A son of Heracles and leader of the Rhodians.

Ov. Md. 12.537; SIL. 3.364; Hvg. Fab. 81; ~us ex Astyoche 162.

Tmaros ~i, m. A mountain in Epirus.

VERG. Eccl. 8.44.

Tmolites ~is, m. adj. Of or belonging to Mount Tmolus; (as sb., sc. oīnos) wine from Mount Tmolus.

~es ille uicinus Cic. Flac. 8; ~VITR. 8.3.12; nec ~i per se gratia ut uino PLIN. Nat. 14.74.

Tmolius ~a ~um, a. Of or belonging to Mount Tmolus; (masc. as sb., sc. app. oīnos) wine from Mount Tmolus.

Cules 75; quod ~a terra racemos. ~parit Ov. Pont. 4.15.9; ~firmissima uina, ~us adsurgit quibus et rex ipse Phanaeus VERG. G. 2.98.

Tmolus (~os) ~i, m. Also Timolus. A mountain in Lydia, the source of the river Pactolus.

freta prospiciens. ~us Ov. Md. 11.151; hinc nota Baccho ~us attolli iuga Sen. Phoen. 602; ~on. flore croceo. ~inlustrem COL. 3.8.4; PLIN. Nat. 5.110; STAT. Theb. 7.686; SIL. 4.738. **β** uineta ~i Ov. Md. 6.15; Sen. Her. O. 371.

-tō -tāre -tāui -tātum, vbl. suff. Enlargement of -ō, formed from pf. pples. pass., appearing as -so when pple. is in -sus (iactō, salio, dormito, defenso).

tocas ~ados, f. [Gk. tokás] A breeding animal.

or(o) te), pa(ter), ut t. mittas tr(e)s ~(adas) P. Mich. 467.31 (s. l.).

tocoglyphos ~i, m. [Gk. τοκογλύφος] A usurer.

sacer ille ~os (cod. tocolfos) Lucil. 497.

tocullio ~ōnis, m. [perh. Gk. *τοκυλλίων (cf. τόκος, τόκυλλος)] (Contemptuous term for a usurer.)

neque te in ~onibus habebam Cic. Att. 2.1.12.

todi ~ōrum, m. pl.: (see quot.).

~i genus auium paruarum PAUL. Fest. p. 353M.

todillus ~a ~um, a. (app. adj. from prec.). cum ~is crusculis Pl. Cist. 408.

tōfaceus ~a ~um, a. [TOFVS+ACEVS] Consisting of or containing tufa.

est. alba. ~argillacea, ~a (marga) PLIN. Nat. 17.43.

tōfinus ~a ~um, a. [next+INVS] Made of tufa.

ciroo. ~maximo marmoreis carceribus auratisque metis, quae utraque et ~a ac lignea ante fuerant, exculto Suet. Cl. 21.3.

tōfus (tōph-) ~i, m. [prob. Etr. tūpi] A porous rock of volcanic origin, tufa.

~us scaber VERG. G. 2.214; sunt. alia genera plura (lapidicinarum), uti in Campania rubrum et nigrum ~um VITR. 2.7.1; 8.6.3; pumice multicaue nec leuibis atria ~is structa Ov. Md. 3.562; antra subit ~is laqueata et pumice uiuo Fast. 2.31; etiam durissimum ~um. ~tempestatiuis et gelu. ~putrescere COL. 3.11.7; dabit ecce sedilia ~us CALP. Ed. 6.70; aqua semper. ~frigidior ~o PLIN. Nat. 31.48; STAT. Silv. 4.3.53; pilae. ~o extructae Fron. Ag. 122; Juv. 3.20.

toga ~ae, f. [TEGO]

1 (in general, app.) Clothing, covering.

si rus cum sorto constituit ire, claus illico abstrudi iubeo, rusticae ~ai ne sit copia IRTIN. Com. 44; praeterea quod in lecto ~as ante habebat ante enim olim ~a fuit comum uestimentum et diurnum et nocturnum et muliebre et uirile VAR. in Non. p. 541M.

2 The formal outer garment of free-born Roman men (worn also by women in early times), consisting of a more or less semi-circular piece of woollen cloth. **b** (as the dress of a client when paying a formal call on his patron). **c** (worn by prostitutes and other infames to whom the stola was denied).

ut is. ~pignus capiantur ~ae PL. Am. 68; Romae (sc. uendunt) tunicae, ~as, saga CATO Agr. 135.1; uidet tunica et ~a quid sit Lucil. 495; quos. ~nitidos. uidetis. ~uelis amicos, non ~is Cic. Catil. 2.22; abiecta ~a se ad generi pedes abiicit Att. 4.2.4; ~a quae defendere frigus. ~queat Hor. S. 1.3.14; ~am prope e tugurio proferre uxorem. ~iubet Liv. 3.26.9; non splendat ~a, ne sordet quidem Sen. Ep. 5.3; MART. 2. pr.; ~am uoteres ad calceos usque demittebant Quint. Inst. 11.3.143; inde. habitus nostri honor et frequens ~a (~i.e. in Britain) Tac. Ag. 21.3; ~is neque restricti neque fusi Suet. Aug. 73; (~humorously, of the wrapping of a present, etc.) carminia purpurea. ~ulta ~a MART. 10.93.4; ne ~a curdylis. desit 13.1.1. **b** quam fatuae sunt tibi, Roma, ~ae MART. 10.19 (16).4. **c** stantem nobiscum incinctam ~a AFAN. com. 182; sumpsisti uirilem, quam statim muliebre ~am reddidisti Cic. Phil. 2.44; sit tibi cura ~ae potior presumme quasillo scortum [Tib. 3.16.3; uis dare (moechae) quae meruit munera? mitte ~am MART. 2.39.2; talein non sumet damnata ~am Juv. 2.68.

3 (spec.): **a** ~a pura, libera, uirilis, The normal plain, undyed, woollen toga of free-born Romans, when assumed by young men on reaching maturity, a ~a pura, etc., from earliest manhood. **b** ~a praetexta, a toga with a purple border worn by curule magistrates (incl. those of municipia), senators who had held such offices, pontifices, augurs, etc.; also by children, both boys and girls. **c** ~a picta, an embroidered toga worn by triumphing generals (perh. originally by royalty) and on other solemn occasions; sim. ~a palmeta. **d** ~a candida, a toga made of cloth fulled with chalk, worn by candidates for office; ~a pulla, alba, a toga made of unfulled cloth, worn as a sign of mourning.

a uolo Ciceroni meo ~am puram dare Cic. Att. 9.17.1; sumpta uirili ~a Amic. 1; ubi bulla. ~missa est aurea. ~et. ~libera sumpta ~a PROP. 4.1.132; eo die CAESAR ~AM VIREM SVMPST CIL 10.837.5; filii quattuor ~as uirilis habent, duo praetextati sunt Liv. 42.34.4; liberior fratri sumpta mihique ~a est Ov. Tr. 4.10.28; cum. ~am. ~puram iam pararet filio PHAED. 3.10.10; uirilis ~a a Neroni maturata Tac. Ann. 12.41; APUL. Apol. 70; (~cf.) nouae. ~libertas prosperata ~ae STAT. Silv. 5.2.69; haec (~i.e. shield and spear) apud illos ~a, hic primus iuuentae honos Tac. Ger. 13.1; ~in qua (contione) erat accusatio Pompeii usque ~a ~a pura Cic. Att. 7.8.5; hic ~a uirili aduictus commilitio ~ducis VELL. 2.29.5. **b** cum ~a praetexta, quam omnes praetores adilescitae tum abiecerant Cic. Red. Sen. 12; ~am. ~cius praetextam quam erat adeptus Caesare consulē Q. fr. 2.10.2; HIS. ~AEDILIBVS. ~AS PRAETEXTAS. HABERE IVS. ESTO CIL 2.543.9.1.3.21; ab Etruscis finitimus. unde ~a praetexta sumpta est Liv. 1.8.3; PLIN. Nat. 9.136; QUINT. Inst. 5.10.71; ~eripies igitur pupillae ~am praetextam Cic. Per. 1.13; liberi nostri praetextis purpura ~is utentur Liv. 34.7.2; cum iam adulescentuli Romae praetextam et puerilem ~am mutassent GEL. 18.4.1; (~cf.) cum praetexta posita sumpsisti uirilem ~am Sen. Ep. 4.2. **c** te ~a picta decet PROP. 4.4.53; Masinissam. ~a picta et palmeta

tunica donat Liv.30.15.11; qui scipionem eburnum, ~am pictam, antiqua patrum munera, daret Tac.Ann.4.26; inde ~ae pictae tunicaeque palmarum, omnia, insignia quibus imperii dignitas eminet Flor.Eph.1.1(5.6); praetorem ~ pictae, ferentem ex umeris aulaea ~ae Juv.10.39; Fest. p.209M; ~Mart.7.2.8; exprobrare, triumphantibus quadrigas albas et ~am palmarum? APUL.Apol.22. ~ d. TITIN. com.167; quia aedilis curulis designatus erat, sine ~a candida Liv.39.39.2; idem praeturae petitor candidam ~am adeo turpitudinis maculis obsolefactam in campum delituit, ut ~a V.M.A.3.5.1; idem in ~a candida bis repulsa notatus a populo PLIN.Nat.7.120; ~Cic.Vat.30; quis umquam ~ cenauit cum ~a pulla? 31; atram. lacrimis inualuisse ~am PROP.4.7.28; PER MAGISTRATVS. ~IS PVLLIS AMICTOS CIL. 11.1420.18.

4 (transf., as the symbol of peacetime or civilian occupation, esp. in ref. to forensic activity). b (meton.) civil authority.

cedant arma ~ae Cic.Cons.1.8; semper. mea consilia pacis et ~ae socia. fuerunt Mart.1.4; esset hic quidem clarus in ~a et princeps, sed tantas opes. non habere Pam. 6.6.5; est enim tua ~a omni armis felicitas Cas.Fam. 12.13.1; ut primum. ~a. et forum placere Liv.22.26.2; uade per urbanae splendida castra ~ae Ov.Rem.152; ~a. Scipionem ducem. creauit, arma poposcere V.Max. 8.15.1; uerba ~ae (i.e. everyday) sequens iunctura callidis acri Pers.5.14; gloria Romanae, Quintiliane, ~ae Mart. 2.90.2; lis numquam, ~a rara, mens quieti ro.47.5; imperium mulente ~a Stat.Sib.5.2.58; QUINT. Inst.2.16.7; quae. in ~a per tot annos egregie fecisset Tac.Ann.1.12; noctura ~a, noctura petuntur militia Juv.10.8. ~ ipse petit trepidam tutus sine milite Romam iam doctam seruire ~ae Luc.3.382.

5 (typifying Roman nationality, character, etc.).

qui apud barbaros propter ~ae nomen in honore aliquo fuisset Cic.Ver.5.157; ancillorum et nominis et ~ae oblitus Hor.Carm.3.5.107; pallium ~ae subici debere V.Max.2.2.2; quod inter Albim et Rhenum uirgas et securis et ~am uiderit (sc. Germani) Tac.Ann.1.59; Flor.Eph.2.21(4.11.3); (w. ref. to a writer, cf. TOGATVS sense 4) dicitur Afrani ~a conuenisse Menandro Hor.Ep.2.1.57.

togālis ~is ~e, a. [prec. + ALIS] Of or used for togas.

Cato Agr.10.5; telas ~is duas 14.2.

togātārius ~i, m. [TOGATVS + ARIVS] An actor in fabulae togatae.

Stephanionem ~um Suet.Aug.45.4.

Togātensēs ~ium, m. pl. traiectus ~ium, The name of one of four ferries operating at Ostia.

CORP. TRIEST. ~IVM CIL. 14.403.5.

togātulus ~i, m. [next + VLVS] A person wearing a toga (in quot., w. derogatory ref. to clients paying duty calls).

anteambulones et ~os inter Mart.10.74.3; ut tibi tuorum sit maior numerus ~orum 11.24.11.

togātus ~a ~um, a. [TOGA + ATVS]

1 Wearing a toga.

(as the formal outdoor dress of Roman citizens) in quibus (sc. balneis publicis) non inuenio quae latebra ~is hominibus esse posset Cic.Cael.62; Rab.Post.26; missi. milites, partim armati. partim ~i tectis ueste gladiis Liv.9.25.7; Saturnalibus ambulat ~us Mart.6.24.2; mane uel a media nocte ~is ero 10.82.2; a cohors una (i.e. in musti) Tac. Hist.1.38; (cf. sense 3) fouebat Romanos, rerum dominos gentemque ~am Verg.A.1.282; (masc. as sb.) quem ad modum, dilubito capillo passim per forum uoluit cum magna caterua ~orum uidet Cic.S. Rose.135; (app. in extended application) quoniam in eo agro loc(O) CIVIS ROMANVS SOCIVSVE NOMINISVE LATINI, QUIBVS EX FORMULA ~ORVM MILITES IN TERRA ITALIA INFERARE SOLENT 1.585.21; (as the formal dress of the law-courts) in qua iura imperatores prope armati potarum nomen. coluerunt, in ea non debent ~i iudices a Musarum honore. abhorre Cic.Arch.27; Graeculi iudicis, modo palliati, modo ~i Phil.5.14; quid ergo miramini, ullissima capita. immo uero ~i uulturi. ? APUL.Met.10.33; (masc. as sb.) PATRONO. ~ORUM A FORO CIL. 2.49.14; (as the dress of clients in attendance on a patron) quem grex ~us sequitur et capillatus Mart.2.57.5; sportula. turbas rapienda ~ae Juv.1.96; 3.127; (masc. as sb.) Mart.3.26.4; (cf.) exigit a nobis operam sine fine ~am 3.46.1; (as the dress of a prostitute) ancilla. ~a Hor.S. 1.2.63; melius persaepe ~ae est (sc. lenur) 1.2.82; matris. ~ae filius Mart.6.64.4.

2 Having a civilian occupation or status. b (of conditions, activities) of or belonging to civilian life or peacetime.

qui consul ~us armatos uicerim Cic.Dom.99; mihi supplicationem decreuisti ~o Fam.15.4.11; Off.1.79; apud conationem ~am et urbanam Liv.45.37.8; Vell.2.3.1; ~am ciuitatem Sen.Ben.3.26.1; sic. militaris uiri in media pace iam ~i aures tuba suscit Dial.4.2.6; (cf.) ueniat longa pace pale solutus. partesque in bella ~ae (i.e. unfitted for war) Luc.1.312; (masc. as sb.) ni multitudo ~orum fuisset, quae Numidas insequentis moenibus prohibuit Sal.Jug. 21.2; non pudet lictorum uestrorum maiorem prope numerum in foro conspici quam ~orum aliorum? Liv.3.52.7; quamuis inter ~os Tac.Agr.9.2; ne te (sc. militem) pulsare ~us audeat Juv.16.8. ~ bellica haec praestantia animi, ~a illa V.M.A.3.7.5; seditionis tam ~ae apud etiam armatae 9.7.1; licet exercere ~ae munia militiae Laus Pis. 27.

3 Having Roman status, living as a Roman, etc. b Gallia ~a, the part of North Italy lying between the river Po and the Alps, known also as Cisalpine Gaul, where Roman dress and manners predominated.

quem uoles ~um testium. siue ~um siue Siculum, rogato Cic.Ver.2.1.2; licentiam ac libidinem. ~ae stirpis

LABER.com.43; Lucullus. quem ob iniectas moles mari. haud infacete. ~Xerxen ~um uocare aduenerat Vell. 2.33.4; uiniaria eorum ceterarumque siluestrium primus ~i generis inuenit Fuluius Lippinus PLIN.Nat.8.211; urbes ~ae Stat.Sib.1.4.11; GEL.1.2.4; (poet.) deus. qui populos urbesque regit pacemque ~am Calp.Ecl.4.8; tu (i.e. Lucan). carmen fortior exersis ~um Stat.Sib.2.7.53; (masc. as sb.) litteratissimum ~orum omnium, Q. Valerium Soranum Cic.de Orat.3.43; oderunt Siculi; ~orum enim causa multa feci Ver.2.166; Rab.Post.27; Rep.1.36; Sen. Dial.7.24.3; Karthago Camena ~orum APUL.Fl.20. b Galliam. ~am remitto, comatam postulo Cic.Phil.8.27; HIRT.Gal.8.24.3; MELA.2.59; PLIN.Nat.3.112; AGEN.agrim. p.43; Surt.Gram.3(p.103)Re.

4 (fem. as sb., sc. fabula) A Latin comedy written on a native theme and presented in Roman dress.

eum (locum) Afranum putilonis in ~a appellat Var.L. 5.25; cum ageretur ~a Cic.Sest.118; poetae. qui docuere ~as Hor.Ars.288; non attingam. ~as nostras; habent enim haec quoque aliquid sententiae Sen.Ep.8.8; quod. ~ae tibi antiquae probantur 89.7; QUINT. Inst.10.1.100; Juv. 1.3; Suet.Nero.11.2; sententias arripere. urbanas ex ~is Fro.Aur.1.p.304(106N); GEL.13.8.3.

?togipūra ~ae, f. [fr. TOGA, PVRS; for order of elements cf. per. EGIVFVS] The plain toga assumed by young men on reaching maturity (= toga pura).

(exemplum tabulae ~ae) P.Mich.433.1.

togula ~ae, f. [TOGA + VLA] A toga (in contexts expr. contempt).

tunica et ~a obunctula adimetur TITIN.com.138; ~ae lictoribus ad portam praesto fuerunt Cic.Pis.55; noster. Pompeius ~am illam pictam silentio tuetur suam Att. 1.18.6; Iddus et raris ~a est excussa Kalendis Mart. 4.66.3; gelida sordidus in ~a 6.50.2; trita. ~a. uilisque uetusque 9.100.5.

tolennō ~is ~e, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [TOLERO + BILIS]

1 Exercising forbearance, tolerant; capable of enduring, hardy.

nam parentum iniuriae (i.e. severity to sons) unius modi sunt ferme, paulo qui est homo ~is Ter.Hau.205; qui ~iores uolunt esse et ad ueritatem uitae propius accedere Cic.de Orat.1.220; ~is. quibus ille (sc. pastor) tempore autumnii ratis adhuc esse ~es Col.7.3.14.

2 Able to be endured, tolerable, bearable. b able to be withstood.

quod tunc (i.e. in winter). putatio arborum ~ior Var. R.1.6.5; ~i condicione. scriuitur Cic.Cat.1.16; audire ~ius est quam uidere Fam.7.30.1; cum in arce. uix inopia ~is esset Liv.26.39.1; neque aestate uero neque autumno utilis uenus est, ~ior tamen per autumnum Cels.1.3.39; Sen.Ep.83.21; uim quandam famis non ~em GEL. 16.3.9; (w. dat.) regnum non modo Romano homini sed ne Persae quidem cuiquam ~e Cic.Att.10.8.2; nec iure ullo ne exemplo ~i liberae ciuitati Liv.39.39.6; QUINT. Inst.6.1.42; tributum ~e. hereditas dumtaxat extraneis, domesticis graue PLIN.Pan.37.1; (of persons) te culus propter nefanda scelera ~is uidetur fuisse Catilia Cic.Phil. 73.42; Minucius. cum iam ante uix ~is fuisset Liv.22.27.1. b maris. non ~e nomen Verg.A.3.768; quoniam modo ~is futura Etruria fuisset si quid in Sannio aduersi uenisset Liv.10.45.3; imbre uix sub tectis ~em Curt.8.13.23.

3 Achieving a minimum degree of acceptability, passable; such as can be tolerated or put up with.

cum boni. nulli, uix autem. ~es oratores inuenirentur Cic.de Orat.1.8; loci (i.e. in a speech). nonnum tritis nostrorum hominum auribus nec erudita ciuitate ~es Brut.124; illa. sententia habet aliquod disputationis, haec uero non est ~is Fab.21; certis medium et ~e rebus recte concedi Hor.Ars.368; ut. annona ~is rerum aliarum suppeditetur Liv.35.44.7; qui multum ab homine ~i uero nedium a perfecto absum Sen.Ep.57.3; Montanus Iulius. ~is. poeta 122.11; neque. alius. tam indecorum ~i uiro quam. officium ex adiutorum agere praeceptis Fron.Aq. 2; ~em. emendationem Hyg.Gragrim.p.154; in quam rem ~e tempus uisum est centum dierum GAIUS Inst.2.170; hanc esse ~issimam sententiam paulo PAUL.dig.28.5.18; ~sed ea (sc. faults) sunt ~ia. hac inuentura Cic.Att.10.11.3; sceleris poemam praetermittere. si in ceteris rebus ~e est ad Brut.1.15.10; ~lorem. causam fecit C. principis PLIN. Nat.37.17; in alieni facti ignorantia ~is error est NERAT. dig.41.10.5.1.

tolerābiliter, adv. compar. ~ius. [prec. + TER] In a bearable manner (to the person or thing undergoing a process, etc.), without distress; acceptably, passably.

quo ~ius feramus igitulum desiderii tui Cic.Fam. 15.20.2; si dolores. ~ius patiuntur Fin.3.42; id (sc. ueritatem). datur optime uere. ~iter autumno Cels.2.31.3; neminem posse beate uiuere. ne ~iter quidem sine sapientiae studio Sen.Ep.16.1; uimacina quamuis ~iter pascant (gallinae) Col.8.4.2; porri. caput circa Idus Maias ~iter adhuc transferetur 11.3.18; quarum (partium) apud Graecos uocabula. ~ius se habent Cels.6.18.1; si qua. ~iter dicta sunt Sen.Com.10.pr.10; Col.2.2.3.

tolerans ~ntis, a. compar. ~ntior, superl. ~ntissimus. [pple. of TOLERO] (w. gen.) Able to endure, tolerant (of).

externi frigoris ~ntior. uacca est Col.6.22.2; (asellus) plagarium et penuria ~ntissimus 7.1.2; piscium genera dulcis undae ~ntia 8.16.2; corpus illi laborum ~ns, animus audax Tac.Ann.4.1.

toleranter, adv. compar. ~ius. [prec. + TER] In a bearable manner (to the person or thing undergoing a process, etc.), without distress; acceptably, passably.

1 With fortitude, patiently.

cum. me cogere. illa terre ~er Cic.Fam.4.6.2; Tusc. 2.43; Graeci. ~homines. ~morbos ~er atque humane ferunt 2.65.

2 So as to withstand harm.

nunc anniculae (boues) fecunditatem poscuntur, ~ius tamen biniae PLIN.Nat.8.176.

tolerantia ~ae, f. [TOLERANS + IA] Ability to bear pain or adversity, patience, fortitude.

~a et liberalitas comitatus. splendorem illi (animo) suum adiunderent Sen.Ep.115.3; testimonio ~ae quam uidebat peribito GEL.12.5.3; (w. gen.) sapientis animus. ~a rerum humanarum. saepius Cic.Parad.27; omnium istorum (incommodorum) fortem ~am Sen.Ep. 67.5; ~a. doloris QUINT. Inst.2.20.10; GEL.11.18.17.

tolerō ~āre ~āui ~ātum, tr. [cf. TOLLO; formation perh. as onero, uulnero, etc.]

1 To bear the weight of, support. b to be able to support or carry. c (transf.) to take on, carry (a burden).

nonnum. ~ualet (sc. inuenia). tauri ruentis in uenerem ~ae pondus Hor.Carm.2.5.4; me gremio suo mater infelix ~as APUL.Met.4.26; (in fig. phr.) seruum rateum esse amanti erol. ut ~et, ne pessum abeat tamquam (cataparteria) PL.Aul.598; (of things) nec maiora tantum naugia ~a (Garunna), uerum more etiam pelagi saeuientis exurgens lactat nauigantes atrociter MELA.3.21; talis figura (sc. orbis) omnibus sui partibus uergit in sese ac sibi ipsa ~anda est PLIN.Nat.2.5; mensula oncae. reliquias ~as APUL.Met.2.15. b aquilae. non ~ant pondus adprehensum PLIN.Nat.10.9; 14.32; sequepidalis paries non plus quam unam contiguationem ~at 35.173. c Eum agrum me habere quam te, tua qui ~es inuenia PL.Trin. 687; sumptus et tributa ciuitatum ab omnibus. ~ari aequaliter Cic.Q.fr.1.1.25; inde impensae publicae ~antur PLIN.Nat.12.63.

2 To provide food or sustenance for. b to support (life, a given condition of life, etc.). c to maintain (a state of affairs), keep up.

tu illos duo olim pro re ~abas tua Ter.Ad.809; equos eorum ~ari, reliqua uero iumenta interisse CAES.Civ. 3.49.2; cogebantur. equitatum ~ae 3.58.4; ex quibus agris. fructus caperet, quibus se ~aret Afr.dig.50.10.203; quia semetipsos etiam clausi (piscis) ~ae possint Col. 8.17.15; PLIN.Nat.33.136; ut se coniungam liberosque ~aret agello, qui colebatur per unum uilemum FRO.Nat.4.3.3; (absol.) diem se habere xxx frumentum, sed paulo etiam longius ~ae posse parcendo CAES.Gal.7.71.4; (of the means) pinguis. situs proceras oues ~at Col.7.2.3; nules. fame absumptus, nisi quos corpora equorum ~auerant Tac.Ann.2.24; (absol.) faba fresa et unum recte ~at Col. 6.24.5. b paupertatem eri qui et meam seruitutem ~arem PL.Rud.919; ~ae eius egestatem uolo Trin.338; maximum frumenti numerum ad Hispaniense bellum ~andum imperauit Cic.Font.13; antiquum genus ut. perfacile angustis ~arit finibus aeum Lucr.2.1171; domi nihil erat quo famem ~arent CAES.Gal.1.28.3; mulieres. quae. ingentis sumptus stupro corporis ~auerant SAL. Cat.24.3; iuentus, quae in agris manum mercede inopiam ~auerat 37.7; femina. cui ~ae colo uitam. impositum Verg.A.8.409; lactis copia ferinaeque. summis atque humillimis uictum ~antibus Col.10.pr.1; quia nunc arte graues ~abus inutilis annos Mart.7.64.5; CIL.8.10570.2.20; 9.1393.11; (absol.) posse ipsam Liuiam statuere, nubendum ~an in penatibus isdem ~andum haberet Tac.Ann.4.40; (transf.) tamen res publica firma erat, opulentia negligentiam ~abat SAL.Cal.32.9. c fusi. ~magis quam caesi hostes, quia coeptam acriter non ~arunt pugnam Liv.9.39.4; lenem gradum et obnixum silentium ~ans APUL.Met.4.10.

3 To submit oneself to, undergo, bear, endure.

una tecum bona mala ~abimus Ter.Ph.556; ut tristis turbinum ~aret hienas Acc.Trag.413; quae quod iam adest ~at et perferat, patientia nominat Cic.Part.77; ut (corpus) obediens consilio. possit in exsequendis negotiis et in labore ~ando Off.1.79; saepe fortunae uiolentiam ~auisse (sc. Romanos) SAL.Cal.53.3; sub te ~ae magistro militiam ~aduescat Verg.A.8.515; fortis hoc animum ~ae iubebo Hor.S.2.5.20; laboris per diem paene totum ~ati Liv.8.39.7; uigiliae. per quadriduum iam et tres noctes ~atae 22.27; Ov.Ars.2.669; arduum. iter primo utcumque ~abant Curt.8.2.34; multa. dura ~atu Sen.Dial.1.6.6; si finibus uillis haec ~ae moras. possem V.F.3.657; hac. ~enus. iussos potui ~ae furores STAT.Theb.11.77; ut. uetera (onera) sine auitaria. magistratum ~arent prouidebat Tac.Ann.4.6; non inops exilium ~auit 14.62; (w. person as obj.) bonos imperatores uoto expecere, qualescumque ~ae Hist.4.8; si dominorum electio sit, honestis principes Romanorum quam Germanorum feminas ~ari 5.25; ut ego nurum. ~arem Iulianum Att. Met.5.29; (w. inf.) ferro se caedat quam dictis hic ~aret FIN.Ann.13.1; qui perpeti medicinam ~auerant PLIN.Nat. 26.3; (w. modal adv., etc.) patrem. facta haec ~ae audio uiolenter Ter.Ph.73; munia militiae hoc amunorum corporumque robore aequi impigre ~atis Curt.10.3.9; rogat oratque. desiderium mariti solacis honestus ~aret Tac. Ann.15.63; (absol.) Agrippina. uiolenta luctu et nescia ~andi 3.1.

4 To be prepared to endure, put up with, tolerate.

cuius. mores ~et sua modestia Ter.Hec.478; Cic.Au. 1.17.4; eo animum suum iniuriarum minus ~ae SAL.Jug.22.3; hostis. iam munio ~anda superbia insultat Liv.6.23.8; iam nequeo ~ae moram STAT.Theb.1.503; quae filio dare imperium. ~ae imperitantem nequibat Tac.Ann.12.64; quia seueritatem eius non ~abant 13.48; nec ~aturus milites profani principis imperium 14.2; Faenium Rufum, quem eundem consensum et inquisitorem non ~abant 15.66; nec diutius suae Psyche absentiam ~ans APUL.Met.6.21; (w. acc. and inf.) quis mortalium. ~ae potest illis

diuitias superare. nobis rem familiarem. deesse? *Sat. Cat.* 20.11.

5 To stand up to or resist successfully, withstand the difficulties, hardships, etc., of. quodsi. hoc uetigat arator ~are, hoc est Sicilia ferre ac pati potest *Cic. Ver.* 3.20; maior nec iam ~anda uis hostium *Liv.* 36.18.6; neque. ulterius ~are saporis uim poterat *Ov. Met.* 11.630; diffusus paucitati cohortium, ne longius obsidium. ~arum ~arent *Cat. Hist.* 2.23; ne quamquam egregii duces. summam belli parum ~arent 4.68; si id. (s. *persuasionis*) ~are pro genuina simplicitate. non poteris *Apul. Met.* 5.11; (w. *pers. obj.*) Hannibali, uix per se ipsi ~ando Italiae hosti *Liv.* 23.28.8; (of plants) (uitis) germana. imbres tempestatesque ~at *Plin. Nat.* 14.21; 19.130; (of *inanum. things*) nec. possunt pontes. aquai uim subitam ~are *Lucr.* 1.286; nec ~ant medias hiemes sudantia saxa *Man.* 3.642; Britannorum gladii sine mucrone complexum armorum. non ~abant *Cat. Ag.* 36.1; quo facilius fluctus ~arent (sc. naues) *Ann.* 2.6.

6 (perh., in sense of *tollo*) To remove. quin quod parere (mihi) uos maiestas mea procat, ~atis tempore hanc deducitis? *Andr. trag.* 14.

tōlēs ~ium, *f. pl.* [*< *tonsiles*, cf. *Lith. tēsii*; (dim. *tonsillae*)] (app.) Goitre. ~es tumor in faucibus, quae per deminationem tonsillae dicuntur *Fest. p.* 356M.

Tolētānus ~a ~um, *a.* Of Toletum, a town in Spain (mod. Toledo); (masc. pl. as sb.) its inhabitants.

ima ~o praecingant ilia cultro *Grat.* 341;—*Liv.* 35.22.8.

tollenō ~ōnis, *m.* [perh. *Etr.*] *ORTHOG.*: *tollenno* *Fest. p.* 356M. A mechanical contrivance depending on leverage to lift weights, swing-beam, swipe.

quasi ~o aut plium graecum *Pl. fr.* 12; ~ones super murum eminent *Liv.* 24.34.10; (oppidum) in arietes ~onibus libramenta pilatos. ineutabent 38.54; hortos. e puteo. ~onum haustu rigabit *Plin. Nat.* 19.60.

tolō ~ere sustuli sublātum, *tr.* [*tlno, *Ir. lenaim*, Gk. *τῆλας*, cf. *-tulor* in *OPITVLOR*, also *tuli* given as pf. to *FERO*] The pf. and sup. stems belong also to *SVFFERO*, where examples of the former will be found. FORMS: *tetuli* (pf., cf. also under *FERO*) *GEL.* 6(7).9.14; *tolisse* (pf. inf.) *ULP. dig.* 46.4.13.4.

1 To pick up (from the ground or sim. low position). **b** to draw (lots). **c** to weigh (anchor).

~o ampullam atque hinc eo *Pl. Mer.* 927; qui saxa iacerent quae de terra ipsi ~erent *Cic. Caec.* 60; aurum. ~ere ac sibi habere iussit *Liv.* 26.50.12; paene est oblita pharetram ~ere cum telis *Ov. Met.* 2.440; strabones, qui holera spectant, iardum ~unt *Petr.* 39.11; cum ~entibus ollas carbo adhaerescit *Plin. Nat.* 18.35.8; (thlasi) una manu ~at 27.140; quae mouerit arma Gradius. ~ublata molire lyra *Stat. Theb.* 4.37; (transf.) uerba cadentia ~it *Hor. Ep.* 1.18.12; (persons) ~am ego ted in collum *Pl. Bac.* 571; *VERG. A.* 2.804; *STAT. Theb.* 7.104. **b** de meo amore ac uita. ~ors ~itur [Etr.] *Ann. ex.* 4; eo uenerat ad sortes ~endas de ultione fratris *Hvg. Fab.* 88.8; *Hvg. agrim.* p. 73. **c** sublatis ancoris *Caes. Gal.* 4.23.6; *Civ.* 1.31.3; 2.22.3; (in fig. phr.) si uultis. ancoras ~ere, latis tabulis sortitio fit *tribuum VAR. R.* 3.17.1.

2 (spec., of a father) To pick up (a new-born child) from the ground in the process of formal recognition. **b** (of other persons) to pick up (a child, as signifying the intention of rearing it).

me esse grauidam et mihi te. ~edicere, si puellam parerem, nolle ~i *Ter. Hau.* 627; is. ~umilitatem despiciere audet cuiusquam qui ex Fadia sustulerit liberos? *Cic. Phil.* 13.23; si cui. ualidius male filius. ~ublatus aletur *Hor. S.* 2.5.46; negare. si ea ita sint, liberos ~endos esse *Liv.* 54.7; non dedignatus ex captiua liberos ~ere *Curt.* 10.3.11; in liberis ~endis nihil iudicio ~entium hiet *Sen. Ben.* 3.11.1; qui. ~ustulit nothum *Quint. Inst.* 3.6.97; hos. ~onem sponte sustuli, sed quia princeps monebat *Tac. Ann.* 2.37; filia, quam paulo ante sustulerat *Plin. Ep.* 8.23.7; *Suet. Nero* 5.2; (transf.) tu istam. ~emere huc ~as fabulam *Pl. Mil.* 293; **b** bene uale, Alcumena. ~ quod erit natum ~ito *Pl. Am.* 501; paruolam puellam proiectam ex angiportu sustuli *Cic. Met.* 4.7; propra. ~puerum ~ere hinc ab ianua *Ter. An.* 759; *Ov. Met.* 9.699; ne nubat liberta uel liberos ~at *Paul. dig.* 37.14.6.

3 To raise to a higher position, lift, hoist. **b** to raise (a part of the body); ~ere pedes (obsc., of a woman, for sexual intercourse). **c** in cruce ~ere, to crucify; sim. in furcam ~ere. **d** (transf.) to raise (the voice); to increase (in magnitude).

si hominem fulmen (cod. fulminibus) occidit, ne supra genua ~ito *Lex Reg. (Font. iur. p. 8)*; ubi. ~atura unica, ibi altius uitis ~enda *Var. R.* 1.8.7; aulicum ~itur *Cic. Caec.* 65; ~itur a multitudine in tribunal, praetor appellatur *B. Alex.* 53.4; sublatus alte consurgit in ensem *Virg. A.* 9.749; exsangue corpus sublatus ostentant populo *Liv.* 43.8.7; quia. sublatis armamentis ueniebant (Carthaginienses) 21.49.9; fax nocturnus sustulit ignes *Sen. Med.* 800; haec locutus sustuli tunicam Eunipoque me totum approbaui *Petr.* 140.13; telas suas altius ~unt (aranei) *Plin. Nat.* 11.84; dum facilem ~i (i.e. *tossed*) scilicet elephantia puit (taurus) *Mart. sp.* 10.4; concussio. ~ratem gauderem ~ere remo *V.L.* 1.340; (poet., of plants) sustulerat nullas. herba comas *Ov. Fast.* 3.84; nunc herbae rupta tellure caecumina ~unt 4.27; silua comas ~it *Stat. Silv.* 5.2.70; **b** malas ~imus *Liv.* 1.137; digitum ~it Iunius patrus *Cic. Ver.* 1.141; pectoribus positus, sublatis. ~umbis *Lucr.* 4.1267;

illi (sc. Cyclopes) inter sese. ~brachia ~unt in numerum *Virg. G.* 4.174; manus ad caelum ~ens *Liv.* 5.21.15; undae, quaeq. de sustulit alto fonte caput *Ov. Met.* 5.574; cum palmas Tethys. ~insinque sustulit *V.L.* 2.37; (of animals, etc.) ut scorpis cauda sublata *Lucr.* 10.23; qualis. ~olossus. ~agam per altas auras sublata nives, quaecumque praecedet fera *Hor. Epod.* 6.7; me. ~altare sublatis primoribus pedibus perducit *Apul. Met.* 10.17; (poet.) (colubrum) ~entem. ~minas. ~dice *Virg. G.* 3.421; (in fig. phr.) litterulae meae. ~oblanguerunt, hac tamen epistula. ~oculos paulum sustulerunt *Cic. Fam.* 16.10.2; caput. ~conspicuum pietas quia tua ~at *Ov. Tr.* 4.3.82; (cf.) ~ere nunquam te patietur humo lumina *Prop.* 2.30.9; (transf.) Ide squalem sublata comas *Stat. Theb.* 3.135; ~ut matrona. ~at pedes. in strato extraneo *Petr.* 55.6.1.11; accedunt medici. ~unturque pedes *Mart.* 11.71.8; (cf.) noli. de uno pede sororis queri; licet etiam alterum ~as *Cic. Att.* 2.1.5. **c** ciuium Romanorum, quos. in cruce sustulit *Cic. Ver.* 1.7; hoc. ~miseris esse duco quam in cruce ~i *Att.* 7.11.2; *Liv.* 22.13.9; *Sen. Con.* 7.6; *Fro. Aur.* 2.2.26(220N); ~actores seditionis. in furcam ~untur *Paul. dig.* 48.19.38.2; (cf.) ~et ~uos Orcus nudus in catonum *Laser. com.* 87. **d** uocem comedia ~it *Hor. Ars.* 93; descendunt noctes a sidere brumae ~unturque dies *Man.* 3.479.

4 a (refl., or pass. in middle sense) To climb up, ascend. **b** to take up with one, carry up. **a** in caelum paribus se sustulit alis (Iris) *Virg. A.* 9.14; in arduos ~or Sabinos *Hor. Carm.* 3.4.22; nec se super aequora. ~ere. audient delphines in auras *Ov. Met.* 2.266; 7.780; rapido per denia passu ~itur *V.L.* 8.55; (in fig. phr.) uia. qua me quoque possim ~ere humo *Virg. G.* 3.9; (of heavenly bodies etc.) clarum super aequora sidus ~itur *Ov. Fast.* 1.458; *Man.* 3.415; uiden. quanta ~at se nubes. ~i *V.L.* 3.500. **b** fotum (Ascanium) gremio dea ~it in altos *Idaliae* lucos *Virg. A.* 1.692; 9.564; hic ope nymphaeum sublatus in aera pennis *Ov. Met.* 7.354; Ioui pccillatorem Frygium subulterat (aquila) *Apul. Met.* 6.15.

5 To cause to rise into the air. **b** to raise, send up (a shout, etc.). **c** to raise (to heaven); (transf.) to raise high with praise, etc., extol; to make public (a reputation, or sim.).

sublatus ab agmine pulvis *Stat. Theb.* 9.897. **b** quid istic clamorem ~is? *Pl. Cur.* 277; cacinnum dicitur sustulisse *Cic. Fat.* 10; ululatum ~unt *Caes. Gal.* 5.37.3; ut signa undique concinerent clamoremque uersis ~erent *Civ.* 3.92.5; pars ~ere uocem exiguum *Virg. A.* 6.492; *Hor. Ars.* 113; *Liv.* 25.39.3; *Sen. Ben.* 1.10.5; fragor undique notus ~itur *Stat. Ach.* 1.648; rursus sublato risu *Apul. Met.* 6.9; (refl.) clamor. se ~it in auras *Virg. A.* 11.455; **c** (w. in caelum, or sim.) quem tu ~es in caerula caeli templa *Ekn. Ann.* 65; in caelum huius proauis Cato ~itur *Cic. Arch.* 22; Ciceronem ad caelum ~ere *Sal. Cat.* 48.1; Daphnim ~ituum ~enem ad astra *Virg. Ecl.* 5.51; ~it sub sidera gentem *Sil.* 2.337; (cf.) Hortulans. quam ornate nostras laudes in astra sustulit *Cic. Att.* 2.25.1; ~uos Tempe. ~ite laudibus *Hor. Carm.* 1.21.9; (w. *pun. on sense* 13) laudandum adulescentem, ornandum, ~endum *D. Brut. Fam.* 11.20.1; (w. *non-personal subj.*) quem. ~ublimem gloria ~it *Virg. A.* 10.144; ratem. ~osere quos reuehat rebusque in saecula ~at *V.L.* 1.99; male uolentes famam ~unt, bene uolentes gloriam *Enn. scen.* 9; famam ~unt, si quam solam uidere in uia *Naev. trag.* 7.

6 To take (on to a ship or vehicle, with the purpose of transporting), pick up, take on board; (of a ship) to take on, i.e. have a capacity of.

naum ad eum adplicarunt, hominem ad se sustulerunt *Cic. Inv.* 2.153; ut te proficiscens non ~erem *Q. fr.* 2.8.1; *Off.* 3.94; naues. quae equites sustulerant *Caes. Gal.* 4.28.1; quod. ~tribunus. ~naum. familia sua. occupauisset neque militem unum. ~ustulisset *B. Afr.* 54.1; ~ite me, Teueri *Virg. A.* 3.601; quem ~ere raeda uellet iter faciens (Maeceas) *Hor. S.* 6.6.42; talem te Bacchus. ~ustulit in currus. ~ suos *Ov. Ars.* 3.158; illine te rota ~et *Mart.* 10.104.5; (cf.) ~amur equis *Virg. quae* petamus *Ov. Fast.* 2.735; ~naum, metretas quae trecentas ~eret *Pl. Mer.* 75.

7 To raise by building up; to cause (mountains, etc.) to extend upwards. **b** (refl., of plants) to grow upwards.

Romam. ~cenaculis sublatus atque suspensus *Cic. Agr.* 2.96; ~am altius tectum *Har.* 33; assurgens Arabum strue ~itur ordo *Stat. Theb.* 6.59; ex quo Deucalion nimbus ~entibus aequor nauigio montem ascendit *Juv.* 1.81; ~us. altius ~endi aedes *Gatus Inst.* 2.31; (elipt.) qui ~endo obscurat uicini aedes *ULP. dig.* 8.9.9; (refl.) quia gradibus domus ista Remi se sustulit *Prop.* 4.1.9; ~hunc (locum). ~hiemps cano. ad sidera uertice ~it *Petr.* 12.1.147; (refl.) tanti se. ~montes. ~ent *Lucr.* 799. **b** quae sunt humiliora neque se ~ere a terra altius possunt *Cic. Tusc.* 3.37; quae seminibus lactis se sustulit arbor *Virg. G.* 2.57; quamuis. ~tot circum siluae. se. ~ant *Lucr.* 1.142.

8 To raise to an upright position, cause to stand up. **b** (of winds, etc.) to cause (waves) to rear.

iacentis ~et postea nos ambos aliquis *Pl. Mos.* 330; *Ps.* 1247; excitare Antonium canabantur. frustra a ceruicibus ~ebant *Caes. orat.* 15; crudeles. ~ite claudum *Hor. Ep.* 1.17.61; consil. ~ummittentem. se ad pedes sustulit *Liv.* 45.7.5; *STAT. VA.* ~quas ipse sustulit *Aug. An.* 4.53; ~at te qui non nouit *Quint. Inst.* 6.3.98; (in fig. phr.) haec omnia strata humi erexit ac sustulit *Liv.* 26.41.12; (refl., or pass. in middle sense) solio se ~it ab alto *Virg. A.* 8.541; sublatis (i.e. on their hind legs) canibus in pectus ardis *Apul. Met.* 2.4. **b** Aeole, namque tibi dium patet. ~et muloere dedit fluctus et ~ere uento *Virg. A.* 1.66; ~ere seu ponere uult tertia (sc. Notus) *Hor. Carm.* 1.3.16; *V.L.* 1.601; *Stat. Theb.* 2.105; (cf.) magno discordes aethere uenti proelia ceu ~unt *Virg. A.* 10.357.

9 A to lift the spirits or morale of, hearten; to rouse. **b** animos ~ere, to raise the spirits (usu. one's own), to assume an attitude of superiority, take on airs. **c** to raise to prosperity. **d** to elevate (in point of style).

a sublatus laetitia nimia *Sis. Hist.* 50; quo proelio sublati *Heluetii Caes. Gal.* 1.15.3; nec puer. ~quisquam. ~i tantum spe ~et anos *Virg. A.* 6.876; nescia meus. ~seuare modum rebus sublata secundis 10.502; ni sapiens. ~annum ~eret *Hor. S.* 2.8.61; tali omine in spem sublatus *Tac. Ann.* 1.1.21; hac opportuna fallacia uigorati iuuenis inductus, ummo sublatus *Apul. Met.* 9.21; (refl.) qui simul contra Caesarem Pompeiunum se sustulit *Sen. Ep.* 95.70; ~horrendas aui matura Polyxo ~itur in furias *Stat. Theb.* 5.91. **b** re in secunda ~ere animos, in mala demittere *Lucil.* 699; ~leueri. ~animos. ad sidera ~unt *Virg. A.* 9.637; desperatis. ~rebus, in quarum sem seditio primum militaris, deinde defectio Indibis animos eius sustulerant *Liv.* 28.36.1; nec dubium est, quin omnis Hispania sublatura animos fuerit 35.3; ~imus ingentes animos et maxima paruo tempore molinur *Vac. poet.* 2; cum ipse. ~animos feroces sustulit luctu *Sen. Ag.* 621; ea discordia. ~Britanni sustulere animos *Tac. Hist.* 3.43; (of horses) ante demandum ingentis ~ent animos *Virg. G.* 3.207; ~postquam filium peperit, animos sustulit *Pl. Truc.* 640; quia paulum uobis accessit pecuniae, sublati animi sunt *Ter. Hec.* 507; ~e animos et tecum finge triumphos *Prop.* 3.18.17; *Ov. Ep.* 9.105; *Aur. Fro.* 1.214(75N). **c** memor sortis, quae ~it eosdem et premit *Ov. Tr.* 3.11.67; *MVLTVS* PORTVNA QVOS SVSTVLIT ALTE *CIL* 4.5296.6; (refl.) magno se faenore ~it *Petr.* 83.10.1.1. **d** ad augendum aliquid et ~endum altius dicendo *Cic. de Orat.* 3.104; ex his (i.e. phrases). quae audaci. translatione ~untur *Quint. Inst.* 8.6.11; (refl.) supra modum se ~ens oratio 4.2.61.

10 To pick up and remove, take away. **b** to carry off, remove (persons). **c** to take, go off with (a prize, etc.). **d** to lift, cut, etc., and carry away (a crop, etc.); to reap (a profit).

sublatus est conuiuium *Pl. Men.* 404; millia ducentum frumenti ~is medunum *Lucil.* 555; *Cic. Ver.* 1.148; quo mortuo nuntiatio sella sublata est *Fam.* 7.30.1; cras ferramenta Teanum ~etis, fabri *Hor. Ep.* 1.1.87; ~ere tunc cura est albos a stirpe capillos *Tib.* 1.8.45; discurrentes ad suas res ~endas *Liv.* 2.37.9; nec nisi quam ~es uia mouenda pilast (i.e. in a board game) *Ov. Ars.* 3.362; *Perdiccam*. ~regis anulum ~ere iubeant *Curt.* 10.6.18; semen sinapis. ~in aqua sinito, postea ~ito *COL.* 12.5.71; accessi ut uestimenta eius ~erem *Petr.* 62.8; *Plin. Nat.* 35.18; cum etiam exesus est (dens). ~um non suadeo procius ~endum *LARG.* 33; sublata uolantis ungue *Progn.* ~segres *Mart.* 11.18.19; *Juv.* 6.364; *Suet. Jul.* 39.3; (of forces of nature) permulta mari. ~ere toto corpora naturam *Lucr.* 6.470; ~ere nubis umorem. ~conceptum ex aequore ponti 6.627; (absol. or elipt.) suaua est ex magno ~ere aceruo *Hor. S.* 1.1.51; sume, ~e, dono *Mart.* 6.30.2; (transf.) ea (sc. uerba) nos cum iacentia sustulimus e medio *Cic. de Orat.* 3.177; hoc tibi dictum ~e memor *Hor. Ars.* 368. **b** qui hunc hinc ~ant et domi deiciunt *Pl. Men.* 845; sublatus e proelio rui publicae uitam reseruauit *Cic. Phil.* 14.26; *Hamilcarem*. ~ab his uiuim esse sublatus *Div.* 1.50; quorum alter. pro occiso sublatus, alter interfectus est *Caes. Civ.* 3.109.5; infanitem. ~ustulit exilio comitem *Virg. A.* 11.542; ut indutiae essent, donec ~erentur ad sepulchrum *Liv.* 33.11.3; de machina illum sustuli *Petr.* 74.13; uicinum illum auriculis per suos seruulos sublatus *Apul. Met.* 9.36; (refl.) a domina. te modo ~e mea *Prop.* 2.34.14; (w. *pun. on sense* 13) sustulit hic (sc. Nero) matrem, sustulit hic (sc. Aeneas) patrem *Vers. pop.* in *Suet. Nero* 39.2. **c** tantane. ~nullo certamine ~i dona sines? *Virg. A.* 5.390; 11.444; consilios adsiduos commissi ~et honores *Ov. Am.* 2.2.27; denarios. quos ~ebat uiuersos, qui Venerem lecerat *Auo.* in *Suet. Aug.* 71.2; ego primam (partem) ~o nomine hoc qua rex cluo *Phaedr.* 1.5.7. **d** cogitatio quotannis tempestates magnas uenire et oleam decedere solere. si cito sustuleris. ~ *Cato Agr.* 3.3; cum eius (sc. hordei) inesset sustuleris *Lact.* 2.9.13; 2.10.18; intra dies triginta sublatae messis 6.3.1; sublata in horreum ex area tritici millia modium quingenta *Petr.* 53.2; bonus agricola, magnos sustulit fructus *Quint. Inst.* 5.10.48; *JAVOL.* *dig.* 33.2.42; *ULP. dig.* 47.2.25.2; ~circumspicere. ubi quatuorssime habes, unde facillime ~as *Sen. Ben.* 4.3.3.

11 To take (without right), steal.

NOLI ME (i.e. a pot) ~ERRE HELVETII SVM *CIL* 1.2376; neque solum nummos, si qui isti exciderant, ~ere solebat *Cic. Ver.* 2.136; ~is linea neglectiorum *CATUL.* 12.3; *Caes. Gal.* 6.17.5; parietem eius perdidit et scrinium. ~ustulit *Sen. Con.* 10.16; (elipt.) templum. custodiunt. ~e ille. ~eret secumque duceret *Nep. Han.* 9.4; si nemo eum deprehenderit ~entem *ULP. dig.* 47.2.53(52.30).

12 A to take out, remove (from a narrative, record, etc.); to exclude (from an argument, or sim.). **b** diem ~ere, to take out a day, i.e. make unavailable for the carrying out of business.

a captiones metuis. ~uerum. ~ergo ut iubes ~am *Pl. As.* 791; hoc (i.e. this fact) ~e, causa non erit *Cic. de Orat.* 2.132; ut. quae uellet in litteris ciuitatum ~i et referri iuberet *Vers.* 103; definitione hominum et temporum sublata *Div.* 2.110; cum mendum scripturae litura ~atur *Carcin. Fam.* 6.7.1; uirtute carentia ~et (i.e. from the verses) *Hor. Ep.* 2.2.123; quibus sublatis neque cognitioni quidquam neque utilitati detrahatur *Quint. Inst.* 4.2.40; ~nonne aperte deorum naturam sustulerunt? *Cic. N. D.* 1.63; ~it (Epicurus) definitiones, nihil de diuendo ac partiendo docet *Fin.* 1.22. **b** si qua res illum diem aut auspicias aut excusatione sustulit *Cic. Dom.* 45; *Phil.* 2.88; comitiorum cotidie singuli dies ~untur obnuntiatioibus *Q. fr.* 3.3.2; nec est. longa oratione utendum, nisi ~i diem utile est *Leg.* 3.40; ille. ~dies intermissione est sublatus *Liv.* 10.9.1.

13 To get rid of, remove (a person, etc., freq. with the implication of killing); (also) ~ere de, e, medio. **b** to remove (from an official position).

quis patrem decem annorum natus non modo auferet sed ~it~nisi ueneno? *Var. Men.* 496; *M.* Aurium. ~endum interficiendumque curauit *Cic. Clu.* 23; expecto quid de Mario; quem quidem ego sublatus rebar a Caesare *Att.* 14.6.1; uolui. ~eum. cum ad cenam inuitauit, ueneno ~ere *Liv.* 40.13.2; ~i Venerem ~as, rustica silua tust *Ov. Ep.* 4.102; ut. acumulum quilibet ratione uel ~eret uel summoueret *V. Max.* 4.1.1.5; nullam cursu non ~ere

dammam *SIL*.16.572; *TAC. Ann.*1.29; (*refl.*) nec radicatus e uita se ~it et eicit (*s.e. in his mind*) *Lucr.*3.877;—[*of non-personal causes*] quem febris una...potuit ~ere *Lucil.*924; *PERTINACIA VOS RADICITVS TOLET CIL* 1.887(*stamped on a glans*); cur Paulum Cannae sustulerunt? *Cic.N.D.*3.80; me truncus illapsus cerebro sustulert, nisi Faunus ictum... leuasset *Hor.Carm.*2.17.28; *Cels.*3.1.2;—perfacile hunc hominem...Romae ignotum de medio ~i posse *Cic.S.Rose.*20; *Liv.*24.6.1; *CURT.*6.10.20. **b** inuidiosa lege... quatuor consularis. Gracchani iudices sustulerunt *Cic. Brut.*128; *Flac.*11; si forte tribunus pl...aut sublati aut expulsi sit *Att.*7.9.2; eum...omnino ~endum de iudicium numero *Plin.Ep.*7.10.58(66).2.

14 To get rid of, eliminate (things, usu. with the implication of destruction). **b** to abolish, do away with (social, political institutions, etc.; also laws, rights, etc.). **c** to get rid of, put an end to (conditions, practices, attitudes, etc.). **d** to do away with, eliminate (an argument, charge, etc.).

si tu fluctus...e gurgite salso ~ere decrevis, uenti prius Emathis uim...~as *Lucil.*41; ut, si quae essent incisae... litterae, ~erentur *Cic.Dom.*137; solem...e mundo ~ere uidentur *Amic.*47; tantum operis belli sustulit una dies *PROP.*3.11.70; fructu igni optime ~untur *Plin.Nat.*18.46; nigrum (genus hellebori)...uerucas ~it 25.55; *LARG.*228; *POMPON.*dig.39.2.39.2; diem ~i, noctem teneri (*s.e. by magic*) *APUL.*Met.1.3; earum rerum quae usu ~untur uel minuuntur *ULP.*dig.7.5.1;—(*cities, etc.*) Kartago ~enda an relinquenda uideatur *Rhet.Her.*3.2; haec...de quando recreata exsurgere...possunt, funditus...sustulerunt *Cic. Agr.*2.87; a scorpionibus et solipugis gente sublata *Plin.Nat.*8.104; captam ~i uictoribus urbem *STAT.*Theb.4.824;—(*poet.*) hic (*s.e. a runner*) stadium fraudare fide poteritque uideri mentis passus et campum ~ere cursu *MAN.*5.639; canis ubi ~itur omnis campus aquis (*s.e. snow*) *V.FL.*5.306. **b** sodalicia omnia ~antur *Lucil.*438; istius imperio Syracusis Marcellia ~untur *Cic.Ver.*2.51; unquam ausus esset senatum de re publica ~ere...? *Sest.*30; in portu Italiae ~endis *Q.Fr.*1.1.33; sublato Areopago *Rep.*1.43; ad ~endum rei publicae consulare imperium *Liv.*3.9.8; decernimus...et creauimus et e re publica sustulimus 4.4.3; Tiberii Caesaris principatus sustulit Druidas *Plin.Nat.*30.13; ut spectaculum pantomimorum populus...~i pateretur *Plin.Pam.*46.1; tribunos aerarios...sustulit *Suet.*Jul.41.2; ~eteres leges...nouis legibus esse sublatis *Cic. de Orat.*1.247; populi...suffragii...censorias subscriptiones esse sublatis *Chu.*121; cogitabam eius multa inique constituta et acta ~ere *Att.*6.1.2; *CAES.*Civ.2.32.10; chorus...obitici sublato iure nocendi *Hor.Ars.*284; cupienti ~ere indutias Scipioni *Liv.*30.4.8; ut senatus consultum...~i inuberet 42.9.4; *GAIUS.*Inst.1.111; ~itur stipulatio per stipulationem *PAUL.*dig.2.14.27.2; (*w. abst. subj.*) sin ipsa iudicia uis impediret ac ~eret *Cic.Red.*Sen.19;—(*in respect of a single occasion*) legatos...in castra non admisit: ius gentium sustulit *Liv.*21.10.6; quod illo non occiso lex tota ~atur *QUINT.*Inst.7.7.8. **c** sublatus pudor omnis *Plin.*104.8; aut undique religionem ~e aut usque quaque consenua *Cic.Phil.*2.110; festinationem mihi ~is, quoniam de aestate polliceris *Att.*13.1.2; ut aequato omnium periculo spern fugae ~eret *CAES.*Gal.1.25.1; cur non...certamina ~o? *VERG.*A.12.39; conubium ~i patrum ac plebis *Liv.*4.4.9; solantia ~ite uerba *OV.*Met.11.685; dum se...protinus sublatus languorem aut exercitationem...aut uino sperant *Cels.*3.2.6; his sublata est, conuenit nobis *Sen.Ep.*113.25; *V.FL.*2.328; capitis dolorem...protinus ~it...torpedo nigra uita *LARG.*11; si...libertas ~eretur *TAC.*Ag.24.3; *CIL* 3.2722.8;—(*w. abst. or inanim. subj.*) apparatus...spectatio ~ebat omnem hilaritatem *Cic.Fam.*7.1.2; ~et nulla dies hanc tibi...notam *PROP.*3.11.36; quae res...sustulit Psyche omnem cunctationem *APUL.*Met.6.8. **d** prouerbum ut ~ant antiquum *VAR.*R.2.9.9; hoc tuo testimonio crimen sublatum est *Cic.Q.Rose.*25; ueneri...suspicio superiore quaestione sublata *Cic.Liv.*184; querelam...sustulit oratio consulum *Phil.*5.1; nec...quisquam magis confirmare mihi uidetur...fatum...sustulisseque motus animi uoluntarios *Fat.*48; *QUINT.*Inst.5.10.65.

15 To eliminate the possibility or feasibility of.
bellum expectatione eius imminutum est, aduentu sublato ac sepulchro *Cic.Man.*30; aditus templorum erant non solum praesidiis. uerum etiam demolitione sublato *Red.Sen.*32; ultra ergo castra? media (*s.e. neutrality*) enim ~it Antonius *Att.*15.20.3; neque colloquium interposita causa ~i uolebat *CAES.*Gal.1.42.5; quod...omnem nauigiorum excursum...sublatum iri uidebatur *B.Alex.*19.3; Postumium...concilium plebis sustulisse *Liv.*25.4.4; his comitiis prudentia...senatus sublatis 39.40.1.

Tolōsa ~ae, f. A city of Gallia Narbonensis (mod. Toulouse).

*CAES.*Gal.3.20.2; *MELA* 2.75; *MART.*9.99.3; *Suet.*V.18.1.

Tolōsānus ~a ~um, a. **Toloss-**. Of or belonging to Tolosa; (masc. pl. as sb.) its people.
auri ~i *Cic.N.D.*3.74; *GEL.*3.9.7;—*Plin.Nat.*4.109.

Tolōsās ~ātis, a. Of or produced in Tolosa; (masc. pl. as sb.) the people of Tolosa.
nec quadra derat casei ~atis *MART.*12.32.18;—*CAES.*Gal.1.10.1; 7.7.4.

tolūtāris ~is ~e, a. Also ~ius ~ia ~ium. [as *TOLVTM*+*ARIS* (-*ARIVS*)] Moving at a trot, jogging.
non omnibus obesis mannis...et ~iis praefereis unicum illum equum ab ipso Catone defrictum? *SEN.*Ep.87.10; (*fig.*) sententias eius ~is uideo nusquam quadripedo concitas cursu tendere *Fro.Aur.*2.p.102(156N).

tolūtālis ~is ~e, a. [as prec.+*ILIS*] = prec. equi gradu ~i timidi usque tute molliter uectus *VAR.*Men.306.

tolūtūloquia ~ae, f. [app. nonce-wd.;

next+*LOQVENTIA*] An monotonous or jogging flow of speech.

o pestifera portentifica trux ~a! *Nov.com.*38.

tolūtūm, adv. [TOLLO] At a trot, in the manner of a trotting horse.

demam...de hordeo, ~i ni badizas *PL.*As.706; si omne iter euadit stadiumque acclue ~i *Lucil.*313; ubi insulsi in...eculeum ibi ~i tortor *POMPON.*com.40; iturum hominem in Tuscos ~i *Nov.com.*48; ut equis doceat (*s.e. equum*) ~i *VAR.*Men.559; equis ~i carpere incursum traditur arte *Plin.Nat.*8.166; *Fro.Aur.*1.p.122(23N).

tomāculum ~i, n. Also ~clum. [prob. Gk. *τομή*+*CVLVM*] A kind of sausage.

~a super craticulam...feruentia posita *Petr.*31.11; 49.10; fumantia qui tomacula...circumfert tepidis cocus popinis *MART.*1.1.47.9; candiduli diuina ~a porci *Iuv.*10.355.

tomē ~ēs, f. [Gk. *τομή*] (pros.) A caesura; a section of a line divided off by a caesura.

hac enim ~e probatur metron hoc trochaicum *MAUR.*310; 1074;—talīs utrique loco conuenit una ~e 1734; posteriore ~e 1748.

tōmentum ~i, n. [perh. *toue-* (TOTVS, TVMEO)+*MENTVM*] Flock or sim. material used for stuffing cushions, mattresses, etc.; ~um *Circense*, stuffing made of rushes used for seats at the Circus.

quod in eas (sc. culcitas) acus aut ~um...calcabant *VAR.*L.5.167; nulla (culcita) non aut conchyliatum aut coccineum ~um habet *Petr.*38.5; Galliarum hoc (*s.e. use of flax*) et ~a pariter uentilant *Plin.Nat.*19.13; foliis albis mollibusque pro ~o utuntur 27.88; *MART.*14.159; cum se miserandis alimentis, mandendo e cubili ~o, nonum ad diem detinuit *TAC.*Ann.6.23; *Suet.*Tib.54.2; stuppeo ~o *APUL.*Apol.4; lanae appellatione ~um non continebatur *ULP.*dig.32.70.5;—*Circense* ~um per sarturas ueteris lintei effluens *Sen.Dial.*7.25.2; ~um concisa pilus *Circense* uocatur *MART.*14.160.1.

tomis¹, m. pl. [Gk. *τομεις*] The incisor teeth.
quaterni primi (dentes), quia secant, ~is a Graecis nominantur *Cels.*8.1.9.

Tomis² ~is, f. ~i (~oe) ~ōrum, m. pl. A town on the Black Sea near the mouth of the Danube (mod. Constanța), where Ovid spent his exile.

o *OV.*Tr.3.9.33; tam mihi cara ~is *Pont.*4.14.59. **β** proxima Histropolis, deinde...Callatis, tum ~oe *MELA* 2.22; *Plin.Nat.*4.44; nec tristis in ipsis Naso ~is *STAT.*Silo.2.2.25; Ouidius poeta...iuxta oppidum ~os sepelitur *Suet.*poet.30(p.49R.).

Tomitā ~ārum, m. The people of Tomis.
*OV.*Tr.1.2.85; *Pont.*4.14.47.

Tomitānus ~a ~um, a. Of or belonging to Tomis; (masc. pl. as sb.) its people.

Naso ~ae...incolta terrae *OV.*Pont.1.1.1; ~ae...nurus 3.8.10;—*CIL* 3.753.15.

tōmix ~icis, f. Also **thōmix**. [Gk. *θάμυξ*] A rope (in quot.), made of twisted palm-leaves, esparto grass, or sim.).

~ice...harundines...ad eos (sc. asseres)...reliquerunt *Vitr.*7.3.2; fasciculos...~ice palmae...ligato *COL.*12.32.1; ~ice moris...circumtula *Plin.Nat.*17.62; (*cf.*) ~ices Graeco nomine appellantur ex cannabi inpolita et sparto leuiter tortae restes, ex quibus funes fiunt...puliulli quoque, quos in collo habent, ne a resti laedantur, ~ices uocantur *PAUL.*Fest.p.357M.

tomus ~i, m. [Gk. *τόμος*] A piece or length of papyrus.

scriptura quanti constet et ~us uilis *MART.*1.66.3; feci...excerpta ex libris sexaginta in quinque ~is *Aur.Fro.*1.p.138(34N).

Tomyris ~is, f. Also **Tham-**, **Tam-**. A Scythian queen who defeated and killed in battle her rejected suitor, Cyrus the Great, king of Persia.

*V.*MAX.9.10.EXT.1; *AMP.*13.1. **β** [Tib.]3.7.143. **γ** *Fron.*Str.2.5.5.

Tonans ~ntis, a. [pple. of *tono*] Making thunder (cult-title of Jupiter). **b** the god of thunder (Jupiter).

IOVI ~NTI IN CAPITOLIO *Fast.Amil.*(*CIL* 1.p.244); *AEDES*...IOVIS FERRETRI ET IOVIS ~NTIS *Aur.Anc.*4.5; *PHAE.*3.p.18; *CIL* 11.41.72. **b** ad penetratae Numae Capitolinique ~ntem *OV.*Fast.2.69; qui moenia propiciis urbis Tarpeia de rupe ~is *LUC.*1.106; caelo solum regnare ~ntem 3.320; ~ntis fulmine *STAT.*Theb.2.71; te iam nuptam ~ntis et reginam deaurum *APUL.*Met.6.4; TARPEIO...VICINA ~NTI *CIL* 14.2852.1; (*pl.*) inter...Statorem ac ~ntes et Feretris Elicium quoque accepiimus Iouem *Plin.Nat.*2.140; (*of a statue*) solitus totum conflare ~ntem *Iuv.*13.153; (*pl.*) *Jupiter* and *Iuno* sceptiferis...~ntibus *SEN.*Med.59;—(*transf.*) *of Plato* inferno...~nti *STAT.*Theb.11.209; (*of Saturn*) falciferi...templa ~ntis *MART.*5.16.5;—(*hyperb.*) *of the Emperor Domitian* a nostro...~nte 7.56.4; (*cf.*) aspice Tarpeium Palatinumque ~ntem 9.86.7.

tondeō ~dēre (totondi) ~sum, tr. [cf. Gk. *τένδω*, Ir., Welsh *tonni*, MHG. *stunz*]

1 To cut or clip the hair of (a person, part of the body). **b** to cut (hair, a beard).

cum illa saltatim ~sa *Cic.Pis.*18; tuum cinerarius ~det os *CATUL.*61.132; rideri possit eo quod rusticus ~so toga defuit *Hor.*1.3.37; quae se commendat ~sa cute (*s.e.*

closely cropped) *Ep.*1.18.7; censores eum ~deri...coergerunt *Liv.*27.34.6; caput ad eum ~dendum *Cic.*6.6.15; *LUC.*1.442; naeas in facie ~dere *Plin.Nat.*28.34; pars maxillae ~sa est tibi, pars tibi rasa est *MART.*8.47.1; ~debit pueros lan noua nupta tuos 11.78.4; laumart et ~demur...ex consuetudine *QUINT.*Inst.1.6.44; ut non solum ~deretur diligenter ac raderetur, sed uelleretur etiam *Suet.*Jul.45.2; (*poet.*...w. *abl.*) ~des purpurea regna paterna coma *PROP.*3.19.22;—(*absol.*) ~dere filias suas docuit *Cic.Tusc.*5.58; postquam ~denti barba cadebat *VERG.*Ed.1.28; *IUV.*1.25; *ULP.*dig.9.2.11. **b** purpureum...parat...~dere capillum *Cic.*382; capillum pectunt saepius quam ~dent *CURT.*8.9.22; ex barba capilloque ~sa *SEN.*Ep.92.34; tectus...capillo, quem pater...~debit ad aras *V.FL.*1.379; ut...modo ~deret modo raderet barbam *Suet.*Aug.79.1; *APUL.*Met.7.6; (*cf.*) equarum libido extinguitur iuba ~sa *Plin.Nat.*8.164; (*transf.*) inuoluit membrana libellum, pumex et canas ~deat ante comas [Tib.]3.1.10.

2 To shear (sheep, etc.); to clip (wool, a fleece).

ego istacc...non solum in ouibus ~dendis sed in meo capillo...seruo *VAR.*R.1.37.2; cum ~sis (ouibus) inlotus adhaesit sudor *VERG.*G.4.43; *COL.*1.2.21.1; uel ouem uel capram ~dere *APUL.*Fl.6;—(*humorously, fig.*) eam (sc. ouem) sem curabis, perbonast, ~detur (*s.e. is fleeced*) nimium scite *PL.*Men.526; (*cf.* w. *abl.*) quem...faciam hic arietem Phrix, itaque ~debo auro usque ad uiuam centem *Bac.*242;—recens lana ~sa suda appellata est *VAR.*R.2.11.6; barbas incanae menta *Cic.Phil.*~dent hirci saetasque comantis *VERG.*G.3.312; ne ~dere quidem...uelleret...possunt 3.561; ~sis...ferunt mantella uillis 4.377; lanae prope nobillem ~sae *Lucerian* *Hor.*Carm.3.15.14.

3 A To trim or lop the foliage, branches of, pruned; (*w. in+acc.*) to cut back (so as to form); to prune back (branches, etc.). **b** to cut or mow (a field); (*of animals*) to crop short, graze down. **c** to cut, pick, etc. (fruit, flowers); (*of animals*) to browse on, crop.

a taxus ~sa *ENN.*Inc.13; ~sae foliis...oluae *VERG.*A.5.774; flex ~sa bipennibus *Hor.*Carm.4.4.57; ut (salices)...sine scalis ~deantur *Plin.Nat.*17.142; *QUINT.*Inst.8.3.8; (*cf.*) fodit...~sis ora laxa lentis (*s.e. pieces of mastic wood trimmed to make toothpicks*) *MART.*6.74.3; (*pass. w. retained acc.*) arbor ~sa comas *OV.*Met.11.47;—(*palm*) in pollicem ~deatur *COL.*4.2.13;—tum stringe comas, tum brachia ~de *VERG.*G.2.368. **b** ~sas cessare noualis...patiere *VERG.*G.1.71; ~sam raro pectine uerit humum *OV.*Rem.192; qui...colonos agros uberis ~des soli *SEN.*Phoen.130;—~sis in uallibus illis (sc. forem) pastores...legunt *VERG.*G.4.277; equos...~dentis campum late *A.*3.538. **c** nocte leues melius stipulae...~dentur *VERG.*G.1.250; ille coma...~debat hyacinthi 4.137; uioles ~dere manu *PROP.*3.13.29; (*pass. w. ret. acc.*) ~detur...seges maturus annua partus [Tib.]3.7.12;—~dentes pabula laeta lanigeras...pecudes *LUCR.*2.317; ~dent dumeta iuuenti *VERG.*G.1.15; ~dentes fertile gramen uos *OV.*Rem.178; comam fluuii ~dentes capellae *APUL.*Met.5.25;—(*poet.*) rostro...uultur...immortale iecur ~dens *VERG.*A.6.598; *SEN.*Ag.18; (*pass. w. ret. acc.*) quae ~detur praecordia rostro alitis...uirgo *SIL.*13.839.

tonescō ~ere, intr. [TONO+*ESCO*] To begin to thunder.

repente caelium altum tonitribus templum ~it *VAR.*Men.56.

tongeō ~ēre, tr. [cf. Osc. *tanginom*, Goth. *paghjan*] (See quot.)

~ere nosse est, nam Praenestini tongitionem dicunt notionem. Ennius 'alii rhetorica ~ent' *PAUL.*Fest.p.357M.

tongitiō ~ōnis, f. [prec.+*-TIO*] (See prec.)

tonitrālis: see TONITRALIS.

tonitrātor ~ōris, m. [TONITRVS+*-TOR*] (as cult-title of Jupiter) The thunderer.
CIL 3.2766a.

tonitruālis ~is ~e, a. Also ~trāis-. [next+*-ALIS*] Of or associated with thunder.

fulgurator ~is et fulminator...dicitur (Iuppiter) *APUL.*Mun.37;—caeli ~ia (*codd.* tonetralia, penetralia) templa *LUCR.*1.1105.

tonitrus ~ūs, m. [perh. *tonitus (TONO+*-TVS*) w. influence of *fulgetrum*] Forms: pl. ~ūs (masc.) or ~ua (neut.); nom. sg. ~u *FEST.*p.246M, ~um *Plin.Nat.*36.88; gen. sg. ~ui *VAR.*Men.412; acc. pl. ~a *Acc.*trag.480. Thunder. **b** an artificially produced imitation of thunder; a contrivance for producing such a sound. **c** a noise resembling thunder

~u quatinus caerulea caeli *Lucr.*6.96; ~um fit uti...auribus accipimus 6.164; ~u cum rupta corusco ignea rima...percurrat...nimbus *VERG.*A.8.301; ingenti ~u *OV.*Fast.3.347; ~u turbare puellas *STAT.*Theb.10.905; *APUL.*Met.8.8;—(*pl.*) ubi...parit...deus...inuocat...strepitus, crepitus, sonitus...~us *PL.*Am.1062; clamor ~um *PAUL.*frag.336; cur lex...maximo inliri...inter fulmina et ~ua ferretur *Cic.Phil.*5.15; *Diu.*2.42; coorta tempestas cum magno fragore ~ibusque *Liv.*1.16.1; humanas motura ~ua mentes *OV.*Met.1.55; non omnium fibrae ~use sinistri *Tr.*1.040; fractae...~ua nubes *LUC.*6.692; seu ~us ac tela Iouis praesaga notauit 7.107; ~ua matutina *Plin.Nat.*18.354; terrifici...ruunt ~us *V.FL.*4.663; *STAT.*Ach.1.189; foedum imbribus diem ~us turbauerunt *TAC.*Hist.1.18; imbres et ~us fieri deperente *PLIN.*10.12.3; ~uum sonora miracula *APUL.*Fl.18; (*cf.*) ~ua nos pluraliter dicimus, antiqui autem ~um dixerunt aut tonum *SEN.*Nat.2.56.1. **b** demissum Victoria simulacrum cum machinato strepitu ~u comam capiti imponebat *SAL.*Hist.2.70.3; quae (sc. machinae)...cum ~ibus repentinis uersentur *VITR.*5.6.8;—~ualae misso, deuolutis ~ubus *PHAE.*5.7.23; *PAUL.*Fest.p.17M. **c** ut adaperientibus fores ~um intus terribile existat *Plin.*

Nat.36.88; deus. rura. armorum ~u ferit STAT.Theb. 3.423; ingentis clipei ~u SIT.9.423.

tonō ~āre, ~ui, *intr.*, (tr.). [Skt. *tanayitniḥ*, OHG. *donar*, AS. *þunar*] FORMS: ~imus VAR. Men.132 (as if from 3rd conj. vb.).

1 (impers.) To thunder; [also in personal const., of Jupiter, etc.]. **b** (of the sky, natural agencies, etc.).

quam ualide ~uit PL.Am.1130; cum tam clare ~uerit Pompon. com.; si fulserit, si ~uerit Cic.Div.2.149; cui (sc. Marcello) ineunt consulatum cum ~uisset LIV.23.31.13; quare et sereno ~at? SEN.Nat.2.18; sub terris ~uisse putes NERO poet.5(7); (w. internal acc.) tum ~uit laeum bene tempestate serena ENN.Ann.527; aestium ~at Juv.14.295; ~loue. ~ante cum populo agi non esse fas Cic.Phil.5.7; LUCR.6.409; Tarpelius. ~pater nuda de rupe ~abat PROP. 4.1.7; nunc summe toto Iuppiter caelo ~a SEN.Med.53; ~infestum. ~at pater et mala fulgura lucent STAT.Theb. 7.406; (cf.) Diespiter. ~per purum ~antis egit equos HOR. Carm.1.34.7; (hyperb. of the Emperor Augustus) qui fulmineo saepe sine igne ~at Ov.Pont.2.2.116. ~b cum Eurique Zephyrique ~at domus VERG.G.1.371; quem super ingens porta ~at caeli 3.261; si consulto fulmina missa ~ent PROP.2.34b.54; spiritum nube cohibuit ~are PLIN. Nat.2.113; ~at axe polus STAT.Theb.3.225; ut mota sidera ~ent FLOR.Ep.2.14(4.8); prius coruscare caelum creditur et mox ~are APUL.Mun.15.

2 To make or resound with a noise like thunder. **b** (w. acc.) to sound with a thunderous noise.

tympana tenta ~ant palmis LUCR.2.618; Cyclopus exesa caminis antra Aethaea ~ant VERG.A.8.419; ripae. lacusque responsant circa et caelum ~ant tumultu 12.757; nemus fragore uasto ~uit SEN.Tro.174; PETR. 122.1.131; ~uit cum forte Vesuii. ~etalis apex V.FL.4.507. **b** tibi typana. ~imus VAR.Men.132.

3 To speak in thunderous tones; (of speech) to thunder. **b** (w. acc.) to utter thunderously. qui si tenui genere (i.e. of speech) ueretur, numquam ab Aristophane poeta fulgere ~are. dictus esset Cic.Orat.29; proinde ~a eloquio VERG.A.11.383; qualis Pindariorum spiritus ore ~at PROP.3.17.40; ~antibus Demostheni Platonice COL.1.pr.30; murmur lam saeuo uerberibusque ~as MART.9.68.4; (cf. of a donkey) rudii fortiter, immo ~anti clamore personi APUL.Met.7.13; ~non. amputata oratio. sed lata et magnifica. ~at, fulgurat PLIN.Ep. 1.20.19. **b** sacerdos ter centum ~at ore deos VERG.A. 4.510; uetat insano uerba ~are FORO PROP.4.1.134; quanto tu ore patris laudes ~as! PLIN.Nat.pr.5; an iuuat. bella ~are...? MART.8.3.14; tua dicta. quae. iuuenis foro ~a-bas STAT.Silv.4.9.15.

tonor: see TENOR.

tonsa ~ae, f. [dub.]. An oar.

referunt ad pectora ~as ENN.Ann.231; ahus in mari uult magno tenere ~am VAR.27; naufragis. cooritis disiectae solet. ~mare. ~as. natantis LUCR.2.554; consurgere ~is spumantisque rates arule inferre Latinis VERG.A.10.299; MAN.4.284; impulsae ~is. carinae LUC.3.527; percusso pectore ~a V.FL.1.369; suspensis. ~is STAT.Theb.5.340; FEST.p.356M.

tonsilis ~is ~e, a. [TONDEO+~ILIS] a (of fabrics) Made smooth by clipping, close-shorn. **b** (of trees or shrubs, esp. in refs. to topiary) clipped or suitable for clipping. **c** obtained by clipping, shearing, etc.

a ~ila tappetia PL.Ps.147; ST.378; ~es tapetes MART.poet. 13. **b** ~i in his (sc. ramis). ~uigultorum barba. ne obumbrant PLIN.Nat.17.202; ~porticus et lacunaria ebore fulgentia et ~es siluas SEN.Nat.1.pr.8; genus (buxi). ~urens semper ac ~e PLIN.Nat.16.70; in opere topiario ~is 16.76; (cupressus) ~is facta 16.140; ~i. ~buxeto MART. 3.58.3; FRO.Aur.1.p.48(216N); (cf.) in domos recepta (picea) ~i facilitate PLIN.Nat.16.40. **c** uillo ~i (capro-mum) ~uestiunt PLIN.Nat.8.203; ~ibus (u. l. textilibus) sertis omne rubeat iter MART.6.80.8; tonsile porrum 10.48.9.

tonsilla ~ae, f. **tōs-**. [TONSA+~ILLA] A mooring-stake.

~as rapiunt, confingunt litte, aduancas ENN.Ann.499; ~as. ~edit Accrag.574; PAUL.Fest.p.357M. **β** ~am pegi. in litore PAC.Frag.218.

tonsillae ~ārum, f. Also **tōs-**. [tonsil+~ILLA, cf. TOLES] The tonsils.

si. ~ae. ~intumuerunt CELS.6.10.1; ~as. oportet digito circumradere et euellere 7.12.2; utilis (sc. mentis). ~contra ~as cum alumine PLIN.Nat.20.149; 32.37; ~arum tumorem LARC.61; ~ae pressius fricantur per triduum 72; FEST. p.356M. **β** is (sc. stomachus) utraque ex parte ~as attingens CIC.N.D.2.135.

tonsitō ~āre, tr. [TONDEO+~ITO] To shear (sheep; in quot., humorously w. ref. to fleecing).

rerin ter in anno tu has (sc. oues) ~ari? PL.Bac.1127.

tonsor ~ōris, m. **tōsor**. [TONDEO+~TOR] One who cuts hair, a barber.

ubi est? ~ad ~orem ire dixit PL.As.394; olim ~ores non fuisse adsignant antiquorum statuae, quod pleraeque habent capillum et barbam magnam VAR.R.2.11.10; ne ~ori collum committeret CIC.Tusc.5.58; HOR.S.1.7.3; SEN. Dial.10.2.3; nouacula. in hoc retusa, ut pueris discitibus audaciam ~oris daret PETR.94.14; in cultris ~orum PLIN. Nat.28.79; ~or dum circuit oro Luperci MART.7.83.1; ~ore magistro pectoris JUV.6.26; SUT.Nero 6.3; APUL.Met. 3.16; ULF.dig.9.2.11; (as chiropodist) ~or unguis demperat PL.Aul.312; (of a woman) CERUIAE FVSCAE MATRI ~ORI CIL 12.4514.8. **β** D VOLTILIS AVCTVS ~i CIL

12.4516.6; ~OR VMANVS (dist. from a sheep-shearer) 12.4517; REDVCE ME AD FLORA AD ~ORES (i.e. near the Circus Maximus) 15.7172.8.

tonsōrius ~a ~um, a. [prec.+~IVS] Of or belonging to a barber.

cultros motuens ~os CIC.Off.2.25; cultellum ~um quasi unguium rescandorum causa poposcit V.Max.3.2.15; ferramenta ~a MART.14.36.

tonstricula ~ae, f. [TONSTRIX+~VLA] (Dim. of TONSTRIX.)

regiae uirgines ut ~ae tondebant barbam. ~patris CIC. Tusc.5.58.

to(n)strīna ~ae, f. [TONDEO+~TRINA] (Dim. of TONSTRIX.)

ORTHOG.: *lost-* in PL. A barber's shop. in medicinis. in ~is. sum defessus quaeritando PL.Am. 1073; nunc senex est in ~a, nunc iam cultros addinet CAPT. 266; exaduersum illico ~a erat quaedam TER.Ph.89; haec et uulneribus ~arum sanguinem sistit PLIN.Nat.29.114; 35.112; iuuenem. ~ae residentem APUL.Met.3.16.

tonstrinum ~i, n. [TONDEO+~TRINVM] (Dim. of TONSTRIX.)

ORTHOG.: *-trein-* PETR.46.7 (s.v.l.). The trade or calling of a barber.

destinaui illum artificii docere, aut ~um aut praeconeum PETR.46.7; NE ALIVS. ~VM QVAESTVS CAUSA FACIAT CIL 2.5181.38; (cf. of an imitation of a barber at work) quid saltare? quid deuerbia? quid ~um? PETR.64.4.

tonstrix ~Icis, f. [TONDEO+~TRIX] (Dim. of TONSTRIX.)

ORTHOG.: *lost-* CIL 6.6368. A female barber.

~icem Suram nouisti nostram? PL.Truc.405; 772; ~ix Suburae faucibus sedet primis MART.2.17.1.

tonsūra ~ae, f. [TONDEO+~VRA] A the shearing (of sheep). **b** the cutting (of hair). **c** the pruning, clipping (of trees, shrubs, etc.).

a quod. ex ouibus ante ~am inuentum uellere lanam sint soliti VAR.L.5.54; semestres faciunt ~as R.2.11.8; oues. ~lauari debent ut ~ae praeparantur COL.11.2.35; lana nigra prima ~ae ~as PLIN.Nat.28.114; oues. ~proximas ~ae ULF.dig.24.3.7.9; (w. obj. gen.) de ~a ouium VAR.R. 2.11.6. **b** nec male deformet rigidos ~a capillos OV.Ars 1.517. **c** has uites ~a annua coercentur PLIN.Nat. 14.10; salici fertilitas densior. ~a 16.175; (w. obj. gen.) in arborum ~a 17.214.

tonsus ~ūs, m. [TONDEO+~TVS] The style in which the hair is cut.

~am consimilem atque ego; sura, pes, statura, ~us PL. Am.444; quoniam haec est mulier. ~u lugubri? ACC.Frag. 86.

tonus (~os) ~i, m. [Gk. *τόνος*]

1 Strain, tension. quo mollior est ~us propter altitudinem capituli VITR. 10.10.6.

2 The pitch of a sound; (mus.) a tone, note; the larger interval between two notes of a scale. **b** (transf.) a unit of measurement of distance in astronomy.

In casu uocandi summo ~ost prima (syllaba), deinde gradatim descendunt NIGR.gram.9; ~superiore ~o cum uolunt canere (citharodi) VITR.5.5.7; quod harmonia et uolens et dihesis habet binas (dihesis autem est ~i pars quarta; ita in hemitonio duae diheses sunt collocatae); ~diatono ~i duo sunt continuati, tertium hemitonium finit tetrachordi magnitudinem 5.4.3. **b** Pythagorus. ~musica rationem appellat ~um quantum absit a terra luna PLIN. Nat.2.84; stella Saturni. ~abest a Ioue ~um HYO.Ast.14.14; a luna ad terram tantum quantum a polo ad Iouem, ~on HYO.Gr.agrim.p.148.

3 A degree of light or shade, tone. quod inter haec (i.e. brightness) et umbras esset, appellarent ~on PLIN.Nat.35.29.

4 A peal of thunder (perh. errone. by association with TONO).

tonitrua nos pluraliter dicimus, antiqui autem tonitrum dixerunt aut ~um; hoc apud Caeciliam inuenio SEN.Nat. 2.56.1.

topanta, n. pl. [Gk. *τά πάντα*] (colloq.) Everything that matters, all in all.

nunc. in caelum uoluit et Trimalchionis ~ est (i.e. his wife) PETR.37.4.

toparchia ~ae, f. [Gk. *τοπαρχία*] A district forming a unit of local government in the Hellenistic world.

Iudaea diuiditur in ~as decem PLIN.Nat.5.70.

topazus ~i, ? f. [Gk. *τόπαζος*] (app.) A kind of chrysolite.

insula. ~um ferens PLIN.Nat.6.170; 37.24; egregia. ~ua ~o gloria est, e iurenti genere 37.107; CIL 14.2215.12.

topēōdes ~is, n. [Gk. *τοπεώδης*] A landscape scene.

satyricae (scaenae) ~. ornantur arboribus. reliquisque agrestibus rebus in ~is speciem deformati VITR.5.6.9.

tōphus: see TORPHUS.

topia ~ōrum, n. pl. [Gk. *τόποι*] Contrived effects of natural scenery; landscape paintings.

sunt ~a et. tricia umbrosis frigida harundinibus COPA 7; ~ut. ~uarietibus ~orum ornarent (sc. parietes) VITR. 7.5.2.

topiarius ~ia ~ium, a. [prec.+~ARIVS] FORMS: ~aris CIL 1.1369. Of or connected with the production of an ornamental landscape; (fem. sg. as sb.) the art of ornamental gardening; (neut. sg. as sb.) the practice of such gardening. **b** (masc. assb.) an ornamental or landscape gardener.

montes. quodam ~io naturae opere spectabilis PLIN. Nat.4.29; ~ia herba 21.68; fructus ~io 22.62; cynoglossos. ~iis operibus gratissima 25.81; ~ut. ~illi palliati (i.e. Greek statues) ~iam facere uideantur CIC.Q.fr.3.1.5; ~non rursus urbanarum (arborum) quaeque ~io tantum coluntur PLIN. Nat.18.265. **b** ~ium laudauit; ita omnia conuestiuit hedera CIC.Q.fr.3.1.5; ~ium. ~ornandi. ~fundi magis quam colendi paratum esse ALF.dig.32.60.3; Fast.Ant.(CIL 1.p.247.A.3); PLIN.Nat.15.122; COLATVR. ~A TRIBVS ~IS ET DISCENTIBVS EORVM CIL 13.5708.1.13; sumptus atrienium, ~iorum, laborum PLIN.Ep.3.19.3; ULF.dig.33.7.8.1; ~IO EX HORTIS CIL 10.1744.

topica ~ōrum, n. pl. [Gk. *τοπικά*] 'Matters concerning commonplaces' (the title of a work of Aristotle about methods of argumentation *ἐξ ἐνδοξῶν*, and of a work loosely based on it by Cicero).

incidisti in Aristoteleis ~a quaedam CIC.Top.1; Fam.7.19; QUINT.Inst.3.11.18.

topper, adv. [tod- (ISTE)+~PER] Quickly, at once; perhaps (see also the full account of the passages quoted in FEST.p.352M, but in the absence of context interpretation remains uncertain).

(uerba) ab ultimis. ~repetita temporibus, qualia sunt ~. et Saliorum carmina QUINT.Inst.1.6.40; ~o significare ait Artorius cito, fortasse, celeriter, tem(e)re cito FEST.p.352M; ~ANDR.poet.20(22).3; ~ citi ad aedis uenimus CIRC. 26(28).1; ~o facit homines ut prius fuerunt 27; ~o quam nemo melius scit ENN.scen.428; PAC.Frag.424; ~o ut fit patris te eiecit ira ACC.Frag.387; ~o nihilo minore negotio acto gratia minor esset COEL.hisl.47.

-tor-tōris, m. suff. Formed from vbs. to denote agents (*arator*, *gentior*); appears as ~sor from vbs. which form sup. in ~sum (*messor*, *tonsor*); also from nominal stems (*aleator*, *gladiator*).

torācium: see THORACIVM.

toral ~ālis, n. [TORVS+~AL] FORMS: ~ale (nom. sg.) VAR.L.5.167. A coverlet draped over a bed or couch.

quod frontem lecticae struebant ex ea herba torta, torum appellatum. hoc quod incitetur etiam nunc ~al dicitur VAR.gram.206; Tyrias dare circum illuta ~alia uestis HOR.S.2.4.84; ne turpe ~al. ~corruget naris EP. 1.5.22; ministri. ~alla praeposuerunt toris PETR.40.1; PAUL.dig.33.10.5; IBI. ~DISCVMBENTES ~ALIBVS ALBIS CIL 6.2078.50.

torcular ~āris, n. [TORCVLVVS+~AR] A room for housing a wine- or oil-press; the press itself.

~ar. proximum sit culinae VITR.6.6.2; ipsum. ~ar. ne minus longum pedes XI. constituitur; ita enim erit uetiarius spatium expeditum 6.6.3; ~aria. ~ellaque oleariae calidae esse debent COL.1.6.18; 12.18.4; feruentibus ~. clausisque ~aribus et quam minime uentilatis PLIN.Nat. 13.22; AUR.Fro.1.p.182(70N); (axes) in ~aribus conuersi CELS.8.20.6; ~ar lauare et recondere PLIN.Nat.18.230; ULF.dig.33.7.8.

torculārūm ~i(l), n. [next] A pressing room; a (wine- or olive-) press.

in ~um quae opus sunt CATO Agr.12.1; ~um si aedificare uoles quadris uasis 18.1; 66.1. eximito (acina) de dolio et calcato in ~um 112.3; ~torum. ~prela VITR. 10.1.3; succularum. ~et prelorum et uetiarius si non fuisset ~is praeparatio 10.1.5.

torculārīus ~a ~um, a. [TORCVLVVS+~ARIVS] Of or connected with a wine- or olive-press.

uasa ~a VAR.R.1.22.4; in cellam. ~am COL.1.6.9; lacus ~. ~i 12.18.3; minore ~o aedificio PLIN.Nat.18.317; ULF. dig.19.1.17.

torcularius ~i(l), m. [prec.] A worker in a pressing-room.

quia interdum multitudo bacae ~iorum uincit laborem COL.12.52.3.

torculum ~i, n. [neut. of next] A (wine- or olive-) press.

uincis ubi ampla cella ~um respondent VAR.Men.185; e ~is oleariis R.1.55.7; prius quam uinacea ~is exprimentur COL.12.26.1; ad totidem (i.e. twenty) culleis. ~unum sufficit ~um PLIN.Nat.18.317; CIL 4.5429; PLIN.Ep.9.20.2.

torculus ~a ~um, a. [torc- (TORQVEO)+~VLVS] Of or belonging to a wine- or olive-press.

uasa ~a instructa III CATO Agr.11.1; funem ~um siquis facit CATO Agr.135.3; VAR.R.3.2.8.

tordylōn ~i, n. [Gk. *τόρδυλον*] The plant *Tordylium officinale* (hartwort) or its seed. PLIN.Nat.20.238; 24.177.

toreuma ~atis, n. [Gk. *τόρευμα*] An article decorated by engraving in relief; (collect.) embossed work.

habere eum perbona ~ata, in his pocula quaedam. summo artificio facta CIC.Ver.4.38; PIs.67; tabulas sign

~ata emunt SAL.Cat.20.12; ~ata uitri MART.14.94.1;—
Culex 67; Phidiaci ~a caeli MART.4.39.4; Hispanae luteum
robur ~a 4.46.16; gemmas, ~a, signa. comparasse Suet.
Jul.47.

toreuta ~ae, m. [Gk. *τορευτής*] An engraver
in relief.

opera nobilium ~arum VAR.in Non.p.547M; multas post
olympiadas celebrando pictores quam statuarios ac ~as
PLIN.Nat.35.54.

toreuticē ~ēs, f. adj. [Gk. *τορευτική*] ars ~e,
or ~e alone, The art of engraving or carving
in relief.

primus. artem ~en aperuisse. indicatur PLIN.Nat.34.
54; ~hic. iudicatur. ~en sic erudisse ut Phidias aper-
uisse 34.56; 35.77.

-tōrium ~i(i), n. Neut. to -TORIVS, often
denoting places (*deuersorium, praetorium*).

-tōrius ~ia ~ium, adjl. suff. and ~i(i), m. suff.
Formed originally by adding -ivs to sbs. in
-TOR, then added directly to, mainly, vbl.
stems (*censorius, senatorius; meritorius, pugil-
latorius, sudatorius, sutorius*).

tormentum ~i, n. [TORQVEO + -MENTVM]

1 A rope, cable made of twisted hair or
other fibres. b a vortex. c a melodic turn or
twist.

~no retineri potuit ferreo PL.Cur.227; falces. ~as
cum destinauerant ~is introrsus reducebant CAES.Gal.7.22.2;
praesectis omnium mulierum crinibus ~a effecerunt Cuv.
3.9.3; iubent. ~quadriplicis ~o adstringere limbos GRAT.
2.6; uestris. ~ponderibus ac mille ~is (i.e. in a clothes-press)
splendere cogentibus expressa SEN.Dial.9.1.5; ~non tamen
~a laxauit, non subtraxit restinque flammis (QUINTI) Decl.
19.15. b cum ~um illud (sc. prester) ire pergit densaque
~nubes praese agit APUL.Mun.12. c omnia. ~quae tot
exquisitis libarum ~is ars hominum excogitauit PLIN.Nat.
10.82.

2 A general term for catapults, ballistas,
and other machines for discharging missiles
in war.

periclitantur ~a ac tela multaque genera machinatorum
SIL.Hist.9.2; capra e pilis ministrat. ad bellica ~a VAR.
R.2.1.1.1; ~is Mutinam uerberauit Cic.Phil.8.20; Fam.
15.4.10; uolat impete miro, ut. ~quae de ~is missa feruntur
LUCR.6.329; castella constituit ibique ~a collocat CAES.
Gal.2.8.4; murali. ~concita. ~o. ~saxa VERG.A.12.922;
catapultas ballistas ~aque alia quae oppugnandae urbi
comparatae erant LIV.24.40.15; OV.Met.9.218; non ~a nisi e
nauibz proci exussu mitti. ~poterant CURT.4.2.9; auditi
~a rotant et molibus urgent STAT.Theb.10.859; muralia
portat ballistas. ~a graues SIL.6.214; ni duo milites. ~uincia
ad libramenta ~orum abscedit STAT.Hist.3.23; Ann.2.20;
(w. defining gen.) ballistas lapidum et reliqua ~a telorum
Cic.Tusc.2.57; (transf.) per ambages. et fabulosum
sententiarum ~um praecipitandus est liber spiritus PETR.
118.6; ultro citro commeanse ~atura ut ~o aliquo mundi
PLIN.Nat.2.104.

3 Torture (as an instrument of judicial
inquiry or punishment).

cum demonstrabimus maiores ueri inueniendi causa ~is
et cruciati uoluisse quaei Rhet.Her.2.10; uerberibus ~is
igni fatigati Cic.Top.74; ~is omnibus uehementissimis
quaeritur Cuv.176; CAES.Gal.6.19.3; mortua. ~lungebat
corpora uitius componens. oribus ora. ~i genus VERG.A.
8.487; inuidia Sculi non inuenere tyranni maius ~um HOR.
Ep.1.2.59; cum ~a posci et parari uideret LIV.26.12.17; in
~is moritur 40.23.9; OV.Tr.5.151; CURT.6.9.9; ministros,
quibus in ~is ut eculoe et ferramentis ad mortem paratis
utitur SEN.Cli.1.13; PETR.102.13; quantum ~a iubeant,
creuerunt artus SIL.1.176; QUINTI.Nat.2.20.10; neque per
~a interrogari passus est (sc. seruus) Tac.Ann.3.22; ~orum
aspectum ac minas non tulere 13.56; serui. de. ~quibus.
~quaestio ~is habita sit GAIUS Inst.1.3.3; Psychen. ~agellus
afflictorum et ceteris ~is cruciatur APUL.Met.6.9; (cf.)
inuidios homines nihil aliud quam ipsorum esse ~a a CURT.
8.12.18; (in non-judicial context) si. ~consilium insanientem
fallit. ~is quibusdam optime curatur CELS.3.18.21; (transf.)
tu (sc. Liber) lene ~um ingenio admoles plerumque duro
(i.e. uou make him talk) HOR.Carm.3.21.13; (w. obj. gen.)
sub teris sint iura deum et ~a gigantum PROP.3.5.39;
ueterum ~a uiuorum OV.Ib.187; ~is seruorum Macronem
praecedisse Tac.Ann.6.47; APUL.Met.10.10; non esse festi-
nandum ad ~a eius, cum libertas debetur ULF.dig.29.5.1.3;
(transf.) o tacitum ~um animi conscientia PUB.Sem.0.8;
(of a person) Thestyle, Victoris ~um dulce Voconi MART.
7.29.1.

4 Acute mental or physical pain, torment,
agony.

aeger. ~traxi contagia corpore mentis, libera ~o pars
mihī ne qua uacat OV.Tr.5.13.4; necesse est longum ~um
totiens aqua traieci. ~moueant CELS.7.7.8; tunc est ~um
carere diuitiis SEN.Con.1.6.5; qui hoc ~um (i.e. the embarrass-
ment of asking a favour) remittit, multiplicat munus suum
SEN.Ben.2.1.3; anatis. ~quam si conspexit qui intestinum
dolet, ceteriter ~o liberator COL.6.7.1; LUC.5.791; quia non
sine ~o per nates ea (sc. materia) deducetur LARG.9; eripe
me huius ~o PLIN.Ep.6.1.12; JUV.2.137; (w. gen. expr.
source) nec. ~grauiora sunt carminum cruciamenta quam
interdum ~a a morborum Cic.Phil.11.8; Tusc.5.1; caecae
suspicionis ~o CAECIN.Fam.6.7.4; quae. ~pertolerasset
omnia ~a aetatis LUCR.5.317; longi ~a a doloris OV.Met.
14.776; in ~is adulteriorum coniugis PLIN.Nat.7.46; (w.
gen. of person or part affected) oculorum auriumque ~a SEN.
Ep.95.17; nassurium nomen accepit a narium ~o PLIN.
Nat.10.155; contra ~a a uoluae 20.27; in nostrae durus ~a
a senectae V.FL.1.718; Tiberium. non solitudinis protege-
bat quin ~a a pectoris. ~taretur Tac.Ann.6.6; ~is gaudet
amantis JUV.6.209; animi ~a a latentis in aegro corpore
9.18; APUL.Met.6.32.

tormina ~um, n. pl. [TORQVEO + -MEN]
Gripping pains in the bowels, colic; urinae ~a,
pain in passing water.

ad ~a, et si alius non consistet CATO Agr.126; quamuis
idem forticulum se in ~ibus. ~praebat Cic.Tusc.2.45;
aliud dictionibus, aliud ~ibus laborare CELS.pr.67; si.
~a sunt, oportet. ~fomentis stomachum fouere 4.18.3; COL.
12.38.1; boues. ~contra ~a hominum excrementis sibi
mederi PLIN.Nat.28.266; contra. ~um. ~mala 32.24; LARG.
111; ~PLIN.Nat.20.74; inuentorum urinae ~a a uespertione
adalligato finiuntur 30.144.

torminālis ~is ~e, a. [prec. + -ALIS] Used
for (the treatment of) colic.

pira inmatuta, sorua, magisque ea, quae ~ia nominantur
CELS.2.30.3; 4.26.6; PLIN.Nat.15.85.

torminōsus ~a ~um, a. [TORMINA + -OSVS]
Suffering from or subject to colic.

dicimus. ~quodam. ~os, non quia iam sint, sed quia
saepē sint Cic.Tusc.4.27; bene facit ad dysintericos, id est
~os LARG.85; 191; 206.

tornō ~āre ~āui ~ātum, tr. [TORNVS + -O]
To make round by turning on a lathe. b
(transf.) ~atus, rounded (as though by turn-
ing).

ut nemo. ~tam ~are cate contortos posset orbes, quam
sunt in caelo Cic.Arat.550(304); (sphaeram) eam a Thalete
Milesio primum esse ~atam REP.1.22; hippopotami corio
crassitudo talis ut inde ~entur hastae PLIN.Nat.11.227;
columnis. ~quarum. ~turbines ita librati. ~ut puero circum-
agente ~arentur 36.90; APUL.Mun.1; (cf., of the creator)
id (i.e. the shape of the world). ~ita ~auit (deus) ut nihil
efficeret posset rotundus Cic.Tim.17; (w. in+acc.) lapis.
qui cauator ~aturque in uasa PLIN.Nat.36.159; (neut. pl.
as sb.) licet haec (sc. ante missae arbores) terebris foratam
(caticicem) etiam, ~atis (i.e. pags or sim.) intro missis.
habere dicantur HYG.agrim.p.76; (fig.) iubebat. ~male
~atos incudi reddere uersus HOR.Ars 441; quantum operis
sit ternos uel quinos uersus ~are AUT.Fro.1.p.18(253)N.
b ~ata breui substringitur ungula cornu CALP.Ed.6.54.

tornus ~i, m. [Gk. *τόρνος*] A turner's lathe.
fit quasi ut ad ~um saxorum structa terantur LUCR.
4.361; VERG.Ed.3.38; ~o rasilie buxum G.2.449; naturalis
potestas. ~ibi. ~circum eos cardines orbiculos. ~uti in ~o per-
fecti VITR.9.1.2; calices ex terebinthi solitas facere ~o
PLIN.Nat.16.205; aliud (utrum) flatu figuratur, aliud ~o
teritur 36.193; (in fig. phr.) incipit iam angusto uersus
includere ~o (i.e. to write short poems) PROP.2.34b.43;
aduolat excusso. ~sententia ~o Lanius PIs.96; meum uero
unum quodque dictum. ~cum ~o et coturno uero compara-
tis APUL.Flg.

Torōnaeus ~a ~um, a. *sinus* ~us, The gulf
on the west side of the Sithonian peninsula;
(masc. pl. as sb.) the people of Torone.

TAC.Ann.5.10; ~PLIN.Nat.4.35.

Torōnaicus ~a ~um, a. *mare* ~um = *sinus*
TORONAENS.

LIV.44.11.4.

Torōnē ~ēs, f. A town on the Sithonian
peninsula in Chalcidice.

LIV.28.7.9; 44.12.7; MELA 2.34; PLIN.Nat.4.37; 9.100.

torōsus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. [TORVS +
-OSVS] Having a surface characterized by
knots, bulges, or sim. protuberances; (spec.)
muscular, brawny.

claua ~a Eleg.Mac.79; barbas (i.e. the tentacles of an
octopus). ~clauarum modo ~as (PLIN.Nat.9.93; breuior his
(i.e. roots) est et ~ior. ~inula 10.91; alii (sc. cabbages) in
latitudinem ~i 19.141; ~iore caule 21.90; ~ferox (sc. a lion)
~a ceruice quae iubam CATUL.63.83; colla ~a boum OV.
Met.7.429; huius (sc. bono tauro) torua facies est. ~ior
ceruix COL.6.201; feminibus ~is (i.e. of a foal) 6.29.3; ~a
iuuentus PERS.3.86.

torpēdō ~inis, f. [next + -EDO]

1 A state of inertness, sluggishness, lethargy.
~o plus detrimenti facit quam exercitio CATO Mor.3(J);
SAL.Hist.3.48.20; desidia et inertia, stupor. atque torpore
REP.2.8.7; tanta ~o inuaserat animum ut. TAC.Hist.3.63.

2 A fish whose sting produces numbness,
electric ray, *Torpedo marmorata*; ~o *nigra*,
a black variety, *Torpedo hebetans*.

VAR.L.5.77; se. ~tutantur. ~torpore ~ines Cic.N.D.2.127;
terra quidem, hoc est uado maris excauato, condi per
hiemes ~inem PLIN.Nat.9.57; 32.7; LARG.99; ~o nigra
uiua inposita eo loco, qui in dolore est 11; 162.

torpēdō ~ere, intr. [Lith. *tirpstū*, Russ.
tirpnuť, AS. *þorpf*]

1 To be physically numb, lack sensation.
cerui ~ent mole noua (i.e. of snow) VERG.G.3.370;
corpora Romanis. ~igentia gelu ~ebant LIV.21.35.8;
membrum deliquitum est, non tamen nimium uehementer,
ne ~eat CELS.5.27.3.A; donec sentiat ~ere pedem totum
LARG.162; an esset mulieri illi caput graue, ceruix ~ens
APUL.Apol.51.

2 To be struck motionless from fear,
wonder, etc., be paralysed.

timeo, totus ~eo PL.Ann.335; quidam ~entes subito
obstupescunt Cic.pot.22.23 (Diu.2.64); nec (natura boum).
~et telis perfracta pauoris LUCR.3.305; cum Pausia ~es.
tabella HOR.S.2.7.95; defixis oculis animoque et corpore ~et
Ep.1.6.14; ~ere quidam et nec pugnae meminisse nec fugae
LIV.10.29.2; quodcumque accidit ~ens malis rigensque
sine sensu fero SEN.Tro.417; (of faculties, etc.) lingua. .

~et CATUL.51.9; horror ingens spectantes perstringit et..
~ebat uox spiritusque LIV.1.25.4; (cf.) uitio. ~animi, non
uirtus. ~Gorgoneis ~etis OV.Met.5.196; ferrum. ~manu
~ente remisit LUC.2.78.

3 (of a person, the body, etc.) To be sluggish
or lethargic. b (of the faculties, etc.) to be
dull, inert. c (of inanim. things) to be
motionless or inert.

ille ~entem nunc cibo, nunc uni odore excitauit CURT.
3.6.14; serpentes nidore. ~inebriat ita, ut ~entes inueniantur
PLIN.Nat.24.148; athletae. ~entes restituantur uenere
28.58; TAC.Hist.3.36; mulier. ~assuetudine coniugis ~ens
APUL.Apol.69; (cf.) index eorum (sc. morborum) tristitia
~ens PLIN.Nat.11.63; (poet.) numquam uigili ~ens ignauia
uultu STAT.Theb.10.90; ~si corpus ~et CELS.2.2.3; cum
(spiritus). ~uenis ~entibus marces SEN.Nat.6.18.6; (transf.)
dum. ~Venus. ~frequentur prole noua mundum, uacuo ne
~eat acuo COL.10.214; ~et iter, falluntque rueritis genua
uiros STAT.Theb.8.155; tempestiua suis ~ere silentia furis
Ach.1.641. b infelix, qui ~et hebes locus ille, puellast
OV.Ars 3.799; adde quod ingenium longa rubigine laesum
~et Tr.5.12.22; non. ~exacuit ~ens sapor ille palatum
PONT.1.10.13; ~et acies luminis SEN.Her.F.652; innocuos
~diu rictus ~ente ueneno. ~fouent LUC.9.845; STAT.Silv.
2.1.146; JUV.10.203. c (signa) non numquam cessant
sterili ~entia motu MAN.4.820; non uidet, ut immota fax
~eat? SEN.Con.2.2.18; aquis ~entibus situ SEN.Nat.3.16.3;
~ente lyra MEL.348; ~ebant aequora somno STAT.Silv.
3.2.73; (cf.) ubi pigra lenitas (i.e. of wine) ~eat PLIN.Nat.
14.124.

4 To be inactive or slothful. b (of activities,
etc.) to languish, grow slack.

deum. ~uoluum cessatione ~ero Cic.N.D.1.102; nec ~ere
grau passus sua regna ueterno (uoluit) VERG.G.1.124;
~ent ecce ingenia desidiosa iuuentutis SEN.Con.1.1.18;
~ebat oppressa dominatione Antoni ciuitas VELL.2.61.1;
ad spem et fiduciam erexere ~entes CURT.4.10.7; qui uero
latitant et ~ent, sic in domo sunt quomodo in conditio
SEN.Ep.60.4; ~ere ultra et pollendum. ~rem publicam
relinquere sopor et ignauia uideretur TAC.Hist.2.76; 5.3;
b si tua res subita consilia ~ent LIV.1.41.3; an haec tacita
uidet ~eret in umbra STAT.Ach.2.38; ~ere militaria studia
PLIN.Pan.18.3; ~entis uerecundiae GEL.15.2.8.

torpescō ~escere ~ui, intr. [prec. + -SCO]

1 To grow numb, become paralysed.
~uerant molles ante dolore genae OV.Ep.10.44; membra
~escunt gelu SEN.Med.926; (arteris) praecisis. ~escit..
pars ea corporis PLIN.Nat.11.220; ~escunt scorpiones
aconiti tactu 27.6; 32.7.

2 To become torpid or lethargic. b (of
things) to become still or inert.

qui bibere. ~escunt excitanturque crebro PLIN.Nat.
23.96; 24.163; (transf.) ~esciente tanta illa feritate 8.54;
(cf.) flauescunt. ~illae (sc. margaritae) senecta rugisque
~escunt 9.109. b aer ipse qui. ~aeterna nocte ~escit
SEN.Nat.6.27.2; segne ~escit fretum Iler.F.763; ~uit et
praecipit aduicte carmine mundus LUC.6.463.

3 To become slothful or inactive.
ne per otium ~escerent manus aut animus SAL.Cat.16.3;
JUG.2.4; quid tot dextrae? ~escunt in amentia illa? LIV.
23.9.6; qui nimia felicitate ~escunt SEN.Dial.1.4.6; SIL.
16.14; Otho. ~non delictis neque desidia ~escere TAC.Hist.
1.71.

torpidus ~a ~um, a. [TORPEO + -IDVS]
Deprived of the power to move, act, etc.,
numbed, paralysed.

~os somno insuper pauore exanimat LIV.7.36.3; stupore
ac miraculo ~os 24.53.6; 25.38.17; omnibus expectatione
taeterrimae formidinis ~is APUL.Met.9.35.

torpor ~ōris, m. [TORPEO + -OR]

1 Loss of physical power or sensation,
numbness, paralysis; unconsciousness. b
paralysis of will.

se. ~tutantur. ~ore torpedines Cic.N.D.2.127; subrepens
~or in artus CATUL.76.21; membra. ~soluit formidine ~or
VERG.A.12.867; stupor. ~omnium animos ac uelut ~or
quidam. ~membra tenet LIV.9.2.10; OV.Met.1.548; si (coxa)
sine ~ore est CELS.2.8.14; ~orem sedari quocumque
membro stupente PLIN.Nat.28.38; ut uisu. ~ilis (sc. scorpionis)
buserat. ~orem frigidi sudoris 29.90; ~orem eius loci
sine ullo dolore sentit LARG.122; (cf.) nouissimae res et
extremus metus ~ore deflere aciem in his uestigiis TAC.
Ag.34.3; (poet.) primo fluuii ~ore (i.e. from ice) iubebat ire
supra STAT.Ach.2.117; ~ut ~ore senex caruit LUC.3.741; te
~or iners. ~tulit sub Tartara STAT.Silv.5.3.260. b cum
~prope ~or quidam occupasset hominum mentes LIV.
26.36.1.

2 Absence of physical energy, heaviness,
drowsiness. b motionlessness (of things).

pigror ~orque quietis LUCIL.391; ~ore et inedia adfectis
Fron.Sbr.2.5.23; LUC.5.734. b alto ~ore ligatae. ~undae
LUC.5.434; lacus. ~Baiani. ~orem et silentium PLIN.Pan.
82.1.

3 Absence of will to action, lethargy, sloth,
torpor.

utraque res detestabilis est, et contractio et ~or SEN.Ep.
82.3; ~or est nostris sine te Camenis STAT.Silv.4.7.21;
sordes omnium ac ~or TAC.Ger.46.1; in Vitellii ~ore
Hist.2.77; neque. ~insito ~ore cessauimus PLIN.Pan.66.4;
(transf.) uox in uagina silentii condita diutino ~ore hebetat
APUL.Fl.17; (w. animi, mentis) animi marcentis. .
~orem SEN.Ben.4.13.1; adice ~orem mentis ac senium
7.26.4; APUL.Fl.6.

torpōrō ~āre ~āui ~ātum, tr. [prec. + -O]
To paralyse, stupefy.
eius aspectus repens cor ~auit homini aemulo TURP.com.
76.

torquātus ~a ~um, a. [TORQVES+ATVS²]

1 Wearing a collar or necklace; (transf., of birds) having collar-like markings.

aduiet Allecto breuibis ~a colubris Ov.Ep.2.119; ~ae . . columbae Prop.4.5.65; ~a. palumbi MART.13.67.1.

2 Presented with an ornamental collar (usu. of silver) as a military decoration.

MIL ~VS CIL 3.384.6; 6.3538.9; PRAEF ALAE PETRIANAE . . BIS ~AE IL.566.8; ALAE SILIAN C R ~AE ARMILLAT A.Epig.39.81.10.

3 A cognomen, esp. in the Manlian gens, which derived it from T. Manlius Torquatus, dictator 353 B.C.

Fasti.Cas.Cap.18b(CIL 1.p.25); Act.Triumph.21(CIL 1.p.47); postori. eius ~i sunt cognominati QUAD.Hist.10b; ~os nostros Cic.Fin.1.34; VERG.A.6.825; HOR.Carm.4.7.23; LIV.7.10.13; PLIN.Nat.33.15; Nonium Asprenatum . . aureo torque donauit passusque est ipsum posterosque ~i ferre cognomen SUTR.Aug.43.2; (cf. as adj.) caedunt. Metellos Coruinosque simul ~aque nomina Luc.7.584; ~i(fem.) Tac.Ann.3.69; CIL 6.7297.3.

torquēō ~quere ~si ~tum, tr. [cf. Gk. ἀτράκτος, Skt. tarkuḥ, OHG drāhsil]

1 To twist tightly (esp. so as to form a thread, rope, etc.). b to make by twisting, twining, etc. c to wind up (a catapult).

quod frontem lecitae struebant ea herba ~ta, torum appellatum VAR.Gram.206; caedunt. ~Lalage ~tis suspensa capillis Prop.4.7.45; stammina pollice ~que Ov.Met.12.475; ~sisti pollice fusos Eleg.Maec.73; utraque optima est ex acia molli non nimis ~ta Cels.5.26.23.2; ~to chlamydem diffubulat auro STAT.Theb.6.570; APUL.Mun.38; (neut. of pple. as sb.) nexus. et ~ta iubarum (i.e. tangles, etc.) expeditur STAT.Theb.6.402; ~i(fg.) conditiones telut ~tas, confragosus PL.Men.591; (orationem) non esse tractatam nec diu ~tam SEN.Ep.100.2; ~i(transf.) ut. calor soluit quem ~serat aera uentus Luc.9.498. b obtorque proim ac suppa ~tas copulas Accrag.575; retia ~ta [Tib.]39.12; ~ta corona deae Prop.3.20.18; dignior. funem qui ~queat 4.3.21; quemadmodum alia ~queantur fila, alia ex molli solutoque ducantur SEN.Ep.90.20; pericelides ~tae PETR.67.4; haec (sc. cottana) tibi quae ~ta uenerunt condita meta MART.13.28.1; laqueum ~sit ULP.dig.21.1.23.3; (w. ex) e neruo ~ti funes VITR.1.1.8; (w. hair as subj.) caesariem. ~madido ~quentem cornua cirro VITR.13.165. c aliae (ballistae). ~uectibus suculis. ~quentur VITR.10.11.1; SEN.Phaed.534; ~ta. ~ualidis ballista lacertis Luc.2.686; (cf.) ita te neruo ~quebo, itidem ut catapultae solent PL.Cur.690.

2 To wind or wrap round the head, the body, etc.). b collum ~quere, to restrain with a noose (cf. OBTORQUEO).

~ta redimitis tempora quero VERG.G.1.349; ipse (sc. Auentinus) pedes, tegimen ~quens immane leonis A.7.666; cuius ut aspexit ~ta caput angue reuinctum VAR.Ar.pod.9(8); Tisiphone. ~to. ~cingitur angue Ov.Met.4.483; tergo. ~grauis quas forte ferebat tigris exuias in laeum ~quet STAT.Theb.10.411; circum brachia ~ta ueste Tac.Hist.5.22. b consul. ~cum. collum ~sisset, meti ceteri sacramento dixere Liv.4.53.8.

3 To subject to torture, esp. by the use of the rack or sim. b (w. in+acc., also aduersus, contra) to torture (in order to extract evidence against).

de institutis Atheniensium. apud quos etiam. liberi cluesque ~quentur Cic.Part.118; non posse sapientem beatum esse cum euileo ~queatur Fin.3.42; cum diu socius consilii ~queretur Liv.24.5.14; plurimum interit. ~quis et quo modo sit ~tus QUINT.Inst.5.4.2; ita eo acris ~quentium ne a femina sperneretur Tac.Ann.15.57; quas ~queat umbras Aeacus Iuv.1.9; SUTR.Aug.40.4; ~quendam tradidit eam APUL.Met.6.9; in. eos qui inopia laborant corpus ~quendum est ULP.dig.2.1.7.3; non esse eum ante ~quendum quam liberale iudicium experiri Luc.18.12; (poet.) uel numina ~que uel tu (i.e. a sorceress). ~manibus exprime uerum Luc.6.598; (cf.) haec potio (i.e. Caligula's philtre) ~quet. ~patres Iuv.6.624; ~i(transf.) uita P. Sullae ~queatur, ex ea quaeratur num quae occurreret libido Cic.Sul.78; arcanum. ~commissum. ~teges et uino ~tus et ira HOR.Ep.1.18.33; reges dicuntur. ~quero merum quem perspicere laborat Ars 435; numquam magis iudicia nostra ~quemus, quam ubi. solum ante oculos honestum stetit SEN.Ben.4.11.5; ~i(pod.) ~quentur flamma tectae Aetna 261; ~i(fg.) illi, qui scripta sua ~quent SEN.Con.1.18.18. b hominem qui ~quetur in matrem debere coram matre ~queri [QUINT.]Decl.18.13; magis. de salute. domini non comparentis quam in caput praesentis ~queuntur PAUL.dig.29.5.6.2; si serui quasi sceleris participes in se ~quantur ULP.dig.48.18.19; ~in questione stupri serui aduersus dominum non ~quentur PAPIN.dig.48.18.17; ~ut seruus ~queretur contra dominum ULP.dig.48.18.17.1.

4 To afflict with physical suffering, torment, rack.

nasturcium. ideo dici quod nasum ~queat VAR.Men.384; ora. ~temptatum sensu ~quebit amator VERG.G.2.247; Prop.4.9.21; poculo epoto extemplo sensit, et mox coortis doloribus ~quebatur Liv.40.24.6; Ov.Ib.124; iis. ~quos capitis imbecillitas ~quet Cels.1.5.1; ubi circa umbilicum intestina ~quentur 2.7.6; manus. dextra ~quetur 4.15.1; ~quet conuiuium fame PHAED.1.26.9; Luc.9.481; stabula ipsa premunt. ~quet spes irrita fauces STAT.Theb.10.45; PLIN.Pan.31.6; (w. abst. obj.) iumentorum. ~rina stium ~serunt iustus dixerim quam sustentant. V.Max.7.6.1.1; ~i(abst.) PLIN.Nat.11.176; myrmecion. ~uesparum dolore ~quet 29.87; (pple. as sb.) uulnus. ~diducendum est, ut ~quentibus detur exitus Cels.7.27.8.

5 To torture mentally.

quod aliquanto me maior in uerbis . . eligendis labor et cura ~quet Cic.De Off.3.33; quia quidem expectatione ~queor Att.8.14.1; acriter nos tuae supplicationes ~serunt CAEL.Fam.8.11.1; inuidia uel amore uigil ~quebere HOR.Ep.

1.2.37; eleu quam Marthus lento me ~quet amore! Tib.1.4.81; uacuos nox sobria ~quet amantis Prop.3.17.11; Vlixes. ~aequores ~sit amore deas Ov.Ars 2.124; quid mitem caeca miscrum ~ques spiritum? PHAED.4.20(21).17; ceteris laetus hoc uno ~quet quod. . . CURT.6.5.3; SEN.Ben.7.1.7; interrogare illum interpretem meum quod me ~queret PETR.4.12; haec ambigua (luna) ~sit ingenia contemplantium PLIN.Nat.2.41; STAT.Theb.10.896; me. illud etiam addidit et ~quet PLIN.Ep.7.19.9; Iuv.14.251; APUL.2.18; ~i(abst.) satiat amor nisi gaudia ~quent MART.4.38.1; ~i(w. indir. qu.) ~queor utrum uentum expectem Cic.Alt.10.15.2; nunquam se ~quit, quomodo diceret, sed quid diceret SEN.Con.7.37.3; quid ipse tentat consulis ~ques rogas an deceat hoc te? SEN.Ag.51; ~i(w. ne) te. ~querier . . ne panis adustus. ~ponatur HOR.S.2.86.7; ~queor infelix, ne tam bona (oscula) senserit alter Ov.Am.2.5.53; Ep.9.36.

6 To turn (so as to face or move in a different direction). b to roll (the eyes). c (transf. and fig.) to divert the course, tendency, etc., of. d to inflect (sounds).

sapientia gubernator nauem ~quet TITIN.Con.127; stiuu. ~quae cursus (i.e. the plough) a tergo ~queat imos VERG.G.1.174; uia ardua ~quent cornua detorquentque A.5.831; ~quentem frenis ora fugacis equi Ov.Ep.4.46; illam (sc. puppim) huc atque illuc nunc ~quens uerberat Eurys V.FL.1.639; umeris obnixus Acron et. . . pronus lalmeides. ~robora portae ~serunt STAT.Theb.10.511; seu lhybridis impetus altis in dextrum ~sisset aquas Silu.2.6.65; ~i(one's course, etc.) ad sonitum uocis uestigia ~sit VERG.A.3.669; ~quet medios Nox umida cursus 5.738. b negat sibi umquam cum oculum ~sisset duas ex lucerna flammulas esse uisas Cic.Luc.80; sanguineum ~quens aciem VERG.A.7.399; Luc.5.212; (cf.) Thalius oculos ~quet, tu ueritatem APUL.Apol.52. c oportebit ab sermone serio ~quere uerba ad liberalem i. cum Khet.Her.3.25; est oratio. ita flexibilis ut sequatur quocumque ~queas Cic.Orat.52; suam naturam. ~huc et illuc ~quere ac flectere Cacl.13; cuncta tuo qui bella. ~sum numine ~ques VERG.A.12.180; poeta. ~quet ab obscenis. ~sermonibus aurem (sc. pueri) HOR.Ep.2.1.127; tot calumniorum in dextera recta ~quentibus SEN.Dial.9.3; Hellona. ~spoliata. ~telis in sua. ~quebit uiscera morsus CALP.Ecl.1.48; ~quet totas in proelia uires SIL.7.529; uersare sententias et huc atque illuc ~quere Tac.Hist.1.85. d ut eam (sc. uocem) ~quere in dicendo. ~possimus Rhet.Her.3.20; uocem, cuius rectum cursum natura. ~simplicissimum fecit, in flexus modulationis inertiissimae ~quent SEN.Dial.10.12.4.

7 To bend, distort, twist out of shape.

b (used w. ref. to the windings of a snake; also of a river or other topographical feature).

Ituraeos taxi ~quentur in arcus VERG.G.2.448; illa placet gestu. et tenerum molli ~quet ab arte latu Ov.Am.2.4.30; ~ta caput retro dipsas Luc.9.738; qualitate excipientis figurae (i.e. the reflecting surface) ~quente uenientes umbras PLIN.Nat.33.129; se. ~quentem luctantis colla iuuenti STAT.Theb.12.669; inremit ~sitque genas Ach.1.855; columbae. picta colla ~quentes APUL.Met.6.6; Mun.27; (cf.) non. motus laterum, qualis esse ad uerbera solet. ~quendus QUINT.Inst.11.3.90; ~i(refl.) articulum se ipsos ~quentium sonus SEN.Dial.3.1.4; robur. alias obnoxium. ~ut ~queat sese fundatque PLIN.Nat.16.189; ~i(pass. in middle sense) ne. ~suspiciamus nimias celeritates, quae cum fiunt. ~uultus mutantur, ora ~quentur Cic.Off.1.131; ui morbi. ~coactus. extentat neruos ~quetur Luc.3.490; quernis axibus contabulari, quia ~quentur, inutile putant PLIN.Nat.36.187. b insopor ecce uigil. ~to pectore uerrit humum Ov.Ep.12.102; neu te dexterior ~tum declinet ad anguem Med.2.138; SEN.Med.962; spina. ~uagi ~quente cerastae Luc.9.716; ~cursus (sc. Nili) in occasus flexu ~quetur et ortus 10.290; ~sere se fluminum aut correxere flexus PLIN.Nat.3.1.26; regio Colica, in qua iuga Caucasi ad Ripaeos montes ~quentur 6.15.

8 To cause to rotate on its axis, spin. b to cause to move round on axis, whirl. c to cause to spin round in an eddy or sim.; to whirl round (an eddy). d to shape into a curl or spiral.

cum (terra) circum axem se summa celeritate conuertat et ~quet Cic.Luc.123; uenti. flamma. ~quae. res. uertice ~to corripuit Luc.1.293; ubi maximus Atlas axem uero ~quet VERG.A.4.482; torcular, si non coeleis ~quetur sed uertice et prelo premitur VITR.6.6.3; uidit. aetherio mundum ~querier aae VAR.Ar.pod.14(12).1; Cels.7.5.3.8; buxum ~quere flagello PERS.3.51; ne mulieres per itinera ambulantes ~quantur fuses PLIN.Nat.28.28; STAT.Silv.4.9.43; uertex ille est. cum ~quetur humus arida APUL.Mun.12; (cf.) ceu quondam ~to uoluitans sub uerbere turbo VERG.A.7.378; (hyperb.) uixidum ignea montem ~sit hiems V.FL.4.509. b stuppa ~quentem Balaeris uerbera foveas VERG.G.1.309; caelum ac terras qui numine ~quet A.4.269; intendunt acris arcus amantiae ~quent 9.665; ~quet nunc lapidem, nunc ingens machina (i.e. a derick) tignum HOR.Ep.2.2.73; magico ~ti sub carmine rhombi Prop.2.28b.35; QUI SIDERA ~QUENT CIL 2.1399.13; STAT.Ach.2.110; altera cum uolucris Phoebi rota ~queat annum SIL.5.1.17; APUL.Pl.1.8. c ~ta. ~remigio spumis incauit unda CATUL.64.13; ~quens flauentis Hister harenas VERG.G.3.350; nautae adnixi ~quent spumas A.3.208; crebro uertice ~tus Halys Ov.Pont.4.10.48; atra Charybdis sanguineum fundo ~sit mare Luc.1.548; V.FL.2.28; Sil.14.360; hi (spiritus) cum maiore ui ~ti sunt, fit procella terrestri; a Graecis prester nomen accepit APUL.Mun.12; ~VERG.A.7.567; subtrahit haec fantem ~ta uertigine fluctus Prop.3.7.65. d isopyron aliqui phaselion uocant, quoniam folium. ~in passellio pampinos ~quetur PLIN.Nat.27.94; ~i(hair) nec ferro placeat ~quere capillos Ov.Ars 1.505; ~serit igne comam ~te capille, placeat 2.304; figat acus ~tas sustineatque comas MART.14.24.2.

9 To send (missiles) spinning, hurl, shoot.

b to roll onward. c to shoot out (noises). (javelins, etc.) quo turbine ~quet hastam VERG.A.11.284; tela manu. tenera perueria ~sit 11.578; HOR.Ep.17.10; ~serat adductis hastilla lenta lacertus Ov.Med.8.28; in iuuenem ~sit iaculum 12.233; utrum excusso lacerto

~quantur an remissa manu effluant (tela) SEN.Ben.2.6.1; dum pila ualent fortes ~quere lacerti Luc.1.364; ~ta manu . . lancea 7.472; STAT.Theb.8.537; ~i(arrows) libet Partho ~quere. cornu spicula VERG.Ecl.10.59; A.5.497; STAT.Theb.4.325; ~i(thunderbolts) an te, genitor, cum iulmina ~ques nequiquam horremus. ? VERG.A.4.208; Ov.Pont.3.6.27; SEN.Ag.802; loue ~tus ab igitis STAT.Theb.5.394; ~i(= other, or unspecified, missiles) ~quere cateias VERG.A.7.741; hae glebae, illae. ramos. pars ~quent silices Ov.Med.11.30; cum. ferrum et quicquid humanae ~serant manibus reiceret SEN.Ep.8.242; pinnas. per maria inanis spuma ~quebat PETR.109.7; ea (sc. corpora). ~media aequora supra ~quet V.FL.4.111; funditoribus. attributus locus, unde eminus glandes ~querent Tac.Am.13.39; pocula ~ques Iuv.5.26; (poet.) nunc spargit ~quens uolueri noua uulbera plumbo STAT.Theb.10.744; ~i(refl.) se. ~sit et immisit (iaculum uocat Africa) serpens Luc.9.823; ~i(in fig. phr.) a quo cum amantatas hastas accipit, ipse eas oratoris lacertis. ~quebit Cic.De Off.1.242; ubi accessere numeri. eadem illa sententia uelut lacerto excussioe ~quetur SEN.Ep.108.10; non. matrona. ~curum sermone rotato ~queat enthymema Iuv.6.450. b flumina correptos ~unda ~quentia montis VERG.G.3.254; A.6.551; Auster . . tenebrosa uolumina ~quens STAT.Theb.1.351. c ex ima sibilis ~quet humo (sc. serpens) Prop.4.8.8; V.FL.7.525; Rhodanus. ~sit harenoso mimitantia murmura fundo SIL.3.465; (leo) interdum languentia murmura ~quens 10.245.

torquēs (~is) ~is, m., (f.). [prec.+ES²] FORMS AND GENDER: ~is (nom. sg. fem.) PROP.4.10.44 (masc.), LIV.44.14.2; ~ae (nom. pl. fem.) VAR.Men.170; fem. also Naev.Cyp.11.1 (poet. p.51), QUAD.Hist.10b, Cic.pod.9, APUL.Fl.12; iores (= torques) CAEP.orat.9 (dub. cf. torces). A collar of twisted metal, esp. worn as a military ornament or decoration. b (transf.) a collar-like marking. c (applied to wreaths; to the windings of a sea-serpent).

VIRTUTIS CAUSSA TVRNUM SALLVITANAM DONAVIT. . . PATELLA ~E ARMILLA CIL 1.709.4.5; collum marmorum ~is gemmata coronat Naev.Cyp.11.1 (poet. p.51); QUAD.Hist.10b; uirum. corona et phaleris et ~e donasti Cic.Ver.3.185; ~e detracto Off.3.112; ~is ab incisa decedit uera cura Prop.4.10.44; spolia pierum Gallica fure, aurei ~is amillaeque LIV.24.42.8; nec ~um collo, nec habens crinale capillo Ov.Pont.3.3.15; externos ~ibus aureis donauere, ad ciues non nisi argenteis PLIN.Nat.33.37; barbura uestis et ~is insigne loci V.FL.2.112; STAT.Theb.10.518; Tac.Ger.15.3; ceruicula eius (sc. psittaci) circulo mineo uelut aurea ~i. ~cingitur APUL.Fl.12; ~EM AVREVM EX DRACVNCVLIS DVOBVS CIL 12.354.4; (worn by animals) ceruis. ~capitis cum ~ibus aureis PLIN.Nat.8.119; ~i(transf.) circumda ~em brachii PL.A.5.66; ipsis e ~ibus (i.e. of osiers) aptos iunge pares. ~iuuencos VERG.G.3.168. b auem. ~uidentem toto corpore. ~e tantum mihi in ceruice distinctam PLIN.Nat.10.117. c saepe deum nexis ornatae ~ibus arae VERG.G.4.276; ~hinc uasti surgunt immensis ~ibus orbes MAN.5.584.

torrefacio ~ere ~tum, tr. [TORREO+FACIO] To expose to heat so as to dry up, parch.

seges. ~solibus ~ta Col.2.20.3; uineorum duas libras ~iunt 6.7.4; 6.24.5; ~ta sesama 12.15.3.

torrens ~ntis, a. compar. ~ntior, superl. ~ntissimus. [pple. of TORREO] N.B.: it is not clear how sense 2 derives from torreo.

1 Having a scorching effect, burning hot. res exustae ~ntibus auris Lucr.5.410; quae rapidus flammis ambit ~ntibus annis, Tartareus Phlegethon VERG.4.6.550; Stygi per flumina fratris, per pice ~ntis. ~ripas aduult 10.114; cum. ~ns in campos defluit Aetna Luc.6.295; hinc ~nte plaga, dubiis hinc Syrtibus orbem abrupimus 9.861; cum ~ntissimus axis incumbit terris STAT.Silv.3.1.52.

2 Flowing headlong, rushing, torrential. b (see quot.).

in medio. ~sitt ~nti flumine potans Lucr.4.1100; ~ntem undam leuis innatit alius VERG.G.2.451; Rhenum atque Danuuium, quibus ~ns etiam in canali suo cursus est Naevul.3.27.8; fretum ~ns Luc.3.277; Padiis. agris quam nauigis ~ntior PLIN.Nat.3.117; Asopos. abreptis cum ~ntissimus exitu pontibus STAT.Theb.7.316; tamquam in mare fluxerit amnis. ~lactis uertice ~ns Iuv.13.70; (w. abl., hyperb.) ~ntis sanguine campos STAT.Silv.1.2.97; ~i(transf.) uirum. ~nti praecipit agit undique nimbo (i.e. of bluffs) cursibus inuoluens V.FL.4.263; SIL.16.213; ~i(transf. or fig.) non est uiolenta nec ~ns (oratio eius) quamvis effusa sit SEN.Ep.100.100; fato ~nte Luc.7.505; nihil est. ~improvisorum dolore ~ntius [QUINT.]17.18; sermo promptus et Isaeo ~ntior Iuv.3.74; (of an orator) quem mirabantur Athenae ~ntior 10.15.1; b fluminum quaedam sunt perennia, quaedam ~ntia. perenne est, quod semper fluat, deuoos; ~ns b xevdappous ULP.dig.43.12.1.2.

torrens ~ntis, m. [prec.] A rushing stream, torrent. b the current (of a river).

~ntis modis praecipitati SAL.Hist.1.16; fragorus dat sonitum saxis. ~ns VERG.A.7.567; super ~ntem, unde avari possent Liv.35.28.8; Stygi. ~munda ~ntis Ov.Met.3.291; nec ~ntes incurrunt qui placide manant (sc. Cydri) alueum turbant CURT.3.4.8; tacita. nocte. ~ntum audire ruinas STAT.Theb.5.80; abruptis ~ntibus FLOR.Epit.2.23(4.12.6); ~ntium cursus APUL.Mun.29; (in fig. phr.) numquam dixerit brachia contra ~ntem Iuv.4.89; ~i(w. defining gen.) flammurum exundat ~ns (i.e. from a volcano) SIL.14.62; (cf.) quantus ille meri ueteris per crura madentia ~ns Iuv.6.319; ~i(transf.) nullo non tempore abundans umbrarum huc agitur ~ns SIL.13.760; (of words) inani uerborum ~nti QUINT.Inst.10.7.23; quo ~nte, quo impetu saeculum nostrum defendit Tac.Dial.24.1; ~i(defined) ~ns . . significat. ~fluuium subitis imbris concitatum, qui alioqui siccitatis exarescit Fest.p.352M. b fastidire. ~fluuium lupum, nisi quem Tiberis aduerso ~nte defatigasset

COL.8.16.4; (in fig. phr.) postquam ambitus et luxus... transverso mentem dubiam ~nte tulerunt LUC.4.8.18.

torreō ~rrēre ~rrui ~stum, tr. [Skt. *tarṣayati*, OHG. *derren*, Gk. *τέρεω*] FORMS. ~rrat (as ~rreat) LUCR.3.917 (unless ~rreat is to be read and scanned as dissyll. by synesis).

1 To heat so as to dry up, begin to burn, etc., to scorch, parch. **b** (in the preparation of food) to roast, parch, bake, roast, etc. **c** to harden (wood) by charring; to calcine (minerals).

~sti alti stant parietes deformati ENN.scen.90; si in Phalaridis tauro incusus succensus ignibus ~rreatur CEC.Pis. 42; si quævis quævis cinis cinis et ~sta favilla CIL 1.1732.3; LUCR.5.902; illa uelim rapida Vulcanus carmina flamma ~rreat TIB.1.9.50; per eos (sc. tubulos) flamma ~rretur paries PROC.dig.8.2.13; (in fig. phr.) mens sibi conscia factis præmetuens adhibet stimulos ~rretque flagellis LUCR.3.1019; (of the sun, climate, etc.) (sol) flammæ uapore ~rrens terræ fetum PAC.frag.13; medium illum (cingulum terræ). solis ardore ~rretur CEC.Rep.6.21; LUCR.5.215; ~rrens sitientis Sirius Indos VERG.G.4.425; quos ~rret Atabulus HOR.S.1.5.78; quos India ~rret LIB. 2.3.55; ~stam. feruens Iulius coquit messum MART. 10.62.7; (absol.) (quod) neque depressus hieme pruinis torpet (aer) aut ~rret aestate uaporibus neque elatus COL.1.4.10; terra. acclivis ~rrensque aestu 4.19.3. **b** in furnum calidum condito atque ibi ~rreto me pro pane rubido PL.Cas.310; ei fabam coctam ~stam. dato CATO Agr.90; pinguis. in uribus ~rrebimus extra VERG.G. 2.396; fruges. ~rrenes parant flammis et frangere saxo A.1.179; semineces. artus. subiecto ~rruit igni OV.Met. 1.229; iurnis ~rrebant farra coloni FAST.6.313; CELS.2.30.3; far. ~rreant ad satum atque non ~rrent PLIN.Nat.18.61; lento castaneæ uapore ~stae MART.5.78.15; (cf. sense 2b) correptus saeuo Veneris ~rrebat aeno PROP.3.24.13; (by exposure to the sun) piscium, quos unguis dissectos sole ~rreant PLIN.Nat.7.30; 12.26; quæ. meridiano sole ~rrens edebam GEL.5.14.25. **c** ~rrenes sudes STAT.Ach. 1.437; ~sta (chalchilis). efficator fit PLIN.Nat.34.119.

2 (of other physical conditions) To affect with a burning, parching, etc., sensation. **b** (of the passion of love) to burn, parch.

ante lucem suscitatur, frigore ~rret VAR.Mem.161; quod stis exurit miseros atque arida ~rret LUCR.3.917; uiscera ~rrentur primo (i.e. by the plague) OV.Met.7.554; ubi ebrietas continua. præcordia bile. ~rret SEN.Nat.4b. 13.5; pestis. in sicco linguam ~rrenes palato coepit LUC. 9.744; tantum stis horrida ~rret STAT.Theb.4.725; quem. ~rret quatuor dies (i.e. a quartan ague) JUV.9.17. **b** me lentus Glycerae ~rret amor meae HOR.Carm.3.19.28; OV. Am.3.2.40; ~rretur (sc. Phædra) aestu tacito SEN.Phæd. 362; me ignis et ignis ~rreat uti APUL.Apol.9; (cf. si (Venus) ~rrenes iecur quaeris idoneum HOR.Carm.4.1.12.

torrescō ~ere, intr. [prec.+sco] To be scorched or roasted. ignibus impositum calidis ~ere flammis LUCR.3.890.

torridus ~a ~um, a. [TORREO+IDVS]

1 Dried, burnt, etc., by exposure to heat, parched, scorched; scorching hot. **b** parched with thirst; (transf.) causing thirst.

~a tellus LUCR.5.1220; quarum (sc. zonarum) una. ~a semper ab igni VERG.G.1.234; ~a sacrilegum testantur limina (i.e. struck by lightning) BRENNUM PROP.3.13.51; defectus alibi aquarum circa ~os fontes riuosque stragem siti pecorum morientum dedit LIV.4.30.8; ~am incendio rumpere ferant LIV.27.37; TAC.Hist.5.75; (of foodstuffs, etc.) fruges. ~as ACC.frag.478; ~a. farra OV.Fast.2.14; admixto salis ~a semodio COL.7.5.8; (cf.) color abest ille ~a sole PLIN.Nat.12.98; ~am uenit aestas ~a VERG.Ecl. 7.48; Nasidium Marsi cultorem ~os agni percussit præter LUC.9.790. **b** si ~a paruos uenit in ora crur LUC.4.239; ~a a dipsas 9.718.

2 Dried up, shrivelled, desiccated (by cold, etc.).

quem hominem 'uegrandi macie ~um' Romae contempit. uidebamus CEC.Agr.2.93; pecora lumentaque ~a faripe LIV.21.32.7; 21.40.9; cum ~a nimis instet hiems CALP.Ecl.5.107; (transf.) ~a Mopsi nox et carmen iners et acerbae stridor athenae 3.59.

torris ~is, m. Also ~us ~i. [TORREO] A piece of firewood, brand.

~us quem ambrui uides Acc.frag.439; ~us. flammeus 452; hic ~e armatus obusto VERG.A.7.506; 12.298; OV. Met.8.512; rapit mediis flagrantem. ab aris pruniceum ~em 12.272; uiuo. ~reliquit ~e focus V.FL.3.116.

tortē, adv. [TORTVS+ē] In a winding manner, crookedly. quaecumque retro parte interiore latebunt. ~quamuis ~ penitusque remota LUCR.4.305.

tortilis ~is ~e, a. [TORQVEO+ILIS] Twisted, coiled.

fit ~e collo aurum ingens coluber VERG.A.7.351; ~is. ansa OV.Ep.15.254; caua bucina sumitur illi. ~is (i.e. a conch-shell) MET.1.336; ultima. ~exipiat quod ~is inguina piscis 13.915; ~ibus uibrata falaria neruis LUC.6.198; PLIN.Nat.9.163; spinas. in fascem ~i nodo constrictas APUL.Met.7.18.

tortio ~ōnis, f. [TORQVEO+TIO] An agonizing pain, torment.

PATIATUR FEBRIS FRIGVS ~ONES CIL 6.33899.8.

tortiuus ~a ~um, a. [TORQVEO+IVVS] mustum ~um The juice obtained from a

second pressing of grapes after the initial treading.

CATO Agr.23.4; mustum ~um est quod post primam pressuram uinaceorum circumciso pede exprimitur COL. 12.36; 12.37; PLIN.Nat.14.130.

tortō ~āre, tr. [TORQVEO+TO]

1 To subject to torture. ubi insulsi in. ~eculeum, ibi totulim ~or POMPO.com. 40.

2 To twist this way and that, keep bending (pass. in middle sense).

omnia (i.e. parts of a dissection snake). ~orsum cernens ancisa recenti uulnere ~ari LUCR.3.661.

tortor ~ōris, m. [TORQVEO+TOR]

1 A torturer. **b** (as a cult-title of Apollo, perh. from the quarter at Rome occupied by the torturers).

cum iam ~or atque essent tormenta ipsa defessa CEC. CIL.177; iure an iniuria? nihil ad ~orem MII.57; sciebat quæ sibi barbarus ~or pararet HOR.Carm.3.5.50; conspectum ~oris uerbumque non sustinuit LIV.40.55.5; CURT. 6.11.13; SEN.Ep.82.7; PETR.49.6; cruenta pendunt quæ flagella ~orum MART.2.17.2; sunt quæ ~oribus annua præstant JUV.6.480; (app. w. ref. to a quarter at Rome occupied by torturers) quem ad modum inter ~ores habitare nolim, sic ne inter popinas quidem SEN.Ep.51.4; (in fig. phr.) occultum quantitate animo ~ore flagellum JUV.13.195. **b** Caesarem esse plane Apollinem, sed ~orem, quo cognomine is deus quadam in parte urbis celebratur SUET.Aug.70.2.

2 One who whirls (a sling).

Balearis ~or habent LUC.3.710.

3 One who bends or contorts (in quot., transf.).

~ores istos (i.e. teachers of logic), quæ te ut abietem. ~ incurant PRO.Aur.2.p.70(148N).

tortum ~i, n. [pple. of TORQVEO] (acc. Non. p.179M = TORMENTVM).

artus ~o distrahant PAC.frag.159.

tortuōsus ~a ~um, a. compar. ~ior. [TORTVS+OSVS]

1 Characterized by curves or bends; winding, sinuous.

~am. serrulam CEC.Civ.180; lynx. simile quiddam talo habet, leo etianum ~us PLIN.Nat.11.255; litteris. nodosis et in modum rotæ ~is capreolantium condensis apicibus APUL.Met.11.22; ~est (alui natura). multiplex et ~a CYN.D.2.136; per ~i amnis sinu flexuosus LIV. 27.47.10; CELS.5.28.126; flammam fulua et ~a uolumina GEL.17.10.43; (cf.) rusci radici decorta bibitur. in calculum ualitudine et ~iore (app. passed with difficulty) urina uel cruenta PLIN.Nat.21.173; (of movements) ~is. flexibus ~is. saltationem explicat APUL.Met.1.4.

2 (transf., of ideas, expression, etc.) Complicated, tortuous.

totum ~um genus disputandi CEC.Luc.98; uisa quaedam ~a et obscura DIV.2.129; multiplex ingenium et ~um AMIC.65; PRO.Aur.2.p.80(152N); sermones. habendos. non super rebus anxii aut ~is GEL.13.11.4.

tortus ~a ~um, a. [pple. of TORQVEO] Curved, bent, crooked; coiled, twisted; (of hair) curly.

senem. ~uentrisum, ~is superciliis PL.Rud.318; ~us. cucumis VERG.G.4.121; cum patuit lecto stamine ~a uia (i.e. the labyrinth) PROP.4.4.42; ~i si arietes sint. ~is cornibus VAR.R.2.43; squama. ~a Draconis Q.CE.poe.17; ~os. acanthos COL.10.241; (cf.) Aries. in cornua ~us MAN. 2.246; ~silurum colorati uultus, ~i plerumque crines TAC. Ag.11.2; (w. acc. of respect) erat unica custos, Afra genus. ~a comam MOR.33; pars sanguinis usti ~a caput LUC. 10.132.

tortus ~ūs, m. [TORQVEO+TVS]

1 The action of rotating or whirling.

flexae Balearicus actor habent quæ suspensa trahens libaret uulnera ~a STAT.Ach.2.135.

2 A coiled formation, coil.

uidimus immani specie ~uque draconem terribilem CEC. poet.22.11(Div.2.63); Tusc.2.22(transl. Sophocles); nequiquam longos fugiens dat corpore ~us (serpens) VERG.A.5. 276; ~us. ~timendos GERM.Arat.593.

tortitās ~ātis, f. [TORTVS+TAS] A grim or fierce demeanour; a stern disposition, severity.

tanta coram sub fronte anili latentium ~as SEN.Dial. 2.18.1; tigris leonesque numquam feritatem exunt. ~et cum minime expectaueris, exasperatur ~as mitigata Ep. 85.8; ferunt. ~quadripedes cunctas. capitis ~ate (pantherarum) terrent PLIN.Nat.8.62; corpus, insignie oculis comæque et ~ate uultus TAC.Hist.2.9; ~exit hic animi tenor. in rigorem quendam ~ateque naturæ PLIN.Nat.7.79; uerum eadem illa ~as tabulas duas. ~mercata est 35.26.

toruiter, adv. [TORTVS+TER] In a stern manner, grimly.

quem. ~tu tam ~ increpuit ENN.Ann.76; occidit taurum ~ POMPO.com.18.

torulus ~i, m. [next+VLVS]

1 A thong, cord, or sim.

meo patri. ~us inerat aureus (perh. a kind of headband) sub petaso PLAM.144; ~us in mulieris capite ornatus (perh. a rounded braid) VAR.L.5.167.

2 A (swelling or protuberant) muscle.

ille (sc. equus) terga pulposi ~is obesa conuertens postremis uelutit calcibus APUL.Met.7.16.

3 Sapwood.

inutilis liquor effluens per ~um VITR.2.9.3; ima (pars arboris). electo ~o. ~ad intestina opera comparatur 2.9.7.

torus ~i, m. [dub.] GENDER: ~um (neut.) VAR.in Non.p.11M.

1 A strand, thong.

~os in habet (funis), lora in ~os singulos VIII CATO Agr.135.4; ~um inum imponi non oportet, quoniam uires uitis adimit COL.3.6.25; semina spinarum, quæ inhaerent ~is funiculorum 11.3.6; duntius. perannat (uitis) quæ firmis ~is. religata est Arb.10.4; (cf.) addit aliquos ut in corona ~os omnemque orationem ornamentals. ~distinguit CEC.Orat.21.

2 A raised ridge or band. **b** (archit.) a convex moulding, horizontally fluted, forming the upper part of a base of an Ionic or sim. column. **c** (in a siege-engine) a roller with raised ridges for guiding a ram.

~os futuri draconis (i.e. 'snake-branch' on a vine) PLIN. Nat.17.211; distingui eas (areas). resupinis puluinorum ~is 19.60; uiret (asparagus) thyro. qui caulem educens. ~ fastigator in ~os stratus 19.146; ~os riparum. turbant (undae) STAT.Theb.4.820; caudicum ~os APUL.FL.21. **b** VITR.3.5.2; habent spiræ earum (sc. columnarum) plinthum ad circinum. ~um insuper cum apophysi 4.7.3. **c** arietaria machina. in qua collocabatur ~us perfectus in torno VITR.10.13.6; 10.13.7.

3 A muscle, considered as a protuberance on the body (in quot., pl.).

ingluies ~i sunt circa gulam VAX.gram.21; lacertorum ~i CEC.Lusc.2.22(transl. Sophocles); luxuriat. ~is animosum pectus VERG.G.3.81; OV.Met.15.230; taurus. qui. ~is ceteros mares uicit SEN.Ep.90.4; muscularum ~is numeroso pectore COL.6.29.2; intumescere ~i LUC.4.631; horrendos. ~is informibus artus V.FL.4.245; aper. ~is callosae cutis obesus APUL.Met.8.4; (cf.) per ipso uenarum ~os CELS.7.18.10; (in fig. phr.) dum in his (sc. digressiōibus). ~meminerimus non athletarum ~is sed militum lacertis opus ~esse QUINT.Inst.10.1.33; TAC.Dial.21.8; illam (sc. orationem) ~i quidam et quasi iubeat decent PLIN.Ep.5.8.10.

4 A bolster, palliase, or sim. **b** (placed under a body to be cremated).

VAR.L.5.167; extruimusque ~os dapibusque epulatur opimis VERG.A.3.224; os impressa ~o 4.559; fugit ex ipso saeuia puella ~o TIB.1.8.62; ante mens stantes sole rubente ~um PROSP.3.10.2; siue illa ~o resupina ferretur OV.Ars. 1.487; ~us de molli funis uia impositum lecto MET. 8.655; antiquis. ~is uis stramento erat PLIN.Nat.8.193; instaurant tabulata ~is V.FL.3.463; imperat extructos frangere nona (hora) ~os MART.4.5.6; fulcra ~osque deas premit agnen Amorum STAT.Silv.1.2.54; Otho contra decus imperii ~o insistens TAC.Hist.1.82; SUBT.Aug.73; APUL. Met.4.27; (improvised from grass, leaves, etc.) ubi quisque festas extruxit alae capisibiles meras capisibilesque ~um TIB.2.100; natio creuaret herba ~o PROSP.3.13.30; V.FL. 1.137; (w. defining gen.) in ipso ~o roscidi granis suauere recubans APUL.Met.5.1; (transf.) grandisimus (fructus) pineis nucibus. ~intus exiles nucleos lacunatis includit ~is PLIN.Nat.15.35. **b** membra ~o defleta reponunt VERG. A.6.220; letetrum. texitur uirgis. extructosque ~os obtento frondis inumbant 11.66; ducit supremos naenia nulla ~os OV.Fast.6.668; fartus papyro. ~us MART. 8.44.14; damnatus flammæ ~us STAT.Theb.6.55; propositum. eligium TAC.Ann.3.5; atratus quidam. ~inuadens ~um APUL.Met.2.27.

5 The bed as the place of conjugal, etc., union; (so also) ~us genialis, socialis. **b** (transf.) a conjugal or other sexual union or relationship.

in eodem. ~o alterius adolescentiae uigor extinctus EST V.MAx.4.3.3; nostros. ~os uirgata tenebit. ~nurus V.FL. 2.159; (cf.) MARITE NE DOLEAS MEI. ~SVSTINEO IN AETTERNO ~O ADVENTVM TVVM CIL 6.11252.15; ~sanctissimum. ~iuliae geniale ~um V.MAx.6.1.intro.; TAC.Ann.15.37; PLIN.Pan.8.1; ~ecquid in officio ~is est socialis? OV.Fast. 2.749. **b** promisit. ~um OV.Met.7.91; semel iuncti rumpere uincta ~i FAST.4.602; uetitos sollicitare ~os TR.2.346; quondam uirgo ~is melioris iuncta mariti LUC. 2.329; distulerant. bella ~os V.FL.5.460; non tristis ~us et tamen pudicus MART.10.47.10; bis sex lustra ~i nox. ~ultima clusit 10.71.5; ubi conscia magni signa ~i tonitrus agis STAT.Theb.1.258; mentem uincire ~is SILV.3.109; coepit pellam uelut aemulam ~i. suscipari (uxor) APUL. Met.10.24; INTRA QVINGVE ~i MENSES VIDVATA MARITO CIL 8.4071.8; QVAE PROPE NOVOS OBIT ~os 8.9686.6; (w. particular ref. to one or other partner) ne cedam ignoto ~o [TIB.3.16.6; nec turpe marito aspera pro caro bella tulisse ~o OV.Ep.8.26; nec ~um tantum suum, sed etiam adductum donauit artificii PLIN.Nat.35.87; regali. ~o laetus gener V.FL.5.444.

torus ~a ~um, a. (see quot.).

~um, ut significat torridum, per unum quidem r antiqua consuetudine scribitur, sed quasi per duo r scribatur, pronuntiar debet F.E.S.P.355M.

toruus ~a ~um, a. compar. ~ior. [cf. perh. TRVX; OHG. *drouwen*, AS. *præan*]

1 (of persons) Grim, pitiless. **b** (of animals, birds, etc.).

feroci ingenio, ~us PAC.frag.37; VERG.A.10.170; dant alios Furiae ~us spectacula Marti HOR.Carm.1.28.17; fertur ~. uirilem ~us huius possuisse uultum 3.5.44; scandenda est ~i publica cumba senis (i.e. Charon) PROSP.3.18.24; ~us. Procrustes OV.Ep.2.69; nec sedeo duris ~a supercilii ~a ~a Megaera STAT.Theb.1.712; SILV.2.1.143; TAC.Ann. 16.16; ~a Megaera STAT.Theb.1.712; SILV.2.1.143; TAC.Ann. 16.16; JUV.4.147. **b** ~a laena VERG.Ecl.2.63; optima ~ae forma bouis qui turpe caput (i.e. fierce-looking) G.3.51; Tisiphone. ~us. ~sinistra intentans angus A.6.571; ~us aper PROSP.3.6; ~us. taurus OV.Tr.4.9.29; delectos per ~a armenta inuenos STAT.Theb.1.131; si ~ae patientur aue. 6.754; (of constellations) ~us Draco CEC.Arat.47; (cf.) uis ~a Leonis 567(321)

2 (of facial expression, etc.) Fierce, stern, grim. **b** (of other physical features).

humana . . . iunges quod ~a solum sub fronte latebat VERG. A.6.365; Allecto ~am faciem et furialia membra exiit 1.4.15; si quis uisito ~o, simulet. Catonem HOR. EP. 7.702; an . . . nescioquid forma minantis habet? OV. Pont. 2.8.22; V.MAX. 3.8.6; fronte . . . a petulans iuuenescens, straitu sua terga SEN. Phaed. 303; facies ~a uiriliter 793; PLIN. Nat. 34.93; nec ~a lege fronte MART. A.14.11; ~a effigies STAT. Silv. 4.6.50; ~a (of the eyes) quem ~is est spectet oculis OV. Ars 2.543; quos omnes aie postquam Saturnia ~a uidit Met. 4.464; ~a colubriferi . . . lumina monstri 5.241; ~cs. et truces hostium mollit oculos V.MAX. 5.1.xt.6; PLIN. Nat. 11.145; STAT. Theb. 10.692; motu . . . intenti, remissi, superbi . . . i. hūnt oculi QUINT. Inst. 11.3.75; ~a (of persons) Tiberius uis aut falsum rendens uisito Tac. Ann. 4.60; ~a (of abstr. of respect) utraque ~a genis flauoque vertice notis (cf. Theb. 2.2.22; ~a act. ~a) ~a genas aquandae fratri Aeth. 1.35. ~b ~um ubrigens crista caput SEN. Her. F. 394; conuosa succincti premerent cum ~a ministri Luc. 1.612; (cf.) alius . . . radiantis deos, quibus caeli chorum comptum . . . uisum, pictis noctibus seuera geratiae, ~o decore APUL. Soc. 2.

3 (of actions, events, etc.) Grim, fierce, savage. **b** (advl. acc., w. vbs. of looking, etc.; also, w. vbs. of utterance, etc.).

elius ferocemte ~ am confidentiam PAC.theb.36; tonitru
 turbida ~ o. aequora caeli ACC.theb.223; proelia ~ a CATUL.
 66.20; fuga ~ a. corrupeundum STAT.Theb.7.589. **b**
 ardentem et ~ a tuentem. animum VERG.A.6.647; **S**
 Her.O.240; adissit aris, (Atreus) ~ am et obliquum intuens
 Thy.706; ~ a tuens. rex V.F.L.2.555; ardor inest oculis,
 ~ umque minatur imago SIL.2.431; ~lea. ~ am ac misera bile
 frendens STAT.Theb.10.476; illa. ite ~ um lacrimas summis-
 se irascitur astris 12.128; ~ um exclamat Marcellus SIL.
 11.99; ~ a canino latrauit rictu. uxor IUV.10.271.

4 (of inanim. things) Grim, dreadful (in aspect, operation, etc.). **b** harsh in flavour.

~a. uada SEN. *Phoen.* 116; (stella) spirae modo intorta,
uisu quoque ~o PLIN. *Nat.* 2.91; ~us. et ripa semper
metuendus utraque. Hister V. *FL.* 8.218; Stygiae. Junonis
~a cubilla STAT. *Theb.* 4.527; ~a. casside SILV. 5.2179; ~
(of musical instruments) ~a Mimmalones Imperlunt cornua
bombis (i.e. the Bacchanals) PERS. 1.99; uoce hominis. tuba
rudore ~ior APUL. *FL.* 17. b cupressus. satu morosa,
fructu superuacua, baxis ~a PLIN. *Nat.* 16.139; ~a. uina
17.212.

tōs- : see TONS-.

tot, *indecl. a.* [cf. Skt. *tāti*]

1 This, that (defined) number of, that many; (in giving examples) such and such a number of, so many; the same number of, as many. **b** (w. *quot* or other rel.).

quod minis ~: quadraginta minis Pl.*Epid.* 52^a; quatuor (usdes) finierunt; ut uadiob accisorum uadatus est reum Livy. 3, 88 efficitur duo milia decemcentorum et septingenta. ~ aut per quadratos esse dicimus Cael. 3, 2. 10^a: ~uolo dari ei. a ceteris hereditibus aureos ~ GAIUS D. 34. 5. 6 (4); aureos ~ pluresque furto ei abesse Ulp.*dig.* 7. 2. 19. 3; ~sex omni semper cedunt labentia notione; ~ caelum rursus fugientia signa reuisunt Cic.*Arad.* 583(337). **b** ~ (cyathos) quot digiti tibi sunt in manu Pl.*Sr.* 706; quot homines ~ sententiae Ter.*P.* 454; quot genera uoles, ~ nido CATO *Ag.* 40. 4; ~ annos quot habet Cic.*Att.* 8. 8. 2; ~ D. N. 8. 4; quot. contorsit spicula uirgo, ~ ceciderit uir Verg.*A.* 11. 677; quot noua terra parit flores. ~ lana ~ aut plures solum bibit Ov.*F.* 3. 187; quot serui ~ hostes Fozt. P. 261 M.; APUL.*Mun.* q; (*w. part. gen.*) rei publicae satis erat ~ dierum quot C. Mario Cic.*Proc.* 26; ~(*w. quantum*) quantum putabis ei rei satis esse uiui, ~ uitae ablagueato CATO *Ag.* 114. 1; ~(*w. qui*) sunt ~ numero edicti quae praefata sunt Cic.*L.* 5. 7. 2; ~ quotiens ~ quotiens ~ quotiens senatus creuerit in causa fuisse ~ sunt Cic.*Leg.* 3. 8; M. 4. 3. 75; ~(*w. quotiens*) si ~ consulibus meruisse, quotiens ipse consuli fuit Cic.*Balb.* 47; si aduersus uos, ~ labores. ~ suscepisse, quotiens. ductu meo. uobis salus quaesisit est SAL.*Hist.* 2. 98. 1; ~(*-cf.*) nullae nationi ~, tantas, tam continuae uictorias, diatas arbitror quam uobis Cori.*Hist.* 2.

2 So large a number of, so many. **b** (coupled w. *tam*, *talis*, *tantus*). **c** (w. consecutive *ut*).

quod sic ~ amanti mi obuiam eueniant morae Pl.Pas.
619; Mos.874; ~ pius atrocissimae suauit. Cic.S.Rosc.154;
~ mors, molunda Pl.P.75; num. obliu. inibi carmina Virg.
Eg.9-53; milia ~ armorum Prop.2.28c.49; ~ tuae
tuens uisus Ov.Fast.4.182; an repetat ~ uicis patrum
~ quae excidia urbium? Cic.Su.2.23; uidet ~ culcitras
Aet.38.5; CIL 4.2487; obuius ~ re metuit falsi Stat.
Ach.1.95; quae ~ in toga per ~ annos egrediet fecisset Tac.
Ann.1.95 (as sb.) quae possum ~? Hor.Ep.1.62; ex ~
in Atridis aras quod labula erat? Ov.Am.2.12.10; graue
moderationi suae ~ eligere, ~ differre Tac.Ann.2.36; quia
ui ~ simul corripere intutudm dolus interuallae scelerum
poscebat 4.3; ~ (w. numero) in ~ numero libri Gel.14.3.2;
salus, ~ numero iuuenim APUL.Met.4.7; Apol.47. ~ ob
hasce causas ~ tamque uarias Cic.Sest.46; horum omnium
iudicia ~ atque tanta Pis.97; illis ~ et talibus uiros Phil.
2.13; ~ et talis uiros periculo obsidionis liberare cupio
POMP.Ath.8.12a.2; ~ tantaque classis CAES.Ciui.1.85.6;
Suet.Dom.13.2; haec ~ ac talia, ~deceant animos APUL.
Met.9.34; (as sb.) minimum inter ~ ac talia locum obtinent
imagines Tac.Dial.8.4; ~ (without copula) uerba ~ tam suauia
Pl.Poen.310; fortunam, ~ quae ~ res tanta tam opportune
~ concludit Ter.Eu.1047; ~ tam importuns, tam sceleratos
hostis Cic.Phil.12.20; ~ tam opulenti tyranni Liv.25.24.13;
inter ~ tanto maiora scelera Sen.Con.1.2.8. ~ c ~
uestigiis impressa ut in iis errari non posset Cic.Fam.5.
20.5; ~ rationes attulit ut uelle ceteris, sibi certe persuasuisse
uideatur Tusc.1.40; Suet.Dom.15.2.

3 Such a small number of, that many.
uix credent tantum rerum cepisse ~ annos *Epic. Drusi*
339.

totidem, indecl. a. [prec. + IDEM]

1 The same number of (as specified in a preceding connexion).

si mihi linguae centum atque ora sient ~ HOSR.pot. 3(5).2; sex mares et feminae ~ VAR.R.1.1.4; nos. moratos ~ triduum Apameae, ~ dies Synnade Cic.Ath.5.16.27; CAES. Gal.7.75.3; ostia centum, unde ruunt ~ uices VERG. 6.44; mille talenta rotunditernum, ~ altera, porro et tertia succedunt Hor.Ep.1.6.34; LIV.1.43.5; sex ego Pastorum scripsi ~ quae libellos (i.e. 12 books in all) Ov.Tr.2.549; VELL. 2.53.3; cum multis cyathis duobus uel ~ aequae LARG.12.4; noueni caelo dimiserat astra Lucifer et ~ Lunae praeuenerat ignis Stat.Theb.6.239; septima iam rediens Phoebe mihi respicit aegras stae genas; ~ Oetaeae Paphiaeque recursum lampades Silo.5.4.8; QUINT.Inst.12.10.67; TAC. Hist.5.12; xv liberi homines populus est, ~ serui familia, ~ uncti ergastulum APUL.Apol.47; (cf.) quia retulit Aiax esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis auctor Iuppiter est, ~ quae gradus distans ab illo Ov.Met.13.143; (v. numero) equum milia erant sex, ~ numero pedes CAES. Gal.1.48.5.

2 (indicating parity, without specification of actual number) As many. **b** (w. *quot*, etc.) as many (as).

pudere quam pigere praestat ~ litteris *Pl.Trin.345*;
 CATO *Ag.64.2*; nec ~ annos uixerunt, anno enim Proci
 uita breuior fuit *Cat.D.10.90*; potes in ~ classem conuer-
 tere nymphas *VerG.A.12.8*; *Hor.Carm.1.21.9*; *Liv.8.8.6*;
 splendore pro se tot citacitres, ~ corporis decora *Cur.*
 14.6; uuum passam cum piperis albi granis ~ *LARG.9*;
STAT.Silv.4.1.36; utroque parti (*i.e. style of oratory*) ~ modi
Quint.Inst.8.3.8; *TAC.Ann.15.47*; ~(*spid.*) adde sonos ~
 uuum, ~ insere linguas *MAN.4.737*; quoniam ~ mores ~
 figuram (*i.e. as many sorts of behaviour as of appearance*) *Ov.*
Rem.425; si ~ Magni soceros totidemque petentis urbis
 regna sua funesto in Marte locasses *LUC.7.334*; ~(*as sb.*)
 expectabam, ut ~ plurius ~ uel ~ *Plin.Hist.Nat.2.12.1*;
 26.7; ~ b quot sunt ~ *Plin.Hist.Nat.2.12.1*;
 564; quod uaga ~ uouum, ~ quod ego et ~ sumus *Pl.Rud.*
 3.12; habeo tribus ~ quod Atticus *VAR.R.2.5.12*; *Cic.Ver.*
 3.12; quod caputui uiuunt, ~ studiorum milia *HOR.S.*
 2.1.27; si aquam hominibus, in ~ dies quod frumentum
 impoissunt *Liv.29.25.8*; *SEN.Nat.5.17.2*; additis ~
 cyathis xli; quod sint bemaiae lactis *PLIN.Nat.23.126*;
 V. *FL.1.581*; rari quippe boni, numeru, uix sunt ~ quod
 Thebarum potage *Iuv.13.26*; ~(*w. quantum*) tametsi alios
 annos ~ de integro quantum uixi uiam *FRO.AWF.2.p.34*
 (95N); ~(*w. atque*) ut. *Militades* ~ quon ~ nauibus atque
 erat profectus Athenas. ~ rediret *NEP.Mit.7.4*.

3 (in looser use, usu. w. *verbis*) The equivalent number of.

istum ego locum ~ uerbis a Dicaearchio transtuli Cic.*Ac.* 6.2.3; *Fam.* 3.8.4; haec eadem, quae Epicurus, ~ uerbis dicit Hieronymus *Tusc.* 3.118; transfer item, ~ uerbis utare licebit Lucr. 1.870; (=w. quot) te ipsum ~ uerbis edixisse quot uerbis edisse Romae seculi *Cic. Ver.* 1.118; eorum, .et uim et genera definiunt. ~ uerbis quot Stoici *Lucr.* 40; (=as sb.) sunt ~ mea: deprecor illam assidue, uerum dispeream nisi amo *CATUL.* 92.3; dixerit insanum qui me, ~ audiet *HOR.* S. 2.3.298.

totiē(n)s. *adv.* [TOT+IENS]

1 That number of times, as or so often.
b (without rel., etc.).

(w. quotiens) quotiens ibis, ~iens magis placebit CARO Agr.1.1; non me ~iens accipere tua literas, quotiens a Quinto mihi fratre aderantur Cic.Fam.7.7.1; quotiens. ~ fugam cursu temptauit aequiorum, auresos ~iens currus Iuturna retorsit VERG.A.12.485; Volscos, ~iens hostes quotiens patribus expedit Liv.6.15.7; SEN.Dial.1.12.3; quoties. ~ caedes iussit princeps, ~iens grades dei actas Tac. Ann.14.64; (~w. quotienscumque) quotienscumque haras. ~ purgat, ~iens harenam incirere oportet VAR.R.4.24.15; quotienscumque de me senatus sententiam dixit, ~iens iudicauit Cic.Dom.69; (w. quot) subunda dimicatio ~iens quot coniurati superessent Liv.2.13.2; (w. si) ~iens. praetorem exigere denuntiationem intellegendum est, si sit cui denuntietur Ulp.Dig.39.24.6. ~ ter die claro ~iensque clara nocte HOR.Saec.23; quod, consul ~iens, exul, quod de exule consul adiucit Libycis compar iactura ruinis MAN. 4.46; nec ad exemplar pendere et ~iens respicere ad magistrum SEN.Ep.33.8; orba parens. ~super procubere nati reliquias ardet ~iensque aula refertur STAT.Theb.6.36.

2 Such a great number of times, so ofte

~iens monere mirumst Pl.*Mil.*334; an ego ~iens de eadem re audiam? TrR.*Ad.*128; quod hanc tam taetram... pestem ~iens iam effugimus Cic.*Catil.*1; ~iennse igitur sententiam mutas? *Att.*8.14.2; nec diri ~iens arsere cometae VERG.*Gi.*1.488; o ~iens seruus HOR.*S.*2.70; Ti. Sempronius consal ~iens LV.25.6.21; quae ~iens raptaest, praebuit ipsa rapti *Op.*5.132; Thespius. ~iens socer *Stat.**Silv.*3.1.43; fraudibus quae ~iens repressae... rursus oriebantur *Ca.**Ann.*6.16: *Apul.* *Med.*5.30.

totiugi ~ae ~a, *pl. a.* [TOT+-IVGVS] So many together.

~is iam diebus ne fumus quidem visus est *Apul. Met.* 2.24;
haec tanta ac ~a inuitamenta *Fl.* 18; cum ~a sidera..
cursum in aethere comparant *Soc.* 8

totiugis ~is ~e, a. [as prec.] (app.) Combining so many things in one.

tōtum ~ius. n. [next]

1 The whole thing, business, etc., the entirety; the sum of all existing things, all that is; the whole world. **b** ~*sum in eo est ut* (ne), everything depends on the care taken that (... not).

seruasse an perdas ~um *Ter. Ad. 241*; cum intelli-
uolumus. ex parte ~um, ut pro aedificis cum parietes..
dicimus *Cic. de Orat. 3.168*; ~um iudicabis quale sit *Fam.*
14.13; aut ~o cedendum esse..aut ~um possidendum
Liv. 7.18.4; *Sen. Apoc. 8.3*; cum ~um Mysia appellaretur
Plin. Nat. 8.125: mihi ~um de Tyndaridis fabulosum uidetur

QUINT.*Inst.* II. 2.16: *quid* dimidium plus esse ~o dicit GEL. 13.2.13; *facit* ~um quid ~um voluntas defuncti ULF. dig. 5.3.33; (*cf.*) *minus* est ~um dicere quam omnia QUINT.*Inst.* II. 2.16: ~um omni constituto CIC.Tim.43; aut in meliorem emittitur uitam (animus). aut. reuertetur in ~um SEN.Ep.7.1.16; immo uero (mundus) ipse ~um PLIN.*Nat.2.*26; ~aqua. ~quodam compage sub ipsa cum ~o coepisse reor LUC.10.266; (oceanus) ~o circumdatus medio PLIN.*Nat.2.*171. **b** ~um in eo est. tectorium ut concinuntur sit CIC.OF.3.1.31; quoniam ~um in eo sit, ne contractetur. cibi COL.12.4.3; LARG.227; (*cf.*) sed est ~um (<in eo) quid Kalendis Martius futurum sit CIC.Att.5.20.7.

2 (in advl. phrs.): **a** *ex ~o*, Completely, absolutely, utterly. **b** *in ~um*, to the full extent, altogether. **c** *in ~um*, in general.

a spes. ~ non est ex ~o nulla relicta Ov. *Font.* 1.6.28; nec
tamen ex ~o desessere illa (sc. carmina) potes 4.8.72; ex ~o
non sic pueri ut uiri curari debent Cels. 3.7.1.8; leuiter
petendis uel ex ~o non petendis *Inst.* 7.5.1; antequam
ex ~o arbor praenalescat *Col.* 5.6.17; *PLIN. Nat.* 11.54; tollit
... ex ~o duritiam LARG. 128; *CIL* 1.3693.8. b ille ~
moderatissime time, sed in ~um extra metum non est
Sen. 85.24; munia quae domi capessuntur non in ~um
muliebri officio relinquenda sunt *Col.* 12.1.4; in ~um
abstulit terras. ubi Atlanticum mare est *PLIN. Nat.* 2.205;
in ~um diuersa res 31.90; *QUINT. Inst.* 4.1.63; *APUL. Pl.* 9.2;
si in ~um non audiant aut non loquantur *PAUL. ad. 50.2.7.1.*
c hoc in ~um certa sub lege sequendum est *MAN.* 3.390;
utraque res praecipit, sed altera in ~um, particulatim altera
Sen. 94.31; *Col.* 11.2.80; nec mirum aquaticas aut in ~um
uolucres praesagia aeris sentire *PLIN. Nat.* 18.364;
(emplastrum) cicatricem ducit diutini ulceris et in ~um ad
omnia leuia. ~mirificum est *LARG.* 214; in ~um. congrega-
tione criminum accusantem adiuuat, separatio defendentem
QUINT. Inst. 7.1.31.

tōtus ¹ ~a ~um, *a.* [perh. < *toyetos, *toyēd; cf. *TYMEO*] **FORMS:** gen. ~ius; ~ius *Lucr.* 1.988, 2.90, etc., *CATUL.* 17.10, *OV.* Tr. 5.2.22; (w. fem. sb., perh.) *AFRAN.com.* 325; dat. ~i; ~o (masc., neut.) *CAES.Gal.* 7.89.5, *HIRT.Gal.* 8.34.4, *PROP.* 3.11.57, *CELS.* 4.19.2, *LARG.* 56, 206, *HYG.Fab.* 5, *APUL.Met.* 10.28, 11.17; ~as (fem.) *PL.* fr. 120, *NEP.Timol.* 3.2, *Sic.FL.agrim.* p.106, *APUL.Met.* 11.16.

1 (dist. from a part) The whole of, all.
b (in pl.) whole, complete; (w. nums., often used to emphasize magnitude.)

confluges uti conatu campum ~um inuimant ANDR.
trag.18; memento. didimud ~itinc mihi de praeda dare. .
quid, malum? ico. ~um tuom est Plac.Ps.1105; hinc ~um
odum, praefecerant CAES.Gal.5.11.9; ~um lino ad summum
~um ~moduli bipedalis HOR.Sil.3.309; tibi si uersus noster,
~uspe minusus. bene si ~um TURB.13.740; omnia
templa per ~um triduum aequalem tribum habuere LIV.
27.31.9; imperium. ~ius Achaidos OV.Met.7.504; tam
~um ~ue. tenebrae lucem suppressant ut ne prorum qui-
dem am gubernator uideret TER.114.3; iam ~us adest in
proelia Caesar (i.e. all his forces) LUG.7.426; bis. tuum
decies non ~o tabuit anno MART.9.82.5; iuuenem. ~ualla-
tam. ~oculis urbem. non ~o rapuisse de SIL.15.407; nil
habuit. et tamen illud perdidit infelix ~um nihil Iuv.3.309;
hemiolios. qui numerum aliquem ~um in sese habet
didimudque eius GEL.18.14.4; ipsum ignis ~ius deum
(i.e. Cupid) APUL.Met.5.23; (combined w. uniuersus for
emphasis) lupus. gregem uniuorsum uoluit ~um auortere
PL.Trin.171; (w. pl. nouns designating a single entity)
adsumt. Futeoli ~i Ctc.Vers.154; ~is. ~litteris nihil opus
est AH.13.27.1; ~os. ~trahens in bella penates LUG.2.729.
b Graecorum. ~aeres publicae seditis contionis temeritate
admastrator Ctc.Flac.16; qui illum oderunt (H sunt ~i
ordines) Q.fr.3.56.6; postquam congressi in proelia ~as
implicuere inter se acies VERG.Aen.1.631; nec lucem in
thalamos ~is admittit fenestris OV.Ars 3.807; nec te ~is
as infundere pennas lumbinis compello meae STAT.Silv.
5.4.16; neque. ~is ~a quas partibus diligenter inspectis
scire possumus. nati ~um CAUT.Inst.3.9.7; ~as pronuntia-
re. ~horrescunt APUL.Met.7.5; ~non sex ~is mensibus prius
officissem quam ille quicquam coepere? TER.Ad.396; ~a
milia me decem poscunt CATUL.17.2; cum. non ~os c
passus in horis tibi esset progressus B.Afr.70.3; paene decem
~is aluit. annis. uulnus OV.Tr.5.2.13; tribus proximis
mensibus ac ne ~is quidem SURN.Cat.141; sex. ~is
passum milibus permittit contactis APUL.Met.10.35; (cf.)
biduo post aut. ~non ~o triduo nec milia passuum conficiunt
Ctc.Quind.79; (Eraton) quam. lex. fatorem sexta
peregit hieme. nec tamen ~a MART.5.37.16.

2 (indicating that no part of a person or thing is excluded from the action of the vb.) Every part of, the whole of, in its entirety.

b (indicating that an accompanying adj. or attribute applies to every part or aspect of a person or thing).

ut hic modio *Cec.V.67*; communium Pisonis anulus quod ~um
effluxerat *Cic.Ver.A.57*; ut ut volutant ibidem (*sc. uies*)
LUC.6.978; hinnulel pellis ~os operibat amantem Prop.
3.13-35; dum...~ae. residat.. aquae *Ov.Met.9.95*; si o-
mater me cedere caelo iusserit *Fast.6.67*; et ~is immisit
collibus arma *LUC.6.29*; brachia et crura cotidie albebant
...ceterum ~i nudissimis laubabant *Sen.Ep.86.12*; semen
circa ~os (ramulus) nascitur *Plin.Nat.27.55*; nos. uells..
~a iuuenum deducere Troia *Stat.Ach.1.7*; fronte super
tremuli uis ~a cacuminis haerens. ulocuris *LIL.5.505*;
Iuv.8.7; tunica. manus ~as opertentibus *Gel.6(7).12.4*;
iubat. pisces. pedibus. ~os obteneret *APUL.Me.1.25*; ab-
splendere proprio ruerant. perlinii. 3.21; ~os patesce..
Parsyll. pugil. com. ~am. citula ~um hominem
commendandi *Cic.Fam.13.32*; non ego ~us absedet amor,
sed mutius esset, orabam *Tib.1.2.63*; an ~i morimur
nullaque pars manet nostri.? *Sen.Tr.378*; lutei..
honorem. in nuptialibus flammis ~um feminis conce-
sum *Plin.Nat.21.26*; quae Stygios non uolt ~us adire
lacus? *MART.5.25.6*; quae (*sc. filia*). ~um. patrem mirra-

profecto eius ~o optimo. quoque dignissima est *Luc. 6*; studiorem salutarium etiam citra effectum laudanda ~o est *SEN. Dial. 7.20.1*; quae sit condicio itinerum, non exigua iuris ~o est *AGN. agrum. p. 49*; assidua ueterum scriptorum ~one inoleuerat linguae illius uox *GEL. 5.21.3*; *10.29.1*. **b** breuiter aperienda erit totius ~o causae *Rhet. Her. 3.7*; ~o. uaria esse debet, ne. cognoscant artem qui audiat *Cic. de Orat. 2.177*; ~o. rerum efficit admirabilem orationem *Orat. 122*; *QUINT. Inst. 12.10.46*; ~haec. ex aequitatis parte pendet et ~o magis est quam quaestio *SEN. Con. 1.1.14*; an idonea sit (*i.e. to be a priestess*) in ~ones. diuidit *1.2.14*; in qua ~one *πατριάρχης* pro re publica indignandum *QUINT. Decl. 299(p. 180.1.27)*; ~(*w. obj. gen.*) in aequitatis ~onem cadunt etiam quae iuris sunt *SEN. Con. 2.5.17*.

tractator ~ōris, m. [TRACTO+~TOR]

1 A masseur.
sic tractauit ignem quasi illam manum ~ori praestitisset *SEN. Ep. 66.53*.

2 An imperial official, perh. an accountant.

11 *IVLIO AVG LIB XANTHO ~ORI TI CAESARIS ET DIUI CLAUDI ET SVB PRAEF CLASSIS ALEXANDRIAE CIL 6.32775.2*.

tractatrix ~icis, f. [TRACTO+~TRIX] A masseuse.

percurrunt agili corpus arte ~ix *MART. 3.82.13*; *CIL 6.37823*.

tractātus ~ūs, m. [TRACTO+~TVS]

1 The act of handling.
id (i.e. the stain of walnut) conpertum infectis ~u manibus *PLIN. Nat. 15.87*; siue discidentes uirus relinquit mansuescuntque ~u ceu feras, dum radici auellitur planta *17.66*; (iris) subrufa. quae sternumenta ~u mouet *21.41*; *28.82*; *[QUINT.] Decl. 2.17*.

2 The management, exercise (of an activity, occupation, etc.).

qui ipsarum artium ~u delectati nihil in uita sunt aliud acturi *Cic. de Orat. 3.86*; ab opere pulcherrimo (*i.e. oratory*) cuius ~us. plenissimam studiis gratiam refert *QUINT. Inst. 12.11.29*; de his. iudicialis officii ~ibus *GEL. 14.2.20*.

3 The act or process of dealing with a subject or problem, treatment, discussion. **b** a method of treatment.

separatim toto ~u sententia eius indicanda est *PLIN. Nat. 14.45*; crescit. apud me certe ~u ipso admiratio antiquitatis *27.1*; legales. ~us *QUINT. Inst. 3.8.4*; dignam ~u quaestionem mouisti *Tac. Dial. 16.1*; ipso ~u. diffundente se crimine *PLIN. Ep. Tra. 10.96(97).4*; qui diligentius hunc ~um executi sumus *GAUS. Inst. 1.188*; huic nictus ~us est, qui solet in eo quod accessit tractari *ULP. dig. 7.1.9.4*; ~(*w. obj. gen.*) mentibus nostris, quae ~u caelestium crescent *SEN. Ep. 88.28*; ~us aequi ac boni *QUINT. Inst. 12.2.15*; *GEL. 11.15.6*; quid. pertinet ad officium iudicis post condemnationem futuri temporis ~us? *PAUL. dig. 22.1.1.2*; ~(*w. indir. qu.*) ille ~u incurrat, an ipse sibi causam possessionis mutare uideatur *PAPIN. dig. 5.4.10*; quae (*i.e. cases*) dignum habent ~um, an haec actio ad petitionem eorum sufficiat *ULP. dig. 12.1.9.3*.

b quorum duplex ~us est *QUINT. Inst. 3.7.10*; suos habent omnia ista ~us *5.12.7*; plerisque (causis) longiore ~u uis quaedam. accedit *PLIN. Ep. 1.20.3*; haec species ~us plures recipit *PAUL. dig. 19.5.4*; recessum est ab hoc ~u itaque placebat fructus emptoris esse *49.14.50*.

4 Consideration (of a proposed action, policy etc.).

cum ~u habito societas coita est *ULP. dig. 17.2.32*.

tractim, adv. [TRAHO+~IM] In a long-drawn-out manner.

fax (*app. of the sun*) occidit oceanumque rubra ~ obruit aethra *ENN. Ann. 435*; quid si ego illum ~ tangam, ut dormiat? *PL. Ann. 313*; per artus ire. ~ gelidi uestigia leti *Lucr. 3.530*; *6.118*; ~. susurrant (sc. apes) *VERG. G. 4.260*; *SEN. Ep. 40.9*; 'a' littera. ~ pronuntiata *GEL. 6(7).10.1*; *6(7).20*.

tractiō ~ōnis, f. [TRAHO+~TIO] The use of a particular type of adverb according to one classification of parts of speech (the exact type cannot be deduced from the single example offered).

adicebant (*i.e. to the parts of speech*) et adseuerationem ut 'ehēu', et ~onem ut 'fasciatim' *QUINT. Inst. 1.4.20*.

tractō ~āre ~āui ~ātum, tr., (intr.). [TRAHO+~TO]

1 To keep on pulling or dragging, drag about.

~atus per aequora campi *ENN. Ann. 137*; euoluente rapite, coma ~ate per aspera saxa et humum *Pac. trag. 351*; malis morsuque ferarum ~ari *Lucr. 3.889*.

2 To subject to the action of the hands, handle; (also w. ref. to the action of the tongue). **b** to pass one's hand over, rub, stroke (human beings, animals, their bodies, etc.); to manhandle. **c** to manipulate, work (materials). **d** to treat manually (sores, wounds).

ferox est uiginti minas meas ~are sese *PL. As. 468*; nisi qui illud (sc. tintinnabulum) ~at aut mouet. tacet *Trin. 1005*; tales oleagineas diligenter. ~ato, ne liber labore *Cato Agr. 45.1*; cuius arbitrio scire nunc omnes atque omnia uenena ~antur *Cic. Har. 34*; ~ata nota labemque remittunt atramenta *HOR. Ep. 2.1.235*; ipse deus uatum. ~at. ~a. filia *lyrae Ov. Am. 1.8.60*; Progenis rudimenta (*i.e. sketches*). ~on sine quodam horrore ~ant *Petr. 83.1*; CALCIAMENTORVM. ~QVAE SVTORES ~ARE SOLENT *CIL 5.181.32*; haec. gaudet ~are rudentis *Iuv. 6.102*; omne frumentum quod inter manus opifices ~auerant *APUL. Met. 9.30*; (*in fig. phr.*) gubernacula rei publicae ~are in maximo cursu ac fluctibus *Cic. Sen. 20*; (*transf.*) non consili, non ingeni. armis egere rem publicam, uae didiceram ~are *Brut. 7*; ~uti mellis

lactisque liquores iucundo sensu linguae ~entur in ore *Lucr. 2.399*. **b** eos (sc. pullos). cum stent cum matribus, interdum ~andum *VAR. R. 2.7.12*; pellis. ~at tadium ~anti dura resistit *VERG. G. 3.502*; *Ov. Pont. 3.3.20*; leonem ora a magistris impune ~antur *SEN. Ben. 1.2.5*; (delphicus) praebens. se ~andum *PLIN. Nat. 9.26*; inserubat equo iesum quae leuabat ~ando *Sen. 7.342*; illa ~ans lanuginem eius *SURT. Nero 34.5*; (*poet.*) corpora suci. suauius omnia ~ant uicta linguae circum sudantia templa *Lucr. 4.623*; ~meame hinc inuita hospitium. ~atam et ludificatam. ~PL. *Mil. 490*; *510*. **c** terram caue cariosam ~es *Cato Agr. 34.1*; necdum res igit sciant ~are *Lucr. 5.953*; aere solura. ~abant *5.1289*; ad infinitum fertilis, uerum asper ~atu (marga) *PLIN. Nat. 17.44*. **d** uolnera. nisi tacta ~atque sanari non possunt *Liv. 28.27.7*; caro. ~carcinomati similis cum periculo ~atur *Cels. 7.14.4*; ante inflammationem. ~tutus omnia ~antur *8.2.6*; (*cf.*) ut corporum ita animorum mollior uitia ~anda sunt *SEN. Ben. 7.30.1*.

3 To have dealings with, have to do with (a person). **b** to deal with (conditions).

eamus. ad matrem tuam. quae te magis ~auit *Pl. Rud. 1181*; satis comode mihi uideor eorum (sc. publicanorum) consuetudinem ~us ~andoque cognosce *Cic. Ver. 2.181*; **b** pontum ~are per artem nescius *Sen. 4.713*.

4 To deal with, treat (in a given manner); **male** ~are, to maltreat. **b** (refl.) to conduct oneself.

ego te. ~ut merita es de me. ~are exsequar *Pl. As. 160*; haec arte ~abat uirum ut illius animum. ~incerderet *TER. Haec. 366*; quod amicum. meum. tam crudeliter scelerate nefarieque ~asses *Cic. Ver. 2.117*; quem ad modum ~arere, audiebam *Fam. 2.17.6*; quanta sanctitate. socios. ~asset *NEP. Lys. 41*; ~ari mollis aetas imbecilla uolet *HOR. S. 2.2.85*; nimis delicate fortuna nos ~at *SEN. Nat. 5.18.8*; me praedia materna parum commode ~ant *PLIN. Ep. 2.15.2*; populum. tanta. comitate ~auit *SURT. Tr. 8.2*; quae (sc. Venus) cum mortali puella partiarum maiestatis honore ~or *APUL. Met. 4.30*; ~non est (hoc demerent esse), male ~are, rem publicam laedere *QUINT. Inst. 7.3.2*. **b** ita me in re publica ~abo ut meminim semper quae gesserim *Cic. Catil. 3.29*; *Fam. 13.12.11*; (*cf.*) feruam ut mentem regas placideque ~es *SEN. Med. 559*.

5 To work on, manipulate (a person, his mind, etc.).

haec perinde accidit ut eorum qui adsunt mentes uerbis ~antur *Cic. Brut. 188*; huius eloquentiae est ~are animos *Orat. 97*; paulatim permulcendo ~andoque mansuefecerant plebem *Liv. 3.14.6*; sic horrida pectora ~at nequiquam mulem *Tac. Ach. 1.274*; ille ~andorum animorum artifex *QUINT. Inst. 11.1.85*; simul. illud reputate, turbide et seditiose ~auerit exercitus *Piso Tac. Ann. 3.12*.

6 To manage, handle (affairs, etc.). **b** to employ, handle (means, resources, etc.).

minus qui caute. suam rem ~auit *Pl. Trin. 327*; in pecunia maxima ~anda procurandaque uersatus *Cic. Font. 5*; seruus meus, qui meam bibliothecam. ~auit *Fam. 13.77.3*; ipsa domus a redemptoribus ~atur non indiligenter *Q. fr. 3.2.3*; triginta uiros. qui rem publicam eorum ~arent *SAL. Cat. 51.28*; *Liv. 7.21.7*; ut dubia prudenter ~es, aduersa fortiter *SEN. Ben. 6.35.1*; QUI. RATIONES COMMVNES NEGOTIUMVE QVOD COMMUNE. GESSERIT ~AVERIT *CIL 2.1064.5.24*; uiresque modosque imperii ~are manu *Tac. Silv. 5.1.88*; tum a praetoribus ~abatur aerarium *Cic. Hist. 4.9*; mulieres. ~ipsae sibi negotia ~ant *GAUS. Inst. 1.190*. **b** commodata in incommoda corporis. quomodo ab animo ~ata sunt *Rhet. Her. 3.13*; uox, quae ~ata uarie est *3.21*; quia de uersura re ~ari solent, communes (loci) a ueteribus nominati sunt *Cic. de Orat. 3.106*; nec uetera aut tralata aut ficta uerba. ~abimus *QUINT. Inst. 11.1.6*.

7 To carry out, practise, perform (an activity, task, etc.). **b** (of an actor) to render, perform (the part of a character). **c** to spend (one's life) in a particular manner, live out.

qui artem ~ent musicam *TER. Ph. 17*; duo sunt. genera facietiarum, quorum alterum re ~atur, alterum dicto *Cic. de Orat. 2.239*; incisim. et membratim ~ata oratio *Orat. 225*; quibus. modis ~etur blanda uoluptas *Lucr. 4.1263*; ne forte putes me, quae facere ipse recusem, cum recte ~ent alii, laudare maligne *HOR. Ep. 2.1.209*; consilia. ~atu dura *Liv. 35.32.13*; bella. non puero ~at agenda *Puer. Ov. Ars 1.182*; dum studia etiam nocte ultima ~at *SEN. Dial. 1.2.11*; satis ipsum nomen philosophiae, etiam si modeste ~etur, inuidiosum est *EP. 5.2*; ego, quae thalamus nec si pax alit maneret ~arem sensu *Tac. Theb. 8.626*; pauca admodum ui ~ata quo ceteris quies esset *Tac. Ann. 1.9*; Augustus cognitionem de famosis libellis. ~auit *1.72*. **b** cuius personam. in scaena ~are consuevit *Cic. Q. Rosc. 20*; cum ~aretur *Atrous*, personae seruendum fuit *Off. 3.106*; ut. credas. partis minimum ~are secundas *HOR. Ep. 1.18.14*; *GEL. 2.23.13*. **c** quam uitam aut ubi hoc/iste ~atam? *Rhet. Her. 4.33*; uitam ~abant more ferarum *Lucr. 5.932*.

8 To examine, consider (problems, etc.). **b** (intr.) to carry on a discussion, deliberate.

quae (*i.e. contents of the book*) cum studioso ~are coepissent *Cic. Brut. 15*; ~a definitiones fortitudinis *Tusc. 4.53*; haec ratio. uidetur tristior esse quibus non est ~ata *Lucr. 1.944*; ~atas inter Eumenem et Persea condiciones amicitiae *Liv. 44.13.9*; num. omnia consilia cunctis praesentibus ~ari. ~occasione uelocitas patitur? *Tac. Hist. 1.83*; tunc ~atae Massiliensium preces *Ann. 4.43*; qui semper fuit curae sic iura publica ut priuata. ~are *PLIN. Ep. 8.14.10*; et caelo descendit *πρόβη αἰανόβη*. memori ~andum pectore *Iuv. 11.28*; hoc idem ~ari et in fidei uoce potest *ULP. dig. 17.1.20.3*; (*w. noun cl.*) ille. ~are procliorum uias et quae sibi. saeua uel prospera euenissent *Tac. Ann. 2.5*; ~(*writers*) semper. habuit in ore Platonem, Aristotelem. ~ quos quidem tibi. diligenter ~andos. censeo *Cic. Fin. 4.79*; grammaticum. perquirere quos. ~aret auctores *SURT. Tib. 56*. **b** ~andum est. cogitandumque ut uictoriam. obtinere possimus *CURT. 10.6.8*; ~simulata deditio, dum de conditionibus ~at, praefectis Antigoni imposuit *NEP. Eum. 5.7*; huius accedunt signa, de quibus ~antem *QUINT. Inst. 7.2.46*; quoniam de religionibus ~abatur *Tac. Ann. 3.71*; cum quibus de negotiis. ante ~aret *SURT. Aug. 35.3*; *Cl. 26.3*; ~(*w. super*) eam rem super qua ~auissent *GEL. 1.23.5*.

9 To deal with, discuss, treat (a subject or theme in oratory, literature, art, etc.). **b** (w. indir. qu.). **c** (intr.).

alios pictores nil moror huiusmodi ~are exempla *Pl. Poen. 1273*; nequaquam satis esse reperire quid dicas, nisi id inuentum ~are possis *Cic. de Orat. 2.176*; nunc ~are causam instituius frumentariam *VERG. 3.10*; Catonem. cum in senatu sententiam diceret, locos graues ex philosophia ~are *Parad. 1*; ANTEQVAM TABVLAS PVBLICAS SCRIBAT ~ETVE IN CONTIONE *CIL 1.594.2.3.17*; molium ex Metello consule ciuicum bellicae causas. ~as *HOR. Carm. 2.1.7*; *SEN. Ben. 4.1.7*; scrupulosius. ~abo uentos *PLIN. Nat. 2.118*; saepe duplex unum pagina ~at opus *MART. 2.77.6*; duo genera materiarum apud rhetoras ~antur *Tac. Dial. 35.4*; *Iuv. 16.7*; sequenti loco poterit haec iuris materia ~ari *GAUS. Inst. 2.191*; eum (librum). in quo plura de piscium genere ~ata sunt *APUL. Apol. 36*; (*w. abst. subj.*) gaudet. aerumnas dolor ~are *SEN. Tro. 1067*. **b** ~abat quam turpiter fecissent Lacones hoc *SEN. Suas. 2.16*; ~atur, quomodo se gerere homines. debeant *SEN. Ben. 2.18.1*; solet ~ari. utra (lex) sit antiquior *QUINT. Inst. 7.8*; quae sit rerum inuentio. ~auimus *8.3.90*; *Tac. Ann. 1.13*; non male ~abitur. an mandati actionem habet *ULP. dig. 17.1.29.1*; *24.1.32.1*; si. fure coeperint, quid faciendum sit ~amus *24.3.22.7*. **c** Trebelliani exceptione non utetur, ut Marcellus ~ans admittit *ULP. dig. 15.2.1.8*; (*impers. pass.*) ~atum ita est apud Celsum libro septimo *17.2.58*; ~(*w. de*) de utilitate supra ~auimus *QUINT. Inst. 2.20.10*; *7.4.28*; ~(*fol. by acc. and inf.*) hic ~auit: ne exemplum quidem utile esse *SEN. Con. 1.5.8*; Scaeuola plenius ~at. hanc actionem honorariam locum habere *ULP. dig. 47.4.1.10*.

tractōrius ~a ~um, a [TRAHO+~TORIVS] Concerned with pulling or hoisting.

est. tertium (genus machinarum) ~um, id autem Graeci βαρουλκόν uocitant *VITR. 10.1.1*; de ~is rationibus *10.3.1*.

tractum ~i, n. ~a ~ae, f. [pple. of TRAHO] A thin sheet of pastry.

Cato Agr. 76.1; de mortario tracta linito, ~a addito singulatim *76.4*; *78*; de ~is caso melle sparsas pugnam altas facto *82*; (*fem.*) cum (sc. panem). ~ad speciem ~ae subigit *PLIN. Nat. 18.106*.

tractum ~i, n. [as prec.] A flock (of wool drawn out for spinning).

lanea ~a *VAR. Men. 325*; ~a. de niueo uellere ducta *Tis. 1.6.80*.

tractus ~a ~um, a [pple. of TRAHO] (of style) Drawn out, extended, lengthy.

genus orationis fustum atque ~um *Cic. de Orat. 2.64*; ~a quaedam et fluens expetit, non haec contorta et acris oratio *Orat. 66*.

tractus ~ūs, m. [TRAHO+~TVS]

1 The action of dragging or pulling along. **b** (applied to the movement of a snake; of a swimmer).

ubi mare. saeuire. coepit, limum harenamque. fluctus trahunt. Syrtis ab ~u nominatae *SAL. Jug. 78.4*; equi labor est. ~u. gementem ferre rotam *VERG. G. 3.183*; *Ov. Met. 1.59*; plures (pisces) secundo ~u (*i.e. of the net*) capi quam primo *PLIN. Nat. 9.56*; sera in praetenu linea premente harenas uersandoque ~u ipso secante (marmor) *36.51*; fabricatus est rater cui superpositum conuiuium nauium aliarum ~u moueretur *Tac. Ann. 15.37*; loro. inhaerebat (anus) ut me procurerem. ~u sui sequebatur *APUL. Met. 6.27*. **b** uoluens. ~ibus idem. serpens *Culex 163*; per urbis celeberrimas partes. leni ~u labi coepit (serpens) *V. Max. 1.8.2*; (*w. obj. gen.*) ~u squamea crepitantis harenam sulcat *Ov. Met. 15.275*; ~nunc alterna ferens in lentos brachia ~us *MAN. 5.423*.

2 The action of causing things to move in a particular course, direction, etc. **b** (transf., of speech, style).

(of heavenly bodies) omnia (sidera) concordi ~u ueniuntque caduntque *MAN. 1.537*; quae fuerant surgentia limite recto sidera curuato ducentur in aethra ~u *3.333*; praecipiti ~u. demittitur undis (Scorpius) *GERM. Arat. 398*; ~(*of rivers, the sea*) leni ~u e fontibus labens (amnis) *CURT. 3.4.8*; longo. ~u aestuat unda minax *Lucr. 5.565*; concita ~u gurgitis effugiens inuenerat hasta cruorem *QUINT. Theb. 9.281*; annium. multo. gurgitis ~u fluentium *QUINT. Inst. 12.2.11*; ~(*of other things*) rauco. ad litora ~u. freta curua ferunt (uenti) *V. Fl. 1.614*; (nubes) uectores humilium meant. ~u signiore *APUL. Soc. 10*. **b** ~u orationis leni et aequabili *Cic. de Orat. 2.54*; pares elocutionum ~us *QUINT. Inst. 4.2.118*; cetera quae continuo magis orationis ~u decurrunt *5.8.2*; ~u et suauitate. placet (historia) *PLIN. Ep. 5.8.10*.

3 The action of drawing in (air or liquids).

ex ~u caeli et expressionibus spiritus. uoces. nasci *VITR. 9.8.4*; continuus. ~us aquarum *Luc. 4.368*; spiritus. ~ qui animalia. ~us sui uitali. ope uegetat *APUL. Mun. 10*.

4 The action of pulling at a thing (so as to extend it), drawing out; (also) the action of pulling away. **b** the fact of being extended or spread out.

longo uellera molliat. ~u *Ov. Met. 6.21*; tendunt illi (sc. famuli) ~uque uicissim taura terga domant *V. Fl. 6.359*; ~alii utant gemmantem (uineam confodi); deuti enim oculos ~uque intrantum deteri *PLIN. Nat. 17.188*. **b** ut. arborum ~u equitatus hostium impederetur *Nep. Mil. 5.3*.

5 The track or trail left by a moving object. **b** the drawing or tracing of a line. **c** (transf.) a train (of causes).

nocturnas. faces caeli. nonne uidet longos flammarum ducere ~us? *Lucr. 2.207*; manant sanguinea per ~us undique guttae *Culex 181*; *VERG. G. 1.367*; longo. ~per aera ~u fertur (Phaethon) *Ov. Met. 2.322*; stellae. longo ~u cum luce multa praeteruolantes *SEN. Dial. 12.8.6*; nocturnos ignium ~us *Ep. 94.56*; *Lucr. 2.270*; ubi puppes sulcato uariis duxerunt gurgite ~us *3.551*. **b** cuius (sc. urbis) est

~us ductusque muri. Romuli. sapientia definitus Crc. Rep.2.11; si qua incoerit fallit let littera ~ u Propr.4.3.5; ordine o, qui litorum ~ u flet PLIN.Nat.3.46; c fatum. Graeci eluapuvn ~ a ~ quodam inuicem causarum se continentium uolunt dici APUL.Met.38.

6 Extension in space, expanse, extent; distance. b (transf.) extension (of a word in forming a derivative).

flumen. a quo aberat mons ferme milia uiginti ~ u pari (i.e. parallel) SAL.Jug.48.3; qui ~ us castrorum quaque forma esset Liv.3.28.1; regio perpetua ~ u inhabitabilis MELA.1.23; Iuenera. ~ utrimque aequali ~ u litorum oblonga 3.53; cum medio iaceant immensis ~ibus Alpes LUC.2.630; in nalem. ~ longo ~ u fallacem PLIN.Nat.8.23; laterum ~ us spatiosae pectora seruat. ~ thorax STAT.Theb.4.173; magna ~ us imitatio Romae. ~ moenia SILV.3.5.76; (auster) immenso nubium ~ u ualidus Crc. Ann.2.23; ~ si longiore ~ u ueniet (aqua) PLIN.Nat.31.57; qui. ~ redium. meatu Euripum. ~ habent. teque ultima ~ u Anthedon (a town) STAT.Theb.3.374. **b** in ~ u et declinatione talia sunt, qualia apud Ciceronem 'beatitas' et 'beatitudo' QUINT.Inst.8.3.32.

7 A tract, region (of land; also of sea, air). ~ us ille celeberrimus Venafraus Crc. Planc.22; in eo ~ u oppidi CAES.Civ.3.112.8; indicio est ~ u surgens oleaster eodem plurimus VERG.G.2.182; ~ us uter pluris lepores, uter educet apros HOR.Ep.1.15.22; LIV.7.25.4; in ultimo Hispaniae ~ u VELL.1.2.3; Tamarici. incolunt in eo ~ u ultimi MELA.3.11; Scythia et totus ille ferarum indomitarumque gentium ~ us SEN.Dial.12.7.1; murratur. ~ collibus summis cadit ~ uque longo litus ac petrae gemunt AG.468; nemorosi frutescosque ~ u. cura COL.2.2.11; eodem ~ u insularum PLIN.Nat.13.141; si. ~ diuerso. hospita ~ u uenit ausi STAT.Ach.1.374; inter longum ~ um et inter plures possessores rigor durare debet Crc. Fl.Agrim.p.106; (as a territorial division) PROCVR ~ us KARTHAGINIENSIS CIL.8.17900.31; ~ deum. ~ ire per omnis terrasque ~ usque maris VERG.G.4.202; tabida membris corrupto caeli ~ u. uenit. ~ lues AG.4.138; in altos nubium ~ us HOR.Carm.4.2.27; MAN.4.629.

8 Prolongation in time, continuation; lengthening, drawing out (of speech, etc.). b a length, period, extent (of time).

continuo ~ u doloris V.MAX.9.2.2.1; simili lux postera ~ u V.FL.2.664; eludi Parthum ~ u belli poterat TAC.Ann.15.10; durante ~ u et lentitudine mortis 15.64; POMPOIN. dig. 45.1.12; si. ~ actor adferret ~ u temporis futurum, ut res pereat GAIUS dig.3.12; ULP. dig.28.8.5.1; latitare. ~ est cum ~ u aliquo latere 42.4.7.8; ~ quanta haesitatio ~ usque uerborum Crc. de Orat.2.202; ~ niant iambum ~ibus spondacilis MAUR.2234. **b** fulmina. ~ perpetuo. ~ acui labentia ~ u LUCR.1.1004; hoc ~ u temporum. ~ ab Elissa Tyria. ~ Carthago conditur VELL.1.6.4; quae recta in exortu suo consurgunt signa longiore ~ u tenent lucem PLIN.Nat.2.81; similiter post secundum et tertium ~ um uisuras. ~ crescere PAUL. dig.12.1.40.

trāditiō ~ōnis, f. [TRADO+TIO]

1 The handing over, delivery (of goods, possessions, etc.); surrender (of persons, territory, etc.).

in mercando. ~ emptionibus et ~ onibus dominum mutant (onagri) VAR.2.6.3; cum. ~ diceret faciem pupillo ~ onem esse Crc. Ver.1.132; si (res). ~ corporales sunt et ob id recipiunt ~ onem GAIUS Inst.2.19; post uenditionem ~ onemque Ed. Aed. Cur. (Font. iur. p.238) 56.1; ULP. dig.13.7.1; ~ (w. obj. gen.) abalienatio est eius rei. ~ o alteri nexu Crc. Top.28; genus admonitionis fuit ~ o coram pugillarum SUTR. Aug.39; ULP. dig.8.3.1.2; ~ alias (urbes). sine ~ one liberis iuberi esse LIV.33.3.12; ~ one oppidorum maritimae orae 34.30.1; V.MAX.8.14.4; ~ one Iugurthae PLIN.Nat.37.9.

2 The transmission of knowledge, teaching. b the handing down of knowledge; an item of traditional knowledge, belief, etc.

non est infinito spatio ad ~ onem opus QUINT.Inst.12.1.16; quibus. ~ uerbis Pauonius hanc ~ onem eius eluserit GEL.3.19; quaequam super istis uerbis grammatica ~ o sit 8.13; ~ (w. obj. gen.) adice, quod tallum studiorum ~ o miscet animos SEN. Ben.6.17.2; prope nudam praeceptorum ~ onem QUINT.Inst.3.12; futura tibi sacrorum ~ o perneccaria est APUL. Met.1.129. **b** ut. ~ in ~ one supremorum accipiant. ~ propriam memoriam TAC. Ann.16.16; ~ GEL.13.23.14; Incomptam. ~ onem rei non exploratae 16.5.1.

trāditor ~ōris, m. [next+TOR] One who hands over.

interfecto ~ ore TAC. Hist.4.24.

trādō ~ere ~idi ~itum, tr. [TRANS+DO] FORMS: *transd.* I.1.583.54. TER. Ph.2, ACC. *trag.* 366, 630. FRO. Aur.2.p.34(95N); *transque dato* (tm.) Lex XII(Font. iur. p.40); ~edissee (= ~edissee) FJRA.3.132.15.

1 To hand or pass over (to a person). b to hand over, give (to a person to hold); to transfer (to a position). c to deliver, hand over (to the operation of natural forces, etc.).

mi ~e istuc. magis decorum libertum. ~onus in uia portare PL.A.5.689; istos rastros uilico. ~ facito coram ut ~as in manum MER.278; TER. Ph.829; cum. ~ pyxidem teneret in manu, conaretur ~ ere, nondum tradidisset Crc. Cael.63; solent nominare, cui poculum ~itur sint Tusc.1.96; eques. ~ litteras. ~ Fului et senatus consultum ~it LIV.26.15.8; nymphaeum ~idit uiri armigerae faculum OV. Met.3.105; V.FL.5.242; cum retro pueris obsonia ~as MART.3.23.1; lucernam et oleum ~e confestim APUL. Met.2.24; ~ (w. gāve). qui testamentum ~et tibi cumque legendum HOR. S.2.5.51; SUTR. Aug.85.1. **b** at illa furens. ~it equum comiti VERG. A.1.1710; ~entes. ~ arma ubi quid inquit esset. ~ et trahentes alii alios LIV.5.47.2; optimum uisum est ~. ~lequos et pedestri pugna inuadere hostem 6.24.10; ~ (w. per manus) CAES. Gal.7.25.2; saxa. ~ praerupta iter impediunt, ut arma per manus necessario ~erentur Crc. i.68.2; ~ (w. inter se) fasces. ~ per manus stramentorum. ~ inter se

~itos HIRT. Gal.8.15.5; ~tunc se fluctigero ~it mandatuque paroni Crc. Marius 1r.3; ~it quoque de speculo in speculum ut ~atur imago LUCR.4.302. **c** pinnas. ~nouo ~ere soli gessit SEN. Her. F.147; ~it rapientibus ultro arma uadis STAT. Theb.9.236; ~turgus. ~soli scicandum ~imus APUL. Met.4.14; ~ (poet.) fluminibus tu nostros ~e dolores Dirae 64; ~ (w. ephegetic inf.) tristitiam et metus ~m. ~in mare. ~portare uentis HOR. Carm.1.26.2.

2 To hand over, deliver (into the keeping or control of a person, institution, etc.). b to pass on (non-material things). c to impart, pass on (qualities, attributes, etc.).

uxor renuntiat uiro parum cito sibi balneas ~itas esse GRACCH. orat.45; cum. ~ quae acceperat ~ere deberent Crc. Ver.4.140; non pecunia omnis et publica et priuata aduersario ~ita? AB.8.3.4; me. ~minuscum. uillam Quinto ~iturum 14.13.5; simul ac ludorum apparatus is qui curatur essent ~idisset 15.12.1; FAM.3.56.2; complures contumeliosos libelli proponebantur, quidam etiam ipsi Antonio ~ebantur SEN. Suas.1.6; LUC.3.350; ~ (w. illi) si mortis causa ~iturum mihi iusserim iurari tradere JULIAN. dig.24.1.41; ~ (w. gen. or abd. of price) Apronio multo ~ minoris quam alii potius uideret ~idisse Crc. Ver.3.148; qui nescio quid fruioli ducentis milibus ~eret SUTR. Cal.39.2; ~ (cf.) dixit Q. Iulius Priscus. ~edissee id mancipium s(u)pra scriptum Eutychen bonis conditionibus FJRA.3.132.15; ~ (w. gāve). alterum Thracibus. Macedonia. spoliandam ~idisse Crc. Sest.49; ut terram inuenias, quae eam tibi ~et habendam OV. Ep.7.15. **b** ego hoc eccetum lepide tibi ~am PL. Cwr.385; ut quae mandata amicis ~am MER.385; ~nt operas mutuas TER. Ph.267; ocularios. ~entes compositiones LARG.38; emeritis Musis. ~idit annos MART.7.63.11; QUINT. Inst.1.12.3; ~ (in argument) ut et mihi, quae ego uellem non esse oratoris, concederes et ea ipsa. ~ oratori propria ~eres Crc. de Orat.1.74. **c** probi iuriam facilius accipiant quam alteri ~unt MET. Num. orat.4; quod ab his (sc. parentibus) nobis uita, patrimonium, libertas, ciuitas ~ita est Crc. Red. Sen.2; cupio iam uigiliam meam, Brute, tibi ~ere FAM.11.24.1; nondum ~iderat uictas ultoribus artes Graecia OV. Fast.3.101; Naso parum prudens, artem dum ~it amandi PONT.2.10.15; artes, quibus erudiuntur ingenuli, ~idit SEN. Ben.3.21.2; FLAMMAM ~ERE VTEI LICEAT CIL.4.4967; Hippocrates. ~initia disciplinae ab iureiurando ~idit LARG. pr.2.1.28; V.FL.1.475; STAT. Theb.9.29; TAC. Ag.28.2; JUV.6.239; ~ (w. subj.) motus. ~ unus alteri mouendi se originem ~it APUL. Mun.27.

3 To hand over (to an enemy or opponent), surrender. quoi, si hinc superescit, Spartam atque Amyclas ~o Acc. trag.266; siue timore perterriti, ne armis ~itis supplicio adficerentur CAES. Gal.1.27.4; Galbae regis duobus filii armisque omnibus ex oppido ~itis 2.7.1; nauis ex portu. ~educunt, pecuniam ex publico ~unt Crc.2.22.5; pacti ut arma atque equos ~erent LIV.2.52.2; qui. ~um castra ~erentur, in potestatem hostium uenerunt 2.39.9; ~ (poet.) adeptus Hector ~idit fessis leuiora tolli Pergama Graia HOR. Carm.2.4.17; ~ (w. in+acc.) Gabina res regi Romano sine ulla dimissione in manum ~itur LIV.7.34.10; omnia quae nunc sub Carthaginiensibus sunt in ditionem ~unt 26.43.4; ~ (refl.) Galli. ~ praetoribus se ~unt SAL. CIL.45.3; ~ (w. gāve). custodiendum. ~ praetoribus se ~unt LIV.22.53.13; ~ (to wild animals) quid. ~ rabidas. ~is ouile lupuli OV. Ars 3.8; rogant. ~ feriant paret. populandas ~ere terras MET.1.249; ~ (w. abs. obj.) causam ~ere aduersariis, etiam id lex coegit? TER. Ph.237; leges. ~ maiestas. ~ ustra, diuina et humana omnia hostibus ~ita sunt SAL. Jug.31.9; V.MAX.7.36; (Atalanta) dum colligit. aurum. ~iuueni uictoriam ~idit HYO. Fab.185.4; ~ (transf.) cuius ego ne beneficiis quidem sententiam meam ~idisset Crc. Pis.79.

4 (w. temporal force) To hand down, bequeath. hanc maiores famam ~iderunt tibi tui PL. Trin.642; noster. ~itidem est mos ~itus illinc ACC. poet.3.5; erat apud Heium sacrum. ~ in aedibus a maioribus ~itum perantiquum Crc. Ver.4.4; populi Romani gloria quae uobis a maioribus. ~ summa in re militari ~ita est MAN.6; si omnia. ~ ueteribus et ~itis instituta acta esse dicere DOM.122; lituus iste uester. ~ unde nobis est ~itus DIV.1.30; ~itis exemplum posteris SAL. Hist.1.55.25; ~itum ab antiquis morem HOR. S.14.117; LIV.7.26.13; tibi succrescant iuuenes. ~ et ~ant porro Caesaris usque genus ELEG. MAEC.174; pariant. ~ desideria non ~itos uultus PLIN. Nat.35.9; diuus Iulius. ~ Britanniam. ~ potest uideri ostendisse posteris, non ~idisse TAC. Ag.13.2; Asinili Pollionis scripta egregiam eorumdem memoriam ~unt ANN.4.34; morbi quoque per successiones quasdam. ~untur PLIN. Ep.1.12.4; SUTR. Nero.1.2; ~ (w. gāve). uolet haec (monumenta). ~ bonis ciuibus defendenda, non spolianda improbis ~ere Crc. Ver.4.82; illi sacra quaedam. ~ nobis facienda ~iderunt LIV.5.52.8; ~ (w. per manus) OV. PONT.1.2.100; consulatum nobilitas inter se per manus ~ebat SAL. Jug.63.6; ~ itaie. ~ per manus religiones LIV.5.51.4; ~itam a maioribus per manus in hoc usque tempus libertatem QUINT. Decl.348 (p.371.1).

5 To hand over (a person, etc.). to be at the disposal of another; (refl.) to put oneself at the disposal (of). b to entrust (to the practitioner of a profession). c to hand over in marriage. hunc qui ad carnificem ~erent PL. Rud.857; ut eam non possim suis ita. ~ ut studui ~ere TER. Eu.870; obsidium, quos Pontio ~itos supra demonstrauimus HIRT.19; luctuosum scilicet ~it alkeni cum bonis, luctuosus inuicem Crc. Quint. 95; nisi. ~ maus. ~ dominae. ~i barbarae paelix HOR. Carm.3.27.65; Vitruuium. ~ ausi ~itum LIV.8.20.6; pontifex Iulius, cui lictores Decius ~iderat 10.29.3; OV. Met.3.575; qui pfectibus primoribus ~idit TAC. Ann.6.42; uirgo. ~ Vestalibus ~idit GEL.1.12.9; ~ (w. imagination) deinde ~o tibi hominem scilicet miserum nec beatum SEN. Ep.92.22; ~ OV. Fast.3.868; teneros agnos. ~ ianio ~it COL.7.3.13; ~ (w. purpose expr.) cum iugulandum uobis ~iderat Crc. Phil.2.5; ~ erat aeger. domum. ~ ad eum statim uenimus eique nos totos ~imus Q. fr.2.3.5; ~ (cf.) gentes facilius est barbaras. ~ regere, quam animum suum continere et ~ere sibi SEN. Ben.5.7.5. **b** (to a doctor) cum aegrotus alii medico ~itus sit Crc. AH.6.1.2; CELS.3.9.2; priusquam se suosque ~at medico LARG.

pr.p.4.1.9; ~ (to a teacher) cui ~as. ~ filium magistro quaeris MART.5.56.1; priusquam rhetori ~antur (pueri) QUINT. Inst.1.10.1. **c** haec ubi nubilibus primum maturuit annis. ~ita Pico est OV. Met.14.336; TAC. Ann.4.40; Tlepolemo puellam. ~ lege ~idere APUL. Met.7.13; ~ (cf. sense 3) ultro Penelopam. ~ potiori ~e HOR. S.2.5.76; ~ (applied to a homosexual union) ~itur ecce uiro clarus genere atque opibus uir JUV.2.129.

6 To hand over (persons, tasks, responsibilities, etc.) to another's charge, entrust.

et meam partem loquendi et tuam ~o tibi PL. As.517; idcirco huius nostrum ~itast provincia TER. Hau.516; ciuitatum regendarum oratori gubernacula sententia sua ~idit Crc. de Orat.1.214; causam mihi ~idit S. Rosc.149; se ulteriore Galliam Domitio. ~itum FAM.16.12.3; ab omnibus legatis. ~ quibus legiones ~iderat CAES. Gal.5.25.5; nuper mihi ~idit Aegon (sc. pecus) VERG. Ed.3.2; A.5.713; reliquis copias. ~ capium ducere iussus ut Q. Fului proconsuli ~eret LIV.27.40.14; inter insaniam publicam et hanc, quae medicis ~itur, nihil interer nisi quod. ~ SEN. Ep.9.4.17; V.FL.2.606; TAC. Ann.12.60; superiora (i.e. the upper regions) esse deo ~ita APUL. Mun.33; ~ (w. gāve). cui rem publicam cupio ~ere incolumem ab his tantis periculis defendendam Crc. Mur.80; legionum. ~ secundam et quartam decimam itinere terrestri P. Vitellio ducendas ~it TAC. Ann.1.70; eas (sc. sorores). ~ Zephyro ~it reportandas APUL. Met.5.8.

7 To introduce (a person to another).

is. ~Caesenniae fuit amicus. ~ amicus a patre aut a uiro ~itus? Crc. Cael.14; Philogenem et Seium ~idi. ~ Xenonem commendauit AH.5.13.4; CAES. Civ.3.37.1; fallitur et quon dam non dignum ~imus HOR. Ep.1.18.78; OV. Fast.3.629.

8 To hand over, deliver (to a condition, situation, etc.). b (refl.) to give oneself up to (a practice, condition, etc.).

Orchi ~itus thesauri NAEV. poet.64.3; te in pistrinum scis actutum ~ier PL. Mos.17; ~as ILLVNC FEBRI QVARTANAE TERTIANAE COTIDIANAE CIL.1.420.50; publicanos miseris. ~idit in seruilitum Iudaeis Crc. Prov.10; legationes. ~entis in fidem ciuitatis suas LIV.37.9.7; custodem. ~ Messalinae ducem. ~i ad supplicium iubet TAC. Ann.11.35; eum. ~ illico lauro ~o APUL. Met.1.7; ~ (animals) buccera saecula omnia sunt hominum tutelae ~ita LUCR.5.867; ~ (w. inan. subj.) nec mergit illos (i.e. boatsmen) cadens unda sed planis aquis ~it SEN. Nat.4.2.6; ~ (w. abs. subj.) libidinosas. ~ adulescentia effectum corpus ~it senectuti Crc. Sen.29; leti fortuna propinqui ~iderat fati iuuenem LUC.4.738. **b** in tuam custodiam meque et meas spes ~o PL. Mos.406; ut. ~ ex seditione. ~ uita se in studium aliquod ~erent quicum Crc. Iuv.1.4; qui se totos ~iderunt uoluptatiuam AMIC.86; cum se sub leges pacis iniquae ~ideret VERG. A.4.619; cum. ~ se milibus montibusque ~iderat, in siluis ac montibus natos. ~ laboris patientia. ~ prouocabat SEN. Com.1.p.14; me. ~ lecto simul et somno ~idi APUL. Met.2.34; ~ (w. in+abl.) si qua se in concubinato alterius quam patroni ~idisset MARCEL. dig.23.2.41.

9 To consign (things to conditions, processes, etc.).

remis. ~ixi. ~ nauem in fugam ~unt ACC. trag.630; ea quae dicuntur a testibus. ~ cogitationi ~untur Crc. Font.23; in Oeconomico Xenophonis, quem Marcus Cicero Latino sermoni ~idit COL.1.1.5; aqua deseruit rastris et inerti ~idit herbae LUC.5.404; ut quasi infensantis deis exitio ~i crederetur (i.e. the town) TAC. Ann.13.41; ~ (w. abs. obj.) multo citius. ~ quam Cn. Planci salutem ~idero contentioni tuae Crc. Planc.79; placet haec tam prospera rerum ~ere fortunae LUC.7.108; ardua res haec est, opibus non ~ere mores MART.11.5.3; ~ (w. gāve). chartis ~it ille. ~ legenda temporum acta Claudianorum 3.20.2.

10 To hand down or pass on (information, etc.), relate; to tell of. b (w. acc. and inf.) to pass on the information (that); (sim.), w. indir. qu.). c (w. pred. acc., etc.) to pass on a picture or opinion of (as). d (w. ut+subj.) also, w. inf.) to pass on (an injunction, or sim.).

id nescium ~am tibi PL. Capt.265; studeo. ~ Latine ex te audire ea quae mihi tu. ~ Graece ~idisti Crc. Part.1; si uolumus ea quae de quoque deo nobis ~ita sunt recordari HART.24; eam. ~ gentem ~itur fama. ~ Alpes transisse LIV.3.33.2; nec ~itur causa 10.11.10; obuia quaeque eadem ~itque audire Crc. V.FL.2.166; si quidam scriptores. ~ hoc quoque tamquam occultum. ~unt QUINT. Inst.4.2.60; ~idit arcano quodcumque uolumine Moyses JUV.14.102; ~ carminibus cum res gestas coepere poetae ~ere LUCR.5.1445; Agricola posteritati narratus et ~itus TAC. Ag.46.4; ~ (w. memoriae) ut. ~ poema peccati Caryatium memoriae ~eretur VITR.1.1.5; ~ (transf.) quod illos liberorum eximia uirtus ~idit posteris SEN. Ben.3.32.3; ~ (absol.) cum de his pigmentis ~eremus PLIN. Nat.35.29; si qua est in his (sc. scholis) culpa, ~entis est QUINT. Inst.3.6.59; 12.11.14; neque liber. ~ sibi de superioribus ~endi potestatem relictam SUTR. Cl.17.2; ~ (impers. pass.) eodem modo de utraque re ~itum nobis est Crc. Cael.60; ~e hoc. ~ constantius ~itur FRO. Ag.7. **b** quidam congregatis ad ripam elephantis ~unt ferocissimum ex his. ~ traxisse gregem LIV.21.28.5; plus esse in uno saepe quam in turba boni. ~ posteris ~am PHAED.4.5.2; SEN. Ben.3.23.2; qui ignem aut aquam. ~ esse ex quibus res omnes initium duxerint ~unt QUINT. Inst.2.17.38; ~ (impers. pass.) canes currentes bibere in Nilo flumine. ~itum est PHAED.1.25.4; cum. ~ Phidiam ipsum initio pictorem fuisse ~atur PLIN. Nat.35.54; ~ (w. memoriae) eum. ~ pedibus suis domum redisse ~itum memoriae est LIV.2.36.8; alterum (sc. Orpheus). ~ saxa. ~ siluasque duxisse posteritatis memoriae ~itum est QUINT. Inst.1.10.9; ~ (of writings, etc.) omnium prope annales Fabium. ~ rem gessisse ~unt LIV.22.31.8; 42.11.1; ut interfuisse spectaculo deos fama ~idit FLOR. Epit.1.5.11.4; ~ (clipt.) Caesonem alii. C. Claudium quidam. ~unt LIV.9.36.2; quidam iussu Vitellii interfectum. ~idit TAC. Hist.3.54; ~iderunt quidam Marco Bruto irruenti dixisse: ~oi ~o ~ekov SUTR. Jul.82.2; ~ (pass.) nec. ~ Atlans sustinere caelum. ~eretur Crc. Tusc.5.8; quorum. ~ initium ~itur ex certamine factionum ortum LIV.4.9.2; Maia sua forma superasse sorores ~itur OV. Fast.5.86; ~ (clipt.) nymphea, a qua et Iapeto ~itur Prometheus VAR. L.5.31; ~ nec quem ad finem consilia

peruenerint, satis planum ~itur Liv.6.18.16; quantus.. illis honos.. sit tributus, ~am memoria PHAED.4.25(26).3; quibus.. modis sit medendum, uerbosus ~uit QUINT. Inst. 4.1.43; quod ius quale sit, suo loco ~emus GATOS Inst.2.184. c dilectum illum quidem ~it Homerus, sed pauca dicentem Cic.Brut.50; est aliquando gratus etiam qui ingratus uidetur, quem mala interpres opinio contrarium ~idit SEN. Ben. 4.21.5; inter utilissimos stomacho cibos asparagi ~untur PLIN. Nat.20.108; Mortem ac Vitam quas contentantes in satira ~it Ennius QUINT. Inst.9.2.36. d ~itum.. inde fertur ut in senatum uocarentur qui patres.. essent Liv. 2.1.11; 6.1.12; (w. ita) ita natura ~idit ut nec cum illis (sc. uxoribus) satis commode, nec sine illis ullo modo uiui possit MET. Num. in Gel.1.6.2; ~hominem ita exanimatum cremari fas non est, condi terra religio ~idit PLIN. Nat.2.145; 27.109.

trādūcō ~cere ~xi ~ctum, *tr. transd.* [TRANS+DVCO] FORMS: ~xti (= ~xisti) PL. Cas.579; ~ce (= ~c) TER. Ad.910, 917.

1 To bring across or over (from one place to another). **b** to move, transfer (things). **c** (transf.) to move (from one context, etc., to another); also, from one temporal situation to another).

ianne hanc ~xti huc ad nos uicinam tuam quae te adiutaret? PL. Cas.579; age age, ~atur Bacchis. ~ optime ipsa exit foras TER. Huc.722; Ad.917; ex agro homines ~cis in forum..? Cic. Ver.3.26; cohortis, ad se in castra ~ere CAES. Civ.1.21.1; populum omnem Albanum Roman ~ere in animo est Liv.1.38.7; inde ~cti in contionem legati 27.5.5; ut ab Norba, alio ~erentur 32.2.4; V. MAX. 3.7.1b; legiones uictorias.. Poeninis Cottianisque Alpibus, pars monte Graio ~untur Tac. Hist.4.68; Suet. Aug.21.1; (w. sup.) potui ~ere captam seruitutem gentem Liv.17.190. b Moerim.. satias alio uidet ~ere messis (i.e. by magic) Verg. Eccl.8.90; qualitas soli plurimum inuait, ut ex mero.. ~atur (utis) in melius COL.3.9.9; si.. ex fundo tuo uites in uis arbores ~xit Ulp. dig.43.17.3.4; (w. abs. obj.) ~i unum quodque membrum sensum hunc haberet, ut posse putaret se ualere, si proximi membri ualitudinem ad se ~isset Cic. Off.3.22; (transf.) quodsi haec studia ~cta erunt (i.e. from Greece) ad nostros Tusc.2.6. c illam ~kadmonia ouera totam ad Varonem ~ximus (i.e. made Varro the principal speaker) Cic. Att.13.16.1; uin xaxlav malitiam dixisses, ad aliud nos unum certum uitium consuetudo Latina ~eret Fin.3.40; uocabulum Graecum.. ~ctum in linguam Romanam GEL.1.18.1; qui ~pōdion a sumptu uiae ad aliorum quoque rerum apparatu ~unt 17.2.13; ~me mea pauperitas uita ~cat inerti Tib.1.1.5; (w. ref. to gram. tense) idem uerbum.. per tempora ~ci potest, ut discam disco discam VAR. L.9.96.

2 To cause to cross over (a river, intervening space, etc.). **b** to cause (things) to extend across an area, space, etc.

fluuius.. ita.. uehemens factus est, ut ea ~ci uictimae nullo modo possent Cic. Tusc.2.96; in Isara.. ponte uno die facti exercitum a. d. m. Idus Mal. ~xi PLANC. Fam.10.13; Helueti iam per angustias et finis Sequanorum suas copias ~erant et in Aeduorum finis peruenerant CAES. Gal.1.12.1; ne quam multitudinem hominum amplius trans Rhenum in Galliam ~eret 1.35.3; uadis repertis, partem suarum copiarum ~ere conati sunt 2.9.4; SAL. Hist.3.6; uix nauita Portumense sufficere simulacra uirum ~ere cumba PETR. 121.1.118; Poenino itinere subsignatum militem.. hibernis adhuc Alpibus ~xit Tac. Hist.1.70; (inanim. things) ibi (i.e. at the isthmus) solent.. remulco.. nauem ~ere HYG. gram.1; (also w. acc. of thing crossed) flumen Axonem.. exercitum ~ere maturauit CAES. Gal.2.5.4; ~cto.. exercitu flumen Genusum Cui.3.76.1; HIST. Gal.8.13.2; parte legionem (cod. parco legio) flumen ~cta SAL. Hist.2.99; ~cti silium Cimianum exercitus Liv.9.39.1; agite, ueteres milites.. nouum.. ducent ~cite HIBERNUM 26.41.43; CLASSIS ISTHMY ~CTAST MISSAQVE PER PELAGVS A. Epig.28.5. b ex arbore, qua uult habere surculum, in eam quam inserere uult ramulum ~cit VAR. R.1.40.6; turres.. ex quibus catenae ~ci per machinas possint VITR.5.12.1; PLIN. Nat.17.182; si per domum quis suam passus est aquae ductum ~ci Ulp. dig. 6.2.11.1; linea in directum per insulam ~cta PAUL. dig. 4.1.1.29.

3 To lead or carry past in a parade, procession, etc.; (esp. captives, prisoners, booty). **b** equum ~cere, (of an equus who has satisfied the censor's scrutiny) to lead one's horse past.

carpentum.. quo in pompa ~eretur (sc. mater, i.e. her image) Suet. Cal.15.1; ~ustras coniuges, uestros liberos ~ctos per ora hominum Liv.2.38.3; in eo triumpho.. cum captiuis.. equorum quoque captorum gregem ~xit 36.40.11; MART. Sp.4.3; tunc incedentibus regis clientulis phaleratae torques quodque bellis externis quaesierat ~cta Tac. Ann. 12.36; Suet. Tit.8.5. b cum nemo contra diceret, iussit equum ~cere Cic. Clu.134; ~ce equum.. ac lucrifac censoriam notam V. MAX. 4.1.20; QUINT. Inst.5.11.13.

4 To exhibit, display. **b** to expose to scorn or obloquy.

~c cadauer et super illa uulnera omnes pone causas [QUINT.] Deed.18.14; histrio scaenae ostentatione ~ctus PETR.126.6; (transf.) puer speciosus.. acutissima uoce poemata domini sui ~xit 41.6. b nec sic per totam infamiam ~ceret urbem PROP.2.24.7; ad aspectu foedus et ornamenta sua ~cturus SEN. Ben.4.32.3; cum coeparet uoluptates nostras ~cere Ep.108.14; ne nocturnas religiones iocum.. faciat, neue ~cere uelutis tot annorum secreta VITR.17.9; MART.1.53.3; multo.. magis ~ceris.. quam nudus medio si spatii foro 6.77.5; STAT. Silv.4. pr.; si.. mollior agna.. squalentis ~cit auos IUV.8.17. neque enim locum poscit Achillis Therites, in qua se ~cebat Vlixes 11.31.

5 To pass (a period of time). **b** to get through (a task, occupation, etc.).

o adulescentiam ~ctam eleganter Cic. Planc.31; nonne melius multo fuisset otiosam aetatem et quietam.. ~cere? SEN.2; Culex 97; qua ratione quas ~cere leniter aeuum HOR. Ep.1.18.97; PLIN. Nat.7.30; consul ~cere noctem exsomnis SIL.9.4; CIL 6.1207.2.11; (w. abs. expr. occupation) quibus.. haec uita factis aut cogitationibus ~atur BRUT.

ad Brut.1.16.9; cum dies aliquot.. struendis.. insidiis ~xissent Liv.23.17.10; quibus artibus latebrisque uitam per nouem mox annos ~xerit Tac. Hist.1.67; (sim., w. in+abl.) relicum hiemis.. in conuiuiis.. ~xit Liv.36.11.2; (w. circumstantes expr.) ut mihi quantumcumque superest temporis id salus nobis ~cere liceat in statu reipublicae felicissimo AUG. in Gel.15.7.3. b ut summa modestia.. munus hoc extraordinarium ~camus Cic. Att.5.9.1; gentis.. nec conuentum nec concilium ullum non per seditionem ~centis Liv.34.51.5.

6 To cause to change (from one habit, attitude, etc., to another), convert, bring over.

ut nutrix pueros a lacte non subito auellit a consuetudine cum a cibo pristino in meliorem ~cit VAR. L.9.16; animos.. omnium qui aderant in hilaritatem a seueritate ~xit Cic. Brut.197; sic hominem ~cere ad optimatis paro Att. 14.21.4; si istud optinueris, ~cas me ad te totum licebit Fin.4.2; quia (ciuitate) ~cta, locum consistendi Romanis in Gallia non fore CAES. Gal.7.37.3; ~ctis in sententiam eius Liv.44.40.1; gentem.. aduersum bello pacis ~xit ad artes Ov. Met.15.484; sine illa (sc. ira) facilius.. scelera tollentur, mali punientur et ~centur in melius SEN. Dial.4.13.3; QUINT. Inst.12.7.2; miles urbanus.. ad destitutum Nerone arte ~ctus Tac. Hist.1.5; PLVRA QVAM CENTVM MILL.. AD PRAESTANDA TRIBVTA.. ~xit CIL 14.3608.13; (w. abs. subj.) quem.. amor assuetudinis potius in pannis.. retinet quam ad noua uestimenta ~cit? VAR. L.9.20; plenam.. eam (orationem) uult esse grauitatis, ut eos qui audient ad maiorem admirationem possit ~cere Cic. Orat.192; Fam.1.54.2.

7 To transfer (persons from one status, function, etc., to another). **b** to convert (objects, activities, etc., from one condition or purpose to another).

~xit ad plebem inimicum meum Cic. Prov.42; Att.1.18.4; quem Caesar.. ab octauis ordinibus ad primipulum se ~cere pronuntiabit CAES. Civ.3.53.5; is, quem postea ex his (sc. textoribus) ostiarum fecisset.. non enim ad aliud artificium, sed ad alium uisum ~ctum esse ALP. dig.32.62; gens.. in patricias ~cta Suet. Aug.21; ad pontificatum ~ctus Cal. 12.1; (cf.) cuius experta uirtus bello Germaniae ~cta ad custodiam Illyrici est POL. Hist.8. b omnem orationem ~xi.. in increpandam Caepionis fugam Cic. de Orat.2.199; eoque res.. expetitur.. quin eam rem tu ad tuum quaestum ~xeris? VER.2.120; Diogenes Babylonius.. partum louis ortumque uirginis (sc. Menerae) ad physiologiam ~cens delungit a fabula N.D.1.41; si non.. alio possis animi ~cere motus LUCR.4.1072; post partum cura in uitulos ~clitur omnis VERG. G.3.137; fontibus haurientes aquam et ad propria propiciat ~centes VITR.7. pr.10; ex siluestri habitu in aruum ~cta.. terra COL.2.5; cum inuentum sit (gemmas) ex ueris generis alterius in aliud falsas ~cere PLIN. Nat.37.197; (w. abs. subj.) quas (inimicitias) in uiris fortissimis non solum exstinxit.. dignitas.. ipsorum, sed etiam ad amicitiam.. ~xit Cic. Prov.22; quae si consuetudo.. Imperium.. nostrum ad uim a uere ~xerit REP.3.41.

8 (gram.) To derive (a form).

'lactare' multo fusius.. est quam 'lacere', unde id uerbum ~ctum est GEL.2.6.5; 'cumprime' rarius ~ctumque ex eo est quod 'cumprimis' dicebant pro quod est 'inprimis' 17.2.14.

trādūctiō ~ōnis, *f.* [prec.+TIO]

1 The action of conveying from one place to another; (in quot. quasi-concr., applied to a crossing-place at an isthmus where boats are conveyed overland).

quam ob rem (a Cor) curia iubeat Action nauigare, quod est e regione ~onis Leucadiensis HYG. gram.2.

2 Exposure to public scorn or obloquy.

hic (sc. the ruler) damnatus cum dedecore et ~one uita exigit SEN. Dial.3.6.4; interrogatum.. ad ~onem nostram excogitatum REP.8.5.1.

3 The passage (of time).

est quasi rudentis explicatio sic ~o temporis Cic. Div. 1.127.

4 The action of transferring (from one status or condition to another).

~one ad plebem furibundi hominis Cic. Sen.15.

5 (rhet.) Change from one word or form of a word to another for the purpose of stylistic variety.

(applied to variety in case-endings) Rhet. Her.4.20; (w. ref. to the use of homonyms or homophones) QUINT. Inst.9.3.71; (w. ref. to metonymy) Cic. de Orat.3.167.

trāductor ~ōris, *m.* [TRADVCO+TOR] One who transfers (in quot., a person from one status to another).

hic noster Hierosolymarius ~or ad plebem (i.e. Pompey) Cic. Att.2.9.1.

trādūx ~ucis, *m., f.* [TRADVCO] A side-branch of a vine trained across the space between trees in a vineyard.

arbuta, ubi ~uces possint feri uitium VAR. R.1.8.3; ~uces in proximam quamque arborem mittendae COL. 5.6.30; noui ~uces 5.7.3; ~uces.. inter se obui miscerunt PLIN. Nat.17.211; in uineas nexu ~ucum impeditas Tac. Hist.2.25.

trāf - see TRANSF-.

tragacantha ~ae, *f.* ~um ~i, *n.* Also **tracanta**, ~um. [Gk. τραγάκανθα] The name of certain shrubs of the genus *Astragalus*; the gum exuded from them, tragacanth.

(fem.) eadem et ~a(m) spiniae albae radice (gignit) PLIN. Nat.13.115; ~glutinant uulnus.. psyllum, ~a CELS.5.2; PLIN. Nat.26.140; coctae.. ex amylo et ~a inlitae 30.126; (neut.) leuat id quod exasperatum est.. ~um CELS.5.13;

LARG.73; 126. b (fem.) CELS.6.6.7; (neut.) nuces Graecae cum ~o contritae 4.9.2; 6.6.12.

tragelaphos ~i, *m.* [Gk. τραγέλαφος] (app.) A kind of wild goat or antelope.

est eadem specie.. quem ~on uocant, non alibi quam iuxta Phasim amnem nascens PLIN. Nat.8.120.

tragēmata, *n. pl.* [Gk. τράγημα] Fruits eaten as dessert (in quot., dates).

e reliquo genere plebeiae uidentur Syriae et quas ~a appellat PLIN. Nat.13.48.

tragicē, *adv.* [TRAGICVS+~E] In a manner suited to tragedy.

hanc.. mortem rhetorice et ~ ornare potuerunt Cic. Brut. 43; argutias in tragœdiis.. parum ~ transtulit 167; sit aliquid oratorie acre, ~ grande, comice exile SEN. Ep.100.10

tragicomoedia ~ae, *f.* [next, COMOEDIA] N.B. in codd. *tragicomoedia*. A play combining elements of tragedy and comedy.

faciam ut commixta sit; (sit) ~a PL. Am.59; 63.

tragicus ~a ~um, *a.* [Gk. τραγικός]

1 Of or belonging to tragic drama, its performance, etc. **b** represented in tragedy. **c** (masc. as sb.) a tragic actor; a tragic poet, tragedian.

ne ab oratoria consuetudine ad ~am transeamus Rhet. Her.3.24; poetae ~i Cic. Off.3.97; carmine qui ~o ulem certauit ob hircum HOR. Ars.220; 275; ~ae (scaenae) deformantur columnis et fastigiis et signis VITR.5.6.9; Aristoni cuidam ~o actori Liv.24.24.2; ~os.. coturnos Ov. Tr.2.393; personam ~am PHAED.1.7.1; ~i.. cantus PLIN. Nat.30.14; ~is.. Musis MART.2.41.21; ~o ornato canebat Tac. Ann.15.65; Suet. Nero.24.1; aulaeum ~um APUL. Met. 1.8; CALL. dig.50.16.127; (neut. as sb.) ~um illud subinde lactabat; oderint dum metuant Suet. Cal.30.1. b te.. ~o illo Oreste.. demerito Cic. Pis.47; ~ae.. Erinyes PROP.2.20.29; sceleris ~i exemplum Liv.1.46.3; ~os as persequar ignes Ov. Tr.2.407; saeuiores ~is noueracis QUINT. Inst.2.10.5; dabit hanc (sc. Iphigeniam) altariibus, etsi non sperat ~ae furtiua piacula ceruae IUV.12.10; APUL. Apol. 16; (masc. as sb.) quidam ~i (i.e. characters in tragedy) oculos suos.. castigant PETR.132.13. c satin estis meditati (i.e. learnt your part)? ~i et comici nunquam aequae sunt meditati PL. Per.465; rursus ~us qui carmina perdit Oreste LUCIL.567; L. ACILIO.. NOBILIS ARCHIMIMO.. ~o COMICO CIL 14.2408.4; ~us Aesopus FRO. Aur.2. p.68(147N); ~Pacuium ~um Cic. Opt. Gen.2; ~i.. Acci HOR. S.1.10.53; quod.. ~i.. faciunt, quibus minime id concedendum est VELL.3.2; ut ait ille ~us: ueritatis simplex oratio est SEN. Ep.49.12; ut ait non ignobilis ~us QUINT. Inst.1.12.18; credamus ~is quidquid de Colchide.. dicitur IUV.6.643; APUL. Fl.18.

2 Suitable to tragedy, tragic in style.

quis umquam res praeter hunc ~as paene conice, tristis remisse.. tractauit..? Cic. de Orat.3.30; grandis et ut ita dicam, ~us orator Brut.203; comicae lenitatis hi patres, ~ae asperitatis illi V. MAX.5.8. intro; 'reor' tolerabile, 'autumo' ~um QUINT. Inst.8.3.26; Pomponius Secundus quem senes parum ~um putabant 10.1.98; uersus sunt hi Caecili.. consarcinantis uerba ~i tumoris GEL.2.23.21; ~um.. sonum MAUR.133; (internal acc.) nam spirat ~um satis et feliciter audet (i.e. the early Roman dramatist) HOR. Ep.2.1.166; (neut. as sb.) in comœdia turpe ~um Cic. Opt. Gen.1.

tragon ~ii, *n.* [Gk. τράγων] A strong-smelling shrub, perh. *Pistacia palaestina*. ~ion fruticem sola Creta insula gignit, terebintho similem et semine PLIN. Nat.13.115; tragonis siue ~ion.. lunipiro similis et semine et folio et ramis 27.141.

tragoedia ~ae, *f.* [Gk. τραγῳδία] A tragedy (play). **b** the art of tragedy. **c** (transf.) a (mock) tragic performance; (pl., w. ref. to style) heroics, histrionics.

hoc paene iniquum, comico choragio conari deubito agere nos ~am PL. Capt.62; POEN.2; NOV. com.68; comœdium in ~is.. admodum placere uidimus Cic. Orat.100; elusum Appiae nomen quantas ~as excitat! MIL.18; PHIL.11.13; Sophocles ad summam senectutem ~as fecit SEN.22; Aeschilo docente ~am VITR.7. pr.11; in ~is Pacui atque Acci VELL.2.9.3; argumentum ~ae a Scauro scriptae Tac. Ann.6.29; Sophocles.. protulisse dicitur Coloneusum peregregrum ~arum APUL. Apol.37; (cf.) ad quas ~as efficit (sc. Turpilii)! te, Apollo sancte.. inuoco.. 'Cic. Tusc.4.73. b senariae Musa ~ae HOR. Carm.2.1.9; nunc habeam per te Romana ~a nomen Ov. Am.3.1.29; uia.. aetas per diuini spiritus uiros.. illustrauit ~am VELL.1.16.3; nec.. ~a socco ingreditur QUINT. Inst.10.2.22; (humorously) illam (ullam) ~am, hanc appellare comœdium soleo; illam, quod quasi cothurnis, hanc, quod quasi socculis sustinetur PLIN. Ep. 9.7.3. c audacius.. ille ~am implebat, quia sciebat se illam habere nouaculum PETR.108.11; periclitabatur totam paene ~am euertere 140.61; ~neque.. istis ~is tuis.. perturbor Cic. de Orat.1.219; si.. ~as agamus in nugis 2.205; in paruis.. litibus has ~as mouere QUINT. Inst.6.1.36.

tragoedus ~i, *m.* [Gk. τραγῳδός] An actor of tragedy; *Iuppiter* ~us, a statue of Jupiter at Rome, prob. so called from the name of the *uicus* in which it was erected.

conductor sum quam ~i aut comici PL. Poen.581; Graecus ~us GRACCH. orat.41; in oratore.. uox ~orum.. est requirendus Cic. de Orat.1.128; Graecia.. nunc tibicinibus, nunc est gausia ~is HOR. Ep.2.1.98; Ephesus ~um coepit imitari Cic. Top.70.13; PLIN. Nat.35.99; QUINT. Inst.12.5.5; Tac. Ann.15.65; comœdus sermocinatur.. ~us uociferatur APUL. Fl.18; Ulp. dig.21.1.38.14; ~Suet. Aug.57.1.

tragonis ~is, *f.*: var. **TRAGON**.

PLIN. Nat.27.141.

tragopān ~nos, f. [Gk. *τραγόπαν*] A fabulous bird, perh. originating in imperfect descriptions of the hornbill.

sunt (i.e. in *Ethiopia*) mirae aues cornutae ~nes MELA 3.88; equidem (fabulosam reor) et ~na, de qua plures adfirmant, maiorem aquila PLIN.Nat.10.136.

tragopōgōn ~ōnis, m. [Gk. *τραγopōγων*] The plant salsify, 'goat's-beard', *Tragopogon porrifolius*.

PLIN.Nat.21.89; 27.142.

tragoriganum ~ī, n. Also ~us ~ī, m. [Gk. *τραγopγανov*] One or more plants of the genus *Satureia*.

CELS.2.21.7; PLIN.Nat.14.111; ~um similis est serpyllo siluestri 20.176; LARG.192. β CELS.5.11.

tragos ~ī, m.: see TRAGVS.

trāgula ~ae, f. [*< *tragla* (TRAHO); for quantity of *trāg-*, cf. *tēgula* (tego)]

1 A spear fitted with a throwing-strap, used as a hunting and military weapon.

tum spara, tum rumices portantur, ~a porro LUCIL.1315; ceruum qui. sparo secutus ~aue traiecit VAR.Men.293; ut ~am cum epistola ad ammentum deligata. ~ abiciat CAES. Gal.5.48.3; CIL.1.57.2; Scipionis femur ~a confixum erat LIV.24.42; eam (sc. congeriem). ~is et pilis, quia roboreae sudes deerrant. uallauit V.MAX.7.6.5; Chospes. cui ~a semper fulmineum arnabat, celebratum missile, dextram STL.3.118; FLOR.Epit.2.13(4.2.85); GEL.10.25.2; PAUL.Fest. p.367M; (in fig. phr.) ego pol istam iam aliquoties ~am decidero PL.Cas.297; ~am in te inicere adornat EPID. 690; PS.407.

2 A kind of sledge or drag.

~a, quod ab eo (sc. iumento) trahitur per terram VAR.L. 5.139.

3 (app.) A kind of dragnet.

usus eius (sc. corticis) ancoralibus maxime nauium piscantiumque ~is PLIN.Nat.16.34.

tragum ~ī, n. [as next] A kind of porridge. CELS.2.20.1; 4.9.3; e tritici semine ~um fit PLIN.Nat. 18.76.

tragus (~os) ~ī, m. [Gk. *τράγος*]

1 A goat-like body odour.

inde ~us celerisque pili mirandaque matri barba MART. 11.22.7.

2 a A name given to the male MAENA at the breeding season. b A shellfish. c A kind of sponge.

a OV.Hat.112; PLIN.Nat.32.152. b ~us genus conchae mali saporis PAUL.Fest.p.367M. c (genus) spissum ac praedurum. ~os uocatur PLIN.Nat.9.148; diuiores (sponges) quas appellant ~os 31.123.

3 a A plant, = SCORPIO 2a. b An undetermined cereal.

a PLIN.Nat.13.116; 27.142. b adiciuntur his genera bromos et ~os, externa omnia, ab oriente inuectae oryzae similia PLIN.Nat.18.93.

4 A kind of boat.

prores actuariae ~i grandes ac faseli primo SIS.Hist.105.

trahax ~ācis, a. [TRAHO+AX] Prone to drag things off, grabbing.

proccax, rapax, ~ax PL.Per.410.

trahea ~ae, f. [next] (app.) A kind of drag used as a threshing implement.

cont. agrestibus arma. tribula. ~aeque VERG.G.1.164 SIL.2.20.4.

trahō ~here ~xi ~ctum, tr., (intr.). [dub.; cf. perh. ON. *draga*, AS. *dragan*, etc.] FORMS: ~xe (= ~xisse) VERG.A.5.786.

1 To move by pulling, drag, haul. b to drag off (to punishment, etc.). c to drag (one's body or limbs) along (in pain, fatigue, etc.); pedem ~here, (of a lame person) to drag one's foot. d (transf.) to draw, convey (mentally, etc.).

ego cunas recessim rusum uorsum ~here et ducere PL. Am.1112; in eo (sc. postello poenico) quis sedat atque agilet quae ~hant iumenta VAR.R.1.52.1; rastrois glaebas qui frangit inertis uiminesque ~hit cratis VERG.A.1.95; huic ceruixque comaeque ~huntur per terram A.1.477; auersos cauda ~xit in astra boues PROP.4.9.12; desertae fuga nautarum. (naues) onerariae Carthaginiensium puppibus ~ctae sunt LIV.30.24.12; GERM.Ard.346; ipse (sc. medicus) ~leuare unguem, eumque acci traicere linum ~hente (debet) CELS.7.7.4.B; annu uomerem ~hente PLIN.Nat.17.47; excussio a rheda. atque ita ~ctis (i.e. along the ground) LARG.101; ~hi multo marmora fure MART.5.22.8; APUL. Met.10.18; ~hendi lapidem aut tignum (opp. going on foot, carrying, etc.) neutri eorum ius est PAUL.dig.8.3.7; (in fig. phr.) Galbae amicitia in abruptum ~ctus TAC.Hist.1.48; (by rowing) quas (sc. rates) neque gubernacula regant neque remi ~hant PLIN.Nat.12.87; V.Fl.1.370; (w. abst. subj.) populores. palatos quo quomque ~hit. praedae spes LIV.23.42.12; nisi, quo ~hat impetus illam, huc eat atque illic OV.Met.2.356; (absol. or ellipt.) auctores utroque ~hant LIV.1.24.1; in diuersa ~hant (inuicem) STAT.Theb.1.135; neque. ille ~hentem spernit SIL.2.1.198. b rapi te oportio collo mauis an ~hi? PL.Rud.853; SAL.Cat.51.34; cum a lictoribus iam ~heretur LIV.2.27.12; ~himur sub nomine pacis LUC.4.222; sumpturum militem Germanorum agros,

~cturum coniuges TAC.Ann.2.13; ~hebatur damnatus 4.70; (cf.: of an importunate host) iniecit dextera clementer me ~here adoritur APUL.Met.1.26; (w. destination expr.) iuberis hunc praecipitem in pistrinum ~hi PL.Ps.494; nec ueteranos. pati. singulos ad cruciatum ~hi CRIC.Phil.13.42; rex Pandione natam in stabula alta ~hit OV.Met.6.521; (in imprecations or sim.) fratrem mecum et te si habeo, per me isti pedibus ~hantur CRIC.Ath.4.18.2(16.10); FAM.7.32.2; (w. ref. to death) me imperiosa ~hit Proserpina HOR.S. 2.5.110; bis sex. peracti immatura ~hent natales corpora morti (i.e. they will die at the age of twelve) MAN.3.617; quam uaria leti genera mortalem ~hant SEN.Phaed.475; IAM ~HOR IN TENEBRAS CIL.3.1485.10; 8.21179.4. c illum ~genia aegra ~hentem VERG.A.5.468; alter. ~fessum cursu ~hens corpus LIV.1.25.11; illa membra, quae ~his debilia SEN.Con.10.4.10; cum. per omnes scrupulos. ~xissemus cruentos pedes PETR.79.3; APUL.Met.8.19; ~illum. pedem dextrum ~here SEN.Apo.5.2; (transf., of a season) seu celer (iambus), extremum seu ~hat illic pedem OV.Rem.378. d ita ~xi ordo aetatum orationem ut iam ad minores etiam perueniret CRIC.Brut.232; ni ea res longius ab incepto ~heret SAL.Cat.7.7; ex composito sermones ad res Romanorum ~hebant LIV.40.5.7; consularum collegium. a TI. Graccho ad M. Marcellum memoriam me ~hit V.MAX.1.6.9.

2 To cause to travel in one's company, take with one, bring along. b to come leading (an animal). c to carry along with one, come bringing. d to cause to be included in a reckoning, etc. e (of an undesirable condition, etc.) to involve additionally.

saepius Andromachae. auo puerum Astyanacta ~hebat VERG.A.2.437; plebem. quacumque incederet. secum ~here (instituit) LIV.4.13.3; Poenus hostis. expertem. ~linguae prope humanae militem ~hit 23.5.11; licet totum classe Orientem ~hat SEN.Suas.2.1; totos. ~hens in bella penates LUC.2.729; has (sc. amicas) ducis comites ~hisque tecum per conuiuia MART.8.79.3; ire per inuia secum lustra gradu maiore ~hens. ~docebat (sc. me) STAT.Ach.2.103; ne feminae in sociis aut gentis extrema ~herentur TAC.Ann. 3.33; QVI DIBVS TAEDIS AGENNA FESTA ~HAS CIL.3.686.20; (refl.) egomet me adeo cum illis una ibidem ~ho PL.Trin. 203; (cf.) cum ~heret siluas Orpheus. canendo OV.Tr.4.1.17; (w. comes) transeunt. ~larquinienses. ~xisse quosdam agrestium populationis eius. comites LIV.7.20.6; illa interuenit comitem aniculum ~hens PETR.131.2; (fig.) nemo in amorem sui cohortandus est, quem adeo, dum nascitur, ~hit SEN.Ben.1.17.2; tanta. ~dulcedine me tenuit et ~xit, ut illum sine ulla dilatione perlegerim EP.46.1; (transf.) non. possunt una in ciuitate multi rem. amittere ut non pluri secum in eandem ~hant calamitatem CRIC. Man.19.

b equites, binos secum ~hentis equos LIV.35.28.8; quos. ~greges pecorum, quae secum armenta ~hebat OV.Met.11.276; canem. catena ~hit PETR.95.8. c cum inermis et lacernatus esset, praeter nomen nihil ~hens VELL.2.80.3; est eorum (sc. tinearum) genus tunicas suas ~hentium quo coeleae modo PLIN.Nat.11.117; ibat in reda, omnis beati copias ~hens rursus CRIC.3.47.6; (poet.) semper signum exorients Titan ~hit unum CRIC.Ard.589(343); (of inanim. things) adice narcissi. bulbos, strenua quos puro marmore dextra terat, sextantemque ~hat gummi OV.Met.65; humum ~ctura parentum uera (i.e. likely to trail on the ground) STAT.Theb.7.396; (of abst. things) omne ~hit secum Caesaris ira malum OV.Tr.3.11.7; sapor aeternam ~cturus morte quietem LUC.9.671; asperima. ~lues plurimum in eosdem misericordiae ~xit TAC.Ann.2.47. d quid quod dedisti scortis? ~ibidem una ~ho PL.Trin. 412; ex quibus quidam, cum reliqua ~herent, idonei. esse desierunt PAUL.dig.26.7.46.1. e inmeritis cur mea poena ~hit? OV.Tr.1.2.58; ne culpa natos matris insontes ~hat SEN.Med.283; (of disease) ut aut neglecti (i.e. those who caught the plague). ~morentur aut adiscentes. eadem ui morbi repletos secum ~herent LIV.25.26.8; inmedicabile corpus ense recidendum, ne pars sincera ~hatur OV.Met. 1.191.

3 (of currents and sim. physical forces) To carry along. b to draw, convey (liquids, etc.) through channels or pipes.

uapor. ~hit aera secum LUC.3.233; limum harenamque ~fluctus ~hant SAL.Jug.78.3; rapidus. ~torrens. ~sternit sata laeta. praecipitque ~hit siluas VERG.A.2.307; cedente in mare aestu ~hebatuq aera LIV.26.45.8; raptus uertigine caelum sideraque alta ~hit OV.Met.1.2.71; molles calculos. ~indicat uirna ~hens quoddam quasi squamula(s) CELS.7.26.3.4; cum per summa poli Phoebum ~hit altior aestus LUC.6.333; ~hit unda timentis gurgite STAT.Theb. 9.297; (poet.) puluis aera nube sua textit ~xitque tenebras LUC.4.768. b Cleanthes aquam ~xit et rigando horto locuit manus SEN.Ep.44.3; Augusta fossa Rauennam ~hitur (Padus) PLIN.Nat.3.119; de cuniculo restituendo, per quem uapor ~hitur ULF.dig.43.21.3.6; (transf.) ardet amans Dido ~xitque per ossa furorem VERG.A.4.101.

4 (of abst. forces) To carry along (to a condition, situation, etc.), influence (in a particular direction). b (of personal agents).

curae, quae meum animum diuorsae ~hant TER.Am. 260; oratio, quae. ad misericordiam ~hit auditoris animum Rhet.8.23; ~himur, nec fugiendum si quid uolentius CRIC.Ath.10.122.2(5); natura. ~mea et studia ~hant me ad pacis. cupiditatem POL.Fam.10.31.2; quod ad finitas aut alia necessitudo ~xit SAL.Rep.1.2.2; quid. ad amicitias, usus rectumne. ~hat nos HOR.S.2.6.75; fortuita inclinatio animorum. ad Romanum a Punico imperio ~xit eum LIV.27.12.2; me mala fata ~hebant OV.Ep.6.51; quomque suum munus ~hit LUC.7.330; ne Peliae te uota ~hant V.Fl.1.200; quae mentem insaniam ~xit? STAT.Theb. 5.624; nos ~hit in somnos Ach.1.195; potuit praesentia eius ~here eos in eius sententiam ULF.dig.4.8.17.7; (w. ut + subj.) alios aemulio. ut prouocarent prouocantque haud abnuere ~xit LIV.28.21.4; (w. abst. obj.) quo temere ~xit fortuna facinus 2.12.7; semper quod postremum adiectum sit id rem totam uideri ~xisse 27.45.6; (absol.) quod si defecerit (condicio), in contrarium ratio ~hit PAPIN.dig.35. 2.11.1. b in inuidiam ~henuis (aduersarios) si uim, si potentiam. ~proferemus Rhet.1.8; ut Vestinus quoque consul in crimen ~heretur TAC.Ann.15.68.

5 To carry off as plunder, take away by violence, illegally, etc. b to rob, plunder (persons, etc.).

intemperantem. iniurium ~here, exhaure me quod quirem ab se domo PL.Met.55; anne de nobis ~here spolia foederatis licebat, de hostibus non licebat? CRIC.Bab.54; pastor cum ~heret per freta naubus. ~Helenen HOR.Carm. 1.151; latrantum. dedit rostris uolucrumque ~hentos illorum. artus Ilias 4; inueniet mappam qua ratione ~hat MART.12.28(20).4; (cf.) omnibus modis pecuniam ~hant uexant (i.e. their own money which they dissipate) SAL.Cat.20. 12; (non-material things) parum est, si. in partem eius (i.e. political rights) uenis, nisi partem petendo totum ~xeris? LIV.6.40.18; dextrum cornu. non partem maximam uictoriae ~het? 9.40.10; V.MAX.3.2.24; nihil ab illa casus et fatum graue nisi regna ~xit SEN.Her.O.395; (absol.) rape, ~he, fuge, late PL.Trin.289; sibi quisque ducere ~here rapere SAL.Jug.41.5.

b quin socios, amicos. ~hant excidant SAL.Hist.4.60.17; quos commodum est ~hant rapiunt REP.2.3.4; ne Cirtensium pagi impune ~herentur TAC.Ann.3.74.

6 To pull towards one, draw in or up; (of physical forces) to attract, draw. b to draw together, cause to contract. c to draw in, contract (a part of the body). d to draw (water).

nullum uacuum ~ctum esse remum CRIC.Ver.5.135; in ipsis. trepidatum naubus est dum ne hostes. ~inrumperent ~hant scalas LIV.28.36.11; hic caua contento retia fene ~hant (sc. pisces) OV.Ars.1.764; quas (sc. aquas) dum ferioque ~hoque mille modis labens (i.e. swimming) MET.5.595; brachia quamuis lenta ~hentem uoce hortantur [SEN] Oet.355; alios neruos dextra percurrunt, alios laeua ~hant (citharodi) QUINT.Inst.1.12.3; mutuis ut nos adfectus. ~iuberet dispersos ~here in populum IUV.15.151; quando filum membri (i.e. of a puppet). ~xerint, torquetur ceruix, notabit caput APUL.Mun.27; si magnetem lapidem esse dicam, qui ferrum ad se adiciat et ~hat CRIC.Dw.1.86; ramenta sulphure aspersa ignem. ~hant SEN.Nat.1.1.8; dulcissimum quodque et leuissimum sol ~hit 4a.2.24; cum ueluti fistula nubes aquam ~hit PLIN.Nat.2.134; ferrum ad se ~hente magnetis lapide et alio rursus abigente a sese 20.2; 36.146; hanc (exhalationem) uaporis natura ad se ~hit APUL.Mun.8; (transf.) maior. ~questio minorem causam ad se ~hit PAUL.dig.5.1.54. b nec. sine inani posset. (aer) ipse in se ~here et partis conducere in unum LUC.1.397; ignis. coria et carmen ~hit et conduct in unum 6.967; sup bruma nuaem interiore diem gyro ~hit HOR.S. 2.6.26; (cf.) in iis ulceribus, quae cicatricem non ~hant PLIN.Nat.30.113; (transf.) undique ut fati ratio ~heretur in unum MAN.3.66. c Cum bene uir ~xit uultum rugasque coegit OV.Am.2.2.33; uoluit uis. ~hit frontem SEN.Ben. 6.7.1; iumentis. non tussientibus modo, sed illa quoque ~hentibus (i.e. when they pant) PLIN.Nat.26.29; (w. abst. subj.) grauis longe ~hit illa pulsus LUC.4.757; (act. in middle sense) in maubus. ~nerui ~here (non dubitabant) CRIC.6.1190. d in aqua nunquam credidi uoluptatem inesse tantam. ut hanc ~xi lubens! PL.Rud.459; ex puteis iugibus aquam calidam ~hi CRIC.N.D.2.25; B.Alex.6.2; e fonte dulcis aqua tubo corlis facti usque a uado ~hitur PLIN.Nat.5.128; PAUL.dig.18.1.40.6.

7 To draw into one's body, suck in, drink; (of things) to let in (water). b to breathe in, inhale; spiritum, animam ~here, to draw breath (freq. as an indication of life). c to take in (sounds). d (of materials) to take in, absorb.

puella Lethaeos ut si ducentia somnos arente fauce ~xerit HOR.Epud.14.4; Lyncestius amnis, quem quicumque parum moderato gutture ~xit, haud aliter titubant quam si mera uia bibisset OV.Met.15.330; mortiferam ~xit potione V.MAX.2.6.8; ut condiscat (agnus) maternum ~here alimentum COL.7.3.17; potum. ~calamias aenae ~hit PLIN.Nat.6.188; illum (sc. Herculeum). ~hentem uina V.Fl. 3.609; dicor. non ullos ex more cibis hausisse. sed. ~lupae ~xisse medullas STAT.Ach.2.100; (cf.) frustra. ~hentes ubera sicca LUC.3.357; (transf.) mentes ~cturae. altius quiddid. ~insederit QUINT.Inst.1.8.4; (of plants) tritici semine. nullum est. quod plus alimenti ~hat PLIN.Nat. 18.85; ut terrae sucum aequaliter ~hat (sc. a quincunx of trees) QUINT.Inst.8.3.9; cuius nauigium inultum. aquam ~hit SEN.Nat.4.10.8; EP.30.2. b odorem. ~hunc. totis. ~xit narius PHAED.3.1.4; ut aera. utilem redderent (uenti). ~cturis SEN.Nat.5.18.1; quas ~himus auras? HER.F.1142; aera pestiferum ~ctu LUC.7.412; patulo caelum ore ~hentem STAT.Theb.1.588; ~actiones. ~per quas spiritum ~himus et emitimus CELS.1.1.19.1; miserum spiritum ~hant, memoria quoque amissa 3.27.1.A; leo. ~spiritum extremum ~hens PHAED.1.21.4; uix compressum artatis faucibus spiritum ~xit SEN.Ep.101.3; COL.6.9.2; ~exigua in spe ~hebat animam LIV.3.6.8; luctantem animam. ~hentes LUC.3.578; me. ~precariam animam inter infensos ~here TAC.Ann.1.42; (dist. from uiuo) nec uideo cur. ~possint non ~here animam talia (i.e. insects) et uiuere PLIN. Nat.11.6. c Uigili. haec aera ~hentem STAT.Ach.1.794. d interst. ~crassius medicamentum an aquatius ~xerit (purpura) SEN.Nat.1.3.12; ne humorem. ~here possint (cannae) COL.12.15.1; ubi seruatur saxis, quibus intus umor ducitur, et ~cta durescent tabe medullae corpora LUC.6.539; iunipiri bacis mire uim (sc. piperis) ~hentibus PLIN.Nat.12.29; sustinentes fastigium aquilae uetere ligno ~xerunt flammam TAC.Hist.3.71.

8 To drag or pull down (towards oneself). b to drag down in ruins (esp. in one's own fall).

ni. uela ~ham (i.e. lower sail) et terris festinem aduertere proram VERG.A.4.117; te quoque, Luna, ~ho (i.e. by spells) OV.Met.7.207; arboribus, quarum cacumina ~hi possunt ita, ut terram spectent SEN.Nat.2.24.2; uidi. (Medeam) aggressam deos, caelum ~hentem MET.67.1. b Atlas subducto ~cturus uertice caelum SIL.2.20.2; ne. uelint. ~templa sub uno in cinerem ~xisse rogo 13.319; (w. inanim. subj.) ea (sc. turris) lapsa repente ruinam cum sonitu ~hit VERG.A.2.466; 8.192; SEN.Her.O.1113; dum ruit intus (sc. amphitheatrum). ~immensamque uim mortalium. ~praepes

~hit atque operit Tac. Ann. 4.62; PAUL. dig. 39.2.38.1; —(fig., or in fig. phr.) urbis ruina penates omnium secum ~hat necesse est V. Max. 5.6. intro.; aut omnes tuo defende reditus sospes aut omnes ~he. ~hes nec ullus eriget fractos deus Sen. Her. F. 307; Her. O. 884; haec omnia funditus rem publicam ~het Tac. Ann. 3.54.

9 To attract, lure on (a person, etc., to a place). **b** to attract, draw (a person, his attention, etc.). **c** to draw (into an action, situation, etc.).

me. ~hunt inuisa negotia Romam Hor. Ep. 1.14.17; cum turba equitum erupisset. ~cta in insidiis circumuenta est Liv. 23.1.7; eam tibi causam traiciendi in Africam esse ut Hannibalem eo ~has 28.42.16; (cf.) torua leacna lupum sequitur, lupus ipse capellam. ~hit sua quemque uoluptas Verg. Ed. 2.65; (transf.) incredibilis. rerum me ~xit ordo Cic. Fin. 3.74; ut errantem aduersarium ~has Quint. Inst. 6.4.17. **b** ut. ~hunt oculos radiantia lumina solis Ov. Tr. 2.325; ad te oculos auresque ~his Ep. Drusi 351; citrea mensa. ~quae sensum ~hat Petr. 119.30; munera uirginis uisus ~ctura Stat. Ach. 1.843; hic oculis, huc mente ~hor Sil. 1.3.38; uultus monstrata Lavinia ~xit Sil. 13.806. **c** ut eos quocumque uelit uel ~here uel rapere possit (orator) Cic. de Orat. 2.176; ~herem. inimica in proelia Teucros Verg. A. 12.812; si. ~femina. ~hit. sub sua iura uirum Prop. 3.11.2; neminem. saepius quam Postumum in disceptationem ~hebat Liv. 4.49.12; Ov. Pont. 1.5.50; ~hunt in prauum parentes. ~hunt serui Sen. Ep. 94.54; COL. 3.20.4; neu proceres gentium. ~ad discordias ~heret Tac. Ann. 2.58; (w. ut + subj.) ~xerat. magnam senatus partem. ut. inauditum dedi ad exitum postulant Hist. 2.10; uulgi cupiens uoluptatum et, si eodem princeps ~hat, laetum Ann. 14.14.

10 To attract to one's support, allegiance, etc., (seek to) win over. **b** to fascinate, charm.

ob residuas bellorum iras maxime sollicitatis ad defectiōnem animis uoluntarios ~xere Liv. 1.30.7; quod urbs tam nobilis. ~defectione sua ~xerat aliquot populos 26.1.2; cum ad se alii, alii ad Eumenem ciuitatem ~herent 39.34.4; ~hunt promissa puellas Ov. Ars 1.631; rursus mutata ~hunc agmina consiliis Stat. Theb. 7.559; adsertor Galliarum. ~proximos Aeduorum pagos ~hebat Tac. Hist. 2.61; (cf.) fulminis ictus priora deleuit et ad se fidem ~xit Sen. Nat. 2.34.3; —(the policy of a state) princeps factionis eius quae ~xerat rem ad Poenos Liv. 23.8.2; si alii alio ~hant res 24.28.4. **b** nec. ~falso ~xit candore maritum. ~Hippodamia Prop. 1.2.19; Ov. Ars 3.422.

11 To (try to) pull out or away. **b** (of medicines, medicaments) to draw out; (also, of a physical spasm). **c** to draw out (sighs, sounds, etc., from within the body).

illa inanum moriens telum ~hit, ossa sed inter. stat. ~mucro Verg. A. 11.816; neue tenax ceram (i.e. sealing wax). ~gemma ~hat Ov. Am. 2.15.16; quae ~hitur, ~hit illa (sc. uellus) cutem Met. 9.167; Sen. Phaed. 731; multi inopes teli iaculum letale reuoluit uolueribus ~xere suis Luc. 3.677; Stat. Theb. 2.586; comam ~hentes et. ora lacerrantes APUL. Met. 5.11; —(of lottery) iura dabat. uiris, operumque laborem. sorte ~hebat Verg. A. 1.508; sorte ~cta Suet. Tib. 14.3. **b** utile. ~malagma est ex is, quae materiam ~hunt Cels. 4.14.4; e mulso potae (illi radices) inutillem sanguinem cum alio ~hunt Plin. Nat. 21.126; silybi lacteus succus. ~bilem ~hit 26.40; est. ~acerrimum (medicamentum) et undique humores ~hit LARG. 38; alius acri clysmo mane ~henda est 155; ~hunc casum eius subsequitur tussis bilem uel pus ~hens Cels. 4.14.1. **c** ~xit ex intimo uentre suspirium Pl. Truc. 600; ius suspirans inmoque ~hens a pectore uocem Verg. A. 1.371; Ov. Met. 2.753; attonito gemitu a corde ~huncur 11.709; PERS. 5.28; V. Fl. 4.135; longas ~his oscitationes MART. 2.6.4; sacerdos. ~fatigatos anhelitus ~hens APUL. Met. 11.16.

12 To get, draw, derive (from a source). **b** to draw (conclusions).

aliquid. ~salis a mima uxore ~here potuisti Cic. Phil. 2.20; etsi nemini concedo, qui maiorem ex perniciē. rei publice molestiam ~xerit Fam. 4.3.1; ni mixtus matre Sabella hinc partem patriae ~heret Verg. A. 8.511; cum meretricibus, unde fama malum grauius quam res ~hit Hor. S. 1.2.59; Cumani Chalcide. originem ~hunt Liv. 8.22.5; a male pacatis pus ~hit ora Getis Ov. Tr. 5.7.12; ~xere animos de patre Gelonae (canes) Hyrcano GRAT. 195; Theramenae a litteris et doctrina uiriliter ~xit V. Max. 3.2. ext. 7; quod magnam opinionem ex ea (compositione) ~xerat LARG. 94; Caligulae cognomen castrensis ioco ~hit Suet. Cal. 9; omnia detrimenta quae ex ea emptione emptor ~xerit Ulp. dig. 19.1.13; —(of things) fax. ~illa ~xit ab euerso lumina nigra rogo Prop. 4.3.14; uina. ~quae fum. maturitatem ~hunt COL. 1.6.20; asperis facietis. ~quae uibi multum ex uero ~xere, acrem sui memoriam relinquent Tac. Ann. 15.68; PAUL. dig. 44.7.11. **b** ex insanorum. uis innumerabilia coniectura ~hi possunt, quae futura uideantur Cic. Div. 2.120; Reguli. ~exemplo ~hēntis perniciem uiuentis in aeuum Hor. Carm. 3.15; hoc ego ~xi ab aquis calidis, quae. ~mificae remedi-ant uesicae uitia LARG. 146; tu campum noscas ante explorēs. quē ~hendo, qui ritus hostis? SIL. 8.312; quod. ~intelligi potest uel ex hoc, magistri pagorum quod pagos lustrare soliti sunt, ut ~hamus quatenus lustrant Sic. Fl. agrim. p. 129.

13 To take on, acquire (properties, attributes, etc.).

porticus paulatim ~hit angusti fastigia conii (i.e. as seen in perspective) LUCR. 4.429; quaeuibrat. ~quemadmodum non duplex damnum ~heret ALP. dig. 6.1.57; saxa missa uiri manibus faciem ~xere uirorum Ov. Met. 1.412; in. ~puellari corpus candore ruborem ~xerat 10.505; ~hit figuram uirginis. Bacchus Priap. 36.3; area. ~domus eius. Aequi-meli appellationem ~xit V. Max. 6.3.16; generale nomen ~hit latius uitium ad supputationem spectans Cels. 4.28.11. A; nec carum efficit (nubes) quia non ex recto imagine ~hit Sen. Nat. 1.3.11; uis. alte suspenditur ne pallorem ~hit COL. 12.42.3; quod (uinum) celeriter florere coepit odoremque ~here Plin. Nat. 14.136; sunt. qui (lapides) uetustate robiginem ~hant 36.136; haec laeti ~himus solacia Stat. Theb. 2.193; Quint. Inst. 12.10.44.

14 To draw behind one, trail, drag; to leave as a trail or wake. **b** to have attached as an appendage. **c** (in a temporal sense) to bring in its wake; (also w. some causal force).

dum hanc tibi quam ~his rudementum complico Pl. Rud. 938; Hor. S. 2.3.53; matrona. spolia opprobrii (i.e. her fine clothes) nostra per ora ~hit Prop. 3.13.12; insidentes mulis. ~ramos per terram ~hebat Liv. 10.41.6; togam. ~uelut tragicum uentem in foro ~hens V. Max. 7.8.1; a collo ~hatur pars longa catenae PERS. 5.160; ea (sc. tunica) si. ~hatur. ~impedit et praecipit APUL. Apol. 19; (in fig. phr.) laxam cafenam ~hit nondum liber Sen. Dial. 7.16.3; —(transf.) dignos iam uosmet reddite uestra quam ~hitis fama SIL. 12.82; non fluit (sermo ante epistula) nec cohaerent nec uerba uerbis ~hunc Quint. Inst. 9.4.20; (cf.) eloquentiam uelut umbram non hoc agens ~hit Sen. Ep. 100.10; ~Iris. ~mille ~hens uarios aduerso sole colores Verg. A. 4.701; aulaea. ~hēntia ualeris auti quantum non Aquilo. excitat agris Hor. S. 2.8.55; egredies nubem ~hit. Ceres Ov. Fast. 4.561; ~cti. per aequora salis Hal. 100; atrum. ~limitem sidus ~hens Sen. Thy. 699; baculo si quis. ~xerit sulcum Plin. Nat. 2.236; incita puluerem campo ~hit uulgat nubem SIL. 2.174. **b** uersus. aliquid supra mensuram ~hēntis Sen. in Gel. 12.2.10; pes antiabacus. est iambus tertiam longam (syllabam) ~hens MAUR. 2389; 2592. **c** nouit. ~uates, quae sint, quae fuerint, quae mox uentura ~hantur Verg. G. 4.393; uespera. iam noctem ~hēnta APUL. Met. 5.21; ~reges. ~domini rerum temporumque ~hunc consiliis cuncta, non sequuntur Liv. 9.18.16; tantum ~hit ille timoris Ov. Met. 13.84; pulcherrima quaeque multis. ~comitata sunt dotibus, sed illas ~hant, ipsa praecedunt Sen. Ben. 4.22.4; ingentis rei ~xit euentum (sc. cometes) Nat. 7.16.2.

15 To extend by pulling, draw out. **b** to cause to extend away. **c** to extend the use, application, etc., of.

quippe pedum digitos. ~xit et in solidam detrusit acumina terram Ov. Met. 11.72; quem (panem) aqaticum uocant, quoniam aqua ~hitur ad tenuem et spongiosam inanitem Plin. Nat. 18.103; —(in spinning) manibus ~here lanam Var. Men. 190; nec Laconicas mihi ~hant honestae purpurae clientae Hor. Carm. 2.18.8; nymphae. quae uelera motis nulla ~hant digitis Ov. Met. 14.265; data pensa ~hebat Fast. 2.743; repetita. illa sorores ~cturae Luc. 6.704; (cf.) cum Parcae tua iussa ~hant (i.e. spin their threads to your orders) Stat. Theb. 8.119. **b** Pyrenaeus (mons). ~hit perpetua latera continuus MELA 2.85; —(pass.) uenae et arteriae a corde ~ctae et profectae Cic. N. D. 2.139; quoniam (zonam) circum extremae dextra laeuoque ~hantur Verg. G. 1.235; Tigris. longo terrarum ~ctus hiatu NERO poet. 1.2. **c** quod (i.e. rule) non erit ~hendum ad seruitutes, quae pro parte minui non possunt PAPIN. dig. 31.76; haec. ~uerba praetoris (i.e. their leg. force). ~usque ad lites contestationem ~himus Ulp. dig. 13.5.16.4; uerbum potestatis non solum ad liberos ~himus 24.1.3.3.

16 To extend the duration of, draw out, protract. **b** to prolong the condition of (an invalid). **c** (intr.) to drag on, continue (in a condition).

ita ~cta esse comitia Cic. Mil. 24; ubi tot ~xisse moras. ~taedet Verg. A. 10.888; mihi laeta. ~hant Samiae conuiuia tetae Tib. 2.3.47; cum Cinarae ~heret Lucina dolores Prop. 4.1.99; unum bellum annum iam tertium ~hit Liv. 5.30.7; cum ~here obsequium in aduentum suum potuissent 28.7.9; per nulla ~ham suspiria somnos? Ov. Am. 2.19.55; illa. ~stultam. ~specem ~hit Fast. 3.686; ut. ~neque. ~hi posse (malum) uideatur, quo minus. ~interemat Cels. 7.26.24; ~his. ~Ben. 2.5.1; nolente senatu ~ximus imperium Luc. 1.275; ~hitur uictu crudelis egestas V. Fl. 4.459; ~cta. in multum noctem laetitia per epulas ac uiolentiam Tac. Ann. 2.65; (TEMPORIS. EXIGVO FELIX HAEC OMINA ~XI CIL. 10.2311.18; (impers. pass.) ab imperatore consulto ~hi SAL. Jug. 64.5; (elipt.) ut impetum morbi ~hendo aliquid effugiat Cels. 2.5.1. **b** aegros, qui sub cautiōibus medicis ~hebanatur, interdum contrariis remediis sanant Cels. 3.9.2; id interdum aegros ~hit, interdum praecipit 4.23.1. **c** si quis. in eo morbo diutius ~xit Cels. 2.8.24.

17 To use up, spin out, spend (a period of time). **b** to get through (an activity, period of time, use, by tedious or painful effort). **c** (intr.) to take up time, spin things out.

Pharnaces uictoriae loco ducebatur, si ~here tempus posset, cum discedendum Domitio celeriter putaret B. Alex. 38.2; —(w. occupation expr.) saepe gratia, interdum iurgis ~hundo tempus SAL. Jug. 27.1; uario noctem sermone ~hebat Verg. A. 1.748; 6.537; siue optatum mecum ~hit illa quietem Prop. 1.14.9; tempus, quoad omnia instructa sint, loquendo alterandoque ~ham Liv. 24.38.6; iurisdictionibus. ~hebat aestiua VELL. 2.117.4; uitam quae luxu ~hit PHAED. 4.5.37; sic. ~securi. ~hebant noctis iter mediae Luc. 10.332; (cf.) sic animum tempusque ~ho Ov. Tr. 5.7.65. **b** frigidus in Venere senior (equus) frustra laborum ingratum ~hit Verg. G. 3.98; 4.3.647; mea meta fata ~hentem Prop. 4.9.65; ~hens inopem. senectam Phineus Ov. Met. 7.2; quid signis ~ho quod uiuio? Sen. Phoen. 47; in insula. quo longius sontem uitam ~xisset Tac. Ann. 14.48; (w. abst. subj.) decem annos ~xit ista dominatio Flor. Ep. 2.13(4.2.13). **c** idcirco ~hebam ut quam diutissime integrum esset Cic. Att. 16.2.4; ne ~ham longum Sen. Ben. 7.13; est uallum mureque et ~hendari uisus, donec. ~auxilia. ~concurrant Tac. Hist. 4.58; (w. abst. subj.) nec longae ~xere morae Stat. Silv. 1.1.61.

18 To prolong the time before, put off. **b** to keep (a person) waiting, delay.

quo diutius armati faciem ~herent V. Max. 6.6. ext. 2; uentura ~hentem Luc. 5.732; V. Fl. 3.221; fora uariis excusationibus ~hent Fro. in Aur. Fro. 1. p. 158(15N); si. ~condicionem ~hat, qui facile parare possit Pompon. dig. 28.25.1.3; —(w. abst. subj.) cum omnia quae faciem eorum ~here poterant consumpissent V. Max. 7.6. ext. 2; saepe iustae. causae non solum annum. sed etiam. quadriennium et ulterius ~hant sponsalia GAUS. dig. 23.1.17. **b** ~xit cum sermone V. Max. 4.4. intro; diu ~ctus. heres Sen. Dial. 10.20.2; quid uis diutius ~ham? Quint. Decl. 318 (p. 252.1.4); P. Celerem. quia absolvere nequibat Caesar. ~xit, senecta donec mortem obiret Tac. Ann. 13.33; Suet.

Tib. 31.2; (w. abst. subj.) in hoc me longa uita. ~xit ut exsulem te deinde hostem uiderem? Liv. 2.40.6.

19 To ponder, go on considering.

alia huiusce modi animis ~hebant SAL. Jug. 84.4; belli atque pacis rationes ~here 97.2; (w. indir. qu.) Marius multis diebus et laboribus consumptis anxius ~here cum animo suo, ommitteretne inceptum 93.1.

20 To assign, attribute (to); w. in, ad se, to claim, take for oneself. **b** to assign, ascribe (to a meaning), take (in a particular way).

qui captae decus Nolae ad consulem ~hunt Liv. 9.28.6; nomen tumulati ~xit in urbem Ov. Met. 15.57; diuisa manet tellus per sidera cuncta, e quibus in proprias partes sunt iura ~henda MAN. 4.808; ~laudem. ~conferentes potius in medium quam ex communi ad se ~hentes Liv. 6.6.18; qui. in se crimen ~xit noluitque uideri. ~esse nocens Ov. Met. 10.68; laeto Othone et gloriam in se ~hente Tac. Hist. 1.79; munia senatus magistratum legum in se ~here Ann. 1.2; interueniunt amici. partemque dici ad se ~hunt Plin. Ep. 9.36.5; quod ad se quisque spem ~heret Suet. Aug. 94.3; id. praedictum Iudaei ad se ~hentes Ves. 4.5; (cf.) ex his (oppidis). Antissam Methymna ~xit in se (i.e. united to its own territory) Plin. Nat. 5.139. **b** scriptum. quod in duas aut plures sententias ~hi possit Rhet. Her. 2.16; ut liceat ei qui contra dicat eo ~here significationem scripti, quo expediatur Cic. Part. 108; omnia non bene consulta in uirtutem ~hebanatur SAL. Jug. 92.2; auctores utroque ~hunt Liv. 1.24.1; Iouis Solisque equis aequiperatum dictatorem in religionem (i.e. an offence to religion). ~hebant 5.23.6; Sen. Ben. 6.38.2; ornatum ipsis municipia. in superbiam ~hebanatur Tac. Hist. 2.20; Tiberio. cuncta Germanici in deterius ~henti Ann. 1.62; fratrum. incustoditum amentem ad infamiam ~xit 12.4; —(w. indir. qu.) defectio Tarentinorum uirum priore anno an hoc facta sit, in diuersum auctores ~hant Liv. 25.11.20; qui abstinerit spectaculo ipse, uarie ~hebanatur Tac. Ann. 1.76; —(w. acc. and inf.) ne obscurari quidem (lunam). ~here in prodigium debere Liv. 44.37.7.

21 To apply to the needs or purposes of.

cum exponimus rem gestam et unum quidque ~himus ad utilitatem nostram Rhet. Her. 1.12; ornem quae ad dicendum ~hi possit loquendi rationem Cic. Orat. 114; spinas in pisce notatas ~xit in exemplum Ov. Met. 8.245; qui uoluerunt omnia legitima supplicia uerba in sententias ~here Sen. Con. 9.2.21; in titulos Capitolia capta ~hebat Sil. 4.151; dissimilitudinem morum ad defensionem ~hens Tac. Ann. 15.67; nec tamen omnia. ad nequiores suspicionem ~hantur APUL. Apol. 32; ex his (constitutionibus) quaedam sunt personales nec ad exemplum ~hantur Ulp. dig. 1.4.1.2; ut priores leges ad posteriores ~hantur (i.e. to their interpretation) PAUL. dig. 1.3.26; 50.17.162.

22 To convert, transform.

ne. ~libertatem. ad licentiam pestilentem ~heret Liv. 45.18.6; stomachus. omne alimentum in causam doloris ~hit Sen. Ben. 5.12.6; cera. uarios. in colores pigmentis ~hitur Plin. Nat. 21.85.

Trāianālis ~is ~ae. **a.** Employed in the cult of the Emperor Trajan.

FLAMINI ~1 CIL. 11.6505.7.

Trāianensis ~is ~ae. **a.** Inhabiting Colonia Traiana on the lower Rhine near Cleves (Kleve). CIL. 6.31140. c.12; 13.8185.5.

Trāianus ~i, **m.** **a.** Cognomen, esp. of M. Ulpius Traianus (Trajan), emperor A.D. 98–117; also his father, of the same name.

Caesar ~e MART. 10.34.1; Fron. Aq. 93; imperium ~i Tac. Hist. 1.1; Flor. Ep. 1.1(1. p. 8); uix quisquam ~o ad populum. acceptor Fro. Ver. 2. p. 216(210N); CIL. 5.875.11; 6.544.1; ~tu, pater ~e. quantam percipis uoluptatem. ~i Plin. Pan. 89.2.

Trāianus ~a ~um, **a.** Of or named after the emperor Trajan.

fori ~i GEL. 13.25(24).1; FONS FELICISSIMVS ~VS CIL. 3.24; SIGNIFER LEG II ~AE 3.6592.3; 11.8104.7; VIA ~a BMCi 3. p. 98. No. 484(Trajan).

trāiciō ~icere ~iēci ~iectum, **tr.**, (**intr.**). [TRANS+IACIO] FORMS: ~ievere (inf.) LUCR. 3.513(codd.); trē- CIL. 6.1884.8, 11.2643.13; trans- QUINT. Decl. 340(p. 342.1.5). HYG. Fab. 66.2.

1 To throw or propel across; to traverse (with a missile).

neque ullum interitum telum. ~iciebatur CAES. Civ. 3.19.1; alio ~ice tela tua Prop. 2.12.18; arripuit uexillum trans uallum hostium ~iecit Liv. 25.14.4; ~si Hannibal. ~murm. ~iaculo ~ieccisset Cic. Fin. 4.22.

2 To place (a bridge, bar, or sim., across a space or object).

in caueis cerebrae perticae ~iectae sint VAR. R. 3.9.7; pontibus ~iectis constratisque HIRT. Gal. 8.9.3; malis antennisque de naue in naue ~iectis Liv. 30.10.5; brachium deligatum super scaulae gallinariae gradum ~iecit Cels. 8.15.5; iugum. ~accipit (boues) cui ramus inligatus temonis uice ~iecit COL. 6.2.7; per cuius domum ~iectus erat aquae ductus Ulp. dig. 9.2.29.1.

3 To transfuse, pierce (with a weapon or sim.).

T. Baluentio. ~utrumque femur tragula ~iecit CAES. Gal. 5.35.6; proximum gladio ~iecit lictorem B. Alex. 52.3; pariter. ~loquentis uocem animamque rapit ~iecto gutture Verg. A. 10.348; equus pilo ~iectus Liv. 27.32.5; quod acu ~iecit aena, obsutus maenae. caput Ov. Fast. 2.577; ~icere id cauum. ~candenti acu satis est Cels. 7.8.3; ita ~iecit se uno ictu Sen. Ben. 3.23.5; Luc. 6.637; Petr. 63.6; quae. ~uod pedes transiectos habere, Oedipum nominauerunt Hyg. Fab. 66.2; —(pass., w. retained acc.) ~iectus medium sparto. ~ casus orbem Mor. 58; te. ~iectum terga sagitta Ov. Met. 9.102; me. ~iectum uulnere plantas Stat. Theb. 1.61.

quia uos ~os uideo, gaudeo Pl.Am.958, ~iorem..
plebem fecerunt Liv.2.63.; Syracusan, nondum ex magnis
belli motibus satis ~as 29.1.5; uniam donec pater ipse
sedendi ~a iubet esse manu Stat.Theb.1.205; ut..mitem
~umque fieri Martem precemur Gel.1.3.(22) 19; Apul.Pl.
2.8; (w. in+abi.) in transferendis faciendisue uerbis ~ior
Cic.Orat.1.76; (w. abl. of respect) uirum..uultu uitaque ~um
Vell.2.127.4; (w. gen.) ipsum..um uultus Stat.Silv.

4.2.41; (*internal acc.*) inuenem ~a tuens V.F.L.1.38;—(w. *dat. of advantage*) illum. sei possum ~um facere ex irato mihi Pl. Cist.652; iste est ~us tibi? St.529;—(cf. *sense i*) ita hanc canem faciam tibi oleo ~iorem Poen.1236. b ~a et serena (trons) Cic. Tusc.3.31; Stat. Silv.5.2.73; uultu erat uel in sermone uel tacitus adeo ~o serenique, ut. Suet. Aug.79.1. c habere animum lenem et ~um. tace. domi meae ecam saluam Pl. Epid.562; cum. nulum ~um atque otiosum spiritum duxerim Cic. Arch.30; semper meris erit ~a sapientis Tusc.4.8; Lucr.3.293; tu ~us in alta pace mane Stat. Ach.1.807; (w. *abl. of respect*) cum te ~iorem animo esse cognoro Sulp. Ruf. Fam.4.5.6; (w. *ab*) ~um ab hostili metu agmen Liv.35.30.4.

3 (of conditions, etc.) Marked by tranquillity peaceful, calm, quiet.

Non repperisti. ~um locum ubi tuas uirtutes explices Pl. Epid.444; qui me hodie et ~issuma re coniecit in nuptias Ter. Am.620; ~ae tuae quidem litterae Cic. Att.14.3.1; annum. aut ~um nobis aut certe munusculum Q. Fr.2.14.2; ut. suppediret. ~um ad quietem locum Rep.1.8; tu sola potes ~a pace iuare mortales Lucr.1.31; ~a senectus Hor. S.2.1.57; omnia constanti ~a pace Liv.6.25.11; omnia spe ~iora. inuenit ro.4.3; ~am seditionem. ~repentina potest. Hispanorum fecit 28.25.11; ~. temporis Ov. Pont.4.10.74; litora ~o certam ambitu natatu Stat. Silv.3.2.18; ~issimum otium Plin. Ep.7.25.2; Juv.10.364; ea. praecentione ~a et delectabili Gel.1.11.4.

Tranquillus ~i, m. A cognomen, esp. of C. Suetonius Tranquillus, the historian (b. c. A.D. 69).

Plin. Ep.1.24.1; Ep. Tra.10.94(95).1.

trans, prep., adv. [*< *ter-*, cf. Skt. *tirāh*, Av. *taro*, Welsh *tra*; perh. orig. pple. of *tro (as INTRO, etc., acc. some authorities)] CONST.: as prep., w. acc.

1 Across or over, also through, to the other side of. b (without idea of motion across) on the other side of, beyond.

illam. ~ mare hinc unum asportet Pl. Mer.353; nimis beat quod commeatu transtinet ~ parietem Mil.468; ~ Alpibus usque transferitur Cic. Quind.12; fer cineres. ~que caput iace Verg. Ec.8.102; ~ finem iaculo. expedito Hor. Carr.1.8.12; caelum non animum mutant qui ~ mare currunt Ep.1.11.27; Numidae. ~ fumen mittit Liv.22.45.2; Ov. Ep.8.73; V.F.L.7.113; Suet. Dom.1.2;—(w. *ripan*, specifying the further bank) domino. ~ ripam inspiciente Cic. Mil.74; curuos ~ ripam miserat arcus Ov. Met.9.114; Suet. Tib.19. b qv. ~ MARE ERIT CIL.2.583.17; IN AREA QVAE EST ANTE AEDEM SERAPI ~ VIAM 1.698.1.6; qui fidelissimus socius ~ Taurum. existimatur Cic. Fam.15.1.2; ~ fluuium. uatemque uirumque. exponit in ulua Verg. A.6.415; Galli. ~ pontem Anienis castra habuere Liv.7.9.6; ~ ego tellurem. ~ altis audiat undas Ov. Tr.4.9.23; Plin. Nat.7.9; mea quanto. mallem nupsisset uirgo. ~ Boream Stat. Theb.3.288; ciuitates ~ Bodo-triam sitas Tac. Ag.25.1; cum ~ Rhenum. iter essedo faceret Suet. Cal.51.2; Paul. dig.39.3.23.2.

2 On the other side of (a temporal, moral, etc., limit), beyond.

iura ferus populo ~ legem ac tempora regni. dabat Stat. Theb.2.386; non nisi ab ultimo parricidio exigitur poena ~ hominem [QUINT.] Decl.6.10.

3 (as adv.) on the other side.

eius (signi) contraria (pars). ~ locis patentibus. egreditur ad lucem Virg. g.1.4;—(w. *contra*) collocatur. ~ alterum (cardinem) ~ contra sub terra g.1.2; cum. ~ lunae orienti sol ~ contra sit ad occidentem g.2.2.

trans-, prefix. [prec.] FORMS: freq. *trā-* before voiced consonants. Used w. vbs. or vbl. derivatives in sense of prep.

transabeō ~ire ~iui or ~ii, intr., tr. [TRANS+ABEO] To move away on the far side (of), go away beyond. b (of weapons which continue some distance after piercing a body).

hunc. praeter tellure iacentem Taenari currus. et heros Lemnius obliqua. ~iere fuga Stat. Theb.6.510; 7.369; per medias acies. ~iui Apul. Met.7.8;—(w. *acc.*) populus atque aequora longe ~eunt (sc. the Harpies) V.F.L.4.511; calcata retiola, qua primos impetus reduserat, ~lit (aper) Apul. Met.8.4; ut. cuneatim stipato commeatu difficultates illas ~iremus 8.15; (of a thing) (Hippomedontis) discus. Menesthea uictum (s.e. his quic) ~lit Stat. Theb.6.713. b (intr.) ~lit non hunc sitiens grauis hasta cruorem Sil.12.614;—(w. *acc.*) ensis. ~lit costas Verg. A.9.432; capulo. ~largius illi ~lit animam. ensis Stat. Theb.2.9; uolat illa (sc. trabi). ~mediumque. ~Politen ~it et iuncti clipeum cauat improba Mopsi g.126.

transactiō ~ōnis, f. [TRANSIGO+TIO] A negotiated settlement, business arrangement, deal.

cum herede pupilli ~one facta Scaev. dig.20.2.10; neque enim ~onibus est interdictum, sed sordidis concussionibus Ulp. dig.3.6.1.3; 19.2.15.4; iusiurandum (s.e. the acceptance of an oath without further evidence) speciem ~onis continet Paul. dig.12.2.2;—(w. *defining gen.*) in ~one hereditatis rescripti in Scaev. dig.2.15.3; ob ~onem alimentorum testamento relictorum Ulp. dig.12.6.23.2.

transactor ~ōris, m. [TRANSIGO+TOR] A negotiator.

istius libertus et accensus Timarchides, qui est. ~rerrum huiusce modi omnium ~or et administrator Cic. Ver.2.69.

transadigō ~igere ~ēgi ~actum, tr. [TRANS+ADIGO] To pierce through. b to thrust (a weapon) so as to pass through anything; (w.

two accs.) to thrust (a weapon) through (a body).

Atrides. Democoonta petit te loque. ~trabali tempora ~igit Ilias 374; Stat. Theb.5.127; Sil.10.140; bestiam facili manu ~igit Apul. Met.8.5; percussor. ~alterum (fratrem) per pectus medium ~egit 9.37; (w. *acc. of respect*) hasta uolans. ~horum (sc. fratrum) unum. ~igit costas Verg. A.12.276. b gladium. ~per medium pectus. ~igit Apul. Met.4.11; ferro sub papillam dexteram ~acto 8.14;—Aeneas ~crudum ~igit costas. ~ensem Verg. A.12.508.

Transalpinus [app. abl. from *trans Alpes* treated as a single wd.] From the parts beyond the Alps.

Boi ~ profecti Plin. Nat.3.124; petorritum est non ex Graecia dimidiatum, sed totum ~; nam est uox Gallica Gel.15.30.6.

Transalpinus ~a ~um, a. Belonging to, situated in, the region beyond the Alps; (masc. pl. as sb.) the people of that region.

cognatio materna ~i sanguinis Cic. Red. Sen.15; braccatis et ~is nationibus Fam.9.15.2; ex ~is bellis Off.2.28; in ~am Galliam CAES. Gal.7.6.1; FRET. p.339M; Gel.16.6.7; unam (legionem) ~is ~is conscriptam Suet. Jul.2.2; NEGOTIATORI CORPORIS. CISPALINORYM ET ~ORVM CIL.13.2029.6.

transbitō ~ere, intr. [TRANS+BITO] To come or go across.

dum huc ~tat (qj.). ~era mea Pl. Mil.997.

transcendentia ~ae, f. [pple. of next+IA] Transition from one line of argument to another.

ex falso. in uerum ~a est, cum a quolibet alio statu ad generalem statum controuersia reuocatur AGEN. agrim. p.28; ~as. ~necessarias p.29; (w. *gen.*) de ~a controuersia p.26.

transcendō ~dere ~di ~sum, tr., intr. [TRANS+SCANDO]

1 To climb, step, etc., across or over (something lying in one's path), go beyond. b to cross over (a river, channel, etc.).

cratis. propulerunt, ut fossas ~derent CAES. Civ.3.46.3; illa neque Arabum metu it ~dere limen PROP.1.14.19; magna multitudo et muros ~debat Liv.26.46.7; cum duobus milibus Thracum. saltum Cithaeronis ~it 31.26.1; si (pulsus). pontem flumenque ~dit Col.6.29.1; curru superbum uecta ~dere caput Sen. Her.0.107; in. into fixum possis ~dere nummum (s.e. without stooping to pick it up)? PERS.5.111; simul huc ~dere montem coepit (sol) CALP. Ec.5.30; saepes erant obiectae, sed has ~debat (polypus) per arborem Plin. Nat.9.92; uiperam mulier praegnantis si ~derit 30.128; Sil.6.601; ne Germanicae legiones. Alpibus ~derent Tac. Hist.5.26; (fig.) si. fato putat omnia. regi nec declinari ~dique posse agmina fati et uolumina Gel.7(6).2.5;—(w. *abst. subj.*) hoc malum. etiam ~dit Alpibus Cic. Catil.4.6; num. ~tuum. nomen. Caucasum hunc. ~dere potuit. ~? Rep.6.22; hic (motus terrae) qui impleuit fabulis orbem non ~dit Campaniam SEN. Nat.6.25.3; Ripaeos montes ~dat animus Plin. Nat.6.33; b tum Cimbrici et Teutoni ~dere Rhenum VELL.2.8.3; faxo Bebyricum nequeat ~dere puppis ulla fretum V.F.L.4.220; post exercitu flumen Albim ~dit Tac. Ann.4.44; ne. ~deret Illisi amnis modicum fluentum Apul. Soc.19.

2 (intr.) To go over or across (to a place, etc.).

milites. ~dere in hostium nauis contendebant CAES. Gal.3.15.1; in Italiam Galli ~derunt Liv.5.33.5; adimis etiam Hispaniae et, si inde cesserio, in Africam ~des 21.44.7; qui. iudicarent uter prior in oppidum ~disset 26.48.8; tennis Euripus. qua Magnus Alexander ~dit Plin. Nat.4.75; ~dit (rector) in eum (sc. elephantum) nec secus ac priorem regit 8.24; EXACTO VITAE ~DIT AD AETHERA CVRSV CIL.12.2660.3; (impers. pass.) per stragem lapidum ac ruinas ~sum in urbem Liv.33.17.13; (in fig. phr.) hoc magnum est periculum, ab asinis ad boues ~dere Pl. Att.235;—(of *abst. things*) haec censura est foro in castra ~dit V. MAX.2.9.8; ~det haec laentia in provincias Tac. Hist.1.30.

3 To overstep, transgress (rules, standards). b to surpass, exceed, go beyond (in degree, attainment, etc.).

aurities et honorum caeca cupido quae miseros homines cogunt ~dere finis iuris Lucr.3.60; regnum. scelerate cupit, qui ~dere festinat ordinem aetatis, naturae. iuris gentium Liv.40.11.7; uoluptates. ubi ~derunt modum, poenas esse SEN. Ep.83.27; quod agra modum. immodia possidendi libidine ~disset Col.1.3.11; si prohibita impune ~deris, neque metus ultra neque pudor est Tac. Ann.3.54. b qui lege cauit, uita uita ~derent auctoritas poenae Inc. pall.6; uota ~di mea Sen. Thy.912.37; si. ~derit aetate primae iuuentae Col.1.8.3; tu Troica diuina saecula (s.e. the length of life of Priam). ~dere Stat. Silv.1.4.126; puer. ~annos ~dere factis molitur Sil.4.426; (w. *pers. obj.*) ipso. qui tradiderunt illa (instituta). ~dimus SEN. Ben.3.34; aetate aum ~dat, ingenio patrem Ter.702.

4 To pass over, skip (details, stages in a process).

memoriae fugit in annalibus digerendis an consulto binos consules, falsos ratus, ~derit incertum est Liv.9.44.4; nec per honorum gradus. homines tendere ad consulatum, sed ~dendo media summa imis continuare 32.7.10.

5 (intr.) To pass on (from one stage of a process to another); to make a transition (in a story, argument). b (of an argument) to change ground.

ex minore aetate in maiorem ~disse (bidentem) Hyg. gram.3;—ut ad maiora ~dam VELL.2.30.3; ut non abrupte cadere in narrationem, ita non obscure ~dere est optimum

QUINT. Inst.4.1.79; 7.1.21; Zmyrnaei repetita uetustate (s.e. after tracing back their city's antiquity). ~dere ad ea, quae maxime fidebant Tac. Ann.4.56; ad testimonium illud Crassi. ~a suspitionibus Aemilianis ~surus Apul. Apol.57. b secunda controuersia de rigore. ~cum ~dit in controuersiam quae est loco tertio de fine AGEN. agrim. p.30.

transciddō ~dere ~di ~sum, tr. [TRANS+CAEDO] To strike with blows extending across the whole body.

~di loris omnis adueniens domi Pl. Per.731.

transcribō ~bere ~psi ~ptum, tr. transs-[TRANS+SCRIBO]

1 To transfer (written matter) from one book, tablet, etc., to another, copy out, transcribe; to copy (a picture). b to make a false copy of, forge.

si uestra manu fabulas. ~psisset Rhod. Her.4.6; testamentum in alias tabulas ~ptum Cic. Clu.41; librum. in exemplaria mille ~ptum Plin. Ep.4.7.2; ego adeo perscripsi. ~sed librarum meo non praesto fuit qui ~beret Aur. F.10.1. p.212(83N); Scaev. dig.30.10.92; uerba ipsa Quadrigari ~pta Gel.2.2.13;—(w. *author as obj.*) auctores. ~ueteres ~ptos ad uerbum Plin. Nat. pr.22; qui aliqui Cornelium Celsum ~psit 14.33;—(pictura) multum. degenerat ~bentium socordia 25.8. b ut iudicetur. qui ~psit tabulas publicas Cic. N. D.3.74.

2 To transfer to another roll or register; to transfer by enrolment (to another community, unit, etc.).

~bi. ~recitare eos. ne penes unum hominem iudicium. ~de. moribus senatoris fuerit Liv.23.23.4;—~bunt urbi matres Verg. A.5.570; turmas. equitum. in funditorum alas ~psit V. MAX.2.7.9; 2.7.15;—(transf.) Cloelium. ob insignem audaciam tantum non in uiros ~peimus SEN. Dial.6.16.2; Ep.4.2; haec inspicere. ~nonne. ~est. in meliorem ~bi sortem? Nat.1. pr.17.

3 To transfer (an item in an account), make over.

ut in socios qui non tenerentur iis legibus nomina ~berent Liv.35.7.2; ut eos fundos. ~eodem pretio mulier ~beret uiro Proc. dig.19.5.12; si. ~aes alienum hereditarium in se ~bat GAIUS dig.16.1.13; Scaev. dig.32.41.9;—(transf.) patiere. tua Dardanibus ~bi sceptri colonis? Verg. A.7.422; ego cuiquam posse tuae uidor spatium ~bere uitae? Ov. Met.7.173; in te ~bet (Aeacus) ueterum tormenta uirorum Ib.187; quomodo satis ~ccusabo uidentem? spiritus nostros ~bis (s.e. the food meant to keep us alive) [QUINT.] Decl.12.18.

transcripticius ~a ~um, a. transs-[prec. +ICIVS] nomen ~um, A pre-existing debt transformed into a new form of contract, or debt owed to oneself, but assigned to another to discharge a debt to him.

GAIUS Inst.3.128; 3.133.

transcriptiō ~ōnis, f. transs-[TRANSCRIBO+TIO] The transference of ownership; transference of a debt (see prec.)

[QUINT.] Decl.13.11;—GAIVS Inst.3.130.

transcurrō ~currere ~(cu)curri ~cursum, intr., tr. [TRANS+CVRRO] FORMS: ~ocurrerint (= ~ocurrerint) Ed. (Font. iur. p.252) 78.1.16.

1 To travel rapidly, hurry, run, etc., across (from one place to another). b (transf.) to change quickly or easily from one mode of conduct, expression, etc., to another.

cito ~curre curriculo ad nos Pl. Mil.523; dum ego hinc ~curro ad forum Ter. Eu.763;—(impers. pass.) in arcem ~curro opus est. ~quid homini? ~tibi Hec.431; adeo raptim a captis propioribus castris in altera ~cursum castra ab Romanis est Liv.25.39.7;—(transf.) quod si hactenus ~currat expositio Plin. Nat.9.129. b ne sine diluctu tenere. uideatur (translati) in dissimilem (rem) ~currisse Rhod. Her.4.45; hic tamen ad melius (s.e. a better die) poterit ~currere quondam Hor. S.2.82; (impers. pass.) praecipiti cursu a uirtute descitum, ad uitia ~cursum VALL.2.1.1.

2 To move rapidly or hurry across, through, past, etc. (an intervening space or point). b (of inanim. things). c (of a line) to be traced, run across.

Massilienses. pluribus nauibus adoriri singulas aut remos ~currentes detergere. contendebant CAES. Civ.1.58.1; detractis. frenis bis ultro citroque. ~currerunt (equites) Liv.40.40.7; effugim (s.e. an apparition). praeter. oculos ~currere regis iussit Ov. Met.14.359; falcatus currus. sine noxa ~cursuros, si nemo se opponeret CURT.4.13.33; gentibus. a ~currente (Pompeio) subactis Luc.7.74; sic quoque non uno dabitur ~currere luctu (s.e. on a passage through the Symplegades) V.F.L.4.598; (fig.) ~currentia cotidie desideria [QUINT.] Decl.14.5;—(w. *acc.*) illum equitem. sex dierum spatio ~currere longitudinem Italiae Liv.28.9.12; qui. tot montium iuga ~cucurrimus CURT.6.3.16; quae piger Apulus aera deseruit rastris. ~currit (Caesar) Luc.5.406; cum. ~profugisset ab urbe ~cucurrissetque Campaniam Suet. Cal.24.2; raptim ~cursa proxima portu Apul. Met.9.1. b simulacra. immemorabile per spatium ~currere posse temporis in puncto Lucr.4.192; caelo quo saepe refixa ~currunt. sidera Verg. A.5.528; necessarium est tenui ferramento adurere; quod spathae simile quasi ~currere, non inprimi debet Cels.7.12.6; stella ~currentis (s.e. a shooting star). in fuga est nec apparet nisi dum cadit Sen. Nat.7.23.3; Plin. Nat.2.100; unum genus ei (sc. lacui) piscium est, idque ~currentis (fluuii) non miscetur alio 6.127; MART.7.48.3; per extremos digitos ~currentis lupo Apul. Met.9.37; (of apparent movement) notae Miniy ~currere

terrae V.Fl.8.176;—(w. acc.) (primordia) debent. multiplex. loci spatium ~currere eodem tempore LUCR.2.163; ingens usus ab Aurora caelum ~currere nimbis VERG.A.9.11; dimidiat partes caeli ~currit hic proximus (cometes) SEN.Nat.7.29.2; reliquis trunci partes humor omnis... ~currit, dum ad ultimum perveniat COL.3.10.1; cuius stagnantia rura debuit. ~Hermus ~currere STAT.Silv.1.3.107; APUL.Met.11.26. C per medium folium candida linea ~currente PLIN.Nat.27.102.

3 (of a weapon) To pass rapidly through from one side to the other; (w. acc., of a person) to run (an enemy) through. ultix per geminum ~currit tempus harundo SUL.12.414; —rigido ~currentes denetit ense Photin V.Fl.3.157.

4 To pass without taking notice, hurry past. b (of experiences, etc.) to pass by (a person) unnoticed.

(w. acc.) parva haec (i.e. wayside shrines). ~ignorantibus ~curra APUL.Fl.1; (w. abs. subj.) insepultum quodlibet corpus nulla festinatio iam rapida ~currit, ut non quantumcumque ueneretur aggestu QUINT.Decl.5.6. b quae (sententiae) audientes. ~neglegentem ~currentem SEN.Con.2.6.13; nos uita. ~cunctantes quasi aliena ~currit SEN.Ep.43.13.

5 (w. acc.) To treat cursorily (in speech or writing), pass quickly over; to skim (in reading).

hoc, quod Latro ~currerat, pressit (Fuscus) SEN.Con.1.6.10; quemadmodum superuacua ~currant SEN.Ben.1.5.1; ~currant solertissimas nugas Ep.117.30; sciens ~curram subiles nimium diuisiones QUINT.Inst.4.2.2; 9.3.89; —non enim scripta lectione secuta ~curritur 10.5.8.

6 (of periods of time, processes) To run on from start to finish. b (of a person w. acc.) to run the course of (an experience, period of time, etc.).

dum differtur, uita ~currit SEN.Ep.1.2; nec ut actionis impetus ~currit (lectio), sed repetere saepius licet QUINT.Inst.10.1.19; patiar. ~aestatem inquietam uobis exercitamus ~currere PLIN.Ep.7.2.2; (w. pred. adj.) ne momentum quidem tenue tuis ~currit beneficiis otiosum APUL.Met.11.25. b Cyri et Alexandri similis esse uoluit, qui suum cursum ~currerant Cic.Brut.282; ne cito supplicium ~curreret (incesta) SEN.Con.1.3.10; illam quaestiuicula. ~sic ~cucurrit 9.6.15; cum. ~causas. ~non recipiet tempusque iam longum ~curreret GEL.5.10.7; sic PORTVNA TIBI DEDERAT ~CVRRERE VITAM CIL.5.6693.4.

transcursus ~ūs, m. [prec. + -tvs]

1 Rapid movement across or over an intervening space.

in perturbatam ~u beluorum aciem Liv.27.14.11; quae (sc. luna) modo partes eius (sc. solis) exiguis, si in ~u strinxit, obducit SEN.Ben.5.6.4; quod maximis minimisque (aibus) per illum (sc. aera) ~us est Nat.2.7.1; subiti. ~us ignium multum post se lucem trahentium 6.3.3; ~u fulguris SUTR.Aug.90; clandestino ~u dimittit Philistherum APUL.Met.9.20.

2 The cursory treatment of a subject in speech or writing.

in hoc ~u tam artati operis VELL.2.86.1; 2.99.4; si obiter atque in ~u. ~dicatur terra omnium terrarum. ~parens PLIN.Nat.3.39; in ~u ea attingere nostri, paulo diligentius Graeci 18.125; 35.146.

transd-: see also TRAD-.

Transdānuuianus ~a ~um, a. Of the region beyond the Danube; (masc. pl. as sb.) its people.

CIL.14.3608.

transenna ~ae, f. trās-. [prob. Etr.] A trap (for birds) made of netting. b (in dub. sense, perh. denoting a net used as a container or netting used as a screen).

ab ~a hic turdus lumbricum petit PL.Bac.792;—(transf.) hunc hominem. in ~am. ~deducam dolis Per.480; in aetate hominum plurimae fiunt ~ae Rud.1236;—(used as a sling) tum sedenti ~a demissum Victoriae simulacrum cum machinato strepitu tonitruum coronam capiti imponebat SAL.Hist.2.70.3. b illam copiam ornamentorum suorum, quam constructam uno in loco quasi per ~am praetererunt strictum aspeximus Cic.De Orat.1.162.

transēō ~ire ~ui or ~ui ~itum, intr., tr. [TRANS + EO] ORTHOG.: tras- CIL.14.1873.3. FORMS: ~ies (= ~ibis, s.v.l.) NIPS.grom. p.285La.

1 To come or go across from one place to another, cross over. b (w. acc.) to come or go to the other side of, cross.

~it Melitani Romanus NAEP.poc.39(37).1; eam iube cito domum ~ire PL.Mit.256; per hortum ad amicum ~ibo meam St.437; TER.Ph.921; ille signa aenea in balneo posuerat, quae e balneo in cubiculum ~ire non possent? Cic.Deiot.21; hodie. in Aenariam ~ire constituit Att.10.13.1; quo modo ~ierit, utrum rati an piscatorio nauigio, nemo sciebat CAEL.Orat.34; plebs. in Sacrum montem ex Aeginio ~it Liv.3.52.1; insulae. in quas. nantes. ~ibant CURT.8.13.12; qui in nauem ~ierant SEN.Suas.6.2; ipsa (sc. aspis). ~gelidum non ~it in orbem LUC.9.704; MART.5.14.8; TAC.Ann.11.24; ~it et loco suo atque in ea parte consetit SUTR.Aug.43; (in a poetic apostrophe) dummodo sic, in me durae ~ite catenae! OV.Am.1.6.47; (sup.) annis. ~difficillimus ~itu Liv.21.31.10; (impers. pass.) cum. e uilla in uillam pontibus ~eatur VAR.R.3.5.9; (of things conveyed) Persicae arbores sero et cum difficultate ~iere (i.e. to Italy) PLIN.Nat.15.45; (cf. of a road) si modo in sepulchrum iter publicum ~it (i.e. across a farm) PAUL.dig.19.1.53.1; (transf.,

w. ref. to time) ab undecimo (die). ~ad quartum decimum ~ibant (i.e. in calculating the recurrence of a fever) CELS.3.4.14. b cum magis uastissimum hieme ~ibas Cic.Pis.57; Taurus propter nives. ~iri non potest AL.5.21.14; Rhodanus. ~non nullis locis uado ~itur CAES.Gal.1.6.2; nec portitor Orci amplius obiectam passus ~ire paludem VERG.G.4.503; qui. ~seruos differtum ~ire foris. ~iuebat HOR.Ep.1.6.59; ambiq. quanam Alpes ~ierit (Hannibal) Liv.21.38.6; non ~ita regna MAN.1.378; ne contra praecipitum aliquis nostrum limen ~ire PETR.30.6; V.Fl.4.347; si ponticulum ~ierimus SUTR.Jul.31.2; ~ito fluuio APUL.Met.6.19; (of the sun) sole ~eunte piscium signum PLIN.Nat.9.71.

2 (of physical or abstract qualities, conditions, etc.) To pass, be transferred (from one locality or situation to another). b to pass on (from the ownership, control, etc., of one person to that of another). c to pass (into a category, etc.). d (in temporal sense) to move on (to a subsequent stage).

patimini. ~eo ~ire. infamiam ubi cetera maleficia consistunt Cic.Cha.83; Att.2.9.2; terror ad hostes ~it Liv.1.27.9; uitium. in lumina mentis ~it OV.Met.4.201; qui (sc. odor foliorum) ~it in uestes PLIN.Nat.12.15; 18.161; quae (sc. praecipit). ~isse per memoriam. ~mirandum est 30.9; hunc omnis in unum ~it amor V.Fl.5.69; TAC.Dial.37.1. b imperium Persarum ad eos ~iturum CURT.3.3.6; SEN.Nat.4.4.13; quod nomen multo iam annis ad reginas ~it PLIN.Nat.6.186; fortunam ~ire iubent, ut sceptra tenentem. ~semper nouum angere heres TAC.Hist.1.140; quia ad illum ius, ad hunc res ~eat QUINT.Inst.5.10.116; precarium semper imperium et breui ~iturum TAC.Hist.1.52; ut cura aeri a quaestoribus urbanis ad praetores. ~iret SUTR.Aug.36; ~it. ~ad Antoniam aulam Cal.10.1; si per multos dominos ~ierit seruus ULP.dig.37.11.2.9; hoc aurum non ~ibit ad uxorem POMPO.Dig.34.2.34; GARUS Inst.2.98; (legatum) non aliter ad heredem ~it dig.30.65.1; ex senatus consulto, ex quo actiones ~eunt ULP.dig.5.6.1. c conuentum pleraque in aliud nomen ~eunt ULP.dig.2.14.1.4; omnes res ~ire in nouationem possunt 46.2.2. d ~it in aestatem. annus OV.Met.15.206; quinquennis Olympias acta est: iam tempus lustrum ~it in alterius Pont.4.6.6.

3 To transfer one's allegiance or support (from one side to the other), go over; also, to transfer (from the control of one person to that of another). b to transfer one's attention (from one person or thing to another); to have recourse (to).

ne deserat med atque ad hostis ~eat PL.Ps.1026; consules. ~quin ad Antonium ~eant Cic.Phil.13.46; Fabium tuum ~isse cum cohortibus Att.8.37; ante id tempus nemo. ~a Caesare ad Pompeium ~ierat CAES.Civ.3.61.2; hunc Minucium. ~isse a patribus ad plebem Liv.4.16.3; iam Magnus ~isse deos. ~senerat LUCR.6.647; PLIN.Nat.7.136; Vitellianus miles ~iturus in partis TAC.Hist.3.63; illi. ~eunte illo destituti reliquerunt sententiam ab ipso auctore desertam PLIN.Ep.8.14.25; ~iit ad Q. Sexti philosophi sectam SUTR.Gram.18(p.114Re). b si uenalis (hortos) non haberet (Silius). ~ire ad Drusum Cic.AM.12.31.2; uictor ad Euagrum Corythumque. ~it OV.Met.12.290; inde (sc. a laquearibus) ~iere in camaras quoque et parietes PLIN.Nat.33.57; (cf.) ~eat in catulos omnis tutela relictos GRAT.306; ~it addubitas, ad Brutum ~eamus (i.e. as the addressee or eponym of a book) Cic.AM.13.25.3; Titianus et Proculus, ubi consiliis uinceretur, ad ius imperii ~ibant TAC.Hist.2.40.

4 To move on (from one action, practice, mode of behaviour, etc., to another). b (from one condition or status to another). c (from one attitude or opinion to another).

in continuo clamore remittere et ad sermonem ~ire oportet Rhet.Her.3.21; posteaquam ~ierunt ad culcitas VAR.L.5.167; cum in disparis animantis uitam ~ire non possit (bestia) Cic.Tusc.5.38; quibus. conditionibus in foedus amicitiamque nouam ~ant Liv.23.14.9; consumpsit precibus uolentiam ~it in iram OV.Met.8.106; prodest. a lenibus cibis ad acres. ~ire CELS.3.16.2; quod a uictoris insignibus in deuicti ~iret habitum CURT.6.6.4; a conciliis ac probris ad tela et manus ~ibant TAC.Hist.3.10; ~it ad elegos PLIN.Ep.7.4.7; interrumpit possessione, quia ~it (uir) in causam ab eo factae donationis (i.e. he has changed the basis of his pleading) NERAT.dig.24.1.44; si. ~antequam sententia feratur, pater decesserit, ~eundum ad Carbonianum edictum ULP.dig.25.3.3.5; exercitationes campestris. ~omisit et ad pilam. ~it SUTR.Aug.83;—(impers. pass.) ~itum est ad honestatem dictorum atque factorum Cic.Fin.2.47; sceleris instigator, ad quod facillime ab eius modi uoto ~itur TAC.Hist.1.22. b (socii) in ciuitatem Romanam per migrationem et censum ~ibant Liv.47.8.11; religionis, in quam mox eras ~iturus (i.e. Julius Caesar) V.Max.1.6.13; ut non temere. ~ierit ad principatum SUTR.Tit.6.2; (cf.) quia ex medico et praepotore in amicum ~eunt SEN.Ben.6.16.1. c ~ierant illuc, rationem eius habendam CAEL.Fam.8.13.2; senatus frequens in alia omnia ~it (i.e. to an adverse opinion) HIRT.Gal.8.53.1; simulando se ~ire in eorum sententiam Liv.34.34.1; CURT.6.11.10.

5 (in speaking or writing) To move on (to a new subject).

VAR.R.3.10.10; ad demonstrationem genus causae ~eamus Rhet.Her.3.10; Cic.De Orat.2.177; res est ineptior, quam ut coarguenda sit; itaque ~eo SEN.Con.7.4.3; ~it deinde ad agricolas SEN.Ep.90.21; TAC.Dial.6.1; initium. ~sumpsit historiae post caedem Caesaris dictatoris, sed et ~it ad inferiora tempora SUTR.Cil.1.2.1;—(w. book, etc., as subject) ~it ratio ad eas coronas, quae uarietate sola placant PLIN.Nat.21.51; proximus liber. ~ad rhetoris officia ~ibit QUINT.Inst.1.12.19; (cf., of a metaphor) translationem pudenter dicunt esse oportere, ut cum ratione in consilium rem ~eat Rhet.Her.4.45;—(impers. pass.) ut ~iri alio possit Cic.Leg.3.26; ~eatur ad alteram contionem Liv.45.37.14.

6 To change one's nature, appearance, etc. (from one thing to another), be transformed.

b (gram., of words) to be changed by inflexion, etc., (from one form to another); (sim., of sounds, by elision or assimilation).

ille in humum saxumque undanque. ~fallaciter. ~it OV.Met.11.643; in uires et in sanguinem ~eunt (alimenta) SEN.Ep.84.6; animum. in alias atque alias formas ~euntium 108.19; aer. ~plus habet frigoris, quam ut in aquam imbremque ~eat Nat.4.12; (oculi) hyaenae in mille colores ~eunt subinde PLIN.Nat.11.151; uina uetustate in album colorem ~eunt 14.27; biennio in triticum ~it (siligo) 18.85; id pingue (i.e. from a dead moth) ~ire in animal ferique uermiculum 29.139; corpus de sexu ~ire iubet STAT.Silv.3.4.71;—(of abs. things) ut. ~casus in culpam ~eat VELL.2.118.4; Pola. ~in quantum res ~eunt! nunc Romana colonia MELA.2.57; in formam crediti ~eunt (beneficia) SEN.Ben.1.2.3; gustus dulcis mox in amaritudinem ~it PLIN.Nat.25.103; frequens imitatio ~it in mores QUINT.Inst.1.11.2. b dei et serui nimis quod non item ut libera nostra (i.e. gentile names) ~eunt VAR.L.9.59; quae (uocabula) ex multitudine cum ~eunt in singulare 9.76; uocabulis in aduerbium ~euntibus QUINT.Inst.1.4.29; quomodo. ~quire et ~urgere. ~in participia ~ibunt! 1.6.26;—eadem. littera, quotiens. uocalem uerbi sequentis ita contingit ut in eam ~ire possit 9.4.40.

7 To proceed, be in transit (across a region, etc.), pass through.

castellum munitum habitanti nihil prodesset. ~eunti non est necessarium Cic.AM.3.7.1; semitam paulum extantem a fundamento (macerae), quia singuli ~irent Liv.42.15.5; ille, qui grassari et ~euntes percutere quaestus est SEN.Ben.4.17.4; uolantes ne per Italiae oppida nisi. ~pedibus. ~irent SUTR.Cil.25.2; APUL.Met.9.36; (impers. pass.) in angustioris. quia uix tuto ~iri posse uideatur Cic.Ver.2.141.

8 (of things). To pass or make a way (through or over a substance, medium, etc.). b (w. acc.) to go or pass through; (of a person) to pierce (with a weapon).

caseum. per cibrium factio ~eat in mortarium CATO Agr.76.3; quia umor adueniens ~ire possit VAR.R.1.8.4; casc. ~qui difficillime ~eant (i.e. through the body) sumpti 2.11.3; quod quaedam. ~intellegentia per omnia ea permanet et ~eat Cic.Luc.119; lumen per cornum ~it LUCR.2.388; 6.948; per illud (i.e. a chink in the wall) murmur blanditiae minimo ~ire solebant OV.Met.4.70; aspic per noctem solis fulgorem, nec occidere et exurgere, sed ~ire (i.e. on the horizon) adfirmat TAC.Ag.12.4;—(of pointed weapons) per pectus dum ~it. hasta ENN.Ann.364; hastam atque; illa. ~per linea terga. ~it VERG.A.10.785; Liv.10.39.12. b ut id bibatis quod uos numquam ~eat PL.Per.83; caelestem fulminis ignem. ~ire foramina quae nequit ignis nocere LUCR.2.386; siue caries. siue caries. 8.3.6;—(of a weapon or sim.) ~eat Heclectoreum. hasta latus OV.Ep.3.126; fulmen. ~it Alacem et ratem SEN.Ag.537; caelum. cum lancea ~it LUCR.2.288; STAT.Theb.12.750; ~ipsam. rogant. ~nubila ~eat hasta 6.928; conuix in hastam illa cornipedis. ~it Sil.10.252; (cf.) solus ~ibit nubila Lynceus (i.e. with his keen eyes) V.Fl.1.467.

9 a (w. acc.) To go through (a period of time, experience, etc.). b to run through (in thought or speech). c to go through (a series, process, etc.).

a cui tantum in uita restet ~ire malorum LUCR.5.227; ne uitam silentio ~eant ueluti pecora SAL.Cat.1.1; spatium. ~iuuentiae ~it (infans) OV.Met.15.226; cum annum quadragensimum ~isset SEN.Cil.1.9.2; hiemem ~ire securi Ep.90.17; iuuat. ~quod superest fati. fortuna ~ire tua STAT.Theb.2.107. b ut. ~ipsi nobiscum. ~eamus bis aut ter eum uersum Rhet.Her.3.34; hiebit. ~singillatim ~ire omnes argumentationes Cic.Inv.1.99; in animo est. ~leuiter ~ire. ~unam quamque rem S.Rosc.91; nec a nobis neglegenter locuste iste (i.e. that part of the theme) ~ibitur QUINT.Inst.2.4.17; uolentibus ~eundis multis. ~uoluminibus. defessus GEL.pr.12; 9.4.5. c natura (sc. uerbi) cum tria genera ~it (i.e. runs through three genders) VAR.L.9.57; numerum ~ique referre, triginta duplicat partes MAN.2.327.

10 To go (past a place, person, etc.), pass by. b (w. acc.) to pass (a place, person, etc.) on one's way, go past.

~eat ante mores turba togata pedes PROP.4.2.56; pedites quae. ~iere ac transuerti sunt Liv.10.40.3; ianua forte patet. ~quamuis reuocaretur. ~i OV.Rem.519; PHAEDR.2.8.13; ut semel uidit. ~it et contentus est 1AC.Dial.10.2; TV QUI. ~IS ET LIGES HYNC TITVLVM CIL.14.1873.3; (post.) ~it Halys (i.e. the coast, as seen from a moving ship) longisque fluens anfractibus Iris V.Fl.3.120;—(of the sun) ubi. ~medii ~it rota candida Phoebi. 3.559. b decem minus domi soluit, omnis mensas ~it (i.e. he visited all the bankers) PL.Cur.682; Domiti filius ~it Formias Vm Iudis cursum ad matrem Neapolim Cic.Att.9.3.1; quotiens Paeti ~ibit nauta sepulchrum PROP.3.7.47; templa. ~abidita siluis ~ibant OV.Met.10.688; a Pado ad Anconam ~itur Rauenna MELA.2.64; ~ilibis Vestae uirgineum. ~donum MART.1.70.4; (cf., of a boundary) haec (gens). ~Minorem Armeniam. ~lacuo suo latere ~it PLIN.Nat.6.24; ~of stationary objects in relation to a moving observer) nec tibi de mediis (i.e. between you and your companion) ~ire columnas sit pudor OV.Ars.1.495; (in fig. phr.) quae (sc. comitas) illos quoque quos ~it abducit SEN.Nat.42.pr.11.

11 (w. acc.) To overtake; pass; to go farther than, pass beyond. b to surpass (in achievement, fame, etc.). c to overstep, go beyond (limits, standards, etc.).

pernicibus. plantis ~it equum cursu (uirgo) VERG.A.11.719; rursus poci iactu remorata secundi consequitur ~itque uirum OV.Met.10.672; si cisiarius. ~dum ceteros ~ire contendit, cisia euerit ULP.dig.10.2.13; ~it nostra feros si modo Misa Getas OV.Pont.4.15.40; leo tantum et camelus pedatim (gradiuntur), hoc est, ut sinister pes non ~eat dextrum, sed subsequatur PLIN.Nat.11.253; anutis. ~medios articulos non ~euntibus QUINT.Inst.11.3.142. b omnia licet antiqua ducum regumque exempla ~ierit SEN.Nat.6.23.3; Romana quisquis in urbe Pompeium ~ire

paras Luc.2.565; puer o dicat Musis, longaeus cito ~iture uatis Stat.Silv.2.7.42; (absol.) qui hoc agit ut prior sit, forsitan, etiam si non ~lerit, acquabit Quint.Inst.10.2.10. c si. ~se lactant et aequibillatam communis iuris praestantia. ~fortune suae ~eunt Cic.de Orat.2.209; si uos semel in iudicando finem ~leritis Ver.3.220; qui semel uerecundiae finis ~lerit Fam.5.12.3; conaris. ~ire tuum pectus (i.e. the limits of your reason) mundoque potiri MAN.4.392; ~of abst. ~it Plin.Nat.11.73; (cf.) nulla non res principia sua magno gradu ~it Sen.Ben.3.29.4.

12 To pass by (a person or place) without pausing, touching, paying attention, etc. **b** to pay no heed to, ignore. **c** to pass over (in speech or writing), omit; to skip (in reading). **d** (of events, facts, etc.) to pass (a person) by unnoticed. **e** (of things) to leave unaffected.

~rem tua limina clausa maritus, respiciens udis prodita luminibus Prop.2.7.9; elephantum leonesque ~eunt quae infulperunt Sen.Cl.1.5.5; multi aperte ~eunt, condita et abstracta rimantur Ep.68.4; cum (Iupiter) emisit ignes, quibus innoxia capita percuteret, scelerata ~iret Nat.2.42.2; nec te. ~it Alanus equo Mart.7.30.6; turbam. ~minorem dissimulat ~itque manu Stat.Theb.8.696; ~ito. ~per silentium asinario APUL.Met.6.20; (cf.) prospexisse castra breuemque militiam quasi ~isse Plin.Pan.15.2; (transf.) quae. ~est amentia maior, in Iouis errantem regno perquirere diuos, tantum opus ante pedes ~ire. ~ Aetna 257. **b** malueram quod erat susceptum ab illis silentio ~iri Cic.Att.2.19.3; si quis tam ingratus est. eum ~ibo Sen.Ben.5.21.2; haec (spectacula) ~it. ut minima, quisquis uenatus. ~uidet leonem Mart.1.104.12; breui auditu quamuis magna ~beat Tac.Hist.2.59. **c** non ego te. ~ierim, Rhodia (uitis) Verg.G.2.102; quas. ego ~iero poenas, patiat et illas Ov.Ib.8.9; si potestis, bonos laudate, si minus, ~ite Sen.Dial.7.27.1; nec ignoro. quos ~eo nec uideat damno Quint.Inst.10.1.57; Plin.Ep.5.3.5; quoniam coepit Graecorum mentio, ~igymnasia Iuv.3.114; (w. pred. adj.) artem grammaticam. innotorata ~ire nolimus Quint.Inst.1.5.4; (w. noun cl.) ut ~eam quemadmodum uulgo imperiti loquantur 1.6.45; multa ~i, in primis ludorum explosiones et. inepitiam ceterarum CAEL.Fam.8.11.4; consumpta est uno si lemmate pagina, ~is Mart.10.59.1; alii ~eunt quaedam impunitate quod ~eant Plin.Ep.8.21.4. **d** multae nos iniuriae ~eant Sen.Dial.5.11.1; nil ~it amantiss Stat.Theb.2.335; si (sensus) in media parte sententiae latet, ~ire intentionem. ~olet Quint.Inst.9.4.20; (w. pred. adj.) etc. homo. ~i qui nullius umquam impunita stultitia ~ire passus est Sen.Con.1.2.22; non oportet hunc casum sine inscriptione ~ire Petr.55.2. **e** busta ~erat furor Sen.Tro.670; omne me. ~lucrum ~eat Petr.61.3.

13 (of conditions, etc.) To pass away, pass from existence. **b** (of a period of time, occasion) to go by, pass away.

molucrum uocatur, ~it sine doloribus AFRAN.con.338; hunc quidem nimbum (i.e. of trouble) cito ~isse laetor Cic.Att.15.9.2; ut ad Aequis Volsci. ~on diutius quam recens dolor ~iret quiescentibus Liv.2.48.6; silentio uirtutes uestrae ~issent Sen.Con.10.2.9; si enixam. operam ~ire pro irrita patitur Sen.Ben.7.16.4; ~isse gloriam Plin.Nat.13.4.3; anate adposita uentri ~ire morbum 30.61; ~erit fortuna licet Stat.Theb.5.26. **b** exercitum retinentis cum legis dies ~erit rationem haberi placet Cic.Att.7.7.6; CAES.Gal.3.2.1; dum. terna. ~ierint. hiberna Verg.A.1.266; ~eat hie sine nube dies Prop.3.10.5; nox ubi ~erit Ov.Fast.4.165; quorum omnes anni per calamitates ~erunt Sen.Dial.12.2.3; Saturnalia ~iere tota Mart.5.84.6; nullo insigni dehonestamento id spectaculum ~iit Tac.Ann.14.21; AFRIC.~ig.7.1.37.

transerō ~ere ~ui ~tum, *tr.* **transs-**. [TRANS-+SERO²]

1 To insert and pass through.

in arboribus radices uti capiant calicem pertusum sumto. ~per eum ramulum ~ito CATO Agr.13.3.

2 To transfer and graft.

uidi. ~tos alieno in robore ramos altius ire suis Stat.Silv.2.1.101.

transerō ~ferre ~tuli ~latum, *tr.* Also **trāf-**, *sup.* **trāl-**. [TRANS-+FERO]

1 To carry or convey from one place to another, transport. **b** to cause (a person, etc.) to move from one place to another, bring, fetch, etc., across or over; (w. two accs.) to cause to cross. **c** to convey (in a triumphal procession).

cadum modo hinc a me hic cum uino ~feram Plin.St.64.7; id (sc. labrum culleare) habeat ad summum ansas IIII, ut ~ferri possit CATO Agr.15.4; qui. ad se ex eis (sc. hortis) omnia ornamenta ~tulerit Cic.Phil.3.30; haec. quae modo hic, modo illuc ~feruntur Parad.14; motam. sede sua. ~accepimus leuem ac facilem ~latu fuisse (sc. a statue) Liv.5.22.6; maiores. nostri. quia extra urbem templum est. ~ferre in urbem eam pecuniam uoluerunt 20.18.16; cratera. quem. ~tuli illi hospes ab Aeonis. oris Ov.Met.13.687; haec (mustela). quae. catulos suos. cotidie ~fert Plin.Nat.20.60; ~feret ergo inae in quae uoluit oppida dotes Colchis? V.FL.8.337; perumpens (pelagus) arua. ~cum populus pariter conuulsis ~tuli urbes SIL.1.17; quidam rem furtiuam ~tuli per publicanos Quint.Decl.341(p.345.1.9); Plin.Ep.Tra.10.68(73); simulacrum Iouis, quod dissolui ~ferrique Romam placuerat Suet.Cal.57.1; coetus illius auctorem nocte impetesta cum tota domo. ~in aliam ciuitatem. ~tuli (sc. a witch) APUL.Met.1.10; (cf. sense 7b) qui uniuersi (sc. commilitones) de Algidio. relictis ducibus. signa in Auentinum ~tulerunt Pompon.~ig.1.2.24; (absol.) NEVE OB ID OPVS (i.e. an aqueduct) MINVS EX AGRO SVO. TRANSIRE ~FERRE TRANSVERTERE RECTE POSSIT CIL.10.4842.33; licet nobis ab acedibus nostris in alias aedes ~ferre ULP.~ig.30.41.3. **b** quor non illam

huc ~ferri iubet? TER.AN.952; tollitur. ~a praeconum consensu in Galliam Naeuius et trans Alpibus usque ~fertur Cic.Quint.12; ut, si tibi uideretur, te ad se ~ferret Fam.16.4.2; has ego te sedis. ~ferre laboro Stat.Silv.3.5.82; ex insula in continentem. ~tuli tam (sc. filium) Suet.Aug.65.3; ut. in domum matris suae ~ferat APUL.Apol.72; (ref.) te. Glycerae decoram ~fer in aedem Hor.Carm.1.30.4; (pass. in middle sense) pace breui nobis opus est, dum ~feror isto (i.e. by swimming) Ov.Ep.17.205; (w. non-personal subj.) calix uenatus qui Socratem ~tuli et carcere in caelum Sen.Ep.67.7; quos. ~obliuio patriae suas quaeque ab sedibus hostium in agrum ~tulerat Tac.Ann.2.62; ~fer. limen aureolos pedes CATUL.6r.159; luno cum ad flumen. ~staret ad hominum mentes tentandas, ut se flumen. ~ferrent Hyg.Fab.13; (app. w. ellipsis of personal obj.) certat. domitare uentos reluctantis remisque ~ferre obstantia freta Plin.Pan.81.4. **c** Gallicis spoliis, quae triumpho C. Flamini ~lata erant Liv.23.14.4; triduum triumphauit de primo arua. tibi signaque aerea. ~tuli 34.52.4; 45.37.10; Quint.Inst.6.3.61.

2 To change the location of, transfer, shift; to shift, transpose (letters). **b** to transplant. **c** to move the site (of an activity, building, etc.), transfer; to move the course of (a stream, road); (w. two accs.) to move across. **d** to copy out (writing).

de speculo in speculum ~fertur imago Lucr.4.314; aliae (naues) ad incertos uentos hinc atque illinc obcurrat ~ferentes uela Liv.26.39.19; in me. ~si tibi sunt oneri uincula ~fer Ov.Ars 2.586; dextra. manus eius (i.e. of a surgeon) uincula ~lata subsequitur (sc. digitos laeuae) CELS.7.26.2.6; Plin.Nat.9.85; ~latus anulus Quint.Inst.11.2.30; speculum. ~alorsum ~latum GEL.16.18.3; uirgam in laeuum manum ~ferunt APUL.Fh.21; (cf.) nec ab extrema parte uersum abundantis litteras in alterum ~fert (i.e. does not carry over) Suet.Aug.87.3; (w. abl. of place) sua dilecta ceruice monilia ~fert Stat.Ach.1.329; ~ea (sc. adnominatio). ~conficitur. ~ferendis litteris scilicet: uidete, iudices, utrum hominem nauo (an uano) credere malitis? Rhet.Her.4.29; in altero (sc. of the words euerne and euerne) v geminum, in altero e esse ~latum dicunt GEL.18.9. **b** quae (semina) ~feruntur e terra in terram uia radice VAR.R.1.39.3; non conualescit planta, quae saepe ~fertur Sen.Ep.2.3; locis apricis licet porrum. ~ferre COL.11.3.17; priusquam arbusculas ~feras Arb.20.2; Plin.Nat.16.134; (applied to grafting) uidendum ut quod ~ferat cacumen habeat gemmam VAR.R.1.41.3. **c** in id oppidum. ~rem publicam uestram ~ferre conantur, quo in oppido maiores nostri nullam omnino rem publicam esse uoluerunt Cic.Agr.2.87; in istis studiis, quae. in hanc ciuitatem e Graecia ~tulerunt Tusc.4.1; concilium Lutetiam Parisiorum ~fert CAES.Gal.6.3.4; Caesar paulo ultra eum locum castra ~tuli Cic.3.66.4; regnum. ab sede Lauroi ~feret Verg.A.1.271; fuit illud et ingens gloria Teuconum; ferus omnia Iuppiter Argos ~tuli 2.326; nisi. a portis nostris. ad illorum urbes hunc belli terrorum. ~tulo Liv.3.68.13; Ilium in Tyrium ~fer. urbem Ov.Ep.7.151; Eudoxus primus ab Aegypto hos motus (i.e. knowledge of the) in Graeciam ~tuli Sen.Nat.7.3.2; quod spectaculum in harenam protinus ~latum est Plin.Nat.8.54; ap putes aedem. salua religione posse ~ferri Plin.Ep.Tra.10.49(58.2); qui uim herbarum. de summis montibus in mare ~feratis APUL.Apol.31; si destinet domicilium ~ferre ULP.~ig.2.15.8.9; (cf.) LXX TCVM ~PERS NON AMPLIUS ANNOS CIL 2.14.14.1; quem (sc. riuum). posteaquam ductus esset. ~ferre non liceret CELS.~ig.8.1.9; VIAM. ~LATAM a RVNDICTIVIS IN PINES C LAECANI BASSI CIL 5.698.5; ~Marcellus castra Baetim ~fert B.Alex.60.5. **d** cum omnes qui tabulas conficiant menstruas paene rationes in tabulas ~ferant Cic.Q.Rosc.8; litterae lituraeque omnes adsumulatae. de tabulis in libros ~feruntur Ver.2.189; hunc (sc. dpxtrunov) ut ~latum in macrocolium lege. conuulsis suis Att.16.3.1; uestras in chartas uerba ~fertis me PHAED.4.~pr.18; sequitur. dictandi quae ~ferenda sunt labor Quint.Inst.1.1.28.

3 To transfer (abst. things) from one person, etc., to another. **b** to transfer the control or possession of; also, the credit or blame for. **c** (leg., w. in+acc.) to transfer (an action to another defendant). **d** (w. acc. and inf.) to draw the analogy (that).

culpam in te ~feret TER.AN.379; huc ~tuli amorem Hec.169; ad Volusium ~ferri nomen a Valerio non potuissit Cic.Fam.5.20.3; quod (i.e. training in athletics) Spartiatae etiam in feminas ~tulerunt Tusc.2.36; sunt quoque ~lato gaudia seruitio Prop.1.12.18; temptauere. Iouis ~ferre gigantes imperium Aetna 44; crearent consules ex plebe. ~ferrent auspacia quo nefas esset Liv.7.6.10; iudicia a senatu ~ferebat ad equites VELL.2.6.3; animam. in pignora ~fert (Philomela) Stat.Silv.3.5.9; suscipere duo manipulares imperium populi Romani ~ferendum et ~tulerunt Tac.Hist.1.25; ad auertendum ~ferendumque periculum Suet.Cl.29.3; si quis. ~uo ualetudinem. ~item in alium ~tulerit ULP.~ig.4.7.4.3; (cf.) metum ab scelere suo ad ignauiam uestram ~tulere SAL.~ig.31.14.1; (w. ref. to the roles in a dialogue) totam Academiam ab hominibus nobilissimis abstuli. ~tuli ad nostrum sodalem Cic.Att.13.13.1.1; illos sermones ad Catonem Brutumque ~tuli 13.16.1; (w. abst. subj.) seditio. orta in Sabinis aliquantum inde uirum ~tuli ad Romanos Liv.2.16.3; neuter auxilio sibi. uterque fratri; ~tuli pietas uisus Petr.89.1.46. **b** Cilicium ad praetorem. extra ordinem ~tuli Cic.Dom.23; cum domus in Palatio, uilla in Tusculano, altera ad alterum consulem ~ferabatur res; ut ab homine inerti. ~ad sapientem ~ferantur 62; ad uiuendum necessariae Off.3.31; ~. ROMANVM CAM EX MEA POTESTATE IN SENATVS POPVLQVE ROMANI A RVBTRIVM ~TVLI AUG.Anc.6.16; provincias. quas Tiberius ad curam suam ~tulerat Suet.Cl.25.3; seruius. ~in alium ~latus GAIUS Inst.2.245; ad heredem suum ~ferat legatum ULP.~ig.36.1.21(20); PAUL.~ig.34.4.6; ~meum. peccatum in se ~tuli TER.Ant.263; quo uictoriam suam ad Ligures ~ferret Liv.42.9.3. **c** actiones hereditariae ei et in eum ~feruntur qui receperit hereditatem GAIUS Inst.2.258; si uellet procuratorem dare, in quem actor ~ferat iudicium ~ig.3.4.6. **d** ui. sitiosa (iocinera pecorum) inueniebant, iudicio ~ferabant item humanis corporibus pestilentiam futuram. aquae cibique copiam VITR.1.4.9.

4 To apply, transfer (things) to a new context, use, etc.). **b** (leg.) to demand that the legal basis of a case be changed.

quae conuenere in Andriam ex Perinthia fatetur ~tulisse TER.AN.14; Thucydides. res gestas. narrat. ~probe. sed nihil ab eo ~ferri potest ad forensem usum Cic.Orat.30; si hoc exemplum ex re militari ad annuaduersionem censoriam ~ferendum fuit Clu.129; suae (nomen) aliunde. ~traxere et in illam (sc. harmoniam) ~tulerunt Lucr.3.134; disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam ~lata CAES.Gal.6.13.11; ~lato e Gracco more Liv.10.47.3; seruitus. affectus proprius in fabellas ~tuli I.HABD.3.~pr.36; nec aliena tantum ~ferre sed etiam nostra pluribus modis tractare proderit Quint.Inst.10.5.9; frustra nostram ignauiam alia ad uocabula ~ferri Tac.Ann.3.34; studium armorum. ~ad uoluptatem a labore ~latum est Plin.Pan.13.5; ut. ~pecuniam ad munitionem uiae ~ferre concederet Suet.Tib.31.1; si quis utendam rem accepit etiamque in alium usum ~tulerit GAIUS Inst.3.196; CIL 10.13.24; (w. abst. subj.) existens condicio primam stipulationem. ~in secundam ~fert ULP.~ig.46.2.14.1; (w. in+abl.) eum. ~instabant epistylorum decturae. Metagenes ~tuli ex scaporum uectura etiam in epistylorum deductione VITR.10.2.12; (impers. pass.) ut. de ioculis est perscripta (sc. adiectio), ita et in his (columnis) ~leratur 4.3.10; (vocabulary) uocabula piscium plerique ~lata a terrestribus ex aliqua parte similibus rebus VAR.L.5.77; GEL.10.9.3; ~passages of speech, writing ~latum (exordium) est, quod aliud conficit, quam causae genus postulat Cic.Inu.1.26; quod (exordium) causae non cohaeret, separatim (uocent); quod aliunde trahitur. ~latum Quint.Inst.4.1.71; haec licet uidetur ex lege Solonis ~lata esse GAIUS ~ig.47.22.4. **b** personae. tempora. actiones. propter aliquam causam ~feruntur Quint.Inst.3.6.70; 12.2.75; (absol.) patronus neget, defendat. ~ferat, excuset, deprecetur 5.13.2.

5 (in a temporal sense) To transfer (to a different date).

reliquit annum suum seque (i.e. his tenure of office) in proximum ~tuli Cic.Mil.24; causa haec integra in proximum annum ~feretur CAEL.Fam.8.9.2; rursus in Nonas Februarias consilium caedis ~tulerant SAL.Cat.18.6; (cf.) illud accedit, ne tam clara pugna in eum annum ~ferri posset (i.e. in a history), quod in ille triennium. ~tuit Liv.4.20.9.

6 (spec.): **a** To translate (into another language). **b** to apply (words) in a transferred or figurative sense. **c** to express by metaphor.

a male. ~merer de meo ciuibus, si ad eorum cognitionem diuina illa ingenia (i.e. Plato and Aristotle) ~irerem Cic.Fin.1.7; sic. illa ex alia lingua in latinam ~tulisti Sen.Dial.11.11.5; Persis. in Parthorum iam pridem ~lata nomen Plin.Nat.6.111; ad uerbum ~lata sententia 18.65; grammaticae, quam in Latinum ~ferentes literaturam uocauerunt Quint.Inst.2.1.4; quae legentem inefficentiss. ~ferentem fugere non possunt Plin.Ep.7.9.2; perdunt. ~gratiam plerique (sc. poemata), si quasi inuita. ~uolentius ~ferantur GEL.9.9.2; (w. abl.) Pompeius. ~ferre ea sermone nostro libertum suum. iussit Plin.Nat.25.7. **b** uerborum. ~et propriorum et ~latorum elegantiam perscrupamur Cic.Opt.Gen.4; uerba alius ~ferunt Orat.65; uerba. ~in ~ferendis uerecundis et paruis 81; Fin.10.10; Quint.Inst.1.5.3; nec uetera aut ~lata acta ficta uerba. ~tractantur 11.1.6; Fro.Aur.1.~p.6(63N). **c** res plurimaearent appellationibus, ut eas necesse sit ~ferre aut circumscribere Quint.Inst.12.10.34.

7 To bring (a person, etc.) over (to a new course of action, situation, etc.). **b** to bring over (to a new attachment); *signa ~ferre*, to transfer allegiance. **c** (mil.) to transfer (a soldier from one unit to another). **d** (refl.) to change (into a different form of dress).

a cuius altariis saepe istam impium dexteram ad necem ciuium ~tulisti Cic.Cat.1.24; uos nunc P. Sullani, iudices. ~ex hoc amicum numero. in impiorum partem. ~feretis? Sull.77; primus ad carnes eos (sc. athletes) ~tuli Plin.Nat.23.121; ordo ille. ~uultus. ~habitusque ad maestiam ~ferat Quint.Decl.329(p.295.1.28); nec emendari in amore. sed ~feror (Quint.) Decl.14.8; Caesar nationes Alpium maritimarum in ius Latii ~tuli Tac.Ann.15.32; Vixit eum consiliis ad rem pulchram ~tuli Hyg.Fab.98.3; (ref.) ut. se. ad alium studium ~ferat, adnecnon Cic.Decl.48; alii se ad album ac rubricas ~tulerunt Quint.Inst.12.3.11; ciuitas. uerterat se ~tuleratque: ille uisus amirali. coli Tac.Hist.4.11; (cf.) ad hoc deueritulum. animum suum. ~ferre solebat V.MAX.8.8.2; (w. abst. subj.) quae mens eum. ad cogitationem consularis bimestris. ~tulerit. exputare non possum Planc.Fam.10.24.6; ingens clamor ex stadio perferitur et me. in huius ipsius rei contentiorem ~fert Sen.Ep.80.2; alios. timor. in demeritum ~fert Nat.6.29.2. **b** tene in gremio. Nouatillam, quam sic in me ~tuleram. ut posset uideri, quod me amissit. pupilla Sen.Dial.12.18.7; cum mihi. uis erat. dubios in te ~ferre Quirites Liv.3.276; nec nisi occiso Nerone ~latus in Galbam. erat (exercitus) Tac.Hist.1.53; relicto praetore signa ad Curium ~ferunt CAES.Civ.1.24.3; transit. ~cohors. ad eum. ~et signa ex statione ~fert 1.60.4. **c** TRIB MIL LEG II. ~LAT EX LEG X CIL 3.3472.9; spem me. in cohortem ~ferri P.Mich.468.38. **d** ut Scipio ad album sese uestium ~ferret B.Afr.57.6; ~tuli ad tragicus se nostra Thalia cothurnos MART.12.94.3.

8 To change (into something else), transform.

geminum in risus maximos ~fero Cic.Fam.9.26.2; (cum cogitant) constitutere aedem, quarentes noui generis speciem idem uestigis ad multibrem ~tulerunt gratitatem VITR.4.1.7; omnia. in species ~lata nouis Ov.Met.15.420; bona ualutudo uitata in malam ~fertur Sen.Lep.74.23; cum ~ebur. in o litteram secundae syllabae ~ferunt Quint.Inst.1.6.2; ut inuidiam aliqua caualatione dilueret ~ferretur ad sales Suet.Ves.23.1; ut dos. quae in pecunia numerata esset. ~feratur in corpora JULIAN.~ig.23.4.21; APUL.Met.2.1; quoad. nefarium amorem ad longe deterius ~tulisset odium 10.4; illud. quod contrarium putabatur. flexit et ~tuli GEL.6(7).3.25; ULP.~ig.10.4.9.3; DEVS..

(ILLVD) ~TVLIT in MELIVS CIL 5.5049.6; (w. abst. subj.) enim secundus ortus (i.e. his reincarnationem) in figuram muliebrem ~feret CIL Tim.45.

transfigō ~gere ~xi ~xum, *tr.* [TRANS-+FIGO]

1 To pierce through (with a pointed weapon, or sim.).

sagitta Cupido cor meum ~xit PL Per.25; euelli iussit eam, qua erat ~sus, hastam CIL Fin.2.97; ipsa (sc. aquila) feris ~gens ungubus anguem Mar. fr. 2; CAES. Gal. 7.62.4; cultro arripito. pectus. ~puellae ~git Liv.3.48.5; gladio. pro aduersum pectus ~sus. ~prociuit 26.15.15; quae. gladio se ipsa ~xit VELL.2.26.3; haec dicentis latus hasta ~xit (rex) CURT.8.1.52; siccantur. ~suilli, iunco ~xi PLIN. Nat.22.98; MART.5.50.3; Scaeva. ~sus femore et uero. ~custodiam portae. retinuit SUT. Jul.68.4; (pass. w. retained acc.) sonipes ~sus pectora ferro LUC.7.528.

2 To drive, thrust (a weapon through something).

hasta. ~duplicat. ~uorum ~xa dolore VERG. A.11.645; ora ducis. ~xo sublimia pilo LUC.9.138.

transfiguratiō ~ōnis, *f.* [next+~TIO] Change into a new form, transformation.

eadem. ~uanitas. ~sibi uitam mentitur, alias immortalitatem animae, alias ~onem. ~dando PLIN. Nat.7.188.

transfigurō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRANS-+FIGVRO] To change the form, appearance, etc., of, transform.

nondum sapiens est nisi in ea quae didicit animus eius ~atus est SEN. Ep.94.48; tertia (causa) ex spiritu, qui in aquam ~atus est NAT.3.20.1; PLIN. Nat.13.138; alia deteriora tantum sunt, ut amygdalae ~ ex dulcibus enim ~antur in amaras 17.237; 37.75; opus superest. ~iudicium animos. in eum quem uolumus habitum. ~uelut ~andi QUINT. Inst. 6.2.1; Iuppiter formicas in homines ~auit HYG. Fab.52.3; aede Castoris et Pollucis in uestibulum ~ata SUT. Cal.22.2; ~asturomem. ~posterior corporis parte in simiae speciem ~atum NERO 46.1; Venus perturbata in piscem se ~auit AMP.2.12; ornamentum dissolutum aut ~atum extinguit usum fructum ULP. dig.7.4.10.6; qui corpora prima ~at (i.e. Ovid in the Metamorphoses) STAT. Silv.2.7.78; ex gente. ~sorte. ~lectum. ~abire in deserta ~arique in lupum PLIN. Nat.8.81; (hyperb.) intellego. ~non emendari me tantum sed ~ari SEN. Ep.6.1.

Transfluminianus ~a ~um, *a.* Belonging to the region on the other side of the river (in context, prob., east of the Tigris).

C. Fabullius Maecr. ~emit puerum, natione ~um FJRA 3.132.2.

transfluō ~ere, *intr.* [TRANS-+FLVO] To flow across or over; to flow or seep through.

si ~ens urina id (sc. uulnus) non rodit CILS.7.26.5.1; praeter caput Iuliae ~it aqua quae uocatur Crabra FROW. 4.9; ~si uas fiat et ligno eius (sc. hederae), uina ~ere ac remanere aquam, si qua fuerit mixta PLIN. Nat.16.155.

transfodiō ~odere ~ōdi ~ossum, *tr.* [TRANS-+FODIO]

1 To dig through to the other side of.

~osso pariete iter in urbem patefacere Liv.44.11.6.

2 To pierce (with a weapon, etc.), run through.

in scrobes delati ~odiebantur CAES. Gal.7.82.1; consulem. ~Gallo. ~fugienti. ~latus ~odisse Liv.39.42.13; hoc te gladio ~odiū SEN. Ben.3.37.4; ~oderunt. ~amata corpora Dial. 4.36.6; coeleae ac ~ossae PLIN. Nat.30.31; V. Fl.6.222; ~osso oculo Tac. Ann.3.20; aquila. ~cernens uos rostro ~odiat. agnum APUL. Fl.2; (pass. w. retained acc.) semineces ad terram. ~pectora duro ~ossi ligno ueniunt VERG. A. 9.544.

transformis ~is ~e, *a.* [TRANS-+FORMA+~is] That undergoes transformation.

ubi habere suam (i.e. daughter) ~a corpora sensit Ov. Met.8.871; ille sua faciem ~si adulterat arte Fast.1.373.

transformō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRANS-+FORMO] To change the form or shape of, transform; to produce by transforming.

ille (sc. Proteus) ~omnia ~at sese in miracula rerum VERG. G.4.441; A.7.416; Iuppiter ait in aues aut se ~at in aurum Ov. Am.3.12.33; Met.13.654; ni prius in scopulum. ~ata foret (Scylla) 14.74; (non-material things) hunc (sc. animum). ~a quodammodo ad naturam eorum, de quibus loquitur, necesse est QUINT. Inst.1.2.30; ~Minerva ei iterum faciem mendici ~auit HYG. Fab.126.6.

transforō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRANS-+FORO] To bore or pierce through.

hasta. ~murali turbine pectus ~at SIL.9.569; (absol.) gladius idem et stringit et ~at SEN. Ben.2.6.1.

transfretatiō ~ōnis, *f.* [next+~TIO] A sea-crossing.

GEL.10.26.5.

transfretō ~āre ~āui ~ātum, *intr.* [TRANS-+FRETVM+~O] To cross the sea (from one coast to another).

Brundisium tetendit quo consules. ~confugerant quam primum ~aturi SUT. Jul.34.1; quod. ~oss. ~qui fretum transierant, quos ~asse dici solitum est, transgressos dixit GEL.10.26.1.

transfuga ~ae, *m.* [next+~A] One who goes over to the other side, a deserter, renegade,

fugitive. **b** (w. gen.) one who deserts (a place; also, a practice).

non omnia illum ~am ausum esse senatui dicere CIL Div. 1.100; ~as Pallantes SAL. Hist. fr. (P. Ryl. 473. III.61); ~ae agrestes Liv.9.31.7; pro. ~as uerberandus necandusque 24.45.2; ~arum deiectione compta CURT.7.6.16; ~ae e transfugis. ~inter recens et uetus sacramentum. ~errabitis? Tac. Hist.4.58; Britanniam. ~tumultuantem ob non redditos ~as SUT. Cal.17.1; PAUL. dig.49.15.19.8; (appos.) serui ~ae nuntiauerunt oppidanorum bona uenire B. Hist.22.7; (w. ref. to circus factions) MART.14.131.2; (w. ex) ilia pastorum conuenarumque plebs. ~ae ex suis populis Liv.2.1.4; (in fig. context) nil capientium nudus castra peto et ~a diuitum partis linsere quos Hor. Carm.3.16.23; soleo. ~in aliena castra transire. non tamquam ~a. sed tamquam explorator SEN. Ep.2.5; ~transf. in tanto fructu (i.e. of medicine) paucissimi Quiritium attingere, et ipsi statim ad Graecos ~ae PLIN. Nat.29.17. ~b quid ~a mundi. aliena. ~sidera quae. ~Luc.8.335; (poet.) ~a Pisae amnis STAT. Silv. 1.2.203; ~ne alienigena ingenii exercitatione patrii ritus serus ~a existeret V. MAX.2.2.3.

2 (w. gen.) A fugitive (from custody, etc.).

ne. ~ut ~a metalli puniendus erit TRYPH. dig.49.15.12.17.

transfugiō ~ugere ~ūgi, *intr.*, *tr.* [TRANS-+FVGIO]

1 To go over to the side of an enemy, desert; (sim., in a political context).

compluribus multi simul ad hostis ~ugere CATO hist.79; NEP. Dat.6.3; filius eius. ~ugit. Gabios, patris in se saeuimus. ~conquerens Liv.1.53.5; 28.15.15; CURT.4.1.27; ~ugisse classem Tac. Hist.3.13; Britannorum regis filio, qui pulsus a patre cum exigua manu ~ugerat SUT. Cal.44.2; ~fugit. ubi arma sunt Stratipocli? ~pol illa ad hostis ~ugerunt PL. Ep.30; illius oculi atque aures atque opinio ~ugere ad nos (i.e. by deceiving him) M. Liv.590; ~ugit ad populum et pro Caesare loqui coepit CAEL. Fam.8.6.5; ab Antonio ~ugit ad Caesarem SEN. Suas.1.7; ~transf. se. non ab addicta amicitia ~ugere atque ad florentem aliam deuolare CIL. Quinct. 93.

2 (w. acc.) To escape through, run the gauntlet of; (transf.) to elude (the senses).

qui saepe. ~Euboicas. ~hiemes parua ~ugerat alio STAT. Theb.9.308; (w. abst. subj.) tantus. ~ruentis impetus attentos oculorum ~ugit ictus AENA 350.

transfugium ~i(i), *n.* [prec.+~IVM] The act of going over to the enemy side, desertion.

ut, quo longius ab hoste recessisset, eo ~ia impeditiora. ~essent Liv.22.43.5; crebra ~ia tribunorum centurionumque Tac. Hist.3.61; 4.70; ~iis paulatim nudatus. ~misit. ~legatos. ~oratu auxilia ANN.2.46.

transfūō ~āre, *intr.* [TRANS-+FVMO] To pass through in the form of smoke.

idem ardor equis; ~compressae ~at anhelitus irae STAT. Theb.6.399.

transfundō ~undere ~ūdī ~ūsūm, *tr.* [TRANS-+FVNDŌ]

1 To pour (from one receptacle, etc., into another), transfer by pouring. **b** (pass.) to become transfused.

(aqua) ~undito in alterum dolium CATO Agr.112.2; ut incorruptum et a fraude aduehementum et a negligentia frumentum ~undatur in horrea SEN. Dial.10.19.1; ouorum numerum. ~unversum leuiter in praeparatum nidum ~undat COL.8.5.13; 12.12.1; te (i.e. your ashes) Cornelia. ~accipiet nostraeque manu ~undet in urnam LUC.8.770; milii semine. ~in congos duos musti macerato et post septimum mensem ~uso PLIN. Nat.14.101; acetum ~unditur 20.98; (harena) liquata in alias fornaces ~unditur 36.194; boene ferens onus (i.e. a mangled corpse). ~matris ~undam gremio? STAT. Theb.5.634; (cf.) ~undimus hinc et hinc labellis errantes animas (i.e. kissed) PRTR. 79.81.3; (w. abl. denoting receptacle into which liquid is poured) adiciuntur cyathi duo eiusdem uini atque ita prioribus bene admiscetur ~undunturque. ~calice nouo LARG.122; (of inanim. things) hic (sc. aer). ~uim siderum in terrena ~undit SEN. Nat.2.4.1; Arctoum licet Maeotis in me gelida ~undat mare HER. F.1327. ~b si sanguis in eas uenas. ~unditur CILS. pr.15; pr.60; nulla. ~anima interit, ne cessat quidem. ~dum in aliud corpus ~unditur SEN. Ep.108.19; non in effigies mutas diuinum spiritum ~usum Tac. Ann.4.52; (transf.) sunt alia (studia) libera et ~usa latius (i.e. with a wider application) CIL. Rep.1.30.

2 To transfer (affection, feelings, etc., from one person to another, usu. with the idea of profusion). **b** (leg.) to transfer and merge (into something else); to transfer (rights, etc., to another person).

omnem se amorem abiecit illi (i.e. from an actress) atque in hanc ~udisse CIL. Phil.2.77; libentius omnis meas. ~laudes ad te ~uderim Fam.9.14.4; morem. ~eorum in Macedonas ~undo CURT.8.8.13; cupit (praeceptor), si posset, uniuersa ~undere SEN. Ben.6.16.7; ULP.6.4; si. ~uollet dolorem suum etiam in audientes ~undere QUINT. Inst. 1.1.54. ~b utrum tota summa debeatur, quasi toto penoris legato ~uso ULP. dig.33.9.1; abitur ab iure pristinae obligationis etiam in huius conditionis ~usam AFRIC. dig.39.6.24; PAUL. dig.35.2.18; ~hereditas in eum id tantum ~undit quod est hereditatis ULP. dig.47.4.1.15.

transfungor ~i, *intr.* [TRANS-+FVNGOR] CONSTR.: w. abl. To occupy all one's time (in).

NE MORE PRECORIS OTIO ~XERE(R) CIL.9.1164.5.

transfusiō ~ōnis, *f.* [TRANSFVNDŌ+~TIO] The act of pouring from one container into another. **b** (leg.) the merging (of one liability, etc., in another).

fit et spodium ex plumbo. ~latur in linteis raris aqua caelesti separaturque terrenum ~one; cribratum teritur

PLIN. Nat.34.172; (cf.) ut uera sit illa ~o (i.e. of blood into the arteries), tamen illam non per se. ~neri CILS. pr.61; (fig.) quam ualde eam (sc. gentem) putamus tot ~onibus (i.e. by intermarriage) coassuise? CIL. Saur.43. ~b nouatio est prioris debiti in aliam obligationem. ~o ULP. dig.46.2.1.

transgerō ~ere, *tr.* [TRANS-+GERO] To carry from one place to another.

piciae. ~oua ~unt alio PLIN. Nat.10.98.

transgredior ~di ~ssus, *tr.*, *intr.* [TRANS-+GRADIOR] FORMS: ~grad- SAL. Hist.2.98.10.

1 To walk or step to the other side of, over, across, etc. **b** to travel or be conveyed across. **c** (of inanim. things) to move across.

(w. acc.) quod inaspicito pomerium ~ssus est CIL. Div. 1.33; hunc ex proximis unus iacentem ~ssus eodem illo munere fungebatur CAES. Gal.7.25.3; custodes furtum ~ssa iacentes. ~puella uenit Liv.2.1.75; tenue praetentum litus esse, quod ~ssis stagna ab tergo stat Liv.10.2.5; ubi. ~fama accepit Hannibalem Alpes ~ssum 23.33; eam portam scalis. ~ssos 24.46.3; ouum corui caudum grauidis constat, quoniam ~ssus abortum. ~faciat PLIN. Nat.30.130; si annum Araxen. ~ponte ~derentur Tac. Ann.13.39; (in fig. phr.) nondum enim incerta ~ssus est (cultor uirtutis), etiamnum uersatur in lubrico SEN. Ep.71.28; (intr.) in leuora naugia ~ssa multitudo Liv.10.2.7; elephantos. ~dientes in ipso uallo conficiunt 26.6.1; in lectum inde ~ssus. dormiebat SUT. Aug.78.1; ~dients. RESISTE VIATOR ATQUE LEGE CIL.8.964.2.1; (cf. sense a) transgredior Cusini tres latic nocte ad Fabium consulem ~ssi Liv. 10.27.4; Augusti. ~ssi ad deos sacerdotem VELL.2.75.3; ~uerbum ~di conuenire non putant (Asinius Pollio) neque uolantibus neque serpentibus neque nauigantibus, sed his solis, qui gradiuntur et pedibus iter emittuntur GEL. 10.26.5. ~b (w. acc.) ~ssus diuini quae secundum Herculeum. ~perhibebat SIS. Hist.54; postea. ~quam laurum ~ssus sum CIL. Ann.5.21.7; haud cunctanter Hiberum ~diuntur (Scipiones) Liv.22.22.4; Tac. Ann.2.12; Parthorum rex. ~ssus Euphratem SUT. Cal.14.3; (w. abst. subj.) arte oceanum quoque ~ssa PLIN. Nat.30.13; (intr.) ~ssos omnis (i.e. from Africa) recipit mons. ~praecipit a Lusitanis SAL. Hist.1.105; Athenenses. ~temere in Siciliam. ~ssi Liv.28.43.20; ~ssus. in Asiam Sulla VELL.2.23.6; naue prima ~ssus Tac. Aug.24.1; (cf.) exercitus hinc et cum eo omne bellum Hispaniae in Italiam ~diuntur SAL. Hist. 2.98.10. ~b (w. acc.) sole scorpionis duodecim partes ~ssas PLIN. Nat.18.200; (intr.) pratis oleisque intercedente publica uia in contrarias sedes ~ssis (i.e. in consequence of an earthquake) 2.199.

2 (intr.) **a** To cross over, change one's allegiance (to another side, party, etc.). **b** to change one's policy, occupation, etc. **c** to pass over (to a new theme in speech or writing).

a separat. ~ab ea domo in qua nata est, et in aliam familiam ~ditur LABEO intr.26; homo. ~relicto imperatore suo in ciuitatem nostram ~ssus QUINT. Decl.348(p.371.1.20); quidam in domum Caesaris ~ssi Tac. Hist.2.92; ~dientem in partis Vespasiani legionem 4.39; ~dior ad uos, seu me duces seu militem multitudinis 4.66. ~b socii. ad speim honoratoris militiae ~ssi Liv.32.23.9; illi (sc. Magi). ~ab medicinae blandissima specie ad prodigia ~ssi PLIN. Nat. 37.54; ab indecoris ad infesta ~diebantur Tac. Ann.3.66; ad accusandum ~diens Fortunatus libertus 16.10; adulescentem a rhetoribus. ~ad disciplinas philosophiae ~ssum GEL.10.19.1; a corporis cura ad excolendi animi studia ~ssus 15.20.4. ~b possumus. ad illos breui deuerticulo ~di V. MAX.8.1.1. damus. ~oratore. ~alio ~dientem reuocant CIL. Dial.19.5; ita ad aliam speciem argumenti ~ssus est APUL. Apol.46; ~diannur nunc ad hunc articulum ULP. dig. 24.3.22.12.

3 (w. acc.) To go beyond the limits of (a practice, etc.); to surpass (a person) in achievement. **b** to exceed in quantity.

communem habitum ~ssus SAL. Hist.2.62; tu ueteres. ~ssus amores STAT. Silv.1.2.90; ~solus M. Marcellum ~ssus, qui undequadragesim dimicauit PLIN. Nat.7.92; mortalis utinam haud ~ssa fuissem lucibus STAT. Theb.4.771; hominum ~ssa ueterno fertur aous 6.94. ~b iuuenis. ~necdu duodecimesimum ~ssus annum VELL.2.7.2; Aethiopes, quos Herodotus scribit centesimum et uicesimum annum ~di V. MAX.8.13. ext.5; negare illi quemquam LXXX partium exortuum mensuram. ~di PLIN. Nat. 7.160; CIL.8.964.2.9.

4 (w. acc.) To go over, run through (a theme, subject); also, to pass without reference, omit.

amicitiae exempla sine ulla eius mentione ~ssus. qui studia nostra. ~aspiciis suis lucidiora. ~reddidit V. MAX. 4.7. ext.2; hunc. ~locum. ~strictum atque cursum ~ssus est GEL.1.3.12; ~utinam hercule possem quae deinde dicenda sunt. ~di APUL. Apol.74; (w. abst. subj.) nulla festinatio huius uiri mentionem ~di debet VELL.2.108.2.

transgressiō ~ōnis, *f.* [prec.+~TIO]

1 The act of going across. **b** transition (from one subject to another).

contra ascensum ~onemque Gallorum CIL. Pis.8.1; GEL. 10.26.6. ~b oratori. ~quid est necesse subripere hanc ~onem? QUINT. Inst.4.1.78.

2 (rhet.) The transposition of words or phrases, inversion, hyperbaton.

~o est quae uerborum perturbat ordinem RHET. HER. 4.44; uerborum concinna ~o CIL. de Ord.3.207; poetae quidem etiam uerborum diuisiones faciunt ~onem QUINT. Inst.8.6.66; quaedam. ~ones. ~longae sunt nimis 9.4.28.

transgressus ~ūs, *m.* [TRANSGRADIOR+~RVS] The act of crossing or being conveyed to the other side.

Sertorius. ~nactus obscuram noctem aestu secundo furtim ~uitare proelium in ~u conatus est SAL. Hist.1.104;

auspiciis prosperi ~us Tac.Ann.6.37; in ~u Euphratis, quem ponte transtebant 15.7; Gel.10.26.6.

transic-, transiec-: see TRAIC-, TRAIEC-.

transigō ~igere ~ēgi ~actum, *tr., intr.* [TRANS-+AGO] ORTHOG.: *tras-* VAR.R.3.14.1 (s.v.l.)

1 To pierce through (with a weapon). **b** to drive, thrust (a weapon, etc., through anything).

ut hominem... toxico ~egerit Caecil. com.53; gladio pectus ~igit Phaed.3.10.27; basiliscus cuspidem... ~actus Luc.9.829; V.Fl.3.192; ad moenia uersas (tigris)... per terga, per illa telo ~igit Stat.Theb.7.595; se ipse gladio ~egit Tac.Ann.14.37; Suet.Tib.45; (pass., *u. retained acc.*) terga simul... et pectora telis ~igitur Luc.3.587. **b** ferum per ambo... ~actum pedes Sen.Oed.857; me... cremet ~actus ignis Phaed.683; per pectora ~igitur ensem Sil. 13.376.

2 To carry through (an activity, occupation) to the end. **b** to act (a play) through to the end.

postquam id quod uolui ~egi Pl.Mer.256; duabus uigiliis ~actis duco desubito domum Caecil. com.10; qui unum quid mature ~igit, is propter Cato orat.72; ut... prima quaque pars, ut exposita est in partitione, sic ordine ~igitur Cic.Iuv.1.33; quia ratione... susceptum negotium non ~egerit Quint.76; quae domi gerenda sunt, ea per Caecilium ~iguntur S.Rosc.149; cum tu illum... gladio insecutus es negotiumque ~egisses, nisi se ille in scalas... coniecisset Phil.2.21; ~actum quid sit in aeuo Lucr.1.460; nisi... priusquam colligerent animi ~acta res esset Liv. 10.41.13; Col.4.24.2; dum... ~igeret cursu sonipes certamina campi Sil.10.477; comitia imperii ~igit Tac.Hist. 1.14; nec futuris modo angustis malis uerum etiam praeteritis ~actisque torquetur Apul.1.2.18. **b** Pl.Cas.84; hanc fabulam dum ~igam Ps.564; dum ~igimus hanc comediam Truc.11; (transf.) quod ad uenationem pertinet, breuiter secundus ~actus est actus Var.R.3.14.1; (cf.) quod ~actis iam meis partibus ad Antonium audiendum uenistis Cic. de Orat.2.15.

3 To come to terms about, settle (a business transaction, dispute, etc.). **b** (intr.) to settle matters, come to terms. **c** (intr., *w. cum, de*) to have done (with), settle (with).

hic ~actum reddet omne, si illic uenerit Pl.Capt.345; Intus ~igitur siquid est quod restet Ter.Am.981; ego iam ~acta re conuictam me domum cum opsonio Ad.286; Acutilianam controuersiam ~egeris Cic.Alt.1.4.1; profecto aut ~igitur aliquid aut turpiter intercederet Caecil. Fam.8.4.4; certior facta plebs contentionibus adsidui nihil ~igit Liv. 3.52.1; inter Q. Sulpicium... et Brennum regulum Gallorum conloquio ~acta res est 5.48.8; optimum uisum est... ~igere cum Publicio certamen 9.12.11; Sen.Ep.14.7; crebra... rixae ror conuicia, saepius caede et uulneribus ~iguntur Tac.Ger.22.2; ab his (sc. uxoribus) negotia suscipi, ~igit Ann.3.33; (w. cum) ut secum (sc. Quintino) aliquid integra sua fama qualibet... conditione ~igeret (Naeuius) Cic.Quint.97; me... absente omnia cum illis ~igit malo Ad.13.478; reliqua cum Bestia et Scabro secreta ~igit Sal.Jug.29.5; (w. abl. of price) cum Scaurio tutore, quod erat uix HS quadraginta milium, ~igit HS ducentis milibus Cic.Ver.1.140. **b** nimio citius ~iges Pl.Trin. 387; inter se ~igant ipsi ut lubet Ter.Hec.511; qui moneretur si sapienter, ut ~igerent Cic.Ver.3.66; bene fecit A. Silius qui ~egerit Ad.12.24.1; adfuit... fortuna populi Romani, quae Mucianum... illum tulit, et quod Cremonae interim ~egimus Tac.Hist.3.46; (w. cum) Rostium pro sua parte cum Plauio ~egisse Cic.Rosc.37; Rom.7.23.2; si tutor... ~egerit cum fure, uenescit furti actio Gaius Dig.47.2.55(54.5); (w. abl. of price) si se ternis nummis in pedem (i.e. to dig a trench) tecum ~egisse dicebat Cic. Q. fr.3.1.3; debitor... cum Maueio... minimo ~egit Scaev. Dig.2.15.3.2; (impers. pass.) caue dirumpatis, quaeso, sinite ~igit Pl.Poen.117; ~actum putabant Heribentes Cic.Ver.3.79; oratione ultro citro habita de pace ~igit potuisse Liv.9.45.2; bellorum egregios fides quoties ignoscendo ~igitur Tac.Ann.12.19; (w. ut) (qvivscvm) ~ACTVM EST, VBI BONA, QVAE HABVSENT... HABERENT CIL.1.585.91; (transf.) pulchre fuerit cum materia tumultu et clamore ~actum Quint. Inst.7.1.44. **c** iam cum illo meo errore... uoluntaria protectione ~egeram Calp. Del.46; ~igit cum expeditionibus Tac.Ag.34.4; (puella) tenebris imis abscondita, iam cum luce ~egerat Apul. Met.8.7; (impers. pass.) tantum uirgines nubunt et cum spe uotoque uxoris semel ~igitur Tac.Ger.19.3; iam cum rei fortuna ~acto, nihil postea commutari licebat Apul. Met.10.8; si de me... ~actum est Curt.4.10.34; ~actum de partibus ratus Flor. Ep.2.17(4.7.13); (ellipt.) si est spes nostri redditus... rem adiucis; sin, ut ego metuo, ~actum est... ad me fac uenias Cic.Fam.14.4.3.

4 (leg.) To settle by mutual concession, compromise, compound.

(tr.) id... scelus... posse... poena leui ~igere Quint. Inst. 7.2.42; neque ~igere neque ~igere ueritas aliter potest quam inspectis cognitisque uerbis testamenti Gaius Dig.2.15.6; ~actum accipere quis potest... si pactum conuentum fuerit factum Ulp. Dig.2.15.2; (intr.) quia de paterna pecunia ~egit Tac.Ann.14.43; coheredes mei componere et ~igere cupiebant Plin. Ep.5.1.7; qui generaliter in his, quae testamento ei relicta sunt, ~egit Cels. Dig.2.15.12; PAPIN. Dig.2.15.17; qui ~igit, quasi de re dubia ~igit Ulp. Dig. 2.15.1; (w. ut) soror... ~egit, ut nomine debitoris contenta legatum non peteret ~egit Plin. Dig.46.3.96.2; (impers. pass.) si in poena non pecunia eum onerasset... ~actum cum eo uidetur Ulp. Dig.3.2.13.7; si... de lite pacto ~actum est 5.2.27; cum de hereditate inter Maetium... et Titium... ~igeretur Paul. Dig.44.2.30.1.

5 To spend, pass (time) in some stated or implied activity. **b** to complete (a period of time).

non multum uenatibus, plus per otium ~igunt Tac.Ger. 15.1; per omnem honestarum artium cultum pueritiam adolescentiamque ~egit Ag.4.2; doctissimis sermonibus

dies ~igebat (Silius) Plin. Ep.3.7.4; sponsalia filiae... silentio... ~egit Suet. Cl.12.1; ~actis uoluptarie paucis noctibus Apul. Met.3.21. **b** ut... annum mihi tempus des coque ~acto ad te uenire patiaris Nep. Them.9.4; ~acta hieme Col.2.11.2; ubi... spatia aequarunt tenebras ~acta futuras Sil.13.420.

transiliō ~uiri, *intr., tr. trans-*. [TRANS-+SALIO] FORMS: pf. ~iuit B.Hisp.19.3; ~it Sen. Ep.39.5; ~iuit Plin. Nat.29.9.

1 (intr.) To leap, spring, etc., to the other side, leap across or over. **b** to travel swiftly or over great distances.

is clam patrem... per hortum ~uit ad nos Pl. Truc.249; in havis... esse oportet... limen... altum palmpedale ne porci... ~ire possint Var.R.2.4.14; neque ~ire (poterat) armati ex humilioribus in altiore nauem Liv.30.25.6; hic effringit, hic ~it (i.e. in order to pillage) Sen. Ben. 7.27.2; (ibex) e monte aliquo in alium ~ire quaerens Plin. Nat.8.214; Gel.5.6.18; (w. added notion of changing sides) materfamilias de muro se deiecit et ad nos ~it B.Hisp. 19.3; (of things) ut quaedam in contactis corporis uitia ~iunt Sen. Dial.5.8.1; et... spina similis (i.e. to ebony) sed deprehensa uel lucernis igni protinus ~iamente (whereas ebony is not inflammable) Plin. Nat.12.21; rancore... in uicinas domos saepe ~ientum 16.124; (cf.) quid est... quod contagium quoque mei timeant, quid ~ire calamitas possit? Sen. Ep.13.6. **b** inde per Thracem Macedoniaeque et Graeciam ~ire... cogitauit Flor. Ep.1.40(3.5.25); (of things) per tantum terrae, tot aquas uix credere possum indicium studii ~uisse mei Ov. Pont.1.5.76.

2 (tr.) To leap to the other side of, jump over.

Turnus... pontis ~it altos Verg. A.10.658; ille (sc. pastor) stipulae... acerosus accendit, flammam ~ietque sacras Tis. 2.5.90; ferratam Danae ~iam... domum Pro.2.20.12; consul ~uit iacentis corpus Liv.2.46.5; 25.36.10; moenia... ~iendi Remo Ov. Fast.2.134; qui... pando ~it dorso mare... piscis Sen. Ag.450; ne sus ~ire septa queat Col.7.9.10; (tigris) immane frementes ~iunt campos Stat. Theb.7.585; rex ipse Teutobodus quateros senosque equos ~ire solitus Flor. Ep.1.38(3.3.10); (hyperb.) addit imperii Hispania, Pyreneum ~it (Hannibal) Iuv.10.152; (fig.) usque ab orchestra quattuordecim ~it et in extrema plebe quaerit quod diligit (mea domina) Petr. 126.7; (poet., of things) non secus ac... sagitta... celeris incognita ~it umbras Verg. A.12.859; si... impiae non tangenda rates ~iunt uada Hor. Carm.1.3.24; impositas dapes ~uit ignis Sen. Thy.768; Iuv. 14.279; (w. abst. subj.) et terram rumor ~it et maria Pro. 2.18.38.

3 (intr.) To make a sudden change in one's conduct, policy, etc., pass abruptly, jump.

qui ex aliis propositis in alia ~iunt Sen. Ep.23.7; ad posteros usque ~uit et se in memoriam dedit 93.5; eadem aetas... ad Thessalum (i.e. as a teacher) ~iuit... in omnis aevi medicos perorantem Plin. Nat.29.9; ut... ad ornamenta ea (i.e. rings on the fingers) etiam seruicute liberati ~iant 33.33; (w. abst. subj.) sermo... aliunde alio ~iens Sen. Ep. 64.2; (cf.) an ab illo consilio uelut ~iendum ad aliud fuit...? Liv.40.13.8.

4 (tr.) To pass over (in argument, discussion, etc.) without attention, skip. **b** (of a condition) to pass by (without affecting).

~ire ante pedes posita et alia longe repetita sumere Cic. de Orat.3.160; cum... ad summum bonum uolunt peruenire, ~iunt omnia Fin.4.39; proxima pars uitae ~iendi meae Ov. Pont.1.2.144; si... illa, quae ad rem non pertinent, ~ire mihi permiseris Sen. Ben.1.3.2; qui omnem uitam suam ~it praesentium totus 3.4.2; cum aliquis... uoluptatis expectationem constitutum, ~ire medius dies uolunt Dial.10.16.3; non ~ui... principis nostri consulum Plin. Fam.66.1; (w. abst. subj.) ne... M. Antoni rem unam pulcherrimam ~iat oratio Cic. Phil.2.84; eoque est... in principatu tuo quod cuiusquam praedicatio... ~ire... debeat? Plin. Fam.56.2. **b** morbus est aut calamitas: leuius ~iet sustinentem Sen. Dial.4.30.2.

5 To overstep, exceed (limits, bounds).

cum poeta ~ire lineas impune possit Var.L.9.5; ne quis modici ~iat munera Liberi Hor. Carm.1.18.7; quod annos suos (tiro) ~uit Sen. Ben.3.33.1; haec inspicere... nonne ~ire est mortalitatem suam...? Nat.1.1.17; (w. abst. subj.) illa est ira, quae rationem ~it Dial.4.3.4.

transitiō ~ōnis, *f.* [TRANSEO+ITO]

1 The action of going across or past, passage. **b** (concr.) a passage-way, doorway.

imaginibus similitudine et ~one perceptis Cic. N.D.1.49; fluentium frequenter ~o fit uisionum 1.109; multa... corporibus ~one nocent Ov. Rem.616. **b** principem in sacrificando Ianum esse uoluerunt, quod ab eundem nomen est ductum, ex quo ~ones peruae iani... nominantur Cic. N.D. 2.67.

2 The action of crossing over to the other (enemy) side, desertion. **b** movement from one class, etc., to another.

spem saepe ~onis praebendo Cas. Fam.12.13.3; B.Hisp. 26.2; si qua nocturna ~o proditiore fieri posset Liv. 2.25.1; praefectorum nauium ~o 23.26.4; ~ones ad hostem fiebant 28.16.8; 45.6.9; Fron. Str.4.7.22; nullo in bellum adhortante, multis ad ~onem Tac. Hist.3.61. **b** multa... scripta sunt in eis (sc. laudationibus) quae facta non sunt: falsi triumphi... genera etiam falsa et ad plebem ~ones Cic. Brut.62.

3 The process of passing from one theme, etc., to another, transition. **b** change from one form to another (in declension).

rem breuiter narrare poterimus... si ~onibus nullis utemur Rhet. Her.1.14; 4.35; Quint. Inst.9.3.98. **b** in obliquis casibus ~o erit in aliquam formulam Var.L.9.103.

? **transitiō** ~āre, *intr.* [TRANSEO+ITO] (app.) To be passing by, be in transit.

is ceteroqui abstinens sed Iulia lege ~ans (cf., codd. transitam), semel tamen in diem (sc. acceptit) Cic. Att. 5.21.5.

transitōrius ~a ~um, *a.* [TRANSEO+TORIVS] Affording a passage from one place to another; (neut. sg. as sb.) a passage-way.

domum a Palatio Esquilias usque fecit, quam... ~am... nominauit Suet. Nero 31.1; SOLARIUM AEDIFICI, QVOD EXTRVIT IN ~O CIL.10.1783.5.

transitus ~ūs, *m.* [TRANSEO+ITVS]

1 The action of crossing from one side of anything to the other, a passage over. **b** an official journey through a country, progress. **c** in ~u (and sim.), in passing, on his (her, etc.) way past; (transf.) in the course of one's narrative, or sim.

de Parthorum ~u nuntii uarios sermones excitantur Caecil. Fam.8.10.2; flumen oppositum ut haberem, in quo mora ~us esset Planc. Fam.10.23.2; hic condesit nostrosque ~u prohibere instituit Caecil. Gal.7.57.4; inquis ad ~um locis Liv.8.38.6; Hannibalem ~us quendam pretio mercatum 23.28.6; maxime motu patres Hasdrubalis ~us in Italiam 27.7.3; neque ex salubri loco in grauem, neque ex graui in salubrem ~us satis tutus est Cels.1.3.1; si quis multitudinem eo loco timeat, per quem ~us singulis est Sen. Ep. 29.9; in montes vii diem ~us Plin. Nat.6.1.53; decumano xviii pedum latitudinis ad contrarios ueloculorum ~us 17.160; sint ~us incustoditi sed diurni et inermes Tac. Hist. 4.65; Iuv.3.256; Ulp. Dig.7.1.27.3; (w. obj. gen.) cum... eius... fossae ~um ponticulo... coniuuisset Cic. Tusc.5.59; recordando quae ipse in ~u nunc Rhodani nunc Alpium... exhaussisset Liv.27.39.4; Tac. Hist.1.70; maris ~um Gel. 10.26.1; (transf.) prope... centesimum annum attigit (Sophocles) sub ipsum ~um ad mortem Oedipode ~ni Kolaw scripto V. Max.8.7.12.12. **c** quam dissimilis nuper alterius principis ~us Plin. Pan.50.4. **c** quis medicus aegros in ~u curat? Sen. Ep.40.5; capta in ~u urbe Ninos Tac. Ann.12.13; ut uel in ~u manumittantur (serui) Gaius Inst.1.20; APUL. Met.9.17; (transf.) quis (sapientiam) dignam, iudicat, nisi quam in ~u nouerit? Sen. Nat.7.32.1; ~possessa ipso ~u uicticia Tac. Hist.3.8; per ~um spectaculum obituras APUL. Met.1.7; ~ut in ~u de hac quoque parte dicam, quid sentiam Sen. Ben.2.8.1; Quint. Inst.2.10.15; quae libro quinto leuiter in ~u attigeram 7.3.27.

2 The movement (of things) through or across anything; in ~u, in its course. **b** extension across.

quod datus est uerbis ad amicas ~us aures Ov. Met.4.77; ea (sc. hirudo) adhaerens faucibus... in cibus praeculidit Col.6.18.1; tarditatem... aurium gargarizatione purgat et ~um auditus aperit Plin. Nat.23.59; in pane deuorat (cocum Calidum), ne adurat gulam ~u 27.70; ea quae obstant ~ui spiritus LARG.94; (in fig. phr.) si homines ~um tempestatis expectare potuissent Cic. Att.2.21.2; (of celestial phenomena) quam acies nostra non discernat ~um earum Sen. Nat.1.14.3; quod manifestum Saturni maxime ~us incubitus faciunt Plin. Nat.2.100; coetus stellarum aut circulus aut ~us Gel.14.1.14; (cf.) INVICT MITHRAE ET V DEI CIL.3.14354.47; quae (sc. tecta) in ~u abduxit (torrens) Sen. Nat.3.27.7; has (sc. stultas)... omnibus in ~u negotiationibus praebuisse... aquam Fron. Ag.115. **b** nerui... nodos... corporum... alibi ambitu, alibi ~u ligantes Plin. Nat.11.217.

3 A path or way leading across, crossing-place, passage. **b** a channel or passage through which a thing moves.

perpetua lorica obducta ~um saepeperat Curt.9.4.30; hoc interuallum pedestri continuare ~u... rex cogitauit Plin. Nat.3.101; cum ipse per solidos ac notos sibi ~us euaderet Fron. Str.2.5.7; adhaeret dormitorium membrum ~u interiacente Plin. Ep.2.17.9; (w. obj. gen.) proelia... quae ad uada ~usque fiebant paludis Hirt. Gal.8.13.1; ad ~um saltus insidendum Liv.22.17.4; Zeugma... ~u Euphratis nobile Plin. Nat.5.86; ~us Alpium praesidiis occupati Tac. Hist.3.35. **b** erant inter duas classis uada ~u angusto B. Alex.14.5; quia ~u patente minus saeuit (fulmen) Sen. Nat.2.52.1; (Nilius) torrens per malignos ~us prosilii 4.2.5.

4 Passage from one condition, action, etc., to another, transition. **b** change of allegiance or attachment; transference of possession (of).

breuis in gelidas membris exiliibus undas ~us est Ov. Met.5.434; ~us ipse (sc. of colours in a rainbow)... spectantia lumina fallit 6.66; quam celeri ~u luxuria affluerit V. Max. 9.1.5; balneum... id (sc. uulnus) et umidum et sordidum reddit, ex quibus ad cancrum ~us esse consuevit Cels. 5.26.28.2; non fit statim in diuersum ex diuerso ~us Sen. Nat.2.14.2; Plin. Nat.11.120; naturalis causarum ~us 15.79; in ~u utilitatis (i.e. adolescence) 33.152; in illo a pueritia in adulescentiam ~u Quint. Inst.1.3.38; opportuno magnis conatibus ~us rerum Tac. Hist.1.21. **b** eadem formido provinciam... ad Vitellium uertit, facili ~u ad proximos et ualidiores Tac. Hist.1.76; genus hoc in alienam familiam ~us Gel.5.19.8; ~electus hic est ad ~um hereditatis Quint. Decl.325(p.279).1.10).

5 Transition from one idea or topic to another, change of subject; per ~um, by way of a transition. **b** transition from one sentence, clause, etc., to the next (in reading). **c** a transitional stage; a musical interval. **d** (gram.) a change (in the form of a word), inflexion.

magno spatio diuinus est a senatu ad poetam Accium ~us V. Max.3.7.11; a capite ~us ad ceruicem est Cels. 4.6(3).1; Sen. Con.1.1.25; puerilis est in scholis adfectatio ut ipse ~us efficiat aliquam uitae sententiam Quint. Inst. 4.1.77; unde... uenusti ~us sunt 9.2.61; placuit in primis ipsum Classicum ostendere nocentem: hic aptissimus ad socios eius... ~us erat Plin. Ep.3.9.12; praetor... ~um fecit ad intestatos Ulp. Dig.38.6.1; hoc per ~um obicere coepit

quod non receperisset (filium), quom uidisset in lupanari habitantem SEN. *Con.* 2.4.10. **b** usus. irrationalis, quam Graeci *διονομα* uocant. qua oculi totos simul in lectione uisus flexusque eorum et uis intuentur QUINT. *Inst.* 10.7.11. **c** medius quidam gradus, nihil ipse significans, sed praebens ~um QUINT. *Inst.* 8.6.38: ~ut pauci illi ~us (sc. citharae) multos gradus habebant 12.10.68. **d** ab his (i.e. the words meo, neo, ruo). dissimilia sunt ~u VAR. *L.g.* 109; 10.28; ab similitudine quae est in ~ibus de casu in casum 10.52.

transiungō ~ere, *tr.* [TRANS+IVNGO] To transfer (one of a pair of yoked animals) from one side to the other.

quaesitum est, si mula talis sit, ut ~in non possit, an sana sit. et ait Pomponius sanam esse: plerasque (mulas) denique carrucarias tales esse, ut non possint ~i ULP. *dig.* 21.1.38.8.

translaticīe, *adv.* [next+~E] Without going into a matter thoroughly, superficially.

nec illud ~ omittendum est instituto. fidei commissi petitionem denegandum esse PAPIN. *dig.* 36.1.57(55).3; querellas. praesides audire et non ~ exsequi debent ULP. *dig.* 37.14.1.

translaticius ~a ~um, *a. trāl-*. [TRANSFERO +~ICIVS] ORTHOG.: ~itius PLIN. *Nat.* 28.24.

1 (of words) Transferred (in sense). (loca) nominata. ~o nomine ab hominibus VAR. *L.* 5.32; ~o (cod. translatio). ex agris uerbo 6.64; quod his magis promiscue. consuetudo est usa, ~is uitae uerbis 6.78; GEL. 10.20.9.

2 Handed down from one's ancestors or predecessors, traditional.

alterum caput est ~um de impunitate CIC. *Att.* 3.23.2; CAEL. *Fam.* 8.3.2; di sunt locuti more ~o PHAED. 5.7.24; has ~as. sententias SEN. *Com.* 1.1.23; nec Gito me. ~a propinatione dignum iudicabit PETR. 113.8; nos. praeterea aliquis ~a humanitate lapidabit 114.11; ~a haec et quasi publica officia PLIN. *Ep.* 9.37.1; AMP. 48.3; (spec., of the praetor's edict) hoc uetus edictum ~umque esse CIC. *Ver.* 1.114.

3 Commonplace, ordinary, usual. me non ~a deformitate esse insignitum PETR. 110.4; ~um in Aegypto est et octauo (mense) gigni PLIN. *Nat.* 7.39; 10.76; patronis non ~as. et breuis, sed maximas. postulationes. ingerentibus SUET. *Nero* 7.2; ~o. funere 33.3; uerba hercle non ~a, sed cuiusdam naturae dulcedinis GEL. 9.9.8.

translatiō ~ōnis, *f. trāl-*. [TRANSFERO+~TIO]

1 The action of moving (a thing) from one place to another; (esp.) the action of transplanting. **b** change of position.

quanto saepius ~one ipsa uentilatur (oleum). tanto fit liquidius COL. 12.52.11; ~um etiam feracissimi (malleoli) ~onem saepe reformidant 3.10.20; ubi ~onem iam idonea est (ulmus) 5.6.9; ~one folia labra fieri PLIN. *Nat.* 17.75; 19.183; ~applied to grafting in aliis ~onibus uidentur, ut quod transferat cacumen habeat gemmam VAR. *R.* 1.41.3. **b** ita x sonitus propter ~ones in generibus effluent triplicem modulationum uarietatem VITR. 5.4.6; uerum id, quod ex his (sc. ambiguis) primum est, mutatione casuum, sequens diuisione uerborum aut ~one emendatur QUINT. *Inst.* 7.9.9; per domicilia ~onem SUET. *Nero* 9.1.

2 Transfer from one person, etc., to another (of possessions, rights, etc.).

C. Caesaris pecuniarum ~o a iustis dominis ad alienos non debet liberalis uidetur CIC. *Off.* 1.43; uenditio alienatio est et rei suae iurisque in ea sui ad alium ~o SEN. *Ben.* 5.10.1; haec honorum caelestium ad puellas mortalis cultum. ~o APUL. *Met.* 4.29; ad dominii ~onem ULP. *dig.* 4.7.4.2; ~onem (i.e. of the right of action) heredi extraneo non esse dandum 38.7.29; nouatio est prout debiti in aliam obligationem. transfusio atque ~o 46.2.1; ~o legati PAUL. *dig.* 34.4.6.

3 The shifting of a case from one jurisdiction, formula, time, etc., to another. **b** ~ criminis, the shifting of a charge from the defendant to another person.

ex ~one controuersia nascitur cum aut tempus differendum. aut iudices mutandos reus dicit RHET. *Her.* 1.22; actio ~onis et commutationis indigere uidetur CIC. *Inv.* 1.10; eius nobis exempla permulta opus sint, si singula ~onum genera quaeramus 2.57; QUINT. *Inst.* 3.6.23; 8. pr. 9. **b** ~o criminis est cum ab reo facti causa in aliorum peccatum transferatur RHET. *Her.* 2.23; quod mihi nunquam ueri simile uisum est, adulescentem illo loco natum. nomen suum isti ad ~onem criminis commodatur CIC. *Ver.* 4.91; non. ~onem. ~o criminis habent, sed plurius aliis communicationem, quod scilicet nihil ad purgandum est GEL. 6(7).3.15.

4 Transferred or figurative use (of a word). **b** the transference of ideas, etc., from one context to another; ~o temporum, the (imaginary) shift of a situation from one time to another. **c** translation (from one language to another).

~o est cum uerbum in quamdam rem transferetur ex alia re, quod propter similitudinem recte uidebitur posse transferri RHET. *Her.* 4.43; utatur. ~o uerbum usitatissimis. ~onibus quam mollissimis CIC. *Orat.* 85; *Fam.* 16.17.1; 'dictis' inquit. beneficium creditum insolubile esset. cum creditum dicimus, imagine et ~one utimur SEN. *Ben.* 4.12.1; extra ullam ~onem mixturam QUINT. *Inst.* 5.11.22; 8.2.6; GEL. 10.26.9; 16.5.11; ~o (w. obj. gen.) uerbi ~o instituta est imperiae causa CIC. *Orat.* 3.135; SEN. *Ep.* 59.6. **b** illa (sc. allegoriae) uidetisne esse non uerbi sed orationis, quae ex pluribus ~onibus conexa sunt? CIC. *de Orat.* 3.169; est subtilior illa ex simili ~o, cum quod in alia re fieri solet in aliam mutatur QUINT. *Inst.* 6.3.61; (sententiae) maiorem uim accipiunt. ~one a comuni ad proprium 8.5.6; ~

9.2.41. **c** haec (sc. conuinctio) uidetur ex *συνθεσιν* magis propria ~o QUINT. *Inst.* 1.4.18.

translatiūus ~a ~um, *a. trāl-*. [TRANSFERO +~IVVS]

1 Relating to a change of plea in a court of law, as the result of an *exceptio*.

~a dicitur constitutio, quia actio translationis et com. mutationis indigere uidetur CIC. *Inv.* 1.10; QUINT. *Inst.* 3.6.46; in illas. ~as. ~aestiones 3.6.52.

2 (app.) = TRANSLATICIVS (sense 3). aduersante conatibus suis M. Antonio consule. ac ne publicum quidem et ~um (s.p.l.) ius ulla in re. impertiente SUET. *Aug.* 10.2.

translātor ~ōris, *m.* [TRANSFERO+~TOR] One who transfers (a thing) from one person, etc., to another.

Verres, ille uetus. ~or quaesturae, auersor pecuniae publicae CIC. *Ver.* 5.152.

translātus ~ūs, *m. trāl-*. [TRANSFERO +~TVS] The action of carrying past in procession; (concr.) a parade.

praestringit animum apparatus alicuius paedagogii, diligentius quam in ~u uesit et auro culta municipia SEN. *Dial.* 9.1.8; ~um. ~ponicis indutum tunicis M. Scaurus. induxit V. *Max.* 2.4.6.

translēgō ~ere, *tr.* [TRANS+LEGO] To read out (to someone else).

horrescet faxo lena, leges quom audiet. ~ age, quaeso, mi hercle ~e. ~ audin? ~ audio PL. *As.* 750.

transloquor ~i, *tr. trāl-*. [TRANS+LOQVOR] To recount from beginning to end, go through the whole tale of.

prociac, rapax, trahax—trecentis uersibus tuas inpuritias ~i nemo potest PL. *Per.* 411.

translūcēō ~ēre, *intr. trāl-*. [TRANS+LVCEO]

1 (of visual images) To pass across from one side to the other, shine through or across.

usque adae <e> speculo in speculum ~et imago LUCR. 4.308; ille. altera. brachia ducens in liquidis ~et aquis OV. *Met.* 4.354; ~et in publico matrona ~eat (i.e. through transparent clothing) PLIN. *Nat.* 6.54; nec pontes (asini) transiunt per raritatem eorum ~entibus fluuiis PLIN. *Nat.* 8.169; liquidum id (sc. sucinum) primo destillare argumento sunt quaedam intus ~entia ut formicae 37.46; ephebus. ~ plecta ~et caeruleus unda STAT. *Theb.* 6.543.

2 To allow the passage of light, let light through. **b** to be transparent or translucent.

nisi cortex cortici sic applicetur ut nullo loco ~eat COL. 4.29.9; ne fissura (i.e. for a graft) in nodo fiat. ne obliqua, ne ~ent. PLIN. *Nat.* 17.10; ~ent. luncutae tenuissimis capillamentis 36.98. **b** sillicidia. ~magis coacta quam ut ~eant SEN. *Nat.* 1.3.3; gleabae paeae ~entibus PLIN. *Nat.* 31.80; uluum (sulpur) effoditur ~etque et uiret 35.175; selenitis ex candido ~et melleo fulgore 37.181.

translūcidus ~a ~um, *a. trāl-*. [TRANS+LVCIDVS] Transparent or translucent.

membrana uitri modo ~a PLIN. *Nat.* 11.153; longum atque ~um (genus raphani) 19.81; qui primus mulieres ~a ueste pinxit 35.58; ~of qualities (smaragdus) uisum admittentes. ~facilitate ~a 37.63; esse (dracunculum) candore ~o 37.158; ~neus. as sb.) colore. ~qua. ~perspicitur imitante ~um maris 37.66; ~transf.) illa ~a et uersicolor quorundam eloquio QUINT. *Inst.* 8. pr. 20.

transmarinus ~a ~um, *a. trām-*. [TRANS+MARINVS] Belonging to or derived from a country beyond the sea. **b** (of places) situated overseas. **c** taking place overseas; concerned with overseas affairs.

genera ficorum. ~a in Italia perlati VAR. *R.* 1.41.6; hanc polissimum doctrinam ~am atque aduenticiam CIC. *de Orat.* 3.135; ~a uetigalia AGR. 2.80; ea mutatione quam in eo (sc. caso) ~o uidemus CILS. 2.30.2; COL. 11.3.39; PLIN. *Nat.* 20.165; EX LAPIDE. ~o CIL 13.5708.1.3; ~of persons) ~us hospes cum Diapontius PL. *Mos.* 497; gentium ~arum LIV. 26.24.4; legationes ~as in senatum introduxerunt 39.4.66; pastores quidam. ~i FLOR. *Epit.* 1.1(1.1.9); DEAEVS. ~IS CIL 7.319. **b** in ~is prouinciis VELL. 2.4.2; ~arum regionum. fertilitas SEN. *Ep.* 17.3; TAC. *Ann.* 13.17; in ~as colonias SUET. *Jul.* 42.1; longinquam et ~am ciuitatem APUL. *Fl.* 18. **c** ~a militia perterritos B. *Alex.* 56.4; ~a ~a peregrinatione QUINT. *Inst.* 7.3.31; ~as negotiationes GAULS. *dig.* 40.9.10; ~aetas populi Romani ~a. qua. orbe toto arma circumtulit FLOR. *Epit.* 1.47(3.12.1).

transmēō ~āre, *tr., intr. trām-*. [TRANS+MEO] To travel across, pass over or through.

(tr.) maria ~ant (cerui) gregatim nantes PLIN. *Nat.* 8.114; ea loca. quae ~antibus terra marique ducibus. opportuna forent TAC. *Ann.* 12.62; tibi pigrum fluentum ~enti APUL. *Met.* 6.18; limine ~ato 6.18; ~of things) ~at frigus id genus uelutini VAR. *L.* 5.113; cum ~ent fauicem tumorem (oua) PLIN. *Nat.* 20.48; 30.96; ~intr.) dandum tenuius cribatur quidquid non ~at, repetitur in pila 33.87.

transmigrō ~āre ~āui ~ātum, *intr. trām-*. [TRANS+MIGRO] To change one's residence

(from one place to another).

ut relictis ruinis in urbem paratam Veios ~arent LIV. 5.50.8; urbem quaesituri. ~quo ~emus 5.54.1; e Carinis. ~in hortos Maecentianos ~auit SUET. *Tib.* 15.1; (w. persons) ~ed trees as sub.) arbores exorari, ut uiuant atque ~ent PLIN. *Nat.* 16.136.

transmineō ~ēre, *intr.* [TRANS+mineo, cf. EMINEO, etc.] To jut out or project on the other side.

per corium. ~elephanti ~eret brachium PL. *Mil.* 30.

transmissiō ~ōnis, *f.* [TRANSMITTO+~TIO] A journey to the other side, (in quots.) sea-crossing.

ueni Syracusas, quod ab ea urbe ~o in Graeciam laudabatur CIC. *Phil.* 1.7; superioris tuae ~onis ATT. 4.19.1.

transmissus ~ūs, *m.* [next+~TVS]

1 A journey to the other side, crossing. qua ex parte est Hibernia. ~pari spatio ~us atque ex Gallia est in Britanniam CAES. *Gal.* 5.13.2; ~um. nauibus factum GFL. 10.26.1.

2 The action of handing over, bequest. Tegiae nunc nemoralis regnum potitur ~u patris PAC. *trag.* 57.

transmittō ~ittere ~isi ~issum, *tr., intr. trām-*. [TRANS+MITTO]

1 To cause to go from one place, person, etc., to another, send or pass over. **b** to cause to cross to the farther side, send over. **c** to cause to take up or occupy a position across anything; to cause to extend across. mihi illam ut ~ittas, argentum accipias PL. *Epit.* 463; me. ~Helene ~issit habendam VERG. *A.* 3.329; sen te Latonia casto de grege ~issit thalamis STAT. *Theb.* 4.751; ad officium. ~proconulis comprehensos fugitivos recte ~ittunt PAUL. *dig.* 11.4.4; (fig.) qui ex aliis propositis in alia transiunt aut ne transiunt quidem, sed casu quodam ~ittuntur SEN. *Ep.* 23.7; (transf.) non ideo tibi tale decus. dedi uiduos ut ~ittare per annos STAT. *Silv.* 1.2.168; ~inanim. things) cum ~isurunt in formas coactam matrem (i.e. curdled milk) COL. 7.8.6; sonipes sese dominumque retorsit in latus atque. ~issit deuius hastam STAT. *Theb.* 9.804; uaga. ~unda. innumero pendens ~ittitur arcu (i.e. of an aqueduct) SILV. 1.5.28; (poma) intacta ore seruis ~issit LAC. *Ann.* 4.54; (poet.) nox, quae. ~multuago ~issit sidera lapsu STAT. *Theb.* 1.499; (transf.) non enim preces sunt istud, sed effugatio. ~urgere modestam senatus, eandem uim in me ~ittit LAC. *Ann.* 2.38; ~actions, processes) ne in Italiam ~ittant Galli bellum LIV. 21.20.4; LUC. 6.582; ~issa morte per artus STAT. *Theb.* 2.627. **b** exploratores hostium, ut omni fluminis parte erant dispositi. ab nostris opprimuntur; exercitus. ~celeriter ~ittitur CAES. *Gal.* 7.61.2; ubi ~issae steterint trans aequora classes VERG. *A.* 3.403; per medium ansem ~ittit equum LIV. 8.24.13; Carthaginem, unde. ~uiginti elephantos. in Italiam ~issurus erat 23.32.5; ~w. abl. expr. route) suos nihil potest nisi supere (sc. mari) ~ittit CIC. *Att.* 9.3.1; nuos equites. uado ~issit SAL. *Hist.* 2.100; ~issae pelago. carinae STAT. *Att.* 1.362; ~w. dat. of destination) nos Libyae terris ~ittit signa pignet? STL. 10.681; ~w. abst. swif.) chelym Odyrsiam (i.e. Orpheus) pigno ~issit Averno cauae minor STAT. *Silv.* 5.3.27. **c** ~isso per uiam tigillo LIV. 1.26.13; nauium agmen ad excipendum aduersi impetum fluminis parte superiore ~ittens 21.27.8; per transuersa laterum caua ~ittuntur amites COL. 9.1.3; MART. 11.21.3; ponte ~isso SUET. *Cal.* 22.4; ~uia, quae ex portu per medium urbem ad mare ~issa est LIV. 25.11.17; (cf.) Patrae (at the entrance to the gulf) ~sinum Corinthiacum LXXXV in longitudinem usque ad Isthmon ~ittunt PLIN. *Nat.* 1.9.11.

2 To go or travel to the other side of, cross (esp. a stretch of water). **b** to travel past from one side to the other. **c** to cross (a distance or intervening space with a missile, i.e. propel it across).

duo sinus fuerunt quos ~itti oporteret CIC. *Att.* 16.6.1; cur (Pythagoras) tantas regiones barbarorum pedibus obit, tot maria ~issit? PIN. 3.87; iam Hiberum Pecos ~issit LIV. 21.20.9; dederat. lacum ~ittit nando SIL. 4.345; in transgressu Euphratis, quem potius ~ittit TAC. *Ann.* 15.7; PLIN. *Ep.* 8.5.5; CIL 14.471.2; ~land) ~ittunt cursu campos. ~cerui VERG. *A.* 4.154; saltu ~ittit fossas horror equis STAT. *Theb.* 10.521; clementi. ~isso cliuulo APUL. *Met.* 4.5; ~of a wind) flatu. ~tunesens (Caurus). ~ittit Cycladas SIL. 1.472; ~in fig. phr.) qui nullius se ingenio familiariter apertit. sed omnia cursim et propterantes ~ittunt SEN. *Ep.* 2.2.2. **c** xxx nauibus Sunitum ~ittunt CURT. 10.2.1; iam. ~issa. pippil Lampuscu V. *Fl.* 2.622; puppes. ~citatis litora ~ittunt proris SIL. 15.166. **c** quantum. ~funda potest plunio medi ~ittit caeli OV. *Met.* 4.40; cum quis tectum. ~issit lapide PLIN. *Nat.* 28.33; ingentem iactu ~ittit circum eminus. ~destinat STAT. *Theb.* 6.932; castrorum spatium. ~isso ~issit SIL. 8.558.

3 (intr.) To travel to the other side (of a stretch of water, etc.), cross over. ab eo loco conuendi ut ~itterem CIC. *Phil.* 1.7; te prima nauigatione ~issurum Q. *fr.* 2.4.7; uelis in altum ditius in Africam ~issit LIV. 24.35.7; a Brundisio cum ~ississet 32.9.6; relicta. Italia. ~issere Dyrrachium VELL. 2.49.4; equites. ~adnantes equis ~issere TAC. *Ann.* 14.29; SUET. *Cl.* 17.2; ab Aegina in Piraeum. eadem in nau ~ittitbanus GEL. 2.21.1; (w. added notion of changing sides) Cn. Domitius ~. maximo. ~periculo ~issit ad Caesarem VELL. 2.84.2; (impers. pass.) in Ebusum insulam ~issum LIV. 22.20.7; (w. internal acc.) stabant orantes primi ~ittit cursum VIRO. 4.6.313; (of inanim. things) aliis aliud citius ~ittit eadem LUCR. 6.994.

4 To allow (persons, etc.) to cross (over a territory, past one, or sim.). capti donis cum bona pace exercitum per fines suos. ~iserunt LIV. 21.24.5; nudum latro ~ittit SEN. *Ep.* 14.9; arcus. curuati portarum patentium modo, ut turmas equitum ~ittant PLIN. *Nat.* 16.6; innumerus ueluti leu. ~a. politus caedibus imbellis uitulos mollisque iuuenas ~ittit STAT. *Theb.* 8.595; (cf.) sacerdos. stat tunulo placida ~ittens agmina lauro (i.e. touching them as they pass with a

spig of bay V.Fl.3.434; (*absol.*) uti seruitutem praestant his agris, ad quos necesse habent ~ittere per suum Sic.Fl. agrim.p.110.

5 To give passage to (things), let pass through. **b** (by sifting or straining). **c** (by piercing). **d** (light; sound).

alium nihil reddit ac ne spiritum quidem ~ittit Cels. 4.19.1; raram (humum) supra modum uelut per infundibulum ~ittere imbres Col.3.12.3; (est) polytis fistula in dorso qua ~ittunt mare Plin.Nat.9.85; abies. folio pinnato densa, ut imbres non ~ittat 16.48; ut uehem facni large onustant ~itteret 36.108; uenenum. accepit ~istisque exoluta aluo parum ualidum Tac.Ann.13.15; cryptoporicus. patetibus fenestris fauonibus accipit ~ittitque Plin.Ep.2.17.19; fons adhuc et iam amplissimum flumen atque etiam nauium patiens, quas. in diuersa tendentes ~ittit 8.8.3; Hellesponticum, fauce ~issum inter duas celeberrimas urbes Amp.7.5; Apul. Soc.11; septa. ad continendam ~ittendamque aquam excoctita Ulp.dig. 43.21.1.4; (cf.) si hanc. pecuniam. per gulam uentremque ~itteret Quint.Decl.260(p.64.1.19); (transf.) perlorato animo. et ~ittente quicquid acceperat Sen.Ep.99.5. **b** cembro angustissimo et tantum harenas ~ittente Plin. Nat.18.115; haec contusa tenuiter toribrio ~ittuntur LARG.10; per linteum. ~isso oleo 156; turbida sollicito ~ittere Caecuba sacco Mart.12.60.9(60.3); (cf.) illas (sc. araneorum telas) infirmiora animalia retinere, ualentiora ~ittere V.Max.7.2.ext.14. **c** ut superiecta humus. e radicibus nouello prorumpentes caules ~ittat Col.4.22.6; qui pectore tela ~ittant Luc.7.624; Stat.Theb.9.105; ferrum consumpsit pectore Phyleus. uero ~isit Iapyx 12.746; Sil.2.119. **d** speculariorum usum perluente testa clarum ~ittentium lumen Sen.Ep.90.25; Nat.1.3.1; armorum ~ittunt fulgura siluae Stat.Theb.5.10; ~spatium, quod dissociat consortia terrae, latratus fama est. et. uolucrum ~ittere cantus Sil.14.22.

6 To cause to pass through something. **b** (of a weapon) to pass through, pierce; (sim., of the thrower).

per cometas aciem ~ittimus Sen.Nat.7.26.1; Her.O.1166; trisulo flammam telo faciem per pectus hoc ~itte Thy. 1090; possit qui. Styga ~isso. dependere uisu V.Fl. 1.64. **b** ~ittit lancea pectus Sil.13.379; ~sic ait, inorquens. robur, et dirum tota ~ittit cuspidem lumen 4.54.1.

7 To let (time, experiences, etc.) pass by.

illos otiosos uocas, quibus apud tonsorem multae horae ~ittuntur. Sen.Dial.10.12.3; an uelint uitam per obscurum ~ittere Ep.19.3; attoniti. omnes uelut uenientia fata, non ~issa legent Luc.7.213; hoc animal. quatuor. menses hiemis semper inedia ~ittere in specu Plin.Nat. 8.94; sterilis ~issimus annos Stat.Sil.4.2.12; ut. febrium ardorem immotus. ~ittat Plin.Ep.1.22.7; 6.4.2; omne hoc tempus inter. libellos. ~isi 9.6.1; omnem illam uim, quae de fato extrinsecus ingruit, inoffensius. ~ittunt (ingenia mentium nostrorum) Gel.7(6).2.8.

8 To allow to go by unnoticed, pass over (in silence), disregard.

quod ut atrocis uero ~issum Tac.Ann.4.21; apud quos uis imperii ualet, inania ~ittuntur 15.31; quae. ipse pateretur incredibili dissimulatione ~ittens Stat.Cat. 10.2; neque ~ittenda allegatio dicentium. se oneratos Ulp.dig.48.18.1.20; (w. silentio, etc.) haud fas, Bacche, tuos tacitum ~ittere honores Sil.7.162; rumoribus nihil silentio ~ittentium Tac.Hist.1.13; Plautus ad praesens silentio ~issus est Ann.13.22; ne Marcum quidem Antonium. sine grata mentione ~isit Stat.Cl.11.3.

9 To pass over the possession of, rights over, etc., hand over, transmit. **b** to give over (time) to (a new) purpose. **c** to transfer (a person to a new situation).

imperium Cefalo ~issum est Pac.trag.392; huic ~isit suam scolem Lucil.755; omne meum tempus amicorum temporibus ~ittendum putaui Cic.Man.1; neque. haec absentibus umquam mens homini ~issa deis Stat.Theb. 10.630; Tac.Ann.4.41; haec. hereditas. ut reliqua. ~ittenda erant filiae fratris Plin.Ep.8.18.7; senatum populumque Romanum. ~issurus uni Pan.7.5; rem maritima ipse potius habet quam homini extraneo sciens ~ittat Apul.Apol.77; an etiam ad heredem haec poena ~ittatur Ulp.dig.2.2.3.4; ut quis ad heredem suum utiles actiones ~ittat 29.5.3.30; ~isi moriens rerum quaecumque PARAVI CIL 11.112.2. **b** illum. si iubeam uigiles. operi ~ittere nocies Stat.Theb.3.278. **c** societas (hominem) terris genitum in alienae naturae ~isit imperium et dominari etiam in mari fuisse Sen.Ben.4.18.3.

transmontānus ~a ~um, *a*. [TRANS+MONTANVS] Belonging to or living in the region beyond the mountains.

subactis sic appenninum omnibus, tum ~os adortus. omnes. subiegit Liv.39.2.91; (spec. in Asturia) Plin.Nat. 3.28; ASTVR ~VS Inscr.Dessau 2580.

transmoueō ~ouēre ~ōui ~ōtum, *tr*. [TRANS+MOVEO] To move from one place to another, transfer.

Syria ~otae legiones Tac.Ann.13.35; (transf.) labore alieno. partam gloriam. in se ~ouet Ter.Eu.400.

transmutātiō ~ōnis, *f*. [next+~TIO] Rearrangement of words, letters, etc., transposition.

"Transumennum" pro Tarsumenno multi auctores, etiam si est in eo ~uo, uindicauerunt Quint.Inst.5.1.13; 1.5.39; ut sint. ~aliis alii crebriores (pedes) non uerba faciant. sed ~o et collocatio 9.4.89.

transmūtō ~āre ~āui ~ātum, *tr*. [TRANS+MYTO] To change from one situation, condition, etc., to another, change about.

~ans dextera laevis Lucr.2.488; Fortuna. ad incertos honores, nunc mihi, nunc alii benigna Hor.Carm.3.29.51;

parhypate quae in harmonia distat ab hypate (dimidium) hemitonium, in chroma ~ata habet hemitonium Vitr. 5.4.6; ea (sc. sisterns). si duplicata aut triplicata facta fuerint, ut percolationibus ~ari possint (i.e. the contents of each compartment) 8.6.15; loco. ~atus accentus partes quoque orationis immutat Vel.gram.in G.L.7.53.

transnatō ~āre ~āui ~ātum, *tr*, *intr*. **tran-**. [TRANS+NATO] To swim across or to the other side of; (intr.) to swim to the other side or from one place to another.

Frondio. qui praeclara facinora Volturum ~ans fronde imposita aduersus Hannibalem edidit Plin.Nat. 17.7; flumen ita increuit ut nec transiri nec ~ari posset Hyg.Fab.257.6; (transf.) num. ~atum. nomen. potuit. illum Gangem ~are? Cic.Rep.6.22; ~neque e Tigri pisces in lacum ~ant Plin.Nat.6.127; Germani ~antes terga Laebonis inuasere Tac.Hist.4.66; Ciuilis. relicto equo ~auit 5.21.

transnauigō ~āre ~āui ~ātum, *tr*, *intr*. [TRANS+NAVIGO] To sail across or to the other side of; (intr.) to sail past or by. ~qua continentis adhaeret (Acho mons) a Xerxe. periossus ~atusque est MELIA 2.32; cum angustias maris. ~are. non posset Fron.Sir.1.4.13; ~naues. palam ~are iussit 2.5.42; in Thebanos ~antis 4.7.19.

transnō ~āre ~āui ~ātum, *tr*, *intr*. **trān-**. [TRANS+NO] 1 To swim across or to the other side of. **b** to sail across. **c** (poet., applied to motion through the air or overland).

quibus erat proclue ~are flumen CAES.Civ.1.48.7; superant montis et flumina ~ant (eque) VERG.G.3.270; ter. ~anto Tiberim Hor.S.2.1.8; Liv.21.27.5; obsequio ~antur aquae, nec uincere possit flumina, si contra. ~ates Ov.Ars.2.181; paludem ~auere Curt.9.1.18; Sen.Ep.45.2; ~are aquas citra docentem. sciunt (animalia) Quint. Inst.2.16.13; ignoti. ~annis ~are sonantia saxa Sil.1.263; Fron.Sir.1.4.7; Tac.Ann.2.17; ~igia. ~are pericula. patiari duces uitam quae remittat Sil.7.365. **b** uinctane iam magni ~abo gurgitis undas? Ciris 416; magnos Erebi ~auimus annis VERG.A.6.67; totum. uolet ~are profundum classibus MAN.5.43; (cf.) te. sublimi ~antem flumina curro Stat.Theb.9.311; **c** illa (sc. uirga) fretus agit uentos et turbida ~ant nubila (Mercurius) VERG.A.4.245; quales. Strymoniae. grues. aethera ~ant 10.265; (in a chariot race) ingentia ~at (sc. a horse) exultans spatia Sil. 16.354.

2 (intr.) To swim to the other side. **b** to sail, float, etc., across. **c** (poet., applied to motion through the air).

ibi perpauci aut. ~are contenderunt, aut lintribus inuentis sibi salutem repperunt CAES.Gal.1.53.2; incolumis ad suos ~auit Liv.2.10.11; 4.33.11; Leandre. ~abas, animum nosset ut illa tuum Ov.Ars.2.250; in insulam. ~auit (anguis) V.Max.1.8.2; Curt.8.13.14; **b** mea manes uiscera Lethaeae cogunt ~are per undas Culex 215; ille Pelagias ut uidit ~are rates Stat.Ach.1.452. **c** ~auit cita per teneras. auras ENN.Ann.21; (columba) per auras in Libyen. ~auit Sil.3.682.

3 (of things) To move smoothly or without impediment across or from one side to the other of. **b** (intr.) to pass (through or across).

hoc spatium ~ans. nox Cic.Arat.584(338); genere hoc igneo quod ~at omnia subtilius explicato N.D.2.25; perscinduntur enim (simulacra) nisi recta foramina ~ant Lucr.4.60; ~auit. basta uiri pectus Sil.13.238. **b** hocse (sc. constellationis). sustinet axis per medios. ~ans Cic.Arat.543(297); Lucr.6.1052.

transnōminō ~āre ~āui ~ātum, *tr*. [TRANS+NOMINO] (w. two accs.) To change the name of (a person or thing to), rename (as).

Septembrem mensem et Octobrem ex appellationibus suis Germanicum Domitianumque ~auit Suet.Dom.13.3; mox Pansam se ~auit Gram.18(p.114) Re).

transnumērō ~āre, *tr*. [TRANS+NUMERO] To complete the count of.

(impers. pass.) tu illo plures (sc. slaves) mittas oportet. si hodie uis ~ari Rhet.Her.4.63.

transpadānus ~a ~um, *a*. [TRANS+PADVS+~ANVS] FORM: ~neus CIL 8.7030.5. Situated beyond, i.e. north of, the river Po; (of persons) living beyond the Po.

ex colonis ~is CAES.Civ.3.87.4; in ~a Italia Plin.Nat. 16.66; ~ae regionis municipia Tac.Hist.1.70; Gel.15.18.1; CIL 8.7036.6; ~tuos. clientis ~os Cic.Fam.12.5.2; CAEL. Fam.8.1.2; si. ~es. ~us. qui puriter lauit dentes Catul.39.13; Plin.Nat.18.127; Suet.Jul.9.3.

Transpadum. [TRANS, PADVS] *per* ~um, Throughout the country beyond the river Po. CIL 3.249.8; (IVR)IDICO PER ~VM 6.1520; 8.822.13.

transpectus ~ūs, *m*. **trans-**. [TRANSPICIO+~TVS] A view through an opening, etc. ianuam cum per se ~um praebet apertum Lucr.4.272.

transpectus ~a ~um, *a*. **tras-**. [TRANS+pple. of PANGO] (app.) Transfixed, impaled. QVOMODI HIC CATELLVS AVERSVS EST NEC SVRGERE POTEST SIC NEC ILLE, SI C~I SIN(T) QVOMODI ILLE CIL 13.11070.4.

transpiciō ~cre, *tr*. **trans-**. [TRANS+SPECIO] To see, discern through, on the other side of, an opening, etc. illa foris quae uere ~iuntur Lucr.4.271.

transpōnō ~ōnere ~osui ~ositum, *tr*. [TRANS+PONO] FORMS: *trāp-* acc. VEL.gram.in G.L. 7.66. To move across from one position to another.

Fron.agrim.p.16; moetas. quibus reprehensis ~osito ferramento respicere priores oportet p.18; erratum. in eo quod non. ~osuit militum dextras in terras iturum Tac. Ann.2.8; exit. facile per illam. terram. ~onera ~onere in flumen Plin.Ep.Tra.10.61(69).2; illam statum suaserunt in inferiorem locum. ~oni Gel.4.5.3; arborem laetam. in locum alium ~ositam. depersisse 12.1.16; (a passage of writing) locum istum totum huc ex Pisonis annali ~osumus 7(6).9.1.

transportātiō ~ōnis, *f*. [next+~TIO] The act of conveying from one place to another.

omnes. istae populorum ~ones quid aliud quam publica exilia sunt? Sen.Dial.12.7.5.

transportō ~āre ~āui ~ātum, *tr*, *intr*. [TRANS+PORTO] To carry or convey across (from one place to another, usu. by water), ship across. **b** (w. two accs.) to convey across (water, etc.). **c** (pregn.) to convey (into exile), transport. **d** (app. intr.) to be transported.

provinciam Macedoniam, in quam tantum exercitum ~asses Cic.Pis.47; de pueris in Graeciam ~andis Ath. 7.17.1; prima luce. nostri omnes erant ~ati CAES.Gal. 7.62.1; eum exercitum Puteolis in naues impositum Nero in Hispaniam ~auit Liv.26.17.2; quae ratio ~andae Romae deae esset 29.10.8; se ratibus equitem phalangemque ~aturum esse Curt.7.8.6; Argoa primum sum (sc. a pheasant) ~ata carina Mart.13.72.1; (cf. of a river) cum Danubius. duratus. glacie ingentia tergo bella ~at Plin.Pan.12.3; (poet.) an refert quo funera longa measque ~em tenebras (i.e. my blindness)? Stat.Theb.11.697; (goods) QVOS (fructus) PER RORVM FINEIS PVBLICANEI EX EO VECTIGALI ~ABVNT CIL 1.589.2.36; uinum de Campania ~andum Ulp.dig.19.2.11.3. **b** exercitum modo Rhenum ~aret (Caesar) CAES.Gal.4.16.6; Civ.1.54.3; (w. ellipsis of personal obj.) hi, quos uelit unda, sepulti. nec. ~atur (sc. Charonti). rauca fluenta ~are prius quam sedibus ossa quierunt VERG.A.6.328. **c** Agrippam. in insulam ~auit Suet.Aug.65.4; (~peoples) Harudes, qui nuper in Galliam ~ati essent CAES.Gal.1.37.2; quae nationes funditus excidi, quas ~ari. oporteat Sen.Cl.1.1.2. **d** HINC LEGIO STAT-TIS IAM ~AVERAT AMNE CIL 8.27790.

transpositiūus ~a ~um, *a*. [TRANSPONO+~IVVS] Concerned with a change of stance (on the part of a pleader).

μεταπληθης, quam nos uarie translatiuam, transumptiuam, ~am uocamus Quint.Inst.3.6.46.

transrhenānus ~a ~um, *a*. [TRANS+RHENVS+~ANVS] Living across (i.e. east of) the Rhine.

~i hostes Plin.Nat.19.8; Frisii, ~us populus Tac.Ann. 4.72; (masc. pl. as sb.) Vbii. qui uni ex ~is. legatos miserant CAES.Gal.4.16.5; Tac.Hist.2.17.

transc-, **transse-**, etc.: see TRANSC-, TRANSE-, etc.

Transtiberim, indecl. [TRANS, TIBERIS] The region beyond the Tiber. FVRPVRAR(10) A ~ CIL 6.9847.2.

transstiberinus ~a ~um, *a*. [TRANS+TIBERIS+~INVS] ORTHOG.: *trast-* CIL 6.8461. 4. Situated or domiciled across the Tiber.

de (hortis) ~is Cic.Ath.12.23.3; in ~a regione Fron.Ag. 11; 18; (as indicating a less desirable part of Rome) ~us ambulator Mart.1.41.3; pulchra quidem, uerum ~a domus 1.108.2; 6.93.4.

transtineō ~ēre, *intr*. [TRANS+TENEEO] To provide a link (from one side to the other). nimi' beat quod commeatus ~et trans parietem Pl.Mil. 468.

transstrum ~ī, *n*. [TRANS; for suffix, cf. perh. MONSTRVM] A piece of timber laid across a structure, cross-beam. **b** a rower's seat, thwart.

~a pedilibus in altitudinem trabibus confixa clauis ferreis CAES.Gal.3.13.3; sub tectis (ponuntur), si maiora spatia sunt, et ~a et capreoli Vitr.4.2.1; supra ~orum planitiem, quae supra basim fuerat 10.15.3; super has (sc. piscinas) ~is dependent restes Plin.Nat.34.123; (transf., of a ridge of earth) ut defuilla ~is eorum (sc. sulcorum) contineantur 17.170. **b** naufragiis. coortis disiectae solet magnam mare ~a Lucr.2.553; conspide ~is VERG. A.4.573; fragmina remorum. et fluitantia ~a 10.306; incuruae. ~a carinae Ov.Met.14.534; tibi. cena sit in ~o PERS.5.147; ~a. nautarum Lucr.10.495; Stat.Silv.3.2.28; PAUL.Fest.p.367M.

transuectiō ~ōnis, *f*. **trāu-**. [next+~TIO]

1 The action of conveying or transporting (from one side to the other, from one place to another, etc.).

~o Acherontis Cic.Tusc.1.10; immanium ~one saxorum Plin.Pan.51.1.

2 The action of riding past (in the review of the equiles by the censor).

equitum turmas frequenter recognouit. reducto moro ~onis Suet.Aug.38.3.

transuehō ~here ~xī ~ctum, *tr*. **trāu-** [TRANS+VEHO]

1 To convey to the other side, carry across. **b** (w. acc. of thing crossed).

(over water) nuntios. mittit. quid militum ~xisset CAES. CIV. 3.20.3; alios informes. ~ quibus se suaeque ~herent faciebant LIV. 21.26.9; inconditam multitudinem secum in Italiam ~xit 26.40.16; quae Darius. copias ponte ~xit PLIN. NAT. 4.76; (elephanti) ~cti ratiibus 8.16; flumineam texti, quia ~hat agmina, classem SIL. 4.492; Tac. Hist. 2.66; delphina, qui Arionem citharoedum ex Siculo mari Taenarum ~xit Hyg. Astr. 2.17; ~ (of boats) ut iam Hispanos omnes inflati ~xerint utres LIV. 21.47.5; nec puppis umbras ~xit mense SEN. HER. O. 19.64; (cf.) naues deerant: ratio et constantia ducis ~xit Tac. Agr. 18.5; ~ (of wind) dedit ventos. non ut. perniciose gentium arma ~herent SEN. NAT. 5.18.14; ~ (of a bridge) agmina Flaminio quae limite Moluius agger ~hit Stat. Silv. 2.1.177; ~ (over land) luno regina ~cta a Veis LIV. 5.52.10; uia, quae. ad mare transmissa est, plaustris ~ham naues 25.11.17; ~ctis a mari commeatibus 32.15.7; qui corpus. defuncti per uicos. ~xerunt Ulp. dig. 47.12.3.4; ~ (transf.) mors. ~ corporis uinculis liberatos ad tranquilla nos. ~hit Fro. Aur. 2.226 (233N). **b** ueneris ~ctam (nauem) Alpis PLIN. NAT. 3.128.

2 (pass. in middle sense) To sail, ride, etc., to the other side; (w. acc.) to sail, etc., across. **b** (of inanim. things) to travel through or across to the other side. **c** (of time) to pass by. aiebant in delphino sedisse et sic tamquam Ariona ~ctum CAEL. ORAT. 34; Medi, Persae et Armenii nauibus in Africam ~cti SAL. Jug. 18.4; ~cti per Tychem LIV. 24.21.7; 42.49.10; ~ctae. praeccepto ducis a fronte pugnantium alae Tac. Agr. 37; ~mare ~ctus cenabis Rodi Lucil. 466; nemo haec umquam est ~ctus caerulea cursu Cic. poet. 29.3; Cossus Tiberim cum equitatu ~ctus LIV. 4.19.6; (gdu.) cum flumen ~hundum est gregi Var. R. 2.7.6. **b** (Tigris) ~ctus (i.e. across a lake). in specum mergitur PLIN. NAT. 6.128; illa (sc. moles) manu. felici exit, nec partem exigam circi ~cta quieuit Tac. Theb. 6.702; telum ~ctum atque ex maxima parte tunc tergum elapsum APUL. Met. 9.37. **c** quamquam ~cta aestas Tac. Agr. 18.3; ablit iam et ~ctum est tempus quo posses uideri non cupisse Hist. 2.76.

3 (spec.). **a** To carry past (in a triumphal procession). **b** (pass. in middle sense) to ride past in formal procession (esp. in the transuectio equitum).

a aeris grauis ~cta uiciens centum millia LIV. 10.46.5; Gallica spolia capituli carpentis ~xit 53.23.4; (w. abs. subj.) primus dies signa tabulauit. ~xit Fl. O. 1.28 (12.13.3); **b** iudicio ~ctum. Britannicus in praetexta, Nero triumphali ueste ~cti sum Tac. Ann. 12.41; ~ut equites idibus Quinctilibus ~herentur LIV. 4.46.15; V. Max. 2.2.9; CIL. 11.3024.6; qui equo publico in causa publica ~hatur Ulp. dig. 2.4.2; EQ ROMANO (R) ~ctorum TVRMAE SECYNDAE A. Epig. 34.182.7; (gd.) neque detrahi quemquam in ~hendo ab accusatore passus est Suet. Aug. 38.3.

transuendō ~ere, *tr.* [TRANS+VENDO] To transfer by sale.

NEQUE VLLI LIQVEBIT LOCATIONIS CAUSA IN ANNIS CENTVM ~ERE CIL. 9.136.7.

transuerberō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRANS+VERBERO] To strike so as to pierce through, transfix.

cum. praecleara bestia uenabulo ~atur Cic. Fam. 7.1.3; Tusc. 2.23 (transit. Aeschylus); Euneum. cuius. aduersi. ~at abiete peotus (sc. Camilla) Verg. A. 11.667; ~atis scutis LIV. 38.22.9; eodem gladio. pectus suum ~auit V. Max. 5.5.4; SEN. Ep. 24.9; SIL. 9.593; iacuit primo ictu in poplite. ~atus Tac. Hist. 1.42; ~ (of a weapon, etc.) clipeum. cuspis medium ~at ictu Verg. A. 10.484; ignis ille caelestis non ~at terram SEN. Nat. 6.1.6; hasta. ~laeuum inueni ~at inguen Stat. Theb. 7.633; (cf.) aera proximum terrae uolitando ~ant (aues) APUL. Soc. 8.

transuersarius ~a ~um, *a. trāu-*. [TRANS+VERSUS+ARIS] Lying across or from side to side (of a structure); (neut. as sb.) a cross-piece (of timber).

ubi. spatium inter muros. postulare uideretur. ~a tigna inciduntur CAES. CIV. 2.15.2; si quid ~um incidisset quomobrem dominum aliquid demoliri oporteret ALP. dig. 10.2.27; frons ~um Vitr. 10.1.7; ~arrectorium et ~orum dispositione 2.8.20; a cardinibus compacta ~a 8.5.1.

transuersē, *adv.* [TRANSVERSUS+E] Crosswise, transversely. in columella horae. ~ describantur Vitr. 9.8.7.

transuersō ~āre, *tr.* [TRANS+VERSO] (app.) To pass across one from side to side. ~at durata manu Mor. 46.

transuersum, *adv.* ~uors-. [next] In a transverse direction, crosswise. os. modo frangitur ~, interdum oblicum CELS. 7.7.1; medium caput (sc. tetragynathii) distinguente linea alba et ~ altera PLIN. NAT. 29.87.

transuersus ~a ~um, *a. trāu-*. [TRANS+uersus (as ADVERSUS), etc.]

1 Lying across or from side to side, placed crosswise. **b** directed or pointing sideways. **c** (of roads, routes) running across the line of the direct way; extended across the line of a moving person or object. **d** digitus, unguis ~us, the width of a finger or finger-nail (esp. as a minimal distance). **e** (in genealogy) collateral, quibus stat rectis uinea, dicuntur pedamenta; quae ~a iunguntur, iuga (dicuntur) Var. R. 1.8.1; ~um illum extremae epistulae tuae uersiculum Cic. Att. 5.1.3; eos. qui incolunt terram. partim ~os. stare uobis Rep. 6.20; contubernales

ab omnibus spondis ~as incubare CAEL. ORAT. 15; fossas ~as uis praedict CAES. CIV. 1.27.3; in medium seu stabit iners seu profuit umor, ~as salices. conice Verg. G. 4.26; turris ex hac materia alternis trabibus ~is. inter se composita Vitr. 2.9.15; et. funes praecinctura ~is. inter se composita habentes inter se palimpsestata spatia 10.15.6; ~is cuniculis hostium cuniculos excipere LIV. 23.18.9; oportet. resupinam mulierem ~o lecto. ~adlocare CELS. 7.39.1; cum ~us haeret locus genitalibus (sc. the foetus of a lamb) ~is. filium. ~eius. rectos et ~os cancellatum toto corpore habuisse neruos PLIN. NAT. 7.81; QUINT. Inst. 9.4.14; epistulae. quas primum uidetur ad paginas. ~ memorias libelli conuertisse, cum antea consules. non nisi ~a charta scriptas (i.e. parallel to the roll) mitterent Stat. Jul. 56.6; ~a contignatio Nerat. dig. 39.2.47; (w. ad) ~us ad pedes geminorum auriga scit Vitr. 9.4.2; (wase. pl. as sb.) ut. subsidia in aenosis ~osque impetum daret Liv. 5.38.3; (neut. pl. as sb.) longi replegit ~a diurni (i.e. lines written across the page) Juv. 6.83; ~ (topog.) aditum Macetioris ~a margine adtingit (Asia) MELA. 1.10; Media, ab occasu ~a oblique Parthiae occurrentis PLIN. NAT. 6.12.6. **b** cum ~us ~a capita ferunt COL. 7.10.1; (oculi) contuitu. multifloros. flagrantem. graues. ~i LIV. 11.14.5; ~ (adv. acc.) ~a tuentibus hircis Verg. Ec. 3.7; (pacificem) miseris ~a tumentem V. Fl. 2.154; ~abi istae ~is angustior ad forum Pl. Per. 444; urbis partes. ~ una uia lata perpetua multisque ~is diuisae Cic. Ver. 4.119; ~is itineribus cotidie castra mouere SAL. Jug. 45.2; per ~os limites superatis montibus LIV. 41.14.2; SEN. Suas. 6.17; Tac. Hist. 3.78; (fig.) hoc istae ambages compositionis. hoc uerba ~is. manifestum facient SEN. Ep. 114.8; ~Manilius. uidimus ~o ambulatorem foro (i.e. to and fro across the forum) Cic. de Orat. 3.133; MAN. 1.606; pinna per ~as insata nares PLIN. NAT. 3.137; in collibus ~o tantum monte aratur 18.178; ~is praetringitur ungula campis Stat. Theb. 6.459; ~ di. si. ut istoc loco digitum ~um. ~ exocessit PL. Aut. 57; supra terram ne plus nisi digitos ~os emineant (talaeae) CATO Agr. 45.3; 48.2; Cic. Fam. 7.25.2; ~ (in fig. phr.) a recta conscientia ~um uenem non oportet discedere ALP. 13.20.4; Luc. 58. **e** personas, quae ex ~o gradu cognatione iunguntur Gaius Inst. 1.60; gradus cognationis alii superioris ordinis sunt, alii inferioris, alii ex ~o siue a latere dig. 38.10.1.

2 Moving across or at right-angles to a stated or implied course, sideways. **b** (fig.) carried, etc. off one's true or proper course (in conduct, understanding, etc.); also, in narrative).

necessitas, cuius cursus ~i impetum uoluerunt multi efluere, pauci potuerunt LABER. com. 98; incompitis (sc. uisibus) alinet. atrum ~o calamo signum HOK. Ars. 447; amissio ~o uertice doli. impulsi. ad ripam LIV. 23.10.11; aequiliones ~is cum uergetur (naues) in terram 36.43.13; SEN. Med. 32; ~ (pred.) ut ~is (i.e. in the direction of its own body) non prouocus odit, quasi cance. colet PL. Ps. 955; ~a feros exibat dentis adactus lumina Lucr. 5.1390; ~us aufertur (bubo) PLIN. NAT. 10.35; Tac. Agr. 36.3; ~ (internal acc.) mutui ~a fremunt. uenti Verg. A. 5.19; Stat. Theb. 1.348; ~ (w. abs. noun) ex alterius naturae motione ~a Cic. Tim. 30; hostis. ~i. proelii (i.e. flank attacks) iter suum remouit SAL. Jug. 50.17; ~ (in fig. phr.) cuius in adulescentiam. quasi quergia uentem ~a incurrit misera fortuna publica Cic. Brut. 33; ambitus et luxus. ~o mentem. torrente tulerunt LUC. 818; **b** ille ~a mente mi hodie tradidit repugala, quibus ego. ~illi perniciem dabo ENN. scen. 270; ~ (pred.) ~a. quos priuata amicitia. ~o. agat SAL. Jug. 14.20; ad saluberrimam partem animi. moderatior. quae mentes nostras. inopetentiae (et) temeritatis incidunt ~as ferri non patitur V. Max. 4.1. intro; ~o te praua cupiditas ~um rapit? 5.1.3; nec nos ista uis ~os aualet SEN. Dial. 6.6.3; quam. uultus ~os. uelut tempestate quadam egerit (hic adfectus) QUINT. Decl. 338 (P. 355.1.2); cum ~um uis sua iudicem ferat (orator) LIV. 10.1.10; ~ (clitp.) secundae res laetitia ~um trudere solent a recte consulendo CATO Agr. 162; cum coepit ~os agent felicitas SEN. Ep. 8.4; quae reputatio aufert ~um animum PLIN. NAT. 9.67; ~i non herbarum. tractata remedia auferrent ~os ex ipsis animalibus, quae sanantur, reperta maiore medicina 28.1.

3 (in adu. phrs.). **a** ex ~o. From the side or flank; (transf.) from an unexpected quarter, unexpectedly; (sim.) de ~o. **b** in ~um, ~a, (set, moving, etc.) in a transverse or horizontal direction or position, crosswise; also in ~o. **c** per ~um, along a transverse or horizontal line.

a unde uacat? cumque locus, siue e ~o siue superne Lucr. 6.1018; Valerium. ex ~o quidam adortus transigit LIV. 2.20.3; cum ex ~o puluis. apparuit 10.41.5; ~ecce tibi e ~o. Strato qui det isti deo immunitatem Cic. Luc. 121; morbos. et cetera ex ~o in uitam humanam incurrentia SEN. Dial. 7.15.6; quod non expectes ex ~o fit Pater. 55.3; ubi ex ~o gingiua suppurauit LARG. 61; ~ecce tibi iste de ~o. 'heus' inquit 'adulteris' Rhet. Her. 4.14; ecce. de ~o L. Caesar ut ueniam ad se rogat Cic. Att. 15.42.5). **b** (signa) in ~um uultu defixa maligno MAN. 2.573; haec (sc. uirgula uitrae) si in ~um solem accipit SEN. Nat. 1.7.1; Peloponnesus. patet. in ~um ab Elide Epidaurum EXXV PLIN. NAT. 4.22; paeninsula. in ~um porrecta 4.83; pondus sustinere ualidae abies, larix, etiam in ~um posita (i.e. lying flat) 16.222; 37.138; ~ex his (sc. circulis) quidam circuli in ~a currunt SEN. Nat. 5.17.3; Vitr. 6.3.7; ex canalibus. canon habet ordinata in ~o foramina respondentia narius 10.8.3; 10.15.3. **c** egesto annis impetu per ~um in. paludes PLIN. NAT. 3.120; aratione per ~um iterata 18.180.

transuertō ~tere ~ti ~um, *tr.* trāu-. [TRANS+VERTO]

1 To divert (from one place, etc., to another; also, transi., from one purpose to another).

NEVE OB ID OPVS MINVS EX AGRO SVO IN PARTEM AGRI QVAM TRANSIRE TRANSFERRE ~TERE RECTE POSSIT CIL. 10.482.33; ~ut quae defensio fuerat, eadem. in accusatio nem ~teretur APUL. Apol. 81.

2 (pass. in middle sense) To direct one's course across, (in quot., topog.) to extend across.

(Armenia maior) latitudinem in laeua pandit ad Cyrum amnem ~sa Araxen PLIN. NAT. 6.25.

transuio ~āre, *intr.* [TRANS+VIA+O] To make a way through.

foraminibus liquidus quia ~at ignis codd. in Lucr. 6.349.

transultō ~āre, *intr.* [TRANS+SALTO] To spring across (from one position to another).

quibus desultorum in modum. in recentem equum ex fesso. ~are mos erat LIV. 23.29.5.

transumō ~ere, *tr.* [TRANS+SVMO] To take from one position or situation to another, change over.

mutatos. ~neit ~ere cultus et Pallas decept pharetras et Delia cristas STAT. Theb. 2.242; hastam laeua ~it 3.292.

transumptiō ~ōnis, *f.* transs-. [prec.+TIO] (rhet.) The substitution of one word, with its separate connotations, for another.

superest ex his, quae aliter significant, μεταλήψις, id est ~o, quae ex alio tropo in alium uelut uiam praestat QUINT. Inst. 8.6.37.

transumptiūs ~a ~um, *a.* [TRANSVMO+IVVS] (Wd. used as alternative to TRANSLATIVVS in rendering Gk. μεταλήψις.)

μεταλήψις, quam nos uarie translatiua, ~am, transpositiua uocamus QUINT. Inst. 3.6.46.

transuō ~uere ~ui ~ūtum, *tr.* [TRANS+SVO]

1 To draw a thread through. **b** to pierce through (with some other pointed object), spit.

quo saepius acus corpus ~uit CELS. 5.26.23.D; ut ea (sc. acus) tertiam partem palpebrae ~uat 7.7.8.B. **b** ueribus ~uta salignis exta Ov. Fast. 2.363; parens. ~tenores ~uit ferro pedes SEN. Phoen. 254; media pars. orbiculi. ~fibula ~uitur COL. 6.5.4.

2 To sew from one side to the other, sew across. chartam diligenter lino ~ui Fro. Aur. 1.124 (24N).

transuoliō ~āre, *tr.* [TRANS+VOLITO] To fly across or to the other side of; (in quot., transf., of sound, as made up of material particles).

inter saepia meant uoces et clausa domorum ~ant LUCR. 1.355.

transuolō ~āre ~āui ~ātum, *intr., tr.* [TRANS+VOLO]

1 To fly from one side to the other, fly across. **b** to move through the air (or other medium). **c** to move swiftly across (as if flying).

umbram quoque ~antum reformidant (animalia) obnoxia aulibus raptu uiuentibus SEN. Ep. 121.18; 3.21.1; Phaed. 1233; Ulp. dig. 4.1.1.44; (cf.) Mulciber, credo, aenea fecit quae habuit Stratipocles: ~auerunt ad hostis PL. Epid. 33; (fig.) quae petierant cupidissime loca, cupidus deserunt et auium modo ~ant SEN. Ep. 104.14; ~ (w. acc.) num. ~Alpis poteram ~are, quae praesidium illius tenentur? POL. Fam. 10.31.4; tam latum. ~agellum, ut illum apes ~are non possint [QUINT.] Decl. 13.4. **b** foramina. uitri, species qua ~at omnis LUCR. 4.602; stellarum ~antium SEN. Nat. 2.14.1; (hyperb.) trans Oceanum Macedonum ~assent sarisae Rhet. Her. 4.31; (in etym. explanation) trua quod ~at ea aqua Var. L. 5.118; ~ (w. acc.) diffusis ignibus auras ~et arboribus coniungat et ardor aristae Dine 44; ut plerumque uela nauium ~ent (delphini) PLIN. NAT. 9.20; propiore ~at hostem SIL. 4.285; (of sound) conturbari uocem, dum ~at auras LUCR. 4.559; (transf.) cogitatio. ~animum subito ~ans PLIN. NAT. 7.52. **c** eques. ~at inde in partem alteram suis uictoriae nuntius LIV. 3.63.2; insulas ita innumeras spargit (Nilus). quamquam rapida celeritate, ut tamen dierum v cursu, non breuiore, ~et PLIN. NAT. 5.53; illa (sc. nauis) interim ~at [QUINT.] Decl. 12.17.

2 To fly over (without touching).

(w. acc.) (Cupido) importunus. ~at aridas quercus HOR. Carm. 4.1.9; (in fig. phr.) meus. ~amor. ~at in medio posita et fugientia captat S. I. 1.108; ~ (fig.) quod otiosum fortasse lectorem minus fallat, audientem ~at QUINT. Inst. 4.2.45.

3 (in temporal sense) To pass by (into decay, non-existence, or sim.).

reliquoque (sc. prunorum) uelocitas cito mitescunt ~at PLIN. NAT. 15.42; cursum illum temporis ~antis GEL. 14.1.26.

transuorō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRANS+VORO] To go through with a ravenous appetite.

suasi uxorae meae, cuius, ut isti aiunt, iam uniuersas opes ~aram APUL. Apol. 93.

trapētus ~i, *m.* ~um ~i, *n.* ~es ~um, *m. pl.* [cf. Gk. τραπήτης] A kind of mill used for pressing olives.

~us emptus est in Suessano CATO Agr. 22.3; ~i Pompeis. ~ clauas, clouata Romae 135.2; teritur Sicynia bacca ~is Verg. G. 2.519; PLIN. NAT. 15.23; Picens. subducta ~is. ~olua MART. 13.36.1; quae. ~Athenas uenit, Baetica, prouocas ~is STAT. Silv. 2.7.29; MAUR. 299. **β** oleo conficiendo mole uitiores sunt quam ~um COL. 12.52.6; doli. ~esse praestanda et praelum et ~um Ulp. dig. 19.2.19.2.

γ τρι ~ibus locum dextra sinistra paumentum P. XX CATO Agr.18.2; VAR.L.5.138; ut. primus quisque aceruos demittat per series. ad R.1.35.5; (inuenit) oleum et ~as Aristaeus PLIN.Nat.7.199.

trapezita: see TARPEZITA.

trapezophorum ~i, n. [Gk. *τραπεζοφόρον*] (app.) A kind of ornate table.
quod tibi destinatas ~um, si te delectat, habebis Crc. Fam.7.23.3; PAUL.dig.33.10.3.

Trapezos ~untos or ~untis, f. A town on the southern shore of the Black Sea, the modern Trebizond (Trabzon).

CURT.10.10.3; MELI.1.107; ante ~unta flumen est Pyxites PLIN.Nat.6.12; ~untem. ciuitatem Tac.Hist.3.47; ~unte oppido ANN.13.39.

trapezium ~i, n. [Gk. *τραπεζεῖον*] (geom.) A trapezium.

in agris diuisis subsiciuntur fiunt in quibus trigoni ~a pentagona sunt NIRS.grom.p.290La.

trās: see TRANS-.

Trasumennus (-ēnus) ~a ~um, a. FORMS and ORTHOG.: *Trans*- Crc.N.D.2.8.(s.v.l.); *Thrasy*- SIL.1.49, etc., FLOR.Epit.1.22(2.6.13). *lacus* ~us, or ~us alone, A lake in Etruria by which Hannibal defeated the Romans in 217 B.C., Lake Trasimene (mod. Trasimeno). b (w. other nouns) of Lake Trasimene.

multos caesos. ad ~um lacum Crc.S.Rosc.89; PLIN.Nat.2.241; ~consul apud ~um. interfectus Crc.Brut.57; haec est nobilis ad ~um pugna Liv.22.7.1; quos. lucius, ~e, parares SIL.4.703; ~um pro 'Trasumennus' multi auctores. ~umidauerunt QUINT.Inst.1.5.13. b sint tibi Flaminius ~aque litorea testes Ov.Fast.6.765; ad ~a fuenta SIL.14.159.

trāu-: see TRANSV-.

traulizi: transliteration of Gk. *τραυλιζει* 'mispronounces', 'lisps', or sim.
balba loqui non quit, ~ Lucr.4.1164.

Trax: see THRAX.

Trebellianus ~a ~um, a. Of or named after a Trebellius; *senatus consultum* ~um, or ~um alone, an enactment of the reign of Nero providing that when an heir has disposed of an estate according to the terms of a trust, the beneficiaries of the trust could be parties, active or passive, in any action arising out of the disposal of the estate. b (w. other nouns) constituted by, arising from, the provisions of this enactment.

ex ~o senatus consulto restituitur hereditas GAIUS Inst.2.255; ULF.dig.10.2.24.1; ~i exceptione non utetur 15.2.1.8; ex ~o transferuntur actiones 36.1.1.10. b ~a ~o fideicommissario PAUL.dig.36.3.15.1.

Trebellicus ~a ~um, a. The name of a kind of wine.
PLIN.Nat.14.69.

Trebellius ~a ~um, a. The name of a Roman gens, esp. of M. Trebellius Maximus, consul suffectus in A.D. 56 and governor of Britain A.D. 63-9.
~us. Indecorus atque humilis Tac.Agr.16.5; Hist.1.60; ANN.14.46; GAIUS Inst.2.253; ULF.dig.36.1.1.1.

Trebia ~ae, f. A river (mod. Trebbia) which flows into the Po near Placentia from the south, on whose bank Hannibal defeated the Romans in 218 B.C.
finis insequendi hostis Poenis flumen ~a fuit Liv.21.56.7; PLIN.Nat.3.118; SIL.1.47; ~i(melon.) Cannarum. ~aeque iuuentus Luc.2.46; Ticino ~a succedit FLOR.Epit.1.22(2.6.12).

? **trebla** ~ae, f. (app. = TRIBVLVM, but the word may be a proper name).

Suessae et in Lucanis plostra, ~ae: Albac (edd. plostra. Treblae, Albac) Romae CATO Agr.135.1.

Trebulanus ~a ~um, a. Of Trebula (the name of several towns in central Italy; exx. prob. refer to one on the borders of Campania and Samnium); *ager* ~us, the country round Trebula.

casci ~i MART.13.33; (the name of a kind of wine) iuxta Capuam Causilis et in suo agro ~is PLIN.Nat.14.69; ~ab alia (porta) Venafraus, Alifiranus, ~us (ager) Crc.Agr.2.66; ut eo die manerem in ~o apud Pontium AH.5.2.1.

trecenarius ~a ~um, a. [next+-ARIVS]

1 (See quot.)

~ae appellantur uites, quod iugerum trecenas amphoras reddit VAR.R.1.2.7.

2 (as masc. as sb.) The centurion in command of the 300 *speculatores* who were distributed among the cohorts of the praetorian guard.

P. ALFERNVS VARVS ~VS AVGVSTI CIL.4.3340.45.2; VARIO QVINTIO GAIANO. EX ~O QVI MILITAVIT AN(NIS) LV

6.33033.3; DIS MANIBVS M STABI VERI CENTVRIONIS CO II FK TRECENTARI 10.686.5; 11.5646.11.

3 **procurator** ~us, An imperial official on a salary grade of 300,000 sesterces.
PROC RATIONIS PRIVAT CCC CIL 10.6569.

treceni ~ae ~a, pl. a. [TRECENTI; for term. cf. DVCENI] Three hundred each; three hundred at a time; (as sb.) lots of three hundred (men).

quod iugerum ~as amphoras reddat VAR.R.1.2.7; decem legiones scriptae dicuntur quaternum milium et ducentorum. ~pedium equitumque ~orum Liv.7.25.8; pretium fore in capita equiti quingenos. ~nummos, ~os pediti 22.58.4; ~ae familiae in singulas colonias iubebantur mitti 32.29.4; populo. ~os nummos uirum dedit Suet.Tib.20; ULF.dig.37.6.1.24; (w. ellipsis of nummus) aeris ~os militibus diuisit Liv.40.34.8; (in compound num.) amphorae singulae. ~denariis ~is nonagenis. ~aestimabantur CURT.4.23; ~non si ~is quotquot eunt dies. ~places. ~Plutona tauris HOR. Carm.2.14.5; ~melius renocabimus fugientes ~os quam sequemur SEN.Suas.2.3.

trecenteni ~ae ~a, pl. a.: app. heter. form of prec.

quae consummata efficiunt duo milia ~i (s.v.l.) et quadraginta COL.5.2.10.

trecentesimus ~a ~um, a. [next+-ESIMVS] Three-hundredth.

V.MAX.8.13.ext.6; (in compound num.) anno ~o decimo quam urbs Roma condita erat Liv.4.7.1; anno quinquagesimo (et) CCC Crc.Rep.1.25; annum. ~um uicesimum tertium GEL.17.21.16.

trecenti ~ae ~a, pl. a. [TRES+CENTVM] FORMS: ~um (indecl.) SCAEV.dig.46.3.89.1. Three hundred. b (used to denote a large number).

~os Philippos (i.e. coins) Collybisco uilico dedi dudum PL.Poen.415; ~os. ~eos, quos (Leonidas) eduxerat Sparta Crc.Fin.2.97; VERG.A.10.173; Liv.22.59.18; putei in altum acti ultra. ~orum pedum spatium SEN.Nat.3.7.3; laudas balnea uersibus ~is MART.9.19.1; ~orum assium poena GAIUS Inst.3.223; femina ~is milibus dotis fuit contenta APUL.Pol.92; (in compound num.) circumitus. solis orbium quinque et sexaginta et ~orum Crc.N.D.2.49; censa capitum milia ducenta sexaginta duo ~a uiginti unum Liv.10.47.2; regiae pelices ~ae et sexaginta CURT.3.3.24; ~arum quinquaginta nauium dominus FLOR.Epit.12(4.8.9). b ~ae possunt causasse conligi PL.Mil.250; te tribus uerbis uolo, ~uel ~is Trin.964; usque ad milia basiem ~a CATUL.48.3; ~ae Perithoum cohibent catenae HOR.Carm.3.4.79; ignotos mihi cum uoces ~os MART.11.35.1.

trecentie(n)s, adv. tric-. [prec.+-IENS] On three hundred occasions, three hundred times; (in multiplication) three hundred times; *sestertium* ~, 30,000,000 sesterces.

cum. ~mundus ~et sexagies se conuerterit HYO.Astr.4.13; ~ducentorum quinquaginta duum milium stadium, quae fiunt passus ~et decies quinquies centena milia Vitr.1.6.9; quae mensura. efficit ~ quindecies centena milia passuum PLIN.Nat.2.247; (w. sestertium) sestertium reliquit ~ PETR.71.12; (ellipt.) ut. ~ducenties comesset aut ~ CATUL.29.14; dederas. ~bis ~ uentri MART.3.22.1; siue ILLV (i.e. the cost) DVCENTIENS ANNVM SEV ~ EST CIL 2.627.8. b relictum est illi sestertium ~ PETR.45.6.

trechedipnum ~i, n. [Gk. *τρεχέδιπνος*] A Greek article of wear, prob. a kind of slipper.
rusticus ille tuus sumit ~a, Quirine Iuv.3.67.

Trēchin: see TRACHIN.

tredeciaere, n. indecl. [TREDECIM+AES] The sum of thirteen asses.

~ hac nota scribas uocesque: dodrans semuncia sicilicus s = ~ L O MARCIAN.inr.60.

tredecim, indecl. a. [TRES+DECEM] Thirteen.

~ captis nauibus Liv.36.45.3; cum mater partum se ~ mensibus diceret tulisse PLIN.Nat.7.40; FROM.Aq.33; de uita sua quam ~ libris. exposuit Suet.Aug.85.1; SCAEV.dig.2.14.47; (in compound num.) centum ~ Treuironum senatores Tac.Hist.5.19.

treiectus: see TRAEICTVS.

tremebundus (tremi-) ~a ~um, a. compar. ~ior. [TREMO+-BVNDVS] Quivering, trembling, vibrating. b trembling (with fear or a sim. emotion); shivering (from cold).

igniferum mulcens ~is aethera pinnis Crc.Arat.329(88); at ~a superuolat hasta VERG.A.10.522; Ov.Met.4.133; (cumcumis) effetae ~ior uere porcae COL.10.396; domus. ~sonitu ~a profundum V.FL.4.180; ~a. ~uulnera STAT.Theb.10.715; (of the voice) leuiter ~a uoce. ~oportebat. ~torquere uerba ad liberalem iocum Rhet.Her.3.25; (poet.) ~a senectus CALP.Ecl.7.73. b si. ~postem. ~a manu tectis Crc.Dom.134; (uirgo) ~a. ad aras deductast LUCR.1.95; ~a. ~corda MAN.5.135; PETR.100.5; MART.9.92.5; fugit. ~us ab aruo agricola STAT.Theb.4.44; (w. abl. of respect) ~a genis Ciris 342; ~ter matutino Tiberi mergetur. ~inde. ~nuda ac ~a. ~erepet Iuv.6.525.

tremefaciō ~acere ~eci ~actum, tr. [TREMO+FACIO] To cause to tremble, quiver, vibrate, etc. b to cause to tremble (with fear, or sim.).
cum se grauidō ~ecit corpore tellus Crc.Cons.fr.2.25; totum nutu ~ecit Olympum. ~Iuppiter VERG.A.10.115;

~folia hiberno tam ~acta Noto PROP.2.9.34; opaca theatri culmina. ~ecit (discus) STAT.Theb.6.715; 12.651; (pass., w. rel. acc.) (ornus) ~acta comam VERG.A.2.629; (poet.) tuba Martem sideribus ~acta ciet PETR.12.1.135; (transf.) pueri ~acta quies STAT.Ach.1.247. b ~acta. ~per pectora. ~insinuat pauor VERG.A.2.228; Iuturna. ~acta refugit 12.449; scuticae ~actus habenis Ov.Ep.9.81; STAT.Theb.2.569; (poet.) licet. ~Lernam ~ecent arcu VERG.A.6.803.

Tremelius ~a ~um, a. The name of a Roman gens, esp. Cn. Tremelius Scrofa, quaestor 71 B.C., a writer on agriculture and interlocutor in Varro's *de Re Rustica*.

VAR.R.1.2.10; ~os. Saseruasque et Stolones nostros COL.1.pr.32.

tremendus ~a ~um, a. [gdve. of TREMO] Such as to cause dread, awe-inspiring, terrible.

manis. ~adiit regemque ~um VERG.G.4.469; ~ae flamma Chimaerae HOR.Carm.4.2.15; arcus Alpinus impositas ~is 4.14.12; adspicit hunc. oculis, quos ira ~os fecerat Ov.Met.3.577; (w. abl.) opibus magicis et uirginitate ~am (sc. Medeam) V.FL.6.449; (of abst. things) matris. ~a. ~Nymphae monita VERG.A.8.335; ~o. ~tumultu HOR.Carm.1.16.11; tigrim. ~animal uelocitatis ~ae PLIN.Nat.8.66; ~um. ~nefas V.FL.2.209; dum pallida uirgo ~as nuntiet ambages STAT.Theb.3.614; (adv. acc.) ~um uibrabant ignes SIL.10.364; clipeo. ~um increpat 12.684.

tremescō ~ere, intr., tr. [TREMO+-ESCO]

1 To tremble, quiver, vibrate.

concessa ~unt tecta uiam propter LUCR.6.548; tonitru. ~unt ardua terrarum VERG.A.5.694; iubeo (sc. Medea). ~ere montes Ov.Met.7.205; quercus. ~uisa est pariter. ~ere motu 7.637; abrupta ~unt fulgura STAT.Theb.1.353.

2 To tremble (with fear); (w. acc.) to quake or tremble at.

omnem. ~ens ad strepitum Ov.Met.14.214; ~sonitum. ~pedum uocemque ~o VERG.A.3.648; 11.403; regina. ~non circumfusa ~ens concilia uibrarum STAT.Theb.12.284; ne Cerberos Friscilla ~at iatratus SIL.5.1.249; (poet.) ipsum (sc. Centaurum) nemora alia ~unt Theb.9.221; (w. noun cl.) gelat ora pauor gressuque ~unt, quis ueniat quantusque 4.497; (poet.) illam (sc. quercum) nutantem nemus et mons ipse ~it, qua tellure cadat 9.335; (w. acc. and inf.) letum. ~instare ~it (Tullum) VERG.A.12.916.

tremō ~ere ~ui, intr., tr. [Gk. *τρέμω*, Lith. *trímū*] FORMS: ~onti (app. = ~unt) Carm. Sal.2.1.

1 (of persons, parts of the body, etc.) To tremble, quake, or sim.: a (with fear, excitement, etc.). b (with cold). c (from age, weakness).

a tota occidi. ~embra miserae ~unt PL.Cas.622; totus. ~horroreque Trr.Eu.84; si qui ~erent et exalbererent Crc.Luc.48; ~eret. ~accipiter fugiens ueniente columba LUCR.3.751; illa ~it uelut agna pauens Ov.Met.6.527; CIL 4.4295; ad cunctos ~ebat. ~strepitus STAT.Sil.4.5.27; Psyche. ~ens. ~desedit in imos poplites APUL.Met.5.22; (cf. of weapons) nisi mucrones etiam nostrorum militum ~ere uoltis Crc.Phil.14.6; (transf.) omnium mentes ~unt SEN.Tro.11.47; (w. acc. of respect) si qua sonum procul arma dedere. ~micat auribus et ~it artus (pulsus) VERG.G.3.84; ~is ossa pauore HOR.S.2.7.57; (w. abl. of part, etc., affected) ~erem animo Crc.Q.fr.1.1.4; Heclorem. toto pectore ~entem Tusc.4.49; et corde et genibus ~it (sc. inuleus) HOR.Carm.1.23.8; oculis. ~ens et murmur Gorgen quaerit STAT.Theb.5.216; (w. per) cunctos per artus ~ens Tac.Ann.15.36. b quando qui sudat ~it PL.As.289; si algebis, ~eres Nov.com.116; frigus. ~um uenit in artus. ~cogens ~ere atque mouere LUCR.6.595; gelido ~erem cum mense Decembris Ov.Tr.1.11.3; PETR.72.8. c ~entibus aeuo. ~umeris VERG.A.2.509; ~ens et nondum poplite firmo constitit (infans) Ov.Met.15.223; ubi. ~fessi ~erent erroribus artus V.FL.4.376; Juv.10.198; (of a speaker, his voice) anus. ~adlocutus. ~uoce ~ente Ov.Fast.6.400; iterumque iterumque ~enti ingeminat. ~sono STAT.Theb.9.355; non. ~puerum. ~uolo. ~seniliter ~ere QUINT.Inst.1.11.1.

2 (w. acc.) To tremble at, show fright at.

Lamias. ~it has LUCR.485; nunc ~ere instantis belli certamina Ciris 358; te Stygii ~uere lacus VERG.A.8.296; 8.350; in. ~ciuitate. in qua magistri equitum uirgas ac securis dictatoris ~ere atque horrere soliti sunt Liv.22.27.3; Ov.Fast.4.104; quid est our sagittam. ~am? SEN.Nat.6.32.2; cuius ~erent. ~iura leones MART.8.53(55).7; STAT.Theb.11.742; cum ~erent. ~durum. ~Catonem Iuv.11.90; APUL.Met.4.33.

3 (of things) To be affected with vibratory motion, tremble, quiver, quake, or sim.

mare caelum terram reare ac ~ere dices AFRAN.com.9; cum magnis intenta theatris per malos uulgata trabesque ~entia fluitant (ueta) LUCR.4.77; insurgat Aquilo trabesque. ~frangit ~entis ilices HOR.Epid.10.8; cum Chalcis ~uit, Thebas stelles SEN.Nat.6.25.3; magnae pelago ~it ~umbra Sinopes V.FL.5.108; dum praedam calamo ~ente ducit (piscator) MART.4.30.9; ut contigit artus ignis edat, ~uere rogi STAT.Theb.12.430; (w. abl. of instrument, cause, etc.) totum circuit ~ere aethera signis LUCR.1.1080; quo maxima motu terra ~it VERG.G.1.330; 4.5.198; armorum et radidis picta ~ebat aqua PROR.4.6.26; sponda. ~lasciuia mobilitate ~at Ov.Am.3.14.26; illi ~at omento popa uenter PERS.6.74.

tremor ~ōris, m. [prec.+-OR]

1 The action or state of trembling, shuddering, or sim.: a (from fear, etc.). b (from cold, from illness or weakness).

a quo ~ore et pallore dixit Crc.Flac.10; ut tota ~or pertemptet equorum corpora VERG.G.3.250; me ~or inuasit Ov.Met.14.210; V.FL.4.490; STAT.Theb.9.857;

~one uiscera quatuor APUL.Met.1.13; (in phr. w. indir. qu.) gelidus. per inna cucurrit ossa ~or, cui fata parent, quem poscat Apollo VERG.A.2.121; (personified) Frigus iners illic habitant Pallorque ~orque et leluna Fames OV.Met.8.790. b omnia corusca prae ~ore fabulor PL.Rud.5.26; neu... occultant ferreum sub tempus edendi dissimulans, donec manibus ~or incidat uncit Hor.Ep.1.16.23; ~or... neruorum... uoluit... intendit CELS.3.27.3A; ~or... horridus Morbi ~or SEN.Oed.10.99; ~or inter uina subit PERS.3.100; crebras exscreationes pectoris, spasmos, ~ores PLIN.Nat.24.40; iuuenis... uocem absonam, manuum ~orem APUL.Apol.59.

2 (transf., of a person, etc.) A cause of fright, a terror.

Magnus ille ~or ponti PETR.12.1.239; Hermes turba sui ~orque Iudi MART.5.24.4; silurum... ~or... Cacus 5.65.5.

3 Vibratory motion, quivering, quaking, etc.

dum ~or (est) clarus, dum cernitur ardor eorum (sc. ignium) LUCR.5.587; nec... puellae uibrabant... lasciuos docili ~ore lumbos MART.5.78.28; flammeus aeratis lunae ~or errat in armis STAT.Theb.2.532; (of earthquakes) inde ~or terras trahit perterrita LUCR.6.287; VERG.G.2.479; antiquis occulta ~oribus orbis flumina OV.Met.15.271; SEN.Nat.6.21.2; moenia... in praecipis latus plena ~ores LUCR.7.414; neque aliud est in terra ~or quam in nube tonitruum PLIN.Nat.2.192; PLIN.Ep.6.20.3.

tremulē, adv. [next +E] In a quivering manner.

extimae plumulae... ~e resultantes APUL.Met.5.22.

tremulus¹ ~a ~um, a. [TREMO +VLVS]

1 (of persons, parts of the body, etc.) Trembling, shaking (from illness, weakness, etc.); (masc. as sb.) a sufferer from palsy or sim. disease. b trembling (with fear; also, with cold).

anus ~a PL.Cur.160; occurrit ad me... incuruos ~us labii demissis TER.Eu.336; quidnam ~is facere artibus haedi consimile in cursu possint...? LUCR.3.7; ~as super uelut taetra tenentes palmas 5.995; ~o... gradu uenit aegra senectus OV.Met.14.143; iam ~o (sc. Tithono) nulla senecta nocet Eleg.Maec.120; familiam semuliam, ~am, debilem SEN.Con.10.4.2; ego iam ~us et uertice canus CALP.Ep.7.43; unius... senis ~um... caput Iuv.6.62; (transf.) in ~is ne quid desideret annis PROP.4.7.73; rigore ~o debiles artus micant SEN.Oed.376; ~paralyticis et ~is dari (brassicam) PLIN.Nat.20.85; 22.139; facit (hoc medicamentum) et ad ~os et sideratione temptatos utralibet LARG.101. b nec ~is possunt insistere plantis Iuv.6.96; (transf.) ~us maestis oriatur fletibus horror PROP.1.5.15; ~o quatiatur frigore corpus CIC.Arat.302(68).

2 Moving tremulously (in a more or less voluntary action), shaking, wriggling, etc.

puer... bimuli ~a patris dormientis in ulna CATUL.17.13; sentit ~um linea piscem SEN.Her.1.159; est et illa... uelut horticrux manus... ~a, scaenica QUINT.Inst.11.3.103; ut... ~o descendant diuine puellae Iuv.11.164; (neut. as adv.) tam ~um crisat... ut ipsum masturbatum fecerit Hippolytum MART.14.203.3; (of parts of the body) hunc... ~is palpebris percutere nictu CAECIL.com.193; iulix... ~o fundens e gutture cantus CIC.Arat.Progn.185; oculos Fotidis meae uidos ac ~os et prona libidine marcidus APUL.Met.3.14.

3 (of things) Having a trembling or vibrating motion, quivering, shaking. b (of light) flickering, twinkling. c (of motion) quivering, trembling. d (of sound) tremulous, quivering.

~l... quassa lecti argutatio CATUL.6.10; ~a dum captat harundine pisces OV.Ars 2.77; ~ae sinuatur flamine uestes MET.2.875; ut ~o starent contante fume carinae LUC.2.621; fons... ~o percurrat lilia riuo CALP.Ecl.4.58; sunt (folia)... pediculo... ~o populus PLIN.Nat.16.101; nela super ~um... uoluitantia malum V.Fl.1.620; (poet.) ~os cuspid ductus in puluere signat SIL.4.258. b lumen... ~o ENN. scen.292; ~o ardore cometas CIC.Cons.fr.2.15; rubrum... ~is iubar ignibus LUCR.4.404; ~is... flammis VERG.Ecl.8.105; (cf.) dum Nemea ~as campis laculabitur umbras STAT.Theb.5.749. c altitum... genus... a pinnis ~um petere auxilium LUCR.5.1040; ~o tempestas impete fugit 6.174; hastarum ~o quatebant spicula motu OV.Met.8.375; membra ~o successu quatit APUL.Met.3.21. d quos cum consumeret octo nona super ~o genatrix (i.e. mother-bird) clangore uolabat CIC.Poet.22.15; riuo ~o LUCR.1.919; ~is uuluitibus VERG.A.7.395; cantu ~o pota Cupidinum lentum sollicitas HOR.Carm.4.13.5; PETR.70.7; ingeminat ~os naso crispante cacinnae PERS.3.87; ~um... pharetras murmur (i.e. of the arrows) STAT.Theb.9.696; ~os ~.modos MAUR.2891.

Tremulus² ~i, m. A Roman cognomen, esp. of Q. Marcius Tremulus, consul in 306 B.C. and victor over the tribes of central Italy.

Ad Triumph.11(CIL 1 p.45); CIC.Phil.6.13; Liv.9.42.10; PLIN.Nat.34.23.

trepidant, adv. compar. ~ius. [pple. of TREPIDO +TER²] In a frightened manner.

cum... omnia ~ius timidiisque ageret quam superioribus diebus consuesset CAES.Civ.1.19.3; ~er effatus SUTR.Nero 49.3.

trepidatiō ~ōnis, f. [TREPIDO +TIO]

1 A state of confused alarm, perturbation, trepidation.

num quae ~o, num qui tumultus, quid nisi modeste, nisi quiete...? CIC.Deiot.20; cum ex eo pauor ac ~o totam urbem peruasisset LIV.21.14.2; super alia quae terrorum ~onemque facerent 27.14.13; ex ~one nocturna 30.6.2; ira... ~o, pondus... inimica sunt (i.e. to the liver) CELS.4.15.4; SEN.Ep.11.7; cum... ipsa ~one mendacium prodidisset PETR.8.4; ~one ferentium Galba proiectus e sella... est TAC.Hist.1.41; dicendi artem apta ~one occultans 1.69;

agrestium ~one ignes relictos PLIN.Ep.6.16.13; in ea ~one imprudens angulo parietis costam indixit AUR.Fro. 1.1.196(79N); me ~o simul et festinatio fecellit APUL.Met. 3.25; (w. gen. of cause) cuius res subita ~o... terrorem attulit nostris B.Alex.75.1; sine ~one delectus VELL. 2.130.2; propter... ~onem incendii ULF.dig.47.9.1.2.

2 Physical trembling, twitching, or sim.

si calor summa deseruit et incertum lumen neruorumque ~o est SEK.Diat.5.10.3.

trepidē, adv. [TREPIDVS +E]

1 In a state of confused alarm; in panic.

aduersus quos Romani nihil temere nec ~ Liv.5.43.2; ut Gallorum exercitus proxima nocte relicto ~ castris in Tiburtem agrum... transierit 7.11.1; nusquam ~ neque effuse cedendo 21.46.9; quam... ~ anxieque certauerit... uix credi potest SUTR.Nero 23.2.

2 In a state of bustle, busily.

est ardalionum quaedam Romae natio, ~ concursans, occupata in otio PHAED.2.5.2.

trepidō ~āre ~āui ~ātum, tr. [TREPIDVS +O³]

1 To act in a state of alarm or trepidation, panic. b (of horses, etc.); (also, of trapped animals, in quots. in fig. phrs.).

ut ille ~abat, ut festinabat miser! PL.Cas.432; TER.Ad. 323; Sis.hist.78; (populus) perturbatus... totus ~abat LUCR. 6.1280; CAES.Gal.5.33.1; arma capere alii, alii se abdere... ~are omnibus locis SAL.Jug.38.5; turbati ~are intus frustra malorum uelle fugam VERG.A.9.538; HOR. S.2.6.114; concursu pastorum ~antium circa aduenam manifestae reum caedis LIV.1.7.9; alios semisomnos in cubilibus suis, maximam partem ad arma ~antes caedes oppressit 9.37.10; OV.Tr.3.9.13; SEN.Ben.6.25.4; populus... lymphato ~asse metu LUCR.7.186; ~are agmina ac terga uerti PLIN.Nat.26.18; stat medius ~ante domo STAT.Ach. 1.884; (impers. pass.) ~ari sentio et cursari rursum prorsum TER.Hec.315; totis ~atur castris CAES.Gal.6.37. 6; ~atum Romae est LIV.1.36.2; VELL.2.112.5; ~atur a circumseudentibus, diffugiunt imprudentes TAC.Ann.13.16; Juv.3.200; (transf.) quod tibi, Roma, fuga Gallus ~ante reliquit LUCR.3.159. b sedere non potest in equo ~ante CATO orat.98; iumenta, pecuda locis ~are conpluribus Sns. hist.76; Mettius in paludem sese strepitum sequentium ~ante equo coniecit LIV.1.12.10; 21.33.6; primo iuuenes ~ant in amore feroces PROP.2.3.49; ne ~are uelis atque artos rodere casses, nunc ferus et uiolens PERS.5.170.

2 To act in haste, scurry, bustle. b (w. inf.) to be in a hurry (to).

dum ~ant alae (i.e. the beaters) saltusque indagine cingunt VERG.A.4.121; fama est praecipitem... patrio mucrone relicto, dum ~at, ferrum aurigae rapuisse 12.737; ~ante tota ciuitate ad excipiendum Poenium LIV.23.70.10; 23.16.12; (w. internal acc.) multa manu medica... nequiquam ~at VERG.A.12.403; (poet.) quid obliquo laborat lympha fugax ~are riuo? HOR.Carm.2.3.12; uides quanto ~et tumultu pronus Orion 3.27.17; (transf.) cunctis uisceribus... occultus ~at labor MAUR.39; (w. abl., in +abl.) ne (plebs) in foro subitis ~aret consiliis et omnia temere... ageret LIV. 2.28.1; (Romanos) ~aturos tum repente paranda classe... nisi... naues... instruere nauibus sociis coepissent 42.45.6; nobis tum repente ~andum in acie instruenda erat 44.38.11. b ~are meas... defendere nauis VERG.A.9.114; (transf.) cuius octauum ~auit aetas claudere lustrum HOR.Carm. 2.4.23.

3 To tremble, quiver, shake, or sim. b to quiver, tremble (with excitement). c (fig., of an argument) to waver, falter, be uncertain.

ubi material corpora... suis ~ant in sedibus uictus LUCR. 2.965; sordidum flammiae ~ant rotantes uertice fumum HOR.Carm.4.11.1; circum tonsae ~anti uertice pinus PETR.13.8.13; ~ant diro sub lumine puppes (i.e. in a hurricane) V.Fl.1.132; ima... ~auit huius STAT.Theb.3.37; APUL.Mun.18; (hyperb.) atria femineis ~ant uoluta querelis STAT.Theb.10.567; (of men or other living creatures, parts of the body) quid est? quid ~as? satine salue? dic mihi TER. Eu.978; ut fugere (solent) accipitem penna ~ante columbae OV.Met.5.605; da mihi in manus uitrum, in quo... (nullus) ~et SEN.Nat.3.18.4; si quis... frontis ac luminum inconstantia ~are non desinat QUINT.Inst.9.3.10; occurrant ~antibus adhuc oculis... omnia... ictere tamquam niue obducta PLIN.Ep.6.20.18; (cf.) icte pedum motu ~antum (i.e. of a hanging body)... ianua OV.Met.14.739; (w. internal acc.) inspicie, nescio quid ~at mihi pectus PERS.3.88; (transf.) ille (sc. anguis)... stetit et ~antia torsit sibilu V.Fl.7.525. b Andromacha... capiti meo, ~ans libens... plexit muneru LAEV.Poet.4; ~ante eum receptit dea Pasithea sinu CATUL. 63.43; ~antia bello corda VERG.G.4.69; uideas... ingentes ~are... Titos, cum carmina lumbum intrant PERS.1.20; spe ~o LUCR.2.97; STAT.Theb.3.423; neque omnino ~o ira et gestio GEL.1.26.8. c est... irrita causa quae ~at Aetna 520; defensio in ceteris ~auit TAC.Ann.3.14.

4 To feel apprehensive or nervous, be anxious. b (w. acc.) to be apprehensive of; (sim., w. inf.) c (w. ne) to be anxious for fear (that), be apprehensive (lest); (w. indir. qu.) to feel anxiety as to (whether, etc.).

quid ego haec animo ~anti dicta profundo? LUCIL.1000; nec ~es in usum poscentis aui pauca HOR.Carm.2.11.4; recenti mens ~at metu 2.19.5; si mortalis ultra fas ~at 3.29.32; quid ~as et adire times? OV.Pont.3.1.119; certa est uictoria Thebis, ne ~a STAT.Theb.4.642; qui humillimo cuique credulus, bonos metuens ~abat TAC.Hist.2.23; festinat differt, audent ~at APUL.Met.5.2; (impers. pass.) a magistratibus ~abatur: quippe Tiberius... cetera ambigua reliquerat TAC.Ann.5.3; (transf.) nec ~ant gestus MART. 5.31.7; (w. abl. of cause) huc... ~at iam Curio fama LUC. 4.694; nec uana pauet ~atque futuris V.Fl.1.699; (w. ad) ad inane nubium ~as ~en SEN.Nat.2.59.11; nec ad uastae ~are silentia siluae STAT.Ach.2.105; (w. circa) actor... si circa summas ~at QUINT.Inst.1.10.35; (w. de) ~abant... gentes de aestimatione singulorum TAC.Ann.15.21. b nec dammae ~ant lupos SEN.Her.10.58; ~ant mortemque minan-

tur STAT.Theb.6.458; occursum numquam ~abit amici Iuv. 8.152; stupore defixi mirantur ac ~ant diuina praesagia APUL.Met.9.34; ~non... certae ~as occurrere morti STAT.Theb.1.640. c ~auimus ne contra praeceptum aliquis nostrum lumen transiret PETR.30.6; TAC.Hist.3.39; miser ~as, ne stercore foeda... atria displicant Iuv.14.64; ~o ~es... unde uolans ignis peruenit LUCR.6.66; Poenus... ~auit urum quinquagrem sequebatur in in hostes rostra conuerteret LIV.28.30.7.

trepidulus ~a ~um, a. [next +VLVS] Trembling with apprehension. ubi redit cassita, puli tremibundi, ~i circumstrepere GEL.2.29.8.

trepidus ~a ~um, a. superl. ~issimus. [cf. Skt. *trpāh*, OSI. *trepelati*, Gk. *τραπεύω*, Lith. *trepelsi*]

1 Filled with alarm or apprehension, fearful, anxious. b (w. cause expr.). c apprehensive by nature, timid.

~a etiam tum ciuitate SAL.Jug.40.4; ~ae matres pressere ad pectora natos VERG.A.7.518; ~us nuntius adiit hostem... adesse LIV.42.57.4; (uirginem) pallentem ~amque et cuncta timentem OV.Met.6.522; nec... ~ae temptant accedere nymphae V.Fl.4.399; STAT.Theb.1.626; nec... famam... pallentem ~us experiat TAC.Diat.13.5; donec Sienna... ~us et uim metuens auferget Hist.2.8; Juv. 3.139; (w. indir. qu.) qui ~i, fortuitus militum furor an dolus imperatoris... foret TAC.Hist.1.81; (of the faculties, features, etc.) pendet et ipse metu ~i Trachinus oris OV. Met.11.351; multa... ~us solet deterere uultus SEN. Thy. 330; ~as... Polynices ad auris STAT.Theb.9.35; (cf.) ipse Vitellius... ad omnis nuntius uultu quoque et incessu ~us TAC.Hist.3.56; (transf.) ~ae... expectant proelia ualles STAT.Theb.11.256; ~a infelix reuocabat signa suorum SIL. 5.338; (w. gen. of respect) illae (sc. apes) intus ~ae rerum ~.discurrunt VERG.A.12.589; LIV.5.11.4; ~l... salutis expectant... hostem SIL.12.13; positus siderum... quantum introsperet magis ac magis ~us admirationis et metus TAC.Ann.6.21; dum ~i religionis uirgum graui tumultu APUL.Met.4.11; (poet.) septemgeminis turbant ~a ostia Nilii VERG.A.6.800; ~as ubi iam Tithonia nubes discit STAT.Theb.12.3. b (w. abl.) omnes ~i inproposito metu SAL.Jug.97.5; VERG.A.9.160; Galli noua re ~i LIV.5.49.5; ~us monstro... rex STAT.Theb.4.406; ~os hac clade... muros (i.e. the defenders) SIL.14.580; imperatore... paucitate salutantum ~um TAC.Hist.1.27; (w. ex) quem ex conscientia ~um accesserat FRON.Str.4.7.36. c genus trepidissimum Graecorum SAL.Hist.1.27; (P.Ryl. 473.III.60); ~us bubo LUC.6.689; nullum facit nidum (coecyx), alioqui ~um animal PLIN.Nat.10.26.

2 (of conduct, states of affairs, etc.) Marked by apprehensiveness or alarm.

terra ferarum... scattit et ~o terrore repleta est LUCR. 5.40; res ~ae, metus ingens... coegere, uti deditioem facerent SAL.Jug.91.5; omne tumultu conuolat ~o Latium VERG.A.8.5; Tullius in re ~a... uouit... iana... Pallori ac Pauori LIV.1.27.7; 3.69.5; ~ae duxque comesque fugae OV.Tr.1.10.10; in ~o et anxio consilio V.Max.9.12.12.1; tam ~a ut lili litteras scriptis CURT.7.1.36; CIC.13.1668.2.34; ipsae uoluptates eorum ~ae et uariis terroribus inquietas sunt SEN.Diat.10.17; fugiat ~i comes exilii tristis egestas Thy.923; ad urbem haud ~am conuertit iter LUC.3.373; ~us sopor STAT.Ach.1.129; pro incerta et ~a uita TAC. Ann.14.59; ~o... rumore uiciniae conclamatis latronibus APUL.Met.3.27.

3 Behaving in an excited or agitated manner. b (of conduct, etc.).

~a et coepts immanibus effera Dido VERG.A.4.642; 11.300; discite... ~as acies et fera castra sequi OV.Am. 3.8.26; pericla Fotis et satis ~a me accurrat APUL.Met.3.21; amens et ~a Psyche procurrit et domo 5.7; (transf.) ille (saxum) manu raptum ~a torquebat in hostem VERG.A. 12.901. b ludus inenit genit ~um certamen et iram HOR.Ep.1.19.48; ~o scelus ordine pando STAT.Theb.5.244; Marus instat uulneris aetatis expertis medicare modis gratumque teporem... ~a pietate ministrat SIL.6.100.

4 Affected with unsteady or agitated motion, quivering, shaking, trembling, etc.

foliis undam ~i desupmat aeni VERG.G.1.296; Luctus comitatur euntem... et Terror ~oque Insania uultu OV.Aur. 4.485; rector ~ae... ratis LUC.5.568; qua (uoce) ~is uirga rotis (sc. cadit) V.Fl.3.52; subitum ~is Maeotini solure plaustris 6.154; ~as... plumas STAT.Theb.3.428; (cf.) fraudatum lacte iuuenum cui ~ae uires 6.187.

trepō ~ere, tr. [Gk. *τρέπω*] (See quot.)

~it uerit PAUL.Fest.p.367M.

trepōdō, n. indecl. [next +PONDO] Three pounds in weight.

QUINT.Inst.1.5.15; (w. part. gen.) LARG.165; sumere oportet adipis porcinae sterilis ~ 271.

trēs trēs tria, pl. a. [Osc. *tris*, Skt. *trayah*, Gk. *τρεις*, OSI. *trije*, Eng. *three*] Three. b (as a typically small number).

arbitros trii dato Lex XII(Font.iur.p.39); tun, trium litterarum homo me utipueras? fur... etiam fur, trifurcifer PL.Aul.325; asinus... qui stercus uectent trii CATO Agr.10.1; quia turpis est, quia periculosa, quia esse non potest, quae tria dum explicio... CIC.Phil.7.9; inhians tria Cerberus ora VERG.G.4.483; dum facta est pomis tardior illa tribus OV. Ib.370; quare tres Gratiae... SIL.Sen.1.3.2; HABEAS PROPTER DEOS TVOS TVES CIL.4.1079.3; huius ius trium liberorum necessarium faciunt duae causae PLIN.Ep.Tra. 10.94.2; qui poterit ex uno (seruo) trii manu mittere, nisi si et hoc magicum est APUL.Apol.17; (w. part. gen.) tribus comitum desideratis MEL.4.21; (w. ex) illa... trii libros ex nouem deurit GEL.1.19.5; (w. numero) tres equum numero turmae VERG.A.5.560; tres numero filias APUL.Met.4.28; (in comp. num.) fundos decem et trii reliquit CIC.S.Rosc.20; cum ducentis quadraginta tribus TIM. 24; tres et uiginti speculatores TAC.Hist.1.27. b tria

non commutabitis uerba hodie inter uos. *TER. Ph. 638*; *SEN. Apoc. 113*; non ponit turbae, cum tribus illa (sc. Caerentia) bibit. *MART. 13.124.21*; (w. other num.). qui duas aut tris minas auferunt eris. *PL. Bac. 650*; duabus tribusue horis... litterae uenerunt. *Cic. Phil. 14.16*; uix tria aut quattuor... paria amicorum. *Amic. 15*; non derunt... hac in urbe... unus uel duo tresue quattuorue. *MART. 5.60.9*.

tressis ~is, *m. or indecl.* [TRES+AS] The sum of three 'asses'.

ut as singulari numero, ab tribus assibus ~is et sic proportione usque ad nonissus. *VAR. L. 5.169*; his ~ibus confido... hoc ~is habeo. *9.81*; ab ~is usque ad centussus. *9.84*; ~is hac nota scribas ac uoces: sextans sicilicus * = o. *MAECIAN. iur. 50*; (as a contemptible sum) hic Dama est non ~is agaso. *PERS. 5.76*.

tresuiri: see TRIVMVR.

Trëueri ~rörum, *m. pl.* **Trëuiri**. Also sg. ~r (*fem. ~ra*). The name of a tribe inhabiting the country between the Moselle and the Ardennes, with its chief settlement in the site of mod. Trier.

legati ab Aeduis et a ~ris ueniebant. *CAES. Gal. 1.37.1*; *MELA 3.20*; ~ri liberi antea. *PLIN. Nat. 4.106*; *TAC. Ger. 28.4*; *SUET. Cal. 8.1*; (attrib.) equites ~ri quorum inter Gallos uirtutis opinio est singularis. *CAES. Gal. 2.24.4*; (sg.) SEXT ATTORNIUS PRIVATUS CIVES ~r *CIL 3.5797.5*; DEO IOVI CLAMOSA CIVIS ~RA V S L M *13.233.5*; *B. LUC. 1.441*; quod hic ~r, Calenus Aeduis, uterque Vitelliani fuerant. *Tac. Hist. 3.35*; rebellionem... cuius extimulatore acerrimus inter ~ros Iulius Florus. *Ann. 3.40*; (w. pun on tresuiri) ~ros uites censo; audio capitalis esse. *Cic. Fam. 7.13.2*.

Trëuericus ~a um, *a.* **Trëuir**. Of or concerning the Treviri.

In ~o Galliae agro. *PLIN. Nat. 11.262*; ~u uario ~i proeli euentu. *Tac. Hist. 5.17*; is... ~i tumultus finis. *MAN. 3.42*.

tri-, prefix. [TRES] Consisting of, having, etc., three of the things named,

triambus ~i, *m.* [TRI+IAMBVS] (See quot.) iambi uocabantur, qui singuli ex prosodio loquebantur, ~i, qui terni. *PAUL. Fest. p. 105M*.

trianguläris ~is ~e, *a.* [TRIANGVLVS+ARIS] Triangular.

qualitas in ha(s) species diuiditur ut extremitati(bu)s conuidentibus aut quadrata sit aut circa flexa... aut ~is. *Hug. agrim. p. 77*.

triangulum ~i, *n.* [next] A triangle.

grues cum... maria transmittant ~i efficere formam. *Cic. N. D. 2.125*; *GERM. fr. 6.2*; cauliculus est tener... ~o similis. *PLIN. Nat. 27.62*; constitui ~a aequis lateribus. *QUINT. Inst. 1.10.3*.

triangulus ~a um, *a.* [TRI+ANGVLVS] FORMS: *is* ~ (nom. sg. fem.) *A. Epig. 53.97*. Having three corners, triangular. *b* (astron.) occupying a trinal aspect (i.e. subtending an angle of 120°, one-third of the zodiac); (pl.) forming the three corners of a triangle.

~a forma cutis... excidenda est. *Cels. 7.25.2*; si ~us disparibus fuit lateribus ager. *COL. 5.2.5*; Sicilia... ~a ~a specie (dicta). *PLIN. Nat. 3.86*; ternas simul serendas (amygdales), ~a ratione. *17.63*; fert... in his (sc. folliculis) nucleum ~um. *23.17*; foliis ~is. *26.59*; *CVLINA* ~is COMMVNIS *A. Epig. 53.97*; (in section) ea (sc. ossa) summis uerticibus sinuata, ab his ~a. *Cels. 8.1.16*; quidam... unum genus faciunt iunci ~i—cyperon uocant. *PLIN. Nat. 21.115*; (in elevation) metae ~ae, quas 'pyramidas' appellant. *GEL. 1.20.3*; *b* ea (sidera) ~a illi et quadrata nominant. *Cic. Div. 2.89*; (stellae) percussae... ~o solis radio. *PLIN. Nat. 2.69*; ~cetera sunt simili ratione ~a signa. *MAN. 2.282*.

triärii ~örum, *m. pl.* [TRES+ARIS] The third line of the early Roman army, when it was organized by maniples; (transf.) the reserves.

supside omnes, quasi solent ~i. *PL. fr. 79*; ~orum quartum signum accedebat. *ASEL. Hist. 14*; pilani ~i quoque dicti. *VAR. L. 5.89*; ~i Romani qui primam inruptionem sustinere non potuerant. *Liv. 2.47.5*; additum erat et ~orum equiti praesidium. *28.3.14*; ex postrema acie ~os primos subducit. *44.37.1*; robur legionis triplici acie in fronte ordinatum per hastatos et principes et ~os. *Fron. Str. 2.3.16*; ~inde rem ad ~os redisse, cum laboratur, prouerbio increbuit. *Liv. 8.8.11*; etiam si... te sors inter ~os posuerit. *SEN. Dial. 9.4.5*.

tria(s) ~adis, *f.* [Gk. τριάς] The number three.

NON ~a DVAS EST. *CIL 4.3494f*.

Triätürs ~uum, *f. pl.*: (see quot.).

quod post diem quintum iduum est is dies festus, ut apud Tusculanos ~us, et Sextatus, et Septemtratus, et Faliscos Decimatus. *FEST. p. 257M*.

triauis, triauus: see TRITAV-.

tribacus ~a um, *a.* [Gk. τριβακός] Frayed, worn.

pallium. *non P. Mich. 434.15 (FJRA 3.17.5)*.

Triballi ~örum, *m. pl.* A people of Lower Moesia.

PLIN. Nat. 3.149; *4.3*; *4.33*.

Triballia (Treb-) ~ac, *f.* The country of the Triballi.

C. BAEBIO... PRAEF C( ) VITATIVM MORSIAE UT ~A( ) *CIL 5.1838*.

tribas ~adis, *f.* [Gk. τριβάς] A female sexual pervers, a (masculine) Lesbian.

~adas et molles mares. *PHAE. 4.15(16.1)*; *SEN. Com. 1.2.23*; pedicatur pueros ~as Philaenis et... undenas dolat in die puellas. *MART. 7.67.1*; ipsorum ~adum ~as, Philaeni. *7.70.1*.

Triboci ~örum, *m. pl.* Also ~ēs. A tribe which settled on the Rhine in the region of the mod. Alsace.

CAES. Gal. 4.10.3; *TAC. Ger. 28.4*; *Hist. 4.70*; (sg.) M VLPVVS TERITVVS CIVES ~VS *CIL 6.31139*; *B. CAES. Gal. 1.51.2*.

tribolus ~i, *m. tribul-*. [Gk. τριβόλος] A spiny plant, caltrop, *Tribulus terrestris* (the term also includes prob. *Fagonia cretica*, and the water-plant *Trapa natans*).

a intereunt segetes, subit aspera silua, lappaeque ~ique. *VERG. G. 1.153*; *3.385*; *B. Ov. Met. 5.485*; *Galateae*... asperior ~is. *13.805*; *PLIN. Nat. 18.153*; aliqua... secundum spinam habent folium, ut ~us. *21.91*; ~us non nisi in palustribus nascitur. *21.98*; ~i unum genus in hortis nascitur, alterum in fluminibus tantum. *22.27*.

tribrachys (~us) ~yos, *m.* [Gk. τριβραχys] A metrical foot consisting of three short syllables, tribrach.

QUINT. Inst. 9.4.82; fit... mollius si ~ys praecedat. *9.4.97*; nec repellas ~yn. *MAUR. 1443*; iambus ille fiet, iste ~us. *1668*.

tribuärius ~a um, *a.* [TRIBVVS+ARIVS] Relating to the tribal organization of the franchise at Rome.

si est aequum uilla in re nisi in hac ~a. *Cic. Planc. 36*; in hoc sodalicorum ~o crimine. *47*.

tribüls ~is, *m.* [TRIBVVS+VLIS] A person belonging to the same tribe, fellow tribesman. *b* one registered by his tribe, i.e. not *capite census* and therefore a landless man.

estne Hegio ~is noster? *TER. Ad. 439*; ut locus... in foro daretur amicis et ~ibus. *Cic. Mur. 72*; apud ~is suos iudices. *Planc. 43*; L. Cutildus est ~is et municipes et familiaris meus. *Fam. 13.58*; Philotimo ~ibus commendatis. *Q. fr. 3.1.1*; cum pileolo soleas (portat) conuiui ~is. *Hor. Ep. 1.13.15*; additis postea nouis ~ibus. *Liv. 2.16.5*; *5.30.4*; *CIL 10.7237.12*; *b* tremulo uix accipienda ~i (toga). *MART. 9.49.7*; *9.57.8*.

tribulö ~äre, *tr.* [next+~o] To press, squeeze; (fig.) to exact (dues).

~ubi) indideris defrutum... dies xxi permisceto crebro, nato cotidie. *Cato Agr. 23.4*;—quom praesens Traianus Euphrati et Tigridis portoria equorum et camelorum ~aret. *Fro. Ver. 2. p. 214 (219N)*.

tribulum ~i, *n.* Also ~a ~ae, *f.* [tri- (TERO) +~VLVM] FORMS: *tribulum*. *VAR. L. 5.21*. A threshing-sledge (a wooden board with flints or iron teeth on the underside).

VAR. R. 1.22.1; quod fit apud alios lumentis iunctis ac ~o. *1.52.1*; plaustra... ~aque traheaeque. *VERG. G. 1.164*; messis... ~is in area... *exterior PLIN. Nat. 18.298*; *B* non cedente solo pulsibus ungularum ~arumque. *COL. 1.6.23*; *2.20.4*; organum erectae ~ae simile. *12.52.7*.

tribulus: see TRIBOLVS.

tribünal ~älis, *n.* [TRIBVNVS+AL] FORMS: ~ale (nom., acc. sg.) *CIL 1.593.34*; cited as pedantic by *Quint. Inst. 1.6.17*.

1 A dais or platform, sometimes portable, on which the magistrate's chair (orig. that of the *tribunus militum*) was placed in Rome and elsewhere in Roman jurisdiction and from which he pronounced official judgements; (meton.) a court of law; a judgement. *b* a platform used for judicial and sim. purposes in military camps, foreign courts, etc. *c* a platform used by other official bodies. *d* *pro* ~ali, officially (opp. *de plano*, etc.); sim. *in*, *e* ~ali.

de qua muliere uersus plurimi supra ~ali et supra praetoris caput scribebantur. *Cic. Ver. 3.77*; circumstare ~ali praetoris urbani. *Caell. 1.32*; fecerisne ante rostra pontem continuatis ~alibus. *Val. 21*; *CAES. Civ. 3.20.1*; uocat puellam in ius... ad ~al Ap. peruenit. *ut Liv. 3.44.9*; in ~al descendit. *3.47.4*; praetores quorum iuris dictio erat ~alia ad Piscinam publicam posuerunt. *23.32.4*; illa quasi priuata censura... sine ~alium fastigio... ~a in sua amplitudine obtinenda. *V. MAX. 2.10. intro*; antea rostra nauium ~ali praefixa fori decus erant. *PLIN. Nat. 16.8*; sedes in alto tu licet ~ali et e curuli iura gentibus reddas. *MART. 11.98.17*; cum in basilica Julia diceret primo ~ali. *QUINT. Inst. 12.5.6*; consulum ~alibus Italia et publicae provinciae adsiderent. *TAC. Ann. 13.4*; quamquam non essent urbis illis... fascies leuica ~al. *10.10.35*; circumstantium turba uirgulta arida et cum subsiliis ~alia... congescit. *SUET. Jul. 84.3*; cum forte ius diceret... pedibus e ~ali detractis. *est Rhet. 30(p. 125Re)*; *APUL. Apol. 52*;—uir bonus omne forum quem spectat et omne ~al. *Hor. Ep. 1.16.57*;—si nemo ~al uendit acerces comes. *Juv. 8.127*; *b* in ~ali res erat ad HS. *XXX (i.e. at an auction of captives)*. *Cic. Att. 5.20.5*; saepe ex ~ali praedicauit aduersa Caesarem publicae fecisse. *CAES. Civ. 2.18.3*; inaccessit contra ~al regis ius dicentis. *VITR. 2.1.1*; prope regium ~al constitit. *Liv. 2.12.6*; exanimem eum... ad Hannibalem misit ponique... ante ~al imperatoris iussit. *25.16.24*; desiluit... frendens de ~ali et in medium... agmen se inmisit. *Curt. 10.2.30*; *TAC. Hist. 4.25*; congerunt caespites, extruunt ~al, quo magis conspicua sedes foret. *Ann. 1.18*; (transf.) usque ad regni notabilem suggestum et pendulum

~al euectus. *APUL. Soc. 4*; *C* nisi in ~al legatorum perfugisset. *Liv. 42.44.2*; (by the seuri Augustales) leuatum mento in ~al excelsum Mercurius rapiebat. *PEATR. 29.5*; *71.9*; *d* pro ~ali cum aliquid ageretur. *Cic. Fam. 3.8.2*; ibi pro ~ali pronuntiavit. *Liv. 45.26.12*; praetoris... in foro iura pro ~ali reddentis. *PLIN. Nat. 10.41*; se pro ~ali excusauit, quod... non posset audire eos. *SUET. Cl. 12.2*; quem numquam uiderim nisi pro ~ali. *APUL. Apol. 53*; bonorum possessio... non alibi dabitur quam pro ~ali. *Ulp. dig. 37.1.3.8*; custodiae non solum pro ~ali sed et de plano audiri possunt atque damnari. *PAUL. dig. 48.18.18.10*; (cf. *pl.*) qui nomen tuum pro ~alibus uentilauit. *APUL. Apol. 100*; (cf. *Tigrani*)... pro ~ali diadema imposuit. *SUET. Tib. 9.1*;—quem... ad se uocari et de ~ali citari iussit. *Cic. Ver. 5.16*; cum in ~ali Aurelio conscriberes palam non modo liberos sed etiam seruos. *Dom. 54*; iudices... aut e plano aut e quaesitoris ~ali legum et religionis et noxae, de qua cognoscere, admo-nebat. *SUET. Tib. 33*; (cf.) magnanimitas... melius... in ~ali quam in plano conspiciat. *SEN. Cl. 1.5.3*; quid... superet ad honoris mei ~al et columnen...? *APUL. Fl. 16*.

2 A platform used for other purpose: *a* (to accommodate special seats in a theatre). *b* (in a temple). *c* (as a monument). *d* (in pile-dwellings).

a (TR)EIB CVNIV MVLIERE(VS) LVDSQ FECERVNT. *CIL 1.2506.7*; ~alia et si qua alia intercurrent, ex quibus necessitas cogit discedere ab symmetria. *VITR. 5.6.7*; uirginibus Vestalibus locum in theatro... contra praetoris ~al dedit. *SUET. Aug. 44.3*; *CIL 10.833*; *b* accies rotundae... quae sine cella fiunt... ~al habent. *VITR. 4.8.1*; *5.1.8*; *CIL 16.22.2.27* (A.D. 78); POST TROPAEA... IN ~ALI QVAE SVNT AD ALDEUM FIDEI. *Pri. Mul. V. 14(CIL 3. p. 857)*; A.D. 80; ante deae simulacrum constitutum ~al. *APUL. Met. 11.24*; MESOLEVM CVM ~AL(1) ET ARA LIBVS PERFECIT. *CIL 8.19929.9*; *C* sepulchrum Antiochiae ubi crematus, ~al Epidaphnae quae in loco uitam finierat. *TAC. Ann. 2.83*; *d* optinent... ~alia exstructa manibus ad experimenta altissimi aestus, casis ita impositis. *PLIN. Nat. 16.3*.

tribünätus ~üs, *m.* [TRIBVNVS+ATVS] The office of tribune, its tenure or exercise: *a* (of a *tribunus militum*). *b* (of a *tribunus plebis*).

a de ~u militari. *Cic. Sest. 7*; sum admiratus cur ~us commoda, dempto praesertim labore militiae, contempseris. *Fam. 7.8.1*; *Q. fr. 2.13.3*; ubi primum ~um militarem a populo petit. *SAL. Jug. 63.4*; hoc tempus me, functum ante ~u, castrorum Ti. Caesaris militem fecit. *VELL. 2.104.3*; Cato unum ex ~u militum philosophum... deportauit. *PLIN. Nat. 7.113*; amicis eius ~us praefecturosque largitur. *TAC. Hist. 4.39*; ut... post alam ~um legionis daret. *SUET. Cl. 25.1*; MARCEL. *dig. 29.1.25*; ATTIVS... A V LEG II AVG. *CIL 13.5684.3*; (w. consular power, cf. *TRIVNVVS* 2) ita rem (te) gesturum ut patre tuo teque ipso ac sex ~ibus dignum est. *Liv. 6.6.13*; ad ~um militum inter patricios petendum. *6.34.3*; *b* quod eam legem in ~u tulit. *CRAS. ord. 17*; si... augures totum euerunt ~um tuum. *Cic. Dom. 41*; *P. Sesti ~us Sesti 5*; ~um plebei dicis te... petisse. *Fam. 7.27.12*; *SAL. Rep. 2.6.3*; qui ~um insignem... gesserat. *Liv. 3.54.12*; abi hinc cum ~ibus ac rogationibus tuis. *6.40.12*; nemo agit de ~u gratias. *SEN. Ben. 2.27.4*; *QUINT. Inst. 7.4.13*; supra ~us et praeturas et consulatus ascendere uideor. *TAC. Dial. 7.2*; *PLIN. Ep. 1.23.1*; altero ~u. *FLOR. Epit. 2.3(15.3)*; *Luci Saturnini seditionum ~um*. *SUET. Jul. 12*.

tribünicius ~a um, *a.* [next+~ICVS] *1*

1 Of or belonging to a *tribunus militum*.

res (i.e. discipline in the camp) est aut ~is aut priuatis consiliis munienda. *Q. Cic. Fam. 16.27.2*; equites Romanos ~is restituit honorem. *CAES. Civ. 1.77.2*; nequaquam ~is contenti ornamentis. *Liv. 28.24.14*; fibulas ~as ex auro regi. *PLIN. Nat. 33.39*; arma ~um cingere digna. *MART. 14.32.2*.

2 Of, belonging to, or connected with, a *tribunus plebis* or the tribunate; characteristic of or proper to a tribune; ~a comitia, a meeting for the election of tribunes. *b* ~a potestas, the rights, powers, and duties attached to the office of *tribunus plebis*; such powers were assumed annually by Augustus and succeeding emperors, who dated the years of their reign accordingly. *c* (of officials) attached to a tribune.

crudelitatem ~am. *Cic. de Orat. 2.197*; leges... sunt ucteres neque eae consulares... sed ~ae. *Agr. 2.21*; ~i candidati iurant se arbitrio Catonis petitores. *Att. 4.15.7*; *Q. fr. 2.14.4*; ut ~a intercessio armis notaretur. *CAES. Civ. 1.7.2*; seditioibus ~is atrociter res publica agitabatur. *SAL. Jug. 37.1*; si tribunicia uis ~o auxilio repelli nequeat. *Liv. 4.49.9*; ubi... audiant uocem ~am de leuando fenore. *6.27.7*; saepe ~ae uouerunt proelia dirae. *Liv. 3.127*; rogatione ~a. *TAC. Ann. 6.16*; subsellia ~a. *SUET. Jul. 78.2*;—potest igitur damnati poenam sustinere indemnatus? est hoc ~um, est populare? *Cic. Dom. 77*;—~a comitia, extemplo habita. *Liv. 3.30.6*; *SUET. Aug. 40.1*; ~i iudiciorum desiderio ~a potestas efflagitata est. *Cic. Div. Caec. 8*; *Clu. 83*; Marcus Coriolanus, hostis ~ae potestatis. *Liv. 2.34.8*;—*Auc. Ane. 3.12*; TI CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. OPT. XXXVII BMCI. I. p. 135, No. 108 (Tiberius); IMP CAESAR VESPASIANVS AVG. PONTIF. MAX. TRIB. POT. VII. IMP. XVII. *CIL 10.1406*; decernitur Othoni ~a potestas et nomen Augusti. *TAC. Hist. 1.47*; IMP CAESAR... NERVA TRIANVS AVG. GERMAN(CVS) DACICVS... TRIBVN(C)IAE POTESTATIS XIII IMPERATOR VI. *CIL 10.6853*; *SUET. Tib. 9.3*; TR. POT. XVIII. COS II. BMCI. 4. p. 149, No. 997 (Marcus Aurelius); (in fig. phr.) in nullo unquam uerba dicta... ~a potestas facienda. *PLIN. Nat. pr. 5*; *C* ~us uisor. *V. MAX. 9.1.8*; *TAC. Ann. 16.12*; *P. AELIO... SCRIB ~AE MAIOR CIL 11.7555.4*; M. AVRELIO HERMOGENI... SCRIB ~AE (decuriae) MAIORIS ITEM QVAESTORIAE. *14.5340.5*; (cf.) fuit conlegium nuper ~um. *Cic. Sest. 113*.

3 (masc. as sb.) A person who has served as a *tribunus* (and retains that rank; also extended to a person granted that rank by the

Emperor to qualify him as a candidate for higher office). **b** a person who has held office as a *tribunus* in a *collegium*.

Cic. Phil. 13.27; qui aedilici, qui i, qui quaestorii! 13.30; Liv. 3.35.4; TIB. CL. CANDIDO. ALLECTO INTER PRAETORIOS ITEM ~OS CIL 2.411.14; 3.4567.4. **b** P. AELIO. ~O COLLEGI MAGNI CIL 14.2045.6.

tribūnus ~i, m. [TRIBVS+~NVS]

1 A commander of the troops furnished by each of the tribes in the early days of Rome; (spec.) ~us *celerum*, a commander of the cavalry furnished by the tribes.

praeco ad ~um celerum, in quo tum magistratu forte Brutus erat, populum aduocauit Liv. 5.9.7; ~um celerum fuisse constat: is autem erat qui equibus praerat et ueluti secundum locum a regibus optinebat Pompon. dig. 1.2.2.15; (cf.) ~i militum, quod terni tribus tribus Rannum, Lucrum, Titium olim ad exercitum mittebantur Var. L. 5.81.

2 a ~us (*militum, militaris*) One of a number of magistrates, rising from three to six, appointed in the place of consuls during the years 445-367 B.C. **b** one of six senior officers in a Roman legion; later distinguished as ~us *laticlavus*, usu. a young man embarking on a senatorial career (esp. during the Principate), and ~us *angusticlavus*, a more experienced equestrian. **c** ~us (*cohortis*), an officer (usu. ex-centurion) in the urban and praetorian cohorts. **d** ~us *aerarius* (*aeris*), a magistrate or official who in the early days of Rome collected the war-tax and distributed pay to the army; later a class below the *equites* from which, between 70 and 46 B.C., a decuria of judges was drawn. **e** ~us *plebis* (*plebei, plebi*), a member of an order of Roman magistrates traditionally first appointed in 494 B.C. to protect the plebeians from patrician oppression, and continuing with varying powers through the Republic and under the Empire.

a ut ~os militum consulari potestate promissae ex patribus ac plebe creati sinnerent Liv. 4.6.8; 4.56.10; 6.18.1; ~os. militares patricios omnes coacta principum opibus fecit (plebes 6.32.3; neque ~orum militum consulare ius diu ualuit Tac. Ann. 1.1; Fest. p.246M. **b** *Fest. Lat. (CIL 1.2.56); M. P. 10.10.1. C. F. ~OS MILITARE DE FRADIA MAURICE DEDET CIL 1.49; undique conuenient uelut imber tela ~o Bn. Ann. 40.1; diu. ~o militum fortunam ex uirtute eius dedere Cato hist. 83; tamen necessario uobis ~i militares ueteres faciendi essent GRACCH. orat. 57; tres hi homines ueteres ~i militares sunt designati Cic. Ver. 30; cum in Africam uenissent. ad quartam legionem ~us. militum Rep. 6.9; cum ~us militaris depugnauit apud Thermopylas Sen. 32; C. Catium Vestinum, tr. mil. Planc. Fam. 10.23.3; decima legio per ~os militum ei gratias egit CAES. Gal. 1.41.2; quod nani pareret legio Romana ~o HOR. S. 1.6.48; Liv. 7.5.9; ut ~i militum seni deni in quattuor legiones a populo crearentur 9.30.3; 42.31.5; ~i militaris. foedus exitus V. Max. 6.1.11; clari praestantior ordo ~i STAT. Sil. 5.1.97; ~i cornicularius FRON. Str. 3.14.1; APUL. Met. 3.19; CIL 12.1356.10; (*humorously*) fui praefectarius apud molas ~us uapularis PL. Per. 22; ~i pater meus. tertiae decimae legionis ~us angusticlavus SUET. Otho 10.1; ~um laticlavium et centurionem Dom. 10.5; Q. LOLLIO. VBRICO. ~QAEST. VRBIS TRIB. LATICLAUIO LEG. XXII PRIMUMGNAE CIL 8.6706. **c** PLIN. Ep. 3.9.18; ~us cohortis praetoriae SUET. Cal. 56.2; LOCA PVBLICA A PRIVATIS POSSESSA T SVERTIVS CLEMENS ~VS. ~. REI PVBLICAE POMPEIANORVM RESTITVTI CIL 10.1018. **d** ~O COHORT. ~INGENORVM 12.3177.4. **e** quod aes a ~o aerario miles accipere debebat Cato in Gel. 6(7).10; VAR. L. 3.18; cum tributum confert per ~os non posset Liv. 5.12.7; PLIN. Nat. 34.1; PAUL. Fests. p.2M; ~Cic. Rab. Per. 27; Drusus erat de praeraciatione a ~is aerariis absolutus Q. fr. 2.15.3; qui. iudicia inter tres ordines communicauit senatu, equites, ~os aerarios ASC. CORN. 59; decuriae. pluribus discretas nominibus fuisse, ~orum aeris et selectorum et iudicum PLIN. Nat. 33.31; ~os aerarios. sustulit (Caesar) SUET. Jul. 41.2; (cf.) ~i non tam aerati quam, ut appellatur, aerarii Cic. Att. 1.16.3; (~transf.) ~os aerarios habebat (so. the king of Persia) alios et alios praefecerat ceteris uribus APUL. Mem. 26. **e** consubiliu legem curiam ferentibus a ~is plebis saepe est intercessum Cic. Agr. 2.30; uirgo illa. quae patrem. ab inimico ~o plebei de curia detrahi passa non est CAEL. 34; quinquae ~i plebi rettulerunt Fam. 10.16.1; summa ~orum plebis contentione CAES. Civ. 1.1.1; ita ~i plebei creati duo. il. tres collegas sibi creauerunt Liv. 2.33.2; Tiberius Gracchus. ~us pl. creatus VELL. 2.2.2; Drusum. ~orum popularium clarissimum PLIN. Nat. 25.52; modo turbulenti ~i, modo consules praerualidi Tac. Hist. 2.38; PLIN. Ep. 1.23.2; expectent ergo ~i, uincant diuitiae Iuv. 1.109; Pompon. dig. 1.2.2.20.*

3 An official of a township. **a** *collegium*. **a** q. OVIVS. TR. FL. VIAM STRAVIT (i.e. at Venusia) CIL 9.438; 10.4797.3; T. SABIDIO. CVRATOR. FANI HERCVLIS V. ~O AQVARY (at Tibur) IL 14.3574.8. **b** TYRANNVS VERN DEC III TRIB. AVG. CIL 6.4012; V. QVARTIO TEXTOR III VIR QVASTOR TRIB. 6.9200; P. MARTIO. PHILIPPO. ~O FABRYM NAVALIVM PORTENS CIL 14.169.

tribuū ~uere ~ui ~utur, tr., (*intr.*) [next; perh. back-formation fr. TRIBVTVS]

1 To share out, apportion; to divide (into categories, headings, etc.).

(QVET) PRAETOR EX HAC LEGE ~VENDEI CAUSA PRODETER. XXII CIL 1.583.65; uerbis in foco lacerta ~uit Acc. frag. 222; per hac actionem ~ui iubetur quod ex ea merce. ~acceptum est ULP. dig. 14.4.5.5; 14.4.7.2; ea tantum

mancia. quae in usu filiae fuerunt ~uta 40.9.12.3; ~ eadem sunt membra in utriusque disputatione, sed paulo secus me atque ab illo partita ac ~uta Cic. de Orat. 3.119; quae (sc. ars) doceret rem uniuersam ~uere in partis Brut. 152; Part. 3; est. animus in partis ~utus duas, quarum altera rationis est particeps, altera expers Tusc. 2.47.

2 To grant, bestow, award (to a person or thing). **b** (w. abst. or inanim. subj.). **c** *ultra* ~utur, a voluntary (public) service.

legem populum Romanum iussisse de ciuitate ~uenda Cic. Balb. 38; ut multis multa promissa non fecit: quae tamen multo plura illo mortuo reperta sunt quam a uiuo beneficia per omnis annos ~uta et data Phil. 1.17; seu pluris hiemes. ~uit Iuppiter Hor. Carm. 1.11.4; nec aurum nec argentum. ~beneficium est, sed ipsa ~uentis uoluntas SEN. Ben. 1.5.2; quaestura. ex. ~facilitate ~uentium gratuito concedebatur Tac. Ann. 11.22; non idem ius quod in patrono ~uendum CLEM. dig. 23.2.48.2; puminis sui passim ~uta uenia APUL. Met. 4.28; (~impers. pass.) plurimum ista res (i.e. *giving*) habet difficultatis, si modo consilio ~uitur, non casu et impetu spargitur SEN. Dial. 7.24.1; (~w. dat.) hanc illi ~uunt poenam Nereides APUL. 698(446); Graeci homines deorum honores ~uunt eis uiris qui tyrannos necauerunt Mil. 80; mihi pecuniam ~uit Phil. 5.6; cui magna Pompeius praemia ~uit CAES. Civ. 3.4.5; quae nobis imperatores uestri commoda ~uerunt Liv. 28.39.16; nomina summorum sibi qui ~uere deorum Ov. Met. 6.89; di tibi se ~uant cum Caesare semper amicos Tr. 5.9.21; nec generi ~ui se uirtuti gloriam PHAED. 2.9.4; hoc nomen. ~uit ei (sc. antido) duas propter causas LARG. 99; cui. Bacchus. attonitae ~uit uexilla caeterae STAT. Sil. 5.1.116; quae princeps furtim mulierculae ~uebat Tac. Ann. 13.13; haec puella. ~pastori pollicetur. sese regnum totius Asiae ~uturam APUL. Met. 10.31; (~ellipt.) ego. ~uo non numquam in uulgo, sed plerumque necessariis Cic. Fam. 13.70; (~w. inf.) di tibi posse tuos ~uant defendere semper Ov. Tr. 3.5.21; SEN. Med. 34; cui genitor ~uit. praenoscere. omnia V. Fl. 1.231; ULP. dig. 27.9.5.14; (~w. ne) quos. ne nominatum tradam maioribus eorum ~uendum puto Tac. Ann. 14.14. **b** diei noctisque uicissitudo. ~uens aliud agendi tempus aliud quiescenti Cic. N. D. 2.132; posse eadem (corpore) demptis paucis paucisque ~utis ordine mutato et motu, facere aeris auras LUCR. 1.800; nisi. ~sol. ~uit. calorem 1.807; carmina quam ~uent, fama perennis erit Ov. Am. 1.10.62; bonorum possessio. ~dominium rerum quae in his bonis sunt ~uit ULP. dig. 37.1.1; paupertas, quae. oneri tutelae impar est, solet ~uere uacationem PAUL. dig. 27.1.40.1; (~absol.) lex omnis aut ~uit aut admittit QUINT. Inst. 7.5.5; (~w. dat.) quem cuique ~uit fortuna ordinem ACC. frag. 98; quantum mihi uel fraus inimicorum. uel res publica ~uant uti Cic. de Orat. 1.3; arboribus. certis graui umbra ~uit LUCR. 6.783; noster amor talis ~uit tibi, Cynthia, laudes PROP. 3.24.3; hoc ignaua locos ~uit natura puellis Ov. Ars. 3.381; (~w. ut, ne) generi animantium omni est a natura ~utum, ut se. ~tueatur Cic. Off. 1.11; quibusdam aetas ~uit, ne tributo oneretur ULP. dig. 50.15.3. **c** PVBLICES VECTIGALIBVS VLTROVE ~VTES PRYENDEIS TVENDEISVE CIL 1.593.73; ultra ~uta infimis (pretis) locauerunt Liv. 39.44.7.

3 To allocate, devote, apply (time, effort, etc.).

non complectar in his libris amplius, quam quod huic generi. summorum hominum prope consensus est ~utum Cic. de Orat. 1.22; plus operae foro ~uebat 3.86; omnibus officia, quae illi temporis ~ui potuerunt Fam. 4.6.1; nunc quidem ualetudini ~uamus aliquid, cras autem. ~agamus haec Tusc. 1.119; his rebus tantum temperant ~uit quantum erat propter necessitate CAES. Civ. 3.78.2; rei tantae fidem silentiumque ~ue APUL. Met. 3.20; (~w. abst. subj.) quae (ratio) binas ~uit signis surgentibus horas MAN. 3.219; (~w. in+acc.) demonstratiuum (genus causae) est quod ~uitur in alius certae personae laudem Rhet. Her. 1.2.

4 To ascribe (to a person) credit for, or possession of, attribute. **b** to impute, attribute (to a thing); to ascribe (to a cause). **c** ~est. ~minime inepti hominis. cum de sapientia disceptetur, hanc sibi ipsum detrahere. eis ~uere inludentem, qui cum sibi adrogant Cic. Brut. 292; ~uo illis (sc. Graecis) litteras, do. artium disciplinam. Flac. 9; omnem. ~sermonem ~uimus. M. Catoni (i.e. as interlocutor in a dialogue) SEN. 3; o genus infelix humanum, talia diuis cum ~uit facit CAES. Gal. 5.1195; quod tantum ciuitati Aeduae dignitatis ~uebat CAES. Gal. 5.7.2; nec tamen hoc ~uens (i.e. to Lucilius) dederim quoque cetera HOR. S. 1.10.5; Anacreon poeta. Anthologio Tarkesiorum regi cl. ~uit annos PLIN. Nat. 7.154; uirum. ~Atio plus ~uit QUINT. Inst. 10.1.97; nimis comice Plautum inperito. ~militi falsam. opinionem ~uisse GEL. 13.23(22).12. **b** ego tantum uim non ~uo sapientiae contra dolorem Cic. Tusc. 2.18; qui amoris auctoritatem ~ueremus 4.71; ut ~uamus principis rerum. colores LUCR. 2.788; his (sc. visiones). ~sensum ~uebat 5.1174; qui non modo templo sed duobus milibus passuum eandem sanctitatem ~uerant Tac. Ann. 3.62; ~uit initia illa rerum gestarum. non felicitati eius sed uirtuti. ~uenda esse uideantur Cic. Man. 10; ut quod potuit, temporis ~uatis, quod fecit, ipsi Sul. 72; quod esset acceptum detrimendi, cuiusvis potius fuisse quae culpa debere ~ui CAES. Civ. 3.73.4; ut casus aduersos hominibus ~uant, secundos fortunae suae NEP. Dato. 5.4.

5 (w. neut. adj. or pron.) To place (so much) value (on); pay (so much) regard (to persons or things).

quamquam Antonio tantum ~uo quantum supra dixi Cic. Brut. 143; quid tu igitur. ~uis istis externis quasi oratoribus? 170; Flac. 36; patris eius, qui semper uni plurimum ~ui AB. 10.1.1; LUC. 12; uide quid homini ~uam Tusc. 1.49; ab scriptoribus. Graecis Latinisque tantum huic uiro ~uitur Liv. 39.50.10; hoc senserunt, in cuiuscumque animo uirtus inesset, ei plurimum esse ~uendum VELL. 2.128.3; necesse est. ~nimium ~uat sibi qui se nemini comparat QUINT. Inst. 1.2.18; me certe inuat. ~quod tantum mihi ~uis PLIN. Ep. 9.24; ~qui plurimum ~uant edicto Cic. Ver. 1.109; sint sit quisquam qui aliquid ~ui uoluptati Off. 1.106; his artibus nihil ~uo Brut. ad Brut. 1.17.5; his (sc. medicamentis) multum antiqui auctores ~uerant CILS. 5.1.1; memoriae minimum ~uit, quisquis spei plurimum

SEN. Ben. 3.4.2; PLIN. Nat. 35.133; nulli collyriorum tantum ~uo LARG. 19.

6 (ellipt. or absol.) To give credit, pay respect (to).

sententia mea. ~si dignitas agitur Caesaris, homini ~uam Cic. Prov. 47; cum. ordini publicanorum semper libentissime ~uerim Fam. 13.9.2; ne ob eam rem aut suae magnopere uirtuti ~ueret aut ipsos despiceret CAES. Gal. 1.13.5; quasi honori abuentis amici ~ueret Tac. Ann. 6.50; misericordiae uel pietati ~uens uel affectioni ULP. dig. 11.7.14.7.

tribus ~is, f. [Umb. *trifu*; perh. < tri- (tres)] FORMS: *irebibus* (abl. pl.) CIL 1.398.

1 Any one of the three traditional ethnic divisions of the Roman state in the earliest times.

(Romulus) populum. in ~us tris curiasque triginta discipulat Cic. Rep. 2.14; tres antiquae ~us, Ramnes, Titienses, Luceres Liv. 10.6.7; sicuti ~us tris dictae primum a partibus populi tripartito diuisi COR. 5.1.7.

2 Any one of the local tribes into which all citizens were subsequently organized (the four urban tribes traditionally ascribed to Servius Tullius, the 'rustic' tribes added at various times until a final total of thirty-five was attained in 241 B.C.; under the Empire Roman citizens in the provinces were assigned to particular tribes). **b** membership of a tribe and its implications. **c** (pl.) the whole body of citizens (apart from those distinguished as senators and *equites*), the masses. **d** ~um *ferre*, to win a majority of the votes of, 'carry' (a tribe); ~u *mouere*, to remove (a man's name) from his own tribe (and, after 304 B.C., register it with one of the urban tribes where owing to their size it would count for little). **e** *pro* ~u, on behalf of the tribe, i.e. by means of or for election by tribes.

quot ~us iusserint, quot uenerint Tit. orat. 2; in alia ~u patrem, in alia filium suffragium ferre SCIP. min. orat. 7; EA NOMINA OMNIA IN TABULA, IN ALBO ATRAMENTO SCRIPTOS, PATREM ~VM COGNOMENQUE TRIBVTVM DISCRIPTO HAB(ETO) CIL 1.583.14; sortitio fit ~uum Var. R. 3.17.1; libertinos in urbanas ~us transtulit Cic. de Orat. 1.38; respondit a Romilia ~u se initium esse facturum Agr. 2.79; Claudia nunc a quo diffunditur et ~us et gens VERO. A. 7.708; quadrigariam. ~urbe diuisa. ~partes aes ~us appellauit (Seruius Tullius) Liv. 1.43.13; ~us quattuor ex nouis ciuibz additae, Stellatina Tromentina Sabatina Arniensis 6.5.8; ex quaque et triginta ~ubus 23.12.16; rusticae ~us laudatissimae PLIN. Nat. 18.13; unam uestire ~um tua candida possunt MART. 2.46.5; e campo comitia ad patres translata sunt; nam ad eam diem. quaedam. studiis ~uum fiebant Tac. Ann. 1.15; Caesar dictator illi ~ui: commendando uobis. ~SUT. Jul. 41.2; (~in fig. phr.) non ego. ~grammaticas ambire ~us et pulpita dignor (i.e. to canvass support) HOR. Ep. 1.19.40; (~transf.) interlicula tamen nigra (sc. uitis). ~potest in secunda quasi ~u esse CIL 2.3.24. **b** qui abs te ~ui aut centuriam aut aliquod beneficium. ~habent Q. Cic. Pet. 18; patronus liberto. ~um emi petierat SCAEV. dig. 32.35; ~us. ~et decurias diel et pro loco et pro iure et pro hominibus GEL. 18.7.5. **c** MART. 8.15.4; gaudent turmaeque ~usque purpureique Patres STAT. Sil. 4.1.25; imitatae. ~equitem ~us Flor. Ep. 1.22(2.6.24). **d** duas. ~us solas tulit Cic. Phil. 11.17; Faunonius ineam ~um tulit honestus quam suam, Lucei perdidit AH. 2.1; ~cum Africanus censor ~u mouebat eum centurionem de Orat. 2.72; CIL. 122; omnis. ~aerarios fecerunt et ~u mouerunt Liv. 42.10.4; V. Max. 2.4.4. **e** eum. ~pro ~u aedilem curulem renuntiauerunt CALP. hist. 27; cum. ~fieri. ~se pro ~u aedilem uideret Liv. 9.46.2; pro ~u Sex. ~L. F. Viros (primus sciuit) FRON. Agr. 129; (~cf. sense 3) QVICVMQVE COMITIA MAGISTRAT (IBVS) CREANDIS SVBROGANDIS HABEBIT IS NE QVEM EIS COMITIS PRO ~V ACCIPITO NEVE RENVTATIO CIL 1.594.3.4.18.

3 A tribe (as a unit of administration outside Rome).

uidi egomet non nullos imperitos homines. ~Athenis in numero. ~Aeropagitarum, certa ~ui, certo numero Cic. Balb. 30; (~at Lilybaeum) c. BVLTIO GRMIO. IN HONOREM GEMINI TITIANI PATRIS XII TRIB. PATRONO MERENTI CIL 10.7206; 10.7233; TRIBVLES TRIB. IOVIS AVG. 10.7237.

tribūtarius ~a ~um, a. [TRIBVTVM+~ARIVS]

1 Liable to tax or tribute; (masc. as sb.) one who pays tribute.

Asiam. ~capto Aristonico fecit ~am VELL. 2.38.5; PLIN. Nat. 12.6; in conpluribus prouinciis ~um solum per uniuersitatem populis est definitum FRON. agrim. p.2; prouincialia praedia, quorum alia stipendiaria, alia a uocamus GAIVS IUST. 2.21; ~malui ciues Romanos esse quam ~us PETR. 57.4; CVM AMPLA MANV ~ORVM A. Ep. 363.368; pro quodam ~o Gallo SUET. Aug. 40.3; (~w. gen.) filiorum paulo ante et Persarum ~is CURT. 10.2.23; illi quondam ~i Macedoniae Flor. Ep. 1.39(3.4.1).

2 (app. non-use) Concerning remuneration.

~apud illum. multum tabellas non commendaticias sed ~uas ualuisse Cic. Ver. 4.148.

tribūtum, adv. [as TRIBVTVM+~IM] In groups classified according to tribe, by tribes. ~. DISCRIPTO HAB(ETO) CIL 1.583.14; ea pecunia. ~a singulis. ~exigebatur VAR. L. 5.181; spectacula sunt ~data Cic. Mur. 72; ~et centuriatum discipulis ordinibus Flac. 15; quae fac et. ab amicis tuis concelerant et passim et ~ Q. Cic. Pd. 44; arripuit populum. ~ HOR. S. 2.1.60; Milonem. populo. ~singula milia aeris. dedisse AC. Mil. 31; (~w. ref. to the comitia tributa) quod ~ plebes iussisset Tit. 3.55.3; 7.16.7.

tributiō ~ōnis, *f.* [TRIBVO+TIO]

1 The act or process of allotting (shares), distribution.

natura partem habet duas, ~onem sui cuique et ulciscendi ius *Cic.Top.90*; hanc *lovoval* appellat Epicurus id est aequabilem ~onem *N.D.1.50*; ~o. ~it pro rata eius quod cuique debeatur *Ulp.dig.1.4.4.52.2*.

2 The payment of tax.

si quas summas propter ~ones praedii pignori nexi factas creditor soluisset *Ulp.dig.2.14.52.2*.

tributōrius ~a ~um, *a.* [TRIBVO+TORIVS] *actio* ~a, or ~a alone, A suit to extend the liability of a son or slave, who using his *peculium* has had business dealings with a third person, to the *dominus* of the slave or the son (*i.e.* his father) and to involve, if necessary, the full extent of the *peculium* (cf. *tributum*, sense 3).

~a. *actio* in patrem dominum constituta est, cum filius servus in peculiari merce sciente patre dominique negotiatur *Gaius Inst.4.72*; *PAFID.26.9.3*; neque enim potest habere locum ~a in merce dominica *Ulp.dig.1.4.3.11.7*; *1.4.4.1.2*; *PAUL.dig.1.4.1.6*.

tributum ~i, *n.* [as next]

1 A tax or levy, orig. an occasional war-tax paid by Roman citizens through the tribes, and replaced from 167 B.C. by a direct tax paid by all inhabitants of provinces with the exception of certain classes of exempted citizens (e.g. citizens of *coloniae*) as a poll-tax or tax assessed on property, etc. *b* sim. tribute paid under non-Roman administration. *c* (w. gen.) a tax (assessed on).

omnes Siculi ex censu quotannis ~a conferunt *Cic.Ver.2.131*; sumptus et ~a ciuitatum ab omnibus. tolerari aequaliter *Q. fr.1.1.25*; obdureunt. ~magis cotidie boni iuri ad uocem ~i *ad Brut.1.18.5*; tantum in aerarium pecuniae inuexit ut unus imperatoris praedia finem attulerit ~orum *Off.2.76*; portorii. et ~o plebes liberata, ut diuites conferent qui oneri ferendo essent *Liv.2.9.6*; quod eo anno duplex ~um imperaretur *23.31.1*; popina ~o gentium instruitur *Sen.Suas.6.7*; multiplex belli ~um *Sen.Ep.73.9*; quoniam. ~minus ~i est (*i.e.* on *radishes*) nullumque ibi copiosius oleum *PLIN.10.79*; gens. ~ea cum ceram in ~a Romanis praestet. *21.77*; restat Babylonia ~is frenari *STAT.1.1.40*; multos adhuc in Gallia uiuere ante ~a genitos *TAC.Hist.4.17*; ~a. ~quae uel pro praediis aut mouentibus deberi et reddi necesse est *SCAEV.DIG.33.2.32.9*; Pudelliae nomine pro eo agello ~um dependi *APUL.Apol.101*; aetatem in censendo significare necesse est, quia quibusdam aetas tribuit, ne ~o oneretur *Ulp.dig.50.15.3*; *PAUL.dig.25.1.13*; (*iron.*) praestare ~a clientes cognuntur. ~seruis *IUV.3.188*. *b* neque ~a una cum reliquis pendunt (druides) *CAES.Gal.6.14.1*; Corinthios uideo publicis equis. ~alendis orborum et uiduarum ~is fuisse quondam diligenter *Cic.Rep.2.36*. *c* ut creditor onus ~i praedii pignorat non agnosceret *PAFID.2.14.42*; *Ulp.dig.2.14.52.2*; ~o capitis (*i.e.* poll-tax) *50.15.3*; *50.15.8.7*.

2 (transf.) A contribution, offering (paid as though to a higher authority).

forsitan. ~Venus ex tota gente ~a petat *Ov.Ep.4.54*; quae. ~arbor. soli domino ferre ~a potest *Nux.86*; quae fuerant steriles ad semina terrae post noua sufficiunt, nullo mandante, ~a *MAN.4.827*; ut omnia rerum naturae pars ~um aliquod nobis conferret *Sen.Ben.4.5.2*; omnia. ad quae geminus. ~a uitae sunt *Ep.96.2*; mors ~um officiumque mortalium. est *Nat.6.32.12*; nec minore fide. ~um nobis intulerunt (*sc. other writers*) *COL.1.1.11*; Saturnalicio. ~o *MART.10.18.17.1*; *STAT.1.1.4.37*; (*w. defining gen.*) id. ut libentius facias, ad hoc pertinebit ~um huius epistulae *Sen.Ep.20.8*.

3 A sum to be paid to creditors, etc.; in ~um uocare, to call on (a *dominus*) to make a division of *peculium*.

non. totum *peculium* uenit in ~um, sed id dumtaxat, quod ex ea merce est *Ulp.dig.1.4.5.11*; placuit omnes. ~conferre oportere, quia id ~um obseruatae res (*i.e. goods saved from fission*) deberent *PAUL.dig.1.4.2.2*; ~uelut extraneus creditor. in ~um uocatur (dominus) *Ulp.dig.1.4.4.1*.

tributus ~i, *m.* [perh. next, but understood as pple. of TRIBVO]

1 A levy, tax.

~um quom imperatus est, negant pendit potis: illis quibus tributus maior penditur (*i.e. women*), pendit potius *PL.Epid.227*; cum ~um exigeretur *CATO.Hist.125*; (*cf.*) 'hic ~us', quod 'tributum' nos dicimus *GEL.13.21.19*.

2 An apportionment, allocation.

CIL.1.583.64; EX EA DIE, QVA ~VS FACTVS ERIT, APVD FORVM PALAM. ~PROSCRIBITO) *1.583.66*.

tributus ~a ~um, *a.* [TRIBVS+VTVS] Organized by tribes; *comitia* ~a, the assembly of the *plebs* at Rome (orig. *concilium plebis*), also a sim. assembly of the *populus*.

curiatis eam (*sc. potestatem*) comitis quae uos non initis confirmauit, ~a quae uestra erant sustulit *Cic.Agr.2.27*; in campo Martio septa ~is comitis marmorea sumus. ~facturi *ATH.4.17.7*; *Leg.3.45*; *MES.1.1.1*; ut plebei magistratus ~is comitis fierent *Liv.2.56.2*; *2.60.4*; *LAR.FEL.1.1.1*; *GEL.15.27.5*.

Trica ~ae, *f.* An (imaginary?) town (cf. next, sense 2).

urbes duas quae in proeberii ludicrum uertere, Apinam et ~am *PLIN.10.3.104*.

tricae ~arum, *f. pl.* [dub., cf. perh. TORQVEO]

1 A tangle of difficulties, complications, etc. ut me in ~as concitasti *PL.Per.796*; *TURP.COM.45*; putas eos non citius ~as Atellanarum quam id extricatoris? *VAR. Men.198*; quo modo illa freti publicam cladem, quo modo domesticas ~as! *Cic.Ath.10.8.9*; ut plus biennium in his ~is moretur *CAEL.Fam.8.5.2*;

2 Trifles, nonsense.

quas tu mihi ~as narras? quam tu uirginem me reposcis? *PL.Cur.613*; *MOS.572*; quid dare uelis. ~i eloquere propere oclerit. ~nummos trecentos. ~as *Rud.1323*; reliqua acroamata ~as meras esse *PETR.53.12*; sunt apinae ~aeque (*i.e. these verses*) *MART.1.4.1.7*.

tricenarius ~a ~um, *a.* [next+ARIVS] a Thirty years old. *b* *fistula* ~a, a water-pipe made from a lead sheet measuring 30 digits across (acc. *Vitr.*) or (app.) having a cross-section of 30 square digits (Fron.). *c* (see quot.).

a ~o. filio *SEN.COM.3.4.3*. *b* *Vitr.8.6.4*; *FRON. Ag.29*; *fistula* ~a: diametri [digitos] sex *III.48*. *c* denariae caerimoniae dicebantur et ~ae, quibus sacra adituri decem continuis diebus, uel triginta certis quibusdam rebus carendum erat *PAUL.Fest.p.71M*.

tricens ~ae ~a, *pl. a.* [TRIG(INTA)+ENI] FORMS: *trig-* *COL.2.14.8*

1 Thirty apiece, thirty each.

ubi ~is ac quadragenis milibus (*sc. sestertium*) admissarii aliquot uenerunt *VAR.R.2.8.3*; interualla locorum. ~placet esse. ~pedum ~um *Rhet.Her.3.32*; ut in singula conclauia. ~os lectos optime stratos. ~quaereret *Cic.Ver.4.58*; cum ~as per partis diuisa constant *MAN.2.696*; *MELA 1.55*; in eo (*i.e. each stalk*) fabae sunt non supra ~as *PLIN. Nat.18.122*; tina ~os largitur sportula nummos *MART. 10.27.3*; *TAC.Hist.5.23*; pugna diuisa in duas acies. ~is equitibus hinc et inde commissis *SUTR.1.39.3*; (*in compound num.*) ~i bini (dentes) uiris adtribuuntur *PLIN. Nat.7.71*; (annorum) centenum ~um (censi sunt) homines quattuor *7.164*; *fistula* ~um quinquem (*sc. digitorum*) *FRON. Ag.49*.

2 Taken in groups of thirty, thirty at a time, thirty on end.

condentur singula (sidera). ~asque trahent conexo tempore noctes. *MAN.3.348*; hoc. omnibus ~is diebus malum in muliere existit *PLIN. Nat.7.66*; (*in compound num.*) bis ~is annis actis sine nota *LABER.COM.109*; bis tibi ~i fuimus. ~uocati *MART.1.43.1*.

tricens (nimis) ~a ~um, *a.* [as prec.+EST-MVS] FORMS: *trig-* *GAIUS Inst.4.17b*. Thirtieth.

ut adesses die ~o *Cic.Vat.33*; hodie ~a sabbata *Hor.S. 1.9.69*; ~a summa (*i.e. the number thirty*) *MAN.4.453*; ~a lux *MART.6.7.3*; *QUINT. Inst.9.2.90*; *CIL.2.3181.26*; (*in fractions*) partem ~am defuit addito *CATO Agr.24*; pro saluie sva svorum omniy et comynis ~ae (*i.e. the staff of collectors of the duty of one-thirtieth on imports*) *CIL.3.6671.6*; (*in comp. num.*) cibus a morte tertius hic et ~us annus est *Cic.Sen.19*; legiones. ~duas, secundam et quintam ~am *GALBA Fam.10.30.1*; miliarium ~um sextum *FRON. Ag.7*; librum. ~us octauus et tricesimus nonus *GEL. 13.10.2*; (*cf.*) bis iam paene tibi consul ~us instat (*i.e. you are nearly sixty*) *MART.1.15.3*.

tricens, **tricens**: see TREC.

triceps ~capitis, *a.* [TRES+CEPS²] FORMS: ~cepit- *CIL.1.2520.13*. Having three heads.

b (transf.) having three forms.

Cic.Orat.159; ~ceps. ~Cerberus *Tusc.1.1.10*; ~ceps Hecate *Ov.Met.7.194*; *SEN.Oed.581*; ad canem ~cepitem ducendum *Hvg.Fab.79.3*; *Fro.Aur.1.p.10(65N)*. ~lacum Curtium a Curtio dictum constat, et de eo ~ceps historia *VAR.L. 5.148*.

tricessis, indecl. *m.* [TRIG(INTA)+AS] A coin worth thirty 'asses'.

VAR.L.5.170.

trichalcum ~i, *n.* [Gk. *τρίχαλκον*] A Greek coin worth three *chalci*.

quadrantes. ~obolorum, quae alii *dichalca*, nonnulli ~a dicunt *Vitr.3.1.7*.

trichiās ~ae, *m.* [Gk. *τρίχιας*] A sardine, or sim. fish.

PLIN.Nat.9.52; ~as bis anno parit *9.162*.

trichila ~ae, *f.* Also **tricia**, **triclea**. [unkn.] A summer-house or sim. building.

in castris Pompei. ~as structas *CAES.Civ.3.96.1*; *MEN-SAM QVADRATAM* IN TRICHL. ~POSERVNT *GEL.6.10237.3*; dependens ~is (*cod. nichili*). ~cucumis *COL.10.378*; qui (cucumis) sub ~a manantem repit ad undam *10.394.3* ~ia (*cod. triaclia*) umbrosis frigida harundinibus *Copa.8*; *GEL.6.29394.8*; *14.1636.2.13*. *Y COMMVNE EST PTVEVM ET ITER AD ~EAM CIL.6.29959.3*.

trichitis ~idis, *f.* [Gk. *τρίχίτις*] A form of alum.

concreti aluminis unum genus *σχιστόν* appellat Graeci, in capillamenta quaedam canescencia dehiscens, unde quidam ~itim potius appellauere *PLIN.Nat.35.186*.

trichomanes, *n.* [Gk. *τρίχομανές*] A kind of fern, maidenhair spleenwort, *Asplenium trichomanes*.

PLIN.Nat.22.63; *27.138*.

trichōrum ~i, *n.* [Gk. *τρίχωρον*] (app.) Any one of three blocks together forming a house or other building.

partitis distantia tecta ~is *STAT.Silv.1.3.58*.

trichrūs, *f.* [cf. Gk. *τρίχρως* 'three-coloured'] (perh.) A specimen of ore consisting of parts of magnetite, haemetite, and limonite.

~ ex Africa uenit, nigra, sed tres sucus reddit, ab radice nigrum, medio sanguineum, summo ochrum *PLIN.Nat. 37.183*.

triciē(n)s, *adv.* [TRIG(INTA)+IENS] On thirty occasions, thirty times; (in multiplication) thirty times; *sestertium* ~ or sim., 3,000,000 sesterces.

Ingaunis Liguriibus. ~agro ~ dato *PLIN.Nat.3.46*; supremas tibi ~ in anno signanti tabulas *MART.5.39.1*; ~ cum hoste confixit *SUTR.Ves.4.1*; ~ tricenii sunt pcccc *COL.5.2.10*; (*w. ellipsis of centena milia*) ~ nonaginta triginta septem milia et passus quingenti (*i.e. 3,937,500 paces*) *Vitr.1.6.9*; ~hereditas ad HS facile ~ uenit *Cic.Ver.2.35*; cur. ~P. Crassi filia posset habere. ~aeris milliēns. ~mea ~ non posset *Rep.3.17*; pecuniae in aerarium tulerunt sestertium ~ *Liv.28.9.16*; ~ soldum *MART.4.37.4*; populo et plebi quadringentis ~ quinquies. ~nummum. ~dedit *TAC. Ann.1.8*.

tricornis ~a ~um, *a.* [Gk. *τρίκινος*] Attenuated, meagre.

quod tunc quaestus ~us erat, nunc est uber *VAR.Men.159*.

triclea, **tricia**: see TRICHILA.

triclīniarchēs ~ae, *m.* [Gk. *τρικλινίαρχης*] FORMS: ~us (nom. sg.) *CIL.6.9083.5*. A steward responsible for the arrangements in the dining-room.

~es expectectus lucernis occidentibus oleum infuderat *PETR.22.6*; *THEOPREPEN AVG LIB.~AM CIL.3.536.13*; *6.1884.3*; *11.3612.1*.

triclīniāris ~is ~e, *a.* Also ~nāris. [next+ARIS] Of or belonging to the dining-room. *b* (neut. pl. as sb.) loose covers for dining-couches; dining-rooms.

cum (lectos habemus) ad ~em gradum, non item ad cubicularem *VAR.L.8.32*; ~is, Melicas, Calenas obbas *Men. 114*; lectos ~es tres *PLIN.Nat.37.14*; *Hvg.Fab.274.1*. *β* mappas ~is *VAR.L.9.47*; uestimenta. *~a* LABEO *dig. 33.5.20*. *b* ~ia Babylonica *PLIN.Nat.8.196*. *β* quae purpura quis non iam ~ia facit? *NEP.in PLIN.Nat.9.137*; ~ ut spectent sua aestiua ~ia ad frigus *VAR.R.1.13.7*.

triclīnium ~(i)l, *n.* [Gk. *τρικλίνιον*] FORMS and ORTHOG.: *triclī-* *VAR.R.3.13.3*; *trichil-* *CIL.4.5244.9.4971.4*. *14.375.17*.

1 An arrangement of couches on three sides of a central table for the purposes of dining.

ibi erat locus excoelsus ubi ~io posito cenabamus *VAR.R. 3.13.3*; cum. ~in ~io quod in foro Aetnae strauerat recubisset *Cic.Ver.3.61*; hostiae. ~imolabantur, ~is stratis fora templaque occupabantur *HIRT.Gal.8.51.3*; ipsi (oculi) ~ sunt ita longi et lati uti duo ~ia. ~inter se spectantia possint esse conlocata *Vitr.6.3.10*; cum toto foro strata ~ia essent *Liv.39.46.3*; duo tantum ~ia Romae fuisse argentea *PLIN.Nat.33.146*; strata. non unas cingant ~ia Balas *MART.10.14(13).3*.

2 A dining-room.

utrobi cenaturi estis, hicine an in ~io? *NAEV.COM.81*; ante fores. et ~ilimina *LUCIL.1107*; hiberna ~ia et aestiua non item ualuata ac fenestrata facinus *VAR.L.8.29*; uilla ita completa a militibus est ut uix ~ium ubi cenaturus ipse Caesar esset uacaret *Cic.Ath.13.52.1*; in ~io coam, in cubiculo nolam *Cic.Orat.23*; compluuiia. ~erecta non obstant luminibus ~iorum *Vitr.6.3.2*; ~ia templis concertant *MEL.5.291*; adeo totum ~ium familia occupauerat *PETR.70.11*; ~ium satis pulchrum in litus excurrit *PLIN. Ep.2.17.3*; flagrant ~io ex conceptu camini *Sen.V.4.8.2*; eas (sc. sorores). ~pulcherrime ~io miris. ~tuccetis oblectat *APUL.Met.5.15*; *VT. DECVR(IONES). PVBLICE IN ~IS SVIS EPVLENTVR CIL.14.2793.8*.

tricō ~ōnis, *m.* [TRICAE+O¹] (app.) One who practises evasion, a twister.

magnus fuit ~o nummarius, soluere nulli lentus *LUCIL. 414*; nec mihi amator hoc opus nec ~one uadato *416*.

triccocum ~i, *n.* [Gk. *τρίκοκκον*] A heliotropic plant, *Chrozophora tinctoria*.

PLIN.Nat.22.58.

tricolūm ~i, *n.* [Gk. *τρίκωλον*] (rhet.) A sentence made up of three balancing members.

SEN.COM.2.12; in ~is. curamus, ut numerus constet, non curamus, an sensus *9.2.27*.

tricolor ~ārī, *intr.* [TRICAE+O³] To behave in an evasive manner, shuffle.

Pubilius tecum ~atus est *Cic.Ath.14.19.4*; Vettienum accusat (~atur scilicet ut monetalis) *15.13.5*; si operario ~andi potestas lat *COL.11.1.16*.

tricornis ~a ~um, *a.* [TRI+CORIVM+VS] Having three hides (i.e. very thick-skinned).

at libertinus, ~us, Syrus ipse, at mastigias *LUCIL. 669*.

tricornis ~is ~e, *a.* [TRI+CORIVM+IS] Having three horns.

Indicos boues unicornes ~esque *PLIN.Nat.8.72*.

tricornor ~ris, *a.* [TRI-+CORPVS] Having three bodies.

forma ~ris umbrae (*i.e.* Geryon) VERG.A.6.289; Geryonae ~ris SIL.3.422; 13.201.

tricōsus ~a ~um, *a.* [TRICAE+OSVS] Given to trickery, shifty.
~us bouinatorque LUCIL.417.

tricuspis ~idis, *a.* [TRI-+CVSPIS] Having three prongs.
posito. ~ide telo mulcet aquas rector pelagi Ov.Met. 1.330.

tridacnus ~a ~um, *a.* [Gk. τριδάκνως] Requiring three bites.

(ostrea) ~a appellatur, tantae amplitudinis intellegi cupiens, ut ter mordenda essent PLIN.Nat.32.63.

tridens ~ntis, *a.* [TRI-+DENS] Having three prongs (in quot., of the beak of a ship).
b (masc. as sb.) a three-pronged spear (used in fishing, also as the weapon of a *retiararius*).
conuulsum remis rostrisque ~ntibus aequor VERG.A. 5.143; pinus. ~spumans uomit aere ~nti V.F.L.1.688.
b saepiarum generi mares. ~constantiae. maioris. percussae ~ntes feminae auxiliantur PLIN.Nat.9.84; aegre. ~multis ~ntibus confici potuit (polypus) 9.92;—(associated with Neptune) tellus percussa ~nti VERG.G.1.12; A.1.138; Lerna pulsa ~nte palus PROP.2.6.48; Ov.Met.1.283; aequorei rector. ~neptis LUCIL.4.111; ~ntis regna V.F.L.1.615; STAT.1.7.255; JUV.13.81;—Hermes aequoreo minax ~nte MART.5.24.12; JUV.8.203.

tridentifer ~era ~crum, *a.* [prec.+FER] Carrying a trident (in quot., masc. as sb.).
regna. ~sortite ~er undae (*i.e.* Neptune) Ov.Met.8.596.

tridentiger ~era ~crum, *a.* [TRIDENS+GER] Carrying a trident.
~ero tumidi genitore profundi (*i.e.* Neptune) Ov.Met. 11.202.

Tridentinus ~a ~um, *a.* A name given to the eastern part of the Rhaetian Alps around the city of Tridentum (mod. Trento).
ex ~is Alpibus PLIN.Nat.3.121; ~is iugis FLOR.Eph. 5.38(3.12); AMP.45.2.

tridentipotens ~ntis, *a.* [TRIDENS+POTENS] Wielding power with the trident.
diue ~ns (*i.e.* Neptune) SIL.15.159.

triduānus ~a ~um, *a.* [next+ANVS] Lasting three days.
munus gladiatorum ~i spectaculi pollicitus APUL.Met. 10.18.

triduūm ~ī, *n.* [TRI-+*diuom, cf. DIES] A period of three days. **b** ~o, in the space of three days; ~o prius, post, etc., three days before, after; ~o quo, intra ~um quam (w. cl.) within three days of (doing something, something happening). **c** a series of three (specified) days.

hospes nullus, quin, ubi ~om continuum fuerit, iam odiosus siet PL.Mit.742; nunquam hic ~om unum desitum est, potiar Mos.958; uelim paulisper te opperiri. ~ quantisper? ~ non plus ~um CAECIL.COM.52; biduist aut ~i haec sollicitudo TER.A.440; ut ~o hoc perpetuo. ~ electo nequeat surgere AD.500; unguito totas (oues), sinito biduum aut ~um. considerat CATO Agr.96.1; AD.Triumph.27(CIL 1.583.61; nos in castra properabamus quae aberant ~i 1.583.61; ipse ~o intermisso. ~sequi coepit CAES.Gal. 1.26.6; cum ~um recessit (luna) ab sole VITR.9.2.3; ludos funebres per ~um. in foro derunt LIV.23.30.15; unum ~. dulcius, sed ita ut inuicem biduo ~oue modo aqua, modo id bibatur CELS.2.1.13; contenti sunt. ~suffire unum id. continuo ~o PLIN.Nat.17.264; neque se plus ~i finire affusae TAC.Ann.15.16; APUL.Met.9.40. **b** neminem esse qui possit biduo aut summum ~o pcc milia passuum ambulare CIC.Quint.78; quid prodest mihi tam macer libellus. ~si totus tibi ~o legatur? MART.2.6.12; agellum. ~solus uno asello. ~o exarabas APUL.Apol.23;—~o prius praediunt quo die essuri sient PL.Truc.337; dederam ~o ante pueris. litteras ad te CIC.Fam.6.20.1; ut ~o post frequens senatus. ~adesset LIV.28.9;—intra ~um quam oppugnare coeperat receptam (Mutinam). colonis restituit LIV.41.16.8;—~o quo mortuus fuerit POMFON.dig.30.12.1. **c** tutius est, ut hoc ipso ordine utamur, tria remedia. ~per ~um, id est tertio die et quinto et septimo temptare CELS. 3.14.2.

triennis ~is ~e, *a.* [TRI-+ANNVS+IS] Marking a three-year period; (neut. pl. as sb.) a triennial (i.e. recurring in alternate years) observance.

dicito illos tibi annua, bienni, ~i die debere (pecuniam) SEN.Suas.1.7;—celebrant repetita ~ia bacchae Ov.Met. 9.642.

triennium ~i, *n.* [as prec.+IVM] A period of three years. **b** ~io ante, post (adv. or prop.), three years before, after; also ante, post ~ium.

~ium qui iam hinc abest PL.Mos.79; ~i fructum amittes CATO Agr.5.6; ~ium fere fuit uis sine armis CIC.Brut.308; eius modi totum ius. ~fuit in Sicilia per ~ium Verre praefore VER.2.31; multis locis Germaniae ~ium uagati CAES.Gal. 4.4.1; Nep.Han.3.2; ~io deinde nec certa pax nec bellum fuit LIV.2.21.1; quod inbelles ~ium. ~fuit 4.20.9; indutiae datae. ~Aquis ~ii 4.35.2; post Orestis interitum filii eius

~regnaure ~io VELL.1.1.4; QUINT.Inst.1.1.16; scilicet medio ~io defuerat tempus subeundi iudicium TAC.Ann. 6.23; Agrippina Drusilla Liulla, continuo ~io natae SUET. Cal.7; meus. ~consobrinus, tantulo ~io maior in aetate APUL.Met.4.26. **b** ~io post. aduenio domum PL.Mos. 440; ~io post mortem Oppianici CIC.Clu.181; ~io ante legitimum tempus magistratus petere Phil.5.52; qui ~io ante consul. fuerat LIV.30.2.33;—post ~ium. deuouit se CIC.Div.1.51; ante ~ium quam Cassius. theatrum facere instituit VELL.1.15.3; ULP.dig.33.1.3.5.

triens ~ntis, *m.* [TRES]

1 A third part (of a given quantity); *ex (in) ~nte esse*, to have a share of one third (in an estate, partnership, etc.). **b** a rate of interest of $\frac{1}{3}$ per cent (per month).

cum sciemus quantum quasi sit in trientis ~nte CIC.Au. 7.8.3; ~si die quincunce remota est uncia, quid superat? ~ns HOK.Ars 328; is numerus (sc. sex) habet. ~ntes duo (*i.e.* third parts whose value is two) VITR.3.1.6; Lanigeri sidus ~horam surgens eiusque ~ntem occupat MAN.3.280; ingeri ~ntem COL.5.2.2; in uino. ~si decoquantur (bacae) ita ut ~ns ex hemina supersit PLIN.Nat.23.133; modulum habet diametri digitum unum et ~ntem digiti FRON.Ag.26; MAECIAN.Aur.2; si. ~ntem hereditatis possiderem ULP.dig.5.4.1.4; 28.5.1(50).2;—Dolabellam uideo Luliae testamento cum duobus coheredibus esse in ~nte CIC.Au.7.8.3; Caesar, opinor, ex uncia. ~sed Lepta ex ~nte 13.48.1; ut tu ex ~nte socius esses, ego ex besse PROC.dig.17.2.76; SUET.Aug. 101.2. **b** facinus ex ~nte. factum erat bessibus CIC.Au. 4.15.7; praestabit usuras aut quincunces aut ~ntes ULP. dig.26.7.7.10; ad usuras ~ntes eius summae. ~colligendas PAUL.dig.35.2.3.2.

2 The third part of an as: **a** (as a unit of money; also) a coin of that value. **b** (as a unit of weight); ~ns tertius: (see quot.).

a sextans ab eo quod sexta pars assis, ut. ~ns quod tertia pars VAR.L.5.171; cum. legem frumentariam de semissibus et ~ntibus (*i.e.* five-sixths of an as) laturus esset RHET.Her.1.21; CIC.Sest.55; VITR.22.10.7;—habet ~ntem sacrum. quem ferunt alias creuisse alias decreuisse uideri MES.Hist.1; in ~nte. ~et quadrante rates (*i.e.* the design of a ship) PLIN.Nat.33.45; ~ntem aereum 34.137; nec habet quem porrigat ero ~ntem (*i.e.* to Charon) JUV.3.267. **b** ponderibus iustus fac sit utrinque ~ns Ov.Met.86; ceriae, Hammondia thymiamatis ~ntes CELS.5.18.10; ~ntem. ~medicaminis in binas amphoras miscere solitus sum COL. 12.20.7; PLIN.Nat.18.66; apii seminis pondo ~ntem LARG. 52;—~ntem tertium pondo. ~significare ait Cicius. ~duas libras pondo et ~ntem FEST.p.363M.

3 A drinking-vessel holding one-third of a sextarius, or its contents.

cum fuerit multis exacta ~ntibus hora PROP.3.10.29; tremor inter una subit calidumque ~ntem excutit e manibus PERS.3.100; denso cum iaceam ~nte blaesus MART.9.87.2; cum potes amethystinos ~ntes 10.49.1; misce dimidios, puer, ~ntes (*i.e.* half of wine, half of water) IL.6.9.

4 A beam one-third of a pes (approx. 10 cm.) thick.

cum ~ntes a bubus ducentur VITR.10.2.12.

trientābulum ~ī, *n.* [prec.+BVLVM] Land assigned to those who had lent money to the Roman state, in lieu of a third part of the debt owed them.

CIL.1.585.31; ~um. ~is ager, quia pro tertia parte pecuniae data erat, appellatur LIV.31.13.9.

trientālis ~is ~e, *a.* [TRIENS+ALIS] Measuring one-third of a foot (pes).

de materia ~i VITR.10.2.11; foliis ~ibus PLIN.Nat.27.34.

triērarchus ~ī, *m.* [Gk. τριέρραρχος] A commander of a trireme.

cum esset ~us et Verrem. ~prosequeretur CIC.Ver.1.52; ~is ET REMIGIBUS QUI MILITAUERUNT IN CLASSE QVAE EST MISERI CIL.10.769.3; TAC.Ann.14.8; JAVOL.dig.36.1.48(46); SUET.Nero 34.2;—(w. gen.) ~um Liburnicarum ibi nauium TAC.Hist.2.16; nauarchos et ~os classium ULP.dig.37.13.1.1; ~o LIBVRNAR NILI EXACTO CIL.8.2102.2.

triērīs ~is ~e, *a.* [Gk. τριέρης] Having oars or rowers arranged in threes; (fem. as sb.) a trireme.

nauis ~is B.Afr.44.2;—dorso fluctus ~is adaequata SAL. Hist.inc.11; in ~em. ~ascendit NEP.Alc.4.3; FJKA 3.132.6; DE ~E TRIPTOLEMO CIL.9.41.8.

trietēricus ~a ~um, *a.* [Gk. τριετηρικός] Of or belonging to a *trietēris* (sense 2); (neut. pl. as sb.) triennial rites. **b** (of objects) used in such observances.

ubi auditio stimulant ~a Baccho orgia VERG.A.4.302; sacra. ~a Bacchi Ov.Met.6.587; V.F.L.2.623; non haec ~a uobis nox. uenit STAT.Theb.2.661; HYG.Fab.131.2;—Edono referens ~a Baccho Ov.Rem.593; Delphica ~referunt ~a Bacchoe LUC.5.74. **b** ~a reddunt aera sonum V.F.L.2.259.

trietēris ~idis or ~idos, *f.* [Gk. τριετηρίς]

1 A period of three years.

sex mihi de prima derant ~ide menses MART.7.96.3; bis ~ide iuncta (*i.e.* six years on end) 9.84.9; necetere temptabat ~cum tribus Eleis unam ~ida lustris STAT.Silv.2.6.72; MILITIA INSIGNI RAPTVS ~IDE SEXTA CIL.3.8376a.

2 A triennial celebration (i.e. one recurring in alternate years), esp. that associated with Bacchus.

(Dionysus) natum. ~Thyone, a quo ~ides constitutae putantur CIC.N.D.3.58; atra. ~is STAT.Theb.4.723; 7.93; insaniae maculant ~ida matres 9.480; SIL.4.776.

trifāriam, *adv.* [TRI-+FARIAM] So as to make a threefold division, in three ways, into three parts, under three headings, etc.

ita ~re bello bene gesta LIV.2.31.7; imbres continui campis omnibus inundatis cum intercessissent ~ exercitum 8.24.7; 26.41.20; ~ diuino agmine FLOR.Eph.2.33(4.12.54); epulas ~.dispertiebat, in iantacula et prandia et cenas SUET.Vit.13.1; causam morborum omnium ~ percenset APUL.Apol.49; Plato omnem naturam rerum. ~ diuisit SOC.1; ~ PRETIA DEDVCANTVR (*sc.* gladiatorum) CIL 2.6278.53.

trifāriē, *adv.* [TRI-+FARIVS+~E] = prec.

quaecumque regio quae inter arcticum et aestiuum finem collocata est ea diuiditur ~ HYG.Astr.1.8.

trifaucis ~is ~e, *a.* [TRI-+FAVCS+~IS] Having three throats; (of sound) issuing from three throats (in quot., w. ref. to Cerberus).

forma. ~i personat. lacrimosae ianitor aulae SIL.2.551;—latratu. ~i VERG.A.6.417.

trifax ~ācis, [unkn.] A catapult missile (acc. PAUL.Fest.p.367M three cubits in length).
paries percussus ~aci ENN.Ann.534; GEL.10.25.2.

trifer ~era ~erum, *a.* [TRI-+FER] Yielding three crops (a year).

in Ceo insula caprifici ~erae sunt PLIN.Nat.16.114; ~era est et cypressus 16.115; (*w. gen. of respect*) serendae sunt (*fici*). ~biferate et ~erae Rosculi COL.5.10.11; (*w. abst. noun*) quarundam (ficorum) ~ero prouentu PLIN.Nat.15.71.

trifidus ~a ~um, *a.* [TRI-+FINDO+~VS] Divided to form three prongs, branches, etc.

~a. flamma Ov.Met.2.325; serpens. ~am. linguam exertat SEX.Med.687; ~a. hasta (*i.e.* trident) V.F.L.1.641; ~am. pinum (*i.e.* torch) STAT.Theb.4.380; ~i. rostri (*sc.* of a ship) SIL.6.358; (*transf. ep.*) ~o. lingua micat motu SIL. 6.222;—(*of roads*) Thebis procul Phocaea ~as regio qua scindit uias SEN.Oed.772; (*cf.*) ~ae. in Phocidos arto STAT. Theb.1.64.

trifilis ~is ~c, *a.* [TRI-+FILVM+~IS] Having three strands of hair.
caluam ~em MART.6.74.2.

trifiniūm ~i, *n.* Also ~ia ~iae, *f.* [TRI-+FINIS+~IVM] A point at which three boundaries meet.

FRON.agrim.p.4; in ~ium, id est in eum locum quena tres possessores adstringebant SIC.FL.agrim.p.105; CIL 2.2349. **3** quotiens a ~ia aut quadriūnia (aut ex quolibet alio finis loco in excipiente terminum rectura dirigit AGEN.agrim. p. 29.

Trifolinus ~a ~um, *a.* Of or belonging to the district of Trifolium near Naples; (esp. of the vines grown there).

te ~us ager fecundis uitibus implet JUV.9.56;—PLIN.Nat. 14.69; MART.13.114.1.

trifolium ~i, *n.* [TRI-+FOLIVM] A plant of the genus *Trifolium*, clover, or a plant resembling this by the division of its leaf into three leaflets. **b** ~ium acutum, montanum = ASPHALTUM.

CELS.5.27.7; COL.2.2.20; ~ium, herba pratensis, quercus ~frumentarii soli notae PLIN.Nat.18.34; serpentes. ~num. quam in ~io aspicit 21.152; prata. ~gemmea ~ium. ~alunt PLIN.Ep.5.6.11. **b** idcirco Graeci eam δωδμήλειον appellant, nostri autem propter figuram uocant acutum ~ium COL.6.172; ~ium acutum, quod δωδμήλειον Graeci appellant LARG.163; 165; 177; COL.6.17.2.

triformis ~is ~c, *a.* [TRI-+FORMA+~IS] Having, containing, composed of, etc., three forms.

(of the goddess having the three aspects of Luna, Diana, and Hecate) diua ~is HOR.Carm.3.22.4; Ov.Met.7.94; Hecate ~is SEN.Med.7; SIL.1.119; (*cf.* by association with Hecate) Proserpina ~ifacie laruales impetus comprimens APUL.Met. 11.2;—(of the three-bodied Geryon) SEN.Ag.841; pastor ~is hitoris Tartessii HER.F.232;—(of the three-headed Cerberus) ~is. ~canis HER.O.1202; Lethes. ~is ianitor STAT.Theb. 2.53; (*of the Chimera as composed of lion, snake, and goat*) ~i. Chimera HOR.Carm.1.27.23;—(of the universe) Iuppiter aeres temperat aetherias et mundi regna ~is Ov.Met. 15.859.

trifur ~ris, *m.* [TRI-+FVR (nonce-wd.)] One who is triply a thief.
non fur, sed ~r PL.Aul.633.

trifurcifer ~eri, *m.* [TRI-+FVRCIFER] One who is triply a felon.
tun. ~me utiuperas? fur ~ etiam fur, ~er PL.Aul.3.26; Rud.734.

trifurcus ~a ~um, *a.* [TRI-+FVRCA+~VS] Having three forks or branches.

(arbusculum) ~am maxime ponito COL.5.10.7; sureuli sint bifurci uel ~i 5.11.3; Arb.20.2.

trigae ~ārum, *f. pl.* Also sg. [TRI-+~iga (cf. BIGAE)] A team of three chariot-horses.
VAR.L.8.55; ULP.dig.21.1.38.14; CIL 6.10047.b.5.

trigarium ~i, *n.* [prec.+~ARIVM] A course for the training and exercise of chariot-horses; (spec.) one in the ninth region of the city of Rome.

ne equos quidem in ~is ullos uernaculis praeferunt PLIN. Nat.37.202; REQVIESCVNT RELIQUIAE ~i SOLO PER QVO FVI

trigarius ~i, m. [TRIGA+-ARIVS] The driver of a three-horse chariot.
nullius histriionum eorumque ~ii comitator egressus in publico erat PLIN.Nat.29.9.

trigeminō ~āre, *tr.* [TRI+GEMINO] To multiply by three, treble.
quae ratio sit herba geminandi et interdum ~andi FRO. *Aur.2.p.52* (139N).

trigeminus ~a ~um, *a.* [TRI+GEMINVS] FORMS: *treg-* PAUL.dig.5.4.3.

1 Born as one of triplets; (as sb.) a triplet.
tibi sunt gemini et ~i, si te bene habes, filii PL.Mil.717; ~i fratres LIV.1.24.1; ~Fast.Cos.Cap.3(CIL 1.p.16); ~orum matres COL.3.8.1; Horatius ~us AMF.20.1; (of goats) parit (capra). .frequentet duos, non nunquam ~os COL.7.6.7; (as title of a comedy) idem Plautus in ~is. .dicit GEL.6(7).9.7.

2 Forming a set of three, threefold, triple.
b porta ~a, a gateway at Rome with three arches, situated between the Aventine Hill and the river.

Horatius. ~a spolia prae se gerens LIV.1.26.2; ~ae victoriae triplicem triumphum 6.7.4; custodem Stygis ~a. .colla lactantem SEN.Ag.14; ~a. .uia (i.e. branching in three directions) Oed.278; earum pecudum quae ~o partu commendantur COL.3.10.17; quorundam (pomorum) natura ~a: corpus est, dein lignum rursusque semen in ligno PLIN.Nat.15.114; uerba. .illa. ~a. .decepit, fefellit, induxit GEL.13.25(24).22; ~o corpori Geryonis APUL.Met.3.19; crispante brachio ~os lactus 11.4. **b** ire extra portam ~am ad sacrum licet PL.Cap.90; porticum unam extra portam ~am. .perdixerunt LIV.3.10.12; 41.27.8; V.MAX.4.7.2; PLIN.Nat.18.15; FRO.Nat.5.

trigemmis ~is ~e, *a.* [TRI+GEMMA+IS] Having three buds or eyes.

uliginosi campi situs patitur etiam (malleolum) ~em COL.3.19.2; uocantur. .(malleoli) recisi nec intortii ~es PLIN.Nat.17.156.

trigēni, trigēsimus: see TRIC-.

trigintā, indecl. a. [TRES+GINTA] Thirty.
quanti? ~—, ~talentis? — μὲν τὸν Ἀπόλλω, sed minis PL.Mos.973; ~. .in nauti fui TER.Hec.421; ~ iussu tyrannorum Cic.Tusc.1.96; sus ~ caputim fetus enixa VERG.A.3.391; ~ duplicat partes MAN.2.328; SUTR.CAL.58.3; APUL.Apol.89; (w. numero) pisces ~ numero LUCIL.167; (~in comp. num.) radices trium et ~ cubitorum VAR.R.1.37.5; nongenta ~ septem milia VITR.1.6.9; ex quinque ~o ~ tribubus LIV.23.12.16; ~ mihi quattuorque menses tecum. .fuere MART.12.34.1; personas. ~ duo trinepos complet PAUL.dig.38.10.17.

trigintāuiri ~um, *m. pl.* [prec.+VIR] A body of thirty *decuriones* (in quot., at Castrimoenium in Latium).
EX DECRETO ~VM CIL 14.2438.2.

triglitris ~idis, *f.* [Gk. *τριγλίτρίς*] A precious stone having the colour of a mullet.
PLIN.Nat.37.187.

triglyphus ~i, *m.* [Gk. *τρίγλυφος*] (archit.) A tablet adorned with three vertical grooves, repeated at regular intervals along a frieze, triglyph.
VITR.1.2.4; 4.1.2; metopae quae sunt inter ~os 4.3.5.

trigōn ~ōnis or ~ōnos, *m.* [Gk. *τρίγων*] A ball-game played by three players standing to form a triangle; (app.) the ball used for this game.

fugio campum lusumque ~onem HOR.S.1.6.126; palmam tibi de ~one nudo unctae det fauor arbitri coronae MART.7.72.9; ~ seu lentum ceroma teris tepidum ~ona 4.19.5; captabit tepidum dextra laeuoque ~onem, imputet acceptas ut tibi saepe pilas 12.82.3.

trigōnālis ~is ~e, *a.* [prec.+ALIS] *pila* ~is, A ball used in the game of *trigon*.
MART.14.46.

trigōnium ~i, *n.* [as next] A triangle.
esse schema ~i mundo VITR.6.1.5; 10.15.1.

trigōnum ~i, *n.* [next] FORMS: ~i (nom. pl., app. masc.) NIPS.grom.p.290La(s.v.1). A three-sided figure, triangle; a triangular piece.
b a triangular pill or tablet. **c** = TRIGON.
ita sitae stellae ut ternae ~a faciant VAR.L.7.75; uti diuidantur duo ~a aequa magnitudine VITR.9.p.5; facientes. ~um paribus lateribus 9.4.6; (signa) coniuncta ~o MAN.4.81T; ternas nubes in ~um statuto COL.5.10.13; de recti quidam anguli ~is, sed fastigii paribus APUL.P.1.7; (as the name of a constellation) MAN.1.615; ~ita fricentur (pauimenta) uti. .nulli gradus in scutulis aut ~is. .extant VITR.7.1.4. **b** s PL BASILI ~VM AD AS(pitridines) CIL 13.10021.68d. **c** ~um cum ludet LUCIL.1134.

trigōnus ~a ~um, *a.* [Gk. *τρίγωνος*] FORMS: ~oe (nom. pl. fem., codd. ~os, etc.) VITR.5.6.8. Having three angles, triangular; (of points) standing in a triangular relationship to each other.

machinae sunt in his locis (i.e. on the stage) uersatiles ~oe VITR.5.6.8; ~signa ~a MAN.2.276; partis non seruant illa (signa) ~as 2.319; 2.674.

trihēmitonion ~ii, *n.* [Gk. *τρίημιτόνιον*] An interval of three semitones.

a Marte deinde ad solem ter tantum esse quantum a polo ad Saturnum, hoc est ~ion HYG.GR.agrim.p.148.

trilaterus ~a ~um, *a.* [TRI+LATVS+VS] Having three sides, triliteral.

~a forma est trium laterum totidemque angulorum ex duobus rectis lineis et una circumferenti, uel ex duobus circumferentibus et una recta BALB.grom.p.105La; p.106 La.

trilibris ~is ~e, *a.* [TRI+LIBRA+IS] That weighs three pounds.

~em mullum HOR.S.2.2.33.

trilinguis ~is ~e, *a.* [TRI+LINGVA+IS]

1 That has three tongues.

Cerberus. ~i ore pedes tetigitque crura HOR.Carm.2.19.31; 3.11.20; (cf.) cantu. ~i (i.e. heard in her three aspects) ipsam (sc. Hecaten). .cogam compescere tauros V.FL.7.184.

2 That speaks three languages, trilingual.

Siculi ~es APUL.Met.11.5.

trilix ~icis, *a.* [TRI+LIX (LICIVM)] Having a triple thread.

loricam consertam hamis auroque ~icem VERG.A.3.467; V.FL.3.199; uellera consumunt Pataunae (tunicae) multa ~ices MART.14.143.1; SIL.2.401.

trilongus ~a ~um, *a.* [TRI+LONGVS] (pros.) Consisting of three long syllables.

hic (pes) ~us tunc sonabit, quando Romanos loquor MAUR.1401.

trimātus ~ūs, *m.* [TRIMVS+ATVS] The age of three years.

is (sc. stallion). .admissurae post ~um. .idoneus est COL.6.27.9; submouebimus. .ueteres (sc. hens), id est, quae ~um excoesserunt 8.5.24; colores fundere incipit (pauo) in ~um PLIN.Nat.10.44; non ferunt (sorui) ante ~um 15.85; pabulum utilis est (sc. lucerne) usque ad ~um 18.147; uita longissima uiolae albae ~u 21.69; PHOSPHORVS OBIT IN ~V CIL 6.24167; 11.1461.3.

trimembris ~is ~e, *a.* [TRI+MEMBRVM+IS] Having three bodies or members.

HYG.Fab.pr.41; Geryonem. .~em uno telo interfecit 30.11; 151.2; (humorously, of three companions) GERYONES ~ES AERVS SENOS COMPENDIARVNT CIL 4.2440.

trime(n)stris ~is ~e, *a.* [TRI+menstr(MENSIS)+IS]

1 (of crops) Ripening in three months (i.e. spring-sown); (neut. pl. as sb.) 'three-month' crops.

(triticum) ~e quo in loco sementim maturam facere non potueris. .seri oportet CATO Agr.35.2; ~is faba COL.2.10.9; ~ibus consummatu sationibus 12.4.1; ~em fructum PLIN.Nat.18.120; bibitur (absinthium marinum). .in farinae ~is sorditione dilutum PLIN.Nat.27.53; ~colles pinguis soli peracta satione ~um mense Martio. .proscindendi sunt COL.2.4.9; 11.2.20; ~la serantur, uites putentur PLIN.Nat.18.240.

2 Three months old.

~es cum sint facti (haedi) VAR.R.2.3.8; 2.4.21; magnitudine uituli ~is PLIN.Nat.10.179.

3 A Lasting for three months. **b** acting (in a particular way) for three months.

a indutias a Lacone petiuit. .easque impetravit ~is NEP. Ag.2.3; Arcades, quorum anni ~es fuerit PLIN.Nat.7.155; concipere. .~ispatio 37.163. **b** (aues) ~is (i.e. remaining for three months) ut turdi, turtures PLIN.Nat.10.73; Quinto Maximo suffecto ~ique consule SUTR.Jul.80.2.

trimetrus ~a ~um, *a.* Also ~os. [Gk. *τρίμετρος*] (pros.) Having three metra; (masc. as sb.) a verse containing three metra.

~i uersus pars ultima QUINT.Inst.9.4.71; 10.1.99; ~is accrescere iussit nomen iambis HOR.Ars 252; ~um et senarium promiscuo dicere licet sex enim pedes, tres percussiones habet QUINT.Inst.9.4.75; et Anacreontium colon officies, et si uelis ~on 9.4.78; 9.4.111; ter feritur, hinc ~us dicitur scandendo binos quod pedes coniungimus MAUR.2193.

trimodia ~ae, *f.* [as next+IA] A vessel having a capacity of three modii.

VAR.Men.310; CIL 8.1180; satoriam ~am COL.2.9.9; lora ~is (aptanda) 12.18.3; ~a anulorum illa PLIN.Nat.33.20.

trimodius ~ii, *m.* [TRI+MODIVS; perh. nonce-wd.] The measure of three modii.

non modio neque ~io, uerum ipso horreo PL.Men.15.

trímulus ~a ~um, *a.* [next+VLVS] (affectively) Three years old.

~us patrem amisit SUTR.Nero 6.3; nepotem ~um amisi FRO.Ver.2.p.232(137N).

trímus ~a ~um, *a.* [TRI+*himos (HIEMS); cf. BIMVS] Three years old. **b** a ~o, ~a, from the age of three. **c** ~a die, at the end of three years.

filia mea. .~a quae perit PL.Rud.744; utrumque in puluere, ~us quale prius, ludas opus HOR.S.2.3.251; Ti. Clau-

dus Nero, quo ~o. .Liuii. .Caesari nupserat VELL.2.94.1; MART.12.7.2; VIXIT ~VS DIXI XVIII CIL 6.15751; (~of animals) (bous) neque minoris ~os neque maioris quadrimos VAR.R.1.20.1; equa ~a HOR.Carm.3.11.9; PETR.47.8; (~of plants) donec ~ae erunt (oleae) CATO Agr.43.2; SEN. Ep.86.14; ~am. .uitem COL.4.16.1; arborem nec minorem bima nec maiorem ~a PLIN.Nat.17.83; (~of inanim. things) ne (calce) recentiore ~a uteretur redemptor 36.176. **b** a bima aut ~a fructum ferre incipit (sc. a heifer) VAR.R.2.1.13; a ~o potest admitti (asinus) 2.8.2. **c** annua bima ~a die triginta (aureos) stipulatus POMPON.dig.13.7.8.3; MARCIAN.dig.35.2.32.3; annua bima ~a die heres meus dare damnas esto ULF.dig.30.10; (cf.) exspectandam esse ~am pensionem 40.7.3.13.

-trina ~ae, *f. suff.* From -TOR+INA; denotes place where a special activity is conducted (*ustrina, ustrina*); also, the activity itself (*doctrina*).

Trinacia: see next.

Trinacria ~ae, *f.* FORMS: ~cia PLIN.Nat.3.86. An old (Greek) name for Sicily.

~a. .relicta VERG.A.3.440; insula ~ae MAN.4.787; Sicilia, Sicania Thucydidi dicta, Trinacria plunibus aut Trinacia a triangula specie PLIN.Nat.3.86; tunc omnis anhelat ~a V.FL.2.32; ipsarum. .insularum, quae sunt in nostro mari, digna memoratu ~a est, Euboea, Cypros. .APUL.Mun.5.

Trinacris ~idis, *f. adj.* Sicilian; insula (terra) ~is, also ~is alone, Sicily.

~is Hybla Ov.Tr.7.13.22; ~insula. .~is Met.5.347; terra. .procurrit in aequor ~is a positu nomen adepta loci Fast.4.420; ~is est oculis te duce uisa meis PONT.2.10.22.

Trinacrius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Sicily; (masc. as sb.) an inhabitant of Sicily (in quot., Empedocles).

~a rupes (i.e. Etna) CATUL.68.53; ~a cernitur Aetna VERG.A.3.554; gurgite ~o Aetna 71; aemula ~is (i.e. of Etna). .incendia flammis STAT.Silv.4.4.80; SIL.3.257; ~ut ~us, salias super ora Gigantis, plurima qua flammis Sicania Aetna uomit Ov.Ib.595.

trincus ~i, *m.* Also **trinquus**. [unkn.] (app.) An unexplained term relating to gladiatorial fights.
A.Epig.09.184.

trinepōs ~ōtis, *m.* [TRI+NEPOS] A great-great-great-grandson.

GAIUS dig.38.10.3; ULF.dig.2.4.10.9; personas. .triginta duo ~os complet PAUL.dig.38.10.17.

trineptis ~is, *f.* [TRI+NEPTIS] A great-great-great-granddaughter.

GAIUS dig.38.10.3; PAUL.dig.38.10.17.

trini ~ae ~a, *pl. a.* Also sg. [TRES; formed on anal. of BINI] N.B.: see also TERNI.

1 Three in each case, three at a time.
b three (forming a group, sts. barely distinguishable from cardinal num.). **c** ~um *nundinum*, see NVNDINVM.

~a loca. .patricios explere solitos LIV.5.2.10; certis pestifer calor remeant horis aut rigor, neque horis modo, sed et diebus noctibusque ~is quadrinusque PLIN.Nat.7.169; modo continuantes unum quodque (praenomen) per ~as personas, modo alternautes per singulas SUTR.Nero 1.2; imagunculam puellarem. .~is. .in die sacrificii colore perseuerat 56. **b** uici numina ~a colunt Ov.Fast.5.146; genitor. .~is. .decem quinquennia lustris iuncta ferens STAT.Silv.5.3.253; per ~a theatra uirgis caesus SUTR.Aug.45.4; ~is ciuium corporibus expositis APUL.Met.3.4; (in a humorous jingle) quaero quoi ter ~a triplicia, tribu' modis tria gaudia, artibus tribu' tris demeritas dem laetias PL.Ps.704.

2 (w. nouns occurring only in pl., or having a special sense in pl.) Three.

bous (i.e. teams or pairs) ~os, asinos ornatos citellarios. .tris CATO Agr.10.1; protelo ~i boues unum aratrum ducent hist.103; quamuis desubito ~is deducere scalis LUCIL.392; ~ae bigae VAR.L.9.64; ~ae nuptiae 10.67; qui ~os ludos aedilis fecerat Cic.Mur.40; mihi. .litteras. .reddidit ~as Ath.11.17.1; ~is catenis uinctus CAES.Gal.1.53.5; ~is castris potiuntur 7.46.4; arma. .de ducibus ~a recepta tribus PROP.4.10.2; litteras. .missas in ~is annalibus inuenio LIV.10.18.7; transierant binae forsitan ~aeue Kalendae MART.10.75.7.

3 Multiplied into three. **b** (sg.) threefold, triple.

~os soles. .antiqui saepius uidere PLIN.Nat.2.99; miles Vitellianus ~is et ipse praesidius occurrit CAT.Hist.3.82; de nostri. .animi ~is est potestatus APUL.Apol.49; deorum ~as nuncupat species PL.1.11; 2.0. **b** latratu nemus ~o remugit SEN.Thy.676; ~a. .tempestas BUC.Eus.2.33; cantus. .~o conficitur uersu PLIN.Nat.10.106; tua dicta. .quae ~o. .foro tonabas STAT.Silv.4.9.15; me ~ae caedis cruore perlitum APUL.Met.3.1.

Trinobantēs ~ium, *m. pl.* A British tribe which inhabited parts of Essex.
CAES.Gal.5.20.1; 5.21.1; Tac.Ann.14.31.

trinocialis ~is ~e, *a.* [next+ALIS] Occurring on three successive nights.
offensus. .~i adfecti domicinio clientem MART.12.77.5.

trinoctium ~i(i), *n.* [TRI+NOX+IVM] Three nights in succession.

ludis ~io factis V.MAX.2.4.5; ut ea (sc. wife) quotannis ~io abesset GAIUS Inst.1.111; GEL.3.2.13; de eo lecto ~ium continuum non decubat RO.15.14.

trinodis ~is ~e, *a.* [TRI+NOXVS+IS] Having three knots or bosses.

ossa .claua perfracta ~i OV.Ep.4.115; Fast.1.575.

-trinum ~i, *n. suff.* Neut. to -TRINA (pistrinum, lonstrinum).

trinummus ~i, *m.* [TRI+NVMMVS] (perh.) A popular name for a newly introduced coin of a high value; adopted by Plautus as the title of one of his plays.

huic ego die nomen ~o facio PL.Trin.843;—(fabulam) Plautus uortit barbare, nomen ~o fecit 20; GEL.17.6.7.

tribulum ~i, *n.* [Gk. τριβόλον] A three-lobed piece (used to denote a trivial sum); (as a measure of weight) half a drachma.

negare se debere tibi ~um PL.Bac.260; non ego homo ~i sum, nisi ego illi mastigiae exturbo oculos POEN.381; neque ~um ullum amicae das 868; RUD.1039;—dato ieiunio. ~um et uini heminam CARO Agr.127.2.

triōnēs ~ōnum, *m. pl.* [prob. < *tri(i)ō (TERO)] Oxen used for ploughing. b (astron.) the constellations Great and Little Bear (see also SEPTENTRIO); the regions near these constellations.

~um hic moderator rusticus NAEV.Trag.59; ~es enim et boues appellantur a bubulcis etiam nunc maxime cum arant terram VAR.L.7.74; septem stellis, ex quibus quasi iuncti ~es figurantur GEL.2.2.19. b hic canit. Arceturum pluuiasque Hyadas geminosque ~es VERG.A.1.744; gelidi caluere ~es OV.Met.2.171; inter. ~es flectat obliquo temore plaustra Bootes 10.446; cernere Panthasidos dum te iuuat, Aule, ~es MART.6.58.1;—quatenus Odyssios iam pax Romana ~es temperat 7.80.1; Hyperboreos. ~es 9.45.1.

Triopēis ~idos, *f.* The daughter of Erysichthon and granddaughter of Triopas, Mestra. OV.Met.8.872.

Triopēius ~i(i), *m.* The son of Triopas, king of Thessaly, Erysichthon. OV.Met.8.751.

triophthalmos ~i, *m.* [Gk. τριόφθαλμος] A precious stone, app. a form of onyx.

~os in onyche nascitur tres hominis oculos simul exprimens PLIN.Nat.37.186.

triorchēs ~ae, *m.* Also ~is ~is, *f.* [Gk. τριόρχης] A bird of prey, perh. buzzard. b (app.) a kind of centaur (perh. a misunderstanding by Pliny of Theophrastus H.P.9.8.7).

~em a numero testium. buteonem hunc appellant Romani PLIN.Nat.10.21; a ~e accipitrum genere 25.69. β cornix et ardiolae contra uolupium genus communibus inimicitia, harpe et miluus contra ~in PLIN.Nat.10.207. b β tertius est centauris cognomine ~is. qui eam secatur, rarum est ut non uulneret sese PLIN.Nat.25.69.

tripālis ~is ~e, *a.* [TRI+PALVS+IS] Having three stakes.

tu non uides in uineis, quod tria pala habeant, ~es dici? VAR.Men.179.

triparcus ~a ~um, *a.* [TRI+PARCVS] Triply mean, extremely stingy.

~os homines, uetulos, audios PL.Per.266.

tripart-: see TRIPERT-

tripatinium ~i(i), *n.* [TRI+PATINA+IVM] A course brought in on three serving-dishes. '~um', inquit Fenestella, 'appellabatur summa cenarum lautitia; una erat murenarum, altera luporum, tertia mixti piscis' PLIN.Nat.35.162.

triptectorus ~a ~um, *a.* [TRI+PECTVS+VS] Having a triply formed upper part to the body, three-cheested.

~a tergimini uis Geryonai LUCR.5.28.

tripedālis ~is ~e, *a.* [TRI+PES+ALIS] Having a dimension of three feet.

fenestra lata ~is VAR.R.3.9.6; ~em parnam LIV.38.21.13; caulem ~em PLIN.Nat.27.104; (w. abst. noun) ~i crassitudine parietis 18.301.

tripedāneus ~a ~um, *a.* [TRI+PES+ANEVS] = prec.

CATO Agr.45.1; ~is relicti spatii COL.3.5.3; nemo minorem ~a scrobem. comparat 4.1.6; (utis) ~a, cui nomen a mensura est PLIN.Nat.14.41; myagros herba ferulacea est. ~a 27.106; ~as. statuas 34.24; (w. abst. noun) sulcis in altitudinem ~am depressis COL.2.2.10.

tripertitiō ~ōnis, *f.* [as next+TIO] The treatment (of a subject) in three parts, threefold division.

de arte. cuius ~onem (s)ex libris. satis commod(e) sumus executi AGEN.agrim.p.25.

tripertitiō (-part-), adv. [next+O] In or into three parts.

qui bona diuidit ~ Cic.Tusc.5.40; Caesar partis copiis cum C. Fabio. et M. Crasso. celeriterque effectis pontibus adit ~ CAES.Gal.6.6.1; equitatum ~ diuisum 7.67.2; omnium operum probationes ~ consideratur VITR.6.8.9; tres tribuni. ~ ad deustandos fines discessere LIV.4.59.2; COL.3.1.2; reliquae. arbores. continuant germinationem, robur et abies et larix intermittunt ~ ac terna germina edunt PLIN.Nat.16.100; gentem coercitam liberi Herodis ~ rexere TAC.Hist.5.9.

tripertitus (-part-) ~a ~um, *a.* [TRI+PPLE. OF PARTIO] Divided into three parts, tripartite; (of division, etc.) threefold.

amplissima est argumentatio quinquepartita: breuissima est ~a Rhet.Her.2.30; ea causa ~a. erit in accusatione Cic.Ver.3.12; ~as orbis terrarum oras SEN.1.19; cum ~a sit philosophia SEN.Ep.89.14; QUINT.Inst.1.3.17; ~um exercitum TAC.Ann.3.74; GEL.6(7).14.8; ~am animam idem dicit APUL.PL.1.18; (w. in+acc.) quoniam in haec (sc. groups) sunt ~a uerba VAR.L.5.10;—huius ~ae uarietatis Cic.Orat.70; e diuisione ~a Off.3.9; AGEN.agrim.p.22.

tripēs ~edis, *a.* [TRI+PES] Having three feet or sim. supports, three-legged; (masc. as sb.) a three-legged stool or other piece of furniture.

sit mihi mensa ~es HOR.S.1.3.13; ~edem mulum LIV.40.24; Calatiae asinum ~edem natum 42.20.5; ibat ~es grabatus et bipes mensa MART.12.32.11;—uendas. oenophorum ~edes armaria cistas IUV.7.11.

triphallus ~i, *m.* [Gk. τριπάλλος] One having a phallus three times the normal size.

at, o ~e, saepe floribus. tuas. deligauimus comas Priap.83.9; (as the title of a play) Naeuius in ~o ita scripsit GEL.2.19.6.

tripharis ~is, *f.* [Gk.] = CYTISVS.

cytium quod Graeci. ~in uocant COL.Arb.28.1.

triplex ~icis, *a.* [TRI+PLEX]

1 Occurring, appearing, etc., three times over, triple, threefold.

nunc in metu sum maximo ~ici modo PL.Ps.1024; ~icem uirili sexu partum procreat PAC.Trag.68; in coniunctis ~uerbis ~ex adhiberi commutatio potest. ~ordinis Cic.Part.24; philosophandi ratio ~ex AEL.1.19; ~ici ductu SAL.Hist.3.55; moenia. ~ici circumdata muro VERG.A.6.549; gens illi (sc. Mantuae) ~ex, populi sub gente quaterni 10.202; illi robur et aes ~ex circa pectus erat HOR.Carm.1.3.9; ~ex. ~stipendium LIV.5.12.12; dicta ~ex causa est OV.Fast.6.97; quae. ~ratum ~ici pollice netis opus (i.e. the three Fates) 10.74; cuspide. ~ici. ~figere piscem MAN.5.297; ~ex illi fructus est operis sui: unus conscientiae; ~alter famae; ~terius utilitatis SEN.Ben.2.33.2; erit in ~ici par mihi nemo foro MART.3.38.4; eius (sc. figurae) ~ex usus est QUINT.Inst.9.2.66; FLOR.Ep.1.22(2.6.34).

2 (w. pl. nouns) Three together, threefold.

b (w. pl. nouns having a more or less sg. sense). c (masc. pl. as sb., sc. codicilli) a set of writing-tablets with three leaves.

in meo pectore. ita parauit copias, duplicis, ~icis dolos PL.Ps.580; Pentacles in ~ices funera grata greges (i.e. of Bacchantes) PROPR.3.17.24; per ~icis uultus. Dianae OV.Ep.12.79; poemarum. ~deae ~ices M.8.481; ~ices. ~muros STAT.Theb.2.454; (in a humorous jingle) quaero quod ter trina ~icis, tribus modis tria gaudia, artibus tribus tris demeritis dem laetitia PL.Ps.704. b quis a Sertorio ~icer insidiae per idoneos saltus posita erant SAL.Hist.2.29; ~ices thermas MART.10.5.12. c modo. ~discesseras et paulo post ~icis remiseras Cic.Att.13.8; misisti mihi Saturnalibus. ~bis senos ~ices MART.7.53.3; 10.87.6; 14.6.1.

3 (neut. as sb.) A triple amount, three times as much.

sune tibi decies; tibi tantundem; tibi ~ex HOR.S.2.3.237; merebant. ~ex ea tempestate LIV.7.41.8; militibus. ~diuisi in singulos duceos septuagenos aeris, ~ex equiti 34.46.3; militibus quini uidei denarii diti, duplex centurioni, ~ex equiti 37.59.6; 41.13.7; olei. ~ueteris ~ex adicitur LARG.218.

4 Consisting of three equal elements, triple.

~icem aciem instruxit CAES.Gal.1.24.2; CIV.1.41.2; ~ex Piraei portus NEP.Them.6.1; ~ici diuersa colore licia VERG.Ecl.8.73; Chimaeram. ~ici pubes quam Dardana uersu impellunt A.5.11.9; LIV.23.29.3; prodigium. ~ex, armati diues Hiberi Geryones OV.Ep.9.91; linum. ~duplex ~exue CEL.7.4.4.4; scaena ei (sc. theatro) ~ex PLIN.Nat.36.114; ~ici pulsans fastigia crista V.F.3.62; ~ici telo (i.e. trident) STAT.Ach.1.58; QUINT.Inst.3.8.33; SERT.Nero 36.2; APUL.Flg.

5 Made up of three (different) components, tripartite.

~ex ministerium quoque fieri, ut ex nuce Graeca et e lapsano cibum, mel, ceram (carpant) VAR.R.3.16.25; Plato ~icem finxit animum Cic.Tusc.1.20; ~ex igitur est. ~consilii capiendi deliberatio Off.1.9; ~ex animi. natura LUCR.3.237; ~ici cum corpore. Chimaera 5.904; ~icis confinia mundi OV.Met.12.40; Tr.2.426; STAT.Theb.4.516; instituit. ~certamen. ~ex, musicum gymnicum equestre, quod appellauit Neronia SERT.Nero 12.3; est. ~ex hoc edictum. aut. aut. ULP.dig.5.1.1.1.

triplicārius ~i(i), *m.* [prec.+ARIVS] One who receives a triple portion (in the distribution of benefits).

TI CLAUDIO. FELICI SCAPVLANO D III Q III QVINQVENVALLI INMYNI ~IO CIL 6.10302.b.3.

triplicatiō ~ōnis, *f.* [TRIPLICIO+TIO] (leg.) The amendment or extension of a formula to

the benefit of a plaintiff (following a replicatio and duplicatio), or (identifying replicatio and duplicatio) to the benefit of the defendant.

si rursus. actori noceat, rursus adiectione opus est, qua actor adiuuetur, quae dicitur ~o GAIUS Inst.4.128;—quod si pretio accepto curator creditores furiosi dimisit, ~o doli tutos possessores praestabit JULIAN.dig.27.10.7.1; contra replicationem solet dari ~o ULP.dig.44.1.2.3.

tripliciter, *adv.* [TRIPLEX+TER²] In three ways.

commutabimus ~: uerbis, pronuntiando, tractando Rhet.Her.54.

triplicō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRIPLEX+O³] To multiply by three, treble.

~ant uires. signa MAN.3.466; ~abit Aquarius annos quattuor 3.577; ad solem ab ea duplum, inde ad duodecim signa ~atum (i.e. three times that distance) PLIN.Nat.2.83; attribuit ~il (i.e. length of life) ~atum coruis 7.153; ~ATA SVMMA CID 8.12006.c.4.

triplinthius ~a ~um, *a.* [Gk., cf. diplinthius] Having a thickness of three blocks of stone.

latericii (parietes). ~nisi diplinthii aut ~i fuerint VITR.2.8.17.

triplus ~a ~um, *a.* [cf. Gk. τριπλός] (w. gen.) Three times the amount (of); (neut. as sb.) an amount three times as great.

detraxit. ~tertiarum (partem), quae esset secunda sesquialtera. ~deinde quartam. ~quantum inde quae tertiae ~a Cic.Tim.22;—poena. ~i est GAIUS Inst.3.191; 4.173; GEL.11.18.11; ut. ~eius (rei) restituito fiat, poenae autem usque ad ~um stetur ULP.dig.4.2.14.10; si. ~um aut quadruplum promitteretur PAUL.dig.21.2.36.

tripodatiō ~ōnis, *f.* [next+TIO] The performance of a tripodium.

CIL 6.2104.38.

tripodō ~āre ~āui ~ātum, *intr.* = TRIPVDIO. CIL 6.2067.2.3; 2104.32.

tripolion ~ii, *n.* [Gk. τριπόλιον] A maritime plant, prob. one or more spp. of the genus Limonium.

PLIN.Nat.26.39.

tripotentum ~i, *n.* [TRI+PORTENTVM] (app.) A triple portent.

cum deum ~a. PAC.Trag.381.

Triptolemus ~i, *m.* (mythol.) A hero of Eleusis, beloved by the goddess Demeter, from whom he received and passed on to men the arts of agriculture.

Rhet.Her.4.9; Cic.Ver.4.110; Tusc.1.98; OV.Met.5.646; Fast.4.550; Pont.4.2.10; PLIN.Nat.7.199; STAT.Siv.4.2.36; HYG.Fab.147.1; (as the title of a play by Sophocles) PLIN.Nat.18.65.

tripudiō ~āre ~āui ~ātum, *intr.* [next+O³] To perform a tripodium (dance).

In Parnaso inter pinos ~antem Acc.Trag.249; erumpunt. ~e castris, ~antes more suo LIV.23.26.9; ut antiqui illi uiri solebant inter lusum ac festa tempora uirilem in modum ~are SEN.Dial.9.17.4; in hoc (sc. pulpito) feminae ~ant Nat.7.32.3; PETR.36.1; (fig.) illum tot iam in fureribus rei publicae exsultantem ac ~antem Cic.Sest.88; (transf.) liber asinus laetus et ~ans APUL.Met.7.16.

tripudium ~i(i), *n.* [TRI+PUDIVM] (cf. PES, REPVDIVM)]

1 A ritual dance in triple time, orig. at Rome performed by priests in honour of Mars.

(Salos) per urbem ire canentes carmina cum ~lis. ~iussit LIV.1.20.4;—(not at Rome) quo nos (i.e. worshippers of Cybele) deoet citatis celare ~is CAUL.63.26; cum ~lis Hispanorum LIV.25.17.3; Gallorum inuentum proelium. ~ululatus et ~ia 38.17.4; CURT.7.10.4; sono armorum ~isque (ita illis (sc. Germanis) mos) adprobata sunt dicta TAC.Hist.5.17; incitante tibiae cantu lymphaticum ~ium APUL.Met.8.27.

2 (in augury) The noisy falling to the ground of corn fed on by the sacred chickens, considered as an omen (see also SOLISTIMVS, SONIUVS).

~ex ~is solistimis aut soniuiis tibi auguror Cic.Fam.6.6.7; cum ~lo auspicaretur Div.1.77; 2.72; pullarius. ~ium solistimum conspiciunt nuntiauit LIV.10.40.4; horum (sc. cocks) sunt ~ia solistima PLIN.Nat.10.49; FEST.p.298M; (fig.) oscinum ~ium est quod cris cantu significat quid portendi p.197M; (transf.) PLIN.Nat.15.86.

tripunctum ~i, *n.* [TRI+PPLE. OF PVNGO] A kind of ointment for the eyes.

CIL 13.10021.102b.

tripūs ~podis or ~podos, *m.* [Gk. τριπύς] Forms: ~podi (abl.) LUCR.1.739. A three-legged stand, esp. as used in temples, and designed to support cauldrons or other utensils, altars, etc. b the tripod used by the Pythian priestess at Delphi; (meton., also pl.) the oracle of Apollo at Delphi or oracles in general.

ad Sybaritanam praedam, in qua sunt ~podes. ~opera nobilium toreutiarum VAR.In Non.p.547M; quod ex praeda

~podem aureum Delphis posuisset epigrammate scripto, in quo haec erat sententia NEP. *Paus.* 1.3; ~podas geminos VERG. *A.* 9.265; Ov. *Ep.* 3.32; epigrammate... quod in ~pode scriptum est, qui in monte Helicone ab Hesiodo positus tradit GEL. 3.11.3; (as a prize in athletic contests) sacri ~podes uiridesque coronae et palmae pretium uictoribus VERG. *A.* 5.110; donarem ~podas, praemia... Graiorum HOR. *Carm.* 4.8.3. **b** is Hercules quem concitauerat Apollo de Apolline de ~pode accepimus CIC. *N.D.* 3.42; Pythia quae ~podi a Phoebi lauroque profatur LUCR. 1.739; 5.112; qui ~podas mouet, frater uirginis asperae SEN. *Med.* 86; ~VERG. *A.* 3.360; Phoebe ~podes Ov. *Ars.* 3.789; mittitur ad ~podas FAST. 3.855; ~podas uatesque deorum sors obscura decet LUC. 6.770; V. *FL.* 1.544; (in poet. refs. to Apollo) comes obscurus ~podum (i.e. *rauen*) STAT. *Theb.* 3.506; Aconium comites ~podumque ministri (i.e. *poets*) SILV. 1.2.247.

triquetrus ~a ~um, a. [perh. TRI-+ *q¹adros, cf. ON. *huair*, AS. *hwæt*, etc.] Three-cornered, triangular. **b** (astron., of a body distant from another by a third of the zodiac, i.e. forming with it one side of an equilateral triangle in the zodiac, or pl., of two bodies so related to each other); in ~o in a position in the zodiac making an angle of 120° (in quot., with the sun).

esse ~a (foramina) alii (seminibus)... necessest LUCR. 4.633; insula (sc. Britannia) natura ~a CAES. *Gul.* 5.13.1; (Britannia) se in duobus angulis cuneat ~a MELA 3.50; ager... COL. 5.2.1; ~am figuram quadrataeque paribus angulis PLIN. *Nat.* 2.93; (mens. as sb.) si tribus paribus lateribus ~um metiri debueris COL. 5.2.5; qualia sunt ~a et quadrata, quae in area fiunt, sine altitudine GEL. 1.20.2; (in periphrases for, or refs. to, Sicily) insula quem ~is terrarum gessit in oris LUCR. 1.719; quid, militibus promissa ~a praedia Caesar an est Italia tellure daturus? HOR. *S.* 2.6.55; PLIN. *Nat.* 3.87; SIL. 5.458; ~um numquam id (sidus) stationem facere locus astra ~o PLIN. *Nat.* 2.77; (signis) a ~is orbi (cod. utrique trisortii) MAN. 2.474; ~PLIN. *Nat.* 2.59; in ~o seminarii ambitur orbe (luna) 2.80.

trirēmis ~is ~e, a. [TRI-+ REMVS+IS] FORMS: ~esmos (acc. pl. fem.) CIL 1.25.12. (of ships, app.) Having three oars to each bench or room; (fem. as sb.) a trireme.

naues ~es duae CAES. *Civ.* 2.6.4; NEP. *Them.* 2.8; TRIGINTA ROSTRATAE NAUES ~ES AVT BIREMES AUG. *An.* 4.46; PRO. *Aur.* 1.2.p.10(65N); ~naum... cybaeam maximam ~is instar CIL. *Ver.* 5.44; appulsa, ad proximum litus ~ CAES. *Civ.* 2.23.3; neque decedat astra ~i. atra Cura HOR. *Carm.* 3.1.39; priua ~is Ep. 1.1.93; LIV. 42.56.1; SEN. *Ben.* 7.20.3; LUC. 3.529; PLIN. *Nat.* 7.207; praetoriam ~ CAES. *Hist.* 5.22; PRO. *Amic.* 2.p.180(195N); APUL. *Mun.* 35.

trisaeclesienx ~nis, m. [TRI-+ SAECVLVM+SENEX] A man who has lived into old age through three generations of men.

LAEV. *post.* 9(Gel. 7.13). **triscelum** ~i, n. [cf. Gk. *τρίσκελῆς*] A figure drawn in three lines, triangle.

Sicilia in ~o posita HYO. *Fab.* 276.1. **trischoenus** ~a ~um, a. [Gk. *τρίσχοινος*] Measuring three *schoeni* in distance.

Arabiam inde laeua... a mensura dextrae Commagenen disterminat (Euphrates) PLIN. *Nat.* 5.85.

triscurrium ~i, n. [TRI-+ SCVRR+IVM] Behaviour triply outdoing that of a *scurra*.

qui sedet et spectat ~ia patriciorum JUV. 8.190. **trispastos** ~os ~on, a. [Gk. *τρίσπαστος*] Having a triple pulley (i.e. with two sheaves in the upper block and one in the lower).

haec... ratio machinationis... ~os appellatur VYR. 10.2.3.

tristiculus ~a ~um, a. [TRISTIS+CVLVS] Rather sad, somewhat depressed.

filium suum Tertium... osculans animum aduertit ~am CIC. *Div.* 1.103; nihilo minus adhuc animus meus pauet et ~us est AUR. *Pro.* 1.p.108(55N).

tristificus ~a ~um, a. [TRISTIS+FICVS] Causing despondency.

CIC. *Aur. Progn.* 180; quis non... uoces ~as chartis promebat Etruscis? CONS. fr. 2.48.

tristimonia ~iae, f. Also ~ium ~ii, n. [next +MONIA, -MONIVM] Sadness, despondency.

~iam ex animo deturbauit NOV. *com.* 40; magno metu ~a ~ia sollicitabantur B. *Afr.* 10.2. **b** cum... illum mater misella plangeret et nos tum plures in ~io essemus PATR. 63.4.

tristis ~is ~e, a. *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [dub.]

1 Depressed, gloomy, unhappy. **b** (as evidenced in outward appearance, expression, etc.).

haud temere est quod tu ~i cum corde gubernas ENN. *Ann.* 482; ~is sit (seruus), si eri sint ~es; hilaris sit, si gaudeat PL. *Am.* 961; an tu... me ~em putas? ~putem ego, quem uideam aequo esse maestum ut quasi dies si dicta sit. *As.* 337; ~is interit, nonnumquam conclamabat TER. *Am.* 108; in tanta laetitia cunctae ciuitatis me unum ~em esse oportebat? CIC. *Phil.* 2.21; Attica nostra rogat te ne ~is sis (i.e. about her illness) ATH. 13.19.1; it ~is arator me maerentem abiungens fraterna morte iuuenicum VERG. *G.* 3.517; ~ior et lacrimis oculis suffusa AL. 1.228; HOR. *Carm.* 1.7.24; Ov. *Met.* 4.187; Herculeum ~em insaniae paenitentia PLIN. *Nat.* 35.141; STAT. *Theb.* 12.91; TAC. *Ann.* 1.40; JUV.

3.57; Sabinos peti aliquanto ~ior, quod sacrificanti hostia auferatur SUET. *Tib.* 10.1; rex olim beatus... pigens ~isque retro domum pergit APUL. *Mun.* 4.33; (w. abl. of cause) Mucius ~ior Porcennae salutem quam sua laetior V. *MAX.* 3.3.1; iniuriis... inimici mei hilaris, commodis ~is PETR. 9.12; diuites... quorum nemo tam suo laetus est quam ~is alieno SEN. *Ep.* 92.32; (internal acc.) quo pacto alterna loquentes umbræ cum Sagana resonarent ~e et acutum HOR. *S.* 8.41; rorant clipeique iubaque ~e salutantum STAT. *Theb.* 4.19; quid ~e fremis? ACH. 1.907. **b** numquam ego te ~iorem uidē esse, quid... tam abhorrit hilaritudo? PL. *Cist.* 53; non tu uidēs hunc uolūt uti ~i est senex? MOS. 811; si quassante capite ~es incedunt CAECIL. *com.* 271; cum in immolanda Iphigenia ~is Calchas esset, ~tior Vlixes, maereret Menelaus CIC. *Orat.* 74; nulla tamen formosior illa esse potest ~i Ov. *Met.* 7.731; nemo ~is sibi est SEN. *Ep.* 63.2; quid faceret plus aegrotante uiro, medicis quid ~ibus erga filium? JUV. 6.389.

2 (of situations, actions, feelings, etc.) Characterized by gloom or distress, bitter.

CAECIL. *com.* 281; auctoritatis... suae ~e nobis desiderium reliquerat CIC. *Brut.* 2; neque enim ~ius dicere quicquam debeat ea de re, quam tu ipse omnibus optimis prosequeris FAM. 3.12.2; ~is animi leuare curas CATUL. 1.10; in ~i funere fratris LUCR. 3.72; cum... ~ia dona... libabat cineri Andromache VERG. *A.* 3.301; ~es quæmonia HOR. *Carm.* 3.24.33; ~issimi exili solacium LIV. 5.51.1; lacus Trasumenus ut Cannae ~ia ad recordationem exempla 24.8.20; ut genitor... artus dum legit extinctos, ~e moretur iter Ov. *Tr.* 3.9.32; ~issimam exegimus noctem PETR. 115.6; cum fieret ~is soleniūcis auctio numis MART. 14.35.1; ueniet iam ~ior aetas STAT. *Silv.* 1.2.165; nihil ~e in uerbis uis aut uultu depresso LUCR. 15.61; deo... nec ~is nec onerosa est imperii sui cura APUL. *Mun.* 35; (w. abl. of respect) Mucianum istud (i.e. Mucius' death) quod scribis non mihi uidetur tam re esse ~e quam uerbo CIC. *Att.* 10.1.4; (mens. as sb.) cum parua magnis... laeta ~ibus... inteximus PART. 12; Ov. *Fast.* 6.463; omnium illi ~ium laetorumque socius TAC. *Ann.* 4.15.

3 Ill-humoured, morose; (w. dat.) out of humour, cross (with). **b** (of words, attitudes, etc.) unfriendly, hostile.

~i el quod amarumst, id (i.e. love) mel faciet, hominem ex ~i lepidum et lenem PL. *Cas.* 223; MIL. 663; si ecastor hic homo sinapi uictit, non censeam tam esse ~em posse TRAC. 316; nescioquid ~em uideo; credo, iam ut solet iurgabit TER. *Ad.* 79; ueniunt in comitum, ~es iubent dicere TIT. *orat.* 2; postquam te talos, Aule, aucesque... donare et ludere uidi, te, liberi, numerare, causis abscondere ~em HOR. *S.* 2.3.173; tu caue ne ~i cupias pugnare puellae PROP. 1.10.21; appellat rigida ~is me uoce Secundus MART. 7.92.3; aestimatione recta seuerus, deterius interpretantibus ~ior habebatur TAC. *Hist.* 1.14; ~heia, mea luno, non decet esse te tam ~em tuo Ioui PL. *Cas.* 230; quid tu mihi ~is es? MEN. 608; iactabit sese ~iactet ~mhi erit CIC. *AFRAN.* *com.* 120; TIB. 1.6.2; [TIB.] 3.10.22; quae solet irato ~is amica uero PROP. 1.6.10; nec est, Domine, cor mihi ~ior sis PRO. *Aur.* 1.p.220(50N). **b** tuis saeuis factis et ~ibus dictis LUCR. 10.14; cum... omnia inflammatus ageret ~issimis uerbis CIC. *Caes.* 27; ~is Amarylindis iras atque superba pati fastidia VERG. *Ecl.* 2.14; ~i laedere uersu Pantolabum scurrant HOR. *S.* 1.1.21; uigilum canum ~es excubae CARM. 3.16.3; inuidia ~is uicta consensu pio cessit SIL. *Joc.* 485.

4 Stern, solemn, austere. **b** (of conduct, attitudes, etc.). **c** (of oratorical, etc.) style).

~is ac seuerus philosophus LUCR. 754; iudex ~is et integer CIC. *Ver.* 30; huic ~iac derecto seni CAEL. 38; NEP. *Ep.* 2.2; Tiberium Caesarem, ~issimum, ut constat, hominum PLIN. *Nat.* 28.23; si quis... tam ambitiose ~is est ut apud illum in nulla pagina latine loqui fas sit MART. 1.1.p.1; habet ~is quoque turba cinaedos 7.58.9; toruo ~is is Rhamusia uultu STAT. *Silv.* 2.6.73; iudices quidam ~iores quam ut risum libenter patiantur QUINT. *Inst.* 6.3.32; in publico ~es, domi dissoluti 12.3.12; quis enim non uicis abundat ~ibus obscenis? IUV. 2.9; (as sb.) nemo me... ex illis ~ioribus uelit in isto uituperare APUL. *Fl.* 16; (of appearance) qui ore utlique ~i inter oblectamenta regia spectari cuperent TAC. *Ann.* 14.16; ~ior et paedagogi uultus SUET. *Nero* 37.1; (internal acc.) nec fons ~e rigens STAT. *Silv.* 5.1.64. **b** ~is seueritas inest in uultu TER. *Am.* 85; in C. Laelio multa hilaritas, in... Scipione ambitio maior uitae ~ior CIC. *Off.* 1.108; ~is istos compone libellos et cane quod quæuis nosse puella uelit PROP. 1.9.13; disciplina tetrica ac ~i ueterum Sabinorum LIV. 1.18.4; in equitibus recensendis ~is admodum eorum atque aspera censura fuit 43.16.1; sancta Epicurum et recta praecipere et, si propius accesseris, ~ia SEN. *Dial.* 7.13.1; non ~is torus et tamen pudicus MART. 10.47.10; non austeritas uis ~is, non dissoluta sit comitas QUINT. *Inst.* 2.2.5; Pallas ~i adrogantia... taedium sui mouerat TAC. *Ann.* 13.2; fallit... uitium (i.e. *auaricia*) specie uirtutis... cum sit ~e habitu JUV. 14.170. **c** in quodam ~i et seuro genere dicendi CIC. *Brut.* 113; ORAT. 20; sermonis puri non ~is gratia ridet PETR. 132.15.1.3; hebes, sordida, ietuna... ~is... oratio QUINT. *Inst.* 8.3.49; ~em et impexam antiquitatem TAC. *Dial.* 20.3; (of orators, writers) ~es ac ieiuni Polliumem aemulantur QUINT. *Inst.* 10.2.17; acres enim esse, non ~es uolebam PLIN. *Ep.* 1.2.4.

5 Unhappy in effect or outcome, grim, dreadful. **b** (of news or other information; of omens, signs, etc.). **c** (euphem., of an adverse verdict, etc., in a court of law.). **d** (of gods or other supernatural beings). **e** (of wild animals). **f** (of the scene of suffering, disaster, etc.).

res ~issinas portendi CIC. *Div.* 2.24; sic alid ex alio peperit discordia ~is LUCR. 5.1305; effugiem statueret, nefas quae ~e paret VERG. *A.* 2.184; te ~e ligum, te caducum in domini caput immergetis HOR. *Carm.* 2.13.11; abstulit exultans pectica ~is (i.e. as marking the scene confiscated) opes PROP. 1.1.130; iam fames quam pestilentia ~ior erat LIV. 4.52.5; etsi non iniquum, certe ~e senatus consultum 25.6.1. modo ~is uulnera sicut Ov. *Met.* 10.187; imulta peragens ~ia sacra manu PONT. 3.2.66; ut grauiores accessionem nox quoque ~ior antecedit CELS. 3.5.4; SEN.

BEN. 7.16.3; pro ~ia fata! LUC. 7.4.11; ferulae... ~es, sceptrum paedagogorum MART. 10.62.10; TAC. *Hist.* 1.19; aliquid... de se suaque coniuge ~ius... cogitare APUL. *Mun.* 25; ULP. *dig.* 50.4.3.2; REM PUBLIC ~ISSIMO PERICULO LIBERAT CIL 9.4192.b.1; (w. abl. of respect) proelium uarium et anceps fuit, ~ius tamen euentu Romanis LIV. 10.35.2; (mens. as sb.) ~e lupus stabulis... nobis Amarylindis irae VERG. *Ecl.* 3.80; inter cetera ~ia eius anni consul alter... moritur LIV. 7.25.10; STAT. *Theb.* 4.78; quo magis mirum habebatur gnarum... quae fama clementiam sequeretur ~iora malle TAC. *Ann.* 4.31; (w. part. gen.) ~issima rerum... uultu... premenda sereno V. *FL.* 3.369. **b** cum... ~ia ~ia Mutina fama manaret CIC. *Phil.* 14.15; ~es enim de Bruto nostro litterae nuntique adferebantur ad BRUT. 2.1.1; LIV. 3.6.6; uox horrenda edita templo cum ~ibus minis 6.33.5; cum ~e responsum redimi captiuos reddidit esset 22.61.3; 45.23.17; (internal acc.) quo... respondere ~ius possit CIC. *Fam.* 4.13.5; ~quod haruspicius ~issimum uisum esset Div. 1.99; ubi... ~ior (sc. Pleas) hibernas caelo descendit in undas VERG. *G.* 4.235; atra nocte... qua ~is Orion cadit HOR. *Epod.* 10.10; an ~e bidental mouerit incestus ARS 471; ~e prodigium, occasum regni... portendens LIV. 44.37.9; ~ia... dedit omina bubo Ov. *Met.* 15.791; ~ia exta CURT. 7.7.22; tibi iactatur ~is Stygia ramus ab unda SEN. *Med.* 805; Armeniam intrat ~i omine TAC. *Ann.* 15.7; illic, perlicue ut arbitrabantur... ~e, ut ipse, prouidum potius... euenit 15.34; quid sidus ~e minetur Saturni JUV. 6.569; qui (sc. spiritus)... laetioribus uel ~ioribus hostiis uel caerimoniosis... gaudeant APUL. *Soc.* 14; si quis... aliquid pronuntiauerit ~e ULP. *dig.* 2.10.1.2; (cf.) haruspicum ~em VAR. *Men.* 558; (internal acc.) uiularunt ~ia Galli LUC. 1.567. **c** nec uobis tam hanc salutarem in iudicando litteram quam illam ~em dedisset CIC. *Mil.* 15; LIV. 1.26.5; lata est sententia ~is Ov. *Met.* 15.43; paene nullum ~e suffragium habuit V. *MAX.* 8.1.2. absol. cum fugeas ~ia iura fori MART. 7.64.4; SIL. 15.734; MARCEL. *dig.* 49.1.15; (cf.) datis quibusdam in Scaurum ~ibus notis TAC. *Ann.* 6.9. **d** quo ~is Briny... uocat VERG. *A.* 2.337; nec si quid miri faciat natura, deos id ~is... demittere HOR. *S.* 1.5.103; ~es... sorores... quae... futura canunt [TIB.] 3.35; non ita di mihi sunt ~es Ov. *Pont.* 2.4.5; tales... metus... non ita ab aethere Gorgo (i.e. the Gorgon's head) sparsit V. *FL.* 3.54; SIL. 4.547. **e** ~e leonem seminum LUCR. 3.741; 6.1220; ~is turbare cubilibus ursos STAT. *Ach.* 2.123; (cf.) ~i aduolatu aduocis lacerans ungulibus CIC. *Tusc.* 2.24 (transl. Aeschylus). **f** euincti ~em ducuntur ad aram Ov. *Tr.* 4.4.73; o male uicinis haec moenia condita Gallis, o ~i damnata loco LUC. 1.249; MART. 11.42.5; V. *FL.* 2.302; ceu notus cades ~i gladiator harena STAT. *Silv.* 2.5.26; ~es campos Poesicis secundam plantitum metuens AR. 4.483; (w. abl. of cause) nouerat... ~is sacris feralibus silis LUC. 6.432.

6 Of a character or aspect conveying gloom, unhappiness, etc., grim, dismal. **b** (of shade, dark-coloured things, etc.) gloomy, sombre; (also, of light).

quae bona negarentur ab eo esse et quae mala, illa laetioribus nominibus appellari ab eo quam a nobis, haec ~ioribus CIC. *Fin.* 4.73; haud impune licet formosas ~ibus agris abdere TIB. 2.3.65; sparsio ~e cubile gelu PROP. 3.15.26; ~ior ista terra sub ambobus non iacet ulla polis Ov. *Pont.* 2.7.63; SEN. *Ep.* 65.17; tegumen... capitis ~e belligeri Phoen. 472; fons stat sub umbra ~is Thy. 665; ~ia regna Iubae LUC. 8.869; in miseris penatibus pars remota... profunda tenebris, ~is accessu QUINT. *Decl.* 10.3; Germaniam... ~em cultu aspectuque TAC. *Ger.* 2.2; elefantorum ~is barritus APUL. *Fl.* 17; (w. ref. to the underworld) animas... sub Tartara ~ia mittit VERG. *A.* 4.243; ~is... palus inamabilis undae 6.438; regna... ~ia HOR. *Carm.* 3.4.46; SEN. *Med.* 11; sortitus ~e profundum imperium JUV. 13.49; (of persons) nauita... ~is... alios... arcet harena VERG. *A.* 6.315. **b** nox atra caput ~i circumuolat umbra VERG. *A.* 6.866; ui ~ia nubila pello Ov. *Met.* 6.690; dicimus nualet diem cum altum frigus et ~e caelum est SEN. *Nat.* 4b.43; taxus minime uirens... et ~is ac dira PLIN. *Nat.* 16.50; (iaspis) ~is atque non refulgens 37.125; amator ille ~ium lacernarum MART. 1.96.4; lana... ~is 14.58.12; ~ibus... ramis teneraque cupresso STAT. *Theb.* 6.54; (w. abl. of cause) secale... nigritia ~e PLIN. *Nat.* 18.14; (of persons, w. abl. of respect) ornans ~issimos et obsoletissimos uestitu APUL. *Fl.* 19; non illi (i.e. a constellation) obscurum caput est, non ~ia membra GERM. *Aral.* 93; nubila et ~i luce SEN. *Nat.* 5.9.4; Med. 79.3.

7 (of natural forces, etc.) Harsh, grim, savage.

ut ~is turbinum toleraret hiemes ACC. *frag.* 412; illa (sc. Chimaera) freuens et ~ibus effera flammis VERG. *A.* 7.787; ~em hiemem... grauis pestilensque... aestas exceptit LIV. 5.13.4; per freta ~ia Ov. *Ep.* 17.143; ~ius an miseris superest mare? V. *FL.* 1.631; ~es... priuina 2.177; Scythiel ~ior iura freti MART. 7.19.4; dispersa rete ~ibus procelis 9.40.6; (in fig. phr.) genus humanum frustra... uolueret curarum ~is in pectore fluctus LUCR. 6.34.

8 Unpleasant in appearance, quality, etc., wretched, repulsive. **b** having an unpleasant taste, bitter, sour, etc.; having an unpleasant smell. **c** having an unpleasant sound.

est... ~e solum, sterilis... sine arbore tellus Ov. *Met.* 8.789; pectora ~ia saetis GERM. *Aral.* 607; quam ~es et squalidi trunci SEN. *Ep.* 12.2; tam ~is aspectus est (sc. cortices) PLIN. *Nat.* 13.120; (uitis) odit et caulem et olus omne... ni procul absint, ~is atque aegra 17.240; ~e mentum sordidique lichenes MART. 11.98.5; ~es epulae SIL. 3.281. **b** ~e... sinapi ENN. *Sat.* 12; quare... alius quid ~e et amarumst, hoc... esse alius possit perducere uidet LUCR. 4.634; sunt multa... aspectu fugienda saporeque ~ia quae sint 6.780; ~is... lupuli VERG. *G.* 1.75; ~is succos tardumque saporem felis mali 2.126; medicum cum salutis causa ~iora remedia adhibent LIV. 42.40.3; ne sint ~i poma sapore Ov. *Tr.* 4.6.12; ~ia dolores pariunt absinthia campi PONT. 3.8.15; ~is inuiae LOM. 1.18; uina non alibi ~iora PLIN. *Nat.* 14.14; (cf.) suauolium ~i ~is elibero CATUL. 99.14; (in fig. phr.) quoniam haec ratio plerumque uidetur ~ioris sit ~is anhelitus oris Ov. *Ars.* 1.521. **c** ut ~is ultima cum x proxima (sc. rixatur), quarum ~ior etiam, si binae collidantur, stridor est QUINT. *Inst.* 9.4.37; (litterae) ~es et horridae quibus Graecia caret 12.10.28.

tristitās ~ātis, *f.* [prec. + -TAS] Gloom, depression.
ultum caligat quae ~as? PAC. *trag.59(cj.)*; TURP. *com.126.*

(**tristiter**), *adv. compar.* ~ius. [TRISTIS + -TER²]

- 1 Sorrowfully, bitterly.
quid fies anxia captiva ~ius Andromacha? PROP. 2.20.2.
- 2 In a distressing manner, painfully.
facilis in morbos incidit adulescentes, grauius aegrotant, ~ius curantur CIC. *Sen.67.*
- 3 Sternly, severely.
eodem loco loca dialecticos; ~ius inepti sunt SEN. *Ep.49.5.*

tristitia ~ae, *f.* Also ~ēs ~ēl. [TRISTIS + -itia, -ities (-IA, -IES)]

1 Unhappiness, despondency, gloom. **b** a gloomy state of affairs.

ut sciam nam quid nam haec turba ~ae adferat TER. *An.235*; ~a atque animi intoleranda anxietudo PAC. *trag.164*; TURP. *com.111*; nihil. tam facile quam multitudo a ~a. hilare dicto deducitur CIC. *de Orat.2.340*; CAES. *Gal.1.32.3*; tu sapiens finire memento ~am. molli. mero HOR. *Carm.1.7.18*; an noua ~ae causa puella tuae? PROP. 1.18.10; OV. *Pont.1.10.38*; si longa ~a. est, atrae bilis morbus subest CELS. 2.7.19; ~am animi PLIN. *Nat.24.24*; omnis corde resedit ~a STAT. *Theb.2.192*; lacrimas cito, dolorem et ~am tarde ponunt TAC. *Ger.27.2*; ~a (attributed to lower creatures) index eorum (sc. morborum) ~a torpens (i.e. in bees) PLIN. *Nat.11.63*; ~a minus appetunt cibos (ostrea) CATUL. 32.60. **β** omite. ~nem tuam TER. *Ad.267*; APUL. *Met.9.30*; senili ~a striatam. frontem IO.3; (personified as a servant of Venus) ubi sunt Sollicitudo atque ~es, ancillae meae? 6.9. **b** quibus si paruissem, ~am illorum temporum non subsissem CIC. *Att.8.12.5*; 12.40.3; lenitate uerbi rei ~am mitigatam OFF. 1.37; FAM. 3.8.8; accessisse huic ~ae. naufragium PERR. 117.7.

2 Ill-humour, moroseness, sourness.

ut laetis aliis uictoria parva prae se ferret iam ~amque LIV. 8.30.10; TAC. *Ag.9.3*; cur abstineret spectaculo ipse, uarie traherant; alii taedio coetus, quidam ~a ingenii ANN. 1.70; nullus horror in cultu, nulla ~a PLIN. *Ep.1.10.6*; ne illa (sc. seueritas) in ~am. excedat 8.21.1; taciturnitatem pudoremque quorundam (iudicium) pro ~a. arguens SUET. *Nero.23.3.*

3 Sternness, severity, austerity.

homo non liberalitate. sed ipsa ~a et seueritate popularis CIC. *Brut.97*; cum prae praeter simulatam. ~am nulla res commendaret RED. *Sen.13*; tam secura ~a uiolati aures meas obsceno sermone nobiliter PETR. 85.2; uultum et ~am et dissentientem a ceteris habitum pessimis moribus praetendebant QUINT. *Inst.1. pr.15*; 11.1.34; reuerendae cuiusdam ~ae dignitate GEL. 14.4.2.

4 Dismal appearance, gloom.

(spiritus) per saecula conditus tenebris ac ~a loci SEN. *Nat.6.28.2*; hic (sc. sol) caeli ~am discit PLIN. *Nat.2.13.*

5 Harshness, severity (of natural conditions).

adigantis omnia hiemis ~a SEN. *Ben.4.23.1*; induratum hiberno rigore soli ~am PLIN. *Nat.18.184.*

tristitudo ~inis, *f.* [TRISTIS + -TUDO] Unhappiness, gloom.

APUL. *Met.3.11*; nihil in rebus omnibus. ~am laetum quin possit ad ~inem intellegi APOL. 32.

tristulus ~a ~um, *a.* [TRI + -SVLCVS] Divided into three forks, prongs, or sim., also app. into three rows.

linguis mcat (anguis) ore ~is VERG. *G.3.439*; oscula. qualia possent excutere irato tela ~a louti OV. *Am.2.5.52*; MET. 2.848; opifex ~i fulminis. deus SEN. *Phaed.189*; (lingua) tenuissima serpentibus et ~a PLIN. *Nat.11.171*; uolant ignea moles. caelumque ~a terreat omne coma STAT. *Theb.3.321*; ~a uulturina draconum APUL. *Met.6.15*; ~a Siga. ~a. ~is. cuius ordine curua ~a fulmineus quatit ora fragor V. *FL.2.500*; (of doors, in uncertain sense) ~ae fores, pensulis liberatae, dehiscunt VAR. *Men.577*.

trissyllabus ~a ~um, *a.* [Gk. τρισύλλαβος] Having three syllables, trissyllabic.

non discreparet in his maiorior tenior, neque alia ~a fierent VAR. *L.8.77*; licet. ~a. Graeci. uelint. ~a. uia kal θύεις ~a nomina esse VEL. *gram. in G.L.7.55*; quos (pedes) uocant ~os MAUR. 1.393; (~neut. as sb.) sic socer, macer, quod in transitu fiat ab altero ~am soceri, ab altero bisyllabum macri VAR. *L.9.91*; fit dactylus ~is MAUR. 1613.

trit, indecl. [onomat.] (app. a word devised to imitate the sound of a fart).
NAEV. *com.48*.

tritaui ~ae, *f.* Also **triauia**. [as next + AVIA] A great-great great-great-grandmother.
PAUL. *dig.38.10.10.17*. **β** sexto gradu (cognationis) sunt supra triauus ~a GAU. *dig.38.10.3.*

tritaui (~os) ~i, *m.* Also **triauus**. [Gk. τριτός (cf. τριτοπύτωρ) + AVVS] PROS.: **trit**. PL. *Per.57*. A great-great-great-grandfather. **b** (in general) a remote ancestor, forefather.

pater, auos, proauos, abauos, atauos, ~os PL. *Per.57*; cum ipse tui ~i matrem dicere non possis VAR. *L.7.3*; ULP. *dig.2.4.4.2*; PAUL. *dig.38.10.10.7*; **β** GAU. *dig.38.10.3.* **b** leporaria te accipere uolo non ea quae ~i nostri dicebant VAR. *R.3.3.2.*

tritē ~ēs, *f.* [Gk. τριτή] (mus.) The third note of a tetrachord reckoned from the *nete*.
uocula autem habent haec: ~e synhemmenon. ~e diezeugmenon. ~e hyperbolaeon VITR. 5.4.5.

trithalēs ~ēs ~es, *a.* [Gk. τριθαλής] Flowering three times (a name given to a kind of *sedum*).
PLIN. *Nat.25.160.*

Tritiānus ~a ~um, *a.*: The name of a variety of cabbage.
PLIN. *Nat.19.141* (v.l. Triz-).

triticārius ~a ~um, *a.* [TRITICVM + -ARIVS] Of or concerning wheat (as a crop).
SEMENTES ~AE ET HORDIAR CIL 6.2305.

triticēa ~ae, *f.* [nonce-wd. fr. TRITICVM] (Facetious name for a fish invented to make pun with *hordeta*).
emito sepiolas, lapadas, lolligunculas, hordeias ~ immo ~as, si sapis PL. *Cas.494.*

triticēus ~a ~um, *a.* Also ~ius. [next + -EVS] Of, belonging to, or consisting of, wheat.
paleas ~as CATO *Ag.54.2*; graneam ~am sic facito 86; ~o pane VAR. *R.3.9.21*; ~am in messem VERG. *G.1.219*; ~os fetus OV. *Fast.1.693*; cum farina ~a COL. 7.10.3; LARG. 179. **β** furfures ~os VAR. *R.2.5.17*; PLIN. *Nat.19.17.*

tritūm ~i, *n.* [TERO]

1 Wheat as a plant or crop (esp., a wheat of the emmer group, *Triticum durum* or sim.).

ubi uidet auenam folium crescere inter ~um ENN. *var.31*; amoris haec (sc. Venus) curat; ~o curat Ceres PL. *Rud.146*; ibi ~um serito CATO *Ag.34.2*; quod ~um (conferam) APULO? VAR. *R.1.2.6*; 1.45.1; ~i genera conplura cognouimus, uerum ex his maxime serendum est quod robur dicitur. ~a secunda conditio est habenda siliginis COL. 2.6.1; ante. ~um ~um occupet rubigo PLIN. *Nat.18.79*; ~o. aera, hordeo festuca (nocet). ~a haec complexu necant 18.155.

2 The threshed grain of wheat, wheat as a commodity.

~i modios decem PL. *St.253*; granum ~i 558; magis oppletis ~i opust granariis TRUC. 523; ubi ~um pinsat CATO *Ag.14.2*; pro ~o nummos abstulit CIC. *Ver.3.170*; in acervo ~i LUC.92; iam tervis tetrachmis ~um apud Dolabellam est CAS. *Fem.12.33.4*; LIV. 43.4.9; CAES. *Civ.2.18.4*; LIV. 27.1.2; ex ~o firmissima siligo CELS. 2.18.4; ~i nihil. repererebatur CURT. 7.4.23; eos. ~o. proprio ~o abusus. ~i inopia compulsi ad deditionem FRO. *Str.3.4.6*; TRICI modius xxx CIL 4.4811; GEL. 4.1.7; APUL. *Apol.93.*

Tritogeneia ~ae, *f.*; (see quot.)

~a Minerua a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primus sit uisa PAUL. *Fest.367M*.

tritomum ~i, *n.* [Gk. τριτόμων] A kind of tunny fish.

PLIN. *Nat.32.149*; 32.151.

Tritōn ~ōnis, *m.* (mythol.) One of a kind of supernatural marine beings, represented as blowing conches and attending on Neptune.

~on fuscina euertens specus super radices penitus ACC. *trag.400*; maritimus ~on CIC. *N.D.1.78*; ~ones. citi VERG. *A.5.824*; 6.173; ~ona canorum OV. *Met.2.8*; V. *FL.1.679*; geminus. ~on STAT. *Theb.5.707*; de bucinio ~onis HYG. *Astr.2.23*; passim maria persulcantes ~onum ceteraeque APUL. *Met.4.31*; (cf.) ut a beluis ordiamur. ballaenae, pistrices, ~ones, Nereides PLIN. *Nat.32.144*; (humorously, cf. piscinarius) ne de istis quidam piscinarum ~onibus poterit se iactare CIC. *Att.2.9.1*; (in representation) Aetna 294; ~onem aerum VITR. *L.6.4*; PLIN. *Nat.36.26*; ~one argenteo SUET. *Cal.21.6*; (as figure-head of a ship) hunc uehit immanis ~on VERG. *A.10.209*; SIL. 14.578.

Tritōn ~ōnis or ~ōnos, *m.* A river flowing through Lake Tritonis to the Syrtis.

rapidi ~onis era CATUL. 64.395; ingens palus amnem ~ona recipit MEL. 1.36; tu Libycos ~one repexas lota comas STAT. *Theb.2.722*; AMP. 6.11; (cf.) torpentem ~onos. ~ paludem LUC. 9.347.

Tritōniacus ~a ~um, *a.* Associated with Tritonia (Athena).

~a. harundine OV. *Met.6.384*; ~am. ~ paludem 15.358.

Tritōnis ~idis or ~idos, *f. adj.* FORMS: ~idam (acc. sg.) HYG. *Astr.2.12*.

1 *palus* ~is, or ~is alone, A lake on the borders of Byzacium and Numidia (prob. larger in area than mod. Chott el Djerid).

stagna. ~idos alta paludis STR. 3.322; in paludem ~idam HYG. *Astr.2.12*; ingens palus amnem Tritona recipit, ipsa ~is MEL. 1.36; ~is. ~a sacra SIL. 4.533; Pallas Libycis ~idos edita lymphis 9.297.

2 The goddess of Tritonis, i.e. Athena. **b** the name of a nymph.

Palladis ad templum ~idis almae LUCR. 6.750; saeuae. ~idis arcem VERG. *A.2.226*; OV. *Met.8.548*; PETR. 5.1.9; (Pallas) se dilecta ~ida dixit ab unda LUC. 9.354; submouit ab arce hostilis ~is aquas STAT. *Theb.7.185*. **b** ~ide nympsa SIL. 2.65; HYG. *Tab.14.28*.

3 Of or associated with Athena.

cum ~ide pinu (i.e. the Argo) OV. *Ep.6.47*; (w. ref. to Athens) ~ida conspiciat arcem MEL. 2.704; ~ida. in urbem 5.645.

Tritōnius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Lake Tritonis or (in another legend) a stream

Triton in Boeotia (an ep. of the goddess Athena; also fem. as sb.).

~a Pallas VERG. *A.5.704*; ubi nunc ~a uirgo. ? V. *FL.7.442*; STAT. *Theb.2.684*; ~ea signa dedit ~a. VERG. *A.2.171*; comitem ~a fratri se dedit OV. *Met.5.250*; FAST. 6.655; increpat. audax ~a diuos STAT. *Theb.10.895*; cum. ~a Libycos ~a tollerat anguis ACH. 1.486.

tritor ~ōris, *m.* [TERO + -TOR] One who rubs or grinds; one who polishes.

~or colorum. pictoris PLIN. *Nat.35.145*; ~OR ARGENTARIVS CIL 6.9950.6; (humorously, of one struck or chafed by instruments of punishment) compendium ~or PL. *Per.420*; quid ais, crux, stimulum ~or? 795.

? **trittilis** ~is, *m.* [onomat.] (app.) A twitterer. theatri ~es SURIUS *post.6*.

tritūra ~ae, *f.* [TERO + -VRA] The process of rubbing, friction. **b** threshing. **c** kneading.

cantherii. pectora copulae spartae ~a continua exulcerati APUL. *Met.9.13*. **b** VAR. *L.5.21*; quo. in ~am prorueret facile possis (frumentum) R. 1.13.5; panter frumenta sequuntur, magnaque. ~ueniet ~a VERG. *G.1.190*; ut siti (area) ad ~am satis habilis COL. 2.10.1; neue per ~am uerti possint paleas. in eum (sc. hortum) perferre 11.3.9. **c** tunduntur, teruntur. ~ex uino. ~collyrii ~a LARG. 113.

tritūs ~a ~um, *a. compar.* ~ior, superl. ~issimus. [pple. of TERO]

1 Worn by friction. **b** (of clothes) worn, threadbare. **c** (of roads, paths) well-trodden, well-worn.

mea nocturnis ~a fenestra doli PROP. 4.7.16; sic sunt nautica corpora ferendo mari dura, agricolas manus ~ae SEN. *Dial.1.4.13*; MART. 2.51.2; uultus. leuior. ~is litoris aridi lapillis 8.64.6; 12.57.10; (in phr. phr.) collum ~um habet (Cicero); et Pompeius illum et Caesar subegerunt SEN. *Suas.6.12*. **b** si forte subula pexae ~a subest tunicae HOR. *Ep.1.1.96*; 1.19.38; PERK. 1.54; nil est ~us Hedyli lacernis MART. 9.57.1; 12.72.4; (neut. pl. as sb.) pexatus pulchre rides mea. ~a 2.58.1; (transf.) lateris frigora ~a times 2.68.8. **c** iter. illud quod ~um in Graeciam est CIC. *Phil.1.7*; diua. ~o. in limite plantam innixa CATUL. 68.71; OV. *Met.2.167*; (cancer) os Ponti. ~circumeunt apparatus ~um iter PLIN. *Nat.9.98*; (post.) alii. ~puppem. ~Mineruae (i.e. the Argo) ~a uatibus orbita sequantur STAT. *Silv.2.7.5*; (in phr. phr.) neque eo quo peruenire uolumus semitas ~ae VAR. *L.5.5*; eam laudis uitam. ~quam maiores eius ei ~am reliquissent CIC. *Brut.281*; hic ~issima quaeque uia et celeberrima maxime decipit SEN. *Dial.7.1.2*; QUINT. *Inst.1.6.22*.

2 (of conditions, practices) In constant experience or use, familiar, common. **b** (of words, expressions) commonly used.

non absurdum uidetur (iudis) saecularibus initium suum cuius minus ~a notitia est reddere V. *MAX.2.4.5*; 2.6.17; SEN. *Ep.114.13*; compedes. ~as induere aureas mos ~ior uetat PLIN. *Nat.33.152*; genus questionis. ~non satis ~um PLIN. *Ep.8.14.11*; casus multis hic cognitus ac iam ~us IUV. 13.10. **b** minus est ~um (i.e. an oblique case) in consuetudine quam Diespiter VAR. *L.9.77*; audes (i.e. in Gaul) uerba quaedam non ~a Roma CIC. *Brut.171*; quid. ~Graeco sermone tam ~um atque celebratum est quam. ? Flac.65; faciamus. tractando usitatus hoc uerbum et ~ius AC. 1.27; Div. 2.11; in tam ~a et adisidua tibi materia AET. *Pro.1.1.126* (163N); 'sermonari' ~rectus est, 'sermonocinari' ~us GEL. 17.2.17.

3 (of persons, faculties) Experienced, practised. **b** inured, habituated.

loci sane inanes, uerum tamen nondum ~is nostrorum hominum auribus. tolerabiles CIC. *Brut.124*; facile diceret: 'hic uersus Plauti non est, hic est', quod ~as auris haberet. ~consuetudine legendi FAM. 9.16.4; cum. ~cotidie faciendo ~iores manus ad aedificandum perfectissim VITR. 2.1.6. **b** ~a. mancipia et ueterana difficile est reformare CL. *dig.21.1.37*.

4 Ground, powdered.

uillissimum genus lomenti, quod ~um uocant PLIN. *Nat.33.163*.

tritutus ~ūs, *m.* [TERO + -TVS³] The process of rubbing, friction.

lapidum conflictu atque ~u elici ignem CIC. *N.D.2.25*.

triuēnēfica ~ae, *f.* [TRI + VENEFICA] (as a term of abuse) A 'treble-dyed witch'.
PL. *Aul.86*.

triuialis ~is ~e, *a.* [next + -ALIS] Appropriate to the 'street-corner', commonplace, vulgar.

non haec ~i more uiator. canit CALP. *Ecl.1.28*; litterari paene ista sunt ludi et ~is scientiae QUINT. *Inst.1.4.27*; carmen ~e IUV. 7.55; solitus declamare. ~sordide et tantum non ~bus uerbis SUET. *Rhet.30* (126Re); de ~i popularium faece APUL. *Met.8.24*.

trium ~i(i), *n.* [TRI + VIA + -IVM] The meeting-place of three roads, esp. as a place of public resort. **b** (as the breeding-place of coarse manners, etc.) 'the gutter'. **c** (sacred to Diana or Hecate).

cum. fugeret. cum ipso Lachete, ut uentum est in ~ium, eadem. fugere noluit CIC. *Div.1.123*; LUCR. 4.1203; ad quoddam peruenimus ~ium, unde me. dirigere dextrorsum gestiebat APUL. *Met.6.29*; ~ut in atris auctionariis potius quam in ~is aut in compitis auctionem CIC. *Ag.1.7*; mei sodales quaerunt in ~io uocationes (CATUL. 4.7.7; non tu in ~is. solebas. disperdere carmen? V. *Ric. Ecl.3.26*; HOR. 5.1.9.59; licet in ~is ad latus esse suae PROP. 3.14.22; purgamentum nocte calcasti in ~io PL. *Tr.1.34.1*; rumores illa. ~excipit ad portas. ~quocumque in ~io cuicumque est

obuia narrat Juv.6.412; canis extrarius e ~io manum humanam intulit Suet. Vesp.5.4; APUL. Med.1.6. b non debet. adripere maledictum ex ~io aut ex scurrantur aliquo conuicio Cic. Mur.13; Fauni. uelut innati ~iis ac paene forenses Hor. Ars.245; ~io conceptus, educatus stercore Phaedr.1.27.11. c ~in ~io ponitur fere (Diana) in oppidis graecis VAR. L.7.16; nocturnis. Hecate ~iis uoluta VERG. A.4.609; seu uetus in ~io (habet) florida sarta lapis Tib.1.1.12; (cf.) deo ~ii bellivox donavit aram CIL 7.163; (personified) 13.5069; TRIVIS VIIS SEMITIS EX VOTO M. COCEIUS 13.8243.2.

triuuius ~a ~um, a. [prec. + vs] FORMS: ~abus (dat. pl. fem.) CIL 3.8511, etc. Of or belonging to a *triuuius* (esp. as ep. of Diana or other deities); (fem. as sb.) Diana; (masc. or fem. pl. as sb.) deities of the *triuuius*.

Titanis ~a ENN. scen.121; candens. ~o lumine Lunae VAR. Men.203; ~ai uirginis aram LUCR.1.84; ~ae lunina ferre deae Prop.2.32.10; DIANA. ~AE SACRVM CIL 10.3795; (DE)IS DEA(BUS) BIS TRIVIS QUADRIVIS 13.5021.3; CATUL.34.15; auditt et ~ae longe lacus (i.e. in the grove of Diana) VERG. A.7.516; at ~a Hippolytum. recondit 7.774; Phoebi ~aeque sacerdos 10.537; OV. Met. 2.416; hinc ~am (i.e. her temple) prospicit MART.5.1.2; ~ae nemorosa. regna 9.64.3; ~ae religionem Tac. Ann.3.62; manium potens ~a APUL. Apol.31; (poet. of the moon) ut ~am. agito giro deuocat aereo CATUL.66.5; ~ABVS v(otum) s(oluit) CIL 3.8511.

triumphālis ~is ~e, a. [TRIVMPHVS + ALIS]

1 Of or associated with the celebration of a triumph. b *insignia, ornamenta* ~ia, also ~ia alone, the insignia of a triumph (*tunica palmata, toga picta*, etc.); these were granted by emperors from Augustus to Hadrian, and, when later the actual celebration was confined to the imperial family, carried with them the privileges and status associated with a triumph. c *statua* ~is, a public statue of a man wearing triumphal robes; granted as an honour it app. ranked higher than *ornamenta*. d *porta* ~is, (app.) an archway at the beginning of the triumphal procession from the Campus Martius to the temple of Jupiter Capitolinus (in imperial times to the temple of Mars Ultor), *uia* ~is, the route of this procession. e *laurus* ~is, the male laurel (used for making triumphal wreaths).

veste ~i Elog.13(CIL p.195); ierulic ~ibus Cic. Pis.61; funus. imagines ducant ~es. tum Hor. Epod.8.12; carmine ~i Liv.3.29.5; corona ~i 10.7.9; ~E CONGIARIUM AVO. Anc.3.18; ~es imperatorum cursus V. Max.3.2.24; cenae ~is PLIN. Nat.33.112; Hercules (i.e. a statue), ~i ~is uocatur atque per triumphos uestituri habitu ~i 34.33; GEL.5.6.5. b decreta ei. ~ia ornamenta VELL.2.10.2.2; Tac. Ag.40.1; ~ibus ornamentis honoratus Suet. Tib.9.2; CIL 3.2830.18; Tac. Ann.7.72; decreuere patres ~ia insignia 2.52; ~ia. et Iudaeica uictoriae decus implese fidei omnis uidebatur Hist.2.78; super consulatum et ~ia de Getis ANN.4.44; PLIN. Pan.89.3; (cf.) tuae domui ~e nomen Tac. Hist.2.77; decretus. Pomponio ~is honos ANN.12.28; ~e decus. Tigellino praefecto praetorii tribuit 15.72. c M. Aponius. ~i statua, Fuluius Aurelius. consularibus ornamentis donatur Tac. Hist.1.79; PLIN. Ep. 2.7.1; Juv.8.144; statuas omnium ~i effigie. dedicauit Suet. Aug.31.5; (ellipt.) deinde forum. atque ~es. inter quas uisus habere. titulos Aegyptius Juv.1.29; (cf.) ut super ~is in foro imagines apud Palatium quoque effigies ornum suster Tac. Ann.15.72. d quasi. id. ad rem pertinet quia tua porta introieris. modo ne ~i Cic. Pis.55; Tac. Ann.1.8; ~IAM ~EM STRAUERVNT LAPIDE CIL II.5041.7; CVRATOR VIAR AVRRILAE VETERIS. ET ~IS 14.3610.9. e ipse ~i de iunctis tempora lauro Tib.2.5.5; bacaliam appellat hanc (laurum). sterlem uero earum. ~em PLIN. Nat.15.130; 17.61.

2 Having triumphal status (i.e. having celebrated a triumph or been granted the dignity and privileges of one). b belonging to men of such standing. c (of a territory) characterized by triumphs.

~es. senes OV. Fast.5.364; imperatorem ~em SEN. Ep. 87.10; gaudente terra uicere laureato et ~i aratore PLIN. Nat.18.191; ~is auos Tac. Ann.14.1; uxores. duxit Plantium Urganianum ~i et mox Aeliam Paetinum consulari patre Suet. Cl.26.2; GEL.6.7.13; illae ueteres prosopiae. ~es APUL. Apol.18; (cf.) Scipio ~e illud ac militare corpus mouebat ad numeros SEN. Dial.9.17.4; (masc. as sb.) consulares ~esque plebeios Liv.10.6.5; P. PLAVTIUS PVLCRER ~IS FILIVS CIL 14.3607.3; ~is et censorius tu PLIN. Nat. pr. 3; QUINT. Inst.11.1.36; multos ~ium consularium potentia antit Tac. Ann.3.30; solos ~es. nunquam donis impetieris Suet. Aug.25.3. b hoc erat clarissimum insigne inter ~es. domos PLIN. Nat.36.112. c ex ea provincia quae fuerit ex omnibus una maxime ~is Cic. Pis. 44.

3 Celebrating a victory, triumphant.

saxa ~is fregere Captharea puppis (i.e. of the Greeks returning from Troy) Prop.3.7.39; discursu religioso ac prorsus ~i APUL. Met.11.7; (as a cult-title) ISIDI ~i CIL 6.355; BONAE DEAE REGI(NAE) ~i 11.3243.

triumphātor ~ōris, m. [TRIVMPHO + TOR] One who celebrates a triumph; (also transf., as a title of Jupiter).

ille uir de Sabinis. ~or APUL. Apol.17; ~est militaris, est ~or Mun.37.

triump(h)e, interj. [perh. Etr., fr. Gk.

θρίαμβος] A ritual cry used in procession of the Arval Brothers and triumphing generals.

IVVATO ~ ~ ~ CIL 1.2; ite hac, ~ ad cantharum recta uia PL. Ps.1051; clamitant per urbem in Capitolium eunti ~io ~ VAR. L.6.68; non semel dicemus, io ~ Hor. Carm. 4.2.50; Tib.2.5.118; OV. Tr.4.2.52.

triumphō ~āre ~āui ~ātum, intr., (tr.). [next + -ō]

1 (of a victorious Roman general) To celebrate a triumph. b (w. de, ex) to triumph (over, perh. orig. in local sense, 'on return from'). c (applied to a triumph held outside the pomerium at the general's own discretion and expense). d (in other contexts) to have a procession in celebration of a victory, etc.

VOLSCIS SVBACTIS TERTIVM ~AVIT Elog.7(CIL 1.p.191); qui ~ant eoque diutius uiuos hostium duces reseruant Cic. Ver.5.77; Pomptinus uult a. d. IIII Non. Nouemb. ~are Ath.1.18.4; SAL. Cat.30.4; cum ~antem (Camillum) albi per urbem uenerant Liv.5.28.1; dictator ~ans urbem est ingressus 8.37.1; (his) OVANS ~AVI AUG. Anc.1.21; ad ~antum paene peruenierunt insignia VELL.2.10.2; lege cautum est ne quis ~aret, nisi qui v milia hostium una acie occidisset V. Max.2.8.1; ut et ~aturis (coronae) conferrentur in templis dicandae PLIN. Nat.16.10; tota Graeciae litora ueluti ~anti classe peragrat FLOR. Epit.1.23 (2.7.6); Suet. Nero 13.1; APUL. Apol.22; (poet.) illa (sc. Maestas) coronatis alta ~at equis OV. Fast.5.52; (in fig. phr.) a me nata coronatis Musa ~at equis Prop.3.1.10; (impers. pass.) et hoc anno Romae ~atum Liv.2.16.9; (w. cogn. acc.) ~uit cum imperatoribus suis triumphos nouem GEL.2.11.4; (humorously) domum redduco (iam) integrum omnem exercitum. sed. ne miremini quod non ~o PL. Bac.1073. b ~AVIT DE SABINIS ET MEDVLINIS Elog.5(CIL 1.p.189); ~auit L. Murena de Mithridate Cic. Man.8; ~auit in magistratu de duabus simul gentibus Liv.4.13.6; Tac. Ann.2.41; (poet.) mirum si de me iure ~at Amor? Prop. 2.8.40; (impers. pass.) de Perseo capto. non ~abitur? Liv. 45.39.1; (cf.) an non sensistis ~atum hodie de uobis esse? 2.38.3; LIVRES SVBEGIT EX HIS ~AVIT Elog.13(CIL 1.p.193); quis ~ans introierit ex eo bello ASSEL.2.2; tu inuenit ~es qui. ex Macedonia non ~ares Cic. Pis.55; Phil.8.18; Liv.34.46.2; ex isdem Lusitanis. ~auit 39.42.4; Claudius Caesar et Britannia ~ans PLIN. Nat.3.119; (impers. pass.) uidimus. ex ea urbe ~ari Cic. Off.2.28. c Albius, cum in Sardinia ~asset, Romae damnatus est Cic. Pis.92; Liv. 26.21.6; in monte Albano, quod iam in morem uenerat. ~auit 42.21.7; Papius. Masso, cum bene gesta re publica triumphum a senatu non impetrasset, in Albano monte ~andi. initium fecit V. Max.3.6.5; (w. de) qui primus in monte Albano ~auit de Coris PLIN. Nat.15.126. d ite agite, o Danai. ite ~antes ARR. poet.2; Aegypti regi tam superbo, ut prodatur. reges singulos et subiectis iungere ad currum solitus atque ita ~are PLIN. Nat.33.125; uirginem asino ~antem APUL. Med.7.13; (of an athlete) nobilissus athletis. ita magnos honores constituerunt (Graeci), uti. ~antes quadrigis. in patrias inuehantur Vitr.9.pr.1.

2 To take part in a triumphal procession.

officiose. ~ milites ~auere SCAUR. oral.6; tecum ~antes urbem inire Liv.7.13.10; Prop.4.3.68; Germania. ante ~antis serua ferat equos OV. Pont.2.8.40; (cf.) qui dispensator Ilio capto, ut sit mulsus qui ~ent milites PL. Bac.972.

3 (pass., usu. in pf. pple.) To be exhibited in a triumphal procession. b (of peoples, places, etc.) to be made the occasion of a triumph.

de. ~ato uiscera tosta boue OV. Fast.3.732; in. ~ato ludibria cuncta Iugurtha afuerunt CORN. Suet. post.13.23; Liv.2.90; per Mithridate. non potentiam neque regnum precari, sed ne ~aretur Tac. Ann.12.19. b bis. ~atas utroque ab litore gentis VERG. G.3.33; ~ata. Corintho A. 6.836; Hor. Carm.3.43; OV. Pont.2.2.75; ~ati magis quam uicti suat (Germani) Tac. Ger.37.6; (cf.) Roma ~ati dum caput orbis erit OV. Am.1.15.26; (w. ab) omnia armis Romanis superata et a Cornelio Balbo ~ata PLIN. Nat. 5.36; per ~atum a se (sc. Pompeio) mare FLOR. Epit.2.13 (4.2.20); (transf.) anne ~atos (i.e. by Bacchus) fugiam captiuis ad Indos? STAT. Theb.7.181.

4 To act triumphantly, exult; (w. de) to exult or triumph over.

laetaris tu in omnium gemitu et ~as Cic. Ver.5.121; erupit e senatu ~ans gaudio Mur.51; exulta uictrixque inimica ~a OV. Met.6.283; in iudiciis saeuit. ~ato. ~at Cicero Fro. A.2.p.48(114N); (cf.) ubi ob diues seruatus corona danda est, qua postes Augustae domus sempiterna gloria ~ant V. Max.2.8.7; (w. internal acc.) ain tu, laetast? ~ non tam ipso quidem dono quam ab te datum esse: id uero serio ~at Ter. Eur.394; (of speech) in hoc ipso in quo exultat et ~at oratio mea Cic. Catil.2.3; (w. acc. and inf.) ~abat. Hortensius se uidisse tantum Ath.1.16.4; meum factum probari abs te ~o gaudio CAES. Att.9.16.2; ~Caesar ~at de sententia Catonis Cic. Att.7.1.7; ille, rupto carcere umbrarum ferox, de me ~at SEN. Her. F.58; in ecce. ~ gaudens Lucius de sua Fortuna ~at APUL. Med.11.15.

5 (transf.) To achieve a notable success, triumph.

~o si licet me latere tecto abscedere TER. Hau.672; non ~o, ex nuptiis tuis si nil nanciscor mali Ph.543; (w. de) quod si ante ignotum fuit, quantum pecuniae cupiditas possit, uictrix etiam de natura ~at QUINT. Dec.388(p. 434.1.6); (w. ex indicating source) hoc est. ex uictoria sua ~are SEN. Cl.1.21.3; ex eloquentia. tua, quam scriptis ad senatum litteris declarasti, ego iam hic ~o Fro. Ver.2.p.130 (120N).

triumphus ~i, m. [TRIVMPHE] ORTHOG.: triumphus CIL 1.652, BMCR 1.p.520, No.4023, etc.; described as archaic in Cic. Oral.160, QUINT. Inst.1.5.20.

1 The ritual cry 'trumphe!'

infantum semestrem in foro holitorio ~um clamasse Liv.21.62.2; ipsi laureati. ~um nomen cientes 45.38.12; cum laeta ~um uox canet OV. Met.1.560; (pl.) rursus, io, magnos clamat tibi Roma ~os MART.7.6.7.

2 The procession of a victorious general from the Campus Martius to the temple of Jupiter Capitolinus, or, in imperial times, of Mars Ultor (involving the right to retain, exceptionally, imperium inside the pomerium). b (w. adj. denoting a place, person) a triumph (won over); (also w. gen.); (cf. also in const. w. de, ex). c (w. gen. or adj. indicating triumphator). d ~um agere, to celebrate a triumph. e naualis, maritimus ~us, a triumph celebrating a naval victory and exhibiting nautical trophies. f a triumphal procession held outside the pomerium on the Alban hill at the discretion and expense of a victorious general.

Liuius inde redit magno matatus ~o ENN. Ann.301; uix superat, quin ~us decematur QUAD. hist.70; quotus quisque ~. est annus quo non uideas epulum aut ~um? VAR. R. 3.2.16; quamquam. magnos mihi opus esse ad apparatum dignas Cic. Phil.13.9; SAC. Jue.41.7; albi. greges et ~i. taurus. Romanos ad templa deum duxere ~os VLER. G.2.148; inuidens. deduci superbo non humilis uideri ~o Hor. Carm.1.37.32; non uti una ~o duceretur Vitr.1.1.5; neque uinctus per urbem Romanam ~i spectaculum trahat Liv.26.13.15; cui, cum in senatu de rebus in Histria. ~ prospere gestis disseruisset, postulanti ~us est decretus 41.13.6; Eleg. Mac.31; LUCR.1.86; qui. elephantis. duxit in ~o PLIN. Nat.7.139; si iustus ipse ~us amat MART.7.8.10; consulare imperium. ~i insignia (i.e. the titles, etc., without the actual ceremony). obtinuit Tac. Ann.11.21; Suet. Dom. 13.2; (as the title of a play) Caecilius in comedia quae inscribitur ~us GEL.6.7(7.9); (in fig. phr.) hinc tibi cum magna laude ~us est OV. Am.2.9.16; (transf.) maximum praedam et ~um is agere aduentu meo PL. As.206; (personified) ~us BMCR 1.p.520, No.4023 (i.e. 46 N.C.); b Sardinensem ~um NEP. Cat.1.4; Iugurthino claris Cimbroque ~o OV. Pont.4.3.45; Hyperborei celebrator. ~i MART.8.78.3; Adiciaco ~o curram Augusti comitatus est Suet. Tib.6.4; (iron.) malim mihi L. Crassi unum per M'. Curio dictionem quam castellanis ~o Cic. Brut.2.56; ~ Boiorum ~i spem Liv.33.37.10; de. Samnitibus ~um mecum petite 7.32.17; ~os de populi regibus integris adquisi Tac. Ann.12.20; (cf.) cuius nullum de se gaudium hosti reliquit. ~us fuit tantum de nomine FLOR. Epit. 1.34(2.18.17); (iron.) inde. referabant occulta spolia et plures de pace ~os Iuv.8.107; qui Liguirum castella expugnauerunt: ex quibus multi sunt. ~i Cic. Brut.2.55; Papius tamquam ex hostium duciis, sic ex Romano imperatore. ~um petere Liv.8.33.13; derisui fuisse nuper falsum et Germania ~um Tac. Ag.39.2. c iustissimos omnium Metellorum et clarissimos ~os Cic. Planc.80; AU.5.21.4; nullum ~us aut Prop.2.34.56; Gallicis spoliis quae ~o C. Flamini tralata erant Liv.23.14.4; Cartimandua. ~auxerat potentiam, postquam. instruxisse ~um Claudii Caesaris uidebatur Tac. Hist.3.45; Caesaris. fama ~i OV. Pont.2.1.1. d (ITA ROMA) EGIT ~ ~ ~ CIL 1.652; Pharsaliae. pugnae ne ~um quidem egit Cic. Phil.14.23; cum. ~Karthaginem deleueris ~um egeris REP.6.11; scilicet. ~plus est. ~aliquos egisse ~os quam tantum gessisse uirum? OV. Met.15.757; egerit APUL. Apol.17; (transf.) quantum. ~um egerit effusus per tua saxa rotis (i.e. Cynthia driving on the Appian Way) Prop.4.8.17; (w. de) plures prope de Galis ~i quam de toto orbe terrarum acti sunt Liv.38.17.6; tertio ~o. quem de piratis. egit PLIN. Nat.37.13; acto de Iudaeis ~o Suet. Vesp.8.1; (transf.) in portu Syracusano de classe populi Romani ~um agere piratam Cic. Ver.5.100; (w. ex) trigeminae uictoriae triplicem ~um ex his ipso Volscis. egistis Liv.6.7.4; ~i. ex Hispania duo continui acti 41.7.1; (in fig. phr.) ages uirum ex inimicorum dolore ~um iustissimum Cic. Fam.3.10.1; non de patientia nostra quendam ~um, sed de superbia principum egisti PLIN. Pan. 22.2. e neque. quicquam erat reliquum nisi uti classe populi Romani. amissa. ~us tibi naualis decerneretur Cic. Ver.5.67; Liv.37.58.3; de rege Perseo naualem ~um egit 45.42.2; qui primus naualem ~um ex Poenis retulit V. Max.3.6.4; Tac. Ann.2.49; ~mersa. hostium classe. ~maritimum egit ~um FLOR. Epit.1.18(2.2.0). f ~is ~us, ut loco et fama rerum gestarum et, quod sumptum non erogatur ex aerario omnes sciebant, in honoratior fuit Liv.33.22.8; (cf.) hic Deci castrensis ~us fuit incedentis per media castra cum armato praesidio 7.36.8.

3 (in general) A victory procession or sim. celebration.

arsit Atrides medio in ~o uirgine raptā Hor. Carm.2.4.7; Lacones. acto cum gloria ~o spoliurum et praedae porticum. pro troepaeo constituerunt Vitr.1.1.6; LUC.10.6; uirgo (i.e. an Amazon). cum redit ingens per Caspia claustra ~o. Medum. trahens V. Fl.5.124; Ilias 51; quanta Gigantei memoratur mensa ~i MART.8.49(50.1); STAT. Theb.12.88; talis. tuis occurrō ~is? 12.124; (as a hunt) repetit. ~casas rustica longo turba ~o SEN. Phaed.80.

4 A success, victory, triumph.

si te uicini. ita oderunt ut repulsum tuam ~um suum duxerint Cic. Vat.39; feminei merces extrema ~i Prop. 4.11.71; se. in Arachnae (Pallas) magnam putat esse ~o MAN.4.136; laetus. nocturnae expeditionis ~o ad his reuersus est VELL.2.42.3.

triumuir ~ī, m. Also (in pl.) trēs uiri [TRES + VIR; form trium- derived from partit. use of trium uir(or)um] Freq. written triuuir, esp. in inscr.

1 a ~r capitalis, or ~r alone, A member of a commission of three (forming part of the uigintisexuiri) responsible for prisons and

executions; also, under the title *~ri nocturni*, for nocturnal peace. **b** *~r auro argento aeri flando feriundo* or *~r monetalis*, a member of a similarly constituted group responsible for the mint. **c** *~r agris dandis assignandis, coloniae deducendae*, etc., a member of a commission appointed to supervise the distribution of land at the founding of a colony. **d** *~r mensarius*, a member of a commission appointed in 216 B.C. to supervise public finances. **e** a member of commissions appointed for other specific purposes. **f** *~r epulo*: see EPULO.

a quicumque praetor posthac factus erit. tres viros capitales populum rogato *Leg. pub. (Font. iur. p. 47) 4*; *Asc. Mil. 3*; *~ri capitales qui carceris custodiam habent* Pompon. *dig. 1.2.2.30*; *CIL 2.1262.5*; *6.29683.6*; *~si tresuiri me in carcerem compergerit Pl. Am. 153*; ad trisuiros. deferam nomen tuum *Aul. 416*; ego *~um viro uocatus a Porcio tribuno plebis non iui Var. in Leg. 12.12.6*; *L. 9.85*; hominem ante pedes Q. Manli qui tum erat *~r constituit Cic. Clu. 38*; tresuiros quae ad supplicium postulabantur parare iubet *SAL. Cat. 55.1*; fugientes *a ~ris comprehensi Liv. 36.17.5*; mulierem praetor. *~ro in carcere necandam tradidit V. Max. 5.4.7*; *SEN. Suas. 6.15*; delegato *~ris ministerio ut monumenta. urerentur Tac. Ag. 2.1*; *GEL. 3.3.15*; *~P. Villius ~r nocturnus. accusatus. quia vigilias neglegentius circumferat V. Max. 8.1. damna. 6*; *PAUL. dig. 1.15.1*; *~(perh. w. ref. to this sense and pun on uir = husband) illo tempore a us est quod fuit illis in uiris Cic. AH. 16.11.1*. **b** *in viro a a f f Elog. 33 (CIL 1. p. 200)*; *CIL 11.3365.16*; *~ri monetales aeris argenti auri flatores Pompon. dig. 1.2.2.30*; *~ro MONETALI CIL 2.4510.16*; *(cf.) in viro AD MONETAM 2.4609.5*; *IO. 3724.7*. **c** *in viro a (greis) d (andels) d (signandels) CIL 1.582.15*; *1.585.15*; *L. MANLIUS L F ACIDIVS TRIV VIR AQUIVIAE COLONIAE DEDUCVNDAE 1.621*; in coloniam. scribere nolim, si *~rum sim, spatia torem CATO orat. 123*; cum *~ro coloniam deduxisset Cic. Brut. 79*; *SAL. Jug. 42.1*; *~ros agro dando creat T. Quinctium A. Verginium P. Furium Liv. 3.1.6*; tres uiros coloniae deducendae agroque diuidendo creauerunt *8.16.14*; *~rum agrarium occisum a Boiis 27.41.10*; *VELL. 2.2.3*; *FLOP. Epi. 2.2 (3.14.6)*. **d** propter penuriam argenti *~ri mensarii. facti Liv. 23.21.6*; *24.18.12*; *26.36.8*. **e** senatus. *~ros binos creari iussit, alteros qui citra, alteros qui ultra quinquagesimum lapidem. ~copiam ingenuorum inspicierent Liv. 25.5.6*; *creati. ~ri bini, uni sacris conquirendis. alteri reficiendis aedibus Fortunae et matris Matutae 25.7.5*.

2 Each one of the three men (Antony, Octavian, and Lepidus) appointed as a triumvirate *rei publicae constituendae* in 43 B.C.

M. AILIVS M F Q N LEPIDVS III VIR R P C *Act. Triumph. 36 (CIL 1. p. 30)*; *IMP CAESAR III VIR R P C Fast. Col. (CIL 1. p. 64)*; **M. Antonius**, *~r rei publicae NEP. Ath. 12.2*; *P. OPVLVS. ME. ~RVMS REI PUBLICAE CONSTITVENDAE (AE CREAVIT) AUG. Anc. 1.8*; *VELL. 2.88.1*; *SEN. Suas. 6.11*; *PLIN. Nat. 33.50*; pace inter Sex. Pompeium ac *~ros pacta Tac. Ann. 5.1*; *Suet. Aug. 96.1*; *~ros reipublicae constituendae causa creatos ius consulendi senatum habuisse GEL. 14.7.5*.

3 (as the title of various office-holders in the provinces, esp.) **a** *~r locorum publicorum persequendorum*, a magistrate at Vienna in Gallia Narbonensis. **b** *~r Augustalis*, an official in the order of *Augustales* in var. local centres. **c** *~r quattuor coloniarum*, a local magistrate at Ciria.

a *L. PORCIO. III VIR LOC PVBL PERSEQ CIL 12.1897*; *12.2350*. **b** *CIL 9.4373.2*; *9.4462.2*. **c** *Q AVSTVRNI. III VIR III COL CIL 8.7978.6*.

4 An office-holder in a slave-pid.

MIDA CVBICVLARIVS III VIR HIC SVT EST CIL 6.9290.8.

triumviralis *~is ~c, a*. [prec. + -ALIS] Of or associated with a triumvir or triumvirs.

(of the triumviri capitales) flagellis. *~ibus HOR. Epod. 4.11*; quia *~i supplicio (i.e. capital punishment) adfici uirginem inauduit habebat Tac. Ann. 5.9*; *(w. ref. to the triumvirate of Octavian, Antony, and Lepidus) ~is regni delicata conuulsa SEN. Suas. 6.7*; *7.1*; *~i potestate praeditus (se. M. Antonius) SEN. Dial. 11.16.1*; *~i proscriptione QUINT. Inst. 12.10.13*; *(of the triumviri agris dandis assignandis) (centuriam) ~em iugerum quinquagenum FRON. agrim. p. 14*.

triumviratus *~us, m*. [TRIVMVR + -ATVS] Written *III uiratus CIL 8.6948* etc. The rank or office of a triumvir; (esp.) the triumvirate of Octavian, Antony, and Lepidus.

duorum magistraturum. *~is (i.e. that of triumviri capitales) et quaesturae, ratio sic redditur Cic. Font. 5*; tribunatu ante gesto *~ibusque, nocturno altero, coloniae deducendae Liv. 9.46.3*; excoiguit. *~um legendi senatus et alterum recognoscendi turmas equitum Suet. Aug. 37*; *VELL. 2.86.2*; *PLIN. Nat. 9.122*; Caesar Augustus, potentiae securus, quae *~u iusserat aboleuit Tac. Ann. 3.28*; *FLOP. Epi. 2.16 (4.6.3)*; *~um rei p. constituendae per decem annos administravit Suet. Aug. 27.1*.

triolum: see TRIBVLVM.

-trix -trix, *f. suff.* Fem. to -TOR, denoting female agents (*cantrix, tonstrix*); in adjl. use neut. pl. forms sts. occur (*uictricia, ultricia*).

trixgō *~inis, f*. [unkn.] ORTHOG.: *trixs-* CELS. 8.9.1.E. = CHAMAEDRYS.

ut. rusticos nostros epota ex aqua herba *~o satis adiunct Cels. 4.13.3*; *5.27.10*; chamaedrux herba est quae Latine *~o dicitur PLIN. Nat. 24.130*; herba *e ~i ~inis specie et mollitia 25.167*; *26.149*.

trixallis *~idis, f*. [cf. Gk. *τρωαλλίς*] (app.) Some insect of the order Orthoptera.

esse animal locustae simile sine pennis, quod *~is Graece uocetur PLIN. Nat. 30.49*; *~idum cinis 30.117*.

Trōas *~ados or ~adis, f. adj.* Also **Trōias**. Of or belonging to Troy and the surrounding region, Trojan. **b** (fem. as sb.) a Trojan woman. **c** the region containing Troy, the Troad.

Alexandria *~as Liv. 35.42.2*; qui primus. *~ada tangat humum Ov. Ep. 13.94*; agnosco *~ada turbam Sen. Tro. 95*; *DOM AVGVSTA ~ADE CIL 3.2019.3*; *(w. masc. sb.) qui locus in agro ~ade est NEP. Paus. 3.3*. **b** *~ades. ~Anchisen flebant Verg. A. 5.613*; *~asin inuideo Ov. Ep. 13.137*; *~ada telorum. ~inessere iactu coepit Met. 13.566*; *te sperabunt. ~decorae ~ades STAT. Ach. 1.944*. **β** *ne mihi Polydamas et ~ades Labemonem praetulerint? PERK. 1.4*. **c** *MELA 2.101*; quae Hellesponto adiacet *~as PLIN. Nat. 5.121*; in Ida monte *~adis 27.12*.

trochaeus *~i, m*. [Gk. *τροχαιός*] A metrical foot comprising a long syllable followed by a short, trochee (choreus); also, a foot of three short syllables, tribrach.

iambum et *~um frequentem segregat ab oratore Aristoteles Cic. de Orat. 3.182*; in *~o, qui temporibus et intervalis est par iambo Orat. 194*; *~us. ~yllaba longus priore, parior nouissima MAUR. 1384*; *seriem ~i (i.e. a trochaic verse) iam labare perspicit 2316*; *~tres breues ~um, quem tribrachyn dici uolunt qui choreo ~i nomen imponunt. efficient QUINT. Inst. 9.4.82*; *9.4.135*.

trochaeus *~a ~um, a*. [Gk. *τροχαικός*] Consisting of trochees, trochaic.

senarius quem *~um uocant QUINT. Inst. 9.4.140*; metron hoc *~um MAUR. 310*; *2219*.

trochilēa: see TROCLEA.

trochilus (*~os*) *~i, m*. [Gk. *τροχίλος*] (prob.) The Egyptian plover, *Pluvianus aegyptius* (*Charadrius melanoccephalus*); also, the wren (with which Pliny confuses the former).

parua auis, quae *~os ibi (i.e. in Egypt) uocatur, rex auium in Italia PLIN. Nat. 8.90*; *~dissident. ~aquiae et ~us. ~ quoniam rex appellatur auium 10.203*.

trochis *~is, m*. [Gk. *τροχίς*] = SYCITES.

~at sycites e ficio, quem alii pharnuprium, alii ~in uocant PLIN. Nat. 14.102.

trochiscus *~i, m*. [dim. of next] An object used in magic spells, perh. a magic wheel. antipathes illud quaeritur, *~i, unguis, taeniae LAEV. poet. 27.3*.

trochiscus *~i, m*. [Gk. *τροχίσκος*] A circular (medicated) pill.

pastilli. *~quos ~os Graeci uocant CELS. 5.17.2.A*.

troch(h)lea (*~ia*) *~eae, f*. Also **trochilēa** [Gk. *τροχίληα* (w. var. spellings)] A block with pulleys, block-and-tackle equipment.

multa. *per ~eas et tympana pondere magno commouet. ~machina LUCR. 4.905*; *canalem ligneum sub signo fixit ibique ~eas collocauit Vitr. 9.8.3*; *funis. ~ traducitur circa orbiculum ~eae 10.2.1*; *(f.) ab imo pulmone pituitam ~eis adducere QUINT. Inst. 11.356*. **β** *~eas Graecanicas binis funibus sparteis ducunt CATO Agr. 3.5*.

trochus (*~os*) *~i, m*. [Gk. *τροχός*]

1 A metal hoop (used for games or exercise). ludere doctor seu Graeco iubeas *~o seu malis utella legibus alia HOR. Carm. 3.24.57*; *indoctus. pilae disciue ~ine Ars 380*; *uersi clausi aduoca ~i Prop. 3.14.6*; *Ov. Ars 3.383*; *nunc celeris uoluitur orbe ~i Prop. 3.12.20*; *celer arguio qui sonat aere ~us MART. 11.21.2*; *14.168.2*.

2 An unidentified kind of fish.

qui *~os appellatur a Graecis, ipse se inire (traditur) PLIN. Nat. 9.166*.

Troezēn *~ēnis or ~ēnos, f*. A town near the extremity of the Argolis peninsula in Greece.

coniugibus et liberis *~ene depositis Cic. Off. 3.48*; *~eni non potest id uitari Vitr. 8.3.6*; *est prope Pittheum tumulus ~ena Ov. Met. 15.296*; *MELA 2.50*; *SEN. Tro. 828*; *PLIN. Nat. 4.18*; *Thesia ~en STAT. Theb. 4.81*.

Troezēnius *~a ~um, a*. Of or belonging to Troezen.

discubere. *~ac Ixionides, illa ~us heros parte Lelex Ov. Met. 8.567*; *liton. ~o MELA 2.109*; *(masc. pl. as sb.) 2.49*.

Trōgodytae *~arum, m. pl.* Also **Trōgl-**. A race of people centred round the northern Sudan, but variously placed from the Atlas mountains to the Caucasus, and said to be cave-dwellers (cf. the alternative spelling).

MELA 1.23; *~ae. specus subeunt alunturque serpentibus 1.44*; *~ae, quibus subterraneae domus sunt SEN. Nat. 4.2.18*; in Berenice urbe *~arum PLIN. Nat. 2.183*; *5.45*; *11.125*; *Aethiopia ~is conubio permixta 12.86*; *37.108*. **β** *Canicula exoritur. apud ~as. ante solstitium Cic. Dio. 2.93*.

Trogodyticus *~a ~um, a*. (**Trōgl-**). FORMS: *~ē* (fem. sg.) *PLIN. Nat. 2.178*, *2.185*. Of or belonging to the Trogodytae. **b** (fem. sg. as sb.) the country of the Trogodytae.

(murra) *~a siluestrium prima PLIN. Nat. 12.69*; *12.101*. **b** septentriones non cernit *~e PLIN. Nat. 2.178*; *2.185*;

id (sc. zingiberi). in Arabia atque *~a in uillis nascitur 12.28*.

Trōgodytis *~idos, f. adj.* **Trōgl-**. Of or belonging to the Trogodytae.

in eum (sc. portum Isidis) *~is myrra confertur PLIN. Nat. 6.174*. **β** *LARG. 90*; *murrae ~idos p. xii 94*.

Trogus *~i, m*. Pompeius Trogus, a Vocantian from Gallia Narbonensis, who wrote, in the time of Augustus, a universal history, as well as zoological and other works.

PLIN. Nat. 7.33; *10.101*; *11.229*; *11.274*.

Trōia *~ae, f*. PROS.: usu. disyll.; *Trōi-* SEN. *Tro. 824*, *853*. The city and territory of Troy, situated on the Asiatic side of the entrance to the Hellespont. **b** the name of towns built by refugees from Troy.

olux *~ae, germane Hector ENN. scen. 72*; *amborum uxores noctu ~ad exibant NAXV. pod. 4.2*; *PL. Bac. 933*; *~ae qui primus ab oris Italiam. uenit Verg. A. 1.1*; *et Thebae steterant, altaque ~a fuit Prop. 2.8.10*; quae res in *~a fuissent gestae Vitr. 7. pr. 2*; *~a capta in ceteros saeuilium esse Troianos Liv. 1.1.1*; *~a iacet ceteri Danaids inuisa puellis Ov. Ep. 1.3*; *MELA 2.45*; *peritura ~a Petr. 89.1.53*; *PLIN. Tro. 824*, *853*; *~a FL. 4.58*, *~a (i.e. its story). ~magnusque mihi temptator Achilles STAT. Silv. 4.4.94*; *PAUL. Fest. p. 367M*; *(humorously) ecfertur praeda ex ~a PL. Bac. 1058*. **b** in quem primo egressi sunt locum *~a uocatur Liv. 1.1.3*; *~a et huius loco (i.e. near Laurentum) nomen est 1.1.4*; *(cf.) simulata. ~a tenetur Ov. Met. 13.721*; *paruum ~am simulataque magnis Pergama. agnosco Verg. A. 3.349*.

2 (prob. orig. separate wd., cf. Etr. *truia*) A traditional pageant or manoeuvre in the form of a sham fight, performed by boys (prob. of senatorial family) on horseback; also *lusus ~ae*.

cum pueri. *equis ludicrum ~ae inirent Tac. Ann. 11.11*; *~am lusit turba duplex. puerorum Suet. Jul. 39.2*; *HYG. Fab. 273.10*; *(cf.) ~a (dicuntur). nunc pueri Verg. A. 5.604*; *~ae lusum edidit frequentissime maiorum minorumque puerorum Suet. Aug. 43.2*; *CL. 21.3*.

Trōiānus *~a ~um, a*. Of or belonging to Troy, Trojan; (masc. as sb.) an inhabitant of Troy, Trojan. **b** (applied to things whose origin is traced through Aeneas to Troy). **c** of Troia near Laurentum; (neut. sg. as sb.) an estate there.

de *~o muro ENN. scen. 82*; *superauit dolum ~um (i.e. the Trojan horse) atque Vlixem Pseudolus Pl. Ps. 1244*; *intus, intus, inquam, est equus ~us Cic. Mur. 78*; in campis *~is Vitr. 8.3.14*; *Ov. Am. 3.9.29*; *SEN. Con. 7.7.17*; *a ~is temporibus PLIN. Nat. 21.15*; *TAC. Ann. 1.14*; *~urbem Roman. habuere initio ~i SAL. Cat. 6.1*; *dabitur. ~e, quod optas Verg. A. 7.260*; in ceteros saeuilium esse *~os Liv. 1.1.1*; *MELA 1.90*; *inter ~os stirpe cognatos APUL. Soc. 5*. **b** ab excelsis *~ae collibus Albae STAT. Silv. 5.2.168*; *uirginea (i.e. Vestal) lucentes semper in ara Laomedontae, ~a altaria, flammae SIL. 1.543*; *ubli. seruat ignem ~um. ~Alba Juv. 4.61*. **c** *~um somniaueram Cic. Att. 9.13.6*.

Trōicus *~a ~um, a*. Of or connected with Troy.

~is temporibus Cic. Brut. 40; *~a. ~moenia CATUL. 64.345*; *~o bello NEP. Dat. 2.2*; *~a quem peperit sacerdos (i.e. Rhea Silvia) HOR. Carm. 3.3.32*; *Tib. 2.540*; *~e raptor (i.e. Paris) Ov. Ars 3.254*; *tu ~a dignus saecula (i.e. of Priam). transcendere STAT. Silv. 1.4.125*; *(neut. pl. as title of an epic) in scaena nunquam cantauit Orestes, ~a non scriptis Juv. 8.221*; *(of Roman things claiming Trojan origin) ~a. Vesta Ov. Met. 15.730*; *Troia cades, et ~a Roma resurgens Prop. 4.1.87*; *an tacita uigilet face ~us ignis atque. laudet Vesta ministras STAT. Silv. 1.1.35*.

2 *lusus ~us = TROIA* (sense 2).

solemne. *~i lusum sacrum SEN. Tro. 778*.

Trōiugena *~ae, a*. Born of Trojan stock; (masc. as sb.) a Trojan; (freq. of Romans claiming Trojan descent).

bello. *subactas ~as gentis LUCR. 1.465*; *~um. ~ corpora CATUL. 64.355*; *~a, interpres diuum Verg. A. 3.359*; *sequamur ~as 12.626*; *~Cannensis praedicta clades in haec fere uerba erat: 'amem, ~a, fuge Cannam.' Liv. 25.12.5*; *inbet a pracone uocari ipso ~as JUV. 1.100*; *11.95*.

Trōius *~a ~um, a*. Of or belonging to Troy, Trojan.

~a. tellus CATUL. 65.7; *~us heros (i.e. Aeneas) Verg. A. 6.451*; *~us Aeneas 7.221*; *~a. ~pineta Ov. Ep. 15.107*; *PERK. 108.14*; *SIL. 1.42*.

Tromentinus *~a ~um, a*. The name of one of the rustic tribes of Rome, said by some scholars to have been established in Veian territory in 387 B.C.

Liv. 6.5.8; *PAUL. Fest. p. 367M*.

tropa *~ae, f*. [Gk. *τροπή*] A solstice.

HIEMIS INITIV SIVE *~AE CHIMERIN VINKAS STERC CIL 6.2305*; *HIEMIS INIT SIVE TROPAEAE CHIMER 6.2306*.

tropa, *adv.* [Gk. *τροπή (τροπή)*] *~ ludere*, (app.) To play some kind of game with knucklebones, or sim.

~ ludit ~ (cf., codd. popa, rota) nequire talo MART. 4.14.9.

tropaeophorus *~i, m*. [Gk. *τροπαιοφóρος*] One who bears emblems of victory.

est (deus) triumphator et propagator, *~us APUL. Mun. 37*.

tropaeum ~i, n. [Gk. *τρόπαιον*] ORTHOG.: *trope*-Rhet.Her.4.66.

1 A 'trophy' set up to mark the rout of an enemy (orig. armour taken from an enemy and hung on a stake, tree, etc., subsequently a more or less elaborate permanent monument decorated with representations of spoils, etc.). **b** (w. gen. indicating victor, etc.). **c** (w. defeated enemy expr.). **d** ~um *Alpium*, a monument set up in honour of Augustus at La Turbia in the Maritime Alps.

~um ferre me a forti viro pulcrum est Acc.Trag.148; ideo fuga hostium graece uocatur *trophaei*, hinc spolia capta fixa in stipitibus appellantur ~a Var.Men.61; ego illa (sc. urbs) plurimis ~is ornata, triumphis ditata certissimis Rhet.Her.4.66; in Macedonia ~a posuit Cic.Pis.92; arma Serestus lecta refert umeris tibi, rex Gradue, ~um Verg.A. 10.542; 11.7; porticum Persicam ex manibus ~uictoriae posteris pro ~o constituitur Vitr.1.1.6; stent. super uinctos trophaea ~a uiros Ov.Pon.3.4.104; MAN.4.622; CURT. 8.1.29; excitatis in Pyrenaeo ~is PLIN.Nat.7.96; Tac.Ann. 2.18; ult. proceritatis eximiae super ~a sua eminebat Flor. Epul.1.38(3.3.10); PLIN.Pan.59.2; truncatis arboribus et in modum ~orum adornatis Suet.Cal.45.1; (carried symbolically in a funeral procession) lectus. purpura stratus et ad caput ~um cum ueste, in qua fuerat occisus Jul.84.1.6 Macedonia. ~munita plurimorum imperatorum non turribus sed ~is Cic.Prov.4; ille Marius. cuius bina ~a in urbe spectantur V.Max.6.9.14; per tot ~a regum oro et obtestor CURT.5.18.1; in CAPITULO POST ~a GERMANICI Priv.Mil. V.14(CIL 5.3.857); Ianua. belligeris ductis ~is. nitens Stat.Silv.4.3.98; (cf.) Maeonatis erunt uera ~a fides Prop. 3.9.34. **c** (w. gen.) non exuuiis pulsaere ~um uirginis aut spolia uila peto Verg.A.11.790; (transf.) utrum hoc signum cupiditatis tuae an ~um necessitudinis atque hostii. esse uolueris? Cic.Ver.2.115; Malicacis et Opuntius grandes sinus, et in his caesorum etiam Laconum ~a Thermopylae MELA 2.45 ~a (w. adj.) regia. ~aemilia uecta ~a rate Prop. 3.3.8; Fasti.5.555; tecta. ~ebrycis praefixa ~is V.Pl. 4.739; (in const. w. de) quo quisquis. uenerit nunc nostra de Atheniensibus. ~a, nunc tua de nobis ostendat Liv. 25.29.6; Romae ~a de Parthis arcusque medio Capitolini montis sistebantur Tac.Ann.15.18; ~a Gai Mari de Iugurtha deque Cimbris. restituit Suet.Jul.11; (post.) Thesides Theseusque duas rapuerat sorores: ponite de nostra bina ~a domo Ov.Ep.4.66; (transf.) in ea urbe in qua ~a de me et de re publica uideam constituta Cic.Dom.100. **d** subicere inscriptionem ~o Alpium PLIN.Nat.3.136.

2 (transf.) A victory.

ante. Salamina ipsam Neptunus obruit quam Salaminii ~i memoriam Cic.Tusc.1.110; Miltiades ~is se et somno suscitari 4.44; haec altera uictoria, quae cum Marathonio possit comparari ~o Nep.Them.5.3; duo rapta manu diuerso ex hoste ~a Verg.G.3.32; noua cantemus Augusti ~a Hor. Carm.2.9.19; laeto deuicta ~o. acies Aetna 474; crebras ~a uictorias et multa ~a peperit ex hoste V.Max.2.7.2; sine. fruat diuitius ~o Fortuna Apul.Met.1.7; magna dexterae suae ~a 10.25; fortem ~isque bellorum incitum 10.31.

tropaeus ~a ~um, a. [Gk. *τροπαῖος*] Turning round, changing.

alios (uentos uidemus), quos uocant altanos, e terra consurgere. qui, cum e mari redeunt, ~i uocantur PLIN.Nat. 2.114.

Trophōnius ~i(i), m. A Boeotian oracular god with a shrine at Lebadea.

Cic.N.D.3.449; simili precatio ~ius et Agamenes usi dicuntur. cum Apollini Delphis templum exaediscaissent Tusc.1.114; Diu.1.74; PLIN.Nat.31.13; 34.66; (identified with *Olympian* gods) alter (Mercurius). is qui sub terris habetur idem ~ius Cic.N.D.3.56; Lebadea. templum Iouis ~i adit Liv.45.27.8.

tropicus ~a ~um, a. [Gk. *τροπικός*]

1 Of or belonging to a solstice or equinox. **b** (transf., neut. pl. as sb.) a change in tastes, manners, or sim., revolution.

~is praecedunt omnibus astra bina MAN.2.178; quae ~a adpellant, quod in illis quattuor anni tempora uertuntur signis 3.621; 3.676. **b** pecuniae. cupiditas haec ~a insituit Petr.88.2.

2 (gram.) Of or belonging to a *tropus* (see next).

ut. ~a quadam figura mutationem uocabuli fecerint GEL.13.25.31.

tropus (~os) ~i, m. [Gk. *τρόπος*] (gram.) A figure of speech (see also discussion in QUINT. Inst.8.6, 9.1).

QUINT. Inst.1.8.16; similitudine. ~ et translatione atque aliis ~is. utemur 4.1.70; quare in ~is ponunt uerba alia pro aliis, ut in μεταφορῇ, μεταonymiᾷ, ἀντωνομασίᾳ, μεταλήψει, συνεκδοχῇ, κατάχρησι, ἀλλογησίᾳ, plerumque συνεκδοχῇ 9.1.5; FERT. p.153M; in figuris uerborum est ~os, metaphora Pro.Amic.2.86(181N); lineam fandi. quae ~os omnes relinquit MAUR.303.

Trōs (~ois), m. A Trojan; (spec.) a grandson of Dardanus, the eponymous founder of Troy.

~os Tyriusque mihi nullo discrimine agitur Verg.A. 1.574; cessas in uota precesque. ~os. Aeneas? 6.52; ~os Anchisiade 6.126; in te fingam uolentes ~os tyrisque Ov. Ep.1.13; o iustissime ~cum Met.14.245; Petr.89.1.65; ~os. parens et Troiae Cynthius auctor Verg.G.3.36; Ov. Fast.4.33; SIL.11.295.

trossulus ~i, m. [perh. Etr.] A name given to cavalymen in the early years of Rome, acc. Pliny or his sources because a group of

them captured the Etruscan town of Trossulum without support from infantry; later used as a derogatory term for a young man of fashion.

GRACCHAN. *inf. i.* (equites) celeres sub Romulo regibusque sunt appellati, deinde flexentes, postea ~i. idque durauit ultra Gracchum PLIN.Nat.33.35; PAUL.Fest. p.367M; ~i nunc emunt ~i nardo nitidi uulgo Attico talento eum Var.Men.480; SEN.Ep.76.2; aliquem ex his ~is in uia diuitibus. ~multum ante se pulueris agentem 87.9; ~us exultat tibi per subellia leuis Pers.1.82.

trua ~ae, f. [cf. Gk. *τρούνη*; perh. back-formation fr. TRVLLA] (app.) A large cook's spoon or ladle; also, a scoop.

cocus magnum ahenum, quando feruit, paula confutat ~a TITIN.com.128; POMPON.com.96; ~am. uocant quo permouent coquentes exta PAUL.Fest. p.9M; ~a qua e culina in lauatrinam aquam fundunt VAR.L.5.118.

trucidatiō ~ōnis, f. [next + -TIO] Savage killing, slaughter, massacre.

tantum ~onem facis, decem funera facis CATO orat.61; cum grauitur de Clodianis incendiis, ~onibus, lapidationibus questus esset Cic.Q.fr.2.1.2; foedior alia in urbe ~o erat cum turbam feminarum puerorumque imbellem inermem ciues sui caederent Liv.28.23.2; interiora (i.e. inner parts of the body). sub grauissimis uulneribus et ipsa ~one mutari Cels. 1. pr.41; ciuilis exiti et ~onis. signum SEN.Ben.6.16.23. ~i (w. obj. gen.) uidetis. agri uastationes, hominum ~ones Cic.Tul.42; ante oculos ~o ciuium Phil.4.11; (cf. next, sense i.) non iam pugna sed ~o uelut pecorum Liv.28.16.6; ~i (transf.) interluctio arboribus prodest, sed omnium annorum ~o inutilissima PLIN.Nat.17.257.

trucidō ~āre ~āui ~ātum, tr. [CAEDO; first element perh. *qutru (QVATTVOR)]

1 To slaughter (animals).

pecus diripi, ~ari B.A.26.5; pecua ~ando, boues abigendo Apul.Met.9.35; (w. humorous allusion to Pythagorean doctrine) nos pisces sui porrum et caepe ~as Hor.Ep. 1.12.21; (cf. a wild animal) pecus ~at, ipsos pastores necat (sc. panthera) PHAED.3.2.13.

2 To kill (human beings) in a savage or wholesale manner, slaughter, butcher, massacre. **b** (fig., or in fig. phr.).

GRACCH. orat.17; illos omnes ante oculos uestros ~atos esse Rhet.Her.4.48; quos ferro ~ari oportebat, eos nondum uoce uoluerit Cic.Cat.1.9; ut. me in meo lectulo ~aret Suet.52; urbem inflammare, ciuis ~are, uastare Italiam Phil.2.17; VERG.A.2.494; ne pueros coram populo Medea ~et Hor.Ars 185; caesi. plures erant quam capiti, et capios passim ~auerunt Liv.2.16.9; nuda corpora et soluta somno ~antur 5.45.3; ~ant inermes iuxta atque armatos 28.20.6; caesi Vari ~atarumque legionum trium VELL. 2.117.1; perinde esse. his sanguinem mitti ac si ~entur Cels.3.18.6; implicatos. spoliis nostris ~abimus CURT. 4.14.16; QUINT. Inst.3.8.20; nudus. balineis interficitur; ~at et comites Tac.Hist.2.16; 4.1; ~am. 16.21; Suet.Cal. 29.1; passim ~atos per medias plateas uidebis iacere Apul.Met.2.18; (absol.) auferre ~are rapere, falsis nominibus Imperium. ~appellant Tac.Ag.30.6; (cf.) neu capiti. siculi pecora ~emini SAL.Cal.58.21; (exercitus) ab eo hoste ad intermedionem ~atus est, quem. semper more pecudum ~auerat VELL.2.119.2; (of animals, in a partly personified context) orcae. laborant. ~ballaenas cauteas angustis ~are PLIN.Nat.9.73; (apes) multae. singulos (fucos) addressae ~ant 11.28; (transf.) haec (sc. nubes) multo si forte uenire recepti ignem, continuo magno clamore ~at Lucr.6.147. **b** ne effundat (iuuentus) patrimonium, ne faenore ~etur Cic.Cael.42; an potest grauioribus a me uerbis uulnerari quam est statim in facto ipso a grauisimo uiro, P. Serullo, confectus ac ~atus? Har.2.

trucidō ~āre, intr. [onomat.] (Vb. expr. the song of the *turdus*).

turdorum (est) ~are uel socitare Suet.fr.161(p.253Re).

trulentē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [TRVCLENTVS + -E] Fiercely, aggressively.

~ius se gerebat quam ceteri Cic.Agr.2.13; ~ius sibi instanti Sullae V.Max.3.8.5; quam potuit ~issime eum aspexit QUINT. Inst.6.1.43.

trulentia ~ae, f. [next + -IA] Ferocity, savagery (of persons or things).

~a caeli praestat Germania Tac.Ann.2.24; nec ad exemplum naccinae ~ae sulphuris te letali fumo necabo Apul.Met.9.27; hoc et iste sermo ~ae hominis nutrimento fuit 9.36.

trulentus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [TRVX + -VLENTVS] Ferocious, aggressive. **b** (of natural forces, etc.). **c** (of actions, conduct, etc.). **d** (the title of a play by Plautus).

~is oculis PL.As.401; nimis quidem hic ~ust ~ pergin male loqui, mulier, mihi? Truc.265; ego ille. ~parcus ~us tenax duxi uxorem TER.Ad.866; quam taeter incedebat, quam ~us. 1. Cic.Sest.19; discordantes. ~fratres. ~a ~erunt infestaque lumina corpus alter in alterius Culex 255; est ~ior atque plus aequo liber Hor.S.1.3.51; Galatea. feta ~ior uersa Ov.Met.13.803; nulla Getis toto gens est ~ior orbe Pont.2.7.31; SEN.Phaed.461; ~us Hercules QUINT. Inst. 11.3.73; Ciuilis. ~utramque Rhēni ripam, quo ~ior uisu foret, Germanorum ceteris complet Tac.Hist.4.22; nec eum. ~a mulier. ~a se discedere passa est Apul.Met. 10.26; (transf. of implements) ~is securibus materiam saeuienti non praebissent V.Max.5.1.25.5; (of animals) tigris. feris ceteris ~a PLIN.Nat.8.10; iratus. oneri solito ~ior ardet (sc. a horse) STAT.Theb.6.427; (of a constellation) ~i. Tauri Cic.Arat.344(103); (transf.) si istum inipunitum dimiseritis, in uosmet ipsos. ~feram et ~am bestiam. .

inmisertis Rhet.Her.4.51. **b** ~um. ~aequor CARUL. 64.179; sanctissimis nec minus ~i fontis. ~atillam APUL. Met.6.15; (neut. pl., w. part. gen.) rapidum salum tulistas ~aque pelagi CARUL.63.16. **c** huic ~issimo ac nefario facinori Rhet.Her.4.12; iniquissimo ac ~issimo furore V.Max.3.8.23.3; cur hic ~us in ore pallor. ? STAT.Theb. 10.692; ne quid ~ius auderent Tac.Hist.2.69; ~am accusationem APUL.Met.3.4; de moribus tuis. ~ioribus Apol.16; (post.) exercent rabidam ~a in insomnia mentem SIL.10.357; ~adul. acc.) aduersum caput huius Helice ~a tuetur Cic. Arat.166. **d** Cic.Sen.50; GEL.13.23(22).11.

trudis ~is, f. [next] A metal-tipped pole, barge-pole or sim.

consurgunt nauatae. ~ferratasque ~es. expediunt Verg. A.5.208; ~ibus (codd. traditis dibi, etc.). amoliti obiecta onera Liv.25.36.11; quidam ~ibus aut furcis inxerit molem prosternere Tac.Ann.3.46.

trūdō ~dere ~si ~sum, tr. [cf. Goth. *usprutan*, AS. *strutan*]

1 To thrust, push, shove. **b** (of a plant) to push out (shoots).

(persons) uis haec quidem hercle est, et trahi et ~di simul PL.Capt.750; quo ~dis? perculeris iam tu me TER.Eu.397; iacet occupato. in lecto cubitisque ~dit hinc et inde conuiuias MART.3.82.6; (fig.) aliqui hancabit impetum moritura suspicio: ~detur in id, quod inuadendum est SEN.Ep.82.19; (things) si fistula erit, turundam intro ~dito CATO Agr.157.14; quasi quid pugno brachieque superne coniectu ~datur Lucr.6.435; (ceruus) frustra oppositum ~dentis pectore montem (i.e. of snow) Verg.G. 3.373; pars (sc. formicarum) grandia ~dunt obnixae trumenta ueris A.4.405; SEN.Ep.24.18; lana tincta interius ~sa LARG.227; (in fig. phr.) quas tu mihi tenebras ~dis? quin tu fiduciam produci intus iubes? PL.Ep.476; (transf.) spondeum. ~inter et. ~dactylon. si ~das anapestum MAUR.2836; (of inanim. forces) uenti. ~flamina. ~quae. ~dunt res ante ruuntque impetibus crebris Lucr.1.292; glaciem cum flumina ~dunt Verg.G.1.310; quae causa. ~explicet. ~flamas et ~dat ab imo. ~moles Aetna 26; quod semper uapor calidus in altitudinem se ~dit Vitr.8.2.4; (cf.) hinc penitus. ~fretum. ~ditur (i.e. to form an inlet) MAN.4.616. **b** ~ditur et sicco radice. ~ligno Verg.G.2.31; qua se medio ~dunt de cortice gemmae 274; pampinus. ~dit gemmas et frondes explicat omnis 2.335.

2 To compel to go, drive (in a given direction).

~dit acris hinc et hinc multa cane apros in obstantis plagas Hor.Ep.2.31; cogit rusticum ~di foras PHAED. 5.5.35; ~dehaurit. in paludem gnaram uincitibus Tac. Ann.1.63; ceteros (hostes). ~sere in summa castelli 4.51; (w. abst. subj.) cum Troas saeu ducis Hectoris ira ~deret in classis. ~Pelagas Culex 309.

3 To force, drive (into an action, situation, etc.).

unus est inferior gradus aut interitus aut seruitutis; quo ne ~damur di immortales nos admonet Cic.Har.61; nunc est expectatio comitiorum; in quae. ~dit noster Magnus Auli filium AUL.1.16.12; ut non ad mortem ~di uerum in caelum uideretur (Socrates) escendere Tusc.1.71; in ultia alter alterum ~dimus Tac.Hist.5.25; (w. abst. subj.) secundae res laetitia transuorsum ~dere solent a recte consulendo CATO orat.162; ebrietas. ad proelia ~dit inermem Hor.Ep.1.5.16; species quosdam atque umbra uirtutis in mortem uoluntariam ~dit SEN.Ep.74.21.

4 (of something following in temporal, etc., sequence) To drive on.

fallacia alia aliam ~dit TER.An.779; ~ditur dies die Hor. Carm.2.18.15; (cf.) per occupationes uia ~detur SEN. Dial.10.17.6; quod hodie non est, cras erit: sic uita ~ditur Petr.45.2.

trulla ~ae, f. [cf. TRVA] FORMS: *truell*-SCAEV. *dig*.34.2.36. A scoop or ladle. **b** (in a device for tipping fire on to an enemy ship in sea-warfare).

CATO Agr.11.3; in cellam oleariam. ~as athenaeas tris 13.21; VAR.L.5.118; ex una gemma pergrandi ~a excauata Cic.Ver.4.62; Velebantur. ~potare. Campana solitus ~a Hor.S.2.3.144; manibus aut etiam ~a congregatas apes COL.9.12.3; PETR.75.41; ~am myrrinam PLIN.Nat.37.20; MART.9.96.1; JUV.3.108; tabernae. ~instrumenta. ut. ~ae, quae circa cenam solent trahi PAUL. *dig*.33.7.13; ~AM ARGENTEA ANAGLYPTAM CIL 10.6.4. **b** contis. ~binis a prora prominentibus ~is ferreis multum conceptum ignem prae se portabant (naues) Liv.37.11.13.

trulleus ~i, m. ~um (trūleum) ~i, n. [prec.] FORMS: ~ium (acc.) CATO Agr.10.2; *truleum* VAR.L.5.118. A wash-basin or sim. vessel.

matellionem i, ~um i, situlum aquarium i CATO Agr.11.3; quotiens uidi ~os nasisternas pertusos aqualis matellae sine ansis orat.131; ~us pro stomide huius ignis de naribus pendet Lucr.511; utroculum aquae manale uocamus, quod eo aqua in ~um effundatur VAR.in Non.p.547M; uasa. ~Corinthia, quae isti elegantiores modo ad esculenta transferunt modo in lucernas aut ~os PLIN.Nat.34.7.

trullissatiō ~ōnis, f. [next + -TIO] A first coating of plaster, rendering-coat.

~one subaestatae Vitr.7.3.5; uti ~onem testaceam non respunt (tegulae) 7.4.3.

trullissō ~āre, tr. [TRVLLA + -ISSO (ad. Gr. *-ilō*)] FORMS: ~izetur Vitr.5.10.3. To cover with a first coat of plaster, render.

inum caelum earum (sc. camerarum) ~etur Vitr.7.3.3; paries testa ~etur 7.4.1.

~trum ~tri, n. suff. Cf. Gk. *-τρον*, Skt. *-tram*; denotes instruments (*aratrum*, *feretrum*, *monstrum*).

truncō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [TRVNCVS+
-ō³]

1 To maim by cutting, lopping, etc., mutilate, dismember. **b** to strip of branches, foliage, etc. **c** to shorten by chopping, etc.

caesorum ~are cadauera regum sperat Luc.6.584; ~atus. 1. Pelops Stat.Theb.4.590; ~ata de industria facie From. Str.3.4; nec in medio ~antem marmore ceruus (i.e. on a frozen lake) V.Fl.6.568; dum pecuniam. sibi quisque trahunt, maiore aliorum ui ~abuntur Tac.Hist.3.33; quod. quadragena stipendia senes et plerique ~ato ex uulneribus corpore tollunt Ann.1.17; (w. acc. of respect) saeua ~atur membra bipenni Stat.14.490; ~statues Liv.31.23.10; semuata, ~ata simulacra deum 31.30.7; quia antiquum illud (sc. signum) e ligno quibusdam sui partibus uetustate ~atum est Plin. Ep.9.39.4. **b** ~atis arboribus et in modum trophaeorum adornatis Suet.Cal.45.1; (poet.) retegunt siluas collisque propinquos annosus ~ant apicem Stat.Theb.3.175; (w. abl.) ~at holus foliis Ov.Met.8.647. **c** aegrum. lapsantes fultum ~ata cuspidem gressus Luc.6.70; (transf.) heros gressu ~are tenores (i.e. compose elegiacs) Stat.Silv.5.3.99.

2 To cut off, amputate (parts of the body). uix. ~intueri ~ata membra cuius poterant Sen.Suas.6.17; Thessalia incubuit membris. ~auitque caput Luc.6.566; Plin.Pan.52.5.

trunculus ~i, *m.* [next+VLVS] An edible extremity cut from the carcass of an animal.

uuluae, rostra, ~ique suum (prob. trotters) Cels.2.20.2; In ungulis ~isque suum 2.22.1; neque alienum est. ~prioribus cibis adicere. ~ex carne ungulas et summa ~orum 4.14(7).4.

truncus ~a ~um, *a.* [cf. Lith. *trenkiū*, Welsh *trŷch*, MHG. *strunc*]

1 Deprived of part by cutting, breaking off, etc., mutilated, maimed, dismembered. **b** (of a tree) trimmed of its branches. **c** (of inanim. things) marred by the loss of some part, mutilated.

quae. ~prociat ~um summisso poplite corpus Catul. 64.370; ~as in honesto uulnere naris Verg.A.6.497; dextera cornu dum tenet, infregit ~aque a fronte reuellit Ov.Met. 9.86; ~i. et debiles quidam arma non omittant Curt. 4.15.17; ~am illam et retorridam manum Mucii Sen.Ep. 66.51; corpori ~o caput abest Her.F.1025; ~os lacerauit Fimbria Crassus Luc.2.124; sinu condit. ~denotato capite turturum ~um Mart.7.20.15; Stat.Theb.1.277; 4.107; Tac.Ann.13.35; ~o per uoluptate corpore 14.17; (cf.) ~o. ~similium Hermiae Iuv.5.53; (transf.) ~a. ostendens delectis uulnera membris Ov.Met.3.724; (poet. of plants) Ingrediens (eruca) exurit semina morsu, quae. ~a iacent Col.10.336; (w. gen.) artus ~i caputem Sil.6.9; 10.310; ~w. abl.) (capella) fregit in arbore cornu ~aque dimidia parte decoris erat Ov.Fast.5.122; ~i. ceruice duces Luc. 8.436; ~i naribus auribusque uoluit Mart.2.83.3; Sil. 6.50. **b** secunda saeps. ~it. ex arboribus ~is demissis in terram deinceps constitutus Var.R.1.14.2; ~a manum (sc. Polyphemus) pinus regit Verg.A.3.659; Col.Ar.26.3; V.Fl.3.444; Stat.Theb.9.483; Ach.1.113; ~(cf.) stent. ~super uinctos ~a trophaea uiros Ov.Pont.3.4.104; ~is adfixa trophaea lorica Iuv.10.133. **c** tela. ~a uiri Verg. A.11.9; ~ae. ruinae prouoluunt Aetna 468; ~a. puppis Sen.Ag.506; ~ae. ~bipennes Stat.Theb.12.525; Iuv.12.79; Gel.17.9.12.

2 (of parts of the body) Lopped off, amputated. **b** (of other things) removed by chopping, breaking off, etc.; (neut. pl. as sb.) cuttings, slips, or sim.

brachia ~a rotatis brachia rapta uiris V.Fl.4.181; aptant hircia ~a loco Stat.Theb.3.132; extorta dentibus ferarum ~a caluaris Apul.Met.3.17. **b** needum illum. ~a lustrauerat obuia taxo Eumenis Stat.Theb.8.9; ~as rupis in templa. ~praecipitat 10.881; (transf.) uersus sunt hi Caecili ~a quaedam (i.e. severed from their context) ex Menandro dicentis Gel.2.23.21; ~is oleae melius, propagine uitae respondent Verg.G.2.63.

3 Stunted in growth; (w. gen. or abl.) formed without. **b** capnos ~a, a kind of fumitory or sim. plant, perh. *Corydalis digitata*.

nanus. ~iactabat ~as ad caua buxa manus Prop.4.8.42; ~a et turpia exta Liv.27.26.14; puerum ~i corporis. ~atum 4.9.5; Scylla feris ~o quod latet ab inguine monstros Ov.Pont.4.10.25; (masc. pl. as sb.) ex integris ~os gigni, ex truncis integros Plin.Nat.7.50; ~animalia. ~a pedum Verg.G.4.310; limus. general. ~as pedibus (ranas), mox apta natando crura dat Ov.Met.15.376. **b** capnos ~a (cod. truna). ~nascens in parietinis et saepibus Plin. Nat.25.155; 26.57.

4 Deprived of or lacking a part, attribute, etc., mutilated, defective.

urbs ~a sine senatu, sine plebe, sine magistratibus Liv. 31.29.11; rerum. naturae sibi cognitionem uindicant, tamquam sine ea ~a et debilis medicina esset Cels.1.pr.9; it ~um (i.e. deprived of its bull) sine honore pecus Stat. Theb.5.333; nubes. ~Parrhasis unum si detrahat astris (i.e. the Great Bear), ~us honor plaustris 8.371; murmure ~o (i.e. deprived of her tongue) quod gemit. ~Philomela Sil.5.3.83; manus. sine quibus ~a esset actio ac debilis Quint.Inst. 11.3.85; balbutientium. ~uox ~a Fro.Aur.2.p.72(149N).

truncus ~i, *m.* [prec.]

1 The body of a man (as separate from head and/or limbs), trunk, torso.

collo caput sustentatur. ~us sustinetur coxendicibus Lucr.949; ~o. ~toto se ipse moderans et uirili laterum flexione Cic.Orat.59; circum caesis lacer undique membris ~us Lucr.3.404; iacet ingens litore ~us, aulismque ueris caput Verg.A.2.557; 9.332; pugnat recto se attolere ~o Ov.Met.2.822; capite deciso ~um humare Curt. 7.2.32; informes ueniunt ad litora ~i qui medio periere

fretu Luc.2.189; fasciato naufragus loquax ~o Mart. 12.57.12; ~is sua membra remittit Stat.Theb.8.698; (w. corporis) nemo. ~illum ex ~o corporis spectabat sed ex artificio comico aestimabat Cic.Q.Rosc.28; (cf.) ergo (solem dicam). ~sapientem: qui potest esse in eius modi ~o sapientia? N.D.1.84.

2 The trunk of a tree.

in quibus (sc. arboribus) non ~us, non rami, non folia sunt denique nisi ad suam retinendam. naturam Cic.De Orat.3.179; quod enim interest motu animi sublato. ~inter hominem et ~um aut saxum? Amic.48; gens. ~uirum ~is et duro robore nata Verg.A.8.315; olim ~us eram (sc. Priapus) ficulnus Hor.S.1.8.1; me ~us illapsus cerebro sustulatur Carm.2.17.27; crescentem ~um ramosque amplexa Ov.Met.9.361; ture, quod. Sabaeis colligit ~is Arabs Sen.Her.O.793; simulacra. ~caesis. ~extant informia ~is Luc.3.413; ~os quidem gratissimum in cibatu habent (elephantum) Plin.Nat.8.29; interquod ~is frondentibus (i.e. used as oars) undam V.Fl.8.287; illa (sc. platanus). ~stagnis obliquo pendula ~o incubat Stat.Silv.2.3.54; Tac.Ann. 13.58; arbor. ~tanti est in pretio quanti lignum eius in ~o Apul.Apol.23; (cf.) ~us iners iacui, species et inutile pondus Ov.Am.3.7.15; (in fig. phr.) quae (sc. stirpes aegritudinis) ipso ~o euerso omnes eligendae sunt Cic.Tusc.3.83; (cf.) of a vine) si non peraridos habet ~os Col.Ar.6.1; ~w. arboris, arborum) ~is arborum aut admodum firmis ramis abscessis Caes.Gal.7.73.2; corpus. ~leuabat arboris acclinis ~o Verg.A.10.835; Liv.23.24.10; Tac.Ann.2.16; ~used as a stove, club, etc.) ualidum dextra detrahit ab arbore ~um Culex 192; alto nobilium ~o manum Sen.Her.F.625; pastoralis meditantur proelia ~o Stat.Theb.4.301; tela rudes ~i 7.276.

3 (archit.) The shaft of a column; the dado or die of a pedestal.

~o. ~toto (columnae) stris. ~demiserunt (i.e. the builders) Vitruv.4.1.7; quattuor. ~os eiusdem lapidis ad sustinendum eum (sc. obeliscum) adduxit Plin.Nat.16.201; CIPPVS PRIMVS ~ABERAT AB ~O MONUMENTI P C ILL 6.11535.9; ~id (sc. podium) constituitur uti quadrae, spirae, ~i. ad ipsum stylobatum. ~conueniant Vitruv.3.4.4.

truō ~ōnis, *m.* [unkn.] A pelican.

~o. ~uis onocrotalus Paul.Fest.p.367M; (humorously, of a person with a large nose) pro di immortales! unde praecepit ~o? CAECIL.COM.270.

truō ~āre, *intr.* [cf. perh. TRVA] (See quot.) ~antore gratias referre. ~ant mouentur. trum quoque uocant, quo permouent coequentes exta Paul.Fest.p.9M.

trūsātis ~is ~e, *a.* [next+~ILIS] mola ~is, A kind of non-rotary grain-mill, pushing-mill.

CATO Agr.10.4; molas asinarias III, molas ~is unas 11.4; (misunderstood by Gellius) (Plautus) cum. ~ob quaerendum uictum ad circumagendas molas, quae ~is appellatur, operam pistori locasset Gel.3.3.14.

trūsō ~āre, *intr.* [TRVDO+~TO] To keep pushing or thrusting; (w. dat., colloq. term for the action of a man in sexual intercourse). deprendi modo pupulum puellae ~antem Catul.56.6.

trutina ~ae, *f.* [Gk. *τρύτίνη*] An apparatus for weighing, balance.

CATO Agr.13.3; nestigium. manet in aede Saturni, quod ea etiam nunc propter pensuram ~am habet positam Var.L.5.183; ex argentaria ~a in Non.p.180M; ~arum. librarium ponderibus Vitruv.10.1.6; Pephraemenos. ~malo statuto ex eo alterum transversum uti ~am suspendit 10.1.2; cum de lanionis instrumento quaeritur. ~as cultros dolabris instrumento relinquimus Paul.dig. 33.7.18; ~w. (transf. or poet.) ad ea probanda, quae non auctoris statera, sed populari quadam ~a examinantur Cic.De Orat. 2.159; hac lege in ~a ponetur eadem (sc. amicus) Hor.S. 1.3.72; Pers.1.7; inde Maronem atque alia parte in ~a suspendit Homerum Iuv.6.437; MAUR.1292; ~a VLTIMA VITALI CIL 12.915.9.

trutinō ~āre, *tr.* [prec.+~ō³] To weigh in the balance (in quot., transf.). exporrecto ~antur uerba labello Pers.3.82.

trux ~cis, *a.* [cf. Mlr. *trū*, Welsh *drwg*, Corn. *drog*]

1 (of a person, his disposition, etc.) Harsh, savage, pitiless. **b** (of the face, features, etc.). **c** (of sounds, utterances). **d** (of actions, feelings, attitudes, etc.). **e** (of instruments of human cruelty or savagery; also, of the scene of such conduct).

ab hoc horrido ac ~ce tribuno plebis Cic.Agr.2.65; Prop. 2.34b.50; oratorem non solum grauem sed interdum etiam ~cem Liv.34.5.6; subeubuit meritis ~x tamen illa uiri Ov.Ars 2.186; ~cibus puellis (i.e. Amasons) Sen.Oed.479; animi. ~oes sua pectora pulsant icibus incertis Luc. 7.128; audiae ~a nauita cumbae (i.e. Charon) Stat.Silv. 2.1.186; ~cis incola terrae (i.e. Caledonia) 5.2.142; ~ces. animos cupido inuolat eundi in hostem Tac.Ann.1.49; Iuv. 15.125; (cf.) nox. ~diras et ~ces imagines optulit Apul.Met. 1.18; ~w. (w. abl.) gentis. numero frequentis, feritate ~cis Vell.2.95.2; Tac.Hist.1.40; Drusum. quem haud fratris interitu ~cem quam remoto aemulo aequiore sibi sperabat Ann.3.8; ~w. (inf.) Calenum nutriendum audere ~cem Sil.13.220. **b** iuuenis. ~obit. ~ci procul omnia uisa Verg.A.10.447; quid omnium uultus in unum me ~ces? Hor.Ep.5.4; circumferens inde ~ces minaci- ter oculos ad proceres Liv.2.10.7; Ov.Tr.5.7.17; singulare nequitiam spemilio ~ci protegens Vell.2.100.5; Curt.7.5.24; Sen.Oed.921; faciesque ~ces oculosque minaces Luc.7.291; Plin.Nat.11.145; ~ces et caerulei oculi Tac.Ger.4.2; Gel.1.26.8; (cf.) quod ~ces corpore, horridi sermone ceteros. ~inridebant Tac.Hist.2.74; ~in delirium, frenzy, etc.) quorundam ~x uultus est; Cels. 5.26.14; oculos ~cis in te inuertisset, faciem tuam spuma- bundus conspuisset Apul.Apol.44. **c** oris sono ~ci

Plin.Nat.6.88; cantu ~ci Tac.Hist.2.22; ~ci uoce, quo latus audiretur 3.3. **d** ~x totulotioquia Nov.com.38; ~ces inimicitias Hor.Ep.1.19.49; sicut ~ci ita claro. imperio Liv.8.12.4; tam ~ci censoriae notae 24.18.9; ~x decet ira feras Ov.Ars 3.502; compresse affectus ~ces Sen.Ag.224; porta ~cis cito infera belli V.Fl.3.253; ~cem. inuidiam Stat.Theb.2.300; ~x atque uiolentum (genus dicendi) Quint.Inst.11.1.3; ~cem sententiam Tac.Ann.16.11; ~ci rabie Apul.Met.6.12. **e** neque excitatur classico miles ~ci Hor.Ep.2.5; ~ces manicas defectaque uirginis ora cernit V.Fl.2.463; pone ~ces arcus Stat.Silv.3.134; cristam galeae ~cis Sil.14.502; (transf.) si sibi restitutus essem desissemque ~ces uibrare iambos Catul.36.5; quippe ~cem campum et, positus quo pulvere frater, nouerat Stat.Theb.12.359; ut auellerentur castris ~cibus. ~sceleris memoria Tac.Ann.1.44.

2 (of animals) Fierce, cruel, savage. arietes ~ces nos erimus Pl.Buc.1148; unixerunt Dircon sub ~cis ora bouis Prop.3.15.38; ~x aper insequitur Ov.Met.10.715; ~ces. ursi V.Fl.2.73; Stat.Theb.8.157; te ~cis bestiae nuptis destinata Apul.Met.5.17; (cf.) tibi fertur ualle sub alarum ~x habitare caper Catul.66.6; (hyperb.) selectos nisi das mihi libellos, admittam tineas ~cesque blattas Mart.14.37.2; ~of features, appearance) quadrupes. ~ceruice anguina, aspectu ~ci Pac.frag.3; **e** ~cibus. ~oculis (sc. draconis) Cic.Arat.58.

3 (of weather, natural conditions) Cruel, savage; (also of other things).

~cem. Ponticum sinum Catul.4.9; Boreae de parte ~cis Verg.G.1.370; qui. ~ci commisit pelago ratem Hor. Carm.1.3.10; ubi ~x insibilat Eurus Ov.Met.15.603; ~ces uenti Plin.Nat.2.100; ~x. ~hiems Stat.Silv.4.5.5; ~cibus fluuiis 5.4.5; ~herbas) aspectu hispida, tunc ~ces Plin. Nat.22.17.

tryblum ~ii, *n.* [Gk. *τρύβλιον*] A kind of bowl.

Var.L.5.120; (perh.) hoc conuiuium est. satis commodule. ~fabulis, aculis, oleae tintipillot (cf. olea in ~o) Pl.St. 691.

trychnum (~on), *n.* ~os ~i, *f.* [Gk. *τρυχύνος*] = STRYCHNOS.

Plin.Nat.20.141; 21.89; circaea ~o satiuo similis 27.60. **β** ~o quam quidam strychnon scripsere Plin.Nat.21.177; licet nil sit corporis maiorum, cui non salutare ~os Xenocrates praedicat 21.181.

tryginon ~i, *n.* [Gk. *τρυγίνον* (τρυγία = 'lees')] A kind of black pigment.

Polygnotus et Micon. Athenis e uinaceis fecere (sc. atramentum) ~on appellantes Plin.Nat.35.42.

trygōdes, *n.* [Gk. *τρυγώδης*] A kind of eye-ointment.

Cels.6.6.8.A.

trygōn ~onis (~onos), *f.* [Gk. *τρυγών*]

1 A turtle-dove, *Turtur communis*. ~onem. ~a cauda de quo exire Plin.Nat.10.38.

2 A sting-ray, *Trygon pastinaca*. plani piscis, quam pastinacam nostri, ~ona Graeci uocant Cels.6.9.6; radius super caudam emittens ~onis Plin.Nat. 9.155.

trygōnis ~i, *m.* : var. prec. (sense 2). ~seombrum et ~um et cetum Pl.Capt.851.

tryphera ~ae, *f.* [Gk. *τρυφερός*] A kind of ointment applied before surgical operation.

melior ~a ~hoc enim nomine superius positum medicamentum appellatur ~facit ad omnia, quae ferro debent tolli sine magno dolore Larg.230.

tryx ~ygos, *f.* [Gk. *τρυξ*] (app.) New or unracked wine.

~yga antiqui uinum appellabant unde trygetus adhuc dicitur Paul.Fest.p.366M.

tū, *pron.* [**<** IE. **two-* (**two-*) and **te-* (**to-*); cf. Ved. *tū* (instr.) beside *tē* (dat., gen.), Gk. *τέ* for Cretan *τῆ*, Eng. *thou*] FORMS: acc., abl. *tē*; *tēd* in the oldest inscs. (CIL 1.4, etc.) and freq. used by Plautus to avoid hiatus; also *tēte* (see 2a); gen. *tui*; earlier *tis* (app. w. long vowel) in Pl.Mil.1033; Trin.343, etc.; dat. *tibi* (tibi CIL 1.2188; tibe CIL 1.10.5, VAR.R.3.7.11, etc.); for pl. see vos. The prep. *cum* is placed after *te* to form one word.

1 (nom.) You (sg.), (in oblique cases) you, yourself. (As subj. of vb. emphatic, esp. in antithesis). **b** (nom. as subj. of vb. with less obvious emphasis, esp. colloq., sts. following vb.). **c** (ethic dat., esp. in lively narrative or dialogue; often after *ecce*, *en*, and sim.). **d** (where the second person is used indefinitely). **e** (ad *ex*) *te*, to (out of) your house.

ego proietor quod tu peccas, tu delinquis ego arguor? ENN.scen.225; egomet haec te uidi facere, egomet haec te arguo Pl.Men.939; o bone uir, salueto, et tu, bona liberta Per.789; obsecro, nunc ludis tu me? ego te? quam ob rem? Ter.A.607; egredere exi efer te Acc.frag.592; cum ille. ante te praetorem esset mortuus Cic.Ver.2.46; Paeti tibi negotia commendando Att.1.20.7; quaeres cur. ~non absum quem ad modum tu Fam.9.2.2; tu quod me. ~tui. ~similem existimasti, non miror tibi que ignosco Nep. Ep.4.3; tunc ille Aeneas quem Dardanio Anchisae. ~Venus ~geuit. ~? Verg.A.1.617; est tibi mater, cognati, quis te saluo est opus? Hor.S.1.9.26; quis memor uult tui. o nate, populus? Sen.Her.O.1809; nec tecum possum uiuere nec sine te Mart.12.46(47).2; (in addressing each of a group of

people) faciam quod uultis: eris tu, qui modo miles, mercator; tu, consultus modo, rusticus HOR.S.1.1.16; (*in addressing a general, implying his forces*) te Graecia uincet, quia non capit: uti toto te non potes SEN.Ben.6.31.8; (*in apostrophizing a thing*) o Priami domus, uidi ego te. auro eboris instructam reginice ENN.scen.94; (*in punning allusion to an owl's cry*) egon dedi?—tu, tu istic, inquam.—uin adferri nocturnam, quae 'tu tu' usque dicat tibi? PL.Men.653; (*after interj.*) eho tu, Glycerium hinc diem esse ais? TER.Am.908; heus tu. caue regrediare cena maturius APUL.Met.2.18; (*defined by sb. in appos., etc.*) tibi. cerebrum disperdicam, excetra tu PL.Cas.644; tam infandum facinus, mea tu, ne audui quidam TER.Eu.664. **b** lubuit. —ain tu? lubuit? —alo PL.Epid.699; num tu intellegis quid hic narret? TER.Ph.846; tu uelim saepe ad nos scribas CIC.Att.1.12.4; is fuit princeps, ne tu forte alique nostrum putes 1.13.3; non tam latera ecfututa pandas, ni tu quid facias ineptiarum CATUL.6.14; hodie. sabbata: uin tu curtus Iudaeis oppedere? HOR.S.1.9.69; scis tu non mentiri PETR.74.15; non. haec sunt sola uocabula rufum colorem demonstrantia, quae tu modo dixisti GEL.2.26.8; (*w. ellipsis of fld.*) 'et quid tu' inquit 'tam diu in hac provincia?'. FLO. Verg. p.184R; (*in commands and requests*) propra tu, mea Canthara, curre TER.Ad.353; colloquere tu. cum Silio CIC.Att.13.5.1; sed tu, ut ante ad te scripsi, perspicere per Q.7.1.4.5; haec tu commoda tam beata, Furi, noli spernere CATUL.23.24; sed narra tu mihi PETR.48.4; uide tu. Stiche, ne ista mures tangant 78.2. **c** scis ubi sit nunc tibi tua Bacchi? TER.Hau.820; hoc uinum durabit tibi usque ad solitum CATO Agr.104.2; at tibi repente. uenit ad me Caninus CIC.Fam.9.2.1; tum tibi terra dedit primum mortalia saecula LUCR.3.805; —en tibi pateram, eocam PL.Am.778; eocum tibi iupum in sermone Ss.577; cum haec. scriberem, ecce tibi Sobosus! CIC.Att.2.15.3; Off.3.83; in tibi Liv.2.12.13. **d** haec cum legas tu, balus ille et urbanus Sufenus unus caprimulgus. uidetur CATUL.22.9; dicitur. carere, cum aliquid non habes et non habere te sentias CIC.Tusc.1.88; irritare est calamitatem, cum te felicem uoces PUB.Sent.1.14; id uerbum significat, quasi tu dicas 'incuriae' GEL.4.12.4. **e** sine eam intro. —ad te quidem. —immo istoc ad uos uolo ire PL.Truc.747; SEN.Com.3.exc.6; —meum uirum ex te exire uideo TER.Ph.795.

2 (*in emphatic forms or w. various emphatic particles*): **a** (acc. or abl. in redupl. form *tētē*). **b** (nom. *tūte*). **c** (acc., dat. w. enclitic *-met*; sim. *tutemet*). **d** (nom. or acc. w. *quidem* attached to form one word, the pron. being scanned as short).

a nisi quid tibi in tete auxilli est PL.Epid.82; uxor. .aut te amare cogitat aut tete amari TER.Ad.33; non modo tete uiceris. .sed omnis CIC.Tusc.2.63; VERG.A.12.801; 'nosce', inquit, 'tete' Chilon Lacedaemone cretus HYG.Fab.221.2.1.6; APUL.Apol.45. **b** o Tite tute Tati tibi tanta tyrannem tulisti ENN.Ann.109; quid est. .quod uoluitas tute tecum in corde? PL.Mit.196; tutin uidisti? MOS.369; POEM.1381; TER.Hau.66; quam diligenter scripserim, tute scis, quam saepe, ego CIC.Fam.7.10.3; ut. .tute tibi defuisse uideare Off.3.6; LUCR.4.573; de rebus tute loquaris ipse tuus Prop.3.14.25; PRO.Aur.1.p.36(46)N; tute ipse. .testis es APUL.Fl.17. **c** quidquid ad extremos temet prouenerit axes MAN.3.324; SEN.Her.F.1252; ego. .te. .magis amabo. .quam tu temet ipsum amas AUR.Fro.1.p.112(27)N; —nunc tibi tute ipse iusta supplicia iroga SEN.Phaed.1222; FRO.Aur.2.p.126(26)N; —tutemet mirabere TER.Hau.374; LUCR.1.102; 4.975. **d** satin sana es? nam tuquidem aduersus tuam istaec rem loquere PL.Cas.208; tuquidem ex ore orationem mi eripis MER.176; TER.231; de tequidem haec didici omnia POEN.280; ut tequidem omnes d deaque. .perdant! TER.Ph.687.

tuātīm, adv. [TVVS+atim (-im), cf. *meatim*] In a manner typical of yourself.

iam ~ facis PL.Am.354; VAR.Gram.264.

tuba ~ae, f. [cogn. w. TVBVS]

1 A trumpet with a straight tube (opp. *cornu*): **a** (used for giving military signals). **b** (blown at religious ceremonies, at the start of public shows and sim.). **c** (blown at funerals).

a at ~a terribili sonitu taratantara dixit ENN.Ann.140; dat ~a signum suis Vercingetorix atque ex oppido eduxit CAES.Gal.7.81.3; CIL.3.46.4; concilio repente canit ~arum conuocato HIRT.Gal.8.20.2; Agesilaus. suos. iam incurrentes ~a reuocauit NEP.Cha.1.2; cur ante ~am tremor occupat artus VERG.A.11.424; LIV.30.33.12; non ~a directi, non aeris cornua flexi, non galeae. erant OV.Met.1.98; Martius. ille ~arum sonus SEN.Dial.4.2.4; nec (Moesti) ~as sustinere poterunt FLO.Epid.2.26(4.12.16); SUTR.Jul.32; (*used in the fleet*) nen ~a praemonitos perducit ad aequora nautas LUC.2.690; (*as the symbol of epic poetry*) dum tua multorum uincat aena ~as MART.8.3.22; uates (i.e. *Lucan*). ~a Pieria caneret cum fera bella ~a 10.64.4; 11.3.8; (*transf.*) qui tuhssent acerbis ueniam tibi dari, quoniam illi appellant ~am belli ciuilib' CIC.Fam.6.12.3; iurgia prima sonare incipiunt animis ardentibus, haec ~a rixae AUR.IV.15.52. **b** sacrorum ~ae VAR.L.6.14; OV.Fast.3.849; Graias addices, Misene, ~as (i.e. *the Greek goddesses*) STAT.Silv.3.1.151; dignissima. ~a Floral matrona ~a, Juv.6.250; ubi discursus reciproci. ~ambages ~ae terminalis cantus explicuit APUL.Met.10.29. **c** HOR.S.1.6.44; tibia (i.e. *that played at a wedding*), iumesta tristior illa ~a Prop.2.7.12; mactatae cecine ~ae, cum subdita nostrum detraheret lecto fax inimica caput 4.11.9; OV.Am.2.6.6; PERS.3.103; 'siticines'. ~a habuisse proprium genus ~ae qua canerent, a ceterorum tubicudinum differens GEL.20.2.3.

2 (applied to things resembling trumpets): **a** a pipe in a hydraulic ram. **b** a kind of meteor or sim. phenomenon.

a fistula quae ~a dicitur VITR.10.7.2. **b** placet. .nostris cometas. .sicut ~as traheret et alia ostenta caeli denso aere creari SEN.Nat.7.21.1.

tubārius ~i, m. [prec. +ARIVS] A maker of (military) trumpets.

TARR.PAT.450.6.7(6).

tūber¹ ~eris, n. [perh. cogn. w. TVMEQ] FORMS: abl. sg. ~eri CELS.8.1.12.

1 A protuberance, swelling, excrescence. **b** (med.) a hard tumour.

(*on the body of persons or animals*) colaphis ~er est totum caput TER.Ad.245; immo dicitur prodant ~ere tali OV.Met.8.808; ~eri exasperat secunda (uerbera) CELS.8.1.12; iam prauus et in foedum scapularum ac pectoris ~er elusit SEN.Ep.101.14; illae (camel) bina habent ~era (i.e. *humps*) in dorso PLIN.Nat.8.67; Carici (bones). .foedi uisu ~ere super amos. .eminente 8.179; (*prov.*) uerbum est. .qui alunt nihil quicquam homini tam prosperum diuinitus datum, quin ei tamen admixtum sit aliquid difficultatis. .: ubi uerba, ibi ~er APUL.Fl.18; (*in trees or plants*) dat et albus. .~er secit, sicut citrum acerque PLIN.Nat.16.231; unum (genus aristolochiae) ~eribus radicis rotundis 25.95. **b** qui ~er ~eribus propriis offendat amicum postulat, ignoscet uerrucis illius HOR.S.1.3.73; CELS.5.18.17; ~er quidam tyranni gladio diuisi SEN.Ben.2.18.8; folia. .~eribus tumoribusque inlinuntur PLIN.Nat.26.122; 30.107; LARG.82.

2 ~er terrae: **a** A subterranean fungus, truffle; sim. ~er alone. **b** a plant with a tuberous root, cyclamen.

a MART.13.50; iuuenis, qui radere ~era terrae, boletum condire. .didicit IUV.14.7; —rotundo horti ~ere, quod creauit unda PETR.100.10.14; ~era haec uocantur undique terra circumdata nullisque fibris pixa. .nec utique exuberante loco, in quo quingentum PLIN.Nat.19.33; JUV.5.116; (*applied contempt. to one who avoids the light of day*) recte, uideo te in publicum, mus, immo terrae ~er PETR.58.4. **b** PLIN.Nat.25.115.

tuber² ~eris, m.: see TVBVR.

tūberātus ~a ~um, a. [TVBER¹+ATVS²] Furnished with knobs or protuberances. ocreae. .inaequaliter ~ae FEST.p.181M.

tūberculum ~i, n. [TVBER¹+CVLVM¹] A small protuberance or excrescence; esp. **b** (med.) a small tumour.

radius. .cauo capite exiguum umeri ~um recipit CELS.8.1.19; 8.1.22; (apes) regias. .exstrunt amplas. .~o eminentes PLIN.Nat.11.29; (condion) habet proximam terrae mastichen ~o fabae (i.e. *as an excrescence the size of a bean*) 22.91. **b** uerrucarum quaedam genera dolentia. .et plura alia ~a oriuntur CELS.2.1.19; furunculus. .est ~um acutum cum inflammatione 6.28.8; 6.13.1; 7.5.1; clodigo. .infestat ouem. .cum idem locus (i.e. *the hoof*) ~um habet, cuius media fere parte. .extat pilus COL.7.5.11.

tūberō¹ ~āre, intr. [TVBER¹+O³] To form a rounded swelling, protuberate. Potis. .proximat. .rosa soluta in sinu ~ante APUL.Met.2.16.

Tubero² ~ōnis, m. A cognomen in the Aelian gens: **a** Q. Aelius Tubero, nephew of Scipio Aemilianus, a Stoic and noted ascetic. **b** Aelius Tubero, an annalist, prob. Q. Cicero's legatus L. Aelius Tubero (CIC.Q.fr.1.1.10, cf. *Planc*.100) but also identified with his son Quintus, the jurist.

a Q. Aelius ~o. .ut uita sine oratione durus incultus horridus CIC.Brut.117; MUR.75; Aelium ~onem, cuius paupertas uirtus fuit SEN.Com.2.1.8; proderit. .exponere. .Laeli sapientiam. .~onis ligneos lectos SEN.Ep.95.72; 120.19; (*rhed. pl.*) ista secta ~ones et Faunios. .genuit Tac.Ann.16.22. **b** LIV.4.23.1; 10.9.10; GEL.17(6).3.

tūberōsus ~a ~um, a. *superl.* ~issimus. [TVBER¹+OSVS] Covered with lumps or tumours.

prata. .quae faenices praeterierunt ac quasi herba ~um ne. .reliquerunt campum VAR.R.1.49.2; VER.FL.Gram.25; scio quae. .caluus, ~issimae frontis PETR.15.4.

Tūbertus ~i, m. The cognomen of A. Postumius (Postumus) Tubertus, who as dictator in 431 B.C. defeated the Aequi at Algidus.

LIV.4.26.11; OV.Fast.6.723; GEL.17.21.17.

tubicen ~inis, m. [TVBA+~CEN] One who plays the *tuba* (esp. in the army), a trumpeter. **b** ~en sacrorum, a priest officiating at the Tubilustrium.

CATO orat.220; iniussu Caesaris ~en a militibus coactus canere coepit B.Afr.82.3; SAL.Jug.93.8; Troiae ~en Misenus PROP.3.18.3; cornices ~inesque in duas centurias distributi LIV.1.43.7; fortibus adseuere ~en prodesse OV.Pond.3.1.91; JUV.14.243; ~IN EX COHO(R)TE LVSTIAN(a) CIL.10.7884; (*as playing to enjoin silence*) ~en praedicationi nominis nostri silentium faciens SEN.Ep.78.16; (*as playing at funerals*) APoc.12.1; quod si idem frigus. manus. .temptauerit tuas, licet ad ~ines mittas PETR.129.7. **b** VAR.L.5.117; ~ines etiam hi appellantur, qui sacerdotes uiri speciosi publicae sacra faciunt, tubarum lustrandarum gratia FEST.p.352M; GEL.1.12.7; CIL.10.5393.

Tubilustrium (Tubul-) ~i, n. [TVBA (OR TVBVS)+LVSTRO¹+~VM] The name of two festivals (23 March and 23 May) at which the sacred trumpets were purified.

die ~ium appellatur quod eo die in atrio sutorio sacrorum tubae lustrantur VAR.L.6.14; Fast.Praen.(CIL.1.p.234) ~ia dies appellabant, in quibus agna tubas lustrabant PAUL.Fest.p.353M; (*pl. applied to a single festival*) proxima Volcani lux est, ~ia dicitur OV.Fast.5.725.

tubocantius ~ii, m. [TVBA+CANTVS+~VS] A trumpeter. CIL.6.10149.

tubula ~ae, f. [TVBA+~VLA] A (small) trumpet. qui. .~as (cf.) experitur et tibias SEN.Ep.56.4.

tubulātio ~ōnis, f. [as next +~TIO] A formation of tubular channels, grooving. strigileculam. .flexa ~one ligulae APUL.Fl.9.

tubulātus ~a ~um, a. [next +~ATVS²] Formed like a pipe, tubular; fitted with pipes or tubes.

purpura. .canaliculi latere introrsus ~o, qua proseratur ligna PLIN.Nat.9.130; —adhaeret dormitorium membrum transitu interiacente, qui suspensus est ~us conceptum uaporem. .huc illic digerit PLIN.Ep.2.17.9.

tubulus ~i, m. [TVBVS+~VLVS] A small pipe, tube; esp. one of earthenware for conveying water. **b** (prob.) a tubular cavity formed by a molten metal as it cools and contracts.

aliquot (harundines) demittunt in ~os fictiles cum fundo pertuso. .qua uim aduenticius transire possit VAR.R.1.8.4; VITR.9.8.3; COL.Arb.9.1; (*for bringing hot air to a bathroom*) quidam. .balnearia fecit secundum parietem communem: non licet autem ~os habere admodos ad parietem communem PROC.Dig.8.2.13; —ductus. .aquae fiunt. .fistulis plumbis, sed ~is fictilibus VITR.8.6.1; salubrior est ex ~is aqua quam per fistulas, quod plumbum uidetur esse. .uitiosum 8.6.10; LAG.pub.(Font.1.p.113)22; PLIN.Nat.35.159; CIL.11.6040. **b** PLIN.Nat.33.106; spuma (argenti), ut sit utilis, iterum coquitur contractis (contractis?) ~is ad magnitudinem anulorum 33.108.

Tubulus² ~i, m. A Roman cognomen; esp. L. Hostilius Tubulus, praetor 142 B.C., a byword for corruption in office.

LUCIL.1313; CIC.Fim.2.54; GEL.2.7.20.

Tubulustrum: see TVBIL-.

tubur ~uris, m. Also **tuber** ~eris. [foreign] GENDER: masc. in the only passage where the gender is clearly shown, SUTR.Dom.16.1. An exotic fruit, prob. the azarole or oriental medlar; also the bush producing it, *Crataegus azarolus*.

malorum plura sunt genera. .peregrina sunt zizipha et ~ures, quae. .non pridem uenere in Italiam, haec ex Africa, illa ex Syria PLIN.Nat.15.47; de Libycis ~ures et apyrina ramis MART.13.42.1; cum oblatos ~ures scrutari iussisset in crastinum SUTR.Dom.16.1; —surculi. .cerasorum, ~urum COL.11.2.11; folium proximum ~uri PLIN.Nat.12.112; 16.103.

tuburc(h)inābundus ~a ~um, a. [next +~BVNDVS] Eating greedily, gobbling.

neque. .~um. .iam in nobis quisquam ferat, licet Cato sit auctor QUINT.Inst.1.6.42.

tuburcinor ~ārī ~ātus, iv. [dub.; cf. *turchinor (LVRCINABVNDVS)] To eat greedily or hastily, gobble.

~ari sine me uultis reliquias TITIN.com.83; (*pf. pple. w. pass. force*) prandio. .raptim ~ato APUL.Met.6.25; (*absol.*) libido. .coeperest conuiuium, ~ari de suo, si quid domist PL.Per.122; helluo ~atur TURP.com.2.

tubus ~i, m. [dub.; cf. *tuba*]

1 (in the language of relig. ritual) A trumpet (= *tuba*).

tubae ab ~is, quos etiam nunc ita appellant tubicines sacrorum VAR.L.5.117; ~i LVSTRANTVR QUIBUS IN SACRIS VTUNTVR Fast.Praen.(CIL.1.p.234).

2 A pipe, tube. **b** a tubular passage in the body.

(*for conveying water*) FISTVLAS CANALES ~OS PONERE CIL.10.4842.14; si (pluuias aq)uam fictilibus ~is in. .cisternam deducitur COL.1.5.2; e fonte dulcis aqua ~o coris facto usque a uado trahitur PLIN.Nat.5.128; 31.57; ULP.Dig.43.23.1.6; (*for conveying warm air*) impressos parietibus ~os, per quos circumfunderetur calor SEN.Ep.90.25. **b** per omnes uiscerum ~os MART.11.61.6.

tuccētum ~i, n. [a word of Cisalpine Gaul, cf. Umb. *toco* (salted?)] Some made-up savoury dish (acc. scholiast on PERS.2.42, beef or pork preserved with seasoning and marinade). grandes patinae ~aque crassa PERS.2.42; ~um perquam sapidissimum APUL.Met.2.7; 5.15; uxor. .pulmenta recentia ~is temperat 9.22.

Tuccius ~a ~um, a. A Roman gentile name; esp. Tuccia, a Vestal virgin who vindicated her chastity by carrying water in a sieve.

V.Max.8.1.absol.5; PLIN.Nat.28.12; (*in sarcastic allusion*) Ledam. .saltante Bathyllo ~a uesicae non inperat Juv.6.64.

?Tudernis ~is ~e, a. Of Tuder, a town in Umbria south of Perugia. (uitis) ~is (s.v.l.) PLIN.Nat.14.36.

tudes ~itis, m. [*tud-* (TVNDO)+~ES¹] A hammer, mallet.

~ites mallei, a tundendo dicti. inde et cuidam cognomen Tuditano fuit, quod caput malleo simile habuerit PAUL.Fest. p.353M.

tudicula ~ae, f. [prec. + -CVLA] An instrument for crushing olives.
COL.12.52.7.

tudiculō ~āre, tr. [prec. + -o3] To crush with a small hammer or sim.
haec in aeno bis terue ~asse VAR.Mem.287.

tuditō ~āre, tr. [TVDES + -o3] To strike repeatedly with, or as with, a hammer; (transf.) to carry on vigorously (a transaction).
(of 'atoms' in the Epicurean system) nec ~antia rem cessant extrinsecus ullam corpora conficere et placis infesta domare LUCR.2.1142; (ellipt.) prius . quam (semina) in his interuallis ~antia (i.e. beating against each other) possint concurrere 3.394; ~haec inter se totum egere diem ~antes ENN.Ann.135; ~antes significat negotium tudentes, id est agentes PAUL.Fest.p.353M.

-tūdō -tūdinis, f. suff. Forms abstracts, chiefly from adjs. (aegritudo, fortitudo, necessitudo).

tueor ~eri tuitus (tūtus), tr. Also **tuor** ~i. [dub.] FORMS: pf. pple. **tuitus** QUINT.Inst. 5.13.35, PLIN.Ep.6.29.10, PAUL.dig.50.5.12, and in cpds.; **tutus** APUL.Apol.103, otherwise only as adj. w. pass. force. Third-conj. forms in ENN.scen.430; LUCR.1.300, 4.224, 5.318, etc.; **Priap.85.5**; **Epic.Drusi 137**; **STAT.Theb. 3.152** (usu. in sense 1 or 1b: cf. SUT.fr.176 (p.293Re) 'tuor uideo, tueor custodio'). Act. forms ~ento Cic.Leg.3.7; ~eatis CIL 6.12802.

1 To look at, scan, view. b to catch sight of, observe.

quis pater aut cognatus uolet uos contra ~eri? ENN.Ann. 403; piscium lasciuia intuentur, nec ~endi satietas capere potest PAC.Trag.410; Acc.Trag.538; caeli templa ~eri LUCR. 6.1228; expleri mentem nequit ardescitque ~endo Phoenissa VERG.A.1.713; excipiant plausus pauidos gaudentque Phœtes Dardanidae 5.575; 12.792; ille ~ens oculis immittem ~entia toruor ~quandoquidem in partes ait 'abstrahor...' Ov.Met.5.92; muta silite uirgo terramque immota ~etur 10.389; V.FL.4.200; fallit. ~entis ambiguus. ~sexus STAT. Ach.1.336; (absol.) iam negat Euphrates equitem post terga ~eri Parthorum PROP.2.10.3; ~adul. acc.) aduersum caput huius Helicæ truciulenta ~etur Cic.Arat. 166; talia dicentem iamdundum auersa ~etur hic illic uolens oculis VERG.A.4.362; V.FL.1.38; me tua matris egens damnataque paelice proles exanimat, quam iam miseris transuersa ~entem. ~erno 2.154; (absol.) asper, acerba ~ens, immani corpore serpens LUCR.5.333; (cf.) talibus Aeneas ardentem et torua ~entem lenibat dictum animum VERG.A.6.467. ~nunc ego te infelix succium teneoque ~orque Epic.Drusi 137. ~prospectans litore Diae, Thesæ cedentem celeri cum classe ~etur. Ariadna CATUL.64.55; primordia. ~sunt. ~tanto. ~minora quam quae primum oculi coepant non posse ~eri LUCR.4.113; in liquida. ~etur nescio quid quasi corpus aqua OV.Met. 11.715; Fast.1.86; inter siluas. ~errantes subitam. ~entur Hypsipylam STAT.Theb.4.741; (Achilli) soli perspicua est (dea), aliorum nemo ~etur APUL.Soc.11(transl. Homer). ~w. acc. and inf.) multa in terris fieri caeloque ~entur quorum operum causas nulla ratione uidere possunt LUCR.1.152; quis, precor, hic, toto iamdundum feruere campo quem ~or quemque ipsa uidet? V.FL.6.589. ~nec calidos aestus ~imur nec frigora quimus usurpare oculis LUCR.1.300; corpus de terra corripere instant (achilli) prouide quasi ignotas facies. ~antur 4.1004; ~w. acc. and inf.) diluta. ~contra cum ~imur misceri absinthia, tangit amaror 4.224.

2 To keep (living creatures, etc.) safe from physical danger, protect, watch over. b (of tutelary deities). c (often w. non-personal subj.) to protect (objects, etc.) from damage, deterioration, etc.

in rebus omnibus iis, quas natura alit, auget, ~etur Cic.Fin.5.26; gallinae. ~pulos. ita ~entur ut. ~pinnis foueant N.D.2.129; cur. ~corporis curandi ~endique causa quaesita sit ars Tusc.3.1; praecipuum munus feminarum est accipere ac ~eri conceptum ULP.dig.21.1.14.1; (cf. of plants) Nomentanae (uifites). ~amineas, fecunditate. ~praeueniunt: quippe cum se frequenter impleant, et id, quod ediderunt, optime ~antur COL.3.2.14; (used in pass. sense) VITR.8.pr.2; sine aqua. ~nec corpus animalium nec ulla cibi uirtus potest nasci nec ~eri 8.3.28; (in fig. phr.) sin. ~uirtus. ~famula fortunae est nec tantarum uirum est, ut se ipsa ~eatur Cic.Tusc.5.2; ~w. ab) custos ut sis liminis, a furibus ~eatis et docti domum PHAED.3.7.10; (w. non-pers. subj.) hic (adepts) peruncos a crocodilis ~etur PLIN.Nat.28.111; ~w. abs. obj.) in urbe incoluntium suam ~eri non ualuit, cuius ipse salutem stabilierat V.MAX. 5.3.24; in mare se, ut morte pudicitiam ~eretur, abiicit 6.1.EXT.1; (used in pass. sense) consilio. ~curatoris ~eri debet. ~salus furiosi JULIAN.dig.27.10.7. ~di immortales qui hanc urbem atque hoc imperium ~entur Cic.Dom.143; dique daeque omnes, studium quibus arua ~eri VERG.G. 1.21; maturos aperire partus lenis, Ilithyia, ~ere matres HOR.Saec.14; Lanigerum Pallas, Taurum Cythera ~etur MAN.2.439; qui iuga, qui siluas ~eor, satus aethere Faunus CALP.Ecl.1.33; ~w. abs. obj.) deus. qui. terras et maria contemplant hominum commoda uitaeque ~eatur Cic.N.D.1.52; mundi salutem ~etur deus APUL.Mun.32. ~ego (i.e. Priapus). ~eri. ~uillulum hortulomque pauperis ~or Priap.85.5. ~matres familias crines conuolutos ad uerticem capitis quos habent uitta uelatos dicebantur tutuli. ~ab eo quod id ~endi causa capilli fiebat VAR.L. 7.44; ~endi causa pro ~endum id frumentum, quod circulo exesse incipit R.1.63; ne. ~aliquid eorum (i.e. sineus, etc.) laceratur, quae ~enda esse proposui CELS.7.5.1c; quod (sc. os) transuersum longueque ualentissimum uolum, uesicam, rectum intestinum ~etur 8.1.23; uestes ~etur

(heliochrysis) odore PLIN.Nat.21.169; pignus pectoris hoc mei ~ere, Iuli bibliotheca Martialis MART.7.17.11; (used in pass. sense) quibus rationibus ~eantur naues in his (sc. portibus) ab tempestatibus VITR.5.12.1; ~w. ab) eorum. ~sanguis nostros. ~oculos ab externo casu commodissime ~etur CELS.6.6.39.8; ultimus ardebit quem tegula sola ~etur a pluuia IUV.3.201; (w. contra) contra grandines eam (sc. uisulam) ~etur foliorum amplitudo PLIN.Nat.14.28.

3 (mil.) To protect (a position, etc.) from armed attack, guard.

uti. Q. Caepio Brutus pro consule provinciam Macedonia, Illyricum cunctamque Graeciam ~eatur, defendat, custodiat incolumentem conseruet Cic.Phil.10.26; praesidium. ~cohortum duodecim pontis ~endi causa ponit CAES. Gal.6.29.3; aegre portas nostri ~etur, reliquos aditus locus ipse per se. ~defendit 6.37.5; ~emin. ~castra et defendite diligenter, si quid durius acciderit Cic.3.94.5; ut. ~classem. ~qua proxima aestate mare ~eri posset, compararet NEP. Cor.4.2; primus militum in numero fuit apud Artaxerxen eorum, qui regiam ~ebantur DAT.1.1; legio. ~excubant exercetque uices, quod cuique ~endum est VERG.A.9.175; Gallus at, in castris dum credita signa ~etur, concidit PROP. 4.1.95; traductus ad arcem Tarenti ~endum qui Metaponti erant militibus LIV.25.15.5; parem nauium numerum Cn. Octauio. ad ~endum Sardiniae oram patres decreuerunt 30.42; angustias naturali situ munitis ualida manu barbari ~ebantur CURT.8.2.22; Phocaici Romana ratis uallata carinis. ~dextrum laeuumque ~etur aequo Marte latus LUC.3.584; Lateranus. ~maturus bello Armeniae Syriaeque ~endis annibus IUV.8.169; (of a machine) ferreae. ~manus. ~coruque et alia ~endis uribus excogitata CURT.4.2.12; (of natural defences) neque Antiochum ~ebantur angustiae nec Aetolos uictories illi, quos ceperunt LIV.36.17.12; (w. ab) eas copias rex Deliotarus habuit. ~quibus finis suos ab excursionibus et latrocinis ~eretur Cic.Diot.22; B.Afr. 8.2; (w. contra) Verres fortiter. ~itus contra piratas Siciliam dicitur QUINT.Inst.5.13.35; (w. aduersus) qui. ~arcem. ~aduersus tris cohortes ~eri nequisset Tac.Hist. 3.78; (app. abs.) Caesar. ~eas nauis. ~incendit, quod tam late ~eri parua manu non poterat CAES.Civ.3.111.6; ~a person, his body, or sim.) nisi qui armis se ~ebantur LIV.28.3.14; (rex) eminus petebatur: quem testudine obiecta milites. ~ebantur CURT.5.3.9; ille ad omnes ictus expositus non aegre tamen exceptum poplitibus corpus ~ebatur 9.5.9; grassatorum plurimi. ~succincti ferro, quasi ~endi sui causa SUTR.Aug.32.1; (w. de) quo magis te de ui hostium. ~erer uel liberarem ULP.dig.4.2.9.1; (in fig. phr.) adulescent. ~initurus. ~forensium certaminum pugnam, iam in schola. ~ferre uitalia ac ~eri sciat QUINT.Inst.5.12.22; ~w. abs. obj.) porta uitam muroque ~eri OV.Tr.4.1.69; (w. ab) in primis ~endae pacis a grassatoribus. ~curam habuit SUTR. Tib.37.1.

4 To preserve (a person) from non-physical danger, protect his interests, etc. b (esp. in legal context) to defend as an advocate, spokesman, or sim., speak or write in support of (a person, his cause, etc.), (also, an action, opinion, etc.). c (of a magistrate, etc.) to protect against claims or sim. d (w. ne) to provide a safeguard (against something happening).

cum homines se non iactatione populari sed dignitate atque innocentia ~ebantur Cic.Clu.95; Cuspius, homo in omnis suis officiisissimus, mirifice quondam homines ex ista provincia ~etur et diligit Fam.13.6.2; diligenter. ~municipes Arpinatis ~eri 13.11.1; 13.6.2; ut eos quos tuae fidei. ~populus. ~Romanus commisit. ~diligas et omni ratione ~eare et esse quam beatissimos uelis Q.Fr.1.1.27; amicum. ~eri Fin.2.79; se Remis in clientelam dicabant. hos illi diligenter ~ebantur CAES.Gal.6.12.8; constanti profugum pietate ~endo OV.Pont.4.12.41; ~w. abs. obj.) plebem tribunio iure contentum Tac.Ann.1.2; ~w. abs. subj.) quos non parsimonia, non continentia, non uirtus. ~eri potuit contra illius heluonis et praedonis audaciam Cic.Prov.11; Lilius post fata quiescit, cum suis ex merito quemque ~etur honos OV.Am.1.15.40; ~w. abs. obj.) qui nepos. ~adulescentiae. ~suae terrorem intulerit et cuius senectutem ~eri et tegere debebat Cic.Diot.2; quam mihi necesse sit eius salutem et fortunam quibuscumque rebus possim ~eri, uides Fam.6.9.2. ~b ut amicum controversas causasque ~eatur Cic.De Orat.1.169; ego eum non ~ear quem omnes in re publica principem esse concedunt? Plane.93; ne ego me solus nimia simplicitate ~ear LIV. 40.14.5; trepidus ut ~eare reos OV.Ars 1.460; mea, cum sit optima, non ullo causa ~ente perit Ep.19.92; longe fortissima ~endi se ratio est, si, quod obicitur, negari potest QUINT.Inst.3.6.83; omnia ista. ~ad utilitatem partis eius, quam ~emur, referenda sunt 5.12.7; qui scriptum ~ebitur adiunare se etiam uoluntate temptabit 7.6.9; plures (ancillae) persistere sanctitatem dominae ~eri Tac.Ann. 14.60; ~itus sum Iulium Bassum ut. ~inecuntum ista minime malum PLIN.Ep.6.29.10; feminae exemplis militum ~eor CALP.Ded.3; (w. ab) si me in omnibus. ~crimibus. ~procul a culpa tutus sum APUL.Apol.103; ~si illa labes. ~rei publicae suum tributum, quem aequitate humana ~eri non potest, diuina religione defenderit Cic.Dom.2; si. ~emur ea, quae dicta sunt ab iis, quos probamus Fin.1.6; tribuni plebis legem Oppiam ~ebantur nec eam se abrogari passuros aiebant LIV.34.1.4; errorum. ~suom quo ~eatur, habet OV.Fast.1.32; illo (sc. Claudio) sacrelegium flagitium uo argumento absentiae ~ente V.MAX.8.5.5; culpam, praesertim deprehensam, pertinaciter ~eri culpa altera est QUINT.Inst.6.4.16; negandum sit (uidendum est) quod obicitur an ~endum 7.1.13; fraudem iure ~eri iurando IUV. 13.201; Varro. ~multa pro dialoysia ~enda scribit GEL. 2.25.10; 5.1.7. ~c omnes quos praetor in libertate ~ebatur GAIUS Inst.3.56; dubitatio est, quousque ~endi essent in eo uo fructu municipes; et placuit centum annos ~endos municipes dig.7.1.56; hereditatem eius praetor ita ~eri debebit, inquit (Iulianus), pro ea parte, qua heres scriptus fuit is qui in potestate erat ULP.dig.37.6.1.8; ~w. aduersus) an aduersus hunc creditorem. ~locatorem praetor ~eri deberet AFRIC.dig.20.4.9; ~am arrangement) si conuenit, ut nomen debitoris mihi pignori tibi sit, ~enda est a praetore haec conuentio PAUL.dig.13.7.18. ~d hoc interdictum (i.e. ut possidetis) ~etur, ne amittatur possessio ULP.dig.43.17.1.4.

5 To keep in good order, maintain: a to provide (persons, an army, etc.) with means of subsistence; (also livestock). b to see to the upkeep or maintenance of things.

a da operam ut illum (young Cicero) quam honestissime copiosissimeque ~eamur Cic.Att.1.7.2; amicum in ~endo caruit facultatibus NEP.Ep.3.4; gaudebat. se agrum suum colere, quaerere unde domi militiaeque se ac suos ~eri posset LIV.5.4.5; scortum nobile libertina. ~postquam manumissa erat, eodem se genere (sc. quaestus) ~ebatur 39.9.5; naufragus assem dum rogat et picta se tempestate ~etur IUV.14.302; (cf.) familia petit uestiuarium uitumque, tot uentres audissimorum animalium ~endi sunt SEN.Dial.9.8.12; (of land, etc.) quaesit, si essent agri circa, qui possent frumentaria ratione emi ciuitatem ~eri VITR.2.pr.3; Tac.Ann.3.54; (w. abs. obj.) si. ista hereditas fidem et famam meam ~eri potest Cic.Att.1.1.2.1; ~troops or sim.) antea. maiores copias alere poterat; nunc exiguas uix ~eri potest Deiot.22; Parad.42; pecunia ad classem ~endam bellumque Macedoniae ea decreta est LIV. 23.38.12; 34.6.12; negabat locupletem esse nisi qui reditu annuo legionem ~eri posset PLIN.Nat.33.134; ut. ~sumptus ~endos eos (sc. milites) prosequendosque suppetere SUTR. Aug.49.2; ~(livestock) non multo aliter ~endum hoc pecus (i.e. goats) in pastu atque ouillum VAR.R.2.3.6; VERG.G. 3.305; sl. ~providenter. ~copiam faeni, quo melius armamenta ~eatur COL.2.16.1; 6.3.3; in primis hoc animal (sc. canem) mercari ~erique debet agricola, quod. pecora custodit 7.12.1. ~b maiora. tecta et aedificium pluri et ~emur sumptu maiore VAR.R.1.1.1.1; tot praedia. tam fructuosa Sex. Roscius filio suo. ~colenda ac ~enda tradiderat? Cic. S.Rosc.43; cum arationes magnas conductas haberet. ~easque. ~magno. ~instrumento ~eretur VERG.3.53; VIARVM REFIENDARVM ~EMDARVM PROCVATIO CIL 1.593.28; uti qui priuatum ducent in domos uictualibus ~eantur per publicanos aquarum ductus VITR.8.6.3; cui carta tecta exigere sacris publicis et locare ~enda. ~traditum esset LIV.42.3.7; COL.1.4.7; PLIN.Ep.3.19.2; Sic.FL.agrim.p.110; (facilities) (uox) primum est optanda nobis; deinde, quaecumque erit, ea ~enda Cic.Att.1.3.22.4.

6 a To have oversight or charge of, look after. b to see to, attend to (a task, concern).

a patres conscriptos iudicia male et flagitiose ~eri Cic. Ver.44; in eo libro qui est de ~enda re familiari, qui Oeconomicus inscribitur SEN.59; tendente Decio ut suae quisque provinciae sortem ~eretur LIV.10.26.6; media acies praetori ~enda data 27.48.4; esse sacerdotis delubraque uestra ~eri poscimus OV.Met.8.707; cuius (sc. matris) praecipua laus erat ~eri domum et inseruire liberis Tac. Dial.28.4; spatium urbis in regiones. ~diuisit instituitque, ut illas anqui magistratus sortito ~erentur SUTR.Aug. 30.1; in qua (aetate) res suas ~eri possit GAIUS Inst.1.197; GEL.pr.23. ~b uolueras. ~me cum M. Considio. illa negotia ~eri Cic.Att.1.11.2; quod sine oculis fieri posse uix uidetur, geometriae munus ~ebatur Tusc.5.113; patres bene coeptam rem perseuerant ~eri LIV.4.60.6; officium commune Ceres et Terra ~entur OV.Fast.1.673; fient. ~et, ut secum ~eatur bella, precantur 2.699; uoluerat et. ~morbos causasque adfectusque canum tua cura ~erist GRAT.346; Gitiona. ~seruile officium ~entem libumem in balneo secum pertr.26.10; quis magna ~enti somnus? STAT.Theb.3.24; cum aequali cura linguam utramque ~eri cooperimus QUINT.Inst.1.1.14; mira sagacitate commissae provinciae fidem ~ebatur APUL.Met.9.17.

7 To preserve unimpaired, maintain (a condition, practice, etc.); to keep up (one's authority, position, or sim.). b to uphold (a law, right, or sim.). c to preserve the memory of (a kindness).

maluit maleficio parare diuitias quam officio paupertatem ~eri RHET.Her.2.32; Ceres et Libera, quarum sacra. ~populus Romanus a Graecis adscita et accepta tanta religione. ~etur Cic.Ver.5.187; cogitabis primum quo artificio ~eamur beneuolentiam Caesaris Att.7.1.7; ut, quam expectationem tui concitasti, hanc sustinere ac ~eri possis Fam.2.1.2; quantam. ~curam. in ualeudine mea ~enda hoc tempore adhibuerim NEP.Att.21.5; terrestria. ~non diu possunt in aqua uitam ~eri VITR.1.4.7; haec (sc. otia), ut ames, faciunt; haec, ut fecere, ~entur OV.Rem.137; Nearcho periculacibus ~ente sententiam CURT.10.6.12; hoc. ~pessimum habet crudelitatis: perseuerandum est. ~scelerum enim sceleribus ~enda sunt SEN.Cli.1.13.2; Iouis et Triviae religionem ~ebantur Tac.Ann.3.62; (w. pred. adj.) mi satis est si. tuam. ~dum custodis eges, uitam famamque ~eri incolumentem possum HOR.S.1.4.118; ~L. Paulius. ~personam principis cuius facile dicendo ~ebatur Cic.Brut.80; Clodio remoto. ~entendum est Miloni ut ~eatur dignitatem suam Mil.34; illam institutam ac susceptam dignitatem ~eri Att.1.19.6; quibus difficile esset in summa paupertate tantam paternam ~eri gloriam NEP.Phoc.1.3; unaqueque res et locum et genus et ordinem proprium ~etur VITR. 4.2.2; impositus te alto Fortuna locumque ~eri iussit honoratum Epic.Drusi 349; SEN.Dial.11.6.1; ne tamquam inertes et non suffecturi honoribus aut non impetrantur aut impetratos male ~erentur Tac.Dial.37.1; ut. ~auctoritatem absentia ~eretur atque etiam augetur SUTR.Tib.10.1; (cf.) tum sibi non hanc quam nunc male ~etur sed M. Pisonis quid ubi habitaret legerat Cic.Phil.2.62. ~b omni. in re quid ubi uideri et ~eri deest Cic.Off.1.94; a Caesare petiti ut Sex. Clodius restitueret; Impetrat. ~uideor debere ~eri commentarium Caesaris ANT.Att.14.13a.2; indulge dominae uultusque seueros exue nec rigidi iura ~ere uiri OV.Am.3.4.44; parem fidem in iure legationis ~endo patres conscripti exhibere V.MAX.6.6.3; necem auunculi (i.e. Julius Caesar) uindicare ~erique acta SUTR.Aug.10.1. c licuitne mihi per tuas contumelias hoc tuum beneficium. ~eri. ~? Cic.Phil.2.60; erat. mihi pollicitus si quid opus esset; quod ego perinde ~ebar ac si usus essem Att.13.49.1; PLIN.Ep.1.19.4.

tuguriolū ~i, n. [next + -OLVM] A small hut.
APUL.Met.4.12.

tugurium ~(i)l, n. [perh. a foreign loan-word, but early assoc. w. TEGO (POMPON.DIG.

50.16.180)] A primitive dwelling, hut, shack, or sim.

AFRAN.COM.402; in casis et ~iis habitabant nec murus... quid esset sciebant VAR.R.3.1.3; CFC.Sest.93; plerique lignea collecta ex ~iis Numidarum SAL.Jug.75.4; ~i congestum caespit culmen VERG.Ecl.1.68; ex ulua palustri ~ia tecta VIRG.2.1.5; pater mihi iugerum agri reliquit et paruum ~ium LIV.42.34.2; incolae memoris... dispersis ~iis habitant CURT.4.7.20; COL.9.5.3; an melius hiberna uisus in extrema Cappadocia, rapit erectis ~iis...? TAC. Ann.15.6; ~iif appellatione omne aedificium, quod rusticae magis custodiae conuenit quam urbanis aedibus, significatur POMPEON.Dig.50.16.180; GEL.12.11.1; ~i (applied to a dog's kennel) canis parturiens cum rogasset alteram, ut fetum in eius ~io deponeret PHAED.1.19.4.

tuitio ~ōnis, f. [TVEOR+TIO] Protection, support; esp. protection in matters of law. **b** upkeep, maintenance (of a structure, etc.). **a** pollic. ~iucinus (dignus) nudus et sine ~ione alterius adpositi uidebatur CAP.Iur.10; ~iurum iure sit constitutus usus fructus an uero ~one praetoris ULF.4.1.1; 27.6.1.5; 43.19.1.2. **b** FRONTEN TEMPLI. ORNAVIT ET ~IUM DEDIT HS ~i CIL.2.864.14; INLATIS ARCAE SEVIROR OB LOCVM ET ~ONEM STATVAE HS N IIII 12.4354.15.

tutor ~ōris, m. [TVEOR+TOR] A keeper, protector. (Only in etym. explanations.) **a** appellatur tutores quasi ~ōres atque defensores PAUL. Dig.26.1.1.1; aedius aedis sacrae ~or PAUL.Fest.p.13M.

tulat = *ferat* (subj. from root *tel-* as in TOLLO, *telui* or *tuli* (pf. of FERRO); cf. Plautine *atigas* = *attingas*). **a** nisi quid tua facultas nobis ~ opem, peream ACC. frag. 102.

Tullianus ~a ~um, a. **1** Of or belonging to a Tullius; esp. **b** of, written by, etc., the orator M. Tullius Cicero; resembling him in style. (as the name of a pear) (pirum) ~um CLOAT.gram.10. **b** non illa Vergiliania uirtute... non ~a simplicitate PLIN. Nat.pr.22; lectis... orationibus ~is AUR.Pro.1.p.216(76N); titulo ~i libri GEL.18.7.9; ~aliqua... ~a conclusio PRO.Arr. 1.p.110(25N); quem (sc. rhetorem) mihi tu. exhibuisti ~um 1.p.122(23N); (noui. pl. as sb.) quid... in remissioribus et ~is facere possis 1.p.122(23N).

2 (neut. as sb.) The underground execution-cell in the prison at Rome, said to have been built by Servius Tullius; so app. *robur* ~um. in hoc (i.e. carcere) pars quae sub terra ~um, ideo quod additum a Tullio rege VAR.L.5.151; SAL.Cat.53.3; hunc... patefacto... sceleris delegatum in ~um ex senatus consulto LIV.29.22.10; FESP.p.356M; (applied to a dungeon in a non-Roman prison) APUL.Met.9.70; ~in hunc (i.e. carcerem publicum) rei abiecti robur ~um prospiciunt... et alienum supplicium expectandum suum discunt CALP.Dech.4.

Tulliola ~ae, f. A pet-name for Tullia, Cicero's daughter. ~a deliolae nostrae CRO. Att.1.8.3; Tullius Terentiae suae, ~ae suae, Ciceroni suo s. d. FAM.14.1; Q.Cic.Fam. 16.16.1.

tullius ~i (i)I, m. [dub.] A gushing stream, cascade. misso sanguine tepido ~i efflantes ENN.scen.20; iuxta Tiburtis ~ios PLIN.Nat.17.120; ~ios alii dixerunt esse silanos, alii riuos, alii uehementis projectiones sanguinis arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene FESP.p. 352M.

Tullius ~a ~um, a. A Roman gentile name, esp.: **a** Servius Tullius, the sixth king of Rome. **b** M. Tullius Cicero, the orator. **c** (fem.) Tullia, daughter of Servius Tullius, the wife of Tarquinius Superbus. **d** (fem.) Tullia, daughter of M. Tullius Cicero.

a ~us qui libertatem ciuibus stabilierat ACC.pract.40; CRO.Rep.2.37; LIV.1.48.8; serua... ~us ortus OV.Fast. 6.783; GEL.13.14.4. **b** mansitissime Romuli nepotum... MARCE TULLI CATUL.49.1; MAN.1.794; SEN.Suas.7.9; magnus ab inferis reuocetur ~us umbris, non potes absolui MART.1.16.5; quae M. ~us in Oratore diuine... exequitur QUINT.Inst.1.6.18; (~het. pl.) ualeant omnes Porcii et ~i et Crispi, dum tu ualeas AUR.Fro.1.p.54(93N). **c** VAR. L.5.159; LIV.1.46.2; OV.Fast.6.587; SIL.13.835. **d** de ~a. et Terentia... omnia timeo; cum autem Dolabella uenit in mentem, paulum respiro CRO. Att.7.13.3; FAM. 14.11; SULP.RUF.Fam.4.5.1.

Tullus ~i, m. An early praenomen, esp. Tullus Hostilius, the third king of Rome. **b** (later used as a cognomen). ~o Cluio CRO.Phil.9.5; (abbrev.) TVL TVLLIVS TVL F CIL 14.3685; ~um Hostilius populus regem... creauit CRO. Rep.2.31; ubi decidimus quo pater Aeneas, quo ~us diues et Ancus HOR.Carm.4.7.15; LIV.1.22.1; V.MAX.3.4.1. **b** amphora fumum bibere instituit consul ~o (prob. L. Volcanius Tullus, consul 66 B.C.) HOR.Carm.3.8.12; ASC. Tog.80; Domitius ~us PLIN.Ep.8.18.1.

tum, adv. [acc. of demon. stem *to-* as in ISTRE, cf. AV. tam; correl. to cum² (quom)] **1** At that moment or date in the past, then. **b** in those days. **c** (expr. coincidence w. a particular past event) when that happened or those conditions obtained, on that occasion in the past, etc. ardere censui aedis, ita ~ confulebant PLAM.1067; mihi hoc (nomen) erat, quod nunc est, Menaechmo: illud ~

uocabant Sosiclem MEN.1124; TER.Am.839; C. Claudius, adhibitis omnibus Marcellis qui ~ erant, de eorum sententia leges Halasensis dedit CRO.Ver.2.122; 'non est', inquit, ~ Alexandrinis testibus creditum... quod postea? 'creditum nunc.' KAB.Post.34; dicebas quondam solum te nosse Catulum, Lesbiam dicit ~ te non tantum ut uulgus amicum CATUL.72.3; legationis princeps fuit L. Optimus, homo clarus et ~ in senatu potens SAL.Jug.16.2; ~ mihi prima genas uesitabat flore iuuentas VERG.A.8.160; erat ~ inter equites tribunos militum A. Cornelius Cossus, eximia pulchritudine corporis LIV.4.49.1; omnes seu ante Scipionis seu ~ praetoris iussu tradidit in custodiam Reginus suus 29.21.3; ardet... ~ uicea, prius ceberitima fontibus Ide OV.Met.2.218; hoc sacrum... instituisse fertur abhinc annos ferme MCCI. Atrous ~. Athenis perpetui archontes esse desierunt VELL.1.8.3; QUINT.Inst.11.1.1; SUET. Tiber.25.2; CAL.53.2; GEL.13.13.4; (plon... w. in eo tempore) eum (i.e. Achid), quem uirile secus ~ in eo tempore habebat... populo... commendauit ASKL.Hist. 71; ~ (correl. to cum d.) quom pugnant maxime, ego ~ fugiebam maxime PLAM.1091; si ~ cum lex ferebatur in Italia domicilium habuissent lex in CRO.Arch.7; habes totum rei publicae statum, qui quidem ~ erat, cum has litteras dabam CRO.Arch.110.5; utinam ~, cum Lacedaemone classe petebat, obtutus... esset adulter aquis! OV.Ep.1.5; ~ (in indir. sp., repr. nunc in dir. sp.) quando... se, si ~ non sint, pareat hostibus fore? LIV.3.62.1. ~ b is dicat ~t ollis popularibus olim qui ~ uidebant homines... flos delibatus populi ENN.Ann.307; omnes qui ~ eos agros ubi hodie est haec urbs incolebant CRO.Rep.4.47; heu ueteres! et uos ~ regna fuistis PROP.4.10.27; Ascanius... florentem iam ut ~ res erant atque opulentam urbem patri... relinquit LIV. 1.3.3; praetores aerarii (nam tum a praetoribus tractabatur aerarium)... modum impensis postulauerat TAC.Hist.4.9; ~ (correl. to cum d.) hoc iuris in hac ciuitate etiam ~ cum reges essent dicio fuisse CRO.Dom.33. ~ c (Manlius) ad eam columnam ad quam multorum saepe conciliis perductus erat ~ suffragiis populi peruenit CRO.Chu.39; an illae uices nisi cum uicerant canere non solent? at ~ canebant nec uicerant DIV.2.56; tali dum pugnatu modo, lente... proceditur crebroque... subsistunt; ut ~ accidit CRO.Chu.1.80.4; quis tibi... Didicisti cernenti talis sensus...? VERG.A.4.408; mercenarium militem in castris neminem antequam ~ Celtiberis Romani habuerunt LIV.24.49.8; OV.Fb.628; incolae... ritu ferarum uirgulta subire soliti ~ quoque intrarent saltum CRO.F.5.17; Meleager uero intellecta fraude Perdiccae ~ quidem... in agmine quietus stetit, sed mox... confugit in templum 10.9.20; orabant... cauere insidias mullis semper atrocis, et ~ falsae TAC.Ann.13.13; Probus iam commotior: 'noli' inquit 'igitur laborare...' his ~ uerbis Probus et hac finem hominem dimisit GEL.13.27(20.9); 18.3.3; (repeated for poetic effect) Minois... magnis curarum succubat undis, non flauo retines subtile uertice mitram... sed neque ~ mitrae neque ~ fulcitis amictus illa uicem curans toto ex te pectore, Theseu... pendebat CATUL.64.68; ~ (correl. to cum d.) (quem) ego... (excellentem) esse iam iudico et ~ iudicauit, cum me consule in senatu causam defendit Africae CRO.Oral.3.229; ille... ~ occidit cum lugere facilius rem publicam posset, si uideret, quam luare BRUL.4; ~ (in indir. sp., repr. nunc in dir. sp.) (Hannibal) militibus Italiam ostendit... moeniaque eos ~ transcendere non Italiae modo sed etiam urbis Romanae LIV.21.35.9.

2 At that moment or date in the future, then. **b** (expr. coincidence w. a particular future event) when that shall happen or those conditions obtain, on that occasion in the future, etc. neque exorare ut me maneat... triduum hoc, dum id quod est promissum ab amicis argentum aufero, si non ~ dedero, unam praeterea horam ne oportus sies TER.Ph.514; IS PRO AGRO... ARBITRATU (praetoris), QVEI INTE(R) CEIVES ~ ROMAE IOVS DICRET, SATIS SPESIGNATO CIL.1.585.73; CRO. Ver.30; hi Collatinas imponent montibus arcus, Pometios Castrumque Inui... haec ~ nomina erunt, nunc sunt sine nomine terrae VERG.A.6.776; ~ (correl. to temporal d.) at tu, quando habebis... ~ dato PLAM.547; ubi conuiuias abierit... ~ uenias SF.94; ubi (utis) v nodes ueteres habebit... ~ ad iarborem ponito CATO Agr.47; non committam ut ~ haec res iudicetur, cum haec frequentia totius Italiae Roma discesserit CRO.Ver.54. ~ b iam nunc mente... prospicio quae ~ studia hominum, qui concursus futuri sint CRO.Div. Caec.42; (Brutus) hodie... me uidebit ac uellem ~ tu adesses AB.13.7a.(2); haec est uenturi prima fauilla mali... ~ magis Armenias cupies accedere tigris... quam pueri totiens arcum sentire medullis PROP.1.9.19; at te celatis aetas grauis urgeat annis... uellere ~ cupias albos a stirpe capillos... 1.3.25.13; CALP.Ecl.4.160; potest... aliquando mater... contra filium stare... ~ summisor deiecit oratio QUINT.Inst. 11.1.64; ~ (correl. to temporal d.) ubi corruptum manibus... tenebis (sc. Protea)... ~ uariae eludent species atque ora ferarum VERG.G.4.406; uenditum sub hasta consul in aearium redigere quaestores iussit... ~ praedicans participem praedae fore exercitum cum militiam non abnuisset LIV.45.30.10; cum bene saeuierit (sc. puella), cum certa uidebitur hostis... ~ pete concubitus foedera: mitis erit OV.Ars 2.46a.

3 (w. ref. to indef. time) At that moment or date, then. **b** (expr. coincidence w. a particular event) when that happens or such conditions obtain, on such an occasion, etc. aestiua montanis locis commodiora, quod ibi ~ et pabulum multum, quod in campis aret VAR.R.1.6.5; 2.9.1; sacra refer Cereri... extremae pas casum hiebris, iam uere sereno... ~ pingues agni et tum mollissima uia VERG.G. 1.341; MELA 1.54; hibernum mare eligunt circa Brumam, eurs ~ maxime flantibus PLIN.Nat.12.87; si ciuitas... otio torpeat, plerique nobilium adulescentium petunt ultra eas nationes, quae ~ bellum aliquod gerunt TAC.Ger.14.2; ~ (correl. to temporal d.) oetera materies quae semen habet, cum semen maturum habet... ~ tempestiua est CATO Agr. 17.1; id fit ~, antequam... florere quid incipit VAR.R. 1.40.4; non... omnibus simul agnatis dat lex... hereditatem, sed his, qui ~ cum certum est aliquem intestatum decessisse, proximo gradu sunt GAUS Inst.3.11. ~ b qui (sc. porci) a partu decimo die habentur puri, et ab eo appellantur ab antiquis sacres, quod ~ ad sacrificium idonei dicuntur primum VAR.R.2.4.16; 2.7.13; sopor ille grauissimus exstat quem satur... capias, quia plurima ~ se corpora conturbant

LUCK.4.957; ex imbris soles... certis poteris cognoscere signis: nam neque ~ stellis acies obtusa uidetur, nec fratris radiis obnoxia surgere LUNA VERG.G.1.395; 4.200; GERM.fr.4.92; PRO.Aur.1.p.204(74N); ~ (correl. to temporal cl.) ubi satur sum, (intestina) nulla crepitant; quando essurio... ~ crepant PLAM.926; cum seruos concitas, cum sacra ludosque conturbas, cum uxorem sororemque non discernis... ~ baccharis, ~ furis CRO.Har.39; cum curator hac lege non erit... ~ quicumque magistratus de ea re iurisdictione... esto LEG.Pub. (Fam.Iur.p.96)15; cum etiam exesus est (dens) aliqua ex parte... non suadeo protinus tollendum LACK.53; laus... quae ~ est pulcherrima, cum sequitur, non cum accessit QUINT.Inst.10.2.27; GAUS Inst.4.7.1.

4 (special combinations w. ref. to past, future, or indef. time): **a** iam ~, Already then, as early as that. **b** ~ primum, then for the first time. **c** ~ demum or denique, then only, not till then. **d** etiam ~, ~ quoque, even at that time or under those conditions, still; (for etiam ~ = then as before (often written as one word), see ETIAMTVM). **e** ~ (cum) maxime, at that precise moment, even then. **f** ~ ipsum, at that very moment. **a** ait... rem seriam uelle agere mecum, iam ~ erat suspicio dolo malo haec fieri omnia TER.Eu.514; Demosthenes... qui abhinc annos prope trecentos fuit, iam ~ etiam ~ Pythiam dicebat CRO.Div.2.118; haec... sacra Romulus... suscepit, iam ~ immortalitatis... fautor LIV.1.7.15; SUET. Dom.1.3; ~ (correl. to cum d.) ita me ab astate uideo labefactor, iam ~ quom iussu me ad se accersierit TER.Eu.510; ~ (w. illis temporibus) iam ~ illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur quam pugnantur NEP.Thr.2.4. ~ b ~ primum ex piebe alter consul factus est, duodecimo anno postquam Romam Galli ceperunt FAB.Pict.Hist.6; quae uictoria tantae fuit Attici laetitiae, ut ~ primum arae Paci publice sint factae NEP.Timoth.2.2. per umentes campos quaedam nondum perfecta animalia sed ~ primum accipit spiritum... uisuntur MELA 1.52; V.FL.6.396; ~ (correl. w. cum d.) Sulpicius... ~ primum cautiones rei uxoriae necessarias esse uisus scripsit cum Spurius Carullius... diuortium cum uxore fecit GEL.4.3.2. **c** hominem... conuenit aduersis... in rebus noscere qui sit; nam uerae uoces ~ demum pectore ab imo eliduntur LUCK. 3.57; hostes... iniquissimum nostris loco proelium committere cooperunt... ~ demum Titurius, qui nihil ante prouideret, trepidare CAES.Gal.5.33.1; SAL.Jug.46.1; centum errant annos... haec litora circa; ~ demum admissi stagna exoptata reuissent VERG.A.6.330; CURT.3.12.12; ~ haec secundum astri exortum facio, quod Graeci uocant Ilyran... ~ denique tauros in gregem redigo VAR.R.2.5.12; iamque oculis erupit seras ~ denique flouit OV.Ep.10.43; MET.8.586. **d** etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum ut etiam ~ lis opprimere posset hostes NEP.Them.5.1; APUL. Met.10.14; ~ (correl. to cum d.) (infamia) etiam ~ uiuit quom esse credas mortuum PLAM.Rep.356; ~ coierant... candidati omnes ad deiciendum (M. Porcium) honore... quod tristrem censuram periculosamque multorum famae... expectabant. etenim ~ quoque minitabundus petebat LIV.39.47.3; 45.38.13; OV.Met.8.845. ~ e uulgatum est castra amissa esse et ~ cum maxime ardere LIV.40.32.1; haec... rettulerit regi ~ maxime captiuus ex Ilyrio uendit 43.40.3; rex Antiochus... filium eius (sc. Metelli) a militibus suis interceptum... munerebus donatum... patri remisit, quamquam ab eo ~ maxime finibus imperii pellebatur VMAX.2.10.2; CURT.3.4.14; QUINT.Inst.6.1.31; ~ (correl. to temporal cl.) (M. Aemilius) questus... quod ~ maxime Abydum oppugnaret, cum rex ab Attalo et Rhodis ultro se bello accessit diceret LIV.31.18.2; SEN.Dial.3.15.2. ~ f tota... ratio talium largitionum genere uitiosa est, temporibus necessaria et ~ ipsum... ad facultates accommodanda... est CRO.Off.2.60; ~ (correl. to cum d.) M. Regulum... quem quidem, cum sua uoluntate... Karthaginem reuerisset, ~ ipsum, cum uigiliis et fame cruciaretur, clamant uirtus beatorem fuisse FIN. 2.65; ~ ipsum cum immolare uelis extorum fieri mutatio potest DIV.1.118.

5 (w. ref. to a hypothetical situation) If that is or was so, in that event. **b** (correl. to conditional cl.). **c** quid ~? what if that is so, etc.? what then? PLAM.325; uia littera plus quam quom medicus... ~ tu mendicis est RUD.1305; SETI LANGENSES EAM PEQUINIAM NON DABUNT... ~ QVOD IN ZO AGRO NATVM ERIT FRUMENTI PARTEM VICENSIMAM... LANGENSES IN POPVICVM GENVM DARE DEBENT CIL.1.584.27; scribant aliquid... Isocrates more... ~ illos existimabo non desperatione reformidauisse genus hoc CRO.Oral.235; itinera quae... in Italia... nostri imperatores fecerint recordamini; ~ facilius statuisset quid apud externas nationes fieri existimetis MAN.38; LIV.2.20.12; si inferre arma ultro uelint, duas classes uacuumque... mare, quid ~ claustra montium profutura? TAC.Hist.3.2; L. Titius heres esto cernitoque... quod ni ita creueris, exheres esto... ~ Meuius heres esto formula in Gaius Inst.2.174; ~ (w. igitur) nihil molestumst mihi quidem... ~ igitur mane PLAM.Ps.775; detineo te; fortasse tu profectus alio fueras... ~ nusquam... ~ tum tu igitur paululum da mi operae TER.Eu.281; CRO. Dom.80; ~ (in contrasting a hypothetical case w. the actual situation) alterum... tantum modo... nominant... sed neque uim neque naturam... proponunt... ut praeterea omnino fuerit satius quam attackum deseri; non enim inopia reticere intelleguntur... ~ iudicio uiderentur de Oral.3.110. b si ego minam non ultus fore probe quam lenoni dedit... ~ profecto me sibi habento scurrae iudicatu PLAM.Poen.128; siquidem mihi saltandum est... ~ uos date piscat tibicini SIL. 757; antehac si flabat... auster, inopia ~ erat piscati TURF com.22; si tenuis causa est... ~ etiam argumentandi tenue filum CRO.Oral.124; ita constituit, si Caecina, cum in fundo esset, inde deiecit esset... ~ per hoc interdictum eum restitui oportuisse CAEC.35; laetari te nostra moderatione... uideo... ~ id magis faceres, si adesses ATT.6.2.4; LUC.32; primum ratio habebatur, qui maximus natu esset ex liberis eius, qui regnans decessisset; sin is uirilem sexum non reliquisset... ~ deligebatur, qui proximis esset propinquitate NEP.Ag. 1.3; LIV.27.5.16; hoc ego si patiar... ~ me de tigris natam... fitebor OV.Met.7.32; CIL.2.1401.1.12; QUINT.Inst.5.13.24; JAVOL.Dig.26.2.33; ~ (w. uero) quod (oppidum) si, ut spero,

cepero, ~ uero litteras publice mittam Cic.Fam.2.10.3; Verg.G.3.505; ~ uero ego. nequiquam hac dextra Capitolium. ~ seruauerim, si ciuem. in. ~ seruauerim. ~ duci uideam Liv.6.14.4; 7.34.14; ~ (w. demum) mones quidem. recte. ~ ~ demum sciam recte monuisse, si tu recte cauens Pl.Men. 346; Liv.28.41.13; ~ (in oaths, in denoting the consequences of perjury) 1.32.7; si scilens fallo, ~ me, Iuppiter optime maxime, domum. ~ meam pessimo leto addicias 22.53.11; ~ me scindat uagus Afer aratro. ~ ni cuncta, exultant quae latiss agmina campis, uno condiderim tumulto Sil.15.538. C inuenisti hodie filiam. ~ quid ~? ~ hanc uxorem sibi dari uoluit Clinia Ter.Hau.847; pater adest hic. ~ scio; sed quid ~? ~ ah dictum sapienti sat est Ph.541; uidesne abundare me otio? ~ quid ~? Cic.Tusc.2.26; 'at multat bonis exules.' quid ~? 5.107; ~ (correl. to si cl.) libet inuictis facto te (Hesperi) carpere questu. quid ~? si carpit, tacita quem mentem requirit? Catul.62.37; quid ~, si fuscus Amyntas? Verg.Ecl.10.38; GRAT.525.

6 (often w. uero, demum, etc., picking up a temporal cl. referring to a time previous to the action of the main vb.) Then, after that; (so after a pf. pple. or sim., esp. an abl. absol.). b (expr. a causal connection) accordingly.

ubi aetas accessit ad annos xxxvi, ~ aedificare oportet Cat. Agr.3.1; ubi iuxta uenit, ~ consul ait: 'quid postea?' Quod hist.57; cum de uero tua dixeris. ~ uidebo num mihi necesse sit de aliis etiam aliquid dicere Cic.Har.31; id cum Sulla fecisset, ~. ~ Samnitium castra cepit Div.1.72; an simul ac nubes succedere, ipse (sc. Iuppiter) in eas ~ descendit? Lucr.6.402; quod postquam auditum est, ~ uero ingens metus nostros inuadit Sal.Jug.106.6; cum iam humanae aues egesset a Velis essent, amoliri ~ deum dona. ~ coepere Liv.5.22.3; 22.11.8; equites. ~ cum in multis clarissimos. ~ uiros saeuissent, ~ P. Rutilium. ~ maximo cum genitu ciuitatis damnauerat Vell.2.13.2; haec ubi dicta dedit, Cereris ~ munere fessas restituit uires V.Fl.2.69; Gai. 5.3.6; ~ omnibus rebus consideratis ~ denique. ~ soleo cogitare, quo utar exordio Cic.de Orat.2.315; confecto proelio, ~ uero cerneris, quanta audacia. ~ fuisse in exercitu Catilineae Sal.Cat.61.1; talibus incensis dictis senioris amici ~ uero in curas animo diuidit omnis Verg.A. 5.720; Poenorum qualis in aruis saucius ille graui uenatum uulnere pectus ~ demum mouet arma leo 12.6; pace parta, instare ~ tribuni patribus Liv.3.19.1; 22.11.1; (apes) spatiatas. ~ in aperto et in altum elatae, gyrus uolatu editis, ~ demum. ~ redeunt Plin.Nat.11.68. b quando ergo erga te benignus ego fui. ~ te mihi benigne itidem addeceat. ~ referre gratiam Pl.Rud.1391; cum magnus numerus deesset, ~ iste homo nefarius in eorum locum. ~ supponere coepit ciuis Romanos Cic.Ver.5.72.

7 (indicating reaction or response) At that, thereupon. b (in dialogue, indicating a change of speaker).

in hostis aequilam ferre coepit. ~ nostri. ~ ne tantum dedecus admitteretur, uniuersi ex nauis desiluerunt Caes.Gal. 4.25.5; 7.59.3; coram agnoscere uultus uelatasque comas. ~ uidebas; ~ gelidus toto manabat corpore sudor Verg.A. 3.175; 6.407; uis Sabinorum ingens prope ad monia urbis infesta populatione uenit; foedati agri. ~ plebs. arma cepit Liv.3.26.1; 4.45.7; Tac.Ann.4.14; in eo libro uersus hi fuerunt: 'proletarius. ~ scutisque feroque ornatur ferro. ~' ~ ibi quaeri coepit, quid esset proletarius Grl.16.10.2; 16.19.10; ~ (w. uero, indicating a critical moment) paulatim circumuenit (Sabinus) interficitur. ~ uero suo more uictoriam clamant Caes.Gal.5.37.3; ense recluso ibat (Volcens) in Euryalum. ~ uero exterius, amens, conclamat Nisus Verg.A.9.424; tredecim milia hostium caesa. ~ uero omnes prope Hispaniae populi ad Romanos defecerunt Liv. 23.49.14; V.Fl.8.295. b hic Velleius 'nescis' inquit 'quanta cum expectatione, Cotta, sim te auditurus. ~' ~ Cotta 'sic mehercule' inquit 'Vellei. ~' Cic.N.D.3.3; Div.1.8; miles, 'non sum,' inquit, 'tiro, Labiene, sed de legione x. ueteranus. ~' Labienus, 'non agnosco,' inquit, 'signa decumatorum. ~' ait miles: 'iam me qui sim intelleges' B.Afr.16.3; Liv.7.10.4; Phaed.3.4.3; Grl.3.1.12; ~ (w. ellipsis of vb. of saying) pusillus testis processit. 'licet' inquit 'rogare?' Philippus ~ quaesitor propterea 'modo breuiter' Cic.de Orat.2.245; talia fatur (Palinurus): 'magnanime Aeneas. ~' ~ pius Aeneas: 'equidem. ~' Verg.A.5.26; Tac.Dial.25.1.

8 As the next stage in a series of events or operations, after that, then. b next in a spatial sequence. c next in an enumeration, in order of precedence, etc. d quid ~? what comes (came, etc.) next?

abduc iestas in tabernam. ~ facito ante solem occasum ut uenias adiutorum mihi Pl.Men.437; eum locum stercorator primus bene stercore. ~ ouillo, ~ uortito bipalio Cat. Agr. 15.12; primum mihi uidetur de genere belli, deinde de magnitudine, ~ de imperatore deligendo esse dicendum Cic.Man.6; somno esse consopitus. ~ secundum quietem uiuus ei dicitur draco Div.2.135; Catul.64.312; corpus. ~ lauant frigidis et unguunt. fit genitus. ~ membra toro defleta reponunt Verg.A.6.220; Tellurem Nymphasque et adhae ignota precatur flumina, ~ Noctem Noctisque orientia signa. ~ inuocat 7.138; regem. ~ cuspidem ad terram adfixit. ~ exsangui detracta spolia Liv.4.19.5; primi consules prope seminudi sub iugum missi; ~ ut quisque gradu proximis erat, ita ignominiae obiectus; ~ deinceps singulae legiones 9.6.1; 26.48.14; 30.42.1; Ov.Met.8.193; longe caput ante notabis. ~ cetera membra secuntur Germ.Ann.76; Petr. 135.4; paulum inde morae, dum. ~ scalas. ~ connectant: ~ elatis super capita scutis, succedunt Cat.Hist.3.27; Ann. 3.68; 15.68; Grl.5.14.14; 16.19.17; ~ (strengthened w. deinde, postea, and sim.) dicam prius contra uniuersam analogiam, deinde de singulis partibus Var.L.8.25; eam adificabo, credam exigam, honores geram, ~ deinde lassam. ~ senectutem in otium referam Sen.Ep.101.4; nox deinde. ~ in ea fere tota uentus. ~ nauem undis complectetur. ~ postea complorantibus nostris, dies quidem tandem. ~ inluxit Grl.19.1.3. b gentium prima est Scythia, hinc in Aegaei partem pertinet Thracia, hinc Macedonia adiungitur. ~ Graecia prominet Mela 1.18; (Syria) hic Palaestina est qua tangit Arabas, ~ Phoenice 1.34; 1.84; interuallo. ~ unius stadii matrem Darei, Sisigambim, curus uehebat. ~ quindecim

deinde, quas armamaxas appellabant, sequebantur: in his erant liberi regis. ~ regiae pelices. uehebantur Curr. 3.3.24.

C prius edico. ~ continete uos domi, prohibete a uobis uim meam. ~ pistores scrofacisci. ~ eorum si quoduis quous scrofacem in publico scroperexo, ex ipsis dominis meis pugnis exulcabo fures. ~ Pl.Cat.80.7; quod. ~ maxime perperuget est (lac) equinum, ~ asinum, dein bubulum, ~ caprinum Var.R.2.11.1; tu (sc. philosophia) eos (sc. homines) inter se primo domiciliis, deinde coniugiis, ~ litterarum ~ communione iunxisti Cic.Tusc.5.5; in officiis apud maiores ita obseruatum est: primum tutelae, deinde hosti, deinde clienti, ~ cognato, postea adfui Var.Iur.6; haec. ~ ex tua uoluntate maxime ingressus, ~ si qua ex nobis. ~ peruenire posset utilitas, nouissime paene etiam necessitate quadam ~ laborabam Quint.Inst.6.pr.1. d ille elocutus haec sic ~ quid ~? ~ ausulta ego, scies Pl.A.350; 'qui tribunus militum legionibus quattuor primis, quique quaestor, tribunus plebis' ~ deinceps omnis magistratus nominauit: ~ quique in senatu sententiam dixit, dixerit'. quid ~? 'qui eorum coitit, coierit, conuenit, conuenierit.' Cic.Cla.148; edict. ~ uti. ~ mane domum ueniant, quid ~? uenere iniquitates Hor.S.2.230; ~ (w. postea) aedis demonstrauit notas. ~ quid ~? postea? Pl.A.346; capias tu illius uestem ~ uestem? quid ~? postea? ~ pro illo te ducam Ter.Eu.370; Ad.649.

9 (introducing another item, consideration, etc.) In addition, besides, moreover, likewise.

ut in oculis hilaritudo est, haec, corpus quousmodi. ~ quae indoles in sauios! Pl.Rud.423; argenti auriq. aduexit nimium. ~ lanam purpuramque multam. ~ Babyloica et peristromata tonsilla et tappetia aduexit Sil.378; tot me impediunt curae. ~ amor, misericordia huius, nuptiarum sollicitatio, ~ patris pudor Ter.A.262; Eu.985; quot me censes homines iam deuerberasse usque ad necem, hospites, ~ ciuis? Ph.328; utriusque nostrum honestum existimo; ~ mihi erit pergratum Cic.Ath.5.20.10; maledicta, contumeliae, ~ iracundiae, contentiones, indignae philosophia mihi uideri solent Fin.1.27; uidentur labores et molestias, ~ offensumque et repulsam quasi quandam ignominiam timere Off.1.71; aequabilitas uniuersae uitae, ~ singularum actionum 1.111; 2.15; ~ porro quid id est, animum quod percutit ipsum. ~? Lucr.2.886; aurea caesaries ollis atque aurata uestis, uirgatis laeulis sagulis, ~ laeula colla auro innectuntur. Verg.A.8.660; naues. ~ conuenient, duae Punicae quinqueres, duae ab Heraclea. ~ triremes, quattuor Chalcedones, totidem Samo, ~ quinque Rhodiae quadringeres Liv.42.56.6; Stat.Theb.8.265; Fro.Aur.1.88 (8N); Apul.Apol.36; ~ (repeated) in Epidamnies. ~ potiores maxime; ~ sycophantiae. ~ plurimi in urbe hac habitant; ~ meretricios ~ mulieres nusquam peribit blandiores gentium Pl.Men.260; Tanais. ~ adeo praepere ruit, ut cum uicina flumina, ~ Maeotis et Bosphorus ~ Ponti aliqua brumali rigore durentur, solus, sui similis incitatusque decurrit Mela 1.115; ~ (w. autem) peruiगत noctes totas, ~ autem interdiu. ~ domi sedet totos dies Pl.Aul.72; Trin. 542; Sermo Lepido (sc. erat). ~ AVTEM INCESSU COMODO CIL.1.1211.7; ~ (w. etiam) A. Calaius. ~ clarus genere factisque, ~ etiam aetate uerendus Liv.9.7.2; Col. 12.pr.4.

10 ~. ~. At this moment. ~ at that moment, sometimes. ~ at other times; also modo. ~, ~. ~. alias, etc. b ~. ~. (w. force of cum. ~, see sense 12c below) both. ~ and at the same time; also cum eo quod. ~.

perspicuum est approbationem ~ adungi, ~ non adungi Cic.Luc.1.66; 2.86; distrahor. ~ hoc mihi probabilis ~ illud uidetur Luc.134; ut ~ hic ~ illuc uolent alites Dv. 1.120; erumpunt saepe uita amicosur ~ in ipsos amicos ~ in alienos Amic.76; Off.2.65; Catul.64.126; dictator ~ appellare, ~ adhortari milites Liv.8.39.4; Aug.Anc.3.47; litigator persona tractanda uarie est: nam ~ dignitas eius addegit, ~ commendat infirmitas Quint.Inst.4.1.13; 7.3.4; reliquos (i.e. ancestors). ~ uicissim ~ Lucius ~ Gnaeus (acceptimus) Suet.Nero 1.2; Grl.1.11.15; 2.7.18; 10.24.8; ~ (used three or more times) his quattuor causis totidem medicinae opponuntur: ~ oburgatio, si est auctoritas; ~ admonitio quasi lenior oburgatio; ~ promissio. ~; ~ deprecatio Cic.de Orat.2.339; propter uoluptatem. ~ in morbos grauis. ~ in damna, ~ in dedecora incurrunt Fin. 1.47; ~ miserabiles esse uoluntus, ~ modesti, ~ acres, ~ graues, ~ blandi Quint.Inst.9.4.133; ~ (in a chronological series) quod in illis (diuitibus) singuli fuissent fere quorum suam quique rem publicam constituisset legibus. ~ suis, ut Cretum Minos, Lacedaemoniorum Lycurgus, Atheniensium, quae persae commutata esset, ~ Theseus, ~ Draco, ~ Solo, ~ Clisthenes. ~ postremo. ~ Phalerus Cic.Rep.2.2; ~ (sol) modo accedens ~ autem recedens N.D.2.102; quem ~ moderatum, alias modestum temperantem, alias constanter. ~ dicimus Tusc.4.36; ut eae (sc. res publicae) ~ a principibus tenerentur ~ a populis aliquando a singulis Div.2.6; solitus. ~ declamare. ~ genere uario: modo splendide atque adornate, ~. ~ circumcise ac sordide Suet.Rhet.30(p.16R); B mater meae, quae mihi ~ carissima ~ dulcissima fuit Pol.Aor.35; qui (sc. Milo). ~ ictus. ~ lapide ~ P. Clodio, ~ patriae. ~ poenas dedit Vell.2.68.3; ingreditur, ~ colla tumens, ~ celsior armis taurus V.Fl.2.547; docilitas ad omnis fere ~ belli ~ pacis aures Ter.Hu.3.1; ~ (w. etiam) esse id (i.e. manner of speech) ~ elegans, ~ etiam fortissimum Quint.Inst.7.3.18; ~ hoc (identificum) cum eo quod candidos facit dentes. ~ etiam confirmat Luc.60.

11 cum (quom) (w. ind. or subj.). ~ (often w. maxime, praecipue, or sim.), (as co-ordinating formula, linking a general statement and a particular application of it) While it is true that. ~, it is especially the case that; (w. subj., the cum cl. has a slight concessive force). b (w. vb. of main cl. supplied from cum cl.). c (the co-ordinated terms reduced to single words or phrs. followed or preceded by a common pred.; amounting to 'both. ~ and especially, and in particular').

quom ego antehac te amaui. ~ id mihi hodie aperuisti Pl.Cist.2; nuntiavit Cyamus. ~ mea dona. ~ accepta. ~ habita esse apud Phronesium; quom hoc iam uolup est, ~ illuc

nimio magnae mellinae mihi, militis odiosa. ~ habita Truc. 704; cum antea distinebar maximis occupationibus. ~ hoc tempore multo distineor uehementius Cic.Fam.12.30.2; cum. ~ omnium rerum simulatio uictoria est. ~ amicitiae repugnata maxime Amic.9; Lesbica formosa est, quae cum pulcherrima tota est, ~ omnibus una omnis surripuit Veneres Catul.86.6; Philodamus casum. ~ cum per totam expositionem incendit inuidia ~ in supplicio iugo lacrimis impleuit Quint.Inst.4.2.114; Grl.7(6).10.1; ~ hic cum omni tempore nobilitatis fautor fuisset ~ hoc tumultu proximo. ~ praeter ceteros. ~ eam partem causamque. ~ defendit Cic.S.Asc.10; consilium tuum. ~ cum semper probauissem, ~ multo magis probauit lectis tuis proximis litteris Fam.4.4.2; cum multae res in philosophia nequaquam satis adhuc explicatae sint, ~ perdifficilis. ~ quaestio est de natura deorum N.D.1.1; cuius cognitio cum ad plura loca pertineat, ~ uel praecipue ad hunc pertinet Cels.7.7.13.A; Fron.Aq.97; Ant.Tro.1.p.228 (166N).

b ego cum antea studioso commendabam maritium ~ multo nunc studiosius Cic.Fam.13.54; utriusque cum multa non probo, ~ illud in primis, quod. ~ Fin.1.18; Tusc.4.1; uir curus prouidentiam. ~ cum multis alius temperatibus ante experta ciuitas erat, ~ euentu eius belli Liv. 4.46.10; cum multa. ~ nouantur in omni genere materiae, ~ praecipue in his quaestionibus, quae scripto constant Quint.Inst.5.10.106; consilium istud cum ahi approbant, ~ maxime Aemilianus Apul.Apol.69; ~ (w. subj. in cum cl.) ad quem cum di atque homines omnia ornamenta congestissent, ~ tu ipse. ~ maxima Cic.Denot.12; cum. ~ semper aegros securos agere conueniat. ~ praecipue, ubi cibum sumptum Cels.3.5.11; 4.6.4. c auditor cum totius causae ~ unius cuiusque argumentationis distributionem percipere. ~ poterit Rhet.Her.2.27; cum multa ~ etiam hoc me memini dicere Cic.Ver.4.147; luxuria. ~ cum omni aetati turpis, ~ senectuti iocundissima est Off.1.123; multum cum in omnibus rebus ~ in re militari potius fortuna Caes.Gal.6.30.2; Boochus quom cetera ~ maxime benignitatem. ~ Salliae lubens accepit Sal.Jug.104.3; cum et ahi multi ~ etiam Faberius scriba. ~ parietes omnes induxit nimio Vitr.7.9.2; cum saepe alias ~ eo anno Gallici tumultus praecipuus terror ciuitatem tenuit Liv.10.26.13; qui (sc. cancer) cum in reliquis partibus ~ in his quoque uel praecipue ulcera infestat Cels.6.18.3.A; Quint.Inst.6.1.29; 10.3.26; Suet. Cl.30.

12 cum (quom) (w. ind. or subj.). ~ (often w. etiam, etc.), (as co-ordinating formula linking two circumstances of equal weight, the subj. implying a slight contrast) While. ~ at the same time. b (w. vb. of main cl. supplied from cum cl.). c (the co-ordinated terms reduced to single words or phrs. followed or preceded by a common pred.; amounting to 'both. ~ and at the same time').

quom mihi pauco, ~ Antipho me exorciat animi Ter.Ph. 187; hoc cum in speciem uarietatemque opus deforme non est. ~ ad utilitatem et defensionem urbium summam habet opportunitatem Caes.Gal.7.23.5; Cui.1.58.3; quae (advantages) cum magna ipsi habebimus ~ deperimus hostibus multo maiora Liv.20.43.7; quae cum adesse debent, ~ disponenda atque uarianda sunt Quint.Inst.9.2.5; 9.3.71; Grl.13.21(20).18; ~ (w. subj.) cum ipsi se homines in regis uelut unici exempli uocem formarent, ~ finitimi etiam populi. ~ in eam uenerunt aduerti sunt, ut. ~ Liv.1.21.2; mittere. ~ sanguinem cum sit expeditissimum uisum habentibus, ~ ignaro diffidillimum est Cels.2.10.15. b in eum ego non sum placidus dicturus, nam cum indignissimum arbitror, cui a bonus benedicatur, ~ ne ideoneum quidem, cui a probis maledicatur. Met.Num.ora.3; haec exornatio cum multum uenustitatis habet ~ grauitatis et acrimoniae plurimum Rhet.Her.4.19; Eumenides cum uetus odium stimulabat, ~ recens ira Liv.42.29.2; Quint.Inst.10.1.65. C scripti cum odiosi ~ obscuro interprete sunt Rhet.Her. 2.16; ex his Cotta et Sulpicius cum meo iudicio ~ omnium facile primus uideretur Cic.Brut.183; tot consules in Sicilia cum in pace ~ etiam in bello iuerunt Ter.A.7; dulce. ~ nomen est pacis, res uero ipsa cum iucunda ~ salutaris Phil.13.1; plane Puteolos non fuit eundem cum ob ea quae ad te scripsi ~ quod Caesar adest Att.13.47; uisa est Aesclae cum uera sententia ~ honesta et digna sapienti Luc.77; Caesar. ~ cum periculo magno ~ etiam maiore periculi fama dimicabat B.Alex.48.1; consilia cum patriae ~ sibi inimica publicae Nep.Paus.3.5; armorum magna uis cum inter caesa hostium corpora ~ in castris inuenta est Liv.8.1.16; 22.32.6; Metelli cum grauis ~ etiam alius in senatu sententia V.Max.7.2.3; Sen.Ep.66.6; quae dicuntur omnia cum rebus, ~ personis accommodatae sunt Quint.Inst.10.1.101; 11.3.40; sic fiet cum id. ~ ut dicat utiliter et. ~ potenter, ~ laudem quoque. ~ consequatur 12.10.72; terrebat. ~ euidentibus portentis. ~ cum ueteribus ~ nouis Suet.Nero 46.1; Apul.Apol.62; ~ (repeated several times) si, cum in sermone. ~ in acrimonia, ~ in alio atque alio genere uocis. ~ prouentionem quoque uehementius humilissimum Rhet.Her.4.54; filius, quem pater moriens cum tutoribus et propinquis, ~ legibus ~ aequitatis magistratum, ~ iudicis uestris commendatum putauit Cic.Ver.1.151.

-tum -ti, n. suff. Prob. orig. neut. to -tvs², starting from arbutum, furms sbs. denoting a place where plants of a certain kind grow (carectum, salictum, uirgultum); enlargements -ectum in dumecta, and also -etvm.

tumefacio ~acere ~eci ~actum, tr. [next + FACIO]

1 To cause to swell, distend.

credas. in. ~ plagas caeli ~ actum ascendere punctum Ov. Met.11.518; uis fera uentorum, caecis inclusa cauernis. ~ extantem ~ ecit humum 15.303; ~ acta. colla (i.e. of a snake) sedent Stat.Theb.11.313.

2 (transf.) To cause to swell with pride or sim., puff up.

num me laetitia ~ actum fallis inani ~? Prop.3.6.3; ut nostris ~ acta superbiat Umbria libris 4.1.63; Sen.Ag.958; dum nimium uano ~ actus nomine gaudes Mart.4.11.1; ~ acta. ~ corda secundis Sil.2.28.

tumeo ~ere ~ui, *intr.* [cf. Skt. *tūmrah* 'swollen', 'fat', Welsh *tyfu* 'to grow'; same root as TVMVLVS, TVMVLTVS]

1 To be or become distended or inflated, swell. **b** (of the body or its parts, through disease or sim.). **c** (as a sign of growth or maturity); (esp. of plants, fruit, or sim.). **d** (w. abl.) to be filled to bursting, bulge (with). **e** (w. ref. to shape or outline) to swell, be protuberant.

quid hoc hic in collo tibi ~et? — uomicast, pressare parae Pl.*Per.*312; irritata ~ent loca semine Lucr.*4.1045*; tua iam fletu lumina fessa ~ent Tib.*1.8.68*; ora ~ent ira, nigrescunt sanguine uenae Ov.*Ar.*3.503; plenius ~uerunt guttura (sc. of a dragon) uenis Met.*3.73*; non aliter quam per uim elisae fauces ~ent Sen.*Nat.*6.28.1; fulmine abiecto deus (i.e. Jupiter) cum fronte subita ~uit (i.e. grew horter) Her.*O.*552; certa ~entis spes uerit Stat.*Theb.*12.636; quae (uola) cum. ~entia et flatu plena uidisset Fron.*Sir.*2.13.11; (w. acc. of part affected) anguem. attollentem iras et caerulea colla ~entem Verg.*A.*2.381; V.F.L.2.347. **b** medicum aiunt. dum ~entem mammam leniter fouet, scalpellum. induxisse Verg.*G.*2.39.4; cum iam citius aegra ~ebit (i.e. in dropsy) Pers.*3.63*; (emplastrum) uesicae ~enti prodest Laro.206; (neut. pl. of pres. pple. as sb.) cum lana rutam tritam. inponunt. contusis ~entibusque Plin.*Nat.*29.30; (in fig. phr.) non. sanas ciuitates sed taetras et morbis ~entes Apul.*Pl.*2.24. **c** nares. ac pectus eo tempore (i.e. in adolescence) ~ent Quint.*Inst.*11.3.29; (transf.) omnibus. uirginitas toris annuente ~entes Stat.*Ach.*1.292; ~duli. ~et nondum uticula Baccho Lydia 12; coma lactenti spicua fruge ~et Prop.*4.2.14*; noua de grauidio palmitis gemma ~et Ov.*Fast.*1.152; ficulnea cacumina iam ~entia Col.*11.2.26*; (cf. of soil) uere ~ent terrae et genitalia semina poscunt Verg.*G.*2.324. **d** ~entis multo saccos hordeo Phaed.*2.73*; ~et alba fidella uino Pers.*5.183*; ~eat tibi culcita lanis Mart.*11.56.9*; Apul.*Met.*10.20; (of a person, with food and drink) cuius aceto, cuius conche ~est Juv.*3.293*. **e** concauae nubes solem accipit non. ~planas et ~entes Sen.*Nat.*1.8.5; in poculis repletis media maxime ~ent Plin.*Nat.*2.163; praetextatum. utero pariter gibboque ~entem Juv.*10.309*; (w. abl. of part affected) Afra. ~torta comam labroque ~ens Mor.*33*; in immensis, qua ~et Ida, iugis Ov.*Ep.*5.138; Euboica tellus uertice immenso ~ens Sen.*Her.*O.775; colle ~et modico. ~pingue solum Lucr.*4.11*.

2 (of a body of water, waves, etc.) To swell or be swollen, run high.

mare per medium fluctu suspensa ~enti ferret iter celeris (sc. Camilla) Verg.*A.*7.810; Thybris ae fluuium. nocte ~entem lenit 8.86; aduersa hiberna licet ~eant freta uentis Tib.*3.7.194*; nimbo ~uerunt aequora uento Ov.*Pont.*2.3.27; siue (flumen) ut Nilus aestiuo incremento ~et Sen.*Ep.*104.15; cum sine uento tranquilla ~ent Thy.*960*; pleno Padus ore ~ens super aggere tunc excurrit ripas Lucr.*6.272*; ceu ~et atque imo sub gurgite contigit austrus unda silens V.F.L.5.521; Gel.*2.30.3*; (cf.) pax ipsa ~et pontumque iacentem exanimis iam uoluit hiems Stat.*Theb.*7.87.

3 (fig., of persons or their minds) To be inflamed with passion or unrest. **b** (of undesirable situations, etc.) to be in process of coming to a head.

sapientis. animus. numquam turgescit, numquam ~et; at irati animus eius modi est Cic.*Tusc.*3.19; pectus (sc. of the Sibyl) anhelum et rabe fera corda ~ent Verg.*A.*6.49; multis. contactis gentibus Punicis belli societate iraque inde ~entibus Liv.*31.8.11*; quae (uox). ~et Aetolos offendit iam ~entis querentisque mutatum uictoria imperatorem 33.11.4; ciuitates. ~entitiae inter repentinam discordiam bello ~ent Sen.*Con.*10.1.8; (ferae fetus) tollit minas. atque animis ~et Sen.*Tro.*1096; isdem ardet furis Gradiuis et acri corde ~et V.F.L.6.2; iam iamque ~entem placui tibi saepe patrem Stat.*Theb.*11.378; quoniam Galliae ~eant Tac.*Hist.*2.32; quod. principes ad odium sui leniendum ~entibus plebis animis obieciabant Plin.*Pan.*28.3; (w. acc. of part affected) Capaneus. longam pridem indignantia pacem corda ~ens Stat.*Theb.*3.600; ~app. w. dat. expr. object of anger) accensum quis bile fera famulique ~entem leniet. ~? Silv.*2.1.58*. **b** ~ent negotia Cic.*Att.*14.4.1; bella ~ent Ov.*Ep.*7.121; ~of an idea or purpose) nescio quid animo malus et solito amplius. ~et instatque pigris manibus Sen.*Thy.*268.

4 To be swollen with conceit, presumption, or sim., be puffed up. **b** (w. inf.) to be proud, exult (to).

laudis amore ~es Hor.*Ep.*1.1.36; ~ens inani gragulus superbia Phaed.*1.3.4*; homo super mensuram iam humanae superbiae ~ens Sen.*Ben.*3.6.1; Saturnalia diuitem Sabelum fecerunt: merito ~et Sabelus Mart.*4.46.2*; lassa ~et uirtus (sc. of a bull) multumque superbit Stat.*Theb.*3.333; leuissimus quisque. spe uana ~ens Tac.*Hist.*1.88; (Caecian) aspernante ~entemque lacrimis fatigant 3.31; Apul.*Met.*5.10; (cf.) an uanae ~ere minae. ~? Lucr.*5.573*; ~w. abl. expr. source of pride) Mithridates. ~entem nominibus Pontum Ov.*Met.*15.755; magnae gentis. ~dominus fortunae indulgentia ~ens Sen.*Nat.*5.18.12; Plin.*Nat.*35.65; hic (sc. Philippius). ~Acacidum sceptris proauoque ~ebat Achille Sil.*15.292*; Juv.*8.400*; (cf. sense 2) cum. ~. Piladas hausit (sc. Inachus) aquas spumeis et genero ~uit Ioue Stat.*Theb.*4.121; ~w. aduersus) Xersen. aduersus ipsos deos ~entem Sen.*Suas.*3.8; ~w. internal acc., neut. adj.) Arrantem. ut uidit fulgentem armis ac uana ~entem Verg.*A.*1.1.854; hac (turmae) magnam et gentile ~entes Stat.*Theb.*3.429; (cf., w. a sb.) uile obiectantem sese atque antiqua ~entem nomina Sil.*10.176*. **b** ipsa (sc. mater) arcum pharetrasque locat. sparsosque ~et (cf.) componere crinis Stat.*Ach.*1.348.

5 (of an orator or writer) To be inflated or bombastic; (sim. of utterance).

illi (sc. oratores), qui ~ent, illi qui abundantia laborant Sen.*Con.*9.2.26; Musa nec insano symmate nostra ~et

Mart.*4.49.8*; obtretractores. quibus (Cicero) inflatus et ~ens nec satis pressus. uideretur Tac.*Dial.*18.4; ~a sermone tenui subline (uerbum) ~discordat. quia in plano ~et Quint.*Inst.*8.3.18; (neut. pl. of pres. pple. as sb.) premere. ~entia, humilia extollere Ro.4.1.

tumesco ~ere, *intr.* [prec. + ~sco] N.B.: for exs. of pf. see TVMEO.

1 To become distended or inflated, (begin to) swell. **b** (of bodies of water, waves). **c** to become swollen in shape or outline.

~ebant uitati pondera uentris Ov.*Ep.*11.37; inflata. ~colla ~unt Met.*6.377*; ~entem uterum Sen.*Dial.*12.16.3; crassior offensae bulla ~it aquae Mart.*8.33.18*; (Caurus) flatu. ~ens Sil.*1.471*; Apul.*Met.*11.4; ~of inflamed parts of the body, sores, in ~entibus paulatim faucibus et impedito meatu spiritum finiebat Tac.*Ann.*14.51; (in fig. phr.) recludet contexta et ~entia uicturum partium vulnera bellum Hist.*2.77*; ~of growing plants, ripening fruit) libra ~entis musto bene percoquit uis Germ.*Rf.*4.17; nulla noctituro. ~suo ~at herba Sen.*Her.*F.936. **b** inflatum mare cum subito penitusque ~it Cic.*Arat.*Progn.178; freta ponti incipiunt agitata ~ere Verg.*G.*1.357; Ov.*Met.*1.36; ante. ~quam ~ere Nilus incipiat Sen.*Nat.*4.1.2; omne caput fluuii. ~gresso uere ~it Lucr.*10.224*; sidere aequinoctii. quo maxime ~it Oceanus Tac.*Ann.*1.70; ~w. abl. aquae ~rigescunt in grandines. ~unt in fluctus Plin.*Nat.*2.155. **c** cum uenerit (sc. an aqueduct) aduersus clium, ex longo spatio uentris leniter ~it Vitr.*8.6.5*.

2 (fig.): a (of a person, his mind) To become inflamed with pride, passion, or sim. **b** (of a condition) to gather force, come to a head.

a quae (sc. mens). ~at languescit. ~ut contra ~it inani persuasione Quint.*Inst.*1.2.18; ~w. abl. iterum ~umpor. et ora mihi pariter cum mente ~unt Ov.*Ep.*8.57. **b** caecus instare tumultus. ~fraudemque et aperta ~ere bella Verg.*G.*1.465; mors Drusi iam pridem ~ens bellum excitauit Vell.*2.15.1*.

tumidē, adv. superl. ~issimē. [TVMIDVS + E]

1 In a puffed-up or conceited manner. arroganter. ~faciet et ~e, si coeperit se ipse laudare Quint.*Decl.*260(p.62.1.4).

2 In a turgid or bombastic style.

in Flaminio ~issime dixit Mureddius: praetorem nostrum in illa ferali cena saginatum. ~ Sen.*Con.*9.2.27.

tumidulus ~a ~um, a. [next + VLVS] Somewhat swollen.

pulvisculus (i.e. a dentifrice), complanatorum ~ae gingiualae Apul.*poet.*2.5(Apol.6).

tumidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [TVMEO + LDVS]

1 Swollen, distended, dilated. **b** (of sails and other things distended with wind or air; hence app. of winds). **c** distended by pressure of contents, filled to bursting, bulging, etc.

num aliud quodpiam membrum ~um ac turgidum non uitiose se habet? Cic.*Tusc.*3.19; ~os. artus (sc. of a corpse) Lucr.*3.721*; uentem ~is praetendit oculis Ov.*Am.*3.6.79; ~um. ~ingens Fast.*2.346*; si. ~i (sc. oculi). ~aut uehementer subderunt, aut facti ~iores sunt Cic.*de or.*2.6.3; quantus io ~is taurorum e naribus ingit V.F.L.1.222; quis ~um guttur (i.e. a goitre) miratur in Alpibus. ~? Juv.*13.162*; ~of snakes) coluber. sub terra ~um quem bruma tegebat Verg.*A.*2.472; pestifero tori iugera uentre prementem ~um Pythona Ov.*Met.*1.460; ~o uulnus ab angue datum Tr.*5.2.14*; (serpens) ~um. nodis corpus aggestis plicat Sen.*Med.*689; (in a simile) te tamquam serpens latibulis. ~inflato collo, ~is ceruicibus intulisti Cic.*Vat.*4; (cf.) ~i stat in ore (sc. of a snake) ueneni spuma uirens Stat.*Theb.*5.508; ~of organs of the body under the influence of anger, cf. sense 4) Pallas ante ruerentem, dum furit. ~cepit atque ensen ~o in pulmone recondit Verg.*A.*10.387; ~of the neck, as a sign of pride, cf. sense 5) ~ae gentium inflatae ceruices ab imposito nuper iugis resiliabant Flor.*Ep.*2.21(4.12.2). **b** ~os agitante sinus aquilone Ciris 145; non agitur ~is uelis aquilone secundo Hor.*Ep.*2.2.201; scollopp. ~as. ~rumpere buccas Pers.*5.13*; Sil.*1.575*; ~o. ~inflatur carbasus austro Verg.*A.*3.357; nec ireta pressus ~os causabit Euros Ov.*Am.*1.9.13; uis flammæ ~ue uenti Sen.*Med.*579; V.F.L.4.128; ~w. inf. phr.) importunus amat laudari. ~rescentem ~is infla sermonibus utrem Hor.*S.*2.5.98. **c** ~is spumant tibi muletra papillis Calp.*Ed.*5.33; ut tenso folle reuertit inde domum possis ~aque superbus aluta Juv.*14.282*; (w. abl.) caelestis ~us pondere uenter erat Ov.*Fast.*3.42; ~lectus. ~plumes ~ongerit ~. transierit. ~is. Bumaste, racenis Verg.*G.*2.102; ~o. ~cucurbita uentre Prop.*4.2.43*; sunt decudentia ramos pondere poma suo ~aque in uitibus uano Ov.*Met.*15.77; nunc ~o gemmas cortice palmas agit Fast.*4.482*; (cf.) primis. ~hymenaeis. Deipyria ~a iam uirginitate iugari Stat.*Theb.*2.204; ~of a person, w. food or drink) crudi ~ique lauemur, quid decaet, quid non, oblii Hor.*Ep.*1.6.61; ~of tumours) ~as. ~hydrocadas Mart.*12.8.3*; caeduntur ~ae medico ridente mariscae Juv.*2.13*; (neut. pl. as sb.) (brassica lenis) ~a concoquit, eadem erumpit Cic.*Ag.*15.73.

2 Rounded and protuberant in outline, swelling; (also, of dug soil) rising above the surrounding unbroken ground.

(aediibus) pycnostylis si octaua pars crassitudinis fuerit. ~am et inuenustam efficit speciem Vitr.*3.3.11*; orbem lunae. ~rotundum aspiciemus ~o quaerentis corpore lumen Man.*1.209*; uerum. ~extremis utrimque capitis ~us Cels.*8.1.18*; cur. in ~is (speculis). ~et globosis omnia defectora, at contra in cauis auctiora (uideantur) Apul.*Apol.*16; (of terrain) ~i, subsidite, montes Ov.*Am.*2.16.51; ~is Germaniae teris, profundis amnibus Tac.*Ann.*2.23; ~in plano effossa et regesta humus ~ior est quam gradus soli crudi Col.*4.1.3*.

3 (of bodies of water) Increased in height, swollen (esp. after rain or storms).

(Neptunus) ~a aequora placat collectasque fugat nubes Verg.*A.*1.1.142; subsidunt undae ~umque sub axe tonanti sternitur aequor aquis 5.820; Iliaco ~um qui crescere Thybrim sanguine. uidebit 11.393; qua ~us rigat arua Nilus Hor.*Carm.*3.3.48; ~i. ~torrens Ov.*Am.*1.7.43; oceani ~is. ~fluctibus Germ.*Arat.*63; ut ~us Boreae ponti flamma pontus rauca gemit Lucr.*5.217*; qua. ~a fremit Hister aqua V.F.L.6.329; ~um Gangem Stat.*Theb.*4.387; Gel.*19.7.14*; ~w. abl.) nihil est, nisi pontus et aer, fluctibus hic ~us, nubibus ille minax Ov.*Tr.*1.2.24; regina. quam. ~ego praecipiti ~um per Enipeu nimbo in. ~tuta tui V.F.L.1.83.

4 (fig.) Inflamed with fury or passion; (also of anger, threats, or sim.).

Stat.*Theb.*6.823; exuerat uagina turbidus ensem aptabatque neci: comites tenere, socerque castigat bellique uioces. ~renouens solatur ~um 9.79; irae inmixtus ~o uocem de pectore rumpit: iamne. ~? 11.676; eam (sc. Venerem). ~uisam. ~ultu ~o quaesire, cur tunc supercilio tantam uenustatem. ~coercent Apul.*Met.*5.31; ~a ex ira tum corda residunt Verg.*A.*6.407; ~ae non imperat irae Ov.*Ep.*11.15; Met.*2.602*; 8.437; depono ~as pectoris laesi minas Sen.*Her.*O.927; (cf. sense 3) Anien. hic ~am rabiem spumosaque ponit murmurata Stat.*Silv.*1.3.21.

5 Puffed up with pride or self-confidence, presumptuous, overweening, etc. **b** (of words, actions, etc.).

naturam cuiuspiam. ~ut inuidi aut ~i aut auari Rhet.*Her.*4.65; talia magniloquo ~us memorauerat ore Ov.*Met.*8.396; adulescentem ~um et nobilitatis suae cogitatione insolentem Sen.*Con.*9.1.15; ~non quaero, inquit (Alexander), ~quid te accipere decaet, sed quid me dare. ~. ~issimum animal! Sen.*Ben.*2.16.2; dominare ~us, spiritus altos gere Her.*F.*384; Eridani ~issimus accola, Celtae Sil.*11.25*; ~um ac sui iactantem et ambitiosum institorum eloquentiae Quint.*Inst.*11.1.50; Apul.*Soc.*3; ~w. abl. of cause) cernis ut insultent Rutuli, Turonusque feratur per medios. ~usque secundo Marte ruat Verg.*A.*10.21; es ~us genitoris imagine falsi Ov.*Met.*1.754; tyrannorum. ~a et fortuna et licentia ingenia Sen.*Dial.*5.11.3; Stat.*Theb.*9.442; Fron.*Sir.*1.11.2; ~of an animal) quam ~us quantoque uenit (sc. equus) spectabilis actu Ov.*Hal.*72; ~poet. dum Caesar ~as iratus deprimit arces Petr.*123.1.209*; ~in fig. phr.) uix effici. ~potest. ut uitia tam longa licentia ~a subigantur Sen.*Ep.*69.5. **b** quod regum ~as contuderit minas Hor.*Carm.*4.3.8; qui nunc se in ~um iactando uenit honorem Prop.*2.24.31*; non negauerim. ~nororum ~iorem sermonem esse, quod excellere inter finitimas ciuitates uideamur Liv.*45.23.16*; ~os. ~fastus Ov.*Ar.*5.1.715; Tantalus (i.e. Nioche) ~o percenset funera luctu, nil delecta malis Stat.*Theb.*4.576.

6 (of style, utterance, etc.) Affecting grandeur, high-flown, inflated; (sim. of speakers or writers).

interdum. uocem comedia tollit, iratusque Chremes ~o deligit ore Hor.*Ar.*94; sententias. ~as magis. ~quam fortes Sen.*Con.*10.1.14; ~um est: opus opus droonantis Vergilius quid ait? rapit ~aud partem exiguum montis! Suas.*1.12*; Quint.*Inst.*8.3.18; Plin.*Ep.*7.12.4; uisus es mihi in scriptis meis adnotasse quaedam ut ~a, quae ego sublimia. ~arbitraber 9.26.5; (cf., of ideas) plus significas quam loqueris. hoc maioris rei indicium est: apparet animum quoque nihil habere superuacui, nihil. ~? Sen.*Ep.*59.5; ~o. ~Antimacho Catul.*95.10*; declinant in pelus. ~funtque pro grandibus ~ Quint.*Inst.*10.2.16; quem (sc. M. Tullium). ~cessere audebant ut ~iorem et Asiaticum 12.10.12; ut Pindaro. ~insolentior hoc. ~in loco ~iorque sit (Vergilius) Gel.*17.10.8*; (mass. as sb.) sufflati atque ~i fallunt pro uberibus 6(7).14.5.

tumor ~oris, m. [TVMEO + OR] FORMS: nom. *tumōs* Rhet.*Her.*4.15.

1 Swollen or distended condition. **b** (med.) morbid enlargement of a part of the body or an instance of this, swelling. **c** rounded protuberance of outline.

turpia cum faceret Palladii ora ~or (i.e. inflation of the cheeks from blowing the tibia) Prop.*2.30.18*; (Callisto) uteri manifesta ~ore proditit (i.e. as pregnant) Ov.*Fast.*2.171; inquietus inguina arigat ~or Priap.*83.43*; numquid et labra possunt ~ore taeteriorum implere (i.e. to make ourselves look like Ethiopians)? Petr.*102.15*; error. ~ore oliuae crescere oleum existimandi Plin.*Nat.*15.15; talis ~or excitet papillas qualis cruda uero puella seruat Mart.*8.64.10*; iam ~ore pectus extolli. ~iam spiritu corpus impleri Apul.*Met.*2.29; ~cf. of a curved snake) ansa, quam. ~supersedebat aspis squameae ceruicis striato ~ore sublimis 11.11. **b** ad omnia uulnera ~ores eam (sc. brassicam) contritam inponito Cic.*Ag.*15.73; si ~ore et liuore decoloratum corpus est mortui Rhet.*Her.*2.8; num manus affecta recte est, cum in ~ore est. ~? Cic.*Tusc.*3.19; citius. ~repentinus oculorum ~or sanatur 4.81; strumarum. ~ores Vitr.*8.3*; Cels.*2.17*; ~or indicat morbum (sc. of an insect) Sen.*Ep.*94.41; impetus. ~rubicundi ~oris Plin.*Nat.*22.126; cum (ona) transmeant faucibus ~orem 29.48; ~or uulnerum sedatur 30.114; tonsillarum ~orem magnam Lucr.*61*; erat. ~facie honesta, in qua tamen crebri et subiti ~ores Suet.*Tib.*68.2; spongeis inacidatis ~ores comprimere Apul.*Met.*8.18. **c** ~ore ille loci permansit et alti collis habet speciem Ov.*Met.*15.305; signa. ~medio terrae celata ~ore Man.*3.353*; Sen.*Nat.*2.26.8; planus modico ~ore uertex Mart.*4.64.5*.

2 The swell (of the sea, waves); (sim. of a river in flood).

frangit. ~opposita fluctus Leucas et lassus ~or in litore ipso spumat Sen.*Her.*O.732; rabidus. ~uentos ~or Hadriae Thy.*362*; quotiens. ~incassum decedat cecidit ~or arduus undae! V.F.L.2.54; procellarum sedato fragore ac turbido fluctum ~ore posito Apul.*Met.*11.7; ~quod (scopuli) manifesta noui primum dant signa ~oris (sc. of the Nile) Lucr.*10.326*.

o imitadores, serum pecus, ut mihi saepe bilem. uestrum mouere ~us! HOR. Ep. 1.19.20; intractationem. linguae et sermoris ~um PLIN. Nat. 7.55; factum. inopia chartae ut ~a darentur arbitri dispensandis; alias in ~u uita erat 13.89; dicitur caecus sine rectore. per excubantes seruulos errasse cum ferro, cubiculum deinde patris ingressus, in neutram defexisse partem. criminum ~um ex rerum fide ducite [QUINT.] Dec. 1.4.

tumulus ~i, m. [TVMEQ+VLVS; cf. ON. *pumail* 'thumb'] FORMS: neut. form *tumulum* CIL 5.8294, 6.14578, etc.

1 A rounded hill, knoll (sts. forming part of a range).

Accrag.423; oppidum ~o in excelso. .conlocatum Sis. hist.53; praedonum aduentum significabat ignis et specula sublati aut ~o Cic.V.5.93; nos. .iam, Albani ~i atque luci, uos, inquam, imploro M.H.85; olearium caerulea. .plaga. .per nos et conuallis camposque profusa LUCR.5.1375; in hoc fere medio spatio ~us erat pulo editor CARS.Civ. 1.43.1; 3.51.7; ~um. .capit quo cetera Teuorum concurrit legio VERG.A.12.562; Titinius in editum ~um. .multitibus collectis aciem restituit LIV.5.18.8; castra metari. .in ~o super fluminis ripam 27.48.2; 42.64.8; OV.Met.15.296; VELL.2.70.4; arduus ipse Titia insidit. .et e ~is subiectam despicit urbem STR.12.488; manus quae. .Noriois insederat Alpium ~os FLOP.4.1.38(3.3.18); per inuios ad id tempus montium ~os, per intactas uias et inuies. .emensus Galliam 1.45(3.10.22); APUL.Met.8.4.

2 A burial-mound, grave. b (applied to other sorts of artificial mound).

PAC.423; cum in Sigeo ad Achillis ~um astisset Cic. Arch.24; super terrae ~um noluit quicquam statui nisi columellam Leg.2.66; alternis non solum morti mortem exagrabant, sed ~os ~is exaequant B.Hist.3.7; ossa piabant et statuunt ~um et ~o sollemnia mittunt VERG.A. 6.380; exsequis Aeneas rite solutus, aggre composito ~i. .tendit iter 7.6; precati. .Epirotas sunt ut qui suorum in acie occiderent eos uno ~o conegerant, didicerunt humatis titulum. .LIV.26.25.13; OV.Met.8.239; VELL.2.119.5; PLIN.Nat.4.43; ossa. .~o Octauorum iulata per decretum senatus TAC.Ann.4.44; APUL.Apol.11; (for a pet) luscini ~um si Telesilla dedit MART.7.87.8; ~i, used of one person's grave) si fallo, uipera nostris sibi let in ~is et super ossa cubat PROP.4.7.54; cum. .daret sanctam ~is. .quis inuideret, urnam MART.9.30.5; CIL 11.912.15; (applied to a conspectus) libatit cineri Andromache manisque uocabat Hectorum ad ~um, uiridi quem caespit inane. .sacrauerat VERG.A.3.304; corpus eius (sc. Drusi). .sepultum. .est in campo Martio; ceterum exercitus honorarium ei ~um excitauit SUT.1.13; (transf.) Cannas, ~um Hesperiae STR.1.50. .b harum rerum (i.e. loci) exstructos ~os locis consecratis conspici licet CARS.Gal.6.17.4.

3 A swelling, protuberance (on a surface).

testacea. .sunt diligenter exigenda, ut ne habeant lacunas nec extantes ~os VITR.7.1.4.

tunc, adv. [TVM+CE; cf. nunc] N.B.: in early use often more emphatic than *tum*, esp. where contrasted w. *nunc* or correlative to a cum cl. In Augustan verse mainly before an initial vowel, sts. alternating w. *tum*.

1 At that moment in the past, then. b (w. partitive gen.). c at that period, in those days. d (expr. coincidence w. a particular past event) when that happened or those conditions obtained, on that occasion in the past, etc. e (contrasting what actually happened with what might have happened) as it was.

septuennis (eram): nam ~ dentes mihi cadebant primulum PL.Men.116; casu legati ex Asia atque Achaia plurimi Romae ~ fuerunt Cic.V.1.59; [Iris]3.4.6; tribuni, id quod ~ erat, magis necessari quam speciosi ministerii procuratorem intuentes, haud sane tetendere LIV.4.8.6; cum. .C. Marcium Rutulum nuper, patrem eius qui ~ censor esset, non ex auctoritate senatus. .triumphasse diceret 37.10; cur priuati non damus remiges, scit ~ dedimus? 34.6.18; accipit hospitio luuenes Aeneas Pelasgos. .~ ego te uidi, ~ coepi scire, quis esses OV.Ep.12.31; Coriolanus. .ad Volcos infestos ~ Romanis confugit V.Max.5.4.1; 8.1.damn.1; et ~ aestas erat, cuius calor. .Ciliciae oram uapores solis accendit CURT.3.5.1; adhibui in consilium duos, quos ~ ciuitas nostra spectatissimos habuit, Corellium et Frontinum PLIN.Ep.5.1.5; 8.2.1; ob res et ~ in Africa et olim in Germania gestas ornamenta triumphalia accepit SUT.Gal.8.1; GEL.17.9.20; (contrasted w. nunc) ut in urbe retinenda ~, sic nunc in Italia non relinquenda testificabar sententiam meam Cic.AH.8.1.2; sed et nunc et ~ et saepe alias dea suam sedem. .tutata est LIV.29.18.18; (correlative to cum cl.) quod erat ~ nationis quom hinc abiit? PL.Capt.887; et quod ~ fecimus, cum hostem Hannibalem in Italia haberemus, id nunc pulso Italia Hannibale. .cunctantur facere? LIV.31.7.5; V.Max. 4.1.10; quorum nihil ~, cum diceretur, parum aptum. .fuit QUINT.Inst.1.1.1.89; (in indir. sp. representing nunc) legati ad Hannibalem missi qui. .obtestarentur. .ut ~saltem opem ~circumualatis ferret LIV.25.22.10. .b nihil ~ temporis amplius quam flere poteram APUL.Met.3.4; 10.13; 11.24. c ~. .pelles, nunc aurum et purpura ciris exerceret hominum uitam LUCR.5.1423; siluae ~ circa uiam erat LIV. 21.25.9; (feminae) capillos cinere rutilantur: nulli enim ~ subessorum alienorum matrimoniorum oculi metuebantur V.Max.2.1.5; 4.3.7; si uere aestimare Macedonas, qui ~ erant, uolumus CURT.4.16.33; JUV.7.96; (correlative to temporal cl.) ~ melius tenere fidem, cum paupere cultu stabat in exigua ligneis aede Deis TIB.1.10.19. d (Rutilius) supplex iudicibus esse noluit. .quod si tu ~, Crasse, dixisses. .omnem eorum importunitatem ex intimis mentibus euclisisset uis orationis tuae Cic.De Ord.1.230; quod alii temporibus natura facere conseruauerat ~ necessitate fecit adductus B.Alex.7.12; occidit. .Aethion. .sagax quondam uentura uidere, ~ aue deceptus falsa OV.Met. 5.147; non ab Scipionibus alisque ueteribus Romanorum ducum quidquam ausum. .fortius quam ~ a Caesare VELL. 2.80.3; quod in pace foris sui natura, ~ fatum et ira dei uocabatur Tac.Hist.4.26; Cilicum nationes. .saepae et alias commotae ~ Troxobore duce montis asperos casiris cepere ANN.12.55; putabam te, quia ~ atuisi, nihil. .de Liciniano audisse PLIN.Ep.4.11.15; 6.15.3; incendit urbem. .per sex dies septemque noctes ea clade saeuitum est. .~ domus priscorum ducum arserunt SUT.Nero 38.2; GEL.6(7).3.48; 12.13.20; (w. quoque) (nympha) saepe legit flores, et ~

quoque forte legebat, cum puerum uidit OV.Met.4.315; cum ~. .quidam histrionum producti olim ~ quoque producerent SUT.Cl.21.2; (w. uero) Tiberio. .suspensa semper et obscura uerba: ~ uero niteni ut sensus suos penitus abderet, in incertum et ambiguum magis implicabantur TAC.Ann. 1.11; (correlative to cum cl.) deum ~ adfuisse, cum id euenisset, ueteres oratores. .aiebant QUINT.Inst.10.7.14; (in indir. sp. representing nunc) Bondica. .testabatur. .~ non ut tantis maioribus ortam regnum et opes, uerum ut unam e uulgo. .contrectatam filiarum pudicitiam ulcisci TAC.Ann.14.35; 16.3. .e quod (milites) se facturos minabantur aggere ~ sunt retenti quin oppidum irrumperet CARS.Civ.2.13.4; ea res tantum tumulum. .praebuit ut nisi castra Punicia extra urbem fuissent, effusura se. .multitudo fuerit: ~ in domos. .refugebant LIV.26.10.7; 28.19.4.

2 At that moment or date in the future, then. b (expr. coincidence w. a particular future event) when that shall happen or those conditions obtain, on that occasion in the future, etc.

post hunc tradentur (i.e. at a banquet) tubera, si uer ~ erit JUV.5.117; (correlative to cum cl.) uellera ~ dabimus, cum primum tempus apricum surget CALP.Ed.2.78. .b Neapolim, Pompeios, Nucernam suis praesidiis deuinciant. .~ illud uexillum Campanae coloniae uehementer huic imperio timendum Capuam a xuiris inferetur Cic.Agr. 2.86; accipe quae serues funeris acta mei, nec mea ~ longa spatietur imagine pompa, nec. .PROP.2.13.19; etiam si quando metuendos uos praebituri estis, cum. .iudicia penes uos erunt de capite nostro fortis, ~ ut quaeque causa erit statuetis: nunc libertatem repeti satis est LIV. 3.53.10; gentes Mars iste futuras obruet. .~ omne Latium fabula nomen erit LUCR.7.391; GEL.3.7.7; (correlative to cum cl.) nulla aconita bibuntur scitibus: ~ illa time, cum pocula uenas gemmata JUV.10.26.

3 (without ref. to any definite period of time) At that moment or date, then. b (expr. coincidence w. a particular event) when such a thing happens or such conditions obtain, on that occasion, etc.

autumno. .indemias (fieri oportere), ac siluas excoli commodissime ~ VAR.R.1.27.3; medio die (sol) excelsissimas terras rectiore aspiciet linea, quam ut ullis nubibus possit occurrere: omnes enim sub se ~ habet SEN.Nat.1.8.7; quare hieme non crescit (Nilus)? et ~ potest uentis concitari mare 42.2.25; PETR.39.6; (correlative to cum cl.) in tantum quantitate tenetur, quae ~ in peculo fuit, cum sententiam dicebat ULP.Dig.5.1.15. .b cum in agris opus fieri non potest, quae sub fecto possunt ~ conficienda VAR. R.1.36; LUCR.6.250; uidistis. .fulmina. .aetheria desiliisse domos: ~ peruras ~ ille (sc. Iuppiter) solet punire puellas PROP.2.16.53; SEN.Nat.7.1.2; pastillus. .qui dysterio immititur torminosis per annum. .cum intestina eorum cancer occupauit; quo quasi cauterio ~ tantummodo uti oportet, aloqui nocet LARG.114; TAC.Ger.40.3; (alternating w. tum) uina parant animos. .~ ueniunt risus, tum pauper cornua sumit, tum dolor. .abit; tunc aperit mentes. .simplicitas OV.Ars 1.239, 241; (correlative to a temporal cl.) ~ (sus) parit, cum pabulo abundat terra VAR.R.2.4.7; qui ~ uocat me, cum (i.e. only when) malum librum legi CATUL.44.21; malus bonum ubi se simulat ~ esse pessimus PUB.Sent.1.10; cum patriam amisi, ~ me perispe putato OV.Tr.3.3.53; ~ ~ utcumque (merum) tolerabile est, dum illi uia uis est SEN. Ep.83.21; nonne, cum surgis ad agendum, ~ maxime tibi ipse diffidis. .? PLIN.Ep.7.17.9; JUV.10.328.

4 (special combinations w. ref. to past, future, or indef. time): a iam ~, Already then, as early as that. b ~ primum, then for the first time. c ~ demum or denique, then only, not till then. d ~ quoque, even at that time or under those conditions, even then, still; etiam ~ (also as one word), then as before, still (see ETIAMTVM). e ~ (cum) maxime, at that very moment, precisely then.

a nisi iam ~ omnia negotia cum summa tua dignitate. .conficissem Cic.Fam.3.12.3; enixa est. .infantem nympha, iam ~ qui posset amari OV.Met.3.345; VELL.2.12.1; STAT. Ach.2.106; sese. .daturum. .promissit. .pecuniam. .c. .dimidiumque eius dedit iam ~ statim GEL.5.10.6; (fol. by cum cl.) iam ~ illum in tutelam recepti, cum praedonibus audisim simili faucibus eripuisti PLIN.Fam.94.3. .b ~ primum superbiae nobilitatis obuiam itum est SAL.Jug.5.1; (plebs) eum dolorem. .ultra est ~ primum plebeis quaestoribus creatis LIV.4.54.2; 5.13.6; TAC.Ann.11.38; SUT.Nero 17; (alternating w. tum) ~ alios primum fluuii sensere cautas; nauita tum stellis. .nomina fecit VERG.G.1.136. .c uix mille ducenti ex tanta multitudine, qui arma haberent. .inuenti sunt. .~ demum nuntius missus ad tertiam legionem reuocandum LIV.41.3.5; exierat thalamo; ~ demum pectora plangi contigit OV.Ep.11.91; CURT.4.13.20; SUT. Cal.9; hoc faciunt usque ad dies xxv; ~ denique (gallinae) pingues fuit VAR.R.3.9.20; GEL.1.9.7. .d illum. .satyri. .et ~ quoque carus Olympus et nymphae fereant OV.Met.6.393; quare et sereno tonat? quia ~ quoque per scissum aera spiritus proslit SEN.Nat.2.18; V.FL.8.359; tempus. .audiendi fabulis conterunt ac subinde si. .nuntii iubent, an iam recitator intrauerit. .~ ~ demum ac ~ quoque lente cunctanter ueniunt PLIN.Ep.1.13.2; SUT. Nero 26.1; (contrasting what happened w. what might have happened) nisi firmata extrema agnitis fuissent, ingens. .accipienda clades fuerit. .~ quoque ad extremum periculi. .uentum est LIV.21.34.8. .e hospitem. .~ cum maxime utilia suadentem, abstrahi iussit ad capitale supplicium CURT.3.2.17; non incidunt causae quae iram laessant? sed ~ maxime illi opponendae manus sunt SEN.Dial. 4.14.2.

5 (w. ref. to a hypothetical situation) If that is or was so, in that event.

elige ex tuis cohorte unam. .et constitue contra me. .~ ex uirtute nostra intelleges quid ex tuis copiis sperare debeas B.Afr.4.5; si uis me flere, dolendum est primum ipsi tibi: ~ tua me infortunia laedent, Telephe HOR.Ars 103;

PROP.1.1.23; OV.Ep.17(18).210; cuperem. .tecum commutare tam subitam mutationem meli: ~ amicitiae nostrae certiorum fiduciam habere coepissem SEN.Ep.6.2; licet et hinc catapotia facere. .sed ~ aqua, non meli addicitur LARG. 91; PLIN.Pan.13.4; potest. .libertina tutorem. .habere, ueluti si a femina manu missa sit; ~ enim e lege Atilla petere debet tutorem GAUS Inst.1.195; 3.181; (alternating w. tum) si magna Asturici cecidit domus, horrida mater, pullati proceres. .tum geminus casus urbis, ~ odimus ignem JUV.3.214; (correlative to conditional cl.) consilium istud ~ esset prudens. .si nostras rationes ad Hispaniensem casum accommodaturi essemus Cic.AH.10.8.2; sin. .uentus interpellauerit. .~ (regula) habeat in superiore parte canalem longum pedes VITR.8.5.2; Cot.9.7.5; si nullus sit suorum heredum, ~ hereditas pertinet. .ad agnatos GAUS Inst.3.9.

6 (picking up a temporal cl. ref. to a time prior to the action of the main vb., sts. emph. by uero or demum) Then, after that; (also after abl. absol.).

Caesar cum. .imperauiisset. .municipiis praestare com meatus, ibique esset castellum munitum, quod uocaretur Larignum. .~ qui in eo fuerunt, naturali munitione confisi noluerunt imperio parere VITR.2.9.15; posteaquam ingenuae uirgines. .uenerunt ad deprecandum, ~ esset pollicitus 10.16.7; haec ubi conueniunt, ~ uero Philemenus consuetudinem nocte egrediundi redeundique in urbem frequenter facere LIV.25.8.9; quas (sc. partes) ordine suo ~ demum persequar, cum praefatus fuero. .Col.1.p.33; ~ legatis auditis ~ de bello referre sese L. Aemilius dixit LIV.44.21.1.

7 (indicating reaction or response) At that, thereupon.

caedere lanuam saxis. .coeperunt. ~ ciues Romani, qui Lampasac negotiabatur, concurrunt Cic.V.1.69; cum loqueretur cum Phania. .ueni in eum sermonem, ut dicerem me libenter ad eam partem provinciae primum esse uenturum. .~ mihi ille dixit. .Fam.3.5.3; turba sonans (i.e. the Harpies). .polluit ore dapes. sociis ~ arma capessant edico VERG.A.3.234; HOR.Ep.17.17; cetera multitudo. .per murgit ordines hostium. .~ uincit pertinacia coepit LIV. 9.39.10; 21.6.6; Dareum xxx inde stadia abesse praemissi indicabant. ~ consistere agmen iubet CURT.3.8.24; (elephantum) totam aciem turbauerunt. ~ Metellus, hanc opprimerent occasionem, cum toto exercitu erupit FRON.Str.2.5.4; GEL.6(7).17.6; 13.31(30).6; 'quam. .festiue', inquam, 'Fotis mea, oliuam istam. .intorques'. ~ illa lepida. .puella: 'discede', inquit APUL.Met.2.7; (w. uero, indicating a critical moment) in perturbatis iam hostes egrediuntur. ~ uero Celtiberi omnes in fugam effunduntur LIV.40.40.10.

8 As the next stage in a sequence of events or operations, after that, then. b next in spatial order. c next in an enumeration, in order of precedence, etc. d (introducing a further item or consideration) in addition, besides.

locum. .temperato. .~ placentam inponito CATO Agr. 76.4; coeperunt. .alii de fronde facere tecta, alii speluncas fodere. .~ obseruantes aliena tecta. .efficiebant in dies meliora genera casarum VITR.2.1.2; ~ crassitudo diuidenda est in partes nouem et dimidiam. .~ ex nouem partibus et dimidia una pars et dimidia abaci crassitudo reliquatur 3.5.5; is finis pugnae equestris fuit. ~ adorti peditum aciem, nuntios. .rei gestae mittunt LIV.3.70.8; 7.8.1; 45.25.1; fons . .fit luce frigidus, ~ ut sol surgit illa subinde trigidior per meridiem maxime riget MELA 1.39; oleum cyprinum, rosa et cedria in unum miscuntur et ~ subduclitur diamma LARG. 267; statuunt tempus, quo foedissimum quemque. .inuant. ~ signo inter se dato inrumpunt contubernia TAC.Ann.1.48; 12.69; est lege cautum, ut reus ante peragatur. ~ de praecuratore quaeratur PLIN.Ep.3.9.30; 5.5; SUT.V.4.15.3; Dom.16.2; (w. uero) adurentibus quoque quidam utuntur, quae. .locum astrangunt; ~ uero ut ulcus curant CARS.5.28.7.8; (w. deinde) primum militiae uinculum est religio et signorum amor et deserendi nefas, ~ deinde facile cetera exiguuntur SEN.Ep.95.35; Nat.1.17.6; APUL.Apol.73. .b in urbe atria proxima ianuis solent esse, ruri ab pseudorbanis statim peristylla, deinde ~ atria VITR.6.5.3; in Heniochorum finibus Dioscorias. .Sindos in Sindonum. .est. obliqua ~ regio. .ad Bosporum excurrit MELA 1.112; 2.2. .c beata est. .uita conueniens naturae suae, quae non aliter contingere potest, quam si primum sana mens est. .deinde fortis ac uehemens, ~ pulcherrime patiens SEN.Dial.7.3.3; 12.20.2; instituit, ut e libertorum defunctorum bonis pro semisse dextans ei cogereetur. .; deinde, ut ingratorum in principem testamenta ad fiscum pertinerent. .; ~ ut. .SUT.Nero 32.2; GAUS Inst.3.63; (w. deinde) roga bonam mentem, bonam ualitudinem animi, deinde ~ corporis SEN.Ep.10.4. .d praeter has frugalitas et continentia et tolerantia. .splendorem illi suum adfunderent. ~ prouidentia cum elegantia. .quantum, di boni, decoris illi. .addiderit SEN.Ep.15.3; contra uoluntatem Veneris. .praestare me pudor non sinit. ~ etiam legibus. .prohibeo APUL.Met.6.4.

9 a ~. .~. At one time. .at another time (= tum. .tum). b (app.) cum. .~ = cum. .tum (see TVM, sense 11).

a maestas ~ hos, ~ illos deprecabar APUL.Met.3.7; (stellae) ~ progressus, ~ uero regressus. .adinsulm Soc.2. b Juv.9.118 (text disputed).

tundō ~ere tutudi tunsam (tūsum), tr. [root IE. *(s)teud-, w. nasal infix: cf. Skt. *tuddti*, Goth. *stautan*] FORMS: pf. attested in VAR. L.9.99, but not found in extant literature.

1 To strike with repeated blows, beat. b (of wind, waves) to buffet, beat. d to assail, din (the ears) with constant repetition; (w. acc. and inf.) to din (a statement) into the ears.

quid hoc quod picus ulmum ~it? PL.A.262; cor. .de labore pectus ~it Cas.415; ceteros ~ruerem agerem raporem

~erem et prosternerem TER. *Ad.3.19*; tibi cum ~erem labeas POMPO. *com.144*; lictor. ~conuerso baculo oculos misero ~ere uehementissime coepit CIC. *Ver.5.142*; lapidem digito cum ~imus LUCR. *4.265*; sternitur. ~et calibus atram ~it humum expirans VERG. *A.10.731*; saliet, ~et pede terram HOR. *Ar.430*; non ego, si merui, dubitem procumbere templis. ~et miserum sancto ~ere poste caput TIB. *1.2.86*; tympana ~et *ov. Fast.1.183*; uitiosum locum pecudes aut morsu scalpunt aut cornu. ~unt COL. *7.5.6*; textum. ~rursus (linum) ~itur clauis PLIN. *Nat.19.18*; STAT. *Theb.1.420*; equum. ~ustibus. ~entes producant APUL. *Met.6.25*; ~metals in a forge) ferrum. ~rubens non est habile ~endo PLIN. *Nat.34.149*; ~hammer as subj.) in fabrica feruens cum marculus ferrum. ~um magnis ictibus ~it LUCIL. *1.166*; (in fig. context) si quem nunc plane rudem institui ad dicendum uelim, his potius tradam assiduus uno opere eandem incudem diem noctemque ~entibus CIC. *de Orat.2.162*; ~tuditanes' significat negotium ~entes, id est agentes PAUL. *Fest.3.353M*; ~corn, in threshing) tunsis gemit area frugibus VERG. *G.3.133*; spicae melius fustibus ~untur uannisque expurgantur COL. *2.20.4*. **b** ingentem gemitum tunsis ad sidera tollunt pectoribus VERG. *A.11.37*; ut. ~pectora. ~infesta ~at aperta manu *ov. Am.3.9.10*; (pass. *u. retained acc.*) Iliades. ~peplum. ~erebant suppliciter, tristes et tunsae pectora palmis VERG. *A.1.481*. **c** litus ut. ~Roia ~itur unda CATUL. *11.4*; talis. ~gens effrena uirum Rhiphaeo ~itur Euro VERG. *G.3.382*; saxum. ~quod tumidis summum ~itur olim fluctibus *A.5.125*; TIB. *2.4.10*; ~cf.) Borea. ~huc ades et surdas flamine ~e foris! *ov. Am.1.6.54*. **d** pergin auri ~ere? PL. *Poen.434*; assiduus hinc atque hinc uocibus heros ~itur VERG. *A.4.448*; (absol.) ~endo atque odio denique efficit senex: despondit ei gnatam. ~uicini TER. *Hee.123*; ~ingerat Aprilis Iole tibi, ~at Anyele natalem Mais Idibus esse tuum PROP. *4.5.35*.

2 To beat (ingredients) to a powder or pulp, bruise, crush.

tunsae Ceres silicium rapido decurrit ab ictu MOR. *27*; testam tunsam et succreiam VITR. *2.5.1*; 7.1.5; his (i.e. ingredients) ~um ~untur. mel instillatur CELS. *5.18.19*; grana mali Punicis tunsae COL. *9.13.5*; grandissimis bacarum tunsis leuiter, ne grana frangantur PLIN. *Nat.17.62*; hordeum ~madidum, ~in pila ~unt 18.73; cum ficio tunsam datur (nitrum) 31.113; ~cf.) tunsam gallae admiscere saporem VERG. *G.4.267*; ~w. in+acc.) (inula) in pollinem ~itur arida PLIN. *Nat.19.91*; (radix) in farinam tunsam 20.11; haec omnia in unum ~untur LARG. *72*; ~transf.) sub quorum titulis, Africa, tunsas laces PROP. *4.11.38*.

tundor ~oris, m. [prec. + -OR] (app.) The 'hammering' or violent exercise (of the vocal chords).

lamentata sic et animi dolore et faucium ~ore (s.v.l.) ~iam fatigata. oculos demisit ad soporem APUL. *Met.4.24*.

Tunger ~gra ~grum, a.

1 (adj.) Of the Tungri.

~gratum cohortium Tac. *Hist.2.15*.

2 (masc. as sb., pl.) A tribe settled in northern Gaul, in the neighbourhood of modern Liège; (sg.) a member of this tribe.

PLIN. *Nat.4.106*; 31.12; qui primi Rhenum transgressi Gallos expulerint ac nunc ~gri, tum Germani uocati sint Tac. *Ger.2.5*; ~NATIONE ~GER CIL *6.10177*.

tunica ~ae, f. [prob. Semitic and of sim. origin to Gk. *χιτών*; cf. Heb. *ketōnēf*]

1 A standard garment worn by both sexes, either by itself or under a toga, cloak, etc., a tunic. **b** (w. ref. to its length and form, that of men being usu. short-sleeved and reaching nearly to the knee; that of women usu. long-sleeved and reaching to the feet, features regarded in a man's tunic as marks of effeminacy). **c** (embroidered with one broad or two narrow purple stripes (*clausi*) to indicate senatorial or equestrian rank respectively). **d** a tunic of mail, etc., worn as armour.

eme, mi uir, lanam, unde tibi pallium. ~calidum conficiatur ~aeque hibernae bonae PL. *Mil.688*; CATO *Agr.59*; TITIN. *com.138*; ~am. ~eius a pectore abscedit, ut cicatrices populus Romanus iudicesque aspicerent CIC. *Ver.5.3*; is cum pila ludere uellet. ~amque poneret Tusc. *5.60*; ipse agresti duplici amiculo circumdatus hirtaque ~a NER. *Dat.3.2*; discincta ~a fingendum est HOR. *S.1.2.132*; si forte subulcula pexae trita subest ~ae EP. *1.1.96*; diuinae, quas pastor uiderat olim Idaeis ~as ponere uerticibus PROP. *2.14*; Hispani linteis praetextis purpura ~is. ~constiterant LIV. *22.46.6*; urum (i.e. Hercules) ~ae tabe perire meae (i.e. the shirt of Nessus) *ov. Ep.9.144*; PHAED. *2.5.13*; picti ~a Nilotide Mauri Mart. *Ep.10.67*; (prov.) hunc priorem acquomst me habere: ~a propior pallioli PL. *Trin.1154*; (cf.) regum. ~funebres ~ae PLIN. *Nat.19.19*; ~worn in sets of two or more) posteaquam binas ~as habere coeperunt, instituerunt uocare subulculam et indusium VAR. *In Non. p.542M*; interiorum ~am V. *MAX.7.4.5*; ambas diduxi ~as (sc. of Phyllis) et pectora nuda cecidi CALP. *Ecl.3.30*; hieme quaternis cum pingui toga ~is et subulcula. muniebatur SUT. *Aug.82.1*; ~humorously, of papyrus used for wrapping fish) Volusi annales. ~laxas scombris saepe dabunt ~as CATUL. *95.8*. **b** sane genus hoc mulierosum ~is est demissis PL. *Poen.1303*; qui in conuiuiis adulescentium cum amatore cum chirodota ~a. ~accubuerit SCIP. *min. orat.10*; quos pexo capillo. ~uidentis, manicatis et talaribus ~is, uelis amictos, non togis CIC. *Catil.2.22*; uobis. ~desidia cordi, inuadit indulgere choreis, et ~ae manicas et habent redimicula mitrae VERG. *A.9.676*; haec mouet arte laetis ~isque fluentibus auras accipit *ov. Ar.3.301*; quae docta nimis cupit. ~uideri, crure tenuis medio ~as succingere debet (i.e. should dress like a man) *Iuv.6.446*; uiri. ~Romani primo quidem sine tunica toga sola amicti fuerunt; postea substructas et breues ~as citra humerum desinentes habebant GEL. *6.12.3*. **c** quoque uitrae togae ostentant ~ae clausus VAR. *Men.313*; (Scipio) puero auream ~am lato clauo. ~donat LIV. *27.19.12*;

anuli distinxere alterum ordinem a plebe. ~sicut ~a ab anulis senatum. quamquam et hoc sere, uulgoque purpura latiore ~ae usos inuenimus etiam praecoens PLIN. *Nat.33.29*; mox Tyrios ex more sinus ~amque potentem (i.e. the latus clausus) agnouere uereri STAT. *Silv.5.2.29*; summenti uiridem togam ~a lati clauo. ~ad pedes decedit SUT. *Aug.94.10*. **d** ex auxiliis ferrea ~a VAR. *L.5.116*; milites. ~ex centonibus aut ex coris ~as aut tegumenta fecerant quibus tela uitarent CAES. *Civ.3.44.6*; huius gladio. ~per ~am squalem auro latus haerit apertum VERG. *A.10.314*; Martem ~a lectum adamantina HOR. *Carm.1.6.13*; STAT. *Ach.1.432*.

2 A tunic worn on special occasions: **a** ~a *recta*, a tunic woven on a warp-weighted loom (cf. F.E.S.T., s.v. *rectae*) and worn by brides and boys entering puberty; sim. ~a *regilla*. **b** ~a *palmata*, a tunic embroidered with palm-leaves, worn by triumphing generals, also by the magistrate presiding over the games; called also ~a *Iouis* (because kept in the temple of Jupiter Capitolinus). **c** ~a *molesta*, a tunic of inflammable material, in which criminals were burnt alive.

a ea (sc. Tanaquil) prima texuit rectam ~am, quales cum toga pura tironi induuntur nouaeque nuptae PLIN. *Nat.8.194*; ~regillis ~is. ~textis susum uersum a stantibus, pridie nuptiarum diem uirgines induitae cubitum ibant F.E.S.T. *p.286M*. **b** eos uirum, quos. ~a *palmata*, et toga picta et corona triumphali lauraeque honoraritis LIV. *10.7.9*; Masinissam. ~ornatum laudibus. ~toga picta et palmata ~a donat 30.15.11; FLOR. *Ep.1.11.5.6*; F.E.S.T. *p.209M*; ~si uidisset praetorem curribus altis extantem et mediis sublimi puluere circi in ~a Iouis *Iuv.10.38*. **c** MART. *10.25.5*; flammis domibus templisque paratis. ~ausi quod liceat ~a punire molesta *Iuv.8.235*; (cf.) illam ~am alimentis ignem et inilitam et textam SEN. *Ep.14.5*; ~humorously, cf. *ex. in sense 1* (i. Apollinaris) (sc. libelle). ~tenebit ore, nec. ~nec scombris ~as dabis molestas MART. *4.86.8*.

3 (transf.) A covering membrane or sim., coat (of an organ of the body or sim.); of a part of a plant). **b** the outer case (of an insect or sim.).

(renes) ~is super conteguntur CELS. *4.1.5*; is (sc. oculus) ~summas habet duas ~as 7.7.13.4; dolent. ~ae, quibus i (sc. testiculi) continentur 7.18.1; tenuibus. ~membranis eos (sc. oculos) natura composuit, callosis contra frigora. ~in extumo ~is PLIN. *Nat.11.147*; LARG. *24*; (cf.) interdum. ~it. ut, quicquid abscedit (i.e. an abscess), uelamento suo includatur; id antiqui ~am nominant CELS. *7.2.2*; ~qua se medio trudent de cortice gemmae et tenuis rumpunt ~as VERG. *G.2.75*; multis candidisque lignum hoc (i.e. a date-stone) a carnibus discernitur ~is PLIN. *Nat.13.33*; inter corticem ac lignum tenues ~ae multiplici membrana 16.65; ~ae frumento plures, hordeum maxime nudum 18.61; omnibus (generibus cepae) corpus totum pingui ~arum cartilagine 19.101; (bolei) ueluti guttas in uertice albas ex ~a sua gerunt 22.93; bulborum ~ae STAT. *Silv.4.9.30*; ~am. ~lupini *Iuv.14.153*. **b** cum teretes ponunt ~as acatae cicadae LUCR. *4.58*; (bombyces) fieri. primo papilionis paruos nudosque, mox ~uillis inhorrescere et aduersus hiemem ~as sibi instaurare densas PLIN. *Nat.11.77*; est earum (sc. tinearum) genus ~as suas trahentium 11.117.

tunicatus ~a ~um, a. [prec. + -ATVS²]

1 Wearing a tunic (usu. implying absence of toga or outer garment).

~a iuuentus (i.e. at Carthage) ENN. *Ann.325*; ut exercitatione ludoque caestri ~i uiterum CIC. *Cat.11*; RUT. *Lup.2.7*; adstiterit (puella) ~a *ov. Ar.5.2.301*; (statua) Hercules ~i (i.e. wearing the shirt of Nessus) PLIN. *Nat.34.93*; reliquias legerunt primores equestris ordinis ~i et discincti SUT. *Aug.100.4*; APUL. *Met.9.12*; ~of the poorer classes at Rome, who did not normally wear the toga) qui metus erat ~orum illorum! CIC. *A.2.94*; ~o. popello HOR. *Ep.1.7.65*; uulgus. ~imperitum et ~is hic populus TAC. *Dial.7.4*; ~of the retarii, who fought without armour) ~i fuscina Graeci *Iuv.2.143*; retarii ~i SUT. *Cal.30.2*; ~transf., of life in the country) ~a quies MART. *10.51.6*.

2 (transf.) Covered with protective layers. ~um. ~caepe PER. *4.30*.

tunicō ~āre, tr. [TVNICA + -O³] To dress in a tunic.

haec lanigeras detonderi docuit ~areque homullum VAR. *Men.242*.

tunicula ~ae, f. [TVNICA + -VLA] FORMS: *tunicula* CIC. *Leg.2.59* (cf.).

1 A (thin or scanty) tunic.

reductus sum usque ad unam haec ~am et ad hoc misellum pallium PL. *Rud.540*; epistula excidit mihi: infelix iter ~am ac strofium conlocaueram TURP. *com.197*; VAR. *Men.325*; PETR. *13.3*.

2 (transf.) A protective coat or membrane.

semen ~is continetur, ut capparisi PLIN. *Nat.27.95*; ~a stelonis 30.83; ~of the life) morbum regium in oculis praecipue mirari est, tenuitatem etiam. ~arum felle subeunte 26.123; 20.124; LARG. *21*.

Tunicus: see THYNICVS.

tuor ~oris, m. [TVEOR + -OR] Vision, gaze.

fila corporum. ~tenuia usque adeo ut radios omnis nostri ~oris. ~raritate transmittant APUL. *Soc.11*.

tuor ~i: collat. form of TVEOR.

tūquidem: see TV, QUIDEM.

? tūrālis ~is ~e, a. [TVS + -ALIS] (app.) Connected with incense.

GELLIVS HERMA ET SEXTILIA GELLIA ~ES DVO CONTVBRENALES CIL *10.6336*.

tūrārius ~a ~um, a. **tūr-**. [TVS + -ARIVS] Of or connected with incense; (masc. as sb.) a dealer in incense.

ARAM ~AM CIL *3.5773.4*; ~I.13348; A. *Epig.45.39*; COLLEGIVM THVRARIORVM ET VNGVENTARIOR CIL *6.36819*; 10.1962.

turba ~ae, f. [prob. ad. Gk. *τύρβη*]

1 Disorder, confusion, commotion, turmoil.

b (spec.) civil disorder, riot, or sim. **c** commotion or upheaval of natural forces, etc. **d** (colloq.) a disturbed situation, rumpus, 'to-do' (often pl.).

utroque imperatores in medium exeunt, extra ~am ordinum conuoluantur simul PL. *Am.224*; mirum adeo nisi trater domi eruiatus ~am aliquam dedit CAECIL. *com.102*; nequam illa hodie misanus ~am faciat aut umi Ibaudi TER. *E.6.676*; quom interea rumor uertit datum iri gladiatores, populu' conuolat, tumultuantur. ~nunc ~a nulla est: otium et silentiumst *Hee.43*; non uidet quam ~am, quantos belli ductus concites? ACC. *frag.008*; hoc paululum exarauit ipsa in ~a matutina salutationis CIC. *Ad Brut.2.4*; certamine irarum ad caedem uertuntur; ibi in ~a iustus Remus cecidit LIV. *1.7.2*; 8.19.9; inter otium ~amque sacri *ov. Met.12.33*; in tanta inconstancia ~aque rerum nihil nisi quod praeterit certum est SEN. *Orat.6.22.1*; ~pl. hic Tertia illa perducta. ~ab Rhodio tibiue maximas in istius castris effecisse dicitur ~as CIC. *Ver.5.31*; hominem neptiorem quam tuum Cn. Pompeium uidisti, qui tantas ~as. ~comitit? CAEL. *Fam.8.15.1*; alius rixari parat; alium ~as uitantem ac domum reuerti cupientem retinet ianitor RUT. *Lup.2.7*; ~applied to a source of turmoil) Hermes. ~magister, Hermes ~a sui tremoreque ludi MART. *5.24.4*. **b** nulla in iudicio seditio neque uis nec ~a uersata est CIC. *Clu.103*; librarum illud legum. ex mediis armis ~aque nocturna tamquam Palladium sustulisse *Mit.33*; cunctus de rostris Clodius, ac nos quoque tum fugimus, ne quid in ~a *Q. fr.2.3*; mutari omnia student, ~a atque seditionibus. ~aluitur SAL. *Cal.37.3*; *Hist.1.71.18*; (Varro) ~arum sator atque accendere soles inuidiam *Lib.8.258*; ~ae. ~populares QUINT. *Inst.4.16.2*; SUT. *Iul.20.1*; Labeo inter ~am et rixam multum interesse ait: namque ~am multitudinis hominum esse turbationem et coetum, rixam etiam duorum ULP. *dig.47.8.4*. **c** haec animum te aduertere par est corpore quae in solis radius turbare uidentur, quod tales ~ae motus quoque material significant clandestinos. ~subesse LUCR. *2.127*; exagitant uenti ~as Aethna 210; simul atque mouet (sc. saxum) uiris ~amque rinatur 402; alter remus aquas alter tibi radat has alas, tutus eris: medio maxima ~a mar. PROP. *3.2.2*. **d** Amphitruo. ~uxori ~as conciet atque insimulabit eam probrum PL. *Am.470*; me occultabo aliquot dies, dum haec consulescent ~ae atque irae leniant *Mit.583*; sescenti nunquid quid agunt, quas ~as damunt? *Per.852*; eam misere amat; propter eam haec ~a atque abito uentit TER. *Hau.190*; nullo possum remedi me euoluere ex his ~as *Ph.844*; in ipsa ~a. ~potatis, scelus, quasi re bene gesta *Ad.773*; quid me (fiet) autem, si non tam cito decedo? magna ~a est CIC. *Att.6.1.14*.

2 A dense or disorderly mass of people, crowd, throng. **b** (of animals, etc.). **c** (of things, material or otherwise).

di boni, quid ~aest! aedes nostrae uix capient, scio TER. *Hau.254*; cum se de ~a et a subellis in otium. ~contulerit CIC. *de Orat.2.143*; inire. consilium facilius in solitudine, perficere rem eius modum conuodius in ~a posse arbitrati sunt *Clu.36*; si quando, ut fit, iactor in ~a *Planc.17*; extremi addensent aces nec ~a moueri tela manusque sinit VERG. *A.10.432*; praeco, ad merces ~am qui cogit emendas HOR. *Ar.419*; l. lictor, submoue ~am LIV. *3.48.3*; in contionis magnitudinem crescere ~a 7.12.14; eos. ~prius ~a fugientium ciuium, deinde hostes opprere 22.49.12; ipse fac in ~a, quia uenit illa, locum *ov. Ar.5.2.210*; quidam ex ~a garullus. 'Aesopos. ' PHAED. *3.19.7*; conuocatus licet sedere, nunc est reddita dignitas equestris; ~a non prenimur MART. *5.8.9*; id efficit, ut clariora fiant quae dicuntur, rebus uelut ex ~a extractis QUINT. *Inst.4.5.22*; tot rixantis milia ~ae *Iuv.13.61*; (sg. w. pl. vb.) ~a ruunt et 'Hymen' clamant 'Hymenae' *ov. Ep.12.143*; ~w. gen.) quo clamor uocat et ~a fauentium HOR. *Carm.3.24.46*; ne in ~a fugientium lateremus SEN. *Suas.2.5*; (pl.) magnae ciuium ~ae confuebant APUL. *Met.10.19*; ~w. ref. to its random composition) quemuis media elige ~a: aut ob aualitiam aut misera ambitione laborat HOR. *S.14.25*; huius operi non ut unus ~a. ~adulsi STAT. *Silv.5.19*; ~contrasted w. an orderly body) Perses interlexit, quantum ab exercitu ~a distaret SEN. *Ben.6.31.11*; ~cf. sense 5) Tisiphone. ~saeuit (i.e. in the under-world) et huc illuc impia ~a fugit TIB. *1.3.70*. **b** more ferocis. ~apri, quem ~a canum circumsona terret *ov. Met.4.723*; latruit Hecates ~a SEN. *Oed.569*; fons. ~quem serpentum ~a tenebat LUC. *G.608*; uolucrum. ~a recentum STAT. *Theb.10.458*; ~a. ~luporum *Sil.7.129*. **c** est. ~tanta. ~insolentia ac ~a uerborum, ut oratio, quae lumen adhibere rebus debet, ea. ~tenebras adierat CIC. *de Orat.3.50*; non te rationis egentem Lernaues ~a capillum circumstetit anguis VERG. *A.8.300*; an maior densa stellarum ~a corona cunctis flammis. ~MAN. *1.755*; ex ipso genere uelorum Alexandrianas quamuis in magna ~a nauium intellegit SEN. *Ep.77.1*; ut ~a uulnerum (piscis) moliant quae attritu subigere non queunt PLIN. *Nat.11.162*; agricola, tradicum ~a non contentus nec copia ramorum 17.212; quaedam argumenta ~a ualent, diducta leuiora sunt QUINT. *Inst.4.2.82*; 5.13.12; (pl.) incipit. ~uerborum. ~uolumina uocumque ~as fundere GEL. *9.15.9*; (cf.) ne inter haec quasi ~am operum neglegentia hitoris officia descripsisse uideat COL. *11.2.25*; ~w. sg. gen.) haec rebus erit pars ianua leti, haec se ~a foras dabit omnis material LUCR. *1.1113*; anus repente filio uis copia atque ~a et quasi ruina incidentis inopinati gaudi oppressa. ~est GEL. *3.15.4*.

3 A crowd of followers, attendants, etc., entourage or sim.

domus erat. ~praetoria ~a referta CIC. *Ver.1.137*; cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras uinctaque post olea candida ~a (i.e. procession) comas TIB. *2.1.16*; ~a fortunata prior abscessit a te iussa SEN. *Phoen.214*; uernam, qui solus inopi praestat. ~am MART. *12.87.3*; Lycus. Aesoniden omnemque in regia ~am tecta trahit V. *Fl.4.738*; neque

praecceptor bonus maiore se ~a, quam ut sustinere eam possit, oneraverit *QUINT. Inst. 1.2.15*; (~w. gen.) ut. illi ~a clientium sit maior *Hor. Carm. 3.1.13*; cum me. deducat iuvenum sedula ~a senem *Tib. 1.4.80*; consuetudo cenanti domino stantium seruorum ~am circumdedit *Sen. Ep. 47.2*.

4 A large number of people considered *en masse*, a host, multitude; (also of things).

fratres aedes fient peruae, ~am domum adducet *Ter. Ad. 912*; Chrysippus ~magnam ~am congregat ignotum deorum *Cic. N. D. 1.39*; neque te ut muretur ~a labores, contentus pacis lectoribus *Hor. S. 1.10.73*; qui nunc nulli, maxima ~a Gubi Prop. 4.1.34; si in tanta scriptorum ~a mea fama in obscuro sit *Liv. pr. 3*; solus (sc. an ador.) per omnes ibi personas et ~am reddet in uno *MAN. 5.481*; domusti. ~ae ducem maioris et dominum Stygis *Sen. Her. O. 360*; anne fugam Magni. secuntur Hesperiae gentes, nobis uictoria ~am non dabit. ~? *LUC. 5.329*; illa infelices monumenti inscriptio: ~a se medicorum perisse *PLIN. Nat. 29.11*; non ponit (sc. uina) ~ae, cum tribus illa bibat *MART. 13.124.2*; (sg. w. pl. ubi) cum febilis et egens nobilium ~a, quos. ~ patriae Galba reddiderat, nulla principis misericordia iuuarentur *Tac. Hist. 2.92*; (cf.) non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant; argumentum pessimi ~a (i.e. the opinion of the many) est *Sen. Dial. 7.2.1*; (~of things) aderit. malorum. ~a: quaedam: paupertas, ignobilitas, humilitas, solitudo *Cic. Tusc. 5.29*; quid moror exemplis, quorum me ~a fatigat? *Ov. Rem. 461*; mala appellamus, Persica et granata. ingens postea ~a prunorum *PLIN. Nat. 15.41*.

5 A (large) group of people having common interests or characteristics, a company, set. **b** (applied to a set of offspring, relatives, friends, or sim.). **c** (applied to the inhabitants or occupants of a place).

ueluti te Iudaei cogens in hanc concedere ~am (i.e. converti you to our views) *Hor. S. 1.4.143*; tu finge elegos. scribat ut exemplo cetera ~a tuo Prop. 4.1.136; manipulus leues uicenos milites, aliam ~am scoutatorem habebat *Liv. 8.8.5*; congregatis feminis perueris et imbelli alia ~a in arcem 36.24.11; nos quoque. ~a numeremur in ista (sc. of lovers) *Liv. Ep. 4.101*; ~am. canoram (i.e. musicians) conuocat *Fest. 6.671*; tantum inter Stoicos, et ceteros sapientiam professos interesse quantum inter feminas et mares. cum utraque ~a ad uitae societatem tantundem conferat *Sen. Dial. 2.1.1*; quam uaria liti genera mortalem trahunt. ~am. *Phaed. 476*; obstitit dux ipse simul periturae ~a *LUC. 4.748*; uos ut libera sitis ~a *7.265*; audiet hoc praesens uenturae ~a *MART. 7.44.9*; sumus em Miniae, sumus hospita ~a *V. Fl. 3.27*; sollicitus ne tota salutatrix iam ~a peregerit orbem *Juv. 5.21*; (~applied to animals and other creatures) uigiles, prouida ~a, canes *Ov. Fast. 4.764*; rex (the queen-bee) statim melles coloris. cetera ~a cum formam capere coepit nymphae uocantur *PLIN. Nat. 11.48*; (~applied to things) tertius (mensis) a senibus, iuuenem de nomine quartus, quae sequitur, numero ~a notata fuit *Ov. Fast. 1.42*; si calculus omnis huc et illic. ~ bicolor, digeratur, uincet candida ~a nigrorem *MART. 12.34.7*; **b** Danae femina ~a Prop. 2.31.4; nec tu potes ipse negare et nos in ~a parte fuisse tuae *Ov. Pont. 2.2.102*; Augustus amissis liberis, nepotibus, exhausta Caesaris ~a adoptione desertam domum fuisse *Sen. Dial. 6.15.2*; refer huc ae aequore puppem, nata, potes. quod. abis hic ~a tuorum omnis et fratris nondum pater *V. Fl. 8.145*; (~applied to animals) nec pecus in fetu fallit, noua ~a repente mugiet e stabulis *GERM. fr. 4.5*; (~w. gen. hyperb. cf. sense 2) non. ad numerum redigat (sc. Nobe) spoliata duorum, Latona ~am *Ov. Met. 6.200*; **c** bene olentia flumina Naxos, unde tuum potant Naxia ~a merum Prop. 3.37.28; moenia (sc. of Rome). credita. ~a tunc nimis ampla suae *Ov. Fast. 3.182*; uos. mundi ~a citati. numina *Sen. Her. O. 1903*; unus ~a carinae incumbit prone lateri *LUC. 3.647*; totius. nauigii ~am diuidit in partes *PETR. 108.7*; (~in oxymoron, cf. sense 2) terrarum, quascunque uident occasus et ortus, nos duo (i.e. Deucalion and Pyrrha) ~a sumus *Ov. Met. 1.355*.

6 (contempt.) The general body of people, the masses.

sin ~am exisset (i.e. if it became generally known) ab homine tam necessario se felicitum *NEP. Dat. 6.3*; Casilinum. captum esse, captiuum. erant Roman missi. oppidanorum ~a per finitimos populos in custodiam diuisa *Liv. 24.19.12*; haec ego diuino cupiam cum ad sidera statu, ferre nec in ~a nec ~ae carmina condam *MAN. 2.137*; ut somno et caris ~ae uoluptatibus quidquid est in te diuinitas uiduae mergas *Sen. Dial. 10.18.2*; unum hoc (i.e. water) erat, quod diuites in aequum ~ae deduceret *Nat. 4.13.4*; incubere uadis passim discrimine nullo ~a simul primique *STAT. Theb. 4.811*; (~transf.) Nilum, seponemus a ~a, propriae naturae ac singularis *Sen. Nat. 3.1.2*; (~cf.) uindictam (gemmarum). plura sunt genera. uolioris ~ae as prasiu *PLIN. Nat. 37.113*.

turbamentum ~i, n. [TVRBO + MENTVM] A means of disturbing or throwing into turmoil.

~a rei publicae atque exitia *SAL. Hist. 1.55.25*; inserendo ~a. querelas et ambiguas de Galba sermones quaeque alia ~a uulgi *Tac. Hist. 1.23*.

turbatē, adv. [TVRBATVS + E] In a confused or disorderly manner.

aguntur omnia raptim atque ~ae *CAES. Civ. 1.5.1*.

turbatiō ~ōnis, f. [TVRBO + TIO] 1

Disturbance, derangement; (esp. w. ref. to public order). **b** disturbance of mind, perturbation.

hominem conspicimus pauidum. sed coloris et uoltus ~one non multum a ceteris differentem *GEL. 19.1.65*; in hac ~one rerum in contentione uocari placuit *Liv. 24.28.1*; ad Demetriadem copias admouit haud ignarus, quanta ibi tum ~o esset 36.33.2; turbam multitudinis hominum esse ~onem et coetum, rixam etiam duorum *ULP. dig. 8.4.3*; **b** prae ~one pedibus interitis procurrit cubiculo *APUL. Met. 9.20*; 11.28; (daemones) sunt iidem, quibus nos, ~onibus mentis obnoxii *Soc. 13*.

2 Confusion, perplexity (in respect of a fact).

non posse eam (i.e. the widow of a felon) nuptum intra legitimum tempus collocari: praetor enim ad id tempus se retulit, quo uir elugeretur, qui solet elugeri, propter ~onem sanguinis (i.e. of a child born at this time) *ULP. dig. 3.2.11.1*.

turbator ~ōris, m. [TVRBO + TOR] One who brings (people) into a turbulent state; one who disturbs (a settled state of affairs). **b** one who stirs up (strife).

ad consulatum uolgi ~ores accingi *Liv. 4.2.7*; 4.48.1; Arminius ~or Germaniae *Tac. Ann. 1.55*; Gracchi et Saturni ~ores plebis 3.27; (~without gen.) ut quisque praecipuus ~or conquisiti (sc. after a mutiny) 1.30; ~si ille ~or otii e republica sublatu esset *Sen. Com. 7.2.13*; miles ~or pacis *PAUL. dig. 49.16.16.1*; **b** cum pacis ipse auctor a ~oribus belli premeretur *Liv. 2.16.4*.

turbatrix ~icis, f. adj. [as prec. + TRIX] That disturbs or throws into disorder.

accumulat crebros ~ix Fama pauores *Stat. Theb. 4.369*.

turbatus ~a ~um, a. compar. ~ior. [pple. of TVRBO] In a state of disorder or turmoil, troubled, turbulent.

(of the sea, weather) ~iore caelo *Suet. Tib. 69*; ~ius mare *Cal. 23.3*; (~of facial expression) non est ullius adfectus facies ~ior; pulcherrima ora foedatit (sc. ira) *Sen. Dial. 4.35.3*.

turbella (turbēla) ~ae, f. [TVRBA + ELLA] 1

A (petty) disturbance or commotion. sciui. fore me exitio Pergamo. tantas ~as facio *PL. Bac. 1057*; scis. mea si commouit sacra. quantas soleam ~as dare *Ps. 109*; et misereri et indignari et ang. ~ quae omnes ~ae tempestates procul a deorum caelestium tranquillitate exulant *APUL. Soc. 12*.

2 A small crowd, group, or bunch of people. inter ipsas ~as Graecorum. nomen. Caesaris inuocare templum *APUL. Met. 3.29*; populi circumfluentis ~is immisceor 4.20; 7.1.

turben var. of TVRBO².

turbidē, adv. [next + E] 1

In a confused or disorderly manner. ~, festinanter, rapide omnia. ~esse suscepta *Cic. Scarr. 37*; iactantibus se opinionibus inconstanter et ~ *Tusc. 4.24*; stellae. modo frigora modo imbres aliasque terris ~iniurias mouent *Sen. Nat. 2.11.2*; is oris uinculo solutus. non ~ neque adhaere locutus est *GEL. 5.9.6*.

2 In an unruly spirit, mutinously.

illud reputate, ~ et seditiose tractauerit exercitus Piso ~an. ~ *Tac. Ann. 3.12*.

turbidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [TVRBA + IDVS] 1

(of the sea, storms, etc.) Violently agitated, turbulent. **b** (of weather, periods of time, etc.) wild, stormy; (also of winds or constellations associated with such weather). **c** (of the hair) wild, dishevelled.

tonitru ~a. aequora caeli sensibus sonare *Acc. trag. 223*; incendi ~us arbor *LUC. 6.673*; ~us imber aqua densisque nigerimus Austris *VERG. A. 5.696*; uoluitur ad muros caligine ~us atra pulvis 11.876; ~a. tempestas telorum 12.283; qui siccis oculis. uidit mare ~um *Hor. Carm. 1.3.19*; freta uentis ~a *Ov. Ep. 17.18.8*; *LUC. 5.567*; non illa (sc. fulmina). ~a sideribus ueniencia, sed ex proxima atque ~iore natura *PLIN. Nat. 2.138*; ~o fluctuum tumore posito *APUL. Met. 11.7*; (~in fig. phrs.) unus est. huius uitae fluctuantis et ~ae portus euentura contemneret *Sen. Ep. 104.23*; (~in adu. phr.) oportet (ille). fluctuet ac nauigium in ~o regat *Sen. Dial. 1.5.9*; (cf.) pectora sunt ipso ~iora mari *Ov. Tr. 1.11.34*; **b** ~a tempestas heri fuit *PL. Rud. 940*; *CAES. Civ. 2.22.2*; caelum. non ~um nec procellosum *COL. 4.17.7*; ~is diebus *PLIN. Nat. 11.25*; nubes. quanto minus luminis relinquunt, tanto ~ior tempestas erit 18.344; *Suet. Cal. 15.1*; ~Auster, dur iniqui ~us Hadriae *Hor. Carm. 3.3.5*; ~us Auster *LUC. 1.498*; sidus uehemens et terra ~umque ~um *PLIN. Nat. 18.247*; **c** ut. ~ erat e somno ~a, raptam comast *Ov. Ep. 10.16*.

2 (of water and other liquids) Having its clearness disturbed by sediment, muddy, turbid. **b** (of air, light, etc.) murky; (of gems) clouded, opaque.

cum aquam ~am et cadaueribus inquinatam bibisset *Cic. Tusc. 5.97*; *B. Alex. 5.2*; auro ~us Hermus *VERG. G. 2.137*; ~us hic caemo. gurgis aestuat *A. 6.296*; scaturigines ~ae primo et tenues *Liv. 44.33.3*; ~a urina *CELS. 4.5.2*; ~um luto *CURT. 9.4.9*; ex amphora. grauisimum quodque ~umque subsidit *Sen. Ep. 108.26*; *PLIN. Nat. 31.21*; ~a. transmittit (i.e. to strain) Caecuba sacco *MART. 12.60.9*; *FRON. Aq. 15*; (~neut. as sb.) uas, in quod ~a transfusa sint *PLIN. Nat. 33.103*; (~fig.) nil ego istos moror faecios mores, ~os *PL. Trin. 208*; ut non ~ae fides nec ambigua, sed ut purae liquetisquae esset *GEL. 18.5.11*; **b** modo cum fuerit liquidissima caeli tempestas, perquam sublimis fit ~a foede, undique uti tenebras omnis Acherunta rearis liquisse *LUC. 4.169*; tristis sine sole domus (i.e. the underworld), loca ~a *VERG. A. 6.534*; ~a lux metum circa insidiarum faciebat *Liv. 10.33.5*; an (ignis). fluctuante ~us fumo labat? *Sen. Oed. 313*; sub luto temperies et numquam ~us aer *LUC. 10.207*; *STAT. Theb. 2.3*; tempestas. ~a nubila torquens inuoluit terras *SIL. 4.44.1*; inferioris aeris qualitas ~ior infunditur. ~; sed superioris uicinia claritatis. nitescit *APUL. Myn. 3*; (~neut. in adu. phr.) quidam adeo in latebras refiguntur, ut putent in ~o esse, quicquid in luce est *Sen. Ep. 3.6*; (~dissipidum) ~am *PLIN. Nat. 37.115*; Arabicae (hyacinthi). ~ae sunt et uariae, fulgoris interpellati nubilo macularum 37.126.

3 Troubled in expression, gloomy, frowning.

stare. ~o uultu, subductis cum supercilii senes *TURP. com. 167*; me patris Anchisae. admonet in somnis et ~a terret imago *VERG. A. 4.353*; fida nutrix. ~am frontem gerens et maesta uultu *Sen. Phaed. 432*; dantem uina tuum quotiens aspeximus Hylum, lumine nos, Afer, ~iore notas *MART. 9.25.2*; lupus. ~ decedit stabilis huc illuc ~a uersans lumina *STAT. Theb. 4.366*; (Ida) dedit superis illum (i.e. Ganymede) quem ~a semper Iuno uidet refugitque manum nectarque recusat *Silv. 3.4.14*.

4 (of abst. things) In a state of turmoil, confused, disordered: **a** (of times, conditions). **b** (of activities, sounds, feelings, etc.). **c** (of sleep) disturbed.

a quos. ~comptes. consili dimitto, ut ne res temere tractent ~as *ENN. scen. 144*; facio idem quod plurimum alii, quibus res timida aut ~ast: pergunt turbare usque ut ne quid possit conuiescere *PL. Mos. 1052*; tam subito et exiguo et ~o tempore *Cic. Sul. 43*; *NEP. Pel. 4.1*; ~is et inquietis temporibus *Tac. Dial. 37.6*; in Britannia P. Ostorium pro praetore ~ae res exercebat *Ann. 12.31*; (~neut. as sb. or in adu. phrs.) si ~issima sapienter ferebas, tranquilliora laete feras *Cic. Fam. 6.14.3*; nisi quod in ~o minus perspicuum fore putent quid agatur *Liv. 3.40.10*; Othonem, cui compositis rebus nulla spes, omne in ~o consilium *Tac. Hist. 1.21*; **b** *Cic. Tusc. 3.23*; perturbationes, quae sunt. ~i animorum concitatio motus 4.34; ~a seditio *Ov. Met. 9.427*; ~a sunt consilia eorum, qui sibi suadent *CURT. 7.4.11*; impetus. inordinatos ac ~os *Sen. Ep. 124.18*; ut, si quid fuisset ~orum cogitationum, componeret *QUINT. Inst. 9.4.12*; Piso. ~ciuitatem Atheniensem ~o incesso exterritam oratione saeuia increpat *Tac. Ann. 2.55*; ~is rumoribus prorupisse rursum Parthos. adiatum est 13.6; prosequitur inuicissimos. ~incondito, ~oque clamore postulauerat *PLIN. Ep. 9.134*; (~w. ref. to style) id. aequalis erit, non tumultuosius atque ~ius *QUINT. Inst. 3.8.60*; (cf.) ~a. classica *CALP. Ed. 4.131*; (~neut. as adu.) mens trepidat metu pleneque Bacchi pectore ~um laetatur *Hor. Carm. 2.19.6*; **c** quies ~a *APUL. Met. 10.2*.

5 (of persons) Disorderly in movement, behaviour, speech, etc., wild, frantic, impatient or sim. **b** disordered in mind or judgement; (also, of one not fully awake) having the faculties confused, dazed.

(Turnus) huc ~us atque huc lustrat equo muros *VERG. A. 9.57*; quatiens Mezentius hastam ~us ingreditur campo 10.763; gliscit uiolenta Turno, tum sic adfatur regem atque ita ~us infit. ~ 12.10; dictus eram subito cuidam uenisse puellae: ~a peruersas induit illa comas *Ov. Ars 3.246*; ~us ~. Armipotens *V. Fl. 3.252*; ~a Colchis (i.e. Medea) 7.596; exuerat uagina ~us ensei aptatbaque neci *STAT. Theb. 9.76*; ~us et claudiosus. alterator *QUINT. Inst. 6.4.15*; mihi ~. neque oculi. truces sunt neque os ~um *GEL. 1.26.8*; (Thrasylus) expectatione ~us de. uesperae mora querebatur *APUL. Met. 8.11*; (~w. gen.) pater, audita nati nece ~us irae *SIL. 12.417*; ~us ausi, Virrius incauto feruore eruperat amens 13.214; **b** non, si quid ~a Roma eleuet accedat examenque improbum in illa castiges trutina *PERS. 1.5*; ille. insano iamduum ~us aestu. consortia famae despicit *V. Fl. 3.676*; *C. Caesar* ~us animi. ablatam proconsuli legionem. legato tradidit *Tac. Hist. 4.48*; promissa Caeselli Bassi, qui. mente ~a, nocturnae quieti imaginem ad spem haud dubiae rei traxit *Ann. 16.1*; illum infelix sopor admodum sub morte refugit. ~us incertumque oculis uigilantibus hostem occupat amplexu *STAT. Theb. 5.212*.

6 (of persons) Unruly, mutinous, turbulent; (so of activities, etc.).

primani quietantique ~i adeo ut quidam saxa in Galbae imagines iecerint *Tac. Hist. 1.55*; eo suffragio ~issimus quisque delecti 3.49; ciuitate adhuc ~a et nouis sermonibus laeta 4.11; Antistium Veterem. ad dicendam maiestatis causam retraxit, ut ~um et Rhescuporis consiliis permixtum *Ann. 3.38*; 6.11; (~w. abl. of respect) inuidiam in populum Romanum effudit, ~us miscendis seditiohibus *Ann. 1.68*; ut quis fortunae inops, moribus ~us *Ann. 4.23*; ~issimas actiones (sc. of Gracchus) *QUINT. Inst. 1.10.28*; ~is Lepidi rotationibus *Tac. Ann. 3.27*.

turbatiō ~ōnis, f. [as if < *turbino deduced from next] + TIO] The state of being shaped like a spinning-top.

allis. ~orum (sc. soruorum) rotunditas mali, aliis ~o piri *PLIN. Nat. 15.85*.

turbinatūs ~a ~um, a. compar. ~ior. [TVRBO + ATVS] Shaped like a spinning-top or cone.

cor. ~o mucrone. emines *PLIN. Nat. 11.181*; ~ior piri figura 15.58; folliculis. ~is 21.177; 32.84; (~w. in + acc.) Indici (adamantis). ~i in mucrone e duabus contrariis partibus 37.56; (~of paving-stones) VIAS CIRCA AEDUM MINERVAE LAPIDE ~O. STERNI IVSSIT *CIL. 5.1892*; 11.1062.

turbineus ~a ~um, a. [TVRBO + EVS] Gyration like a spinning-top.

multa. ~torrens. corpora ~o iuuenalia flumine mersit *Ov. Met. 8.557*.

turbistum ~i, n. [unkn.] An unknown substance added to a dye-stuff as a mordant. nisi rapuit colorem (chrysocolla), adduntur et scylanum atque ~um; ita uocant medicamenta sorbere cogentia *PLIN. Nat. 33.88*.

turbō ~āre ~āui ~ātum, tr., intr. [TVRBA + TIO] FORMS: archaic ~assitur (= ~atum erit) *Cic. Leg. 3.11*.

1 (intr.) To take part in disturbances, behave in a disorderly manner, run amuck, etc. (in the comedians often w. ref. to

mischievous plotting by slaves). **b** (of inanim. things) to be in a state of commotion. **c** to act turbulently, riot, revolt, or sim. **d** to be in a state of mental agitation.

perli hercle: ille nunc intus ~at, hunc si amitto hic abierit *Pl. Aut. 656*; nec adest exitum illo, ~at equos lepidi lignes *Bac. 988*; pungent ~are usque ut ne quid possit conquiscesse *Mos. 1053*; *Ter. Hec. 634*; ut (ferae) ita ruant itaque ~ent, ut earum motus... quo pertineant non intellegamus *Cic. Fin. 1.34*; *M. Serullius*. omnibus in rebus ~arat nec quod non uenderet quicquam reliquerat *Caes. Fam. 8.8.2*; impastus ceu plena leo per ouilia ~ans *VERG. A. 9.339*; contra ~antes (i.e. noisy interrupters) audendum et impudentiae fortiter resistendum *Quint. Inst. 6.4.10*; repente ~are fortuna coepit *Tac. Ann. 4.1*; ~abat impurus hic in medio foro bacchabundus *Apul. Apol. 82*; (*impers. pass.*) undique totis usque adeo ~atur agros *VERG. Ed. 1.12*; ~at, interius *et cogn. acc.* in pectore meo foveo quas meus filius turbat ~et *Pl. Bac. 1076*; ita ridicula auditu... ea sunt quae ego intus ~auit *Caes. 880*; quantas res ~o, quantas moueo machinas *Mil. 813*; eccidiam, quae facta hic ~auimus, profecto ut liqueant omnia *Mos. 416*; *Cic. Q. fr. 3.1.24*; (*impers. pass.*) nescioquid... absente nobis ~atutem domi *Ter. Hec. 649*; ego ad te ne haec quidem scripsi quae palam in re publica ~antur *Cic. Q. fr. 3.9.3*; quid ~assit in agendo, fraus actoris esto *Leg. 3.11*; *b* cum mare ~aret *Var. R. 3.17.7*; sinit haec uolentis omnia uerti turbinibus, sinit incertis ~are procellis *Lucr. 5.504*; pugnare necesses dissimilis res inter se ~areque mixtas *6.370*; pelago ~ante *Luc. 3.593*; *c* Macrum in Africa haud dubie ~antem... procurator iussu Galbae Capitonem in Germania, cum similia cooptaret, legati legionum interfecerant *Tac. Hist. 1.7*; nullo legatorum... pro Galba nitente, quibusdam, ut in tumultu, notabilibus ~antibus *1.55*; (*impers.*) utrum quo factum esset? *Cic. Sen. 57*; *Liv. 5.17.5*; postquam ~atum in castris accipere *Tac. Ann. 1.20*; *d* Caspia regna responsis horrent diuina... et septemgemini ~ant trepida ostia Nilii *VERG. A. 6.800*.

2 (tr.) To agitate, stir up, disturb (the sea, ground, etc.). **b** to stir up (ingredients).

mare quod sua natura tranquillum sit uentorum ui agitari atque ~ari *Cic. Ch. 138*; mari magno ~antibus aequora uentis *Lucr. 2.1*; quae multae Zephyro ~entur harenae *VERG. G. 2.105*; ubi saeuia orta tempestas est ac ~ato mari rapitur uento naui *Liv. 24.8.12*; aequora ~atos uolunt ad sidera fluctus *GERM. fr. 3.20*; nec torrentes incurrunt, qui (Cydn) placide manantibus auium ~ent *Curt. 3.4.8*; quia (Libye) mobilibus facili ~atur harenis *Luc. 9.469*; ~ato limo *Plin. Nat. 9.143*; *Sil. 7.254*; (*cf.*) quantum idus Ianuarias, foedum imbribus diem, tonitrua et fulgura... ~auerant *Tac. Hist. 1.18*; *b* ~atum sputo puluerem... sustulit *Petr. 131.4*.

3 To disturb (water or other liquid) so as to thicken with sediment, make muddy or turbid. **b** to dim the brightness of, cloud.

is neque limo ~atum haurit aquam *Hor. S. 1.1.60*; fons erat inlimis... quem nulla uolueris nec fera ~arat *OV. Met. 3.410*; color... ~ati fluminis imbre *13.889*; dum sese aper uoluit ~auit uadum *Phaed. 4.4.2*; ~atos incursum sanguinis amnes *Luc. 7.700*; Attica neactum ~atis mella Falernum (i.e. in making mulsum) *Mart. 13.108.1*; duae Aniensis minus permanent limpidae, nam... saepe etiam sereno ~antur *Fron. Ag. 90*; *b* nulla serenum umbra ~abit *Sen. Ep. 102.28*; uita eorum (sc. gemmarum) languor aut alienis ~ari coloribus *Plin. Nat. 37.130*; (*the eyes, of disease, tears, etc.*) quomodo oculos maior... suffusio excaecat, sic modica ~at *Sen. Ep. 85.5*; *Plin. Nat. 27.40*; Cynthia... cuius ~auit nitidos extinctus passer oculos *Juv. 6.8*; (*the features, of grief or anger*) ~ato iam prodita uoluit ira ducis *Luc. 3.356*; (*pass. w. ref. acc.*) Bacchus... purpureum tristi ~atus pectore uultum *Stat. Theb. 7.148*.

4 To upset the arrangement or conformation of, throw into disorder or disarray. **b** (troops, etc., in battle). **c** to confuse, jumble up (footprints or tracks; also sounds). **d** to change the position of, displace; to tamper with (documents, etc.).

simulacra... ferunt oculos ~antia composituras *Lucr. 4.328*; foliis... ne carmina manda, ne ~ata uolent rapidis ludibria uentis *VERG. A. 6.75*; quodsi (auster) deprensae ~auit linteae puppis *GERM. Arat. 407*; ~atus torus aut mensa negligentius posita *Sen. Dial. 4.25.1*; uoluit gladio ~ate uerendos *Luc. 7.322*; (Harpia) diripiunt... dapes foedatque ~ant pocula *V. Fl. 4.454*; miles... casuum maris ignarus dum ~at nauis uel impetustie inuat *Tac. Ann. 2.23*; (*the hair*) me memini iratum dominae ~asse capillos *OV. Ars. 2.169*; crines matris ~auit... infans *Sen. Dial. 2.11.2*; decus omne ~at capitis, unctat genas *Phaed. 827*; *Stat. Theb. 5.304*; ne comae ~arentur, quas comae... uetuit *Quint. Inst. 11.3.148*; (*pass. w. ref. acc.*) tunc mihi, qualis eris longos ~ata capillos, obuia nudato, Delia, curre pede *Tib. 1.3.91*; *OV. Met. 4.474*; (*w. immaterial obj.*) fastos corripit... uitio pontificum per intercalatam licentiam... ~atos *Suet. Jul. 40.1*; *b* cum animum aduerteret ordines suorum in procurrendo ~ari *B. Afr. 15.1*; ut ad muros... aduerteret agmen oculis et subita ~aret clade *Latinos VERG. A. 12.556*; equitatu immisso mediam ~auerat hostium aciem *Liv. 2.31.2*; castra propinqua ~atos ac terga dantes acceperat *4.31.3*; castra ipsa ~atis stationibus caput *7.36.12*; *10.29.13*; Macedones... effusa haec ~auerant ordines *Curt. 4.15.4*; ~at eques pedes, currus properantibus obstant *Stat. Theb. 8.350*; *Tac. Hist. 3.18*; *Ann. 12.55*; hanc stragem... leuis armaturae ruina comitata est, tunc terrore... iatus dato, ~antibus inuicem copiis *Fron. Epit. 2.13.2.49*; (*post.*) iam sidera palent uicino ~ata die *Stat. Theb. 12.407*; *c* Daedalus... ponit opus (i.e. the labyrinth) ~atque notas *OV. Met. 8.160*; si non ~assent signa reperta ues *Fas. 4.466*; cornipedem... Magnus agens incerta fugae uestigia ~at *Luc. 8.45*; plena tumultu litora et incerto ~atas murmure uoces accipit *9.1008*; haec passim ~atis uocis amarae confundere sonis *Stat. Theb. 1.450*; *d* ut quae liberamento stant, inaequalitas ~et *Sen. Nat. 3.29.5*; (Curio) uariant hanc sum magnificientiam (i.e. of his revolving theatres) fessis ~atque cardinibus *Plin. Nat.*

36.120; (*in fig. phr.*) haec est pars temporis nostri... extra regnum fortunae subducta, quam non inopia, non metus... exagitet; haec nec ~ari nec eripi potest *Sen. Dial. 10.10.4*; ~linum raptum aut ~atam ceram aut sine agnitione signa frequenter inuenies *Quint. Inst. 12.8.13*.

5 To disrupt, disorganize, upset, throw into confusion (a system, state of affairs, proceedings, etc.). **b** to upset the functions of, disorder (an organ of the body; also the mind, etc.). **c** to squander (a fortune): (*cf. conturbatio*, sense 3).

~ant, miscent mores mali *Pl. Trin. 285*; *REM PVB* ~ATAM SEDITIONIBVS *Elog. 18* (*CIL. 1. p. 195*); ne reliquas spes ~etis atque omnis provincias eueritis *Cic. Ver. 3.219*; omni auspicio iure ~ato... coloniam deduxisti *Phil. 2.102*; auspicium ille... humanam qui uitam ~at *Lucr. 3.38*; hic rem Romanam magno ~ante tumultu sistet *VERG. A. 6.857*; omnia, quibus ~ari solita erat ciuitas, domi discordia, foris bellum exortum *4.52.8*; haud procul erat quini castra quoque urbanae seditionis contagione ~arentur *5.12.7*; *C. Marcus* Rutulus... concordiam ordinum ~auit *7.22.7*; si quaram (rerum) ~ata bello possessio sit *34.57.8*; uacillantes... milites ~at, ne exceciterent, solliciti nautarum ministeria ~auerant *Curt. 7.9.6*; motis uenis et incertis et naturalem ~antibus modum *Sen. Ep. 104.1*; quid nunc rostra tibi (i.e. Curio) prosunt ~ata forumque...? *Luc. 4.799*; foedera... intento ~auit Pandarus arcu *Ilias 346*; ~ari memoriam uel continuandi uerae facultate destitui nusquam turpius *Quint. Inst. 4.1.61*; inualido legum auxilio quae ui ambitu postremo pecunia ~abantur *Tac. Ann. 1.2*; ut quondam nimis studiis funis diui liui ~assent *1.8*; nec iure ciuili (exheredatione notati) testamenta parentum ~ant (i.e. contesti) *Ulp. dig. 37.4.8*; (*of events*), ne qua inter sanctos ignis... hostilis facies occurrat et omnia ~et *VERG. A. 3.407*; tranquillas res... ~auit repentina defectio *Vimbrorum Liv. 9.41.8*; profuturus eueras ~ant conuiuias mensas *OV. Met. 12.222*; ludos Augustalis... ~auit discordia ex certamine histionum *Tac. Ann. 1.54*; nece Yordanis ~atae Parthorum res inter ambiguas quae in regnum acciperetur *11.10*; *b* uentrem adeo ~at (blitum), ut cholera faciat *Plin. Nat. 20.252*; *22.71*; reuolens (uuae) stomachum et... alium ~ant *23.10*; (*cf.*) nec ira nimum aut caelum conuerti aut terram: suas ista causas habent... quibusdam uitii ut corpora nostra ~antur *Sen. Nat. 6.3.1*; tanta uis amantiae uerius quam amoris mentem ~auerat *Liv. 3.47.4*; (hedera) mentem ~at *Plin. Nat. 24.75*; *Tac. Ann. 13.3*; (*cf.*) cohibere motus animi ~atos quos Graeci *ndm* nominant *Cic. Off. 2.18*; *C. Cretonius*... fregit opes, nec parua tamen mensura relictae partis erat... totam hanc ~auit filius amens, dum... nouas attollit... uillas *Juv. 14.94*.

6 To disturb the repose of (a person, etc.); to rouse (an animal from its lair). **b** to rouse (a country, etc.) to revolt, stir up. **c** to disturb with repeated assaults, harry.

lumina sopitos ~ant elata quiritis *PROP. 4.8.59*; ut... uirum deceat, quae monstra supersint, protinus Immensis recubantem anfractibus anguem ~at (sc. Medea) *V. Fl. 7.524*; (*pass. w. ref. acc.*) trisibus... somnum ~ata figura... mater Tegeatis ephebi *Stat. Theb. 9.370*; (*cf.*) ~ato... somno *Sil. 1.66*; tamquam lussi silere ne quietem eius (sc. ducis) ~arent *Tac. Hist. 5.22*; uolubris pulvis siluestribus apros latratu ~abis agens *VERG. G. 3.412*; ~are cubilibus uros *Stat. Ach. 2.123*; *b* Sannium... ~ari nouis consiliis suspectum erat *Liv. 8.17.8*; ~atum Illyricum, Galliae nutantes *Tac. Hist. 1.2*; *3.46*; isdem ferme diebus... Germaniae legiones ~atae, quanto plures tanto uolentius *Ann. 1.31*; pars ~ant praesentia (the immediate neighbourhood), alii montem Haemum transgrediuntur ut remotos populos concirent *3.38*; quando... ualidis propinquitatibus subnixus ~are gentilis nationes promptum haberet *11.1*; (*cf.*) ut saepe principes Romani... Armeniam specie largitionis ~andis barbarorum animis praebuerint *12.48*; *c* aspice... cycnos, aetheria quos lapsa plaga fouis albes aperto ~abat caelo *VERG. A. 1.395*; Pollux... effusum... secutus (i.e. in a wrestling-match) haud reuocare gradum patitur, ~atque premite accipitem *V. Fl. 4.305*; Boiorum nuper populos ~auerat armis Flaminium *Sil. 4.704*; (*transf.*) numquam satis credendum est, sed agitantur omnibus modis et ~andus et euocandus (olens) *Quint. Inst. 12.8.97*; ad ea Drusus cum arbitrium senatus... obtenderet, clamore ~atur *Tac. Ann. 1.26*.

7 To rouse the passions of, stir (a person); also, to stir up (an emotion).

aegida... horrifera, ~atae Palladis arma *VERG. A. 8.435*; Mars... insano Veneris ~atus amore *OV. Ars. 2.563*; sed te, quaeuicquid, moderate iniuria ~et *3.683*; friuolis ~amur et inanibus... taurum color rubicundum excitat, ad umbram aspexit *Sen. Dial. 3.30.1*; Celaeus... carmina ~atos uoluit placentia manes *V. Fl. 3.408*; feminae in furorem ~atae adesse exitum caneant *Tac. Ann. 14.32*; ~haec duo genera (sc. perturbationum animi), uoluptas gestiens et libido, bonorum opinione ~antur, ut duo reliqua, metus et aegritudo, malorum *Cic. Tusc. 3.25*.

8 (esp. w. abst. subj.) To throw into confusion of mind or feeling, confound, alarm, discompose, etc. **b** (horses, etc.).

me una ~at res ratioque, Apocidi quam ostendam fidicam *Pl. Epid. 312*; *Inc. trag. 96*; quae euocato uehementer omnis ~at *B. Afr. 56.6*; aliud maius miseris multoque tremendum obicitur magis atque improvida pectora ~at *VERG. A. 2.200*; nostri Caelum uidere timentem ~atumque oculi *8.223*; agnoscent faciem inuisam atque immaniam membra... ~ati subito Aeneadae *9.735*; sacerdotes eorum facibus ardentibus anguibusque praelatis... imitem Romanum insuetu ~auerunt specie *Liv. 7.17.3*; Scipio ipse graui morbo implicitus... prouinciam omnem ac maxime longinqua eius ~auit *28.24.1*; eequid, ubi audieris, tota ~abere mente...? *OV. Tr. 3.34.47*; laxa... animum, quem intempestiua sollicitudine amicit... ~ant *Curt. 3.6.11*; pauidas iacit illa pharetras uirgine... ~ata metu *V. Fl. 5.427*; te uidet in somnis; tua... maior imago humana ~at pauidum cogitque fateri *Juv. 13.22*; (peregrinatione) Alexandrina ipse projectionis die destituit... ~atus religione simul ac periculo *Suet. Nero 19.1*; *Apul. Met. 4.21*; (*pass. w. ref. acc.*) regina...

subito mentem ~ata dolore *VERG. A. 12.599*; anxia prodigia ~atus pectora *Ceyx OV. Met. 11.411*; (*pf. pp. w. animi*) meditantem in puluere formas (sc. Archimedes) nec ~atum animi *Sil. 14.678*; (*pf. pp. of a part of the body*) uiator ~atum uiso reuoluit anque pedem *OV. Fast. 2.342*; *b* (Hippolytus) ~atis distractis equis *VERG. A. 7.767*; adrectis... auribus horrent quadrupes monstrique metu ~antur *OV. Met. 15.317*; *Tac. Ann. 15.7*; (*pass. in middle sense*) iumentia, quae sine causa ~antur et semet ipsa eripiunt, uictoria esse dicuntur *Paul. dig. 21.1.43*.

turbō ~inis, m. [*cf. TVRBA*] FORMS: nom. ~en (masc.) *Tib. 1.5.3*, (app. neut.) *CATUL. acc. Serv. A. 7.378*; inflection ~ōnem, etc., advocated by CAES. (Char. p. 145K).

1 An object that spins or revolves: **a** a spinning-top. **b** the whorl or fly-wheel of a spindle, serving to give it a smooth and even revolution. **c** an object used in magic rites, prob. = RHOMBVS. **d** a revolving socket (for the pivot of a door).

a scitine in re aduersa uorsari? ~ ad non aequae citut *Pl. Ps. 745*; reuertitur (Chrysippus) ad cylindrum et ad ~inem suum, quae moueri incipere nisi pulsa non possunt *Cic. Fat. 42*; torto uolans sub uerbere ~o, quem pueri magno in gyro uacua atria circum intenti ludu exerceant *VERG. A. 3.378*; *Tib. 1.5.3*; stantis erit caeli species, laterumque meatu ~inis in morem recta uertigine curret *MAN. 3.361*; figuram... similem uersae ac ~ini inuerso *Plin. Nat. 2.47*; *b* libratum tereti uersae ac ~ini fusum *CATUL. 64.314*; hanc lucem cecidi ~ine Parca neat *Epic. Drusi 164*; *c* Canidia, parce uolubris... sacris, citurnisque retro solue, solue ~inem *HOR. Epod. 17.7*; *d* trisulca fores... graues atque innixae in cardinum tardos ~ines *VAR. in Serv. A. 1.448*; quatum (columnarum) in officina ~ines ita librati penderunt, ut pueri circumagente tornarentur *Plin. Nat. 36.90*.

2 An eddy in the atmosphere, whirlwind, tornado, or sim. **b** (in fig. context, w. ref. to sudden violent disturbances of affairs; also of the mind or feelings). **c** (transf., applied to rushing crowds, showers of missiles; also to violent outbursts of sound or language).

ENN. Ann. 566; undique omnes uenti erumpunt, saeul existunt ~ines *Pl. trag. 425*; senatus decreuit ut Minerua nostra... quam ~o dicebat, restitueretur *Cic. Fam. 12.25.1*; *N. D. 3.51*; nigro iaculis ~ine nautis *CATUL. 68.63*; cur... uoluitur in flammis innoxios ~ine caelesti subito correptis et igni? *Lucr. 6.395*; per fauces montis ut Aetnae expirant ignes interdum ~ine tanto *6.640*; Aetna... prorupit ad aethera nubem ~ine fumantem piceo *VERG. A. 3.573*; *11.596*; uentus circumactus et eundem ambiens locum ac se ipsa uertigine concitans ~o est *Sen. Nat. 5.13.3*; quantus Bistonio torquetur ~ine, pulvis *Luc. 4.767*; *Plin. Nat. 2.133*; *Stat. Sil. 1.3.41*; *APUL. Mus. 12*; (*in appos. to uentus*) exoritur uentus ~o, spectacula ibi ruunt *Pl. Cur. 647*; *Trin. 835*; (*w. gen. of wind, etc.*) ne cursu (trabes) quassatae ullo neu ~ine uenti uincantur *VERG. A. 9.91*; *OV. Met. 6.310*; *naus... uariis ~inibus procellarum quassata APUL. Met. 2.14*; *b* adtonitus tanta miserarum ~ine rerum *OV. Met. 7.614*; horum... mala uentura... ~o quis rerum imminet *Sen. Ag. 197*; *Sil. 4.370*; tutis a ~ine pugnae... castris *5.350*; Scipione Norbanoque consulis tertius ille ~o ciuili insaniae toto furore detonuit *Fron. Epit. 2.9*; (*3.21.18*); respectu subiti periculi ~ine *APUL. Met. 9.2*; (*applied to a person*) tu, procella patriae, ~o ac tempestas pacis *Cic. Dom. 137*; si non... fax et ~o sequentis saeculi superuulsi Antonius *Fron. Epit. 2.14*; (*3.21*); nescio quo miserae ~ine mentis agor *OV. A. 2.9.28*; magno... doloris ~ine Gesandrum Mauors rapit *V. Fl. 6.280*; *c* telorum ~ine uasto aggreditur muros *Sil. 4.297*; ruit acer apertis ~o equitum portis *15.627*; ~liferito stridebat ~ine serpens *3.191*; qui tanta superbo facta sonas ore et spumanti ~ine perlas ignorat aures *11.579*; tollitur in caelum furiali ~ine clamor *16.319*.

3 An eddy in the water, whirlpool.

quicquid illo freti ~ine abrupit est *Sen. Ep. 79.1*; *V. Fl. 8.368*; hos ~o rapax, hos lubrica fallunt saxa *Stat. Theb. 4.814*; rapta subitis signa ~inibus hausit Euphrates *Fron. Epit. 4.46*; (*3.11.4*); (*in fig. phr.*) qui in maximis ~inibus ac fluctibus rei publicae nauem gubernasset *Cic. Pis. 20*; te in medio uersantem ~ine liti eripui *CATUL. 64.149*.

4 A spinning or whirling motion, gyration or sim.; (esp. of a missile before its discharge or during its flight). **b** (fig.) circling course, whirligig (of time, fortune, or sim.). **c** a spinning of the head, fit of dizziness.

baecidiore... quanto iam ~ine fertur (luna) inferior quam sol *Lucr. 5.632*; (flammam) conglobatam... iam mundus ~ine suo dissipasset *Sen. Nat. 7.1.7*; *Her. O. 1069*; haec incitatis membra ~inibus ferat... rota *Phaed. 1236*; uertit hunc (sc. Damam seruum) dominus, momento ~inis exit Marcus Dama (i.e. when spun round at the ceremony of manumission) *Pers. 5.78*; insomni lassatas ~ine (i.e. organic dance) tandem conticuisse domos *V. Fl. 2.262*; non te (i.e. an actioned slave) barbaricae uersabat ~o catasta *Stat. Sil. 2.1.72*; tanto per limina templi ~ine praecipitem reuoluit corporis actum *Sil. 11.82*; 'circium' appellat a ~ine, opinor, eius ac uertigine *GR. 2.22.20*; ~experto credite quantus in clipeum adsurgat, quo ~ine torqueat hastam *VERG. A. 11.284*; *12.320*; lancea... tenso ballistae ~ine rapta *Luc. 3.465*; hasta uolans immani ~ine *V. Fl. 3.78*; erigit assuetum dextrae certamen, et alte sustentans... uasto contorquet ~ine *Stat. Theb. 6.709*; *Ach. 2.132*; illum... Hannibal excussis praeruerit ~ine saxi *Sil. 2.135*; uenit in aduersam non uano ~ine frontem cuspis *6.249*.

b usque a proauis uetus ordinis heres non modo militiae ~ine factus eques *OV. Am. 3.156*; res deus nostras celeri citatas ~ine uersat *Sen. Thy. 622*; fides, quam ~ine nullo excutit fortuna tibi *Luc. 2.243*; excussus consul fatorum ~ine mentem *Sil. 5.54*; si quid in ultimo fortunae ~ine respiscis *APUL. Met. 8.31*; *c* repente mentis nubilo ~ine correpta... exanimis corruit *APUL. Met. 10.28*.

5 A top-shaped figure, cone; (app.) a conical mass; (perh.) the conical base of a (broken) earthenware cask.

bucina. tortilis, in latum quae ~ine crescit ab imo Ov. *Met.* 1.335; alterum (genus conchae). clauatum est ad ~inem usque aculeis in orbem sepiens *PLIN.Nat.* 9.130; —~ine conditus ruenti prunorum globus *Stat.Silv.* 4.9.27; —(folia) mirifica. conglutinant suco. ob id in ~inibus cadorum eam (sc. aloem) serunt ut aizoum maius *PLIN.Nat.* 27.14.

turbula ~ae, f. [TVRBA + -VLA] A small company of the people, group, knot.

APUL.*Met.* 10.35; 11.6; discursu religioso. ~ae complent totas plateas 11.7.

turbulentē, adv. compar. ~ius. [TVRBVLENTVS + -ē] With violent disorderliness in behaviour, speech, etc., turbulently. b with violent disturbance of mind.

(Norbanus) egit de Caepione ~ius *Cic.Parr.* 105; cum ageret illam rem ita raptim et ~e ut neque mens neque uox ~consisteret *Dom.* 139; contionatur. ~Gracchus et ~Tullius copiose *Fro.Aur.* 2.48(114N); cum seditose et ~e se gesserint *CALL.dig.* 48.19.28.3. b qui non ~e humana patiantur *Cic.Tusc.* 6.60.

turbulenter, adv. [as prec. + -TER²] = prec. (main sense).

nos nihil ~, nihil temere faciemus *Cic.Fam.* 2.16.7.

turbulentō ~āre, tr. [next + -ō³] To make violently disturbed, affect with unrest.

Chaldaeus quidam hospes miris totam ciuitatem responsis ~at *APUL.Met.* 12.12; me strepitu ~ant 9.11.

turbulentus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [TVRBA + -VLENTVS]

1 (of the sea, weather, etc.) Violently disturbed, stormy, turbulent. b (of water) troubled, turbid. c utterly confused, irregular, haphazard.

quom (Diana) me in locis Neptunius templisque ~is seruauit *PL.Mit.* 413; magna ac ~a tempestate *Cic.Ver.* 5.26; *B.Alex.* 45.2; (cf.) credebam. ~am praedam euenturam mihi, quia illa mihi tam ~a tempestate euenerat *PL.Rud.* 1.187. b cur. ~am fecisti mihi aquam bibenti? *PRAEF.* 1.1.15; (Nilius) cum ~is fuit, omnem. ~fecem reliquit *SEN.Nat.* 4.2.9; ~as limosae aquas *Fron.Agr.* 9.9. C illa atomorum. ~ concursio hunc mundi ornatum c illare non poterit *Cic.Fin.* 1.20; (cometae) non confusus. ~ eunt, ut aliquis credat lulis causis ~is et inconstantibus *Pell.Sen.Nat.* 7.8.31—(w. ref. to world-formation) declinantes imperite rebus nomina imponunt, a quibus cum acceptis consuetudo, ~a necesse est dicere *VAR.L.* 10.16.

2 (transf. or fig.): a (of times, circumstances, etc.) Marked by turmoil or violent unrest; (also of dreams). b (of the mind) restless with, disturbed by passion; (sim. of passions, etc.). c (of persons, their judgements, etc.) disordered in mind, muddle-headed.

a patrem prius conuenire se non uult. ~ quam id argentum ~dinumerauerit. ~ eu edepol res ~as! *PL.Epid.* 72; de rebus placatis ac minime ~is docendi causa non capiendi loquuntur *Cic.Orat.* 63; in illa graui L. Sullae ~aque uictoria *Sul.* 72; si illud meum ~issimum tempus tu tranquillissimo praestat *Pis.* 33; ille. ~ ex ~a re p. bellum excitauit *Fam.* 12.10.3; bellum domesticum triste ac ~um *Div.* 1.105; ~ior inde annus excepit *Liv.* 2.61.1; 3.22.2; ~o rei publicae statu *V.Max.* 3.8.3; ~dormitium. ~insomnia tam ~a sunt quam dies *SEN.Ep.* 56.6; somnio quodam ~o circumactis *Petr.* 100.5. b illa eorum (sc. Stoicorum) perexigua oratio est, quae medeantur animis nec eos ~os esse patiantur *Cic.Tusc.* 4.9; ~est. ~ quiddam ~um in hominibus singulis, quod uel exultat uoluptate uel molestia frangitur *Rep.* 3.11.1; ad modum temeritas et libido et ignauia semper animum ~ sollicitant ~aeque sunt *Fin.* 1.50; mortis ~i iactationesque animorum incitatae *Tusc.* 5.15. c quae res genuit. ~ errores. ~os et superstitiones paene alicui *Cic.N.D.* 2.70; Seneca. ~ingenii confusi et ~i, qui cupiebat grandia dicere *SEN.Sus.* 2.17.

3 (of persons) Unruly, riotous, turbulent. b (of proceedings, enactments, etc.).

seditiosum ciuem et ~um *Cic.de Orat.* 2.48; popularis homo ac ~us *Cic.* 94; *Caes.* 78; *Phil.* 1.22; ~issimi. ~i tribuni plebis *CAES.Civ.* 1.5.2; exercitum purgare missionibus ~orum hominum *Liv.* 7.39.1; *V.Max.* 6.2.3; *Tac.Hist.* 2.38; (cf.) P. Decius. ~ ut uita sic oratione etiam ~us *Cic.Brut.* 108; (of a crowd) multos esse non conuenit (i.e. at a party), quod turba plerumque est ~a *VAR.in Gel.* 13.11.3; utpote in coetu ~o uariae fuere sententiae *APUL.Met.* 6.31. b propter ~issimum tribunatum *Cic.Brut.* 103; ~a consilia contra hunc rei publicae statum. ~iniri *Agr.* 2.8; ~is senatus consultis 2.91; ne citior Gallia. ~ab iis qui hunc ordinem oppugnant populari ac ~a ratione teneatur *Prov.* 39; contiones ~ae Metelli, temerariae Appi *Att.* 4.3.4; 15.4.1; contra ~ae populi minas *QUINT.Inst.* 2.20.8; ~issimas leges *Suet.Jul.* 16.1.

turda ~ac, f. [fem. of TVRDVS] N.B.: said to be a non-existent form in *VAR.L.* 9.55. A female thrush.

VAR.Mem. 446; tenuis sollers ~arum nosse salius *Pers.* 6.24.

turdārium ~(i)i, n. [TVRDVS + -ARIVM] An enclosure in which thrushes are kept.

VAR.L. 6.2.

turdelix ~icis, f. [app. *turdela* (-ēl-) dim. of TVRDVS (Isid.Orig. 12.7.71) + -ix (after *cornix*,

etc.)] (Cited as a derivative of *turdus*; perh. = a magpie, cf. mod. Sicilian *turduliku*.) *VAR.L.* 6.2.

Turdētāni ~ōrum, m. pl. A tribe of Hispania Baetica.

Liv. 21.6.1; 34.17.2;—(in punning allusion to *turdus*) opus est Pistorensibus. ~opu' ~is, opust Ficedulensibus *PL.Capt.* 163.

turdus ~i, m., (f.). [cf. Gk. στρουθός, Russ. dрозд, Eng. thrush]

1 A thrush or similar bird.

ab transenna hic ~us humbricum petit *PL.Bac.* 792; (stercus) ex auariis ~orum ac merularum *VAR.R.* 1.38.2; rara tendit retia, ~is edacibus dolos *Hor.Ep.* 2.2.34; *SEN. Con.* 7.18.8; *CALP.Ed.* 3.48; Agrippina. ~um habuit. ~initantem sermones hominum *PLIN.Nat.* 10.120; ~orum (est) truciore *Suet.fr.* 161(p.252Re); (applied also to the female; cf. turda) ~i, qui cum sint nomine mares, re uera feminae quoque sunt *VAR.R.* 5.5.6;—(eaten as a delicacy) ante cenam. ~um asparagus subitus *MET.Prus* in *Maec.* 3.13.12; sedulus hospes paene macros arsit dum ~os uersat in igni *Hor.S.* 1.5.72; *Ep.* 1.15.41; *Petr.* 65.2; inter aues ~us. ~mattea prima *MART.* 13.92.1; (cf.) ~i siliginei uuis passis nubibusque farsi *Petr.* 69.6.

2 A fish of rocky shores, prob. a wrasse.

ENN.var. 42; iua (uocabula piscium translata) a coloribus, ut haec: asellus, umbra, ~us *VAR.L.* 5.77; pisces. ~qui. ~saxatiles dicti sunt, ut merulae ~ique *COL.* 8.16.8; *PLIN. Nat.* 32.151; *QUINT.Inst.* 8.2.7.

tūreus ~a ~um, a. [TVS + -EVS] Of or connected with incense.

solis est ~a uirga Sabaeis *VERG.G.* 2.117; cremantur ~a dona *A.* 6.225; ~a grana *Ov.Fast.* 4.410; ~am plantam *COL.* 3.8.4; ~a. ~altaria *Stat.Theb.* 4.412; ~a flamma *12.487.*

turgeo ~ēre tursi, intr. [dub.] FORMS: *turgue* *PLIN.Nat.* 21.156, pf. attested only in *ENN.Ann.* 321. To be or become distended, swell. b (esp., of plants or sim.) to swell with juice, sap, or new growth. c (fig. w. dat.) to swell with anger (against). d (transf., w. ref. to style) to be inflated or pretentious.

Cyclops uenter uelut olim tursaret alte carminibus humanis distentus *ENN.Ann.* 321; decumo mense demum ~ens uermiat, parturit *POMPON.* 56; quid nostro gemitu ~entia (swollen with tears) lumina torques? *PROP.* 1.21.3; ut leuis accepta spongia ~et aqua *MART.* 13.47.2; *APUL. Apol.* 59; pleno cum ~et sacculus ore, crescit amor nummi *Iuv.* 14.138;—[of parts of the body as a result of disease or injury] si leneas ~ent *CATO Agr.* 157.7; satyri ~entia. ~ora parentis ridendi (i.e. after he had been stung by hornets) *Ov.Fast.* 3.757; (prodest thymum) contra inflationes. ~et si uenter ~ueat *PLIN.Nat.* 21.156. b iam lento ~ent in palmit gemmae *VERG.Ed.* 7.48; herba nitens. ~et. ~e spe delectat agrestes *Ov.Met.* 15.203; nondum ~entibus altam in segete culmis *Luc.* 6.109; germinum caules praedulci liquore ~entes *PLIN.Nat.* 12.73; quoniam tum maxime suis herbae ~eant 25.94. c nunc in fermento totast (sc. your wife), ita ~et mihi *PL.Cas.* 325; *Mos.* 699. d grauis oratio saepe inperitis uidetur ea quae ~et *Rhet.Her.* 4.15; professus grandia ~et *Hor.Ars.* 27; ~ent ea elate prolata teneris prope uerbis *Fro.Ver.* 2.p.142(126N).

turgescō ~ere, intr. [prec. + -scō] To begin to swell. b (esp. of plants, etc., as a sign of growth or maturity).

ne. in eorum corpore ~at (polenta) *VAR.R.* 3.9.13; (cratichi parietes) recipientes uorem ~unt *VITR.* 2.8.20; hic satur iniquo mauult ~ere somno *PERS.* 5.56;—[of parts of the body, from disease] succus. (sanat) ignes sacros et guttura incipientia ~ere *PLIN.Nat.* 22.42;—(fig.) cor. ~ meum penitus ~it tristibus iris *Cic.Tusc.* 3.18(transl. Homer);—(transf., w. ref. to inflated or bombastic style) pullatis ut mihi nugis pagina ~at *PERS.* 5.20; dicendi genus quod. ~immodico tumore ~it *QUINT.Inst.* 12.10.73. b prima Ceres docuit ~ere semen in agris *Ov.Am.* 3.10.11; ~it in arbore ramus *Tr.* 3.12.15; ut Martio (mense) pariant ~entibus uirgultis *PLIN.Nat.* 8.200; in his (sc. uitis) alia maturescunt, alia ~unt, alia florent 16.15; 20.198; hordeo ~ente 26.66; hoc (sc. umore) aetas illa (i.e. adolescence) ~it *QUINT.Inst.* 11.3.28.

turgidulus ~a ~um, a. [next + -VLVS] (Dim. of next, in quot. used for emotional effect.)

meae puellae flendo ~i rubent ocelli *CATUL.* 3.18.

turgidus ~a ~um, a. [TVRGE + -IDVS] Swollen, distended. b (of a body of water) increased in height, swollen. c (fig.) inflamed with passion or frenzy. d (transf., w. ref. to style) inflated, high-flown, grandiose.

ualgus. genibus magnis, talis ~is *Nov.* 60.60; loca ~a semine multo *LUCR.* 4.1034; frons (sc. of a kid) ~a cornibus *Hor.Carm.* 3.13.4; ~a uela *Ov.Am.* 2.11.42; dic habilem, quaecumque breuis, quae ~a (i.e. corpulent), plenam *Ars.* 2.661; (sucus) ficorum ~o cortice. ~emittit *PLIN.Nat.* 17.253; ille sima nare, ~is labris *MART.* 6.39.8; ~um. ~penem 9.27.12; ~i uentris (i.e. of a pregnant woman) *APUL. Met.* 6.9;—(of a person, with food and drink) ~us hic epulis atque alio uentre lauatur *PERS.* 3.98; *Iuv.* 1.143;—[of parts of the body, through disease or sim.] (matrimonium) cubare in nauis lippam atque oculis ~is *PL.Mit.* 1108; num. ~membrum tumidum ac ~um non uitiose se habet? *Cic.Tusc.* 3.19; genus aquae, quam qui bibunt, efficiuntur ~is gutturibus *VITR.* 8.3.20; si ostenderem tibi pedem ~um, liuidam manum *SEN.Ep.* 68.8. b fluuii. ~hiberna niue ~i *Hor.Carm.* 4.12.4. c uesania ~ae domus suas contendunt *APUL.Met.* 5.11; cum Barbarus uultu ~o. ~incedit iratus 9.21. d ~us Alpinus (i.e. a poet) inguldat dum Memnona (i.e. describes Memnon's death). ~haec ego ludo *Hor.S.* 1.10.36; oratio non. ~maculosa nec ~a *Petr.* 2.6.

tūribulum ~i, n. [TVS + -BVLVM] A vessel in which incense is burnt, censer. b a southern constellation, = *Ara*.

num. de L. Papinio. ~um emisti? qui. ~dixit te, cum inspicendum poposcisses, euulso emblemate remisisse *Cic. Ver.* 4.46; ~is ante ianuas positus. ~atque accenso ture *Liv.* 29.14.13; *V.Max.* 3.3.EXT.1; ~a argentea ministri ferunt totumque iter. ~odoribus complent *CURT.* 8.9.23. b ~um sub scorpionis aculeo *VITR.* 9.5.1; *GERM.Ara.* 394.

tūricremus ~a ~um, a. [TVS + CREMO + -VS] Burning incense.

~as. ~aras *LUCR.* 2.353; *VERG.A.* 4.453; *Ov.Ars.* 3.393; uota. ~os non irrita fudit in ignes *Luc.* 9.989.

tūrifer ~era ~erum, a. [TVS + -FER] a Yielding or producing incense. b laden with or carrying incense.

a ~eris Panchaia pinguis harenis *VERG.G.* 2.139; arbores ~erae *VITR.* 8.3.13; ~er Inde *Ov.Fast.* 3.720; ~erae regionis *PLIN.Nat.* 6.104; ~eras gentes 12.62; ~eros. ~Sabaeus *V.Fl.* 6.138. b ~eras. ~aras *STAT.Ach.* 1.520.

tūrilegus ~a ~um, a. [TVS + LEGO² + -VS] Gathering incense.

~os Arabas *Ov.Fast.* 4.569.

tūrinum ~i, n. Also **thūrinum**, **thrinum**. [TVS + -inus (cf. *faginus*)] An eye-salve made from frankincense.

CIL 13.10021(50); 13.10021(218). β *CIL* 13.10021(137). γ *CIL* 13.10021(200).

turiō ~ōnis, m. [perh. cogn. w. TVRGEQ] A young shoot or sprig.

lauri ~ones *COL.* 12.50.5.

turma ~ae, f. [cf. AS. *þrymn* 'a multitude', 'host'; perh. ultimately cogn. w. TVRBA] A small troop or squadron of cavalry (esp. one attached to a legion, or raised in the field by tribal levies; orig. consisting of thirty men). b (as a unit in various special corps). c (as one of the units into which Augustus organized the equestrian order). d (applied to a troop of riders in a mock fight; also to a troop of mounted gladiators). e (app. applied to an infantry unit). f (perh., in general) a set of people, company.

unanimquam ~am, manipulum, cohortem, temptabam *CATO Orat.* 37; paucis ~is praesidio ad impedimenta dimissis, reliquos equites ad latera disponit *CAES.* 6.6.8; 7.45.2; *B.Afr.* 14.2; Etrusci. ~duces equitumque exercitus omnis compositi numero in ~as *VERG.A.* 11.599; Q. Aulius Cerretanus magno tumultu cum omnibus ~is equitum euectus summouit hostem *Liv.* 9.22.4; praefectum cum ~a Lucana exploratum mittit 22.42.4; duce. ~ae Samnitium 27.43.5; tu, feminae Theronodoni cognite ~ae (i.e. *Amazons*) *Ov.Pom.* 4.10.51; *CURT.* 4.15.12; *LUC.* 6.9; *FLOP.Ep.* 1.13(1.18.7);—(as the bodyguard of a general, praetor, etc.) 'chaere', 'quam', 'Tite'. ~lictiores, ~a omnis chorosque: 'chaere, Tite'. *LUCIL.* 93; Marius. cum ~a sua, quam ex fortissimis uerbis magis familiarissimis parauerat, uagari passim *SAL.Jug.* 98.1; Tatiae praetoria ~ae *PROP.* 4.4.31; *PLIN.Nat.* 34.64;—(w. ref. to its numbers) ~a terima. quod terdeni equites ex tribus tribubus Titensium, Raminum, Luorum habent *VAR.L.* 3.91; *FEST.* p.355M; (cf.) (proceres) flagrant comitari et iungere casus, ter denos numero, ~arum robora. legit *STAT.Theb.* 10.222;—(transf., of equestrian statues) hanc ~am statuarum equestrium *VELL.* 1.11.3. b (in an ala of auxilia) DIDA. ~NATIONI VOLVQ EGRES ALAE VOCONTRIUM ~A AMATVRI INSCR.Dessau 9142; IN ALA (equitum) CVR(ator) ~AE *CIL.* 8.2094;—(in the Praetorian Guard) in ratibus praetorianum cohortum manipuli ~aeque adstiterant *TAC.Ann.* 12.56; *Suet.C.* 21.3;—(in the equites singulares Augusti) SEVSIPICIV EX NVMERO EQVIT SINGVLARVM AVG CLAVD VIRINI ~A MACEDONIS *CIL.* 6.3259. c equitum nomen subsistebat in ~is equorum publicorum *PLIN.Nat.* 33.30; gaudent ~aeque tribusque purpureique Patres *STAT.Silv.* 4.1.25; equester ordo. ~ instituit. uti ~ae idibus Iulius imaginem uis (sc. Germanici) sequeretur *TAC.Ann.* 2.83; *Suet.Aug.* 37; q RVFILIO. ~ PAP MONORATO IN EQVESTRES ~AS ADLECTO *CIL.* 8.627; SEVIRO ~AE SECVNDAE 14.2937. d tres equitum numero ~ae teruque uagantur ductores; pueri bis seni quemque secuti agmine partito fulgent *VERG.A.* 5.560; Troiani lusi ~a duplex maiorum minorumque puerorum *Suet.Jul.* 39.2;—*CIL.* 4.2437. e centuriata comitia item curiata comitia dicebantur, quia populus Romanus per centenas ~as diuisus erat *PAL.Fest.* p.54M. f qui. ~duosque mortalesque ~as (v.l. turbas) imperio regit unus aequo *Hor.Carm.* 3.4.47; qua tingit laurus Gallica ~a (app. a band of Galli or emasculated priests) tuas (i.e. of Isis) *Ov.Am.* 2.13.18.

turmālis ~is ~e, a. [prec. + -ALIS] Of or belonging to a squadron of cavalry; also, belonging to a unit of equites equo publico (i.e. the equestrian order). b (masc. as sb.) a member of a cavalry squadron; a member of the same cavalry squadron.

(neut. as internal acc.) (Bellona) mixta iuris ~e fremit *STAT.Theb.* 4.10;—non sanguine cretus ~i trabeaque recens. ~Latii penetrare senatus aduena pulsi *Silv.* 5.2.18. b cum. ~es secundum consuetudinem aduentarent, recepti aciem (Q. Sertorius) *Fron.Str.* 12.2;—T. Manlius. super castra hostium cum suis ~ibus euasit *Liv.* 8.7.1; 25.18.1; (transf., w. ref. to equestrian statues) Scipio. Cornithis statuum pollicentibus eo loco, ubi aliorum essent imperatorum, ~is dixit displicere *Cic.de Orat.* 2.262.

turmātim, adv. [TVRMA + -atim(-IM)] In troops or squadrons (of cavalry).

acie. ~equestri ~ decreta *B.Afr.* 41.21; ~et quam maxime confertis equis. ~Mauros inuadunt *SAL.Jug.* 101.4; ducentos

ferme equites. diuisos. ~ in tres partes Liv. 29.33.6; 45.40.4; (transf.) minuta. corpora. aeterno certamine proelia pugnare edere ~ certantia nec dare pausam Lucr. 2.119.

Turnus ~i, m.

1 A king of the Rutuli, rival to Aeneas for the hand of Lavinia and defeated and killed by him.

VERG. A. 7.56; 10.479; Liv. 1.2.1; Ov. Met. 14.451; belua. arboribus Rutulis et ~i pasitur agro Juv. 12.105.

2 A satirist of the late first century A.D.

MART. 7.97.8; 11.10.1.

turnpulus ~a ~um, a. [TVRPIS + CVLVS]

1 Somewhat ugly.

~o puella naso CATUL. 41.3.

2 Somewhat indecent.

pueris ~a res in collo quaedam suspenditur (i.e. the fascinum) VAR. L. 7.97; grauitas honestis in rebus seuerisque, locus in ~is. ponitur Cic. de Orat. 2.248.

turnpificatus ~a ~um, a. [pple. of *turnpifico (TVRPIS + FICVS + -O)] Defiled by moral turpitude.

foeditas ~i animi Cic. Off. 3.105.

Turpillius ~a ~um, a. A Roman gentile name; esp. Sex. Turpillius, writer of comediae palliatae in the late second century B.C.

Volc. post. 1.11; Fest. p. 162M.

turnpilucricupidus ~a ~um, a. [nonce-wd.; TVRPIS + LVCRVM + CVPIDVS] Greedy for dishonest gain.

~um te uocant ciues tui Pl. Trin. 100.

Turpio ~onis, m. A Roman cognomen; esp. L. Ambivius Turpio, a famous actor of the time of Terence.

Cic. Sen. 48; Tac. Dial. 20.3.

turnpis ~is ~e, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [app. cogn. w. Skt. trāpatē 'is ashamed' and perh. also TREPO, TREPIDVS]

1 Offensive to the senses, physically disgusting, foul, loathsome. b (of clouds, darkness, or sim.).

capilli passu' nudu' pes, ipsa horrida, lacrumae, uestitui' ~is Ter. Ph. 107; ~i dilapsa cadauera tabo VERG. G. 3.557; antequam ~is macies decentis occupet malas HOR. Carm. 3.27.53; ne toral, ne sordida mappa corrugetur naris Ep. 1.5.22; trunca et ~ia exta Liv. 27.26.14; amnis. ~i crassas gurgite uoluit ausus Ov. Am. 3.6.8; fastigia ~i pallescent mure Met. 1.373; foeditatis puluere ~i crinibus Tr. 1.3.93; fimo. ~i PHAED. 4.18(19).5; ~is. sanies SAN. Oed. 1.41; risus indecens, ita ~ior spumante rictu Suet. Cl. 30; (of animals, etc.) ~is. ranas sanguine HOR. Epod. 5.19; ~es. porci PLIN. Nat. 18.364; ~es. muscas MART. 14.67.11; (w. abl.) faciem ostentabat et udo ~ia membra fimo VERG. A. 3.358; capilli. Troiae puluere ~es SEN. Tro. 86; (cf. stabuli. ~is Aug. labor 248. b lux. natalis. ~is et inductis nubibus atra fuit Ov. Id. 2.216; sordidae ~esque (nubes) non sentiunt (sc. faciem solis), sicut apud nos imago maculosa non reddunt SAN. Nat. 1.12.2; tenebrae. ~es HER. F. 861; ubi fumus. serpit in caelum nebulae ~es Tr. 1054.

2 Repulsive to the sight, ugly, unsightly. b (transf., w. ref. to sound).

(of persons, their features, etc.) PL. Mos. 288; qui lubet spectare ~is, pulchram spectandam dare? POEN. 338; ridetur. images, quae. in aliquid uitium corporis deuntur cum similitudine ~ioris Cic. de Orat. 2.266; Cois tibi paene uidetur et ut nudam, ne crure malo, ne sit pede ~i HOR. S. 1.2.104; dente si nigro ferres uel uno ~ior ungui Carm. 2.8.4; Stygiae nautae ~is aquae Tr. 1.10.36; ~ia cum faceret Palladas ora tumor PROP. 2.30.18; non factast lacrimas ~ior illa suis Ov. Ars. 1.534; 3.753; PHAED. 3.8.2; 4.5.6; omnis aut uerulas habes amicas aut ~is MART. 8.79.2; ~issimum puerum, corpore putri et moribundo APUL. Apol. 44; (of animals or in miscellaneous contexts) simia quam similis ~issuma bestia nobis ENN. Sat. 69; nemo. eadem utilitatem non formosus quod est emere mauult pluris, quam si (fundus) est fructuosus ~is VAR. R. 1.4.2; non ~is est cicatrix quam uirtus parit PUB. SEN. N. 12; forma bouis, cui ~e caput, cui plurima ceruix VERG. G. 3.52; ~is. phocas 4.395; (urrucae) depastam arborem ~i facie relinquunt PLIN. Nat. 17.229; ~es. uiscentes MART. 1.104.8; (cf. sense 4) uidet hunc omnis domus. introrsum ~em, speciosum pelle decora HOR. Ep. 1.16.45. b si etiam 'abfugit' ~e uisum est et 'abfer' noluerunt Cic. Orat. 158.

3 (of conduct, treatment, etc.) Shameful to do, experience, etc., disgraceful, dishonourable, degrading, or sim. b (~e est, etc., as complement of an inf., acc. and inf., or sim.). c (of reports, accusations, etc.), asserting disgraceful conduct. d ~e iudicium, ~is actio, (leg.) a case involving charges of scandalous conduct (leading to infamia if the accused was convicted).

pulchrum ornatum ~es mores peius caeno coniununt PL. Poen. 306; nisi (proferatur) ~is adulescentia, nisi omnis flagitii uita inquinata Cic. S. Rosc. 68; ~e coniununt Mur. 13; fugam ab urbe ~issimam ATT. 7.21.1; sin. ~ propter auditum pecuniae nullum quaestum ~em putas PARAD. 43; qui ~issimam seruitutem dedicationis nomine appellat CAES. Gal. 7.77.3; Pausanias magnam belli gloriam ~i morte maculauit NEP. Paus. 5.4; ~em senectam degere HOR. Carm. 1.31.19; ~em. repulsam HOR. Ep. 1.1.43; ~ia perpersus. .

est uincta Melampus PROP. 2.3.51; ~is Romano Belgicus ore color 2.18.26; haec migratio nobis misera ac ~is, Gallis gloriosa est Liv. 5.53.4; turpe Q. Pompei foedus ~iusque Mancini senatus. rescidit VELL. 2.90.3; ~is. egestas [SEN.] Oct. 833; ~is amores Tac. Ann. 14.20; maiore adhibe ac ~iore infamia flagrauit (Tiberius) Suet. Tib. 44.1; ~ia lucra hereditibus quoque extorqueri ULP. dig. 3.6.5; (of persons, w. dat.) falsum ac nomini ~em tuo remouere parentem SEN. Her. F. 1030; (w. sup.) honestum factu sit an ~e dubitant id, quod in deliberationem cadit Cic. Off. 1.9; (poet.) ~is auidus praedam fert uia raemous VERG. G. 2.60; (rhet., of a type of pleading) ~e genus (sc. causae) intellegitur, cum aut honesta res obpugnatur aut defenditur ~is Rhet. Her. 1.5; (adul. acc.) iacet hostis. ~e gemens STAT. Theb. 3.335; (neut. as sb.) qui ~i seceris honestum HOR. S. 1.6.63; SEN. Ep. 87.25; qui proposita honestorum ac ~ium uia peiorem sequi malent QUINT. Inst. 12.1.3. b eam nunc extrudi ~est Ter. Ph. 913; in rebus minoribus socium fallere ~issimum est Cic. S. Rosc. 116; ATT. 6.1.18; filium. puerili aetate in publico in conspectu patris assistere ~e ducunt CAES. Gal. 6.18.3; ~e esse contra ciues plus animi habuisse quam contra hostes Liv. 3.61.3; dicere saepe aliquid conanti (~e fateri) uerba mihi desunt Ov. Tr. 3.14.45; SEN. Suas. 2.5; Juv. 7.5; (as compl. of clis.) nec, quod laudamus formam, tu ~e putaris! Ov. Fast. 6.807; ~e esse ait rhetori, si quid in mala causa. inpropugnatum relinquat GEL. 1.6.4; (cf.) ~e senex miles. ~e senilis amor Ov. Am. 1.9.4. c ~em de quolibet rumore proferre Rhet. Her. 2.12; ille se recepit magno et ~i Q. Flacci conuicio Cic. Att. 4.3.4; quid. crimina. ignauis capitis mihi ~ia fingis. ? PROP. 3.11.3; quod ubi ~i fama diuulgatum Tac. Ann. 12.49; ~ibus indignis in eum uerbis non temperatum, quin parum uir. diceretur GEL. 1.5.1. d mandati constitutum est iudicium non minus ~e quam furti Cic. S. Rosc. 117; ceteri ~i iudicio damnati in perpetuum omni honore ac dignitate priuantur Clu. 1.19; Flac. 34; in omnibus ~ibus actionibus, ueluti iniuriarum, ui bonorum raptorum, serui corrupti PAUL. dig. 17.2.56.

4 (of persons) Guilty of disgraceful behaviour or practices.

quicum uiuere nemo uitumque nisi ~is impurusque uoluerit Cic. Ver. 3.65; CAEL. 13; egregios consules habemus sed ~issimos consularis Fam. 12.4.1; ~es sunt, qui eferunt se laetitia tum cum fruuntur Veneris uoluptatibus Tusc. 4.68; ~is adultera Ov. Ep. 13.133; ~is est nauigii rector, qui potestacula fluctus eripuit SEN. Dial. 6.6.3; multo me ~ior es tu. qui ut foris cenares, poetam laudasti PETR. 10.2; ~is ~is esse domesticus praeceptor QUINT. Inst. 1.2.4; Juv. 2.83; uispellionem aut alias ~em. hominem MARCEL. dig. 4.6.3.77.5; (cf. w. collect. noun) non. uitumque ~ior in ludo talario consensus fuit, maculosi senatores, nudi equites Cic. Att. 1.16.3; (w. abl.) miliesse Crassi coniuge barbara ~is maritus uixit. ? HOR. Carm. 3.4.6; (ianitor) lente nec admissio ~is amante Ov. Am. 1.6.72; (w. adu. force) (Caesar) tempora Niliao ~is dependit amoru Luc. 10.80.

5 (spec., of language, practices, etc.) Indecent, filthy, obscene.

non mihi per fallacias adducere ante oculos. ~ pudet dicere hac praesente uerbum ~e (i.e. a prostitute) Ter. Hau. 1042; dediti uentri et ~issimae parti corporis SAL. Jug. 85.41; fuit in loco ~i, probroso; leno illam prostituit SEN. Com. 1.2.20; scribita occultabat; ~iora esse quam ut ostenderentur dicitabat APUL. Apol. 82; (w. sup.) (Stoic) sc. ~. dissertunt, nihil esse obscenum, nihil ~e dictu Cic. Fam. 9.2.21; (neut. as sb.) scribere. imitantes ~ia mimos Ov. Tr. 2.515; de (pueri) ~ia ludant Juv. 7.239; (adul. acc.) illa (sc. moecha), quam uidetis ~e incedere CATUL. 42.8.

turnpiter, adu. compar. ~ius, superl. ~issimē. [prec. + TER²]

1 In an ugly or unsightly manner.

~i ~iter atrum desinat in piscem mulier formosa superne HOR. Ars 3; quamuis. ~iter obliquo claudicat ille pede Ov. Am. 2.17.20.

2 In a manner that brings dishonour on one, shamefully, discreditably, etc.

tibi. sum iratus. ~; nam hercle factumst abs te ~iter Ter. Hec. 624; neque passus est uirtutem Romanam ab Gallo ~iter spoliari QUAD. Hist. 10b; numquid causae est quin ab iudicio abeas ~issime uictus? Cic. Q. Rosc. 41; quam multos dies in ea uilla ~issime es perbachatus Phil. 1.104; illud ~iter ignorat ATT. 12.21.1; propter ~issimam actam uitam. contemni CAN. orat. 5; ~issimē fugere B. Afr. 75.5; adulescens. ~formosus. ~orum nonnulli diligi ~ius, quam par erat, ab Hamilcar. opebantur NEP. Ham. 3.2; qui se bene mori quam ~iter uiuere maluit Liv. 22.50.7; medicus ~iter aeger eram Ov. Rem. 314; peccas ~ius ipse Fast. 3.488; ~iter deridentur ~iter PHAED. 1.25.2; (Germania) magis ~iter amissa est quam gloriose adquisita Flor. Epit. 2.30(4.12.21); uitio deformiter. ~iter Suet. Nero 49.3; quod ~iter uel scelere quaesitum est ULP. dig. 4.2.16.2.

turnpitiō ~inis, f. [TVRPIS + TVDO]

1 Unsightly appearance, ugliness.

quo seruutem di danunt lenoniam puero, atque eidem si addunt ~inem PL. Ps. 768; si egregiam uulcritudinem aut unicam ~inem eis (i.e. imaginibus) adtribuimus Rhet. Her. 3.37; Cic. Fin. 5.47; aegritudinem animi. leui ~ine corporis (i.e. eczema) compensat APUL. Apol. 50.

2 A Shameful quality (of a person's character, actions, etc.), turpitude; (spec.) indecency. b shameful reputation, disgrace.

a cum manifesto res flagitiosa litura tabularum atque insignis ~o tenebatur Cic. Ver. 2.187; sanctissima sacella. ~ summa. ~ine foedata HAR. 32; libidinum ~o Phil. 11.9; Off. 1.4; ut ~inem fugae uirtute delerent CAES. Gal. 2.27.2; honesta ~o est pro causa bona PUB. SEN. H. 5; quas (sc. diuitias) honeste habere licebat, abuti per ~inem propter abant SAL. Cal. 13.2; in quo deformitas corporis cum ~ine certabat ingenii VELL. 2.69.4; prosperae ~inis conscientia SEN. Suas. 7.1; populo. ~ongiarum. ~ non promissum. ~flagitanti ~inem et impudentiam edicto exprobratuit Suet. Aug. 42.2; GAUS. Inst. 1.15; si in ipsa ~ine filiam de adulterio deprehendat ULP. dig. 48.5.24(23); (pl.) ~es. ~rudine ad maiorum instituta. ~ non ad tua flagitia neque ad tuas ~ines debuisti

Cic. Ver. 3.161; (spec.) praestet idem. ruborem suum uerborum ~ine et rerum obscenitate uitanda de Orat. 2.244; Off. 1.104; ex uerbis, quae longissime ab obscenitate abstant, occasionem ~inis rapere QUINT. Inst. 8.3.47. b rumorem proferemus, qui illis (i.e. aduersariis) aliquid ~inis adferat Rhet. Her. 2.12; cuius cupiditatem nulla umquam ~o retardauit Cic. Clu. 199; detrimens accipiendis maiore addi ~ine Man. 67; ut mihi illa. gloriam dederunt, tibi sempiternam ~inem inflixerunt Pis. 63; o uix ullo otio compensandam hanc rei publicae ~inem! ATT. 7.18.2; ~o generis opprobrio multis fuit QUINT. Inst. 3.7.19; quippe qui lugurthinis Cimbricis. ~bellis. ~erulia bella miscuerunt et, ne quit ~ini desit, gladiatoria Flor. Epit. 1.34(2.19.3); APUL. Pl. 2.11; (applied to a person) tu. ~omnis ordinis ~o es [Cic.] Sal. 21.

turnpō ~āre ~āni ~ātum, tr. [TVRPIS + -O³]

1 To make foul or unclean, pollute. b to make unsightly, disfigure.

uidi. Iouis aram sanguine ~ari ENN. scen. 99; LUCR. 1.85; illi tristi ~abat malam fuligine barba Lydia Tr. 1; si scissa ueste Latinus. canitum immundo perbusam puluere ~ans VERG. A. 12.611; (Iudaei) uis abstinent memoria cladis, quod ipsos scabies quoniam ~auerat Tac. Hist. 5.4. b illi foeda cicatrix. ~frontem ~auerat HOR. S. 1.5.61; te. ~rugae ~ant Carm. 4.13.12; ~at. ~decora iuuenta ora nouus pallor SIL. Tr. 631; (pass. w. ref. acc.) Hercules ~atus gymnade uultus amnis (i.e. a river-god) STAT. Theb. 4.106.

2 To bring dishonour on, disgrace.

ni ~assis uanitudine aetatem tuam PAC. frag. 123; cum quosdam ornare uoluit (Caesar), non illos honestauit, sed ornamenta ipsa ~auit Cic. lib. inuict. fr. 38; Lacon, crudi torrentis alumnus (nec ~auit auos) STAT. Theb. 8.433; ut addictos ~arem ego proditor Argos 10.437.

Turrāniānus ~a ~um, a. Belonging to a place bearing the cognomen Turranius; (in quot., applied to a variety of pear).

CLOAT. gram. 10; COL. 5.10.18; PLIN. Nat. 15.34.

turricula ~ae, f. [TVRRIS + CVLA] A small tower, turret. b a turret-shaped dice-box (with steps inside to deflect the dice).

supra extollebatur ~a ut tabulatorum VITR. 10.13.6; 10.13.5; OSSA. ~. MEA SERVAT ~A FACTA SEPVLCHRI VICE CIL. 8.23852. b MART. 14.16.

turrifer ~era ~erum, a. [TVRRIS + FER] = next (in quot., of Cybele's diadem).

~era. ~corona (sc. of Cybele) Ov. Fast. 4.219.

turriger ~era ~erum, a. [next + GER] Bearing a tower or towers. b (of Cybele, w. ref. to her turreted diadem).

(of elephants) ~eros elephatorum. ~umeros PLIN. Nat. 11.4; fetae. ~erae molen PLIN. 9.500; (of ships) ~eram Brut. carinam LUC. 3.514; 4.226; SIL. 14.500; (of fortified towns) ~erae Antemnae VERG. A. 7.631; ~erae. urbes 10.253; (cf.) ~ero portamentum uertice muros. ~. Romanam SIL. 4.408. b ~eram. ~eam Ov. Fast. 4.224; ~erae. Opi Tr. 2.24; ~matris penetralla. ~erae STAT. Ach. 2.61; (cf.) uertice ~ero. ~Cybele tundet. ~cymbala rora Prop. 17.35; ~era frontem Cybele redimita corona Ov. Fast. 6.321.

turris ~is, f. [loan-word from Gk. τῦρρις (τύρρις), cf. Osc. tiurri] FORMS: acc. sg. ~im or ~em; abl. sg. ~i or ~e.

1 A tower (either part of a building, etc., or a separate structure). b a tower for keeping pigeons (whitened as a landmark for them).

apud uetustam ~em AEN. frag. 408; contionari ex ~i alta solebat (Dionysius) Cic. Tusc. 5.59; Pharus est in insula ~is magna altitudine CAES. Clu. 3.112.1; ~im in praecipiti stantem summisque sub astra educat tectis. ~conuelliunt altis sedibus VERG. A. 2.460; Mors aeque pulsat pede pauperum tabernas regumque ~is HOR. Carm. 1.4.14; Andronicus. ~conlocuit Athenis ~em marmoream octagonam (i.e. the Tower of the Winds) VITR. 1.6.4; alii cum paucis in propinquos castris ~im perfrugisse Liv. 25.36.13; quae Danaen nosset, si semper clusa fuisset inque sua ~i perlatuisset anas? Ov. Ars 3.426; ~e de summa cadat Priami nepos SEN. Tro. 368; ~es quae pyramides uocantur PLIN. Nat. 5.61; ~em excitauit, ex qua. ~notitibus ad regendos nauium cursus ignes enicantur Suet. Cal. 46; incendium e ~e Maecentiana prospectans Nero 38.2; (forming part of the fortifications of a town) ea ballista si peruertat ~im et propugnacula, recta porta inuadant extemplo in oppidum PL. Bac. 710; quadratas. ~is cum ceruinis urbis LUCR. 4.353; alii e ~ibus portae inuicisque saxis sudibus pilis absterrent hostem Liv. 27.28.12; CURT. 4.2.9; Tac. Hist. 2.19; proximus urbi Hannibal et stantes Collina ~e mariti Juv. 6.291; (cf.) subliciae ~es struatae tabularum nexibus ad instar circumforaneae domus (i.e. cages in the form of towers) APUL. Met. 4.13; (in place-names) colonia. ~una, quae uocatur Ad ~em Libonis PLIN. Nat. 3.85; (w. ref. to the turreted diadem of Cybele) numine diuae (i.e. Cybele) deficit. ~corda pauent, audit fremitus. ~leonum cornuque et motas uidet inter nubila ~es V. Fl. 3.238. b aspiciet, ut ueniant ad candida tecta columbae, accipiant nullas sordida ~is aues Ov. Tr. 1.9.8; MART. 3.58.18; quae. ~gerit similes candida ~is aues 12.31.6.

2 (mil.) A wooden tower from which missiles were discharged, etc.: a (used in assaulting a town, etc.). b (used in defending walls, etc.). c (on ships).

a ubi uineis actis, aggere exstructo, ~im procul constitui uiderunt CAES. Gal. 2.30.3; promota ~i derectisque operibus 7.27.1; ~is uineasque ad oppugnationem urbis agere Cui. 1.36.4; ~es ambulatorias VITR. 10.13.3; binae quinquemes. ~es contabulatas machinamentaque alia quatiendis muris portabant Liv. 24.34.7; CURT. 4.4.11; Tac. Ann. 12.16. b ut Archelai ~im uinum, quam ille interposuit, ligneam incoenderet QUAD. Hist. 81; in extremo ponte ~im tabulato-

rum quattuor constituit praesidiumque cohortum duodecim pontis tuendi causa ponit CAES. *Gal.* 6.29.3; totum murum ex omni parte ~ibus contabulauerat atque has coriis intertexit 7.22.3; VERG. *A.* 12.674; SIL. 14.300. **c** ~i praetoriae naui silentio facto 'exurgite' inquit LIV. 37.24.6; armatae classes imponunt sibi ~um propugnacula, ut in mari quoque pugnetur uelut e muris PLIN. *Nat.* 33.3; naui. ~conexas trabibus ac ~ibus auctas TAC. *Ann.* 15.9; FLOR. *Eph.* 2.21(4.11.5).

3 The 'castle' borne on an elephant's back, howdah.

(lucae boues) longe relucebant propter inauratos. clupeos, quibus eorum tum ornatae erant ~es VAR. *L.* 7.40; addebant speciem (sc. elephantis). ~tergo impositae ~es ~ibusque superstantes praeter rectorem quaterni armati LIV. 37.40.4; PLIN. *Nat.* 8.27; prostrauerat ictu innumero cum ~e feram SIL. 10.100; GEL. 5.5.3.

4 A square formation in which troops were drawn up for battle.

sive forte opus sit cuneo aut globo aut forpice aut ~ibus aut serra, uti adoriare CATO *Mil.* 11(J); GEL. 10.9.1.

turrus ~a ~um, *a.* [prec. + -ITVS²] Furnished or fortified with towers. **b** (of persons) surmounted with towers, i.e. wearing a turreted crown. **c** (of an elephant) bearing a 'castle' or howdah. **d** constructed or formed like a tower.

~is incingere moenibus urbes OV. *Am.* 3.8.47; PONT. 3.4.105; ~a. castella LUC. 6.39; ingenti ~ae mole Cleonae STAT. *Theb.* 4.47; (cf., of a personified city) alicui Carthago. ~a celsa figura SIL. 13.13; (of siege-works) collem ~a cingere fronte castelle urbem circumvallare frequenti 1.327; (of ships) uri ~is puppibus instant VERG. *A.* 8.693; ~as naues FRON. *Sir.* 3.9.8. **b** (of the goddess Cybele) qualis Berecynthia mater inebuitur curru Phrygiae ~a per uires VERG. *Q.* 6.785; Claudia, ~ae rara ministra deae PROP. 4.11.52; ~a. Mater OV. *Met.* 10.696; SEN. *Ag.* 688; (cf. w. ref. in the corona muralis) Milo. ~ tempora murali cicuto ~a corona SIL. 13.366. **c** inde boues lucas ~o corpore LUC. 5.1302; elephantis. ~is xxx ante alectrum instructi B. *Afr.* 30.2; PLIN. *Nat.* 8.22; (cf., of the howdah itself) ~as moles ac propugnacula dorso belua. gestans SIL. 9.239. **d** (of a lofty coiffure) ~a. premens frontem matrona corona LUC. 2.358; (of a natural formation) gemino dimittunt brachia muro ~i scopuli VERG. *A.* 3.536.

turtur ~uris, *m.* [onomat. redupl., cf. *urupa*, *murmur*] A turtle-dove.

in Italian trans mare aduolant. ~ures ac coturnices VAR. *R.* 3.5.7; 3.8.1; nec gemere acria cessabit ~ur ab ulmo VERG. *Ecl.* 1.58; niger a uiridi ~ur amator aue (i.e. parrot) [OV. *Jep.* *Sapph.* 38; COL. 8.9.1; PLIN. *Nat.* 10.73; (as a present from a lover) PL. *Bac.* 68; (as a delicacy) tu tibi istas habes ~ures, piscis, auis, sine me aliatu fungi fortunas meas MOS. 40; aureus immodiis ~ur te elumbus implet MART. 3.60.7; 13.53.1; JUV. 6.39; (used in medicine) columbarum, palumbum, ~urum. ~ sanguis oculis cruore suffusus. ~prodest PLIN. *Nat.* 29.120; 30.68.

turturella ~ae, *f.* **turturilla**. [prec. + -ELLA, -ILLA] (Dim. of prec.; transf., applied to an unadventurous person.)

POL. *orat.* 39; ~isti, quos putida quies aliis laborantibus mollior habet, ~ae sunt, tuti contumeliae causa SEN. *Ep.* 96.5.

turunda ~ae, *f.* [dub.] A pellet of meal or sim. for fattening birds; also, a kind of sacrificial cake. **b** a pellet of any substance (in quot., powdered cabbage) used in treating sores.

gallinas et anseres sic facito. ~ poline uel farina hordeacea conspersa ~as faciat, eas in aquam intingant, in os indat CATO *Ag.* 80; 90; VAR. *R.* 3.9.20; ~alii adferunt libum ac ~am in Non. p. 532M. ~b siquis ulcus. ~habebit, hanc brassicam. ~opposito: sanum facies. et si fistula erit, ~am intro tradito CATO *Ag.* 17.14.

tūs tūris, *n.* Sts. written **thūs**. [ad. Gk. *thūs*]

1 Frankincense or olibanum, the aromatic gum of trees of the genus *Boswellia* (esp. as used in religious ceremonial). **b** (used in funeral rites). **c** (used in medicine). **d** *tus masculum*, frankincense exuded in globular drops (see PLIN. *Nat.* 12.61); *tus candidum*, the purest sort of frankincense, harvested in autumn (see PLIN. *Nat.* 12.60).

Veneri. qui. ullum turis granum sacrificauerit PL. *Poen.* 451; ex Arabia tibi attuli tus, Ponto amonum TRUC. 540; ture uino Iano Iuoni praefato CATO *Ag.* 134.1; diuos ture precemur LUCIL. 206; omnis Segestae matronas. ~ture, odoribus incensis usque ad agri finis (Dianam) prosectas esse CIC. *Ver.* 4.77; e thuris glaciis euellere odorem LUCR. 3.327; matres. templum ture uaporant VERG. *A.* 11.481; accera turis plena HOR. *Carm.* 3.8.2; supplicationes. ~senatus decreuit; publice uinum ac tus praebitum LIV. 10.23.2; 29.14.13; fumos e ture cortos OV. *Tr.* 5.5.29; altariibus. ~quae non ture modo, sed omnibus odoribus cumulauerat CURT. 5.1.20; nec. ~Arabum alii turis arborem uident PLIN. *Nat.* 12.54; 20.48; PLIN. *Ep.* *Tra.* 10.96(97).5; GEL. 4.1.20; (pl. in sim. sense) sanctis tura dedisse focis TIB. 1.8.70; magne Geni, cape tura libens uotisque faueti [TIB. 3.11.9; cum dem pia tura Dianae OV. *Ep.* 20(21).7; tura nec Euphrates nec miserat India costum FAST. 1.341; PLIN. *Nat.* 12.59; nemora. ubi tura balsamaeque sudantur TAC. *Ger.* 45.7; (cf., applied to individual grains of incense) anus. digitis tria tura tribus sub limine ponit OV. *Fast.* 2.573 (—(applied to the tree producing the gum) (phoenicem) casiae turisque surculis construere nidum PLIN. *Nat.* 10.4; per nemora illa odorata, per turis et balsami siluas Romana signa circumtulit FLOR. *Eph.* 1.40(3.5.29). **b** pretiosa. ~cumulato ture sepulchra LUC. 8.729; accipe cum flutu

maesti breue carmen amici atque haec apsentis tura fuisse PUTA MART. 6.85.12; 11.54.2; PVNVS PVN(licum) ET. ~TVRIS LIB TRKS. FERRI VNIVERSI CENSERVNT CIL 5.337. **c** bubus medicamentum. si morbum metues, sanis dato salis micas tres, folia laurea III. alii spicas III, turis grana tria. CATO *Ag.* 70.1; bulbi. ~conitru cum ture recte imponunt CELS. 3.27.1.D; 4.11.6; COL. 6.4.2; (collyrium) recipit. turis p. x III LARG. 30; 203. **d** uerbenas. ~adole pinguis ~mascula tura VERG. *Ecl.* 8.65; CELS. 5.18.24; APUL. *Apol.* 30; ~hoc medicamentum. ~recipit. ~aluminis fissi p. x XL, turis candidi p. x x LARG. 31.

2 *tus terrae*, A dwarf aromatic plant, = CHAMAEPITYS (sense a).

PLIN. *Nat.* 24.29.

-tūs ¹ -tūtis, *f. suff.* Forms abstracts or collectives (*inuentus*, *senectus*).

-tus ² -ta -tum, *adjl. suff.* Forms adjs. from sbs. w. stems in -s- (*honestus*, *selestus*; *augustus*, *instus*, *onustus*), also, *cruentus*.

-tus ³ -tūs, *m. suff.* Forms vbl. sbs. to denote the action of the verb (*habitus*, *sumptus*); appears as -sus from vbs. which form sup. in -sum (*casus*, *cursus*).

Tuscānicus ~a ~um, *a.* (of architecture, sculpture, etc.) In the Etruscan style; (fem. as sb., perh.) some kind of vessel in this style, used in religious rites.

(cauum aedium) ~um dictum a Tuscis, posteaquam illorum cauum aedium simulare coeperunt VAR. *L.* 5.161; ornantur. ~signis fitilibus. ~fastigia ~o more VITR. 3.3.5; ~is dispositionibus 4.6.6; signa. ~a PLIN. *Nat.* 34.34; (columnae) ~ae 36.178; ~ae statuae QUINT. *Inst.* 12.10.1; ~LAMPADIS INCENSIS ~AS CONTIGERUNT (fratres Atriales) QVAS PER CALATORES DOMIBVS SVIS MISERVN (T) CIL 6.2065.48.

Tuscē, *adv.* [TVSCVS + -E] In the Etruscan language.

VAR. in GEL. 2.25.8; subulo ~ tibicen dicitur FEST. p. 309M; quasi nescio quid ~ aut Gallice dixisset GEL. 11.7.4.

Tuscia ~ae, *f.* The land of the Etruscans, Etruria.

LARG. 146; FLOR. *Eph.* 1.1(1.5.5); PROC(uratori) STAT(ionis) PRIVAT(arum) PER ~AM ET PICENVM CIL 3.1464.

Tusculānensis ~is ~e, *a.* Native of or belonging to a Tusculan estate.

tuos ~is dies CIC. *Fam.* 9.6.4.

Tusculānus ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tusculum; ~ae *disputationes*, a philosophical dialogue by Cicero, set at his Tusculan estate. **b** (neut. as sb.) an estate at Tusculum; (esp. that owned by Cicero). **c** characteristic of Tusculum.

~a ciuitate CATO *hist.* 25; fundum ~um VAR. *R.* 3.3.8; arcem ~am LIV. 3.23.1; genera. ~a (sc. of violes) PLIN. *Nat.* 21.27; ~os. ~cessus MART. 10.30.6; ~a uilla SERT. *Phil.* 11(p.109R); (of persons) uxorem. ~am CIC. *Phil.* 3.16; populum ~us LIV. 8.37.9; ueritas ~i hominis (i.e. Cato the Censor) GEL. 13.24(23).2; (masc. pl. as sb.) CIC. *Off.* 1.35; ~prima disputatio ~a *Att.* 15.2.4; *Fam.* 4. ~a uarium, quod (Lucullus) fecit in ~o VAR. *R.* 3.4.3; Catonis. ~um BIA. *pod.* 4.2; ~um aut Tiburtium paraturus salubritatis causa SEN. *Ben.* 4.12.3; ~nos ~o. ~delectatur CIC. *Att.* 11.6.2; 13.17.2; *Fam.* 11.20; *Tusc.* 1.7; SEN. *Suas.* 6.17; *C.* ante meridiem aprium, ~um; tui merides feruere, Puteolana AUR. *Fro.* 1.42(131N); (of literary style, w. ref. to Cato) modo dulce illud in corruptum sit et pudicum, ~um et Ionicum, id est Catonis et Herodoti FRO. *Aur.* 1.42(213N).

Tusculidēs ~ae, *m.* A scion of Tusculum (used metri gratia for *Tusculanus*).

~arum (tu solidarium *cod.*) LUCIL. 1259.

tusculum ¹ ~i, *n.* [TVS + -CVLVM¹] A little frankincense.

~um emi et. ~coronas flores: haec imponentur in foco nostro LARI PL. *Asul.* 385.

Tusculum ² ~i, *n.* A town in Latium, birth-place of Cato the Censor.

CIC. *Rep.* 1.1; LEG. 4.5; HOR. *Epod.* 1.29; LIV. 2.15.7; V. MAX. 3.4.6; SERT. *Gram.* 16(p.112R).

Tusculum ~a ~um, *a.* Of or belonging to Tusculum.

~a tellus TIB. 1.7.57; ~os. ~colles MART. 4.64.13; ~a. ~umbra STAT. *Silv.* 4.4.16; ~a. ~moenia SIL. 7.692; (masc. pl. as sb.) quidquid. ~Tusci tibi ~ue mittunt MART. 7.31.11.

Tuscus ~a ~um, *a.*

1 Of Etruria or its inhabitants, Etruscan. **b** of Etruscan race; (masc. or fem. as sb.) an Etruscan (masc. pl. sts. meton. = the territory of the Etruscans).

tragedias ~as (i.e. written in Etruscan) VAR. *L.* 5.55; tota regione qua ~us ager Romano adiacet LIV. 2.49.9; semine ~o (app. = zea) OV. *Med.* 65; ~o. ~duello FAST. 6.201; ~um ficile PRORS. 2.60; ~is. ~apris MART. 12.14.9; (uerbis) ~is QUINT. *Inst.* 1.5.56; ~o. ~catino JUV. 11.108; (in allusion to the prostitutes of the uicus ~us) ubi ex ~o modo tute tibi indigne dotem quaeras corpore PL. *Cist.* 562; (w. ref. to the lore of potents, adopted by the Romans from Etruria) si te ratio quaedam mira ~ae disciplinae. non fefellit CIC. *Fam.* 6.6.2; tempestatem ~is auertere sacris COL. 10.341; prodigiosa fides et ~is digna libellis JUV. 13.62. **b** ~o duce nobili VAR. *L.* 5.46; uera monent ~is exa probata

uiris [TIB. 3.4.6; tibicine ~o OV. *Ar.* 1.111; ~os. ~uates LUC. 1.584; ~us eques (i.e. Maecenas) MART. 8.55(56).9; ~praesidia Curionem quae in Umbria et ~is erant contrahere POMP. *Att.* 8.120.1; bis ~i Rutulos egere ad moenia uersos VERG. *A.* 11.629; Tuscus ego (i.e. Vertumnus) et ~is orior PROP. 4.2.3; ~orum. ~imperium LIV. 5.33.7; ~os, quibus summa est fulgurum persequendum scientia SEN. *Nat.* 2.32.2; PLIN. *Nat.* 3.50; cuncta harulorum praesagia, ~orum piacula APUL. *Soc.* 7; (fem.) quae de ~a Graecula facta est JUV. 6.186; (pl., applied by Pliny to his Tuscan estate) habes causas. cur ego ~os meos Iusculanus. Ilibuntinus. ~praeponom PLIN. *Ep.* 5.6.45; reuergeram in ~os 9.15.1.

2 (special combinations) **a** *uicus ~us*, A street in Rome leading from the Forum Romanum to the Velabrum, orig. inhabited by Etruscan settlers; later a shopping centre and haunt of prostitutes. **b** ~us *amnis* (~um *flumen*, etc.), the river Tiber, which forms the eastern boundary of Etruria. **c** *mare ~um* (~um *aequor*, etc.) = *mare inferum*, the Tyrrhenian Sea, lying between the west coast of Italy, Sardinia, and Sicily.

a VAR. *L.* 5.46; PROP. 4.2.50; LIV. 2.14.9; TAC. *Ann.* 4.65; in ~o uico, ibi sunt homines qui ipsi sese uendunt PL. *Cur.* 482; ~i turba impia uici HOR. *S.* 3.228; de ~o Serica uico MART. 11.27.11; DE VICO ~O VESTIARIVS CIL 6.9976. **b** hinc ~o claudium anni, hinc Rutulus premit VERG. *A.* 8.473; HOR. *S.* 2.2.33; OV. *Ar.* 3.386; SIL. 13.6; ~o. ~aluo HOR. *Carm.* 3.7.28; ~ae. ~numina lymphae [TIB. 3.5.29; Tiberinus. in ~i demersus fluminis undis nomina fecit aquae OV. *Med.* 14.615. **c** *insula*. ~quae est in mari ~o. contra montes. Liguscos VAR. *R.* 3.9.17; LIV. 26.19.11; (Italia) inter Hadriaticum et ~um ~is. inter Superum mare et Inferum excurrit MELA 2.58; PLIN. *Nat.* 3.75; V. *It.* 7.234; ~is aequoribus HOR. *Carm.* 4.54; ~o. ~profundo OV. *Met.* 14.223; Gallia. ~altero (latere) ~um pelagus actingens altero oceanum MELA 2.74.1; (cf.) in ~o sinu (i.e. the sinus Ligusticus?) PLIN. *Nat.* 2.203.

tussēdō ~inis, *f.* [TVSSIS + -EDO] A persistent cough.

cantherii. ~nares languidas adsiduo pulsu ~inis huius APUL. *Met.* 9.13.

tussicula ~ae, *f.* [TVSSIS + -CVLA] A slight cough.

CELS. 3.22.9; si in fauces (destillat), has exasperat, ~am mouet 4.5.1; PLIN. *Ep.* 5.19.6; AUR. *Fro.* 1.202(72N).

tussilāgō ~inis, *f.* [TVSSIS + -lago (-AGO)] A plant reputed to relieve coughs, prob. coltsfoot, *Tussilago farfara*.

PLIN. *Nat.* 26.30.

tussiō ~ire, *intr.* [next + -IO²] To suffer from a cough, have a fit of coughing.

ne sic ~iat ut quoquam linguam in ~iendo proserat PL. *As.* 794; HOR. *S.* 2.5.107; auster cum flat, homines aegrotant; cum corus, ~iunt VITR. 1.6.1; cupiditas ~iendi est, et paene nihil in tussi excreatur CELS. 2.7.35; LARG. 94; ~ire et expuere crebro et ab imo pulmone pituitam trocheis adducere QUINT. *Inst.* 11.3.50; FRO. *Aur.* 2.70(148N); (w. *internac.* acc.) quod acerbum Nauia ~it inque tuos mittit sputa subinde sinus MART. 2.26.1; (masc. of pres. pple. as sb.) aqua malsa et ~ientibus utilis traditur PLIN. *Nat.* 22.112; 24.145; 34.177.

tussis ~is, *f.* [perh. from TVNDO, cf. for formation *meto*; *messis*] FORMS: acc. sg. ~im; abl. sg. ~i. A cough.

quidam perditus Tiresia ~i grandaeuus gemebat LUCIL. 1108; malam. ~pectore expuli ~im CATUL. 44.7; spuita. ~per fauces rauca uix edita ~i LUCIL. 6.1189; HOR. *S.* 1.9.32; VITR. 1.6.3; haec (sc. grauedo). ~im siccam mouet CELS. 4.5.2; SEN. *Ep.* 102.9; catapodum. ad ~im aridam LARG. 88; FRO. *Aur.* 1.308(190N); (pl.) gemitus creatus ~is risus abstine TER. *Ham.* 373; (taba) contra deploratas ~es. ~sumitur PLIN. *Nat.* 22.140; (in animals) quatit aegros ~is anheia sues VERG. *G.* 3.497; (pl.) GRAT. 477.

tūtāmen ~inis, *n.* [TVTOR² + -MEN] A means of protection.

loricam. ~donat habere, uiro decus et ~en in armis VERG. *A.* 5.262; IPSE MESI QVOD CONSTITVIT ~INA MEMBRIS (i.e. a tomb) CIL 9.4796.15; (—(applied to persons) pater qui ~en fore sperat familiae domiciue columnen INC. *pall.* 52; Emathiae ~en (i.e. Pelus) CATUL. 64.324.

tūtāmentum ~i, *n.* [as prec. + -MENTVM] = prec.

nix. ~adeo. ~uineas Romanorum operuerat ut ea sola ignibus. ~coniectis ab hoste etiam ~um fuerit LIV. 21.61.10; 'tu dignus', inquam, 'es extrema sustinere. qui. ~sortum sortemur Lari et liberis praetulist.' at ille. ~circumspiciens ~a sermonis: 'parce', inquit, 'in feminam diuinam.' APUL. *Met.* 1.8.

Tūtānus ~i, *m.* A Roman deity giving protection in time of trouble.

noctu Hannibal cum fugauit exercitum, ~us. ~Romae nuncupor VAR. *Mien.* 213.

tūtarchus ~i, *m.* [corruption of Gk. *τοῦταρχος*, through assoc. w. TVTVS, etc.] The overseer of the rowers on either side of a ship.

proreta nauigaui Lynceus (i.e. on the Argos). ~i autem fuerunt Zetes et Calais HVG. *Fab.* 14.32.

tūtātōr ~ōris, *m.* [TVTOR² + -TOR] A protector, guardian.

Phrygiae gentis ~or Apollo *Ilias* 911; hic, quem dico, prius custos (i.e. daemon), in rebus incertis prospector. ~periculosus ~or APUL. *Soc.* 16; (—(applied to a deity) I O M DEFENSORI ET ~ORI CIL 3.8024; IOVI ~ORI MARIS 9.1549.

tūte^I: see TV.

tūtē², *adv.* [TVTVS+-E; cf. *tuto¹*] Safely, securely.

uti ~ sceptrum poteretur patris *Acc. trag.* 590; eum ~
uiuere, qui honeste uiuat *Rhet. Her.* 3.9; quid quamque ~
cauteque egerit 3.13; 4.55.

tūtēla ~ae, f. [*tut*-(TVEOR) + -ELA]

1 (in general) Guardianship, protection, custody, tutelage (of persons or things).

ego sum insipiscitur qui rebus curam pellicis potius
quam... meo tergo ~am geram PL.Trin.1058; eucipis huic
~am ianuae gerit Truc.255; qui (i.e. a playwright) in ~am
meam studium suum... commisit Ter.Hec.52; haec forensis
laus... latet in ~a ac praesidio bellicae virtutis Cic.Mur.22;
in eius magistraturam ~a reges atque exterae nationes semper
fuerunt Nest.64; qui... nullam in eo (sc. summo bono) neque
animi neque corporis partem vacuam ~a reliquerunt Fin.
4.36; molle (animantium saecula)... ~ae tradita nostrae
LUCR.5.361; ut Brutus et Cassius destituta ~a provincia-
rum... in exilium proficiscerentur Nep.Alt.8.5; nec timor
aut ulla est clausae ~a puellae PRP.3.14.23; incolmes
Syracusan familiae vestrae sub clientela nemini Marcellorum
~aque habendas LIV.25.29.6; fratre relicto Pergami ad ~am
regni 42.55.7; thesaurorum Callicrati ~a permissa CURT.
5.1.27; 7.11.29; portum quietissimum omnium, quos...
natura posuit in ~am classium Sen.Dial.6.17.4; medias
perpurre procellas ~a secure mea LUC.5.584; PLIN.PAN.
94.3; SURET.Ves.3.3; (w. contra) praeter... ~am contra
figura (laet) suidae plurima praestant remedia PLIN.
Nat.29.30; (pred. ad) quibusdam (sc. insects) pinarum
~ae crusta superent 17.97; arboribus honori atque ~ae
poma et bacae esse FRO.Admic.2.p.180(195N) ~a (exercised by
a deity) Veneris causa apud iudeos eius haec in ~ast fabula
PL.Truc.967; diuum locuta ~a poetas Tib.2.5.113; di
quorum ~ae ea secula essent LIV.1.6.4; ~am pomarii,
diligens Priape, facito Priap.72.1; IOVIS ~AE C HOSTILIVS..
V L S CIL 4.524.3.

2 (concr., usu. applied to persons) A source of safety, a defence, protection. **b** (applied to the tutelary deity of a place, etc.; also to the tutelary deity of a ship or the figurehead representing it).

unica sollicitis conuictam. . .salusque . . .ille senatus
 uideret. (*sic Cicero*) *QORV*.*SEV*.*pota*.13.12; te (*sic Augustus*)
 profugus Scythes miratur, o . . .praens Italiae *HOR*.*CAM*.
4.14.43; me. . . nec medius credis nec curatior egere a praee-
 prorae . . .a, Melanthus *OV*.*Met*.3.637; uirum Romanum;
 . . .a certissima, Furius Camillus *V*.*MAX*.3.5.23; *Lau*.*P*.
244; fatum, genitor, . . .a meorum *V*.*FL*.5.246; *Iuv*.
1.1.13; (*sg. used of several people*) templi . . .a tuere (*sic*
Baenais and *Philemon*), donec uita data est *OV*.*Met*.8.711;
 . . .a. ualli perugili alterno paret custodia signo *Luc*.6.4;
 (*transf.*) (uerecundia) parens est omnis honesti consilii,
 . . .a sollemnium officiorum *V*.*MAX*.4.5.intro.; (*applied to*
things) nunc de saeptis, quae tutandi causa fundi . . .ant,
 dicam, earum . . .arum genera *III VAR*.*R*.1.14.1; quid dicam
 tussis. . .at inaccurate siquist . . .a podagrat? *GRAT*.478.
ruber, hortorum decus et . . .a, Priapus *OV*.*Fast*.1.415;
 . . .a Lemni (*sic* *Vulcan*) *Priap*.36.7; noscere . . .a adiectaque
 numina signis *Man*.2.434; ita . . .am huius loci habeam
 propitiam, ut. . . *PETR*.57.27; genus . . .aque mensae Amphi-
 tryoniades *SIL*.*Sil*.4.6.32; . . .AE et GENIO LOC *CIL*
3.4445; (*in appos.*) to deus, dea) *DEO* . . .AE *CIL*.2.4092;
QVI *TEMPLUM* *DEAE* . . .AE. *REST*(ituit) 13.939; . . .nauis-
 cuius . . .a eboe caelata est *SEN*.*Ep*.76.13; non robore picto
 ornatas decuit fulgens . . .a carinas *LUC*.3.51; nautae . . .
 . . .temptant. sanguine . . .am placare *PETR*.705.47; *108.13*;
 stupet ipsa ratis tardeque sequuntur arma, nec accedit
 domino . . .a minori *SIL*.*Theb*.10.186; (*cf.*) scuta uirum
 cristaesque. . .aeque deum fluitant (*sic* . . .a *shipwreck*)
SIL.*Id*.543.

3 (spec.) Guardianship of a minor or other person not legally qualified to manage his own affairs. **b in suam ~am venire** (*peruenire*), (of a minor) to become capable of managing one's own affairs, attain one's majority; *sim. suae ~ae fieri, ~am recipere.*

crede huc ~am: suam melius rem gesserit (cf. *he will take better care of himself than of his ward*) *Pl. Trin.* 139; *id.* gnati quos ~am in ~am est tradidit *Pac. trag.* 30; reprodebat ~a Gaium Rutilius, quod is duos filios suos paruos ~ae populi commendasset ac se. populum Romanum tutorem instituere dixisset illorum orbitati *Cic. de Or.* 1.228; qui per ~am aut societatem aut rem mandatum aut fidei ac rationem fraudauit quempiam *Caecr. 7; Off.* 3.61; *QUEST. IUDICIO. ~AE, MANDATEI, INVIARIUM. CONDEMNATIO. ~AE EST CIL. 1.593.11; interdictio huius omne adimat ius praetor, et ad sanos abeat ~a propinquos* *HOR. S.2.3.218; nondum maturus imperio Aescanui Aeneae filius erat; tamen... ~a muliebri~tanta indoles in Launiora erat~res Latina et regnum auitum. puero sterit* *LIV.1.3.1; 24.4.9; P. Aebutius. pupillus relictus, mortuis deinde tutoribus suam ~a. matris et utrici. educatus fuerat* 39.9.2; ad pueri ~am gerendam *V. MAX. 6.6.1; QUINT. INST. 7.4.35; id.* naturali rationi conueniens est, ut is qui perfectae aetatis non sit, alterius ~a regatur. feminas uero perfectae aetatis in ~a esse fere nulla. ratio suauissime uidetur *GAIVS INST. 1.189; 4.182; ~a est. potestas in capite libero ad tuendum eum, qui propter aetatem sua sponte se defendere nequit, iure ciuili data* *PAUL. DIG. 26.1.1. b. pupillus. et ante mortuum est quam in suam ~am uenit* *Cic. Inv. 2.62; de Arat. r.180; Top. 44; omnes coniecerant eum regnum ei commississimae, quoad liberi eius in suam ~am peruenissent* *NEP. Eum. 2.2; Gaius Inst. 2.179; ~isti qui nunquam ~ae suae finem SEN. EP. 33.10; ~diu etate etiam post ~am receptam amplius arbitri et post paedagogi fuit* *SUET. CL. 2.2; (~cf. si postumum suam ~ae annos decessisset* *QUINT. INST. 7.6.10.*

4 That which is protected or watched over, a charge. **b** (leg., applied to a ward; also to the property of a ward).
uirginum primae puerique. Deliae ~ a deae HOR. *Carm.*

4.6.33. PROP. 4.8.3; ~ a Dianeae, turba canum *OV.Jb.593*;
Pallas Cecropias tuetur acri, ~ a Rhodos este beata Solis;
Prisp.75.8; inpositi quondam ~ a draconis, *Hesperidum*,
hortus *LUC.9.357*; HOC MONUMENTVM ~ a RELI(GIO)NIS
INFERVM este *CIL.6.33876*. b in officiis apud maiores
ita obseruatum este: primum ~ae, deinde hospitii, deinde
amicitiae, deinde pietatis, deinde ~ a legumum, deinde
tutorem auctoritate deminuit. *Cic.Fac.84*; quae
quantitas depositionem inducat *ULP.dig.26.7.5*; (cf. *sense 3*)
de a legitima, in qua citius esse puella, nihil uis capui
posse *Cic.Alt.7.5.6*.

5 Maintenance, support (of persons or animals); upkeep (of buildings or structures).

respondit magis se probare. unum aut alterum iugum
boun faciliſ ~ae quam. equitatum uoracibus impensis
onerorvm V. MAX. 7. 12.; (haec tertia) nihil gignit. uix ad
~am incoletum fertilis. Sen. Dial. 12. 9.; uenio nunc ad
~am pectus siluestrium et apium educationem Col. 9. pr.
cum tenuitudo ~am laetitia ~am uenit. uenit uenit
~am. 68. (ursus) ~am sumptuosa sollicita nutritia
~am. 13.; ~at uillarum ~a non sit oneri Plin. Nat. 18. 3.;
Med. Ep. 2. 7. 4.; in quarundam (uiarum) ~am. summa
certa exigitur Sic. Fel. agrim. 10.; TEMPLVM. FIERI IVSSIT
ET IN ~AM EIVS HS XX N. RELIQUIT CIL. I. 16173.

tūtēlāris ~is ~e, *a.* [prec.+-ARIS] (leg.)
Relating to guardianship (of a minor, woman,
etc.).

in ~i causa ULR.dig.12.3.4; instrumenta ~ia PAUL.dig.
27.7.8.1.

tūtēlārius ~a ~um, *α*. [as prec. + -ARIVS]

1 (of persons) Concerned with the custody or safe-keeping of something; (in quot., masc. as sb.).

capite ~os cauere pro ea (sc. statua) institutum publice
fuit *PLIN. Nat.* 34.38.

2 (of a magistrate) Dealing with matters relating to *tutela* or legal guardianship.

CIL 8.7978.18; PRAETORI ~O 14.3517; A.Epig.46.131.

tūtemet: see TV.

tuticus: see MEDDIX.

Tūtīlīna ~ae, *f.* A goddess giving protection, spec. to harvested corn (see Tertullian, *de Spectaculis* 8.3 (in form *Tutul-*), August. *C.D.*4.8). (Perh. orig. a deity of the gens *Tutīlīna*.)

~as loca VAR.L.3.163; non ~am, quam ego ipse inuoco, quod meae aures ab te obsidentur *Men.*216.
tūtō', *adv. compar.* ~ius, *superl.* ~issimē (~issimō). {TVTVS+^{-a}; cf. *tūtē*} FORMS: *superl.* ~issimo *Cic.*Att.8.1.2, *PLIN.*Nat.20.14. Without risk of harm, safely, securely. b ~o esse, to exist safely (in a particular place, etc.).

amoui, molitiam, patri ut liceret ~o illam amplexariq;
PL.Am.465; (nautis) quae .subducta erat ~o in terra. **Mos. 739; Ter.Ep.577;** passurimne censitis Antonium intro-
 Mutinam legatos, exire inde ~o? **Cic.Fil.6.6; 12.30;**
 si aut ~o in senatum aut honeste uenire potuissem **Fam. 10.3.2;** generum, . cuius fidei liberos tuos te ~o committere
 putares **SULP.Ruf.Fam.4.5.3;** **NEP.Timil.2.2;** in . nouos
 soles audent se gramina ~o credere **VERG.G.2.332;** nec in
 Samnium nuntium perferri omnibus infestis ~o posse **Liv. 9.38.10; 22.5.6; 27.35.4;** me, . palam de me (Cetae) ~o
 mala saepe loquuntur **Qu.Tr.5.10.39;** **VELL.2.58.3;** haec
 potio etiam fabricantibus ~o datur **LARG.121;** (*v. ab*)
 ut ~o ab repentino hostium incursum etiam singuli com-
 meare possent **CAES.Gal.7.36.7;** (~compar.) quod ~us id et
 sine periculo facere posset **B.Afr.33.1;** ~us . geminos
 anxia mater alit **PROF.2.22.42;** **TAC.Ann.11.29;** (~superf.)
 libi (e. in *Anticyra*) . ~issimae (helleborum) sumitur **PLIN. Nat.25.52;** **Front.Str.1.8.51;** **eo** (i.e. *an adulter*) . ~issimae
 celato **AFUL.Met.1.8.51;** **b** me nullo modo posse isdem
 parietibus ~o esse tecum **Cic.Catil.1.19;** propter timorem,
 quod se in senatu ~o non esse arbitrabatur, discesserunt
Dom.B; Sest.90; censeo . Luceriam uenias, nam te hic
 ~issime potes fore **POMP.Au.8.17a;** ut ubiuis ~us quam in
 meo regno esset **SAL.Ius.14.11.**

tūtō² ~āre, *tr.*: see TVTOR².

tūtor¹ ~ōris, *m.* [TVEOR+TOR]

1 (leg.) One appointed to look after a person considered incapable of managing his own affairs, a guardian (of a male below the age of puberty or a female at any age; distinct from *curator*). b ~or *auctor*, a guardian as sanctioning or authorizing a transaction.

tē isti uirum dō, amicum ~orem patrem Ter.Ann.295;
~ores pecuniam praetori si pupillae nomine dedissent C.
Ver. 1.106; mulieres omnis propter infirmatatem consili
maiores in ~orum potestate esse uoluērunt Mur.27; amo
illum mortuum, ~um sibi liberis Ad.12.28.3; CIL 1.593.4;
Anici fili . . . pro indignissimo habuerant se patrio regno ~oris
fraude pulsos Liv.1.40.2; 24.4.2; Curt.10.7.8; liberos
Cotys, qui ob infantiam ~um erat Trebellianus Rufus
Cat.Ann.3.38; Plin.Ep.2.18.8; Iuv.8.79; Svet.Cl.23.2; ne
. . . et pupillorum et eorum, qui in curatione sunt, negotia a
~oribus curatoribusque consummantur Gaius Inst.1.199;
testamento dato postumo ~um ~ Ulp.dig.26.2.19.25; (~as
~ prouerbialiter offensus) nidi tu mi es ~uras utrum erudum an
doctum ego edim, quid tū mī es ~uras P.Luat.430; Vid.23;
~oribus meis ~oribus ~atis at de detestari pater, nisi mihi
~or ~ Pres.3.06; (~as ~ phys.) cum res publica
consulens esset, neque solo parentis preceptis ueiri
tem ~oribus annuis essent orata C.Rod.Sen.4; Ov.Tr.
3.14.16; (~as) post Hortensi . . . mortem orbae eloquentiae
quasi ~oribus relictis sumus C.Brut.330. b quem ad
modum quod malieri debeas, recte iussit mulieri sine ~ore

auctore soluas Cic.Top.46; Caec.72; Liv.34.2.11; CIL 2.1963.2.23; dico exiguum herediolum. .Pudentillam suo nomine emisse. .adest. ~or auctor mulieris, uir. .sanctissimus. ., Cassius Longinus APUL.Apol.101.

2 (in general use) A protector, guardian.
casti ~ores religionum Cic.*Har.*12; Siluane, ~or finium Hor.*Epos.*2.22; principes regesque et quocumque alio nomine sunt ~ores status publici Sen.*Cl.*1.4.3; manent.. cuncta.. quia defenduntur cura regentis.. immortalia ~ore non egerent Ep.*58.28*; neque.. destitit participem atque etiam ~orem imperii agere Suet.*Tib.*6.1;—(as a title of Jupiter) Iovi ~or CIL 14.25.

tūtōr² ~āri ~ātus, *tr.* Also **tūtō** ~āre. [TVEOR + -TO] FORMS: act. conjug. in NAEV.*trag.* 17; PL.*Mer.* 865; PAC.*trag.* 298; POMPON.*com.* 107; CIL 4.4456; HYG.*Fab.* 100.1; in pass. sense PL.*Am.* 651, FRO.*Aur.* 1.p.46 (215N).

1 To preserve from harm, protect, watch over. **b** (spec.) to protect from armed attack or sim., guard. **c** to protect from damage, physical injury, or sim. **d** to preserve unimpaired, maintain (conditions, etc.).

2. penates. uobis mando in eum parentem rem bene ut
 emini *Pl. Mer.* 335; patris bene parta indiligenter ~atur
Ter. Ph. 78; suis studiis. sic impediuntur ut eos, quae
 auri debeant, desertos esse patiantur *Cic. Off.* 1.28; saepe
 alias dea suam sedem suumque templum. ~ata est *Liv. Pon.*
 29.18.18; constanti. fide ueterem ~are socralem *Ev. Lom.*
 2.433; religione eum (i.e. infantem) ~atur et fascinus
Plin. Nat. 28.39; *STAT. Silv.* 2.3.50;—(w. *abst.* *subj.*) aut
 dolus aut uirtus aut denique mobilitas est. genus id (*se.*
of animal) ~ata *LUCR.* 8.859;—(w. *abst.* *obj.*) itane te.
 uitam tuam ~andam alii dedissem! *Ter. Ph.* 466; C. Caesar,
 qui rem publicam libertatemque uestram suo studio,
 consilio, patrimonio denique ~atus est *Cic. Phil.* 4.2.
 β in uocuo uis, Lares uiales, ut me bene ~etis *Pl. Mer.* 8.6;
Pac. frag. 298; *CIL* 4.4456;—(*pass.*) uirtus omnibus rebus
 antici profecto: libertas, salus, uita. ~antur, seruantur

PL.A.051; hegēntia cōtēptu ~atur, diligētia astu
oppugnatur FRo.Aur.I.p.46(215N). b respondent bello
se et suos ~ari posse PL.A.214; nunc de saeptis, quae
~andi causa fundi. ~ant, dicam VAr.K.I.1.1.; castra mul-
tatorum legionum paucis cohortibus ~atus est CIL.PHI.14.28;
se. ob regnum ~andum arma cepisse SAL.jug.102.12;
Verg. A. 7.469; cum. ~iustitio indicto profectus ad ~andos
fines esset LIV.3.36; moenibus armati se ~abantur 5.32.4.
praetorem maritimum oram ~ari Graecocis arcere litoris
bus fuisse 7.25.12; 22.11.7; praesidio regio ~ante moenia
37.1.1; ferrum ueste abdidit, quo se ~ari. ~possent
40.7.2; ut cuique est animus. ~rapinae, ~ari conantur opes
Aena 6.17; ego. ~abundant terga ~abor CURT.10.2.27;
~ari signa Tac.Ann.1.30; composito agmine incedunt,
culis frontem. Aorsl. media. ~Bosporani ~abantur 12.16;
(absol.) rex Creio uigiles nocturnos. locat. ~bene facit:
quā nos eramus peregrī, ~atus domi PL.Am.352; (transf.)
quom. ~umor unū datum iri gladiatoris, populū ~consulat
~ego interea meum non potui ~ari locum TER.Hec.42;
~(w. non-personal subj.) Numidae fuit fugacique;
~plerisque velocitatis et regio hostibus ignara ~ata sunt SAL
Jug.52.4; ut magis. ~praetertiae victoriam eos quam praes-
entes ~arentur uires LIV.23.18.12; ~(w. ab) palati alii
Apuliam maxime petentes. ab hoste esse ~ati sunt 6.42.8;
hauē aegre militem a multa caede est ~atus 8.19.8;
10.45.3; ~(w. absol. obj.) ut rex circumspēctus ageret atque
a proximorum insidiis salutem ~aretur GEL.3.8.3; ~(w.
aduersus) si. urbem. clausurēt exercitūque. aduersus
nos ~ati sunt LIV.26.31.3; 42.2.16. β NAEV.frag.17
C superiora supercilii obducta sudorem. ~repellunt; genae
deinde ab inferiore parte ~antur (sc. oculis) subiectae
CIL.N.D.2.143. ~(w. ab) (natura) arbores. ~corrice. a. fri-
goribus et calore ~ata est PLIN.Nat.7.2 β non erat qui
corpus tremulum famula ~aret toga Pompon.com.107.
d mihi spes omnes in memet sitae, quas necesse est.
innocentia ~ari SAL.Jug.85.4; aspicie, Plautus quo pacto
pater ~etur amantis ephebi, ut patris attenti HOR.Ep.
2.1.17; dictator intercessioni adero euersumque uestrum
auxilium imperio ~abor LIV.6.38.6; simili tum cetera
(signa) lucro procedunt, numerus semper ~ata prioris
MAN.3.431; licuit pudicos coniugis quondam torcos. ~casta
~ari dicit SEN.Agr.111.

2 To protect as an advocate or spokesman, defend (a person or his cause); (also actions, assertions, etc.).

~are amici causam, partis suscipe *Inc. pall. 56*; Carthaginienses iure finium causam ~abantur *Liv. 34.62.9*; (Cicero) P. Vatinius. duobus publicis iudiciis ~atus est *V. Max. 4.2.4*; reos ~ando *Tac. Ann. 4.52*; eam (sc. famam) ~ipse auxit, numquam nisi leuiter se ~ari conatus *Surr. Poet. 11(p. 30)k*; (*v. non-per. subj.*) aequum bonum testamentorum sententias uoluntatesque ~atus est *Cic. Brut. 198*; fauor consulis ~atus ad populum est *L. Postumum legatum eius Liv. 10.46.16*; ~timida sum, ne nomen mihi quaesti obisset; nam mores facile ~or *Ter. Hec. 735*; quid. .C. Velleius adferre potest, quod ego non copiosius possim uel ~ari. uel refellere ex illis locis. ? *Cic. de Orat. 3.78*; acuta distinctio fiditium est hominum illa uera. .esse quae ~entur *Luc. 43*; quod Plutarchus. opinionem Platonis. .aduersum Erasistratum medicum ~atus est *GzL. 17.11*.

3 To guard against, avert (an evil).
 ipse praesentem inopiam quibus poterat subsidiis ~abatur
 CAES. CIV. I. 52.4; si prouideritis, in ~andis periculis magis
 quam ulciscendo teneamini SAL. HIST. I. 55.1; quid...tibi
 fistula reddet, quo ~ere famem? CALP. ECL. 4.27.

tūtōrius ~a ~um, *a.* [TVTORI+-IVS] Of or belonging to a *tutor* or legal guardian; (fem. as sb., perh.) a woman appointed by a legal guardian or connected with him in some way.
 agere nos aut nostro nomine aut alieno, ueluti...procurator,
 ~o GAIVS *Inst.* 4.82; ~VLPIAE ATIENAEI AD T FLAVIVS
 GEMETHIVS...~AE BENE MERENTI FECIT *CIL* 6.9770;
 6.3626.

3 At your disposal or command. **b** (w. refl force) under your own direction or control.

senatum ~um: regna (i.e. lord it over them) Tac.Hist.4.43; (cf.) te ratio ducat, non fortuna; ~ae potestatis semper tu ~aque omnia sint Liv.22.39.21. b sententias interpretari perfacile est; quod quidem ego facerem, nisi plane esse uellem meus. ~ prorsus assentior; uerum. te esse malo ~um Cic.Leg.2.17; si uales et te dignum putas, qui. fias ~us, gaudeo; mea enim gloria erit si te istine. extraxero Sen.Ep.20.1; animum uirtute quiescit compositus semperque ~um Stat.Silv.2.2.72; ~us et nulli ruis expugnabilis astro (sc. a streum) Theb.4.837.

4 Typical or characteristic of you.

quin bibis? ~ haud ~om istuc est te uereri; eripe ex ore tibias Pl.5.718; mallem; et magis erat ~um, si iam te crassi agri delectabant, hic alibi in Crustumino. (praedia) parauisses Cic.Flac.71; non est ~um de re publica bene mereri Phil.2.36; (~neul. as sb.) hau nosco ~om (i.e. it's not like you): bonis tuis rebus mea res inridet malas Pl.Trin.445.

5 (of tasks, decisions) Appointed for you, incumbent on you; ~um est (+inf.), it devolves on you (to).

~um est hoc munus, tuae partes, a te hoc. omnes. gentes. postulat Cic.Fam.11.5.3; ~um est consilium, Brute, de toto genere belli ad Brut.2.5(7).5; hodie, utro frui malis, optio sit ~a Fal.3; (~neul. as sb.) tu ~om facito Pl. Bac.11.53; ~omst siquid praeter spem euenit mi ignoscere Ter.Am.678; est ~um, M. Cato. retinere. socium in re publica Cic.Mur.83; Deiot.7; Fam.6.1.2; ~um erit consulare utrum prauealeat Tac.Ann.1.58; CIL 8.9350.

6 (of persons) Friendly or devoted to you.

b (of circumstances) favourable to you. ~os est nunc Chremes: facturum quae uoles scio esse omnia Ter.Am.976; ierit (Ligarius) ad bellum, disenserit non a te solum uerum etiam a fratribus: hi te orant ~i Cic. Lig.35; Hirtius est ~us Att.15.3.2; hunc animum fuisse tibi, uir maxime, meque, qua sola potui, mente fuisse ~um Ov.Tr.2.56; (~masc. as sb.) ubi equites Romani illi, illi. ~i? ubi studia municipiorum. ? Cic.Mil.94. b loco aequo, tempore ~o pugnasti Liv.38.45.10; in nostro comes, i libelle, Flauo longum per mare. cursu facili ~isque uentis Mart.10.104.3.

tux pax: (perh. = next, but acc. gloss cited in fontnote, Char.p.238K, an exclam. of thanks).

NAEV.COM.7 (v.l. tax pax).

tuxtax. [onomat.] (Word expr. the sound of blows.)

genio meo multa bona faciam, diu quo bene erit, die uno absoluiam: ~ tergo erit meo, non curo Pl.Per.264.

Tybi, m. indecl. The name of an Egyptian month.

mense Aegyptio ~ incipiente, nostro Decembri PLIN. Nat.6.106.

Tychius ~ii, m. A Homeric leather-worker, maker of Ajax's shield.

~ nec quisquam inuita faciet bene uincula plantae Pallade, sit ~io doctor ille licet Ov.Fast.3.824; sutrinam (inuenit) ~ius Boeotius PLIN.Nat.7.196.

Tydeus ~a ~um, a. Of Tydeus or one of his descendants.

~us (titydeus codd.), ensis Iliad.453.

Tydeus ~ei or ~eos, m. A king of Calydon, one of the Seven against Thebes.

uenit ad Atrium ~eus Calydonem fugatus Ov.Pont. 1.3.79; immodicum irae ~ea Stat.Theb.1.42; 3.84; rabies. ~ cruenti ~eos 9.2; Diomedes ~ei. filius Hyc.Fab.97.4; (~transf. w. ref. to his gnawing the head of Melanippus) nec dapis humanae tibi erunt fastidia, quaque parte potes, ~eus temporis huius eris Ov.Ib.426.

Tydidēs ~ae, m. The son of Tydeus, Diomedes.

o Danaum fortissime gentis ~ei Verg.A.1.97; Hor. Carm.1.6.16; ~ae Calydonia. ~asta Ov.Met.15.769; Stat. Ach.1.844; Juv.15.66.

Tylē: see THYLE.

? **tytyphantās ~ae, m.** [Gk., cf. τύλη, ὀφάντης] A weaver of cushions.

LUCIL.14 (cf.).

tympanicus ~a ~um, a. [Gk. τυμπανικός] Suffering from τυμπανίτης (Cels.3.21.2), a form of dropsy in which the belly is drawn tight like a drum.

(masc. as sb.) (helleborum) medetur. ~ hydropicis incipientibusque ~is PLIN.Nat.25.60.

tympanistēs ~ae, m. [Gk. τυμπανιστής] One who plays the tympanum.

streptu cymbalarum et ~arum APUL.Soc.14.

tympanistria ~ae, f. [Gk. τυμπανιστρια] (Fem. of prec.)

~ae M(atris) D(eum) A.Epigr.40.131.

tympanium ~ii, n. [Gk. τυμπάνιον] A kind of pearl rounded on one side and flat on the other.

PLIN.Nat.9.109; (~w. margarita in appos.) ornamentum. ~ ex. ~is margaritis PAUL.Dig.34.2.32.9.

tympanizō ~āre, intr. [Gk. τυμπανίζω] To play the tympanum.

gallo Matris deum ~ante Suet.Aug.68.

tympanotriba ~ae, m. [Gk., from τυμπανον, τριβω] One who beats a tympanum (a mark of effeminacy).

cincinnatum, umbraticulum, ~am amas, hominem non nauci? Pl.Truc.611.

tympanum ~i, n. Also **typanum**. [Gk. τυμπανον, τύπανον] FORMS: **typanum**, etc., VAR.Men.132, CATUL.63.8; MAEC.poe.5(4) (all in galliambics).

1 A small drum or similar percussive instrument, usu. as used in the worship of Cybele or Bacchus. b (regarded as something effeminate).

(Attis) cepit manibus leue ~um, ~um tuum, Cybele, tua, mater, initia, quatiensque terga tauri teneris caua digitis canere haec. ~adortus est CATUL.63.8; ~a tenta tonant palmis et cymbala circum concaua LUCR.2.618; pulso Thyias. ~concita ~o Hor.Carm.3.15.10; Liv.39.8.8; ~a. et plausus et Bacchi ululatus Ov.Met.11.17; ibunt seminares et inania ~a tudent Fast.4.183; PHAED.4.1.7; SEN. Nat.2.29; STAT.Ach.1.840; APUL.Met.8.30; (~used in martial music) CURT.8.11.20; post eos (sc. elephantis) posuerat. ~ sagittarios et ~a pulsare solitos; id pro cantu tubarum Indis erat 8.14.10; (~transf.) (Apion) quem Tiberius Caesar cymbalum mundi uocabat, cum propriae famae ~um potius uideri posset PLIN.Nat.pr.25. b ~gur non? adhibuisti, dum istaec loquere, ~um? Pl.Poen.1317; ~a uos buxusque uocat Berecynthia Matris Idaeae, sinite arma iuristi VERG.A.9.619; constat tibi pudicitia, uiriliter salua est. sed in manu ~um est SEN.Dial.7.13.3; STAT. Theb.9.800; eloquentiam. ~nullam esse existimabo, quae ne minimum quidem in se indicium masculi et incorrupti. ~ ostendet. an. ~nos. non arma sed ~a eloquentiae demus? QUINT.Inst.5.12.21.

2 A revolving cylinder, drum (in various forms of mechanism, esp. those for lifting weights). b a float in a kind of valve. c a solid circular wheel.

multa. ~per trocleas et ~a pondere magno. sustollit machina LUCR.4.905; VITR.10.2.5; de organis, quae ad hauriendam aquam inuenta sunt. ~exponam, et primum dicam de ~o 10.4.1; ~um dentatum (~in a water-mill) ballistarum. ~aliae ergatis, quaedam. ~orum torquentur rationibus 10.11.1; (~in a water-mill) ~um dentatum 10.5.2; (~in an oil-press) ~a inposita uinaceis superne toto pondere uergeri PLIN.Nat.18.317; ULR.Dig.19.2.19.2. b per id cauum influens aqua subleuat scaphium inuersum, quod ab artificibus phellos siue ~um dicitur VITR.9.8.5. c hinc (~i.e. from pine-wood, etc.) radios triduer rotis, hinc ~a plaustris agricolaes VERG.G.2.444.

3 (archit.): a The vertical recessed face of a pediment, between the upper and lower cornices. b the panel of a door.

a VITR.3.5.12; 4.3.6; 4.7.5. b VITR.4.6.4.

4 A name given at one time to a **repositorium**.

Fenestella. ~ait. ante se. ~pauli (repositoria) lignea, rotunda, solida. ~fuisse, se quidem puero quadrata. ~acere optata. ~coeppisse. ~tympana uero se iuuenem appellata PLIN.Nat.33.146.

5 (app.) A dropsical swelling (cf. **tympanicus**). papulam panum ~um AFRAN.COM.218.

tymum: see THYMVM.

Tyndareus ~ei, m. PROS.: nom. quadrisyll. in Ov.Ep.8.31. (mythol.) A king of Sparta, husband of Leda, father of Pollux and Clytemnestra and reputed father of Castor and Helen.

quantum ~eo gnata (i.e. Helen). molem excitari belli Acc.Irag.609; Cic.Fat.34; tu fore tam iusta lentum Mene-laon in ira et ~ei. ~moe fratres ~eumque putas? Ov.Ep. 16(17).250; ~ei. ~gener (i.e. Agamemnon) Ib.352; PLIN.Nat. 29.3; Hyc.Fab.78.1.

Tyndareus ~a ~um, a. Of or belonging to Tyndareus. b (poet.) Spartan.

~us. puer V.FL.1.167; fratres. ~eos (i.e. Castor and Pollux) 1.571. b ~i. ~arenti SIL.15.320.

Tyndaridēs ~ae, m. A descendant of Tyndareus. b (esp., pl.) the Dioscuri, Castor and Pollux (also sg. w. ref. to one of them).

hunc liberta securi diuisit medium, fortissima ~arum (i.e. of Clytemnestra's breed) Hor.S.1.1.100. b CIL.N.D.3.11; ~ae fratres, qui non modo adiutores in proeliis uictoriae populi Romani, sed etiam nuntii fuisse perhibentur Tusc. 1.28; ~ae gemini, spectandus caestibus alter, alter equo Ov.Met.8.301; Fast.5.700; V.MAX.4.6.EXT.3; STAT.Silv. 4.8.52; (sg.) peditem. ~en (i.e. Castor) incendit amor (sc. of horses) V.FL.6.207; Alcida, primis quem caestibus ipse ligarat ~es (i.e. Pollux) STAT.Theb.10.501; (~as protecting seafarers and associated w. St. Elmo's fire) clarum ~ae sidus ab infimis quassas eripuit aequoribus ratibus Hor.Carm.4.8.31; PROP.1.17.18; Ov.Tr.1.10.45; (~as a constellation) hinc clara gemini signa ~ae micant SEN. Her.F.14.

Tyndaris ~idis or ~idos, f. FORMS: voc. ~i Ov.Ars 1.746, Ep.15(16).100, etc. A daughter of Tyndareus: a (applied to Helen). b (applied to Clytemnestra).

a ~idum raptam belloque subactas Troiugenas gentis cum dicent esse LUCR.1.464; secreta in sede latentem ~ida aspicio VERG.A.2.569; ~is externo patriam mutauit amore PROP.2.32.31; 3.8.30; Ov.Met.15.233; uinct uultus haec (i.e. Poppaea) ~idos [SEN.Jod.775; STAT.Ach.1.946. b male peccantem ~is ultra uirum Ov.Ars 2.408; Aegisthi crimen ~idosque Tr.2.396; armat bipenni ~is dextram furens SEN.Ag.897; Juv.6.657.

typanum: see TYMPANVM.

Typhōeus ~eos, m. FORMS: acc. ~ea (often scanned as trisyll.); dat., abl. ~eo. A monster quelled by Zeus with a thunderbolt and buried under Etna or some other volcano (often confused with the Giants).

partu Terra nefando Coeumque Iapetumque creat saeuumque ~ea VERG.G.1.279; teneit. ~Inarime Iouis imperis imposita ~eo A.9.716; quid ~eus et ualidus Mimas. ~contra. Pallada aegida possent rientes? Hor.Carm. 3.4.53; quo centumumum delectat (sc. Iuppiter) igne ~ea Ov.Met.3.303; Cacus. ~flamas. ~uomit, quas quotiens proflat, spirare ~ea credas Fast.1.573; iacet uasti super ora ~eos Aetnae. 4.491; SEN.Met.773; V.FL.6.170; Catane, nimium ardentis uicina ~eo SIL.14.196.

Typhōeus ~a ~um, a. Of or connected with the monster Typhoeus.

~ela ~a (i.e. with which Zeus subdued Typhoeus) VERG. A.1.605.

Typhōis ~idos, f. adj. PROS.: **Typh-** V.FL. 4.428 (s.v.l.). Associated with, or descended from, Typhoeus.

~idos Aetnae [Ov.] Ep.Sapph.11; Harpyiae ~ides (v.l. Typhonides), tra Tonantis V.FL.4.428.

typhōn ~ōnis (~ōnos), m. [Gk. τυφών] A type of whirlwind, a cyclone or sim. b (applied to a comet; in quot. app. assoc. w. Typhon), here identified w. Set, brother of Osiris).

aether. ~audios ~onas aquarum detulit Luc.7.156; sin. ~depresso sinu (datus) artius rotati effregerunt, sine igni. ~uerticem faciunt, qui ~on uocatur PLIN.Nat.2.131; 37.164; figurae. ~nubium metuenda, quos ~onas uocabant GEL. 19.1.3; APUL.Mum.15; (~personified, cf. TYPHON) ~on igne simul uentisque rubens, quem Iuppiter alie crine tenet V.FL.3.130. b (stella crinita) dira. ~conperta Aethiopum et Aegypti populis cui nomen aui eius rex dedit ~on, ignea specie ac spirae modo intorta PLIN.Nat.2.91.

Typhōn ~ōnis (~ōnos), m. = TYPHOEVS. b **Iuppiter ~on, (app.)** the name of a chthonic deity.

~on. ~Ossaes consternens aethera saxis Ciris 32; fugiens ~ona Dione Ov.Fast.2.461; angipedem. ~ona MAN.4.581; ~on. ~specus (sc. in Cilicia) CURT.3.4.10; LUC. 6.92; (Harpyiae) implorant. ~patrem ~ona V.FL.4.516; Hyc.Fab.152.1. b Argis in Epiro. ~ibi Iouis templum ~on. (s.v.l.), unde est ad inferos descensus ad tollendas sortes AMP.8.3.

Typhōneus ~a ~um, a. Of or associated with Typhon (Typhoeus).

(specus sc. in Cilicia) quem ~um uocant MELA 1.76.

Typhōnis ~idos, f. A daughter of Typhon (Typhoeus).

Sphinx ~is Hyc.Fab.67.4.

typos (typos) ~i, m. [Gk. τύπος]

1 A bas-relief.

~os tibi mando quos in tectorio atrio illi possim includere et putealia sigillata duo Cic.Att.1.10.3; (Euphranor) ~os scalpsit PLIN.Nat.35.128; umbram. ~lucis circumscripsit, quibus pater eius impressa argilla ~um fecit 35.151; DEO INVICTO ~VM AVROCHALCVM SOLIS CIL 13.5261; 14.36.

2 A surveyor's ground-plan.

quantum una res sit forma, alii dicunt perticam. ~alii cancellationem, alii ~on Sic.FL.agrim.p.118; Hyc.Ga. agrim.p.165; inspecta scriptura lapidum. ~um conlocabis, ut scias. ~au decumanus maximus ab oriente in occidentem constitutus sit, an uero a meridie in septentrionem NIRS. grom.p.294La.

tyrannicē, adv. [TYRANNICVS +E] In the manner of a despot, tyrannically.

~ca quae regie seu potius ~statuit in aratores Cic.Ver. 3.115.

tyrannicida ~ae, m. [TYRANNVS +CIDA] One who kills a tyrant (the autocratic ruler of a Gk. city-state, or any despotic ruler).

~a exitum tyranni rogo SEN.Con.1.7.1; Athenienses Harmodium et Aristogitonem ~as uocant SEN.Ben.7.15.2; Dial.4.23.1; PLIN.Nat.34.17; QUINT.Inst.5.10.36; 7.3.7; Caesare occiso. ~etiam de praemiis ~arum referendum censuit Suet.Tib.4.1; Poet.47(p.51)Ke.

tyrannicidium ~i, n. [prec. +IVM] The killing of a tyrant.

~ii consensio V.MAX.3.3.EXT.5; SEN.Con.2.5.2; (Ileena) consilia eorum (i.e. Harmodius and Aristogiton) de ~io usque in mortem excruciatu a tyrannis non prodidit PLIN. Nat.34.72; QUINT.Decl.253(p.37).118; CALP.Decl.1.

tyrannicus ~a ~um, a. [Gk. τυραννικός] Of or decreed, imposed, etc., by a **tyrannus** (sense 2). b characteristic or worthy of a **tyrannus**, tyrannical, despotic.

corporis patientiam inter ~a tormenta SEN.Con.2.5.6; raptus ~us 7.6.9; eripi. ~ae irae et proscriptio SEN. Ben.1.11.3; (~w. ref. to the 'thirty tyrants' appointed by Lysander) si triginta illi Athenienses leges imponere uoluerint, aut si omnes Athenienses delectarentur ~is legibus Cic.Leg.1.42; (~w. ref. to Plato's theory of constitutions) quattuor culpabilium ciuium genera esse: unum eorum, qui sunt honore praecipui, alium paucorum. ~tertium omnium, ultimum dominationis ~ae APUL.Pl.2.28. b taetrum facinus, crudele, nefarium, ~um Rhd.Her.2.49; ~is inter-

dictis tuis Cic.*Ver.*5.21; privilegiis ~is inrogatis Dom.110; ~i spiritus consul V.*Max.*9.5.1; ~a superbia comminari APUL.*Met.*9.36.

tyrannis ~idis (~idos), *f.* [Gk. *τυραννίς*]

1 The position or rule of a *tyrannus* (sense 2). **b** the territory of a *tyrannus*.

Alexandrum, qui apud Pharaeos in Thessalia ~idem occupat Cic.*Inu.*2.144; alii. in re publica exercitati. orientem ~idem multo ante prospiciunt Div.1.111; cum. Timophanes, dux a Corinthiis delectus, ~idem per milites mercenarios occupasset Nep.*Tymol.*1.3; Reg.2.3; ademptis maritimis ciuitatibus enervatum ~idem Liv.35.12.7; odio. ~idis exul sponte erat (Pythagoras) Ov.*Met.*15.61; Athenas ~ide liberare V.*Max.*2.10.10.1; Pittacus Mitylenaeus, cuius. meritis tantum ciues debuerunt. ~ut ei suis suffragiis ~idem deferret 6.5.10.1; 8.9.10.1; SEN.*Ep.*90.6; AMP. 15.7; (in Plato's theory of constitutions) ~is illa. ~tunc citur, cum is, qui leges contumacia sua ruperit, simili legum conuentione adoptatus imperium inuaserit APUL.*Fl.*2.28; (cf.) diues ~idis reus est (i.e. of plotting to become tyrannus) QUINT.*Decl.*351 (p.380.1.10); (in fig. phr.) in ~ide illi uiuendum est in alio adfectus uerientis seruitutem SEN. *Dial.*3.10.2. **b** quinque et uiginti talenta ~idem tuam exhaurebat Liv.38.14.12.

2 (transf.) Any cruel and oppressive regime, tyranny.

sublato. tyranno (i.e. Julius Caesar) ~ida manere uideo Cic.*Att.*14.1.2; aduersum ~idem L. Sullae SAL.*Hist.*1.55.1; cum (Dareus). crudeli magorum ~ide Persas liberaret V.*Max.*3.2.2.2; quod Nero tam saeua crudaque ~ide fecit Juv.8.223.

tyrannoctonus ~i, *m.* [Gk. *τυραννοκτόνος*] One who kills a tyrant, a tyrannicide (in quot., applied to the assassins of Julius Caesar).

nihil. tam *σδολικον* quam ~os in caelo esse, tyranni facta defendi Cic.*Att.*14.6.2; 16.15.3; Fam.12.22.2.

tyrannus (tur-) ~i, *m.* [Gk. *τύραννος*, prob. of Asiatic origin]

1 (in general) A monarch, sovereign.

ne cum ~o quisquam epulandi gratia accumbat mensam Acc.*frag.*217; ipse modo Aeneas. si iungi hospitio properat sociusque uocari, adueniat. pars mihi pacis erit dextram tetigisse ~i Verg.*A.*7.266; Laurentis tecta ~i (i.e. Latinus) 7.342; ~is us Hor.*Carm.*3.17.9; quod scelus Ismarii queris, Philomela. ~i (i.e. Tereus) Ov.*Am.*2.6.7; Man.14.232; hunc (i.e. Iuba). solio depellere aurum Curio temptarat, Libyamque auferre ~o Luc.4.691; Acaei. ~i (i.e. Aetiae) V.FL.5.547; Tyrio. ~o (i.e. Hannibal) SIL.4.707; (applied to deities) conuocat hic (i.e. Neptune) amnes, qui postquam tecta ~i intrauere sui. Ov.*Met.*1.276; Elysii. ~i (i.e. Pluto) STAT.*Ach.*1.826; (poet., applied to a constellation) ~us Hesperiae Capricornus undae Hor.*Carm.*2.17.19; (humorously, in mock-tragic style) magnifice hominem compellabo. ~ quia uox resonat? ~io! io te, te, ~e, te te ego, qui imperitas Pseudolo quaero PL.*Ps.*793.

2 (in a Gk. city-state) An absolute ruler who governs outside the law, usu. one who obtains power without legal right (opp. a hereditary king). **b** (applied to the 'thirty tyrants', a group of oligarchs appointed by Lysander to govern Athens at the end of the Peloponnesian War).

nec. ~quisquam tam opulentus, qui mi opsistat in uia, nec strategus nec ~us quisquam nec agoranomus. quin cadat PL.*Civ.*283; Lucr.7.42; imagines Siciliae regum ac ~orum Cic.*Ver.*4.123; Dionysius ~us, cum Syracusis pulsus esset Fam.9.18.1; tanta discordiae secutae sunt, ut et ~i existerent et optimates exterminarentur Off.2.80; ciuitatibus ~isque magnas imperauerat pecunias CARS. *Civ.*3.31.2; (Miltiades) Chersonesi. perpetuum obtinuerat dominationem ~usque fuerat appellatus, sed iustus, non erat enim ui consecutus, sed suorum uoluntate NRP.*Mit.*8.3; Iason. ~us Thessaliae *Timoth.*4.2; Liv.24.21.1; 25.29.3; arcem ~us occupat Pisistratus PHAED.1.2.5; Polycrati Samio, insularum ac litorum ~o PLIN.*Nat.*37.3; APUL.*Soc.*pr.2. **b** (Theremene) coniectus in carcerem triginta iussu ~orum Cic.*Tusc.*1.96; Critias ceterique ~i Atheniensium NRP.*Alc.*10.1; cum xxx ~i praepositi a

Lacedaemoniis seruitute oppressas tenerent Athenas Thr. 1.5; SEN.*Dial.*9.5.1; GEL.17.21.19.

3 (transf.) Any ruler, etc., who exercises authority in a cruel or oppressive way, a tyrant.

cum te in. ciuitatibus amicorum non legatum populi Romani, sed ~um libidinosum crudelemque praebueris Cic.*Ver.*1.82; tu, qui nos qui de communi salute consentimus ~os uocas V.FL.23; ad hunc hortatur amicitia Gnaei. ~ turpitudine conuinctum cum ~o (i.e. Caesar) ATT.7.20.2; SAL. *Hist.*1.55.22; iustum et tenacem propositi uirum. non uultus instantis ~i mente quatit Hor.*Carm.*3.3.3; V.*Max.*3.1.2; ~i in uoluptatibus saeuunt, reges non nisi ex causa ac necessitate SEN.*Cl.*1.11.4; Juv.10.307; creuit. ~inuidia, quasi etiam post mortem ~i saenitia permanente SUT. *Tib.*75.3; (humorously) Trimalchio ad lasanum surrexit. nos libertatem sine ~o nacti coepimus inuitare conuiuium sermones PETR.41.9; (in fig. phr.) animus noster modo rex est, modo ~us: rex, cum honesta intuetur. ubi uero inpotens, cupidus, delicatus est, transit in nomen. ~dirum et fit ~us SEN.*Ep.*114.24.

Tyrianthina ~orum, *n. pl.* [Gk. *Τυριανθίνος*] Cloths dyed first violet and then Tyrian purple (a kind of crimson).

urbica. ~a MART.1.53.5.

Tyrius ~a ~um, *a.*

1 Of or belonging to the city of Tyre. **b** (esp. of the crimson dye produced at Tyre or the mollusc from which it is obtained). **c** (of fabrics, garments) coloured with Tyrian dye, crimson.

Cypriae ~aeque merces Hor.*Carm.*3.29.60; ~is. pulsus ab oris Cadmus Ov.*Fast.*1.489; ~us gubernator CURR. 4.4.8; ~i. Cadmi (i.e. son of Agenor) STAT.*Theb.*3.613; quadrimeres. ~ae et Aegypti classis SUT. *Juv.*39.4; (prov. phr.) ~a maria in procerbum deductum est; quod Tyro oriundi Poeni adeo potentes maris fuerunt, ut omnibus mortalibus nauigatio esset periculosa. Afranius in Epistula 'hunc Seruium autem maria ~a conciet' FESP. p.355M; (of colonies of Tyre) ~a Karthage Verg.*A.*4.224; ~is. Gadibus Luc.10.457; ~ae dux incite Thebes STAT.*Theb.*4.610; (cf.) ~am. urbem (i.e. Carthage) Ov.*Ep.*7.151; (w. ref. to Europa, daughter of Agenor, king of Tyre) praebuit ut taurus ~ae sua terga puellae Iuppiter Ov.*Fast.*5.605; ille. corniger praedo. ~am uirginem portans Flor.*Verg.* p.186R; (cf.) ~us. taurus (i.e. that carried Europa) Luc. 10.31.1; (masc. as sb.) tanti ~i Cassium faciunt, tantum eius in Syria nomen atque Phoenice est Cic.*Phil.*11.35; Tros ~usque mihi nullo discrimine agitur Verg.*A.*5.374; Liv.35.48.6. **b** uellera. ~os incocta rubores Verg.*Gr.* 3.307; muricibus ~is iteratae uellera lanae Hor.*Epod.* 12.21; Tib.2.4.28; ~o. rubentia suco Ov.*Met.*6.222; ~o saturas ostro. ~uestes SEN.*Thy.*95; ~us (colos) pelagio primum satiatur. ~mox permutatur in buclino. laus ei summa in colore sanguinis concreti, nigricans aspectu PLIN.*Nat.*9.135; SUT.*Nero* 32.3; (cf.) ~um quae purpura sensit aenum Ov.*Met.*6.61; (neut. as sb.) cocco. ~inctum ~o tingere PLIN.*Nat.*9.140; Gallia herbis ~a atque conchyliis tinguit et omnes alios colores 22.3; (cf. sense 1e) adfers. purpura ~am, in qua tibi inuideo, quod uis uestimentis tam diu laute es Cic.*Flac.*70. **c** ~o in toro CATUL.61.165; fulgentem ~o subtemine uestem [Tib.] 3.7.121; ~a. palla 3.8.11; siue erit in ~is, ~os laudabis amicus Ov.*Ars*2.297; ~a. mitra SEN.*Oed.*413; uestimentis. ~a PETR.30.11; lacernas. ~as coloris optimi MART. 8.10.2; lanae ~ae 14.156; spondet. ~o staltaria purpura filo Juv.7.134; (neut. pl. as sb.) incubet ut ~is V.*Rur.* *poet.*2.

2 (in the poets, w. ref. to colonies of Tyre): **a** Of Thebes in Boeotia, founded by Cadmus. **b** of Carthage, founded by Dido.

a ~us. exsul (i.e. Polyneices) STAT.*Theb.*3.406; cunctantis ~i primordia belli. Pelasgos 7.1; sequitur ~a agmina Tydeus 8.458; nec Ismeni ripas. ~as potui nec scandere turris 11.180; ~o. plectro (i.e. of Amphion) SIL.3.1.16; (masc. as sb.) spectabimus ergo hoc, Inachidae ~ique, nefas? Theb.11.430. **b** ~us. ductor (i.e. Hamilcar) SIL.1.143; magnas. de sanguine poenas percepit ~o (sc. Regulus) 6.300; ~os. dolos 7.268; miles. ~us (i.e. Hannibal's army) 8.13; ~o. Hannibali Juv.12.107; (masc. as sb.) postquam rupta fides ~is, et moenia. ~uersa Saguntis SIL. 3.1; 15.318.

Tyrō ~ūs or ~ōnis, *f.* The daughter of

Salmoneus, mother by Poseidon of Pelias and Neleus.

PROP.2.28c.51; Ov.*Ep.*1 (19).132; Hyc.*Fab.*12.1; 60.1.

Tyros or **Tyrus** ~i, *f.* Tyre, a city on the Phoenician coast, famous for its crimson dye ('Tyrian purple').

classis. ~o. Sidone. ~ comparatur Cic.*Att.*9.9.2; digna est cui mollia caris uellera det sucis bis madafacta ~os [Tib.] 3.8.16; ~os ostrinos praebet Cadmea colores PROP.3.13.7; Liv.33.49.5; Phoenissa ~os Ov.*Met.*15.288; CURT.4.2.1; PLIN.*Nat.*5.76; SIL.1.74; (meton. for the purple produced there) quae. ~on totiens epotauere lacernae MART. 2.29.3.

tȳrotarich(?us) ~i, (?m.) [Gk., from *τυρός*, *τάριχος*] A dish of cheese and salt fish, representative of a plain diet.

Cic.*Att.*4.8.1; 14.16.1; quam ~i patinam (narras)? facilitate mea ista ferebantur antea; nunc mutata res est. Hirtium ego et Dolabellam dicendi discipulos habeo, cenandi magistros Fam.9.16.7.

Tyrhēnia ~ae, *f.* Etruria.

Ov.*Met.*14.452.

Tyrr(h)ēnicus ~a ~um, *a.* = next; esp. mare ~um, the Tyrrhenian Sea; (neut. pl. as sb.) the title of a work on Etruscan antiquities.

VITR.2.10.1; mare. ~quod. nos Tuscum Grai ~um perhibent MELA 1.17; FRO.*Aur.*1.34(45N); Graecae scripsit historias, ~on uiginti SUT.*Cl.*42.2.

Tyrr(h)ēnus ~a ~um, *a.* FORMS: *Tyrann-* VER.*FL.* in Fest. p.355M (assoc. w. *tyrannus*). (the Gk. name corresponding to *Tuscan*, Etruscan; (masc. as sb.) an Etruscan. **b** (as the name of the sea lying between the west coast of Italy, Sardinia, and Sicily; also applied to activities, creatures, etc., connected with this sea). **c** (applied to dolphins, because Etruscan pirates who tried to enslave Bacchus were changed by him into dolphins). **d** (as an elegant variation for Roman or Italian).

Lydius. ~ae gentis haruspex Cic.*Cons.*fr.2.34; ~a. carmina (i.e. those containing the lore of divination) Lucr. 6.381; ~um ad Thybrim Verg.*A.*7.242; ~is asper ab oris. Mezentius 7.647; (Euaender) ~a pedum circumdat uincula plantis 8.458; ~a regum progenies. Maecenas Hor.*Carm.* 3.29.1; ~a sigilla Ep.2.2.180; ~us arator Ov.*Met.*15.553; ~a uada (i.e. Lake Trasimene) SIL.17.601; (of war-trumpets, regarded as an Etruscan invention) ~ae. tubae 2.19; (cf.) ~us. tubae. clangor Verg.*A.*8.326; ~inflaut cum pinguis ebur (i.e. ivory pipe) ~us ad aras G.2.193; ~um exercitus omnia A.11.171; (exegere) hos (sc. Pelasgos) Lydi, a quorum rege ~i, mox a sacrificio ritu lingua Graecorum Tusci sunt cognominati PLIN.*Nat.*3.50; SIL.8.386. **b** mare ~um Cic.*Eleg.*fr.; Hor.*Carm.*1.1.16; ~a per aequora Ov.*Met.* 14.8; Eratosthenes. inter ostium oceani et Sardiniam quicquid est Sardoium (mare appellat), inde ad Siciliam ~um PLIN.*Nat.*3.75; 36.125; ~i sinus. profundus STAT. *Silv.*4.3.89; ~os. fluctus lateque sonantem pertulit Ionium Juv.6.92; (app. masc. as sb.) nec tantas. ~us et Aegeon uoluit aequas V.FL.4.715; ~quod. ~ae uolucres (i.e. the Sirens) nautis praedulec minantur STAT.*Silv.*5.3.82; ~VM PER ITER PLACIDA LABANTE KARINA CIL 14.4488.10. **c** libet subito pisces ~aque monstra dicere Ov.*Fast.*3.723; qui. pando transiit dorso mare ~us. piscis SEN.*Ag.*451; V.FL.1.130; quisquis se praecipitauerat in delphini emigiem transfiguratus est, unde delphini ~i sunt appellati Hyc. *Fab.*134.3; (cf.) cete ~ique greges circumque infraque rotantur STAT.*Ach.*1.56. **d** horreat ortus iam pubes ~a tuos (i.e. of Hannibal) SIL.1.111; experiar, sitne in terris, domitare quod ensis non quae Ausonius, ~aue permeet hasta 4.609.

Tyrtaeus ~i, *m.* A Spartan writer of war-songs in the seventh century B.C.

Homerus ~usque mares animos in Martia bella uersibus exacuit Hor.*Ars* 402; QUINT.*Inst.*10.1.56; (pl., as a type) nec, qui Homeri non fuerunt, non fuerunt ~i 12.11.27.

Tyrus: see TYROS.

V

V, u: the twentieth letter of the Roman alphabet, functioning both as a vowel and as a semivowel (a bilabial voiced spirant). A normal vocalic *u* is sts. consonantalized (*pituita, miluus*) or a consonantal *u* vocalized (*solio, suetus*). **b** (as an abbrev.). **c** (in numerals, as the symbol representing five units, app. formed by bisecting x (= ten units)).

nostri praeceptores 'seruum ceruume' ~ et o litteris scripserunt. . nunc ~ gemina scribuntur QUINT. Inst. 1.7.26; ~ litteram digamma esse interdum VEL. gram. in G.L. 7.58; ante consonam ~ reperta. . obtinet uocalis usum MAUR. 542. **b** Tullia nostra recte u(a)let, Terentia minus belle habuit DOLAB. Fam. 9.9.1; M. Brutus, u(ir) c(larissimus) LEX. Fam. 12.15.1; v(otum) s(oluit) l(ibens) m(erito) CIL 5.4938; VIARVM CVR(ator) EXTRA V(Rbem) R(omam) 9.2845. **c** sarcula VIII, palas III, rutra V CATO Agr. 10.3; legionibus collectis vi B. Afr. 2.1; optimi turis libra s(= denarios) vi pretium habet, secundi s(= v) PLIN. Nat. 12.65; —(in ordinale) a. d. XVII K. Nouemb. Cic. Fam. 14.5.2.

uā: see VAH.

uacanter, adv. [pple. of VACO + -TER²] Redundantly, otiosely. — hoc (i.e. a phrase). . accumulauit et inaniter GEL. 17. 10.16.

uacatiō ~ōnis, f. [VACO + -TIO] FORMS: uacatio CIL 1.583.77; 1.593.93; 5.4148; BGU 2.628.12.

1 The state of being excused from a given duty, service, or other liability, immunity, exemption. **b** (spec.) exemption from military service. **c** (meton.) a payment made by a soldier to a centurion to be excused certain duties. **d** (app.) that which exempts one from a charge, an excuse.

si. coacti sunt munire (i.e. repair the roads) omnes. . falsum est. . ob ~onem pretium datum, cum immunis nemo fuerit C. Font. 17; ait se Pompeius quinos praefectos delaturum nouos ~onem iudicialia causa A. 5.7; cum citare iudices. . Flautius Archippus ~onem petere coepit ut philosophos PLIN. Ep. 10.58(66); hanc (sc. legem de maritandis ordinibus). . perferre non potuit nisi adempta. . parte poenarum et ~one trienni data (i.e. freedom from the obligation to remarry after the death of a wife) SUTR. Aug. 34.1; ne causatio ista aegri corporis perpetuam ~onem daret. . iuris. . actiones declinantes GEL. 20.1.30; —(w. gen. ex. cause of exemption) si me non modo non rerum gestarum ~o sed neque honoris neque aetatis excusatio unidat a labore C. S. 26; incidit Caesarianum civile bellum. . usus est aetatis ~one neque se quoquam mouit ex urbe NEP. A. 7.1; —(w. gen. ex. duty, etc., remitted) MILITIAE. . eis ~o ESTO CIL 1.583.77; quae. . studia. . ~onem habent quandam publici muneris C. Fam. 9.6.5; CAES. G. 6.14.1; ~onem rei naualis eis colonis non esse LIV. 36.3.5; rerum iudicandarum ~onem SEN. Apoc. 11.5; ~onem legis Papiae Poppaeae SUTR. Cl. 19; non omnia. . collegia ~onem tutelarum habent CALL. Aug. 27.1.17.3; —(w. ab) nullam tibi a causis ~onem uideo dari C. Leg. 1.11; ne praetoribus quidem qui ad ius dicendum creati erant ~o a bellis administratione data est LIV. 23.32.15; ~o a sacerdotio GEL. 1.12.7; a decurionatu. . ad alium honorem nullam ~onem tribuendam MACR. Aug. 50.53; —(w. quominus) ~onem augures quo minus iudicis operam darent non habere C. Brut. 117. **b** C. Phil. 8.3; senatus decreuit ut. . dilectus haberetur, ~ones ne ualerent A. 1.19.2; auius huius. . et agro a senatu et ~one donatus est N. D. 2.6; colonos etiam maritimos, qui sacrosanctam ~onem dicebantur habere, dare milites coegit LIV. 27.38.3; 29.15.15; quodsi mihi nec stipendia omnia emerita essent necdum aetas ~onem daret 42.34.12; SEN. Con. 1.8.1; SEN. Dial. 5.16.4. **c** flagitium ut ~ones praestari centurionibus solitae remitterentur; namque gregarius miles ut tributum annuum pendebat Tac. Hist. 1.46; Vitellius. . ~ones centurionibus ex fisco numerat 1.58. **d** Metello non trascor neque ei suam ~onem eripio, quia ille apud omnis utitur, ut nihil malitiose neque consulto fecisse uideat C. Ver. 2.164.

2 (in general) The state of being free from anything evil or injurious.

(w. gen.) non deminutionem malorum in bono uiro intellego, sed ~onem SEN. Ep. 85.5; dolorum ~o 92.11; epistulam. . me pergere non sinunt instantes curae, quarum ~o noctis demum aliqua parte contingit AUR. Fro. 2. p. 156 (106N); —(w. ab) nullam tibi fortuna ~onem dedit a grauisimis luctibus SEN. Dial. 12.2.4.

3 Respite or freedom from work, vacation, holiday.

neglectum Anxuri praesidium ~onibus militum LIV. 5.8.2; omnium somnos illius uigilia defendit. . omnium ~onem illius occupatio SEN. Dial. 11.7.2; scholae rebus sunt, non ab otio ac ~one omni, sed quod, caeteris rebus omissis, uacare liberalibus studiis pueri debent F. 3.37M; —(w. ab) biduo ab opere datur (bouei) ~o COL. 6.14.3.

uacca ~ae, f. [cf. Skt. *vaśā* 'barren cow'] ORTHOG.: *bacch*-CIL 6.2099.2.2. A cow. discernunt in prima (aetate) uitulus et uitula. . in tertia et quarta taurus et ~a VAR. R. 2.5.6; ubera ~ae lactea

demittunt VERG. G. 2.524; nec tibi fetae. . niuea implebunt mulctaria ~ae 3.177; tunc pascebant herbosa Palatia ~ae TRIB. 2.5.25; ~ae Memphisitis aras (i.e. of Isis, identified w. Io) OV. Ars. 3.393; ~arum. . mugitus SEN. Dial. 6.7.2; operaris ~is (i.e. used for ploughing) COL. 6.24.4; STAT. Silv. 4.5.18; HACCHAM HONORARIAM ALBAM AD FOCLVM IMMO-LAVIT CIL 6.2099.2.22; —(applied to a representation of a cow) hanc (sc. Pasiphaen). . impleuit, ~a deceptus acerna, dux gregis OV. Ars. 1.325.

uacillō: see VACILLO.

uaccinūm ~i, n. [perh. a corruption of Gk. *βάκινθος*] a (in Virgil, app.) A dark-flowered plant corresponding to the *γρανθή βάκινθος* of Theocritus 10.28 (variously identified, perh. an orchid or fritillary). **b** a plant yielding a purple dye, prob. a whortleberry (*Vaccinium myrtillus* or *V. uliginosum*) or its fruit.

a o formose puer, nimium ne crede colori! alba ligustra cadunt, ~ia nigra leguntur VERG. Ed. 2.18; tibi Nais. . mollia luteola pingit ~ia calta (i.e. in a bouquet) 2.50; 10.39. **b** ~ium temperantes et lacte miscentes purpuram faciunt elegantem VITR. 7.14.2; nec te (i.e. a book) purpureo uelent ~ia furo OV. Tr. 1.1.3; in aquis proueniunt, ~ia Italiae in aucupis sata, Galliae uero etiam purpureae tinguendae causa PLIN. Nat. 16.77.

uaccinūs ~a ~um, a. [VACCA + -INVS] Of or derived from a cow.

carne ~a PLIN. Nat. 28.185; caseus. . ~us 28.205; lacte. . ~o LARG. 186; APUL. Met. 3.18.

uaccula ~ae, f. [VACCA + -VLA] A young cow, heifer.

~a. secreta cubilla captans Lydia 29; tenera. . ~a Priap. 85.14; APUL. Met. 7.25.

uacellō ~ierī, intr. [VACVVS + -FIO; cf. *uacuefacio*] To become empty, be vacated.

hoc ubi inanitur spatium multusque ~at in medio locus, LUCR. 6.1005; 6.1017.

uacerra ~ae, f. [dub.] A wooden post or stake; (esp.) one serving as an upright in a post-and-rail fence, (pl.) a fence formed from such posts. **b** (as a term of abuse).

~am dicunt stipitem, ad quem equos soleant religare PAUL. Fest. p. 374M; —(i. stipites). . in ipsi quatuor angulis affixi sunt, omnes transuersi sex termonibus quasi ~ae inter se ligantur COL. 6.19.2; ratio postulat (feras pecudes) ~is includi (sic enim appellatur genus claturum) 9.1.3; uinarium quod ~is circumdatum est 9.9.9. **b** A. 20.2. com. 7; ~am. . ali dicunt maledictum hoc nomine significari magnae acerbatis, ut sit uecoris et uesanus PAUL. Fest. p. 374M.

uaccrōsus ~a ~um, a. [prec. + -osvs] (Used by the emperor Augustus for *cerritus*, 'crack-brained'.) SUTR. Aug. 27.2.

uacillatiō ~ōnis, f. [next + -TIO] The action of swaying or tottering.

illa indecora in dextram ac laeuum iatus ~o alternis pedibus insistendum QUINT. Inst. 11.3.128; per ambitum lacus non sine foeda ~one discurrunt SUTR. Cl. 21.6.

uacillō ~āre ~āui ~ātum, intr. Also **uacillō**. [*< IE. *ua-n-q*, as in CONVEXVS; cf. Skt. *vāñcati* 'moves to and fro', *vakrādh* 'crooked', 'curved']

1 To be unsteady on one's feet, stagger, reel, totter. **b** (of inanim. obj.) to move from side to side, rock, sway, etc.

cum ex eo in utramque partem toto corpore ~ante quaeui quae loqueretur e luntre C. Brut. 216; alios. . ex uiuo ~antis Gal. 1.1; hominem cum uni uis penetravit. . praepediuntur curra ~anti LUCR. 3.479; ROT. Lup. 2.7; cursum gubernatores. . regere non poterant, ~antesque milites. . nautarum ministeria turbauerant CURT. 7.9.6. **b** ~ans primum consurgit et omnis paulatim redit in sensus LUCR. 5.504; dum stans sub sacris, impares oneri ~amus SEN. Dial. 5.6.6; F. 3.37M; titubante et saepius ~ante uestigio ARUL. Met. 5.25; 6.30. **b** ut tace nimborum arbusta ~ent LUCR. 1.806; cum uentis pulsa ~ans aestuat in ramos incumbens arboris arbor 5.1096; sub pedibus tellus cum tota ~at 5.1236; 6.575; lumen lucernae ~abat ARUL. Met. 5.22; —(cf. of *handwriting*) accepti tuam epistulam ~antibus litteris, nec mirum tam graui morbo C. Fam. 16.15.2.

2 (transf., of things) To be in an unsound, weak, or precarious condition. **b** (of a person in respect of his finances). **c** (of a person in respect of his faculties).

Erotem ad ista (i.e. accounts) expedienda factum mihi uidebar reliquise; cuius non sine magna culpa ~arunt C. A. 14.18.2; uidetur quibusdam stabilitas amicitiae ~are Fin. 1.66; tota. . res ~at et claudicat N. D. 1.107; iustitia ~at

uel iacet potius Off. 3.118; languent officia atque aegrotat fama ~ans LUCR. 4.114; uersus hic nusquam ~at MAUR. 1404; (cf.) quasi claudicat et ~at hic liber, nisi eas quoque compositiones, quae ad chirurgos pertinent, posuerimus LARG. 200. **b** qui. . partim male gerendo negotio, partim etiam sumptibus in uetere aere alieno ~ant Cic. Catil. 2.21; sesterium suum uidit decies sed male ~auit PETR. 38.12. **c** yepovtūtepep est memoria ~are Cic. A. 12.1.2.

3 (of a person, his sentiments, etc.) To show lack of firmness or constancy, waver.

cum una legione et ea ~ante L. fratrem expectat Cic. Phil. 3.31; ~anthum. . cis Rhenum sitarum gentium animos confirmauit VELL. 2.120.3; testes, qui aduersus fidem suae festinationis ~ant, audiendi non sunt MOD. dig. 22.5.2; cuius ita anceps fides ~at 48.10.27.1; ex libero homine per testimonio non ~ante questionem haberi non oportet CALL. dig. 48.18.15; —(transf.) rex noster est animus; hoc incolunt cetera. . obtemperant; cum ille paulum ~auit, simul dubitant SEN. Ep. 114.23.

uacuitās ~ātis, f. [next + -TAS] (w. gen.) The state of being empty or destitute (of).

ita cibi ~ate uenio lassus labibus (intestines) PL. Cur. 319.

uaciuus ~a ~um, a. **uociuus**. [VACO + -IVVS; superseded by VACVVS] FORMS: uoc- usual in PL. and TER.

1 (of a place, etc.) Unoccupied, vacant, at the disposal of others. **b** (w. gen., of time) not occupied (by), free (from); (in general) destitute (of).

ut bene ~as aedis fecisti mihi. . ! PL. Cas. 506; (in fig. phr.) fac sis ~as, Pseudolis, aedis aurium, mea ut migrare dicta possint quo uolo Ps. 469; —(transf., of the ears) aures ~ae si sunt, animum aduertite Cas. 29; Trin. 1.1. **b** sine me ~om tempus nequod meo mihi laboris TER. Hau. 90; — ualens addicat me ~om uirum PL. Bac. 154.

2 Redundant, otiose.

ueteres 'superesse'. . dixisse pro superfluenti et ~o neque admodum necessario GEL. 1.22.20.

uacō ~āre ~āui ~ātum, intr. [cf. Umb. *uāselom* 'vitiatum'; no certain extra-Italic cognates known] FORMS: uoc- PL. Cas. 527 (implied in pun), V. FL. 3.721 (dub., v.l., edd. uac-), cf. uociuus beside uaciuus; pf. ~uit V. MAX. 4.3.4.

1 (of a space, surface, etc.) To be vacant, empty, or unfilled; also, to present a gap or empty space. **b** (pple., of rhythmical time) not occupied by a syllable (cf. *inanis*, sense 8).

quacumque ~at spatium, quod inane uocamus, corpus ea non est LUCR. 1.507; undique cum uersum spatium ~et infinitum. . 2.1053; 6.1030(1029); rescribat malle, lubet: odi, cum late splendida cera ~at OV. Am. 1.11.20; ostia septem (sc. of the Nile) puluerulenta ~ant, septem sine flumine ualles MET. 2.256; cernis ut fontis liquet introrsus actus linquat, ut ripae ~ent. ? SEN. Thy. 108; (possessores) spatia, quae circa ductus aquarum ac S.C. ~ae debent, aut aedificati aut arboribus occupant FRON. Ag. 226; debet ~are. . locus, in quo notentur quae scribentibus solent extra ordinem. . occurrere QUINT. Inst. 10.3.33; cum. . lamia procul a uia est area ~anti instans (i.e. having no buildings) GEL. 16.5.3; (cf.) nequod. . Argolicum. . oculis haurire ~antibus (i.e. sightless) ignem STAT. Theb. 10.596; ~erit. . Thoon, qua pelta ~at V. FL. 6.375. **b** in fine (sc. of a verse) pro longa accipit breuem (syllabam), quia uidetur aliquid ~antis temporis ex eo quod insequitur accedere QUINT. Inst. 9.4.93.

2 (of places) To be without inmates or occupants. **b** (of land or other property) to be without an owner. **c** (of an office or post) to be without an incumbent, be vacant. **d** (of a woman) to be unmarried.

uilla ita completa a militibus est ut uix triclunium ubi cenatur ipse Caesar esset ~aret C. A. 13.52.1; noluit eum locum unde Heluetii discesserant ~are, ne propter bonitatem agrorum Germani. . in Heluetiorum finis transirent CAES. Gal. 1.28.4; 4.3.1; hinc duas partis aedes occupabant duae; tertia ~abat ad incursum. . militum relicta C. 1.82.4; deserta. . regna pastorum et longe saltus lateque ~antis VERG. G. 3.477; Tisiphone. . post raptum canem (i.e. Cerberus) portam ~antem clausit SEN. Her. F. 986; sunt nonnulla examina quae. . sedem. . eam. . occupant. . quam ~antem reppererunt COL. 9.12.4; ingreditur pulsa fluuium statione ~antem Caesar LUCR. 2.503; quam bene post Pyrrham telus pontusque ~abant! STAT. Theb. 11.469; occultebatur, ~antium forte balnearum fornacibus additus Tac. Hist. 3.11; Iuv. 5.8; (form uoco, in pun w. uoco 'to call') quae uacant aedes. . fac habent linguam tuae aedes. . quid ita? — quom ueniam, uocent PL. Cas. 527; —(poet.) ne quid obstaret pudor, dies recessit; perge dum caelum ~at SEN. Thy. 892; —(transf.) M. enim Piso si adesset, nullius philosophiae. . ~aret locus C. N. D. 1.16. **b** cum agri Ligustini. . aliquantum ~aret, senatus consultum factum ut is ager uirum diuideretur LIV. 42.4.3; cum ~are aliquae coeperunt aquae FRON. Ag. 109; attigui possessores ~antia loca. . inuaserunt ACEN. agrim. p. 41; si tota hereditas ~asset

JULIAN. *dig.* 28.6.30; an. bona ~antia fisco sint delata ULP. *dig.* 38.9.1; (*neut. pl. of pppe. as sb.*) ut, si a privilegiis parentum cessaretur, uelut parens omnium populus ~antia teneret Tac. *Ann.* 3.28; (*cf.*) fundi. alieni potest aliquis sine ut possessionem nancisci, quae. ex negligentia domini ~et GAIUS *Inst.* 2.51; (*transf.*) alterius thalamo. exil. non ~at iste torus Ov. *Ep.* 19.154; metaphora. aut ~antem locum occupare debet aut, si in alienum venit, plus ualere eo, quod expellet QUINT. *Inst.* 8.6.18. **c** ut Accium Suram praetura exornare digneris, cum locus ~et PLIN. *Ep.* Tra. 10.12(7); rogo dignitatem. uel auguratum uel septemlaturum, quia ~ant, adicere digneris 10.13(8). **d** iam tum non care maritus cum animus tuus spectabat ~antes (*sc. puellas*) QUINT. *Decl.* 262 (p. 73.1.16); quip ~antem mulierem rapuit uel nuptam, ultimo supplicio punitur MARCIAN. *dig.* 48.6.5.2.

3 (w. abl.) To be destitute or devoid (of), free (from); (*sim. w. ab.*) **b** to be exempt (from a duty or responsibility).

constitit amnes perennes, arbores uento ~ant ENN. *var.* 12; naum ut semel concedit, uisus nusquam est: si uita ~at Volc. *poet.* 2; adhuc. Q. Ligarius omni culpa ~at Cic. *Lig.* 4; Aristoteles. quintum genus adhibet ~ans nomine Tusc. 1.22; regiones. omni cultu propter uim frigoris aut caloris ~antis 1.45; omnis. castigatio contumelia ~are debet Off. 1.88; qui numero diffidebat armis ~abant LUCR. 5.1349; hoste ~are domum VERG. A. 3.123; ture ~ent arae stentque sine igne foci Ov. *Fast.* 2.564; pars. scuti uulnere nulla ~at Pont. 4.7.38; ut quae (provinciae) maximis bellis nunquam ~auerant, eae sub C. Antistio. etiam latrocinis ~arent VELL. 2.90.4; qui. morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre ~ent CELS. 2.15.4; si. ~et arboribus (ager) COL. 2.12.7; ne illa quidem malo (*i.e. a flood*) ~auerunt, ad quae non ascendit annis PLIN. *Ep.* 8.175; APUL. *Soc.* 8; (*cf.*) ~antibus (*ab.*) quaeis. iugum ceruice ~anti LUCR. 9.261; ~haec a custodiis classium loca. ~abant CAES. *Civ.* 3.25.4; a bello quietis rebus, ne quando a metu ac periculis ~arent, pestilentia ingens orta LIV. 7.1.7; nihil ab illo (*sc. deo*) ~at, opus sum ipse implet SEN. *Ben.* 4.8.2; quam diu (Charvbidis) ab austro ~at Dial. 6.17.2; hae steriles (*sc. shoofs*). ~robustae sunt, quod a fetu ~ant COL. 3.10.3; quarta. illi lapidi portio. ~at ab inscriptione HYO. *Gr. agrim.* p. 137. **b** legibus et institutis ~at aetas nostra (*i.e. old age*) muneribus illi quae non possunt sine uiribus sustineri Cic. *Sen.* 34; id nobis uelut familiare bellum priuato sumptu gerere in animo est; res publica et milite illo et pecunia ~at Liv. 2.48.9; ut populus Romanus tributo ~aret 5.27.15; easdem artes feminae quas uiri exercent, adeo ut ne milititia quidem ~ent MEL. 1.114; QUINT. *Inst.* 9.2.85; (*w. ab.*) maiores septuaginta annis a tutelis et muneribus personalibus ~ant ULP. *dig.* 50.6.4(3).

4 (of a place, etc., usu. w. dat. of advantage) To be left free for a person's use, be available (to); (also w. dat. of purpose or *ad.*) **b** (of time or sim.) to be free from (other occupations or engagements; (*esp. w. ab.*); also w. dat. w. sim. force).

quid. nostra uictum esse Antonium, si uictus est ut alii ~aret quod ille obtinuit? BRUT. *ad Brut.* 1.7.5; non illi suspensa foedus carnaria iuxta. ~abant, traiecit medium sparto sed casus orbem. ~penebat Mor. 57; abstrusa. et sine possessore deserta liberius undis ~ant SEN. *Nat.* 6.7.5; nec tota ~abat regia compresso; minima collegat arma parte domus LUCR. 10.447; ut. primus subselliorum ordo ~aret senatoribus SUET. *Aug.* 44.7; litora. nullus sunt, sed iure gentium omnibus ~ant PAUL. *dig.* 18.1.51; ~discite uenturam iam nunc sentire senectutem, caelestibus ad curas nec ~et uita uia PROP. 4.11.94; diu uirago, cuius regno pars terrarum secreta ~at SEN. *Phaed.* 55; si balneum sit in domo usibus dominicis solitum ~are ULP. *dig.* 7.1.13.8. **b** quicquid illi ~at, caput de tabula non tollit PETR. 46.3; (*w. dat. of purpose*) consiliis dum nox ~at alta mouendis V. *Fl.* 6.14; (*cf. sense 6*) nec legit idonea. tempora nec petiit horamque animumque ~antem Ov. *Met.* 9.612; (*w. ab.*) nullum tempus illi unquam ~abat ut a forensi dictione aut a commentatione domestica Cic. *Brut.* 27; (ille) quicquid a bellis populi Romani ~abat, cum hominibus nostris consuetudines. iungebat Deiot. 27; tantum (*sc. operae*) huius studio relinquendum quantum ~abit a publico officio DIV. 9.7; mea munera. respice, pacando si quid ab hoste ~at Ov. *Fast.* 2.78; PETR. 26.5; (*w. dat.*) quod patriae ~at, id studiis nobisque sacrastris Cic. *Cons.* 1.2.78.

5 ~at (*w. inf. as subj.*, *esp. w. dat. of person*): **a** There is room or space (to); (*transf.*) there is scope or opportunity (to). **b** there is time or leisure (to).

a non maxima me turba puto excludi, quo minus tibi ~et me excipere CAS. *Fam.* 12.13.2; tolle fuga Turnum atque instantibus eripe fastis: hactenus indulsisse ~at VERG. A. 10.625; SIL. 17.373. **b** si. pergam et ~et annalis nostro audire laborum VERG. A. 1.373; LIV. 28.43.21; forsitan otia non sint, nec nostris praebere ~et tibi cantibus aures? Ov. *Met.* 5.334; si ~at exiguam profugo dare tempus amico Pont. 3.3.1; VELL. 1.15.1; in quam arto salutis exitique fuerimus confinio, neque mihi tam festinanti exprimere ~at neque cui ~at potest 2.124.1; ~asse tanto gaudio patribus conscriptis duabus humillimis feminis referre gratiam. ~ mirandum V. *Max.* 5.2.1; non capiunt res istae iacturam nec tempus ~at perdere SEN. *Dial.* 5.4.22; NAT. 2.27.12; V. *Fl.* 8.231; non. oderit reum. ~anxium de fama ingenii et cui esse deserto ~et? QUINT. *Inst.* 11.1.50; nihil scribere aut adsidenti ~at aut anxio libet PLIN. *Ep.* 1.22.11; 3.18.4; 8.15.1; (*w. acc. and inf.*) utinam mage te. paruula Lucrina cubia moretur aqua. quam ~et alterius blandos audire susurros mollior in tacito litore compositam! PROP. 1.11.13; (*without expressed inf.*) dum ~at et metuunt hostes committere pugnam, luditur in castris Ov. *Fast.* 2.723; honesta colimus, quantum ~at SEN. *Ep.* 75.16; abunde, si ~et, lucis spatia sufficiunt: occupatos ad noctem necessitas agit QUINT. *Inst.* 10.3.27; IUV. 1.21; (*cf.*) *w. neut. pron. as subj.* nec potest. ~propter cum dolore et irasci iudex, cui putat hoc ~are QUINT. *Inst.* 9.4.143.

6 (of persons) To be disengaged from (other) tasks or occupations, have leisure. **b** (*w. ab.*); also, to take a rest (from an activity). **c** (of

things) to be unemployed, lie idle; also, to be redundant or otiose. **d** (*spec.*, in amatory contexts).

si ne tu quidem ~as, noli. a me litteras crebriores, cum tu mihi raro mittas, flagitare Cic. *Fam.* 12.30.1; festus in pratis ~at otioso cum boue pagus HOR. *Carm.* 3.18.11; quodsi forte ~as, peregrinis inspicie fastos Ov. *Fast.* 3.87; ~at pudicitia, libido occupatissima est SEN. *Dial.* 4.13.2; numquam stante Pelopea domo Minos ~abit Thy. 23; Minyae. ~antes indulgent thalamis V. *Fl.* 2.370; PLIN. *Ep.* 7.2.2; si. ~seruus ex operis. solebat se exhibere, nunc uero cogitur ~are ULP. *dig.* 10.4.11.1; (*of a horse*) armiger alipedem ~. tenebat fatorium ignarum domini solumque fremementum quod ~et, inque acies audientior ille pedestris STAT. *Theb.* 9.208; (*w. internal acc.*) hoc utinam spatire loco, quodcumque ~abis PROP. 2.32.7; (*w. abl. of respect*) quid ipse sentiam exprobo si ~as animo neque habes aliquid quod huic sermoni praeuertendum putes Cic. *Div.* 1.10; ueritus credi clipeo laenaeque ~asse. ~et uolnera belli solus obit LUC. 6.203; (*of the mind*) ne quid aliarum ineptiarum ~antem stupentemque animum occuparet GEL. 10.25.1. **b** milites, quod ab opere integris munitionibus ~abant. ~ ligandi. ~ causa longius progrediebantur CAES. *Civ.* 3.76.3; libellos legere si desideras, ~es oportet. ~a negotiis PHAED. 3.1.2; (*Silici*) doctissimis sermonibus dies transigebat, cum ~a scribendo ~aret PLIN. *Ep.* 3.7.4. **c** (*of weapons or implements*) uetus in templo bellica pace ~at PROP. 2.25.8; strare (uenatores) arma sacris et pace ~antia festa GRAT. 487; Palladii telae. ~ant et inter ipsas pensa labuntur manus SEN. *Phaed.* 103; uobis. ~repulsi tot reddet Fortuna uires quot tela ~abant LUCR. 5.327; 8.423; (*of money*) si tutor pecuniam pupillarem credere non potuit, quod non erat cui crederet, pupillo ~abit PAUL. *dig.* 26.7.12.4; ~antia est quaque re sic non necessaria. ~aufferet GEL. 7(6).5.6; K peripicuam est littera quod ~are possit MAUR. 204; ~antore ~em PROP. 1.13.3; at tu non uia potuisti nocte ~are, impia, non unum sola mare diem! 9.19; Thespiades ~ant breuique in illas arsit Alcides face SEN. *Her.* 0.369.

7 (w. dat.) To have time to do, have leisure (for an activity, pursuit, etc.); (also w. *ad.* in + *acc.*) **b** (w. dat.) to find leisure (for), give one's time (to). **c** (w. inf.) to have leisure (to).

ego. ~philosophiae. ~semper ~o Cic. *Div.* 1.11; huic rei ut omnis multitudo ~aret, feminae. ~ cibaria in castra adferbant LIV. 44.32.11; ille non ~asse sermoni suo regem causatus discessit CURT. 6.7.21; queruntur de superiorum fastidio, quod ipsis adire uolentibus non ~auerit SEN. *Dial.* 10.2.5; animus omnis occupationis expertis operibus suis ~at 12.20.1; instant mille licet. ~curae, nostris carminibus tamen. ~abit MART. 7.97.6; in studiis magis ~abit unus (*sc. praceptor*) uni QUINT. *Inst.* 1.2.9; neque. ~is se totum in hac cura consumpsit, potioribus ~abit 9.4.113; 12.1.4; cum explorasset consules postulationibus ~ant opus PLIN. *Ep.* 7.33.4; non ~o ad istas ineptias: ingens negotium in manibus 3.3. SEN. *Ep.* 49.9; 92.6; (*w. acc. of respect*) nec prae sermonis amore in multis poterat (*sc. a parat*) ora ~are cibus Ov. *Am.* 2.6.30. **b** nomen imperatoris retinens. cum priuato comitatu, quem semper illi ~are moris fuit VELL. 2.40.3; Dasium. ~ toto animo Hannibalis amicitiae ~antem V. *Max.* 3.8.1.1; cognitione suscepta (Torquatus) domi condesit solusque utrique parti per totum biduum ~auit 5.8.3; illos. ~ qui nulli rei nisi uiuere ac libidine ~ant SEN. *Dial.* 10.7.1; persequi. ~ quid quis unquam. dixerit. obruit ingenia melius aliis ~atura QUINT. *Inst.* 1.8.18; (Thraseam) triennio non introisse curiam; nuperineque. priuatis potius clientium negotiis ~auisse Tac. *Ann.* 16.22; Nicaenibus. ~debeis ~are contractis omnibus personis ad idem negotium pertinentibus TRA. *Plin.* *Ep.* 10.84(98); praemissus Apollonium studiis ~auit SUET. *Aug.* 2; cum quasi maunmissioni ~aturus descendisset tribunal GAL. 10.1; (*senses 7 and 7b in a single sentence*) libros non legit ille sed libellos; nec Murena ~at, aut suis ~aret MART. 11.1.6; (*without dat.*) Caesar dum canitur, quaeque, Iuppiter ipse ~es PROP. 4.6.14; dum perago tecum paucos, sed apta. ~a Ov. *Am.* 2.2.2. **c** cubiti. ~frangit ossa nec ulterius dare corpus inutile leto aut ~at ut curat Ov. *Met.* 12.345; nullo. ~hominum lugere ~amus LUCR. 7.631; STAT. *Theb.* 8.186.

uacuefaciō ~acere ~ēci ~actum, *tr.* [VACVVS + FACIO]

1 To clear (a place) of occupants, make vacant.

quid, quod aduentu tuo ista subsellia ~acta sunt. ? Cic. *Catil.* 1.16; Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolabant. ~et, sessores ueteres urbe insulaque eiecit NEP. *Cim.* 2.5; TIMOL. 3.2; (*transf.*) *w. dat. of purpose* cum morte superioris uxoris nouis nuptiis locum ~ecisses Cic. *Catil.* 1.14.

2 (*esp. w. abl.*) To empty (of its contents), disencumber.

inuidiosum magistratus fastigium moderatione ad tolerabilem habitum deduxit fascis securibus ~aciendo V. *Max.* 4.1.1; (asinio) totis. ~apud praecordis per medium aluum. ~uirginem. ~insuere APUL. *Met.* 6.31; (*in fig. phr.*) pectus (*sc. of Coriolanus*) dolore acceptae iniuriae. ~referunt totum sibi pietas ~ecit V. *Max.* 5.4.1; (*transf.*) *ac turp.* ~sentina (*i.e. camp-followers*) ~actus exercitus noster 2.7.1.

uacuitās ~atis, *f.* [VACVVS + TAS]

1 Unoccupied or vacant condition, emptiness; an empty space. **b** (*transf.*) unfilled state (of an official post).

(umores) cum sunt moti, propter ~atem loci post se recipiunt aeris ruentis undas VITR. 8.2.1; ~ignis. interuenientum ~ates occupans feruescit 2.7.2. **b** quantum perturbationem. ~adferat obitus consulum quantumque cupiditatem hominibus inicit ~as non te fugit D. BRUT. *Fam.* 11.10.2.

2 (*w. gen.*) Freedom (from something undesirable); (*sim. w. ab.*)

cum priuamur dolore, ipsa liberatione et ~ate omnis molestiae gaudemus Cic. *Fam.* 1.37; cur mauult dicere uoluptatem quam ~atem doloris? 2.16; 3.2; securitatem. ~ appello ~atem aegritudinis Tusc. 5.42; omnis uitii in auspiciis ~as Fest. p. 348M; ~quo magis iis (*sc. men in public life*). ~est. ~adhibenda ~as ab angoribus Cic. *Off.* 1.73.

3 Freedom from occupations, leisure. paucis iudicari scribendum, uti angusto spatio ~atis ea legentes breuiter percipere possent VITR. 5.1.3.

Vacūna ~ae, *f.* A Sabine goddess, perh. orig. a pastoral deity, later sts. identified with Victoria.

VAR. *gram.* 127; haec tibi dictabam post fanum putre ~ae HOR. *Ep.* 1.10.49; iuxta ~ae memora et Reate PLIN. *Nat.* 3.109; CIL 9.4751.

Vacūnālis ~is ~e, *a.* Of the goddess Vacuna. ~es. ~focos Ov. *Fast.* 6.308.

uacuo ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [next + -o]

1 To remove the contents of, empty. **b** to empty the purse or sim. of (a person), leave penniless.

rarior aer factus inanitusque locus magis ac ~atus LUCR. 6.1025; qui ripam erigi iubeat, sulcumeque ~ari COL. 3.13.10; 9.14.17; dolia. ~ubi fuerint a mercatore ~ata 12.52.14; (*w. abl. of contents*) ~ant. ~profundo aurum immane (*i.e. a goblet*) mero STAT. *Theb.* 3.187; sanguine membra ~ata [QUINT.] *Decl.* 4.11. **b** quid uero si in educationem, in discursu, in pretia ~atus sum? [QUINT.] *Decl.* 5.11.

2 To denude (a place) of persons (inhabitants, defenders, etc.); (also, a household, etc.).

si redeant ueteres. ~patres, Elysium liceat si ~are nemus MART. 11.5.6; ipse. ~in pugnas ~atur colliis, ubi ingens ille superum STAT. *Theb.* 12.632; Ach. 1.419; ciuitas cuncta ~atur studio uisionis APUL. *Met.* 8.6; (*w. abl.*) euocatis ad sua defendenda singulis ~atam auxiliis Delminum cepit ~ron. Str. 3.6.2; ~Lachesin putri ~antem saecula penso STAT. *Theb.* 3.642; liceat non exhaurire rapacis impensis belli ~atos saepe penates SIL. 11.569; QUINT. *Decl.* 338 (p. 333).9.

uacuos (**uacuos**) ~a ~um (~om), *a. superl.* ~issimus. [VACUO + VVS] FORMS, ETC.: **uacuos**, **uacuum** (for **uacuos**, **uacuum**) CELS. 7.14.5, 8.4.21; **uacuos** CIL 6.1527.2.43, V. *Fl.* 4.248 (*cf. uociuus* beside **uacuius**); superl. perh. only in Ov. *Pont.* 3.1.141.

1 Not containing or holding anything, empty. **b** (of the body or its parts, w. ref. to the absence of food; also of the womb, w. ref. to the absence of a foetus). **c** (of the head, in humorous hyperb., w. ref. to a supposed absence of brains). **d** having a central cavity, hollow; (of the face) eyeless; (of the eyes) sunken. **e** (of things in the underworld) containing nothing substantial; (*sim. of an embrace given to a phantom or shade*).

repletur item ~um quod constitit ante LUCR. 1.394; stabat ~o iam tibi Parca colo Ov. *Am.* 2.6.46; (Demosthenes) fertur. ~ori insertis calculis. ~loqui solitus, quo ~um promptus esset V. *Max.* 8.7.1.1; argumentum. ~non pleni corporis sed multum ~i habentis SEN. *Nat.* 2.7.1; ratem ~ae sustentant undique cupae LUCR. 4.420; ~is. sepulchris (*i.e. cenotaphs*) STAT. *Theb.* 12.161; equi ubi pharetras telis onustas accipere, per saltus uagi. ~is pharetras. ~redeunt Tac. *Ann.* 12.13; (*w. abl. denoting what a thing is devoid of*) quorum domus, cum honore. ~florere, signis et tabulis pictis erant ~ae Cic. *Ver.* 1.35; postquam. ~ense uidit ebur (*i.e. the scabbard*) ~um Ov. *Met.* 4.148; quidam prensa manu eius. ~inseruerunt digitos ut ~a dentibus ora contingeret Tac. *Ann.* 1.34; (*w. ab.*) Messana. ~ab his rebus quibus iste delectatur sane ~a atque nuda est Cic. *Ver.* 4.31; (*w. gen.*) ager. ~aridus et frugum ~os SAL. *Jug.* 90.1; (*of things which have had the interior removed*) Cereris ~ae (*i.e. husks of corn*) nemus PETR. 135.8.14; ~orum terga leonum (*i.e. lion-skins*) STAT. *Theb.* 9.589; (*of the air or sim. on which words or blows are wasted*) uerba. ~ludit ~as animosus in auras Ov. *Met.* 12.469; in ~os ut brachia uentos spargat (*i.e. in boxing*) V. *Fl.* 1.421; famulae. ~clamore supremo in ~os dant uerba Notos dominamque reclamant 8.173; (*transf. ep.*) quid deside terra haeremus? ~os cur lassant aequora uisus? 3.661; ossa. ~is exuta medullis IUV. 8.90; (*neut. as sb.*, *transf.*) quidam. ~si defecerunt alia, conciliis implent ~a causam QUINT. *Inst.* 12.9.8. **b** ~is committere uenis nil (*i.e. no wine*) nil lene docet HOR. 5.24.25; stat lassus ~o gutture Tantalus SEN. *Thy.* 132; ~i uentris furor (*i.e. hunger*) IUV. 15.100; (*neut. as sb.*) illa ebrietas iuuat quae in ~um uenit SEN. *Ep.* 122.6; ~si ~o uentre mulier fuit (*i.e. if she was not pregnant*) PAPIN. *dig.* 29.2.84; (*cf.*) (*of a female animal*) quae (equa) cum ex asino conceptum eddit, partu sequenti anno ~a nutrit (*i.e. while not in foal*) COL. 6.37.10. **c** tollens ~um plus nimio Gloria uerticem HOR. *Carm.* 1.18.15; tam ~um capitis populum Phaeacae putauit (Vixes)? IUV. 15.23; (*cf.*) *w. abl.* ~um. ~cerebro. ~caput 14.57. **d** iam crebris ictus. ~ingemant. ~flexoque genu ~a illa tundunt STAT. *Theb.* 1.420; ~loquere, gnate (*i.e. Oedipus*) ~quo aurtis caput ~osque uultus? SEN. *Oed.* 1012; attolle ~am. ~faciem. ~indictam recognosce APUL. *Met.* 8.12; ~uigor pristini uultus ~is luminibus intabuit, et per obstantium crinium inuoluentis amentium iactus oculorum [QUINT.] *Decl.* 5.9. **e** per. ~domos Diis ~as et inania regna VERG. A. 6.269; silentis otium mundi ~aeque nubes SEN. *Her.* F. 863; ARUL. *Met.* 6.19; ~talibus instantem (*sc. Hylan*). ~ae, ~appearing in a dream ~talibus. ~ille (*sc. Hercules*) ultro petit et ~is amplexibus instat V. *Fl.* 4.39; felix ille (*i.e. Aeneas*) patrem ~is circumdedit uinis (*i.e. in Elysium*) STAT. *Silo.* 5.3.266.

2 (*transf.*) Having semblance without reality, illusory, empty.

uideo. ~syngraphas et cautiones ~a habendi simulacra SEN. *Ben.* 7.10.3; rumores ~i uerbisque inania TRO. 405;

ut nemo tam rusticanus homo. . Romam ex illo municipio
~i causa venerit, qui sciret iura omnia praetoris urbani
uno. gubernari Cfr. *Var. 5.4.34* ~ium concipere (i.e. *draw up*)
Cfr. *fr. 2.13.3*; *Nemo* erat. quin aut ~io teneretur aut in res
referretur *B. Alex. 49.3*; huic quidam Laphystus. ~ium
cum uellet imponere, quod cum illo se lege agere diceret
Nfr. Timol. 5.2; aptius hae capiant ~ia garrula ceræ
Ov. Am. 1.12.23; quid si. ualetudinarius fenerator. per
~ia aures suos in ipsi morbo accessibus undiciat?

SEN. *Dial.* 5.33.3; MART. 14.136(135).1; fuit. ~ia quibusdam ex causis pura, id est sine satisfactione, quibusdam cum satisfactione, quibusdam iureiurando, quibusdam recuperationibus suppositis GAUS *Inst.* 4.185; (transf.) ubi tu s qui me conuadatu's es Veneris ~iis? sisto ego tibi me et mihi contra idem ut sistis uadeo. —adsum; nam si apsim, hau recusem quin mihi male sit PL. *Cur.* 162.

2 (phrs.): a ~ium *facere*, To make a uadimonium or undertaking to appear in court at a future date; sim. ~ium *promittere* (sts. w. acc. of direction, advl. phr., etc., expr. the venue of the case). b ~ium *sistere*, to answer to one's uadimonium, present oneself in court at the appointed date; sim. ~ium *obire*; also ad ~ium *uenire, occurrere*, etc. c ~ium *deserere*, to fail to answer to one's uadimonium. d ~ium *differre*, (of a litigator or magistrate) to postpone the date appointed for appearance in court. e *res esse in ~ium*, matters are at the stage between the defendant's giving of a uadimonium and his appearance in court.

a praetores. tribunalia ad Piscinam publicam posuerunt; eo ~ia feri iusserunt LIV. 23.32.4; (Scipio) tribunal suum aduentis in aedem, quoniam ius hostium erat, ~ia in posterum diem facere iussit V. *Max.* 3.7.14; dicere si temptes aliquid tacite recedas, tantum esse: feriant pariter, ~ia deinde irati faciunt Juv. 2.298; cum. in ius uocatus fuerit aduersarius neque eo die finiri poterit negotium, ~ium ei faciendum est, id est ut promittat se certo die sisti GAUS *Inst.* 4.184; (w. gen. defining security) quantae pecuniae ~ia fieri debeat ~ium 3.224; (transf.) quid nunc cessas? conliga (se. me), —illicet ~ium ultro mihi hic facit PL. *Ep.* 685; cum omni ratione, ~ili calumniarentur, promittunt Herbitenses ~ium Syracusas Cic. *Ver.* 3.78; 5.42; TUL. 20; QVEI ITA ~IVM ROMAE EX DECRETO EVI. NON PROMISESSE AVT SE SPONSIONE. NON DEFENDERIT CIL. 2.22.22; emilitibus, qui in iure apud eum (sc. Scipionem) stabant, interrogauit quispian ex iure, in quem diem locumque ~ium promitti iuberet GEL. 6(7).1.9; (of a surety) uis appellatus qui pro altero ~ium promittebat VAR. *L.* 6.74. b quid si ~ium capite obuoluto stitisses? CATO *orat.* 102; Cic. *Quinct.* 30; ut nullum illa (sc. Fulvia) stiterit ~ium sine Attico, sponsor omnium rerum fuerit NEP. *Att.* 9.4; FRO. *Aur.* 2.9.14(228N); ~ium mihi non obiti quidam socius. ~ postulone a praetore ut eius bona mihi possideret licet. ~ Cic. *Quinct.* 54; tu. Q. Roscium pro opera ac labore, quod cognitor fuisset, quod ~ia obisset, rogasti ut Fannio daret HS ceceroo Q. Rosc. 38; PLIN. *Ep.* 8.12.3; PAUL. *Fest.* p. 147M; ad ~ium non uenit Cic. *Quinct.* 52; sex superant uersus: te, qui ad ~ia curris, non moror PROB. 4.2.57; ut. litigatorum plerique, quod occurrere absentes ad ~ium non possent, causa caderent SUT. *Cai.* 39.1; (of a surety) cum ad ~ium aduocatus descenderem SEN. *Ep.* 8.6. c non dubitavi cum ~ium deseruim esset, bona proscribere Cic. *Quinct.* 56; Catil. 2.5; ~ium promittimus, tamen deserti non in omnes datur actio: deserentem uis maior excusat SEN. *Ben.* 4.39.4; PLIN. *Nat.* pr. 24. d (Quinctius) cum ceteris quae habebat ~ia differt ut expeditus in Galliam proficisci posset Cic. *Quinct.* 23; AH. 2.7.2; quisquis uicisse se putat cum ~ium distulit SEN. *Ep.* 54.3; iudex (expirauit) dum ~ium differti iubet PLIN. *Nat.* 7.182; Juv. 3.213; (poet., of the hour of adjournment) cum modo distulerit raucae ~ia quartae (sc. horae) MART. 8.67.3. e res conuenire nullo modo poterat. itaque ex eo tempore res esse in ~ium coepit Cic. *Quinct.* 22.

3 (transf., sts. w. direct allusion to legal phrs. in sense 2) The fulfilment of an undertaking, keeping of an appointment, or sim.; *aliquem ~ium* (pred. acc.) *sistere*, to present someone as fulfilment of a promise.

orta dies. cum luce refert operum ~ia terra MAN. 1.244; non ad dies. praefinitos expectari tempestatum ~ia PLIN. *Nat.* 18.23; prohiac epulare ~ium differamus APUL. *Met.* 3.12; (mulier) uasania praepres promissae libidinis flagitat ~ium 10.4; iam dies aderat diuino destinatus ~io 11.23; (cf.) CVM LEGE PERENNI SISTI QVAE CVMCTOS IBERET AD ~IA MORIS (i.e. to keep their appointment with death) CIL. 6.20674.27; —cohorem nostram. ante ipsas fores. —uelut explorationis ~ium sistimus APUL. *Met.* 4.18; iam tibi. —amatorum illum alacrem ~ium sistam 9.22.

uadō ~ere (uāš), intr. [cogn. w. VADVUM; cf. Eng. *wade*, OHG. *watan*] To advance, proceed, go (esp. with rapid, violent, or purposeful movement). b (in fig. context). c (of things, esp. natural forces); (of lines or sim.) to extend (in a given direction). d *pedibus ~ere in sententiam alicuius* (and sim.), (in senatorial procedure) to make known one's support for a motion by walking over to the appropriate side at the division (in quots., transf.). e (pregn.) to proceed on one's way, depart.

ferro rem repetunt, regnumque petunt, ~unt solida ui ENN. *Ann.* 273; ludunt alia studiis. inde ad comitium ~unt TIT. *orat.* 2; te longo ab itere cerno huc ~ere ACC. *trag.* 499; ad eum postredie mane ~ebam, cum haec scripsi Cic. *Att.* 4.10.2; ~it. in eundem carcerem. Socrates, eodem scelere iudicium quo. Theramenes Tusc. 1.97; uaga ~it animam agens comitata typano Attis CATUL. 63.31; Romani. super occisorum corpora ~ere SAL. *Jug.* 94.6; per tela, per hostis ~imus haud dubium in mortem VERG. *A.* 2.359; ille duceam haud timidus ~entem passibus aequat 6.263; ~ite et haec memores regi mandata referte 11.176; HOR. *Ep.* 1.17.28; relecto quae libera ~it amictu PROP. 2.23.13; ~entem inde qua per trepidam turbam cruento mucrone sibi ipse fecerat uiam LIV. 2.12.8; inferenda sunt signa et ~endum in hostem 7.24.6; per. patetia ruinis agmina armatorum in urbem ~ebant 21.17.9; 26.41.13; LUC. 7.33; alii quantum corpus sinebat ~ere in mare TAC. *Ann.* 14.8; iam nunc in balnea salua fronte licet ~as Juv. 11.205; (w. acc. of destination) cum primam plateam

~imus, uento. ~umen. ~extinguitur APUL. *Met.* 2.32; (w. dat. of advantage) cui ~is Hiberno (ei mihi) uel saepo coniunx non una Gelono? V. *FL.* 7.235; (w. sup.) qui communis ausus ~ere contemptum reges STAT. *Theb.* 3.101; (of animals) cum feras bestias uideamus alacres et erectas ~ere, ut alteri bestiae noceant RHET. *Her.* 2.29; cum. elephanti per media castra ~entes stragem tabernaculorum. ~facerent LIV. 26.6.8; (cf., of a constellation) Sagittipotens. post hunc ore fero Capricornus ~ere pergit Cic. *Arat.* 572(326); (w. ref. to travel in a boat or vehicle) sublati ancoris ad hostem ~it LIV. 22.19.6; corpus ut adspexit, lacrimis auriga profusus restitit; hunc latu corripit illa (sc. Tullia) sono; ~is an expectas pretium pietatis amarum? V. *Fast.* 6.607; (transf.) in eundem conuentum Carietis et Vennensis. ~unt (i.e. are attached to the same juridical area) PLIN. *Nat.* 3.26; tertius (conuentus) Apameam ~it PLIN. *Nat.* 5.106. b ardua per praepres gloria ~it at iter OV. *Tr.* 4.3.74; decessit filius tuus. hoc (i.e. towards death) omnis ista quae in foro litigat. ~turbata dispari gradu ~it SEN. *Dial.* 6.11.2; ~it auius in praepres sciens PHAED. 179; sedere coepit sententia haec, pariterque et eruditum uulgas et rude in eam cursu ~it PLIN. *Nat.* 2.23; (w. internal acc.) qui inter laudem uituperationemque medium uiam ~unt APUL. *Pl.* 2.19. c sol per siderum spatia ~ens dilatat contrahitque dies VITR. 9.8.10; illa (sc. flumina). nauigabili cursu ~entia SEN. *Ben.* 4.5.3; dicendi uelocitatem inreducibilem ac sine lege ~entem EP. 40.8; equi correcta per armos. ~campis hostilibus umbram fert abies obnixu genu ~itque uirum ui. ~it equum V. *FL.* 6.236; amnem per abrupta ~entem FLOR. *Ep.* 1.23(2.7.10); ~scinditur. Euphrates. et parte laeua in Mesopotamiam ~it PLIN. *Nat.* 5.90; septima diuisio ab altera Caspii maris ora incipit, ~it super Callatim, Bosporum 6.218; caelum diuiditur in circulos quinque. per quos oblicus circulus ~it cum duodecim signis AMF. 1.4. d haec mecum ipse disputans feres Milonis accedo et, quod aiunt, pedibus in sententiam meam ~do (i.e. I act upon my resolution) APUL. *Met.* 2.7; (cf.) talibus dictis non pedibus, sed totis animis latrones in eius ~unt sententiam 6.32. e Lentulus Spintur hodie apud me; cras mane ~it Cic. *Att.* 14.11.2; ~e ergo et cede seueri iugeribus campum quem negligis Juv. 2.130.

uador ~ari ~atus, tr. [VAS+~+O³] (of a plaintiff) To accept sureties from (the other party) for his appearance or reappearance in court at an appointed date (sts. = to institute proceedings against). b (w. pass. force, of the defendant).

pulmentum. eripuit ei milios; homo ad praetorem deplorabundus uenit; infat ibi postulare. ut sibi liceret milioem ~arier PLIN. *usit.* 319; ~atur hic me. —utnam uades desint, in carcere ut sis PER. 289; debere tibi dices Quinctium, procurator negat; ~ari uis, promittit; in ius uocas, sequitur; iudicium postulas, non recusat Cic. *Quinct.* 61; tui uadibus accusator ~atus est reum LIV. 3.13.8; OV. *Rem.* 663; (w. acc. indicating venue of case) cum ex Leontino usque Lilybaeum aliquem ~aretur Cic. *Ver.* 3.38; (pf. pp. as sb.) tunc respondere ~ato (i.e. the plaintiff) debebat; quodni fecisset, perdere litem HOR. *S.* 1.9.36. b (pf. pp. as sb.) nec mihi amator hoc opus nec tricone ~ato LUCIL. 416; (transf.) qui abire hinc nullo pacto possum, si uelim; ita me ~atum amore uinctumque attines PL. *Bac.* 181; plane meminervis. ~mhi (i.e. sis) reliqua uitae tuae curricula aduque terminos ultimi spiritus ~ata APUL. *Met.* 11.6; (inf. as impers. pass.) Scipio manum ad ipsam. arcem protendens: 'perende' inquit 'sesse sistant filo in loco.' atque ita factum: die tertio, in quem ~ari iusserat, oppidum captum est, eodemque eo die in arce eius oppidi uis dixit GEL. 6(7).1.11.

uadōsus ~a ~um, a. [next+~+osvs] Full of shallows or shoals.

aggerem ab utraque parte litoris iaciebat, quod his locis erat ~um mare CAES. *Civ.* 1.25.5; SAL. *Jug.* 78.2; amnis. ~i accola Volturri VERG. *A.* 7.248; ~um ostium portus LIV. 37.14.6; Syrtis. ~as MAN. 4.600; Garunna. diu ~um et uix nauigabilis fertur MELA 3.21; PLIN. *Nat.* 6.82; TAC. *Ann.* 1.70; (of land surrounded by shallows) ~is litoris V. *Max.* 8.7. ext.; ~as Cycladas STAT. *Ach.* 1.389; (of the bed of a shallow river) Ticinus. ~stagna ~o perspicuum seruat turburi nescia fundo SIL. 4.82; (of travel through shallow water) inde ~a nauigatio, palustri similis. ~peragitur PLIN. *Nat.* 6.99.

uadum ~i, n. Also uadus ~i, m. [cogn. w. VADO; cf. ON. *uad* 'a ford'] FORMS: masc. collat. form in VAR. in SERV. *A.* 1.112; SAL. *Hist.* 1.108; FRO. *Aur.* 1.222(51N).

1 A piece of water not too deep to wade in, a shallow. b (spec., in a river) a ford. c (app. transf., on anal. of Gk. *πόρος*) a passage in the body.

unda eiecit alteram. at in ~ost, iam facile enabit PL. *Rud.* 170; (pontos) litus. ~o labente relinquit VERG. *A.* 11.628; per prima ~a paludis in aquam progressi. ~ese immergunt LIV. 22.6.6; in litus passim naues egerunt, atque alii ~is, alii sicco litore excepti. ~perferre 22.19.12; 26.48.4; fit, ut ex stagno uel lacu uel flumine. ~leuior (sit). (piscis) qui in alto quam qui in ~o uixit CELS. 2.18.9; succinum. ~inter ~a atque in ipso litore legunt TAC. *Ger.* 45.4; GEL. 6(7).8.7; (poet.) cur homines tantos natura parare non potuit, pedibus qui pontum per ~a possent transire LUCR. 1.200; (in fig. context, as representing a situation of safety) haec propemodum iam esse in ~o salutis res uidetur PL. *Aul.* 803; omnis res est iam in ~o TER. *Am.* 845. b Rhodanus. non nullis locis ~o transitur CAES. *Gall.* 1.6.2; ad flumen Axonem contenderunt. ~ibi ~is reperit, pariter suarum copiarum traducere conati sunt 2.9.4; illi ~um fluminis Sicoris temptare, si transire possent CIL. 1.83.4; 3.37.1; LIV. 38.12.9; Nessus adit membrisque ualens scitusque ~orum 'officio' quae 'meo ripa sistetur in illa haec' ait OV. *Met.* 9.108; CURT. 4.9.21; nec quaerere pontem nec ~a, sed duris fluium superare lacertis LUC. 4.150; PLIN. *Nat.* 8.12; dispositae per omnem ripam stationes quae Germanos ~o arcerent TAC. *Hist.* 4.26; ANN. 2.11; (in fig. phrs.) cera ~um temptat rasis infusa tabellis, cera tuae primum conscia mentis ait OV. *Ars.* 1.437; quacras. ~quo. ~uiam facias ad mea nota ~o POM. 4.12.50; (cf., applied to a ferry) esse

aliquos manes. ~atque una transire ~um tot milia cumba Iuv. 2.151. c duc (sc. catulos). ~clari. ~faces ad solis, ut omne exsudent uisum subaeque latentibus ultro quae facta est medicina ~is GRAT. 424.

2 A shallow part of the sea in which ships are liable to go aground, shoal.

erant inter duas classis ~a transitu angusto B. *Alex.* 14.5; tris (sc. ships) Eurys ab alto in breuia et syrtis urget, miserabile uisui, iniditque ~is VERG. *A.* 1.112; ~a dura lego saxis Lilybea caecis 3.706; 10.291; captis quibusdam. ~nauibis hostium, quas trepidatio in ~a intulerat, uictores reuertuntur LIV. 10.2.13; fallentia cursus ~a alioribus internata SEN. *Suas.* 2.1; PLIN. *Nat.* 5.128; Parium. infame fragoris. ~is V. *FL.* 2.622; iam nauibus cinis incidebat (i.e. from Vesuvius). ~iam ~um subitum ruinaque montis litora obstantia PLIN. *Ep.* 6.16.11; (cf.) uiolento turbine saepe correptus. ~fertur. ad ~a leti LUCR. 5.1232; (in fig. phrs.) emerisse iam e ~is et scopulos praeterueta uidetur esse oratio mea CIC. *Cael.* 51; nunc a te (i.e. it depends on you), mea lux, ueniat me litora nauis seruat, an mediis sidat onusta ~is PROB. 2.14.30; illa. ~, ut in quodam ~o dubitationis haerens. ~unde potissimum caperet exordium, de cunctatur APUL. *Met.* 10.3.

3 The bottom, bed (of the sea); (also of wells or drains). b the channel, bed (of a river).

emissam. ~hiemem sensit Neptunus et imis stagna refusa ~is VERG. *A.* 1.126; HOR. *Epod.* 16.26; recentia cadauera ad ~um labi, intumescant attolli PLIN. *Nat.* 2.233; terra. ~hoc est ~o maris excauato, condi per hiemes torpescunt 9.57; neque in lutoxis capta (ostrea) neque in harenosis, sed solido ~o 32.60; freta uersa ~is V. *FL.* 4.725; ~uulpecula euasit puteo. ~hircumque clauso liquit haerentem ~o PHAED. 4.9.12; ut illa e ~o exiliat uena, non elateribus PLIN. *Nat.* 31.39; annes. ~imbrium mole concitati ~a ac latera (sc. cloacarum) quantuq. 36.105. b Cephasidas undas ut nondum liquidas, sic iam ~a nota secantes OV. *Met.* 1.370; (Belus amnis) ~o profundus, non nisi refuso mari harenas fatetur PLIN. *Nat.* 36.190; dum. ~cernam te. ~i dubium coenitibus, Aufide, ripis SIL. 1.52.

4 (in poetry, usu. pl.) The waters (of the sea, a river, etc., regardless of depth).

(of the sea) ausi sunt ~a saisa cita decurrere puppi CATUL. 64.6; heu tot ~a fessis et tantum superesse maris VERG. *A.* 5.615; quae causa rates. ~tot per ~a caerula uexit? 7.198; 10.208; Xerxis. imperio bina coisse ~a PROP. 2.1.22; salutem mittit ab Euxinis hanc tibi Naso ~is OV. *Pont.* 4.9.2; Aretos. numquam tincta ~is MAN. 5.695; GERM. *Arat.* 154; hunc. ~Neptunus in altum abstulit implicitque ~is V. *FL.* 2.27; (of a river) fontis ~a sacra Numici VERG. *A.* 7.242; hanc Anien. uidit. raucaque de mediis sustulit ora ~is OV. *Am.* 3.6.52; placido quieti labitur Lethe ~o SEN. *Her.* F.680; tepidi natatis lene Congedi ~um MART. 1.49.9; SIL. 14.231.

uadus¹ ~a ~um, a. [perh. back-formation from prec.] (of a stream) Shallow, fordable.

Atax ex Pyrenaeo monte depressus. ~exiguus ~usque est MELA 2.81.

uadus² ~i, m.: var. of VADVUM.

uae, interj. [a cry of pain, cf. Got. *wai*, Eng. *woe*] CONSTS.: esp. w. dat., rarely acc., of person concerned.

1 (in exclams. of anguish or anguished foreboding) Alas (for)! b (without any pron., etc., parenth. to a sentence).

(w. dat.) PL. *Mer.* 217; ~misero mihi! uerba mihi data esse uideo Mth. 14.33; ~mihi! quid ego ago? MOS. 368; TRUC. 342; ~misero mi, quanta de spe decidi! TER. *Hau.* 250; AD. 301; (humorously, w. ref. to things) ~illia uirgis miseris, quae hodie in tergo morientur in eo PL. *Capit.* 650; eorum MENAECUM uideo. ~tergo meo MEN. 275; (w. acc.) uale, puella. iam Catullus obdurat, nec te requiret. ~scelteat. ~ (cf.) te, quae tibi manet uita? CATUL. 8.15; ~me, puto, concauac me SEN. *Apoc.* 4.3. b Mantua ~miserae nimium uicina Cremonae VERG. *Ed.* 9.28; cum tu, Lydia. ~cerea Telephi laudas brachia, ~meum. ~tument lecor HOR. *Carmin.* 1.13.3; huic ego ~! demens narrabam fluminum amores! OV. *Am.* 3.6.101; hic mihi ~! miserae conouit ossa metus EP. 8.82; ~. puto deus fo SUT. *Ves.* 23.4.

2 (in denunciations of misfortune) Bad luck (to)! so much the worse (for)!; esp. ~uictis, the exclamation attributed to Brennus after his capture of Rome. b (as a mere imprecation).

(w. dat.) illic homo aedis compilauit. ~illi qui tam indiligenter operauit lanuam PL. *As.* 273; carpere caudis fertur mea carmina; qui sit nescio: si sciero, ~tibi, caudisde MART. 5.33.2; (without pron. etc.) centum paria. ~induco, quis uetat? aude. ~nisi conies PER. 6.50; pondera ab Galis allata iniqua et tribuno recusante additis ab insolente Gallo ponderi gladius, auditaque intoleranda Romanis uox, ~uictis LIV. 5.48.9; FLOR. *Ep.* 1.7(1.13.17); (as prov.) quid ego huic homini faciam? satin ultro et argentum auferet et me inridet? ~uictis! PL. *Ps.* 1317; FERT. p. 372M. b ~tibi, muricide homo. ~qui tibi libet mihi male loqui? PL. *Ep.* 333; non ego te indutum foras exire uidi pallam? ~capiti tuo! MEN. 512; MOS. 1002; fastidiosus aedilis est: si quae improbae sunt merces, iactat omnis. ~capiti atque aetati tuae! RUD. 374; defessus sum pultando. hoc postremumst. ~uobis! ST. 314; (w. acc.) dabitur pol supplicium mihi de tergo uostro ~te! AS. 481.

uae-: see VE-.

uafellus ~a ~um, a. [next+~+LVs] (Dim. of next.)

PAUL. *Fest.* p. 7M.

uafer ~fra ~frum, a. *superl.* ~ferrimus. [dub.] Clever in stratagem or contrivance, litora

artful, cunning, ingenious, etc. **b** (of actions, words, etc.).

qui conere noctu clanculum rus ire. ~fer *AFRAN.COM.48*; linguam ~fram *POMPON.COM.139*; non sunt in disputando ~fri, non ueteratores, non malitiosi *CIC.REP.3.26*; somnium ~ferrum. interpres *N.D.1.39*; *Off.3.57*; ~fer. Sisyphus *HOR.S.2.3.21*; Surrentina ~fer qui miscet faece Falerna uina 2.4.55; si ~fer unus et alter (senex) insidia-forem (i.e. captator). ~fugerit 2.5.24; *Carm.3.7.12*; qua ~fer eludi possit ratione maritus *OV.ARS.3.611*; consulto. ~fui iuris Amore ~fer *EP.19.30*; Hannibal, homo ~fer et magnus stello *PETR.50.5*; *MART.11.3.16*. **b** nihil ab isto ~fram, nihil ueteratorum expectaueritis *CIC.VER.1.141*; ~fri inscitia iuris (i.e. of legal subtleties) *HOR.S.2.2.131*; inducta ~fris aquila monitis paruit *PHABD.2.6.14*; nisi interro-gationes ~ferrimas struxero *SEN.EP.48.3*; stigmata nec ~fra deiebit Cinnarus arte *MART.6.64.26*; argumentis. ~fris ac fallaciosis *GEL.6(7).3.34*.

uaframentum ~I, *n.* [prec. + -MENTVM] A clever stratagem.

quantum imperium quam paruo interceptum est ~ol *V.MAX.7.3.ext.2*; 7.3.ext.4; 7.3.ext.7.

uafre, *adv.* [VAFER + -E] Artfully, cleverly. nihil. ~fre nec malitiose facere conatus est *CIC.VER.2.132*; ~fre Telluri impressum osculum *V.MAX.7.3.2*; *SEN.COM.2.1.35*.

uafritia ~ae, *f.* [VAFER + -itia(-IA)] Cleverness, ingenuity.

factorum dictorumque genus a sapientia proximo deflexu ad ~ae (cod. uafria) nomen progressum *V.MAX.7.3.intro*; non uacat mihi uerba dubie cadentia consecrari et ~am in illis meam experiri *SEN.EP.49.7*.

uagatio ~ōnis, *f.* [VAGOR + -tio] The action of shifting from place to place, wandering. qui. nullis sedibus incerta ~one. ~punitur *APUL.SOC.15*; ~transf. squamae (sc. of a mullet). ~uantur et in incertas facies inter uitam ac mortem coloris est ~o *SEN.NAT.3.18.1*.

uagatrix ~icis, *f.* [VAGOR + -trix] A (female) wanderer. nocte ~ix *Sis.Mil.1*.

uagē, *adv.* [VAGVS + -E] So as to move in different directions over a wide area. **b** without systematic arrangement, haphazardly, higgledy-piggledy.

~. deerrantur passim motus ab sensibus omnes *LUCK.3.860*; qui solutis ordinibus ~ dissipati erant *LIV.2.29.5*; ~ effusus per agros palatosque adortus *26.39.21*. **b** res uarias. ~ in tot poematis. ~sparsas et ~disiectas. ~eligeret *Rhet.Her.4.3*; exornationes uerborum, quas idcirco non ~dispersimus, sed a superioribus separauimus *4.42*; quae inspicenda sint in fulgure, passim et ~dicunt (Etrusci), cum possint sic diuidere, quemadmodum ab Attalo philo-sopho. ~diuisa sunt *SEN.NAT.2.48.2*.

uagina ~ae, *f.* [perh. cogn. w. Lith. *vošiu* 'cover over with']

1 The sheath (of a sword or sim.), scabbard. **b** (applied to other protective cases).

gladium. ~e ~a eduxit et. ~eruentum in ~am recondidit *CIC.IMP.2.14*; gladium ~a uacuum in urbe non uidimus *MARC.17*; *CAES.GAL.5.44.8*; *NEP.DAL.11.4*; dixit ~aque eripit ense *VERG.A.4.579*; *6.260*; *10.475*; *OV.Fast.2.793*; milites. ~destructos iam. gladios cruore uacuos ~is rediderunt *V.MAX.8.9.2*; gladium. ~cuius ~a gemmis distin-guitur *SEN.EP.76.14*; promptum ~a pugione *TAC.ANN.15.54*; *JUV.5.44*; (in a constellation) sic (Orion) ~a ensis, pernici sic pede lucet *GERM.ARA.332*; ~in fig. phrs.) uenale. non eloquium tibi; ensisque ~a quiescit stringere ni iubeant amici *STAT.SILV.4.5.51*; ut gladius. ~situ robiginat, ita uox in ~a silentii condita. ~hebetatur *APUL.FL.17*; ~obs. conueniebant in ~am tuam machaera militis? *PL.P.1.181*. **b** (for protecting the point of an auger) terebris ~as ex. ~fraxino utilissimas fieri *PLIN.NAT.16.230*; ~applied to a frame used to shape a growing gourd) cucurbita. ~omni modo fastigatur, ~is maxime utilibus, coniecta in eas postquam defloruit *19.70*.

2 (transf.) A natural structure resembling a sheath; (esp. applied to the leaf-sheath that encloses an ear of corn before it emerges).

leones. condito in corporis ~as ungulum mucrone ne refringantur. ingredi *PLIN.NAT.8.41*; (cf. w. uelut) reperimus. ~hermotini Clazomenii animam relicto corpore errare solitum. ~donec cremato eo inimici. ~remanenti animae uelut ~am ademerit *7.174*; uiscera. ~uelut ~is inclusit prouidens natura *11.198*; ~frumentum dicunt quicquid diebus esse in ~is, quicquid florere *VAR.R.1.32.1*; quae (spicae) primitus cum oriuntur neque plane apparent, qua sub latent herba, ea uocatur ~a, ut in qua latet conditum gladium *1.48.3*; *CIC.SEN.51*; formula in *PLIN.NAT.18.14*; *FEST.2.253M*.

uaginula ~ae, *f.* [prec. + -VLA] A sheath-like covering (in quot., applied to a husk). far in ~is suis seruauit ad satus *PLIN.NAT.18.61*.

uagiō ~ire ~iui or ~ii, *intr.* [onomat., cf. Gk. *ἡγῆ, ἡγῶ* (~*ḡax-)] (of babies) To utter cries of distress, wail. **b** (of a young goat, cf. *VAR.L.7.104*; of hares). **c** (w. cry as subj.).

audissem uocem pueri uulsi ~entis *TER.HEC.557*; *VAR.* in *Gel.16.17.2*; *CIC.FIN.2.31*; ut ex hac actate repugna-scant et in cunis ~iam *SEN.83*; *OV.MET.5.13*; ~ierunt ambo (sc. infants) pariter *Fest.2.405*; *6.146*; uos. ~uire uelut infantes miserissimos *SEN.DIAL.7.26.4*; cum. ~tibi ~iret tertius infans *STAT.SILV.4.8.35*. **b** ~entem matris hispidae fetum *MART.3.58.37*; ~leporum (est) ~ire *SUTR.FR.*

161(p.250Re). **c** clamor ad caelum uoluentis per aethera ~it *ENN.ANN.531*.

?uagipennis ~is ~e, *a*. [VAGVS + PENNA + -is] Having restless wings, i.e. flapping. ~is (cf.) anates *VAR.MEN.489*.

uāgitus ~ūs, *m.* [VAGIO + -TVS] A cry of distress, a wail, howl (uttered by a baby, etc.).

(of babies) puer. ~u. locum lugubri complet *LUCK.5.226*; audite uoces ~us et ingens infantumque animae flentes *VERG.A.6.426*; *LIV.1.4.6*; ~us dedit ille miser (sensisse) putans *OV.EP.11.85*; *GERM.ARA.37*; *STAT.SILV.2.1.105*; *QUINT.INS.1.1.21*; *SUTR.Tib.6.1*; *APUL.MET.6.4*; (cf.) ~us similes puerilibus haedum edentem *OV.MET.15.466*; ~of a person in pain) neque noctem aurora secutast quae non audierit mixtos ~ibus aegris ploratus mortis comites *LUCK.2.579*; (chirurgus) perinde faciat omnia, ac si nullus ex ~ibus alterius adfectus oriatu *CELS.7.pr.4*.

uagor ~āri ~ātus, *intr.* Also **uagō** ~āre ~āui. [VAGVS + -ō] FORMS: ~o, etc., mostly archaic, as in *PL.MIL.424*, *PAC.ETR.225*, *TURP.COM.121*, *ACC.ETR.409*, *SEPT.POET.15*, etc. (pf. ~arunt *VAR.MEN.438*).

1 To go from place to place at will without definite direction, wander, roam. **b** (of animals, birds, etc.). **c** (of ships, vehicles). **d** (pregn.) to wander beyond permitted limits, stray.

to adloquor. quae circum uicinos ~as *PL.MIL.424*; exul incerta ~at *PAC.ETR.225*; per sexennium ~ati *APUL.1*; ~spolabantur *QUAD.HST.11*; praedones eos qui tum. toto mari dispersi ~abantur *CIC.FLAC.30*; ut quodam tempore homines nondum. iure descripto fusi per agros ac dispersi ~arentur *SEST.91*; hostem et ~ari et uias obsidere *CAES.GAL.3.23.7*; *4.4.1*; (Marius) ~ari passim ac modo laborantibus suis succurrere, modo hostis. ~inuadere *SAL.JUG.98.1*; ad quartam (sc. horam) iaceo; post hanc ~or, aut ego. ~unguor oliuo *HOR.S.1.6.122*; cantus. ~dissonos ~antibus circa moenia turmatim barbaris audiebant *LIV.5.39.5*; cum iter tutum non sit ~antibus passim per totam Siciliam Romanis *24.23.8*; (Venus) per iuga, per siluas dumosa-que saxa ~atur *OV.MET.10.535*; *CURT.8.10.15*; bacchatur demens (sc. Phoebeas). ~spargitur ~anti obstantis tri-podas *LUCK.5.172*; ut patriae quoque meae oblitus. ~huc et illic ~er per diuersa terrarum *FLOR.VERG.1.184R*; popi-nas inibat circumque uicos ~abatur ludibundus *SUTR. NERO.26.1*; ~of the mind or thoughts) inuati (animum) inter ipsa sidera ~antem diuitum paupumque ridere *SEN.NAT.1.pr.7*; ~transf.) Berenice. ~quondam uocata Hesperidum. ~antibus Graeciae fabulis *PLIN.NAT.5.31*; ~fig. w. internal acc.) me. ~intactum thalamis et adhuc iuuenilem ~antem fixisti *STAT.SILV.3.25*. **b** uolucres huc et illic pas-sim ~antes *CIC.DIO.2.80*; timidi damnae. ~nunc interque canes et circum tecta ~antur *VERG.G.3.40*; ~antur gregatim fere culusque generis squamosi *PLIN.NAT.9.56*; quae Cecropio monte ~antur apes *MART.6.34.4*; oues. in-custodito pastu ~antur *APUL.MET.6.11*. **c** naues. ~Caesaris ~. errabunda male ~abantur incertae locorum *B.AFR.21.3*; praeter quam oram illi Punicas ~ari classes dedecus esse imperii sui duxerit *LIV.22.14.6*; ut dissipatos tota acie currus ~ari sine rectoribus uidet *CURT.8.14.9*. **d** metuo ut possim (boues) in bulle reicere, ne ~entur *PL.PER.319*; licet omne ~etur securo custode pecus nocturnaue pastor claudere fraxinea nolit praesepe crate *CALP.EC.1.37*; ~in fig. phr.) eam partem philosophiae. ~quidam solam receperunt. ~ceteras quasi extra utilitatem nostram ~antes reliquerunt *SEN.EP.94.1*.

2 (of inanim. things) To move or be carried freely to and fro. **b** (of heavenly bodies, usu. of the 'planets' opp. the 'fixed stars'); *stellae* ~antes (and sim.), also ~antes alone, the 'planets' (used by the ancients to include sun and moon). **c** (expr. the restless or unsteady movement of the eyes). **d** (expr. a diffuse or free-flowing arrangement, mode of growth, etc.; expr. the meandering of a river). **e** (pregn.) to move from its proper position, shift, drift.

rerum simulacra ~ari multa. ~nulla ui cassaue sensu *LUCK.4.127*; ut in eo (loco) uox quam clarissime ~ari possit *VITR.5.3.5*; (aequipedum) per puncta (sc. of a steeple) ~ando quo longius paulatim ad extremum perducitur *10.3.4*; utrinque naturae corpora efflare terras et sicci aliquid et umidi in toto aere ~ari *SEN.NAT.2.30.3*; quisquis intrauit scopulos ~antes (i.e. the Symplegades) *MED.610*; inuisa. ~tela ~antur (i.e. are thrown at random) et fit saepe nefas iaculum temptante lacerto *LUCK.6.78*; garrulus in laxo cur anulus orbe (i.e. a child's hoop) ~atur? *MART.14.169.1*; ~cf. of something seen in the imagination) mors ante oculos dira ~atur *[SEN.104.322]*. **b** luna. ~idem spatii ~atur quibus sol *CIC.N.D.2.103*; stellae sponte sua iussuane ~entur et errant *HOR.EP.1.12.17*; Canopes. ~Australi caelo contenta ~ari stella *LUCK.3.182*; (of the motion of the planets) si stellarum motus cursusque ~antis nosse uelis, quae sint signorum in sede locatae *CIC.COM.FR.2.6*; ~Chaldaei sideralem scientiam, numinum ~antium status ambliis. ~ostendere *APUL.FL.15*; ~antium stellarum comitatus *PL.110*; (w. ellipsis of stellae) Luna. ~nec non quingue ~etereae ~antium potestates. ~Iouis benefica, Venis uoluptaria, penix Mercurii. ~FL.10; (cf.) Diana Omniagua dicitur, quod in septem numeratur tamquam ~antibus *CIC.N.D.2.68*. **c** illa (sc. Phoebeas) feroces totum adhuc oculos totoque ~antia caelo lumina *LUCK.5.212*; pupilla, cuius angustiae non sinunt ~ari incertam aciem ac uelut caligalidius *PLIN.NAT.11.148*; ~cf.) dum aspectu ~uisusque per omnia ~antur *STAT.SILV.1.3.52*. **d** aperto enatat (mare) Ionio laxasque ~atur in undas *LUCK.6.607*; ubi. ~uites) herbarum modo ~antur per arua ac sacrum terrae passim uis bibunt *PLIN.NAT.14.14*; ~antur hi uenarum canales per latera puteorum et huc illic *33.68*; ~Nihilum perura ~antem *LUCK.9.752*. **e** non ~atur, quod fixum atque fundatum est *SEN.EP.35.4*; (spiritus) quamdiu non impellitur. ~iacet innoxius nec circumiectis

molestus est; ubi illum extrinsecus superueniens causa sollicitat. ~cedit. ~et ~atur *NAT.6.18.2*.

3 (of things, esp. conditions) To spread freely or without check (over an area).

cur anni tempore morbos apportat? quare mors immatura ~atur? *LUCK.3.221*; si per montis flamma ~etur *6.152*; ductores Danaum. ~uotum pro reditu simulant; ea fama ~atur *VERG.A.12.17*; per ignota capita late ~ata est uis morbi *LIV.3.7.7*; extra portam late ~atus ignis. ~multa absumpsit *24.47.16*; ut in uacuo ~aretur cupiditas priuatore *42.19.2*; quam late in pectoribus hominum (error) ~etur *V.MAX.9.9.intro*; cum per omnes ordines aetatesque uictoris crudelitas. ~aretur *CURT.3.11.22*; nobilitas cum plebe perit, lateque ~atus ensis *LUCK.2.101*; morbos. non tota Italia nec per Illyricum. ~atos aut alibi quam Romae *PLIN.NAT.26.1*; Viennensium intra iulia ipsos resi-dunt, nostra late ~antur *PLIN.EP.4.22.7*.

4 (transf.) **a** (of speech or writing) To range freely or widely (sts. beyond proper bounds), be discursive or sim.; (also of a speaker or writer). **b** to proceed without rules or principles.

a id faciam. ~ut, quid illud sit, de quo disputetur, explanatur, ne ~ari et errare cogatur oratio *CIC.DE ORAT.1.209*; *3.190*; ut. ~disputes non ~anti oratione, sed defixa in una re publica *REP.2.22*; domestic exemplo adiecto. ~orationi meae ~ari permittam *V.MAX.5.10.3*; epistula tua per plures quaestiuiculas ~ata est *SEN.EP.120.1*; ne per omnes uices ministeriorum ~etur insolenter oratio *COL.3.10.9*; ~uideo. qui de agri cultura scripserunt. ~latius ~atos, quam oportuerit *VAR.R.1.2.13*; in hoc. ~tanto. ~campo cum liceat oratori ~ari libere *CIC.DE ORAT.3.124*; primo. ~Stoicorum more agamus, qui breuiter astringere solent argumenta; deinde nostro instituto ~abimur *Tusc.3.13*. **b** ut uerba neque adligata sint quasi certa aliqua lege uersus neque ita soluta, ut ~entur *CIC.DE ORAT.3.176*; ii, quorum ~etur animi errore nec habeat ullamquam quid sequatur *Off.2.7*; idcirco ~er scribamque licenter? *HOR.ARS.265*.

5 **a** (of things) To be unsettled in form or nature, vary, fluctuate. **b** (of a person) to be unsettled in mind, waver, vacillate; (sim. of feelings, judgement).

a sonitus. ~uit aut. ~perpetui et stantes, reliqui x. ~sunt ~antes *VITR.5.4.5*; cuncta fluunt, omnisque ~ans formatur imago *OV.MET.15.178*; flagrant genae rubentes, pallor fugat ruborem, nullum ~ante forma seruat diu colorem (sc. Medea) *SEN.MED.860*. **b** uide. ~abundat Atropos. ~inter diuersa ~antem consilia interitus *Carm.Bell.1.105*; *ULF. dig.47.10.7*; scire. ~debet actor, in qua re circumscriptus sit, nec in tota crimine ~ari *PAUL.dig.4.3.16*; ~e ~antibus iudiciis et incertis ad certas symmetriarum perduxerunt rationes *VITR.1.1.7*; illi. ~pectus confudit sensus; pietas incerta ~atur discordantque metus *STAT.THEB.10.736*.

uāgor ~ōris, *m.* [VAGIO + -OR] Loud crying, bawling, or sim.; (esp. of babies). ~qui clamor oppugnantis ~ore uolanti. ~ENN.ANN.422; ~miscetur funere ~or quem pueri tollunt uiscens luminis oras *LUCK.2.576*.

uāgulatiō ~ōnis, *f.* [*uagulus (VAGIO + -VLVS) + -ō + -tio] (See quot.)

~ in XII significat quaestio cum conuicio. 'cui testimo-nium defuerit, in tertis diebus ob portum obuagulatam ito' *FEST.3.375M*.

uagulus ~a ~um, *a*. [next + -VLVS] (Dim. of VAGVS, in sense 'wandering').

animula ~a blandula, hospes comeque corporis *HADR. POET.3.1*.

uagus ~a ~um, *a*. [prob. cogn. w. VACILLO; cf. Lith. *vinguoti* 'make a detour', ON. *vákka* 'totter']

1 Moving freely from place to place, roaming, wandering. **b** (of nomads). **c** (of inanim. things); (esp. of heavenly bodies, spec. planets or things regarded as such); *stellae* ~ae, the 'planets' (opp. the 'fixed stars'). **d** (of an activity, period of time) marked by, or involving, roaming.

NAEVC.COM.119; ~us exulet, erret exiles *LUCK.82*; *CIC.CIV.175*; diuiae (i.e. of Cybele). ~a cohors *CATUL.63.25*; regem ~um ab suisque desertum ab omnibus aspernari *B.AFR.93.3*; scurra ~us, non qui certum praesepe teneret *HOR.EP.1.15.28*; mercator. ~us *ARS.117*; animam relicto corpore. ~am. ~e longinquo multa adnuntiare *PLIN.NAT.7.174*; lo. ~a *V.FL.7.111*; ~us gubernator *FLOR.VERG.1.185R*; (w. place expr.) matronae ~ae per uias. ~obuios percentantur *LIV.22.7.7*; ~os. in uilis suos pro hostibus lapidibus. ~incesebat *26.10.7*; *27.50.3* nunc toro residens, nunc per longissimas porticus ~us *SUTR.CAL.50.3*; ~of animals, birds) ~ae. capellae *CUL.104*; quaecumque (animalia) ~a nascabantur et actura uitam segregem *SEN.BEN.4.18.2*; cuius (sc. gallinae) ~ae cultus, hic. ~erit: nec tamen alius clausae *COL.8.4.3*; eorumque greges, quos. ~et sine custode dimiserat *SUTR.JUL.81.2*; (cf.) of a part of the body) quodcumque ~is alium ferit aera pennis *CALP.EC.1.11*; ~poet. of grafted fruits) arbuta ~is essent quod adultera pomis *MART.2.22*; ~in fig. phr.) tolle periculum, iam ~a prosiliet frenis nautica *MOR.S.2.7.74*; ~transf.) si illam. ~partem quaestionum orator uoluit adungere ~. debere alium non esse liberum nec ~am, sed uicem de peccatore imo. ~aptis moueri et quae gubernari *ULF.1.15.1*; indicium. ~ai animi et alucinantis (sc. of a day-dreamer) *2.40.8*; (Attis) stimulus ibi furenti rabie, ~us animis *CATUL.63.4*. **b** Gaetulos acceptum partem in tuguris, alios incultus ~os agitare *SAL.JUG.19.5*; ~i. ~Nomes pecorum pabula secuntur *MELA.2.11*; *3.107*; *Nimidae*. ~i *1.4.677*; ~os. ~Sauromatas *STAT.SILV.3.3.170*; ~cf.) Scythae, quorum plaustra ~as rite trahunt domos *HOR.*

Carm. 3.24.10. C ~a per ueterem . flamma culinam . . summum propter lambere tectum *Hor.S.1.5.73*; ~a fulmina *Ov.Met.1.596*; ~ae Symplegades *Sen.Her.O.1380*; (of a river in flood) quae (sc. rura) cum saepe ~us premeret torrentibus undis *Thyris Mart.10.85*; ~us ille, cum expandatur, amnis (i.e. the Nile) *Plin.Pan.30.4*; (of the eyes) qua . . tacito sparsit ~a lumina uultu, aut frater quarens aut pacti coniugis arma *V.F.6.584*; ~haec qua Sol ~us ignea habenas immittit ? *LAEV. poet.32*; *CATUL.* 6.271; ~a luna *Hor.S.1.8.21*; iam ~a caelo sidera fulgens Aurora fugat *[SEN.] Oda.1*; *STAT.Silv.1.4.36*; (cf.) quae (gaudia) ~a nocte, quae medio die gaudent *CATUL.6.110*; ~solum dico et lunam et ~as stellas et inerrantes *Cic.N.D.2.80*; isdem . spatibus eae stellas quas ~as dicimus circum terram feruntur *2.103*; totidem (i.e. five) praefulgens sidera caelo quae ~a dicuntur *MAN.2.743*; stellas . . ~as miratus et astra fixa polis *LUC.9.12*; *TAC.Ann.6.22*; *APUL.Soc.2*; (w. *elipsis* of stella) contemplare locum caeli sedemque ~arum *MAN.2.644*. d ut . uitam inopem et ~am persequamur *Cic.Phil.12.15*; ~o uictor certamine cursus *CATUL.6.340*; peregrinationes . . ~ae *SEN.Dial.9.2.13*; discursus uarios ~umque mane (i.e. of a saluator) . . perferre *MART.7.39.1*; ~o pastu lasciuunt . . capellae *APUL.Met.5.25*; ~ (fig.) quemadmodum per frequentia urbis loca properanti in multis incursum est . . ita in hoc uitae actu dissipato et ~o multa impedimenta . . incidunt *SEN.Dial.5.6.4*.

2 Constantly changing one's direction (whether as part of an onward movement or followed by a return to an original position). b (w. ref. to outline) winding, labyrinthine, or sim.

cum prensus blando totiens a dentis (sc. of a lion) rediret et per aperta ~us curreret ora *lepus MART.1.14.4*; cornibus hic pendet summis, ~us ille per armos currit et in toto uentilat arma boue *5.31.3*; non harpasta ~us puluerulenta rapis *7.32.10*; (of inanim. things) me ~us fugiat latex meamque fallax unda deludat sitim *SEN.Her.O.943*; doctus . . Auctates patulo ~a uincula (i.e. a lasso) gyro spargere *V.F.6.132*. b clausa litoribus ~is . . maria *Sen.Thy.1068*; ~a litora furtim incommata sequor *STAT.Theb.5.494*; porticibus . . ~is errat (Vlixes) totosque penales, ceu miretur, obit *Ach.1.745*.

3 (of things, esp. forces of nature) Not staying in one place, shifting, inconstant, or sim.

dicta ~is nequiquam credita uentis *CATUL.65.17*; ~os imbris tempestates uolantis *LUCR.6.611*; ~o . . geminare pericula ponto *113.2.3.39*; ~us . . aer *[113.] 3.7.21*; ~is permixtus linus harenis *MAN.1.160*; cum dicitur tibi nubem sole suffectam, non dicitur tibi colorem linum inustum esse uelut duro corpori ac stabili ac manenti, sed ut fluído et ~o *SEN.Nat.1.5.12*; *7.22.1*; ~a ponti mobilis unda *Her.F.1056*; ~am Syrtim *LUC.9.431*; stagna ~a sic luce micant *V.F.1.3.558*; (of feet in loose shoes) nec ~us in laka pes tibi pelle natet *Ov.Ars.1.56*; rupta cum pes ~us exit aluta *MART.12.29(26).9*; ~ (fig.) rebellione trium principum . . incertum diu et quasi ~um imperium suscepit firmavitque tandem gens Flauia *Suet.Ves.1.1*.

4 (esp. of troops) Moving in different directions over a wide area, scattered. b (of actions) performed by scattered groups of people, uncoordinated, desultory. c (of inanim. things) having a diffuse arrangement, mode of growth, etc. d (transf., app.) widely differing, divergent.

cum . . palati . . passim ~a, ut fit pauore iniecto, rapent pecora *Liv.2.50.6*; multos populatorum agrorum ~os palantes oppressit *7.17.8*; ut . . agmen ad incertos clamores ~um uelut errore nocturno turbaretur *33.7.8*; cum propter ~um hostem spargendae manus essent *CURT.8.1.1*; consul uterque ~os belli per munia patris elicit *Epilum LUC.5.8*; acies non sparsa manipulis nec ~a conspiciunt *10.437*; inde ~i nec tela modis nec casibus isdem conseruere manum *V.F.13.122*; cunctos licentia ~os compositus inuadit *TAC.Hist.4.35*; *Ann.15.10*; Romae castra constituit, quibus praetorianae cohortes ~ae ante id tempus et per hospitia dispersae continerentur *Suet.Tib.37.1*; (cf.) lingentes regia tecta ad se quisque ~o passim pede discedebat *CATUL.64.277*. b populus inlusu et altero die . . illic supplicat; et haec ~a ~a popularisque supplicatio studiis prope celebratio fuit *Liv.3.63.3*; populatio . . non illi ~ae similis quam Volscus latrocinii more . . rapit fecerat sed ab iusto exercitu iusta ira facta *6.31.6*; ~a palentis campo fuga uoluit Achiuis *STAT.Theb.11.21*; deriguntur acies, pari utrimque spe, nec, ut olim apud Germanos, ~is incursum *TAC.Ann.2.45*; Claudius . . quadremis . . et undeuiginti hominum milia armatui, cincto ratibus ambitu (sc. of a lake), ne ~a effugia forent *12.56*. c circa Philas primum (Nilus) ex ~o et errante colligitur *SEN.Nat.4.2.3*; per agros corporis partes ~as inquirite *Phaed.12.78*; in astra missus fertur et nubes ~o spargit cruore *Her.O.817*; ne ~i palmites inter se pugnent occurrentes *PLIN.Nat.17.185*; (of the hair) ~i crines puris in frontibus errant *PROP.2.22.9*; *Ov.Met.2.673*; ~us . . cruus ad obscurae decurrens cingula mammae *V.F.3.525*; d nec mirare ~os partus eadem esse per astra et mixtum indenti generis discriminis fatum, singula cum tantum teneant tantoque ferantur tempore . . sidera *MAN.1.557*.

5 a (of speech or writing) Rambling, diffuse. b (of inquiry, explanation) round-about, circuitous.

a ~um . . orationis et fsum et multiplex . . genus *Cic.Brut.110*; summa inaequalitas orationis, quae modo exilis erat, modo nimia licentia ~a et effusa *Sen.Con.2.pr.1*. b ~a inquisitio est, ubi non habemus, quod manu tenere possumus, et late coniectura mittenda est *SEN.Nat.1.3.14*; redditus absentiae causis . . ~is flexit ad grauiora *TAC.Ann.6.15*.

6 Moving at random or without clear direction. b (of activities, etc.) following a random course, haphazard, erratic, or sim. (elephant) inter duas acies uersari uelut incerti quorum essent, haud dissimiliter nauibus sine gubernaculo ~is

Liv.27.48.11; ille ruit; deus ipse ~is succedit habens *STAT.Theb.7.738*; ne . . erres urbe ~us tota, me duce certis eris *MART.1.2.6*; ~i currus, exterriti sine rectoribus equi . . obuios incurabant *TAC.Ag.36.3*; ~ (fig.) ne forte ~us Fortunae quaerere sedem incipias, duplici certam ratione capesse *MAN.3.176*. b uita sine proposito ~a est *SEN.Ep.95.46*; fortuita et sine ratione ~a diuinamento non recipiunt *SEN.Nat.2.32.4*; turbinum motus ~us est et disiectus . . cometarum autem compositus et destinatum iter carpens *7.8.2*; nec aut amicitiam inde (i.e. from a public reading) refert aut . . mausurum in animo cuiusquam beneficium, sed clamorem ~um . . et gaudium uolucere *TAC.Dial.9.4*; ipse maestus . . erat, quamuis laetitia ~is sermonibus simularet *Ann.15.54*; ~ (of an illness) quidam, quia fere remissius matutinum tempus aegris est, tum putant (cibum) dandum . . si uero febres ~ae sunt . . quandomque quis ex accessione leuatus est, tunc debet adsumere *CELS.3.5.6*; (of a metre) poetae . . ut quomque res ferebat, sic disparis figurae uersus ~os locabant *MAUR.2510*.

7 (transf., applied to various immaterial things not having a fixed location, precise terms, etc.): a (of reports not assignable to a definite source). b (of names applied to more than one object). c (of revenue not appropriated to a regular use). d (of mental images lacking clarity of outline).

a non haec tibi nuntiat auctor ambiguus, non ista ~is rumoribus audis *Ov.Met.11.667*; aucupabor uerba rumoris ~i *SEN.Phen.361*; ~us inde an consilio discis subditus rumor, aduenisse Mucianum *TAC.Hist.3.25*; *Ann.2.39*; (cf.) etsi ~is adhuc et incertis auctoribus erit tamen in ore famaeque *Vespasianus Hist.2.73*. b ambrosia ~i nominis et circa alias herbas fluctuat *PLIN.Nat.27.28*. c quem reditum (i.e. certain uetigalia) . . alienatum ac ~um, proximis uero temporibus in Domitiani loculos conuersum, iustitia diu Neruae populo restituit *FRON.Ag.118*. d *Rhet.Her.3.31*; imagines . . constituere oportebit (in a mnemonic system) quod genus in memoria . . potest haerere. id accidit . . si non multas nec ~as, sed aliquod agentes imagines ponemus *3.37*.

8 Inconstant in mood, outlook, etc., fickle, changeable, wayward, or sim. b (of lovers) changing from one partner to another; (sim. of passion, etc.). c vacillating between alternative courses of action, etc.

~a multitudo, subito timore perterrita, fugere coepit *Rhet.Her.4.68*; *Ov.Met.13.221*; illi qui ex alia propositis in alia transiliunt . . quomodo habere quicquam certum mansurumque possunt suspensi et ~i? *SEN.Ep.23.7*; Quintilliane, ~ae moderator summe inuentae *MART.2.90.1*; ~ (of behaviour, opinions, etc.) de dis immortalibus habere non errantem et ~am . . sed . . stabilem certantem sententiam *Cic.N.D.2.2*; habet inconstantiam, sed minus ~am ac mobilem *SEN.Ep.85.7*; ~ (of fortune, fashion, or sim.) uidet quam sit uaria uitae commutabilisque ratio, quam ~a uolubilisque fortuna *Cic.Mil.69*; blandimenta ~ae fugies nouitatis *GRAT.114*; ~ae rerum uices *SEN.Tro.11.45*. b ~is . . puellis *PROP.1.5.7*; *Ov.Am.2.9.53*; ~um uillicum et auersum a contubernio suo *COL.12.1.2*; legitimis esset cum (Mars) ~us ante toros *MART.6.2.1.6*; ~conubiti prohibere ~o *Hor.Ars.398*; haerere amantes post ~os ignes solent *SEN.Her.O.378*; ne ~us a thalamis coniugis erret amor *MART.12.96.8*; te (sc. *Heracles*) . . qualem . . ~ae post crimina noctis Thespius obstupuit, totiens coram *STAT.Silv.3.1.42*. c *Publius Asinius* . . ~um adhuc Domitium, quem digressum a Brutianis castris post caedem eius praediximus et propriae classis fauem ducem . . iunxit Antonio *VELL.2.76.2*; quid fari queam inter tumultus mentis attonitae ~us? *SEN.Oed.329*.

uāh, interj. ORTHOG.: ua in CAECIL.COM.158 (c.). An exclamation expr. any of various emotions: a (pain, dismay, vexation, etc.). b (contempt for a person or idea). c (admiration, surprise).

a tetigisti (fores)? ~ tetigi, inquam, et pultui? ~! quid est? ~ male hercle facit *PL.Mos.457*; ~! oculi dolent 800; ~! quid est? ~ oblitus intus dudum tibi sum dicere *Trin.1137*; uidere te aut cupere . . ~ perli *Ter.Am.688*; abili? ~, rogasse uellem *Hau.978*; ~ quemquam hominem in animo instituisse . . quod sit carius quam ipse sibi *Ad.38*. b satia hoc plane . . ere, nunc uideor tibi locutus esse? ~, apage te a me *PL.Am.579*; quid? hic non poterat de suo senex opsonari filii nuptiis? ~! *Aul.262*; quid agis, noster architecte? ~ egone architectus? ~! *Mit.1139*; abi deambulatum ~ deambulatum? quo? ~ quasi desit locus *Ter.Hau.587*; *Ad.187*; *Petr.58.12*; ~ (inserted in the middle of a sentence) tum autem Syrum impulsorem, ~ quibus illum lacerarem modis *Ter.Ad.315*. c potin coniecturam facere . . ? ~! solus hic homost qui sciat diuinum *PL.Cur.248*; dimidiandam partem nationum . . subegit solus intra uiginti dies ~! ~! quid mirare? *449*; *Mos.641*; ~ consilium callidum? *Ter.Am.589*; *Eur.730*.

uaha, interj.: (lengthened form of prec.).

(expr. pain) ~, retinet nunc linguam mordicus *AFRAN. com.39*; ~ (expr. gratified surprise) estne Hegio tribulis poster? si satis cerno is herclest. ~ homo amicus nobis *Ter.Ad.439*.

ualdē, adv. compar. ~inus, superl. ~issimē. [contr. form of VALIDE]

1 Vigorously, powerfully. b with a powerful voice or sound, loudly.

efferecit . . ~e (sc. medicamentum) *LARG.45*; si uelis perniciter currere, pedes curandi sunt, quibus curratur; itidem si pugillare ~e uelis, brachia uegetanda sunt, quibus pugillatur *APUL.Soc.21*. b seruus libitinarii . . tam ~e intonuit, ut totam concitaret uiciniam *Petr.78.6*; Giton semel ictus tam ~e exclamauit ut Tryphaenae aures . . uoce repleat *105.5*.

2 (w. vbs.) In a high degree, intensely, strongly, greatly, etc. b (w. adjs., advs., or

equivalent phrs.) extremely, exceedingly. c (app. emph. a whole sentence) assuredly.

~e tibi adseior *Cic.de Orat.1.126*; ea . . quae proborum, demissorum . . sunt, ~e beneuolentiam conciliant *2.182*; ~e diffidere boni cooperant *Att.1.16.3*; ~e . . expecto tuas litteras *2.5.3*; ~e me Athenae delectantur *5.10.5*; illum ~e morari . . expectantem, si qui forte casus *16.5.3*; hos ego sermones . . lacessui nunquam, sed non ~e repressi *Fam.3.8.7*; nil mihi tam ~e placeat *CATUL.68.77*; quem tam diu tamque ~e tenuissim *NEP.Eum.11.2*; ~e . . Tiberium meum desidero *AUG.in Suet.Tib.21.6*; cum te tam ~e rogo, ut studeas *SEN.Ep.35.1*; ~e dolere *78.7*; nunquam . . ~e uacat Romae *PLIN.Ep.3.18.4*; in ceteris rebus an pretium esse possit . . ~e quaeritur *GAUL.1.3.141*; ~ (compar.) quid possim uidet ac nouit me ~ius ipso *Hor.Ep.1.9.6*; *Ars.321*; Caesar non pote ~ius quam expauit *Petr.51.3*; ~ (superl.) te ~issime decriminatum apud Iucundum *Stud. Pal.14.7.4*; quos ~issime diligunt *SEN.Dial.10.8.4*; *PLIN.Ep.3.15.2*. b insanum ~e uterque deamat *PL.fr.96*; ~e amplae sunt (cochleae) ex Africa *VAR.R.3.14.4*; illud . . accidit praeter optatum meum, sed ~e ex uoluntate *Cic.Pis.46*; totum hunc locum . . ~e grauius perterritum *Att.1.14.3*; res Hispanienses ~e bonae *15.13.4*; ~e Heracitus obscurus, minime Democritus *Div.2.133*; mala ~e est bestia *CATUL.69.7*; breuis . . ~e est impetus (sc. morbi) *SEN.Ep.54.1*; ~e . . frugaliter uiuebat *122.16*; gustatio ~e lauta *Petr.31.8*; ~e bene scio *50.5*; medicamentum . . efficac ~e *LARG.79*; (compositiones) paucas, sed ~e paucas, ab amicis . . acceptas adieci *271*; uidi . . Domitium Afrum ~e senem cotidie aliquid ex . . auctoritate perdentem *QUINT.Inst.12.11.3*; *GEL.6(7).7.8*; ~ (foli. by quam) suos ~e quam paucos habet *BRUT.Fam.11.13.3*. c nunc quidem otium est, sed si . . furor Pulchelli progredi posset, ~e ego te istim excitarem *Cic.Ath.2.1.4*.

ualedicō ~cere ~xi ~ctum, intr. [uale (VALEO) + DICO²] To say goodbye. (For exx. of uale dico written separately see VALEO.) reges Parthorum non potest quisquam salutare sine munere: tibi ~cere non licet gratis *SEN.Ep.17.11*.

ualefaciō ~acere ~ēci ~actum, intr. [uale (VALEO) + FACIO] To say goodbye. (impers. abl. absol.) post haec ~acto discessimus *APUL.Met.4.18*.

ualens ~ntis, a. compar. ~ntior, superl. ~ntissimus. [pple. of VALEO]

1 (of persons or animals, their limbs, etc.) Physically powerful, robust, sturdy, vigorous. b (of plants and other forms of organic growth). c in sound health. d (of inanim. objs.) strong, stout; (of fabrics) not delicately made, coarse.

ubi saepe caussam dixeris pendens aduersus octo artutos . . uiros, ~ntis uirgatores *PL.As.563*; ~ntiorem nactus aduersarium si erit *Capit.64*; in confrago (fundo) . . haec (sc. iumenta) . . ~ntiora parandum *Var.R.1.20.5*; lictores . . ~ntissimi et ad pulsandos uerberandosque homines exercitissimi *Cic.Ver.5.142*; robustis et ~ntibus . . satellitibus *Agr.2.84*; cum . . homo imbecillis a ~ntissima bestia laniatur *Fam.7.1.3*; si erunt (homines) corporibus ~ntibus, coloribus nitidis *VITR.8.4.1*; fit . . ~ntis iuuenis *Ov.Met.15.207*; recti ~ntesque nerui *CELS.8.1.13*; ~ntibus tota datur compositio, imbecillioribus autem dimidia *LARG.154*; mancipiorum ~ntissimum quemque armatui *Cic.Hist.2.8*; *Suet.Aug.35.1*; (w. ref. to sexual vigour) Gellius est tenuis: quid nī? cui tam bona mater tamque ~ns uiuat . . soror *CATUL.89.2*; (transf.) uigila Chrysippe ne tuam causam, in qua tibi cum Diodoro ~nte dialectico magna luctatio est, deseras *Cic.Fat.12*; ~ (w. abl. of respect) ille pedum melior motu . . hic membris et mole ~ns *VERG.A.5.431*; *Ov.Met.9.108*; ~ (of a person's powers, years, etc.) uires . . ~ntes confudit crudelis hiemps *ENN.Ann.448*; coniugis . . munere assiduo ~ntem exercere iuuentam *CATUL.61.227*; (transf.) mundus . . splendore perlicidus, ~nti habitudine, pubertate iuuenali *APUL.Met.22*. b poma . . ut primum truncos sensere ~ntis et uiri habuere suas *VERG.G.2.426*; ~ntissimam quamque partem uineti frigoribus, macerimam . . autumnos (deputari conueniet) *COL.4.23.2*; ~donec ~ns cicatricula sit *CELS.2.10.19*. c puer, cum hora undecima in publico ~ns uisus esset, ante noctem mortuus . . est *Cic.Clu.27*; effice, si me diligis, ut . . ad nos firmus ac ~ns quam primum uenias *Fam.16.8.2*; medicus plane confirmat propedem te ~ntem fore *16.9.2*; *AUG.in Suet.Cal.8.4*; *SEN.Dial.2.13.2*; (masc. as sb.) qui . . aegris subueniretur, quae esset oblectatio ~ntium . . ? *Cic.Off.2.15*; ~ (cf. of organs of the body) est maxima in sensibus ueritas, si et sani sunt ac ~ntes *LUC.19*. d fraxineas . . aptare sudes furcasque ~ntis *VERG.G.2.359*; ~ corpora si ueteres non sic coluere puellae . . si fuit Andromache tunica induta ~ntes, quid mirum? duri mulieris uxor erat *Ov.Ars.3.109*.

2 a (of medicines) Powerful in operation, strong, drastic; (sim. of natural forces). b (of articles of diet) solid, substantial. c (of activities) performed with great physical force, violent. d (of a condition) severe, intense.

a sunt eae (sc. purgationes) perniciosae si nimis ~ntibus medicamentis sunt *CELS.1.3.17*; immitenda in alium est, si leui medicina contenti sumus, pura aqua, si paulo ~ntiore, mulsa *2.12.2.2*; *4.26(10).6*; (aqua) uincit . . non potuerunt a ~ntissimo sole, tantum illis est uirum *SEN.Nat.1.6.1*; qui (sc. spiritus) quo ~ntior agriorque est *6.17.2*. b ex leguminibus . . ~ntior faba uel lentilica quam pisum *CELS.2.18.5*; sequitur ut, quo ~ntior quaque materia est, eo minus facile concoquatur, sed si concocta est, plus alit. itaque utendum est materiae genere pro uiribus *2.18.13*; cibis ~ns esse debet et glutinosus, maximeque caro *3.21.13*; *4.19.4*. c multa ~ntique fricione *CELS.2.19.10*; leuia . . genera exercitationis infirmis conueniunt, ~ntiora uero his, qui iam pluribus diebus febre liberati sunt *2.15.4*; uoluntatio . . spiritus in nube conclusi ~ntissimum est atterendi genus *SEN.Nat.2.54.3*. d longi ~ntesque morbi *CELS.2.13.2*.

uereor ne ~ent Antonius *Cic.Ah.14.65*; poster. ~quam. . .
tantum ~eret unus ut obisist non posset *Fam.7.3.5*; fiet. . .
quodcumque uolent, qui ~ebunt; ~ebunt autem semper
ar.17.1; hic cum per se minus ~erent. Germanos atque
Ariouistum sibi adiunxerant *CAES.Gal.6.12.2*; conturbati
rem publicam quam minus ~ere ipsi malebant *Sal.Cal.*
37.10; postquam. . .multitudine ciuium factiones ~ero
51.40; plus suis comitiis plebs ~uit *Il.V.5.29.2*; (reges) raro
armis nostris, saepius pecunia iuuantur, nec minus ~ent
Tac.Ger.42.2; *Ann.3.60*; (of a person's rule) capto Syphace,
quoque in Africa magnam atque late imperium ~uit *Sal.*
Jug.5.4; (~w. instr. abl.) ciuitas. Carthaginiensium, qui
permultum classe ac maritimis rebus ~uerunt *Cic.Man.54*;
qui plus opibus, armis, potentia ~ent *Fam.1.7.10*; minus
multitudine militum legionariorum pro hostium numero
~ebat (Caesar) *CAES.Gal.1.5.1*; haec ciuitas longe plurimum
totius Galliae equitatu ~et *S.1.3.1*; *S.3.86.4*; ipsos in un-
ciulis habendos per municipia, quae maxime opibus ~ent
Sal.Cal.51.4.3; parum armis ad tuendum locum sine mun-
imento ~ituros esse *Il.V.25.36.4*; ut quantum numero
militum, quantum pecunia ~erent (coloniae) in publicis
tabulis monumenta exstarent 29.37.7; *Ov.Met.7.457*;
numero castella ~ent *Sil.8.509*; (cf.) Athenienses. . .
litteris nerbisque, quibus solus ~ent, bellum aduersus
Philippum gerebant *Il.V.31.44.9*; (~w. abl. of respect) quid
~eat aerario, quos socios res publica habeat *Cic.Leg.3.41*;
~w. internal acc.) bello quid ~eat (populus Romanus),
tute scis *Sal.Jug.102.17*; (~w. aduersus, in + acc.) cauendus
dolos est; namque alio modo neque ~ent in uniuersos
neque conabantur *Hist.3.48.20*; quibus aduersus Philippum
~uerint Romani *Il.V.36.7.7*; cultum. . .patrum resumite,
abruptis uoluptatibus, quibus Romani plus aduersus sub-
iectos quam armis ~ent *Tac.Hist.4.64*. b non metus. . .
quidem hoc ~ebit pectus perfidia meum *Pl.Cat.226*;
si. . .ingeno ad proueniendum ~uissent *Cic.Orat.3.140*.

2 (in neutral sense, often w. qualifying adj.) Condition of body, health (good, bad, etc.) esp. *bona* (*commoda*, etc.) ~o, good or sound health; *adversa* (*mala, infirma*, etc.) ~o, ill-health. illness.

~nem tuam iam confirmatam esse. a uetere morbo.. gaudeo *Cic. Att. 10.17.2*; ~nem tuam cura diligenter *Fam. 14.10*; tanta... prosperitate us est ~inis, ut annis triginta medicina non indigisset *Nep. Att. 21.1*; munus uigilium senatores, qui per aetatem ac ~inem poterant, per se ipsi obibat *Liv. 3.6.9*; euentus frugum uarios... dicunt, quaeque ~o ueniat *MAN. 1.404*; iam motus inebellitatis inclinatque in deterius principia ~inis senserat *VELL. 2.123.1*; neque earum (sc. ouium) ~o, quae praecipue custodienda est, infestetur uiligne *COL. 7.3.9*; donum quo pro ~ine Augustae equites Romani uocauerat *Tac. Ann. 3.71*; (*transf.*, w. ref. to oratory) habet (Lysias)... certos sui studiosos, qui non tam habitus corporis opimos quam gradilates consecretur, quos, ~o modo bona sit, tenuitas ipsa delectat *Cic. Brut. 64*; ~bona ~o iucundior est iis qui e graui morbo recreati sunt *Red. Pop. 4*; *LUCR. 3.102*; Caesaris exercitus optima ~ine... utebatur *CAES. Civ. 3.49.5*; recipere suam... bonam ~inem *LARG. pr. 5.1.6*; qui pedibus aeger cum uellet uideri commodioris ~inis factus *QUINT. Inst. 6.3.77*; usus est firma ~ine *PLIN. Ep. 2.1.4*; (as a deity) *CVR(A)...* *ESCVLAPIV(m)* *BONAM ~INEM MARTEM CIL 5.6415*; (*of the soul, cf.*) roga bonam mentem, bonam ~inem animi, deinde tunc corporis *SEN. Ep. 10.4*; ~dicitur... homo infirma ~ine latus offendisse uehementer *Cic. Clu. 175*; incommoda ~o, e qua iam emergeram utpote cum sine febris laborassem *Att. 5.8.1*; Postumum ~o aduersa Romae tenuit *Liv. 10.32.3*; *CURT. 9.6.4*; longum mihi comaeuam dederat mala ~o; repente me inuasit *SEN. Ep. 54.1*; quidam... aduersam ~inem feruentissimis aestibus contraxerunt *PLIN. Ep. 8.1.1*; *CALP. Deel. 48*; (*of a part of the body*) aduersa pedum ~ine *PLIN. Nat. 7.45*; (*of the soul, cf.*) qui... natura dicuntur iracundi... ei sunt constituti quasi mala ~ine animi, sanabiles tamen *Cic. Tusc. 4.80*.

3 (in bad sense) Unsound state of health or an instance of it, illness, indisposition.

quod heri ~o obstitit *APRAN. com. 71*; scripseras... te quodam ~inis genere temptari *Cic. Att. 11.23.1*; curationem ~inis *Diu. 2.123*; ei qui ~ini aut aetate inuiles sunt bello *CAES. Gal. 7.78.1*; graui morbo addicitur oculo... qua ~ine cum etiamnum premeretur leuicacque ferretur... *Nep. Ham. 4.3*; seu dura ~o incidit sui tarda senectus *Hor. S. 2.2.88*; graui... et periculosa ~ine... fluctuare *V. Max. 5.5.3*; sunt... ~inis genera, quibus ex lacte purgatio conuenit *CELS. 2.12.10.3*; 4.73.6; qui comitallii uisio solent corripit, iam aduentare ~inem intellegunt, si calor summa deseruit *SEN. Dial. 5.10.3*; recolligentes se a longa ~ine *PLIN. Nat. 3.2.22*; ~o atrox *Tac. Ann. 3.64*; quia illa temperantia... nouissimam ~inem tulit *PLIN. Ep. 5.16.3*; angit me Fanniae ~o, contraxit hanc, dum adsidet Iuliae uirgini *7.19.1*; *QVI PERPETVA ~INE DETINETVR CIL 6.10234.17*; (*pl.*) (*corpora*) non laborant immutatione loci ~inibus *Vitr. 1.4.4*; quod ad febrium ~ines attinet *PLIN. Nat. 23.48*; medicus... non quidem regere ~ines principis solitus, consilii tamen copiam praebere *Tac. Ann. 6.50*; *SUT. Tib. 11.2*; (*of a part of the body*) quod ~ine oculo impediatur *Cic. Fam. 14.4.6*; *Liv. 26.22.5*; quem... propter neruorum ~inem uix ingreditur... constat *SUT. Ves. 7.1*; pectoris ~ine correptus *Fro. Amic. 1.2.280(176N)*; (*of the mind*) mentis ~inem et ipse senserat ac subinde de... purgandum cerebro cogitauit *SUT. Cal. 50.2*; *Jul. 49.2*.

ualgiter, adv. [VALGVS+TER²] (w. ref. to the position of the lips, app.) So as to be pushed outwards.
oborto ~o labello *Petr. fr. 10*.

Valgius ~a ~um, a. The name of a Roman gens; esp. C. Valgius Rufus, an Augustan poet and grammarian.

Hor. S. 1.10.82; [*Tib. 3.7.180*; *GEL. 12.3.1*].

ualgus ~a ~um, a. [dub., cf. *uarius*¹, *uatius*] Having the legs converging at the knee and diverging below, knock-kneed.

pariat... uarum aut ~um aut comperem... filium *Pl. fr. 116*; *Nov. com. 60*; ~os Aurelius intellegi uult, qui diuersas suras habent, sicut e contrario uari dicuntur incurua crura habentes *PAUL. Fest. p. 374M*; (*transf.*, of some distortion of the hips) is derisuius quaque incedit omnibus. itaque hic meretricis, labilis dum nictant ei, maiorem partem uideas ~o is sautis *PL. Mil. 94*.

ualide, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [next +e; see also VALDE]

1 With exertion of strength or physical force, powerfully, forcefully, vigorously, etc. **b** in a powerful voice or tone. **c** with forcefulness of expression.

dum uult (rana) ~ius infare sese *PHAR. 1.24.9*; ~ius patrem cecidit quam iussit tyrannus *SEN. Com. 5.4.2*; ~ius demissi (calami, i.e. grafts) taxidum ferunt *PLIN. Nat. 17.108*; gladiatores circumdedit qui rixarum initia modica... sinneret: si a laevis ~ius ageretur, arma inferebant *Tac. Ann. 13.25*; quantum... aditui poteram, insurgo ~o *APUL. Met. 3.27*; si inebellitate dextrae ~ius sinistra uisur *ULP. dig. 2.1.12.3*; (*w. ref. to inanim. agents*) uideo ego te Amoris ~e tactum toxico *Pl. Cist. 298*; ut nunc ~e fluctuat mare *Rud. 303*; excitat (sc. aegrum)... ~issime repente aqua frigida infusa *CELS. 3.20.3*; ~ius cotilla (beta) *PLIN. Nat. 20.71*; quia ~ius commouent limum (aquilonis) *3.1.108*; (*transf.*) Romanus secretis criminationibus incusauerat Senecam, ut C. Pisonis socium, sed ~ius a Seneca eodem crimine percussus est *Tac. Ann. 14.65*; **b** ut subito, ut prope, ut e-tonuit *PL. Ann. 1062*; ne tua uox ~e ualeat! *Petr. 427*; ~ius clamare *PHAR. 3.16.6*. **c** rem. ita ~e elocutus es, ut paucissimis uerbis omnia, quae res posceret, contineretur *Fro. Aur. 2.2.40(98N)*.

2 In a strong degree, intensely, vehemently, etc. **b** (affirming and emphasizing a suggestion or remark).

amare ~e coepi hic meretricem *Pl. Mer. 42*; lacerari ~e suam rem, illius augerier *48*; cum pro amicitia ~issime fauerem ei *CAEL. Fam. 8.2.1*; ut a Sertorio Metellus laudaretur magis, Pompeius timeretur ~ius *VELL. 2.29.5*; uix quemquam reperiri posse, qui... otium ~ius diligit *2.98.3*; fessum (regem) ueris subleuant, ~ius fatigatum ex toto

portant *PLIN. Nat. 11.54*; demonstrare uirtutes uel... uitia, id professionalis eius... proprium est, eo quidem ~ius, quod... *QUINT. Inst. 2.5.5*; uerborum... magnificentia non ~ius est adfectanda suasiores declamantium *3.8.61*; utros peccare ~ius putem *10.3.12*; (*w. adjs.*) uostra latera loris faciam ut ~e uaria sint *Pl. Ps. 145*; quanto cantores sunt molesti ~ius *PHAR. 4. epil. 4*; ~e stulta est consulti tua *CELS. dig. 28.1.2*; **b** liberatit? ~ liberatit ~e, triginta minis *Pl. Mos. 973*; *Ps. 344*; sacrilege... fateor... peiure... uetera uaticinamini... legerupa... ~e 364.

ualidus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VALEO+IDVS]

1 Physically powerful, robust, strong, sturdy, or sim. **b** (of weapons, implements, etc.), wielded with force or vigour; (of actions) performed with strength or vigour. **c** (of plants, etc.) strong, vigorous. **d** (transf., of a town, app.) thriving, flourishing; (sim. of a person's fortunes).

quasi incedem me miserum homines octo ~i caedant *PL. Ann. 160*; ~os lictores *As. 575*; *LUCR. 1250*; tauri ~issimi *Rud. Her. 4.62*; ~i... leonis *LUCR. 5.985*; Typhoeus et ~us Minos *Hor. Carm. 3.4.53*; multitudinem... ~orum seruorum in classem ad supplementum remigum dedit *Liv. 26.47.3*; seu lentum ~o torques hastile lacerto *OV. Ep. 4.81*; ~i... ueris insistere Atlantis *Med. 15.149*; cauendum... est, ut teneior (agnus) separatur a ~ioribus, quia robustus angit inbecillum *COL. 7.3.18*; etiam si ~iora fiant (athletarum corpora) exercitatione *QUINT. Inst. 12.10.41*; ~a ac iuuenalia membra *Iuv. 11.5*; quidam procurrans e domo procerus et ~us *APUL. Met. 4.21*; (*of strength or vigour*) ubi equum ~ae uires atque senectia... deficiunt *LUCR. 5.886*; ~is ingentem uiribus hastam... contorsit *VERG. A. 2.50*; ~is qui robore tauros sub iuga... detorqueat *V. Fl. 4.684*; (*of a time of life*) Tulli Hostili... adulescentia in pecore pascendo fuit occupata: ~ior aetate imperium Romanum rexit *V. Max. 3.4.15*; (*w. abl. of respect*) alios graues iam aetate aut uiribus parum ~os *Liv. 7.39.1*; dum Augustus aetate ~us seque et domum... sustentauit *Tac. Ann. 1.4*; (*w. abl.*) corpus... ad breuem impetum ~um *2.14*; ut sit (equus)... ad uicturam ~us *APUL. Met. 23.5*; (*w. inf.*) equum... ferre ~um et ire rapidum *Fl. 21.2*; **b** ~is... incumbere remis *VERG. A. 5.15*; ~um... exitum ensem per medium Aeneas iuuenem *10.815*; ~am uix corripit hastam *12.93*; ~a caedunt armenta bipenni *V. Fl. 4.337*; expugnata patientia mea calces in eum ~as extuleram *APUL. Met. 7.19*; ~os tempore labores [*Tib. 3.4.65*]; prosunt frictions ~ae *CELS. 4.4.21*; franguntur ictu ~o *PLIN. Nat. 10.91*; nisu ~o reducto... cardine *APUL. Met. 9.30*; **c** uidemus ea, quae terra gignit, corticibus et radicibus ~a seruati *Cic. Fin. 5.33*; mora... ~as segetes, quod fuit herba, facit *OV. Rem. 84*; ~a arbusta laeta quamuis nelecta tellus creat *SEN. Dial. 4.15.1*; nullis (arboribus) rami longiores ~ioresque *PLIN. Nat. 16.124*; macras (uites) prorsus conueniet putare, ~as nouissimae *17.192*; **d** si poteris, sub radice montis siet (praedium)... oppidum ~um prope siet aut mare aut amnis, quae naues ambulat *Cato Agr. 1.3*; ut ~a diuo Augusto in rem publicam fortuna ita domi impropera fuit ob impudiciam filiae *Tac. Ann. 3.24*.

2 In sound health, fit, strong.

iamne isti abierunt... qui me ui cogunt ut ~us insaniam? *Pl. Men. 877*; bene factum te aduenisse... atque adeo... saluam atque ~um *Tac. Her. 457*; si, ut spero, te ~um uidero *Cic. Fam. 16.4.3*; ~us male (i.e. sickly) filius *Hor. S. 2.4.5*; frater... necdum ex morbo satis ~um *Liv. 3.13.2*; ut in adfecto corpore quamuis leuiss causa magis quam in ~o grauior sentiretur *22.8.3*; litteras... quas... ex itinere praemisit, quas adhuc ~us, quas iam aeger *APUL. Apol. 96*; (*w. ref. to soundness of digestion*) adpositas (betas) non nemini degustare etiam religio est, ut ~is potius in cibo sint *PLIN. Nat. 19.133*; (*of the intellect*) hominem ob morbos animo parum ~o secunda oratione extollit *Sal. Jug. 65.3*; (*cf.*, w. abl. of respect) quia mente minus ~us quam corpore toto mihi audire uelim *Hor. Ep. 1.8.7*; (*of complexion*) ad colorem... ~um profici hoc cibo *PLIN. Nat. 20.42*.

3 (of material things) Able to withstand strain, strong, stout, tough, massive, etc. **b** (of articles of diet) solid, substantial. **c** (of soil) rich and heavy (cf. sense 5).

~is in funibus *LUCR. 389*; ~is saepti debebant turribus aequum *LUCR. 5.1440*; ~i fessi natura *6.1011*; ~o nitens sub pondere faginus axis *VERG. G. 3.172*; ~a... compede unctum *Tib. 2.6.25*; multationes... ~iores *Liv. 36.17.4*; ~o... aratro *OV. Am. 3.8.41*; ut, donec iam ~a cicatrix sit, uenturum sol, uentus *CELS. 8.4.12*; trabes ~ae *CURT. 8.10.26*; ut ~issimas nauium deducere in Oceanum *9.10.3*; ~am... portam *V. Fl. 1.609*; nobis ante... fores loro ~o destinatis *APUL. Met. 4.71*; (*in fig. phrs.*) exultantem te... reprimunt ~ae legum habeneae *Inc. frag. 126*; ~os Veneris pennurpe nodos *LUCR. 11.148*; (*w. inf.*) pondus sustinere ~ae abies, larix *PLIN. Nat. 16.222*; **b** inbecillis hominibus rebus infirmisissimis opus est... robustis apti ~issima (materia) est *CELS. 2.18.13*; cotidie ~iorem cibum debet adsumere *3.19.6*; *PETR. 130.7*; **c** fabam in locis ~is non calumitosis scrito *Cato Agr. 35.12*; aratra in terram ~am Romanica bona erunt, in terram pullam Campanica *135.2*; depositae stirpes ~o solo... si in peius transferantur, retorqueant *COL. 3.5.1*.

4 (of natural forces or sim.) Powerful, vehement, intense. **b** (of conditions, emotions, etc.). **c** (of the voice, sounds).

~as Aquilonis ad auras *Cic. Att. 385(141)*; uentorum ~is feruescent uiribus undae *LUCR. 3.494*; transit... ~um fulmen per saepa domorum *6.228*; ~is quae de tormentis missa feruntur *6.329*; *Hor. Ep. 1.11.15*; ~os tum Iuppiter ignis increpat *Aena 63*; hi (fontes)... ~os recipiunt in se spiritus *Vitr. 8.2.2*; alii duo (flumini) ~issimi *MELA 1.79*; quare... tales uenti uere et aestate ~iores sunt? *SEN. Nat. 5.9.1*; ~i fluctus *LUCR. 5.618*; est haec natura sideribus, ut parua et exilia ~iorum exortus obscuro *PLIN. Pan. 19.1*; Austrum... perquam ~um ac diuturnum flauisse *GEL. 16.14.4*; (*in fig. phr.*) ~ior spiritus nostros sinus tendit *QUINT. Inst. 12.10.37*; **b** quae simul ac... ~um penitus concepit in ossa fuore *Cic. Att. 104*; ~a... cupidine captus *OV. Met. 13.762*; multa habet impetu ~a per taedia et moras euasisse *Tac. Hist. 2.32*; non omiserim eorumdem temporum rorem

~um adeo ut nondum exolescat *Ann. 4.10*; ~a FEBRE *CIL 8.241.8*; **c** 'o'... disertum ac ~um clamitauit, *APUL. Met. 3.29*; alii ~ioris uocis, alii exiguioris sunt nec omnes undique exaudiri possunt *ULP. dig. 29.5.1.27*.

5 (of remedies, drugs, or sim.) Having strong physical properties, potent. **b** (of abst. things) effective in bringing about a result. **c** (of a plan) bold, vigorous, (of a solution) drastic. **d** having legal authority, valid.

~am habet naturam (brassica) et uim magnam habet *Cato Agr. 157.1*; ~os... uenefica sucus mergit in aere *CAPO OV. Met. 7.316*; ~o medicamine *15.533*; ~o... uino *Fast. 6.677*; admoere... fomenta oportet, sed primo lenia, deinde ~iora *CELS. 4.21(14.1)*; cauendum... ~e ~ius quam opus sit (fimum) *PLIN. Nat. 17.258*; uenenum... tramisit... exoluta alio parum ~um *Tac. Ann. 13.15*; (*w. abst. sb.*) cum tisanae... ~us... ~issimus saluberrimusque... probetur *PLIN. Nat. 18.74*; (*w. ad*) haec (brassica)... ad curationem ~ior est *Cato Agr. 157.2*; (*w. contra*) contra cerastas ~issima (faex aceti) cum polenta *PLIN. Nat. 23.67*; *37.14.1*; **b** id senatus consultum uarie iactatum est, prout potens uel inops reus inciderat, infirmum aut ~um *Tac. Hist. 2.10*; obsequium inde in principem et aemulandi amor ~ior quam poena ex legibus et metus *Ann. 3.55*; ut instaret famae, quae in nouis coeptis ~issima est *13.8*; (*w. ad*) nihil nihil amicitia Seiani, sed labefecti haud minus ~um ad exitia Macronis odium *6.29*; quod ad suspicionem magiae quasi ~issimum in principio dici animaduertisti *APUL. Apol. 29*; **c** nos in anticipi periculo constituti... remedium e re nata ~um... comminiscimus. antesignani nostri partem, quae manus uerum subit... abscedimus *APUL. Met. 4.11*; si tibi etiam... inacuisti nostra contumelia, consilium ~um requiramus ambae *5.10*; **d** pactum inter heredem et legatarium factum, ne ab eo satis accipiat... ~um esse constat *TRYPH. dig. 2.14.46*.

6 (of military forces, etc.) Strong in numbers, combative power, or sim. **b** (of a military position) well defended, strong. **c** (transf., usu. w. abl.) formidable, sure to prevail (by reason of intellectual gifts, etc.).

~ae certamina classis *Culex 82*; iam res Romana adeo erat ~a ut cullibet finitimarum ciuitatum bello par esset *Liv. 1.9.1*; ut uallo se teneret aduersus ~iorem hostem *8.19.6*; impulere hostium cuneum nimis tenuem eoque parum ~um *22.47.5*; oppidum... praesidio... ~o firmatum *28.6.11*; ~am mercennarium manum *33.15.3*; Alexander phalangem, qua nihil apud Macedonas ~ius erat, in fronte constituit *CURT. 3.9.7*; ~issimae Indorum gentes erant et bellum impigre parabant *9.4.24*; quando ~issimae cohortes a Vitellio decussissent *Tac. Hist. 3.78*; ~iores exercitus *Ann. 1.31*; naues... quas... Augustus... miserat ~o cum remige *4.5*; ferrum sumpere (coloni) Nucerni Pompeiani... ~iore Pompeianorum plebe *14.17*; prouincias ~iores *SUT. Aug. 47*; (*cf.*, of resources) neque opes nostrae tam sunt ~ae quam tuae *Pl. Cist. 494*; (*w. abl. of respect*) iam ~a admodum uirum manus erat *Liv. 7.39.8*; insulam... fertilem agro, uiris armis haud aeque ~am *28.37.8*; Brutus... .erant... septem legionibus ~us *VELL. 2.69.4*; coloniam copis ~am *Tac. Hist. 3.8*; Monam insulam, incolis ~am *Ann. 14.29*; (*cf.*, w. gen.) coloniam uirum et opum ~am *Hist. 2.19*; (*w. aduersus*) legiones, neque quiescentibus graues et aduersus contumaciam ~ae *3.63*; (*w. ad*) nequam quam satis ~o... ad lacerandum hostem... equitatu *Liv. 29.34.4*; (*w. in+acc.*, in fig. phr.) sapientibus me uiris dedit et nondum in auxilium mei ~is in aliena castra confugi *SEN. Dial. 12.5.2*; **b** Diponem ~am urbem multos dies restantem pugnando ualid *Sal. Hist. 1.13*; quia nisi magno apparatu tormentis machinisque tam ~a urbs capi non poterat *Liv. 6.9.2*; *CURT. 9.1.19*; *Tac. Ann. 11.8*; (*w. abl. of respect*) persecutus... ad moenia hostes, urbe ~a muris ac situ ipso munita abstinuit *Liv. 1.15.4*; *24.2.3*; oppidum... situ, monibus, defensoribus ~um *GEL. 6(7).1.8*; (*cf.*) urbes libertate sua ~as inipellit fama nominis *Liv. 9.9.1*; **c** qui... ingenio ~us, non se... inertiae corrumptum dedit *Sal. Jug. 6.1*; honores ut quis amore in Germanicum aut ingenio ~us reperti *Tac. Ann. 2.83*; Baebium Probum et Fabium Hispanum, utrumque gratia, Hispanum etiam facundia ~um *PLIN. Ep. 3.9.12*; *PVER INGENIO ~VS...* *INVENIS ORATOR FRUT CIL 8.646*; (*without abl.*) ex omni copia necessarium quingue delegit, quorum... ingenia ~issuma erant *Sal. Jug. 103.2*.

7 (of persons) Having influence or controlling power. **b** (of a consideration) carrying weight, telling.

inuiuas ~iorum *Sal. Hist. 1.11*; cum potentes et imperio editi et consensu scientium ~i nocere intendunt *SEN. Dial. 2.4.1*; Cossus... notae facundiae sed dicendi artem apta trepidatione occultans atque eo ~ior *Tac. Hist. 1.69*; *2.100*; ~iore apud eos Arminio quoniam bellum suadebat *Ann. 1.57*; ne regressa in urbem aemulatione potentiae ~iores innotaret *2.72*; quia Prisca in animo Augustae ~a anum... insociabilem nurul effiebat *4.12*; stante adhuc Punica urbe et ~is per Asiam regibus *4.56*; Parthis mittendi secretos nuntios ~issimus auctor fuit Sinnaeus *6.37*; ne... Corbulo omnium ora in se uerteret, corpore ingens, uerbis magnificis et... etiam specie inanium ~us *13.8*; *14.51*; (*of a deity*) Ioui... supremo... ~o, uiripotent *Pl. Per. 252*; (*w. gen.*) qui... orandi ~us... ut iudicio irati senatus Cretam amoueretur efficeret *Tac. Ann. 4.21*; (*of authority, influence, or sim.*) ~as... aui rescindere leges *LUCR. 5.58*; ~o subnixum... regno *VERG. Cat. 3.1*; nec ullum satis ~um imperium erat coercendis seditionibus *Tac. Ann. 3.60*; propugnator eius Vitellius, ~issima gratia *12.42*; **b** si dubitatione Augusti moueretur, quanto ~ius est quod Marco Agrippae, mox mihi collocauit (sc. filiam)? *Tac. Ann. 4.40*; facile et procliuiter, quod fuit rerum omnium ~issimum atque uerissimum, persuasit ciuitatem saluam esse sine matrimoniorum frequentia non posse *GEL. 6.6*.

8 a Having strength of character or purpose. **b** (of speech) forcible or vigorous in expression or style.

~a ~iorem... animum et excelsiorem et ampliorum facit uirtus *SEN. Ep. 76.17*; ordinem insidis composuerant, ut Lateranus... genibus principis accidens prosterneret incautum premeretque, animi ~us et corpore ingens *Tac. Ann.*

15.53;—(w. dat. of purpose) Tiberium spernendis rumoribus ~um 3.10; 4.37. **b** cum ~ae tum breues. sententiae QUINT. *Inst.* 10.1.60; ut inter gracile ~umque (genus dicendi) tertium aliquid constitutum est 12.10.66; militaris uiri sensus incompotus et ~os Tac. *Ann.* 15.67; est opus pulchrum, ~um, acre, sublime PLIN. *Ep.* 4.20.23;—(of persons, w. abl. of respect) Tiberius artem. ~alabat quae uerba expendere, tum ~us sensibus aut consulto ambiguus Tac. *Ann.* 13.3.

uallāris ~is ~e, *a.* [VALLVM¹ + ARIS] *corona* ~is, *A*. A garland or crown awarded to the first soldier to cross the *uallum* surrounding an enemy camp.

ciuiuae coronae ~esque ac murales LIV. 10.46.3; 30.28.6; cum consul. ~em coronam ei se seruire dixisset, a quo castra arant. oppressa V. *Max.* 1.8.6; PLIN. *Nat.* 16.7; 22.6; Suet. *Aug.* 25.3.

uallēcula ~ae, *f.* [VALLES + CVLA] (Dim. of VALLES.)

PAUL. *Fest.* p. 42M.

? **ualleō** ~ēre, *intr.* [prob. cogn. w. OIr. *atbail* 'dics', AS. *cwæla* 'death'] (app.) To perish, die. passim. *praedia* pecua ~ebant (w. uellebant) agris Agric. *trag.* 271; ~esit (it uallesit, *term.* as in probibit) perierit, dictum a uallo militari, quod sit circa castra, quod qui eo eiciuntur pro perditis habentur PAUL. *Fest.* p. 377M.

uallēs ~is, *f.* *uallis* [cf. Gk. *ῥῆς* (fālis); perh. related to *volvo*, ON. *valr* 'round', etc.] FORMS: nom. ~es is the earlier form (cf. *uallēcula*) and occurs in CAES. *Gal.* 6.34.2, 7.47.2, VERG. *A.* 11.522; elsewhere perh. always ~is. *A*. valley.

peragraui. durissima. ~hieme ~is Agrigentorum atque collis Cic. *Scaur.* 25; satis magna ~es intercedebat CAES. *Gal.* 7.47.2; angustiae ~ium Cív. 3.49.3; riuus. cum de prona praecipies est ~e uoluit CATUL. 68.59; est curuo anfractu ~es, accommoda fraudi VERG. *A.* 11.522; continui montes, ni dissocietur opaca ~e HOR. *Ep.* 1.16.6; supina ~e praecipites egistis LIV. 7.24.5; ~is erat picis et acuta densa cupressu OV. *Met.* 3.155; 8.334; perpetua ~is. ~usque ad mare Caspium patens CURT. 6.4.16; ~es quae fluminum alluile. concuerunt COL. 3.11.8; FRON. *Ag.* 18; APUL. *Met.* 1.2; (poet.) delphinas biuigis, quos. Tethys. pelagi sub ~e sonora nutrierat STAT. *Ach.* 1.223;—*applied to a dried-up channel* ostia septem (sc. of the Nile) puluerulenta uacant, septem sine flumine ~es OV. *Met.* 2.256;—(transf.) me miserum, quanta montes uoluerunt aquarum (i.e. in a stormy sea), ~uantae ducto subuidit aequore ~es! Tr. 7.2.21; (humorously applied to a hollow of the body) tibi fertur ~e sub alarum trux habitare caper CATUL. 69.6.

uallesit: see VALLEO.

uallō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VALLVM¹ + -O]]

1 To surround or fortify (a camp, etc.) with a palisaded rampart. **b** to furnish (a rampart or sim.) with a palisade. **c** to surround with a ring of projecting points like a palisade.

haec (sc. castra) cum et opere magno ~ata et loci natura munita animaduertetur B. *Alex.* 30.2; castra ~antem Fabium adorti sunt LIV. 9.41.16; 10.25.6; PLIN. *Nat.* 15.76; Tac. *Hist.* 2.19; (absol.) ibi struenda acie, muniendo ~andoque. ~militem firmabant CAT. *Hist.* 4.26; (cf.) ~are noctem (i.e. to spend the night in a palisaded camp) Ger. 30.2;—(poet.) haec (chelys) Amphionio ~auit pectine thebas SIL. 11.443; (w. the fortification as subj.) nulli ~arent oppida muri. si bene libertas umquam pro pace daretur LUC. 4.224;—(of birds) perdices spina et frutice sic mununt receptaculum, ut contra feram abunde ~entur PLIN. *Nat.* 10.100;—(transf.) an. ~fores ~auerit cura seruorum [QUINT.] *Decl.* 2.16; elephantis. ~mensae magnitudinis. ~aciem utrimque ~auerat FLOR. *Ep.* 1.24 (2.8.16);—(fig.) quis neget indomitam apud illos et, ut ait Caecilius, ~atam gulam fuisse, qui ex tam longinquo mari instrumenta luxuriae compararent? MAEC. 3.15.9. **b** considunt castris ante urbem et moenia ~ant VERG. *A.* 11.915; diu Iuli exercitus. congerie hostilium cadauerum quam desiderat altitudinem instruxit eamque tragulis et pilis, quia roboreae sudes deerant. ~auit V. *Max.* 7.6.5. **c** quos. ~palpebrae. ~atos mobili saepio tenent Var. *Men.* 370; hydra uenenatis. ~ata colubris LUCR. 5.27; cum Spica feret prae se ~antis corpus aristas MAN. 5.27; non. ~raptia leoni. ~pellis. operit. ~lacertos ~antique ferre tempora dentes SEN. *Her.* O. 1933; galea. ~antur dentibus apri SIL. 4.559;—(pass. w. retained acc.) quod sit ausus radiis frontem ~atus acutis (i.e. the Sun) OV. *Ep.* 4.159; saeua Tisiphone, caput serpentibus ~ata SEN. *Her.* F. 985.

2 To surround so as to deny access to, hem in, ring round: **a** (of dense bodies of people, esp. defenders, followers, or sim.; also of hostile forces). **b** (of inanim. things; esp. of mountains and other natural barriers).

a Catilinam. stipatum choro iuentutis, ~atum indicibus atque scariis Cic. *Mur.* 49; Masinissa rex. ~salutem suam custodia canum ~auit V. *Max.* 9.13. ext. 2; nec Hypsipyle raro subit agmine; ~ant Inachidae STAT. *Theb.* 6.132; quo. ~non ulla. ~alumna niuosi Phasidis inuuptis ~ata cohorsibus iret 12.182; Ach. 1.491; positus per abrupta castris. ~Macedoniam suam armis ferroque ~auerat ut non reliquissae aditum uideretur FLOR. *Ep.* 1.28 (2.12.4); (cf.) iam tecta replorant templaque, et ingratae ~antur planctibus arae STAT. *Theb.* 10.564; (cf. *sense* 2) moenia clausa conspiciat et densa inuenum ~ata corona LUC. 3.374;—*utinam*. ~centum anguibus ~atus hydrum tabe pauissem mea SEN. *Her.* O. 1194; Phocaeis Romana ratis ~ata carinis. ~dextrum laeuumque tuetur aequo Marte latus LUC. 3.583; densos inter cuneos compressus et omni ~atus bello uincit. ~hostem 6.185; ubi tot sese circumfunduntibus armis ~atas socium portas. cernit SIL. 12.490. **b** humer ignotas cumulis ~atus harenas PROP. 3.16.29; lubricos ausa quod ~auit onyx (i.e. a funerary urn) STAT. *Silv.* 2.6.92;—Appennini iugis Sabinos utrimque ~antibus PLIN. *Nat.* 3.109; ita

succincta Rhodopes. ~atur excelsitas 4.3; ita undique mari Pyrenaeoque ~ata est (Hispania) FLOR. *Ep.* 1.33 (2.17.3); Pannonii duobus acribus fluuiis, Drauo Sauoque ~antur 2.24 (4.12.8).

3 (fig., often in direct metaphors from sense 1) To safeguard, buttress, defend (a person, institution, etc.).

eius magistratus corpus legibus ~atum esse uoluerunt Cic. *Tul.* 49; ius legatorum, cum hominum praesidio munum sit, tum etiam diuino iure esse ~atum Har. 34; qui. ~felicitatis praesidii putaret se esse ~atum VITR. 6.6.2; uiriliter robore ~atus animus V. *Max.* 3.8. ext. 2; templa praesent nomine ~ata sunt 9.11. ext. 4; cuius. ~euidens mendacium turbulento uulgi errore. ~atum est 9.15.1; IVVENTIS ISTA. ~ATA HONESTATE MORVM CIL. 10.390; (cf.) haec omnia (i.e. intellectual attainments) quasi saepimento aliquo ~abit dissiderant ratione Cic. *Leg.* 1.62; (cf. *sense* 2b) Pontum et regis quoniam opibus et ipsa natura et regione ~atum Arch. 21;—quod. ~patrem liquerit ac nullis inopem ~auerit armis V. *Fl.* 1.697.

uallum¹ ~i, *n.* [app. collect. form of VALLVS¹] A palisade of stakes on top of an agger, or the palisaded earthwork itself (esp. one surrounding a camp). **b** (transf., applied to various natural or artificial barriers or defences, esp. those resembling spiked palisades). **c** (app. applied to a burial mound).

iam apud ~um nostri satis agebant CATO *orat.* 40; ~um. ~quod singula ibi extrema bacilla furcillata habent figuram litterae V. *Var.* L. 5.117; cum alii fossas complerent, alii. ~tells coelectis defensores ~o munitionibus depellerent CAES. *Gal.* 3.25.1; castra altiore ~o muniri. ~iutet 5.50.5; post eas (sc. fossas) aggerem ac ~um XII pedum extruxit. huic horicam pinnaeque adiecit 7.72.4; ante castra portasmae ~i B. *Afr.* 35.4; Messapus. ~rescindit ~um et scalas in moenia posuit VERG. *A.* 9.524; ~um murus nec ~um sed armati armatis obstant LIV. 4.28.5; 10.41.12; ~um ~o et naualia et castra amplexitur 29.35.14; intra hostile ~um V. *Max.* 3.2.20; ~o similis acies erat CURT. 4.15.13; caespitum natura castrorum ~is accommodata PLIN. *Nat.* 35.169; seuerius acturos (milites) si ~um statuatur procul urbis inlecebris CAT. *Ann.* 4.2; Juv. 16.10; GEL. 5.6.17; (cf.) stat nitens longum stipata per agmina ~um dentibus (i.e. a line of elephants) SIL. 9.581;—[surrounding a besieged place] Aesernini duplici fossa ~oque circumdatis SIS. *Hist.* 16; exercitus Ca. Pompeium circumsedet; fossa et ~o saeptum tenet Cic. *Att.* 9.12.3; ~um in oppidi circuitum ducere HIRT. *Gal.* 8.33.2; ut. ~hostem cingeret ignarum ducto procul aggere ~i LUC. 6.33; FLOR. *Ep.* 2.13 (4.2.39);—(transf.) ~um acus abruptum, non ~um pectinis illos (sc. capillos) OV. *Am.* 1.14.13. **b** cuius (sc. Caesaris) ego imperium, non Alpium ~um contra ascensum transgressionemque Gallorum. ~ponno Cic. *Pis.* 81; contra autem minorum morsum munitur ~o aristarum (sc. an ear of corn) SEN. 51; si interdicta (sc. *paris* of a woman's body) petes, ~o circumdata HOR. *S.* 12.96; intra saeptem eam (i.e. that formed by a banyan) aestuant pastores, opacam pariter et munitam ~o arboris PLIN. *Nat.* 12.22; armatum iis (sc. castanels) echinato calyce ~um 15.92; loco mirum natura fauebat: in ~um elatae rupes deuexae fossis aequa STAT. *Theb.* 7.448; undique ~o diuitiarum clui sumus. hinc hortuli locupletis, hinc arua. ~QUINT.] *Decl.* 13.3; petulantiae. ~uerborum coercendae ~um esse oppositum dentium (i.e. Gk. *ῥῆς* *ὀδόντων*) luculente dixit (Homerus) GEL. 1.15.3; (cf.) munitae. ~sunt palpebrae tamquam ~o pilorum CIL. N. D. 2.143; (in a hendecasyllable) lapillos (i.e. pearls) ~. cum. ~mibus concha ~oque latentis protharet immeris MAN. 5.399. **c** VD (= ut) AMPLO TEGERER VALO CREMATVS VAR. L. 2.64.50a.

uallum²: var. of VALLVS².

uallus¹ ~i, *m.* [cf. Skt. *vald* 'beam', 'pole', Goth. *walus* 'staff']

1 A sharpened post, stake; (esp.) one used to make a military palisade (usu. collect. sg.). quini erant ordines (sc. stipitum). ~inter se. ~implicati; quo qui intrauerant, se ipsi acutissimis ~is indebant: hos cippos appellabant CAES. *Gal.* 7.73.4; exacunt alii ~os furcasque bicornis VERG. *G.* 1.264; hic stirpes obruit aruo quadrindasque sudes et acuto robore ~os (i.e. as a method of propagating trees) 2.25; ~uides. ~qui labor. ~agminis; ferre. ~cibaria, ferre, si quid ad usum uelint, ferre ~um Cic. *Tusc.* 2.37; milites, qui. ~muniendi gratia ~um petierat B. *Afr.* 31.1; immerita qui carpsit ab arbore ~um PROP. 4.3.19; ~um secum portare Samnitum adfirmant nec dubium esse quin castra circumuallaturi sint LIV. 10.35.12; Romanus leues et bifurcos plesoque et trium aut. ~quattuor ramorum ~os caedit, ut et suspensus ab tergo armis ferat pluris simul apte miles 33.5.9; PLIN. *Nat.* 31.53; FLOR. *Ep.* 1.34 (2.18.10).

2 (= uallum) A palisade or palisaded earthwork.

alter conuersus in contrariam partem erat ~us humiliore paulo munitione CAES. *Civ.* 3.63.1; omnibus uis atque angustior triplicem ~um obducebat B. *Alex.* 2.4; non arces, non ~us erat, somnumque petebat securus. ~dux gregis inter oues Tr. 1.10.9.

3 A kind of reaping machine with a toothed frame.

Galliarum latifundis ~i praegrandes, dentibus in margine insertis, duabus rotis per segetem impelluntur PLIN. *Nat.* 18.296.

uallus² ~i or ~ūs, *f.* Also **uallum** ~i, *n.* [VANNVS + LVVS]

1 An implement for winnowing corn, prob. = VANNVS.

Var. *Men.* 578b; ut habebas uimina, unde. ~facias. ~sirpeas, ~nus, crates R. 1.23.5; iis (sc. spicis) tritis oportet (grana) et terra subiecti ~is aut uentilabris 1.52.2; ualluoli fabae folliculi appellati sunt, quasi ualluoli quia ~o. ~excitantur F. *est.* p. 375M;—(neut. form) ~um a uolatu, quod cum id iactant uolant inde leuia VAR. L. 5.138.

2 A semi-cylindrical gutter tile (so called from its shape).

(tegulae) conciliares quae erunt pro binis putabuntur; ~us quot erunt, in singulas quaternae numerabuntur CATO *Agr.* 14.4; (cf.) Aelius Gallus. ~os tegulas grandes, quae supra collicias infimae ponuntur, appellat GAL. *Var.* 23.

ualuae ~ārum, *f. pl.* Rarely sg. **ualua** ~ae. [cogn. w. VOLVO] A double or folding-door (esp. in a temple, palace, or sim.); (sg.) one of the leaves of such a door (perh. also applied to the whole door).

panдите ~as PAC. *trag.* 360; ~ae resonunt regiae Acc. *trag.* 30; duo signa pulcherrima. quae multos annos ante ~as Iunonis Samiae steterunt Cic. *Ver.* 1.61; in templo Herculis ~ae clausae repagulis subito se ipsae aperuerunt Div. 1.74; ephori ~as eius aedis obstruxerunt Nep. *Paus.* 5.2; HOR. *S.* 2.6.112; totas resupinat Cynthia ~as PROP. 4.8.51; VITR. 4.6.1; atria nobilium ~is elebantur apertis OV. *Met.* 1.172; argenti bifores radiabant lumine ~ae 4.4; tricinii ~as lictor percussit PETR. 65.3; cubiculum. ~is cryptopictorum, fenestra prospicit mare PLIN. *Ep.* 2.17.20; 5.6.19; facili patuerunt cardine ~ae JUV. 4.63; TEMPLVM CVM. SIGNIS AEREIS. ET BALBIS AEREIS CIL. 14.2793; ~as stabuli absolute APUL. *Met.* 1.15; (in rhetorical phr.) quo facto (i.e. its honouring of Masinissa). (senatus) Mauretaniae et Numidiae. feriatem a ~is suis reppulit V. *Max.* 7.2.6;—in prima ~a est POMFON. com. 91; huc eat et illuc ~a defecto obice SEN. *Her.* F. 999; uidebamus nos omnia per foramen ~ae PETR. 96.1.

ualuātus ~a ~um, *a.* [prec. + -ATVS²] (of a room) Provided with folding-doors; (of a door or window) having folding leaves.

hiberna tricinia et aestiua non item ~a ac fenestrata facimus VAR. L. 8.29;—ipsa (sc. ostia). non sunt clathrata neque bifora sed ~a VITR. 4.6.6; lumina fenestrarum ~a (i.e. shuttered) 6.3.10.

ualuoli (ualuoli) ~ōrum, *m. pl.* [VALVAE + -OLVS (-VLVS)] FORMS: GENDER: *ualuoli* in F. *est.* p. 375M; other exx. are ambiguous and may well belong to a fem. form *ualuolae* ~arum. The shell or husk of a bean or other legume (splitting into two valves).

(fabam) exiguum portione in ~is habere fresaque eius et expurgatae modum paene tam plenum esse quam integras COL. 2.11.7; eruui sine ~is 6.10.2; 6.14.2; pinsita lente et a ~is separata 6.31.1; LARG. 138; ~i fabae folliculi appellati sunt F. *est.* p. 375M.

uānē, *adv. compar.* ~ius. [VANVS + -E] In a deceitful or illusory manner.

acipe aliud pari quidem stultitia, sed. ~ius et nequius excoGITAT APUL. *Apol.* 42.

uānescō ~ere, *intr.* [VANVS + -ESCO]

1 To become insubstantial, melt into nothingness, vanish. **b** (of immaterial things) to vanish from existence, pass into oblivion.

spiritus. meus tennes ~at in auras OV. *Ep.* 12.85; incipit grauidae ~ere nubes. ? Tr. 1.2.107; ut calidis fumus ab ignibus ~it SEN. *Tro.* 393; nigra. ~infusa ~it sepi lympham PERS. 3.13; dum litora numquam ad uisus reditura suos. et dubios cernit ~ere montis LUC. 3.7; subit lites (i.e. a phantom) minantem iam tenuis uisu, iam ~entibus armis STAT. *Theb.* 8.86; cuncta (sc. plants in the plains of Sodom) ~atra et inania uelut in cinerem ~unt Tac. *Hist.* 5.7; nubes. pondere suo uicta in latitudinem ~ebat PLIN. *Ep.* 6.16.6; (cf.) carmine laesa Ceres sterilem ~it in herbam OV. *Am.* 3.7.31;—(poet., of unfulfilled predictions, unfounded assertions, cf. *sense* 1b) ista sed aetherias ~ant dicitur per auras, et sint omnibus pondera nulla meis 2.14.41; fallat, et hoc crimen tennes ~at in auras Ep. 1.79. **b** ~it culpa culpa repensa tua OV. *Am.* 1.8.80; ~it. ~absens et nouus intrat amor AS. 2.358; nec obstitit falsis Tiberius donec tempore ac spatio ~erent Tac. *Ann.* 2.82; ~et Augusti honor si promissis adulationibus uigilatur 4.37; ~eunte. ~plebis ira ac plerisque per priora supplicia lenitis 5.9.

2 (esp. of actions) To become useless or ineffectual; to become of no account.

nolite pati nostrum ~ere luctum CATUL. 64.199; cauendum est ne ipsa expositio ~at, auersis in aliud animis QUINT. *Inst.* 4.3.8; non pateret inuaniis illos et ad pugnam natos lacertos leuitate iaculi aut iactu disci ~ere Tac. *Dial.* 10.5;—quod magnificum referente alio fuisse, ipso, qui gesserat, recensente ~it PLIN. *Ep.* 1.8.15.

uānidicus ~a ~um, *a.* [VANVS + -DICVS] Saying words of little meaning, chattering. cum probis potius quam cum improbis uiuere ~is Pl. *Trin.* 275.

uāniloquentia ~ae, *f.* [VANVS + pple. of LOQVOR + -IA] Idle talk, chatter; (esp.) grandiose or boastful speech.

ad prandium uxor me uocat. redeo domum. iam meas opplebit auris ~a Pl. *Rud.* 905;—haec ~a. praetorem Achaeorum excitauit Liv. 34.24.1; id (i.e. a poem of his own composition) Clutorius. per ~am legerat Tac. *Ann.* 3.49; se. ~inuasurum possessa Cyro et post Alexandro per ~am ac minas iaciebat 6.31.

uāniloquus ~a ~um, *a.* [VANVS + LOQVOR + -VS] Speaking idle words, prating, chattering; (esp.) speaking boastfully or grandiosely.

quia ~o's, uapularis: ego sum, non tu, Sosia Pl. *Am.* 379;—is. ~us maria terraque inani sonitu uerborum compleuit Liv. 35.48.2; ~um Celtas senes SIL. 8.17; ductores. ~o plebem furibant insuper ero 14.280.

quae calidum faciunt laticis tactum atque ~orem LUCR. 6.868; cum flamma, suggerit costis undantis aeni exsultantque aestu latices. uolat ~or ater ad auras VERG. 4.7.466; uoluit ~orem calidum ore recipi (i.e. for a sore throat) CELS. 4.9.1; a quarto die ~ore aquae calidae fouendum 7.7.10; mergi. in cuniculos ipsum amnem (i.e. the Nile) ~ore anhelantem, fumidis cauitibus ubi conditur PLIN. Nat. 5.55; cum ~or quoque decocti (faeni) plurimum prosit 24.187; LARG. 40; praefereudi balnei ~ore enecatur Tac. Ann. 14.64.

2 Heat, warmth (esp. of the sun). **b** burning condition (of the body), heat (caused by disease or sim.); warm or excited state (of mind).

sol. flammee ~ore torrens terrae fetum exusserit Pac. frag. 13; ciconiae, quarum bipinnis fulminis plumas ~or percussit VAR. Mem. 272; ~or is quem sol mittit LUCR. 2.150; perisse hominum torrenti saecula ~ore 5.339; 6.948; semusta madescent robora, restinctus donec ~or omnis VERG. A. 5.698; cum sol oriens ~ore tangat mundum VITR. 3.9.6; qui ex his (sc. glaeibis) ab ignis ~ore fumus suscitatur 7.8.2; neque eum tolerare ~orem ulterius potuit (Tellus) Ov. Met. 2.301; non sic prata. ~aestalis calidae despoliat ~or SEN. Phaed. 705; id pecus. ~. frigidis. Inpatientissimum est nec minus aestiui ~oris COL. 7.3.8; adsiduo ~ore torrente crustam. obducunt (dactyli) PLIN. Nat. 13.47; sub ortu canis siccitatem ~or 17.222; lento castaneae ~ore tasta MART. 5.78.15; dum meridies solis sedauerit ~orem APUL. Met. 6.12; canorae. . . auliculae prolectatae uerno ~ore 11.71; (pl.) Phoebeus. . . findit. ~oribus arua Ov. Met. 3.152; optime ~ores sustinet Postia (i.e. an olive), frigus Sergia COL. 5.8.6; ~oribus omni quadripedi largius bibendi potestas danda est 7.5.14; canalicula exortu accendi solis ~ores PLIN. Nat. 2.107; coequior. ~oribus aer V. L. 2.333. ~. bon ipse. Oceanus menses frangat ~ores SEN. Her. O. 1367; ~. tum ~or ipsam corporis arcem flammis urit Oed. 184; crederes et illam fluctuare. ~oribus februm APUL. Met. 10.2; ~pectus insanum ~or amorque torret SEN. Phaed. 640.

uapōrārium ~ (i) i, m. [prec. + ARIVM] A room in which steam circulates (for heating part of a bath suite).

in balnearis assa (i.e. sweating-rooms) in alterum apodyteri angulum promouit propterea quod ita erant posit aut eorum ~um esset subiectum cubiculum Cic. Q. fr. 3.1.2; frigida (aqua) transitu mutatur in calidam (i.e. in the naturally heated baths at Baiae) nec trahit saporem e ~io (euaporatio codd.), quia clausa praelabitur SEN. Nat. 3.24.3.

uapōratiō ~ōnis, f. [VAPORO + TIO]

1 The action of giving off steam.

ille (sc. ignis) ~one fluctuantium undarum quicquid pulsauerit, agitur SEN. Nat. 6.11.

2 (med.) The process of subjecting (a patient, etc.) to steam.

ante balnearum ~onem PLIN. Nat. 28.55; puerorum (urina). . . contra aurium. . . uermiculos. . . (u)aleat, si decoquatur ad dimidias partes. ~o quoque ea menses feminarum ciet 28.65.

uapōrifer ~era ~erum, a. [VAPOR + FER] Producing steam or hot vapour.

~era. ab Aetna STAT. Theb. 6.716; ~eris. . . fornacibus Silv. 1.3.45; ~eras. . . Baiae 3.5.96.

uapōrō ~āre ~āui ~ātum, tr., (intr.). [VAPOR + -ō]

1 To cover or fill with a vapour. **b** to apply steam to (a patient, affected part, etc., for medical purposes); also, to suffocate by steam. **c** (intr.) to discharge steam or other vapour.

matres. . . templum ture ~ant VERG. A. 11.481; ~ato. . . caespite (i.e. a turf altar) CALP. Ecl. 2.62; largo. . . refecti ture ~atis lucent altariis ignes STAT. Theb. 1.556; delubra ~ant 5.174. **b** his, quae ~anda sunt, excafcatum (panicum) inponitur PLIN. Nat. 22.131; dum coquantur (carnes), oculis ~ari iis praecipit 28.170; inponuntur (spongiae) et eis morbis, quos ~ari oporteat, feruenti aqua perfusa 31.128; aqua marina feruenti nouis sponges demissis. ~are parotidem LARG. 43; (in fig. phr.) aspice et haec (i.e. uersas), si forte aliquid decoctus ausis. inde ~ata lector mihi ferueat aure PERS. 1.126; ~suspenduntur (cantharides) super acetum. . . feruens, donec per linteolum ~entur PLIN. Nat. 29.95. **c** ista. . . siue incendii ~antibus aera repleuerunt, siue. . . SEN. Nat. 2.30.4; ~ant et in mari ipso (aquae) quae Licinii Crassi fuerit PLIN. Nat. 31.5.

2 To heat, warm. **b** (intr.) to be hot, burn.

ut ueniens dextrum laeui aspiciat Sol, laeuum discedens curru fugiente ~et HOR. Ep. 1.16.7; aestate ~atis, hieme frigidis nebulis COL. 1.5.4; ut eae (sc. glaebae) solibus aestiui ~atae resoluantur 2.15.6; Campana fremens cui saxa ~at. . . Typhoeus LUC. 3.100; ignes, qui terrae secretis continentur, praetererunt aquas ~ant APUL. Mun. 17; caelum confixum ~atis et radiantibus stellis 29. **b** (in a simile) e summo, quasi fulmine, deicit ictos inuidia. inuidia quoniam, cui fulmine, summa ~ant LUCR. 5.1127.

uapōrōsus ~a ~um, a. [VAPOR + OSVS] Full of steam or vapour.

eas. balnearum ~is fontibus curatas APUL. Met. 5.15; fumosis tenebris ~ae caliginis 9.12.

uappa ~ae, f. [cf. VAPIDVS] Wine that has gone flat. **b** transf., treated as masc., applied to a worthless or used-up person; cf. PLIN. quot. (in main sense).

~a cado nuper defusa picato Copa 11; ut cantat amicam multa prolutus ~a nauta HOR. S. 1.5.16; 2.3.144; PERS. 5.77; uitium. . . musto quibusdam in locis iterum sponte feruere, qua calamitate deperit sapor: ~ae accipit nomen, probrosum etiam hominum, cum degenerauit animus PLIN. Nat. 14.125; MART. 12.48.14. **b** satissae cum isto ~a

(i.e. Piso) frigoraque et famem tulistis? CATUL. 28.5; HOR. S. 1.1.104; Fufidius ~ae famam timet ac nebulonis 1.2.12; istuc caelestibus datur seueris; nos ~ae sumus et pusilla culti ruris numina Priap. 14.6.

uappō ~ōnis, m. [perh. cf. Gk. ὑπίολος] A winged creature, perh. a moth or butterfly.

LUCIL. (dub.) 1358.

uāpūlāris ~is ~e, a. [next + -ARIS] *tribunus* ~is, (comic title for a slave who is frequently flogged, in imitation of *tribunus militaris*).

plurimum annum fui praeferratus apud molas tribunus ~is PL. Per. 22.

uāpūlō ~āre ~āui ~ātum, intr. [prob. orig. 'to cry with pain' and cogn. w. Goth. *wopjan*, Eng. *weep*, etc.; term. as in *eiulo*] To be beaten or thrashed, suffer blows. **b** (imp., etc., in imprecations); also ~a *Papiria*, a proverbial taunt, of uncertain force (see quot.). **c** to be battered, buffeted, or sim. (by natural forces). **d** (transf.) to be afflicted, ruined, etc.; to be defeated in a contest.

quique obuiam huic occesserit irato, ~abit PL. As. 404; coctum ego, non ~atum dudum conductus fui Aul. 457; ~abis uerbum si addes isto unum Rud. 1401; Trin. 990; TER. Ph. 249; ~e ~ando, ille uerberando, usque ambo defessi sumus Ad. 213; LUCIL. 736; testes, qui uiderant ab illo flagris, ferulis, colaphis ~antem SEN. Apoc. 15.2; paene ~aui, quia conatus sum. . . carmen recitare PETR. 92.6; 105.6; ~at adsidue ueneti quadriga flagello nec currit MART. 6.40.1; cirrata lorris horridis Scythae pellis, qua ~aui Marsyas 10.62; testis. . . rogatus an ab reo fustibus ~asset QUINT. Inst. 9.2.12; ~a PL. As. 478; saepe territus quasi ~aturus ULP. dig. 47.10.15.1; (cf.) cum secta Colcho Luna ~at rhombo MART. 12.57.17; (poet.) intactos (those unwounded by Cupid) isto satius temptare ueneno: non ego sed tenuis ~at umbra mea PROP. 2.12.20. **b** tun libero homini male seruos loquere? ~a PL. As. 478; ~et, ne sibi me credat supplicem fore: uae illi! PER. 269; iam hercle cum magno malo tu ~a uir strenuus TRUC. 945; non manes? ~a TER. Ph. 850; (cf.) reddin an non uirginem. . . mastigia? ~are ego te uehementer iubeo PL. Cur. 568; ~a Papiria. . . tum dici solium est, cum uellent minantibus significare se eos negligere et non curare, fretos iure libertatis. Plautus in Feneratrice: 'heus tu! in barbaria quod fecisse dicitur libertus suae patronae, ideo dici. . . libertas salua, ~a Papiria' FERT. p. 372M. **c** oleam. . . legere oportet potius quam quater, quod ea quae ~aui macescit VAR. R. 1.55.1; utrimque secus cum corpus ~et et cum perueniat plagae per parua foramina nobis corporis ad primas partis LUCR. 4.939; quod. . . uineae ~assent (i.e. by a storm) aut segetes procidissent SEN. Nat. 4.7.2; multa quae procul a mari fuerant subito eius (sc. tempestatis) accessu ~auerunt 6.7.6; turris pluuio ~at Austro AG. 93. **d** sub Veneris regno ~o PL. Ps. 15; noster Sampsceramus, quom se omnium sermonibus sentiet ~are Cic. Att. 2.14.1; (of finances) ~at peculium, actum est PL. St. 751; ~septimam legionem ~asse CAEL. Fam. 8.1.4.

uāra ~ae, f. [VARVS¹] A structure with divergent branches: **a** a penthouse for protecting a siege-engine. **b** a forked pole used as a support.

a basim subiectis rotis fecit supraque composit arrectariis et iugis ~as et in his suspendit arietem VITR. 10.13.2. **b** hoc (i.e. cutting slips from a tree). facile contingit, si prius ~am feceris, et eam partem, supra quam ramum secaturus es, faeno. . . tixeris COL. 5.9.2; dum dispositis attollat retia ~is (uenator) LUC. 4.439.

uāratiō ~ōnis, f. [VARO + TIO] (surv., app.) The process of measuring (a river or other feature which cannot be measured directly) by plotting equal triangles.

fluminis ~o NIRS. geom. p. 285La (title); ~onem in agris diuisis sic reponimus p. 288La.

uārātus ~ūs, m. [VARO + TVS¹] (app.) = prec. si. ~us interuenit, unde tibi uenerit uersuram facere NIRS. geom. p. 287La.

Vardaicus ~a ~um, a. *Bardaicus*. Of the Vardaei (or Bardae), an Illyrian tribe; in quots. *calcens* ~us or ~us alone, a type of military shoe.

~us index datur haec punire uolenti calcens. . . legibus antiquis castrorum IUV. 16.13; (ellipt.) lassi ~us quod euocati (redoleat) MART. 4.4.5.

uārē, adv. [VARVS¹ + E] In a played or straddling manner.

nomen praeuicatoris. . . significat eum qui in contrariis causis quasi ~ (uarie codd.) positus esse uideatur Cic. Part. 126.

uarians ~ntis, a. [pple. of VARIO]

1 Of many different colours, variegated. floribus agrestes herbae ~ntibus Culex 88.

2 Of many different kinds, various; containing many different elements.

uariis formis (principia) ~ntis edere tactus LUCR. 2.816; omnes. . . animantes, ut sunt dissimiles extrinsecus. . . proinde et seminibus constant ~nte figura 4.648; aerias. . . uolucris ~ntibus formis 5.825; ~suam quidque in coetu ~ntis acerui naturam ostendet 1.775.

uariantia ~ae, f. [prec. + -IA] Diversity, variety.

nedum ~a rerum tanta queat densis rarisque ex ignibus esse LUCR. 1.653; 3.318.

uariānus¹ ~a ~um, a. [VARIVS + ANVS] The name of a type of vine varying in the colour of its grape.

insignes iam colore inter purpureas nigrasque heluolae saepius uariantes et ob id ~ae a quibusdam appellatae PLIN. Nat. 14.29.

Vāriānus² ~a ~um, a. Of or belonging to a Varus (in quots., P. Quintilius Varus, defeated by Arminius).

~is legionibus Tac. Ann. 2.7; clades. . . duas. . . in Germania accepit, Lolliam et ~am SUET. Aug. 23.1; Tib. 17.2; BELLO ~o CIL 13.8648.3.

uariātiō ~ōnis, f. [VARIO + TIO] **a** The action of making varied, diversification. **b** divergence of behaviour (between different people, etc.). **c** mental fluctuation, change of mind.

a ut. totus. . . unius diei apparatus in ~one pompae singulorum dierum esset e succino PLIN. Nat. 37.45; ~o. . . gratior est in oratione quam recta continuo P. Q. Att. 1. p. 42 (212N). **b** eosdem consules ceterae centuriae sine ~one uia dixerunt LIV. 42.9.3. **c** si alias cum alio contrahi uetuit continua ~one ULP. dig. 14.3.11.5.

uariātus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. [pple of VARIO] Showing variety, diversified.

uoce hominis. . . lyra concentu ~ior APUL. Fl. 17.

uāricātor ~ōris, m. [next + -TOR] One who straddles.

praeuicator autem est quasi ~or, qui diuersam partem adiuuat prodita causa sua ULP. dig. 3.2.4.4.

uāricō ~āre ~āui ~ātum, intr. [VARVS¹ + -ICO] To put the legs wide apart, straddle.

uallum. . . quod ea ~are nemo posset VAR. L. 5.117; ~are supra modum et in stando deformare et ad accedente motu prope obscenum QUINT. Inst. 11.3.125; a ~ando (uariando codd.). . . praeuicatoris dicti sunt ULP. dig. 50.16.212.

uāricōsē, adv. *compar.* ~ius. [irreg. from prec. or VARICVS + -OSVS + -E] In a straddling manner.

multi Mariani dici solent a C. Mari instituto, cuius milites in furca interposita tabella ~ius onera sua portare adueuerant FERT. p. 149M.

uariōsūs ~a ~um, a. [VARIX + -OSVS] Suffering from varicose veins.

~us uatax LUCIL. 801; POMPO. com. 89; ~os centuriones (i.e. from so much marching) PERS. 5.189; ~us fiet haruspex (i.e. from standing so long) IUV. 6.397; ~us sanus non est JULIAN. dig. 21.1.50.

uariācula ~ae, f. [VARIX + VLA] A small swelling of the veins.

si ~a intus est, quae id (i.e. a wound) sanari prohibet CELS. 5.26.32.

uāricus¹ ~a ~um, a. [VARICO + VS] Putting the legs wide apart, straddling; (also transf.). illa uelut coniunx Vmbri rubicunda mariti ambulat ingentis ~a fertque gradus Ov. Ars 3.304; ~ ipsarum aedium species sunt ~ae (barice codd.), barycephalae, humiles, latae VITR. 3.3.5.

uāricus², adv. [VARVS¹; term. as in *mordicus*] In a straddling posture.

~ super faciem meam residentes APUL. Met. 1.13.

uariē, adv. [VARIVS¹ + E]

1 With varied or changing colours.

mithrax et Persis uenit. . . multicolor ac contra solem ~ refulgens PLIN. Nat. 37.173; qui fiat ut arcus in nubibus ~, duo soles aemula similitudine uisuntur APUL. Apol. 16.

2 So as to show a varied or diverse appearance. **b** (rhet.) in a varied or diversified style.

ornatis ~ prodise capillis Ov. Fast. 4.309; uidentur. . . ibi boues, aratra, rectores, hic soluta et libera armenta atque inter haec arborum truncos aut uillarum. . . culmina ~ lateque fluitantia (i.e. in a flood) PLIN. Ep. 8.174. **b** sin ~ fiet (enumeratio). . . satietatem uitare poterit Cic. Inv. 1.98; Gaiba. . . adludens ~ et copiose multas similitudines adferre de Orat. 1.240; ut. . . uerborum iunctio. . . ~ distincteque considat 3.191; accusatio ~ grauius tractata CIL. 50; Att. 1.14.3; Tac. Dial. 24.1; PLIN. Ep. 3.13.3; Plato. . . ~ et multiformiter de uoluptate disseruit GEL. 9.5.7.

3 In sundry different ways, variously; also, in varying degrees. **b** (w. ref. to the different actions, etc., of different members of a group) severally, respectively. **c** with differing opinions.

quam ~, quam improbe praedatus esset Cic. Ver. 2.133; ~ sum adfectus tuis litteris, ualde priore pagina perturbatus, paulum altera recreatus Fam. 16.4.1; quae (sc. leges) sunt. . . ~ et ad tempus descriptae populi Leg. 2.11; Marcellum. . . aut uoluntate aut necessitate adductum—namque id ~ nuntiatur—consentire cum Cordubensibus B. Alex. 57.5; annui. . . ludi, Romani magnique ~ appellati Liv. 1.35.9; agere ~ rogando alternis suadendoque coepit 2.2.9; aduocata contione ~ militum uersat animos castigando adhortandoque 21.30.1; 22.8.2; omnia eisdem die nomina sunt ~ utentis sua potestate SEN. Ben. 4.8.3; causas faciendi (labyrinthi) ~ interpretantur PLIN. Nat. 36.84; propomitur. . . uno modo, dissoluitur ~ QUINT. Inst. 5.13.2; is, cuius ~ traditur nomen FRON. Str. 1.5.15; reliqua legata ~ dedit SUET. Aug. 101.3; assidue ~que inquietatus CIL. 9; 'penus' ~. . . uariis generibus dictum et ~ declinatum est GEL. 1.1.2; ~sanies. . . crassa et glutinosa et colorata CELS. 5.26.20. **b** uerba. . . quae orta ab uno ~ commutantur Cic. Top. 12;

~ per omnem exercitum laetitia, maeror, luctus. agitantur *Sal. Cat. 61.9*; ~ quidam fugiuntque petuntque *U. Hal. 89*; corporacula. alia sursum, alia deorsum ~ concursantia *Sen. Nat. 5.1.2*; apud prudentis uita eius ~ extollebatur arguebatur *Tac. Ann. 1.9*; haec inter pueros ~ propter *Juv. 3.264*; (~ associated w. quique) ~ animi hominum pro cuiusque ingenio affectus sunt *Liv. 26.8.1*; extremam eius uocem, ut cuique odium aut admirationi fuit, ~ prodidere *Tac. Hist. 1.41*; ~ quique munerabundi ad meum festinant. conspectum *Apul. Met. 11.18*. **C** de-cernitur, ac non ~ sed prope cunctis sententis *Cic. Ver. 4.145*.

4 With many changes of conduct, mood, circumstances, etc., changeably or sim. **b** with fluctuating fortunes. **c** in an inconsistent or self-contradictory manner.

quotiens fortuna per orbem seruitum imperiumque tulit ~que reuerit! *MAN. 1.510*; tam ~ se ibi gessit, ut nec laudatorem magna nec uituperatorem medicis materia deficiat *VELL. 2.101.1*; artus ~ luctat incertum dolor *Sen. Phaed. 366*; ~ et inaequaliter prouinciam cecit *Suet. Gal. 9.1*; si ~ (i.e. on an irregular basis) praestitit (alimenta), eius tamen temporis praestatio spectabitur, quod proximum mortis eius fuit *Ulp. dig. 34.1.14.2* (~ w. ref. to weather) Caesari significat, xiiii kal. Mart. triduum ~, et viii kal. birundinis uis *PLIN. Nat. 18.237*; (~ in pun w. sense) ~ perpetuum ualuit? ~, ~ qui ~ ualent, caprea-ginum hominum non placet mihi neque pantherinum genus *Pl. Epid. 17*. **b** acriter ~que pugnat *B. Alex. 40.1*; in Aequis ~ bellatum, adeo ut in incerto fuerit. ~uissent uictine essent *Liv. 5.28.5*; in Hispania ~ res gestae *24.41.1*; inde ~ possessa et saepe amissa (Hispania) *VELL. 2.38.4*. **c** qui falso uel ~ testimonia dixerunt *PAUL. dig. 22.5.16*.

uariogō ~āre ~āui ~ātum, *tr., intr.* [VARIVS + *rego* (cf. -igo-)] To diversify with different colours, variegated. **b** (app. intr.) to be variegated or adorned with diverse colours.

Apul. Met. 11.16; habebat. balteum, quod genus pictura Babylonica miris coloribus ~atum *Fl. 9*; 15; ex auro et argento et gemmis monilia ~ata *Soc. 23*. **b** lyra eius auro fulgurat, ebore candicat, gemmis ~at *Apul. Fl. 3*.

uarietās ~ātis, *f.* [VARIVS + -tas]

1 The quality of having two or more contrasting colours.

~as. ~proprie quidem in disparibus coloribus dicitur, sed transferitur in multa disparia *Cic. Fin. 2.10*; antiqui, qui initia expositiōibus instituerunt, imitati sunt. ~ crustarum marmorarum ~ates et conlocationes *Vitr. 7.5.1*; illam mirabilem arcus (i.e. rainbow) ~atem *Sen. Nat. 1.3.1*; panthera et tigris macularum ~ate prope solae bestiarum spectantur *PLIN. Nat. 8.62*; pilulas (i.e. oak-galls). ~candicantes umbilicis, cetera nigra ~ate dispersa *16.29*; caput ~ate capilli subtrulitum et incanum *Suet. Dom. 20*; (~ as a diseased condition of the skin) quassam aquas. ~fferre corporibus. ~foedam ex albo ~atem *Sen. Nat. 3.25.11*; crurum maculas ~atesque igni factas *PLIN. Nat. 20.106*.

2 The quality of containing many different forms, aspects, elements, etc., variety. **b** (as a feature of speech or writing).

nos. ~ in uessitu. ~delectari ~ate, non paribus subuolucis uxoribus *VAR. L. 9.46*; ~atene cum (sc. deum) delectari putamus, quae caelum et terras exornatas uidemus? *Cic. N. D. 1.22*; hoc. ~ in speciem ~atemque opus deforme non est, alternis trabibus ac saxis *CAES. Gal. 7.23.5*; cum flectentes uocem ~atem facimus *Vitr. 5.4.2*; animi. ~celeritas et ingenii ~as *PLIN. Nat. 7.52*; transit ratio ad aese coronas, quae ~ate sola placent *21.57*; loca deligunt. ~spatiosa (i.e. in a mnemonic system), multa ~ate signata, domum forte magnam et in multis ductum recessus *QUINT. Inst. 1.1.2.18*; ~ate eruditio et lepore urbanitatis. ~multum ceteros superat *Tac. Dial. 26.6*; spectaculorum. ~ate et magnificencia omnes antecessit *Suet. Aug. 43.1*. **b** qui bal diendi ~ate et elegantia non utuntur *Cic. de Orat. 1.50*; 3.67; apud eos ~as non erat, quod omnia fere concludebantur uno modo *Orat. 23*; illa ~as in argumenta et non inuicunda distinctio *Part. 47*; figurae. ~quae ~ate taedium effugiant et mutationibus animum leuent *QUINT. Inst. 4.2.18*; 9.2.66; (~ pl.) ut. ~ab. rerum ordine declinarem ~atibusque distinguendo opere. ~legentibus uelut deuerti-cula amoena. ~quaerem *Liv. 9.17.1*.

3 The quality of being of many different kinds, diversity (or an instance of it). **b** (pl.) different kinds, varieties.

si multitudine litium, si ~as causarum. ~dat locum uel uitiosissimis oratoribus *Cic. de Orat. 1.118*; Asia. ~tam opima est. ~ut et ubertate agrorum et ~ate fructuum. ~omni-bus terris antecellit *Man. 14*; dissimilitudo. ~ciuitatum ~atem iuris habere necesse est *Balb. 3*; ut. ~in omnibus orationibus, sententis dicendis, causis agendis, omnibus scriptis Graecis, Latinis, omni denique ~ate litterarum mearum te. ~omnibus amiferem *Fam. 15.4.12*; harum (sc. alium) est consimilis capris figura et ~as pelliū *CAES. Gal. 6.27.1*; de eorum (sc. aedum) generum ~ate quasque et quot habeant species (disputat) *Vitr. 7.5.1*; alius (deus) alia ~ate sacrorum religionum habet effectus *4.8.6*; super-sunt multa quae possint loqui, et copiosa abundat rerum ~as *Phaed. 4.2.12*; ex tanta ~ate soluantur atque cant in unum omnia (sidera) *Sen. Ben. 6.22*; eadem medicamenta in isdem uitis. ~melius deteriusque respondere propter corpo-rum ~atem differentiamque aetatum *LARG. 271*; saturae genus. ~non sola carminum ~ate mixtum. *QUINT. Inst. 10.1.95*; (~ pl.) ut. ~in corporibus magnae dissimilitudinis sunt. ~sic in animis existunt maiores etiam ~ates *Cic. Off. 1.107*. **b** quas potiones. ~ant florum. ~ates. ~adhibebis ad deos, ut eos perfundas uoluptatibus? *Cic. N. D. 1.112*; somnia obseruari possunt? quoniam modo? sunt enim innumerabiles ~ates *Div. 2.146*; de calce et harena. quibus ~atibus sint. dixi *Utr. 1.41*; multae ~ates et genera horologiorum *9.7.7*; tot artes, tot uocum ~ates. ~commentus est *Sen. Ben. 4.6.5*; Indicum onychem plures habere ~ates *PLIN. Nat. 37.90*; *GEL. 2.26.5*.

4 Changeable, fluctuating or inconstant nature (of fortune, circumstances, etc.) or an

instance of it, vicissitude or sim. **b** (of persons) changeableness in behaviour, attitude, etc.

bellum. ~in multa ~ate terra marique uersatum *Cic. Arch. 21*; te. ~mel amantissimum cognovi in omni ~ate rerum mearum *Fam. 15.7*; qui uitae ~atem, qui inbecillita-tatem generis humani cogitat *Tusc. 3.34*; tanta ~as iis temporibus fuit fortunae, ut modo hi, modo illi in summo essent *NEP. Att. 10.2*; Aristarchus Samius. ~rationes ~atis disciplinis de eadem re (i.e. the moon) reliquit *Vitr. 9.2.3*; ~as humanae conditionis *V. MAX. 4.7.2*; ext. 2; per autem propter caeli ~atem periculum maximum est *Cels. 1.3.37*; concipiendi est animo ~as. ~priuatum. ~domum, quas leuis casus impellit *Sen. Nat. 3.3.9*; (~ pl.) ~ates. ~iniuriasque fortunae. ~philosophorum praecoptis instituta uita superabat *Cic. Fin. 4.17*; (~ aer) annuus frigus et calorum facit ~ates *N. D. 2.101*; uertitum ager. ~ad ~ates annonae horreum populi Romani fore uidebatur *Liv. 7.31.1*; cum quadripertitis ~atibus anni (i.e. the four seasons) faciem mutant (herbae) *PLIN. Nat. 25.8*; quod potest esse docu-mento. ~nulli rei fidere, cum uideamus tot ~ates tam uolu-bili orbe circumagi *PLIN. Ep. 4.2.6*; (~ w. ref. to changes of colour, cf. sense 1) oculis (sc. of hyenas) mille esse ~ates colo-rumque mutationes *PLIN. Nat. 8.106*; multum exspirantem uersicolori quadam et numerosa ~ate spectari proceres gulas narrat *9.66*. **b** quod in imperita multitudine est uitiosissimum. ~as et inconstancia *Cic. Dom. 4*; extimescens. ~atem atque infidelitatem exercitus eius *PLANC. Fam. 10.18.2*; in cognoscendo. ~mira ~ate animi fuit, modo circumspectus et sagax, interdum inconsultus ac praeceps *Suet. Cl. 15.1*.

5 a Differing state, divergence (of opinions).

b contradictory nature, inconsistency (e.g. of statements, decisions).

a dicat sine uita ~ate est secutus *Cic. Catil. 3.13*; *Sest. 74*; cum omnes ea quae sunt acta improbant, querantur, doleant, ~as nulla in re sit *Att. 2.20.3*; qui. ~deos esse dixerunt tanta sunt in ~ate et dissensione, ut eorum infinitum sit enume-rare sententias *N. D. 1.2*; apud eruditos non aliud erutum terra in maiore sententiarum ~ate est *PLIN. Nat. 20.113*; pauca. ~de ~ate opinionum dicenda sunt *QUINT. Inst. 10.1.42*; uidentem est, utrum heredis ad defuncti persona an neutrius spectari debeat. et post multas ~ates placet, ut. ~sine ullo impedimento adquiratur legatum hereditati *GAUS. dig. 31.55.1*. **b** redite in memoriam, iudices, quae libido istius in iure dicendo fuerit, quae ~as decretorum *Cic. Ver. 1.120*; damnatus est *T. Albucius*. ex Sardinia non nullis etiam laudantibus Sardis. ita fidem maiorem ~as ipsa faciebat *Scaur. 40*; ut media ex omni ~ate prodentium sumatur computo *PLIN. Nat. 6.208*; non haec ~as (i.e. of the memory) mira est, excidere proxima, uetera inherere? *QUINT. Inst. 1.1.2*; 6; nuntiorum ~ate pollicitationem sibi denegatam manifeste perspicimus *Apul. Met. 10.4*.

uariō ~āre ~āui ~ātum, *tr., intr.* [next + -ō]

1 (tr.) To mark or adorn with contrasting colours, variegated. **b** (refl. or pass., often of ripening fruit) to be or become of different or changing colours; (sim. intr.). **c** (tr.) to cause variation in (colours).

ille (sc. sol) ubi nascentem maculis ~auerit ortum *VERG. G. 1.441*; potes. ~Eois pectus ~are lapillis *Prop. 1.15.7*; gemma ~ante capillos *U. AM. 1.2.41*; nigra. ~caeruleis ~ari corpora gustis *Met. 4.578*; ubi caeruleum ~abund sidera caelum *Fast. 3.449*; nisi illis (sc. marmoribus). ~in picturae modum ~ata circumlito praetexitur *Sen. Ep. 86.6*; arcus uix uilla ~atus luce colorem *LUC. 4.80*; calculus nigros paulum candore ~atos *PLIN. Nat. 34.157*; uiridis cum regula longo Synnada (i.e. Phrygian marble) distinctu ~at *STAT. Silv. 1.5.41*; *APUL. Soc. 2*; (~ pass. pass.) postea ~ari coeptum (i.e. in making garlands) mixtura uersicolori florum *PLIN. Nat. 21.4*; (~ w. ref. to embroidery) textis praeis hominum ~ata figuris heroum *CATUL. 64.50*; uesta Samiramia quae ~antur acu *MART. 8.28.18*; uestes quae. ~picto Clite ~auerat auro *V. Fl. 3.11*; feminae. ~lineis amictibus uelantur eosque purpura ~ant *Tac. Ger. 17.3*; (~ the body, by flogging or blows) ne et hic ~entur uirgis et loris domi *Pl. Poem. 26*; natorum in funere matrem. ~abunt pectora palmis *CATUL. 64.351*. **b** rubor primus, deinde pallor subfunditur (i.e. over a dying mullet), squameae ~antur *Sen. Nat. 3.18.1*; simulatque uua ~ari coeperit *COL. Arb. 12.1*; ~ante se uua *PLIN. Nat. 17.189*; (cf.) cum. ~cutem suam ~ant (chamaeleontes) *Sen. Nat. 1.5.7*; ~prima mihi ~at liuentibus uua racemis *PROP. 4.2.13*; neutra pars (arietis) esse debet discolor lanae multoque minus ipsa uersicoloris tergoris maculis ~et *COL. 7.3.2*; cum primum bacae ~are coeperint, et iam quaedam nigrae fuerint, plures tamen albae *12.52.9*. **c** si. ~uariis sunt praedita (sc. principia) formis, e quibus omne genus gignunt ~antique colo res *LUCR. 2.759*.

2 (tr.) To give variety to, diversify (esp. speech or writing).

dum sermone cenulam ~amus *VAR. Men. 103*; locum multis modis ~are *Cic. Inv. 2.123*; orationem. ~are et distinguere quasi quibusdam uerborum sententiarumque insignibus *de Orat. 2.36*; quae. ~anda sunt, ne aut animorum iudicii repudientur aut aurium satietate *3.102*; *Orat. 103*; sit summa in iure dicendo seueritas, dum modo ea ne ~etur gratia sed conseruetur aequabilis *Q. fr. 1.1.20*; ut. ~ari uoluptas dis-tinguere possit, augeri. ~non possit *Fin. 1.38*; qui ~are caput rem prodigialiter unam, delphinum siluis appingit, fluctibus aprum *HOR. Ars. 29*; chelyn. ~are canendo *Buc. Eins. 1.18*; nunc continuo spiritu trahitur (sonus) in longum, nunc ~atur inflexo *PLIN. Nat. 10.81*; thymo ~ata (i.e. seasoned) defectus. ~stomachi excitat (inula) *19.92*; ~et compositionem, nec omnis clausulas uno. ~modo determinat *Tac. Dial. 22.5*; uicendum. ~laborem otio, otium labore ~are *PLIN. Ep. 8.8.4*; eadem (sc. terra). ~altitudine montium, camporum aequore, nemorum opacitate ~atur *Apul. Mun. 4*; (~ absol.) ars. ~andi. ~gratiam praebet ac renouat aures *QUINT. Inst. 1.1.3.44*; (~ w. internal acc.) histrionum multa circa uoces easdem ~are gestu ~potest *10.5.6*.

3 (tr.) To make different (several things at the same time, or one thing at different times), alter, vary. **b** (pass. or intr.) to be or become different, vary. **c** (tr.) to alter in position or

arrangement; to alter in appearance, trans-form.

exordia rerum. ~percepe, multigenis quam sint ~ata figuris *LUCR. 2.335*; ~abant secundae aduersaeque res non fortunam magis quam animos hominum *Liv. 25.1.6*; sidera diuersos hominum ~antia casus *MAN. 1.2*; nobis ne istam quidem. ~mensuram semper placet seruari, quod eam ~at caeli conditio *COL. 2.9.2*; equitum. ~nomen ipsum saepe ~atum est *PLIN. Nat. 33.35*; Cynthia. ~si te tergeminis perhibent ~are figuris nomen *Stat. Theb. 10.366*; ~at. ~iacentum exsequias tumuli et cinerum sententia discors *Sil. 13.469*; simulanti ~antique conatus (i.e. in fencing) in latera atque in terga incurrere datur *QUINT. Inst. 9.1.21*; in quibus (sc. sententiis) secundum res et adiectus ~antur omnia *11.3.152*; (~ w. abl. of respect) interim ~atur casibus haec et generibus retractatio: ~magnus est dicendi labor, magna res *9.3.36*; (~ w. ab) instituit (Polygnotus, a painter). ~uolunt ab antiquo rigore ~are *PLIN. Nat. 35.58*. **b** ortus. ~eius (sc. lunae) occasusque ~antur neque eodem ad-side tempore *MELA 3.2*; ~antur coloribus (ostrea), rufa Hispaniae, fusca Illyrico *PLIN. Nat. 32.60*; ~primordia rerum finita ~are figurarum ratione *LUCR. 2.480*; prouide foraminibus debent differre figurae, et ~are uiae proinde ac textura coeret *4.657*; 6.996; nec perit in toto quicquam. ~mundo, sed ~at faciemque nouat *U. Met. 15.255*; magna habebunt discrimina (actiones) ~ante materia, quae modo latior est, modo angustior *Sen. Ep. 66.33*; (~ w. dat. of advantage) ita in ea (sc. lege) firmum libertati fore praesidium, si nec causis nec personis ~et *Liv. 3.45.2*; (~ fr. and intr. uses combined in one sentence) nam quoniam ~ant animi, ~abimus artes *U. Rem. 525*. **c** positu ~are capillos *U. Met. 19*; ad lunae motum ~ant animalia corpus *MAN. 2.94*; collidere modo tabula ~atur aperta calculus (i.e. in a board-game) *LAUS P. 192*; aduerbia. et pronomina ~antur: ~hic illum uidi iuuenem ~bis senos cui nostra dices. ~QUINT. Inst. 9.3.53; ~quodni uenisses (sc. Thetis) ~atis saepe figurat ad solitas artes *U. Met. 11.241*; hic uel nequiquam est formas ~atus in omnes *12.559*; unum genus in multas ~are figuras *MAN. 5.284*.

4 a (intr., of authorities, etc.) To give divergent accounts; (also, tr.) to cause (an account) to vary. **b** (intr., of opinions, votes) to be divided; (also, tr.) to cause (opinions, votes) to be divided. **c** (intr.) to behave in different ways, adopt different practices or sim.

a ita fama ~at ut tamen plerique loci speculandi causa castris egressum, omnes insidiis circumuentum tradant *Liv. 27.7.14*; haec de tanto uiro quam et opinionibus et monumentis litterarum ~arent, proponenda erant *38.57.8*; Graecorum exempla ~ant; alii folio piri. ~prodidere (sc. turis arborem), alii lentisco similem *PLIN. Nat. 12.56*; (~ w. internal acc.) si quae de Marcelli morte ~ant auctores, omnia exsequi uelim *Liv. 27.7.12*; (~ w. indir. qu.) quantae ~copiae. ~additae sint adeo et numero et genere copiarum ~ant auctores *22.36.1*; (~ pass. pass.) quod ego per adulatores obrectatoresque Imperatoris Vitelli euenisse opinarer, nisi. ~prius de familiae condicione ~atum esset *Suet. V. 1.1.1*; ~elephantorum traiciendorum uaria consilia fuisse credo, certe ~ata memoria actae rei *Liv. 21.28.5*. **b** dissidet et ~at sententia *U. Met. 15.648*; ~antibus. ~sententia se ipsum consideraturum, quid optimum factu esset, ostendit *CURT. 7.5.31*; (~ pass. pass.) equites. ~uocabantur primi, octoginta uide primae classis centuriae; ibi ai ~aret ~quod raro indecibant ~secundae classis *Liv. 2.43.11*; (~ pass. pass.) cum beata uita quaeratur. in eo non numquam ~ari inter eos et dubitari uidetur *Cic. Fin. 5.12*; ibi cum sententia ~aretur *Liv. 22.60.3*; (~ in neg. context, w. quin) nec ~atum comitibus est, quin cum Manlio. ~Marcus crearetur *7.22.10*; ~memoriae prodiderunt, eum qui patris uiciscendi causa matrem necauisset ~atis hominum sententia. ~sapientissimae deae sententia liberatum *Cic. Mil. 8*; cum timor atque ira in uicem sententias ~assent *Liv. 2.57.2*. **c** ne si quando aliquid ex solito ~aret, suspectus iis, qui eum custodiebant, foret *VELL. 2.41.3*; in ea (sc. curatione) multum antiqui ~arunt, ut in singula anguium genera singula medendi genera praeciperent alique alia *Cels. 5.27.3.4*; a ratione incipere fas est, deinde concludere. ~auit hic (sc. Cicero) adhuc et rursus rationem tertio loco posuit *QUINT. Inst. 5.14.18*; (~ pass. pass.) ciuica (corona) illigna primo fuit, postea magis placuit ex aesculo. ~atumque et cum quercu est *PLIN. Nat. 16.11*; ~atum in hoc lapide ~est, namque pro miraculo insigni quattuor modicas (columnas) in theatro suo. ~balbus posuit; nos ampliores xxx uidimus in cenatione *36.60*; (~ w. indir. qu.) ad quem. ~magistratum ius dandae. ~aquae pertinuerit, in iis ipsis legibus ~atur *Liv. 1.49.95*.

5 (tr.) To make changeable, cause to fluctuate; (pass. or intr., of circumstances, etc.) to undergo changes, fluctuate. **b** (intr., of persons) to exhibit changing mood, waver, etc.; to change one's mind. **c** (intr.) to experience changing fortunes.

ut. cum Saminitibus bellum per centum prope annos ~ante fortuna euentum tulerimus *Liv. 23.5.8*; diu cunctantes plerisque consilia ~antibus tandem uenturos se pollicentur *CURT. 6.5.8*; (~ intr.) non ita Carpathiae ~ant Aquilonibus undae *PROP. 2.5.11*; miremur si. ~plus in tam longo spatio quam in aetate tredecim annorum fortuna ~auerit? *Liv. 9.18.10*; tempora cur ~ent anni *Aetna 239*; scire facile est. ~quis longus (morbis) sit, non in iis solis, in quibus semper ita se habet, sed in iis quoque, in quibus ~at *Cels. 3.2.1*; uisula. ~impatiens ~antis caeli *PLIN. Nat. 14.28*; Neapolim traiecit quoniam etiam tum infirmis intestinis morbo ~ante *Suet. Aug. 98.5*; *CIL 3.567*; (~ w. internal acc.) haec in sinistro coram Romanorum fortuna ~auerat *Liv. 10.29.7*; (~ pass.) incertus sideribus cursus est, et ~antur tempora *Sen. Suas. 3.1*. **b** uidit. ~uulgi ~are labantia corda *VERG. A. 12.23*; dubilis ~ant quia pectora curis *V. Fl. 3.623*; ut et ira incitetur (di) et misericordia flectatur et donis inuitantur. ~aliquis omnibus ad similem nobis modum ~ent *Apul. Soc. 13*; ~nec posse (uenditorem), si comissus (legem) elegit, postea ~are *Ulp. dig. 18.3.4.2*; idem (sc. Labeo) tractat. ~utrum omnibus semencia an ad solum sine praeter scriptum pertineat: et ~at *28.5.17.1*. **c** manas Oenidae ~at, missisque duabus hasta prior terra, medio

stetit altera tergo Ov. *Met.* 8.414;—(*impers. pass.*) ~atum. .
proeliis, sed uno longe magis Pompeianis prospero VELL.
2.51.3.

6 (tr.) To cause (things) to occur in rotation, alternate; (pass. or intr.) to occur alternately.
b (tr.) to direct this way and that.

discurrunt ~antique uicibus (i.e. *lake turns to keep watch*)
 VERG.A.9.164; lusu mermonibusque ~atis Liv.5.27.2;
 ex uerna .intemperie ~ante calores frigoraque 22.2.10;
 (cf.) consulatus quattuor gessit .medios duos continuauit;
 reliquos inter annua spatia ~auit Suet.Nero 14; ~corporis
 atque animi primordia singula prius apposita alternis
 ~are, ac necitere membra Liv.3.373; sc abeunt redeuntque
 ~antibusque uicibus Liv.3.153;
 genus (i.e. *are alternately masculine and feminine*) et uicibus
 ~antur in orbem MAN.2.154. **b** sed nec ~are gyros...
 docentur (equi) in rectum .dextros agant Tac.Ger.6.3.

uarius¹ ~a ~um, *a*. [perh. from VARVS²]

1 Having two or more contrasting colours, particoloured, variegated. **b** (w. ref. to the colour of the skin after flogging). **c** (as the name of a kind of vine or its grapes) = **VARIANVS**¹. **d** (fem., as a name for a leopard or similar animal; as the name of a kind of magpie). **e** variegated in other ways than by colour. **f** creating a variegated effect.

~ a veste exornatus fuit (sc. a *eunuch*) Tr. *Eu.* 683;
 lapidem . . quam candidissimum, quam minime ~ unum indito
 Caro *Ar.* 38.2; tigris qui est ut leo ~ us Var. *L.* 5.100;
 unicoloris (sues) potius quam ~ as R. 2.4.3; ~ o. hortulo
 Catul. 61.87; ~ o maculatus corpore serpens Cules 164;
 lapides ~ os (i.e. *mosaic work*) Hor. *S.* 2.4.83; ~ is. textilibus
 Prop. 1.14.22; ~ am plumae versicoloris auem 3.33.32;
 mille . . ~ is foris . . coronis Ov. *Fast.* 4.945; ~ num. marmor
 Sen. *Dial.* 5.35.5; pica ~ a Petr. 28.9; Arabicae (chrysolithi)
 ~ turbidae sunt et ~ ae PLIN. *Nat.* 37.126; Pallados arbor
 (i.e. *the olive-tree*) inclinat ~ as. comas (i.e. *green above and*
white beneath) Mart. 1.76.8; [of colours] circa solem usum
 coloris ~ icirculum SEN. *Nat.* 1.2.1; [w. abl. of the variegating
 material] ~ os. pulchra testudine postis Verg. *G.* 2.645;
 Autumnus . . purpureo ~ us colore Hor. *Carmin.* 5.12; fruticem . .
 ~ um tigrum maculis PLIN. *Nat.* 16.221; [of grapes
 turning colour] ubi uia ~ a fieri coepit Caro *Ar.* 33.4; ut
 ~ is solet uia racemis duocere purpureum nondum matura
 colorum Ov. *Met.* 3.484; ~ (transf.) polluta ista (herba) . .
 et ~ a et maculosa Fro. *Arg.* p. 114 (162N). ~ b nisi . .
 hic agitare mauis ~ us uirgis uigilias PL. *Mil.* 216; uostrae
 latera loris faciam ut ualide ~ a sint Ps. 145; ~ (in pun
 w. sense 6a) miror quid sit, quod pater tuus . .
 non constantisimus, te nobis ~ um reliquit Cic. in Quint. *Inst.*
 6.34.8. ~ c Heluolae (uites), quas non nulli ~ as appellant,
 neque purpurae neque nigrae Col. 3.2.23. ~ d ~ as et
 pardos, qua mares sunt, appellant in eo omni genere
 (sc. pantherarum) PLIN. *Nat.* 8.63; ~ picarum genera, quae
 longa insignes cauda ~ ae appellant 10.78. ~ e sparsa . .
 in ~ o. miracula caelo uastuarum uidet (Phaethon)
 trepidus simulacra ferarum Ov. *Met.* 2.193. ~ f ~ is stillatus
 corpora guttis (sc. a boy changed into a lizard) Ov. *Met.*
 5.461; ~ o. aspersas nebridas auro Stat. *Ach.* 1.716.

2 Composed of many different elements, varied, multifarious, motley. **b** (w. ref. to speech or writing). **c** (of persons) varied in personality or talents, many-sided. **d** (agr., of land) having the top-soil wet and the lower layers dry (see COL. quot.).

genus (sc. huiusmodi) .sane ~um et mixtum et turbulē-
tium *Cic. Catil. 2.27*; est. ~um et multiplex usus amicis
Amic. 88; hic cum essent factiones duae, ~a voluntate
ciuitatium utebatur *Cic. Cat. 3.35.2*; ope barbarica ~isque
Antonius armis *Ver. 4.6.85*; ~a. cena *Hor. S. 2.6.86*;
~ae. multitudine clamor *Liv. 24.2.49*; ~o superi sermone
fremebant *Ov. Met. 9.419*; hunc oportet ~um habere uitae
genus; modo rursi, essem, modo in urbe *Cels. 1.1.1*; ~us ac
dissonus clamor *Curp. 5.12.14*; uitalia, quorum ~a et
lata materia est *Sen. Ben. 1.11.5*; ~um. minuat est
Mart. 11.31.17; ut uox uehementer ac magis ~a *Quint. Inst. 1.3.145*; ~o. multiplice curamine *Plin. Ep. 5.6.34*;
~am et miscellam et quasi confusaneam doctrinam *Gel. 1.3*; (—*abl. of respect*) exercitu ~o linguis moribus *Tac. Hist. 3.33*; (—*abl. of instrument or organ*) regia acies ~a
magis multis gentibus, dissimulatis armorum. erat
Liv. 37.40.1; rura. uinetis et pascuis silulue ~a. *Suab. Nero 31.1*. b tractatio. ~a esse debet, ne. qui audiat. ~a
defectiuerit similitudinis satietate *Cic. de Orat. 2.177*; ~um
et elegans omni fere numero poema *Ac. 1.9*; compositio. ~a
debet esse honesta, iocunda, ~a *Quint. Inst. 9.4.146*; sensus
sublimis ~ique *Id. 12.40.36*. c hac ille (*i.e. Catiline*) tam ~a
multipliciter natura cum omnis omnibus ex terris homines
improbos. conlegerat *Cic. Catil. 1*; qui (sc. Plato) ~us et
multiplex et copiosus fuit *Ac. 1.17*; ~us in omni genere
uitae fuit: nam ut uirtutibus eluxit, sic uitilis est obrutus
Nep. Paus. 1.1; antequam scirem, quam ~um, quam
flexibilem, quam multiplex esset (eius ingenium) *Plin. Ep. 1.16.1*. d obserues ne in terram nimium aridam aut
~am, sed temperatam, semen demittas *Var. R. 1.42*;
obseruabis, ne lutosus ager tractetur neue exiguis
nimis seminadidus, quam terram rustici ~am cario-
samque appellant. ea est, cum post longas societates leuis
pluuia superioriorem partem glaebarum madefecit, inferiorem
non adigit *Cot. 2.4.5*.

3 Different in each case. **b** (of opinions, reports) conflicting; *~um est* (w. indir. qu.), opinion is divided.

cum multo essent oratores in ~o genere dicendi Cic.*Bru*. 189; an hoc probabis, in aequa causa...tum ius et displicem conditionem fuisse? *Ver*.5.49; si genus humanum...pro ~o sensu ~a res uoce notaret *Lucr*.5.1058; conuiuiæ...poscentes ~o multum diuersa palato *Hor.**Ep*.2.2.62; inde ~os uolus digredientium ab nuntiis cereræ, ut cuique laeta aut tristia nuntiabantur *Liv*.22.7.12; ~a adhortatio erat in exercitu inter tot homines quibus non lingua...non causa militandi eadem esset *30.33.8*; ut...sensit ~os, quamuis diuersa sonarent, concordare modos *Ov.**Met*.

10.146; uates ~a. interpretatione curam distinxerant
 uates implere 9.8.8. fratres, quos eodem ~is genitum
 uisus 3.4.4. Luc. 9.40; omnia quia ~a traditur, con-
 stituendum est, quo quemque appellemus *Quint. Inst.*
 9.4.70; regem Archelaum, Trallianus et Thessalos, a
 quaque de causa. ~ defendit *Surtz. T. V. 8.*; quae, locus
 diuersos inerrans ~o cultu propitiarius *Apud. M. II. 2.* **b**
 estne ista oratio) Fanni? nam ~a opinio pueris nobis erat
Cl. Brut. 99; de Quinto fratre nuntii nobis tristis nec ~i
 uenerant *Al. 3. 17. 1*; funeris. ~Gracchi ~a est fama *Liv.*
 25. 17. 4; multus ea super re ~usque rumor *Tac. Ann. II. 23*;
 (metu. pl. as sb.) de numero annorum ~a traditur 6.28: ~
 quales sint (di) ~um est, esse nemo negat *Cl. N. D. 2. 12*.

4 (usu. w. pl. sb.) Of many different kinds, numerous and varied.

quae ~a sint genera poematorum. .nosce Acc.*poet.* 13; familiam. .quantam et quam ~is cum artificii habeat quid ego dicam? Cic.*S.Rosc.* 133; multas istius et ~as iniurias

est ~ explicare *Var.2.156*; res ab adversariis nostris extracta est ~ is calumnias *Fam.1.4.1*; quom. ~ quaesivit. ~ quem morem potissimum sequeretur e ~ is *Leg.2.40*; coniectura, quae in ~as partes duci possit nonnumquam etiam in contrarias *Div.2.147*; conuentus is qui ex ~is generibus constaret *Caes.7.2.36.1*; in magna ciuitate multa et ~a ingenia sunt *Sail.Cat.5.1.35*; multa ~simulacra uidet... et ~as audit uoxes *VerG.4.7.90*; annus multis ~isque motibus fuit insignis *Liv.7.25.3*; Celtiberi fessi proeliis ~is abscesserunt *4.16.8*; percutiatur animus damno, luctu, incursionibus ~is *Sen.Div.7.25.3*; in unum saporem ~a illa libamenta confundere *Ep.84.5*; occupatum ~is cogitationibus iudicem *Quint.Inst.1.1.32*; arcta ingens ~orum uenenorum plena *Sunt.Cat.49.3*; 'quin' particula. ~is modis sententissime conecere orationem uidetur *Gr.17.13.1*; 19.10.27 ~is (w. sg. sb. in pl. sent.) mixtam te ~is uisibus ~is uisibus *Var.3.2.4*; ~is animus ~o labefactus uulnere natus *Uo.Med.10.375*; ~is consilii, obfrespeti tot tam grauis, tam ~as uoce, memoria, consilio, ingenio sustinere *Cic.Div.Caec.37*; incedunt...gentes, quam ~ae lingue, habitu tam uestis et armis *VerG.4.8.723*; *Luc.3.289*; (*cf. sense r*) sparsos...flores secernunt calathis ~asque coloribus herbas *Uo.Med.14.26*

5 (of fortunes, circumstances, or sim.) Changeable, fluctuating, inconstant, etc.; (of movement) directed this way and that. **b** (of fighting) variable in result, favouring now one side and now the other. **c** variable in form, extent, etc.; also, variable in meaning.

fortunae solent mutari, ~ utiast *Pl.Truc.*219; in his coniectura ~ non est *Cic.Oret.*156; respicite, iudices, hominum fortunas, respicite dubitantes ~ casus *Cic.*58; uides quam sit ~ uitae commutabilisque ratio *Mit.*69; tuas ~ litteras sunt ~ aere; neque enim me desperare uis temere sperare *Att.*3.18.2; ~ um caeli praediceris morem cura sit *VerG.*6.1.51; *A.*2.4.43; ~ mutator circulus anni *Luc.*10.212; se ~ corniculata ~ plena sit (luna), ~ a ignium face *Apul.Sc.*171; ~ cum ~ is trepidantum inclinationibus mixti remiges propugnatoresque turbarentur *Cat.Hist.*2.35. b ~ o certamine pugnatum est *Caes.Civ.*1.46.4; aliquamdiu ibi Marte incerto ~ a victoria pugnatum est *Liv.*1.33.4; a consiliis ~ o euentu bellatum 7.15.9; 8.29.12; ~ a fortuna belli ancepsque Mars fuit 21.1.2; adeo ~ a fortuna cum consiliis confixerat, ut plerumque superior foret *Vell.*1.9.1; 2.1.3; proelia. ~ a, sed Flauianis ~ bellum prospera *Faust.*3.8.2; ~ s; ~ o; anceps ~ umque ~ bellum *Flor.Epit.*2.13(4.2.26); ~ (gr.) Ita ~ a hinc atque illinc nunc fuga, nunc uictoria fuit *Liv.*34.47.7. c ~ agrum ~, sulco ~ o ne ares *Cato Agr.*61.1; cuius uis generis ~ a est et saepe aut maior aut minor *Cic.Part.*64; (aer) nunc pluuuius nunc serenus nunc inter utrumque ~ us *Sen.Nat.*7.22.1; latitudo eius (sc. Italiae) ~ a est *Plin.Nat.*3.4.4; ordo rogandi sententias ~ us fuit *GEL.4.10.1; (v. abl. of respect) uictoria. ~ neque bellis infestum nec fructibus ~ um Cic.Agr.*2.87; ~ ue. ~ particula, quae in aliis atque aliis uocabulis ~ a *GEL.*5.12.9; haec scriptura ~ a est et uoluntatis habet quaestionem *ULP.*46.32.40.4.

6 (of persons): **a** Changeable in behaviour, mood, allegiance, etc., wavering, fickle, or sim.; (also of thoughts or attitudes). **b** untrustworthy, insincere, two-faced.

a cum -is, plunatibus incerta ciuitas trepidaret Sis.
his.78; uidistis, quam cupidus mei C. Cestilius. ~ quam non
~us fuerit in causa Cic.*Red.Sen.*21; ~us incertusque agita-
bat *Jug.74.1*; ~um & mutabile semper femina *VerG.*
A.4.569; ~um et libidinosa mancipationum suorum ne-
gens domina *Sen.Dial.6.10.6*; quid...~am...nunc hic ira,
nunc illic amor diducit? *Med.938*; ~as regum mentes *Luc.*
8.163; quae uti, aucta morum apud ~os Vitellianorum
imperii, se ~um crebruerunt *Tac.Hist.3.4.3*; circa administrationem...
imperii...~um ~ praestitit *Suet.Dom.3.2*; (v. *abl. of respect*)
Antonius ~us ingenio aut successorum Caesaris indignatur
Octavianum aut amore Cleopatrae desciscit in regem *FloR.*
EpiL2.144(4.3.4); (f.) uultu et oculis pariter atque animo
~us *Ulp.Dig.113.3*; ~heu, quid agat? ~o nequiquam
fluctuat aestu *VerG.A.12.486*; urbes Latii dubiae ~ote
fauorat ancipites *Luc.2.447*; dum ~o nutat sententia motu
V.*Fl.3.686*; ~is in hunc aut illum Vitellii inclinationibus
Tac.Hist.2.92. b animus audax subdolis ~us, quouis
rei lubet simulator ac dissimulator *Sat.Cat.5.4*; heu simplex
~i, qui callida dona Graurumque dolos ~umque ignoret
Vlixem! *Stat.Ach.1.847*; aduersus ~os ~os et dolosos, qui aliis
offerrunt callitate quaquam *Ulp.dig.A.3.1*.

Varius² ~a ~um, *a.*

1 The name of a Roman *gens*, esp.: **a** Q. Varius Hybrida, tribune 90 B.C., author of a law aimed against the supporters of Drusus. **b** L. Varius Rufus, an Augustan epic poet and tragedian.

a Cic.N.D.3.81; V.Max.8.6.4; Quint.Inst.5.12.10. **b**
Hor.S.1.10.44; scriberis ~o..Maeonii carminis alite
Carm.1.6.1; Ov.Pont.4.16.31; Mart.8.18.7; ~i Thyestes
Tac.Dial.12.6.

2 (as adj.) Of or belonging to the Varii (in
quots., w. ref. to Q. Varius Hybrida).
lege ~a de maiestate Cic.*Corn.* 2 fr. 53; Asc.*Corn.* 65

uarix ~icis, *m., f.* [perh. from VARVS¹]
GENDER: masc. in CELS., QUINT.; fem. in
SEN.Ep.78.18 (and cf. *uaricula*). A varicose
vein.

si tuam redam non habuisssem, haberem ~ices VAR.in
Non.p.26M; Cic.Tusc.2.3.5; uena quae intumescens in ~icem
conuerit Cels.5.26.1.a; ad crura proximus transitus est,
in quibus orti ~ices non difficili ratione tolluntur 7.31.1;
dum ~ices exsecandas praeberet SEN.Ep.78.18; PLIN.
Nat.11.252; 23.102; 28.223; solum id facere Ciceronem
(i.e. *near his toga down to his feet*) uelandum ~icem gratia
QUINT.Inst.11.3.143.

uārō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VARVS¹+ -ō] (surv., app.) To 'straddle' or measure (a river or other feature which cannot be measured directly) by a system of plotting equal triangles.

si in agri quadratura tibi dictanti occurrerit flumen
quod necesse sit ~ari, sic facies Nrs.grom.p.285 La;—
(w. internal acc.) ~a ad alterum lapidem p. xx p.
288 La; quodcumque pedibus ~auerimus non solum in
limitem uerum etiam alterius conditionis agrum p.289 La.

Varro ~ōnis, *m.* A Roman cognomen; esp.: **a** C. Terentius Varro, consul 216 B.C. and joint commander at Cannae. **b** M. Terentius Varro (116–27 B.C.), the polymath. **c** P. Terentius Varro Atacinus (born 82 B.C.), poet, translator of Apollonius Rhodius; *Aeneid*.

a Cic.*Off.* 3.114; Liv.22.38.6; ~o. tam pronus in arma Sil.8.111. **b** ~o noster diligentissimus inuestigator antiquitatis Cic.*Brut.*60; multi posterorum cum ~one conferent sermonem de lingua Latina Virg.9.pr.17; Plin. *Nat.*7.113; Terentius ~o, uir Romanorum eruditissimus Quint.*Inst.*10.1.95; Suet. *Jul.*44.2. **c** haec. perfecto ludebat Iasone ~o Prop. 3.34.85; ~onem primaque ratem (i.e. the *Argo*) quae nesciat aetas. ~ Ov.*Am.*1.15.21; Sen. *Con.*1.2.17; Quint.*Inst.*10.1.87.

Varrōniānus ~a ~um, *a.* Of or connected with Varro

militibus ~is (i.e. who fought under the consul C. Terentius Varro) Liv.23.38.9; illas (fabulas)... quae '~ae' uocantur (i.e. pronounced Plautine by the scholar M. Terentius Varro) GEL.3.3.3.

Vārum: see VARVS⁴.

uārus' ~a ~um, *a.* [dub.; cf. *uālgus*, *uātiūs*] Bent outwards in different directions but with converging extremities; esp. **b** (of the legs) bandy; (of persons) bow-legged. **c** (fig.) divergent in character, contrasting.

(in *fig. phr.*, rectum discernit ubi inter curat subiel uel cum *uallit*, pede regula ~O PERS.4.12:-(of horns) Ov.AM.1.3.24: cornu ~ boum Met.1.382:-(of the arms in *uallit*) tenui, a pectore ~as in statione manus et pugnas membra parui 9.33: ~a nec in lento cermate brachia tendis MART.7.3.39; STAT.Theb.6.85: ~ debent esse (canes), cruribus notis et potius ~is quem uatis VAR.R.2.9.4; si (ferunt) in exteriore (partem prolapsum est), breuius ~umque fit (crus), et pes intus inclinatur; calx ingressu terram non contingit, sed planta iuxta CIL.8.20.2; ~ (hominem) canum, ~um, uentriosum PL.MER.639; num censēs . conpernem aut ~am fuisse, Alciemen, 9. FLUC.1.542; hunc ~um distortis cruribus, illum labuit scaurum prauis fultum male talis HOR.S.1.3.47; Pall. Fest.p.374.M. C est genus unum stultitiae nibilum metuenda timentis . . alterum et huic ~um et nihilo sapientis ignis per medios fluuiosque ruentis HOR.S.2.3.56; geminos, horoscope, ~O prociis genio PERS.6.18.

uarius² ~i, m. [cogn. w. Lith. *viras* 'pustule (in a disease of pigs)'] Pros.: first syll. prob. short, cf. *uarius*. An inflamed spot on the skin, pimple.

CELS.5,28.15.8; paene ineptiae sunt curare ~os et lentículas et ephelidas, sed eripi tamen feminis cura cultus sui non potest 6.3.1; oleum amygdalinum...cutem erugat, nitorem commendat, ~os...tollit e facie PLIN.Nat.23.85; sub lingua duritia rubens ~i modo 26.6; 28.100.

Vārus³ ~i, *m.* A Roman cognomen; esp. P. Quinctilius Varus, legate of Augustus, whose army was wiped out by the Germans under Arminius.

foedere rupto cum fera ductorem rapuit Germania ~um
infectisque trium legionum sanguine campos MAX.1.899;
VELL.2.II.2: TAC.Ann.1.55: SUET.AUG.23.3.

Vārus⁴ ~ī, *m.* ~um ~ī, *n.* A river forming the western boundary of Liguria, the Var.
 α LUC.1.404; PLIN.*Nat.*3.35.   β MELA 2.72.

uas¹ uadis, *m.* [cf. Goth. *wadi* 'earnest-money', AS. *wedd* 'a pledge'] (leg.) One who guarantees the appearance in court of a defendant, a surety.

uadatur hic nō. — utinam uades desint, in carcere ut sis
Pl. Per. 28; uas appellatus qui pro altero uadium
 promittit *Var. L. 6.74*; qui Romae . fuerat et inde uadiū
 dātis clam de Massiua nece iudicium fugerat *Sat. Jug. 61.4*;
Hor. S. I. I. 11; tū uadiū accusator uadatus est reū
Liv. 3.13.8; singulis . eorum . rei capitalis dēm dicere
 ad uades pōscere coepert *25.4.10*; qui aut citati nō ad-
 fuerant aut uades deseruerant *30.41.7*; *Tac. Ann. 5.8*; uadē
 sponsorem significat datum in re capitali *Plaut. Fest. p. 377m*;

—uadem te ad mortem tyranno dabis pro amico. ? Cic. *Fin.* 2.79; (*u. gen. of thing quaerenda*) ut, cum eorum alteri Dionysius tyrannus diem necis destinasset et is, qui morti additus esset, paucos sibi dies commendandorum suorum causa postulasset, uas factus est alter eius sistendi *Off.* 3.45; (*u. gen. of forfeit*) cum alterum uadem mortis accepisset (Dionysius) *Tusc.* 5.63;—(*transf.*) cum me pro adulescentulo. res publica accepisset uadem, uix uidebar quod promiseram praestare posse ad *Brut.* 1.18.3; haec (*sc. Europa*). eum (*sc. Themistoclem*) salutis uase patronum habuit, illa (*i.e. Asia*) uadem uictoriae adsumpsit *V. Max.* 6.9. ext. 2; uestram uirtutem rerum, quas gesturus sum, uadem praedemque habeo *Curr.* 9.2.25.

uās² uāsis, uāsum uāsi, n. [cf. Umb. *uasor* (= L. *uasal*)] FORMS: nom. or acc. *uasum* *Pl. Truc.* 53, *Cato oral.* 173, *Fab. Pict. iur.* 7, *Vitr.* 8.1.5, 9.8.13, *Petr.* 51.3 (also masc. form *uasus* *Petr.* 57.8); gen. *uasi* *Fest.* p. 160M (*uasis* perh. only where read for *uasi* of codd. in *Col.* 12.20.2); abl. *uase*, often also *uaso*, e.g. in *Cato Agr.* 66.1, *Var. R.* 3.16.37, *Cels.* 6.18.2.G, *Larg.* 64.106, etc. (*uaso* dat. in *Gel.* 3.14.5), nom. and acc. pl. *uasas* (*uassas* *Pl. Mem.* 1035, *Mer.* 781, etc.); gen. pl. regularly *uasorum*, dat. and abl. pl. *uasis*.

1 A container for liquids, food, etc., vessel, utensil. **b** (applied to other forms of container; esp. to beehives).

scis tu ut confringi uas cito Samium solet *Pl. Bac.* 202; ubi conuulsa abierint, tu uenias. — uae aetati tuae! — uasa lautum, non ad cenam dico *St.* 595; non continet unum uas hederarum *Cato Agr.* 111; uim maximam uasorum Corinthiorum ex omnibus aedibus sacris abstulit Syracusis *Cic. Ver.* 4.131; quassatis undique uasis diffundere umorem et latum cedere cernis *Lucr.* 3.434; imperauit. uenenatas serpentes uasis colligi easque in uasa fictilia conici *Nep. Hann.* 10.41; sincerum est nisi uas, quodcumque infundis accedit *Hor. Ep.* 1.2.54; carbonibus in ferreo uase compositis *Vitr.* 7.9.3; uas oris angusti calida aqua repleto *Cels.* 6.8.1.A; aureis fulgentem uasis supellectilem *Sen. Dial.* 12.11.3; uas obscenum (*i.e. a chamber-pot*) *Ep.* 77.14; si quae facces. in fundis uasorum subderint *Col.* 12.52.14; resinam. in duplici uaso, ut solent unguentarii, liquefacere *Larc.* 66; si caccabos argenteos habebat. uel sartagine uel aliud uas ad coquendum *Ulp. dig.* 34.2.19.12; (*in fig. phr.*) at nos uirtutes ipsas inuertimus atque sincerum cupimus uas incrustare *Hor. S.* 1.3.56;—(*transf.*) applied to the human body, its organs, etc.) ipsa animi uis. posset. in eodem homine atque in eodem uase manere *Lucr.* 3.793; uas fragile est memoria et rerum turbae non sufficit *Sen. Ben.* 7.28.2; quid est homo? quolibet quassu uas et quolibet fragile iactatu *Dial.* 6.11.3; pessimum corporum uas (*i.e. the belly*) instat ut creditor *Plin. Nat.* 26.43; (*cf.*) corpus. quasi uas est aut aliquod animi receptaculum *Cic. Tusc.* 1.52;—(*applied to a person regarded as having the qualities of a vessel*) tu lacticulosus, nec mau nec ma argutas, uasus fictilis *Petr.* 57.8; **b** meum quod rete atque hami nantem sunt meum potissimum est. — immo hercle haud est, siquidem quod uas (*i.e. a box*) excepisti *Pl. Rud.* 986; **vas** (*i.e. sarcophagus*) disomvum *CIL* 9.1729;—ita alios perficit ut odor ac sucus uasis inhaereat *Col.* 9.8.13; cum primo uere in eo uase nata est pulitiss, nouus rex eligitur *9.11.1*; de uasis aliorum probandis *11. ad fin. arg. lib. 9.*

2 (pl.) Equipment, apparatus (rarely sg. = an instrument). **b** *uasa colligere* (*colligare*), to pack up one's kit (usu. mil., in preparation for striking camp); *uasa conclamare*, to proclaim the order for such action.

culturum, securim, pistillum, mortarium, quae uentura uasa semper uicini rogant *Pl. Aul.* 96; uasa olearia ista iuga u *Cato Agr.* 10.2; in uasa uinaria stipites, altiores facito *19.1*; capra e pilis ministrat ad usum nauticum. et fabrilis uasa *Var. R.* 2.11.11; necere ex uiminibus uasa agrestia *Sal. Hist.* 3.102; nec sibi turbam contraxit (Hagnon) citemen nec uasa tenentia longe (*i.e. hunting-nets*) *GRAT.* 219; uasa. — horoscopa (*i.e. portable sundials*) *Plin. Nat.* 2.182; feras. — argenteis uasis inuestiturum tu primum noxii (*i.e. in the arena*) *33.53*; uasa. — utilia culturae, quae sunt aratra ligones sarculi *Ulp. dig.* 33.7.8; (*applied to the symbols carried by an envoy*) fetialis. — regem ita rogauit; rex, facisne me tu regium nuntium populi Romani Quiritium, uasa conifesque meos? *Liv.* 1.24.5; (*sg.*) sit anulus tuus non ut uas aliquod sed tamquam ipse tu *Cic. Off.* 1.1.13;—(*applied to the sexual organs*) Circen. grandia Dulichii uasa petisse uiri *Priap.* 68.24; (*cf.*) facio quod manifesti moechi huius ferme solent. — quid id est? — refero uasa salua *Pl. Poem.* 863; **b** iussit militibus uasa silentio colligere castra ab Ticio moia *Liv.* 21.47.2; 22.30.1; signum datum crederes, ut uasa colligerent totis castris *Curr.* 6.2.16; (*transf.*) conquiri Diodorum. iubet. ille ex Sicilia iam castra commouerat et uasa collegerat *Cic. Ver.* 4.40; (*in fig. phr.*) cor conligatis uasis expectat meum, si non educat mulierem secum simul, ut exsolat ex pectore aufragium meo *Pl. Ps.* 1033; incipiunt uasa in senectute colligere *Sen. Ep.* 19.1;—signum dari iubet et uasa militari more conclamari *Cels.* 11.66.1; noctu neque conclamatis quidem uasis flumen transit *3.37.4*; *Fron. Str.* 1.8.9.

? uāsāria ~ae, f. [prob. prec. + -ARIA] (prob.) A room or area containing vessels for heating baths.

est animaduertendum, uti caldaria muliebricia et uirilia. in isdem regionibus sint conlocata; sic enim efficitur, ut ~a et hypocausis communis sit eorum utrisque *Vitr.* 5.10.1.

uāsārium ~i(i), n. [VAS² + -ARIVM]

1 An allowance paid for equipment: a (for an oil-press). **b** (app. for soldiers in an army).

a accedit (*sc. redemptorum*) oleum et sale uasa usioni quod satis siet, ~ium uict. ii *Cato Agr.* 145.3; **b** (*iron.*) sestertium centiens et octogiens, quod quasi ~i nomine in uenditione mei capitis ascripseras *Cic. Ps.* 86.

2 A place where files of documents are kept, record office.

nec sunt omnia ~ia excutienda; mediae tantum partis inter Appenninum Padumque ponemus exempla *Plin. Nat.* 7.162.

uāsārius ~a ~um, a. [VAS² + -ARIVS] Connected with (drinking-) vessels.

~a mensa *Var. L.* 5.125.

uascellum ~i, n. [VAS² + -cellum (-ELLVM)] (app.) A small urn or casket for a dead person's ashes.

CIL 6.3428 (A.D. 214).

uascularius ~ia ~ium, a. [next + -ARIVS] FORMS: *uascularius* *CIL* 2.3749, 5.3428. (of tradesmen) Making or selling small vessels or table-ware, (as sb.) a maker or seller of such objects; (of places) connected with the making or selling of small vessels.

artifices omnis, caelatores ac ~ios, conuocari iubet *Cic. Ver.* 4.54; ~ius aut faber argentarius *JAVOL. dig.* 34.2.39; ad argentarium ~ium *SAEV. dig.* 44.7.61; NEGOTIANTRS ~i *CIL* 6.1065;—DE BASILICA ~IA AVRARIO *II.3821.*

uasculum ~i, n. [VAS² + -CVLVM¹]

1 A small vessel or container. **b** (transf., applied to a capsule or seed-vessel; also to the fleshy persistent calyx in the pomegranate and sim. fruits).

~a intus pure propra atque elue *Pl. Aul.* 270; *Rud.* 134; *Cato Agr.* 111; aqua. ~is, qualibus columbis atque gallinis, praebet *Col.* 8.9.4; ~a oris angusti superfluum uoris copiam respuunt *Quint. Inst.* 1.2.28; *Fron. Str.* 4.7.10; argenti ~a puri *Iuv.* 10.19; uerberum ~um *APUL. Met.* 2.7; 6.13. **b** omnium satorum fructus. aut includitur siliqui, ut leguminum, aut ~is, ut sesames ac papaueris *Plin. Nat.* 18.53;—quaedam (poma) ~is constant, ut Punica et mespila *15.115.*

2 A piece of equipment, implement; (in quot. transf., applied to the penis).

Petr. 24.7.

? uāsō ~ōnis, m. [VAS² + -ō¹] (dub.) One having a large male sexual organ.

POMPON. com. 61 (*cf.*).

uastatiō ~ōnis, f. [VASTO + -TIŌ] The action of laying waste or ravaging (territory, etc.).

uulstis aedificiorum expugnaciones, agri ~ones *Cic. Tul.* 42; in ~one omnium tuas possessiones sacrosantas futuras putes? *Catili.* 2.18; fratrem cum equitatu mittam qui. Italiam. a ~one defendat *Planc. Fam.* 10.15.4; ~o domum *Sal. Rep.* 1.4.2; ~o immensum finium nostrorum *Liv.* 5.5.11; 7.5.11; 10.4.7; quid (opus est) ~one siluarum (*i.e. in hunting*)? *Sen. Dial.* 12.10.5; ~one incoendisse flagrantium uillarum uenire uictorem exercitum intellegatur *Tac. Hist.* 4.34; intactum ~onibus regnum *Ann.* 15.27; nec Hannibal nec Pyrrhi fuit tanta ~o *Flor. Epit.* 2.63 (18.11).

uastātor ~ōris, m. [VASTO + -TOR] One who lays waste or ravages (a territory, its inhabitants, etc.).

ferarum ~orem Amycum *VERG. A.* 9.772; hic (*sc. Alexander*) a pueritia latro gentiumque ~or *Sen. Ben.* 1.13.3; ~or ~Troiae *STAT. Ach.* 2.32;—(*applied to wild animals*) Arcadiae ~or aper *Ulp. Met.* 9.192; ~orem. eruento ore ferum (*a wolf*) *11.395*; ~or Nemeas (*i.e. the Nemean lion*) *STAT. Silv.* 4.6.41;—(*poet.*) geminae. ~tigres (*i.e. of Bacchus*), mite iugum, belli quondam ~or Eoi currus *STAT. Theb.* 7.565.

uastātrix ~icis, f. [VASTO + -TRIX] (Fem. of prec.)

luxuria, terrarum marisque ~ix *Sen. Ep.* 95.19.

uastē, adv. compar. ~ius. [VASTVS + -E]

1 To an immense or awe-inspiring height, depth, distance, etc.; to a fearful degree. **b** on a grand scale, prodigiously.

an immensum pateat ~eque profundum *Lucr.* 1.957; ~us insurgens decimae rari impetus undae *Ulp. Met.* 11.530; ~us tumet (*sc. a hernia*) *Cels.* 7.18.5; (mare) longe lateque diffusum abigit ~e cedentia litora *MELA* 1.6; 1.27;—podagra correptis ~us *LARG.* 107. **b** immanes sunt animas atque corporibus, et ad insitam feritatem ~e utraque exercent, bellando animos, corpora adusuetudine laborum *MELA* 3.26.

2 (w. ref. to pronunciation) Without refinement, broadly, coarsely.

sic locutum esse eius patrem iudico. non aspere. non ~e, non rustice, non hiulce, sed presse et aequaliter *Cic. de Orat.* 3.45; si uerba. ita iunguntur, ut neue aspere concurrant neue ~ius diducantur *3.172.*

uastescō ~ere, intr. [VASTVS + -ESCO] (of land) To become desolate, be laid waste.

ne scelere tuo Thebani ~ant agri *Acc. Trag.* 600.

uastificus ~a ~um, a. [VASTVS + -FICVS] That ravages or lays waste.

Erymanthum haec (*sc. dextra*) ~am abiecit beluam? *Cic. Tusc.* 2.22 (transl. Sophocles).

uastitās ~ātis, f. [VASTVS + -TAS]

1 Unpopulated or untended condition (of a place), desolation. **b** desolation caused by war or hostile acts, ravaged state, devastation. **c** (quasi-concr.) a dreary or desolate expanse, a wilderness, waste.

audistis Centuripinos. dicere quae solitudo esset in agris, quae ~as, quae fuga aratorum, quam deserta. quam inculta quam relicta omnia *Cic. Ver.* 4.114; eorum (agrorum) unum (genus) propter inuidiam domini fugiunt, alterum propter ~atem *Agr.* 2.70; cogitato, in hac ciuitate. ~anta solitudo ac ~as futura sit, si nihil relinquunt. nisi quod iudex seuerus absoluerit *SEN. Cl.* 1.6.1; sterilis profunda ~as squalor soli *Her. F.* 701; ne ~atem et solitudinem mallet quam amicos populos *TAC. Ann.* 13.55; nec iam clarissimorum uirorum receptacula habitatore seruo teruntur ut foeda ~ate procumbunt *Plin. Pan.* 50.3;—(*transf.*) te. Brutus dolentem uicem quasi deesse iudiciorum ~atem et fori *Cic. Brut.* 21. **b** te propter tot tantaque habemus ~atis funerum *Acc. Trag.* 175; Italiam totam ad exitum et ~atem uocas *Cic. Catil.* 1.12; cum. ~atem a templis, delubris, urbe, Italia depellebam *Flac.* 1; cum ille saxis et ignibus et ferro ~atem meis sedibus intulisset *Har.* 15; dubitabat nemo cum uolati hospites, legati necati. fana uexata hanc tantam efficerent ~atem *Ps.* 85; mihi ista omnia iam addicta ~ati uidentur (*i.e. scheduled for destruction*) *Att.* 9.9.4; ut studiis ciuibilibus bellum atque ~as Italiae finem faceret *Sal. Jug.* 5.3; per expeditiones paruas. ~atem in Sabino agro reddidit *Liv.* 3.26.2; consternatae cohortes Latiorum fugam ac ~atem late fecerunt *8.9.12*; 24.3.2; *V. Max.* 1.7. ext. 1; cum agrorum ~atem uictoriae nostrae. fecissent *Col.* 1.3.11; prostritis arboribus ac frugibus dira ~as *Tac. Hist.* 2.70; (*cf.*) in illius. pestilentiae ~ate, quae. Atheniensium ciuitatem. depopulata est *GEL.* 2.1.5;—(*meton.*) applied to persons) hos uos de prouincis. deripiendo non putaretis? et has duplicis pestis sociorum. prouinciarum ~ates, imperi maculas teneretis? *Cic. Prov.* 13;—(*transf.*) adulescentulus. tanto animo tulit illam familiae suae. concidentis subitam ~atem *Sen. Dial.* 11.14.5. **c** uolucris anguis ex ~ate Libyae. inuectas *Cic. N. D.* 1.101; immensum. pelagus. ~ inagitata remigio ~as *Sen. Suas.* 1.2; inter Aegyptum et Aethiops harenarum inculta ~as iaceat *Sen. Nat.* 1.6.9; Hercyniae siluae roborem ~as intacta aeuis *Plin. Nat.* 16.6; in medium camporum ~atem. ductus exercitus, ut undique hosti exponeretur *Flor. Epit.* 1.46 (3.11.7); (*in fig. phr.*) postquam. ille, quem instituebam, orator. auxilia ex ipsis sapientiae penetralibus petiit, quam in animi sinus ablatis, sentire coepimus. unum modo in illa immensa ~ate cernere uidemus M. Tullium, qui tamen ipse. contrahet uela *Quint. Inst.* 12.4.4.

2 Vast or awe-inspiring size or extent, hugeness, immensity, **b** fearful intensity (of a condition, etc.).

pro ~ate corporis solida *Sen. Ep.* 82.24; speluncarum. ~as *Nat.* 6.19.2; parces. ~ate beluas *Col.* 3.8.3; ~as solis *Plin. Nat.* 2.49; licet magna sit ~as singulis (torculis) *18.37*; his urbibus, ut haberent coloniarum ~atem, uicinorum ciuitatum fines sunt attributi *Hvg. G. agrim.* p. 143; quam formidanda ~atis. prouocatur *GEL.* 9.13.4; insolita. tergioris ~ate *APUL. Met.* 10.15;—(*transf.*) of an enterprise, field of knowledge) ~as instantis laboris animos debilitat *Col.* 4.18.2; quae ~as eius scientiae contineret, non cuncta me dictum *5.1.1*. **b** nisi eum (*sc. bubulicum*) ~as uocis. metumendum pecudibus petiit, quam in illa immensa ~ate cernere uidemus M. Tullium, qui tamen ipse. contrahet uela *Quint. Inst.* 12.4.4.

uastitiēs ~ēi, f. [VASTVS + -ities (-IES)] Desolate or ravaged condition.

harum uoluptatum nil omnium atque ibidem tibi distractio, discidium, ~es uenit *Pl. Ps.* 70.

uastitūdō ~inis, f. [VASTVS + -TVDO]

1 Waste or ravaged condition (of land or crops); neglected state (of a person), squalor.

Mars pater, te precor. uti tu morbos. uidiuertem ~inemque. defendas *Cato Agr.* 1.1.2;—quae desiderio alumnum. squalre scabreque. inculta ~ine *Pac. Trag.* 314; atratus taetra ueste et ~ine deformatus *Acc. Trag.* 374; 455; 614.

2 Huge or awe-inspiring size.

leo corporis. ~ine. oculus. omnium in sese conuerterat *GEL.* 5.14.9.

uastō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VASTVS + -ō¹]

1 To make (a place) desolate or untenanted, leave without signs of life.

lex erat lata ~ato (v.l. uasto) ac relicto foro *Cic. Sest.* 53; qui quasi. cultores terrae constitui non patiantur eam. stiprium asperitate ~ari *N. D.* 2.98; mortifer aestus. ~auit. uias, exhausti ciuibus urbem *Lucr.* 8.1140; quinque aetheris zonis accingitur orbis; ac ~ant imas hienes mediameque calores *Var. At. poet.* 16(14); quod simul magna ingentia exorta, fames pestilentiaque. ~ati agri sunt, urbs adius exhausta flueribus *Liv.* 3.32.2; 38.44.7; in his regionibus, quae grauitate caeli solido sterilitate ~antur *Col.* 1.7.4; saltus ~ataque pernix uenator cum lustra fugit. teneras compressas pectore tigris *V. Fl.* 1.489; Aegyptios idem ardor agros Psophidaque ceissam ~at *STAT. Theb.* 4.297;—(*de abl. of person, etc., removed*) ducentes primi Messapus et Viens. undique cogunt auxilia et latos ~ant cultoribus agros *VERG. A.* 8.8; Herculeum paena canunt, ~ataque monstris omnia *STAT. Theb.* 4.157; (*cf. sense 2*) proximum suae dignitatis esse dicebat. finis eius ~are ciuibus, adificiis, pecore *Hirt. Gal.* 8.24.4.

2 To plunder and destroy, lay waste, ravage (a country). **b** (of animals, etc.; of destructive forces in nature). **c** to cut to pieces, destroy (troops in battle). **d** (fig., of a feeling) to ravage (the mind).

Romanus. insulam integram urit populatorem, ~at incendiis ~are cupientem *Cic. Catil.* 1.3; ~arat Etruriam, multos sedibus ac fortunis elecerat *Mil.* 87; rex. ~atum finis. uerat Assyrios *CATUL.* 66.12; incendiis eorum agris ~atis, frumentis succis *Cass. Gal.* 4.38.3; ne ager multis hostibus ~aretur *Sal. Jug.* 70.4; dum bello Argolicum ~abant Pergama. rege *VERG. A.* 8.374; impio ~ata Poenorum tumultu fana *Hor. Carm.* 4.4.47; adde huc populationem agrorum. incendia uillarum ac ruinas, omnia ferro ignique ~ata *Liv.* 7.90.15; 10.10.9; finitima prouinciae. furtiuis

excursionibus ~are 24.29.4; 29.12.6; Ov.*Met.*8.6; exules.. proximos uicos ~auerunt CURT.8.13; cum Oricum et Gomphos et alia castella Thessaliae ~aret FLOR.*Epit.*2.13 (4.2.41); Gallias a Germanis ~ari SUT.*Tib.*4.1; (cf.) Rhensi.. tentoria.. primo quae progita somno Tydides multa ~abat caede cruentus VERG.*A.*1.471; ~(*w. people as obj.*) hi.. ibi latrocinia facientes crudeliter eos (*i.e. colonists*) ~abant VIRG.*A.*8.12; quod.. nationum.. aduersum fuerat igni atque ferro ~atum IAC.*Ann.*4.38; ~(*absol.*) cum equitatus noster liberus praedandi ~andique causa se in agros eiecerat CAES.*Gal.*5.19.2; LIV.1.10.4; iis (sc. Thracibus).. permissum ~are, urere, trahere praedas IAC.*Ann.*4.48; ~(*transf.*) C. Verres.. Siculorum ciuitates ~asse, domos exinanisse, fana spoliase dicitur CIC.*Div.*Caec.11; VER.3.21; si.. uos liberatis curam haberetis.. profecto neque res publica sicuti nunc ~aretur SAL.*Jug.*3.16; exhausti conuiuium apparatibus principes ciuitatum; ~abantur ipse ciuitates IAC.*Hist.*2.62. **b** absint.. squalentia terga laeerti pinguibus a stabulis, meropesque aliaeque uolucres..; omnia nam late ~ant VERG.*G.*4.16; cum.. aper Olympi montis culta.. ~aret V.MAX.1.7.ext.4; fruges.. locustis ~antibus PLIN.*Nat.*10.75; APUL.*Met.*4.3; ~quorum agros Tiberis super ripas effusus maxime ruinis uillarum ~auit IAC.4.49.2; quo minus.. uentis feruise ~entur (palmites) COL.4.20.4; ne forte rigor.. interno ~et pecunia morbo CALP.*Ecl.*5.118; ~ata Campana turbine uentorum, qui uillas arbesta fruges passim disiecit IAC.*Ann.*10.13. **c** agmina ~abat claua, nihil indigus ensis IAC.2.155; saeuior his.. ~abat Brutia signa Laelii 17.432; legio.. ex insidiis hostem adpressa ~auit FRON.*Str.*1.6.2; ~ato Flamini exercitu AMP.46.5. **d** animus.. neque uigiliis neque quietibus sedari poterat: ita conscientia mentem excitam ~abat SAL.*Cat.*15.4.

uastulus ~a ~um, *a.* [next + -vlvs] (Dim. of next, sense 3b.)

tres quidam uegetes et ~is corporibus APUL.*Met.*2.32.

uastus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superi.* ~issimus. [*IE. *uást-* 'empty', cf. OHG. *uuoisti*, OIr. *fās*; perh. fused w. a root **uást-* 'of monstrous size' postulated in OIr. *foīae* 'long']

1 (of places) Lacking signs of civilization or human presence, desolate; (of persons) deserted, forlorn. **b** (of conditions or activities not marked by human presence; esp. of silence). **c** desolate as a result of destruction, laid waste.

celebres (looi) an deserti, coadificati an ~i CIC.*Part.*36; genus agrorum.. propter pestilentiam ~um atque desertum *Agr.*4.70; inter illos et frequentem Numidium multi ~ique loci erant SAL.*Jug.*78.5; omnia ~a, inculta, egestia aquae 89.5; agrestium fuga ~i relieti agri LIV.2.50.4; cum ~a Romae omnia insuetu solitudo fecisset 3.52.5; ~am incendii ruinisque relinquere urbem 5.53.1; solitudines ~as in agris fieri pellendo finibus dominos 6.41.12; 8.13.15; in ~is Lusitaniae Celtiberiaeque montibus 21.43.8; ut.. antiquam.. frequentiam recipere ~am ac desertam bellis urbem patenter 24.3.11; MEL.1.21; 3.27; montes ~a atque sine ullo humani cultus uestigio atomiti intuebantur CURT.5.6.13; nullo maris subsidio transpadanam Italiam atque ipso transitu exercitus ~am IAC.*Hist.*2.32; in Palatium regressitur ~um desertumque 3.84; 5.3; (w. ab) mons.. ~us ab natura et humano cultu SAL.*Jug.*46.3; urbe a defensoribus ~a facile potiti hostes sunt LIV.23.30.7; ~quae nunc abs te uiduae et ~ae uirgines sunt ENN.*scen.*233. **b** incommitata rapi certabant funera ~a LUCR.6.1225; per nigra silencia ~um haurit iter STAT.*Thib.*1.368; dies.. modo per silentium ~us, modo ploratibus iniquis IAC.*Ann.*3.4; ~silentium ~um in urbe nec arma nec uiros in.. muris uidit LIV.10.34.6; LUC.5.508; proximus dies faciem uictoriae.. aperuit: ~um ubique silentium, secreti colles IAC.*Ag.*38.2; *Hist.*3.13. **c** fit ~a Troia, scindunt proceres Pergamum PL.*Bac.*1053; hanc urbem ferro ~am faciet Peleus ACC.*trag.*668; haec ego ~a dabo et lato te limite ducam VERG.*A.*9.323; nec solum modo ~um hosti relicto sed castelli etiam uicisque inlatus Iginis LIV.10.12.8; nihil relinquent bella; tum ~is ager squaloribus aruis SEN.*Her.*F.365.

2 (of the sea and other wide expanses) Desolate on account of great extent or lack of features, dreary, endless.

mundus caeli ~us ENN.*var.*; illam perhibent.. consendere montes, unde aciem in pelagi ~os protenderet aestus CATUL.64.127; tenebras Orci.. ~asque lacunas LUCR.1.115; ~ae.. paludes 5.202; longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in ~issimo atque apertissimo Oceano CAES.*Gal.*3.9.7; 3.12.3; apparent rari nantes in gurgite ~o VERG.*A.*1.118; longa tibi exilia et ~um maris aequor arandum 2.780; 3.191; tot.. maris ~aeque exhausta pericula terrae 10.57; undique ~i certatim crebris confluent ignibus agri 11.208; naufraga cum ~o Graecia tracia salo est PROP.3.7.40; populi, quos includit.. ~is.. Hymenaea siluis LUC.3.268; caput.. ~is uoluentum mittit harenis V.FL.6.620; mare Ionium uolentum et ~um GEL.9.1.1; (neut. as sb.) sparsae tot per ~um insulae, quae interuentu suo maria distinguunt SEN.*Dial.*6.18.5; (in fig. phr.) quid me scribendi tam ~um mittis in aequor? PROP.3.9.3; ~(*cf.* of a stormy sky) fugiunt ~o aethere nimbi VERG.*A.*5.821.

3 Awe-inspiring by reason of size, force, etc.; (esp. of wild animals, superhuman beings, and sim.). **b** (in flattened sense) of very great size or extent, immense, huge, vast, 'tremendous'. **c** (of sounds) awesome or very great in range or intensity; (sim. of conditions, actions, or sim.).

uulnera ~a serabant LUCR.5.1290; spelunca.. ~o.. immanis hiatu VERG.*A.*6.237; ~o.. molaribus 8.250; turris.. ~o suspecta 9.530; ~i.. innotat Olympi OV.*Met.*2.60; templa ~is innixa columnis PONT.3.40; praecipiti tractu ~is demittitur uides (turbulorum) GERM.*Arat.*398; ~as.. ortus STAT.7.7eb.5.15; ~qui quamquam figurentur, ~as.. ortus morum tamen immanitate ~issimas uincit beluas CIC.*Rep.*

2.48; ut ~os ausim temptare leones PROR.2.19.21; Belgica cum ~i parma relata ducis Viromari 4.10.40; ~arum.. uidet (Phaethon) trepidus simlacra ferarum OV.*Met.*2.194; ~o.. draconum 4.647; belua ~a, lupus 11.366; ~os.. Gigantas MAN.1.421; ~issimis latronibus APUL.*Met.*1.7; (cf.) ~a se mole mouentem.. Polyphemum VERG.*A.*3.656; tacitae uisus (Phrixus) per tempora noctis effigie ~a V.FL.5.232. **b** ut unus aditus (urbis).. maximo aggero obiecto fossa cingeretur ~issima CIC.*Rep.*2.11; lapide an ligno an ferro.. percussus sit, et hoc ipso.. medicior an ~iore CELS.8.4.2; quae saxa tam ~a, quas tam proceras arbores posse reperiri? CURT.4.2.16; (semina) ~issimarum spinarum maximeque rubi et paluri COL.11.3.4; radix ~a, rubescens PLIN.*Nat.*25.66; ~um tumorem LARG.27; frondosum fustem cunctis ~iorem APUL.*Met.*3.27; 7.24; ~(*of persons or animals, their limbs, etc.*) nec ~os nec minutos decet esse (equos) VAR.*R.*2.7.4; si ~us corpus neruue robustiores sunt CELS.8.15.3; boues.. pectore magno, armis ~is COL.6.1.3; (ouem) ~i corporis 7.3.7; GEL.3.10.11; ~(*w. sb. expr. dimension*) in ~ae magnitudinis urbe LIV.25.24.6; saxa ~i ponderis SEN.*Nat.*6.22.4. **c** clangorem fundit ~um (louis satellites) CIC.*Tusc.*2.24 (transl. Aeschylus); per ora nouem ~o cum murmur mentis it mare proptum VERG.*A.*1.245; incursant ~o.. clamore gigantes Aeneas 56; ~o.. mugitu SEN.*Phaed.*1171; uillae custos.. ~i latratu canoricque COL.7.12.3; ~o.. tonitru V.FL.1.616; ~haec loca ui quondam et ~a conuulsu ruina.. dissiluisse ferunt VERG.*A.*3.414; nec mora nec requies.. ~o certamine tendunt 12.553; barbarorum Claudius agmina ferata ~o diruit impetu HOR.*Carm.*4.14.30; o ego quantum egil quam ~a potentia nostra est? OV.*Met.*2.520; est.. ~a leonibus ira 10.551; mea cumba semel ~a percussa procelia TR.1.1.85; cum ~o lectu aera incidit (ruinam) SEN.*Nat.*2.20.3; nec audent fata tam ~um nefas admittere HER.0.767; tam uariae tamque ~ae scientiae desperatione conterriti COL.1.1.28; ~a tempestas 2.20.5; stomachus.. dolore ~o urgetur LARG.182; crebris ~isque tremoribus tecta natabant PLIN.*Ep.*6.16.15; cladem illam pugnae Cannensis ~issimam GEL.5.17.5; (of the mind) ~us animus immoderata incredulilla.. semper cupiebat SAL.*Cat.*5.5.

4 Untidy in appearance or movement on account of size, etc., clumsy, ungainly, or sim.; (of pronunciation) coarse, unrefined.

sunt quidam.. ita uoce absoni aut ita uultu motuque corporis ~i atque agrestes, ut, etiam si ingenii atque arte ualeant, tamen in oratorum numerum uenire non possint CIC.*de Orat.*1.115; Q. Varium, ~um hominem atque foedum 1.117; elephantum beluarum nulla prudentior; ad figuram quae ~ior? N.D.1.97; ne nos, id est nomen Latium, tamquam profecto ~os quosdam.. *diuapobolus* condeunnetis GEL.19.9.9; (of aesthetic appearance) ~us et inuenustus conspiciendus remittitur aspectus (*i.e. of a building*) VIRG.3.13; (of movements or actions) omnia uelut forte congregata turba ~a ac temeraria esse LIV.24.48.7; ~si fugiemus crebras uocalium confusiones, quae ~am atque hiantem orationem reddunt KIL.*Her.*4.18; quo modo.. Axilla Ala tactus est nisi fuga litterae ~ioris? CIC.*Orat.*153; exempta littera una sonitus ~ioris et subdita lenioris GEL.1.25.8.

uāsum: see VAS².

uatax ~ācis, *a.* [cf. VATIVS] Having a deformity of the feet, app. = VATIVS.

LUCIL.801 (uatrax *codl.*).

uātēs (uātis) ~is, *m., f.* [of Italo-Celtic origin, cf. Ir. *fāth* 'bard', Welsh *gwawd* 'song of praise'; cogn. also w. Goth. *uods* 'frenzied', 'possessed'] FORMS: nom. sg. ~is PL.*Mil.*9.11, CIC.*Div.*2.12; gen. pl. usu. ~um; ~ium CIC.*Leg.*2.20, 2.30, *Div.*1.115.

1 A prophet, seer (regarded as the mouthpiece of the deity possessing him). **b** (w. gen. of the deity; w. gen. of thing foretold). **c** (as using crude and primitive verse-forms to deliver his prophecies; in quot., w. derogatory ref. to Naevius). **d** (transf.) An authoritative exponent, 'oracle'.

bonus ~is poteras esse, nam quae sunt futura dicis PL.*Mil.*9.11; hoc puta ~em dixisse, quandoque ista gens (*i.e. the Greeks*) suas litteras dabit, omnia conrumperet CATO *Fil.*1(); si P. Lentulus suum nomen inductus ~a ~ibus fatale ad perniciem huius publicae fore putauit CIC.*Phil.*4.2; bariorum ~et ~um furibundis praedictionibus DIV.1.4; nec.. animus ~is hominis naturaliter diuinit nisi cum illa solutus est, ut ei hominis naturaliter diuinit nisi cum illa solutus est, ut ei plane nihil sit cum corpore, quod aut ~ibus dictis LUCR.1.102; Cicero ~a.. quae nunc uis uenit, cecinit ut ~es NEP.*Att.*16.4; nec ~es Helenus, cum multa horrida moneret, hos nihil praedixit lucus VERG.*A.*3.712; ~lresias.. ~es PROR.4.9.57; cum ad publica prodigia Etrusci tantum ~es adhiberetur LIV.1.56.5; Saguntii ruinae ~alsus uitiam ~es sim.. nostris capibus incident 21.10.1; ~um praesagia OV.*Tr.*4.10.129; ~es monere quis coepit, ne committeret.. obsequium; uitae ~us periculum ~andi CURT.9.4.27; Tiberii Caesaris principatus snstulit Druidas eorum (*i.e. the Gauls*) et hoc genus ~um medicorumque PLIN.*Nat.*30.13; praesentia uenturi VERG.*A.*6.65; uana ~es ante Cassandram fuit SEN.*Tro.*37; Cumanae carmina ~is LUC.1.564; Pythia ~es IUV.13.199; (applied loosely to diviners in general) moti.. numinis causam nullam aliam ~es caneant.. nunc extis, nunc per aures consulti, quam haudrite sacra fieri LIV.2.42.10; (applied to Apollo, as the mouthpiece of Zeus) secreta Sibyllae.. cui mentem.. Delus inspirat ~es aperiteque futura VERG.*A.*6.12; mea quod ~es insedit Apollo pectora V.FL.4.445; ~(*transf.*) animus.. meus, maximus mihi ad hoc tempus ~es, patescitque nostram.. Hispaniam esse LIV.26.4.19; ~es intellegitur politus ac monitor (Tiberis), aucti semper religiosus PLIN.*Nat.*3.55. **b** fatum.. ueteres praedictiones Apollinis ~um libris.. contineri CIC.*Har.*18; si quid di ~esque eorum in futurum uident LIV.6.12.8; (inf.) farnae ~es longaeua Dianae STAT.*Silv.*5.3.270; ~cuius tantae dimicationis ~em.. Q. Fabium haud frustra canere solitum LIV.30.28.2;

Hannibalem.. prope ~em omnium, quae tum euenirent 36.15.2. **c** scribere alii rem uersibus quos olim Pausani ~esque caneant ENN.*Ann.*214. **d** Q. Scaeuola legum clarissimus et certissimus ~es V.MAX.8.12.1; Herophilus medicinae ~e PLIN.*Nat.*11.219.

2 A poet (regarded as divinely inspired), bard. **b** (w. gen. of theme celebrated).

lyricis ~ibus HOR.*Carm.*1.1.35; qui Musas amat imparis.. ~es 3.19.15; omnes.. urgentur ignoti.. longa nocte, carent quia ~e sacro 4.9.28; ~es tua castra canendo magnus ero PROP.2.10.19; cithurnato ~e (*i.e. tragedian*) OV.*Am.*2.18.18; Threicius ~es (*i.e. Orpheus*) MET.11.2; Bacohe, faue ~i, dum tua festa cauo PAST.3.714; Homerus.. ingeni caelestis ~es V.MAX.8.8.ext.2; ~ibus hic mos est, centum sibi poscere uoces PERS.5.1; Ennius, antiquissimus ~es PLIN.*Nat.*18.84; Cynthia te ~em fecit, lasciuie Properi MART.8.73.5; (Platonem) plerumque instinctis diuino spiritu ~ibus comparandum QUINT.*Inst.*12.10.24; APUL.*Met.*10.30; (Jem.) ~es Lesbia (*i.e. Sappho*) OV.*Tr.*3.7.20; (regarded as a more honorific term than poeta) et me leccere poetam Phaedrus, sunt et mihi carmina, me quoque dicunt ~em pastores VERG.*Ecl.*9.34; quae Saleium nostrum, egregium poetam uel, si hoc honorificentius est, praecclarissimum ~em, deducit..? IAC.*Dial.*9.2. **b** Latinorum ~es opere diem OV.*Fast.*3.177; o ~es magnorum maxime regum.. Seueri PONT.4.2.1.

uatiā ~ac, *m.* [VATIVS; for term. cf. *pansa*] A knock-kneed person; (esp. as a cognomen).

si quis in consuetudine ambulandi iam factus sit ~a aut conpernis VAR.*L.*9.10; ~a cruribus (cognomina inuenta) Vari, ~ae, Vatini PLIN.*Nat.*11.254; L. SERUILO ~ae IUL.12.167.

Vaticānus ~a ~um, *a.* Pros.: second syll. short in HOR., long in MART. and JUV.

1 The name of a hill on the west bank of the Tiber at Rome, north of the Janiculum; (also applied to the district around it, and to places near it). **b** (masc. or neut. as sb.) the district about the Vatican hill. **c** produced on or near the Vatican hill (in quot., applied to an inferior sort of wine).

iocosa.. ~i montis inago (*i.e. echo*) HOR.*Carm.*1.20.7; IUV.6.344; ~us collis PAUL.*Fest.*p.379M; (cf.) a ponte Mulio Tiberim duci secundum montis ~os CIC.*Att.*13.33a.1; ~agros.. ~um et Pupiliu cum suis opimis.. campis conferendos.. non putabant *Agr.*2.96; LIV.10.26.15; GEL.19.7.1; in ~o Gai et Neronis principum circo PLIN.*Nat.*36.74; ualle ~a (*on the south side of the Vatican hill*) IAC.*Ann.*14.14. **b** aranti.. sua lugera in ~o.. Cincinnati PLIN.*Nat.*18.20; infanibus ~i locus (*i.e. because unhealthy*) IAC.*Hist.*2.93; SUT.*Cl.*21.2; ~a ~o TRANSVLIT.ARA(in) CIL.13.1751.10. **c** ~i perfrida uappa cadi MART.12.48.14; ~(*neut. pl. as sb.*) 6.92.3; ~a bibas, si delectaris aceto 10.45.5.

2 (masc. as sb.) The deity presiding over the Vatican hill or region (by Varro associated, for etym. reasons, with uagire).

~us deus nominatus, penes quem essent uocis humanae initia, quoniam pueri simul atque parti sunt, eam primam uocem edunt, quae prima in ~o syllabast VAR.*gram.*144 (GEL.16.17.2).

uaticinātiō ~ōnis, *f.* [VATICINOR + -TIŌ] The action of predicting by divine inspiration or an instance of it, prophecy.

scripseram ipse eas litteras quarum ~onem falsam esse cupio CIC.*Att.*8.12.1; multa ex Sibyllinis ~onibus.. commemorare possum N.D.2.10; reliqua ~is breui esse con- fecta DIV.1.68; illae (sortes) quae ~one iuduntur, quae oracula uerius dicimus 2.70; ut matres familiae.. ~onibus declararent utrum proelium committi e- us uellet necne CAES.*Gal.*1.50.4; ueritica Pythicae ~onis fides V.MAX.1.8.10; PLIN.*Ep.*6.20.19; SUT.*Jul.*59; FRO.*Aur.*1.p.90(8N).

uaticinātor ~ōris, *m.* [VATICINOR + -TOR] A prophet, seer.

OV.*Pont.*1.1.42.

uaticiniū ~(i)ī, *n.* [VATES + -CINIUM] A prophecy, prediction.

PLIN.*Nat.*7.178; ludos.. ex libris Sibyllinis et ~io Marci uatit institutos Festr.p.326M; incredita ~ia Cassandreae APUL.*Soc.*18.

uaticinor ~āri ~ātus, *intr., (tr.)*. [VATES + -CINOR] To utter divinely inspired predictions or warnings, prophesy. **b** (tr.) to warn of or predict (an event) by divine inspiration; (sim. with acc. and inf.). **c** (in bad sense) to talk wildly, rave.

qui futura praediuidando soleant fari.. dicti.. ~ari, quod uesana mente faciunt VAR.*L.*6.52; *uaticinor*.. non hariolans ut illa cui nemo credit (*i.e. Cassandra*) sed coniectura propiciens, 'ianque mari magno'; non multo, inquam, secus possum ~ari CIC.*Att.*8.11.3; eodem.. modo multa ~antibus saepe praedicta sunt DIV.1.114; 2.108; sic magna sacerdos est mihi diuino ~ata sono IIB.1.6.44; uiros, uelut mente capta, cum iactatione fanatica corporis ~ari LIV.39.13.12; sacerdos Terrae ~atura sanguinem tauri bibit PLIN.*Nat.*28.147; expositionem.. esse.. futurorum (tem- porum), quae solis dari ~antibus potest QUINT.*Inst.*4.2.3; FORUM.. IAC.1.33(2.17.14); APUL.*Met.*11.16; (poet.) gentis Iuleae nomina sacra feru.. ~or moneoque.. locum date sacra ferenti OV.*Pont.*1.1.47; ~(*w. interior acc.*) multi saepe uera ~ati, ut Cassandrea CIC.*Div.*2.112; LIV.9.2.1; (of a prophetic dream) site per ambages sollicita uisus ~ata quies LUC.2.22; (humorously) sacrilege ~ator ~ priore ~ uetera ~ amini (*i.e. you sing the same old song*) PL.*Ps.*363; ~(*foli. by dir. sp.*) sata Teiresia, uenturi praescia Manto, per medias fuerat diuino concita motu, ~ata uisus Iamenes, ite frequentes OV.*Met.*6.159; parcite, ~or, cognatae caede nefanda exturbare animas 15.174; APUL.*Met.*6.12.

b pastor..Aetnaeus, cui casus ante futuros Telemus.. ~atus erat *OV.Ib.368*; ~remigem quandam. ~atum madefactum iri minus xxx diebus Graeciam sanguine *Cic.Div.1.68*; Galli Matris Magnae. ~antes fanatico carmine deam Romanis. ~uictoriam dare *Liv.38.18.9*; fore, ut a caeleste sagitta figar, erat urax ~ata soror *OV.Ep.15.280*; *Suet.Vul.14.5*; (*transf.*) Aggrituntum. ~doctum quendam urum (*i.e. Empedocles*) carminibus Graecis ~atum (*i.e. pronounced in oracular style*) ferunt, quae in rerum natura. ~constarent. ~ea contrahere amicitiam, dissipare discordiam *Cic.Amic.24*; *OV.Tr.2.426*; Pericles ~antem non oportere in urbe nutriti *Leonem V.Max.7.2.ext.7*. **c** eos. ~qui dicerent dignitati esse servitutum, rei publicae consulendum. ~ari atque insanire dicebat *Cic.Sest.23*; sed ego fortasse ~or et haec omnia meliores habebunt exitus *Fam.2.16.6*.

uaticinus ~a ~um, *a.* [prec. + vs] Revealing the future by divine inspiration, prophetic. ~libros ~os *Liv.25.1.12*; *39.16.8*; ubi ~os concepit mente furor incaluitque deo *OV.Met.2.640*.

uatillum ~i, *n.* [**uatelom*, dim. of **uatinos* (VANNVS)] A (small) shovel or pan: **a** (for taking up dirt). **b** (for holding hot coals or sim.; heated to incandescence and used in testing the purity of metals).

a pastorem earum (*sc. pavonum*) cum ~o circumire oportet ac stercus tollere *Var.R.3.6.5*. **b** insani ridentes praemia scribae, praetextat et latum clauum prunaeque ~um *Hor.S.1.5.36*; ~is ferreis candentibus ramo (sc. of silver) inposito, quod candidum permaneat, probatur *PLIN.Nat.33.127*; *34.112*.

Vatiniānus ~a ~um, *a.* Of or belonging to a Vatinius (in quot., no. 1a). Calue, munere isto odidem te odio ~o *CATUL.14.3*; cum. ~a. ~crimina Calues explicasset *53.2*.

Vatinius ~a ~um, *a.*

1 The name of a Roman gens, esp.: **a** P. Vatinius, tribune 59 B.C., a protégé and tool of Julius Caesar. **b** A buffoon at Nero's court; (app.) a kind of drinking-vessel with large spouts named after him.

a *Cic.Vat.19*; *Fam.1.9.4*; per consulatum peierat ~us *CATUL.52.3*; ~us. ~in quo deformitas corporis cum turpitudine certabat ingeni *VELL.2.69.3*; *Tac.Dial.21.2*; (*rhet. pl.*) indigne ferebas. quod Catonem aetas sua. supra Pompeios et Caesares surgentem infra ~os posuisset *SEN. Dial.21.3*. **b** uilia auctoris calicem monumenta Vatini accipe: sed nasus longior ille fuit *MART.14.96.1*; ~us, utriusque tabernae alumnus, corpore detorto, facit scurrilibus *Tac.Ann.15.34*; (*rhet. pl.*) plus rapuit Icelus quam quod Polyditi et ~i. perdidit *Hist.1.37*; ~orum proxeneta fractorum *MART.10.3.4*.

2 Named after the Vatini (in quot., w. ref. to no. 1a).

Galliam Cisalpinam. ~lege ~a accepit *Suet.Jul.22.1*.

uātis: var. of VATES.

uatiūs ~a ~um, *a.* [dub.; cf. *uatax*, *uarnus*] (of the legs) Diverging from below the knees; (of a person) having the legs converging at the knees and diverging below, knock-kneed. debent esse (canes). ~curibus rectis et potius uaris quam ~is *Var.R.2.9.4*; si (femur) in anteriorem partem prolapsus est, crus longius altero et ~um est: extra enim pes ultimus spotat *Cels.8.20.2*; ~us. ~uermula *MART. 12.70.1*; quaevisum est, an. ~uarius et ~us sanus sit *ULP.dig. 21.1.10.5*.

Vatusicus ~a ~um, *a.* The name of a cheese from the Alps of Gallia Narbonensis. *PLIN.Nat.11.240*.

uau, indecl. [Gk φαύ]. A Greek name for the letter digamma.

SCAUR.gram.in *G.L.7.17*.

uauatō ~ōnis, *m.* [prob. baby-talk] A doll, puppet.

puerum strigae inuolauerant et supposuerant stramenticiū ~onem *Petr.63.8*.

ūber ~ris, *n.* [Skt. ūhar, Gk. οἰσθα, OHG. ūtar, Eng. udder]

1 A woman's breast or teat (as the source of milk).

saepe etiam nunc ~ra mammarm in somnis lactantia quaeret (puer) *Lucr.3.885*; uagitus. infantum. quos. ~ab re raptos abstulit atra dies *VERG.A.6.428*; quae dedit ~ra nutritrix *OV.Met.4.324*; in puerperis. ~ab eo cibo comitiales fieri qui ~ra hauriant *PLIN.Nat.20.114*; *V.Fl.2.203*; paruum. sub ~re caro Thessandrum portabat (Argia) *Stat. Theb.3.682*; sua quemque mater ~ribus alit, nec. ~nutritrix debeganter *Tac.Ger.20.1*; *Suet.Tib.6.1*; montana. ~uxor. ~potanda ferens infantibus ~ra magnis *Iuv.6.9*; an. ~putas naturam feminis mammarm ~ra quasi quosdam uenustiores nactuolos. ~ornandi pectoris causa dedisse? *GEL.1.1.7*; *QVAE. FILIOS SVOS PROPRIIS ~RIBVS EDVCAT CIL.6.19128.5*; *APUL.Met.4.34*; (*proo.*) ubi ~r, ibi tuber (*i.e. there is no rose without thorns*) *Fl.18*; (*in fig. phr.*) fortunam. ~quae. ~fidis ~ribus Publicolas, Amelios. ~hisque paria robora uirtutis aluit *V.Max.4.4.11*; (*cf.*) quibus (sc. uitiibus) alma tellus annua uice uelut aeterno quodam puerperio laeta mortalibus distenta musto demittit ~ra *COL.3.21.3*; sin. ~duobus aut etiam conpluribus uelut ~ribus ductum fuerit examen (*i.e. if the swarm assumes this shape*) *9.9.8*; (*transf.*) fci dulciferas lactantes ~re toto *ENN.Ann.264*; quod. ~non fit in traduce, qui a materno sustinetur ~re dum inolecat *COL.4.29.14*.

2 An animal's udder; (pl.) dugs, teats, etc. (capellae) ~re sint grandiores ut. lac multum. ~abeant pro portione *Var.R.2.3.2*; herbas quoque saepe debeant. guttas simili. sapore. mittere, lanigeras quali sunt ~re lactis *Lucr.1.887*; (uitula) binos alit ~re fetus *VERG.Ecl. 3.30*; agnum cum ~re lactenti natum *Liv.27.4.11*; uicium. ~pecus grandius ~r habet *OV.Ars.1.350*; *Fest.5.120*; distentas locant pecudes, et. exhausto sorbetur ab ~re sanguis *Lucr.4.315*; sic ~re largo. uiuo lacte papilla tumet *MART.13.44.1*; (~Romulum) parum atque lactentem. ~ribus iupinus inhiatent *Cic.Cath.3.19*; si lac praeeperit aestus. ~frustra pressabimus ~ra paluis *VERG.Ecl.3.99*; sus. ~alba. solo reobans, albi circum ~ra nati *A.3.392*; hic natum. ~equae mammas et lacte ferino nutritib tenens inmulgens ~ra labris *11.572*; inmissus. inpressis haedus ab ~ribus *Prop.2.34.70*; (delphini) pariunt catulos. ~nutriunt ~ribus scit ballaena *PLIN.Nat.9.21*; uitulus. ~quem iam pudet ~ra matris ducere *Iuv.12.8*.

3 A soil rich in nourishing quality.

fertilis ~re campus *VERG.G.2.185*; rarum pecorice et uitibus alius aptius ~rerit *2.234*; eadem (sc. tellus) uis ~re laeto accipit reduces *A.3.95*; diues satis ~re terra est *Aetna.443*; non rura uirent ~re glebae *SEN.Oed.156*; pingui nunquam. ~re defit (plaga) *V.L.6.39*; opportunitate fluminum, ~re agri. adoleuit floruitque (Cremona) *Tac.Hist.3.34*; (*pl.*) putria maturi soluantur ut ~ra campi *COL.10.90*.

4 Abundant produce, plenty.

quae (natura soli). ~inussi consternitur ~re mali *COL. 10.16*.

ūber ~ris, *a. compar.* ~rior, *superl.* ~rrimus. [prec.] FORMS: ~re (abl. sg.) *COL.6.27.1*.

1 (of natural produce, growth, etc.) Copious, abundant. **b** (of land, plants, etc.) producing an abundance of food, nourishment, etc.

caritaria tria grauidia tegoribus onere ~ri *Pl.Ps.198*; Massici montis ~rurmos quattuor fructus ebibere in hora una *1303*; horiae, quae in mari fluctuoso piscatu. ~me ~ri compotituli *Rud.911*, ager, qui cum multis annos quieuit, ~riores efferre fruges solet *Cic.Brut.16*; *Hor. Carm.4.15*; equum nimis strigosum et male habitum, sed equitem eius ~rrimum et habitissimum *Sab.16*; id agendum cibus ~rioribus est, ut corpus quam plenissimum fiat *Cels.8.9.1.3*; regio. quondam ~rrimae multitudinis *PLIN.Nat.3.110*; ~res. ~crines. ~ceruice dependulos *APUL. Met.2.9*; (*of a statue*) ceruix scilicet plena, malae ~res, genae teretes *Fl.15*; (~in fig. phr.) nec uilia aetate ~rior oratorum fetus fuit *Cic.Brut.182*; tamen aetate nostra nescio quo modo nunc ~riores fructus ferre uidentur quam olim ferebant *Fam.9.32*; qui omnis philosophiae est fructus ~rrimus *Tusc.1.119*; (~transf.) possit tu. subtemne tenue nesc? ~possum. ~sei tenue scis, scio te ~rius posse nescere *Pl.Mer. 519*; omnes. ~retinebant illum Perili scium, sed erat paulo ~riore filio *Cic.de Orat.2.93*; equestrem ordinem ~riorem reliquit *V.Max.3.4.2*. **b** cum suis optimis atque ~ribus campis *Cic.Agr.2.96*; agros ~rurmos maximeque fertiles incolunt *Div.1.94*; Nicaeae. ~ager ~ri *CATUL.46.5*; illi tiliae atque ~rrima pinus *VERG.G.4.141*; ~rrima regna *A.3.106*; *PROP.1.22.10*; *LIV.5.24.5*; erigeron. ~mammas ~riores facit *PLIN.Nat.26.163*; sterilem plantarum. ~quam. ~res oleas praepotauerim? *QUINT.Inst.8.3.8*; *Tac.Hist.5.6*; in solo ~ri, quam in loco sterili *APUL.Apol.88*; (*humorously*) ut tibi ulmeam ~rem esse speres uirgideriam *Pl.Rud.636*; (*w. abl.*) arbor. ~nueis ~rrima pomis *OV.Met.4.89*; (*w. gen.*) late uiridia et frugum ~ra *Acc.Irag.49*; (*in fig. phr.*) sed cum tota philosophia. ~frugifera et fructuosa. sit, tum nullus feracior in ea locus est nec ~rior, quam de officiis *Cic.Off.3.5*; (*transf. abl.*) ubi illa ~rrima supplicationibus. ~provincia? *Pls.97*.

2 (of supplies of water or other liquids) Plentiful, copious. **b** (of tears).

permultis locis aquam profuentem et eam ~rem *Cic. Q.Fr.3.1.3*; grauis imber et ~r *Lucr.6.290*; lactis. ~res. ~ruios *Hor.Carm.2.19.10*; ~rior solito nimbus hiemalibus auctus. ~amnis *OV.Met.9.105*; aquarum ~res uenas *SEN. Nat.3.7.3*; ~ribus stagnis obliquo pendula trunco incubat (platanus) *Stat.Silv.2.3.54*; *Suet.Cl.20.1*; corpus ad sudorem ~rem commoueres *Fro.Aur.2.4* (224N); hinc resultantes ~rrimae guttae mensam cruore perspergunt *APUL.Met.9.34*; (*cf.*, *w. abl.*) Sulmo mihi patria est, gelidis ~rrimus undis *OV.Tr.4.10.3*; (*in fig. phr.*) ~rrimos fontes uirtutis et scientiae *Cic.Rep.1.1fr.*; ~rrimus fons ille philosophiae *APUL. Pl.1.14*. **b** oculos ~ri fletu rigat *SEN.Med.388*; ~res lacrimas profudit *QUINT.Decl.247* (p.14.14); *Iuv.6.273*; ~ri fletu rigans deae uestigia *APUL.Met.6.2*; (*cf.*) (lacrimae) effusae grauidis ~ribusque genis *Epic.Drusi.116*; (*poet.*) in. ~pelucis permanat aquarum liquidus umor et ~ribus flent omnia guttis *Lucr.1.349*.

3 Rich, valuable.

is quaestus nunc est multo ~rrimus *Ter.Eu.253*; tertium illum ~rrimum quaestuosissimumque annum *Cic.Ver.40*; at ~riora cibaria facta sunt caritate *3.216*; ~rioris pro uinciae *Fam.7.17.3*; nihil est agri cultura. ~ruius, nihil dulcius *Off.1.151*; dona. ~promissis ~riora feram *OV.Ep. 16.222*; alieni imperii minister, quod me ductu. ~bis milites sestertio ~rius feci *V.Max.3.7.1d*; pro his longe ~riores redditus duodecenis sestertii in Creta insula redditu *VELL. 2.81.2*; *PLIN.Nat.9.71*; quod ~rrimum spoliatis et defendentibus innotum. ~petebant *Tac.Ann.14.33*; *PLIN.Pan. 43.3*; ~ruius compendium nactus *Suet.Vul.2.1*; pecuniam. ~emeruerat ex eo quaestu ~rem *GEL.7(6).7*; ipse ~rem et prolixam rem familiarem sortitus est *APUL.Apol.19*; ut. ~riorem actionem habeat *ULP.dig.15.3.1.2*; cum ~rrimas usuras consequeretur *17.1.12.9*; tam ~rem dotem *23.4.4*.

4 (of abst. things) Rich in content or material. **b** (of information, writings, etc.) full, copious. **c** (of resources) plentiful. **d** full of possibilities, comprehensive.

artem iuris ciuili habebitis, magis magnam atque ~rem quam difficilem et obscuram *Cic.de Orat.1.190*; nihil esse maius amicitia, nihil ~rius, nihil iucundius *Fin.1.65*; ad paternam. ~magnitudinem animi doctrina ~rior accesserat *Sen.35*; in hac maiore et ~riore arte (sc. philosophia) *Tusc.1.7*; *5.19*; crediderim fauorem cum sociorum ~riorem

se adepturum existimasse *V.Max.3.6.1*; (theses) ad exercitationem dicendi speciosae atque ~res *QUINT.Inst. 2.4.24*; pars. ~naturalis, cum est ad exercitationem dicendi tanto ceteris ~rior, quanto. ~12.2.20; ~rioribus. ~probris quam laudibus *Tac.Hist.2.21*; scientiam rerum ~rem uerborumque eius elegantiam *GEL.2.26.20*; quaedam uocabula. de quibus alio in loco ~riore tractatu facto admonuimus *5.12.10*. **b** huius ex ~rrimis sermonibus existenter doctissimi uiri *Cic.Brut.31*; quid ~rius quam mihi et pro me et contra Antonium dicere? *Phil.2.2*; ea. ~sunt ipsius Caesaris ~rrimis litteris confirmata *Att. 4.17.6(16.13)*; a me. ~cum paulum oti nacti erimus, ~riores litteras expectato *Fam.11.29.3*; haec. eorum amici pleniora etiam atque ~riora Romam ad suos perscribent *Caes.Civ.1.53.1*; ut. ~hanc (sc. epistulam) remunereris litteris quales instinc redire ~rrimae possunt *PLIN.Ep. 2.12.7*; siquid unquam me amasti. ~rem mi materiam mitte. ~in illa enim centumuirali non inueni praeter *Eruditione* *Aur.Fro.1.208(84N)*; (*cf.*) erimus ~riores si. ~ii subringentur qui uillam me moleste ferunt habere *Cic.Att.4.5.2*. **c** haec habent ~rrimam copiam ad laudandum *Cic.de Orat. 2.346*; ut ~rem ad dicendum materiam oratores habent *Tac.Dial.57.6*; quando ~rior uitiorum copia? *Iuv.1.87*; **d** inter illam conditionem 'cum fari potuerit' et 'postquam fari potuerit' multum interest: nam posterorem scripturam ~riorem esse constat *JAVOL.dig.50.16.217*.

5 (of a writer, or speaker, etc.) Having a rich or inventive style; (sim., of style, language) rich, luxuriant.

quis enim ~rior in dicendo Platone? *Cic.Brut.120*; censet enim. ~rem et fecundum fuisse *Orat.15*; Peripatetici. ~quibus nihil est ~rius, nihil eruditius, nihil grauius *Tusc. 3.22*; tuas. ~ingenio laudes ~riore canunt *OV.Tr.2.74*; qui. ~oratorum. ~rrimus erat *Tac.Ann.3.31*; ORIS ~RRIS ET FLVENTIS *CIL.8.2391.14*; (*w. ad*) qui. ~ad explicandum orandumque sint ~res *Cic.de Orat.1.113*; ~esse quoddam ~rius dicendi genus et ornatius *Rud.198*; *Orat.91*; quod maxime ~res loci popularesque sententiae nascuntur. ~nobis *QUINT.Inst.5.13.42*; in uenienibus etiam ~riora paulo et paene periclitantia feruntur *11.1.32*; esse. orationem. eam. ~uisam ~riorem quam dicente me, audiente te fuerit *PLIN. Ep.9.28.5*; ~ri (generi dicendi) dignitas atque amplitudo est *GEL.6(7).14.3*.

ūberius, *compar. adu. superl.* ~rrimē. [prec.]

1 In greater abundance, more prolifically. ~mores mali quasi herba inrigua succreuerunt ~rrime *Pl. Trin.31*; ~rius ut cibo uti possint *Var.R.3.7.10*; etiesiae diutius et ~rius flabant in Non.p.71M; cum inuiler ferat ~rius *Cic.Phil.2.74*; ~rius nulli proenit ista seges *OV. Pont.4.2.12*; quemadmodum plenus ~riusque respondet (*i.e. repay his debt*). ~amicis *SEN.Ben.3.17.4*; *QUINT.Inst. 10.3.2*.

2 (w. ref. to writing or speaking) More fully or copiously.

primis. ~ab his (sc. Herodotus and Thucydides). ~historia commota est, ut auderet ~rius quam superiores et ornatius dicere *Cic.Orat.39*; tuas litteras. ~quia planius loquebantur et ~rius quam uulgi sermo *Fam.3.11.1*; magnus locus philosophiaeque proprius a Platone. tractatus ~rrime *Div.2.3*; senatus. ~consulto cautum plenus quam antea et ~rius *Tac.Ann.12.60*; bono cili conuenientissimum credidi eadem illa spatiosius et ~rius uolumine amplexi *PLIN.Ep. 3.18.1*; *4.17.11*; *Suet.Alex.25(p.121Re)*; (*elipt.*) ~rius ista, quae. haec enim spinosiora *Cic.Tusc.1.16*.

3 With greater exuberance, more fulsomely. me id. ~facere ~rius propter ipsius Caesaris dignitatem *Cic.Prov.28*; arbitratur illum propter beniuolentiam ~rius id dicere *N.D.1.58*.

4 With more fullness (of sound). i litteram. paulo ~rius largiusque pronuntiabat *GEL. 4.17.12*.

ūberō ~āre, *intr., tr.* [VBER²+O³]

1 (intr.) To be fruitful, bear abundant fruit. neque. ~olea continuo biennio ~at *COL.5.9.11*.

2 (tr.) To make fruitful, fertilize. caelo quidem nunquam benignitas tanta, ut omnes simul terras ~et fouetque *PLIN.Pan.32.2*.

ūbertās ~ātis, *f.* [VBER²+TAS] FORMS: *uberit*-ULP.dig.19.2.15.4.

1 Productiveness (of soil and plants), fruitfulness; (quasi-concr.) fruitful growth. **b** (transf.) abundance.

ut in herbis rustici solet dicere in summa ~ate *Cic. de Orat.2.96*; Asia. tam optima est ac fertilis ut. ~ate agorum. ~omnibus terris antecellat *Man.14*; habitu uelorum. ~declarari. ~earum rerum quas terra procreet uel ~atem uel tenuitatem *Div.2.30*; propter ~atem terrae *Liv.1.11.4*; *CURT.8.2.14*; ~ate nimia prioris aevi defatigatum. ~colum *COL.1.pr.1*; illa (sc. terra tenera) temperatae ~atis *PLIN.Nat.17.17.3*; nec. cum ~ate et amplitudine soli labore contendunt *Tac.Agr.26.2*; inundatione, id est ~ate, regio (*i.e. Egypt*) fraudata *PLIN.Pan.30.5*; his omnibus agris uictualis (est) ad modum ~atis per singula iugera constitutum *Hvg.Gragrim.168*; ~si. ~as in percipiendis fructibus fuit, consequitur uilitas in uendendis *Cic.Ver. 3.227*; furcas subdere iis (uitibus) necessariis; aliqui ~atem suam non tolerant *PLIN.Nat.14.32*; (*w. gen.*) rami bacarum ~ate incuruere *Inc.Irag.135*; (*pl. fig.*) si quidem satis. ~a princeps philosophiae Socrate dictum est de ~atibus uirtutis et copis *Cic.N.D.2.167*.

b ne quis oreretur. in tanta ~ate improbum qui in meis aedibus aliquam religionem residere diceret *Cic.Dom.69*; ut nec poetarum in antiquis ceterisque processit ~as *VELL.1.17.2*.

2 Copious flow, abundance (of milk; also, of other liquids).

item. ~alios ad dies ~atem lactis feturaeque seruanto *Cic.Leg.2.20*; (iasine) cruda ex aceto in cibis et mulieribus lactis ~atem praestat *PLIN.Nat.22.82*; ad excitandum ~atem lactis *27.82*; tot annum fontiumque ~as totam eam (sc. Italiam) perfundens *3.41*; ~atum. fluminum suorum, temperiem caeli. ~memorabant *Tac.Ann.4.55*; ad summam

gratiam reddit: reddunt enim et qui repossuntur et qui inuiti et qui ~ *Ep.* 81.9.

ubinam, *interr. adv.* [VBI+NAM] Where in the world? wherever?

est erus? — maior apud forum, minor hic est intus Pl.*As.328*; hinc ne nos habitare censes? — ego alibi censeam? Trin.*1079*; o Iuppiter, vst fides? Ter.*Hau.256*; — ille mos, ubi illa aequitas iuris, ubi illa antiqua libertas? — Cic.*Planc.33*; *Att.1.18.1*; — te positam, patria, reor? Catul.*63.55*; Bih.*poet.3(4)*; heu ~ ille frequens ~ ambitus orantesque tibi seruire Napaeae? Stat.*Theb.9.385*; *Ach.1.127*; (*u. part. gen.*) ~ est is homo gentium? — ecclium uideo Pl.*Mer.433*; ~ gentium sumus? Cic.*Att.1.9*; — (*in indir. qu.*) ea celeritate, in qua non uideo ~ mens constans... possit insistere Cic.*N.D.1.24*; ei, cum requisisset, ~ esset, sua manu scriptis, ne timeret Nep.*Att.10.4*; Suet.*Otho.8.2*.

ubiquaque, *adv.* (dub.) [VBI+abl. of QVISQVE] In whatever place there is, everywhere.

te, dea, munificam gentes ~ (*v.l.* ubi quaeque) loquuntur Ov.*Am.3.10.3*; excuties omnis ~ (*cod.* ubi quaeque, etc.) puellas Ars.*2.627*.

ubique, *adv.* [VBI+~QVE]

1 In any place whatever, anywhere.

omnes hoc loco clues Romani, et qui adsunt et qui ~ sunt Cic.*Ver.5.172*; onerarias nauis quae ~ possunt deprendunt Caes.*Civ.1.36.2*; dimisit... alium alio, quem ~ opportunitum sibi fore credebat Sal.*Cal.27.1*; quidquid ~ est gentis Dardaniae, magnam quae sparsa per orbem Verg.*A.1.601*; sacer qualis ~ lapis Prop.*1.4.24*; quisquis magistratus eos ludos quod ~ faxis Liv.*36.2.5*; Ov.*Am.1.1.15*; Luc.*2.162*; Tac.*Ger.34.2*; propositis... nominibus legatorum consularium quot ~ tunc erant Suet.*Ves.6.3*.

2 In every place, everywhere. b in all circumstances.

tanta militum uirtus... fuit ut, cum ~ flamma torrerentur... de uallo decederet nemo Caes.*Gal.5.43.4*; crudelis ~ luctus, ~ paucor Verg.*A.2.368*; captes astutus ~ testamta senum Hor.*S.2.5.23*; saltus Caudinus non ~ Samnitibus fore Liv.*9.7.5*; captam Chryseida... flebat ~ pater Ov.*Rem.470*; longa mora est quantum noxae sit ~ repertum enumerare Met.*1.214*; Caesar... ~ aderat Vell.*2.85.2*; sic semper et ~ uixi Petr.*99.1*; gentianam... ~ nascentem Plin.*Nat.25.71*; fallit ~ mixta Venus Stat.*Theb.5.157*; septem numero turmas (centenus ~ surgit eques)... ducunt... ipse... reges 6.213; immotam ~ pacem Tac.*Ann.13.27*; Suet.*Dom.23.1*; — (*v. part. gen.*) nihil... rerum istarum quae itineris ~ nos comitantur indigenas Apul.*Met.1.24*; hanc ego uobis mercedem... ~ gentium dependo Fl.*18*; maris electamenta quae ~ litorum uentis expelluntur Apol.*35*; b Ulp.*dig.21.1.37*; utrum semper creditoris interest an ita demum si debitor soluendo non est?... uerius est ~ uideri creditoris interesse 47.2.12.2.

3 (as conj., dub.) Wherever.

nam... (*v.l.* ubi, *v.l.* ubi quae) maior... incidit res, clamore per agros regionesque significant Caes.*Gal.7.3.2*.

ubiquomque: see VBICVMQVE.

ubiubi, *conj.* (also written as two wds.) [VBI (rptd.)] In whatever place, wherever.

ego illum requiram iam ~ est Pl.*Epid.492*; ~ erit, iam inuestigabo Rud.*1210*; ~ est, diu celari non potest Ter.*Eu.295*; inde certamine orto... facile, ~ essent, se... conuersuros aciem Liv.*42.57.12*; ualebis mihi... ~ es Aur.*Fro.1.1.282* (70N); — (*v. part. gen.*) conueniam illum, ~ est gentium Pl.*Mit.1379*.

ubiuis, *adv.* [VBI+uis (VOLO¹)] Anywhere you like, no matter where. b whenever you like.

c in any circumstances you like.

paratus sum ~ petere Acc.*frag.434*; qui mihi uidentur ~ tutius quam in senatu fore Cic.*Att.14.22.2*; ut... nemo... sit quin ~ quam ibi, ubi sit, esse malit Fam.*6.1.1*; Sal.*Jug.14.11*; nec recto cuiquam nisi amicis... non ~ coramne quibuslibet Hor.*S.1.4.74*; si non ~ futura res publica est Sen.*Dial.8.8.1*; (*v. part. gen.*) quanto fuerat praestabilis ~ gentium agere aetatem quam hic redire Ter.*Hec.284*; b ~ non moror Ter.*Eu.460*; 1088; ~ ~ facilius passus sim quam in hac re me deludat Ter.*An.203*.

ūdō ~ōnis, m. [Gk. οὐδών, prob. of Asian origin] A kind of felt slipper (app. covering the feet less completely than the *impilia*).

~ones Cilicii Mart.*14.141*; rogo te, pater, ut mittas mihi inde caligas... ed ~ones par P.*Mich.468.25*; impilia uestis loco sunt, quia partem corporis uestiunt, alia causa est ~onum, quia usum calciamentorum praestant Ulp.*dig.34.2.25.4*.

ūdōr ~ōris, m. [VDVS+~OR] Moisture.

VAR.L.5.24.

ūdulus ~a ~um, a. [next+~VLVS] (perh.) Drunk, tipsy.

IAM ~O AVOCEMYR QVI MININOS TRĒS TENEMVS A.Epig. 55.84.

ūdus ~a ~um, a. [contr. form of VVIDVS]

1 Covered or permeated with water or other liquid, wet. b (of the body, its parts, etc.). c soaked with wine, drunken. d wet with sap, etc.

EOSQ PARLETES MARGINESQVE OMNES, QVAE LITA NON ERVNT... CALCE ~A DEALBATA RECTE FACITO CIL 1.698. 2.18; VAR.L.5.24; ~o turpia membra fimo Verg.*A.5.357*; Ionius ~o... remugiens sinus Noto Hor.*Epid.10.19*; religat ~o litore nauim Carm.*1.32.7*; ~ae... paludes intumescere aestu Ulp.*Met.1.418*; e pratis ~a pruina fugit Fast.*6.730*; qui sunt (nubes) umidae, immo ~ae Sen.*Nat.2.25*; spongia ~a facies... detersa est Petr.*108.2*; subposito ~o linteolo Plin.*Nat.24.140*; ~o... sub antro Mart.*10.35.14*; domus ~a coelestium Stat.*Silo.4.9.33*; cuncta specula uel ~a uel suda (*i.e. liquid or solid*) Apul.*Apol.16*; — (*v. abl. of cause*) ~a mobilibus pomaria riuus Hor.*Carm.1.7.13*; ~a mero lambunt retinacula tigris Stat.*Theb.4.658*; ~o

caedibus adsiduis gladio Juv.*8.242*; — (*poet.*) uere madent ~o terrae Verg.*G.3.429*; b ~is ueniens Aurora capillis Ov.*Met.5.440*; sic madidos siccatis digitis Venus ~a capillis Tr.*2.527*; durum (*i.e. frozen*), calcuinus aequor, undaque non ~o sub pede summa fuit 3.10.40; mox ~a receptis membra fouent arnis Luc.*4.152*; (*v. acc. of respect*) hic... ~a... crinis Commodoc... cupit... lauati Stat.*Silo.2.2.19*; — (*pros.*) omnes redibant ~a tantquam mures Petr.*44.18*; uah, bella res est nolis ~a 58.12; — (*with tears or other exudations*) ~o singulus ore denter Catul.*64.131*; tua limina... respiciat ~is... luminibus Prop.*2.7.10*; ~a labela Pers.*2.32*; oculos Fotidis meae ~os ac tremulis Apul.*Met.3.14*; (*v. abl. of cause*) mane sudas arbis oculis ~us Mart.*8.44.3*; (*poet.*) rectorem... exeuntem ~o... gaudio (*i.e. joy mixed with sorrow*) sequeris 10.78.8; (*transf. ep.*) ~ae uocis iter Verg.*A.7.533*; (*cf.*) hoc (*i.e. this sort of verse*) natus in labris et ~o est (*i.e. dribbles out*) Pers.*1.105*; — (*obs.*) tu quoque nequitias nostris... libelli ~a... puella, leges Mart.*11.16.8*; quid enim ulla negauerit ~is inguinibus...? Juv.*10.321*; C. raptus e popina... ~is aleator Mart.*5.84.5*; ~orum tetricus censor 12.70.4; d hic aliena ex arbore germen includit... ~oque docent inolescere libro Verg.*G.2.77*; ~os cum foliis ramos urente camino Hor.*S.1.5.81*; quid ~o deperepare apio coronas curat? Carm.*2.7.23*; cum ~am (*sc. fabam*) quidam uentus adfauit Plin.*Nat.18.155*.

2 (phon.) Liquid.

quattor (litteras, *i.e. l m n r*) post hanc locatas Graecus ~as nominat Maur.*832*.

~ue, *enclitic conj.* [Skt., Av. vā, Gk. ἤ(ε)]

1 (in general, linking two or more words, cls., etc., between which there is an alternative but which are not mutually exclusive) Or.

si ei forte fuisset febris, censerem emori; cecidisset ebris aut de equo uspiam metuerem ne ibi diffregisset crura... sibi Pl.*Mit.721*; ut neque spuerent (Persae) neque emungerentur sufflato corpore essent Var.*in Non.p.395M*; si quam legem de actis Caesaris confirmandis deue dictatura... tollenda deue colonis in agros deducendis tulisse... dicitur Cic.*Phil.5.10*; ille crocum simulat (*sc. amictu*)... hic purpureas amethystos albescentes rosas Threiciam gruem Ov.*Ars.3.182*; mutilantes mollientesque aut hebetantes graue Plin.*Nat.7.70*; tantum oculos pressere manu, uelut agmina cernant Eumenidum ferrumque super Bellona coruscet V.*Fl.2.228*; 2.466; nulla agmina circum magnanimos duces Stat.*Theb.3.55*; (*linking phrs. corresponding to two other stated alternatives*) quales cum uertice celso aerae quercus aut conficere cyparissii constituerunt, silua alta louis lucusque Dianae Verg.*A.3.682*; (*attached to both elements*) quos Elea domum reducti palma caelestis pugilem equumque Hor.*Carm.4.2.18*.

2 (linking two closely related words which express together some vaguer general idea).

aut occasus ubi tempus aude repressit Enn.*Ann.294*; studiosiores... fieri (operarios) liberalius tractando aut cibariis aut uessitu largiore aut remissione operis concessione Var.*R.1.17.7*; si in aliquam domum plenam ornamentorum uillanum uenisses Cic.*de Orat.1.162*; quod semel audisset uidisset 2.300; quod honore praemioque dignum esse uideatur Phil.*8.33*; quom eam (*sc. quercum*) tempestas uetustasque consumpsit Leg.*1.2*; quidquid facias dicasse proteruius aequo Ov.*Ars.1.599*; quae Trebia Tidenus aut Trasumennus ciuicas (coronas) dedere? Plin.*Nat.7.106*; iugum fit pectus aut harundine aut crine funiculoque 17.166; quia tales... moras casusque laboris attulerit V.*Fl.3.574*; usque adeone defuerunt caesis pilea suta de lacernis uel mantelia luridae mappae, chartae, Thebaicaeue, Caricaeue? Stat.*Silo.4.9.25*; capitis caesius qui pericacius restierat Tac.*Ann.13.54*; Apul.*Met.3.23*; — (*after neg.*) non qui mi imperarent quibusue ego essem obnoxius Pl.*Mit.746*; ut ne telo tormento adigi posset Caes.*Civ.3.55.1*; non illa colo calathide Mineruae feminae adueta manus Verg.*A.7.803*; amaribilis esto, quod tibi non facies sola forma dabit Ov.*Ars.2.108*; non uox uia excidit ei, non oris color uultusque mutatus est Curt.*4.15.11*; quae pictura... nec sole nec sale uentisue corrumpitur Plin.*Nat.35.149*; te iam fecerat illi mens minusque patrem, necdum morose decorat Stat.*Silo.2.1.103*; neque sensu neque uerbis neque ore gestiuat Quint.*Inst.6.3.107*; non Samnis, non Poeni, non Hispaniae Galliaeue... saepius admonere Tac.*Ger.37.3*.

3 (linking questions, with cumulative effect).

quid mihi... tibi erat auscultatio? quid hinc abito? quid hinc nauem insensio? Pl.*Rud.503*; puer hic undest? quid hinc attulit? Ter.*An.748*; Lucr.*2.1099*; me duce Dardanius Spartam expugnauit adulter, aut ego tela dedi fouie Cupidine bella? Verg.*A.10.93*; quid fles... tristis Andromacha? quid me a fraude deos... fatigas? Prop.*2.20.3*; Curt.*10.7.2*; quid ensis iste quid uociferatio plantacusque... uolunt? Sen.*Phaed.1157*; Apul.*Met.2.13*; — (*in indir. qu.*) facile indicium, si quis uidit, quis eam apstulerit quise sustulerit Pl.*Cist.679*; ut... sciam quid de hac re dicat quid sit sententia Ter.*Ph.444*; quaero... itinere ad Pompeium et, si sunt, quia quondam iuri sint Cic.*Att.9.1.2*; cum quaereret Caesar quo loco multumdo esset... quod esset consilium eorum Hirt.*Gal.8.7.3*; difficile ad fidem est... quod pugnauerint ceciderint exacto adfirmare numero Liv.*3.5.12*; Stat.*Theb.12.476*; percontari non desinit quis illarum... rerum dominus, quise uel qualis ipsius sit maritus Apul.*Met.5.8*.

4 (linking words of opposite meaning). b magis minusue (or sim.) to a greater or lesser extent, etc.

qui dicta loquie tacere posset Enn.*Ann.250*; plurima praestant remedia... prout quaeque... opus sit... adstringi laxari Plin.*Nat.29.30*; qualem... uelim quaeris nolime uellam Mart.*1.57.1*; hinc illa quoque exercitatio subit comparationis, ut melior uterue deterior Quint.*Inst.2.4.21*; terrent enim terpidantem prout sonuit caes Tac.*Ger.3.1*; tanta lucrandi perpendie temeritate 24.3; ut quicquid audacia uel formido, in primam postremamque aciem prorumpere aut relabaturur Hist.*2.4.1*; prout splendor obscurior (uma) laetari aut maerere Ann.*1.28*; (*cf.*) 6.51. b Var.*L.8.43*; Cels.*8.2.3*; illae (aquae), quae non emittunt

quicquid insedit, magis minusue aestuant Sen.*Nat.3.268*; Plin.*Nat.17.220*; sed istud magis minusue uitiosum est pro personis dicentium Quint.*Inst.11.1.27*; Pro.*Am.2.9.16* (127N); — si plus minusue securum, se fraude est Lex.*XII (Rom. iur. p.21)*; prout uelint, plus minusue sumi ex fortuna Tac.*Hist.2.74*; prout quise se magis parcius laudasset Suet.*Nero.25.3*; tantum existimandum est eum amplius minusue rebus utilitatis dare Apul.*Mun.25*.

5 (linking numerals to give an approximate number, e.g. 'two or three').

post hanc habitam contionem duabus tribusue horis optatissimi nuntii... uenerunt Cic.*Phil.14.16*; *Att.6.13*; a te uero bis terue summum et eas porbreus accipi Fam.*1.2.11*; uix duo tresue mihi de tot superstitis amici Ov.*Tr.1.53.1*; uix duo tresue horis quattuor pisaniae detur Larg.*100*; uis altere perditus ac temulentus Tac.*Hist.1.83*; quoad celatus spatio bidui triduiue capitalem causam euaderet Apul.*Met.9.40*; (*attached to both nouns*) te... cum paucis... mansisse fidelem, si paucos aliquis tresue diuoc uocat Ov.*Tr.5.4.36*; (*in conjunction w. uel*) unus uel duo tresue quattuorue Mart.*5.60.9*.

6 (esp. in legal or sim. language, adding alternatives to ensure that all possibilities are covered).

si caluiter pedem struit, manum endo iacito Lex.*XII (Font. iur. p.18)*; si qui seruum seruamque alienum alienamue quadrupedemue pecudem iniuria occiderit Leg.*pub. (Font. iur. p.45)*; quae magistratum sibi alterue ambuerit Pl.*Am.74*; si id iacis facit uae est bonas quod par est facere Ter.*Hec.739*; *LIUIV QVE EX H L FACTVS CREATVSVE ERIT CIL 1.585.78*; exta porriciundo, dis danto in altaria aramque focumue eoue, quo exta dari debebunt Veran.*gram.9*; sic necne sit aut fuerit futurum sit quaeritur Cic.*Part.64*; dum M. Brutus C. Cassius consules proue coss. provincias obtineunt Phil.*8.27*; qui ad Caesarem detulerint delaturus sint *Att.11.7.5*; si quid de ea re ad populum pl.ue lato opus esset, uti... ad populum pl.ue ferrent S.C.in Cael.*Fam.8.8*; absente consulum altero ambobusue Liv.*30.23.2*; cum est filio filiiue aduocatis in matrem perorandum Quint.*Inst.11.1.61*; sin uero uno uinaue (*sc. child*) superstitie diem suum obisset Apul.*Apol.91*; — (*attached to both alternatives*) nec quid finimus sumusque cras erimus Ov.*Met.15.213*; — (*in neg. cls.*) uti ne propter te fidemue tuam captus fraudatusue sit Cic.*Off.3.70*; ne quid circa haec occupatum auocaret detineretur Suet.*Nero.23.1*; neque enim capere aut uenundare aliudue quod belli commercium... festinabant Tac.*Ann.14.33*.

uē, *pref.* Also **uae**-. [cf. Skt. *ava*-, OSI. *u*-, Ir. *ua*-] An inseparable prefix denoting a fault either of excess or deficiency in the word to which it is attached.

GEL.*5.12.9*; 'u' particula... tum intentionem significat tum minutionem 16.5.5.

uēcordia ~ac, f. **uae**-. [next+~IA] A disordered state of mind, derangement, frenzy.

hoccine credibile... tanta ~a innata quouiam ut aiet...? Ter.*An.626*; Nov.*com.40*; in facie uoluptatis ~a inerat Sal.*Cal.15.5*; ita formidine quasi ~a exagitari Jug.*7.2.2*; quae te ~a... pulsant...? Ov.*Met.12.227*; pugnatibus (heu belli ~a) miles, iactatus titubante solo Sil.*5.627*; accusata iniectis carminibus et ueneficis ~am marito Tac.*Ann.4.22*; tandem posita ~a... pudorem et metum morte uoluntaria effugit 16.3; incredibili quadam mentis ~a Flor.*Eph.2.20* (4.10.10); GEL.*12.1.8*; uelut... diuino spiritu repletus simulabat sauciam ~am Apul.*Met.8.27*.

uēcors ~rdis, a. **uae**-. *superl.* ~rdissimus. [VE+~COR] Mentally deranged, frenzied, mad, demented. b (of conduct, utterances, etc.).

paucis superstitiosae cum ~rdi coniuge Pac.*frag.216*; istius ~rdissimi mentem cura metueque terrebat Cic.*Dom.141*; qui ~rdis tam ~rs qui... cum suspexit in caelum, deos esse non sentiat...? Har.*19*; ego te non ~rdem, non furiosum, non mente captum... putem...? Pis.*47*; scribet mala carmina ~rs Hor.*S.2.5.74*; se... iacit ~rs e summae culmine turris Ov.*Ars.5.291*; Curt.*4.13.13*; omnes, quos ~rs animus supra cogitationes extollit humanas Sen.*Dial.3.20.2*; ad extremam insaniam ~rs Apul.*Met.9.36*; Apol.*2*; — (*v. abl.*) amore ~rs flamme Acc.*frag.637*; impietate fera ~rdem... matrem Culex 249; interfectores Galbae scelere et metu ~rdes Tac.*Hist.2.23*; — (*v. gen. of respect*) ~rs animi Apul.*Met.2.6*; 3.17; b furor... ~rs Catul.*15.14*; ~rdem... rixam 40.4; audita uox eius in contione stolidia ac prope ~rs Liv.*4.49.11*; uelut audacia 28.22.14; libertas quaedam nimia atque ~rs Cap.*iur.19*; Sen.*Tro.285*; turbidus... et plerisque gratus ~rdi facundia Tac.*Hist.4.68*; protulit libellos ~rdes Ann.*2.30*.

uēctābilis ~is ~c, a. [VECTO+~BILIS] Capable of being carried or transported.

ipsius insulae materia ~is, quae non est corporis solidi Sen.*Nat.3.25.9*.

uēctābulum ~i, n. [VECTO+~BVLVM] A means of transport, vehicle.

iumentum... non id solum significat quod nunc dicitur, sed ~um etiam quod... traheretur GEL.*20.1.28*; 20.1.30.

uēctatiō ~ōnis, f. [VECTO+~TIO] The action of travelling in a carriage, on horseback, etc., riding.

aliquando ~o iterque et mutata regio uigorem dabunt Sen.*Dial.9.17.8*; assidua equi ~one post cilium Suet.*Cal.3.1*.

uēctiārius ~i, m. [VECTIS+~ARIVS] One who operates a lever.

ipsum... torcular, si... uēctibus et prelo premitur, ne minus longum pedes XL constituat; ita enim erit ~io spatium expeditum Vitr.*6.6.3*.

uecticulārius ~a ~um, *a.* [dim. of **VECTIS** + -ARIVS] Connected with the use or employment of a crowbar or sim. implement.

~am uitam uicere (i.e. to live by burglary), repente largiter habere, repente nihil CATO *orat.* 24.3.

uectigal ~ālis, *n.* [next] FORMS: ~ale (acc. sg.) SCAEV. *dig.* 1.8.5.9; CIL 9.2226; ~alio- rum CAC. acc. Char. p. 146K, POL. *orat.* 47, SUT. Aug. 101.4, Cal. 16.3.

1 Revenue derived from public property and accruing to the Roman state or, in imperial times, to *civitates* and *municipia* (the term was broadened to include taxes such as *portoria* and *uicesima libertatis*; it did not include *tributum*). **b** (of spec. payments, e.g. that given to a provincial governor on retirement; exacted by an aedile to finance games).

quod attinet ad salinatos aerarios, qui cura ~alium resigant CATO *orat.* 115; GRACCH. *orat.* 41; POST. QVAM ~ALIA CONSTITERINT CIL 1.585.19; quinto quoque anno ~alia et ultro tributa per censores persoluebant VAR. L.6.11; quodsi hoc munus et hoc ~alio tolerare... potest CIL 1.585.20; iubet. eosdem xuiros omnibus agris publicis pergrande ~al imponere AGR. 1.10; ego Tusculanis pro aqua Crabra ~al pendam 3.9; portoria Italiae sublatis, agro Campano diviso, quod ~al superest domesticum praeter uicesimam? AGR. 2.16.1; portoria reliqua omnia Aedu- rum ~alia CAES. Gal. 1.18.3; publicanis. Insequentis anni ~al promittunt CIL 3.32.6; infinitis. ~alibus erat fartus, quod imperabat Cariae tota VITR. 2.8.10; ~ali possessoribus agrorum imposito Liv. 4.36.2; praeter annum, quod ex metallis regis capiat, ~al 42.12.9; nouum ciuitatis nostrae ~al accessit V. MAX. 7.3.4; pascua dicuntur omnia ex quibus populus reditus habet, quia diu hoc solum ~al fuerat PLIN. Nat. 18.11; dubitauit Nero an cuncta ~alia omitti iuberet Tac. Ann. 13.50; ager ipse propter id quod ~al large supercurrat semper dominum. inueniet PLIN. Ep. 7.18.3; diuulsus a senatu eques. ut ~alia rei p. in quaestu haberentur FLOR. Epit. 1.47 (3.12.9); publicis. ~alibus peculiares seruos praeposuit SUT. Jul. 76.3; plurimis. ciuitatibus et priuatis ueteres immunitates et ius metallorum ac ~alium adempta TIB. 49.2; GAUS. Ins. 3.145; ULP. *dig.* 43.9.1.1; LANARIAS. SVA PEQ PEC VT EX EO ~ALE QVOT ANNIS COLONIS MVLVM ET CRVSTVM. DARETVR CIL 9.2226; (assigned to a priesthood) ~alia Iuliana Lupercis ademptis CIL. Phil. 13.31; (w. gen. expr. source of revenue) hoc agri Campani ~al Agr. 2.8; qui maris Rubri ~al a fisco redemerat PLIN. Nat. 6.84; ~al quoque quintae et uicesimae uenialium mancipiorum remissum Tac. Ann. 13.31; quod etiam uirinae ~al commentus esset SUT. *res.* 23.1; quod etiam uenialium rerum, item salinarum et metallorum et picariarum ULP. *dig.* 50.16.17.1; (in non-Roman context) Africae. praepositis Apolloniis, ~alibus eiusdem Africae Aegyptique Cleomenes CURT. 4.8.5; maius. regum ~al ex eo (sc. sale) est quam ex auro PLIN. Nat. 31.77; quaestores ~alium. habebat (rex) APUL. *Mun.* 26. **b** minus esse aliquanto in Scapti nomine quam in ~ali praetorio CIL. *Att.* 5.21.11; quod in quo et graui ~ali aedilicio. Asiam liberasti Q. *fr.* 1.1.26.

2 Private income or revenue, or produce, etc., providing it.

~alibus. ut his possum esse contentus quae habeo, sic uix minoribus CIL. *Att.* 12.25.1; ut gloria (anteponatur) diuitiis, ~alia urbana rusticis OFF. 2.88; ego ~alia magna diuitias habeo tribus amplas regibus HOR. S. 2.2.100; carminibus. uenit mortem uidentis imago. cui. supplicium ~al erit MAN. 5.627; COL. 1. pr. 27; ostrearium uinari primus omnium. inuenit. magna ~alia tali ex ingenio suo percipiens PLIN. Nat. 9.168; unum hominem. ~alis sui causa. leges salutis humano generi dedisse 26.15; (cf.) illic iste naufragiorum reliquias computabat, illic ~al infelix SEN. *Con.* 8.6; (pred. dat.) quia ~ali esse non posset (mercennarius) COL. 1. pr. 12; (w. gen. expr. source, etc.) annonae quoque ~al mercesse sequetur MAN. 5.248; candi- dorum (anserum) alterum ~al in pluma PLIN. Nat. 10.53; mihi socius est in ~ali salinarum CELS. *dig.* 2.3.60(59).1; caesae harundinis. compendium, si in eo. fundi ~al esse conueit, ad fructuarium pertinet PAUL. *dig.* 7.1.59.2.

uectigālis ~is ~e, *a.* [perh. *uectis (VEHO) + *igos (AGO) + -ALIS] FORMS: uectigal (nom. sg. masc.) CIL 1.584.6.

1 (of land, etc.) Yielding taxes or sim. dues. **b** (of persons, cities, etc.) subject to taxation.

IS. AGER LOCVS PRIVATVS ~ISQVE CIL 1.584.49; in agrorum ~um ratione CIL. *Ver.* 3.12; ut. agros ~is populi Romani abalienaret AGR. 2.64; de agro ~is municipi Ateiani FAM. 13.7.1; Siciliam ac Sardiniam, quae ante bellum ~es fuissent, ult. exercitus alere LIV. 23.48.7; haec ipsa (sc. aqua) erat. ~is statuta mercede quae in publicum pen- detur FROM. AGR. 4; agrum. Campanum ad subsidia rei publicae ~em relictum SUT. *Jul.* 20.3; ~e praedium PAUL. *dig.* 13.7.16.2; ~es. agri sunt obligati, quidam rei (publicae) (populi) R(omani), quidam coloniarum aut muni- cipiorum aut ciuitatium aliarum HVC. *agrim.* p. 79; (cf.) lactinas parentum ~es esse non pateris PLIN. *Pan.* 38.2. **b** Graecis id quod acerbissimum est, quod sunt ~es CIL. *Q. fr.* 1.1.31; qui piratas immunes, socios ~es habemus OFF. 3.49; omnis fere qui eo mari uti conserunt habent ~is CAES. Gal. 3.8.1; tanta homines esse dementia ut malint regis esse ~es B. Afr. 8.5; quasdam urbes ~is Carthaginiensium LIV. 34.6.2; si fundus municipium ~is ipsis municipibus sit legatus ULP. *dig.* 30.71.5; (w. dat. of advantage) ita ciuitas una sociorum. duabus deterrimis mulierculis Verre praetore ~is fuit CIL. *Ver.* 3.79; ~is iam et stipendiaria plebs esse senatus cooperat LIV. 34.4.9; Carthaginem ~em nobis fecit 38.53.2.

2 Of or relating to taxes, rents, or other dues. **b** (of money) raised by taxes, etc. **c** (of chariot-horses supplied under contract; the origin of this use is obscure).

~i actione uti poterit ULP. *dig.* 39.2.15.26. **b** decem. . nautis. populus Milesius ex pecunia ~i populo Romano fecerat CIL. *Ver.* 1.89; TAC. *Ann.* 4.6; (as sb.) HVIC ORDO NARBONENSIS PVBLICE FVNVS ET OMNES ~ES DECREUIT CIL 12.4399.6. **c** se suo iure. equos ~is Sergio mimo tradere CIL. *Phil.* 2.62; redemptas habebat ab aeraio ~is quadrigas ASC. *Top.* 83.

3 Providing income, productive. ~is isti crudelitas fuit SEN. *Con.* 10.4.1; ita ei lecti sui con- tumelia ~is isti APUL. *Apol.* 75.

uectiō ~ōnis, *f.* [VEHO + -TIO] The action of conveying or transporting. (w. subj. gen.) efficimus. domitu nostro quadripedum ~ones CIL. *N. D.* 2.151.

uectis ~is, *m.* [VEHO; cf. Eng. *weight*, ON. *vegg*] A wooden or metal bar, used esp. for leverage, a crowbar or sim. **b** a lever in a wine or oil press; a lever operating a windlass; a part of a water-organ. **c** a door-bar. **d** (as a missile). **e** (used for ramming or pounding). **f** (forming a kind of ploughshare).

in medium huc agmen cum ~i, Donax; tu, Simalio, in sinistram cornu TER. *En.* 774; ~e. efringam cardines LUCIL. 839; demoliri signum ac ~ibus labefactare conatur CIL. *Ver.* 4.94; quae molitio quae ferramenta qui ~es. . . tanti numeris (i.e. the creation of the world) fuerunt? N. D. 1.19; saxa quam maxima possunt ~ibus promouent CAES. *Civ.* 2.11.1; biremis subiectis scutulis impulsas ~ibus. . . traduxit (i.e. across a neck of land) 3.40.2; ~is. oppositis foribus minaces HOR. *Carm.* 3.26.7; ferreus ~is cum est ad- motus ad onus, quod manuum multitudo non potest mouere VITR. 10.3.2; eam (sc. cataractam) partium ~ibus leuant, partium finibus, subducunt LIV. 27.28.10; ~e. in pectus adacto OV. *Met.* 12.452; PLIN. *Nat.* 16.230; eo quidem pacto et qui myoparonem quaesierit pirata erit et qui ~em perossor APUL. *Apol.* 32; (in fig. phr.) uerba prorsus alii ~e et malleo ut silices moliantur FR. *Aur.* 1. p. 10(65N). **b** in torcularium quae opus sunt. . . series IIV, ~es XL, fūbus XL CATO *Agr.* 12.1; ~es longissimos P. XIII, secundos P. XVI, tertios P. XV 19.2; ubi factores ~ibus prement, continuo capulorum conca oleum. . . tollat 66.1; torcular; si non coeleis torquetur sed ~ibus et prelo premitur VITR. 6.6.3; ~is. 1.1.8; eae suculae. . . habent foramina bina ita temperata ut ~es in ea conuenire possint 10.2.2; 10.2.6; ~is. 10.8.1; cum ~es extolluntur, ancones deducunt fundos modiolorum ad immum 10.8.5. **c** ne agitare manu tu pessulum et hunc ~em possis LUCIL. 178; centum aerei claudunt ~es VERG. A. 7.609. **d** ballistis ~es ferreos candentes. mittendo VITR. 10.6.12. **e** oleas, ulmos. . . cum seres. operato terra radicibus fini. . . deducit festucis ~ibusque calcato CATO *Agr.* 28.2; fossa. . . calcetur ~ibus ligneis ferratis VITR. 8.6.14; harenatum. in mortario ligneis ~ibus subigunt PLIN. *Nat.* 36.177. **f** alterum genus (uomerum) est uolgare rostrati ~is PLIN. *Nat.* 18.171.

Vectis ~is, *f.* The Isle of Wight. PLIN. *Nat.* 4.103; insulam ~em Britanniae proximam SUT. *res.* 4.1.

uectiō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VEHO + -ITO] To carry or convey habitually. quem. . . credo in pompa ~atum ire (iri ei) ludis pro cetera CATO *orat.* 126; GEL. 9.6.3.

uectō ~āre ~āui ~atum, *tr.* [VEHO + -TO]

1 (usu. of a habitual agent or means of conveyance) To transport, carry. asinos ornatos citellarios qui stercus ~ent CATO *Agr.* 10.1; corpora uiua nefas Stygia ~are carina VERG. A. 6.391; nec plaustris cessant ~are gementibus ornos 11.138; ne quis senator. . . nauem, quae plus quam trecentarum amphorarum esset, haberet. id satis habitum ad fructus ex agris ~andos LIV. 21.63.4; aduictum. dominam ~are per urbes. . . leonem V. FL. 3.32; delphinum. fluitanti. sese homini subdidisse et dorso super fluctus edito ~auisse GEL. 16.19.16; (cf.) cetera. membra. subseruere capiti. ~are etiam sublime positum ut dominum atque rectorem APUL. *Pl.* 1.13; (poet.) quibus in campis. . . Rhenus saucia maerenti corpora ~et aqua PROP. 3.3.46.

2 (pass.) To be conveyed, ride, drive, travel (on horseback, in a vehicle, in a ship, etc.). circum. ~ari rura caballo HOR. S. 1.6.59; non si Pegaseo ~eris in aere dorso PROP. 2.30.3; OV. *Met.* 8.374; (desultor) solo ~atus equo MAN. 5.88; turba feminarum. . . equis ~a- batur CURT. 3.3.22; motandi corporis gratia aut spatium aut ~amur GEL. 11.3.1; ~mecum in curru parui ~antur Amores PROP. 3.1.11; ut carpentis. . . per urbem ~emur LIV. 34.3.9; solus, uacuo ueluti ~atus in orbe, liber agam currus MAN. 2.138; quid refert. . . quantis iumenta fatiget porticibus, quanta memorum ~etur in umbra. . .? JUV. 4.6; ~abatur octaphoro APUL. *Apol.* 76; ~ae pecunia nauim. parasse atque ea se mercis ~atum undique PL. *Mer.* 76; quod alta non possim. ~ari praeter VERG. *Gal.* 13.2; quid. . . si. Magone, quem. . . iam praeter oram Ligurum Alpinorum ~ari constat, Hannibali se coniungere iusserint? LIV. 28.42.13; PETR. 101.5; 119.1.17.

uector ~ōris, *m.* [VEHO + -TOR]

1 One that carries or transports (esp. of horses and other animals). **b** (applied to a boatman). **c** one who brings or conveys (non-material things).

ipse ecus, non formosus, gradarius, optimus ~or (cod. uictor) LUCIL. 476; per te perque tuam, ~or lasciuie, puellam (i.e. Europa) MART. 2.14.17; asino ~ore uirgo regia fugiens captiuitatem APUL. *Met.* 6.29; ut sit (equus) aequalibus ~or APOL. 21; (of the centaur Nessus) per annum improbe Ler- naeas ~or passure sagittas LUC. 6.392; (w. obj. gen.) Sileni ~or assellus OV. *Fast.* 1.433; per undas ~or Europae nitet SEN. *Her.* F. 9; stelligeri ~or Olympi. Atlans HER. O. 1907; ~orem pauidae. (d. quaeeretur Helles V. FL. 1.425; feri ~orem fulminis (i.e. Júpiter's eagle)ibus cum supra respexit olor STAT. *Theb.* 9.858. **b** umbram. inuitet ripis. . .

supremus ~or (i.e. Charon) STAT. *Silv.* 3.283; annica stipe ~ori data APUL. *Met.* 6.20. **c** Mercurius carminum ~or APUL. *Apol.* 31; daemones. inter terricolas caelicolasque ~ores hinc precum inde donorum Soc. 6.

2 A passenger (on a ship). **b** a rider (on horseback or in a vehicle).

nautis. tenebatur; ~ores omnes in lautumias concie- bantur CIL. *Ver.* 5.145; etiam summi gubernatores in magnis tempestatibus ~a ~oribus admoneri solent PHIL. 7.27; cedet et ipse mari ~or, nec nautica pinus mutabit merces VERG. *Ed.* 4.38; quilibet nautarum ~orumque tranquillo mari gubernare potest LIV. 24.8.12; fiat modo copia nandi, idem (sc. Leander) nauigium, nauita, ~or ore OV. *Ep.* 17.148; SEN. *Ep.* 73.5; sola tibi (i.e. the boatman) causa est haec iusta timoris, ~orem non nosse tuum LUC. 5.581; unus. . . ex ~ori- bus, qui. . . exonerabat stomachum nausea grauem PETR. 103.5; SUT. *Gal.* 10.4; GAUS. *dig.* 4.9.5; (in fig. phr.) male uehi malo alio gubernante quam tam ingratis ~oribus bene gubernare CIL. *Att.* 3.9.3. **b** quod currents ~or ab urbe legat PROP. 4.7.84; sed neque ~or equum qui nuper sensit habenas comparibus frenis artificemque eget OV. *Ar.* 3.555.

uectōrius ~a ~um, *a.* [VEHO + -TORIVS] Used for transporting or conveying (burdens, cargo, etc.).

qui (equos) ~os facere uult ad ephippium aut ad raedam VAR. *R.* 2.7.15; qui ~is grauibus nauigiis. longiarum nauium cursum adaequarunt CAES. *Gal.* 5.8.4; cum. per angustias Hellesponti ~a nauicula traiceret SUT. *Jul.* 63.

uectūra ~ae, *f.* [VEHO + -VRA]

1 The action of conveying goods, passengers, etc., carriage, transport. **b** means or facilities for transport.

tris minas pro istis duobus (sc. postibus) praeter ~am dedi PL. *Mos.* 823; equi quod alii sunt ad rem militare idonei, alii ad ~am. . . VAR. *R.* 2.7.15; ostendam in aedibus priuatis longa difficulte ~a columnas CIL. *Ver.* 1.147; qui si quo publice proficiscens, praesidi et ~ae causa sumptu publico nauigia praebentur 5.45; certiorum uelim me facias ubi sint (sc. emptiones), quando arcescantur, quo genere ~ae FAM. 7.23.3; hic est. archipirata cui ~am debemus PETR. 101.5; (Zephyrus) clementissimis flatibus innoxia ~a deportat illas APUL. *Met.* 5.71; (w. subj. gen.) ~am boum, operas vi, homines vi cum bulbulis HS LXXII CATO *Agr.* 22.3; (w. obj. gen.) lucis certis horrea constituit ~asque frumenti finitimus ciuitatibus discipris CAES. *Civ.* 3.42.3; cum. . . instabant epistylorum ~ae VITR. 10.2.12; tres reliqui menses. quos absumamus. in ~is faeni et pabulorum et stercoris COL. 2.12.8; adulescentem. ~as. onerum corpore suo facilitauisse GEL. 3.1.1; (w. subj. gen.) operae. . . loco edi debent ubi patronus moratur, sumptu scilicet et ~a patroni JAVOL. *dig.* 38.1.21; te uirginem ~a leonis caelo comenteant APUL. *Met.* 6.4; (w. poss. adj.) de uirginis fuga deque mea ~a 7.9; VIAM. SILICE STRAUIT EX PECVNIA ET ~A SVA CIL 11.5961.7. **b** eundem fundum fructuosam faciunt ~ae, si uiuae sunt. . . aut flumina propinqua VAR. *R.* 1.6.6; in capita singula. tributum imponebatur; colum- naria, ostiaria. remiges, tormenta, ~ae imperabantur CAES. *Civ.* 3.32.2; quod. . . dicant (respublicae) optere. . . aut ~as aut copias deuehendas indicare AGR. *agrim.* p. 45.

2 The money paid for carriage, passage- money, fare.

quod tu pretium ponis traicenti maria. . .? hulo. . . tantae rei praemium ~a persoluit SEN. *Ben.* 6.15.6; si ~as nauium quas dominus locauerat. . . acceperit PAPIN. *dig.* 12.6.55; si eum praeposuit nauis ad hoc solum, ut ~as exigit ULP. *dig.* 14.1.1.12; uaticia. . . et stabulorum iumentorum caruolium ~as. . . recte imputabit 17.2.32.15; Papinianus. . . scripsit ~as uxoris. uirum itineris sui causa datas repetere non posse 24.1.21; ~as NAVICVLARIIS EXSOLVENDAS CIL 2.1180.12; 9.5435.

Vēdiouis: see VEOVIS.

Vēdius ~a ~um, *a.* The name of a Roman gens, esp. of P. Vedio Pollio, d. 15 B.C., a wealthy friend of Augustus.

SEN. *Dial.* 5.40.2; PLIN. *Nat.* 9.77; (as a type) TAC. *Ann.* 12.60; ~T ~VS. T VITORIVS. II VIRI LIBRIPENDES CIL 10.1277.

uegō ~ēre, *tr.* [Skt. *vājāḥ*, ON. *vahr*, OHG. *wachar*] To impart vigour or activity, to enliven.

aequora salsa ~is ingentibus uentis ENN. *scen.* 367; animos Venus ~et uoluptatibus POMPO. *com.* 78; VAR. *Men.* 351; siet. . . causa necesses quae ~eat (cod. uiguet) motum signis LUCR. 5.532; (absol.) uiget ~et ut pote plurimum VAR. *Men.* 268.

uegetatiō ~ōnis, *f.* [next + -TIO] The act of invigorating.

ut ipse. . . fatigationem sedentariam incessum ~one discu- terem APUL. *Met.* 1.2.

uegetō ~āre, *tr.* [next + -O] To impart energy to, invigorate.

Libet. dictus est inuentor uini. quia liberat seruitio curarum animum et adserit ~atque SEN. *Dial.* 9.17.8; PROC AVG PER BAETIC AD FAL VEGET CIL 2.2029; memoriae ~andae gratia GEL. 17.2.1; nec tantum pecunia et ferina. uerum inanimata etiam diuino eius luminis numinisque nutu ~ari APUL. *Met.* 11.1; spiritus. qui animalia extrinsecus omnia. . . at *Mun.* 10; brachia ~anda sunt quibus pugil- latur Soc. 21.

uegetus ~a ~um, *a.* compar. ~ior, superi. ~issimus. [VEGEO] Vigorous, active, ener- getic. **b** (of movement, etc.). **c** (of rhythm) lively, vigorous; (also, of utterance). **d** making active, invigorating.

uitulus, quod graece antiquitus τράδς, aut quod clerice ~i, uegitulus VAR. L. 5.96; tu quoniam quartana caes. . . te. . . ~um nobis in Graecia sicut CIL. *Att.* 10.16.6; ~is

clatrata ~a, quae in seruitutem sumptibus redigunt
uiros Plaut. 168; hisce . binis (mulis) conuictis omnia ~a
in uis ducuntur VAR. R. 2.8.5; quid horum non impeditur
simul (i.e. in a fight)? uestitus an ~um an comes? Cic. Mil.
54; B. Iiisp. 39.1; comes facundus in uia pro ~o est Pet.
Sent. C.17; cum propter aetatem pedibus iam non ualeat
~oque portaretur NEP. Phoc. 1; inuecta corpori patris
nefando ~o filia Liv. 1.5.10; ~is. frumento onustus
42.66.6; ~o sedisse uel magis etiam equo prodest Cels.

4.26.5; ~um cum quatuor rotis Phryges (inuenerunt) PLIN.Nat.7.199; ~a cohortis. onerari. i.ubet TAC.Hist. 1.80; ANN.11.32; comprehens ad deportandum meritoris quoque ~is Suet.Cal.39.1; CIL 13.5708.28; (w. defining gen.) omnes. di qui ~is tensarum sollempnis coetus ludorum inuisitis Cic.Ver.5.186; (hyperb., as an indication of quantity) ~um (i.e. a cartload) argenti miser eieci PL.Pet.78.1; (poet.) delphino cinctis ~is est hippocampisque LAEV.pot.21. b illi tibi. furtorum ~um (i.e. a ship) comparauerunt Cic.Ver.5.59; ut procul. ~um Argonautarum e monte conspexit N.D.2.89; numeribus eas onustas uentosos ~o reddidit (i.e. to be carried by the wind) APUL.Met.5.15. CIL 3.4802; ~m VLPVVS. A COMMENTARIIS ~ORVM 6.8542.11; A VITELLIO. F(isc)l (duo)catu A ad PER FLAMINIAM 8.26582.4.

uehis ~is, f. [VEHO] GENDER: masc. Ov. poet.9 (G.L.5.592). The amount of a commodity needed to form the load for a vehicle, waggon-load.

materies si roborea est, ab uno fabro dolari ad unguem debet per quadratos pedes uiginti; haec erit ~is una COL.11.2.13; qui lapis etiam nunc ostenditur magnitudine ~is PLIN.Nat.2.149; per hiemem finem disponat. iustum est ~es xviii lugero tribui 18.193; (w. defining gen.) ~es ligni CATO hist.27; agricola apud quos. ~ singulae pecudes tricenis diebus. ~denas ~es stercoris efficiunt COL.2.14.8; ~um faeni laeae onustam PLIN.Nat.36.108; AD LAVACRYM BALNEAR PVBLICAR LIGNI DVRI ~ES. ~CCCC. ~OBYTIL CIL 10.3678.7.

uehō ~here ~xl ~ctum, tr. [**ueh-ja*; cf. Gk. *ōxos*, Skt. *vāhati*, OHG. *wagan*, Eng. *wain*]

1 To convey from one place to another by bodily effort, carry; (esp. of animals) to carry (a rider). b (of vehicles, ships, etc.) to convey, carry; (so, of draught animals). c (of things, with diminished idea of motion) to sustain as a load, carry.

si reticulum panis. ~has umero HOR.S.1.1.48; granifero solitum cum ~hit (formica) ore cibum OV.Ars.1.94; currum ~albes ~hebant equi CURT.3.3.11; seminecum Taxes Hypanin ~hit V.Fl.6.252; (cf.) deus ille maximus potentissimisque ipse ~hit omnia SEN.Ep.31.10; (humorously) ~hit hic celtillas, uehit hic autem alter senex PL.Mos.778; (poet.) serpens. immanem sese ~hit ac post terga reitquit STAT.Theb.5.507; (in fig. phr.) ille est oneratus recte et plus iusto ~hit PL.Bac.349; ille. ~taurus qui ~xit Europam CIC.N.D.1.78; Delphinum. uidi, qui. ~Arioniam ~xerat ante lyram PROP.2.26.18; ille (sc. aries) ~hit per freta longa ducs OV.Fast.3.868; ipsum (sc. Alexandrum) ~hebat elephantis super ceteras beluas eminebat CURT.8.13.7; ab hoc (sc. capro) mallet ~cta fuisse soror (i.e. Helle) MART. 8.50.10; (in fig. phr.) qui pauperem ueritus. ~liberta caret, dominum ~het improbus HOR.Ep.1.10.40. b cuius generis onus nauis ~hat CIC.Fin.4.76; altera quae ~hat Argo delictos heros VERO.Ecl.4.34; Ausonias matres carpenta ~hebant OV.Fast.1.619; senos uiros singuli (currus) ~hebant CURT.8.14.3; SEN.Dial.7.25.4; pinum plastra ~hant Iuv.3.256; obuiis nauibus quae Agrippinam ~hebant TAC.Ann.2.79; (absol.) quae sine remigis ictu ~traiecit cumba rudente ~hat OV.Am.3.6.4; ~idem (sc. asini) te hinc ~xerunt uinctum rus PL.As.342; te. Bacche pater, tuae ~xere tiges HOR.Carm.3.3.14; cum triumphante albi per urbem ~xerant equi LIV.5.28.1. c dum robora tellus, dum caelum stellas, dum ~het annis aquas TIB.1.4.66; SEN.Nat.3.25.6; quomodo ergo fieri potest, ut quod totum ~hitur, totum non agitur, si eo, quod ~hitur, agitur est? 6.6.3; illum (i.e. a dead man) terra ~hit suae in primordia soluet STAT.Theb.9.301; aquam in se habet tellus aut aqua, ut alii putant, ~hit terram APUL.Mun.5; (cf.) domos Atlantia supernas ferre laborantem nullo ~his ipsa labore (i.e. the goddess Earth) STAT.Theb.8.316.

2 To cause to be transported, convey, bring.

quas merces ~xeram omnis ut uolui uendidi PL.Mer.93; uenisse eas saluas audiri ex naua qui illas ~xerat TER.Ph.576; quo quisque ~here iussus esset, ibi tantidem frumentum emeret quanti domi uendidisset CIC.Ver.3.192; raptos qui ex hoste penatis classe ~ho mecum VERO.A.1.379; rusticus. ~hit. ~uorem plaustro. domum TIB.1.10.51; ut. ~eques folliculis in castra. ~frumentum ~heret LIV.9.13.9; OV.Tr.2.386; m talenta ex praeda quam ~hebat adiecit CURT.8.12.16; instrumenta epularum camelis ~hebanur SEN.Dial.5.20.4; Ep.73.5; gubernatoris ars alienum bonum est; ad eos quos ~hit pertinet 85.36; iungit (colores) Amor laetamque ~hens per nubila matrem gemmato temone sedet STAT.Silv.1.2.143; ipse inpositas nauibus quattuor legiones per lacus ~xit TAC.Ann.1.60; Boudicca curru filias prae se ~hens 14.35; ad mercatum eo, ullice: quid uis inde ~hi? SEPT.pot.8.2; ne (equitio) ~possit. ad ~hendum sub iugo uti ULP.dig.7.8.12.4; quomodo autem (merces) possidet qui ~hendas conduxit? 10.4.5; (cf.) nauem prospexit, quatuor ~heret interrogauit (i.e. how much a passage cost) QUINT.Inst.4.2.41; (w. abst. obj.) cladem tenemus, Graecia quam Troiae. ~xit CIC.pot.29.8(Fin.4.49); modo quae nostris opprobria ~xerit armis. femina PROP.3.11.29; nitidum teris Aurora. ~pupureo ~hit ore diem STAT.Theb.3.441; donec, qui maxima fando damna ~hit. lapsa est (fama) Polylicis ad auris 9.35; (~transf.) hoc quoque in tuam gloriam cedet, eos ad summa ~xisse qui et modica tolerarent TAC.Ann.14.54.

3 (of wind, water, etc.) To carry along, bear along. b (of time, the course of events, etc.) to carry with it, bring.

tris Notus. ~per aequora noctes ~xit me uiolentus aqua VERO.A.6.356; cum (annus) aquae uim ~hit ingentem LIV.21.31.10; quod. suo Tagus amne ~hit. aurum OV.Met.2.251; hic quia linum ~hit (Oxus). insalubris est potui CURT.7.10.13; ex quibus alia lenior uad deuinit ac mollius ~xit, alia uehementior rapuit SEN.Ep.23.8; hanc. ~insulam spectantibus nobis in Aegaeo mari natam, quis dubitat quin in lucem spiritus ~xerit? NAT.6.21.1; caelo. adeo tranquillo, ut uolatus auium non penderet, subtrahito omni spiritu qui ~hit PLIN.Nat.2.192; aura ~hit; relictant tonsae uelocque Procinna. legunt V.Fl.3.34; (in fig. phr.) o funestus multis populi. fauor, qui cum

flatu uela secundo ratis impleuit ~xitque procul, languidus idem deserit [SEN.] Oct.880; (w. abst. subj.) quae causta rates. tot per uada caerulea ~xit? VERO.A.7.198; (~transf.) tuta me media ~hat uita decurrens uia SEN.Oed.890. b nescis quid uesper serus ~hat VAR.Men.333; postera. ~in dubio fortunam quam ~hat aetas LUCR.3.1085; quod fugiens semel hora ~xit HOR.Carm.3.29.48; irreuocabilis humana pariter ac diuina cursus ~it SEN.Dial.1.5.8.

4 (topog.) To cause to extend or stretch (from one point to another).

Gracia. ~ab septentrione in meridiem ~cta MELA 2.37; septem (insulae) Haemodae contra Germaniam ~ctae 3.54.

5 (pass. in middle sense, quasi-deponent) To travel by some or other form of conveyance. (spec.) b to travel by sea, sail. c to ride, drive (in a carriage or other vehicle). d to ride (on horseback, etc.). e (poet.) to be carried on wings, fly.

multas per gentes et multa per aequora ~ctus CATUL. 101.1; per omnia ~ctus elementa remeant APUL.Met.11.23; b lassus sum hercle e nauis, ut ~ctus huc sum PLAM.329; quae simul ~cta mecum in scaphast excidit RUD.201; TER.Hec.433; CIC.Ver.5.116; male ~hi. alio gubernante ATT.2.9.3; B.Afr.2.51; VERO.G.1.206; nos ~himur, vectum naua recenset onus PROP.4.7.92; praeter oram Italiae. ~ctus LIV.28.42.3; SEN.Ep.55.2; uia uentis damus. ~incertam fortunam experimur, uim tempestatis. non erat tanti, si ad pacem per ista ~hererem NAT.5.18.7; parte liburnicarum demersa, simul eius in qua ~hebat. ~gubernaculo diffracto SUTER.Aug.17.3; (cf.) qualis per alta ~hitur Oceani freta. ~physiter SEN.Phaed.1029. c ~hebat in essedo tribunus plebis CIC.Phil.2.56.8; ne regna uideres nostra neque ad sedes uictor ~herere paternas VERO.A.11.44; cum. ~uidet. ~illas (sc. sociorum uxores) ~hi per urbem, se pedibus sequi LIV.34.7.6; da per auras curribus patris ~hi SEN.Med.32; quod ita ~ctus est cum mimia Cytheride PLIN.Nat.8.55; ingenti late ~ctus est hexaphoro MART.4.51.2; curru ~hi haud permissum TAC.Ann.1.15; (~pres. ppie. or gd.) donicum uidebis me carpento ~hentem domum uenisse ANDR.pot.18.2; qui lectica per urbem ~hendit. ius tribuit SUTER.Cl.28; (cf.) cuius in adulescentiam per medias laudes quasi quadrigis ~hentem transuersa incurrit misera fortuna rei publicae CIC.Brut. 331. d equus in quo ego ~hebar CIC.Div.2.140; EST EGROS PERPVLCER SED TV ~HI NON POTES ISTOC CIL 1.2177; eos. ~equites aduoluerunt et ~hi post sese et desilire perniciter ubi datum signum esset LIV.26.4.5; ~is pedes. ~per d stadia ~ctum regem comitatus est CURT.8.2.36; si dorso libeat cornipedis ~hi SEN.Phaed.809; tergore piscis Peleus in thalamos ~hitur Thetis V.Fl.1.131; TAC.Hist. 4.50; equi quo ~hebatur Tlepolemos postremos poplites. ~amputat APUL.Met.8.5; (cf. sense sb.) nempe equo ligneo per uias caeruleas est ~ctae? PL.Rud.269; (~pres. ppie. or gd.) ei. ~pater. obuiam in equo ~hens uenit QUAD.Hist.57; GEL.5.6.27; equo. ~perabo ~hens, iam eo quoque admodum fesso APUL.Met.1.2; (cf.) ille (sc. Arion) sedens citharam quae tenens peritumque ~hendit (i.e. of riding on the dolphin) cantat OV.Fast.2.115. e apes. ~liquidum trans aethera ~ctae VERO.A.7.65; siue ego per liquidum uolucris ~har aera pennis [TIB.] 3.7.209.

ueia ~ac, f., ueiāri ~ōrum, m. pl., ueiātūra ~ae, f. [app. VERO] (See quot.)

~na apud Oscos dicebatur plaustrium; inde ueiari stipes in plaustro, et uectura ueiatura PAUL.Fest.p.368M.

Veiens ~ntis, a. Of or belonging to Veii; (masc. pl. as sb.) the people of Veii; (also sg.)

NARE.praet.5; ~ntem. agrum CIC.Fam.9.17.2; ~ns belium LIV.4.58.6; ~ntibus armenis OV.Fast.2.195; GEL. 17.21.13; ~Lars Tolumnius, rex ~ntium CIC.Phil.9.4; LIV.1.35.5; V.MAX.1.6.3; FLOR.Epist.1.6(1.12.1); ~CIC.Dio.1.100.

Veientanus ~a ~um, a. Of or belonging to Veii or its territory. b (neut. as sb.) a wine of inferior quality produced in the region of Veii; an estate there.

in ~a arce LIV.5.21.10; agri ~i septena iugera 5.30.8; ~ae urbis V.MAX.1.5.1; Camilli ~us triumphus 4.1.2; PLIN.Nat. 3.52; (~of produce, etc.) ~a Italica gemma est. ~nigram materiam distinguente limite albo 37.186; ~a. ~ua MART. 2.53.4; obsidiani ~i ULP.dig.34.2.19.17. b ~um festis potare debus. ~solitus HOR.S.2.3.143; ~um. ~rubellum. ~uapida laesum pice PRER.5.147; MART.1.103.9; ~a mihi mices, ubi Massica potas 3.49.1; ~Liniae. ~um suum reuoluit SUTER.Gal.1.

Veii (Vēi) ~ōrum, m. pl. An Etruscan city to the north of Rome, captured by Camillus in 396 B.C.

CIC.Div.1.100; heu Veii ueteres! PROP.4.10.27; missi. Ardeam legati ad Camillum ~os cum perduxere LIV. 5.46.11; PLIN.Nat.3.125; 35.157; Vers.pod.p.133(Suet. Nero 39.2); FLOR.Epist.1.6(1.12.8).

Vēiōus ~is, m. Also **Vēdiōis**. [perh. VE + Iouis] An ancient deity worshipped on the Capitol at Rome and elsewhere, considered to be an underworld counterpart of Jupiter.

CIC.N.D.3.62; VITR.4.8.4; OV.Fast.3.430; Dis pater ~is Manes. ut omnes illam urbem Carthagine. ~terrore conplectis formula in Macr.3.9.10. b VAR.L.5.74; CIL 1.1439; A.Epig.22.87; aedes ~is Romae inter arcem et Capitolium GEL.5.12.2.

uel, particle. [old imp. of volo¹]

1 (in commands, etc., indicating an option open to the addressee) If you wish; (preceding each of two or more options) if you wish. or if you prefer; (also omitted before first option). b (in references to one's own future conduct) if you like.

equidem ioco illa dixeram dudum tibi. ~ hunc rogato Sosiam PL.Am.917; etiam nunc decem minae apud te sunt;

~rationem puta MOS.299; ~tu dictator ~equorum equitumque magister esto ~consul ENN.var.4; ~tu me uende ~face ~quid tibi lubet. PL.Pet.398; ipsam hanc tu mihi ~vi ~clam ~precario fac tradas TER.Eu.319; PROP.2.17.5; ~tu ad prima signa proelium sustine, ego inducam in pugnam equites; ~ego hic in prima acie rein geram, tu quattuor legionum equites in hostem enute LIV.30.18.4; ~iam fores ferio ~leri ~mane etiam PL.Men.177; lege ~tabellas redde. ~immo enim pellegam PS.31; uiginti minis? ~utrum uis, ~quater quinis minis 345; quantum me diligis, tantum fac ut ualeas, ~quantum te a me scis diligere CIC.Fam.16.2. b uerum cras, nisi (qui) prius uocauerit ~me, ~apud te cenauero PL.Mos.1007; eho, an irata est? ~propitia hercle est. ~ego pro ilia spondeo POEN.334; dan sauium? ~immo ~decem Truc.373.

2 (introducing alternatives, in which mutual exclusiveness is not normally emphasized, nor other possibilities excluded) Either .or(.or). b (w. omission of uel before the first alternative). c ~enim (emphasizing a further alternative or alternatives) or indeed. d (w. other disjunctives introducing parallel cls., etc.).

an nata est sponsa praegnans? ~ai ~nega NAREV.com. 125; quouis homini ~optumo ~pessumo PL.Mos.410; ~in laetum ~in pistrino mauium agere aetatem POEN.827; frusto panis conduci potest, ~ut taceat ~ut loquatur CATO orat.122; ut. in eam ipsam totius huius ~studi ~artifici ~facilitatis disputationem paene intinam ueniretis CIC.de Orat.1.96; ad motum animi ~gignendum ~sedandum planeue tollendum TOP.86; ille postea ~isdem ~aliis inimicis res hac lege ipsa facta esset CLU.116; illo exercitum ~per senatum ~per tribunos pl. obtinente ATT.7.9.2; si. id quod euentum est ~hoc ~illo modo potest euenire DIV.2.24; si uelim scribere quid aut legere aut canere ~uoce ~fidibus 2.122; Allobrogibus sese ~persuasuros. ~existimabant ~ui coactos CAES.Gal.1.6.3; ~pace ~bello clarum fieri licet SAL.Cat.3.1; nihil illo fuisse excellentius ~in uitis ~in uirtutibus NAREV.com. 125; cras ~atra nube polum Partu occupato ~sole puro HOR. Carm.3.29.43; hanc. ~ignominiam. ~exilio ~morte; si alia fuga honoris non esset, uitassem LIV.3.67.2; per. ~tuos. ~auro dignos. ~patre nepotes PL.Pet.2.8.33; sine aliquo detrimento ~dignitatis ~corporis ~rerum extra nos positurum SEN.Dial.2.5.4; ut se ~statim ~in cognitione purgatum clamaret TAC.Ann.4.42; (~w. etiam following the final ~) ut. ~respondendi ~interpellandi tibi potestatem faciam ~etiam, si quid uoles, interrogandi CIC.S.Rosc.73; FAm.13.1.4. b stercus columbinum spargere oportet in pratium ~in ~hortum ~in segetem CATO Agr.36; neque satis Bruto. ~tribunus militum centurionibusque. constabat CAES.Gal.3.14.3; munera quanta dedi ~qualia carmina fecit PROP.2.8.11; se in Samnium ~in Etruriam proficisci paratum esse LIV. 10.26.4; cum pari pondere cerae et olei ~rosaei PLIN. Nat.28.169; qui uinum. praebiberit, quantum possit ante cibum et inter prandium ~cenam LARG.135; iam cras istud habet Priami ~Nestoris annos MART.5.58.5; totum ilium decursum, non sex ~quinque partes QUINT.Inst.9.4.115; Carbone et Cassio et Scario Aurelio et Seruilio Caepione Gnaeque Mallo fuis ~captis TAC.Ger.37.5; ceteros ueniae ~saeuultrae Vitellii reliquit HIST.1.68; (~w. etiam) de nostris rebus satis ~etiam nimium multa CIC.Fam.4.14.3; ~multo etiam magis OFF.1.145; compressis manibus ~etiam adligatis SEN.Ben.4.21.4; (~introducing a vague alternative after two specific ones) nec socari adamas aut caedi. ~deteri potest Dial.2.3.5; lux solis aut lunae ~cuius libet sideris NAT.1.2.2; ueneno an ferro ~qua alia ut TAC.Ann.14.3. c aut ara floribus redimita. aut fagus pelibus coronata. ~enim colliculus sepipline consecratus ~truncus dolamine effigatus. ~ARUL.Fl.1; mater futura in ipso materno sinu nubat. super secundam glebam. ~enim sub ulmo marita cubet APOL.88; quae. ~quodam modo utrimque selugata ~enim utrimque commixta sint SOCR. d remediatur. eos. qui adidue inflammatione uergunt. ~dolore eius uexantur aut adsidue nauseant aut salua abundant ~media consumuntur LARG.104; lacte muliebri ~equino ~vaccino aut asinino 186; si ~fumante ruina ructassent dices Vesuuia incendit. ~seu. Pollentinos mersissent flumina salus. ~seu. STAT.Silv. 2.6.61; usque adeo defuerunt caesis pilea sua de lacernis ~mantelia luridaeae mappae? 4.9.25; non sal oxypropurne caseusue? aut panes uidentis aphronitri? ~passum psithiris suis recoctum. ~7.4.9.38; ex bonis patris ~ab hostibus capti aut a latronibus oppressi ULP.dig.23.3.5.4.

3 (introducing a more correct or precise expression) Or rather; ~dicam? or shall I say? b (w. qualifying cl.) or (in such and such circumstances).

tu uellem ego ~cuperem adesces CIC.Att.2.18.4; Argiuos ~Coeum Latoniae parentem uetustissimos insulae cultores TAC.Ann.12.61; (~w. potius) CIC.Phil.4.3; tamen si quid ~potius quicquid ueniet in mentem scribas uelim ATT. 9.10.4; crebras ~potius cotidianas compellationes meas FAm.12.25.2; iustitia uacillat ~iacet potius OFF.3.118.17; habet sectatores ~potius satellites LAT.16.22; ~VAR.L.8.10; mihi placebat Pomponius maxime. ~dicam, minime displicebat CIC.Brut.207; unum illud extimescebam, ne quid turpiter facerem ~dicam iam ne fecissem ATT.9.7.1; FAm.1.10. b odium omnium hominum ~si etiani di oderunt quos oportet, deorum CIC.Phil.14.8; certe transiit ~quo modo nunc est, transiit ATT.8.15.3; orabant ut sibi auxilium ferret. ~si id facere. prohiberetur, exercitum modo Rhenum transportaret CAES.Gal.4.16.5; expedite sarcinulas et ~sequimini me ~si manulitis, ducite PETR.99.4; quia plus est euidentia ~ut, alii dicunt, representatio potius quam perspicuitas QUINT.Inst.8.3.61; nuntiate Vespasiano ~quod propius est, Cuili et Classico TAC.Hist.4.77; ille ignarus doli ~si, intelligere crederetur, uim metuens ANN.2.42; ~si non erdis, dimitte et quare 12.21.

4 (in offering a suggestion) Possibly, perhaps; also. b for instance, now.

apud antiquos scriptores graecos inueni appellari poculi genus *denetor*. quare ~inde radices in agrum Sabinum et Romanum sunt profectae VAR.L.5.123; nonne cum multa

indigna tum ~ hoc indignissimum est. Cic. S. Rosc. 8; hominem mortuum, inquit lex in XII, in urbe ne sepelito neque urito; credo ~ propter ignis periculum Leg. 2.58; Tusc. 1.81; eligamus ergo ~ hos potius Sen. Dial. 5.8.7; ~ sic euenit, ut ~ aliter cadere. ~ potuerit Cic. Div. 2.15; Sen. Ben. 1.6.2; esse autem unitatem in aere ~ ex hoc intellegi potest Nat. 2.6.6; Quint. Inst. 5.6.1; uerborum. uis ac proprietates confirmatur ~ praesumptione. ~ aut reprehensione 9.2.18. **b** edepol ~ elephantum in India, quo pacto ei pugno praefigisti brachium Pl. Mil. 25; 59; Ter. An. 4.89; ~ hic Pamphilus iurabat quotiens Bacchidi. ~ numquam illa uia ducturum uxorem domum! Hec. 60; eligunt innumerabilia sunt exempla, ~ Appi maioris illius Cic. de Orat. 2.284; hoc falsum esse ~ ex eo colligas licet quod. ~ Sen. Nat. 5.3.1; Ulp. dig. 43.8.2.25.

5 (introducing what might be thought an extreme or unlikely possibility) Even, one might go so far as to say. **b** (w. compar. adj. or adv.). **c** (w. superl.) quite, altogether.

cum hac dote poteris ~ mendico nubere Pl. Per. 396; Ter. Eum. 223; tenet. auris ~ medicis orator, sit modo aliquid in eo Cic. Brut. 193; cum tui fontes ~ inimicis tuis pateant Mur. 9; ~ unus dies mihi erit utilis, quid dicam 'gratus'? Att. 12.50; nummos Arpinatum, si L. Fadius aedilis petet, ~ omnis reddito 15.15.1; malo. ~ cum timore domi esse quam sine timore Athenis tuis 16.6.2; illa amphibia haec Croesus decepit ~ Chrysippum potiusse fallere, haec uero ne Epicurum quidem Div. 2.116; ~ Priamo miseranda manus Verg. A. 11.259; digna quidem facies, pro qua ~ obiret Achilles Prop. 2.3.39; opus ~ in hac magnificentia urbis conspiciendum Liv. 6.4.12; confestim secutos, ~ si ad ipsam Romanam urbem oppugnandam ducant 10.16.8; arma ~ tribus tantis exercitibus in armamentaria congestis 42.12.10; Ov. Ars 2.266; uix ~ uictoria dedecus elui potest Sen. Suas. 2.4; nefas nocere ~ malo fratri puta Sen. Thy. 219; ire ~ in clades proparat dum gaudia turbet Luc. 6.284; Mart. 10.12.5; 'sequor, o quicumque deorum Aesonides ~ fallis' ait V. Fl. 4.675; Latium (sermone) ~ nobis nolentibus peribit Quint. Inst. 1.1.12; Vitellianae legiones ~ externum seruitium quam imperatorem Vespasianum malle Tac. Hist. 4.54; miseram pacem ~ bello bene mutari Ann. 3.44; Plin. Ep. 3.18.10; Juv. 13.94; ~ (w. saltem) partiamur ~ saltem liberos meos Calp. Dec. 44; Ulp. dig. 23.2.13. **b** cum in inclinationibus uerborum numerus sit magnus a dissimilibus uerbis ortus, quod etiam ~ maior est in quibus similitudines reperuntur. ~ Var. L. 9.114; Quintus fuit mecum dies compluris et, si ego cupere, ille ~ pluris fuisse Cic. Att. 16.5.2; Liv. 29.34.7; haec ~ melior est uerbis satis Col. Arb. 3.4; te ~ magis in remissionibus miror Plin. Ep. 4.3.1; quod ~ saepius facio quam dico 6.2.7. **c** hoc inuenisse unum ad morbum illum, homini ~ bellissimum Lucil. 803; Gracch. orat. 41; fuit. ~ Sulpicus ~ maxime omnium, quos quidem ego audiverim, grandis Cic. Brut. 203; tamen ego me Phidiam esse mallem quam ~ optimum fabrum tignarium 257; quae fuit istius rei ~ minima suspicio? Sul. 60; L. Egnatio uero equite R. ~ familiarissime uxor Fam. 13.45; Crantor ille, qui in nostra Academia ~ in primis fuit nobiliss Tusc. 3.12; Sal. Hist. 1.55.18; huius uictoriae ~ maxima fuit laus, quod. ~ Nep. Ag. 4.6; Hannibal unus, cuius eo tempore ~ maxima apud regem auctoritas erat Liv. 36.41.2; gentium ~ fortissimarum Italiae Plin. Nat. 3.106; quorum arborum illa ~ maxime ferax terra est Plin. Ep. 2.17.13; grauis est ei ~ minima iactura 6.8.6; ut ~ qui minimum errasset, item perderet Gatus Inst. 4.30.

6 At any rate, even if only.

tui, quae, crebro ad me scribe ~ quod in buccam uenerit Cic. Att. 7.10; qua re etsi minus ueram causam habebis, tamen ~ probabilem aliquam poteris inducere Fam. 11.22.2; ~ iudicium tuum seria Curt. 6.10.12; dabit hic nostris finem curis ~ morte dies [Sen.] Oct. 653; Stat. Silv. 2. pr.; ut scilicet isti latroni ~ uno die supersum Plin. Ep. 1.12.8; reuertat ~ ob hoc solum, ut experiar 6.1.2; Juv. 14.38; Suet. Cl. 20.1; non creditis patri? credite ~ sorori Calp. Dec. 29; 49; Athenas ad Socratem commebat, ut ~ noctis aliquo tempore consiliorum. ~ eius fieret participes Gel. 7(6).10.4; Ioui formidabiles aquas istas Stygias ~ ando comperisti Apul. Met. 6.15.

uela ~ae, f. [app. Gall.] (acc. Pliny) A Gallic name for the plant IRIO. Plin. Nat. 22.158.

Velābrensis ~is ~e, a. Of or belonging to the district of Velabrum; (masc. pl. as sb.) the residents of Velabrum.

(w. ref. to smoked cheese) ~i massa coacta foco Mart. 11.52.10; 13.32.2; CONSERBATORI. COLL ~IVM CIL 6.467.5.

Velābrum ~i, n. A low-lying district in Rome between the Capitol and the Palatine where a market was situated.

omnes de comperto rem agunt, quasi in ~ olearii Pl. Capt. 489; Cur. 483; Var. L. 5.43; Tusc. turba impia uel, cum scuris factor, cum ~ omne macellum Hor. S. 2.3.229; qua ~ i regio patet, ire solebat exiguus. ~ linter Tib. 2.5.33; Liv. 27.37.15; Suet. Nero 25.2; NEGOTIATOR PENORIS ET VINORVM DE ~ o CIL 6.9671.4; A. Epig. 4.128; ~ (app. dist. as maius and minus) palus fuit in minore ~ o, a quo, quod ibi uehebantur litribus, ~ um ut illud maius de quo supra dictum est Var. L. 5.156 (s.v. l.); ~ (cf. pl.) qua ~ a suo stagnabant flumine Prop. 4.9.5; Ov. Fast. 6.405.

uelābrum ~i, n.: wd. app. treated by Festus as synonym of uentilabrum; assoc. by etymologists w. prec.

ueulatium ueentilatum, unde ~a, quibus frumenta uentilantur Paul. Fest. p. 77M.

uelāmen ~inis, n. [VELO + MEN] Anything used as a covering, esp. clothing, for the body or its parts. **b** a covering for other things. ~ nec minus. ~ barbas. Cynipii tondent hirci saetasque comantis usum in castrorum et miseris ~ina nautis Verg.

G. 3.13; purpureas. ~ uestis, ~ina nota A. 6.221; legatus. ~ uenit. ~ capite uelato filo ~ lanae ~ en est Liv. 1.32.6; cunctae (sc. nymphae) ~ina ponunt Ov. Met. 2.460; inpono salici ~ina curuae nudaque mergor aquis 5.594; id (sc. ouillum pecus). corporibus. ~ nostris liberaliora praebet ~ina Cec. 7.2.1; Luc. 9.102; uacuum. ~ine pectus Stat. Theb. 1.593; in ora mariti deicit inue suos pariter ~ina uultus 12.368; clari ~en honoris sufficiunt tunicae. ~ albae Juv. 3.178; (of a wreath) Pan pinea. capitis ~ina quassans Lucr. 4.587; (poet.) induitur ~ina mille colorum Iris Ov. Met. 11.589; ~ (of an animal's skin, fleece, etc.) tibi cum uacuas posito ~ine costas denudavit ouis Calp. Ecl. 5.72; eligunt feras et detracta ~ina spargunt maculis Tac. Ger. 17.2; ~ Liadiades (i.e. changed into trees). ~ candida fundebant tentis ~ina (i.e. for the body of Phaethon) ramis Culex 130; laeua (manus). ~ protegat ramo caput, et ista. ~ palma. ~ en. ~ praestet atque omen tibi Sen. Ag. 939. ~ b torus. ~ pullo ~ine tectus Ov. Met. 11.611; Fast. 2.343; unguento ~iniibus et coronis eos (sc. lapides) ornabant Cic. Fl. agr. p. 105; ~ (of curtains, etc.) uident ~ina templi V. Fl. 2.626; prothyrum domus, si ~ en est. ~ instrumento domus continetur Ulp. dig. 33.7.12.3.

uelāmentum ~i, n. [VELO + MENTVM]

1 A thing that functions as a covering or wrapping: **a** (of natural formations). **b** (of articles of clothing, etc.). **c** (of any means of concealment).

a uitiosus sinus. ~ totus. ~ cum ~ o suo eximitur Cel. 7.13.2; quod ~ um infantis intus fuit (i.e. in the womb) 7.29.9; detrahetur. ~ nouissimum ~ um tui, cutis Sen. Ep. 102.25; 102.27; quod. ~ latente frugem (i.e. grain) ruptis ~is suis. ~ adaperiet Nat. 5.18.3. **b** (feminae) summa quaeque amulica exuunt. ~ ad ultimum. ~ina corporum ~a prouident Curt. 5.1.38; neque tectum ei deerit neque ~um Sen. Dial. 12.11.1; laxas uestes et fluxa uirorum ~a uidet Luc. 3.68; [Quint.] Dec. 8.19; (cf. hoc corpus). ~ natura ut quidam uestem animo circumdedit; ~um eius est Sen. Ep. 92.13; (of a blindfold) si. ~ um capitis liberatibus tribuisset meis. ~ luminibus Apul. Met. 9.15; (of fabrics in general) eo (sc. stamine) stat omne in tela ~um Var. L. 5.113. **c** ~ o me naturali probe mulierum Apul. Met. 11.14; interuenimino tegat et femoris oblectu et palmae ~ o Apol. 33.

2 (spec.) A covering or veil for ritual purposes. **b** an emblem carried by a suppliant, typically an olive-branch wrapped in wool.

~infultas hostias' quod ~a his e lana quae adduntur, infultas Var. L. 7.24; interiecto. ~ o, quod pontificis oculos a funere arceret Sen. Dial. 6.15.3; hominem. ~ quaedam sacrorum crepundia. ~ lineo texto inuoluere, quod purissimum est rebus diuinis ~um Apul. Apol. 56. **b** ramos oleae ac ~a alia supplicum porrigentes Liv. 24.30.14; legati Locrensi obisti squalore et sordibus in comitio sedentibus consiliibus ~a supplicum, ramos oleae, ut Graecis mos est, porrigentes 29.16.6; 35.34.7; 36.20.1; oratores cum infulis et ~is ad Romanum miserunt 37.28.1; ~a manu praetendens supplicem Ov. Met. 11.279; Curt. 7.5.33; Tac. Hist. 1.66; mox ~a et infulus pro muris ostentant 3.31.

3 (transf.) A cover, screen (for an action, fact, etc.).

quaerentes libidinibus suis patrocinium aliquod ac ~um Sen. Dial. 7.12.4; [Quint.] Dec. 12.20; Nero flagitios et sceleribus ~a quaesivit Tac. Ann. 13.47; ~ o reiecto ad promptum exitum sese compelli Apul. Met. 6.17; ~ (w. obj. gen.) qui ~um ipsos uitiorum suorum habituros existimant Sen. Ep. 21.9; pretium. ~ operae artis est ~um Ulp. dig. 17.2.52.2.

uelāris ~is ~e, a. [VELVM + ARIS] Of or used for curtains.

lignum. ~ ex quo ~es detornant anulos Plin. Nat. 13.62.

uelārium ~i, n. [VELVM + ARIVM] A curtain.

laudabat. ~ pegma et pueros inde ad ~ia raptos Juv. 4.122.

uelārius ~i, m. [VELVM + ARIVS] (app.) One employed in the making or repairing of curtains, awnings, etc.; also, of sails.

P AELIVS AVG LIB EUTYCHVS PRAEPOSITVS ~IS CASTRENSIBVS CIL 6.5183; EUTYCHVS CVBICVLARIVS APHRODISIO FRATRI SVO FECIT ~IO 6.6258; STRATON. ~ (rae) p(ositus) ~IORVM 6.9086; SVPR ~IOS DE DOMV AVG TO. 1745.4; ~IO. 3499; VALERIVS. ~ NAT ALEXANDRIN EX VELAR DVPLICAR MIL ANN XXVI IO. 3500.4.

uelātor ~ōris, m. [as next + TOR] A carrier.

VIATORES ET ~ORES SALVETE ET BENE VALETE CIL 5.2402.

uelātūra ~ae, f. [cf. perh. VELABRV] The business of a carrier.

Var. L. 5.44; item dicuntur qui uecturis uiuunt ~am facere R. x. 2.14.

uelātus ~i, m. [VELO] accensus ~us, A member of a supernumerary body of troops, originating in the Servian constitution, which was held in reserve to replace casualties; in imperial times, one of a class of apparitores, a position freq. held at the beginning of an equestrian career.

Cic. Rep. 2.40; Paul. Fest. p. 14M; ~i appellabantur uestiti et inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substituebantur p. 369M; ~CIL 6.32314; 11.1848.6; 14.2793.

Veleda ~ae, f. A prophetess of the Bructeri, who played an important role in the revolt of Civilis, A.D. 69-70.

Stat. Silv. 1.4.90; Tac. Ger. 8.3; Hist. 4.61; coram adire adloquique ~am negatum 4.65; 5.22.

uēles ~itis, m. [cf. VELOX, VEHO; for term, cf. PEDES, etc.] ORTHOG.: uellites VAR. in Non. p. 56M. A light-armed foot-soldier (in one of the divisions or classes attributed to the Servian reforms). **b** a type of gladiator.

hastatos multos, multos ~ites Pl. Cist. 287; ut ~es bonus Lucr. 1.149; quoniam secuntur cum rutundis ~ites leues parmis Var. Men. 21; ut hastae ~ilibus amentatae Cic. Brut. 271; cum his (sc. equitibus) permixti ~ites SAL. Jug. 46.7; eos (sc. elephantos) ~ites ~ aduersos sub caulis. ~ fodiebant Liv. 2.5.11; 24.34.5; V. Max. 2.3.3; ~ (collect. sg.) incedit ~es uulgo scilicibus latis Enn. Ann. 507; ~iti Romano parmam gladiumque habent Liv. 31.35.6; ~ (transf.) me ~a te ut securam ~item malis oneratum esse Cic. Fam. 9.20.1. **b** C FVTIVS CL PHILARGVVS DOC VEL CIL 6.37844; 9.466.

Velia ~ae, f. Also ~ae ~arum, f. pl. A ridge connecting the Palatine and Oppian hills at Rome.

Cic. Rep. 2.53; aedificabat in summa ~a Liv. 2.7.6; AEDVM DEVM PENATVM IN ~A. ~ FECI AUG. Ann. 4.7; Fest. p. 348M. **β** VAR. L. 5.54.

Velia ~ae, f. A town and port in Lucania on the Tyrrhenian Sea.

nauis onusta praeda. ~ adpulsu ~am est Cic. Ver. 5.44; Fam. 7.20.1; Hor. Ep. 1.15.1; V. Max. 1.1.1; MELA 2.69; Plin. Nat. 3.71; Gel. 10.16.3.

Velienensis ~is ~e, a. Of Velia in Rome.

~es sexticeps in Velia apud aedem deum Penatum Var. L. 5.54; Fest. p. 174M; (masc. pl. as sb.) carnem in monte Albano soliti accipere. ~es, Venetulanis, Vitellenses Plin. Nat. 3.69.

Velienensis ~is ~e, a. Of the Lucanian town of Velia.

Cic. Balb. 55; (masc. pl. as sb.) Fam. 7.20.1.

uelifer ~era ~erum, a. [VELVM + FER] (Of a ship, mast) Carrying a sail; (of winds) driving sails.

non ego ~era tumidum mare findo carina Prop. 3.9.35; Ov. Met. 15.719; Pont. 3.4.67; fracta. ~eri sonuerunt pondera mali Luc. 1.509; V. Fl. 1.126; Stat. Silv. 5.1.244; ~nues, quas. ~ aestas ~eris soluit Etesis Sen. Thy. 129.

uelificatio ~ōnis, f. [VELIFICO + TIO] The setting of sails.

cum. ~id possis mutata ~one adsequi (i.e. make port), stultum est cum tenere. ~cursum, quem coeperis Cic. Fam. 1.9.21.

uelificium ~i, n. [next + IVM] The use of sails.

~ia primum inuenit Iris, nam dum quaerit Harpocratem ~ate uelificauit Hvg. Fab. 277.5.

uelificō ~āre ~āul ~ātum, intr., (tr.). Also ~or ~āri ~ātus, intr. [VELVM + FICO]

1 To sail a ship, sail. **b** to operate sails.

nauta per urbanas ~abat aquas Prop. 4.0.6; quantum per sexaginta dies noctesque ~antibus cursus est MELA 3.61; iis (sc. scirpis) ~ant non in Pado tantum nautici uerum et in mari piscator Africanus Plin. Nat. 16.178; Flor. Epit. 1.42 (3.7.3); Hvg. Fab. 277.5; (of a ship) MVLTVS ANNOS ~AVIT CIL 10.8399; ~ (transf.) (elephantus) erectis capitibus ~antes. ~uehi ductibus Plin. Nat. 8.35; praebentes. ~ concuam sui partem et auras operantes per summa aequorum ~ant (conchae Veneriae) 9.103; duae. ~ aurae ~antes sua ueste 36.29; ~ (dep.) una ratis fatis nostros portabit amores. ~ ad infernos ~ata lacus Phoc. 2.48.40. **b** (in fig. phr.) duce. ~ luxuria et subrengante seu potius ~ ante nequitia in illos inpuccitiae scopulos. ~ delatus (meus frater) Calp. Dec. 20.

2 (dep., fig.) To direct one's efforts (towards), set one's course (for).

(w. dat.) si qui uestrum spe ducitur se posse turbulenta ratione honori ~ari suo Cic. Agr. 1.27; qua re tibi suadeo. ~ caute perstruas, ne. ~atus aliqui dicaridus CARL. Fam. 8.10.2; Brutus. ~ fauori ciuium etiam. ~ parricidio ~atus est Flor. Epit. 1.3(2.9.5); ~ (w. ad) non semper ex summis opibus ad eloquentiam ~aris Fro. Aur. 2. p. 38(97N).

3 (tr.) **a** To sail through. **b** to direct the course (in quots., flight) of.

~a creditur olim ~atus Athos Juv. 10.174. **b** aquila. ~ ~atas alas quo libuit aduertens Apul. Fl. 2; ut eorum quisquam. ~ Atto Nauio auem ~et Soc. 7.

uelificus ~a ~um, a. [VELVM + FICVS] (of a journey) Made under sail.

~o nauium cursu Plin. Nat. 6.57; 13.70.

Velinia ~ae, f.: (see quot.)

~a fontibus. ~ac ceteris quae dei, ut. ~ ab lacu Velini ~a Var. L. 5.71.

Velinus ~a ~um, a. (masc. as sb.) A river rising in Sabine territory to the north of Reate; lacus ~us, a lake fed by this river; (in pl., including a number of smaller lakes in the same valley). **b** tribus ~a, one of the thirty-five Roman tribes, belonging to that region.

~ ab lacu ~i Velina Var. L. 5.71; uilla tua erit ad angulum ~i R. 3.2.9; qui Rosea rura ~i. ~ colunt Verg. A. 7.712; te sub gelido nutritum. ~o Sil. 4.183; ~ quod lacus ~us. ~ in Nar defuit Cic. Att. 4.15.5; Col. 8.16.2; Plin. Nat. 31.9; Tac. Ann. 1.79; (pl.) Sabini. ~os account lacus Plin. Nat. 3.108; (cf.) uidet amnis. ~ar. ~ fontesque ~i Verg. A. 7.517. **b** Cic. Att. 4.15.9; ~ (elipt.) hic multum in Fabia ualeat, ille ~a Hor. Ep. 1.6.52; Pers. 5.73.

Velinus ² ~a ~um, *a.* Of the town of Velia in Lucania.

portus...require ~os VERG.A.6.366.

uēlītāris ~is ~a, *a.* [VELES+~ARIS] Of or belonging to a *ueles*.

~ibus armis SAL.Jug.105.2; septena iacula...data, praefixa ferro quae hastis ~ibus inest LIV.26.4.4; 38.20.1; PLIN.Nat.7.201.

uēlītatiō ~ōnis, *f.* [VELITOR+~TIO] The method of fighting of a *ueles*.

me ad ~onem exerceo PL.Rud.525; (transf.) ~o dicta est ultro citroque prob(ri)torum obiectatio, ab exemplo uelitaris pugnae PAUL.Fest.p.369M.

Veliternus ~a ~um, *a.* Of or connected with Velitiae; (masc. pl. as sb.) its people.

~us ager LIV.2.31.4; ~um bellum 6.39.7; in...~o rure PLIN.Nat.12.10; ~a (uina) 14.65; ~CIL 6.1308; LIV.8.14.5; SUET.Aug.94.2.

uēlitor ~ārī ~ātus, *intr.* Also ~ō ~āre. [VELES+~OR] FORMS: ~are (act. inf.) TURP. com.145. To take offensive action in the manner of a *ueles*, make an (irregular) attack.

b to indulge in verbal skirmishing, fling abuse. contendunt ad diluitem atque...lapidibus crebris in eum ~antur APUL.Met.9.37; (cf.) ille (sc. stallion) terga...conuertere postremis ~atur calceus 7.16; (in erotic context) maritus...Veneris proclis ~atus 5.21; (humorous) cum qua (sc. aut) protinus intenculo ac dehinc uino mero mutuis uelibus ~ata 9.15; (transf.) ~atur Fortuna eminus, ac nisi...praecaeus mox comminus congregietur 5.11; saga...primis adhuc armis facinorosa disciplinae suae ~atur 9.29.

b nescioquid uos ~ati estis inter uos duos PL.Men.778; labris inter se ~ari AFRAN.com.267; imperare uerbis ~are: ad rem redi TURP.com.145; non esse...in maledictis aduersum inpuentes...~andum GEL.7(6).11.1; qui scurrilibus...contra me ~aris locis APUL.Met.8.25; APOI.2.

Velitrae ~ārum, *f. pl.* A Volscian town in Latium on the south side of the Alban hills. LIV.6.36.6; SIL.8.377; SUET.Aug.1.

uēliuolans ~ntis, *a.* [VELVM+~pple. of volo²] = next.

fera ~ntibus nauibus complebit manus litora ENN. scen.67.

uēliuolus ~a ~um, *a.* [VELVM+~VOLO²+~VS] Speeding along under sail; (of the sea) characterized by speeding sails.

nauibus ~is ENN.Ann.388; LUCR.5.1442; freta ~as non habitura rates OV.Pon.4.5.42; ~luppiter aethere summo dispiciens mare ~um VERG.A.1.224; OV.Pon.4.16.21.

Vēlius ~a ~um, *a.* The name of a Roman gens; Velius Longus, a grammarian of the age of Trajan.

MART.9.31.2; PLIN.Ep.Tra.10.58(66).3; ~o Longo, non homini indocto, fidem esse habendam GEL.18.9.4.

Vellaunus ~i, *m.* A Celtic deity variously identified with Mars and Mercury.

DEO MERCURIO VICTORI MACNIO VELLAUNO CIL.12.2373; (DEO) MARTI LENO (SI)VE OCELO VELLAUNO (O) INSCR. Dessau 9302.

uellicātim, *adv.* [VELLICO+~IM] By picking out items here and there.

nos una aestate...gesta litteris idcirco continentia mandauimus, ne ~ aut saluatiū scribendo lectorum animos impediremus SIS.hist.127.

uellicātiō ~onis, *f.* [next+~TIO] Carping criticism.

conuicia, ~ones contemnamus SEN.Dial.5.43.5; pura mens est...quae non tantum lacerationes sed etiam ~ones effugerit 7.5.3.

uellicō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VELLO+~ICO] To pinch, nip; (of a bird) to peck. **b** to tear away bit by bit.

quando incedat (sc. ancilla) per uias, contemptum, conspiciant omnes, nutent, nictent, sibilent, ~ent PL.Mer.408; ostende, nouerca...istud quod amator tuus ~auit SEN.Con.7.5.9; puer...a paedagogo se ~ari respondit QUINT.Inst.6.1.41; (in fig. phr.) contendi debere, non ~ari (sc. faults or sim.) SEN.Dial.10.10.11; (transf.) excitandus e somno et ~andus est animus EP.20.13; illum...ista res (i.e. a friend's death) ~abit, sed tantum ~abit 63.1; ~cor...uoluntarios duo uicissim ~at PL.Mos.834. **b** (apis) nullius opus ~ans facit deterius VAR.R.3.16.7.

2 To criticize carpingly, pull to pieces.

more hominum inuident (Cornelio), in conuiuiis rodunt, in circulis ~ant Cic.Balb.57; men...cruciet quod ~et absentem Demetrius...? HOR.S.1.10.79; inueniam...unam, quae...te ~et PROP.2.5.8; (w. abst. obj.) nullum est tam plenum beneficium, quod non ~a est malignitas possit SEN.Ben.2.28.4; plura inscite aut maligne ~ant GEL.4.15.1.

?uellimnum ~i, *n.* [app. VELLVS] (See quot.) quam (sc. lanam) demptam ac conglobatam alii uellera, alii ~a (uelamina q.) appellant VAR.R.2.11.9.

uēllō ~ere ~i or uulsi (uolsi) uulsum (uolsum), *tr.* [²*uel-; cf. Aeol. Gk. γέλλαι, Goth. wilwan, Welsh gwellai 'forceps']

1 To pull or pluck out (hair, plumage, etc.). **b** to pull the hair, etc., from; (esp.) to depilate (the human body, or its parts).

qui barba uulsa feminibusque subuulsis ambulet SCIP. min.oral.10; quod ibi pastores...ex ouibus...~ere lanam sint soliti VAR.L.5.54; uulsa labuntur ab aethere plumae VERG.A.11.724; caudae...pilos...~equinae paulatim ~o HOR.Ep.2.1.46; ~ere tum cupias albos a stirpe capillos PROP.3.25.13; ut ad speculum barbam ~eremus SEN.Nat.1.17.2; (anser) praestat...plumam quam...bis anno...~ere licet COL.8.13.3; illa genae florem primaeno corpore uoluit LUC.6.562; cuius...splendens uolso brachia trita pul MART.2.29.6. **b** oues ac capras detondunt aut ~unt VAR.R.2.1.28; (anser) ~untur...bis anno PLIN.Nat.10.53; ~istum gallum...glabriorem reddes mihi quam uoluis Iudist PL.Aul.402; Serica...taceo uulsi carpenta nepotis PROP.4.8.23; pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est, pars uulsa est MART.8.47.2; 10.90.1; uulsi leuatisque...et non suo colore nitidus plus esse formae putant QUINT.Inst.2.5.12; ut non solum tonderetur diligenter ac raderetur, sed ~eretur etiam SUET.Jul.45.2; equi incuria horridi, equites uolui HOR.Ver.2.148(128N); APUL.Apol.59; (transf.) uulsi tibi pectora saetis horrida, sed mens est, Pannychae, uulsa tibi MART.2.36.6.

2 To pull up (plants, trees) by the roots. **b** to pull or tear up (other things) from the ground; *signa* ~ere, to pull up the standards (as a signal for leaving camp). **c** to tear up, uproot, demolish (buildings, etc.).

si herbam duram ~es, cupressos simul uelles Cato Agr.48.2; asparagum ~ito ab radice 161.2; quod ea (sc. legumina) non secantur, sed ~endo legunt VAR.R.1.32.2; quae prima solo ruptis radicibus arbor ~itur VERG.A.3.28; unguibus et raris ~entem dentibus herbas OV.Met.8.800; illas ipsas radices et herbas quas in repurgando agro triumphalis senex uulsi SEN.Dial.1.3.6; legumina quae ~untur e terra, non subsecantur PLIN.Nat.18.165; ego uolsam, non haerentem uidi (sc. herbam) 27.99; Tac.Hist.4.60; (of the wind) turbo, arbusta radicitus ~it SEN.Nat.7.5; ~o magno ~it dum pondere saxum VERG.A.10.381; hastam...de caespite ~it 11.566; hi praefixa solo ~unt munitiona STAT.Theb.10.525; ~int...quae...unca...summersae penitus retinacula ~ant SIL.3.2.32; ~non illis quisquam cunctantibus altum ire iter aut castris audebit ~ere signa VERG.G.4.108; A.11.19; ut...~erent...signa et Romam proficerentur LIV.3.50.11; SIL.8.240; (poet.) sic Martia ~unt signa tubae STAT.Theb.6.229. **c** pontem auerit ~ula ~ere Coles VERG.A.8.650; munimenta ~ebantur LIV.2.25.3; cum pars fossas ~plerent, pars ~erent uallum 9.14.9; SEN.Ben.6.2.4; (of natural forces) uulsi...minoribus telicis quae in transtu abduxit (torrens) NAT.3.27.7; uenti...axem...emoto cardine ~unt STAT.Theb.1.349.

3 To pull out, extract (weapons or other pointed objects, from the body; also from other things). **b** to pull or pluck off. **c** to tear pieces from, tear at.

hominum non spinas ~entium, ut Stoidi Cic.Fin.4.6; ubi...tot spicula faedet ~ere VERG.A.10.389; ut ne ad ~endum quidem telum sufficeret dextra CURT.9.5.10; adfixam ~ens oculis...sagittam LUC.6.218; 6.234; STAT.Theb.8.703; ubi surculos paratos habueris cuneum ~ito COL.Arb.26.4. **b** arma paternis postibus et fixos superum ad penetralia curus ~ere amor STAT.Theb.3.582; Ach.1.423; (fruit, etc.) modo nata...~ere poma [Tib.] 3.5.20; fraga paruis uulsa dumetis SEN.Phaed.516; in cacumine...semen inter folia durum et quod difficile ~atur PLIN.Nat.27.120; (fig.) qui illi singula uerba ~enti, tamquam dictaret, non diceret SEN.Ep.40.10. **c** inuicem haec (aust. sc. aseason) catulos eius ipsamque (uolpem) ~it PLIN.Nat.10.205; (w. acc. of respect) graue Titan uoliferans, fixos scopulis dum ~itur artus V.FL.5.170; (in fig. phr.) mea secreto ~untur pectora morsu STAT.Sil.5.2.3.

4 To pull or tug at, pluck. **b** to hurt by wrenching, strain; (neut. of pple. as sb.) a sprain.

Cynthia aurem ~it et admonuit VERG.Ecl.6.4; ~ere coepi, et prensare manu...brachia HOR.S.1.9.63; leuiter...admotus eunti ~e latus digitis OV.Ars.1.606; neque alienum est resina ctem...diutius ~ere (i.e. pluck up the skin by pulling the plaster) CELS.3.27.1.2; stolidum praebet tibi ~ere barbam Iuppiter PERS.2.28; quas (sc. tunicas) cum conata es dextra, conata sinistra ~ere MART.11.9.4. **b** ne (puteus) grauis hauris tendentibus illa ~at COL.10.26; ~illi radices...Heni...et ruptis, uulsi prosunt PLIN.Nat.21.126; usus eius (herbae) ad uulsa, rupta in uino potae 27.91.

uellus ¹ ~eris, *n.* [²*uel-nes-; cf. prec.]

1 Wool taken from a sheep by plucking or shearing, a fleece. **b** a piece or lump of wool (used as a wrapping, swab, etc.); (also) applied to the woollen 'fillets' worn by priests). **c** (applied to unspun silk). **d** (applied to other things of a 'fleece' appearance).

uestis a uellis uel ab eo quod ~us lana tonsa uersa ouis VAR.L.5.730; quam (sc. lanam) demptam ac conglobatam alii ~era, alii uellima appellant R.2.11.9; Milesia ~era Nymphae carpebant hyali saturo fucata colore VERG.G.4.334; stratis...iacebat ~eribus A.7.95; OV.Met.14.264; oportebit eam (sc. uillicam)...~era ad numerum pecoris recensere COL.12.3.9; noti...ere Colchi LUC.2.591; expansa circa nauem ~era madescent accepto halitu maris PLIN.Nat.31.70; ~era Leuconicis accipie rasa sagis MART.14.159.2; contortis taenis lanosi ~eris APUL.Met.8.28; (w. ref. to the spinning of the fates) stamina de nigro ~ere facta mihi OV.Tr.4.1.64; ergo dies aderat Parcarum conditus albo ~ere STAT.Sil.1.2.25; (w. defining gen.) ueluti pendencia ~era lanae LUCR.6.504; (w. PLIN.Nat.36.95; cum (nubes) lanarum ~eribus similes aguntur APUL.Soc.10; (pl. in sg. sense) illum...anguem qui...aurea...~era tot spiritus circum...implet V.FL.7.168; aequorei redierunt ~era Phrixii STAT.Theb.5.475. **b** decocata farina in oleo ~eribus collecta PLIN.Nat.20.139; (absinthium) cum melle sumptum et in ~ere adpositum 27.50; quid recitaturus circumdas ~era collo? MART.4.41.1; ~eribus niueis et festa fronde reuinctum VERG.A.4.459; OV.Ep.7.100; uatis...horrenda canentis nunc ueros nunc ille manus et ~era pressat

STAT.Theb.4.492; ubi intorto signauit ~ere crimem 8.294; SIL.5.3.8. **c** ~era...ut foliis depectant tenuia Seres VERG.G.2.121; PETR.119.1.11; bombycas...tunicas sibi instaurare...radentes foliorum lanuginem, in ~era hanc ab iis cogi PLIN.Nat.11.77; SIL.6.4. **d** (clouds) tenuia nec lanae per caelum ~era ferri VERG.G.1.397; Phoebeus...densas in ~era nubes sparserat LUC.4.124; (snow) niuei...~era signi MAN.3.445; densum tacitarum ~us aequarum MART.4.3.1; (feathers) niuei...~era cygni GRAT.77; (moss) saxa, quibus uiridis stillanti ~ere nubes dependet CALP.Ecl.6.66.

2 A fleece (as forming the coat of a sheep). ne tondere quidem morbo inluuieque peresa ~era VERG.G.3.562; ipse atri ~eris agnam...ense ferit A.6.249; nec...mihi...pinguia Gallicis crescent ~era paucis HOR.Carm.3.16.36; molle gerit tergo lucida ~us ouis TIB.2.1.62; PLIN.Nat.8.191; puella...quae crine uicis Baetici gregis ~us MART.5.37.7; (pl. in sg. sense) ipse aries etiam nunc ~era siccit VERG.Ecl.3.95; 4.44; (in fig. phr.) stolidum pleno ~ere carpe pecus (i.e. your rich stock) PROP.2.16.8; (meton.) cultros...in guttura ~eris atri conicit OV.Met.7.244.

3 The skin, hide, fur, etc. (of other animals). costis exuta leonis aspera, texerunt ~era molle latius OV.Ep.9.112; (Diana) uelat maculoso ~ere corpus (i.e. of Actaeon) MET.3.197; nurus Ciconum tectae lymphatae ferinis pectora ~eribus 11.4; horrens...saetis ~us (i.e. a lion's skin) FAST.5.396; crudo residens sub ~ere coniunx (i.e. in a tent) V.FL.6.82.

uellus ²: see VILLVS.

uēllō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VELVM+~OR]

1 To cover, clothe (the body or its parts, for warmth, protection, etc.). **b** (for concealment).

monē, si increbuit aura, caetus uis ~et carum caput HOR.S.2.5.94; qua (sc. toga)...~atus processit, dictatorem eum legati...consultant LIV.3.26.10; pede ~ato non aduenda palus OV.Fast.6.412; purpura Pompeium summi ~abit honoris PONT.4.4.25; VELL.2.82.4; neque multis uestimentis strangulandus, sed admodum leuibus tantum ~andus est CELS.3.7.2.4; ~ata manu debet (ruta) runcari; quam nisi contexteris...nascuntur ulcera COL.11.3.38; Graeca res nihil ~are (i.e. in statures), at contra Romana...thoraces adebat PLIN.Nat.34.18; comes haeret eunti mater et ipsa uerous exsertaque brachia ~at STAT.Ach.1.346; nec alius feminis quam uiris habitus, nisi quod feminae saepius lineis amictibus ~antur TAC.Ger.17.3; (w. acc. of respect) genes effrena uirum...pecudum...~atur corpora saetis VERG.G.3.383; (poet.) cum te fusco Somnus ~auit amictu [Tib.] 3.4.55; (w. abst. subj.) quem duplici panno patientia ~at (i.e. with the doubled cloak of the Cynics) HOR.Ep.1.17.25; (w. covering as subj.) eum tenuis glauco ~abat amictu carbasus (sc. Tiberinum) VERG.A.8.33. **b** turpis...pudore tempora purpureis temptat ~are tiaris OV.Met.11.181; cura uel (sc. Polyxenae) partes ~are legendas, cum caderet 13.479; stetit aspera Gorgon...rectique ante ora cerastae ~auere deam STAT.Theb.8.764; solium id facere Ciceronem ~andorum uaricum gratia QUINT.Inst.11.3.143; TAC.Ann.16.11; (dove, as sb.) circa ~anda corporis ueliceribus putrescat PLIN.Ep.6.24.3; (cf.) ubi ~ari pictura iubetur quaecumque alterius sexus imitata figuras IUV.6.340; (w. covering as subj.) parua...sincerat ~at aluta genas OV.Ars.3.202; ~antis inguina pinnarum IUV.14.300.

2 To cover by growth, clothe (with fur, feathers, etc.).

~at (Diana) maculoso uellere corpus (sc. of Actaeon) OV.Met.3.197; illum...excepit Pallas auemque reddidit et medio ~auit in aere penus 8.253; (w. acc. of respect) esse uiros fama est...qui soleant leuibus ~ari corpora plumis 15.357; (w. covering as subj.) squamis ~antibus artus 4.45; turpis equus, nisi colla iubae fauentia ~ent 13.848; (cf.) alium...tenuissimis...~atur membranis PLIN.Nat.19.111.

3 To cover (esp. the head) for ritual or ceremonial purposes. **b** to decorate (buildings, places, etc.) ritually.

~atis manibus orant ignoscantur peccatum suum PL.Am.257; oratores...ad moenia regis ire iubet, ranis ~atos Palladis omnis VERG.A.7.154; 11.101; HOR.Carm.1.35.22; ~manus laute...et capita ~ate TITIN.com.87; capita uiridi lauro ~are STRAB.frag.1; capite ~ato, contione aduocata, focolo posito bona...consecrasti Cic.Dom.124; nec pietas ullast ~atum saepe uideri...omnis accedere ad aras LUCR.5.1198; populea ~atur fronde iucentus VERG.A.5.134; ~ato filo ~lanae uelamen est LIV.1.32.6; dum ~at (sacerdos) tempora uittis OV.Pont.3.2.75; Varus...liberti...manu, cum se insignibus honorum ~asset, iugulatus est VELL.2.71.3; subita cur pulcher harundine crines ~at Hylas? V.FL.1.219; FLOR.Epith.1.9(1.14.3); (an animal) ~atum auro uittisque iuuentum VERG.A.5.366; (poet.) ~atis cornibus...Luna uenit V.FL.8.29; (w. acc. of respect) capita ante aras Phrygio ~amur amictu VERG.A.3.545; festa...quibus...niuea ~ata corpora ueste primitias frugum dant (matres) OV.Met.10.432. **b** nos deluba deum...festa ~amus fronde VERG.A.2.249; uerbis compita ~o PROP.4.3.57; ~ata infulis ramisque oleae...nauis LIV.30.36.4; it per ~atas annua pompa uias OV.Am.3.13.12; pampineis...~atam frondibus hastam MET.3.667; licia dependent longas ~antia saepes FAST.3.267; (cf.) ~auit aranea fanum PROP.2.6.35.

4 To cover over (things); to conceal by covering. **b** ~atus, covered or fitted with sails. **c** (poet.) to cover (with colour).

uestibus hunc (sc. torum) ~ant OV.Met.8.657; (w. covering as subj.) ~abant granina collis Culex 47; ~ana prunam ~ante fauilla OV.Met.8.525; ales...sequi iussa sagittas totum pinna ~ante diem SEN.Nat.10.1890; Alcime, quem raptum domino...Laucania leui caespitis ~at humus MART.1.88.2. **b** comua ~atarum obuertim antenarum VERG.A.3.549. **c** scire licet quari...sunt nullo ~ata colore (sc. primordia rerum) LUCR.2.797; nec te purpureo ~ent uaccinia fuco OV.Tr.1.1.5; MART.3.2.10.

5 To veil, cover up (abst. things). nim licet appelles et culpam nomine ~es OV.Ep.5.131; scelere ~andum est scelus SEN.Phaed.721; manifestissimum

cladem ultionis simulatione ~aut Fron.*Str.*2.7.3; quamuis odium Vitellius uernilibus blanditis ~aret Tac.*Hist.*2.59; studium .litteraturae et amorem carminum simulans, quo ~aret animum 4.86; primas adulescentis cupidines ~auerat *Ann.*1.13.13; ~are odium fallacibus blanditis 14.56; agentibus tibi gratias nihil ~andum est, nihil omittendum *Plin.*Pan. 56.1; ad ~andam ignominiam *Suet.*Tib.12.1.

uēlōcitas ~ātis, f. [VELOX + -TAS]

1 Rapidity of movement, swiftness, speed. **b** speed (of inanim. things). **c** rapidity (of style).

ali saltu ac ~ate certare *Sis.*Hist.30; quod in cursore tantum ~atis esse oportet ut effugeret ultra finem *Rhet.*Her.4.60; si in ipso corpore multa uoluptati praeposenda sunt, ut uires, ualido, ~as Cic.*Fin.*2.114; plerosque (Numidas) ~as et regio hostibus ignata tutata sunt *SAL.*Jug.52.4; ~ae (sc. Hispanorum cohortes) ~ad concursandum inter saxa rupeque aptior ac leuior cum ~ate corporum, tum armorum habitu *Liv.*28.18.3; magis ~ate ad fugam quam armis fretos pugnaturos esse 28.39.9; milibus iuuenos coactis, ~ate pernicibus *VELL.*2.34.1; ~ate opus est, qua celeritate famae antecedit *Quint.*7.2.15; *Tac.*Ger.30.3; a ~ate Cursor est appellatus *AMP.*18.7; homines .singulares ~atis uestigia pedum habentes retro porrecta *GEL.*9.4.6; ~at ~of animals, etc.) magna uis eorum (sc. urorum) est et magna ~as *CAES.*Gal.6.28.2; quod ubi malum dux equi ~ate euitauit *Hirt.*Gal.8.48.7; dromades camelis ~atis eximiae *Quint.*5.2.10; mugilum nihil minus ~as transiit (redia) *Plin.*Nat.9.31; ea in quoque animalium est uirtus qua praestat cetera .ut. in equo ~tas *Quint.*Inst. 2.20.9; ~hyperb.) (eucurbitae) ~as pernix, leui umbra camaras ac pergas *Plin.*Nat.19.69. **b** quinquerem ~ate inter ceteras emittens *Quint.*4.4.7; *Sen.*Dial. 1.1.2; incendium . antit remedia ~ate mali *Tac.*Ann.15.38; secundae ~atis octangula sphaera est *APUL.*Pl.1.7; ~at quid . cessamus nos ipsi concitare ut ~atem rapidissimae rei possimus asquare? *Sen.*Ep.108.25. **c** illud, ubi opus est ~ate, tardum et segne . merito damnetur *Quint.*Inst. 9.4.8; illam in mortale Sallusti ~atem 10.1.102.

2 Speed (of actions, processes, etc.). **b** the quality (in things) of acting swiftly.

haec ~as sagacitatis oppidum . exitio, cui destinatum erat, subtraxit *V.*Max.7.3.ext.4; illam . in rebus molendis ~atem . uini cupiditate fodebat *Curt.*5.7.1; si crederem satis certam esse possessionem terrarum, quas tanta ~ate dominatus 6.3.5; quoniam ~as cogitationum animique celeritas et ingenii uarietas multiformes notas imprimit *Plin.*Nat.7.54; animi quaedam . studio exercitata ~as *Quint.*Inst.5.10.123; nam omnis nuntios palam audiri . occasionem ~as patitur? *Tac.*Hist.1.83; quid prius in hac mirere uictoria? ~atem? quadragesimo die paria est *FLOR.*Epit.4.1(3.6.15); ad exprimentam destitute rei ~atem *Suet.*Aug.87.1; omnia . negotia . diligenter et ~ate tua profugata sunt *GEL.*15.5.4; miserentem et . puellae . perlicitam prompta ~ate succurrit *APUL.*Met. 6.10. **b** quoniam . statim . adnota ~as (sc. aconiti) sentiretur *Plin.*Nat.27.10; si qua ex ipsis quoque mortiferis mitoria sunt quae statim tota ~ate grassantur *[Quint.] Decl.*14.6.

uēlōciter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [next + -TER²]

1 With speed of movement, rapidly, swiftly. quae ~issime mouebatur *Cic.*Tim.30; hostes ~issime refugiebant *CAES.*Gal.5.35.1; Iri . uise soporiferam somni ~iter aulam *OV.*Met.1.836; ut . rursus ad infanum . ~ius quidem quam ascenderat . relabatur *Sen.*Com.1.pr.7; *Sen.*Nat.1.14.5; nec ~ius ibitis . carinae *Stat.*Silv.4.3.39; cura bene ac ~iter scribendi *Quint.*Inst.1.1.28; *Suet.*Tib. 3.2; *APUL.*Met.6.21.

2 In a short space of time, quickly. senescunt quidem ~iter, sed a radicibus repullulant *laure* *Plin.*Nat.16.241; alterationibus ~iter occurrere *Quint.*Inst.2.4.28; mors Othonis quo laudabilior eo ~ius audita *Tac.*Hist.2.54; ~ius et citius nos corrumpunt ultiorum exempla domestica *Juv.*14.31.

uēlōx ~ōcis, a. compar. ~ōcior, superl. ~ōcissimus. [cf. VELES]

1 (of human beings, etc.) Rapid in movement, swift, speedy. **b** (of animals). **c** (of limbs, etc.). **d** (of inanim. things). **e** (of movement). **f** (of plants, etc.) fast-growing.

rorarius ~ox *LUCIL.*393; formosus an deformis, ~ox an tardus sit *Cic.*Inv.1.35; pedites ~ocissimi ac fortissimi *CAES.*Gal.1.48.5; tandem positus ~ox Arethusa sagittis *VERG.*G. 4.344; *Hor.*Carm.1.17.1; ~ox amon potuit domuisse puellam *Prop.*1.1.1.15; usque sub Orchemonem . currere sustinui, nec me ~ocior ille *OV.*Met.5.609; *Sen.*Ep.90.31; ~ocem roseis demittit nubibus *Irim* *V.FL.*4.77; *Stat.*Silv.2.3.18; cum equite et cohortibus auxiliariis, quos ~ocissimos legionum addiderat *Tac.*Ann.3.21; (pred.) ille cauis ~ox applauso corpore palmis desiluit in latites *OV.*Met.4.352; ~transf.) ~ocis . dabit sub tali tempore partus *MAN.*5.634; saepe ipse gradu me praepete Chiron, dum ~ox aetas . agebat *STAT.*Ach.2.114; ambobus ~ox uirtus *Stat.*4.99; ~w. abl. of causes) iuuenes maxime uigore ac leuitate corporum ~oces *Liv.*26.4.4; ~ox formidine praerent hostem *Stat.*2.238; ~w. inf.) tardius ille premit, nec iam hic obsistere ~ox *Stat.*Theb.7.97; ~as the title of a mil. unit) (cohors) AVGVSTA NERVIANA ~ox *CIL.*8.20978.2.8; ~poet.) Fama, malum qua non aliud ~ocius uultu *VERG.*A.4.174; *OV.*Fast. 6.527; ~in fig. phr.) ero . ~ocior ideo, si quierero (indagare) *VAR.*L.5.5; festinat enim decurrere ~ox flosculus . uitae *Juv.*9.126. **b** uenatica ~ox (cf.) *ENY.*Ann.340; ~ocis Spartae catulos *VERG.*G.3.405; ~ocis . equi *Pont.*2.9.58; mures ~oces *PHAE.*4.2.11; *Sen.*Ep.92.9; ~ocissimum omnium animalium, non solum marinarum, est delphinus *Plin.*Nat.9.20; ~w. abl.) luporum . genus . ~ox salu 8.123; ~w. in + abl.) mulae ~oces in cursu 8.174. **c** pressa . ~oci . musta pede *Tib.*1.5.24; actus ~ocius alis *OV.*Ep.15.61; crura nec . prosunt ~ocia ceruo *Met.*1.306; ~ocia crura cantingit leporis *GERM.*Aur.487; quid enim ~ocis gloria planum praestat? *Juv.*13.98; ~w. ad) quamlibet ad cursum ~oces alligari pedes *Plin.*Nat.32.7. **d** ~ocis iaculi

certamina *VERG.*G.2.530; ~ocem . agit acri remige *Pristim* *A.*5.116; seu pila ~ox . seu te discus agit *Hor.*S.2.2.11; te procellae crede ~oci *Carm.*3.27.93; ~ox . Metaurus *LUC.*2.405; (natural) ~ocibus pigra, directis obliqua confudit *APUL.*Mem.21; (cf.) hinc exorta figurat aduolat excusso ~ox sententiis *Orn.*Laus *Pis.*96. **e** illi ~oci cursu periculum facie uitabant *B.*Afr.71.2; cum pila ~oces fallit per brachia iactus *Prop.*3.14.5; ~oci salu fouea sese liberat *PHAE.*3.2.101; *STAT.*Silv.4.3.103; ~ociori se fuga propiorit *Arui.*Met.8.21; (cf.) nauis in an equis . facit haec *Ann.*~ocia status? *Prop.*in *Aur.*Fro.1.pr.158(15N). **f** quae cito occidunt, ~ocia sunt *Plin.*Nat.17.95; tertius uineae annis palmitem ~ocem robustumque emittit 17.175.

2 Rapid in action or operation.

nihil est animo ~ocius *Cic.*Tusc.1.43; solus multisne coheres, ~oci percurrere oculo *Hor.*S.2.5.55; notarius ~ox *MART.*10.62.4; opus est . in primis ingenio ~oci ac mobili *Quint.*Inst.6.4.8; ~w. gen.) ~ox ingenio mobili paenitentiae *Tac.*Ag.13.4; ~w. abl.) ~ox ingenio, decore felix *MART.*6.28.7; ~w. ad) piger ad poenas princeps, ad praemia ~ox *OV.*Pont.1.2.121; ad completenda . quae uellem ~ox mihi erat memoria *Sen.*Com.1.pr.3; ~w. in + abl.) nec fuit alius in ea arte (i.e. painting) ~ocior *Plin.*Nat.35.109; ~of inanim. substances, forces, etc.) calidum flammis ~ocibus ignem *LUC.*6.688; quid proderit . ~ocius . miscuisse toxicum? *Hor.*Epod.17.61; ~ox . ignis *Sen.*Phaed.682; coegit . quam posset ~ocissimum ac praesentaneum (uenenum) coquere *Stat.*Nero.3.2; *GEL.*17.16.4; ~w. ad) alterum genus, quod haliacabon uocant, soporiferum est atque etiam opio ~ocius ad mortem *Plin.*Nat.21.180.

3 Rapidly achieved, brought into being, etc., speedy. **b** (of a course, term, etc.) rapidly completed.

dones alterum ~ox Victoria fronde coronet *Hor.*Ep. 1.18.64; ~ox consilium sequitur penitentia *Pub.*Sent.V. 35; ~oci . leto *LUC.*9.819; rerum prudentia ~ox ante pilos uenit *PERS.*4.4; consuetudo . tracta ab eo tempore quo nondum erat arxa ~ocior *Plin.*Nat.33.28; hic ubi miratur ~ocia munera thermas *MART.*Sp.2.7; praemia uirtutum, quia ~ocius erat, uitis adeptus *Tac.*Hist.1.72. **b** mors . ~oci spatii meta nouissima *Sen.*Tro.398; annua ~oci peragunt certamina lustru *Stat.*Silv.3.1.45.

uēlūm ~i, n. [dub.]

1 A sail. **b** (in fig. phr.).

*NAE.*frag.16; in portum uento secundo, ~o passo peruenit *Pl.*St.369; mare ~is florere uideres *Cato* *orat.*31; fugere ad puppim colles campique uidentur quos agimus praeter nauem ~is uolamus *LUC.*4.390; pelles pro ~is *CAES.*Gal. 3.13.4; ipse ratem conto subigit ~is ingenu ministrat *VERG.*A. 6.302; aliae (naues) ad incertos uentos hinc atque illinc obliqua transferentes ~a *Liv.*26.30.19; antennis totum subnecite ~um *OV.*Met.11.483; nulla . res aequae adiuuat cursum quam summa pars ~i *Sen.*Ep.77.2; *Petr.*7.1.9; nautae . . . tempestatis subducunt *114.1*; *Plin.*Nat.9.24; *V.FL.*1.381; *STAT.*Silv.2.2.27; *Quint.*Inst.10.7.23; luntres sagulls uersicorioribus . pro ~is iuuabantur *Tac.*Hist.5.23; *APUL.*Fl.23; ~melon.) hanc (tellurem) arripe ~is *VERG.*A.3.477; semper ab Euboeida ~a a retorquet aquis *OV.*Tr. 1.18.4; in . . . mediam mea ~a Charybdin mittit *Pont.*4.14.9; (cf.) ut noctu plerumque aduersa ~a concurrant (i.e. ships sailing on opposite courses) *Plin.*Nat.2.128; ~transf.) remigi oblitae penarum ~a remittunt (aues) praecipitesque cadunt *LUC.*6.743. **b** utquoque in alto uentus . . . exim ~um uortitur *Pl.*Epid.49; contraxi ~a perspicis inopiai iudicium *Cic.*Att.1.16.2; extremo ni iam sub fine laborum ~a traham *VERG.*G.4.117; *Hor.*Ep.2.2.201; nunc primum ~is, elegi, maioribus itis *OV.*Fast.3.2; cuius felicitas semper plenis ~is prosperum cursum tenuit *V.*Max. 6.9.ext.5; ingenia Graecorum . suos portus habent, nos plerumque maioribus ~is mouemur *Quint.*Inst.12.10.37; ~w. defining gen.) utrum panderem ~a orationis statim an eam ante paululum dialecticorum remis propellerem *Cic.*Tusc.4.9; uoti quaeo contrahere ~a tui *OV.*Pont.1.8.72; dum plenis impudentiae ~is ad summum audacia gradum fertur *V.*Max.9.15.2; in quo tu ingenii simul dolorisque ~is latissime uectus es *Plin.*Ep.4.20.2.

2 a uentis ~a dare, also ~a dare alone, To expose one's sails to the wind. **b** ~a facere, to spread one's sails. **c** (fig. phrs.) remigio ~oque, and sim., by all possible means; plenis ~is, full speed ahead, in double-quick time.

a cum soluisset naues ac ~a uentis dedissent *Nep.*Han. 8.2; ~w. acc. of destination) ~a quidem Creten uentis dedit ille secundis *OV.*Ep.16.163; (cf.) pater Anchises dare fati ~a inuabat *MART.*G.3.9; ~w. dat., in fig. phrs.) famae . dare ~a suae *VERG.*8.70.6; claro . ferax das ~a labori *Stat.*3.706; ~cum uellent nostrae iam dare ~a rates *OV.*Ep.15.122; et iam ~a dabit, iam litora nostra relinquat *V.FL.*6.597; ~transf., w. ref. to flying) quae . ferent aurae, ~a secunda dato! *OV.*Ar.5.2.64; ~w. in altum) ueriti ne in aduersariorum . classem inciderent imprudentes, ~a in altum dederunt *B.*Afr.53; uix et conspectu Siculae telluris in altum ~a dabant laeti *VERG.*A.1.35; *Liv.*24.36.8; ~poet.) ne parua Tyrrhenum per aequor ~a dare *Hor.*Carm. 4.75.4; ~in fig. phr.) accipio quod datur et ad id, unde aliquis flatus ostenditur, ~a do *Cic.*de *Orat.*2.187; nunc . quocumque fererem danda nimirum ~a sunt *Orat.*75; ~a damus, quamuis remige puppis eat *OV.*Tr.5.14.44; ~w. defining gen.) det nunc ~a pii . adfectus parentum erga liberos indulgentia *V.*Max.5.7.intro. **b** malum erigi, ~a fieri, praecidi ancoras imperauit *Cic.*Ver.5.88; ~a facit tamen et ~is subit osten plenis *VERG.*A.5.281; ~a pariter mille fecerunt rates? *Sen.*Ag.177; ~in fig. phr.) utrum erigit mauis? statimne nos ~a facere an . paululum remigare? *Cic.*Tusc.4.9. **c** remigio ~oque quantum poteris festina et fuge *Pl.*A.15.175; res . omni contentione, ~is, ut ita dicam, remisque fugienda *Cic.*Tusc.3.25; (cf.) hanc (sc. dominam) ~ancilla . incitet et ~o remigis aduocet opem *OV.*Ar.5.1.368; ~plenis ~is mors uenit *[Quint.] Decl.*12.16; scias oportet plenis ~is hunc uinciturum *Petr.*45.11.

3 A sheet stretched out to provide shelter from the sun, etc., awning.

tabernacula carbaseis intenta ~is *Cic.*Ver.5.30; lutea russaque ~a . cum magnis intenta theatris per malos

ulgata trabesque tremantia flutant *LUC.*4.75; Rhesi nitescentia tentoria ~is agnoscat *VERG.*A.1.469; hic sinuosa cauo pendebat ~a theatro *PROP.*4.1.15; sedes spectulorum ~orumque inductiones *VITR.*10.pr.3; silua . frondibus ut ~o Phoebeo submouet ictus *OV.*Met.5.389; FAMULA GLADIATORIA PVGNABAT . VENATIO ET ~A . ERVNT *CIL.* 4.190; 4.3884; *Plin.*Nat.19.23; leuibis candentia ~is castra . *V.FL.*2.447; *MART.*11.21.6; gladiatorio munere reductis . flagrantissime sole ~is *Stat.*Cal.26.5; cum quidam ~is in maeniano immisum haberet *ULP.*dig. 43.8.2.6.

4 A curtain (used to screen a doorway, etc., also a litter).

non crepuit subinde ostium, non adieciabitur ~um *Sen.*Ep.80.1; contentus non es foribus ~oque scraque *MART.* 11.45.3; *Tac.*Ann.13.5; eadem (i.e. my wife), si quando recito, in proximo discreta ~o sedet *Plin.*Ep.4.19.3; *Juv.*6.228; prorepit ad solarium proximum interque praetenta foribus ~a se abdidit *Stat.*Cl.10.1; me . in uicem simulacri constituto, repente ~is reductis, in aspectum populus erabat *APUL.*Met.11.24; ~paulum remoto ~o . . . armatos uidit *Sen.*Suas.6.18; lectica . tuta pelle ~oque *MART.*11.98.11.

5 A woven cloth of any material.

quid, quod erant tenues (capilli), et quos ornare timeres, ~a colorati qualia Seres habent *OV.*Am.1.14.6; pingunt et uestes in Aegypto . candida ~a, postquam attrituere, inlinites non coloribus, sed colore m sortentibus medicamentis *Plin.*Nat.35.150; (cf. sense 1) tale deae ~um sollemni tempore portant *Ciris* 35.

ueluti, adv. ueluti. [VEL + VT] FORMS: ueluti preceding initial vowel *LUCIL.*262, 1215, *LIV.* 2.55.8, *VELL.*2.13.2, *LARG.*229.

1 As for example, for instance.

(w. finite vb.) ne dormientis quidem sinuit (di) quiescere . . . ego haec nocte . mirum . somniati somnium *Pl.*Rud. 596; des quantumuis, nusquam apparet neque datori neque acceptici . . . haec meretrix meum erum . . . priuabit bonis . . . atque amicis *Tac.*572; ~ Orestes modo fuit rex, factus mendicus modo *Plac.*frag.375; *Cic.*Caec.64; est tibi ex eis ipsis qui adsunt bella copia (prudendum), ~a te ipso ordiare *Rep.*2.67; Aegyptii nullam beluam nisi ob aliquam utilitatem . consecrauerunt; ~ ibes maximam uim serpentium conficiunt *N.D.*1.101; Aesopus . haut immerito sapiens existimatus est . . . haec eius fabula . . . lucunde proment spem . . . in semetipso habendam *GEL.*2.29.2; 11.3.1; ~w. single wds. or phrs.) miror te nihilum cum Tigilio . . . hoc ipsum . quantum accepit *Cic.*Att.13.50.3; *Q.*fr.3.1.23; aliae . artes . . . habent multiplicem materiam . . . architectonicam . . . et caelatura *Quint.*Inst.2.2.18. **b** (w. finite vb.) *Pl.*Aul.462; *Bac.*1068; est etiam admiratio . . . in bestiis aquatilibus is quae gignuntur in terra; ~ crocodilli . . . simul ac primum niti possint aequari persequuntur *Cic.* N.D.2.124; *GEL.*10.8.2; ~w. si cl.) 2.7.18; ~w. single wds. or phrs.) sunt aliquot satisfactiones secundum mancipium ~ Mennianorum praediorum uel Atilianorum *Cic.*Att.5.1.2; Varro . alia quoque ibidem congerit frigidiuscula . . . sapientes . ueteres septem fuisse *GEL.*3.10.16.

2 a (w. finite vb.) In the same way that, just as. **b** (w. single wds. or phrs., etc.) in the same way as, just like.

a nostri maiores ~ bene multa instituere, optime hoc *MUM.*com.3; ad . castiganda . . . uitia quae, ~ diutius morbis aegra corpora ex sese gignunt, eo enata bello erant *Liv.* 24.18.2; ipsa dapes modicas . tradit . . . Apula coniunx . . . quae uidet . . . tempus adesse uiri . mensas . instruit *Stat.* Silv.5.1.122; ut . . . eas (sc. sententias) . . . uersemus quam numerosissime, ~ eadem cere aliae aliarque formae dici solent *Quint.*Inst.10.5.9; studia . quae . . . sata quaedam caelo terraque degenerant, saporem illum Atticum peregrino miscuerunt *12.10.19*; ~w. corr. adv.) se . arbitri . . . ipse . . . loci praesidia . . . sit tutatus, sic consensum . . . loca tutiora castris cepisse *Liv.* 4.41.6; cum ~ Saguntis uicidium Hannibali, sic Philippo Abydenorum . . . clades ad Romanum bellum animos fecisset *3.18.9*; ~ per fastidium iam per appetit uitam medullam nimis umor trahitur *Col.*3.18.5; ~preceded by ac) ac humana est signis discreta figura . . . sic alias aluit terras sibi uindicta astrum *MAN.*4.701. **b** expectant, ~ consul cum . . . mittere signum uolt omnes . . . spectant . . . quam ~ pueris absinthia . . . cum dare conantur, prius oras pocula circum contingunt mellis . liquore . . . sic ego nunc . uolui . . . *LUC.*1.936; nam ~ tota natura dissimiles sunt inter se genitae res quaeque, ita quamque necesses dissimili constare figura principiorum *2.720*. **c** illa ~ coniunx *Vmbri* rubicunda mariti ambulat ingentis uarica fertque gradus *OV.*Ar.5.3.303; decipere vos cogar, ~ salutem daturus pueris potorem, summa parte poculi *Sen.*Suas. 6.16; multis . iris contusa . . . et posita ~ farina hordeacea profuit *LAR.*25; quidam me . . . emptor aut lanista cum uoltu digitoque subnotasset *MART.*6.82.2; certa ~ aequus in statera . idem mihi rependis *Stat.*Silv.4.9.46. **d** ne uitam silentio . transeat ~ pecora *Sal.*Cal.1.1; flosculi oblongi ~ calathi *Plin.*Nat.25.85; ad uiuendum ~ ad obitum ~ melior qui onere liberat *APUL.*Apol.21; *Suet.* Ves.20; *GEL.*1.12.13; pudor enim ~ uestis quoniam obsoleuit est, tamen incuriosius habetur *APUL.*Apol.3; ~w. cum cl.) homines existimare oportere omnia . deorum esse plena; fore enim omnis castiores, ~ quom in fanis essent maxime religiosi *Cic.*Leg.2.26.

3 (introducing similes or metaphors) a (w. finite vb., or w. si, cum, etc.) Just as. **b** (w. single wds. or phrs.) just like.

a ~ in fabrica feruens cum marculus feruere . . . tundit *LUCIL.*1165; nam ~ . . . quereum . . . turbo . . . eruit . . . sic . . . saeum (sc. Minotaurum) prostrauit . . . Theseus *CATUL.*64.105; ac ~ ille . occiso pastore lupus . siluas . . . petiuit; haud secus ex oculis se . abstulit *ARR.*Ver.5.1.1.809; nigra ~ . . . cum . . . hirundo . . . umida cirium stagna sonat, similis medius lurtura per hostes fertur equis *12.473*; ac ~ . . . noctuagium qui caput iter non aure quiescit, non oculis . . . haud aliter trepidare uiri *V.FL.*2.43; ac ~ . . . cum pariter ruperunt uincula uenti . . . sic tunc clauis euasit uterque taurus *7.567*; *Stat.*Theb.1.370; 2.417; *SIL.*11.243. **b** ~ si quando uinculis uenatica uelox apta solet, si forte feras ex

nare sagaci sensit, uoce sua nictit ululatuque ibi acute ENN. Ann. 340; omne mihi uisum considerare in ignis lium. . ac ~. ornum cum. bipennibus instant erueri agricola. VERG. A. 2.626; in. umeros ceruix conlapsa recumbit, purpureus ~ cum flos. languescit moriens 9.435; inelucum ~ si quando flumine nactus ceruic. uenator. instat 12.749; frena dabat Syphilus, ~ cum praescius imbris. rector carbasia deducto Ov. Met. 6.231; V. Fl. 3.224; STAT. Theb. 2.105; SIL. 4.302. **b** undique conuenient ~ imber tela tribuno ENN. Ann. 401; ut ad illam opimam. praedam damnatio. Rosci ~ cumulus accedit Cic. S. Rosc. 8; monte decurrens ~ amnis. feruet. Pindarus Hor. Carm. 4.2.5; SIL. 2.171; 10.321. **b** ~ has inter ~ rapido cum gurgite flumen torius Draco serpit Cic. Arat. 46; qui. regem. inluserit urbi, immanem ~ pecora inter inertia tigris VERG. A. 9.730.

4 (in apologizing for a strong or unusual phr., metaphor, etc.) As it were, so to speak. magna. eloquentia est utendum atque ita ~ superiore e loco contionandum Cic. Tusc. 1.117; Aequorum iam ~ annuissaris armis adueuerat ciuitas Liv. 4.45.4; Beneuolentia aliasque urbes eos ~ e faucibus Hannibalis ereptas 26.2.10; in duobus ~ cornibus Graeciae 35.18.5; eorum (cometorum) qui undique circa se ~ comam spargunt SEN. Nat. 7.1.12; si rerum naturam. ~ acrioribus mentis oculis intueri uelimus Col. 3.8.1; PLIN. Nat. 2.202; LARG. 21; ~ iure quodam potestatis. QUINT. Inst. 1.1.8; ~ tacita quadam uerecundia inhiberiur 10.1.18; suae eloquentiae ~ quadam educatione Tac. Dial. 30.3; spatium ~ aequoris. ~ quo Mosae fluminis os amnem Rhenum Oceano adfudit Hist. 5.23; demouet Pallantem cura rerum quasi a Claudio impositus ~ arbitrium regni agebat Ann. 13.14; si quis. neque rei neque iuris ~ possessor erit Ulp. dig. 5.3.18.2. **b** neque enim spectaculum modo illud sed quaedam ~ imago uestrae conditionis erat Liv. 21.43.2; VELL. 2.13.2; LARG. 186; JAVOL. dig. 8.1.20.

5 (indicating appearance, pretence, etc.) As if, as though: **a** (w. subj.). **b** (w. conditional cl.). **c** (w. single wds. or phrs.).

a non cessit maiorum natu auctoritati, ~ in sua manu esset fortuna NEP. Timoth. 3.4; HOR. S. 2.8.94; saepe ~ gemmas eius. probare, per causam meminim me tetigisse manum Tib. 1.6.25; me quoque inuati, ~ ipse in parie. periculi fuerim, ad finem belli. peruenisse Liv. 3.1.1.1; facientibus. omnibus. testamenta. ~ ad certam mortem eundem foret VELL. 2.5.3; SEN. Nat. 4b.11.4; tantum oculos pressere manu, ~ agmina cernant Eumenidum V. Fl. 2.227; SIL. 1.497; QUINT. Inst. 1.1.2.44; Achaia atque Asia falso exterrita ~ Nero aduentare Tac. Hist. 2.8. **b** ille suae lambebat coniugis ora. ~ cognoscere Ov. Met. 4.596; STAT. Silv. 2.3.59; liber, ~ nullus penetrasset in urbem Hannibal SIL. 1.1.229; QUINT. Inst. 12.3.12. **b** quod. ~ absentis. Ariouisti crudelitatem, ~ si coram addeset, horrenter CAES. Gal. 1.32.4; sub nutrice puella ~ si luderet infans HOR. Ep. 2.1.99; hic est obstandum. ~ si ante Romana moenia pugnemus Liv. 21.41.15; ~ si omnium communis agatur honos 28.32.7; quae, ~ si aliter facere fas non sit, quidam tamquam iussi secuntur QUINT. Inst. 2.13.1. **b** Indum sanguineo ~ uiolauerit ostro si quis ebur. talis uirgo dabat ore colores VERG. A. 12.67; V. Fl. 4.321. **c** tumulus. naturalis, ~ manu factus B. Alex. 72.1; hic. ~ hereditate relicto odium paternum erit Romanos. conseruauit NEP. Hann. 1.3; quae (sacra) ~ dis quoque simul cum patria relicta obliuioni dederant Liv. 1.31.3; ibi cum ~ ad finem uiae equites constitissent 21.36.3; ~ aliquid oblitus. cum in castra redisset 22.58.8; VELL. 2.67.3; non uidit Phidias Iouem, fecit tamen ~ tonantem SEN. Com. 10.5.8; totum os prurire. ~ scilla tactum LARG. 193; SIL. 5.212; ceteri composita indignatione. ~ pro Vitellio conquerentes, suum dolorem proferebant Tac. Hist. 3.37; Quintilium Varum. audire uisus est ~ uocantem Ann. 1.65; misella illa ~ elephantum partitura distendit APUL. Met. 1.9. **b** uti. ~ in abditas regiones sese ~ cedentem insequeretur (Aulus) SAL. Jug. 38.2; ~ flammam spirantium miraculo attoniti constiterunt Liv. 22.17.5; tacta. ~ gelida mea membra ciuita Ov. Am. 3.7.13; Cleopatra. simulatum compta dolorem qua decuit, ~ laceros dispersa capillos Luc. 10.84; obsides. cum equitatu insecutus ~ profugos. in catenis reduxit SUT. Cal. 45.2.

6 (giving the justification for an action, etc.) As being.

cum ipsi se homines in regis ~ unici exempli mores formarent Liv. 1.21.2; ~ fatalem eum ducem in exitum suum natum horrebant 30.28.11; hoc edito ~ ultimo uirtutis opere 30.35.10; Scaeuolam etiam. et Antistium aedilicium ~ fauentis Sullae partibus. trucidauit VELL. 2.26.2; ut. superest artificer regressus ad ueniam ~ emendaturo quoque desideraretur PLIN. Nat. pr. 26; malum. aureum ~ uictoriae calculum puellae tradidit APUL. Met. 10.32. **b** cum theatrum ~ quoddam illius sacri templa uocabimus QUINT. Inst. 3.8.29.

uenens, uementer: see VEHEM.

uēna ~ae, f. [dub.]

1 Any blood-vessel of the body (whether vein or artery); ~a animalis, an artery (thought by the ancients to convey air). **b** (in animals, etc.). **c** (contrasted w. arteria, in specific ref. to the veins); ~a caua, the great trunk vein (φλέψ κοίλη). **d** (applied to other passages or ducts in the body). **e** the male sexual organ.

e uiperino morsu ~ae uiscerum ueneno inbutae Acc. Trag. 552; medico. imperasti ut ~as hominis incideret Cic. Pis. 83; simul ac ~as inuadit taetra libido HOR. S. 1.2.33; nisi causa morbi fugerit ~is Carr. 2.2.15; pallent amisso sanguine ~ae Ov. Met. 8.284; linquit decur omnis iratos. ~ tumescunt ~is SEN. Dial. 3.35.3; hanc tu rubentem promi-nentibus ~is quotiens uenire. uidetis MART. 5.4.4; reus frustra temptato ferro ~as praebuit exoluenda Tac. Ann. 4.22; 6.9; ~ (in fig. phrs.) periculum. residet et erit in-clusum penitus in ~is atque in uisceribus rei publicae Cic. Catil. 1.31; oratio. pulchra est, in qua non eminent ~ae nec ossa numerantur Tac. Dial. 21.8; ~ si quis super laqueum percuisset ~am in brachio, quae est animalis LARG. 84.

b ut Marsus colubras disrumpit cantu, ~as cum extenderit ornans LUCIL. 576; profuit. inter ima ferre pedis (sc. of a sheep) salientem sanguine ~am VERG. G. 3.460; liquoris hic (in the throat of a murex) minimi est candida ~a, unde pretiosus ille (flos purpureae) bibitur PLIN. Nat. 9.126; (in an embryo chick) qui. concutiant (oua) errare, quod uitales ~as confundant in iis VAR. R. 3.9.11; ~ (in the entrails of sacrificial animals, w. ref. to the markings produced by them) (Arrius) fulminis eductus motus ~asque calentes fibrarum LUC. 1.587; bidentum corda. dira. nefas minitanti ~a STAT. Theb. 3.458. **c** sanguis per ~as in omne corpus diffunditur et spiritus per arterias Cic. N. D. 2.138; circa quatuor ~ae grandes, quae sphaghtides nominantur, itemque arteriae, quas carotidas uocant CELS. 1.2.1; PLIN. Nat. 11.219; GEL. 18.10.9; ~per quas (i.e. portas icoris) lapsus cubis. ~ in eam ~am quae caua appellatur confunditur Cic. N. D. 2.137. **d** (the ureter) a renibus singulae ~ae. ad uesicam feruntur CELS. 1.1.10; ~ (as some minimal part of the testes) haec fierent, si testiculis ~a uilla paterni uideret in nobis? PER. 1.103; ~ (pores in the skin) corpora. immota patentes habent ~as, in quas insidunt aurum flatus VITR. 5.3.1; 8.3.4. **e** Naidas. habuere Priapi, et quo tenta dei ~a subiret, erat Priap. 3.72; PER. 6.72; rigida. ~a MART. 6.49.2; 11.16.5.

2 A blood-vessel (in certain special applications): **a** (regarded as conveying food and drink). **b** (w. ref. to the pulse or rhythmical beat of the arteries).

a ~ae omnes (i.e. the arteries, believed to convey air) ubi sufflat; sunt ex cibo, non possunt respirare CATO Agr. 55.77; dum facile in ~as cubus omnis inditur LUCR. 2.112; hominem cum uini uis penetrat acris et in ~as discessit diducit ardor 3.477; lene (uinum) requiro. ~ quod cum spe diuite manet in ~as animumque meum HOR. Ep. 1.15.20; ieiuni qui bibunt, qui uinum recipiunt inanibus ~is SEN. Ep. 122.6; mustum omne stomacho inutile, ~is iucundum PLIN. Nat. 23.29. **b** medici signa quaedam habent ex ~is et spiritu aegroti Cic. Dio. 2.15.2; solet infuso ~a redire meum Ov. P. 1.3.10; nec febrilis uxor anhelis, et peragit soliti ~a tenoris iter 1.10.6; ~as conciderunt (i.e. in fever) CELS. 3.5.9; ~is. credimus, fallacissimae rei, quia saepe istae leniores ~e. celerioresque sunt et aetate. et corporum natura 3.6.5; non potest medicus per epistulas cibi. tempus eligere: ~a tangenda est SEN. Ep. 2.2.1; PER. 3.107; ~arum inaequabili aut fornicante percussu PLIN. Nat. 7.171; si aegrum temptantis ~as medici similitudine. ostendat QUINT. Inst. 1.1.3.88; SUT. Theb. 72.3; ~ae pulsus APUL. Met. 10.2; (in fig. phrs.) teneat oportet ~as cunisque generis, aetatis, ordinis, et eorum, apud quos aliquid. erit acturus ~is mentis sensusque degustet Cic. de Orat. 1.223; orator. tenebit ~as animorum, et prout cuiusque natura postulat. ~ temperabit orationem Tac. Dial. 31.4.

3 (in plants) A channel conveying sap; a vein or midrib (of a leaf). **b** (in timber) one of the fibres making up the grain, or the streak or vein formed by it. **c** a vein or streak in stone, minerals, etc.

a earum (sc. arborum). ~ae umoris copia repletae VITR. 2.10.1; GRAT. 146; COL. 4.24.9; ut quisque ramus (sc. of a balsam-tree) intumuit, si uim ferri adhibeat, pauent ~ae Tac. Hist. 5.6; ~gignit (robar). In foliorum ~is asquos nucleos PLIN. Nat. 16.29. **b** ut uitio ~ae tabularum. hiscant LUCR. 6.1070; mensam. crebris distinctam ~is SEN. Dial. 3.35.5; publicum omnium (sc. woods) uitium uocant spiras, ubi conuoluere se ~ae atque nodi PLIN. Nat. 16.198; (colled. sg.) arboris. eius (sc. cedri). ~materies ~a directa VITR. 2.9.13; stamineum in hoc usu (i.e. veneering) probant ~am. quoniam lacunosa et crispata. glutinum adhibant PLIN. Nat. 16.226; ~ (perth. w. ref. to the zones of spring-wood in the annual rings) in quarundam arborum carnibus pulpas ~aeque sunt. discernere earum facile; ~ae latiores candidioresque 16.184; ~ (cf. applied to fibres in a fruit) carnotarum. trium pulpas medias detracta exteriore cute interioribusque ~is LARG. 74. **c** (chalchitis) mellei coloris, granuli ~arum discursu PLIN. Nat. 34.118; sarcophagus lapis fissili ~a scinditur 36.131; lapis. candidus atque translucens etiam qua parte fuluae inciderant ~ae 36.163; 37.1.1; picturata lucentia marmora ~a STAT. Silv. 1.3.36; 2.2.86; ~ (in the petals of a flower) ita discurrentibus ~is (sc. hyacinthi), ut Graecorum litterarum figura AI legatur inscriptum PLIN. Nat. 21.66.

4 A fissure, pore, cavity (in the soil, rocks, etc.).

inter ~as quasi XAD. Hist. 52; natura. ~sucum ~is coebat (terram) fundere apertis fissis lacis LUCR. 5.812; ut silicis ~is abstrusum excederet ignem VERG. G. 1.135; A. 6.7; hinc terrae tremor, hinc motus, ubi densus hiantes spiritus exagitat ~as Aetna 154; posse exusto cremat. ~ robore fundi. dein frigoris usu duritiam reuocare suam et constringere ~as 518; niues. liquatae per terrae ~as percolantur VITR. 8.1.17; 8.2.9; auaritiam ~as terrarum lapidumque rimatam SEN. Nat. 5.15.2; ~ (cf. sense 1) brumalis austeritas terrestrium uiscerum ~as remittit APUL. Mun. 23.

5 An (esp. underground) channel or stream feeding a larger body of water. **b** ~ae Nili, a name given to two rocks in the Nile supposed to mark the point where the river begins to rise. **c** a channel or trench for irrigation.

puteis fossis aquam dulcem reperiri posse adfirmabat: omnia enim litora naturaliter aquae dulcis ~as habere B. Alex. 8.1; VITR. 8.1.2; LIV. 44.33.2; musco. adoperta uirenti manabat Saxo ~a perennis aquae Ov. Fast. 3.298; toto. solo propter ~as aquarum resudante CURT. 5.1.12; uide. ~ quantis imbribus. ~as. fontium arentes redintegrent (dei) SEN. Ben. 4.25.2; ubi quomodo scatebunt aquarum calentium ~ae Ep. 8.21; CASTALIA ~a CIL. 4.3578; in Lucrina lota Salmacis ~a MART. 10.30.10; huiusmodi fontes nulli sunt ~is quibuscum constabat FROW. 4.68; PLIN. Ep. 8.8.2; ~ (cf. applied to a stream of molten metal) incendio permixtis. statuis atque simulacris aeris auri argenteique ~ae in commune fluxerunt Flor. Epit. 1.32 (2.16.7); ~ (transf.) oculos lacrimarum ~a refulgit Luc. 9.746; nunc etiam singularum arborum largior ~a (sc. of balsam) PLIN. Nat. 12.117. **b** SEN. Nat. 4.2.7; LUC.

10.325. **c** pluuias si non adiuent (sc. plantas), rigandum. differenda ex arcarum ~is post annum in ulmaria PLIN. Nat. 17.76.

6 A vein or extended deposit of ore, etc., or the ore extracted from it.

nos e terrae cauernis terrum eliciamus. nos aeris argenti auri ~as penitus abditas inuenimus Cic. N. D. 2.151; CATUL. 66.49; quaeritur argenti semen, nunc aurea ~a Aetna 260; VITR. 7.7.1; illa (metalla). quorum in alto latet ~a SEN. Ep. 23.5; excoqui (argentum) non potest nisi. ~ cum ~a plumbi-galenam uocant PLIN. Nat. 33.95; ~a quo dictum est modo foditur ignique perficitur 34.2; cum excoquatur ~a 34.146; Lea Vip. 1 (Font. iur. p. 293); tunc argentum ~aeque secundae (i.e. of inferior quality) JUV. 9.31; ~as. lapidicinarum et huiusmodi metallorum inquirere poterit Ulp. dig. 7.1.13.5; ~ (poet., w. ref. to the mythological ages of mankind) de duro est ultima (proles) ferro. protinus irrupit ~ae peioris in aeuum omne nefas Ov. Met. 1.128; ~ (cf., of material imagined to be in space) qua illum (sc. cometen) ~a paluh si duxit, illa rept Sp. Nat. 7.21.2.

7 (fig. from sense 5 or 6) A supply or store (of talent or ability) that may be drawn upon. **b** a particular strain of talent, vein.

ingeni benigna ~a HOR. Carm. 2.18.10; ego nec studium sine diuite ~a nec rude quid prossi uideo ingenium Ars. 409; ingenio. meo, ~a quod paupere nanat, plaudis Ov. P. 2.5.21; tenuis. et angusta ingenii ~a, si modo. usu sit adiuta QUINT. Inst. 6.2.3. **b** uatem egregium, cui non sit publica ~a JUV. 7.53.

uenābulum ~i, n. [VENOR + BVLVM] A hunting-spear.

sues siluaticus in montibus sectaris ~o aut cruos. uerulis VAR. Men. 301; Cic. Fam. 7.1.3; VERG. A. 4.131; GRAT. 108; Lysimachus. ~um obicere ferae cooperat CURT. 8.1.14; PETR. 40.1; dum prenas obnoxio ~a communis apro STAT. Theb. 4.323; JUV. 1.23; APUL. Met. 8.5; ~ (app. w. defining gen.) alii. ingentes arces intentos degunt humi longius; hos praecipui uiribus lucentes continent, alii. praetereuntibus (elephantis) sagittarum ~a indugunt PLIN. Nat. 8.26.

Venafer ~ira ~frum, a. = VENAFRANVS.

quod oleum (conferam) ~iru? VAR. R. 1.2.6; LARG. 268; MART. 13.101.

Venafrānus ~a ~um, a. Of or belonging to Venafrum; (neut. as sb.) olive-oil from Venafrum.

(ager) ~us Cic. Agr. 2.66; ~ae. bacca. oliuae HOR. S. 2.4.69; PLIN. Nat. 15.8; ~ipse ~o piscem perfundit JUV. 5.86.

Venafrum ~i, n. An inland town of Campania, famous for its olive-oil.

CATO Agr. 135.3; Cic. Q. fr. 3.1.3; HOR. Carm. 2.6.16; uncto ~o MART. 12.63.1; Campani. bacca ~i 13.101.1.

uenāliciārius ~a ~um, a. [next + -ARIVS] Concerned with the buying and selling of slaves; (masc. as sb.) a slave-dealer.

EX AUCTIONE ~a CIL. 4.3340.45.9; qui ~am uitam exercebat Ulp. dig. 32.73.4; ~ QUINT. Decl. 388 (p. 433.1.22); 'mercis' appellatone homines non contineri Mela ait; et ob eam rem mangones non mercatores, sed ~os appellari ait AFRIC. dig. 50.16.207; CIL. 12.3349.

uenālicius ~a ~um, a. [next + -ICIVS] FORMS: gen. pl. neut. ~um Liv. 32.7.3. Offered for sale, purchasable. **b** (spec., of slaves); (masc. as sb.) a slave-dealer; (neut. as sb.) a slave-market.

si nauem ~arum mercium perforasset Ulp. dig. 9.2.27.24; (neut. pl. as sb.) portoria ~um Liv. 32.7.3; ~ (transf.) futurum esset, ut discuteretur matrimonium, si non donaret is qui posset, atque ea ratione euenturum, ut ~a essent matrimonia PAUL. dig. 24.1.2. **b** hoc (i.e. chained feet) est insigne ~is gregibus PLIN. Nat. 35.201; ~as et lanistarum familias SUT. Aet. 42.3; (neut. as sb.) sc. mancipium ea, quae nimum sumptuosissima sint, ueluti iumenta aut ~a Ulp. dig. 28.3.1; ~diuitiae. quibus omnis Africanos et Laelios multi ~i mercatores superaret Cic. Orat. 232; radix. ~ mangonicis ~is pulchre nota PLIN. Nat. 21.170; SUT. Rhet. 25 (p. 122 Re); ~ erat ~um cum titulis pictum (i.e. on a wall) PETR. 29.3; GENIO VENALICI L. 6.398; EX ~o nouiciorum emptus VEN. dig. 21.1.65.2; APUL. Aet. 45.

uenālis ~is ~e, a. [VENVS + -ALIS]

1 (esp. in pred. use) That may be bought, for sale. **b** (of a person) that is for sale as a slave; (as sb.) a slave put up for sale in the market (spec. one newly imported, cf. QUINT. Inst. 8.2.8).

nemo hinc prohibet. ~ quin quod palam est ~e, si argentum est, eas PL. Cur. 34; me asperate atque inscientie. ~ aedis ~is hanc inscribit litteris Trin. 168; Italiae, Siciliae ceterarumque prouinciarum possessiones ~is ac proscriptor hac lege uideo Cic. Agr. 3.15; Clodiae (horti). ~ placent sed non puto esse ~is Aet. 12.382.24; nonis. ~ diebus ~is uimero fascis portabat in urbem MOR. 81; ubi plenus aequo laudant ~is. merces HOR. Ep. 2.2.11; LIV. 31.13.6; cibum. ~ coctum ~em propositum uenit V. Max. 2.7.2; pondere iam haec (charta), non bonitate, ~is PLIN. Nat. 13.70; ex anulo in auctione ~i inicitiae coepere 33.20; PLIN. Ep. 3.19.1; SUT. Oth. 6.2; ~ (w. abl. of price) otium. ~ non genus neque purpur. ~ HOR. Carm. 2.16.7; cibo. ~ uno asse ~i PLIN. Nat. 19.54; ~ (transf.) dictus. ~ morte ~em pettisse laurum Caesar HOR. Carm. 3.14.2; ~ (neut. as sb.) cum eadem (sc. rosaria) in longinquo praedio, ubi non sit quo deferri possit ~e, non expedit colere VAR. R. 1.16.3; ~ium uendendorum leges Cic. de Orat. 1.24.6; PLIN. Nat. 6.88. **b** Priamo nostro si est quis emptor, compendium senem uendam ego, ~em quem habeo PL. Bac. 977; quam (amicam) liberatam fore mihi credam et quam ~em hodie experiam Ps. 176; qui ex Gallia pueros ~is isti adducebat Cic. Quind. 24; manu missum alienae se familiae

~i immiscuisse *Quint. Inst. 7.2.26*; uenaticus. quintae et uicesimae ~ium manipulatorum remissum *Tac. Ann. 13.31*; captiuorum ~ium greges *Gel. 6.7.4.4*; (*fig.*) scio quam rem gerat ut. domi comprehendat. una hic et Palaestrio me habent ~em (*i.e. are treating me as a pauper*) *Pl. Mil. 580*; ~is illic ductit. ~; non est misericors *Rud. 584*; *Trin. 332*; ~is. Asiaticos *Cic. Ver. 5.146*; cum. ne de ~ibus quidem homines electos, sed ex ergastulis emptos nominibus gladiatoris ornari *Sest. 134*; *Hor. S. 1.1.47*; equum empturus solui iubes stratum, detrahis uestimenta ~ibus, ne qua uitia corporis lateant *Sen. Ep. 80.9*; uilisima (creta) qua. pedes. ~ium trans maria aduكتورum denotare instituerunt maiores *Plin. Nat. 35.199*; *Suet. Gram. 4* (p. 103 Re); *Apul. Apol. 45*.

2 (of a person, his skills, services, etc., usu. contemptuously) That may be used for a fee or wage, (that is) on hire.

is qui uocem ~em habuerat (*i.e. a public crier*) *Cic. Quint. 13*; qui dabit immunda ~ia fata saginae (*i.e. an auctoritas*) *Prop. 4.8.25*; *Liv. 28.21.2*; caudicis, ~e genus *Sen. Apoc. 12.3.1.28*; quidam ~em formam attulerunt (*i.e. to Rome*), quidam ~em eloquentiam *Dial. 2.6.2*; qui philosophiam uelut aliquod artificium ~e didicerunt *Ep. 108.36*; ~es animae (*i.e. of mercenaries*) *Sil. 15.500*; nobilium familiarum posteros egestate ~is in scenam deduxit *Tac. Ann. 14.14*.

3 (in pejorative sense, of favours, privileges, or sim.) That may be obtained by bribes or dishonest payments. **b** (of persons, institutions, etc.) open to the influence of bribes, venal.

an hoc dubitabit quisquam. (quin) ~is ~em in Sicilia iuris dictionem habuerit. ? *Cic. Ver. 2.119*; desinat ea se putare emere quae ipse semper habuit ~ia—fidem ius iurandum ueritatem officium religionem *3.144*; regum appellationes ~es erant *Dom. 129*; *Phil. 3.10*; *Sal. Cat. 10.4*; si neque magistratus neque alia uolgo cupienda ~ia erunt *Rep. 1.8.3*; **b** *Ligus*, ~is adscriptor et subscriptor tuus *Cic. Dom. 49*; *Volturnia* tribus ab hoc corrupta, feretina habuerat ~em *Plin. 4.3*; numquam ~is essent ad munus amicae *Prop. 2.16.21*; eos, ~em linguam habentis, decreta plena regiae adsentationis fecisse *Liv. 45.10.11*; *Manilius* tribunus pl., semper ~is et alienae minister potentiae *Vell. 2.33.1*; ianitoribus turbam ~i fastidio digerentibus *Sen. Dial. 2.15.5*; ~is populus, ~is curia patrum, est fauor in pretio *Petr. 119.1.41*; ambitus. annua ~i referens certamina *Campo Luc. 1.180*; paelicem regiam polluerat (praefectus) inque omnem libidinem ~is habebatur *Tac. Ann. 12.46*; nihil in penatibus suis ~e aut ambitioni peruium *13.4*; (*cf.*) postquam Roma egressus est, fertur (lugurtha). dixisse ~e urbem ~em et mature perituram, si emptorem inuenerit! *Sal. Jug. 35.10*;—(*v. abl. of price*) auro pulsa fides, auro ~ia iura *Prop. 3.13.49*; trahentibus ad Antiochum quibusdam. ~em pretio multitudinem *Liv. 35.50.4*; accipiem fidem et mercede ~em *Curt. 3.8.3*.

uenaticus ~a ~um, *a*. [VENOR+ATICS] (of dogs) Used in hunting.

ibo odorans quasi canis ~us *Pl. Mil. 268*; de canibus. ~um (genus) ~um et pertinet ad feras bestias siluestres *Var. R. 2.9.2*; *Nep. Pol. 2.5*; ~us. militat in siluis catulus *Hor. Ep. 1.2.65*; *Sen. Ben. 2.34.2*; *Apul. Met. 4.19*; (*transf.* *v. ref. to the leanness of hounds*) prolatis rebus parasi ~i sumis, quando res redierunt, Molossici *Pl. Capt. 85*;—(*sem. as sb.*) ~a uelox. si forte feras ex nare sagaci sensit *ENN. Ann. 340*.

uenatio ~onis, *f*. [VENOR+TIO]

1 The hunting of wild animals, or an instance of it. **b** (concr.) animals hunted, game.

conditoria facit haec (*i.e. the resources of a farm*). ~ accupium atque ~o *Cic. Sen. 56*; multum. ~unt (Suebi) in ~onibus *Caes. Gal. 4.1.8*; *6.21.3*; *Curt. 8.8.3*; festa (*i.e. holidays*) ~one absumi; gratissimam canem tigris. ~onate *Plin. Nat. 6.91*; *Flor. Ep. 1.18* (2.2.28); ad ~onem profecti sumas *Aur. Fro. 1.178* (68N). **b** ibi uidi greges magnos. ~ilium. ~porum. ceterae ~onis *Var. R. 3.2.14*; dux Philaenus erat cum solito captae ~onis onere *Liv. 25.9.8*; *35.49.6*; qui ~onem uoluptati suae claudunt *Col. 9.1.1*; montes. ~nemora. antiqua habent, frequens ibi et uaria ~o *Plin. Ep. 5.6.8*; *Julian. dig. 22.1.26*;—(*as food*) ~o. et ex domesticis animalibus assa caro maxime iuuat *Cels. 1.6.2*; *2.20.1*; *5.26.30.6*.

2 (as a spectacle) An animal-hunt in the arena. **b** (concr.) animals hunted in the arena.

in circo maximo aedilium sine Africanis bestiis (*i.e. panthers*) cum fuit ~ones *Var. R. 3.13.3*; ludi magnifici et grati; ~o in alid tempus dilata *Cic. Att. 4.15.6*; *Fam. 7.1.3*; ~o data leonum et pantherarum *Liv. 39.22.1*; ~o *LEGITIMA CIL 4.3884*; *Mart. 13.100.1*; *Suet. Jul. 10.1*; *Dom. 1.1*; *PRO SALUTE IMP CAES M AVREL COMMODI MVNVS GLADIATORUM ET VENATIONUM VARI GRN(ERIS) DENTAT(ARUM) FERAR(UM) ET MANSVET(ARUM)*, ITEM HERBAT(ARUM) M COSINVS. ~CELERINVS. ~ORDIT *CIL 8.7966*. **b** nemo tam stultus est, ut monedum sit, ne qui gladiatores aut ~onem iam mungere edito mittat *Sen. Ben. 1.12.3*.

uenator ~oris, *m*. [VENOR+TOR] One engaged in the pursuit of wild animals, a hunter. **b** one who hunts animals in the arena.

quasi ~or tu. ~es: dies atque noctes cum cane atetatem exilis *Pl. Cas. 319*; quatum (*se. alium*) ex uestigiis cum est animaduersum a ~oribus quo se recipere consuevit *Caes. Gal. 6.27.4*; leporem ~or ut alta in nibe secetur *Hor. S. 1.2.105*; *Carm. 1.1.26*; *Grat. 93*; *Phaed. 5.10.6*; in magna silua boni ~oris est indagantem feras quamplurimas capere *Col. 5.1.2*; *Flor. Ep. 1.33* (2.17.15); *Apul. Met. 8.12*;—(*ad trib.*) *applied to animals used in hunting* ceruum. ~or cursu canis et latratibus instat *Ver. 4.12.751*; ~or. equus *Stat. Theb. 9.68*;—(*in fig. phr.*) speculator nequis. ~ nostro consilio ~or adsit cum auritis plagis *Pl. Mil. 608*;—(*transf.*) physicum, id est speculatorem ~oremque naturae *Cic. N. D. 1.83*. **b** profuit. nihil misero quod comminus

ursos fagebat Numidas Albana nudus harena ~or *Juv. 4.101*; *Apul. Met. 4.13*; *Colligium* ~or(um). ~QVI MINISTERIO ARENARIO PVNGVIT *CIL 12.1590*.

uenatorius ~a ~um, *a*. [VENOR+TORIVS] Of or used by hunters. **b** (w. ref. to those who hunt animals in the arena).

galeam ~am *Nep. Dat. 3.2*; ~a uenena *Cels. 5.27.3.6*; ~o cultro *Petr. 40.5*; sumptus. ~i instrumenti *Plin. Ep. 3.19.3*; *Suet. Aug. 19.2*; ~am lanceam *Apul. Met. 1.4*; *b* quicumque in ludum ~um fuerat damnati *Ulp. dig. 48.19.8.11*; *FAMILIA* ~a *CIL 5.2541*.

uenatrix ~icis, *f*. [VENOR+TRIX] A female hunter.

umeris de more habilem suspenderat (mater, *i.e. Venus*) arcum ~ix *VERG. A. 1.319*; *11.780*; *OV. Met. 2.492*; *STAT. Theb. 9.616*; *HYG. Fab. 205*;—(*applied to Diana*) *DIANE* ~ix *CIL 2.5638*; (*used attrib.*) *Iunat.* per calamos ~icis pharetramque puellae *Juv. 13.80*;—(*applied to hounds*) amphitheatrales inter nuntia magistros ~ix, siluis aspera, blanda domi *MART. 11.69.2*; (*used attrib.*) ~ix. ~i turba canum *V. L. 3.335*.

uenatura ~ae, *f*. [VENOR+VRA] The practice of hunting game (in quot., transf.).

uiden tu illam oculis ~am facere atque aucupium aurius? *Pl. Mil. 990*.

uenatus ~us, *m*. [VENOR+TVS] The hunting of game or an instance of it, a hunt. **b** (concr.) animals caught in hunting, game.

NAEV. *frag. 29*; labor in ~u *Cic. Tusc. 5.98*; ~u inuigilant pueri siluaseque fatigant *VERG. A. 6.605*; quis tibi monstrabat saltus ~ibus aptos. ? *OV. Ep. 5.17*; *Met. 4.302*; corpora. ~ durabant aut cursu defatigati aut ~u *Sen. Ep. 95.18*; equos ~ui adornatos *Tac. Ann. 12.13*; iuuenem. ~montanis ~ibus occupatum *Apul. Met. 5.8*; (*as practised by beasts of prey*) leone in ~um profecto *GEL. 5.14.26*;—(*v. gen. of animal hunted*) primos elephantorum ~us *Plin. Nat. 2.183*; (*cf.*) magna propter ~um eum (*i.e. of rabbits*) uiueris gratia est *8.218*;—(*applied to fishing*) dominus huius (*sc. uidulo*). ~ nisi ego nemo natus, hunc qui cepi in ~u meo *Pl. Rud. 970*;—(*transf.*) scandere ad eas (*i.e. gens adhering to crags*) pigrigia pedum equestres populos taedet. ~i ergo fundis e longinquo incessunt et. ~excitant. ~et ~us quidem callainis talis est *Plin. Nat. 37.111*. **b** ~u et aucupio uesci *Plin. Nat. 7.23*; educatam a uirgine (aquilam) retulisse gratiam aues primo, mox deinde ~u adgerentem *10.18*.

uendax ~acis, *a*. [VENDO+AX] Addicted to selling.

patrem familiaris ~acem, non emacem esse oportet *Cato Agr. 2.7*.

uendibilis ~is ~e, *a*. [VENDO+BILIS] That can (easily) be sold, marketable. **b** (transf.) acceptable to public taste.

agrum. ~on solum fructuosiorum eadem faciunt. sed etiam ~orem *VAR. R. 1.4.2*; illa uia ~is Herculeana multa deliciarum et magnae pecuniae *Cic. Agr. 2.36*; fundus nec ~is nec pascere firmus *Hor. Ep. 1.17.47*; *COL. 7.6.8*; ~es (uuae) asportu, portatu faciles *Plin. Nat. 14.42*; ~i merce *32.23*; iumentorum refectis corporibus, quo ~iores uideremur *Apul. Met. 8.23*;—(*of abst. things*) res (*i.e. a proposed edit*) huius (*sc. Verri*) ~is uidebatur. malebat pecuniam accipere, ne quid noui ediceret, quam ut hoc edictum. ~interponeret *Cic. Ver. 1.105*; ut sint illa (*i.e. points of law*) ~iora, haec (*i.e. philosophical questions*) ueriora certe sunt *Fin. 1.12*;—(*transf.* *cf. sense b*) quid. ~ formae praecona feci? ~is culpa facta puella meast *OV. Am. 3.12.10*. **b** *Cic. Brut. 174*; populo non erat *C. Vellius Varro* satis ~is: praeceps quaedam et. ~celertate caecata oratio *264*; ~em orationem *Amic. 96*.

uenditatio ~onis, *f*. [VENDO+TIO] The action of crying up the merits (of something).

laudabiliora uidentur omnia, quae sine ~one et sine populo teste fuit *Cic. Tusc. 2.64*; a multis uirtus ipsa contemnitur et ~o quaedam atque ostentatio esse dicitur *Amic. 86*; portentosa scientiae ~o *Plin. Nat. 29.25*.

uenditator ~oris, *m*. [VENDO+TOR] One who puffs or cries up the merits (of).

famae nec incuriosus nec ~or *Tac. Hist. 1.49*; est. in praedicandis doctriinis sui ~or *GEL. 5.14.3*; lactatore quempiam et ~orem *Salustianae lectionis 18.4.1*.

uenditio ~onis, *f*. [VENDO+TIO] The action or process of selling, sale. **b** (meton.) the document recording a sale.

QVOVIS RIVS AGRI LOCEI HOMINVS PRIVATI ~O PVIT *CIL 1.585.63*; ostendit, si sublati sint ~o bonorum, illum pecuniam grandem amissurum *Cic. S. Ros. 110*; *Sullanus* ~ones et assignationes *Fam. 13.8.2*; *B. Afr. 90.1*; si quid. ~ post ~onem traditionemque deterius emptoris opera familia procuratoris eius factum erit *Ed. Aed. Cur. (Font. iur. p. 238) 66.1*; ~o alienatio est et rei suae iurisque in ea sui ad alium translatio *Sen. Ben. 5.10.1*; ~oni exposita *Tac. Ann. 13.25*; quae (pecuniae) illis uel ex locationibus uel ex ~onibus. ~debantur *Plin. Ep. Tra. 10.108* (109). **b** *AGEN. agrim. p. 35*; uulgo putant per permutationem rerum emptionem et ~onem contrahi *GAIVS Inst. 3.141*;—(*of tax-gathering rights to publicani*) ne in ~onem tributorum et illam acerbissimam exactionem. ~capitum atque ostiorum induceretur sumptus minime necessari *Cic. Fam. 3.8.5*;—(*cf.* *of favours, etc.*) huius ~one decreti. ~provinciam Cretam perdidisti *Phil. 2.97*. **b** fundo. in diem addicto ~commodum. ~onne ad emptorem pertinet, antequam ~o transferatur *Ulp. dig. 18.2.4.4*.

uenditio ~are ~au ~atum, *tr*. [VENDO+ITO]

1 To seek to sell (commodities), offer for sale. **b** (w. personal obj., w. ref. to prostitution). **c** to offer (favours or privileges, one's services, etc.) for money or reward.

mercem. qui ~ant *Rhet. Her. 4.9*; frater. ~Tusculanum ~at ut si possit emat Pacilianam domum *Cic. Att.*

1.14.7; *CATUL. 33.8*; cum sutor. ~aret falso antidotum nomine *Phaed. 1.14.3*; tutor Luculli grandi aere. ~piscinas pupilli sui ~abat *COL. 8.16.5*; *Plin. Ep. 1.24.1*; *Suet. Aug. 75*; hordeum. ~colonis proximis ~abat *APUL. Met. 7.15*; (*absol.*) ut faciam praeconsis compendium itaque auctionem praedictum ipse ut. ~em *Pl. St. 105*. **b** in Tusco uico, ibi sunt homines qui ipsi sese ~ant *Pl. Cur. 482*; *M. 312*; in lupanari ~are ancillam *Quint. Decl. 385* (p. 430.1.12). **c** suam qui auro uitam ~at (*i.e. a mercenary*) *Pl. Bac. 8*; qui perductionibus ~at patriam *Rhet. Her. 4.15*; uagari eos cum belli terrore per nationes, quibus bellum indictum non sit, pacem pretio ~antis *Liv. 38.42.11*; *44.25.5*; seu, praemia miles dum maiora petit, damnat causam. ~et scelere inbutos etiamnum ~at enses *LUC. 5.248*; statiuorum mutationes ~ante duce *Tac. Hist. 1.66*; reis. ~absolutiones ~are *Suet. Ves. 16.2*; ad calumniam ~andam *APUL. Apol. 59*.

2 (transf.) To advertise the merits of, cry up. **b** (refl., w. dat. of person or sim.) to seek to recommend oneself (to), pay court (to).

comparata oratio uidebitur esse. ~ingenii ~andi memorias ostendende causa *Rhet. Her. 2.47*; Antonio tuo nomine gratias egi. ualde te ~am *Cic. Att. 1.16.17*; laudabat ~abatque se. ~homo inepte gloriosus *Rhet. 13.31* (30). **c** ~homo. ~quamvis nocens, qui modo iudicia Romae fore putaret, non aliqua simulatione extimationis se hominum ~asset? *Cic. Ver. 1.32*; *Sil. 31*; in eos inuictur quibus se antea ~abat *Har. 52*; in eo me etiam Tulliae meae ~abo *ABO. 4.16.4*; quo modo. ~e ~ant (optimates) Caesari! *8.16.1*; non florentibus se ~auit, sed afflictis semper succurrit *Nep. Att. 11.4*; *Liv. 3.35.5*; nonne uidetis uictor quanto. ~uulgi se ~et aurae? *OV. Hal. 70*; *Vell. 2.63.3*.

uenditor ~oris, *m*. [VENDO+TOR] A seller, vendor. **b** one who sells for bribes or corrupt payments.

tum denique ager emetur cum idem expedit emptori et ~ori *Cic. Agr. 2.67*; *Off. 3.51*; pretium ~ori persolvere *Sen. Ep. 81.11*; *LUC. 4.97*; *Tac. Ann. 13.31*; *GEL. 5.4.1*. **b** non consules, sed mercatores provinciarum ac ~ores uestrae dignitatem *Cic. Red. Sen. 100*; cuius tu tribus ~orem et corruptorem. ~Plancium fuisse clamat *Planc. 38*.

uenditrix ~icis, *f*. [next+TRIX] (Fem. of prec.)

SCAEV. *dig. 18.3.8*.

uendō ~ere ~idi ~itum, *tr*. [contr. from uenundo (VENVS, DO)] FORMS: *pf.* ~edi *F/JRA 3.132.20*; *pass.*, except for *gdve.* and *pf. pple.*, usu. expr. by *VENBO*; *pres. inf.* ~i *Ulp. dig. 42.4.7*.

1 To sell (goods). **b** (a person as a slave). **c** (neut. of *pple.* as *sb.*) a thing sold (in certain legal phrs. almost amounting to 'sale').

ubi quas merces uexeram omnis ut uolui ~idi *Pl. Mer. 94*; *Mos. 108*; auctionem uti faciat: ~at oleum. ~frumentum quod supersit ~at *Cato Agr. 2.7*; *Q(VA. CEN)S(ores)*. ~VECTIGALIBVS. ~PVLICIS FVENDIS LOCAMENS ~VNDIS (*sc. to publicani*) LEGEM DEIXERVNT *CIL 1.585.85*; emisti bona Sex. Alfieni L. Sulla dicitur ~ente *Cic. Quint. 76*; *B. Afr. 97.1*; deferat in uicium ~entem tus et odores *Hor. Ep. 2.1.266*; ex pretio rerum ~itarum aliquantum pecuniae redactum esse constat *Liv. 21.15.2*; M. Fuluius. ~locauit. ~orum piscatorum circumdatis tabernis quas ~idi in priuatum *40.51.5*; *Phaed. 4.5.47*; accedo analium quandam, quae agreste holus ~ebat *Petr. 6.4*; *Juv. 7.10*;—(*v. abl. gen. etc.*) *indicating price* num pluris tu. ~ueres lano ~is, quam. ~apros macellario Selius? *VAR. R. 3.2.11*; exanimum. ~auro corpus ~ebat Achilles *VERG. A. 1.484*; non ~es nummis coccina nostra tribus *MART. 2.43.8*; si. ~uilius fundum ~idi *sti JAVOL. dig. 18.1.79*;—(*alibi. or absol.*) uenditorum. ~oportere. ~uelle quam optime ~ere *Cic. Off. 3.51*; copiam ~endi secuta uilitate *Tac. Ann. 6.17*; *Ulp. dig. 50.1.27.1*. **b** hic gnatum meum tuo patri ait se ~idisse sex minis in Alide *Pl. Capt. 979*; *Mer. 429*; homo inhumanissimus Pamphilam meam ~idit *Thet. Ph. 510*; omni senatu necato reliquos sub corona ~idit *Caes. Gal. 3.16.4*; aliorum bona publicanda, ipsos liberosque eorum et coniuges ~endas *Liv. 26.34.3*; quastore. ~hastae subiectos captiuos ~ente *V. MAX. 5.1.7*; hunc adulescentulum. ~circumdano lanista ~idit *Suet. V. 112*; *APUL. Met. 8.24*;—(*fig.*) qui sectatur uoluptatem. ~primam libertatem negligit. nec uoluptates sibi emit, sed se uoluptatibus ~it *Sen. Dial. 7.14.3*. **c** quae ex empto aut ~ito. ~contra fidem fuit *Cic. N. D. 3.74*; *Sen. Ben. 6.38.2*; ut uenditorum nexu ~iti liberaret *Ulp. dig. 12.6.26.7*; ~iti iudicio teneri *19.1.13.5*;—(*ph.*) in emptis. ~et ~itis potius id quod actum, quam id quod dictum sit sequendum est *POMPON. dig. 18.1.6.1*.

2 To give (one's services, skills, etc.) for a wage or fee (esp. w. implication that they should have been given free).

auro alii (*sc. mulier*) hanc ~ere potuit (Pyrgopolynices) operam (*i.e. his services at stud*) *Pl. Mil. 1076*; uenerem. ~ere (*i.e. to prostitute oneself*) *Tib. 1.4.59*; caput in mortem ~unt et tunus harenae *MAN. 4.225*; carnificis. ~mortem ~entis imago accenscosque rogos *5.625*; philosophos regi suam (amicitiam) ~ere noluit *V. MAX. 4.5. ext. 3*; circulatoris, qui philosophiam honestius neglexissent quam ~unt *Sen. Ep. 29.7*; ~ere. uocem Siculis plaussumque theatris (*i.e. as a claqueur*) *MART. 7.64.9*; *Quint. Inst. 12.7.8*.

3 (pejoratively) To dispose of (a favour, privilege, etc.) for a reward or corrupt payment; to betray for money, sell.

argentum accepi, dote imperium ~idi *Pl. As. 87*; illa pretio accepto. ~spem illam quam in alio. ~continebat uicta auriaria sceleris Oppianici ~idit *Cic. Clu. 34*; auctoritatem senatus, iussa populi Romani, nomen ac dignitatem imperi regi Aegyptio ~idit *Pis. 48*; iste ~itum atque emancipatum tributum consilii uestris opposuit *Phil. 2.51*; sordidos homines, qui Caesaris beneficia ~ebant *Fam. 13.36.1*; pauci. ~caeci auriaria, quia omnia honesta atque inhonesta ~ere mos erat *Sal. Jug. 80.5*; non bene conducti ~unt peruria testes *OV. Am. 1.10.37*; ex quo suffragia nulli ~imus *Juv. 10.78*; cum. ~sententiam. ~iudex. ~lucro libidinis ~iderit

APUL. *Met.* 10.33; (*refl.*) Balbus . ingressus castra hostium saepiusque cum Lentulo colloquitur consule, dubitante quanti se ~eret VELL. 2.51.3; —Eriphyla auro uiri uitam ~idit Cic. *Inu.* 1.94; ~idit hic auro patriam VRG. 6.621; ~ente rem publicam consule VELL. 2.60.4; STAT. *Theb.* 8.104.

4 (causatively, esp. transf.) To promote the sale of, obtain customers or admirers for.
hunc (sc. uersum) σπουδαῖς ὄντα si cui uoles τὸν νεώτερον pro tuo ~ito Cic. *Att.* 7.2.1; Ligariano (sc. *orationem*) praeculare ~idisti, posthac quicquid scripsero tibi praeconium deferam 13.12.2; —(*of things*) si uersus paulo concinior unus et alter, inuiste totum ducit ~itque poema HOR. *Ep.* 2.1.75; ~unt conchylija cenat, ut reuocent per damna famem PETR. 119.1.35; purpura ~it caudicem IUV. 7.135.

Venedi ~drum, *m. pl.* **Venet(h)i**. The name of a tribe settled in the region of the middle Vistula.

α PLIN. *Nat.* 4.97. β Tac. *Ger.* 46.1; *Ann.* 11.23.

uenēficium ~i(i), *n.* [next + -IVM]

1 The use of magical arts, sorcery. **b** a potent substance, a philtre or sim.

subito totam causam oblitus est idque ~is et cantionibus Titiniac factum esse dicebat Cic. *Brut.* 217; *Or.* Rem. 251; ~io contactus sum PETR. 128.2; in luna ~ia argentea mortalitate (*i.e. eclipse*) PLIN. *Nat.* 2.54; addidere grauidis. digitis pectinatum inter se inplexis ~ium est 28.59; accusata iniectis carminibus et ~iis uaeodorum marito Tac. *Ann.* 4.22; quod ait noster Laberius, ad amorem iniciendum 'de' rimenta' esse 'delementa', 'beneficia' autem '~ia' FRO. *Aur.* 1. p. 166.19N). **b** et sane equis amoris innasci ~ium, hippomanes appellatum PLIN. *Nat.* 8.165; nullam mihi causam fuisse Pudentillam ~iis ad nuptias prolectandam APUL. *Apol.* 91.

2 The act of poisoning. **b** a poisonous substance, poison.

~ii damnatum quid putabant? *Rhet.* Her. 4.23; sescenti sunt qui inter scarios et de ~iis accusabant Cic. *S. Rosc.* 90; alterum ~i crimen Oppianico huic adulescenti. uenenum Habiti consilio paratum *Clu.* 166; neque de ~is ante eam diem Romae quaesitum est Liv. 8.18.11; 42.18.1; SEN. *Ben.* 3.6.2; remedio esse contra ~iorum noxiam PLIN. *Nat.* 21.108; (huores, tumores) uideri possunt (signa) et ~ii et crudelitatis QUINT. *Inst.* 5.9.11; Tac. *Ann.* 2.73; mater amisso filio. ~ libertos eius. ~i reos detulerat ad principem PLIN. *Ep.* 7.6.8. **b** nec cessat in ~iis uita, dum modo omnia deuoret PLIN. *Nat.* 15.105; sunt (sc. ranae) quae in uepribus tantum uiuunt, ob id rubetantur nomine. genuinis ueluti cornibus plenae ~iorum 32.50.

uenēficus ~a ~um, *a.* [uene- (VENENVM) + -FICVS]

1 Of or concerned with sorcery; (masc. or fem. as sb.) a sorcerer, sorceress.

hominum monstrifica naturas et ~os aspectus PLIN. *Nat.* 28.30; (artem Magorum) inanem esse, habentem tamen quasdam ueritatibus umbras, sed in his ~as artes poliere, non magicas 30.17; [QUINT.] *Decl.* 10.19; ~illum uiscerare hodie Thessalum ~um, qui. ~perturbauit familiae mentem meae PLIN. *104.3*; *Ps.* 872; solutus ambulat ~ae scientioris carmine HOR. *Epod.* 5.71; Aeneas ~a Ov. *Am.* 3.7.79; ualidos. ~a suos mergit in aere cauo MET. 7.316; SEN. *Ep.* 9.6; Luc. 6.581; tanti partus equae, tanti una ~a constat IUV. 6.626; ut. ~amitorem eam, me magum et ~um clamaret muidis audientibus APUL. *Apol.* 78; —(*as a term of abuse*) uident ~am? ~ sed uestita, aurata, ornata PL. *Ep.* 221; utiam dicis ubi sit (erus). ~e? ~ nescio, inquam, ulmitritha per. 278; Iuppiter te dique perdant! quid ais, uir ~e? *Rud.* 1112; ut ego unguibus facile illi in oculos inuolem ~o! *Ter.* *Eu.* 648; 825.

2 (masc. or fem. as sb.) A poisoner.

quis tota Italia ~us, quis gladiator, quis latro. ~inueniri potest qui se cum Catilina non familiarissime uixisse fateatur? Cic. *Catil.* 2.7; de scicaris, ~is. ~furibus. ~qui. ~sunt. ~carcere fatigandi Off. 13.73; percussor ~us CURT. 4.11.18; SEN. *Ben.* 5.13.4; tantum remanet uirus ex accepto semel malo (*i.e. snakebite*), ut ~i fiant uenena passi PLIN. *Nat.* 28.32; ~a capite puniatur QUINT. *Inst.* 7.8.2; (*fem., applied contemptuously to a man*) ut ~a haec liberetur obsidione Cic. *Phil.* 13.25.

uenēnārius ~a ~um, *a.* [VENENVM + -ARIVS] That deals in poison; (masc. as sb.) a poisoner.

LIBERTAS. ~AE ET PERDIDA CIL 6.10903.b.i; ~in scorpione (nascuntur) ~i et percussore PETR. 39.11; SUT. *Nero* 33.2; qui ~um accusat, scrupulosius cibatur APUL. *Apol.* 26.

uenēnātus ~a ~um, *a.* [VENENVM + -ATVS]

1 (of animals or plants) Furnished with poison, poisonous, venomous; (neut. as sb.) a venomous creature. **b** (of qualities, actions, etc.).

~is. ~colubris LUCR. 5.27; spiritus. ~bestiarum palustrium ~os VITR. 1.4.1; ~is. ~dentibus Ov. *Ep.* 12.95; eo. ~animo. ~ero. quo. ~animalia ~a percuto SEN. *Dial.* 3.16.5; ~us stellio Col. 9.7.5; fornicarum genus ~um PLIN. *Nat.* 29.92; nihil est usquam ~ius quam in mari pastinaca 32.25; (*in fig. context*) uiperam illam ~am ac pestiferam Cic. *Har.* 50; ~apiastum. ~est ~um in Sardinia PLIN. *Nat.* 20.116; ~fungis ~is LARG. 198; ~nullum interit fame aut siti ~um PLIN. *Nat.* 10.198; ~orum morsus abigit (inula) 20.38. **b** aquae genera mortifera, quae per maleficium sucum. ~recipiunt in se uim ~am VITR. 8.3.15; in Italia muribus araneis ~us est morsus PLIN. *Nat.* 8.227; ad ictus ~os 31.65; spinas. ~punctu ~o uiriosas APUL. *Met.* 7.18; (*transf.*) per forum medium tamquam. ~draco serpit. ~aspectu ~o *Rhet.* Her. 4.62.

2 (of weapons, etc.) Poisoned.

pantheras, quae. ~a carne caperentur Cic. *N.D.* 2.126; ~is grauida sagittis. ~phaereta *Hor.* *Carmin.* 1.22.3; si ~o. ~telo quis ictus est Cels. 7.5.5; calix ~us SEN. *Ep.* 67.7; multus

~as mattheas misit SUT. *Cal.* 38.2; (*fig.*) nulla ~o littera mixta ioco est Ov. *Tr.* 2.566; tota illa comitorum poetarum manus in me ~os sales suos effudit SEN. *Dial.* 7.2.2.

3 Endowed with magical powers, magic.

illa pauidus ora ~a tetigit mirantia uirga Ov. *Med.* 14.413.

uenēnifer ~era ~erum, *a.* [VENENVM + -FER] Carrying poison, i.e. venomous.

~ero sanguis manare palato (*i.e. of a snake*) coeperat Ov. *Met.* 3.85.

uenēnō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [next + -O]

1 To bewitch, enchant.

hoc ~atunus uerum: ita in manibus consenscit PL. *Rud.* 1302.

2 To imbue or infect with poison.

mortiferam uim, de terra quae surgit in auras, ut spatium caeli. ~et LUCR. 6.820; tanta ~ato uulnera crure gerat Ov. *Id.* 252; (*fig.*) non istic obliquo oculi mea commoda quiquam limat, non odio obscuro morsuque ~at HOR. *Ep.* 1.14.38.

3 To treat, imbue (with a dye).

tapetes ebrui fuco, quos concha purpura imbuens ~auit *Met.* 10.13; (*neut. of ppl.* as sb.) (flaminica Dialis) ~ato (*cod.* bene nato) operitur GEL. 10.15.27.

uenēnō ~ī, *n.* [*< *uenes-nom (*uenus, see VENEROR)*]

1 A potent herb or other substance used for medical, magical, etc., purposes. **b** a magic or supernatural influence.

ut Medea. ~concoxit senem, quem. ~suis ~is dicitur fecisse rusus ex sene adulescentulum PL. *Ps.* 870; quae meum ~is flexit socium pectora *Cic.* *Orat.* 129; Off. 3.76; carminibus quae uersant atque ~is humanos animos HOR. *S.* 18.19; al miser. ~digne puer meliore flamma. quis te soluere Thersalis. ~is. poterit deus? *Carm.* 1.27.22; ipsa dabas capiti mixta ~a tuo Ov. *Am.* 1.14.44; compositis cum (domina) conlinit ora ~is REM. 351; pallet nostris Aurora ~is *Met.* 7.209; sparsae. ~membra ~is exercere artes Scythides memorantur 15.359; infuso facies (*sc. of a corpse*) solidata ~o est LUCR. 6.691; expugnare senem potuit Cleopatra ~is 20.360; uulnus referens quod. ~nullis. ~leuet Medea ~is V. *FL.* 6.276; non incendia Colchis aspirare sinuit. ~uiso pallescit flamma ~o 7.586; STAT. *Theb.* 4.505; inimixtum uino soporiferum. ~um APUL. *Met.* 8.11; (*transf.*) aetas et corpus tenerum. ~haec sunt ~a formosarum mulierum *AFRAN.* *com.* 381; (*w. malum, cf. sene*) a qui ~um malum fecit, fecerit *Leg. pub.* in *Cic.* *Clu.* 148; *SAL.* *Clu.* 11.3; ~i mali. ~non contrahi empionem *Gaius dig.* 18.1.35.2; (*cf.*) qui ~um dicit, adicere debet, utrum malum an bonum: nam et medicamenta ~a sunt 50.16.236. **b** oculi. ~a maligni GRAT. 406; Phoebe. ~serena. ~diris uerborum obsessa ~is palluit LUC. 6.501.

2 A poison. **b** the use of poison, poisoning (as a criminal offence).

~e uiperio morsu uenae. ~o inbutae Acc. *trag.* 553; ~o necatus *Rhet.* Her. 2.44; hic nuper sororis filio infudit ~um, non dedit Cic. *Phil.* 11.13; Off. 1.40; nobis ueratum est acre ~um, at capris adipem. auger LUCR. 4.640; VERG. *Ecl.* 4.24; ausa. ~tractare serpentes, ut atrum corpore comitaret ~um HOR. *Carmin.* 1.37.28; fidem e seruus uim uocat, suis cuius custodia regio more ad incerta fortunae ~um erat Liv. 30.15.4; ~o assumpti Hannibal et Philoponem 39.52.8; qui dona tulit Nesso tincta ~o Ov. *Id.* 489; barbari ~o tinxerant gladios CURT. 9.8.20; illos boleto, uoluptarium ~um SEN. *Ep.* 95.25; cortonibus ~i semen gratissimus cibus PLIN. *Nat.* 10.69; LARG. 176; Boudicca uitam ~o finit Tac. *Ann.* 14.37; inuenta et arca ingens uariorum ~orum plena SUT. *Cal.* 49.3; illud ~um rosarium sumere gestiebam APUL. *Met.* 4.3; (*cf.*) dedi ~um, sed somniferum, mandragoram illum. morti similini sororis efficacem 10.12; (*poet., w. ref. to Cupid's arrows*) ut. ~regalis inter mensas laticemque Lyaeum, cum dabit amplexus (Dido). ~occulum inspires ignem fallasque ~o VERG. *A.* 1.688; PROP. 2.12.19; (*w. defining gen.*) quantum illi (sc. frondi) nocere greges durique ~um dentis VERG. *G.* 2.378; pelagi. ~um, quo perit usus aquae MAN. 5.690; (porrum) estur. ~contra fungorum ~a PLIN. *Nat.* 20.47; inter ~a piscium sunt porci marini spinas 32.56; (*cf.*) piscatores Campaniae radicem eam, quae rotunda est, ~um terrae uocant 25.98; (*hyperb.*) nos bibimus Corsi pulla ~a cadi MART. 9.2.6; (*w. gen. of thing affected*) amura solent perfundere (*sc. the threshing-floor*): ea enim. ~formicarum et talparum ~um VAR. *R.* 1.51.1; (*cf.*) cicutae succo extinguitur (sucus rutae): adeo etiam ~orum ~a sunt PLIN. *Nat.* 20.131; (*meton.*) tactu. ~domare ~a (*i.e. snakes*) et lunam excussisse polo SIL. 8.499; (*in fig. phr.*) nec se fellissime id donum inimicorum ~o inlittum fore Liv. 5.2.4; Ov. *Am.* 1.8.104; malitia ipsa maximam partem ~i sui bibit SEN. *Ep.* 81.22. **b** sunt. ~duo crimina, auri et ~i Cic. *Cal.* 30; *Deiot.* 17; hinc sciae, hinc ~a, hinc falsa testamenta nascuntur Off. 3.36; ~a indidem intestinaeque caedes Liv. 39.8.1.

3 a (applied to other physically harmful or destructive agents). **b** (applied to a pernicious moral influence; also, to malicious speech, etc.).

~a enim gelum radicibus tenellis VAR. *R.* 1.45.2; desipientia fit, quia uis animi. ~conturbatur. eodem illo distracta ~o LUCR. 3.501; nudo uertice trunca lacent (seminia) tristi consumpta ~o (*i.e. after being eaten by caterpillars*) COL. 10.336; (*w. gen. of thing affected*) ~um rerum omnium est (argutum uiuum) PLIN. *Nat.* 33.99. **b** tribuni plebem agitate ~um ~o, agraria lege Liv. 2.52.2; uirtutibus ceteris iracunda ~um ac perniciosa fuit PRO. *Amic.* 1. p. 258.168N); (*w. defining gen.*) Cereris iustissima turba. ~fraudum illaesa ~o SIL. 13.536; cum (Graeculis) faciem stultitiam in aurem exiguum de naturae patriaeque ~o IUV. 3.123; (*w. gen. of thing affected*) odium quod est ~um amicitiae Cic. *Amic.* 89; nostrae crudele ~um uitae CATUL. 77.5; ~um urbis huius, patrum ac plebis certamina Liv. 3.67.6; QUINT. *Decl.* 321. p. 261.133; pessimum ueri adfectus ~um, sua cuique utilitas *Tac. Hist.* 1.15; ~orationem. ~plenam ~i et pestilentiae legi

CATUL. 44.12; Rupili pus atque ~um. ~quo pacto sit Persius ultus HOR. *S.* 1.7.1; carmina quae madent ~o MART. 7.72.13; cui mens humili laessisse ~o summa STAT. *Theb.* 1.171.

4 (w. prop. adjs.) A dye.

alba neque Assyrio fucatur lana ~o VERG. *G.* 2.465; lana Tarentino uiolae imitata ~o HOR. *Ep.* 2.1.207; MART. 8.28.9; SIL. 11.40.

uēneō ~ire ~ii (~itum), *intr.* [for uenum eo (VENVS?, EO?)] FORMS: conjug. follows EO?; fut. usu. ~ibo, ~iet CIL 6.13203; w. pass. conjug., inf. ~iri PL. *Per.* 577, *rescript* in ULP. *dig.* 1.6.2, CIL 6.21096; subj. ~ear PL. in G.L. 1.368. (used as pass. of uendo) To be sold. **b** (of a person) to be sold as a slave. **c** (of services, favours, etc.) to be given or disposed of for financial gain (esp. of a dishonest sort); (sim. of venal persons).

quae probat mers, pretium ei statuit (agoranomus), pro uirtute ut ~eat PL. *Mil.* 728; oleam cogito. arbitratu domini, aut. cui olea ~ierit CATO *Agr.* 144.1; AGER. ~QVERI ROMAN PUBLICAE ~IEI(T) ~IERITVE CIL. 5.85.75; ~ibit. ~sub praecone tota Propontis atque Hellespontus Cic. *Agr.* fr. 1.3; si bona ~irent *Att.* 1.1.3; ~it uilissima rerum hic aqua HOR. *S.* 1.5.88; Liv. 26.34.11; nupturae uirgines. ~publicae aut locantur ducentae aut ~eunt MELA 2.21; municipia Italiae splendidissima sub hasta ~ierunt FLOR. *Epit.* 2.9(3.21.27); SUT. *Nero* 16.2; (*w. abl. of price*) quibus hic pretiis porci ~eunt. ~? PL. *Men.* 289; ~eunt (gallinae Africae) propter penuriam magno VAR. *R.* 3.9.18; purpura. ~cuius libra denariis centum ~ibat NER. in PLIN. *Nat.* 9.137; MART. 11.38.1; (*w. gen. of price*) pluris ~ire (res) non potuit SEN. *Ben.* 6.15.4; (*transf.*) non multum egisti. ~maioris alape meum ~eunt (*i.e. the blows with which a master manumits his slave*) PHAED. 2.5.25. **b** eam (mulierem) ~isse nuntii Macedonio PL. *Ps.* 1090; CATO *orat.* 180; Cic. *Fin.* 4.22; captiui. et a consule et a praetore. ~sub corona ~ierunt Liv. 21.51.2; 34.16.10; non itis infatias et ~iturum (sapientem). ~et domino suo seruilia praestatur ministeria SEN. *Dial.* 2.3.1; a ciue se spoliari mallo quam ab hoste ~ire QUINT. *Inst.* 12.1.43; seruus, qui in perpetuum seruitem ~ierit ULP. *dig.* 30.44.7. **c** Iugurtha. ~quod Romae omnia ~ire in animo haeserat SAL. *Jug.* 28.1; ~isse libertatem plebis Liv. 5.2.4; paruo scelus hoc ~isse putabunt LUC. 7.757; questus est ~ire aduocationes. ~et gloriae loco poni ex spoliis ciuium magnos et status reditus PLIN. *Ep.* 5.13(14).6; cum. ei se, qui totus ~ierat, etiam uobis inspectantibus uendiderat (P. Clodius) Cic. *Har.* 1; SEN. *Dial.* 2.2.1.

uenerābilis ~is ~e, *a. compar.* ~ior. [VENEROR + -BILIS]

1 Entitled to, or commanding, respect on account of sanctity, age, or sim., venerable, august: **a** (of persons). **b** (of things).

~a Euander. ~is uir miraculo litterarum. ~ior diuinitate credita Carmentae matris Liv. 1.7.8; uirginitate alisque caerimoniis ~es aut sanctas fecit (uirgines Vestae) 1.20.3; 6.24.7; patrem fert ueris, ~e onus Ov. *Met.* 13.623; Catonem. ~admiratio. ~sincerare uitae ~em senatu fecit V. MAX. 2.10.7; ~is ordo (*i.e. senators*) LUC. 5.131; STAT. *Theb.* 4.68; FRO. *Str.* 1.11.10. **b** ~e donum fatalis uirgae (*i.e. the golden rod*) VERG. *A.* 6.408; oleaster. ~hic aeternat, nautis olim ~e lignum 12.767; amicitiae sanctum et ~e nomen Ov. *Tr.* 1.8.15; quo. ~Latinae uocis honos. ~ior diffunderetur V. MAX. 2.2.4; SEN. *Ep.* 14.11; ~e. ~lucorum senium STAT. *Silv.* 1.3.38; omnis. ~eius (sc. eloquentiae) partis sacras et ~is puto Tac. *Dial.* 10.4; oraculi ~is APUL. *Met.* 11.7.

2 (w. act. force) Showing veneration or respect, reverential.

quanto nostrae ciuitatis senatus ~ior in deos! V. MAX. 1.1.15; ~ibus erga deos uerbis 2.4.4; ~e soli sortiti ingenium diuinorumque capaces IUV. 15.143; arcanis domus ~is silentii custodiae traditis APUL. *Met.* 10.23; 11.23.

uenerābiliter, adu. [prec. + -TER] With profound respect or veneration, reverentially.

Campani. ~exercitum uenerunt. ~perinde ac uictorem ~exceperunt V. MAX. 5.1. ext. 5.

uenerābundus ~a ~um, *a.* [VENEROR + -BVNDVS] Expressing, or feeling, reverence or religious awe (towards).

cum perfusus horrore ~usque aditissimem petens precibus ut contra intueri fas esset Liv. 1.16.6; iuuenes. ~i tempiculum inire 5.22.4; 5.41.8; SUT. *Cal.* 15.1; (*w. acc.*) lacere humi ~os ipsium. ~tot uictores gentium. ~expetebat (Alexander) CURT. 6.6.3.

uenerandus ~a ~um, *a.* [gdve. of VENEROR] To be regarded with religious awe. **b** (of persons, offices, etc.) to be treated with profound respect, venerable, august.

~a Pales VERG. *G.* 3.294; Pliaide natus (*i.e. Mercury*). ~uirga ~e potenti Ov. *Fast.* 5.447; ~a. ~Calliope STAT. *Silv.* 3.1.49; summi numinis ~am effigiem APUL. *Met.* 11.11; qui ~is penetrabilibus pridem fuerant initiati 11.17. **b** marmoreum ~i limen amici HOR. *Ep.* 1.18.73; dux ~e Ov. *Fast.* 1.646; Magnus. ~adloquitur tacitas ~a uoce cohortes LUC. 2.530; perit. quondam ~a potestas iuris inuocis 5.397; ueterum. ~a. ~facta uirum V. FL. 1.1; eadem. non minus amabilis quam ~a PLIN. *Ep.* 7.19.7; (*w. gen.*) curae ~e ~us. ~Marus SIL. 6.574; o sceptri ~e Syphax 16.2.48.

ueneratiō ~ōnis, *f.* [VENEROR + -TIO]

1 (orig.) The act of soliciting the goodwill of (a deity), (later in wider use) the expression of reverent feeling or adoration. **b** the expression of deep respect for a person, homage or sim.

deis ad ~onem aduocatis VAR. *R.* 1.1.7; dicitur manus ad caelum tollens precatus esse ut si cui decorem. ~limia sua

fortuna. uideretur, ut eam inuidiam lenire. liceret. conuertentem se inter hanc ~onem traditur memoriae prolapsum cecidisse Liv.5.21.16; Petr.60.7; deam. uectam. bubus feminis multa cum ~one prosequitur (sacerdos) Tac.Ger.40.3; sparsa sunt circa sacella complura totidemque di. sua cuique ~o Plin.Ep.8.8.5. b capita. aperiri aspectu magistratum non ~onis causa iussere (maiores), sed. ualutidinis Plin.Nat.28.60; in ~onem tui theatra. consurgunt Plin.Pan.54.2.

2 The action of regarding or treating (persons, etc.) with deep respect and awe, reverence, veneration (or the state of being so regarded).

habet. ~onem iustam quicquid excellit Cic.N.D.1.43; cepit. Numidam ex fama rerum gestarum admirationi uiri. ceterum maior praesentis ~o cepit Liv.28.35.5; nihil dicendum atebat nisi cum summa ~one regis Sen. Suas.1.5; omnibus barbaris in corporum maiestate ~o est Crat.6.5.29; terra, cui. cognomen indidimus maternae ~onis Plin.Nat.2.134; sentit uilius eam quae post fata praestant magis solet ~onem Quint.Inst.12.11.7; male terrore ~o adquiretur Plin.Ep.8.24.6; manet. ~onem (i.e. the consulate) ~o sua Pan.93.1; delubra. ~maiestatis ~onibus plena Gel.4.9.7; antiquae orationis auro atque ~o 13.29.128; (pud.) ita se. apud eos gessit, ut pariter illi terrore ~onique esset Vell.2.41.3; colossum fecit. ~qui dicatus Soli ~onem est Plin.Nat.34.45.

uenerator ~oris, m. [VENEROR+TOR] One who reverences or venerates.

domus uestrae. ~or Ov.Pont.2.2.1; de. accusatore Scipionis ~or factus est V.Max.3.7.16; pulchri forma (Aethiopes), atque corporis uirumque ~ores Mela.3.85.

Venerens: see VENERIVS.

Veneriōsi ~ōrum, m. pl. [app. comic formation from VENVS+ (VENERIVS)+-OSVS] (app.) The (humorous) name for a group of young men at Pompeii ('the sex-addicts'). CIL 4.7791.

Venerius (-eus) ~a ~um, a.

1 Of or sacred to the goddess Venus. b (of persons, esp. temple officials) devoted to the cult of Venus (in quotes., usu. w. ref. to the temple of Venus at Eryx); (also masc. as sb.). c (masc. as sb., sc. iactus) the highest throw of the four tali, when each one turns up a different number; (sim. neut. as sb.). d (as the name of a variety of pear; also of a kind of chick-pea). e labrum ~um ('Venus's bath'), the plant teasel (in which each pair of leaves unites to form a trough-like hollow). f (concha) ~a, a kind of mollusc, the nautilus.

o lepidum semisemen. educatum in nutritica ~o Pl. Mil.650; sacerdos ~a Rud.329; cum sacra urna ~a 475; BALNEVM ~VM CIL 4.1136; non Martius, sed quasi ~us. triumphum Gel.5.6.22; ~am pertulit (Psyche) legationem APUL.Met.6.20; (cf. sense 2) in siluis. ~os locos commentus est prostantisque per antra. ex utriusque sexus pube Suet.Tib.43.2. b ~os. seruos ~quod isto praetore fuit nouum genus publicanorum. ~istius. administratos rapinarum fuisse dico Cic.Ver.3.50; 3.102; (cf., in a play on the various senses of Venus) isle. homo ~us, adfusus omni lepore ac uenustate, de bonis illius in aede Veneris argenteum Cupidinem posuit 5.142; ~illa, ut mos in Sicilia est omnium ~orum et eorum qui a Venere se liberauerunt. dixit et se et sua Veneris esse Div.Caec.55; accurret ~us; iubet me scyphos sigillatos ad praetorem statim adferre Ver.4.32; Clu.43; (at Sicca Veneria) CIL 8.15381. c ~um. ~centum ~os, si quadringentos talos leceris, casu futuro putas? Cic.Div.1.23; 2.48; ~iace, pater, talos. ~maxume. ~hoc ~um est. pueri, plaudite Pl.As.905. d Col.5.10.18; pira. ~a 12.10.4; Plin.Nat.15.56; ~columbinum (cicer), quod alii ~um appellant 18.124. e Plin.Nat.25.171. f ~ae spondyliace. interuenientibus distinguebantur echinis Sen.Ep.95.26; nauigant ex his (i.e. conchis) ~ae praesentesque concauam sui partem. uelificat Plin.Nat.9.103; 32.151.

2 Of or relating to sexual love, erotic. b res ~ae, sexual intercourse; (also sg.). c (of persons, etc.) full of sexual desire, amorous; (also of the gaze).

maiores nostri uirginis. auris ~is uocabulis imbui noluerunt Var.Men.11; ~is uoluptatibus Cic.Tusc.4.68; complexu ~o Div.2.143; quom puerum Pausanias amore ~o dilexerat Nep.Paus.4.1; ~a libido Vitru.1.7.1; ~o morbo (that perverts sexual appetite) 2.8.12; uisa. in quiete ~a Plin.Nat.34.166; a nexu. ~o hospitii tuae tempera APUL.Met.2.6; ~ae cupidinis 10.2. b Cic.Sen.47; eas (uoluptates) quae rebus percipiuntur ~is Tusc.3.41; homines uiolentos rebusque ~is deditos Nep.Alc.11.4; Petr.61.7; APUL.Apol.34; ~fuit. altercatio quis magis de re ~a uoluptatem caperet, masculus an femina Hyc. Fab.75.2; Gel.4.11.10. c delphinos ~os esse et amasios Gel.6(7).8.1; nostros quoque antiquiores. poetas amasios ac ~os fuisse 19.9.9; ~natantes et quadam uoluptate suffusi aut limi et, ut sic dicam, ~nmquam esse debebunt (oculi) Quint.Inst.11.3.76.

ueneror ~ari ~atus, tr. Also ~ō ~äre. [*uenus (neut. sb., orig. sense perh. 'propitiatory magic', whence VENVS)+-OR; *uenus from IE. root wen- 'desire' as in Goth. wens 'hope', OHG. winsken, Eng. wish] FORMS: act. conj. in Pl.Bac.173, Truc.476.

1 (orig.) To solicit the goodwill of (a deity or sim.) by pleasing acts, (later often in wider sense) to worship, adore, etc. b (w. cl. expr.

the particular favour sought; sim. w. internal acc.). c to make supplication to (a person).

date mi huc stactam atque ignem in aram, ut ~em Lucinae deam Pl.Truc.476; postquam ad aedem uenimus ~atur deos Turp.com.73; qui deorum simulacra ex suis fanis sublata in foro ~abantur Cic.Ver.1.59; lapidem. e sepulcro ~ari pro deo Planc.95; ipsos (deos) quos nos colere precari ~arique soleamus N.D.1.119; 3.53; tu munera supplex tende. ~et facili ~are Napaeas; namque dabunt ueniam uotis, irasque remittent Verg.G.4.535; Pergameum. Larem. ~farré pio et plena supplex ~atur aeterni A.5.745; haec (ara) nullis unquam pateat ~anda puellis Prop.4.9.69; is anguis, quem. in modum Aesculapii ~ati fuerant V.Max.1.8.2; ceteros (deos). ad benediciendum ~abantur, ferebunt autem ad minus nocendum templis colebant 2.5.6; Tac. Ann.14.61; APUL.Apol.55; (in pass. sense) illa (sc. Sibylla) ~cursus. dabunt ~ata secundo Verg.A.3.460; ut iuuenes ~antur Tac.Ger.43.5; Nepl.Met.11.2. b saluto te, uicine Apollo. ~oque te ne Nicobulum me sinas. conuenire Pl.Bac.173; haec. ~uenerem ~abor me ut amet posthac Propitia Poen.278; si quid peccasso, Venus, ~or te ut omnes misere lenones stent Rud.1349; Trin.40; Nymphas ~abar. rite secundandae usus omneque leuarent Verg.A.3.34; Di. ~Manes, uos precor ~or, ueniam peto feroque, uti populo Romano. uictoriam prosperis formula in Liv.8.9.7; principio litterarum ~atus deos ut consilia sua rei publicae prosperaret, modica de moribus dulcescentis. retulit Tac. Ann.3.56; (in pass. sense) ~ata Ceres, ita culmo surgetet alto Hor.3.2.124; ~cum ignorat omnibus qui multa deos ~ati sint contra eius salutem Caecili.Fam.6.7.2; si ~or stultus nihil horum. ~o si. ~or Hec.5.2.6.8; quae. uos bubus ~atur albis clarus Anchisae Venerisque sanguis, impetret Saec.49. c nec tu supplicibus me sis ~ata tabellis: ultima talis erit quae mea prima fides Prop.2.20.33.

2 To pay homage to (persons, esp. rulers regarded as quasi-divine), do obeisance to, etc.

necece est. si in conspectum ueneris, ~ari te regem (quod ~proskynon illi uocant) Nep.Com.3.3; Curt.8.5.22; tu Macedonas uoluiti genua tibi ponere ~arique te ut deum 8.7.13; populus, qui auditis in theatro Vergili uersibus surrexit uniuersus et. Vergilium ~atus est sic quasi Augustum Tac.Dial.13.2; eosdem (magistratus). surgens et ipse cum cetera turba uoce ac manu ~atus est Suet.Cl.12.2; Parthorum regem. ad ~anda legionum signa pellexit Vit.2.4; (absol.) femina. ~pulcherrimo. matrimonio inter ~antis gratitissime aspectu solita Tac.Ann.2.75; (poet.) Magnus. ~quem. ~atus erat submissa Bosporos unda Petr.123.1.242; (transf., of writings) carmina. ~nostris. te ~antia libris Ov.Tr.2.79; (in pass. sense) magnanimi doris uigore ~ato APUL.Met.4.11.

3 To hold in awe, revere, venerate (persons or things).

meminit. ~libentius illud quod quis deridet, quam quod probat et ~atur Hor.Ep.2.1.263; ridetur mala qui componunt carmina; uerum gaudent scribentes et se ~antur 2.2.107; iterum Polyphemon. adspiciam. si minus Aeneas ~or genitore Ov.Met.14.170; ueterum digne ~or cum scripta uirorum Tr.5.3.55; praecceptores suos ~atur ac suspicit Sen.Ep.73.4; antiquorum curam diligentiamque quis possit stare ~ari? Plin.Nat.27.4; studia quoque sicut alias bonas artes ~atur Plin.Ep.7.31.5; si filius matrem aut patrem quos ~ari oportet contumelias addit Ulp.dig.37.15.1.2.

4 (treated as a direct formation from VENVS, after Gk. ἀφροδιτάω) To have sexual intercourse.

Tiresias. dracones ~antes dicitur baculo percussisse Hyc.Fab.75.1.

Venethi: see VENEDI.

Veneti ~ōrum, m. pl.

1 A people, possibly of Illyrian origin, who occupied the region at the head of the Adriatic; (sg.) a member of this people.

Liv.1.1.3; 5.33.10; ~i colunt Togatam Galliam Mela.2.59; Plin.Nat.3.130; ~us stagnante Pado. nauigat Luc.4.134.

2 A tribe of Gallia Lugdunensis occupying an area corresponding to the modern Morbihan; (sg.) a member of this tribe.

Caes.Gal.2.34; nauis habent ~i plurimas, quibus in Britanniam nauigare consuerunt 3.8.1; Plin.Nat.4.107; Flor.Ep.1.45(3.10.5); ~CIL 13.1709.4.

3 = VENEDI.

Venetia¹ ~ae, f. A region of Italy at the head of the Adriatic, extending south to the mouth of the Po.

Vitr.2.7.1; Liv.39.22.6; 41.27.3; Vell.2.76.2; Plin.Nat.3.126.

Venetia² ~ae, f. The country of the Veneti in western Gaul.

Caes.Gal.3.9.8.

Venetianus ~i, m. A supporter of the Blue faction in the circus.

CIL 6.9719; VICTORIA ~ORVM 6.10044; 15.7044.

Veneticus ~a ~um, a. Of or concerning the Veneti (of Gallia Lugdunensis).

~i belli Caes.Gal.3.18.6; 4.21.4; insulae. quae ~ae appellantur Plin.Nat.4.109.

Venetus¹ ~a ~um, a. Of the Veneti (on the Adriatic) or their country.

~o. Eridano Prop.1.12.4; in ~is. terris Mart.13.88.1; ~ae. gentes Sil.12.217; contentus. ~o duroque cuculo Iuv.3.170; (in the name of an unguent or sim. preparation) non potes illos (sc. ungues) resina ~o nec rescicare luto Mart.3.74.4.

Venetus² ~a ~um, a. locus ~us, A name given to part of Lake Constance.

Rhenus Alpihus decidens prope a capite duos lacus efficit ~um et Acronum Mela.3.24.

uenetus¹ ~a ~um, a. [app. VENETVS¹] Sea-blue (as the colour of one of the circus factions); (masc. or neut. as sb.) the Blue faction.

factionis ~ae Suet.Vit.7.1; 14.3; CIL 6.10047.2.3; HYLIA AGITATOR PANNI ~i VIX ANN XXV 6.3783; ~uapulat adsidue ~i quadriga flagello nec currit Mart.6.46; 10.48.23; si ~o prasinoue fauces 14.13.1.

uenia ~ae, f. [cf. *uenus (VENEROR)]

1 (esp. in relig. language) A favour, kindness. b a favour consisting of permission to do something, leave.

facilius si qui puer est a dis supplicans quam qui scelestus inueniet ~am sibi Pl.Rud.27; Trin.325; da ~am hanc mihi, reddu illam (sc. uxorem) Ter.Hec.105; illae (nationes) in bellis gerendis ab dis immortalibus pacem ac ~am petunt Cic.Fam.30; dedi ~am homini impudenti petenti Att.5.21.12; tu modo posce deus ~am Verg.A.4.50; quos bonus Aeneas haud aspersione precantis prosequitur ~a 11.107; ut finem belli facerent darentque eam Iphroiti ~am Liv.29.12.12; interitum poena est mori sed saepe donum; pluribus ~ae fuit Sen.Her.0.931; paupertas, ~am dabis, recede Mart.4.77.3; ille nouae nuptiae precibus ~am tribuit APUL.Met.5.6; (w. defining gen.) deum. ~iam munus sui passim tributa ~a in mediis conuersari populi coetibus 4.28; ~am non dedit uti illum ad illam furiam uerbum rescriberet Cic.Q.fr.3.1.11; ~am peto pudenter, ut. conserues puerum mihi pudice Catul.15.2; Di. Manes, uos precor ueneror, ~am peto feroque, uti populo Romano. uictoriam prosperis formula in Liv.8.9.7; precor uenerorque ~amque a uobis peto, ut uos populum. Carthaginiensem deseratis formula in Macr.Sat.3.9.7. b sine, pater. ~aequum postulat: da ~am Ter.An.905; ~a petita puerum ad canendum. ~um statuitur Liv.7.2.9; eos Plator ~a ab Sulpicio impetrata in naues impositas ad Demetrium. ~exposuit 28.6.7; Ov.Fast.2.105; narratur mihi uitam defuncti hominis ~a opus fuit Tac.A.1.4; (w. defining gen.) ~am donec pater ipse sedendi tranquilla lubet esse manu Stat.Theb.1.204; ~am dicendi ante alios exposcit Tac.Ann.12.5; (in phr. foll. by ut+subj., or subj. alone) da ~am VT VENIAM CIL 1.2340. c.2; mihi. da ~am, natiurum concedam cubitum APUL.Met.2.15.

2 Allowance made for shortcomings, indulgence. b entitlement to indulgence, justification. c a mitigating circumstance, excuse.

datur. ~ia concinnitati sententiarum Cic.Orat.38; si paulo minus utilis uobis sententia uideretur, ~am tamen aliquam dolori meo tribueret Provi.1; nec ~am antiquis, sed honorem et praemia posci Hor.Ep.2.1.78; ~am dapibus nullisque paratibus orant Ov.Met.8.683; Poni.3.9.55; apud ceteros necesse est multum illis (sc. libellis) pereat ex ~a cum amiserint. gratiam celeritatis Stat.Silv.1.1.1; habent. ~comit, si cum ~a legantur, quoadam quae possis decerpere Quint.Inst.10.1.72; quo maiore. ~a mediatorum citharodicam artem Suet.Nero.40.2; Maur.10.10; turpidinem. delicti exemplorum uis et consuetudinis ~a deprecatur Cic.Io.19.1; hoc magis noxiom, quod cum ~a perniciosus est et inordinum poenae. ~sufficit (i.e. because of his youth) APUL.Apol.85; (w. defining cl.) ut in hac causa mihi detis hanc ~am. ut me pro summo poeta. dilectem. ~patiamini de studiis humanitatis. ~paulo loqui liberius Cic.Arc.3; aetati suae se ~am. petere ne in prima aetate esset Liv.6.23.11. b habet comedia tanto plus oneris, quanto ~ae minus Hor.Ep.2.1.170; quem fata cogunt, ille cum ~a est miser Sen. Phaed.440; quapropter haec (i.e. fruit, oil, and wine) uel bello quaerisse ~a sit Plin.Nat.12.15; per fluctus. ~huc illic portantur iuga (i.e. quarried marble), maiore etiamnum ~a quam cum. caelo. proxima rupes cauantur ut bibatur glacie 36.2. c ~a est haec sola pudoris degenerisq; metus, nullam potuisse negari Luc.3.148; (w. defining gen.) uix ut mihi tentis quaedam ~a daretur excusationis Cic.de Orat.2.198; quid enim commune habet delictum cum ~a aetatis? Ulp.dig.4.4.20.

3 bona ~a (abl.). With your, his, etc., indulgence (granted in respect of any offence given, esp. as arising from a request or question put by the speaker); also cum bona ~a. b (w. poss. adj. or gen.). c (without bona).

primum alus te hoc bona ~a peto. ~mi ut respondeas Ter.Ph.378; ut moleste ferrem tantum ingenium (bona ~a me audies) in tam leues. sententias incidisse Cic.N.D.1.59; orauit etiam bona ~a Quirites ne quis eam rem ioco serouie quomquam exprobraret Liv.7.4.13; feres profecto bona ~a. nomen magistri ille usurpantem denuo Fro.Aur.2.100(155N); 'quae', inquit Philemo, bona ~a dic mihi, cum me uincis, non erubescis? Gel.17.4.2; (parenth.) Sexte noster, bona ~a. quod factum non est, ut sit factum. ~u uerbis uilis sanciri. potest? Cic.Dom.47; ~ut attente bonaque cum ~a uerba mea audiat S. Kosc.9; expromerent quid sentirent; cum bona ~a se audirent Liv.29.1.6; cum bona ~a, quae, ad diatis. id quod inuitus eloquar 29.17.6; Gel.9.2.5. b atqui, imperator Cic.Leg.3.34; bona ~a uestra liceat ~i his rogationibus legere quas salubres nobis censem esse Liv.6.40.10; 28.43.7; ~nisi uero ~bona ~a bulus optimi uiri dixerim. ~Scaeuolae tu libellis. soceri tui causam. ~defendisti Cic.de Orat.1.242. c ista meis fiet notissima forma libellis. Calue, tua ~a, pace, Catulle, tua Prop.2.25.4; (w. cum) cum pace. ~cumque ~a istorum. qui Verri Flacci auctoritate capiuntur, dictum hoc sit Gel.17.6.4.

4 Forgiveness, pardon. b (w. gen. of offence).

si ego unquam adeo posthac tale adniserio, nulla caussast quid pendenter me. uerberes. ~incesso ecastor ~am hanc dandam Pl.Cat.1004; Mos.11660; pater, obsecro m

ignoscas — da ~am, Chreme: sine te exorem *Ter.Hau.10.49*; uoluntario maleficio ~am dari non oportere *Cic.Inu.1.102*; ceteris . . si errorem suum deposuerint. ~am et impunitatem dandum *ut Phil.8.32*; licentia Caesar petentibus Aeduis dat ~am excusationemque accipit *Caes.Gal.6.4.3*; dabunt ~am uotis, irasque remittunt *VERG.G.4.536*; si qua est uictis ~a hostibus *A.10.903*; ne desperata ~a hostes caecos in supplicia eorum ageret *Liv.9.14.15*; ut quae deploranda ac leuanda calamitatis causa dixissent ~am eis daret *26.32.8*; materiam ~ae sors tibi nostra dedit *OV.Tra.2.37*; mirabar si mors crudelior esset Antonii ~a *SEN.Suas.7.7*; ~a est poenae merita reuocatio *SEN.Cl.2.7.1*; tunc sperare modum poenae ~anque licebit *V.Fl.4.58.4*; da ~am seruire meis quod nolo *Kalendis MART.10.60.5*; publicatae . . pudicitiae nulla ~a *Tac.Ger.10.2*; ceteros ~ae uel saeuitiae Vitellii reliquit *Hist.1.68*; *Iuv.5.42*; his ~am in ante actum dedit *ULP.dig.11.4.1.1*; (*in apotopaeae formula*) neminem ex iis quos eduxeram mecum (~a sit dicto) ibi amisi *PLIN.Ep.5.6.46*. **b** fatetur, se peccasse et sui delicti ~am petit *Cic.Mur.62*; ut ~am erroris hominibus adulescentibus darent *Liv.2.18.10*; 23.8.9; praeteritae ~am dabit ignorantia culpae *OV.Ep.19.187*; quis tibi uasani ~am non donet amoris. ? *LUC.10.70*; ~am . . a deis spei alioquin aduocioris petimus in sirum spuendo *PLIN.Nat.28.36*; dandam . . ceteris ~am talium coniugiorum quae . . incesta habebantur *SUET.Cl.26.3*; da igitur ~am Platoni philosopho uersum eius de amore *APUL.Apol.13*.

5 Relief, respice, remission; (esp. w. gen.) respire or relief (from); (also w. defining gen., or sim.)

quoniam aliquarum (mulierum) fecunditas plena liberis tali ~a indiget *PLIN.Nat.29.85*; *GAUUS Inst.2.163*; (*in hendiadys*) cras nato Caesare festus dat ~am somnunque dies *HOR.Ep.1.5.10*; ~am irarum caelestium finemque pesti exposcunt *Liv.3.7.8*; cum poenae ~a *OV.Tra.5.8.30*; nobile illud nepenthes obliuionem tristitiae ~amque adferens *PLIN.Nat.25.12*; ~am exilii pro Annae Semecae . . impetrat *Cic.Ann.12.8*; interim ~am . . aduocandi peto *PLIN.Ep.5.8.11*; petii ~am huius muneris et impetravi *Ep. Tra.10.3a(20.2)*; (~ussus) scribere exercitum sine uia uacationis ~a *Liv.8.20.3*; clamor inde ortus ut ~am eius diei daret *27.13.8*; non iniuste petierim morae ~am *QUINT.Inst.6.14*; qui iudicii publici questionem citra ~am abolitionis deseruerunt *PAPIN.dig.50.2.6.3*.

Venilia ~ae, f. An Italian nymph, variously said to be the wife of Faunus or of Janus.

VAR.L.5.72; *VERG.A.10.76*; *OV.Med.14.334*.

ueniō uenire uēni uentum, *intr.* <*g^{um}io; cf. Gk. βαίω, Skt. gacchati (gam-), Ar. jamaiti, OHG. quēman, Eng. come] **FORMS:** *uenibo* (fut. ind.) *POMPON.com.65*; *ueneire* (inf.) *CIL.1.588.9*.

1 (expr. movement to a place where the speaker is, or visualizes himself as being, where the subject of the narrative is, or the like) To approach and be present, come. **b** (w. destination expr.). **c** (w. person or place from which expr.).

ubi conuiuae abierint, tum ~as *PL.St.59.44*; imus ~imus uidemus, uirgo pulchra *Ter.Ph.103*; quoniam saluus ~is . . gratulor di *AFRAN.com.21*; ibam domum rogatum . . mature ~res *VAR.R.2.11.12*; ~ientis praetores expectant, praesentibus inseruiunt *Cic.Flac.37*; est . . animus in hortis; quos tamen inspiciam cum ~ero *AM.12.12.1*; Pan deus Arcadiae ~it *VERG.Ecl.10.26*; mihi formosa sat es, si modo saepe ~is *PROP.2.18.30*; sera ~i *OV.Ars.3.751*; ignaue, ~ire te Caesar, non ire iubet *LUC.5.487*; erras . . si putas te exire hac (ianua) posse qua ~isti *Ter.Pho.72.10*; ~i uidi uici *SUET.Jul.37.2*; succurri etiam ei qui tepestante aut ui fluminis prohibitus non ~it *ULP.dig.2.11.2.6*; (*w. internal acc.*) hortulanus ille . . retro, quam ~eram, uiam capessit *APUL.Met.9.39*; (*impers. pass.*) factum est ~umst; uincimur: duxit (sc. uirginem) *Ter.Ph.135*; uocat, ~iendum est *Cic.Parad.36*. **b** citi ad aedis ~imus Circae *ANDR.pod.26(28)*; si cuius soror eius uox gemina ~it Ephesum *PL.Mil.975*; dio me orare ut ~iat. ~ad te? ~ immo ad Philumenam *Ter.Hec.809*; cum Romam ~iebant, prorsus deuertebantur . . ad amicos suos *Cato orat.58*; ut erat laena amictus ita ~it in contione *Cic.Brut.56*; frequens senatus ad istum ~it *VER.4.87*; sois me Athenas ~isse pr. Idus Octobris *AM.7.1.1*; nec prius amissam (Creusam) respexi . . quam tumulum . . Cereis sedemque sacram ~imus *VERG.A.2.743*; cum Tarraconem nauibus ~isset *Liv.26.17.2*; quo saepe ~ire frenato delphine sedens, Theti, nuda soles *OV.Met.11.236*; tunc comminus ursi, tunc audi ~ere lupi *STAT.Theb.11.30*; bis ad partus ~it Lucina *Silv.3.3.122*; post longum saeculorum ambitum auis phoenix in Aegyptum ~it *Tac.Ann.6.28*; cum ad flumen mortuum ~ies *APUL.Met.6.18*; (*transf.*) temperantia uoluptatibus imperat . . nec unquam ad illas propter ipsas ~it *SEN.Ep.88.29*; (~w. dat.) communia . . sunt (loca), quibus etiam inuocati suo iure de populo possunt ~ire, id est uestibula *Vitr.6.5.1*; neu tu subito neue arma tenent ~eris *STAT.Theb.9.809*; (~impers. pass.) ad hoc faciam ad istum modum non ~iri solet *PL.Rud.27*; ubi ad uxores ~umst *Ter.Ph.1010*; in siluam ~itur et ibi . . considit *Cic.de Orat.3.18*; post diem quartum quam est in Britanniam ~tum *CAES.Gal.4.28.1*; *VERG.A.6.45*; iamque ~tum haud procul *MAR.Tac.Ann.12.32*; *ULP.dig.39.1.5.4*. **c** Philocomasium quaerito, a matre illius ~io *PL.Mil.1299*; et . . allicunde ex solo loco *TER.AN.406*; ex Aetolia complures ~erant; Aetolos pacem uelle *Cato orat.71*; sexto die Delum Athenis ~imus *Cic.AH.5.12.1*; quod est oppidum primum Thessaliae ~ientibus ab Epiro *CAES.Civ.3.80.1*; unde uolet ~iat, quoque libebit eat *OV.Ars.2.544*; mirum in hac alite a Morinis usque Romam pedibus ~ie *PLIN.Nat.10.53*; miratur . . Nais oscula nec credit pelago ~isse maritum *STAT.Silv.1.2.208*; a caelo ~turis hostibus *FLOR.Ep.1.28(2.72.4)*; (*impers. pass.*) quid mirum e longinquis prouinciis haud ~iri *Tac.Ann.16.27*.

2 (in uncompleted actions) To be coming, be on the way, approach.

TER.AN.414; quem iam ego ~ire atque adesse arbitror *Cic.AH.2.25.2*; neque maximi comatus qui ex Italia Galliaque ~iebant in castra peruenire poterant *CAES.Civ.1.48.4*; *B.Hisp.18.7*; animaduertit Oenothem cum testo ignis pleno ~ientem *PETR.136.9*; (~w. hostile intent) ad confingendum ~ientibus undique Poenis *LUCR.3.833*; ut ~ientibus resistent *CAES.Civ.1.55.2*; iam . . se puluerem ~ientum cernere *2.43.2*; tantum . . ualent . . quantum Chaonias dicunt aquila ~iente columbas *VERG.Ecl.9.13*; ~ienti Ebysso plagamque ferenti occupat os flammis *A.12.299*; 12.595; ea cum ad se quoque ~iri praescissit, in sacrarium . . confugit *Liv.24.26.2*; gelat ora pauor gressusque tremescunt, quis ~iat quantusque *STAT.Theb.4.498*; *IUV.11.106*; 11.113; (*transf.*) immurebaria . . febrim genera, aliarum impetu saeuientium . . aliarum . . multa membrorum quassatione ~ientium *SEN.Ep.95.17*.

3 (w. object, activity, etc. expr.). **a** (w. sup.). **b** (w. inf.). **c** (w. fut. pple.). **d** (w. ad); (also w. *in+acc.*) **e** (w. *causa, ergo*). **f** (coupled w. a second main vb., which supplies the purpose of the action). **g** (w. pred. noun or adj.; w. pred. dat.). **h** (w. dat. of gdve.).

a eam ~i quaesitum *PL.Mil.442*; haec east quam miles a me ui nunc ereptum ~it *Ter.Hu.752*; eo Orestem . . matrem necem expiatum ~isse *Cato hist.70*; tum luce furatum ~erunt? *Cic.Tul.48*; foedus petitum ~erunt *Liv.9.20.7*; spectatum ~iunt; ~iunt, spectetur ut ipse *OV.Ars.1.99*; quod filiam suam Baias salutatum ~isset *SUET.Aug.64.2*; an istuc comissatum te ~isse credis? *APUL.Met.2.24*. **b** ~erat aurum petere hinc *PL.Bac.631*; dicitur ad collegam ~isse uisere agrotum *CALP.Hist.27*; non nos . . ferro Libyos populare penatus ~imus *VERG.A.7.528*; uos Scythiae saturare canes . . hic miseri ~istis? *V.L.6.648*; an potius maritum . . interuise ~istis? *APUL.Met.6.9*. **c** omnes quasi erepturi ~erunt *SEN.Cov.1.2.1*; ad . . Sibyllae antra rogaturae ~iebant undique gentes *STAT.Silv.5.3.173*; ~i postulaturs *Tac.Hist.1.83*; *APUL.Met.5.31*. **d** uin ad te ad cenam ~iam? *PL.St.486*; ad uadinonum non ~it *Cic.Quint.542*; ex qua ciuitate legati ad deditionem ~erunt *B.Hisp.36.4*; bis ~it ad multarum (uitula) *VERG.Ecl.3.30*; (~w. *gdv.*) cum ad uin faciendam ~iretur *Cic.Caec.45*; ad frumentum accipiendum ~erat *Tusc.3.48*; uirgines et ephebi . . ~erunt ad deprecandum *VITR.10.16.7*; ~imus ad tradenda arma, dedendos nos *Liv.25.49.1*; in curas ~io partemque laborum *LUC.2.347*. **e** inquirendi causa in Siciliam ~i *Cic.Ver.2.138*; Anchisen quis habet locus? illius ergo ~imus *VERG.A.6.671*. **f** ~it in carae gremium refugitque sororis *V.L.7.117*. **g** auxilium sacrae ~iunt cultoribus ibes *MACR.pod.6*; non mihi ~istis, Semele Ledee, decendae *OV.Ars.3.251*; Antonius . . ad Saxa rubra . . serum auxilium ~it *Tac.Hist.3.79*; ~prius quam subsidio ex oppido ~iri posset *CAES.Gal.7.36.7*; Iugurtham laborantibus suis auxilio ~iturum *SAL.Jug.56.1*; *Liv.8.11.2*; 27.19.9; 28.2.10. **h** cum . . spectandis aestibus undae ~issem *SIL.16.196*; ubi data fides reddenda dominationi ~isse *Tac.Ann.6.43*; nec recusaturum *Fliridaten* accipiendo diademati in urbem ~ire *15.24*.

4 (spec.). **a** To come into court, appear in court. **b** To come to dinner.

a si non latitet, contemnat autem ~ire, senatus consultum locum habebit *ULP.dig.40.5.38.1*; ex quacumque causa ad praetorem . . in ius uocatus ~ire debet *PAUL.dig.2.5.2*; (~w. pro, contra) pro Lucio familiare ~iebam *RUT.RUF.Hist.9*; si de litteris corruptis contra ~it, si contra omnes pugnant *Cic.Ver.2.107*; illum ipsum quem contra ~eris causa cadere *Mur.9*; an ego non ~irem contra alienum pro familiari et necessario? *Phil.4.3*; contra fidem testatoris . . ~ienti ei *MARCEL.dig.39.5.20.1*; **b** numquam me reuocas, ~ias cum saepe uocatus *MART.3.27.1*; conditio est melior si tibi nulla, ~i *11.52.2*; 12.8.14.

5 (of plants) To come up, grow, arise.

hic segetes, illic ~iunt felicius uiae *VERG.G.1.54*; quae seminibus iactis se sustulit arbos, tarda ~it *2.8*; ut ~iant hederas sponte sua melius *PROP.1.2.10*; Illyrica quae ~it iris humo *OV.Med.74*; uolam . . rustica quae nullo nata serente ~it *Tr.3.12.6*; *MAN.4.111*; in macra (terra) tenues et uacuae fructu ~iunt (uites) *COL.3.2.1*; *AR.1.3*; ~turis seminibus *PLIN.Nat.18.242*; (*w. in+acc.*) illa herba, quae in segetem frugumque ~tura est *SEN.Ep.122.15*.

6 (of involuntary agents, non-material things, etc.). **b** (w. destination expr.). **c** (w. place, etc., from which expr.).

pila retunduntur ~ientibus obuia pilis *ENN.Ann.570*; quia profundenda uoce omne corpus intenditur ~itque plaga uehementer *Cic.Tusc.2.56*; usque adeo confusa ~it uox *LUCR.4.562*; ~it medio ui pontus et undis Hesperium Siculo latus abscondit *VERG.A.3.417*; ~ientes . . accipit auras *OV.Med.11.477*; ut ~iant gemmae, totus transibitur orbis *MAN.4.398*; id omne qua ~it quaque dispergitur uia uocabulo Nostrum mare dicitur *MELA.1.6*; *SEN.Bem.2.61*; nec adhuc mensa senda ~it *MART.3.50.6*; ~it harundo retro *STAT.Theb.6.940*; 12.54; (~of heavenly bodies rising) noctes . . longae cessant, dum ~iat radiatum insigne diei *LUCR.3.700*; ~it Hesperus *VERG.Ecl.10.77*; (sidera) omnia concordi tractu ~iuntque caduntque *MAN.1.537*; (~of storms, etc.) ~it imber, lauit parietes *PL.Mos.111*; tempestates magnas ~ire et oleam decidere solere *CATO Agr.3.2*. **b** muliebres uox mi ad auris ~it *PL.Rud.234*; duces . . proelium accendere adeo, uti Metello in sagum . . tela ~irent *SAL.Hist.2.59*; per . . illa ~it harundo *VERG.A.7.499*; dominae mihi ~it epistula nostrae *PROP.3.16*; quia calcei . . cum ad eum locum ~erint, in . . uas . . singuli cadere possint *VITR.10.9.3*; ut onerariae naues in sinum ~irent *Ambracium Liv.32.14.7*; in fontes uitium ~isse lacusque *OV.Med.7.533*; a populo clamor ad astra ~it *Fast.3.374*; subitae ~iunt ualidiorum in corpora mortis *MAN.4.60*; (signa) quae prius in terras ~iunt *4.86*; liene icte . . dolor ad iugulum . . ~it *CELS.5.26.12*; in nemus ignotum nostrae ~ere secures *LUC.9.429*; *PLIN.Nat.8.20*; si demissas ~iat mugitus ad auris *STAT.Theb.11.745*; si quis alto se praecipitauerit et super alium ~erit eumque occiderit *PAUL.dig.48.8.7*; (*impers. pass.*) postquam arma dei ad Volcania ~tum est, mortalis mucro . . dissiluit *VERG.A.12.739*. **c** si quae forte ex Asia nauis . . ~erit *PL.St.152*; cum a C. Verre litterae . . ~issent, nihil esse decretum *Cic.Ver.4.141*; a Brundisio nulla adhuc fama ~erat

AM.9.3.2; immensum caelo ~it agnen aquarum *VERG.G.1.322*; machina . . ~tura . . desuper urbi *A.2.47*; ~it e Rubro concha Erycina salo *PROP.3.13.6*; funuus ex incendis uillarum . . in oculis atque ora ~it *Liv.22.14.8*; aethero ~it ab axe fragor *OV.Fast.3.368*; *PONT.4.6.1*; ~it ad nos ex is, quos amamus, etiam abscentibus gaudium *SEN.Ep.35.3*; (fulmina) a sideribus ~ientia *PLIN.Nat.2.138*; ~ientem ab Illyris pestilentiam *7.123*; rebus . . ~ientibus extrinsecus *APUL.Pl.2.2*; (*transf.*) hic (sc. dies) ab initio ad exitum ~it, ab ortu ad occasum *SEN.Ep.12.6*.

7 (w. idea of motion diminished or absent) To appear on the scene, come along. **b** to be put (in a place or position). **c** in or ad manus (manum) ~ire, to come into one's hands.

quanto facilius ego, qui ex aequo ~io, adducor ferre humana humanitas *AFRAN.com.290*; qui possit, rogas? cateruae ~iunt contra dicentium *Cic.Tusc.1.77*; uix ~it, extremo qui legat ossa die *PROP.2.24.50*; ~turae coniugis . . amor *3.22.42*; tu (sc. Musa) curae roges, tu medicina ~is *OV.Tra.10.118*; quisquis in Andromedae surgentis tempora ponto nascitur, immitis ~iet poenaeque minister *MAN.5.620*; quid proliet et sororem adoptare? eodem gradu ~io *PETR.127.2*; cum supremae lae ~erunt horae *MART.10.5.10*; sera . . mundo ~erunt astra *STAT.Theb.5.181*; admonetur (mulier) ~ire se laborum . . sociam *Tac.Ger.18.4*; (~w. origin specified) qua ~iebat a Koscio (i.e. as pupil), plus etiam scire quam sciebat uidebatur *Cic.Q.Kosc.30*; uult (lex) filios a quibus ~it uirgo castos esse *SEN.Cov.1.2.15*; (~w. pple. as sb.) ut tua ~i tui nomina . . legant *OV.Fom.1.9.44*; qui uos populus . . ~iturus amari *STAT.Theb.1.170*; (~transf.) sic non est beneficium illi, quod sub oculis ~it, sed beneficii uestigium *SEN.Bem.1.5.6*; si nulla ualet medicina . . Dardaniae ~iunt artes *COL.10.358*; (~of) ut protinus mundi . . ipsius mensura ~iat in digitis *PLIN.Nat.2.87*. **b** fabula in scaenam ~it *PL.Ps.1*; pauca tua in nostras ~erunt carmina chartas *VERG.Cat.9.13*; in coronamenta folio ~ere melotrum, spiraea, origanum *PLIN.Nat.21.53*; fluxas ~iunt in pectora uestes *STAT.Ach.1.533*; c quicquid calamus in manus meae ~crit *Cic.Q.Kr.1.24.1*; quod (saxum) cuique temere trepidanti ad manum ~isset *Liv.38.21.6*; ~it ad sacras uerius uterque (i.e. both the iure and the boni) manus *OV.Pont.4.8.76*; *PLIN.3.11*; bibliothecis publicis posita ~it in manus nostras (compositio) *LARG.97*; *AUR.Fro.1.p.138(34N)*; (*transf.*) *Cic.AH.7.17.2*; abrupta quaedam (uerba), ut forte ad manum ~ere, iaculantur *QUINT.Inst.2.11.6*.

8 To come (to a stage in an action, process, etc.). **b** to come (to) in turn. **c** to come, appear (in a sequence or enumeration).

hoc quod coepi primum enarrare, Clitipho: post istuc ~iam *Ter.Hau.274*; ad principium ~io *LUCIL.282*; tu quidem de faece . . hauris idque iam dum, sed tacebam; hoc uero non putabam, te usque ad Staienos et Autronios esse ~iturum *Cic.Brut.244*; mihi certum est . . ante quam ad meum defensionem meoque testis ~io, illius uti . . testimoniis *CAEC.24*; persolui primae epistulae, ~io ad secundam *AM.14.20.2*; ~io nunc ad fortissimum uirum *NAP.Timoth.4.5*; *Liv.30.32.6*; ~iendum ad erubescenda est *VLL.2.130.3*; ut a communibus ad propria ~iamus *QUINT.Inst.7.1.28*; *Tac.Dial.22.1*; praefationes . . nos ad lectionem . . materiae producunt, et cum ibi ~erimus euidenter praestant intellectum *GAUUS dig.1.2.1*; (~of things) ulceribus . . uix ad cicatrices ~ientibus *CELS.6.6.23*; in hoc omnis hyperbole extenditur, ut ad uerum mendacio ~iat *SEN.Bem.7.23.1*; (~impers. pass.) ~itur ad tempus, in quo fuit plurimum mentis *VLL.2.123.1*; *HOR.S.1.3.97*; non mens mihi, non haec ora satis . . tum ad furias *V.L.5.219*; *SUET.Aug.9.1*; ad deuerticulum rei ~tum est *APUL.Apol.80*; sic ad eorum filios ~iatur sedecies computatos (i.e. in defining genealogical terms) *PAUL.dig.38.10.10.18*. **b** si curant igitur cunctos punire nocentes, quando ad me ~ient? *Iuv.13.102*; (~impers. pass.) illud . . accedit incommodum, quod M. funius . . abest . . et ad me ~tum est qui . . temporis diuitem certe uix satis habui ut rem . . possem cognoscere *Cic.Quint.3*; suo quisque horum loco sententiam rogatus multa . . disputauit, cum ad Clodium ~tum est, cupit diem consumere *AM.4.2.4*; cum ad tribum Arniensem . . tum est *Liv.29.37.10*; ~tum erat ad robur Magni mediasque cateruas *LUC.7.545*; ubi ad Heluidium Priscum praetorem designatum ~tum, prompsit sententiam *Tac.Hist.4.4*; puto successores eius ante teneri (i.e. are liable for a debt), sic deinde ad patrem ~ire *Liv.4.17.7.31*. **c** a latere . . eius (sc. Lycanaiae) super Pamphyliam ~iunt . . Milyae *PLIN.Nat.5.95*; 5.97; Zagrus mons . . inter Medos Adiabenosque ~iens *6.131*; cominosus crusta est prinia, saporis amari, pissores super eam ~it *11.16*.

9 To have recourse, come (to an action, policy, etc.).

non enim spe quaestus . . commoti ~imus ad scribendum *Rhet.Her.1.1*; hoc animo me ad legendam legem cognoscendamque ~isse *Cic.Agr.2.14*; quoniam in sermone iam ~isti *AM.11.24.2*; supplicibus palmis tum denum ad foedera ~i *PROP.4.8.71*; cetera multitudo repentino pauore oppressa in deditionem ~it *Liv.4.61.8*; ni uersa gens positis armis in fidem consulis ~isset *7.19.1*; postquam sapiens in munera ~it adulter *OV.Am.3.8.33*; quoduis ~isses . . ad solitas artes, auso foret ille potius *Mel.11.241*; antiquiores medici ad fermenta ~iebant *CELS.8.4.10*; qui se spectat et propter hoc ad amicitiam ~it *SEN.Ep.9.8*; numquam ~ienus ad enses . . aut praecipites per inania iactus *LUC.9.106*; non iniuncto dolore ~erat ad accusandum *QUINT.Inst.11.68*; *Tac.Ann.13.39*; (~impers. pass.) cum ad arma ~tum sit *Cic.AH.7.7.7*; *VERG.G.3.98*; ulterius . . tum foret ~adeo exarserant animis *Liv.3.30.2*; concursu plebis usque ad seditionem ~tum est *Tac.Ann.14.42*; ad tormenta seruum ita denum ~iri oportet *ULP.dig.48.18.1.1*.

10 (w. ad, in+acc.) To become legally entitled (to the possession of); (w. ab) to derive title (from).

in bona cur quisquam tertius ista ~it? *OV.Am.2.5.32*; *Tr.1.6.14*; in unum asem ~ire (heredes) *ULP.dig.28.5.17.4*; cum mulier ista ad aem alienum ~iat *37.5.8*; qui permissum est ad substitutionem ~ire, quae ei in testamento fuerat relicta *PAUL.dig.28.6.43.3*; pro uirili portione ad legatum omnes ~io *30.33*; (~without preps.) si consanguinea uelit habere hereditatem, matrem . . una cum ea ~ire . . placet *ULP.dig.38.17.2.18*; ~dominus ab intestato ~iens *29.4.1.3*.

11 To come (into a situation or condition): a (of persons). b (of things).

a in diuitias faxo ~ies *Pl. Capt.* 10.10; era in crimen ~iet *Ter. Hec.* 3.35; existimauit homines in obliuionem totius negotii esse ~turos *Cic. Ver.* 4.79; qui . . . illi . . . perditae multitudinis in odium . . . ~erit *Att.* 10.8.6; pauci ~iunt ad senectutem *Sen.* 67; (Menapios) ~isse Germanis in amicitiam cognouerit *Caes. Gal.* 6.5.4; ut ex maxima inuidia in gratiam . . . nobilitatis lugurtha ~iret *Sal. Jug.* 13.7; totum . . . corpus ad extremam tabem ~isse *Liv.* 2.32.10; priusquam in populi Romani potestatem ~irent *26.33.3*; TE . . . SVB CONDICIONEM TVTALAE LEGITIMAE ~TVRAM *CIL* 6.1527.1.21; *Sen. Ep.* 13.1; eo ad extremum inopiae ~ere, ut . . . *Tac. Ag.* 28.3; Tacfarinas . . . huc adrogantiae ~erat ut legatos ad Tiberium mitteret *Ann.* 3.73; *Javol. dig.* 28.11; dum erilis puella in boni Tlepolemi manum ~erat *Apul. Met.* 8.2; (in *vbl. phrs.* w. *indir. sp.*) in spem tamen ~io appropinquare tuum aduentum *Cic. Fam.* 9.1.1; mulieres . . . ~iunt, quam plurimum ille dixerit *Tusc.* 5.78; *Liv.* 26.37.8; (cf.) ~it in suspitionem conspiracae cum Marco Crasso *Suet. Jul.* 9.1; (impers. pass.) si maximum in discrimen ~itur, aut libertas parata victori est aut mors proposita uicto *Cic. Phil.* 8.29; ~tum ad supremum est *Ver.* 4.12.803; eo ~tum est . . . ut aut amicum aut inimicum . . . ~imus *Liv.* 7.30.9; per sudorem ad integritatem ~itur *Cic.* 3.3.47; *Sen. Ben.* 3.76.3; *Tac. Hist.* 1.16. b aquae caldae . . . ~issent in usum nostris *Var. L.* 9.69; cum tanta hereditas in controuersiam ~isset *Cic. Ver.* 2.37; nauigia in summum ~iant uixata periculum *Liv.* 6.430; gaza regia in potestatem ~it *Liv.* 45.41.6; ad bonitatem aliquam per annos ~it (uinum) *Col.* 3.2.19; ut 'Valesii Fusti' in 'Valerios Furios' ~erunt (i.e. became) *Quint. Inst.* 1.4.13; *Gaius Inst.* 4.126; (w. *pred. dat.*) unum taedio ~ire his *Plin. Nat.* 31.76; (of abst. things) tua fama et gnatae uita in dubium ~iet *Ter. Ad.* 340; cum omnium nobilium dignitas et salus in discrimen ~iret *Cic. S. Rosc.* 16; ad inimicitias res ~isset *Q. fr.* 3.4.2; *Hor. Ep.* 2.1.226; pugna iam in manus, iam ad gladios . . . ~erat *Liv.* 2.46.3; sponte sua carmen numeros ~iebat ad aptos *Or. Tr.* 4.10.25; facilius . . . morbi curationes ~ue in notitiam ~ient *Cic. S. Rosc.* 16; ~it statim in timorem ~it scrupulum *Sen. Ep.* 13.13; clausula . . . e longis firmissima est, sed ~it et in breues (i.e. can also consist of short syllables) *Quint. Inst.* 9.4.93; istae omnes fidei actiones . . . in odium ~erunt *Gaius Inst.* 4.30; (in *vbl. phrs.* w. *indir. sp.*, etc.) in prouerbum . . . ~isse, ut diceretur sexagenarios de ponte deici oportere *Var. in Non. p.* 523M; ~iet igitur in iudicium licuerint . . . seruandae rei publicae causa *Cic. de Orat.* 2.132; utrisque ~it in opinionem signum a classariis regis datum *Nep. Mil.* 7.3; in religionem . . . ~it aedem Concordiae . . . locatam ad id tempus non esse *Liv.* 22.33.7; non quid ego fecerim in disquisitionem ~it . . . sed quid isti pati debuerint *26.31.2*; cum in controuersiam ~it, unde ad mulierem quod peruenit *Pompon. dig.* 24.1.51; (w. *inf.*) ~erat in morem populi depascere salus *Or. Fast.* 5.263.

12 in mentem uenire, To come to one's mind. b (impers., w. gen.). c in buccam uenire, to come to one's lips.

hoc qui in mentem ~erit mi? *Pl. Trin.* 10.50; quid risisti? ~serui ~ere in mentem Syri calliditates *Ter. Hec.* 886; omnia ~iebant Antonio in mentem *Cic. Brut.* 139; non ~it in mentem pugna apud Regillum lacum? *Liv.* 8.5.10; qui . . . ut quidque in mentem ~it misceverit *Quint. Inst.* 7.10.6; alteram (naturam rerum) esse . . . quae uideri oculis . . . possit, alteram quae ~iat in mentem *Apul. Pl.* 1.9; (w. *acc. and inf.*) non tibi ~it in mentem . . . id quidem esse hui perlonginquom . . . ? *Pl. Bac.* 1193; ~it enim mihi in mentem duos clarissimos . . . plebem in agris publicis constituisse *Cic. Agr.* 1.20; *Liv.* 6.12.9; (w. *indir. gn.*) quid autem possis mihi in mentem non ~it *Cic. Fam.* 14.12; *Tusc.* 5.81; nec ~it in mentem quorum consideris aui? *Ver.* 4.4.39; nulline ~it in mentem, cur qui nondum socii sunt plus petant quam socius? *Liv.* 32.21.6; (cf.) id quem ad modum fieri possit non nulla mihi in mentem ~iunt *Caes. Att.* 9.7c.1; (w. *indir. comm.*) quorum nunquam quicquam quouiam ~it in mentem ut recte faciant *Pl. Ps.* 134; ~iat in mentem, ut trepidus quondam maiores uestros . . . defenderimus *Liv.* 23.5.8; (w. *inf.*) qui in mentem ~it tibi istuc facinus facere tam malum? *Pl. Bac.* 682; habet illa . . . tantum quantum nunquam mihi in mentem ~it optare *Cic. Fam.* 12.1.2. b ut etiam nunc nostri uobis in mentem ~iat *Sulla hist.* 3; ~it enim mihi fari, loci, religionis illius in mentem *Cic. Ver.* 4.110; *Fam.* 7.3.1; ~it . . . mihi Platonis in mentem *Fin.* 5.2; cum suspicimus . . . stellis . . . aethera fixum, et ~it in mentem solis lunaeque uiarum *Liv.* 5.1206; ~it ecce illius uersus . . . in mentem *GEL.* 10.24.5. c si rem nullam habebis, quod in buccam ~erit scribit *Cic. Att.* 1.12.4; 7.10; dicam quod mihi in buccam ~erit *Sen. Apoc.* 1.21; *MART.* 12.24.5.

13 To come (to) as a possession, obligation, etc.

ad seruos medius fidius res publica ~isset *Cic. Dom.* 92; non ab hominibus formae figuram ~isse ad deos *N.D.* 1.90; dos tibi non humilis prodita Roma ~it *Prop.* 4.4.56; ad eos summa rerum ac maiestas consularis imperii ~erat *Liv.* 3.6.9; loquebaris, hereditatis tibi trecenta ~isse *MART.* 4.61.11; (by inheritance, etc.) ad quem morte eius diuitiae ~erint *Cic. S. Rosc.* 88; omnibus quibus hereditas ~erit coheredem praetorem esse *Ver.* 1.127; eripis hereditatem quae ~erat a propinquo 2.46; ab ingenuis mulieribus hereditates lege non ~iunt? *Flac.* 84; ~isse ad heredem nihil intellegitur nisi deducto aere alieno *Pompon. dig.* 50.16.165; tantum . . . ad eum ex bonis marti liberum ~it *Apul. Apol.* 75; (w. *pred. dat.*) fundum . . . hereditati tibi ~isse *Rhet. Her.* 4.40; (cf.) uerba illa quae hereditate a Romulo rege ~erunt *Var. L.* 5.9.

14 To be included (in a category, head, etc.), come into consideration.

ut . . . in oratorum numerum ~ire non possint *Cic. de Orat.* 1.115; quattuor (libri) elocutionis, in cuius partem memoria ac pronuntiatio ~iunt, dabuntur *Quint. Inst.* 1.1.22; siluae . . . in assignationem non ~erunt *Cic. Fl. Agr.* 1.28; in ratione Falcidiae pueri prioris hereditas non ~iet *Papin. dig.* 28.6.42; in lege Aquilia et leuissima culpa ~it *Ulp. dig.* 9.2.44; 19.1.1.4; quando in actione quae est in personam etiam fructus ~iant *Paul. dig.* 22.1.38.

15 (of abst. or non-material things) To come into being, arise, occur. b (w. ad or dat.)

to happen, come (to). c usus uenit, the occasion or need arises; usu uenire, to occur in one's experience, in the course of events, etc.: see VSVS.

diuitia ualetudine utetur, neque uilis morbus ~iet nisi sua culpa *Cato Agr.* 157.13; cum . . . accerrima de ciuitate quaestio . . . ~isset *Cic. Balb.* 48; quos inter medius ~it furor *Ver.* 4.1.348; ~ituram . . . mortem *Prop.* 3.1.15; nondum haec quae nunc tenet saeculum negligentia deum ~erat *Liv.* 3.20.5; ~erit insitio *Or. Rem.* 195; ~it amor grauius, qui serius *Ep.* 4.19; supprimeundum . . . uomitus est, qui per se ~it *Cic. S. Rosc.* 125.11; quemadmodum quartana ad horam ~it *Nat.* 3.16.2; *Liv.* 1.635; plenis ~ient cubilia taedis *Stat. Silv.* 3.5.62; *Tac. Ann.* 12.32; ius, quod sine scripto ~it *Pompon. dig.* 1.2.2.5; quoniam ex contractu ~iunt (actiones) *Ulp. dig.* 21.1.23.4; (w. ad denoting purpose) quod (iudicium) . . . ad utilitatem ~it, non ad poenam 39.2.4.7; (w. source expr.) ad illa (sc. Venere) ~erunt cultus mundaque cura sui *Or. Fast.* 4.108. b ad quem . . . dolor ~iat ad eundem etiam interitum ~ire *Cic. N.D.* 3.36; ad et post paulo ~tura pericula *Hor. Ep.* 1.18.83; *Sen. Ep.* 4.3; ~harum uoluptatum mihi omnium atque ibidem tibi distractio . . . ~it *Pl. Ps.* 70; quod si iam . . . datum extremum rei publicae ~it *Cic. Phil.* 3.35; quae tuo ~iunt ero, quanta gaudia *Catul.* 61.109; malus . . . commodum ex otio meo quam ex aliorum negotiis rei publicae ~iturum *Sal. Jug.* 4.4; neque enim nouis ius Dianae ~it amor *Ver.* 4.1.538; et ~iat formae ruga sinistra tuae *Prop.* 3.25.12; prima tuae menti ~iat fiducia, cunctas (sc. puellas) posse capi *Or. Ars.* 1.269; tarda ~it dictis difficillibus *ides Fast.* 3.350; donec suus isti rei ~iret locus *Sen. Ep.* 100.2; ~iet cineri decus et suus ordo manibus *Stat. Theb.* 9.563; quod hodie ~it consulari uiro domi suae interfecto *Tac. Ann.* 14.43; (w. *gde. expr.* tash, obligation, etc.) quom ~it uobis faciendum utrumque *Pl. Mil.* 891.

16 (of a time) To come, arrive. b (fut. pple.) coming, future; (neut. as sb.) the future; (pl.) future events.

loquendi libere uidetur tempus ~isse *Pl. Trin.* 999; ubi anni tempus ~it *Cato Agr.* 37; VBI EA DIES ~ERIT QVO DIE IVSEI REGIT ADESSE *CIL* 1.583.63; ~iunt Kalendarie laetantiae; cogitur in senatum *Cic. Phil.* 2.79; non enim sumus ceminis sine cura ~ientis anni *Q. fr.* 3.4.4; ~isse tempus uictoriae *Caes. Gal.* 7.66.3; postquam dies comiti-orum ~it *Sal. Cat.* 26.5; te ~iente die, te decedente canebat *G. 4.466*; *Hor. Art.* 175; Idus Maias ~ere *Liv.* 3.38.1; tempus ~isse ius libertatis . . . optundae 24.14.5; cum ~it hora cibi *Or. Pom.* 1.10.8; aliquae ~ient feriae *Phaed.* 3.18.1; *Sen. Thy.* 612; *Tac. Ann.* 1.31; ~isse quidem eas (sc. Idus Martias) . . . sed non preteritisse *Suet. Jul.* 81.4. b aspice ~turo laetatur ut omnia saeculo *Ver.* 4.4.52; idus APRILES PROXIMAS ~TVRAS *CIL* 3.9.950.4; ~o sanctissima uates, praecida ~turi *Ver.* 4.6.66; nos et ~turo torquemur et praeterito *Sen. Ep.* 59; unde iste . . . ~turi . . . aeger creuit amoret? *Stat. Theb.* 3.552; ~sagax . . . ~tura uidere *Or. Met.* 4.146; *Tac. Ann.* 6.22; TIMEANT ~TVRA PARENTES *CIL* 2.3473.6.

uenūculus ~a ~um, a. Also **uenūnculus**, **uēnūculus**. [perh. fr. a proper name *Vennō]

1 The name of a kind of vine or grape.

Venacula conuenit olis *Hor.* 5.2.4.71; *Col.* 3.2.2; 12.45.1; uenūnculam inter optime deforescentes et olis aptissimam Campani malum surculum uocare *Plin. Nat.* 14.34.

2 The name of a kind of husked wheat.

far quod uocatur uenūnculum, rutilum atque alterum candidum *Col.* 2.6.3; 11.2.9.

uēnor ~ari, ~atus, intr., tr. [cf. Skt. *vánati*, Eng. *win*; or Skt. *vēti*, *pra-vayanah*, Lith. *vejti*, OHG. *weide*, AS. *wāð*]

1 (intr.) To go hunting, hunt.

Bromie, quo me in siluam ~atum uocas? *Pl. Men.* 835; quanta in ~ando affecta est laetitudine *Acc. trag.* 259; de pantheris per eos, qui ~ari solent, agitur . . . diligenter *Cic. Fam.* 2.11.2; erudiunt inuentum ~ando, currendo *Tusc.* 2.34; *Liv.* 4.4.99; *Nep. Alc.* 11.5; ~atur Aeneas unaque miseranda diuit in nemus ire parant *Ver.* 4.4.117; ipse ego ~abor: iam nunc me sacra Dianae suscipere . . . iuuat *Prop.* 2.19.17; nocte per speciem ~andi uere egressi *Liv.* 25.8.4; *Or. Met.* 2.432; *Curt.* 5.1.42; *V. Fl.* 3.522; cum uenabulis et cultris quaeque alia ~antibus tela sunt *Tac. Ann.* 3.43; *Apul. Met.* 5.17; (of animals) *Phaed.* 1.11.3; teneras . . . tigres, quae asturapuit . . . dum saeuia relicta mater . . . catulis ~atur *V. Fl.* 4.93; feminam (sc. areaneam) . . . esse quae terat, marem qui ~etur *Plin. Nat.* 11.84; (cf.) cernis ut ipsum . . . sidus (sc. Canicula) ~etur in astris *Man.* 5.232; (transf.) studioso animo ~ante *Catul.* 116.1; sed tu praecipue curis ~are theatris *Or. Ars.* 1.89.

2 (tr.) To hunt (animals). b (transf.). c (in pass. sense) to be hunted.

i modo, ~are leporem *Pl. Capt.* 184; acris ~abor apud *Ver.* 4.4.1056; canibus ~abere dammas *G. 3.410*; miles feras Phoebe siluis ~ata redibat *Or. Fast.* 2.163; ~andis apris *Apul. Apol.* 34; (cf.) ~antur enim (sc. gryllum) formica circumligata capillo in cauemam eius coniecta *Plin. Nat.* 29.138; (applied to fishing) fugientes . . . cum mari pisces circa tuguria ~antur (Chaucel) 16.3; (of animals) uespae muscas grandiores ~antur 11.72; (araneae) laetanturum catulos ~antur, os primum tela inuoluntis 11.84; 32.154; (ellipt.) quosdam (pisces) . . . contra . . . ~antes refugere in suas cauernas 9.175. b si quod erat grande uas . . . inuentum, laeti adferabant; si minus eius modi quidpiam ~ari potuerant, illa quidem . . . capiebantur, patellae, paterae, turibula *Cic. Ver.* 4.47; *Liv.* 3.727; qui frustis et ipomis uiduas ~entur auaras *Hor. Ep.* 1.1.78; unam (filiam) formosam et oculis ~antem uiros *Phaed.* 4.54; (w. *abst. obj.*) tu cetera cura . . . et de meis ~ator uerbis *Pl. Mil.* 1029; uereor ne, qua in re laudem modestiae ~entur, in ea ipsa re sint impudentes *Rhet. Her.* 4.5; hoc totum est . . . consuetudinis nosse regiones intra quae ~ere et peruestiges quod quaeas *Cic. de Orat.* 2.147; non ego uentiosae plebis suffragia ~or *Hor. Ep.* 1.19.37; nec legam prius quam sensus ipse ~atur furo *Aur. Fro.* 1.18 (253N). c teneor concepta, undique ~or *ENN. scen.* 297.

uēnōsus ~a ~um, a. **compār.** ~ior. [VENA + -osus] Full of blood-vessels, veinry. b (of

plants, leaves) full of veins. c (of minerals) full of vein-like markings.

qui (sc. renes) et ~sunt et uentriculos habent *Cels.* 4.1.5; (transf.) ~us (i.e. shrivelled, dry with age) *liber Acci Pers.* 1.76. b satium (genus intubul.) ~quod est nimus et ~us *Plin. Nat.* 20.73; folia . . . ~a 25.124; acoron iridis folia habet . . . radices nigras minusque ~as 25.157. c ~i udem (sc. smaragdi) squamosque *Plin. Nat.* 37.74; 37.104.

uenter ~tris, m. [cf. *uensica* (VESICA)]

1 The lower part of the human torso, belly, abdomen (esp. in its frontal aspect). b the underside, belly (of animals). c the abdomen (of an insect). d a stomach or paunch (of an animal, esp. removed and put to var. uses).

traxit ex intimo ~re trespurium *Pl. Truc.* 600; pugnis in ~rem ingere *Ter. Ph.* 985; (do tibi) INTUSINA, ~TER, VMBLICUS LATERA, NI POSSIT DORMIRE *CIL* 1.2520.31; puerum . . . pronum in ~rem *Var. R.* 2.7.13; sciebam Catillum non latius aut ~trem sed caput et collum solere petere (i.e. with his sword) *Cic. Mur.* 52; uno alteroque subleu ictu ~trem atque lingua hausit et . . . ruentem porrexit hostem *Liv.* 7.10.10; planus sub pectore ~ter *Or. Am.* 1.5.21; ~tre minor zona est *Fast.* 2.321; ~tri nullum os subest *Cels.* 7.4.3.4; excipit haec (sc. tela) iuuenis . . . quae . . . descendit in illa ~ter *Liv.* 3.724; (lupinum) inpositum puerorum ~tribus pro remedio est *Plin. Nat.* 18.136; oportet . . . extra super ~trem inponere farinam hordeaciam *LARG.* 179; scisso nec inutile ~tri (momentum) *MART.* 14.60.1; Montani quoque ~ter adest abdomine tardus *Juv.* 4.107; forma egregia . . . quanquam . . . ~tre paulo proiectiore durt; *Th.* 3.1; iuuenem . . . centunculis . . . male consarinatis semiamictum . . . inter quos pectus et ~ter crustata crassile relectabant *Apul. Met.* 7.5. b ~trem . . . ut habeat (ouis) pilosum *Var. R.* 2.2.3; tauri . . . latera ac ~tris lauribant subter equorum cornibus *Liv.* 5.134; ad non squamos labantur ~tre cerastae *Prop.* 3.22.27; tot iugera ~tre prementem . . . Pythona *Or. Met.* 1.459; ~tris . . . dolor sedatur uisu . . . anatis, quam si conspexit (bos) . . . tormento liberatur *Col.* 0.7.1; cocus . . . porci . . . ~trem hinc atque illic . . . secuit *Petr.* 49.9; pisces attritu ~trem coeunt *Plin. Nat.* 9.157; ranarum uiuentium ~tres 32.119; *Apul. Apol.* 31; (cf.) subest (sc. praecordiis) ~ter stomachum habentibus, ceteris simplex, ruminantibus geminus *Plin. Nat.* 11.199; (in a constellation) huius (sc. canis) tegit obscurus subter praecordia ~ter *Cic. Arat.* 350(109). c aculeum apibus dedit natura ~tri consuetum *Plin. Nat.* 11.59. d quod Falernis (didicerint) Faliscum ~trem *Var. L.* 5.111; (spumam) argenti in ~tre sullo in aqua coquunt *Plin. Nat.* 33.109; *MART.* 4.46.8.

2 The belly as the receptacle of food. b the belly in its capacity for the indulgence of appetite for food. c (meton.) a glutton.

Cyclops ~ter . . . carnis humanis distentus *ENN. Ann.* 321; haec sunt ~tris stabilimenta, pane et assa bubula, poculum grande *Pl. Cur.* 367; addest homini ad infumum ~trem *Fam.* 2.56; *Catul.* 44.8; lupi . . . quos improba ~tris exegit caecos rabies *Ver.* 4.356; *Liv.* 2.32.9; sic sine labore ~ter impletur meus *Phaed.* 3.2.24; gypso poto stomachus ~terque dolore sauo urgetur *LARG.* 188; *Quint. Inst.* 5.1.19; magno hospitium miserabile, magno . . . seruorum ~tres et furi crenula magni *Juv.* 3.107; quae . . . merum . . . ~tri soles audiret ingurgitare *Apul. Met.* 4.7; (synec.) uiginti ~tres pasco et canem *Petr.* 57.6. b quoniam lubenter escis aliam studes . . . tuin ~tris causa filiam uendas tuam? *Pl. Per.* 338; quod quidem uitium ~tris et gurgitis non modo non minuit aetas hominibus sed etiam augeat *Cic. Cael.* 44; multi mortales . . . dediti ~tri atque somno *Sal. Cat.* 2.8; ut non minus animo quam ~tre conuiuae delectarentur *Nep. Att.* 14.1; fateor me . . . duci ~tre iuueni *Hor. S.* 2.7.38; iam ~tri longius iur quam modo militiae *MAN.* 5.374; *Sen. Ben.* 7.2.2; ne quid non hominis ~tri natura esse uideatur *Plin. Nat.* 15.105; Vitellius ~tre et gula sibi inhonestus *Tac. Hist.* 4.31; *Juv.* 1.40; (cf.) ego enim . . . Magium non conseruasse (pecuniam) dico, sed tamquam nulla nubes legeret, in ~tre abstulisti *Cic. de Orat.* 2.265; profundo ~tre . . . deiciatur gentium spolia . . . circumferentes *Curt.* 10.2.26. c uiuile luronces, comedones, uiuile ~tris *Liv.* 75; uigilat . . . ruinis ~ter *MAN.* 4.405.

3 The abdomen as containing the excretory system, the bowels.

si eluium facere per ~trem uelis *Liv.* 6.45; quae . . . ~trem aut adstringunt aut resoluunt *Cels.* 1.1.68; multis iam diebus ~tre mihi non respondit *Petr.* 47.24; capita (rosarum) poto ~trem . . . sistunt *Plin. Nat.* 21.124; ea quae ~trem inuolunt, tamquam iac *LARG.* 200; desiderio coacta ~tris (catella) *MART.* 1.109.10; si trepidum soluunt tibi cornua ~trem cum lituis addita *Juv.* 14.199; ~tris causa habita scafia *Ulp. dig.* 34.2.27.5.

4 (as the part containing the womb). b an embryo in the womb, unborn progeny.

~ter (sc. a donkey) . . . labore nationem reddit deteriorum *Var. R.* 2.6.4; ianque tumescunt uitati pondera ~tris *Or. Ep.* 1.137; puer in puella matris esset in ~tre *MART.* 1.61.8; cernimus . . . oppositis Senecula a ~tre lacertis *Pl. Truc.* 4.564; quae steriles facit atque homines in ~tre necandos conducit *Juv.* 6.596; si uacuo ~tre mulier fuit *Papin. dig.* 29.2.84; ecce . . . nobis turgidi ~tris sui lenocinio commouet . . . miserationem *Apul. Met.* 6.9; in eo ~tre . . . qui legitimum uel consanguineum pariturus est *Ulp. dig.* 29.30.1; si mulier . . . prauitatem se esse dicet, his ad quos ea res pertinebit . . . denuntiandum erit, ut mittant . . . quae ~trem inspiciant *Ed. pr.* 21.2 (Font. iur. p. 222). b ignorans nurum ~trem ferre *Liv.* 1.34.3; *Quint. Decl.* 277 (P. 132.12); (mulier) ~tris nomine in possessionem missa *Gaius Inst.* 4.177; item si ~tuo a praetore missi sint in possessionem . . . et si duo ~tres, idem erit dicendum *Ulp. dig.* 30.7.8; quod plerumque et contra fescum . . . admitti debeat quidam, ut puta ~ter, item furiosus 37.1.12; (cf.) tuus . . . ~ter (i.e. the child of your womb) *Pactumensis Hor. Epod.* 17.50; (of animals) equa . . . ~trem fert duodecim menses, uacca decem *Var. R.* 2.1.19; frequenter equas sine coitu ~trem pertulisse *Col.* 6.27.7.

5 A rounded swelling, bulge.

si . . . paries esset qui ita ~trem faceret ut in uicini domum . . . procumbere *ALP. dig.* 8.5.17; quo . . . modo . . . tortus . . . per

herbam cresceret in ~ trem cucumis VERG.G.4.122; tumido ~ cucurbita ~ tre me notat PROP.4.2.43; non in ~ trem latescit (napus) COL.2.10.24; 10.383; talus. rectus est in articulo pedis, ~ tre eminus concavo PLIN.Nat.11.255; amplitudine. tanta (inuncorum) ut incisio ~ tre impleant paene unciarum latitudinem 21.114; cum reticulis et pane et ~ tre lagonae JUV.12.60; (of the moon's orbit) his modo, post illis apparet Delia terris exiensi simul atque cadens, quia fertur in orbem ~ tris MAN.1.233.

6 The levelled-out part of a water-pipe at the lowest point in the crossing of a valley.

cum uenerint ad immum, non alte substruitur, ut sit liberamentum quam longissimum; hoc autem erit ~ ter, quod Graeci appellant *κοιτην* VITR.8.6.5; etiam in ~ tre colliquaria sunt facienda, per quae uis spiritus relaxetur 8.6.6; 8.6.7.

uenterculus: see VENTRIC-.

uentilābrum ~ī, *n.* [VENTILO+BRVM] A winnowing-shovel.

VAR.L.5.138; iis (sc. spicis) tritis oportet e terra subiectari uallis aut ~is R.1.52.2; cum aeruus. in unum fuerit congestus, paulatim ex eo ~is. iactetur COL.2.10.14.

uentilātiō ~ōnis, *f.* [VENTILO+TIO] Exposure to moving air, ventilation. innocentes (uuae) quae decerpit diu pendere, quae ~one etiam utiles fiunt. ~ aegris PLIN.Nat.23.10.

uentilātor ~ōris, *m.* [next+-TOR]

1 A winnower. faba. pura eo perueniet quo ~or eam iaculabitur COL.2.10.14.

2 A kind of juggler. quo constant miracula illa in scaenis pilariorum ac ~orum ut ea quae emiserint uolo uenire in manus credas et qua iubentur decurrere QUINT.Inst.10.7.11.

uentilō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VENTVS]

1 To expose to a draught (esp. by turning, or sim.), give air to, ventilate. **b** to fan. **c** (w. internal acc.) to blow (a draught of air).

in aeris lactando ~are (oleam) oportet VAR.R.1.55.6; si exesae (i.e. damaged by weevil) fruges in horreo ~entur COL.1.6.16; quanto maior aestus erit, eo saepius conuenit. ~ari (uinum) 12.30.1; clausis. torcularibus et quam minime ~atis PLIN.Nat.15.22; multi (granum) ~are. ~entant; curculionem enim non descendere infra quattuor digitos 18.30; ut. ~ubitum utrumque in diuersum latus ~et (orator) QUINT.Inst.11.3.118; cum uerna. ~ Crispinus. ~et. digitis sudantibus aurum JUV.1.28; (cf.) in aureos refulgentes, quos identidem manu mea ~abam, attonitus APUL.Met.2.26; (pass. in middle sense) sunt. ~ quaedam quae corpus. ~ nostrum cum quodam dolore delectant, ut uersare se. et alio atque alio posito ~ari SEN.Dial.9.2.12. **b** seruulus. ~ cursu ~at ignem JUV.3.253; in peristylis. ~ante aliquo cubabat SUTR.Aug.82; (cf.) dum per limina te potentiorum sudatrix togas ~at (i.e. by fanning) MART.12.18.5; (fig.) cuius lingua quasi fabello seditionis illa tum est egentium contio ~ata CIC.Plac.34; (of a wind) cum populeas ~at aura comas OV.Am.1.7.54; ubi. ~carbassa ~atis, auras STAT.Silv.4.3.106; (in winnowing) quod fruges percoqui non possent, nisi flatu superuacua et mixta serquid ~arentur SEN.Nat.5.18.3; ~ aestuanti tenue ~at frigus. ~concubina fabello MART.3.82.10.

2 To wave in the air, brandish. **b** (absol.) to move one's weapon in the air, i.e., go through the motions of fighting.

hanc Venus, ut uiuat, ~at ipsa faciem PROP.4.3.50; OV.Am.1.1.8; per amos currit et in toto ~at arma boue MART.5.31.4; igniferam dum ~at aere pinum SIL.14.432; non parmularum ~are neque hastulis histrioris (oportet) ludere FRO.Aur.2.2.108(158N). **b** totum aliud est pugnare, aliud ~are SEN.Con.3.3.13; quam stultum est, cum signum pugnae acceperis, ~are! SEN.Ep.117.25.

3 (fig.) To expose to consideration, air; to expose to public notice, bandy about.

unam eandemque sententiam. ~ant, commutant, conuertunt FRO.Aur.2.2.104(157N); illa. quaestio ~ata est apud plosque ULP.dig.4.4.4.23; ~qui nomen tuum pro tribunalius ~auit APUL.Apol.100.

uentiō ~ōnis, *f.* [VENIO+TIO] The action or fact of coming (to a place).

quid tibi huc ~o est? quid tibi hanc aditio est? PL.Truc.622; illa cotidie tua Lorum ~o AUR.Fro.1.1.154(37N).

uentitō ~āre ~āui ~ātum, *intr.* [VENIO+TRO] To come frequently or habitually, resort.

(*us. destination indicated*) fuisse. Caelium familiarem, cenasse apud eum, ~asse domum CIC.Cael.26; cum his temporibus non sane in senatum ~arem FRO.13.77.1; cum. ~familiarissimi. ~eius ad eum frequenter per eos dies ~aturos se esse dixissent REP.1.14; cum ~abas quo puella ducebat CATUL.8.4; CAES.Gal.4.3.31; ad comitia eorum ~auit NEP.Ath.4.4; subinde ad consuetum locum ~ans tristis (delphinus) PLIN.Nat.9.25; uulgus quoque et hic aliud agens populus. ~auere ad domum TAC.Ag.4.1; Hist.2.91; quoties ipse illuc ~aret ANN.13.18; PLIN.Ep.6.6.3; paruolae nostrae. ~uespera ad me ~are non possunt propter aurae rigorem AUR.Fro.1.3.100(104N); Demosithen. ~are in Academiā Platonemque audire solum GEL.3.13.1; APUL.Apol.62; (absol.) ~are adulterum stuproque. ~polui famam domus PHAED.3.10.16; uilla. cuius amoenitate captus Caesar crebro ~abat balneasque. ~inibat TAC.Ann.15.52.

uentō ~āre, *intr.* [VENIO+TO] (See quot.) ~abam dixisse antiquos (ueri) simile est, cum et praepositione adiecta. ~aduentabam FSTR.p.376M.

uentōsē, *adv.* [next+-E] With the appearance of being inflated.

pululillis compluribus ~ tumentibus APUL.Met.10.20.

uentōsus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [VENTVS+OSVS]

1 Exposed to or blown on by wind, windy, draughty.

foracis locum facito, uti quam altissima et loco minime ~a siet CATO.Agr.38.3; quis tu es ~o in quo soleat? AFRAN.COM.104; stabula idoneo loco ut sint (providendum) ne ~a VAR.R.2.2.7; quos. ~a per aequora uentos obruit Auster VERG.A.6.334; HOR.Carm.3.4.46; ~a ~issima regio inter Cycladas LIV.36.43.1; ~as. Alpes OV.Am.2.16.19; SEN.Thy.362; ~a Damascos LUC.3.215; PLIN.Nat.17.93; terra. ~umidior qua Gallias, ~ior qua. ~Pannoniam aspiciat TAC.Ger.5.1; JUV.8.43.

2 (of weather, etc.) Characterized by much wind, windy; (sim.) of times, seasons; also of stars, etc., considered as weather signs). **b** (poet., of instruments operating by the movement of air). **c** produced by wind; associated with wind.

~ae. ~procellae CATUL.64.59; cum tempestates ~ae sint VITR.5.11.1; haec ubi ~as fuerint siccata per auras OV.Med.57; ~um imbrem PLIN.Nat.18.362; (cf.) Vlixii socii thesaurum repperisse arbitrati sunt, cum utrem ~issimum mantulerentur APUL.Apol.55; (poet.) Neptuni ~a potentia OV.Am.2.16.27; ~autumum serenum ac densum minusque ~um PLIN.Nat.18.351; si die ~o id fecit PAUL.dig.9.2.30.3; ~stella Saturni. natura ~a et frigida SEN.Nat.7.4.2; hibernae ~a cacumina lunae STAT.Theb.3.48; ~a. sibilat Aetnae 12.653. **b** alii ~is foliibus auras accipiunt redduntque VERG.A.8.449; (deum) ~a perflantem marmora concha LUC.9.349; cum. ~uacuum. ~cerebro iam pridem caput hoc ~a cucurbita quaerat JUV.14.58. **c** omnes. ~i ceciderunt murmuris auras VERG.Ecl.9.58; mea carmina nemo praeter ab his scopulis ~a renunmurat echo CALP.Ecl.4.28; (cf.) muneribus eas onustas ~o ueliculo reddidit (Psyche) APUL.Met.5.15; ~ipsa. ~pampineam. ~quait ~is icibus (i.e. beating the air) hastam V.FL.2.269.

3 Having the nature of wind or air, lacking solid substance.

leue est quod ex ~o inanque concretum est SEN.Nat.3.25.10; inanes. ~ac sine medulla ~as nubes PETR.137.10.

4 Moving like the wind, swift as the wind.

~as. alas VERG.A.12.848; PROP.2.12.5; ~is palma petetur equis OV.Fast.4.392; ipse (sc. Somnus). ~uolucrum gressum et ~a citauit tempora STAT.Theb.10.137.

5 Changeable like the wind, fickle, inconstant, volatile.

rogo te ad hominem ~issimum. ~mittas, ne bellum nobis redintegrare possit D.BRUT.Fam.11.9.1; Romae Tibur amem ~us, Tibure Roman HOR.Ep.1.8.12; ~ae plebis suffragia 1.19.37; quosdam. ~praecipites ad nouanda omnia agebat. ~um ingenium LIV.42.30.4; (cf. animals) ~a ~magis ceruorum. ~mens est LUC.3.299; (cf. sense 4) tu (sc. Cupido) leuis es multoque tuis ~ior alis OV.Am.2.9.49; (of abstr. things) extraordinarium imperium populare atque ~um est CIC.Phil.11.17; ~um. ~decus STAT.Theb.10.712; ~a. gaudia famae SILV.4.4.51; (cf.) quem tulit ad scaenam ~o Gloria curru HOR.Ep.2.1.177.

6 Puffed up, vain, windy.

an tibi Mauros ~a in lingua pedibusque fugacibus istis semper erit? VERG.A.11.390; ~a ferat cui gloria fraudem 11.708; SEN.Dial.3.20.2; offendit te. ~us et mendax uanitate 5.8.4; relinque ambitum; tumida res est, uana, ~a Ep.84.11; ~a istae et enormis loquacitas PETR.2.7; ~a et insolens natio PLIN.Pan.31.2.

uentrāle ~is, *n.* Also ~is ~is, *m.* (or f.?). [VENTER+ALIS] An abdominal belt; a band or belt used for carrying money.

uillosa. ~ia PLIN.Nat.8.193; arcet. ~inguinum tumorem in ~i habitum (absinthium) 27.52; ~uindicare debet. ~numulus, in ~em quos uictus sui causa in promptu habuerit ULP.dig.48.20.6.

uentriculus ~ī, *m.* Also **uenterc-**. [VENTER+CVLVVS] FORMS: **uenterc-** COL.8.17, 12.

1 The belly, paunch (of human beings).

licebit in sextariolo scribas, quo circuitus uoluminis tui sit *dykadēteratos*, sicut est ~i tui AUG.in Suet.Poet.40(p.47 Re.); plana omnia dicas infra ~um JUV.3.97.

2 The stomach (in men and other animals). **b** the stomach of var. animals, used as food or medicinally.

~us. ~qui receptaculum cibi est, constat ex duobus tergoribus CELS.4.1.6; ~us atque intestina pingui ac tenui omento integuntur PLIN.Nat.11.204; 28.105; in ~is gallinae omento inuentas (gemmas) 37.144. **b** praebere conuenit. ~scombrī carcharique ~os COL.8.17.12; sucus (euphorbeae) ~subitur excipulis ~o haedino PLIN.Nat.25.78; datur percussus. (mustelae) ~us coriandro fartus 29.60; 29.105; uictor accipiet ~um farsum HYG.Fab.126.7.

3 a A ventricle in the heart or other organ. **b** the core or sac of a boil.

a cordis parte quadam quam ~um cordis appellat CIC.N.D.2.138; CELS.4.1.4; uenosi sunt (renes) et ~os habent 4.1.5. **b** appareat. ~pars (carnis) corrupta subalbida, subbruba, quem ~um quidam furunculi nominant CELS.5.28.8.

uentriōsus ~a ~um, *a.* [VENTER+OSVS] Pot-bellied.

qua forma esse aiebant, Eutyche? ~ego dicam tibi: canum, uarum, ~um PL.Mer.639; Ps.1218; recaluum ad Silanum senem, statutum, ~um RUD.317; (transf.) (dolia) ~a ac patula minus utilia PLIN.Nat.14.134.

uentulus ~ī, *m.* [next+-VLVS] A light wind, breeze.

PL.Cur.316; cape hoc flabellum, ~um huic sic facito TER.Eu.595.

uentus ~ī, *m.* [Skt. *vātah*, OHG. *wint*, Eng. *wind*]

1 A wind. **b** a particular (named) wind. **c** (pl., personified as deities). **d** (fig.) a gale or storm (in affairs).

arbores ~o uacant ENN.var.12; orant te ut eas, ~us operam dum dat, ut uelum explicant PL.Mil.1317; detexit ~us uillam RUD.85; circumstantibus nauem turbines ~i TRIN.835; pernas. ~suspendio in ~o biduum CATO.Agr.162.3; quaedam e ~o concipiunt certo tempore equae VAR.2.1.19; totae. ~res rusticae eius modi: sunt ut eas. ~res incertissimae, ~i tempestatesque, moderenter CIC.Ver.3.227; adueta. ~cursu. ~pedum praecutere ~os VERG.A.7.807; pluuios. ~os HOR.Carm.1.17.4; tun quoque uisa (nympha) decens; nudabant corpora ~i OV.Met.1.527; ~us est fluens aer SEN.Nat.3.12.4; quidam et ~o putant ea (sc. oua) generari PLIN.Nat.10.166; an hos nobis magico nunc carmine ~os ipsa mouet? V.FL.8.351; TAC.Hist.5.6; ~o repentino lumen quo nitebamur extinguitur APUL.Met.2.32.

b ager. ~qui in ~um faonium spectabat CATO.Agr.6.2; ~us cercius Hist.93; ex ea die fure septemtriones ~i CIC.Ath.9.6.3; quam tempestuosus. ~dedit. ~os etesias N.D.2.131; spatium ~i austri et partis meridiana VITR.1.6.13; inde Rhodum Africa ~o (i.e. to the north-east) I. PLIN.Nat.4.71. **c** te. ~Neptune. inuoco usque adeo, ~i TURP.com.119; STAT.Theb.1.207; FRO.Aur.1.2.44(213N); ~is BONARYM TEMPESTATVM POTENTIBVS CIL.8.2610; ARA ~ORVM 10.6644; 13.441. **d** ut ab omnibus ~is inuidiae circumflari posse uideatur CIC.Ver.3.98; SUT.42; alios ego uidi ~os. ~alis impenditibus tempestatibus non cessi PIS.21; nigro alatauerat ero uictorem inuidia et ~is iactat iniquis SIL.8.291.

2 A wind as affecting a voyage favourably or otherwise by its direction. **b** (w. poss. adj.) a wind favourable to the person, etc., concerned.

qui secundo ~o uectus est tranquillo mari PL.Cist.14; TURP.com.214; pr. Nonas Quintilis a Piraeo ad Zosterā ~o molesto, qui nos ibidem Nonis tenuit CIC.Ath.5.12.1; ibi retenti ~is sumus FAN.16.9.1; et ~um et aequum uno tempore nactus secundum CAES.Gal.4.23.6; nacti idoneum ~um CIV.3.25.3; Caesar eodem ~o promunturum superare non potuit B.Afr.63.5; (in fig. phr.) cum uideam nauem secundis ~is cursum tenentem suum CIC.Plan.94; quicumque ~i erunt, as nostra certe non aberit FAN.12.25.5; hoc paces habuere bonae ~ique secundi HOR.Ep.2.1.1021; OV.Ars 2.337; (cf.) intellegimus in istis subscriptionibus ~um quendam popularem esse quaesitum CIC.Clu.130; (fig.) opus est. ~orum ~orum, quos proposui, moderator quidam et quasi gubernator FAN.2.6.4; (w. implication of favourable wind) Pompeium in fuga esse eumque primo ~o nauigaturum ATT.9.13.1; inde ~is remis (i.e. with all dispatch) in patriam omni festinatione properauit FAN.12.25.3; nos abiisse rati et ~o petiisse Mycenae VERG.A.2.25; ne praeter mea regna redires. ~os non habuiste potes OV.Ep.6.6. **b** ille. ~Cretam. ~is iturus non suis HOR.Ep.9.30; ut ~os. illa (sc. puppis) suos habeat OV.Tr.1.10.49; 1.1; tisque ~is. ~pete Tarraconis arces MART.10.104.3; (in fig. phr.) siquis amans. ~felicitet ardet, gaudeat et ~o nauiget ille suo OV.Rem.14.

3 The wind (as that which carries things away and disperses them). **b** (as that which lacks substance, constancy, etc.).

mulier. ~quod dicit amanti, in ~o et rapida scribere oportet aqua CATUL.70.4; tu fac ne ~is uerba profundam LUCR.4.931; in ~os uita recessit VERG.A.4.705; tristitiam et metus ~tradam proteruis. ~portare ~is HOR.Carm.1.26.3; quidquid iuratur, ~is et unda rapit PROP.2.28.8; ~is tva GAUDIA, PVPVLA, CREDE CIL.4.5296.3; quippe nec in ~os nec in ultima soluiur cessa V.FL.3.383; (cf.) idem ~i uela fidemque ferent? OV.Ep.7.8. **b** taurus. ~os. ~laccis. ~icitibus VERG.A.12.105; dum cum ~is litigo, intraiit pinacothecam senex PETR.83.7; (cf.) aequum est induere nuptam ~um textilem, palam prostare nudam in nebula linea? PUB.com.17.

4 A draught of air, puff, breeze. **b** intestinal wind.

mustulentus ~us naris attingit PL.Cist.382; sibi ~um facere tunicula CAECIL.com.99; ex quo me diuim patet. ~fulminis adfluit ~is VERG.A.2.649; uis. ~faciles accessere ~os, quos faciet nostra mota tabella manu? OV.Am.3.2.37; Ars 1.161; pulmonem rumpere ~is (i.e. puff up to bursting) PERS.3.27; ingrediendo ~um concipere ueste QUINT.Inst.11.3.179. **b** uenter (iumentis) intumescit nec emittit ~os COL.6.30.8; mouet et ructum et interdum deicit ~um dorsum LARG.116; ~i plurimum emittunt qui bibunt (aconitum) 188.

uentus ~ūs, *m.* [VENIO+TVS] The action of coming.

uenator a ~u VAR.L.5.94.

uēnula ~ae, *f.* [VENA+VLA]

1 A small vein.

si. oculi. ~inlacrimant. atque in isdem ~ae pallent CELS.2.6.3; 7.31.1.

2 A small channel or fissure.

Bacche. effluas dulcem liquorem. conditumque fac uentum, sed malignis ~is asperum ducat saporem FLOR.anth.245.3; (in fig. phr.) cur iis demum qui tenui ~a per calculos fluunt Atticum saporem putent QUINT.Inst.12.10.25.

uēnum, uēnumdō (uenundō): see VENVS².

Venus ~eris, *f.* [feminization of a neut. sb. *uenus (see VENER)] FORMS: nom. ~os CIL.1.550; gen. ~erus 1.675.

1 A goddess of Italian origin, identified by the Romans with Aphrodite, and thus goddess of sexual love and generation; in mythol., mother of Aeneas. **b** (transf., of a woman who inspires love in one). **c** (in refs. to Julius Caesar, who claimed descent from her through Aeneas).

Luno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, ~us, Mars ENN. Ann. 62; saucius factus sum in ~eris proelio PL. Per. 24; id hic est ~eris fanum Rud. 61; sine Cerere et Libero pignus ~us Ter. Eu. 73; animos ~us ueget uoluptatibus Pompon. 78; ~ERI OPSEQUESTI CIL. 1.1553; tui illa. ut praefecto illi religionem ~eris nomine obiceret, dixit et se et sua ~eris esse Cic. Div. Caec. 55; N. D. 3.59; Aeneadem genetrix, hominum diuinaque uoluptas, alma ~us LUCR. 1.2; ~eris. uincula necto Verg. Ec. 8.78; ~us. Troianis sustentat opes A. 10.608; i pedes quo te rapiunt. dum fauet nox et ~us Hor. Carm. 3.11.50; fortes adiuuat ipsa ~us Tib. 1.2.16; (aedes) ~eri. corinthio genere constituta Vitr. 1.2.5; Liv. 22.10.9; concubuisse. Vulcano ~erem Ov. Am. 2.17.19; ~eris mensura (i.e. April) Gralo sermone notatum Augusti Fast. 4.61; ~erimytus (dicata) PLIN. Nat. 12.3; V. Fl. 7.210; CORDE ~eris VITRUSQUE ~us POMPEIANA PROPITIA CIL. 4.2457; nuda recede ~us; non est tuus iste libellus MART. 8.1.3; nec pharetris ~eris macer est Iuv. 6.138; Paphon nemo, Cnidon nemo. ad conspectum deae ~eris nauigant APUL. Met. 4.29; AEDITI ~ERIS HORTORUM SALLUSTIANO RVM CIL. 6.122.3; (pi. pos.) lugete, o ~eres Cupidinesque, et quantum est hominum uenustiorum CATUL. 3.1; MART. 9.1.19; (represented in art) nemo pictor. inuentus, qui in Coa ~ere eam partem quam Apelles inchoatam reliquisset absolueret Cic. Off. 3.10; nuda ~us madidas exprimit imbre comas Ov. Ars. 3.224; ~erem anadyomenen PLIN. Nat. 35.87; MART. 1.102.1; ~eris n. nancius ~erem essem, hanc lunonem dicebam PL. Bac. 217; nec ~eres nostras hoc fallit; quo magis ipsae omnia. uitae postcaecia celant LUCR. 1.183; Verg. Ec. 3.68; quae te cumque domat ~us. ingenuo. semper amore peccas Hor. Carm. 1.27.14; si plebeia ~us gemino tibi uincitur asse MART. 2.53.7; TV MHA ~us CIL. 1.672.118; ~e uellem quidem ~ere prognatum tantum animi habuisset CAEL. Fam. 8.15.2; forem. ~aetis a ~ere ordi in Bithynia contaminatum Suet. Jul. 49.3.

2 (applied to, or used in the names of, var. things associated with the goddess Venus): **a** The planet Venus; also *stella*, *sidus* ~eris. **b** The best throw in dicing with *tali*, when each of the four shows a different face. **c** *auis* ~eris, doves. **d** *peculen* ~eris, a plant, perh. shepherd's needle, *Scandix peculen-veneris*; *labrum* ~eris, the teasel. **e** ~eris *crines*, a precious stone; see quot. **f** *portus* ~eris, a harbour in Gallia Narbonensis at the Mediterranean end of the Pyrenees (mod. Port Vendres). **g** (see quot.).

a hunc (sc. solem) ut comites consequuntur ~eris alter, alter Mercurii cursus Cic. Rep. 6.17; ~us accenso cum dicit uespere noctem MAN. 1.872; fecunda ~us cunctarum semina rerum possidet LUC. 10.208; Iuv. 6.570; a sole. tantum esse ad ~erem, quantum a Saturno ad Iouem, hemitonion Hvg. Gr. agrim. p. 148; (cf.) qualis roseis illi Lucifer alis, quem ~us. gaudet producere caelo V. Fl. 6.528; ~stellam ~eris nobilissimam. tantum portentum existisse ut mutaret. ~ursum VAR. Hist. 6; stella ~eris quae. Lucifer. dicitur Cic. N. D. 2.53; Vitr. 9.1.5; ~eris. salubre sidus hebet LUC. 1.661; ingens sidus appellatum ~eris PLIN. Nat. 2.36; Hvg. Astr. 2.42; APUL. Mun. 2. **b** quem ~us arbitrium dicit bibendi? Hor. Carm. 2.7.25; me. per talos ~erem quaerente Prop. 4.8.45; denarios. quos tollebat uiuiores, qui ~erem lecerat Suet. Aug. 71.2. **c** clausas qui culmine summo pascere aues ~eris gaudent MAN. 5.384; (cf.) ~eris dominae uolucres, mea turba, columbae Prop. 3.3.37 d PLIN. Nat. 2.175; ~30.24. **e** ~eris crines nigerissimi nitoris continent in se speciem rufi crinis PLIN. Nat. 37.184. **f** MELA 2.84. **g** Naeuius 'coccus', inquit, 'edit Neptunum, ~erem, Cererem' significat per Cererem panem, per Neptunum pisces, per ~erem holera PAUL. Fest. p. 58M.

3 The quality of attracting sexual love, charm. **b** (without sexual connotation) charm, grace.

~erem meram haec aedes olent, quia amator expoliuit PL. Cist. 147; amoenitates omnium ~erum et uenustatum adfero St. 278; Lesbica. omnibus uia omnis surripuit ~eres CATUL. 86.6; quo fugit ~us, heu, quoue color? Hor. Carm. 4.13.17; quia noli ~erem tuam, superbiam captas PEX. 126.1. **b** ille non est mihi par uirtutibus nec officis, sed habuit suam ~erem Suet. Aug. 2.28.2; omnibus conlaudata desce illam suam ~erem dicebat (Apelles), quam Graeci *xepura* uocant PLIN. Nat. 35.79; nescis quid habeat ~eres aliena pecunia? Iuv. 13.34; (cf. literary style) morata ~eres recte fabula nullius ~eris ualidius oblectat populum. ~quam. ~nagae. canorae Hor. Ars. 320; narrationem. omni qua potest gloria et ~ere exornandam Quint. Inst. 4.2.116; omnis dicendi ~eres 10.1.79; illam solis concessam Atticis ~erem 10.1.100.

4 Sexual activity or appetite, sexual intercourse; (pl.) amours. **b** (among animals).

nec hac (sc. conserua) ~us pastoralis longius quid quaerit VAR. R. 2.10.6; ut sterili ~ere exigat aenum LUCR. 4.1235; nulla ~us, non ulli animum flexere hymenaei Verg. G. 4.516; concessa cum ~ere uili possem Hor. S. 1.4.113; amica. multiter frustra deficietque ~us [Tib. 3.19.14; saepe ~us triuio commissa est Prop. 4.7.19; uino et ~ere amens Liv. 39.43.5; capiet me flaua puella, est etiam in fusso grata colore ~us Ov. Am. 2.4.40; fortuue ~eris conscia signa 2.8.3; ~us huc erat utraque nota (i.e. as both male and female) Met. 3.323; ~erem tactusque uiriles in uitis nument 10.434; ~us eo tempore anni tutissima est Cels. 1.3.35; saepe eum (sc. conuitalium morbum). in pueris ~eris. in puellis menstruorum initium tollit 3.23.1; Sen. Dial. 4.12.4; somnia ~eris inhibet (mentastrum) PLIN. Nat. 20.146; inueni. ~uiam. quia renouanda ~us Stat. Theb. 5.110; sera iuuenum ~us Tac. Ger. 20.3; ~erem habuit in

aliam APUL. Met. 1.9; maritum. rarissimo ~erem meam recolentem 5.10; in ipsis rebus ~eris deprehensum ULF. dig. 48.5.24; actas prima canat ~eres, extrema tumultus Prop. 2.10.7. **b** ~erem certis repetunt armenta diebus Verg. G. 2.329; tauri ruentis in ~erem. pondus Ilor. Carm. 2.5.4; pecudum. genus per pabula laeta in ~erem partumque ruit MAX. 3.655; illa (sc. animalia) cibo audius utuntur, ~ere non aequo itatigantur SEN. Ep. 74.15; huic quadrupedi (sc. canis) neque feminae neque mari nisi post annum permittenda ~us est COL. 7.12.11; PLIN. Nat. 10.104; tantus inest pudor catellae, ignorat ~erem MART. 1.109.15.

(*uenus*?) [cf. Marrucinian (Oscan) *eituam uenalinam*; Skt. *vasnāh*; Gk. *ἔως*] FORMS: only in acc. (~um) and dat. (~o or ~ui). ORTHOG.: in combination w. do freq. spelt as one wd., *uenundo* or *uenundo*. (acc. or dat., pred.) For sale. esp. **b** ~um dare, to put up for sale; also ~o dare.

illam (sc. ancillam) aprahat, trans mare hinc ~um asportet PL. Met. 353; sese ~um ducier fr. 89; Delphos ~um pecus egit APUL. 1.121; familia ad aedem. Cereris. ~um irect Liv. 3.55.7; sua tradita ~um castra uidet LUC. 4.206; ex libertate in seruitum ~um ierat GEL. 2.18.9; bona ~um distrahuntur 20.1.9; ~militibus innumatis seruaretur, nisi in iis quae ~o exerceat Tac. Ann. 13.51; posita ~o inritamenta luxui 14.15; haberet ~ui laciem APUL. Met. 8.19; cantherium istum ~ui frustra scienciam 8.23; 9.10. **b** si pater filium ter ~um ducit LXII (Font. iur. p. 22); oppidum incensum et cultores ~umdati SAL. Hist. 2.87.8; cum a Dionysio crudeliter uiolatus esset, quippe quum ~umdari iussisset NEP. Di. 2.3; quibus (sc. capiti) sub hasta ~umdati Liv. 6.4.2; 86 ~um a principibus Pono 24.47.6; quos Hannibal ~um dederat 34.50.5; CURT. 8.13; quam (sc. rem publicam). Vatinius ac pessimus quisque ~umdatat SEN. Dial. 2.2.1; Tac. Ann. 13.39; hos sub corona iure belli ~umdeti FLOR. Epit. 2.33 (4.12.52); GEL. 4.2.6; deducendam eam (sc. uirginem) ad quamplurimam ciuitatem libique ~umdamam APUL. Met. 7.9; si non concesserat pignus ~umdari ULF. dig. 20.6.4.1; (cf.) praedam ~um aut dono datam SAL. Hist. 1.55.17; (absol.) neque enim capere aut ~undare aliudque quod belli commercium. festinabat Tac. Ann. 14.33; (w. abl. or gen. of price) uulgo. auditur LXXX nummum et pluris malos ~undari ad eos usus PLIN. Nat. 16.202; quaterna cubita eius soli in quadratum. quaternis denariis ~undantur 18.189; (pass. in middle sense) Minoa ~umdata Scylla figura Prop. 3.19.21; ~Apicio diuiti. stuprum ~o dedisse Tac. Ann. 4.1.

Venusia ~ae, f. A town in the south of Apulia (mod. Venosa), the birthplace of the poet Horace.

Cic. Att. 5.5.1; Liv. 22.49.14; VELL. 1.14.6; PLIN. Nat. 3.104; CIL 9.1160.8.

Venusinus ~a ~um, a. PROS.: 2nd syll. long in Iuv. 6.167 (s.v.). Of or belonging to Venusia.

ei obulam bubulcus de plebe ~a aduenit GRACCH. orat. 46; ~us arat finem sub utrumque colonum HOR. S. 1.135; ~ae ~siluae Carm. 1.28.26; Liv. 31.49.6; haec ego non credam ~a digna lucerna (i.e. of Horace)? Iuv. 1.51; Q. Horatius Flaccus ~us Suet. Poet. 1.40 (p. 44Re).

uenustās ~ātis, f. [as VENUSTVS + TAS]

1 The quality of being charming or delightful. **b** (esp. pl.) delightful conditions.

plus dabo quam praedicabo ex me ~atis tibi PL. Mil. 651; prome ~atem tuam amanti Truc. 714; antiquum. adeo tuam ~atem oblines Ter. Hec. 858; (w. gen.) iste. homo Venerius, adducens cum lepore ac ~ate Cic. Ver. 5.142; cum uero coronam auream literis imponebant. ne tum quidem hominum ~atem et facietas perspicere potuisti? Flac. 76. **b** diem pulchrum et celebrem et ~atis plenum PL. Poen. 255; tanta ibi copia ~atum aderat 178; hic omnes uoluptates, in hoc (i.e. a reuel) omnes ~ates sunt Ps. 1257; St. 278.

2 Charm, grace (of appearance).

in ~ate disposita pomorum VAR. R. 1.59.2; quae (sc. parts of a ship). hanc habent in specie ~atem, ut non solum salutis, sed etiam uoluptatis causa inuenta esse uideantur Cic. de Orat. 3.180; erant aenea duo. signa. non maxima uerum eximia ~ate Ver. 4.5; quam sint omnia in hominis figura non modo ad usum uerum etiam ad ~atem apta N. D. 1.47; cum. pulchritudinis duo genera sint. ~atem muliebrem ducere debemus, dignitatem uirilem Off. 1.130; nulla ~as, nulla in tam magno est corpore mica salis CATUL. 86.3; propter ~atem uenustiorum CAN. orat. 5; quae (genera structurae) sunt et molli caemento subtili facie ~atis Vitr. 2.8.8; ~ates. persequitur uisus 3.13; praecipua eius (sc. Apellis) in arte ~as fuit PLIN. Nat. 35.79; cur truci supercilio tantam ~atem micantem oculorum coerceret (Venus) APUL. Met. 5.31; quibus (ornamentis) uti mulieres ~atis. causa coepert PAUL. dig. 34.2.26.

3 Charm, attractiveness (of style, presentation, etc.)

uidetisne quam nihil ab eo (sc. histrione) nisi perfecte, nihil nisi cum summa ~ate fiat. ? Cic. de Orat. 1.130; imitacione litterae quasi quae sita ~ates Orat. 84; Arch. 17; A. 1.16.8; ut fabellas. solita tibi ~ate conecatas SEN. Dial. 11.8.3; nisi commendetur (expositio) hac ~ate, iaceat necesse est Quint. Inst. 4.2.118; quodsi haec (sc. epigrammata). habere tibi aliquid ~atis uidebunt PLIN. Ep. 4.18.2; pronuntiassent. dicitur uoce acuta, ardenti motu gestuque, non sine ~ate Suet. Jul. 55.2; omni poeticae ~atis laude GEL. 17.10.5; ~ate et maiestate uerborum APUL. PL. 1.2; (cf.) omnes oratorum copias sectabare. augendi facultatem, eludendi ~atem Fro. Aur. 2. p. 76 (150N).

4 The quality of being lucky in love.

quis me est fortunatior ~atisque adeo plenior? Ter. Hec. 848.

uenustē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē.

[VENUSTVS + E] In a charming or attractive manner.

capella quaedam est (i.e. an artefact). scite facta et ~e Cic. Ver. 2.87; cum. ~e (perfectum opus) proportionibus et symmetriis habuerit auctoritatem Vitr. 6.8.9; (iron.) equid nos amas de fiducia istac? ~um qui illi quod dedit principium adueniens? Ter. Eu. 457; (collig.) quae in re mihi uidetur illud (i.e. Caesar's treatment of Curio) perquam ~e cecidisse CAEL. Fam. 8.4.2; (w. ref. to speech, style, etc.) utitur utroque (genere facietiarum); sed altero in narrando aliquid ~e, altero in iaciendo. ridiculo Cic. Orat. 87; ~issime Curio respondit CAEL. Fam. 8.11.3; est enim ~e magna Caecilio inchoata mater CATUL. 35.17; Hispanus hunc colorem ~ius (sc. used) SEN. Com. 1.1.20; a quo multa inprobe, sed ~e dicta 10.5.22; multa contra patronos ~e testes saepe respondent Quint. Inst. 5.7.31; Caelius. ~omnia ~e ~issime finxit 6.3.41; scripsit manu uolens tenuiter, argute, ~e PLIN. Ep. 6.21.4; iuste ~eque. reprehendisse dicitur GEL. 11.8.1.

uenustulus ~a ~um, a. [next + VLVS] charming.

bene salutando consuescunt. osculando, oratione uinula, ~a PL. As. 223.

uenustus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VENUST + TVS]

1 Attractive in appearance or manner, charming. **b** (of things).

o Venu! ~a PL. Mos. 161; qui duceret mulierculas duas secum sati! ~as Rud. 320; aspicio adulescentulam. uoluit. adeo modesto, adeo ~o ut nil supra Ter. An. 120; Graecus facilis et ualde ~us nimis pugnax. esse noluit Cic. Pis. 70; filium ~issimum minime dulcissimum Q. fr. 1.3.3; candiduli dentes, ~i oculi Tusc. 5.46; haec si. attulit. ~e noster, cenabis bene CATUL. 13.6; neque tam magno corpore quam figura ~a NEP. Eum. 11.5; hoc (sc. antirino) peruncos ~iores fieri PLIN. Nat. 25.129; uultu pulchro magis quam ~o Suet. Nero 51; tam ~um tamque pulchellum puellum APUL. Met. 9.27; (as cognomen) M. SALVIO Q. F. ~o CIL. 1.1611. **b** nihil ~ius quam illa tua pegmata Cic. Att. 8.2; haec loca ~a sunt, addita certe et. ab arboribus libera 15.16a; Rep. 1.21; o ~a Sirmio CATUL. 31.12; ex his (sc. structurarum generibus) ~ius est reticulatum Vitr. 2.8.1; cum ~is hortulis PHAED. 4.5.34; (of action, form, etc.) de formae cultura hoc dico, quae specie fiant ~iora, sequi ut maiore quoque fructu sint VAR. R. 1.7.2; gestus. natura ita ~us ut ars etiam, quae non erat. uideretur accedere Cic. Brut. 273; ut quicquid in his rebus (i.e. athletic contests) fiat utiliter ad pugnam idem ad aspectum etiam sit ~um Orat. 2.28; eurythmia est ~a species Vitr. 1.2.3; (cf.) hoc putat ~um, unum ponere ferulicus tot assem MART. 11.31.20.

2 (of speech, writings, etc.) Graceful, pretty, neat; (sim., of speakers, writers).

nudi. sunt (commentarii), recti et ~i, omni ornatu orationis tanquam ueste detracta Cic. Brut. 262; sententia non tam grauius et seuerius quam concinnis et ~is 325; homo facetus inducis. sermonem urbanum ac ~um Dom. 92; quod illa. ~iunt narrante te ~issima Fam. 15.21.2; SEN. Suas. 5.7; repercutiendi. ~issimum (genus) Quint. Inst. 6.3.78; ~i transitus 9.2.67; ~issimus ille scriptor ac politissimus Lysias Cic. Orat. 29; ~issimus inter rhetoras scurra SEN. Suas. 2.12; ut plerumque dolor etiam ~us facit PLIN. Ep. 3.9.3.

? uēpallidus ~a ~um, a. [VE + PALLIDVS] Deathly pale.

u. l. in Hor. S. 1.129.

ueprāticus ~a ~um, a. [VEPRIS + ATICVS] Of or belonging to a thorn-bush.

foliis spinisque ~is COL. 7.1.1.

ueprēcula ~ae, f. [next + CVLA] A little thorn-bush.

POMFON. com. 130; illa ex ~is extracta nitidula Cic. Sest. 72.

uepris ~is, m. (f.). [dub.] A thorn-bush (as a general term; usu. in pl.).

per ferias potuisse. ~es recidi CAT. Agr. 2.4; saeptum undique. ~ibus et dumetis. sepulcrum Cic. Tusc. 5.64; hirsuti secuerunt corpora (sc. ouium) ~es Verg. G. 3.444; quid si rubicunda benigni corna ~es et pruna ferant? Hor. Ep. 1.16.9; quibus inculca ferme uestuntur, uirgultis ~ibusque Liv. 21.54.1; (ut). arbores uites ~es scites ~. tollantur Leg. pub. (Font. iur. p. 114) 22; acutis asperi ~es rubis SEN. Phaed. 1103; utilibus applicabimus. de ~ibus hastilia COL. 4.12.1; nec in fruticem nec in ~um. genere numerum iure scripi PLIN. Nat. 16.178; sunt (trauae) quae in ~ibus tantum uiuunt 32.50; LARG. 249; in quodam itinere lectica. ~ibus impedita Suet. Tib. 60; (fero) saepe uidemus illorum (sc. snakes) spoliis ~is uolitantibus auctas LUCR. 4.62; (sg.) ~e occulta ruis MACER. poet. 10; lepori. qui ~e latens hostilia cernit ora canum Ov. Met. 4.628; hunc ~em manifestum est interini non posse, nisi radicibus effodere uelis COL. 11.3.7; Asia fert. ~em sine iohis, racemis rubentibus PLIN. Nat. 13.116.

uēr ~ris, n. [ON. *vār*; cf. Gk. *ἔαρ* (Doric *ἔρηρ*), Skt. *vasantāh*, Welsh *gwanwyn*.] FORMS: ~ri (abl.) COL. 10.129.

1 The season of spring. **b** (transf.) the springtime of life, i.e. youth.

per ~r haec fieri oportet CATO Agr. 40.1; semen cupressi Tarentinae per ~r legi oportet 151.2; quod (solis cursus) diuiditur in ~r et aestatem et autumnum et hiemem VAR. R. 1.27.1; extrema hieme apparuit, inuente ~re suscepti, media aestate conficit Cic. Man. 35; Cur. Fam. 7.29.1; cur ~re rosam, frumenta calore. uidemus. ? LUCR. 1.174; concilio Galliae primo ~r. indicto CAES. Gal. 6.3.4; hic ~r purpureum Verg. Ec. 9.40; imbriferum ~r G. 1.313; Hor. Carm. 3.7.2; ~ris principio a Corycia profectus Liv. 26.26.1; ~r erat aeternum Ov. Met. 1.107; frigoris caules et ~ri cymata mittit (sc. the cabbage) COL. 10.129;

flos est pleni ~ris indicium PLIN.Nat.16.95; arcus ad patrias aulibus medio iam ~re reuocatis V.FL.3.360; Suet. Aug.91.1; (humorously) ~r uide: ut tota floret (sc. Phronesium), ut olet, ut nitide nitet! PL.Truc.353;—(measuring the passage of time) Danaum decimo ~re redisse ratis PROP.3.9.40; lux haec optata, quae bis septeno ~re tibi remeat AFUL.pod.4.4 (Apol.9); (meton.) cum breue Cecropiae ~r populatur apes MART.9.12 (13.2); omne illic stipitum examine longo ~er Arabum Cilicium fluit floresque Sabaei STAT.Silv.5.1.211. **b** iucundum cum aetas florida ~r ageret CATUL.68.16; OV.Met.10.85; tu mihi des contra pro uerno flore tuum ~r AFUL.pod.4.7 (Apol.9).

2 ~r sacrum, an Italian practice, carried out in times of disaster, of sacrificing to a god all living creatures born in the spring of that year, boys and girls being allowed to grow to maturity and then banished; it was revived in respect of animals at Rome in 217 B.C.

Sabini feruntur uocasse. se ~r sacrum facturos SIS.hist. 99; populum consulendum de ~re sacro censet: inissum populi uouerit non posse LIV.22.10.1; 33.44.1; 34.44.3; PLIN.Nat.3.110; FEST.p.158M; Sacraui appellati sunt... nam ~re sacro nati erant p.321M; PAUL.Fest.p.379M.

uērātrum ~i, n. [perh. VERO²+TRVM] A name given to var. plants used for their poisonous or medicinal qualities, usu. understood to be species of *Helleborus* or *Veratrum*.

b (spec.) ~um atrum, nigrum, black hellebore, *Helleborus cyclophyllus* (or sim. sp.); ~um album, candidum, White hellebore, *Veratrum album*.

nobis ~um est acre uenenum, at capris adipēs. augur LUC.4.640; qui epoto ~o exceptus distentione neruorum est CELS.2.6.7; si est herba, quam ~um uocant rustici, pro pabulo cedit (mulis) COL.6.38.3; pulicosa canis (remedium). ~cymum tritum parit pondere cum ~o 7.13.2; Ilias Atti ebria ~o PERS.1.51; succo. ~i cum oleo perunctis corporibus PLIN.Nat.26.138; opportuniore sunt ad ~ipotionem, qua maxime haec uita tolluntur LARG.99. **b** in unum mustum ~i atri manipulum coicito in amphoram CATO Agr.115.1; deiectionem. antiqui. in omnibus paene morbis meliorant; dabant. nigrum ~um CELS.2.12.1.A; PLIN.Nat.25.124; ~ubi. morbi sine febre sunt. ~o quoque alio utendum est CELS.2.13.2; fel. caprinum. adsumunt. ~um ~i candidi tertia parte contra glaucomata PLIN.Nat.28.1.7; proritat sternutamentum. ~um album LARG.10.

uērax ~ācis, a. compar. ~āciōr. [VERVS+AX] Speaking the truth, truthful; (of things) conveying the truth.

si eris ~ax tua ex ro facies—ex mala meliusculam PL. Capt.959; si ante quid mentuisti, nunciam dehinc erit ~ax tibi POEN.374; Herodotum cur ~aciorem dicam Ennio? CIC.Div.2.116; ~ax. saga TIB.1.2.47; [TIB.3.7.133; neque. illa. ~ax Pergameis Maenas habenda malis PROP.3.13.62; hoc mihi. erat ~ax uaticinata soror OV.Ep. 15.78; hariole ~aciōr PHAED.3.3.1; (w. inf.) uos. ~aces cecinisse, Parcae quod ~stabilis. rerum terminus seruet HOR.Saec.25; (poet.) cum ~ax aperit praecordia Liber S.1.4.89;—(Epicurus) ~aciōs uos esse sensus dicit CIC.Luc. 79; ei uisa quicquid occurrat. ~acia DIA.1.61; compertum est ~acibus. signis [TIB.3.7.119; neque est aliud. ~aciōs omen AENA.174.

uerbascum ~i, n. [perh. Ligurian] Any of various kinds of the plant mullein, *Verbascum*, spp.

PLIN.Nat.25.108; 26.23; ~um, culus flos similis auro est 26.137;—(birds distinguished) ~um Graeci philomem uocant. genera habet prima duo; album in quo mas intelligitur, alterum nigrum in quo femina. tertium genus non nisi in siluis inuenitur 25.120.

Verbeia ~ae, f. A nymph of the river Wharfe in Yorkshire. CIL 7.208.

uerbēna ~ae, f. [^{*}uerbes-na; cf. Lith. *virbas*, Let. *virbs*]

1 A leafy branch or twig from any of var. aromatic trees or shrubs (see CELS.2.33.3), used: **a** in religious ceremonies. **b** for medicinal purposes.

a scopas atque ~as sagmina sumpserunt NAEV.pod. 31(34); fer luc ~am mi intus et bellaria PL.Truc.480; ex ara hinc sume ~as tibi atque eas substerne TER.Am.726; praesto mihi sacerdotibus Cereris cum infulis ac ~is fuerint CIC.Ver.4.110; cinge haec altaria uincta. ~asque adole pinguis VERG.Ecl.8.65; ~a tempora uincta A.12.120; HOR. Carm.1.19.14; flore sacella tego, ~is compita uolo PROP. 4.3.57; ~a caput capillosque tangens LIV.1.24.6; 30.43.9; OV.Fast.1.381; CURT.4.13.15; myrtea ~a Romanos Sabi nosque. depositis armis purgatos PLIN.Nat.1.101; Suet. Vesp.7.1; thallos ~as corollas ferentes APUL.Met.11.17; (transf.) uictus (elephants). uocem fugit uictoris, terram ac ~as porrigit PLIN.Nat.8.12. **b** preprimunt et refrigerant ~arum contusa cum teneris colibus folia CELS.2.33.3; conuenit caput. aqua. fouere, in qua ~ae aliquae decoctae sint 3.18.8; 8.10.7.k; proderit. fouere (intestinum) ~uerbenis ex murti et oliuae ramulis factis LARG.142; oportet. imponere. spongiam nouam ex ~is murtio oleaque factis 205; (cf. hic. in dumis olus albaque circum lilia ~asque premens VERG.G.4.131.

2 (transf., of a growth of seaweed). scopulos, qui praecipue ~is algae uestiuntur COL. 8.17.6.

uerbēnāca ~ae, f. [prec.+ACA] Vervain, *Verbena officinalis*.

nulla. Romanae nobilitatis plus habet quam hiera botane. nostri ~am uocant PLIN.Nat.25.105; 26.37; 26.87.

uerbēnārius ~i, m. [VERBENA+ARIVS] a member of an embassy (the *fetiales*) who carried sacred branches. e legatis. unus. ~us uocabatur PLIN.Nat.22.5.

uerbēnātus ~a ~um, a. [VERBENA+ATVS²] Carrying ceremonial branches (to denote a sacred function).

~ns ferebat uerbenam. pacis signum VAR.in Non. p.528M; alterum. pueris tradidit, ~um infatulumque. per uicos ageret Suet.Cal.27.2.

uerber ~ris, n. [cf. VERBENA] FORMS: sg. only gen. and abl. in quotes; nom. ~r in glossaries.

1 (pl.) An instrument for flogging, perh. a bundle of twigs, cords, etc., (also sg.). **b** (used for driving horses, etc.; also, for whipping a top).

~ra, compedes, molae. haec pretia sunt ignauiae PL. Men.974; aduersores pol cum ~ribus decet dari ST.443; ~ribus caesum te in pistrinum. dedam TER.Am.199; ~ribus tormentis igni fatigati quae dicunt CIC.Top.74; mitto uincula, mitto carcerem, mitto ~ra, mitto securis, crucem denique illam praetermittito VER.3.59; quem necasti ~ribus summa senectute confectum Pis.84; HIKT.Gal. 8.38.5; tu (sc. Allecto) potes. ~ra tectis funerasque inferre faces VERG.A.7.336; nudari iubet ~raque adferri LIV. 8.28.4; conspectum tororis ~runique non sustinuit 40.55.5; ~ribus. suis trepidam castigat Erinyum LIV. 6.747; sparsae. faces disiectae longe ~ra V.FL.4.413; illos ~ra iustus adficiunt poenis Iuv.8.267; Suet.Nero 34.4;—(in word-play w. uerbum) tibi erunt parata uerba, huic homini ~ra TER.Haw.356; pueros. magistri castigare. solent, nec uerbis solum sed etiam ~ribus CIC.Tusc. 3.64;—(sg.) ~ere uapulat magistri MART.7.67.8; V.FL. 2.214; ut. ostenderet nepotem sub ~re centurionis TAC. Ann.6.24;—(transf.) nec ~re solo uolens (sc. Phoebeus) et stimulus (i.e. to inspire the priestess) LUC.5.174; quos diri conscia facti mens. ~urdo ~re caedit Iuv.13.194. **b** prensi (sc. horses). negabunt ~ra lenta pati VERG.G.3.208; ~ribus. iubas et terga lacescit habentis TAC.Heb.6.523; (cf.) quae (sc. uincta) si abroderet conantur (canes). ~ribus eos deterere solent VAR.R.2.9.13;—(sg.) illi inquit ~ere torto et proni dant lora VERG.G.3.106; consceudit equos Gradiuum et ictu ~ris increpuit OV.Met.14.821; pecora ~re domantur SEN.Dial.2.12.3; ~agor ut per plana citus sola ~re turben TIB.1.5.3.

2 The thong of a sling. stuppea torquentem Balaenis ~ra fundae VERO.G.1.309; exuitae contorto ~re glandes OV.Met.7.777; saxum. ingenti ~ris actu excutitur LUC.3.469; Balarii ~re SIL. 1.314.

3 Blows administered in flogging, lashes (not always clearly dist. fr. sense 1). **b** (transf., of verbal lashes).

dignum es ~ribus multis? PL.Mil.342; insignitas iniurias, plagas, ~ra, uibias CATO orat.66; octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius, damnum, uincta, ~ra. seruutium CIC.lib.incert.fr.33; ~ribus animaduertebant in ciuis SAL.Cat.51.39; cum posita staret ad ~ra ueste OV.Am.1.6.19; nupta, quid expectas? ~exipe fecundae patienter ~ra dextrae Fast.2.427; SEN.Sen.6.10; ~ra securi solitus loto ferre magistri MART.2.75.1; inter ipsa ~rum supplicia una uox audiebatur QUINT.Inst.11.1.40; at hercule ~ra et vulnera, durum hilemem, exercitas aestates. sempiterna TAC.Ann.1.17; (Boudiccan) confectum ~ribus corpore. ulcisci 14.35; 16.19; nullis ~ribus ac ne ipso quidem succumbit igni APUL.Met.10.10;—(w. gen. of victim) seu. noscis Tartaron et procul nocentum audis ~ra STAT.Silv.2.7.118; circa ~ra ciuis Romani QUINT.Inst.4.2.113; corporum ~ra, ademptiones bonorum aberant TAC.Ann.4.6;—(fig.) mens. consilia. contra fortunae ~ra. quasi brachia. protendens GEL. 13.28(27).4. **b** neque liber (esse). contumellarum ~ra subire CIC.Rep.1.9; ingenuus animus non fert uictus ~ra Pub.Sent.1.54; patriuae ~ra linguae HOR.Carm.3.12.3.

4 A blow, stroke, etc., in general. ne me terrete. ~oscenae uolucres: alarum ~ra nosco VERO.A.12.876; quaecumque excepit turgentis ~ra caudae HOR.S.2.7.49; super incudem numerosa in ~ra fortes (Cyclopes) AENA.38; remorum in ~re perstant (nautae) OV.Met.3.662; crebro uimen sub ~re caudae laxans. euadit in aequor (scarus) HAL.13; ~ra. caudae mouens (Sphinx) SEN.Oed.96; ille (sc. scorpions) minax nodis et recto ~re saeuos LUC.9.835; qui quatis. ~ra Graia manu (i.e. in boxing) MART.9.72.2; Iason ire iubet, primoque ferit duos ~re pontum STAT.Theb.5.480; ~re crudo ut sensit mugire foron Silv.1.1.68; tenui percussum ~re Circes. grunnisse Elpenora Iuv.15.21; (meton.) siue chelyn digitis et uburno ~re pulsas. LAUS Pis.166;—(of winds and other physical forces) ~ra uentorum uitare. coacti LUC.9.957; mutescere multa uidebant ~ribus radiorum. uicta per agros 5.1104; sentiant motus orientis Austri. et tremantis ~re ripas HOR.Carm.3.27.24; quae. iacent. ~ribus gelidis iraeque obnoxia cauri COL.10.75; aduerso siderum ~re discretus et digestus (aer) PLIN.Nat.2.33.

uerberābilis ~is, ~e, a. superl. ~issimus (~issum). [app. nonce-wd.; VERBERO+~BILIS] Ready for a beating.

qua me caussa uerberas? ~issume, etiam rogatas, non fur, sed trifur? PL.Aul.633.

uerberābundus ~a ~um, a. [VERBERO+~BVNDVS] Occupied in flogging. uti eum ~i adducant domum PL.Sk.444

uerberātiō ~ōnis, f. [VERBERO+~TIO] The action of flogging (as a punishment); the action of beating up, thrashing.

CALL.dig.48.19.7; (transf., w. gen. of offence) mi ~onem cessationis epistula dedisti Q.Cic.Fam.16.27.1; ~inter

pulsationem et ~onem hoc interest. ~uerberare est cum dolore caedere, pulsare sine dolore ULF.dig.47.10.3.1.

uerberetillus ~a ~um, a. : humorous nonce-wd. in sense of next.

hic ne nie ~um faciat. male formido PL.Poen.378.

uerbereus ~a ~um, a. [VERBER+~EVS] Associated with flogging.

ex hac statua (i.e. a slave) ~a uolo erogitare meo minore quid sit factum filio PL.Capt.951; ain uero, ~um caput? ~aio enim uero PER.184; PS.911.

uerberitō ~āre, tr. [next +~ITO] (See quot.) ~are idem Cato frequentatue ab eo, quod est uerbero, dicit PAUL.Fest.p.379M.

uerberō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VERBER+~O³] FORMS: ~it (old optative, s.v.l.) Lex Reg. (Font.iur.p.14).

1 To flog, scourge; to lash (animals). **b** (transf.) to chastise, lash (with words, etc.).

nam qui me miseram ~as? ~ ut misera sis PL.Aul.42; nulla caussat qui pendem me, uxor, uirgis ~us CAS. 1004; immo etiam prius ~etur iustibus MIL.1401; ego uapilando, ille ~ando, usque ambo defessi sumus TAC.A. 21.3; decemuiros Brutilliani ~aure CATO orat.66; quae cum apud te diceret, uirgis oculi ~abantur CIC.Ver.3.112; de ciuibus Romanis contra legem Porcium ~atis KAB.Perd.8; condemnatus ~atusque capite poenas soluit SAL.Jug.69.4; uirgas. eis quibus proditoriorem agerem in urbeni ~antes dedit LIV.5.27.9; 10.9.4; seruus. pueros huius aetatis ~are concedimus CUR.8.8.3; sacramentum iurauimus: uiri, uinciri, ~ari ferroque necari PETR.12.75; MART.7.95.6; TAC. Hist.4.27; lectica. uepribus impedita exploratorem uiae. ~stratum humi paene ad necem ~auit Suet.Tib.60; nequissimus. loros iste quem tibi ~andas destinasti APUL. Met.3.14; (in medical treatment) morbus appellatur morbus papularum. cum rubent corpora; sabuci ramo ~atur PLIN.Nat.24.53; (poet.) quia grauius pennis ~et ille puer (i.e. Cupido) PROP.3.10.28; (transf.) me tantum furtiuis subinde oculis ~abat (Quartilla) PETR.26.5;—(absol.) ~ato uel intra pomerium uel extra pomerium Lex Reg.in Liv. 1.26.7 (Font.iur.p.12); neque animaduertere nuncie uincire, ne ~are quidem nisi sacerdotibus permissum TAC.Ger.7.2; ~quibus equi currum uehentes identidem ~abantur CURT. 4.15.33; qui. abactum. a grege ~et ferum (elephantum) PLIN.Nat.8.24; fructuem quem ~ando. equo gestant. in laeuam manum transfertur AFUL.F.12.1; ~ me illis quidem haec ~at uerbis PL.Truc.112; orator. hac ipsa exercitatione communi istos quidem ~abit neque se ab eis contemni. sinet CIC.de Orat. 3.79; ~auit te cogitationis tacito dumtaxat conuicio Q.Cic.Fam.16.26.1; manifestis matrona contumeliis ~ata PETR.132.2.

2 To strike repeatedly, batter (with the hand, etc.).

eis ego ora ~abo suppiculis piscariis PL.Capt.816; manu. plena scapulas eius subinde ~auit PETR.64.12; quarti generis est percornptus. inbellis et degener, ut quam ~et corrus PLIN.Nat.10.81; Drusus. orto. iurgio intendat Seiano manus et contra tendentis os ~auerat TAC.Am.4.3; (in medical treatment) si manus uulneri inponitur superque id duobus digitis ~atur CELS.5.27.1.8;—(oneself) Briseis. candida uesana ~at ora manu PROP.2.9.10; ~abam negrum plantibus pectus PETR.81.2; faciem illam luculentam ~are incipit APUL.Met.4.25.

3 To strike (things) repeatedly, beat down, batter, hammer. **b** (of inanim. forces).

coninuuto glebas bene. deinde coaequato et pauculis ~ato CATO Agr.91; oleam ne stringito neue ~ato inuissu domini 144.1; ante os oculosque legatorum tormentis Mutinam ~auit CIC.Phil.8.20; aliquis latum funda iam ~at amnem alta petens VERO.G.1.141; tollit se arrectum quadripes et calcibus auras ~at A.10.893; auditas (sc. mugilis). tanta est ut cauda ~ando excutiat cibum (i.e. from the hook) PLIN.Nat.32.12; paluis malleator Hispanae tritum nitenti fuste ~at saxum MART.12.57.10; Hyperborea uiridis niue ~at agros Iuppiter STAT.Theb.5.390; qui tam fortiter ferens ~asti APUL.Met.1.22. **b** LUCR.1.27; semper enim circumpositus res ~at aer 6.1028; B.Afr.1.11; ~at imber humum VERG.A.9.669; ~atae grandine uineae HOR.Carm. 3.1.29; OV.Fast.3.568; crebris. fluctibus compages operis ~atae CURT.4.3.6; uento siluam ~ante SEN.Ep.83.7; IRO. 1122; LUC.2.407; illam (sc. puppem) huc atque illic nunc torquens ~at Eurys V.FL.1.639; APUL.Mun.3; (hyperb.) sidera ~at unda VERG.A.3.423;—(of light) daruma nitore suo temporum ~at aurum OV.Fast.1.77; SEN.Nat. 1.8.3; (cf.) exposita (uina) sub diu in cadis ~ari sole, luna, imbre, uentis PLIN.Nat.14.1.36.

4 (of sights, sounds) To assail (the senses).

hinc enim mihi dextra uox auri, ut uidetur, ~at PL.Am. 333; V.MAR.7.6.2; aurum. et argentum. non ab hoc aestimat splendore, quo imperitorum ~ant oculos SEN.Ep. 92.31; nullas tuba ~et aures LUC.7.25; TAC.Ag.4.1.4; (in fig. phr.) quamuis. intuentem. honorum. falsa lux ~et SEN.Ep.115.7.

uerberō ~ōnis, m. [VERBER+~O³] One who deserves a flogging, a rascal, scoundrel.

ain uero, ~o? PL.Am.284; quotiens hoc tibi, ~o, ego interdixi. ~ Mi.1056; uapula ~id quidem tibi iam fiet nisi resistis, ~o TER.Ph.850; GEL.17.8.8; nequissimo ~oni APUL.Met.8.31; perspicimus malum istum ~onem blaterantem. certusque aliquod moliri flagitum 20.9;—(attrib. or w. noun in appos.) sum uero uerna ~o PL.Am.180; hominem ~onem Pseudolum PS.1205; Sextili fundum a ~one Curtilio possideri CIC.Att.14.6.1.

uerbex: see VERVEX.

uerbificatiō ~ōnis, f. [VERBVUM+~FICO+~TIO] The act of holding forth, speechifying. quid. de amore ~ost patri? CAECIL.COM.63.

uerbigerō ~āre ~āui ~ātum, intr. [VERBVUM+~GER+~O³] To exchange words, converse. quam diu et quotiens inter nos ~atum sit APUL.Apol.73

uerbiuelitatio ~ōnis, f. [VERBUM + VELI-TATIO] A verbal skirmish.

~onem fieri compendi uolo PL.A.307.

uerbōse, adv. compar. ~ius. [next + -E] In many words, at great length.

paulo ~ius haec (stipulantur), qui Manili actiones secuntur lanii VAR.2.5.11; 'fundus' inquit 'qui est in agro qui Sabinus uocatur?' satis ~e; cedo quid postea? CIC.MUR.26; haec ad te scripsi ~ius et tibi molestus fui FAM.7.3.5; de qua (sc. cupressu) ~ius saepiusque quam de omnibus aliis proderit capto PLIN.NAT.16.139; sollicitus ac ~ius.. adhucuerit discrimina QUINT.INST.2.15.19; liberum igitur deus.. itis. tempus ac locum, exhortemurque ultra ut omnia quamlibet ~e.. exponant 12.8.7.

uerbōsus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus [next + -osus]

1 Containing many words, prolix, lengthy.

quae (sc. oratio) cum sit in ius religionis et in ius rei publicae distributa, religionis partem, quae multo est ~ior, praetermittam CIC.DOM.32; habes epistulam ~iorem fortasse quam uelles FAM.7.3.6; ~a gaudet Venus loquella CATUL.55.20; ~as leges OV.AM.1.15.5; ~is adquisiuit sibi famam strophis PHAED.1.14.4; dicemus.. et aliorum placita, non auctoribus positus, id enim ~um est, sed regionibus PLIN.NAT.18.214; quidam sententiarum gratia ~issimos locos arcessunt QUINT.INST.2.4.31; ~a et grandis epistula uenit a Caprese JUV.10.71; MAUR.128a.

2 (of persons) Given to verbosity, long-winded, talkative.

id quod ~is dicitur et fatuis CATUL.98.2; frater ad eloquium.. tendebat, fortia ~i natus ad arma fori OV.T.4.10.18; ~a cantu laudum suum Graecia V.MAX.3.2.22; ista liberalium artium consecratio molestos, ~os, intempestuos, sibi placentes facit SEN.EP.88.37; alterum (sc. Titum Livium) ut ~um in historia neglegenter carpebat SUTR.CAL.3.2; (cf.) haec illa ~a et satis curiosa aus (sc. gaudia).. ganniebat APUL.MET.5.28.

uerbum ~i, n. [Goth. *uaird*, OHG. *wort*, Eng. *word*; < **wer-dh-*, cf. Gk. *εἶπα*, Skt. *vrāṭam*, etc.]

1 A word (as expressing an idea). b (as composed of letters).

fraudis, sceleris.. plenissimus.. inmercedissimus, uno ~o apsolam, lenost PL.RUD.653; miserum istuc ~um et pessimum est, 'habuisse' et nihil habere 1321; siquid ~um inusitatum.. offenderam LUCIL.650; priorem illam partem, ubi cur et unde sint ~a scrutantur, Graeci uocant *ἐτυμολογίας*, illam alteram *μετά-ἵστον* uel *ὑποκρίνω* VAR.5.2; ex omnibus Latinis ~is huius ~i uim uel maximam semper putauit CIC.DE ORAT.2.17; illam.. siue inanem spem.. siue, ut gravissimum ~o utar, temeritatem RAB.POST.2; LUCR.2.690; 4.785; donec ~a quibus uoces sensusque notarent nominatae inuenere HOR.S.1.3.103; ~orum casus certa significatione ad aures peruenire VIRG.5.3.4; ut militari ~o ex consuetudine uitar VELL.2.52.4; saepe aliquid quaero ~um nomenque locumque OV.T.3.14.43; unum.. per omnia ~um mane salutandi (i.e. aue) portans MAN.5.65; molestum ~um est.. demisso uolto dicendum: rogo SEN.BEN.2.2.1; cum.. ~a interdicant inuolascantque temporibus QUINT.INST.10.2.13; primus.. ~is dilectum adhibuit (Cicero) TAC.DIAL.22.1; sonantia ~a et antiqua PLIN.EP.1.16.2; ligneo solio, quod ipse Hispanico ~o duretam uocabat SUTR.AUG.82.2; (w. defining gen.) ~um ipsum uoluptatis non habet dignitatem CIC.FIN.2.75; doli ~um ULF.DIG.11.3.5; ~um potestatis non solum ad liberos trahimus, rerum etiam ad seruos 24.1.3.3; cum.. dicat praetor 'habuit', omnia haec habendi ~o continetur 43.16.1.33; b sic structo litterarum ordine, ut nullum ~um effici posset SUTR.JUL.56.6.

2 (gram., spec.) A verb.

uocabula et ~a, ut homo et equus, et legit et currit VAR.L.8.11; coniunctae sunt triplices in ~orum tribus temporibus, ut legebam lego legam 10.47; HOR.ARS.235; nec ~a ~is modo, sed ab nominibus quoque deriuata sunt quaedam, ut a Ciceroe 'sullariuti' QUINT.INST.8.3.32; in ~is.. sermonis ius est 9.4.26; VEL-gram.in G.L.7.57; ut pro ~is habentibus patiendi figuram agentia ponerent GEL.18.12.1.

3 A word (as the minimal or basic element in speech or language). b uno ~o, in a word, briefly; also ~o alone. c ~o, by a single word. etiamne, inpendens, mittire ~um unum audes..? PL.MEN.711; breuiter an longinquo sermoni? ~ tribus ~is MIL.1020; nunquid recusas contra me? ~ hau ~um quidem POEN.1355; ~um si addideris..! TER.AN.861; cum idcirco aliquid ambigitur, quod aut ~um aut uerba sint praetermissa CIC.DE ORAT.2.111; ego autem tria primis ~is: 'quid notat Paetus?' FAM.9.19.1; ~um non amplius addam HOR.S.1.1.121; ille nefastus erit, per quem tria ~a silenter OV.FAST.1.47; quid peccauit, quod filiam ex hostium castris uenientem non primo ~o recepit? SEN.COM.10.3.14; rogo.. permittas mihi unum ~um adicere PLIN.EP.7.6.11; ne ~o quidem cuiquam prosequendum reddito SUTR.TIB.10.2; (as written) non dididit ~a nec ab extrema parte uersum abundantis litteras in alterum transfert AUG.87.3; b quin tu uno ~o dic quid est quod me uelis TER.AN.45; CATO AGR.157.7; non istuc satis est uno te dicere ~o CATUL.67.15; ~atque id, si potes, ~o expedit TER.PH.197.3; ne in tenuissimam quidem suspicionem ~o est unquam uocatus CIC.RAB.PERD.3; si ~o titubauerint, quo reuertantur non habebunt FLAC.22; PHIL.29; quam facile irati ~o mutantur amantes PROP.2.5.13.

4 (pl.) Words (in combination to give expression to ideas).

necesse est eos qui re sunt hostes ~is ~is notari, sententias nostris hostis iudicari CIC.PHIL.14.21; haec ~is plurimis ATT.7.17.3; nihil praetermissi in te orando, quod positum esset.. in honore ~orum FAM.10.13.1; eae litterae.. inuidiosam atrocitatem ~orum habent Q.FR.1.2.6; Democritus quidem optimus ~is causam explicat cur ante lucem galli cantant DIV.2.57; LIV.25.16.14; (litterae) recitatae sunt ~a inerant quaesita asperitate TAC.ANN.5.3; il..

qui benefacta sua ~is adornant PLIN.EP.1.8.15; exprimere.. ~is non possum, quantum mihi gaudio attuleris EP.TRA.10.2.1; omne crimen pro capitali receptum, etiam paucorum simpliciumque ~orum SUTR.TIB.61.3.

5 (pl.) Spoken words, talking, utterance, discourse, etc. b (sg.) the spoken word, speech. c ~a facere, to talk, speak; sim. ~a habere; ~um facere (in neg., or virtual neg., contexts) (not) to speak a word. d ~o, ~is, verbally; in ~o, in the middle of speaking.

suauis homo.. ~um paucum ENN.ANN.246; quid opus ~is? libertatem tibi ego.. dabo, si impetras PL.MIL.12.13; formam ~is depinxit probe POEN.1114; stultus es qui facta infecta facere ~is postules TRUC.730; hoc agei satis iam ~orumst TER.PH.436; comperce ~is uelitare: ad rem redi TORP.COM.145; rem ~is quam maxime ante oculos eius, apud quem dicitur, ponimus CIC.INV.1.104; placet tibi nos pugnare ~is? CAEC.81; Gallorum animos ~is confirmant CAES.GAL.1.33.1; monuit.. militibus ~is legatos B.ALEX.70.2; longa ducere ~a mora PROP.1.10.6; bucina cogeat priscos ad ~a Quiritis 4.1.13; uocis ~orumque quantum uoletis ingerent LIV.3.68.4; cum duo certatum ~is esset 27.11.12; saepe fuit breuior quam mea ~a dies OV.PONT.2.12.1; fuisse Pompeium ~is rudem VELL.2.9.6; in hac causa etiam Ciceronem ~a deficient SEN.SUAS.6.1; non ~a in funere primo, non lacrimas habet STAT.THEB.5.593; inter magna rerum ~orumque ludibria SUTR.VIT.17.1; GEL.17.5.14; (poet.) columbae, quarum blanditias ~aque murmur habet OV.ARS.2.406; (in humorous word-play with uerbero, etc.) me illis quidem haec uerberat ~is PL.TUR.112; pueros.. castigare.. solent, nec ~is solum, sed etiam uerberibus CIC.TUSC.3.64; b ~i.. controversia iam diu torquet Graeculos homines contentiosis cupidiores quam ueritatis CIC.DE ORAT.1.47; absit inuidia ~o LIV.9.19.15; GEL.10.27.3; c te cum illa ~a facere de ista re uolo PL.MIL.11.15; id quidem, illi, ut meditatur, ~a facit emortuo POEN.840; quid multa ~a faciam? TRUC.405; ~a fuit mortuo TER.PH.1012; si uellem apud uos ~a facere GRACCHOR.OED.44; satis multa mihi ~a fecisse uideo CIC.MAN.27; ~a fecimus pro Buttho-tilis ALU.16.16a; pro his Diuicius facit ~a CAES.GAL.2.14.1; non ~o imperatori apud nouos milites pauca ~a faciendi sunt LIV.21.40.4; OV.PONT.2.2.62; SUTR.CI.40.1; restat.. ut super mundi rectore ~a faciamus APUL.MUN.24; ULF.DIG.4.3.24; ~qui ~a atque orationem aduersus rem publicam habuissent CAES.CIV.2.18.5; LIV.24.18.4; quis miserum sciret, ~a nisi haberet dolor? PUB.SENI.2.59; ~numquam quouiam nostrum ~um fecit neque id aegre tulit TER.AN.178; tace, caue ~um faxis! NAEV.COM.47; de eo quod quaerebatur ~um nullum fecit? CIC.CI.185; CATUL.74.6; d quod ego si ~o adsequi possem, istos ipso eiecerim CIC.CATIL.2.12; plura etiam ~o quam scriptura mandata dedimus PLANC.FAM.10.8.5; multi.. ex consulari ~o ~o adensi sunt LIV.3.40.7; sed et si ~o dixit se restituere (hereditatem), uel per epistulam uel per nuntium restituit ULF.DIG.36.1.38(37); ~haec ille, si ~is non audeat, re quidem uera salam loquitur CIC.QUINT.56; ad hoc mandata ~is dat SAL.CAL.44.6; aut.. re contrahitur obligatio aut ~is aut litteris GAIUS INST.3.89; ~in ~o uestigia torsit VERG.A.6.547.

6 ~a dare (pregn., usu. w. dat.) To deceive, hoodwink, impose on.

uide ne tibi hodie ~a det PL.BAC.745; ubi senex senserit sibi data esse ~a Epid.93; satis diu dedisti ~a, sat adhuc tua nos frustrat fides TER.AD.621; ~a dare ut caute possint, pugnare dolose LUCIL.132; scilicet ~a ~a dedimus, deceptum CIC.PHIL.13.33; HOR.S.1.3.23; NER.FAM.5.2; ~a.. dat stulto callida nupta uiro OV.T.7.2.500; quid inquiris.. an (Penelope) ~a saeculo suo dederit? SEN.EP.88.8; PETER.78.8; MART.5.30.8; (poet.) ~a sunt irae data SEN.THY.1056; exterior curis et dare ~a meis OV.T.5.7.40; (ellipt.) cui ~a? quid istas succinis ambages? PERS.3.19.

7 (w. ref. to content) What one has to say, one's words.

eadem istaec ~a a dudum illi dixi omnia PL.BAC.1018; hau mendacia tua ~a exterior esse MEN.334; edepol ne istuc magis magicis metuo quom ~a audio PS.1214; trist! seueritas inest in uolito atque in ~is fides TER.AN.857; VTRI TESTIMV.. ~a ADVIAT CIL.1.583.37; Trebat.. ~is te gaudeo delectatum CIC.AB.10.1.3; tibi maxima rerum ~orumque fides VERG.A.9.280; ~isne istis, frater, ut pugnent, te impetraturum credis? LIV.24.6.6; neminem quaesiturum quae ~a Appi sed quae fortuna exercitus fuerit 10.19.3; TIB.1.9.41; ~is non mouet tibi PHAED.3.6.4; ~a uultus in crimen detorqueus recondere TAC.ANN.1.7; immanissima facta augebat atrocitate ~orum SUTR.CAL.29.1; APUL.APOL.1; (poet.) tu timide flammæ perida ~a dabis? OV.REM.722; (sg.) an uenit Pampilius? ~uenit.. dis gratiam habeo, hem istoc ~o animi? mihi redit TER.HEC.347; dixerat ille aliquid magnum uimque adfore ~o crediderat VERG.A.10.547; absit ~o inuidia LIV.28.39.11; TIB.1.2.79; confessio coacti et quae fecit agnoscentis ~um est SEN.COM.EXC.81.1; dixerunt se deceptos, lapsine ~o, an quia ita sentiebant PLIN.EP.5.4.2.

8 The actual words used (on any occasion), wording. b ad ~um, ~um de ~o, and sim. (in phrs. indicating literalness of translation) word for word, or the like; (also w. ref. to verbatim copying, learning by heart).

exim compellere pater me uoce uidetur his ~is ENN.ANN.45; CIC.PART.99; supplicatio.. his decreta ~is est: 'quod urbem incendis, caede ciuis.. liberasset' CATIL.3.15; testimonio ~a cognoscite, recita CAEL.55; AD.16.7.3; FAM.4.4.1; numeros memini, si ~a tenerem VERG.ED.9.45; senatus consultum in haec ~a factum est ut.. LIV.30.43.9; SEN.SUAS.28; SEN.PHOEN.123; TAC.ANN.15.25; cum enim cuncta ipsorum ~is persecutus PLIN.EP.9.13.14; SUTR.TIB.24.2; praescriptis ~is agendum est CELS.DIG.19.5.2; (w. ref. to their literal meaning) iam bene agis; ~a ~is enim recedis et aequitate uteris CIC.CAEC.37; 67; in omni denique iure ciuili aequitatem reliquerunt, ~a ipsa tenuerunt MUR.27; noui declamatores illam quaestionem temptauerunt ex ~o legis natam SEN.COM.1.4.6; si pluribus filiis institutus inter eos ~is est legatorum bona diuiserit, uoluntatis ratione legatorum actio denegabitur ei, qui non agnouerit hereditatem PAPIN.DIG.30.90; (sg.) desidero ~o tenus mihi restitui

hereditatem MARCEL.DIG.36.1.46(44).1. b uem Plautus locum reliquit integrum, eum hic locum sumpsit sibi in Adelphos, ~um de ~o expressum TER.AD.11; non ~um pro ~o necesse habui reddere, sed genus orationis uerborum uimque seruauit CIC.OPI.GEN.14; tibi omnem illius meumque sermonem omnibus ~is expressum statim mittam ATT.9.153; fabellas Latinas ad ~um e Graecis expressas FIN.1.4; nec ~o ~um curabis reddere fidus interpres HOR.ARS.133; ad ~um tralata sententia PLIN.NAT.18.65; hanc partem uocant Hermagiae *καὶ δὴ τὴν ἑρμῆα* ad intellectum id nomen referentes: Latine ad ~um translata non inuenio, absoluta appellatur QUINT.INST.7.4.4; GEL.11.10.3; ~sin hoc totidem ~is translata caput est CIC.RAB.POST.9; de tuo eodito totidem ~is transferem in meum FAM.3.8.4; (auctores) transcriptos ad ~um PLIN.NAT.pt.22; cogito ad ~um scribenti emendantique similis PLIN.EP.9.36; ~ediscendis ad ~um.. scriptis CIC.DE ORAT.1.157; LUC.135; QUINT.INST.11.2.44.

9 (pl.) A (particular) form or words. b in ~a adigere, to administer an oath to: see ADIGO. c in ~a iurare, to swear according to a (given) formula; (w. gen.) to swear allegiance (to): see IVRO. d ~a concipere, to utter a solemn formula, or sim.; ~a concepia, a formal utterance, set formula: see CONCIPIO, CONCEPTVS. e praecire ~a, to dictate a set form; sim., praecire ~is: see PRAEEO.

ut praetor in ea ~a iudicium det CIC.VER.2.31; miscuerunt.. herbas et non innoxia ~a (i.e. spells) VERG.O.2.129; rogatus in haec ~a populus: 'uelitis iubeatis haec sic fieri?' LIV.22.10.2; culus manu.. ~a deditionis scripta erant V.MAX.6.5.1; nec ~a ne herbae aduehant longae sonnum tibi soluere Lethes LUC.6.769; PLIN.EP.2.1.9; si ~a liberationis in rem sint collata POMPON.DIG.34.3.8.4.

10 A phrase, formula; a proverb, saying.

plus plusque sospitent (sc. di) quod nunc habes.. illud mihi ~um non placet quod nunc habes PL.AUL.547; nequam illud ~umst 'bene uult' nisi qui bene facit TRUC.439; TER.EP.175; et ei dices 'quo usque?'.. istius ~i 'quo usque' haec poterat esse inuidia CIC.PLANC.75; fauete linguis, qui ~um non.. a fauore trahitur SEN.DIAL.7.47; accusator erit qui ~um dixerit 'hic est' JUV.1.161; amae te ut amas, inquis, huic ~o respondere.. in animo est PRO.AUR.2.p.122(103N); nec me praetor in forma legis Furiae testamentariae 'pro iudicato' ~um inseri GAIUS INST.4.24; ~nunc ego uerum illud ~um esse exterior uetus: aliquid malis esse propter uerum malum PL.MER.771; TRIN.760; ~um hercle hoc uerum erit 'sine Cerere et Libero friget Venus' TER.EU.732; AD.803.

11 A word (as opposed to reality or substance). b ~o.. re.., nominally, theoretically.. in fact..

dolor enim est malum, ut tu disputas; existimatio, dedecus, infamia, turpitudine ~a atque ineptiae CIC.PIS.65; uirtutem ~a ~a putas et lucum ligna HOR.EP.1.6.31; uersibus auditis quid nisi ~a aeres? PROP.4.5.54; b habet aduersarium ~o ~o Sex. Nauium, re uera huiusce aetatis homines disertissimos CIC.QUINT.7; istius ille ~o lictor, re uera minister improbiusinae cupiditatis VER.172; ~o ille reus erat, re quidem uera.. Oppianicus CIL.54; dat.. potestatem ~o praetoriam, re uera legem AGR.32; OFF.383; causam apud Philippum regem ~o, re ipsa quidem apud Polyperchontem iussus est dicere NER.PHOC.3.3; ~o soclos, re uera subiectos imperio LIV.37.53.4; (cf.) speciosa ~is, re inania aut subdola TAC.ANN.1.81.

12 (pl., often contrasted w. res) Talk (as opposed to action), mere words. b ~o.. re.., professedly.. in fact..

nunc me gratiam aps te inire ~is ~is nihil desidero PL.SF.514; neque tu ~is solues unquam quod mihi re male feceris TER.AD.164; ~a istaec sunt PH.517; nec atrocius ~is demonstrari potest quem re ipsa est CIC.TUL.2; non est ~is rogandus, cogendus est armis PHIL.5.26; ex quo facile intellectus est.. ~is eos non re dissidere FAR.44; non opus est ~is, potius quam res exereuerim LIV.28.27.2; 'non opus est ~is, credite rebus!' ait OV.FAST.2.734; 'praeterea lex, quod not iussit rebus, uelut!' ~a sunt adeo ego illi (u) ferre possum.. magnifica ~a, ~a dum sint; uerum enim si ad rem conferatur, uapulari ter TER.EU.742; b cum praetor in provincia sua ~o permittit, re hortaretur PLIN.EP.2.67; qui se ~o praetorem esse urbanum cupere dicebat, re certe noluit PHIL.11.11; quamquam pugnamus ~o pro Sidicinis, re pro nobis LIV.7.30.12; (cf.) Mucianum istud quod scribis non mihi uidetur tam re esse triste quam ~o CIC.AH.10.1.4.

13 ~i gratia, causa, For example, say. VAR.L.8.3; si C. Verres HS c milia populū ~i gratia Centuripinum poposcisset CIC.VER.2.143; LUC.94; duci.. cultro liniam ~i gratia pedum xx conueniat PLIN.NAT.18.327; FROM.AG.34; si quis tres ~i gratia filios heredes instituerit GAIUS INST.2.124; CIC.VER.2.129; cum.. interrogetur ~i causa tria pauca sint anne multa LUC.93; TUSC.1.12.

14 meis (tuis, alicuius, etc.) uerbis (in passing a message, or sim.) In my (your, etc.) name, on my behalf.

uis tuis Chalinum huc euocem ~is foras? PL.CAS.272; anulum.. quem ego militi.. darem tuis ~is MIL.913; matris ~is Philoconasium accessit 1184; si ~is suis Pateram RUD.405; tu uelim Pilam meis ~is consolare CIC.AH.5.11.7; utriusque nostrum ~is 6.8.5; Caninius noster me tuis ~is admonuit FAM.9.6.1; eius ~is nuntium mittit B.HISP.32.7; qui.. senatus populiue Romani ~is nuntiant SAL.JUG.21.41; NER.THEM.4.3; denuntiant Samnitibus populi Romani senatusque ~is, ut Capua urbe.. abstinerent LIV.7.31.10; introductum.. in senatum consulis ~is egisse de societate 9.36.8; 42.56.3; uade, liber, ~isque meis loca grata saluta OV.T.1.1.15.

Vercellae ~arum, f. pl. A town in the north west of Cisalpine Gaul (mod. Vercelli).

D.BRUT.FAM.11.19.2; PLIN.NAT.3.124; MART.10.12.1 SIL.8.597; TAC.DIAL.8.1; HIST.1.70.

QUINT.*Inst.* II.3.87; -Caruilio grauit̄er claudicanti. .et ob eam causam ~anti in publicum prodire Cic.*de Orat.* 2.249.

uerēcundus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [VEREOR+CVNDVS]

1 Restrained by scruples of morality, sentiment, etc., modest. **b** sensitive to feelings of shame, having a sense of honour or self-respect.

nimis ~a (iramunda cf.) es. ~a potin ut apstineas manum? PL.Am.903; iam tunc erat senex, senectus si ~os facit TER.Ph.1023; Ctc.Phil.1.19; Leg.1.50; CATUL.68.136; ~um ~Bacchum languisquibz prohibere rixis HOR.Carm.1.27.3; quo (i.e. to the primitive theatre) ~populus ~frugi castiusque ~usque coibat Ars 207; Ov.Am.1.5.7; ~ae speculantem labra Dianae Ib.477; ne concubis quidem ullis ~ae aures verberantur SER.Dial.6.10.6; adeo in quadam lupanar quoque ~um est Nat.1.16.3; Gitoia, ~issimum puerum PETR.25.3; CIL 4.4.56; disce ~o sanctius ore loqui MART. 8.1.2; QUINT.Inst.5.7.27; (cf.) non gloriosius tantum animal hoc (sc. pavonem) traditur sed et malleolum, sicut anserem ~um PLIN.Nat.10.44; (poet.) pulchra ~o subfederat ora rubore Ov.Met.1.484; ~b secuti enim sumus non spem sed officium. ita ~iores iunius quam qui se domo non commoverunt Ctc.Fam.9.5.2; est enim pulchrit animi et ~i. uel falsas uituperationes grauari AFUL.Apol.3.

2 (of actions, conduct, etc.) Characterized by a regard for propriety, seemly, becoming. **b** arousing a feeling of shame.

in causa non ~ a Cic. *Att. I.17.8*; uita ~ a est, Musa iocosa mea *Op. Tr. 2.354*; libros Archioli. exportari iusserunt, quod eorum parum ~ am ac pudicum lectionem arbitrabantur *V. Max. 6.3. ext. 1*; cum dicimus beneficium repeti non oportere, non ex toto repetitionem tollimus. Interdum aliquando admonitio, ~ illi non *Solin. Ben. 7.23.3*; nullus est ~ uisum sine patrociniis; illi non intinuit ~ uisum est et exorable ~ uisum est ~ uisum est in diuersa subdilectum ~ um est *Quint. Inst. II.3.133*; epigranua Pacuii ~issimum et purissimum *Quint. II.2.44*; ~ meum ~ um silentium *Apul. Met. 7.22*; haec. ~ a cogitatio eius, qui lites execratur *Ulp. dig. 4.7.1*; (*poet.*) ~ a latenter barbiton iugena sub antro *Stat. Sil. 5.59*. **b** hec dicere rustico ~ um est *Quint. Inst. 7.1.56*; hoc iniuria genus (*sc. stuprum*) ~ ius est fateri passis quam ausus *Inst. I.1.84*.

3 (esp. of utterance, expression) Restrained, modest. **b** (of persons, *w.* in + *abl.*) showing restraint or moderation (in).

~sus erit utus oratoriae quasi supellectilis Cic.Orat.79;
 ~incipia ~a, nondum elatis incensa uerbis 124; conditiones
 ~aequas quidem et ~as Phil.13.37; Fam.16.17.1; ~
 ~laxamus seria mensa Pers.5.44; (cf.) cum siccare sacram
 largo Permissida posset ore, ~am maluit esse sitim Mart.
 3.70.4. **b** orator ~ in transferendis (uerbis) ~us et parcus
 Cic.Orat.81; ~loremne coram putamus in postulando fore
 quam fuerit tum cum misit mandata ad senatum? Phil.
 12.1; opus est huc limatulo et polito tuo iudicio ~ quibus
 saepe ~lorem me in loquendo facis Fam.7.33.2; in appe-
 tendis honoribus inmodicus, in gerendis ~issimus Vell.
 2.33.3.

uerēdārius ~(i)l, *m.* [next+**-ARIVS**] A messenger of the Imperial post.

N(umerus)...IO(rum) DACIAE CIL 3.13795.7; 3.13796.3;
GENIO ~IORVM 13.7439.

uerēdus ~ī, *m.* [Gall.; Welsh *gorwydd*]
A fast breed of horse.

parcius utaris moneo rapiente ~o MART.12.14.1; stragula
succincti. .~i 14.86.1.

uerendus ~a ~um, *a.* [gdve. of next] That is to be regarded with awe or reverence. **b** (neut. pl. as sb.) the external sexual organs, private parts; also *partes* ~ae.

lucio...abscede ~o PROP.4.9.53; per Anubidis ora ~i
Qv.Am.2.13.11; malestament...~am Met.4.540; (masc. pl. as
sb.) uidi ego in funere suorum ~os, in quorum ore amor
eminebat SEN.99.21. ~b telyphonon omnem quadri-
pedem necat inposita ~is radice PLIN.Nat.25.122; ~orum
carbunculis 28.23; ~is...utrisque sexus 35.186; PLIN.Ep.
3.14.2; ~in ~is partibus signorum (i.e. of the mythol. figures
seen in the constellations) PLIN.Nat.2.93.

ueror ~erī ~itus, *tr., intr.* [cf. Gk. *ὄρω*, *oûros*, Goth. *war*, perh. Eng. *ware*] **CONST.**: **impers.**, w. acc. of person affected by the emotion (Ib, 4); **inf. in pass. sense** (Ia).

-itus est, ut, quomodo nemo ferre posset, huius sine offensione .
retinuerit benevolentiam NKP.AB.5.1; quoniam ea demum
Romae libertas est, non instituta patrum, non discipli-
nae ~eri militiae Liv.5.6.17; alius iudicia patris accusat,
quae ~eri satus fuit SEN.Dial.4.7.3; licet, adlictum generi
~eare pudorem STAT.Theb.11.164; ut haud minus uultu
principum atarent quam olim uirtutes ~ebantur Tac.
Hist.1.5; (cf.) rosa cinnamomum ~etur (i.e. is held inferior to);
quicquid quaeritur optimum uidetur PER.93.2.lg. b si non
~ear, nemo ~eatur tui AFRAN.com.31; optandum uxorem
quae non ~eatur uiri 99; ne tui quidem testimonio. ~itus
superbum se praebuit CIL.AB.8.4.; (neg. w. quin cl.) neque
huius si ~itus feminae .quin. ei faceres contumeliam
TER.PH.971; ~is tui ~etur te progenitoris ACC.Trag.76;
nihilne te populi ~etur, qui uociferare in uia? ATTA.com.7;
C hic ~eri perdidit PL.Bac.138; uideo (se illos) sapere
in legere in hoc loco, in his se adeo ~eri AELIAD.3;
tunc, quid, cum accusat, qui adhibet MAIORIBUS.1;
tempus, alterum ~etur semper, maiestas audgens
SEN.Dial.4.2.18; oculi. ~entes ad sanctum redire patrem
STAT.Theb.1378; incidit sermo de.Messalino, qui .
ingenuo saeuo mala caecitatis addiderat: non ~ebatur, non
erythebat, non miserebatur PLIN.EP.4.22.5.

2 To regard as a source of danger, etc., be afraid of, fear: **a** (w. acc.), **b** (w. gen.).

a (persons) on to someone ~eri CAES.Gal.3.39.6; PROP. 3.11.55; Ov.Ep.16.243; stulle ~ebor, ipse cum faciam, deor. ~ hoc pius ~ere quod licet tantum tibi [Skn.Old.449; neque enim tibi turba ~enda est spectatrix scelerum: deserta stantus in urbe Lucr.3.128; rarum est... ut satis se (i.e. his own criticisms) quisque ~eatur QUINT.Inst.10.7.24; neminem proconsulm. prouincia Africa magis reuerita est, minus ~ita APUL.Flo.9. (things) neque paternum aspectum se ~itus Pac.rag.328; ~entur in pelago latenter insulam VAR.in Serv.A.1.108; Cassar, infirmateme Galiorum ~itus. nihil his committendum existimauit CAES. Gal.4.5.1; ~itam te moenia nostra VERG.A.4.96; noctem... ~iti et ignotae situm urbis Liv.5.39.3; cur sis mietuonduae contemptumque prius nunc ~eare fretum Ov.Ep.18.84; pro... bella ~entur oues Tr.5.10.26; uestem... Persicam sumpsit, n omen quidem ~itus quod... in deuictis transiret habitum CURT.6.5.4; ipse tuas etiam ~itus Nero dicitur aures MART.9.26.9; possum securus existimatio-nem tuam reuereri quam potestatem ~iti APUL.Apol.103. **b** ~eor ignotae mihi feminae APUL.Met.2.24; (pres. ppl.) mores huius peccandis probabiles habentur... qui sunt ~entes plagarum et acclamandum Col.6.2.14.

3 To view (a possible occurrence) with apprehension, fear. **b** (w. source of fear, specified). **c** (absol.); (w. *de* indicating source of fear); (w. *dat.* or *in*+abl. indicating the person, etc., on whose behalf fear is felt).

itate paritis audentum . . . itum hinc abissi? *Ter. Ph.* 315; quodsi eum nunc reperire possim, nil est quod ~er 738; qui ~eretur reprehensionem doctorum *Ca. Orat.* 1; si in parvola re captionis aliquid ~erere *Quint.* 53; hocse opinor. . . itos poemam. . . domo profugisse *Ver.* 4, 30; isti qui Catilinam Massiliam ire dicitant non tam hoc queruntur quam ~entur *Catil.* 2, 16; nihil est quod ~eare *Q. Jr.* 2, 15; non nulli iudicium ~iti profugerunt *Caes. Gal.* 6, 44, 3; aduena nostri (quod nunquam ~iti sumus) ut possessor agelli diceret: 'haec mea sunt' *Ver. Ecl.* 9, 3; *Liv.* 5, 39, 1; timeo impensam, timeo periculum. . . eor offensam *Sen. Ben.* 4, 24, 2; ~eris fratris infesti dolos? *Phoen.* 492; malignitatis opinio non ~ebaris *Ca. Dial.* 35, 1; ~eor omnia, imago non omnia *Plin. Ep.* 6, 4; ~u (de *indicating person in whose interest fear is felt*) in intercedis litibus adesse solebant qui aliquid de se ~ebantur *Ca. Rab. Post.* 10; eidem Doliabellae . . . Caesar dixit nihil esse quod de Mega ~eretur *Fam.* 13, 36, 1. **b** (w. *ab*) num interime a quo supplicium ~ebatur *Rhet. Ter.* 2, 28; quod ab amico nullas ~eretur insidias *Nep. Dat.* 2, 3; ~u (de *e*) equidem de te nil tale ~ebar *Ver. A.* 9, 207; ~u (in + *abl.*) haec non in M. Tullio nec his temporibus ~eor *SAL. Cat.* 5, 35; hunc (puerum) honor excitabit, in hoc desidia nunquam ~ebor *Quint. Inst.* 1, 3, 7. **c** ne ~eamini qui ~ebullis Aetolis esset *Ca. Fl. Cap.* 58; ~e ~eare, me ~eclio hunc quoque speria adde 449; quoniam ~ibis; ~e quid agis, accipe inquam . . . haud tunc ~eare *Ter. Ph.* 719; quia tam misere hoc esse cupio uerum, eo ~or magis *Ter.* 4, 698; noli ~eri *PHAE.* 1, 25, 7; ~de qua (sc. Karthagine) ~eri non ante desinam quam illam excisam esse cognoverim *Ca. Sen.* 18; de M. Lepido ~eri me cogit reliquorum timor *Brut. ad Brut.* 1, 13, 1; de te si dubitemus aut ~eamur, simus nostri dissimiles *Brut. Ca. Fam.* 11, 2, 1; ~eo minus ~itus nauibus quon in litore molli. . . deligatas ad ancoram relinquebat *Caes. Gal.* 5, 9, 3; (uirgo) nunc regis amice, iamque ipsi ~ita est *Civis* 360; ~entes scilicet cibarius suis . . . me. calcibus insecuntur *ApuL. Met.* 3, 26; nihil interest in se quis ~itus sit an in liberis suis *PAUL. dig.* 4, 2, 8, 3.

4 (w. inf.) To be afraid, scruple (to do something); (also w. acc. and inf.).

qua caussa summi mecum ire -itust *Pl. Epid.* 41, quid ita?
— et mihi, — eor dicere *Ter. An.* 323; etsi — eor laudare praesentem *Cic. Nat. D.* 1, 58; quos in conspectu Galiae interficere — eitur *Cas. Gal.* 5, 6, 5; nec — iti dominorum fallere dextera *VERG. A.* 6, 613; quia... alii id. praetermisit scriptores, ponere pro certo sum *Titus Liv.* 23, 6, 8; dubie gaudet fallique — etur *Uv. Met.* 10, 287; — entur palam ferre ut sua potius uirtute quam alieno adiutorio consecuti dicantur *SEN. Ben.* 2, 23, 3; *Lyc.* 5, 156; non — ebor nominare singulos, quo facilius... appareat, quibus gradibus fracta sit. eloquentia *Tac. Dial.* 26, 40; regnum Aegypti... Cleopatrae... persistit, — itus provinciam facere, ne. nouarum rerum materia esset *Suet. Jul.* 35, 1; *(poet.)* — ita est umeros urere flamma pios *PROP. A.* 1, 44; *(elipt.)* quom uellem. petisse... est — itum *Cic. Att.* 10, 4, 10; *(in impers. const.)* quos non sed — itur in ea uoluptate... summum bonum ponere *Fin.* 2, 39; — alius alio pacto, ni sciam fecisse multa nequiter, — ear magis me... hoc ornatu incedere *Pl. Mil.* 1285.

5 (w. noun cls.: cf. **TIMEO**): **a** (w. *ne*) To be afraid (that something is, will be, etc.; sts. in 1st pers. used to introduce a polite or apologetic statement). **b** (w. *ut*) to fear (that something is not, will not be, etc.); (sim., w. *ne non, nullus*, etc.; also w. ellipsis of *ne*); (neg., w.

quin). **c** (w. indir. qu.) to wonder apprehensively, fear (what, etc.); to wonder (whether something may be so). **d** (ellipt.).

a nam ~ eorera ne. indigne iniuria adiciatur TER.F. 730; tibi. ~enti ne mihi grauis esset CIC.Top.4; ne ex-
haberedetur ~ ius est S.Rose.58; ~ eor ne minorem ~urp
habere uideatur ECRONOPUS.Ath.12.12.; elatus studio ~ eor
ne longior fuerim N.D.1.56; ~ ius ne non reducti sed deiecti
uiderentur CAES.Civ.3.46.4; si ~ nos pluiam ne colligat ante
~ emur VERG.EC.9.63; OV.Am.3.12.6; cuius in toga, nisi ubi
~ eretur ne quem haberet parem, modestissimus VELL.
2.29.3; quanta dementia est ~ eri ne infameris ab infamibus?
SEN.EP.91.20; neque erit ~ endum ne binis praecceptoribus
oroeretur puer QUINT.Inst.2.1.13; nec ~ eor ne mihi umquam
uerba in senatu nisi pro alterius discrimine facienda sint
TAC.Dial.11.4; ~ ius ne in frontem simul et latera pugna-
retur AG.35.4; ueniet; ~ eor ne frustra PLIN.EP.6.25.2;
tu. prouidentissime ~eris ne commissus flumini atque ita
mari lacus effluat ECR.Tra.10.61.1; ~ ebatu ne quo casu. ~
sororem incurreret APUL.Med.10.23; ~. (subj. of cl. also
eas) ~ ac acc. obj. of main cl. eam (sc. cistulam) ~ etur ne
perierit PL.Rud.390; ~ eor Pamphilum ne orata nostra
nequeat diuulgi celare TER.Hec.575; (se) fortunam ipsam
~ eri, ne cui deorum. ~ constantior quam uelint humanae res
uideatur LIV.10.13.6; ~. (ab expr. source of fear) non nil
~ itus sum. abs te ne faceres idem quod uolgus seruorum
solut TER.Am.582; Tyndareum cum ab Agamemnone ne
repudiaret filiam suam Clytaemnestram ~ eretur Hyg.Fab.
78.2. d ies mi tui satis sit ~ eor ad agendum TER.Am.
1.505; firmae haec ~ eor ut sint nuptiae Hec.101; ut ista sunt
promerita uestra, aequiperare ut queam ~ eor PAC.Frag.154;
Rhet.Fer.3.11; ne ~ endum uidetur est ut tenere se possit, ut
moderari CIC.Phil.5.48; quidem ~ eri ut epistulas illas
accepierim ALL.11.22.1; ~ eor ergo, ut sit satis congruus
PLIN.EP.1.8.17; ~ ebamini ne non id facerem quod recep-
issem semel? TER.Ph.901; an ~ ebare ne non putarem
natura te potuisse tam improbum euadere. ? CIC.Phil.2.18;
~ eor ne isle iam auctorem nullam faciat Ath.12.3.2; quorum
(sc. philosophorum) si nemo uerum uicidit de natura deorum
~ endum est ne nulla sit omnino N.D.1.94; neque ~ endum
est ne purum corpus puro corpori uicidum non coeat CELS.
5.58.12m; ~ eor ne praesenti fortunae tui sufficere non
possit CURT.7.7.27; ~ eor, non sit obligatus MARCEL.dig.
23.3.59.1; ~ non enim ~ eor quin, etiam si sit nouum uobis
institutiendum, libenter id quod postulo. sequamini RUT.
LUP.2.17. c eri semper lenitas ~ ebar quorsum euaderet
TER.An.1.15; perii: hoc quid sit? ~ eor Eu. 644; ita scripsit ut
~ ear quid agat CIC.Ath.9.17.2; ipsi quam res illa probaretur
magis ~ ebar 13.24.1; neque iam quid existimatis de illo, sed
quantum audeatis ~ eor SAL.Hist.1.55.20; ~ eor quam in
partem iuris consulti. acceptum PLIN.EP.5.7.2; nec tam
~ entur quid de causa sua quam quid de moribus sentias
PAN.30.2; ~ sed ~ eor num hic aliud sit dicendum GAIUS
dig.20.4.11.1. d Tironem habeo citius quam ~ ebar
CIC.Ath.12.51.1.

uerētilla ~ae, f. [next+**-ILLA**] An unidentified kind of fish, so-called from its resemblance to the male sexual organ.

quaesisse me...ad illecebras magicas duo haec marina
~am et uirginal APUL. *Apol.* 34.

uerētrum ~ī, *n.* [VEREOR+TRVM] The external (in quots., male) sexual organ.

dein immittit uirile ~um VAR.*Men.*282; a fitione ~i
linguam mulieris PHAED.4.14(15).1; ad ~i tumorem lens
ex aqua cocta...prodest LARG.234; SUET.*Tib.*62.2.

Vergiliae ~ārum, *f. pl.* [prob. VERGO]
ORTHOΓ.: *Virg-* sts. in codd. The constellation
of the Pleiades.

neque Pls.vrugo neque ~ae occidunt. ita statim statim
signa PLIN.Am.473; casuum quare incipiunt a ~is uernis
exordis ad aestiuas ~as (prob. July, when they rise all
exordis) VAR.R.2.11.4; paruas ~as tenui cum luce uidetis
Cic.Am.62a(28); ~arum signo confecto B.Afr.47.1; PROP.
1.8a.10; VITR.6.7.6; LIV.21.35.6; CURT.5.6.12; solis exortu
~ae incipiunt occidere, tempestatem significant COL.11.4.77;
PLIN.2.2.110; circa ~as quidem (i.e. at the time of their
rising, the end of spring) pluuierum incissum uiti 17.11;
AMP.3.4; GEL.13.9.6; (transf.) cur etiamnum aliae species
~ae? habes ante pedes tuo ecce ~as (i.e. glow-worms) PLIN.
Nat.18.253; (w. supposed etym.) eas stellae nostrae ~as appel-
lauerunt, quod post uer exorturum Hvg.Astr.2.21.

Vergiliānus ~a ~um, *a*. Of or belonging to the poet Virgil.

~um illud exaudi SEN.Nat.4a.pr.19; illa ~a uirtute
PLIN.Nat.pr.22; 17.100; habendum.in animo semper
illud ~um (i.e. precept) QUINT.Inst.1.3.13; in sensus ~i enar-
tatione GEL.2.16.intro.; uir ultra ~os opilonēs . . rusticanus
APUL.Apol.10; illa ~a futura Soc.11.

Vergilius ~ia ~ium, *a.* ORTHOG.: *Virg-* frequent in codd., sts. in edd. The name of a Roman *gens*, esp. P. Vergilius Maro (Virgil), the poet, 70–19 B.C.

—ium me . . . studiis florentem ignobilis citi VERG. *G.* 4.563;
 lusum ite Maecenas, dormitum ego —isque HOR. *S.* 1.5.48;
 1.2.2; 3.4b.6f.; —ium uidi tantum OV. *T.* 4.10.5f.; SEN. *Suas.*
*1.*12; si modo credimus —io COL. *C.* 1.1; Augustus carmina
 —i cremari. —u vetuit PLIN. *Nat.* 7.114; ut apud illos Homerus,
 apud nos —ius QUINT. *Inst.* 10.1.85; pluris hodie reperies qui
 Ciceronis gloriam quam qui —ui citi detrectat CAL. *Dial.* 12.6;
 SUT. *Cal.* 3.4; GEL. *1.*21.2; apud APOL. *30*; (*in an illustration*
of petronius) cum . . . dicimus . . . carmina —ii 'Vergilium'
 QUINT. *Inst.* 8.6.26; (*pl., transf.*) omnes gelidis quicunque
 lacernis sunt ibi, Nasones —isque uides (*i.e. aspiring Ovids*
and Virgils) MART. *C.* 38.10.

Verginius ~ia ~ium, *a.* ORTHOG.: *Virg-* frequent in codd., and in some edd. The name of a Roman *gens*, esp.: a L. Verginius, said to have killed his daughter to save her from the lust of Appius Claudius and thus to have prompted the overthrow of the decemvirs

in 449 B.C., (fem.) his daughter. **b** Verginius Flavius, a rhetorician of Nero's time and teacher of, among others, Persius. **c** L. Verginius Rufus, legate of Upper Germany A.D. 67, who crushed the rising of Iulius Vindex and twice refused to let himself be made emperor.

a Lucius ~ius. filiam sua manu occidit potius quam ea.
Ap. Claudii libidini. dederunt Cic.*Fin.*2.66; Liv.3.44.2;
V.Max.6.1.2; Asc.*Corr.*68; Flor.*Epu.*1.17(1.24.3); Pom-
pon.*dig.*1.2.24.2~uindicatur ~ia spondentibus propinquis
Liv.3.46.8; Juv.10.294. **b** Quint.*Inst.*8.3.33; Tac.*Ann.*
15.71. **c** Tac.*Hist.*1.8; 4.69; Plin.*Ep.*2.1.1; Juv.8.221;
CIL 5.5702.

uergō ~ere, *intr., tr.* [**uer(e)g-*; cf. Skt. *varjati*, AS. *wrenc*, Lith. *veržiū*] FORMS: pf. *verxi* acc. Char. p. 245K and Diomedē in *G.L.* 1.p. 369; *verxi* acc. Probus in *G.L.* 4.p.38 and cj. in *Ov.Pont.* 1.g.52.

1 To move as on a downward slope, sink (towards something). **b** (tr.) to cause to move in a downward direction.

omnibus eius (sc. mundi) partibus in medium –entibus
Cic.N.D.2.116; stella. –it declivius ad Arcion *Qv.Fast.*
3.793; Tanais a septentrione ad meridiem –ens MELA 1.8;
ea pars premitur in quam maxime aquarum –entibus
pondus inclinat *SEN.Nat.6.20.3*; haec. . .atque concutuntur
ut aedificia superposita procumbant. . .totaque urbes in
immensam altitudinem –ant 6.25.1; grauis in gremium
–ens caput amphibaena Luc.9.719; ergo totas omnique
ex parte aquas –ere in centrum *PLIN.Nat.2.185*; –(absol.)
aer. . .nondum in illam (sc. aquam) mutatus, sed iam pronus
et –ens *SEN.Nat.2.26.1*; limes uterque poli, quem Sol
emissus Eos cardine, quem portus –ens prospiciat *Hibero*
Star.1.135; –(in fig. phr.) sic animis. . .inuentum. . .
–entibus. . . sic paulum summo decursu. . . –it ad inuicem
Hor.Ars 378; in praecipiti uoluptatis ad dolorem –it *Sen.Asp.*
23.6; expromant mentis. . .neae quo pondera –ant *Luc.*
8.280; –(transf.) ut Brutum colligasset in Graecia et
eius auxilium ad Italiam –ere quam ad Asiam maluisset
Cic.Phil.11.26.   **b** in terras igitur quoque solis –itur
ardor *LucR.2.212*; nec segnis –ere ponto tunc erat *Astr.*
paulo *LucR.4.525*.

2 To slope down (towards), be inclined downwards. **b** to slope back or away (from its direction at any point). **c** (tr.) to tilt down.

quod supra conclaustra non placuerat tibi esse multorum
fastidium, Id nunc honeste ~it in tectum inferiori
portico Cic.*Offr.* 3.1.14; foliis. in terram ~itibus PLIN.
Nat. 22.60; quamcunque caeli conuexitas ~it 37.20; illa
quoque (sc. *vessels with a narrow neck*), quamquam prona
atque ~entia. crebris quasi singultibus sistant quod
effundunt PLIN.*Eg.* 4.30.6; (*poet.*) Iuppiter. lances sustinet
et fata imponit diuersa duorum, quem dantet labor et quo
ad pondere letum VERG.*A.* 12.727.~(*topog.*) campester
locus is melior qui totus aequabiliter in unam partem ~et
VAR.*R.* 1.6.6; ab oppido. declivius locus tenui fastigio ~ebat
in longitudinem passuum circiter cccc CAES.*Civ.* 1.45.1;
ceterior eius (sc. montis) curuatura, quae ~it ad Etruriae.
regiones VITR. 2.10.1; in utrumque mare ~entes. terras
LIV. 5.33.9; Asiae in Nostrium mare Tanaiumque ~entis
MELA 2.1; campestris eadem (sc. Cilicia), quae ~it ad mare
CURT. 3.4.8; ~entia in unum hinc Hispaniae, inde Maure-
taniae litora FLOR.*Eg.* 4.23(4.2.76); quae. usque in plani-
tiam ex superiori ~it Sic. FL.*Agri.* p.107; ex quo primum
a plano ~ere incipit (ripa) usque ad amnem Padum.*Ag.*
43.12.3.2;~(w. ref. to the imagined low elevation of the
extremities of the world) PROVINCIAS OMNIS QVAE TRANS
HADRIANVM MARE ~VMT AD ORIENTEM AUG.*Ann.* 9.421;
Libycae quod fertile terraest ~it in occasus LUCR. 3.32;
ad septentriones Pannonia ~it; fluitur inde Danuvio PLIN.
Nat. 3.147; terra aenesque (Iudaeorum) qua ad Orientem
~unt Arabia terminantur CA.*Hist.* 5.6; (*cf.*) in frigora
septentrionemque ~entibus (populis) immanuista ingenia
sunt SEN.*Dial.* 1.15.5. b (dentes) in os ~entes, ne
excidat cibi PLIN.*Nat.* 11.162;~(w. in se) talis figura
omnibus sui partibus ~it in sese 2.5; in illo (sc. caelo) caui
conuexitas in se ~it 2.160. c illi imprudentes ipsi sibi
saepe venenum ~ebant LUCR. 5.100; ~it (Erynis) furiale
venenum pectus in amborum OV.*Met.* 4.506; lenis. a.ura ne
~ens latus ducat. ratem SEN.*Oed.* 888; spumantes. ~mero
paterae ~untur STAT.*Theb.* 6.211.

3 (of elevated positions, declivities, etc.)
To look, point (towards).

alterum (latus insulae) ~it ad Hispaniam atque occidentem solem CAES. *Gal.* 5.13.2; ex tribus partibus (turris), quae ad hostis ~ebant *Civ.* 2.9.5; *Nep. Cim.* 2.5; neue tibi ad solem ~ant uineta cadentem VARR. *Ge.* 2.298; angulus muri... in planiore... uallem ~ens LIV. 21.7.5; qui (portus) in meridiem ~it, Naustathmon... appellat 37.31.10; (Hispania) in occidentem diuersa etiam ad septentrionem diuersis frontibus ~it MELA 1.19; promunturium... aduersus Scyllam ~ens in Italiam PLIN. *Nat.* 3.87.

4 (of a period of time) To draw (towards a given stage); to draw towards the end, sink, decline.

hora die iam ad meridiem ~ebat Liv.44.36.1; quo...nox propius ~it ad lucem, multum ex nocturno calore decrevit Curt.4.7.22; in noctem ~ente die Sen. *Tky.* 708; ~entibus annis in senium Luc.1.129; quidquid ad meridianas horas dies ~it, hebatur (odor floris) Plin. *Nat.* 21.36; ~Luc. 2.105; nam suam aetatem ~ere, Drusi nondum satis adoleuisse Tac. *Ann.* 2.43; ~ente autumno 11.4; ~ente iam die ingressus senatum Suet. *Otho* 7.1.

5 (of states of affairs, etc.) To incline, tend (to a changed, usu. worse, condition). **b** (of colour) to shade (into).
perspice quo ista ~ant mihiq. .scribe Cic.*Att.*16.6.2; horrore quatior, fata quo ~ant timens Sen.*Oed.*206; quo ~et furor? *Phaed.*584; consumente ubertatem seminum exustione in cuius vestis nunc ~at aeuum Plin.*Nat.*7.73;

sincera (axungia) partus in abortum ~entes nutrit collyrii modo subdita 28.139; (cf.) Druso, extincto Nero solus e pruignis erat, illuc cuncti ~ere Tac.Ann.1.3. **b** colore languido in candidum ~ente PLIN.Nat.12.43; optimus (frutex) qui minime ferulaceus, rubens aut in purpuram ~ens 24.112; Cyprius (adamus) ~ens ad aereum colorem 37.58.

6 (of persons, etc.) **a** To be inclined, tend (towards a particular mode of conduct). **b** to sink (into a condition); (also pass. in middle sense).

a qui ad hoc uitium ~it SEN.Ben.4.27.4; si ad uoluptates ~it Dial.7.15.4; animi .nec ad recta fortiter nec ad praua ~entis 9.1.4; infidas ad Martem ~ere mentes SIL.2.381; (cf.) ne indulgeas otio, ad quod ~it iners ualutudo SEN.Ep.78.5. **b** ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatosque iam ~ere SEN.Dial.6.21.7; in lethargum ~entibus PLIN.Nat.32.116; rex .medio de limite uitae in senium ~ens STAT.Theb.1.391; ita plerumque morbo ceu somno ~ens inclinatur APUL.Apol.43; (poet.) hic comes in requiem ~ens Labor STAT.Theb.10.102; (cf. sense 4) (Siliam) impudicam et ~entem annis dicitans Tac.Ann.13.19; ~nos facta aliena canendo ~imur in senium STAT.Silv.4.70.

Vergobretus ~i, m.: (see quot.).

Diuidaco et Lisco, qui summo magistratu praerant uem ~um appellant Aedui CAES.Gal.1.16.5.

Vēriānus ~a ~um, a. Of or named after Verus; *sodalis Antoninianus* ~us, a member of a body instituted by the emperors M. Aurelius and L. Verus for the maintenance of the imperial cult.

CLAUSTRUM 7; ~PONTIFICI SODALI ANTONINIANO ~O FETIALI CIL 6.1497; II.1432; 14.3609.

uericulum ~i, n. [VERV+CVLVM] A small pointed rod.

omnis (so. spuma argenti) .ex superiore catino defluens in inferiore et ex eo sublata ~is ferreis PLIN.Nat.33.107; 35.149 (s.v.l.).

uēridicus ~a ~um, a. [VERVS+DICVS] (of prophets, prophetic utterances, etc.) Conveying the truth. **b** (of events) truly prophesied.

~ae uoces ex occulto missae Cic.Div.1.101; ~os Parcae coeperunt edere cantus CATUL.64.306; ~o .ex re LUCR.6.6; ~a interpres deum Liv.1.7.10; ~a Pythicae uaticinationis fides V.MAX.1.8.10; famula ~i dei SEN.Agl.255; (cf.) ~o Latium qui regis ore forum MART.10.37.2. **b** cum ita nata esset Valeria, exitio ciuitati .futuram responso haruspicum uaticinante, Suesam .deportata est, ~o exitu consecuto PLIN.Nat.7.69.

uēriloquium ~(i)l, n. [next+IVM] Argument from the true meaning of a word (coined by Cicero as translation of *ἐτυμολογία*). Cic.Top.35; QUINT.INST.1.6.28.

uēriloquus ~a ~um, a. [VERVS+LOGVOR+VS] = VERIDICVS.

nullum .tam ~um oraculum est, quin aliquid ancipitis in se .habeat AUR.Fro.1.16 (49N).

uērīsimilis see VERVS.

uērīsimiliter, adv. [VERVS+SIMILITER] In a manner resembling the truth, plausibly.

ut ne fingere quidem possitis ista ~ APUL.Apol.30; ~ commentum 58; 87.

uērīsimilitūdō ~inis, f. [VERVS+SIMILITUDO] Plausibility, probability.

SEN.Suas.3.7 (cf.); uulgus .facti ~ine ad criminis credulitatem impelli APUL.Met.2.27.

uērītās ~atis, f. [VERVS+TAS]

1 The fact of being real, actuality.

eandem .fatalem necessitatem appellat sempternam rerum futurarum ~atem Cic.N.D.1.40; 1.55; de somniorum ~ate 3.93; Div.1.23; ea est ex omni aeternitate fluens ~as sempterna 1.125.

2 What actually exists or takes place, real life, reality. **b** (w. gen.) the realities (of).

haec .genera exornationum .perraro sumenda sunt cum in ~ate dicimus Rhet.4.32; ut is (sc. iambicus numerus) potissimum propter similitudinem ~atis adhibetur in fabulis Cic.Ora.191; potest .~atem casus imitari Div.2.49; quorum orationem celeriter ~as comprobant B.Afr.35.6; ea (sc. opera) probauerunt quorum explicationes .rationem possunt habere ~atis VITR.4.2.6; primis hic (sc. Myron) multiplicasse ~atem uidetur PLIN.Nat.34.58; cum .ubicumque ars ostentatur ~as abesse uideatur QUINT.INST.9.3.102; uas faberrime politae .quas ars aemula naturae ~ati similes explicuit APUL.Met.2.4; (cf.) accedes .ipse miraculis, et iam credemus exemplo tuae ~atis (sc. of your real exploits) .Europam tauro supercubasse 6.20. **b** qui .uolunt .ad ~atem uitae propius accedere Cic.Ora.1.220; quae in ~ate causarum .rarior multo facinus Ora.38; ut haec simulata adoptio fili quam maxime ~atem illam suscipiendorum liberorum imitata esse uideatur Dom.36; Protenis rudimenta cum ipsis naturae ~ate certantia Petr.83.1.

3 The true nature (of a thing). **b** (leg.) the real or actual value.

exprimi .locorum .~as sine rationalibus lineis non potest FRON.Agrim.p.15; Diogenes .cum Alexandro .de ~ate regni certabundum APUL.Apol.22. **b** quo non id continetur quod in ~ate est, sed quanti ea res est ab actore aestimata, de qua controuersia est Ulp. dig.2.7.5.1; 2.8.2.5; magis .ignoratur, quanti emptus sit, quam in rei ~ate incertum est 18.1.1; 27.6.2; aestimationem .iudex facit ex rei ~ate 39.3.6.8.

4 The quality or fact of being in accordance with fact, truth.

saepe ~as .fidem non potest facere Rhet.1.16; ~as per quam immutata ea quae sunt .dicuntur Cic.Inu.2.161; Graeculos homines contentiosis cupidiores quam ~atis de Ora.1.47; uti prudentissimus cum rei publicae .tum etiam ~ati amicissimus Dom.68; cum ad ~atem coepi renouare rationem Off.3.84; adeo ~atis diligens, ut in ioco quidem mentiretur Nep.Ep.3.1; ~atem laborare nimis saepe aiunt, extingui nunquam Liv.2.39.19; repulsus ille ~atis uiribus PHAEDR.1.9; dum ~ati consulitur, libertas corrumpitur Tac.Ann.1.75; quia ~as uisui et mora, falsa festinatione et incertis ualescent 2.39; profana philosophiae turba inperitiorum .inops religionis, imposit ~atis APUL.Soc.3; ~ (personified) uerberibus tormentis igni fatigati quae dicunt ea uidetur ~as ipsa dicere Cic.Top.74; Q.Rosc.48; procedit in medium nuda ~as APUL.Med.10.12.

5 That which is in conformity with fact, the truth; (pl.) expressions of truth, truths. **b** ~ate, in point of fact.

ex aequo et bono ius constat, quod ad ~atem (et utilitatem) communem uidetur pertinere Rhet.2.20; neminem tantae esse stultitiae qui tali in re possit ~atem ignorare Cic.Inu.2.27; uir oratio propius ad ~atem uideretur accedere de Ora.1.262; ~ate patet facta atque omni errore sublato CIL.83; tamen ommissis auctoritatibus ipsa re ac ratione exquirere possumus ~atem MAN.51; castus animus purusque uigilans ad astrorum .~atem est paratior Div.1.121; nimium alterando ~as amittitur PUB.Sent.N.40; quid attinet ~atem per interpretem quaerere? Petr.107.15; nullam uim tantam doloris fore ut ~atem eliceret Tac.Ann.4.45; diffidit coniectura ~atis Suet.Gal.7.2; dabo uobis inemeratae ~atis documenta APUL.Met.2.30; Thallus oculos torquet, tu ~atem APOL.52; de ~ate quaerendum, filius sit an non Ulp. dig.1.6.10; ~atem perierim istam .~atos plerumque fortiter dicere GEL.18.7.4. **b** quod cum est ~ate falsum, tum ratione quae est incredibile Cic.Q.Rosc.50; milites cum gladiis sequuntur consulem; praesidio sunt specie consuli, re et ~ate nobis PHIL.7.13; si res gesta sine litterarum quoque consignatione ~ate factum suum praebat CALL. dig.22.4.5.

6 Disposition to speak the truth, truthfulness, frankness. **b** (personified as a goddess).

obsequium amicos, ~as odium parit TER.Am.68; quem tu si ex censu spectas, quos Romanus est .si ex ~ate, id quod scire potuit et debuit dixit Cic.Q.Rosc.42; ista ~as etiam si incunda non est, mihi tamen grata est Att.3.24.2; non me offendit ~as litterarum tuarum II.14.1; uolgo .~as iam attributa uno est PLIN.Nat.14.141; quatenus ~ati et innocentiae meae nusquam locus est Tac.Ann.3.16; Pollius Asinius .parum .integra ~ate compositos (commentarios) putat Suet.Jul.56.4; homo ingenuus ~atis sese negat GEL.20.2.2. **b** cui Pudor et Iustitiae soror, incorrupta Fides, nudaque ~as quando ulum inueniet parem? HOR.Carm.1.24.7; per quem .reducta est siccis rustica ~as capillis MART.10.72.11; ~atem Temporis filiam esse GEL.12.11.7; APUL.Met.8.7.

7 Adherence to standards of honesty, uprightness, sincerity.

si ~ate amicitia, fide societas, pietate propinquitates colitur Cic.Quind.26; si istius ingentes diuitiae iudiciorum religionem ~atemque perferrent Ver.3; hereditates .officiorum non ~ate, sed simulatione quaesitae Off.3.74; quod illis inest uis mentis et ~as ipsa morum QUINT.INST.6.2.26; neque illis iudicium aut ~as, quippe eodem die diuersa .postulatur Tac.Hist.1.32; lacrimarum tuarum ~ate PLIN.Pan.73.4.

8 Accuracy in conveying, assessing, etc., the facts, truthness.

eos .quos statarios appellant, quorum sit illa simplex in agendo ~as, non molestia Cic.Brut.116; ita est maxima in sensibus ~as LUCR.19; in quo inest omnis .~as iudicandi Tusc.5.68; SEN.Hist.1; quare uincat ~atem ratio falsa VITR.7.5.7; erat enim acutus natura, usu exercitatus, ~ate promptissimus PLIN.Ep.5.5.1.

9 Strict adherence to a rule, exactitude, correctness.

consule ~atem; reprehendit (i.e. this pronunciation); refer ad auris: probatum Cic.Ora.159; nulla .in caelo nec fortuna nec temeritas .inest contraque omnis ordo ~as ratio constantia N.D.2.56; si ad illam summam ~atem legitimum ius exegeris CAEL.Fam.8.6.1; quae (i.e. rules) uerba paulum declinata uarie .ad ~atem reducant QUINT.INST.1.6.32; 1.7.8; ~as .patitur aequae breuem esse uel longam uocalem 9.4.85; usus .reliquit ~atis regulam MAUR.714.

uēriuerbium ~(i)l, n. [VERVS+VERBUM+IVM] The action of speaking the truth.

tu .reperit'us, Philocratem qui superes ~io PL.Capt.568.

uermiculātē, adv. [VERMICVLATVS+E] In the manner of emblemata uermiculatum (see VERMICVLATVS; in quot., fig.).

si .relieto rerum pondere .~tesserulis, ut ait Lucilius, struet et ~ inter se lexis committit QUINT.INST.9.4.113.

uermiculatiō ~ōnis, f. [VERMICVLOR+TIO] Infestation by grubs.

neque ~oni obnoxium (pomum) PLIN.Nat.17.87; 17.218; 17.223.

uermiculātus ~a ~um, a. [pple. of next] (of mosaic or sim.) Arranged to give an effect of wavy lines.

emblemata ~o LUCR.165; Cic.Brut.274; ~is .ad effigies rerum et animalium crustis PLIN.Nat.35.2; ~ (transf.) cum .~am, colore glauco 13.66; ostra .~a APUL.Apol.35.

uermiculū ~āre, tr. [next+O] (of grubs, etc.) To infest.

~antur .omnes .fere (arbores) PLIN.Nat.17.220.

uermiculus ~i, m. [VERMIS+CVLVS]

1 The larva of an insect, grub, maggot, caterpillar, etc.; in ~o, in the larval stage.

ne auriculam obsidat caries, ne ~i qui LUCR.266; a ~o piloso, qui solet esse in fronde cum multis pedibus VAR.L.7.65; ter in mense mellarius inspicere debet fumigans leniter eas (sc. alios) .et ~os eicere R.3.16.17; haec (sc. ligna), cum sunt quasi putrefacta per imbris, ~os parit LUCR.2.899; GRAT.387; COL.7.5.11; aduolant pinnati ~i erodentes (arbores) PLIN.Nat.12.124; contra aurium pura ~osque 28.65; oportet .os colluere aqua calida: interdum enim quasi ~i quidam eiciuntur LARG.54; GEL.14.1.31; (cf.) similiter his et scorpiones terrestres ~os ouorum specie parient PLIN.Nat.11.86; ~fetus ipse (sc. uersum) inaequalis .alius in nympha est, alius in ~o II.71.

2 = emblemata uermiculatum (see VERMICVLATVS).

SOLARIUM REFECERVNT ET ~VM STRAVERVNT CIL 6.25527.3.

uermina ~um, n. pl. [prob. uergmena, VERGO+~mina, cf. TORMINA] Gripping pains.

donec eos uita privarent ~a saeva LUCR.5.997; Festr. p.375M.

uerminatiō ~ōnis, f. [next+TIO] A gripping or racking pain.

omnium istorum (sc. dolorum) prima ~o uexat SEN.Ep.78.9; cerebri exaestuans ~ones 95.17; sanari .lumen-torum ~ones PLIN.Nat.28.180; 30.144.

uerminō ~āre ~āui ~ātum, intr. Also ~or ~āri. [VERMINA+O]

1 To be affected with gripping or racking pains.

effeminato ~et, procul culo Priap.58.2; (impers. pass.) delentimenta magis quam remedia podagrae meae compono, contentus, si rarius accedit et si minus ~atur SEN.Dial.7.17.4; (dep.) turgens ~atur, parturit POMPO. com.56; ~ (in corrupti passage) QUAD.Hist.49.

2 (by false association w. VERMIS) To be infested with maggots or sim.

fulmine icta (corpora) intra paucos dies ~ant SEN.Nat.2.31.2; si tibi morosa prurigne ~at auris MART.14.23.1.

uerminōsus ~a ~um, a. [uermin- (cf. prec. sense 2) +OSVS] FORMS: *uerminos*- PLIN.Nat.17.261. Infested with grubs, maggots, or sim.

si inter se (semina) contingant .~a sunt PLIN.Nat.17.70; siucus auribus ~is instillatur 20.146; erigeron (cohibet) ~a, recentia autem uulnera astragali radix 20.145.

uermis ~is, m. [cf. Boeotian *φάρμαχος*, Goth. *waürms*, Eng. *worm*, Gk. *πόμος*] A worm, maggot, or other small creature of sim. appearance.

nec tinea nec ~es tangent (pernas) CATO Agr.162.3; VAR.R.1.57.2; unde cadauera rancenti iam uiscere ~is expirant .i. LUCR.3.719; ubi uero ~es orti sunt .protrahendi .specillo sunt GELS.6.7.5; si uitam .mihi per se .ut magnum bonum iactas, cogita te mihi inputare muscarum ac ~ium bonum SEN.Bem.3.31.4; NAT.2.31.2; solent etiam neglecta ulcera scaturire ~ibus COL.6.16.2; PETR.57.3; ea (sc. herba) adposita extrahunt .~es uicium auriumque PLIN.Nat.22.147; cum ~es membra laniantur APUL.Met.6.32; ~ (spec. of earthworms) cernimus .~is .effuerere, terram .cum putri cepit ob imbris LUCR.2.928; easdem significationes habent .~es terreni erumpentes PLIN.Nat.18.364; 29.91; ~ (cf.) in eodem (anne, sc. Gange) esse ~es branchiis binis sex cubitorum, caeruleus 9.46.

uerna ~ae, m., (f.). [perh. *uers-na (Etr. uerse 'fire')] A slave born in the master's household (typically treated with greater indulgence than other slaves). **b** (in naval inscr.), applied app. to men born of a union between serving sailors and non-Roman women).

hic qui ~a natust PL.Am.179; nutriti .quae ~as alit MII.698; Bellienus .~a Demetri CAEL.Fam.8.15.2; D.BRUT.Fam.11.19.2; si ancilla aut ~a est praesto, puer HOR.S.1.2.117; ~as .procaces pasco libatis dapibus 2.6.66; positos .~as .circum residentis Lares EPID.2.65; garullus .~a TIB.1.5.26; Lygdamus uratur, candelae lamina ~ae PROP.4.7.35; ~am huic urbi natum regem dando V.MAX.3.4.3; ~a carus Perici PLIN.Nat.22.44; cingunt .lactei focum ~ae MART.3.58.22; hic seruus .aut ~a tuus est aut emptus aut donatus QUINT.INST.5.10.67; Suet.Gram.23(p.116 Re); cum essent quidam et ~ae idem et textores POMFON.dig.30.36; (fact.) futuit ancillas donumque et agrosimplet equitibus ~is MART.1.84.4; ~ (applied to females) FELICIA VIERNA A II CIL.4.4023; OPTATA ~A A II 4.105; ~ (w. pejorative force) cum cruciati tuo istaec hodie .~a uerba funditis PL.Am.1033; ~am ac cerropitheon LUCR.1322; ~ (preserved in the title of a freedman) M VLP. AVG LIB ~AS AB EPISTVLIS LATINIS CIL.II.1434. **b** D M Q VAL MAX VIB ~AS VERN OSTIE MIL ANN XXVI VIXIT ANN XLVII CIL.10.3654; D M M IVLIVS MAXIMVS OPTIO III VICTO NAT ~A VIXIT ANNIS XXXVI MIL ANNIS XXVI II.65.

2 A common town-bred person (esp. w. ref. to the vulgar wit attributed to such people). **b** a home-bred animal, etc., or one bred in captivity; (sim., of other products).

a fortior miles ex contragoso uenit: signis est urbanus et ~a SEN.Ep.51.10; urbanus tibi .uidetur, non es crede mihi. quid ergo? ~a MART.1.41.2; certe modo contentus agebas ~am equitem, conuiua ioco mordente factus IUV.9.10; Festr.p.372M; (cf.) cuius non Syriaeque Parthaeae .sed de plebe Remi Numaque ~a MART.10.76.4. **b** mactabis .~as apros MART.1.49.24; piscina rhombum pascit et lupos ~as 10.30.21; ~debet enim Gallum uincere ~a liber 3.1.6.

uernaculus ~a ~um, a. [prec.+-CVLVS] Forms: *uernacl-* CIL 5.4608, 6.25015, etc.

1 Of or belonging to one's household, domestic; home-grown or produced. **b** (masc. or fem. as sb., as dim. of *VERNA*).

et hoc docte consulendum. . . et illud autem inseruiendum consilium ~um PL. *Poen.* 927; quod cotidiana et ~is rebus satis facere me posse huic populo non putabam C. *de Orat.* 3.92; hoc non esse. crimen domesticum ac ~um Ver. 3.14; quae. tibi posui tanquam ~a poma Priap. 21.3; haec ratio est capiendi siluestria examina. deinceps talis astra est ~a retinendi COL. 9.8.14. **b** quid uxor? quid liberi? quid ~i? APUL. *Met.* 1.26; TI CLAUDIVS COSMVS ~O SVO KARISSIMO FREG VIX ANN V CIL 6.24168.5; 6.37913; DIS MANTIVS AXYESIS ANN XIII. ~AE SVAE 8.9375.

2 Of or belonging to the country, neighbourhood, etc., concerned, native, indigenous; (w. gen.) native (to a place). **b** (of troops) locally levied.

aquatilium vocabula animalium partim sunt ~a, partim peregrina VAR. *L.* 5.77; volucres. . . partim ~ae ut gallinae ac columbae R. 3.5.7; Tincam. . . Granus obrebat nescio quo sapore ~o C. *Brut.* 172; moriar, si praeter te quemquam reliquum habeo, in quo possim imaginem antiquae et ~ae festivitatis agnoscere Fam. 9.15.2; incendi poterunt. ~a materia appositumque igni genus. . . terrae Aetna 388; ~is artificibus Liv. 2.2.6; ulmorum duo esse genera. Gallicum et ~um COL. 5.6.2; Petrus 38.3; ~a putatio deicis per ramos uitium crubibus circumuestit arborem PLIN. *Nat.* 17.208; ego de urbe et his propriis ac ~is uitiis loquar Tac. *Dial.* 28.3; ~de eo fructu, qui uelut indigena peculiarisquae et ~us est huius soli COL. 3.8.5; muraena, quamuis Tartessii pelagi. . . ~a. . . 8.16.10; (nitibus) peculiaribus atque ~is Italiae PLIN. *Nat.* 14.25; (transf.) paupertas olim philosophiae ~a est APUL. *Apol.* 18. **b** altera ex duabus legionibus, quae ~a appellabatur CAES. *Civ.* 2.20.4; accuriat laetus in castra militibusque ~is. . . gratulatur B. *Hisp.* 4.4; ~is legionaria 10.3; ~a multitudo nuper acta in urbe dilectu, lasciuia sueta, laborum intolerans Tac. *Ann.* 1.31.

3 Low-bred, proletarian. **b** (masc. as sb.) a low wit, buffoon, or sim.

incuriosos milites ~a utebantur urbanitate—quidam spoliare, abscisus furtim balteis Tac. *Hist.* 2.88; eruditio. . . ~a et plebeia B. *Lat.* 2.2.1. **b** apud proximum circulatorum resedit et, dum uagus erro ~is congregatur et ludit. . . SEN. *Ben.* 6.11.2; ~orum dicta MART. 10.3.1; nullis. . . infensior quam ~is et mathematicis SUT. *V.* 14.4.

uernalis ~is ~e, a. [VERNVS+-ALIS] Of or belonging to spring.

tunc angusta dies ~is (i.e. equinoctial) fertur in horas dimidiata atque nouem MAN. 3.258.

uernatiō ~ōnis, f. [VERNO+-TIO] The action of shedding the skin, sloughing; (concr.) a sloughed snake-skin.

huic (sc. draconculo) exerenti se terra ad primas serpentum ~ones PLIN. *Nat.* 25.19; membrana siue senectus angulum ~one exuta 29.101; ~eorum (sc. anguim) ~one, quam exuunt, pota 29.111; 30.120; 32.37.

uernilis ~is ~e, a. [VERNA+-ILIS²] Of or belonging to a uerna; typical of a uerna, servile, obsequious.

~um. corporum patientiam [QUINT.] *Decl.* 18.11; ~umamvis odium Vitellius ~ibus blanditiis uelaret Tac. *Hist.* 2.59; ~e dictum omnem inuidiam in eum uertit 3.32.

uernilitās ~ātis, f. [prec.+-TAS] The typical quality of a uerna, pettishness, pertness, insolence, or sim.

ingenium. . . modicum et sine ~ate PL. *Bac.* 1; interdum. . . enixe petimus id quod recusaremus si quis offerret. haec siue leuitas est siue ~as pueniendi est remittendi facilitate SEN. *Ep.* 95.2; puerum subdole ac fucatae ~is PLIN. *Nat.* 34.79; nec seruili ~ate imbuatur (puer) QUINT. *Inst.* 1.11.2.

uerniliter, adv. [VERNILIS+-TER²] In the manner of a uerna; obsequiously, fawningly. ueluti succinctus cursitat hospes continuatque dapes nec non ~ ipsis fungitur officiis HOR. *S.* 2.6.108; ~nimis. . . hoc fit ~ CAECIL. *com.* 131; SEN. *Ben.* 2.11.3.

uerniō ~ōnis, m. [VERNA+-IO¹] (Familiar form of *VERNA*, unless prop. name.)

(P) NOVAVS. AESCINVS (S) MIC EST SEPVIT CVM SVO ~ON (E) CIL 12.5012.

uernisera, n. pl. [perh. VERNVS+-SERO¹] (See quot.)

~ messalia auguria PAUL. *Fest.* p. 379M.

uernō ~āre, intr. [VERNVS+-O²] (of natural things) To carry on or undergo the process proper to spring.

~at humus, floresque. . . surgunt OV. *Med.* 7.284; ~antis. . . rosae rubicundae sanguine florem conserat MAN. 5.259; ~are iussi frigore in medio nemus SEN. *Ar.* 0.454; ~antia lilia COL. 10.270; in illo. . . amne, qui sata riparum ~antibus irrigat undis CALP. *Ecl.* 7.68; (of animals) indocili. . . loquax gutture ~at aus OV. *Tr.* 3.12.8; cum ~ant (alutaria) et exundant nouis fetibus COL. 9.9.1; anguis, hiberno situ membrana corporis obducta. . . impedimentum illud exuit nitidusque ~at PLIN. *Nat.* 8.99; (cf.) arguto passere ~at arg. MAR. 9.54.8; (of the weather, etc.) quoscumque nouant ~antia tempora flores Culex 410; quia mobilior aer mitiore hieme et aestate nimboza semper quodammodo ~at uel autumnat PLIN. *Nat.* 2.136; 7.26; (transf.) cum ~at sanguis, dum rugis inter annus PROP. 4.5.59; cum tibi ~arent dubia lanugine malae MART. 2.61.1; APUL. *poet.* 4.5 (Apol. 9); qvi VIXI. . . FLORE GENAS TENERE ~ANS CIL 9.4756.7.

uernō, adv. [VERNVS+-O²] In spring.

ubi ~ dare coeperis, modium glandis. . . dato CATO *Agr.* 54.3; 131; si ~ erit saturus PLIN. *Nat.* 18.193; primo anno stramento ab hieme protegi (asparagum). . . tertio incendi ~ 19.148.

uernula ~ac, m., (f.). [VERNA+-VLA] A young slave born in the master's household.

~as. omne infausto editos. . . abiunct SEN. *Con.* 10.4.16; filiorum nos modestia delectari. . . arum licentia SEN. *Dial.* 1.1.6; placet mihi incultus et rudis ~a 9.1.7; si aliquid munus meo ~ae non plerum, habebam conuiuium PETR. 66.4; ~a. . . ignem. . . oris pleni spiritui accendens PLIN. *Nat.* 34.81; si quis plorator collo tibi ~a pendet MART. 14.54.1; infantes ludebant quatuor, unus ~a, tres domini IUV. 14.169; familiares ac ~ae APUL. *Met.* 11.18; (of a girl) dedere non te ~ae pudet mortem? MART. 5.37.20; (transf.) praeter libellos ~as (i.e. my own productions) nihil nisi 5.18.4; et ipse (i.e. a fish) ~a riparum, pinguis torrente cloaca IUV. 5.105.

uernus ~a ~um, a. [VER+-NVS] Of or occurring in spring, vernal. **b** (of permanent things) such as it, etc., is in spring. **c** (of kinds of plant) maturing in the spring; sown in the spring. **d** designed for or used in the spring.

hiberno puluere. . . ~o luto grandia farra. . . metes Praet. 1.1 (poet. p. 30); ante aequinoctium ~um CATO *Agr.* 44; cum sint apes moribatae propter primoris ~os pastus VAR. *R.* 3.16.22; praeterea ~i temporis suauitate C. *Sen.* 70; CATUL. 64.90; simul ac species patefactast ~a diei LUCR. 1.10; ~i. uenti. *Hor.* *Car.* 4.4.7; aeger oculis ex ~a. . . interperie uariante flores frigoraue LIV. 22.2.10; cum legeret ~os Proserpina palores OV. *Met.* 5.554; ~o tepori CURT. 4.7.17; nec ~a omnibus regionibus melior putatio est COL. 4.10.3; melior est autumnalis (agnus) ~o 7.3.11; LUCR. 8.469; gaudent (palmae). . . mutatione sedis ~a PLIN. *Nat.* 13.37; ubi ~a nouis expirat purpura pratis STAT. *Silv.* 3.130; Tac. *Hist.* 2.39; canorae. . . aulicae prolectatae ~o uapore APUL. *Met.* 11.7. **b** flumina ~a cident. . . Pisces C. *Cic.* *pod.* 1; ~o flores apud ingerit alueo TIB. 2.1.49; ~is passeribus salaciore Priap. 26.5; quae ~o. . . carmen ramo cantat. . . aedon SEN. *Ag.* 670; LUCR. 4.56; florea per ~i. . . iuga. . . Hymetti V. *Fl.* 5.343; ~os. . . Philomela penatis circumit STAT. *Silv.* 3.5.58; fontes. . . ~a. . . prata uiuant PLIN. *poet.* 2.6 (Ep. 7.9.11); fremet saeua cum grandine ~us Iuppiter IUV. 5.78; qui uentus. . . ab oriente ~o. uenit GEL. 2.22.7; (cf.) quid agit Comm. . . quid illa porticus ~a semper (i.e. where the air is always springlike) PLIN. *E.* 1.3.1. **c** ~a lactuca CELS. 2.20.1; ~a (mala) accerba et stomacho inutilia PLIN. *Nat.* 23.100; ~a (frumenti genera) milium, panicum, lentem. . . appellat 18.50; ~am fabam recipiat (terra) 18.191. **d** triducina ~a. . . ad orientem (spectare debent) VITR. 6.4.2; ceteris conclauiibus, id est ~is autumnalibus, aestiuis 7.5.1.

uerō, adv., particle. [VERVS+-O²]

1 In accordance with truth, honestly.

maius uituperari falso quam ~ extolli? PL. *Mos.* 177; ~ facis et merito et pie C. *Leg.* 1.63.

2 In fact, really, truly.

hau mala est mulier. ~ pol ~ ista mala PL. *Bac.* 1162; iste eum sese. . . esse. qui ~ est negat CAPT. 567; nescio quae mulier intus hic in aedibus. ~ quid, mulier? ~ mulier meretrix. ~ ~n serio? MER. 685; perici herde ~ plane S. *4.97*; TRUE. 269; illa ilico ubi me accepit, laeta ~ ad se abduci domum TER. *Eu.* 576; ad nos deductus hostis adolescentulus, quem tu uidere ~ uelles 687; dolet pudetque Grauium me et ~ piget AC. *trag.* 471; TITIN. *com.* 32; eum interrogat uelletne ad Masinissam reueri. cum effusus gaudio lacrimis cupere ~ diceret. . . LIV. 27.19.12.

3 (emphasizing the truth of an assertion) For a certainty, unquestionably, without doubt. **b** (w. iron. force).

nunc, postquam nihil sum, id ~ meopie ingenio repperi PL. *Mos.* 156; eas se non negat (poeta) personas transiisse. . . ex Graeca; sed eas fabulas factas prius Latinas scisse sese id ~ pernegat TER. *Eu.* 34; cetera contemnit et in usura omnia ponit non magna: proprium ~ nili neminem habere LUCR. 551; hoc ~ regnum est et ferri nullo pacto potest C. *Att.* 2.12.1; ille ~ nimis etiam obscurus Euphorion. at non Homerus *Div.* 2.133; magnifica ~ uox et magno uiro. . . digna Off. 3.1; de Domitio et Apuleio quid attinet me scribere. . . ? Apuleium ~ tu tua auctoritate sustinere debes. sed Apuleius in sua epistula celebrabitur BRUT. *ad Brut.* 1.7.2; impetratur est. . . ut in senatu (litterae) recitarentur; ut ~ ex litteris ad senatum referretur, impetrari non potuit CAES. *Civ.* 1.1.1; mirifice ~ hoc facit cataplasma LARG. 159; QUINT. *Inst.* 5.12.5; Tac. *Ag.* 42.4; (iron.) multum ~ haec is iura profuerunt. . . C. *Ver.* 5.124. **b** bonus est hic uir. ~ hic uir sit bonus? . . est ~ huic credendum TER. *An.* 917; magnum ~ quasi pisces non galli cernerint C. *Div.* 2.56; faba. . . Pythagore. . . abstinere (iubent), quasi ~ eo cibo mens non uenter infletur 2.119; egregiam ~ laudem. . . refertis VERG. *A.* 4.93; bonis ~ militibus cariturs sum, pellicum suarum concubinis CURT. 10.2.27; felix ~ ego, quae in ipso aestatis meae flore uocabar aua APUL. *Met.* 6.9.

4 (in a confirmatory response) Certainly, indeed: **a** (to a question or implied question). **b** (to a command, exhortation, etc.).

a quid nunc, mulier? audin illum? ~ ego ~, ac falsum dicere PL. *Am.* 755; Menaeachum, opinor, te uocari dixerat. ~ ita ~ Men. 1096; non opus est? ~ non hercle ~ TER. *Hau.* 612; *Eu.* 402; an quid est etiam amplius? ~ ~ amplius Ad. 469; tu. . . orationes nobis ueteres explicabis? ~, inquam, Brute C. *Brut.* 300; neque est adhuc tamen ea summa completa. 'non refert.' ~ quid lucratur? *Flac.* 33; tu ~ age, quod scribis, de Faberio *Aff.* 13.32.1; ego ~ Quinto epistulam ad sororem misi 13.41.1; 'domum nunc tibi ante praeter te regit?' 'minime' ~ REP. 1.61; 'puto. . . tibi haec esse nota.' ~ mihi, inquit ille, 'notissima' 1.66; *Leg.* 2.17. **b** sequere hac me, mi anime. ~ ego ~ sequor PL. *As.* 941; i hac mecum. . . Tuno mea. ~ eacstor ~ istuc eo quantum potest MER. 691; 'in sententia permaneto.' ~, nisi sententiam sententia alia

uicerit melior C. *Mur.* 65; clamor inde ortus ut. . . experiretur militum suorum annos. 'ego ~ experiar,' inquit 'militis' Liv. 27.13.8; coniciamus nos in balneum. '~, ~,' inquit Habinnas. 'nihil nialo' PR. *Tr.* 72.4.

5 (used to emphasize or draw particular attention) In truth, indeed, to be sure. **b** (w. pers. or demonstrative pron.) for my (your, etc.) part. **c** (w. *tum*, *ibi*, etc.). **d** (w. adversative conjunctions). **e** (in a question, conveying a sense of protest, disbelief, etc.). **f** (reinforcing a command).

quid ~ est, centum. . . possides si milia? LUCR. 1051; eloquentia Q. Hortensi ne me. impudat, non nihil commouet, gratia Sex. Naeui ne P. Quinctio noceat, id ~ non mediocriter pertimesco C. *Quinct.* 11; quid ~? nuper. . . nonne etiam alio. . . scelere hoc scelus cumulaui? *Catil.* 1.14; in studiis nostris, a quibus antea delectationem modo petebamus, nunc ~ etiam salutem Fam. 9.25; tibi et fuit hoc semper facillimum et ~ esse debuit Q. *fr.* 1.1.7; non homines solum sed ~ animalia cuncta LUCR. 4.986; suspectus. . . fuit, incertum ~ an per negligentiam, societatem praedatorum cum latronibus compositis SAL. *Hist.* 4.53; Macedones ~ milites ea tum erant fama, qua nunc Romani feruntur NEP. *Eum.* 3.4; inductum doctumque fugat. . . quem ~ arripuit, tenet HOR. *Ar.* 475; durant. . . aeuus tecta Italia; et in reliquo ~ orbe et camaras leuissime suspendunt PLIN. *Nat.* 16.150; iam ~ infame in omnem uitam. . . superstitem principi suo ex acie recessisse Tac. *Ger.* 14.1; ut (Caesonium) scilicet chlamyde . . . ornatum. . . militibus ostenderit, amicis ~ etiam nudam SUT. *Cal.* 25.3; haud dubie nobilissimum magnaque et uetere prosapia. . . imperator ~ etiam stenua in atrio proposuit Gal. 2; (expr. protest) hoc ~ neminem unquam audiui C. *Att.* 15.11.2; (strengthening a rhetorical question) *Catil.* 1.3; an ~, si quid esset quod a M. Bruto timendum uideretur, Pansa id non uideret, aut, si uideret, non laboraret? *Phil.* 10.17; (w. praecipue, etc.) ius contra dorycnion officax habetur, peculiariter ~ contra lepra marini uenena PLIN. *Nat.* 32.58; praecipue ~ ad pectoris et lateris dolores prodest LARG. 101; medicamentum, quod proprie aduersus solutionem stomachi facit, maxime ~ cum nihil cibi retinere possunt 108; 220. **b** quin ego ~ quam ob rem id facias nescio TER. *Hau.* 944; quid uos hic? . . . non feriae. . . otiosus hoc adduxerunt? . . . nos ~, inquit. . . 'eadem causa quae te, rogatio aedum?' VAR. *R.* 1.2.2; quod rogas ut in bonam partem accipiam si qua sint. . . quae me mordeant, ego ~ in optimam (C. *Att.* 11.7.8; hoc ~, qui Lilybaei a Pompeio nostro est interfectus, improbius nemo meo iudicio fuit Fam. 9.21.3; uenit obuius illi aduersarius et . . . magna inelamata uoce. . . ego ~ oppono auriculam HOR. *S.* 1.9.76; PROP. 1.13.33; Liv. 3.20.3; ego ~ quod trecenti discesserunt, gaudeo: liberas nobis reliquerunt Thermopylas SEN. *Suas.* 2.7; ego ~ beneficiis non obicio moras SEN. *Ben.* 1.15.1; QUINT. *Inst.* 2.3.7; sin facinus. . . detegitur, uos ~. . . liberos Germanici. . . iustus solacis addicte Tac. *Ann.* 3.12; quod ille quidem montano scortatu, tu ~ marino natatu secesseritis APUL. *Met.* 5.28. **c** tum ~ neque ad explorandum idoneum locum castris neque ad progrediendum data facultate consistunt necessario CAES. *Civ.* 1.81.1; sed confecto proelio, tum ~ cerneret. . . quantae. . . animi uis fuisset in exercitu Catilinae SAL. *Cal.* 61.1; PROP. 2.1.14; in senatum uix uentum est, ibi ~ in Quinctium omnes uersi Liv. 3.69.3; hostium. . . supra duo milia capta cum. . . quadraginta et nouem elephantis. tum ~ omnes prope Hispaniae populi ad Romanos defeecerunt 23.49.14; tum ~ exoritur clamor OV. *Tr.* 1.3.77; (w. correl. tum after cum) uir cum clarissimum tum ~ optimus mihiq. amicissimus C. *Red.* SEN. 25; Q. *fr.* 3.4; Off. 2.37; Liv. 42.53.1; (cf.) Acmon feruidus ingenio, tum ~ et cladiibus asper OV. *Met.* 14.485. **d** negoti quantum in muliere una est. sed ~ duae. . . maximo . . . populo. . . plus satis dare potis sunt PL. *Uen.* 226; quorum domus. . . signis et tabulis pictis erant uacuatae; at ~ urbem totam. . . illorum donis. . . exornatas uidemus C. *Ver.* 1.55.5; 5.14; Dom. 71; ceteri. . . omnino inuoluerat inuolucratique uixerunt. at ~ ii qui. . . instituta malorum neglexerunt. . . omnes fere rei publicae poenas. . . dependerunt *Sest.* 140; SEN. *Nat.* 4.11.2. **e** neque illa matrem. . . tuam sequi oterit. . . neque sinam. ~ qui ~? PL. *Mer.* 405; excrucibatur. ~ ita ~? *Mil.* 844; C. *Rosc.* 53; quid ~? modum statuarum haberi uoluit placet? *Ver.* 2.144. **f** i, refer. dimidiata tecum potius partem diuidam. . . i ~, refer PL. *Att.* 768; cape hoc tibi aurum. . . ~ non equidem capiam. . . cape ~ Bac. 1062; minue ~ iram TER. *Ph.* 435; ne ~, me ne ad talls impollite pugnas VERG. *A.* 11.278; tu ~. . . mea formosis unguibus ora nota PROP. 3.8.5; tu ~ abi Liv. 2.12.14; VELL. 2.14.3.

6 (introducing a further argument, evidence, etc.) Moreover, indeed.

denique non Italia (nominatur) a uitalis. . . ? Romanorum ~ populum a pastoribus esse ortum quis non dicit? VAR. *R.* 2.1.9; neque solum in tantis rebus, sed etiam in mediocribus uel studiis uel officiis uel ~ etiam negotiis C. *Rep.* 1.4; pictores et ii qui signa fabricantur et ~ etiam poetae Off. 1.147; parl. . . eum atque illos imperio esse iussit. postea ~. . . illi summa imperii tradita est NEP. *Dat.* 3.5; unum (suum) bimum. . . esse dicebat, alterum trimum, tertium ~ iam sexennem PETR. 47.9; mutant saporem (annium) et influentes riu. . . uictique diluuntur. aliqui ~ et imbre mutant PLIN. *Nat.* 31.52; LARG. 98; MART. 6.39.15; SUT. *Aug.* 8.2; iam. . . parietes locuturos, boues. . . dicturas praesagium, de ipso ~ caelo. . . uenturum oraculum APUL. *Met.* 2.1; (w. iam) his ego de causis dixeram. . . iuris ciuilis esse cognitionem necessariam. iam ~ ipsa per se sunt quantum adferat. . . honoris . . . quis ignorat? C. *de Orat.* 1.198; *Ver.* 2.68; ut ~ iam, recuperatores, nulla dubitatio sit. quoniam secundum nos iudicatis, exoritur hic. . . illa defensio CAES. 90; *Div.* 2.132; (w. neque) quis erat qui quicquam timeret profligato illo, te liberato? nec ~ Lepidum timebamus Iam. 11.18.2; hinc enim illa et apud Graecos exempla. . . nec ~ leuitatis Atheniensium. . . exempla deficiunt REP. 1.5; Pompeius idem iurauit; nec ~ ex reliquis fuit quicquam qui iurare dubitaret CAES. *Civ.* 3.87.6; non fuit consilium socordia atque desidia bonum otium contere, neque ~ agrum colendo. . . intentum aetatem agere SAL. *Cal.* 4.

7 **a** (with mild adversative force) On the other hand, at the same time. **b** (w. stronger adversative force) however, yet.

a illam priorem (proscriptionem) quae facta est in eos qui arma capere poterunt. . . hanc ~ quae ad eorum liberos. . . per-

tinet. . Cic. *S. Rosc.* 153; si puer paruus occidit, aequo animo ferendum. . si ~ in cunis, ne querendum quidem *Tusc.* 1.93; cum. . neque ei qui antecesserant morantibus opem ferre poterant, equites ~ ex loco superiore in aurosos tela coicebant *Caes. Civ.* 1.79.3; 2.33.1; arcus longe amplior est longeque ea parte, qua fulget, rubicundior quam sol, ceteris ~ coloribus diuersus *Sen. Nat.* 1.5.2; responsa ab his (sc. piscibus) petunt incolae cibo, quem rapiunt aducentes, si ~ euentum negent, caudis abigunt *Plin. Nat.* 31.22; 32.103; 34.103; oportet. . dare pueris uiciae magnitudinis globulum. maioribus ~ natu fabae solidae magnitudine *LARG.* 13; *STAT. Theb.* 10.148; noctibus quidem. . lunam, inuitabat assidue in amplexus. . interdiu ~ cum Capitolino lobe secreto fabulabatur *Suet. Cal.* 22.4; mihi quidem grauissimum dolorem, tibi ~ omni summum crebris exitium *Apul. Met.* 5.5; 6.28. **b** hoc dicendi genus ad patrocina medicoriter aptum uidebatur, ad senatoriam ~ sententiam. . uel maxime *Cic. Brut.* 112; *Caec.* 93; sunt haec leuora, illa ~ grauiora atque magna *Planc.* 86; negotia se nostra sic habent, domestica ~ ut uolumus *Q. fr.* 3.3.1; quotus igitur est quisque qui somniis pareat qui intellegat. . ; quam multi ~ qui continentur *Div.* 2.125; non enim dubitabat quin recenti calamitate summi missiores essent futurae (cluitates), dato ~ spatio. . possent concitari *Hirt. Gal.* 8.31.2; erat in castris Caesaris superiore tempore magnus terror. . postquam ~ castra castris contulit, despectus eius copias omnem timorem deponit *B. Afr.* 48.3; medio illo tempore aliquid patitur, utrimque ~ alta securitas est *Sen. Ep.* 54.5; cetera medicamentum. . dolorem leuant in praesentia, hoc ~ supra hominis spem ~ est *LARG.* 122; ceteros (consulatus) aut nouem aut sex aut quattuor aut tribus mensibus (gessit), secundum ~ paucissimis horis *Suet. Aug.* 13.6; luno quidem cum Minerua tristes. . e scena redeunt. . Venus ~ gaudens. . laetitia suam saltando. . professa est *Apul. Met.* 10.34; earum (sc. deorum) alteram uulgariam. . alteram ~ caelitem Venerem *Apul.* 12.

uērō ~āre, *intr.* [VERVS¹ + -ō] To speak the truth.

satin uates ~ant aetate in agunda? *ENN. Ann.* 380; (cf.) hoc quaesitum est, uerbum ~ant, quod significat 'uera dicunt', quisnam poetarum ueterum dixerit *GEL.* 18.2.12.

Vērōna ~ae, *f.* A town of Gallia Transpadana, birthplace of Catullus.

CATUL. 35.3; 67.34; *LIV.* 5.35.1; Mantua Vergilio, gaudet ~a Catullo *Op. Am.* 3.15.7; *MART.* 11.4.195.1; *CIL* 5.3387.

Vērōnensis ~is ~e, *a.* Also **Vērōniensis**. Belonging to, or native of, Verona.

flos ~um. iuuenum *CATUL.* 100.2; *CIL* 5.3336; (masc. pl. as sb.) uicium ~um *Tac. Hist.* 3.9. ~ agro ~i *PLIN. Nat.* 15.48; Catulli ~is carminibus 36.48.

uerpa ~ae, *f.* [next] The penis (as protruded from the foreskin).

CATUL. 28.12; ~as tibi (sc. Priapo) dedicat salignas *Priap.* 34.5; *CIL* 4.1655; *MART.* 11.46.2.

uerpus ~a ~um, *a.* [dub.] Having the fore-skin drawn back (= Gk. ψωλός). **b** circumcised.

~us. . Priapus ille *CATUL.* 47.4. **b** *MART.* 7.82.6; Solymis. . natus in ipsis paedica puerum, ~e poeta, meum 11.94.6; Iudaeum ediscunt. . ius. . quaesitum ad fontem solos deducere ~os *IUV.* 14.104.

uerrēs¹ (uerris) ~is, *m.* [cogn. w. Skt. *uṛṣah* 'bull', Gk. *ῥάρση*] FORMS: nom. sg. ~is *VAR.* R.2.4.4. 8. An uncastrated male pig, boar.

Mars, tibi factum uoueo. . bidenti ~e Pompon. *com.* 52; suouitaurilibus circumaguntur ~es aries taurus *VAR.* R.2.1.10; boni seminis sues animaduertuntur. . a facie, si formosi sunt ~is et scrofa 2.4.4; *HOR. Carm.* 3.22.7; *PHAE.* 5.4.1; *COL.* 7.9.2; *Ed. ad. cur.* 3 (*Font. iur.* p. 238); (humorously applied to a man) nisi huic ~i adfertur merces, non hic suo semino quemquam proculenam impertiturst *PL. Mil.* 1058.

Verrēs² ~is, *m.* A Roman gentile name (orig. *Verris*, Osc. syncopated form of *Verrius*); esp. C. Verres, prosecuted by Cicero in 70 B.C. for misgovernment of Sicily.

Siciliam provinciam C. ~es per triennium depopulatus esse, Siculorum. . domos exinanisse, fana spoliasse dicitur *Cic. Div. Caec.* 11; *Sen. Suas.* 6.24; *QUINT.* *Inst.* 10.1.23; sacrilegus ~es *IUV.* 8.106; (in *pun.* w. *uerrēs*) aiebant (Siculi) in labores Herculis non minus hunc immanissimum ~em quam illum aprum Erymanthum ferri oportere *Cic. Ver.* 4.95.

uerrinus¹ ~a ~um, *a.* [VERRES¹ + -INVS] Of or belonging to a boar-pig.

sincipita ~a *PLIN. Nat.* 8.109; adipe ~o 28.140; ~um iocur 28.152.

Verrinus² ~a ~um, *a.* Of or belonging to Verres, proconsul of Sicily (in quotes., in *puns.* w. *uerrinus*¹).

negabant mirandum esse ius tam nequam esse ~um (i.e. *Verres' justice or pork-brath*) *Cic. Ver.* 1.121; liber explicetur, uidetis Verrucium? . uidetis extremam partem nominis, codam illam ~am tamquam in luto demersam esse in litura? 2.191.

Verrius ~a ~um, *a.*

1 The name of a Roman gens; esp. Verrius Flaccus, Augustan grammarian and glossographer, abridged by Festus.

FEST. p. 198M; *Suet. Gram.* 17 (p. 113Re); *GEL.* 17.6.2.

2 Named after the Verrii (in quotes., w. ref. to C. Verres); (neut. pl. as sb.) a festival

instituted at Syracuse by C. Verres in his own honour.

quanti (decumae) nunc lege ~a uenierunt *Cic. Ver.* 3.117; ~as; huius nomine. . dies festi agitantur, pulchra illa ~a. . pro Marcellis, quae illi istius iussu sustulerunt 2.154; 4.151.

uerrō (uorō) ~ere uersum (uorsum), *intr.*

[cf. Gk. *ἀνέρεω* 'swept away', OSK. *uorō* 'to thresh'] FORMS: *uor-* in *PL.*; pf. (-uerri) attested only in cpds.; pf. pple. in *PL. Ps.* 164, *SEN. acc.* Diomedes in *G.L.* 1.379.

1 To remove dust, etc., from (a place) with a broom, sweep clean.

nihil opust nobis ancilla nisi quae. . pensum faciat, aedis ~at *PL. Mer.* 397; haec. . facite ut offendam parata, uorsa, sparsa, terita, strata. . omnia uti sint *Ps.* 164; *TRIN. com.* 130; *OV. Fast.* 4.695; hac (sc. uerbenaca) louis mensa ~itur, domus purgant *PLIN. Nat.* 25.105; ~e paupimentum, nitidas ostende columnas *IUV.* 14.60; ut. . ~i uibi uias et conspergi propter puluerem exigeret *Suet. Cal.* 43; *Ves.* 5.3; (absol.) qui tergent, qui ungunt, qui ~unt. . non honestissimum locum seruitutis tenet *Cic. Parad.* 37; *APUL. Met.* 7.11; (transf., w. ref. to analogous operations) tonsam raro pectine ~it humum *OV. Rem.* 192; retribus aequor ~ere *SIL.* 14.263.

2 To collect with a broom or analogous instrument, sweep together. **b** to remove with a broom, sweep away.

tu piscis hiberno ex aequore ~is (i.e. with a drag-net) *HOR.* S.2.3.235; si proprio condidit horum quidquid de Libycis ~itur areis *Carm.* 1.1.10; ~ebant nigrae post farre fauillas *OV. Fast.* 2.523; quantum (sc. of a corpse), superesse rear? nuda ossa putumque ~ere permittit saniet *STAT. Theb.* 12.369; quod messibus Afris ~itur *SIL.* 3.3.91; (transf., of a thing) quidquid ponitur hinc et inde ~is mammis suisinis implemque porci *MART.* 2.37.1; multa ex hoc genere Cicero in Verrenem sed ut ab aliis dicit, modo 'futurum ut omnia ~ere' *QUINT. Inst.* 6.3.55. **b** ut tiniae ~antur (v.l. euerrantur) papilionese necentur *COL.* 9.14.8.

3 To brush or sweep (the ground, etc.) with something trailing. **b** to pass over (a surface) with some force, sweep, skim; (esp. the water, in rowing); (also of winds or sim.). **c** to cause to trail (over the ground or other surface).

(bos) quae. . ardua tota et gradiens ima ~it uestigia cauda *VERG.* G.3.59; puluerem. . trahens per summa cacumina pallam ~it humum *OV. Met.* 6.706; summae cauda ~untur harenae 10.701; si decet aurata Bacchum uestigia palla ~ere *STAT. Ach.* 1.263; (of suppliants) matres, crinibus templa ~entes, ueniam irarum caelestium. . exposcunt *LIV.* 3.7.8; matronae. . circa deum delubra discurrunt crinibus passis aras ~entes 26.9.7; spectabant. . uiros. . nunc propexis in pectora barbis ~ere humum, nunc foedantes in pulvere crimem. . ululatum fundere *SIL.* 13.311; *APUL. Met.* 6.2. **b** dolphins. . aequor ~ebant caudis aestumque secabant *VERG.* A.8.674; duplici genitalia caudis palma ~ere *OV. Arg.* 5.328; ~unt. . mare; marmore flauo caeruleum spumant saepe conferta ratum *ENN. Ann.* 384; caerulea ~ente, abiegnis aequora palmis *CATUL.* 47.7; nauitae adnixi torquent spumas et caerulea ~unt *VERG.* A.3.208; 5.778; quod discrimine ripas hae (animae) linquunt, illae romis uada liuida ~unt? 6.320; *OV. Am.* 1.9.14; *LUC.* 3.542; ~unt. . uenti. . corpora caeca, quae mare, quae terras, quae denique nubila caeli ~unt *LUCR.* 1.279; 6.624; ille (Aquila) uolat simul arua fuga simul aequora ~ens *VERG.* G.3.201; uentis terras ~entibus *SEN. Nat.* 2.30.4. **c** canitem. . suam concreto in sanguine ~ens *OV. Met.* 13.492; hanc. . barbam caesariemque meam, quam longa per aequora ~o 13.961.

4 To carry off with irresistible force, sweep along.

cum uis uolenti per mare uenti induperatorem classis super aequora ~it *LUCR.* 5.1227; ni faciat, maria ac terras. . ferant (uenti) rapidi secum ~antque per auras *VERG.* A.1.59; diripiunt ~untque dapes (sc. Harpyiae) *V.FL.* 4.454; effundam turris aut stagna in caerulea ~am imbre superiecto *STAT. Theb.* 3.250.

uerrūca ~ae, *f.* [cf. Lith. *viršūs*, Skt. *uṛṣ-* 'man-' 'a summit'] An excrescence on the skin, wart. **b** (transf.) an excrescence on other things; esp. a projection on the earth's surface, hillock or sim.

LUCR. 5.46; qui ne tuberibus propriis offendat amicum, postulat, ignoscet ~is illius *HOR.* S.1.3.74; ubi aetas paulum processit. . arum quaedam genera dolentia. . et plura alia tubercula oriuntur *Caes.* 1.1.9; si quis pulcherrimum cornum. . ad ~e deridat *Sen. Dial.* 7.24; ~ae sedis (i.e. the buttocks) *PLIN. Nat.* 22.100; ~as tollit argemonea 26.150; *LARG.* 22.8; dum exulceratam in fronte ~am. . scalpit *Suet. Dom.* 16.2. **b** initiati. . pomi signum est decidisse candida ~am, qua racemo adhererint *PLIN. Nat.* 13.50; aliis maculae pingues placent (i.e. in myrrhina). . itemque sales ~aeque non eminentes, sed, ut in corpore etiam, plerumque sessiles 37.22; 'censco,' inquit (Cato). . ut. . milites ad ~am illam ~e enim Cato locum editum asperumque appellat ~ire iubeas. . *GEL.* 3.7.6; saxea est ~a in summo montis uertice *Inc. Iarg.* 141.

uerrūcarius ~a ~um, *a.* [prec. + -ARIVS] Of or connected with warts; in quot., *herba* ~a, a plant said to remove warts, heliotrope.

PLIN. Nat. 22.59.

uerrūcōsus (-ossus) ~a ~um, *a.* [VERRUCA + -OSVS] Covered with warts; (in quotes., as an extra cognomen of Q. Fabius Maximus, the dictator). **b** (transf., w. ref. to a rugged style). *Ad. Triumphi.* 21 (*CIL.* p. 47); *Cic. Brut.* 57; *PLIN. Nat.* 34.40; (pl., as a type) quid uero Fabium Persicum. . sacerdotem. . fecit nisi ~i et Allobrogici. . ? *SEN. Ben.* 4.30.2. **b** sunt quos Pacuuiusque et ~a moretur Antiopa *PER.* 1.77.

uerrūcula ~ae, *f.* [VERRUCA + -ULA] A small wart.

thymion nominatur, quod super corpus quasi ~a eminet *Caes.* 5.28.14.8; *COL.* 7.6.2.

uerruncō ~āre, *intr.* [prob. back-formation from AVERVNCO] (in relig. formulas, of events or sim.) To turn out (in a specified way).

precor. . uti quae ego egi ago axim ~ent bene *Pac. Irag.* 297; te. . precibus, inuicte, inuoco, portenta ut. . patriae ~ent bene *Acc. Prad.* 6; 36; *LIV.* 29.27.2; ~ent uertant *PAUL. Fest.* p. 373M.

uersābilis ~is ~e, *a.* [VERSO + -BILIS] Capable of turning about or changing direction. **b** (fig., of fortune, circumstances).

adeo. . aciem ~em posuit, ut, qui ultimi stabant, ne circumirentur, uerti tamen et in frontem circumagi possent *CURT.* 4.13.32; nihil. . tam iniquum quam aar, tam ~e et agitatione gaudens *SEN. Nat.* 6.16.4. **b** quam ~is fortuna sit, documentum ipse sum *CURT.* 5.8.15; scito. . omnem conditionem ~em esse et quicquid in illam incurrit posse in te quoque incurere *SEN. Dial.* 9.11.10.

uersābundus ~a ~um, *a.* [VERSO + -BVNDVS] Whirling round, spinning; moving in a circular course, revolving.

~us. . turbo *LUCR.* 6.438; ubi. . animae. . uis. . ~a. . portatur 6.582; ~sidera ~a *VITR.* 9.3.4.

uersātilis ~is ~e, *a.* [VERSO + -ILIS¹]

1 (esp. of things moving on a pivot) Capable of turning or being turned round, revolving.

mundi magnum ~e templum *LUCR.* 5.1436; opus. . ~e (i.e. a hand mill) *MOR.* 39; machinae sunt in his locis (i.e. on the stage) ~es trigonae, quae. . uersentur mutentque ornationis in frontes *VITR.* 5.6.8; axis ~is 9.8.8; tympanum ~e 10.9.2; ~ia cenationum laquearia *SEN. Ep.* 90.15; theatra. . ~i suspensa libramento *PLIN. Nat.* 36.117; molas ~es 36.135; *Suet. Nero* 31.2.

2 (transf.) Capable of turning to varied subjects or tasks, versatile.

huic ~e ingenium sic pariter ad omnia fuit, ut natum ad id unum diceret, quodcumque ageret *LIV.* 39.40.5.

uersātiō ~ōnis, *f.* [VERSO + -TIO] The action of turning round a central point or axis, a revolution. **b** (transf.) a recurring succession (of events, etc.).

cotidiana ~one minoris tympani *VITR.* 9.8.13; ~o rotae ~fferet stilulos in summum 10.4.4; coeleae hominibus calcatibus faciunt ~ones 10.6.3; 10.9.4; nec pupillae motu, sed totius oculi ~one circumaspicit (chamaeleon) *PLIN. Nat.* 8.121; (of heavenly bodies or sim.) is primum ~siderum. . omnium ~onum ~rationes. . curauit 8.7.6; quanta pars. . nouissimis signi. . ~one sub terram occultatur 9.1.4; mundi ~one 10.1.4. **b** in tanta rerum susum ac deorsum euntium ~one *SEN. Dial.* 9.11.12.

uerse: see ARSE.

uersicapillus ~a ~um, *a.* uors-. [pple. of VERTO + CAPILLVS + -VS] Having hair that has changed colour (i.e. gone grey).

temperi hanc uigilare oportet. . aetatum, ne, ubi ~us (capillus uersipellis *cod.*) fias, foede semper seruias *PL. Per.* 230.

uersicolor ~ōris, *a.* [pple. of VERTO + COLOR] FORMS: abl. sg. ~ori or ~ore; nom. and acc. neut. pl. ~oria; ~ora *Fro. Aur.* 1.9.8 (12N); collat. form *uersicolorius* read in *PAUL. dig.* 34.2.32.6 (s.v.l.). Having colours that change (in time or, more usually, according to the angle from which they are viewed). (In some cases perh. simply = variegated).

plumae ~ores (donatae) columbis *Cic. Fin.* 3.18; *PROF.* 3.7.50; Astyr eque fidens et ~oribus armis *VERG.* A.10.181; tunicae. . ~ores *LIV.* 9.40.3; ne qua mulier. . uestimento ~ori uteretur 34.1.3; haec (i.e. *Flora*) est cultu ~ore decens *OV. Fast.* 5.356; ~oribus pomis grauidus. . autumnus *COL.* 3.21.3; cernuntur. . circa solis orbem. . ~ores circuli *PLIN. Nat.* 2.98; nullum expirantem ~ori quadam. . uarietate spectari 9.66; ~oria (pruna) e nigro candiant 15.41; ~oria ~uela 19.22; floret (iris) ~ori specie, sicut arcus caelestis 21.41; caulem. . ~oribus uiperarum maculis 25.18; ideo (existimatur) ~oris esse mutationis (chamaeleon) 28.13; ~ori sagulo. . indutus *Tac. Hist.* 2.20; *Suet. Cal.* 37.2; (of persons, in respect of their dress) ille in pyrrica ~orum discursus, quoniam amici cocco alii, alii luteo et ostro et purpura. . concursant *Fro. Aur.* 1.9.8 (12N); (neut. pl. as sb.) si Parrhasium ~ora pingere iuberet aut Apellen unicolora 2.9.48 (113N); quaeritur an purpura appellatione ~orum contineatur *ULP. dig.* 32.70.12; (transf., of style) illa translucida et ~or quorundam elocutio res ipsas effrenat *QUINT. Inst.* 8.2.20.

uersiculus ~i, *m.* [VERVS¹ + -CVLVVS] FORMS: *uersuculus* *CIL.* 2.391, 8.9508.

1 A short line of writing (or the sentence contained in it).

audistis quaestoriam rationem, tribus ~is relata *Cic. Ver.* 1.98; cum senatus ei commiserit ut uideret ne quid res publica detrimenti caperet, quo uno ~o satis armati semper consules fuerunt *MIL.* 70; nunc uenio ad transuersum illum extremae epistulae tuae ~um in quo me admones de sorore *Att.* 5.1.3; 13.50.5; *LEG.* 2.14.

2 A brief line of verse (pl. often = poetry of a light or epigrammatic nature).

apud quos (i.e. comic poets), nisi quod ~i sunt, nihil est aliud cotidiani dissimile sermonis Cic.Orat.67; epistulas. ~is facietis ad familiaris missas Aul.13.6a(6.4); eorum decet poemata ipsorum, ~is nihil necesse est CATUL.16.6; HOR.5.1.10.58; nihil me sicut antea iuuat scribere ~os amore percussum graui Epod.11.2; Ov.Ep.19.238; ista. ~uno tantummodo ~o leuiter attigit Vergilius cum sic ait: 'Dictaeo caeli...' COL.9.2.3; ~os hic me narratur scribere Cinna MART.3.9.1; 6.64.23; Catullum, a quo sibi ~is de Mamurra perpetua stigmata imposita non dissimulauerat Suet.Jul.73; Tib.59; ut uulgo per uitas urbis ~i proscriberentur GEL.15.4.3; ~is lepidissimis Anacreontis 19.9.5.

uersificatio ~onis, f. [VERSIFICO + -TIO]
The writing of verse, versification.

tibi. ~expetenti ~onis nostrae gustum COL.11.1.2; QUINT.Inst.9.2.35; quoniam in poemate locum habet ~io, eum in oratione compositio 9.4.116.

uersificator ~oris, m. [next + -TOR] One who composes verse, a versifier.

oportet ~orem, quid littera quaeque ministret, dispicere MAUR.10.12; ~w. depreciative force, contrasted w. poeta) Cornelius. ~Seuerus. ~or quam poeta melior QUINT.Inst.10.1.89.

uersificō ~are, intr., tr. [VERSVS + -FICVS + -ō] (intr.) To write verse; (tr.) to turn into verse.

~andi genus est unam legem omnibus sermonibus dare, et id. ~aedum ex similitudine. ~creat QUINT.Inst.9.4.143; ad orationem faciendam uersus, ad ~andum oratio magis adiuuat PRO.4.1.1.106[540]; ~ut eorum quicquam. ~Sibyllae fatiologia ~et APUL.Soc.7.

uersipellis (uors-) ~is, m., (f.). [pple. of VERTO + PELLIS] One who can metamorphose himself into different shapes or forms.

in Amphitruonis uortit (Juppiter) sese imaginem omnesque eum esse censent serui qui uident: ita ~em se facit quando lubet PL.4.1.123; cum determinat ~es in quoduis animal ore conuerso. ~adrepant APUL.Met.2.22; (transf.) ~em frugi conuenit esse hominem, pectus quoque sapit, bonus sit bonis, malus sit malis; ut quomodo res sit, ita animum habet PL.Bac.657; LUCIL.670; ~spec. applied to a were-wolf) PETR.62.13; PLIN.Nat.8.80.

uersō (uorsō) ~are ~āui ~ātum, tr. [VERTO + -TO] FORMS: archaic form uors- in PL., TER., and SAL.

1 To keep turning round, spin, whirl, etc. b (pass. or refl.) to keep going round, revolve, etc.; (of persons or animals) to spin round (so as to face the opposite direction). c (w. in + abl.) to centre or focus (the mind upon an object).

qui caelum ~at stellis fulgentibus aptum ENN.Ann.29; Sisyphus ~at saxum Cic.Tusc.1.10; dextera. ~libratum tereti ~abat turbine fustum CATUL.64.314; potest (luna). ~ando. ~globum uariantes edere formas LUCR.5.722; Ixionis. ~antur celeri noxia membra rota Tib.1.3.74; agor ut. ~citus. ~uerbere turben quem celer adueta ~at ab arte puer 1.5.4; saburrae pondus infra deducens ~at axem, axis autem tympanum Vitr.9.8.9; cum rota a calcanti ~abitur 10.4.3; per tenebras ~ato cardine Thisbe egreditur Ov.Met.4.93; quae. ~at assella molas LUCR.5.722; discordia corporum spiritum ~at in turbine Sen.Dial.7.8.1; PLIN.Nat.18.97; Juv.8.67; (prov. phr.) satis diu hoc iam saxum ~o (i.e. labour in vain, like Sisyphus) TER.Eu.1085; ~in fig. phrs.) ~or in amoris rota, miser exanimor PL.Cist.207; res deus nostras celeri citatas turbine ~at Sen.Thy.622; (post.) anhelis faucibus acta ~abant. ~dirum suspiria murmur SIL.1.221. b ~ari circum axem caeli admirabiliter celeritate (mundum) Cic.N.D.1.52; suapte natura. ~et cylindrum uolui et ~ari turbine putat Fat.42; ut minus tympanum. ~in maiore circumagendo arte leniterque ~etur Vitr.9.8.11; ter sine perpetuo caelum ~etur in axe Ov.Fast.4.179; pars superior mundi. nec in tempestatem impellitur nec ~atur in turbine Sen.Dial.5.6.1; (pres. ppl., ed. w. middle force) procella nubibus intorset sese conclusae ibidem turbine ~anti magis ac magis undique nubem cogit LUCR.6.126; aer conclusus curuatur (theatri). ~ando conferebat Vitr.5.3.2; scapi ~ando in cnochadibus. sine fine uolebantur 10.2.11; (of the head, in a fit of dizziness) qui comitibus uitio solent corripit, iam aduentare ualetudinem intellegunt. ~si memoria sublabitur caputque ~atur Sen.Dial.5.10.3; ~in fig. phr.) te in medio ~antem turbine leti eripui CATUL.64.149; ~se (belua). ~more ferocis ~at apri, quem turba canum. ~terret Ov.Met.4.723; aues. ~ita coartatae ne ~ari possint COL.8.7.1; (in prov. phrs.) dum respicimus. ~amusque nos, iam mortalitas aderit Sen.Dial.5.43.5; PETR.41.10. c Asbytes. ~in belligera ~abat uirginem mentem SIL.2.168; (refl., of the mind) animus, quod perdidit, optat atque in praeterita se totus imagine ~at PETR.128.6.19.

2 To keep turning over; (esp. earth, etc., in ploughing, digging, or sim.; also water in rowing, etc.). b to turn over and over, or this way and that (for the purpose of inspection); to handle constantly (books or writings).

quasi piscis itidemst amator lenae: nequam est nisi recens; is habet succum. ~eum quouis pacto condias uel patinarium uel assum, ~es quo pacto lubet PL.As.180; singulos (globos). ~coquito ~atoque crebro duabus rudibus CATO Agr.79; herba. ~subsecari falcebus debet et. ~furellis ~ari VAR.R.1.49.1; illi (sc. Cyclopes). ~ant. ~tenaci forcipe ferrum VERG.G.4.175; sedulus hospes. ~dum turbos ~at in igni HOR.S.1.5.72; ecce leui scutum ~atum leniter aura decedit! Ov.Fast.3.373; ut oia. ~inposita paleis igne modico fouerunt homine ~ante PLIN.10.154; uuae. ~sicantur acri sole, ter die ~atae per triduum 14.77; semi-neces. ~inter sua tela. ~misero luctamine ~ant congeriem

(i.e. trying to free themselves) V.FL.6.510; qui (sc. pisces) cum pridie ex parte adesi et ~ati postera die appositi essent QUINT.Inst.6.3.90; (pass. in middle sense, of a person in bed) in dextrum ~or, cum uenit ille, latus Ov.2.10.198; (in fig. phr.) omnia ista (i.e. pedigrigae) longa uarietas miscuit et sursum deorsum fortuna ~auit SEN.Ep.44.4; ~ligonibus ~are glebas HOR.Carm.3.6.39; tua cum multi ~arent rura iuueni PROP.4.1.129; qui uomere. ~et grauibas rastris sub loue ~at humum Ov.Ars 1.726; cultoribus terram altius ~antibus V.Max.1.1.12; latitudo uomeris caespites ~at PLIN.Nat.18.173; litus sterili ~amus aratro Juv.7.49; (app. in a zeugma) si desideris tibi referre mercedem, si. ~tibi ipse dixeris 'quid. ~udo? quid terram, quid forum ~o?' SEN.Nat.3.17.17; ~tua. ~puppis. ~fatigatas ultima ~et aquas Ov.Ep.13.98; insurgit transiris et remo Nereia ~at V.FL.1.450; uelut mixtides Vulcanus ardor harenis ~et aquas 4.687. b Anchisides et pondus et ipsa huc illuc uincolorum immensa uolumina ~at VERG.A.5.408; miraturque interque manus et brachia ~at terribilem cristis galeam 8.619; ~at manus improba furtum PETR.128.6.13; discum. ~asperat, excusso mox circum puluere ~at, quod latus in digitos. ~conuenit STAT.Theb.6.671; (transf.) uobis dedit bona certa, mansura, quanto magis ~auerit aliquis et undique insperxit, meliora SEN.Dial.1.6.3; (transf.) domi ante ~andi (testes), uariis percontationibus, quales haberi ab aduersario possunt, explorandi sunt QUINT.Inst.5.7.11; ~uos exemplaria Graeca nocturna ~ate manu, ~ate diurna HOR.Ars 269; rationes accipit, forum contert, ~alendarium ~at SEN.Ep.14.18.

3 To stir (a vessel or its contents); (esp. lots in an urn, or the urn itself).

quae (i.e. ingredients). ~coherat aere cauo uiridi ~ata cicutu Ov.Met.4.505; qui. Aetnaeae iugis ~at caminus SEN.Phaed.191; alii. ~aeris scobem aceto spargunt ~antque spathis saepius die, donec assumatur PLIN.Nat.34.111; (fig.) tu potes unanimes armare in proelia fratres atque odii ~are domos VERG.A.7.336; (transf.) cur tibi ~anti manis, aequaeque sacerdos, lectus ego augurio? STAT.Theb.4.626; ~omnium ~atur urna serius ociosus sors HOR.Carm.2.3.26; ~ata dominos urna captiuis dedit SEN.Tro.974; fingit sollempnia Campus (i.e. holds a mock election). ~docantque tribus et uana ~at in urna LUCR.5.394; iam sortibus Prothous ~arat aena casside STAT.Theb.6.389; (cf.) omnes quos. ~aessitor urna Gnosius ~at reos SEN.Ag.24.

4 To drive or direct this way and that; to swing in all directions (a weapon or sim.), wield, ply. b to turn (one's limbs) this way and that (as a sign of restlessness, etc.); (pass. or refl.) to toss, writhe, etc.

si. ~Aethiopum ~emus ouis sub sidere Cancri VERG.Ecl.10.68; densis icibus heros creber utraque manu pulsant ~ante Daretis A.5.460; me fluctus habet ~antque in litore uenti 6.562; nec timet (Venus). ~miserum toto iuuenem ~are cubile PROP.1.14.21; 2.22.47; ensem. ~caecum. ~in uiscera moit ~autique manu (manum cod.) Ov.Met.12.493; (transf., of fortune or sim.) sic fortuna in contentione. ~utrumque ~auit, ut alter alteri inimicus auxilio. ~esset CAES.Gal.5.44.13; quem nunc (tanta homines ressem in constantia ~at) paene uides orbem Ov.Met.13.646; quem. ~fortuna inter ornamenta et decore alterna uice ~auit V.Max.6.9.10; (cf.) caecum ~at amator iter (i.e. follows a signis path) PROP.3.14.32; ~at mucrone ENN.8.3; non hoc telum, mea quod uix dextera ~at, effugies VERG.A.9.747; Capaneus erepta iuuenis terga superque rigens inieci molas aene ~at onus (i.e. a shield) STAT.Theb.4.168. b uacuos sonno noctem. ~peragi, lassaque ~ati corporis ossa dolent Ov.Am.1.2.4; certior somnus premit secunda duro membra ~antem toro SEN.Phaed.521; si forte indulsit cura soporem et toto ~ata toro iam membra quiescent Juv.13.218; ~concludere in fenestram firmier. ~tum tu, furcifer, quasi mus, in medio parieti ~abere PL.Cas.140; ut. ~toto indomitus furore lecto ~arcat CATUL.50.12; ~are se et mutare nondum fessum latus SEN.Dial.9.2.12; huc. ~atur atque illuc, somnum inter agriutudines leuem captans Ep.56.7; (of a dying man) euentum tantum dedit humum moriensque suo se in uulnere ~at VERG.A.11.669; SIL.5.577.

5 To turn (the eyes, gaze) this way and that (in uncertainty); (refl.) to turn this way and that (in doubt or indecision). b to turn (one's own or another's mind) in different directions.

cum. ~lumina ~arent oculorum expertia somno LUCR.6.1181; Ov.Met.5.134; dum quid agat quaerit, dum ~at in omnia uultus Tr.3.9.21; pigro. ~genitor incessu stupet uultumque ~at seque in incerto tenet SEN.Thy.422; ~considerat templum; uidet undique tectum pulcherrime laqueatum. ~at se; quaerit quid agat Cic.Ver.1.133; (cf. sense 5b) aestuabat dubitatione, ~abat se utramque in partem non solum mente, uerum etiam corpore 2.74; (transf.) huc et illuc. ~uos ~etis licet, nihil in hac. ~epistula scriptum ab Epicuro congruens. ~decretis uis reperietis Fin.2.99; 5.86; ~abat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud. ~subicente animo Cato.6.6.27. b partis animum ~abat (Dido) in omnis, inuisam quaerens quam primum abruptum lucem VERG.A.4.630; animum nunc huc celerem nunc diuidit illuc in partisque rapit uarias perque omnia ~at 8.21; Tarquinius lateri amore, orare, miscere precibus minas, ~are in omnes partes muliebrem animum Liv.1.58.3; Hannibal. ~aduocata contione uarie militum ~at animos castigando adhortandoque 27.30.1; animus non inter plura ~andus, sed artibus amoenis tradendus SEN.Dial.5.9.1; (pass. in middle sense) diu animo in diuersa ~ato nulli, quid scriptum esset, enuntiati Cato.3.6.7; ~(of emotions) quae (cura) nunc te coquit et ~at in pectore fixa ENN.Ann.336; multitudinem nunc indignatio, nunc pudor pectora ~are Liv.2.45.5; Casca, cui simul metus pudorque animum ~abat 25.3.17; nunc uenisse piget. ~nunc iuuat: incertis pectora ~at amor Ov.Ars 3.718; (cf.) sollicitudo nos in nostra purpura ~at SEN.Ep.90.41.

6 To keep turning or wheeling (a horse, vehicle, etc.) in a desired direction, manoeuvre. b (transf.) to influence (a person, his affairs, etc.) in one direction or another, sway. c (in bad sense, colloq.) to influence (a person)

insidiously for one's own advantages, 'manipulate'. d to cause (actions) to recoil.

strictis. ~seges mucronibus horret ferrea: tu currum deserto in gramine ~as VERG.A.12.664; ~nauis onerariae maximae gubernator ansam gubernaculi tenens. ~at eam amplissimis. ~ponderibus oneratum Vitr.10.3.5; serus ~are boues et plaustra Bootes PRO.3.5.35; iuuat ~are leues in puluere currus Ov.Ep.4.45; SEN.Ag.70. b ut in iudiciis ~aret causas Cic.Orat.31; corripere ex somno corpus mutareque uultum atque hominem totum regere ac ~are uidetur (natura animi) LUCR.3.104; urget enim dominus mentem non lenis et acris subiectat lassos stimulos ~atque negantem HOR.5.2.794; meam si ~at fennia uitam PROP.3.11.1; his animum nostrae dum ~at Acanthis aniceae 4.5.63; possessa ferus pectora ~at Amor Ov.Am.1.2.8; Ep.12.211; egit. ~illam urbem et ~auit arbitrio suo (Pericles) V.Max.8.9.12.2; nostros Fortuna labores ~at SIL.10.575. c PL.Cist.94; quid ais, ~crux, stultorum tritor? quomodo me hodie ~austi, ut me in triculis concieisti. ~? Per.795; ut me hodie ante omnes comicos stultos ~aris atque inluseris lautissime CAECIL.COM.244; Thrasymachum et sophistas ceteros ~are et iniret solitus PRO.Aur.1.1.102 (52N); (assoc. w. sense 2) ~abo ego illuc hodie, si uiuo, probe. tam fructum ego illum reddam quam fructum est cicer PL.Bac.766. d tremuit. ~saepie limine in primo sonipes (i.e. the Trojan Horse). ~et licuit dolos ~are ut ipsi fraude sua caderent Pelagii SEN.Ag.632.

7 To turn or twist (a material) this way and that (so as to alter its shape); (transf., rhet.) to vary the expression of (an idea). b to alter so as to fit circumstances, adapt (words, attitudes, etc.).

causa. ~materiali format et quocumque uult ~at SEN.Ep.65.2; ~sic. dicet ille, quem expetimus, ut ~et saepe multis modis eadem Cic.Orat.137; ut. ~sententias. ~emus quam numerosissime QUINT.Inst.10.5.9; moneo. ~uoluas illud (sc. euboum) tecum et diuersis. ~figurationibus ~es tempestes PRO.Aur.2.2.78(152N); (absol.) non insperet? non augeat? non mille figuris uariet ac ~et? QUINT.Inst.5.14.32. b ad omnem malitiam et fraudem ~are mentem suam Cic.Clu.70; ~are suam naturam et regere ad tempus atque huc et illuc torquere ac flectere Cato.13; homo. ~acutus, causam non optinens. ~uerba ~are coepit Fin.4.56; uana ~are in omnes opiniones licet Liv.4.20.11; coacto. ~in curiam senatu aduersum rerum omnium modum, ne contumax silentium, ne suspecta libertas, et priuato Othoni nuper ~nota adulatione. igitur ~are sententias et huc atque illuc torquere, hostem. ~Vitellium uocantes Tac.Hist.1.85.

8 To turn over in the mind, ponder, debate.

multas res simit in meo corde ~o PL.Trin.223; illa dolos dirumque nefas in pectore ~at certa mori VERG.A.4.563; omnia socum ~anti subito uix haec sententia sedit 11.551; quae mea non decies somnia ~at anus (i.e. to interpret them)? PROP.2.4.16; ~arent in animis socum unanquamque rem, agitare deinde sermonibus Liv.3.34.4; (ira) quae nihil aliud quam crudelitatem ac noua genera poenarum ~auerat SEN.Dial.3.17.5; quaecumque salutaria sunt, saepe agitari debent, saepe ~ari Ep.94.26; degeneres trupidant animi peioraque ~ant LUC.6.417; miser ut uanos, ueros ita saepe timores ~at amor V.FL.8.409; quam experientia docti artificis, curis pariter gestamina mensae fingere et ingentis animo ~are colossos STAT.Silv.4.6.46; cum spes occultas ~aret animo (Vespasianus) Tac.Hist.2.78; ~w. indir. qu.) haec ait, et secum ~at quos ducere contra. ~possit VERG.A.10.285; HOR.Ars 39; sub pectore pridem ~o, quid. ~Bacchea. ~terga mitrasque huc tuleris STAT.Ach.1.714.

9 (senses forming act, counterparts to the middle uses below): a To keep active or in operation; esp. to maintain (hostilities). b to make the subject of (business) transactions.

a ipsi (sc. reges, i.e. queen-bees) per inedia acies insignibus alii ingentis animos angusto in pectore ~ant VERG.G.4.83; ~nos contra angusto ~antes proelia lecto PROP.2.1.45; proelia. ~sub imagine ~at Achilles Iliad.8.133; (Varro) debilis arte belligera Martemque rudis ~are SIL.8.260; (poet.) somni. ~furentes Thessalicam miseris ~ant in pectore pugnam LUC.7.65. b sua alienaque fortunas spe metueque ~are Tac.Gal.46.5; nummulario non ex fide ~anti pecunias manus amputauit Suet.Gal.9.1.

Special uses of pass. in middle sense:

10 To come and go frequently or constantly, be active, pass one's time, etc. (in a place or in surroundings, among persons). b (w. advs. or sim.) to behave, conduct oneself (in a specified manner).

ut ne qui essem familiares quaerent, ~ari crebro hic quous uiderent me domi PL.Am.128; an te tibi uis inter istas ~arier prosedas, pistorum amicas. ~? Poen.265; familia ubi ~etur proeundum, si fessi operi VAR.R.1.13.1; cum bis in ea provincia magnae fugitiuorum copiae ~atae sunt Cic.Ver.3.125; nobiscum ~ari iam diutius non potes; non feram Catil.1.10; quo in fundo propter insanas illas substructiones facile hominum mille ~aturo ualentium Mil.53; in os salui uenit umor saepe saporis, cum mare ~amur propter LUCR.6.929; Gallus inter Gallos sine ulla suspitione ~atus ad Caesarem peruenit CAES.Gal.5.45.4; habebat. ~magnam prudentiam. rei militaris, quod a puero in exercitibus fuerat ~atum NRP.Cim.2.1; qui (sc. Agellus) posteaquam domum a suis quibus reuocatus est. Conon nihilo setus apud praefectos regis ~abatur Con.2.4; cum in utraque domo genus idem hominum ~aretur Liv.4.13.8; hostibus in mediis interque pericula ~or Ov.Pont.1.2.13; uxorem dimisit, quod eam capite aperto foris ~atam cognouerit V.Max.6.3.10; Sido atque Italici Suebi. ~primori in aere ~abantur Tac.Hist.3.21; ut. ~qui plerumque rure ~are APUL.Apol.88; ~in fig. phrs.) addebit. ~uerba mouere loco, quamuis illi uerba recedant et ~entur adhibere intra penetralia Vestae HOR.Ep.2.2.114; iam tuo in loco ~antur odia SEN.Thy.494; ~(of things) adulescens cui etiam nunc pedagogi lites ad oriculas ~arentur Rhet.Her.4.14; non. ~iam inter latera nostra sica illa ~abitur Cic.Catil.2.1; ea disputatio. ~uulgo legitur, in omnibus manibus ~atur APUL.Apol.55. b ita ~atus sum in provincia, uti nemo

posset uere dicere assem. in muneribus me accepisse GRACCH. *orat.* 26; sic in Asia ~atus est, ut omnium opinionem uictor duceretur NEP. *agr.* 3.6; tyrannici spiritus consul haberetur si aduersus unum senatorem hoc modo se gessisset, quo Flaccus in totius amplissimi ordinis contemnenda maiestate ~atus est V. MAX. 9.5.1; missum ad dilectos agendos Agricola integreque ac strenue ~atur V. MAX. 9.7.5; tutores. male in tutela. ~ati ULP. *dig.* 1.12.1.7; si. consocius ad se nihil hereditatem pertinere praedonum more ~ari coepit 5.3.25.5.

11 (of conditions, activities, etc.) To be in operation, obtain, subsist (in a place). **b** (of an idea, mental image, etc.) to be constantly present (in the mind); esp. in phr. *ante (ob) oculos* ~ari. **c** in ore uulgi ~ari (and sim. phrs.), to be constantly on people's lips.

haec. maxime ~atur deorum iniquitas, quod deteriores sunt incolomiores QUAD. *hist.* 9; eae terrae. in quibus bellum acerbum diuturnumque ~atur est C. VER. 3.47; tanti gemitus. flebant ut acerbissimum tota urbe luctus ~ari uideretur 4.110; ~atam esse in iudicio mentionem pecuniae sentiebant C. VER. 3.48; ~atur. magnus error propter insidiosas non nullorum simulationes AGR. 2.7; ubi est. illa expectatio quae ~ari in iudiciis solet? FLAC. 21; in qua ciuitate. omnis esset impunitas, nulla iudicia, uis et ferrum in foro ~aretur R. POP. 14; in tenebris quam in luce causam ~ari maluisti PLANC. 12; in re publica nunc quidem maxime Gallici belli ~atur metus A. 1.19.2; in cornu altero. consul pugnam ciebat, ubi prope similis fortuna est ~ata LIV. 2.47.1; Veneris mysteria. inter nos medio ~atur in usu OV. *ars* 2.611; hic. morbus. inter intestina stomachumque ~atur C. VER. 1.19.2; uidendum erit, an inter me et heredes uis adcrescendi ~etur ULP. *dig.* 7.2.6.1. **b** non haec putas? non haec in corde ~atur tibi? C. VER. 1.19.2; nunquam tibi populi Romani absentis dignitas. in oculis animoque ~ata est? C. VER. 5.144; ~atur. in animo meo muliae et graues cogitationes AGR. 2.5; quita est. cui non locus ipse. ubi alius aut doctus est cum grata recordatione in mente ~etur? PLANC. 81; in eo (sc. somno) et formae ~atur et actiones DIV. 2.139; mihi temporibus illis multum in animo Marius ~abatur 2.140; nulla animo ~atur imago crebrior Aonii quam quae de sanguine campi nuda uenit STAT. *theb.* 12.191; uidit in uinculis familiaris suos, mors ob oculos saepe ~ata est C. VER. 1.19.2; tu cuius. os mihi ante oculos solet ~ari cum de aliquo officio. cogito A. 6.2.8; Lucullus mihi ~atur ante oculos FIN. 3.8; cum audio antiquos. mihi ~atur ante oculos Vlixes ac Nestor C. VER. 1.19.2; Hist. 2.75. **c** istius nequitiam. in ore uulgi atque in communibus prouerbis esse ~atam C. VER. 1.121; meae crudelitatis metus in ore omnium ~abatur C. ANN. 14.56; illa tuo sententia semper in ore ~etur IUV. 14.206; ~ (cf.) latus in memoria hominum et sermone ~abatur (Verginius), postquam ab oculis recessit PLIN. *ep.* 2.1.11.

12 (usu. w. *in+abl.*) To be involved (in a condition), be subject (to), etc. **b** (of things).

nescis quantis in malis ~er miser TER. *an.* 649; uult se in communi atque in eodem quo ceteri iure ~ari C. VER. 2.61; semper ~abatur in spe rerum nouarum SEXT. 110; noster amicus insolens infamiae, semper in laude ~atus A. 2.21.3; in magnis. ~atur angustis 15.3; nome (Democritus) in maximo errore ~atur? N. D. 1.29; qui uim suorum, quod in simili culpa ~abatur, ipsi pro suo periculo defendebant CAES. *ciu.* 3.110.4; cognoscit Caesarem magno in periculo ~ari B. ALEX. 38.1; quod ab summo imperio ad eum, qui nullo in honore ~aretur, transire cogentur (milites) V. MAX. 9.7.10. mil. Rom.; cur in tanta ueri ignoratione ~aris. ? SRN. *diab.* 6.26.2; PLIN. *ep.* 3.11.9; aequum est in damno eum non ~ari ULP. *dig.* 3.5.44(45).2; cum praetor id agat, ne damnum faciat actor, non ut in lucro ~etur PAUL. *dig.* 39.2.18.15; (in *pun. w. sense* 1b) scitne in re aduersa ~ari? ~turbo non aequo citus PL. *ps.* 745; ~ (w. inter) ad publicum se iudicium derigentibus hoc proponendum est inter iniurias ipsos contumeliasque debere ~ari SEN. *diab.* 2.19.3. **b** ea res nunc. in discrimine ~atur C. VER. 1.19.2; maiore in varietate ~ata est adhuc tua causa quam homines. opinabantur FAM. 6.2.2; neque hoc inter eos. ulla est umquam in dubitatione ~atur REP. 2.29; uulgi opiniones, quae in maxima inconstantia. ~atur N. D. 1.43; uides, quanto haec in errore ~atur TUSC. 1.107; ista quaestio in ambiguo ~atur V. MAX. 9.14. intro. hereditas. in secundo gradu (tabularum) ~atur, non in primo ULP. *dig.* 37.4.8.5.

13 (usu. w. *in+abl.*) To busy or concern oneself (in an activity or sim.). **b** (of a speaker or writer) to dwell (upon a theme, etc.).

qui non possunt in illa. uerborum attenuatione commode ~ari, ueniant ad aridum. genus orationis RHD. *her.* 4.16; neminem in eo genere scientium ~atum Isocrate confutandum est C. VER. 175; ea ingenia conuerti ad perniciem quae antea ~abatur in. auxilio ferendo QUIN. 33; equeum audistis in tantis furtis. in tanta audacia, in tanta impudentia esse ~atur? VER. 3.64; uterque in pecunia maxima tractanda procurandaque ~atus est FONT. 5; hominem perditum et non obsecrare. in illa conuinatione ~atur SEXT. 9; qui in aliquo maiore studio et arte ~atur TUSC. 1.59; utamur. Stoico-rum definitionibus. qui mihi uidentur in hac quaestione ~ari acutissime 4.11; nunquamne. familia nostra qujeta erit? semper in iudiciis priuatis ~abatur NEP. *theb.* 1.3; qui in re publica ~atur SEN. *ep.* 73.3; quamquam Aeschines ab initio sit ~atus in litteris QUIN. *inst.* 2.17.12; PLIN. *ep.* 7.25.3; GEL. 13.8.2; (of the hand) perangustum est, in quo ~ari manus possit C. VER. 7.7.8; (cf. *sense* 9b) qui tot annos in causis iudicisque publicis ita sit ~atus ut defenderim multos, laeserim neminem C. VER. 1.19.2; ~ (w. circa) grammaticis quae curam sermonis ~atur SEN. *ep.* 88.3; ~ (cf. w. inter) semper inter arma ac studia ~atus aut corpus periculis aut animum disciplinis exercuit VELL. 1.13.3. **b** nimum mihi diu uideor in uno genere ~ari criminum C. VER. 4.105; dicam, Tite, et ~abor in re difficili ac. saepe quaesita, suffragia. clam an palam ferri melius esset LEG. 3.33; animi non omnes culti fructum ferunt. atque, ut in eodem simili ~er (i.e. to keep up the metaphor), ut ager quamuis fertilis sine cultura fructuosus esse non potest, sic sine doctrina animus TUSC. 2.13; in eodem nomine ~or nequum Corneliae gentis querellas exhausti V. MAX. 5.3.2f; adhuc ~amur in confessis, redeamus ad petiorem QUIN. *inst.*

7.1.47; (of discourse) inuita in hoc loco ~atur oratio C. VER. 1.3.85; ~ (w. circa) Artemon circa eundem sensum ~atus est a parte adulescentis SEN. *com.* 1.6.12; circa mensuras et numeros non ~abatur (orator)? QUIN. *inst.* 2.21.19; AFRIC. *dig.* 47.2.62(61).6.

14 (of things, usu. w. *in+abl.*) To be concerned or have to do (with), be involved (in). **b** (of a factor, esp. in leg. context) to be involved in a situation.

in his. generibus expolitio ~atur RHD. *her.* 4.58; eius omnis oratio ~ata est in eo, ut scriptum plurimum ualere oportere defenderet C. VER. 1.244; ex ambiguo dicta. non semper in loco, saepe etiam in grauitate ~atur 2.250; ea uirtutum genera tractabimus quae in communi hominum utilitate tueri. ~atur PART. 97; quid ego istius. ~mediocri iniurias colligo, quae tantum modo in furtis istius. ~atae esse uideantur? VER. 4.38; sua iura commoda auxilia totam denique libertatem in uestris sententiis ~ari arbitrantur 5.172; est. sapientis iudicis. animaduertere. quae res in quaestione ~etur C. VER. 159; tertium (accusationis partem) in criminibus ambitus esse ~atum MUR. 11; cum constituantur earum rerum uocabula, quae in quaque arte ~atur FIN. 3.3; quae. aspectu percipiantur, ea non ~ari in oculorum ulla inuicunditate TUSC. 5.111; in causis. frequentissime ~ari solet (numerorum notitia) QUIN. *inst.* 1.10.35; 2.21.8; recipiunt (haec opuscula). amores, odia. omnia denique, quae in uita atque etiam in foro causaeque ~atur PLIN. *ep.* 7.9.13; (cf. *sense* 1b) satellitem, in quo totius dominationis summa quasi quodam cardine ~abatur, falsa criminatione inquinando. ~eripuit V. MAX. 3.3.10.3; ~ (w. circa) mala. ~bonaque circa aliquam ~atur materiam SEN. *diab.* 6.19.5; quidam. circa res omnes, quidam circa ciuiles modo ~ari rhetoricum putauerunt QUIN. *inst.* 2.15.15; 6.2.20. **b** in negotiorum gestorum actione Laeoe scribit dolum solummodo ~ari ULP. *dig.* 3.5.3.9; conditio competit, si sola turpitudine accipiens ~etur 3.6.5.1; si res pupillaris. distracta fuerit. ~audendo. ualeat, uerumtamen si grande damnum pupilli. ~atur. distractio. reuocatur 4.4.49; in stipulationibus uis continetur, in pactis factum ~atur PAUL. *dig.* 2.1.27.3; ~as praed. of *uindicta* qu. in causae cognitione ~abatur, utrum soli ei succurrendum sit, an etiam his qui pro eo obligati sunt ULP. *dig.* 4.4.13.

uersoria ~ae, f. **uorsoria**. [VERTO+TORIVS] (app.) The rope used to set a sail at an angle (to catch a favourable breeze); (in quots., in fig. phr.).

huc secundus uentus nunc est; cape modo ~am. ~recipe te ad terram, CHARME PL. *mer.* 875; TRIN. 1026.

uersum: see VERSVS².

uersura (uorsura) ~ae, f. [VERTO+VRA]

1 The process of turning round, over, etc. **b** the process of passing through a cycle of changes.

stribula. ~cirum coxendices sunt bouis; id graecum est ab eius loci ~a VAR. *L.* 7.67; ex quibusdam foliis propter eorum ~am, quod sit anni tempus, ut dici possit R. 1.45; ~ (transf.) 'soloeicinus'. ~stribulum dicebatur ~a ~a. et prauitate tortuosae orationis GEL. 5.20.1. **b** quatuor haec (sc. signa tropica) et in arte (i.e. astrology) ualent, ut tempora uertunt. sed non per totas aequa est ~a figurae MAN. 3669.

2 a The place at which a ploughman, etc., turns round at the end of a furrow or row. **b** the point at which something changes direction, an angle, bend.

a cum uentum erit ad ~am, in priorem partem iugum propellat et boues inhibeat (bubulcus) COL. 2.2.28; glaebas. ~inducta tractae coaequabimus grumosque, quos ad ~am. ~tractae faciunt tractas, discisium 2.17.4; in quibusdam. ~regionibus in ~is omnibus binos (terminos) posuerunt ita, ut suos quique rigores intueretur C. VER. 1.103. **b** secundum ea loca (i.e. the *naplauris* or *revolving scenery*) ~ae sunt procurantes quae efficiunt una a foro, altera a peregre aditus in scaenam VITR. 5.6.8; promuntoria procurantia, ex quibus intorsus curuatae uis ~ae ex loci natura fuerint conformatae 5.12.1; fastigiorum prominentes ~as 7.5.5; nisi primus leniter. a capite aqua imitatur (sc. into a pipe) et in geniculis aut ~is alligantibus aut pondere sabura continetur 8.6.9; 10.11.6; deinde transferunt feramentum, et. ~am facies in partem dextram NIRS. *grom.* p. 285 La.

3 The process of exchanging one creditor for another (by borrowing to pay a debt); esp. ~am facere, to borrow money to pay off a creditor; sim. ~am soluere (in quot. in prov. phr.).

in aetario nihil habent ciuitates. ~duae rationes conficiendae pecuniae, aut ~a aut tributo C. VER. 20; ut uerare ne illud quod tecum permittat ~a mihi soluendum sit A. 5.15.2; 16.2.2; illi. gratiam habeo, qui me ea poena (i.e. death) multauerit, quam sine mutatione et sine ~a possem dissolvere TUSC. 1.100; deinde rogatione tribunicia ad senatus redactum (factum), postremo uetita ~a ~a dictum 6.16; ~am facere mutuam pecuniam sumere ex eo dictum est, quod initio qui mutuabantur ab aliis, non ut domum ferrent, sed ut aliis soluerent, uelut uerterent pecuniarum factas esse dicunt? C. VER. 11.1; ut. nec hoc tempore aut domi numeros Quintus habeat aut exigere ab Egnatio aut ~am usquam facere possit A. 7.18.4; iniquissimo facinore ~am facere Aurelius coactus est 16.15.3; NEP. *ath.* 9.5; ~ (transf.) ab Epicuro (i.e. his philosophy) ~a facienda est SEN. *ep.* 10.10; pars eorum (i.e. garden herbs) ad cuncta pertinetur fatetur domi in feri solitum atque non Indicum piper quaesitum PLIN. *nat.* 10.58; ~quid fiet? in eodem luto haestas; ~am soluere (i.e. you will exchange one difficulty for another) TER. *ph.* 780.

uersus (uorsus) ~us, m. [VERTO+TVS¹] FORMS: *uors-* in PL., as a rare archaism later

(cf. QUIN. *inst.* 1.7.25); acc. pl. ~os CIL 5.3513; gen. pl. ~orum LABER. *com.* 55, CIL 9.4796; abl. pl. ~is VAL. *com.* 1.

1 (prob.) A circular movement or twirl (in a dance).

qui Ionicus aut cinaedici, qui hoc tale facere possiet? ~si istoc me ~u uiceris, alio me prouocato PL. *st.* 770.

2 The ground traversed by a plough before it is turned round, a furrow. **b** a measure of land, typically 10,000 Roman square feet, but varying locally.

bubulcum. oportet alternis. ~ibus obliquum tenere aratrum et alternis recto. sulcare COL. 2.2.25; in arando ~um peragi (oportet) nec strigare in actu spiritus PLIN. *nat.* 18.177. **b** in Campania ~ibus (metuntur). ~um dicunt centum pedes quoquo uersum quadratum VAR. *R.* 1.10.1; FROM. *agr.* p. 13; plerisque locis inueni, ut modum agri non iugerum sed aliquo nomine appellerent, ut puta quo in Dalmatia ~us appellant. idem ~us habet p. VIIICXL HVG. *agr.* p. 85.

3 A row, line, or string (usu. of concrete objects). **b** (applied to a 'bench' of rowers).

esto sic expositos esse numeros, ut in primo ~u sit unum duo. in secundo decem uiginti. in tertio centum ducenti VAR. *L.* 10.43; ille. ~eras in ~um distulit ulmos eduramque pium VERG. *G.* 4.144; ubi proceris generosa stirpibus arbor se dedit. stringe totius circum et gemmantis exige ~us GRAT. 144; primi fere tres ~us (sc. of cells in a honeycomb) inanes struuntur PLIN. *nat.* 11.24; hexastichum (myrtum). ~senis foliorum ~ibus 15.122; summum, qua laxa monilia crebro nudabant ~u, transmittit cuspidem pectus SIL. 7.658. **b** ingentem. ~Chimaeram, urbis opus, triplici pubes quam Dardana ~u impellunt, terro consurgunt ordine remi VERG. *A.* 5.119; (naue) regiam. inabiliis prope magnitudinis, quam sedecim ~us remorum agebant LIV. 33.30.5; 45.35.3.

4 A line of writing.

Glaucia solebat. ~populum monere ut, cum lex aliqua recitaretur, primum ~um attenderet C. VER. 1.14; deplorat (Quintus frater) primis ~ibus (sc. of a letter) mansionem suam AT. 2.16.4; uno hoc uolumine uitam excellentium ulorum complurium concludere constituitur, quorum separatim multis uoluminibus ~um complures scriptores ante nos explicauerunt NEP. *ep.* 4.6; quid prima secundo cetera (sc. of a will) uelit ~u HOR. *S.* 2.5.54; quod. rem. litteris paucorum ~um impetraret LIV. 41.24.19; oculi totos simul in lictione ~us flexus eorum et transitus intuentur QUIN. *inst.* 7.7.11; PLIN. *ep.* 4.11.16; PRO. *adv.* p. 112 (161N); Aristoteles, quod syllogismus esset, his ~ibus definit GEL. 15.26.1.

5 A line of verse (sg. sts. used collect.). **b** (transf.) a phrase or sequence of notes (in a bird's song).

Enni poeta salue, qui mortalibus ~us propinas flammeos medullitus ENN. *sal.* 7; festus dies. ~quem plane hexametrum ~u non dicere possis LUCIL. 229; primus intellixit etiam in soluta oratione, dum ~um efferens, nodum tamen et numerum quandam oportere seruari C. VER. 32; ORAT. 67; scripsi. ~ibus tris libros 'de temporibus meis' FAM. 1.9.23; cum omnia maledicta. ~us denique obscenissimi in Clodium et Clodiam dicerentur Q. FR. 2.3.2; Sibyllae ~us obseruamus, quos illa furens iudicis dicitur DIV. 2.110; uolo te ac tuos amores ad caelum lepidio uocare ~u CATUL. 6.17; ~um illum Homeri rettulit ex secunda rhapsodia NEP. *di.* 6.4; ille (i.e. Lucilius). ~in ~u faciendo saepe caput scaberet HOR. *S.* 1.10.70; si ~us paulo concinnius unus et alter, iniuste totum. ~uendit. ~poema EP. 2.1.74; Cynthia. ~u laudata Propertii PROP. 2.34.93; ~ibus senarius PHAED. 1.1.1.2; trimetri ~us pars ultima QUIN. *inst.* 9.4.71; facilius ~us ediscimus quam prosam orationem 11.2.39; quid referat tales ~us qua uoce legantur? IUV. 11.182; uorsus. amatoris APUL. *apol.* 9; Fescennini ~us, qui canebantur in nuptiis PAUL. *fest.* p. 85M. **b** facitodum merula per ~us quod cantat tu colas PL. *cas.* 523; cantus omnibus (palumbibus) similis atque idem trino conficitur ~u PLIN. *nat.* 10.106.

uersus (uorsus), *adu. uersum* (uorsum). [pple. of VERTO] FORMS: α = *uorsum*, β = *uersus*. *uors-* in PL., TER., CATO, etc., in early republican inscrs., and in archaizing writers (e.g. SAL.).

1 In a specified direction, towards the quarter named: **a** (placed after local advs., esp. *sursum*, *deorsum*, where strictly pleon.; see also the cpds. INTROVERSVS, QVOQVEVERSVS, VNDIQVEVERSVS, VTROQVEVERSVS, etc.). **b** (placed after phrs. w. *ad*, *in+acc.*).

a ego cunas recessum rusum ~um trahere PL. *am.* 1112; EPID. 248; ubi eo ueneris, cliuos deorsum ~um est TER. *ad.* 575; uitem. ~usum ~um semper ducto CATO *agr.* 33.1; neutrum (sc. type of missile) potest deorsum ~um recte mlti QUAD. *hist.* 85; VITR. 10.3.4; pectinis arguti dente tenui discriminatus (sc. hair) et pone ~um coactus APUL. *met.* 2.9; (after *adu. used transf.*) eum, qui a patre uo prouo et ceteris sponum ~um manumissus sit PAUL. *dig.* 24.2.9. β nostros pone ~us hosteis esse CATO *orat.* 39; cliuius proximus a Flora sponus ~us Capitolium uetus (dictus) VAR. *L.* 5.158; si (sullus) est. ~lumbis deorsum ~us pressis. ~curibus. ~intro ~us potius figuratis R. 2.7.5; toramen deorsum ~us subest CELS. 7.19.2; ne sursum ~us calore rapiantur (animalia) APUL. *soc.* 9. **b** α EX EO PARITE ANTAS DVAS AD MARE ~VM PROICITO CIL. 1.698.1.12; animaduortit fugam ad se ~um fieri SAL. *aug.* 58.4; 69.1. β CON-SISTVNTO. ~PALAM LVCI IN FORVM ~VS ET. IOVRANTO PER IOVEM CIL. 1.582.17; duae cauae. ~constituendae, quae spectent ad eorientem ~us VAR. *R.* 3.9.6; ille. ~utep *Males* in Italiam ~us nauigaturus erat SCIP. *RUF.* *fam.* 4.12.1; ad Oceanum ~us. ~proficisci CAES. *gal.* 6.33.1; castra ex Biturigum monet in Aernorum ~us 7.8.5; iubet omnis legiones. ~se consequi ad oppidum Ruspina ~us B. *af.* 37.2; Caesar L. Cispium. ~ad Thapsum ~us in stationem.

mittit 62.2; a Lupercali in Palatium ~us theatrum facere VELL.1.15.3; circa Tanain Sarmatarum gentes degere. ~ad septentriones ~us PLIN.Nat.2.246; eam partem Esquiliarum, quae iacet ad uicium Patricium ~us FRS.P.351M.

2 (w. prepositional force, placed after an acc.) In the direction of, towards: **a** (following the names of towns). **b** (following other geographical names, names of cardinal points; also rarely preceding).

a **β** Helorum ~us. ceteri nauigabant CIL.Ver.5.90; uerti ~ne a Menturini Arpinum ~us AT.16.10.1; in prouinciam Narbonem ~us eruptionem facere CAES.Gal.7.7.2; Ambraciam ~us iter facere CIL.3.36.5; reliquae (naues)... incertae locorum Viteam ~us petere ulsae sunt B.Afr.7.3; eos cis Lirim amnem Roman ~us. emouendos Liv.26.34.9; APUL.Met.10.13. **b** **β** Catilina. modo ad urbem, modo Galliam ~us castra mouere SAL.Cal.56.4; Jug.19.3; in Siculo freto est. Africam ~us. Melita MELA.2.120; ab his. uastae solitudines orientem ~us usque ad Garamantas PLIN.Nat.5.43; Glaucum. ~us amnem Lagusa 5.131; 6.110; 7.23; (preceding) ~us ILLIC Vnde TAGVS ET NOBILIS FLVMEN HIBERVVS ~VM ORTVS ~VM OCCASVS FLVIT ALTER ET ALTER CIL.6.20674.2.5.

uersutē (uors-), adv. [VERSUTVS+~E] Cunningly, craftily.

peiores ego hominem magisque ~ malum nunquam. ~ uidi PL.Ps.107; nihil acute inueniri potuit in eis causis. ~ nihil ~, quod ille non uiderit CIL.Brut.35; Orat.22; GEL.5.10.16.

uersutia ~ae, f. [VERSUTVS+~IA] Craft, cunning.

APUL.Apol.53; ~am tam insidiosam, tam admirabili sceleris confectam 81; (pl.) religionis haec Romanae esse, non ~arum Punicarum Liv.42.47.7.

uersutiloquus ~a ~um, a. [next+LOGVOR+~VS] Speaking crafty words.

~as malitias INC.114(Cic.de Orat.3.154).

uersutis (uors-), ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VERSUS+~VTVS] Full of stratagems or shifts, wily, cunning, adroit (usu. in bad sense). **b** (of practices, schemes, etc.).

uirum. ~um (i.e. Odysseus) ANDR.pod.1; non esse seruos peior hoc quisquam potest nec magis ~us PL.A.1.119; adulensens docte ~us Iul.561; T. Iuuentius. lentus in dicendo. sed et callidus et in capiando aduersario ~us CIL.Brut.178; sunt. alii, qui quidvis perpetuantur. dum quod uelit consequantur. quo in genere ~issimum. ~ Lysander accepimus Off.1.109; 3.57; alipidis de stirpe dei ~a propago. Aulioleus OM.11.312; plena subdoli ac ~i animi consilia VELL.2.103.1; illi (i.e. Germani). in summa feritate ~issimi natumque mendacio gens 2.118.1; QUINT.Inst.6.3.96; APUL.FL.18; ~i dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam uertuntur PAUL.Fest.p.370M; (w. gen. of respect) ~us ingenii mango PLIN.Nat.7.56; (assoc. u. uerso) ~ior es quam rota egularis PL.Epid.371; ~os eos appello quorum celeriter mens uersatur, callidos autem quorum tamquam manus opere sic animus usu concalluit CIL.N.D.3.25. **b** ex aequo et bono, non ex callido ~oque iure rem iudicari oportere CIL.Caec.65; hoc. si nobis ~us quam mea consuetudo defendendi fert uidebitur 85; est. ~ malitia ~a et fallax ratio nocendi N.D.3.75; ~a sequi leporis uestigia GRAT.201.

uertebra ~ae, f. [VERTO+~bra (see -BVLA)] A joint or articulation in the body; (spec.) one of the joints making up the spinal chord, a vertebra.

pedum crurumque resolutis ~is SEN.Con.10.4.2; podagra et cheragra et omnis ~arum dolor SEN.Ep.78.9; talus. ~ rectus est in articulo pedis. ~ in ~a ligatus PLIN.Nat.11.235; ~qua summa ~a cum capite committitur CELS.3.23.7; ea (sc. spina) constat ex ~is quatuor et uiginti 3.1.11; larum argenteam. ~atuit seruis sic aptatam, ut articuli ~aeque luxatae in omnem partem flecterentur PARR.34.8; (transf.) aliquis (insectis). ~non tota incuruae ambiente ruga, sed in aluo. ~tantum imbricatis flexili ~is PLIN.Nat.11.1.

uertebraus ~a ~um, a. [prec.+~ATVS²] Having joints, articulated.

ceruix, e multis ~isque orbiculatim ossibus flexilis ad circumspicuum PLIN.Nat.11.177; (app. in a mechanism) ita ~o dente utriusque in partibus, ut a repulsi per uices resiliat 34.75.

uertex (uortex) ~icis, m. [VERTO; for term. cf. podex] FORMS: uortex cited as an archaism by QUINT.Inst.1.7.25; the distinction made by the grammarians Caper (G.L.7.99) between uortex (in sense 1) and uertex (in sense 2) is not borne out by codd.

1 A swirling mass of water, whirlpool, eddy. **b** a whirling gust (of wind, etc.), whirlwind or sim.; a whirling column (of smoke). **c** a spiral line or marking.

tanta moles. prae se undas uoluit, ~ices ui suscitauit Acc.Trag.393; illam (i.e. a ship) ter fluctus ibidem torquet agens circum et rapidus uorat aequore ~ex VERG.A.1.117; Tiberinus. ~icibus rapidis et multa flauis harena 7.31; imbribus. ~continuis citator solito annis transuerso ~ice dolia impulit ad ripam LIV.23.39.11; 28.30.9; Ov.Fast.6.502; CURT.9.4.11; ille (sc. auster) est, qui Siculum pelagus exasperet et in ~ices cogat SEN.Ep.14.8; ut circumlata in se sorbeantur (flumina) et ~icem efficiant NAL.5.13.1; iam flumina cuncta condidit una palus. ~subitibus frementis ~icibus contorsit aquas LUC.4.102; STAT.Theb.9.277; (cf.) annis gurgitibus miris et lactis ~ice torrens

Juv.13.70; (in fig. phrs. or transf.) nunc dolorum anxiferi torquent ~ices, nunc serpit ardor CIL.Tusc.2.21(transl. Sophocles Trachiniae); tanto te absorbens ~ice amoris aestus in abruptum detulatur barathrum CATUL.68.107; in istis officiorum ~icibus uoluitari SEN.Ep.82.3; qua medius pugnae uorat agmina ~ex SIL.4.230. **b** uenti. ~flamina. ~. quae. res. ~ice torto corripunt rapideque rotanti turbine portant LUCR.1.293; cadit igneus ille ~ex quem patrio uocant nomine fulmen 6.298; uento mixtus imber cum ferretur in ipsa ora, primo, quia. ~ice intorti adfligebantur, constiteret LIV.21.58.3; uentus. ~saepius in se uoluitari simileque illis, quas diximus conuerti, aquis facit ~icem SEN.Nat.5.13.2; cum compersisset. auras mane proficere, quae arenarum et pulueris ~ices agerent FRON.Str.2.2.7; ~ex ille est. ~cum torquetur humus arida et ab infimo erigitur ad summum APUL.Men.12; (transf., applied to the gyration of a wheel) cur. ~auisid Ixionia frango ~icibus? STAT.Theb.8.51; flammae trepidant rotantes ~ice fumum HOR.Carm.4.11.12; fumidum ~icem uolui PLIN.Nat.2.112; STL.2.631. **c** mensis praecipua dos in uenam crispis uel in ~ices paruos PLIN.Nat.13.96; 36.55; (onyches) mellei coloris, in ~ices maculosi 36.61.

2 The crown or topmost part of the head (esp. as the centre from which the hair radiates). **b** *toio ~ice supra esse* (and sim. phrs.), to be a head taller.

qui. ~uiuo stanti collum gladio sua dextera secuerit, cum sinistra capillum eius a ~ice teneret Q.Cic.Pet.10; e Beronico ~ice caesariem CATUL.66.8; Ciris 185; latera ardua. ~Atlantis diu caelum qui ~ice fulcit VERG.A.4.247; hasta. ~summas. ~excussit ~ice cristas 12.493; ~ice turri-gero. ~dea magna Cybebe PROP.3.17.35; submisso. ~humiles intrantur ~ice postes OM.6.638; quia de capitis fertur (Minerua) sine matre paterni ~ice. ~prosiluisse FAS.3.842; ea (sc. caluaria). ~simplex ab occipito et temporibus, duplex uox in ~icem a fronte CILS.8.1.1; ~ices bini hominum tantum aliquid PLIN.Nat.11.131; flauus ab intonso pendeat ~ice crinis Arcados STAT.Theb.6.607; ~ex est contorta in se aqua uel quidquid aliud similiter uertitur, inde propter flexum capillorum pars summa capitis QUINT.Inst.8.2.7; PLIN.Ep.7.27.12; fuit. ~capillo raro at circa ~icem nullo, hirsutus cetera SUT.Cal.50.1; APUL.Met.2.2; (as representing the highest point of the body) non ab imis unguibus usque ad ~icem summum. ~ex fraude, fallacis, mendacis constare totis uidetur? CIL.Q.Rosc.20; talos a ~ice pulcher ad imos fiet HOR.Ep.2.2.4; (of a constellation) eorum (i.e. Ophiuchus and Engonasin). ~faciliores sunt caput ~ices ad cognoscendum VITR.9.4.4; (cf.) (stellas) crinitas, horrentes crine sanguineo et comarum modo in ~ice hispidas PLIN.Nat.2.89. **b** inter primos praestanti corpore Turnus uertitur arma tenens et toto ~ice supra est VERG.A.7.784; praeter ceteram corporis molem toto ~ice cunctos antepollebat APUL.Met.7.5; (cf.) pedes et toto despectans ~ice bellum. ~Capaneus STAT.Theb.4.165.

3 The highest point (of a mountain, hill, or sim.), summit, peak. **b** (in general) the top or highest point (of an object). **c** the highest point (of the sky), zenith. **d** a ~ice, from or at a position vertically above; in ~icem, vertically upwards. **e** the apex (of a triangle).

incipio saxum temptans scandere ~icem PAC.Trag.96; Acc.Trag.563; his ignibus qui ex Aetnae ~ice erumpunt CIL.Ver.4.106; quam (sc. penam). ~persoluit (Prometheus) pendens e ~icibus praeruptis CATUL.64.297; Aonio. ~deducam ~ice Musas VERG.G.3.11; frondoso ~ice collem 4.8.351; ni iugo circummissus Veiens in ~icem collis euasisset LIV.2.50.10; 7.34.8; mons. ~icibus petit arduus astra duobus OM.1.316; scopulum, qui ~ice summo. ~extat aequa 4.731; ~ices aeterna niue obsessi SEN.Nat.4b.11.5; inimica. ~ice ab alto uela uidet V.FL.1.700; Tac.Ger.1.2; SUT.Cal.51.1; APUL.Met.3.29; (in fig. phr.) nulla. ~nunc stans terrarum ~ice, Roma SIL.7.563; (transf., applied to a tophos) uincis reuocare comas et ~ice denso fingere MAN.5.148. **b** (of trees or plants) quantum ~ice ad auras aetherias, tantum radice in Tartara tendit (quercus) VERG.A.4.445; hirsuta. ~ice pinus OM.Met.10.103; moloche, prono sequitur quae ~ice solem COL.10.247; amaritudo plerisque (bulbis) in ~ice est, media eorum dulcia PLIN.Nat.19.97; iraxinos ad summum prope ~icem deputantem GEL.19.12.7; (of buildings) HOR.Carm.3.24.6; haec. quae ~ice sidera pulsant. ~domus MART.8.36.11; (of flames) clarus ignis. stetit rectusque purum ~icem caelo tulit SEN.Oed.310; LUC.1.546; exundant diuiso ~ice flammae STAT.Theb.12.431; (of other things) summa. ~in casside largus. ~uoluit flammam ad sidera ~ex STL.9.446; ~ices amphorum defixos inuersos obseruare pro terminis SIL.Flagrim.p.106; trepidans. celerioribus motibus ~ex cordis APUL.Pk.1.15. **c** sol. ~caeli de ~ice dissipat omnis ardorem in partibus LUCR.2.210; quas (gentes) ~despectat ~ice summo sidus Arcadium SEN.Oed.4.768; sator astrorum. ~e ~ice mundi prospectans STAT.Theb.3.218; APUL.Met.2.12. **d** si tempestas a ~ice silis incubuit VERG.G.3.710; unam (sc. ship). ~ingens a ~ice pontus in puppim fertit A.T.114; 5.444; Cyzicum. ~culus a ~ice mons Didymus PLIN.Nat.5.142; STAT.Theb.7.118; ~ignis. ~natura in ~icem surgit et, si nihil linum prohibet, ascendit SEN.Nat.24.1. **e** triangula forma cutis. ~excidenda est sic, ut ~ex aequi ad frenum, basis in tergore extremo sit CELS.7.25.2.

4 Either extremity of the celestial or terrestrial sphere, pole. **b** (transf.) an extreme (of feeling or sim.).

extremus. ~duplici de cardine ~ex dicitur esse Polus CIL.Arat.24; terra. ~angustata ~icibus, lateribus latior REP.6.21; hic ~ex nobis semper sublimis; at illum sub pedibus Styx atra uidet VERG.G.1.242; sunt duo (sc. circles, i.e. the Colures), quos recipit ductos a ~ice ~ex, inter se aduersi MAN.1.603; terrae globum. ~icibus includi fate-mur PLIN.Nat.2.160; aeterno gelu premitur omne, quicquid est subiectum duabus extremis (zonis) utrimque circa ~ices, hunc, qui trionum septem uocatur, eumque, qui aduersus illi austrinus appellatur 2.172; APUL.Mun.1. ~bitidem sunt. ~dolor et uoluptas, alterum enim ex altero. ~icibus inter se contrariis deligantur est GEL.7(6).1.6.

uerticillus ~i, m. [VERTO+~CILLVS] The whorl, or small fly-wheel, of a spindle. in Syria. ~feminas ~os inde (i.e. from amber) facere PLIN.Nat.37.37.

Verticordia ~ae, f. [VERTO+COR+~VS] The changer of hearts (a cult-title of Venus).

ut Veneris ~ae simulacrum consecraretur, quo facilius uirginum. ~mens a libidine ad pudicitiam conuerteretur V.Max.8.15.12.

uerticōsus ~a ~um, a. [VERTEX+~OSVS] Full of whirlpools or eddies.

Charybdis, mare ~um SAL.Hist.4.28; ~o anni Liv.21.5.15; turbinum motus uagus est. et, ut Salustii uerbo utar, ~us SEN.Nat.7.8.2; PLIN.Nat.3.87.

uerticula ~ae, f. [VERTO+~cula (see -CVLVM²)] A joint or pivot.

ferreos ancones. ~is cum uerticibus coniunctos VITR.10.8.1; (in the body) haeret (sc. a bone) ~is adfixum in posteriore parte articuli LUCIL.161; FRS.P.371M.

uertigō ~inis, f. [VERTO+~IGO²]

1 A whirling or spinning movement, gyration. **b** (transf.) a changing cycle (of seasons, events, or sim.).

subtrahit haec fantem torta ~ine fluctus PROP.3.7.65; addidua rapitur ~ine caelum OM.Met.2.70; tanta ~ine pontus feruet 11.548; uentus. ~se ipsa ~ine concitans SEN.Nat.5.13.3; 7.10.1; quos non concordia mixti alligat uila tori. ~traxerunt torti magica ~ine fili LUC.6.460; CALP.Ecl.7.52; addidua rotatum (elephantum) ~ine adfixit (canis) PLIN.Nat.8.150; SEN.18.173; cum bibitur concha, cum iam ~ine tectum ambulat (i.e. as it seems to a drunken person) Juv.6.304; instabili machinarum ~ine lucubrant. ~farinam APUL.Met.9.11; (applied to the turning around of a slave in the ceremony of manumission) heu steriles ueri, quibus una Quiritem ~o facit PERS.5.76. **b** multi Pharsalica castra cum pterent. ~occursu stupere ducis ~ine rerum attoniti LUC.8.16; in tam praecipiti dierum nocturnumque ~ine GEL.14.1.26.

2 A spinning sensation, dizziness or an instance of it.

rupes. ~ita abscae sunt, ut despicit uix sine ~ine quadam simul oculorum animique possit LIV.44.6.8; SEN.Dial.4.2.1; adice (i.e. to the effects of drunkenness). ~incertos oculos, gradum errantem, ~inem capitis EP.83.21; a conceptu decimo die dolores capitis. oculorum ~ines tenebraeque. ~indies sunt hominis inchoati PLIN.Nat.7.41; 18.150; 25.117; quibus subitis tenebris obscurantur oculi cum ~ine LARG.99; 188; (cf.) orbis a figulo circumactus. ~hominem. ~ine sui corripit, ita spectaculum rotationis. ~animum. ~debilitat APUL.Apol.45.

uertilābundus ~a ~um, a. [app. *uertilis (next+~ILIS)+~O³+~BVNDVS] (app.) Reeling, staggering.

VAR.Men.108.

uértō (uortō) ~tere ~ti ~sum, tr., (intr.). [cf. Skt. vārtate 'rotates', Goth. wairpan (Ger. werden) 'become'] FORMS: uor- the regular form till about the middle of the second cent. B.C. (cf. QUINT.Inst.1.7.25), and used later by archaizing writers (e.g. SAL., APUL.).

1 To cause to revolve or move about a centre, turn, spin; (usu. pass. in middle sense or refl., esp. of heavenly bodies or sim.); (also intr.). **b** (pass., also intr., of a period of time) to pass through its cycle; (also, of a point in a cycle) to come round; (rarely act., tr.) to bring round (seasons, etc.) in course of time. **c** annus ~lens (as a measure of time), one apparent revolution of the sun, a full astronomical year; so mensis ~lens, a revolution of the moon, one lunar month. **d** to turn (an object) through a series of angles (so that it faces in all directions successively).

in insula est columella, in qua intus axis, qui pro mensa sustinet rotam radiatam. ~haec ab uno puero, qui ministrat, ita ~titur, ut omnia una ponantur et ad bibendum et ad edendum VAR.R.3.15.12; dicat. hominem tanto mem-brorum esse impete natum. ut. ~posset. ~manibus totum circum se ~tere caelum LUCR.5.915; scaena ut ~sis discedat frontibus VERG.G.3.24; faciunt. ~uarietates. ~motum, quibus mouentur sigilla, ~tuntur metae (i.e. in a water-clock) VITR.9.8.5; ~terit hunc (i.e. a slave) domus, momento turbinis exit Marcus Dama (i.e. in the ceremony of manumission) PERS.5.78; (pass. or refl.) ~titur. ~caelum cum ingentibus signis ENN.Ann.211; iuppiter. ~titur et totum conlustrat lumine mundum CIL.Cons.fr.2.2; circumcursare columinae usque adeo fit uti pueri uideantur, ubi ipsi desiderant ~ti LUCR.4.402; uia secta per ambas (zonas), obliquus qua se signorum ~teret odor VERG.G.1.239; uideamus. ~quanto ~tantur impetu turbines SEN.Nat.2.22.2; PLIN.Nat.2.5; uortex est contorta in se aqua uel quicquid aliud similiter ~titur QUINT.Inst.8.2.7; Juv.6.99; (intr.) omnis. ~orbis eorum (sc. siderum) quos helicae inflexione ~tebat CIL.Tim.11; dena quater. ~tentis tempora solis MAN.3.609. **b** caeli rationes ordine certo et uaria annorum cerebant tempora ~ti VERG.A.5.1184; sic fata deum rex sortitur uoluitque uices, in ~titur ordo VERG.A.3.376; septima post Troiae excidium iam ~titur aestas 5.626; summa dierum ~titur, et partes surgunt rursusque recedunt MAN.3.240; ad illius (sc. solis) flexum hiemes aetatesque ~tuntur SEN.Nat.2.11.2; haec. ~cures, et cum se ~terit annus, accipit, uictori populus quod postulat, aurum Juv.7.242; (cf.) omnia ~tuntur: certe in uertit amores; uincis aut uincis, haec in amore rota est PROP.2.8.7;

(intr.) quia ~tentis fructum praecepimus anni 4.2.11;—quam care semel in toto nox ~turi anno 2.23.11;—polus Assyrias alter noctesque diesque ~tit Luc.8.293; ANTE BIS OCTONOS QVAM LVX MIHI ~TERT A(NNOS) CIL.11.209.9. c si non paulo (post petisses), at aliquanto; sex quidem illis mensibus profecto; anno ~tente sine controuersia CIL. Quinet.40; apparuisse nomen deorum intra finem anni ~tentis. laetandum est Phil.13.22; NEP. Ag.4.4; immensas opes. non toto ~tente anno assumptis (i.e. in less than a year) SUT. Cal.37.3; CIL.3.8910; (cf.) homines. tantum modo solis, id est unus astri, reddit metiuntur; re ipsa autem cum ad idem unde semel profecta sunt cuncta astra redierint. tum ille uere ~tens annus appellari potest CIL. Kep.6.24;—tu si hanc emeris, numquam hercle hunc mensem ~tentem, credo, scribitur tibi Pl. Per.628; sol. signi spatium. mense ~tente uadens transit VITR.9.1.6. d oportet. ~tere oua, ut aequabiliter concaleant VAR. R. 3.9.11.

2 To cause (a pivot) to turn in a socket, or sim.; (fig., pass., of an outcome, decision, etc.) to depend (on), turn or hinge (upon); (rarely act., tr.) to determine or sway (the direction of events).

ianua, iam pateas. neu furtim ~so cardine aperta sonas TIB.1.2.10; ius ~tendi cardinis omne munus (i.e. of Janus) est Ov. Fast.1.120; (pass. in middle sense) ossa ex acetabulis permarum, circa quae coccidens ~tuntur Plin. Nat.18.179;—omnia in unius potestate. ~tentur Cic. Ver.20; te precor, hanc animam serues natoque patrique. non hic uictoria Teucrum ~titur VERG. A.10.529; puncto saepe temporis maximamurum rem momenta ~ti Liv.3.27.7; odisse tribunos, poscere dictatorem. in eo ~ti spes ciuitatis 4.31.4; discrimen profecto rerum suarum in bello Samnitium euentusque eius ~ti 8.27.4; in eo. uictoriam ~ti, si et loca oportuna et socii praecoeperantur 35.18.8; 41.18.12; consummatio. aetatis actae felicitur in te ~titur SEN. Dial. 12.18.9; in hoc salus tua ~titur? Nat.2.59.9; summam illam (quaestionem), in qua causa ~titur Quint. Inst.3.11.2; ut taceam de negligentibus, quorum nihil refert, ubi litium cauta ~tatur 12.8.2; in eo ~ti quaestionem, ut animaduertamus, an iustam causam habuerim seponendorum centum Plin. Dig.3.5.12.13; (act.) rerum. maximamurum momenta ~ti (risus), ut cum odium. ~frangat Quint. Inst.6.3.9.

3 (pass. in middle sense, cf. uersor) To go to and fro, move about (in a place). b (of affairs, etc.) to be involved (in difficulties). c to be active, occupy oneself (in a sphere). d (usu. leg., of factors) to be involved (in a case).

ipse inter primos praestanti corpore Turnus ~titur arma tenens VERG. A.7.784; 11.683; haec. sanguine uultum sordida magnorum circa uestigia regum ~titur STAT. Theb. 5.637; 9.115; (cf.) finis dum uitae ~titur intra. anima LUCR.3.592; (of mental images or sim.) Turno. successum dea dira negat. tum pectore sensus ~tuntur uari VERG. A.12.9.15; omnia terrent uirgines mentes, dirisque ante ora Pyreneus ~titur Ov. Met.5.275. b res in periculo ~titur Pl. Mer.122; in maiore discrimine domi res ~tebantur Liv. 6.36.7; in summo discrimine rem ~ti 26.5.13; magno in periculo uita ~tetur tua PHAEDR.2.8.10; si. salus Galliarum in discrimine ~teretur TAC. Hist.4.85. c iam homo in mercatura ~titur Pl. Mos.639; (of activities, etc.) uirtus omnis tribus in rebus fere ~titur Cic. Off.2.18; cum circa hanc fere consultationem disceptatio omnis ~teretur Liv. 3.67.1; in hoc opere aeternam artem cuncta temperantis dei ~ti SEN. Ep.7.14. d ingens in epilogis. ~ti discrimen, quo modo se dicenti qui excitatur accommodat Quint. Inst.6.1.37; ubi utriusque (i.e. both parties) utilitas ~titur, ut in empto Ulp. Dig.13.6.5.2; in interdicto possessio, in actione proprietatis ~titur PAUL. Dig.44.2.14.3; iudicia, in quibus crimen ~titur MACR. Dig.48.1.1.

4 To turn over (ground) in digging, ploughing, or sim. operations. b to churn, disturb (water, in rowing); (sim. of storms).

CATO Agr.6.3; eum locum bipalio ~tito 46.1; nos fecundas tentas uomere glebas LUCR.1.211; area. ~tenda manu et creta solidanda tenaci VERG. G.1.179; ~tunt felle Baccho Massica qui rastris A.7.725; si contentus patrio boue ~teret agros PROP.3.7.43; non patitur ~ti barbarus hostis humum Ov. Pont.2.7.70; COL.3.13.8; PLIN. Nat.18.46; (cf.) lupinum stercorandi causa ~titur 18.257; (in mining) scrutatur rimas et ~tinus omne profundum Aetna 259; (cf., of a fast rider) eminet ante alios. Amphiarus equis ac multo puluere ~titur campum STAT. Theb.7.691. b ~tinus et proni certantibus aequora remis VERG. A.3.668; 10.208; ~sum. uicissim mittitur in puppem remo mare V.F. 3.473; (in a zeugma) non arua uiri, non aequora ~tunt STAT. Theb.5.309; ~adiliunt fluctus, imoque a gurgite pontus ~titur Ov. Fast.3.592; procellae ab imo ~tunt maria PLIN. Nat.9.5; SIL.8.426; (cf.) nec nostra Actiacum ~teret ossa mare PROP.2.15.44; cum fuluas ex imo ~tit (pontus) harenas Ov. Met.11.499.

5 To overturn, knock down. b (transf.) to subvert, ruin, confound (a country, institution, etc.).

mihi uisum considere in ignis Ilium et ex imo ~ti Neptunia Troia VERG. A.2.625; 5.810; Cygnum ui multa ~tit teraeque addixit Achilles Ov. Met.12.139; nunc statuet nunc idem moenia ~tet MAN.4.563; non tantum. humana arte adiecta industria posita ~tit dies; fuga montium diffilium SEN. Ep.91.11; Ag.109; excidit Mycenae, ~te solis Spartem STAT. Theb.1.262; (in fig. phr., absol.) non ~ti tota fortuna, sed cumulat et alidit SEN. Ep.8.4. b Callicratidas, qui, cum. multa. fecisset egregie, ~tit ad extremum omnia Cic. Off. 1.84; quam multa tibi iam fingere possunt (uates) somnia quae uitae rationes ~tere possint. ~ti LUCR.1.105; postquam uita satis (Allecto). ~consilium. omnemque domum ~tisse Latini VERG. A.7.407; cur nunc tua quisquam ~tere iussa potest aut cur noua condere fata? 10.35; parum est illi (sc. Catilinae) capere patriam, nisi ~terit SEN. Ben.5.16.7; ~tere regna fremunt raptumque auferre Lycurgum STAT. Theb.5.696; ut ~sa Caesarum subole imperium adeptus est (Tiberius) TAC. Ann.2.42; abolitas leges et funditus ~sas 3.36; ciuitatem ~ti, splendidissimo cuique exitum parari. ~elamitibus 3.54; ne socius rex, ne Armenia donum populi Romani scelere et pecunia ~terentur 12.45.

6 To turn upside down or the other way round, invert, reverse. b (pf. pple., of the hand) reversed from the natural position, i.e. turned over (= pronus); (also, in obscure sense) manum ~lere (in negative phrs., as symbolizing the slightest possible movement of the body). c to invert the order of, trans-pose.

gleba. ~sis aeternum frangenda bidentibus VERG. G. 2.399; ~sa. inueniam terga fatigamus hasta (i.e. with the butt-end) A.9.600; tempus erat, quo ~sa iugo referuntur aratra Ov. Fast.5.497; cottidie. palpebra ~tatur (i.e. be everted). ne rursus inhaereat CILS.7.7.6.c; munera nunc edunt et ~so pollice uulgus cum inbet, occidunt populariter Iuv.3.36; (a stilus), to make an erasure with the rounded end ~tit (iste) stilum in tabulis suis, quo facto causam omnem euerit suam Cic. Ver.2.101; saepe stilum ~tas, iterum quae digita legi sint scripturae HOR. S.1.10.72; (~weapons, etc., in token of mourning) tum maesta phalanx Teucrique sequuntur. et ~sis Arcades armis VERG. A.11.193; tribunorum. ~umeris cineres portabantur; praecedebant incompta signa, ~si fasces TAC. Ann.3.21; (a vessel, to empty the contents) quem uis desubito uel cadus ~ti potest Pl. St.721; ~titur oenophori fundus LUCIL.139; indolent uino et ~tunt crateras aenos VERG. A.9.165; quae (sc. urna) simul effudit numerandos ~sa lapillos Ov. Met.15.45; congesto pondere puppis ~sa caua texit. nautas. carina LUCR.3.650; STAT. Theb.6.534; puerum iubet Taurus oleum in aulam indere. ~puer guttum. concussum uehementius iterum in aulam ~tit GEL.17.8.6. b modo ~sa (sc. manu) modo supina gesticulatus mucrone frusta collegit Petr.59.7; ~qui fatentur se uirtutis causa, nisi ea uoluptatem faceret, ne manum quidem ~suros fuisse Cic. Fin.5.93; ego, quid de me Mezentius sentiat, manum non ~terim APUL. Apol.56. c caeli te regia, Caesar. hominum queritur curare triumphos, quippe ubi fas ~sum atque nefas VERG. G.7.505; fulguratio est paene fulmen; ~tamus illud: fulmen est plus quiddam quam fulguratio SEN. Nat.2.21.4; Quint. Inst.1.1.38; ~tit ac miscuit (principes) irae et clementiae signa TAC. Ann. 3.22; (refl.) nos diuitum istum meminimus aique iste pauperes nos: ~terunt sese memoriae Pl. Truc.221; (words, for stylistic reasons) orationis genus. ad omnem aurum uoluptatem et animorum motum mutatur et ~titur Cic. de Orat.3.177; Part.16; qui (sc. poetae). plurima ~tere etiam ipsa metri necessitate coguntur Quint. Inst.8.6.17; ~saxa. uoci respondet, bestiae saepe immanes cantu fectuntur. magis insurgebat, si ~teretur: nam plus est saxa quam bestias commoueri 9.4.44.

7 (transf.) To reverse, change to the contrary (a situation, policy, etc.); (intr., of fortune) to take an opposite course. b vice ~sa, with reversal of the established order (also uicibus ~sis); conversely, contrariwise: see VICIS. c to reverse the feelings or attitude (of a person or his mind).

uides ~sa esse omnia, causam pro Sex. Roscio. dici, quem dedi putabas defendi intellegis Cic. S. Rosc.61; tuam partem dimidiam, quem ad modum uis, decide. ~tit hic rationem et id quod probare non potest fingere conatur. 'de tota re', inquit, 'decidisti' Q. Rosc.34; ultro Inachias uenisset ad urbes Dardanum, et ~sis lugeret Graecia fati VERG. A.11.287; si defendere delictum quam ~tere males HOR. Ars.442; ut qui modo ipsi exercitum ante inoenia Romana habuissent. ~ti ~so Marte. obsidionem Carthagini uisuri forent Liv.29.3.11; primo, ut. pulsos. Romanos. ~uidit (Philippus), ingenti gaudio est elatus; mox refugientibus suis et terrore ~so. trepidauit 33.8.10; superuenere. Bactriani pugnaeque ~tere fortunam CURT. 4.15.18; LUC.2.3; tum Agrippina ~sis artibus per blandimenta inuenem adgredi TAC. Ann.13.13; postquam signatum est testamentum, mutat (Regulus) personam, ~tit adlocutionem isdemque medicis: 'quousque miserum cruciatis?'. PLIN. Ep.2.20.8; SVBITO ~TVNTVR POLICIA VOTA DVORVM ET DEFVNCTA EST (puella) ANNOVRM XVI CIL. 5.738; (intr.) iam ~terat fortuna, iam deorum opes. rem Romanam adiunabant Liv.5.49.5; 9.17.6. c quae te, genitor, sententia ~tit? VERG. A.1.237; ~tit animos repente pudor et in ea ipsa quae fuerant uelut caeci reueant Liv.17.17.4; ~sis. subito uoluntatibus 34.34.9; quae mea culpa. tuam. mentem ~tit? Ov. Met.11.422; LUC.2.460; (~refl.) non metuo. ne. Antonius. refellendi mei causa. ~tat se et senatus pareat Cic. Phil.6.9; ciuitas rimandis offensis sagax ~terat se transuleratque: ille unus ambiri, coll. TAC. Hist.4.11.

8 To cause to face or move in the opposite direction, turn the other way. b to turn or cause to be turned (one's own weapons, plots, etc.) back (on an opponent); (intr., of dangers, threats) to recoil, rebound (on).

genua hunc cursorem deserunt; ~peri, animam nequeo ~lere (i.e. breathe out the air I have inhaled), nimis nihil thibice siem Pl. Mer.125; nunc terga fuga nudant, nunc spicula ~tunt infensi VERG. A.5.586; hos (sc. tauros). cauda in speluncam tractos ~sisque uilium indicis raptos. ~occulabat (Cacus) 8.210; carmine. in. suos fontes ~sa recurrit aqua Ov. Am.2.1.26; multa. ne uideam, ~sa ceruice recumbo Petr.15(16).231; simulat. gradu discedere ~so Met.4.338; adeo. aciem uersabiles posuit, ut, qui ultimi stabant. ~ti. et in frontem circumagi possent CURT.4.13.32; illic dextra sine ~sa magistris protinus in praeor. rediit ratis V.F.5.210; (poet.) dicitur lecto iam grauis esse tuo. me modo laudabas. ~ ille tuas pennas tam cito ~tit amor? PROP.2.24.22; (~refl.) ante tuos quotiens ~ti me, perfida (sc. ianuua), postis i.16.43; cum in illud subterranum demitteretur (Cornelia) haesissetque descendenti stola, ~tit se et recollectit PLIN. Ep.4.11.9. b satis illa fuerint, quae. tolerauimus, manus consentiens inter se Romanos exercitus et arma ab externis in nosmet ~sa SAL. Hist.1.55.10; ~tite incendium hoc in hostium urbem Liv.4.33.5; ~falcatae. quadrigae. in. suos terrorem ~terunt 37.41.5; cui (sc. exercitus) quisquis semet offerret, in suum caput alienam cladem esse ~surum CURT.8.2.27; siue crimen reus. in. aduersarium ~tit Quint. Inst.7.2.23; consilium Britannorum ini pso ~sum TAC. Ag.37.2; ~inde

primum initium mirandi Graecarum artium opera licentiaeque. omnia uolgo spoliandi factum est, quae postremo in Romanos deos. ~tit Liv.25.40.2; in capita consulum re publica incolum exitibilis prodigiorum euentus ~tit 27.23.4; 45.10.11; ni caedem iam Narcessus properauisset, ~terat perniciem in accusatorem TAC. Ann.11.37; innae. hostiles in ipsos ~tebant 13.57; (~dat.) attoniti. exsiluere patres, Latioque id ~teret omen, orauere deum SIL.2.379.

9 To direct backwards in flight or retreat; esp. terga (tergum) ~lere, to turn tail, flee; sim. signa ~lere. b to cause to turn tail, put to flight; (refl. or pass., also intr.) to turn tail, flee.

perterriti. puppes ~terunt seque ad sua castra nautica rettulerunt NEP. Hann.11.6; ~sis animosum equis Parthum HOR. Carm.1.19.11; (~w. in fugam) Antiochus, postquam. ex acie adfuerunt turbam conspexit, in fugam ~tit equum Liv.37.43.6; ~CAES. Gal.3.21.1; hostem. ~acriter nostros insequentem supprimit rursusque terga ~tere seque ad oppidum Ilerdam recipere. cogit CIL.1.45.1; VERG. A. 8.706; Galli terga ~terunt fugaque effusa repetunt castra Liv.31.21.15; 42.60.9; non ~tet terga, sed sensim recedit in tutum SEN. Ep.22.8; gentes. trepidae redeunt. ~so uulnera tergo accipit V.F.6.520; eques prorupit, ex-captusque compositis hostium ordinibus terga in suos ~tit TAC. Hist.4.33; APUL. Met.2.17; (pass., ~w. returned acc.) in palantes ac ~sos terga. pugnant Itali SIL.7.680; (~in fig. phrs.) quid terga ~tis, anime? quid primo impetu deponis arma? TAC. Ag.228; (~w. dat. of person fled) rumor terga ~titus? SEN. Suas.2.4; (cf.) ut cecidi cunctique metu terga ruinae, ~saque amicitiae terga dedere meae Ov. Tr. 3.5.6; ~non degener ipse gestorum Ausonius ~ti uictoria signa: uobis terga dedi SIL.12.288. b his tum mediet inuaserat hostis, bis confusa fuga per muros agmina ~ti VERG. A.9.800; ~sis tempus succurrere Teucris 10.512; 11.734; SIL.11.341; (~w. in fugam) flammae. allos in fugam ~tunt PLIN. Ep.6.16.18; (~in fig. phr.) aduersarum impetus rerum uiri fortis non ~tit animum: manet in statu SEN. Dial.1.2.1; ~primis. deiectis reliqui se ~terunt et loco cesserunt CAES. Civ.3.11.2; Tamarus et Maurortius Haemnon agminibus totis. ~si terga dedere VERG. A.9.686; uidit. ~sos equites, sagittis terga fallacis metuenda Parthi SEN. Oed.118; (intr.) ~tentibus Telobois telis complebantur corpora Pl. Am.251.

10 To turn or change the position of (something) so that it faces in a direction specified or implied; (pass. in middle sense, usu. of persons). b (pf. pple., of something fixed, esp. topog.) facing or pointing (in a given direction); (also pres. pple., intr.).

ut quomodo est uentus exim uelum ~titur Pl. Poem.754; ~te. uenerum Pl.1317; uersari. potest (luna). donec eam partem, quaequocumque est ignibus aucta, ad speciem ~tit nobis oculosque patens LUCR.5.724; nudum. corpus ad hostis ~tere SAL. Jug.107.1; uinctus eram ~sas in mea terga manus PROP.3.24.14; a duobus in dorsum ~ti (testudinem), a tertio laqueum inici supinae PLIN. Nat.9.36; sectum (fenum) ~ti ad solem. oportet 18.262; aspectus. ~semper eodem ~titur quo gestus Quint. Inst.11.3.70; ~is primus instituit in forum ~sus agere cum populo Cic. Amic. 96; nec pietas uilast uelatum sapere uideri ~tier ad lapidem atque omnia accedere ad aras LUCR.5.1199; ~sos ad pia uita deos PROP.3.3.10; in Quinctium omnes ~ti sit unum uideam maiestatis Romanae intueri Liv.3.69.3; 26.16.8; illa (i.e. a flower) sum, quamuis radice tenetur, ~titur ad Solem Ov. Met.4.270; multiplicat (Scyrides). ~gradum (i.e. in dances), modo quo Curetes in actu. eunt, nunc obuia ~sae pectine Amazonio STAT. Ach.1.832; cecidere omnes contrarius uulneribus. ~si in hostem TAC. Hist.3.84; tum ad uxorem ~sus. orauit exueret ferociam ANH.2.72. b fenestras in Nouam uiam ~sas Liv.1.41.4; ad tres portas in hostes ~sas tripertito exercitum instruxit 23.16.8; agri Campani regionem a fossa Graeca ad mare ~sum uendere quaestores iussi 28.46.4; portum. in Aegaeum mare ~sum 36.43.11; imbriferos est ~sa Pachynos ad Austros Ov. Met. 13.725; insulae in Africam ~sae Gaulos, Melita PLIN. Nat. 3.92; dinoscitur (scincus) a crocodilo, squamarum serie a cauda ad caput ~sa 28.119; in Arabia ad meridiem ~sa 37.100; (in fig. phr.) quaedam (irae) altae grauesque sunt et introrsus ~sae SEN. Dial.3.4.3; (cf. refl.) Scytharum gens. ab oriente ad septentrionem se ~tit CURT.7.7.3; (~intr.) ora uidet Hecates in tres ~tentia partes Ov. Fast.1.147.

11 To change the course of, turn in another direction (from a point stated or implied). b (w. ad, etc., expr. new destination or direction). c (refl. or pass., rarely intr.) to change direction, turn (away from, towards a point specified or implied). d in se ~lere, to cause to be turned towards oneself, attract (people's glances), to attract the glances or attention of (persons).

misit et Aesonides iaculum, quod casus ab illo ~tit in immeriti fatum Celadontis Ov. Met.8.412; Alpes. ubi Germaniam aditgerunt, ~so impetu in orientem abeunt MEL.2.73; erratis, quod uiam stellam aut suppressim cursum iudicatis aut ~tere SEN. Nat.7.25.6; ~tissent Latias a uestro litore proras LUCR.9.1079; Theron. nec ~tere cuiquam frena secundus Halys STAT. Theb.2.573; Arminius. ~suos. propinquae siluis montis ~tit repente TAC. Ann. 1.63; (~streams or sim.) fluminis haec (i.e. a which) rapidi carmine ~tit iter TIB.1.2.44; Germani. quantum aquarum circum surgentibus iugis oritur ~tere in subiecta TAC. Ann. 1.64; an ob moderandas Tiberis exundationes ~terentur flumina et lacus, per quos augescit 1.79; (~military operations) legionem primam Panoniam exposuere; ~sumque ab Italia bellum. fissae uideri poterat Liv.24.36.4; (~w. quasi-cogn. acc., in allusion to literal meaning of Gk. ὁρμή = turning of the chorus) post quattuor hos (sc. uersus) altera ~titur ad legem similem consilium strophe MAUR.2708; (~transf., rhed., w. refl. to Gk. ὁρμή) sunt. quibus non uideatur hic omnino tropus, quia nihil ~tat Quint. Inst. 8.6.43; siue (tropi) ex eo (duxerint nomen), quod ~tint orationem, unde et motus dicuntur 9.1.2. b si quos

(sc. fishes) Eois innotata fluctibus hiems ad hoc ~tat mare Hor. *Epod.* 2.52; quisquis ad haec ~tit peregrinum litora puppim Ov. *Ep.* 1.59; quod. montano gramine pasci armentum. uides ad litora ~te Met. 2.842; pars meritis ~tunt ad molle iugalis gramen Stat. *Theb.* 3.413; patuit quantum discrimini audeundum foret, in Vitellium retro fortuna ~tisset Tac. *Hist.* 3.59; (poet.) alterius ramos impune uidemus ~tere in alios, mutatamque insita mala ferre pigro uerg. *G.* 2.33; (transf.) pro rota me uti licet: uel ego huc uel illuc ~tar, quo imperatrix Pl. *Capit.* 370; (one's steps, course) superat quoniam Fortuna, sequamur, quoque uocat ~tarnus iter Verg. *A.* 5.23; ad montes siluase ~tunt fugam Liv. 7.15.6; ad gentes alias hinc dea ~tit iter Ov. *Pont.* 4.4.20; nec mutare (solem) uias et in ortum ~tere cursus Man. 1.525; gressus audios ad litora ~tit V. *L.* 1.183; (a matter for discussion) ut quaestioni Campanae materia decessit, ~sa Roma interpretando res Liv. 9.26.8; (the gaze) fit uti, speciem quo ~timus, omnes res ibi eam contra feriant forma atque colore Lucr. 4.242; (w. dat. of destination) considere transtris imperat Ampycides nec usum ~tere terrae V. *L.* 3.460; (app. hero, transf.) ~tere tunc (Medea) uarios per longa insomnia questus 7.6. c ~te hac puere, te Pl. *P.* 252; ~ti. me a Menturnis Arpium uersus Cic. *Att.* 16.10.1; Aeneadae. Libyae ~tuntur ad oras Verg. *A.* 1.158; cum castellum Calatium. cepisset, in circumdentes Capuam se ~tit Liv. 26.5.3; Pompeius. totum emensum Cypru scopulos. indo maris uasti transuerso ~titur aestu Lucr. 4.62; (in fig. phr.) quoquo te ~teris, praesto est (amicitia), nullo loco excluditur Cic. *Amic.* 22; (intr.) Caesar. aperta populatus ~tit ad Rhenum Tac. *Ann.* 1.56; (of natural forces, winds, streams, etc.) quo pacto ~. brumalis adeat dexter (sol) atque inde reuertens cancri se ut ~tat metas ad solstitialis Lucr. 5.617; classem. ~relatum nuntio et in tutum ~sis Agoulinibus actum Verg. *A.* 1.391; nec minus ab huius agello grandis se ~tebat quam ab illo, in quo maioribus hostis exorata erat Sen. *Nat.* 4b.6.3; Rhenus ~. modico flexu in occidentem ~sus septentrionalis Oceano miscetur Tac. *Ger.* 1.2; (cf. sense 22) Auster, qui per biduum flauerat, in Africum se ~tit Cars. *Civ.* 3.26.5; (intr.) utinam tralecta caua mea uocula rima percussas dominas ~tat in auriculis Prop. 1.16.28; (of the eyes) si oculi cum dolore ~tuntur Cels. 2.2.3; 4.7.1. d admiratione parentibus cunctis, cum omnium in se ~tisset oculos Liv. 7.34.8; centurio. ~modo manu modo uoce ~tendo in se percussore ~. Plisni effugium dedit Tac. *Hist.* 1.43; (cf.) ille suos dryadas. ~terat in uultus (i.e. to admire his beauty) Ov. *Met.* 14.327.

12 (refl., pregn.) To turn or betake oneself (to a person or place) for help or protection (usu. in interr. context); (also intr.).

quo nunc me ~tam. ? domum paternamne anne ad Peliae filias? ENN. *scen.* 276; perili, quid agam? quo me ~tam? quid uero meo respondebo misera? Ter. *Heu.* 516; pertinuit et conturbatus est; quid ageret, quo se ~teret nesciebat Cic. *Ver.* 2.74; quid ego istius decreta, quid rapinas ~. proferam? coquebat egestas, quo se ~teret non habebat Phil. 2.62; Att. 10.12.1; quoquo sese ~terit Stoici, iaceat necesse est omnis eorum solertia Div. 2.24; nec quo ferre fugam nec quo se ~tere posset pressa uidet (Medea) V. *L.* 7.297; Plin. *Ep.* 4.25.5; (in pun w. sense 11) quod (sc. argentum) si non adfert, quo me ~tam nescio. ~si deos salutis, dextrorouersum censeo Pl. *Cur.* 69; (cf.) quid facerem igitur? quo ~terem iam fatigatam innocentiam? (Quint.) Decl. 17.3; (pass., transf.) ad iaculi ~tebar opem Ov. *Met.* 7.787; ~quo me miser conferam? quo ~tam? in Capitoliumne? at fratris sanguine madet Gracch. *orat.* 58.

13 To direct or cause to be directed (weapons or sim.) against a (new) target; (also hostilities, threats, anger, etc.). b to cause (a person) to turn in hostility (upon); (esp., pass. in middle sense); (also intr.).

~tere morsu exiguum in Cererem penuria adegit edendi Verg. *A.* 7.112; Mars. ~nimium. ~. Latinis addidit et stimulus acris sub pectore ~tit 9.718; ~tit in hunc harpen. ~. Acrisiodades adigitque in pectus Ov. *Met.* 5.69; o regem eruentum! o dignum in quem omnium storum arcus ~terentur! Sen. *Dial.* 5.14.4; (in fig. phr.) superest ea pars epistulae, quae similiter pro me scripta in memet ipsum ~tit cornua Apul. *Apol.* 81; ~Nox et Diana. ~nunc in hostilis domo ~tis amae nomen ~tite! Hor. *Epod.* 5.54; quia huc. ~tis iras. 7.63; iam ab alienis in suos ~tis (patrem) superbium Liv. 1.53.6; qui. effrenati ipsi omnes metus legum omniaque supplicia ~terent in plebem 3.9.4; ad Aequos inde. ~sa arma Romana 9.45.5; Galli. ~terunt retro in Hannibalem ab Romanis odia 22.1.2; coepit obsidio omnia ab Romanis est in ipsum Hasdrubalem ~sum bellum 23.28.12; ut. satis bello uisum est fluxisse cruoris ~sus ab hoste furor Lucr. 4.540; uernile dictum omnem inuidiam in eum ~tit, tamquam signum incendendae Cremonae dedisset Tac. *Hist.* 3.32; uenena et artes tam felicit expertas ~teret in Agrippinam Ann. 3.17; is fortitudinem saepe aduersum hostis spectatam in se ~tit 16.15. b illa pecunia. ~inter se duces in duces, militem in militem rabie hostili ~tit Liv. 29.8.11; (Maenades) inde creuantis ~tuntur in Orpheae dextris Ov. *Met.* 11.23; 12.603; nudauerat sinistrum cornu Balauro amia trans fugiens statimque in nos ~sa Tac. *Hist.* 4.18; (intr., in a letter) Caesar sollemnem inuicentis anni. epistula precatu ~tit in Sabinum, corruptos quosdam libertorum et petitum se arguens Ann. 4.70.

14 To turn, address (one's thoughts, feelings, etc.) to a (new) object. b to cause (a person) to turn or resort (to a course of action, expedient, etc.); (esp. pass. in middle sense, also rarely intr.).

consiliis ab oppugnanda urbe ad obsidendam ~sis Liv. 2.11.1; in unum (prodigium) omnium curae ~sae sunt quod lacus. in altitudinem insolitam creuit 5.15.2; martitina oppugnatio est elusa omnisque spes eo ~sa ut totis uiribus terra adgrederentur 24.34.12; ~terunt orationem eo ut dicerent priuatis id. ~onus inuolungendum esse 26.35.9; totam in preces orationem ~sam 36.27.6; paco data teris animum ad ciuilia ~tet iura sum legesque fere Ov. *Met.* 15.832; cogitationes in bellum Indicum ~tit Curt. 8.5.3; cum diu. in desiderio regis haeresset, in ipsos ~sa miseratio est 10.5.11; donec desperata ui ~terent consilium ad moras

Tac. *Hist.* 4.23; Ptolemaeus. alias. ad curas animum ~tere 4.83; (cf., poet.) assidue domini meditata querelas ad laetum carmen uix mea ~sa lyra est Ov. *Pont.* 3.4.46; (words to a fresh audience, cf. sense 11) haec inter seniores. iactata solacia. ~sae inde adhortationes ad agmen iuuenum Liv. 5.40.1; (time) quod. est de parte diei exacti super, ad mensas et pocula ~tuntur Liv. 16.226. b una (sententia), quae omnia cura communium ad respectum suarum quemque rerum ~tit, est audita Liv. 9.45.12; femina. ~. Lapithas populumque biforem. adposito ~tit in arma mero Ov. *Am.* 2.12.20; populum per tot annos molliter habitum nondum audebat ad duriora ~tere Tac. *Ann.* 1.54; ~ego. ~. linquere inausum quae potui infelix, quae memet in omnia ~ti Verg. *A.* 7.309; Romani. ~. gratulantes Horatium accipiunt. ad sepulcrum inde suorum. ~tuntur Liv. 1.25.13; ab seditione ad bellum ~si dictatorem T. Quinctium Cincinnatum creauit 6.28.3; 22.56.8; 25.14.8; totus in suas artes ~sus insidiis locum quaerebat 27.26.2; matronae. in preces obstationesque ~sae. uotis. ~. fatigare deos 27.50.5; haud deformis erit uobis ad foedera ~sis pactor. ~. Syphax Sil. 16.220; Romani ad oppugnandum ~si Tac. *Hist.* 5.11; patres arguebat quod publica militia deserent eorumque exemplo equites Romani ad segnitiam ~terentur Liv. 16.27; (cf.) expertem eum pater omnium de rebus Romanis consilium habebat; totus in Persea ~sus cum eo cogitationes uis rei. ~agitabat Liv. 40.5.9; (intr.) eo furoris uenere ut tres regiones miscere in unam agitaerunt. depulsi aemulatione. ~allo ~tunt atque una tres aquilas et signa cohortum locant Tac. *Ann.* 1.18; (cf.) omnis ira belli ad populationem agri ~tit Liv. 2.62.3.

15 To transfer or bring over to another party or cause (persons, allegiance, etc.). b (intr.) to transfer one's loyalties (to).

~si promissum ~tat Fortuna fauorem laeaeque sit coepit Sil. 3.93; ad Tyrios. ~is sua ~terat arma 10.476; age, quos clades insignis lapyge campo (i.e. the defeat at Carmae) ~terit ad Libyam populos. expeditam 11.2; formido praecium Narbonensem ad Vitellium ~tit Tac. *Hist.* 1.76; praemiss defectorum ~sa fides 3.61; (w. idea of physical movement present, cf. sense 8) Romanus, eheu. miles spadonibus seruire rugosis potest. ~ad hunc frementis ~terunt bis mille equos Galli, canentes Casarem Hor. *Epod.* 9.17; Fortuna rubeat Sidiola; ad Rutulos Victoria ~terat alas Sil. 15.737. b ~si ~tat rex (i.e. Syphax) ad Poenos Sil. 16.178; Phraates et Hiero. ~ad Artabanum ~tere Tac. *Ann.* 6.43.

16 To divert, transfer (to a different owner, control, or sim.). b in rem (domini, patris) ~tere, (of a slave or son under his father's potestas) to bring (a profit) to the estate of his dominus or paterfamilias (as a result of some transaction).

ex illa pecunia magnam partem ad se ~tit, mulieri reddidit quantum uisum est Cic. *Div. Caec.* 57; munera quae in rem ad me portatis ab oris ~tite ad Aenean Verg. *A.* 11.283; quaeri quemadmodum inrita sint. suffragia. ~. populi. et in paucorum potestate ~tantur Liv. 10.24.9; dum seducere aliquid cupit (auraria) atque in suum ~tere Sen. *Ep.* 90.38; Galba reditus Lugdunensem. in fiscum ~terat Tac. *Hist.* 1.65; Rescutorum. ~tere in se Cotti data Ann. 2.64; nisi in communem arcum pecuniae ~sae sunt PAPIN. *dig.* 17.2.82; (cf.) hos includit Lycaonia, in Asiaticam iurisdictionem ~sa Plin. *Nat.* 5.95; (transf.) quia (maria) quod influxit, non in suum ~tunt sed protinus reddunt Sen. *Nat.* 3.5; (w. dat.) hanc rationem non compendio suo debent praesides ~tere Ulp. *dig.* 8.20.6. b quod seruus ipse debet, eo nomine in peculium et, si quid inde in rem domini ~sum est, in dominum actio datur Ulp. *dig.* 15.1.41; 18.4.2.6; (neut. of pple. as sb.) de peculio aut de in rem ~so agere GAIUS *Inst.* 4.74; (absol.) in patrem quoque actionem dari, siue peculium habet (filius) siue in rem patris sui ~tit Ulp. *dig.* 3.5.13(14); 10.2.20.1; 42.4.3.1; (elipt.) si domini debitor sit seruus et ab alio mutuatus ei soluerit, hactenus non ~tit, quatenus domino debet; quod excedit, ~tit 15.3.10.7.

17 To attach (to someone else), shift (responsibility, credit, blame, or sim.); also, to attach (to someone) the responsibility for (events, etc.). b (intr., of dangers and other abst. things) to shift (from one person to another).

solutionem alieni aeris in publicam curam ~terunt Liv. 7.21.5; crimen. ~. rebellions a publica fraude in paucos auctores ~sum 8.14.4; de iurionem Samnitum decus magna ex parte ad legatos. est ~sum 9.40.21; dictator de se pauca. ~locutus in magistrum equitum. magnam partem gloriae ~tit 23.24.3; summa curae omnis in Bostarem Hangonemque. ~sa erat 26.12.10; quod. traditum Vitellio imperium ad Othonem. ~tissent Tac. *Hist.* 1.74; miles culpam cladis in deum iras uelut ultima publicorum malorum ~tunt Liv. 4.9.3; cum omnium secundorum aduersorumque causas in deos ~terent 28.11.1. b metus. ~. omnis et periculum. ~. in creditores a debitoribus ~terant Liv. 2.27.9; aliquandiu aequatus inter omnes terror fuit; paulatim totus ~tere in plebem coepit 3.36.7; cum anceps caedes fuisset, aduersae tamen rei fama in Romanos ~tit ob amissos quosdam aedvis ordinis 9.38.8.

18 (esp. w. advs.) To turn the course of (affairs) to a specified (favourable, etc.) outcome. b (intr., of affairs) to take a given turn, fall out (happily or otherwise); (sim., refl. or pass.).

Pl. *Cur.* 658; deos uolo consilia nostra uobis recte ~tere Trin. 1155; de ~tant bene quod agas! Ter. *Hic.* 106; Liv. 10.35.14; (elipt.) res agitatur apud iudicem. ~di bene ~tant! Pl. *P.* 246; Ter. *Ad.* 728; (folly. by ad, in + acc.) haec deus in melius crudelia somnia ~tat Tit. 13.4.95; incommoda quoque ad bonos euentus ~tente fortuna Curt. 8.13.22. b (w. advs.) hodie fient nuptiae; quae res bene ~tat mi tibi uobis Pl. *Cur.* 729; si malus aut nequam, male res ~tunt quae agis, sin autem frugis, eueniunt frugaliter Per. 453; male ~tit res pecuniaria mihi apud uos Truc. 147; minis uiginti ut illam emisti (quae res tibi ~tat male!) Ter. *Ad.* 191; hos illi (quod nec ~tat bene) mittimus haedos Verg.

Ecl. 9.6; ille. quod bene ~tat (i.e. if all went well), habiturum se comitia professus Liv. 3.35.8; agnouere uirum et, quod bene ~teret, acciri iusserunt 7.39.13; Curt. 7.11.14; Caesarem herodem. ~scriperat, tali obsequio ratus. ~. domum suam procul inuoria fore. quod contra ~tit Tac. *Ann.* 14.31; si res forte melius ~tisset, dis. gratia habenda GEL. 1.13.4; (impers.) bene ~tat. obsideamus Lacedaemonem, quando ita placet Liv. 34.34.2; (w. in + acc.) latae. ~. leges. non solum quae regni suspicione consulens absoluerent, sed quae adeo in contrarium ~terent ut popularem etiam facerent 2.8.1; uotum dis cordi fuit et auspicia in bonum ~terunt 10.42.7; haruspices in bonum ~surum id prodigium ~. responderunt 42.20.4; (cf.) cuius rei (i.e. the auspices) uitium non in belli euentum, quod prospere gestum est, sed in rabiam atque iras imperatorum ~tit 8.30.1; ~ut se edoceret obscans Apollinem, quo sese ~tant tanta sortis somnium ENN. *scen.* 42; ueror quod se Iunonia ~tant hospitia Verg. *A.* 1.671; ~sis ad prospera fatis Ov. *Ep.* 15(16).89.

19 (w. ad, in + acc.) To turn or apply (to a purpose, use).

(w. ad) nos ad mala nostra ~timus, in saeuas quod dedit ille (i.e. the inventor of weapons) feras Tit. 10.10.6; quia nullum iam aliud in urbe eorum supererat autem, exores suas natosque ad usum nefariae dapis ~terunt V. *Max.* 7.6. ext. 3; cuncta, etiam fortuita, ad gloriam ~tebat Tac. *Ann.* 2.84; occasione. ad bonum publicum ~tens 15.20; hanc illam ~. si ad potiora ~tisset, quantum boni efficeret potuisset! Plin. *Ep.* 4.7.3; (cf.) si responderunt, Punicam perage loqui; si non, tunc ad horum more linguam ~tero Pl. *Poen.* 984; (w. in + acc.) libertatem. ~. totam in suam licentiam ~terat Liv. 27.31.6; naues. in onerariarum usum ~sae 30.10.3; ingens naturae beneficium, si illud in iniuriam suam non ~tat hominum furor! Sen. *Nat.* 5.18.4; glaciem potant poenaeque montium in uoluptatem gulae ~tunt Plin. *Nat.* 19.55; obstructae strage corporum uiae, quo plus caedis fuit; neque enim ciuilibus bellis capiti in praedam ~tuntur Tac. *Hist.* 2.44; mihi uidetur. ipsam institutionem in causam fidei commissi ~tisse Ulp. *dig.* 29.1.19.1.

20 To slant one's interpretation of (actions, events, etc.) in a particular (favourable, unfavourable, etc.) direction; (w. in + acc.) to interpret or take (to be), construe (as). b uitiio ~tere, to treat as a fault; see VITIUM.

res in serium ~sa est Curt. 5.7.10; non ~tit (sapiens) omnia in peius nec quae, cui imputat casum Sen. *Ep.* 81.25; nec dearent qui haec isdem uerbis aut ~sa in doctus Seneca. deferent Tac. *Ann.* 13.43; prolapsum etiam in egressu naus ~sae ad melius minime. teneo 16, inquit, Africa Suet. *Jul.* 59; ~sae Pompeium se Caesari purgatum, ne ea quae rei publicae causa egerit in suam contumeliam ~tat Caes. *Civ.* 1.8.3; neque lacrimas tenere (impuror) neque moderari liniam. ~. quam rem alii in superbiam ~tebant, alii ~. Sal. *Jug.* 82.3; culata priori ~tit (sc. a second wife) in offensas libera uox ab suas Prop. 4.11.90; mira serenitas cum tranquillitate oriebatur. in religionem ea res apud Poenos ~sa est Liv. 26.11.4; 30.38.10; in prodigium ~sa ea tempestas, procurare officia in ludibrium ~tebat. intellegens falsi Tac. *Ann.* 12.26; rem. non minimi periculi. in locum ~tit Suet. *Aug.* 67.1; (w. ab) id ipsum quod paranti expeditionem Othoni. ~ter bellum esset obstructum, a. naturalibus causis in prodigium et omen imminentium cladum ~tebatur Tac. *Hist.* 1.86; (cf.) id. omen in Macedoniam interitum ~terunt Tyril Curt. 4.2.13.

21 (usu. w. in + acc.) To cause (abst. things) to pass from one state or form into another, cause to develop (into); (esp. refl. or pass. in middle sense; sim. intr.). b to cause (a person, etc.) to pass into a new frame of mind.

potius quam. paternum cognomen ~tas in risum Hor. *Ep.* 1.13.9; terrorem. ~. urbis Romae obsessae. ~. Capua post dies paucos capta in laetiam ~tit Liv. 26.37.4; multa per noctem habita terrori dies ~tit ad risum Sen. *Ep.* 104.24; propter culpam in decus ~tere Tac. *Ann.* 1.51; (refl. or pass.) matura gloria neceum se ~tente in inuidiam Liv. 2.7.8; ~so repente in iram luctu discurrunt ad arma 25.37.11; amor nimium. ~. patens in taccia nobis ~titur Ov. *Am.* 2.19.26; ne in seditionem res ~teretur Curt. 6.6.12; inerat. simplicitas ac liberalitas, quae, ni adit modus, in exitium ~tuntur Tac. *Hist.* 3.80; (intr.) futurum ut detrimentum in bonum ~teret Caes. *Civ.* 3.73.6; mihi. ~. bene facere iam ex consuetudine in naturam ~tit Sal. *Jug.* 85.9; postquam. ludus (i.e. entertainment) in artem pulatim ~terat Liv. 7.2.11; haec. extemplo in inuidiam, mox etiam in perniciem adulescenti ~terunt 39.46.1; pestilentia, quae. in boues ingretrat, eo (anno) ~terat in hominum morbos 41.21.5; ubi iam in pus ~tit (irunculus) Cels. 5.28.8; Diomedes ibi deleuit. urbes duas, quae in proceribus ludicrum ~tere, Apinam et Tricam Plin. *Nat.* 3.104; ea simulatio officii a metu profecta ~terat in fauorem Tac. *Hist.* 3.58; ne memoria Augusti. ne nomen Caesarum in ludu ria et contumelias ~terent ~tuebatur Ann. 6.46; uoluit. ludos Ioui. si res p. in meliorem statum ~tisset Suet. *Aug.* 23.2; (in impers. phr.) in consuetudinem ~tit, ut consules. quantum debeant principu, profiteantur Plin. *Pan.* 90.3; (w. dat.) ne dubium haberetur magnitudinem pecuniae malo ~tisse. aurarum. ~. rursus, quamquam publicarentur, sibi met Tiberius seposit Tac. *Ann.* 6.19. b plerosque secundae res in miserationem ex ira ~tunt Sal. *Hist.* 1.55.5; nec ullum tam inmansuetum animal est, quod non cura mitiget et in amorem sui ~tat Sen. *Ben.* 1.2.5; creditor potationis. ~. amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem ~terit Suet. *Cal.* 50.2; (refl. or pass. in middle sense, in mores te ~te uiri: si cantica faciat. i comes Prop. 4.5.15; in admirationem (rex) ~sus, supra ~. ceteros Muciosque dicere id facinus esse Liv. 2.13.8; rursus ad Haemonum inuenis curamque metumque ~titur (Medea) V. *L.* 7.351; uisa caede in desperationem ~si Tac. *Hist.* 3.62; ad paenitentiam ~si. inuidiam quae sibi fieret deprecati sunt Suet. *Cal.* 9; (intr.) stimulis. ~. potentius uis acti in furias ~tere canes GRAT. 392.

22 (esp. w. in + acc., often refl. or pass. in middle sense). To turn into something else, alter, change (physically or sim.); (intr.) to

undergo (physical) change. **b** (w. ref. to magical or supernatural transformation).

(w. in + acc.) cum terra in aquam se ~tit *C.N.D.* 3.31; ~tunt se. ~pabula laeta in pecudes, ~tunt pecudes in corpora nostra naturam *Lucr.* 2.875-6; omnis uideatur in imbre ~tier aether 6.291; dulcia se in bilem ~tent *Hor.* S.2.2.75; cum. ~color. mutatus Ligurinum in faciem ~terit hispidam *Carm.* 4.10.5; totas. ~incendia gentes in cinerem ~tunt *Ov.* *Met.* 2.216; obseruati morientium (mulorum) color, quem in multas mutationes mors. ~tit *Sen.* *Nat.* 3.17.2; isic (i.e. in Rome). maneant qui nigrum in candida ~tunt (i.e. who call black white) *Juv.* 3.30; Graeci. ~secundum uerbi litteram in e plurimque ~tunt, ut *ypdpo* *γῆς* *παρὰ* *Γελ.* 6(7).9.13; ~without in + acc. ~tere pallor tum parochi faciem *Hor.* S.2.8.35; quae mentita suas ~tit (i.e. dyes) inepta comes *Prop.* 2.18.28; artifices auri faciet, qui mille figuris ~tere opus possint *Man.* 5.507; quae loca, qui fluctus, ubi Pelion? omnia ~sa atque ignota uidet *Stat.* *Ach.* 1.249; antiquam Vesulium mons ardescens faciem loci ~tere *Tac.* *Ann.* 4.67; (cf.) cui non praecordia curae, non frontem ~tere minae *Stat.* *Silo.* 2.2.149; ~(infr.) omnia commutat natura et ~tere cogit *Lucr.* 5.831; totae solidam in glaciem ~tere lacunae *Ver.* 6.3.305; (poet.) bene parta patrum sunt anademata, mitrae, interdum in pallam. ~tunt *Lucr.* 4.1130. **b** (w. in + acc.) in Amphitruonis ~tit sese ianaginem (Iuppiter) *Pl.* *Am.* 121; in anginem ego nunc me uelim ~ti, ut benefice illi fauces prehendam *Mos.* 218; ~tit se in omnis bestias *Non.* *com.* 30; uidit. ~fusa. in obscuro se ~tere una cruorem *Ver.* 4.4.455; quod formas unus ~tebar in omnis (sc. Vertumnus) *Prop.* 4.2.47; Nais. ut cantu. ~terit in tacito iuuena corpora pisces *Ov.* *Met.* 4.50; Byblis ~litur in fontem 9.664; 10.137; effice, quidquid. ~tingere. fuluum ~tatur in aurum 11.103; (pass., w. retained acc.) formam tum ~litur oris (Apollo) antiquum in Buten *Ver.* 4.9.646; ~without in + acc. quem. ~percussum uirga ~sumque uenienis fecit aem *Circe* 7.190; [Tib.] 3.7.61; hanc (sc. anum). ~nocturnas ~sam uolitare per umbras suspior et pluma corporis anile tegi *Ov.* *Am.* 1.8.13; decipiat ne te ~sis. ille (sc. Proteus) figuris *Fast.* 1.369; *Luc.* 3.189; ~sae crimina formae *Stat.* *Theb.* 4.572.

23 To practise substitution of, change, replace; esp. *solum* ~tere, to change one's country, by going into voluntary exile (see *SOLVM*); (w. cum) to exchange, interchange (with). **b** (w. abl., app.) to exchange (for), i.e. to change (into). (Cf. *MUTO*¹, sense 12b.)

ne. iubeas. uocem mutare uiros aut ~tere uestem *Ver.* 4.1.825; repetundarum criminibus sub Claudio ac Nerone ceciderant; placuit ignoscitibus ~so nomine, quod auriatua fuerat, uideri maiestatem *Tac.* *Hist.* 1.77; ~is suo cum domino uenit ~sa ac nomine ut amittitur fecit *Arg.* *Pl.* *Cap.* 6. **b** diua. praesens. superbos ~tere funeribus triumphos *Hor.* *Carm.* 1.35.4; ~tere seria ludo *Ars* 226; nulla. alite ~ti dignatur (Iuppiter), nisi quae posset sua fulmina ferre *Ov.* *Met.* 10.157; ante quam pestilentis tempus anni, siue id fuit hiemis, ~tatur aestate siue autumnum uere mutetur *Col.* 7.2.

24 A To render into another language, translate (words, an author, etc.). **b** to render into another form of words, paraphrase or sim.

a huic nomen graece Onagost fabulae; Demophilus scripsit, Macrus ~tit barbare *Pl.* *As.* 11; *Trin.* 19; *Ter.* *Eu.* 7; *Var.* *R.* 1.1.10; si plane sic ~terem Platonem. ut ~terunt nostri poetae fabulas *Cic.* *Fin.* 1.7; ~ti. multa de Graecis, ne quo ornamento. careret Latina oratio *Tusc.* 2.26; *Hor.* *Ep.* 2.1.164; ~tit Aristides Sisenna *Or.* *T.* 4.43; ~ndos. quod nos ~tentes recte. adfectum dicimus *Quint.* *Inst.* 6.2.8; *Suet.* *Aug.* 89.1; quando ex poematis Graecis ~tendae imitandaeque sunt insignes sententiae *Gell.* 9.9.3; uerba ipsa. ~Platonis. scripsi, quoniam ~tere ea consilium non fuit; *φύσσεια* *γὰρ* *ροῖ*. 10.22.3; 11.4.3; ~(w. in + acc.) hanc (rationem) primus cum primis ipse repetens nunc ego sum in patrias qui possim ~tere uoces *Lucr.* 5.337; Claudius, qui annales Acilianos ex Graeco in Latinum sermonem ~tit *Liv.* 25.39.12; ~tere Graecia in Latinum *Quint.* *Inst.* 10.5.2. **b** uersus. ~mutatis uerbis interpretari. tum paraphrasi audacius ~tere *Quint.* *Inst.* 1.9.2; ab illis dissentio qui ~tere orationes Latinas utant, quia optimis occupatis, quidquid aliter dixerimus, necesse sit esse deterius *Liv.* 10.5.5.

uertragus ~I, m. Also **uertrāha** ~ae, f. [Gallic, prob. < *uer-* (intensive prefix, cf. Gk. *ὑπερ-*) + *trag-* (= IE. **trēgh-*, cf. Gk. *τρέχω*)] A Gallic greyhound.

non sibi sed domino uenatur ~gus (v.l. uetragus, uertagus) acer *Mart.* 14.200.1. **β** pictam macula ~aham delige. : oclor affectu mentis pennaque cucurrit *Grat.* 203.

Vertumnus ~I, m. **Vortumnus**. **a** = *Vort-* (the older form), **β** = *Vert-*. An Etruscan deity, interpreted by the Romans (through association with *uertere*) as the god of the changing year and of change in general, trade and exchange, etc.

ab eis dictus uicus Tusculi, et ideo ibi ~um (i.e. his statue) stare, quod is deus Etruriae princeps *Var.* *L.* 5.46; *Cic.* *Ver.* 1.154; *Liv.* 44.16.10; mercurius ut uernis diis us abundet *Col.* 10.308; *CIL* 9.4192. **β** ~um Ianuume (i.e. their statues, near which Roman booksellers traded), liber, spectare uideris, scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus *Hor.* *Ep.* 1.20.1; ~us. ~mille habet ornatus, mille decenter habet [Tib.] 3.8.13; *Prop.* 4.2.2; *Ov.* *Met.* 14.642; *Fest.* p.209M; (pl., w. ref. to the different aspects of *Vertumnus*) iam moechus Romae, iam mallet doctus Athenis uiuere, ~is quotquot sunt natus iniquis *Hor.* S.2.7.14.

ueru ~ūs, n. [cf. Umb. *berua*; cogn. w. OIr. *bir* 'a spit', Goth. *gairu* 'a stake'] FORMS: dat. and abl. pl. uis. ~ibus, ~ibus *Petr.* 137.12, *Mart.* 14.221, *CIL* 8.826 (some textual variation between the forms). Colliat. second

decl. form ~um (nom.) *Pl.* *Rud.* 1.302, 1304. A spit (for roasting meat). **b** the spit-like point of a weapon. **c** (pl.) a spiked railing. semper petunt aquam hinc aut ignem aut uascula aut cultum aut ~u *Pl.* *Rud.* 1.34; *Acc.* *trag.* 221; quorum in sacrificiis exta in olla, non in ~u coquantur *Var.* *L.* 5.98; *Ver.* 4.1.212; subiciunt ~ibus prunas et uiscera torrent 5.103; *Tib.* 1.6.49; *Ov.* *Met.* 6.646; *Fast.* 2.363; membra. ~abscondi uiuentibus, gracileque traiecit ~u mugire fibras uidit *Sen.* *Thy.* 1063; ligneis ~ibus inassatum (stelionem) *Plin.* *Nat.* 30.88; *Front.* *Str.* 4.3.6; *Juv.* 15.82; ~(cf.) hoc medicamento qui utitur. ~habeat in brachio ~ua eborea *Larg.* 16. **b** pila manu saeculosque gerunt in bella dolones, et tereti pugnant mucrone ~uque Sabello *Ver.* 4.7.665. **C** AREA. ~CLAVSA ~VEVS *CIL* 6.826.

uerua ~ae, f. [perh. back-formation from *VERVU*] An ornamental spout in the form (if etym. is correct) of a sheep's head.

CIL 5.1019; *FRONTIS* *TEMPLI* ~IS *ET* *ETHERMIS* *MARMOREIS*. ~ORNAVIT 5.2864.

Veruactor ~ōris, m. [as next + -tor] A deity presiding over the ploughing of fallows. *FAB.* *Pict.* *ur.* 6.

ueruactum ~ī, n. [dub.] Land ploughed for the first time after being left fallow.

Cato *Ag.* 27; interest, in rudi terra, an in ea seras, quae quotannis obrita sit. an in ~o quae interdum requirit *Var.* *R.* 1.44.2; nihil prohibet, quo minus mense Iulio ~a subigantur *Col.* 2.4.5; 3.13.13; quae mense Ianuario ~a fecimus, non ultima parte Martii sunt iteranda 11.2.32; quod uere semel aratum est, a temporis argumento ~um uocatur *Plin.* *Nat.* 18.176.

ueruagō ~to, tr. [app. back-formation from *prec.*] To plough (land) after leaving it fallow. (agn) uliginosi. ~sub aestatem ~endi sunt *Col.* 11.2.8.

ueruculātus ~a ~um, a. [*ueruculus (var. of *VERICVLVS*) + -ATVS²] (of a sickle, perh.) Having a spit-like extension of the blade. multi falcibus ~is. ~medium culum secant *Col.* 2.20.3.

ueruex ~ēcis, m. Also **uerbex** (berbex). [prob. cogn. w. Skt. *ūrā*, Gk. (f) *ῥάφν* 'a sheep'] FORMS: *uerb-* *Var.* in *Non.* p.189M, *L.* 5.98, *CIL* 6.2099.2.2, and a frequent v.l. elsewhere (pl. *uerbices* *Fest.* p.293M); *verb-* (by assim.) *Petr.* 57.1. A castrated male sheep, wether. **b** (as a term of abuse for a stupid and sluggish person).

~eci sectario *Pl.* *Cap.* 8.80; si cui omni mari testiculū dempti et ideo ui natura uersa ~ex declinatur *Var.* *L.* 5.98; quod genus sacrificii Lari ~ecibus fiat *Cic.* *Leg.* 2.55; *Juv.* 3.294; truocem. ~amatorum istum (i.e. Lucius as an ass). ~emasculare et quous ~ece initiorum efficeret *Apul.* *Met.* 7.23; 8.25; *VIRGINIVS* *DIVIS* *OVES* *IN* *FAMILIIS* *DIVIS* ~ECES *DOVS* *CIL* 6.2099.2.2. **b** ne illis ignauissimis liberi loco potestas sit, uetulis ~ecibus *Pl.* *Cas.* 535; opus hoc facto existimo, ut illo intro eam. ~itane uero. ~ex? intro eas? *Mer.* 567; quid rides. ~ex? *Petr.* 57.1; summos posse uiros. ~ecum in patria crassoque sub aere nasci *Juv.* 10.50; ~app. here, allusion obscure] Chrysippus ait quendam indignatum, quod illum aliquis ~ecem marinum dixerat *Sen.* *Dial.* 2.17.1.

ueruina ~ae, f. [VERV + -INA] A spit or similar sharp-pointed instrument.

si tibi est machaera, at nobis ~ast domi: qua quidem te faciam. confossiore soricina nenia *Pl.* *Bac.* 887; *Bas.* *gram.* in *Fuig.* *serm.* *ant.* 33.

uerum¹ ~ī, n.: see *VERV*.

uērūm² ~ī, n.: see *VERVS*¹.

uērūm³, conj. [development of ellipt. use of *uerum* (est) in replies (*VERVS*¹, sense 6b)]

1 (assenting to what has been said, but adding a qualification). But at the same time. **b** (strengthened by *uero*, *enim*, or *enimvero*, ~*uero* being also written as one word; see also *VERVMTAMEN*). **c** (connecting single words or phrs.). **d** (in retorts) yes, but. **e** (with limiting force) but only.

nequam homost, ~ hercle amicus est tibi *Pl.* *Bac.* 557; non hic Philolaches. ~ habitat hisce in aedibus? ~ habitauit, ~ emigravit iam diu *Mos.* 951; magno desiderio fuit ei filius; ~ ubi uidebit tantos sibi sumptus domi cotidianos fieri. ~ optabit rursum ut abeat ab se filius *Ter.* *Hau.* 754; *Eu.* 526; fateor me sectorem esse, ~ et alii multi *Cic.* *S.* *Rosc.* 94; avarus erit, sed finite, et adulter, ~ habebit modum *Fin.* 2.27; est istuc quidem honestum, ~ hoc expedit *Off.* 3.75; difficile est, ~ hoc qua lubet efficias *Var.* *L.* 76.14; *D.* *Silanus*. certo scio quae dixerit studio rei publicae dixisse. ~ sententia eius. aliena a re publica nostra uidetur *SAL.* *Cas.* 51.17; *Hor.* *Ep.* 2.2.106; nequaquam par est uiolenta lingua *Aetna* 216; *Ov.* *Met.* 8.69; *Larg.* 194; scripsit Ennion, meriti quidem nouissima exempla Mithridaten. ~ ~ ita maioribus placitum. ~ beneficentia aduersus supplices utendum *Tac.* *Ann.* 12.20. **b** in coniugio sibi amator. ~ scortum inuocat. estne inuocatum scortum an non? planissime. ~ hercle uero nos parasti planius *Pl.* *Cap.* 75; *Cur.* 375; audui inter os atque offam multo interire posse; ~ uero inter offam atque herbam, ibi uero longum interuallum est *Cato* *orat.* 214; ~matrone magis conducibilest. ~ unum amare; ~ enim meretrix. ~ non potest suam rem optinere. ~ sine multis uiris *Pl.* *Cist.* 80; *Mit.* 293; *Ter.* *Eu.* 742; *SAL.* *Petr.* 1.8.9; uidi ego multa saepe picta, quae Accherunti fierent cruciantia, ~ enim uero nulla adaeque est Accheruns atque ubi ego fui *Pl.* *Cap.* 999; *Cato* *orat.* 186;

Cic. *Ver.* 3.194; superbe et crudeliter habuit Locreus ab Carthaginensibus. ~uerant. ~ ~ enimvero. ~praesidiarii milites Romani Poenos scelere atque auriatua superaucrunt *Liv.* 29.8.7; 36.40.4. **c** tantum adest boni improbus, ~ commixtum malo *Pl.* *As.* 310; mercatore. ~strenuum studiosumque rei quaerendae existimo, ~ periculum *Cato* *Ag.* pr.3; habemus. ~ eius modum senatus consultum, ~ incusum in tabulis *Cic.* *Cat.* 1.4; haec uno, ~ optimo auctore domo prolata defendimus *Phil.* 1.24; Britannia. ~fecunda, ~ iis quae pecora quam homines benignius alant *MELA* 3.50; est tibi. ~ pulchra quidem, ~ transiberina domus *MART.* 1.108.2; Cassius plebei Romae generis, ~ antiqui honoratioris *Tac.* *Ann.* 6.15; iste Milo. ~longe opulentus, ~extremae auriatiae. ~ infamis homo *APUL.* *Met.* 1.21. **d** tu, T. Kosci, ubi tunc eras? ~ Romae. ~ quid ad rem? *Cic.* *S.* *Rosc.* 9.2; ~niliferi mi' inquit 'cum uxoriis unquam alienis.' ~ est cum minis, est cum meretricibus *Hor.* *S.* 1.2.58; 2.3.205. **e** ad omnia uulnera tumores eam (sc. brassicam) contritum inponito. ~ prius quam id imponas, aqua calida multa lauato *Cato* *Ag.* 157.3; municipem. ~ de tuo uolo ponte rei praecipitem in lutum. ~ totius ut lacus. ~maxime. est profunda uorago *CATUL.* 17.10; super terga gladii et scuta, ~ ea Numidica ex coriis *SAL.* *Jug.* 94.1; reuocatus est, ~ sub condicione ne quam partem. rei p. attingeret *Suet.* *Tib.* 13.2; ~ (strengthened by enimvero) illud necum reputo posse animam humanum, praesertim puerilem, ~ futura rerum praesagire. ~ enimvero. ~debet ille nescio qui puer. ~corpore. ~integer deligi *APUL.* *Apol.* 43.

2 (introducing a contrasting fact, idea, etc.) But (on the other hand), however. **b** (in contrasting an actual with a hypothetical situation, etc.) but in fact, but as matters stand.

indignis si male dicitur, male dictum id esse dico, ~ si dignis dicitur, bene dictum non quidem animo *Pl.* *Cur.* 514; ut multa uerba fecit, ut lenta materies fuit (mulier)! ~ postremo impetraui ut uolui *MEL.* 1204; ager efficit cum octauo, bene ut agatur; ~ ut omnes di adiuuent, cum decimo *Cic.* *Ver.* 3.112; surripui tibi, dum ludis, mellite luenti, suauolui. ~ id non impune tuli *CATUL.* 99.3; *Hor.* *Ep.* 2.1.187; *CURT.* 7.11.21; excurrit (Italia) diu solida. ~ ubi longe abit in duo cornua finditur *MELA* 2.58; hunc. ~ labefecit. ~Macronis odium, qui. detulerat. ~argumentum tragoediae a Scauro scriptae. ~ ~ ab Seruilio et Cornelio accusatoribus adulterium Liuiae, magorum sacra obiectabantur *Tac.* *Ann.* 6.29; bellum ciuile mouit. ~Delmatiae legatus; ~ intra quantum diem oppressus est *Suet.* *Cl.* 13.2; *Nero* 47.3; *Gal.* 3.1; ~ (strengthened by autem) mirum mi subolet iam hoc huic uicinia meae. ~ autem. ~ si quid eius esset, esset mecum postulat *Pl.* *Cas.* 555. **b** si honeste censeam te facere posse, suadeam; ~ non potest *Pl.* *Mil.* 1372; *Cic.* *Ag.* 2.90; si ad impetrandum nihil causae habere praeter miserandam fortunam. ~ tamen erit maiestatis populi Romani prohibere iniuriam. ~ ego iis finibus electus sum, quos maioribus meis populus Romanus dedit *SAL.* *Jug.* 14.8; *Quint.* *Inst.* 9.3.3; ~ (strengthened by enimvero) nonne enori per uirtutem praestat quam uitam miseram. ~ per dedecus amittere? ~ enim uero. ~ uictoria in manu nobis est *SAL.* *Cal.* 20.10; quodsi saltem pacem. ~ peteret, deliberarem. ~ an darem. ~ enimvero, cum. ~ milites meos. ~ ad prodicionem. ~ sollicitat, ad interuentionem mihi persequendum est *CURT.* 4.11.18.

3 (after a neg., introducing a contradictory or incompatible fact, argument, etc.) But (on the contrary).

ne illum uerberes; ~ apud te uinctum adseruato domi *Pl.* *Bac.* 747; non aetate, ~ ingenio apicetur sapientia *Trin.* 367; non gratis prodeo; ~ peto a uobis. bonam existimationem *Gracch.* *orat.* 41; non ego mihi illum iniquum eiero, ~ omnibus *Cic.* *de* *Orat.* 2.285; neque in ui armatorum spectari oportere in quo loco sit facta uis, ~ si sine facta *Cic.* 85.3; *CATUL.* 26.4; non exercitus neque thesauri praesidia regni sunt, ~ amici *SAL.* *Jug.* 10.4; dic mihi, Damoeta, cumne pecus? an Meliboei? ~ non, ~ Aegonius *Ver.* *Ec.* 3.7; *G.* 4.200; non mea mors illi, ~ sua uita gemenda est *Ov.* *Met.* 13.464; non factas. ~ uoces. ~ necessitate ultima expressas *Curt.* 9.3.6; qui ne deliberauit quidem. ~ statim. ~consumere *Petr.* 80.6; ea, quae non dicunt, ~ intellegi uolunt *Quint.* *Inst.* 8.5.12; neminem hominem pudicum. ~ esse. ~ pioresque dissimulare uitium *Suet.* *Nero* 29; *APUL.* *Apol.* 23; ~ (strengthened by enimvero) neque id se queri, quod hostilia ab hoste passi forent; ~ enim uero id se queri, quod is. ~ omnia simul diuina humanae iura polluerit *Liv.* 31.30.4; a nexu quidem uenerio hospitis tuae tempera. ~ enim uero Fotis famula petatur enixe *APUL.* *Met.* 2.6.

4 non solum, modo, or tantum. ~ (usu. foll. by *etiam*, *quoque*, or *et*) Not only. ~ but also. **b** (in a climax) non (or other neg. or implied neg.) ~ ~ *etiam*, not merely not. ~ but actually, but even; (also, without preceding neg.) ~ *et*, and even.

satin habes si. ~ita patrem faciam tuum, non modo ne intro eat, ~ etiam ut fugiat longe ab aedibus? *Pl.* *Mos.* 390; Segestani non solum. ~ amicitia, ~ etiam cognatione se cum populo Romano coniunctos esse arbitrantur *Cic.* *Ver.* 4.72; si qua non modo humana ~ etiam diuina in tantis ingeniis commendatio debet esse *Arch.* 31; eum a me non diligis solum ~ etiam amari *Fam.* 13.47; largi uultu uidemus, non solum ex alto penitusque. ~ de summis ipsum quoque saepe colorem *Lucr.* 4.74; ciues. ~ muniti. ~ non moenibus modo et armis. ~ etiam multo magis locorum asperitate *SAL.* *Jug.* 89.4; pudicum. ~ seruauit ab omni non solum facto, ~ opprobrio quoque turpi *Hor.* *S.* 1.6.84; Galatea. ~ non tantum ceruo. ~ etiam uentis. fugacior *Ov.* *Met.* 13.807; dimicant non equitatu modo aut pedite, ~ et bigis et curribus *MELA* 3.52; hoc medicamentum non solum non nocere stomacho, ~ etiam reficere. ~ eum *LARG.* 107; erat, non studiorem tantum, ~ etiam studiosiorem amantissimum *Plin.* *Ep.* 6.6.3; *Ep.* *Tr.* 10.4(3).6; iniurias. ~ non liberis modo, ~ etiam seruus factus *GEL.* 20.1.32; ~ (without etiam, etc., after ~) nihil certum. ~ in quo non modo possit ~ putet se posse consistere *Cic.* *Tul.* 35; *Ver.* 3.153; non unum modo debere dixit, ~ affirmauit decem *Phaed.* 1.17.5. **b** ne tondere quidem morbo inluuieque peresa uellera nec telas possunt attingere putris; ~ etiam inuisi si quis temperat amictus, ardentes palupae atque immundus olentia sudor

membra sequebatur VERG.G.3.563; parum. .habuit. .consulem. .in carcerem. .egisse. .et etiam, cum senatus ad eum misisset, ut in curiam ueniret, 'quare non potius', inquit, 'ipse, ad me uenit?' V.MAX.9.5.2; ego. .humil prolextus, inanimis. .immo uero semimortuus, ~ etiam ipse mihi superuivens APUL.Met.1.14; non tam inipsum me, ~ etiam laudabilem publice credebam fore 3.6; ut. .sentirem non asinum me, ~ etiam equum curulem 4.2; 5.29; ~ siluae alia quoque dira animalia ~ et tigris ferunt MELA 3.43.

5 (in breaking off a subject or introducing a fresh point or illustration) But. **b** (in resuming after a digression).

non alienum fuit de oratoris quasi incunabulis dicere. ~ haec ludorum atque pompae, nos autem iam in aciem dicationemque ueniamus CIO.42; tum expectabantur Kalendae Ianuariae, fortasse non recte. ~ praeterita omittamus Phil.5.31; et Arruntius ita te mandasse aiebat et tu adscriperas. ~ illud est Fam.7.18.4; Fin.2.75; VERG.A.11.587; ~ quid ego fortissimus hoc in genere prudentiae uiros laudem? respiciantur Idorum feminae. .V.MAX.2.6.12.14; ~ ut huius uiri aiebat testis Hispania, ita M. Catonis Epikos 4.3.2; ~ longius fortasse progredier falente transitu QUINT.Inst.7.10.17; paene iam quidquid loquimur figura est. ~ schemata λέγεσθαι duorum sunt generum 9.3.2. **b** memor es probe. ~ in tonstrina ut sedebam, me inquit percontarier equum. .nouerim Demaenatum PL.AS.343; qui poterunt ista ipsa lege quae de proscriptioe est, siue Valeria est siue Cornelia non enim noui nec scio ~ ista ipsa lege bona Sex. Rosci uenire qui poterunt? CIO.5.2.7.99; N.D.1.95; ~ ut idem saepius dicam, exspecto Mauricum PLIN.Ep.1.5.16.

uēruntamen, conj. Often as two words, sters. separated. [prec. + TAME] But even so, still, nevertheless. **b** (resuming after a digression).

tua istaec potestas est, pater. ~ .modeste meliust uitam uiuere PL.Per.344; etsi mihi facta iniuriat, ~ potius quam litis secter. ., abduce hanc, minas quinq. accipe TER.Ph.407; si qua tardius haec quam studes absolueris, ~ rerum magnitudinē. .adignare debetis ~ maturabimus Rhet.Her.1.27; Carbo grauius ferebat sibi quaestorem obtigisse hominem singulari luxuria atque inertia; ~ ornabat eum beneficiis CIO.1.34; Foni.38; accepti P. Sulla. uolnus uehemens et mortiferum, ~ eius modi quod uideretur huius. .natura accipere potuisse SUT.73; non dubitabam equidem, ~ multo mihi notiore amorem tuum efficit Chaerippus Fam.12.30.3; animaduertebas. ., etsi tui nemo erat admodum copiosus, ~ uersus ab ei, admittere orationi Tusc.2.26; CIO.9.405; quae (nomina) tua quidem sentit esse, ~ uis putat posse molliori QUINT.Inst.8.3.32; APUL.Met.9.5; APOL.221; ~ (foll. by apostrophe) sentis litteras hodie expectabam, nihil equidem ut ex his noui; quid enim? ~ CIO.13.2.12; 14.12.1; ~ (elements separated) negat (erus) esse intus, uerum istuc arguent tamen mihi si tui denumerare, repromittam istoo nomine solum rem futuram PL.AS.453; 'ferrem scriptorem', uerum, opinor, scriptorem tamen, ut legendus sit CIO.Fin.1.5; Atheniensium res gestae. .magnificaeque fuere, uerum aliquanto minores tamen quam fama feruntur SAL.Cat.8.2; extra sinum, uerum in flexu tamen etiamnum Rubri maris MELA 3.81. **b** CIO.7.3.4; cum essem in Tusculano (erit hoc tibi pro illo tuo 'cum essem in Ceramico') ~ cum ibi essem ATH.1.10.1.

uērūmērō: see VERVM³.

uērus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [Oir. fir, AS. waer, ON. vör, OSI. vēr].

1 Real (as opposed to counterfeit), genuine. **b** (of attributes) true, proper. **c** (of things) genuine, authentic.

ego te, Philocrates fuisse, faciam ut ~us hodie reperiare Tyndarus PL.Cap.610; illam epistulam ipsus ~us Harpax huc ad me attulit Ps.1208; nunc filia postquam inuenta ~a TER.Hau.989; si ille semel ~us pirata securi percussus esset, pecuniam illam non haberes CIO.7.5.99; in multis. .pecunias. .ut electis ~is hereditas, tamquam heres esset, inuasit Phil.2.44; dum qua eloquentia falsos deos sustulit eadem ~os inducat N.D.2.2; Liv.30.34.12; haec ~a est Danae PATER.126.18.15; STAT.Theb.9.852; Maconides aliae. .alis natalibus urbes diripiunt. ~ non omnibus ille ~us STAT.Silv.5.3.132; haec honorum. .ad puellas mortalis cultum. .translatio ~ae Veneris. .incendit animos APUL.Met.4.29. **b** quid tua istaec? ~ noua figura oris. .papa. ~ color ~us, corpus solidum et suci plenum TER.Eu.318; et mens et redit ~us in ora color O.V.3.730; postmodo quibus leges et nomen habentia ~um 16.641; (cf. sense 7b) in quibus ipsa illa quae placet uarietas subditis medicamentis in similitudinem ~i colorator SEN.Ben.7.9.2. **c** tot. .sunt ~i Bruti Iulii CIO.Ord.2.224; si ~as (tabulas) protulissent, criminis nihil erat, si falsas, erat poena Flac.39; utl. .portarum clauis adulterinis paret, nam ~ae ad Corinthensem referebantur SAL.Jug.12.3; solum sum qui ~a Ciempsea (uasa) habeam PATER.50.2; falsi denarii spectatur exemplar pluribusque ~is denariis adulterinis emittit PLIN.Nat.33.132; Cassi medici colice bona. ~a haec est LARG.120.

2 Real (as opposed to an illusion, imitation, representation, etc.), actual. **b** (of abst. things) not simulated, real. **c** re ~a, in actual fact, really.

quae ex ~is rebus exempla sumebantur VITR.7.5.3; simulatis lacrimis in alterius perniciem ~as meas lacrimas suspectas tibi fecit Liv.40.12.3; ~um taurum, freta uera putares O.V.16.104; ~i uox erit illa bouis Tr.3.11.48; uolias. .illaque. .conseret et ~is depinget prata figuris MAN.5.261; dum uolucres uincere ~as iacrus audit SEN.Her.0.686; PLIN.Nat.35.25; MART.1.100.22; cum est arduum similitudinem effingere ex ~o, tum longe difficillima est imitatio imitatio PLIN.Ep.4.28.3; Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit, iudice me dignus ~a cruce Iuv.8.188; hunc. .saeua dignum ~aque Charybdi 15.17; uocacum ligneam fecit et ~ae uaccae corium induxit Hyg.Fab.40.2; (cf.) maiora ~is monstra (uix capiunt fidem) uidi ipse, uidi

SEN.Tro.169; ~ (neut. as sb.) uiuo equidem. .ne dubita, nam ~a uidet VERG.A.3.316; ficta uoluptatis causa sint proxima ~is HOR.Ars.338; alia ludibria oculorum auriumque credita pro ~is Liv.24.44.8; seu corporis umbra seu ~i species seu fuit ille sopor O.V.10.3.3.4. **b** stantes plaudabant in re facta; quid arbitramur in ~a facturos fuisse? CIO.Amic.24; diffidit sui rebus ac tum demum ~am ditionem facere conatus est SAL.Jug.4.6.1; qua modo simulato metu cesserant, ea in ~am fugam effusi Liv.6.24.11; fuit. .Scipio non ~is tantum uirtutibus mirabilis, sed arte quoque quadam. .in ostentationem earum compositus 26.19.3; ut potitur uotis et toto pectore ~os admodum amplexus STAT.Ach.1.642; ~a negotia nunquam adhuc habuerunt hanc silentii necessitatem QUINT.Inst.9.2.68; 10.2.11; sic nunc ne ad auditoris et theatris in forum et ad causas et ad ~a proelia uoco Tac.Dial.10.5; ~as agitant lites Iuv.7.168; secutus. .nuptiis aestimatio rerum perficitur et fit ~a uenditio ULP.1.23.3.10.4. **c** turdi qui cum sint nomine mares, re ~a feminae quoque sunt VAR.R.3.5.6; equidnam sit honestum, equid aequum re ~a CIO.Top.82; cum. .nomine classis esset in Sicilia, re quidem ~a nauis inanes VER.5.63; dat. .potestatem uerbo praetoriam, re ~a regiam Agr.2.32; dum ~a re tamen ipse religione animum turpi contingere parcat LUCR.2.659; apud nos, re ~a sicut sunt, mercennari scribae existimantur NEP.Eum.1.5; cum Fului Rutubaeque. .contento poplite miror proelia rubrica picta. .uelut si re ~a pugnant HOR.5.2.7.99; Liv.37.53.4; tanti re ~a estis quantum habetis APUL.Apol.23.

3 Seen, experienced, etc., in its actual form, as it really is.

nec uidet in ~a nullum fore morte alium se qui possit uisui sibi se lugere peremptum LUCR.3.885; qui. .unus ~am speciem Romani senatus cepit Liv.9.17.14; traderet orauit ~i sibi signa parentis O.V.1.1.764; 2.43; ingens deorum omnium templum, mundus ipse. .cuius ~a simulacra ~asque facies cernendas mentibus protulit SEN.Ep.90.28; tamen habitum eius ipsum, qui ~us est. .nesciremus NAT.1.17.2; si. .adirent. .~as. .aeterni luminis arces V.FL.5.409; quae (sc. effigies) hoc diuturnior erit, quo ~ior, melior, absolutior fuerit PLIN.Ep.3.10.6; adeo, iambe praepes. .nec alterius indigne opus ueni, sed ipse ~us integerque sexiens MAUR.2185; ~ (neut. pl. as sb.) oculorum ~a cernentium CIO.Div.1.71.

4 That is thoroughly and actually what is implied by its name, real.

(of qualities, conditions, etc.) uincite uirtute ~a, quod fecistis antithac PL.Cist.198; quo fit ut ~am illam et absolutam eloquentiam nemo consequatur CIO.Ord.17; qui. .~ae pacis auctor fuisset PLIN.14.20; adolescentem incensum cupiditate ~issimae gloriae ATH.13.28.2; illud ~um et simplex bonum quod non possit ab honestate seungi A.G.1.7; pronostro ueterum ~issimoque amore THEOPH.12.16.1; paucis, quibus peritia et ~um ingenium est SAL.Hist.1.137; disce. .uirtutem ex me ~umque laborem VERG.A.12.435; Liv.4.31.5; O.V.7.4.4.71; uis illum ~as poenas daret? SEN.Con.1.1.7; pauciora erunt beneficia, sed ~iora SEN.Ben.3.14.1; uidi. .pallentes deos nocturne cuius Oed.585; MART.5.20.4; is ~us honos, ea coniunctissimi cuiusque pietas TAC.Ag.46.2; APUL.Apol.20; ~ (of persons w. respect to function, etc.) is sit ~us, is perfectus, is solus orator CIO.Ord.3.80; facile esse perspicuum quantum inter hunc et illum Nidum, ~um ac germanum Metellum, interesset VER.4.147; ~um amicum et optime meritum quem PL.27; ~a inaccessa patuit dea VERG.A.1.405; ~is gaudebat Graecia nuptis Prop.2.9.17; seu caperis primis. .annis, ante oculos ueniet ~a puella tuos O.V.3.1.62; PHAED.3.9.7; salus ~a uolus. .proles V.FL.4.327; maribus. .incognita ~is. .proelia STAT.Theb.2.665; ut tandem populus R. ~um Caesarem habeat SUT.14.3.

5 Properly so-called, true.

~is comitis CIO.Agr.2.31; cur non hic parens ~ior a quo certe uitam habemus e tuis. .manibus ereptam? Phil.13.25; ~a phthisis CELS.3.22.8; ita mihi ~os habere liberos (i.e. not bastards) contingat SEN.Con.9.1.5; SEN.Ben.7.19.6; ~ae COLONIAE CIL.4.3525; mox peracta rapina ~a sensim inde in os reddita in ~am alium ruminantis modo refert PLIN.Nat.10.131; sunt. .fuci. .quasi seruitia ~arum apium 11.27; nulli collyriorum tantum trahit, quantum lycio Indico ~o per se LARG.19; resinae terebinthinae ~ae p. XVIII 75; Baiana. .uilla. .rure ~o barbaroque laetatur MART.3.58.5.

6 Consistent with fact, true. **b** ~um (in answer to questions), that is so, yes; (also, interrogatively) is that the case? **c** (of persons, etc.) uttering or expressing the truth, truthful.

ibo intro, ut quid huius ~um sit sciam PL.Aul.802; istuc unum uerbum dixisti ~issimum MER.206; haud scio an quae dixit sint ~a omnia TER.An.525; cum plus uno ~um esse non possit CIO.Ord.2.30; uide ne mea coniectura multo sit ~ior CIO.97; iurauit ~issimum pulcherrimumque ius iurandum FAM.5.2.7; haruspicum. .responsa ~issuma Div.2.45; ~ae uoces tum demum pectore ab imo eliciuntur LUCR.3.57; somnia ~a HOR.S.1.10.33; testis erit Dirce tam ~o crimine saeua Prop.3.75.11; haec si ~a fama est Liv.25.16.25; ~a facis sed serra meae conuicia culpae O.V.10.2.67; quoniam omnia sentit ~a STAT.Theb.6.214; TAC.Ann.1.74; quod modo proposui, non est sententia, ~um est Iuv.8.125; PLIN.Pan.74.4; si nihil in eis quae commemorat aut ~ae rei demisit aut addidit PRO.Amic.2.2.176 (102N); (w. sup.) rectene. .unum mundum diximus an fuit plures. .dictu melius et ~ius? CIO.Tim.12; ~ (pred., w. acc. and inf.) ut ~um esset sua uoluntate sapientem descendere ad rationes ciuitatis non solere REP.1.11; Q. Fabius. .moritur, exactae aetatis si quidem ~um est augurum duos et sexaginta annos fuisse Liv.30.26.7; quaeris an ~um sit. .sapientiam bonum esse, sapere bonum non esse SEN.Ep.117.2; (cf. w. de) de Memedemo uellem ~um fuisset, de regina uellem ~um sit CIO.Aul.15.4.4. **b** nolui illam habere causam et uotum dicere. .scio, captiones metuis. ~um PL.AS.790; liberem ego te? ~um ~um, quandoquidem, ere, te seruauit MEN.1024; POEM.403; facies? ~um TER.Hau.1013; comites secuti scilicet sunt uirginem? ~um: parastis cum ancilla E.U.347; men quaerit? ~um AD.542; ~equidem istuc inpone habueris. .! ~um? ~ reddam hercle E.U.1019; pecus omne sub ulmo est? unus ait comitum. ~umne? itan? PERS.3.7. **c** te mendacem nec

~um esse PL.Mil.1369; ex scriptis eorum qui ~i arbitrantur CAEL.Hist.2; de ~issimo accusatore CIO.Pan.98; mei testes ~i sunt VER.5.165; cornea (porta), qua ~is facilis datur exitus umbris VERG.A.6.894; tibi iam uideor Dodona ~ior augur Prop.2.21.3; Musa mea est index nimii quoque ~a malorum O.V.10.3.9.49; ~issimo uiti COL.1.4.4; quantum dilexit Thebas, si Graecia ~a, Menoeceus Iuv.14.240.

7 (neut. as sb.) The truth, fact. **b** ~i similis (sts. written as one word), seeming to be consistent with the facts, having the appearance of truth; also ~o similis; see also VERISIMILITER. **c** ex ~o, (derived, etc.) from fact.

(sg.) ego ~um amo, ~um uolo dici mi PL.Mos.181; si ~um suppressis CARO.Ord.241; insatiabilis quaedam cupiditas ~i uidenti CIO.Tusc.1.44; conscia numina ~i VERG.A.2.141; inter siluas Academi quaerere ~um HOR.E.2.2.45; propius est ~o praecipuum aliquid fuisse in eo (sc. Fabio) Liv.9.36.4; fama. .qua incerta in maius ~o fieri solent 21.32.7; ipse pater ~i. .Epircurus TER.132.15.17; quod proximum ~o QUINT.Inst.1.1.4; Vespasianus. .patientissimus ~i TAC.Dial.8.3; pro ~o. .comperimus. .immanem colubum. .tecum noctibus. .adquiescere APUL.Met.5.17; ~ (pl.) immo mecum enauisui. .~ quid est? ~a dico PL.Am.736; ei, ~is uincor! TER.Ph.501; animum si ~is implet Apollo VERG.A.3.434; stultum me fateor, liceat concedere ~is HOR.S.2.3.305; nuntius. .falsa mixta ~is ferens Liv.24.30.3; 26.12.17; uis dicam tibi ~iora ~is? MART.6.30.6; epichirema. .nullo differt a syllogismo nisi quod illi et plures habent species et ~a colligunt ~is QUINT.Inst.5.14.14; ~ (cf. sense 7b) cum possit sine adensione ipsam ~i similitudinem non impeditam sequi CIO.Luc.107; SEN.Ben.4.33.2. **b** nec ~i simile loquere nec uerum PL.Mos.13; uidebitur magis ~i simile id esse, quom hic illi dabit TER.Hau.802; posset omne quantum exarauero. .quod omne? plus immo etiam, inquit, si uolet. .per deos immortalis, quid est hoc? ~enim simile non est CIO.Ver.3.25.14; ~ eo facilius crederetur, quia simile ~i uidebatur FAM.12.5.1; ita facilius quod ~i similitudinem esset inueniri posse Tusc.1.8; iudicis est semper. .~um sequi, patroni non numquam ~i simile. .defendere Off.2.51; cuius rei ~i similis causa adferatur HIRT.Gal.8.1.2; quod sine munimento concederant (hostes), ~i similis erat quod simulabatur Liv.9.37.7; Hannibal. .quo audacior res erat, minus similis ~i uisa est 26.38.9; ~isimile est fuisse tonitruum fulminaque attritu harenae esse affricantis SEN.Nat.2.30.2; aliquem remanere spiritum in eo umore. .~ simile ~i est 2.53.1; nucis abellanae ~i corpori. .pinguitudinis conferunt plus quam sit ~isimile PLIN.Nat.33.150; FERT.3.404M; nec sane ~isimile est delectum unum eadem lege uariis aestimationibus coerceri PAPIN.Dig.48.19.41; non est ~isimile. .indebitum soluisse eum ULP.48.2.2.3; nonnulla. .sunt, quae in exemplaribus uidentur ~i similia (i.e. feasible), cum autem crescere coeperunt, dilabantur VITR.10.16.5; ~foedus. .similium ~o facit ipsos in amicitiam redisse Liv.8.26.7; siue Caesar uicerit, quod est ~o similium QUINT.Inst.3.8.31; JULIAN. dig.45.1.56. **c** cui Canis ex ~o ductum cognomen adhaeret HOR.S.2.2.56; indignos, Elegeia, solue capillos! a! nimis ex ~o nunc tibi nomen erit O.V.3.9.4; Fast. 2.859.

8 Grounded in truth, well-founded, sound.

~a causast TER.Hau.336; ~a manet sententia cordi LUCR.190; contra C. Iuli illam consultius petitionem. .~am causam agens CIO.Brut.226; ut ne quis te de ~a et certa possit sententia demouere VER.52; quae (sc. querellae) quoniam ~ae nascuntur pectore ab imo CATUL.64.198; quod quoniam ratio reclamant ~a negatque credere posse animum LUCR.1.623; erat. .in Caesare. .~issima scientia suorum consiliorum explicandorum HIRT.Gal.8.1.7; quae tibi si ~is animis est questa puella Prop.3.633; se. .semel ~a scire perisse fide O.V.10.3.7.24; SEN.Nat.5.5.1; ut ~um facere uelim inter duos iudicium turpitudinis PLIN.Nat.10.142; ~ (of reputation, etc.) quantum et quam ~am laudem capiet Parteno! TER.Eu.925; CARO.Mil.1.11; nos quidem. .ad caelum. .tollimus (sc. te) ~isimilis ac iustissimis laudibus CIO.Fam.15.9.1; si modo est aliquis fructus ex solida ~aque gloria AD.Brut.1.3.2; Off.2.43; SAL.Jug.41.10; PHAED.4.12. .

9 Morally right or true, just, honest. **b** (of persons, etc.) having integrity, upright, honest. id non fieri ex ~a uita. .sed ex adsentando indulgendo et largiendo TER.AD.987; CIO.Fin.2.46; uicit. .in senatu pars illa quae ~o pretium aut gratiam anteferebat SAL.Jug.16.1; sin libertas et ~a magis placent Hirt.1.77.20; nili Gropius nisi ~um orabit et aequum HOR.Ep.1.12.23; pessimum ~i adfectus uenenum, sua cuique utilitas TAC.Hist.1.15; ~ (pred., w. inf. or noun cl.) continue ~um fuit postulare ut ex edicto bona possidere liceret? CIO.Quinct.48; negat ~um esse adlici beniuolentiam cito Mur.74; praecuram illud est et. .rectum quoque et ~um, ut eos. .aeque ac nosmet ipsos amemus Tusc.3.73; me ~isum unum pro uobis foedus luere VERG.A.12.694; ~um esse habere eos quorum sanguine ac sudore partus sit (ager) Liv.4.48.2; 40.16.6; PLIN.Ep.8.2.6; seruo. .hereditatem sub conditione dari posse ~issimum puto POMPON.Dig.28.5.21. **b** ~issimum et sapientissimum iudicem CIO.S.10.8.84; quae (contio) quidem esset non conducta sed ~a Sest.106; sat erit mihi cognitum uis, uel tu uel si quis ~ior esse potest Prop.2.29.34; uir bonus et pauper linguage et pectore ~us MART.4.5.1; posteaquam ~iores amici interuenerunt QUINT.Decl.355(p.387.1.7); cur enim differri nuptias suas? formam scilicet displicere. .an fecunditatem et ~um animum? TAC.Ann.14.1; habet anculum. .quo nihil ~ius, nihil simplicius, nihil candidius, nihil fidelius noui PLIN.Ep.2.9.4.

10 Consistent with a rule, standard, calculation, etc., true, correct, proper.

tandem rediit uix ~am in uiam PL.Cas.369; DECVMAM VT FACIAT ~AE RATIONES CIL.1.623.6; nam amouit dicimus et abegit et abstulit, ut iam nescias a ne ~um sit an ab abs CIO.Ord.158; ~a uocabula rerum amissum SAL.Cal.52.11; hippomanes ~o quod nomine dicunt pastores VERG. G.3.280; ut ~a tibi similitudine id, de quo queror, exprimam SEN.Dial.9.1.17; ~ius erit claudere choreum praecedente spondeo QUINT.Inst.9.4.103; ~ (neut. as sb.) quod. .fabri nomen facientes uix ad ~um perducere possunt VITR.9.9.6; (w. part. gen.) ardua dum metunt, amittunt ~a uia LUCR.1.659; ~ (w. pretium) hae (res) distractae sunt ~o

POMPON. *dig.* 1.2.2.31; natura. .cantum commodauit. .ululus ~um APUL. *Fl.* 13; ULP. *dig.* 2.1.1.10.4; (cf.) Circum ~umque pererro saepe Forum (i.e. in the evening) HOR. *S.* 1.6.13; hominum. .capita ~is magno praesagio circumfulgent (stella) PLIN. *Nat.* 2.101 (s.v.l.). **b** praecleara. .senatus consulta illo ipso die ~a CIL. *Phil.* 3.24; antemeridianis tuis litteris heri statim rescipsi; nunc respondeo ~is AH. 13.23.1; ut ~um proelium meum recordabar APUL. *Met.* 3.9. C si ~us subito te oppresserit hospes HOR. *S.* 2.4.17; nec ~us circumgemit urus ouile Epod. 16.51; ~us pete tectum Ep. 1.6.20; hic. ~us comisator aduentat APUL. *Mun.* 35.

2 Situated in the west.

surgente a sole ad eum quo ~a tepet regio HOR. *S.* 1.4.30; VITR. 4.5.1; decuman(i) nuncupabant(ur) matutini et ~i et meridiani et septentrion(al)es Sic. *Fl. agrim.* p. 117.

uesperugō ~inis, *f.* [VESPER + VGO] FORMS: arch. neut. *uesperug* acc. QUINT. *Inst.* 1.7.12. The Evening Star.

neque ~o neque Vergiliae occidunt PL. *Am.* 275; VAR. *L.* 6.6; ~o stella quae uespere oritur 7.50; VITR. 9.1.7.

uespicēs ~um, *f. pl.* [cf. Norwegian *kvas*, Skt. *guspidāh*] (See quot.)
~es fructuca densa PAUL. *Fest.* p. 369M.

uespillō: see VISPILLO.

uespula ~ae, *f.*: dim. of VESPA².
PAUL. *Fest.* 369M.

Vesta ~ae, *f.* The Roman goddess of the domestic hearth. **b** a temple or shrine of Vesta; her sacred fire (on any hearth).

ENN. *Ann.* 62; ~ae, si uoles, dato (dape) Cato *Agr.* 132.2; to ~a mater. .cuius castissimas sacerdotes. . defendi CIL. *Dom.* 144; maximus cum fletu legi, quem ad modum a ~ae (i.e. the temple of Vesta) ad tabulam Valerium ducta esset Fam. 14.2.2; exaudita uox est a luo ~ae Div. 1.101; VERG. *G.* 1.498; uentum erat ad ~ae HOR. *S.* 1.9.35; hic ~ae ignes, hic ancilla caelo demissa LIV. 5.54.7; cum Palladium rapere ex aede ~ae PLIN. *Nat.* 7.141; IAG. *Ann.* 15.41; Hyg. *Fab. p.* 13; GEL. 1.12.11; ~ae SACRVM ANTISTITI PRADIORVM CIL. 6.788; (cf.) quamquam. . ~am colit Alba minorum IUV. 4.61; (app. in the form of an image) uitas ~amque potentem aeternumque adytis effert. . ignem VERG. *A.* 2.296; (transf.) esse pudicam te ~am, Iulia, matrum OV. *Pont.* 4.13.29. **b** quo tempore ~a arsit OV. *Fest.* 6.437; Metellus ~ae extinxit incendium SEN. *Con.* 7.2.7; ~ter liquido ardentem perfundit nectare ~am VERG. *G.* 4.384; renouata foci et paupere ~a lumina SIL. 6.76.

Vestālīs ~is ~e, *a.* Of or belonging to Vesta or her cult. **b** *uirgo* ~is, a member of the order of priestesses dedicated to the service of Vesta, a Vestal Virgin. **c** of or belonging to a Vestal Virgin. **d** (neut. pl. as sb.) a festival of Vesta.

te. ~es deseruisse focos TIB. 2.5.52; sacerdotes. ~es LIV. 5.39.11; festis ~ibus OV. *Fest.* 6.395; aurum uasa Numae. . impulit. . ~esque urnas. . mutat PERS. 2.60; ~i raptus ab ara ignis LUC. 1.549; FLOR. *Epit.* 2.9 (3.21.21). **b** *Elog.* 6 (CIL p. 191); CIL. *Caes.* 34; uirgines. . ~es in urbe custodiunt ignem foci publici sempiternum LEG. 2.20; Postumia uirgo ~is de incestu causam dixit LIV. 4.44.11; V. MAX. 1.1.6; SEN. *Dial.* 8.2.2; ad athletarum spectaculum inuitant et uirgines ~as SUT. *Nero* 12.4; GAUL. *Inst.* 1.130; COELIAN CONCORDIAE VIRGINI ~I MAXIMAE CIL. 6.2145; ~cum ~em eam legis perpetua uirginitate spem partus admittit LIV. 1.3.11; Minucia ~is. . insinulata. . apud pontifices ab indice seruo 8.15.6; Siluia ~is ea caelestia semina partu ediderat OV. *Fest.* 2.383; PLIN. *Nat.* 28.39; TAC. *Ann.* 4.16; Cornelian, ~ium maximam, defodere uitam PLIN. *Ep.* 4.11.6. **c** corpora ~os oculi meretricia cernunt OV. *Tr.* 3.311. **d** VAR. *L.* 6.17.

uester ~tra ~trum, *a.* Also arch. *uost-*. [VOS; for term. cf. NOSTER]

1 Of or belonging to you (pl.), your. **b** (of persons) known to or associated with you; (pred., indicating allegiance) yours. **c** (w. force of obj. gen.) of you. **d** ~trum est, it is your concern, part, etc.

memoria, Quirites, repeto, diem esse hodiernum, quo Hannibalem Poenitum, imperio ~tro inimicissimum. . ulci SCR. *orat.* 3; opsecro uostram fidem, Epidamnenses, subuenite, Gues! PL. *Mun.* 999; POSTQVAM VOSTRA VERBA SENATVS AVDIVIT CIL. 1.586.9; plura ne dicam tuae me etiam lacrimae impediunt ~traque, iudices, non solum meae CIL. *Planc.* 104; qui consulatus uerbo meus, patres conscripti, re ~ter fuit Phil. 2.11; qui omnes familiae nostrae ob uostram amicitiam infesti sunt SAL. *Jug.* 14.17; cantabitis, Arcades, montibus haec ~tris VERG. *Ed.* 10.32; quid ego uos de ~tro impendatis hortor? LIV. 6.15.10; quae ~tra. . sorores, orgia. . incestuamus? STAT. *Silv.* 5.5.3; terram ~tram ceterorumque Gallorum ingressi sunt Tac. *Hist.* 4.73; uos ~trorum estis consiliorum. . domini APUL. *Met.* 7.9; ~ab. sg. fem., w. interest) CIL. *Sul.* 79; ~tra, commilitones, ipso. . ut imperatorem pessimi faciant Tac. *Hist.* 1.30. **b** qui illum ~trum innocentem Oppianicum. . absoluerunt CIL. *Clu.* 76; Demosthenes ~ter, quem uos uetrem et antiquum fingitis Tac. *Dial.* 16.7; 18.1; afflictas animas cum Psyche ~tra recreare APUL. *Met.* 5.7; ~ter, Camenae, ~ter in arduos tollor Sabinos HOR. *Carm.* 3.4.21; quid agitis, commilitones? ego ~ter sum et uos mei SUT. *Gal.* 20.1. **c** ut huic optimo uiro. . ~trum conspectum ne eripiat CIL. *Rad.* Post. 48; est ~trae si tanta potentia plagae OV. *Met.* 3.328; mi ~ter amor. . agit STAT. *Theb.* 3.625; dum. . contumelias ~ter disciplinae appellat Tac. *Hist.* 1.37; (strengthened by omnium) qui ad urbis incendium, ad ~tram omnium caedem. . restiterunt CIL. *Cat.* 1.4.4. **d** ~trum est hoc, iudices, uestrae dignitatis, uestrae clementiae CIL. *Clu.* 202; quidquid. . habuerimus, quidquid ipsi fuerimus, ~trum id omne existimaturi LIV. 7.30.18; quod uero illi. . interfecti sunt, ~trum est,

Areu et Alcibiade. . non nostrum 39.36.14; ~w. inf.) han uostrumstrat iracundus esse quod dixi loco PL. *Poen.* 572; quapropter, iudices, ~trum est deligere CIL. *Div. Caec.* 73; *Cat.* 3.27; ~trum est decernere quod optimum nobis reique publicae sit LIV. 8.13.18; ~trum est dare, uincere nostrum OV. *Fast.* 4.889.

2 (including in its reference persons other than the one or number actually addressed). **b** associated with you and your friends, etc.; ~tri, your school, party, etc. **c** (app. w. ref. to a single person, etc., unless someone vaguely defined associated group is included).

capias restim ac te suspendas cum ero et uostra familia PL. *Poen.* 365; dictus filius tuos uostram uoluntate (i.e. of both parents) TER. *Har.* 1025; si te omnia nominis ~tri forte duxit CIL. *Scaur.* 30; conficior. . maerore, mea Terentia, nec meae me miseriae magis excruciant quam tuae ~traeque FAM. 1.3.1; tenet ille (sc. Aeolus) immania saxa. . ~tras, Eure, domos VERG. *A.* 1.140; me similem ~tris moribus esse putas? PROP. 2.20.32; LIV. 35.16.10; OV. *Fast.* 1.285; LUC. 8.50; V. L. 8.278; IUV. 13.119; APUL. *Met.* 3.11; (obl. sg. fem., w. interest) quid magis interest ~tra quam ut liberi. . digni illo patre, te patrio reperiantur? PLIN. *Ep.* 2.18.4; (neut., w. inf.) magis fuisse ~trum agere Epicuri diem natalem CIL. *Fin.* 2.103. **b** idem. . hic sapiens de quo loquor oculis quibus ite ~ter caelum. . intuebitur CIL. *Luc.* 10.5; PROP. 2.34.30; certe Stoici ~tri dicunt. . SEN. *Dial.* 8.1.4; ~de explicatione naturae, qua et hi utuntur et ~tri CIL. *Fin.* 4.11. **c** ut quo iste ~ter, expolitior dens est CATUL. 39.20; dum tibi me purgo nec possum. . tantillum ~trae demere saeuitiae 99.6; nec timeam ~tros, curua Malea, sinus OV. *Am.* 2.16.24; SEN. *Her.* O. 1513.

uestiārius ~a ~um, *a.* [VESTIS + ARIVS] Concerned with or relating to clothes. **b** (masc. as sb.) a dealer in clothes. **c** (neut. as sb.) a cupboard for storing clothes; an allowance made in money or kind to provide clothing.

arcam ~am Cato *Agr.* 11.3; libertus negotiatoris ~i SCAEV. *dig.* 38.1.45; CIL. 6.33889. **b** a CALVIUS q l VESTIAR ab LVCO LVBITINA CIL. 1.1268.2; ULP. *dig.* 14.3.5.4; ~VS TENVIARIUS CIL. 5.6777.3; P. FANNIUS. DE VICO TVSCO ~VS 6.9976; (humorously) uix me balneus calefit. . tamen calda potio ~us est PETR. 4.111. **c** ~a. . contra terebines. . amura aspergi PLIN. *Nat.* 15.33; SEN. *Ben.* 3.21.2; familia petit ~um uictumque *Dial.* 9.8.8; ne aut in ~is aut in ceteris praebitis iniuriis tractetur (serui) COL. 8.1.17; CIL. 6.10222.62; 13.5708.16; A. *Epig.* 46.210.12; eidem. . ~i (nomine) denarios uiginti quique praestari SCAEV. *dig.* 10.2.39.2; siue habitatio siue uestiarium. . legabitur ULP. *dig.* 2.15.8.1.

uestibulum ~i, *n.* [dub.] An enclosed space in front of the entrance to a building, forecourt. **b** (transf., of the space in front of the living quarters, natural or artificial, of any creatures). **c** (of the entrance or approach to any place, region, etc.). **d** (fig., of the entry to a subject, topic, etc.).

uiden ~um ante aedis hoc et ambulacrum, quolusmodi? PL. *Mos.* 817; qui exit in ~um, quod est ante domum VAR. *L.* 7.81; in primo aditu ~oque templi CIL. *Ver.* 2.160; in ~o balnearum CAEL. 62; ATT. 4.3.5; ~um ante ipsum primis in faucebus ORI. VERG. *A.* 6.273; qui. . fructibus rusticis seruiunt, in eorum ~is stabula, tabernae. . ceteraque. . sunt faciendi VITR. 6.5.2; multitudo pars procurrit in uias, pars in ~is stat, pars ex tectis fenestrisque prospectant LIV. 24.21.8; 45.24.12; relicti in ~o satellitibus intrat in tabernaculum CURT. 3.12.10; SEN. *Ep.* 84.12; in ~o Capitolii TAC. *Hist.* 1.86; ~is abeunt. . clientes IUV. 1.132; SUT. *Nero* 31.1; APUL. *Apol.* 58; (of a tomb) quod. . forum, id est ~um sepulchri. . usu caput uel (lex) CIL. *Leg.* 2.61; (pl. in sg. sense) regia cernit ~a STAT. *Theb.* 1.387; IUV. 7.126. **b** sub ordinis singulis (columbariorum) tabulae fctae ut sint. . quo utantur ~o ac prodeant VAR. *R.* 3.7.4; ~um (sc. of a beehive). . ingens oleaster inumbret VERG. *G.* 2.20; parietibus. . cautatis. . praependenda erunt ~a, per quae matricis (i.e. hens) ad cubilia. . perueniant COL. 8.3.5; ora cauearum, quae praebent apibus ~a 9.7.4; (cf.) maiores (hupi, i.e. spiders). . cautatis exigua ~a praepandunt PLIN. *Nat.* 11.80. **c** monumentum sceleris. . uoluit esse in conspectu Italiae, ~o Siciliae CIL. *Ver.* 5.170; in ~o urbis, prope in porta LIV. 26.32.4; 36.22.11; ~um. . eius (sc. Ponti) Propontis uocatur APUL. *Mun.* 6; (cf.) os colendum quod esset animi ~um APOL. 7. **d** ~a nimirum honesta aditusque ad causam faciet (orator) inlustris CIL. *Orat.* 50; in ~o eius (sc. naturae rerum) haeremus; illa arcana non. . omnibus patent SEN. *Nat.* 7.30.6; (grammaticus) plane inpolitus est ~um modo artis huius ingressus QUINT. *Inst.* 1.5.7; FRO. *Aur.* 1.2.6 (26N).

uesticeps ~cipis, *a.* [*uers-ti- + CEPIS¹; cf. INVESTIS] Having attained puberty, sexually mature (or having the status of such).

adrogari non potest, nisi iam ~iceps GEL. 5.19.8; inuestem a nobis accepisti: ~cipem illico reddidisti APUL. *Apol.* 98; PAUL. *Fest.* p. 368M.

uesticula ~ae, *f.* [VESTIS + CVLA] A small amount of clothing.

cui in diem mortis ibi libros et uitreamina et ~am habuerit PAUL. *dig.* 33.7.18.13.

uestifex ~icis, *m.* [VESTIS + FEX] A maker of clothes.

HELICONIS SCRIBONIAE CAESARIS ~ICIS CIL. 6.7467.

uestifica ~ae, *f.*: fem. of next.

CHRYSAEPIUS. . AGRIPPINAE ~A CIL. 6.5206; 6.9980.

uestificus ~i, *m.* [VESTIS + FICVS] A maker of clothes.

TI CLAUDIVS. . ~VS CAESAR (IS) A VESTE SCAENICA CIL. 6.8554; 6.9979; A. *Epig.* 13.104.

uestigatio ~ōnis, *f.* [VESTIGO + TIO] The action of tracking down or searching for.

(w. obj. gen.) Psyche. . dies noctesque mariti ~tonibus iniquita animo APUL. *Met.* 6.1.

uestigātor ~ōris, *m.* [VESTIGO + TOR] One who tracks down (animals, etc.); (also transf., of a spy or informer).

~or a uestigis ferarum quas indagatur VAR. *L.* 5.94; (example) in frutice. . considit, et a ~ore praeparato uasore condit COL. 9.8.10; apud frondosum tumulum. . prospectu ~orum obsepeis capreis APUL. *Met.* 9.4; ULP. *dig.* 33.7.12.12; ~quod factum. . Maro ex notis illius temporis ~oribus notant SEN. *Ben.* 3.26.2.

uestigium ~(i)ī, *n.* [dub.]

1 A footprint, (in pl. also) track (left by a human being or other creature). **b** a line or track (left by any other moving object). **c** ~ium facere = to set foot (in a place, emphasizing one's physical presence). **d** a track indicated by the scent of an animal. **e** (prov.) *nec uola nec ~ium*, not a trace.

attat! singulum ~ium uideo. sed is hac abbit PL. *Cist.* 701¹; donec persecutus uolpeum ero ~is M. 269; LUC. 9.89; quae. . sunt quasi tacita criminum testimonia. . ut telum, ut ~ium, ut cruor CIL. *Part.* 114; ut non modo manus tanti exercitus sed ne ~ium quidem cuiquam pacato nocuisse dicitur MAN. 39; errant saepe canes itaque et ~ia quaerunt LUCR. 4.705; CAES. *Gal.* 6.27.4; Sardinia. . facie ~i humani in orientem quam in occidentem latior prominet SAL. *Hist.* 2.2; hos (sc. tauros), ne qua forent pedibus ~ia rectis, cauda in speculam tractos. . occultabat VERG. *A.* 8.209; HOR. *Ep.* 1.1.74; cum Romanus exercitus prope ~is sequeretur LIV. 6.32.10; OV. *Met.* 14.284; currentium pes, etiam si non moratur, tamen ~ium facit QUINT. *Inst.* 9.4.67; (cf.) certus solearum indicio ~ium adfuerit posse se. . indipisci APUL. *Met.* 9.21; (marked out by drawing) si dexter pes circumscriptur ac ~ium id effoditur PLIN. *Nat.* 30.85; (poet.) qui. . Atalanteam. . superbi Schoenon habent notique colunt ~ia campi STAT. *Theb.* 7.626; (app. made in plaster) ovi ~iVM ET BIRCEM FECERUNT CIL. 8.12400; (thrown off a horse's hoof) ~ium equi excussum ungula PLIN. *Nat.* 28.263; ~um. . pedum and sim.) is hac lit, hac socci uideo ~ium in puluere PL. *Cist.* 698; ~ium ungulae Castoris equi CIL. *N.* D. 3.11; illi (sc. Tritones). . pone natant delentique pedum ~ia cauda STAT. *Ach.* 60; ~in fig. phr.) sic euoluit oratio, ut eius uim. . asperoxim, ~ia ingressumque uix uiderim CIL. *Orat.* 1.161. **b** saepe rotae. . summo ~ia puluere sistent VERG. *G.* 3.171; per id ~ium. . aguntur (regulae) unciae pice VITR. 10.6.3; obliquum agi sulcum oportebit, ut in utramque partem rescindamus nec eodem ~io terram moliamur COL. 2.4.10; ~io fissurae falce in truncis facto PLIN. *Nat.* 17.100; celerius. . sequendo certa ~ia firmabitur articulos (i.e. in learning to write) QUINT. *Inst.* 1.1.27; ~transf.) facies (i.e. meiores) ~ia longa faciunt PLIN. *Nat.* 2.96. **c** pedem cum intulero atque in possessione ~ium fecero CIL. *Caec.* 39; ut in hoc foro ~ium facere liceat RAB. *Post.* 48; (poet.) extrema per illos (sc. agricolas) Iustitia excedens terris ~ia fecit VERG. *G.* 2.474. **d** quas (sc. stragis provinciae, etc.) nos non ~is odorantes ingressus tuos sed totis uoluntionibus corporis. . persecuti sumus CIL. *Pl.* 83; canem pauidas nactum ~ia ceruae OV. *Tr.* 5.9.27; PLIN. *Nat.* 8.114. **e** quorum in sepulchris nec uola nec ~ium extat VAR. *Men.* 110; 537.

2 The point where one has set one's feet, one's footing. **b** in ~o, in (the same) position; where one stands, stood, etc. **c** (transf.) ~io, from where one stands, i.e. at once, immediately; sim. in ~io.

quod, quibus ~is primum institi, in eis fere soleo perorare CIL. *Orat.* 3.33; equos. . eodem remanere ~io assuefecerunt CAES. *Gal.* 4.2.3; LIV. 21.35.12; ~io se non necessarium VELL. 2.55.3; Milonem athletam cum constitisset nemo ~io educebat PLIN. *Nat.* 7.83; nec se ~ia mittant, stat cuneo defixa axes STAT. *Theb.* 9.676; stare solitus. . perditus atque pernox. . idem in ~is GEL. 2.1.2; infernus somnus. . qui. . eam. . in ipso ~io ipsaque semita conlapsam possidet APUL. *Met.* 6.21; ~in fig. phr.) aliud fraudis et insidiarum in eodem ~io deuterulium reperit CIL. *Q.* 1050.51; nunquam diu eodem ~io stare fortunam CURT. 4.5.2; ~transf.) ex quo ~io profecta est (luna) eodem redit VAR. in GEL. 3.10.6; unquamque uiam conuertit, nec in eodem ~io reponit COL. 12.16.2; ut. . templum idem ~is sisteretur TAC. *Hist.* 4.53. **b** si erit sermo cum dignitate, stantis in ~io. . loqui oportebit Rhet. *Her.* 3.26; ~pugnacissimus quisque in ~io, multi palantes occubuerunt Tac. *Hist.* 4.60. **c** sed repente e ~io ex homine tamquam aliquo Circae poculo factus est VERR. *C.* *Div.* *Caec.* 57; et ~io eo sum profectus prima luo SUT. *Ruf.* *Fam.* 4.12.2; CAES. *Civ.* 2.25.6; CIL. 6.1527.112; carnifices. . sanguis uil intactos e ~io ad Cleopatram reduci iussit V. MAX. 4.1.15; manu misit truncheon e ~io illa (sc. domina) SEN. *Ben.* 3.23.3; anates. . protinus sese tollunt atque e ~io caelum petunt PLIN. *Nat.* 10.112; (aconitum) mordet. . stomachum humi et cor addicit; itaque sudor e ~io insequitur LARG. 188; PLIN. *Ep.* 6.4.1; ~consilia ineunt quorum eos in ~io paenitere necesse est CAES. *Gal.* 4.5.3; VER. *Fro.* 2. p. 118 (131N).

3 The underside of the foot, the sole. **b** (of animals).

australis ille (cingulus), in quo qui insistent aduersa uobis urgent ~ia CIL. *Rep.* 6.21; candida permulcens liquidis ~ia lymphis CATUL. 64.162; suspensa leuans digitis ~ium LIV. 21.36.7; nudae ~ia nymphae instruxerunt epulis mensas OV. *Met.* 8.371; forata ferro ~ia SEN. *Orat.* 812; PLIN. *Nat.* 33.153; Tac. *Hist.* 1.66; fletu rigans deae ~ia APUL. *Met.* 6.2; (in fig. phr.) hunc. . contra. . contendere causam, qui capite ipse sua in statuit ~ia sese LUCR. 4.472; ~w. pedis, pedum) dimensi sunt uirilis pedis ~ium VITR. 4.1.6; primum. . pedis ~ia tinxit, poplite deinde tenus OV. *Met.* 5.592; SIL. 4.578; homines. . ~ia pedum habentes retro porrecta GEL. 9.4.6. **b** probatur (canis). . ~orum articulis. . amplissimis COL. 7.12.4; pes (camel) in ~io carnosus PLIN. *Nat.* 11.254; sues. . ~is semina deprimentes in madido solo 18.163; cantherii. .

ungulas. in enorme ~ium porrecti APUL. *Met.* 9.13; (of a horse's pastern) equus bicolor maculis, ~ia primi alba pedis . ostentans (sc. leonis) haerentem GEL. 5.14.22.

4 A movement of the foot in walking, step. **b** (in var. vbl. combinations expr. walking, running, planting one's feet, etc.).

nullum enim ~ium abs te discissurus sum POL. *Fam.* 10.31.6; qui. ~iam praeruptet celeris ~ia ceruae CATUL. 4.341; caeca regens filo ~ia VERG. *A.* 6.30; in uerbo ~ia torsit 6.547; litterae Marcelli, negantis e re publica esse ~ium abscedi ab Hannibale LIV. 27.4.1; flectunt ~ia sanctae ad delubra deae OV. *Met.* 1.372; (glacies) male fida prius ~ia luit deceptique pedes PETR. 123.1.193; primo ~ia uisu figit V. *FL.* 4.394; STAT. *Theb.* 6.400; timide, ~ia luntig accessu tacito SIB. 2.1.196; senex. lassum trahens ~ium APUL. *Met.* 8.19; (w. pedum) nec. ~sentimus. priua pedum ~ia quaeque, corpore quae in nostro culices. ponunt LUCR. 3.389; (fig.) Caesaris. ~iam ~ia iuncta tenebris PROP. 3.9.33; pacemque tuas inconcussa tenens dubio ~ia mundo. . ? LUC. 2.248; cum. ~cursus ad singula ~ia restitit QUINT. *Inst.* 10.7.14; pandere prima prodest. ~artium ~ia MAUR. 1605. **b** (w. facere) modo creperi aliquid. obiciendum, per quod erant et solliciti ~ium faciant (i.e. pick their way) SEN. *Ben.* 5.12.2; (w. ferre, etc.) quadrupes ~quo. ~ia. intulerit LUCR. 6.757; retro dubius ~ia Turnus improprie refert VERG. *A.* 9.797; prosperas. ~ignotas ~ia ferre per ignis PROP. 1.5.3; OV. *Met.* 2.21; MAN. 1.657; non ferre. ~ia natae aequa ualent STAT. *Theb.* 11.321; (w. figere) cui dicit Achates ite comes et paribus curis ~ia figit VERG. *A.* 6.159; (w. mouere) illam. ~ia mouit. ~subsequitur. Decor (Tib.) 3.8.7; nusquam inde Gallos longius ~ium moturos LIV. 44.26.11; (w. ponere) quas effecit strages, ubicumque posuit ~ium C. *Phil.* 3.31; cum ponit uterque in locuplete domo ~ia HOR. *S.* 2.6.102; nituntur longo ~ia ponere cliui OV. *Met.* 8.694; STAT. *Sib.* 5.5.6; (in fig. phr.) libera per uacuum posui ~ia princeps HOR. *Ep.* 1.19.21; (transf.) cum pendat ipse inuidus et in nullo ponit ~ia fundo MAN. 1.196.

5 A track as indicating one's course or line of travel (esp. in contexts describing pursuit or sim.). **b** the path or orbit of a heavenly body. **c** (fig.) a mode of behaviour regarded as an object of imitation or example.

hos ~iis Oppianicus consecutus est CIC. *Clu.* 36; cum semel insisteret (canes) ~ia certa uult LUCR. 1.406; hostium copias ab se suoque ~io non discissuras B. *Afr.* 73.3; longe seruet ~ia coniunx VERG. *A.* 2.711; utrum. ~imprudens incidisse uidetur an occurrere in ~iis eius. ? LIV. 21.41.5; ~ia cedentis sequentes agminis 21.56.5; nunquam Remo ~iis hostis absisteret 27.42.17; OV. *Met.* 3.371; interdum inuia est regio, quia nec ~ium quod sequantur inueniunt et nitor siderum caligine absconditur C. *Met.* 7.4.29; per ~ia Liberi Patris. uagata PLIN. *Nat.* 4.39; neque. ~iis sequitur ~ia tauri V. *FL.* 8.266; magnorum circa ~ia regum uertitur STAT. *Theb.* 5.636; sorores iam tuae mortis opinione turbatae tuumque ~ium requirentes APUL. *Met.* 3.5; (of a constellation) Canis infesto sequitur ~ia (sc. Leporis) cursu CIC. *Arat.* 367(123); (in a topog. description) Alexandri Magni ~iis insistentibus PLIN. *Nat.* 6.61.2; (cf.) quale. saxum. Polyphemus. ~ia puppis audiat. ~ia exegit STAT. *Theb.* 6.717; puppis. auerso redit in ~ia uelo 9.143; (transf., of a period of time) in se sua per ~ia uoluitur annus VERG. *G.* 2.402. **b** laeti ~ia Solis C. *Arat.* 339(98); quae (stellae) faciunt ~ia cursu 472(248); quinque stellae. excedunt. loco et ~ia mutant GERM. *Aur.* 4.39; SEN. *Nat.* 3.29.1; stella sub altioris stellae ~ium uenit 7.12.3; (cf.) mundi. in ~ia se sua uoluentis V. *Rup.* 7.7.7; ex eo, qui. ~iis consilio linguarum princeps. cuius ~ia persequi cupiunt, eius sententiam sciscitantur CIC. *de Orat.* 1.105; Zenonis enim ~iis hoc modo rationem poteris concludere N. *D.* 3.23; ~ia Graeca ausi deserere et celebrare domestica N. *Act.* HOR. *Art.* 286; Romule pater. quantum mortalis deum possum, te ac tua ~ia sequar LIV. 3.17.6; SEN. *Ep.* 79.16; nec tu diuinam Aeneida temptas, sed longe sequere et ~ia semper adora STAT. *Theb.* 12.817; brucia quaedam demonstranda ~ia, quae persequuti iam suis uiribus. ~progrederi possint QUINT. *Inst.* 2.6.5; fugienda patrum ~ia ducunt IUV. 14.36; SUTR. *Gram.* 20(p.115)8e).

6 Any mark or line made by the application of pressure, imprint.

cum in lecto. ~ulieres ~ia uiderent recentia CIC. *Ver.* 3.79; frons calaminis notata ~iis RAD. *Sen.* 16; LUCR. 5.1261; tergum foedum recentibus ~iis uerberum LIV. 2.23.7; uidit ~iis oppressa ~ia corporis herba OV. *Art.* 3.721; tali (culcita) utor. in qua ~ium apparere non possit SEN. *Ep.* 108.23; praeiacente saxo in quo uinculorum Andromedae ~ia ostendit PLIN. *Nat.* 5.69; qua cubiti deadeant ~ia terra STAT. *Theb.* 4.164; (transf.) esse memoriam signaturum rerum in mente ~ia CIC. *Tusc.* 1.61; QUINT. *Inst.* 11.2.4; Catonis uerba, in quibus consiliorum tuorum expressa ~ia cernebat FRO. *Ver.* 2.2.150(129)N).

7 A visible trace or remnant of something which no longer exists or is present, vestige. **b** (transf.) a trace or indication of the presence at any time of a person or thing.

mea (nulla). ~ium ubi sit nullum Lysippi (i.e. a sculptor). . at crebra sartoris et pastoris VAR. *R.* 3.2.5; ~ium statuarum istius in tota Sicilia nullum esset relictum CIC. *Ver.* 2.160; si quod rei publicae ~ium illis moenibus contineretur AGR. 1.19; cur super anteaetam aetatem meminisse nequimus nec ~ia gestarum rerum uita tenemus? LUCR. 3.673; nec ualli tantum ac fossarum ~ia relicta LIV. 10.15.5; sparsa. late laceri ~ia cursus OV. *Met.* 2.318; tantae. molis uix ualla ~ia inuenit CURT. 4.3.7; in ~iis Carthaginiis PLIN. *Nat.* 5.24; coelea. cum sua testa continditur. donec nullum ~ium appareat testularum LARG. 122; tigris fetibus abreptis. ~ tepidi lambit ~ia saxi STAT. *Theb.* 10.822; stare Germanos. ~supra ~ia gloriae, cineres ossaque legionum calcantis TAC. *Hist.* 5.7; pauca tectorum ~ia supererant, lacera et semusta ANN. 15.40; urbis opulenta quondam. ~inter semiruta ~ia APUL. *Met.* 9.4. **b** cuius (sc. custom) ~ia quod initit Cereris porci immolantur VAR. *R.* 2.2.4; Terenti nullum ~ium agnoui CIC. *Att.* 6.1.13; neque in iis (sc. bonis Scipionis). ~ium ullum comparuit pecuniae regiae LIV. 38.60.8; hoc primum inuenci Numidici marmoris

~ium inuenio PLIN. *Nat.* 36.49; scrutatur. domum, si qua ~ia magna uirginis STAT. *Ach.* 1.743; (of abstr. things) ut obiectum nihil sit quod significari ~ium libidinis. possit CIC. *Pont.* 40; quod. in uultu. uidet ~ia risus LUCR. 4.1140; si qua manent sceleris ~ia nostri VERG. *Ed.* 4.13; nec tibi conabant alter ~ia ueri ni. . . MAN. 3.247; nulla simulacra, nullum peregrinae superstitionis ~ium TAC. *Ger.* 43.4; ipse ne ~ium quidem de hoc. inueni SUTR. *Ves.* 1.4; FRO. *Aur.* 2.2.36(95)N; (in phr. w. indir. qu.) nec, ad quos pertineat facinus, ~ia ualla extare LIV. 31.12.1.

8 An instant (of time).

omnem. Galliae salutem in illo ~io temporis positam CAES. *Gal.* 7.25.1; ut urbs ab hostibus capta eodem ~io uideretur CIV. 2.7.3; ~io temporis primum agmen erat in conspectu 2.26.2; (cf.) eodem in templo, eodem loci ~io et temporis CIC. *Pis.* 21.

uestigō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [as prec. + -ō]

1 To follow the trail of, track down, search for (men, animals, etc.). **b** to search out (things, places, tracks). **c** (w. indir. qu.) to try to find out by searching.

sola. errare uidebar tardaque ~are et quaerere te ENN. *Ann.* 42; haec. ~puerum ~at; clanculum ~at me detulit PL. *Truc.* 408; solum densa in caligine Turum ~at me lustrans VERG. *A.* 12.467; inclusas ut cum latebrosus in pumice pastor ~auit apes 12.588; se. ~peragus. quos inquirendo ~are potuerit reddidisse LIV. 31.19.2; OV. *Met.* 3.52; equum ~ari iubet CURT. 6.5.19; (Iuno) Venerem ~at Olympo V. *FL.* 7.158; miseri nequiquam funera nati ~at STAT. *Theb.* 9.366; OV. *Met.* 7.5; cotidiana damni studioso ~abant roum 10.14; (in fig. phr.) hi uoluptates omnis ~ant atque odorantur C. *Res.* SEN. 15; (of animals) maestae. domini membra ~ant canes SEN. *Phaed.* 1.108; cum feras ~at. ~Vmbra ac pressa uias scrutatur ore Thy. 497; ubi uacuum cubile reperit feta (tigris). ~fertur praecipis odore ~ans PLIN. *Nat.* 8.66.6; b quon furatum mox uocis. ~as loca? PL. *Rud.* 111; sollicita. ~manet tenebras explorat inertis ~atque focum MOR. 7; alte ~ia oculis ~at rite reperiunt (ramum) carpe manu VERG. *A.* 6.145; nec ulla adeo ualla. lacuna erat ut ~antium stim falleret CURT. 4.16.74; omnis. lacens piscis magis naribus escant quam oculis ~at COL. 8.17.14; (cerui) ~ant caernas nariumque spiritui extrahunt renitentes (serpentes) PLIN. *Nat.* 8.118; Phineus. baculo deferunt ad undas ~atque ratem V. *FL.* 4.435; per Argolicas. uirgo cohortis ~at Polyneis iter STAT. *Theb.* 11.137; (w. abstr. subj.) genera. ~edulum. omnibus aliis praestantia, quae profunda ingluuies ~auit GEL. 6(7).16.4. **c** quae loca, quae habeant homines. ~omnis VERG. *A.* 132; Alexander quam regionem Dareus petisset. ~ans CURT. 6.5.

2 To investigate (mentally), seek out by inquiry.

ipsa. quaestio cotidie ex se gignit aliquid quod cum desidiola delectatione ~es CIC. *de Orat.* 3.88; qui prouidentiam mundi curiosus ~ant APUL. *Apol.* 27; deos. ~partim uisu usurpamus, alios intellectu ~amus SOC. 1.

uestimentum ~i, n. [VESTIO + -MENTVM]

1 Clothing; (pl.) clothes, garments.

mulierem aequum est ~um muliere dare foras, uirum uirile PL. *Men.* 559; da mihi ~aliquid aridi domus arescent mea RUD. 574; ut ouis e lana ad. ~um, sic capra e uilis ministrat ad usum nauticum VAR. *R.* 2.11.11; ne cui album in ~um addere petitionis causa liceret LIV. 4.25.13; ~PL. *Bac.* 482; uidet me ornatus ut sim ~iis uuldis RUD. 573; iussit ~ia detrahi CATO. *orat.* 66; quod uis ~is tam diu lautus es CIC. *Flac.* 70; domum uenit, calceos et ~ia mutauit MIL. 28; cuiusque nocere uolebat ~ia dabat pretiosa HOR. *Ep.* 1.18.32; pacti ut singula ~ia militibus et annuum stipendium darent LIV. 8.36.11; in utres ~iis coniectis ipsi. ~incubantes flumen transeunt 21.27.5; simulans sese ~is. ~porcellum obtegere PHAED. 5.29; ne cui. mittat. ~a aestiua bruma, hiberna solstitio SEN. *Ben.* 1.12.3; ~a forensia COL. 2.47.5; projectis. ~is. balneum intrauius PETR. 73.2; ~a RYDIA VEL RECVRATA CIL. 2.518.143; SUTR. *Tib.* 58; ULF. *dig.* 34.2.23.1.

2 A blanket, rug, or sim. covering (also collect.).

nil relinquo in aedibus nec uas nec ~um TER. *Hau.* 141; huc est intro latus lectus, ~is stratus est 903; cenam adferri quam optima impauerit, item optimis intendendum ~is B. *Hisp.* 33.3; si in ~um candidum ea (sc. harena) coniecta fuerit VITR. 2.4.1; aetas mea. ~uix media regelatur aestate, itaque maior pars in ~is degitur SEN. *Ep.* 67.1; ~a. trichinaria LABEO *dig.* 33.5.20; arca. ~is inistrata, qua nimis aegri. ~portari cubantes solebant GEL. 20.1.29; ~a stragula ULF. *dig.* 34.2.23.2.

Vestinus ~a ~um, a. (masc. pl. as sb.) An originally Oscan-speaking tribe of the central Apennines; (as adj.) of or belonging to this tribe.

Rhet. *Her.* 2.45; LIV. 8.29.12; PLIN. *Nat.* 3.107; ~ENN. *Ann.* 276; VITR. 8.3.5; LIV. 44.40.6; ~is. aquis LUCR. 2.425; ~a inuentus SIL. 8.515; IUV. 14.181; (of a kind of cheese) proximum (caseum). ~urbi ~um PLIN. *Nat.* 11.241; haec ibi ~o de grege massa uenit MART. 13.31.2.

uestiō ~ire ~iui or ~ii ~itum, *tr.* (intr.). [VESTIS + -IO²]

1 To clothe, dress. **b** to provide with clothing. **c** (intr.) to dress (in a particular manner). uidem ueniam? ~ sed ~ita, aurata, ornata ut lepide. ! PL. *Epid.* 222; ancillae tot me ~ient? RUD. 130; ~iri in foro honeste mox erat CATO. *Mod.* 2(J); cum hominibus quindecim male ~itis CIC. *Pis.* 61; licet. ~ Vatini strumam sacerdoti ~addu? ~iant ATT. 2.9.2; pellibus. ~unt ~iti CAES. *Gal.* 5.14.2; neddum. scilbant. ~spoliis corpus ~ire ferarum LUCR. 5.954; ita sordidus ut se non umquam seruo melius ~iret HOR. *S.* 1.1.97; quae angustissima uestis est. triumphantibus. ~ea ~iti medio aedium. ~edere LIV. 5.4.12; OV. *Art.* 3.192; PETR. 83.9; fascias quibus crura ~iuntur. sola excursare potest ualeatudo QUINT. *Inst.* 11.3.144; unam e duabus laciniis meis exuo eumque prope ~io APUL. *Met.* 1.7; (cf.) pellibus oues ~iri non licet COL. 2.21.4; ~w. dress, material,

etc., as subj.) te. ~murice tinctae ~iunt lanae HOR. *Carm.* 2.16.37; eum. ~positis toga ~iet armis LAUS *Pis.* 157; unam ~ire tribum tua candida possunt MART. 2.46.5; quos ardens purpurea ~it IUV. 11.155; fasciae. ~uestis loco sunt, quia partem corporis ~iunt ULF. *dig.* 34.2.25.4; (humorously) Menophili penem tam grandis fibula ~it MART. 7.8.1; ~w. abstr. subj.) gloria quem supra uires et ~it et unguit HOR. *Ep.* 1.18.22. **b** uir te ~iat PL. *Cas.* 822; neque. est boni. ~parentis, quem procrearis. eum non et ~ire et ornare CIC. *de Orat.* 2.124; qui. ~refugerant, armandos ~iendosque curat CAES. *Gal.* 7.31.3; nec dis rurationis qui eum pascent ac ~iunt. ~gregis primitias impertit APUL. *Apol.* 56; (of places, resources, etc.) maximos exercitus nostros ~iuit, aluit, armauit (Sicilia) CIC. *Ver.* 2.5; Indos suae arbores ~iunt PLIN. *Nat.* 12.39; me pinguis Gallia ~it MART. 6.11.7. **c** quod uiuo gracili lare. ~parcius pascio leuius ~io APUL. *Apol.* 21.

2 (transf.) To cover, clothe: a (with skin, hair, or other bodily growth; sim. plants, with foliage, etc.). **b** (land, etc., with vegetation). **c** (artificially, for ornament, protection, etc.). **d** (with light, shade); (by splashing, sprinkling, etc.).

a quae (sc. natura) primum oculos membranis tenuissimis ~iuit et saepit CIC. *N.D.* 2.144; tum. iuuentas. molli ~it langine malas LUCR. 3.389; equamus ~ire puellam. non statuit (Amphitruus) CURS 484; uelluntur (anseris). ~bis anam, rursus plumigeri ~iuntur PLIN. *Nat.* 10.53; NON POTVI PARVVS. ~IRE MEAM NOVO FLORE FACIEM CIL. 11.531.4; (w. covering as subj.) sponte sua sandyx pascentis ~iet agens VERG. *Ed.* 4.45; ut corpus quam plenissimum fiat, quod melius os ~iat CIL. 8.9.1.8; cum colla armosque ~iunt iubae PLIN. *Nat.* 8.44; ~alios (pinnas) fronde sola ~iuit (natura) COL. 3.10.11; eae (sc. tinea). ubi se frondibus ~iunt 4.27.1; herba impla uocatur. thyrsi modo ~ita atque capitata PLIN. *Nat.* 14.173; grana. ~iuntur (w. covering as subj.) lanugo eam (sc. uitam latantem) ~it PLIN. *Nat.* 14.32.1; herbam. foliis ~ientibus. graueolentibus 27.54. **b** ~itum uepribus et dumetis. sepulcrum. VERG. *G.* 2.38; quae (terra). suo. ~is gramine ~it 2.219; ~iti (montes) frequentibus siluis sunt LIV. 32.13.3; ~ito messibus agros OV. *Fast.* 4.707; Medus. ~quidquid adluit, floribus ~iens CURT. 5.4.7; SEN. *Ben.* 3.29.5; nemora. quae ~iuntur querou, subere, fago COL. 7.9.6; (cf.) ridet ager. ~itur humus. ~itur et arbor MART. 10.51.3; ~w. vegetation as subj.) earum (uitium) minor uulgo notissima: quippe. celeberrima Vesuii colles. ~it COL. 3.2.10; acanthi. ~lato longoque folio crepidines marginum. ~iunt PLIN. *Nat.* 22.76. **c** iis. tabulis interiores templi patietes ~iebantur CIC. *Ver.* 4.122; haec (sc. trabes). ~multo aggeri ~iuntur CAES. *Gal.* 7.23.2; gramine ~iuit accubere toris OV. *Fast.* 1.402; nonnulli pelle hyaenae satoriam trimodiam ~iunt COL. 2.9.9; testudinum putamina secare in laminas lectosque. iis ~ire PLIN. *Nat.* 9.39; quae. rudis thyrsos hederis ~istis STAT. *Theb.* 12.623; IUV. 12.100; CAMARAM ET PARETES. A NOVO ~IBIT CIL. 6.3100.75; (w. material as subj.) ebur atria ~it LUCR. 10.119; (poet.) qualis ab Oceano nitidum chorus (i.e. of stars) aethera ~it V. *FL.* 5.565. **d** cum. Aquarius. ~uit lumine terras C. *Arat.* 726(473); VERG. *A.* 6.640; BUC. *Eins.* 2.12; ingenti tellurem proximum umbra ~it Athos STAT. *Theb.* 5.52; quod uer. iam purpureo nitore prata ~iret APUL. *Met.* 10.29; ~effluit imber spumeus et magno puppem procul aequore ~it V. *FL.* 4.666; petit aequor uterque procurus medium atque hausta ~itur harena STAT. *Theb.* 6.848.

3 (fig.) To clothe (ideas, etc., in words).

ut deberet (orator) reperire primum quid diceret, deinde inuenta. ~ire atque ornare oratione CIC. *de Orat.* 1.142; illa. elocutio res ipas effeminat quae illo uerborum habitu ~iantur QUINT. *Inst.* 8.1.20; quanto. ~ampliores sententiae creantur, tanto difficilior uerbis ~iuntur PRO. *Aur.* 2.2.38 (96)N; (w. language as subj.) ita reconditas. ~sententias. ~peritucens ~iebat oratio CIC. *Brut.* 274.

uestipica : see VESTISPICA.

uestiplica ~ae, f. : fem. of next.

~am dominae habitu misit QUINT. *Decl.* 362(p.395).1.2; CIL 9.3318.

uestiplicus ~i, m. [next + PLICO + -VS] A servant employed to fold and press clothes, etc.

HERYDVCY CAESARIS ~O CIL 6.8560.

uestis ~is, f. [cf. Gk. ἔνδυμα, Skt. vāste, OHG. werjan, Eng. wear]

1 One's personal attire, dress, costume, clothes. **b** ~em mutare, (spec.) to change into mourning garments, in token of some public or private grief; so ~is mutatio. **c** ~is longa, dress including the full-length stola (the mark of a respectable woman in Rome). **d** (transf., of natural bodily coverings).

~is pulla ANDR. *Poet.* 30(34); inter se commutant ~em et nomina PL. *Capt.* 37; satia haec me ~is decessat MOS. 166; sicine hic cum uuida ~is e grassabinus? RUD. 251; uirgo conscissa ~e lacrumas optinet CIC. *Pis.* 92; apparatus regio ~e seruli naum conscendit CIC. *Pis.* 92; apparatus regio utebatur. ~e Medica NRP. *Paus.* 3.2; ignota in ~e. aduenisse uiros VERG. *A.* 7.167; abditio intra ~em ferro LIV. 2.12.5; uisae sine ~e Dianae OV. *Met.* 3.185; quemadmodum aliqua ~is sapientis. ~uero magis conuenit quam aliqua SEN. 5.12.3; deae uirides. ~e nihil tectae STAT. *Sib.* 1.5.17; in Ep. 51.2; quae uirides. ~e nulli puellaeque. ~e nitidi ~e palmata SUTR. *Cl.* 7.3; (fetae) anguis quaerunt ~is pro tempore caeli LUCR. 5.231; ille (sc. uirgatus) inter ~is et leuia pectora lapsus uoluitur VERG. *A.* 7.349; nec tibi. ~scindam de corpore ~is PROP. 2.5.21; ~recusare non ausos Persicis ornauerat ~ibus CURT. 6.6.7; bibulas quidem casas aut ~ibus trahit V. *FL.* 1.289; ne domibus quidem casas aut ~ibus pellicum tegmina. ~mutari oportuit QUINT. *Inst.* 9.4.4; promiscas uiris et feminis ~is TAC. *Ann.* 3.53; (in fig. phr.) melius est orationem uel hirta toga induere quam fucatis. ~ibus

insignire *Dial.* 26.1. **b** ~em mutandam omnes meque.. defendendum putarunt *Cic.Sest.* 26; quid de his tot uiris talibus quos uidetis ~em uidetis? *Planc.* 29; magnam partem plebis ~em mutasse, multos mortales capillum.. promississe *Liv.* 6.16.4; 43.16.14; *Libo.* ~em mutata cum primoribus feminis circumire domos *Tac.Ann.* 2.29; *Suet.* *Tib.* 2.4.; ~sue illa ~is mutatio ad luctum ipsorum.. ualebat *Cic.Sest.* 32; cum senatus.. dolorem suum ~is in mutatione declarandum censuisset *Pis.* 17. **c** meretrix cum ~e longa? *AFRAN.* 133; Latiae matresque nurusque et uos, quis uitae longaque ~is abest *Qv.Fast.* 4.134; monilibus et margaritis ac ~e longa, quae sunt ornamenta feminarum *QUINT.* *Inst.* 11.1.3. **d** cum lubrica serpens exiit in spinis ~em *Lucr.* 4.61; in certo.. imperat aetas tempore.. impubem molli pubescere ~e 5.673; (*cf.*) hoc (*sc.* corpus).. natura ut quandam ~em animo circumdedit *SEN.* *Ep.* 92.13.

2 Clothes collectively, clothing; (pl.) garments. **b** ~a ~e, *ad ~em*, designations of a servant having the care of clothes.

aureum atque ~em muliebrem omnem habeat sibi *PL.* *Mil.* 1099; portant quid rerum! — ei mihi! — aurum ~em *TER.* *Hau.* 248; auctionis uero miserabilis aspectus: ~is Pompei non multa eaque maculosa *Cic.Phil.* 2.73; nec mihi iam argento nec ~e opus est *Att.* 12.23.3; *CAES.* *Gal.* 7.47.5; copia ~erum omnium, maxime ~is.. quam infames frigoribus Alpes praeparari cogeant *Liv.* 21.31.8; aptae profugo ~is *Qv.* *Tv.* 1.3.10; ~is instiores *PLIN.* *Nat.* 18.225; grauissimo in discrimine exercitus ob asperitatem hiemis et penuriam ~is *TAC.* *Ann.* 4.56; ~e ipsa meae quamuis parula distracta *APUL.* *Met.* 11.28; *ULP.* *dig.* 27.2.3.2; ~is appellatio tam uirilis quam muliebri et scaenica, etiam tragica aut citharoedica sit, continetur *CALL.* *dig.* 50.16.127; ~clau.. qui ~ibus insuunt *ULP.* *dig.* 34.2.23.1. **d** M T F DECEMBRI A ~E MVNDA *CIL* 6.5549; EUPHROSYNVS A ~E VENATORIA 6.5555; 6.37746; ALCIMVS NERONIS CAESARIS AVG SERVO A ~E CASTRENSI 14.2832; — ISOCHRYSVS LIVIAE AD ~EM 6.3985.

3 Cloth (in the form of hangings, coverings, etc.), drapery. **b** ~is stragula, cloth used for bedding, rugs, etc.: see STRAGVLVS.

non explicata ~e.. neque tabulis et signis propalam conlocatis *Cic.de Orat.* 1.161; nec.. citius decedunt.. febres, tuxillibus si in picturis.. iactis, quam si in plebeia ~e cubantibus est *Lucr.* 2.36; ubi cocco tincta super lectos canderet ~is *Hor.* *S.* 2.6.103; *Tac.* *Ger.* 10.1; dicatum.. in eo (*sc.* memore) uehiculum, ~e contextum 40.2; proiectos in humum et ~e multa grauique opertos necat *Ann.* 12.47; (*cf.*) neque.. sentimus.. supra caput efusdem (*sc.* aranei) cecidisse uietam ~em *Lucr.* 3.386; (*pl.*) te.. Tyrias dare circum illuta toralia ~is *Hor.* *S.* 2.4.84; ~ibus hunc (*sc.* torum) uelant *Qv.* *Met.* 8.657; lecti aureis ~ibus inlecti *APUL.* *Met.* 2.19; (*applied to sails*) ut.. funestam antennae deponant.. ~em *CATUL.* 64.234; (*pl.*) claudae naues raro remigant aut intentis ~ibus.. reuertere *TAC.* *Ann.* 2.24; *Iuv.* 12.68; (*embracing all senses*) culcitae etiam ~is erunt *ULP.* *dig.* 34.2.25.7.

uestispica ~ae, *f.* [*prec.* + *-spica* (*-SPEX*)] **FORMS:** *uestisp-* *PL.* *Trin.* 252 (*cf.*), based on misreading of *CIL* 6.33393. A female servant having the care of clothes.

ducitur familia tota, ~a, unctor.. cantrices, cistellatrices *PL.* *Trin.* 252; noui non inscutulam ancillulam.. ~am *AFRAN.* 387; idico dico.. ~am quod uestem spiciat *VAR.* *Men.* 384; *CIL* 6.9912; 6.33393.

uestitor ~oris, *m.* [VESTIO + -TOR] A maker of clothes.

~OR IMPERATORIS *CIL* 6.8561; PHAEDIMO ~ORI AVG 6.8562; QVI DEPVATABVR INTER BESTITORES 6.8987.

uestitus ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [*pple.* of VESTIO] In senses of vb., esp.: Fully-clothed, dressed.

quod ~um sedere in iudicio uidetis quem te a patrimonio tamquam e naufragio nudum expulsi *Cic.S.* *Rosc.* 147; si.. ~a cubaris *PROP.* 2.15.17; ita qui ~i ambulauerint.. non impediuntur ab unctis se exercentibus *Vitr.* 5.11.3; ~i errare coepit *PETR.* 27.1; *Iuv.* 3.135; si seruus ~us legatus foret *CELS.* *dig.* 33.8.13; praecipitium (*sc.* Claudium) .. in flumen, sic ut ~us aduenerat *Suet.* *Cl.* 9.1; *GAIVS.* *Inst.* 3.193^a; neque (*Hercules*) una pelli ~ior fuit *APUL.* *Apol.* 22; (*transf.*, of sheep) id pecus.. ex omnibus animalibus .. ~issimum *COL.* 7.3.8.

uestitus ~us, *m.* [VESTIO + -TVS³] **1** One's wearing apparel, dress, clothes. **b** one's clothes (as possessions). **c** ~um mutare, to change one's dress (for mourning clothes); *ad ~um redire*, to resume (one's normal) dress (after mourning).

~um immuto meum *PL.* *Am.* 866; qui color nitor ~us, quae habitudos corporis! *TER.* *Eu.* 243; cum intonco capillo, lugubri ~a populum.. circumiret *Sis.* *Mid.* 47; cuius.. uictus ~usque necessarius sub praecone. subiectus est *Cic.* *Quind.* 49; uirginali habitu atque ~u *VER.* 4.5; uenisse eo muliebri ~u uirum *Att.* 1.13.3; eius aduentu ex colore ~us cognito *CAES.* *Gal.* 7.88.1; *Liv.* 29.17.11; Menander.. unguento delibutus, ~u fluens *PHAE.* 5.12; *PLIN.* *Nat.* 8.81; uictui herba, ~ui pelles *Tac.* *Ger.* 46.3; ~u calciaturo et cetero habitu neque patrio neque ciuili.. ~us est *Suet.* *Cal.* 52; *APUL.* *Fl.* 10; (*transf.*) crebritas.. sententiarum.. mane- bat, sed ea ~u illo orationis quo conseruat ornata non erat *Cic.* *Brut.* 327. **b** me saturum seruire apud te sumpti et ~u tuo *PL.* *Capt.* 322; quor tu (adulescenti).. ~u nimio indulges *TER.* *Ad.* 63; studiosiores ad opus fieri (operarios) .. ~u largiore *VAR.* *R.* 1.17.7. **c** sua sponte homines in amicorum periculis ~um mutare non solent? *Cic.* *Sest.* 33; *Att.* 3.15.5; ~um filius mutauit *Q.* *fr.* 2.3.1; ~Sest. 32; ut senatus contra quam ipse censuisset ad ~um rediret *Pis.* 18.

2 A natural covering.

(of vegetation) riparum ~us uiridissimos *Cic.N.D.* 2.98; 2.161; (*of hair*) in ipsa oue satis generositas ostenditur.. uentris ~u *PLIN.* *Nat.* 8.198.

Vestōriānus ~a ~um, *a.* The name of a blue pigment (manufactured by Vestorius of Puteoli).

PLIN. *Nat.* 33.162.

uestrātim, *adv.* [VESTER + -atim (-IM)] In a manner typical of you (yourselves).

VAR. *gram.* 264.

uestrix ~icis, *f.* [*contr.* *uestitrix (VESTIO + -TRIX)] A female maker of clothes (in quot., of a worker in gold thread).

SELLIA EPHYRE DE SACRA VIA AVRI ~IX *CIL* 6.9214.

Vesuvius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Mt. Vesuvius.

~a incendia *STAT.* *Silv.* 2.6.62; ~us apex 3.5.72; ~a iuga *SIL.* 12.152.

Vesuvius ~a ~um, *a.* Also contr. **Vesuius** (Vesbius) mons ~us, or ~us alone, Mt. Vesuvius. **b** of Mt. Vesuvius. **c** (as a cult title of Jupiter).

Vitr. 2.6.1; duce Spartaco.. ~um montem petiere *VELL.* 2.30.5; *PLIN.* *Nat.* 14.22; *TAC.* *Ann.* 4.67; e ~o monte.. latissimae flammae.. relucubant *PLIN.* *Ep.* 6.16.13; *Suet.* *Tib.* 8.3; ~ubi montana (loca), ut in ~o *VAR.* *R.* 1.6.3; *COL.* 3.2.10; flagrante ~o *Suet.* *Hist.* 80(p.93)Re. **β** magis ut mugitor anhelat ~us *V.F.* 3.209; *STAT.* *Silv.* 4.4.79; ~us intonuit *SIL.* 8.654. **γ** pampineis uiridis modo ~us umbris *MART.* 4.44.1. **δ** ~a rura *COL.* 10.133. **ε** IOVI ~o SAC *CIL* 10.3806.

ueterāmentārius ~a ~um, *a.* [VETVS + -MENTVM + -ARIVS] Dealing with old or worn articles.

sutorem ~um *Suet.* *Vit.* 2.1.

ueterāneus ~a ~um, *a.* [VETVS + -ANEVS] = next.

quem ad modum ~ae uineae restituantur *COL.* 11 ad fin. arg.lib.4.

ueterānus ~a ~um, *a.* [VETVS + -ANVS] **FORMS:** *uetr-* *CIL* 3.5329, 12.1739, etc., *P.* *Mich.* 468.6; *uetranius* (dat. pl.) *CIL* 5.8755.

1 (of animals, etc.) Mature; (also, of plants). hos ~os (boves) ex campestribus locis non emendunt in dura ac montana *VAR.* *R.* 1.20.2; ubi piger iuencus medius inter duos ~os iungitur *COL.* 6.2.10; ~as.. aues ad hanc rem (*sc.* hatching eggs) eligi oportebit 8.5.6; 8.10.1; satoris.. officium est.. eam (*sc.* uiuificam) uelut ~am uitam totam exputare 3.15.3; 11.2.44.

2 (of troops, etc.) Having experience of action, veteran (often as sb.). **b** experienced (in other occupations).

si te municipiorum non pudebat, ne ~i quidem exercitus? *Cic.Phil.* 2.61; cum legionibus vi peruenit, ~is itis et reliquis, quas ex nouo dilectu confecerat *CAES.* *Civ.* 1.25.1; ex ~is militibus 3.4.1; ~us duos, fortissimum bello *Liv.* 7.13.7; Poenium hostem ~um, trium et uiginti annorum militia.. semper uictorem 21.16.5; legionem secundam, quae maxime ~a in Liguriis erat 42.27.5; COHORT I AQVITANORVM ~AE *CIL* 13.6821.2.25; ~o pedite atque equite *TAC.* *Hist.* 4.70; *APUL.* *Apol.* 24; (*w. abl.*) haud dubia res erat, quippe inter.. exercitus.. alterum uiuendo ~um, alterum nouum totum *Liv.* 25.19.14; (*cf.*) nunc ~us est latro et ipis legionibus doctior *PETR.* 84.5; (*transf.*) ~os eos qui reiciantur.. improbiissime loqui *Cic.* *Att.* 15.3.3; nostri ~i in portum refugebant *CAES.* *Civ.* 3.24.2; M ANTONIO CAPITONI ~O EX CLASSE PRAETORIA MISENERIS *CIL* 10.3521.3; accede, ~e, et.. incide ceruicem *SEN.* *Suas.* 6.18; parum est quod.. tiro per ~orum corpora cucurrit? *SEN.* *Bem.* 3.33.1; reuocatis ad arma ~is *FLOR.* *Epit.* 2.15(4.4.4); ~os municipaliis agris collocandos *Suet.* *Aug.* 13.3; ~is quibusdam concedi solet.. conubium cum his.. peregrinis *GAIVS.* *Inst.* 1.57. **b** ~um municipium *SEN.* *Suas.* 6.12; *ULP.* *dig.* 21.1.37; *VRBANA* ~A QVASILLARIA *CIL* 6.6346; *ISMVNE* ~A 6.6383.

3 (masc. as sb.) An experienced or mature person.

nagis quidem in iuuenibus apparet (rubor).. nihilominus et ~os et senes tangit *SEN.* *Ep.* 11.3; 25.3.

ueterārium ~(i)i, *n.* [VETVS + -ARIVM] A place for maturing wine, wine-cellar.

aspice ~ia nostra et plena multorum saeculorum uinde- mis horrea *SEN.* *Ep.* 114.26; non contenti uina diffundere ~ia per sapes acetatesque disponere inuenimus *Nat.* 4b. 13.3.

ueterascō ~ere, *intr.* [*uetera-* (as next) + -sco] To become long-established.

Cic. *Ep.* 1.7.3 (acc. Non-p. 437M; *edd.* inueter-).

ueterātor ~oris, *m.* [VETVS + -ATOR (-TOR)] An experienced practitioner, old hand (often in derogatory sense). **b** (spec.) an experienced slave.

quid hic uolt ~or sibi? nam si hic malist quicquam, em illic est huic rei caput *TER.* *An.* 457; *Hau.* 889; sic.. ~orem illum uetulum lupum Annibalem acceptum *Lucil.* 826; in causis publicis nihil, in priuatis satis ~or uideatur *Cic.* *Brut.* 178; subridet Saturius, ~or ut sibi uidetur *Q.* *Rosc.* 22; *CAES.* 30; *Q.* *fr.* 2.11.4; qui in hac causa eo plus auctoritatis habent quia.. non sunt in disputando uafri, non ~ores *Rep.* 3.26; qui uideatur esse in litteris ~or *Q.* *fr.* 3.1.5; *APUL.* *Fl.* 18; inicit scrupulum amanti adulescentulo ~or, minatur se filiam abducturum *APOL.* 77. **β** seruus tam ~or quam nouicius dici potest, sed ~orem non spatio seruendi, sed genere.. aestimandum *Caelius* ait *VEN.* *dig.* 21.1.65.2; ne ~or pro nouicio ueneat *ULP.* *dig.* 21.1.37.

ueterātōriē, *adv.* [next + -E] In a practised manner, adroitly.

quod acute et ~o dicit *Cic.Orat.* 99; hic satis ~. ad aliam speciem argumenti transgressus est *APUL.* *Apol.* 46.

ueterātōrius ~a ~um, *a.* [VETERATOR + -IUS] Bearing the mark of practice or experience (implying acquired rather than natural skill); adroit, wily.

in inueniendis.. rebus mira accurate.. sed eam ut citius ~am quam oratoriam diceret *Cic.* *Brut.* 238; splendidi- quandum minimeque ~am rationem dicendi 261; ~nihil ab isto uafro, nihil ~um expectaueris; omnia aperta, omnia perspicua reperiuntur *Ver.* 1.141.

ueterātrix ~icis, *f. adj.* [as VETERATOR + -TRIX] Practised (in artifice), seasoned.

requisitum ~icem quandam feminam, quae.. maleficia quidvis efficere posse credebatur *APUL.* *Met.* 9.29.

ueterātus ~a ~um, *a.* [VETVS + -ATVS²] Having suffered the effects of time, old, stale; chronic.

~um caseum mollem *LARG.* 140; ~ulcoribus ~is (*s.v.l.*) *PLIN.* *Nat.* 32.141.

ueterescō ~ere, *intr.* [VETVS + -ESCO] (of things) To age.

hominis urina, quam sex mensibus passus ~ere si uitibus .. adhibeas.. *COL.* 2.14.2.

ueterētum ~i, *n.* [VETVS + -ETVM] A piece of ground that has stood fallow for some time. *COL.* 1.3.10; ab hoc recte phaselus terrae mandabitur uel in ~o uel melius pingui et restibili agro 2.10.4; 2.12.2.

ueterinārius ~a ~um, *a.* [next + -ARIVS] Concerned with the medical treatment of domestic animals; *medicus* ~us, or ~us alone, a practitioner of veterinary medicine.

quare ~ae medicinae prudens esse debet pecoris magister *COL.* 7.16; ~MEDICO COM I PR ~IO *AE.* *Epit.* 10.27; *CIL* 5.2183; L VIBIO L SVRO MEDICO VETRI 10.5719; ~uliosa incrementa linguae, quas ranas ~i uocant *COL.* 6.8.1; 11.1.12; quibusdam aliquam uacationem munus graui- orum condicio tribuit, ut suint.. ~i TARR. *Pat.* 50.6.7(6); L CLK(TER)NIVS.. ~VS *CIL* 3.11215; 8.24680.

ueterinus ~a ~um, *a.* [app. VETVS + -INVS] (of animals) Used for draught and sim. purposes; (fem. or neut. pl. as sb.) draught-animals, beasts of burden, etc.

ungulae ~o tantum generi renascuntur *PLIN.* *Nat.* 11.255; ~am bestiam iumentum Cato appellauit a uehendo *PAUL.* *Fest.* p.369M; (*cf.*) genus omne quod est ~o semine partum *Lucr.* 5.865; ~o semine equorum 5.890; in prata.. uel optimum (stercus equinum), ut ceterarum ~arum quae hordeo pascantur *VAR.* *R.* 1.38.3; ~pecus potu pinguescit.. item ~a *PLIN.* *Nat.* 10.200; 11.768; idem (*sc.* caulis) asinis longior quam equis, sed saetiosus ~is 11.265; ~a a iugo.. uoluitatio iuuat 7.210.

ueternōsus ~a ~um, *a. superl.* ~issimus. [next + -osvs]

1 Afflicted with morbid lassitude (app. sts. identified with dropsy), lethargic; (masc. as sb.) a sufferer from this condition.

hic est uetus uetus ~us senex *TER.* *Eu.* 688; ~numquam tacet, quoniam morbus tenet loquendi tamquam ~um bibendi atque dormiendi *CATO.* *orat.* 121; (prodest) ~is.. quam acerrimos (raphanos) mandere *PLIN.* *Nat.* 20.24; 28.230; ~us dicitur, qui graui premitur somno. Cato ~um hydropicum intellegi uoluit, cum ait ~us quam plurimum bibat, tam maxime sitit? *PAUL.* *Fest.* p.369M; (*transf.*) mihi uidetur ~i et infelicitas animi.. saepe indolescere *SEN.* *Dial.* 3.20.3; non redigo ista ad legem dialecticam et ad illos artificii ~issimi nodos *Ep.* 82.19.

2 Characterized by the dirt of age or neglect. ~A CARIES SQUALORQUE TAETERRINVS *CIL* 8.12285.

ueternus ~i, *m.* [prob. VETVS, suff. as in HESTERNVS, etc.]

1 A morbid state of torpor or lassitude.

quid esse illi morbi dixerat?.. num eum ~us aut aqua intercus tenet? *PL.* *Men.* 891; eum uolo de tuo ponte mittere primum, si pote.. excitare ~um *CATUL.* 17.24; offendar medicis.. cum me funesto propere arceret ~o *Hor.* *Ep.* 1.8.10; quid dicam tussis, quid iuertis damna ~i *GRAT.* 477; solet.. pecus agrogare, ita ut.. quodam ~o pressum somnos aestuo sub sole capiet *COL.* 7.10.4; pueros.. helictores fieri ad ~i uolunt.. latitudine *GEL.* 4.19.1; morbi inextricabilis ~o *APUL.* *Met.* 12.9; (*pl.*) nec torpere graui passus (pater ipse colendit) sua regna ~o *VERG.* *G.* 1.124; (*cf.*) mirum in modum ~o pinguescunt (*sc.* hibernatis) *PLIN.* *Nat.* 8.127; (*transf.*) erat in eadem epistula ~us ciuitatis *Cic.* *Fam.* 2.13.3; *CAEL.* *Fam.* 8.4; quorum corpora in sagina, animi in macie et ~o sunt *SEN.* *Ep.* 88.19.

2 Old age.

nec solos hominum transgressa ~o fertur auos (silua) *STAT.* *Theb.* 6.94.

3 An accumulation of dirt from age or neglect.

museus qui.. curra uitium.. situ.. et ~o macerat *COL.* 4.24.6; muli.. totum.. corium ~o.. exasperati *APUL.* *Met.* 9.13; (*fig.*) exigitur.. poeticus decor, non Acii aut Pacuii ~o inquinatus *TAC.* *Dial.* 20.5.

ueto ~āre ~ui ~itum, *tr.* **uotō**. [dub.] **FORMS** and **ORTHO.**: *uot-* in codd., *edd.* of *PL.*, *CIL* 4.1173; *ueto* (for *ueto*) *PETR.* 47.5. 53.8;

~auit (= ~uit) PERS.5.90, CIL 9.1495a; bet-
no.2224.6.

1 To forbid, prohibit (an action): a (w. acc.). b (w. inf., or acc. and inf.; w. ne+subj.; w. subj. alone). c (absol. or w. ellipsis of obj.). d (neut. of pf. pple. as sb.) that which is forbidden, a forbidden action; a prohibition.

a quod uolueram faciebatis, quod nolebam ac ~ueram... fugiebatu PL.5.212; at istud ~at lex Caesaris CIL.8.28; ~ita legibus alia Hor.Carm.3.24.38; ~itil crimen amoris Ov.Tr.2.498; Sen.Ep.11.6; num ~ito de fonte bibi? STAT.Silv.5.5.7; qui uenenum in Pyrrum regem ~uerant Tac.Ann.2.88; si permitteret sibi ~are quod senatus iuberet PLIN.Pam.4.2; iurimus... illi sermo quamquam ~aretur de circensibus erat Suet.Nero 22.1; (poet.) Parthia ruptis excedat claustris ~itam per saecula ripam Luc.8.236. b ~ui exta prosciscari PL.Poen.4.56; rogo quam ob rem retineat me: ait esse ~itum intro ad eam accedere Ter.Pha.864; hic se lacrimis defendi ~at Cic.Mit.105; ~abat... lex ius dici de ista sumpta pecunia Aul.6.2.7; eos fugientes longius Caesar prosequi ~uit CAES.Gal.5.9.7; de bonis regis... res integra referret ad patrem... ibi uicini ira; ~ue redi PL.2.5.1; ueste data tegitur... ~at hanc Fortuna moueri Ov.Fast.6.617; Alexander... ~abat resistitibus parci Curt.8.14.38; ideo inter uineas seri non ~entur (fic) PLIN.Nat.17.39; MART.11.41.5; hoc solum ~uit iurare Caesar STAT.Silv.1.6.84; legibus quae seruos alienos perfigas... ~ant scilicet APUL. Met.6.4; ~edicto ~uit ne quis se praeter Aspici pingere HOR.Ep.2.1.39; ~o ne QUI EXTRANIUS PONATVR CIL 10.2224.6; ~hic... ~o quisquam faxit oletum PERS.1.112. c quia ~as, utramque iam mecum abducam semul PL.Rud.760; quaeu paulisper... ~o Ter.Hay.378; referret pecunia ~o licet? exigitur? ~at Cic.Agr.1.15; an quia lex Porcia non ~at? SAL.Gal.5.22; rustica turba ~at, dea sic affata ~antes Ov.Med.6.348; lex omnis... ~ant ~at aut permittit QUINT.Inst.7.5.5; ne ~are aut intercedere fas quicumque tribunorum esset Suet.Tib.2.4. d Venerem tactusque uiriles in ~itis numerant Ov.Met.10.435; et iudicium sciet, et ~itum quae poena sequatur MAN.4.21; crebrescit uiuere Agrippam, occultis priuam sermonibus, ut ~ita solent Tac.Ann.2.39; ~quae contra ~itum discordia? VERG.A.10.9; Suet.Jul.43.2; inquilinos... contra ~itum cocta uendentes Cl.38.2.

2 (w. personal obj. expr. or implied) To forbid (someone to do something): a (w. inf.). b (w. quin+subj., or subj. alone). c (w. acc. of person alone); (also w. abl.).

a quotiens te ~ui Argyrippum... contrectare? PL.As.522; nec te iubeo neque ~o intro ire in aedis Truc.641; CIL 1.585.40; lex peregrinum ~at in iurum ascendere Cic.de Orat.2.100; Pilam angli ~a Aul.12.14.5; ~at... ratio inuerti molestias Tusc.3.33; Simonde ~itus est nauigare Div.2.134; CAES.Gal.2.20.3; dignum laude uirum Musa ~at mori Hor.Carm.4.8.28; sed tibi me credere turba ~at PROP.2.32.8; Liv.8.32.6; num litteras... ab senatu aduers quae me rem gerere ~ant? Cic.1.3.13; nec quicumque, quod lege ~o conmittere, feci Ov.Pon.2.9.71; sed longum cuncta enumerare ~orque STAT.Ach.1.140; qui me... in futurum ~ot uersus facere Tac.Dial.2.7.7; legum... ~arent quosdam legata capere Pompon.48.26.7; (ellipt.) assiduis... curis, quae... irrumpunt quoque ~antur emit Ov.Tr.5.1.78. b nemo... al quin... emas PL.Cur.33; quin rem inimicissimum corpori faceret, ~at nullo modo poterat SEN.Cov.1.17.17; ~abo qui Cereris sacrum uulgariter, sub isdem sit trabibus... mecum Hor.Carm.3.2.26; sis mihi lenta ~o Tib.2.6.36. c utram (conditionem) tu accipias uide, ego neque te iubeo neque ~o neque suadeo PL.Bac.10.43; tute loqueris, me ~as Ter.Hec.317; est uera lex recta ratio... quae... neque probos frustra iubet aut ~at Cic.Rep.3.33; mene incepto desistere...? quippe ~o or fatis VERG.A.1.1.39; cum Graecis facerem... uersiculos... ~uit me... Quirinus HOR.S.1.10.32; (pass. w. internal acc.) acta agimus, quod ~amur uetere proberio Cic.Amic.85; ubi nihil contra morem cuperent, nihil per metum ~abant Tac.Ann.3.26; ~quos ~at igne (i.e. funeral pyre) Creon Stygiaeque a limine portae... submouet STAT.Theb.12.558.

3 To reject, veto (a proposal).

ut comitum eat (puer) percontatum... quod tribus inuenerit, quod ~uerit Tr.orat.2; num apud populum de legibus iubendis aut ~andis... didici (possit) sine summa rerum ciuiliu cognitione Cic.de Orat.1.60; quid est quod ius non sit, quod populus iubeat aut ~are non possit? CAEC.95; Flac.15; iussa ~ita quomodo suffragio cosciscunt Leg.3.10; (cf.) quia bella ~abat VERG.A.2.84.

4 (of things, freq. w. some poet. personification) To be an obstacle to, forbid. b (w. inf.; also w. ne, quominus) to prevent (from). c (ellipt.).

stat uasta late quercus et Phoebum ~at SEN.Her.0.1624; inter medius natura ~abat Syrtibus Luc.9.301; nec longius inter quam quod tela ~et superest mare V.Fl.3.304. b rationes... a te conlectae ~abant me rei p. penitus diffidere Cic.Fam.3.13.3; non me ulla ~abunt frigora... canibus circumdante saltus VERG.Ecl.10.56; ridemnt dicere uerum quid ~at? HOR.S.1.1.25; hos ~uit me numerare timor PROP.2.29.4; quae stola contingi... ~at Ov.Tr.2.252; quibus (diebus) sol intercursum lunae ~etur omnes radios effundere SEN.Ben.5.6.5; maternum tuo coire pectus pectori clipeis ~at Phoen.470; pocis opem neruis... sed... tucetata... crassa aduere hui superos ~uere PERS.2.43; Cels.48.28.5.60 (59.1); GAIUS dig.46.2.34.2; (w. ellipsis of p) hinc animum iugo premit cupido turpis et uinci ~at SEN.Agr.135; (~with-out acc.) acta iam uita, quae... ~at in eo uim timere Cic.Fam.6.4.4; Ov.Tr.5.14.25; undique pigrae ire ~ant nubes STAT.Theb.2.3; obiectus... agger campum exire ~at 6.258; (cf.) nosse domos Stygias... non superi, non uita ~at Luc.6.515; ~Phorcus... montibus altis est ~itus totam ne uinceret aequare terram MAN.4.645; ~haec (sc. sapientia)... nulla re, quo minus se exerceat... ~ari potest SEN.Ep.95.8. c uentos audite ~antis Ov.Ep.13.131; pepulit Varum campo nudata foeda terga fuga, donec ~uerunt castra, cecidit Luc.4.714; scandit in aduersum per saxa ~antia SIL.1.495.

Vettōnīcus ~um, m. pl. A tribe in north-eastern Lusitania.

CAES.Civ.1.38.2; Liv.35.7.8; Luc.4.9; PLIN.Nat.3.19; SIL.3.378.

uettōnīcus ~a ~um, a. [app. prec. herba ~a, or ~a alone, Betony, *Belonica officinalis*.

aduersus quos (angues) satis proficit herba ~a CELS.5.27.10; ~PLIN.Nat.25.84; renibus prodest plantaginis cibus, ~ae potus 26.38; 26.136; LARG.150; CIL 5.64.15.4.

uetulus ~a ~um, a. [VETVS+VLVS] Something advanced in years, elderly, ageing. b (of things).

satine illic homo ludibrio nos ~os decrepitos duos habet? PL.Epid.666; Mos.275; ~am atque uirosam uxorem LUCIL.282; ALENUS... Romae cum isto gladiatore ~o cotidie pugnat Cic.Quind.29; ab eo nuper petitam Conificiam... ~am sane et multarum nuptiarum Aul.13.28.4; te... non citharae decent... nec poti ~am faece tenus cedat Hor.Carm.3.15.16; ~us nomenclator SEN.Ep.27.5; omnis aut ~as habes amicas aut turpis ~isque foediores MART.8.79.1; APUL.Apol.76; ~as sb.) ut nouerca ~am... deserat POMPON. com.132; ad ~am... suam properabat (Vixes) Priap.68.27; arrigis ad ~as, fastidies, Basse, puellas MART.3.76.1; aeuo, credebant quo grande nefas... si iuuenis ~o non adsumere JUV.13.55; (in a familiar apostrophe) in 'Equo Troiano' scis esse in extremo 'sero sapiunt'... tu tamen, mi ~e, non sero Cic.Fam.7.16.1; (~of animals) eos asinos... ~os, claudos PL.As.340; ut ego hunc proteram leonem ~um, olentem, edentulum Men.864; boues ~os... uendat CATO Agr.2.7; (canes) aetate idonea parandi, quod catuli et ~i neque sibi neque ouibus sunt praesidio VAR.R.2.9.3; equis ~is Cic.Amic.67; cornicis ~ae Hor.Carm.4.13.25; (columbae) eligendae... ad educationem neque ~ae nec nimium nouellae COL.8.8.7; JUV.10.268; APUL.Met.8.23. b (of plants) dicimus arborem... et 'nouellam' et ~am' Cic.Fin.5.39; ~ae uitis sator Lucr.2.1168; illas (platanos) ~ae esse SEN. Ep.12.2; (~of wine) minister ~i... Falerni CATUL.27.1; MART.1.1.8.1; ~os... cados 13.112.2; (~of meat) mihi cum ~o sit petasone nihil 13.55.2.

Veturius ~a ~um, a. Also Vetusius. The name of a Roman gens; (fem.) the mother of Coriolanus.

qui bello Punico secundo cum L. ~o Philone consul fuit Cic.Brut.57; Off.3.109; T. ~um Geminum, siue ille ~us fuit Liv.3.8.2; GEL.17.21.36; PAUL.Fest.p.131M; CIL 14.4144; ~Liv.2.40.1.

uetus ~eris, a. compar. ~erior, superl. ~errimus. [cf. Gk. ~eros, Skt. vatsarā, Lith. veltūsas] Form. ~er (nom. sg. masc.) ENN.

Ann.17, Acc.trag.481; compar. app. only CATO hist.21.

1 Having lived a long time (usu. w. implication of experience), old, veteran. b (of plants, etc.) old. c (of wine) old, of a ripe age.

ut ~eris uetus tui cupida sum PL.Cur.98.8; seruos... ~eres antiquosque habet Poen.787; qui... ~eris poetae maledictis respondeat Ter.Am.7; hic est uetus ~us ueterosus senex Eud.688; apud ~eres et sanctos uirios SAL.Hist.2.70.4; in ~eres esto dura, puella, senes Tib.1.8.50; ~eres et moris antiqui memores Liv.4.27.4; ~us Admeti... uos Ov.Ib.440; populum... ~eri... tyranno infensum V.Fl.1.71; Tac. Dial.6.3; Armenia, cui... Arsaceni liberorum suorum ~erim-imposuit Ann.6.31; (~of animals) (capella) nouella... quam ~us utilior VAR.2.3.1; scilicet et ~eres fugient iuga saepe iuueni Ov.Tr.4.6.23; Col.7.3.15; parient... ex his (sc. gallinis) iuuencae plura quam ~eres PLIN.Nat.10.146; (~of age) cum... rugis ~us frontem senectus exaret HOR.Ep.8.3; ~us... aetas [Tib.3.7.111. b] post annos... nouem, (asparagum) cum iam est ~us, digerito CATO Agr.161.3; ex semine brassicae ~ere sato nasci uult rapa VAR.R.1.40.2; usque ad aquam et ~eres, iam fracta caucina, fagos VERG.Ecl.9.9; nec pariter ~us atque tempestiuus fructus praecipit undemiam COL.3.21.10; arescunt ~era (folia) PLIN. Nat.16.84; ~errimae illic demissos iam ad terram... ramos Suet.Aug.92.2; lactucae ~eres et insuaves APUL.Met.9.32. c qui utuntur uino ~ere sapientis puto PL.Cas.5; redde cantorem ~eri pro uino nouum St.768; Cic.Brut.287; PHAEDR.4.35; quomodo in uino nimis ~eri ipsa nos amaritudo delectat SEN.Ep.63.5; LARG.165.

2 Having been long in a given condition, capacity, etc., long-standing, veteran.

quam ~errimus homini optumist amicus PL.Truc.173; EVM AGRVM QVEM ~VS POSSESSOR EX LEGE (sibi sumpsit) CIL 1.585.13; ~eris historionis Cic.Q.Rosc.27; nouos ~eresque ciuati CAEC.101; Div.2.52; hoc ~eres non probant milites CAES.Gal.6.40.4; singularis enim uirtutis ~errimas legiones VII., VIII., VIII. habebat HIRT.Gal.8.8.2; haec mea sunt... ~eres migrate coloni VERG.Ecl.9.4; uir nullus ante honoribus usus... ~us tantum senator Liv.5.12.11; competitoribus habebat patricios L. Aemilius Q. Fabium Ser. Sulpicium Galbam... ~eres candidatos 39.32.6; stipendiariis ~eribus duplex uectigal... exactum 41.17.2; id... recens (amicus) praestas... quod ~erum... uix duo tresque mihi Ov.Tr.3.5.10; ~erem conuiuium PETR.33.8; Tac.Ann.13.38; macies aegri ~eris Iuv.9.16; (~w. gen.) Celtae... ~eres... doloris (i.e. long smarting under grievance)... se socios properant iungere SIL.1.26; dux ~us armorum Tr.292; ~us operis ac laboris Tac.Ann.1.20; ~us regnandi 6.44; BELLI ~us CIL 8.2581.9; (~w. abl.) Pomponium Flaccum ~erem stipendii et arta cum rege amicitia Tac.Ann.2.66; (~w. inf.) ~erem bellare Labicum SIL.5.565.

3 (of things) Having been in existence a long time, old, long-established. b (of disease) chronic. c (neut. as sb.) an old saying; (pl.) old stories.

Antenna etiam ~erior est quam Roma CATO hist.21; alteram... partem (stercilini) fieri oportet nouam, alteram ~erem tolli in agrum VAR.R.1.13.4; ~us oppidum et nobile

Cic.Ver.1.53; ecce lacu medio... ara ~us stabat Ov.Met.6.326; ~eris... pruinae V.Fl.5.158; ~eres cereaque aerisque figuras STAT.Silv.2.2.63; familia ~ere et honorata Suet. Otho 1.1; magna... uis aeris uario effigiatu... ~errimo et spectabili opere APUL.Tr.15; (~of abst. things) nil moror ~era et uulgata uerba PL.Ep.350; tuomne... hoc dictum erat? ~us credidi Ter.Eu.428; spectant... ad causam facti motus animum, si ira recens, si odium ~us Cic.Part.112; habet... negotia ~era in Sicilia Fam.13.30.1; ~erem in luno ranae cecine querelam VERG.G.1.378; legati... ueniunt, pro ~errima societate... auxilium... implorantes Liv.4.9.1; ~us illi cupido erat curriculo quadrigarum insistere Tac.Ann.14.14. b oportet... uomere cogere nisi... latus dolet... ~us morbus est CELS.3.6.15; ~erem tussim COL.6.10.1; PLIN.Nat.20.69; ad palpebrarum ~errimam aspiditum LARG.37; ~era uelera 205; ULP.dig.21.1.1.8. c ridiculum est illud Neronianum ~us in furaci seruo Cic.de Orat.2.248; Quind.55; ~us est enim, ubi non sis qui fueris, non esse cur uelis uiuere Fam.7.3.4; ~us... illud Catonem admodum scilicet est Div.2.51; ~petiure... ~era uaticinamini PL.Ps.363; ut (populus Romanus) ~era atque audita a parentibus suis non repetat, quae... clades acceptae sint, quae... uictoriae pariae Liv.45.37.12.

4 (of artefacts) Old (with the implication of wear, deterioration, or sim.).

nil mirum (uetus est materia) lateres si ~eres ruunt PL.Truc.305; plostrium ~us, ferramenta ~era... uendat CATO Agr.2.7; dico esse (columnam) ex qua... tectorium ~us deiectum sit et nouum indumentum Cic.Ver.1.145; uti... naus aedificandas ~eresque reficiendas curarent CAES.Gal.5.1.1; curto ~us amphora collo PROP.4.5.75; ex ~eribus tegulis VITR.2.8.19; haec uilisque ~usque uestis erat Ov.Met.8.648; ~eres braciae Britonibus pauperis MART.11.21.9; ~erem cum tota aegre follem Iuv.13.61; putris... et ~us funis APUL.Met.1.16.

5 Belonging to or existing in the past, old-time. b (of men) belonging to a past age; (of a surviving person) as he was in previous days, the old. c (neut. pl. as sb.) old fashions or practices; bygone events.

si qui sunt ~eres Graecia digni Cic.Q.fr.1.1.16; nusquam umbræ (i.e. woods) ~eres STAT.Ach.1.426; Tiberius cuncta per consules incipiebat tanquam ~ere re publica Tac.Ann.1.7; Hymettos Attica... mea ~us prosapia est APUL.Met.1.1; (~of letters not bearing a recent date) a. d. v. Nonas Martias epistulas mihi tuas Aegyptia reddidit, unam ~erem Iul. Kal. Cic.Att.8.15.1; etsi tuae litterae (sed iam nimis ~eres sunt) recte sperare iubent 13.17.1; (~of abst. things) in illa ~ere seruierat ac dignitate rei publicae VER.5.46; CAES.Gal.1.13.4; NRP. Timoth.1.3.1; ~eres... memoria Saturnia belati VERG.A.1.23; exempla... in eam ~ere se habere... ~us L. Postumi Megelli... recens Q. Fabi Liv.27.6.8; dea... ~umini Alpei ~eres narravit amores Ov.Met.3.576; mons ~ere diuinarum certamine... memoratus Mela 1.1.94; Suet.Nero 31.5; stant ~eres ante ora metus STAT.Theb.1.11; Suet.Nero 15.2; uir litterarum ~erum diligentissimus GEL.4.1.4; hunc ~ere Latina lingua reperio Lemurem diciturum APUL.Soc.15. b cum ita sit (Cato) ad nostrorum temporum rationem ~us Cic.Brut.69; ~eribus displicuisse Romanis... laudari quemquam in scaena uiuum hominem REP.4.12; VERG.A.8.600; qui quaerit Tatios ~eres duosque Sabinos PROP.2.32.47; apud neminem ~erem auctorem Liv.10.46.7; corpora si ~eres non sic coluere puellae Ov. Ars 3.107; Fast.3.663; egressas... sacris ~eres heroidas antris STAT.Silv.3.1.235; ~eres grammatici QUINT.Inst.1.4.3; domus... ~eres imitata Sabinos Iuv.10.299; (~masc. pl. as sb.) Gracchos aut Saturninum aut quemquam illorum ~erum qui populares habebantur Cic.Sest.105; nec totidem ~eres, quot nunc, habere Kalendas Ov.Fast.3.99; PLIN. Nat.22.151; ut omnes ~eres et Cicero praecipue QUINT. Inst.9.3.1; ~eres... uoluerunt feminas... in tutela esse GAIUS Inst.1.144; APUL.Apol.31; ULP.dig.23.1.2; ~erem ex animo mitte Thyestem SEN.Thy.937; ~eris... Lucii fortunam recordatus APUL.Met.9.13. c ~era quaerit, uetera amare hunc more maiorum scias PL.Trin.1031; non desinis... ~era tantum et antiqua mirari Tac.Dial.15.1; ~mibi... memoria ~era repetenti Cic.de Orat.1.1; Tusc.1.29; SAL.Jug.102.14; QUINT.Inst.11.2.6.

6 (distinguishing the thing spoken of from a more recent example of the same kind) The old. b (fem. pl. as sb., sc. Tabernae) a row of buildings along the south side of the Forum at Rome. c ~us Academia, comedia; see ACADEMIA, COMEDIA.

uolt te nouos ero operam dare tuo ~eri domino PL.Capt.363; nouos omnis mores habeo, ~eres perdidit Truc.677; ipsam ~erem Carthaginem... nudatam tectis ac moenibus Cic.Agr.1.5; ea ~erum tribunorum pl. rogatio Aul.3.23.2; CAES.Civ.3.66.1; nunc... quattuor milia passus progressi ab oppido ~eri habitant in salubri loco VITR.1.4.12; recitatio ~ere senatu Liv.23.23.5; castra ~era Romanorum adortus est, quibus Crispinus praerant 25.26.4; interim M. Atilius... ~us praetor, prouinciam obtinere 42.1.4; inde nouum, ~erem prospicis inde Iouem MART.7.73.4; hereditas ad nos pertinet aut ~ere iure aut nouo GAIUS dig.5.3.1; (~cf.) FABRATERI ~ERES (i.e. inhabitants of Fabratia Vetus) CIL 10.5647; (~in fig. phr.) uital uia ~ere, sed si propiore... inuenire hanc muniam SEN.Ep.33.11. b sub ~eribus, ibi sunt qui dant... faenore PL.Cur.480; aedes P. Africani pone ~eres... in publicum emit Liv.44.16.20; PLIN.Nat.35.25; 35.113.

uetusculus ~a ~um, a. [prec.+CVLVS] Belonging to a bygone age, old-fashioned.

ut... prisco uerbo (orationem) adornare, colorem ~um appingeres Fro.Aur.2.p.76(151N).

uetustās ~ātis, f. [prec.+TAS]

1 The condition of being old, age. b (in wine) the state of having reached a mature age; (sim., of other things). c chronic state (of diseases, etc.).

formae dignitas aut morbo deflorescit aut ~ate Rhet.Her.4.38; ita me ~as amplexu annorum enecat LABER.COM.123;

quamvis obstat mihi tarda ~as Ov.Met.12.182;—(of animals) si quod (oui) ~ate dentes absunt VAR.R.2.2.5; apibus ~ate corruptis COL.9.13; (cf.) anguibus exiit tenui cum pelle ~as Ov.Ars.3.77;—(of plants, fruit, etc.) ~ate ficus fit pallidior VAR.R.1.67; si quae ~ate radices eminebant SAL.Jug.94.2; cum. arbor ~at quom fuerit adepta COL.5.6.17; ULP. dig.39.2.24;—(cf.) non ~est exiguum frugum causa terrae ~as COL.2.14. b ubi. ~ate uino edentulo aetatem iriges PL.Poen.700; hoc uinum. ~is uoles seruire in ~atem CAT.Agr.114.2; nimia ~as nec habet eam. ~suauitatem nec est iam sana tolerabilis Crc.Brut.287; Amic.607; COL.3.2.26; omnia transmarina (uina) septem annis ad ~atem mediam peruenire PLIN.Nat.14.79;—cum. ~ aqua mulsu in ~atem reponi debeat COL.12.11.1; (concr.) siliquarum. cinis. ad neruorum ueteres dolores cum adipis suilli ~ate prodest PLIN.Nat.22.141. c si qua scissa in eo (se. ano) ~ate induruerunt CELS.7.30.1.A; inlinitur. ~flos. ~is uoluerum ~ati PLIN.Nat.21.127; si os scabrum. ~ate uitii factum est LARG.201.

2 The state of having existed a long time, age, antiquity. b the state of belonging to a remote time; archaic quality.

nomen clarissimum. uel ~atis uel hominis causa rei publicae reseruat Crc.Fiac.106; urbem ~ate. inclinat CURT.4.1.15; rebus. ~ate ac raritate notabilibus SURT. Aug.72.3;—(w. gen.) de provinciae dignitate. ~ate. utilitate Crc.Ver.2.2; adulescens ~ate familiae suae dignissimus VELL.2.120.6. b si qua fidem tanto est operi futura ~as VERG.A.10.792; in tanta ~ate non rerum modo sed etiam auctorum LIV.2.21.4; 22.11.6; commendatio ~atis. cuius amorem uirgilus fuit QUINT.Inst.9.3.14; 'sole occaso' non insuauit ~ate est GEL.17.2.10.

3 Age (as bringing destruction, wear, decay, etc.).

quae (uasa) ~ate fracta erunt CATO Agr.146.3; nihil est. ~ manu factum quod non conficiat et consumat ~as Crc. Marc.11; statuariae intereunt tempestate. ~ate Phil.9.14; LUCR.1.225; tantum aeu longinqua ualet mutare ~as VERG.A.3.415; tectoria. ~ neque ~atibus sunt horrida neque ~. remittunt colores VITR.7.3.8; tabida consumit ferrum. ~as Ov.Pont.4.8.49; RIVOS AQVARYM. ~ATE LABENTIS AUC.Anc.4.11; quam (se. nauem). ~as medii dissoluit mari PHAED.4.22(23).10; SEN.Nat.6.10.2; CVM. EA. AEDIFICIA LONGA ~ATE DILABERENT CIL.10.1401.36; V.FL.2.528; emi sibi praedia ~ate suspecta eoque prius exploranda TAC.Hist.1.27; PLIN.Ep.6.30.2; capulos carie et ~ate semitectos APUL.Met.4.18.

4 Long duration (of a state of affairs), 'time'. b long continuance (in an occupation, practice, etc.). experience.

quod. ~as comprobabit Crc.Inu.2.67; odium. ~potest. ~ate sedari RED.Pop.23; eorum regum. ~ qui neque amorem suorum habere poterant. ~ neque ~atis auctoritatem B.Alex.33.3; multa ~as lenit OV.Ars.2.647; Tr.5.9.8; MAN.1.89; QUINT.Inst.10.1.40; si. lex agri non inueniatur. ~atem uicem legis tenere ULP. dig.39.3.1.23;—(pl.) amicitiarum. ~atem. ~as ~atibus habebitur Crc.Inu.2.168; ut ea (se. cogitata). ~peruenient ~atibus ad summam doctrinarum subtilitatem VITR.7.1.1;—(w. gen.) qui agrum. ~possident. ~ate possessionis se. non iure. defendunt Crc.Agr.2.57; amicitiae nostrae ~as Fam.4.7.1; militibus ~ate stipendiorum nota. ~castra in modum penatum diligebantur TAC.Hist.2.80; (cf.) ~as. ~longi temporis. ~paene similem reddidit occupatorum agrorum conditionem HYG.Agrim.p.79. b peritiores ~as facit Crc.Dom.117; uidebatur. ~nobis exercitus Caesaris. ~plus habere. ~roboris propter ~atem Div.2.114; quae (legio). ~nondum eandem ~atis ac uirtutis ceparat opinionem HIRZ.Gal.8.8.2; (cf.) quorum animis diuturna cogitatio callum ~atis obduserat Crc.Tusc.3.53.

5 The people, institutions, etc., of the distant past, antiquity.

multa tenens. antiqua sepulta ~as quae facit ENN.Ann.247; non ex sermone hominum recenti sed ex annalium ~ate MUR.16; monumenta ~atis DOM.86; homini peritissimo. ~omnis ~atis Fam.6.10.5; se. scribendi arte rudem ~atem superaturos LIV.2.27; quis hoc credat. nisi sit pro teste ~as? Ov.Met.1.400; PHAED.3.10.7; in eadem opinione omnis ~as fuit SEN.Nat.4.2.17; LUCR.10.323; sic credidit alta ~as SIL.1.26; QUINT.Inst.12.4.2; omnis ~atis certissimi auctor Homerus APUL.Apol.40; (personified) mecum. longa ~as. dinumera fastos STAT.Silv.1.1.28;—(w. defining gen.) quid attinet. ~memoriae tradere litterarum ~atem? Crc.Q.Rosc.6.

uetustē, adv. [VETVSTVS+ē] In accordance with primitive practice.

ait nullum esse in eo uerbo. ~uitum et Ciceronem probe ac ~ locutum GEL.1.7.5.

uetustescō ~ere, intr. Also ~iscō. [next+~esco] To mature, age.

uina celerius ~unt quae fumo. ~praeconio maturitatem trahunt COL.1.6.20. β (in pejorative sense) dicemus quae uetustate deteriora fiunt ~ere, inueterascere quae meliora NICIO.Gram.3.

uetustus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VETVSTVS+TVS²]

1 (of things) Having existed for a long time, of great age, ancient, old-established. b (of diseases) chronic. c (of periods of time) long-continued.

apud ~am turrem Acc.Trag.408; ~issima naue impositos CAES.Ora.4.1; templum. ~um desertae Cereris VERG.A.2.713; haec omnia in profano deseri placet sacra. ~quaedam ~iora origine urbis? LIV.5.52.7; in stabula. ~suis obscura ~is Ov.Met.6.521; cur apud te uinum aetate tua ~is bibitur? SEN.Dial.7.17.2; scintillas ~issima particula PETR.135.4; ~issimus casus COL.6.7.2; decidunt (folia). ~ae prius arbori PLIN.Nat.16.84; STAT.Silv.4.6.20; urbs Ninos. ~issima sedes Assyriae TAC.Ann.12.13; scabrum ~am cariosae testae APUL.Met.9.7;—(of abstr. things) Graecia. ~omnis artis ~iores habet Crc.Brut.26; euellam ex animis. ~opinionem. taru penitus insitam. tam ~am? CIL.4.4; cum

Demetrio. ~mhi ~um hospitium est Fam.13.36.1; elephantum. ~usu. ~o uix edocti B.Afr.27.2; de more ~o funereas rapere faces VERG.A.11.142; ne qua ~ior amicitia capere uoletur LIV.7.31.2; quod conubium ~um multas familias. ~Romanis miscuerat 23.4.7; tanto maiore eorum (sc. Graecorum) diligencia uel cura ~iore PLIN.Nat.7.8; eam. speciem emptiōnis. ~issimam esse GAIUS Inst.3.141. b aliter acutis morbis medendum. aliter ~is CELS.1.pr.56; ~issimam tussim COL.6.10.2; ulceribus. ~is PLIN.Nat.20.88. c omnia. ~spatio aetatis defessa ~o LUCR.2.1174; 5.827; post ~a saecula. ~reddi rursus aliis corporibus animas [QUINT. Decl.4.16; (cf.) cornicum. saecula ~a LUCR.5.1084.

2 (of persons, in quotes. in compar. contexts) Long-established (in office, status, etc.).

quod a ~issimis sociis. ~defecissent LIV.23.7.6; qui censor ante fuisse ~issimusque ex his qui uenerunt censoris esset 23.22.10; Vibidius uirgum Vestalium ~issimam TAC.Ann.11.32; quisquis paulo ~ior miles PLIN.Pan.15.5; (w. ref. to age) Neroni ~issimo liberorum eius TAC.Ann.2.43.

3 Belonging to the distant past, ancient.

~a uirum. ~bella ENN.Ann.410; prodigium. ~simile ~o montis Albani prodigio LIV.7.28.7; mibi ~as res scribenti 43.13.2; STAT. Theb.5.645; illa ~issima tempora transeo QUINT.Inst.1.7.11; antea subitariis gradibus. ~iudex edicti solitos. uel si ~iora repetas. stantem populum spectauisse TAC.Ann.14.20; omnem. ~lucem mundi. ~in ~um chaos submergere nouit APUL.Met.2.5;—(of persons) ~o nobilis ab Lamo HOR.Carm.3.17.1; apud ~iores scriptores LIV.3.23.7; longe. ~ior Aegaea Minos caele perdomuit freta PHAED.4.7.18; ~issimi mortaliū. ~sine probro. ~agebant TAC.Ann.3.26; ~os porticiū disponat uos IUV.6.162; Menander. poeta ~ior (i.e. than Plautus) GEL.3.16.3; apud ~iores incendii arcendis triumphuri praerant PAUL. dig.1.15.1; (cf.) ut ~issimam Cererem placarent (i.e. in her earliest cult) V.MAX.1.1.1.

4 Typical of olden times, primitive, archaic; (of an orator) archaic in style.

si factis uerbis aut ~is. ~utatur Crc.Pan.72; erat. ~ius. ~peragunt fredo' dicere GEL.13.21(20).15; ~ae glandis ferino remoto pabulo APUL.Met.8.13; ~multo. ~ior et horridior ille quam Scipio Crc.Brut.83.

uexāmen ~inis, n. [VEXO+~MEN] A disturbance, upheaval.

cecidisse urbis magno ~ine mundi LUCR.5.340.

uexātiō ~ōnis, f. [VEXO+~TIO]

1 Violent agitation, shaking, jolting.

plerumque proculentes se simul cum armis alii que oneribus cum omni genere ~ōnis processerunt LIV.44.5.8; non est arbor solida. ~nisi in quam frequens uentus incurat; ipsa enim ~one constringitur SEN.Dial.14.16; ut aera. ~assidua ~one uilem redderet (uenti) uitalemque tracturum LIV.5.18.1; omnia. ~poma etiam minima ~one contacta coeperunt effundere croum PETR.60.6; qui libentius comestur sit si ~onem uiae non reformidet COL.1.3.3; APUL.Met.4.17;—(w. obj. gen.) nec ~onem uolueris in uia iactati ultra patiens LIV.21.48.7; quos rex. quamquam ~onem inuadit corpora pati non poterat. insequi perseuerant CURT.7.9.13; sterilitatem a partus ~one fieri certum est PLIN.Nat.28.253.

2 Vexatious or violent treatment, harassment, persecution.

ut. ~urges. ~Vestalis ex acerbissima ~one. ~eriperem Crc.Catil.4.2; ~ones. ~remanendo in colonia. ~uitare LIV.4.11.7; corpus ab omni alia ~one intactum 7.10.11; 38.59.9; non fui. ~dubius. ~quin mibi multum ~ōnis. siue ab iratis siue ab inuidis. immineret QUINT. Decl.267(p.89.1.1); citati ad causam dicendam partim se domi uulnerauerunt certi damnationis et ad ~onem ingominiam quae uitandam SURT. 61.4.4;—(w. obj. gen.) tibi ~o direptione sociorum impunita fuit Crc.Catil.1.18; Pis.40; sine ~one ullius rei agmen processit LIV.36.20.2; uniuersi (elephanti) eruptionem temptare. non sine ~ione populi PLIN.Nat.8.21; traheatur. ~corpus extra fines et unusquisque ~one eius. ~gauderet QUINT. Decl.274 (p.122.1.18).

3 The fact of causing suffering or distress, hardship.

adfectatio (est) aegritudo cum ~one corporis Crc.Tusc.4.18; multi. quos auzerant morbos. ~ut gloria maiori sanarent. ~qua magna miserrimum ~one uicerunt SEN.Ben.6.36.2; nullam sensimus tunc (i.e. before birth) ~onem Ep.54.4; protinus reddi (infantes) sine ~one puerperae PLIN.Nat.26.161; simulata ~one traiciendi instituit reducere FRON. Str.1.4.5; quantum ~onem tibi iste dolor adferre soleat AUR.Fro.1.p.224(82N); hoc remedium. ~remittit ~onem ad praetorem ueniendi ULP. dig.39.1.5.17; CIL.6.37317.11; (cf.) orbitas uinculi sentiunt (uites) ~one non dubia PLIN.Nat.17.210.

uexātor ~ōris, m. [VEXO+~TOR] One who harasses, ravages, etc. (usu. w. obj. gen.)

~orem Asiae atque Pamphyliæ Crc.Ver.2; despiciens consocios stuprorum ac ueteres ~ores aetulatae suae Sest.18; te unum suum sociorumque deceptorum. ~orem. praedonem Pis.96; ut odisset. ~orem furoris. domitorem armorum suorum MVL.35; custodie urbis an direptor et ~or esset Antonius? Phil.3.27.

uexillārius ~ōi, m. [VEXILLVM+~ARIVS]

1 The bearer of a vexillum, standard-bearer. b a member of a collegium appointed to carry a banner in religious processions.

duos centuriones. ~ium unum habebat uexillum LIV.8.8.8; inferre ~ios iussit signa 35.5.12; ~ius comitatus Galbam cohortis. ~derepant Galbae imaginem solo affixit TAC.Hist.1.41; 3.17; MILIT ANN VI MEN VII DIES XVIII IN FIS TESSER OPTIO ~CIL 14.1438; (transf.) of a leader of a gang of robbers) sublimis ille ~ius noster APUL.Met.4.10. b CIL 3.1583; ~IO COLLEGI FABRVM 3.8837.

2 (pl.) Troops serving for the time being in a special detachment.

magnus ~iorum numerus ad interuentionem. ~caesus VELL.2.110.6; cum ~is trium Britannicarum legionum TAC.Hist.2.100; Antonio ~ios e cohortibus et partem equitum ad inuadendam Italian rapientis 3.6; quarta decima legio cum ~is uicesimanis ANN.14.34; TRIB MIL LEG IX HISPAN ~IOR EIVSDEM IN EXPEDITIONE GERMANICA CIL 14.3612.8.

uexillatō ~ōnis, f. [next+~atio (~-tio)] (mil.) A detachment.

neque praesentium quemquam opem imperatori ferre conatum. ~excepta Germanicarum ~one SVET.Gal.20.1; tota. ~fazione (sc. of robbers) militarium ~onum indagata confecta APUL.Met.7.7; QUI MILITAUER IN ALA ET ~ON EQVIT ILLYRICOR Prio.Mil.Vel.33.2.5(CIL 3.p.876); CIL 13.7943; FJRA 3.132.17; PRAEPOSITO ~ONIBVS TEMPORE BELLI GERMANICI CIL 6.31856; A.Epig.03.360.

uexillum ~I, n. [cf. VELVM; perh. also Welsh gweu 'weave', OHG. wichili, etc.]

1 A military standard, consisting usu. of a piece of cloth suspended from a cross-piece at the head of a pole, the ensign firstly of an ala and then of other detachments. b (in phrs. indicating field service). c a banner set up symbolically at the foundation of a colony.

num unquam perditis ciuibus ~um quo concurrant defuturum putatis? Crc.Phil.5.29; A.D.10.15.2; complures erant ex legionibus aegri relicti; ex quibus qui. conualuerant circiter trecenti sub ~o una mittuntur CAES.Gal.6.36.3; imperatui ne iniussu suo concurreret; se. ~o signum daturum. ~Civ.3.89.5; B.Alex.45.3; signa canere ac ~o efferris castris iussit LIV.10.19.12; ~o in arce posito 39.15.11; praetorium nauem ~o insignem TAC.Hist.5.22; signa aquilae et ~a deerrant FLOR.Ep.4.2.5(3.17.5); SVET.Vit.11.1; peram et baculum tu philosophos. exprobrantes igitur. et signiferis ~a? APUL.Apol.22;—(in non-Roman context) Agamemnon. ~cius saeculae mille ~um rates SEN.Ag.40; leuant ~a Coralli. barbaricae quis signa rotas V.FL.6.89; cum undique praefecti regis. ostendere signa auro sericisque ~is ubi uoluit FLOR.Ep.1.4.6(3.11.8); (poet.) cui. ~Bacchus. ~attonitas tribuit ~a cateruae STAT.Silv.5.1.116;—(in fig. phr.) summittentem (sc. Domitian). ~modeste fortunae ~asuae STAT.Silv.4.2.43;—(transf.) est minusculum (nomen) alterum. quasi ~um uinariū (i.e. a wine label) PL.Trim.888 (s.v.l.). b apud ~um tendentis alio uocabulo eosdem labores perferre TAC.Ann.1.17; ne ultra sub ~is teneretur (militis) 1.17; ueterani. ~nuper missi sub ~o hiemabant 1.39. c Crc. Agr.2.86; Cassilium coloniam deduxisti. ut ~um tollere. ut aratrum circumduces PHIL.2.102.

2 (app.) A replica of a military banner awarded for distinguished service.

M. Agrippam. post naualem uictoriam caeruleo ~o donauit SVET.Aug.25.3; CIL 10.5820.2; L ROSCIO. DONATO AB IMP AVG. ~IS ARGENTIS II 14.3612.12.

3 (meton.) A detachment of troops.

tribus ex ~is constat ordo LIV.8.8.8; Germanica ~a diu nutuere. inualidis adhuc corporibus et placatis animis TAC.Hist.1.31; is. uagos. et latrocinis suetos. ~more militiae per ~a et turmas componere ANN.2.52; uigilat consul ~a quae uestra coerecet IUV.8.236;—(w. defining gen.) ex ipsa urbe habet sperndam naumen. quinque praetoria cohortes et equitum ~a TAC.Hist.2.11; ut ~um ueterancorum. ~Tacfarinatis copias. ~fuderint ANN.3.21; 15.26.

uexō ~āre ~āul ~ātum, tr. [dub.]

1 To apply constant violent blows to, agitate, buffet, etc. b to damage, injure.

ut. ~in eius corpore lacerando atque ~ando. ~oculos pauertis Crc.Phil.11.8; (corpore) innumerabilibus plagis ~ata per aeuum LUCR.1.583; Scyllam. ~quam fama secuta est. ~Dulichias ~asse rates VERG.Ecl.6.76; classis. ~foeda tempestate ~ata LIV.23.34.16; heu male ~atae quanta tulere corae (i.e. in hairdressing) OV.Am.1.14.24; rigidos ~antia frenos ora LUCR.4.751; excussit ~antem solo uestem PETR.128.4; te. meae gaudia. ~quem. ~reliqui. ~prono ~antem gramina cursu STAT.Theb.5.612; te. ~antem. ~illa nuda calce ferocius equi SILV.5.2.115; moribundus. ~in carcerem raptus est faucesque iam exanimis laqueo ~atae TAC.Ann.6.49; ferox uitulus. ~qui ~at nascenti robora cornu IUV.12.9; NYMQUAM VULO LICEAT. ~ARE OSSA MEA CIL 9.984.4;—(of the wind) LUCR.1.275; non semper. ~mare Caspium ~ant inaequales procellae HOR.Carm.2.9.3; quicumque. ~uenti. ~atis Vlixem. et Danaum. ~ratis PROP.2.26.37;—(in fig. phr.) ubi ~arat (Corinna) tepidosque refoverat ignis OV.Am.2.19.15; uulnera. ~inmitis requiem quaerentia ~at Id.13;—(transf.) nec fas esse. deum quod sit ratione uetusta gentibus humanis fundatum perpetuo aeuo. ~uerbis ~are LUCR.5.163; illum aequae ab omnibus ~atum sensum SEN.Con.1.1.25. b ~umentia multa ex agmine praecipitata cum ipsis oneribus sunt et homines ~ati LIV.36.30.4; hoc ferro saepe ~atum corpus 45.39.19; maxillae. ~somper aliqua parte etiam ~ata ossa inter se cohaerent CELS.8.7.2; ~ato laceratoque ore uix agnoscerent SEN.Com.9.4.8; stirps ante quam deponatur ~ata COL.3.18.2; ~at cubitum ipsa (anus) stipte ardenti PETR.136.2; gelu periclitantur. (arbores) maximae. ~atisque ita cacumina prima inarescunt PLIN.Nat.17.217; ne in sariendo radices ~entur 19.148; (transf.) si mediam uocalis habet. quam consona et uida excipiunt. nequeunt geminae ~are (i.e. lengthen) priorem MAUR.1193.

2 To attack constantly, harry. b to treat (a person, etc.) roughly.

bello audaci populi ~atus. ~auxilium imploret VERG.A.4.615; quid immeritis hospites ~as canis ignauus aduersum lupos? HOR.Ep.6.1; Parthos feroces ~et eques HOR.Carm.3.2.4; impiger hostium ~are turmas Carm.4.14.23; unus (anser). ~non dubitauit crum mem serrato ~are morsu PETR.136.4; quis ignorat. ~melius esse frui pace quam bello ~ari? TAC.Dial.37.7; cum. ~mirae magnitudinis serpens. ~castra ~auerit FLOR.Ep.1.18(2.20); (fig.) soluta constringe. contumacia doma. cupiditates tuas publicasque quantum potes ~a SEN.Ep.89.18. b quid. ~uos uxor mea misera uiolat. quam ~auistis. raptauistis. omni crudelitate lacerastis? Crc.Dom.59; qui a medicis diu

~ati sine his interdum nascentur CELS.7.pr.2; expugnauit domum, ~auit (i.e. *raped*) puellam SEN. CON. EXC.4.3; nolī ~are, quiescent Juv.1.126.

3 To ravage, harry, devastate (a country, settlement, etc.). **b** to make inroads on, ravage (wealth, possessions).

cum... Hannibal terram Italianam laceraret atque ~aret CATO *Orat.* 1.77; ad oraculum orbis terrae ~andum ac spoliandum CIL *Font.* 30; uolati hospites, legati necati... fana ~ata Pis.85; quia non habuit a me turnas equitum quibus Cyprum ~aret ATh.6.3.5; supplicia... Gallorum ueriti quorum agros ~auerant CAES. *Gall.* 4.15.5; Liv.28.44.14; cur non... ~ata est iterum carmine Troia meo? Ov. *Tr.* 2.318; ~at saepe meum Patrobas confinis agellum MART. 2.32.3; (hyperb.) iubet a praecone uocari ipsos Troiungas, nam ~ant limen et ipsi nobiscum Juv.1.100; ~ (of animals) ferae... suetae hunc ~are locum HOR. *S.* 1.8.18; (of animals) forces) multas ciuitates incendium ~auit, nullam abstulit SEN. *Ep.* 0.1; Pompeios... consedissee terrae mox ~atis quaecumque adiacebant regionibus NAT. 6.1.1; uilla... uetustate ~ata PLIN. *Ep.* 6.30.2; STATVM EX RVINA TEMPLI... ~ATAM... REFECIT CIL 11.3801.9. **b** omnibus modis pecuniam trahunt ~ant SAL. *Cat.* 20.12; ubi Roma suas aurea ~at opes MART. *Ep.* 59.2.

4 (of illness, disorder, etc.) To afflict, trouble, upset; (of a human agent) to upset (a person, his health, etc.).

qui minus... ~at furor iste poetas? HOR. *Ep.* 2.2.90; ut tetigit Pontum, ~ant insomnia Ov. *Tr.* 3.8.27; (sal) impetum materiae, quo pulmo ~atur, euocat CELS. 4.14.4; hirundines... ~atis pullo oculis illa (sc. chelidonia) medentes PLIN. *Nat.* 8.98; stomacho utilissima (seris), praecipue quem amor ~et 20.76; ego ipse diu ~atus ab aure LARG. 40; qui sine horrore circuitibus febrium ~antur 95; stomachum nullo modo ~ant (sc. a kind of pill) 139; qui... ~antur ~arentur JAVOL. *Id.* 2.1.53; (transf.) ciuitatis mores, quos... luxuria atque auaritia ~abant SAL. *Cat.* 5.8; ~auetudinem istam infirmam... noli ~are CIL. *Fam.* 14.2.3; uendit philtra, quibus ualeat mentem ~are mariti Juv. 6.611; ne te ob diem natalem Conficiat Lorum ~es (i.e. by the journey to Lorum) ATR. *Pro.* 2.32 (94N).

5 To harass, trouble, distress, persecute. **b** to harass (in speech or writing); to inveigh against. **c** to trouble, torment (with passion, etc.).

qui aratores ita ~auit ut illi... triticum emere... cogereantur CIL. *Ver.* 3.101; cum ignoratione rerum bonarum et malorum maxime hominum uita ~etur FIV. 1.43; non quia ~ari quemquam lucunda uoluptas LUCR. 3.3; tum me... tragicae ~etis Erinyes PROP. 2.20.30; res ipsa cogit... Veios migrare nec hinc aedificandum inopem plebem ~are Liv. 5.53.1; ~andi aduersarii gratia actionem instituit GAIUS *Inst.* 4.178; si se sumptibus inanibus non ~arunt ULP. *Dig.* 5.2.1; ~ (w. *abs.* *subj.*) sua quoque fraus et suus terror maxime ~at CIL. *S.* 1.80.67; Tusc. 3.35; quod mortis timor haud quemquam ~aret eorum LUCR. 5.180; iuxta obsidentes obsessosque inopia ~auit Liv. 9.13.9; Juv. 2.63. **b** a quo erat honestissimis conditionibus et saepe et iure ~atus CIL. *Phil.* 3.23; quae illa (sc. comedia)... non ~auit? cui pepercit? REP. 4.11; quinque talenta poscit te mulier, ~at foribusque pulsum perfundit gelida (sc. aqua) HOR. *S.* 2.7.90; cum animaduersisset... poetarum parentem... absentem ~ari VITR. 7.pr.8; palam omnibus conciliis ~ari principes Etruscorum Liv. 10.13; quam copiose et uarie ~auit antiquos CIL. *Dial.* 2.4.1; ~ nocturnas perurgiones... Aristophanes... ~at CIL. *Leg.* 3.37; ~ felix, quae tenerum ~abit sponsa maritum (i.e. with her sexual demands) MART. 8.46.7; quis locus ingenio, nisi cum se carne solo ~ant... pectora uestra... Juv. 7.64.

6 To disturb, trouble, upset (affairs, institutions; also other abst. things).

qui tum extremis diebus consulatus mei res eas quas gesseram ~are cupiebat CIL. *Sest.* 11; Phil. 2.70; miseros publicanos... ~at neque iis a senatu responsum dari patitur ATh. 1.18.7; Cracchum rem publicam ~antem ATh. 37; SAL. *Cat.* 50.1; ad ~andum senatum discordiamque ordinem mouendum LAR. 4.8.14; rationes... tibi rerum publicarum excutiendae sunt; nam et esse eas ~atas satis constat TRA. *Plin.* *Ep.* 10.18 (29.3); ~ hunc ~are puerum, hunc uincula amicitiae rumpere... suadet (timor mortis) LUCR. 3.83; anone ~am adtemptare et ~are uel maxime dardanarii solent ULP. *Dig.* 47.11.6.

Vfens ~ntis, m. Also **Ouf**-. A river of Latium flowing through the Pomptine Marshes.

VERG. *A.* 7.802; SIL. 8.383. **β** LUCIL. 1260.

Vfentinus ~a ~um, a. Also **Ouf**-. The name of a Roman tribe.

duae Romae additae tribus, ~a ac Falerna Liv. 9.20.6. **β** Priuerno ~a uenit LUCIL. 1260.

~ūgō ~ūginis, f. suff.

Formed from nouns (*uesperugo*); from names of materials to denote a superficial layer or film (*ferrugo*, *aerugo*, *lanugo*; cf. *aurugo*); also from adjs. (*albugo*, *salsugo*).

uia ~ae, f. [Osc. *viū*. Umb. *uea*; cf. perh. Skt. *vēti*] ORTHOG.: *uieam* CIL 1.2214; *ueam* 12.1477.

1 A track made for the purpose of travel from one place to another, road. **b** ~a publica, a road built for public use and publicly maintained. **c** in ~a, on the road, i.e. on one's way; in ~am, on to the road, i.e. for a journey; inter ~as, on the way. **d** in ~a (w. ref. to frontage) on the road. **e** ~am munire, to construct or pave a road (freq. fig.): see MYNIO.

me istanc capillo protracturum esse in ~am PL. *Mer.* 798; qui praetereant per ~as roos; ubi uidisti? in a TER. *Eu.* 322; specia prosita, quo aqua de ~a abiret CATO *inc.* 9.11; CYRATOR ~IS STERNENDIS Elog. 33 (CIL 1.p.200); in AREA TRANS ~AM PARES, QUI EST PROPTER ~AM CIL 1.698.1.9; propter ipsam ~am quia Assoro itur Hennam CIL. *Ver.* 4.96; ianum ~aus est in agro, egressus est non ~is, sed transiit Phil. 13.19; ne... cursum huc illuc ~a determinat ATh. 9.9.2; LUCR. 5.1449; obsessis ~is CAES. *Gall.* 3.24.2; dispositis per ~as cohortibus CIL. 3.111.1; ~a est, siue semita siue iter est GAI. *gram.* 3; an quo ~a ducit, in urbem? VERG. *Ed.* 9.1; ad insidendum ab Tarento ~am Liv. 27.26.5; ad Periam silium ~a militari... fugit 44.43.1; STAT. *Silv.* 4.3.114; adit castrorum ~as TAC. *Ann.* 24.13.1; ~ae latitudo ex lege duodecim tabularum in portu octo pedes habet GAIUS *Dig.* 8.3.8; hoc interdictum tantum ad ~as rusticas pertinet, ad urbicas uero non ULP. *dig.* 43.8.2.24; (humorously) nempe quod ligneo per ~as caeruleas estis uectae (i.e. by sea) PL. *Rud.* 268; (poet.) (homo) animalia cepit insequite ~am ponto MAN. 4.905; (of the Milky Way) est ~a sublimis caelo manifestata GAIUS *Med.* 1.1.168; (personified) I O M ET ~IS SEMITVSQVE PRO SALUTE SVQ Q SABINIVS ASCLEPIADES V (S) L M CIL 3.5524; ~ (in fig. *phr.*) reprehendit quod inusitatas ~as indagenus, tritas relinquamus CIL. *Orat.* 11; qui admoniti in ~am redeunt SEN. *Ben.* 5.25.5; ~ (in the names of spec. roads) cum caedem in ~a Appia factam esse constaret CIL. *Mil.* 14; cohortes... sex... ad Curium ~a Minucia transisse ATh. 9.6.1; cum Hannibalem Latina ~a iturum satis compasserit ULP. 26.8.10; Marti... quem prospicit extra adpositum Tectae porta Capena ~ae Ov. *Fast.* 6.192; CVRATORI ~AE LIGNARIAE TRIVMPHALIS (S) CIL 13.1808; ~ (transf., of lines in a pattern of embroidery) uestes... quas femina Coa texuit, auratas dispositiue ~as TIB. 2.3.54; ~ (dist. *fr.* semita) sciens de ~a in semitam degredere PL. *Cas.* 675; PHAED. 3.pr.38; modo quae fuerat semita, facta ~a est MART. 7.61.4. **b** nemo ire quemquam publica prohibet ~a PL. *Cur.* 35; in CALLES ~ASVE PVBLICAS CIL 1.585.26; QVEMQVQVE ANTE SVVM AEDIFICIVM ~AM PVBLICAM L. L. TVERI OPORTUIT I. 593.33; SEN. *Dial.* 4.10.3; nam sunt ~as publicae, quae publice mununtur et auctorum nomina optinent CIL. *Agri.* p.110; ~am publicam eam dicimus, cuius etiam solum publicum est ULP. *dig.* 43.8.2.21; in FRONT SECVND VEA M PVBL P XVII CIL 12.1477; (in fig. *phr.*) publica uirtutis per mala facta ~a est Ov. *Tr.* 4.3.76. **c** cum hoc... in ~a sermonem contulit CIL. *Inv.* 2.14; Phil. 12.23; etsi in ipso itinere et ~a discedebat publicanorum tabellarii ATh. 5.16.1; in ~am quod te des hoc tempore nihil est FARM. 14.12; TER. *Eu.* 629; inter ~as epistula excedit mihi TURP. com. 196. **d** in AGRO FEDES XV IN ~A PEDES XV CIL 1.1596.5.

2 A passage between blocks of seats in the theatre, gangway.

hinc miser delectus in ~am transit MART. 5.14.8; PER ~AS THEATRI CIL 8.7994.

3 A channel, duct, course.

cura, ne omnibus distento corpore expiret ~is LUCIL. 646; succus is quo alimur permanat, per quasdam a medio intestino usque ad portas lecoris... ductas et directas ~as CIL. *N.D.* 2.137; per... ~arum omnis flexus, in corpore qui sunt, atque foramina LUCR. 3.587; ~as oculorum lege repleuit 4.344; penetrat per rara ~arum 6.332; una eademque ~a sanguis animusque sequuntur VERG. *A.* 10.487; ~a uix tandem uocis laxata dolore est 11.151; ut... sciat indiciois currere lymph a ~as PROP. 1.2.12; Aethna 109; Ov. *Met.* 14.498; SEN. *Phoen.* 226; LUCR. 3.642; spiritus ~a intercludit et praefocantur LARG. 184; GEL. 17.15.5; ~as architectural decoration) diuidentae... sunt in corona iua... ~arum directiones et guttarum distributiones VITR. 4.3.6.

4 The fact of travelling or an instance of it, a journey, march, etc. **b** ~a (abl.) on its way (in quot. fig.).

ut mea opinio propter ~am illi sunt uocati ad prandium PL. *Rud.* 150; hui gladiatori animo ad me adfectant ~am TER. *Ph.* 964; causam commenta ~ai LUCIL. 993; uideo quot diem ~a ~at CIL. *Ver.* 3.191; cum tridui ~am processisset CAES. *Gall.* 1.38.1; sit modus lasso maris et ~arum militi-aeque HOR. *Carm.* 2.6.7; TIB. 1.1.52; PROP. 3.21.2; ~a... et alius militaris labor LIV. 23.18.15; qui crederet uicquam aëria hominem carpere posse ~ae? Ov. *Ar.* 2.44; militis officium longast ~a ATh. 1.9.9; LUCR. 9.551; ~a quem dederit rapit cito Roma colorem MART. 10.12.11; ubi... puppis... lata... ueliferi porrexit brachia mali inuasitque ~as STAT. *Silv.* 5.1245; unius diei ~a TAC. *Ann.* 5.3; 13.40; Juv. 14.223; nihil tota ~a quam essetne sibi saluum imperium requirit SUT. *Cl.* 36; me ~ae cupidum APUL. *Apol.* 72; (opp. nauigationi) non dubito quin... te neque nauigationi neque ~ae committas CIL. *Fam.* 16.4.1; (poet.) SEN. *Phaed.* 794; septem Aurora ~as... peregraret VFL. 1.283; ~ (transf.) inoffensa curret harundo ~a ~a MART. 14.209.2; ~ (in fig. *phr.*) dum modo hunc prima ~a ~a inducamus uera ut esse credat quae mentibitur PL. *Mil.* 253. **b** sunt alii (modi) quos ipse ~a sibi reperit usus VERG. *G.* 2.22.

5 Opportunity or facility for going, way, passage. **b** (leg.) right of way. **c** (transf.) access (of persons to rights, etc.); of abst. forces, conditions, etc.).

date ~am qua fugere liceat, facite totae plateae pateant PL. *Aul.* 407; CIL. *Caec.* 26; ille ~am secut ad nauis VERG. *A.* 6.899; medias acies mediosque per ignis inuenere ~am 7.297; milite opposito hostibus ~am clauserat Liv. 2.47.6; ferro ~a faciendae est 4.28.5; lupus data inter ordines ~a 10.27.8; det quoque furtiuas alta fenestra ~as Ov. *Ar.* 2.246; dat mare, dant amnes, dat tibi terra ~a CIL. *Ver.* 14.102; STAT. *Theb.* 8.468; tractare proeliolum ~as TAC. *Ann.* 2.5; (poet.) ~am ~a... adfectat Olympo VERG. *G.* 4.562; ~ (for things) rara... per nexum est ~a facta sero TIB. 2.3.16; nec digitum angusta est inseruisse ~a PROP. 3.14.30; desta... ~am liquido uimina rara sero Ov. *Fast.* 4.770; illa (sc. hasta) ~am medium clipei comata per orbem non perfect ictus STAT. *Theb.* 11.501. **b** CELS. *dig.* 8.6.6.1c; ~a est ius eundi et agendi... nam et iter et actum in se ~a continet ULP. *dig.* 8.3.1; ~a ~am habeam per tuum fundum et tu me ab ea ui expuleris PAUL. *dig.* 41.3.4.26 (27); (w. precareus) VITAE PRECAREAE CIL 1.2214. **c** intercludit illi ~am prouocandi ULP. *dig.* 49.4.1; ~ (w. ad) faciem fecit et planam ~am ad quaerendum honorem PL. *Trin.* 645; faciliorem fuisse ad adipiscendos honores ~am CIL. *Plane.* 59; ~a facta ad consulatum uidebatur Liv.

6.42.2; iuuenem flagrantem cupidine regni ~amque unam ad id cernentem... 21.10.4; haec una ~a et honesta et libera ad mortem 26.13.9; SEN. *Ag.* 242; ~am sibi ad potentiam struere TAC. *Hist.* 3.49; ~ (w. in ~a acc.) cum ex omnibus ciuitatibus ~a sit in nostram CIL. *Balb.* 20; ~ intercludere omnis seditionem ~as Rab. *Perd.* 3; tum breuior dirae mortis aperta ~a est TIB. 1.10.4; potentiae Romanorum prior Scipio ~am aperuerat VELL. 2.1.1; sceleribus feci ~am SEN. *Her.* 0.877.

6 The line of travel leading to a particular destination, way, course. **b** the course, path (of heavenly bodies, atoms, etc.). **c** ~a recta, a direct route; (abl.) by a direct route, straight, (transf.) directly: see RECTVS. **d** ~a (abl.), in the proper way, methodically.

qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant ~am ENN. *scem.* 32; tu abi tacitus tuam ~am PL. *Rud.* 1027; et uesperascit et non nouerunt ~am TER. *Hau.* 248; siue utrisque superstitibus praesentibus istam ~am dico; utis ~am formula in CIL. *Mur.* 26; ex eo loco recta Vitularia ~a profecti sumus in Fufidianum fundum CIL. *Q.* 3.1.3; cum semel instituerunt (canes) uestigia certa ~ai LUCR. 1.406; VERG. *A.* 3.202; scire ~as maris Aethna 246; pronas fluminis esse ~as TIB. 1.9.36; Liv. 24.36.5; non monstrare ~as eadem nisi sacra colenti Juv. 14.103; (transf.) utrumque (sc. word) in reliquis a transitu suam ~am sequitur VAR. *L.* 10.28. **b** ab atomis errantibus et de ~a declinantibus CIL. *Fat.* 46; simulacra ~is delectis omnia tendunt ut sunt missa semel LUCR. 4.609; lunam... cursus... ~am sub sole tenere 5.714; aspicienda ~a est caeli uerusque per astra trames PROP. 4.1.107; MAN. 1.597; Phoebe breuiore ~a contraxerat orbem lucis SEN. *Apoc.* 2.1; NAT. 7.25.7; obliqui ~a fulminis PROP. 359; TAC. *Hist.* 5.4; (cf.) dicta (Diana) Trinita... quod luna dicitur esse, quae in caelo tribus ~is mouetur, in altitudinem et latitudinem et longitudinem VAR. *L.* 7.16. **d** ipsu' secum eam rem reputauit ~a TER. *Ann.* 442; CIL. *Orat.* 116; ut sine ullo errore ad ea ratione et ~a peruenirent TAP. 2; ignem esse (naturam) artificiosum ad gignendum progredientem ~a N.D. 2.57; QUINT. *Inst.* 10.7.6.

7 A course of action or conduct. **b** (w. defining gen.). **c** (w. *uitae*, etc.) a way or path of life.

ut me deponat uino, eam adfectat ~am PL. *Aul.* 575; erro quam insistas ~am M. *Id.* 793; TER. *Ph.* 192; certum offinare est ~am me quam decreui persequi HEC. 454; quoniam hanc is in re publica ~am quae popularis habetur secutus est CIL. *Cat.* 4.9; FARM. 4.13.6; animus ferox praeva ~a ingressus SAL. *Rep.* 1.5.6; VERG. *A.* 10.685; PROP. 2.25.38; is eadem ~am, uelut processisset SP. Licinio, ingressus dilectum paulisper impedit Liv. 2.44.1; ~am non ad gloriam magis quam ad salutem ferentem demonstrat 22.60.13; quidam secuti sunt medium ~am SEN. *Con.* 10.1.10; SEN. *Ben.* 2.18.4; STAT. *Silv.* 5.1.71; qui inter laudem uituperationeque medium ~am uadit APUL. *Pl.* 2.19; ut quam ~am ego elegerim, haec mihi pateat PAUL. *dig.* 4.2.21.6; ~ (w. gen. of person, agency, etc., initiating the action) qui amans egens ingressus est principis in Amoris ~as PL. *Per.* 1; haec eadem est nostrae rationis regio et ~a CIL. *Ver.* 5.181; recta animi primum debuit esse ~a PROP. 3.5.10; alia Tiberio morum ~a TAC. *Ann.* 1.54. **b** iudicandi enim ~as diligenter persecuti sunt CIL. *Top.* 6; ~am... indugredi sceleris LUCR. 1.81; uirtutis ~a SAL. *fig.* 1.3; ~am... insistere domandi VERG. *G.* 3.164; luxuria nimium libera facta ~a est PROP. 3.13.4; medium et tutissimum... ~am consilii Liv. 32.21.33; quod... ~a fraudis inita erat 35.7.2; ~am si doceat recti ~am COL. 11.1.9. **c** quae uitae ~a facillime uiros bonos ad honorem dignitatemque perducit CIL. *Agri.* 1.27; Sest. 140; omnium artium, quae ad rectam uiuendi ~am pertinent Tusc. 1.1; FIV. 5.15; ad deligendum, quam quisque ~am uiuendi sit ingressus Off. 1.118; LUCR. 2.10; HOR. *Ep.* 1.17.26.

8 (w. gen.) A way of achieving or attaining, a path (to). **b** (w. *leti*, *mortis*) an approach to death, way of dying.

qua isto ad uos damus permensust ~am PL. *Truc.* 304; qui... in auaritia sua non solum ~am quaestus inueniunt CIL. *Ver.* 3.190; qui ultro nobis ~am salutis ostendunt HAR. 63; ~a una corruptelae Bacchanalia erant Liv. 39.9.3; reconciliandae erat ~am quarebat 41.22.8; honoris... ~am PHAED. 2.9.3; alius lucri totus est, cuius summam, non ~as, spectat SEN. *Ben.* 7.26.4; LUCR. 10.538. **b** LUCR. 2.918; nec ~a mortis erat simplex VERG. *G.* 3.482; calcanda semel ~a leti HOR. *Carm.* 1.28.16; nunc mare, nunc leti mille repente ~ae TIB. 1.3.50; Liv. 27.49.4; GRAT. 357; multas rerum natura mortis ~as aperuit SEN. *Con.* 7.1.9; SEN. *Ep.* 117.23; VFL. 1.32; STAT. *Ach.* 1.257; Mela, quam tuum promptissima mortis ~a, excoluit uenas TAC. *Ann.* 16.17.

9 A means of achieving some object, expedient.

ipsi huiquidem mihi dant ~am, quo pacto ab se argentum auferam PL. *Epid.* 193; TER. *Ph.* 565; nec quia ~a sententia eiu' possit mutari scio HEC. 569; quem... condemnari necesse esset, is a uobis... ulla ~a aut ratione absolui potest? CIL. *Ver.* 2.180; Tusc. 3.42; LUCR. 3.736; reliquos legatos eadem ~a (i.e. bribery) aggressus plerosque capit SAL. *fig.* 16.4; fata ~am inuenient VERG. *A.* 3.395; 11.128; 20.1; reges, alius alia ~a, ille bello, hic pace, ciuitatem auerunt Liv. 1.21.6; Ov. *Rem.* 255; nec minus alia alia ~a militum demerebatur SUT. *Otho.* 42; quin omni sententiarum ~a seruatim ire socios niteretur GEL. 6 (7). 3.44.

10 A way of proceeding, method; (w. gen.) a way, method (of doing something).

ut ea ~a abs te argentum auferetur TER. *Hau.* 850; HEC. 73; quo modo eas et qua ~a tractari conueniat RHET. *Her.* 1.25; uideamus... in sententia dicenda quam ~am et quae praeccepta teneamus CIL. *Part.* 83; alia ~a, si qua potes, pugna ATh. 1.20.4; hoc erit non molli ~a mederi, sed uere ac secare SEN. *Dial.* 12.2.2; LARG. 133; illa (sc. argumentatio), qua plurimum est Socrates usus, hanc habuit ~am ut... QUINT. *Inst.* 5.11.3; TAC. *Ann.* 4.3; ut modestiore ~a a litget GAIUS *Inst.* 4.163; sic in hac (re) duplex est considerandi ~a quarum altera est longior, breuior altera CIL. *Orat.* 180; si iam res placeat, agendi tamen ~am non uideo ATh. 5.4.1; LEG. 1.18; medium securum consilii ~am Liv. 24.45.7; alia belli gerendi ~a nulla est 25.38.27; ut... in diuersas curandi ~as processerint CELS. 1.pr.8; ~ (coupled w. ratio) ars est

praecepto quae dat certam ~am rationemque dicendi *Rhet. Her. 1.3*; definitionis quae ratio est et quae ~a? *Cic. Part. 40*; de *Orat. 1.205*.

uialis ~is ~e, *a.* [prec. + -ALIS] (esp. of tutelary deities) Of or associated with roads.

inuoco uos, Lares ~es *Pl. Mer. 865*; *Var. L. 6.25*; redeo Roman deoque ~es et permarinis uotis imploro *Aur. Fro. 1.20*; *50(4N)*; *CIL 7.1299*; *LARIIVS CONPITALIIVS ~IBVS SEMITALIIVS 11.3079*.

uians ~ntis, *a.* [pple of *uio (VIA + -O)] Journeying, travelling.

qui ~anti marito domus expugnationem nuntiaret *Apul. Met. 10.5*; ~as sb. 6.26; ut ferme religiosus ~ntium moris est *Fl. 1*.

uiarius ~a ~um, *a.* [VIA + -ARIVS] FORMS: (*uiasseis* (abl. pl.) *CIL 1.585.12*. Connected, dealing with a road or roads; (masc. as sb., app.) the tenant of a roadside property.

legem. ~am non dissimilem agrariae *Rulli CARL. Fam. 8.65*; ~ET, QVEM IN ~EIS VICANISVE EX S. C. ESSE OPORTET *CIL 1.585.12*.

uiaticatus ~a ~um, *a.* [VIATICVM + -ATVS?] Furnished with supplies for a journey.

quom inspicio marsupium, ~i hercle admodum aestiue sumus *Pl. Men. 255*.

uiaticulum ~i, *n.* [next + -VLVM] A (small) fund or allowance for the expenses of a journey.

~um mihi conrasi *Apul. Met. 7.8*; ut. ~egestate. ~laboret ~o suo non recepto *ULF. dig. 5.1.18.1*.

uiaticum ~i, *n.* [next] Provision for a journey (in the form of food, money, etc.), travelling allowance. **b** (app.) money saved by soldiers from day to day. **c** (transf.) intellectual or sim. resources.

sequere me, ~um ut dem a tarpezita tibi *Pl. Capt. 449*; opsignatum in uidulo marsupium cum ~o *Men. 1037*; ut eos. ~ qui domi stare non poterant, largo et liberali ~o commoueret *Cic. Flac. 14*; *Att. 12.32.2*; Brundisium comes. ~ ductus. ~cistam effractam et subducta ~a plorat *Hor. Ep. 1.17.54*; eos qui Canisium perferuntur mulier. ~frumento, ueste, ~o etiam iuuat *Liv. 22.52.7*; *Vell. 2.19.4*; *Plin. Ep. 3.19.2*; estne. ~legato semper ~um publicum decretum? *Fro. Amic. 2.178(193N)*; moriens pauper ~um debet quaerere (*i.e. to cross the Styx*) *Apul. Met. 6.18*; *QVIBVS. ~ DABITVR HOC AMPLIVS ~I NOMINE VLTRO CITRO SING HS XX N CIL 14.2112.1.29*; ~a. ~et. ~meritoriorum et stabulorum. ~recte imputabit (societati) *ULF. dig. 17.2.52.15*; (*humorously*) opus factost ~o ad tuum nomen, ut tu praedicas *Pl. Trin. 887*; (*transf.*) licet ad philosophiam etiam sine ~o peruenire *Sen. Ep. 17.7*; huic epistulae ~um dandum est (*i.e. to justify its dispatch*) 26.8. **b** Luculli miles collecta ~a multis aerumnis. ~perdidit *Hor. Ep. 2.2.26*; manipuli quoque et gregarius miles ~a sua. ~tradebant *Tac. Hist. 1.57*; ex ~o amicum ipsiusque Caesaris *Ann. 1.37*; centuriones cuiusque legionis singulos equites (*i.e. the cost of maintenance*) e ~o suo optulerunt *Suet. Jul. 68.1*. **c** forma, factis, eloquentia. ~praecebat, ut facile intellegeret magnam ~um. ~ad rem publicam euerendam habere *Quad. Hist. 8*; petite hinc (*i.e. from the study of philosophy*). ~miseris. ~a canis *Pers. 5.65*.

ulaticus ~a ~um, *a.* [VIA + -ATICVS] Of or used for a journey.

sorori meae cenam hodie dare uolo ~am (*i.e. to welcome her*) *Pl. Bac. 94*.

uiator ~oris, *m.* [VIA + -TOR] FORMS: *ueat-CIL 12.1084*.

1 A traveller. **b** (as a title of Mercury as the protector of travellers).

quia non semper ~or a latrone, non numquam etiam latro a ~ore occiditur *Cic. Mil. 55*; nisi si quid ex praetereunte ~ore exceptum est *Att. 2.11.1*; est enim hoc Gallicae consuetudinis uti ~ores. ~consistere cogant et quod quisque eorum de quoque re audierit. ~quaerant *Caes. Gal. 4.5.2*; effusa. ~grandine. ~campis diffugit. ~agricola, et tuta laetate arce ~or *Var. G. 10.80*; *Hor. Carm. 3.4.32*; facibus saepe ardent, quas forte ~or. ~reliquit *QV. Met. 1.493*; ~uirgae. ~eius (sc. myrtil). ~ori prosunt in longo itinere *pediti Plin. Nat. 15.124*; *Juv. 10.22*; caupo ~orum *Gaius dig. 4.9.2*; nisi ploratu. ~femineo conclamatum ~orum praesidium accurrisset *Apul. Met. 7.21*; ~as the addressee of wayside sepulchral inscriptions *ROGO TE ~OR MONUMENTO HVIC NIL MALE Feceris CIL 1.1212*; HEVS TV ~OR LASSE QV(?) ME PRAETEREIS *Tac. Hist. 1.38*; (*ref.*) quos. ~legat uersus oculo perfrante ~or *QV. Tr. 3.71*. **b** MERCVRIO ~ORI V S L M FRONTO *CIL 12.1084*.

2 An agent employed on official errands by Roman magistrates and other officers; also by colleges. public bodies, etc. **b** *decuria ~orum* = next (sense 2); sim. *collegium ~orum*.

PRATOR QVOM SOVEIS ~ORIBVS APPARITORIBVSQVE *CIL 1.583.50*; II VIRI QVICVQVE ERYNT, II(S) II VIR(IS) IN EOS SINGVLOS LICTORES BINOS ACCENSOS SINGVLOS SCRIBAS BINOS ~ORIS BINOS LIBRARIUM. ~HABERE IVS POTESTASQVE ESTO 1.504.1.3.14; miserisne ~orem qui M. Bibulum domo ui extraheret. ? *Cic. Val. 22*; *Sen. 56*; ~ore misso qui consuli nuntiaret ut sine lictoribus ad dictatorem ueniret *Liv. 22.11.5*; scribae ~oresque aedilicii *30.39.7*; *Sen. Dial. 11.14.5*; pererrauit omnes cum ~ore cellas (*i.e. in search of a fugitive*) *Petr. 97.7*; Cincinnati ~or ut attulit dictaturam *Plin. Nat. 18.20*; inter ~ores tribunicios *Tac. Ann. 16.12*; *Suet. Tib. 11.1*; nonnumquam solent magistratus. ~orem. ~uice arbitri dare *ULF. dig. 5.1.82*; ~ORES QVI IPSI (sc. Hadriano) ET COS ET PR CETERISQVE MAGISTRATIBVS APPARENT *CIL 6.967a*; ~OR CONSVLARIS 6.1923; VIAT III VIR CAP ET III VIR VIA(R) CVR 6.1938; ~(applied to non-Roman contexts) ~or. ~ab Iuba ad eum est missus *B. Afr. 57.2*; *Liv. 10.38.7*; Hannibal ~orem ad prendendum quaestorem misit 33.46.5; ~CN POMPONIO ETVYCNIO POMPONI ~ORI *CIL 6.1947*; ELECITO. ~A TRIBVLIBVS TRIBVS PALATINAE. ~PERF SCRIBAE ET ~ORI 6.1021.5.5; ~ORI COLLEGI MAGNI 6.10234; ~OR SODALIVM AVGVSTALIVM 14.3647.6. **b** *te iubebo in decuriam ~orum conici* *Petr. 47.13*; *c* MANLIVS C F PAP RVFVS VMBER EXS DECVRIA LICTORYM ~ORVM *CIL 12.4448*; ~VALERIIVS L L STASIMVS MAG CONL ~ORVM 6.1942.

uiatorius ~a ~um, *a.* [prec. + -IVS]

1 Made, used, etc., for a journey or for travellers.

(horologia) ~a pensilia uti ferebant *Vitr. 9.8.1*; uasa. ~a. ~uialis. ~facta *PLIN. Nat. 16.50*; ACCIPITE ~AM (summam) *CIL 8.2532.2a*; lateralibus mea ~a et quidquid in his conditum erit *SCARV. dig. 32.102*; argentum ~um 34.2.40; instrumenti ~i *PAUL. dig. 33.10.5.1*.

2 *decuria ~a*, An association or guild of official uiaiores.

EXERCIT DECVRIAS DVAS ~A(S) ET LICTORIA(S) CONSVLARIS *CIL 6.1877.4*; 6.32308; 14.373; 14.2045.8.

uibex (or ? ~ix) ~icis, *f.* [cf. perh. *Let. vible*] ORTHOG.: *uiu-* *VAR. L. 7.63*. A weal.

plagas, uerbera, ~ices. ~te facere uisum esse *CATO orat. 66*; uerberum uulnera atque ~ices *PLIN. Nat. 30.118*; homunculi ~icibus liuidis totam cutem depicti *Apul. Met. 9.12*; *PAUL. Fest. p. 369M*; (*in fig. phr.*, perh. *u. ref. to harsh usury*) si puteal multa cautus ~ice flagellas *Pers. 4.49*.

uibio ~onis, *m.* [unkn.] A small kind of crane. *ibi et buteo. in honore mensuram est, item ~ones*; sic uocant minorem gruem *PLIN. Nat. 10.135*.

uibonēs ~um, *m.* *pl.* [unkn.] The flowers of the plant *Britannica* (BRITANNICVS). *PLIN. Nat. 25.21*.

uibraēns ~arum, *f.* *pl.* (see quot.).

~rae (codd. uibrissae, etc.) pili in naribus hominum, dicti quod his uulsis caput uibratur *PAUL. Fest. p. 370M*.

uibramēn ~inis, *n.* [VIBRO + -MEN] An object that quivers.

trisulca ~ina (*i.e. tongue*) draconum *Apul. Met. 6.15*.

uibrissō ~are, *intr.* [next] (See quot.) ~are est uocem in cantando crispare *PAUL. Fest. p. 370M*.

uibrō ~are ~āui ~ātum, *tr.* *intr.* [cf. *Lith. uibur-iu*, OHG. *wipf*, AS. *wimpel*, Skt. *vepate*]

1 (tr.) To move rapidly to and fro, wave, brandish. **b** to cause (parts of one's body) to move to and fro.

qui ~ant hastas ante pugnam, quibus in pugnando nihil utuntur *Cic. de Orat. 2.325*; hastas. ~reductis protendant. ~dextris et spicula ~ant *VERG. A. 11.605*; quanties scuta super capita ~antesque dextris *Liv. 21.28.1*; non erubescit Bacchus. ~manu molli leuem ~are thyrsus *Sen. Her. F. 474*; gaudens malum ~ante fixum praetulit thyrsos caput *Phoen. 18*; impositus. ~scuto more gentis et sustinuit umeris ~atus dux deligitur *Tac. Hist. 4.13*; festinatione continua, ubi quati uterus et uiscera ~antur *Ann. 12.51*; ~of wind, sea, etc.) ut leni Zephyro graciles ~antur aristae *QV. Ep. 14.39*; obuia. ~aduersas ~abant flamma uestes *Met. 1.528*; nubes atra. ~tortis ~atiscue discursibus rupta *PLIN. Ep. 6.20.9*; *Apul. Met. 4.35*. **b** sic mea ~ari palientia membra uideres *QV. Ep. 11.77*; Quintia, ~atas docta mouere nates *Triap. 27.2*; puellae ~abunt. ~ascius. ~lumbos *MART. 5.78.27*; *Juv. 6.19*; ~ata pendencia retia dextra 8.204; quanquam. ~pendulas ~assem labias *Apul. Met. 7.3*.

2 (tr.) To give a wavy appearance to, crimp, corrugate, etc. (in quot., in pf. pple.).

crinis ~atos calido ferro murraque madentis *VERG. A. 12.100*; mea (lactuca). ~candida ~ato discrimine *COL. 10.186*; Aethiops. ~adustus. ~similes gigni, barba et capillo ~ato *PLIN. Nat. 2.189*; polypl. ~pariunt. ~oua tortili ~ata pampino 9.163.

3 (intr.) To move to and fro, rock, wave, etc. **b** (transf., of birds' song) to trill; (of other sounds) to vibrate.

nec simplici modo quatitur (terra). ~sed tremit ~atque *PLIN. Nat. 2.194*; ~of parts of the body) cum elephas. ~genu innixus pondere suo proboscidem erecta ~antique stridore maximo premeret *B. Afr. 84.1*; supercilio. ~ante loquentes *QV. Am. 2.5.15*; lumbis sensum ~antibus spinam. ~decenter undabat (Fotis) *Apul. Met. 2.7*; (*in a puppet*) torquibitur ceruix, nutabit caput, oculi ~abunt *Mun. 27*. **b** interdum ~secum ipse murmurat (sonus). ~creber, extensus, ubi uisum est, ~ans *PLIN. Nat. 10.82*; ~haec uox. ~sonat adhuc et ~at in auribus meis *Sen. Dial. 1.3.3*; (*in a puppet*) adhuc querella ~ante alia deinceps exurgit *V. Max. 5.3.2b*.

4 (tr.) To propel (a weapon, etc.) suddenly, shoot out, flash. **b** (of a snake) to dart out (its tongue). **c** to emit (sounds) in rapid succession.

sicas ~are. ~didicerunt *Cic. Catil. 2.23*; ~atus ab aethere fulgur cum sonitu uenit *VERG. A. 8.524*; ualido. ~ata lacerto transeat Hectoreum. ~hastis latus *QV. Ep. 3.125*; *Sen. Phaed. 48*; tortilibus ~ata falaria neruis *Liv. 6.198*; pedites. ~missilla spargunt, pluraque singuli, atque in inmensum ~ant *Tac. Ger. 6.2*; cum. ~nunc eminus tate ~ares, nunc ~ata suscipies *PLIN. Pan. 13.1*; in turres ~atae faces *FLOR. Epit. 1.13(1.18.10)*; (*pass. in middle sense*) iaculum (*i.e. a snake*) ex arborum ramis ~ari *PLIN. Nat. 8.85*; ~(*in fig. phr.*) siue libet. ~densa. ~ata iaculari fulmina lingua *Laus P. 58*; cum. ~castum ~aret Italia (sc. lex) fulmen *Stat. Sil. 5.2.102*; ~(*transf.*) si. ~desissem. ~truces ~are iambos *CATUL. 36.5*; (*uermiculio, i.e. the supposed cause of rabies*). ~aestuosus ~ans accensis febribus ignes *GRAT. 389*; ~ata per auras exterrēt saeuis. ~sibila linguis *Sil. 3.185*; **b** repetita dedit ~ata sibila lingua *QV. Met. 15.684*; *Liv. 9.63*; multifidas. ~linguas ~antem (draconem) *V. Fl. 1.62*.

c ~at tremulis ictibus aridum sonorem has quae sequitur littera (sc. R) *MAUR. 238*; 2055; ut. ~illum. ~pedem, imago quo sonus ~etur, studeant dare tibrachyn 2893.

5 (intr., of missiles, weapons, etc.) To make a sudden movement, flash, dart. **b** (fig., of utterance) to fly swiftly. **c** (transf., app.) to emit a pungent smell.

Lyncea. ~anti gladio. ~occupat *VERG. A. 9.769*; *Ov. Met. 12.79*; *Sen. Ep. 49.8*; eas (pilas) quae inter manus lusu expellente ~abant *Petr. 27.3*; *V. Fl. 6.518*; quantum. ~interiacet. ~campi, tantum ~antia condunt tela *SL. 4.552*; (*transf.*) cuius (sc. Demosthenis) non tam ~arent fulmina illa, nisi numeris contorta ferrentur *Cic. Orat. 23.4*; ~(*of a snake's tongue*) *LUCR. 3.657*; sibila lambent linguas ~antibus ora *VERG. A. 2.211*; ~(*cf. of a blow*) 10.484; scorpione uiso si quis dicat 'duo', cohiberi nec ~are ictus *PLIN. Nat. 28.24*. **b** erat oratio cum incitata et ~ans tum etiam accurata et polita *Cic. Brut. 326*; eiusmodi fabulae ~abant *Petr. 47.1*; cum ualidae, tum breues ~antesque sententiae *QUINT. Inst. 10.1.60*; 11.3.120. **c** minora ex eodem genere struit (*h*) *QV. odoratus ~ant PLIN. Nat. 15.38*.

6 (intr., of stars, reflecting surfaces, etc.) To emit fitful light, flicker, glitter.

mare illud, quod. ~qua a sole coulucet albescit et ~at *Cic. Luc. 105*; sulcata ~ant aequora *Sen. Ag. 440*; pontus. ~non horrore tremat, non solis imagine ~at *Liv. 5.446*; Indica. ~fundit. ~colorem leniter blandum neque in oculos. ~antem *PLIN. Nat. 37.122*; Tyrio ~at torus igneus ordo *V. Fl. 2.342*; flammam conspiciet et saeua ~antes luce tenebras 8.57; in tremulo ~ant incendia ponto *SL. 2.664*; geminum ~are cometen 9.444; signa auro sericisque uexillis ~antia *FLOR. Epit. 1.46(3.11.8)*; ~(*fig.*) controuersiam sententiosis ~antibus pictam *Petr. 118.2*.

uiburnum ~i, *n.* [unkn.; for suffix cf. perh. *laburnum*] A shrub, either the wayfaring tree, *Viburnum lantana* or the guelder rose, *Viburnum opulus*.

tantum. ~caput exultit. ~quantum lenta solent inter ~a cupressi *VERG. Ecl. 1.25*.

uicānus ~a ~um, *a.* [VICVS + -ANVS] Belonging to or living in a village or urban uicus; (as sb.) a villager.

Tmolites ille ~us *Cic. Flac. 8*; ~os haruspices *Div. 1.132*; *MVLIVM ET CRVSTVM MVLIERIBVS ~IS. ~DEDIMVS CIL 11.3303.15*; ~QVEI AGER. ~EI QVEM IN (VI)ASISIS ~ISVE. ~ESSE OPORTET (ITA DATVS EST) 1.585.12; ~1 quique ibi exules habitabant *Liv. 38.30.8*; *CIL 3.3626.6.9*; ~1 FORVLANI 9.4399.10; ~1 VICI CERMALI (*i.e. a district of Rome*) 11.419.4; ~IS DIVIDATVR PRAESENTIBVS *A. P. 54.168.10*.

uicaperuica ~ae, *f.* [VINICIO (codd. also *uicaperuica*)] Periwinkle, *Vinca minor* or related species.

~a semper uiret *PLIN. Nat. 21.68*; 21.172.

Vica Pota *Vicae Potac*, *f.* [app. VINCO, POTIOR] (app.) A goddess of victory.

Cic. Leg. 2.28; *Liv. 2.7.12*; *Sen. Apoc. 9.4*.

uicārius ~a ~um, *a.* [VICIS + -ARIVS]

1 Supplying the place of someone or something else, substitute, vicarious.

nunc repererunt iam ei uerbo ~um *Pl. St. 183*; in eis (rebus) operae nostrae ~a fides amicorum supponitur *Cic. 5. Rosc. 111*; quaedam (sc. *uices*) ~a maritorum salutem animam redemerunt *Sen. Con. 2.2.1*; si potuissent redimere oculos matris. ~os suos dedisset [QUINT.] *Decl. 6.4*; pro eo ~a morte interit *Hvg. Fab. 51.3*; ~a custodiae gratia possessio datur *PAPIN. dig. 36.3.5.1*; ~ae uenerationis incertum sustinebo *Apul. Met. 4.30*.

2 (as sb.) A person who acts in the place of someone else, a substitute, deputy. **b** a person who takes over from another, successor. **c** (spec.) a slave purchased by another to do his work.

quod datumst? Stichus ~o ipsi tuo *Pl. As. 433*; *EIS VIATORI-BVS PRAECONIBVS. ~VM DARE. ~IUS ESTO CIL 1.587.2.25*; quod si in bello dari ~i solent, libenter me ut D. Brutus emitteretur pro illo includi pateret *Cic. Phil. 12.3*; *Fam. 16.22.2*; hunc (sc. *lucretium*) ego institutum disciplina mea ~um pro me rei publicae do *Liv. 5.18.5*; nobilitatur carminibus. ~quae se pro coniugo ~am adit *Sen. Dial. 12.19.5*; refer. ~uoluntarii se obtulerunt (*i.e. for military service*) an. ~i dati *Tra. Pin. Ep. 10.30(39)*; ~i nemo unquam magistra-tum fecit ~um *CALP. Decl. 24*; *Dixi putat Vicius Manes. ~os (sc. hostes). ~ego ~os. ~pro populo Romano. ~do deuotio formula in Macr. 3.9.11*; ~(*u. gen. of function performed, etc.*) si qui legitime procurator dicitur. hoc est alieni iuris ~us *Cic. Caec. 57*; uenisti tamen ut substituitur *PAPIN. dig. 26.7.39.16*; ~(*u. gen. of person or thing placed*) processit in bellum. ~adulescens filii ~us *SEN. Con. 1.4.3*; ~us meae diligenter *COL. 1.1.5*; delectos at is ne ~i quidem successerit *Cic. Ver. 1.20*; defunctum. laboribus aequali recreat sorte ~us *Hor. Carm. 3.24.16*; ~(*u. gen. of person or thing succeeded to*) nolite mihi subtrahere ~um meae diligentiae, nolite adimere eum cui rem publicam cupio tradere *Cic. Mur. 80*; hoc regnum appellabitur, cuius ~i qui uelit esse inueniri nemo potest? *Sul. 26*. **c** hic. ~um nullum habet, nihil omnino pecuni *Hor. Sat. 2.7.79*; cui. ~diuitiae esse delubrum duo ~i et cella laxior *Sen. Dial. 9.8*; esse sat esse seruum, iam nolo ~us esse *MART. 2.18.7*; si a seruo tuo operas ~i eius conduxero *ULF. dig. 14.3.11.8*; seruus. ~legatis. ~os eorum non contineri 33.7.12.44; *CIL 6.6399*; *REGILLA. QVARTIONIS FVLONI ~A 11.6078*; 13.1054.

uicātim, *adv.* [VICVS + -atim(-IM)] *a* By (urban) districts, street by street. **b** in or by villages.

a cum...populum ~ flens...circumiret Sis.hist.47; seruum omnium ~ celebrabatur tota urbe descriptio Cic.Dom. 129; *Att.4.3.2*; qui distribuit...ex priuatis aedificiis...puteis extracta aqua utebantur B.Alex.5.97; uos turba ~ hinc et hinc saxa petens Liv.4.2; *Epod.5.97*; custodiae in portis, uigiliae ~ exactae Liv.10.42; 30.20.6; M. Mario, cui ~ populus status posuerat Sen.Dial.5.18.1; editis tota urbe ~ gladiatoribus Tac.Hist.2.95; recensum populū ~ per dominos insularum egit Suet.Jul.41.3; *Cal.35.2* B Samnites, ea tempestate in montibus ~ habitantes Liv.9.13.7; 10.17.2; illi (sc. Thesens) ~ dispersos ciues suos in unam urbem contraxit V.Max.5.3.1; Mesopotamia tota ~ dispersa praeter Babylonem et Ninum Plin.Nat.6.117.

uicēnālis ~is ~e, a. [VICINI+ALIS] = next; *sphaera ~is*, an icosahedron.
~is sphaera...fluida et uolubilis APUL.Pl.1.7.

uicēnārius ~a ~um, a. [next+ARIVS] Consisting of twenty units: (spec.) a twenty *pedes* in length. **b** (of water-pipes) constructed from plates twenty digits in width, or (acc. Frontinus) with a diameter of twenty quarter-digits.

a QUI PRIMI HINC COLUMNAS ~AS...EXPORTAVERUNT CIL 13.38.5. **b** VITR.8.6.4; FRON.Agr.30.46.

uicēni ~ae ~a, pl. a. [uic-(VIGINTI)+-ENI] FORMS: sg., see sense 3. ORTHOG.: *uicin- CIL 6.25617*.

1 Twenty each, twenty apiece.
si duae res quae conferuntur ~as habent partes VAR.L. 10.5; finitores...ducentos, ~os singulorum stipitator corporis constituit Cic.Agr.2.32; COL.3.3.7; hydri marini ~um cubitorium adnantes Plin.Nat.6.98; QUINT.Inst. 7.6.2; missionem dari ~a stipendia meritis Tac.Ann.1.36; pugna diuisa in duas acies, quingenis peditibus, elephantis ~is. hinc et inde commissis Suet.Jul.39.3; ~in comp. num.) militibus denarios quinos ~os. diuiserunt Liv.41.7.3; ~os ternosque dabit nascentibus annos MAN.3.612; GEL. 2.24.2; (by ed. combined in one word) sunt...satis...doliis picis durae pondo ~aquina COL.12.18.7.

2 Twenty at a time. **b** *fistula ~um quinum* (sc. *digitorum*), a water-pipe with an ajutage of twenty-five square digits.

cum...sunt (pulli, i.e. *gostings*) inclusi in haras...~i VAR. R.3.10.6; decent multa nobilissimos gentis clam et diu ~is annis aut in specu aut in abditis salibus MELIA 3.19; oleo ac uino perungatur corpus, diebusque ~is interpositis idem fiat Plin.Nat.25.88; uis dicam quantum...perdidit? ~os ter (i.e. on three occasions) puto nummos MART.4.26.3; ~in comp. num.) obiciunt triticum sicum in centenos ~os turtures fere semodium VAR.R.3.8.3; COL.8.9.3. **b** FRON. Agr.20; fistula ~um quinum...capit quinquarias xx = ~ viii 47.

3 Consisting of twenty units, (in quot.) *pedes*.

traduces...bini...si par (sc. of vines) quadragesimo distet spatio, quaterni si ~o, inter se...miscentur Plin.Nat.17.211.

uicēnālis ~is ~e, a. [as next+ALIS] (of public *uota*) Made for a period of twenty years.
VOTA SVSCEPTA ~IA BMC1 4.p.142, unnumbered (Antoninus Pius); (abbrev.) VOTIS XX AVGG NN CIL 13.10026(21).

uicēnnis ~is ~e, a. [as next +IS] Lasting twenty years.

VIXI VICENNI TEMPORIS AEO CIL 11.7476.4.

uicēnnium ~i(i), n. [uic-(VIGINTI)+ANNVS+IVM] A period of twenty years.
calculi erroris retractatio etiam post decenniū aut ~ii tempora admittitur Mod.dig.50.8.10.

uicēsīmānus ~a ~um, a. [VICESIMVS+ANVS] Of or belonging to the Twentieth Legion; (masc. sg. or pl. as sb.) the men of this legion.
cum uexillariis ~is Tac.Ann.14.34; ~deliguntur legiones...primani duendum ad agmen, ~is aduersum secuturos 1.64; cognitis...~orum...prosperis rebus 14.37.

uicēsīmārius (uicēns-) ~a ~um, a. [next+ARIVS] Of or connected with a 5 per cent tax; (masc. as sb.) a collector of this tax.

aurum ~um Liv.27.10.11; puto, cum ~is (sc. pecuniis) magnam manitissam habet Petr.65.10; DVOMVIR(O) ~o CIL 8.7099; ~3.13708; SOCIIS VICESIMARIIS...VETERIBVS 4. 4411; 11.842.

uicēsīmus (uicēns-) ~a ~um, a. [uic-(VIGINTI)+ESIMVS] ORTHOG.: *uig-* SAL.Cal. 47.2, COL.5.1.10; ~um CIL 1.583.21, Pl. Capt.980, LIV.43.2.12, etc.

1 Twentieth in numerical order.

AIDILES VICESMA PARTI APOLONES DEDIDI CIL 1.37; DIE ~O EX EO DIE 1.583.21; quam diu id factum est? ~ hic annus incipit ~us Pl. Capt.980; fatalem hunc annum esse... qui esset...post Capitolii incensionem ~us Cic.Catili.3.9; huius partem non habebat ~um militum Nep.Dat.8.3; ~iam stipendia merentem Liv.3.71.6; (in the designation of a legion) duae ibi legiones, prima atque ~a...hiemabant Tac.Ann.1.39; ~in comp. num.) fundum...qui est ad quartum ~um lapidem uia Salaria a Roma VAR.R.3.2.14; ibi quintum et ~um iam diem...oppugnabam oppidum Cic.Fam.2.10.3; cum pars ~a sexta Chelaurum surget MAN.5.337; in commentario Pamphilae nono et ~o GEL. 15.13.

2 ~a (sc. *pars*). A five per cent tax: a tax on manumissions introduced by Cn. Manlius in 357 B.C.; also ~a *libertatis*. **b** a tax on

legacies introduced by Augustus in A.D. 6; *lex ~a hereditatum*, a law governing this tax. **c** a duty on the transit of goods at harbours, frontier-posts, etc.

a quod uicigal superet domesticum praeter ~am? Cic.Att.2.26.1; de ~a eorum qui manumitterentur Liv. 7.16.7; quando tu ~am numerasti? Petr.58.2; lego... Carioni...~am (i.e. his freedom with money for the tax) 71.2; PROC(urator) ~AE CIL 8.20684; ~SALAMA SOCIOR VICENS LIBERTATIS SER VIX ANN XXV 10.3875. **b** PLIN.Pan.37.1; carebit onere ~ae parua et exilis hereditas 40.1; POMPO. dig.1.2.2.44; (cf.) quanti a publicanis partem ~am emisti (i.e. the assessment on which you paid tax) PLIN.Ep.7.14.1; ~ lege ~a hereditatum cauetur, ut ad eas satisfactiones...lex Cornelia non pertineat GAUS 13.125. **c** his exportationibus quae recitatae sunt scribit HS LX socios perdidisse ex ~a portori Syracusis Cic.Ver.2.185.

3 ~a (sc. *pars*), a quota of five per cent of one's produce set aside for compulsory sale, (a form of levy exacted in Spain in 171 B.C.)
ne...magistratus Romanus...coegeret ~as (frumentum) uendere Hispanos quanti ipse uellet Liv.43.2.12.

uicēssis ~is, m. indecl. Also **uicēsis**, **uigēsis**. [uic-(VIGINTI)+AS, cf. TRESSIS] A coin worth 20 'asses'.

ab decem assibus decussis...ab duobus decussibus ~is VAR.L.5.170. **β** ~is minoribus delictis (multa est) Fest. p.202M. **γ** amphora ~is, modius datur aere quaterno MART.12.76.1.

uicia ~ae, f. [cf. Let. *wikne*, Skt. *vicih*, also perh. VINCIO] Vetch (cultivated as fodder), *Vicia sativa*; a vetch-pea.

~am...quam minime herosis locis serito CATO Agr.35.1; 54.2; VAR.R.1.31.5; ibi flaua seret...farrā, unde prius... tenuis fetus ~ae...sustulteris VERR.4.4.75; flore semel laeso pereunt ~ae Ov.Fast.5.267; pabulorum optima...~a COL. 2.7.1; ~a et faba stercorare agrum dicuntur 11.2.8.0; PLIN.Nat.11.164; 18.137; placuerat uni...me...hordeo lecto fabaque ~ae ut saginari APUL.Met.7.14; qvi (agri) ~AS HABENT CIL 8.25902.3.15; ~ae magnitudinis globulum LARG.13; 149.

uiciālia ~ium, n. pl. [prec.+ALIS] Haulm of vetch.

aqua iterum datur paruquique hordei cum ~ibus COL. 6.30.5.

uiciārius ~a ~um, a. [VICIA+ARIVS] Of or used for vetch.

cribro ~o...puli superponantur COL.8.5.16.

uiciē(n)s, adv. [uic-(VIGINTI)+-IENS]

1 On twenty occasions, twenty times.

exercitus...quem bis et ~es in acie confixisse et uicisse legati eius gloriabantur B.Alex.74.3; (VEN)ATION(ES)...IN AMPHITHEATRIS POPULO DEDI SEXIENS ET ~ENS AUG.Anc. 4.41; V.Max.3.2.24; cum...depugnasset...centiens ~ens semper uictor Plin.Nat.22.9; nomen imperatoris semel atque ~es partum Tac.Ann.1.9; phaleris...donatus est quinquies ~esque GEL.2.11.2.

2 (as a multiplier) Twenty times. **b** *sestertium* ~es, also w. ellipsis of *sestertium*, two million sesterces.

omnis insula est in circinita ~es centum milium passuum CAES.Gal.5.13.7; COL.5.3.2; (uinum) Maroneum ~es tanto addito aquae miscendum Plin.Nat.14.53; angulatum ~es sphaeram APUL.Pl.1.7. **b** eum tu accusas auaritia quae diem sestertium ~ens uoluisse perdere? Cic.Fil.83; AM.11.1.3; Suet.Cal.55.2; ~ad hanc frumenti emptionem...prope centiens et ~ens erogatum est Cic.Ver.3.163; non plenum modo ~es habebas MART.1.99.1.

Vicilinus ~i, m. A cult-title of Jupiter among the Hirpini.

in Iouis ~i templo...arma concepuisse Liv.24.44.8.

uicīnālis ~is ~e, a. [VICINVS+ALIS] Of or for the use of local inhabitants; *uia ~is*, a path (maintained by a local community) through fields, along which there is a right of way. **b** (masc. pl. as sb., app.) the gods of the locality.
Intrium...ad ~em usum paratarum Liv.21.26.8; ~agellos, in quibus ~is uia causa rixae ac litium fuerat, militi suo donauit Sen.Ben.5.24.3; FRON.Agr.126; deficientibus ~ibus uis per agros alienos iter praestatur Cic.Fl.agrim. p.110; uiae ~es, quae ex agris priuatorum collatis factae sunt, quarum memoria non exstat, publiciarum uiarum numero sunt ULP.dig.43.7.3. **b** GENIO VICI ~IBVS EX PROMISSO CIL 8.23398.

uicīnia ~ae, f. [VICINVS+IA]

1 The land, area, etc., adjoining a particular point, neighbourhood, locality.
proximae ~ae habitat Pl.Bac.205; quid hic in Veneris fano meae ~ae clamoris oritur? Rud.613; mulier...ex Andro commigravit huc ~ae Ter.Ann.70; inde in ~a nostra Aueri lacus, unde...excitantur...imagines mortuorum Cic.Tusc.1.37; plus...intra unam ~am quam ego toto mari quaesit Sen.Com.2.7.1; de ~a gallus allatus est Petr.74.4; ~in defining gen.) ~a Persidis VERR.4.4.290; in ~am...deuersori CURT.6.11.3; in ~a siderem Sen.Nat.1.2.3; si est ~a maris COL.7.4.8; comitem misellum arenosa humo in amnis ~a...contexit APUL.Met.1.19; (cf.) ubi in ~a cubiti uerus fractus est CELS.8.10.2.2.

2 (meton.) The people of the neighbourhood, neighbours.
funus egregie factum laudet ~a Hor.S.2.5.106; uidet hunc...~a tota introrsum turpem, speciosum fide decora Ep.1.16.44; libertinam non ignotam ~ae Liv.39.12.1; si

una ~a coit Sen.Com.exc.3.8; egregium cum me ~a dicat PERS.4.46; te ~a tota...premit osculo MART.12.59.4; OMNIGENA...~A VENIT CIL 6.7578.17; ne ualuarum sonus cunctam ~am...suscitaret APUL.Met.4.10; (sg. w. pl. ob.) humum ~a nulla (i.e. no kingdom or sim.) premebat Ov. Met.4.636; conuenient celebrantque dapes ~a simplex Fast.2.657.

3 The state of being near, proximity.

~a laesit, occursum domnae non tulit ille suae Ov.Rem. 621; paene manu quod amo, tanta est ~a, tango Ep.17.170; Cumanos Osea mutauit ~a VELL.1.4.2; illi (i.e. *sulberranean fires*)...produnt longinquitate flammam cum tepidiores aquas reddunt, ~am cum feruentiores APUL.Mun.17; ~in defining gen.) ni...adgeret Siculi ~a montis materiam... suam Aedna 446; ut illorum (sc. montium) magnitudo sentire solis ~am possit Sen.Nat.ab.11.1; superioris (aeris qualitas) ~a claritatis...nitescit APUL.Mun.3.

4 (in temporal sense, w. gen.) The state of being close (to an event).

agnoscere solis permisso, quos iam tangit ~a fati...felix esse mori LUC.4.518; mirati...quod illi uacaret in ~a mortis poema facere Petr.115.3.

5 The state of being similar or approximate (to); (w. pl. gen.) similarity (between).

qui sapientiam nondum habent, sed iam in ~a eius constiterunt Sen.Ep.75.9; est...uitium (aqua) ~omino quicquam resipiens, iucundum sit illud licet...et...ad ~am lactis accedens Plin.Nat.31.37; ex ~a...praediti nominis QUINT.Inst.9.3.66; (cf., w. cum) est...huic troadum quaedam cum synecdoche ~a 8.6.28; ~est...quaedam uirtutum uitorumque ~a, quae maledicus pro libero, temerarius pro forti...accipitur 2.12.4; est...quamquam diuersarum rerum quaedam ~a 8.4.12.

uicīnitās ~ātis, f. [next+TAS]

1 The fact of being neighbours or otherwise physically near, proximity. **b** (w. gen.) nearness (of a person or place).

tua me...~as...facit ut te audacter moneam Ter.Hu.56; quod uisus sum debere pro nostra ~ate et amore scribere... ad te VAR.R.3.1.9; amicitiae, consuetudines, ~ates...quid habent uoluptatis Cic.Red.Pop.3; scire...hoc propter ~atem facile possum Planc.19; in qua (sc. urbe) cum forum commune sit, ~as non requiritur Fam.5.15.2; huic (se. libertinae) consuetudo iuxta ~atem cum Aebutio fuit Liv.39.9.6; urbium...~ates oratione...seruari non posse Plin.Nat.3.46; 10.122; relegatum...longius a sapientia hanc partem (i.e. the seat of appetit) uideri, ne inportuna ~ate rationem...turbaret APUL.Pl.1.13; ULP.dig.38.5.1.15; (between letters in a word) non solum aere (litterae) sunt animaduertendae, sed etiam quae proxumae sunt...haec enim ~as aliquantum potest VAR.L.10.26. **b** quod ego propter ~atem Aquinatium...ex multis audiui Cic.Ciu.102; notitia noua eius mulieris et infelici ~ate Caes.75; propter Germaniae ~atem HIRT.Gal.8.25.2; talis in campo Martio Iuppiter...qui deuorat Pompeiani theatri ~ate Plin.Nat.34.40.

2 The land, area, etc., adjoining a particular point, neighbourhood, vicinity.

in ~ate praedia cuius modi sint et quanta VAR.R.1.18.7; ea...opportunitas quaeritur ex magnitudine...ipsis loci et ~atis Cic.Iuv.1.38; tot homines habet ut cotidiana cantu... tota ~as personet S.Rosc.134; uitabitur palustris ~as VITR. 1.4.1; ~in defining gen.) non sine causa ~atem oris secutae sunt (nares) Cic.N.D.2.141; non ultra ~atem siluae Calidoniae Plin.Nat.4.102; ~in fig. phr.) eos...nomen uoluptatis fugere, sed in ~ate uersari Cic.Luc.138.

3 A community of people living as neighbours, neighbourhood.

si te libenter ~as uidebit, facilius tua uendes CATO Agr.4; quid? omnis praefectura, regio, ~as uestra? quid? ager Ptoenius uniuersus...an consularem auctoritatem secutus est? Cic.Rab.Perd.22; laudanda est...~as retinens ueterem illum offici morem Planc.22; Off.2.64; habeto rationem... collegiorum omnium, pagorum, ~atum Q.Cic.Pel.30; haec loca ~atibus erant nota CAES.Gal.6.34.3; dum ~atem ~armis exornat SAL.Cal.36.1; SEN.Com.1.2.5; cum in paruo...agello largiores multo fructus perciperet quam ex amplissimis ~as Plin.Nat.18.41; tenet...~atem opinio tamquam et natus ibi sit Suet.Aug.6.

4 A condition bordering on another, similarity.

aequalitas uestra...et artium studiorumque quasi finitima ~as Cic.Brut.156; multi (cyperon)...non discernunt a cypro ~ate nominis Plin.Nat.21.115; excusantur haec uitia...~ate uirtutum QUINT.Inst.1.5.3; quia sit quaedam uirtutibus ac uitis ~as 3.7.25; 5.10.6.

uicīnus ~a ~um, a. [VICVS+INVS] ORTHOG.: *uicinei* (nom. pl. masc.) CIL 1.2540b.1; 4.4967. FORMS: compar.Ov.Fast.6.275.

1 (masc. or fem. as sb.) A person living in the vicinity, neighbour.

saluto te, ~e Apollo Pl.Bac.172; huc transeo in proximum ad meam ~am Cas.145; fores ~i proximi creperunt MÜ. 410; leno hic habitat ~us Poen.1093; curre ad Bacchidem hanc ~am nostram Ter.Hec.720; ~as aliasque mulieres...neue domum neue ad sese recipiat (uicilia) CATO Agr.143.1; anniuersarios habent ~os quibus imperent VAR.R.1.16.4; bona ad ~um consulem de Palatio...deferbantur Cic.Red. Sen.18; domum tuam plurius uideo futuram ~o Caesare AM.12.48. (47.3); ~e Palaeon VERR.Fil.3.53; ~a seni non habilis Lyco HOR.Carm.3.19.24; PHAED.1.6.1; ~EI INCENDIA CIL 4.4967; bis ~e Nepos MART.6.27.1; si ~a tua melius habeat aurum QUINT.Inst.5.11.28; siluae absunt in montibus ultra quartum aut quintum forte ~um FRON. agrim.p.6; cauponem...~um atque ob id aemulum APUL. Met.1.9; ut desolatam ~am puellam...domus suae tutela receptaret 10.23; ~in defining gen.) nescioquid senex, ~us Veneris (i.e. her temple) Pl.Rud.849; ~um consulis Cic.Ath.2.24.3; uiuit tamquam ~a mariti Iuv.6.509; (cf., w. loci) adsunt ~i eius loci Cic.Har.32; anus ~a loci Ov.Fast.6.399; ~w. dat.) apud hunc sodalem meum atque ~um mihi Pl.Cas.477.

2 Living in the vicinity, neighbouring. **b** belonging to or involving a neighbour. legatos circa ~as gentes misit Liv.1.9.2; ~os populos 8.23.2; Ausetanos. ~am gentem 29.1.25; est aliquid patrii ~um finibus esse Ov.Pom.2.7.65; quam ~o terrear hostis roga 4.9.82; VELL.1.8.5; ~arum. gentium feminas PRR. 11.1.1; o male ~is haec moenia condita Gallis Luc.1.248; Tac.Ger.33.1; (of animals) torum cum sterneret uxore. ~arum. ferarum pellibus Juv.6.6. **b** quia populus adita certis limitibus ~a refugit iurgia Hor.Ep.2.2.171; fertilior seges est alienis semper in agris, ~umque pecus grandius uber herat Ov.Ars.1.350.

3 Situated close at hand; (w. pl. sb.) situated close to each other. **b** (neut. as sb.) a near-by part, (pl.) the neighbourhood; (w. gen. or dat.) the parts near, vicinity (of). **c** in ~o, in the vicinity, close at hand; **ex** ~o, from close up. corpora continuo in vacuum ~a feruntur Lucr.6.1019; ~os. ~as parvas invadere portus Verg.A.3.382; non sine montium clamore ~aque silvae Hor.Carm.3.29.39; templa ~o inuncta theatro Ov.Tr.3.1.69; Gallos ~am insulam occupasse Tac.Ag.11.3; etenim quamquam ~o hoste aspectus armorum densis arbutis prohibebatur Hist.2.41; non adeo ardui montis ~um latus Apul.Mun.17; (of abstr. things) tam ~i belli metu Camillus motus Liv.6.25.2; comit de robore siquem perculerit ~a lues V.F. 4.592; cur oculis sordet ~a uoluptas? STAT.Silv.1.3.98; ~a (w. dat.) montis ~a cacumina caelo Lucr.6.459; Mantua uae miserae nimium ~a Cremonae Verg.Ecl.9.28; oram maris ~am urbi Romanae Liv.22.12; ni conuexa foret (terra), parti ~a lor esset Ov.Fast.6.275; ~a lues est deo Plin.Nat.16.242; tam ~a tibi cur tenet antra deus? MART. 7.50.6; submissus tergo ~a genibus ~as harenas? MART. 7.50.6.55; ~a (sc. laurae). postquam aurbus hostis ~um sessu uidit SIL.13.148; ~a (w. gen.) quaeuocumque. ~a Syrtim conplectitur ora. ~a perusti aethers Lucr.9.432; ~a ut. ~a arboribus ~a cacumina summa terantur inter se Lucr.1.808; freta ~a ~as inter currens turris Hor.Ep.1.3.4; ipsos. sustulit (Iuppiter) et. inpositus caelo ~aque sidera fecit Ov.Met.6.507; ~a sonitu ~a fatigat (Peneus) Hor.Met.1.573; uelut in tenebris ~a transiunt offensantes ea ipsa quae desideramus SEN.Dial.7.3.1; Plin. Nat.6.65; Poenus ~a ~a. terrore quatit Sil.12.5; (in fig. phr.) actiones nostrae nec paruae sint nec audaces et improbae, in ~um spes exeat (i.e. extend to the neighbouring regions) SEN. Dial.7.2.1; ~a (w. gen.) cum. ~a ~a Africae. arietes. ~a deponantur Cor.2.4; quamdiu (stellae) in ~o sint terrae Plin.Nat.2.68; (montis) elati. in ~a lunaris circuli 5.71 nunc urbis ~a uiuant Mart.6.43.9; ~a (w. dat.) Maecander saepe in ~um alio suo admotus. antequam sibi inuast flectitur SEN.Ep.104.15; pertulit (turbo). uolentiam ad ~a urbi Tac.Ann.16.13; **c** cum in ~o esset agmen. neque pulvere. signa denotari possent VELL.2.70.2; cum in ~o ~a. sedens exaudisset conclamationem SEN.Ci.1.12.2; praesertim cum in ~o remedium sit Dial.9.9.1; Col.9.8.8; ~a deorum. simulacra ex ~o cernentibus SEN.Ep.94.42; imago arcus. ex longinquo clara. interit cum ex ~o uentum est Nat.1.5.10.

4 Near in time, imminent.

cum loqueretur de morte ~a SEN.Ep.30.7; cum. ~a. premittit ~a nocte ~a dies Tro.11.42; qualis ~o uolueris iam sedula partu. iamque timens. qua fronde domum suspendat inanem STAT.Ach.1.212.

5 Closely related in nature, cognate, similar.

b (of a cause) related (less immediate than *proximus*). **c** ex ~o, of a similar nature (to); **in** ~o, in close proximity (to a particular quality, degree, or the like).

(remedia) quae ~o malo saepe succurrunt CELS.1.pr.37; Col.5.1.2; bituminis ~a natura est Plin.Nat.35.178; quae sunt ~a et prope eadem QUINT.Inst.6.3.85; utique placeret confectionem fieri eius quod reliquit uel ex ~is scripturis Ulp.dig.28.1.21.1; ~a (w. gen.) ~a horum (sc. words) quiritate. iubilare VAR.L.6.68; non eam tantum facultatem. fuisse laetare dicendi. sed etiam ~am eius ac finitimum dialecticorum scientiam Cic.Orat.113; quintum (genus amethysti) ad ~a crystalli descendit Plin.Nat.37.123; ~a (w. dat.) corpora. solido ~a Aetna 542; ~a uirtutibus uita Liv. 22.12.12; mala sunt ~a bonis Ov.Rem.3.37; me. in ~um deo perductum SEN.Dial.12.5.2; aut perfectum uirum aut. ~um. perfectum Ep.109.15; molle (genus ferri). plumboque ~um Plin.Nat.34.143; ~a praedicata. uirtus QUINT.Inst. 8.3.83; quoniam permutatio ~a esset emptio PAUL.dig. 19.4.2; (in compendious comparison) odor est croco ~us Plin.Nat.21.53. **b** difficilis ratio est quorundam. itaque proxima quidem inueniri et ~a non potest causa SEN.Nat. 3.26.8. **c** est et aliud ex ~o aenae uitium Plin.Nat. 18.150; ~a quod in ~o saepe quaedam notae (i.e. indications of imminent death) positae non bonos sed inperitos medicos decipiunt CELS.2.6.15.

uicis (gen.). **f**. [cf. ON. *vixia*, AS. *wice*, Ger. *Wechsel*, Skt. *viṣi*] FORMS: nom. sg. and gen. pl. not found; dat. sg. app. only [QUINT.] Decl. 6.4.

1 A recurring occasion for action, turn.

b per ~es, ~em, turn and turn about, by turns; **sim**. ~ibus, in ~es; **in** ~em, see INVICEM.

turn pariter. ~euhum. iunuenum coetus alterna ~e inibat ENR.scen.125; iuuenes. ~discurrent uariantque ~es (i.e. of military duty) Verg.A.9.164; remorum. ~ pares ducte sorte ~es PRR.3.21.12; ut unus fasces haberet et hoc insigne regium in orbem. suam ouisque ~em. per omnes iret Liv. 3.36.3; nox. ~em. peragit Ov.Met.4.218; dein simili gyro uenient aliorum ~es Phaedr.3.ep.25; didicimus. ~mergi ac sine ulla respirandi ~e perpeti maria SEN.Dial.4.12.4; concordia duxit in aequas imperium commune ~es Luc. 4.6; ~ibus. ~datis. alterna. gentes STAT.Theb.12.47; ut loquens ~es seruentur QUINT.Inst.6.4.11; talos. in ~medium ~e sua quisque iacebamur SEN.L.13.2; ad haec dicta sermonis ~em refero Arul.Met.3.11; (of) uirtutem (Phrygius lapis). ~donec rufescat. ac rursus dulci uino extinguitur terris ~ibus (i.e. three times) Plin.Nat.36.143. **b** per. ~es aliquid (i.e. a story). ~uacuas referamus ad aures

Ov.Met.4.40; uitam mortemque per ~es ire SEN.Ep.71.14; in quo (sc. segmento) dies continuarentur. noctesque per ~es Plin.Nat.6.219; late atque passim. nec per ~es. sed simul pariter quasi unum undique bellum fluit Flor.Ep. 1.33(2.17.2); qui ab Ostia. ~Romam pedibus per ~es comitant Suet.Ves.8.3; custodiam per ~es sortium sustinebant Arul.Mun.26; (w. part. gen.) tuis iis populis. per ~es anorum diuidi Plin.Nat.12.54; ~haec (aqua) est. quam omnes uillae. per ~em in dies. dispensant accipiunt PROP.Agr.9; ~nihil. in hoc mundo extingui. sed ~ibus descendere ac surgere SEN.Ep.36.11; quod superest acciti ~ibus cum oleo accitit LARG.245; ~ibus ~es CVRYTORES AD HOC OFFICIUM NOMINENT CIL.13.5708.2.12; FROM.Sir. 4.7.19; magisteria sacerdotii distissimus quisque. ~ibus comparabant Suet.Cal.23; ~in iubet Pythias. Oresten; hic negat. inque ~es pugnat uterque mori Ov.Pom.3.2.86; agri pro numero cultorum ab uniuersis in ~es occupantur Tac.Ger.26.1.

2 The place or part filled (in rotation, succession, etc., by a person). **b** the function (of a thing, concr. or abstr.).

nulla est. persona quae ad ~em eius. qui e uita emigrarit. propius accedit Cic.Leg.2.48; utrum censetis ~em me acriari praestare. ? SAL.Hist.2.98.3; sortiti. ~es. undique circum fundimur Verg.A.3.634; sermone opus est modo tristi. saepe iocoso. defendente ~em modo rhetoris. interdu urbani Hor.S.1.10.12; fungere maternis ~ibus. pater PROP.4.11.75; per speciem alienae fungendae ~is suas opes firmavit Liv.1.41.6; saepe ~em dominae praebuit illa (sc. ancilla) maius Hor.Ars.3.066; ut adusum fortius praestes ~em Phaedr.3.pr.14; uacat una Danaus. has ego explebo ~es SEN.Her.0.948; queruli quondam ~e functus amici STAT. Sil.2.4.30; cum fratre cuius nuper amissi. ~ego ~em deo implere Plin.Ep.6.6.6; quorum (sc. deorum) parentem. ~nulla ~e ad aliquid rei munia obstrictum APUL.Soc.3; quae ~em prostitute sustinet Ulp.dig.23.2.43.1. **b** fungar ~e cotis Hor.Ars.304; ~em praestantia teli cornua Ov.Met.12.381; contingens uitam mutua ~e sustinetur et sustinet (ridica) Col.4.16.3; si oleum non sit. ~em eius representat (butyrum) Plin.Nat.16.160; candidum lapidem secat. ~a ad tegularum et imbricium ~em 36.159; hypocaustum. solis ~em supplet Plin.Ep.6.25; ~saepa. ~quod falso creditum est ueri ~em obtinuit Curt.8.8.15; in quibusdam ciuitatibus inprimis uotum sceleris ~em tenuit SEN.Ben.6.38.1; mortis habet ~es lente cum trahitur uita gentilibus Her.O.105; diuinae professionum ~es QUINT.Inst.1.pr.4; in ipsis. ~probationibus multa funguntur prociem ~e 4.1.75; commendauit amicis custodiam matris. substituit ~i curae suae propinquos [QUINT.]Decl.6.4; senatus consultum. ~legis ~em optinet GAIVS Inst.1.4.

3 A situation or set of circumstances befalling a person, plight, lot.

si alienam ~em pro nostra iniuria doleamus Cic.Ver. 1.13; Curionis et Pauli meorum familiarium ~em doleo AH.6.3.4; apparuit causa plebi. suam ~em indignantem magistratu abisse (dictatore) Liv.2.31.11; cum ~e mutata. qui sui fuerique. recordor Ov.Tr.4.1.99; Fortuna uaria. ~quos agit ~e SEN.Med.287; illa. ~bonum uirum decessit: malos odisse. publica ~e commoueri QUINT.Inst. 11.1.42; ~em commilitonum miserantes Tac.Ann.15.16; Suet.Aug.66.2; (poet.) neque tum fluitantis amictus illa ~em curans CATUL.64.69.

4 An interchange of giving and receiving, exchange. **b** a reciprocal relation, interaction. **c** ~e, ~ibus, in return. **d** ~e uersa, with reversal of the regular order (also ~ibus uersis); conversely, contrariwise.

~haec ~e sermonum Verg.A.6.535; ne quis. ~colloqui nobis sentiat esse ~em Ov.Ep.20.18; auri. ~ignari ~e rerum commercia exerceat MEL.2.10; lusus ipse imperfectus est qui consummatum ~ibus mittendi ac remittendi SEN.Ben. 2.32.3; has. inter uariis nox plurima dictis rapta ~es V.F.12.664; ~e concordis discis uentura docesque STAT. Theb.8.102; unde nulla innocentia cura sed ~es impunitatis Tac.Hist.1.72; librum tuum legi. ~nunc a te librum meum. ~expecto. o iucundas. ~les Plin.Ep.7.20.2; APUL.Met. 9.15; ~bas natura ~es tribuit cum sidera fixit MAN. 2.515; quaedam. ~haec ~e copulantur. ut alterum sine altero esse possit. alterum sine altero non possit SEN.Dial.2.7.5; animos subiit furor. inde regendi saeuus amor. ruptaque ~es STAT.Theb.1.128; globorum. ~caelestium nexorum inter se per ~es mutuas APUL.Pl.1.11. **c** nunc omnia quando plena minis. ~et propior capulo manus. haec me regi. ~e dicta reportat STAT.Theb.2.427; si cum. ~tibi dixeris salutem. et tu me ~ibus domi salutes Sil.4.9.50; spicula ab hoste ~. ~ibus contorta SIL.7.337. **d** exipiant ~ibus se signa sequentia uersis MAN.3.294; licet. bruma messes uideat. et uersa ~e medius coactis ferueat stellis dies SEN.Her.O.470; si 'iuga' quis nominet. i. consona fiet. ~uersa ~e si sit prior u. contulit i sonum priori MAUR.156; ~prima. inquit. ~creterra ad situm pertinet. secunda ad hilaritatem. quarta ad insaniam. uerum. Musarum creterra uersa ~e quanto crebrior. tanto propior ad animi sanitatem APUL.Fl.20; Ulp.dig.40.12.1.1; 43.29.3.

5 Repayment of a good turn, injury, etc., requital.

foris et debita iura ~esque superbae te maneant ipsum Hor.Carm.1.28.32; 4.14.13; multarum (puellarum) miseras exigit una ~es PROP.1.13.10; reddere ~em meritis Ov.Am. 1.6.23; (matrona) etiam in necessaria resalutandi ~e multo rubore confusa SEN.Con.2.7.3; grata ~e moenia reddent Ausonidae Phrygius Luc.9.998; manifestum est solem interuentu lunae occultari lunaeque terrae obiectu ac ~es reddi Plin.Nat.2.47; forsitan. ~em repositat Mart.8.38.3; tanto procluius est iniuriis quam beneficio ~em exoluit Tac.Hist.4.3; quodsi illi nullam ~em. ~deberem Plin.Ep. 8.12.4; praesentis beneficii ~em. ~repensare te debere APUL.Met.6.22; (liberos) alendos a parentibus et ~e mutua alere parentes debere Ulp.dig.25.3.5.1.

6 A succession of things alternating with each other.

transmarinae. ~res quadam ~e pensatae Liv.26.37.5; cum stata ~e Oceanus exaestuans inuelli coepit CURT. 9.9.9; alternae inter cupiditatem nostram et penitentiam ~es sunt SEN.Dial.8.1.3; pontus. ~uetustas oblitus seruare

~es Luc.5.445; nihil. ~est in opere naturae quod non. ~aliquas ~es feriarum uelit Plin.Nat.17.210; inde scelerum ac suppliciorum ~es Tac.Hist.4.27; equestris proeli more frontis et tergi ~es ARM.6.35; illae anhelandi ~es haustae redditaeque alterno modo APUL.Pl.1.16.

7 An orderly process of change, succession; (pl.) successive forms or conditions. **b** (in general) change of condition, situation, etc., vicissitude.

solutur acris hiems grata ~e ueris Hor.Carm.1.4.1; quid tam confusum specie. quid tam ~e certum est? MAN.1.482; cetera (signa) uel numero consortia tu ~e sedis 2.216; ~mutat terra ~es Hor.Carm.4.7.3; descriptas seruare ~es operum. ~cur ego si nequeo. poeta salutor? Ars 80; PROP. 1.15.30; MAN.3.524; nec tantum caelestia per certos circuitus uerti. sed animalia quoque per ~es ire SEN.Ep.108.20; magna onera per ~es uehiculorum plurimum tracta (i.e. ascribit of linked wagons) Nat.6.22.1; V.F.1.1.506; ut quem ad modum temporum ~es ita morum uertantur Tac.Ann.3.55. **b** aerbas dogor adire ~es Culex 211; plerumque gratiae diuitibus ~es Hor.Carm.3.29.33; commoti patres ~e fortunatum humanarum Liv.7.31.6; his agitur ~ibus. puppis Ov.Met.11.502; humanae. memor sortis. incertae ipse uerere ~es Tr.3.11.68; fors incerta uagatur fertique refertque ~es Lucr.2.13; uenturas. ~es et funera belli pande STAT.Theb.4.620; quid mille reuoluum culmina uisendique ~es? Sil.2.13.7; ipsius lectionis taedium ~ibus leuatur QUINT.Inst.1.12; fragilitatis humanae ~es Plin.Pan. 27.1; inter labores. corporis ad fortuitas patientiae ~es firmandi GEL.2.1.1; quid nobis cum istis proconsulibus ~ibus? APUL.Fl.9.

8 (in advl. use) **a** ~em (w. gen. or pron. adj.) In the place, part, or turn (of), on (someone's) account, as a substitute or surrogate (for). **b** ~e (in sim. sense, w. gen.).

a neque de hac re negotium est quin male occidam. ~eri ~em ~meamque Pl.1.Capt.526; qui hodie scias ex cruciari meam ~em possit pati MOS.355; uos respondetote. ~istarum ~em Rud.814; ut nuno Menedemi ~em inseret me TER. Hau.749; cibaria ~em duorum me comesset. ~solum POM. Pom.72; mihi uini neesse erit et meam et aliorum ~em pertimescere? Cic.Dom.8; ille. inimicus. ~nostram ~em ultus est ipse sese Fam.1.9.2; cogor uestram omnium ~em. ~unus consilere Liv.25.38.3; ab sollicitis ~em imperatoris militibus 28.19.17; ne nostram ~em irascaris 34.32.6; LVDO FECE. ALIORUM. MAGISTRATVM ~EM TER ET VICIENS AUG.Anc.4.36; maestas non suam ~em. sed. ~fratrum CUR.7.2.5. **b** infamis Heiense Castor offensus ~e Hor.Ep.17.42; Romanas legiones iam spes tota. ~deseruerat. exanimis ~e unus quem tres Curiaii circumsteterant Liv.1.25.6; CUR.7.11.20; lugum. accipiant (boues) cui bonis inligatus temonis ~e trahitur Col.6.2.7; fecundae. ~bonitatis ~e copiam praestant (uites) Plin.Nat. 14.26; stipulae crassitudo. ~tauta. ut ligui ~e utantur 17.28; agrestibus feminis monilium ~e uicina gestantibus 37.44; ni. ~reulsa undique statuas. in ipso aditu ~e muri obiciscit Tac.Hist.3.71; qui omnia facta dictaque eius ~e legis obseruam AMM.4.37; cum matrem meam parentis ~e uereretur Plin.Ep.4.19.7; cum. ~orationes. in senatu recitare etiam quaestoris ~e Suet.Tr.6.1.1; PROC PROVINCIAE ASIAE QVAM. ~E DEFVNCTI PRO COS REXIT CIL.5.875.1.9; Diogenes. ~baculo ~e sceptri gloriabatur APUL.Apol.22; (praetor) uentrem mittit in possessionem ~e contra tabulas bonorum possessionis Ulp.dig.37.9.1; quod si quis praesens sit. ~e tamen absentis habetur. dicendum est deferri hunc posse 48.5.16(15).3; CIL.3.2194.7.

9 **a** ~em (w. gen.) After the manner (of). **b** (sim.) ~e; (also) ad ~em.

a me Sardanapalli ~em. ~mori malle Cic.Ath.10.8.7 (s.v.); ceteri ~em peccorum obrutabantur SAL.Hist.4.67; (palla) ad uerum laeuum recurrens umbonis ~em APUL. Med.11.3; quorsum. in praedam superne seque ruat (aquila) fulminis ~em Fl.2. **b** oram. minorum Syrtium ~e. ~inaccessam caeno Plin.Nat.6.130; tanta loquendi uarietas ut externis aliis paene non sit hominis ~e 7.7; rutae ~e fruticant 21.60; praecipua cenationum rotunda quae. ~e mundi circumageretur Suet.Nero.31.2; domus ~e templorum exornatas APUL.Soc.22; ~maiores. natu a minoribus colebantur ad deum prope. ~em GEL.2.15.1.

uicissim, adv. [cf. next] In (my, your, etc.) turn, in turns.

(i.e. this way and that) uolui uictoriam NAEV.poth.1(43); ad argumentum nunc ~e uolo remigrare Pl.Poen.46; hodie exoneramus nauem. frater? ~. ~nos potius oneremus nosmet ~e uoluptatibus S.532.

uicissim, adv. [VICIS]

1 In (my, your, etc.) turn in a series. **b** (marking a change of action, object, etc.) in turn, for a change. **c** (w. ref. to a single action) so as to affect each in turn.

tace parumper. sine ~e me loqui. ausculta Pl.Mos.1152; nunc rogare ego ~e te uolo Trin.173; uisne igitur. ut tu me Graeco soles ordine interrogare. sic ego te ~. Latine interroga? Cic.Part.2; habes reditum meum. confer nunc ~e tuum ME.53; quo ore uos ille poterit. quibus ~e uos illum oculis intueri? Phil.7.21; et uos ab illo indeminam et ipsi illum ~e eluditis Luc.123; Lucr.5.762; Hirt.Gal.8.10.2; post ubi digressi. lumenque obscura ~e luna premit Verg.A.4.80; hic patris Aeneae suspensum blanda ~e gaudia pertemptant mentem 5.827; tollitur in caelum clamor. uersique ~. Rutuli dant terga 12.462; translatus ante mareis amores: ast ego ~e risero Hor.Ep.15.24; par gemitu pulsque labor. uersumque ~e mittitur in puppem retro mare V.F. 3.473; illa parumper. cunctata metu sic orsa ~e 5.392; uides quam obsequenter paream tibi. mercor ut ~e quid. ~agatur ~. perscribas Plin.Ep.4.11.16; ut mensurae. temporum noscerentur. solis incensa sunt lumina et ~e ut quies. ~prociuerit animantibus opacitas est inuenta noctis APUL. Pl.1.10; (elipt.) expecto quid ille tecum. quid tu ~e Cic. AH.6.3.3. **b** male uortit res pecuaria mihi. ~nunc ~e uolo habere aratunculum Pl.Truc.147; agendum ~. Syre. dio quae illast arbor? Ter.Hau.310; ita ut fortis deest milites. domi focique fac ~e ut meminere Eu.815; Cic.Mit.34;

uidimus eos. modo timentis, ~ contemptis religiones *Leg. 2.43*. c. cornix. ea uoluit dabo ~ uellicat *Pl. Mos. 834*; semperne ~ exsulibus seruire dabo? *Stat. Theb. 1.177*; pleno. conuiuium singulas (sc. sorores suas) infra se ~ conlocabat *Suet. Cal. 24*.

2 (in contexts expr. the reversal of an action or process, or the alternation of opposite actions, etc.) In turn.

posset uno tempore florere, dein ~ horrere terra...? *Cic. N. D. 2.19*; quare religio pedibus subiecta ~ obiter *Lucr. 1.78*; prius. quam. possint concursare coire et dissuolare. ~ 3.393; 6.1043; hanc ueniam petimusque damusque ~ *Hor. Ars 1.1*; *MAN. 2.474*; atrita est Aethiopia ~ imperitando seruendoque *Plin. Nat. 6.182*; claustra quaedam mobilia conuentia ~ et resurgente *GEL. 17.11.4*.

3 In a reciprocal manner, reciprocally.

(signa) conexa per orbem mascula femineis semperque obsessa ~ *MAN. 2.389*; impeditant numero seque ipsae ~ arma premunt *Stat. Theb. 2.590*; excidium. ~ molitae gentes *Sil. 1.12*; 1.520; pauefacti clade ~ aspiciunt 6.178; (pedes) temporibus. pares saepe sibi ~ cedere. possunt (*i.e. can be interchangeable*) *MAUR. 289*; sequens et tertium inter nos ~ et frequens alternat poculum *Apul. Met. 2.16*.

4 (indicating a change of viewpoint, or sim.)

In turn, conversely.

quorum et hilaritatis et ~ tristitiae modum res ipsae de quibus agitur temperant *Cic. Orat. 60*; sic existimo, si sint ea genera diuinandi uera esse deos, ~ que si di sint, esse qui diuinant *Div. 1.9*; *Off. 3.52*; unde sciat quid sit scire et nescire ~ *Lucr. 4.475*; quae sequenda forent, quaeque euitanda ~ *Pers. 5.107*; *Apul. Mun. 5*.

uicissitās ~ātis, f. [as prec. + -TAS] Alternation, successive turns.

~atem. ~inperitandi tradidit *Acc. Trag. 586*.

uicissitudō ~inis, f. [as prec. + -TUDO]

1 Change within a given sphere, reversal, vicissitude; mutation (of words, syllables, etc.).

dicis electos hinc nos: omnium rerum, heus, ~ost *Ter. Eu. 276*; miri. ~ sunt orbes. ~ in rebus publicis commutationum ~ et ~ inum *Cic. Rep. 1.43*; cum quattuor genera sint corporum, ~ in eorum mundi continuata natura est *N. D. 2.84*; inde est indagatio nata. quae (esset). ~ ex alio in aliud ~o atque mutatio *Tusc. 3.69*; fortunae. ~ instabiles in ~ursionem et reciprocos ~ines ignoras *Apul. Met. 1.6*; ~horum (*sc. pedum*) ~ines *Cic. de Orat. 3.193*; ad auris nostras. ~ quid est ~ine et uarietate et commutatione aptius? 3.225; hactenus ~o uertitur dysylabum *MAUR. 1391*.

2 Regular succession or alternation.

populus Romanus. ~ distinguit rationem officiorum ac temporum, ~ inem laboris ac uoluptatis *Cic. Mur. 76*; diurnum nocturnum ~ines *Leg. 2.16*; nec. ~ excludit alios, sed. ~ in sermone communi ~inem non iniquum putet *Off. 1.134*; qui annuos magistratus, qui ~inem imperitandi. ~ sustulerit *Luc. 3.398*; utrimqueseu iactatae crebriter laterum mutuae ~ines (*i.e. tossing and turning in bed*) *Apul. Met. 10.2*; tunc progressus, tunc uero regressus mirabili ~ine adsimulans (luna et sol) *Scor. 2*; (*cf.*) palmulis in alternas digitorum ~ines (*i.e. with fingers interlocked*) super genua conexis *Met. 3.1*.

3 Mutual action and reaction, reciprocity.

altera (uis aequitatis) ad ~inem referendae gratiae pertinet; quod in beneficio gratia, in iniuria poenitio nominatur *Cic. Part. 130*; nihil est. ~ine studiium officiorumque iucundus *Amic. 49*; cuius (*i.e. the host who entertained him*) penatibus et honoris ~inem et salutem tuam debes *V. Max. 5.1.3*; ~a ~ine poenae 8.6.1; intra unum hominem non est ~o *Sen. Ben. 5.11.1*.

uictima (-tum-) ~ae, f. [cf. Skt. *viktāh*, Goth. *weihis* 'holy', OHG. *weih*, ON. *vigja*, etc.; for term. cf. *sacrima*] An animal offered in sacrifice; ~a maior, a full-grown victim. b (transf.).

immolabat auream ~am pulchram *NAEV. Poet. 3.3*; i accerse hostias, ~as, ianios *Pl. Ps. 327*; *Var. R. 2.10*; caesis apud Aethiæ thum tiam *Cic. Att. 1.13.1*; *Div. 1.110*; maxima taurus ~a *Ver. G. 2.147*; ~a pontificum securis ceruice tinget *Hor. Carm. 3.23.12*; *Off. Fast. 1.335*; *Curr. 9.1.1*; sex ~arum iocina replicata intrinsecus ab ima fibra reptata sunt *Plin. Nat. 11.190*; *MART. 9.90.16*; *Stat. Silv. 2.7.17*; mactare duo Augusto ~as *Tac. Ann. 4.52*; ~is et epulis Veneris. nomen propitiatur *Apul. Met. 4.20*; DEDICAVIT EAM (sc. statuum) ~a PERCVSSA SPORVLIS DATIS *CIL 3.14210*; 6; 12.533.10; (~in human sacrifice) ad pro ~is homines immolant aut se immolatos uocent *CAES. Gal. 6.16.2*; fiat an humanum ~a dira caput *Off. Pont. 4.9.84*; libentius hanc sacerdotem habebit quam ~am *Sen. Suas. 3.2*; ad quem Poeni. ~ humana sacrificauerant ~a *Plin. Nat. 36.39*; ~decretum. ut. ~ae. maiores immolarentur circum uiginti *Liv. 30.21.10*; uti. cuncti. magistratus circa omnia puluina ~is maioribus sacrificarent 43.7.8. b quam potestas P. Lentulo. mactare ~am gratiorum quam si L. Flacci sanguine illius. odium saturauerit? *Cic. Flac. 95*; diuense. nil interest an pauper. ~moreris. ~a nil miserantis Orco *Hor. Carm. 2.3.24*; hic est. ~ qui. ~ agros. ~ et urbem est depopulatus; iam ego hanc ~am manibus peremptoriam fode cium dabo *Liv. 22.6.3*; cecidit donati ~a regni *Luc. 9.32*; altera. Magne, tuis iam ~a mittitur umbris 10.524; trahetur datus. clamitans. has Seiano ~as cadere *Tac. Ann. 4.70*; prima certe ~a fuit (Remus) munitionemque urbis nouae sanguine suo consecravit *Flor. Epit. 1.1.1.8*.

uictimarius (-tum-) ~i(i), m. [prec. + -ARIUS] An assistant at sacrifices.

libri in comitio igne ~is facti. cremati sunt *Liv. 40.29.14*; 41.15.2; *V. Max. 1.1.12*; 9.14.3; quibusdam aliquam uacationem munerum grauiorum condicio tribuit. ut. ~. in eodem numero haberi solent. ~i *TARR. Par. dig. 50.6.7(6)*; COLLEG ~IOR QVI IPSI ET SACERDOTIBUS ET

MAGISTR ET SENATVI APPARENT *CIL 6.971*; 6.9982; ~IVS PRINCIPALIS 10.3501; 11.5838.

uictimō ~āre, tr. [VICTIMA + -O] To offer (an animal) in sacrifice.

praetorium grandem hircum. ~ Marti Secutori Comitique ~ant *Apul. Met. 7.11*; 7.22.

uictiō ~āre ~āui ~ātum, intr. [VIVO + -ITO] To keep oneself alive, subsist.

parasti. ~ant suco suo, dum ruri rurant homines quos ligantur *Pl. Capt. 8*; disco, hastis, pila. ~abam uolup *Mos. 153*; fuis ~amus aridis *Rud. 764*; bene lubenter ~as *Ter. Lu. 1074*; haedis tenerioribus ~asse (Pythagorae) *GEL. 4.11.6*; 9.4.10; Bassum. ~curandis mulis ~asse 15.4.3.

uictor ~ōris, m. [VINCO + -TOR]

1 One who prevails over an adversary, victor, conqueror. b the winner in an athletic contest, etc.

qui uincit non est ~or nisi uictus latetur *ENN. Ann. 493*; ~or sum, uici cautos custodes meos *Pl. Ps. 1036*; *Sis. Hist. 67*; aut ~ libertas parata ~ori est aut mors proposita uicto *Cic. Phil. 8.29*; ut illo. ~proelio facto. ~ores communi saluti oculi uellent *Fam. 15.15.2*; *CAES. Gal. 2.28.1*; quis non omnia mutata (uolūt) praeter ~orem? *SAL. Hist. 1.55.21*; caedebant pariter pariterque reuebant ~ores uictique *VERG. A. 10.757*; ubi Mars communis et uictus saepe erigeret et addigeret ~orem *Liv. 28.19.11*; quod ~a ~oris insignibus in deuicti transiret habitum *CURT. 6.6.4*; ipse. ~ cum fidem. ~ reginae Briganum petiuiet, uinctus ac ~oribus traditus est *Tac. Ann. 12.36*; (*of an animal*) taurus. ~ quem. ~or iussit ab erepta longe fugire *Stat. Theb. 2.324*; (~w. obj. gen.) ille populus est dominus regum, ~or atque imperator omnium gentium *Cic. Dom. 90*; Miliadem ~orem domitorumque Persarum *Rep. 1.5*; ~or. Atheniensium Philippus pater *CURT. 3.10.7*; (*cf.*) magna hoet totiens tribus, maiora daturus dora. ~orum. ~or et ipse tui (*i.e. surpassing even yourself*) *MART. 8.56(54).2*; (*transf.*) bonorum rector est malorum (*i.e. evilis*) ~or *Sen. Ep. 85.38*. b cingit. tempora lauro et primum ante omnis ~orem appellat Aecten *VERG. A. 5.540*; palmae. ~e Graeco more ~oribus dacta *Liv. 10.47.3*; ~ines. generis certaminum Hercules ~or extitit *Vell. 1.8.2*; pinea corona ~ores apud Isthmum coronantur *Plin. Nat. 15.36*; 27.45; ~ori populus quod postulat aurum *Iuv. 7.245*; *Suor. Gram. 17(113)Re*; (*in a wager*) si quis sp. nionis causa anulos accepit nec reddidit ~ori *Ulp. dig. 19.5.17.5*; (*as name of a race-horse*) *CIL 6.10047.6.7*; (*w. gen. of contest*) Autolycom pancratii ~orem *Plin. Nat. 34.79*.

2 (pred., qualifying the action of the vb.)

uirtute. uos ~ores uiuere, non ambitione *Pl. Am. 75*; ne uideret ~orem uisum inimicum *Cic. Sest. 48*; qui paulo ante ~ores uiguerant *Nep. Ale. 5.5*; qua ratione quod instat expeditas ~or *VERG. A. 8.50*; non enim reliquisse ~ores, sed amississe uicti patriam uidebimur *Liv. 5.53.5*; nostros. feret qui ~or amores *V. Fl. 6.268*; (~of animals) gallinaeque cum ~or se gallus. erigit *Lucr. 300*; reddita ~or quoslibet in saltus. agmina. ~trahit (taurus) *Luc. 2.605*; (~w. obj. gen.) dum uiuit ~or ~orum cluet *Pl. Trin. 309*; hic superbus ac publici seruicij ~or Capitolium adit *Tac. Ann. 14.13*; (*pod.*) arbor meruque ~or. legere (*i.e. you will go down to history*) ripae *Stat. Silv. 4.3.84*; (~w. gen. of contest) ut meus ~or uir belli cluet *Pl. Am. 647*; Camillus in urbem triumphans rediit, trium simul bellorum ~or *Liv. 6.4.1*; (*transf.*) ~or propositi simul ac peruenire illuc *Hor. Ep. 1.13.11*.

3 (appos. or w. adjl. force) Victorious. b (applied to the weapons, attributes, etc.), of a conqueror; also, to things assoc. w. victory).

~ores. legiones reuenerunt domum *Pl. Am. 188*; praedonum dux. non sua uirtute sed istius. nequitia. ~or *Cic. Ver. 5.91*; medicum illum suum iam cognuit et saepe ~orem *Cic. 40*; neque nostrorum militum ~orum impetum sustinere potuerunt *CAES. Gal. 7.62.8*; uicit ~orem candida forma uirum *Prop. 3.11.16*; adpropinquare tres duces, tres ~ores hostium exercitus *Liv. 26.51.13*; ~ori geminas cratera parenti *V. Fl. 4.343*; quibus agris ~or populus occupando nomen dedit *Sic. Fl. Agrim. p. 102*; (~in a race) equi fortis et ~oris *Cic. Sen. 14*; *Prop. 2.34.38*; (~in argument) tum ~or sophus *Phaed. 3.14.9*; (~w. defining abl.) hoc bello ~ores quam rem publicam simul habituri non facile adfirmarim *Cic. ad Brut. 1.15.10*; tali uictoria totiens ~or Caesar *B. Alex. 77.1*; *Tac. Ann. 3.61*; (~of inanim. forces) inde secutus (ignis) per ramos ~or perque alta cacumina regnat *VERG. G. 2.307*; abstulit has (sc. naues). aestus et obnixum ~or detrusit in Austrum *Luc. 9.334*; (*transf.*) torquetur itaque collis inter haec claustra (mons Taurus) et tamen ~or flexuosus euadit usque ad cognata Ripaeorum montium iuga *Plin. Nat. 5.98*; (~w. obj. gen. transf.) animus belli ingens domi modicus, lubidinis et diuitiarum ~or *SAL. Jug. 63.2*; si noui Herculem aderit cruenti forsitan ~or mali (*i.e. poison*) *Sen. Her. O. 912*. b qui te curru ~ore ferebat *Off. Ars 2.7*; quod incias umeris ~oribus ostrum *Pont. 3.4.101*; demissam ceruicem ~ori gladio praebuit *V. Max. 4.7.4*; ~or. ululatus *Stat. Theb. 9.178*.

4 (as a cult-title of Jupiter and other gods). aedem Ioui ~ori. cum uouisset *Liv. 10.29.14*; *Off. Fast. 4.621*; *QUINT. Inst. 1.4.17*; *CIL 5.5063*; ~ui (sc. Herculi). ~sacrauit. ~signum ~oremque litteris incisus appellauit *SAB. int. 15*; MARS ~or *CIL 6.2074*; CVLTORVM HERCVLIS ~ORIS 10.5386.5.

uictōria ~ae, f. [as prec. + -IA] ORTHOG.: uictor. CIL 1.550; uictoris (for -iis) *Elog. 13* (CIL 1 p. 193).

1 Victory (in an armed struggle, or sim.); ~us ~ae, see IVS² (sense 8b).

suarum in pugna uirum ~a *Pl. Ps. 1170*; Hannibalem. ~ uid in terra Africa pacemque et ~am uobis peperit *Scip. Orat. 3*; nullae nationi tot. ~as. datas. quam uobis *Cic. hist. 26*; non litteris homines ad rei militaris scientiam, sed rebus gestis ac ~is eruditus *Cic. Pont. 43*; quid eorum ~a crudelius, quid funestius? *Att. 9.10.3*; omnium triumphis ~isque *Fam. 1.9.7*; ~am clamant atque ululatum tollunt *CAES. Gal. 5.37.3*; de ~a Caesaris fama perfertur 5.53.1; horae momento

cita mors uenit aut ~a laeta *Hor. S. 1.1.8*; qui prior strinxerit ferrum, eius ~a erit *Liv. 24.38.5*; *Off. Fast. 2.811*; qui non annos meos sed ~as numero *CURT. 9.6.19*; *Plin. Nat. 2.168*; (naues) Actica ~a captas *Tac. Ann. 4.5*; (~w. de, ex) Africanus ob egregiam ~am de Hannibale Poenice appellatus *Liv. 21.46.8*; 25.39.17; clarior. ~a Romanus de rege Antiocho fuit quam de Gallis 38.37.4; Doniti ex Aruernis et Fabi ex Allobrogibus ~a iunt nobilis *Vell. 2.10.2*; (~w. defining gen.) spectant armenta pauentque nescia quem maneat tanti ~a regni *Off. Met. 9.49*.

2 (personified and conceived of as a female deity). b ~a Augusti, Augusta, or sim., victory as an attribute of the Emperors.

alios (deos) in tragoediis uidi, Neptunum, Virtutem, ~am ~ commemorare quae bona uobis fecissent *Pl. Am. 42*; quod et ~a et Venus dicitur caeligena *VAR. L. 5.62*; *Cic. N. D. 2.61*; aedicularum ~ae *Virgins* *Liv. 35.9.6*; *Stat. Silv. 3.145*; *CIL 6.2066.43*; *Tac. Ann. 14.32*; *Hvg. Fab. pr. 17(20)*; (~represents as a statue or in a picture) nil lignae haec sint quae habes ~as *Pl. Truc. 275*; in aede. ~a quae in culmine erat fulmine ita decussata ad ~as quae in antennis erant haesit *Liv. 26.23.4*; aurea pompa uenit. prima loca tertur. ~a *Off. Ars 3.2.45*; ~as aureas *V. Max. 1.1.6.1.3*; *Plin. Nat. 35.93*; *QUINT. Inst. 9.2.92*. b MENANDER. BIGARIVS VINCIT. ~LVDS VICTOR CAESAR *CIL 6.37836.0*; *VIU. AVG 13.6796*; ~a AVGVSTI *BMC I. p. 241. no. 214* (Nero); 2 p. 23. unnumbered (Vespasian); ~AE AVGVSTAE SACRVM *CIL 2.1967.4*; ~AE AVO ANTONINI ET VERI 5.4089; ~AE ARMENTACAE PARCHICAE MEDICAE AVGVSTORVM SACRVM 8.965.

3 A Victory (in a judicial, political, etc., contest). b (in athletic and other competitions, rivalry, etc.).

a uis oratoris plerumque ab imperitis exitu et ~a iudicatur *Cic. de Orat. 2.72*; illa (oratio) ~ae, haec bonae existimationis causa comparata *Q. Rosc. 15*; adeo. ~a ~a laeta patribus fuit, ut postero die. ~enatus communis fieret ut. ~ *Liv. 5.30.8*; haec ~a contenta plebes cessit patribus 6.42.3; haud paruae rei iudicium senatum tenebat. ~ueram certe ~am eius rei sibi quisque mallet quam uia imperia honoresue 29.14.7; ad ~as litium *Plin. Nat. 29.54*; quae omnia. ~multum iuant, ~am tamen non trahunt *QUINT. Inst. 7.1.44*; dicitur. et hoc iudicium secutorum, quod sequitur sponsionis ~am *GAIUS Inst. 4.169*; potius. ex iudicis errore. ~am sperat quam ex causa ueritatis 4.178; post ~am dilata petitione *PAPIN. dig. 36.3.5.1*; *ULP. dig. 37.10.3.5*. b ut uolup est homini. ~i quod agit cluet ~a; sicut nos. ~inter alias praestitimus pulchritudine *Pl. Poem. 1192*; Olympiorum ~a *Cic. Tusc. 2.41*; non facilis nobis. palma parata est. ~auat ~a curam *CATUL. 62.16*; athletae ceterique artifices. ~cum ~am essent adepti *Nep. Cha. 1.3*; riualemi patienter habet. ~a tecum statit *Off. Ars 2.339*; cum iam in fine uisae. ~a nutat *Stat. Theb. 6.494*; oratorum ac uatum ~as incitamentum ingenii adlaturae *Tac. Ann. 14.21*; senatus. officit imperatori ~am cantus 16.4; si sibi (sc. Mineruae) formae ~am tradidisset (Paris) *Apul. Met. 10.31*.

uictōriātus ~a ~um, a. [prec. + -ATVS²] Stamped with or bearing an image of Victory; ~nummus ~us, or ~us alone, a silver coin first struck about 200 B.C., weighing 3 scruples and having $\frac{1}{2}$, later $\frac{1}{4}$, the value of a *denarius*. b (as a measure of weight = half a *denarius*).

parietes uillae si locet (*i.e. for plastering*). ~peritiam 1 p. uic. n. x. (*i.e. at ten ~i for a strip one-foot wide*) *CATO Agr. 15*; PRO EO AGRO VECTIGAL. ~DENT IN ANOS SINGVLOS VIC N CCCO *CIL 1.584.25*; ~accedet. ~usarium uict. h. CATO Agr. 145.3; eandem (rationem) habent uiginti ad decem; in nummis sic est ad unum ~um *denarius* *VAR. L. 10.41*; *Cic. Font. 19*; (consul) tulit in eo triumpho. ~um octoginta quinque milia *Liv. 41.13.7*; (is triumphus) qui nunc ~us appellatur lege Clodia percussit est *Plin. Nat. 33.46*; ~o se uno. ~murenam emisse *QUINT. Inst. 6.3.80*; *FEST. p. 359M*; *MAECIAN. ur. 45*; 64; (*cf.*) quae tuleram mecum milia decem ~a *POMPON. com. 115*. b haec tusa. digenerunt in pastillos ~i ponderum *Plin. Nat. 20.264*; 26.34; castorei ~i pondus *LARG. 23*; 231.

uictōriola ~ae, f. [VICTORIA + -OLA] A small figure representing the goddess of victory. ~as aureas *Cic. N. D. 3.84*.

uictōriōsus ~a ~um, a. [VICTORIA + -OSVS] Abounding in victories.

cur etiam 'disciplinosus', 'consiliosus', '~us', quae M. Cato ita affigurauit. ~numquam in culpam, sed in laudem dicuntur? *GEL. 4.9.12*.

Victicensis ~is ~e, a. [next + -ENSIS] colonia ~is, A colony founded near Camulodunum by the legio XX Valeria Victrix. COLONIAE ~IS QUAE EST IN BRITANNIA CAMALODVNI *CIL 14.3955.7*.

uictrix ~icis, f. (n.), adj. [VINCO + -TRIX]

1 (of a woman) Prevailing in a fight or other contest, victorious. b (w. other fem. sbs.). c (of actions, policies) victorious, triumphant.

ut. ~uincaes. ~uirm ~ixque sies *Pl. Cas. 820*; mulieres. ~in India, cum est. ~ur mortuus, in certamen. ~ueniunt quam plurimum ille dilexerit. ~quae est ~ix, ea. in rogum imponitur *Cic. Tusc. 5.78*; *VERG. A. 7.544*; *Prop. 3.13.21*; exulta ~ixque inimica triumphat *Off. Met. 6.283*; suum ~ix agebat Cynthia regnum *Sen. Apoc. 2.1*; cessit thalamis Claudia diri pulsa Neronis quos iam ~ix Poppea tenet [*SEN. Jod. 673*]; *Stat. Theb. 6.687*; (~w. obj. gen.) mater. ~ triumphare gaudio coepit. ~ix filiae non libidinis *Cic. Clu. 14*; ibat agris Io ~ix Iunonis *V. Fl. 4.392*; (~as a cult-title) Bellonam ~icem *Liv. 10.19.21*; ~myro Veneris ~icis coronatus incescit *Plin. Nat. 15.125*; ~icres MYSAE PALLAS CRINITVS APOLLO *CIL 3.77.2*; DIANAEE DEAE NEMORVM COMITI ~ICI FERARVM 8.931. b cum subito manus illa Clodiana, in caede ciuium saepe iam ~ix. ~inuadit *Cic. Sest. 79*; ~ice re publica *Phil. 13.7*; diu lateque ~icis ceteruae *Hor. Carm. 4.4.23*; urbis. ~omnibus bellis ~icis *Liv. 5.40.1*; ~ici classe 28.

6.8; ~icem Graeciam SEN.Suas.5.2; praesto fuere. ~icium uictuarumque partium duces Tac.Hist.2.59; legiones ~ices 4.68; Juv.1.50; duas aquilas. ~conflixisse uictaque altera superuenisse tertiam. ~ac ~icem abegisse Suet.Ves.5.7; (poet.) non debet. ~captium ~ix unda leuare sitim Mart. 11.96.4; (m. fig. phr.) naturam expelles furca, tamen uicta recurret. ~Hor.Ep.1.10.25; (w. obj. gen.) haec (sc. Macedonia) etiam Indiae ~ix PLIN.Nat.4.39; Juv.15.81. c ~ices. moras Fabii Prop.3.9.9; cum uicisset obstinatum pudicitiam uelut (ui) ~ix libido Liv.1.58.5; ~ix causa deis placuit sed uicta Catoni Luc.1.128; luxuria ~ix orbis immensas opes. ~auris manibus. rapit [SEN.] Oct.4.34; (w. obj. gen.) legum ~ix audacia V.Max.9.1.3; ~ix fortunae sapientia Juv.13.20.

2 (of weapons or other means of victory) Victorious.

~icia. arma secutus Verg.A.3.54; ~icia fulmina Ov. Met.10.151; ~ices. flammam Fast.1.525; V.Max.1.1.11; iam pridem ~icia tollite signa Luc.1.347; spicula. ~icia Sil. 4.788; Tac.Ger.14.4; (of the hands) ante ~ices manus Cic. Tusc.2.21 (transl. Sophocles); Prop.3.22.2; contingere pro se quisque ~ices dextris consulum cupientes Liv.28.9.6; Luc.1.3; (w. obj. gen., transf.) ~icem mille laborum. ~manum (i.e. of Hercules) Ov.Ep.9.75.

3 Denoting or associated with victory.

Cassi litterae ~ices in senatu recitatae sunt Cic.Ath. 5.21.2; hanc sine tempora circum inter ~icis hederam tibi serpere lauros Verg.Ecl.8.13; Hor.Ep.1.3.25; ~ices lauro redimere tabellas Ov.Am.1.1.25; ~ices. ~tubae Eleg.Maec. 52; publica ~ices testantur gaudia chartae Mart.7.6.5; illum. ~dignatus. loco ~icis et ordine pompae Stat.Silv. 5.3.147; soleae palmae ~icis foliis intextae Apul.Met.11.4.

uictualis ~is ~e, a. [next+~ALIS] Of or associated with bodily sustenance, nutritional. interiora (membra). ~ministerium suggerunt ~e Apul.Pl. 1.15.

uictus ~us, m. [VIVO+~TVS] FORMS: gen. sg. ~i Pl.Capt.8.55, ~uis VAR.in Non.p.494M; dat. sg. ~ui Apul.Pl.2.11, ~u Lucil.1288, Verg.G.4.158.

1 The means of bodily sustenance, nutriment, food. b (extended to include other necessities of life: see quots.).

~haec mecum intro, ubi tibi sit lepidus ~ibus Pl.Bac.1187; musice hercle agitis aetatem. ~uino et ~u Mos.729; ea coacta ingratis. ~coepit ~um uolgo quaerere Ter.Hau.447; unus puer ~us cotidiani administer Cic.S.Rosc.77; Ver. 3.83; mergi. ~marinis fluctibus in salso ~um uitamque petentes Lucr.5.1080; maior. ~pars eorum ~us in lacte, caseo, carne consistit Caes.Gal.6.22.1; quibus insuetus liberalior ~us esset Liv.4.1.2.3; Ov.Fast.6.373; ut una (pars) esset (medicinae) quae ~u (i.e. by dieting). ~mederetur Cel.1.pr.9; annuus ~ibus laudis sufficiens praedium Plin. Nat.7.151; V.Pl.4.459; ~ui herba, uestitui pelles, cubile humus Tac.Ger.46.3; diurnum ~um Suet.Nero.36.2; (w. defining gen.) frondibus et ~u pascentur simplices herbae (sc. boues) Verg.G.3.528. b uerbo ~us' continetur, quae esul potiusculi cultique corporis quaeque ad uiuendum homini necessaria sunt. uentem quoque ~us habere uicem Labeo ait Ulp.dig.50.16.43; 50.16.45.

2 One's way of life.

In ~u considerare oportet apud quem et quo more et cuius arbitratu sit educatus Cic.Inu.1.35; congressus nostros, consuetudinem ~us, doctissimos sermones requirens tuos Orat.33; familiaritatis. ~quae late patere non possunt, propterea quod consuetudines ~us non possunt esse cum multis Mil.21; est mihi gratissimum tanti a te aestimatum consuetudinem uitae ~usque nostri Fam.7.23.4; ad communitatem uitae atque ~us 9.24.3; quam huic erat miserum carere consuetudine amicorum, societate ~us Tusc.5.63; una domus erat, idem ~us iuxta communis Amic.103; Caes.Gal.1.37.11; ~us parsimoniam Sen.Nat.4a.pr.18; sicut ~us luxuriosus an frugi an sordidus quaeritur Quint. Inst.5.10.27; (of animals, etc.) si modo captas aues, quae consueuerunt libero ~u, custodias tradere uelis Col.8.15.7; in iis. ~quibus et in terris ~us est, sicut fibris Plin.Nat.32.26; geminus. ~us in aquis terraque. ~testudinum 32.32.

uiculus ~i, m. [next+~VLVS] A small village, hamlet.

urbes magnas. ~is et castellis praeferendas puto Cic. Rep.1.3; castellum. ~osque circumiectos capit Liv.21.33.11.

uicus ~i, m. [cf. Gk. *olkos*, Skt. *vesāh*, Goth. *weihs*] ORTHOG.: uic- CIL 1.388, 391, ueq- 1.416, ueic- 1.756.9; 1.1828.

1 A group of dwellings, village.

quod eivs (sc. agri) in vrbe oppido ~o est CIL 1.585.5; Bithyniae. ~os exustus esse compluribus Cic.Man.5; Eranam autem, quae fuit non ~i instar sed urbis. ~copium Fam. 13.4.9; scis Lebedus quid sit; Gabius desertior. ~us Hor.Ep.1.11.8; incendiis. ~non uillarum modo sed etiam ~orum Liv.2.62.4; Phrygia. ~pluribus ~is quam uribus frequens Curt.3.1.11; ~os locant non in nostrum morem conexas. ~auctibus Tac.Ger.16.2; Galus dig.30.73.1; ~um. ~nundinis celeberrim Apul.Met.3.29; (w. name spec.) VENTITIO LOCATIO ADILIS EST, QVEM QVOMQVE ~VS FVRFERIT (is) FACERIT CIL 1.756.9; inde. ~in Marsos, hinc Amiternum Forsuloque ~um uenisse (Hannibalem) Liv.26.11.11; Hostilia ~us adluitur Pado Plin.Nat.21.73; (included in a country estate) omnium ~os et prata contemno Cic.Ath.1.4.3; quod ei ~i Luccei sint addicti 7.3.6; ad me, mea Terentia, scribis te ~um nendituram Fam.14.1.5; quid ~i prosunt aut horrea? Hor.Ep.2.2.77; quo latius ~os porrexerint Sen.Dial.12.9.2; habent. ~priuati. ~os circa uillam in modum municipiorum AGRIM.p.45.

2 A block of houses, street, group of streets, etc., in a town, often forming a social or administrative unit. b (of spec. districts in Rome). c magister ~i, the chief official of a

uicus, responsible for religious cults, esp. that of the Lares Compitales.

ad praetorem illico ibi, orabo ut conquiretos det mihi in ~is omnibus Pl.Mer.665; nullum in urbe ~um, nullum angustiorum esse dicebant in quo non Miloni conducta esset domus Cic.Mil.64; omnibus ~is statuata, ad eas tus, cerei Off. 3.80; in ~um uendendum tus et odores Hor.Ep.2.1.269; conuertenda sunt ab regionibus uentorum directiones ~orum Vitruv.1.6.8; festinatio curam exemit ~os dirigendi, dum ~in uacuo aedificant Liv.5.55.4; mille Lares. ~vrbis habet, et ~i numina trina colunt Ov.Fast.5.146; V.Max.3.2.2.17.7; ancilae. ~per aliquot ~os secutae fugientem Petr.138.3; PLIN.Nat.3.67; artis itineribus hucque et illuc flexis atque enormibus ~is, qualis uictis Roma fuit Tac.Ann.15.38; arto ~orum inflexu Juv.3.37; spatium urbis in regiones ~osque diuisit Suet.Aug.30.1. b in Tusco ~o Pl.Cur. 482; ~o esgelino CIL 1.416; ad summum Cyprum ~um Liv.1.48.6; in ~o Longo ubi habitabat 10.23.6; lugario ~o 27.37.14; dictus Sceleratus ab illa ~us Ov.Fast.6.610; ~us ~iam pridem Octauium uocabatur Suet.Aug.1. c consule Torquato ~i fuit ille magister Mart.10.79.7; magistri ~i, item magistri pagi quotannis fiunt Fest.p.371M; M ANTONIO MAG EQ MAG ~i ET COMPTI CIL 4.60; MAGISTRI ~orum VRBIS REGIONVM XIII 6.975.8.

uidelicet, adv. [uidere (next)+LICET; cf. *ilicet*, *scilicet*]

1 (retaining orig. vbl. force, w. acc. and inf.) It is plain to see, it is clear (that).

~parcum fuisse illum senem Pl.Sil.555; 557; quae tibi epistulae reddita sunt sine mea, tum ~datas cum ego me non belle haberem Cic.Ath.5.11.7; Seg. Mummium putaram in decem legatis fuisse sed ~. fratri fuisse 13.5.1; quoniam incultis praestare uidemus culta loca. ~esse ~in in terris primordia rerum quae. ~cimus ad ortus Lucr.1.210; haec. ~dicere quibusdam uidebatur. ~scientes, sed ~eum uocabula rerum uia ignorauisse Gel.17.5.9; (wom., cf. sense 3) nunc enim esse negotiosum interdiu ~Solonem Pl.As.599.

2 Evidently, plainly. b (w. quia, or other causal conj.).

it ad nos, uolte to profecto. naucerus hiequidem est. ~accerit hanc iam Pl.Mil.1283; ~de psalteria hac audiuit: id illi nunc dolet Ter.Aad.90; quid igitur fugiebat? propter metum, quid metuebant? uim ~Cic.Caec.44; medicum indicem subornauit; finget ~aliquid crimina ueneni Deiot.17; non cessat de nobis detrahare, nihil ~tuas litteras profecerunt Ath.11.11.2; censuit. ~ipsum per municipia in custodiis habendos, ~timens ne si Romae sint ~per uim eripiantur Sal.Cal.52.14; ~ui. ~nullum probrum dicere poterat, eius obtractae laudes uoluit Liv. 45.37.6; iactantur inuicem uarietate fortunae. ~imperium ~una gens non capit Curt.4.14.21; SEN.Nat.7.20.4; Col. 9.9.6; ~omnis uis (sc. leonis) constat in oculis Plin.Nat. 8.54; Quint.Inst.5.2.2; tot aquarum tam multis necessariis, molibus pyramidas ~otiosas compares Front.Aq.16; Apul.Met.4.3; ~tenebatur; decepti enim conductorem Ulp.dig.19.2.9.1. b nec tamen is terror. ~ade socios dimouit. ~quia iusto. ~regebantur imperio Liv.22.13.11; V.Max.3.6.2; Scaeuola. ~optime pila lussu traditur, quia ~ad hoc deuerticulum animum suum forensibus ministeriis fatigatum transferre solebat 8.8.2; SEN.Nat.6.12.2; nec tamen sententiae suae rationem nobis prouiderunt; ~quia ipsis. ~callentibus prompta erat Col.3.17.3; est (hyperbole) ~in usu. ~apud rusticos, ~quia natura est omnibus augendi res. ~cupiditas insita Quint.Inst.8.6.75; PLIN.Ep.3.9.30; (introducing a question giving a suggested reason) quid est, oro uos, cur separari uoluptas a uirtute non possit? ~quia omne bonis ex uirtute principium est, ex liuius radicibus etiam ea quae uos et amatis et expetitis oriuntur? SEN. Dial.7.1.1; ~escam malorum appellat uoluptatem, quod ea ~homines capiantur ut pisces Cic.Sen.44; inuenio. ~obstare memoriae usum litterarum, ~quoniam illa quae scriptis repositimus. ~custodire desinimus Quint.Inst.11.2.9; eum nostri. ~diuini morbum. ~nuncupantur, ~quod animi partem rationalem quae longe sanctissimam eam uiolet Apul.Apol.50.

3 (expr. irony or disbelief) Of course, no doubt.

isti enim ~Attici nostri quod uolunt adsequuntur Cic. Brut.288; uenient Syracusam, ut to praetore ~aequo iure Apronium. ~persequantur? Ver.3.27; hi. ~quorum tibi auctoritas est ~cara, uita uilissima Catil.1.21; quia enim ea tuebatur? imbellis ~atque inermis multitudo Liv.9.4.13; metu. ~compulsi (Romani). ~in societatem uestram confugit 32.21.3; proscriptiois edicto iugulatos in tabulis publicas retulit, ~ne memoria tam praecleara rei dilueretur V.Max.9.2.1; qui de se confitebantur, me ~subtraheret? Curt.6.10.9; quid maria inquietamus? parum ~ad mortes nostras terra late patet Sen.Nat.5.18.8; Tac.Ann.3.66; accessit copiae Mauretaniae rex Iuba, ~ut latius uinceret Caesar Flor.Ep.2.13(4.2.65); an ~magna sciunt, parua nesciunt? Gel.14.1.24; unde. ~suspiciatus est noctu potissimum parietes fumigatos? an ex fumi colore? ~fumus nocturnus nigror est Apul.Apol.58.

4 (as an explanatory particle) That is to say, namely; (in stressing a point) that is.

cum illum alterum, ~qui nummos haberet, animum aduertisset Cic.Inu.2.14; Aristoteles. ~dicit illam artem quasi ex altera parte respondere dialectica, ut hoc ~differant inter se quod. ~Orat.114; caste iubet lex adire ad deos, animo ~in, in quo sum animus Leg.2.24; hanc traditionem uocat, ~alterius intellectus ad alterum Quint.Inst. 9.3.71; ~consultatus, credo, mei; in quo ego imperui nihil et contra patribus conscriptis et bonis omnibus parui; quo in magistratu non institutum est ~a me regnum, sed repressum Cic.Sul.21; ille quas strages edidit! eas ~quas ~furor edere potuit inpurae beluae Leg.3.22.

uideo uidere uidi uisum, tr. [Umb. *uirseto*, Gk. *eidon*, Skt. *veda*, Goth. *witān*] FORMS and Pros.: *uidēre* req. for *uidesne*; 2nd pers. sg. imp. scanned *uide* in combination *uide sis*, also in V.Fl.5.594.

1 To perceive with the eyes, see. b (sup. in -u). c (transf., of places) to have a view of.

attat! singulum uestigium ~eo Pl.Cist.701r; ~con

Cliniam an non? Ter.Hau.405; uti tu morbos uisus inuisosque. ~prohibebat Cic.Agr.141.2; quae. ~res cotidie ~entur minus metuunt furem Var.R.1.22.6; uale, mea Terentia; quam ego ~ere uideo Cic.Fam.14.3.5; pictor ~et quae nos non ~emus Lucr.86; prius in hostium castris constituerunt quam plane ab eis ~eri aut quid rei gereretur cognoscere possent Caes.Gal.3.26.3; qui ~et, is peccat; qui te non ~erit ergo, non cupiet Prop.2.32.1; ~os homini sublimis dedit caelumque ~ere iussit Ov.Met.1.85; adspicit hanc uisumque uocat 2.44.3; qui qui sanguinem suum ~it, cuius dentes crepuere sub pulgno Sen.Ep.13.2; cuius ~it Lucina labores. ? STAT. THEB.5.114; 7.442; ante sequentia ~ent quam priora dixerunt Quint.Inst.10.7.11; Britannos. ~uisa classis obstupescit Tac.Ag.25.2; Juv.4.114; ~e tibi istos equites AUR.Flor.1.p.150(35N); Apul.Met.7.2; (cf.) ~i filios meos, quom eos ~isti; ~et te, quom litteras tuas legerem AUR.Flor.2.p.120(101N); (of a mirror) nihil enim refert, quid sit quod speculo ostendatur: quicquid ~et, reddit Stat.Nat. 1.13.1; (of the sun, as seeing everything) meliorem neque tu repeties neque sol ~et Pl.Sil.110; si hoc uno quicquam ~isset indignus Cic.Oct.2.28; (in dreams, etc.) nec quisquam (sophiam). ~in somnis ~it ENN.Ann.219; illum absens absentem audire ~etque Verg.A.4.83; quae referas illi, somnia laeta ~e Ov.Ars 2.328; SEN.Ep.102.1; Suet.Aug.91.1; (ellipt.) ubi ~i. ~pedibus protinam me dedi NAEV.com.35; ~it pater altus et irae iam leuior tardo flectebat pondere uitium Stat.Theb.7.84; uoni ~i uici Suet.Jul.37.2; cum. ~per corporis, ut ~etis, nihil defectum ualetudinem optulari nequeam Apul.Met.8.20; (w. oculis) fieri istis solet, quod in manu tenens atque oculis ~eas, id desideres Pl.Trin.914; certum; hisce oculis egomet ~i Ter.Aad.329. b o rem non inodo uisu foedam sed etiam auditu Cic.Phil.2.63; proccidit in tumultum facillimum ac uisu insidiantibus SAL.Jug.113.5; id uero horrendum ac uisu mirabile ferri Verg.A.7.78; arctis (uisu misera) bile in hastis praefigunt capita 9.465; VAR.At.pot.22.5; mirandum uisu belli scelus Stat.Theb.10.548; Tac.Ger.31.4. c patriae non arua requiro Europamque alios soles Asiamque ~entem Lucr.9.872; frigori et opacitas necessaria utque caelum ~eant (putei) Plin.Nat.31.39; hortum et gestationem ~et (tridinium) Plin.Ep.2.17.13; 5.6.19; (cf.) ignota obscurae ~erunt sidera noctes Luc.1.526.

2 (absol.) To have or use the faculty of sight, see. b uiuus ~ensque, or sim., alive and seeing, i.e. in possession of one's faculties; ~ens, seeing (what is happening, i.e. with one's eyes open).

~mibi ego ~eo, mibi ego sapio Pl.Mil.331; ego uero audio nunc demum et ~eo et ualeo Ter.Hau.244; quibus oculi parum clari sunt, eo lotio inungito, plus ~ebunt Cic.Agr. 157.10; ipse. aer nobiscum ~et nobiscum audit Cic.N.D. 2.83; nec fuit ante ~ere oculorum lumina nata Lucr.4.836; longius adueto lumina nostra ~ent Ov.Ep.6.72; haec fatua subito desit ~ere Sen.Ep.50.2; 57.2; aestimate iuuenem his moribus quibus ~entem aestimaretis [Quint.] Decl.1.1; in senecta sinistro (oculo) minus ~it Suet.Aug.70.2; (hyperb.) scilicet insano nemo in amore ~et Prof.2.14.18; (cf.) pueris nobis Cn. Aufidius. Graecam scribat historiam et ~ebat in litteris (i.e. although he was blind) Cic.Tusc. 5.112. b prudens sciens, uiuus ~ensque perco Ter.Eu. 73; huic acerbissimum uiuo ~entique funus indicitur Cic.Quint.50; ille Cyprius miser. ~uius, ut aiunt, est et ~ens. ~publicatus Sest.59; mortua cui uita est prope iam uiuo atque ~enti Lucr.3.1046; Apul.Apol.85; ~entes palam, immo gaudentes etiam accepimus intra uiscera hostem Quint. Decl.235(p.461.26).

3 (emphasizing the presence of the obj. of the vb.) To see; (also indicating the presence of the subj. in the locality of the obj.) b (indicating the presence of a person at a particular time, i.e. his being alive then).

scip. in eo ludo ~i pueris uirginibusque quingentis scrup. min. orat. 20; respondent illae praetoris in eo loco seruos esse uisus Cic.Ver.4.100; ille populus est dominus regum. ~quem illo. die. ~isti Dom.90; ~es homines, ~es arma Ath.15.18.2; eum et M. Bolanus. et multi alii Naronae ~erunt Fam.13.77.3; nisi ipsius copiae prope hostium castra uisae essent Caes.Gal.1.22.3; uisum prope in portis uictorem Hannibalem Liv.26.41.12; Vell.2.104.4; osculata. ~plaudenter 'est te' inquit ~ere? Petr.67.5; (cancer) cum primum uisum fuerit, antequam latus serpat Lucr. 62; Drusum Germanici filium apud Cycladas insulas mox in continentem uisum Tac.Ann.5.10; (cf.) tunc nuptiae ~ebant ostreum Lucrinam Var.Men.501; (implying possession) licet ipse ~eret plura domi fraga Juv.13.56; (ellipt.) tuum patrem rediisse saluum peregre gaudeo. ~tun ~isti? Pl. Trin.1179; ~regna. uisuras iterum Troiana sagittas Ov. Met.9.232. b Furio Camillus, quem iuuenes il. senem ~erant Liv.9.17.11; ut. mirari. neminem possis nisi aut ab illo uisum aut qui illum ~erit Vell.1.17.3; si quem adiciere uelis, is erit Caesius Bassus, quem nuper ~imus Plin. Nat.5.14; Suetonius Paulinus, quem consulens ~imus Quint.Inst.10.1.96; (cf.) ille excludatur amicus iam senior, cuius barbam tua ianua ~it Juv.6.215.

4 a me ~e (colloq.), following an exhortation not to be afraid, or sim.) Look at me, i.e. I can be trusted. b to look at (a person, i.e. observe his example).

a tace ac bono animo es. me ~e Pl.Rud.680; nihil est de signo quod uereare; me ~e Trin.808; atque istuc ipsum nil periclit: me ~e Ter.Am.350. b quia tu me ~es qui ex qua provincia T. Flamininus. ~innumerabiles alii. ~cupiditate commoti triumpharunt, ex ea sis redii ut. Cic.Pis.61.

5 (expr. minimal contact with a person, or thing) To have a sight of, set eyes on, see.

quid ego, qui illam ut preimum ~i, nunquam ~i possea? Pl.Epid.600; neque te ~i ante hunc diem umquam oculis meis Ps.62; Ter.Ph.432; quod erat eius modum ut semel ~isse satis esset Cic.Ver.4.125; ego istam domum ~ere non possum Ath.13.38.1; cum Furnium nostrum tantum ~issem neque loqui neque audire meo commodo potuissem Caes. At.9.6a; Scipionem ire ad Carthaginem ausum qui consul hostem Poenium in Italia non ~isset Liv.30.20.8; Vergilius ~i tantum Ov.Tr.4.10.51; uictum fama non uisi Caesaris agmen Lucr.2.600.

6 (pregn.) To see and converse, etc., with.
amicum cum =es, oblicere miseriam App. *poet.* 2.7; quia
tui =endi copia est *Pl. Truc.* 370; tuam. uxorem =ore
paucis *Trin.* com. 40; =ebo iam uos, inquit, balatrones
V. R. 2.5, 31; =entulum consuem *Formis* x *Kal. Cic.*
A. 7.12.2; erat. incertum uisurum te esset tabellarius
15.9.2; tribunalum aliquem censeo =eant *Luc.* 97; quo tu, quo,
liber otiose, tendis?.. numquid Parthenium =ere? *MART.*
11.1.3.

7 To obtain a mental picture of, see with the mind's eye.

te totum in litteris ~ *Q. Cic. Fam. 16.16.2*; sunt istic hostes
 cruenti, lucus superli; sed ~ *eo istic et mortem Sen. Dial.*
 6.20.3; lucos ac memora consecrant deorumque nominibus
 appellunt secretum illud, quod sola reuerentia ~ *ent Tac.*
Ger. 9.3; ~ *(w. animus)* sic perfectae eloquentiae speciem
 animo ~ *animus 1.9*; nihil ~ *animus* ~ *animus* potant, ad
 ~ *animus* referantur ~ *37.4*; illud quidem, ad
 maximum animo ipso animus ~ *ent 1.52*; multum animo
 ~ *it*, lumine captus erat *Ov. Fast. 6.374*; *V. Max. 8.7.4*; ~ *(w.*
animus *as subf.)* uim certe, sagacitatem, memoriam, motum,
 celeritatem ~ *et (animus) Cic. Tusc. 1.67*.

8 (w. pred. pple., adj., etc.) To see (in a particular state, etc.).

(w. *pple.*) utrasque ter. subfarcinatam *ut* *CAECIL*. cum.
225; *i* ego te adstantem. *au*ro ebores instructam regifice
ENN. scem. 94; *Ter. Ph. 60*; horrentem, trementem, adulan-
tem omnis *q*ue te volui; *i* *Cic. Pis. 99*; cum *i*isset haustam
aquam de iugi puteo *Div. 1. 112*; ne quis quem prius videret
illum illum interfectum *erit* *CAES. Gal. 5. 58. 4*; terga dabo
et Turnum fugientem haec terra *e*bit? *VERG. A. 12. 643*;
i ego confusus ultus uisocque notaul *OV. Tr. 3. 5. 11*; (*w. adj.*) cum te saluam *e*o *TURP. com. 192*; quem puerum *i*sti
formosum, hunc *~es* deformem *i* senecta *VAR. L. 5. 5*;
Mantuae stagnum *~*eruentium usum *LIV. 24. 10. 7*; cum-
pituita, *glutinosior uisa fuerit* *LARG. 23*; *Tac. Dial. 6*; nec
ides salutis, antequam *CAESAREM* exercitumque reducem
*e*re *ANN. 1. 70*; (*cf.*) uidi et adhuc *~*e, quoque, nalem *ec.*
Thetis occultauit *ACHILLEM* *Sat. 5. 16. 30*; (*poet.*) me ter
relegens caelum. *luna* *e*t *residem* *5. 3. 30*; (*w. adj.*) *Phr.*
omnis bonos meae salutis causa mutata nescit *e* *Cic. Dom. 99*; sedisse inmensos montes, uisa in arduo quae plana
fuerint. *memorant* *Tac. Ann. 2. 47*.

9 (w. acc. and inf.) To see, notice, observe (someone, etc., doing something); (also pass., w. inf.). **b** (not excluding other forms of sensory perception).

donicum ~ eis me. domum uenisse ANDR.pod.38(20); ~
~ eo Syram astare ante aedem PLIN.Mer.807; postquam ~ et
nuptias domi apparari TER.Am.513; mare uelut florere
~eres CATO orat.31; cum omnibus horis aliqual atrociter
feri ~emus aut audimus CIC.Sen.154; qui surgere. ~ aut
aut ~isse putat per nubila lunam VERG.A.6.454; alios ad
proelium iri ~eas, Chattos ad bellum TER.Gest.30, 3; cum
eum ornari ac uinciri catenis. ~eret Suet.Nero 21, 3;
Manes Galbae, a quo deturbari expellique se (s.e. from bed)
~erat OHIO 7, 2; (of a place) inter sese. concurrere. ~
Romanas acies iterum ~ere Philippi VERG.G.1.490; (of a
period of time) hunc paruo ferri ~it no more improbo ligno
PROP.3.753; ~praeceptis stellae passimque lunae ~entur
MAN.1.847; uisae per caelum concurrere acies CAT.Hist.5.13;
Ann.128; (impers.) in Armilustro lapidibus uisum plueri
LIV.27.37, 4. b contiones saepe exolamare ~i cum apte
uerba ceidissent CIC.Orat.168; sex etiam aut septem loca
~i reddere uoces, unam cum iacres LUCR.4.577; mugire
~ebis sub pedibus terram et descendere montibus ornos
VERG.A.4.490; tum in lecto quoque ~eres stridere secreta
diuinos aere susurros HOR.2.8.77; ~istis toto sonitus
percurrere caelo fulminaque aetheria desiliuue como PROP.
2.16.49; LIV.10.42.2; uisum iam saepe iussas canere coepisse
(sc. luscinas) PLIN.Nat.10.84.

10 (esp. in commands or questions, introducing indirectly expressed exclamations, or questions, sts. w. anticipatory obj.) To see, observe (how, what, etc.).

(w. ut+ind., illuc sis ~e, ut incedit *Pl. Aul. 46*; ut oculi
scintillant, ~el *Men. 830*; hoc sis ~e, ut pauper *Mer. 169*;
~en tu in gnaum ut sese inferat? *Mil. 1045*; oh illud ~e,
os tibi distortis carminibus! *Ter. E. 670*; ~en ut osculator
carium? *Turp. com. 104*; ~en ut facies splendida quantium
comas? *Catul. 61.77*; ~en ut cinaedus orbem digito tem-
perat? *Inc. pall. 62*; (w. ut+subj.) ~es ut alta stet nive
candidum Soracte *Hor. Carm. 1.9.1*; ~es caesaries quam
deceat *Pl. Mil. 64*; ~e quo cyathos bibirus *St. 706*; ~en
egestas quid negoti dat homini *Trim. 847*; ~e quomodo
exarserit rubor omni acrior minio *Sen. Nat. 3.18.5*; ~et ille
ortus obtusque, illud auster, quid boreas hibernus auge
stat? *Silv. 5.1.81*; monne ~es quanto celebratur sportula
fumo? *Juv. 3.249*.

11 To be a witness of (an event, a person in a particular situation, etc.). **b** (of inanim. things, places, etc.; also, of periods of time). **c** (pregn.) to live to see; (also, in pf. tenses) to have seen (bv being alive at the time).

~ere uideor, am diem illum quom hinc egens profuget
 TER. ad. 384; ~isti ludos? AFRA. can. 265; uhi uictrix
 Venus, ~isse haec? INC. pall. 14; quae quia non ~es, mihi
 uideris meliore esse conditione quam nos, qui ~emus CUI.
 Fam. 4.3.2; colloquium clausis foribus. saepe ~emus,
 nimirum quia uox per flexa foramina rerum incolumis
 transire potest LUCR. 4.598; ex quo percussors Plauti
 mariti sui ~erat Tac. AM. 16.10; audeat ille. pugnos qui
 ~it, dicere ~i' IUV. 16.30; et quibus plerosque post illum
 recens omnium criminum ~imus SUT. Dom. 8.2; (alibi).
 decemuiros Brutianii uerberauerunt, ~ere multi mortales
 CATO orat. 66; (~od.) Augustus uisuras saepe triumphos
 laurus CALP. Ed. 4.90; (of heavenly bodies) quam sidera multa
 ~, furtiuos hominum ~ente amores CATUL. 7.8; sed Luna
 ~it IUV. 8.149; (~abl. absol.) qui se ~ente amicum patitur
 suam. TER. Hau. 91; te sciente et ~ente Cic. Clu. 129;
 quod hic uobis ~entibus. . . sua pericula cum meis coniunxit
 FLAC. 207; arma in templo Castoris. ~ente te constitu-
 bantur PIS. 17; suum primum militem fuisse, se saepe
 ~ente pugnas in hostem LIV. 3.12.3; cum Mercurius

desperitum p[ro]det oceanum ~ente Saturno *SEN. EP. 88.14*.
b in ea (urbe) quae primum iudicium de capite ~it *M. Horati C. Mil. 7*; quid, umquam domus illa ~erat nisi pudicum. ? *Phil. 26*; non uno bello pro patria cadentis Scipiones Hispania ~isset *Tusc. 1.89*; quum festa elebat inter conuiuias mensa ~ere tuos *OV. Pont. 1.2.130*; eius victoriam Philippii campi libenter ~erunt *V. MAX. 5.1.11*; scribant ista. ~imum. ~seueri, quos media miseros nocte lucerna ~et *Mart. 8.3.18*; ~tertia dum Latio regnarent ~erit aestas *VERG. A. 1.265*; ~it hic annus Ventidium. ~ in ea (urbe) consularem praetextam iungentem praefiora *VELL. 2.65.3*. **c** hunc ~ere saepe optabamus diem *TER. HE. 651*; tertiatam aetatem hominum ~ebat (Nestor) *Cic. Sca. 13*; hunc ~eres nostra *VERG. A. 1.143*; miseri p[ro]ci maxime uolgi non totum usura diem ~ere *TER. HE. 748*; non ~it Agricola obsessam curiam et clausum armis senatum *Tac. AG. 45.1*; sic multas huius atque octogensima ~it solstitia *IUV. 4.92*; (*pod.*) si. ~eros. ~ere nepotes carmina nostra ualent *SIL. 4.399*; ~ite funeris miles uelut praesidio steteret, multum inriditibus qui ipsi ~erant. ~ diem illum. ~ *TAC. ANN. 1.8*.

12 (esp. in pf. tenses) To meet, have experience of, see (people, events, etc.).

neminem ~ qui numero sciret quicquid scito opust
 NAEV. *trag.* 58; mulierem peiorem. non ~ i neque auduit Pl.
 Ter. 594; em qui decem talenta dotis detuli, haec ut
 ~rem, ut ferrem has contumelias! *Mer.* 704; nunquam pol
 hominem stultiores ~ i nec ~ebo Ter. *Eu.* 1009; si unquam
 quiquam ~ it quem calatula. ~ icert CACEL. *com.* 27; nihil
 in uita ~ it calamitatis. quod non totum a matre esset.
 profectum *Cr.* *Clu.* 18; multas. ~ uictorias aetas nostra ~ it
 Mil. 77; fuit. ~ iudicia uigilantia, qui suo toto consultiu
 somnum non ~ rit *Fam.* 7.30.1; ex multis diebus quos in
 uita celeberrimos laetissimosque ~ it *Amic.* 12; casus
 abies uisura marinos Verg. *G.* 2.68; potius quam ambos
 patricios consules ~ eant Liv. 7.18.7; neminem unquam ~ i
 tam benignum. officiuu aestimatore *Sen.* *Ben.* 5.1.3;
 quid illi fecissent si ~ issent reprehendae niuis officinas. ~
Nat. 4b.13.9; a se disertos uiuos esse multos *Quint.* *Inst.* 8.
 pr.13; Tac. *Ger.* 8.3; nihil tale ~ rant, nihil audierat *Hist.*
 3.68 ~ (*v. indir.* qu.) sicut uetere aetas ~ it quid ultimum in
 liberate esset *Ag.* 2.3. (*v. acc. and inf.*) nunquam ~ i
 meliu~ consiliu dari Ter. *Eu.* 376 ~ (*v. pred. acc.*) sic
 placidum ~ eas semper. ~ tonament *Mart.* 7.99.1; felicia.
 saecula quae quondam sub regibus. ~ erunt uita contentam
 carcere *Romani* *Iuv.* 3.314; ~ (*ellipt.*) amans per amorem si
 quid feci. ignoscere id te mi aequum est. ~ hau ~ i magis
 Pl. *Poen.* 147; ~ est enim homo iste populo Romano deditus.
 nihil ~ i magis *Cr.* *Sest.* 110.

13 To see in advance, foresee.

caedem ~eo si uicerit Cic.*Ab. 10.8.2*; nec eius quidem rei finem ~eo Fam.*12.1.1*; ~eo Messalam nostrum consulam, si per intergem, sine iudicio Q.*fr. 3.9.3*; tu procul euentura ~es Tib.*2.5.11*; si quid di uatesque eorum in futurum ~ent Livy.*6.1.8.8*; sagax quondam uentura ~ere Ov.*Met. 5.146*; qui in referenda gratia secundum datum ~et Sen.*Ben. 4.20.3*; id uolens non ipse pater non docti futuri Amphiaræ ~es Stat.*Theb. 1.399*.

14 To note with understanding, appreciate, perceive. **b** (w. acc. and inf.). **c** (w. indir. qu.). **d** (w. internal acc., adv.). **e** (absol. or ellipt.).

quod ium huius mali Graeci non -ent Cic. *de Orat.* 2.18; rem -ebat acute *Bruil.*27; sed tamen sedulitatem atque integritatem hominis -etis *Seni.*71; me caecum qui haec ante non -erim! *Aul.*10.110; *est* (sc. Epicurum) quem ego arbitror unum -isse uerum *Fin.*1.14; ipse sed hoc -it, qui peruidet omnia Caesar *Or. Pomp.*1.7.43 (scf.) et 'intellegit et sentio' et 'eo' saepe idem ualens quod 'scio' QUINT. *Inst.*10.113; (*ut* cred. acc.) quem cum -as hoc honore, auctoritate, praeditum Cic. *Sul.*4; putauit austerum hominem. -sed -eo adulterum, -eo ganeonem Pis. *f.*17; quod non satis tutum se Argis -ebat *Nep. Them.*3. **b** -eo, -ego te me arbitrari, hominem idoneum *Plu.*250; adulescentem, quem esse corruptum -es *Trin.*116; -eo hoc bac tempestate concurrisse omnes aduersarios CATO *oral.*195; pariter te esse erga illum -eo, ut illum ted erga scio PAC. *frag.*248; neque uero uos ad eam rem -eo esse cohortans Cic. *de Orat.* 1.134; nondum reprehendo; -eo fecisse alios *Arg.*2.20; pugnantia te loqui non -est *Tusc.*1.33; CATUL. 36.9; quam (siliam) Iugurtheni. fama notam esse -eo *Cas.* *Gal.*6.24.2; SAL. *Ius.*54.55; -eo. diffidit aduersus nos CERTAMEN LIV. 3.54.4; 25.33.8; QUINT. *Inst.*9.4.56; postquam perstare in perfidia Classicum Tutoremque -et *Cat. Hist.*4.57; SURT. *Iul.*35.17; (*by reading* ex) tui litteris. -nos funditus perisse -eo Cic. *Att.*3.27; semel. -edi partum. uolugrum credidisse -eo *FLIN.* *Nat.*8.43. **c** *Pl.* *Men.*685; -es quae sim et quae fui ante Mos.199; -inoui scio quod abducta sit TER. *Eu.* 350; *Ph.*446; -et tunica et toga quid sit LUCIL. 495. **d** quod differat inter meam opinionem ac tuam Cic. *Dis.* *Caec.* 61; quod. celandi genus quale sit. quon non -et? *Off.* 3.57; liquida. mente -it sine quibus ubique foret CATUL. 63.46; -eo quae de hoc sententia sit LIV.23.3.9; -esne, ut ipsa rerum necessitas diducat defensionem? QUINT. *Inst.*7.1.35; qui quid ita placuerit his, non -eo *Q.* *1.10*; quod quid antiqui potius temporibus adscriptis quam nostris, non -eo *TAC.* *Dial.*17.1; (*in parenthesis.* cl.) sed totum corpus, -eris quam sit corruptum, honestum est *SEN.* *Ep.*100.8. **d** uos -eo. -in consule deliquendo plurimum -isse fateantur Cic. *Arg.*2.103; uno in homine. -fatore te -isse plus quam me *Phil.*8.16; me putat. de Piceno occupando plus -isse quam se *Att.*9.2a.2; in eo ipso parum -it *Fin.*1.26; (*parenthesis.*) nunc, ut -eo, pueri certe in Formiano -entur huiusmodi *Arg.*7.26.3; non est, quod -eo, non est quod agatur apud uos *Iuv.*6.395. **e** ad propter ipsa HS 1300. -eo; sed tamen. -quaero Cic. *Q. Rosc.*22; iniuriamne factam sociis? at -etis *Ver.*3.39; scientia -eudi et agendi in questionibus ciuilibus per orationem popularis persuasionis QUINT. *Inst.*2.75.10.

15 To ascertain by inquiry, consideration, etc., see.

nisi aliquid ~eo ne esse amicum haec locupletescat
senex Ter.*Hum.* 670; non alium ~eo reum gnati periscat
Ter.*Dial.* 5.2; (~w. *indiv. qu.*) ~endumst primum utrum eae
uelint an non uelint Pl.*Mos.* 681; ~es ut ammonst grauis
St. 635; ~e quid postulet Ter.*Hum.* 87; ad uillum cum
uenies, ~eto...dolia multane sient Cato *Ag.* 1.4; Acc.*arg.*
303; ~eamus quanta ista pecunia fuerit C.*Ver.* 4.12;
~ent ex constantissimo molu quando illa...incurat in um-
bram terrae Div. 2.17; (~elipt.) quot aratores...fuerunt.?

~eamus ex litteris publicis *Ver.* 3.120; postridie scilicet;
quid enim tua? sed ~erimus *All.* 4.5.3; 15.21.3.

16 To pay regard to, look at, consider (a matter). **b** (w. indir. questions or exclamations).

quo in genere euentus quoque ~endus erit *Cic.Inv.2.41*;
etiā illa quae aduersentur ~enda *Part.95*; ~eamus nunc
comitia magistraturam *Sest.113*; si prius Epicuri sententiam
~erimus *Tusc.3.32*; at eodem aegros ~e, si mortis pericu-
lum prope adnotum est, medicorum genūa tangentes
Sen.Dial.10.8.2; (~impers. pass.) uersicoloribus ~endum es
Ulp.Dig.32.70.12; (~impf.) ~e luculentitatem eius et magni-
ficentiam *CACILCUM.71*; alias ut mittam miseria, unam
hanc ~e *Ter.Hec.419*; ~emus animaduersionis ~ete *Cic.Ver.*
1.45; primum ~ete, geminis audaciam *Clu.26*; illud modo
~e *Tusc.1.70*; (~ellip.) at ~e sis, cum illac nunquam
limai caput *Pl.Poen.292*; ~e modo. postquam negauit,
iussit ipsum Caesar decollari *Petr.51.6*. b ~erimus,
quid in te audere potuerit feritas hostium *Sen.Con.1.2.11*.
~ebit iudex an puniendus sit *Quint.Inst.3.6.74*; ~ebimus. ~
utrum rursum amotarum an depositi an mandati mulier
agere possit *Ulp.Dig.23.3.9.3*; (~impers. pass.) loci. qui ad
quasque quaestiones accommodati sint deinceps est ~endum
Cic.Top.86; (~impf.) ~e sis quam mox uapulare uis *Pl.Am.*
360; proinde aliis ut credat ~e *Capto.2*; ~e. ~ hominibus quid
feri morum similitas *CACILCUM.216*; *Ter.Eu.4.964*; ~esis
in quo loco res publica sit *Cato oral.171*; ~ete quem uobis
animum suscipiendum putetis *Cic.Man.11*; etsi ~e, quae-
satio rectum sit *Fam.9.3.1*; sed ~e quā tecum agam
liberaliter *N.D.1.62*; ~ete quibus hominibus negotium detis
D.Brut.Fam.11.26; nunc ~ete, quam iniqui sint *Sal.Jug.*
85.25; quid, de quoque uiro, et cui dicas saepe ~eto *Hor.*
Ep.1.18.68; *Liv.5.52.8*; *22.39.17*; ~e saniae quod tuarīs
opus *Op.Vent.3.1.46*; *Sen.Dial.4.3.5*.

17 (usu. imp. or jussive subj.) To watch out, take care, see (that, or that...not) **a** (w. *ne*); *~e ne* also, (suggesting a possibility in opposition to a previous assumption) perhaps. **b** (w. *ut*; also, w. subj. alone).

a ~ ne me ludas *Pl.Cur.325*; sed ne istanc amittam et
haec mutet fidem ~e modo *Mil.984*; proin tu, cum quæram,
ne requiram te ~e *Afram.com.186*; ~e, ne te fallat *VAR.
R.2.2.25*; uti L. Opimius consul ~eret ne quid res publica
detrimenti caperet *Cic.Catil.1.4*; ~e, ne ueteranos offen-
das *Phil.11.37*; ~e, quæso, ne quid temere fiat *Att.15.29.1*;
~eant ne quærauerat latebra periurio *Q.1.106*; *Vitr.7.3.6.6*;
~erent ne, extra curiam, mouerent uocem *Liv.3.39.6*; tan-
tum ne noceas, dum uis prodesset, ~eto *Q.17.1.1.101*;
Phaed.3.6.3; ~e sis ne maiorum tibi forte limina frigescent
PERS.1.108; ~endum, ne syllaba uerbi prioris ultima et
prima sequentis consonet *Quint.Inst.9.4.41*; ~eamus, ne
extra poemam sit *PAUL.48.10.2.10*; ~possem tibi...
Crasse, concedere; sed ~e ne quid Catullus attulerit religi-
onis *Cic.de Orat.2.367*; summus dolor plures dies manere non
potest? ~e, ne etiam menses! *Fin.2.93*; sed tua quoque ~e
ne desideretur constantia *Tusc.5.32*; ~e ergo ne terra debeat
minui *SEN.Nat.3.29.6*. b sed cum ~eto ut capias *Pl.
Mos.585*; ego istanc recte ut fiant ~ero *TER.Ant.456*; ~e ut
puellam curent *Afram.com.177*; *Cic.Man.68*; cum Ouia,
quæso, ~e ut conficiatur *Att.12.30.2*; ~ete. Aetoli, ut
i permittatis *Liv.36.28.2*; ~e, ut sis fortior *SEN.Con.10.2.16*;
(w. acc. anticipatung subj. of ut cl.) prius uillam ~eat clausa
uti siet *Cato Agr.5.5*; (~impers.) uiso opust, cauto est opus,
ut hoc sobrie. ~agatur *Pl.Capt.225*; ~endum est, ut. uerba
efferamus ea, quæ nemo lure reprehendat *Cic.de Orat.3.40*;
Liv.7.14.3; ~scribas ~e plane et probe *Pl.As.755*; ~e sis
callæus *Poen.578*.

18 To consider, attend to (a course of action, etc.). **b** (fut. pf., in contexts indicating the deferment of a matter for the present) I, etc., will consider or see to (usu. with the implication that it is my, etc., particular concern).

tametsi hoc quoque ~eri oportet, tamen finis est amplitudo *Cic. Inv. 2.51*; quoniam tria ~enda sunt oratori: quid dicat et quo quidque loco et quo modo *Or. 4.3*; tum reliqua ~ebimus, id est et quo et qua et quando *Att. 5.6.13*; ~w. *indir. qu.* ~eas mercedis quid tibi est aequum dari *PL. Bac. 29*; duae condiciones sunt: utram tu accipias ~e 1041; de istoc. ~ebimus quid optu' sit *Ter. Ha. 558*; ~eas quid nobis de triumpho cogitandum putes *Cic. Att. 6.8.5*; proinde ~erent, quem et quo loco imperatore deserturi forent *Vell. 2.55.3*; ~erent pontifices qua retinenda firmandaque haruspicum *Tac. Ann. 1.1.15*; ~(impers.) oratores qua sint aetate, debet ~eri *Cic. de Orat. 3.2.11*; uobis erit ~endum... qua condicione posthac eos esse uelit *Caes. 3.28*; ~endum est unum aliquid respondeamus an plura *Quint. Inst. 7.1.13*; ~(w. de) posterius de uerbo ~ebimus *Cic. Caec. 32*; nunc de ratione ~eamus *Tusc. 2.42*; nunc de libertorum bonis ~eamus *GAU. Inst. 3.39*; ~(elhipt.) recte ego mihi ~issem *Ter. Ph. 180*; tute ~e atque dissyllabon elige quoduis *LUCIL. 544*; ~ebis quid et quo modo *Cic. Att. 11.2.17*; ~(impers.) da mi istas uigili minas... ~ebitur, factum uolo *PL. A. 685*; b. istanc rem ego recte ~ero *PL. Mer. 448*; ego istuc ~ero *Ter. Ad. 845*; iam id ~ero, sed primum illud tenebo *Cic. Fam. 56*; sed haec fors ~erit *Att. 14.13.3*; ~(w. *indir. qu.* *Flac. 1.35*; sitne iugiter malum dolere necne, Stoici ~erunt *Tusc. 2.42*; ~erit... eritis quid illi debeat *Ter. I. 58.10*; ~erminus ~e uo. l. quid agat *3.45.11*; ~erunt Athenae utrum Alcibiadem lamentetur *V. Max. 3.1. ext. 1*; ~erit Asclepiades, quid senserit *LARG. pr. p. 3.1.21*; ~erimus tamen utrum id sit status an in eo status *Quint. Inst. 3.6.27*; ~(w. *indir. 16.31*); ~(w. de) de istoc ipse ~erit *Ter. Ad. 437*; sed de me ~ero; nunc hoc propono *Cic. de Orat. 3.32*; *Ver. 2.150*; sed de illa ambulatione fors ~erit *Att. 4.10.1*; *Fam. 16.23.2*; ast de me diuturn pater atque hominum rex ~erit *VERG. A. 10.744*; de his ~eris, quos... aut immatura mors aut longa seruitus manet *Liv. 2.40.9*; ~erit de te cum ab raptae patre ueneris *Sen. Com. 2.1.18*; ~(elhipt.) ~erit Atrides; Helenen ego crimine soluo *OV. Ars. 2.371*; ~erit interea, quoniam... admonitis non est *Met. 10.624*; *Sen. Ben. 7.18.2*; timeo istos scholasticos ne me rideant. ~erint: narro tamen *Petr. 61.4*.

19 To see to, provide (things).
asperum. . hoc (unum) est: aliud lenius sodes ~ e TER. Hau.
459; antecesserat Staius ut prandium nobis ~ eret CIC. Att.

5.1.3; talaria ~eamus 14.21.4; eripiamus huic aegritudinem
~dulciculae pottonis aliquid ~eamus et cibi? *Tusc.* 3.46.

20 (pass.) To appear, seem, be thought (to be such-and-such, freq. w. dat. of interest):
a (w. pred. adj.). **b** (w. pple.). **c** (w. sb.). **d** (w. inf.; also impers., w. acc. and inf.). **e** (w. adv., parenth.). **f** (ellipt.). **g** (w. internal acc.) to give the impression (of a certain quality):

a equid fortis uisat? *Pl. M. 1106*; uideo decorum dis locum ~erit *Rud.* 255; nec leuiorem uobis. eum ~erit immerito *Ter. Hec.* 759; munifici comesque amicis nostris ~eamur uiri *Lucil.* 664; quod difficillimum nobis ~ebatur *Cic. de Orat.* 1.100; indignum hoc uideo ~eri omnibus *Ver.* 5.143; senatus. auctoritatem sibi omnibus in rebus maximam ~eri semperque uisam esse respondit *Cic. Att.* 1.14.2; cum ille. tardior tibi erit uisus *Fam.* 7.17.2; deliberationem. in qua quod utile ~eretur cum eo, quod honestum est, compararetur *Off.* 3.12; esse quam ~eri bonus malebat *SAL. Cat.* 5.6; da iusto sanctoque ~eri *Hor. Ep.* 1.16.61; uti pabulo oblique salubres proprietates terrae ~eantur *Vitr.* 1.4.10; haec per se grauius indigniora ut ~erentur *Liv.* 5.10.6; quae cupidae matura ~ebere matri *Uv. Fast.* 2.559; in quibus prodigiosa alia. multis uisum iri haud dubito *PLIN. Nat.* 6.6; satis nigrum. (ellipt.) quasi perustum uisum fuerit *LARG.* 228; erant quibus adpetentior famae ~eretur *TAC. Hist.* 4.6; praeoptissimum uisum ad uxorem eius Liuam conuenerit *Ann.* 4.3; *Suet. Cal.* 49.3; (w. gawe.) illud maxime quaerendum ~etur. an. *SEN. Ep.* 81.3; rapienda occasio. uis *Iuv.* 15.40; (impers., w. inf. or cl.) mirum ~etur, quod sit factum iam diu? *ANDR. Trag.* 15; tutius uisum est defendi inermes Latinos *Liv.* 2.30.9; melius uisum differri eam consultationem *26.2.3*; **b** mihi quoque ~ebatur. in Hispaniam certe iturus *Cic. Att.* 5.11.3; ut mihi ~eamur. tui futuri *Fam.* 12.1.1; liberalis tempora sua impensurus uni ~etur *QUINT. Inst.* 1.2.2; 8.5.18; ac ne fortuito prolapsus ~eretur *TAC. Ann.* 12.60; *Suet. Aug.* 57.1. **c** uocem deducas oportet, ut ~eantur mulieris uerba *POMPON. com.* 57; id enim ipsum est summi oratoris summum oratorem populo ~eri *Cic. Brut.* 186; lautiores eleganter accipi. quid multa? homines uisum sumus *Att.* 13.52.2; principem. se esse mauult quam ~eri *Off.* 1.65; tu uisus Enipeus gignis Aloidas *Uv. Met.* 6.116; id satis consili uisum cur pro uolito relinquere hostem *Liv.* 2.62.5; indurescunt. ut cornua ~eri possint *PLIN. Nat.* 27.11; Platonium sine philosophum dicebat et ~erier gestibat *GEL.* 5.2.1. **d** ne mihi gerere morem ~ear *Liv. Naev. Trag.* 1; nunc ~eor tibi locutus esse? *PL. Am.* 578; ~ere uera. dicere *Ter. Hau.* 490; qui aquatum ut lignatum ~entur ire *Cato Hist.* 33; mihi. liber esse non ~etur *CRAS. orat.* 32; non ~eri intelligere quod intellegas *Cic. de Orat.* 2.275; qui. rebus his. excellunt, ipsa uirtute ~entur excellere *Top.* 73; mors. ipsa, quae ~etur notissima res esse *Tusc.* 118.1; satis est potuisse ~eri *VERG. Ecl.* 6.24; ne tibi sim. aequae iam feruida cura ac ~eor paucos ante fuisse dies *[Tib.]* 3.18.2; expugnari sine magno certamine posse *Liv.* 31.42.6; qui ~etur monumenta optime facere *Petr.* 65.5; *SEN. Ep.* 56.4; *QUINT. Inst.* 6.2.30; Asinius quoque. ~etur mihi inter Menenios et Appios studiuisse *TAC. Dial.* 21.7; Ephesii. Dianae caerimoniam occupauisse ciuitates uisus *Ann.* 4.55; (in a dream) uisus Homerus adesse poeta *ENN. Ann.* 6; arguere in somnis me meus mihi familiaris uisus *PL. M. 114.389*; (w. ellipsis of esse) quid noctis ~etur? *ENN. scen.* 215; nihil periculi mihi ~etur *PL. Per.* 537; colloquendi Caesaris causa uisa non est *CAES. Gal.* 1.47.2; unde periculum ~ebatur *Liv.* 28.20.2; tu dicis illum colorem esse, qui ~eri *SEN. Nat.* 1.6.3; *QUINT. Inst.* 9.3.23; Aemilio Lepido, culus e domo ~ebatur *TAC. Ann.* 2.48; si ei e re publica fideque sua ~eretur *Suet. Rhet.* 25 (p. 120 Re); ~estat ut de imperatore. praeficiendum dicendum esse ~eatur *Cic. Man.* 27; natate. eos (sc. lateres) posse ideo ~etur, quod terra est, de qua ducuntur, pumicosa *Vitr.* 2.3.4. **e** ostentationis ut ~etur causa *CAES. Civ.* 3.71.4; paratis ut ~ebatur magnis copiis *SAL. Cat.* 43.1; *SEN. Ep.* 66.5; Perseus. iam lamque uagas (ita uisus) in auras exsilii *STAT. Theb.* 1.545. **f** an dubium tibi est eam esse hanc? ~ea ~etur *PL. M. 114.479*; non mihi forte uisum illico fuit *Mos.* 694; maiorem habeo rationem tuae uoluntatis. quam, ut quibusdam ~eor, constantiae meae *Cic. ad Brut.* 1.15.13; num. se adstrinxit scelere. ? populo. Romano non ~etur *Cic. Off.* 3.19; quod non es, ne ~eare, caue *Uv. Tr.* 5.13.26. **g** quid ~etur hoc tibi mancipium? *Ter. Fam.* 9.21.1; quid tibi uisa Chios, Bullati, notaque Lesbos. ? *Hor. Ep.* 1.11.1.

21 (pass., with or without dat. of refl.) To seem to oneself (to), suppose or imagine (that). (w. inf.) neque sat numero mihi ~ebar currere *TURP. com.* 151; scire mihi iam ~eor *Cic. Part.* 123; ~eor mihi gratum fecisse Siculis *Ver.* 2.16; uidere enim mihi ~eor tantam dimicationem *Att.* 7.1.2; ut non de ratione belli cogitarent sed uicisse iam sibi ~erentur *CAES. Civ.* 3.72.1; non equidem mihi cum exercitu meo loqui ~eor *Liv.* 27.13.6; at mihi iam ~eor patria procul esse tot annis *Uv. Tr.* 5.10.3; ~eor uultus mente uidere tuos *Pont.* 2.4.8; uisus est sibi. ~iacere in lectulo suo *PLIN. Ep.* 5.5.5; (without refl.) non ~eor meruisse laudem, culpa caruisse arbitror *PL. Trin.* 1129; contio. tanta quantum meminisse non ~eor *Cic. Phil.* 4.1; uoluntatem eius rei tuam perspicere ~eor *Att.* 1.10.2; saepe. de L. Crasso. ~eor audisse *N. D.* 1.58; sunt. qui. summum se negotium agere dicant nec facere cuiquam ~eantur iniuriam *Off.* 1.29; neque adhuc Varro ~eor nec dicere Cinna digna *VERG. Ecl.* 9.35; possunt, quia posse ~entur *A. 5.231*; militares artes. probe ~eor scire *Liv.* 30.37.9; et ~eor Geticis scribere posse modis *Uv. Tr.* 14.48; uxore, ex qua inuenim filium habebat aut ~ebatur habere *QUINT. Decl.* 338 (p. 330.14); (w. adj.) uix. ~ebat ~eor. sanus *Uv. Pont.* 3.9.31; (w. adv.) quoniam, sicut mihi ~eor. satis disserui *SAL. Rep.* 2.10.1; (w. pple.) Hippolytum ~eor praepositura Ioui *Uv. Ep.* 4.36.

22 (pass., in legal and other technical contexts) To appear after due consideration, or sim., be deemed.

eadem nos, si modo probabilita sint ~eri dicimus *Cic. Luc.* 105; (w. inf.) senatus decreuit, si eam legem ad populum ferat, aduersus rem p. ~eri ea facere *Rhet. Her.* 1.21; eos ita ~etur in possessione esse oportere *edict* in *Cic. Quinct.* 84; testis qui ausus est dicere ~ecisse ~eri cum *CAES.* 73; P. Scipionem recte atque ordine fecisse ~eri. quod eos. ~ata in uinculis habet *Liv.* 30.42.9; haec ratio est, quare ~eamur

fugitium possidere *GAIVS dig.* 41.2.15; (w. other pred.) P. Africanum de Ti. Graccho interroganti responderit iure caesum ~eri *Cic. de Orat.* 2.106; his uis adhibita non ~ebitur? *CAES.* 44; quod. dedicasset, sacrum non ~erier formula in *Cic. Dom.* 136; uis illa ~eri posset interpres et satelles Iouis *Div.* 273; senatus decreuit Tarquini iudicium falsum ~eri *SAL. Cat.* 48.6; obseruatum ut qui ita liberati essent in ciuitatem accepti ~erentur *Liv.* 2.5.10; consulti angures uitiosum ~eri dictatorem pronuntiauerunt *8.23.14*; potest. per aliam numerata ~eri pecunia *QUINT. Decl.* 353 (p. 384.1.21); placuit. quod auriaria fuerat, ~eri maiestatem *TAC. Hist.* 1.77; (impers.) ~ereturne ui hominibus coactis. ~. damnum. dolo malo familiae datum *Cic. Tul.* 12; contra legem Calpurniam factum ~eri *Mur.* 67.

23 (pass., w. neut. pron. as subj.) To seem good, right, proper, or sim.

uir cum duortium fecit, mulieri iudex pro censore est; imperium, quod ~etur, habet *Cato orat.* 218; quid tibi ~etur? adeo ad eum? *Ter. An.* 315; potest. non solum aliud mihi ac tibi, sed mihi met ipsi aliud alius ~eri *Cic. Orat.* 237; quod sibi ~eretur se uendidisse *Quinct.* 23; uini quod uisum est *Ver.* 4.62; facies me quid tibi uisum sit. ~. certiorum *Att.* 12.41.4; *TAC. Ann.* 15.21; (pl.) cum. ~. quae mihi ~ebantur dicere *Cic. Clu.* 144; *Rep.* 1.36; uelim. ~. perlegas et si qua tibi ~ebantur commutes *D. Brut.* *Fam.* 11.19.1; quae uisa sunt occultant *CAES. Gal.* 6.20.3; quae uisa sunt de re publica tibi scripsi *SAL. Rep.* 2.2.2; ad suadenda quae ~erentur *Suet. Cl.* 10.3; (w. nom. and inf.) minime fistulis plumbeis aqua duci ~etur *Vitr.* 8.6.11.

24 (impers. pass.) To seem good, right, proper, etc., (in pl., often = to be resolved on). **a** (w. inf.; w. acc. and inf.). **b** (w. ut + subj.). **c** (w. adv. or advl. phr.). **d** (ellipt.). **e** si tibi ~etur, etc., if you think fit, approve, or sim.

a cum. Popilio ~eretur unam dimittere legionem *Cic. Off.* 1.36; itaque uisum est. de his rebus. exponere *Vitr.* 2.6.4; unde Graecis nostrisque etiam auctoribus. uisum est tradere posteris *MELA* 2.83; dis uisum turbare domos *STAT. Theb.* 5.37; tumulum iterare haud uisum *TAC. Ann.* 2.7; 14.14; non est uisum dari spatium conualescenti *B. Afr.* 25.1; oppidum. quod. obtineri relicto tibi praesidio uisum *TAC. Ann.* 12.16; parum. dis uisum est esse eum maximum poetarum *QUINT. Inst.* 10.1.91. **b** uisum mihi ut elus temptarem sententiam *Ter. Ph.* 619; uisum est, ut te certiorum facerem *QUAD. Met.* 41; ita uobis. ~. esse uisum ut in uno C. Mario spes imperi poneretur *Cic. Man.* 60; *CAES. Fam.* 8.5.2. **c** tibi quidem edepol ita ~etur *PL. Cas.* 360; mihi sic ~etur *Ter. Ad.* 133; credo ita ~eri tibi *Cic. ad Brut.* 1.2a.25; sed mihi contra ea ~etur *SAL. Jug.* 85.1; dis aliter uisum *VERG. A.* 4.228; geramus. quando ita ~etur, bellum *Liv.* 42.51.1; *Uv. Tr.* 4.8.13; si dura Sororum pensa dabant uisumque loci *STAT. Theb.* 3.206. **d** interpono. si quos ~etur *Cic. Brut.* 232; ut quibuscumque in locis uobis ~eretur ac quam multis ~eretur colonias conlocaretis *Ag.* 2.98; ad haec quibus uisum est Caesar. respondit *CAES. Gal.* 8.8; portae quibus locis ~etur. in muro relinquuntur *Cic. A.* 15.4; edictum. ~. est ad praedam. Veientem quibus ~eretur in castra. ~. praedicatorum *Liv.* 5.20.10; quantum ex amplitudine operis pro ratione ~ebitur *Vitr.* 3.4.7; tanti condemnat. uel minoris. prout illi uisum fuerit *GAIVS Inst.* 3.224. **e** Cratinum censeo, si tibi ~etur *Ter. Ph.* 448; ut, si tibi ~etur, disputes *Cic. de Orat.* 2.233; *Ver.* 4.137; prodeas noua nupta, si iam ~etur *CATUL.* 61.9a uis ~etur. ~. communicat, si ~atur pugna ut excedat *CAES. Gal.* 5.36.3; *NEP. Paus.* 2.3; ut, si ei ~eretur, Lilybaeum ueniret *Liv.* 29.24.8; *SEN. Dial.* 4.35.6; *STAT. Silv.* 4.4; *TAC. Ann.* 2.38.

uiduātus ~a ~um, a. [pple. of uidvo] (w. abl.) Devoid (of); (also w. gen.)

si architectus erit usu peritus, praeterea ingenio mobili sollertiaeque non fuerit ~us *Vitr.* 5.6.7; corpora (i.e. of acrobats). quae. ~a uolant. pinnis *MAN.* 5.445; *COL.* 10.4.1; materiam. adhuc rudem et figuratissimam qualitate ~am deus artifex conformat *APUL. Pl.* 15; ~tellus. portenta creare constant. orba pedum partim, manuum ~a uicissim *LUCR.* 5.840.

uiduertās ~ātis, f. [VIDVVS¹; term. on anal. of VBERTAS] Dearth.

Mars pater, te precor. uti tu. ~atem uastitudinemque. prohibebis *Cato Agr.* 141.2; *PAUL. Fest.* p. 369M.

uiduitās ~ātis, f. [VIDVVS¹ + TAS]

1 (w. gen.) The state of being deprived (of). nunc id est quom omnium copiarum atque opum, auxilii, praesidi ~as nos tenet *PL. Rud.* 665.

2 The state of widowhood.

Caesennia ~ate ac solitudine *Cic. Caec.* 13; ipsae libertatem quam ~as et orbis facit detestantur *Liv.* 34.7.12; in ~ate relictae filiae 40.4.2; *V. MAX.* 4.3.3; *GAIVS dig.* 35.1.63; post annos XIII ~atis *APUL. Aet.* 27; 71.

Vidulāria ~ae, f. [next + ARIVS, sc. fabula] The title of a comedy by Plautus.

Plautus ~a Non. 104M.

uidulus ~I, m. [dub., cf. perh. VIEO] A kind of bag used for carrying one's belongings, etc.

Pl. Epid. 22; recte est opsignatum in ~o marsupium cum uaticio *Men.* 1036; meum. ~um, aurum atque argentum ubi omne compactum fuit *Rud.* 545; 976; *Ud.* 56.

uiduō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VIDVVS¹ + OI]

1 (w. abl.) To deprive (of). **2** (spec.) to bereave of a husband, widow.

neque. Mezentium umquam. ~tam multus ~asset ciuium urbem *VERG. A.* 8.571; nec. foliis ~antur omni *Hor. Carm.* 2.9.8; quoniam esse ~as dextera. ~? *Stat. Phaed.* 866; (uitis) ~ata pristino alimento *COL. Arb.* 1.4; *MART.* 11.21.8; Dryadum ~ae choris algentia. ~. Taygeta *Stat. Silv.* 1.3.77; filia. nuper marito. in exilium pulso ~ata desolataeque *TAC. Ann.* 16.30; ut primum meis amplexibus ~atus est *APUL. Met.* 4.27; (Psyche) humanae conuersationis colloquio ~ata 5.5; INIQUA SORTE MALIGNA RAPTA IACES ANNIS IAM ~ATA

triv. CIL 6.9118.7. **b** (Agrippina) ~ata morte Domiti *Suet. Gal.* 5.1.

2 To deprive of contents, empty. mens una subit, ~are penatis *Stat. Theb.* 3.385; sedes ecce uacat belli ~ata proculla *SIL.* 11.91.

uiduūm ~(i)ī, n. [next + -IVM] The state of widowhood.

LONGISSIMO ~IO *CIL* 14.3579.23; (transf.) huius (sc. the male palm) arbore excisa ~io (cf.) sterilesce feminas *PLIN. Nat.* 13.35.

uiduus ~a ~um, a. [cf. Skt. vidhāvā, Goth. widuwō, Eng. widow, Welsh gweddau]

1 Deprived of or lacking a husband, wife, etc. **b** (transf., of things involving or belonging to a person in such a state).

haec quidem. cotidie uiro nubiti. numquam ego hanc ~am cubare siui *PL. Cist.* 44; *Men.* 113; si itidem plecantur uiri. plures uiri sint ~i quam nunc mulieres *Hor.* 829; quidue tibi prodest ~as dormire puellas? *Prop.* 2.33.17; se rectius ~am et illum caeliem futurum fuisse *Liv.* 1.46.7; cum inuit ~as rapta Sabina uiro *Uv. Ars.* 1.102; dum. ~haec fuit. ~ae cessante puellae *Vit.* 2.537; *SEN. Ag.* 195; quae ~is gentibus imperat (i.e. Amasos) *Her. F.* 542; o ~ae. Lemniades. inueni. uiam. qua renouanda Venus *STAT. Theb.* 5.105; *TAC. Hist.* 1.13; Psyche uirgo ~a domi residens *APUL. Met.* 4.32. **b** te non ~as iacere noctes *CATUL.* 6.6; frigidus in ~o destitueret toro *Uv. Am.* 3.5.42; lassasset ~as pendula tela manus (i.e. of Penelope) *EP.* 1.10; rapit huc, rapit impetus illic (sc. feminas). ~i ducunt ad corpora lucus *STAT. Theb.* 12.796; non ideo tibi tale decus. dedi ~os ut transmittare per annos *Silv.* 1.2.168; ~o. ~cubili 3.5.60.

2 (fem. as sb.) A woman who has lost her husband (whether by death or divorce).

dum ted apstinaes nupta, ~a, uirgine iuuentute et pueria liberis, amia quidiubet *PL. Cur.* 7; personam iam ex cotidiana uita cognoscit. mulierum adsentatoris, cognitoris ~arum *Cic. Caec.* 14; *Rep.* 2.36; quibus equos alerent, ~ae attribuitae quae bina milia aeris. perderent *Liv.* 1.43.9; ~as. auaras *Hor. Ep.* 1.1.78; quaerendum est. ~ae fieri malitis an orbae *Uv. Fast.* 3.211; *Petr.* 95.3; *MART.* 1.49.34; quae cum anno ~a fuisset enixa est *QUINT. Inst.* 5.13.9; ~a inepexa luctu continuo *TAC. Ann.* 16.10; dicit quis ~am praegnatam fecerit *Iuv.* 6.405; ut nubere uellet. ~a caelibis, maior iuniori *APUL. Aet.* 27; *PAPIN. dig.* 48.5.6.1; (cf.) nisi caelebs aut ~a nidum non relinquit (columba) *PLIN. Nat.* 10.104.

3 (of trees, etc.) Not supporting a climbing plant (usu. vine); (of a vine) unsupported.

uitem ~as ducit ad arbores *Hor. Carm.* 4.5.30; caules. qui possint uel sua maritate statumina, uel siqua sunt ~a in propinquo, propaginibus uestire *COL.* 2.22.6; ut ~um ramum maritet 5.6.31; traduces. protenduntur in ~am arborem *PLIN. Nat.* 17.211; ~a. platano *MART.* 3.58.3; stratus humi palmes ~as desiderat uiros *Iuv.* 8.78; ~ut ~a in nudo uitis quae nascitur aruo *CATUL.* 62.49.

4 (w. abl., also w. ab, gen.) Deprived, devoid (of).

sic me ipse ~us pestes excipio anxias *Cic. Tusc.* 2.25 (transl. Aesch. us); ~us pharetra risit Apollo *Hor. Carm.* 1.10.11; ~as colonis respicit terras, miseranda Thebe *Stat. Oed.* 111; ~us peccidibus ager *COL.* 2.14.7; 10.65; ~a fama sua nomina, qualia fuere primordio ante uillas res gestas *PLIN. Nat.* 3.2; ~ae moderantibus animi *STAT. Theb.* 10.13; Chaldaeus. mente ~us *APUL. Met.* 2.14; quae nunc abs te ~ae. uirgines sunt *ENN. scen.* 233; lacus ~as a lumine Phoebi *Culex* 373; ~nec ~um pectus amoris habet *Uv. Am.* 3.10.18; ~us teli et frustrato proditus ictu *SIL.* 2.247; (absol.) hasta. ~o iugulum ferit hirta ligno (i.e. devoid of a point) *STAT. Theb.* 2.543.

5 Bereft of its owner, a person in charge, or sim.

secepta. ~a *SEN. Ag.* 111; non secus amisso medium cum praeside puppis fregit iter, subit ad ~i moderamina clauis laterum custos *STAT. Theb.* 10.183; ~is. equis (i.e. whose driver is dead) 12.26; implet saeuo ~os clamore penatis *Silv.* 5.1.188; arae ~ae frigido cinere foedatae *APUL. Met.* 4.29.

Viduus ~I, m. (see quot.) ~us (i.e. a god) qui animam corpore uiduet *VAR. gram.* 183.

Vienna ~ae, f. The capital town of the Allobroges in Gallia Narbonensis (mod. Vienne).

PLANC. Fam. 10.9.3; *CAES. Gal.* 7.9.3; *MELA* 2.75; coloniae. in agro Cauarum Valentia, ~a Allobrogum *PLIN. Nat.* 3.36; *MART.* 7.8.2; 13.107.1; *TAC. Hist.* 2.66; *Suet. V. 49*; *CIL* 12.5864.11.

Viennensis ~is ~e, a. Of or belonging to Vienna; (as sb.) an inhabitant of Vienna.

~em agrum *PLIN. Nat.* 14.18; ~VELL. 2.121.1; ORNATISSIMA ECCE COLONIA. ~IVM *CIL* 13.1668.2.9; *TAC. Hist.* 1.65; DIS MANIB L DOMITI VIRILIS ~IS *CIL* 5.7046.

uieō ~ēre ~ētum, tr. [cf. Skt. vyādyati, Av. vaēiti, Gr. trēa, AS. widde] To bend or twist into basketwork or sim., plait, weave.

ibant malaci ~ere Veneriam corollam *ENN. var.* 25; uehiculum, in quo faba aliudue quid uehitur, quod e uimibis ~etur; aut eo uehitur *Var. L.* 5.140; ut habeas uimina, unde ~endo quid facias *R.* 1.23.5; *GEL.* 12.3.4; (transf.) antiquos poetas nates appellabant a uersibus ~endis *VAR. L.* 7.36.

uiescō ~ere, intr. [prec. + -SCO] To become crumpled, shrivel.

~entem ficum *COL.* 12.15.1; in sole ~ere patiuntur (ficos) 12.15.5.

uiētus ~a. ~um, *a.* [pple. of **VIEO**] **PROS.**: scanned as disyll. *Hor. Epod. 12.7.* Shrivelled, wrinkled.

hic est ~us uetus ueternus senex *Ter. Eu. 688*; ne... peritacit uento ~a fiant (mala) *Var. R. 1.59.1*; contractum aliquo morbo bouis exilite. ~um cor. fuisse *Cic. Div. 2.37*; *Liv. 3.385*; ut. marcidia demittant (ilia). ~caput. ~um *Qv. Met. 10.192*; ea (sc. ficus). neque nimum ~a neque immatura legi debet *Col. 12.15.1*; *GEL. 13.2.5*; (*transf.*) post Augustum nonnulli reliquiarum (i.e. of literary elegance) iam et ~arum et tabescentium. ~superuicie *Fro. Ver. 2. p.138(123N)*; (*cf.*) esse aliquid (i.e. in human life). ~tanquam in arborum bacis. ~um et caducum *Cic. Sen. 5*.

uigeō ~ēre ~ui, *intr.* [cf. app. **VEGEO**]

1 To be possessed of physical or mental vigour, be active or lively. **b** (of dwelling-places) to be in a thriving condition. **c** (of plants) to flourish, thrive. **d** (of physical forces) to be active.

qui ~et, uescatur armis *Pac. trag. 2*; siquidem est deus qui ~et qui sentit qui meminit *Cic. Rep. 6.26*; iacet enim corpus dormiens. ~et autem et uiuit animus *Div. 1.63*; ab tergo Alpes urgent, uix integris uobis ac ~entibus transiit *Liv. 21.43.4*; quantum inuolueret aestus et uoluit minus ~entes et uoces signiores erant *44.36.5*; cum ~luxuriant animi, corporaque ipsa ~ent *Qv. Fast. 5.274*; ~et ingenium *Stat. Silv. 4.4.48*; absconditur uenae, ~ens adhuc balneo infertur *Tac. Ann. 13.69*; ut ~eant sensus animi *Iuv. 10.240*; (*poet.*) fama. ~mobilitate ~et uirisque acquirit eundo *VERG. A. 4.175*; (*w. in+acc.*) animi. ~in membra ~entis imperium *Stat. Silv. 1.4.54*; (*w. abl. of respect*) soli qui memoria ~ent, sciunt quid. ~dicturi sint *Cic. de Orat. 2.355*; prius est. ~moderari hunc (sc. equum) frenis dextrae ~ere *Liv. 3.129*; cum ~erem adhuc uiribus *Liv. 28.40.10*; artus. ~leuiter loco moti perdunt quo ~uerunt uim *Quint. Inst. 7. pr. 2*; procurator. ~ens aetate *Tac. Hist. 2.86*; animum prudentia ~ere *APUL. Soc. 17*; ~(*transf.*, of age, etc.) ~et aetas, animus ualeat *SAL. Cat. 20.10*; *PRAEFECTVS. FLORE ~ENTE MEO CIL. II. 7856.7*; **b** regni bonis fruor domusque ciuium coetu ~et *Sen. Oed. 688*; *χηροβόκη. quae tum demum ~ebunt*, si fuerint ordinata ratione tali *Col. 8.14.1*; (urbes) stant populiue ~ent *Stat. Silv. 3.74*; pulcherrimas aedes detero situ auctas ac ~entes *PLIN. Pan. 50.4*; *C. Cic. Fin. 3.39*; neque est ullum quod non ita ~et interiore quodam motu. ~ut aut flores aut fruges fundat *Tusc. 3.37*; herbae rore ~entes *Liv. 2.36*; santonica herba, quae non ~et *LARG. 141*; **d** *Liv. 3.259*; necessesse uentus et aer et calor inter se ~eunt *3.283*; inuolubilia haec (sc. the heavenly bodies) ne credas forte ~ere *5.305*.

2 To be pre-eminently successful or influential (in a particular field), flourish, prosper. **b** to excel (in a particular quality, skill, etc.).

Philonem, quem in Academia ~ere audio *Cic. de Orat. 3.110*; aetas succedit aetati: diu legiones Caesaris ~uerunt, nunc ~ent Pansa, ~ent Hirti *Phil. 11.39*; prauas turpissime uidemus. ~ummo. in honore ~ere *Liv. 4.1156*; ut Lacedaemonii, qui paulo ante uictores ~uerant, perterriti pacem peterent *Nep. Alc. 5.3*; donec gratus eram tibi. ~Persarum ~ui rege beator *Hor. Carm. 3.9.4*; magnae ~ere Mycenae *Qv. Met. 15.426*; rem Romanam, cuius pari exitio ~uit ceciditque (Seianus) *Tac. Ann. 4.1*; *12.61*; Terpnum citharoedum ~entem tunc praeter alios accessit *Suet. Nero 20.1*; (*w. abl. of respect*) uiuunt ~entque fama rerum gestarum *Liv. 25.38.8*; cum aequabili auctoritate et gratia apud Tiberium ~uerit *Tac. Ann. 4.20*; (*w. in+abl.*) in pace lacere quam in bello ~ere maluit *Cic. Phil. 10.14*; **b** ~eant apud istam mulierem uenustate *Cic. Cat. 67*; aduiciae quae maxime ~uit *Curt. 4.9.23*; Latini declamatores in descriptione Oceani non nimis ~uerunt *Sen. Suas. 1.15*; impetu magis quam cura ~ebat (i.e. as an orator) *Tac. Ann. 4.61*.

3 (of conditions, practices, etc.) To thrive, flourish. **b** to live on, thrive (in the memory). **c** to remain true, continue to apply; (leg.) to remain valid.

nam ita nunc mos ~et *Pl. Cur. 299*; tam magis ad male faciendum ~et (aerumna) *Incr. trag. 160*; quod dicendi genus ~uerit ex Thucydidi scriptis. ~intellegi. ~potest *Cic. Brut. 29*; uestrae tum religiones ~uerunt *Mit. 85*; philosophia tanto in honore numquam fuisse nisi didicissimum contentiosis ~uisset *Tusc. 2.4*; ~ent ubi crimina *Hor. S. 1.3.61*; hic choreae cantusque ~ent *Tib. 1.3.39*; nec diutius. ~quaestio per clara nomina reorum ~uit *Liv. 9.26.22*; cetera luxuriae nondum instrumenta ~ebant *Qv. Fast. 5.279*; nunc conuiuiorum ~ebit furor *Sen. Ben. 1.10.2*; priscis. ~temporibus. ~ebant artes ingenuae *Petr. 88.2*; ut iam curae. ~ent. uiriles *V. FL. 1.55*; si quid militaris disciplinae in castris Romanorum ~uerit *Tac. Hist. 4.17*; gaudium. ~genuinum. atque in ipso penetrali cordis. ~ens *GEL. 9.9.15*; (*cf.*) me iuene uiolacae purpura ~ebat (i.e. was in fashion) *Nep. in Phil. Nat. 1.137*; **b** cuius facta uia nunc ~ent *NAEV. com. 109*; illa uita est tua quae ~ebit memoria saeculorum omnium *Cic. Marc. 28*; factio ut memori tibi. ~haec ~eant mandata *CATUL. 64.232*; uiuit immo ~etque eloquentia eius sacra scriptis omnis generis *Liv. 39.40.7*; **c** ~et illud Homeri *Cic. Q. fr. 3.7.1*; ~ut exhereditatio ~eat *ULP. dig. 38.2.12.5*; ~ut furti actio *47.2.46*.

4 (of expressions, gestures, etc.) To be effective.

qui numerus in primo ~et, iacet in extremo *Cic. Orat. 215*; puerum ad canendum. ~um statuisset, cantium egisse (Lilius) aliquanto magis ~ente motu quia nihil uocis uis impediabat *Liv. 7.2*; oratio. ~entibus plena sententiis *Sen. Con. 3. pr. 2*; *7.4.8*; (*cf.*) cur uestra oratio rebus flaccet, strepitu ~et? *APUL. Apol. 25*.

5 (of price, from the seller's point of view) To be high.

locis quibus harum rerum ~ent pretia *Col. 8.4.6*; *8.17.8*.

uigescō ~ere, *intr.* [prec. +~scō] To acquire strength or vigour.

iam laeti studio pedes ~unt *CATUL. 46.8*; ne ~de nilo. ~renata ~at copia rerum *Liv. 1.674*; *1.757*; *VITA. ~SENSIM ~IT DEINDE SENSIM DEFICIT CIL. 2.4137.10*.

uigēsimus, uigēsīs: see VICISSIMVS, VICISSIS.

uigil ~ilis, *m., (f.)*. [**VEGEO**] One who keeps watch, a sentry, guard. **b** (spec.) a member of a force organized at Rome by Augustus as a fire brigade, orig. of slaves (23 B.C.), later (A.D. 6) of freedmen; each cohort having the charge of two city regions; some police, and exceptionally, military duties were added; *praefectus ~ilium, ~ilibus*, the commander of this force. **c** a member of sim. forces introduced by Hadrian at Ostia and Portus.

Galli. ~adorti moenia. ~iles. ~repente cruentant *ENN. Ann. 165*; rex. ~iles nocturnos singulos semper locat *PL. Am. 351*; *Acc. trag. 140*; clamor a ~ilibus fanique custodibus tollitur *Cic. Ver. 4.94*; *B. Hisp. 3.7*; ~ilium excubitis obsidere portas cura datur *VERG. A. 9.159*; Capuae lupus nocte portam ingressus ~ilem lanianerat *Liv. 27.37.3*; ~iles Carthaginiensis 30.6.1; custodum transire manus ~ilumque ceteras *Qv. Am. 1.9.27*; ~illi excubanti hasta ablata *Curt. 8.1.49*; pauidus. ~pinnis anxiae noctis ~il incubabat *Sen. Thy. 571*; hi nostri ~iles nocturni, quos ~umpendo. ~somno natura genuit (i.e. cocks) *PLIN. Nat. 10.46*; dat signum ruina, eamque solus intellegit in cacumine eius montis ~il 33.72; *Stat. Theb. 12.352*; *Tac. Ann. 2.13*; (*applied to a woman*) o ~il, iniustae praemia sortis habes *PROP. 4.4.94*; (*w. gen. of thing guarded*) ~iles castrorum *HIRT. Gal. 8.35.4*; Romanae tu ~il urbis ares *Eleg. Mac. 14*; Poenum armentis ~ilem *SIL. 2.443*; **b** hic (funus) qui erumpere ex lautorum culinis et terrere ~iles solet *Sen. Ep. 64.1*; ~iles qui custodiebant uicinam regionem, rati ardere Trimalchionis domum *Petr. 78.7*; esse illi proprium militum cohortum urbanarum, nec defuturas ~ilium cohortis *Tac. Hist. 3.64*; aduersus incendia excubias nocturnas ~ilesque commentus est *Suet. Aug. 30.1*; si Romae inter ~iles. militauerint *GAIVS Inst. 1.32b*; **M** VIGELIIVS PRIMVS CHORTIS V ~ILVM MILITAVIT VV ANNOS *CIL. 6.2983.6.6*; ~praefectum Neronis ~ilium *PLIN. Nat. 22.96*; eum tradidit praefecto ~ilium quasi in facinore deprehensum *POMPON. dig. 12.4.15*; qui furem deducit ad praefectum ~ilibus *ULP. dig. 47.2.57(56).1*; **C** L VALERIVS FRONTINVS COH II ~IL SVA PECVNIA POSVIT *CIL. 14.6*; *14.13*; **T** SEXTIO IVLIANO COHORT V VIG *14.221*.

uigil ~ilis, *a.* [prec.]

1 Awake (while others concerned are asleep), wakeful, watchful. **b** (transf., of inanim. things; also, of actions, etc.).

~ilium canum tristes excubiae *Hor. Carm. 3.16.2*; prius orto sole ~il calamum et chartas. ~posco *Ep. 2.1.113*; campus erat. ~quem caede Dolonis sparsimus. *dum ~il optat equos* *Met. 2.136*; ecce ~il. patefecit. ~purpureas Aurora fores *Stat. Theb. 2.112*; ~il noli ales ibi cristati cantibus oris euocat Auroram *11.597*; a ~ili statione ad haec aucupia dimissis cohortibus *PLIN. Nat. 10.54*; ~ili arcani aucupia tempora sacri Ampycides *V. FL. 3.419*; excubilis ~iles arsisse Plateas *Stat. Theb. 4.373*; totas. ~in murmure (i.e. of her husband composing verse) noctes aures rapis ~ili *Silo. 3.5.35*; magnam noctium partem in imagine tua ~ili exigo *PLIN. Ep. 7.5.1*; **b** ~iles mundi. ~uersatile templum sol et luna suo lustrantes lumine *Liv. 5.1436*; ~ilem. ~sacrauerat ignem *VERG. A. 4.200*; ~iles lucernas perfer in lucem *Hor. Carm. 3.8.14*; *Stat. Theb. 6.26*; nocte patent ~iles te praeteruente fenestras *Iuv. 3.275*; ~seruaturis ~ili Capitolia uoce. ~anseribus *ULP. 2.538*; ~iles Pompei pectore curae *Liv. 8.161*; ~iles. ~trahit purpura noctes *Sen. Her. 0.647*; ~ili omnia ludo festa uident *V. FL. 2.581*; *Stat. Silv. 1.2.196*; lateris ~ili cum febre dolore si coeperet pati *Iuv. 13.229*.

2 Paying watchful attention, alert, vigilant.

~il ille (i.e. a boxer) metu *V. FL. 4.265*; patria ~il ante Lacon hos relict uisit, hos cauet *Stat. Theb. 6.770*; adspicit intantum ~ilique haec aures trahentem (Achillem), cum paueant aliae *Ach. 1.794*; uidit quippe pili iuuenis. ~inactam. ~fidem et ~iles sensus *Silo. 5.1.78*; oculi. ~iles et in aspectu micantes *APUL. Met. 2.2*; (*cf.*) ad ~ilem ponendi Castora (i.e. the temple of C.) nummi *Iuv. 14.260*; (*w. abl. of respect*) nunc aure ~il nunc lumine cuncta aucupor *Stat. Silv. 1.4.119*.

uigilabilis ~is ~e, *a.* [**VIGILO**+~BILIS] Watchful, wakeful.

o stulta nostri pectoris dormitio ~is *Var. Men. 485*.

uigilans ~ntis, *a. compar.* ~ntior, *superl.* ~ntissimus. [pple. of **VIGILO**] (of watchkeepers) Wakeful, watchful; (in general) vigilant, alert.

canes interdu clausos eae oportet, ut noctu. ~antiores sint *Col. Agr. 124*; quis excubitor inueniri potest ~antior. ? *CAT. 7.12.17*; ~ns ac sollers, sicca sana sobria *AFRAN. com. 61*; nostri isti nobiles nisi ~antes et boni et fortes et misericoordes erunt *Cic. S. Rose. 130*; **M**. Catonis, hominis sapientissimi et ~ntissimi *Ver. 5.180*; **L**. Saturnino, iterum tribuno plebis, ~nte homine *Sest. 37*; ~ntissimum ducem *V. MAX. 9.1. ext. 1*; *Tac. Hist. 4.2*; *PLIN. Ep. 3.9.16*.

uigilant, *adv. compar.* ~ius, *superl.* ~issimē. [prec. +~TER] With alertness, vigilantly.

quod ~er provinciam administrasset *S. C. in Cic. Ver. 4. 144*; (Mithridatem) uehementissime ~issimēque uexatum *Cic. Mur. 32*; diligentius et ~ius caueamus Antonium *Phil. 11.10*; *Fam. 15.2.5*; tanto praemio exposito enitar militi ~ius *Rep. 6.26*; ut ~er neuroseque nos qui stamus in acie subornes *PLANC. Fam. 10.23.6*; illud ~er obseruare (praetor debebit) *ULP. dig. 27.9.5.10*.

uigilantia ~ae, *f.* [**VIGILANS**+~IA]

1 The condition of not sleeping, wakefulness.

Regulum palpebris resectis machinae. ~inclusum ~a. ~necauerunt *V. MAX. 9.2. ext. 1*; erat. ~incredibile studium,

summa ~a. lucubrare. incipiebat. ~statim a nocte multa *PLIN. Ep. 3.5.8*.

2 Vigilance, alertness.

TER. Ad. 398; qui sua ~a pacem in Sicilia dicit fuisse *Cic. Ver. 4.54*; curam, consilium. ~amque praestabo *Phil. 7.20*; non enim labor aut ~cupienti praesertim aliquid Cassio decernat *B. Alex. 31.4*; *VERG. G. 2.265*; haec quoque pars acumen ac ~am poscit *Quint. Inst. 5.7.10*; nec mihi maior in tua ~a. ~aducia est quam in Vitellii. *terrore Tac. Hist. 2.77*; *Fro. Ann. 2. p.192(178N)*; ardentem Philistheri ~am matronae. ~pulchritudo latere non potuit *APUL. Met. 9.18*; (*homorously combined w. sense 1*) nihil tamen eo consule mali factum est; fuit enim mirifica ~a, qui suo toto consulatione somnum non uidet *Cic. Fam. 7.30.1*.

uigilārium: see VIGILIARIUM.

uigilātē, *adv.* [pple. of **VIGILO**+~E] Watchfully.

~atque attente uerbum non probum uitauit *GEL. 3.14.12*.

uigilax ~ācis, *a.* [**VIGIL**+~AX] Wakeful (by nature or habit), watchful.

sit autem (custos porcorum) ~acem, impiger, industrius *Col. 7.9.10*; *8.2.11*; si (uenditor). ~anem esse (seruum). ~adfirmauerit, et is ex diuerso. ~somiculosus. inueniatur *GAIVS dig. 21.1.18*; (*of a haunt of night-life*) ~acis furta *Suburae Prop. 4.7.15*.

uigilia ~ae, *f.* [**VIGIL**+~IA] **FORMS:** *uigil-CIL. I. 1466*.

1 (usu. pl.) The action or fact of keeping watch, a patrol, guard, watch, etc.; ~as *agere, agitare*, to keep watch; sim. ~as *seruare*. **b** a group or groups of men carrying out a watch, patrol, etc. **c** (app.) a guard-room or sim.

noctu in ~am quando ibat miles *PL. Ps. 1180*; in uestra tecta discedite et aae. aequae ac priore nocte custoditis ~isque defendite *Cic. Catil. 3.29*; consumitur ~is reliqua pars noctis *CAES. Gal. 5.31.4*; uocis militum in ~is colloquiisq; audiebatur *Civ. 3.49.1*; uti. ~per totam urbem ~as habebantur ~isque minores magistratus praesent *SAL. Cat. 30.7*; fessum stando et ~is Volscum *Liv. 2.65.1*; *9.13.9*; miles ~as diuidit *Sen. Dial. 9.17.7*; *PLIN. Nat. 7.202*; fuisse in eo exercitu ueteranos qui non stationem, non ~as inissent *Tac. Ann. 13.35*; (*transf.*) me stante et manente in urbis ~a *Cic. Pis. 16*; cupio iam ~am meam, Brute, tibi tradere *Fam. 11.24.1*; *Sen. Ep. 78.4*; ut loquendi temeritas non corda tantum custodia atque ~a cohibeat *GEL. 1.13.3*; ~PL. *Mit. 216*; mi aduenienti hac noctu agitantumst ~as *Trin. 869*; negotium datur quaeestoribus. ~ut noctu ~as agerent ad aedis sacras *Cic. Ver. 4.93*; ~as agere barbaros et in armis stare *Curt. 4.13.10*; stationes ~ae. in armis agitabantur *Tac. Ann. 11.18*; ~cum monuisset praefectos nauium ut ~as nocturnas intenti seruarent *Liv. 26.43.1*; qui. ~as. ~seruat et armamentario praesent *Sen. Dial. 9.3.5*; *Ep. 73.9*. **b** nihilne te nocturnum praesidium Palati, nihil urbis ~ae. ~mouerunt? *Cic. Catil. 1.1*; de muro cum ~is custodibusque noctis colloquitur *CAES. Civ. 1.22.1*; neque more militari ~ae deducebantur *SAL. Jug. 44.5*; ~ae in urbe, stationes ante portas praesidiaeque in muris disposita *Liv. 3.5.4*; *Romani. ex stationibus ac ~is teritant hostem 3.28.4*; in muro circumeunt ~as equiti 22.1.8; nullae ~ae sunt, nisi quae nostra castra spectant *Curt. 7.11.9*; hi ~is, stationibus, custodiis portarum se inserunt *Tac. Ann. 1.28*; (*Marsis*) stratis etiam tum per cubilia. ~non antepositis ~is 1.50; (*transf.*) haec mea sedes est, haec ~a, haec custodia, hoc praesidium stitutum *Cic. Phil. 12.24*; **C** (CANCEL) ~os ~as (REST) *IVVENDA S. C. CIL. I. 1466*.

2 One of the four divisions of the night made for the purpose of keeping watch, a watch.

duabus ~is transactis *CAECIL. com. 10*; quae Cenabi oriente sole gesta essent ante primam confectam ~am in finibus Aueruorum audita sunt *CAES. Gal. 7.3.3*; tertia ~a noctis silenti agmine ducam uos *Liv. 25.38.16*; secunda. ~a luminibus extinctis *Curt. 6.8.17*; *MELA 1.61*; quarta. ~caestrensi ~a ad curas laboremore reuocant (sc. cocks) *PLIN. Nat. 10.46*; initia ~arum per centurionem nuntiari *Tac. Ann. 15.30*; tres consulares secunda ~a in Palatium accitos *Suet. Cal. 54.2*; *Fro. Ver. 2. p.210(207N)*; circa tertiam ferme ~am paululum conieuo *APUL. Met. 1.11*; (*cf.*, w. ref. to subterranean darkness) cuniculis. cauantur montes lucernarum ad lumina; eadem mensura ~arum est *PLIN. Nat. 33.70*.

3 Watchful attention, vigilance.

quae (i.e. dangers), si xx quiescent dies, in aliorum ~am consulum reciderent *Cic. Planc. 90*; in hac. tamquam specula collocati sumus uti uacuum metu populum Romanum nostra ~a et prospicientia redderemus *Phil. 7.19*; consul. coniurationem singulari uirtute, constantia, ~a, curaque aperuit *VELL. 2.34.3*; *2.79.1*; qui magnas opes exaggerare quaerit omni ~a *PHILO. 3. pr. 25*; nec infringendum consilis ius, cuius ~is niteretur ne quod res publica detrimentum caperet *Tac. Ann. 4.19*; nutritis captiosa ~a deceptus inrept cubiculum *APUL. Met. 8.11*.

4 (often pl.) The fact of being awake during normal sleeping times, wakefulness or periods of wakefulness. **b** (such times as devoted to particular pursuits). **c** wakefulness (as a deprivation of sleep).

fame et siti et ~is perferendis fortis *Cic. Catil. 2.9*; mihi. ~lippitudo haec. ~odiosa est propter ~as *Ad. 10.14.1*; corpus patiens inediae algoris ~ae *SAL. Cat. 3.3*; ~ae per quadri-duum iam et tres noctes toleratae *Liv. 22.7*; curis. et ~is. ~extinctum 40.56.9; qui corporum suorum robora. ~nocturna. ~a minuerant *CELS. 1. pr. 7*; eugodem oculos (i.e. of crabs). ~iligratos praestare ~am somno fugat tradunt *Liv. Nat. 32.116*; refert enim. ~praecesserit. laborant otium, ~a an quies *Quint. Inst. 7.2.14*; ne nox quidem secura, cum uxor ~as somnos suspiria matri Liuias. ~patefaceret *Tac. Ann. 4.60*; matutina ~a offendebarat *Suet. Aug. 78.2*; cristae et plumae et cantus et ~ae (i.e. of cocks) *Fro. Ver. 2. p.140(124N)*; (*cf. sense 4b*) in his (sc. studiis) ~as, in his

etiam somnus reponatur PLIN. *Ep.* 1.3.3. **b** (to pleasure, de-
bauchery, etc.) sileatur de nocturnis eius bacchationibus ac
~is Cic. *Ver.* 1.33; ugentis oblitus, uino ~isque languidus
3.31; fanatici ~is, uino, strepitibus. nocturnis attoniti
Liv. 39.75.9; mero ac ~is grauis CURT. 8.6.27. (cf.) me inu-
miliar fecisse filiae fateor tuas Cereis ~is (i.e. nocturnal rites)
per unum PL. *Aut.* 795; ~ (to study or other night-work) ille
ignis aeternus nocturnis Fontae laboribus ~isque seruatur
Cic. *Font.* 47; ratio et bonis artibus instituta et cura et ~is
elaborata Cael. 45; cui non sunt audite Demosthenis ~ae?
Tusc. 4.44; illibatum robur et ~is et aliis sufficit laboribus
Col. 12.1.1; lucubrations meas ~asque et sudores PLIN.
Nat. 18.45; ex ipso loco ac tempore hibernarum ~arum
GEL. *pr.* 10. **c** cum (Regulus) ~is et fame cruciatur
Cic. *Fin.* 2.65; ~arum somnigae nec die nec nocte discrimi-
nata tempora Liv. 21.4.6; SEN. *Dial.* 1.3.9; turpis, qui alto
sele somnigae iacet, cuius ~a medio die incipit *Ep.* 122.1;
NAT. 6.2.3; decoquitur (papauer) et bibitur contra ~as PLIN.
Nat. 20.202; inconiuae ~a eluminiibus addictis APUL. *Met.* 6.14.

uigiliarium ~ (i) i, *n.* **uigilā-**. [VIGIL+
-ARIVM] FORMS *uigila* SEN. *Ep.* 57.6 (app.) A
watch-tower or sim.

quid interest urum supra aliquem ~ium ruat an mons?
SEN. *Ep.* 57.6; CLARA L VITELLII CUSTOS VIGILAR VIX ANN XL
CIL 6.37789; (forming part of a tomb) ~IO QVOD EST
HORTORVM TITIANORVM CIL 6.29772; 14.527; 14.1868.

uigilium ~ (i) i, *n.* [VIGIL+IVM] The action
of keeping watch.
VAR. *Men.* 105.

uigilō ~āre ~āui ~ātum, *intr.*, (tr.). [VIGIL+
-ō]]

1 To stay awake (often implying alertness or
engagement in nocturnal pursuits). **b** (poet.
or fig., of a light shining in the dark).

hic insomniat ~ant, partem requiescunt ENN. *Ann.* 436;
hic ~ans somniat PL. *Capit.* 848; ne sursum deorsum cursi-
te neque usque ad lucem ~es TER. *Eu.* 278; canes, paucos
habendum. ~ quos consuecatis noctu ~o ~e VAR. *R.* 1.
21; tardissime. ~uenit, credo quod. ~ praeter consuetudinem
proxima nocte ~arat Cic. *Catil.* 3.6; APUL. *9.10.1*; me. ~ qui ad
multum noctem ~assem antior quam solebat somnus com-
plexus est REP. 6.10; qui. ~ans stertis LUCR. 3.1048; noctes
~abat ad ipsum mane HOR. *S.* 1.3.17; quamvis sopor est
oculorum parte receptus, parte tamen ~at (Argus) OV. *Met.*
1.687; quos ~are opus sit, excitat (symbium) infusum
capiti PLIN. *Nat.* 20.248; somnus. ~secerit. ~uiros. ~ant
nuptiaeque nurusque in scelus STAT. *Theb.* 5.200; SUT. *Nero*
34.3; deficiat. ~pupulis an ~arem scire quarebat APUL.
1.4.32; ~ (pregn., implying deprivation of sleep) cum
~ando necabatur Cic. *Off.* 3.100; plurimum hic aeger moritur
~ando IUV. 3.232; ~ (transf., of waking activities) ~antium
cogitationum uestigia Cic. *Div.* 2.140; (cf.) sed ~o ~antque
me sine fine dolores OV. *Pont.* 1.10.23; ~ (impers. pass.)
tota nocte inter uolnera et gemitus morientium ~atum esse
Liv. 10.35.6; 29.28.9; torpent ecce ingenia. ~ nec in unius
homines rei labore ~atur SEN. *Con.* 1.1.8; redeo, si ~atur
et hic MART. 12.68.6. **b** in summo ~antia lumina tecto
ponitur OV. *Ep.* 18.35; ingestis ~ant altaria flammis
STAT. *Theb.* 10.55; ~ant tacita ~et face Troicus ignis SILV.
1.1.35; ut. ~ustos imperii flamma ~aret FLOR. *Epit.*
1.1.12.3; SEMPER ~ET LYCERNA NARDO CIL 6.30102.11.

2 To be awake (following sleep).

~a inquam, expergere inquam, lucet hoc inquam
PL. *Met.* 218; ~a. pater aduenit MOS. 374; Mars ~a formula
in SERV. *A.* 8.3; ~ate, uiri, et considite transtris VERG. *A.*
4.573; Romae dulces diu fuit. ~reclusa mane domo ~are
HOR. *Ep.* 2.1.104; aut ille est tenues dilapsus in auras,
coeperunt sensus aut ~are mihi OV. *Pont.* 3.3.94; ~are
prima luce debet CELS. 4.32.1; ~are omni ~et (uigilans)
COL. 11.1.14; ante mediam noctem plerumque ~abat SUT.
CL. 33.2; sedet ad praetoria regis, donec Bithyno libeat ~are
tyranno IUV. 10.162; ~ (w. de nocte) ~as tu de nocte ut tuis
consulitoribus respondeas Cic. *Mur.* 22; ut, si serius. ~orte
surrexerint, propterandam etiam citius quam si de nocte
~assent perueniant (uolutores) quo uelint Q. *fr.* 2.13.2; SUT.
1.1.12.1.

3 (w. internal acc.) To spend time on (a
task, etc.) by remaining awake. **b** to spend
(a night, etc.) awake.

nihil erat quod non ipse obiret, occurreret, ~aret, labora-
ret Cic. *Catil.* 3.16; ~ (pass.) accipie dona meo multum ~ata
labore CIVIS 46; ubi iam breuiores dies et mollior aestas,
quae ~anda uiris? VERG. *G.* 1.313; ~atum carmen OV. *Ars*
2.285; hoc pretium curae ~atorumque laborum TR. 2.11;
docto multum ~ata Myroni aera STAT. *Silv.* 4.6.25; IUV.
7.27; magia ista. res est. ~noctibus ~ata et tenebris
abstrusa APUL. *Apol.* 47; (cf.) noctem ~ataque castra (i.e.
kept under sleepless watch) explorare datus STAT. *Theb.*
10.388. **b** quidquid ter denos ~aueram per annos MART.
12.18.16; PRO. *Ver.* 2. p. 210 (207N); qui in lecitando. ~ nullas
~ uigilias ~arunt GEL. *pr.* 19; ~ (pass.) ~ne ueniat sine te nox
~anda mihi PROP. 3.15.2; noctes ~antur amarae OV. *Ep.*
12.169; QUINT. *Inst.* 11.3.23; ~atam conuulio noctem TAC.
Ann. 13.20; PLIN. *Ep.* 7.27.6.

4 To exercise vigilance, be watchful or
alert.

temper hanc ~are oportet formulam atque aetatum
PL. *Per.* 229; ~andum est semper: multae insidiae sunt
bonis ACC. *frag.* 214; ~et necesse est in diligendo Cic. *de*
Orat. 2.92; multo me ~are acris ad salutem quam te ad
perniciem rei publicae CATIL. 1.8; ATT. 6.1.20; ut melius ~are
sit ante. ~cauerique ne inciliarius LUCR. 4.1144; SAL. *Cal.* 54.4;
tela. ~oculis ~antibus exit VERG. *A.* 5.438; cum infinita
litium formae fuerint. ~sapiat oportet actor et ~et QUINT.
Inst. 7.44; IUV. 8.236; licet creditori ~are ad suum conse-
quendum ULP. *dig.* 15.1.21; sibi enim ~auit 4.8.6.7; (transf.)
fortitudo. ~ita in ciuitate ~et APUL. *Pl.* 2.24; ~ (w. final cl.)
qua re. ~a. ut mihi succedatur Cic. *Fam.* 2.10.4; ~a. ~ne
tuam causam deseras TAC. 12.

uiginti, indecl. *a.* [app. old dual <*wi- 'two'
+kmti (cf. decem)]; Dor. Gk. *fikati*, Av.
visaiti] Twenty.

uino ~ dies ut careat PL. *As.* 801; A PVPVLA ANNOS VEI-
GINTI OPTINVI DOMVM OMNEM CIL 1.1570.6; plus ~ uulneri-
bus acceptis Cic. *Sest.* 85; ~ tauros VERG. *A.* 1.634; uentres
pasco et canem PETR. 57.6; demonstrat. ~solidos aureos
quorum ~ quidem pulchre destinasset, ipsi uero decem
libenter offerret APUL. *Met.* 9.18; (as sb.) de modo ~.
restabam solus OV. *Med.* 3.687; ~ (in compound num.) lupini
modios centum ~ CATO *Agr.* 60; ofulium cum duabus costis
quae penderet tres et ~ pondo VAR. *R.* 2.4.11; et septem. ~
tabulas pulcherrime pictas Cic. *Ver.* 4.123; cum ~ quinque
longis nauibus LIV. 21.51.6; cui duas et ~ linguas. ~traditur
notas fuisse QUINT. *Inst.* 11.2.50; centum et ~ anni TAC.
Dial. 17.3.

uigintiangulus ~a ~um, *a.* [PREC.+
ANGVLVS] ~a *sphaera*, An icosahedron.
APUL. *Pl.* 1.7.

uigintisexuir ~ri, *m.* [VIGINTI+SEX+VIR]
Freq. written XXVIuir. One of a group of men
(numbering twenty-six in all) appointed at
Rome to fill boards of minor magistrates; the
tenure of one of these posts was a qualifica-
tion for the quaestorship.

FEST. p. 233M; C PAPIRIVS. TR. MIL. XXVI VIR CIL 6.1317.
14.2105.6; 14.3945.

uigintiuir ~ri, *m.* [VIGINTI+VIR] Freq.
written XXuir. **a** A member of a commission
of twenty men appointed by Caesar in 59 B.C.
to distribute the *ager Campanus*. **b** one of
the group of twenty minor magistrates re-
maining from the *uigintisexuiri* after the
abolition of certain posts by Augustus. **c** a
member of a board of twenty in municipal
administration.

a alterum collegam tuum, ~tum qui fuit ad agros
diuidendos Campanos VAR. *R.* 1.2.10; Cic. *Att.* 2.6.2; VELL.
2.45.2; PLIN. *Nat.* 7.176; Balbus. ~ inter ~os agrum Cam-
panum plebi. diuisit SUT. *Aug.* 4.1. **b** q POMPEIO. ~
XX VIRO MONETALI SEVIRO PRAEF PERIARVM LATINARVM
CIL 14.3609. **c** CIL 10.5915.4; PRAEF ~RORVM PAGI
DEOBINIS 12.1376.5.

uigintiuiratus ~us, *m.* [prec.+ATVS] Also
written XXuiratus. The rank or office of a
uigintiuir.

(in sense a of prec.) Cic. *Att.* 9.28.1; repudiatus ~us
QUINT. *Inst.* 12.1.16; (in sense b) ut. ~munere capessendi
~us solueretur TAC. *Ann.* 3.29.

uigor ~ōris, *m.* [VIGEO+OR] Physical or
mental energy, vigour. **b** vigour (of an action,
performance, etc.). **c** (pl.) exertions. **d** (transf.)
'life', 'vitality' (in precious stones).

in ipsius imperatoris uultu, ~ore mirabilique hilaritate
B. *Afr.* 70.3; ~at illi. ~habitis membris uenit ~or VERG. *G.*
4.418; qualem ministrum fulminis alitem. ~olim iuuentas et
patrius ~or nido. ~protulit HOR. *Car.* 4.4.5; VITR. 1.2.2;
nec corporis nec animi ~orem remanere eundem LIV. 10.13.6;
~or ingenii quondam uelocis in alas inque pedes abiit
OV. *Met.* 8.254; ~or quoque, qui constat ex spiritu, non-
dum destituerat uultum CURT. 10.10.12; SEN. *Nat.* 6.18.7;
~or nouus aueratur atque V. *FL.* 4.55.2; STAT. *Theb.* 4.230;
QUINT. *Inst.* 11.2.3; TAC. *Ag.* 4.25; oculis. ~quibus. existi-
mari uolebat inesse quiddam diuini ~oris SUT. *Aug.* 79.2;
deest. ~et luto ~or et saxo color et picturae rigor APUL.
1.40.14; post hoc tempus (i.e. the age of 25) compleri uirilem
~orem ULP. *dig.* 4.4.1.2; (cf.) uigilantur oculi deorum, sidera
suum ~orem obtinuerunt V. *Max.* 9.1.1. ext. 4. **b** nihil
eorum perferit uirt. ~studiorum. ~uatio ac solerti ~ore
VITR. 10.1.3; exercitus. ~ipsius aduentus ~ore ac fulgore
occupatus se Caesaris tradidit VELL. 2.50.4; color orationis
antiquae, ~or nouae SEN. *Con.* 10.1.3; deest illis (i.e. the
writings of Fabianus) oratorius ~or SEN. *Ep.* 100.8; nec mihi
poscendi ~or auit SIL. 13.268; ~or disciplinae FRON. *Str.*
4.2.1; uinum. ~quod alacrem ~orem libidinis incutit APUL.
1.40.14; saltationis agilis ~or 10.31. **c** temperatissime
~animorum. ~oribus pro fortitudine sunt in Italia gentes
VITR. 6.1.11; uincis. ~nostros mirando ardore ~ores SIL.
15.355; sensus istos. ~innoxes. ~esse ~oribus quibusdam
mentium GEL. 12.14.4. **d** illas (sc. margaritas) senecta.
~torpescunt, nec nisi in iuuenta constat ille qui quaeritur ~or
PLIN. *Nat.* 9.109; et hic mares (sandastros) austeritas distin-
guat et quidam ~or adposita tingens 37.101.

2 (leg.) Force, validity.
quod principi placuit, legis habet ~orem ULP. *dig.* 1.4.1;
precaria (possessio). ~iusta quidem, sed quae non pergit ad
iudicii ~orem 10.3.7.4.

uigōrātē, *adv.* [next+~E] Vigorously.
ubi primam sagittam Cupidinis in ima praecordia mea
delapsam excepi, arcum meum et ipse ~ tetendi (cod. uigor
attendit) APUL. *Met.* 2.16.

uigōrātus ~a ~um, *a.* [VIGOR+ATVS] Lively,
enterprising
hac opportuna fallacia ~i iuuenis APUL. *Met.* 9.21.

uilica ~ae, *f.* [fem. of VILICVS] Also spelt
uill-. The wife of a farm overseer.

~ae quae sunt officia curato faciat CATO *Agr.* 143.1; CIL
1.504; sequitur ut duo uilicos et duas ~as habeat, quod est
deridiculum VAR. *R.* 1.18.5; sordebat tibi ~ae CATO
6.1.129; cum in totum. ~occiderit uisus ille matrum familia-
rum mos. ~necessaria irrepit ~ae cura, quae tueretur officia
matronae COL. 12.1.10; pinguis. ~a MART. 1.55.11; ~a uel
dum quidam ~or adposita tingens 37.101.

uiliatō ~ōnis, *f.* [next+~TRO] Also spelt *uill-*.
The function of a farm overseer.
qui suscepit officium ~onis COL. 11.1.13; 11.1.27; me in
~onem relegauit (dominus) PETR. 69.3.

uiliō ~āre ~āui ~ātum, *intr.*, (tr.). Also ~or
~āri. [VILICVS+~O] Also spelt *uill-*.

1 To perform the duties of a farm overseer.
antequam ~is ~are coepit CATO *Orat.* 105; (of an overseer
and his wife or partner) C. ORINVS C. L. LICIVS TRIVIA C. L.
AFRODITIA HIC ~ARVNT ANNOX XIII CIL 10.5081; (cf.)
quorum heredia colenda suscipiebant res p. exercitumque
ducebant senatu illis ~ante PLIN. *Nat.* 18.39; ut (noster
rektor). in ea (sc. re publica) quodam modo ~are possit
Cic. *Rep.* 5.5; (dep.) ego nondum. ~abar TURP. com. 170;
longe ab urbe ~ari POMPO. com. 45; ATTA com. 17.

2 (tr.) To act as overseer of (an estate;
public property).
seruus. ~qui possessionem maximam. ~abat APUL. *Met.*
8.22; ~QVI ~AVIT SITIFI ET PORTUS ET PRAESIDIA A. *Epig.*
42.3.63.4.

uiliō ~ōnis, *m.* [as next+~O] Also spelt
uill-. var. next (in quot., sense 1).
neget ante rationibus ~onum et upilionem et equisonum
sollertissime subscripsisse APUL. *Apol.* 87.

uilius ~i, *m.* [VILLA+CVS] Also spelt *uill-*.

1 A man (either slave or free) in charge of
the running of a farm or estate, farm-
overseer.

quid in urbe reptas, ~e hau magni preti? PL. *Cas.* 98; i tu
hinc ad uillam atque istos rastos ~o Pisto ipsi facto coram
ut tradas in manum MER. 277; (pater familias) ~um uocet,
roget quid opus sit factum CATO *Agr.* 2.1; LUCIL. 332;
~us agri colendi causa constitutus VAR. *R.* 1.2.14; Cic.
VER. 3.191; cum Plinae nostrae uillam. ~os, procuratores
tradidit APUL. 14.16.1; ~us naturam agri nouit REP. 5.5;
~siliuam et. ~agelli HOR. *Ep.* 1.14.1; ~us Orbi cum segetes
occat 2.2.165; PRAED. 2.8.131; nisi latifundis uestris maria
cinxisit, nisi trans Hadrianum. ~us uer regnat SEN. *Ep.*
89.10; cum omne genus agri tolerabilius sit sub liberis
colonis quam sub ~is seruis habere COL. 7.6; ~um fundo
~ praeponi conuenit aetatis nec primae nec ultimae 11.1.3;
PLIN. *Nat.* 18.39; MART. 3.58.31; 10.92.5; SUT. *CL.* 38;
(transf.) uisue bidentis amans et culti ~us horti IUV. 3.228.

2 A grade of servant employed in imperial
or public service, a manager, overseer, or sim.

CAESARIS ~US XX HER. DEO SILVANO ARAM D D A. *Epig.*
5.104; ~ (in the department of aqueducts) familia in aliquot
ministorum species diuiditur: ~os, castellaris, circitores
FRON. *Agr.* 17; CIL 6.8495.3; SERVO ~O CAES. AGVARIO
6.33733; VILIC A PLVMBIO 10.3967; ~ (in a library) A BYBLIO-
THECA LATINA PORTICVS OCTAVIAE ~VS 6.2347.7; 14.106;
~ (in a treasury) ~us acari quondam PRAP. 82.1; CIL
3.4152.5; VILIC SVMMARVM 5.737; 10.7347; ~ (in
other services) PAMPHILIANVS ~VS EX HORREIS LOLLIANIS 6.422.6;
COLONORVM P (a)centinorum (s)eruis VIL MACELLI 11.1231;
VERECVNDVS. VIL AB ALIM 11.6073; ~ (wom., of an urban
prefect) properabat. ~Pegasus, attonitae positus modo ~us
urbi. anne aliud tum praefecti? IUV. 4.77.

uilius ~is ~e, *a.* *compar.* ~ior, *superl.* ~issimus.
[dub. perh. <*uēilis (VENVM)]

1 Costing little, cheap; ~e pretium, a low
price. **b** (abl. of price, also gen.) cheaply.

faxim muli, pretio qui superant equos, sient ~iores
Gallicis cantheris PL. *Aut.* 495; illum (coquum) conducunt
potius qui ~issimum SAR. 806; TER. *Ph.* 55; si istud omnes
homines faciant unum ~ius sit CALP. *hst.* 8; Cic. *Ver.* 3.195;
OV. *Tr.* 5.8.13; ~ioris ligni e pretiosiore cortice fieri PLIN.
1.16.232; (lens) ~ior est alica, carior alia faba MART.
13.9.2; numerus argenteorum facilius usui est promiscua
~ia mercantibus TAC. *Ger.* 5.5; summula ne pereat qua ~is
tessera uenit frumenti IUV. 7.174; ~ (transf.) tu te ~em
feceris, si te utro largiere PL. *Mil.* 1243; sanguine Capitonis
se cruentauerat eoque et postulatibus manifestior et
punitior ~ior fuit TAC. *Hist.* 1.58; ~ (w. abstr. nouns) felix,
qui ~is pomis mercaris amores PROP. 2.34b.71; quae modo
per ~is inspecta est publica notitia 4.7.39; uel pueri anusue
~issima opera PLIN. *Nat.* 13.132; si ex horto petantur
(remedia). nulla artium ~ior fiat (i.e. than medicine)
24.5; ~inridere Arminio alia seruituti pretia TAC. *Ann.*
2.9; solent. ~certam partem fructuum. ~iori pretio
addidit ULP. *dig.* 7.1.27.3. **b** quanti emi emit? ~i
PL. *Ep.* 51; si inde empti erunt potissimum, ubi ea. ~
~issimo emi poterunt VAR. *R.* 1.22.2; instructam ~i uendis
~domum MART. 12.66.10; APUL. *Apol.* 93; CIL 8.1566.67;
~si mercem. ~ioris. ~distrahit ULP. *dig.* 14.4.7.3.

2 Having little material value, worthless.

siquidem. ~huic aliquid paullum. ~dederis, unde utatur,
reddet tibi cito ~istoc (app. a gesture of contempt) ~ius
TER. *Ad.* 98; non minor. ~uoluptas percipitur ex ~issimis
rebus quam ex pretiosissimis Cic. *Fin.* 2.91; quid uauit
immensum te argenti pondus. ~deponere terra? quod si
communas ~em redigatur ad assen HOR. *S.* 1.1.43; nitent
Sakra ~ia dona uia PROP. 2.24.14; LIV. 21.60.8; trita quidem
nobis togula est ~is isque uetusque MART. 9.100.5; quippe
in acie nihil praedae, inopos agrestes et ~ia arma TAC. *Hist.*
2.13; si conseruam suum uulnerauerit seruus et ~iorem
fecerit PAUL. *dig.* 33.8.9.1; (cf.) quia culta securo non ~ior (i.e.
no less rich in gold) Hermus LVC. 3.210; (poet.) auro phaleras
~et manicas, ne coniuge ~ioriet, presserat STA. *Theb.* 8.567.

3 Unworthy of esteem, contemptible.

nihili quidem hercle uerbum est ~issimum: 'uocem te
ad cenam nisi egomet cenem foris' PL. *St.* 189; semper eos
(honores) putari, si uulgus essent. ~is Cic. *Q.* *fr.* 1.3.31;
etsi impensius uxor, multo mihi tamen es ~ior et leuior CATIL.
72.6; ~is Europe. ~quid mori cessas? HOR. *Carm.* 3.27.57;
meritis tam. ~ibus OV. *Med.* 13.101; legesne. ~potius ~es
nenias. ? HAED. 3.1.10; ex ~is hominem. ~uoluptas
ducentibus SEN. *Ep.* 74.14; ~ransfuga ~is 5.3.6; ~e est quod
licet PETR. 93.1; ~STAT. *Theb.* 9.167; TAC. *Hist.* 2.91; tanta
auctoritas in una ~issima turba. ~a PLIN. *Ep.* 9.6.3; audax et
temeraria lucerna et amoris ~e ministerium APUL. *Met.* 5.23;
non debet dari (actio). ~uel luxurioso atque prodigo aut alias
~i ULP. *dig.* 4.3.11.

4 Considered of little account or importance.

populo Romano ~is meus spiritus esse non debet Cic. Phil. 12.21; nulla (uxor) pro socia obtinet, pariter omnes ~es sunt SAL. Jug. 80.7; ubi diuitiae clare habentur, ibi omnia bona ~ia sunt Rep. 2.7; nos animae ~es, inhumata infletaque turba Verg. A. 11.372; si tanta clades ~em uitam non fecit, nulla faciet Liv. 22.60.14; parentium. ~ hoc saeculo ~is leuiscus apud liberos auctoritas 26.22.15; moles. ~ ministri caedunt. ~ia membra (~e. castrate themselves) Ov. Fast. 4.244; spadonum. ~ grex, haud sane illis gentibus ~is CURT. 3.3.23; inde trae faciles et, quod suauissimae egestas, ~e nefas LUC. 1.174; nil ista nocebat famae busta tuae: templis. ~sepulcris ~ior umbra feres 8.860; inter tot. ~eras, quas perdere ~e est STAT. Silv. 2.5.29; in rebus ac uerbis parum modestis ac pudicis ~is pudor QUINT. Inst. 1.1.30; nunc et subiectos nos habuit tamquam suos et ~is ut alienos CAT. Hist. 1.37; (w. inf.) stat fucare colus nec Sidone ~ior Ancon murice nec Libyco STR. 8.436.

5 Of inferior rank, station, etc., common, low, mean. b associated with common people, low life, or the like, humble, mean.

nec diutius. ~ per clara nomina reorum uiguit: inde labi coepit ad ~iora capita Liv. 9.26.22; hic Syri et Asiatici Graeci sunt, ~issima genera hominum 16.17.3; ut quae se timuit committere honesto, ~is in amplexus inferioris eat Ov. Ars. 1.770; causas exponere, quare ~is anus populus ad sua liba uocet Fast. 3.726; numerum non ~e Palaeon SEN. Oed. 448; ~issimus nec cuiquam serio ministerio adcommodatus (seruus) Tac. Dial. 29.1, tanti sceleris indicium per Fuluiam emerit, ~issimum scortum, sed patricius innocentius Flor. Epit. 2.12(4.1.6); ~ibus ancipites fungi ponitur amicis, boletus domino Iuv. 5.146; dummodo ne per manum ~is uis pietatis infuset CALP. Dial. 24; Suet. Cal. 26.5; ~is ancillae filius nepos Veneris audiet APUL. Met. 6.9; (~w. sanguis) quotus quidem (supersit) non e ~issimo sanguine CURT. 8.7.4; Tac. Ann. 1.76; (~f.) quos sanguine ~is. ~ probris excidio, bone rex STAT. Theb. 2.458. b Quamquam ~. Vella non est ~ior quam Lupercal Cic. Fam. 7.20.1; membra leuat ~. grabato Mor. 5; an tua demens ~ibus in ludis dictari carmina malis? HOR. S. 1.10.75; quae modo cum ~i turbatis ueste capillis litore in hoc steterat Ov. Met. 8.859; non placent. ~ tecta sani moris aut ~is scyphus SEN. Phaed. 208; Petr. 135.8.1.5; dar tibi securos ~is tegetica somnos MART. 9.92.3; (~poet.) ne ~is flamma caminus uret, ipsa (~sc. Cytherea) facies, succidit STAT. Silv. 1.5.32; (~of style, opp. accuratus) hebes, sordida, ieluna, tristis, ingrata, ~is oratio est QUINT. Inst. 8.3.49.

6 (of natural species, products, etc.) Common, ordinary.

si uero uiciumque seres ~emque phaselum Verg. G. 1.227; costas. ~aselli ~ibus. ~onerat pomis 1.274; ~issima rerum. ~aqua HOR. S. 1.5.88; ~e potabis mistic Sabini cantharis Carm. 1.20.1; PROP. 3.15.18; armenta. ~ia SEN. Ag. 99; ~es et habentis nomina pestis LUC. 6.681; ~issimam (rosam). plurimis sed minutissimis (foliis), spinoliolum PLIN. Nat. 21.16; ~ia cur magnos aequant animalia diuos (~e. in Egypt) STAT. Silv. 3.2.113; ~es pulli nati infelicibus ouis Iuv. 13.142.

uilitas ~atis, f. [prec. + -TAS]

1 Lowness of price, cheapness. b lowness of material value, worthlessness.

haecim erat ea quae nostros minuit fructum ~as? TER. Ph. 1013; summa in ~ate, cum aratorum frumentum dare gratis mallent Cic. Per. 3.215; carissimum annonam necopinata ~as consecuta est Dom. 14; si prouentus ~atem facit COL. 6.3.5; quia ~ate redditum impendia exuperant PLIN. Nat. 17.213; ad denarios senos ~as rediit 35.47; Tac. Ann. 6.17; PLIN. Ep. 7.27.7 (~w. gen.). tritici ~as Cic. Off. 3.52; ea copia rerum, ea ~as annonae LIV. 45.33.3; (~transf.) uides pro tuo caro capite ~. offerre me uicium caput ~ati PL. Capt. 230. b interdum ista plus prosunt quam maxima; sed tamen ~as sua illis (~e. crustis of bread, copper coins). ~ detrahit pretium SEN. Ben. 4.29.2; est uidere apud illos argentea uasa. ~ non in alia ~ate quam quae humo finguntur CAT. Ger. 5.4.

2 The state of being held in low esteem. summa aequi ac boni ~as SEN. Dial. 8.8.2; Ep. 121.24; Antonius solus contumelia naturae ~atem auro fecit PLIN. Nat. 33.50; nec inimicitias. ~suscepimus, nisi lucis ~ate QUINT. Decl. 305(p.161.5); ea honorum ~as erat, illorum etiam, quos Pallas non dedignabatur PLIN. Ep. 8.6.16; quae enim facilius res quam linguae rabies et ~as morum? APUL. Fl. 7.

3 Low character, baseness; lowness of rank. nec meretricum hoc dedecus est, sed matronarum uirginitate, apud quas comitas habetur uulgati corporis ~as CURT. 5.1.38; nec ideo proximum illi (~sc. deo) genitum hominem, ut ~ate iuxta beluas esset PLIN. Nat. 2.26; neque. ~ debet pater uilissimus filii sui contumelia ad suam ~atem metiri ULF. dig. 47.10.17.13; (~of language) refugendum est ab omni uerborum. ~ate PETR. 118.4; ~si humilis (testes) producet ~atem. ~oportebit incessere QUINT. Inst. 5.7.23.

4 Common quality, meanness, ordinariness. (pruna) asinina cognominata ~ate PLIN. Nat. 15.41; nemo id (~sc. opus) paruum. ~existimauerit, nomen ~ate deceptus 20.1.

uilitate, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [VILIS + -TERE]

1 At a low price, cheaply.

uenire poteris intestinis ~ius PL. Cur. 243; quidquid denique ~issimē consistit COL. 9.1.6; 12.39.4; PLIN. Nat. 18.44; MART. 7.27.10; 12.13.2; si. ~ ~ius fundum uendidisti JAVOL. dig. 18.1.79.

2 At a low valuation.

~iter semet ipsum colere sui contemptus est APUL. Fl. 7.

uilitō ~āre, tr. [VILIS + -ITO] To lower the value of, debase.

tua uitia quae te ~ant TURP. com. 148.

uilla ~ae, f. [prob. < uic-sla (VICVS)] FORMS

and ORTHOG.: uella quoted as rustic pronunciation VAR. R. 1.2.14; uila FJRA 3.137.

1 A rural dwelling with associated farm buildings forming the headquarters of a farm or country estate, (later also) a large country residence. b (dist. from its associated farmland). c (typifying rural life or environment). d ~a urbana, rustica, the estate buildings designed for residential and farm use respectively.

i tu hinc ad ~am atque istos rastos uilico Pisto ipsi facito coram ut tradas in manum PL. Mer. 277; Trin. 944; ain patrem hinc abisse rus? ~iamdum. ~ dic sodes. ~ apud ~amst TER. Ad. 517; CATO Agr. 1.4; cum habeam. ~ flumen quod per ~am fluat VAR. R. 3.5.9; domus in Palatio. ~a in Tusculano Cic. Dom. 62; Ad. 12.9; B. Afr. 9.1; nullus habuit hortos, nullam suburbanam aut maritimum sumptuosam ~am NEP. Ad. 14.3; Verg. Ed. 1.82; horrea. ~extra ~am faciendi uidentur VITR. 6.6.5; incendis. ~ non ~arum modo sed ~iam uicorum LIV. 2.62.4; unicus anser erat minime custodia ~ae Ov. Met. 8.684; Caesar Tiberius cum. in Misene ~em uenisset suam PHAED. 2.58; MART. 3.58.1; STAT. Silv. 2.2.3; Tac. Ann. 3.53; ~a. ~ nostra etiam medicamentis copias praestit, lac in primis PLIN. Ep. 2.17.28; Suet. Tib. 73.1; APUL. Met. 7.8; Apol. 87. ~ ita aedifices, ne ~a fundum quaerat CATO Agr. 3.1; qui ager neque ~am habuit neque ex uila parte fuit cultus Cic. R. Rosc. 33; LIV. 23.32.15; COL. 1.4.6; iis. ~suos (fundos) cum suis ~is VINIBVSQ. ATTIBVSQ. ILL. 10.44.9; solent quidam complurium fundorum continuorum domini. duos aut tres agros uini ~ae contribuit Hyc. agrim. p.93; fundus excepta ~a uindictari debet JULIAN. dig. 30.81.3. c litterae me et studia nostra et otium ~ae quae delectant Cic. Q. fr. 3.9.2; dulcius urbe quid est? an ~a sit apta puellae. ~ [Tib. 13.14.3; dormire quotiens libuit, inus ad ~am MART. 12.57.28; uxor ad prolem multo auspiciat in ~a quam in oppido ducitur APUL. Apol. 88. d ~am urbanam pro copia aedificata CATO Agr. 4; itaque illorum ~ae rusticae erant maioris preti quam urbanae VAR. R. 1.13.6; 1.13.7; (~f.) modus autem membrorumque numerus aptetur uniuerso conspecto et diuidatur in tres partes, urbanam, rusticam, fructuariam COL. 1.6.1.

2 ~a publica. A building in the Campus Martius devoted to various public functions, the housing of foreign ambassadors, etc.

VAR. R. 3.2.1; Cic. Att. 4.17.7; eo anno. censors ~am publicam in campo Martio probauerunt, ibique primum census populi est actus LIV. 4.42.7; 30.21.12; V. Max. 9.2.1; APUL. Apol. 17.

uillāris ~is ~e, a. [prec. + -ARIS] Of or belonging to a farmyard.

~ibus gallinis PLIN. Nat. 10.116; 23.28.

uillāticus ~a ~um, a. [VILLA + -ATICVS] Of or belonging to a farmstead.

~o. ~gregi in fundum satis esse duo (canes) VAR. R. 9.16; sunt gallinae. ~generum tritum, ~ae et rusticae et Africanae 3.9.1; mel. ~um, quod nascitur in holeribus et stercorosis herbis COL. 9.4.7; caprae. ~ et omnium fere ~arum quadrupedum PLIN. Nat. 28.182; canes pastoricos ~os APUL. Met. 9.36; (~w. abst. nouns) quod altera est ~a pastio, altera agrestis VAR. R. 3.1.8; si urbanae uitae comparetur ~a COL. 8.16.2; quies ~a APUL. Met. 2.19.

uillic-: see VILIC-.

uillōsus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VILLVS + -OSVS] Shaggy, hairy.

cinctus ~ae tegmine caprae Mor. 22; ~i pelle leonis VERG. A. 8.177; ~ae. ~ursae Ov. Met. 13.836; ~i. ~bisones SEN. Phaed. 84; ~ipis (~sc. scuris) ~ior cauda pro tegumento est PLIN. Nat. 8.138; ~issimum animalium lepus 11.229; (~transf. esp.) sic hispida turpes proelia ~is ineunt complexibus uiri STAT. Theb. 6.869; (~w. abl. of respect) ~a. ~saetia pectora semiferi VERG. A. 8.266; (~w. ref. to snakes in the place of hair) angue ~i canis ENN. scen. 415; ~a colubris. ~guttura monstru Ov. Met. 10.21 (~of plants) astragalus folia habet longa. ~radices ~as PLIN. Nat. 26.46; conferta. ~ae densitatis atque fistulosae 27.69; (~w. abl. of respect) illa (~sc. larix). ~folio ~ior 16.46; (~of cloth) stragula purpureis lucent ~a tapetis MART. 14.147.1.

uillula ~ae, f. [VILLA + -VLA] A small farmstead or country-house.

nihil prorsus aliud curant nisi agros, nisi ~as, nisi nummulos suos Cic. Att. 8.13.2; ~a sordida et ualde pusilla, nil agri 12.27.1; CATUL. 26.1; proxima Campano ponti quae ~a HOR. S. 1.5.45; Priap. 86.1; multas ~as et casae amplas praeterimus APUL. Met. 3.29; haec (~sc. terra). ~is uribusque concludens MUN. 4.

uillum ~i, n. [contr. fr. *uinulum (VINVM + -VLVM)] A small quantity of wine.

nisi. ~edormiscam hoc ~i TER. Ad. 786.

uillus ~i, m. [prob. dialect form of VELLVS¹] FORMS: variant form uell- VAR. L. 5.130. A woolly or shaggy growth of hair. b (applied to the nap of cloth; also to mossy or sim. growth on trees).

oem. ~ quae lana multa sit et molli. ~is altis et densis VAR. R. 2.2.3; quatum (~sc. animalium) aliae corlis tectae sunt aliae ~is uestitae Cic. N. D. 2.121; greges ~is. ~mollibus albos VERG. G. 3.386; fuluis insignia ~is uellera Ov. Ars. 3.335; fieri. ~ primo. ~palliones. ~mox. ~is inhorrescere PLIN. Nat. 11.77; 37.204; V. Fl. 7.31; (~on a man) quod tibi. ~rigent. ~pectora ~is MART. 6.5.1; (~sg.) non erat hiearides ~o spectabilis auro Ov. P. 6.49; barbarum (~e. erat hiearides) ~o PLIN. Nat. 12.73. b amphitapea, ~is ingentibus, molles LUCR. 13; tonsis. ~ferunt mantelia ~is VERG. G. 4.377; Ov. Fast. 4.933; MART. 14.145.1; ~cani arborum. ~i, quales in quercu ~. uidentur PLIN. Nat. 12.108; (~sg.) aegilops fert pannos arentes, muscoso ~o canos 16.33.

uimen ~inis, n. [VIEO + -MEN] A flexible branch of a tree or other plant, cut for wickerwork or sim. purposes, withy. b an article of wickerwork, a basket.

~ina matura, salix per tempus legatur, uti sit unde corbulae fiant CATO Agr. 3.1; simulacra habent, quorum contexta ~inibus membra uitis hominibus complent CAES. Gal. 6.16.4; latet arbore opaca aureus. ~lento ~ine ramus VERG. A. 6.137; feretrum arbuteis textum uirgis et ~ine querno 11.65; ~ina curua faui Ov. Rem. 186; tenet ima lacunae lenta salix. ~inaque et. ~cannae Met. 8.337; uillulam. ~tectam ~ine iuncoo P. 1818; (~used as a wand) deus horrentem (Cerberum) Lethaeo ~ine musedas STAT. Theb. 2.30; (~applied to seaweed) ut. quod. ~en in aequore erat, fiat super aequora saxum Ov. Met. 4.732; (~w. defining gen.) flexi. ~en acanthi VERG. G. 4.123; fisciella leui detecta est ~ine iunci Tib. 2.3.15; ulmi ~ina COL. 1.6.21. b ~en breue Picanarum (~e. olives) MART. 4.88.7; (~applied to a fish-trap) arto. ~luctantem. ~hunc (~sc. scarum) in ~ine Ov. Hal. 16.

uimentum ~i, n. [VIEO + -MENTVM] A structure of wickerwork.

moenia non saxo sed cratibus et ~is. ~aduersum inrum-pentis inualida Tac. Ann. 12.16.

uiminālis ~is ~e, a. [VIMEN + -ALIS] Of a kind used for or producing withies. b collis ~is, the name of one of the hills of Rome; porta ~is, a gate at Rome between the porta Collina and the porta Esquilina.

salices ~es COL. 4.30.2; PLIN. Nat. 16.177; 17.143. b VAR. L. 5.51; addit duos colles, Quirinalem ~emque; ~em inde deinceps augeat Esquilis LIV. 4.43; PLIN. Nat. 17.2; Festr. p. 376M; ~Fron. Ag. 19.

uiminārius ~(i)l, m. [VIMEN + -ARIUS] A dealer in goods made of wickerwork.

CIL 12.4522.

uiminētum ~i, n. [VIMEN + -ETVM] A place where withies are cut, osier-bed.

VAR. L. 5.51.

uimineus ~a ~um, a. [VIMEN + -EVS] Made of wickerwork.

in cista ~a VAR. in Non. p. 334M; ~a tegimenta galea imposita CAES. Civ. 3.63.7; qui. ~as. ~trahit cratis, iuuat arua VERG. G. 1.95; ~os. ~calathos PROP. 3.13.30; PETR. 135.8.1.7; APUL. Met. 9.24.

Viminus ~i, m. A cult-title of Jupiter.

collis Viminalis a Ioue ~o, quod ibi ara eius VAR. L. 5.51; ibi uinum fuisse uidetur silua, ubi est et ara Ioui ~o consecrata Festr. p. 376M.

uināceus ~ea ~eum, a. Also ~ius. [VINVM + -ACEVS]

1 (masc., fem., or neut. pl., also fem. sg., as sb.) The refuse (skin, stones, etc.) from wine-pressing, used esp. as cattle-feed and fertilizer.

(masc.) dolia quo ~ios condant CATO Agr. 10.4; ~eos cotidie recentis succerito 25; 147; (~fem.) circum capita addito stercus, paleas, ~es 33.3; (~sg.) ~eae heminae uuae albae COL. Arb. 4.5; (~neut.) illi (ouibus) folia ficulinae et palea, ~ae, ~urfures obiciuntur VAR. K. 2.2.19; ~eae permixta stercori COL. 13.5; eluta et siccata ~ia, quae de lora eximuntur 6.3.4; JULIAN. dig. 13.1.14.3; (~gender indeterminate) uuas in ~ia. ~obrutas CATO Agr. 143.3; electa (uua) in secretum corbulam, unde. in dolia plena ~iorum contrudatur VAR. R. 1.54.2; quantum expressere adiunct ~eis aquae puteanae, ut et secundarium passum faciant PLIN. Nat. 14.82; quidam uasa. ~condunt in acetum. ~alii ~eis contegunt 34.111; uini faciem e ~eis expressam GEL. 11.7.6.

2 (neut. as sb.) A grape-stone.

quae (uis). ~ex acini ~eo. ~tantos truncos ramosque procreet Cic. Sen. 52; callosi et angusti (acini) frequentisque ~ei COL. 3.1.5; ~eae quae acinis celantur 11.2.69; semina. ~eligit. ~paucis minutisque ~eis Arb. 3.1.

uināciolus ~a ~um, a. [prec. + -OLVS] The name of a variety of vine.

~am soli nouerunt Sabini PLIN. Nat. 14.38.

Vinālia ~ium, n. pl. [VINVM + -ALIS] FORMS: ~iorum (gen.) SAB. iur. 8. The name of two festivals associated with wine-production: a ~ia priora, held on 23 April when libations of wine from the previous year's crop were poured to Jupiter (the festival also had associations with Venus). b ~ia rustica, held on 19 and 20 August in honour of Jupiter and also app. Venus, for the success of the harvest. a Fast. Praenest. Apr. 23 (CIL 1. p. 236); Ov. Fast. 4.863; PLIN. Nat. 18.287; PAUL. Festr. p. 374M. b Fast. Maff. Aug. 19 (CIL 1. p. 225); ~ia a uino; hic dies Iouis, non Veneris VAR. L. 6.16; ~ia rustica dicuntur. ~quod. ~tim sunt ferati oltiores 6.20; R. 1.1.6; PLIN. Nat. 18.289; rustica ~ia. ~eodem. ~die Veneri templa sunt consecrata. ~quia in eius deae tutela sunt horti Festr. p. 265M.

uināriarius ~a ~um, a. [app. enlargement of next] Of or relating to the wine trade.

NEGOTIANS SALSAMANTINVS ET ~VS MAVRARIVS CIL 6.9676; P RAGONIVS DAPHNVS ~VS IN CASTRIS 6.9992.7; NEGOTIATORI FERRARIARVM ET ~AE (~sc. rei) 10.1931.5.

uinārius ~a ~um, a. [VINVM + -ARIUS]

1 Used for the making, storing, sale, etc., of

(so as to break) lapides... ~ i cernis ab acuo LUCR.5.306; nec requies, quin... annus... prouentum... oneret sulcos atque horrea ~ at VERG.G.2.518; ualidam... nauem... uicit hiems A.1.122; ~ ut VERG.A.3.597; ~ ut SALL.U.1.102; ~ ut CIL.1.102; ~ alter non uiribus illis ~ ere... poterit G.1.748; tumulos... qui radice uetusta effudere suis uictis conpagibus urnas LUC.7.857; MART.II.4.414; ~ (so as to dissolve, or sim.) miscere multa uidebat uerberibus radiorum... uicta per agros LUCR.5.1104; nec uscira quisquam aut undis abolere potest aut ~ ere flamma VERG.G.3.560; nibe, quae zephyro uicta tepente fuit OV.Fast.2.220; pergitulo quidem praecipue ~untur ciuit PlIN.Nat.III.283; metallorum primitiae, nullis fornacibus uictae CAT.Hist.4.53; nubes... pondere suo uicta in latitudinem uanescebat PLIN.EP.6.16.6; ~ (in fig.

phr.) stabunt sub illa mole umeri an magno ~etur pondere ceruic? *STAT.Silv.4.4.98.* **b** ~unt aequora nauitae *HOR. Carm.3.24.41;* nec ~ere possis flumina, si contra quam rapit unda nates *OV.Ars.2.181;* *(of things)* noctern flammis funalia ~unt *VERG.A.1.727;* uicit deinde strepitum uox et indignatio Fabi *Liv.8.33.11;* si quando medicamina ~antur, membrum praecidi oportere *VERG.7.33.1;* nubium modo... quae infra feruntur nec unquam diem ~unt *SEN. Ep.27.3;* haustum ipsius maris dulcem esse... magnitudine haut diuturnum inflicti acium uicto saepe *PLIN.Nat.6.51;* Cumanae plagae... ferri aciem ~unt *19.11;* liebanas oris praestantissime ~it glutinum *28.86;* quae nimios ~ant umbracula soles *MART.14.28.1;* faciem uicere tenebrae *STAT.Theb.12.242;* ~entum lituos hinnitus... equorum *SEN.4.97;* *(absol.)* quae sunt rerum primordia, nulla potest uis stinguere; nam solido ~unt ea corpore *Lucr.1.486;* fit quoque uti soleant... reliqui motus uitales ~ere saepe *2.955;* si tumor uicit *Cels.6.8.2.4.* **c** ubi aera ~ere summum arboris haud uilae iactu potuere sagittae *VERG.2.123;* cumulos fluctus non ~it harenae *Luc.9.340;* iam summas caeli Phoebeus... arces uicerat *V.F.3.482;* *SEN.15.510;* ~uenisti tandem, tuque... uicit iter durum pietas? *VERG.A.6.688;* breuis est labor... ~ere tramitem *MART.10.20.19.5;* *STAT.Theb.6.354.*

8 To overcome, get the better of (abst. forces, conditions, etc.). **b** (of conditions) to prove too much for, defeat.

miseria est seruo bono, apud eum qui uera loquitur, si id ui uerum ~itur *PL.Am.592;* neque tamen ~ere consuetudinem poterunt *VAR.gram.12;* ~amus odium pacemque patiamur *Cic.Phil.13.7;* gloria inuidiam uicisti *SAL.Jug.10.2;* cupiens uaria fastidia cena ~ere *HOR.5.2.6.87;* postquam exhausto iam flumine uicerat aestum *PROP.4.9.63;* *PHAE.3.8.16;* noster sapiens ~it... incommotum omne *SEN. Ep.9.3;* dum ~itur exis prima fames *V.F.2.347;* ad quod uicto silentio prorupit reus *TAC.Ann.11.2;* cur... tu... non ~as negotia et inuenias tibimet tempora... ad... poemata... *legenda FRO.Aur.2.28(221N);* *(w. abs. subj.)* ubi uoluptatem aegritudo ~at *PL.Mer.359;* uicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia *Cic.Clu.15;* omnia ~it Amor *VERG.Ecl.10.69;* quae facile omnem patientiam ~erent nuntiabantur *Liv.23.19.5;* nec tota sitim Lydia ~it *SEN.Her.0.624;* formidinem mortis uicit aurum *APUL.Met.9.19;* *(absol. or ellipt.)* nemo est... quin putet expetendam maxime dignitatem, sed ~it utilitas plerumque *Cic.de Orat.2.334;* ~et amor patriae laudumque immensa cupido *VERG.A.6.823;* fortuna et consilia mala uicerunt *Liv.25.15.17;* si quando medicina et cura uicia *PLIN.Nat.7.58;* expectent ergo tribuni... ~ant diuitiae *Iuv.1.110;* consuetudo uicit *GEL.12.13.16.* **b** attat da hercle uerba mihi sunt: uicit unum quod bibi *TER. Eun.727;* tempore ~or ego *PROP.2.25.63;* si opere uicit sumus *COL.11.2.46;* ceu... uela sequar... iam iussus ab altis rupibus atque oculis longo quarer aere ~i *STAT.Silv.5.2.7.*

9 (in direct or compendious comparisons) To surpass, outdo (a person, achievement, etc.). **b** (of things) to exceed (in quality, degree, etc.), be greater than. **c** (absol. or ellipt.) to be best, excel.

expectate facinus quam uultis improbum; ~am tamen expectationem omnium *Cic.Ver.5.11;* innumerabilia tua sunt in me officia... omnia uiceris si... te ualidum uidero *Fam.16.4.3;* quod maximus consularis maximum consulens te ipse uicisti *Cas.Fam.12.13.1;* ne ~as, dura puella, deam *(sc. Nemesim)* *Tib.2.6.28;* ~it Penelope Aelia Galla fidem *PROP.3.12.38;* Calydonea bellantem rupe puellam ~entemque uiros *MAR.5.181;* ad eum transeamus, qui consensuit: quantum ~it infantem! *SEN. Ep.99.10;* cum tot Ceroes uiceris *MART.11.5.4;* alta parabat culmina uillarum... ~ens Fortunae atque Herculis aedem *Iuv.14.90;* paulo ante pinnatam Pegasi ~ebas celestitem *APUL.Met.6.30;* *(w. dat. of advantage)* tenero sic... Achilli... ~ebat Pelea Chiron *STAT.Silv.2.1.89;* *(w. abl. of respect)* uicisti coeam tarditidine *PL. Poen.532;* *QVEI NVNQVAM VICTVS EST VIRTUTE CIL.1.11.5;* qui... scelere barbaros, crudelitatem hostes uicerit *Cic.Ver.4.112;* *Fam.2.18.2;* *VERG.Ecl.4.55;* modestia... et temperando linguae adulescens senem uicero *Liv.28.44.18;* nisi duritia robora ~is *OV. Ep.7.52;* *SEN. Ben.3.38.2;* puella... quae crine uicit Baetici gregis uellus *MAR.5.37.7;* *(w. in+abl.)* genus ornithionis... in quo diceris longe uicisse... magna aedificia Luculli *VAR.3.5.8;* in eis rebus se ~iposse animo aequo pati *Cic.de Orat.2.45;* *Phil.1.37;* tu fac in agenda gloria te ipsum ~as *Fam.12.7.2;* *QVOD COTIDIE IN BENE FACIENDO... IPSE SE ~AT CIL.5.532.1.19;* *(w. inf.)* non me Chaoniae ~ant... columbae dicere quos iuuenes quaque puella domet *PROP.1.9.5.* **b** haec quomodo primum acta est, uicisti omnia fabulas *PL.Cas.17;* *LUCIL.1208;* si subitum... orationem... cogitatu facile ~it *Cic.de Orat.1.150;* omnem consolationem ~it dolor *Att.12.14.3;* fletum iniuria ~it *PROP.3.25.7;* quae patimur uicere modum *SEN. Ag.692;* silva, quam supra eminens despectat alie quercus, et ~it nemus *THEB.656;* sic terebinthum ~i iuuat, sic citrum pretiosius fieri *PLIN.Nat.16.233;* ingenium probitas artemque modestia ~it *STAT.Silv.3.5.67;* *SYMPTVS IN QVAESTVM ~ERE POSSIT CIL.9.60.7;* *(w. abl.)* eam (noctem)... multo haec uicit longitudo *PL.Am.281;* *OV. Met.3.65;* contortis uerticibus undae... ~unt feruore Charybidi *Luc.4.461;* *PLIN.Nat.15.16;* aera... taurinos sonitu ~entia pulsus *STAT.Theb.2.78;* *(w. in+abl.)* quoniam in iis (sc. ires) ~itur (Arabia) *PLIN.Nat.12.78;* *(w. inf.)* Bagrada non uito... anime uictus limosas extendere... undas *SIL.6.142.* **c** (of persons, w. abl.) ~unt numero, ~unt aetatibus; nimirum etiam auctoritate ~unt *Cic.Phil.11.39;* forma ~is, ~is magnitudine *PHAE.3.8.16;* *(of things)* adiunat hoc quoque; sed ~it longe prius ipsum expugnare caput *HOR.5.2.5.73;* *(w. abl.)* nec tamen hoc uno... ~it (lapis molaris) *AENA.417;* *(w. in+abl.)* praecipuus hic usus (sc. calamarum) in Creta bellatores suos nobilitauit, sed in hoc quoque... uicit Italia *PLIN.Nat.16.167.*

10 (spec.) **a** To offer a higher price than (someone), outbid. **b** to outlast (a period of time). **c** to transcend, exceed (a spatial limit).

a addam sex minas... septem mihi... numquam edepol me ~et hodie *PL.Mer.438;* noli quaerere quantis; Othonem ~as uolo *Cic.Att.13.29.12;* si... cesserit uicit licitatione *ULP. dig.10.3.7.13;* *(absol.)* emptum uenerunt... non solum ueteres, uerum etiam uiui... fit ut pretio nouus ~at *Cic.Ver.*

2.124; qui fructus licitatione uicit *GAUS Inst.4.167;* *ULP. dig.10.2.6.* **b** qui... possent... multa... uiuendo uitalia ~ere caecia *Lucr.1.202;* (aesculus) multa uirum uolens durando saecula ~it *VERG.G.2.295;* ~at mortalis tempora uitae *SEN. Apoc.4.1;* acta hic diu Augusti aequet, annos ~at *Dial.11.12.5;* *(absol., of time)* postquam... aequatis... temporibus uicere dies *Luc.4.59.* **c** stella ~uit aera circulus *PLIN.1.320;* (carbasa) spatium uicere carinae *Luc.9.326;* ad occasum nauigantis quoniam breuissimo die ~unt spatia nocturnae nauigationis *PLIN.Nat.2.181.*

uinctiō ~ōnis, f. [VINCIO + -TIO] The action of binding or joining together.

mas ignis, quod ibi semen, aqua femina, quod fetus ab eius humore, et horum ~ōnis uis *Venus VAR.L.5.61.*

uinctūra ~ae, f. [VINCIO + -VRA] That which binds or fastens.

VAR.L.5.62; uirgas sequacis ad ~as lentitiae *PLIN.Nat.16.174;* *(applied to bandages)* si cui... intestinum descendit, ante scapellum experienda ~a est *CUL.7.20.1;* deligatum... membrum... continendum est; tamen ~a talis esse debet ut primo die nihil offenderit, non eaem laxa uisa sit *8.10.1.7;* *(applied to shoe-laces)* calciamenti... humilioribus primo tempore utendum, ne ~a talum... laedet *8.22.2.*

uinctus ~ūs, m. [VINCIO + -TVS] A fastening or tie.

discat (uua) pendere in palma aut funiculo aut ~u (cf.) quod antiqui uocabant cestum *VAR.R.1.8.6.*

? uinculātus ~a ~um, a. [next + -ATVS?] (perh., of a structure) Having fastenings or ties (or representations of them).

περιεχοντα mihi facies maeandrata et ~a (s.v.l.) *VAR. Men.534.*

uinculum ~i, n. **uinculm.** [VINCIO + -VLVM] **a** = *uinculm* (the older form), **β** = *uinculum*.

1 A bond or chain confining a prisoner's limbs, a fetter, shackle (usu. pl., often put for imprisonment or captivity). **b** (said of the body, regarded as imprisoning the spirit). **c** ~a publica, fetters worn by a state prisoner.

a optumo me iure in ~is enicet magistratus *PL.Rud.476;* si uerum mi eritis fassae, ~is exsoluimini *TRUC.784;* si aufugisset, si ~a rupisset *Cic.Ver.5.79;* pertulit ipse custodiam, uicid in ~is familiaris suos *Rab.Post.39;* legatos... retentos ab se et in ~a colectos *CAES.Gal.3.9.3;* non saeuia recuso uerbera, detrecto non ego ~a pedum *Tib.1.6.38;* *SEN. Ep.85.26;* *V.F.2.543;* repositus est apud Baias ~isque inditus in urbem raptus *TAC.Ann.11.1;* (sg.) ignaram (Thetin) laqueis ~oque innectae tenaci *OV. Met.11.252;* *(in fig. phr.)* me retinet uinctum formosae ~a puellae *Tib.1.1.55.* **b** VITVRIES... SEI QVIS IN ~EIS OB EAS RES EST, COS OMNIBUS SOLVET... VIDETVR OPORTERE *CIL.1.584.43;* *P. Lentulum aeternis tenebris ~isque mandare Cic.Cat.4.10;* ~a sontium *Leg.3.6;* trahebatur... a templo Cassandra... ad caelum tendens... lumina, nam teneras arcebat ~a palmas *VERG.A.2.406;* Verginius arripit iubet hominem et in ~a duci *Liv.3.13.4;* sequitur captus coniectaque ~a collo accipit *OV. Tr.4.1.83;* nobilis Perses, qui... capitall supplicio destinatus cohobebat in ~is *CURT.6.2.11;* ei in patria mori non licuit, non... magis quam extra ~a... Socrati *PLIN.Nat.7.120;* coniurati et ~is triplicium catenarum dicere causam *SURT.Nero.36.2;* *APUL.Met.7.10;* (sg.) illi (sc. Prometheo)... ferreum anulum dedit antiquitas ~umque id, non gestamen intellegi uoluit *PLIN.Nat.33.8;* *TAC. Ger.39.3;* *(w. ref. to Xerxes' bridge of boats)* non perfossus Atheros nec magno ~a ponto iacta *Culex.31;* *(poet.)* utinam... flaua... coniugio ~a portet Amor, uincula quae maneant semper dum farda senectus inducat rugas *Tib.2.2.18;* *(transf.)* necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores; necte, Amarylli, modo et ~i Veneris die ~a necto *VERG. Ed.8.78.* **b** a cum idem animus ~is corporis liberatus in eum se locum unde esset ortus rettulisset *Cic.Scaur.4;* (cf.) ut optimi quisque animus in morte... eoleat tamquam e custodia ~isque corporis *AMIC.14.* **c** ~um se plane corporis ~is relaxauerit (animi) *Cic.Sen.81;* corpusculum hoc, custodia et ~um animi *SEN. Dial.12.11.7;* *EP.102.30.* **c** ~a hanc pecuniam quod soluere... non poterat, in ~a publica colectus est *NEP. Mil.7.6;* cum Byzantio expugnato cepisset complures Persarum nobiles... hos cam Xerxi remisit, simulans ex ~is publicis effugisse *PAS.2.2.* **d** duriora remedia... nequitia desiderat; et ~a publica et carcer adhibebitur *SEN. Dial.3.16.2;* *GEL.17.21.9;* qui contra fecerit, in ~a publica mittitur *SCAEV. dig.47.10.38;* (cf.) fieri... poterat, ut quis in ~is praesens esset, uel in publica uel in priuata ~a ductus *ULP. dig.4.6.23.*

2 Something used to prevent or restrict movement: **a** (applied to ropes, etc., for tethering or securing animals; sim., to mooring ropes). **b** (applied to a leash, bridle, yoke, or sim.; also astron., to the chains of stars connecting the tails of Pisces). **c** (applied to a snare, lasso, or sim.; also to a noose for hanging). **d** (applied to a tight grip or hold; sim., to a cordon formed by interlocked objects).

a ~a equus qui de praecipibus... ~a... abruptit *ENN. Ann.515;* hinc exaudiri gemitus... leonum ~a recusantum *VERG.A.7.16.* **β** cum... elephantini... fugam abruptumque ~a iumentorum facerent *Liv.26.6.10;* taurus securis icu constrictus rupto ~o essedum eius inuasi *SURT. Gal.18.1;* ~a Argos iubebat ~a rapi Calais *V.F.3.692.* **b** hic fessas non ~a nauis ulla tenet, unco non alligat ancora morsu *VERG.A.1.168;* cum ~a prorae soluere *OV. Ep.17(18.11);* *Luc.5.422;* *V.F.5.191.* **c** ~a consue quoque faciunt (catulos) ut alligari possint primum leuibis ~is *VAR. R.2.9.13;* equum contra sua ~a tenacem *OV. Am.3.4.13;* ut... dedit (sc. taurum) ~is ualidoque obstrictis aratro (Iason) *V.F.7.602.* **β** ~a pars adiunt canibus *OV. Met.8.332;* strident spumantia morsu ~a *STAT.Theb.*

4.245; ~a procera... ~a uidebis, quae retinent Pisces *Cic. Arat.394(150).* **β** non illis (sc. Piscibus) liber cursus, sed ~a caecia singula utrumque tenent *GERM. Arat.244.* **c** ~a laqueare profundum retibus et pontum ~is artare *MAN.5.660.* **β** suum laqueis... crux ubi commisit uolucris sensitque teneri, plangitur ac trepidans adstringit ~a motu *OV. Met.11.75;* patulo uaga ~a gyro spargere et extremas laqueis adducere turmas *V.F.6.132;* ~a frustra... ~a gutturi neces tuo *HOR. Epod.17.72;* ~a fasciae, quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum sellae restricto *TAC. Ann.15.57.* **β** ~care uale Cinyra... dixit (Myrrha) et aptabat pallenti ~a collo *OV. Met.10.381.* **d** ~a iunctas... manus paelacta remisit diua potens uteri, ~is leuor ipsa (sc. Alcmena) reuissus *OV. Met.9.315;* ~is onerique elapsus iniquo circuit errantem (sc. a wresler) *STAT.Theb.6.887.* **β** summo digitorum ~a collo inicit *OV. Met.9.77;* ~β cum inter se innexi rami ~um in uicem praebant *Liv.33.5.12;* placuit caesis inuicere ~a siluis roboratae numensis late religare catenis *Luc.2.670.*

3 (applied to articles of clothing or sim.) Something that is tied round or conines (a part of the body).

a quod corona ~um capitis *VAR.L.5.62;* Anchisades et pondus et ipsa luc illuc ~orum (i.e. caesiuum) immensa uolumina uersat *VERG.A.5.408;* Lydius alia pedum ~a cothurnus erat *OV. Am.3.1.141;* tecta... composita iuncea ~a (i.e. garlands) rosa *Fast.4.870;* imposita capiti ~a uenando gere *SEN. Thy.544.* **β** Tyrrhena pedum circumdat ~a plantis *VERG.A.8.458;* impediunt teneros ~a nulla pedes *OV. Fast.1.410;* 5.432; ~o trident exue tegumenque capitis triste belligeri leua *SEN. Phoen.471;* si quis unum cx his (sc. clyneis), solutus ~o omni cinctus et calcatus atque etiam anuli, decerpserit *PLIN.Nat.23.110;* *STAT.Theb.12.90.*

4 Something that ties or joins together, makes fast or secures (things), a fastening, bond, etc. **b** (applied to fastenings or bonds in nature; esp. to ligaments or sim. in the body). **c** (pl.) strips of material used as a fastening.

a medias uitis ~is in terram defigito terraque operito *CATO Agr.41.4;* ~a epistulae laxauit *NEP. Paus.4.1;* Chio soluite ~a cado *Tib.2.1.28;* ~a trahit galeae *OV. Met.12.141;* tunicae... tenul colectus in illa ~o *STAT.Theb.9.692;* ~a ac libramenta tormentorum *TAC. Hist.3.23;* (poet.) simul ac... dederit fors copiam Achiuis urbis Dardaniae Neptunia soluere ~a *CATUL.64.367.* **β** disponit (Daedalus) in ordine pinnae et leue per lini ~a necit opus *OV. Ars.2.46;* arcus... ~a semper habens inresoluta manet *PLIN.1.2.20;* (uenae) lino uinculae; tunc sub ipsis ~is praecidenda *Cels.7.22.1;* 8.616; ~um epistulae soluens *CURT.7.2.23;* lateri ~um laqueis... quos interposuerit *8.10.25;* ~o soluens comam *SEN. Med.752;* ~a calcamentorum *STRAT.136.4;* stuppea tendite malle ~a (i.e. rigging) *PTOL. Silv.3.2.27;* latam aluum... sine ~o aeris aut ferri conexam *TAC. Hist.3.47;* nullo ~o, nullo clauistro... theussaus ille muniebatur *APUL. Met.5.1;* (transf.) pelagus, totius orbis ~um terrarumque custodia *SEN. Suas.1.2.* **b** ~a particulas ignis et terrae... copulabant... ~is... talibus quae omni non possent propter paruitatem *Cic. Tim.47;* iacta... uis est... leuibis ex elementis, quae... dissoluunt nodos omnis et ~a relaxant *Lucr.6.336;* firma aeterno religata est madrina (sc. of the universe) ~o *AENA.230.* **β** pavidus quadrupes undarum ~a (i.e. ice) rupit *PETR.123.1.188;* eui ~a mundi lima labent, tremere eoce solus... uidet *V.F.4.564;* ~a hasta... hiantia monstri ora subit linguaeque secat fera ~a trisulcae *STAT.Theb.5.571.* **β** sedibus expulsi, postquam creru omnia rupit ~a, procurant uict *Luc.3.713;* ~a uirorum et laterum textura... morte patet *9.777;* uitalia... ~a quia primo ceruix committitur artu, soluit dextra grauis *V.F.4.310;* ~is oris ~o solutus... non turbide neque adhaere locutus est *GEL.5.9.6.* **c** ~β inter corticem ac lignum tenues tunicae multiplici membrana, e quibus ~a tiliae uocantur *PLIN.Nat.16.65;* pariant (salices)... balteo cortices ~a *16.174.*

5 (transf.) Something that restricts freedom of action, a restraint, tie, etc. (sts. w. conscious metaphor from sense 1).

a ita uenusta habebatur ista (i.e. works of art), non ut ~a uiuorum sint, sed ut oblectamenta puerorum *Cic. Parad.36;* gentem haud ~o nec legibus aequam *VERG.A.7.205;* ille... excusare laborem et mercenaria ~a, quod non malle domum uenisset *HOR. Ep.1.67;* uiro... libero exsoluto legum ~is *Liv.4.13.11;* pudor... et praesentis diues reuerentia morabatur, haud diuturna ~a *TAC. Hist.3.4.1;* ne quis necessarium iuuare periclitantem maiestatis crimina subdebantur, ~um et necessitas silendi *Ann.3.67.* **β** ut sine ~is sibi ipsa moderetur (oratio) *Cic. de Orat.3.184;* se... libidinum ~is laxatos esse *Sen.7;* nullum... ~um ad astringendum fidem iure iurando maiores artius esse uoluerunt *Off.3.111;* eadem in nullitia saeuitia Appi quae domi esse, liberior quod sine tribunicis ~is erat *Liv.2.58.4;* non indignitas rerum sponsonis ~um leuat *9.97;* ~um... ingens immodica cupiditatis iniectione est *10.13.14;* taciturnitatem, optimum ac tutissimum administrandarum rerum ~um *V. Max.2.2.1;* Theopompus regnum legitimis ~is constringendo... hoc ad beniuolentiam ciuium propius admoit *4.1.1.1.8;* iam primo ~o tenentur et mutare illis formulam non licet *SEN. Ep.117.6;* nec fas nec ~a iuris hoc audere uetant *Luc.5.288;* effari de eo nullo ~o prohibere *APUL. Met.11.24;* tutela... sine ~o cautionis non committitur *PAPIN. dig.26.5.13.1.*

6 A force or impulse uniting people, a link, bond (esp. of friendship, kinship, and sim.). **b** that which cements or safeguards (a relationship, agreement, or sim.).

a qui est... cum illo maximis ~is et propinquitate et adfinitatis coniunctus *Cic. Plane.27;* ne cui me ~o uellem sociare iugali *VERG.A.4.16;* semel iuncti rumpere ~a tori *OV. Fast.4.602;* *SEN. Phaed.1115;* (cf.) omnes artes... habent quoddam commune ~um et quasi cognitione quadam inter se continentur *Cic. Arch.2.* **β** aliquo te cum hoc rei publicae ~o esse coniunctum *Cic. Mur.64;* magnum... ~um quod idem studiis semper uiuimus *Liv.2.1;* *Fam.13.17.1;* ~a amicitia rumpere *Lucr.3.83;* Alpheiboca suos ultra est pro coniuge fratres sanguinis et cari ~a rupit amor *PROP.1.15.16;* bonis sociis fidem suam maximum ~um esse *Liv.*

24.37.7; 29.23.7; ius aliquod faciunt adfina ~a nobis Ov. *Pont.* 4.8.9; beneficium commune ~um est et inter se duos adligat SEN. *Ben.* 6.4.2; quo minore spe veniae cresceret ~um sceleris Tac. *Hist.* 4.70; ~um religiosae coniunctionis GEL. 13.3.1; (w. ref. to things) uix ullus est tam communis locus, qui possit cohaerere cum causa nisi aliquo propriae quaestioni ~o copulatus QUINT. *Inst.* 2.4.30. **b** ~a cum. ~esset iuris et aequitatis, quae ~a sunt ciuitatis, repetita memoria Cic. *Parad.* 28; metus ac terror sunt infirma ~a caritatis Tac. *Ag.* 32.2. **β** quod partum recenti uictoria maiores uobis in sociorum uribus. . . et ~um pacis et monumentum belli reliquerunt Cic. *Ag.* 2.49; cum lex sit ciuili societatis ~um REP. 1.49; externus timor, maximum concordiae ~um Liv. 2.39.7; quod unum ~um cum Romanis societatis erat, Thrasone sublatum e medio. ~a defectionem res spectabat 24.6.1; quorum. ~coniuges ac liberi, ~um fidei, obides apud regem erant CURT. 7.2.18.

Vindelici ~orum, m. pl. A people situated between the *Alpes Raeticae* and the Danube, conquered by Tiberius and Drusus.

HOR. *Carm.* 4.4.18; VELL. 2.95.2; PLIN. *Nat.* 3.133; FLOR. *Epit.* 2.22 (4.12.4).

Vindelicia ~ae, f. The territory of the Vindelici, forming the eastern part of the province of Raetia.

CIL 5.3936.

Vindemia ~a ~um, a. Of the Vindelici. me tibi ~is Raetus narrabat in oris MART. 9.84.5.

uindemia ~ae, f. [**uinodemia* (VINVM, DEMO)]

1 (leg.) The gathering of grapes for wine, vintage. **b** (applied to the harvesting of other crops or sim.).

ubi ~a et oletas facta erit, prela extollito CATO *Ag.* 68; Nov. com. 11; cum conducticibus liberorum operis res maiores, ut ~as ac faenicia, administrant VAR. *R.* 1.17.2; ut quibus in ~a utuntur corbulae 1.22.6; ea res. ~usque in alteram ~a ~uini saporem seruat COL. 12.20.8; inter messis ac ~ae tempus PLIN. *Nat.* 10.157; post ~am 19.173; neque messium feriae. neque ~arum SUT. *Jul.* 40.1; agitare erat solitus ~am hiliare GEL. 20.8.1; ~a (applied to the festival held at vintage-time) ~as laetas esaque quam firmissimo corpore agere te. . . opto AUR. *Pro.* 1.212 (83N). **b** prior. ~a (sc. of frank-*incense*) circa canis ortum flagrantissimo aestu PLIN. *Nat.* 12.158; ~a (of honey) uere transacto sequitur. ~mellis ~a COL. 9.15.1; IN TEMPORE QVO ~a MELLARIA FVIT CIL 8.25902. 2.2; ~a (cf.) tenduntur (oleae) cum et uites. ~consequens earum ~a est PLIN. *Nat.* 15.5.

2 (concr.) The produce of a vineyard in any given year, whether in the form of grapes or of wine. **b** (applied to other crops).

~a haec huius anni non satis est (i.e. to quench her thirst) PL. *Cur.* 107; dolia ubi quinq. ~ae esse possint culcum pccc CATO *Ag.* 11.1; nautibus ~ae condimus ex insula Coa VAR. *R.* 2. pr. 3; spumat plenis ~a saxis 2.522; Ov. *Fast.* 4.893; plena multorum saeculorum ~is horrea SEN. *Ep.* 114.26; ut. si maturitatem seronini (fructus) expectet, amittat ~am praecoquem COL. 3.21.5; maior. ~a pars terrarum ita supinam in tellure ~am nectit PLIN. *Nat.* 17.185; iam prior ad faecem, sed et haec ~a uenit MART. 7.54.3; qui pendente ~am emit JULIAN. *dig.* 19.1.25. **b** iam melle, non erithace, pascantur (apes). ergo diligenter ex hac ~a xv partem apibus relinquunt PLIN. *Nat.* 11.35.

uindemiālis ~is ~e, a. [prec. + ALIS] Connected with the festival held at vintage-time.

ESCAE ROSALES ET ~ES CIL 5.2090.

uindemiātor ~ōris, m. [VINDEMIA + TOR] Pros.: as quadrisyll. (by synizesis) HOR. *S.* 1.7.30. A grape-picker.

VAR. *L.* 5.94; COL. 3.21.6; melius. ~perspicitur a custodibus fructus et commodius legitur ~a ore 4.17.8; 4.18.2; cum ~or. ~stagnante solo uas demetat PLIN. *Nat.* 17.249; AUR. *Pro.* 1.178 (68N); (applied to a wine-dresser) Praenestinus. ~expressa arbusto regerit concidia, durus ~or. cui saepe uiator cesserit magna compellens uoce cuculum HOR. *S.* 1.7.30 (cf. PLIN. *Nat.* 18.249).

uindemiātōrius ~a ~um, a. [prec. + IVS] Of or used by a uindemiator.

uas ~a VAR. *R.* 3.2.8; quali ~i ULP. *dig.* 33.7.8.

uindemiō ~āre, intr., tr. [back-formation from VINDEMIATOR] (intr.) To gather grapes for making wine; (tr.) to gather the grapes from (a vine) to make wine; also, to gather the grapes with which to make (a wine).

~ae incipit, cum ad palmetum pampinus procumbere coepit PLIN. *Nat.* 18.316; 35.116; ~ita suo quodque (genus uitium) tempore putabis et ~abis COL. *Arb.* 3.2; PLIN. *Nat.* 14.30; ~ante dies quadraginta quam uinum uoles ~are COL. 12.33.1.

uindemiola ~ae, f. [VINDEMIA + OLA] A tiny crop of grapes; (in quot. transf., applied to savings).

omnis meas ~as eo reseruo ut illud subsidium senectuti (i.e. a library) parem CIL. *Ab.* 1.10.4.

uindemitor ~ōris, m. [VINDEMIA; for term. cf. ianitor, etc.] = VINDEMIATOR. **b** a star in the constellation Virgo, whose appearance heralds the grape-harvest (= Prouindemitor).

Nov. com. 4 (cf.); carpebat raras serus ~or uas SEN. *Apoc.* 2.1.16; COL. 12.18.2; PLIN. *Nat.* 14.10. **b** Ov. *Fast.*

3.407; COL. 11.2.24; XI kal. Sept. ~stella, quae ~or appellatur, exoriri mane incipit, uindemiae maturitatem promittens PLIN. *Nat.* 18.309.

uindex ~icis, m., (f.). [VINDICO, term. as in *index*.]

1 (leg., in the procedure of manus iniectione) One who, upon a creditor seizing a debtor, procures the latter's release by himself assuming liability for any claim (in later law applied to one who intervenes similarly on behalf of an *in ius uocatus*). **b** (outside leg. sphere) One who lays claim to something.

assiduus ~ex assiduus esto; proletario iam cui quis uolet ~ex esto LEX XII (Font. *uir.* p.18); CIC. *Top.* 10; QVEI ITA VADIMONIAM ROMAN EX DECRETO EIVS. . . NON PROMISSERIT AVT ~ICEM LOCUPLETEM ITA NON DEDERIT CIL 1.592.2.23; ~ex ab eo, quod uindicat, quo minus is, qui prensus est ab aliquo, teneatur FEST. p.376M; nec licebat iudicatio manum sibi depellere et pro se lege agere, sed ~icem dabat, qui pro se causam agere solebat GAUS *Inst.* 4.21; eum, qui in ius uocatus neque uenerit neque ~icem dederit 4.46; ~a (in a legal metaphor) non sum sine ~ice. ~haec tibi sub dominost, Pyrrhe, puella suo Ov. *Ep.* 8.7. **b** ut ~ices praedatorum prope ipsi praedae fuerint Liv. 9.36.12; 38.40.13.

2 (transf.) One who frees from danger, a defender, champion (of a person or his rights, a place, institution, etc.). **b** (w. gen. of thing from which protection is given).

honor posteriorum tuorum ut ~ex fieres PL. *Trim.* 644; Milonem, ~icem uestrae libertatis, custodem salutis meae Cic. *Sest.* 144; Phil. 2.30; quotiens. ~plebes secessisset utique ~ices parauiisset omnis iuris sui tribunus plebis SAL. *Hist.* 3.48.1; Phoebo linquens stantem se ~ice Delon PROP. 4.6.27; Latinum primum agrum perpopulati sunt; deinde postquam ibi nemo ~ex occurrerat, tum. ad moenia ipsa Romae populabundi. ~accessere Liv. 3.66.5; quod. ~ipse (sc. rex) ~ex Graeciae uenerit 35.45.7; armatus ~ex fortunae dignitatis suae 42.50.8; ~ex ultorque parentis Ov. *Met.* 5.237; inuadunt Numidae sine ~ice regium FAST. 3.551; mitae. ~tacent sine ~ice leges EPIC. *DEN.* 185; Hercules. ~malorum hostis, bonorum ~ex SEN. *Ben.* 1.13.3; ~ices ueritatis 3.15.3; Troici defensor et ~ex soli Tro. 477; Mamilium. ~Capitoli ~icem FLOR. *Epit.* 1.17 (2.6.8); SEPTIMI SEVERI. ~ICIS ET CONDITORIS ROMANAE DISCIPLINAE CIL 8.17870; ~a (applied to things) prouocationem, patronum illam ciuitatis ac ~icem libertatis Cic. *de Orat.* 2.199; ~prouoco inquit. audita uox una ~ex libertatis Liv. 3.56.6; ~pred.) respice ~icibus pacatum uiribus orbem Ov. *Ep.* 9.13; ~humorously) excidunt. ~senem spondae qui parte iacebat; namque puer pluteo ~ice tutus erat MART. 3.91.10. **b** si ~ex illius mali auctor existit aliter Brut. *ad Brut.* 1.17.2; in eo uerti puellae (i.e. Verginia) salutem, si postero die ~ex iniuriarum ad tempus praesto esset Liv. 3.46.6; periculi ~icem 10.5.5.

3 One who punishes (an offence) or takes vengeance for (a wrong). **b** (applied to things; often pred., almost = avenging). **c** one who punishes (persons or sim.).

qui peccatorum ~ex esse debet Cic. *Inu.* 2.104; ne. ~illum sibi conlegam ascriberetis custodem ac ~icem cupiditatum Ag. 2.24; ~ices rerum capitalium (i.e. the triumviri capitales) SAL. *Cal.* 55.1; in paruis rebus neglegens ultor, grauem se ad maiora ~icem seruabat Liv. 2.11.4; populus seruatur ~ex fraudis erat 25.3.13; precor aetheri ~icis (i.e. Jupiter) igne cadas Ov. *Id.* 474; relictus ad regem, amissorum impedimentorum testis magis quam ~ex CURT. 4.15.12; Tac. *Ann.* 2.64; claras. ~abstulit urbi industresque animas impune et ~ice nullo Iuv. 4.152; ~a (as a title of Jupiter) Ioui ~ici Tac. *Ann.* 15.74; ~a (applied to a female) Furiae deae sunt, speculatrix credo et ~ices facinorum Cic. *N.D.* 3.46; tu. ~debita ~ex (i.e. Tisiphone) huc ades STAT. *Theb.* 1.80; ~senses 2 and 3 combined) et mortis et legum fratris sui ~ex. ~incaluit C. Gracchus FLOR. *Epit.* 2.3 (15.1). **b** sentiet. ~esse carcerem quem ~icem nefariorum. ~scelerum maiores nostri esse uoluerunt Cic. *Catil.* 2.27; animus. ~ex auarae fraudis HOR. *Carm.* 4.37; ~facta uirum multantes ~ice poena, Eumenides CATULL. 64.192; ego ~ice fiamma. ~euerit lecta Ov. *Met.* 1.230; SEN. *Med.* 532; ~icis. ~gladii facinus Luc. 3.206; felix praedo (i.e. Alexander) ~terrarum ~ice fato raptus 10.21; dextera ~ex SIL. 11.195. **c** quorum. ~sontium mature ~ices exstiterunt V. MAX. 6.3.8; alligatus iacebat Persicae potentiae ~ex (i.e. Mithridates) SEN. *Com.* 9.1.4; ~a (applied to things) legem ingratorum ~icem V. MAX. 5.3. ext. 3.

Vindex ~icis, m. A Roman cognomen; esp. C. Iulius Vindex, who led a rebellion in Gaul against Nero, A.D. 68.

VERGINIUS RUFUS in PLIN. *Ep.* 6.10.4; Juv. 8.222; SUT. *Nero* 40.1.

uindicatō ~ōnis, f. [VINDICO + TIO]

1 (leg.) The action (or right) of suing for possession of (an object of which one claims ownership).

qui intestatorum ciuium suorum concessam ~onem honorum a diuo Augusto adfirmant TRA. *Plin.* *Ep.* 10.84 (88); per ~onem hoc modo legamus GAUS *Inst.* 2.193; appellantur. . . in rem quidem actiones ~ones, in personam uero actiones. ~conditiones 4.5; JULIAN. *dig.* 6.1.56; quia et seruitutium ~onem singuli habeant ULP. *dig.* 43.27.1.5.

2 The action of championing (a wronged person) or of avenging (a wrong).

~onem (eam appellant) per quam uim et contumeliam defendendo aut ulciscendo propulsamus a nobis et nostris, qui nobis cari esse debent, et per quam peccata punimur Cic. *Inu.* 2.66; 2.161.

uindiciae ~arum, f. pl. Rarely sg. ~a ~ae. [VINDICO (or VINDEIX) + IA] (in a claim of

ownership, prob.) Interim possession (of disputed property) granted by the praetor to one or other party in the suit till ownership was finally decided by a *iudex*. **b** (by some ancient scholars taken to mean the actual things in dispute); (app. also, in quot. sg.) a claim of ownership, = uindicatio.

praetores secundum populum ~as dicunt CATO *Orat.* 116; LUCIL. 1219; qui non calumnia litium, non iniustus ~is ac sacramentis alienos fundos. ~petebat Cic. *Mit.* 74; cum decemurii Romae sine prouocatione fuerint tertio illo anno, cum ~as amississet ipsa libertas REP. 3.44; ut uirginem in seruitutem adderetur neque cederet secundum libertatem postulantibus ~as Liv. 3.44.5; decresse ~as (Appium) secundum seruitutem 3.47.5; ille ex decemuiris. . . qui contra libertatem ~as dederit AGR. *Corn.* 68; superstitibus (i.e. witnesses) praesentibus, i. inter quos controuersia est, ~as sumere iubentur FEST. p.305M; praetor secundum alterum eorum ~as dicebat, id est interim aliquem possessorem constituebant, eumque iubebat praedes aduersario dare litis et ~arum, id est rei et fructuum GAUS *Inst.* 4.16; ~a (sg.) si ~am falsam tulit LEX XII (Font. *uir.* p.39). **b** ~ae appellantur res eae, de quibus controuersia est: quod potius dicitur ius quia fit inter eos qui contendunt. . . de quo uerbo Cincius sic ait ~ae olim dicebantur illae, quae ex fundo sumptae in ius adiectae erant FEST. p.376M; ~a de qua re dicebatur in iure. . . cum aduersario simul manu prendere et in ea re sollempnibus uerbis uindicare, id est ~a GEL. 20.10.7.

uindicō ~āre ~āui ~ātum, tr., (intr.). [orig. third conjug., cf. uindicta; uim (acc. of vis) + DICO²] FORMS: pres. ~it LEX XII (Font. *uir.* p.21).

1 (leg.) To assert one's title to, claim as one's property (what is in the possession of another). **b** (in the manus iniectione procedure against debtors or sim., w. ref. to the action of a uindex).

CIC. *Mur.* 20; PETR. 14.7; heredes scribae sibi, praefecti aeriari populo ~abant (sc. salarium) PLIN. *Ep.* 4.12.3; GAUS *Inst.* 2.24; mobilia. in iure ~abantur ad hunc modum; qui ~abat, festucam tenebat; deinde ipsam rem adprehendebat, uelut hominem, et ita dicebat: ~hunc ego hominem ex iure Quiritium meum esse aio secundum suam causam. . . 4.16; ab eo, qui adoptat, apud eum, apud quem legis actio est, ~antur (liberi) GEL. 5.19.3; usum fructum ~are debet aduersus uicini fundi dominum ULP. *dig.* 7.6.5.1; Iuliano placet fructuario ~andarum seruitutium ius esse 43.25.1.4; ~a (w. pro, cf.) cui soli uere liceat omnia non Quiritium sed sapientium iure pro suis ~are, nec ciuili nexu sed communi lege naturae, quae uetat ullam rem esse cuiusquam Cic. *Rep.* 1.27; ~a (w. acc. and inf.) is, qui adoptat, ~at apud praetorem filium suum esse GAUS *Inst.* 1.134; si fundum ~em meum esse ULP. *dig.* 42.2.6.2; ~a (absol.) ut litigantes. ~profecti simul in agrum, de quo litigabatur, terrae aliquid ex eo, uti unam glebam, in ius in urbem ad praetorem deferrent et in ea gleba tanquam in toto agro ~arent GEL. 20.10.9; ~a (transf.) agerent. ~tecum lege. Pythagorae omnes atque Democriti ceterique in iure sua physici ~arent Cic. *de Orat.* 1.42; quam tangis, nostra futura est. ~ellege de uacuis, quam non sibi ~et alter Ov. *Ep.* 19.149; Aprilum. ~quem Venus iniecit ~at alma manu FAST. 4.90. **b** aeris confessi rebusque iure iudicatis xxx dies iusti sunt. post deinde manus iniectione esto. in ius ductio, ni iudicatum facit aut quis endo eo in iure ~it LEX XII (Font. *uir.* p.21); uindex ab eo, quod ~at, quo minus is, qui prensus est ab aliquo, teneatur FEST. p.376M.

2 (in non-legal use, esp. w. dat. of refl. pron.) To lay claim to, arrogate (esp. immaterial things). **b** (territory or sim., esp. by right of conquest). **c** (w. pred., pro) to assert to be, claim as; in *irritum* ~are, to claim to be null and void. **d** to adopt (a grammatical form, spelling, etc.).

si audierit (Scaurus) hanc auctoritatem grauitatis et consili sui ~ari a te, Crasse Cic. *de Orat.* 1.124; ut, etiam si id Milo fecisset, cuncta ciuitas eam laudem pro sua ~aret MIL. 38; non nobis solo patri sumus ortusque nostri partem patriam ~at Off. 1.22; tanta uersus Galliae consensio fuit libertatis ~andae et pristinae belli laudis recipiendae CAES. *Gal.* 7.76.2; consul alter. in peragendis (actionibus) consularis officii partem ad se ~abat Liv. 3.20.1; dicta dies hinc est Vinalia; Iuppiter illa ~at Ov. *Fast.* 4.900; uictoriae partem. ~are VELL. 2.34.2; ad ~andum honorem non iudicari parem 2.121.2; ulcerum. multorum curationes. ~chirurgi sibi ~ant CELS. 7. pr. 5; Africa. ~circa Carthagine Punicum malum cognomine sibi ~at PLIN. *Nat.* 13.112; hoc uolumen. ~Pythagorae pertinax fama antiquitasque ~ant (i.e. ascribe to him) 24.159; aquarii. ~partem eius (aqueae) semper in supplementum Iuliae ~auerunt FRON. *Agr.* 9; quam curam mihi, etiam si non mandasses, ~assem PLIN. *Ep.* 2.18.4; post duos et consulares et disertos tempus (sc. dicendi) sibi. ~auit (Theophrastus) 4.9.14; quem (sc. Neruam) di. ~caelo ~auerunt PAN. 10.4; Eratostrates, qui primus hoc cognomen sibi ~auit SUT. *Gram.* 1. (p.108Rc); CIL. 7.6.13.8. **b** nihil. ~nobis relictum est nisi quod armis ~arimus Liv. 21.44.7; bellum aduersus Antiochum parabant, quo ~arent Coelen Syriam 42.29.7; uasta. . . quae nemo ~at, arua iacent Ov. *Pont.* 1.3.56; Parthi. ~Armeniam ~anti facile cesserunt SUT. *Agr.* 21.3; Orientis. ~sibi regnum ~are TUL. 5.3; ~a (transf.) litig. dubium quod terra fretumque ~at alterius uicibus LUC. 1.410; sparsis. . . per aequor iam ratibus fragmenta ferus sibi ~at ignis 3.686. **c** (w. pred.) Homerum Colophonii ciuem esse dicunt suum, Chii suum ~ant Cic. *Arch.* 19; Herophilus. . . C. Marium. ~auium suum ~ant extudit, ut. coloniae se. . . patronum adoptarent V. MAX. 9.15.1; (w. pro) Iulia. ~quidquid liberet pro licito ~ans VELL. 2.100.3; falsam nos rem et controuersiosam pro confessa ~are SEN. *Ep.* 85.24; ~retractari (largitiones) atque in irritum ~ari non oportet TRA. *Plin.* *Ep.* 10.111 (112). **d** ~Trasumennum pro Transumeno multi auctores. ~auerunt QUINT. *Inst.* 1.5.13;

1 Wine. **b** (pl.) separate lots, jars, bowls, etc., of wine. **c** (w. ref. to type of wine, flavouring, place of origin, etc.); ~um

Graecum, Coum, kinds of wine made with seawater or brine. **d** (put for the drinking of wine); esp. in phrs. *in ~o* (~is), *ad ~um*, *per ~um*, when the wine is flowing.

~um... quod libatib. *ANDR. poet.* 36(39); hoc agitemus conuiuium ~ ut sit saltem suauit. *PL. As.* 835; si alia membra ~o maeant, cor sit solum sobrius. *TR. 855*; *TER. Eu.* 727; id ~um condito in doli lauta et pura. *CATO Agr.* 112.3; uix prae ~o sustinet palpebras (iudex). *TIT. orat.* 2; non omne ~um... uetustate coacescit. *Cic. Sen.* 65; hominem cum ~i uis penetrat acris et in uenas discedit diditus ardor. *LUCK.* 3.476; curas depellere ~o. *TIB. I.* 5.37; rem diuinam ture ac ~o fecisse. *LV. 23.11.4*; pars. sopiti ~o erant aut semigras potabant. *25.24.2*; si illud argumentaberis, sapientem multo ~o non inebriari. *SEN. Ep.* 83.27; ~um a facibus eliquatum. *COL. 12.27*; uolgo... ueritas iam attributa ~o est. *PLIN. Nat.* 14.141; si stomachus domini feruet ~oque ciboque *IUV. 5.49*; ~i cadum in acetate pretiosus. *APUL. Med.* 2.11; ~um ~i mihi in cerebrum abiit. *PETR. 1.12*. **b** ~a quae heri uendidi unario. *PL. As.* 436; *CATO Agr.* 147; ~a ceteraque quae in Asia facillime comparantur... asportauit. *Cic. Ver.* 1.91; crateras magnos statuant et ~a coronant. *VERG. A.* 1.724; larga precatur sumite ~a manu. *OV. Fast.* 2.636; ~is oculique animique natabant. *6.673*; *PHAE.* 4.535; mettica (sc. uitis)... nigro acino, ~is in uetustate rufescentibus. *PLIN. Nat.* 14.35; *V. Fl.* 3.610; ~a missus exiit. *IUV. 13.213*. **c** ~um praelineum quod operarii bibant. *CATO Agr.* 23.2; quinque Thasii ~i depromam amphoras, binas Falerni. *INC. pall.* 11; leuia quaedam ~a nihil ualent in aqua. *Cic. Tusc.* 5.23; ~um... AVTOCR. (atum) *CIL* 15.4539; ~um resinatum. *CILS.* 2.30.3; ~um Ammaeum austerum. *4.54*; unum putas uideri uentrem cui tot consulium regionumque ~a cluduntur. *SEN. Ep.* 114.26; ~um alsinthiten. *COL. 12.35*; (*pl.* as *in sensu* 18) capiores adfer... scyphos et Chia ~a aut Lesbia. *HOR. Epod.* 9.34; ~a... fundantur prelis elisa Falernis. *PRO. 4.6.73*; sparsit... Mareotica. *MINERUA. STAT. Sil.* 3.2.24; ~a CATO Agr. 24; qui ager longe a mari aberit, ibi ~um graecum sic iacuum 103.1; (*humorously*) quasi ~is Graecis Neptunus nobis suffudit mare. *PL. Rud.* 888; ~um Coum si uoles facere. *CATO Agr.* 112.1. **d** in lustris, popinis, alea, ~o tempus aetatis omne consumpisses. *Cic. Phil.* 13.24; id illi ~o opulique dediti... depexerunt. *NER. Pl.* 3.1; rex... in multum ~i processerat. *LIV. 37.7.12*; festo die... hilaritas iuuenalis utroque in ~um traxit. *40.7.2*; *QUINT. Inst.* 1.11.15; si... per ~um aut desidiam custodis id enenerit. *CALL. dig.* 18.3.12; (*pl.*) quis post ~a grauem militiam... crepat? *HOR. Carm.* 1.18.5; ~luteat meretrix nisi quae sapit in ~o ad rem suam. *PL. Truc.* 854; here in ~o quam immodestus fuisti. *TER. Han.* 568; *Cic. Catil.* 2.10; manu sinistra non belle uteris in ioco atque ~o. *CATUL.* 2.2; *PLIN. Nat.* 10.117; (*pl.*) animos iuuenum rapere puellas, et Venus in ~is ignis in igne fuit. *OV. Ars.* 1.244; ~in conuiuiis facili, dicaces, non numquam etiam ad ~um diserti sint. *Cic. Cat.* 67; ~neque per ~um unquam ex me exoritur discidium in conuiuiis. *PL. M.* 654; uterque nostrum ludebat... reddens mutua per iocum atque ~um. *CATUL.* 50.6; *LIV. 40.7.9*; cum... Nero per ~um... incalesceret. *TAC. Ann.* 14.2.

2 The grapes used to make a particular vintage.

~um prius quam coctum pendet putidum. *PL. Trin.* 526; quom ~um coctum erit et quom legetur, facito uti... studeas bene percipere sicquom legere, ne ~um nomen perdat. *CATO Agr.* 23; hac lege ~um pendens uenire oportet. *147*; *VAR. L.* 5.94.

3 An analogous drink made from other fruits or vegetable products.

~umtae bacae legere, ex his ~um exprimere. *Cic. Qu.* 4.26.6; sunt undequingenta genera (sc. of dates) si quis omnium persequi uelit nomina... ~orumque ex his differentias. *PLIN. Nat.* 13.40; ~um... exprimitur illi (sc. loto) simile mulso. *13.106*; ex his quae in hortis giunguntur fit ~um e radice asparagi, cunila, origano. *14.105*; lenius suum oleum est ex edem myrto, lenius et ~um, quo numquam inebriantur. *23.161*.

uiocūrus ~i, m. [*VIA + CVRO + VS*] One who has charge of roads.

VAR. L. 5.7; (clui) Pullius et Cosconius, quod ab his ~is dicuntur aedificati. *5.158*; *CIL* 6.29697; *10.5714*.

uiola ~ae, f. [*prob. cogn. w. Gk. (r)lov*]

1 The name given to several spring flowers, usu. fragrant, distinguished as ~a alba (the stock, *Matthiola incana*); also a very early-flowering plant, perh. the snowdrop, *Galanthus nivalis*; ~a purpurea (the sweet violet, *Viola odorata*), and ~a lutea (prob. the wall-flower, *Cheiranthus cheiri*). **b** (used to deck graves and other memorials of the dead); *dies* ~ae = *dies uiolaris* (see VIOLARIS).

croceo ~ae de flore corollae. *Copa* 13; quid tum, si fuscus Amyntas, et nigrae ~ae sunt. *VERG. Ecl.* 10.39; *PRO. 3.13.20*; dum Proserpina... ludet et aut ~as aut candida lilia carpit. *OV. Met.* 5.392; frigora iam Zephyri minuunt... iam ~am puerique legunt hilaresque puellas. *TR. 3.12.5*; tum quae pallet humi, quae frondens purpurat auro, ponatur ~a. *COL. 10.102*; *ARB. 30.2*; ~is bonos proximos, earumque plura genera, purpureae, luteae, albae... ex his uero, quae sponte... proueniunt, purpureae latiore folio, statim ab radice exeunt... e. satius maxima auctoritas luteis. *PLIN. Nat.* 21.7; florum prima uer nuntiat ~a alba...; post ea, quae ion appellatur et purpurea. *21.64*; uita longissima ~ae albae trimatu... ab eo tempore degenerat. *21.69*; xystus ~is odoratus. *PLIN. Ep.* 2.17.17; Laribus... paternis tura dabo atque omnis ~ae iactabo colores. *IUV. 12.90*; (*collect. sg.*) eos beatos esse confiteri necesse est... etiamne in... tormentis? ~ an tu me in ~a putas aut in rosa dicere? *Cic. Tusc.* 5.73; ~in med. ~ae) aperit tamquam auri in corporibus... pileum et flos albae ~ae. *CILS.* 5.4; ~ae... purpureae refrigerant. *PLIN. Nat.* 21.130. **b** parua petunt Manes... tegula porrectis satis est uelata coronis et sparsae fruges... ~aeque solutae. *OV. Fast.* 2.539; haec mihi quae colitur ~is pictura rosisque. *MART. 10.32.1*; ~VT... DIE NATALIS SVI ET ROSATIONIS ET

~AE ET PARENTALIB(us) MEMORIAM SVI SACRIFICIIS QVATER IN ANNUM FACTIS CELEBRANT. *CIL* 6.10248.

2 The colour characteristic of the dark-flowered uiola, violet.

in foliis (i.e. the petals of an aster)... ~ae subluet purpura nigrae. *VERG. G.* 4.275; tinctus ~a pallor amantium. *HOR. Carm.* 3.10.14; candidum colorem sentiente ~a. *PLIN. Nat.* 34.12; (carbunculus) quorum extremum igitur in amethysti ~am exeat. *37.93*; *37.121*.

uiolābilis ~is ~e, a. [*VIOL + -BILIS*] That may be violated or suffer outrage. **b** that can be wounded, vulnerable.

uos aeterni ignes, et non ~e uestrum testor numen. *VERG. A.* 1.154; nullis ~is armis turba senes. *STAT. Theb.* 5.258. **b** molle meum leuibisque cor est ~e telis. *[OV. Ep. Sapph. 79]*.

uiolāceus (-ācius) ~a ~um, a. [*VIOL + -ACEVS*] Violet-coloured.

~a purpura. *NEP. in Plin.* Nat. 9.137; ~o colore. *VITR. 7.13.2*; *PLIN. Nat.* 22.47; 35.192; ille ~emicans in amethysto fulgor ~us. *37.125*.

uiolāris ~is ~e, a. [*VIOL + -ARIS*] dies ~is, The day on which uiolae (prob. stocks or gillyflowers) were laid on graves in memory of the deceased (22 March; cf. Rosalia).

XI K APR DIE ~I EODEM LOCO PRAESENTIBVS DIVIDRENTVR SPORTVLAE. *CIL* 6.10234.15.

uiolārium ~i, n. [*VIOL + -ARIVM*] A bed of uiolae (prob. stocks or gillyflowers).

sub urbe colere hortos late expedit, sic ~ia ac rosaria. *VAR. R.* 1.16.3; *VERG. G.* 4.32; ~ia et myrtus... spargent oliuetis odorem. *HOR. Carm.* 2.15.5; *OV. Fast.* 4.437; *COL. 10.259*.

uiolārius ~i, m. [*VIOL + -ARIVS*] FORMS: nom. pl. ~ies. *CIL* 1.980.

1 One who sells uiolae (stocks, gillyflowers) or garlands made from them.

~IES... ROSARIES... CORONARIES. *CIL* 1.980.

2 One who dyes garments violet.

flanmarii, ~ii. *PL. Aut.* 510; *PAUL. Fest.* p. 89M.

uiolātō ~ōnis, f. [*VIOL + -TIO*] Profane treatment (of what is sacred), violation. **b** sexual violation.

omnibus contactis ea ~one templi. *LIV. 29.8.11*; *31.12.5*; publicam ~onem fidei non debere unius sui sanguine. *VELL. 2.1.5*; religionum ~o. *SEN. Ep.* 104.28; ~e (cf. of persons) pari uindicta parentum ac deorum ~o expandi. *est V. MAX. 1.1.13*. **b** si dominus in seruos saecuerit uel ad impudicitiam turpemque ~onem compellat. *ULF. dig.* 1.6.2.

uiolātō ~ōnis, f. [*VIOL + -TIO*; cf. rosatio] The decking of graves with uiolae (on the dies uiolaris).

XI K (alendas) APR (il)is DIE VIOLA(TIONIS) ITEM XII K (alendas) IVNIAS DIE RO(ATIONIS) CIL 6.10239.9.

uiolātōr ~ōris, m. [*VIOL + -TOR*] One who profanes the sanctity of something, a violator. **b** one who violates sexually.

dea suam sedem... aut tutata est aut a ~oribus grauius piacula exegit. *LIV. 29.18.18*; templi ~or. *OV. Pont.* 2.2.27; Iulius Antonius... ~or eius (sc. Caesaris) domus (i.e. by his adultery with Julia). *VELL. 2.100.4*; (*poet.*, in *appos. to fem. sb.*) natrix ~or aquae. *LUCK. 9.720*; ~e (of laws, obligations) ruptor foederis humani ~orque gentium furis. *LIV. 4.19.3*; *5.37.4*; ~orem foederis. *TAC. Ann.* 1.58; transiungam et ~orem fidei. *11.19*. **b** *Hvg. Fab.* 100.4.

uiolens ~ntis, a. [*collat. form of VIOLENTVS*, perh. on anal. of uehemens] Violent, vehement.

(of living creatures, etc.) postquam uictor ~ns discessit (equus) ab hoste. *HOR. Ep.* 1.10.37; ne trepidare uelis... nunc ferus et ~ns, at si nocet 'haut mora' dica. *PERS. 5.171*; (of a river) quae ~ns obstrept Ausidus. *HOR. Carm.* 3.30.10; ~as (cognomen) F. VOLVMINVS A. F. ~NS. *CIL* 1.2037.

uiolenter, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [*prec. + -TER*]

1 With (unreasonable) exercise of force, violently. **b** with violent feelings or expressions of feeling.

quaestio exercita aspere ~erque. *SAL. Jug.* 40.5; quia sollemnia ludorum... ~er deremisset. *LIV. 5.1.4*; *30.31.7*; eos (sc. Iunaticus), qui ~us se gerunt, uincere conuenit. *CILS.* 3.18.4; quibus quo cariora ornamenta sunt, ~ius detrahebantur. *QUIR. 3.11.21*; riualem... ~issime persequitur (aries). *COL. 7.34*; pulsato lacerat ~er pectore amictus. *SNL. 3.389*; Cyzicenis in ciues R. ~ius quaedam ausis. *SUET. Tib.* 37.3; claustris omnibus... ~er emulsi. *APUL. Med.* 3.5; *4.27*; ~i (transf.) perdunt... gratiam pleraque (uerba), si quasi iniuta et recusantia ~ius transferantur. *GET. 9.9.2*. **b** patrem adulescenti facta haec tolerare auro ~er. *TER. Ph.* 731; ne minus ~er Apolloniam quam Flauianum ad supplicium deprecetur. *Cic. Hist.* 3.17; Iunium Gallionem... ~er increpuit. *FREN. 6.3*; *15.58*; pardus tigris leo, si quid adhuc est quod frenat in terris ~ius. *IUV. 8.37*; Tiberio... de eadem re... ~ius... per epistolam conquerenti. *SUET. Aug.* 51.3.

2 (w. ref. to the movement or operation of natural agencies) With destructive force, violently.

uidimus... Tiberim retortis... ~er undis ire deiectionum monumenta regis. *HOR. Carm.* 1.2.14; imber ~ius quam alias fusus. *CURT. 8.14.4*; ~ius celenusque in terra... uoluitur (turbo). *SEN. Nat.* 7.9.3; *LUCK. 9.448*.

uiolentia ~ae, f. [*next + -IA*]

1 The (unreasonable) use of force against others, violence. **b** violence, aggressiveness, passionateness, etc., of disposition or mood.

amicam... ui... ~a de ara deripere. *Veneris. PL. Rud.* 839; ne sobrius in ~am uiolentorum incidat. *Cic. Tusc.* 5.118; timere relicta ab suis plebis ~am patrum. *LIV. 2.32.5*; quo ultra iram ~amque eius excessuram fuisse quam ut uerberaret necaretque? *8.33.10*; militari ~a uiolentem loqui inhibebant. *QUINT. 10.2.13*; ut... sine ~a ferarum conquiscant (pecudes). *COL. 1.6.4*; additis ~ae criminibus aduersum ciuis Romanos. *TAC. Ann.* 4.36; minis eius ac ~a terribus. *SUET. Nero.* 34.2; nocturni grassatorii insidiosam ~am. *GEL. 20.1.8*; illicitae exactiones et ~a factas. *ULF. dig.* 1.18.6; (*of Fortune*) saepe fortunae ~am tolerauisse. *SAL. Cal.* 53.3; (*cf.*) durae... ~a legis (i.e. of Fate). *STAT. Theb.* 8.60. **b** noui hominis furorem, noui effrenati ~am. *Cic. Phil.* 12.26; cur acris ~a triste leonum seminum sequitur...? *LUCK. 3.741*; talibus exarsit dictis ~a. *TURNI. VERG. A.* 11.376; *12.43*; *SEN. Suas.* 6.14; Arminium super insitum ~am rapta uxor, subiectus seruitio uxoris uteris uacordem agebant. *TAC. Ann.* 1.59; extat oratio quae magnitudinem uiri, ~am subiectum et gentium... extulit. *2.63*; propter ~am iudicis. *MARTIAN. dig.* 4.9.1.7; ~e (of language, emotions) linguae ~am meritatemque uerborum. *CURT.* 7.1.16; ~a amoris... destringit (Radamistus) acinaces. *TAC. Ann.* 12.51; (*pl.*) coercet... infra saepe ~as effrenati doloris. *GEL. 12.5.3*; ~e (of facial expression) fit (Lycaon) lupus... canities eadem est, eadem ~a uultus. *OV. Met.* 1.238.

2 Destructive or overwhelming force, violence (of natural agencies, etc.).

quod uemens ~a uni conturbare animam consuevit. *LUCK. 3.482*; ~a flammae. *ALMA* 21.4; tempestatis ~a. *CURT.* 8.4.5; quae regiones... propter hiemis adsiduum ~am nullam stirpem... custodire poterint. *COL. 1.1.5*; eiusdem radii (sc. of the sun) ~a... retroire cogit (stellas). *PLIN. Nat.* 2.70; ~a saeui gurgitis. *STAT. Theb.* 9.313; Rhenus... seruat... ~am cursu, quae Germaniam prauehitur. *TAC. Ann.* 2.6; clades... omnibus quae huic urbi per ~am ignem acciderunt. *grauior 15.38*; inimicium eius ~a sulphuris periturum. *APUL. Med.* 9.25; ~e (of supernatural powers or sim.) haec (i.e. a witch)... cunctos in suis sibi domibus tacita munum ~a clausit. *1.10*; artis huius (i.e. magic) ~a nititur (era mea) 3.15.

uiolentus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [*app. VIOL + -ENTVS*]

1 (of persons, animals) Acting with (unreasonable) force towards others, violent, savage, aggressive. **b** (of weapons or sim.). **c** (of actions, words, feelings, etc) marked or accompanied by violence or aggression.

est huic unus seruos ~issimus, qui ubi quaque nostrum uidit prope haec aedis adgrediri... clamore apsterneret, abigit. *PL. Truc.* 250; *TER. Eu.* 954; nemini nostrum obtemperat, est ~ior quam uellem. *Cic. Cat.* 76; homo uehemens et ~us. *Phil.* 57; uis... ~a leonum. *LUCK. 3.296*; se quod Lucania bellum incuteret ~a. *HOR. S.* 2.1.39; ipsa bipenne suos caedit ~a lacertos. *TIB. 1.6.47*; tenuit Aemilia lex ~os illos censors. *LIV. 9.34.9*; ut tueri torua ~ior lila Medusa, fiet amator lenis et aqua suo. *OV. Ars.* 2.309; aper exitus medios ~us in hostes fortis. *MET. 8.338*; Sulla tunc erat ~issimus, cum faciem eius sanguis inuaserat. *SEN. Ep.* 11.4; Cn. Pisonem, ingenio ~um et obsequii ignarum. *TAC. Ann.* 2.43; quid ~ius aure tyranni...? *IUV. 4.86*; *APUL. Pl.* 2.28; ~e (w. aduersus, in-acc.) tyranno... saeuissimo et ~issimo in suos. *LIV. 34.32.3*; quidam paulo ~ior aduersus uicinos suos. *SEN. Ben.* 5.24.1; *SUET. Tib.* 2.4; ~e (of expression or gaze) intoluerit minae, ~aque lumina flammis exarsere nouis. *SIL. 5.275*. **b** nec minus argento facere haec (i.e. tools) auroque parabant quam ualidi primum ~is uiribus acrius. *LUCK. 5.1270*; utemur ~o fortiter esse. *OV. Ep.* 11.97; ~a... sumere tela. *Met.* 11.384. **c** nunc ego meos animos ~os meaque iram ex pectore iam promam. *PL. Truc.* 603; uos... non opes ~as et populo Romano minime ferendam potentiam... concupuisse. *Cic. Phil.* 1.29; ut aut clam agendum... trahimur, nec fugiendum si quid ~us. *AL. 10.12.2.5*; eunt agmine ad urbem... plebem ad repetendum libertatem... ~adhortantes. alia uox nulla ~a audita est. *LIV. 3.50.13*; eo ~ior potestas tribunica. *6.31.4*; iam trepidum, iam uerba minus ~a loquentem. *OV. Met.* 3.717; metu ~ae mortis. *V. MAX. 3.8. ext. 3*; neue ~am moue iram mariti. *SEN. Ep.* 104.254; *TAC. Ann.* 4.4; glicet ~ior... contentio. *APUL. Med.* 9.42; (*cf.* of a vb. denoting physical action) quassare quam quater grauius ~usque. *GEL. 1.6.5*; ~e (of style of oratory) genus... dicendi... trux atque ~um. *QUINT. Inst.* 11.1.3; ~a... et rapida Carneades dicebat. *GEL. 6(7).14.10*.

2 (of natural agencies) Operating or moving with destructive force, violent. **b** (of a statement) strong, extreme.

~issimis tempestatibus. *Cic. Clu.* 138; ~o turbine. *LUCK. 5.217*; ubi nauigis ~ior incidit. *Eurus. VERG. G.* 2.107; ~a... Charybdis. *[TIB. 3.73]*; Padus amnis, maior ac ~ior Rhodano. *LIV. 21.43.4*; intonat emissis ~ior ignibus atque GERM. fr. 3.5; necesse est... ammis... relictis ripis ~us in obstantia incurrat. *SEN. Nat.* 6.7.4; ~issimo caeli stat. *COL. 5.1.17*; uictus ~o nauita. *COR. LUC. 7.125*; ~i gurgitis iras. *10.316*; ~a lues. *V. FL. 5.15*; quanto ~ior cetero mari Oceanus. *TAC. Ann.* 2.24; uenena ~issima. *GEL. 17.16.5*; (*cf.*) prunae ~issimae (i.e. fierce-burning) ligui indonitum (aurum) palea citissime ardere. *PLIN. Nat.* 33.60; (*of a sign of the zodiac*) sine Libra seu me Scorpions aspiciet formidulosus, pars ~ior natalis horae. *HOR. Carm.* 2.17.18; (*applied to a stormy coast*) quibus emineat ~a Ceraunia saxis. *OV. Am.* 2.11.19; ~e (transf., w. ref. to smelt) cupressus... bacis torua, folio amara, odore ~a. *PLIN. Nat.* 16.139. **b** hoc ut uere dicitur, parua esse ad beate uiuendum momenta ista corporis commodorum, sic nimis ~um est nulla esse dicere. *Cic. Fin.* 5.72.

uiolō ~āre ~āui ~ātum, tr. [*app. from vis*, but formation not satisfactorily explained]

1 To disturb the sanctity of, violate, profane (temples and other sacred or quasi-sacred things). **b** to violate, treat without

respect (boundaries); to fail to respect the ownership of (land). **c** to pollute, defile (the hands, by unholy deeds; also the senses, by shocking sights or sounds). **d** (transf.) to violate by interference or intrusion, disturb; (esp.) to spoil the splendour or purity of (a surface), sully.

HONCE LOVCOM NEQV(1)S ~ATOD CIL I.366.1.2; tanta sanctitudo lani est, ut numquam quisquam ~are sit ausus QUAD.182.2; ut ne Persae quidem, cum... classem ad Delum adpulsi, quicquam conarentur aut ~are aut attingere CIL.VER.1.48; nemo (erat) quoniam terram ipsam ~ari quae mater est omnium uetigis consoleretur matris putaret CIL.193; quod... sacrificium nemo ante P. Clodium omni memoria ~auit, nemo unquam adiit HAV.37; NEP. PAUS. 4.4; quicquid Iliacos ferro ~auimus agros VERG. A. 11.255; ~ata... pascua Solis (i.e. where Ulysses' men killed the cattle of the Sun) [Tib.] 3.7.76; ~atum Capitolium esse sanguine seruatur Liv. 6.20.16; quod sacri thesauri moti aperti ~ati essent 29.19.8; illius exemplo ~es simulacra Mineruae VERG. L. 6.15; CURT. 7.5.28; quo non Romanos ~abis uocem manes? Ib. 7.852; TAC. ANN. 14.18; sepulchri ~ati actio ULP. dig. 47.12.1; (cf. sense 2b) pater illius nati ~asse cubile dicitur CATUL. 67.23; (w. the deity whose temple is profaned as obj.) miramur... multos... ab isto deos tota Asia Graeciaeque ~atos, qui a Capitolio manus abstinerent non potuerit CIL. VER. 4.71; Tib. 2.4.24; te... neclectum ~atae, Scaenola, Vestae ante ipsum penetrare deae... mactare Luc. 2.126; (post.) ficitilis et nullo ~atus luppiter auro IUV. 11.16; (transf.) qui... non propriis cogitationibus scriptorum nituntur, sed inuidis moribus aliena ~antes gloriantur VITR. 7. pr. 3; quod animi partem rationalem, quae longe sanctissimam, eam ~et (morbis comitalis) APUL. APO. 50. b finis eorum se ~aturum negauit CAES. GAL. 6.32.2; ~qua hic modestia fuitis, ubi nullus ager in tot rerum usu necessario tantae multitudinis est ~atus Liv. 3.54.8; 23.48.1. c ne hospitali caede dextram ~et Liv. 25.16.7; V. MAX. 1.7. ext. 4; ne ~arent manus (i.e. by committing suicide), sed... scelere alieno uterentur LEP. EPI. 2.17 (4.7.15); (cf.) qui stupris aut caedibus ~ati erant, qui falsis testimoniis, signis adulterinis... contaminati Liv. 39.18.4; ~si illi (libri) sunt uestri... ~atis oculis legis, contaminatis manibus attractis CIL. HAR. 26; oculos tua cum ~arit epistula nostros OV. EP. 16.1; ~ari aures meas obsceno sermone nolui PETR. 85.2. d silua uetus stabat nulla ~ata securi OV. MET. 3.28; FAST. 4.049; quid... remis... ~sacras ~amus aquas diuinae quietas turbamus sedes? PAVO. MOD. 22; ~atos iouis uenens SEN. DIAL. 9.3; plurimum possit uiuere ~ant (possessores), primum enim spatia, quae... uacare debent, aut aedificis aut arboribus occupant FROM. A. 126; FVLTVRAS FIRMAMENTA CAUSA RELICTAS ATTINGERE AVT ~ARE... NE LICITO Lex V. 31 (FOM. IV. p. 295); ~ut nubis... ceruicibus... mundi speciem ~are serenam LUCR. 4.137; Indum sanguineo ueluti ~auerit ostro si quis ebur VERG. A. 12.67; quantum... licet consurgere fumo et ~are diem LUC. 9.62; alias... gemmas ~ari (i.e. by engraving) nefas putauit (luxuria) ac... solidas induit PLIN. NAT. 33.22; crura gerit nullo qui ~ata pilo MART. 5.61.6; hanc aliquis faciem nigra ~are culina sustinet Liv. 10.66.3; uiridi si margine cluderet undas herba nec ingenuum ~arent marmora totum IUV. 3.20; (pass. w. retained acc.) subit alia Dianae corda dolor, fletique genas ~ata quod' inquit... STAT. THEB. 9.713; (transf.) quos nunc Grauios ~ato (i.e. corrupted) nomine Grauium Oeneae misere domus SIL. 3.366.

2 To treat with gross indignity or violence, subject to outrage (persons, esp. those regarded as being under divine protection). **b** to dishonour, outrage (a person's position, reputation or sim.). **c** to violate sexually (euphem. for *uittio*, cf. VAR. L. 6.80).

sacerdotem ~are PL. RUD. 646; hic... iam a suis dis penatibus praecipies electus, iam, quod indignissimum est, suorum seruorum manibus... imperio tuo ~atus esset CIC. QUINT. 82; non fuisse meum, quem... multis saepe orationibus scriptis; quae decorem, hunc uno ~are uersu SIL. 75; hunc additum ~are non debet RAB. POST. 19; ut propter suum quisque emolumentum spoliaret aut ~et alterum OFF. 3.21; hospitem ~are fas non putat CAES. GAL. 6.23.9; cum plerique ex fuga se in templum Mineruae coniecissent... eos uenit ~ari NEP. AG. 4.6; mortali deuit ~ari uulnere diuum? VERG. A. 12.797; ~atis licetioribus, fascibus fractis, e lego in curiam compelluntur (consules) LIV. 2.55.9; illum legatum a se contra ius gentium ~atum 9.10.10; cum ~ata iam uirgis corpora tribunorum uidissent 29.9.6; non erant Galli hostes, sed tu eos pacatos imperata facientes ~asti 38.47.8; Rutili... uirtus lateret, nisi accepisset iniuriam: dum ~atur, effulsit SEN. EP. 79.14; quamquam Augusta se ~ari et imminui quereretur TAC. ANN. 2.34; AUG. JUL. 89; (post.) tene... uastator debite Troiae (i.e. Achilles)... iemine genitrix ~auit amictu...? STAT. ACH. 2.35; (w. internal acc.) quid... uos uxor mea misera ~arat, quam... omni crudelitate laecasteris? CIL. DOM. 50; (cf.) in patris uita ~anda multa peccantur; ~atur is, qui procreauit, is, qui aluit, is, qui erudit Parad. 25; (animals) quamuis carnificibus prius subierit (Aegyptii) quam ibi aut aspiciem... ~ent Tusc. 5.78; (egres (sc. of sacred animals)... nocte remeabant ad stabula, nunquam insidiis ferarum, non fraude ~ati hominum LIV. 24.3.5; OV. MET. 3.325; Agamemnon in uenando ceruam eius (sc. Dianae) ~auit HVC. FAB. 98.1; (transf.) dicere solebas sacram esse rem publicam: quicumque eam ~auissent, ab omnibus esse ei poenas persolutas CARO ARV. ORAT. 3; nulli improbo cui locus ad rem publicam ~andam esse potuisset CIL. FAM. 1.9.14; Tusc. 1.72. b existimas in ea re ~ari existimationem tuam CIL. FAM. 13.73; si praetor ius in ueste seruili... dixerit... ~abit maiestatem SEN. CON. 9.2.17; tandem eum... consul oppresserat: sed a successore Popilio ~ata victoria est FLOR. EPI. 1.33 (2.17.17); fuit... de seruio ouatione contentus, non dignitatem triumphi seruili inscriptione ~aret 2.7 (3.19.8). c uirginem me quondam inuitam per uim ~at Iuppiter INC. TRAG. 131; mitto adhibitam uim ingenuis, matres familias ~atas CIC. VER. 4.116; parcite quam custodit Amor ~are puellam TIB. 1.6.57; uestigia uiri alieni, Collatine, in lecto sunt tuo; ceterum corpus est tantum ~atum, animus insons LIV. 1.58.7; OV. ARS 1.375; Appius Claudius et Sempronius Gracchus... quas cuiuslibet uxore ~ata poenas perdidissent, pendere, cum Caesaris filiam et Neronis uiolantem coniugem VELL. 2.100.5; CURT.

3.12.22; [SEN.] OCT. 854; Boudicca uerberibus adfecta et iliae stupro ~atae sunt TAC. ANN. 14.31; quia cognatam ~auit contra fas MARCIAN. DIG. 48.18.5; (hyperb.) puerum Lapithaona nympha... cupido ~auit amore improba conubii STAT. THEB. 7.299; (cf.) quae patrem dicitur interemisse uirginitatem suam ~are conantem CIC. N. D. 3.59; quod (Brutus) tam acer ultor ~atae pudicitiae fuisse LIV. 2.7.4.

3 To transgress against, violate, infringe (any law, right, obligation, relationship, etc., regarded as sacred).

nullum esse officium, nullum ius tam sanctum atque integrum quod non eius scelus atque perfidia ~arit CIC. S. ROSC. 109; de hospitio ~ato... nil queror VER. 2.1.21; uerborum crudelitatem inaudita ~are libertatem huius populi RAB. PER. 13; si nostram in accusatione sua necessitudinem familiaritatemque ~asset SUL. 2; amicitiae nomen ac societatis, quod armis ~arat Sest. 59; qui ius... iurandum ~at, is fidem ~at OFF. 3.104; indutiis... per scelus ~atis CAES. CIV. 2.15.1; satrapes... ~are clementiam quam regis opes minui maluit VERG. ALC. 10.3; ante, pudor, quam te ~o aut tua iura resoluo NEP. A. 4.27; diuitius captus si quis ~auit amorem TIB. 1.9.19; postulat... ut pro iure gentium ~ato Fabii dederent LIV. 5.36.8; ita ubi uisum amicitiam institui par est, ne qua uetustior amicitia... ~etur 7.31.2; de foederis ab hoste ~ati testes 28.44.7; 30.42.21; illam... ~atae sobrietati poenas pendisse V. MAX. 6.3.9; captiuium... duocem ~atae tradere paci LUC. 7.94; coniugi fidem non ~ant (columbae) PLIN. NAT. 10.104; ~atum periculo nomen Augusti TAC. ANN. 1.73; 3.24; debuit... uxori quae israel, quae matrimonium eius ~auit ULP. DIG. 48.5.30 (29).

4 (without obvious moral overtones) To inflict injury on, pierce, wound, or sim.

(persons) OV. MET. 5.226; Hector abdit ~atus uulnere nullo 13.279; Getico peream ~atus ab arcu PONT. 3.5.45; hunc fraude nunc conaris... aggredi, quem non Achilles esse ~auit fero SEN. AG. 208; Cydonia ~atus harundine plantam, Lentulus... campum linquebat SIL. 10.260; ni... harundo... parco sumum ~asset uulnere corpus 16.111; (things) in recentibus pomariis... primis annis, antequam radices longius procedere possint... conserunt hortos... neque cum conualuerunt arbores, idem faciunt, ne ~ent radices VAR. R. 1.23.6; membrana incidenda, magna cura habita, ne uenae quae iuxta sunt ~entur CELS. 7.12.4; quamcumque... tunicae quam ~auit, illam... debet excidere 7.19.8; incidentis manus librat artificii temperamento, ne quid ultra corticem ~et PLIN. NAT. 12.115.

uipera ~ae, f. [for **uiupera* (VIVVS + PARIO), from the belief that the viper hatches its eggs inside its body (see PLIN. NAT. 10.170)] A viper or similar poisonous snake. **b** (transf. or in prov. phr., as a dangerous and unreliable pet; hence as a term of abuse, esp. w. implication of malignant treachery).

cur deus... tantum uim naticum ~arumque fecerit CIC. LUC. 120; saepe sub immotis praecipibus... mala tactu ~a delituit V. MAX. 6.3.17; Candida, breuibus illigata ~is crisiis HOR. EPOD. 3.5; PROSP. 4.7.53; breuis ignaro laesa pede OV. ARS 2.376; PHAED. 1.8.3; pilo carentium duo omnino animalia parantur, delphinus ac ~a PLIN. NAT. 9.43; ~is dentes gingiua conduntur, haec, eodem praegnantem ueneno, impresso dentium repulsi uirus fundit in morsus 11.164; 29.70; custos domusque ~arum MART. 1.41.7; FROM. STR. 4.7.10; ~arum moribus tibicinum... meredi GEL. 4.13.3; (applied to a water-snake) innata... rubris aequoribus custos pretiosae ~a concha LUC. 6.678. b ne ~a re publica rei publicae pestis (i.e. Clodius) remoueretur restituerit... etiamne in sinu atque in deliciis quidam optimi uiri ~am illam uenentam... habere poterant? CIC. HAR. 50; tu parum felix in amicis es, nemo inquam tibi parem gratiam refert... tu ~am sub alas nutrices PETR. 77.2; ~am sum tam criminosa, quam tu... ~a AFRAN. CON. 282; clamat Pontia 'feci, confiteor, perisique meis aconita parauit...' tunc uos una, saeuissima ~a, cena? FOR. 6.611; nihil insultatione barbarum intolerabilis... in casuarum patronos... uni os obtutum, recisa prius lingua, quam... tenens barbarus 'tandem' ait '~a sibilare desisti' FLOR. EPI. 2.30 (4.12.37).

uiperus ~a ~um, a. [prec. + EVS] Of or belonging to a viper or similar snake. **b** (w. ref. to mythological serpents and dragons; esp. to the dragon killed by Cadmus). **c** (of the hair, attributes, etc., of various awe-inspiring supernatural or mythological beings) composed of vipers, snakey; (hence applied to such beings themselves).

fallit (anguis)... furentem ~am inspirans animam VERG. A. 7.351; ~o generi et grauitur spirantibus hydris spargere... somnos 7.753; ~as carnes OV. MET. 2.769; ~o spicula felle linunt PONT. 1.2.16; ~um... uenenum LUC. 9.635; ~um... herbis hebetare... dentem SIL. 8.497; Pyrae anhelantes ~um uirus APUL. MET. 5.12. b ~is Ephyriae Pireneis pennis contigit (sc. Medea) OV. MET. 7.391; ~o (i.e. of the Python)... libera nexu Phocis STAT. THEB. 6.8; ~suberone terrae ~os dentes, populi incrementa futuri OV. MET. 3.103; 4.573; ~o Tyrios de sanguine STAT. THEB. 3.285; (cf.) omne ~um genus, fratum ceteraque dentes Dircae satae SEN. OED. 587; STAT. THEB. 10.614. c Disoordia... ~um cinem uitis innexa VERG. A. 6.281; nexa... ~is... brachia (sc. of a Fury) nodis OV. MET. 4.491; ~as manus (sc. of Briareus, etc.) SEN. HER. O. 169; ooma ~is substriptur horrida sertis LUC. 6.665; ~o... flagello (sc. of a Fury) STAT. THEB. 7.579; ~a... cauda (sc. of Cerberus) SIL. 13.594; ~o... cani (i.e. Cerberus) OV. A. 17.3.26; ~i... spoliolum... monstri (i.e. Medusa) MET. 4.615; ~as... sorores (i.e. the Furies) 6.662.

uiperinus ~a ~um, a. [VIPERA + INVS] Of or belonging to a viper, consisting of vipers; also, characteristic of or resembling a viper.

~o morsu uenae uiscerum ueneno inbutae ACC. TRAG. 552; ~us... cruor HOR. EPOD. 3.6; sanguine ~o CARM. 1.8.9; tu (i.e. Bacchus)... nodo coarces ~o Bistonidum sine fraude crinis 2.19.29; ~is carnibus PLIN. NAT. 7.27; Seythae sagittas tingunt ~a sanie 11.279; pellium ~arum cinis 29.109; cauda (sc. of the chameleon)... implicans se ~is oribus 8.121.

Vipsanius ~a ~um, a.

1 The name of a Roman gens; esp. M. Vipsanius Agrippa, Augustus' friend and right-hand man (usu. called simply M. Agrippa, cf. SEN. in quot.). **b** (fem.) Vipsania Agrippina, daughter of prec., Tiberius' first wife.

NEP. ATT. 12.1; SEN. CON. 2.4.13. b TAC. ANN. 1.12; 3.19.

2 Associated with the Vipsanian gens; in quot., *porticus ~a*, a portico forming part of the Pantheon built by M. Vipsanius Agrippa in the Campus Martius.

PLIN. NAT. 6.139; TAC. HIST. 1.31.

Vipsanus ~a ~um, a. (app. poetic var. of prec.) Associated with the Vipsanian gens (in quot., w. ref. to the portico and other adjuncts of M. Vipsanius Agrippa's Pantheon). ~as... laurus MART. 1.108.3; ~is... columinis 4.18.1.

uir uiri, m. [cogn. w. Welsh *gwr*, Goth. *wair*, and (w. long vowel) Skt. *virāh*] FORMS: gen. pl. *uironum* or (esp. in poets) *uironum*.

1 An adult male person, a man (in expressed or implied contrast with a woman). **b** (contrasted w. a child, etc., as implying maturity of age; also, maturity in sexual experience). **c** (contrasted w. a eunuch or sim., as implying sexual potency). **d** (contrasted w. a *cinaedus*, etc., as implying masculine tastes, habits, or sim.). **e** (poet.) the condition of being a man, manhood.

utrum tu masne an femina es. ? ~uir sum equidem PL. RUD. 105; uirum me natam uellem TER. PH. 792; simulacrum Ceres... quod a viro non modo tangi sed ne aspicere quidem fas fuit CIC. VER. 5.187; HAR. 37; LUCR. 4.820; inuidias mulieribus, uiris laborem conuenire SAL. JUG. 85.40; quisque ades, lingua, uir mulierque, faue TIB. 2.2.2; nec loquor, ut... ambiguis fuerit modo uir, modo femina SITHON OV. MET. 4.280; Cloellam... ob insignem audaciam tantum non in uiros transcripsimus SEN. DIAL. 6.16.2; si est signum aduletriae lauiri cum uiris QUINT. INST. 5.9.14; ~considerandum erit, an (ullicia) a uiro... a uiris reuocantissima sit COL. 12.1.3; si non fastidius... feminam ornatum et hoc primum uirum uirum expertam PETR. 127.1. b hoc pueri possunt, uiri non potuerunt? CIC. TUSC. 2.34; ubi iam firmata uirum te fecerit aetas VERG. ED. 4.37; inodo formosissimus infans, iam iuuenis, iam uir OV. MET. 10.523; CELS. 3.7.1.8; ~felix... quae te faciet prima puella uirum! MART. 8.46.8; 11.78.12. c MART. 11.81.6; nullum... meruit esse... quod tibi filioli... nascitur ex me? tollis enim et libris actorum spargere gaudes argumenta uiri IUV. 9.85; licet... castum ingenium... tribuit natura benigna (sc. puero)... non licet esse uiro (i.e. he is castrated) 10.304. d te cinaedum esse arbitror magis quam uirum PL. POEN. 1318; siquis male uir querit habere uirum OV. ARS 1.524; qui ne uir esset, a matre persuasus est, qui opus mulieris in ergastulo fecit PETR. 81.5; amator ille tristitum lacernarum... qui coccinatos non putat uiros esse MART. 1.96.6; fortasse corpus uulsum, fractum incessum... dixerit mollis et parum uiri signa QUINT. INST. 5.9.14; GEL. 1.5.1. e ut relicta sensis ubi membra sine uiro (Attis) CATUL. 63.6; Achilles ueste uirum longa dissimulatus erat OV. ARS 1.690; ferro mollita iuuentus atque exsecta uirum LUC. 10.134.

2 A man in relation to a particular woman: a a husband. b a lover.

a si uir scortum duxit clam uxorem suam PL. MER. 819; egon ad illam cum quae nupta sit? uir eius me deprehendit M. 1276; si (mulier) cum alieno uiro probo quid fecit, condemnatur CATO ORAT. 218; ille uoluit semper idem, quem dicitur Xanthippe praedicare solita in uiro suo fuisse Socrate CIC. TUSC. 3.31; CATUL. 61.98; haec mulier genere atque forma, praeterea uiro liberis satis fortunata fuit SAL. CAL. 25.2; haec tibi uir quondam, nunc frater, casta Naera, multum [Tib.] 3.1.23; OV. AM. 1.4.1; super mortuorum uironum corpora interdicti... uotum eximium habent (feminae) MEL. 2.19; PETR. 112.3; nubit decimo iam Telesilla uiro MART. 6.7.4; IUV. 6.53; SUT. AUG. 69.1; (applied to an animal) uir gregis ipse caper deerrauerat VERG. ED. 7.7; illud oleas quod uir capellaram MART. 3.93.11. b Phryne tam multis facta beata uiris PROP. 2.6.6; uino saepe suum nescit amica uirum 2.33.34; cui grauis oris odor, nunquam ieiuna loquatur et semper spatio distet ab ore uiri! OV. ARS 3.278; MART. 10.68.8; (cf., in a homosexual relationship) cinnicinus ganeo (i.e. Gabinus)... ea... dixit quae, si eius uir Catilina reuixisset, dicere non esset ausus CIC. RED. SEN. 12.

3 (pregn.) One possessing manly virtues (courage, resolution, etc.), a true man.

quod fors feret feremus aequo animo... placet: enistue uirist officium TER. PH. 139; proposita inuidia... qui nibilo segnius rem publicam defendit, is uir uere putandus est CIC. MIL. 82; non est uiri minimeque Romani dubitare Phil. 10.20; tulit (Marius) dolorem ut uir Tusc. 2.53; si quid in Flacco uiri est... quaerit iratus parem HOR. IUD. 15.12; tuum est... Serui, si uires, regnum LIV. 1.41.3; ubi saeuia orta tempestas est... tum uiro et gubernatore opus est 24.8.12; fuisse eum in consulando temerarium, in exsequendo uirum VELL. 2.24.5; SEN. EP. 31.7; discedite castris, tradite nostra uiris ignauis signa Quintus LUC. 5.358; erupione facta dignam uiris obiere mortem FLOR. EPI. 2.8 (3.20.13).

4 (w. adjs., descriptive phrs., etc., w. little emph. on sex) A (male) person. b (pl., w. numerals, in the titles of various official bodies, often written as one word: see CENTVMVIRI, DECEMVIR, etc.). c (pl., unqualified, also w. *omnes*) (male) persons collectively, people.

laetus sum laudari me abs te, pater a laudato uiro NAEV. *trag.* 15; fero alia flagitia ad te ingentia boni illi (uis) adulescentis. nescis qui uir sit TER. *Ad.* 723; orator est. uir bonus, dicendi peritus CATO *Fil.* 14 (J); P. Seruilius, uir clarissimus CIC. *Ver.* 1.56; uir summa dignitate et facultate dicendi, M. Crassus MUR. 43; neque monere te audeo, praestanti prudentia uirum FAM. 4.81; arma uirumque cano, Troiae qui primus ab oris Italiae uenit VERG. *A.* 1.1; multos saepe uiros nullis maioribus ortos. honoribus auctos HOR. *S.* 1.6.10; consularis uiri filius LIV. 22.53.4; consules bellicosos ambo uiros aereque. creatos 26.26.11; tellus Bistonius habitata uiris OV. *Met.* 13.430; Verginius plebei magnus, sed patrii uir spiritus V. *Max.* 6.1.2; quidam ego magnorum uirosum. natales celebrem? SEN. *Ep.* 64.9; nec Carneades ille, qui. contra iustitiam dicitur disseruisse. in iustis ipse uir fuit QUINT. *Inst.* 12.1.35; iuris. ciuilis necessaria huic uiro scientia est 12.3.1; GEL. *I.* 2.1; (in address) age tu illic procede, bone uir, lepulum mancipium meum PL. *Capit.* 954; te, uir optime mihi que carissime, Brute, de me metu libero CIC. *Fam.* 11.21.3; uir sanctissime PHAED. 4. epi. 4; GEL. *L.* 10.5. c nemo me lacrimis decoret. cur? uolito uiros per ora uirum ENN. *var.* 18; hinc est est, quem fama Graia ante omnis nobilitat uiros? CAT. *trag.* 120; ut. perhibent uiri TITIN. *com.* 136; facta uirum multantes uindictae poena, Eumenides CATUL. 64.192; gens. uirum truncis et duro robore nata VERG. *A.* 8.315; fumina. arbusta. pecudesque uirosque tectaque. rapiunt OV. *Met.* 1.286.

5 a (usu. pl.) A fighting-man, soldier (contrasted w. *equites*, spec. = a foot-soldier). **b** the men in a ship, the crew.

a (pl.) Marsa manus, Peligna cohors, Vestina uirum uis ENN. *Ann.* 276; proelium magno cum clamore uirosum commissum est SIS. *hist.* 26; ut. armis, equis, uiris D. Bruto subueniremus CIC. *Phil.* 8.21; Troia uirum et uirtutum omnium acerba cinis CATUL. 68.90; quae (urbes) uiris aut loco pro hostibus. opportunissimae erant SAL. *Jug.* 88.4; cum ad suum cornu tenderet cum mille ducentis uiris (Poetelius) LIV. 9.27.12; terrebat aduerso hostes omnem ripam equites uirique obtinentes 21.27.1; urbem. neque moenibus neque uiris atque armis ualidam 24.40.3; utinam tormenta uirique moenia diruerent! OV. *Met.* 3.549; Hispania. uiris equis. abundans MEL. 2.86; Sionum hinc ciuitates. praeter uiros (s. e. land-forces) armaeque classibus ualent CAT. *Ger.* 4.4.2; sibi non tributa, sed uirtutem et uiros indicit *Hist.* 5.25; (pro. phr.) cum his (sc. opinions) uiris equisque? ut dicitur. decertandum est CIC. *Off.* 3.116; (cf. voc., in commands and exhortations) festinate, uiri! nam quae tam sera moratur segnitias? VERG. *A.* 2.373; 4.573; (sg., contrasted w. an officer) deponet (miles) arma, an reponet? uir est enim, auctorem habet, hoc primi ordines iubent (QUINT. *Decl.* 3.9. b nec turbida ponti aequora hiebat nautis ad saxa uirosque LUCR. 5.1001; ipse (Sc. Gyas) gubernaculo rector subit, ipse magister hortatur. uiros VERG. *A.* 5.177; 6.336; saxa. coniciunt merguntque uiros merguntque carinas OV. *Met.* 14.240.

6 (standing for a person previously named or referred to, with or without emph.) The man in question (in dactylic verse used to avoid the infected cases of is).

hunc hominem ego hodie in trasennam doctis deducam dolis, adgrediar uirum PL. *Per.* 481; o Dolabella nostri magnam *apuro* laui. recte tu. significas quid de re, quid de uiro sentias CIC. *Att.* 14.16.2; D. Silanum. certo scio quae dixerit studio rei publicae dixisse. eos mores. uiri cognoui SAL. *Cat.* 51.16; in somnis, ecce, ante oculos maestissimus Hector uisus adesse mihi. ultro flens ipse uidebat compellere uirum VERG. *A.* 2.280; 3.299; oratores augusta ad moenia regis ire iubet. donaque ferre uiro 7.155; 10.82; princeps in proelium ibat, ultimus. excedebat, has tantas uiri uirtutes ingentia uitia aequabant LIV. 21.4.9; 28.35.5; quae mora sis, sociis, miratur Agnore natus uestigatque uiros OV. *Met.* 3.52; *Pom.* 1.1.34; in obliquum rapitur. Orion. non ulla magis uicina notabit stella uirum, sparsae quam toto corpore flammæ GERM. *Ant.* 330; LUC. 2.240; stricto gladio reuelatum pectus. percussit (Cato), aui post hoc uirum medici uiolare fomentis FLOR. *Epit.* 2.13 (4.2.71); 2.32 (4.2.44).

7 (repeated in a sentence) One (male) individual (.another individual); esp. uir uirum legit, one man picks another (as a method of recruitment); also, as his opponent in a fight).

mei patris bene parta indiligenter tutatur; nam ex is praedicta talenta argenti bina statim capiebat: uir uiro quid praestat? TER. *Ph.* 790; pressatur pede pes, mucro mucrone, uiro uir BIP. *pod.* 10.11; est ut uiro uir latus ordinat arbusta sulcis HOR. *Car.* 3.1.9; oportet. descendas in aequum et uir cum uiro congregari LIV. 22.14.14; in dextro utrimque nitentes, stantibus. equis uir uirum amplexus detrahebat equo 22.47.3; densari ordines iussit, ut uir uiro, arma equis iungerentur 33.8.14; 38.17.8; lege sacra coacto exercitu, cum uir uirum legisset, quantis nunquam alias ante. copis. dimicantur 9.39.5; eis dictum, ut uir uirum legent donec sdecum milium numerum conficissent 10.38.12; apud frequentem militum contionem. adoptari a se Pisonem. more militari, quo uir uirum legeret, pronuntiat TAC. *Hist.* 1.18; (in non-mil. context) ille qui semper secum sortia, semper excoletos. ducet, tum neminem, nisi ut uirum a uiro lectum esse dicere CIC. *Mil.* 55; Labeo senatus lectione, cum uir uirum legeret, M. Lepidum hostem olim eius. legit SUT. *Aug.* 54; implicare inter se acies legitque uirum uir VERG. *A.* 11.632.

uirā ~ae, f. [prec. w. fem. term., cf. *puera*] (See quot.)

feminas antiqui. ~as appellabant; unde adhuc permanent uirgines et uiragines FRST. p.261M.

uirāciūs ~a ~um, a. [prob. VIR + ACEVS; (acc. Non.p. 187M fr. vis)] Manly, masculine. si non malit uir ~us uxorem habere Atalantam VAR. *Men.* 300.

uirāgō ~inis, f. [VIR + AGO] A woman having the qualities of a man: a a physically

strong woman. **b** a warlike or heroic woman; (esp. applied to goddesses).

a ego emero matri tuae ancillam ~inem. ~ea molet, coquet, conficiet pensum PL. *Mer.* 414. **b** lutuma ~o VERG. *A.* 12.468; dura ~o patiensque mali SEN. *Ag.* 668; audax ~o (i.e. Polyxena) non tulit retro gradum TER. *1151*; (applied to Pallas Athene) belli metuenda ~o OV. *Med.* 2.765; 6.130; Ilias 533; Gorgone cruda ~o STAT. *Theb.* 11.1414; (applied to Diana) SEN. *Phaed.* 54; DEA ~o DELIA CIL. 3.8298; LATONIA SANCTA ~o IL. 5262; (perh. applied to Discordia) corpore tartarino prognata Paluda ~o ENN. *Ann.* 521.

Virbiālis ~is ~e, a. Concerned with the cult of Virbius.

FLAMINI ~i CIL. 10.1493.

Virbius ~i(i), m. A local deity worshipped with Diana at Aricia and identified as a re-incarnation of Hippolytus; *cluius* ~i, (app.) a hill on the road to Aricia, a resort of beggars.

b a son of Hippolytus (prob. an invention of Virgil).

Triuia Hippolytum. nymphae Egeriae. relegat, solus ubi in siluis Italis ignobilis aeuum exigeret uersoque ubi nomine ~us esset VERG. *A.* 7.777; OV. *Met.* 13.544; *Fast.* 6.750; Hyg. *Fab.* 251.3; ~PERS. 6.56. **b** Hippolyti proles. ~bius, insignem quem mater Aricia misit VERG. *A.* 7.762.

uiridiārium, uirdis: see VIRID-.

Virdomarus (Virdu-): see VIRIDOMARVS.

uirectum ~i, n. [next + ~ectum (-TVM)] An area of greenery (in quotes. pl.).

optima siluarum, formosis densa ~is Dirae 27; amoena ~a. nemorum VERG. *A.* 6.638; inter. laetissima ~a fulgentium rosarum. color redebat APUL. *Met.* 4.2; 8.18; 10.30.

uireō ~ēre ~ui, intr. [dub.]

1 (of plants, etc.) To show green growth. **b** (of places) to be green with vegetation or foliage, be verdant. **c** (in general application) to be green.

alia (sc. planis) semper ~ent, alia hieme nudata uerno tempore tepelacta frondescent CIC. *Tusc.* 5.37; hedera ~enti HOR. *Car.* 1.25.17; quo seges in campo, quo ~et uia iugo PROP. 2.34.78; perpetuo. ~ens buxum OV. *Met.* 10.97; non salices ripa, robora monte ~ent POW. 1.3.52; ~ente. pampino Priap. 85.8; uelut ex alia pondice lactores ~ent trunci CURT. 6.5.24; cupressus. resurgens. latior ~ebat TAC. *Hist.* 2.78; aram. ~cespite ~entia. faciunt APUL. *Met.* 7.10; (cf. of fruit that has not been dried) detractur haec (sc. cutis) ficiis ~entibus ut putamen, eademque in siccis maxime placet PLIN. *Nat.* 15.116; (w. abl.) quale solis brumali frigore uiscum fronde ~ere noua VERG. *A.* 6.206; aliae (arbores) sempterna coena ~ent PLIN. *Nat.* 16.78; (neu. pl. as sb.) haec. adferunt. perueniunt. armentis et ~entibus eorumque frugibus COL. 1.5.8; 3.8.1. **b** frondifera. ~ebit VERG. *Ed.* 7.59; ~et collis longo tractu MEL. 3.95; per dumos et opaca ~entibus umbris deua STAT. *Theb.* 4.798; cum iam haec deserta ~ebunt SIL. 4.4.82; (w. abl.) uestibulum ut molli uelatum fronde ~eret CATUL. 64.293; stagna ~entia musco VERG. *G.* 4.18; perpetuo gramine terra ~et OV. *Am.* 2.6.50; siluae hebeno. ~ent PLIN. *Nat.* 6.197; (in fig. phr.) Heliconicos colles omni genere doctrina ~entis V. *Max.* 1.6. ext. 3. **c** uiden tu illic. oculos ~ere? PL. *Men.* 828; spina (sc. of frogs) ~et, uenter. albet OV. *Met.* 6.380; PLIN. *Nat.* 34.112; ~et et saepe tralucoet lispis 37.115; loco ~entis (i.e. covered with verdigris) MART. 12.32.14; spumas ~entis maris GEL. 2.26.23; ~ens. ~anula APUL. *Met.* 9.34; (w. abl.) pectora (sc. Inuidiae) felle ~ent OV. *Met.* 2.777; aurea cui torto uirga dracone ~et MART. 7.4.25; (neu. pl. as sb.) confusis oculis prosunt ~entia SEN. *Dial.* 5.9.2.

2 (transf.) To be in a vigorous or thriving condition; (esp.) **b** (of a person, his faculties, etc.) to be full of youthful vigour or freshness.

(w. abl.) arcem ingenis opibusque et festa pace ~entem OV. *Met.* 2.795; hic sexus melioris inops, sed prole ~ebat feminea STAT. *Theb.* 1.393; (pod., of an outdoor activity, w. allusion to sense 2) omnia plena iocis. laetisque ~ent conuiuia pratis COL. 10.281. **b** nec dulcis amoris sperne puer. donec ~enti canities abest HOR. *Car.* 1.9.17; 4.13.6; exactae iam aetatis Camillus erat. ~et negetum ingenium. ~uebat ~ebatque LIV. 6.22.7; in multa senectute placidus ~et SEN. *Dial.* 7.21.1; iuxta. iam senior (sed mente ~et Phoeboque) uelut uirum associat passus STAT. *Theb.* 3.453; cruda. ~ens ad bella senecta Kartalo SIL. 1.405; (of a part of the body) dum. ~ent genua. obducta soluator fronte senectus HOR. *Epod.* 13.4; (of age) ~entes. annos SIL. 5.414; puelli. ~enti florescentes aetula APUL. *Met.* 10.29; (in a simile) haec est secunda aetas populi Romani et quasi adulescentia, quae maxime ~uit FLOR. *Epit.* 1.17 (1.22.1).

uirescō ~ere, intr. [prec. + -SCO] (of plants, etc.) To begin to bear green growth; (in general application) to turn green.

surgunt fruges ramique ~unt arboribus LUCR. 1.252; iniussa ~unt gramina VERG. *G.* 1.55; OV. *Met.* 4.394; nemus. ~frondem. ~it in omnem MAN. 3.656; canum. ~ere (sc. with vines) dorso Othryn. ~assueuerat (Liber) STAT. *Theb.* 4.654; (w. abl.) lauro fores laetae ~ant SEN. *Thy.* 55; cum uidisset partem aliquam unarum ~ere COL. 11.2.67; pomum iis primo candidum. ~; mox alius ~it, ut oliuis, lauris, rubet uero. ~cerasis PLIN. *Nat.* 15.101.

uirescō ~ere, intr. [uires (VIS) + -SCO] To regain strength (on the word see GEL. 18.11.3). ~increscunt animi, ~it uolere uirtus FUR. *Ant.* *pod.* 3.

uirga ~ac, f. [dub.]

1 A shoot, spray, twig (of a tree, shrub, etc.).

b (usu. pl.), used as faggots, in fencing, basketry, and other domestic applications). **c** (limed for catching birds). **d** (transf.) a branch in a genealogical table.

~am lauri PL. *Mer.* 677; ~as murtae. ~um bacis seruare CATO *Ag.* 101; punica mala. ~um haerant in sua ~a VAR. *R.* 1.59.3; VERG. *A.* 6.144; ~a. per glaebas sensim radicibus actis turea surrexit OV. *Met.* 4.254; non alta fronde uirentem genus detrahit ~am 11.100; pinea ~a Fast. 2.28; COL. 3.6.2; iccus (rosae). ~spinosae, longissimis ~is PLIN. *Nat.* 21.20; ubi. felices sudent opobalsama ~ae STAT. *Silv.* 3.2.141; ~am frugiferae arbori decisam TAC. *Ger.* 10.1; (used in propagation) hanc (i.e. genistam) in siccis semine, illam (sc. salicem) in umidis ~a seri diximus PLIN. *Nat.* 17.136; (in the name of a shrub) ~a sanguinea (i.e. dogwood) 24.73; (applied to sea-weed) natas. sub aequore ~as OV. *Met.* 4.742; (applied to the stalks of flax) post messem triticum ~ae ipsae merguntur in aquam PLIN. *Nat.* 19.17. **b** si ligna et ~as non poteris uendere CATO *Ag.* 38.4; ~as praebet (ulmus) sapius et foco ac furno VAR. *R.* 1.15; alii cratis et molle fertrum arbutis texunt ~is VERG. *A.* 11.65; ipsa dabat ~as caesaeque ligna foco OV. *Med.* 167; GEL. 4.1.22; (colled. sg.) rubra textat fiscina ~a VERG. *G.* 1.266; ~a. uerrat humum OV. *Fast.* 4.736. **c** VAR. *R.* 3.7.7; nec uoluerem uiscata fallite ~a OV. *Met.* 15.474; MART. 9.54.4. **d** quis fructus. multa contingere ~a. ~equum quod dictatore magistris? JUV. 8.7.

2 **a** A rod or stick as an instrument of corporal punishment; (esp. as used by a lictor attendant on a senior magistrate). **b** a rod or switch for controlling horses.

a ut tua iam ~is latera iacerentur. ferratusque in pistrino aetatem conteras PL. *Bac.* 780; nulla caussat quin pendente me, uxor, ~is uerberes CAS. 1003; ubi senex sensit sibi data esse uerba, ~is dorsum dispoliet meum EPID. 93; corpus tuum ~is ulmeis inscribam fr. inc. 166; uri ~is, ferroque necari auctoratus es HOR. *S.* 1.2.22; metuens ~ae iam grandis Achilles JUV. 7.210; ~Ferentini. praetor noster quaestores abripi iussit. alter prensus et ~is caesus est GRACCH. *orat.* 45; ut. homo nefarius de homine nobili. ~is supplicium crudelissime sumeret CIC. *Ver.* 2.91; ~arum metu Agrynenses quod imperatum esset facturos se esse dixerunt 3.70; Porcia lex ~as ab omnium ciuium Romanorum corpore amouit RAB. *Perd.* 12; milites. ~is caesos securi percussit (consul) LIV. 2.59.11; 9.24.15; 26.16.3; 29.9.4; haec arbor (i.e. the birch) mirabili. ~ tenuitate, terribilis magistraturum ~is PLIN. *Nat.* 16.75; ut praetoribus suis ~arum in histiones esset TAC. *Ann.* 1.77; si frangis ~as sociorum in sanguine JUV. 8.136. **b** ~am. ~a qua ad regendum equum usus fuerat V. *Max.* 3.2.12; CURT. 7.4.18; gens quae. ora leui flectit frenorum nescia ~a LUC. 4.683; MART. 9.22.14; eundem est; nam mihi commota iam dudum mulio ~a aduult JUV. 3.317.

3 (in other spec. uses): **a** A rod (esp. one borne by a lictor) as a symbol of authority; (also, simply) as a badge of office. **b** (applied to the caduceus of Mercury). **c** a magic wand.

a Ausonius ueniet provincia ~is PROP. 3.4.5; ita incidit ut. ~lictor Sulpici. forem, ut mos est, ~a percuteret LIV. 6.34.6; 45.12.5; Tarquinus. ~a lilia summa nectit OV. *Fast.* 2.706; quos praetexta uerendos ~aque. imperiosa facit TR. 5.6.32; placet honores. non. purpure aut ~is abductum capessere SEN. *Dial.* 9.1.10; dum ferunt agmine postes atriaque et nulla pulsantur limina ~a STAT. *Silv.* 1.2.48; praecedant ipsas illi (iuores) te consule ~as JUV. 8.23; APUL. *Met.* 1.24; (cf. of a major-domo) qui ostiario libere respondit, quod ~am eius fregit SEN. *Dial.* 2.14.2; (of an augur) ut ~a auguralis. lituus uocetur GEL. 5.8.10; (of a *palpatorium*) poemata. apta ~ae, lyrae, socco, coturno APUL. *Fl.* 9; (of a herald, cf. also sense 3b) caducens, pacis signum; quam Mercuri ~am possumus aestimare VAR. in Non.p. 528M; paciferae. Insignia ~ae V. *Fl.* 4.139. **b** ~am capit (Mercurius); hac animas ille euocat ORO VERG. *A.* 4.242; HOR. *Car.* 1.10.18; firmat (Cyllenius). ~oporem (sc. of Argus) languida permultens medicata lumina ~a OV. *Met.* 1.716; 2.736; Pladiate nate, mone. ~a uenerande potent! Fast. 5.447; STAT. *Silv.* 2.1.180; 5.1.101. **c** quem. ~perisum ~a. ~ecit uenit Circe VERG. *Met.* 7.190; OV. *Met.* 14.278; uenenata. ~a (sc. of Circe) 14.413; magica. ~a V. *Fl.* 7.212.

4 A rod or stick (in miscellaneous contexts). supra nucleus (sc. of a pavement) inducatur et ~is caedendo subigatur VITR. 7.1.7; infelix damnatae spongiae ~ae (i.e. a xylophonium) MART. 12.48.7; (forming part of a structure) disenta suis umbracula ~is (i.e. spokes) OV. *Ars* 2.209; conexus. ~ebori ~arum argenteus ordo (sc. in a bird-cage) STAT. *Silv.* 2.4.12.

5 A line in a diagram.

haec (figura) ubi distincta est gradibus, quae constituit intus quot tetigit ~as, tot capit ipsa nucs Nux 84; prima signi de parte prioris si partem ad summam ducatur ~a sequentis MAN. 2.324.

6 A longitudinal band of colour, stripe; (also applied to an imperfect rainbow or sim. phenomenon).

pallda (sc. puella) purpureis tangat sua corpora ~is OV. *Ars* 3.269; ~ae nihil aliud sunt quam imperfecti arcus. nam facies quidem illis est picta, sed nihil curuati habent: in rectum iacent SEN. *Nat.* 1.9.1; aliud quoque ~arum genus apparet, cum radii per angusta foramina nubium tenues. distantesque inter se diriguntur 1.11.1.

uirgator ~ōris, m. [prec. + -TOR, after gladiator] One who wields a rod (in thrashing). octo artutos. ~uiros, ualentes ~ores PL. *As.* 565.

uirgatus ~a ~um, a. [VIRGA + -ATVS?] **1** Made of twigs.

~i. calathisci CATUL. 64.319.

2 Having longitudinal bands of colour, striped; also, wearing striped garments.

Gallii. ~is lucent sagulis VERG.A.8.660; ~is. braxis PROP.4.10.43; ~as. tigris SEN.Phaed.344; ~o corpore tigrum SIL.5.148; (w. abl.) auro ~ae uestes 4.155; ~nostros. toros ~a tenebit. nurus V.FL.2.159.

uirgētum ~i, n. [VIRGA+ETVM] A place full of brushwood or withies.

sacerdotes. ~uineta ~aque. ~auguranto CIC.Leg.2.21.

uirgeus ~a ~um, a. [VIRGA+EVs] Made or consisting of twigs or shoots.

scopas ~as ulmeas CATO Agr.152; ~a. ~pabula VERG.G. 3.320; flamma. ~a A.7.463; ~am craterem SEN.Ep.90.17; ~am sepe COL.11.3.7; ~i anuli (i.e. made from myrtle-shoots) PLIN.Nat.15.124; STAT.Theb.7.393; (neut. pl. as sb.) nihil aridus illis (sc. gregibus). ~prosit aceruus, ~a si desint liquido turgentia suco CATP.Ecl.5.114.

uirgidēmia (uirgindēmia) ~ae, f. [comic formation from VIRGA, w. term. as in *vindemia*] A harvest of rods, i.e. a severe beating.

te per. ~tergum. ~optestor tuum, ut tibi ulmeum uberem esse speres ~am PL.Rud.636; ideo. ~scapulae metuunt ~am? INC.pall.99 (= VAR.Mem.8).

(Virgilius: late spelling of VERGILIUS).

uirginal ~ālis, n. [VIRGO+AL, cf. next] An unknown fish or sea-creature, so called from a supposed resemblance to the external female genitals.

quassies me. ad illecebras magicas duo haec marina, ueritatem et ~al APUL.Apol.34.

uirginālis ~is ~ae, a. [VIRGO+ALIS] Of or appropriate to a girl of marriageable age.

~i modestia ENN.scen.55; ACC.trag.654; homo timidus ~i uerecundia CIC.Quinct.39; aenea ~du. ~i habitus atque uestitus VER.4.5; heu. ~em me (sc. Herculeum) ore ploratum edere. ~i Tusc.2.21; ~is. ~gracilitatis imitationem VITR.4.1.8; PLIN.Ep.5.16.2; GEL.14.4.2; ~i flore praeditam APUL.Met.4.28; (cf.) feles ~is (i.e. a pimp) PL.Rud.748; (neut. as sb.) errore ebrio adplicit (Prometheus) ~ae (i.e. female attributes) generi masculo PHAED.4.15(16).12; (w. ref. to a particular girl) isto asino. ~is fugae. ~ministro APUL.Met.6.31.

uirginārius ~a ~um, a. [VIRGO+ARIVS] Concerned with girls of marriageable age.

teles ~a (i.e. a pimp) PL.Per.751.

uirgindēmia: see VIRGIDEMIA.

uirgneus (-ius) ~a ~um, a. [VIRGO+EVs]

1 Of, belonging to, or characteristic of a girl of marriageable age; (neut. as sb.) the condition of being such a girl. **b** (of a place) haunted by girls of marriageable age (in quot., nymphs, Muses). **c** (of a married couple, app.) married when the wife was still a girl and without a previous husband; (fem. as sb.) a wife who had such a status at the time of her marriage; (masc.) the husband of such a wife (cf. Gk. ἀνὴρ παρθένος).

infula ~os circumdata comptus LUCR.1.87; si (Iuna) ~um suffuderit ore ruborem VERG.G.1.430; ~i uolucrum (i.e. the Harpies) uultus A.3.216; ~o demessum pollice florem 11.68; ~us. ~pudor Tib.1.4.14; ~a puerum. ~forma OV. Met.3.607; omnia terrent ~as mentes 5.274; ~is exercent lusibus undas Naidas 14.556; ~us decor (i.e. of Crenaea) SEN. Med.75; ~is seuari cantibus (i.e. of Medea) V.FL.7.574; ~o stetit in gregi durus Achilles STAT.Ach.1.564; dolos aperire parantem ~a leuitate fugit 1.587; 1.719; (poet.) ingenio confusa rubore ~as adaptata genas rosa COL.10.261; ~CONIVGI ET DOMNAE. ~CVM Q(V)XIT EX ~O ANNIS XXIII CIL 13.2189. **b** quae ~o libata Acheolis ab amne lilia. ~attulit COPA 15; ~us. Helicon OV.Met.2.219; 2.254. **c** GLYCON ET VALENTIA VIRGINI VIVI SIBI POSVERUNT CIL 3.2217; ~A TOTISSIMA MIHI VNO MARITO 3.24292; 13.2000; ~EGO MAURENTIA. ~TITVLVM POSVI LVPO ~O MEO 3.14524; **c** LVXIO LVCFERO VALERIA IVSTINA ~O ET COIVGI CARISSIMO 11.4483.

2 That is in a state of virginity, virgin. **b** belonging or proper to a virgin or virgins. **c** of a (particular) virgin; (esp. w. ref. to virgin goddesses). **d** (of soil) unworked, virgin.

hic dea siluarum. solebat ~os artus perfundere rore OV.Met.3.164; sanguine ~o placandam uirginis iram esse deae (i.e. Diana) 12.28; ~o nullum corporis passa iurum FAST.5.156; SEN.Oed.762; ubi ~o conceptum est pectore nomen LUC.5.97; sic ~o profatur (Sibylla) ore STAT.Sib. 4.3.123. **b** zonam solvere ~am CATUL.67.28; huic ego ~um dilectae nomen ademi OV.Met.8.592; nec Musas. ~ad non ~um locum uocauit Priap.2.5; ~is inueniem tadis primoque Hymenaeo imbuetur coniux SIL.3.64. **c** (w. ref. to Diana) temptator Orion Dianae. ~a domitus sagitta HOR.Carm.3.4.72; (w. ref. to Vesta) ~o. ~foco PROP.4.1.44; pete ~a. ~suffimen ab ara OV.Fast.4.731; MART.1.70.41; (w. ref. to Minerva) ~as. ~diuae contingere uitias VERG.A.2.168; ~as. Cecropis arces V.FL.5.646; cui ~o flauescere contigit auro (i.e. a golden wreath awarded for poetry) MART.9.23.1. **d** in ~o solo COL.9.4.4.

3 Belonging to the constellation Virgo.

~os. ~partus, quicumque creantur Tauro, complecti cupiunt MAN.2.627.

4 Belonging to the aqua Virgo at Rome.

hic ubi ~a campus obitur aqua OV.Fast.1.464; stagna. ~euri ~usque liquor POW.1.8.38.

Virginiensis ~is, f. A Roman deity (see quot.).

VAR.gram.182 (si adest ~is dea, ut uirgini zona solatur: August.C.D.6.9).

uirginitas ~ātis, f. [VIRGO+TAS]

1 The condition of being a girl of marriageable age.

uirgo, non aequumst pugnare, pater cui tradidit ipse. ~as non tota tua est, ex parte parentum est CATUL.62.62; productus omnibus (obsidibus) elegisse impubes dicitur (Cloelia); quod. ~ati decorum. ~erat LIV.2.13.10; mea ~as mille patris prociis OV.Ep.16.104; si purgatio illa post ~atem prima sit PLIN.Nat.28.739; Antigone. (nec casta retardat ~as) uolat Ogygii fastigia muri exsuperare furens STAT.Theb.11.356; ~as matura toris Ach.1.292; VIR EIVS CVM QVO VIXIT AB ~ATE SYA AD FINEM VITAE SVAE CIL 10.3720.

2 The condition of being a *virgo intacta*, virginity.

quae patrem dicitur interemisse ~atem suam uiolare conantem CIC.N.D.3.59; erepta pro ~ate VERG.A.12.141; uel mihi ~as esset libata uel illud, quod poterat salua ~ate rapi OV.Ep.15.161; lux aeterna mihi. ~dabatur, si mea ~as Phoebo patuisset amanti MET.14.133; ut non solum ~atem inlibatam, sed etiam oscula ad uirum sincera perferret (puella) V.MAX.6.1.4; utrum castitas tantum ad ~atem referatur SEN.Con.1.2.13; deprendit. ~atem (gagates lapis) PLIN.Nat.36.142; FLOR.Ep.1.22(2.6.40); puellam elegit et ~ate priuauit APUL.Met.6.23; (cf.) qui uiduitatis eius uelut quandam ~atem carminibus et uenenis uiolarem APUL.Apol.69.

3 The condition of being a woman sworn to a celibate life.

sola contenta Diana. ~atis amore interemerata colit (Camilla) VERG.A.11.583; uirgines. ~Vestae legit. ~ate aliisque caerimoniis uenerabiles ac sanctas fecit LIV.1.20.3; alii laudant (deam, i.e. Diana) dignamque seueram ~ate uocant OV.Met.3.255; quae. ~castos perpetua seruant ~ate focos (sc. of Vesta) TR.4.2.14; MEL.3.48.

uirginus¹: see VIRGINEVS.

Virginus²: see VERGINIVS.

uirgō ~inis, f., (m.). [cf. perh. VERGILIA] FORMS: *uirco* CIL 1.4; ~ini (abl. sg.) TR.AA.346.

1 A girl of marriageable age. **b** (used attrib., also of animals; of time of life; transf., of flowers).

dum ted apstineas nupta, uidua, ~ine. ~ama quidlibet PL.Cur.37; qui illam mercaturus de lenone ~inem Rud.81; ut potui nuptum ~inem locui huic adulescenti TR.P.752; APYRAN.CON.156; omnis Segestae matronas et ~ines conuenisse cum Diana exportare ex oppido CIC.Ver. 4.77; regiae ~ines (i.e. princesses) Tusc.3.56; sic ~o, dum intacta manet, dum cara suis est CATUL.62.45; Acrisium ~inis abditae (i.e. Danae) custodem pauidum HOR.Carm. 3.16.5; iuueni primum ~o deducta marito [Tib.]3.4.31; adulta ~o. ~eximia forma LIV.26.50.1; oscula iungit nec moderata satis nec sic ~a ~ine danda OV.Met.2.431; ~o Cinyrea (i.e. Myrrha) 10.569; V.MAX.2.9.2; dabit impia poenas ~o (i.e. Medea) V.FL.4.14; 8.136; Sabinis proditae portae per ~inem Tarpeliam FLOR.Ep.1.1(1.1.12); APUL.Apol.92; (w. gen. of father) ~o amici nubilus quae propter paupertatem collocari non posset NER.Ep.3.5; MART.3.58.40; (w. ref. to Helle) ~inis aequor (i.e. the Hellespont) OV.Ep.17.117; quod. ~per angustas uectae male ~inis undas Seston Abydena separat urbe fretum TR.1.10.27; (applied to young brides, young married women) ~a, ~o inelix (i.e. Pasiphae), quae te dementia cepit! VERG.Ecl. 6.47; splendide mendax et in omne ~o nobilis aeuum (i.e. Hypermetra) HOR.Carm.3.11.35; (w. allusion to sense 2) Cicero obiectantibus, quod sexagenarium Publilium ~inem ducit: 'cras mulier erit', inquit QUINT.Inst.6.3.76. **b** nudi commendauit ~inem gnatum suum PL.Trin.113; filium eius ~inem uitiavit TR.AA.466; NER.AH.19.4; ~o. ~regina (i.e. Antigone) STAT.Theb.7.246; puella ~o APUL.Met. 7.11; (applied to animals) ~inis ira leae. ~o. ~primus sine matre furor STAT.Theb.12.357; ~AETAE ABACTA ~INI SPEVDVA (i.e. a mare) CIL.6.1008.5; ~rosae ~ines APUL. Met.3.29.

2 A woman who is sexually intact, a virgin; (also, masc., applied to a man without sexual experience). **b** (usu. attrib., of unmated animals; also of the meat from such animals). **c** (transf., used attrib., of things that have not yet been used).

quae secunda ei dos erat, perit: pro ~ini dari nuptum non potest TR.AA.346; si peperit, ~o non est CIC.Inu.1.72; tu sororem tuam ~inem esse non sisti DOM.92; CATUL.67.19; altera (sc. nymph) ~o, altera tum primos Lucinae experta labores VERG.G.4.339; illam de patria Theseus. ~abstulit ante sua: a iuvene et cupido credatur reddita ~o? OV.Ep. 5.129; puta. ~inem quidem esse, sed contractatam oculis omnium SEN.Con.1.2.13; TR.P.25.4; JUV.9.72; puellae, quia. ~nefas esset ~ines strangulari, uitatae prius a carnifices, dein strangulate SUT.Tib.61.5; APUL.Met.10.31; (pred.) Claudium. duxit uxorem uixum nubilem ac. ~dimisit intactam adhuc et ~inem SUT.Aug.62.1; (cf. in a comparison) (oratio) casta, uerecunda, ~o incorrupta quodam modo CIC.Orat.64; (cf.) in Illyrico. ~nec non etiam hoc quod ~ines ibi appellunt. ~quibus mos eorum non denegauit, ante nuptias ut succumberent quibus uellent VAR.R.2.10.9; (masc.) MEMORIAM. ~VITALIS IUVENIS INCOMPARABILIS INGENI. ~CVIVS AETAS TALIS FUIT VT ~O DEFUNCTVS SIT CIL 13.2036. **b** sanguis. ~equarum, praeterquam ~inum, erodit. ~ulcera PLIN.Nat.18.147; MART.6.47.5; te fortasse magis capiat de ~ine porca; me materna graui deus uolua caput 13.56.1; ~inis exta inuenias STAT.Sib.4.4.91; ~ines carnes edendas PLIN.Nat.28.43. **c** terram ~inem nactus plurimum auri. ~eruisse dicitur PLIN.Nat.33.52; COLVMBARIA XII IN QVIBVS OLLAE ~INES 8 XXIII CIL 6.25192; ~inis pater chartae MART.1.66.7; (used w. a masc. or neut.

sb.) EMIT ET COMPARAVIT LOCVM ~INEM CIL 6.13074; HOC MONUMENTVM ~INEM SE VIVI COMPARAVERVNT SIBI 6.13120.

3 A woman existing in a (permanent) state of virginity: **a** (applied to goddesses or sim.). **b** (applied to priestesses, esp. Vestal virgins); ~o (*Vestalis*) *maxima*, the oldest and senior Vestal virgin.

a doctis. ~inibus (i.e. the Muses) CATUL.65.2; iam redit et ~o (sc. Astraea), redeunt Saturnia regna VERG.Ecl.4.6; Cocytia ~o (i.e. Allecto) A.7.479; ~o Saturnia (i.e. Vesta) OV.Fast.6.383; (applied to Diana) ~inistria ~o Culex 284; montium custos nemorumque. ~o HOR.Carm.3.22.1; lege pharetratae ~inis OV.Am.1.1.10; STAT.Theb.9.608; (used attrib.) ~ini Pleuron inuicua diuae SEN.Tr.8.827; (applied to Minerva) ornamenta Minervae ~inis CIC.Ver. 4.123; praeses belli, Tritonici ~o VERG.A.11.483; bellica ~o OV.Met.4.754; troncanti signum dedit aegide ~o V.FL.4.670. **b** ~o (i.e. the Sibyl) 'poscere fata tempus' ait VERG.A.6.45; 6.318; conterrita ~o contigit ad tripodas LUC.5.161; (applied to Vestal virgins) annus decimus post ~inum absolutiorem CIC.Cat.3.9; sacrificium cum ~ines instaurassent ATT.1.13.3; prece quae fatigant ~ines sanctae. ~ Vestan HOR.Carm.1.2.27; ~ines Vestales Tac.Hist.3.81; GEL.1.12.9; (cf.) ~o (i.e. Vesta) si ~ine laeta sinistra admittat castas ad sua sacra manus OV.Fast.6.289; ~inaximae. ~inis Aemiliae discipulum extincto igne tutam. ~ Vestae nomen praestitit V.MAK.1.1.7; SUT.Dom.3.4; testamentum eius. ~quod. ~demandauerat. ~ini Vestali maxinae JUL.8.1.

4 (astr.) The constellation and zodiacal sign Virgo.

hic se sub pedibus profert finita Booti. ~o CIC.Arat.101; CATUL.66.65; a Leone transiens (sol) in ~inem VITR.9.3.2; quos (sc. Geminus) sequitur Cancer, Cancrum Leo. ~o Leonem MAN.1.266; Pisces et ~inis astra aduersi uolitant 2.414; LUC.2.691; PLIN.Nat.2.64; (identified w. the goddess Astraea) GERM.Arat.96; HYG.Astr.2.25.

5 (*aqua*) ~o, One of the aqueducts of Rome, noted for the coolness of its water.

gelidissima ~o OV.Ars.3.385; ubi perflua est oleo. ~iuuentus, defessos artus ~ine tingit aqua TR.3.12.22; CIL 6.1252.4; sic aspiscabar in ~inem desilire SEN.Ep.8.5; idem (sc. M. Agrippa) et ~inem adduxit ab octuai lapidis diuerticulo duo milia passuum Praenestina uia PLIN.Nat. 31.42; inueas. ~inis undas MART.7.32.11; 11.47.6; FRON. Ag.10.

uirgula ~ae, f. [VIRGA+VLA]

1 A small twig or shoot (of a tree or bush).

corona. ~facta duabus ~is oleaginibus NER.Thy.4.1; furcis erectis et ~is interpositis luto parietes tegerent VITR.2.1.3; ut. ~uitis ad unam ~am reuocetur COL.4.9.1; (used for propagation) de cytiso. ~ae deplamtantur VAR.R.1.43; PLIN.Nat.17.62; (sculptured) herbis et foliis et ~is. ~de lapide florentibus APUL.Met.2.4.

2 A small rod or stick (in various uses).

~a. ~uitrea. ~colorem talem, qualis in arcu uideri solet, reddit SEN.Nat.1.7.1; COL.3.13.11; custodem soli barbarum ~a excaecat FLOR.Ep.1.35(2.20.5); crepitaculum, cuius per angustam laminam. ~traiectae. ~ae. ~reddebant argumentum sonorem APUL.Met.11.4; (symbolizing office or authority) C. Popilius. ~cum ad Antiochum regem legatus missus esset. ~a stantem circumscriptis CIC.Phil.8.23; VELL.1.10.2; eminentia. ~papauerum capita ~a excutients (Tarquinus) FLOR.Ep.1.1(1.7.7); (as a pointer) enitit ut cuiusque. ~mali causam tamquam ~a uideat attingere CIC. Rep.2.52; horae describuntur, quas sigillum. ~a significat VITR.9.8.6; (applied to a magic wand) quodsi omnia nobis, quae ad uitium cultumque pertinent, quasi ~a diuina, ut aiunt, suppeditarentur CIC.Off.1.158.

3 A small longitudinal mark: **a** a line of colour, streak. **b** a mark put against spurious verses (i.e. obelus). **c** a line in a diagram.

a idem (i.e. as the rho), erat asterion, nisi distingueretur ~is albis PLIN.Nat.29.86; 37.113. **b** uersus. ~consonia quadam ~a notare QUINT.Inst.1.4.3. **c** (signa) quorum designat normalis ~a sedes MAN.2.289; cum. ~sex. ~per anfractus curuatur ~a in orbem 2.363; 2.647.

uirgulatus ~a ~um, a. [prec.+ATVS] Possessing lines of colour, streaked.

tot figurae (conchis) planis, concauis, longis, lunatis. ~iam distinctione ~a PLIN.Nat.9.102.

uirgulta ~orum, n. pl. Also sg. ~um ~i. [VIRGVLA+TVM] Low shrubby vegetation, brushwood, undergrowth; (sg.) a shrub. **b** (cut and put to various uses). **c** (applied to low-growing cultivated shrubs or sim.; also to twigs or shoots used in propagation).

d twiggy growth (on a tree or bush).

beluam. ~omnia arbuta, ~a, tecta peruertere CIC.Div. 1.49; CATUL.63.86; dum tenera attendunt. ~a capellae VERG.Ecl.10.7; tumulus, quo cornea summo ~a A.3.23; ~a sonantia siluae 6.704; riuus. ~obitus. ~is uepriusculus LIV.21.54.1; 22.17.3; 29.32.9; ne stirpes quidem et breuia ~a operiunt solum CURT.4.9.10; alias (sc. herbas). ~exstirpemus, ut rubos, ~a, iuncos COL.2.17.1; Tac.Ann.2.14; (in fig. phr.) haec deserta uia (i.e. of education) et. ~interclusa iam frondibus et ~is relinquatur CIC.Cael.42; (sg.) VAR.L.5.102; salicem idem ~i genus, non arboris dicit FEST.p.329M. **b** subicere oportet ~a alia quo mollius quiescant (oues) VAR.R.2.2.8; sarmentis ~isque collectis quibus fossas Romanorum compleant, ad castra pergunt CAES.Gal.3.18.8; 7.73.7; cum terra leuis mediam ~aque molem (i.e. an earthwork) suspendunt LUC.3.396; dolia conexa ~is FLOR.Ep.2.8(3.20.13); (as firewood) rapiunt. ~ignem. ~frondem ac ~a fasscesque concitunt VERG.A.5.661; STAT.Theb.4.469; ~a arida SUT.Jul.8.3. **c** uti. ~tu fruges, frumenta, uineta ~aque grandire. ~siris CATO Agr. 141.2; siluestria. ~a (i.e. bushes used to support vines) VERG.G.2.3; horum ~orum (i.e. vines) natura COL.4.23.3;

frutecta atque ~a. pomis frugibusque gignendis felicia GEL.19.12.9; noua defodere in terram ~a LUCR.5.935; quaeuocumque premes ~a per agros VERG.G.2.346. **d** rami ..digitum modo subigni (debent), tonsilli in his tenuium quoque ~orum barba PLIN.Nat.17.202.

uirgultus ~a ~um, *a*. [as prec.+-TVS²] Covered with brushwood or scrub. in ualle ~a nemorosae SAL.Hist.1.120; SIL.12.354.

uirguncula ~ae, *f*. [VIRGO+-CVLA] (Dim. of VIRGO sense 1; in derogatory sense; emphasizing youth).

tunc in amore ~ae. ignobilis. effusus est CURT.8.4.25; SEN.Nat.1.17.9; PETR.18.7; JUV.13.40; ~a ANNORVM XI CIL 6.20370.2; (attrib.) puella ~a FRON.Ag.10.

uiria ~ae, *f*. [Celtic, cf. Welsh *gŵyr* 'oblique', 'curved'] A kind of bracelet (see quot.). habeant (aurum) in lacertis iam quidem et uiri. uiriolae Celtice dicuntur, ~ae Celtiberice PLIN.Nat.33.39.

Viriāt(h)inus ~a ~um, *a*. Of or relating to Viriathus. ~i belli SUET.Gal.3.2.

Viriāt(h)us ~i, *m*. A Lusitanian who led a guerrilla war against Rome, 147-140 B.C. LUCIL.616; CIC.Off.2.40; VELL.2.1.3; FRON.Stv.2.5.7; 3.10.6;—(applied to an ancestor of the same name) SIL.3.354.

uiriculae ~arum, *f*. pl. [UIRES (VIS)+CVLA] Slender resources. ~as patrimonii peregrinationis adtraherant impensae APUL.Met.11.28.

uiridiarius ~i, *n*. Also **uiridarius**. [uiridia (VIRIDIS)+ARIUM] FORMS: **uiridar**-CIC.Ath.2.3.2; SEN.Con.10.pr.9; (syncop.) **uiridiarius** ULP.dig.7.1.13.4, 33.7.8.1; CIL 6.23808, etc. An area of garden flowers, shrubs, or sim., esp. one providing greenery in a paved or enclosed area.

~iorum *diaphanitas* CIC.Ath.2.3.2; quis. ferat hominem.. dicentem in cultum ~ium 'celatas silvas'.? SEN.Con.10.pr.9; PETR.9.10; PLIN.Nat.18.7; SUET.Tyb.60; si forte uoluptatum fuit praedium, ~ia uel deambulationes.. habens ULP.dig.7.1.13.4; AD INANIAM ~i CIL 14.3733; (attached to a tomb) MONUMENT ET VIRIDIARI FICIT ANI 6.7787; 6.23808;—(applied to plants grown in pots) doliā ficilia. quibus terra adgesta est, et in his ~ia posita JAVOL.dig.33.7.26.

uiridiarius ~a ~um, *a*. [as prec.+-ARIVS] Concerned with shrubs or green vegetables (in quot., the name of a uicus at Rome). CIL 6.2225.

uiridis ~is ~e, *a*. compar. ~ior, superl. ~issimus. [irreg. for *uiridus (VIREO+-IDVS)] FORMS: gen. pl. ~um STAT.Theb.2.279; collat. second decl. form ~o (abl. sg.) SEPT. poet.15; syncop. **uird**-LUCIL.945, BIFA0 41 (p.155).

1 Green (as the colour of growing plants, foliage, and sim.). **b** (of places, features of the landscape) covered with, or abounding in, green vegetation, verdant. **c** (of a time of year) marked by green growth. **d** (neut. pl. as sb.) bushes, etc., planted to provide greenery.

capita ~i lauro uelare STRAB.17.1; riparum uestitus ~issimos CIC.N.D.2.98; saxa, super ~i stillantia musco LUCR.5.951; bucula. ~i procumbit in ulua VERG.Ed. 8.87; quantum uere nouo ~is se subicit albus 10.74; quae (sc. terra). semper ~i se gramine uestit G.2.209; ~i. sub arbutu HOR.Carm.1.1.21; ~i. in caespite OY.Met. 10.166; ~is maius Fast.4.697; herbas circa Meroen. ~i JONES PLIN.Nat.6.185; arbor. ~ior ac firmior reseruit SUET.Ves.5.4;—(cf. ~is. sanguis (i.e. sap) MAN.5.212; pampinus umbras nondum uuae ~is. tenebat SIL.7.168;—(applied to things made from foliage or turf) ~es. coronae VERG.A.3.110; arca. gramineo ~is de caespite fiat OY.Tr. 5.9; si te rure colli ~isque pudelit ad aras MART.12.60.3. **b** campos. nitidissimos ~issimosque CIC.Ver.3.47; ~em.. Idam CATUL.63.30; ~is tenera praetextit harundine ripas Mincius VERG.Ed.7.12; ~em Aegyptum G.4.291; columbae ..i sedere solo A.6.192; qui.. Venafro HOR.Carm.2.6.15; ~i prato OY.Met.13.924; quia. ~is cancri mensibus alget ager MART.5.71.2; ~is. Plateas STAT.Theb.7.332; Silv. 3.5.140;—(w. abl.) ~issima gramine ripa VERG.G.3.144; OY.Am.3.5.5;—(cf. cubiculum a proxima platano ~e et umbram PLIN.Ep.5.6.22. **c** tunc florent siluae ~is reuincitur annus CALP.Ed.5.21. **d** AREAM VBI ~IA SVNT CIL 1.1505; media. spatia, quae crunt subui inter porticus, adomanda ~ibus uidentur VITR.5.9.5; perambulante laeta domino ~ia PHAED.2.5.14; umbra quam paries aut ~ia efficiunt CELS.1.2.6; ut collocatis consensu alique familiaribus aquae ~ibus, quae inopacant auium receptacula COL.8.15.4; ambulatio pressis uariisq. tonsis ~ibus inclusa PLIN.Ep.5.6.17; POMPOY.dig.8.1.15.1.

2 (as a general term of colour) Green. **b** (of the sea; of streams, etc. (N.B.: these examples may refer, in part at least, to the colour of the surrounding vegetation); hence of deities or nymphs inhabiting such waters). **c** (applied to pale or yellowish shades, cf. Gk. *χλωρός*). ~i cum luce smaragdi LUCR.4.126; ~es ..lacertae HOR.Carm.1.23.6; 118.2.4.27; creta ~is VITR.7.4; niger a ~i turtur amatur aue (i.e. a parrot) (OY)EP.Sapph.38; emplastrum ~e CELS.5.19.17; umor modo caeruleas lineas

modo ~es modo purpureae similes. ducit (i.e. in a rainbow) SEN.Nat.1.3.12; rana. ~issima PLIN.Nat.32.122; color psittaco ~is APUL.FL.12;—(as a racing colour, ~e prasinus) fragor aurem percipit, euentum ~is quo colligo panni JUV. 11.198;—(w. abl.) affixis ~is spelunca lapillis PROP.3.3.27; ~em gemmis. tianar V.FL.6.699;—(in fig. phr.) ~i tinctos aerugine uersus MART.10.33.5;—(neut. as internal acc.) nihil omnino ~ius comparatum illis (sc. smaragdis) uiret PLIN. Nat.37.62;—(neut. as sb.) ~e (i.e. green pigment). quod Appianum uocatur et chrysocollam mentitur 35.48; Phrygiae (achatae) ~ia (i.e. green particles) non habent 37.141. **b** spiritus Eurorum ~is cum purpurat unde FUR.Ant. poet. 5; necitur in ~i remus sale CIRS 461; semper credenda ..i. puppis aquae OY.Ars 1.402; 3.130;—~es qua gemme unde fons agit CALP.Ed.2.57; ~i. amne SIL.4.84; ~es Nereidas OY.Ep.5.57; ~es. dei, quibus aequora curae Tr.1.2.59; ~is. Galatea STAT.Silv.2.2.20; 3.1.144; (cf.) dea (i.e. Arethusa). ~es. manu siccat capillos OY.Met.5.575. **c** (of the complexion, as a sign of illness or excess of bile) ut ~is exoritur colos ex temporibus atque fronte (i.e. in a lunatic), ut oculi scintillant, uide! PL.Men.828; tibi. ~is per uiscera pallor agrotas tui suffundit sanguine uenas CIRS 225;—(of the rising sun) qua. ~is gelidus et Phoebeus ab undis enatat et fuluo paulatim accenditur igne MAN. 2.941;—(of the sky at twilight) sidera per ~em redeunt cum pallida mundum Lydia 39.

3 (of fruit, grain) That has not yet turned colour, green, unripe; (also, of other things not yet fit for use). **b** (of oil) made from olives just turning colour (the best quality). **c** (of plants) young and tender.

eae optime conduntur uel ~es in muria. uel orcite ubi nigrae erunt et siccae CATO Agr.7.4; 17.1; famelica. iumenta ad ~es huus milititer aristas JUV.14.147; ~i non cotta fidelia limo PERS.3.22; Tyrius (colos) pelagio primum satiatu immatura ~ique cortina PLIN.Nat.9.135. **b** CATO Agr.65.1; oleum: romanici p. md, ~is p. cc 146; ~e oleum. quod fit optimum ex uaria uilia, cum incipit nigrescere COL.11.2.83; PLIN.Nat.23.79; SUET.Jul.53. **c** asparagi molles et uirde cyma LUCIL.945; cum frumenta in ~i stipula lactentia turgent VERG.G.1.315; erucas ~is HOR.S.2.8.51; lascium pecus et ~i non utile Baccho (i.e. uines) sed poenas MART.13.39.1

4 (of vegetable products) Newly gathered, fresh, green (opp. dry); (neut. as sb.) green fodder, (pl.) green herbs, salad, or sim. **b** (of timber; also of non-vegetable products retaining moisture). **c** (of the atmosphere, perh.) clear, fresh (as after rain).

ouibus frondem ~em. praebeto. pabulum aridum quod condideris in hiemem. conseruato CATO Agr.30; pabulo ~i VAR.R.2.5.16; ficus et ~es et aridae CELS.2.25.1; 4.19.2; addito in mortarium (i.e. for a salad). ~i thymum ~e uel nepetam, tum etiam ~e pulicem COL.12.59.1; gentiana. siue ~is siue sicca PLIN.Nat.25.100; papaueris. iam maturi, ~is tamen adhuc capita LARG.73; cicuta ~is bene trita 247; (in fig. phr.) illa. uirtus non. triumphos arescentibus laureis, sed. ~iora praemiorum genera desiderat CIC.Rep. 6.8; fructum studiolorum ~em et adhuc dulcem promi docet, dum et uenia et spes est QUINT.Inst.12.6.3; (applied to the taste of fresh fruit) oliuae pauseae. in oleo quam optimo seruantur, haec. nota etiam post annum repraesent ~em saporem oliuarum COL.12.49.8;—(neut. as sb.) ~e cum (boues) edunt, semper id expectant CATO Agr.54; (lac) ab ea (peccude), quae a ~i pasta VAR.R.2.11.2; (pl.) sesamum. cum his ~ibus, quae supra dicta sunt, conterito COL.12.59.2. **b** periclis saligneis ~ibus. conseruato (sulcos) CATO Agr.43.1; ignem ex lignis ~ibus atque umidis ~i fieri iussit CIC.Ver.1.45; nouas (naues) Parthorum subducit, quia ex ~i materia raptim factae arant LIV.29.1.14; ~i de stipite factas. faces OY.Ith.233; LUCR.3.503; (neut. pl. as sb.) arida. ~e cudent (i.e. when sown), ~ia praeter robur et buxum pertinacius resistunt PLIN.Nat.16.227;—quam celerime uendendus est (caseus), dum adhuc ~is succum retinet COL.7.8.1. **c** differuntur (sc. seedlings). dodranti tali, custodita temperie, ut ~i caelo serantur ac sine aura PLIN.Nat.17.74.

5 (transf., of a time of life) Marked by youthful vigour, energy, or sim.; (sim. of a person, etc., in his prime). **b** (of old age) retaining youthful vigour; (sim. of older persons). **c** (in wider sense) healthy or robust in appearance or condition. **d** (phon., of a sound) vigorous, robust.

~is AETAS CVM FLORERET ARTIBVS CIL 1.1214.7; ~issimo nupta fere puella CATUL.17.14; Euryalus forma insignis ~ique iuuenta VERG.A.5.295; OY.Ars 3.557; frater ad eloquium ~i tendebat ab aeuo Tr.4.10.17; si foret ~is mihi calidusque sanguis SEN.Oed.297; cum istud opus. ~em aetatem cum robore corporis. desideret COL.1.pr.12; 9.1.7; uir rogat ut uiuat ~es nec deinde annos MART. 11.71.5; ~i pueritia APUL.Apol.85;—audiri. illum et ~em et postea iam senem SEN.Com.4.pr.3; indignantis uoces exaudiebantur, tam ~em et in flore aetatis fortunaque inuidia dum ereptum esse CURT.10.5.10; primone in aeuo ~is an fracto occidit? SEN.Oed.775; MART.1.101.3; leo. ~i quem ~em quondam siluagae amnesque tremebant, iam piger STAT.Theb.11.742;—(of a person's face, as showing the bloom of youth) longe ~is sic flore iuuentae perdurent uultus SIL.1.2.276; si longa dies, si cernere uultus natorum ~isque genas tibi iusta dedissent stamina? 3.1.125;—(cf.) sint qui fessam aeuo crebrisque laboribus urbem (i.e. Neapolis). ~i. in nomine seruant 4.8.56. **b** iam senior (Charon), sed cruda deo ~isque senectus VERG.A.6.304; ~i. ad dura laborum bellator senio SIL.7.3;—te (sc. Gloriam) ~em uidet (Iason) immunemque senectae Phasidis in ripa stantem V.FL.1.77; Ummidia Quadratilla. usque ad nouissimam ualitudinem ~is PLIN.Ep.7.24.1; (w. abl.) senem, sed mehercules ~em animo ac uigentem SEN.Ep.66.1; consilio ~is sed belli serus Ilertes SIL.3.255; (w. gen.) ille. cruda mente et ~issimus irae ibat 5.569. **c** ante me. constitit. non ille pallens nec acerbo langore consumptus. sed ~is et sane pulcher habitu QUINT.Decl.10.5. **d** H litteram ~i. inserabant. uocibus uerborum firmantis. ut sonum earum esset ~ior uegetiorque GEL.2.3.1; 13.21(20).13.

uiriditas ~atis, *f*. [prec.+-TAS]

1 The fresh green colour (of plants, vegetation); (meton.) green vegetation, verdure. **b** greenness (of things in general).

quid de pratorum ~ate. plura dicam? CIC.Sen.57; nitrum in coquendo. ~atem (sc. of cabbage) custodit PLIN. Nat.19.143; (in fig. phr.) an. laurea illa. anititit longo interuallo ~atem? CIC.Prov.29;—elicit (terra) hebescentem ex eo (sc. semine) ~atem SEN.51; haec (sc. terra) siluarum ~ate uisitat APUL.Mun.4. **b** (beruli) qui ~atem maris puri imitantur PLIN.Nat.37.76; ~is smaragdi 37.84.

2 (transf.) Youthful liveliness or vigour. senectus. aulter eam ~atem in qua etiam nunc erat Scipio CIC.Amuc.11;—(cf.) quam diu in illo. malo us quardam insit, ut uigat et habeat quandam ~atem Tusc. 3.75.

uiridō ~are, *intr.*, *tr.* [VIRIDIS+-O³]

1 (intr., usu. in pres. pples.) To be green: **a** (of plants, vegetation, etc., as a sign of growth, freshness, or sim.). **b** (of other things).

a ubi..Cithaeron frondet ~antibus fetis Acc.Trag.244; ~antis. herbas LUCR.2.33; fulserunt ~anti prata colore 5.785; ~antia graminia Culex 50; ~ante toro conserat herbae VERG.A.5.388; cantus ~ante licet mihi condere libro (i.e. barre) CALP.Ed.4.130; 5.112; capit. sunt (cerui) hedera in cornibus ~ante PLIN.Nat.8.117; lauri. ~ante sub umbra SIL.13.18; APUL.Mun.23;—(of scenery, places) ~antia Tenpe CATUL.64.285; ripa. ~ante VERG.A.7.495;—(forms other than pples.) hic ~at. LAVRVS CIL 8.7854.5. **b** ~antium (gen. natorum) PLIN.Nat.37.113; paties ~antis aphronitri STAT.Silv.4.9.37;—(of a sea-monster) taurus. ~erexit altam fronte ~anti iubam SEN.Phaed.1037.

2 (tr.) To make green.

num uada subnatis imo ~entur ab herbis OY.Hal.90; Thyrsagetum. ~noxas ~antem floribus hastas V.FL.6.136.

Viridomarus ~i, *m*. **Virdomarus (Virdu-)**. An Insubrian leader killed in battle by M. Claudius Marcellus, 222 B.C., who thereby won the *spolia opima*.

α FLOR.Epith.1.20(2.4.5); AMP.21. β PROP.4.10.47; Act.Triumph.21 (CIL 1.p.47).

? **uiridulus** ~a ~um, *a*. [VIRIDIS+-VLVS] (of a person) Young and tender.

~o (ej.) adulescentulo NABV.com.126.

uirilis ~is ~e, *a*. [VIR+-ILIS²]

1 Of, belonging to, used by, associated with, etc., a man or men (opposed to a woman or women). **b** *pars* ~is (partes ~es, obscenium ~e), the male sexual organs (sts. spec. = the testicles); sim. ~ia (neut. pl. as sb.); also ~e *marinum*, a sea-creature of phallic shape. **c** belonging to a husband.

mulierem aequum est uestimentum muliebri dote foras, uirum ~e PL.Men.660; uxor eius dixit se in balneis ~ibus lauari uelle GRACCH.Orat.45; qui puluinaribus Bonae deae stuprum intulerit, eaque sacra. ~aspectu ~i. uiriorat CIC.Har.8; commiscendo cum semine forte ~em femina uim uicit subita ui corripuitque LUCR.4.1209; ~is pedis uestigium VITR.4.1.6; ~ia conuiuia 6.7.4; sic. luserat hic (i.e. Narcissus) nymphas, sic coetus ante ~es OY.Met. 3.403; manus tendens, sed non iam uoce ~i. Hermaeroditus ait 4.382; Venerem tactusque ~is in uetitis numerant (matres) 10.434; Electra. ~is animi femina VELL.1.1.3; cum eas ~ibus officiis fungi. non sit aequum SC.C.(Foni. sur.p.194)50; CAT.Ann.6.25; primam curam habuit. ~concubinas. tendendi ad ~em modum SUET.Nero 44.1; (cf.) cuncta feminae (i.e. Agrippina) oculosdebat. adductum et quasi ~e seruitum: palam seueritas ac saepius superbia CAT.Ann.12.7;—(as compared with an animal). Centaurus. ~partem praepartans ipse ~em cedit Equi partis properans sublungere Chelis CIC.Ant.453(499). **b** uiuebant ferro priuati parte ~i LUCR.6.1200; inter cineres obsceni forma ~is. uisita est OY.Fast.6.631; ille ~es sibi partes amputat SEN.fr.34(p.425 Haase); (of an animal) cum ~em partem utramque (sc. of a pig) ferro reserarat detraxeris COL.7.11.2;—Giton ad ~ia sua admodum nouaculum infestam PETR.108.10; ~ium uultus PLIN.Nat.20.243; 21.173; languida. ~ia MART.11.29.1; APUL.Met.1.13;—~e marinum nescio qua circuncloquente. sordide nominauit APOL.33. **c** nunquamne ~i summittere iugo?.. satis o nimiumque priores despesisse procos STAT.Silv. 1.2.164;—(cf., as a title of Fortuna) ut tegat hoc (sc. uitium corporis) celetique uiros, Fortuna ~is praestat et hoc paruo ture rogata facit OY.Fast.4.149.

2 (of sex) Male; (of offspring, etc.) of male sex. **b** (gram., w. ref. to gender) masculine.

filiolem ego unam habui. ~e sexus nunquam ullum habui PL.Rud.107; PAC.Trag.68; ~e ac muliebri secus populi multitudine SIS.Ant.80; sollicitus est multo genus omne ~e LUCR.5.1356; puberes ~is sexus LIV.26.34.5; ~is sexus partum futurum aiunt PLIN.Nat.27.62; GAIVS Inst. 1.130;—filius huic. prolesque ~is nulla fuit VERG.A.7.50; stirpem fratris ~em intremet LIV.1.3.11; STAT.Ach.1.354; ne ~ia quidem portenta (i.e. emmichs). Pothinus atque Ganymedes FLOR.Epith.2.13(4.60). **b** utrum ~e an muliebrem an neutrum sit, ut doctus docta doctum VAR.L. 8.46; ea ~ia dicimus non quae uirum significant, sed quibus proponimus hic et hic 9.47; 9.81; mundum. muliebrem Lucilius. non ~i genere, ut ceteri, sed neutro appellauit GEL.4.1.3; 13.7.3.

3 Belonging to a grown man (opposed to a boy); (esp.) toga (uestis) ~is, the plain white toga worn by a Roman on reaching puberty (in place of the toga praetexta).

acta. illa res est animo ~i, consilio puerili CIC.Ath. 14.21.3; Iulus, ante annos nullumque generis curamque

5 (in general) Any attractive or valuable quality, excellence (natural or acquired). **b** (of a speaker or writer, his words, style, or sim.). **c** potency, efficacy, or sim.

quae probat mers, pretium ei statuit, pro ~ute ut ueniat Pl.*Mil.*728; uti (praedium). solo bono, sua ~ute ualeat Cato *Ag.*1.2; fundi delectat ~us to Lucr.*5.32*; nec arboris nec equi ~us, quae dicitur, in quo ablutimur nomine, in opinione sita est, sed in natura C.*Leg.*1.45; manuum mira freti ~ute pedumque consecabantur siluestria sacra ferarum missilibus saxis Lucr.*5.966*; est in iuuenis, est in equis patrum ~us Hor.*Carm.*4.4.31; calor. e rebus. ~eripit exsurgendo naturales ~utes Vitruv.*1.4.3*; artium ~utes 7.5.4; nauium ~us Liv.*37.24.1*; pugil. ~ obnoxiam ~utem uirum. ~. regi pernotus Curt.*9.7.16*; minoris quam muscae sumus, muscae tamen aliquam ~utem habent, nos non pluris sumus quam bullae Petrar.*4.2.4*; siliginem. dixerim tritici delicias candore siue ~ute siue pondere Plin.*Nat.*18.85; 35.24; multa solo ~us iam reddere fœnus atratis, iam montes umbrare olea Sil.*1.2.3*; Atalanta. ~. quae ~ute sua cursu uiros superabat Hvg.*Fab.*185.1; ~. (w. gen. expr. field of activity) quibus (sc. canibus) est audacia praecipua uenandi quae sagax ~us Ov.*Hal.*76. **b** fit, ut omnis singulorum uerborum ~us atque laus tribus existat ex rebus Cic.*de Orat.*3.170; omnes oratoriae ~utes in eis reperitur Brut.*65*; huius (poetae) ingenium ~utem in scribendo Arat.*25*; actor causarum medicorum abest ~ute disertis Messallae Hor.*Ars* 370; cum sit praecipua in Thucydide ~us breuitas Sen.*Con.*9.1.13; quaerunt sententiae. obscurae (nam ea nunc ~us est) Quint.*Inst.*7.1.44; magna ~us res, de quibus loquimur, clare. enuntiare 8.3.62; hyperbaton. ~. inter tropos uel figuras, quae sunt ~utes, receptum est 9.4.26; scripta. ~. curiose spectabat et aut ~utes pensabat aut uitia rimabatur Gell.*1.1.1*; 11.13.10. **c** uela, cum sunt per medium temperata, minorem habent ~utem, quae autem in capite mali summo collocantur. uehementius cogunt progredi nauem Vitruv.*10.3.6*; non. ~. effugies. ~. si non euanit omnis herbarum ~us Ov.*Met.*14.357; nec sidera possunt, officiat si luna, sua ~ute nitere Germ.*Arat.*230; quantum. ~. uestra nunc ~us potest, praestare medicinam bonam Prec.*Herb.*12; Varro. ~. septenarii numeri. ~. ~utes potestatesque multas uariasque dicit Gell.*3.10.1*; ~. (cf.) ERIPIAS SALVTEM, CORPVS, COLOREM, VIRES, ~UTES PLOTI CIL.1.2520.3.

6 That in which something excels, special property.

quo et miles, noster speciemque et ~utem bestiae (i.e. an elephant) cognosceret B.*Afr.*72.4; lapidum uiuax animosaeque ~us Aelna 418; quae ex imbribus aqua colligitur, salubrior habet ~utes Vitruv.*8.2.1*; uenae fontium. ~. quae hanc habent ~utem, uti calculus in uescis qui nascuntur. ~. discutunt 8.3.17; Plin.*Nat.*16.198; eius (sc. memoriae) duplex ~us, facile percipere et fideliter continere Quint.*Inst.*1.3.1; ~us eius (sc. hyperboles) ex diuerso par, augendi atque minuendi 8.6.67; Modest.*dig.*1.3.7.

7 ~ute (+gen. or poss. adj.). Through the merits or services (of), thanks (to); (w. gen. of gd., app.) by virtue (of an action).

ego ~ute deum et maiorum nostrum diues sum satis Pl.*Cap.*324; Eptid.381; deum ~ute est te uide hospicio accipiam apud me comiter Mil.*676*; ~ute formae euenit te ut deceat quidquid haberes Mos.*173*; Trin.346; de eo nunc bene sunt (i.e. are enjoying themselves) tua ~ute Tru.*741*; (cf.) id uolup est quom ex ~ute formae euenit tibi mea opera super hac uicina Mil.*1211*; ~ut quisque ~ute colendi quid occupauit Sic.*Fl.*agrim.p.102.

uirulentus ~a ~um, a. [next +VLENTVS] (of snakes) Full of poison, venomous. **b** (transf., of speech) full of bitter advice, virulent.

serpentium ~orum domitores Gell.*16.11.2*. **b** in oratione illa saeva. et ~a, qua Timarchum. accusabat Gell.*18.3.1*.

uirus ~i, n. [cf. Skt. *viśam* 'poison', Gk. *îōs*] FORMS: almost restricted to nom. and acc. sg.; gen. sg. in Lucr.*2.476*, abl. sg. in Lucr.*2.853*.

1 A poisonous secretion (of snakes and other creatures), venom. **b** (of plants and other things); also, a poisonous emanation. **c** a poisonous fluid prepared for use. **d** (transf.) virulent or malignant quality (of disposition or speech).

hic (i.e. scorpions). uenientem perculit. mortiferum in uenas fundens per uulnera ~us Cic.*Ad.*68.4(432); ille (sc. Iuppiter) malum ~us serpentibus addidit atris Verg.*G.*1.129; aduersus coluber. pecori. aspergere ~us 3.419; Lernaee ~us echidnae Ov.*Met.*9.158; 11.776; nigrum niueo portans in corpore ~us Iollige Hal.*131*; ignauissima. animalia timeri ob malum ~us Sen.*Ben.*1.13.3; arua. ~us stillantis tabe Medusae concipit Lucr.*9.697*; Plin.*Nat.*11.164; Cleopatrae. psyllus admoquit, qui uenenum ac ~us exegerunt Suet.*Aug.*17.4; (cf.) omnis. fere morsus habet quoddam ~us Cels.*5.27.1.A*; ~. (hyperb., applied to corrupted blood) nec cruor emicuit solitus, sed uolnere laxo diffusum rutilo diurno pro sanguine ~us Lucr.*1.615*; 6.548. **b** Tremelius obesse ait. solo ~us ciceris et lini, alterum quia sit saliae, alterum quia sit feruida naturae Col.*2.13*; radices. ~. quorum ~us enecat oleam 5.8.7; magnum est in hac parte (sc. felle) ~us cum se fundit in animum Plin.*Nat.*11.193; stagnum inlinitum aereis uasis. compescit ~us acerginis 34.160; ~. (rhet. applied to gold, as something corrupting) quos in imo, ubi illud malum ~us latitat, inodit (terra) Sen.*Nat.*5.15.4; ~. fontem, ex quo pestiferum ~us emanat Curt.*10.10.17*; illa (sc. palus) calidioris noxium ~us eructat Col.*1.5.6*; (applied to the supposed emanation from a magnet) sola haec materia (i.e. ferrum) ~us ab eo lapide accipit retinetque longo tempore Plin.*Nat.*34.147. **c** illa (sc. Circe) nocens spargit ~us uiscosus ueneni Ov.*Met.*14.403; uolucris ferro (i.e. an arrow) tinctile ~us inest Tr.*3.10.64*; ~us praesentantem paro quod statim. corripit? [Quint.*Decl.*17.11; Tac.*Ann.*12.66; cubiculum Caesaris

iuxta decoquitur ~us cognitis antea uenenis rapidum 13.15. **d** ut non anquirat aliquem, apud quem euomat ~us acerbatis suae Cic.*Amic.*87; uerba uelut tincta singula ~us habent Ov.*Pont.*4.6.34; MART.*13.2.8*; ~us et aestus flammiferæ noui mentis Sil.*9.476*; ~us futile linguæ 11.557; ibi omne ~us totis uiribus adnixi effudere, ibi maxime angebantur Arul.*Apol.*67.

2 An acid juice or element in something (as affecting its taste or smell). **b** (applied to the salt element in sea-water).

(w. ref. to taste) anseris herbilis (i.e. grass-fed) ~us Lucr.*1106*; quae (sc. Meleagrides) nouissimae sunt, peregrinarum animi in mensas receptae propter ingratum ~us Plin.*Nat.*10.74; crapula. ~ ubi pigra lenitas torpeat, ~us addi, Liguria maxime Circumpadanisque mustis 14.124; uitia (sc. of resin) ~. acor aut fumidum ~us 14.127; bima (pastinaca) ~. gratior autumnus. ~. sic quoque ~us intractabile illi est 19.89; cocunt (sebum), donec ~us euaneat 28.144; (transf.) sic horridus ille defluxit numerus Saturnius, et graue ~us munditiae pepulere Hor.*Ep.*2.1.158; ~. (w. ref. to smell) quaerere par est. inolentis olui natura, nullam quae mittit narius auras, quam minime ut possit mixtos in corpore odores concoctosque suo contractans perdere ~o Lucr.*2.853*; animae leonis ~us graue, ursi pestilens Plin.*Nat.*11.277; radix. ~us hirci redolet 27.107; graue ~us odoris 28.79; ~us alarum sudorisque sedat (alumen) 35.185; MART.*6.93.7*. **b** aequor Ionium glaucis aspergit ~us ab undis Lucr.*1.719*; est ratio secretandi, sorsumque uidenti umor dulcis, ubi per terras crebrius idem percolatur, ut in foueam fluat ac mansueat; linquit enim supra taetri primordia 1.2.476; pontum coquere et ponti secretare ~us MAN.*5.683*; Plin.*Nat.*31.64.

3 A secretion (in plants or produced by the body) having medicinal, magical, etc., potency. **b** (applied to a dye).

caudae huius animalis (i.e. wolf) creditur uulgo inesse amatorium ~us Plin.*Nat.*8.83; omne benignum ~us, odoriferi Arabum quod doctus in aruis. ~. carpsi Stat.*Silv.*1.4.104; ~. (applied to hippomanes) lentum destillat ab inguine ~us, hippomanes Verg.*G.*3.281; Ov.*Met.*38; Plin.*Nat.*28.261; (applied to the seminal fluid of a male) nec satis est generationi (sc. of fishes) per se coitus, nisi editis ouis. mares uitale adperserunt ~us Plin.*Nat.*9.157; prodest. ~us uerrinum a scrofa exceptum. contra dolores 28.175. **b** strata micant, Tyrio cuius pars maxima fuco cocta diu ~us non uim duxit aeno Lucr.*10.124*.

uis **uis**, f. Pl. usu. uirēs uirium. [cf. Gk. *(p)is*, *(p)is*, Skt. *udāyah* 'vitality'; uires formed on anal. of mores, etc.] FORMS: acc. sg. uim; gen. sg. uis (w. long vowel?), dat. sg. uī, both normally avoided, but gen. attested in Var.*L.*8.7 and used by jurists, e.g. Ulp.*dig.*4.2.1, 50.17.152; dat. in B.*Afr.*69.2, CIL 5.837; abl. sg. uī. Nom. and acc. pl. uīs in Lucr.*2.586*, 3.265, 5.1033 (s.v.l.); Mes.*Ruf.* in Macr.*1.9.14*, SAL.*hist.*3.17.

A. Sg.

1 Physical strength exerted on an object (esp. in order to constrain), force, violence. **b** uī, per uim, forcibly, by force. **c** (transf.) compulsion, constraint.

uis subigit uerum fateri, ita lora laedunt brachia Pl.*Truc.*783; impulsu uim ut Pausaniam comprehendere, neque prius uim adiubendam putauerunt, quam se ipse indicasset Nep.*Paus.*4.3; uim duram et uincula capto tende Verg.*G.*4.399; uirgineum multa uim forte reuoluit A.*6.349*; 'uade procul.' ait. uimque minis addit Ov.*Met.*4.651; qui construngit uim magna artus Lar.*8.4*; ~. (transf.) ibi plurima (sc. magic herbs) surgunt uim factura deis Pl.*Mil.*6.441. **b** si uoluntate nolet, uim extrudam foras Pl.*Mil.*12.24; ipse eripuit uim. uirgini abiens anulum Ter.*Heu.*574; uim et necessario sumus in portum coacti Cic.*Inu.*2.98; cum centuriones pectore aduerso resisterent uique continenter milites B.*Afr.*82.4; alius somno deditus uim cogit uigilare Rut.*Lup.*2.7; ~. signum. ~. Veneris, quod amplexae modo, uide abreptae per uim miserae Pl.*Rud.*690; rapturum. ~. comis per uim nupta prehensio Ov.*Met.*12.223; Suet.*Tib.*53.2. **c** ut summum faciat in militem nemini uis adfertur Cic.*Man.*39; quod profecto, cum me nulla uis cogeret, facere non auderem Phil.*5.51*; Dareum. ~. ut pacem. ~. peteret, nulla uis subegit Curt.*4.11.2*; quia speciem iudicis induere non poterat, ad uim dominationis conuersus. ~. tribunum cum cohorte militum immitit Tac.*Ann.*15.69; (w. defining gen.) mori uolentibus uis adhibita uiuendi Suet.*Tib.*61.5.

2 a force used to obtain sexual gratification. **b** uim adferre alicui, sts. used spec. = to kill a person by violent means; uim adferre (inferre) sibi or suae uitae, to take one's life.

puellitiae effusio nunquam nec uim nec uitium atulit Pl.*Epid.*110; mitto adhibitam uim ingenuis, matres familias uiolatas Cic.*Ver.*4.116; Mil.*9*; nemo plebeius patriciae uirgini uim adferret; patriciorum ista libido est Liv.*4.4.8*; uim licet appelles, gratast uis ista puellis. ~. quaecumque ueneris uenit sibi uiolata rapina, gaudet Ov.*Ars* 1.673; uirgo. ~. uicta nitore dei posita uim passa quefella est Mel.*4.233*; 9.332; heulatus uim patientium uirginum Suet.*Nero* 29. **b** is (sc. C. Carbo) et tr. pl. seditiosus et P. Africano uim attulisse existimatus est Cic.*Fam.*9.21.3; Ner.*Di.*10.1; cottidianum uictum remoueri iussit: nam negabat se ei uim allaturum, qui. ~. fuisse amicus Eum.*12.3*; adicit uis lurandum, non ferro, non ueneno uim allaturum Tac.*Ann.*12.47; ~. bono animo es. me uide. ~. si modo id liceat, uis ne opprimat, quae uis uim mi adferam ipsa adigit Pl.*Rud.*680; ~. ille sub aduentum Catonis uitae suae uim intulit Vell.*2.4.5*; Granius Marcellianus senator, a C. Graccho maiestatis postulatus, uim uitae suae attulit Tac.*Ann.*6.38; neque. ~. multo post uim sibi attulit (Cerialis), minore quam ceteri miseratione 16.17; Suet.*Otho* 12.2; (cf.) te. ~. rapit maturior uis (i.e. death) Hor.*Carm.*2.17.6.

3 (leg.) Unlawful force or violence (distinguished by ancient jurists as uis priuata, orig. primarily a civil offence, incl. active interference with a plaintiff's exercise of his rights as well as the use of physical force or threats against him, and uis publica, a criminal offence ranging from acts of public disorder to outrages by officials; see dig.48.6.7). **b** (applied to the symbolic use of force in the procedure under the interdiction ui possidetis).

uis hac quidem hercle est, et trahi et trudi simul Pl.*Cap.*750; miles, non adeo edico tibi ne uim facias ullam in illam Ter.*Eu.*807; in eo agro quo minvs pccus (pascere) GENVTES VEITVROSQUE LICEAT. ~. NI QVIS PROHIBITO, NIVE QVIS VIM FACITO CIL.1.584.34; si tectum hoc inscrite aut per uim demolitus esses quod hic in te arduissimas et sum esse defenderet, id ui aut clam factum iudicaretur Cic.*Tul.*53; iniquas pactiones ui et metu expressas Ver.*3.143*; cum maiores uim armatam nulla iuris defensione texitur Caec.*83*; cum. ~. duobus modis, id est aut ui aut fraude, fiat iniuria Off.*1.41*; Vibius Serenus pro consule ulterioris Hispaniae de ui publica damnatus Tac.*Ann.*13; si quis rem fortuitam aut ui possidem possidet Gaius *Inst.*2.45; legis Iuliae de ui priuata crimen committitur, cum coetus aliquis. ~. fecisse dicitur, quo minus quis in ius produceretur Paul.*dig.*48.7.4; ~. (applied to particular forms or acts of violence) coloni seruus uillam incendit non fortuito casu, non uideri eam uim exceptam respondit Afr.*dig.*19.2.30.4; ex ipsius posteriore ui potest committi stipulatio: non enim ad uiam uim pertinet Scaev.*dig.*45.1.133; ~. (used of taking the law into one's own hands) tu uim putas esse solum, si homines uulnerent? uis est et tunc, quotiens quis id, quod debet sibi putat, non per iudicem repositit CAL.*dig.*4.2.13. **b** interdita, quae secundaria appellamus. ~. quoniam uis et potestas haec est, ut qui cetera ex interdicto non faciat, uelut qui uim non faciat aut fructus non liceatur. ~. restituit aduersario possessionem Gaius *Inst.*4.170.

4 Violence in politics, public life, or sim.

quia nulla in iudicio seditio neque uis nec turba uersata est Cic.*Clu.*103; sin ipsa iudicia uis impeditur ac tolleretur Ter.*Sen.*19; in eis. ~. quorum uidisti toto illo anno ferrum in foro, flammam in delubris, uim in tota urbe uersari Planc.*71*; illa praesidia (i.e. Pompey's soldiers). ~. etsi contra uim conlocata sunt Mil.*2*; ille legibus per uim et contra auspicia ferendis auctor Afr.*8.3.3*; ne qua repentina uis in ciuitate existeret, quae libertatem opprimeret populi Nep.*Ale.*3.3; custode rerum Caesar non furor ciuiliis aut uis exiget otium Hor.*Carm.*1.15.18; abeuntibus exitium minitabantur (militēs), atrocissima in Vergilium ui, quoniam causa domo obsidebat Cic.*Hist.*2.49; sperauerat. ~. fore ut adoptaretur a Galba. ~. sed postquam Pisonem praelato spe decidit, ad uim conuersus est Suet.*Otho* 5.1.

5 Violence directed against enemy troops, military force; (esp.) b ui, by force of arms; uim facere, to make an assault, force a passage, etc.

rem repetunt regnumque petunt, uadunt solida ui ENN.*Ann.*273; nec. ~. equitum uim caetrati sustinere potuerunt Caes.*Civ.*1.70.5; ut primus excursus uisique militum infringeretur 3.92.2; auxilio. ~. leuare uiros uimque addere uictis Verg.*A.*2.452; qua ui luuenem, quibus audeat armis eripere? 9.399; manipulum excurrunt ad arcendam hostium uim Liv.*2.53.1*; ad Veios nihil. ~. memorialis actum est; tota uis in populationibus fuit 5.14.6; denuntiatio. ~. Samnitibus, ut eorum populorum finibus uim abstinerent 8.19.3; placuit. ~. quoniam uis aperta non processisset, operibus moenia oppugnare 44.12.5; V. Max. 6.6. ext. 1; inde decursu in litora aut urbes uim cultoribus et oppidanis ~. audebat Tac.*Ann.*12.55; Flavianos nihil iam metuentis ui subita in Capitolium compulsi Suet.*Vit.*15.3; (transf.) indignatur ab Herculis. ~. uestigis uictoriam flectere, ipsi naturae uim parat Sen.*P.*94.63; ~. (quasi-concr., applied to an engine of war) nec solos uis illa uires quoniam saepe triformis belligeræ rapere trabes Sil.*14.325*. **b** oppidum ui captum Cato *hist.*136; Cic.*Mur.*20; oppidum. ~. oppugnare ac ui irrumpere B.*Afr.*29.2; ait uia ui; rumpunt aditus primosque trucidant Verg.*A.*2.494; non ui ac uirtute, sed prodicione. ~. Tarentum anissum Liv.*26.30.11*; Ceraniam ui utque armis cegit in deditionem 43.1.2; ut patriam reposcens, unde ui fuerat expulsus Florid.*Epit.*2.9(3.2.12); (w. ref. to animals) ui depugnare sues stolidi sunt ENN.*Ann.*105; ~. negat se. ~. posse iter ulli per provinciam dare et, si uim facere conentur, prohibitorum ostendit Caes.*Gal.*1.8.3; refringebantur portae et uis undique in muros febat Liv.*10.43.5*; uim facere per fauces portis atque erumpere in mare 37.11.10; 44.35.6; Rhescuporis egredi hinc, uertere in se Cotyl data et resistenti uim facere Tac.*Ann.*2.64.

6 Forceful or vigorous action or movement; (esp.) b summa, magna, etc., ui, with the utmost, with great, etc., energy or vigour of action (sts. without obvious notion of physical exertion); also ui alone. **c** capacity for vigorous action, energy (as a quality). **d** (of a speaker, his language, etc.) forcefulness or vigour of expression.

quod domui uim taurorum et segetis arnatae manus ENN.*scen.*275; reprimere parumper uim citatum quadrupedum Acc.*Trag.*381; ingenti certamine concitant remus, quantae uis humana esse poterat, adnota est, ut fluctus. ~. euerberarentur Curt.*9.4.13*; si tanta uis nati facta sit, quae temperari non potuit Ulp.*dig.*9.2.20.4. **b** puellum. ~. quoniam uis uis uixorem expetunt Pl.*Cas.*80; summa uidefendam hanc Ter.*Ad.*403; summa ui ab utrisque contenditur Caes.*Gal.*7.70.1; plebes incredibile memoratur quod intentat fuerit quantaque ui rationem inuisset Sal.*Jug.*40.4; uilli (sc. Cypelles) inter sese magna ui brachia tollunt Verg.*G.*4.174; bellum summa ui parabat Liv.*5.13.7*; Trebonio Cardicioque praedixerat. ~. quanta maxima ui possent concitare equites in hostem 10.41.8; Perseo regnum nomen omni ui ample etente 45.4.7; bellum Carthagini maiore ui intulit Vtr.*1.12.4*; dictatorem magna ui offerente populo. ~. deprecatus est Suet.*Aug.*52; (cf.) reges. ~. aedificant nomen: summa nituntur opum ui ENN.*Ann.*412; ~. ubi capita Maenades ui

iacunt CATUL.63.23; hoc telum, mea quod ui dextera uersat VERG.9.747. **c** is .ui et uirtute bellica nemini concedebat QUAD.HIST.7; magna uis eorum (sc. uirorum) est et magna uelocitas CAES. GAL.6.28.2; SAL. JUG.2.2; huic .uis iuuenalis erat; uariabant tempora cani OV. MED.12.465; si iuuenis inbecillus est . male sanguis emittitur: emoritur enim uis, si qua superaret, hoc modo erepta CELS.2.10.2; hic (sc. spiritus intentus) facit uim neruis, uelocitatem currentibus SEN. NAT.2.6.4; Radamistus, decora proceritate, ui corporis insignis TAC. ANN.12.44. **d** trium partium prima lenitatem orationis, secunda acumen, tertia uim desiderat CIC. DE ORAT.2.129; aberat (M. Calidio) tertia illa laus, qua permoueret atque incitaret animos. nec erat ulla uis atque contentio BRUT.2.67; lenibus . utinam scriptis adiuncta foret uis. .! CAES. POC.2.3; HOR. S.1.4.46; prauis pedes uim detrahunt rebus, ut . Galliamborum QUINT. INST.9.4.6; 10.1.73; agnoscitisne . uim et ardorem Apri nostri? quo torrente, quo impetu saeculum nostrum defendit! TAC. DIAL.24.1; PLIN. EP.6.21.5.

7 Energy or forcefulness of character or behaviour, determination, etc.; also, forcefulness of demeanour. **b** vigorous exercise of authority. **c** (in bad sense) violence of character or conduct.

si Glabronis patris uim et acrimoniam ceperis ad resistendum hominibus aduacissimis CIC. VER.52; 4.69; si tum, cum res publica uim et seueritatem desiderabat, uici naturam et tam uehemens fui quam cogebar MUR.6; quanta audacia quantaque animi uis fuisse in exercitu Catilinae SAL. CAL.61.1; Minucio neque fortuna nec uis animi eadem in gerendo negotio fuit LIV.3.26.3; in corpore . adfecto uigebat uis animi consilique 9.3.5; VELL.2.72.2; saepe tibi dico inesse uim Regulo, mirum est, quam efficiat, in quod incubuit PLIN. EP.4.7.1;—Hamilecare iuuenem reddidit sibi ueteres milites credere; eundem uigorem in uultu uimque in oculis . intueri LIV.21.4.2. **b** reperitur aliqui . arator, qui . poenam occupi persequatur: expecto uim edicti, seueritatem praetoris CIC. VER.3.28. **c** non . uenimus . ad litora uertere praedas; non ea uis animo nec tanta superbia uictis VERG. A.1.529.

8 (w. gen., usu, w. *magnus* or sim. adj. of quantity) A large body or number (of persons, animals, etc., often implying potential violence). **b** a large quantity or supply (of things; sim. of a substance or material). **c** (w. *omnis*), the total sum, the whole range or stock (of).

piscium magnam atque altitum uim interfecisti LUCR. 770; quanta illuc multitudo, quanta uis hominum conuenisse dicebatur. .! CIC. VER.2.160; cum omnium perditorum et coniuratorum incitata uis, duce tribuno plebis . impetum faceret . in omnis bonos DOM.96; multitudo calorum, magna uis iumentorum . sequitur CAES. GAL.6.36.4; copias suas eduxit barbarorumque maximam uim . prostrauit NEP. CIM.2.3; ad eos ludos . uis magna Volscorum uenit LIV.2.37.1; 8.28.6; 23.29.13; effusa . inmanis uis Germanorum gentium . cum Caepionem Maniliumque consulens . fuissent fugassentque VELL.2.12.2; ut magna uis hostium circumfusa castris fossas . compleret SEN. BEN.6.25.4; magna canum et uenantium uirgule uim contempnim resitantes cedit (leo) PLIN. NAT.8.50; ita secuta est minor uis hostium quam imminabat FLOR. EPI.2.20.4(4.30.5); [gen. supplied from context] torum equitatum fudere, magnam uim ex equis praecipitauerunt LIV.3.70.7;—(without *adjs.*, denoting quantity) quae tempestate uis piscium Ponto erupit SAL. HIST.3.66; omnes . aduersi ad restituendam pugnam, duces, milites, peditum equitumque uis LIV.10.36.12; palumbum uis e mari . aduolat PLIN. NAT.10.78;—(cf., without *gen.*) condita erat (Cremona) . propugnaculum aduersus Gallos . et si qua alia uis per Alpem rueret TAC. HIST.3.34—(in poetic periphr.) consequitur lucens uis magna Nepai (i.e. the constellation Scorpio) CIC. ARAI.570(324); patefactis . carceribus non posse tamen prorumpere equorum uim cupidam LUCR.2.265; fida canum uis 6.1222. **b** tantum uim emblematum . coaceruare CIC. VER.4.54; infinita uis innumerabilem uoluit atomorum N.D.1.54; quom ad flumen uentum est, maxima uis utrumque effudit SAL. JUG.91.1; magna uis armorum capta LIV.30.6.9; ingentem uim nauium caput 37.31.10; CURT.4.2.18;—erat praeterea magna uis eboris, multa ornamenta CIC. VER.4.103; quoniam nulla possessio, nulla uis auri et argenti pluris quam uirtus aestimanda est PARAD.43; infinita opus est uis undique materialum LUCR.1.105; frumenti uim maximam . comparauerat CAES. CIV.3.5.1; est herdae uis multa, qua crinis religata fulges HOR. CARM.4.11.4; est . cocleae ratio, quae magnam uim haurit aquae VITR.10.6.1; LIV.37.27.2; TAC. HIST.5.12; APUL. APOI.93; [of an immaterial thing] negoti sibi qui uolet uim parare PL. POEN.210; crant . Aetoli . in seditionibus propter ingentem uim aeris alieni LIV.42.5.7. **c** quin omnem illarum artium paene infinitam uim et materiem . cognitione comprehenderit CIC. DE ORAT.1.10; a minutis angustisque concretionibus ad omnem uim uarietatemque uos disserrandi traducendos putauit 3.121; cum prope omnem uim uerborum eius modi, quae scelere istius digna sint, aliis in rebus consumpsim VER.5.159.

9 (of natural forces) Violence, overwhelming rush, pressure, etc.; (quasi-concr.) a violent discharge, a stream, shower, or sim. **b** violent attack (of disease, misfortune, or sim.). **c** uis maior (magna), an accident (esp. a natural disaster) which cannot reasonably be anticipated or guarded against (esp., in the law of risk, one that prevents a person from discharging his obligations). **d** drastic action or property (of a drug, liquor, or sim.). uim de classe prohibuit Vulcaniam LUCR.606; mare . uentorum ui agitari CIC. CIV.138; cum aquae multitudine flammiae uis opprimitur SEN.71; sublicae . oblique aguntur, quae . cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent CAES. GAL.4.17.9; tanta . multitudo tormentorum ui eorum uim . nullae . uineae sustinere possent CIV.2.2.1; ui terra dehiscens VERG. A.8.243; Galli . hiemis uim patini nequeant LIV.7.25.3; ruinis . pontis, quem uis aquae abstulerat

8.24.10; nimii Boreae uis saena OV. TR.3.10.51; uim solis umbrae leuant CURT.9.1.11; statum uim ignium bis elapsam TAC. ANN.4.64; titulus excussus ui procellae SUET. DOM.15.2; (transf.) uerba ui quadam ueritatis erumpentia . coercere QUINT. INST.9.2.76;—(quasi-concr.) uim lacrimarum profundi CIC. REP.6.14; eodem . tempore uis magna pulueris cernebat CAES. CIV.2.26.2; cum . per bituminosam terram uis erumpit aquae VITR.8.3.9; repentina uis nimbi incidit V. MAX.8.1.6. absol.; uulnere addictus magna ui sanguinis emicante remisit arma CURT.9.5.10; FLOR. EPI.2.13(4.2.72); [in fig. phr.] ubi semel se in Hispania mouit illa grauis et luctuosa Punci belli uis atque tempestas 1.22(2.6.9). **b** iam iam absumor: conficit animam uis uolneris ACC. TRAG.585; Bibulus . uim morbi sustinere non potuit CAES. CIV.3.161; NEP. AH.21.3; si ea uis fuerit epiphorae ut non cedat uno die LARG.20; quos grauior crinum uel inopiae . uis urget SUET. JUL.27.2; Erasistratus uim quandam famis non tolerabilem . in diebus frigidissimis multo facilius accidere ait GEL.16.3.9. **c** defensoris conquestio est calamitatis eius, quae non culpa, sed ui maiore quadam acciderit CIC. INV.2.102; sin aut uitam mihi fore ademisset aut uis aliqua maior reditum peremisset PLANC.101; SEN. BEN.4.39.4; grandines, procellae ceteraque similia . quae cum acciderint, uis maior appellatur PLIN. NAT.18.278; uis maior, quam Graeci θεοῦ βίαν appellant, non debet conductori damnosam esse GAU. DIG.19.2.25.6; ULP. DIG.19.5.17.4;—puto eam diligentiam uenditorum (sc. uinorum) exhibere debere, ut fatale damnum uis uis magna sit excusatum GAU. DIG.18.6.2.1;—(cf.) si (id acciderit) uolentia uentorum uel qua alia ratione, quae uim habet diuinam ULP. DIG.39.2.24.4. **d** cum uini uim miscendo fregisset CELS.1.1.1.69; uas . acetii, cuius asperitas uis in tabem margaritis resoluit PLIN. NAT.9.120; adulteratur (piper) iunipiri bacis mire uim trahentibus 12.29;—(quasi-concr.) C. Catulus . inlato . igni, qui uim odoris excitaret . extitit hausto spiritu . obiit VELL.2.22.4.

10 a Intense or overwhelming nature or effect (of a sensation or emotion); [also, of a passionate person]. **b** grievous or intolerable nature (of a crime, wrong).

a efficeret magnitudo et uis amoris mei, consilio te ita possem iuuare CIC. FAM.2.7.2; an colli iustitia poterit ab homine propter uim doloris enuntiant commissa .? TUSE.2.31; cum interemisset (Alexander rex) Clitum familiarem suum, uix a se manus abstinuit; tanta uis fuit paenitendi 4.79;—quam uim habebat (Atilius) offensus, crede ei, quam in amore habet PLIN. EP.6.8.8. **b** nisi tanta acerbitas iniuriae, tanta uis sceleris fuisset ut Lampaceni moriendum sibi potius quam perpetuandum putarent CIC. VER.1.81; uis . iniuriarum 3.45; illi parricidae . uim facinoris sui perhorruerant SEST.8.2.

11 (of a person, office, etc.) Ability to control affairs, political weight, power, influence, or sim.

timor quem mihi attribuit natura pudorque meus et uis aduersariorum et Sex. Rosci pericula CIC. S. ROSE.9; uim in inquirendo tantam habui quantam mihi lex dabat VER.1.16; is, qui auctoritatem minimam habet, maximam uim, populus FIN.2.44; in tali tempore tanta uis hominis (sc. Crassi) magna leniunda quam exagitanda uidebatur SAL. CAL.48.5; uirum suffragium eadem uim eodemque iure promissis omnibus datum est LIV.1.43.10; uis erat in eo iure imperii ingens pariter in socios ciuesque 9.16.26; censorium uim uni permissam 23.23.2; eius consilium omnem uim in coercitionem ambitus exercuit VELL.2.47.3; restituta uis legibus, iudiciis auctoritas 2.89.3; sceptorum uis LUCR.4.489; propria uis (i.e. by personal influence) Crispus incubuerat delatore fratri sui peruertere TAC. HIST.2.10; uim praefecturae modicum antea tendit ANN.4.21; SUET. JUL.5;—(contrasted w. the outward trappings of power) uim imperii abstulerat, alia speciem dicto parentum . seruabant LIV.28.24.11; TAC. ANN.3.30; inaccessu excubis uim principis amplexi, nomen remittere HIST.4.11.

12 Influence (of a deity or sim.) over events, power, sway. **b** (of immaterial or abst. things). **c** (quasi-concr.) a supernatural or impersonal force controlling events. **d** effective strength (of a weapon, fighting force). **e** persuasive force (of an argument).

multa saepe prodigia uim eius (sc. Cereris) numenque declarant CIC. VER.4.107; qui (sc. di immortales) . uim . suam longe lateque diffundunt DIV.1.79; multum ille et terris iactatus et alto ui superum VERG. A.1.4; 12.199; ineluctabilis fatorum uis . consilia corruptum VELL.2.57.3; quae (sc. uaticinia) ui atque instinctu eius del. . fieri solita essent GEL.16.17.1;—(applied to a manifestation of divine power) ibi uis quadam diuina fit: coruus repente improuis aduolat QUAD. HIST.12. **b** magnam uim, magnam necessitatem, magnam possidet religionem paternam maternamque sanguis CIC. S. ROSC.66; erubuit—uis enim est permagna naturae FIN.2.28; ista neopinata non habent tantum uim, ut aegritudo ex is omnis oriatur TUSE.3.55; denuntiationem cum maiorem uim habituram existimaret, si propius . accessisset B. ALEX.34.3; tanta uis gratiae atque pecuniae regis erat SAL. JUG.27.2; irae uim indico, quae uim ciuitatis . adfectus diuidere uoluit V. MAX.9.3.4; aufert uim praesentibus malis qui futura prospexit SEN. DIAL.6.9.5; nullam uim tantum doloris fore ut ueritatem eliceret TAC. ANN.4.45; intercederet sortis humanae commercium ui metus 6.19; illam . uim numeri huius (i.e. seueri) refert, quod ante mensum septimum neque mas neque femina salubriter . nasci potest GEL.3.10.8. **c** mas ignis . aqua femina . et horum uinciones uis Venus VAR. L.5.61; quae uis alia potuit . homines . a fera agrestis uita ad hunc humanum cultum ciuilemque deducere .? CIC. DE ORAT.1.33; ea uis . quae saepe incredibilibus huic urbi felicitates atque opes attulit illam perniciem extinxit M. 84; non . temere . creati sumus, sed profecto fuit quadam uis, quae generi conseruaret humano TUSE.1.118; quae adeo res humanas uis addita quadam obterit LUCR.5.1233; quo selesti ruitis? . furorine caecus, an rapit uis acrior, an culpa? HOR. EPOD.7.13; OV. MET.4.19; APUL. MUN.30;—(cf., phil.) Cic. A.1.24; cum in rerum natura duo quaerenda sint, unum, quae materia sit, ex qua quaeque res efficiatur, alterum, quae uis sit, quae quidque efficiat FIN.1.18. **d** telum, cuius in leuitate uis omnis est, inhabili pondere

oneratur CURT.8.9.28; illis sola in equite uis: Pharasmanes et pedite ualebat TAC. ANN.6.34;—(transf.) pluribus . laceratis uerberibus . omnem uim accusationis custodita rei salute subuerit (seruus) V. MAX.6.8.1. **e** ratio efficit, ut haec non opinari, sed propter uim probationum scire uideantur QUINT. INST.2.17.38.

13 (of laws, decisions, etc.) Binding force, authority. **b** (of a will, covenant, etc.) legal efficacy, validity.

quae (i.e. consuetudo) . iam naturae uim optineret propter uetustatem CIC. INV.1.3; has litteras uelut existimas foederis habituras esse uim FAM.5.8.5; alia sententia, asperior in speciem, uim minorem . habuit LIV.3.40.7; audita uox principis, parem uim rerum habendam a procuratoribus uis iudicialium ac si ipse stasset TAC. ANN.12.60; cum . matrimoniorum crebra mutatione uim legis elidit sentent SUET. AUG.34.2. **b** testamenta uim . ex institutione heredis accipiunt GAU. DIG.2.229; negauit ullam uim hoc negotium habere 3.140; dicere uim habere donationem ULP. DIG.24.1.32.5.

14 The power or capacity to do something, an ability, faculty, etc. **b** (esp. w. gen. of gd., etc.; also w. *ad*). **c** the function (of a letter, grammatical form, etc.).

qui uim tantam in me et potestatem habeam tantae astutiae uera dicendo ut eos ambos fallam TR. HAW.710; maximam uim existere oratoris in hominum mentibus uel ad iram aut ad odium aut ad dolorem incitandis CIC. DE ORAT.1.53; Antoni . singularis et diuina uis ingeni 1.171; qui illam uim adeptus sit, ut eorum mentis, qui . audiant, ad suum arbitrium mouere possit 2.70; simplex . mens, nulla re adiuncta, quae sentire possit, fugere intelligentiae nostrae uim et notionem uidetur N.D.1.27; Chrysippus . diuinationem definit his uerbis: uim cognoscenem . signa quae a dis hominibus portendantur DIV.2.130; praesideo foribus caeli . it, redit officio Iuppiter ipse meo. inde uocor Ianus . uis mea narrata est, causam nunc discis figurae OV. FAST.1.133; dum sanguis inerat, dum uis materna . geminos excepi feta maritos LUCR.2.338; exemplorum . uelut quasdam copias, quibus abundare . debet orator, eadem illa uis (i.e. the memory) praesentat QUINT. INST.11.2.1; huic non exeam uim luminis (i.e. eye) et rediturum si percelleret obstantia TAC. HIST.4.81; Marsis hominibus . ui quadam genitali datum, ut . serpentum uulnulentorum domitores sint GEL.16.11.2; (cf. *perh.*) his, si regionis uis permittit, glans adicitur COL.6.3.5 (s.v.l.). **b** dicendi . maxima uis soli huic (i.e. perfecto oratori) conceditur CIC. ORAT.61; percipiendi uis FIN.5.76; in . breuium foruam, ne sit uis magna nocendi, contrahitur OV. MET.5.457; superesse sibi uim ac uoluntatem resistendi VELL.2.109.1; uis insita fandi SIL.1.188; non . debere eripi patribus uim statuendi TAC. ANN.3.70; (of things) uerba ponenda sunt, quae uim habeant inlustrandi CIC. PART.53; ferrum secundi uim perdidit SEN. BEN.5.5.1;—(w. *ad*) latronum . duces, quibus ut ad populandos finitum agros . aliqua uis sit, ita in acie ac signis conlatis nullam esse LIV.28.32.9; (of things) scitis omnes quantum uim habeat ad coniungendas amicitias studiorum ac naturae similitudo CIC. CIV.46; cum fateretur satis magnam uim esse in uitis ad miseram uitam TUSE.5.50. **c** (litteras) ψ ω θ, quarum omnium uis in nostris recognoscitur PLIN. NAT.7.192; sitne apud Graecos uis quadam sexti casus QUINT. INST.1.4.26; illa . tempora, quibus et pauciores litterae nec similes his nostris earum formae fuerunt et uis quoque diuersa 1.7.11; 1.11.5; duae litterae et uocalium uim et consonantium obtinent, u et i VELL. GRAM.1. G. L. 7.48; (w. gen. of gd.) hanc . particulam (i.e. 'quin') . compositam . esse neque uim tantum coniungendi habere GEL.17.13.10;—(quasi-concr.) inter litteram u et g est alia uis, ut in nomine anguis NIGID. GRAM.17.

15 (of things, esp. remedies) Power to produce some physical effect, potency, virtue.

ea (brassica) . ualidam habet naturam et uim magnam habet CARO. AGR.157.1; uim . eius (sc. ueniens) esse experitur (Caelium) in seruo quodam CIC. CAEL.58; eius (sc. radicales) . esse uim tantam ut Ptolomaeum facile sanaret DIV.2.135; ramum . ui . soporatum Stygia VERG. A.5.855; aquae genera mortifera, quae . recipiunt in se uim uenenaui VITR.8.3.15; similem habent (illi lacus) uim mero, sed uehementiorem SEN. NAT.3.20.5; uis . somnifera etiam satiuo (papaueri) PLIN. NAT.18.229; fraxinus quam uim aduersus serpentes habet indicauimus 24.46; precatorem . si quis legat, profecto uim carminum fateatur 28.12; terram . uim frugiferam perdidisse TAC. HIST.5.7; utriusque (ellobori) esse hanc uim, ut humores noxios . extrahant GEL.17.15.4; (transf.) remedium temporis . in te uim suam perdidit SEN. DIAL.6.1.6;—(w. gen.) philtrea nocent animis uimque furoris habent OV. ARS.2.106; uim habent (rubi) siccandi, adstringendi PLIN. NAT.24.117; (w. *inf.*) uis eius (sc. equisacti) spissare corpora 26.134;—(quasi-concr.) iuueni medicamina . obicit (sc. Medra) . ille manu subit et uim corripit omnem V. L. 7.460; (cf. rex (i.e. Midas) . . succedit aquae: uis aurea tinxit flumen OV. MET.11.142.

16 A primary element or force, principle (in an organism).

omne . quod uiuit . uiuit propter inclusum in eo calorem, ex quo intellegi debet eam caloris naturam uim habere in se uitalem CIC. N.D.2.24; omnia . solent ad igneam uim referre Heraclitum . sequentes 3.35; in seminibus uis inest earum rerum quae ex eis progignuntur DIV.1.128; struere (phoenicem) nidum eique uim gentilem adfundere ex qua fetum oriri TAC. ANN.6.28;—(cf., w. gen. of gd.) calidum illud atque igneum ita in omni fusu esse natura, ut in eo inest procreandi uis CIC. N.D.2.28.

17 That which makes a thing what it is, its essence; *sua ui*, in itself, intrinsically.

hoc non magis seditiosi . quam aliquid hominis improbi uim describit CIC. INV.1.91; ipsa . comparatio separata a ceteris generibus controuersiarum scilicet ex sua ui considerata 2.75; philosophis . iis, qui mihi soli uidentur uim uirtutis tenere FAM.9.16.5; mentem fidem sperem uirtutem . rerum uim habere uidentur non deorum N.D.1.361; huius (sc. decori) uis ea est, ut ab honesto non queat separari OFF.1.94; quorum (sc. beneficiorum) quae uis quaeque proprietates sit, dicam SEN. BEN.1.3.2; eius (sc. analogiae) hanc uis est, ut id, quod dubium est, ad aliquid simile . referat QUINT.

Inst. 1.6.4; 3.4.10; 5.10.53;—quae sua ui recta aut honesta sunt. *Gr.* 2.7.16; quod uenae quidem suapte ui immobiles sint. *arteriae* autem motu. suo habitum. febrium demonstrent 18.10.5.

18 The meaning, significance (of words, expressions, or sim.). **b** (of actions, events, etc.); *ui* (opp. *specie*), in real terms; *ui ipsa*, in effect, virtually. **c** the general sense, tenor (of a passage, writer, etc.).

uis uocabuli definienda uerbis est *Cic. Inv.* 2.52; iudicem ad uim scripti uocat *Part.* 134; praeposito. 'in' priuatur uerbum ea ui, quam habet *ur* 'in' praepositum non fuisset *Top.* 48; hanc habet uim praepositum Apollinis, quo monet ut se quisque noscat *Tusc.* 1.52; *Fal.* 20; qui timet amicum, uim non nouit nomen *Pub. Sent.* 4.40; uarietas uerborum, quae tamen eandem uim inter se habent *Rut. Lup.* 1.7; *Or. Post.* 5.48; *Sen. Dial.* 9.23; uim responsi ex nomine Basilidis interpretatus est *Cic. Hist.* 4.82; ita uim legum perscrutandam suadeo *Hyo. Agrim.* p.97; debet uis uera atque natura uerbi deperire, quae a ueteribus. consueuit. est *GEL.* 2.6.6; 7(6).16.5.

b ut. si factum fateare, neges eam uim habere atque id esse quod aduersarius criminetur *Cic. Part.* 101; non habet eam uim ista accusatio ut *Q. Ligarius* condemnetur, sed ut necetur *Lig.* 13; quod ostentum habuit hanc uim, ut Dionysius paucis post diebus regnare coepit *Div.* 1.73; haec differentia naturam tantum habet uim, ut non numquam mortem sibi ipse consciscere alius debeat, alius in eadem causa non debeat *Off.* 1.112; quam enim aliam uim conubia promiscua habere nisi ut ferarum prope ritu uolgentur concubitus plebis patrumque? *Liv.* 4.2.6; haec non in aliam uim accipi debent, quam si filios meos ipse occidisses *Quint. Decl.* 256(p.48.1.16);—uicigal. remissum, specie magis quam *Tac. Ann.* 13.31;—*Ulp. dig.* 35.1.17 (16).3; 43.1.1.3; si quis paciscatur ne depositi agat, ui ipsa id pactus uidetur, ne de dolo agat *Paul. dig.* 2.14.27.3. **c** qui non uerba sed uim Graecorum expresserunt poetarum *Cic. Act.* 1.10; nata dubitatio est, ad uerbum sit ediscendum dicturis, an uim modo rerum atque ordinem complecti satis sit *Quint. Inst.* 11.2.44.

19 Value, amount; *uim habere* (w.gen.), to be equivalent in amount (to).

nummorum uis et potestas non in numero erat, sed in pondere *Gaius Inst.* 1.122;—huius numeri (i.e. three) cubum Pythagoras uim habere lunaris circuli dixit *GEL.* 1.20.6.

B. Pl. uires.

20 Physical powers, strength or vigour of body. **b** (personified as a deity). **c** (concr., applied to the testicles of an animal sacrificed in a *taurobolium*). **d** (transf., of a living tree or plant). **e** powers of resistance, strength (of a structure or substance).

uires uitaeque corpus meum nunc deserit omne *Enn. Ann.* 38; quamquam aetas senet, satis habeam uirum ut te ara arceam *Cic. Frag.* 305; esset magnum tantam causam. uoce ac uiribus sustinere *Cic. Div. Caec.* 39; omnem exercitum inopia premi, nec iam uires sufficere cuiusquam nec ferre operis laborem posse *Cic. Gal.* 7.20.11; cum uires cum lassitudine defessissent *Cic. 3.99.5*; non uigore ac uiribus corporis par Romano Tarentinus erat *Liv.* 27.16.1; iuuenes florentes aetate et uirum robore insignes *29.1.2*; *V. Max.* 7.3.6; dantur a tribus pilulis usque ad septem, prout uiribus uiresque uires patiuntur *LARG.* 138; *Suet. Tib.* 73.2; qui quartanam passus conualuerit uiresque integras recuperauerit *GEL.* 17.12.3;—(w. gen. of *gd.*) rupit uulnere nerui deficient motumque negant uiresque uolandi *Or. Met.* 12.568;—(w. ref. to sexual powers) rogare longo putidam te saeculo uires quid enuerit meas. ? *Hor. Epod.* 8.2;—(in *fig. phr.*) sentit sibi bellum cum re publica esse susceptum; expetierit consentientis senatus neruos atque uires *Cic. Phil.* 5.33;—(post., applied to a person as a source of strength) nate meae uires, mea magna potentia *VERG. A.* 1.664; *B. CIL.* 5.4485; AQVAM VENTINAM EX S. CLYVENDAM CELLASQUE FONTIS ET VENTINAE ET VIRIVM FACIENDAS. CVRARVNT. DEDICARVNTQUE 9.3351; NYMPHS ET V(C)IRIBVS AQVGVSTIS. FONTEM. DEDICAVIT 11.1162. **C** SEVERVS. VIREBVS TAVRI QVO PROPRIE PER TAVROPOLIVM PVB FACTVM FECERAT CONSCRAVIT *CIL.* 13.322; L. AEMILIVS CARPVVS. VIREBVS EXCEPIT ET A VATICANO TRANSVLIT 13.1751. **d** in radicibus uires oleae abibunt *Cato Agr.* 61.1; hederæ serpentes uires arboreas necat *LABER. com.* 129; ut primum truncos sensere ualentis (poma) et uiris habuere suas *VERG. G.* 2.427;—(w. gen. of *gd.*) uires sine adminiculo standi non sunt (se. cucurbitis) *PLIN. Nat.* 19.60. **e** uti uires eae (se. pilae) habentes resistere possint *VITR.* 6.8.4; mirum. contuso ligno alicui maiores ad uincula esse uires *PLIN. Nat.* 16.176.

21 Physical strength used in effort or exertion (sts. transf.); also, hostile strength, force.

c ut. neque inter se contendant uiribus hilum *Lucr.* 3.783; *Cominus*. lancea. infesta ac magnis uiribus medium femur traiecit *Voluseni HIRT. Gal.* 48.5; uiribus haud uilialit discludere morsus roboris (i.e. an oak-tree) *Aeneas VERG. A.* 12.782; sum. tuis defensus uiribus absens *Or. Tr.* 3.5.17; omnibus uiribus iniecerunt, ut digni ciuibus uiderentur *V. Max.* 2.9.9; totis. uestris uiribus *Psychen*. nihil requirit *APUL. Met.* 5.31;—nec posse inde custodem nisi aut caede expelli aut precipitari uiribus *Petr.* 102.5.

22 a (in full uires animi) Strength of purpose, resolution. **b** vigour, robustness (of style).

a animi uires corporis infirmitas non retardauit *Cic. Phil.* 7.12; dolor uires animo dabat: aeger in hostem erigitur *Or. Met.* 12.373; aduolat (Cato) atque ingens meritis maiusque salute contulit, in letum uires; puduitque gementem illo teste mori *Lucr.* 9.886. **b** uirium. Attio plus tribuitur *Quint. Inst.* 10.1.97; ut minus sanguinis ac uirium declamationes habent quam orationes 10.2.12; 12.10.11.

23 Active strength or vigour (of natural forces or sim.); (also of conditions, emotions, etc.). **b** (of herbs, drugs, etc.) power to pro-

duce some physical effect, potency. **c** (in pl. sense) forces.

ualidis aequor pulsabit uiribus *Auster Cic. Arat.* 301(67); ualidas aeni uires perferre *Lucr.* 5.314; neglecta solent incendia sumere uires *Hor. Ep.* 1.18.85; tormenti uiribus acta. .saxa *Or. Met.* 14.183; cum totas Hadria uires mouit *Lucr.* 2.625; uentus. amittit uires, nisi. occurrunt siluae 3.362;—nullas adhuc uires coniuratio. .habet *Liv.* 39.15.10; ne lenta uires colligat ira mora *Or. Ars.* 2.456; contra. .intempestas somni uires *PLIN. Nat.* 25.56; Oscum quondam ludicrum. .eo flagitiorum et uirium uenisse, ut auctoritate patrum coerendum sit *Tac. Ann.* 4.14; ADVERTERVNT QVAE CAUSA ILLI MORBO VIREBVS DARET *CIL.* 2.6278.3. **b** paulatim singula (sc. ingredients in a salad) uires deperdunt proprias, color est e pluribus unus *Mor.* 103; utere temptatis operosae uiribus herbae! *Or. Met.* 14.22; uinum esse debet neque nullarum uirium, neque ingentium *Cels.* 3.19.4; nepeta. . uires contra serpentes habet *PLIN. Nat.* 20.158; nihil non herbarum ui effici posse, sed plurimarum uires esse incognitas 25.15; egregius fons uiribus oculis *Juv.* 12.42; (cf. of a sorcerer) maiora precatur (Medea) carmina, maiores Hecaten immittere uires nunc sibi *V. Fl.* 7.353;—(quasi-concr.) supponunt. sulphura fonti incenduntque causas fumante bitumine uenas. uiribus his alisque uapor penetrat uit ad ima fontis *Or. Met.* 14.793. **c** quodcumque magis uis multas possidet in se atque potestates, ita plurima principiorum in sese genera. .docet esse *Lucr.* 2.586; 3.265.

24 Military strength, fighting power. **b** (quasi-concr.) the armed might (of a country, general, etc.); (also, in wider use) the body of inhabitants (regarded as a source of strength). **c** (pregn.) the main body of an army, its strength.

nostri redintegratis uiribus. .acrius impugnare coeperunt *Caes. Gal.* 3.26.4; neque se ignorare. .quae (essent) uires suae, quae uoluntas erga Caesarem totius provinciae *Civ.* 2.17.2; quam non suarum uirium ea dimicatio esset cernebat *Liv.* 7.20.1; Romanum imperium uestra fide, uestris uiribus retentum. .esse 23.5.14; nulla numero aut uiribus manus insignis 28.16.13; 29.3.15; aequis uiribus dimicatum est *CURT.* 6.1.2; *V. Fl.* 5.284. **b** omnes uires ciuitatis se ad Pompei ductum applicauerunt *Cic. Fam.* 3.11.4; Antonius. . Aegyptum uirisque Orientis et ultima secum Bactra uehit *VERG. A.* 6.687; postquam satis uirium coniectum ad omnes conatus uidebat *Liv.* 1.54.5; quidquid Romanarum uirium erat Hannibal oppositum 21.52.1; robur omne uirium eius regni 33.4.4; non est, quod uirium quicquam subducet ex (se. Salomae) iura uiribus descriptis in decurias cccxlii Delmatae *PLIN. Nat.* 3.142; **c** mittitur, exigua qui proelia prima lacessat eliciatque manu. .simulator Sabbura belli; ipse caua regni uires in ualle retinet *Lucr.* 4.723; Bedraciensis acie uexillaris tantum pulsus uiris legionis non adfuisse *Tac. Hist.* 2.66; 4.15.

25 (of persons) Power over others (in politics, etc.), control, influence; (also, of nations). **b** (of abst. things) power to influence events, actions, etc.; (also, astrol., of stars or sim.). **c** legal sufficiency, validity (of a will, title, etc.).

noherunt sapientissimi homines. .ita quemquam cadere in iudicio ut nimis aduersari uiribus abiectus uideretur *Cic. Mur.* 58; neque sui iudici neque suarum esse uirium discernere, ultra pars iustorem habeat suam *Caes. Civ.* 1.35.3; praesesse. .suo nomine exercitum, ut praeter auctoritatem uires quoque ad coerendum haberet 3.57.3; quid consuli aduersus collegam seditionis. uirium atque auctoritatis fore? *Liv.* 22.40.2; deponendo. tutelam ipse. . in se unum omnium uires conuertit 24.4.9; bene usus est (Caesar) uiribus suis *Sen. Dial.* 5.40.4; ut. gratiam uirisque apud nouum principem pararet *Tac. Hist.* 2.99; *Suet. Jul.* 30.5;—in certamen maritimarum uirium. .concedere *V. Max.* 9.2.6. ext. 8. **b** sicut alius in locis. .parum uirium ueritas habet, sic in hoc loco falsa inuidia imbecilla esse debet *Cic. Clu.* 5; intelligentiae iustitia coniuncta quantum uolet habebit ad faciendam fidem uirium *Off.* 2.34; si modo uires, quas habere creditur, possidet (conscientia) *V. Max.* 7.8.8; rapuit uires pondusque malis casus animo qui tulit aequo *Sen. Her.* O.231; neque probatio ulla. .tam firma est, ut non perdat uires suas, nisi adiuuatur adseueratione dicentis *Quint. Inst.* 11.3.2; (w. gen. of thing controlled) si sunt uires in semine morum (i.e. if heredity has an effect on morals) *Or. Ep.* 15.293;—sexta (signal). .in nullas numerantur commoda uires *MAN.* 2.391; quarum (se. stellarum) ego posterius uires in utrumque ualentis. .reddam 3.156; 4.386. **C** prius testamentum non ualuit. .et posterius aequae nullas uires habet *Gaius Inst.* 2.144; statuta libertas aditae hereditatis tempore uires accipit *Julian. dig.* 33.5.9.2; stipulatio uires habebit *Ulp. dig.* 45.1.38.23; *Paul. dig.* 49.8.2.1.

26 Resources, assets; (esp.) **b** financial resources.

auxilium. .sumit. .nec dubie uires, quas haec habet insula, uestras ducite *Or. Met.* 7.508; moenia tum uiresque loci ueteresque parentum iactat opes *V. Fl.* 2.340;—(applied to natural resources) maxime exploratur uires fontium, cum ex longa siccitate aestatis terra caret uimore *COL.* 11.3.8; Agrippa. .alterius aquae proprias uires collegit et Tepulae rium intercepit *Fron. Agg.* **b** gloria quem supra uires et uestit et ungit *Hor. Ep.* 1.18.22; plebem. .exhaustam impensis eoque agri immemorem, ad quem instruendum uires non essent *Liv.* 6.5.5; quibus (se. ciuitatibus) stipendio frumentoque imperato pro ciuiusque. uiribus 23.41.6; *Juv.* 3.180; si QUIBUS CIVITATIBVS RES PUBLICA TENIOR EST. non. SVPRÁ MODVM VIRIVM ONERENT *CIL.* 2.6278.48; totis. patrimonii uiribus immanis uersae comparat numerum copiosum *APUL. Met.* 4.13; patrimonii uires *Ulp. dig.* 35.3.1.12.

27 Capabilities, powers (of intellect, etc.); (w. gen.) the ability or faculty (of).

totum negotium non est dignum uiribus nostris *Cic. Fam.* 2.11.1; sumite materiam uestris, qui scribitis, aequum uiribus *Hor. Ars.* 30; *Or. Ars.* 1.463; incipientibus danda erit. .materia secundum cuiusque uires *Quint. Inst.* 2.6.5; id. .fiet memoriae uiribus, ut illa, quae complexi animo sumus, fluant secunda 10.6.6; ad quod si uires ingeni non suffecerint 12.1.32; (cf. of a thing) quoniam. .parum totius huius figurae uires (i.e. eloquentia) uidentur ostendi 9.2.44;—quidam. .in accusationem orationis utuntur orandi uires 2.16.1; orator, cui disciplina. .dederit uires etiam facilitatis 12.9.20.

28 a Value, amount; (also, app.) capacity or volume (of a pipe). **b** meaning, significance (of words, etc.).

a talorum dicere iactus ut sciat et uires, tessera missa, tuas *Or. Ars.* 3.354; incipit a sexta tempus procedere parte diuiduum; tripliciter uires haerentia signa ultimaque acceptas duplicant *MAN.* 3.466;—rationis existimo. .indicare quae sit eorum (se. modulorum) origo, quae uires et quid quaeque appellatio significet *Fron. Agg.* 23. **b** uerba sua frustra uiribus orba tenes *Or. Ep.* 20.142; rudibus pueris monstratur littera primum. .tum coniuncta suis formatum syllaba nodis, hinc uerbi structura uenit per membra legendi, tunc rerum uires atque artis traditur uires *MAN.* 2.759.

uiscāsus ~a ~um, a. [VISCVM+~ATVS?] (of twigs or sim. devices for catching birds) Smeared with bird-lime.

quos (se. accipitres) columbarii interficere solent duabus uirgis ~is defictis in terra *Var. R.* 3.7.7; *Or. Met.* 15.474; qui ~a populatur harundine lucos *Stil.* 7.674;—(humorously, of hands given to pilfering) omnia ~is manibus leget *Lucr.* 796;—(fig.) ista ~a beneficia deuit *Sen. Ep.* 8.3; ~is hamatisque muneribus. .aliena corripere *PLIN. Ep.* 9.30.2.

uiscerātim, adv. [VISCVS+~atim (-IM)] In pieces (of flesh), piecemeal.

fluctus. .dissipat ~ membra *Enn. scen.* 119.

uisceratiō ~ōnis, f. [VISCVS+~ō+~tio] A communal sacrificial feast at which the flesh of the victim was shared among the guests.

prodigi, qui epulis et ~onibus et gladiatorum muneribus ~ pecunias profundunt *Cic. Off.* 2.55; populo ~o data a M. Flauio in funere matris *Liv.* 8.22.2; 39.46.2; *Suet. Jul.* 38.2; VT. DIE NATALIS FILII SVI. ~ONIS NOMINE DIVIDATVR DECVR SING RS XX 8 *CIL.* 9.23.10;—(transf.) sine amico ~o (i.e. solitary searing) leonis ac lupi uita est *Sen. Ep.* 19.10.

uiscō ~āre ~aui ~atum, tr. [VISCVM+~ō] To catch or hold fast in bird-lime; also, in other sticky substances.

non aus uiliter ~atis effugit *Or. Ars.* 1.391;—pane tunet facies (se. of a wife undergoing beauty treatment) aut pinguis Poppaena spirat, et hinc misci ~antur labra mariti *Juv.* 6.463.

uisum ~i, n. Also **uiscus** ~i, m. [cf. Gk. *ifōs*] FORMS: nom. ~us *Pl. Bac.* 50, *Poen.* 479.

1 Either of two plants (*Loranthus europaeus* and *Viscum album*) parasitic on trees, mistletoe.

quale solet silus brumali frigore ~um fronde uirere nova, quod non aus scminat arbos *VERG. A.* 6.205; ~um. .in quercu, robore, ilice, piro siluestri, terebinto, nec non et alius arboribus adgnasci *PLIN. Nat.* 16.245;—(used in medicine) *Cels.* 5.18.6; ~i folia cum uino trita *COL.* 6.5.5; *LARG.* 214;—(as a poison) merum. .remedio est contra cicutas. . ~um *PLIN. Nat.* 23.43; 28.158.

2 Bird-lime made from the berries of mistletoe. **b** (applied to other sticky substances).

Pl. Poen. 477; ubi erit (se. a mixture) tam crassum quam ~um, sinito frigescat *Cato Agr.* 95.2; ut. .bestiola in sordibus aurium tanquam in ~o inhaeresceret *Cic. N. D.* 2.144; tum laqueis captare feras et fallere ~o inuentum *VERG. G.* 1.139; *Sen. Dial.* 5.16.1; *PLIN. Nat.* 16.248; illa (se. auis) dolis ~oque super correpta sequaci *V. Fl.* 6.263; *APUL. Met.* 11.8;—(transf.) ~us merus uostrast blanditia *Pl. Bac.* 50; tactus sum uehementer ~o; cor stimulo foditur 1158. **b** plenus crapulacis perperetis, primum oculis mero madidis. .~o (uisu eod.) grauidis *Rut. Lur.* 2.7; ~um gignit chamaeleon. .atque sub alis foliorum *PLIN. Nat.* 22.45;—(w. ref. to pitch) nitor in cute, qualem Brutia praestabat calidi lita fascia ~i *Juv.* 9.14.

uiscus²: var. of VISCVS¹.

uiscus¹ ~eris, n. [dub.] FORMS: nom. or acc. *uiscum* *PL.* 1.2520.33, *APUL. Met.* 2.7.

1 (usu. pl.) The soft fleshy parts of the body (as distinct from skin, bone, etc.). **b** (eaten as meat).

per corium, per ~era perque os elephantis transmineret brachium *Pl. Mil.* 20; cui (sc. Herculi) cum Delianra sanguine Centauri tinctum tunicam induisset inhaerissetque ea ~eribus *Cic. Tusc.* 2.20; Spartae. pueri ad aram sic ueerberibus accipiuntur, ut multus e ~eribus sanguis exeat 2.34; sensus iungitur omnis, ~eribus neruis uenis *Lucr.* 2.005; huius (se. uitulo). .plagis. .perempto tunsa per integram soluntur ~era pellem *VERG. G.* 4.302; nisi hauriendum sanguinem laniandaque ~era nostra praebuerimus *Liv.* 9.1.9; *Or. Ib.* 278; ~eribus ossa sunt tecta: eadem reuincta sunt neruis *APUL. Pl.* 1.16;—(sg.) unde cadauera rancenti iam ~ere uermis expirant. .? *Lucr.* 3.719; eliso uentre per ora electat saniem permixtus ~ere sanguis *Liv.* 3.658; arulina pingue durum quod est inter cutem et os *Suet. Fr.* 170 (p. 272R); *APUL. Agg.* 49. **b** eorum (i.e. bonum) ~eribus uesci *Cic. N. D.* 2.159; iuuenes. .~era tosta ferunt taurorum *VERG. A.* 8.180; *Or. Met.* 5.18; epulae ~eribus humanis apparantur *MELA.* 2.14; *Stat. Theb.* 1.523;—(sg.) *Lucr.* 474; qui. .impus humano ~ere pauli equos *Or. Ib.* 400; ne in sacrificio quidem. .temperat, quin inter altaria ibidem statim ~us. .manderet *Suet. Vit.* 13.3; suis parabat ~um fatim concisum *APUL. Met.* 2.7.

2 (usu. pl.) The innermost parts of the body (esp. as containing the vital organs). **b** (fig. or transf.), applied to the parts of something, esp. a country or state, most essential for its survival).

uenae uerum ueneno inbutae Acc.*trag.* 552; penitus... in uera lapsus serpentis furiale malum VERG.*A.* 7.374; sic tua coniectis fodiatur uera telis Ov.*ib.* 323; telum adactum erat et penetrasset in uera uidebatur CURT.*9.* 5.24; LUC.*10.* 528; cum uera febris exurit MART.*4.* 80.5; gladium per uera exegit (Scipio) FLOR.*Epist.* 2.13 (4.2.68); (in fig. phr.) recens uulnus (i.e. hereuementum) non summam cutem rupit, pectus et uera ipsa diuisit SEN.*Dial.* 12.3.1; (sg.) haerentia uere tela Ov.*Met.* 6.290; quaecumque pestis uere in nostro lates, prodece SEN.*Her.* O.1249. **b** periculum... residet et erit incensus penitus in uenis atque in ueribus rei publicae Cic.*Catil.* 1.31; neu patriae ualidas in uera uerite uiris VERG.*A.* 6.833; haerere... aliud in ueribus Graeciae ingens malum LIV.*33.* 44.8; tyrannum... haerentem ueribus nobilissimae ciuitatis 34.48.6; superuacuum est redimere proditorem... uidentes palam, immo gaudentes etiam accipimus intra uera hostem QUINT.*Decl.* 255 (p.46), 127; (applied to resources) cur ille gurgas... ad caelum... exstruit uillam in Tusculano ueribus aera...? Cic.*Dom.* 124; si pecuniam ereptam ex rei publicae ueribus dedisset Pis.28; cum de ueribus tuis et fili tui satis facturus sis quibus debes Q. fr. 1.3.7; (applied to persons) monstrat... senatum: scit cruor imperii qui sit, quae uera rerum LUC.*7.* 579; hic Andro, ille Samo... Biquilias... petunt... uera magnarum domuum dominique futuri IUV.*3.* 7; primum... intra ipsos... armorum duces subsistente saeuitia: mox atrocior... per ipsius uera senatus grassante uictoria FLOR.*Epist.* 2.9 (3.21.4).

3 (pl.) The internal organs of the body (sts. spec. those of the abdomen); (spec.) one of these organs. **b** (used w. ref. to the womb). **c** (used w. ref. to the testicles). **d** uis (uim) sacrum, (app.) the parts involved in secreting urine.

de lumbis opscena uera PL.*fr.* 50; lugulant pecudes et uera uiuis eripiunt VERG.*A.* 12.214; furit ardor edendi perque audas fauces incoensaque uera regnat Ov.*Met.* 8.829; haerentem Peleus... medium ferit ense sub aluit, prosiliit terrae ferax uera uera traxit tractaque calcavit calcataque rupit 12.390; ut... in... tui caesus uera patris ares IB.544; si... inflammatio est in his partibus, quibus uera (i.e. the thoracic organs) continentur, frequenter spirare signum malum est CELS.*2.* 8.35; si... nullus dolor ueribus aut capiti aut praecordis suberit 2.15.2; saepum illi, quod transuerum a superioribus ueribus (i.e. heart and lungs) intestina discernit 7.4.2.4; ubi ebrietas continua ueribus insedit SEN.*Nat.* 4b.13.5; quoniam et pulmonum uice alia possint spirabilia inesse uera (sc. ballenae) PLIN.*Nat.* 9.17; omnia... principalia uera membranis propriis... includit providens natura 11.198; per omnes uerum tubos MART.*11.* 61.6; motus astorum ignoro... ranarum uera nunquam insepeli IUV.*3.* 44; SUT.*Cal.* 28; (as including the brain) hoc (sc. cerebrum) est uerum excelsissimum PLIN.*Nat.* 11.135; (sg.) Tityos... addidus atro uere pascit aues TIB.*1.* 3.76; Ov.*16.* 192; eum, qui, qua parte quodque uis intestinumue sit, non cognouerit CELS.*1.* pr.25; alterius... ueris morbus, iocineris 4.15.1; V.FL.*7.* 359; potueritne sine illo uere (i.e. the heart) hostia uiuere PLIN.*Nat.* 11.186. **b** neue daret partus, ictu temeraria caeco ueribus crescent excutiebant onus Ov.*Fast.* 1.624; quarundam uera longa sterilitate praeculosa SEN.*Nat.* 3.25.11; LUC.*2.* 340; ut maiora animalia diutius ueribus parentis continerentur QUINT.*Inst.* 10.3.4; si mulierem ueribus suis uim intulisse, quo partum abigeret, constitit ULP.*dig.* 48.8.8. **c** surripuerit uires, exsectaque uera ferro in uenerem frigere PETR.*119.* 1.21; PLIN.*Nat.* 20.142. **d** PROSERPINA SALUA, DO TIBI... uis SACRVM (sc. Ploti), NEI POSSIT VRINAM FACERE CIL.*1.* 2520.33.

4 (pl.) The innermost parts of the body regarded as the seat of thought, emotion, etc.

o beatos illos qui, cum adesse ipsis... non licebat, aderant tamen et in medullis populi Romani ac ueribus haerebant Cic.*Phil.* 1.36; Att.*6.* 1.8; uox... ex imis ueribus emissa SEN.*Con.* 6.8; non toto in pectore portat... Pompeium? non imis haeret imago ueribus? LUC.*9.* 72; te uen uirginitate iugatum ueribus totis animae amplexa fouebat STAT.*Sil.* 5.1.47; morientibus ecce laeritis uera nostra tenens animae auellitur infans 5.5.9; exiguum... malorum partem uix ferre potes pumantibus ardens ueribus IUV.*13.* 15; tali uerborum incendio flammata uera sororis APUL.*Met.* 5.21; (cf.) aperui pectus et conscientiam protuli et... uera paeae mea in conspectu uestro sunt QUINT.*Decl.* 332 (p.308), 1.2).

5 (pl., w. poss. adj. or gen.) A person's flesh and blood, i.e. his kindred, nearest and dearest (usu. w. ref. to offspring).

hec dolor armasset contra sua uera matrem (i.e. Medea) Ov.*Rem.* 59; Tereus... uescitur inque suam sua uera congerit alium MET.*6.* 651; 8.478; accipit (Cinyras) obsceno genitor sua uera lecto 10.465; rogius miserae uera matris habet EPIC.*Drusi* 264; eripite uera mea ex uinculis, restituite mihi... parentem, liberos CURT.*4.* 12.22; caninus populum... in sua uictricis conuersum uera dextra cognatasque acies LUC.*3.* 3; QUINT.*Inst.* 6. pr.3; (cf.) filium matri eripere conaris et partem uerum auellis DEC.*338* (p.335), 1.5; (transf., applied by an author to his writings) ego non meritis mecum peritura libellos imposui rapitis uera nostra regis Ov.*Tr.* 1.7.20.

6 (pl., transf.) The innermost part, heart (of something, esp. the earth).

scopulos auulsaque uera montis erigit (Aetna) eructans VERG.*A.* 3.575; itum est in uera terrae Ov.*Met.* 1.138; uera eius (sc. terrae) extrahimus, ut digito gestetur gemma, quo petitur PLIN.*Nat.* 2.158; 33.2; Oceanus... exesa in uiscera montis... pelagus... ingerit SIL.*5.* 396; Vulcanus... gliscitem... trahens turris per uera labem 14.308; APUL.*Mum.* 23; (of something immaterial) haec... in dicendo non extrinsecus aliquid quaerenda, sed ex ipsis ueribus causae sumenda sunt Cic.*de Orat.* 2.318.

uisus ² ~i, m.: var. of VISCVMI.

uisendus ~a ~am, a. [gdve. of viso] Worth going to view.

ii qui hospites ad ea quae uis sunt solent duocere et unum quidque ostendere CIC.*Ver.* 4.132; festum diem... omni apparatu ornatuque ~o VAB.31; LUCR.*1.* 727; uis modis animalia miris VERG.*G.* 4.309; Athenas... plenas quidem et ipsas uetustae fama, multa tamen ~a habentis LIV.*45.* 27.11; puppa... crista ~a plicatili PLIN.*Nat.* 10.86; arbores... magnitudinis ~ae 16.242; quidquid ~um atque memorabile aet antiquitate durauerat SUT.*Nat.* 38.2; adulescens est ~a pulchritudine APUL.*Fl.* 15.

uisibilis ~is ~e, a. [VIDEO + -BILIS]

1 Capable of seeing.

animo cernimus: oculi oen uasa quaedam ~em eius partem accipit atque transmittit PLIN.*Nat.* 11.146.

2 Capable of being seen, visible.

tenuis... uisque ~is (exhalationes) APUL.*Mum.* 8; Soc.2.

uisio ~onis, f. [VIDEO + -TIO]

1 The act of seeing; the faculty of seeing, vision.

ciuitas cuncta uacuatur studio ~ionis APUL.*Met.* 8.6; VT RIVS... PIETAS... PVBLICA ETIAM ~ONE[M] CONSPICIATUR CIL.*11.* 2702.23; ~ignes... nostrae ~oni conuibrant APUL.*Mun.* 15; superciliorum saepes praemonium oculis, ne desuper prorupit quod teneras ~ones... perturbet PL.*1.* 15.

2 That which is seen, an appearance, sight (real or illusory); esp. a visual image (= Gk. φαντασία); also a mental image.

reddit... causas ea disciplina (i.e. doctrina), cur istae quoque ~ones fallant GEL.*16.* 18.3; nouitas consequit ad repentinam ~ones animos hominum pellere APUL.*Met.* 4.16; nocturnae ~ones contrarios euentus nonnumquam pronuntiant 4.27; Cic.*Luc.* 90; fluentium... transitio fit ~onum, ut multis una uideatur N.D.*1.* 1.100; dormientium animos... in somniando externa et aduenticia ~one pulsari Div.*2.* 120; nec potest is cui est ~o ueri falsique communis... habere... uillam... ueritatis notam LUC.*33.* 3; falsa... eius (i.e. pain) ~one et specie moueri homines dico Tusc.*2.* 42; quas φαντασας Graeci uocant (nos sane ~ones appellemus), per quas imagines rerum absentium... repraesentantur animo QUINT.*Inst.* 6.2.29; 8.3.88.

3 (leg.) A case presented for study (perh. only in interpolated passages).

ULP.*dig.* 16.1.8.2; in omnibus... ~onibus, quae praepositae sunt, uis creditor... pecuniam... numeratam iterum accepit, repetitio contra eum competit 17.1.29.5; PAUL.*dig.* 22.3.25.3.

uisitatio ~onis, f. [VISITO + -TIO] The action of seeing frequently.

praetereans (luna) ab sole ~onem facit tenuem extremae rotundationis VITR.*9.* 2.3.

uisitator ~oris, m. [next + -TOR] A (frequent) visitor.

in ludo... gladiatorio frequens ~or (uisitor cod.) APUL.*Apol.* 98.

uisitō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VIDEO + -ITO]

1 To see frequently or habitually.

PL.*Epid.* 551; mihi quidem tu iam eras mortuus, quia non te ~abam PER.*20.* 2; ignota facies quae non ~ata sit TRIN.*708.* 6; omnia (signa)... ~ata et inuisitata VITR.*9.* 1.4; frequentiam tantam, quanta ante me in auditorio philosophi nunquam ~ata est APUL.*Fl.* 9; formam daemonis Socrati ~atam SOC.*20.*

2 To visit, call on (a person).

cum... asset... hominem Charmides... per familiaris CIC.*Fin.* 5.94; neque aegrum quemquam ~auit nisi explorato prius cubiculo SUT.*Cl.* 35.1; Nero 34.5; FRO.*Aur.* i.p.194 (80N); SCAEV.*dig.* 8.6.20.

uisō ~ere ~i, tr., intr. [VIDEO + -TO] FORMS: uis- in several passages of PL., e.g. MIL.*302.* Ps.1063; pf. stem app. only in CIC.*Ver.* 4.7 (cj.), ATT.*1.* 4.1; sup. uisum app. in CATUL.*10.* 2 (if not from uideo).

1 (intr.) To go and look (later simply = to look). **b** (w. indir. qu., also w. ne cl.). **c** (usu. w. ad) to go and call (on a person, esp. an invalid).

eho an non domist? ~e ~e, abi intro tute PL.*Mil.* 302; quid nunc? ~e ~e, specta tua quae arbitratu Mos.793; RUD.*567.* 7; quaque... ~eres, colore uario circumnotatis insignibatur animalibus APUL.*Met.* 11.24; (w. destination added) sparsa iuri iurandis fides, ~e ad portum PL.*Capit.* 894; ~e ad me intro, iam scies MIL.*520.* 2; frater ubi ubi est fac quam primum haec audiam... ~am domum TER.*Eu.* 104.2; ibo nunc ibo ut ~am, estne ita aurum ut condidi PL.*Aul.* 65; ibo ad fratrem ad alios captiuos meos, ~am ne nocte hac quippiam turbauerit CAPT.*127.* 7; me curabant, ~ent quid agam, ecquid uelim MIL.*708.* 8; abi... ~e redierite iam an nondum domum TER.*Ph.* 445; progredior foras ~ere quid hic tumulti TURP.*com.* 154; uolui, si sola quiesceret illa, ~ere PROP.*2.* 29.24; legati... missi ad ~endum ex propinquo quae in Boeis atque Insuubris gereretur LIV.*22.* 33.4; 27.35.3; fama eius (sc. Caracili) ~e per Italiam... celebrabatur, ~uebantque ~ere, quis ille tot per annos opes nostras spreuisset TAC.*Ann.* 12.36; (w. prefatory neud. prom.) illi ~o tunc an illi insaniant TER.*Ann.* 535. **c** aegrum esse simulant mulierem, nostra illico ite ~ere ad eam TER.*Hec.* 189; dicitur ad collegam uenisse ~ere aegrotum CALP.*hist.* 27; quicumque suos fugitabant ~ere ad aegros LUCR.*6.* 1239; GEL.*8.* 8.2; 19.10.1; (foll. by indir. qu., cf. sense rib) nunc ad amicum... ~o... quid ea agat PL.*Truc.* 498; (with-out ad) uidi uirginem... miseram suam matrem lamentari mortuam... ibi continuo Antipho ~uoluitne eam ~ere? TER.*Ph.* 102.

2 (tr.) To go and look at or view (in later

use also simply = to look at, view.) **b** (pass.) to be on view. **c** to (go and) inspect or examine. eximus intus ludos ~ere huc in uiam nuptialis PL.*Cas.* 856; fit concursus per uias, filios suos quisque ~unt EPID.*212.* 2; signum Paeanis... quod omnes propter pulchritudinem ~ere, propter religionem colere solebant CIC.*Ver.* 4.127; 5.66; per te... ~enus omne animatum concipitur ~itque exortum lumina solis LUCR.*1.* 5; tanta fuit omnium expectatio ~endi Alcibiadis NEP.*Alc.* 6.1; ~ere... sacra Bonae... Deae TIB.*1.* 6.21; praeda Macedonia omnis, ut ~eretur, exposita LIV.*45.* 33.5; eum... ~ent longas Capitolia pompas Ov.*Met.* 1.561; quod spectaculum stantis ex diuerso hinc Romani, illinc Parthorum exercitus... sub initia stipendiorum meorum tribuno militum mihi ~ere contingit VELL.*2.* 101.2; neque (Atlantes) in somno ~unt (i.e. dream) qualia reliqui mortales PLIN.*Nat.* 5.45; audium pugnas ~endi uulgius mermis fama uocat STAT.*Theb.* 6.249; ad ~endum interfectae (matris) cadaver accurrisse (Nero-nem) SUT.*Nat.* 34.4; GEL.*12.* 5.1; (w. pred. acc.) hunc... da ~ere bellu uictorem STAT.*Theb.* 6.242; (w. acc. and inf.) ex muris ~ite... praedam abigi, fumare incensa passim tecta LIV.*3.* 68.2; (w. indir. qu.) lenonem quid agit intus ~am PL.*Rud.* 592; (elipt. or absol.) Afraniani milites ~endi causa laeti ex castris procurabant CAES.*Civ.* 1.69.1; undique ~endi studio Trolana iuuentus circumfusa ruit VERG.*A.* 2.63; non alia exul ~entium oculos maiore misericordia adiecit TAC.*Ann.* 14.63. **b** erat prope continuus caeli fragor, et passim cadentium fulminum species ~ebatur CURT.*8.* 4.4; fons est in quo ~untur lacta in Alpheum amnem MELA.*2.* 117; collis... unde ~untur pantes... camp. 3.95; lacus... in quibus pisces... uergilliarum ortu existunt squamis conspicui crebris... nec amplius quam circa eum mensem ~untur PLIN.*Nat.* 9.69; quam audientis aperitis in collibus ~ebantur TAC.*Ann.* 4.47; GEL.*2.* 6.20. **c** uti ne... opera tua parcas ~ere et uo satis habes sermo circumire CATO Agr.*1.* 1; celocem in Africam mittit ~ere locum, ubi exercentur exponat COEL.*Nat.* 12; ~it tricinulum stratum... probat RHE.*Her.* 4.64; speculatores omnia ~endi et Scipio ad compa-randa ea quae in rem erant tempus habuit LIV.*30.* 4.6; legatus ad ~endum statum regionis eius speculandum consilia Persi regis ierat 42.17.1; missus ad ~endas ordinandasque, quae sub Oriente sunt, provincias VELL.*2.* 94.4; quos (sc. milites) ~endis hostium copis praemisera TAC.*Ann.* 15.10; (w. destination added) alteram illam quae mea est ~am huc in Veneris fanum PL.*Rud.* 1286; (w. abs. obj.) quanto propius mala rei publicae ~eret TAC.*Ann.* 6.26.

3 (tr.) To resort to, visit (a place) for any reason. **b** to go and see, visit (a person).

illa... in arcem abiit aedem ~ere Mineruae PL.*Bac.* 900; quoniam ad agendum, hospes, stagna capax ~ere Auerui INC.*trag.* 250; Cupidinis signum, propter quod unum ~untur Thespiae CIC.*Ver.* 4.135; cupio... Alexandream reliquamque Thespia ~ere ATT.*2.* 5.1; frustra uocato Marte caribimus... ~endus atque flumine languido Coccyos errans HOR.*Carm.* 2.14.17; nec semper nobiscum humana cubilia ~es PRO.*2.* 3.31; cum processissem inde ad ~endas Larisam et Antroas PL.*Ep.* 42.1.1; Iri, meae, fidissima nuntia uocis... ~e... Somni uoluciter aulam Ov.*Met.* 11.586; erat in fatis Scythiam quoque ~ere nostra TR.*3.* 2.1; sic Ingens Asiae plaga... haec nunc ~it hospitia V.FL.*4.* 211; GEL.*16.* 19.5. **b** pater apud uillam definitum me... neque illicum interea est meam amicum ~ere PL.*Cist.* 228; TER.*Aul.* 708; obieris... comitia, nos longo intervallo ~eris CIC.*Att.* 1.1.4.1; 12.8.3; omnes... ~endi eius gratia tamquam ad principem conuenientes VELL.*2.* 99.4; spatium orauit quo tantum itineris adituros fratres ante... ~eret TAC.*Ann.* 15.30; GEL.*2.* 2.1; (cf.) in peraganda Aegypto paulo defectore ad ~endum APIN. supersedit SUT.*A.* 93; (an invalid or sim.) non ~am uxorem Pamphili, quoniam in proximo hic sit aegra? TER.*Hec.* 345; dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares... constitui ad te uenire, ut et uiderem te et ~orem et cenarem etiam CIC.*Fam.* 9.23; B.*Alex.* 54.1; quendam uolo ~ere non tibi notum: trans Tiberim longe cubat in HOR.*S.* 9.17; EP.*2.* 2.69; LIV.*9.* 46.9; quid fuit, ingenti prostratum mole sodalem ~ere et alloquo parte leuare tuo...? Ov.*Tr.* 1.8.18; TAC.*Ann.* 4.53.

uisōn: see BISON.

uispellio ~onis, m. [var. of next] = VISPILLO (in quot., implying a man of disreputable trade).

MARCIAN.*dig.* 36.1.71; ~onem aut alias turpem... hominem MARCEL.*dig.* 46.3.72.5; si ita quis stipulanti spondeat 'sanum esso, furem non esse, ~onem non esse' ULP.*dig.* 21.2.31.

uispillō ~onis, m. **uespillō**. [perh. from VESPA] One employed to bury those too poor to afford a funeral.

~e nuper erat medicus, nunc est ~o Daulius: quod ~o facit, fecerat et medicus MART.*1.* 47.1; 2.61.3; cadaver eius... per ~ones exportatum SUT.*Dom.* 17.3; APUL.*Fl.* 19. **b** uespaes et ~ones dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt... quia uespertino tempore eos efferunt, qui funebri pompa duci propter inopiam nequeunt PAUL.*Fest.* p.368M.

uissio ~ire, intr. [source of Fr. uesser, etc.; cogn. w. ON. fisa] To fart softly.

~IRE TACITE CHILON DOCVIT SVBDOVS A.F.*fig.* 41.6; (implied) non honestum uerbum est 'diniisio'? at inest obscenum, cui respondet 'intercapdo' CIC.*Fam.* 9.22.4.

uissō: var. of VISO.

uisulla (uisula) ~ae, f. [unkn.] The name of a type of vine.

COL.*3.* 2.21; ~a grandi magis quam denso uuarum partu PLIN.*Nat.* 14.28.

uisum ~i, n. [pple. of VIDEO] That which is seen, an appearance, sight; esp. one of supernatural or imaginary character, a vision (usu. as presented in a dream). **b** (phil.) a sense-impression received by the eye (Gk. φαντασία).

quae manus obscenas depinxit prima tabellas et posuit casta turpia ~a domo PROP.2.6.28; ~IOVI. EX ~O ARAM ARDIFICAVIT CIL.1.1423; ex insanorum aut ebriorum ~as innumerabiles coniectura trahi possunt C.Div.2.121; fuit. diuina beneficentia dignus. clariora ~a dare uigilanti quam obscuriora per somnum 2.126; uidit (Dido). cum dona impoierit aris. latices nigrescere sacros. hoc ~um nulli, non ipsi efata sorori VERG.A.4.456; metuenda. noctis opacae ~a Ov.Ep.15.48; Met.7.643; ~a. in quiete uenera sponte naturae erumpentia PLIN.Nat.3.166; CIL.6.723. b cum ~a in animos imprimantur C.Luc.58; summum munus esse sapientis obistere ~is adensuque suos firme sustinere FIN.3.37; timuit Epicurus ne, si unum ~um esset falsum, nullum esset uerum; omnes sensus ueri nuntios dixit esse N.D.1.70; Fat.44; GEL.1.5.6; 19.1.16.

Visurgis ~is, m. A river of northern Germany, the Weser.

VELL.2.105.1; MELA.3.30; Tac.Ann.2.11.

uisus ~ūs, m. [VIDEO+TVS]

1 The faculty or power of seeing (esp. in relation to a person exercising it), sight, vision. b the action or an act of seeing, glance, gaze.

corpora quae feriant oculos ~umque laessant LUCR.4.217; insolitum rem. oculorum subdere ~u 5.101; omnia, qua ~us erat, constrata. cadaueribus SAL.Jug.101.11; omnem quae nunc obducta tuenti mortalibus hebetat ~us tibi ~um eripiam VERG.A.2.605; serie uinculorum ita adstricta, ut unde nexus inciperet. nec ratione nec ~u perspicui posset CURT.3.1.17; ultra ~um hominis attollentis se dextra laeuoque. iugis PLIN.Nat.4.31; hebetes oculos hoc animal dicitur habere in aqua, extra acerrimi ~us 8.94; adiuuat (nitrum) claritatem ~us 31.117; post caecitatem ~u reddito 36.74; potest esse ulla tam perpetua discens intentio, quae non ~us oculorum obtutu continuo fatigetur? QUINT.Inst.1.2.11; absurdum uidebatur inter aliena seruitia et tot adstantium ~u. id asum Tac.Ann.3.14; nisi in singulas portiones auocatum undique ~um direximus AGEN.agrim.2.21; GEL.19.2.1; (pl. s. w. ref. to a single person) Cyllenius. mortalis ~us medio sermone reliquit VERG.A.4.277; mergetur ~us effugietque tuos (sc. Arctophylax) Ov.Fast.3.406; imago ~us dubia non fallit meos SEN.Ag.874; nec quoquam auertere ~us nec Magnam spectare potest LUC.8.592; longa supra species: fessis uix culmina preda ~ibus STAT.Silv.4.2.31; Tac.Ann.6.50; deorum genus quod natura ~ibus nostris denegauit APUL.Soc.2. (poet., of a constellation) transuersos. fugiunt subeuntia (signa) ~us MAN.2.371; Capricornus in ipsum conuertit ~us 2.508; (transf.) ne dubites homini diuinis credere ~us, iam facit ipse deos 4.933; (applied to the actual organ of sight) inocciduis stellatum ~ibus ARGUM STAT.Theb.6.277. b magnis exterrita monstris deriguit (Andromache) ~u in medio VERG.A.3.308; iuuenis. corpus. per ingens lumina uoluit oblique truci procul omnia ~u 10.447; oculos ipso uitantes omnia ~u Ov.Met.7.366; non primo Caesar damaui munera ~u LUC.9.1035; qui ~u. effascient intermanque quos. intueantur PLIN.Nat.7.16; longinquo amplificantur ~u (smaragd) 37.63; nec longo satiaui lumina ~u STAT.Silv.4.6.34; Ach.1.126; (w. obj. gen.) aulium. quorum ~u maxime gaudet CURT.8.26; COL.6.7.1; Figulus (i.e. an astrologer). quem non stellarum Aegyptia Memphis aequaret ~u LUC.1.641; Volonges ~u fugientium legionum abstulit Tac.Ann.15.15; (cf. w. poss. adj.) quae (sc. matrona). ~um meum (i.e. a sight of me) mercata APUL.Met.10.19.

2 That which is seen, a sight; (esp.) b a supernatural manifestation (esp. one seen in a dream). c visible form, appearance, aspect. effigiae. relectae reddunt speculorum ac equore ~um LUCR.4.107; ut celsas uidere rates. terrentur ~u subito LUCR.4.8109; LIV.21.55.7; speculati ratione laet effici ~um SEN.Nat.1.5.10; Absyrtus ~u maeret delixus acerbo V.FL.8.369; ut simul imperia acciperent (cohorts) numeroque et robore et ~u inter se fiducia ipsis, in ceteros metus oreretur Tac.Ann.4.2. b quae. arbor uellitur, huic atro liquntur sanguine guttae. Nymphas uenerabar. rite secundare ~us omneque leuarent VERG.A.3.36; prodigia fulminibus alioque ~u ~u missa LIV.1.20.7; Calpurnia territa nocturno ~u VELL.2.57.2; quid. uani terremur imagine ~us? LUC.3.38; Tac.Hist.4.83; SUTR. Aug.91.2; SILVANO S SACRVM. EX ~u CIL.11.3334. c horribili ~u porta uera VERG.A.11.271; nec (coccyx). neque aduncis unguibus, solus accipitrum, nec capite similis illis. ac ~u columbi potius PLIN.Nat.10.25; quem (sc. lapidem) in Aethiopia inuenit Obsius, nigerrimi coloris. crassiore ~u 36.196; fratrem. aspiciat baud solito ~u STAT.Theb.9.645; quod praepinguis fuerit ~us SUTR.Gal.3.1; (transf.) multa esse probabilia, quae. ~uia ~um quandam habent insignem et inlustrem, his sapientis uita regetur C.D.N.D.1.12.

uita ~ae, f. [VIVO]

1 The condition of being alive, animate existence, life. b the life (of a person) in respect of its duration. c (pregn.) life worthy of the name. d continued existence (of things).

me iam quantum potest a ~a abiudicabo PL.As.607; haec res ~ae me, soror, saturat SI.18; PROPERAVIT HORA TRISTIS FATALIS MEA ET DENEGAVIT ULTRA VITAE SPIRITVM CIL.1.1214.10; Catone. qui annos quinque et octoginta natus excoisit e ~a C.Div.2.80; si ille dies ~ae finem mihi adlaturus esset Phil.6.2; sed prorsus ~ae taedet A.H.2.4.4; quos a ~a natura remouit LUC.5.350; quae res eorum ~ae fuit subsidio B.Hisp.40.6; quod ~am moror inuisam Palanthe precepto dextera causa tua est VERG.A.11.177; HOR. Epod.1.5; ~a dum superest, bene est! MAEC.pod.4(3).3; Ov.Pom.1.7.10; ~a morti propior fit cotidie PHAED.3. eph.10; SEN.Ben.2.11.1; usque eo tamen uexantur, ut interdu ~ae periculum adeant LARG.100; ut Agrippa ~a concessit Tac.Ann.1.3; propter ~am uiuendi perdere causas FUL.8.84; ~a iuuenta usque ad supremum ~ae diem SUTR. Aug.61.1; mulier uiuam. ~a interfecerat GEL.12.7.2. b ~a quam sit brevis simul cogita PL.Mos.725; incertum est

quam longa cuiusque nostrum ~a futura sit C.Ver.1.153; his tu semper eris nostrae gratissima ~ae (i.e. to me as long as I live) PROP.1.2.31; non longius quam quantum ~ae humane spatium est LIV.28.43.5; LUC.4.377; nisi cum. Thrasyllus. differre quaedam spe longioris ~ae compulisset SUTR.Tib.6.23; transactis ~ae temporibus APUL.Met.11.21; utrum. unius anni sit habitatio an usque ad ~am ULP.dig. 7.8.10.3; (cf.) deorum ~am propterea sempiternam esse arbitror TER.Ann.959. c illam quam tum ille uiuebat ~ae esse arbitratetur, damnati, exsulis C.Diu.170; SUTR.89; quae est autem ~a dies et noctes timere a suis? Phil.2.116; non est uiuere, sed ualere ~a est MART.6.70.15; (cf.) sin. spei nihil est, quae est mihi ~a C.Ath.3.15.6. d dicta, aurea, perpetua semper dignissima ~a LUCR.1.13; omnes. libelli mei. quibus tu famam, id est ~am, dedisti MART.8.pr.; nauibus. et casibus ~a populi Romani permissa est Tac.Ann.12.43.

2 (concr.) Embodied life.

hominum pecudumque genus ~aeque uolantum VERG.A.6.728.

3 Life (viewed as a possession, or something that can be given and taken away).

ego meae cum ~ae parcam, letum inimico deprecere ENN. scen.134; ni illum exanimale faxo, si conuenio, niue exheredem fecero ~ae suae PL.Bac.849; meae esse ~am hic pro te postiam pignori Capt.433; ~am tuam tutandam aliis dedisse! TER.Ph.466; decem hominibus ~am eripis indicta causa CATO orat.61; armis de ~a certatim dimicare SIS. hist.28; patria, quae mihi ~a mea multo est carior C.Ath.1.27; ~ae necisque potestatem Dom.77; ego uero haec officia mercanda ~a puto A.H.9.5.3; ~am profundere pro patria Off.1.84; pro ~a hominis nisi hominis uita redderet CAES.Gal.6.16.3; CIV.1.85.2; sibi quoad ~a suppetret B.Afr.92.1; suae hostiumque ~ae iuxta pepercant SAL. Cat.61.6; his lacrimis ~am damus VERG.A.2.145; quorum in discrimine ~a libertasque est LIV.22.59.16; Ov.Pom. 4.1.2; eo ipso tempore, quo M. Antonius ciuium suorum ~ae sedebat mortisque arbitror SEN.Dial.11.16.2; LUC.2.219; qui hominem innocentem ~a punitur QUINT.Ded.335(p.37. 1.22); Tac.Hist.4.62; (cf.) reddite igitur. ei ~am cui ademistis. ~a enim mortuorum in memoria est posita uiuorum C.Div.9.10.

4 That which animates or vivifies a person, animal, etc., life.

uires ~aque corpus meum nunc deserit omne ENN. Ann. 38; quid mihi melius? ~a corpore ~am ut secludam? PL.Rud.220; in membris ut ~a moritur LUCR.3.127; 5.63; quemque uita tenuis nascentem accersere ~as VERG.G.4.224; (cf.) incisa notis marmora publicis, per quae spiritus est ~a redit bonis post mortem ducibus HOR.Carm.4.8.14; (conceived of as escaping through mortal wounds) eadem sibi manu ~am exhaussisse qua mortem saepe hostibus obtulisset C.Sest.48; ut regem aequaeum crudeli uulnere uidit ~am exhalantem VERG.A.2.562; mixtae. uirum cum puluere ~ae V.FL.6.188; 6.706; (separated from the body after death) dextra crimem sciat: omnis et una dilapsus calor atque in uolentes ~a recessit VERG.A.4.705; tenuis sine corpore ~as. uolitare 6.292; ~a. cum genuito fugit indignata sub umbras 12.952; (in association w. sanguis) hominis propinqui sanguinem ~amque eripere C.Quind.39; hostis. nostrae ~ae sanguine imminentes Phil.14.27; multo ~am cum sanguine fudit VERG.A.2.532.

5 (hyperb. of a person, esp. as a term of endearment).

certe enim tu ~a es mi PL.As.614; mea ~a, mea mellilla Cas.153; isti. quibus ~ae, quibus deliciae estis Ps.180; Apronium, delicias ac ~am tuam C.Ver.3.27; te (sc. Terentium) quam primum, mea ~a, cupio videre Fam. 14.4.1; mea ~a Septimile CATUL.45.13; sitis felices et tu simul et tua ~a 68.155; PROP.1.2.1; Ov.Am.3.8.11; APUL. post.3.2(Apol.9).

6 A person's life together with its acts, circumstances, etc., the course of a life. b a written or spoken account of a person's life.

summam tu tibi pro mala ~a famam extolles ENN. scen.8; at quem uiuam! quem ego uiderim in ~a optumum TER.Ph. 367; cum cognoris ~am sine cura exigas LUCR.8.11; tum ingenio freta malitia peruertere urbes et ~as hominum labefactare assuevit C.Inu.1.3; similem sui eum fuisse in ceteris quoque ~ae partibus Ciu.41; multa in ~a falso homines opinari DOM.105; quam quidem Plauto recordationem esse uult ~ae superioris Tusc.1.57; ille (sc. Minos) silentium conciliuque uocat ~aeque et crimina dicit VERG.A.6.433; ~ae monstrata uia est HOR.Ars.404; uir omni in ~a pariter patribus ac plebi carus LIV.2.33.10; mortem dignissimam ~a sua obiit VELL.2.91.4; ~am degere PHAED.1.3.2; singulos dies singulas ~as puta SEN.Ep.101.10; abruptum ~am ab ea ciuitate cuius caritatem olim. exuisset Tac.Ann. 16.28; compositi et de ~a sua octo uolumina SUTR.Cl.41.3. b quoniam uno hoc uolumine ~am excellentium uiuorum. ~a concludere constituimus NRP.Ep.4.6; nec. ~am depositi in rostris corporis contio audiuit sed ipsa narrauit SEN.Suas. 6.21.

7 Manner or circumstances of life. b the means of living.

~a illa digna locoque ENN.Ann.622; laboriosa. ~a est rustica PL.Vid.37; deorum ~am apti sumus TER.Hau.693; ~am urbanam Ad.42; hancin ~am! hoscum mores! 758; uiculiariani ~am uiuere CATO orat.243; ut ~a sic oratione. ~a turbulenti C.Brut.108; neque cuiusquam repente ~a mutari (sc. potest) aut natura conuerti SIL.69; haec igitur est nunc ~a nostra: mane saluatus. ~a. Fam.9.20.3; dabit. se in tormenta ~a beata Tusc.5.80; quibus rebus exulta hominum ~a a tantum distat a uictu et cultu bestiarum Off. 2.15; LUCR.5.1105; multitudo. in arts ~aeque uarias dispalata SAL.Rep.2.5.6; hanc olim ueteres ~am coluere Sabini VERG.G.2.532; quae ~a, qui mores fuerint LIV.pr.9; ~a scelerunda est, Musa iocosa mea Ov.Ter.3.354; audax. ~a, uerendum plena! PLIN.Nat.10.4; Tac.Dial.45; quod non tam aetatis maturitate quam ~ae merebatur PLIN.Ep. 5.14(15).5; eum ~ae ordinem tenuit ut sedens in caespite nudo cibum caperet SUTR.Tib.18.2; si. eius ~ae sit iste adulescens. ut. ~a GATUS dig.4.4.27; (w. ref. to habits) huic (sc. morpho) ~a circa lacus PLIN.Nat.10.7; Zenothemis langas uocat eadem et circa Padum iis ~am adsignat 37.34.

b nautis. mari quiescentibus ~am ENN.Ann.145; tenuis ~ae homines ULP.dig.1.18.6.5.

8 Life in the world, human life or experience.

actutum fortunae solent mutari, uaria ~ast PL.Truc.219; ~a humana prope ut ferrum est CATO Mor.3(1); uidet quam sit uaria ~ae commutabilis ratio C.Mil.69; Phil.2.7; de Bruto nostro perodiosum, sed ~a est A.H. 13.22.4; DIM.1.86; LUCR.5.1434; ut omnibus in ~a commodis una cum eis fruantur CAES.Gal.3.22.2; nil sine magno ~a labore dedit mortalibus HOR.S.1.9.60; eligendi fortes ad humane ~ae salubritatem VITR.8.3.28; Menander, qui ~ae ostendit ~am chartisque sacrauit MAN.5.476; SEN.Nat. 4b.13.4; uaria in hoc ~ae sententia et pro cuiusque animo PLIN.Nat.2.141; quippe cum. uerum falsumne sit, non ~a decreuerit 8.48; quaeerente ~a aurum, argentum, electrum 33.1; agnoscat mores ~a legatque suos MART. 8.3.20; IUV.14.106.

uitabilis ~is ~ae, a. [VITO+~BILIS] That ought to be avoided.

esset perpetuo sua quam ~is Asena, ausa est agricolae Musa docere senis Ov.Pom.4.14.31.

uitabundus ~a ~um, a. [VITO+~BVNDVS] Taking evasive action; (w. acc.) moving so as to avoid.

ipse quasi ~us per saltuos loca. exercitum ducere SAL.Jug.38.1; solus inter tela hostium ~us erumpit 101.9; rari et ~. aua petiere Tac.Ag.37.5; (transf.) errorem. exercitum culpantes, Vespasianum nomen. ~i circumbant Hist.3.37; ~us classem hostium ad oppidum peruenit SAL.Hist.3.37; ~us castra hostium consulesque LIV.25.13.4.

uitalis ~is ~ae, a. [VITA+~ALIS]

1 Of or belonging to life (animal or vegetable). b concerning life or death.

Iuppiter. per quem uiuimus ~em aethum PL.Pom.1187; ~is motus LUCR.2.717; lapides et ligna. nequeunt ~em reddere sensum 2.890; cum (arbores). excisae. ~em potestatem amiserunt VITR.2.10.1; Ov.Met.2.828; est ergo aliud in aqua ~e SEN.Nat.5.5.2; (pisces) ~em motum fatentes PLIN.Nat.9.177; sic. NEVERE SVPER VOBIS ~IA FILA (Parcae) CIL.6.2067.15; (cf.) qui potest esse uita ~is (i.e. 'real' life), ut ait Ennius, quae non in amici mutua beniuolentia conuiscit? C.Amic.22. b (haruspices) fissum familiare et ~e tractant C.Div.2.32; (cf.) sic. ~um ~is color turbauerat APUL.Met.1.19.

2 That sustains life, life-giving.

eam caloris naturam uim habere in se ~em C.D.N.D. 2.24; uidet ~ibus auris LUCR.5.857; semina rerum. quae sunt ~ia nobis 6.1094; si quis. mortiferum ~i admiscet LIV.6.40.12; ut (uenti) aera. assidua uexatione uitam redderet ~emque tractatur. SEN.Nat.5.18.1; Her.F.652; temperies ~is abest LUC.9.435; nisi edilis uis (piscium). mares ~ae adperserunt uis PLIN.Nat.9.157; Tac.Ann. 15.64; spiritus. qui animalia. omnia trahit sui ~i. ope uegat APUL.Mum.10; (neut. pl. as sb.) nunc hic nunc illic superant ~ia rerum et superantur item LUCR.2.575; (cf.) quia. hoc (modo) ~i defectu non umoscit (cortex) PLIN.Nat.17.107.

3 Indispensable to life, vital; (neut. pl. as sb.) parts of the body indispensable to life, vital parts.

~ia. uincula qua primo ceruix committitur artu V.FL. 4.309; ~exprimitur. sanguis ipsis ~ibus SEN.Cov.2.5.4; ~ia minime speciosa uis SEN.Dial.4.1.2; uacuos ~ibus artus LUC.3.643; ossa. ~ibus natura circumdedit PLIN. Nat.11.207; ferire ~ia ac tueri solat (adulescens) QUINT. Inst.5.12.22; (of trees) (balsamum) ferro laedi ~ia odit PLIN.Nat.12.115; 17.251; (w. gen.) in ~ia capitis 8.20; iuguli ~ia STAT.Theb.8.525; laeuae. fodiit ~ia mammae SIL.10.231; (transf.) inuidia. animi ~ia uidit STAT.Silv. 2.6.69.

4 Living, alive; able or likely to survive.

si esse saluum uis me aut ~em tibi PL.Bac.998; natus si erat ~is ac sublati ab obsterice VAR.in Non.p.528M; caput abscessum. ~uerat humi uitulum ~em LUCR.3.655; uix. ~ueras. ~is Epic.Drusi.419; (of vegetable growth) corticem. non ~em. uerum eum qui subnascente alio expellitur PLIN.Nat.17.234; ut sis ~is metuo HOR.S. 2.1.61; 2.7.4; eae uero, quae igitur, inbecillos uixque ~es edunt CELS.2.1.14; tam immaniter magnum ingenium non esse ~e SEN.Cov.1.1.22; PLIN.Nat.7.383; oscines. ~etus facit. ante solstitium. ~ubios. post solstitium ~es 10.88; (as sb.) iudicium in augurio ~um habent (ricini) 30.83.

5 (euphem.) lectus ~is, A bier; ~ia, grave-clothes, etc.

bene elatus est. ~i lecto, stragulis bonis PETR.42.6; ~a quam uolens ~ia emunat SEN.Ep.99.22; profer ~ia, in quibus uolo me ferri PETR.77.7.

uitalitas ~atis, f. [PREC.+~TAS] The principle or essence of life, vitality.

ceteris corruptis ~as in corde durat PLIN.Nat.11.182; 11.221; haec (sc. genia) supplices attingunt. fortassis quia inest his ~as 11.250.

uitatiler, adu. [VITALIS+~TER²] So as to endow with life.

quandoquidem nequeunt ~ esse animata LUCR.5.145.

? **uitatifer** ~era ~erum, a. (dub. wd. where adj. describing a type of shears is app. required).

detonderat forcipibus ~eris VAR.Men.24.6.

uitatio ~onis, f. [VITO+~TIO] The action of avoiding, or a way of doing so.

illud. uolo uitare ne illae ad me ueniant, et una est ~o ut ego uolam C.Ath.12.32.1; (w. obj. gen.) periculi ~onem Rhod. Her.3.3; in incommodis. ~one C.Div.2.26; uoluptates ~onesque dolorum proferantur Part.92; quae ~o oculorum, lucis, urbis, fori. ~i Phil.3.24; Fin.5.20.

uitisator ~ōris, *m.* [prec. + SATOR] A planter of vines.

o Dionyse. ~or Acc. *frag. 241*; pater. Sabinus ~or curum seruans sub imagine falconis VERG. *A. 7.179*; CIL 8.20249.

uitium ~i(i), *n.* [dub.]

1 A quality which impedes success, perfection, etc., defect, fault, shortcoming.

b ~io *uertere*, to reckon as a fault; (sim.) ~io *dare*. c ~ium *dicere* (w. dat.) to insult, abuse.

~ium tibi istuc maximum est, blandia es parum PL. *Cas. 584*; poeta sunt mulierum ~ia, sed hoc e multis maximumst Poen. 1203; senectus, si nili quicquam aliud ~iadpor-tes tecum CAECIL. *com. 173*; in amore haec omnia insunt ~ia: iniuriarum, suspitionis, inimicitiae TER. *Eu. 59*; non numquam in hoc ~ium scurrie delabatur CIL. *Orat. 2.246*; sunt. ~ia certa ~ia, quae nemo est quin effugere cupiat; mollis uox uat. ~. 3.41; rerum ego ~ia conlegi, non hominum AL. 14.14; in mancipio uendendo dicendane ~ia, non ea. ~. sed haec, mendacem esse, alectorem, furacem Off. 3.91; animadu-ersum est ~ium munitionis quod supra demonstratum est CAES. *Civ. 3.63*; est enim hoc commune ~ium in magnis ~ciuitatibus, ut inuidia gloriae comes sit NEP. *Cha. 3.3*; quoad uixit creditit ingens pauperum ~ium HOR. *S. 2.3.92*; PROP. 2.22.17; ~io. ingenii uehemens et impotens LIV. 6.11.6; mea Musa potest. insignis ~is forsitan esse suis OV. *Pont. 4.13.14*; eo perniciossissima quod abundans dulci-bus ~is QUINT. *Inst. 10.1.129*; Agrippina. uirilibus curis feminarum ~ia exuerat TAC. *Ann. 6.25*; inter ~ia argumen-torum GEL. 5.10.1. **b** tu cum Alcumena. antiquum in gratiam redi: huius promeruit quam ob rem ~io uorteres PL. *Am. 114*; quis erit ~io qui id uortat tibi? EPID. 108; dum dos sit, nullum ~ium ~io uortitur PER. 387; LUCR. 5.1357; APUL. *Apol. 3*; (w. quia, quod, si) ~io uertunt, quia multa egeo Cato *Orat. 173*; quibus illa. ~. persuasit ne sibi ~io illae uerterent, quod abesset a patria CIL. *Fam. 7.6.1*; nec timuit (pater) sibi ne ~io quis uerteret olim si praeco paruas. ~. mercedes sequeretur HOR. *S. 1.6.85*; neminem id Q. Fabio poenam deprecanti suam ~io uersurum sed dictatori, si. ~. LIV. 8.32.17; APUL. *Apol. 34*; nunc quam rem ~io dent quaeos animum additende TER. *An. 8*; te. ~. summam laudem Sex. Roscio ~io et culpa dedidit CIL. *S. 8.48*; (w. quod) ~io mihi dant quod mortem hominis necessari grauius fero MAT. *Fam. 11.28.2*; (w. acc. and inf.) id mihi ~io dederunt, tale uxorem causa auaritia concupisce APUL. *Apol. 91*. c faxo ut scias quid periculi sit dotatae uxori ~ium dicere PL. *As. 898*.

2 An imperfection (in material things), fault, flaw. **b** a defect, disorder (of the body, faculties, etc.). c ~ium *facere*, to develop a fault or defect; sim. ~ium *capere*. **d** unsound or defective form, substance, etc.

pro meritis ~io dominum pretio pauperem PL. *Mil. 729*; aedibus ~ium additur, bonae quae curantur male MOS. 107; quo labra dolorum circumlinas. ~. nequid ~i in uinum accedat Cato *Agr. 107.1*; si. ~. nihil est in parietibus ut in teuto ~i CIL. *Fam. 9.15.5*; Off. 3.51; LUCR. 6.17; VERG. *G. 1.88*; non sine aceto quod Methymnaeum ~io mutauerit uiam HOR. *S. 2.8.50*; omnia purgat edax ignis ~iumque metallis excoquit OV. *Fast. 4.785*; loci poro ~ia sunt. ~. macies et sterilitas terrae CIL. 4.22.8; proprie. quod tanti emittit arborum ~ium est PLIN. *Nat. 13.95*; 19.80; siue. ~. aedes ~io tigni corruerunt ULF. *dig. 19.1.13*. **b** istae ueteres. quae ~ia corporis furo occultum PL. *Mos. 275*; LUCR. 3.733; ~ium (appellat), cum partes corporis inter se dissident, ex quo prauitas membrorum, distortio, deformitas CIL. *Tusc. 4.28*; VERG. *G. 3.454*; quo me aegrotare putes animi ~io? HOR. *S. 2.3.307*; nocte latent mendae, ~ioque inquiscit omni OV. *Ars 1.249*; quaedam uerucis similia, quorum diuersa nomina ut ~ia sunt CELS. 5.28.14; quaedam inuenerat et desperata a medicis ~ia SEN. *Nat. 3.1.2*; tumore nactus nomen ac ~io pedum CIL. 8.13; contra stoma-chi. ~. illa bibitur ex aqua PLIN. *Nat. 16.180*; (prodest) mulierum ~ilis in facie noctu inlinitum (se. sum) 22.84; oportet scobis eboreae heminae per duos menses consumere ~io (i.e. epilepsy) correptum LARG. 16; QUINT. *Inst. 12.8.10*; SUTR. *Gal. 3.4*; GEL. 4.20.9; ~ium animi, non corporis ULF. *dig. 21.1.1.10*; c VLP. DECIMINI DIALEPTIDOS CROCODI (es) (A) OMNIA ~IA CIL. 13.10021 (198); (dist. fr. disease) qui mancipia uendunt, certiores faciant emptores, quid morbi ~ilue culque sit Ed. *Ad. Cur. (Font. sur. p. 237) 66.1*; ~ium. ~. a morbo multum differre, ut puta si quis balbus sit ULF. *dig. 21.1.1.7*. **c** si aedes eae corruerunt ~iumne faciunt CIL. *Top. 15*; turris lignea. ab imo ~ium fecit B. *Hisp. 19.1*; in hoc orbe terrarum nunc haec pars facit ~ium nunc illa SEN. *Nat. 6.1.12*; ALF. *dig. 19.2.30*; si nauis eius ~ium fecerit LABEO *dig. 14.2.10.1*; ~. cernis. ~. ut capiant ~ium, ni mouean-tur, aquae OV. *Pont. 1.5.6*; VITR. 6.8.3; COL. 3.18.2. **d** aer. ~. qui mixtus est illis. ~. late ~ium sum spargit et haurientes necat SEN. *Nat. 6.2.7.3*; 6.28.2; hoc trinita ~ium est COL. 2.9.13; seponuntur. ~. ad id fere ~ia resinae cortexque PLIN. *Nat. 16.54*; ~ium huius (se. garri) est allex 31.95; ut in ~ium aedes incidit ULF. *dig. 39.2.13.6*; (poet.) mortifera mecum ~ia terrarum extraho SEN. *Oed. 1058*.

3 (in contexts expr. the effect of a fault on a person or thing) Disadvantage, injurious quality. **b** (abl.) through the fault or defect (of a person or thing).

magnum hoc ~ium uino est PL. *Ps. 1250*; diuitis hoc ~ium est auri TIB. 1.10.7; uti aetatis ~io CIL. *Fam. 2.16.6*; uti materies ab calcis ~is defensorat VITR. 7.1.2; ~ium lauandi est, si fluens annis luit importet PLIN. *Nat. 33.75*; si ipsa ruina uel incendium sine ~io eius acciderit GAIUS *dig. 3.2.1(22)*. **b** quia tui ~io atque amoris feci PL. *Aut. 745*; naturale quoddam stirpis bonum degenerauisse ~io deprauatae uoluntatis CIL. *Brut. 130*; si qui aliquid honorem ~io ciuitatis, non suo, non sunt adsecuti HAR. 56; nec id uictoris ~io. sed ipsius uictoriae FAMIL. 4.4.2; ~io moriens stitit aeris herba VERG. *Ecl. 7.57*; LIV. 28.43; solet. ~. euenire nonnumquam suis tempestatum ~io siue corporis, ut. ~. 6.6.81; sunt. ~. quidam, quibus morbi ~io mel amaram uideatur SEN. *Ep. 109.7*; medicorum ~io male secis corporibus PLIN. *Nat. 26.126*; QUINT. *Inst. 10.1.35*; TAC. *Dial. 18.3*; GEL. 1.6.3; (w. poss. pron.) meo ~io pereco CIL. *Att. 11.9.1*.

4 Defect of character, moral failing, vice; in ~io, in a state of moral shortcoming.

uel uitiosum uel sine ~io PL. *Cur. 469*; te adloquor, ~i prohibere plena MOR. 1.423; auaritiam omnia ~ia habere putabant Cato *Mor. 1.1*; animi uirtutes aut ~ia Rhet. *Her. 3.13*; uitam ~is flagitiisque omnibus deditam CIL. *S. 8.38*; gurgis ~iorum turpitudinumque omnium VER. 3.23; quas enim *kakias* Graeci appellant, ~ia malo quam malitias nominare FIN. 3.39; postquam luxu. ~ciuitas corrupta est, rursus res publica magnitudine sua imperatorum atque magistratum ~ia sustentabat SAL. *Cat. 53.5*; NEP. *Them. 1.1*; ~io parentum rara iuuentus HOR. *Cal. 1.2.23*; uirtus est ~ium fugere EP. 1.1.41; PROP. 2.6.15; LIV. 3.12.7; 22.12.12; liuor, iners ~ium OV. *Pont. 3.3.101*; VELL. 2.29.4; morum. ~. ~is nomen Augustum inquinat (Nero) (SEN. *Joc. 251*; MART. 11.92.2; QUINT. *Inst. 11.3.178*; TAC. *Dial. 29.3*; ut haud minus ~ia principum amarent quam olim uirtutes uerebantur HIST. 1.5; JUV. 14.69; CIL. *F. 5.31*; sic. ~. inflatus et tumens animus in ~io est Tusc. 3.19; qui. ~. non. ~. obsistit. ~. iniuria, tam est in ~io Off. 1.23; 1.62; SEN. *Ben. 5.25.6*.

5 A defect acquired by a woman through the violation of her chastity.

quia pudicitiae huius ~ium me hinc aspente est additum PL. *Am. 113*; EPID. 110; de ~io uirginis TER. *Eu. 722*; ~iumst oblatum uirgini Hec. 383; Ad. 296.

6 Unfavourable augury, augural impediment.

~io FACTI ABDCARVNT Fast. *Co. Cap. 18b* (CIL 1.1.25); serui, ancillae, si quis eorum sub centone crepuerit, quod ego non sensi, nullum mihi ~ium facit Cato *Orat. 91*; VAR. *L. 6.30*; CIL. *Phil. 2.81*; comitiorum solum ~ium est fulmen DIV. 2.43; id. silentium dicemus in auspiciis quod omni ~io caret 2.71; censors alii ~io creati non gessurum magi-stratum LIV. 6.27.5; omnibus eo ~io contactis auspiciis 8.17.4; ~ium de caelo, quod comitia turbaret, interuenit 40.12.10; GEL. 13.18(17).1.

7 A defect in law, procedure, etc., technical fault; a solecism in speech.

hac rogatione non iudicium sententia, sed legis ~ium corrigebat CIL. *Sul. 63*; nec ulli fuit ~io deos colere quoquo modo posset PLIN. *Nat. pr. 11*; ~io personae legatum non ualere GAIUS *Inst. 2.218*; ~io temporis sublato manet institutio PAPIN. *dig. 28.5.34*; quamquam ~ium donationis perseueret ULF. *dig. 24.1.32.16*; ~ium esse in eo uerbo neque mendum neque ~ium GEL. 1.7.5; id ~ium sermonis non barbarum esse 13.6.2.

uitligō: see VITILIGO.

uitō ~āre ~āui ~ātum, *tr.*, (intr.). [dub.; perh. < *ui-ilo 'to go out of the way']

1 To move out of the way of, avoid, dodge (weapons, missiles, etc.). **b** to avoid exposure to (weather, storms, etc.). **c** to avoid (adverse or hostile actions, influences, etc.). **d** to avoid (obligations, demands).

si nee opinantis autem uult opprimere igni, cur tonat ex illa parte, ut ~are queamus. ~. LUCR. 6.409; non nullo. ~. excedere ac tela ~are CAES. *Gal. 2.25.1*; CIV. 3.44.6; Sarmati-ca. ~. are sagittas OV. *Pont. 1.2.45*; VELL. 2.75.3; haec (se. Phoebe). nunc hirtos gressus, nunc improba cornua ~at STAT. *Silv. 2.3.11*; (cf.) si istius furorem ac tela ~antus CIL. *Calit. 1.2*; (absol. or ellipt.) ut, quem ad modum qui uituntur armis aut palestra, non solum sibi ~andi aut ferendi rationem esse habendam putet, sed. ~. de *Orat. 3.200*; manus frontem. et ~antia crura lacescit STAT. *Theb. 6.861*. **b** altera pars ac ~assent fluminis undas MAT. *poet. 7*; Imbris ~andi causa CIL. *Dom. 116*; ~andi. caloris causa Lanuui tris horas acquieuerat AL. 13.34; uix in ipsis tectis. ~. frigus. ~. ~atur FAV. 16.8; CAES. *Gal. 6.22.3*; TIB. 1.1.27; nec dubi-tate. tecto graue sidus et imbre. ~. are meo OV. *Met. 5.282*; cum. ~. impatientiam nausea ~asset et molestiam nauigandi SUTR. *Cal. 23.3*; ~atis maris fluctibus APUL. *Met. 7.7*. **c** (intr., w. dat.) domum abeat, ~ent ancipiti infortunio PL. *Poen. 25*; si uellem calumnias uestris ~are APUL. *Apol. 29*; (tr.) crudelitatem regis. ~uestitus muta-tione ~auit CIL. *Kab. Post. 27*; declinatione atomi ~ari necessitatem fatis FAT. 23; siquis. ~. arat funera leti LUCR. 6.1199; quod. ~. periculum sublato ad eius conatum scuto ~auit CAES. *Civ. 2.35.2*; nec plebis ~auit odium LIV. 2.27.3; mors. ~. admota etiam imperitis animum dedit non ~auit inuitabilita SEN. *Ep. 30.8*; TAC. *Hist. 1.18*; tradidit quidam uenenum ei. ~. paratum. ~. ~atumque a Seneca AN. 15.45; ad istum modum ~ato duplici periculo APUL. *Met. 9.4*. **d** legem ~emus Licini LUCIL. 1200; Pelias ~ans eorum (se. procorum) condiciones repudiavit HYG. *Fab. 51.1*.

2 To keep out of the way of, avoid (a person; also, other creatures). **b** to avoid the use of or association with (things).

cum qui palam est aduersarius facile cauendo ~are possis CIL. *Ver. 1.30*; nec ego Brutum ~io AL. 12.29.1; te. ~. ipsum ~as fugituros HOR. *S. 2.7.113*; cum te ~abit abibis OV. *Ars 5.249*; miseris gaudet ~asse parentes STAT. *Theb. 10.687*; JUV. 3.284; (cf.) mediterraneis agris abditus ~ansque praeternaugitum officia SUTR. *Tib. 12.2*; ego ~ans oculos omnium APUL. *Met. 3.12*; ~lupos armatosque ungubus ursos ~at OV. *Met. 50.541*. **b** cum sues hoc (se. faenum) ~ent VAR. *R. 2.1.17*; ut ea (uerba) quae sint frigidiore ~emus CIL. *Orat. 2.256*; si signum requirunt aut manum, dicies me propter custodias ea ~asse AL. 11.2.4; lances carnem ~antis inermem HOR. *S. 2.4.41*; ~abitur. ~. eo tempore ceratum CELS. 7.27.3; qui. ~. monerent paratum ei uenenum, ~andas socii epulas TAC. *Ann. 4.54*; quamuis id uinum genus durum et asperam frondem maxime ~et SUTR. *Aug. 94.11*.

3 To avoid going to, keep clear of (places, etc.). **b** to avoid (a time or occasion, for doing something).

nauem consensit Brundisiumque ~auit et ultimas Hadriani maris oras petiuit CIL. *Pis. 92*; late. ~is locus restagnat; quem si qui ~are uoluerit, sex milium circuitu in oppidum peruenit CAES. *Civ. 2.24.4*; forum. ~. ~at et superba ciuium potentiorum limina HOR. *Epod.*

2.7; ~antes portus Brundisium Tarentinumque LIV. 23.33.4; scopulum. ~antia ~at OV. *Met. 14.74*; ~aret caelum Phaethon, si uiuere Tr. 1.1.79; LUC. 6.816; nec certa facultas noscere, quem. ~. ent calcentu crocurem STAT. *Theb. 12.37*; abdit per tentoria et lucem ipsam ~antes TAC. *Hist. 4.72*; fossam perduxit, quia incerta Oceani ~arentur AN. 11.20; domus omnis procul me ~are debere APUL. *Met. 3.23*. **b** si. ~. in eam diem ego, cum potuissem ~are, incidissem CIL. *Ver. 1.31*; mihi etei Kalendae ~andae fuerunt AL. 12.50; noctis ~andae causa B. *Alex. 64.3*; ante diem. ~. quatum Kalendas. ~. tamquam innoctalem diem plerique ~ant GEL. 5.17.3.

4 To steer clear of, avoid, shun (a course of action). **b** (a situation, result, etc.).

(intr., w. dat.) qui potis est mulier ~are uitis? PL. *S. 121*; (tr.) quae uitia ~anda sint docebo Rhet. *Her. 1.11*; eius rei quae sua sponte tam scelerata. ~. est ut, etiam si lex non esset, magnopere ~anda fuerit CIL. *Ver. 1.108*; is qui ~at amorem LUCR. 4.1073; nocturna. ~. proelia esse ~anda CAES. *Civ. 1.67.3*; ~atu quidque petiti sit melius HOR. *S. 1.4.115*; 2.2.54; qui sermone placet taciturna silentia ~et OV. *Ars 2.505*; antiqua. ~. sapientia nihil aliud quam facienda ac ~anda praecepit SEN. *Ep. 95.13*; per rura tacitania. ~. accelerant ~antique sonos SIL. 5.617; principio anni ~are Thraseam sollemne ius iurandum TAC. *Ann. 16.22*; illam (uoluptatem). ~. quam aspernatur natura ipsa. ~. ~ari oportere APUL. *Pl. 2.12*; (w. inf.) ut. ~. tangere ~et scripta. ~. quaecumque recepit Apollo HOR. *Ep. 1.3.16*; ~at. ~. uestra soror summo iungere membra CIL. *Orat. 2.591*; quam multi per refectum clientibus atrium fodire ~abunt SEN. *Dial. 10.14.4*; LUCR. 2.359; improbo uerbo uti ~auerat GEL. 10.21.2; (w. ne) quem (se. fratrem). ~. ~auit ne uiderem CIL. *Att. 3.10.2*; ~are plagas in amoris ne iaciatur non ita difficile est LUCR. 4.1146; haec ne dicentur a me, uno modo ~are potuisti LIV. 42.40.10; VELL. 1.7.1; CELS. 2.17.5; ~andum. ~. ne petulans. ~. uidetur quid dicimus QUINT. *Inst. 6.3.33*; (w. neut. acc. pron.) illud. ~. quod fore uideo ipsum uolo ~are ne illae ad me ueniant CIL. *Att. 12.32.1*; (w. quominus) uerbum quod nouum. ~. quod minus recipiamus ~are non debemus VAR. *L. 9.20*. **b** (intr., w. dat.) semper tu huius uero ~ato aps tu uiro PL. *Cas. 210*; (tr.) uerborum dissimilitudinem. ~. non esse ~andam VAR. *L. 8.32*; ~onsensionem ~at aequabili-tate decernendi CIL. *Mur. 41*; in hoc genere. ~. duo uitia ~anda sunt Off. 1.18; uexationes. ~. remanendo in colonia. ~. ~auere LIV. 4.11.7; periculosum semper ~auit lucrum PHAED. 5.4.8; priuato et omnem principatus speciem ~anti TAC. *Hist. 3.70*; quasi deprehensum crimen uoluntaria morte ~asset SUTR. *Nero 34.3*; (w. pred. nouns) eum (se. Lepidum) uerbum gloriae ~are PLANC. *Fam. 10.21.2*.

uitor ~ōris, *m.* [VIBO + -TOR] A basket-maker, wicker-worker.

et ~orem et piscatorem te esse PL. *Rud. 990*; PARS CIRCI INTER ~ORES ARSIT CIL. 14.4533.3; a 'uendo' ~'or' et 'tuendo' ~'utor'. productis. uocalibus dicta sunt GEL. 12.3.4; A. *Epig. 40.8.9*.

uitōrius ~a ~um, *a.* [prec. + -IUS] *opus* ~um, Wicker-work.

opere ~o salicibus coniectentur (se. aluaria) COL. 9.6.1.

uitreāmen ~inis, *n.* [VITREUS + -MEN; for -a- cf. *lintheamen*] An article of glassware. cum. ~. ibi libros et ~ina. ~. habuerit PAUL. *dig. 33.7.18.13*.

uitreārius ~i(i), *m.* ~um ~i- [next + -ARIS] A maker of glassware.

aliquem ~ium. ~. qui spiritum uitrum in habitus plurimos format SEN. *Ep. 90.31*. **c** CIL 3.9542; SABVRRIO ANTE ~I ET PAVLAS F. 8.9430.

uitreus ~a ~um, *a.* [VITRUM + -EVS] ORTHOG.: ~ius CIL 13.2000.

1 Made of glass. **b** (neut. as sb.) an article of glassware. **c** *ars* ~a, the craft of making glassware.

~is ollis inclusi (mulli) SEN. *Nat. 3.17.2*; uasa. ~. fictilia uel ~a CIL. 2.4.4; ~as. ~. camaras PLIN. *Nat. 36.189*; ampulla ~a LARG. 41; MART. 6.35.3; ~o bibit ille priapo JUV. 2.95; in catino ~o SUTR. *Gal. 18.2*; ~. off. 'pices' (in a game) fac pereat ~o miles ab hoste tuus OV. *Ars 2.208*; ~o peraguntur milite bella LAUS. *Pis. 199*; MART. 7.72.8; (transf., w. ref. to *us glitlering and fragile qualities*) fortuna ~a est: tum cum splendet frangitur PUN. *Sent. F. 24*; quem cepit ~a fama HOR. *S. 2.3.22*. **b** si ~um fructum est SEN. *Dial. 3.12.4*; ego male mihi ~a; certe non olunt PTRA. 50.7; reuehant ~a et aena PLIN. *Nat. 12.88*; 37.29; (medicamentum) ~o reponitur LARG. 175; MART. 1.41.5; testea et ~a fracta SIC. *Fl. agrim. p. 104*. **c** CIL 13.2000.

2 Resembling glass in its colour (greenish), translucency, or glitter (esp. in contexts referring to the sea or rivers).

quorum ~ae togae ostentant tunicae clauos VAR. *Men. 313*; ~is. ~. sedilibus omnes (nymphae) obstupere VERG. *G. 4.350*; ~o. ~. ponto HOR. *Carmin. 4.2.3*; ~o. ~. madentia rere tempora noctis OV. *Am. 1.6.55*; ~a. ~. pruina EP. 10.7; ~o. ~. anni COL. 10.136; nec omnibus (technis) idem ~us color PLIN. *Nat. 9.100*; ~is. ~. sub undis MART. 6.68.7; ite, deae uirides. ~. et ~um. ~. cinem redimite STAT. *Silv. 1.5.10*; illam. ~. ~is. ~. abscondit antris SIL. 8.191; APUL. *Met. 5.1*; TYRRIS. ~. ~us CIL. 9.4756; (poet., of *Circe*) ~am. ~. Circei HOR. *Carmin. 1.17.20*; ~ae iuga perfrida Circei STAT. *Silv. 1.3.85*.

uitriārius: see VITREARIUS.

uitricus ~i, *m.* [dub.] A stepfather.

QUEL. EL QUEL PETET GNER SOCER ~VS PRIVIGNVSVE SIET CIL. 5.83.22; C. Mustio. ~o. ~. pupilli CIL. *Ver. 1.135*; L. Caesar. auunculus tuus, quia oratione. ~. sententiam dixit in sororis suae uiuam, ~um tuum! PHIL. 2.141; AL. 15.12.2; sub tutela. ~. matris et ~i LIV. 39.9.2; maluit. ~. auunculo. ~. quam ~o credere VELL. 2.60.2; priuignis cum ~o leuior necessitudo TAC. *Ann. 3.29*; PLIN. *Ep. 2.13.4*; SUTR. *Cl. 11*; CARA MATER ET. ~VS FIL. PIO. ~. FECERVNT CIL. 6.75205; (of Mars, in his relationship to Cupid) priuigne Cupido. ~. mouet exemplo ~us arma tuo OV. *Am. 2.4.48*; REM. 27 APUL. *Met. 5.30*.

uitrius : sec VITREVS.

uitrum¹ ~i, n. [dub., perh. the same as next] Glass. **b** a glass vessel.

impero nonnumquam concha uidetur margarita, ~um smaragdus VAR.*Men.*382; Ctc.*Rab.*Post.40; Joramina: qualla sunt ~i, species qua transulat omnis LUCR.4.602; o fons Bandusiae splendor ~o HOR.*Carm.*3.13.1; PROP.4.8.37; ~i per lucidatam VITR.2.8.10; eburnea siquis signa tegat claro ~o OV.*Met.*4.355; poma per ~um aspicitibus SEN.*Nat.*1.3.9; ~i modo fragiles PLIN.*Nat.*13.140; 36.101; MART.14.94.1; STAT.*Silv.*1.5.42; QUINT.*Inst.*2.21.9; harenae admixto nitro in ~um excoquantur Ctc.*Hist.*5.7; ~um fabre sigillatum APUL.*Met.*2.19; ~i (of spec. colour) colore similis ~i purpurei VITR.8.3.6; ad dentium dolorem . bene facit. ~um candidum . diligenter tritum LARG.60. **b** prolus ~o COPA 29; aquam ~o . demissam in nives refrigerare PLIN.*Nat.*31.40; (medicamentum) tunditur et ~o reponitur LARG.110.

uitrum² ~i, n. [OHG. *weil*, AS. *wād*, Eng. *woad*] The plant woad, *Isatis tinctoria*, or the blue dye derived from its leaves.

omnes . se Britanni ~o inficiunt CAES.*Gal.*5.14.3; cremat. ~o . inficientes imitationem faciunt indicii coloris VITR.7.14.2; MELA 3.51; color (atramenti sutorii) est caeruleus . ~umque esse creditur PLIN.*Nat.*34.123; 35.46.

Vitruvius ~a ~um, a. The name of a *gens*, esp. Vitruvius Pol(l)io (or Mamurra), the author of a treatise on architecture and engineering in the early Augustan period.

modulus . inductus . a plumbaris per ~um architectum FRON.*Ag.*25; (of other members of the gens) L VEB L L CERDO ARCHITECTVS CIL 5.3464.6; M ~VS MAMVRRA ARCVS S F F 8.18913.

uitta ~ae, f. [VIBO]

1 A linen headband, app. in two forms, as worn by Roman matrons and unmarried women.

ex matronarum modo . crinis ~asque habeat adsimuletque se tuam esse uxorem PL.*Mit.*792; soluite crinalis ~as, capite operit meum VERG.*A.*7.403; quamvis non ~a ligatos impedit crines nec stola longa pedes TIB.1.6.67; mox, ubi iam facibus cessit praetexta maritis, unxit et acceptas altera ~a comas PROP.4.11.34; ~ae tenues, insigne pudoris OV.*Ars.*1.31; MET.1.477; PONT.3.3.51; V.MAX.5.2.1; uirgineis ~is V.FL.8.6; STAT.*Arch.*1.611; (cf.) ~ae margaritarum . ornamentorum magis quam ueris STAT.*Ulp.*dig.34.2.25.2.

2 A woollen band worn or used in religious ritual, alone or bound together with an *infula*: a (worn by priests, etc.). **b** (by sacrificial victims). **c** (carried by suppliants). **d** (affixed to sacred places, objects, etc.).

a life (sc. Laocoon) . perfusus sanie ~as VERG.*A.*2.221; Phoebi . sacerdos, infula cui sacra redimibat tempora ~a 10.538; lapsa capillis . lanea ~a OV.*Fast.*3.30; tota priores strigos ~acomas LUC.5.143; seu unxit in ~is castage in ueste sacerdotis V.FL.1.839; sacerdos apud aram Vbiorum creatus ruperat ~as TAC.*Ann.*2.57; (worn by a poet) nec mea nunc primis augeant tempora ~is STAT.*Arch.*1.11; (cf.) Fidenae facibus armatae et discoloribus serpentium in modum ~is furiali more processerant FLOR.*Epith.*1.6.1.12.7; (transf.) (Baechum) pampinea nectentem cornua ~a V.FL.5.79. **b** ~ae . deum quas hostia gessi VERG.*A.*2.156; OV.*Fast.*3.861; dum . parat sacrum, dum uelat tempora ~is PONT.3.2.75; post terga . religat manus et . ~a capita . ligat SEN.*Thy.*686; taurus stabat . cui caeruleae per cornua ~ae V.FL.1.776; frontibus ancillarum inponet ~as, et siqua est nubilis filii Iphigeniae domi, dabit hanc altaribus JUV.12.118. **c** praefertur manibus ~as ac uerba precantia VERG.*A.*7.237; decore supplicis ~a . matres HOR.*Carm.*3.14.8; nec uis . ulla propinquat, nec metus . cerno . iam ~as V.FL.3.361. **d** molli cinge haec altaria ~a VERG.*Ecl.*8.64; deuisa puniceae uelabant limina ~ae PROP.4.9.27; ~ae media (querum) . cingebant OV.*Met.*8.744; spicae corona quae ~a alba colligat PLIN.*Nat.*18.6; spatium omne quod templo dicabatur euinctum ~is coronisque TAC.*Hist.*4.53; APUL.*Apol.*30.

3 (in general) A band, strap. antiqui funibus ~isque loreis (sc. torcula) detrahebant PLIN.*Nat.*18.317.

uittātus ~a ~um, a. [prec. + -ATVS²] ORTHOG.: *uit-* CIL 6.2099.2.25. Wearing or carrying a ritual *uitta*. **b** (masc. as sb., perh. an honorific title).

(of priests, etc.) ~is quod erat Cassandra capillis OV.*Am.*1.7.17; Vestalem . chorum ducit ~a sacerdos LUC.1.597; STAT.*Theb.*7.758; JUV.4.9; (w. *rel. acc.*) summa deum . ~a comam niqueque insignis amittit STAT.*Silv.*3.3.3; (w. *abl.*) torto ~is angue capillis OV.*Lib.*77; (transf.) Liber (i.e. a boxer) Amyclaea frontem ~ae corona MART.9.72.1; ~i (of sacrificial victims) ~a . Helle, iam Panopes Thetidisque soror V.FL.2.588; ~a . iuuenca STAT.*Arch.*2.15; (of sacred objects) ~a . templa Sabaeis nubibus . imple *Silv.*4.8.1; SVMTIS . coronis spicris ~is LVCM DEAE . ASCENDENT CIL 6.2099.2.25; (cf.) Platonis sapientiae antistithi ~am narem misit obuiam PLIN.*Nat.*7.110. **b** LVGELLO AVGG LIB APOLAYSTO MEMPHIO PANTOMIMO . ~o AVGG SACERDOTI APOLLINIS CIL 14.4254.2.7.

uitula¹ ~ae, f. [VITVLVS] A calf or young cow.

discernuntur in prima (aetate) uitulus et ~a VAR.R.2.5.6; ego hanc ~am (ne forte recuses . binos alit ubere fetus) depono VERG.*Ecl.*3.29; placatam Eurydicem ~a . caesa G.4.547; HOR.S.2.3.199; TIB.1.1.21.

Vitula² ~ae, f. A goddess of joy or exultation (acc. Macr.3.2.11).
uitulantes ~a ~a VAR.L.7.107.

uitulatiō ~ōnis, f. [VITVLOR + -TIO] A shout of joy.

CALP.*Hist.*4.3.

uitulinus ~a ~um, a. [VITVLVS + -INVS] Of or derived from a calf or calf's flesh; (fem. as sb., sc. caro) veal.

usque ad assum ~um Ctc.*Fam.*9.20.1; carunculae ~ae Div.2.52; sorbere oportet uis anserinum uel ~um CELS.5.27.3.D; auribus instillatur (cuminum) . cum sebo ~o PLIN.*Nat.*20.162; 28.187; medullae ~ae LARG.238; ~agnam caram, caram bubulam, ~am PL.*Aul.*375; NEP.*Ag.*8.4.

uitulor ~āri, intr. [dub., perh. uoi- (cf. Gk. *ēbol*; term. as *opitulari*] To utter a cry of joy or exultation.

is habet coronam ~ans uictoria ENN.*scen.*52; NAEV.*trag.*29; Iouli . copias commodanti . ~or . ~merito PL.*Per.*254; TIT.*gram.*3; VAR.L.7.107.

uitulus ~i, m. [Umb. *vitlu*, cf. Skt. *vatsāh*, Gk. *ἐταλον* 'yearling']

1 The young of cattle, a calf (male where distinguished). **b** (as meat).

discernantur in prima (aetate) ~us et uitula VAR.R.2.5.6; semestribus ~is obiciunt fures triticos 2.5.17; cornua nata prius ~o quam frontibus exstant LUCR.5.1034; post partum cura in ~os traducitur omnis VERG.3.157; in uolo ludere cum ~is saluto HOR.*Carm.*2.5.8; quem taurum metuis ~um mulcere solebas OV.*Ars.*2.34.1; ut ~o mugit sua mater *Fast.*4.459; PHAED.5.9.3; Ctc.6.26.1; STAT.*Theb.*8.594; TAC.*Ann.*15.47; ~i (as a sacrificial victim) ubi porcum immolabit, agnum ~umque CATO *Ag.*141.4; VAL.*ANT.*hist.61; ne quis Dianae ~um immolaret Ctc.*Inv.*2.57; LUCR.2.352; inuati placare . ~i sanguine . custodes . deos HOR.*Carm.*1.36.2; LIV.21.63.13; mactatos . lactantes ~os OV.*Met.*10.227; SEN.*Ben.*3.27.1; CIL 11.3303.9. **b** quod (i.e. digestive effect) . fit praecipue . in petiolis capillisque . ~orum CELS.2.22.1; ~us in lance ducenaria elixis PETR.59.6; ~i . ius . dari inter auxilia . dysintericorum PLIN.*Nat.*28.204.

2 ~us *marinus*, *aequoreus*, A seal; (also w. ellipsis of adj.).

huic noxae salutaris est adeps marini ~i COL.6.32.2; ballenae . ~ique marini mammi nutritur fetus PLIN.*Nat.*11.235; JUV.3.238; pellem ~i marini SUTR.*Aug.*90; ~aequoreus ego cum certantibus uris spectauit ~os CALP.*Ecl.*7.66; ~cono et pilo integuntur . ~i et hippopotami PLIN.*Nat.*9.40; celebres . Homero ~i 32.144.

3 The young of other animals (see quotes.).
greges eorum (sc. elephantum) . in siluas reuerti ~orum fatigatos praesent ferentes PLIN.*Nat.*8.2; (orcae) inrumpunt . in secreta ac ~os earum (sc. ballenarum) . lancinant morsu 9.13.

Vitumnus ~i, m. The god who gives life to a new-born child.

VAR.*gram.*152.

uituperābilis ~is ~e, a. [VITUPERO¹ + -BILIS] Worthy of censure.

quod . ~e est per se ipsum Ctc.*Fin.*3.40.

uituperatiō ~ōnis, f. [VITUPERO¹ + -TIO] Unfavourable criticism, censure.

ut hic conqestio, istio ~o relinquatur MET.*Nu.*orat.4; ea . res P. Africano ~oni fuit Ctc.*Brut.*97; Flac.87; qualis futura sit Caesaris ~o contra laudationem meam ATT.12.40.1; adsimulatione . ~onis laudare QUINT.*Inst.*8.6.55; ne odio quidem, nedum ~one publica carui SUTR.*Thy.*1.1; multibere (uestimenta) sunt . quibus uiri non facile uti potest sine ~one ULP.*dig.*34.2.23.2; (w. *obj. gen.*) Gorgiam . singularum rerum laudes ~onesque conscripsisse Ctc.*Brut.*47; gloriam in morte debent ei . non . stultitiae ~onem relinquere *Phil.*12.25; legum laus ac ~o QUINT.*Inst.*2.4.33; APUL.*Met.*7.10.

uituperātor ~ōris, m. [next + -TOR] An unfavourable critic, detractor.

ut haberes quid diceris, si quando in ~ores meos incidisses Ctc.*Fam.*7.3.6; inuidos ~ores confutare N.D.1.5; (w. *obj. gen.*) philosophiae . ~oribus *Fin.*1.2.

uituperō¹ ~āre ~āui ~ātum, tr. [VITIVM; for formation cf. perh. *aequipero*]

1 To declare invalid, treat as defective.

qui omen mihi ~at? PL.*Cas.*411.

2 To criticize adversely, find fault with: **a** (things). **b** (persons). **c** (absol.).

a id isti ~ant factum TER.*Am.*15; (ROC NOMEN HO-) SPE(S) SKI LEGIS NE ~EBIS CIL 1.1702.1; *Rhet.*HER.2.44; maiorum continentiam diligebat, huius saeculi insolentiam ~abat Ctc.*Phil.*9.13; Tusc.4.66; Q.Ctc.6.142; neque satis constabat . iter consulis laudare ~arente LIV.27.44.1; VELL.2.101.1; dum ramosa . laudat cornua curumque nimiam tenuitatem ~at PHAED.1.12.6; COL.3.10.22; hippuris . in praesentia nobis PLIN.*Nat.*26.132; QUINT.*Inst.*3.5.3; TAC.*Dial.*8.4. **b** tunc me Venerem ~as? PL.*Cur.*192; maus ~arier falso quam uero extollit? MOS.177; TER.*Ph.*465; ipsi infarcti et amputata loquuntur et eos ~ant qui apta et finita pronuntiant Ctc.*Orat.*170; *Caec.*69; VELL.2.17.1; quos ~are ne inimici quidem possint PLIN.*Ep.*3.12.4; SUTR.*Cal.*36.2; (w. *in + abl.*) Pompeius noster in amicitia P. Lentuli ~atur Ctc.*Q.fr.*2.4.5; nemo me . uelit in isto ~are quod . tanto testimonio exulto APUL.*Fl.*16 **c** quis illo grauior in laudando? acerbior in ~ando? Ctc.*Brut.*65; CURT.7.1.24; GEL.19.3.2; contorta et ~anti nare discessit APUL.*Met.*7.9.

uituperō² ~ōnis, m. [prec. + -O¹] An unfavourable critic, detractor.

quale id est quod ~ones suos subductisupercilicaptiores appellauit (Laecius) GEL.19.7.16.

uiuācitās ~ātis, f. [VIVAX + -TAS]

1 The power of going on living, tenacity of life. **b** vital power, life-force.

et ipse neuosae ~atis haud parum exemplum V.MAX.8.13.ext.4; hanc impliam ~atem QUINT.*Inst.*6.pr.3; tam angustis terminis tantae multitudinis ~as ipsa concluditur PLIN.*Ep.*3.7.13; cum . ~as illic (i.e. in heaven) aeterna et indefecta sit APUL.*Soc.*4; (of animals) (panthera) ~atis adeo lentae ut eiectis interaneis diu pugnet PLIN.*Nat.*8.100; (of plants) intra praedictum tempus ~as eis (sc. filicis) absumitur COL.2.2.13; (of stars) diuinas et immortales ~ates ignium pascens (Iuna) APUL.*Mun.*2. **b** unarum meatus . per pulmonum spiracula ~atem transferentes APUL.*Pl.*1.16.

2 Vitality, energy.

uirum magnanimae ~atis APUL.*Met.*7.5.

uiuārium ~(i)l, n. [VIVVS + -ARIVM] A place where living creatures are kept: **a** a game enclosure or preserve. **b** a fishpond, aquarium, or sim.

a pecudum siluestrium . ~ia COL.8.1.4; qui uenationem uoluptati suae claudunt contenti sunt . munire ~ium 9.1.1; cum (cerui) et in ~iis mutant (cornua) omnibus annis PLIN.*Nat.*8.115; Sic.*Fl.*agrim.p.114; FRO.*Aur.*1.p.172(57N); ~ia, quae nunc dicuntur saepa quaedam loca, in quibus ferae uiuae pascuntur . GEL.2.20.1; LOCVS SIVE EA PARS AGRI SILVAEQUE IN ~IO QVAE CIPPIS POSITIS . DETERMINATA EST CIL 10.444.25; (cf.) semiferum . animal (sc. glis) cui ~ia in doliis idem . instituit PLIN.*Nat.*8.224; (transf.) sunt qui frustis et pomis uiduas uenentur auaras, excipiantque senes quos in ~ia mittant HOR.*Ep.*1.1.79. **b** ex illo periculo ~io extrahitur (mulus) SEN.*Nat.*3.18.4; utrum eiusmodi piscibus an ranis frequens habeat ~ium COL.8.16.4; ostrearium ~ia PLIN.*Nat.*9.168; coclearum ~ia 9.173; JUV.4.31.

uiuax ~ācis, a. *compar.* ~āciore, *superl.* ~ācissimus [VIVO + -AX]

1 Having the power of going on living, tenacious of life, long-lived. **b** (of fire, etc.) long-lasting. **c** (of abst. things) long-lived, enduring.

~ax uetus AFRAN.*com.*351; illum . expellet certe ~a cior heres HOR. S.2.2.132; ~acis . antra Sibyllae OV.*Met.*14.104; qui pater est ~ax, qui matris digerit annos *Fast.*2.623; SEN.*Dial.*6.21.3; pocnas animae ~acis ab ipsa ante feram LUC.9.103; (cf.) Terentius . Varro . non annis, quibus saeculi tempus aequiuit, quam stilo ~a cior fuit V. MAX.8.7.3; NATI ~AX SIT IMAGO CIL 6.3010.6; ~i (of animals, etc.) ramosa . ~acis cornua cerui VERG.*Ecl.*7.30; ~ax phoenix OV.*Am.*2.6.54; uitentur (gallinae) albcae . cum sint . ~minus ac COL.8.2.7; STAT.*Silv.*3.2.114; (w. *contra*) (scorpiones) intereunt etiam sues, aloqui ~aciore contra uenena lia PLIN.*Nat.*11.90; ~i (of plants) ~acis oliuae VERG.*G.*2.181; ~ax apium HOR.*Carm.*1.36.16; quae (sc. acconita) . nascuntur dura ~acia caute OV.*Met.*7.418; ~acis hederas SEN.*Oed.*4.55; ea (sc. harundo) cum sit ~acissima COL.4.32.1; 10.88; amarum . ~acius . et odore mollius PLIN.*Nat.*21.61. **b** ~acis Aetnaei uerticis ignes *Aetna* 42; SEN.*Dial.*6.23.4; *Met.*826; ignis . tecto sulphure ~ax LUC.3.682; e palmis prunae ~acis ignisque lentus PLIN.*Nat.*13.39. **c** mortalia facta peribunt, nedum sermonum stet . gratia ~ax HOR.*Ars.*69; carmine fit ~ax uirtus OV.*Pont.*4.8.47; SEN.*Her.*2.7; grauis ~acia fata senectae LUC.2.65; senectae in poemam ~acis PLIN.*Nat.*7.167.

2 Arousing life, vivifying.

semina . ~aci nutrita solo OV.*Met.*1.420; cum summis circumlita taedis admotas rapiunt ~acia sulphura flammās 3.374; ut . est ingenium ~acis metalli, crebras ei sternutationes (odor sulphuris) commouebat APUL.*Met.*9.24.

3 Vigorous, energetic. **b** (of persons) lively, high-spirited.

nunc ~aci scrutaris pectora dextra *Laus Pis.*183; (of movement) moribundus tamen (Bucephalus) . e mediis hostibus regem ~acissimo cursu reuoluit GEL.5.2.4; homines . saltuatim currentes . ~acissimae permicitas 9.4.9; 15.22.4; APUL.*Fl.*21. **b** si qui (discipuli) . sunt ~aciore . irascuntur admonitioni QUINT.*Inst.*2.6.3.

uiuē, adv. [VIVVS + -E] (app.) In a lively or alert manner.

~sapis et placet PL.*Epid.*283 (s.v.1.).

uiuērādix ~icis, f. Also *uiuī*-. [VIVO + RADIX] A rooted cutting, quickset.

sulcos interponito ibique ~icem serito CATO *Ag.*33.3; nucibus potius quam ~icibus plantaria caedua implentur PLIN.*Nat.*17.149; 17.204. **b** haec eadem (sc. uirgula) postea transferitur facta ~ix VAR.R.1.35.1; Ctc.*Sen.*52; satlonis . duo genera, malleoli uel ~icis COL.3.14.2; 11.2.22; (attrib.) arbos ~ix ruit FEST.p.298M.

uiuerra ~ae, f. [**ui-ver-sa*; cf. Lith. *vėveris*, Welsh *gwywer*, AS. *ācweorna*] A ferret, or sim. animal.

maceries opere tectorio leuigatur . ne feles aut ~a (cod. uerra) perrepat COL.8.15.2; magna propter uenatum eum (i.e. of rabbits) ~is gratia est PLIN.*Nat.*8.218; 11.261; iocinerum doloribus medetur . ~a . inassata 30.47.

uiuēscō ~ere, intr. [VIVO + -SCO] FORMS: ~isco [QUINT.] *Decl.*13.16. To come to life.

anguillae atterunt se scopulis; ea strigmenta ~unt PLIN.*Nat.*9.160; hoc (sc. uento fauonio) maritantur ~entia e terra 16.93; 17.59; ipsae (sc. apes) paulatim sicut stipitae sunt per mella ~unt [QUINT.] *Decl.*13.16; ~i (transf.) uerbum enim ~it et inueterascit alendo LUCR.4.1068; uelut . quod . adfluxum cordi ~it ut ignis 4.1738.

uiuex : see VIBEX.

uiuide

uiuīdē, *adv. compar.* ~ius. [next +E] In a lively or spirited manner.

ea...omnia distinctius. fortaesse dici poterunt, fortius atque ~ius potuisse dici non uidentur GEL.6(7).3-53.

uiuīdus ~a ~um, *a. compar.* ~ior. [VIVO + -IDVS]

1 Full of vital force.

dum. ~a tellus tuto res teneras effert in luminis oras LUCR.1.178; quiquis exilium lacens animam retentat, ~os haustus leuis concipiat SEN. Oed.1056; rutilum sabulonem qui sit ~ae terrae pernixtae probauerunt COL.3.11.9; cum ~o habitu caloris animata sunt (apes) 9.13.4; ~iore suco tumescit uterus et albensis accipit rimas, necdum tamen flos est [QUINT.] Decl.13.12; (necl. pl. as sb.) (Sirius) ~a firmat, at quibus adfectae frondes. exanimat GERM. Arat.337; (cf.) scyphus. in quo misceri iussit. largius Aescides ~iusque merum MART.8.6.12.

2 (of a person, his mind, body, etc.) Vigorous, lively, spirited. b (of actions, qualities, etc.) c (of sounds) forceful, vigorous.

uegetum ingenium in ~o pectore uigebat LIV.6.22.7; quidquid est in te indolis ~ae SEN. Dial.10.18.2; tam ~a membrum laborque prouidus SIL.7.64; ~a senectus CAT. Ann. 6.27; rectos. ac ~os animos non ut alii contundis PLIN. Pan. 44.6; (of an animal) (coruus) mille fugit. ~uias, at ~us Vmber haeret hians VERG. A.12.753; (w. abl.) ~a bello dextra 10.609; LIV.2.48.3; V. MAX.3.3. ext.7; humanitate quam spiritus ~ior (dextera, sc. of the dying Alexander) 5.1. ext.1; ~a rebus pectora STAT. Theb.3.284. b ~a uis animi periclit LUCR.1.72; possit quid ~a uirtus experiare lect VERG. A.11.386; ~us impetus HOR. Carm.4.4.10; ~a codia intulere TAC. Ann.15.49. c ~a est haec inter omnes atque densa littera (i.e. s) MAUR.910; 1198.

3 (of language, expression) Lively, vivid. ~iorem sententiam dixit quam ceteri Graeci SEN. Com. 2.6.12; breue ~umque carmen MART.12.61.1; ~am et incorruptam eloquentiam TAC. Ann.13.42.

4 Having the appearance of life, lifelike. quattuor artifices, ~a signa, boues PROP.2.31.8; cuius adhuc uitium ~a cera tenet MART.7.44.2.

uiuiparus ~a ~um, *a.* [VIVVS + PARIO + -VS] Viviparous.

quibus membris. ~a discerit natura ~os eorum (sc. piscium) et uolpares APUL. Apol.38.

uiuīradix: see VIVERADIX.

uiuiscō: see VIVESCO.

uiuō ~uere ~xi ~ctum, *intr.* [Cf. Skt. *jivati*, Gk. *βίωαι*, Goth. *gius*, AS. *cwicu*, Eng. *quick*] FORMS and ORTHOG.: ~uebo (fut.) Nov. com.10; ~xet (= ~xisset) VERG. A.11.118; ~citurum (= ~cturum) P. Mich.468.37 (s.v.1.); arch. spelling *uei*- PL. Mer.471, CIL 1.14, etc.; ~ixs- common in inscr., also *bix-*, ~ssit, ~sit (= ~xit) CIL 6.2662.

1 To be alive, live; ~uens (pred.) in one's lifetime. b (w. cognate acc. or sim.) c (in exprs. indicating a person's, etc., length of life) d (in oaths, asseverations).

qui tum ~nebant homines ENN. Ann.307; tua uxor quid agit? ~ immortalis est, ~uit ~cturaque est PL. Trin.56; ualet atque ~uit TER. Hec.430; pueri infantes credunt signa omnia aena ~uere et esse homines LUCR.487; qui nuntiaret ei filium eius. ~uere et in agro Gallico esse in seruitute ei CLU.21; cum ~uere ipsum turpe sit nobis AT.13.28.2; licet quot uis ~uendo condere saecula LUCR.3.1090; ~xere fortes ante Agamemnona multi HOR. Carm.4.9.25; qui primus censor ex iis qui ~uerent fuisse LIV.7.1.10; OV. Tr.3.7.7; hoc est ~uere bis, uita posse priore frui MART. 10.23.8; SIL.13.804; excitat qui dicit spiritus (i.e. in the listener's mind) QUINT. Inst.10.1.16; JUV.8.84; feminam ~uentem statim cum corpore marito sepellendam APUL. Met.2.29; (pregn.) ~xisse nimio sciuit iam quam ~uere PL. Bac.151; (humorously) tibi quidem edepol coplast, dum lingua ~uit, qui rem soluas omnibus RUD.558; (impers. pass.) ut uales? ~ ut uoco. ~ quid agitur? ~ ~uitur PL. Per.17; (of animals) piscis ~ qui usque dum ~unt lauant TRUC.322; ~uit edax uultur OV. Am.2.6.33; qui moueat ouem, iam ~uentis intra putamen uox auditor PLIN. Nat.10.149; 32.130; (of plants) si ita seueris. talea melius ~uet CATO Agr.45.3; saepimen-tum. quod habet radices ac ~uit VAR. R.1.14.1; sunt ubi, si ~uunt, nostra. ~consita. poma. manu OV. Pont.1.8.47; MART.8.68.5; (cf.) ~uere uitam et mori dicimus CIC. Fin. 5.39; ~ut. ceteri ~uentibus nobis ex libris tuis nos cognoscant FAM.5.12.9; b PL. Mil.628; dum uitam ~uas PER.495; Iuppiter. per quem ~uimus uitalem aeuum POEN. 1187; quidquid postea ~uimus id omne destinatum ignominiae est LIV.25.6.23; quibus tertia ~uitur aetas OV. Met. 12.188; quid signis traho quod ~uot? SEN. Phoen.48; GEL.1.1; APUL. Apol.24. c pueri annos octingentos ~uunt PL. Mil.1078; qui ~uit ad summam senectutem CIC. Brut. 179; quam diu ~xit VERG. A.5.132; VERG. A.10.862; ~xit annis uiginti nouem SUT. Cat.59; ANTONIUS PRIMVS QVI BIST ANNIS XII CIL 10.2079; QVI ~xit ANNOS VIGINTI 14.2458; (w. cogn. acc.) IULIA CORNELIA ~xit VITAM ANNIS LXXXII 8.1370.3. d (w. ita) ita ~uam ut maximis sumptus facio CIC. AH.5.15.2; quis hoc putaret praeter me? nam, ita ~uam, putauit FAM.2.13.3; sollicitat, ita ~uam, me tua, mi Tiro, ualeatudo 16.20; iussus. praebere ceruicem: 'praebeto', inquit, ita ~uam' SEN. Ep.82.12; (in conditional cl.) uorsabo ego illuc hodie, si ~uo, probe PL. Bac.766; ego pol te ruri, si ~uo, uicisear probe MOS.4; 1067; P.13.25; ego pol hodie, si ~uo, tibi ostendam erum quid sit periculi fallere TER. Ar.866; (after ne, w. si) ne ~uam si scio CIC. AH. 4.17.5(16.8); 12.3.1; ne ~uam si tibi concedo FAM.7.23.4.

2 (acting as a copulative, esp. in affective contexts) To be a... being (or sim.).

(w. adj.) loquere, quis is est. ~beneuolens ~uit tibi PL. Bac.553; si non mecum aetatem uiuere, hodie stulta ~ueret MIL.1320; dabitur opera. ~lepidus ~uis Trin.390; sed tu insula male et molesta ~uis CATUL.10.33; ego ~uo miser rimus et maximo dolore conficior CIC. AH.3.5; FAM.14.1.2; (w. descriptive abl.) at natura bouum placido magis aere ~uit LUCR.3.302; (w. sb.) FUIT ATISTIA VXOR MIHI FEMINA OPTIMA ~XSIT CIL 1.1206.2.

3 (of things, uis, poet.) To be animated or active. b (of qualities, emotions).

(of fire) si ignis ~uit PL. Aut.93; ut. ~uant labentes aetheris ignes LUCR.1.1034; udo sub robore ~uit stuppa uomens tardum fumum VERG. A.5.681; paene extinctum cinerem si sulphure tangas. ~uit OV. Rem.732; Fast.3.427; adhuc ~uente fauilla STAT. Sil.2.1.2; (in fig. phr.) hanc Venus, ut ~uat, uentilata iace facem PROP.4.3.50; (of water) purgatura malum fluuiio ~uente soporem STAT. Theb.9.574; perspicui ~uunt in marmore fontes SIL. 1.2.155; 1.5.52; (of other things) ianne lyra et tetrico ~uunt tibi pectine chordae? PERS.6.2; ~uentia sulphura CALP. Ecl.5.78; ~uunt (cucumeres) hausti in stomacho in posterum dem PLIN. Nat.10.65. b tacitum ~uit sub pectore uiuus VERG. A.4.67; cum tanta meo ~uat sub pectore uirtus LUCR.10.188; uoluptas ~uere coepit, uita ipsa desit PLIN. Nat.14.6; STAT. Theb.11.714.

4 (of visual art or its materials) To live (in illusion), have the appearance of life; (sim. of inscribed words, i.e. to give the illusion of a living voice).

perfecta. ~uit in auro nox Danai STAT. Theb.4.132; artifices ~cturae pollice cerae ACH.1.332; Polycleto iussum est quod ~uere calce SIL.2.2.67; Phidiam ~uebat ebur JUV.8.103; MARMORE QVOT PAREO ~VNT (= ~uunt) SPIRANTIA SIGNA CIL 8.2108.5; DATA LITTERA SAXO VO(CE) TYA ~VET 13.2104.11.

5 To go on living, live on, survive. b (in valedictory exclam.). c to live on in the memory of men.

si ~uimus siue morimur ENN. Ann.392; ~uat hercule Cicero, qui potest, supplex et obnoxius BRUT. ad Brut. 1.17.6; tuane. per uulnera serior morte tua ~uens? VERG. A.10.849; illos. merito perisse ipsorum maleficio ait, ~cturos suo. ~beneficio LIV.28.34.8; ut mihi contingat tuo beneficio post mortem ~uere PER.7.16; LUC.4.519; praecipitata de saxo ~xit QUINT. Inst.7.8.3; TAC. Ann. 14.35; ego misera. uel fletum desinere uel omnino ~uere potero? APUL. Met.4.24; (cf.) si testiculi uena ulla paterni ~ueret in nobis PERS.1.104; (poet.) uertite equum, Dana! male uincitili Iliu tellus ~uit PROP.4.1.54; (of animals) omnes (mugiles). ~uere, quibus caudae sic amputentur PLIN. Nat.9.185; (of plants, etc.) odorati ~ctura rosaria Paesti PROP.4.5.61; quae (semina) pertinaciter ~xerunt COL.4.11.3; PLIN. Nat.25.167; (transf. of things) quis plura linit ~cturo dolia musto? JUV.9.58. b bene ualeat et ~uite PL. Mil.1340; VALEBIS HOSPERES ~VE CIL 1.1836.5; ~uite silue. ~extremum hoc munus morientis habeto VERG. Ecl.8.58; ~ue, uale HOR. Ep.1.6.67. c si non spiritui, at uirtutis laude ~uenus CIC. Phil.13.7; mihi quidem Scipio quamquam est subito ereptus, ~uit tamen semperque ~uet AMIC.102; ~uet extento Proculus aeuo HOR. Carm.2.2.5; uos. uelim. ~non lamentis. tamquam extinctos prosequi ~uunt uigentes fama rerum gestarum LIV.25.38.8; carminibus ~ues tempus in omne meis OV. Tr. 1.6.36; ~uit ~uetque per omnem saeculorum memoriam VALL.2.66.5; certior in nostro carmine uultus erit. hic. nullis debilibus annis ~uet MART.7.84.8; adhuc formosus Telemachus in meo ~uit pectore APUL. Met.8.9; (impers. pass.) ~uitur ingenio, cetera mortis erunt ELEG. MAEC.38.

6 (of abst. things) To continue in existence or operation; to live on (in literature, song, etc.).

etiam tum ~uit (infamia) quom esse credas mortuum PL. Per.356; iam illud malis plus nobis ~uit quam ratae (sumus) TER.453; tam diu genus illud dicendi. ~xit CIC. de Orat. 2.94; sanctissimas leges, Aellam et Fufium dico, quae. etiam inter Sullanae aere ~xerunt VAL.2.3; Q. Catulo, cuius semper inter hac re publica ~uet auctoritas PHIL.2.12; ~uit tyrannus, tyrannus occidit AT.14.9.2; non facient, ut ~uat amor, Moe memoriam SEN. Ben.5.2; MART.1.88.8; ~uunt odia improba. ~uunt STAT. Theb.12.441; inter mortuos auaritia ~uit nec Charon. ~quicquam gratuito facit APUL. Met. 6.18; ~spirat adhuc aere ~uuntque commissi calores Aeoliae fidibus puellae HOR. Carm.4.9.11; ~uit. ~uigetque eloquentia eius sacra scriptis omnis generis LIV.39.40.7; Particulo, chartis nomen ~cturum meis PHAED.4.epil.5.

7 (in emphatic sense) To live in the full sense of the word, really live. b (pf., in valedictory or sim. contexts) to have lived a full life.

me. cohortaris ad ambitionem et ad laborem. sed quando ~uemus? CIC. Fr.3.1.12; quo (sc. ad caelestem uitam) cum uenerimus tum denique ~uemus TUSC.1.75; ~uamus, mea Lesbia, atque amemus CATUL.5.1; is demum mihi ~nere. uidetur, qui. artis bonae famam quaerit SAL. Cat.2.9; mors aurem uellens ~uite' ait 'uenio.' COPA 38; sed neque tum ~xi nec uir ut ante fui OV. Am.2.3.760; exigua pars est uitae, qua ~uimus SEN. Dial.10.2.2; illud erat ~uere PER.44.4; MART.8.44.3; CIL 12.4548.9; (cf., w. cogn. acc.) uestros patres. ~uere arbitror et eam quidem uitam quae est sola uita nominanda CIC. Sen.77; (impers. pass.) cum omnes. ~siant non alia re quam animo ~ui APUL. Soc.21. b ~uimus, florimus; non uitium nostrum sed uirtus nostra nos affixit CIC. Fam.14.4.5; ~xi et quem dederat cursum fortuna peregi VERG. A.4.653 (cf. SEN. Ben. 5.17.5); ~xi puellis nuper idoneus HOR. Carm.3.26.1; ~xi: cras uel atra nube polum Pater occupato uel sole puro 3.29.43.

8 To sustain life, live (on food or other means). b to make a living or support oneself

(by). c de lucro ~uere, to live on bonus time, be lucky to be alive.

(w. abl.) si uolet suo ~uito LXXI (Font. iur. p.21); agri reliquit ei non magnum modum, quo. ~ueret PL. Aut.14; coctae. uos sibi suco ~uunt, ros si non cadit CAPT.81; nauis inanis fuisse dico, remiges. ~dimissos, reliquos stirpibus ~xisse palmarum CIC. Ver.5.131; studia illa nostra, quibus antea delectabamur nunc etiam ~uimus FAM.13.28.2; lacte et carne ~uunt pellibusque sunt uestri CAES. Gal. 5.14.2; VERG. A.7.749; quid refert, ~uas numerato uero an olim? HOR. Ep.2.2.166; corticibus teneris strictisque folijs ~xere LIV.23.30.4; pecudes armentaque grauium ~uunt OV. Met.15.84; ex istis, qui rapti ~uunt SEN. Ben.4.17.4; feruntur et Oenae, in quibus ouis auum et auenis inco-lae ~uant PLIN. Nat.4.95; STAT. Sil.3.3.75; (impers. pass.) ~uitur paruo bene HOR. Carm.2.16.13; panis hic ipse, quo ~uitur PLIN. Nat.2.138; (w. de) de uestro ~uito PL. Truc.953; (w. ex) ~uitur ex raptu OV. Met.1.144; haec. ~inuunt facilia. e. quibus ~uimus PLIN. Nat.24.4; (w. adv.) unde leuatores ~uerent nisi. locellos. pro hamis in turbam mitteret? PETR.140.15; (of plants) grossos, quae mitiore caelo relosae. ~nouos sales aliosque, quam quibus ~xere, aude tamquam iterum natae accipit PLIN. Nat. 15.73; (cf.) hunc nisi (terra) haberet, quomodo tot arbutus spiritum infunderet non abunde ~uentibus? SEN. Nat. 6.16.1; (transf.) quo fonte immensum ~uat mare STAT. Theb.6.362. b qui uetustus ~uunt VAR. R.1.2.14; duorum equitum latrocinio per dies aliquot ~xit LIV.29.32.11; c de lucro prope iam quadriennium ~uimus CIC. Fam.9.17.1; LIV.40.8.2.

9 To spend or pass one's life (in a given manner). b to live (with a specific purpose, for a given person or cause. c (w. cogn. acc.) to live (a particular kind of life).

lege dura ~uont mulieres PL. Mer.817; male ~ue et uale Trin.996; in eo qui. ruri semper habitat et in agro colendo ~xerit CIC. S. Rosc.39; si. illa ~xit ut offenderet sciens neminem PLANC.47; Alienus. noster est cum animo et beneuolentia tum uero etiam imitatione ~uendi (i.e. of our way of life) Q. fr.1.1.10; bene ~uite et munere assiduo. ~exercite iuentam CATUL.61.226; si uere naturae sit conuenienter oportet HOR. Ep.1.10.12; sit perpetuus huius qua ~uimus pacis aeuo LIV.9.19.17; libidinosior Anacreon an ebriosior ~xerit SEN. Ep.88.37; nec uoto ~uitur uo PERS.5.33; SEXT. PER. CONCORDERES ~VANT CIL 4.2457; Livia, nostri coniugii memor ~ue, ac uale SUT. Aug.99.1; ~ue. ~moribus praeteritis, loquere uerbis praesentibus GEL.1.10.3; is auditus iam tribus libens ~uebat gloriosus APUL. Met.9.35; (of a state) ut. sciant. omnes quam ex aequo tunc ~uat imperium PLIN. Nat. pr.2; (w. internal acc.) qui Curios simulat et Bacchanalia ~uunt JUV.2.3; (impers. pass.) nec tu illum satis noueras nec te ille; hoc qui tibi? ubi non uere ~uitur TER. Hau.154; negat Epicurus iucunde posse ~ui, nisi cum uirtute ~uatur CIC. Tusc.3.49; LIV.3.67.2; inter suspecta male ~uitur SEN. Ep. 74.3. b sibi ~xit, sibi sumptum fecit TER. Ad.865; bar-barorum est in diem ~uere CIC. de Orat.2.169; id quoque praesagit mortalem ~uere mentem LUCR.3.512; ~ue tibi OV. Tr.3.4.5; nulli alii rei quam quaestui ~uentes V. MAX. 5.2.10; SEN. Ep.55.4; humanum paucis ~uit genus LUC. 5.343; (w. internal acc.) mihi ~uit uita quod aetatem miser HOR. Ep.1.18.107. c ut profecto ~uas aetatem miser PL. Am.1023; uitam duram quam ~xit CIL 1.1761.3; CATO TER. Ad.859; honestam sese uitam meo praesidio ~quitores esse CIC. Ver.3.118; QUINT. Inst.12.7.3; GEL.5.11.2; QUI VITAM ~XIT INCVNDAM ET QUIETAM CIL 8.1596.9.

10 To spend one's life (in the company of a person, in a place, etc.).

tecum ~uere uult atque aetatem exigere PL. Mil.1275; psaltriam. parauit quicum ~uat, illam deserit TER. Ad. 477; ~xere omnes VNA INTER MEOS CIL 1.1216.5; summa est in testibus; ibi ~uunt cum imicis, adsunt cum aduersariis, habitant cum accusatoribus CIC. Flac.23; cum ita sinus adfecti ut non possimus plane sinist ~uere AT. 13.23.1; Romaene. an Mitylenis. malles ~uere FAM. 4.7.4; rure ego ~uentem, tu dicis in urbe beatum HOR. Ep. 1.14.10; ut Hannibal decimum iam annum Italiam provinciam habeat, diutius ibi quam Carthagine ~xerit LIV. 27.2.12; (Echo) solus. ~uit in antris OV. Met.3.494; Sarmatis ~uit in plaustro equoque ~uentibus TAC. Ger.4.24; quae cum uxor non esset cum aliquo tamen ~uebat PAUL. dig. 50.16.144; (of animals) in Arabia sullum genus non ~uit PLIN. Nat.8.212; 28.1; (cf.) animum tamquam emeritis stipendii libidinis. secum esse secumque, ut dicitur, ~uere CIC. Sen.49; (impers. pass.) ut nec cum illis (sc. uxoribus) satis commode, nec sine illis ullo modo ~ui possit MER. Mac. orat.8; aliter enim cum tyranno, aliter cum amico ~uitur CIC. Amic.89; Off.1.46.

uiuus ~a ~um, *a.* [VIVO + -VS] FORMS and ORTHOG.: ~uei- common in inscr.; ~uib- CIL 6.2259, 14.1473; ~uous (= ~us) CIL 1.2123.

1 (esp. pred.) Living, alive; (in abl. absol.) while ~ is, was, etc., alive, in ~s lifetime. b (of animals, of plants). c (masc. as sb.) a living person, (pl.) the living; ex ~o (w. ref. to works of art), from life. d ~us uidensque (and sim.) alive and in possession of one's faculties.

e (transf.) living (in the mind, memory, etc.). uiuine? ~om, quom inde abimus, liquimus PL. Capt. 282; si me ~om uis, pater, ignoret TER. Hau.105; CIL 1.2123.17; illum. uentum atque exanimatum ac uix ~um reliquo CIC. Ver.2.189; omnis natura cibos in corpora ~a uertit LUCR.2.879; hanc (sc. aquam) et ~us. ~defendi et nunc mortuus. Caesari restituo CAES. Civ.3.64.3; ~i peruenimus, aduena nostri. ut possessor agelli diceret: 'haec mea sunt.' VERG. Ecl.9.2; corpora ~a nefas Stygia uectare carina A.6.391; mille septingentos quinquaginta ~os captos LIV.3.8.10; sit gracilis, macie quae male ~a suast OV. Am.2.660; si ~us non PERFECISSEM, PERFICI AB HEREDIBVS (MEIS IVS) SI AUG. Anc.4.16; nil mihi dsa ~us; dicitis post fata daturum MART.11.67.1; SUT. Nero 42.1; talis oportere ~as exuri feminas APUL. Met.9.26; (poet. cf. sense 1e) uolito ~os per ora uirum ENN. var.18; ~iurabat..

Bacchidi. numquam illa ~a ductorum uxorem domum TER. Hec. 62; duxit uxorem patre ~o optimi. uiri filiam. I. Scipionis C. Sest. 7; id spero ~is nobis fore AUL. 10.8.8; CAES. Gal. 7.33.3; nunquam eos se ~o dilectum habituros LIV. 4.1.6; ~a adhuc matre Cornelia VELL. 2.7.1; numquam ulli se ~o compositionem eius dedit (Apuleius Celsus) LARG. 94. b coccus has (sc. cochleas) ~as an mortuas coquat ~. nescit VAR. R. 3.14.3; NEP. Hann. 10.4; uxores ferre domum ~. solebat OV. Met. 12.354; uulperum decocant ~am PLIN. Nat. 28.220; ~a ac spirantia saxi uelli (margarita) TAC. Ag. 12.7; ~suppressores ~as pro ridiculis. inserunt VAR. R. 1.26; VERG. G. 2.27; hic ~um mihi caespitem, hic uerbenas ponite turque HOR. Carm. 1.19.13; uirga recens bibulacae etiam nunc ~a medulla OV. Met. 4.745; ~a per rimas ~ surgit harundo 13.891; ~am sepeu CIL. 11.3.3; STAT. Ach. 2.145; mors ligneus. consitus uiricetis et ~is arboribus APUL. Med. 10.30. c ex numero ~orum exturbatur Cic. Quint. 49; Fin. 5.3; pacem me exanimis. oratis? equidem et ~is concedere uellem VERG. A. 11.111; OV. Am. 3.7.59; qui eum. ~manusit inter ~os uel testamenti S. C. 51 (Font. iur. p. 195); ~ex ~i bonis POMPO. dig. 41.5.1; ~ex ~o Centauri non fit imago LUCR. 4.739; imago. e ~o petita SEN. fr. (Haase p. 436). d ~os uidentis pereio TER. E. 7.3; huic acerbissimum ~o uidentis funus indicitur Cic. Quint. 50; ~us. et uident cum uictu ac uestitu suo publicatus NAEV. 59; LUCR. 3.1046. e cuius facta ~a nunc uigent Sest. com. 109; cum etiam nunc ~am illorum memoriam teneremus Cic. de Orat. 2.8.

2 (of parts of the body) Living (opp. what is mortified or callous; (neut. sg. as sb.) the quick. b (of the faculties, etc., of living persons). c (of things) having the essence of life. d uox ~a, the actual voice of a living person.

hunc. tondebo. usque ad ~am cum PL. Bac. 242; saepe ~. ~. roderet unguis HOR. S. 1.10.71; crusta undique a ~a carne ducta Cels. 5.28.1.0; uulnera circumcincta a ~a usque partes PLIN. Nat. 28.156; ~ubi frigidus imber altius ad ~um peredit VERG. G. 3.442; Liv. 22.17.2; superponenda sunt quae crustas a ~o resoluant Cels. 5.26.33.0; extrema pars ipsius unguis ad ~um rescatur Col. 6.12.3; ~ (uitem) fales radi ~o tenuis 4.24.5; ~ (transf. of capital opp. interest) de ~o. erat aliquid rescandum, ut esset unde Apronius. hoc corollarium nummorum adderetur Cic. Ver. 3.118; dat de lucro, nihil detrahit de ~o Flac. 9; Amic. 18. b siquid et in nobis ~i fuit ante uigoris OV. Tr. 1.6.31; ~is additibus ora serenat STAT. Theb. 2.57. c platanum. depositi iuxta ~amque adgressit harenam STAT. Silv. 2.3.41. d quod. uocem ~am prae uobis indicem uestrarum erga me uoluntatum. tulistis Cic. Agr. 2.4; plus. tibi. ~a uox ~. quam oratio proderit SEN. Ep. 6.5; QUINT. Inst. 2.2.8; uocis ~. ~ae penuria erat GEL. 12.2.1.

3 (of works of art) Having the appearance of life, lifelike. b (of speech) like that of real life (in style or content).

~os ducent de marmore uultus VERG. A. 6.848; gloria ~a Myronis Aena 598; illa (sc. Gorgo). ~o. ~. pallecit in auro STAT. Theb. 1.547; uidi artes. uariisque metallis ~a modis Silv. 1.3.48; ~ (of portrayed movement, expression) placido fulget ~us in ore decor MART. 6.13.4; sonipes. cui rigidis stant colla. iubis ~usque per armos impetus STAT. Silv. 1.1.48. b siquid exemplar uitae. et ~as hinc ducere uoces HOR. Ars. 318; ~ascebat alios declamasse, Varium Geminum ~um consilium dedisse SEN. Suas. 6.11.

4 (of rock, etc.) That is in its natural state or situation, native; (also of other things as occurring in nature). b sulphur ~um, sulphur refining before use. c calx ~a, quicklime. d argentum ~um, quicksilver.

Intus aquae. ~oque sedilia saxo, nymphaeum domus VERG. A. 1.167; antra subit totis laqueata et pumice ~o OV. Fast. 2.315; ~o. in saxo fundamenta templi adseuerauerant TAC. Ann. 4.55; (hyperb.) ille habet et silices et ~um in pectore ferrum OV. Am. 3.6.59; ~tinctis gregibus colore ~o MART. 12.63.5; spirat in aeducto, sed iam piger aequore mullus; languescit. ~um da mare: fortis erit 13.79.2; si ~os possis discernere calles V. Fl. 5.394. b quia ~um sulphur cum calce insit (sc. in facibus) Liv. 39.13.12; nec fugiet ~o sulphure uictus amor OV. Rem. 260; PLIN. Nat. 35.175; LARG. 78. c vitra 8.6.8; ~ae calci aquam infunde: feruebit SEN. Nat. 3.24.4; PLIN. Nat. 29.51; LARG. 114. d crebras emittit lacrimas argenti ~i VITR. 7.8.1; PLIN. Nat. 22.31; aes inaurat argento ~o 33.64.

5 (of fire or burning objects) Live, alight; (applied to a form of linen that glows in fire without being consumed). b (of minerals that emit sparks when struck).

carbones ~os CATO Agr. 70.1; ~ae. lucernae HOR. Carm. 3.21.23; ~os. focos PROP. 4.11.54; ~am. flammam OV. Fast. 6.291; VITR. 13.5.1; ~o. relictus torus focus V. Fl. 3.115; (transf.) ~is digitis incendere gemmas STAT. Silv. 2.1.134; ~inuentum iam est etiam (linum) quod igitur non absumeret. ~um id uocat PLIN. Nat. 19.19. b GRAT. 404; quos (pyritas) ~os appellamus, ponderosissimi sunt, hi exploratoribus castrorum maxime necessari PLIN. Nat. 36.138.

6 (of water) Constantly or freshly flowing (from a spring); (sim., of other liquids).

si omnino aqua non est ~a, cisternae faciendae VAR. R. 1.11.2; speulacae ique lacus VERG. G. 2.469; quin tu ante ~o perfundis flumine? Liv. 1.45.8; ~o perire rore manus OV. Fast. 4.778; illic non caelestem esse nec collecticum unorem. sed ~am aquam SEN. Nat. 3.7.3; V. Fl. 3.422; fons ~us MART. 2.90.8; ULP. dig. 43.22.14; CIL. 3.13053.4; ~stagnus. oleo. ~madentia ~o GRAT. 434; si sanguine ~o. ~stagnus. erumpat iugulo qui primus aperto Luc. 6.554; ~o lacte papilla tumet MART. 13.44.2; ~o. sola pinguis tabo STAT. Theb. 4.444.

7 (of things) Full of movement or life. b (of abstr. things) vivid, lively.

lapidum ~os miscere colores MAN. 5.508; nec languet aequor, ~a sed quies ponti. phaeon. fert MART. 10.30.12;

(cf. of magnetized iron) quod uolgens imperitum appellat ferrum ~um PLIN. Nat. 34.147. b sententiae ~ae SEN. Con. 3. pr. 18; scio quam sit tibi ~us. ~. animus PLIN. Ep. 8.6.17.

uiux, adv. [dub.]

1 With difficulty, hardly, not easily. b ~ tandem, with difficulty after much time or effort. c reluctantly.

ut ~ mihi credo ego hoc, te tenere. ! PL. Rud. 245; gnatum ut det oro ~um ex doro TER. An. 592; ~ prae uino sustinet palpebras TIT. oral. 2; seditio. oritur sensim ex clamore primum. ~ sero et raro ad manus peruenit Cic. Sest. 77; conlegit ipse se ~, sed conlegit tamen PIS. 27; scribis. te meas litteras superiores ~ legere potuisse Q. fr. 2.14.1; hunc ubi ~ multa. cognouit in umbra VERG. A. 6.340; paucis plures ~ restatis Liv. 23.45.9; pando Silenus asello ~ sedet OV. Ars. 1.544; PLIN. Nat. 31.81; TAC. Dial. 21.1; cum ~ duobus icibus caput amputauisset ANN. 15.67; ~ repertae Capitolii clausae SUT. Nero 46.2; nauis. demersa est et nos ~ enatauimus APUL. Med. 2.14; (elipt.) quid tu autem possis? aut quid homo quisquam? ~ iam deus Cic. Att. 9.6.5; ~ (coupled w. other adus.) ~ aegreque amatorculos inuenimus PL. Poen. 236; cum. spisse atque ~. ad Antonium Crassumque peruenimus Cic. Brut. 138; me ~ misereque sustento AUL. 3.6.1; male ~que subit primos lude pectus amores OV. Ep. 4.23; nisi ego altero eius pede retento ~ et aegre ad ripam superiorem adtraxi APUL. Med. 1.19; (repeated) neue daret (mater) saltum. ~ est Euandri ~que retenta manu OV. Fast. 1.508; corpus matris ~ ~que remisum Epic. Drusi 167. b CONRIGI ~ TANDEM QVOD CVR VOM EST FACTVM CIL. 1.217.31; longo ~ tandem tempore fatur VERG. A. 3.309; IL. 151; Scianum res nouas molientem ~. ~ tandem. ~subuertit SUT. Tib. 65.1; ~ (coupled w. other adv.) ianuae. ~ tandem et aegerime. patefuit APUL. Med. 1.14. c ~ finit lucas Canor. ~ bruma reduct MAN. 3.229; quia (sc. genitura). ~ post multas adhortationes ~ et cunctanter edita SUT. Aug. 94.12; sero. ~ ac ~ remisit ne. ~ puellae contractarentur CIL. 35.2.

2 Hardly at all, scarcely, barely, only just. b (qualifying an adj., adv., or noun). c ~ tandem, only just after all this time. d ~ est ut, it is hardly the case that, it is unlikely that.

abii ad praetorem: ibi ~ requieui: rogo syngraphum PL. Capt. 505; ~ sum apud me TER. An. 937; in iudicio fili de turpitudine parentis dici ~ oportere Cic. Clu. 17; Agr. 2.22; ~ timeat saluo Caesare Roma louem PROP. 3.11.66; ~ tamen aut semel admittit, cum saepe negarit 3.21.67; praedae tantum fuit, quantum ~ capta Carthagine. ~ fuisse Liv. 25.31.1; ~ manet et toto parua quod arma caput OV. Am. 3.9.40; Met. 3.269; ~ me balneus calceit PETR. 41.11; cui ~ fere uacat STAT. Ach. 1.936; ~inita pueritia TAC. Ann. 6.48; (strengthened by saltem) illud ~ saltem praecipendum uidetur, ne turbidus et clamorosus tantum sit alterator QUINT. Inst. 6.4.15. b med. ~ uiuom PL. Mos. 432; hominem ~ uiuom Cic. Ver. 3.134; duri. ~ hominis, uel potius ~ hominis OV. 2.50; ~ certo defectiois crimine Liv. 9.25.9; MEL. 1.23; in illum ~ bene notum sibi SEN. Ben. 1.1.42; ~ enarrabili foeditate QUINT. Inst. 12.10.76; exhalationes. ~ tenuis. ~que uisibiles APUL. Mun. 8; ~ (w. num.) hic sunt tres minae. ~ TER. E. 472; ter ~ in anno Cic. S. Ros. 132; ex quo (libro). millesimum partem ~ intellego AUL. 2.4.1; ~ uti horarum aequa potest PROP. 3.7.38; ~ duo tresque mihi de tot superstitis amici OV. Tr. 1.5.33; ~ primis. luminis ori V. Fl. 4.702; paucis loriceis ~ uni alterius cassis TAC. Ger. 6.3; (cf.) ~ cuiquam aut nulli ~. nasus integer Iuv. 5.15.5; ~ (w. pauci) ab uno (scriptore) pauca ~ potuisse sumi (exempla) Rhet. Her. 4.7; in dicendo. ~ excellentis ~ paucos Cic. de Orat. 1.7; ut ~ in ea caede pauci efferent B. Hisp. 6.4; Liv. 31.24.3; numerat paucos ~ sua uita dices MART. 1.15.4; exoptata ~ pauca. ~ promittunt APUL. Pl. 2.18. c iam scio. ab ~ tandem sensi stolidus TER. An. 470; o Geta monitor! ~ tandem Ph. 234; ~ tandem legi litteras dignas Ap. Claudio Cic. Fam. 3.3.1; ~ tandem longis quaesitam Colchida uotis contigimus V. Fl. 5.505. d quando ~ sit, ut aliqua apud eundem pro eo ipso interesset intellegi possit AFRIC. dig. 16.1.10; iter quoque et actus si petitus sit. ~ est ut fructus ulli possint aestimari GAIVS dig. 22.1.19.1.

3 a (followed by temporal cum cl.) Scarcely (had something happened) when. b (in sim. sense, w. second cl. introduced by et or ~que, or w. parataxis; also w. pple. or abl. absol. in place of first finite cl.).

a ~ annus interesset ab hoc sermone. ~um iste accusauit C. Norbanum Cic. de Orat. 2.89; ~ erat hoc plane imperitum cum illum. ~stipatum. ~lictioribus uideres Ver. 4.86; CAES. Gal. 6.8.1; ~ ea fatus erat. ~um. uidentem pastorem Polyphemum VERG. A. 3.655; OV. Med. 1.69; (elipt.) Apenas ~ discesserat, cum epistula Cic. Att. 4.84.1; V. Fl. 5.253; ~ ea, cum scissis magnam dea nubibus orbem protulit STAT. Theb. 12.309. b ~. ~ quies laeuerat artus, et (deus) superincumbens. ~proiecit in undas praecipitem VERG. A. 5.857; ~ ea legati, uariisque per ora cucurrit Ausonidum. ~ tremor 11.296; STAT. Ach. 1.216; ~ haec dicta et statim. ~canum reuocata conqueuit procella APUL. Med. 8.18; ~ elocutast hoc, foras simul omnes prorupit se TER. Eu. 599; ~ proram attigerat (Turnus), rumpit Saturnia funem VERG. A. 10.659; OV. Med. 2.47; ~ aurora nouos mouebat ortus, iam bellaria linea plebeant STAT. Silv. 1.6.9; ~ (w. ecce in second cl.) ~ ea fatus erat, medios uolat ecce per hostes uectus equo. ~Saces VERG. A. 12.650; Epic. Drusi 69; V. Fl. 7.193; ~. ~ senem passus componere membra. ~ manibus. ~iacentem occupat VERG. G. 4.438; ~ effatum me statim familiares. ~raptis. ~telis insecutur APUL. Med. 2.26; ~. ~enarratis cunctis ad uxorem. ~effudit spiritum 10.26.

uixdum, adv. [prec. + -dum] Scarcely yet, only just. b (foll. by temporal cum cl.) scarcely (had something happened) when. c (sim., w. second cl. introduced by et or paratactic cl.).

haec ego omnia ~ etiam coetu uestro dimisso comperi Cic. Catil. 1.10; castra locat. ~ satis credens Hannibalem superasse Pyrenaeos montes Liv. 21.26.4; ut. ~ pro effectis

relinquant ~ inchoata QUINT. Inst. 5.13.34; TAC. Ann. 1.5; postquam ego a Domino meo fratre ~ discesseram VER. Fro. 1. p. 294 (116N); ~ (w. adj.) ~ luce cert. Liv. 9.42.7; uxorem ~ nubilis SUT. Aug. 62.1; ~ (w. num.) cum tu ~ xxx dies in Syria fuisses Cic. Fam. 12.4.2; progressus ~ quattuor milia passuum Liv. 44.5.1; ~ (w. noun) Hannibale ~puero quondam ~ milite. ~ iuene imperatore 30.24.4. b ~ epistulam ~tuam legeram cum ad me. ~Postumus Curtius uenit Cic. Att. 9.24.3; ~ omnes condescenderant cum alii. ~ alii. auroralia incidunt Liv. 22.19.10; ~ ~nietur cum. ~ntremunt nubes PETR. 122.122; TAC. Dial. 14.1; Flor. Epil. 1.46 (3.18). c ~ ad consulem se peruenisse et audisse oppidum expugnatum Liv. 43.4.10; ~ emissa dies, et iam socialia praesto omnia STAT. Silv. 1.2.229; PLIN. Ep. 7.33.7; APUL. Med. 10.6; ~ dimidium dixeram, intellexerat TER. Ph. 594.

uixillum: see VEXILLVM.

-ula, -ulac, f. (m.), suff. Fem. to ~VLVS (arcula, regula); sts. w. common gender of persons (assecula, obsecula).

ulceratio ~onis, f. [next + -tio] The process of festering, ulceration.

dolores, damna, ~ones, uulnera SEN. Dial. 2.6.3.

ulcerō ~are ~āui ~ātum, tr. [VLCVS + -ō] To cause to fester, make ulcerous.

nondum. ~ato serpentis morsu Phloicteta Cic. Fal. 36; ire licet mulo. ~mantica cum lumbos onere ~et HOR. S. 1.6.106; ubi aures. ~perforatae sunt et offendunt, traicere id cauum celeriter candente acu (sa)tis est, ut leuiter eius orae ~entur Cels. 7.8.3; (fig.) non ancilla tuum iecur ~et ulla HOR. Ep. 1.18.72.

ulcerōsus ~a ~um, a. [next + -osus] Full of ulcers, sores, or sim.

~am, compeditam. sordidam PL. fr. inc. 142 (Fest. p. 309 M); ~a facies ac plerumque medicuminiibus interstincta TAC. Ann. 4.57; APUL. Apol. 43; (fig.) cum tibi. libido. ~ sauiet circa iecur ~um HOR. Carm. 1.25.15; ~ (fruns), of planis) (surculis) gemmantes nitere conuenit; nihil usquam ~um. ~spei fauet PLIN. Nat. 17.106.

ulciscor ~cisci ~tus, tr. [dub., cf. perh. VLCVS] FORMS: act. form ~ciscerem (= ~ciscere) ENN. scen. 147; pf. pple. in pass. sense Liv. 9.22.9, V. Fl. 4.753; pres. inf. in pass. sense SAL. Jug. 31.8; uilo ~ = ~tus fuero acc. Non. p. 185M) Acc. trag. 293 (cj. ulso).

1 a To inflict retribution, take revenge, on (a person). b to exact retribution for, avenge (wrongs). c (absol.) to take vengeance.

a illum ~ciscar hodie Thessalum ueneficum, qui perorse perturbauit familiae mentem mese PL. Am. 1043; ut iudicium illud. ~ quae illum corrupti tibi ~ciscare Epil. 269; quid ego de Trebellio dicam? ~ciscare quem ~tae uidentur Furiae debitorum Cic. Phil. 1.1.14; Off. 1.18; ~ciscos acerbius ~cisci uolunt SAL. Jug. 31.8; tyrannos ~ciscendo Liv. 24.26.11; (w. abst. sub. illud) ~ciscant mores sui Cic. Att. 9.12.2; ~ (w. abl. of means) ego illum fame, ego illum ab. ~. ~matior ~ciscat PL. Cas. 76; Medea. ~ hoc (ueneno) delibutus ~ta donis paelicem HOR. Epod. 3.13; neque. ~ rebellantis grauiore unquam ~tus est poena SUT. Aug. 21.2; ~ (w. pro) te pro istis dictis et factis. ~ciscat TER. Ph. 54.942; ~anc ubi uult. ~cisci pro scelere eius LUCIL. 279; ne. ~ciscantur Romanos pro eis quas acceperint iniurias occasionem dimittant CAES. Gal. 5.38.2; suos ~ta est pro coniuge fratres (i.e. for her husband's death) PROP. 1.15.15; (pple. in pass. sense) lego quod occidit ~tus ipse sua V. Fl. 4.753. b male promerita ~. si ~cisci non licet PL. Trin. 1.173; recte ego ~cisci uolens ~tus iracundiam TER. Ph. 189; Caesaris mortem ~cisci uolent Cic. Phil. 13.33; ~ciscantur A. 12.8; se. ~ciscantem inlatam, non nouam inferentem ~ciscantem Liv. 9.15.6; quod factum eius fortuna ~ta est VELL. 2.119.4; ~ magna ~ciscendae passis. ~ Marti aut. ~ Dianae STAT. Theb. 7.203; QUINT. Inst. 11.1.42; contractatam filiarum pudicitiam ~cisci TAC. Ann. 14.33; acerbitas plerumque ~ciscendi malefici bene. uiuendi disciplina est GEL. 20.1.53; ~ (w. abl. of means) ut peccata homines peccatis. ~ciscantur Cic. Inv. 2.81; ~ta suas iniurias est (res publica) per uos interitu tyranni Fam. 12.1.2; eum dolorem. ~ta est (plebs) tunc primum plebeis quaestoribus creatis Liv. 4.54.5; punctum uolueris paruulae (i.e. a gnat) uolueris morte ~cisci PHAED. 5.3.4; ~ (inf. in pass. sense) quicquid sine sanguine ciuium ~cisci nequitur, iure factum sit SAL. Jug. 31.8. c quom prius quam intero spatium ~ciscendi danunt (di) PAC. trag. 207; neque ullius. ~in ~ciscendo acerbitas progressa ultra mortem est Cic. Phil. 11.1; CAES. Gal. 6.34.7; cupit ~ta mori OV. Fast. 3.638; neque duo Romanus ~tum it TAC. Ann. 4.733; ~ (w. abst. sub.) ~tum habebat prius quam esset ~ta ~ciscenda lubid Cic. Fusc. 4.79; consules. ~ob iras grauit ~tas. ~ triumpharunt Liv. 2.17.7.

2 To take vengeance on behalf of, avenge (persons, things). b (w. refl.) to revenge oneself; (also w. ab) to exact one's retribution (from).

nisi patrem materno sanguine exanclando ~ciscerem ENN. scen. 147; Cic. S. Ros. 66; tandem laeti sociorum ~ciscimus umbras VERG. A. 3.638; 4.656; pariter. ~uolentem ~cisci fratrem fraternaque fata timentem OV. Met. 8.442; nonne uidetis, quos ~ciscare, iacentis? STAT. Theb. 12.706; occisum eum. ~miles grauissime tulit. ~paratus et ~cisci, nisi duces defuissent SUT. Dom. 23.1; (w. abl. of means) ~tus. ~parente (i.e. by killing her) parentem OV. Met. 9.407; (pple. in pass. sense) decus ~ti Samnitium imperatoris Liv. 9.22.9; ~spreto bis. ~ta focios OV. Fast. 5.308; coniunx ~ta manu thalamus STAT. Theb. 5.122; i. Tartareas ~ciscere sedes 8.65; (humorously) si ego minam non ~tus ferre probe quam leonem dedi PL. Poen. 1280. b quibus (arnis). ~possis. ~te ~cisci lacessitus Cic. de Orat. 1.32; ut ipsi se di immortales ~ciscerentur Ver. 4.87; quod se (ossa) sub tumulo fortiter ~ta iacent OV. Ep. 8.120; unde me ~cisci queam? SEN. Med. 124; ne tantulo quondam dicto meo laetus est ut uideretur se merito ~tum ire APUL. Apol. 66; ~a ferro sanguis humanus se

~ciscitur, contactum namque. ~robignem trahit PLIN.Nat. 34.146; Hannibal simili consilio se a transfugis ~tus est FRO.Shr.3.16.4.

ulcus ~eris, *n.* [Gk. ἔλκος, Skt. ārsah 'haemorrhoid']

1 A sore, ulcer, or sim. on the body. **b** (applied to a wound, excrescence, etc., on the surface of a plant or tree).

quasi ostreatum tergum ~eribus gestito PL.Poen.398; CATO Agr.157.3; conficit animam uis uolueris, ~eris aestus ACC.Trag.565; robigo est. uitium obscaeae libidinis, quod ~us uocatur VAR.Gram.450; ~eribus uocis uia saepia colbat LUCR.6.1148; HOR.F.1.16.24; ~era oris CELS.2.1.7; fiunt. ~ex frigore ~era hiberna maxime in pueris 5.28.6.A; SEN.Nat.3.1.2; oculorum ~eribus PLIN.Nat.22.150; ~eribus quae serpunt aut sordidus 31.97; cicatricem. diutini ~eris LARG.214; ~us luxurians et crescens 239; PLIN.Ep.6.24.3; quae. ~foetetur tot medicaminibus. facies dicetur an ~us? JUV.6.473; APUL.Apol.35; (prou.) papulas obseruatis alienas, opisti plurimis ~eribus? SEN.Dial.7.27.4; ~on animals) num sciebant aut ~era habebant (oues) VAR.R.2.11.6; VERG.G.3.454; saepe. ~amputare scabiem profuit atque ita factis ~eribus mederi liquida pice COL.6.32.3; PLIN.Nat. 10.204; ~transf.) exemptores. adfirmant compleri sponte illa montium ~era 36.125. **b** GRAT.146; semina lege. ~ sine ~eribus, integro libro COL.5.10.6; umor omnis e tota (sc. picea) confluunt in ~us PLIN.Nat.16.57; 17.214.

2 Morbid sexual craving.

pulchrior est Chione; sed Phlogis ~us habet MART.11. 60.2.

3 (fig., or in fig. phrs.) A canker, sore.

quid minus utile fuit quam hoc ~us tangere aut nominare uxorem? TER.Ph.690; quaero. ~uester deus. ~ nec modo beatus sit quod modo aeternus. quicquid enim horum attingeris ~us est CIC.N.D.1.1.104; ~us enim uiuiscit et inueterascit alendo inque dies gliscit furor LUCR.4.1068; quid lenioribus uerbis ~us publicum abscondo? SEN.Dial.5.26.4; Ep.8.2; quid in otio facio? ~us meum curo 68.8.

ulcusculum ~i, *n.* [prec. + CVLVM] A small sore, ulcer, or sim.

~a fiunt aut aridiora aut umidiora CELS.5.28.15.B; SEN. Ep.72.5; ~a oris PLIN.Nat.28.259; ~um altius est FRO. Aur.1.p.214 (83N).

-ulentus ~a ~um, *adjl. suff.* Enlargement of -ENTVS (cf. -OLENTVS), forms *adjls.* denoting 'abounding in' (frustulentus, purulentus, puluerulentus).

-uleus ~i, *m. suff.* Of obscure origin; app. occurs in *aculeus, eculeus, hinnuleus, manuleus, nuc(u)leus*.

ulex ~icis, *m.* [etym. unkn., but cf. modern Ital. dialect *ules*, 'heather'] Heather, *Calluna vulgaris*, and sim. plants.
hae (fossae) sternuntur gradatim ~ice PLIN.Nat.33.76.

uliginōsus ~a ~um, *a.* [next + OSVS] (of places) Ill-drained, boggy, wet.

ager ~us VAR.L.5.24; lapide. subtermi oportet caprile quo minus sit ~um ac lutulentum R.2.3.6; loco modice umido non ~o COL.3.6.3; eligenda. pars uineae. quae. ~ erit. ~ minime ~a 12.19.2; Arb.1.5; PLIN.Nat.17.33; 36.155; (neut. pl. as sb.) ~a et ubi salsugo uitiet testaceo sublimi utillius 36.176.

uligō ~inis, *f.* [ul- (cf. VDVS, VMEO) + IGO³] Waterlogged ground, marsh.

in creta et ~ine. semen adorem potissimum serito CATO Agr.34.2; non. ~olum ea ~o laenam corruptit ouium sed etiam ungulas VAR.R.2.2.7; pinguis humus dulcique ~ine laeta VERG.G.2.184; salsam. et anarum ~inem COL. 2.9.8; menta dulcem desiderat ~inem 11.3.37; PLIN.Nat. 17.201; SIL.8.379; ~ines paludum CAT.Ann.1.17; locus ~ine profunda. ~ad gradum instabilis 1.64.

-ūlis ~ūlis ~ile, *adjl. suff.* Formed from sbs. (*curulis, tribulis*; also *edulis*).

Vlissippō: see OLISIPPO.

Vlixēs ~is, ~i, or ~ei, *m.* [Latinized form of Ὀδυσσεύς, app. through dialect form Ὀλ-] PROS.: gen. sg. ~ei HOR.Ep.17.16, Carm. 1.6.7; ~ei Ep.1.6.63, OV.Met.14.159. The Greek hero Ulysses or Odysseus, hero of the Odyssey. **b** (as a type of cunning and resource).

~i cor fixit prae pauore ANDR.pot.16(17); ACC.Trag. 488; itaque Homerus non Aiacem nec Achillem sed ~em appellauit πρὸς ὁμόνομον CIC.Fam.10.13.2; Tusc.1.98; carminibus Circe socios mutauit ~i VERG.Ecl.8.70; ~is errationes VITR.7.5.2; ~is. aequoreas torsit amore deas OV.Ars 2.123; SEN.Ep.88.7; numerosa. tabula in qua sunt Priamus, Helena. ~es PLIN.Nat.35.138; casus tarde remeantis ~is STAT.Silv.2.1.118; QUINT.Inst.1.4.16; HVC.Fab.127.1; APUL. Apol.40. **b** meus ~es suo qui regi tantum concitit mali PL.Men.902; superauit. ~em Pseudolus PS.1244; CIC. Facc.13(Quint.Inst.6.3.90); Liuium Augustam. ~em stotatam appellans SUTR.Cul.23.2; ego. ~i astu deserta APUL.Met.1.12.

Vlixēs ~a ~um, *a.* Belonging to or typical of Ulysses.

tam diram, immo uero ~am peregrinationem APUL.Met. 2.14.

ullaber: (dub. wd. in augural formula).

~ arbos quirquir est VAR.L.7.8.

ullus ~a ~um, *a.* [see NVLLVS] ORTHOG.: ula CIL.1.2541.2.3. FORMS: ~i (gen.) PL. Truc.293; ~ae (dat. fem.) [TIB.]3.12.9.

1 (in neg. const.) Any at all. **b** (as sb.) anyone, anything, at all. **c** non ~us (used as emphatic variant of nullus; sim. haud ~us).

numquam coactor ~o die risi adaeque PL.Cas.858; neque lites ~ae inter eas TER.Hec.180; neque mihi. ~estimentum ~um est manupretiosum CATO Agr.173; quem numquam ~a uis, ullae minae, ulla inuidia labefecit CIC.Sest.101; ~ae non ille puellae seuire aut cuiquam dignior illo uiro [TIB.] 3.12.9; experti. ~unt Romani Macedonem hostem. non modo cum clade ~a sed ne cum periculo quidem suo LIV. 9.19.14; o mihi potest ~os numquam memorande sodales OV.Tr.1.5.1; si duo haec uerba idem significant neque ~a re aliqua dissident GEL.13.25(24).4; nec ~ae plumulae, nec usquam pinnulae APUL.Met.3.24; (after nullus for emphasis) nullum autem ~um gigni animal Aristoteles dicit, quod aut gustus sensu caret aut tactus GEL.6(7).6.2; ~w. virtual neg.) inermes armati. ~ine ~o suorum uulnere cunctos interficiunt SIS.hist.73; quibus cum parum procederet ut ~a lege mihi ponerent accusatorem CARL.Fam.8.12.3; tantum auit ab eo ut ~a ignominia iis. ~quaereretur LIV. 25.6.11; in honesta est. ~in ~o actu pigritia SUTR.Ep.74.30; ~w. qualifying adj.) numquam ~i fortiores ciues fuerunt CIC.Fam.7.3.3; fieri. non potest ut una ~a res modo mala sit, modo bona SEN.Ep.31.3; iuuenes. prohibuit ~um nocturnum spectaculum frequentare SUTR.Aug.31.4; ~w. indef. quod) nec quod sit ~um huius rei tam durum exemplum APUL.Met.2.8; ~as pred.) ~i. dignitatem. ~Antoni quae neque est ~a neque esse potest retineat CIC.Phil.12.4; animus ubi sit, denique sitne an. ~ne sit quidem ~us LUC. 124; Tusc.3.12. **b** (masculine) neque uita ~i propria in uita est ACC.Trag.422; nihil. ~de maerore minuendo scriptum ab eo est quod ego non. ~legerim CIC.Alt.12.14.3; nec uisu facilis nec dictu adfabilis ~i VERG.A.3.621; passim sine ~us imperio. ~in annem ruunt LIV.21.5.12; SEN.Con.2.3.3; MART.9.42.4; nec ~is. gloria maior. ~apud deos CAT.Dial. 12.4; ~w. part. gen.) ne quam societatem cum ~o Cretensium. ~institueret LIV.34.35.9; nec ~i uentorum magis stati sunt PLIN.Nat.2.124; ipse. ~clusus componebat nec ~i suorum committebat LARG.97; neque. ~os militum commilitones appellabat SUTR.Aug.25.1; ~w. de) nec ~o de familiaribus nostris repugnante APUL.Met.4.26; ~fem.) si media speculum spectetis in ira, cognoscat faciem uis satis ~a suam OV.Ars 3.508; ~neut.) nemo ~us nisi fugae memior LIV. 2.59.8; ~w. part. gen.) nec mortalis nec mortalium ~um in terra miserius POMPON.3.3; ~phi.) neque. ~uerbis sollempnibus ~a incipiam STAT.Silv.5.5.1. **c** prima causa. ~tantum commendationis habuit ut non ~a esset quae non digna nostro patrocinio uidetur CIC.Brut.312; Div.Caec. 60; VERG.A.10.333; res noua non ~is cognita temporibus MART.Sp.18.4; SIL.17.582; SUTR.Tib.50.3; (as sb.) me non ~ae poterunt corrumpere PROP.1.8.21; ~uirus haud ~um magis noxiu est CURT.9.1.12.

2 Any (where the minimum will suffice): **a** (in questions). **b** (in conditional cls.). **c** (in potential cls.).

~a censen te posse reperire ~am mulierem quam careat culpa? TER.Hec.662; quod fuit ~orum unquam barbarorum. ~tam crudele in hostem? CIC.Planc.71; ~um tu decus ~curus hac tranquillitate conferendum putas? Off.3.97; SEN.Nat.5.15.41; ~ae manus possunt? Tac.Hist.3.90; uos. de cibo. ~uel omnino ~a refectione nunc cogitatis? APUL.Met.8.10; ~as sb.) an ille. ~cum ~i. ~consilia contulit saepius? CIC. Phil.2.38; cur ~a foret me fortior? OV.Met.8.76; ~in indir. qu.) quae in discrimine fuerunt an ~a post hanc diem essent LIV.8.35.4; nescio an ~a pars operis huius sit magis elaborata QUINT.Inst.9.4.1. **b** hunc si ~us deus amaret, plus annis decem. mortuorum esse oportuit PL.Bac. 818; TER.Han.102.4; si ~a meretrix domum meam introiit GRACOR.ora.26; si esset ~ae necessariae litterae ATT.12. 39.2; si pax ~a est tua, Pontica tellus OV.Pont.3.1.7; V.F. 17.100; QUINT.Inst.4.2.116; (as sb.) si beluae tam. ~taetra possunt ~i esse amici CIC.Prov.15; quae eidem facultas. ~in te summa est, si unquam in ~o fuit Fam.4.13.4. **c** Elog. 5 (CIL.1.p.180); ante audio s. c. in Armenia. ~esse perlatum ~quam omnino mentionem ~am de ea res esse factam CIC. Fam.9.15.4; ille. ~anque. qui dum amnes ~i rumpuntur fontibus. ~stagna colit VERG.G.3.428; pontum penetraverit ~a cum ratis. ~tunc sperare. ~licet V.F.4.4.582.

3 (in comparisons or sim.) Any conceivable, any you care to name. **b** (in other positive contexts) any of any kind.

ita fustibus sum mollior magis quam ~us cinaedus PL. Aut.422; mihi. ~in tanto omnium mortalium odio. ~quaetis fuga quam ~a provincia esset optatior CIC.Pis.33; Fam.9.20.3; hoc. ~ad meum officium priuatarum rerum aequae atque ~am aliam rem pertinere arbitror BRUT. Ad.1.6.2; ut ponar in ~o, qui minus Ausonia distet ab urbe, loco OV.Pont.4.8.8; extra pretia ~a PLIN.Nat.37.1; ultra quam ~us spiritus durare possit QUINT.Inst.8.2.17; magis pudore. ~quam desperatione ~a SUTR.Otho 9.3; ~as sb.) multo maiorem indolem in eo animi. ~esse quam in ~o gentis uis unquam fuisse LIV.29.31.2; cui diu plura quam ~i praestiterunt SEN.Dial.10.4.2. **b** ut adduci tali tempore ad ~am conditionem possit BALB.Alt.8.154.1; quod scinditur et partis discedit in ~as LUCR.3.640; necum. ~e uolue femineos dolos, quod ~a coniunx. ~quod totumque manus ausae SEN.Agr.117; scelus intra se tacitum qui cogitat ~um JUV.13.209; SUTR.Tib.58; ~as sb.) fabulosum uisum iri tantum ~is mortalium securitatis fuisse CAT.Ann.11.27; quicquid bene dictum est ab ~o meum est SEN.Ep.16.7.

ulmārium ~i(i), *n.* [VLMVS + ARIVM] A nursery for growing elms.

~de ~is faciendis COL.ad fin. arg. lib.5; differendae (plantae) ~in ~ia intervallo pedali in quaque parte PLIN.Nat. 17.76.

ulmeus ~a ~um, *a.* [VLMVS + EVS] Of or belonging to elms; made of elm-wood. **b** (humorously, w. ref. to the use of switches of elm in corporal punishment).

subuectabant rure huc uirgas ~as PL.As.341; frondem populeum, ~am. ~condito non peraridum, pabulum ouibus CATO Agr.5.8; cupam materia ~a. ~facito 21.5; COL.6.3.6; ~uectes. ~os facito CATO Agr.31.1; (cf.) facito scopas uirgas ~as aridas 152; JUV.11.141. **b** nos futuros ~os, ni hodie Argyrippio argenti essent uiginti mnae PL.As.363; quem Apelles ac Zeuxis duo pingent pigmentis ~is Epid.626; stilis me totum usque ~is conscribit Ps.545.

ulmitriba ~ae, *m.* [next + Gk. τριβω] (comic nonce-wd.) One who wears out elms (by being flogged).

dicis ubi sit, uenefice? ~nescio, inquam, ~a tu PL.Per. 279.

ulmus ~i, *f.* [cf. ON. almur, Eng. elm] An elm-tree. **b** elm-wood, elm.

circum uias ~os serito CATO Agr.6.3; VAR.R.1.35.2; ~us opaca ingens VERG.A.6.283; abidita fronde leui. ~specular ab ~o OV.Met.2.557; e lacrimis arborum quae glutinum pariunt, salcis, ~i PLIN.Nat.11.14; inter has atque frugiferas materie uitiumque amicitia accipitur ~us 16.72; 24.48; CIC.F.L. agrim. p.107; ~used for training vines) si (uitis). ~est ~o conuincia marito CATUL.62.54; quod sidere. ~is. ~adiungere uitis conueniat VERG.G.1.2; HOR.Carm. 2.15.5; non hic pampineis amicit utibis ~us OV.Pont. 3.8.13; uitem maxime populus uidetur alere, deinde ~us COL.3.6.5; ~um. ~uite dotatam PLIN.Nat.18.266; QUINT. Inst.8.3.8; uiduas. ~os JUV.8.78; (cf.) mater futura. ~sub ~o marita cubet (i.e. to ensure fertility) APUL.Apol.88; ~w. humorous ref. to the use of elm-twig in flogging) uerberio ~orum Accerchus PL.Am.1029; metuo si senex rescuerit ne ~os parasitos faciat Epid.311; (cf.) quid hoc quod picus ~um tundit? hau temerarij sunt A.262. **b** orbem ex ~o. ~facito CATO Agr.18.9; curui formam accipit ~us aratri VERG.G.1.170; VITR.1.2.8; aemularetur ~us ni pondus esset in culpa PLIN.Nat.16.228; de fragili dolatus ~o MART.6.49.1.

ulna ~ae, *f.* [cf. Gk. ὀλένη, Goth. aleina, Eng. ell] The forearm, esp. as used in grasping, enfolding, or sim. **b** (usu. poet., as a measure of length, app. the span of the outstretched arms).

pueri instar bimuli tremula patris dormientis in ~a CATUL.17.13; saepe. ~nymphae teneris Lelegides ~is tollere conantur (sc. Byblida) OV.Met.9.652; 11.63; robora (sc. puppisi) cum uetitis prensarent altius ~is LWC.3.664; terrestrium solus homo bipes; unil. ~ae PLIN.Nat.11.243; arboris uis crassitudo quattuor hominum ~as ac plecentium implebat 16.202; V.F.1.1.658; quod latus (sc. disci) in digitos, mediae quod certius ~ae conueniat STAT.Theb. 6.672; pronas tendentis Amyntoris ~as 10.515; frangens undam puerilibus ~is SIL.10.498. **b** VERG.Ecl.3.105; aggeribus nives informis. ~terra. ~septem. ~adurgit in ~as G.3.355; cum bis trium ~arum toga HOR.Ep.4.8; mensura. ~roboris ~as quinq. ter implebat OV.Met.8.748; platanus. ~longitudine xv cubitorum, crassitudine quatuor ~arum PLIN.Nat.16.133; pyramides complures quadragerarij ~arum 36.87; serpentis centrum porrectus in ~as SIL.6.153.

ulophyton ~i, *n.* [Gk.] A name for CHAMAEL-LEON niger.

~ricinos canum necat, luencos quoque anginae modo, quare a quibusdam ~on (-philon, -phiton, etc., coad., -phonon cl.) uocatur PLIN.Nat.23.47.

Vlpiānus ~a ~um, *a.* Of or named after the Ulpian gens or a member of it, esp. the Emperor Trajan; (spec., of beneficiaries of the alimenta founded by Trajan and his successors). **b** (as a cognomen) Domitius Ulpianus (Ulpian), the jurist, d. A.D. 223.

METALL. ~i BMCI 3.p.234, unnummatus (Trajan); ~NOMINE PVERORVM PVELLARVMQVE ~ORVM CIL.11.4351. **b** PAUL. dig.19.1.43.

ulpicum ~i, *n.* [perh. Punic] A kind of garlic.

plenior ali ~ique quam Romani remiges PL.Poen.1314; caput ~i conterito CATO Agr.71; olentia late ~a COL.10.113; ~um quod quidam alium Punicum uocant 11.3.20; PLIN. Nat.19.112.

Vlpius ~a ~um, *a.* The name of a Roman gens, esp. of M. Ulpius Traianus, emperor A.D. 98-117, and his father (of the same name). **b** named after an Ulpian (in quotes., Trajan).

M VLP(10) TRIAN(10) PATR(1) IMP CAE(9) CIL.8.8316; Inscr. Dessau 9245. **b** BASILICA ~a BMCI 3.p.99, no. 492 (Trajan); (in the title of mil. units) LEO XXX ~AE VICTRICI CIL.8.15872; TRIB MIL COH ITI ~AE 11.5669; 14.5340.

uls, *prep.* [cf. OLLE, OLIM] CONST.: w. acc. On the far side of, beyond.

Opplus mons princeps ~ lucum Facutalem VAR.L.5.50; cum. ~sacra et ~et cis Tiberim. ~sant 5.83; GEL.12.13.8; ~. facit ultra, ultimus: cis, citra, citimus PAUL.Fest.p.42M; ~Cato pro ultra posuit p.379M.

ulterior ~or ~us, *compar. a.* [compar. of *ulterior (VLTRA); cf. inferior, etc.]

1 Situated farther away, more distant. **b** Gallia ~or, Transalpine Gaul; Hispania ~or, the western of the two Roman provinces of the Iberian peninsula. **c** (neut. pl. as sb.) the more distant parts or regions.

(of persons) senem illum tibi dedo ~orem. ego ad hunc fratrum adgrediar PL.Bac.1150; sed eum ipsum. ~quis est ~or? attat. ~pater uenit TER.Ph.600; cum ab proximis (Germanis) impetrare non possent, ~ores temptant CAES. Gal.6.2.2; LIV.3.60.8; (as sb.) recepta omnis praeda, nisi

quam uagi per inaccessa mapalium ~oribus uendiderant Tac.Hist.4.50;—(w. abl. of comparison) Alexander ~or Bactris et Indis uolet Sen.Nat.5.18.10; (cf.) haec cinere ~or metuas Pers.6.41;—(of places, things) in ~orem portum progredi Caes.Gal.4.23.1; stabant. tendebantque manus ripae ~oris amorem Verg.A.6.314; ~us nihil est nisi non habitabile frigus Ov.Tr.3.4b.51; longior ~oribus ex liquido cerato membris (i.e. the parts farther from the fracture) ~unctio Cels.8.10.7.4; si quos procul ~ore barathro altera non aliusque grauat plaga caeca tenebris Stat.Theb.8.15; (cf.) aera. . . a cuneis ~ora petis (i.e. from the farther seats in the theatre) Mart.1.26.4; (w. abl. of comparison) ~us medio spatium sol altus habebat Mart.4.17. b C.Fam.16.12.3; Caes.Gal.1.10.3; Sal.Cat.42.12;—Var.R.1.10.1; Caes.Civ.1.38.2; Vitr.2.3.4; Liv.28.12.13; in eo (sinu, i.e. Gulf of Cadix) prima Hispania terrarum est, ~or appellata Plin.Nat.6.173; Vibiis Sereus pro consule ~oris Hispaniae Tac.Ann.4.13; (ellipt.) ad sex legiones quae in ~ore reliquisset Cic.Ant.16.4.2; (w. part. gen.) qui provinciarum Hispaniarum ~orem ~orem. optinebat CIL.1.594.4.2.6. c auidam ~orum semper gentem Liv.9.38.5; paulatim. ~ora panduntur, ultima etiam alios recessus habent Curt.7.11.3; Sen.Nat.5.18.14; cum ~ora mercores scrutentur Plin.Nat.6.173; Tac.Ger.28.2; (w. part. gen.) Mossellae pons qui ~ora coloniae adnectit Hist.4.77.

2 More distant in time (in quot., neut. pl. as sb.).

se meminisse temporum quibus natus sit. ~ora mirari, praesentia sequi Tac.Hist.4.8; ERIPUIT FORTUNA IUVENEM ME NEC. PASSAST ~ORA PRV CIL.2.3475.5.

3 More distant (in kinship or affinity; also, in order of succession). b (in gram. classification).

nec qui gradu proximior est ~orem excludit Gaius Inst.3.7; nurus et generi appellatione. ~ores. contineri Ulf.4.3.1.2; 17.2.5.2.9;—50.16.65; etiam heredi ~ori defuncti possessio proderit, quamuis melius heres possessionem eius nactus non sit Paul.4.4.2.18. b quod uerbis etiam accidit, ut illi ~ero, cuius praeteritum perfectum et ~us non inuenitur Quint.Inst.1.6.26.

4 Surpassing others of its kind, greater in degree.

quod tamen ~us monstrum quam mollis avarus? Juv.9.38; ne. in ~orem familiaritatem provinciales admittant CALL.4.1.18.19.

5 That is beyond what has been mentioned, accounted for, etc., additional, further.

nihil est quod perdam ~us Dirae 66; ut. ~uosdam. ~religio cepit ~us quicquam eo die conandi Liv.28.15.11; quis gradus ~or, quo se tua porrigat ira, restat? Ov.Tr.3.11.5; ut. ~habeat quod a me accipit iam ~oris est curae; non tutelam illi, sed fidem debeat Sen.Ber.7.19.4; spes nulla ~or Juv.7.30;—(w. abl. of comparison) quod quid ~us priuato timendum foret? Liv.4.26.10; ~us nil aut grauius cultu timet hostia Juv.15.118; ~us nihil est mortis CIL.5.465.4;—(neut. as sb.) ~us temptare ueto Verg.A.12.806; pudor est ~ora loqui Ov.Fast.5.532; ut dum proxima dicimus struere ~ora possumus Quint.Inst.10.7.8; (w. abl. of comparison) capta relinquat semper et inuenit ~ora petit Ov.Am.2.9.10.

ulteriorius, adv., (prep.), [neut. of prec.]

1 To or in a more distant place, farther away; (app. as prep. w. acc., = ultra) beyond. b to a further stage; further, more than that.

inde abit ~ Ov.Met.2.872; V.F.1.1.515; (w. abl. of comparison) uincere. Oceani finibus ~ Verg.Cat.9.54; (transf.) me cogitationi aptae tradidit et iturum, si licuisset, ~ Sen.Ep.102.11;—cum quo. possim. ~. domos uadere Memnonias Prop.1.6.4. b haec ~ quoque procedere solent Quint.Inst.5.11.34; aut comminari aut fustibus castigare aut ~ procedere in poena eius solet Ulf.4.12.1.10;—si ~ directio mandauerit tibi ut meretrici pecuniam credas 17.1.12.11.

2 To a further degree or extent. b (in neg. sentences, w. some temporal force) any more, any longer.

tua est Launia coniunx, ~ ne tende odiis Verg.A.12.938; si me ~ prouexit ira Prop.2.15.19; seditiones. ~ eadem legi faciebat; ~ quo uentum foret—adeo exarsant animis Liv.3.30.2; eadem indignatione mulier lacerata ~ exaudiat Quint.100.4; Gaius Inst.3.184;—(w. quam) nec. ~ quam fortia facta silendo ulciscor fratres Ov.Met.12.575; non ~ oneratur. quam apud eum commodum hereditatis remanet Gaius Inst.2.255. b neque. ~tolerare uaporem ~ potuit Ov.Met.2.302; V.MAX.5.9.4; non sustinuit. ~tam fideles. ~seruos ~ cruciari 6.8.3; Luc.10.516; nec uocer ~ proles Iouis V.F.1.5.53; Stat.Theb.11.269; nec uoluptas nostra differetur ~ Apul.Met.2.10; 9.11.

ultimē, adv. [VLTIMVS+~E] To an extreme degree.

omnibus priuatus. ~e uado et utpote ~ adfectus ad quandam cauponam. ~deuorto Apul.Met.1.7; nudam flagris ~ uerberat 10.24.

ultimō, adv. [next+~o²] Finally, last of all.

qua ~ dimicare acie Vell.2.30.6; ne Giton quidem ~o risum tenuit Tert.20.8; magistratus ~ repulsi abierunt 111.3; (medicina) coacta ad sectionem uel ~ ad ustionem deuenit Larc.pr.3.1.17; cicutam. ~potam. ~artum gelatio insequitur ~que praefocantur, qui cam (sc. cicutam) sumperunt 179; CIL.10.7852.8; Suet.Nero 32.4.

ultimus (-umus) ~a ~um, a. [ult- (as ULTERIOR)+~MVS]

1 Most distant, farthest away; farthest (from any starting-point), endmost. b the most distant part of; the end of. c (neut. sg. or pl. as sb.) the farthest part; the end, extreme; the rearmost part.

in terras solas orasque ~as sum circumuectus Pl.Mos.995; in ~a ac difficillima ad portandum loca frumentum imperare Cic.Ver.3.190; ~as Hadriani maris oras petiuit Pis.92; in ~a occidentis insula CATUL.29.12; an. ~tibi seruiat ~a Thule Verg.G.1.30; ab Oceano terminisque ~is terrarum Liv.21.43.13; ~us inde sinus. ~cernitur V.F.5.154; ~a pars ualae Mart.Sp.2.10; (w. abl. of respect) ~a tractu Anthedon Stat.Theb.7.334; (w. part. gen.) haec. ~regio, magni pacis ~a mundi Ov.Tr.4.4.83; (w. ab) ea minima (stella) quae ~a a caelo citima (a) terris luce huccebat aliena Cic.Rep.6.16;—(dentes) ~i qui sero gigni solent (i.e. wisdom teeth) Cels.8.1.9; pars ~a trunci Luc.3.642; irritatio ~ae partis directi intestini LARG.142; STAT.Silv.5.1.157. b uideo currentem elum usque in platea ~a Pl.Cur.278; est mihi ~is conclaue in aedibus Ter.Ha.902; cum greges ouium emisset in Vmbria ~a Var.R.2.9.6; ut audiuit nos uenire, in ~am provinciam se coniecit Cic.Att.5.16.4; CATUL.11.23; quo. ~ae Hispaniae legati concurrerunt Liv.22.20.10; nobis habitabitur orbis ~us, a terra terra remota mea Ov.Tr.1.1.128; PHAED.4.20(21).3; Plin.Nat.6.18;—quod ~o specillo contingitur Cels.5.28.12.2; ~a. ~ungula Tauri Luc.3.255; inter duas pinnas ~ae caudae Plin.Nat.9.11; V.F.8.294. c ad caelum ipsum quod extremum atque ~um mundi est Cic.Dio.2.91; ubi de longo cursu sol ~a caeli impulit Lucr.5.651; Liv.10.47.1; ad subigendam Asiam atque ~a Orientis Curt.3.10.4;—monte fere medio est egingitibus ~a silus purus ab arboribus. ~campus Ov.Met.3.708; stagni. ~a uiuo caespitis cingitur 4.300; ~o caudae (sc. locustae) reflexo Plin.Nat.11.107; ~a telli V.F.6.249;—locauit in secunda acie phalangem Macedoniam. ~leuem armaturam in ~o statuit Front.Str.2.3.17.

2 Occupying the most distant point or position. b inhabiting the remotest or most distant parts. c situated furthest to the rear, hindmost.

siquis procurat ad oras ~us extremas Lucr.1.970; Lotis ~us acernis ~a ramis. ~queuit Ov.Fast.1.422; b speciem. ~populi Romani. ~quam gentes ~ae pertimescant Cic.Dom.89; a regibus ~is adlatas esse litteras Fam.9.15.4; ad ~as Germanorum nationes Caes.Gal.4.16.7; me. ~i noscent Goloni Hor.Carm.2.20.18; ~i Sereus Sen.Phaed.389; ~i. a tergo eorum Arminas Plin.Nat.4.88;—(w. part. gen.) iturum Caesarem in ~os orbis Britannos Hor.Carm.1.35.29; ~us ~os Bructerorum Tac.Ann.1.60. c negat hercle illic ~us Pl.Capt.11; ab ~is deinde subsidii cietur miles Liv.9.39.8; inter carceribus missos ~us ibit equus Ov.Tr.5.12.26; inter ~am confuentium ad Caesarem turbam latens Vell.2.80.4; oppidanorum turbam post ~os pedites ire iussit Curt.5.1.23; uersa fortuna, et acerrimus quisque sequentium fugae ~us erat Tac.Hist.3.16;—(masc. as sb.) recessum. ~primis ~i non dabant Caes.Gal.5.43.5; tormentis missa etiam ad ~os perueniebant Liv.44.35.22.

3 Remotest in time, earliest. b furthest back (in order of development).

rem breuiter narrare poterimus. si non ab ~o initio repetere uolumus Rhet.Her.1.14; quicquid fuerunt ab ~o principio huius praepositionis usque ad hoc tempus Cic.Inu.2.5; quoad longissime potest mens mea. ~pueritiae memoriam recordari ~am Arch.1.7; Leg.1.8; ~a ex origine CATUL.4.75; irae. ~urbibus ~ae steterat causae cur perirent Hor.Carm.1.13.65; Liv.7.9.2; (of a person) tu sanguinis ~us auctor Verg.A.7.49;—(w. sb.) principio Aeschy. ut ab ~is auctoritatem repetam. ~motus. ~stellarum obseruataurunt Cic.Div.1.2; ~a quid referam. quorum mihi caa senectus auctor? Ov.Ep.14.109; Quint.Inst.5.10.83. b ~mcdendo ac suendo, quae omnino ~a huc ref. (i.e. to the words medicus, sutor) Vell.2.5.93; ut aqua pluuia ~o genere ea est quae de caelo ueniens crescit imbrici Cic.Top.39.

4 Latest in time, final, ultimate. b last in temporal sequence. c (w. adu. force) last. d the last part of. e (neut as sb.) the last part, end, conclusion. f ad ~um, to the end, to the last; at the end, finally; in ~o, finally.

nec. sua illa superiora. ~tam praecura ducibat (Regulus) quam illum ~um casum Cic.Fin.2.65; ~a Cumaei uenit iam carminis actas Verg.Ed.4.4; quibus ~us esset ille dies A.2.248; ~a talis erit quae mea prima fides Prop.2.20.34; Ov.Tr.4.4.36; inuitatus est. ad ~as ipsi epulas Curt.6.8.16; silicium. ~praeponi conuenit aetatis nec primae nec ~ae Col.11.1.3; ut ~am quamque lucem tanquam non redituram. ~consumerem Tert.99.3; ignem. ~post ~a quaerunt oscula Stat.Theb.12.417; cum. ~consules inchoauerunt annum sibi ~um rei publicae praeput supremum Tac.Hist.11.1; ~uoce prolata Apul.Met.9.37; (w. part. gen.) prolium. ~Aeneae. ~um operum mortalium fuit Liv.1.2.6;—(of persons) ~a SVORVM CVPRINIA L F TERVILLA PVVET CIL.1.1297.5; Aes. ~us bonorum Mart.12.36.10; quod. C. Cassium Romanorum ~um dixisset Tac.Ann.4.34; Suet.Tib.61.3. ~a cum ex consularibus ad ~um diuani locum consulto seruatus esset Liv.3.40.8; commi ~um adicitur LARG.24.42; pax adicienda est. deinde cetera et populi, postea ammoniacum. ~um alumen aspergitur 200; cetera contusa temperatis asperguntur. ~o loco tergente medicamento laurus baccae miscetur 263. c (qualifying subj. of cl.) ~a caelestium terras Astraeae reliquit Ov.Met.1.150; primus ille, et utinam ~us, exemplum proscitionis inuenit Vell.2.28.3; satis fecimus nomini, ~o cessimus Sen.Suas.2.9; Clitus ~us sine lumine exibat Curt.8.1.50; primum enim occurrit fere quod est ~um dicendum Quint.Inst.7.1.25; (w. ex) ~us. ex interfectibus Caesaris. ~Cassius mortis poenas dedit Vell.2.87.3;—(qualifying obj.) potior. ~uidebitur ille, a quo cepit (arma). ~Ov.Met.1.36;—(in other positions) inter ~os interrogatio sententiam Vell.2.35.3;—(adu. acc.) ut. ~errabundi domos suas ~um illud (i.e. for the last time) uisuri peruerantur Liv.1.29.3. d recentissimum ad laborem militum, quia ~o proelio aduenerat Liv.4.33.2; centumiri rebus iam ~is propterbat Sen.Con.7.17.7; mense ~o Aprilis seculi Col.2.10.27; ~o uere Plin.Nat.10.129. e ~um orationis fuit, se arma capere, uocare omnes Quirites ad arma Liv.3.17.7; peruenisse te ad ~um aetatis humanae Sen.Dial.10.3.2; hoc quoque. ~Cicero in ~um distulit Quint.Inst.7.1.12;—(pl.) si quae te forte res. ~offenderit. ~perfero et ~a expectato Cic.Fam.7.17.2; tanti reputantes ~a belli V.F.8.385. f cum iis. ~omnia sibi et esse consociata et ad ~um fore Liv.23.44.2; ad ~um in audaciter commissio perseverauit 44.4.11; neque enim

uim summam dicendi. ~infelix usque ad ~um sollicitudo persequitur Quint.Inst.12.10.77; (pl.) hospitii seruasset ad ~a munus Ov.Fast.3.573;—cessit ad ~um maiestati consulis tribunus Liv.3.10.3; Vell.2.21.3; saepe. ~lapidibus petitus, aliquando foro electus. ad ~um ipsa patria pulsus est V.MAX.5.3.2.2; ad ~um pro fide morituros Curt.3.1.7; inde tussis et macies et ad ~um phthisis inuadit Col.6.14.1;—nurus. in ~o quaeerat, in quem usum anus dotem desideret Quint.Decl.360(p.393.1.2).

5 Last in written or spoken order; ~um, the end (of a sentence, etc.). b last (in an enumeration); ad ~um, finally.

si. ~quod prius ordine uerbum est posterius facias, praeponeas ~a primis Hor.S.1.4.59; trimetri uersus pars ~a Quint.Inst.9.4.71; si nihil refert, breuis an longa sit ~a (sc. syllaba) 9.4.94; MAUR.1764;—(neut. as sb.) possunt media quoque respondere uel primis. ~uel ~is Quint.Inst.9.3.34; (w. part. gen.) ~a uersuum 9.4.74;—omnia illa et prima et media uerba spectare debent ad ~um Cic.Orat.200. b nostrae. ~Hecates pars ~a (i.e. the third of her forms) Luc.6.700; quintus Phosphorus. deinde Solis est orbis et ~a omnium Luna Apul.Met.2; Pl.2.15;—primum. deinde. ~ad ~um: utile esse rei publicae Sen.Con.1.8.9; Sen.Nat.6.6.4.

6 That marks or brings about the last or ultimate stage in a process, final; critical. b serving as a last resort, last available. c marking the end of life. d (neut. pl. as sb.) the ultimate state of affairs, the end; also w. rerum; sim. ~a (fem.) w. part. gen. e in ~is, on the point of death. f ad ~um, to crown all.

decurritur ad illud extremum atque ~um senatus consultum Caes.Civ.1.5.3; uirtute pares, necessitate, quae ~um ac maximum telum est, superiores estis Liv.4.28.5; certamine ~o fortunam experiri statuit 7.37.4; usque ad ~um euentum pugnae moratus 23.29.15; defuit et scriptis ~a lima meis Ov.Tr.1.7.30; bis ante ~um discrimen classis hostium superata Vell.2.84.1; ~am bellis ciuilibus imposuit manum 2.87.1; Petr.118.61; dies ~a et casus extremus Apul.Met.5.12; paene ad ~am mortem exarumicatum 7.2; ~o saepe mecum tempus in ~um deducere Hor.Carm.2.7.1; aurum. ~quod in sanctioris aerario ad ~os casus seruabatur Liv.27.10.11; me. ~non praecipiti impetu in ~um consilium (i.e. suicide). ~misi Sen.Nat.4.4.17. b ab ~a iam dimicantibus spe Liv.10.31.6; ad ~um prope desperatae rei publicae auxilium. ~descendit 23.14.2; ~um est. ~cum candentibus ferramentis exulcerare Cels.4.29.2; (neut. as sb.) experiri ~a et impetum facere in arcem statuunt Liv.5.43.1; (w. adu. force) inter Hectora. ~atque inter Achillem ira fuit capitalis ut ~a diuideret mors Hor.S.1.7.13. c si ~us. ~posito staret amore lapis Prop.1.17.20; puppem. ~fluminis ~i Sen.Her.0.108; nec in ~a solium ossa V.F.3.383; mater ignem ~um filo negat [Quint.]Decl.6.2; ~o lauacro Apul.Met.9.30; (adu. acc.) ~um defletus atque conclamatus 2.27. d his se, quando ~a cernunt. ~parant defendere telis Verg.A.2.446;—cogunt. ~a rerum spem pacis temptare duem Luc.10.467; SIL.7.221;—Phyllida Mopsus habet, Lycidan habet ~a rerum CALP.Ecl.3.91. e nuntiatus est in ~is esse filium Sen.Con.2.4.4; exc.6.7; impatientem maris fratrem tuum in ~is esse Petr.101.8; f utant mirari si, qualis in ciues, qualis in socios, talis ad ~um in liberos esset Liv.1.53.10; ne uilla quies unquam miserae plebi sit, quae nunc etiam uictualis ad ~um facta sit 5.10.9.

7 Extreme in degree, ultimate. b (neut. pl. as sb.) extremes (of conduct or experience). c ad ~um (in var. phrs.), to an extreme degree; (w. defining gen.) to the point (of).

haec nimirum uidentur Ciceroni ~a esse in malis Brut. ad Brut.1.17.4; Prop.1.5.4; arma. ~magis laudaturn, si non utantur nisi ~a necessitate coacti Liv.24.22.3; 27.9.5; omni ~ae crudelitatis exemplo 42.8.3; sunt. ~a uota quolibet ex istis. ~re loca Ov.Pon.4.14.5; summae dignitatis. ~femina sed ~ae iam senectutis V.MAX.2.6.8; ~um supplicium meritis Curt.6.7.31; in uota miseros ~us cogit timor Sen.Ag.510; Col.4.3.5; nitrum. ~et alumen. ~a uenena sunt (sc. uiti) Plin.Nat.17.240; STAT.Theb.11.322; quia utriusque ~um uitium est Quint.Inst.12.10.80; uetus aetas uidit quid ~um in libertate esset Tac.Ann.2.3.1; Juv.3.34; Suet.Jul.14.1. b prius itaque quam ~a experirentur senatum inter consulere placuit Liv.2.28.9; quod omnia ~a pati quam se regi tradere maluissent 37.54.2; exitus in dubio est: audebimus ~a Ov.Fast.2.781; nihil esse. ~spiritu carius: (se) amore eius ad ~a esse propulsum Curt.6.4.11; ira Agrippinae citra ~a stetit Tac.Ann.12.22;—(w. defining gen.) paene in ~a gladiatorum erupit inipunitas Vell.2.125.2; bellorum. ~a, casus extremi Iuv.15.95. c cum ad ~um animo contendissemus Cic.Mur.65; consili. ~non ad ~um demeritis Liv.28.28.8;—(w. gen.) ad ~um inoplae uenturos 31.38.1; ad ~um periculi peruenire Curt.8.1.15; (defining gen.) rem ad ~um seditionis erupturam Liv.2.45.10.

8 Beyond which no development, analysis, etc., is possible, ultimate, final; (neut. as sb.) the final state of perfection.

quicquid est. ~de quo ratione. ~disputetur, id est ad ~am sui generis formam. ~redigendum Cic.Orat.10; principem legem illam et ~am Leg.2.8; si a primis inchoatisque naturis ad ~as perfectasque uolumus procedere N.D.2.33; ut praesidium ~um res publica ab Augusto ducent in bellum poposcit Tiberium Vell.2.111.2; Quint.Inst.5.10.5; (w. part. gen.) cum. ~dubitabit quid sit. ~um bonorum Cic.Luc.24; ~Fin.1.11; incite. ~medicinae et gubernationis ~um cum ~o sapientiae comparatur 3.25.

9 Least in worth, importance, etc., lowest, meanest. b (of persons).

principibus placuisse uiris non ~a laus est Hor.Fp.1.17.35; se. ~regiae. ~stirpis ferocibus cum esset ~ae Vell.1.13.1; inter maximam fortunam et ~am nihil interesse Sen.Ben.6.33.2; non ~am uisum Luc.4.14; haec. ~scientia. ~non in ~is ponenda Plin.Nat.17.91; ~ae sortis esse medicum. qui non binas ternasque compositiones expertas habet LARG.pr.4.1.1; Quint.Inst.1.8.15; (w. part. gen.) tibi. ~inter multa egregia non in ~is laudum hoc fuit

Liv.30.30.4. **b** huc omnes. huc primus et ~us ordo Prop.3.18.1; unus ex ~a turba Liv.24.27.1; tuos quondam non ~us inter amicos Ov.Pont.1.5.1; ~o mancipio Inter. Dial.10.17; ueras inter non ~a natus V.Fl.5.61; inter. ~a raucos ~us rogatores Mart.10.5.4; vulgi pars ~a nostri Juv.8.44; ~w. part. gen. Mysorum ~us Cic.Flac.65; summum magistratum ~us omnium Campanorum cepit Liv.26.6.17; (as an abusive form of address) tunc, ~a, non cessas. capillamenta surripere? Apul.Met.3.16; tunc, ~e ...? Apol.85.

ultio ~ōnis, f. [VLCISCOR+TIO] The act of taking vengeance, revenge, retribution. **b** (w. gen. expr. agent or instrument of vengeance); the wrong avenged; the person, etc., (avenged).

uctigal ex agro eorum capinus quod nobis non fructu iucundus est quam ~one Liv.28.39.12; ad ~onem exigendam V.Max.9.3.ext.4; Sen.Con.1.5.6; et beneficio gratia debebat et iniuria ~o Sen.Ben.6.5.1; ~u.18.9; Plin.Nat.11.96; maerenti iuvenis iacet ~o Baccho Stat.Theb.7.607; Silv.5.2.94; ut laudem humanitatis potius quam uoluptatem ~onis concupiscat Quint.Inst.5.13.6; Britannii ~onem aut seruitutem expectantes Tac.Agr.29.3; Ann.3.7; Juv.13.191; praefensuque ~as commune proprie ~oni Apul.Apol.86; ~a. personae aram ~oni statuendam Tac.Ann.3.18; Hvg. Fab.pr.3(18+12). **b** non committam ut ~onem decum immortalium meo Sen.Con.1.3.6; cur in uxore delicti manifesta ~onem leges omisisset Tac.Ann.2.85; ~onem, ~am fraudis in deorum. potestate fore Liv.23.25.4; sua cuique dextera. ~onem tot malorum pariet Curt.5.8.14; augebat. scelera in quorum ~onem consenserat Tac.Ann.15.61; qui speculatoribus ab pulsati praesentem ~onem metuebant Liv.40.7.6; plus Caesarem patris quam se amici ~oni debere Vell.2.5.1; et quorum de ~one quaeritur Quint.Inst.4.4.33; quibus ~onem sui mortis matrona mandauerat Plin.Ep.1.3(9.1); in ~onem non tam imperii R. quam pudoris Liv.3.1.10; Suet.Tib.25.1; (cf. w. poss. adj.) bello. ~pro ~one paterna suscepto Aug.29.2.

ultor ~ōris, m. [VLCISCOR+TOR] One who exacts retribution, an avenger. **b** (w. gen. expr. wrong avenged; person, etc., avenged; person on whom vengeance is taken). **c** (appos., or quasi-adj., esp. of the means of vengeance).

gravis Dardanidis gentibus ~or, Laetiae Acc.Trag.523; cui. erat dubium quid ille sanguis trubicinus. consules ~ores et defensores esset habiturus? Cic.Sest.43; Verg.A.4.625; illae dum se nimium querenti iactat ~orem Hor.Carm.1.2.18; Cerberus ~or Prop.4.5.3; in parvis rebus negligens ~or, grauem se ad maiora iudicem seruabat Liv.2.11.4; Ov.Ib.152; Luc.5.207; quae postquam Artaban cognita, filium Oreden ~orem parat Tac.Ann.6.33; ~a. cult. hile of Mars) Fer. Com.(CIL 1.p.229); stat Venus ~ori iuncta Ov.Tr.2.296; MARTIS ~ORIS TEMPLVM AUG. Ane.4.21; Mart.7.51.4; Tac.Ann.2.64; Mars ~or galeam. ~perdidit Juv.14.261; Suet.Aug.29.1. **b** Siculi ~orem suarum iniuriarum inuenerunt Cic.Div.Caec.53; ego ille coniurationis investigator atque ~or Suid.85; Lausi. dolum ~or eris mecum Verg.A.10.864; ab ~oribus ueterum simultum. ~est interfectus Liv.1.60.2; ~ores superbiae patrum adesse. ~deos 2.24.2; fratrum funeri ~or Ov.Pont.2.8.49; uolatae fidei. ~uindictam ~oremque Curt.5.12.5; Tac.Hist.1.40; (cf.) Colchis. ~orem metuens regnique fugaeque Luc.10.465; ~a Catiline praenunciator quondam, tum ~ore Cic.Pis.23; filius Maiae patiens uocari Caesaris ~or Hor.Carm.1.2.44; ego, nobilium scriptorum auditor et ~or Ep.1.19.39; ~ores parentum di Liv.1.59.11; Ov.Met.5.10; Plin.Nat.11.91; Stat.Theb.7.317; (cf.) hic irae excitabilis ~or Sil.9.496; ~te. diligo. ~orem non modo inimicorum sed etiam inuidiorum meorum Cic.Fam.2.9.3. **c** Nauplius ~ores sub noctem porrigit ignis Prop.4.1.115; ~orem spreta (dea) per agros misit aprum Ov.Met.8.281; uenit ~or in hostis ecce dies Stat.Theb.10.243; siue minax ~orem stringit lambon (the metre used for saire) Silv.2.2.115; stat. dies ausis olim tam tristibus ~or Sil.2.495; ~w. obj. gen.) Mettus. ~cum in contraria uersos ~ores habuit proditiōnis equos Ov.Tr.1.3.76; tanti sanguinis ~or Juv.10.165.

ultrā,¹ adv. [VLS; for formation cf. EXTRA, etc.]

1 On the far side, farther off, beyond. **b** to a point beyond, farther on, onwards; in a forward direction. **c** (transf.) beyond that point, further.

inter eas piscinas tantummodo accessus semita in tholium qui est ~ VAR.R.3.5.12; extremum porro nullius posse uidetur esse, nisi ~ sit quod finiat Liv.1.961; quos alios muros, quae iam ~ moenia habetis? Verg.A.9.782; positas ~ sub cardine gentes Pedo poet.18; nullo ~ margine includente (se. Oceanum) Plin.Nat.2.164; (frutex) candidus pedali mensura, dein rufescit addito semipede, ~ nigricans 12.95; nulla iam ~ gens, nihil nisi fluctus ac saxa Tac.Ag.30.4; AGEN.agrim.p.47. **b** neque retro regrediendi neque ~ procedendi obata facultate B.Afr.50.2; auferor ~ Culex 258; ~ calidus ut soleat ueris portare uiator Hor.S.1.5.89; tantus. clamor est ortus. ~ ut facile, si ~ tenderent, apparet eis titumdom esse Liv.24.31.4; Sen.Nat.6.26.1; ~ in ora (se. Nili) cauta mari Plin.Nat.5.55; et quibus Herculeo Dryope percussa fragore. processerat ~ turbatum uisura nemus V.Fl.3.530; Suet.Cli.1.2; (w. quam) non ~ quam in Hernicos procedit Liv.3.8.5; (transf.) ~ enim quo progrediar quam ut ueri similia uideam non habeo Cic.Tota.1.17; ~in combination w. citra) dextera. nec citra mota nec ~ est Ov.Met.5.186; statua. ~ citraque nauigantium oculis conlocatum indicium est V.Max.9.8.ext.1; quaruus ~ citraue perulenti (eiconiae) Plin.Nat.10.61; ~decimanus. ~diuidebat agrum dextra et sinistra, cardo citra et ~ Fron.agrim.p.11. **c** Estne aliquid ~ quo crudelitas progredi possit? Cic.Ver.5.119; uis eius (sc. uirtutis) ~ non potest surgere Sen.Ep.66.8; uidebatur suspectum. ~iam nimiae spei Scianum ~ extulisse Tac.Ann.3.29; ~w. quam) longum est quod pluribus uerbis. ~ quam satis est producit Cic.Inv.1.26; remotum est (argumentum) quod ~ quam satis est petitur 1.91; non tamen ~ processum est

quam ut unus ex plebe. ~tribunus militum. ~crearetur Liv.5.12.9; quos ~ iram. ~eius excessum fuisse quam ut uerbare necaretur? 8.33.19; Suet.Cal.3.3.

2 At a time farther into the future, subsequently, thereafter.

eam (sc. mortem) cuncta. ~mala dissoluere; ~a neque curae neque gaudii locum esse SAL.Cat.51.20; laetus in praesens animus quod ~ est oederit curare Hor.Carm.2.16.25; ortu accipit (signa) proprias uires ~que remittunt Mar.4.504; tu doctus iniquas Parcarum praenosse manus fatumque quod ~ est Stat.Theb.1.706; 12.74; usque ad Aecium et ~ Quint.Inst.1.7.14; ~w. quam) ut die quadragesimo post aut ~ etiam quam facta sunt omnia nuntiantur Pol.Fam.10.33.5; timor haud ~ quam rogos esse potest Prop.3.5.46.

3 To a greater degree, amount, etc., further, more. **b** (in neg. or interr. cls., w. mainly temporal force) any longer, any more.

est. ~oratio scripta elegantissime sententis, uerbis, ut nihil possit ~ Cic.Alt.15.1a.2; quodcumque meae poterunt audere cameae, seu tibi par poterit seu. ~ siue minus [Tris.3.7.25; ut praesens. oscula. ~admoecum si nil conceditur ~ Ov.Met.10.344; o miser inque dies ~ miser Pers.3.15; uotorum summa. quid ~ quaeris? Juv.5.18; ~w. quam) quid ~ quam quod fecerit nisi ut deleat Syracusas facere. ~Marcellum potuisse? Liv.26.30.8; non ~ quam uis officiosus ero Ov.Pont.3.6.56; ~ quam licet sperare Hor.Carm.4.11.29; etsi nihil ~ malorum est. ~quam quod passi sumus Liv.28.39.1; potio non ~ danda est quam ut uitam sustineat Cels.3.21.6; ~ nobis quam oportebat indulsimus Quint.Inst.2.5.24; Cuius ~ quam barbaris solitum ingenio sollers Tac.Hist.4.13; quamquam non ~ foret saeuitum quam ut amicitia Caesaris prohiberet Ann.3.24; utitur. ~cithara perire ~ quam comedio necesse est Plin.Ep.5.19.3; seruum. ~non ~ quam comeditus coarctat Suet.Aug.67.1. **b** reliquam esse unam aestatem. ~quam si sustinere potuissem, nullum ~ periculum uereretur Hist.Gal.8.39.3; tum leuis haud ~ latebras iam quaerit imago Verg.A.10.661; Hor.Ars 443; iam neque dissimulari meque ferri ~ fames poterat Liv.5.48.5; quid ~ moror. ~familiare fatum? 10.28.12; Ov.Past.3.208; hominis uerecundiam. ~mirari libet. ~quod non ~ contendit Vell.2.32.2; superos quid quaerimus ~? Luc.9.579; nondum suppetente ad hauriendum ~ iusta ui Plin.Nat.2.46; fixas. ~rupes stare neque aduersis ~ concurrere saxis V.Fl.8.196; quem ~ esse usum meli. ~credam? Quint.Inst.6.pr.3; diu meditatum scelus non ~ Nero distulit Tac.Ann.14.3; Mineruam. ~negantem. ~se tueri eum posse Suet.Dom.15.3; ~w. quam) nec. ~auxilia retenturos ~ quam regi comendum esset Liv.32.8.13; legati non ~ quam quinque dies Rhodi morati 45.10.15; libera non ~ parua quam nocte iuuentus Luc.4.476; nec ~ moratus quam dum Scytharum auxilia conciret Tac.Ann.6.44.

4 In addition, besides. **b** (w. quam) more than; (also w. ac).

tantum suppeditant amnes ~que mimant omnia diluuiare Lucr.5.386; SAL.Hist.1.55.11; nihil certe ~ rei in Italia. ~gestum Liv.30.19.12; lingua, sile. non ~ narrabile quicquam Ov.Pont.2.2.59; quid ~ petitis aut uultis? Petr.107.5; sic unum accipit maritum. ~ne ulla cogitatio ~, ne longior cupiditas Tac.Ger.19.4; Plin.Pam.6.5; nec quicquam ~ de paternis Augusti maioribus repperi Suet.Aug.2.3. **b** nihil a uobis ~ quam pacem petit Liv.31.29.3; nihil se ~scire. ~quam triginta dierum frumentum militi datum 43.1.8; ~w. numeral) neque ~ quam SEMEL CIL 6.877.b.6; ~ne quid ~ ac mandatum esset loqueretur V.Max.2.2.5.

ultrā,² prep. [prec.] CONST.: w. acc.

1 On the farther side of, beyond; beyond the end of. **b** to a point beyond, to the farther side of. **c** (in genealogy) farther removed than.

ager. ~qui uiritis cis Ariminum datus est ~ agrum Picentium Cato hist.43; nihil est. ~ illam altitudinem montium. ~quod sit Italiae pertimescendum Cic.Prov.34; Cottae. ~ ~ Silianum uillam est At.12.27.1; cur ~ speculum uideatur imago Lucr.4.269; CAES.Civ.3.26.4; triumphos. ~altos qui citra, alteros qui ~ quinquagesimum lapidem. ~ omnem copiam ingenuorum inspiciant Liv.25.5.6; nempe ~ Euphratem sum Curt.4.11.19; Plin.Nat.2.202; Fron.agrim.p.6; Suet.Ves.2.1; Apul.Mun.7; (separated fr. noun) nocte tota ~ ibat flumen Salsum in acie B.Hisp.16.2; ~ (placed after noun) capto. campo uementia ~ Tac.Ann.1.65; barbari. Danuuium. ~locantur 2.63; ~indicating a distant source) uestes ~ non tantum nostrum, sed ~ finem hostium aduectas Sen.Ep.110.14; (coronis) petitis ab India aut ~ Indos Plin.Nat.11.11; ~hastae multum ~ temonem eminentes Curt.4.15.4. **b** ~ angulum Gallicum. ~deferimur Cato ord.31; ut amplius passus ~ aciem. ~processerit (dexteris cornu) GALBA Flum.10.30.3; progressas ~ uadum in Rhodias naui circumstant B.Alex.15.3; Hor.Carm.1.22.10; Liv.7.24.9; saepe uagos ~ limina ferte pedes Ov.Ars 3.418; ~ ~ caput manibus porrectis Plin.Nat.28.48; ibis. ~ ~ sidera Stat.Silv.4.3.156; Quint.Inst.1.3.159; Tac.Ann.2.50; Germanos. ~ ~ Albim fluium summouit Suet.Aug.21.1; Apul.Met.5.26; ~ (placed after noun) si pignit portus ~ procedere Prop.4.7.29; (cf.) aeriam. ~educere molem, Cycloperm scopulos ~ (i.e. higher than) atque audacia saxa Pyramidum Stat.Silv.5.3.49; ~ (transf.) neque ~ in ulciscendo acerbitas progressa ~ mortem est Cic.Phil.11.1; nec ~ minas. ~processum est Liv.3.4.61; paulum aliquid ~ primas litteras progressi Quint.Inst.1.1.8; ~ (placed after rel. pron.) (Peripatetici) adhibent modum quandam quem ~ progredi non oporteat Cic.Tusc.4.38. c neque. ~intellegi debere posteros ~ hunc gradum Suet.Cal.38.1; cognati. ~proprii qui sunt ~ fratrem Ulp.48.5.2.1.

2 (in temporal sense) To a point later than or beyond the lapse of, beyond; at a later time than, earlier than.

tumulus. ~circumcessus ~ median noctem est Liv.4.39.7; te. ~ promissum tempus abesse Ov.Ep.2.2; Nilus. ~augetur mediis aestibus ~ aequinoctium Sen.Nat.

4a.1.2; nec ~ octo annos matres seruandae sunt Col.7.6.8; Plin.Nat.15.12; (Gorgias) ~ Socratem usque durauit Quint.Inst.3.9.1; haruspex. ~monuit, caueret, periculum quod non ~ Martias Idus proferretur Suet.Iul.81.2; Apul.Met.11.6; ~omissas petitiones non ~ annum resumerent Tac.Ann.13.51. **b** nullius non origo ~ memoriam iacet Sen.Ep.44.4; ceu uero non milia gentium sine medicis degant. ~sicuti populus Romanus ~ sexcentisimum annum Plin.Nat.29.11.

3 To an extent or degree exceeding, beyond. **b** (of a sort) surpassing. **c** beyond, more than (a number, amount).

eum. ~cum ad cenam inuitasset, ~ Romanum. ~morem curabant Sal.Hist.2.70.2; si ~ placitum laudant Verg.Ecl.7.27; si mortalis ~ fas trepidat Hor.Carm.3.29.31; ~ humanarum irarum fidem scauenti turbae Liv.8.24.15; Maecenas. ~mollitis pacem ~ feminam fluens Vell.2.88.2; Tac.Ann.4.64; ut colonis. ~ciuitas adimeretur, quod. ~ praescriptum data esset Suet.Iul.28.3; uir ~ Virgilianus opiliones. ~rusticanas Apul.Apol.10; nisi forte ~ uires facultatum staterit Ulp.48.27.2.2.3. **b** quis. ~umquam tanto damno senatore cogit? aut quid est ~ pignus aut multum? Cic.Phil.1.12; Romana. ~Sammis ~ Caudinas sperauit uoluerat Furcas Luc.2.138; semel. ~errare sane tolerabile sit. in eadem uero recidere. ~ omnia uidebatur Quint.Decl.310(p.220.1.6); Inst.8.6.73; oblata ei species muliebri ~ modum humanum Tac.Ann.11.21; ~ (placed after noun) mortem aliquid ~ est? ~uita, si cupias mori Sen.Agr.996; ut siquis magnitudinem imperii cum annis conferat aetatem ~ putet Plor.Ep.1.1(p.1). **c** non ~ tres uersus V.Max.3.7.ext.1; postero die. ~non ~ heminae aquae adsumere Cels.4.5.8; non ~ quingentos sestertios Suet.Iul.38.2; legata quae ab ipso ~ dodrantem data fuerat JULIAN.48.35.2.87.8.

4 (in neg. or quasi-neg. sentences, indicating the limit of an activity) Except for, other than, beyond.

difficile et morosum offendit garrulus; ~ non 'etiam' sileas Hor.S.2.5.90; nihil ~ neruos atque eum morti cesserat atrae Carm.1.28.12; modestia certare milites ne quid ~ usum necessarium sumerent Liv.47.45.11; 28.28.10; Quint.Inst.12.10.8; uulgius inauum et nihil ~ uerba aurum Tac.Hist.3.58; cum in commodati actus non facile ~ culpam. ~tencatur Pompon.48.13.1.16; GAUS Inst.4.75.

ultrāmūdānus ~a ~um, a. [prec.+ MVNDVS+~ANVS] Existing beyond the world, transcendent.

summus ille (deus) ~us Incorporatus Apul.Ph.1.1.11.

ultrātus ~a ~um, a. [VLTRA+~ATVS²] (surv.) Regarded as the furthest limit.

sic scies te ex scriptura lapidum esse in parte ~a et dextrata (agri) Nips.grom.p.291La; (neut. sg. as sb.) sic scies te in sinistrato et in ~o esse p.292La.

ultrix ~icis, f. (n.) adj. [VLCISCOR+~TRIX] That exacts retribution, avenging. **b** (as a title of the Furies and other agents of retribution).

~icem pharetra deprome sagittam Verg.A.11.590; nec ~ices aduehit unda rates Ov.Ep.5.90; Sen.Thy.894; ~ix. ~ dies Liv.7.782; ~ix. ~rabies Stat.Theb.4.360; 11.4; ~ix hora uocat Sil.3.655; ~ (neut.) ~icis. ~uirginibus dare tela Stat.Theb.5.117; ~icis bella Sil.2.423. **b** Dirae ~ices Verg.A.4.610; ~ix accincta flagello Iphisphone 6.570; ~ix Rhamnusia Ov.Tr.5.8.9; ~ix Irinus [Sen. Oct.619; V.Fl.1.796; Stat.Theb.12.772; ~ix Necessitas Apul.Mun.38; CIL 6.532.3; (w. obj. gen.) sceleris ~ices deae Sil.Med.13; ~ (fem. as sb.) ~icis ademptae Stat.Theb.1.627; ~ices habebis pronubas Apul.Met.8.12; ~ (neut.) subit ~icis. ~ Tartara Stat.Theb.10.25.

ultrō, adv. [as VLTRA¹+~O²]

1 To a point farther off, away (in quot., only in exclam. phrs.). **b** (transf.) ~ tributa, outward payments, esp. money paid by the state to contractors for public works.

~ istunc qui exossat homines! Pl.Am.320; ~ istum a me! Capt.551; ~ te, amator, apage te a dorso meo! Cas.459; Moss.607. **b** quanto quoque anno uectigalia et ~ tributa per censors persolebantur Var.L.6.11; CIL 1.593.74; uectigalia summis pretiis, ~ tributa infimis locauerunt Liv.39.44.7; 43.16.2; CIL 2.1964.4.5; (transf.) quid. ~est turpius quam aliquem computare quanti uir bonus sit, cum uirtus. ~saepius in ~ tributis sit? Sen.Ben.4.1.2.

2 ~. citro. To and fro, backwards and forwards. **b** (transf.) back and forth, reciprocally. **c** on both sides, in both directions. **d** ambiguously, equivocally.

arare incipito. ~ citroque sulcos. ~duco Cato Agr.33.2; pisciculi ~ ac cito conmetant Var.R.3.5.16; omnium qui ~ citroque nauigant Cic.Ver.5.170; Lucr.4.36; Liv.37.10.7; Plin.Nat.19.3; per hunc pontem ~ citro commeatui Suet.Cal.19.2; Apul.Met.8.22; (in a mus. scale) id ~ citro crebre faciendū Vira.5.4.2. **b** ca. ~ tanta beneficia ~ citroque. ~relinquimus? Cato ord.164; ~ citroque integrant in oppido caedem Sis.Alt.89; implicati ~ et citro ~ usu diuturno Cic.Ame.85; magnae elades ~ citroque. ~et in laetae et acceptae Liv.5.1.11; data ~ citroque fide 29.23.5; beneficium et gratiae relatio ~ citro ire debent Sen.Ben.5.11.1; nec inter matrem et filium. ~ citroque hereditatis capiendae ius competat GALBA Inst.3.24; locus erit furti actioni ~ citroque Ulp.48.9.4.38.2. **c** nec in (sc. regionem) tantum, intra cuius fines (terminus) motus est, alumnium intro duci sed ~ citroque confundi fines necesse est Sic.Phil.agrim.p.106; (w. gen.) ~ citroque ruorum p.114. **d** illud etiam dictum a Vergilio eandem habet formam communicatae ~ et citro significationis GEL.9.12.17.

3 In addition to everything else, into the

bargain. **b** (of actions performed reciprocally or in turn).

quoniam... quod imperavit perlexisti persequi, nunc uenis etiam ~ inrisum dominum *PL.Am.587*; repperi negotium, siquidem mihi his ~ adgerenda etiam est aqua *Rud.484*; quod ~ etiam inlutos se... ad iudicio discessuros uidebat *Cic.Ver.3.30*; quod manus dedisti quodque etiam ~ gratias egisti *Al.16.3.1*; ad Germanos peruenit fama, diripi Eburones atque ~ omnis ad praedam euocari *Caes. Gal.6.35.4*; his lacrimis uitam damus et miserescimus ~ *VERG.A.2.145*; nata seruiliti mancipia semel uenient, atque ~ a dominis lapsi *Tac.Ag.31.2*; *Suet.Tib.11.5*; formam mulieris et aetatem ipsi ~ improbauerunt *Apul.Apul.91*. **b** cum... ego porrex tibi brachia porrigis ~ *Ov.Met.3.458*; talibus orantem dictis... ille ~ petit *V.F.4.30*.

4 (indicating that a situation is the reverse of what it has been, what has been implied, etc.) At the opposite end of the scale, conversely.

insanire me alunt, ~ quom ipsi insaniant *PL.Men.843*; noui ingenium mulierum: nolunt ubi uelis, ubi nolis cupiunt ~ *TER.Eu.813*; quum olim oderat, sectatur ~ ac detinet *TRUP.com.100*; nunc (aedis), non modo preni non possunt, sed etiam ~ submouent populum *Var.in Gel.13.13.4*; pro... empto... frumento aut nihil datum aut tantum datum quantum reliqui... fecerant, aut ~ etiam... ablatum *Cic.Ver.3.108*; omnia magna haec sunt, tamen ipsest maximus ~ *CATUL.115.7*; ut, qui aliquid iusti incommodi expectauissent, ~ praemium inlitionis ferrent *Caes.Civ.1.86.1*; nunc... ouis ~ fugiat *VERG.Ecl.8.52*; qui... non... regem uidet irumpentem ~ quae inuenerit urbi *A.9.729*; cauendo... ne metuant homines metuendus ~ se efficiunt *Liv.3.65.11*; in haec tanto animo consensum est ut gratiae ~ consulibus agerentur *26.36.10*; *PHAE.6.9*; nec secari adamas... potest, sed incurantia ~ retundit *SKN. Dial.2.3.5*; *11.12.2*; (rapa) nebulis et pruinis... ~ aluntur *PLIN.Nat.18.12.8*; at nunc nescioquis... puellae brachia nexa tenens ~ te, Somne, repellit *Stat.Silv.5.4.15*; non debuit tibi pecuniam... ~ a me mutatus es *QUINT.Inst. 5.10.107*; longius secuti ~ in insidiis praecipitantur *Tac. Hist.2.25*; pronuntius ~ dominum iure caesum uideri *Ann.14.43*; an turpe arbitraris formam suam spectaculo assidue explorare? an non Socrates philosophus ~ etiam suasisse fertur discipulis suis, crebro ut semet in speculo contemplantur? *Apul.Apul.15*.

5 Of one's own accord, on one's own initiative. **b** (in pass., w. ref. to the agent) spontaneously.

argentum si quis dederit... ~ ibit nuptum, non manebit auspices *PL.Cas.86*; tu te uilem feceris, si te ~ largiere *Mil.1243*; hac fama impulsus Chremes ~ ad me uenit *TER.Am.100*; illum non modo recipiebant suis uribus uerum etiam ~ uocabat *Cic.Flac.61*; *Fam.7.21*; ~ ego deferrem, copia siqua foret *CATUL.68.40*; qui se ~ morti offerant *Caes. Gal.7.77.5*; at mihi sese offert ~, meus ignis, Amyntas *VERG.Ecl.3.66*; *HOR.S.2.5.75*; iunioribus ~ nomina dabant lectis armatisque *Liv.1.59.12*; *26.17.11*; *Ov.Met. 2.566*; *SEN.Dial.2.17.2*; dat gratis, ~ dat mihi Galla *MART. 10.75.14*; *STAT.Theb.10.19*; Britannii... deserere domos ac per iram ~ incendere *Tac.Ag.38.1*; multitudinem... sponte et ~ confluentem *Suet.Jul.16.2*; ~ *PATER* (posuit) *CIL 13.3226.5*; [of the actions of inanim. or abstr. things] cum uiuenter homines ex his rebus quae inuoluata ~ ferret terra *VAR.R.2.1.3*; si permanere uellet in suis artibus, ~ illi... regnum uenturum *SAL.Jug.8.2*; quod... diuum promittere nemo audeat, uoluerunda dies in attulit ~ *VERG.A.9.7*; *QUINT.Inst.10.7.11*; ~ se suggerentibus causis *FLOR.Eph. 1.24(2.8.1)*. **b** quid igitur faciam? non eam ne nunc quidem quom accersor ~? *TER.Eu.47*; *Cic.Fam.7.10.1*; Cassius noster Syriam, legiones Syriae habet ~ quidem... ab exercitu ipso accessisti *BRUT. ad Brut.2.3.3*; quod ~ sibi oblatum esset... id effiebat multiplex gaudium *Liv.4.60.2*; Seleuci filiam duxisse eum, non petentem sed petitum ~ *42.12.3*; dignus eras ~ rogari *Ov.Met.14.30*; mihi... adfertur ~ panis *PHAE.6.3.7.11*; *Tac.Hist.3.70*; petitione honorum abstinit, donec ~ ambiret delatum ab Augusto consulatum accipere *Ann.2.43*; in contubernium ~ inuitatus *Suet.Cal.22.4*.

6 (spec.): **a** (w. ref. to unprovoked mil. or other offensive action). **b** (w. ref. to speech).

a etiamne ~ tuis me proleas probis? *PL.Bac.567*; qui ita putant sibi fieri iniuriam ~ si quam fecere ipsi expositos *TER.Ad.593*; ~ me maledictis lacessisti *Cic.Phil. 2.1*; *Q.fr.1.1.4*; cum... Galli... ~ bella inferent *Caes. Gal. 6.24.1*; ~ Asiae magno Pelopae ad moenia bello uenturam *VERG.A.2.193*; *10.312*; ~ qui meliorem audax uocet in ius *HOR.S.2.5.28*; ~ ex stationibus ac uigiliis teritant hostem *Liv.3.28.4*; ~ erumpentes agmine elephantorum opposito prope interclusit *23.18.6*; *Luc.3.498*; uocat ~ in proelia Graios *STAT.Theb.8.569*; oppugnare ~ castellum adorti *Tac.Ag.25.3*; tam foederatis quam inestis... gentibus ~ lacessitis *Suet.Jul.24.3*. **b** primus se... Androgeus offert nobis... atque ~ uerbis compellat amicis *VERG.A.2.372*; *6.499*; ~ animos tollit dictis atque increpat ~ *9.127*; me... solam uidet ac uocat ~ *V.F.8.62*.

ultroneus ~a ~um, a. [prec. + NEVS] Acting on one's own initiative; (of actions) voluntary, deliberate.

Apul.Met.2.30; quin... am te dominae tuae reddis...? *6.5*; ~a uobis... en adest uictima *8.14*; ~um exilium amplexus *1.19*; me... ignem ~um accersisse mihi *7.20*.

ulua ~ae, f. [cf. perh. ALGA] A collective term for various grass-like or rush-like aquatic plants, sedges, etc.

uellito... circumsalicta herbam altam ~ amque *CATO Agr.37.2*; bucula... uiridi procumbit in ~a *VERG.Ecl.8.87*; glauca... in ~a *A.6.416*; ex ~a palustri componunt tuguria tecta *VITR.2.1.5*; dabat exiguum fluminis ~a torum *Ov. Fast.1.200*; optima (i.e. for lying vines) est ergo genista... aut ~a *COL.4.13.2*; *LUC.2.70*; ~a et palustri iunco finis nectunt *PLIN.Nat.16.4*; [pl.] ~is et harundine pinguis (aper) *HOR.S.2.4.42*; steriles ~ae *Ov.Met.4.299*; *STAT.Theb. 9.419*.

Ulubrae ~arum, f. pl. A town in Latium on the edge of the Pontine Marshes.

~is honoris mei causa uim maximam ranunculorum se commosse constabat *Cic.Fam.7.18.3*; *HOR.Ep.1.11.30*; *Juv.10.102*.

ulula ~ae, f. [VLVLO] An owl, prob. the tawny owl, *Strix aluco*.

VAR.L.5.75; certent et cynis ~ae *VERG.Ecl.8.55*; *CIL 4.4112*; *4.4118*; uncus uncus... habent... noctuae, bubo, ~ae *PLIN.Nat.10.34*; ~a uis cocta in oleo *10.118*; cantum... ~is uespertinum *APUL.F.13*; (prov.) eum peius formidant quam fullo ~am *VAR.Men.539*.

ululabilis ~is ~e, a. [VLVLO + BILIS] Characterized by a howling sound.

mulier... cum plangere ad eum statim prosiluit *APUL. Met.4.3*; sono penetrabili uocis ~is *5.7*; *10.5*.

ululatio ~onis, f. [VLVLO + TIO] The utterance of cries of grief, howling.

COTILANA MISERABILI ~ONE CIL 9.1973.11.

ululatus ~us, m. [next + rvs] The utterance of drawn-out cries, howling, yelling: **a** (expr. grief or distress). **b** (expr. exultation, defiance, etc.). **c** (expr. religious excitement). **d** (applied to the howling of dogs or wolves).

a lamentis gemitique et femineo ~u tecta fremunt *VERG.A.4.667*; *11.190*; Impleui... sacrum querulus ~ibus *Iden Ov.Ep.5.73*; lugubri et barbaro ~u regem deplorare coeperunt *CURT.5.12.12*; *LUC.2.33*; *STAT.Silv.5.5.71*; per noctem ~ibus et gemitu coniuges aut liberos nocebat *Tac.Ann.4.62*; *PLIN.Ep.6.20.14*; letale ~um *APUL.Met. 9.37*.

b suo more uictoriam clamant atque ~um tollunt *Caes.Gal.5.37.3*; Galli occurrant in ripa cum uariis ~ibus *Liv.21.28.1*; sui moris ~u... Macedonia frustra terrene conatus *CURT.9.4.24*; cum facibus... et Tartaro ~u Tisiphonem uidet *V.F.4.393*; uictor... ~us oberat auribus *STAT.Theb.9.178*; ut uirorem cantu, feminarum ~u sonuit acies *Tac.Hist.4.18*. **c** ubi sacra sancta acutis ~ibus agitant (Maenades) *CATUL.63.24*; *VERG.A.7.395*; Liber adest, festisque fremunt ~ibus agri *Ov.Met.3.528*; Bacchi ~us *11.17*; nocturnis ~ibus horrenda Proserpina *APUL.Met.11.2*; (of an oracle) uastis ~us in antris extremaeque sonant... uoces *LUC.5.192*. **d** canem... maestos edentem ~us *PLIN.Nat.8.145*; canis... uidit dominum occidit, et cum ~u... rediit *AMP.2.6*; luporum acutus ~us *APUL.F.17*; (cf., of a sound produced by a male frog) *PLIN. Nat.11.173*.

ululo ~are ~aui ~atum, intr., tr. [onomat.; cf. Gk. ἀλλοῦζω, ὀλάω, Skt. ululih, AS. gyllan]

1 (of animals) To howl; (also, of ghosts). uoce sua nectit ~atque ibi acute (uenatica) *ENN.Ann. 342*; lupis ~antibus *VERG.A.1.486*; uisae... canes ~ae per umbram *A.6.257*; uidentur... falsa... simulacra ~ae ferarum *Ov.Met.4.404*; *Petr.62.7*; *Suet.fr.161(p.248Re)*; (w. internal acc.) quod strident ~antque feras *LUC.6.690*; ~asse per agros defores animas, uolus inane, ferunt *Ov. Fast.2.553*; ~ant... manes *SEN.Thy.670*; *V.F.3.453*.

2 (of human beings) To utter drawn-out cries, howl, yell: **a** (in grief, distress). **b** (in battle-cries and sim.). **c** (in ritual, with religious excitement, or sim.).

a nox ubi me thalamis ~antem... condidit *Ov.Ep.8.107*; ueterum... memor illa malorum... ~auit maesta *Mel.13.571*; libet... rumpere uestes, ~are libet *SEN.Thy.956*; *Idaea... mater et chorus et summis ~arunt collibus Amnes V.F. 2.537*; orba... ~at mihi mater *STAT.Theb.11.178*; (of places) plangoribus aedes femineis ~ant *VERG.A.2.488*; (w. internal acc.) resonare siluis ~arunt flebile ripae *SIL.6.285*. **b** magno ~ante tumultu femineae exsultant... agmina *VERG.A. 11.662*; ingens strepitus et muris ortus ~antium mulierum *Liv.43.10.5*; laetis ~are triumphis *LUC.6.261*; cum Cimbrii... terribili matre ~arent *PLIN.Nat.26.19*; (w. internal acc.) pubem barbara... ~antem carmina *SIL.3.346*. **c** fulgere ignes... conubis, summoque ~arunt uertice Nymphae *VERG. A.4.168*; uadere... Canidiam pedibus nudis... ~antem *HOR. S.1.8.25*; comitum chorus ~et *MARC.Ped.6(5)*; uis ~auit Agaue *Ov.Met.3.725*; bacchantium ~antiumque fremitu *CURT.8.10.18*; *SEN.Dial.7.26.8*; iacet ad Gangem Indis ~antibus Euhai *STAT.Silv.4.249*; *Juv.6.316*; (w. internal acc.) populus ~arunt tristitia Galli *SIL.1.567*; (transf., of an orator) cum... inclinata ~antique uoce more Asiatico canere coepisset *Cic.Orat.27*; (poet.) thiasus repente lignis trepidantibus ~at *CATUL.63.28*; motis ~antia Dindyma sacris *V.F.3.232*.

3 (w. acc.) **a** To celebrate or proclaim with howling. **b** to fill or make to resound with howling.

a Hecate triuiis ~ata per urbes *VERG.A.4.609*; concubino mollior Celaenae, quem sectus ~at... Gallus *MART.5.41.3*; ~ata dolore... Lucina *STAT.Theb.3.158*; Tagus... per... antra et ripas nymphis ~atus Hiberis *SIL.1.156*. **b** cum... ~ata... tellus intremat *V.F.4.608*; Ogygis ~ata furoribus antra *STAT.Theb.1.328*; Amazonis ~atum Caucasum armis *4.394*; inga... Dulichiis ~ata lupis *SIL.1.3.86*.

-ulum ~uli, n. suff. Neut. to next (iugulum, speculum).

-ulus ~uli, m. and ~ula ~ulum, adjl. suff. Enlargement of -lvs; forms diminutives (calculus, Graeculus) and adjs. denoting repeated action (credulus, tremulus); also sbs. denoting instruments (capulus, cingulus).

umbella ~ae, f. [VMBRA + ELLA] A sunshade, parasol.

~am lusciae, Lyde, feras dominae *MART.11.73.6*; *14.28*; cui tu uiridem ~am... mittas *Juv.9.50*.

Vmber ~bra ~brum, a.

1 Of or belonging to Umbria, Umbrian.

~ber... aper *HOR.S.2.4.40*; qua... lacus aestuius intepet ~ber aquis *PROP.4.1.124*; conlux ~brj subcunda mariti *Ov.Ars 3.303*; uilicus ~ber *MART.7.31.9*; *Stat.Silv.1.2.253*; ~BER... ARATOR *CIL 14.2852.13*.

2 (masc. as sb.): **a** An inhabitant or native of Umbria; (also fem., in pun w. VMBRA). **b** a kind of hound bred for hunting. **c** an animal bred by crossing a moufflon with a sheep.

a pinguis ~ber *CATUL.39.11*; non Etruscos modo sed etiam ~bros agro pellunt *Liv.5.35.4*; *10.21.2*; ~brorum gens antiquissima Italiae existimatur *PLIN.Nat.3.112*; *GEL.3.2.6*; ~FL.Mos.770. **b** uiuidus ~ber haeret hians *VERG.A.12.753*; *GRAT.172*; longo sagax loro tenetur ~ber *SEN.Thy.498*; *V.F.6.420*; *SIL.3.295*. **c** *PLIN.Nat.8.199*.

umbilicatus ~a ~um, a. [next + -ATVS²] Having a navel-like depression.

est (sc. a date-stone)... caesum a dorso puluinata fissura et in alio media plerique ~um *PLIN.Nat.13.32*.

umbilicus ~i, m. [Gk. ὀμφαλός, Skt. nābhilam, OIr. imblin; OHG. naba, Eng. navel] FORMS: *umbl. CIL 1.2520.31*.

1 The navel (of human beings; also, of other animals). **b** the umbilical cord.

quod is medius locus sit terrarum ut ~us in nobis *VAR.L. 7.17*; ita per mare ~i fine ingressi terram petebat *BAfr. 85.1*; *CIL 1.2520.31*; corporis centrum medium... est ~us *VITR.3.1.3*; Galli super ~um erant nudi *Liv.22.46.6*; ad ~os... prominentes *CELS.6.17*; sinus... ~i *7.14.5*; *CURT. 4.7.23*; uenarum in ~o nodus ac coltus *PLIN.Nat.11.220*; *32.101*; (transf.) dies quidem iam ad ~um est dimidiatus mortuos *PL.Men.154*; ~infra ~um suis quod est carnis *Fest.p.330M*. **b** medicus... leniter trahere ~um debet ita ne abrumpt *CELS.7.29.9*.

2 (applied to various things resembling the navel in their position or shape): **a** The centre of a country, region, etc. **b** a central point in the marking out of an area, plot, etc. **c** the gnomon of a sundial. **d** the germinative part of a seed; the point of attachment of other natural growths. **e** the ornamented end of the cylinder on which a papyrus roll was wound; *ad ~um, ~os, to the end (of a book)*. **f** an object found on the sea-shore, perh. a small pebble. **g** a setting for a gem.

a qui locus, quod in media est insula situs, ~us Siciliae nominatur *Cic.Ver.4.106*; Aetolos qui ~um Graeciae incolerent *Liv.35.18.4*; Cutiliae lacum... Italiae ~um esse *PLIN.Nat.3.109*; (spec., of Delphi) sancte Apollo, qui ~um certum terrarum optines *Luc.18.18*; *Liv.38.48.2*; *41.23.13*; *Priap.75.5*. **b** medium... mensuram (liniae)... circumscribi circulo paruo qui uocetur ~us *PLIN.Nat.18.327*; quoniam ab uno ~o in quattuor partes omnis centuriarum ordo componitur *Hyo.Gra.agrim.p.159*; perpenso ferramento ab ~o soli *Nres.grom.p.288La*. **c** ~i, quem gnomonem appellant, umbra *PLIN.Nat.2.182*; *6.121*. **d** ~us illis (sc. nucibus Ponticis) intus in uentre medio *PLIN.Nat.15.89*; in uido uermiculi ~um eius (sc. lupini seed) in sterilitatem castrant *18.136*; ~us uos ac cucumine inest *10.145*; gignunt... alae ramorum eius (sc. roboris) pilulas... candicantes ~is *16.29*. **e** noui libet, noui ~i *CATUL.2.27*; tam macer libellus nullo crassior ut sit ~o *MART.2.6.11*; nigris pagina creuit ~is *5.6.15*; noster (libellus)... ~inis decoratus ~is *STAT.Silv.4.9.8*; ~me uetat inceptos... iambo ad ~um adducere *HOR.Ep.14.8*; ut librum uelitis usque ad ~um reuoluere *SEN.Suas.6.27*; iam peruenimus usque ad ~os *MART.4.89.2*. **f** conchas eos et ~os ad Caletam... legere consueque *Cic.de Orat.2.22*; *V.MAx.8.1*. **g** ~is... ex auro capita (berullorum) comprehendentibus *PLIN.Nat.37.78*.

umbō ~ōnis, m. [cf. prec.]

1 The boss of a shield.

configunt parmam, tinnit hastilibus ~o *ENN.Ann.102*; *VAR.L.5.116*; summo clipei nequiquam ~one pependit (telum) *VERG.A.2.546*; ~o... aureus *10.271*; adurgentem ibi regem ~one respiciat *Liv.4.19.5*; modo ~onis impulsu, modo mucronis ictu *V.MAx.3.23*; *LUC.4.39*; iam clipeus clipeis, ~one repellitur umbo *STAT.Theb.8.308*; *SIL.5.297*; bella ~one propellit *QUINT.Inst.8.5.24*; *Tac.Ann.14.36*; *Suet.Jul.68.4*; (synec.) aedes... iunxerat in seriem nexis ~onibus arma *LUC.7.493*; *V.F.3.90*; iunctae... ~one phalanges *Juv.2.46*; (fig.) quae decora ciuitatis pudet referre, ~one iudiciali repulsa sunt *V.MAx.8.5.4*; (transf.) in turbam incideris, cunctos ~one repellit (libertus) *MART. 3.46.5*.

2 (in general) A protuberance. **b** (poet.) a raised or projecting piece of land.

circulo praedictio... in ipsis ~onibus (sc. gemmae) nitente *PLIN.Nat.37.88*; hinc saxaeus ~o (i.e. boundary-stone) arbor agriculis *STAT.Theb.6.352*; tunc ~onibus (app. stone blocks) hinc et hinc coactis et crebris iter alligare gomphis *Silv.4.3.47*. **b** obiectus geminis ~onibus agger campum exire uetat *STAT.Theb.6.257*; omne quod Isthmii ~o distinct *7.15*; undisonae... ~o Maleae *Ach.1.408*; solidus... ~o maligni montis *Silv.3.1.110*.

3 The bunch formed by the folds of a toga drawn together across the chest.

(synec.) cum... tota... inpine Subura permisit sparsisse oculos iam candidus ~o *PERS.5.33*; (cf.) (palla) sub dextero latus ad uerum laeuum recurrens ~onis uicem *APUL. Met.11.3*.

umbra ~ae, f. [perh. < *uyqs-va, cf. Lith. ūnks-nā]

1 The shadow cast on a surface by a body intercepting the direct rays of the sun or

other source of light. **b** a shadow (as permanently accompanying a moving body); (transf.) a guest at a party not invited in his own right, hanger-on. **c** a reflection (regarded as a kind of shadow).

noite. ad me adire. ne contagio mea bonis ~aue obsit ENN. *scen.* 350; incidens (luna) in ~am terrae C. *N.D.* 2.103; LUCR. 4.139; maiores. ~cadunt alius de montibus ~ae VERG. *Ed.* 1.83; sol ubi montium mutaret ~as HOR. *Carm.* 3.6.42; ut. ~a uiri uisa est OV. *Met.* 4.713; 11.549; melas (sc. uittiglio) colore ab hoc differt, quia niger est et ~ae similis CELS. 5.28.79.b; sic. ira metuitur, quomodo ~a ab infantibus SEN. *Dial.* 4.11.6; ~as nusquam flecente Syene LUC. 2.587; aspidas ut Pharias cauda sollertior hostis. iratas incerta prouocat ~a 4.723; ingenti tellurem proximus ~a uesit Athos STAT. *Theb.* 5.51; quidquid alteri simile est, necesse est minus sit eo quod imitatur, ut ~a corpore QUINT. *Inst.* 10.2.11; TAC. *Hist.* 3.23; (humorously) ~a mea hic intus uapulat PL. *Per.* 298; (represented in art) artifices. cum plura in unam tabulam opera contulerunt, spatii distinguunt, ne ~ae in corpora cadant QUINT. *Inst.* 8.3.26; (on a sundial) postmeridiana istius gnomonis crescens ~a VITR. 1.6.6; quinta dum linea tangitur ~a PERS. 3.4; (prov.) quod Antonius ~am suam metuuit Q. *Cic.* *Phil.* 9. **b** quia certum est mihi, quasi ~a, quoquo tu ibis, te semper sequi PL. *Cas.* 92; ~a uidetur. in sole moueri et uestigia nostra sequi LUCR. 4.364; gloria. uirtutem tamquam ~a sequitur C. *Tusc.* 1.109; ut. comes radios per solis euntibus ~a est OV. *Tr.* 1.9.11; gloria ~a uirtutis est: etiam inuitum comitabitur SEN. *Ep.* 79.13; QUINT. *Inst.* 8.3.20; cum Serullo Balatone Vidubius, quos Maecenas adduxerat ~as HOR. *S.* 8.22; *Ep.* 1.5.28; (fig.) in quo ipsam luxuriam reperire non potes, in eo te ~am luxuriae reperitur putas? C. *Mur.* 13. **c** qualitate exoptantis figurae torquente uenientes ~as PLIN. *Nat.* 33.129; stupet hospita belli unda uiros claraque armorum incenditur ~a STAT. *Theb.* 9.229.

2 A shaded outline.

iustitiae. expressam effigiem nullam tenemus, ~a et imaginibus utitur C. *Off.* 3.69; nos ea, quae in Platonis oratione demuramur, non aemulamus quidem, sed lineas ~asque facere ausi sumus GEL. 17.20.8; (transf.) o hominem amantem. ~ qui ne ~am quidem umquam τοῦ καλοῦ uiderit! C. *Att.* 7.11.1.

3 The protection from direct sunlight afforded by a tree, etc., shade. b (meton.) the foliage, etc., that affords shade; also hair, plume, etc. c (fig.) shade, shelter. d (fig.) the shadow cast by a person or thing of greater importance, achievement, etc.

platanus. cuius ~am secutus est Socrates C. *de Orat.* 1.28; LUCR. 6.783; nocent et frugibus ~ae VERG. *Ed.* 10.76; A. 10.190; quo pinus ingens albaque populus ~am hospitem concoscere amant ramis? HOR. *Carm.* 2.3.10; PROP. 2.13.34; quereus ingens arbor praetorior imminet, cuius ~a opaca sedes erat LIV. 3.25.7; pte. ~as altorum nemorum OV. *Met.* 1.509; CALP. *Ed.* 2.21; nec Arcadii bene protegit ~a galeri STAT. *Theb.* 7.39; SILV. 1.3.19; 5.2.70. **b** non falx attenuat frondatorum arboris ~am CATUL. 64.41; *Dirae* 28; falce premeas ~as VERG. *G.* 1.157; NUS 63; bulc fagus ~as perdit SEN. *Her.* 0.169; uinitor. nunc manu deputet, ~asque composit CALP. 2.27.2; CALP. *Ed.* 3.101; caesa. ~a V. *L.* 7.55; MART. 9.61.16; per fumos et opaca uirentibus ~is deus STAT. *Theb.* 4.798; nutritis fluuiis. ~as SILV. 4.679; (cf.) ~ae uocabatur. Neptunialis casae frondeae per tabernaculis PAUL. *Fest.* p. 377M; ~tenui uagus innat ~a crinis V. *L.* 3.525; quem sparsit honorem aurea lunatae, cum stetit, ~a iubea MART. 8.53.10; dum roseis uenit ~a genis STAT. *Theb.* 4.336; cassidis ~am 6.226; non erat illi arcus et ex uerbis nulla fulgentibus ~ae (i. e. wings) SILV. 2.4.30. **c** uerbis tribuenda ~a consularem uirum deluisse LIV. 4.42.5; sub ~a foeris aequi 8.4.2; sub ~a uestri auxilii latere uolunt 32.21.31; Macedoniae, aduerti quidem regio imperio, sed in domo libertatis ~a quam ceteri degentes CURT. 4.7.31. **d** quamuis illum ~a adoptiui patris abscondit SEN. *Ben.* 3.32.5; omnes. istos, numquam auctores, semper interpretes sub alienis ~a latentes EP. 33.8; qui habuisset aliquando in eloquentia nomen nisi illum Ciceronis ~a precessisset NAT. 2.56.1; Salaminiaci quantum Eoisque tropaeis ingenio portus urbis inuia fecerit ~am SIL. 14.283; QUINT. *Inst.* 12.10.15.

4 Comparative darkness resulting from the hindrance of direct sunlight, shade. b an area of darker colour.

quia isti ~am aestate tibi esse audiuit perbonam PL. *Mos.* 764; 766; mutam nigram arfactio in ~a CATO *Ag.* 125; C. *Tusc.* 1.101; infirma. corpora tecta et ~ae recreauerant LIV. 25.26.15; HOR. *Ep.* 1.7.50; in theatris tantum ~am fecere PLIN. *Nat.* 19.23; rosae foliorum arefactum in ~a LARC. 92; pulueris ~a STAT. *Theb.* 10.386; patulam latitudinem et nulla ~a defensam grauiore aestu ardescere IAC. *Ann.* 15.43; et pecus et dominos communi clauderet ~a JUV. 6.4; (represented in art) quo utuntur ad picturam ~as PLIN. *Nat.* 33.159; lumen atque ~as, differentia colorum altera uice sese excitante 35.29; QUINT. *Inst.* 12.10.4; (fig.) habeat. illa in dicendo admirationi. ~am aliquam et recessum, quo magis id, quod erit inluminatum, exstare atque eminare uideatur C. *de Orat.* 3.101; necesse est ~a saltem sceleris laboret QUINT. *Decl.* 306 (p. 205.1.26). **b** illic. Tyrum quae purpura sensit aenum textitur et tenues parui discriminis ~ae OV. *Met.* 6.62; quibusdam (smaragdus) intercurrit ~a, surdusque fit color PLIN. *Nat.* 37.67; (transf.) quod. in his (uerbis) ~a et color quasi opacae uetustatis est GEL. 10.3.15.

5 Sheltered conditions or existence, retirement, privacy, etc.

cedat. stilus gladio, ~a soli C. *Mur.* 30; nos ~is delictis otio. animum inficimus Tusc. 5.78; in tenuis humilem te colligis ~as PROP. 3.9.29; hanc ipsam potestatem non in ~a nec in tectis maiores suos creasse LIV. 5.6.5; OV. *Ar.* 3.542; ~am et otium SEN. *Ep.* 36.1; COL. 1.17.17; haec (sc. carmina) ego Pieria Iudebam tutus in ~a MART. 9.84.3; tacita studiorum occultus in ~a STAT. *Silv.* 5.2.104; QUINT. *Inst.* 10.5.17; studia, ut sic dixerim, in ~a educata TAC. *Ann.* 14.53; ad pugnam qui rhetorica descendit ab ~a JUV. 7.173.

6 (sg. or pl.) The darkness of night, or sim. is. per aetherias me tollens auolat ~as CATUL. 66.55; nigrae discunt ~as LUCR. 4.341; nocturnas exaequat lucibus ~as 5.688; frigida. noctis. ~a VERG. *Ed.* 8.14; luci atque ~is iam dimidit orbem G. 1.209; HOR. *S.* 1.5.10; EP. 2.2.185; TIB. 2.4.111; (Cancer) facit aequales lucibus brumalibus ~is MAN. 4.326; LUC. 4.472; septem Aurora uias totidemque peregrat ~as Luna polo V. *L.* 1.283; noctis propioribus sub ~is STAT. *Silv.* 1.6.65; (w. ref. to the underworld) haec sentit Drusus, si quid modo sentit in ~a EPIC. *Drusi* 469.

7 The disembodied form of a dead person, ghost, shade. b (pl., collect.) the world of the dead, the underworld.

ne forte. reamur. ~as inter uiuos uolitare LUCR. 4.42; Erebi de sedibus imis ~ae ibant tenues VERG. *G.* 4.472; ipsius ~a Creusae uisa mihi ante oculos A. 2.772; 4.386; nocturnum occurram Furor petamque uultus ~a curuis unguibus HOR. *Ep.* 5.93; cum tenuem ferre mutatus in ~am [Tib.] 3.2.9; exagitat nostros Manis, secetetur et ~as PROP. 2.8.19; cum identidem species et ~ae insontis interempti filii agitant LIV. 40.56.9; errant exsangues sine corpore et ossibus ~ae OV. *Met.* 4.443; nil feret ad Manes diuitis ~a suos TR. 5.14.12; sed mortuorum ~is saltem peperit V. *Max.* 9.2.1; LUC. 6.310; contra nocturnos pauores ~arumque terrorem PLIN. *Nat.* 28.98; MART. 10.26.4; STAT. *Silv.* 2.6.95; JUV. 8.65; ROGO NE SEPULCRIS ~AS VIOLARE AVIDEAS CIL. 6.30104; QUI HOC TITVLVM SVSVLERIT HABEAT IRATAS ~AS 10.2487; (pl. in sg. sense) altera, Magne, tuis iam uictima mittitur ~is LUC. 10.524; primi coniugis ~is STAT. *Theb.* 11.638; **b** non me impia namque Tartara habent, tristes ~ae VERG. *A.* 5.734; uita. cum genuit fugit indignata sub ~as 11.831; ne non temptaret et ~as OV. *Met.* 10.12; hic tibi emenso freta terrasque et ~as finis extremus datur SEN. *Her.* 0.1478; STAT. *Theb.* 2.667; at non inglorius ~is mittitur SILV. 2.4.33.

8 (applied to a person affected by extreme age, debility, etc.) A shadow, 'ghost'.

~am equitis Romani et imaginem uidetis. unius amici conseruatum auxilium C. *Rab. Post.* 41; non ego, sed tenuis uapulat ~a mea PROP. 2.12.20; me iam non eundem sed ~am nomenque P. Licini relictum uidetis LIV. 3.18.4; effigies immo, ~ae hominum, fame. enecti 21.40.9; V. *Max.* 6.8.7; stat magni nominis ~a LUC. 1.135.

9 An empty form, semblance, phantom.

ista repercuasae, quam cernis, imaginis ~a est OV. *Met.* 3.434; 14.362; POW. 3.3.3; tota rerum natura ~a est aut inanis aut fallax SEN. *Ep.* 88.46; (cf.) carcerem. angustis foraminibus tenuem lucis ~am recipientem CALP. *Decl.* 4; hyperb.) tanta est natura rerum, ut prope ex ~a minima animalis (i. e. a bee) incomparabile efficeret quiddam PLIN. *Nat.* 11.12; (contempt., of ineffectual persons) ~a es amantis magis quam amator PL. *Mil.* 625; se. ~a leges et pro ~a regis Romanum ius uictis impositurum TAC. *Ann.* 15.6.

10 The empty appearance, semblance (of an abstract state, action, etc.).

cum hic rapo ~am quoque spei deuorasset VAR. *Men.* 378; omnis ~as etiam falsae gloriae consecrari C. *Pis.* 57; negant esse bonum quicquam nisi nescio quam illam ~am, quod appellat honestum FIN. 1.61; ~am non rem persequi uidentur VITR. 1.1.1; mendaci. diu pietatis fallitur ~a OV. *Met.* 9.460; diu immortalis solis et uirtus et beata uita contigit, nobis ~a quaedam illorum bonorum et similitudo SEN. *Ep.* 92.27; tuum. nomen. Libertas, et inane persequar ~am LUC. 2.303; inane esse, habentem. ~a quidam ueritatis ~as PLIN. *Nat.* 30.17; ad speciem certaminis ~ae SILV. 17.533; TAC. *Hist.* 3.73; specie uirtutis et ~a JUV. 14.109; ~as. uerborum inanes GEL. 13.24(23)2.

11 A fish, the maigre, Sciaena aquila, or related species.

~am. marinam ENN. *var.* 42; VAR. *L.* 5.77; corporis ~ae liuentis OV. *Nat.* 11.1, p. 18.16.8.

umbraculum ~i, n. Also -clum. [prec. + -CVLVM]

1 Something providing protection from the direct light of the sun, a shelter, shade. **b** (spec.) a parasol. **c** a shady retreat.

prope aera faciundum ~a, quo succedant homines in aestu tempore meridiano VAR. *R.* 1.51.2; lentae textur ~a uites VERG. *Ed.* 9.42; e ueste sua tendent ~a TIB. 2.5.97; COL. 3.19.3; STAT. *Silv.* 1.2.222; (w. defining gen.) in illis aliorum ~is C. *Leg.* 1.4; spectantium consensum uelorum ~is texit V. *Max.* 2.4.6; ~is hortorum abditus TAC. *Hist.* 3.36; discruciar bar frigore quippe cum meus dominus. frondosa casulae contentus ~o degeret APUL. *Met.* 9.32; sub imo pilae ~o APOL. 63; (w. gen. of thing protected), tamquam tegmina et ~a eorum (sc. pampinorum) quae fructibus uidua sunt COL. 3.10.12. **b** iussit. uela. ex nauibus conrogari ut ~um. cenantibus in litore feret LIV. 33.48.5. **b** ipse tene distenta sulis ~a uirgine OV. *Ar.* 2.209; aurea ~a FAST. 2.311; folia. ad. ~a capillum leuia ~a finduntur PLIN. *Nat.* 13.30; MART. 14.28.1. **c** processerat. in solem et puluerem. ut e Theophrasti doctissimi hominis ~is C. *Brut.* 37; *Leg.* 3.14.

2 An empty form, shadow.

uideo. syngraphas et cautiones, uacua habendi simula cra, ~a (cf.) auaritia SEN. *Ben.* 7.10.3.

umbraticulus ~a ~um, a. [next + -VLVS] (Dim. of next).

tun tantilli domi caussa. moechum malacum. ~um, tyrpanotribam amas. ? PL. *Truc.* 611.

umbraticus ~a ~um, a. [VMBRA + -ATICVS] That lives in the shade (as being devoted to sheltered or unpractical pursuits); (sim., of activities).

si hic me hodie ~us deriserit PL. *Cur.* 556; delicata et ~a turba SEN. *Ben.* 4.2.1; ~us doctor PETR. 2.4; alba corpora et ~a FRON. *Ser.* 1.1.17; illa solitaria et uelut ~a uita QUINT. *Inst.* 1.2.18; scholasticas. atque, ut ita dicam, ~as litteras PLIN. *Ep.* 9.2.3; negotiis. ~is et sellularis quaestibus in-tentos GEL. 3.1.10.

umbratilis ~is ~e, a. [VMBRA + -ATILIS] Spent, carried out, etc., in the shade or in retirement.

educenda. dictio est ex hac domestica exercitatione et ~i. in aciem foresem C. *de Orat.* 1.157; mollis est. oratio philosophorum et ~is ORAT. 64; uitam. ~em et delicatam Tusc. 2.27; quae non sit mora segnis nec ~is COL. 1.2.1.

Vmbria ~ae, f. A region of Italy, east of Etruria, extending to the Adriatic coast.

cum greges ouium emisset in ~a ultima VAR. *R.* 2.9.6; C. *Mur.* 42; ~a. me genuit PROP. 1.22.9; VITR. 2.7.1; LIV. 27.43.8; PLIN. *Nat.* 3.109; MART. 7.9.27; TAC. *Hist.* 3.42; CVRATORIBUS VIARVM ET PONTIVM ~ae CIL. 11.5697.5; (appos.) in tecta ~a GEL. 3.2.6.

Vmbrius ~a ~um, a. Umbrian.

mater dabit ~a Gallis (canibus) sensum agilem GRAT. 194; ~a (creta) non nisi pollicendi uestibus adsumitur PLIN. *Nat.* 35.197.

umbrifer ~era ~erum, a. [VMBRA + -FER]

1 That provides shade, shady. sub ~eras rupes. subigit (greges) VAR. *R.* 2.2.11; in. Academia ~era C. *Cons.* fr. 2.73 (D. 1.22); sub platano ~era POET. 22.10 (D. 1.2.63); inimica refugit (Dido) in nemus ~rum VERG. *A.* 6.473; JUV. *IO.* 194.

2 That carries the shades of the dead. quem semel ~era nautia (sc. Charon) lentre uidet EPIC. *Drusi* 428; ~ero Styx liuida fundo STAT. *Theb.* 1.57; ~erae. sulcator pallidus undae 8.18.

umbrō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VMBRA + -O3] To cast a shadow on, shade.

iter omne. ینگunt. rosarum floribus ~antes matrem (i. e. the image of Cybele) LUCR. 2.628; sol ruit interea et montes ~antur opaci VERG. *A.* 3.508; 6.772; uasto. manes carcerem ~antem populum (i. e. the underworld) SEN. *Phaed.* 836; hunc. primum populea fluuium ripas ~asse corona LUC. 2.4.11; ~ata. tempora. galero V. *L.* 4.137; centum illi (i. e. Tisiphone) stantes ~abant ara cerastae STAT. *Theb.* 1.103; SILV. 4.2.37; montes ~are olea SIL. 14.24; (absol.) omnes paene uirgae ne ~ent. abraduntur COL. 5.7.2; (transf.) non ~antur somno pupulae VAR. *Men.* 427; (pass. w. rel. acc.) iuuenis. ~atus. ~enas et adultos fortior artus STAT. *Silv.* 3.4.79.

umbrōsus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VMBRA + -OSVS]

1 (of places) Full of shade, shadowy. **b** (neut. pl. as sb.) shady places; shady conditions.

salicta locis aquis. ~is. ~eri oportet CATO *Ag.* 9; VAR. *R.* 2.4.6; locum aestate ~iorem uidi numquam C. *Q.* fr. 3.1.3; ~ae penitus patere cauemae VERG. *A.* 8.24; in ~is Heliconis oris HOR. *Carm.* 1.12.5; praebat. in ~a gaudia ualle Venus TIB. 3.72; OV. *Ep.* 20.177; perpetuum lugum opacum et ~um CURT. 5.4.9; aquosissima sunt quaecumque ~issima SEN. *Nat.* 3.11.4; STAT. *Silv.* 4.8.53; (transf.) opacum Ditis ~i domum SEN. *Med.* 742; (w. abl.) templa. luco. ~a uetusto OV. *Met.* 11.360; conclaua quoddam obscuris luminibus ~um APUL. *Met.* 2.23; 4.6. **b** nascitur in ~is, a nostris tuber terrae uocatur PLIN. *Nat.* 25.15; ~a tenebris primum ad ~a proceat, deinde. paulatim claram lucem pati aduocet SEN. *Ep.* 94.20.

2 (of trees, etc.) Affording plentiful shade.

tridlia ~is frigida harundinibus COPA 8; inter densas, ~a cacumina, fagos VERG. *Ed.* 2.3; ~is. ~a columnis PROP. 2.32.11; lucus ubi ~o fecerat orbe nemus 4.9.24; ~ae salices OV. *Fast.* 3.17; cui (sc. fico) folium maximum ~issimumque PLIN. *Nat.* 16.113; ~ae. nubes V. *L.* 4.729; ~a. in ilice STAT. *Theb.* 5.600; platanus ~a AVR. *Fr.* 1. p. 116(30N); (w. abl.) si non sit ~a ramis (olea) PLIN. *Nat.* 17.200.

umectō ~āre ~āui ~ātum, tr., intr. hūm-. [next + -O3]

1 To make wet, moisten.

uti. lacrimis salis ~ent ora LUCR. 1.920; ~ans oscula labris 4.1794; quia niger ~at flauentia culta Galaeus VERG. *G.* 4.126; SEN. *Phaed.* 827; eius (sc. agni) diductum os pressis ~ae papillis COL. 7.3.17; abunde subigit ~andae (spongeae) PLIN. *Nat.* 31.129; STAT. *Theb.* 4.591; potum. defluere ad pulmonem eoque satis ~ato demanare per eum. in uesciam GEL. 17.11.1; (w. liquid as subj.) ~at lacrimarum gramina riuus OV. *Met.* 9.656; parte e laeua. ~lacus ~abat. proxima SIL. 5.5.

2 (intr., of the eyes) To water; (also) to have watering eyes.

(oculi) ardent, intenduntur, ~ant PLIN. *Nat.* 11.145; ~aliactus. si (pullum) conuenientem ~antemque animaduertit praecipit a nido 10.70.

umectus ~a ~um, a. hūm-. compar. ~ior. [VMEO + -TVS2 (cf. uirectum)] Moist, wet.

scicbi. ripae aut locus ~us erit CATO *Ag.* 6.3; 9; in locis crassis ~is ultimos. ~eri oportet 40.1; VAR. *L.* 5.24; (nubes) ~iores humiliter meant APUL. *Soc.* 10.

umefaciō ~facere ~feci ~factum, tr. [next + FACIO] To make wet, moisten.

spongia frigida cerebro ~facto PLIN. *Nat.* 32.138.

ūmeō ~ēre, intr. [cf. VVEO, Gk. ὑπός, etc.] Forms and ORTHOG.: usu. in pres. pple.; spelling hūm- found in codd. and some edd.

To be moist or wet.

~entia circum litorea VERG. *A.* 7.763; tergebam ~entes. ~enas TIB. 1.9.38; OV. *Am.* 1.14.34; PLIN. *Nat.* 11.228; STAT. *Arch.* 1.434; SUBT. *Ves.* 16.2; (w. abl.) lacrimis ~et harena meis OV. *Ep.* 5.56; quae. ~stium tulerant, stagnata paludibus ~ent MEL. 15.269; FAST. 4.146; ~entibus Pado campis TAC. *Hist.* 3.50; (neut. pl. of pple as sb.) quia corpore in uno frigida pugnant calidis, ~entia siccis OV. *Met.* 1.10; PLIN. *Nat.* 22.117; capto prope campo ~entia ultra TAC. *Ann.*

r.65;—[of weather, etc.] quotiens ~entibus umbris nox operit terras VERG.A.4.351; ~entis late nebulas LUC.6.468; quamuis ~entibus astris longus ad Auroraem superet labor STAT. Theb.3.2; ~enti noctem deicit Olympo Iuppiter 5.177; ~entes rores noctis SIL.2.469; corpora ~enti caelo educata FLOR.Ep.1.20 (2.4.2); (cf.) regione means Cepheus ~entis Aquari MAN.5.449.

umerāle ~is, n. [next + -ALIS] A protective covering for the shoulders.
si tibiale uel ~e alienatur (miles) PAUL.dig.49.16.14.1.

umerus ~i, m. [**omesos*, cf. Gk. ὤμος, Skt. *āmsah*, Goth. *ams*, ON. *äss*.] ORTHOG.: *hum*-freq. in codd. and in some edd.

1 The shoulder (of the human body). **b** the corresponding part in other creatures. **c** the bone of the upper arm, humerus. **d** (in fig. contexts referring to the shoulders' function in supporting burdens).

palliolum, conexum in ~o laevo PL.Mil.1.180; haud similis, virgulum nostrorum, quas matres student demissis ~is esse TER.Ep.3.44; dextrum ~um sauciat QUAD.Hisf.56; notis insulsiatatem Graecorum ~is gestum agebant CIL. Rab.Pst.36; LUCR.3.791; ut equites . possent flumen transire, pedites . tantummodo ~is ac summo pectore extarent CAES.Civ.1.62.2; illa pharetram fert ~o VERG.A.1.501; HOR. Carm.2.5.18; LIV.27.28.12; exerit haec (Nais) ~um OV. Fast.1.409; PER.1.26.15; abstulit ex ~o dextram Calydonius Agreus Phegeos STAT.Theb.8.441; corpus ad rogem ~is senatorum ferendum TAC.Ann.1.18; per ~os uolatilis dei pinnae, candicant apuruntur in unguibus, ex ~is armi funt OV.Met.10.700; (homini) uni iuguli, ~i; ceteris armi PLIN.Nat.11.243;—(in constellations) s'm ~is medio in caelo Centaurus habebit CIL.Ara.447(203); 614 (368); III Kai. Sept. ~i Virginis exoritur CIL.Flaa.94;—(applied to insects in phys. describing lifting, carrying, etc.) adprehensum pondusculum lapilli se librant (apes); quidam in ~os cum inponi tradunt PLIN.Nat.11.24; 11.54; maiora (onera) auesae postremis pedibus moluntur ~is obnixae (formicae) 11.108. **b** (in mammals) ceruices (bourn). . natae ad iugum, tum uires ~orum CIL.N.2.159; sus . friat arbore costas atque hinc atque illic ~os ad uulnera durat VERG.G.3.257; V.FL.7.599;—(in birds) in his (sc. gallinaceis maribus), iuba, per colla ceruicibus in ~is diffusa (sc. queruntur) COL.8.2; implicatis strepitu pinnis qui non nisi ipsis alarum ~is eliditur PLIN.Nat.10.108. **c** superius, ~i caput. ~i uertici lili scapularum ossis inseritur CELS.8.1.19. **d** quam . res publicam uos universam in hoc iudicio iudicis . ~is, iudices, sustinetis CIL.Flaa.94; HAR.60; ~is ~is pecunias populi rettulerunt AH.6.2.5; HOR. Ars.40; mea est ~is fulta ruina uis OV.Tr.5.13.8; CURT. 10.6.20; STAT.Silv.5.184; quam bene ~is tuis sederet imperium PLIN.Pan.10.6.

2 (transf.) **a** The part of a hill where a steep slope gives way to a more gentle one, 'shoulder'. **b** a 'shoulder' in the elevation of a building. **c** (topog.) a section of coastline having the form of a shoulder. **d** (pl.) the side branches of the upper part of a tree, shrub, etc. **a** confecta in ~os iuga PLIN.Nat.2.115; discus . uiridis . ~is et opaca theatri culmina, tremefecit STAT.Theb.6.714. **b** columnis adiectis dextra ac sinistra ad ~os prona Vitruv.4.8.4. **c** Regium oppidum in ~o eius (sc. Italiae) situm, a quo ueluti ceruicis incipit flexus PLIN.Nat.3.43; duo haec oppida (i.e. *Megara* and *Pagasi*) . sita sunt, utraque ex parte uelut in ~is Helladis 4.23. **d** e praedictis locis quos ~os rustici uocant semina legumum COL.3.10.5; optima habentur (semina) a lumbis, secunda ab ~is . uitis Arb.3.1; 20.1; ab ~is arborum orientem aestiunt spectantibus PLIN.Nat.17.105.

ūmesco ~ere, intr. [VME0 + -SCO] To become wet or moist.

~unt (sc. the charioteers) spumis flatuque sequentum VERG.G.3.111; saepe terra . ipsa soluitur et ~it SEN.Nat.3.15.7; (calamus) hoc (modo) uitali defectu non ~it PLIN. Nat.17.107; terra . ~ens rores occulto 18.339; uidimus ~entes oculos tuos PLIN.Pan.73.4.

ūmiditas ~ātis, f. [VMIDVS + -TAS] Moisture.
ita haec tigna ~ate (codd. umide) putent PL.Mos.146.

ūmidulus ~a ~um, a. [next + -VLVS] Moist, wet.

stomachi ~um (codd. umidum) serrare tenorem LUCR. 4.632; ~i . lini OV.Ars 3.629.

ūmidus ~a ~um, a. **hūm-**, compar. ~ior, superl. ~issimus. [VME0 + -IDVS]

1 (of ground, etc.) Wet, moist; (neut. sg. as sb.) wet ground; (pl.) wet places. **b** (of weather, seasons, etc.) wet, rainy. **c** (of parts or areas of the body) moist. **d** (of other things) covered or permeated with moisture, wet.

ager uliginosus ~issimus VAR.L.5.24; R.1.9.4; ex quo est illa siccata et ~a tamen modice ROSIA CIL.Ath.4.15.5; impestisui ex imbribus ~a tellus LUCR.2.873; hirundo . ~a circum stagna sonat VERG.A.12.476; loco modice ~o non uliginoso COL.3.6.3; (w. abl.) tellus erat ~a musco OV. Met.8.563; (w. de) area . uiridissima prato, ~a de guttis . aquae AM.3.5.6; antequam adpropinquaret ad murum, in ~o uoragine facta cecidit (machina) VITR.10.16.7; CURT.8.4.13; animalia . in ~o nascentia SEN.Ben.4.5.2; (w. gen.) ut pontes . et aggeres ~o paludum . inponeret TAC. Ann.1.61;—(sono) resultante in duris, feruente in ~is, fluctuante in stagnantibus PLIN.Nat.2.193. **b** ~a . Aurora CIL. Ara.299(65); Tusc.1.43; ~a solstitia . orate VERG.G.1.100; nox ~a caelum abstulit A.3.198; nec pluuium semper est uer aut ~um autumnum COL.1.pr.23; LUCR.9.537; PLIN. Nat.11.58; MART.5.71.1; terra (i.e. in respect of its climate) . ~ior qua Gallias, uentiosior qua . Pannoniam aspici

TAC. Ger.5.1; Hist.1.79; (w. abl.) nulla dies adeo est australibus ~a nimbus OV. Pont.4.4.1. **c** ~a uelera PLIN.Nat.32.85;—(neut. pl. as sb.) ad uitalia quae sint in ~is 23.8; lentis arboris . semen . inilitur in ~is 24.42;—(cf.) ~am tussim 30.46. **d** ~a saxa LUCR.5.951; ignibus . lentis uretur ut ~a faena OV.Ars 3.573; ~a . est fletu littera facta meo TR.4.1.96; quae herba . nascitur . in parietibus ~is LARG.55; V.FL.1.288; STAT.Silv.4.3.67; uxor ~a suspectis referens multicia rugis JUV.1.188; APUL. Met.3.25; (of the sea) per maria ~a nando VERG.A.5.594;—(w. abl.) nauita ponto ~a uela legit G.1.373; limina . captorum lacrimis ~a supplicibus PROP. 1.16.4;—(w. de) de . tuis lacrimis ~a sarta dato OV.Tr. 3.3.82.

2 (of substances) Having a considerable water content, moist. **b** (of wood, plants, etc.) full of sap. **c** (of the body or its parts) containing a large amount of fluid; (neut. pl. as sb.) bodily humours.

terra exhalat auram . ~am PAC. frag.363; eibus . febricitantibus ~us est aptissimus CELS.3.6.10; 8.7.4; quae (sc. terra) modo arida est, modo ~o mixta SEN. Nat.6.13.1; LARG.257;—(neut. pl. as sb.) ut . terrena et ~a suapte nati . in terram et in mare ferantur CIL. Tusc.1.40; sensus . ~ioribus et aqussis potius commodatos APUL. Pl.1.14. **b** ex lignis uiridibus atque ~is CIL. Per.1.45; (naues) factae . subito ex ~a materia CAES. Civ.1.58.3; ~a . andrachle COL.10.376. **c** CELS.1.3.13; ut accepturi (ueratrum) corpus ~us sit 2.13.3; cerebrum . homo (habet) . ~issimum omniumque uiscerum frigidissimum PLIN.Nat.11.133; quorum (animalium) duri sunt (oculi) minus cernunt quam quorum ~i 11.152;—si in ~is omne uitium est CELS.1.pr.15;—(cf.) ~ioribus siccioribusque . ignauiora uitia metuenda sunt SEN. Dial.4.20.4.

ūmifer ~era ~erum, a. [as prec. + -FER] Laden with moisture.

boues . naribus ~erum duxere ex aere sucum CIL. Ara. Progn.226.

ūmificus ~a ~um, a. [VME0 + -FICVS] Making moist, moistening.
quod . cuncta . ~o spiritu laxet (luna) PLIN.Nat.2.223.

ūmigō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VME0 + -IGO] To moisten.

cespes libamine ~atus APUL. FL.1.

ūmor (hūm-) ~ōris, m. [VME0 + -OR]

1 Moisture. **b** (applied to bodies of water). miscet (natural). ~ori ariditatem ENN. var.46; ~ori adlapis extrinsecus . sudorem uidetur imitari CIL. Div. 2.58; quos (sc. ramulos) Hamadryades . roscido nutriunt ~ore CATUL.61.25; guttas in saxa cadentis ~oris LUCR. 4.1287; gelidas canis cum montibus ~ore liquitur VERG.G. 1.43; PROP. 2.26.4; nocturno ~ore palustrius caelo grauantur caput LIV.22.2.11; terra ~ore diluta CURT.8.10.25; ut . uitis exiguo assuescat ~ori COL. Arb.1.4; sponges in ~ore pratorum enascentes PLIN.Nat.19.63; multus ~ore terrarum caelique TAC. Ag.12.5; neque extingui poterant (ignes) . non fluuiatibus aquis aut quo alio ~ore ANN.13.57;—(pl.) sin . paries perpetuos habuerit ~ores VITR.7.4.1; tepor ad se ducit ~ores 8.1.5; raptis ~oribus aestu OV. Met.2.237. **b** stagnorum ~orem PAC. frag.203; ~orem ponti LUCR.1.1085; Pactoli quas parit ~or opes PROP.3.18.28; Marcus ~or 3.22.24; Tiniæ . inglorius ~or SIL.8.452; (w. aquae) in mare de terris uenit ~or aequal LUCR.6.633.

2 A bodily fluid or discharge. **b** the fluid occurring in plants, sap.

ni hunc (sc. uidulum) amittis, exurgebo quidquid ~oris tibist PL. Rud.1009; ~ores qui e renibus profunduntur CIL.N.D.2.137; LUCR.4.1065; exurendo . e corporibus ~ores uitiosos VITR.8.3.4; caret os ~ore loquens OV. Met.6.354; quicquidve tris ~or LABETVR OCELLIS CIL.6.25017.7; aurum ~ore CELS.2.1.18; SEN. Dial.3.20.1; pro sanguine est multis (animalibus) alius ~or PLIN.Nat.9.17; undique ~ores trahit (hoc medicamentum) LARG.38; frontis . ~orem colligit usque tuae MART.12.82.12; QUINT. Inst.11.3.28; ex corruptis in stomacho ~oribus GEL.17.15.1; cum caro in ~orem crassum . conliquescit APUL. Apol.50; (transf.) ego amoris aliquantum habeo ~orisque etiam in corpore nequedum exarui ex amoenis rebus PL. Mil.639;—(of urine) totius ~orem saccatum corporis fundunt LUCR.4.1028; praefandi ~oris e corpore effluuium PLIN.Nat.7.171; lyncum ~or 8.137; ULP. dig.21.1.14.4. **b** ut quisque ramus intumuit . fragmina lapidis . aperiuntur; ~or in usu medentium est TAC. Hist.5.6.

3 A liquid (as drunk). **b** (in other uses).

Bacchi Massicus ~or VERG.G.2.143; illius (sc. harundinis) . premitur radicibus ~or, dulcia qui nequeant suco contendere mella VAR. AT. poet.20; nec uobis lacteus ~or eripitur OV. Met.15.79; utendum erit cibis . leuibis . ~ore quam minimo CELS.4.5.9; quidam omni ~ore interdixere corporibus SEN. Dial.4.12.4; PLIN. Nat.7.78; potui ~or ex hordeo . in quandam similitudinem uini corruptus TAC. Ger.23.1. **b** (as ink) crassus calamo quod pendat ~or PER.3.12; **(oil)** lucernae . ~ore defecatae tenue . lumen spargebant PETR.22.3.

umquam, adv. unq-. [(C)V + QVAM]

1 At any time, ever: **a** (in neg. cls.). **b** (in conditional cls.). **c** (in questions). **d** (in rel. cls.). **e** (after *quam* in comparison). **f** (w. superl.).

a neque scit quae siet neque eam ~ tetigit PL. Poem.98; non tacebo ~ Rud.1402; cauit ne ~o infaniae res sibi esset TER. Am.444; NEMINE ~ DEBVI CIL.1.1218.6; tempus habes tale quale nemo habuit ~ CIL. Phil.7.27; quodsi nunquam oritur, nec occidit quidem ~ REP.6.27; non ~ grauis aere domum mihi dextra redibat VERG. Ed.1.35; nulla dies ~o memori uos eximet aevo A.9.447; haud ~ est culta labore Venus PROP.2.22.22; rapax ignis non ~ alimenta recusat OV. Met.8.837; ebruius es, neque enim faceres hoc sobrius ~ MART.3.16.3; non ~ reuocabilis ~ . pudor V.FL. 7.461; STAT. Theb.5.273; TAC. Ann.4.39; APUL. Met.5.19; (colloq., w. ref. to a single occasion) meo quidem animo ab

Hippolyta subcingulum haud Hercules aequae magno ~ abstulit periculo PL. Men.201; (pleon.) nunquam commodius ~ erum audaci loqui TER. Heu.559;—[qualified by temporal adv. or phr.] neque Athenas aduenit ~ ante hesternum diem PL. Ps.731; neque potest id tempus ~ . nobiscum . hostes contenderunt CAES. Gal.5.17.5; quantus non ~ antea exercitus LIV.9.37.2; nec deinde ~ Poenus . equitatu superior fuit 26.38.14; neque tamen conscientiam sceleris . aut statum aut ~ postea ferre potuit SUT. Ner.34.4; (w. virtual neg.) uix ~ relectus sum PETR.62.10; scintillam uisam e stella cadere . semel ~ prodidit PLIN. Nat.2.100; sume . nati . lacrimas, rari quas ~ habuere parentes STAT. Silv.3.3.46; raro ~ possunt ante iudicium scire quid testis dicturus sit QUINT. Inst.5.7.22. **b** secus si ~ quicquam feci NARV. com.14; di me perdant . sei illam uxorem duxero ~ PL. CIL.498; si te in platea offendero hac post ~ TER. Eu.1064; si ~ in diecno fuimus aliquid . tum profecto doloris magnitudo uim . dicendi dedit CIL. Ath.4.2.2; VERG. A.6.770; LIV.23.22.9; si ~ me mimerim uirginem fuisse PETR.25.4; V.FL.4.710; STAT. Theb.8.742; APUL. Apol.12. **c** quid mecum tibi fuit ~ aut nunc est negoti? PL. Men.370; quae nam ~ ob mortem Myrtili . dabitur satias supplicii? ACC. frag.658; quis ~ crederet mulierum aduersarium Verrem futurum? CIL. Ver.1.106; en erit ~ ille dies, mihi cum liceat tua diuere facta? VERG. Eccl.8.7; cur ~ Colchis . uidimus Argon? OV. Ep.12.9; quo nemore ~ expirauit aper maiorem dentibus apri? JUV.15.161;—(inindir. qu.) cedo qui Siculo . ciuis Romanus cognitor factus ~ sit CIL. Per.2.106; JUV. 6.266; uelim . respondere, ~ ne ipse soleat pedes lauare APUL. Apol.8. **d** di illi infelicit . qui post hunc diem . ullam Veneri ~ immolari hostiam PL. Poem.450; si . praestet omnibus qui ~ orationes attigerunt CIL. Ora.41; portis alii . adsunt, milia quot magnis ~ uenere Mycenis VERG. A.2.331; quidquid ~ . memorandum gessimus LIV. 25.29.5; corruptissimum rem omnium quae ~ dicte sunt SEN. Suas.1.12; SEN. Ep.13.15; PLIN. Nat.28.31; diuersa omnium quae ~ accidere ciuilium armorum facies TAC. Ann. 1.49. **e** (istam) plus . amat quam tu ~ amauit PL. Ep.1.66; MEN.1059; plus hodie loni teci imprudens quam sciens ante hunc diem ~ TER. Heu.880; (punica mala) maiora quam in arbore ~ penderunt VAR. R.1.59.3; iam relictus crit aerarium populi Romani quam ~ fuit CIL. Per.3.202; LIV.29.31.2; licet maior quam ~ moles premat QUINT. Inst. 12.pr.2. **f** grata ea res ut quae maxime senatui ~ fuit LIV.5.25.9; intumuit (sc. a river-god), quantusque feror cum plurimus ~ tantus eram OV. Met.8.583.

2 (with reduced temporal force, in cls. emphasizing the fact of an occurrence) Ever, at all.

quod ei praeter spem acciderat ut illam . terram ~ attingeret CIL. Man.25; pudeat te asum illum ~ esse CAEL. Fam.8.9.1; utinam . sit tempus ~ quo . orator hanc artem . in corpus eloquentiae adducat QUINT. Inst.12.2.9; merito se plecti . qui triumphum, quasi . speratum ~ sibi, tam inepte senex concupiscit SUT. Ves.12; (elipt.) di illi mortuo qui ~ Buthrotum (i.e. for ever meddling with Buthrotum) CIL. Ath.15.20.3.

3 (app., s.v.l.) At some time.

exute (seram): sic ~ longa releuere catena OV. Am. 1.6.25.

ūnā, adv. [VNVS; term. as extra, etc.] ORTHOG.: *oina* CIL.1.585.21.

1 (of the action, situation, etc., of two or more persons or things) In one body, company, etc., together. **b** (w. vbs. of mixing, etc.).

opportune egreduntur Milphio ~ et uilicus PL. Poem.576; cibum ~o capias, adsis . propter dormias TER. Eu.373; ab Aristotele, qui ~ audierat Platonem CIL. de Ora.1.3.67; fuimus ~ horas duas fortasse ATT.7.4.2; impedimentis . depositis custodiam . reliquerunt CAES. Gal.2.29.4; ~ omnes ruere VERG. A.8.639; rex regiaque classis ~ profecti LIV.21.50.11; quo te rapis? ibidem . OV. Met.11.676; SKV. Ben.1.3.7; STAT. Theb.10.572; in nexu germanitatis ~ coalui APUL. Met.2.3;—(w. cum) in eodem lecto tecum ~ in cubiculo PL. Am.808; i mecum, opsecro . simul MOS.1037; ut ~ mecum ad matrem uirginis aas TER. Ad.598; uidet . esse hinc senatu quosdam qui tecum ~ fuerunt CIL. Catil.1.8; mecum ~ in silu imitabere Pana canendo VERG. Eccl.2.31; si ~ cum Gallis urbem Romanam relicturi fuimus LIV.5.52.12; habitabat cum patre ~ SUT. Dom.2.1.1;—(w. inter) qui amantis ~ inter se facerem conuenas PL. Mil.139; ~ inter nos agere aetatem TER. Heu.207;—(combined w. simul) simul et Massylus et ~o Lyctius . redit armatarius V.FL.3.75.2; **b** ouum unum addito et ~o permisceto bene CIL. Agr.75; 117; glutine materies taurino iungitur CIL. Agr.6.106; PLIN. Nat.3.93; ~ omnia coquantur LARG.211; ~ equites mixti peditumque cateruae STAT. Theb.7.618;—(w. cum) hanc (sc. pinguitudinem) tritani ~ cum rosaceo PLIN. Nat. 29.139.

2 In one and the same action, process, etc., together, at the same time. **b** in concert, at once.

mandata eri perierunt ~ et Sosia PL. Am.338; ubi illae armillae sunt quas ~ dedei? MEN.536; si mei consili causam . cognouerit, ~ et id quod facio probabit CIL. Div. Cae.1; bis ~ consules, collegas in censura AMIC.39; quale sit ut uideamus et ~ quam procul absit LUCR.4.255; LIV.2.32.10; ~ ora, comas, uestem lacerat OV. Met.11.725; nimium . silentes ~ omnes V.FL.8.412; SIL.12.490; (combined w. simul) uinum bibo, ad mandata non consurui simul bibere ~ PL. Pers.170;—(w. cum) CIL.1.585.21; quoniam uolubiscum pariter et ~ cum sapientissimo consilio errauit CIL. Phil.12.1; ex litteris tui . cepi ~ cum omnibus incredibilem uoluptatem (Druides) CAES. Gal.6.14.1; grande ferunt ~ cum damno dedecus HOR. S.2.2.96; cum Genucio ~ mortuam . tribuniciam potestatem LIV.2.55.2; non . has (sc. pennas) ~ . cum corpore natus PL. Mos.6.714. **b** cum ab singulis sententiae sunt rogatae SEX ~o dixerunt VITR.7.pr.6; mixto clamore . incipiunt ~ STAT. Theb.1.448; neque perire nos neque saluos esse nisi ~ posse TAC. Hist.1.37.

unaetive(n)sima, f. adj. Also **ūnet-**, **ūnet-**. [VNVS, ET, VICENSIMVS] Twenty-first (in quots., as the designation of a legion); *legio* ~a *Ra-**pax*, a legion raised or re-formed by Augustus.

legionem xxx et xxi paucis mensibus in Italia scriptas *B. Alex.* 53.5; — *Tac. Hist.* 1.67; ~a Rapax et prima Italica (sc. legiones) 2.100; TRIBVNV(S) MILI(TV)M. ~LEGION XXI RAPACIS IN GERMANIA *CIL* 14.3548. *β* *Tac. Ann.* 1.45. *γ* *Tac. Hist.* 3.14.

ūn(a)etui(n)simāni ~ōrum, *m. pl.* [next + -ANVS] The men of the twenty-first legion. *B. Alex.* 57.2; stratis ~orum principis *Tac. Hist.* 2.43; sinistrum latus ~i, dextrum quintani clausere *Ann.* 1.51.

ūnanimans ~ntis, *a.* [VNVS + ANIMVS] = VNA-NIMVS (perh. nonce-word, following *amantis*) non amantis mulieris, sed social ~ntis, fidentis fuit *Pl. Truc.* 435.

ūnanimitās ~ātis, *f.* [next + -TAS] Unity of purpose, concord.

nostram egregiam ~atem *Pac. trag.* 109; hos. ~fratres. ~cui libet regum. ~nulla re magis quam fraterna ~ate regnum aeque *Liv.* 40.8.14; CONVIVIO AMANTES ET ~ATE PARES *CIL* 10.7643.3.

ūnanimus (ūnian-) ~a ~um, *a.* ~is ~is ~e. [VNVS + ANIMVS + -VS(-IS)] FORMS: *ūnian-PL. St. 731*, *DOM. MARS. poet. 1.2*, *APUL. Met. 7.9*. Sharing a single attitude or purpose, acting in accord.

ego tu sum, tu es ego, ~i sumus *Pl. St. 731*; non prius ~is corpora coniugibus tradite nudantes reiecta veste papillas *CATUL.* 66.80; sic ~am adloquitor male sana sororem *VERG. A. 4.8*; tu potes ~os armare in proelia fratres 7.335; uos ~i densate cataruas 12.264; ad litora. ~i freta curra ferunt (uenti) *V. Fl. 1.615*; 3.571; nulline iacentum ~i fratres? quae tanta obliuio luctus? *Stat. Theb.* 8.669; 9.169; (*transf.*) funditur ~o nisu et concordibus ausis *Sil. 5.214*. *β* ducatum latrones ~es ei deferunt *APUL. Met. 7.9*; NVPTA VNIVIRA ~IS *CIL* 6.37117; QVAS (sc. auiam neptemque). . . DIES OLIM FECERAT *ES* 11.4978; 14.1364.

uncia ~ac, *f.* [VNVS] N.B.: represented by the symbol — singly or in combination, e.g. — = represents 3/12.

1 The twelfth part of a unit. **b** (w. ref. to an inheritance); *ex* ~a, in the proportion of one twelfth of the whole. **c** (in reckoning interest) one twelfth of 1% per month.

si de quincunc remota est ~a, quid superat? *HOR. Ars* 328; si. ~trienti ~am applies facies quincuncem *MAECIAN. tur. 9*; *MART. 9.3.5*. *β* hereditas. ~diuiditur in duodecim ~as *ULP. dig. 28.5.51(50.2)*; quantum pro ~a hereditatis competet *PAUL. dig. 36.1.63(61)*; — Caesar, opinor, ex ~a etsi nihil adhuc; sed Lepa ex triente *Cic. Att.* 13.48.1; *ex* ~a heres erat patris sui *SEN. Con. 9.5.15*; *CIL* 6.10229.5. *c* ut sit in arbitrio tutorum filii mei. ~bulus summae ~as inferre usurarum nomine *SCAEV. dig. 26.7.47.4*.

2 (spec.) **a** (in weight) one twelfth of a *libra* or *as* (approx. 27 gm.); also (perh.) one twelfth of a *sextarius*. **b** (in length) one twelfth of a *pes* (approx. 25 mm.). **c** (in area) one twelfth of a *iugerum*.

a neque piscium ullam ~am hodie pondo cepi *Pl. Rud.* 913; aeries minima pars sextula, quod sexta pars ~ae *VAR. L. 5.17*; ita ut. quibus. ~filiae. ~sunt singulas ~as pondo auri reliquant *Liv.* 26.36.5; neu tu parce pilos. ~condere cerui, ~a donec erit geminarum super addita libram *DORC. poet. 2*; in ~a ponus denarium septem esse *CELS. 5.17.1.1*; ut ~a (sebi) in cytharum addatur *PLIN. Nat. 28.231*; omnium supra dictorum oportet ~as singulas sumere *LARG. 3*; qui. . . pauculas ~as (Iyrii coloris) venderet *SUET. Nero* 32.3; *EMIT. MVLEREM. PRO VNCS DVABVS Inst. Dac. 25(CIL 3. p. 959)*; — (as a trifling amount) nulla de nostro nobis ~a unis apto *MART. 9.48.12*; nulla ~a nobis est eboris *Juv. 11.131*; ~aram diluti bibis ~am *Falerii MART. 1.106.3*. *β* gnomonis *c* ~ae umbram *LXXVII ~arum facient PLIN. Nat. 6.214*; ex Arabia aduectum (hominem) novem pedum et totidem ~arum 7.74; quaternas ~as longitudinis binasque latitudinis non excedentes (lapides) 33.126; aquarum moduli. ~ad ~arum mensuram institui *FRON. Ag. 24*. *c* *VAR. R. 1.20.2*; *COL. 5.1.10*.

unciālis ~is ~e, *a.* [prec. + -ALIS] Weighing one-twelfth of a *libra*; measuring one-twelfth of a *pes*.

(uitis) ~is, uelut a pondere acini *PLIN. Nat. 14.42*; Hannibale urgente. ~asses ~es facti (i.e. depreciated coins) 33.45; — altitudine ~i 18.146;

unciārius ~a ~um, *a.* [VNCSIA + -ARIUS] Concerned with a twelfth part. **b** weighing one-twelfth of a *libra*; (as the name of a variety of grape, the same as VNCSIALIS); having the value of one-twelfth of a *libra* of bronze.

~a lex *FEST. p. 375M*; semunciarium tantum ex ~o fenus factum *Liv. 7.27.3*; ne quis ~o faenore amplius exerceat *Tac. Ann.* 6.16; ~um heredem *ULP. dig. 30.34.12*. *β* *COL. 3.2.2*; ~a stipe conlata *PLIN. Nat. 34.21*.

unciātim, *adv.* [VNCSIA + -IM] In amounts of one-twelfth of a *libra*, *uncia* by *uncia*.

quod ille ~ uix de demenso suo. compersit *Ter. Ph. 43*; (axungia) datur et phthisicis ~ *PLIN. Nat. 28.130*.

uncinātus ~a ~um, *a.* [next + -ATVS] Furnished with hooks or barbs.

et hamatis ~isque corporibus concreta haec (i.e. the unis-verse) esse *Cic. Lucr.* 121.

uncinus ~i, *m.* [VNCS + -INVS] A hook. *FEST. p. 375M*; (as a door-fastening) pessulis iniectis et ~o firmiter immisso *APUL. Met. 4.15*; (*cf.* *VNCVS* *c*) eae (sc.

regulae) ~is ferreis ad contignationem suspendantur *VITR.* 5.10.3.

unciola ~ae, *f.* [VNCSIA + -OLA] A (mere or paltry) twelfth.

~am Proculeius habet sed Gillo deuncem *Juv. 1.40*.

uncō ~āre, *intr.* [onomat., *cf.* *onco*, Gk. *ὄγκω*] (Vb. representing the natural sound made by a bear).

ursorum (est) ~are uel saeuire *SUET. fr. 161(p. 247) Re*.

unctiō ~ōnis, *f.* [VNGVO + -TIO] The action or process of anointing; (concr.) an application of ointment.

~ones Graecas sudatorias *PL. St. 226*; lauet raro, utatur ~one *CATO Agr. 157.13*; in media oratione. philosophum omnes ~onibus causa relinquit *Cic. de Orat. 2.21*; exercitatione recte requirit. ~o *CELS. 1.2.7*; *SEN. Ep. 53.5*; oleum. . . non insuavis odoris quotidianum ~onem praebere poterit *COL. 12.53.7*; *PETR. 130.7*; *QUINT. Inst. 2.21.11*; — fel. ~caprinum. ~adsumunt. ~ad palpebras. ~cum suco oleris ita ut ~o inarescat *PLIN. Nat. 28.171*.

unctitō ~āre, *tr.* [VNGVO + -ITO] To anoint habitually.

istae ueteres, quae se unguentis ~ant *PL. Mos. 274*; *GEL. 9.6.3*.

unctiusculus ~a ~um, *a.* [compar. of VNCTVS + -CVLVS] (A little) oilier.

num ipse ego pulmento utor magis ~o? *PL. Ps. 221*.

unctor ~ōris, *m.* [VNGVO + -TOR] A (professional) anointer, 'masseur'.

ducitur familia tota, uestipia, ~or, auri custos *PL. Trin. 252*; qui sciret se nepotem bellum tibicinem habere et sat bonum ~orem *Cic. Fam. 7.24.2*; ~on ~ores, non balineum. . . quaero *SEN. Ep. 123.4*; *PLIN. Nat. 29.4*; sordidus ~or *MART. 7.32.6*; adueta gymnasiis. corpora. ~i militare iter. . . impes deficiant et quaerant ~ores suos *QUINT. Inst. 11.3.26*; *PIRATA VNCT CIL* 6.631.14; 12.3350.4.

unctōrium ~i(i), *n.* [VNGVO + -TORIVM] A room in a bath-house used for anointing.

adiacet ~ium, hypocauston, adiacet propigneo balinei *PLIN. Ep. 2.17.11*.

unctrīx ~icis, *f.* [VNGVO + -TRIX] A female anointer.

GALENE LIVIAE ~IX *CIL* 6.4045; 6.9097; 14.3035.

unctulum ~i, *n.* [VNCTVM + -VLVM] A small quantity of ointment.

impertire nobis ~um indidem *APUL. Met. 3.22*.

unctulus ~a ~um, *a.* [VNCTVS + -VLVS] Dressed with oil, anointed (in quot., w. disparaging force).

ita sunt circumtonsi et terti atque ~i *VAR. In Non. p. 179M*.

unctum ~i, *n.* [neut. of VNCTVS + -VLVM]

1 Rich food, a rich table.

~um qui recte ponere possit *HOR. Ars* 422; cenare sine ~o *PERS. 6.16*.

2 Ointment.

haurito plusculo ~o corporis mei membra perficiui *APUL. Met. 3.24*.

unctūra ~ae, *f.* [VNGVO + -VRA] The process or practice of anointing.

serulis ~a tollitur omnisque circumpotatio *Cic. Leg. 2.60*.

unctus ~a ~um, *a.* compar. ~ior. [pple. of VNGVO]

1 Covered, saturated, etc., with oil, oily, greasy. **b** (as typifying rich food).

~a ~am conuiuiis praebebit aquam *HOR. S. 2.2.68*; ~a popina *Ep. 1.14.21*; ~as accendite taedas *Ov. Fast. 4.411*; (pus) ~a claudet. tenue, subalbidum, quasi ~um *CELS. 5.26.20*; ~a *PERS. 2.30*; has ~o pollutit igne comas? *MART. 10.66.41*; quae. . . Athenas ~is, Baetica, prouocans trapetis *STAT. Silv. 2.7.29*; (*w. abl.*) ~i oleo fontis *VITR. 8.3.8*; (*post.*) ~o Corduba laetior Venafro (i.e. *abounding in olives*) *MART. 12.63.1*. *β* manu plena, ~a mensa *PETR. 43.4*; ~a uixisse patella semper *PERS. 1.17*; captus es ~iore mensa *MART. 5.44.7*; ~is falceri senis diuice (i.e. *the Saturnalia*) 11.6.7; — (*fig.* or *in fig. phr.*) ~a deouare patrimonium *CATUL. 29.22*; ubi quid melius contingit et ~ius *HOR. Ep. 1.15.44*; accedes siccus ad ~um 1.17.12.

2 Anointed, oiled (in quot., transf.); (also w. play on sense of 'enriched').

a te nitidum solem ~unque repetemus *Cic. Att. 12.6.2*; cura labores ante alios erat ~a pale *Stat. Theb. 6.830*; ~am. ~Corinthon *Juv. 8.137*; (*fig.*) erat ~ior quaedam splendidiore consuetudo loquendi *Cic. Brut. 78*; ~ita palaestras defendebat ut ab illis ipse ~ior abiret *VER. 2.54*; nihil. . . esse. . . cur quisquam caput ~ius referret *CATUL. 10.11*.

unctus ~ūs, *m.* [VNGVO + -TVS]

1 The action of anointing.

APUL. Met. 1.7; ex promptuario oleum ~ui. . . profer 1.23.

2 (app.) A sauce or dressing.

est et alia (auis) nomine eodem. ~croceo ~u cibis gratis *PLIN. Nat. 10.134*.

unculus ~a ~um, *a.* (dub.) [VNVS + -CVLVS] Any single one, any at all.

ast olla (coluto), propter quae datur homini ascensus in caelum, Mentem. ~Fidem, carumque laudum delubra sunt, ne ~a uitiorum *Cic. Leg. 2.19(5. v. l.)*.

~unculus: see ~CVLVS.

uncus ~a ~um, *a.* [*cf.* *ANCVS*, Gk. *ὄγκων*, Skt. *ankāh*, *Mr. Ecath*, *AS. anga*] Curved round at the extremity, hooked.

~us aratri ferreus. ~uomer *LUCK. 1.313*; cum Pan. ~o saepe labro calamos percurrat hiantis 4.588; turba sonans (i.e. *the Harpies*) praedam pedibus circumuolat ~is *VERG. A. 3.233*; taurus ferit ~is cornibus hostem *PROP. 2.5.19*; nec celata cibis ~os fallacibus hamos *Ov. Met. 15.476*; ca res ~am uitem facit *COL. 4.13.1*; rides. ~i nimis ~is naribus indulges (i.e. *you sneer too much*) *PLIN. 1.40*; ~os ungues. . . habens. . . noctuae, bubo, ululae *PLIN. Nat. 10.34*; *V. Fl. 6.400*; auis ~a (i.e. *with hooked beak*) *Mineruae STAT. Theb. 3.507*; *Silv. 3.4.32*; (*w. abst. noun*) fessas. . . nauis. . . ~o non alligat ancora morsu *VERG. A. 1.169*.

uncus ~i, *m.* [prec.] A hook (designed or used for any purpose). **b** (spec.) an instrument used for dragging the bodies of executed criminals, etc. **c** (in building) a clamp used to fix a facing of cut stone to a brick or other core.

quo modo oletum. ~instruere oportet. ~abenum quod capiat *q. xxx*, operculum aheni, ~os ferreos *III CATO Agr. 10.2*; 11.2; *COL. 3.18.2*; — (in *fishing*) ~os celare cibis *MAN. 4.287*; (*in fig. phr.*) bene cum fixum mento decusseris ~um *PROP. 4.1.141*; — (in *surgery*) *CELS. 7.5.3.8*; si caput (infantis) proximum est, demitti debet ~us. . . qui. . . fronti recte incitit 7.29.4; — (for *grappling*) asseres ferreo ~o praefixi. . . ex Punicis nauibus inici in Romanas coepti *Liv. 30.10.16*; ~i. . . et falcēs. ipsa nauigia lacerabant *CURT. 4.3.25*; *LUC. 3.635*; *V. Fl. 8.298*; — (as *part of an anchor*) non anchora uoces mouit dum. . . auellitur ~us harenis *LUC. 2.694*; 5.460; *V. Fl. 2.428*. *β* a uerberibus, ab ~o, a crucis delictu terrore *Cic. Rab. Per. 16*; ~us impactus est fugitui illi *Phil. 1.5*; *Ov. Ib. 164*; cadauera. . . trahens ~us *SEN. Dial. 5.3.6*; *Ep. 82.3*; inserto laqueis feralibus ~o *LUC. 6.638*; *PLIN. Pan. 33.3*; *FLOR. Epit. 2.9(3.21.14)*; Sclanus ducitur ~o spectandus *Juv. 10.66*; *SUET. Tib. 75.1*. *c* nec seuerus ~us abest liquidumque plumbum *HOR. Carm. 1.35.20*.

unda ~ae, *f.* [Umb. *utur*, Gk. *ὄδω*, Skt. *undāti*, *Russ. vodd*, *Eng. water*, *Oir. uisce*]

1 A wave (of the sea, etc.). **b** (sg. or pl. in collect. sense) the waves of the sea, the sea; sea-water.

magno uento plenumst ~arum mare *PL. Mil. 513*; non uidisso ~as me maiores *Rud. 167*; ~a sub ~is labunda *ACC. trag. 570*; uelut ~a superuenit ~am *HOR. Ep. 2.2.176*; uastius insurgens decimae ruit impetus ~ae *Ov. Met. 11.530*; quibus (sc. *winds*) iam nihil spirantibus ~ae tamen factae diutius tument *GEL. 2.30*; (*poet.*) quid quid iuratur uentus et ~a rapit *PROP. 2.28.8*; — (coupled w. *fluctus in sim. sense*) fluctus ~asque e gurgite salso tollere *LUCL. 40*; litora litoribus contraria, fluctibus ~as imprecor *VERG. A. 4.628*; — (*fig.*) illae ~ae comitiorum, ut mare profundum et immensum, sic effuerescunt quodam quasi aestu ut. . . *Cic. Planc. 15*; in his ~is et tempestatibus ad summam senectutem. iactari *Rep. 1.1*; magnis curarum fluctat ~is *CATUL. 64.62*; mersor ciuilibus ~is *HOR. Ep. 1.1.16*; *PROP. 2.12.7*. *β* Europam Libyamque rapax uidi diuidi ~a *ENN. Ann. 302*; si posthac me pedem latum modo scies imposuisse in ~am *PL. Mos. 434*; colouiarum. . . quae est deducta a Graiis in Asiam. ~Africam praeter unam Magne-siam, quam ~a non adiat? *Cic. Rep. 2.9*; dea. . . ~ae (i.e. *Thetis*) *Ov. Met. 11.221*; 1. longum per mare, sed fauentis ~ae *MART. 10.104.2*; hinc ~a. . . hinc ignibus lide uibrat *V. Fl. 2.582*; — in pelago nautis ex ~is ortus in ~is sol fit uti uideatur obire *LUCK. 4.432*; nudam. . . per ~as *Dorida*. . . cupierunt prendere Panes *STAT. Silv. 2.2.105*; equites. . . altiores inter ~as adnantes equis *Tac. Ann. 14.29*; (*hyperb.*) intra aedificia uestra ~as ac nemora comprehenditis *SEN. Con. exc. 5.5*; — illo in amne illique siluis saltem proenire, non ut alias apud gentis cluue maris arescente ~a *Tac. Ann. 13.57*.

2 A body of flowing water, a river, spring, etc. **b** (pl.) the waters of a river, etc. **c** running water as a source of power.

Arethusa. summa flauum caput exultit ~a *VERG. G. 4.352*; quos circum limus niger. Coccyi tardoque palus inamabilis ~a alligat 4.479; *A. 6.438*; nec uncore possis flumina si contra quam rapit ~a nates *Ov. Ars 2.182*; Indus. . . conceptum. . . pluribus auleis ~am lato spatii trahit *MELA 3.69*; germanantibus hinc et inde riuis curua calculus excitatur ~a *MART. 9.90.3*; (fons) deae uestigio discurrens in lenem uiuibrat ~am *APUL. Met. 2.4*; (*fig.*) non unius spectator. . . ~ae, qui uidet hinc puppes fluminis, inde maris *MART. 10.51.9*; (*fig.*) habet (orator) uires magnas, moderatas tamen: perennis sit ~a, non torrens *SEN. Ep. 40.8*. *β* apud abundantem. . . amnem et rapidas ~as *Inachi Acc. Rag. 297*; Euphrates ibat iam mollior ~is *VERG. A. 8.726*; haud ulla portabis opes Acherontis ad ~as *PROP. 3.5.13*; *LUC. 2.585*; extremi gelidis a fluminis ~is *V. Fl. 5.350*; Naidas ~arum dominas *STAT. Silv. 1.5.6*. *c* mille sub hoc habitant artes quas temperat ~a *MAN. 4.266*.

3 A flow (of liquid other than water). **b** a flow or current (of air, etc.).

reddit specus atri uulneris ~am spumantem *VERG. A. 9.700*; liquor ille (i.e. *lava*). . . demittit collibus ~as *Aetna 486*; prima ~a preli lautissima *PLIN. Nat. 15.5*; sanguinis ~am *V. Fl. 6.573*; rubri. ~a croci *MART. 8.33.4*; frigidior colo non salit ~a tua 14.104.2. *β* uapor is quem sol mittit. tardius ire cogitur, aeras quasi dum duerberat ~as *LUCK. 2.152*; qua plurimus ~am fumus agit *VERG. A. 8.257*; uentus est aeris fluens ~a *VITR. 1.6.2*; 5.3.7.

4 Water (in general).

ferrum igne rubens. in tepida submersum sibilat ~a *Ov. Met. 12.279*; spuma canum quibus ~a tinori est *LUC. 6.671*; (*cf.*) dulcis musti Volcano decoquit uorem et foliis ~am trepidi despumant aeni *VERG. G. 1.296*; — (as *drinks*) expers ~aque cubique *Ov. Met. 4.262*; 6.357; si deierit flumens ~a, putealis quaeuatur *COL. 1.5.1*; — (used symbolically in the Roman wedding ceremony) quos facit iustos ignis et ~a

uiros Ov.*Ars* 2.598; ignem. ~ amque iugalem praetulit V.*Fl.* 8.245; — (*pl. poet.*) ~ prius ~ is flamma (*i.e. sooner mix fire and water*); ut ait poeta nescio quis Crc.*Phil.* 13.49; (telurem) mixtam pluuiabilibus ~ is Ov.*Met.* 1.82; 11.519; caeli pendentibus ~ is Col. 7.420.

5 (transf.) An advancing mass of men; also, of other creatures.

domus. mane salutantum. uomit. ~ am VERG.*G.* 2.462; foribus tum immissa superbis ~ a fremitu uulgi STAT.*Theb.* 2.224; spissae. ~ ae Boiorum SIL. 4.159; nobis properantibus opstat ~ a prior IUV. 3.244; ~ runt aliae superque aliae sepedum populorum (*i.e. anis*) ~ ae APUL.*Met.* 6.10.

6 (archit.) A kind of moulding, app. the same as CYMATIVM, *cyma reversa*.

pluteum insuper cum ~ a et corona inferioris plutei dimidia parte VITR. 5.6.6.

undābundus ~ a ~ um, a. [VNDO+BVNDVS] Stirred up with waves.

sed mare est etiam atque etiam ~ um GEL. 2.30.3.

undanter, adv. [pple. of VNDO+TER²] In the form or manner of waves.

capillo fluente ~ APUL.*Met.* 2.16.

undātim, adv. [next+IM] So as to resemble waves.

sunt et (mensae) ~ crispae PLIN.*Nat.* 13.96; 36.55.

undātus ~ a ~ um, a. [VNDA+ATVS²] Having a wave-like form or appearance.

(concharum genera) iam distinctione uirgolata. ~ imbricatim ~ a PLIN.*Nat.* 9.103.

unde, interr. and rel. adv. [cogn. w. VBI, cf. inde: ibi]

A (interr.).

1 From what place? where. . from? whence?

b (in indir. qu.); *nescio* ~: see NESICIO.

ubi ea mulier habitat? ~ hic. ~ ~ eam esse aiunt? — ex Samo PL.*Bac.* 472; istam quam habes ~ habes uestem? TER.*Ew.* 695; ~ delectus es? an inde quo prohibitus es accedere? Crc.*Caec.* 66; ~ uenis? . quo tendis? HOR.*S.* 1.9.62; ~ ergo trahit (terra uimorem)? ex illis silicet partibus semper hibernis SEN.*Nat.* 4.2.29; — (w. domo) ~ haec pueriunt domo? ~ Carthaginienses sunt PL.*Poen.* 1376; quo tenditis? ~ domo? VERG.*A.* 8.114; — (w. parl. gen.) fac id (sc. argenti) ut paratum iam sit. ~ ~ gentium? PL.*A.* 590; *Epia.* 483; — (in ellipt. phr.) ergo nunc Dama sodalis nescio ~ is mihi (*i.e. where can I find*) tam. ~ fidelem? HOR.*S.* 2.5.102; ~ mihi lapidem? ~ sagittas? 2.7.116; ~ nunc fulmen mihi? SEN.*Her.* O.1278. ~ rogita ~ istunc habeat anulum PL.*Cer.* 601; adei atque appella. ~ qui sit, circumspectus ~ eam, quo progrediar Crc.*Phil.* 12.26; geometriae munus tuebatur uerbis praecipis discitibus, ~ quo quamque lineam scriberent TWISS. 5.113; NRP.*Cum.* 2.1; multorum inscitia, qui aut ~ hostes aduident LIV. 7.12.3; quam legis, ~ tibi mittatur epistula, quae? OV.*Tow.* 3.5.1; incertus quo te uocet, ~ repellat LUC. 6.815; PLIN.*Nat.* 12.42; mirata requirit. quae regis agit uis aut ~ promptum ratis V.*Fl.* 2.353; (*ellipt.*) neque erat cognoscere promptum ~ sed audita est (uox) OV.*Met.* 3.97; — (w. domo) abi, quare et refer, ~ domo. quo sit pater HOR.*Ep.* 1.7.53; SEN.*Dial.* 12.6.3; — (transf., w. ind.) nec ~ incipit (uox) nec ubi desinit intellegitur VITR. 5.4.2.

2 From or by what person? from whom?

b (in indir. qu.).

ludibrio, habere. ~? ~ ab illo quomodo me mandauisti PL.*Men.* 783; TER.*Hav.* 823; Milo de Clodi reditu ~ quae-siuit? Crc.*Mil.* 461; ~ enim pietas, aut a quibus religio? ~ nempe ab his qui haec. ~ moribus confirmantur REP. 1.2; quis fuit. ~ index? sensit concubitus ~ Corinna tuos? OV.*Am.* 2.8.6. **b** [INSCRIBATVM] QVIS PRAETOR LITIS AESTYMAVERIT ET ~ EA PRQVNA REDACTA SIKT CIL 1.583.68; ea (sc. pecunia) quaeritur ~ profecta sit, ab accusatore an ab reo Crc.*Clu.* 81; perscribere, quae causa sit Myrtili. et satisne pateat ~ corruptus AL. 15.13.6.

3 From what source, cause, etc.? **b** (in indir. qu.).

bonum habere animum ~ habeam? PL.*Bac.* 630; ancil-larum gregem ducunt secum. ~ perii, ~ illi sunt ancillae? TER.*Hav.* 2261; ~ igitur subit tanta ista mutatio? Crc.*Phil.* 1.33; ~ memoria, si nihil percipimus? LUC. 106; ~ amor iste ~ tibi? VERG.*Ecl.* 10.21; ~ haec tam clara repente tempestas? A. 9.19; cur haec tam diues? quid dedit? ~ dedit? PROP. 2.32.42; ~ haec illis tanta modestia nisi a conscientia uinum et nostrarum et suarum? LIV. 8.4.10; ~ sed hos noui? OV.*Met.* 9.508; V.*Fl.* 4.707; ~ potest audis captae leo parcere praedae? MART. 1.14.5; ~ ego sufficiam? STAT. *Sik.* 5.4.11; IUV. 7.188; ~ autem ~ scio, an istic meus degat dominus? APUL.*Met.* 6.1. **b** quo pacto aut ~ mihi sit (hilia) dicendum ordinet TER.*Ph.* 586; admirari solebam, ~ esset illa tanta tua in causis diuinis Crc.*de Orat.* 2.362; ne mirare ~ hoc acciderit FAM. 7.26.2; LUCR. 6.1090; quacritis ~ audis nos sit pretiosa puellis PROP. 3.13.1; SEN. *Ph.* 115.14; ~ habebas quaerit nemo, sed oportet habere IUV. 14.207; dicam ~ id coniectem APUL.*Apol.* 31; (*ellipt.*) inuenias argentum. ~ cupio; sed id ~ edoce TER.*Ph.* 540; sciscitantibus ~ ille habitus, ~ deformitas. ait. ~ LIV. 2.25; ~ ea deformitas oris interrogat fratrem TAC.*Ann.* 2.9; (w. ind.) perdisce. ~ coactis cornibus in plenum menstrua luna redit PROP. 3.5.27.

4 From what stock, family, rank, etc.? **b** (in indir. qu.).

relictum filiae nomen, pietasque. ~ uicta furore? ~ quo ueni? HOR.*Carm.* 3.27.37. **b** non recordor ~ ceciderim sed ~ surrexerim Crc.*Al.* 4.18.2; ~ genus, qui sint mihi. ~ Penates quaeris PROP. 1.22.1; qui sis, non ~ natus sis reputa LIV. 1.41.3; siquis. ~ qui sitis et ~ requiret OV.*Pon.* 4.5.11; (w. ind.) ~ oriundi sunt exacta memoria CATO *hist.* 31; (w. part. gen.) occipiunt sciscitari qualis ei maritus et ~ natalium. ~ proueniret APUL.*Met.* 5.15.

5 From what source (of words, practices, etc.)? from what derivation? **b** (in indir. qu.).

~ illud est: 'da mihi testimonium mutuum'? num Gal-lorum. ~ putatur? totum istud Gracorum est Crc.*Flac.* 10; litus iste uenter, quod est. ~ insigne auguratus, ~ uobis est traditus? DIO. 1.30. **b** qui studiosae exquirunt ~ uerba sint ducta Crc.*Off.* 1.23; dicta sit ~ dies. ~ me fugit OV.*Fast.* 5.445; ~ origo peregrino sacro parum comperi TAC.*Ger.* 9.2; cognomen Galbae. ~ traxerit ambigitur Suet.*Gal.* 3.1.

B (rel.).

6 (introducing advl. cl., with or without correl.) From the place from which, whence; ~ tu, ~ ui, (*ellipt.*) designations of an interdict providing for the restoration of a person to property, etc., from which he has been forcibly evicted). **b** from which point (in a narrative, argument, etc.). **c** from the person from whom. **d** from which situation, occupation, etc. **e** from which source. **f** from the point in time from which. **g** on which side (of a dispute, etc.).

petam hinc aquam ~ mi imperauit PL.*Rud.* 412; me. ~ eo uocas ~. fugiebam Crc.*Al.* 12.21.5; petere inde coronam ~ prius nulli uelantur tempora musae LUCR. 4.5; ut (naues). ~ eodem ~ erant profectae referrentur CAES.*Gal.* 4.28.2; unde agis te? ~ homo ebrius probe PL.*Mos.* 3.42; ut ~ deiecit restitueret Crc.*Caec.* 23; diffugiunt. ~ in Borean. ~ aut ~ nigerimus Auster nascitur VERG.*G.* 3.278; ibi imperium fore ~ uictoria fuerit LIV. 1.24.2; ~ uolet ueniat, quoque libebit eat OV.*Ars* 2.544; ~ primum Illyricum adluit Hister appellatus PLIN.*Nat.* 4.79; ~ hoc decretum. ~ PLACUIT. ~ PRO-PONI IN PVBLICO ~. RECTE LEGI POSSIT CIL 14.2795.15; ~ ut, siue ex fundo siue a fundo delectus essem, uno atque eodem interdicto restituer ~ tu? Crc.*Caec.* 87; interdictum. ~ ui non est aduersus eos reddendum IULIAN.*dig.* 37.15.2.1; ULP.*dig.* 4.2.9; (*cf.*) ei proponitur interdictum, cuius principium est ~ tu illum uidelicet? GAUS *Inst.* 4.154. **b** ut ~ est orsa in eodem terminetur oratio Crc.*Marc.* 33; FAM. 12.25.5; ~ sed redeat ~ aberrat oratio Tusc. 5.66; rursus ~ decessi reuertat ad fabulam APUL.*Met.* 10.13. **c** Potius oportet credi ~ petitur CATO *orat.* 198; surge ne longus sibi somnus ~ non times detur HOR.*Carm.* 3.11.38; ~ praesidium petiam periculum exitit CURT. 6.9.22; PRO.*Ver.* 2.134 (122N). **d** incumbamus. ~ ad illa. ~ studia et eo ~ discedere non oportuit. ~ reuertamur Crc.*Al.* 2.16.3; ne te sciens. ~ eo demittas ~ exitum uidis nullum esse CAEL.*Fam.* 8.16.5; LIV. 22.60.16; ~ posse dicendo tenere hominum mentis. ~ impellere quo neit, ~ autem uelit deducere Crc.*de Orat.* 1.30. **e** ~ utilitas ostenderetur illic libidine transferrebat (Poppaea) TAC.*Ann.* 13.45; ~ subito, ~ minime quis crederet, accepta calamitas LIV. 5.7.1. **f** autumnii uerisque ~ solet facta mutatio est SEN.*Nat.* 16.3. **g** quod in seditionibus accidit, ~ plures erant omnes fuisse TAC.*Hist.* 1.56.

7 (as a simple rel.) From which (place, position, etc.), whence. **b** (as a connecting link between sentences).

montibus obstipis obstantibus ~ oritur nox ENN.*Ann.* 420; aperitur ostium ~. saepe ego exii ebrius PL.*Cap.* 109; hoc. ~ oppidum. ~ inuenit prope solum in orbe terrarum ~ nihil. ~ posset auferre Crc.*Ver.* 2.88; VERG.*A.* 10.3; retro, ~ uenerant, Sciatum. ~ repetit LIV. 31.45.16; in proximo ~ ~ feminarum uulatus audiri, unde uagitus infantum TAC.*Ger.* 7.3; montis illius. ~ memora ~ lignum puer solebat egerere APUL.*Met.* 7.25; — (*ellipt.*) aduola in Formianum, ~ nos pridie Nonas Maias cogitamus Crc.*Al.* 2.13.2; per altum tenditis ~ procul uenti, procul ~ uolucres V.*Fl.* 4.570; nec procul Germaniam, ~ uires TAC.*Hist.* 3.2; — (transf.) non ut ~ eloquentiam meam perspicias, ~ longe absum Crc.*Brut.* 318. **b** nunc. ~ profecto Romae es. ~ quidem quam diu auisti, magis a me abesse uidebare quam si domi esses Crc.*Al.* 6.5.1; ad moenia ipsa Romae. ~ accessere, uastationem agrorum. ~ urbi ostentantes. ~ postquam inulti. ~ retro. ~ agmine iere. ~ LIV. 3.66.6; Suet.*Nero* 2.3.

8 From whom. **b** (as a connecting link between sentences).

ecum ~ aedis filius meus emit PL.*Mos.* 997; uiolentus. ~ mulierculam eam compressit ~ haec natas TER.*Ph.* 1018; tres familias habeat ~ utenda roget et quibus det CATO *Agr.* 5.3; is ~ te audisse dicis Crc.*de Orat.* 2.285; FAM. 14.2.2; tibi innoturo et ~ minime deuit uita erepta est SAL. *Jug.* 14.22; nymphae, genus annibus ~ est VERG.*A.* 8.71; ubi ad fines eorum uenit ~ res repetuntur LIV. 1.32.6; OV.*Met.* 7.718; (*cf.*) ~ (*i.e. on whose side*) ius stabat, ei uictoriam dedit LIV. 21.10.9. **b** mitti. ~ ad principes eorum placuit ut secernerent se ab Etruscis. ~ cum responsum allatum esset. ~ LIV. 6.10.3.

9 From or following which (point in time). **b** finita. ~ certis legibus est aetas ~ petatur honor OV.*Fast.* 5.66.

10 From which (source, material, etc.). **b** (leg., in ellipt. phrs., designating clauses of the praetor's edict by which *bonorum possessio* is granted to var. classes of persons in cases of intestacy; cf. title of *dig.* 38.6 'si tabulae testamenti nullae extabunt, unde liberi').

eme. lanam ~ tibi pallium. ~ coniciat PL.*Met.* 687; siquidem. ~ huic aliquid pallium praef manu dederis utatur TER.*Ad.* 981; ad opus dabit. ~ terram ~ lutum fiat CATO *Agr.* 14.3; intra maceriem iacere oportet glan-dem. ~ saturi fiant (glires) VAR.*R.* 3.15.1; tellus habet in se cor-pora prima. ~ ignes ~ oriantur LUCR. 2.591; minus iuuentutis erat ~ scriberent milites LIV. 27.38.2; quid enim seruare laboret ~ nihil. ~ perit? OV.*Am.* 2.2.12; oppignerat. ~ anulum. ~ cenare MART. 2.57.8; recluserat specus quaerend-itis uenis argenti, ~ tenuis fructus. ~ fuit TAC.*Ann.* 11.20; adueniunt. ~ pecunia comminantes. ~ praetextum. ~ hircum. ~ Marti. ~ uicinatam APUL.*Met.* 7.11; — (without grammatical antecedent) paratum iam esse. ~ argentum sit futurum PL.*Per.* 302; discedit uestem: resarciatur, et. ~ est ~ haec fiant TER.*Ad.* 122; si habuerit ~ tibi soluat quod ei. ~ credidisti Crc.*Ar.* 29; militi. ~ neque frumentum ad diem

dari neque ~ detur esse LIV. 23.21.2; SEN.*Ep.* 17.5; — (*ellipt.*) scis bene esse, si sit ~ PL.*Cap.* 850; neque. ~ uulla decessio fieri poterat neque accessio, nec uero erat ~ Crc.*Tim.* 18; et habet ~: relictum est illi sestertium tricenties PTRR. 45.6. **b** cum. ~ bonorum possessio ~ liberi fingitur pro contra tabulas esse petita PAPIN.*dig.* 37.7.5; ut. ~ accipere bonorum possessionem possit ~ proximi cognati? ULP.*dig.* 38.8.1.9; ut bonorum possessio peti possit ~ uir et uxor, iustum esse matrimonium oportet 38.11.1.

11 From which (cause, origin, etc.). **b** (as a connecting link between sentences).

magnum nescioquid necessest euenisse. ~ ira inter eas intercessit TER.*Hec.* 305; quod rei publicae bene fecissem, ~ gratiam capiebam CATO *orat.* 171; hoc mementote, quoscumque locos attingam, ~ ridicula ducantur ex eisdem locis fere etiam grauis sententias posse duci Crc.*de Orat.* 2.248; Quinct. 46; cum uideam Priuernas uicinos Samnitibus esse, ~ nunc nobis incertissima pax est LIV. 8.20.12; hoc est ~ abdicatus es SEN.*Cum.* exc. 85; illos. ~ Io transierat fluctus, ~ haec data nomina ponto V.*Fl.* 4.347; paruo. ~ initio. ~ nihil timebatur, orta seditio prope urbi excoit fuit TAC.*Hist.* 1.80. **b** eliciunt caelo te, luppiter; ~ minores nunc quoque te celebrant Eliciumque uocant OV.*Fast.* 3.327; QUINT.*Inst.* 8.5.27; interim dispersos in domibus Germanos trucidauerunt; ~ metus et iustae preces inuocantur TAC.*Hist.* 4.79; 4.80; ~. ~ natum est frequens prouerbium APUL.*Met.* 9.42; ULP.*dig.* 9.2.7.6.

12 (w. instrumental force) With or by which. Aiax Hectori donauit balteum, ~ est tractus, Hector Aiaci gladium, ~ se interfecit HYG.*Fab.* 112.2; 126.7.

? **Vndecember** ~ bris ~ bre, a. [DECEMBER; prefix as VNDECIM] (app.) A humorous name given to the month following December.

A D X I K VNDECIMBR CIL 5, suppl. ital. 898.

undecentē(n)simus ~ a ~ um, a. [VNVS+DE+CENTENSIMVS] Ninety-ninth.

eundem. ~ ad ~ um annum. ~ erudentem auditores tuos uidetur V.*Max.* 8.7. ext. 11.

undecentum, indecl. a. [VNVS+DE+CENTVM] Ninety-nine.

paruerunt. ~ ei (sc. horologio) annis ~ PLIN.*Nat.* 7.214.

undeciaere, n. indecl. [VNDECIM+AES] The sum of eleven 'asses'.

MAECIAN. *iur.* 58.

undeciē(n)s, adv. [next+IENS] On eleven occasions; (as a multiplier) eleven times.

columbae deciens anno pariunt, quaedam et ~ PLIN.*Nat.* 10.147; ~ una surrexiti, Zoile, caen MART. 5.79.1; ~ hanc summam ~ multiplicato COL. 5.2.7; (in comp. num.) ~ centena et nonaginta duo milia hominum PLIN.*Nat.* 7.92.

undecim, indecl. a. [VNVS+DECEM] Eleven.

si ~ deos praeter sese secum adducat Iuppiter PL.*Ep.* 610; supponunt (anser) plerumque nouem aut ~ (oua) VAR.*R.* 3.10.3; Crc.*Fam.* 3.6.5; praeter ~ fasses ego praec-uectus LIV. 24.44.10; cum annos ~ regnauisset (Alexander) GEL. 17.21.34; me. ~ ~ denarius uendit APUL.*Met.* 10.13; (as sb.) in ~ numero VITR. 3.1.6; — (in comp. num.) ~ milia talentum ad Gabinium peruenerunt Crc.*Kab.* Post. 30; MART. 2.44.8.

undecimānus (-decum-) ~ a ~ um, a. [VNDECIMVS+ANVS] A soldier of the Eleventh Legion.

coloniae Bouianum Vetus et alterum cognomine ~orum PLIN.*Nat.* 3.107.

undecimuir ~ ri, m. [VNDECIM+VIR] A member of a board of eleven men.

traditus est ~ ris, quibus. ~ more Atheniensium publice damnati tradi solebat NEP.*Phoc.* 4.2; (at Nemausus) CIL 12.3179.9.

undecimus (-decum-) ~ a ~ um, a. [VNDECIMVS+DECIMVS] Eleventh. **b** (iem. as sb., sc. *pars*) an eleventh part; (sc. *hora*) the eleventh hour. **c** (neut. as adv.) for the eleventh time.

cum hora ~ a. ualens uisus esset, ante notitiam mortuus ~ est Crc.*Clu.* 27; ~ o Kal. accipi. ~ duas epistulas tuas AL. 15.3.1; duae legiones, ~ a et octaua CAES.*Gal.* 2.23.3; VERG.*Ecl.* 8.39; ad ~ um lapidem occursum est LIV. 5.37.7; VELL. 2.89.5; ~ is castris ad Euphraten peruenerit CURT. 4.9.12; PLIN.*Nat.* 3.123; TAC.*Hist.* 2.11; MART. 12.4.1. **b** (digitus) rotundus tribus ~ is suis quadrato minor FROM.*Aq.* 24; undecim ~ ae assem efficiunt MAECIAN. *iur.* 40; ~ ab ~ a noctis AUR.*Fro.* 1. p. 180 (69N). **c** CONSVL ~ VM VNDECIM FRVMENTATIONES. ~ MENSVS SVM AUG.*Ann.* 3.11.

undecirēmis ~ is, f. [VNDECIM+REMVS+IS] A galley having its rowers arranged eleven to each 'room'.

PLIN.*Nat.* 20.3.

undecumque (-cunque), rel. adv. [VNDE+CVMQVE] Also written as two words. From whatever direction, source, etc., on whichever side. **b** from any point of departure you choose, from every side.

rupes. ~ quam fluctus non desinunt, ~ motisunt, uerberare SEN.*Dial.* 7.27.3; non easdem ~ apparuit minas affert (arcus) NAT. 1.6.1; PLIN.*Ep.* 9.4.2; ~. ~ aperierit bonorum possessionem ULP.*dig.* 38.17.2.6; (as two wds.) unde uacat cumque locus. ~ corpora continuo in uacuum. ~ feruntur LUCR. 6.1017; (w. cor. ad.) nec ~ causa fluxit ibi culpa est QUINT.*Inst.* 7.3.33; — (w. pple.) putamus pecuniam bonum esse ~ sumptum SEN.*Ep.* 87.26; sanguinem. ~ ~ fluentem sistit (sc. alo) PLIN.*Nat.* 27.18; urbanitas. ~ reficit animos et ~ petita iudicis

uoluptas leuat taedium QUINT.*Inst.* 4.1.49; ~ inuocatum statim uelut numen adesce PLIN.*Pan.* 80.3; ~ ex aequo ad caelum erigitur acies (hominis) SEN.*Dial.* 12.8.5; ~ ad inferos una uia est fr. (Haase p.448); genus hoc. uir doctissimus ~ Varro ad legem redigens MAUR.2846.

undelibet, *adv.* [VNDE+LIBET] From anywhere you like, from any place whatever.

istud quidem facile fuit ~ inuenire RHE.*Her.* 4.63; ~ super fracturam debet incipere (sc. fascea) CELS.8.10.1.7.

undēni ~ae ~a, *pl. a.* [VNVS+DENI] Eleven to each, eleven apiece; eleven at a time.

peripetros. erit (aedes), quae habebit in fronte et postico senas columnas, in lateribus. ~as VITR.3.2.5; errantium (stellarum) .tres. exoritur. matutino (sole) discedentes partibus numquam amplius ~is (i.e. none is more than 11 degrees from the sun) PLIN.*Nat.* 2.59; 36.65; ~Musa per ~os emodulanda pedes (i.e. in elegiac couplets) OV.*Am.* 1.1.30; (scorpiones) paritunt. ~i PLIN.*Nat.* 11.91; Philaenis. ~as dolat in die pueris MART.7.67.3; ~ (in comp. num.) ~os decies per annos orbis ut cantus referatur ludos HOR.*Saec.* 21; me quater ~os. impleuisse Decembris EP.*1.20.27*; MAN. 4.451.

undēnōnāgēsimum ~a ~um, *a.* [VNVS+DE+NONAGESIMVS] Eighty-ninth.

anno urbis conditae septingentesimo (unde)nonagesimo FRON.*Aq.* 13.

undēnōnāgintā, *indecl. a.* [VNVS+DE+NONAGINTA] Eighty-nine.

hostium classis ~ nauium fuit LIV.37.30.2.

undēoctōgintā, *indecl. a.* [VNVS+DE+OCTOGINTA] Seventy-nine.

~ annos natus HOR.*S.* 2.3.117; (in comp. num.) argenti bigati ~ milia LIV.33.23.7.

undēquadrāgēsimum ~a ~um, *a.* [VNVS+DE+QVADRAGESIMVS] Thirty-ninth.

~um ΛΟΥΚΩΝ. uolumen V.MAX.8.7.ext.10.

undēquadrāgiens, *adv.* [VNVS+DE+QVADRAGIENS] Thirty-nine times.

qui ~ dimicauit PLIN.*Nat.* 7.92.

undēquadrāgintā, *indecl. a.* [VNVS+DE+QVADRAGINTA] Thirty-nine.

cum ~ annos. regnauisset CIC.*Rep.* 2.27; (in comp. num.) Oecensis argenti centum undeiginti milia quadringentos ~ LIV.34.10.4.

undēquinquāgēsimum ~a ~um, *a.* [VNVS+DE+QVINQAGESIMVS] Forty-ninth.

~o die CIC.*Man.* 35; ~o aetatis suae anno VELL.2.17.3.

undēquinquāgintā, *indecl. a.* [VNVS+DE+QVINQVAGINTA] Forty-nine.

~ coronae aureae LIV.37.58.4; sunt ~ genera (palmarum) PLIN.*Nat.* 13.40; (in comp. num.) ducenta ~ (milia) LIV.37.46.3.

undēsexāgintā, *indecl. a.* [VNVS+DE+SEXAGINTA] Fifty-nine.

~ militaria signa LIV.23.49.11; ludos diebus ~ factos PLIN.*Nat.* 36.121.

undētrīcēsimum ~a ~um, *a.* [VNVS+DE+TRICESIMVS] Twenty-ninth.

Cn. Scipio ~o die post fratris mortem est interfectus LIV.25.36.14; GEL.10.5.1.

undētrīgintā, *indecl. a.* [VNVS+DE+TRIGINTA] Twenty-nine.

Saturni (stella). mensibus ~.peruadens per signi spatium VITR.9.1.10; ~o tribuni militum LIV.22.49.16.

undēuicēni ~ae ~a, *a.* [VNVS+DE+VICENI] Nineteen each.

si. porrecti utrumque (pedes) ~i singulis (lateribus) distent QUINT.*Inst.* 1.10.44.

undēuicē(n)simus ~a ~um, *a.* [VNVS+DE+VICENSIMVS] Nineteenth.

anno. ~o post eius mortem CIC.*Sen.* 14; lustrum ~um LIV.10.47.2; in ~am et uicensimum legiones scripti 27.38.10; VELL.2.94.3; (die) ~o. auscultetur si pipant (pulli) COL. 8.5.14; PLIN.*Nat.* 10.152; Suet. *Cal.* 10.1; memini Quadrigaram in ~ (sc. libro). dixisse GEL.13.30(29).7; annalem. ~um Q. Claudii 15.1.4.

undēuicēs, *adv.* [VNVS+DE+VICIES] Nineteen times.

toto mense non plus ~ potest uideri (Hesperus) HYG. *Astr.* 4.15.

undēuiginti, *indecl. a.* [VNVS+DE+VIGINTI] Nineteen.

CIC.*Brut.* 220; signa militaria ~ LIV.33.46.4; ANNOS ~ NATVS EXERCITVM PRIVATO CONSILIO. COMPARAVI AUG. *Anc.* 1.1; ipse (sc. Indus) ~ recipit annus PLIN.*Nat.* 6.71; *Tac.* *Ann.* 12.56; (in comp. num.) censa ciuium capita centum septendecim milia trecenta ~ LIV.3.24.10.

undeunde, *adv.* [VNDE+rptd.] Also written as two wds. **a** (inter., in quot., indir.) Wherever. ~from? **b** (indefinite) from somewhere or other; from any source whatever.

a spero alicunde. ~me. tibi inuentum esse auxilium. ~ atque id futurum ~ dicam nescio PL.*Ps.* 106. **b** nisi. ~ mercedem aut nummos ~ extricat HOR.*S.* 1.3.88; ~nec. ~ uindictae solacium ~ sperandum est APUL.*Met.* 3.30.

undicola ~ae, *a.* [VNDA+COLA] Living in the waters (of a river).

Naidēs ~ae VAR.*Men.* 130.

undique, *adv.* [VNDE+QVE]

1 From all sides or directions (from the point of view of a centrally placed observer).

b (w. ref. to more or less stationary things; acting on, or encroaching on the sight, attention, etc.) from all directions.

~ conueniunt uelut imber tate tribuno ENN.*Ann.* 401; ~ omnes uenti erumpunt PAC.*frag.* 415; ~ custodior CIC.*Att.* 10.12.1; rerum simulacra uagari. in cunctas ~ partis LUCR.4.727; VERG.*A.* 4.17; spectabilis ~ campus OV.*Met.* 3.709; expectatio mortis. ~ impendens SEN.*Ep.* 74.3; quo ~ facilius ~ urbs adiretur Suet.*Aug.* 30.1; flamma. ~e siluis ~ exorta TIB.6.2; (w. part. gen.) canes. qui. contra nos ruunt et ~ laterum circumfusi passim insiliunt APUL.*Met.* 8.17. **b** erat ex omnibus castris, quae summum ~ iugum tenebant, despectus CAES.*Gal.* 7.80.2; caelum ~ et ~ pontus VERG.*A.* 3.193; ~ colles includere cauli. nemus 8.598; ~ otium fuit Romanis LIV.4.30.2; nec. belli opera remisrat, quae multa simul ~ eum circumstant 30.3.3; rarior hinc tellus atque ingens ~ caelum rursus V.FL.2.627; tota licet ueteres exorant ~ ceriae atria Iuv.8.19.

2 From every side (of a solid body, area, etc.). **b** on every side or surface, all over, all round.

insula quae ~ exitus maritimos habeat CIC.*Ver.* 2.185; in patentem ad conspectum ~ campum LIV.10.4.12; claudē, uigil. ~ claudē ~ portas STAT.*Theb.* 10.492; ~ pendulos crines tuos APUL.*Met.* 5.13. **b** iubet ~ hominem uehementissime uerberari CIC.*Ver.* 5.161; cernitur (mundus) et tangitur et est ~ corporatus TIM.5; pectore. ~ obeso LAEV.*poet.* 8; Scyllae. corpus semiferi. artus ~ mutant atque ~ mutantur CIRC. 495; ne nudarent ~ corpus ad ictus LIV.38.26.7; cum sit (ager) ~ pedum totidem COL. 5.2.1; haec omnia. haemorrhoidibus inprimuntur ~ LARG. 227; ore ~ omnifariam deformato APUL.*Met.* 2.20.

3 From every place, part, etc. **b** from every source.

ut ante demonstrabant quid ubique esset, item nunc quid ~ ablatum sit ostendunt CIC.*Ver.* 4.132; qui concursus ex oppidis finitimis ~. ! *Flac.* 74; aut ~ religionem tolle aut usque quaque conserua PHIL.2.110; CAES.*Gal.* 4.20.4; omni ~ genere uehiculorum. ex agris contracto LIV.25.13.6; STAT.*Theb.* 8.322; maestas ~ nuntius TAC.*Hist.* 3.9; (w. qualif. cl.) eorum (ciuium). quos ~ intuitus, unde aliorum pari pars aspicit potest. uidetis CIC.*Mil.* 3; (w. part. gen.) multa. ~ armatorum milia ~ gentium accita FRO.*Ver.* 2.130 (120N). **b** fertur Prometheus addere principi limo coactus particulam ~ desectam HOR.*Carm.* 1.16.14; ~ collatis membris, ut. ~ desinat in piscem mulier *Ars* 3.

4 From every point of view, in all respects. **o** rem ~ miseram CIC.*Att.* 10.11.4; uiuere ex hominis natura ~ perfecta FIN.5.26; seminibus. ~arentibus ~ sensu LUCR.2.990; ~ eam (sc. libertatem) minimisque rebus muniendo LIV.2.2.2; quid fere ~ placet? QUINT.*Inst.* 1.2.15; ~ liber animus 10.3.28; illa (oratio) erit ~ sui periecte absoluta APUL.*Apol.* 95.

5 (app.) On both sides.

qui ex fratribus patruelibus. ~ aut amittinis ~ propagantur GAUS. *dig.* 38.10.3.

undiqueuersum, *adv.* Also -uors-. [prec.+VERSVM] Also written as two words. From every direction or angle.

undique cum uersum spatium uacet infinitum LUCR. 2.1053; cum. omnis terras omnifariam et ~ (Oceanus) circumfluat GEL.12.13.20; ne cauda et auribus curibusque ~ eleuatis temptauit (asinus) exurgere APUL.*Met.* 4.5; cum ~ tabulis flagitare APUL.*75*; (transf.) vt ~ SECVRIATV INN(centum)CONSULATVR CIL 3.12043.36. **b** hanc. ~peragratins galae. ~industriam atque has ~ indagine cuppediarum GEL.6(7).16.6.

undisonus ~a ~um, *a.* [VNDA+SONVS] Full of the sound of waves.

~os. ~prece adire deos PROP.3.21.18; V.FL.1.364; 4.44; Thetis ~is per noctem in rupibus astans STAT.*Ach.* 1.198.

undiaguus ~a ~um, *a.* [VNDA+VAGVS] Roaming over the waves.

undit ~us Python (i.e. a ship) SIL.14.572.

undō ~āre ~āui ~ātum, *intr.* [VNDA+O³]

1 (of the sea, rivers, etc.) To rise in waves, surge, flood. **b** (of heated water) to seethe.

~antem salum ENN.*scen.* 195; ~ante in freto ACC.*frag.* 401; ut solet aestus aequinoctialis. omnibus aliis maior ~are SEN.*Nat.* 3.28.6; stagna ~antis Enpei LUC.7.224; flumina montibus altis ~abant PETR.123.1.190; aquarum subter in terrarum cauis ~antium GEL.2.28.1; (cf.) tradunt ~antis bitumine moles pelli. ad hitus TAC.*Hist.* 5.6. (poet.) ~antem bello magnamque fluentem Nilum VERG.*G.* 3.28; (transf.) uirius (pecudibus) cumulos ~antis harenae aggerat STAT.*Theb.* 8.340. **b** pars calidos latites et aena ~antia flammis expediunt VERG.*A.* 6.628; V.FL.8.254; (transf.) atra ueneno inuidiae nigroque ~antia pectora felle SIL. 11.548.

2 (of liquid) To gush, well up; (of wounds) to stream (with blood); (of land) to gush (with springs).

~anti. animam diffundit in arma cruore VERG.*A.* 10.908; hanc ~ante mero fundens STAT.*Theb.* 1.552; TAC.*Ann.* 6.39; ~STAT.*Theb.* 2.124; ~anti uulnere SIL.10.239; ~hic si flammigeros teneret axis, largis, India, nubibus maderes, ~aret Libye STAT.*Silv.* 4.3.138.

3 (of places, objects) To run (with moisture). ~sacer Cithaeron sanguine ~auit SEN.*Oed.* 484; ~antem flutu galeam STAT.*Theb.* 2.635; dum (rosas). ~iam labis

~antibus (i.e. watering) adfecto APUL.*Met.* 3.29; (hyperb.) ~antes mensas (i.e. flowing with wine) V.FL.3.117.

4 (of smoke, clouds, etc.) To billow; (of things) to emit billows (of smoke, etc.).

mixto. ~antem puluere fumum VERG.*A.* 2.609; flammis ~. ad caelum ~abat uertex 12.673; SEN.*Tro.* 20; ~anti. tempestas acta procella SIL.5.538; summa. in casside largus ~antes uoluit flammās ad sidera uertex 9.446; ~ quotiens Cyclopus effuerunt in agros uidimus ~antem ruptis fornacibus Aetnam. ! VERG.*G.* 1.472.

5 To have a wave-like motion or form, undulate. **b** (of men, emotions) to waver.

suam qui ~antem chlamydem quassando facit PL.*Epid.* 436; aurigae ~antia lora concussere VERG.*A.* 5.146; ~antis (terrae motus) inclinatio PLIN.*Nat.* 2.198; ~antem. sinum nodis inrugat Hiberis STAT.*Theb.* 4.266; spinam mobilem quatenus placide decenter ~abat APUL.*Met.* 2.7; (transf. w. abl.) ~antem buxo. ~Cytorum VERG.*G.* 2.437. **b** signata. mente cicatrix ~antes aegro frenabat corde dolores SIL. 8.288; Aesonidem uapores incerta per aestus mens rapit ~antem curis V.FL.5.303.

6 (w. abl.) To abound (in).

praeda exercitus ~at ENN.*Ann.* 316; regio. ~at equis V.FL.1.539.

undōsus ~a ~um, *a.* [VNDA+OSVS] Abounding in waves, flowing water, etc.

per ~um. ~aequor VERG.*A.* 4.313; ~is. prosluit thalamis (Thetis) STAT.*Ach.* 1.27; solatae. ~Naidēs. ~a. ~regna tremement (sc. luuenem) SIL.5.21; ~ (of coastal towns, regions, etc.) Plemyrum ~um VERG.*A.* 3.693; ~a Carystos STAT.*Silv.* 1.5.34; ~a. ~Berenice SIL.3.249.

undulātus ~a ~um, *a.* [VNDA+VLA+ATVS] Having a wavy form (perh. full and billowing).

et ~as et praetextatas togas soliti. ~habere VAR.*in* Non. p.189M; ~a uestis prima e lautissimis fuit PLIN.*Nat.* 8.195.

undō ~ōnis, *m.* [unkn.] The arbutus or strawberry tree, *Arbutus unedo*; also, its fruit.

arbor. ~similis ~oni PLIN.*Nat.* 13.120; arbutus siue ~o fructum fert. stomacho inutilem 23.151; ~mitis digitis infractus ~o COL.8.17.13; alia acinis caro, alia moris, alia ~onibus PLIN.*Nat.* 15.96; aliud corpus et terrestribus fragis, aliud congeneri eorum ~oni 15.98.

ūnetuicēsīmānus: see VNAETVICENSIMANI.

ūnetuicēsīmus: see VNAETVICENSIMVS.

ungentum, *unf.*: see VNGVENTVM, VNGVO.

unguēdō ~inis, *f.* [VNGVO+EDO] An ointment or unguent.

unius (pyxidis) operculo remoto atque indidem egesta ~ine APUL.*Met.* 3.21.

unguen ~inis, *n.* [VNGVO] Any soft fatty or oily substance, fat, grease.

in a(chyenum) caldum ~en indito CATO *Agr.* 79; ea (sc. coria) depere et ungere ~ine prius oportet 135.3; pulmonibus atque adipē ~en excoctum LUCIL.169; VAR.*A.* 2.9.14; pinguis ~ine ceras VERG.*G.* 3.450; nigrae. picis ~ine GRAT.363; linitur. ~ine ceti COL.6.32.1; PERS.6.40; V.FL.6.360; os. ~ine odore delibutum APUL.*Fl.* 19.

unguentārius ~ia ~ium, *a.* [VNGVENTVM+ARIVS] ORTHOG.: *ungent-* CIL 1.1703, 6.845, 10.8264, etc. Concerned with the production, sale, etc., of ointments. **b** (masc. or fem. as sb.) a maker of, or dealer in, ointments, etc.

faciam, ubi tu laueris, ibi ut balineator faciat ~iam (sc. tabernam) PL.*Poen.* 703; VAR.*L.* 8.55; qui in ~ia taberna resederunt SEN.*Ep.* 108.4; hunc. lapidem alabastrum uocat, quem cauant. ad uasa ~ia PLIN.*Nat.* 36.60; Suet. *Aug.* 4.2; (artem) ~iam. professio iuris imitator APUL.*Pl.* 2.9. **b** testam picatam. ~suffito sarta. palma quam habent ~ii CATO *Agr.* 113; CIL 1.1334.3.3; CIC.*Ps.* 25; Off. 1.150; HOR.*S.* 2.3.228; ~ios Lacedaemoni uel expulserunt SEN.*Nat.* 4.13.8; PETR.74.15; cum. ~ii propter colorem eo (sc. diore salis) maxime utantur PLIN.*Nat.* 31.91; LARG.118; (fem. p.340M) ~ (fem.) PLIN.*Nat.* 8.14; D M LICINIAE PRIMIGENIAE ~IAE CIL 10.1965.3.

unguentātus ~a ~um, *a.* [VNGVENTVM+ATVS] Anointed or greased with ointments, etc.

senectan actate ~us per uias. ~incedis? PL.*Car.* 240; istos. ~cincinno tuos ~os usque ex cerebro exuallam TRUC. 288; qui cotidie ~us aduersus speculum ornatur SCIR.*nijn.* *orat.* 10; ~e. marite CATO.61.135; milites suos etiam ~os bene pugnare posse Suet.*Iul.* 67.1; (as sb.) quidam sunt. ~ tam magni sensus Q. Ennii ut licet scripti sint inter hircos, possint tamen inter ~os placere SEN.*fr.* (Haase p.442).

unguentō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [next+O³] To anoint.

DEAS ~AVERVNT CIL 6.2104.31.

unguentum ~i, *n.* [VNGVEN; for term. cf. perh. ~nen, ~mentum] ORTHOG.: *ungent-* APUL.*Met.* 4.27, CIL 6.9098, etc. An ointment or unguent. **b** ad ~a, ab ~is, designations of a servant in charge of unguents, perfumery, etc.

non omnes possunt olere ~a exotica PL.*Mos.* 41; *Poen.* 701; PS.947; opsonat potat, olet ~a FER.*A.* 1.171; delibuti ~is, seorsim stipati TR.*orat.* 2; qui mihi. ~sertis redimiti, ~is obliiti. eruciant sermonibus suis caedem bonorum CIC. *Caecil.* 2.10; alabastrum plenus ~i *Ad* 2. fr.8; LUCR.6.974; HOR. *Carm.* 3.14.17; perfusa meis ~a capillis PROP.2.15; ~o manus lauit PETR.47.1; Telos ~o nobilis PLIN.*Nat.* 4.69; inter spolia. ~regis ~orum scrinio capto 7.108; crine nitens,

niger ~o, perlucidus ostro MART.12.38.3; cenationes laqueatae tabulis uersatilibus. ut ~a desuper spargerentur Suet. Nro 31.2; quae ceteris ~is et geniali balsamo. conspangebant plateas APUL. Met.11.9; in consecrationem MATTHIAE AVG SOCORVS. ~i P. II. MISSVM CIL 6.2080. **b** HELICUS AB VNG FRVCTVS CIL 6.4046; T FLAVIVS AVG LIB ELEGCTVS AB ~IS PEGIT SIBI 6.9098.

unguiculus ~i, m. [VNGVIS+CVLVVS] A finger- or toenail. **b** ex ~is, from the fingertips, i.e. throughout one's body; *a teneris ~is*, from earliest infancy.

ut. carentem ~is parium edant (grauidae) PLIN. Nat. 7.42; —(as an extremity of the body, often w. implication of unimportance) usque ab ~o ad capillum summum festiussima PL. Epid. 6.23; integritatem ~orum omnium Cic. Fin. 5.80; cibus. ~auct alitque corporis extremas quoque partis ~osque LUCR. 6.947; ~i nos. dolor. conficit SEN. Nat. 6.25; qui uitam suam pro ~o tuo libenter dederit FRO. Aur. 2.3 (p. 66N). **b** ubi perperisum usque ex ~is PL. St. 767; APUL. Met. 10.22; —qui mihi 'a teneris', ut Graeci dicunt, '~is' est cognitus Cic. Fam. 1.6.2.

unguinōsus ~a ~um, a. *compar.* ~ior. [VNGVEN+OSVS] Greasy, fatty.

cyprino uride fit (unguentum) susino ~um PLIN. Nat. 13.17; sunt (noces unglandes). ~siccac ~iores 23.147.

unguis ~is, m. [Gk. *ὄνυξ*, Skt. *āṅghriḥ*, OWelsh *eguin*] FORMS.: abl. sg. ~i or ~e.

1 A finger-nail. **b** (as a sensitive instrument for detecting unevenness); *ad* or *in* ~em, to an exact measurement or standard. **c** a nail's width (as a short measure of distance). **d** a toenail (usu. as the extremity of the body).

tonsor ~is demperat PL. Aut. 312; ut ego ~ibus facile illi in oculos inuolam. ! TER. Eu. 648; CIL 1.2520.37; adulescentium greges. ~certantis pugnis calicibus ~ibus morsu Cic. Tusc. 5.77; arma antiqua manus ~es dentesque fuerunt LUCR. 5.1283; candido nympha quod seceret ~i CALV. post. 4; saepe. ~uios. roderet ~is HOR. S. 1.10.71; matura uirgo ~. incestos amores de tenero meditatur ~i (i.e. from the finger tips) CARM. 3.6.24; Phyllidos iratos in uultum conicit ~is PROP. 4.8.57; sint sine sordibus ~es OV. Ars. 1.519; muta iacet uiridesque suis tenet ~ibus herbas Byblis Met. 9.655; prominent ~es numquam recisi CURI. 9.70.9; ~ium scabritiam PLIN. Nat. 32.128; STAT. Theb. 3.136; ~is polire QUINT. Inst. 2. pr. 22; (w. defining gen.) ~is succus. ~excipitur. ~e pollicis PLIN. Nat. 10.199; (as the part of least value) cuius plurius erat ~is quam tu totus es PETR. 57.10; (synec.) cum Fortunae ipse. ~medium. ~ostenderet ~em (i.e. the finger of scorn) JUV. 10.53. **b** leui rimosa cubilia limo ~e fouens circum VERG. G. 4.46; cum fuerint haec leuia ut ~i nulla pareat aspritudo LARG. 113; (in fig. phr.) ut per leue seueros effundat iunctura ~is PERS. 1.65; ~materies. ~ab uno fabro dolari ad ~em debet COL. 11.2.13; lapidem. ~laeuiter extimas oras ad ~em coaequant APUL. Soc. pr. 3; (fig.) ad ~em factus homo HOR. S. 1.5.32; Ars 204; ~omnis in ~em arboribus positus secto iua limite quadret VERG. G. 2.277; uti crepidines excurrant et in ~em ipso cymatio coniungantur VITR. 4.6.2; CELS. 8.1.3. **c** si. ex istoc loco digitum transuorsum aut ~em latum excesseris PL. Aut. 57; inquit (Pots) quod a se ~e iatius digrederet APUL. Met. 2.18; (fig.) in omni uita sua quemque a recta conscientia trauerunt ~em non oportet discedere Cic. Asin. 13.20.4; **d** non ab imis ~ibus usque ad uerticem summum. ~ex fraude. ~constare totus uidetur? Cic. Q. Rosc. 20; in pedibus. ~digitos liuiscere et ~is LUCR. 3.528; PETR. 102.13; stans summus resupinus usque in ~es MART. 12.77; pendet. ~fauentes ~ibus atque suos. ~nomine quemque ciet SIL. 16.483; in ~is eriguntur QUINT. Inst. 11.3.120; APUL. Met. 3.21.

2 A claw or talon (of a bird). **b** a claw (of an animal). **c** either of the toes of a cloven hoof; *a* (solid) hoof. **d** (applied to the tips of the limbs of other creatures). **e** (med.) a patch of thickened conjunctiva extending over part of the cornea, a pterygium.

uictor se gallus. ~altius in digitis primoresque erigit ~is LUCR. 301; (corrus) insilibat, obturbabat et ~ibus manum laniabat QUAD. Hist. 12; Cic. Mar. Fr. 2.3; VERG. A. 12.255; LIV. 7.26.5; PHAED. 1.31.12; sunt et paruae uae uncorum ~ium, ut pici PLIN. Nat. 10.40; subulata uolantis ~e Prognos. ~seges MART. 11.18.19; quod omnes poluerunt (Harpyiae) ~manu quodque ~ibus excidit atris V. Fl. 4.457; accipitrum ~es Tac. Ann. 12.64; APUL. Met. 9.33; (cf.) nec. ~per oppida curuis ~ibus ire parat numinos raptura Caelano JUV. 8.130; (transf.) quae (sc. stolen goods) sunt tuis ab ~ibus reglutina CATUL. 25.9; (in fig. phr.) me Caesaris oratio (i.e. the labour of composing it) uncis ~ibus actinet AVT. FRO. 1. p. 18 (253 N). **b** (canes) debent esse. ~pedibus magnis et latis. digitis discretis, ~ibus duris ac curuis VAR. R. 2.9.4; catuli pantherarum. ~ibus ac pedibus. ~repugnant LUCR. 5.1037; VERG. A. 8.553; armatos. ~ibus ursos OV. Met. 10.540; leones, lupi, canes. in posterioribus (pedibus) quoque quinos ~es habent PLIN. Nat. 11.245; STAT. Theb. 6.724; 10.47. **c** cuius (pecudis) ~es sint leues et pares VAR. R. 2.5.8; si (sanguis) iam in unguibus (bouis) est, inter duos ~es cuttello leuiter aperitur COL. 6.12.1; lubricus ~is apri MART. 7.2.4; ante opus excussus cadet ~ibus (sc. such a horse) GRAT. 511; MART. 14.199.1. **d** in uellera hanc (lanuginem) ab iis (sc. bombycibus) cogi. ~ium carminatione PLIN. Nat. 11.77; tam moderato ~e. ~deduct stammina (araneus) 11.80; maxime. ~quartanis liberant ablati ~ibus ranae aequae adalligatae et rubeta, si. 32.114. **e** ~is. quod pterygium Graeci uocant, est membrana nervosa oriens ab angulo CELS. 7.7.4A.

3 A metal hook or claw.

~es ferrei. ~parandi. ~sunt ne uidebimur manu destrinat uas COL. 12.8.2; curui. ~ferri ~ibus SIL. 14.324.

4 (applied to var. things resembling finger-nails in some way or other). **b** a kind of bivalve shellfish, perh. a razor-shell.

foliorum (i.e. rose petals) partes quae sunt candidae ~es uocantur PLIN. Nat. 21.121; (of obliquely-cut shoos) ~es custodum annotinos rescato COL. 4.24.7; —(of flakes) Bactrio (Idellio) mitor siccus multique candidi ~es PLIN. Nat. 12.36; 12.70; (of the upper layer of sardonyx) radice (sardonychis) nigra aut caeruleum imitante et ~e minium 37.87. **b** VAR. L. 5.77; PLIN. Nat. 9.101.

unguitō ~āre, tr. [VNGVO+ITO] To be in the habit of smearing.

mulieres nostrae capillum cinere ~abant, ut rutilis esset cinis CATO hist. 114.

ungula ~ae, f. [VNGVIS+VLA]

1 A hoof. **b** (used as food, or medicinally, usu. of a pig's trotter).

it eques et plausu caua concutit ~a terram ENN. Ann. 439; PL. Men. 866; pectori et bubus diligenter subternatur, ~ae curenatur CATO Agr. 5.7; VAR. R. 2.5.8; Cic. Acad. 287 (53); fissa ferarum ~a LUCR. 4.681; solido grauitur sonat ~a cornu VERG. G. 3.88; iumenta. ~prolapsa iactandis grauius in conitendo ~is penitus perfringebat (uicem) LIV. 21.36.8; OV. Tr. 3.10.32; discernen. quo diuisa est bouis ~a COL. 6.15.2; huic (sc. elephantum). ~informes (digni). ~leuiter discreti ~isque non unguibus similes PLIN. Nat. 11.248; 11.254; quisquis. ~pendentis bibit ~ae liquorem (i.e. Hippocrate) STAT. Silv. 2.7.4; APUL. Met. 6.26; —(in prov. phr.) toto corpore atque omnibus ~is ut dicitur, contentioni uocis adseruiunt Cic. Tusc. 2.56. **b** sume tibi ollam. ~et eo addito ~am de perna CATO Agr. 158.1; ex eodem sue ~ae. ~quam cetera membra leuiora sunt CELS. 2.18.8; prioribus cibus adicere (oportet) ex holerbis porrum, ex carne ~as 4.14.4; (herba) bibitur. ~cum ~a suis. ~decocta PLIN. Nat. 25.41; poto ~ae arietinae cinere cum melle 29.88.

2 A bird's claw or talon.

(gallus) occipit ibi scalpurire (sc. PL. Aut. 467; miluinus aut aquilinis ~is Ps. 832; (in fig. phr.) certo scio hoc, febrim tibi esse, quia non licet hoc inire ~as Ps. 643.

ungulātōrs, acc. pl. [prec.; term. obscure] (See quot.)

~ungues magnos atque asperos Cato appellauit PAUL. Fest. p. 379M.

ungulus ~i, m. [perh. VNCVS+VLVS, w. influence of *ungula*] A ring or bangle.

suspensum in laeuo brachio ostendo ~um PAC. Trag. 64; 215; (anulum) apud nos prisci ~um uocabant PLIN. Nat. 33.10; ~us Oscorum lingua anulus Fest. p. 375M.

ung(u)ō ~g(u)ere ~xi ~ctum, tr. [cf. Skt. *anākti*, OHG. *ancho* 'butter', Corn. *amen-en*] FORMS: ~go prob. later form on anal. of *iungo*.

1 To smear with oil, grease, or sim. substance (for preservative, medicinal, and other purposes). **b** to dress (food) with oil; also, to add oil to (liquids).

labitur ~cta carina ENN. Ann. 386; boues ne pedes subternat. pice liquida cornua infirma ~guito CATO Agr. 72; ubi cocta erit (placenta), eximito et melle ~guito 76.4; mollibus in pratis ~ctos saluare per utres VERG. G. 2.384; ~cta turpis oua ranae sanguine HOR. Epod. 5.19; siue ~guitur cicatrix, quod in facie fieri potest CELS. 2.36.8; boum attritis unguibus cornua ~guendo aruina medentur agricolae PLIN. Nat. 11.127; ~guendis axibus MART. 2.77.2; (srom.) arma nondum expatiat ~git cruoribus HOR. Carm. 2.1.5; (w. ex) AENA QUIBUS VTEVTR. ~GVERE ADIPE E RECENTI. RECTE DEBETO CIL 2.5181.26; (w. de) laba de lucerna ~gebam PETR. 75.10; —(with poisonous substances) haec circum spumis lunaribus ~git callidus STAT. Theb. 2.284; ~gere tela manu ferumque armare ueneno VERG. A. 9.773. **b** nunc nunc impensius ~gue, ~gue, puer, caules PERS. 6.68; (cf. sense a) ~guere si caulis oleo melliore caputque cooperis HOR. S. 2.3.125; ~LARG. 184; maluae sorbitio bene ~cta et salsa 186.

2 To anoint, rub (the body or its parts) with oil, unguents, etc. **b** to anoint (objects) for ritual or sim. purposes.

~guor, ut illi placeam PL. Cas. 226; ten. ~uenire ~ctum atque lautum e balneis. ! TER. Ph. 339; ~ctus est, accubuit Cic. Asin. 13.52.1; corpus. ~lauant fringitis et ~guunt VERG. A. 6.219; ter ~eti transanto Tiberim HOR. S. 2.1.7; quo oleo etiam pecora solent ~gere VERG. R. 3.38; nec positos artus ~guet amica manus OV. Ep. 10.122; ambulare debet, tum ~gl. dein cenare CELS. 1.3.23; ampullam nardi aperuit omnesque nos ~xit PETR. 78.3; MART. 7.67.8; Suet. Aug. 82.2; (pple. as sb.) ab ~ctis se exercitibus VITR. 5.11.3; (cf.) in quo natantes aut lauantes ab ipsa aqua ~guntur 8.3.8; (absol.) qui uano motu brachiorum imitatur ~guentem SEN. fr. (Haase p. 426); —(w. abl.) quia ad fores nostras ~guentis ~cta es ausa accedere PL. Truc. 289; ~guor oliuo HOR. S. 1.6.123; hoc (sc. nardo). ~quo elegatioris sint. ~guuntur feminae POMFON. dig. 34.2.21.1; —(transf.) gloria quem supra uiris et ustitit et ~guit HOR. Ep. 1.18.22; crocino naris mureus ~cat onyx PROP. 3.10.22; ~ctae dona palaestrae OV. Ep. 18.11. **b** rogos ~xistis amono STAT. Silv. 3.3.132; negant uidisse se. in finibus eius aut lapidem ~ctum aut ramum coronatum APUL. Apol. 56; VT STATVM MEAM. THERGAT ET ~GVAT ET CORONET CIL 8.9052.13; (poet.) exclusus amator. ~postis. ~superbos ~guit amaracino LUCR. 4.1179.

ungustus ~i, m. [cf. VNCVS, VNGVLVS] (See quot.)

~us fustis uncus PAUL. Fest. p. 377M.

ūnianimus: see VNANIMVS.

ūnicalamus ~a ~um, a. [VNVS+CALAMVS] Having a single stem.

nullum hoc frumento laetius, ~um praeterea nec usquam capax, surturiue non nisi tenui terra PLIN. Nat. 18.69.

ūnicaulis ~is ~e, a. [VNVS+CAVLIS] Having a single stalk or stem.

leguminum ~is faba sola PLIN. Nat. 18.57; 20.227; unum (genus carduorum) fruticosius. ~alterum ~e crassius 20.262.

ūnicē, adv. [VNICVS+~E] (freq. in familiar or colloq. contexts) To a singular degree, especially, particularly; ~ *unus*, (the) one and only.

qui amauit ~ patriam et ciuis suos Cic. Catil. 3.10; me ab hoc Magno ~ diligere putat Ath. 1.16.11; Precilium tibi commendando ~. uiri optimi filium Fam. 13.15; qui te ~ laudarent Q. fr. 2.4.7; Rep. 2.1; HOR. Carm. 1.26.5; huic. ~ad incrementum urbis natum ~ locum LIV. 5.54.4; ~cauente Cicerone concordiae publicae VEL. 2.48.5; SEN. Ben. 5.2.1; (ostrea) stomachum ~reficiunt, fastidiis medentur PLIN. Nat. 32.64; QUINT. Inst. 9.3.14; Audius Quetius. ~me ~dilexit PLIN. Ep. 6.29.1; ~probo, quod. 9.9.1; Aristotelis ~studiosissimus GEL. 19.5.2; ~me ~unum ex omnibus te atque illam amare aibas mihi PL. As. 208; Bac. 207; St. 12; Truc. 193; (cf.) quae. ~pessum dedit tibi huium ~ (cod. uni) unicum Bac. 407.

ūnicolor ~ōris, a. [VNVS+COLOR] Having a single colour, uniform in colour.

eligere oportet (sues). ~oris potius quam uarias VAR. K. 2.4.3 oculus ~or nulli PLIN. Nat. 11.145; dulciores feminae (pectines) sunt et ~ores 32.103; quid, si Parrhasium uersicolora pingere iuberet aut Apellen ~ora? FRO. Aur. 2. p. 48 (113N).

ūnicornis ~is ~e, a. [VNVS+CORNVS+IS] Having a single horn.

Indicos boues ~es tricornesque PLIN. Nat. 8.72; ~e et bisulcum (animal) oryx 11.255.

ūnicuba ~ae, f. adj. [VNVS+CVBO] Having sexual experience of one man only.

MATRONA. ~a VNIUGA CIL 3.3572; 8.11294.6.

ūnicus ~a ~um, a. [VNVS+~icus (cf. *bellicus*, *publicus*, etc.)]

1 One and only, sole. **b** (as sb.) an only son or daughter.

illos itidem esse censes quasi te cum uoste ~a? PL. St. 350; filium ~um adulescentulum habeo TER. Hau. 93; aquarium uroem ~um domi fregit MAT. post. 11; optimi atque ~i fratris miseras. ~proces Cic. Asin. 3.19.2; ~gaudens mulier marito HOR. Carm. 3.145; se ~o consule electo aduersus tribuniciam potestatem LIV. 2.58.5; spes ~a imperii populi Romani 3.26.8; uiaux phoenix, ~a semper ausi OV. Am. 2.6.54; miserum sed ~um auxilium est. ~membrum. ~abscedere CELS. 5.26.34. D; asperimus locus, in quo exrupibus acutis ~a illa arbor erupert SEN. Ben. 5.24.1; explicat. ~cenas ~a mensa duas MART. 1.103.8; ~o uel secundo pane contentus APUL. Met. 4.22; —(pl.) terram. ~et solem. ~cetera quae sunt, non esse ~a, sed numero magis innumerali LUCR. 2.1086; ~a belli praemia ciuiliis, uicis donare salutem, perdidimus LUCR. 9.1066; Tac. Ann. 4.8; —(coupled w. solus) ut. ~res nulla sit una, ~a quae signatur et ~a solaque crescat LUCR. 2.1078; licet. ~exorant. ~cerae atria, nobilitas sola est atque ~a uirtus JUV. 8.20; —(coupled w. unus) qui me unum atque ~um amicum habuit CATUL. 73.6; GEL. 18.4.2; APUL. Met. 4.31. **b** quid me patrem par faceret, quod ille est ~us? PL. Capt. 147; sese senem esse. ~illum autem ~um TER. Hec. 118; quid enim non ~a possis? Ciris 334; OV. Met. 9.329; ~is quo plus indulgetur SEN. Dial. 4.21.6; amicit pater ~um MART. 6.62.1; labentis ~i membra sustinui [QUINT.] Decl. 7.3; Tac. Ann. 4.11; PLIN. Ep. 4.21.4.

2 Having no match, singular, unique. **b** (of persons).

quis tam sagaci corde atque ingenio ~o? AFRAN. com. 15; ~am malitiam atque nequitiam Rhet. Her. 3.11; ut aut summam negligentia tibi obstitit ut ~a liberalitas Cic. Quint. 4.1; PROP. 1.2.29; Ser. Tullii. ~uxorem. ~ob ~am nobilitatem. ~prohibitam ferunt seruitio LIV. 1.39.5; huic atrocitati adiectum scelus ~um VELL. 2.7.2; tunc ~a diri conspecta est leti facies LUC. 3.652; maxime singulare illud et uere ~um naturae opus PLIN. Nat. 9.121; ~as me tibi gratias agere LAR. pr. p. 5.1.31; splendidissima et ~a Thesaliae ciuitas APUL. Met. 3.11. **b** irascere iterum meis iambis inmerentibus, ~e imperator CATUL. 54.7; illum in rebus asperis ~um duorum ac parem quaesitum Hannibali LIV. 2.27.3; Archimedes is erat, ~us spectator caeli siderumque 24.34.2; OV. Met. 3.454; adsertores. ~nos dignitatis. ~patriciorum Suet. Tib. 2.4; CORNELIA T F SECVNDA VXOR ~a FRVGI CIL 12.4745.3; (w. ad) tu poeta es prosus ad eam rem ~us PL. As. 748.

ūn(i)etui(cē)n(s)ima: see VNAET.

ūniformis ~is ~e, a. [VNVS+FORMA+IS] Limited to a single kind; contained in a single form.

ut ad tempus simplex quiddam et ~e doceamur Tac. Dial. 32.1; ~deorum deorumque facies ~is APUL. Met. 11.5.

ūnigena ~ae, a. [VNVS+~gena (GENVS)]

1 Produced as the sole one of its kind.

singularem deus hunc mundum atque ~am procreauit Cic. Tim. 12.

2 (as sb., app.) One sharing a single parentage, i.e. brother or sister.

te solum, Phoebe, relinquens, ~amque simul cultricem montibus Idri (i.e. Artemis) CATUL. 64.300; cum se Memnonis Aethiopis ~a. ~obtulit Asinios Locridos ales equos (i.e. Zephyrus) 66.53.

ūniugus ~a ~um, a. [VNVS+IVGV+VS]

1 (of vines) Trained on a single cross-bar.

si ~a erit uinea PLIN. Nat. 17.183; 17.194.

2 Once-married.

MATRONA. VNIUGA ~a CIL 3.3572.

unimanus ~a ~um, a. [VNVS+MANVS+VS] Having one hand, one-handed.
nuntiatum est. puerum natum ~um Liv.35.21.3; 41.21.12.

unimarita ~ae, f. adj. [VNVS+MARITVS] Having one husband.
CIL 6.30428.

unimodus ~a ~um, a. [VNVS+MODVS] Of a uniform nature.
~am. esse uirtutem APUL.Pl.2.5.

uniō ~ire ~i ~itum, tr. [VNVS+IO] To combine into one, unite.

~ita corpora SEN.Nat.2.2.4; ne. temere uerborum strues aceruenter, sed ut certo ac solerti termino ~iantur (s.v.l.) FRO.Aur.2.p.52(139N); Charites. corpus. ~ita sepultura ibidem marito perpetuum coniugem reddidere APUL.Met.8.14; Apol.15; in eam partem domus. quae uitiosae parti ~ita est ULP.dig.39.2.15.13; 42.6.1.12.

uniō ~ōnis, m. [VNVS+IO] A large single pearl.

~aecto. liquatos magnae summae ~ones V.MAX.9.1.2; PHAED.4.5.36; ~ones non singulos singulis auribus comparatos SEN.Ben.7.9.4; in aqua mollis ~o, exemptus protinus durescit PLIN.Nat.9.109; ~ones Indici 32.23; MART. 8.81.4; SUTR.Nero 31.2; MARCEL.dig.34.2.6.

uniō ~ōnis, m. (?) [dub.]; sts. identified w. prec. despite initial short vowel] A kind of onion.
cepam Mariscam simplicem quam uocant ~onem rustici eligito COL.12.10.1.

uniscō ~ere, intr. [VNIO+SCO] To grow into one.

~unt hoc modo (malleoli) recisique palmitem emittunt PLIN.Nat.17.161.

unistirpis ~is ~e, a. [VNVS+STIRPS+IS] Having a single stem or trunk.
in longitudinem excrescunt abies, larix. et si qua ~ia PLIN.Nat.16.125.

unissubsellium ~i)I, n. [VNVS+SVBSSELLIVM] A bench accommodating one person (in quotes, app. as used by parasites, who were not admitted to the lecti).
nil morantur iam Lacones ~i uiros PL.Capit.471; hau postulo. ~med in lecto accumbere: scis tu med esse ~i uirum SL.489.

unitās ~ātis, f. [VNVS+TAS] 1 The quality of being one in number.

neque debet prorsus appellatio eorum plurium includi in singularis numeri ~atem GEL.19.8.11.
2 The quality of being an undivided whole, unity. b the quality of being one in mind, action, etc. c the quality of sharing a common nature or identity, oneness.

ab ~ate aluel, unde se primum (Nihil) findit in latera PLIN.Nat.5.48; in ~atem uenit equester ordo 33.32. b hanc societatem tolle, et ~atem generis humani, quia uita sustinetur, scindes SEN.Ben.4.18.4; uirtutes. ~ibi esse debent, ubi consensus atque ~as erit Dial.7.8.6. c ut si uerbi gratia alterum horum diceretur Priamus, alterum Heubia, nullam ~atem assignicaret, quae apparet in lego et legi VAR.L.8.3.

3 The state of forming a uniform and homogeneous whole. b (also of consistency).
Inum. ~sic tortum ut ~as facta sit CELS.7.4.4.A; ~as est sine commissura continuatio SEN.Nat.2.2.2; a primo die mundi cum in hunc habitum ex informi ~ate discederet 3.30.3; cum inter se uirgae cohaeserint. ~facta iam ~ate. COL.Arb.9.2; sic compage densata ut cicatricis locus non sit et statim fiat ~as PLIN.Nat.17.118; ULP.dig.39.2.9.2; (cf.) liot repugnet. ~quo minus haec i littera in ~atem cum aliqua uocall ueniat VEL.gram.in G.L.7.55; (of abst. things) ex hoc. ~rerum ordo seriesque contextitur et ~as uitae per rectum itura SEN.Ep.66.35; 84.8. b coquendum. ~id donec omnia. ~liquata in ~atem quandam coeant CELS.4.26.6; usque eo dum ea quae addideris in pice collescant et ~as fiat COL.12.22.2; ubi omnium ~as mortario facta est LARG.88.

4 Uniformity of appearance, sameness.

nisi lanatas oues emi non oportet, quo melius ~as coloris appareat COL.7.3.2; pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans Alpem, ut geminos uendidit. tanta ~as erat PLIN.Nat.7.56; foliorum ~as in suo cuique genere permanet 16.85; quoniam hebes ~ate surda color repperit angulorum excitetur 37.76.

uniter, adv. [VNVS+TER] So as to form a single entity.
Lucr. 3.839; qui. ~coniugio. ~corporis atque animae consistimus ~apti 3.846; 5.537; 5.555.

uniuersalis ~is ~e, a. [VNVS+UNIVERSVS+ALIS] Having general application, universal.

sententia ~is est uox, ethologia personis continetur QUINT.Inst.1.9.3; praeccepta. ~la uel perperua 2.13.14; 8.5.3; auditis constitutionibus principum. nihil inueniebam aut proprium aut ~e quod ad Bithynos ferretur PLIN.Ep. Tra.10.65(71).2.

uniuersaliter, adv. [prec.+TER] a So as to comprise all, collectively. b so as to cover all cases, universally.

a si INSTITUTA AVCTIONE ~OMNIA ADDICTA PVERINT CIL 2.5181.4; terras omnes. ~publicauer atque ~territorio dixerunt intra quos fines iuris dicendi esset Sic.FL.

agrim.p.102; si grex uenerit. ~uno pretio GAIUS.dig. 18.1.35.6. b de flagitiis. est. secundum illum (sc. legem) ~indicandum (QUINT.)Dec.3b.2; si rationis actum ~adprehendere proponimus AGEN.agrim.p.20.

uniuersē, adv. [VNIVERSVS+E] 1 In general terms.

quid ego de ceteris ciuium Romanorum suppliciis singulatim potius quam generatim atque ~loquar? Cic.Ver. 5.143; Val.13; cui decessenti mea mandata cetera ~mandandi, illud proprie AU.5.2.1.

2 In respect of the whole.
ordinatio est membrorum operis separatim ~que proportionis ad symmetriam comparatio VITR.1.2.2; quamuis summa ~condicionis sit adscripta JAVOL.dig.35.1.56.

uniuersim, adv. [VNIVERSVS+IM] With universal application, generally.

non de unoquoque facto singulatim existimat. ~set generibus rerum summam ~que utitur GEL.1.3.22.

uniuersitās ~ātis, f. [next +TAS] 1 The whole (taken together), the entirety.

b the over-all aspect (of the thing). c (spec.) the sum of things, the universe.
censet imagines diuinitate praeditas inesse in ~ate rerum Cic.N.D.1.120; multo. ~minus ipsa ~as tergoris (sc. arietis) maculis uariet COL.7.3.2; ne ~as inchoati operis nostri. ~multa atque imperfecta conspiceretur 9.2.2; (radix) prodest. ~in uno pota, sed particulatim, quoniam ~ate uomitiones mouet PLIN.Nat.27.134; 36.101; QUINT. Inst.7.2.22; huic. ~ati (sc. of land) lines finem non facit FRO.agrim.p.5; omnia. ~quae mensura continentur. ~congruere sibi debent; ita enim ~ati ratio constabit Ag.34; mundus est ~as rerum, in quo omnia sunt et extra quem nihil AMP.1.1; si. ~eam partem. ~ati prioris fundi adiunxit JAVOL.dig.31.10; APUL.Pl.1.8; centum solutis ex ~ate PAUL.dig.13.4.10. b de cuius (i.e. agriculturae) ~ate nihil adinet plura nunc disserere COL.1.pr.33; de ~ate. ~generis humani. ~in relatione gentium diximus PLIN.Nat.7.6; ut non tantum ~ati eius (sc. sermonis) attendas uerum etiam particulas. ~persequaris PLIN.Ep.1.8.3. c illum. ~quasi parentem huius ~atis Cic.Tim.6; PLIN.Nat.2.11; de ~ate quod sentio breuiter absoluiam APUL.Mun.19.

2 a A collective unit of property. b a corporate body of persons, community.

a tributarium. ~per ~atem populi est definitum FRO.agrim.p.2; loquimur de his iuris figuris quibus per ~atem res nobis adquiruntur GAIUS Inst.2.19; non solum. ~inhereditate. ~sed et in peculo castrensi uel alia ~ate ULP.dig.5.3.20.10; quoniam. ~as usus fructus legatus est 1.7.30.3; 33.4.1.4; 43.1.1. b quae (res) publicae sunt, nullius uidentur in bonis esse; ipsius enim ~atis esse creduntur GAIUS Inst.2.11; si. ~aliqua ~as ad agendum det actorem ULP. dig.3.4.2; magister ~atis 46.8.9.

uniuersus ~a ~um, a. Also ~uors-. [VNVS+VERSUS] FORMS and ORTHOG.: ~uors- PL. Trin.171, TER.Eu.224, etc.; ~uinuorsei CIL 1.581.19.

1 The whole of, entire. b complete in all its parts, whole. c (neut. sg. as sb.) the whole (of anything); (spec.) the sum of existing things, the universe. d in ~um, entirely, altogether;

so as to apply universally.
quod ille unciatim uix. ~coopersit miser, id illa ~um abripit TER.PA.45; qui splendor est uocis consumitur uno clamore ~us RHET.HER.3.21; huc ~a causa deducitur Cic. Q.Rosc.34; in medio mundi ~i loco Tusc.1.68; decem quodam annos urbs oppugnata est ob unam mulierem ab ~a Graecia LIV.5.4.11; Hermes (i.e. a gladiator) gloria Martis ~i MART.5.24.14; ~a quattuor et uiginti nauium classis Tac.Hist.4.16; ut. ~ibi. ~ludo et ioco. ~quadrimum ~um operam dares FRO.Aur.2.p.(224N); ~i sexus grande dedecus APUL.Met.9.26; (plon. ~w. totus) gregem ~um uoluit totum auortere PL.Trin.171; (w. pl. noun) ciuitate donauit ~cohorsis duas ~as Camertium Cic.Bal.50; non modo doctores nostri, sed ~i etiam exercitus ad non dubiam mortem concurrerunt Tusc.1.89. b perfectum. ~prosaee eloquentiae decus. ita ~a sub principe operis sui erupit Tullio, ut. ~VELL.1.17.3; nascitur. ~galla. ~erumpens noctu semper ~a PLIN.Nat.16.27. c (of a sum of money) ei ex praediis ut cadet illa soluetur, mihi autem opus est ~o Cic.Alt.15.20.4; sine dubio Maeuius ~i periculum potest subire PAPIN.dig.45.1.116; ULP.dig.20.1.19; ~quanta maris est pulchritudo, quae species ~i Cic.N.D. 2.100; ~i corpus Tim.14; quamuis (sol) cum ~o uertatur SEN.Dial.12.6.7; ciuem esse se ~i et militem credens EP.120.13; genitor ~i COL.3.10.10; (cf.) quid. ~esse potest extra ~a? Cic.Luc.73. d si. ~natura quasque. ~terras ita numeribus propriis dedit ut tamen ceteras non in ~um similibus dotibus fraudaret COL.3.9.1; oram eam in ~um originis Poonorum existimauit PLIN.Nat.3.8; 5.99; in ~um summouetur, et substituit in totam hereditatem succedit GAIUS Inst.2.177; ~in quo uitii nihil erat nisi in ~um id praecipere, quod. ~QUINT.Inst.4.1.24; honorarium decurionum omnes. ~inferre debeant necne in ~um a me non potest statui TRA.Plin.Ep.10.113(114); quaestum est. ~in quantum ualeat stipulatio. nostri praeceptores putant in ~um ualere GAIUS Inst.3.103.

2 (pl.) All without exception.
qui uobis ~is. ~placent TER.Ad.19; quas (colonias) ego ~as ciuium esse optimorum. ~sentio Cic.Catil.2.20; ~os ait Ephesios esse morte multandos Tusc.5.105; CAES.Civ. 3.32.5; omnes formosae in se ~os oculos conuerterent SEN. Con.2.7.3; quantum. ~as terras campus Campanus antededit PLIN.Nat.18.111; Lucius Titius cum haberet quinque liberos, ~os emancipauit PAUL.dig.31.1.87.4; (combined w. omnes) id genus hominum omnibus ~is est aduersum PL.Trin.10.47; GEL.19.12.1; talibus dictis ~i omnes ad-sensere APUL.Met.7.5; (masc. as sb.) cum a summis, mediis, infamis, cum denique ab ~is hoc idem fit Cic.Phil.1.37; Q.Fr. 1.46; LIV.10.41.14; SEN.Ben.4.28.1; SUTR.Aug.5.1; (neut. as sb.) cum in hoc mouetur (sol et luna) ut ~a

conseruent SEN.Ben.6.20.1; APUL.Mun.12; uidetur coita esse (societas) ~orum quae ex quaestu ueniunt ULP.dig. 17.2.7; (w. part. gen.) CUIVS SI ~A GESTORVM REFOVEAMVS DIES NON SUFFICIT CIL 10.520.12.

3 Regarded as a whole. b (pl., of persons) taken all together, regarded as a group. c (neut. as sb.) a general idea or principle, universal. d in ~um, without specific application, in general.

ut ei qui audiant. ~a re cognita de singulis reis et criminibus. statuere possint Cic.de Orat.3.120; breuitas. ~in ~a eloquentia laudem non habet Brut.50; maria. ~omnia cum ~a tum in singulis oris omnes sinus Man.31; Off.1.10; ubi nusquam ad ~ae rei dimicationem uentum est ad singula oppida circumferendo arma omne nomen Latinum domuit LIV.1.38.4; multa de ~o genere belli, multa de praesenti hostium apparatu. ~dissertit 10.39.11; qui. ~situm. ~orum castrorum. ~specularentur 30.4.2; SEN.Ben.7.4.2; neque. ~tam sunt intuenti pedes quam ~a comprehensio QUINT.Inst. 9.4.115; PTEVEM ~VM PROG METALLORVM VENDITO Lex Vip. 2(Font. iur.p.293); PLIN.Ep.5.12(13).4; SCAEV.Dig.32.41. b HOMINES PLOVS ~EI VIRSI ATQVE MULIERES CIL 1.581.19; an quicumq; stultius quam, quos singulos scit, barbaros. ~contumacia eos aliquid putare esse ~os? Cic.Tusc.5.104; nec uexilla cum uexillis tantum, ~i hastati cum hastatis. ~sed centurio quoque cum centurione LIV.8.8.15; CURT. 4.16.24; ita singuli pugnant ~i uincuntur Tac.Ag.12.3; Ann.13.27; singulos atque ~os uos pro dignitate publica prouidere APUL.Met.3.3. c ut quod in ~o sit probatum id in parte sit probari necesse Cic.Orat.45; quod non ~a ~is sed singula singulis opponuntur QUINT.Inst.9.2.101; significatio non ex ~o sed ex aliquo sumitur JULIAN.dig. 34.5.13(14).3. d non nominatim qui Capuae sed in ~um qui usquam coissent LIV.9.26.8; eam partem philosophiae, quae. nec in ~um composit hominem, sed marito suadet quomodo se gerat aduersus uxorem SEN.Ep.94.1; in ~um de uentis diximus SL.5.7.1; COL.4.24.4; pauca in ~um de uarietate opinionum dicenda sunt QUINT.Inst.10.1.42; Tac. Ag.11.3; NERAT.dig.25.1.15.

4 Occurring, acting, etc., all at once. b all in one piece, i.e. undivided. c forming a homogeneous whole.

subito mihi ~i nuntii uenerant Cic.Alt.3.14.2; silentio aggressi ~as in multitudinem sagittas coelebant CAES.Civ. 3.50.1; ne quis ut cibus aut umor ~us detur sed paulatim CELS.4.19.2; quae sciebat. ~cupit, si posset, ~a transfundere SEN.Ben.6.16.7; COL.2.3.2; deccidit (aliqua) sorbo ~a, ceteris paulatim PLIN.Nat.16.92; umor ex his (sc. niuibus) non ~us ingurgitans. ~alit omnia 17.15. b Stuboeste amilis. ~qui tria fere stadia in longitudinem ~us fuit, deinde. ~duo itinera uelut dispensatis aquis aperit CURT.6.4.4. c nec aut haec aut illa (i.e. happy and unhappy circumstances) ~a, sed uarie perplexa V.MAX.6.9. ext.4.

5 Affecting everyone or everything, general, universal.

~um. ~totius urbis incendium Cic.Sul.10; huius odii tanti ac tam ~i Pis.65; toto. ~animante delecto et facto interitu ~o Tusc.1.90; maximum ab ~o naufragii periculum ex Q.Cic.Fam.16.27.1; ~a requies data est LIV.10.5.8; dare signum ~ae pugnae 23.16.4; subita aliqua et ~a uoce feruntur aures meae SEN.Ep.83.7; (sal) in lucem ~am prolatus (i.e. from the mine) PLIN.Nat.31.79; ~us Italiae possessor AGEN.agrim.p.41.

uniuira ~ae, f. adj. Also ~ia. [VNVS+VIR] FORMS: unou- CIL 10.3351.c.2. That has had only one husband.

NVPTA ~A VNANIMIS CIL 6.31711.b; 8.11294.6. b CONIUGI. ~INCOMPARABILI ~IAE CIL 6.13299; 8.7537; 10.3058.

unoculus ~a ~um, a. [VNVS+OCVLVS] That has one eye.

~e, salue PL.Cur.392; quod ~us fuit (Cyclops) GEL. 3.11.5.

unomammus ~a ~um, a. [VNVS+MAMMA+IRS] One-breasted (adj. invented in humorous name alluding to the Amazons).

Classiam ~am. ~subegit solus PL.Cur.445.

unorsum [syncopated form of uniuorsum (neut. of VNIVERSVS)] All at once.

non priuam quamque solernis particulam uenti sentire. ~sed magis ~ LUCR.4.262.

unōse, adv. [perh. syncopated form of uniuorse (VNIVERSE)] All together.
ut multa paucis uerba ~ obnuntium Pac.frag.213.

unquam: see VMQVAM.

unumquicquid, m. Also written as two wds. [VNVS+QUISQVIS] Every single thing.

placide. ~rogitat ut adquirebam PL.As.326; Trin.881; ~quod quidem erit bellissimum carpm TER.Ald.590; sic ~. ~ratio. ~in luminis erigit oras LUCR.4.1454.

unus ~a ~um, a. [Umb. *ūnu*, cf. Gk. *oivós*, OHG. *ein*, Welsh *un*, Eng. *one*] FORMS and ORTHOG.: gen. ~ius, ~i TITIN.com.7, CATUL. 17.17; dat. ~i, ~ae (fem.) CATO Agr.19.1, 10 (neut.) APUL.Met.8.10. oenus PL.Truc.102, Cic.Leg.3.9; oino CIL 1.9.

1 One (in number), a single. b (w. pl. nouns denoting a single entity) one set of, one. c ~us et (atque) alter, one or two. d ~us aut alter, ~us alterue (usu. in neg. or quasi-neg. contexts) one or (at the most) two. e ~o uerbo, nomine, in a word, briefly: see VERBUM, NOMEN.

~o ictu extempore cepi spolia *Pl.Bac.968*; filiolam ~am ego habui, eam ~am perdidit *Rud.106*; adde uni Coi cyatum ~um *Cato Agr.158.2*; de statua quis queritur, ~a praesertim, cum tam multas uideat? *Cic.Deiot.34*; tris ~o die a te accipere epistulas *Fam.11.12.1*; ~um pro multis dabitur caput *VerG.A.5.85*; ~o atque eo facili proelio caesi ad Antium hostes *Liv.4.57.7*; superesse uirum de tot modo milibus ~um *Ov.Met.1.325*; stabat in his (sc. lucis) ingens, ~ quercus, ~a nenus *8.74*; toto ratis ~a profundo cernitur *V.Fl.5.438*; sic ~um accipiunt maritum quo modo ~um corpus ~anque uitam *Tac.Ger.10.4*; sperasne te sanctissimam, fontis uel ~am stillam posse furari? *Apul.Met.6.15*; (w. alter) extantem atque rotunditatem (sc. tympani) alterum dentem ~um *Vitr.10.9.5*; (w. ref. to grammatical number) quod, ~neque 'quadrigas' in ~am nominis figuram redigere neque 'harenam' multitudinis appellatione conuertere possimus *Caes.in Gel.19.8.8*; (as sb., of persons) si ~i omnia tribuenda sint, dignissimum esse Pompeium *Liv.4.6.12*; nauibus, ~amissis ~us ob Iram *VerG.A.1.251*; *Liv.4.6.12*; *Vell.2.99.1*; ~us et senex non erit grauis *Petr.100.1*; omnem potentiam ad ~um conferri *Tac.Hist.1.1*; (of things) ~um rogare te uolo ~ quiduis roga *Pl.Am.708*; ~um obicitur, natum esse Gadibus *Cic.Balb.5*; uti in mortario duo ad ~um respondeant *Vitr.5.12.2*; *Pers.6.58*; (in compound num.) annos, ~natus ~um et uiginti *Cic.De Orat.3.74*; catapultae, ~ducentae octoginta ~a *Liv.26.47.5*; *Liv.26.47.5*; (in ordinal num.) qui ~o et octogesimo anno scribens est mortuus *Cic.Sen.13*; (of) nec pars prima est nec sexta nec ~a ad decumam (sc. euentum), ~utilis *MAN.4.469*; b ex ~is geminas mihi conuicia nuptias *Ter. And.674*; ad ~as unius acri decumas *Cic.Ver.3.148*; ~as, ~litteras *Att.1.5.4*; ~a castra iam facta ex binis *Caes.Civ.1.74.4*; ~a, ~hiberna *Sen.Ep.51.5*; ~a decem (i.e. of money) communiter sibi et Titio stipulari *Julian.dig.45.1.56*; ~as aedes *Gaius dig.39.4.32*; (of pairs) molas asinarias ~as et trusallitas ~as *Cato Agr.10.4*; ~ae tabulae proferantur *Cic.Fam.12*; iam ~is foribus Hexapylis apertis *Liv.24.32.5*; qui (sc. labor), ~omnis manibus nunc pendet ab ~is *V.Fl.5.20*; c dicit ~us et alter breuitur *Cic.T.2.75*; *Cha.77*; uersus paulo concinnior ~us et alter *Hor.Ep.2.1.74*; ~maestros, ~amicos, qui modo de multis ~is et alter erat *Ov.Tr.1.3.16*; ~um et alterum uel cum plurimum tres aut quatuor, ~admittere solent *Suet.Gram.24* (p.119 Re.); uocato, ~o et altero ad dein pluribus conseruati *Apul.Met.10.15*; (w. pl. noun) ut, ~laudare adductus sum tuis et ~is et alteris litteris *Cic.Att.14.18.1*; ubi ~ae atque alterae scalae commutatae *Sal.Jug.60.7*; (as sb., w. pl. sb.) dummodo scilicet placeam, ~inipugnet ~us et alter opus *Ov.Rem.364*; riserunt, ~ex his qui ibi aderant ~us et alter *Gel.7.3.2*; (in asyndeton) ~us alter et ipsi merito conerati aduenturum *Cic.V.7.4*; d nec in ~o aut altero animaduertitur est sed iam in pluribus *Cic.Mur.43*; ~us aut altera non pondum est in amore peracta *Prop.2.24.12*; ~us aut alteri militi sed uniuersis exercitibus *Liv.5.6.14*; uix ~i alterius cassis aut galeae *Tac.Ger.6.3*; ob ~ius aut alterius imbecillum animum *Ann.3.34*; fuisse, ~proconsul Asiae qualis ante te, ~uix ~us aut alter *Plin.Ep.4.3.1*.

2 (as the lowest positive number) a (w. negs., prohibitions, etc.) As much as one, a single; (w. neg. also), not just one, i.e. more than one. b ad ~um (~am), without exception, to a man.

a uerbum ~um caue de nuptiis *Ter.Am.300*; nulla re ~a magis oratore commendari quam uerborum splendore *Cic.Brut.216*; *Tul.35*; nihil est, ~um ~i tam simile, quam omnes inter nosmet ipsos sumus *Leg.1.29*; ut in summa res nulla sit ~a, unica quae signatur *Lucr.2.1077*; uti fusus a fuso non distaret pedem ~um *Vitr.10.2.14*; neminem ~um esse cuius magis opera putet rem restitutum *Liv.3.12.4*; nec fuit nox ~a, uisu deae, ieiunia *Apul.Met.11.19*; (w. neg. following unus) ~us, ~ur Numantinus non fuit qui in catenis duceretur *Flor.Ep.1.34* (2.18.17); *Apul.Apol.74*; ~nemo potest ~o aspectu, in amore incidere *Curio av. oral.4*; mors non ~a uenit *Lucil.Jun.poe.31*; *Sen.Tr.31*; (masc. as sb.) Iouis esse nepoti contigit hand ~i *Ov.Met.11.220*; fama, ~non ~um cecidisse refert *Stat.Theb.8.153*; b quod omnis extra castra ut stercus foras eiecit ad ~um *Lucil.399*; consurrexit senatus cum clamore ad ~um *Cic.Q.fr.3.2.2*; amplius diuum milium numero ad ~um terga eretabant *B.Afr.70.4*; *Liv.38.9.12*; ad ~um omnes cum pso duce occisi sunt *Curt.4.1.43*; *Gel.16.11.8*; *Apul.Met.4.18*; (of things) omnibus nauibus ad ~am incoluibus *Caes.Civ.3.6.3*.

3 One (common to each case), one and the same. b (strengthened by idem or other wds.). c ~ius modi, of one kind; see MODVS.

uenio ad alios, deinde ad alios: ~a res! *Pl.Capt.488*; fratres, geminos ~a matre natos et patre uno die *Men.1103*; omnes, ~o animo M. Fonteium atque una uoce defendunt *Cic.Fam.46*; *Att.2.12.1*; omnibus ~a quies operum, labor omnibus ~us *VerG.A.1.184*; ~um opus est, operi non datur ~us honores *Prop.4.2.64*; *Liv.24.8*; non omnis ~a figura decet *Ov.Ars.3.77*; illum Galbae et Othonis et Vitellii longum et ~um annum *Tac.Dial.17.3*; *Juv.14.284*; calices uariae quidem gratiae sed pretiositatis ~is *Apul.Met.2.19*; (w. pl. noun) nec simili Venere ardescunt nec moribus ~is conueniunt, *Lucr.5.897*; postquam in ~a morienta conuenere *Sal.Cat.6.2*; hi duo, ~a fata secuti *CIL.9.5140.10*; (neut. as sb.) ~um non est in seruitute nasci et libertate multari *Calp.Decl.17*; (as internal acc.) ut, ~uero inter se discrepare, re ~um sonare uideantur *Cic.Off.3.83*; si modo ~um omnes sentiant ac probent *Caes.Gal.5.31.2*; (w. cum indicating second party to a common action, etc.) qui, ~um imperium ~umque magistratum cum ipsis habeant *2.3.5*; ut ~o animo cum consiliis bellum ab urbe, propulsi uellent *Liv.3.69.5*; b ~is atque eidem studio omnes dedere *Lucil.123.1*; ~a continetur omnis et eadem lege naturae *Cic.Off.3.27*; *Brut.47.1*; *Liv.1.4.2*; *VerG.A.10.487*; qui ~o paene eodemque tempore spectauit patris triumphum duorumque fratrum funera *Sen.Dial.11.4*; ~a atque eadem est uni patria atque ministri *Juv.11.161*; de hoc, ~iudicium meum et horum par atque ~um fuisse *Cic.Sul.5*; naturam ~am et communem omnium existimo *Sal.Jug.85.15*.

4 in ~um, also sub ~um, so as to form a single mass, body, etc., together. b (w. ref. to

people, etc.) into a single group or association, together. c in concert.

Fibrenus, rapide, dilapsus cito in ~um confluit *Cic. Leg.2.6*; uoces, confusae in ~um *Liv.40.46.13*; si, ~uluous, ~hiat, neque in ~um orae facile adhaerunt *CELS.5.26.23.8*; *Petr.50*; ~melle miscetur haec in ~um trita *LARG.69*; haec duo ingerit uincta in ~um *Fron.agrim.1.14*; *Nips.grom.2.98* La; (of abst. things) omnium, in ~um congruerunt sententiae *Liv.25.32.2*; tu tantum numero pugna praecipitque in ~um contrahit *Ov.Rem.423*; si Phrygiae Tyriaeque sub ~um conueniunt opes *Stat.Theb.1.161*; b reguli in ~um conueniunt ut inter se de cunctis negotiis discerant *Sal.Jug.11.2*; complerant, ~reges, in ~um *VerG.Ed.7.2*; si uisurus eum uiuo et uenturus in ~um *A.8.576*; Volsci Aequique adfectas uires suas in ~um contulere *Liv.3.8.11*; corpora conlata in ~um sepeliri iussit *27.42.8*; studio similes coeamus in ~um *Ov.Fast.3.683*; ~mixtos caelique Erebiue sub ~um, deos *STAT.Theb.4.509*; c ut nunc omnia in ~um consentiant *Liv.2.32.9*; saepe laurum in ~um *MART.7.82.3*; non ordines sequi, non in ~um consulere *Tac.Hist.1.68*; *4.70*; (in fig. phr.) quia mala bonaque dissentiant nec in ~um eunt *Sen. Ben.4.12.5*.

5 One unchanging, one and the same, one all the time. b one whole or continuous (opp. a number of separate entities).

iterum iam ad ~um saxum me fluctus ferunt *Pl.Mos.677*; si ~o in loco es futurus, crebras a nobis litteras expecta *Cic.Att.1.16.17*; nox est perpetua ~a dormienti *Caes.6.6*; ager in medio harenosus, ~a specie *Sal.Jug.79.3*; ea (sc. terra), ~non potest esse semper ~o pondere, quo solet esse per aestatem *Liv.6.8.5*; antiqua est, quae nesciat matrimonium uocari ~um adulterium *Sen.Ben.3.16.3*; nec nos, ~malignus cluserit hoc ~o semper sub frigore mensis *V.Fl.7.230*; ritu cadaueris ~um uultum et immobilem possidet *Apul.Apol.14*; CONIUGI ~IVS EXEMPLI *CIL.13.5684*; (w. pl. noun) tibi inuideo, quod ~is uestimentis tui diu lautus es *Cic.Flac.70*; (masc. as sb.) non ~i saeuisset usque deus *Tib.1.2.88*; bis ~i debuit uitam *Liv.28.34.5*; (neut. as sb.) non patitur utriusque (sc. calidi et frigidi) natura, in ~o (i.e. in one place) moram *Sen.Nat.6.13.4*; (strengthened w. idem) duobus pretis ~um et idem instrumentum uendidisti *Cic.Ver.3.179*; utrum naue ferar magna an parua, ferar ~us et idem *Hor.Ep.2.2.200*; *Liv.34.60.3*; ~um et eundem diem esse, ~a meridie ad insequentem meridiem *GEL.3.2.61*; (masc. as sb.) quodsi ~us atque idem et perdendos censeret et relegandos *Plin.Ep.8.14.18*; b ea (sc. maxilla), ~a est *CELS.8.1.7*; pars ~i, maior (sc. tormentum), ~agros in formam ~us laci rediit *Sen.Nat.3.27.10*; *Liv.6.346*; densae caelum abscondere tenebrae nube ~a *Juv.12.19*.

6 Forming a single whole, one single.

mitto illud, quod modum neque ~um nec modicum proposuit *CCXL iugerum VAR.R.1.18.4*; si, ~um animal est (mundus) *MELA.3.2*; ipsius opus est, ~Cycnus, nec ~us (i.e. three-bodied) a Geryon uictus manu *Sen.Her.F.487*; ~um larem uarie dispergit *Apul.Met.9.31*; (in non-material sense) meo fratri gaudeo esse amorem omnem in tranquillo: ~ast domus *Ter.Eu.1038*; si conubiis redditus ~am hanc ciuitatem tandem facitis *Liv.4.5.5*; qui duo corporibus mentibus ~us erant *Ov.Tr.4.4.71*; (coupled w. simplex) an simplex ~usque sit (animus) *Cic.Luc.124*; *Tusc.1.21*; sit quoduis (i.e. your work), simplex dumtaxat et ~um *Hor.Ars.23*.

7 (excluding alternatives) Only, the one and only, (pred.) alone. b (gen., in combination w. poss. adj., my, etc., alone. c (w. card. nums.) (two, etc.) only.

ibo ad portum hinc: est illic mi ~a spes cenatica *Pl. Capt.496*; te ~um ex omnibus amat *Truc.156*; ~um hoc scito, contumeliae me non fecisse causa, sed amoris *Ter.Hoc.877*; hic locus, ~est ~um quo perfugiat *Cic.Ver.5.126*; cum ~us in legem per uim latam iurare noluerat *Sest.37*; hoc ~a celeritate posse mutari *Caes.Gal.7.45.9*; ~a salus uictis nullam sperare salutem *VerG.A.2.354*; Cn. Fuluium prope ~um nuntium delecti exercitus Romam redisse *Liv.26.2.14*; feruentibus prouinciis, ~i septentrioni rectus oppositor (uincta) *Cic.3.12.6*; cui uadis, saeuo coniunx non ~a Gelono? *V.Fl.7.236*; ~um Polynicis amati nomen in ore sedet *Stat.Theb.12.114*; *Tac.Ann.13.17*; ~us Liberi patris mystae qui adestis *Apul.Apol.55*; (attached to the first of a pair) uix ~us Helenor et Lycus elapsi *VerG.A.9.544*; (w. pl. noun) qui ~i ludi ne uerbo quidem appellatur Latino *Cic.Har.24*; qui ~i ex Gallia de pace, ~legatos nunquam miserant *Caes.Gal.6.5.4*; *Liv.42.8.5*; ~is studiis litterarum, ~deditus *Apul.Apol.5*; (w. part. gen.) ille ~us ordinis nostri discussu meo, ~exultatur *Cic.Sest.133*; cum ausus es ~us Italorum, ~CATUL.7.5; *Liv.23.30.19*; quia rerum ~i (sc. auro) nihil igne deperit *Plin.Nat.33.59*; (combined w. solus) res est ~a, ~solaque quae possit facere, ~beatum *Hor.Ep.1.6.1*; ~us solaque quae censabat quod sequerentur omnes *Plin.Pen.76.4*; (w. modo) ut ea modo ~a causa ne extemplo transirent flumen, ~tenuerit, Romanos quod, ~Liv.22.45.4; b hanc uero urbem mea ~us opera esse saluam *Cic.Pis.6*; tuum uero (munus), ~ea tuum quidem ~us *Rep.1.71*; tua ~us mors uita clarior erit *Sal.Rep.2.13.6*; ut qua ~us in his gratia esset *Liv.2.8.3*; *44.22.11*; c quo gentium? ~tris ~os passus *Plin.Bac.83*; nunc ~os sex dies *Trin.166*.

8 One in particular, one above all others. b (w. superl.) one above all (most). c (abl. w. pers. pron. after compar., app.= 'than I, etc., who am uniquely so).

~us homo nobis cunctando restituit rem *Enn.Ann.370*; o amice ex multis mi ~e, Cephalio *Pl.fr.86*; *Sciv.mun. oral.20*; ea ciuitate quae tibi ~a, in dilectis fuit *Cic.Ver.4.3*; tu praeter omnes ~e de capitatis *Caesul.37.17*; illa Lesbia, quam Catullus ~am plus quam se, amauit *58.2*; o felix ~a ante alias Priamiae uirgo *VerG.A.3.320*; hortos, ~mercarier ~us cum lucro noram *Hor.S.2.3.24*; *2.65.7*; gloria Romanis ~a es tu nata puellis *Prop.2.3.29*; ex omnibus, ~elige, ~urum, dum ne sit in omnibus ~us *Ov.Met.10.318*; *Trac.216*; (hyperb.) Hermes omnia solus et ter ~us *MART.5.24.15*; (as sb.) inter eos ~us qui robore ceteros antistabat *Apul.Met.4.8*; (w. compar. adv.) quam (sc. urbem) Iuno fertur terris magis omnibus ~am, ~coluisse *VerG.A.1.15*; sagacius ~us odoror, ~quam canis acer *Hor.*

Epod.12.4; (w. pro) Cato ille noster qui mihi ~us est pro centum milibus *Cic.Att.2.5.1*; *11.9.3*; hoc est quod ~um est pro laboribus tantis *CATUL.31.11*; (w. unice, unicus) ain tu eam me amare? ~ immo unice ~um *Pl.Truc.193*; qui me ~um atque unicum amicum habuit *CATUL.73.6*; *GEL.18.4.2*; id, ~um et pro omnibus unicum uolens effere *Pl.Med.4.31*; b quam ego ~am uidi mulierem audacissimam *Pl.As.521*; Polyplusio: quod genus illi est ~um pollens atque honoratissimum *Capl.278*; sume diem, qui est uisus tibi pulcherrimus ~us *LUCIL.564*; qui quidem sibi est aduersarius ~us acerrimus *Cic.Att.10.8.8*; iustissimus ~us qui fuit in Teucris *VerG.A.2.426*; *Ov.Met.1.691*; (w. omnium) ne C. Gabinus ~us omniun nequissimus existimaretur *Cic.Prov.12*; *Fam.11.17.1*; id genus aegritudinis, quod ~um est omnium maximum *Tusc.3.81*; cum, ~antiquitate generis, ~us omnium maxime florere *Nep. Mil.1.1*; *Liv.26.41.11*; c neminem te ~o, ~iuris peritorem esse *Cic.Fam.7.16.3*; quis me ~o uiuit felicior, ? *CATUL.107.7*; *VerG.Cat.4.9*; nihil est te spurcius ~o *MART.4.56.3*; *PLIN.Ep.6.17.5*.

9 (w. part. gen. or preps.) One (of a number). b one (of an implied number). c ~us, ~alter, one, ~the other (another); (sim.) ~us, ~alter (alius), ~tertius, etc. d ~us quisque, each one: see QVISQUE (sense 1).

Lacedaemonia mulier, furiarum ~a *ENN.scrn.71*; *Pl.Truc.102*; e regione ~us eorum pontium *Caes.Gal.7.35.3*; an Nympharum sanguinis ~a? *VerG.A.1.329*; quorum lasciuior ~us, ~inquit *PROP.2.29.7*; consil, ~uelut ~us turbare militaris erat *Liv.22.42.3*; *Ov.Met.3.165*; ~am (sc. nie) comitum ratus esse tuarum *V.Fl.7.265*; *Tac.Ann.4.56*; ~us omnium, ~placido sermone sic orsus est *Apul.Met.6.31*; (w. de) dico ~um ridiculum dictum de dictis melioribus *Pl.Capt.482*; tenuis Lucius Verginius ~usque de multis *Cic.Fin.2.66*; de colonis ~us ad omni fontem, ~tabernam, ~instruxit *Vitr.2.8.12*; ~a de cetera cohorte gallina *Apul.Met.9.33*; (w. ex) ita desiderabatur ut si esset ~us e nobis *Cic.Fam.7.20.1*; *PROP.2.5.5*; ex legatis ~us abiens *Liv.3.25.8*; *PLIN.Ep.1.3.2*; (gender retained from previous nouns) ut, ~nunc (equentia), ~sine apparatu, quasi ~a ex sordidissimis artificibus discatur *Tac.Dial.32.4*; (w. quibus) non quibus ~us ex populo, sed existimator doctus *Cic.Brut.320*; b quodsi malus tympanum conlocatum aut in medio aut in ~a parte extrema fuerit *Vitr.10.2.7*; *10.3.7*; ciuitatem in qua regnum maritus ~us sororis eius optinebat *Apul.Met.5.26*; c duo templa sunt egregia, Cereis ~um, alterum Liberae *Cic.Ver.4.119*; ~i epistulae respondi: uenio ad alteram *Fam.2.17.6*; *Caes.Civ.1.73.2*; creati sunt, ~triumuiri bini, ~i sacris conquirendis, ~alteri reficiendis aedibus *Liv.25.7.5*; ~i bybliothecas habeo, ~am Graecam, alteram Latinam *Petr.48.4*; datur ~us (us pastillus) ante meridiem, alter in noctem *LARG.113*; *PLIN.Ep.3.19.2*; (of) postquam amans accessit, ~us et item alter, accipit (mulier) condicionem *Ter.Am.77*; quorum ~i sunt Athenienses, Aeois alteri, Doris tertii nominabantur *Cic.Flac.64*; Gallia, ~diuisa in partis tres, quarum ~am incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui Celtae, appellantur *Caes.Gal.1.1.1*; *Vitr.5.10.1*.

10 One (of a number), an ordinary. qui sicut ~us paterfamilias his de rebus loquor *Cic.De Orat.1.132*; *CATUL.22.10*; transugam, ~nihil aliud quam ~um uile atque infame corpus esse ratus *Liv.22.22.7*; pars ego nymphaeum, ~a fui *Ov.Met.5.578*; (w. quidam) ipsam eloquentiam, ~am quandam esse uirtutem *Cic.De Orat.1.83*.

11 A certain, some; (as sb.) someone. ibidem ~a aderit mulier lepida tibi sauius parua sauius quae det *Pl.Ps.948*; est ~us (fons) Paphlagoniae ex quo, ~potantes fiunt temulentum *Vitr.8.3.20*; (collog., app. w. force of indef. article) ~us seruus Agamemnonis *Petr.26.8*; ~um quaero meas (pugnans) quod praedicum *Pl.Epid.453*; donec cerebrosus prosiliit ~us *Hor.S.1.5.21*.

unusquibet: see QVILIBET.

unusquisque: see VNVS, QVISQUE.

uocabilis ~is ~e, a. compar. ~ior. [VOCO + -BILIS] (app.) Readily pronounced. hic sonus, opinor, ~ior uisus et amoenior *GEL.13.21* (20.14).

uocabulum ~i, n. [VOCO + -BVLVM]

1 A word used to designate a thing or idea, a term, name, etc. (incl. proper and common nouns). b (w. gen. of thing designated; w. gen. of the designation; also w. designation in appos.).

Pl.Epid.235; philosophorum habent disciplinae ex ipsis ~a *Ter.Eu.264*; quemadmodum ~a essent imposita rebus in lingua latina *Var.L.5.1*; uis ~i definitum uerbis est *Cic. Inv.1.10*; astra, ~illa non re sed ~o errantia *Tusc.1.62*; aliquem, ~nomina distribuisse rebus et inde homines didicisse ~a prima *Lucr.5.1042*; *Hor.Ars.71*; idem ipso ~o adparet, in quo hoc continetur, ~beue fecisse *Sen.Bem.5.10.3*; Gallico, ~Plin.Nat.1.1.122; *STAT.Silv.2.4.20*; ducum e nominibus indita ~a illis per Asiam, his in Italia *Tac.Ann.4.55*; deliquit artifex talium (i.e. poisons) ~o Locusta *12.66*; *CIL.11.1147.6*; eodem mecum ~o nuncupatur *Apul.Met.2.30*; (of) uisus quasdam esse certis ~is (i.e. a vocabulary of their own) *GEL.10.12.7*; (pl. in sg. sense) monte iacet positus tributique ~a monti *Ov.Met.1.621*; *Fast.4.45*; meritorium, ~a Cygnum *Stat.Theb.5.463*; b ~a litterarum latinarum *Var.L.9.51*; ~a, ~pecuniarum et genera mutabas *Cic.Pis.90*; Chaldaei non ex artis, sed ex gentis ~o nominati *Diu.1.2*; neque dum etiam ~is armentorum cognitis *Caes.Civ.1.58.3*; ita Sergius Orata, et Licinius Murena captorum piscium laetabantur ~is *Col.8.16.5*; exquiri, ~aria praedandi ~um *Tac.Hist.4.14*; me neque Graecum neque Latinum ~um ullius membri nosse *Fro.Amic.2.174* (183N); ~Apollinis ~um graecum *Var.L.5.68*; Germaniae ~um, ~nuper additum *Tac.Ger.2.5*; spem procuratoris ~o Albinum insigne regis et iuba nomen usurpare *Hist.2.58*; uescebantur in uilla cui ~um Splunae *Ann.4.59*; ei, ~dei ~um additum est *Apul.Soc.15*; (pl. in sg. sense) Lucrinio mansisse ~a quondam *Cocyt.11.12.16*; in amorem libertae, cui ~um Acte fuit *Tac.Ann.13.12*.

2 (spec.): **a** A noun (dist. fr. other parts of speech). **b** a common noun (dist. fr. *nomen*, a proper name); also, a concr. (opp. abst.) noun.

a orationis duas partes esse. ~a et uerba, ut homo et equus, et legit et currit VAR.L.8.11; cogor uerbum pro ~o ponere SEN.Ep.58.7; ut ~a uerbis, uerba rursus aduerbiis .. essent priora QUINT.Inst.9.4.24; 'mille' et ~um esse et singulari numero dici GEL.1.16.13; 10.13.3. **b** de nominibus, quae differunt a ~is ideo quod .. significant res proprias VAR.L.8.80; cum oppidum sit ~um, Roma nomen 10.20; in primis .. commouet explicatio ~i ac nominis CIL. Part.4.1; cum praepositum est (sc. the preposition) ~is aut nominibus locorum SCAUR.gram.in G.L.7.30; QUINT.Inst. 1.4.20.

uocālis ~is ~e, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [VOX+ALIS]

1 Having an articulate voice, able to speak. **b** (of animals) having the power or habit of uttering sounds (normal to the species). **c** (of inanim. things) producing a sound, sonorous.

instrumenti genus ~e et semioecale et mutum, ~e, in quo sunt serui, semioecale, in quo sunt boues. VAR.R.1.17.1; athleta mutus cum ei uictoriae .. praemium eriperetur indignationis accensus ~is euasit V.MAX.1.8.ext.4; 5.4.ext.6; (iron.) addamus .. ne quem ~em praeterisse uideamus, C. Cosconium Calidionum CIL.Brit.242; (in supernatural contexts) fata .. ~es praemonuisse boues TIB.2.5.78; PAOR. 2.34b.37; monitus .. ~ibus antris STAT.Theb.1.492; ruris huius ~is solitudo APUL.Met.5.18; ~es aquae .. 'iuge' et 'peribis' subinde clamant 6.14; (w. abl.) ~em .. sua terram Dodonida queru O.Met.13.716; (cf.) saxea effigies .. ~em sonum reddens Tac.Ann.2.61. **b** ~is occupat ense canis PROP.4.4.84; ranae .. ultra solitum ~es PLIN. Nat.18.361; (w. abl.) bubo funebribus .. nec cantu aliquo ~is sed gemitu 10.34; (scarabaei) nocturno stridore ~es 11.98. **c** uidet .. quanto ~iora sint uocua quam plena SEN.Nat. 2.29; ~es tubae Thy.659.

2 Having a notable voice (in terms of beauty, volume, etc.). **b** (of musical instruments) producing a tune or expressive sound; (sim., of song, speech).

~em .. Orpheus HOR.Carm.1.12.7; ~is nympha (i.e. Echo) Ov.Met.3.357; ~is Arion Fast.2.91; ille ~i genitus Camena (i.e. Orpheus) SEN.Med.625; ut .. eligeretur aliquis ~issimus ex ipsis, qui legeret cum (sc. librum) populo PLIN.Ep.4.7.2; Mercuri, dei ~is APUL.Met.6.7; (of birds) ~em .. aedona CALP.Ed.6.8; coruus ut se ~em probaret APUL.Soc.pr.4; ~e (transf.) nos hominum diuinumque fidem clamore ciemus, quanto Faesidium laudat ~is agentem sportula? Juv. 13.32; (of places associated with the Muses) me .. ~is lucos Boeoticae tempe pulsanter .. admiserat deae STAT.Silv. 3.209; Castaliae ~ibus undis 5.5.2. **b** ~es impellere pollice chordas TIB.2.5.3; ~is citharae repertor Arcas STAT.Silv.2.7.6; ~e carmine ~i clarus Ov.Met.11.317; sententiae .. ~es et splendidae SEN.Con.7.pr.2; sunt alii alia (uerba) .. iocundiora, ~iora QUINT.Inst.8.3.16; nectit .. canoris eloquium ~e modis Juv.7.19.

3 (gram.) Of or relating to vowels. **b** (fem. as sb., sc. littera) a vowel.

alterum genus (discriminum) ~e est VAR.L.10.66; aliquam ~em litteram PRO.Aur.2.p.106(158N); perdere u quia sic uidetur usque ~em sonum alteri cum praealocatur MAUR. 642; APUL.Apol.83; (internal acc.) ~e sonantes (litteras) MAUR.139. **b** habet .. ille .. concursus ~ium molle quiddam CIL.Orat.77; PLIN.Nat.28.33; consonantes a ~ibus discernere QUINT.Inst.1.4.6; cum duae ~es .. iunctae .. longam syllabam faciunt VEL.gram.in G.L.7.48; SCAUR. gram.in G.L.7.21; productis quae corripiebantur ~ibus GEL. 12.3.4; MAUR.150.

uocālītās ~ātis, *f.* [prec.+TAS] Euphony (transl. Gk. εὐφωμία). QUINT.Inst.1.5.4.

uocālītēr, *adv.* [VOCALIS+TER²] To the accompaniment of calls or shouts. ianum .. pulsare ~ incipio APUL.Met.1.22.

uocāmen ~inis, *n.* [VOCO+MEN] A designation, name.

siquis .. Bacchi nomine abuti mauult quam laticis proprium proferre ~en LUCR.2.657.

uocātiō ~ōnis, *f.* [VOCO+TIO]

1 An invitation.

mei sodales quaerunt in trivio ~ones? CATUL.47.7.

2 (leg.) The act of summoning a person to appear in court or the power to do so.

In magistratu .. habent alii ~onem, alii praensionem, alii neutrum VAR.in Gel.13.12.6; potestatem .. ~onis populi iuritum 13.13.4; CAP.iur.10(Gel.13.12.4).

uocātiō ~is: var. of VACATIO.

uocātiuē, *adv.* [next+R] In the vocative case. M. Varro .. non 'Nerio', sed 'Nerienes' ~ dicit GEL. 13.23 (22).4.

uocātiuus ~a ~um, *a.* [VOCO+TVVS] (gram.) Vocative; (masc. as st., sc. casus) the vocative case.

~us pluralis VEL.gram.in G.L.7.56; ~os horum per duo .. esse scribendos SCAUR.gram.in G.L.7.22.

uocātor ~ōris, *m.* [VOCO+TOR] The giver of an invitation.

minus honorato loco positus irasci coepisti conuiuatori, ~ori SEN.Dial.5.37.4; PLIN.Nat.35.89; MART.7.86.11; locupletem ducenta sestertia numerasse ~oribus ut .. conu u o interponeretur SUTR.Cal.39.2.

uocātus ~ūs, *m.* [VOCO+TVS³] A peremptory or urgent call; an official summons; an invitation.

numquam frustrata ~us hasta meos VERG.A.12.95; ut prima ~u intonitū signumque dedit Maortia coniunx V.FL.2.737; ~senatus frequens ~u Drusi in curiam uenit CIL.de Orat.3.2; VT VNO VNO OMNES CVRIAS IN SVFRAGIVM VOCET CIL.1.1964.2.6; praeconis ~u .. accusator incedit APUL.Met.10.7; ~cenaturum apud Caesarem ~u ipsius SUTR.Cal.39.2.

uociferātiō ~ōnis, *f.* [VOCIFERO+TIO] A loud outcry, clamour, shout, roar, etc. **b** loud and energetic declamation; (spec.) a tirade.

AFRAN.COM.394; in ipso sermone hoc et ~one mortua est CIL.Clu.30; cum flebili ~one humi procubuerunt LIV. 29.16.6; tumultuatum ~one CURT.9.7.9; SEN.Dial.5.33.1; quis hominum clarius aut tanta ~one .. furem praedicat quam iste (sc. canis) latrat? COL.7.12.1; mulier .. magna .. ~one 'latrones' clamauit PETR.14.5; SUTR.Cil.36.1; ULP.dig. 47.10.15.5; (of joy) quae gaudia .. quae ~ones fuerunt cum hoc .. a praecone caneretur FLOR.Epith.1.32(2.7.14). **b** oportebit .. cum clamore uerba conficere ut uim uolubilem orationis ~o consequi possit RHET.Her.3.25; quae ~one in ceteris iudiciis accusatores uti consuevit CIL.Rosc.12; ~existant Catois in censura ~ones mulieribus status Romanis in prouinciis poni PLIN.Nat.34.31; si foro non praeparat (declamandi opus) .. furiosae ~oni similitudinem est QUINT.Inst.2.10.8.

uociferātus ~us, *m.* [next+TVS³] A loud cry.

mares (ardiola) .. cum ~u sanguinem etiam ex oculis profundunt PLIN.Nat.10.164.

uociferor ~āri ~ātus, *intr.*, *tr.* Also ~ō ~āre. [VOX+FERO] Forms: act. form ~ant VAR.R. 3.9.5; pple. in impers. pass. const. LIV.24.21.2.

1 (of human beings) To utter a loud cry, shout, yell. **b** (of other creatures) to utter a loud noise; (also transf., of inanim. things).

qui ~ere in uia ATTA.COM.7; crepta sibi uasa .. dicebat; minituri absentii Diodoro, ~ari palam CIL.Ver.4.39; LIV. 3.45.5; quemadmodum tirones leuiter saucii tamen ~antur SEN.Dial.12.3.1; V.FL.3.685; ~ari inter uapulamum incipit GEL.1.26.7; comoeus sermocinatur, tragoedus ~atur APUL.FL.18; (w. de) his de rebus .. neque satis me commode dicere .. neque satis libere ~ari posse CIL.Rosc.9; ~atus .. de supralia patrum LIV.6.14.3; (transf.) res ipsa .. per se ~atur et elucet natura profunda LUCR.2.1051. **b** qui (galli) elati sunt ac ~ant saepe VAR.R.3.9.5; est rana parua arborem scandens atque ex ea ~ans PLIN.Nat.32.92; ~aera .. quae claustris restantia ~ant LUCR.2.450.

2 (w. acc.) To utter (words, cries) at the top of one's voice, cry out, to announce loudly.

b (w. acc. and inf.; w. indir. command; w. indir. qu.). **c** (w. dir. sp.; also w. utterance expr. by acc.).

me dies uox latera deficient; si hoc nunc ~ari uelim CIL. Ver.2.52; digna atque indigna relatu ~ans VERG.A.9.596; LIV.5.6.16; 40.9.7; talia ~ans noctem exturbabat STAT. Theb.10.219; Tac.Hist.3.14; ~cum aduentum Gallorum ~atus est (anser) COL.8.13.2; (transf.) simul ac ratio tua coepit ~ari naturam rerum LUCR.3.14. **b** ~antur .. iure rem iudicari oportere CIL.Caec.65; solum te uirgine dignum ~ans VERG.A.7.390; cum proditum .. rem publicam esse abducibus .. ~ati essent LIV.4.40.5; 8.27.7; ~abatur erudendam delendamque urbem VELL.2.27.2; in tabernaculum currunt ~antes adesse supremam horam CURT.3.12.8; Tac.Ann. 15.38; (impers. pass.) tumultuatum .. apud milites fuerat ~atumque ferociter parentandum regi sanguine coniuratum esse LIV.24.21.2; ~crescere turba et ~ari .. ut extemplo ad dictatorem iretur 7.12.14; ne reciperetur praesidium palam ~atus est 23.7.6; ~ari Decius quo fugeretur 10.28.12; cum duces undique ~arentur quid starent 25.36.9. **c** hastam .. quassat .. tremementem ~ans .. nunc .. tempus adest .. VERG.A.12.95; LIV.3.5.5; PLIN.Nat.18.251; STAT. Theb.5.656; ut .. caput interdum foribus illideret ~ans: 'Quintili Vare, legiones redde' SUTR.Aug.23.4; ~quibusdam .. caeno incessantibus, aliis incendiarium et patinarium ~antibus VIL.12.

uocificō ~āre, *intr.*, (tr.). [VOX+FICO]

1 To utter loud sounds.

quos (sc. fucos) ~antes plures persequuntur etiam paucae (apes) VAR.R.3.16.8.

2 (w. acc. and inf., in quot., w. ellipsis of esse) To proclaim loudly (that).

Philippus .. cuius .. arma toti Graeciae cauenda .. inclitae ac Demosthenis orationes contionesque ~ant GEL.9.3.1.

uocimus ~a ~um, *a.* [unkn.] The name of a variety of pear.

(piris) ~is, uiridibus oblongisque PLIN.Nat.15.56.

uocitō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [VOCO+ITO]

1 (w. two accs.) To refer to (persons, things) by the name of, call; (also w. nomine). **b** (w. acc. of person designated alone).

Paegnum ~atur Pl.Capt.984; PRVNE HAEC ~ATAST ANICLA CIL.1.2273.1; ubi cenabant cenaculum ~abant VAR.L.5.162; zodiacum hunc Graeci ~ant CIL.Arat.563 (317); RHET.Post.23; nostri .. omnes reges ~auerunt qui soli .. potestatem haberent REP.2.49; hanc uariae gentes .. Idaeam ~ant matrem LUCR.2.611; qui uiuum eum tyrannum ~tarant NEP.Di.10.2; LIV.4.61.10; PLIN.Nat.21.30; tam Gaias esse ~atas quam Gaios QUINT.Inst.1.7.28; magnus ille ~atus annus APUL.Pl.1.7; CIL.6.15191.7; (places) illam ueterem Italiae Graeciam, quae quondam magna ~ata est CIL.de Orat.3.139; quae nunc .. Thessalia

appellatur, ante Myrmidonum ~ata ciuitas VELL.1.3.1; MELA.1.30; PLIN.Nat.3.93; ~ata Palatia regi Parrhasio SIL.12.709; ~igneus ille uertex quem patrio ~amus nomine fulmen LUCR.6.298; in insula quam nautae .. producto nomine alitis Gallinarian ~auerunt COL.8.1.2; Icelo .. liberto, quem anulis donatum equestri nomine Marcianum ~abant Tac.Hist.1.13. **b** si quis alio ~atur nomine tum .. atque olim ~abatur NAM.iur.1; nomine patris ~atus SCAEV.dig.40.4.29.

2 To summon insistently.

solum clamore tremendo .. optat ~atque Creonta STAT Theb.12.753; PAUL.Fest.p.225M.

uociuus: see VACIVVS.

uocō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [cf. Gk. ἔρος, ὄψ, Slt. vakti, Mr. faig.]

1 To call (a person, in order to attract his attention). **b** to call upon, invoke (gods, etc.). **c** to call out (a name); to address by name. **d** (gram.) casus ~andi, the vocative case.

heus, Staphyla, te ~o. equid audis? uascula intus prope atque elue PL.Aul.269; Cist.597; hic Aeneas magna ter uoce ~auit VERG.A.10.873; aspiciet hanc uisumque ~at (Diana) Ov.Met.2.443; (w. nomine) Rutulos .. increpat omnis nomine quemque ~ans VERG.A.12.759; studia militum .. adfectauerat .. uetustissimum quemque .. nomine ~ans Tac.Hist.1.23; (absol. or ellipt.) manus .. tendebam lacrumum et blanda uoce ~abam ENN.Ann. 50; heus, Staphyla .. qui ~at? PL.Aul.350; STAT.Theb. 6.162. **b** mirabar quid maesta deos, Amarylli, ~ares VERG.Ed.1.30; magna manis ter uoce ~at A.6.500; quem ~et diuum populus ruentis imperi rebus? HOR.Carm.1.2.25; MAN.4.706; LUC.6.707; uocat .. Thessalis exanimis ataus V.FL.1.736; MART.7.74.10; Tac.Ann.13.55; cum pro me Fortuna ~atur JUV.9.148; (w. inf.) hic (sc. Orcus) leuare factum pauperem laboribus uoce atque non ~atus audit HOR.Carm.2.18.40. **c** nec fueris nomen lassa ~are meum PROP.2.13.28; nec Giton me .. sermone communi ~abat PETR.113.8; (cf. w. dir. sp.) bis 'io Arethusa, io Arethusa' ~auit Ov.Met.5.625. **d** VAR.L.8.42; 9.91; GEL.14.5.3.

2 To summon (by vocal or other means), call. **b** (of abst. or inanim. subjs.). **c** (usu. poet.) to call up or out, summon (things).

me ~ato ne sola sis PL.Cist.310; MIL.17; si quando armenta ~abat VERG.Ed.2.32; si ~ata partibus Lucina ueris addit HOR.Epodi.5.5; quem (sc. draconem) .. ex adytis cantu dapibusque ~abat V.FL.1.2.6; undarum ~at ille deas STAT.Theb.4.683; 8.641; (w. pred. dat.) proellanti sibi .. et Romanos auxilio ~anti Tac.Ann.12.45; (w. ad indicating destination or purpose) ad prandium uxor me ~at PL.Rud. 904; in ipsum imperatorem clara uoce ~are ad proelium LIV.15.2; deus .. audos ad sua sacra ~at Ov.Fast.2.358; Psychen .. clementer ad se ~atam sic permulcet uerbis tententibus APUL.Met.5.25; (poet.) uolo te .. ad caelum lepido ~are uersu CATUL.6.17; (w. in+acc.) Teucros ~at alta in templa sacerdos VERG.A.6.44; misera in planctus ~at agmina matrum V.FL.3.315; (w. adu.) eon, ~o huc hominem? PL.Mos.774; (cf. eo .. tempore quo ~atur (equus) a feminis, roborandus est largo cibo COL.6.27.8; (absol. or ellipt.) ~o, quaro equid litterarum CIL.AH.2.8.1; ueniam quocumque ~aris VERG.Ed.3.49; Varum sanguine oblitum .. audire uisus est uelut ~antem Tac.Ann.1.65. **b** ~at lux ita uictos VERG.A.2.668; quidquid seruatur cupinus magis, ipsaque furem cura ~at Ov.Am.3.4.26; SEN.Phaed. 29; STAT.Ach.1.539; QVEM ~AT IPSA VIA CIL.6.2547.4; (w. ad fessos labore .. nox imberque ad necessarium quietem ~abat LIV.28.15.12; ipsa corporis pulchritudine me ad se ~ante PETR.132.1; (w. adu.) i, bone, quo uirtus tua te ~at HOR.Ep.2.2.37; (absol. or ellipt.) illuc .. quo res ~at, quae ueniam? CIL.AH.8.16.1; scaena sonat ludique ~ant Ov.Fast.4.187; eatur .. quo deorum ostenta et inimicorum iniquitas ~at SUTR.Jul.32. **c** fugimus spumantibus undis quae cursum uentusque gubernatorque ~abat VERG.A.3.269; uentos abigique ~oque (i.e. by my spells) Ov.Met.7.202; quotiens uotis illa (nox) ~anda meis PROP. 1.10.4; quando ille (sc. Tonans) hiems tonitruusque ~aret nubibus STAT.Ach.1.489; qui (uenas) foderant ingentem aquae modum ~auerunt FRON.Ag.10; (w. in+acc.) quamuis .. ~et in riuos currentem rusticus undam Ov.Am. 2.16.35; Tartaron .. in lucem de nocte ~ant (poetae) MAN. 2.47; hos erit in fines orbis pontusque ~andus 4.696; eamus in pelagus et ~emus in nos fata cessantia SEN.Nat.5.18.8; (w. abst. or inanim. subj.) siue ipsi (i.e. the stars) serpente possunt quo cuiusque cubus ~at LUCR.5.524; aurae uela ~ant VERG.A.3.357; (w. adu.) quia natura ignem sursum ~at SEN.Nat.2.58.2; (ellipt.) non quia natura ~abat extrahitur partus LUC.6.558.

3 To invite (a guest).

~et conuiuium neminem illa, tu ~es PL.As.768; quem .. ~abo ad cenam .. potissimum nunc? TER.Am.453; domum suam istum non fere quisquam ~abat CIL.Rosc.52; HOR. 5.2.7.29; PROP.2.25.33; Beneuolanti .. completi milites, gratulari .. ~are in hospitium LIV.24.16.16; ad insidiosa ~atus pocula Ov.Met.14.294; CIL.4.1937; MART.5.47.2; Tac.Ann.6.32; SUTR.Tib.53.1; (poet.) festa dies Veneremque ~at cantusque inermum Ov.Am.3.10.47; (w. sup.) siquis me essum ~at PL.St.182; (absol. or ellipt.) bene ~as, benigne dicis: cras apud te MOR.949; spatium .. apparandi nuptias .. ~andi, sacrificandi dabitur TER.PH.702.

4 To call upon (officially) to attend, summon. **b** uiros ~are, to call up men for military service; (less formally) ad arma ~are, to call to arms; (also) in arma ~are. **c** (leg.) in ius ~are (of a plaintiff) to summon (a defendant) to appear in court (before the praetor); (in more general sense) in iudicium ~are, to bring to court, bring to trial. **d** in uerba, uota ~are, to call as witnesses (of a vow). **e** (seruum) ad pilleum ~are, to manumit (a slave); see PILLEVS; (sim.) ad libertatem ~are.

1 Vulcan, an Italian god of fire, in mythol. the son of Jupiter and Juno, and identified with the Gk. Hephaestus.

ENN. Ann. 63; PL. Ep. 673; VERG. A. 8.372; dum grauis Cyclopus ~us ardens uisit officinas HOR. Carm. 1.4.8; ea omnia imperator ~o sacra intacta Liv. 30.6.9; diem ~o sacrum PLIN. Nat. 11.40; ~vs uictor B.M.C.I. 1.294.10. 16(A.D. 68); (dist. acc. var. accounts) ~item plures: primus Caelo natus. secundus Nilo natus. tertius ex tertio Ioue et Iunone. quartus Maenalis natus C.N.D. 3.55.

2 (meton.) Fire, flames.

cum magno strepitu ~um uentus uegebat ENN. Ann. 487; ~i tota uapore MACR. poet. 3; dulcis musti ~o decoquit umorem VERG. G. 1.2.295; totis ~um spargere tectis A. 7.77; ~um naribus effiant. tauri Ov. Met. 7.104; paululum misere scripsi, quod aut lymphis aut ~o dicarem AUR. Fro. 1.178(68N); SIL. 1.363; (cf.) ut ~um pro igne uolgo audimus QUINT. Inst. 8.6.24.

uolēumum: see VOLAEMVM.

uolens ~ntis, a. [pple. of volo¹]

1 (usu. w. pred. force) Desiring the action, experience, etc., concerned, willing. **b** (of gods, esp. used in invocations). **c** (alicui) ~nti esse, to be welcome (to), accord with the wishes (of).

municifus nemo putabatur nisi pariter ~ns SAL. Jug. 103.6; quos rami fructus, quos ipsa ~ntia rura sponte tulere sua VERG. G. 2.500; uictor... ~ntis per populos dat iura 4.561; A. 7.216; HOR. Carm. 3.30.16; seu ~ns seu inuitus Liv. 7.40.13; si ~ntes ac non coacti mansissent in amicitia 24.37.7; patitur... ~ntes exilium LUC. 1.278; si uel ~ns aliquis uel imprudens. crustas duxit Cels. 6.18.3.c; impositos. ~ntis ferre duces STAT. Theb. 1.172; Ariobarzanes. ~ntibus Armenis praefecit Tac. Ann. 2.4; ciuis Romana, quas alieno seruo ~nte domino eius coit GAIUS Inst. 1.84; qui... amoris languidi desidia tuos ~ntes amplexus discruciat APUL. Met. 9.16; (as sb.) res non operosa ~nti Ov. Pont. 4.10.81; ducunt ~ntem fata, nolentem trahunt SEN. poet. 5(Ep. 107.11). **b** sequere hac. me, cum dis ~ntibus PL. Per. 332; (coupled with propitius) pacem precibus exposcunt, uti ~ns propitius suam semper sospitet progeniem Liv. 1.16.3; Victoriam... ~ntem propiti- amque. fore 22.37.12; 24.38.8; (humorously) agile bibite, festinae fores; potate, fite mihi ~ntes propitiae PL. Cur. 89; (with dexter) uti. dexter. ac ~ns adsit (sc. Domitianus) QUINT. Inst. 4.1.5. **c** quia neque plebi militia ~nti putabatur et. SAL. Jug. 84.3; quibusdam ~ntibus nouas res fore Liv. 21.50.10; Tac. Agr. 1.3; Maturio ceterisque remanere et in uerba Vespasiani adigi ~ntibus fuit HIST. 3.43.

2 (of things) According with one's wishes, welcome.

multis. ~uspicionibus ~ntia plebi facturus habebatur SAL. Hist. 4.42; Muciano ~ntia rescipere Tac. Hist. 3.52; haec atque talia plebi ~ntia fuisse Ann. 15.36.

uolenter, adv. [prec. + TER²] Of one's own accord, willingly.

perrexit Psyche ~ non obsequium quidem illa functura sed. APUL. Met. 6.12.

uolentia ~ae, f. [VOLENS + IA] Conscious intent, will.

uel minimis. bonae ~ae signis Fro. Ver. 2.240(137N); inunctanter ergo dimotis turbulis alacer continuare pom- pam mea ~a fretus APUL. Met. 11.6.

Volesus ~i, m. A Roman cognomen, esp. of the father of P. Valerius Publicola.

Liv. 1.58.6; Ov. Pont. 3.2.105; SIL. 2.8; (transf.) quae turpia cerdoni ~os Brutumque decebunt Juv. 8.182.

uolg-: see VVLG-.

uolipēs ~pedis, m. [VOLO² + PES] (Supposed origin of uolupes, cf. leupēs.)

QUINT. Inst. 1.6.33.

uolitō ~āre ~āui ~ātum, intr. [VOLO² + ITO]

1 To fly, fly about. **b** (applied to the imagined movement of disembodied souls). **c** (poet., of ships, from the wing-like nature of their sails; also, of sails; of swimmers).

Cic. de Orat. 2.23; Ciris 522; est luos Silari circa. ~ans, cui nomen asilo Romanum est VERG. G. 3.147; auratis ~ans argenteus anser portibus A. 8.655; aquila. super. car- pentum cum magno clangore ~ans Liv. 1.34.8; Ov. Met. 8.258; pseudop(h)ēce(m) uocant uespam, quae singularis ~at PLIN. Nat. 30.98; (in ref. to Cupid) pinnis ~ans super aethra APUL. poet. 6.5(Met. 4.33); (of fish) lolliquo. ~at extra aquam se efferens PLIN. Nat. 9.84; 18.367; (poet.) ~ans pennata per urbem nuntia fama ruit VERG. A. 9.473; super fessas ~at Victoria puppes TIB. 2.5.45; (fig.) quid ego inferno ~are per aethra cursu passus equos audax sublimi tramite raptor? COL. 10.215. **b** LUCR. 3.732; ne forte animas Acherunte reamur effugere aut umbras inter uiuos ~are 4.42; ni docta comes tennis sine corpore uitas admo- neat ~are caua sub imagine formae VERG. A. 6.293; 6.329; TIB. 1.5.51; Ov. Met. 14.411; LUCR. 1.180. **c** sicut fulca leuis ~at super aequora classis FUR. Ant. poet. 4; ipsa leui fecit ~antem flamine currum (i.e. a ship) CATUL. 64.9; ~fragilem. super ~antia mahu uela tulit(turbo) LUC. 5.595; ~MAN. 5.422.

2 (of things) To move swiftly through the air, through space, etc. **b** (transf., of reports, the subject of reports, etc.). **c** to move to and fro in the same place, flicker, flutter, etc.

quoniam docui solidissima materia corpora perpetuo ~are inuicta per aethra LUCR. 1.952; cunctarum exordia rerum. ~am uariis distantia formis sponte sua ~ent 3.33; VERG. A. 3.450; ceu. ~torto ~ans sub uerbere turbo 7.378; Reate saxum ingens uisum ~are Liv. 25.7.8;

LUCR. 9.459; faxo. ~ponto ~et Symplegas inani V. Fl. 4.221; cum ~ant. pondera disci MART. 14.164.1; nubes sublime ~ant APUL. Soc. 11; (of heavenly bodies) hic aliae (stellae) ~ant Cic. Arat. 424(180); omnia. immenso ~antia lumina mundo MAN. 2.18; SEN. Ep. 58.27; quam. speremus nostrum uiuos per ora uirum ENN. var. 18; per gentes nomen ~are et uagari latissime Cic. Rep. 1.26; per gentes omnes fama uirtutis tuae ~abit SAL. Rep. 2.13.4; uictor. ~ant uirum ~are per ora VERG. G. 3.9; sic mihi. per totum ~anti carmine mundum MAN. 2.765. **c** saepe uidentur illorum spoliis uepris ~antibus auctas LUCR. 4.62; qualem (luem) in repperuissu aquae ~are conspicimus PLIN. Nat. 2.45; si flexuose ~et flamma 18.357; supra ~ante altaria fumo STAT. Theb. 4.412.

3 To move about rapidly, go to and fro; (pregn.) to move about openly. **b** (w. ref. to military activity). **c** (transf.) to flit about (from one activity, etc., to another).

Rhet. Her. 4.51; ~are in foro, haerere in iure ac praetorum tribunalibus Cic. de Orat. 1.173; Catil. 2.5; ut ~aretis. ~per gentis. per regna omnia cum imperio summo Agr. 2.99; Pis. 59; ubi sueuit illa diuiae ~are uaga cohors CATUL. 63.25; 64.251; (on the sea) pacatum ~ant per mare nauitae HOR. Carm. 4.5.19; nos Phryga semiuiri. ~litora circum Argolica inest ~antem puppe feremus? STAT. Ach. 2.79; SIL. 3.175; praedabundi per litora cuncta ~abant FLOR. Ep. 2.18 (4.8.2); cum illa coniuratio. palam. armata ~aret Cic. Sest. 9; cum. ~us latrocinii uestri tota urbe ~aret Pis. 26; arma. cruor. caedes. incendia totaque bella ante oculos ~ant PETR. 123.1.216. **b** circumfuso ~abant milite Volsi VERG. A. 11.546; uoluit uirum ~ans dat fortia corpora leto 12.328; cum. ~um. ~antem tota acie cognosset Liv. 4.19.2; cum uictor tota ~aret Italia Hannibal 28.44.10; (Heniochum) curru ~antem. alto MAN. 1.363; SEN. Phoen. 547; quin et tribuni praefectique cum terrore et armato- rum cateruis ~abant Tac. Hist. 2.88; Ann. 15.58; FLOR. Ep. 1.45(3.10.4). **c** per. ~uarios inlecebaram motus ~antis animi V. MAX. 9.2.

uolligō: supposed original form of LOLLIGO.

loligo, quod subuolat, littera commutata, primo ~ VAR. L. 5.79.

uoln-: see VVLN-.

uolō¹ uelle uolui, tr., intr. [Umb. uelut 'choose', Skt. vṛṣṇīti, Goth. wiljan, Eng. will] FORMS and ORTHOG.: uelis (= uis) PL. Men. 266, Mer. 287, Mil. 1298; uois CIL 1.4; uoli (= uult) PL. Am. 294, CAECIL. com. 162, SAL. Jug. 84.5, etc.; uoltis (= uultis) PL. Am. 5, CAECIL. com. 5, SAL. Cat. 52.5, etc.; bol- (for uol-) CIL 6.14672, 29791, etc.; uellit (for uelit) CIL 6.10241, etc.; uellet (for uellet) 1.581.4, etc.; uoleris (= uolueris) MES. Ruf. gram. 5. Syncope forms: uin (for uisne; uein PL. Mer. 769, Ps. 324); sis (for si uis; see sis⁴); sultis (for si uultis; see svltis). N.B.: the pres. subj. expr. a less direct form of wish, and the impf. subj. expr. an unfulfilled wish, occur frequently in addition to the sections in which they are specially mentioned.

1 (w. neut. pron., etc.) To want, wish for (something). **b** quid uis? (in inquiring after a person's errand, etc.) what do you want? what is it? **c** si quid uis (parenth.), if you like.

otioso in otio animus nescit quid uelit ENN. scen. 238; quae ego uolo ea tu non uis NAEV. com. 8; ut quod frons uelit oculi sciant PL. Aut. 599; quod uolui ut uolui impetraui MIL. 1200; uelle te id quod non potest contingere TER. Hau. 324; magni refert hic quid uelit, sed quicquid uult ualde uult Cic. A. 14.1.2; in re publica ea uelle, quae tranquilla et honesta sint Off. 1.24; si quid uellent, ad Id. April. reuer- terentur CAES. Gal. 1.7.5; idem uelle atque idem nolle, ea denum firma amicitia est SAL. Cat. 20.4; Liv. 22.39.18; inter ~. naturaliter dissimilimos ac diuersa uolentis crescebat odium VELL. 2.60.5; uelle suum quicque est PERS. 5.53; hoc uolui MART. 2.27.4; SIL. 9.406; PLIN. Ep. 9.9.3; (w. dat. of advantage) quid uis tibi? ~ argentum accipias PL. Ps. 114.7; di immortales plurimum possunt; sed non plus uelle nobis debent quam parentes CAEL. orat. 9; quid si iste uult? accusatoremne se existimari? Cic. Div. Caec. 70; LUCR. 3.1058. **b** sed quid ais, Astaphium? ~ quid uis? PL. Truc. 187; tibi ego dico an non? ~ quid uis? TER. An. 762; (in indir. sp.) ausculto: loquere quid uelis 537; ibo ad eam ut scisciam quid uelit PAC. frag. 214. **c** PL. Bac. 1175.

2 To desire to have, want (a particular thing or person).

animo male est. ~ uin aquam? PL. Cur. 313; nimi' uellem aliquid pulmentum St. 713; ipsi me uelle uestimenta dicito AFRAN. com. 230; aurum uis hominem? LUCIL. 559; mihi legationem quam uellem, quanto cum honore uellem, detulit Cic. Pro. 41; me uoluisse pacem Fam. 7.3.5; arem tutam periculumque nouas uolentibus res Liv. 22.22.11; tempora quid faciunt! hanc uole, te uolui MART. 6.40.4; QUINT. Inst. 1.10.8; ut pessimum facinus auderent pacis, plures uellent, omnes paterentur Tac. Hist. 1.28; paupertas. delicias uentris et inguinem neque uult ulla neque potest APUL. Apol. 18; (w. dat. of advantage) ut uelle atque optare aliquid calamitatis filio potius quam id struere. uideretur Cic. Clu. 178; hasta subit. ~ equitis femur inter equique illa, letum utrique uolens STAT. Theb. 11.510; Ach. 1.199.

3 To want to speak with, require the presence, attention, etc., of (a person); (w. internal acc.) to want (a person for something). **b** num- quid me uis? (as a formula used in leave-taking) is there anything you want of me?

quid quaeritis? ~ Demaenotum uolebam PL. As. 392; priu' quam abitis, uos uolo ambas Poen. 1211; ~ si quid te uolam, ubi eris? As. 109; redeo ad te, Megadore, si quid me

uis. ~ habeo gratiam Aut. 209; heus tu leno! ~ quid lenonem uis inter negotium? Poen. 1398; quin tu uno uerbo dici quid est quod me uelis TER. An. 45. **b** numquid me uis, mater, intro quin eam? PL. Cist. 117; numquid, Getta, aliud me uis? ~ ut bene sit tibi TER. Ph. 151; (w. ellipsis of me) PL. Am. 542; numquid uis? ~ abas Bac. 604; num- quid uis? ~ fac ualeas Truc. 883.

4 (w. inf.) To wish, have a desire (to). **b** (in past tenses, implying non-occurrence of the act wished); uolui, etc., dicere, I, etc., meant to say.

te non noui neque nouisse adeo uolo PL. Men. 296; si uolebas participari, auferes dimidium domum Truc. 748; siquis strenue fecerat, donabam honeste, ut alii idem uellent facere CATO orat. 37; regula, ad quam eorum dirigantur orationes qui Attice uolunt dicere Cic. Off. Gen. 23; hoc uelim probare omnibus Pro. 47; uolui, si possem. ~ prodere rei publicae Phil. 2.76; quamquam quum potissimum Herculem colamus scire sana uelim N. D. 3.42; unde homines dum se falso terrore coacti effugisse uolunt longe LUCR. 3.69; in prinis hoc uolunt persuadere CAES. Gal. 6.14.5; quicquid exemplum utinam imperatores nostri sequi uoluissem! NEP. Agr. 4.2; uenient. ~ sed non et uicisse uolent VERG. A. 6.86; hostes. ~ si ex agro expellere uolitis Liv. 25.12.9; si. ~ roges. ~ Ama- thunta. an genuisse uelit Propoetidas, almuat Ov. Met. 10.221; uirtus. ~ multum quidem praestat, sed non uult ob hoc diligi SEN. Ben. 4.24.1; non cogitur ullus uelle mori LUC. 4.485; dum non uult uacua manu redire MART. 6.72.5; QUINT. Inst. 8.4.23; qui nolunt occidere quemquam, posse uolunt Juv. 10.97; iuris ignorantia non prodest adquirere uolentibus PAPIN. dig. 22.6.7; uellem hercules materiam reperire aliquam, quam deus tantum affluenter indueret APUL. Met. 2.31. **b** uolebam gratiam referre, sed timco impensam SEN. Ben. 4.24.2; ~ non id uolui dicere; dum 'mihi' uolui, 'huic' dixi PL. Cist. 367; illud 'steriti' uolui dicere MIL. 879; PS. 711; cum istius mulieris uiro ~ fratrem uolui dicere Cic. Cael. 32; (ellipt.) nondum etiam dixi id quod uolui TER. He. 745; quid, quas (legiones) Anulus transportauit? C. Asinuum uolui sed ἀννιονικόν ἀνάρτορα Cic. A. 14.5.1.

5 (in other uses w. inf.): **a** to be willing, prepared (to). **b** to be disposed, care (to). **c** to take voluntary action (to). **d** to be about (to), be on the point (of).

a si sine ui et sine bello uelim rapta et raptore tradere PL. Am. 260; As. 181; hi contententes cum assurgere ei nemo uoluit CALP. Hist. 27; haec est una, si uere cogitare uolumus. ~ difficultas Cic. Q. fr. 1.1.32; CAES. Civ. 3.51.5; B. Alex. 69.3; uis tu mari uis terra, uis acie, uis urbibus op- pugnantibus experiri uirtutem? Liv. 25.6.22; si. quod Natura dederat uoluisse pati PHAED. 1.3.14; nemo inuenitur, qui pecuniam suam diuidere uelit SEN. Dial. 10.3.1; V. FL. 8.212; dederat etiam se uolebant, si toleranda uiris imperatorem FLOR. Ep. 1.34(2.18.12); SEXT. Jul. 68.1. **b** si quidem uis loqui, non perdocere NAEV. com. 15; si uoles aduertere ani- mum, comiter monstrabit ENN. scen. 397; quod si paulis- per. ~ obseruare haec uolueris LUCIL. 696; calumniari si quis autem uoluerit, quod arbores loquatur PHAED. 1.1.1.5; si ponda aet effectus comparare uoles, longe diuersos inuenies LARG. 38; hic (sc. Typhon) louem prouocauit, si uellet secum de regno certare HVG. Fab. 152.1. **c** tertium, sitne oratoris risum uelle dicere Cic. de Orat. 2.235; cum uero nihil imminuit doloris, cur frustra turpes esse uolumus? Tusc. 2.57; laedere numquam uelimus QUINT. Inst. 6.3.28. **d** ueluti consul cum mittere signum uolt ENN. Ann. 85; scio iam quid uis dicere PL. Mil. 36; et uolui inciere Tragulam in nostrum senem Ps. 407; cum de Teutonico uellet descen- dere curru Juv. 10.282.

6 To want (something to be done, to be the case, etc.): **a** (w. acc. and inf.). **b** (w. pred. adj. or pple.; also w. noun). **c** (w. ut, ne). **d** (w. iussive subj.).

a mala multa dici mihi uolo PL. Cist. 233; nunc mihi medium mille esse argenti uelim St. 587; tu nunc non uis odiosam tibi esse. ~ CAECIL. com. 183; Acc. frag. 488; in eo quem uolumus esse eloquentem Cic. Orat. 17; si interfecti Caesarem uoluisse crimen est Phil. 2.34; ego uolebam autem uel cupiebam potius esse eum nobiscum A. 10.16.1; malitia, quae uult illa quidem uideri se esse prudentiam Off. 3.71; suis quoque rebus eos timere uoluit CAES. Gal. 4.16.1; uelutisne illos Romanos, uos Veientes esse? Liv. 5.53.7; cum Antonius uellet se Liberum patrem dici SEN. Suas. 1.6; APUL. Pl. 2.8. **b** neque. ~ istuc dico nec dictum uolo PL. As. 38; ita subitot proptere quod eum conuenit uolo Trin. 1.175; aut te uisum aut auditum uelim? TER. Ph. 432; qui hanc rem publicam saluam uoluit LAEL. orat. 13; ut eos semper a te defensas uelis Cic. A. 11.14.3; eos. ~ qui necessitate motus animorum liberatos uoluit Fag. 39; neque in tanto discrimine desertos uolebat socios Liv. 25.20.5; PHAED. 3.1.48; V. FL. 3.241; Tac. Dial. 23.4.1; (pple. used impersonally) in commune consulunt non uult Liv. 32.21.1; TER. Ph. 1.10.105(106); non minus. hominibus. quam pecuniae publicae consulunt uolo 10.11(112); ~ illam te amare et uelle uxorem TER. Hau. 703. **c** quid nunc tibi uis, mulier? memora. ~ ut quod te cupit, eam ne spernas PL. Mil. 1050; ut deomus uolt quod tres potaueris CAECIL. com. 162; uolo ut mihi respondeas Cic. Val. 21; uolueram, inquit, ut quam plurimum tecum essem A. 13.35.1; is uelle quidem et laborare dixit regem, ut. ~ fides habeatur Liv. 42.14.3; si uis ut loquar, ipse tace MART. 5.52.6. **d** id uinat uolo NAEV. com. 37; nunc ego ille hic ueniat uelim PL. Mos. 1074; leno argentum hoc uolo me accipiat Ps. 1123; uisne. ~ hunc locum accuratius. ~ explicemus. ~ Cic. Orat. 174; uolo amas meam constantiam A. 2.2.10; sed uisne. locum mutemus. ~ Leg. 2.1; sint haec uera uelim Ciris 306; Torquatus uolo paruulus. ~ dulce rident ad patrem CATUL. 61.209; si non uis teneros spectet conuulsa ministros MART. 9.25.9; haec tua sit laus, nate, uis SIL. 1.109; fabulam, quam uos etiam cognoscatis uolo APUL. Met. 9.4; uin dicam, cuius modi. ~? Apol. 55.

7 (absol. or ellipt.). **b** w. ut; w. ita or other advs.; si ita uis, if you wish to put it thus. **c** si uis, uultis, if you like, if you wish; (esp., in conceding a point in an argument); (expr. a polite request) if you please. **d** quod. ~ uis,

whichever .you like. **e** *uelim nolim, etc.*, whether I, etc., like it or not, willy-nilly.

nolo inquam. — at uolo inquam *Pl. Bac.* 993; *id* quo uoles *Men.* 1029; uolo nolo; uolo nolo; cape ceto *Ter. Ph.* 950; ut quo tempore uelit uoluit possit inferre *Cato orat.* 185; *et* *PEGVNIAM QVEI VOLET MAGISTRATVS EXSIGITO CIL.* 1.582; imitari neque possim si uelim nec uelim fortasse si possim *Cic. Brut.* 287; diuidebat agros quibus et quos uolebat *Phil.* 5.20; Graece hoc melius; tu, si uoles, interpretaberis *Fam.* 9.26.2; homines id quod uolunt credunt *Caes. Gal.* 18.6; est nobis uoluisse satis *[Tib.]* 3.7.7; ad mandandos quibus uelitis honores *Liv.* 24.8.1; iret alter consul sublimis curru multiugis si uellet equis 28.9.15; cum melle, quantum ipse uoluerit *LARG.* 140; uelit ille quidem, sed dextera nondum par oneri *V. Fl.* 1.110; primo coactus, mox uelle simulans *Tac. Hist.* 2.18; ipsi pauca uelim, faciliem si praebat aurem *Iuv.* 5.107; fiat quod uoluit *Aur. Fro.* 1.152 (36N).

b ut uolo atque animo ut lubet *Pl. Mil.* 706; (facia) m ita ut te uelle uide *Trim.* 948; quos ego ita ut uolui offendere incolimus *Pac. trag.* 204; cum te saluum uideo, ut uolui, gliscor gaudio *Turp. com.* 191; cuius proprium est sic uiuere ut uelis *Cic. Off.* 1.70; non ut uolebat sed ut necesse erat bellum gerebat *B. Alex.* 43.1; — ita uelim quidem hercle *Pl. Per.* 629; tuam partem admittam, quem ad modum uis, decide *Cic. Q. Rosc.* 34; sicut ipse uoluerat *Nep. Com.* 3.2; haec uis Vitellii uoluerat *Tac. Ann.* 12.42; — effudi, si ita uis, honores in mortuos *Cic. ad Brut.* 1.15.8. **c** mittam te, si uis, cum equitibus *Cato hist.* 87; — agitur studium tuum uel etiam, si uis, estimatio. . .; at *C. Planci* salus, patria, fortunae *Cic. Planc.* 79; sed fuerit illa uetera si uolitis incognita *Liv.* 16; sic astorum affectio ualeat, si uis, ad quasdam res, ad omnes certe non ualebit *Fal.* 8; *Iuv.* 2.69; — accipite, si uolitis, hoc onus *Cato orat.* 227; mea nutrit, surge si uis, prope purpuram *Afran. com.* 179; die, si uis, de quo disputari uelis *Cic. Tusc.* 2.13. **d** hoc modo quod genus uis propagabis *Cato Agr.* 52.2; ex his tot rebus quod scriptum est unum, quod eorum uis, alium decedere potest 158.2. **e** uelit nolit scire difficile est *Cic. Q. fr.* 3.8.4; uelim nolim, in cognomine Scipionum haerere necesse est *V. Max.* 3.7.3; uis et necitas, ubi, uelim nolim, subumbendum est mihi *Sen. Con.* 9.3.8; mors interim aderit, cui, uelis nolis, uacandum est *Sen. Dial.* 10.8.3; *Petr.* 7.1.11; *Mart.* 8.4.16; uelis enim, nolis, suspecta res est amari inimicus *Calp. Decl.* 29; — (*impf. subj. in past time*) illum (*sc. gubernatorem*), uellet nollet, coegi peteret litus *Sen. Ep.* 53.3.

8 *uis? uisne?* (*w. inf.*, in questions conveying an invitation, command, exhortation, etc.) Wouldn't you like (to)? you ought (to).

uis facere ut nouerca utulum deredere deserat? *Pompon. com.* 132; uisne tu te, Serui, cohibere et meminisse hominem te esse natum? *Cic. Fam.* 5.4; uis tu curtis Iudaeis oppedere? *Hor. S.* 1.9.69; 2.6.92; non uis citius progredi? *Phaed.* 3.6.2; uis tu fortius loqui et illam (*sc. fortunam*) ex toto summouere? *Sen. Dial.* 2.15.4; uis tu aequo animo patri candidatus suffragia? 5.37.5; *Nat.* 48.13; *Petr.* 11.1.12; *Mart.* 9.68.11; uis tu remittere aliquid ex rugis? *Plin. Ep.* 9.17.2; (*cf.*) hunc te meminisse uelis *V. Fl.* 7.46.1.

9 (*subj.*, *w. pf. inf.*, in legal or quasi-legal prohibitions, emphasizing the consequences of an action) May (he) wish (not to have done something). **b** (in other prohibitions and neg. requests, *w. pres. inf.*).

NEI QVIS INTRA TERMINOS PROPRIVS VRBEM VSTRINAM FECISSE VELIT *CIL.* 1.83.8; nequid emisse uelit insciente domino, neu quid dominum celauisse uelit *Cato Agr.* 5.4; interdicto ne extulisse extra aedis puerum uisum uelis *Ter. Hec.* 563; *GRACCH. ORAT.* 45; *Var. in Non. p. 394M*; *Hor. S.* 2.3.187; *Iuv.* 14.185. **b** te et rogo et admonere ne talis uiri . . honorem minui per te. . uelis *Cic. Q. fr.* 2.1.4; uos. . hoc oro . . ne cadere quisquam hostis terga uelit *Liv.* 2.219.

10 *uelim* (*w. jussive subj.*, *expr. mild command or request*) I should be glad if (or sim.). **b** (*w. ut, ne*). **c** (*w. acc. and inf.*).

adeas uelim *Pl. Men.* 909; *Turp. com.* 26; uelim mihi dicas *Cic. Phil.* 2.41; tu uelim saepe ad nos scribas *Att.* 1.12.4; qua re uelim mihi ignoscas, sl. . . *Fam.* 13.75.1; *Dolab. Fam.* 9.9.3; poetae tenero. uelim Caecilio, papyre, dicas Veronam ueniat *Catul.* 16.2; sed haec pro causa mea dicta accipiat uelim *Liv.* 42.34.13; illud utique credas interim uelim mihi *LARG.* 107. **b** uelim quidem hercle ut uno nummo plus petas *Pl. Mos.* 632; uelim. . . ut aut maius opus institutum putes quam effici potuerit, aut. . . *Cic. Orat.* 238; tu uelim. . . ne praetermittas *Att.* 1.6.2; uelim ut tibi amicus sit *io. 16.1*. **c** uelim te arbitrari uel haec uerba. . . meae fidei tuaque rei causa facere *Pl. Aut.* 120; uelim paulisper te opperiri *Caecil. com.* 51; uelim te id quod uerum est credere *Lucil.* 888; *V. Fl.* 3.453.

11 *uelim* (indicating an unfulfilled wish) Would that: **a** (*w. subj. alone*). **b** (*w. ut + subj.*). **c** (*w. acc. and inf.*; also *inf. alone*).

a patrem atque matrem uiuentem uellem tibi *Pl. Poen.* 1066; uellem interuenissem ante *Afran. com.* 308; uellem quidem liceret *Cic. S. Rosc.* 138; uellem id immortalis fecissent. . . ut. . . *Phil.* 9.1; nunc uellem facunda forem! *[Ov. Ep. Sapph.]* 195; *Phaed.* 5.2.8; uellem possem occidere *Sen. Con.* 1.4.1; *V. Fl.* 8.432; (*cf. pres. subj.*) craticii (parietes). . . uelim quidem ne inuenti essent *Vitr.* 2.8.20. **b** maxime uellem. . . ut *P. Sulla*. . . ante dignitatis suae splendorem obtinere. . . potuisset *Cic. Sull.* 1. **c** abiit? uah, rogasse uellem *Ter. Hau.* 978; fundam tibi nunc nimi' uellem *dur. Eu.* 786; uellem tantum habere me oti, ut possem. . . *Cic. Flac.* 75; eo quidem minus uellem. . . iter datum uicito in Italiam esse *Liv.* 28.42.15; *V. Fl.* 3.270; — quam uellem. . . iussis tuis obsequium commo- dare *Apul. Met.* 3.12.

12 (*w. comparison introduced by quam*) To wish. . . rather than. . .; (*sim.*, *w. siue. . . siue*). **b** (*uis* indicating the first of two alternative suggestions).

quodsi. . . a multis eligere homines commodissimum quod- que quam sese uis alicui certe uellent addicere *Cic. Inv.* 2.5;

quia. . . malae rei se quam nullius, turbarum ac seditionum duces esse uoluit *Liv.* 3.68.11; 25.29.6; iudicem se quam oratorem uoluit laudari *Aur. Fro.* 1.216 (75N); — siue plium uis hoc siue hoc mulieribz uocari *Ov. Pont.* 1.3.31. **b** quid ego de consilatu loquar, parto uis anne gesto? *Cic. Pis.* 3.

13 (*expr. an authoritative wish*) To will: **a** (*w. acc.*). **b** (*w. acc. and inf.*). **c** (*w. ut + subj.*). **d** (*w. jussive subj.*). **e** (*w. adv.*, *absol.*, or *elipt.*). **f** *uelitis iubeatis* (formula used in introducing a *rogatio*: see *IVBEO*).

a si di immortales id uoluerunt *Pl. Capt.* 195; tu quod nolles, uoluit miserabile fatum *Ov. Pont.* 4.6.3; ipse suo uoluit commercia mundo Iuppiter et tantis hominum miscere labores *V. Fl.* 1.246. **b** modo quid me facere uis fac ut sciam *Pl. Ps.* 696b; primumdum huic esse nomen urbi Diphilus Cyrenas uoluit *Rud.* 33; *Ter. Ad.* 188; quae opera fieri uelit et quae locari uelit, uti imperet *Caro Agr.* 2.6; senatus te uoluit mihi munus, me tibi frumentum dare *Cic. Ver.* 3.197; si hunc exitum consulatus mei di immortales esse uoluerunt *Catil.* 4.2; dicit montem quem a Labieno occupari uoluerit ab hostibus teneri *Caes. Gal.* 1.22.2; suos. . . languidus in opere uersari iussit et quid fieri uelit ostendit 7.27.1; quoniam fortuna non superstitis ei esse uoluit *Nep. Att.* 19.1; te super aetherias errare licentias auras haud pater ille uelit *VERG.* 4.7.558; quae pati ne Carthaginienses quidem uelit populus Romanus *Liv.* 29.16.7; esse salutatum uelit te mea littera primum *Ov. Pont.* 2.7.1; *Sen. Con.* 2.3.15; ita nos uirtutes tuae, ita iudicia principio augurari uolunt *Plin. Ep.* 4.15.5; uolo hereditatem meam ad Publium Maecium pertinere *GAUL.* 1.2.27. **c** deos credo uoluisse ut apud me te in neruo emicem *Pl. Aut.* 743; uolo ut familia nostra officia fungatur sua *Turp. com.* 68; nuntia. . . Romanis, caelestes ita uelle ut mea Roma caput orbis terrarum sit *Liv.* 1.16.7. **d** quid uis cures? *Pl. Bac.* 692; ducas uolo hodie uxorem *Ter. An.* 388; quid uis faciam? *Eu.* 1054. **e** qui hercle conlibertus meu' faxo tu eris, sei di uolent *Pl. Poen.* 910; ista lex perferetur; uelit enim *Caes. Gal.* 13.33a.1 (4); sic Iouis imperia et nigrae uolere Sorores *Stat. Theb.* 6.376; ut di uoluerit *Apul. Apol.* 97.

14 (of things) To want, require: **a** (*w. acc.*). **b** (*w. pass. inf.*).

a ignaros quid uulnera uellent *Lucr.* 5.998; uiciae modii sex. . . in ueterato bubulorum duas operas uolunt *COL.* 2.12.3; quae sacuis utilis armis, quae pacem magis hora uelit *STAT. Theb.* 8.180. **b** uersibus exponi tragicis res comica non uult *HOR. Ars.* 89; seu uoluit tangi parca lucerna mero *PROP.* 4.3.60; serui non uoluit (hordeum) nisi in sicca et soluta terra *Plin. Nat.* 18.79; 19.83; neque. . . aut hanc semper uocalibus aut destituti temporibus uolunt sermo atque epistula *QUINT.* 9.4.20.

15 *bene (male) uelle* (*w. dat.*). To wish (a person) well (ill). **b** (*w. causa*) to have —'s well-being or interests at heart.

is non bene uult tibi, qui falso criminat apud te *ENN. Sat.* 8; utinam male qui mihi uolunt sic rideant *Pl. As.* 841; *Poen.* 373; nisi quod tibi bene ex animo uolo *Ter. Hau.* 959; utinam sic sint qui mihi male uolunt! *Eu.* 655; *Catul.* 1336; *Catul.* 75.3; non uult sibi male *Petr.* 38.10; (*without dat.*) amantem iniuria talis cogit amare magis, sed bene uelle minus *Catul.* 72.8; (*cf.*) neque est quod magis me melius uelle aequum siet *Pl. Mer.* 898. **b** per eos, qui nostra causa uolunt *Cic. Att.* 11.8.1; — (*w. internal acc.*) coepit dicere se omnia Verri causa uelle *Cic. Ver.* 2.64; *Fam.* 13.55.1; si quid nostra causa uis *Lucr. Fam.* 3.14.3.

16 To have as one's object or purpose, aim at, be after.

quid uolunt? quid intro spectant? *Pl. Mos.* 936; quid comitatus nostri, quid gladii uolunt? *Cic. Mil.* 10; omnia perpel, quae uolet furor libidinosus *[Cic. Eul.]* 21; quid uult concursus ad amnem? quid uult petunt animae? *VERG.* A. 6.318; *Sil.* 14.435; *QUINT.* 11.10.2.19; gubernatores centurionesque, nisi eadem uolentis, trucidant *Tac. Hist.* 4.16; — (*w. sibi, etc.*) nunc quid processerim huc et quid mi uoluerim dicam *Pl. As.* 6; quid igitur sibi uult pater? quor simulat? *Ter. An.* 375; ineptus quid mihi uellem ex insolentia nescibam *Turp. com.* 16; auaritia. . . senilis uult sibi uelit, non intellego *Cic. Sen.* 66; hominem nolo et quid sibi uoluerit *Brut. ad Brut.* 1.7.7; quid sibi uellet, cur in suas possessiones ueniret? *Caes. Gal.* 1.44.8; *VERG. Ecl.* 2.58; quaerent. . . quid sibi uellent qui armati Auentinum obsessis *Liv.* 3.50.15; 24.47.4; *Plin. Nat.* 21.78; quid tibi uis, dipyrum qui Phaethonta facis? *Mart.* 4.47.2; quid sibi uoluit ambitus isti et circumfrentes? *Ter. Aur.* 2.112 (161N); — (*elipt.*) nos. . . in Formiano morabamur. . . deinde Arpinum uolebamus *Cic. Att.* 9.1.33; — (*w. ut*) si ego, ut uolo, mense Quintili in Graeciam 14.7.2.

17 To want to be understood (as its mean- ing), imply, signify, mean.

nisi capram illam suspicior iam me inuenisse quae sit aut quid uoluerit *Pl. Mer.* 254; uereor ne quis. . . miretur quid haec mea oratio tam longa. uelit *Cic. Sen.* 37; quis. . . de Ganymedi raptu dubitat, quid poetae uelint. . . ? *Tusc.* 4.71; quid uelint flores et acerra trinis plena miraris. . . ? *HOR. Carm.* 3.8.2; *Ep.* 1.12.19; *Ov. Fast.* 6.350; in syllogismo. . . quid uoluerit scriptor (quaeritur) *QUINT.* 11.7.10.1; *GEL.* 1.11.9; — (*w. sibi*) quid uult sibi, Syre, haec oratio? *Ter. Hau.* 615; *TITIN.* com. 102; quid sibi uult, quare fit ut intro uorsus et ad te spectem. . . uestigia. . . omnia. . . ? *Lucil.* 988; illae quid sibi statuere equestres inauratae uolunt. . . ? *Cic. Ver.* 2.150; pudenter illas litteras miserat de quibus tu ex me requisiri quid sibi uoluerit *Att.* 5.21.2; quid tamen ista uelit sibi fabula, si licet, ede *HOR. S.* 2.3.61; admiratio. . . quidnam sibi repentinus clamor uellet *Liv.* 44.12.1; quid sibi personae, quid toga longa uolunt? *Ov. Fast.* 6.654; interrogat Mercurius, quid sibi uelit ille concursus hominum *Sen. Apoc.* 12.1; quid sibi istud principium uelit quaerit? *Ep.* 101.1; quidnam sibi uellet tumultus ille *Apul. Met.* 9.42.

18 (*w. acc. and inf.*) To maintain, claim, have it (that); (also *w. pred. acc.*). **b** (*w. inf.*). **c** (*w. neut. pron.*). **d** (*w. ut*).

tantum inter duos sensus interesse uolunt, ut. . . *Var. L.* 9.21; dcc milia passuum uis esse decursa biduo? *Cic. Quinct.* 8.1; si diuotus oppida uolumus esse *Att.* 7.3.10; quan- tum spatium actatis maiores ad senectutis initium esse

uoluerunt *Sen.* 60; memoriam. . . quam. . . Plato recordationem esse uult uitae superioris *Tusc.* 1.57; se. . . ortum antiqua Teucorum a stirpe uolebat *VERG.* A. 1.626; *MAN.* 2.36; cuius uis lenissimum esse somnum? pueri an senes. . . ? *Sil. Com.* 7.5.3; aliqui Argos a Phoroneo rege ante conditum uolunt *Plin. Nat.* 7.194; Paucium uideli doctorem. . . uolunt *QUINT.* 11.10.1.97; cum totius corporis res dicat esse substantias, primam uult uideli ex igni et aqua et ceteris elementis *APUL.* 1.1.17; 2.6; oratio (*sc. of Caracalla*). . . nullius montani donationem esse uoluit *Liv. dig.* 24.1.32.14; — primum Theophrasti, Strato, physicum se uoluit *Cic. Tusc.* 5.13. **b** idem Aelius Stoeicus esse uoluit *Cic. Brut.* 206; isto ipso in genere in quo aliquid posse uis *Fam.* 7.27.2; *Dio.* 1.5. **c** id fieri non potest. . . at hoc minime uis *Cic. Fal.* 12. **d** de omni animi, ut ego posui, perturbatione morbo, ut Graeci uolunt, explicabo *Cic. Tusc.* 3.13; duorum munum. . . ut uolunt, patria *Plin. Nat.* 4.25; siue, ut Cleanthes uoluit, 'ars est potestas uia. efficiens' *QUINT.* 11.10.1.97.1.

uolō ~āre ~āul ~ātum, *intr.*, (*tr.*). [*Skt. garūt*]

1 (of birds and other winged creatures) To fly; (*pres. pple as sb.*, *pl.*) birds, etc.

densis aquila pennis obnixā ~abat *ENN. Ann.* 147; *Lucr.* 1.1064; 4.1010; aui similis, quae circum litora. . . humilis ~at aequora iuxta *VERG.* A. 2.255; *PROP.* 2.30.30; Caere uol- turium ~asse in aedem Iouis *Liv.* 27.23.3; *Ov. Ib.* 126; *Phaed.* 2.6.7; *STAT. Theb.* 5.14; columbas. quae ab aedi- ficis nostris ~ant *PAUL. dig.* 41.2.3.16; (*hyperb.*) ~asse cum, non iter fecisse diceret *Cic. Phil.* 10.11; (*fig.*) ut aues. ita hic (*sc. captator*) immet mortali et circa cadauer ~at *Sen. Ben.* 4.20.3; — (*of mythical, allegorical, etc., figures*) Erycinā ridens, quam locus circum ~at et Cupido *HOR. Carm.* 1.2.34; curas laqueata circum tecta ~antis 2.15.12; *PROP.* 2.12.6; *Ov. Met.* 2.709; fabrum. . . antem (*i.e. Daedalus*) *Iuv.* 1.54; (*w. inf. of purpose*) Erebi uirgo ditem ~at aethere Memphis praecipere *V. Fl.* 4.407; spelunca alta. . . scrupea. . . quam super haud ullae poterant impune ~antes tendere iter pen- nis *VERG.* A. 6.239; hominum pecudumque genus uitaeque ~antum 6.728; — (*cf.*, *w. ref. to an impossibility*) age sis tu, sine pennis ~a *Pl. As.* 93; sine pennis ~are hau faciliest: meae alae pinnas non habent *Poen.* 871.

2 To move through the air, empty space, etc.: **a** (of missiles). **b** (of wind-borne objects, substances, etc.). **c** (of atmospheric or celestial phenomena). **d** (of disembodied spirits). **e** (of sounds, utterances).

a hasta ~ans *ANDR. poet.* 35 (38); sub tela ~antia *Cato hist.* 140; *Lucr.* 1.972; tela utrimque ~are *SAL. Jug.* 60.2; faces et saxa ~ant, furor animā ministrat *VERG.* A. 1.150; uis omnis generis telorum e muris ~abat *Liv.* 26.44.7; ~ante sagitta *Ov. Tr.* 3.10.55; *Lucr.* 7.512; *STAT. Theb.* 6.406; *GEL.* 15.18.2. **b** puluis fulua ~at *ENN. Ann.* 315; comam ~antem iactant *Var. Men.* 132; pappos. . . uis *Lucr.* 3.386; tam tenues quam sunt nebulae fumique ~antes 6.104; *VERG.* A. 6.75; ~at vapor ater ad auras 7.466; atra fauilla ~at *Ov. Met.* 13.604; Decembris mense, quo ~ant mappae *MART.* 5.18.1; (*cf.*) ubi omnes patinae feruunt, omnis aperio. in odos demissis pedibus in caelum ~at *Pl. Ps.* 841. **c** nox quando mediis signis praecincta ~abit *ENN. Ann.* 433; nocturnas. . . faces caeli sublimē ~antis *Lucr.* 2.206; nimbos. . . ~antis 6.484; ~antia sidera *VERG.* A. 5.528; ante ~ant. . . uenti 12.455; tantum inclinabit caeli positura ~antis *MAN.* 3.331; hinc tenebrae ~ant *Sen. Iher.* O. 1440; umbra. . . immane ~anti *STAT. Theb.* 4.137. **d** *Lucr.* 3.782; resoluta referri omnia, nec morti esse locum, sed uiua ~are sideris in numerum *VERG.* G. 4.226; si morte carens uacua ~at altus in aera spiritus *Ov. Tr.* 3.3.61. **e** uagore ~ant *FNN. Ann.* 422; quisquilias ~antis, uenti spolia memorant *CAECIL. com.* 251; talia late dicta ~ant *Ligeri VERG.* A. 10.584; semel emissum ~at irreuocabile uerbum *HOR. Ep.* 1.18.71; *V. Fl.* 5.600; *APUL.* 11.15; — (*cf.*, *of fama*) Fama ~at. . . cessisse. . . Idomeneā *VERG.* A. 3.121; 7.392; *STAT. Theb.* 10.627.

3 To move rapidly over the surface of the land or sea, speed, fly. **b** (*w. less emphasis on means of locomotion*) to hurry, speed; to move rapidly to and fro.

~antis impetum cisi *VERG. Cal.* 10.3; ~at ui feruidus axis *G.* 3.107; ~at. obuius ipse *A.* 8.111; *MAN.* 2.58; ~at aequore aperto *STAT. Theb.* 11.203; *Sil.* 5.2.25; *curr.* ~at (Hannibal) per ouantia castra *SIL.* 2.263; ~antis. . . equi 4.179; ~anti. . . aggere (*i.e. elephant*) *S.* 579; *CIL.* 12.122; (*cf.*) sol equis iter repressit ungulis ~antibus *ENN. var.* 11; ~abitur uncta carina. . . ~at super impetus undas *ANN.* 586; siue palmulis opus foret ~are sine lineto *Catul.* 4.5; *Lucr.* 4.390; pelago ~ans da uela patenti *VERG. G.* 2.41; Etrusca praeter et ~ate litora *HOR. Epod.* 16.40; *Ov. Ep.* 6.66; *MART.* 4.64.24. **b** quid cessas? . . . ~a *Ter. Hec.* 438; litterae Capuam ad Pompeium ~are dicebantur *Cic. Att.* 2.19.3; 6.4.3; ad claras Asiae ~emus urbes *Catul.* 46.6; (*cf. sense 1*) redegit in ueros timores Caesar ab Italia ~antem remis adurgens, accipiter uelut mollis columbas *HOR. Carm.* 1.37.16; ~abant inter haec potiones meracae *Petr.* 137.13; transcurrunt gabatae ~antque lances *MART.* 7.48.3; AD OMNE DICTATUM ~ANS (*sc. a stenographer*) *CIL.* 13.8355.

4 (*transf.*, *of time*) To fly. ~at. . . aetas *Cic. Tusc.* 1.76; aeu! . . . ~antis *MAN.* 3.534.

uolō ~ōnis, *m.* [*VOLO* + *-ō*] A volunteer (in the period following the battle of Cannae a slave ransomed at public expense to serve in the army; see *Liv.* 22.57.11).

ut tirones — ea maxima pars ~onum erant — aduerserent signa sequi *Liv.* 23.35.6; uetus miles tironi, liber ~oni sese exaequari sineret 23.35.7; 24.10.3; 25.20.4; 27.38.8; *FRON. Str.* 4.7.24; *PAUL. Fest.* p. 370M.

Vologēsus (—*gaes*—) ~i, *m.* Also ~ēs ~is. The name of several Arsacid kings of Parthia, esp. Vologeses I, who reigned c. 51–79 A.D.

Plin. Nat. 6.122; *SURT. Nero* 57.2; *Ves.* 6.4. **β** *Tac. Ann.* 12.14; 12.44.

uolop: see VOLVP.

uolpēs: see VVLPEs.

uolpiō ~ōnis, *m.* [VVLPEs+IO] A man of fox-like cunning.

te. ~onem et impium fuisse ARUL.Apol.86.

Volscē, *adv.* [next+~E] In the Volscian language.
qui Obsce et ~ fabulantur: nam Latine nesciunt TITIN.
com.104.

Volscus ~a ~um, *a.* Volscian (the name of a people of central Italy subjugated by the Romans during the fifth and fourth centuries B.C.); (masc. pl. as sb.) the Volscians.

eiusdem (sc. Italiae) Sabinam aut ~am gentem CIC.REP.
3.7; VERG.A.7.803; Sora agri ~i fuerat LIV.10.1.2; ~um
litus PLIN.Nat.3.38; ~agrum quem ~i habuerunt CATO
hist.7; maiores nostri. ~os. in ciuitatem. acciperent
CIC.OFF.1.35; ~os. uerutos VERG.G.2.168; LIV.1.53.2; MELA
2.59; ~orum in monte Iuv.8.245.

uolsella ~ae, *f.* [pple. of VELLO+~ELLA]
ORTHOG.: uuls- CELS.6.18.3.A; ~illa VAR.L.
9.93. (sg. or pl.) A small forceps, tweezers.

(sg.) orae (cutis) ~a premdendae CELS.6.18.3.A; 7.12.1.D;
~ppli. ~ae, pecten, speculum. ~hinteumque extersui PL.CUR.
5.77; cum. ~purgent. ~saeuae cana labra ~ae MART.9.27.5;
(in fig. phr.) pugnant contra naturam, non contra analogian,
et pugnant ~is non gladio VAR.L.9.33.

Volciniensis (Vuls-) ~is ~e, *a.* Of or belonging to Volcini; (masc. pl. as sb.) its people.
circa lacum ~em VITR.2.7.3; Romani praedas. ex ~i
(agro). egerunt LIV.5.34.4; COL.8.16.2; PLIN.Nat.36.168;
Seianum ~em TAC.Ann.6.8; CIL 11.2710a.6; ~Act.
Triumph.19(CIL 1.46); LIV.5.31.5; PLIN.Nat.3.52.

Volcini (Vuls-) ~ōrum, *m. pl.* An Etruscan city, perh. near the site of modern Orvieto.
~is sanguine lacum manasse LIV.27.23.3; PLIN.Nat.2.140;
TAC.Ann.4.1; positus nemorosa inter iuga ~is Iuv.3.191.

Volciniis ~a ~um, *a.* Of Volcini.
nec paenitet. ~os deseruisse focos PROP.4.2.4.

Volturna ~ae, *f.* (or ? *m.*) An Etruscan deity (of whose name Vertumnus is perh. a Latinized form).
LIV.4.23.5; 5.17.6; 6.2.2.

Volturn' (Vul-) ~ris, *m.* A mountain of Apulia near the border with Samnium.
~re in Apulo HOR.Carm.3.4.9; arua ~ris LUC.9.185.

uoltur', uolturius: see VVLTVR, VVLTVRIVS.

Volturnālis ~is ~e, *a.* (masc. as sb.) A priest of the god Volturnus; (neut. pl. as sb.) a festival held in honour of Volturnus.

~em. Floraleque. fecit hic idem VAR.L.7.45; Volturno. cuius sacerdotem ~em uocabant PAUL.Fest.p.379M;
~VAR.L.6.21.

Volturnus ~i, *n.* A town at the mouth of the river Volturnus; also, an old name of Capua.
VAR.L.5.29; LIV.34.45.1; ~um oppidum MELA 2.70;
PLIN.Nat.3.61; ~um, Etruscorum urbem, quae nunc Capua
est LIV.4.37.1.

Volturnus' (Vul-) ~i, *m.* A name for a south-east wind.

altitonans ~us LUCR.5.745; euri. medias partes tenentis
~euricicias et ~us VITR.1.6.10; castra posuerat auersa a
~o uento LIV.22.43.10; eurus. quomodo nostri uocauerunt ~um
SEN.Nat.5.16.4; COL.5.5.15; ab oriente brumali ~us PLIN.
Nat.2.119; SIL.9.495; tertius uentus, qui ab oriente hiberno
spirat ~um Romani uocant GEL.2.22.10; APUL.Mun.13;
CIL 8.2665.2.

Volturnus² ~i, *m.* A river-god, perh. of Etr. origin, worshipped at Rome.

~o FLYMINI SACRIFICIUM Fast.Vall.(CIL 5.2.240); Volturnalia a deo ~o cuius feriae tum VAR.L.6.21; PAUL.
Fest.p.379M.

Volturnus³ (Vul-) ~i, *m.* A river flowing from the Apennines to the coast of Campania, mod. Volturno.

VERG.A.7.729; LIV.8.11.13; 25.20.2; Ov.Met.15.715;
MELA 2.70; PLIN.Nat.36.194; STAT.Silv.4.3.69.

Volturnus⁴ ~a ~um, *a.* Of or connected with the river Volturnus.
~a. uada SIL.12.521.

uoltus: see VVLTVS.

uolua: see VVLVA.

uolūbilis ~is ~e, *a.* [VOLVO+~BILIS]

1 Turning on its axis, spinning, rotating.
mundum ipsum. rutundum ardentem ~em deum CIC.
N.D.1.18; caelo. ~i et in orbem incitato CIC.Tim.20; ~e
buxum (i.e. a top) VERG.A.7.382; propterant mundi ~em
cursum SEN.Fp.94.56; circa eam (sc. terram) ~i uniuersi
tate PLIN.Nat.2.11.

2 Rolling, or apt to roll. **b** (transf.) liable to change, unstable.
fortunam. saxo. instare globoso. ~e PAC.Frag.367;
aqua. tantillo momine fluitat quippe ~ibus paruisque creata

figuris LUCR.3.190; uirgo. cupidine pomi declinat cursus
aurumque ~e tollit Ov.Met.10.667; PLIN.Nat.37.42; pilae
~is APUL.Met.2.4; (in fig. phr.) qui structor orationis huius
~ cuique operi adcommodum uel inaequalitate aspera. uel
rotunditate ~ia Soc.pr.3. **b** uidet. ~quam uaga ~isque
fortuna CIC.Mit.69; lube illam (sc. uirtutem) in loco ~i
stare; quid autem tam uolubile est quam. ~erum. ~corpus
adificium uarietas? SEN.Dial.7.15.4; regni. ~e pondus
STAT.Theb.3.715; (in fig. phr.) cum uideamus tot uarietates
(i.e. of events) tam ~i orbe circumagi PLIN.Ep.4.24.6.

3 Forming coils, coiled.

ille (sc. serpens) ~ibus squamosos nexibus orbes torquet
Ov.Met.3.41; tradunt. foliorum lanuginem. ~adprehensam
corpori (sc. of the silk-worm) inuoluui nido ~i PLIN.Nat.11.77.

4 (of streams) Rolling onward, flowing.
b (of speech) readily flowing, fluent; (sim., of speakers).

amnis. labitur et labetur in omne ~is aeuum HOR.Ep.
1.2.43; gramina linquamus ripamque ~is undae CALP.Ecl.
6.62; (fig.) labitur occulte fallitque ~is aetas Ov.Am.1.8.49.
b uim ~em orationis RHET.8.325; incitata et ~is nec ea
redundans tamen nec circumfluens oratio CIC.Brut.203;
Orat.187; qui iuuenum. ~aures disputatione uaria aut ~i
detinent SEN.Ep.20.2; sonus rotundae ~isque sententiae
GEL.11.13.4; ~canorum oratoreum et ~em CIC.Brut.105;
cum se homo ~is ~is quodam praecipiti celeritate dicendi.
iactaret FLAC.48; VAR.fr.10.

uolūbilitas ~ātis, *f.* [prec.+~TAS]

1 The fact of being in rotatory motion.
b (app.) rotundity.

mundi ~as CIC.N.D.2.49; ipsa ~as libratum sustinet
orbem Ov.Fast.6.271; PLIN.Nat.2.160. **b** fracta ~as
capitis latissima Ov.Met.12.434(dub.).

2 The property of rolling, rolling motion.

b proneness to change, instability.
qui protrusit cylindrum dedit ei principium motionis,
~atem autem non dedit CIC.Fat.43; GEL.7(6).2.11. **b** id
quod temere fit caeco casu et ~ate fortunae CIC.Div.2.15;
PLIN.Nat.37.3.

3 Ready flow (of words), fluency.

est. scientia comprehendenda rerum plurimarum sine
qua uerborum ~as inanis. est CIC.de Orat.1.17; linguae
~as PLANC.62; PETR.124.3; nobis. uim orandi non circulatoriam
~atem spectantibus QUINT.Inst.10.1.8; 11.3.52;
est plerisque Graecorum. pro copia ~as PLIN.Ep.5.20.4;
SVET.Aug.86.3.

uolūbilitas, adv. [VOLVBILIS+~TER] Fluently.
funditur numero et ~ oratio CIC.Orat.210; 217.

uolucer ~cris ~cre, *a.* [VOLVO²; for term. cf. alacer] FORMS: ~cer (nom. sg. fem.) PETR.
123.1.210; ~cris (nom. sg. masc.) SIL.10.471.

1 Able to fly, flying. **b** (of missiles). **c** (of things carried by the wind). **d** (of celestial phenomena).

anguis. ~cris ac pinnatos LUCIL.587; CIC.N.D.1.101;
mater equi ~cris (i.e. Pegasus) Ov.Met.6.120; ~cer.
Cupido 9.482; ~cri qui pede carpit iter (i.e. Mercury) FAST.
5.88; Arabum ~cer serpens LUC.6.677; (struthocamel) non
sunt ~cer nec a terra attolluntur PLIN.Nat.10.1; est ~cer
canibus peculiare suum malum 11.116; ~cerem. Irin V.Fl.
7.186; ~cria animalia TAC.Ger.45.6; APUL.Met.11.18;
(humorously) uox mihi ad auris aduoluit. ~ne ego homo
infelix fui qui non alas interuelli: ~cerem uocem gestito
PL.Am.326; (iron.) o nuntium ~cerem! CIC.Quinct.80;
(ellipt.) puer et turba ~cerum STAT.Silv.1.2.61; (of
wings, etc.) PL.Poen.873; mollis. ~pluma. ~cri uestiuit
tegmine corpus Ciris 503; HOR.Carm.2.17.24; cur mea non
dum capiant ~cer brachia plumas? SEN.Her.0.201; (of
chariots of the gods) Desipier. per purum tonantis egit
equos ~ceremque currum HOR.Carm.1.34.8; STAT.Silv.
3.4.36; (transf.) ~cri semper spe. rapiuntur a domo
longius CIC.REP.2.7. **b** ~cerem Threissae sagittam de
prompsit pharetra VERG.A.11.858; nullus sagittis aptior
calamus quam. cui plurima inest medulla pondusque ~cer
PLIN.Nat.16.161; spargit. ~cri noua uulnera plumbo
STAT.Theb.10.744; SIL.2.107; (fig.) nihil est. tam ~cer quam
maledictum, nihil facilius emittitur, nihil citius excipitur,
latus dissipatur CIC.Planc.57. **c** balteus. ~reuocat ~ceres
in pectore sinus? ANDR.Irag.(Maur.1936). **d** MAN.1.633;
Iunonem ~cri. suspendit Olympo V.Fl.2.85.

2 Travelling with the swiftness of flight, winged. **b** (of movement) swift, rapid.

~cri currit axe PAC.Frag.398; qui ~cri curru medium
secat agmen VERG.A.10.440; ~cri freta classe
pererrat Ov.Met.7.460; ~cerem. laudamus equum, facili
cui. exultat. uictoria circo Iuv.8.57; (in fig. phr.) ~cri
curriculo cogitationum nostrarum APUL.Mun.pr.; (of
persons) ex ipsa caede ~cerem nuntium Ameriam. misit
CIC.Soc.102; quae ~cerem cursu uicerat Hippomenem
VERG.Cat.9.26; HOR.Carm.4.1.38; (of rickers) ~cer Genus
LUC.5.462; V.Fl.5.428; (cf.) grandaeuos parentes erectos
~cri clade (i.e. a flow of lava) suis ceruicibus sustinebant
APUL.Mun.34; (of winds) uentis ~criqu fugaciore aura
Ov.Met.13.807; STAT.Silv.3.1.156; (transf., of style) aliud
~genus est (dictionis) non tam sententiae frequentatum
quam uerbis ~cer atque incitatum CIC.Brut.325. **b** ubi
tam ~cri lenitate ferantur LUCR.4.195; nec comites ~cri
contenta est uncere cursu (sc. nauis) Ov.Tr.1.10.5; ~cri.
saltu emicat STAT.Theb.6.569; (cf.) proprium uigorem
celeritatemque quodam igne ~cerem PLIN.Nat.7.91.

3 Passing quickly away, fleeting, transitory.
(of physical phenomena) ~cri loca lumine tingunt nubes
LUCR.6.173; quae (terra). exhalat nebula fumosque
~cris VERG.G.2.217; (of abstr. things) o falsam spem, o
~cerem fortunam. ! CIC.Sul.97; effugit imago. ~cri.
simillima somno VERG.A.6.702; ~cris dies HOR.Carm.
13.16; ~cris praecordia famae Ov.Ep.16.207; gloria
uani et ~cri quiddam est SEN.Ep.123.16; gaudium ~cer
TAC.Dial.9.4; APUL.Soc.4.

uolūcra ~ae, *f.* [VOLVO] FORMS: nom. sg. neut. ~cre and nom. pl. fem. ~cres app. affected by association w. prec. The larva of a moth which infests vines, the leaf-roller.

infestae Baccho. ~es COL.10.333; genus est animalis,
~a appellatur; id fere praerodit teneros adhuc pampinos
ARB.15; ~e appellat animal praerodens pubescentes uuas
PLIN.Nat.17.265.

uolucris ~cris, *f.* Also ~cer ~cris, *m.* [VOLV-CER] FORMS: gen. pl. ~um; ~ium VAR.R.
1.38.1, CIC.Fin.2.110. A winged creature, i.e. bird; ~is Iunonis, Iunonia, a peacock. **b** (astron.) the constellation Cynos (Cygnus); (pl.) Cynos and Aquila. **c** (applied to insects).

ferae ~cresque PAC.Frag.199; ~cris uidemus. construere
nidos CIC.de Orat.2.23; aetiae. ~cres LUCR.1.12; dirarum
nidis domus opportuna ~cerum VERG.A.8.235; ~cres.
marinae PROP.3.7.11; LIV.29.25.4; Ov.Met.3.409; terrestres
~cres PLIN.Nat.18.363; quem portas. ~cerum regina (i.e.
eagle)? MART.5.55.1; Idaliae ~cres (i.e. doves) STAT.Theb.
12.16; QUINT.Inst.12.11.13; IAC.Am.2.24; Scythicae ~cres
(i.e. pheasants) IUV.11.139; (of the Sirens) quod. ~Tyrrhenae
~cres nautis praedulec mimantur STAT.Silv.5.3.82; (cf.) saepe
suas ~cres (i.e. his treatise on birds) legit mihi. ~Macer
Ov.Tr.4.10.43; (in representation) tot. Latiae fulserunt ~cres
(i.e. eagle standards), tot cecinerunt tubae LUC.6.129; ~cerem
sceptro quae surgit eburno IUV.10.43; ~cris Iunonia
pennas explicat Ov.Met.33; Iunonis ~cerem quae cauda
sidera portat MET.15.385; (masc.) ubi tam teneros ~cris
matremque peremit CIC.Div.2.64(transl. Homer); Iouis
~cer (i.e. eagle) LUC.9.902. **b** ~cris cuius pluma.
Cephei manum attingit VITR.9.4.3; (cf., masc.) GERM.Arad.
277; ipse deum Cynos condit. non totum ~cer MAN.5.382;
~obrutus Procyon. emergunt. e terris ~cres CIC.Arad.
724(471). **c** quae (sc. apes). ~mularum esse dicuntur
~cres VAR.R.3.16.7; Ov.Fast.3.741; ~cres. mella datas
5.271; punctum ~cris parulae (sc. muscae) PHALD.5.3.3;
uespae. dicuntur, qui funeandis corporibus officium
gerunt, non a minutis illis ~cribus PAUL.Fest.p.368M.

? **uoluiculum** ~i, *n.* [VOLVO+~CVLVM] A small roller.

area acquata cylindris aut ~is (cf., codd. uulualis, uulgo
alis, or sim.) PLIN.Nat.17.73.

uolūmen ~inis, *n.* [VOLVO+~MEN]

1 A roll of papyrus forming a book or part of a book. **b** a book in any form.

VAR.L.5.184; in hac turba nouorum ~inum CIC.Brut.122;
S.Kosc.102; tunc quoque epistulas uis referri in ~ina Fam.
16.17.1; Tusc.3.6; nouum aeterno praetexte honore ~en
Ciris 100; signata ~ina HOR.Ep.1.13.2; LIV.10.31.10; sunt
quoque mutatae, ter quinque ~ina, formae (i.e. the Meta-
morphoses) Ov.Tr.1.1.117; SEN.Cl.1.9.1; minimum in
~inum. scriptura usurpatur PLIN.Nat.33.122; MART.
5.78.25; IAC.Am.13.31; quae tractat ~is ingenti Archi-
medes APUL.Apol.16; (w. gen. of contents) ~en eius rerum
gestarum maximum CIC.Ver.1.97; eum. ~en. sibi ostendi-
des orationis quam. contra me esset habiturus ATT.11.10.1;
~ina selectarum epistularum Q.Fr.1.2.8; in historiis
suarum. quodam ~ine PLIN.Nat.pr.16; (w. gen. of
writer) annosa ~ina uatum HOR.Ep.2.1.26; in omni.
medicorum ~ine CELS.6.18.1; nunquam moritura ~ina
Sili MART.7.63.1; QUINT.Inst.2.15.24; Aristotelis. multi-
tuga ~ina APUL.Apol.36. **b** librorum appellatione
continentur omnia ~ina, siue in charta siue in membrana
sint siue in quavis alia materia; sed et si in philyra aut. aut
~idem erit dicendum ULF.dig.32.52.

2 A coil, twist, convolution, etc. (in the movement or formation of other things). **b** rolling movement (of waves).

sinuet. alterna ~ina crurum VERG.G.3.192; huc illic
uinculorum immensa ~ina uersat A.5.408; serpens sinuosa
~ina uersat 11.753; adde, quod addidua rapitur uertigine
caelum sideraque. celeri. ~ine torquet Ov.Met.2.71;
nigri. ~ine fumi 13.601; V.Fl.2.503; Auster inglomerat
noctem, tenebrosa ~ina torques STAT.Theb.1.351; SIL.
4.339; circum eum surculum lorum. concipiant ~ine
rotundo GEL.7.9.9; in tornando artifex solet. materiam.
reciproco ~ine rotundare APUL.Mun.1; (concr.) concupis-
cibus caudae ~inibus elisis V.Max.1.8.EXT.19; (transf.)
magna sortis humanae. ~ina PLIN.Nat.7.147; incipit.
inoluera sensuum uerborumque ~ina. fundere GEL.
9.15.9; **b** longo per multa ~ina tractu aestuat unda
minax LUC.5.565; Boreas. decimo. ~ine pontum expulit
in terras SIL.14.122; fluuius. eam innoxio ~ine super ripam
~. exposit APUL.Met.5.25.

Volunna ~ae, *f.* A goddess, prob. Etruscan in origin, having special care of childhood.

VAR.gram.150.

Volumnius ~a ~um, *a.* The name of a Roman gens.

mima. quam. non. ~mimo nomine sed ~am consaluta-
bant CIC.Phil.2.58; Mam. F.32.3; N.EP.AH.9.4; matrem
Coriolani ~amque uxorem LIV.2.40.1; erant consules P.
~us Ser. Sulpicius 3.10.5; 10.18.3; V.Max.4.7.4; ASC.Tog.
75; CIL 11.1963.

Volumnus ~i, *m.* The male consort of Volunna.

VAR.gram.150.

uoluntariē, adv. [VOLVNTARIVS+~E] Of one's own accord.

Thesius. ~e ad Minotaurum pollicitus est ire Hyg.Fab.
41.2; ut pro se alius ~e moreretur 51.3; PAUL.Fest.p.370M.

uoluntariō, adv. [next+~o²] Of one's own accord.

hi tamen quiddid instituerunt curandum erit ut fide
aestimetur, nequis ~ finem proferat Sic.Fl.agrim.p.118.

uoluntarius ~a ~um, a. [as next+~ARIVS]

1 Acting of one's own free will, voluntary (freq. w. advl. force). b A soldier serving of his own free will, volunteer.

nemo erat ~us laudator praeturae tuae...? Cic. Ver. 4.13; Caec. 63; est etiam Asinius quidam senator ~us, lectus ipse a se Phil. 13.28; Rep. 1.67; largitor ~us repente senatus factus Liv. 6.26.6; ibi pacem esse fidam ubi ~i pacati sint 8.21.7; mater Scribonia ~i exili permansit comes VELL. 2.100.5; uolo me offerre tibi debitorum ~um Sen. Ben. 5.10.6; detrahare, superuolentem (accipitrem) ad se traditur (chamaeon) et ~um praebere lacrandum ceteris animalibus Plin. Nat. 28.113; testium, ~orum Quint. Inst. 5.7.9; ~um militem deesse Tac. Ann. 4.4; Tra. Plin. Ep. 10.30(39).1; Apul. Met. 4.14; is qui putat se necessarium (sc. heredem) cum sit ~us (i.e. entitled to refuse the inheritance) Cl. dig. 29.2.15; (transf., of a spontaneously growing plant) pinguis ~um (serpyllum) et candidioribus foliis Plin. Nat. 20.245; b neque sibi ~orum copias deforme Caes. Gal. 5.56.1; ex Latio ~is confluentibus Liv. 5.46.4; trecentis ~is 22.60.11; ad quinque milia ~orum, Romani sociique 37.4.3; ut ~is ~i ueteranorum, commoda polliceretur Suet. Vesp. 15.1; in bello, non tantum ~os legimus Fro. Auz. 2.p.54(140N); q Plinio. TRIB. COH. XXXII VOLUNT CIL 9.5835.6.

2 (of actions, experiences, etc.) Voluntarily undertaken, undergone, etc., dependent on the will of the person, etc., concerned, optional. b **accusatio** ~a, a prosecution undertaken by an influential Roman in the interests of a *civitas* or *municipium*. c (of nomenclature) arbitrary. dicimus ~o facinori nullam esse excusationem Rhet. Her. 2.49; cum eo tu ~am societatem coibas Cic. Quint. 76; cum illum necessarium et fatalium pacis casum non tulerimus, hunc feremus ~um? Phil. 10.19; Fat. 25; qui uestra necessaria suffragia pro ~is. faciat Liv. 6.41.2; ipse me hunc ~o certamine obtuli 21.40.4; uomitus. bilis non ~is. malum signum est Cel. 5.26.2.8; ~o uoluntate transfuxum pectus Sen. Dial. 6.22.3; ~a poenarum lege Pet. 107.6; ~a deditio speratur Tac. Hist. 2.45; immensum damnationem ~o fine praetertit Ann. 4.19; quibusdam. placet. utique sub omnibus terminis signum inueniri oportere, quod ipsud ~um est Sic. Fl. agrum. p. 104; non ~um fuit M. Caesio quali forma nasceretur Gal. 17.1.8; simul ~ae fugae voto. sed et plagiarum suus Apul. Met. 6.28; Ulp. dig. 17.2.63.8. b quid (opus est) ~is accusationibus cum tam raro. peccetur? Tac. Dial. 41.4; priores nostros. ~ospium iniurias ~is accusationibus exsecutos Plin. Ep. 3.4.5. c declinationum genera sunt duo, ~um et naturale Var. L. 8.21; 9.34; 10.15.

uoluntās ~ātis, f. [VOLO+~TAS]

1 Disposition to choose, the state of wanting to do something, will. b ~ate, of one's own will, voluntarily; also ~ate sua, etc., sim. w. gen. c *contra* ~atem, against (one's) wishes.

hoc non ~as me impulit Pl. Mer. 321; Quad. hist. 79; dominus est ipse ~atis suae Cic. Scarr. 15; omnes boni. Caesarum occiderunt: alii consilium. alii occasio defuit; ~as nemini Phil. 2.29; in pueritia facillime se. naturae ~atem posse cognoscere Fin. 3.55; Lucr. 4.781; 4.883; adit modo certa ~as Ov. Ars 3.617; omnia honesta opera ~as inchoat, occasio perficit Sen. Con. exc. 4.7; beneficium enim ~as nuda non efficit Sen. Ben. 6.10.2; ego tibi mutua ~ate mancipata sum Apul. Met. 2.10; nec destitit donec eius ~ati succubuit maritus 9.23; Soc. 6; (defined) ~as est quae quid cum ratione desiderat Cic. Tusc. 4.12. b nisi ~ate illis, rapiam te domum Pl. Mith. 450; quod uis uis cogit id ~ate impetret Ter. Ad. 490; qui et ~ate et legibus nocet id Cic. Arch. 19; iunxisset. sibi non metu solum sed etiam ~ate Gallos accolat Padi Liv. 21.39.5; multa homines, ne bellare necesse sit, ~ate remittere, quae bello. cogi non possint 35.45.4; bene et pudice me domi habuit. ~au ~ate id sua Pl. Cur. 698; dabin mihi argentum. ~tua ~ate? Ps. 537; (calamitas) mea ~ate suscepta est Cic. Red. Sen. 36; quis tam densus ut sua ~ate maearet? Tusc. 3.71; non nulli sua ~ate apud eum remanserunt Caes. Civ. 1.77.2; quia indignos uestra ~ate creaturi non estis Liv. 6.40.19; ~Delphos, Thebas. ~ate ipsisurum ciuitatium recepit Caes. Civ. 3.56.4; Antronas ~ate incolementur recepti Liv. 42.67.9. C inuito senatu et omnino contra ~atem omnium optumum. legem agrariam ferebat Cic. Inv. 2.52; Sil. 32; ~at. 4.5.2; ne contra suam ~atem dimicare cogetur Caes. Gal. 7.35.7; Liv. 6.40.5; sed contra ~atem Veneris nurus meae. ~praestare me pudor non sinit Apul. Met. 6.4.

2 What one wants to happen or be done, one's will or wish. b (w. gen.) a wish (to do, bring about, etc., something); (sim. w. ad, w. ut, w. inf.). c a wish expressed w. ref. to what is done after one's death, a last wish. d *ex* ~ate, according to (one's) wish; (sim.) *ad* ~atem.

populis ~as haec enim et uulgo datast Pompon. com. 105; ~magistratus est officium) opera et diligencia consequi senatus ~atem Rhet. Her. 4.47; in ipsa significatione huius ~atis est mortuus Cic. Clu. 31; de Triario bene interpretaris ~atem meam At. 12.28.3; Caes. Gal. 4.5.3; nec consilium unum inter populares nec ~as erat Liv. 24.2.8; ut in ea re senatus ~as seruetur S.C. (Font. iur. p. 194) 50; mutatio ~atis indicat animum naturae Sen. Ep. 35.4; melior uulgi nam saepe ~as V. Fl. 4.158; (pl.) uariis ~atibus incerta ciuitas Sis. hist. 78; me. tuarum actionum, sententiarum, ~atum, rerum denique omnium socium comitemque habebis Cic. Fam. 1.9.22; Leg. 3.40; Caes. Gal. 5.54.4; regiae ~ates. saepe ipsae sibi aduersas Lat. Jug. 11.3; Liv. 42.63.1; ad introspiciendas. procerum ~ates Tac. Ann. 1.7. b est floridior. ~quam Lysias: natura quaedam ut ~as ita dicendi fuit Cic. Brut. 285; ut alter dies. ~non modo spem uictoriae sed etiam ~atem defensionis auferret Ver. 1.20; ~atem peccandi VELL. 2.8.1; Sen. Ben. 5.4.1; unde dolor letique animosa ~as Stat. Theb. 9.80; Quint. Inst. 10.1.89; augendi. ~imperi neque ~ati uia neque spe motus Suet. Nero 18; ~as capiendi eius (sc. cibi) desiderandique restringit GEL. 16.3.3; de ~ate nubendi Apul. Apol. 80; ~omnia. ~constituta

sunt. ~cum mea summa cura. ~tum multo etiam maiore populi Romani. ~ad communis fortunae conseruandas ~ate Cic. Catil. 4.14; ~de ~ate tua ut simul simus. ~non dubito At. 12.26.1; Caes. Civ. 3.16.4; ~subsequitur quid agas audire ~as Ov. Pont. 2.7.3. c defensionem testamentorum ac ~atis mortuorum Cic. de Orat. 1.242; quod alterius patroni mortui ~atem conseruabat Ver. 1.124; Pisonis supremam ~atem Tac. Hist. 1.48; eo qui ex ultima ~ate aliquid lucratur Pompon. dig. 35.1.6; incertam liberalitatis ~atem PAPIN. dig. 33.1.10.1; 37.7.5; Ulp. dig. 26.7.5.9. d adductum primo coetu damnati, damnatum ex ~ate dimisi Scip. min. orat. 23; qui minus susceptum negotium. ~ex ~ate Caesaris. gerere possis Cic. Fam. 13.5.1; lenta pugna et ex dictatoris magis quam Hannibalis ~ate fuit Liv. 22.16.3; nihil super ea re nisi ex ~ate maioris fidei statuere Suet. Tib. 13.2; (cf.) non est, quod eum species cuiusque rei habuit, qui illi non ex ~ate sed Sen. Nat. 2.24.2; ~ad illorum ~atem introductus in urbem Lent. Fam. 12.15.3; Liv. 39.39.8; sunt haec quoque testium artes ut. ~ad ~atem respondeant Quint. Inst. 5.7.21.

3 Readiness to do or agree to something, willingness, approval. b ~ate (w. gen.), with the consent or agreement (of).

edepol ~as homini rarerent uenit CAECIL. com. 135; neque ~multum proficiebat; erat enim summa ~as senatus Cic. Ver. 2.95; clamorem. tollite hic indicem ~atis uirtutis uestrae Liv. 3.62.5; super omnia uoluit accedere boni nec iners pauperque ~as Ov. Met. 8.678; nisi forte mandatum domini aut ~atem habuit Ulp. dig. 15.3.3.4. b uolo ipsius quoque ~ate haec fieri, ne se electam praedicet Ter. Ph. 725; cur. ~iudices alios sortitus es, si eos qui erant antea dati utriusque dederas ~ate? Cic. Ver. 2.44; At. 2.4.1; rogare ut eius ~ate id sibi facere liceat Caes. Gal. 1.7.3; summa optumatum ~ate Liv. 10.18.8; 29.17.2; si ea quae. ~quererent iussu aut ~ate P. Scipionis facta essent 29.20.5; ne hos quidem ~ate ipsius interemptos putant Suet. Jul. 75.3.

4 Choice (opp. compulsion), option; (also) deliberate choice. b (app.) something given voluntarily.

~ate hospitum, necessitate hostem Cic. Phil. 12.47; nam haec (sc. initia rerum) in ~ate fuerunt Fam. 9.6.2; ne ut seceamus quidem aut ambulamus ~atis esse Fag. 9; uisa animi. ~non ~atis sunt neque arbitraria GEL. 19.1.5.3; cum animaduertet eum Cappadocia decessisse. ~non ~ate adductum sed necessitate B. Alex. 35.2; ~quod alia sunt a ~ate, alia a natura Var. L. 10.15; si igitur deponi (dolor) potest, etiam non suscipi potest; ~ate igitur et indicio suscipi agritudinem confitemur est Cic. Tusc. 3.66; quamquam. ~ate scimus situm uictam Plin. Nat. 7.78; uirtutem liberam et in nobis sitam et nobis ~ate adpetendam Apul. Pl. 2.11. b acquirissimum est enim huiusmodi ~ates in ciuitates collatas paenitentia non reuocari Ulp. dig. 50.12.3.1.

5 What one means to do, one's intention.

istam tuam et legem et ~atem et sententiam laudo Cic. Man. 69; temptandum. quidam Pompeius propositi aut ~atis ad dicandum habebat Caes. Civ. 3.84.1; cum de ~ate minime dubium esset aduersariorum suorum Hirt. Gal. 8.54.3; a qua ~ate Philisti consilio deterritus Nep. Di. 3.3; ferunt discordem socium duci (sc. anthiae) insidiatum pulchre noto cepisse maleficia ~ate Plin. Nat. 9.182; qui (sc. Socrates) cum longe sit a ~ate infamantium oratoris officia Quint. Inst. 2.15.4; si. ingressus prouinciam in eadem ~ate fuerit (proconsul) Ulp. dig. 1.16.4.6.

6 Intention, import (of speech or writing).

ut neutrius uideatur peruidisse ~atem Var. L. 9.1; opponitur scripto ~as scriptoris Cic. Top. 96; defensionem. ~seuuntam a ~ate ac sententia legis Ver. 3.193; secundum ipsius professionis ~atem LARG. pr. 2.1.18; omnis. ~sermo quo quidem ~as aliqua enuntiat Quint. Inst. 3.3.1; 6.2.9; in finitione quae sit ~as nominis quaeritur 7.10.1; ~ad ~atem fidei commissi PAPIN. dig. 31.77.20; SECVNDVM ~ATEM TESTAMENTI EIVS CIL 8.8840.6.

7 The tendency of one's will, inclination.

item uitiosum est, quod dicitur contra iudicis ~atem Rhet. Her. 2.43; maximum. ~signum illo die dedit ~atis et iudici sui Cic. Phil. 5.38; cum persperxo ~ates nobilium, scribam ad te At. 1.1.2; ~atis me meae nunquam paenitebit, consili paenitit 11.6.2; amor ~atiscque coniunctio Fam. 10.3.1; Caes. Civ. 2.33.2; in uariis ~atibus regnari tamen omnes uolebant, libertatis dulcedine nondum experta Liv. 1.17.3; 40.12.7; Tac. Hist. 2.45; postea cognitum est ad introspiciendas etiam procerum ~ates inductam dubitationem Ann. 1.7.

8 One's sentiment towards a person or thing, disposition. b favourable disposition, goodwill, sympathy.

propter eorum egregiam in me conseruando ~atem Cic. Dom. 9; quid est pietas nisi ~as grata in parentes? Planc. 80; omnium. ~esse Iguuinorum optumam erga se ~atem Caes. Civ. 1.12.1; propensissima ciuitatum ~as B. Alex. 26.2; celans qua ~ate esset in regem Nep. Dat. 5.6; uos o mihi, Manes, este boni, quoniam superis auersa ~as V. Fl. 4.12.647; Varum, sane grauem et bonae ~atis uirum VELL. 2.120.5; quid nunc mihi probest bona ~as? Sen. Ben. 4.21.6; bonae ac fidae ~atis Cl. 1.13.2; Dial. 11.5.3; quanto aciora in eum studia militum et aucta patrii ~as Tac. Ann. 2.5. b ~as uestra si ad poetam accesserit Ter. Ph. 29; est mihi incunda in malis uestra erga me ~as Cic. Catil. 4.1; sentient se nullum ullius partem ~atem tenere At. 2.21.5; cum par ~as accipitur et redditur Fam. 5.2.3; hoc multum uidetur adiuuare posse nouum hominem, hominum nobilium ~as Q. Cic. Ped. 4; est tibi nostra ~as si non ira deum. ~urget V. Fl. 4.471; Tac. Hist. 1.19; neque Sciani ~as nisi scelere querebatur Ann. 4.68; ad retinendam. Pompei necessitudinem ac ~atem Suet. Jul. 27.1; (pl.) ad expiciendas eorum ~ates Cic. de Orat. 2.32; Planc. 11; Caes. Gal. 7.10.2.

uoluiō ~uere ~ui ~utum, tr. [Gk. ἐλῶ, Skt. *uoliāb*, Goth. *waluwan*, OIr. *fillim*, Welsh *olwyn*, etc.] N.B.: pass. in middle sense freq. in most senses, with corresponding use of pres. pple.; the gdvē. is also used in the sense of a pres. pple.

1 To cause to travel in a circular course, orbit, etc. b to travel (a circuitous or winding course). c to extend in a curved or winding course. d (pass. in middle sense, of a snake) to move with a sinuous motion.

mundi. in uestigia se sua ~uentis V. Ruf. trag. 7; dum. ~longi ~uent Titana labores Lucr. 1.90; circunactorum simul tinnitus siderum suosque ~uentum orbes Plin. Nat. 2.6; ~pass. in middle sense) ~uitur inferiore Capricorno (Piscis) Cic. Arat. 412(168); est etiam quare proprio cum lumine possit ~nier (luna) Lucr. 5.716; cum medio ~uuntur sidera lapsu Verg. A. 4.524; ~uitur Ixion et se sequiturque fugitque Ov. Met. 4.461; mille errores, quibus ~uimur Sen. Ben. 7.26.5; Apul. Pl. 1.8; (pres. pple.) ~uentis machina caeli Stat. Theb. 7.812; (gdvē. in ppl. sense) eodem quo ~uenda micant aeterni sidera mundi Lucr. 5.514. b cum errorum ~uens haud multum processisset Liv. 27.47.10; nec sic auctum fama Mycenis ~uit iter Stat. Theb. 1.684; (cf.) in quo (sc. globo) sunt infixi illi qui ~uuntur stellarum cursus sempiterni Cic. Rep. 6.17. c cisanthemos. ~circa arbores se ~uens Plin. Nat. 25.116; (pass. in middle sense) ab utraque parte huc atque illic ~utum CEL. 4.1.9. d cum positus nouus exuiliis nitidusque iuuenta ~uitur Verg. G. 3.438; A. 7.350; is (sc. anguis) ~mediam. ~per urbem ~uitur Sil. 2.589; (cf.) marmorea sic ~uitur anguis in hasta Stat. Theb. 6.248.

2 (transf.) To bring round (events, seasons, etc.) in due course.

multa uirum ~uens durando saecula uincit (aesculus) Verg. G. 2.295; quid. dolens regina deum tot ~uere casus insignem pietate uirum. impulerit A. 1.9; has (sc. animas) omnis, ubi mille rotam ~uere per annos. ~6.748; celerem. ~pronos ~uere mensis (Noctilucae) Hor. Carm. 4.6.40; quod futuri temporis incerta soras ~uit Sen. Ep. 15.11; casus ~uit uarios semper nobis metuenda dies [Sen.] Oct. 927; mutum ~uens inglorius aecum Sil. 3.579; natura ~uente uices et lucis et anni Juv. 13.88; (adols.) sic ~uere Parcas Verg. A. 1.22; ~pass. in middle sense) calor extremus primo cum frigore mixtus ~uitur Lucr. 6.372; Verg. G. 2.402; aurea. ~cum saecula ~uebantur Lydia 47; ut idem in singulos annos orbis ~ueretur Liv. 3.10.8; milii. in incerto iudicium est fatone res mortalium. ~an forte ~uantur Tac. Ann. 6.22; (pres. pple.) multa. ~per caelum solis ~uentia lastra Lucr. 5.931; ~uentibus annis Verg. A. 1.234; Ov. Met. 5.565; quae uada. nunc ~uente die Thrasymene nomina seruiat Sil. 5.8; (gdvē. in ppl. sense) Lucr. 5.1275; quod optanti dium promittere nemo audeat, ~uenda dies in atituit ultio Verg. A. 9.7.

3 To cause to fall headlong, pitch over, roll over. b (pass. in middle sense) to roll on the ground (in an attitude of submission), grovel.

seminecis ~uit multos Verg. A. 12.329; (fig.) regna tecum ipsa ~uis V. Max. 7.2. ext. 1; ~pass. in middle sense) ~uitur Euryalus leto Verg. A. 9.433; semianimes ~uuntur eq. 11.635; ~uitur ille excussus humi 11.640; corpora fatis expositi ~uuntur humo Luc. 9.843; retro. in terga ~utus Stat. Theb. 10.546. b ~uerer ante pedes Luc. 7.379; sic orat humique ~uitur Stat. Theb. 11.740; Sil. 5.1.113; (in fig. phr.) haec Veneris magnae ~uitur ante pedes Prop. 3.8.12; (cf.) hic genus antiquum Terrae. fulmine deieci fundo ~uuntur in imo Verg. A. 6.581.

4 To gather up (materials) by rolling. b (mil.) to move round so as to form (a circular formation).

~uens aliena uitellus Hor. S. 2.4.57; scarabaeus qui pilas ~uit Plin. Nat. 30.99; pectit. ~comas et ~uit in orbem Juv. 6.496. b iam orbem. ~uentes suos increpans clara uoce Liv. 4.28.3; 42.29.5; (cf.) quos ubi nequiquam tumultuant in spatio exiguo ~uere turmas uidit 7.33.9.

5 To impel forward in a rotary motion, roll. b to roll forward (a wheeled vehicle).

oppidani in proximos saxa ~uere Sal. Jug. 57.5; Verg. A. 11.529; nunc celeri ~uitur orbe trochus Ov. Tr. 3.12.20; ~uit ager galeas V. Fl. 6.186; Stat. Theb. 2.471; ~pass. in middle sense) saepe nata. ~et cylindrum ~ui et uersari turbinem putat Cic. Fat. 42; saxum quod. ~c summo iam uertice rursum ~uitur Lucr. 3.1002; munera de prono saepe ~uta sinu Paor. 1.3.26; Virg. 10.2.11; non alter quam. ~uitur in terram distorto corpore caepe Col. 10.366; Stat. Theb. 9.410; (in fig. phr.) cum ex summo retro ~ui fortuna conuesset Liv. 45.41.8; (fig.) tam hominum quam urbium fata ~uuntur Sen. Ep. 91.7; (pres. pple.) omnia conciens in eum ~uentia cursum Lucr. 6.345; (gdvē. in ppl. sense) plumbea. ~gians. ~uenda liquescit 6.179. b tarda. ~Eleusinae matris ~entia plausta Verg. G. 1.163; quinq. aliae stellae. ~mundo contraria ~uunt curricula Germ. Arat. 438; (pass. in middle sense) non hiberna cito ~uetur curriculo nox Cic. Arat. 298(64).

6 To cause (liquids) to flow with an undulating or impetuous motion, roll. b (of waves, rivers, etc.) to carry (things) along, roll along.

prae se undas ~uit (moles) Acc. trag. 393; Var. Men. 471; unde mare. ~immensum ~uentes frigora fontes aduenit renouet Lucr. 2.590; 6.541; continuo uenti ~uunt mare Verg. A. 3.196; fluctibus. ad anhelitus itusque quantos nulli turbines ~uant Plin. Nat. 9.13; (in fig. phr.) ~uere curarum in pectore fluctus Lucr. 6.34; ~pass. in middle sense, of rivers) riuus. ~qui cum de prona praecipit est ualle ~uente Catul. 68.59; nenus. unde superne pluperis Eridani ~uuntur annis Verg. A. 6.659; sic tauriformis ~uitur Aufidus Hor. Carm. 4.14.25; Ov. Met. 1.282; Luc. 5.618; Sen. Nat. 6.7.3; ~of the sea) fluctus uti. cum. ~utus ad terras immae sonat Verg. G. 3.238; quanti montes ~uuntur aquarum? Ov. Tr. 1.2.19; (transf.) flucti cruoris ~uerentur Mysi Acc. trag. 639; ~of tears) lacrimae ~uuntur inanes Verg. A. 4.449; 10.790; ~pres. pple.) utpote inaequalis ~uens perpascat agros (liquor, i.e. lava) Aetna 493; ~gdvē. in ppl. sense, of sound) clamor ad caelum ~uendus per aethera uagit Enn. Ann. 531. b caput a ceruice reuulsum gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus ~ueret Verg. G. 4.525; quam multa sub undas scuta uirum. ~ues. Thybri pater! A. 8.539; fluminis. lapides adesos stirpesque raptas

et pecus et domos ~uentis HOR.Carm.3.29.38; saxis.. quae ~uit annis LIV.25.17.2; mille.. ~uuntur in aequore puppes LUC.8.272; STAT.Theb.9.259; cumba minor.. eodem ~uitur austro SILV.1.4.122; TAC.Hist.3.47; omnis harena Tagi quodque in mare ~uitur aurum IUV.3.55; (in fig. phr.) quod uita populi Romani per incerta maris et tempestatum cotidie ~uitur TAC.Ann.3.54; ~w. abst. subj.) hunc fuga retro ~uit STAT.Theb.3.543; 11.21.

7 To cause (flames, vapours, etc.) to roll or billow. b to wrap up, envelop (in).

unde fluens ~uat uariis se fluctus odorum LUCR.4.675; crassa ~uit caligine fumum 6.691; VERG.A.3.206; flammam ~uens ore Chimaera fero [TIT.3.4.86; pectora sic intus clausas ~uentia flammam, sonant OV.Met.7.109; necesse est ingentem uaporem, ~uant SEN.Nat.6.11.1; infernam noctem ~uit 6.28.2; Vesuius.. ~uens incendia STAT.Silv.4.4.80; (transf.) talem sub pectore nubem consilii ~uens Theb.3.322; ~pass. in middle sense] interruptum credas nimbum ~uier Acc.Trag.395; ~uitur ad nuros caligine turbidus atra pulvis VERG.A.11.876; ~uitur ater odor tectis 12.591; PLIN.Nat.2.112; (post.) funat humus, somnique et mortis anhelitus una ~uitur STAT.Theb.10.301. **b** nulla sibi turpi conscius in re ~uitur in flammis LUCR.6.394; migranti piceus sensim caligine uertex ~uitur SIL.4.307.

8 To cause (the eyes) to travel restlessly. talia dicentem, tuietur huc illuc ~uens oculos VERG.A.4.363; 4.643; intentos ~uens oculos 7.251; corpus.. per ingens lumina ~uit 10.447; ~uens oculos caeloque fretoque SIL.17.259.

9 To unroll (a scroll), 'turn over' (a book, etc.). b to spin out (thread).

~uendi.. sunt libri.. Catonis Cic.Brut.298; Tyrrhena retro ~uentem carmina LUCR.6.381; regem.. ~uentem commentarios Numae LIV.1.31.8; qui Chalcidicum fas ~uere carmen STAT.Silv.5.3.182; a Pyrrha quamquam uenia symmata ~uas IUV.15.30; (transf.) labor enim.. ~uens et fatorum arcana mouebo VERG.A.1.262. **b** nec inexorabile Clotho ~uit opus! STAT.Silv.1.4.2.

10 To reel off, recite (words, spells, etc.).

complexio uerborum, quae ~ui uno spiritu potest C.de Orat.3.182; celeriter sane uerba ~uens TER.246; uerbis ~uebat.. crebras.. sententias 280; quo melius aut cadat aut ~uatur oratio ORAT.229; qui uerba magna celeritate praecipiant et communes locos ~uunt SEN.Ep.52.8; carmen.. magicum ~uit (sc. sacerdos) Oed.561; plurima tunc ~uit spumanti carmina lingua LUC.9.927; suprema.. murmurata ~uens STAT.Theb.10.440; Hannibalem ~uebat Virgili ore SIL.11.113; ut nomina quaedam uersusque.. catenatos.. quam citatissime ~uant QUINT.Inst.1.1.37; (w. abst. subj.) spumant et ~uit minas.. dolor SEN.Oed.923.

11 To turn over in the mind.

multiplex animo ~uebat saucia curas CATUL.64.250; multa ipse secum ~uens SAL.Cat.32.1; multa cum animo suo ~uebat IUG.6.2; genitor ueterum ~uens monumenta uiro- rum VERG.A.3.102; multa secum quoniam inde ire pergeret ~uenti LIV.26.7.3; bellum.. in animo ~uens 42.5.1; seu ~uit monitus quos dat Gargethius auctor STAT.Silv.2.2.113; ~uens ueterum memorata antiqua parentum SIL.13.35; futura ~uens TAC.Ann.1.64; ut plerumque intra me ipse ~uam: egone.. provinciali loco ortus proceribus ciuitatis adnumero? 14.53; IUV.6.452; Suet.Ves.5.6; PRO.Aur.2.p.78 (152N).

uolup, adv. [prob. for uolupae, neut. of old ad. uolupis; cf. Gk εὐλῆς] FORMS: uolop NAEV. com.12. With pleasure, pleasurably. **b ~esse**, to be pleasurable, a source of pleasure. **c ~facere** (w. dat.) to cause pleasure (to).

cursum, armis, equo uictitabam ~ PL.Mos.153. **b** quia uos tranquillos uideo, gaudeo et ~ est mihi PL.Am.958; si qui dicit patri ~ est, uoluptas ea mihi multo maxumast 994; scin quid est quod ego ad te uenio? ~ scio, ut tibi ex me sit ~ MEN.677; to.. ~ est conuenisse MIL.277; Rud.894; uenire (sc. te) saluam ~ est TER.Ph.610. **c** hic senex si quid clam uxorem suo animo fecit ~ PL.AS.942; facile uostro animo ~ CAS.74; matris faciemus (coq. uolui) Carm.Nelei 1 (frag.p.270); PRO.Aur.2.p.6(225N).

Volupia ~ae, f. A goddess of pleasure.

VAR.L.5.164; SAB.Iur.12.

uoluptabilis ~is ~e, a. [as VOLVPTAS + -BILIS] Causing pleasure.

~em mihi nuntium tuo aduentu adportas PL.Epid.21.

uoluptariē, adv. [next + -E] In a manner devoted to pleasure.

transactis ~ paucis noctibus APUL.Met.3.21.

uoluptarius ~a ~um, a. [as next + -ARIVS]

1 Characterized by or concerned with sensual pleasure. **b** (of things) serving the purpose of pleasure. **c** dealing with (the subject of) pleasure.

amoris aliquidum habeo.. in corpore nequedum exarui ex amoris rebus et ~is PL.Mil.641; liberum ut commo- strarem tibi locum et ~um POEN.602; gustatus qui est sensus ex omnibus maxime ~us C.de Orat.3.99; homini non recta sed ~a quaerenti AL.12.2.2; qui (sc. casus) illi perpetit erat ~us FIN.2.65; animi elationem ~am 3.35; cum paternum munus et simplex sit.. et danti ~um SEN.Bem.3.33.4; illos boletos.. ~um uenerum Ep.95.25; ipsum dolorem scrutatur an aliquid habeat.. ~um Ep.98.28; PLIN.Nat.34.37; omni provinciae ~i secessus sumus APUL.Met.2.19; familia.. ~o spectaculo adtonita 10.35. **b** ~as enim possessiones nolet Silius CIL.12.25.1; corpus ~a peregrinatione recreare SEN.Dial.11.6.4; picturam.. et marmorum et ceterarum ~arum rerum GAUS dig.3.39.1; in deusibus ludicris aut simulacris proeliarum ~is GEL. 6(7).3.42; impensuram quaedam sunt necessariae, quaedam ~ae ULF dig.25.1.1. **c** ab Aristippo, quem illae magis ~ae disputationes delectant C.de Orat.3.62.

2 Devoted to pleasure, pleasure-loving.

in Epidamniis ~iatque potiores maxime PL.Men.259; Rud.54; isti tui ~i Gracii C.de Pis.42; Epicurus homo ~us Tusc.2.18.5.88; ea, quae ~a, delicata, mollis habeatur disciplina FIN.1.37; haec.. ~a secta SEN.Dial.8.7.3.

uoluptās ~ātis, f. [*uolupis (VOLUP) + -TAS]

FORMS: gen. pl. ~atum; also ~atium CIC. Tusc.5.74; LIV.7.38.5, SEN.Dial.2.12.1, 7.6.1, Ep.12.5, 95.23.

1 An agreeable experience or sensation (to the mind or senses), pleasure, delight. b (pred. dat.).

~as nullast nauitis.. maior.. quam quom ex alto procul terram conspiciat PL.Men.226; ~atem magnam nuntias TER.Hau.184; si qua per ~atem nequiter feceritis CATO orat.20; ea luxuries quae ipsum Hannibalem armis etiam tum inuictum ~ate uicit C.Agr.2.95; qui omnia ~ate sua metiuntur Fam.7.12.2; LUCR.3.251; ~as Pana.. tenet Dryasque puellas VERG.Ecl.5.58; LIV.5.33.2; dolor ac ~as inuicem cedunt SEN.Thy.596; V.FL.5.481; quae prius.. feritas inamocua uiae, nunc ire ~as STAT.Silv.2.2.33; nemora.. tantum mihi adferunt ~atem TAC.Dial.12.1; quamuis audacia lasciuiae pretium est ~as spectantium VER.24.2; ~i.. capiant ~ates, capiant rusum miseriam PL.Am.939; mearum ~atum omnium inuenitor TER.Eu. 1034; atque eae.. quae ministras sunt ~atum C.Off.1.150; uentrem.. quietum nihil aliud quam datis ~atibus frui LIV.2.32.9; improbarum ~atum.. post ipsas paenitentiae est SEN.Ep.27.2; quo.. quid est natura magis asperum, hoc pluribus condendum est ~atibus QUINT.Inst.5.14.35; finitis ~atibus.. concedit Psyche cubitum APUL.Met.5.4; ~w. defining gen.] in tantis praemiis eloquentiae, tanta ~ate dicendi C.Cael.46; iucundissima lectionis ~ate Fam. 5.12.5; sperata ~as suauis amicitiae LUCR.1.140; uenandi studium ac ~as LIV.5.6.3; OV.Pont.4.2.29; PLIN.Nat.8.1; STAT.Theb.5.683; ad cuius (sc. M. Tulli) ~ates nihil.. quod addi possit inuenio QUINT.Inst.12.10.46; ut (lacinia) adhaerens pressule membrorum ~atem graue liciaret APUL.Met.10.31. **b** nimiae ~atist.. quod haruspex de ambabus dixit PL.Poen.1205; quom te di amant ~ati est mihi Rud.1183; si umquam ullum fuit tempus.. quom ego ~ati tibi fuerim TER.Hau.1024; amicitiam meam ~ati pluribus quam praesidio fuit C.Planc.82; Fam.13.10.3; SEN.Bem.3.12.2; PLIN.Nat.8.20; (opus) minime legentibus futurum ~ati QUINT.Inst.3.1.2; (ellipt.) nimiae tum ~ati edepol fui ob casum PL.Ps.1280; ut ~ati.. aduentus tuos.. semper siet TER.Hec.859.

2 (applied to a person, esp. as a term of endearment) A source of pleasure, joy.

ne time, ~as mea PL.Mil.1346; ~as mea, mea Philaem- tum Mos.294; saluos sum, haec iam me suam ~atem uocat Rud.437; Aeneadem genitrix, hominum diuicem ~as LUCR.1.1; te, care puer, mea sola et sera ~as VERG.A.8.581; Acis.. magna quidem patrisque sui matrisque ~as OV.Met. 13.751; PETR.139.4; Hermes Martia saeculi ~as MART. 5.24.1; o mihi.. sacra ~as unaque pax animi! STAT.Theb. 3.295; CHARITUS ERASINA ~as CIL.3.4910.8.

3 (personified).

PL.Bac.115; pictam in tabula ~atem C.Fin.2.69; N.D. 2.61; SIL.13.123; (cf.) nascitur illis.. filia quam ~atem nominamus APUL.Met.6.24.

4 (pl.) Organized pleasures, entertainments. negat iudicium hominum in magistratibus mandandis corrupti ~atibus oportere C.Mur.74; noctem.. ~atibus publicis inexpectam STAT.Silv.1.pr.; ne minimo quidem temporis ~ate intermissae TAC.Hist.3.83; ANN.3.6; 4.62; nouum.. officium instituit a ~atibus SUET.Tib.42.2; uir ~. liberalitate praecipuus.. publicas ~ates instruebat APUL. Met.4.13; OB.. SINGULAREM ~ATVM EDITIONEM CIL.8.11340.

5 (spec.) Sexual intercourse.

in nemore atque antris.. iuncta ~as OV.Ars.2.623; qui de Ciroto toro sine ~ate surrexit PETR.134.9; poculis ~. libidinem incitantes et ~atem integrantes APUL.Met.2. 17; (meton.) (Vulcanus) plenus cupiditatis.. repulsus effudit in terram ~atem (i.e. semen) HYG.Astr.2.13.

uoluptificus ~a ~um, a. [as prec. + -FICVS] That creates pleasure.

(potestas) Iouis benefica, Veneris ~a, pernix Mercuri APUL.Fl.10.

uoluptuosus ~a ~um, a. [as prec. + -OSVS]

1 Productive of pleasure.

muta.. animalia.. non humanum modo sed etiam ~um est alere QUINT.Decl.260(p.65.1.12); non minus utile quam ~um, posse utraque.. eodem uaticio inuisere PLIN.Ep. 3.19.2.

2 Serving the purpose of pleasure.

(impensae) ~ae sunt balinea exstruere ULF dig.25.1.14.2.

Volusius ~ia ~ium, a. The name of a Roman gens, esp. a an epic poet, otherwise unknown, mocked by Catullus. **b** L. Volusius Maecianus, a jurist of the Antonine period, author of a work on coinage, weights, and measures.

a pleni ruris et infectiarum annales ~i CATUL.36.20; 95.7. **b** ~ius Maecianus amicus noster rescripti in Ulp. dig.37.14.17; CIL.14.250.6; 14.5347.

uolūta ~ae, f. [VOLVO] The scroll, either spiral or floral in design, which is set under the abacus of an Ionic or Corinthian column, a volute.

graciliora et florida foliisque et ~is ornata opera VITR.1.2. 5; 3.5.5; capitulo ~as.. praependentes dextra ac sinistra conlocauerunt 4.1.7.

uolūtābrum ~ī, n. [VOLVTO + -BRVM] A haunt of pigs, etc., wallow.

~is pulso siluestribus apros VERG.G.3.411.

uolūtābundus ~a ~um, a. [VOLVTO + -BVNDVS] Wallowing (in quot., transf.).

lubidinoso et ~o in uoluptatibus CIC.Rep.2.68.

uolūtatiō ~ōnis, f. [VOLVTO + -TIO]

1 The action of rolling about. **b** wallowing (of animals).

concluctatam te.. cum uiro quem in illa ~one necesse est prius super te fuisse SEN.Con.1.2.6; contemplatus.. foedis simam ~onem iacentium PETR.95.1. **b** in luto ~o generi (i.e. pigs) grata PLIN.Nat.8.207; canes a cursu ~o luat 17.10; (transf.) w. ref. to Epicurean habits] totis ~onibus corporis et cubilibus CIC.Pis.83.

2 Rolling movement (of things).

credet caeca quadam ~one modo contrahi undas et introrsum agi SEN.Dial.1.14; ~o.. spiritus in nube con- clusi NAt.2.54.3; fluctus more quadam ~o infesta est (i.e. in an earthenware) PLIN.Nat.2.198; uomitiones.. instabili ~one commotae (i.e. on board ship) 31.63.

3 Restlessness, turmoil (of the mind); tur- bulence (of affairs).

nosquam residentis animi ~o SEN.Dial.9.2.10; Ep.71.27; 101.9; ~in tanta ~one rerum humanarum nihil cuiquam nisi mors certum est 99.9.

uolūtātus ~ūs, m. [VOLVTO + -TVS] The action of rolling about or wallowing.

puluerem ~u collectum PLIN.Nat.10.17; uice lausci pul- ueris ~ibus APUL.Met.4.5.

Volūtina ~ae, f. A goddess said to be responsible for cereals at the stage when the ears are still enfolded by the upper leaves.

VAR.gram.167.

uolūtō ~āre ~āui ~ātum, tr. [VOLVO + -TO]

1 To impel forward by rolling, roll; to form by rolling. **b** to send flying (in quot., pass. in middle sense).

difficile ut toto monte ~et onus (sc. Sisyphus) Prop. 2.17.8; oportet.. eas (sc. amphoras).. quotidie per terram ~ari COL.12.50.4; (pple. in middle sense) qui (sc. Anien) per caua saxa ~ans Tiburis.. arua rigas OV.Am.3.6.45; qui (sc. scarabaei) e fumo ingentes pilas auersi pedibus ~ant PLIN.Nat.11.98. **b** animi corporibus elapsi circum terram ipsam ~antur C.Rep.6.29; ne fluxa habena ~etur in lactu glans LIV.38.29.6.

2 To impel with an undulating or turbulent movement, cause to roll; in se ~ari, to eddy. **b** to toss about.

uentus ab extremo pelagus sic axe ~et.. an.. an.. quae rite LUC.1.12; (harenae) fluctibus.. ~atae PLIN.Nat.36.190; ~ (sonans) uocem.. per ampla ~uit atria VERG.A.1.725; ceu flamma prima cum.. caeca ~ant murmur 10.98; ueniunt, leue uulgus, euntque.. confusaque uerba ~ant OV.Met.12.55; ~w. in middle sense] quo.. artius ~etur (fretum) inter insulam et continentem CURT.4.2.16; ~illic ubi (pulsus) in se ~atur SEN.Ep.57.2; NAt.5.13.2. **b** inter rapidam insaniam Nil et reciprocus ductus ~ati (sc. boatmen) SEN.Nat.4.2.6; (in fig. phr.) at ego talibus fatorum fluctibus ~abar APUL.Met.10.13; (transf.) hic unum nomen in com- mutatione casuum ~atum est Rhet.Her.4.31.

3 (pass. in middle sense; also act. w. refl.) To roll about (on the ground, etc.), wallow, grovel. **b** (in erotic context). **c** (transf.) to wallow, be immersed (in an occupation); (also) to flounder.

cum tibi pueri ad pedes ~arentur Rhet.Her.4.33; CIC. Sest.145; in leui.. glacie tabidague niue ~abantur LIV. 21.36.7; filia.. in cruore suo ~atur SEN.Con.10.33; super immensos aureorum aceruos.. toto corpore.. ~atus est SUET.Cal.42; ~w. animals] ut ~entur in luto (sues) VAR.R. 2.4.8; sit.. uestibulum saeptum in quo.. possit (gallinae).. in pulvere ~ari 3.9.7; si iumenta cum dolore crebro ~antur COL.6.30.9; PLIN.Nat.8.133; (transf.) quid facinus in Verre, quem in luto ~atum totius corporis uestigiis inuenimus? CIC.Ver.4.53; ~w. ppl.] genua amplexus genibusque ~ans haerbat VERG.A.3.607; leone obuio suppliciter ~ante PLIN.Nat.8.56; ~um sese aper ~at turbauit uadum PHAED.4.4.2; puluerem, in quo se accipiter ~auerit PLIN. Nat.30.98; 30.148. **b** quis umquam nepos tam libere est cum scortis quam hic cum sororibus ~atus? C.Har.59; uirginem.. etiamis citra stuprum, cum uiris tamen ~atam SEN.Con.1.2.13; PETR.79.9; APUL.Met.9.5; ~w. ppl.] PROP.2.29.36; (reginam) pinxit ~antem cum piscatore Rhet.Her.4.35.140. **c** non.. in omni dedecore ~atus es? Rhet.Her.4.19; qui in ueteribus erit scriptis studiosus.. ~atus CIC.de Orat.3.39; Q.Fr.2.11.4; adhuc inter mala ~or plurima SEN.Dial.7.24.4; ~cum uiderit graui in quibus ~abatur, incerta, ancipitia Ep.22.8; supra hanc in qua ~amur caliginem NAt.1.pr.2.

4 To turn over in one's mind, think or talk over. **b** ~are animum, to exercise the mind. quanto in pectore hanc rem meo magis ~o PL.Capt.781; quid est.. quod ~as tute tecum in corde? MIL.196; nihil unquam nisi sempiternum.. animo ~are C.Rep.1.28; id.. tacitus.. mecum ipse ~o VERG.Ecl.9.37; A.6.157; has condiciones.. in secreto ~auerat cum amicis LIV. 34.36.4; OV.Met.1.389; CURT.5.9.1; haec in ratio ~a quae saepe audisti SEN.Ep.24.15; ~atis inter se rationibus TAC. Ann.1.36; PRO.Aur.1.p.104(54N); (w. sermone) dubium rerum euentum sermone ~ant SIL.1.597; (transf.) quos uestra ~ant iussa dolos? V.FL.7.91; (w. indir. qu.) Thetis .. quae nato secreta uelit.. huc illic diuisa niente ~at STAT.Ack.1.200; TAC.Ann.4.12; ~w. indir. statement] pubes .. huc uentum sub corde ~at ut.. SIL.12.55.6. **b** quibus saepe tacitus cogitationibus ~auit animum LIV.9.17.2.

uolūtus ~ūs, m. [VOLVO + -TVS] An undu- lating method of progress.

dedit uolatus auibus, ~us serpentibus APUL.Fl.10.

uōmer ~eris, *m.* [cf. OHG. *wagan*so, Gk. *ὠν(ν)ος*.] FORMS: nom. sg. ~eris CATO Agr. 135.2; ~is VERG.G.1.162, COL.2.2.26, 2.4.6. A ploughshare.

aratra cum ~eribus VI CATO Agr.10.2; ~eris indutulis optimus erit 135.2; qua aratrum ~ere lacunam striam fecit VAR.R.1.29.3; Cic.Phil.2.102; presso pinguis sub ~ere terra VERG.G.2.203; pace bidens ~erque nient Tib.1.10.49; ~er aduncus OV.Fast.4.927; si ~ungulam ~ere laeserit (bos) COL.6.15.1; ~erum plura genera PLIN.Nat.18.171; QUINT. Inst.7.8.43; ~synec) tu frigus amabile fessis ~ere tauris praebes HOR.Carm.3.13.1; LUC.2.431; qui ~ere primo.. prata eruit STAT.Theb.4.435; JUV.3.111; ~transf.) elicit.. sulcum recta regione uiaque ~eris atque locis auctis seminis iustum (sc. mulier) LUCR.4.1273; uertamus ~erem, in cera mucrone aequo arenis osseo ATTA com.12.

uomica ~ae, *f.* [VOMO] A gathering of pus, an abscess, boil, etc. **b** a sim. gathering of fluid found in minerals.

quid hoc hic in collo tibi tumet? ~ast, pressare parce PL.Per.312; LUCIL.802; gladio ~am eius aperuit Cic.N.D. 3.70; dolor, pulmonis..~as aliquas intus excitat CELS. 2.7.33; SEN.Ep.68.8; deploratus a medicis ~ae morbo PLIN.Nat.7.166; 23.47; facit ad suspectas ~as aut iam factas LARG.265; ~ae putres JUV.13.95; ~transf.) si ex agro expellere uoltis ~am formula in Liv.25.12.9; non.. problem illud.. ueteris oratoris; persecuti rei publicae ~as QUINT. Inst.8.6.15; SUTR.Aug.65.4. **b** est et lapis in iis uenis cuius ~a liquoris aeterni argentum uiuum appellatur PLIN.Nat.33.99; 37.28.

uōmis: see VOMER.

uomitō ~ōnis, *f.* [VOMO+TIO] The act of vomiting; (concr.) vomited matter, vomit.

~one canes..se..curant Cic.N.D.2.126; PLIN.Nat.8.106; ~onum consuetudinem 23.5; ~ones..instabili uoluntati commotae (Gk. sea-sickness) 31.63; stomachum..~onibus purgari GEL.17.15.4; ~uariis coloribus ~onum PLIN. Nat.25.57.

uomitō ~āre, *intr.* [VOMO+ITO] To vomit frequently or continually.

ebrio ac ~ante populo SEN.Ep.18.4; rector nauigii attonitus et ~ans 108.37; ~andi consuetudine SUTR.V. 13.1.

uomitor ~ōris, *m.* [VOMO+TOR] One who vomits.

isti ieiuni ~ores SEN.Ep.88.19.

uomitōrius ~a ~um, *a.* [VOMO+TORIVS] That is used to provoke vomiting, emetic.

bulbus quem ~um uocant PLIN.Nat.20.107; hunc (narcissum)..~um aliosque solumtem 21.128.26.67; saepius datis et frequenter reiectis per pinnam aut lorum ~um LARG.180.

uomitō ~ūs, *m.* [next+TVS] 3

1 The act of vomiting.

PL.Mer.576; LUCIL.494; solet..prodesse post uarium cibum..~us CELS.1.3.8; cum ipsi sine modo infusum (aqua) ~u cogerentur egere CURT.7.5.8; unum omne ~u remetuntur SEN.Ep.95.21; tardiores ~us aut longiores PLIN.Nat.25.56; 31.64; ~um per se factum LARG.108; QUINT. Inst.8.4.8; coepit..clystere ~uque purgari SUTR. Nero 20.1.

2 Vomited matter, vomit.

urguent..aut urides aut nigri ~us CELS.7.23; ~us.. canum iuxta uentri PLIN.Nat.30.105; electo modo ~u QUINT. Inst.11.3.27; (humorously, of tiresome utterances) absolue hunc, quaeos, ~u ne hic nos elicit PL.Mos.652.

uomō ~ere ~ui ~atum, *intr.*, *tr.* [*<uemo*, Gk. *ἐμῶν*, cf. Skt. *vamāti*, ON. *vēmā*] 3

1 (intr.) To be sick, vomit. **b** (transf., of things) to discharge.

potin a me abeas, nisi me uis ~ere hodie? PL.Cas.732*; CUR.74; ~is ~ens frustis esculentis..totum tribunal impleuit Cic.Phil.2.63; qui in mensam ~ant FIN.2.23; CELS.4.4; his solis animalium (i.e. men and dogs) inferiori parte angustior (uenter); itaque et sola ~unt PLIN.Nat.11.109; (nucis) ~ituris ieiunis aptae 23.147; QUINT. Inst.8.4.17; bibit et ~it JUV.6.432; (impers. pass.) ab hora tertia bibebatur, ~ebatur Cic.Phil.2.104. **b** spiritus..furens tota ~it igneus Aetna Aetna 329; qua largius ~it (Padus) PLIN. Nat.3.119.

2 (tr.) To discharge (food, etc.) through the mouth, vomit or spew out.

taurus..mixtum spumis ~it ore cruore VERG.G.3.516; A.10.349; ille (sc. Cacus) cadit mixtosque ~it cum sanguine fumos OV.Fast.1.577; apes..quae mel ~unt etiam si dicuntur illud a loue offerre PETR.56.6; de quo (sc. frusto) cum..gustasset paene intestina sua ~uit 66.5; nec canet.. ante quam septem ~uit meros deuices MART.7.67.10; SUTR.Cal.57.4; (cf.) ignem..~entes..quadrupes OV.Met. 2.119; (poet.) fit uti, cum iam cecidere (sc. alites) ueneni in fontis ipsos, ibi sit quoque uita ~enda LUCR.6.828; ~transf.) argentum prope propera ~ere PL.Cur.688; Accius..quidquid Pacuiusque ~unt MART.11.90.6.

3 (of things) To pour or belch out.

Tiberis flumen ~it in mare salum ENN.Ann.142; nubes.. aquam ~entes VAR.Men.270; faucibus eruptos..uis (i.e. of Etna) ut ~at ignis LUCR.1.724; uiuit stuppa ~ens tardum fumum VERG.A.5.682; OV.Rem.740; ~it Oceanus pontum sitiensque resorbet MAN.8.830; tot capita fluminum subitis ~annes ~entia SEN.Nat.6.7.2; solet..amarum uliginem ~ere terra COL.2.9.8; V.FL.1.688; ~unt stridentia tela fenestras STAT.Theb.10.536; APUL.Mun.18; ~transf.) galeam flammis..~entem VERG.A.8.620; uastos umbo ~it aureus ignis 10.271; flammam ~unt oculi SEN.Phaed.1040.

uopiscus ~i, *m.* [unkn.] A twin surviving in

the womb after the death of the other by miscarriage or premature birth.

PLIN.Nat.7.47; QUINT. Inst.1.4.25; (as title of a play) Afranius in Vopisco Non.p.230M; (as a cognomen) STAT.Silv. 1.pr.

uopte: see VOS.

uorācītās ~ātis, *f.* [VORAX+TAS] Ravenous appetite, voracity.

dum auida ~ate cuncta contruncant APUL.Met.6.31; 7.27; ~transf., of fire) PLIN.Nat.2.239; terram..flammarum per partes ~ate consumptam APUL.Mun.23.

uorāginōsus ~a ~um, *a.* [next+OSVS] Full of holes or chasms.

palustri et ~o solo B.Hisp.29.2; FRON.Str.2.5.7; uiam.. lacunosus incilibus ~am APUL.Met.9.9.

uorāgō ~inis, *f.* [VORO+AGO] A deep hole or chasm (open or in the form of a quagmire, etc.), watery hollow. **b** (transf., of any person or thing with an unlimited appetite, capacity, or sim.).

terra ~inibus conceptas digerit auras Aetna 101; in umido ~ine facta consedit machina VITR.10.16.7; forum..specu uasto conlapsum..dicitur; neque ~inem coniectu terrae..experi potuisse VITR.7.6.2; CURT.8.10.24; ei autem bene optate, qui uos ex hac ~ine eduxit SEN. Dial.5.22.3; gentes totas regionesque submergit (terrae motus) et..in altam ~inem condit Nat.6.1.7; STAT.Theb. 6.382; ~in (the bed of rivers, lakes, etc.) in flumen submersus equus ~inibus non exstitit Cic.Dio.1.73; lacus..liuidissima maximeque..profunda ~o CATUL.17.11; turbidus..uasta.. ~ine gurgis VERG.A.6.296; 9.105; per praecitas fluiui ac profundas ~ines LIV.22.2.5; ingens ~o concursu cauita torrentum CURT.5.4.23; LUC.4.99; PLIN.Nat.6.147; STAT. Theb.9.504; ~in (w. defining gen.) in mediū mergere ~ine caeni OV.16.441; rupta..~ine terrae emersisse feras CALP.Ecl. 7.70; quadam iacentis soli ~ine FRON.Agrim.p.16; APUL. Met.10.34. **b** ille qui..immensa aliqua ~o est aut gurgis uitiorum Cic.Ver.3.23; tu..gurgis ac ~o patrimoni Sest.11.1; uos, geminae ~ines scopulique rei publicae Pis.41; ~i avaritiam solus ipse exercere..satis habere unam profundam quidem ~inem tamen patientia nostra explemus LIV.29.17.13; alta..~ine uentris OV.Met.8.843; avaritia.. praedae audissima ~o V.Max.9.4.intro.

uorax ~ācis, *a.* compar. ~acior. [next+AX] 3

1 Having an insatiable appetite, ravenous. **b** (in general) insatiable.

~aces..sunt natura (anser) VAR.R.3.10.5; quae Charybdis tam ~ax? Charybdis dico? quae si fuit, animal unum fuit Cic.Nat.2.67; ~acis..ieiunia uentris OV.Met.15.94; Scylla ~ax 16.383; prius quam iugulante ~aci me misellam (bestia) hauriret APUL.Met.5.26; (obs.) dextra pater inquitatore, culo filius est ~aciore CATUL.33.4. **b** non hic quam ille magis ~ax adulter CATUL.57.8.

2 (of natural forces) Consuming, devouring; (also of abst. things).

flamma? Vulcani ~ax Acc.trag.484; ignis..quo copia maior est data, plura petit turbaque ~acior ipsa est OV. Met.8.839; omnia pontus haurit saxa ~ax LUC.2.664; SIL. 4.685; ~equitatum ~acibus impensis onerosum V.Max. 7.1.2; usura ~ax LUC.1.181.

uorō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [Gk. *βιβρώσκω*, Skt. *girāti*, Lith. *geriū*, OWelsh *breadu*] 3

1 To swallow ravenously, devour. **b** (transf.) to deal with voraciously.

resinam ex melle Aegyptiam ~ato PL.Mer.139; quae nam ballaena meum ~aut uidulum..? RUD.545; TER.Eu.939; durum molle ~as LUCIL.1157; cum eximantur mella apes abigi..ne..ipsae auid ~ent PLIN.Nat.11.45; ne grauis besterno fragres..uino, pastillos..luxuriosa ~as MART. 1.87.2; audium ~ato decipi scarum musca 5.18.8; (cf.) oscula cum pomis mitte: ~sed libens PETR.fr.33.8; (obs.) CATUL.80.6; non fellat..ad plane medias ~at puellas MART.7.67.15; ~transf.) uenter spectat conuiuia culi et semper miser hic esurit, ille ~at 2.51.6; ~in (fig. phr.) meus hic est, hamum ~at PL.Cur.431; TRUC.42; (absol.) etsi uotet edim atque ambabus malis expletis ~em PL.Trin. 475; alia (animalia) carpunt alia ~ant alia mandunt Cic. N.D.2.122; qui cotidie eiendo ~andi facultatem moluntur CELS.1.3.17. **b** nos hic ~amus litteras Cic.Ath.4.11.2; si sapient uiam ~abit CATUL.35.7.

2 (of natural forces, cavities) To devour, engulf. **b** (of disease) to eat away.

illam (sc. nauem)..rapidus ~at aequore vertex VERG.A. 1.117; PRISP.83.32; (liquor) ipsum..~at quo soluitur ignem MAN.1.136; Aetna ~atur ignibus insolitis PETR.122.1135; inrumpentia et diuerso..maria..eius (sc. Istmi) omnem ibi latitudinem ~ant PLIN.Nat.4.9; V.FL.8.332; SIL.14.310; (cf.) ~at haec (sc. Charybdis) raptas..carinas OV.Met.13.731. **b** (ulcus) penetrando..usque ossa corpus ~at CELS.5.28.3.8; ~transf., of love) data plaga..~at tectas penitus medullas SEN.Phaed.282.

uorō: see VERRO.

uors-: for wds. not found here, see VERS-

? **uorsicapillus** ~a ~um, *a.* [VERTO, CAPILLVS] Having hair of changed colour.

ubi ~us (codd. capillus uersipellis, etc.) fias PL.Per.230.

uorsus ~a ~um, *a.* [pple. of uorto (archaic form of VERTO)] Expressed in verse (in quot., in jingle with *prosus*).

iam et prorsa et ~a facundia ueneratus sum (sc. Aesculapium) APUL.Fl.18.

uort-: see VERT-

uōs, *pron.* [Paelignian *uus*; cf. Skt. *vah*, Av. *vo*, OSI. *vy*] FORMS: nom., acc. *uos*; gen. *uestrum* (usu. part.) or *uestri* (usu. obj.); also *uostorum* (masc.) ANDR.trag.8, PL.Aul. 321, Mos.280; *uostorum* (fem.) PL.St.141, CAECIL.com.153, TER.Hau.386; *uestrorum* (masc.) CATO orat.165, PAC.trag.62, TITIN.com. 51; dat., abl. *uobis* (arch. *uobeis*). The enclitic particle *-met* is sts. added for emphasis; note also app. *uopte* CATO inc.41(J); the prep. *cum* usu. follows *uobis* and is treated as an enclitic. You (pl.). **b** (used to draw attention to particular persons addressed in a command or question). **c** (in an address to a single person) you and your friends, associates, etc.

heus uos! ~quid ais? PL.Per.844; uos meae estis ambae filiae POEN.1250; neutrum uostorum St.141; uos semotae; nos soli TER.Am.285; mihi et uobis, magnis pecuniis VAR. K.2.4.3; uestrum nemo est qui intellegat Cic.S.Ros.154; uos..mutae regiones, implore..uos, maria, portus, insulae BOB.131; qui uos saltus habuere, puellae Naides? VARR.Ecl. 10.9; uobiscum est..candida Tyro, uobiscum Europe nec proba Pasiphae PROP.2.28c.51; si uos urbis, Quirites, si uestri nulla cura tangit Liv.3.17.3; haec uobis istorum per bidium milita fuit 22.60.25; uestri me..miseret..aduersus quos non proelium et acies parantur Tac.Hist.4.58; uno meo nutu iugulari utrumque uestrum statim posse SUTR.Cal. 32.3; reputate uobiscum APUL.Apol.90; (used w. ref. to a place-name pl. in form) heu Vei ueteres, et uos tum regna tueri PROP.4.10.47; ~gen. in poss. sense) uellem concilio uestrum..aduissimus LUCIL.27; quantus consensus uestrum, quanta uirtus, quanta constantia Cic.Phil.5.2; maiores uostorum miserit plebis Romanae SAL.Cal.33.21; ~w. met) uosmet uidete..quantum siem PL.Mer.267; Mos.637; nec fallere uosmet credite uictorem LUC.9.1081; (combined w. ipse) Liv. 34.17.9; uti uosmet ipsos..eius..arbitros faciam GEL. 17.10.9; (cf.) quod uobismet ipsi per suffragia..dominos destinatis Sallust. ENN.scm.149; est et famo..sacrillegium TER.Eu.816; at uos, aequoreae..Dorida natae, candida.. soluete uela PROP.1.17.25; quid uos..adhuc non cenastis? PETR.74.6; uos..tendite mali uincula, uos..adnectite sipara uelis, uos Zephyris aperite sinus STAT.Silv.3.2. 26; uos autem..de cibo..iunc cogitatis? APUL.Met.8.19. **c** o Patricios, uos uos aduocens auxilium..peto ENN. scm.161; quoniam uosmet tuam consuetudinem adeo uostorum uolugis TER.Hau.386; patrem tuum..cuium..egregium dissimilemque uestri Cic.Dom.83; cum hanc iam epistulam complicarem tabulari a uobis uenerunt Q.fr. 3.1.17; uos, o Calliope, precor, aspirote canenti VERG.A. 9.525; ~gen. in poss. sense) is..splendor est uestrum ut eadem postulerent a uobis quae ab amplissimis ciuibus Cic.Ath.7.13.3; ~w. met) ut..omnem suspicionem in uosmet ipsos recidere intellegas S.Ros.79.

uoster: arch. form of VESTER.

uōtifer ~era ~erum, *a.* [VOTVM+FER] Carrying (the fulfilment of) a vow, votive. ~era..meas suspendit ab arbore uitas STAT.Silv.4.4.9a.

uōtiuus ~a ~um, *a.* [VOTVM+IVVS] 3

1 Offered or performed in fulfilment of a vow. **b** ~a *legatio*, a journey made by a senator at public expense and with the status and privileges of a *legatus* for the purpose of discharging a private vow.

ante ludos ~os, quos Ca. Pompeius facturum est Cic.Ver. 31; tabula..~a HOR.Carm.1.5.14; pasclur in uestrum reditum ~a iuuenca EP.1.3.36; rebus bene gestis cum auream coronam ~am diis immortalibus..constituisset ponendam VITR.9.pr.9; Liv.7.15.11; ~a..carmina reddam OV.Ars 1.205; aras ~o sanguine tingit EP.20.93; SEN.Her.515; V.FL.2.487; nec nisi hoste caeso exuere ~um obligatumque uirtuti oris habitum ~is (cf. beard) CIC.Ver.31.1; ~is circensibus SUTR.Aug.43.5; anteludia ~is cuiusque studiis exercitia pulcherrime APUL.Met.11.8; (cf.) redde etiam excubias diuae..~as noctes, ei mihi, solue decem PROP.2.28.62. **b** ~am legationem sumpsissem prope omnium fanorum, lucorum Cic.Ath.4.2.6; legatione mihi opus esse. honestior est ~a, sed licet uti utraque 15.8.1; 15.11.4.

2 Granted in answer to one's prayers.

~is nuptiis hominem te iungemus homini APUL.Met.5.20; tota ciuitas ad ~um conspectum effunditur 7.13; 8.30.

uotō: see VETO.

uōtum ~i, *n.* [pple. of VOVEO] 3

1 A vow made to a god to do or offer something in return for the granting of a favour. **b** ~i (~o) *damnare*, *condemnare*, to make liable to the fulfilment of a vow (by granting a prayer); sim. ~i *reus*, bound to the fulfilment of a vow; *compos* ~i (~o) having been granted such a prayer. **c** ~i *liberare*, to free from the obligations of a vow (by fulfilling a promise). **d** an offering made in repayment of a vow, votive offering.

ait sese Veneri uelle ~um soluere PL.Rud.60; in eorum libertatem defendendam..quorum ~is iudicauit se a morte reuocatum Cic.Phil.10.16; me maiore religione quam quisquam fuit ullius ~i obstrictum puto AT.12.43.2. ~a..seruati soluent in litore nauatae Glaucio VERG.G.1.436; quod deus immortales inter nuncupanda ~a exposposi Liv. 7.40.5; dum ~a salutis conciperet LUC.1.506; exoluit ~is hac se tibi..porca Marcus MART.6.47.5; STAT.Theb.10.345; Ciuius barbaro ~o post coepit..arma propexum..crinem patrat demum caede legionum deposuit Cic.Hist.4.61; ANN.13.57; sollemnia ~a pro incolumitate tua..suscepimus,

domine, pariter et soluium *PLIN.Ep.Tra.10.35*; ~um in alioque statuae femore signasti *APUL.Apol.54*; (*spec.*) mihi ~is. nuptialibus pacto iugali pridem destinatus *Med. 4.26*; (*iron.*) sic. ~is. fortunam hominum abutebatur ad nocturnam ~a cupiditatum suarum *Cic.Ver.5.142*; (*w. defining cl.*) *MART.12.90.1*; concipere ~um ut caesorum extis ducum ~. uesceretur *FLOR.Ep.2.26*; (*12.15*); (*w. offering in apposition*) *DEAR.AGRETT.* ~VM SOLUIT INVICEM ALBAM *CIL.6.68*. **b** eius ~i condemnatur, immolatur hostiam *ITIN.COM.153*; *TURP.COM.128*; quo ~o damni factum omnem dicuntur. consecrasse *Sis.Hist.100*; damnis tu quoque ~is *VERG.Ecl.5.80*; dictator. ~aedes lunoni Monetae uouit; cuius damnatu ~i cum uictor Romam reuertisset dictatura se addidit *Liv.7.28.4*; bis eiusdem ~i damna re publica 10.37.16; precabantur ut. damnantur. ~orum quae pro his suscepissent 27.45.8; (*cf.*) cum ~is me multat meis *NAEV.COM.33*; ~uobis. ~taurum constitutum ante aras ~i reus *VERG.A.5.237*; *Petr.fr.27.12*; alio tibi. ~pacto. ~hunc crinem ~i reus ante dicarum *Stat.Theb.6.198*; ~consul. ~aedes Fortunae. ~uouit si. hostes fuisset; composce ~i fuit *Liv.29.36.8*; ~o SVM COMPOS *CIL.2.5965*; (*abbr.*) ~i CILVIVS MVNICIPI L FELICIO VIVVO LOC AMPLIAUIT VOTI (compos) L M 10.78.44; (*cf.*) uitae medium (quercum) ~. cingebant. ~i argumenta potentes *OV.Met.8.745*. **c** non tulit senatus quin sine mora ~i (Camillus) liberaretur *Liv.5.28.1*. **d** qui. ~Veneri et Cupidini ~a debetur *Cic.Ver.4.123*; caute ~a reddito *Leg.2.22*; ~is. incendium aras *VERG.A.3.279*; Latio reddita ~a Ioui *OV.Ty.12.40*; spolia hostium Marcellus Volcano ~um cremavit *Liv.23.46.5*; debita posebat iam sibi ~a deus *MART.9.31.4*; (*in hendecasyll.*) ~a. ~captasque decem accendere praedas *V.F.7.29*; (*app. offered in apposition*) ~um pro bubus uti ualent sic facito *Cato Agr.83*; *VERG.A.2.17*; Danai. ~in suo ~o (*i.e. the Wooden Horse*) latent *Petr.89.1.10*.

2 A prayer (for the granting of a favour; not always clearly dist. from prec.).

annuendo. ~is meis id egerunt ut. *PAUL.orat.2*; illa seges. ~is respondet avari agricolae *VERG.G.1.47*; hoc erat, hoc. ~is. quod saepe petiit *A.12.259*; hoc erat in ~is: modus agri non ita magnus *Hor.S.2.6.3*; Diana. ~is puerorum amicae applicat auris *Sae.71*; uenti temeraria ~a. ~diriplenda ferant *[Tib.]3.6.27*; regis spem inflabat: omnium ~is eum accersit, concursum ad littora futurum *Liv.35.42.5*; utinam pro te possint mea ~a ualere. *I. Ov. Tr.7.9.3*; ~o finendum uoluen est. Iuppiter Capitoline. ~VELL.2.131.1; ~um est sub hoc quod esse supplicium solet: pater insepultus spectet! *SEN.Thy.752*; *Her.O.857*; *Luc.5.583*; ceruice reflexa abnata (Thetis) et blandis adfatur littora ~is *STAT.Ach.1.383*; securi aduersus deos rem difficillimam adsecuti sunt, ut illis ne ~o quidem opus esset *TAC.Ger.40.5*; (*w. gen. of thing prayed for*) quid sera mortis ~a nunc demens facis? *SEN.Oed.103*; relictis. uictoriae suae ~is *PLIN.Nat.35.105*; (*w. defining cl.*) uos et omnes boni ~a faceritis ut Miloni uti uirtute sua liberet *Cic.Mil.41*; ~a. cunctis notissima templis. crescant ut opes *Juv.10.23*.

3 A desire, hope. **b** (pregn.) a pious (unattainable) wish. **c** ~um est, (w. inf.), it is (my) wish (to); (also w. ut, acc. and inf., or ellipt.); *sim. in ~o*, ~i. **d** ~o, by one's own wish; in one's heart; ~o maior, surpassing one's dearest hope. **e** (concr.) something wished for.

rebus supra ~a fluctibus *SAL.Hist.5.25*; omnes mihi ex ~o dies cedant *SEN.Dial.7.25.3*; fruor. ~is usque ad inuidiam felicitibus *Petr.11.1*; ad hanc (sc. purpuram) tinguentium officinae dirigunt ~a *PLIN.Nat.37.122*; ~a tui breuitis si uis cognoscere Marci *MART.1.55.1*; sibi concessam dictitans. pulchritudinem, ~a omnium et gaudia felicitum *CAT.Ann.13.46*; id enim ~o meo sufficit, illud supra ~um *PLIN.Ep.5.8.3*; portibusne tibi monstratur femina ~o digna tuo? *Juv.6.60*; calamo me reficere poemata. tam graece quam latine, gemino ~o, pari studio *APUL.F.19*; (*metom.*) multarum (puellarum) ~um sola tenere potes *OV. Ep.15.94*; sternuntur segetes et deplorata coloni ~a iacent *Met.1.273*; (*cf. sense rb*) ~i sententia compos *Hor.Ars 7.6*; illa. ~purpura me ~i. mei factura potentem *OV.Met.8.80*; ui potitur ~is *STAT.Ach.1.642*; ut uictor et alti iam compos ~i *SIL.17.540*; *Suet.Cal.13*; (*ellipt.*) ~i gaudeo (*i.e. I congratulate you on attaining your ambition*). nam. ~habitu. ~magistratu congruentem te in uideo *APUL.Met.1.24*; (*w. gen. of thing wished for*) adquirendi docet insatiabile ~um *Juv.14.125*; uoluntariae fugae ~o et liberandae uirginis studio *APUL.Met.6.28*; nimio ~o liberorum suscipiendorum *ULP.dig.25.4.1.8*. **b** officium esse medici dicit ut tuto. ~curet. id ~um est *CELS.3.4.1*; sed hoc ~um est et rara felicitas *QUINT.INS.12.5.6*. **c** ~a mori mea sunt *OV.Met.2.5.3*; sint. tua ~a uiro placuisse puellae *ARS 1.579*; illorum (sc. furum) ~um unicum est fallere *CURT.4.13.8*; quibus lauri iam coeperat ~um esse *Petr.7.3*; comitum necem. ~deferre ~um fuerat (*SEN.*) *Oed.604*; (*cf.*) super mortuorum uirorum corpora interfici. ~um eximium habent (feminae) *MELA 2.19*; ~um. est ut tantum exulceretur (oculus) *CELS.6.6.1.D*; ~a arborum frugumque communia sunt nives diutinas sedere *PLIN.Nat.17.14*; ~ingeris ictus qua ~um est uicto *LUC.8.646*; ~id summum. ~scire erat in ~o *PERK.3.49*; (*cf.*) siquibus in nullo positum est euadere ~o *LUC.9.387*; ~VM QVIBVS ~I MEI EST MORARI IN PACE ETERNA *CIL.11.800.10*. **d** mortem magis ~o quam arbitrio inimicorum obit *VELL.2.22.4*; si ~o est eligendus uineis locus *COL.3.8*; ~horum tu in numerum ~o ruis *Hor.Ep.1.14.1*; Belgas secum palam aut ~o stare *TAC.Hist.4.76*; ~o maiora fideque munera *OV. Met.13.651*; Pompeius suo. et ciuium ~o maior *VELL.2.40.2*. **e** ~um. ~factum e uitio portentosis ingeniis *PLIN.Nat.9.140*.

uoueo ~uere uouit uotum, tr. [*cf. Umb. uofru, Skt. vāghāt, AS. wogian*] FORMS AND ORTHOG. uouum (= uotum) *CIL.1.365*; ~itur (= ~etur) *11.6080*.

1 To promise (to a god) in return for a favour, vow. **b** (w. acc. and inf.; w. inf.; w. ut + subj.).

exuias facere quas ~ui uolo *PL.Men.196*; ludis iuuentatis quos Salinator Senensi proelio ~uerat *Cic.Brut.73*; nostri imperatores pro salute patriae sua capita ~uerunt

Fin.5.64; pro dulci reditu quicunque ~uentur *[Tib.] 3.27*; Pythice Apollo. ~tibi. ~hinc decimam partem praedae ~ueo *Liv.5.21.2*; aedem Fortunae Primiogeniae ~uit si eo die hostes fuisset 29.36.8; ~ta Ioui Minos taurorum corpora centum soluit *OV.Met.8.152*; qui deo crimem ~uisti? *Petr.107.15*; *V.F.5.123*; hanc Marti pro duce ~uit autem *MART.9.31.2*; uirginis ~tae Calydonides aris *Stat.Theb.2.736*; *TAC.Ann.2.49*; (*cf.*) of a god quid hoc armis ~uit scelus? *STAT.Theb.6.144*; (*w. cogn. acc.*) quae apud legionem uota ~ui si domum rediissem saluos *PLIN.Nat.947*; *CATO Agr.83*; *Cic.Ach.11.4*; (*poet.*) of things Crassum. ~in bella secutae saeuia tribuniciae ~uerunt proelia dirae *LUC.3.127*; unum omnia tela ~uent *Stat.Theb.8.702*; (*ellipt.*) manus leuiter pandita qualis ~uentum est *QUINT.INS.11.3.100*; hostiae, ut quisque ~uit, sed mares deliguntur *TAC.Hist.2.3*; quae res personam ~uentis. ~obligat *ULP.dig.50.12.2*. **b** me inferre Veneri ~ui ientaculum *PL.Cur.72*; Mars, tibi facturum ~ueo, si umquam redierit, bidenti uerre *POMPON.COM.51*; Sabini feruntur ~uisse. se uer sacrum facturos *Sis.Hist.99*; qui, si Syracusas cepisset, duo templa se Romae dedicaturum ~uerat *Cic.Ver.4.123*; *Dio.1.31*; pro uictis homines immolant aut se immolatos ~uent *CAEL.Gal.6.16.2*; decreuit senatus, C. Popilius consul ludos ~. Ioui optimo maximo (heri) ~ueret *Liv.42.28.8*; *Suet. Nero 54*; ~sic clausas ~uo perfingere Thebas *Stat.Theb.7.434*; ~uisse hunc. si saluos domum redisset. ~ut me ambulandum rumpere *Tac.Hec.434*; *MART.9.30.3*.

2 To pray or long for.

quid ~ueat dulci nutricula maius alumno *Hor.Ep.1.4.8*; quae modo ~uerat odit *OV.Met.11.128*; (*w. ut cl.*) 9.673; ut tua sim ~ueo *14.35*.

uox uocis, f. [voco]

1 The human voice (as the instrument of speech or other utterances). **b** the voice as an instrument of singing. **c** the voice or analogous faculty of other creatures. **d** (transf., of the 'voice' or means of expression of other abst. or concr. things).

audire ~cem uisa sum. mei Lampadisci serui *PL.Cist.543*; *Cur.95*; simul ac nota ~x ad auris accidit *Acc.Trag.449*; ~cem deducas oportet, ut uideatur mulieris uerba *POMPON.COM.57*; neminem. nec ~ce pleniorum aut suauiorum mihi uideo audire *Cic.De Orat.1.132*; ne ~x uiresque deficerent *Ver.1.31*; locum. illum. ~a tribunicia ~ce desertum *Clu.110*; quorum omnium uoluen, ~ces, motus statusque mutantur *Off.1.102*; ~cis iuncturae sonum *LABER.COM.121*; Eurydici ~x ipsa et frigida lingua. uocabat *VERG.G.4.245*; uicem dante strepitum ~x et indignatio *Fabi Liv.8.33.11*; ~cem praecidit motus *Phaed.1.2.26*; ~cem collegi *Petr.100.5*; iacti bene haec compositio. ~cis abscissionem *LARG.100*; *MART.7.82.4*; *QUINT.INS.11.3.14*; *Juv.6.380*; (*cf.*) tener in cunis et sine ~ce (*i.e. inarticulate*) puer *Prop.2.6.10*; (*pregn.*) Romuleos superabit ~ce (*i.e. as an orator*) nepotes *SIL.6.18*; (*poet.*) elogiis tacita format quod littera ~ce *Culex 412*; (*w. humanus*) prodigium hoc quidemst: humana nos ~ce appellant oues *PL.Bac.11.41*; *SEN.Suas.6.17*. **b** si ~x est, cauta *Rem.333*; *CELS.7.25.3*; *Cic. Ver.1.31*; *Stat.Sil.5.3.28*; *TAC.Agr.2.2*; (*w. ref. to omens, etc.*) ~x ipsa deorum immortalium non mentis omnium permeabit? *Cic.Har.62*; (*of a person as the mouthpiece of the public, etc.*) publica ~x saeuus aeternum obmutuit armis *CORN.SEV.4.13.15*; abscissa. scelere Antoni ~x publica est *VELL.2.66.2*; uos publica ~ce obtestor atque precor *2.137.1*.

2 a una ~ce, with a single voice, with one accord. **b** ~x uiua, the voice of a person speaking in one's presence. **c** ~ce, by word of mouth; (also) aloud.

a omnes. ~ce una ~ce indignantes, quod. ~. *MANC.orat.1*; cum omnes una prope ~ce. dixistis *Cic.Man.59*; uno consensu omnium, una ~ce populi Romani *Flac.109*; ut uos una mente unaque ~ce dubitare uos negatis *Phil.4.8*; una ~ce omnes pacem petebant *Liv.9.43.20*. **b** *SEN.CON.1.PR.11*; multum uiua ~x facit *SEN.Ep.33.9*; *QUINT.INS.2.8.8*; praeterea multo magis, ut uolgo dicitur, uiua ~x addicit *PLIN.Ep.2.9*; *GRIL.14.2.1*. **c** id persequi ~ce quod uos mente uideatis *Cic.Planc.56*; huic nuntio. nihil ~ce responsum est *Liv.1.54.6*; *NEC IVSSA TESTAMENTO NEQUE ~CE ROGATA. POSUIT CIL.12.5273*; compellere pater me ~ce uidetur his uerbis *ENN.Ann.44*; ~ce uocans Hecaten *VERG.A.6.247*; *12.638*.

3 The voice as expressing a person's authority, opinion, etc.

ut minus multis tabella condemnem, quam solebat ~x, quia populo licere satis est *Cic.Leg.3.39*; bona ciuium ~ci subicere praecons Off.2.83; quid autem, si ~x libera non sit, liberum esse? *Liv.39.25.11*; memoriam quoque ipsam cum ~ce perdidissemus *TAC.Agr.24*; posse uniuersum senatum una ~ce subuerti *Hist.4.42*; binos quaestores. ~quos ipsi non sua ~ce, sed populi suffragio crearent *ULP.dig.1.13.1*; (*transf.*) postea quam de medio cursu rei p. sum ~ce reuocatus *Cic.Fam.10.1*; obdurens. ~magis cotidie boni uiri ad ~cem tributi ad *Brut.1.18.5*.

4 Tone or quality of voice. **b** ~ce magna, maxima, clara, etc., loudly.

blande ~ce uocabam *ENN.Ann.50*; cum sit quadam certa ~x Romani generis urbisque propria *Cic.De Orat.3.44*; *CAEL.orat.22*; *CATUL.64.140*; demissa ~ce locuta est *VERG.A.3.320*; *QUINT.INS.11.3.42*; quid refert tales uersus qua ~ce legatur? *Juv.11.182*; ex uultu meo an ex ~ce. ~corruptum esse me ira intellegis? *GRIL.1.26.8*. **b** cum ~ce maxima conclamam, si quis secum depugnare uellet, ut prodiret *Quod.Hist.10*; ei ~ce maxima gratulatur *Cic.Ver.19*; hoc dico, et magna ~ce dico *3.217*; clara ~ce ut omnis

contio audire posset dixit. *Clu.134*; *Tusc.5.30*; *SAL.Jug.56.4*; (*cf.*) quantum potero ~ce contendam ut hoc populus Romanus exaudiat *Cic.Lig.6*.

5 A sound produced by the voice, utterance. **b** a sound produced by a musical instrument. **c** a sound given off or produced by other things.

transit. ~ualidum fulmen per saepa domorum, clamor ut ac ~ces *LUCR.6.229*; desonantes sunt (loci), in quibus ~x prima. ~residents in loco opprimit insequentis uocis elationem *Vitr.5.8.1*; *Liv.27.15.17*; penetrat. ~caus ~x omnis ad aures *OV.Met.12.42*; quae causa etiam ~ces multis in locis reciprocas facit *PLIN.Nat.2.115*; inuidentium gemitu, quae sola ~x eorum est *18.4*; (*of animals*) *Cic.Arat.Progn.217*; ueniantum. ~canes. ~ces. ~repente mittunt *LUCR.4.902*; reddidit una bouem ~cem *VERG.A.8.217*; *Liv.1.7.7*; *Phaedr.5.5.33*; *PLIN.Nat.10.39*; auium ~ces uolatusque interrogare *TAC.Ger.10.3*. **b** hydrault. ~ces *Cic.Tusc.3.43*; ubi cymbalum sonat ~x *CATUL.63.21*; citharae ~ces *Ciris 107*; sic etiam fidibus ~ces crepere sonoris *Hor.Ars 216*; longas emittit bucina ~ces *Adna 206*; *OV.Fast.6.699*; *MAN.5.117*; *SEN.Her.F.573*; (*cf.*) Utesibus cum animaduertisset ex tractu caeli et expressionibus spiritus (sonitus) ~cesque nasci *Vitr.9.8.4*. **c** pulsata. ~saxa audimus longe fractasque ad littora ~ces *VERG.A.3.556*; secretis ab omni ~ce locus, si non obstreperet aquis *OV.Fast.6.10*; cum ~x nihil aliud sit quam ictus aer *SEN.Nat.2.29*.

6 The auditory effect of a word, etc., sound.

quod rogant ex qua parte oporteat simile esse uerbum, a ~ce an a significatione, respondemus a ~ce *VAR.L.9.40*; non solum uerbis arte positus mouentur omnes, uerum etiam numeris ac ~cibus *Cic.De Orat.3.106*; conlocabuntur. ~uerba. ~ut inter se quam aptissime cohaerant extrema cum primis eaque sint quam suauissimis ~cibus *Orat.149*; *162*; cum ligna atque ignis distincta ~ce notemus *LUCR.1.914*; cum legitima fraudatur littera ~ce *OV.Ars 3.293*; *καυονικη*. ~longitudines et altitudines ~cis emittit *GRIL.16.18.4*.

7 (sg. or pl.) A spoken utterance, words. **b** (w. utterance expr. in dir. sp. or by acc. and inf.).

effudit ~ces *ENN.Ann.540*; non postremam ~cem eius audiuit *Cic.Inu.1.108*; hominum seditiosorum ~cibus. ~conciliari *Clu.138*; ~x de quaestura missa nulla est *Flac.6*; quae hic (sc. Hercules) ~ces apud Sophoclem in Trachinis edidit *Tusc.2.20*; quod si te. ~ces optimatum commouent *CAEL.Fam.8.16.5*; has postquam maesto profudit pectore ~ces *CATUL.64.202*; contumeliosis. ~cibus prosequerantur nostros *Cic.Civ.1.69.1*; spargere ~ces in uulgiu ambiguis *VERG.A.2.98*; hanc ~cem extremam cum sanguine fundo *4.621*; at non ipse uas imitator, perfide, ~ces *Prop.1.13.3*; his accessit ~cibus patres *Liv.2.54.7*; ~x caelo emissa *5.51.7*; ad regem ~ces fratris uterque iterum *OV.Fast.5.478*; quae ~x uenti oraculo emissa *VELL.1.10.5*; Phoenices primi. ~aui mansuram rudibus ~cem signare figuris *LUC.3.222*; uixitum finitis. ~cibus *SIL.15.360*; quos accendebat uulgata imperatoris Romani ~x *TAC.Ann.12.39.1*; infaustas ~ces aduersus eum iactauerit *ULP.dig.34.9.31*; (*poet.*) ipsi iactitia ~ces ad sidera iactant intonsi montes *VERG.Ecl.5.62*; (*opp. the written word*) quid de scripto, idem de ~ce (accipi uolo) *QUINT.INS.7.56*; (*transf.*) *Cic.Clui.88*; in ipsa tua lege, si illa lex est ac non ~x sceleris et crudelitatis tuae *Dom.128*. **b** illa ~x et imploratio, 'uius Romanus uult' *Cic.Ver.5.147*; 'pater uer' inquit, 'etiam obesse filio debet.' ~o ~cem duram. ~. *Planc.31*; ~x exidit ore: uenisti tandem. *VERG.A.6.686*; alternat ~ces ad arma et 'hostes in urbe sunt' audiebant *Liv.3.15.6*; *OV.Fast.3.77*; *Phaedr.1.12.12*; nunquam in has ~ces iniuria impellat: uellem non fecissem *SEN.Ber.7.20.2*; *MART.10.68.7*; *STAT.Theb.9.607*; *Suet.Cl.15.4*; ~cucit illam ~cem *Cic. Pomp.4*; omnis oportere senatus dicto audientis esse *CAEL.Fam.8.4.4*; illum honorem ~cis adiect, non fore ut. *V. MAX.4.1.12*; *VELL.2.111.1*.

8 A gnomic saying, dictum, pronouncement, etc.

quarundam Epicuri ~cum *Cic.N.D.1.111*; non. ex singulis ~cibus philosophi spectandi sunt, sed ex peripatetate atque constantia *Tusc.3.31*; *5.56*; *Amic.59*; Pythiam ~cem *Liv.1.56.12*; *V. MAX.4.3.6*; (*w. dir. sp.*) acissima ~x est et ius gentium prae se ferens: reddet, quod debes' *SEN.Ben.3.14.3*; *LUC.9.549*; *PLIN.Nat.18.36*; (*w. acc. and inf.*) excepta ~x est, cum tempore incusaret, statim futurum ut incalerescent *TAC.Hist.3.32*.

9 Language, speech.

expressum. ~Latina ~ce Menandrum *Cic.Poet.2.16.2*; ~cem mutare *VERG.A.12.825*; Latina ~ce loqui *OV.Ty.3.12.40*; *V. MAX.2.2.2*; ad Graecam ~cem expressae *GAIVS INS.3.93*; (*pl.*) eos. ~nosceret. ~Latias interprete ~ces *SIL.9.79*; (*cf.*) eos. ~litteratur et cum communiune iunxisti *Cic.Tusc.5.5*.

10 (gram.) A word. **b** a syllabic sound. **c** an expression.

sic ab Aemilii nomine declinatae ~ces in gentilitate nominali *VAR.L.8.4.9.38*; in exilium, si hanc ~cem expectas, proficiscere *Cic.Catili.120*; illa ~x uolgaris 'audui' *Planc.57*; faxo ne inuit ~x ista ueto *Liv.6.35.9*; *Petr.36.7*; qui. quodam inani circa ~ces studio senescent *QUINT.INS.8.18.7*; *8.3.85*; Tiberio. ~reconditas ~ces occupant *Suet.Aug.86.2*. **b** syllabam nec edet unam, sed duae ~ces erunt *MAUR.401*; *1127*. **c** ambigua ~x est decem homines *ULP.dig.46.3.29*.

upiliō: see OPILIO.

upupa ~ae, f. [onomat., cf. Gk. *εἰπὺς*] A hoopoe. **b** a kind of pickaxe or crowbar (shaped like a hoopoe's bill).

VAR.L.5.75; ~a. ~obsceia alias pastu auis, crista uisenda plicatili *PLIN.Nat.10.86*; *30.53*. **b** quasi patriciis pueris. ~cornutices dantur, quicum lustent, itidem haec mihi aduenient (*sc. to the quarries*) ~a qui me delectem *dastat PL.Capt.1004*.

~ura ~urae, f. suff. Forms sbs. mainly from vbl. derivatives in -URS (*natura, usura*); and

from sbs. in -TOR to denote office or occupation (*censura, praetura*); also from other sources (*architectura; figura*).

ūracon ~i, n. [Gk. οὐραῖος] The tail or hind-most part (of a fish).

thyinus, cuius. partes graecis uocabulis omnes, ut melander atque ~on VAR.L.5.77.

Ūrania ~ae, f. Also ~ē ~ēs. The Muse of astronomy.

Cic.Div.1.17; CATUL.61.2; HYG.Fab.161. β Ov.Fast. 5.55.

ūranoscopos ~i, m. [Gk. οὐρανόσκοπος.] A fish with permanently up-turned eyes, = CALLIONYMUS.

PLIN.Nat.32.69; 32.146.

urbānātīm, adv. [VRBANVS+~atim(-IM)] In the style of a city-dweller, i.e. politely, suavely.

ego rusticatim tangam, nam ~nescio POMPON.com.7.

urbānē, adv. compar. ~ius, superl. ~issimē. [VRBANVS+~E]

1 With refined politeness, suavely, urbanely. ex ipsa (sc. Clodia) quaeram. utrum me secum seuerē et grauitē et prisce agere malit, an remisse et leniter et ~Cic.Cael.33; ~ius. ~agere 36.

2 With refinement or elegance of style; (usu. in restricted sense) with refined humour, wittily.

quas si recipimus finitones (sc. of Domitius Marsus), quidquid bene dicitur, et ~e dicti nomines accipiat QUINT. Inst.6.3.106; ~patre. ~facete et ~e Stoicos irridente Cic. Fin.1.39; Sabinus Clodius, in quem. multa ~e dicta sunt SEN. Con.9.3.13; PETR.48.5; nec sane potuit ~ius ex confessione inscitiae suae elabi QUINT. Inst.2.11.2; qua (i.e. ironia) ~e usus est Afer 6.3.68; ~issime respondisse Gai. 15.5.3.

urbānicus ~a ~um, a. [VRBANVS+~ICIVS] (of soldiers) Belonging to the urban cohorts (i.e. those stationed at Rome).

PAUL.dig.4.6.35.4.

urbānitās ~ātis, f. [next+~TAS]

1 The qualities typical of a city-dweller, sophistication, polish, or sim.; also, refined politeness, suavity, urbanity. b (directly assoc. w. urbs) the condition of living in a city (in quotes., Rome).

litteris eorum et ~ate Chrysgonus ducitur ut inter suos omnium delictum atque omnium artium puerulos. ~uelit hos uersari, homines paene operarios Cic.S.Rosc.120; (pl.) emisse te praedium uehementer gaudeo. deponenda tibi sunt ~ates; rusticus Romanus factus es Cic. fil. Fam.16.21. 7; ~Cic.Fam.3.7.5; offci litteras dignas Ap. Claudio, plenas humanitatis, offici, diligentiae, aspectus uidelicet urbis tibi tuam pristinam ~atem reddidit 3.9.1. b ineptias istas et desideria urbis et ~atis deponere Cic.Fam.7.6.1; 7.17.1.

2 Refinement or polish or style, esp. as marked by elegance, good taste, brevity, etc. b (in restricted sense) elegance or smartness of humour, wit.

accedit eodem oportet lepos quidam facetiaeque. et breuitas et respondendi et lacescendi subtili uenustate atque ~ate coniuncta Cic.de Orat.1.17; orationes tantum argutiarum. tantum ~atis habent, ut paene Attico stilo scriptae esse uideantur Brut.167; idem (externis oratoribus tribuo) quod urbanis, praeter unum, quod non est eorum ~ate quadam quasi colorata oratio 170; ~as est uirtus quaedam in breue dictum coacta et apta ad delectandos mouendosque homines in omnem adfectum animi DOM. MARS. in Quint. Inst.6.3.104. b quae (sc. contumelia) si petulantius tactatur, concitium, si facietus, ~as nominatur Cic.Cael.6; in quantum hominum faceretur ~atem incurrit Fin.2.103; ~atem dicti crebro ahelitu cachinnorum prosequitur V. Max.9.12. ext.6; quidam ~atem nesciunt continere nec periculosis abstinent salibus SEN. Dial.9.6.2; suspicatus ad aliquam ~atem totiens iteratam uocem pertinere PETR.36.7; quanta. in iocis ~as QUINT. Inst.2.5.8; 4.1.49; 8.6.74; incuriosos milites ~uernacula utebantur ~ate~quidam spoliauerunt, abscisis furtim balteis an accincti forent rogantes Tac.Hist.2.88; PLIN. Ep.8.6.3.

urbānus ~a ~um, a. compar. ~ior, superl. ~issimus [VRBS+~ANVS]

1 Of, belonging to or connected with the city (esp. Rome). b (of persons, etc.) living or pursuing one's activities in the city (usu. Rome); (masc. as sb.) a city-dweller. c uilla ~a, the residential buildings on a country estate (opp. the functional buildings, uilla rustica); see VILLA. d praedium ~um, a piece of real estate in the city; (also, leg., applied to land in the country that has been built on, instead of being put to agricultural use). e (of living creatures, plants) domesticated.

molitia ~a atque umbra corpus candidumst PL. Vid.35; hanc clementem uitam ~am TER. Ad.42; hic. praefuit Athenis et ~is eodem tempore et bellicis rebus Cic.de Orat. 3.138; sit par. militaris suffragatio ~ae MUR.41; acta ~a At.6.2.6; officia domestica, forensia, ~a, prouincialia Fam. 16.4.3; ille Romuli auguratus pastoralis, non ~us fuit

Div.1.107; stipendiis faciundis, non. ~is munditiis sese exercuit SAL. Jug.63.3; seditioibus ~is LIV.4.35.2; pastorum sermo agresti an ~o propior esset 10.4.9; securitatis ~ae custodem VELL.2.98.1; inuenem ~o luxu lasciuientem TAC. Ann.2.44; ~as tribus appellabant, in quas VRBS erat dedita a Seruio Tullio rege: id est Suburana, Palatina, Aesquilina, Collina PAUL. Fest. p.368M. b ~us. ~scurra. ~us mihi tu obiectas? PL. Mos.15; illam ~am ac perditam plebem Cic. Att.7.3.5; seruitia ~a sollicitate SAL. Cat.2.4.4; rusticus ~um murem mus paupere fertur accipisse cauo HOR. S.2.6.80; non ~a tantum sed etiam agresti iuuentute decem legiones scriptae Liv.7.25.8; iustissime de causis iam tibi uideor. ~diligere secessum? quem tu nimis ~us es nisi concupiscis PLIN. Ep.2.17.29; adolescentes ~i cum Ostiam uenissent SUET. Rhet.25(p.122)Rhet.; ~i fuit rusticus? PL. Mer.714; immani numero annorum ~os agricola praestant VAR. R.3.1.3; si ~us esses aut Sabinus aut Tiburs CATUL.39.10; B. Afr.85.6; exercet hilares facili hortus ~os MART.3.58.29; PLIN. Ep.9.20.2. c Cic. Att.7.17.1; GEL. 15.1.3; ~a praedia omnia aedificia accipimus, non solum ea quae sunt in oppidis, sed et si forte stabula sunt uel alia meritoria in uillis et in uiciis, uel si praetoria uoluptati tantum deseruiant: quia ~um praedium non locus facit, sed materia ULP. dig.50.16.198; NERAT. dig.20.2.4. e apes sunt et rusticae siluestresque. ~arum duo genera PLIN. Nat.11.59; hactenus habent se medicinae ~arum arborum; transeamus ad siluestres 23.160.

2 a legiones ~ae (exercitus ~us), (in republican times) Legions stationed as a garrison in Rome and acting as a reserve in case of emergency. b cohortes ~ae, the garrison troops of Rome under the Empire, used to maintain public order in the city.

a Liv.23.31.3; praetori negotium datum ut, si e re publica censeret esse, duas ~as legiones. ex urbe duci iuberet 28.46.13; 30.2.6; 37.2.6; ~consules. ~duas ~as legiones in supplementum quantum opus erat ceteris exercitibus militum scripsit, ~um ueterem exercitum Fuluius consul C. Fuluius Flaccus legato. in Etruriam dedit ducendum 27.8.12. b Tac. Hist.3.64; quamquam ~sideret urbem propius miles, tres ~ae, nouem praetoriae cohortes ANN.4.5; SUET. Cl.10.3; CIL 14.3626; ~cf.) quod raro alius, praetorianus ~usque miles in aciem deducti Tac. Hist.1.89; qui in uigiliis uel ~is castris militat ULP. dig.48.5.16(15).

3 (in the titles of magistrates, etc.): a praetor ~us, The praetor responsible for the administration of justice in Rome (from c. 242 B.C., only in cases involving Roman citizens); (hence of his office, powers, etc.). b quaestor ~us, one of the quaestors in charge of the avarium in Rome; (sim. of his office).

a CIL 1.581.17; praetores ~i qui iurati debent optimum quemque in lectos iudices referre Cic. Clu.121; Q. fr.1.1.2; CAES. Civ.3.20.1; Liv.25.7.5; in edictis duorum praetorum, ~i et peregrini GAIUS Inst.1.6; ~ut praetor factus est. ~sortem nactus est ~ae prouinciae Cic. Ver.1.104; dixi me. mea decreta ad edicta ~a accommodaturum (i.e. as propraetor of a province) Cic. Att.6.1.15; ~o gesto magistratu Liv.10.9.11; Philo Romae furi dicendo ~a sors, Pomponio inter cives Romanos et peregrinos euenit 22.35.5; iurisdictionem ~am Paetus Aelius. est sortitus 30.1.9; 32.26.1; his. prouinciae ista sorte eueniunt: Liguens consilium, praetoribus Q. Petilio ~a, Q. Fabio Maximo peregrina 40.18.3. b Q. Caepio, qui. quaestor ~us erat, ducit senatum aerarium pati non posse largitionem tantam Rhet. Her.1.21; istum alieno nomine a quaestoribus ~is. pecuniam abstulisse Cic. Ver.1.11; Lige35; V. Max.2.8.1; SUET. Aug.36; ~is quaestor, quoui aerarium VEL ~a PROVINCIA OBVENIRET CIL 1.583.79.

4 (of persons, their practices, etc.) Having the style of the city, elegant and sophisticated, free from uncouthness, polished, smart, etc. b (of speakers or writers, their language) polished or elegant in style; (sim. of enunciation). c (in restricted sense) elegantly amusing, witty, smart.

istius amici, homines lauti et ~i Cic. Ver.1.17; remouebo illum senem durum ac paene agrestem; ex his igitur sumam aliquem ac potissimum minimum fratrem qui est in isto genere ~issimus Cael.36; hominem non solum sapientem, uenerum etiam, ut nunc loquimur, ~um Fam.3.8.3; Sufenus. ~homo est uenustus et dicax et ~us CATUL.22.2; quodcumque agit, renidet: hunc habet morbum, neque elegantem. ~neque ~um 39.8; HOR. S.1.4.90; scurra, notus ~o sale PHAED.5.8; (masc. as sb.) in aedem Telluris ueneram rogatus ab aedituo, ut dicere didicimus a patribus nostris, ut corrigimus a recentibus ~is, ab aedituo VAR. R.1.2.1; (cf. sense 4c) unus. omnia in re publica. administrat, ut nonnulli ~orum, cum quid per locum testandi gratia signarent. ~ulio et Caesare consilium actum scriberet SUET. Jul.20.2; ~transf.) sunt enim arborum quaedam omnino siluestres, quaedam ~iores. ~mites, fructu aut aliqua dote. ~humanis iuant, non improbe quae dicantur ~ae PLIN. Nat.16.78. b fuerit Lucilius. ~comis et ~us, fuerit limator idem quam rudis et Graecis intacti carminis auctor HOR. S.1.10.65; his adicit Domitius Marsus. ~quaedam non ridicula, sed culibet seuerissimae orationi conuenientia eleganter dicta et proprio quodam lepore iuncta; quae sunt quidem ~a, sed risum tamen non habent QUINT. Inst.6.3.102; utroque (comparatus) distinctior et ~ior et altior Cicero Tac. Dial.18.2; ~in uocibus nostrorum oratorum retinuit quidam et resonat ~us Cic. Brut.171; os. ~um, di est, in quo nulla neque rusticitas neque peregrinitas resonet QUINT. Inst.11.3.30. c (of remarks, etc.) homo facetus inducus. ~sermone ~um ac uenustum Cic. Dom.92; duplex. ~est iocandi genus unum inliberalē, obscenum, alterum elegans, ~um Off.1.104; tam ~a crapulae excusatio. ~iram regis conuertit in risum V. Max.5.1. ext.3; CIL.16.3; sententias. ~uel comes ex comediis uel ~as ex togatis FRO. Aur.1. p.304(106N); GEL.12.12.1; ~of persons) qui in tanta re. tam scurriliter ludat, qui. in senatu dicax et ~us et bellus est PLIN. Ep.4.25.3; (masc. as sb. sermone. ~defendente uicem

modo rhetoris atque poetae, interdum ~i, parentis uiribus HOR. S.1.10.13.

5 (of attitude or demeanour) Having a townsman's assurance, free from embarrassment or false shame (opp. rusticus, sense 7).

timui mea ne finissee minora putarer, dissimulatore opus propriae. sic ego, maioris fugiens ~probia culpae, frontis ad ~ae descendi praemia HOR. Ep.1.9.11.

urbicapus ~i, m. [VRBS+~CAPIO+~VS] One who captures cities.

~e, occisor regum PL. Mel.1055.

urbicus ~a ~um, a. [VRBS+~CVS] Of or belonging to the city (i.e. Rome).

~a. ~Lyrianthina MART.1.53.5; ~is negotiatoribus SUET. Jul.49.2; annonae ~ae Aug.18.2; magistratibus ~is 46; IMPENDIS ~is CIL 11.5694; si. alius ~a negotia, alius peregrina administrat VEN. dig.26.7.51; uenium. ~dedissem res rusticas et ~as emissis GEL.15.1.3; contemptis ~ae luxuriae deliciis APUL. Met.7.6.

urbigena ~ae, m., f. adj. [VRBS+~gena (-GENVS)] Born in the city (i.e. Rome).

~AE VERNACULA CIL 5.4608.

Vrbius ~a ~um, a. ~us cliuus, A slope on the Esquiline, east of the uicus Ciprius; (also written ORBIVS).

LIV.1.48.6.

urbō; see VRVO.

urbs ~bis, f. [dub.] FORMS: urps VAR. R. 1.16.3.

1 A city, large town (either as a place or as a political entity). b (w. name of city expr. in various ways). c ~bs ~bium, a chief city, capital.

huic ~bei nomines Epidamno inditumst PL. Men.263; est ager sub ~be (i.e. near the city) hic nobis Trin.508; ex ~be tu rus habitatum migres? TER. Hec.589; Syracusae, ~bem ornatissimam, Cic. Ver.1.55; domicilia coniuncta, quas ~bis dicimus Sest.91; ~bes munitas NEP. Dat.5.6; foedus inter Romanum Launiumque ~bes renouatum est LIV.1.14.3; MELA 2.84; Tigranocertam, ~bem copia defensorum et magnitudine moenium ualidam TAC. Ann.15.4; ~bium quaedam foederatas. libertate priuauit SUET. Aug.47; ~meton. for the inhabitants) inuadunt ~bem somno uinoque sepultam VERG. A.2.265; ostentans spectantem e moenibus ~bem SIL.2.257; ex eo, quod continetur, usum recipit ~bene moratas ~bes QUINT. Inst.8.6.24; ~poet.) solae (apes) communis natos, consortia tecta ~bis habent VERG. G.4.154; ~in fig. phr.) ~bem philosophiae. proditiis dum castella defenditis Cic. Div.2.37. b (in appos.) Troiam ~bem NAEV. poet.23(24).2; ~bem Romanam. condidere. Troiani SAL. Cat.6.1; ~beni Gazam obsidebat CURT.4.6.7; in ~be Artaxata TAC. Ann.2.56; ~w. defining gen.) celsam Butrothi accedimus ~bem VERG. A.3.293; ~w. adj.) ~bem Romanam LIV.22.49.10; 26.13.15; Veientanae ~bis V. Max.1.5.1; Lampsacena ~bis. salus 7.3. ext.4. c saeuitum in ~bes (sc. of Sardinia) ~bcmque ~bium Caralim FLO. Epit. 1.22.(2.6.35).

2 (spec.) The city of Rome (cf. QUINT. Inst. 6.3.103, 8.2.8). b ad ~bem esse, etc., to be outside the walls of Rome (said of victorious generals awaiting the senate's leave to enter Rome in triumph, of provincial governors waiting to set out for their provinces, etc.).

si. Italia dilectu, ~bs ab armis sine Milonis clade numquam esset conuicta CIC. Phil.68; sine magistratu ~bem esse, sine senatu ATT.7.11.4; CAES. Civ.2.34.3; HOR. Epod.9.9; Romae aut circa ~bem multa ea hieme prodigia facta LIV.21.62.1; priusquam signa ab ~be nouae legiones mouerent 22.36.6; ~bis praefectum SEN. Ep.83.15; patet (Italia). per ~bem Capuanque PLIN. Nat.3.43; consuit. ~Mario ~be Italiae interdixit DOM. PLIN. Ep.2.11.19; septingentesimo ab ~be condita anno FLO. Epit.3.4. (4.12.64); regione ~bis sexta SUET. Dom.1.1; ~meton. for the inhabitants of Rome) laetam cum fecit Statius ~bem Iuv. 7.83; ~w. ref. both to Rome and to provincial capitals) si tam uicinum ~bi municipium sit, ut magistratu se non interponente poterit praetor uel praeses adiri ULP. dig.39.2.4.9. b Cn. Pompeius cum primum contionem ad ~bem consul designatus habuit Cic. Ver.45; 2.21; qui. pro consilium sunt ad ~bem CAES. Civ.1.5.3; hi utrique ad ~bem imperatores erant, impediti ne triumpharent SAL. Cat.30.4.

urbum; see VRVVM.

urceatim, adv. [VRCEVS+~atim(-IM)] By the pitcher, in jugfuls.

~plouebat (= pluebat) PETR.44.18.

urceolāris ~is ~e, a. [next +~ARIS] herba ~is, The plant pelitory-of-the-wall, Parietaria officinalis (used to polish glass vessels; cf. the synonyms uitriaria and herba calicularis attested in late Latin).

PLIN. Nat.22.43; LARG.39; 60.

urceolus ~i, m. [next +~OLVS] A small pitcher or jug.

~um aquae manale uocamus, quod eo aqua in trulleum effundatur VAR. in Non. p.547M; sorba. in ~os picatos adicio COL.12.16.4; ~um ficilem PETR.95.5; ~i sex ornamentum abaci Iuv.3.203; 10.64; POMPON. dig.34.2.21.

urceus ~i, m. [loan-word, related to Gk. ὑρρη 'jar'; cf. orca, urna] A vessel used for

commodo nolo; nihil enim ~et *Att. 13.27.2*; nec plura sinit tempusque pudorque dicere: maius opus. ~et *Ov. Met. 8.328*; in Syria. ~transiit ~entibus de Pharmace nuntius *Suet. Jul. 35.2*; *Nero 41.2*; quod raro et non nisi re ~uente faciendum est *Liv. dig. 5.1.82*; ~uens et necessaria refectio *43.21.3.1*.

12 To press on with, pursue with vigour (an activity or undertaking). **b** to follow up (an opportunity, success).

urbanam expolitionem ~et ille *Cic. Q. fr. 3.1.6*; Marcellus idem illud de provincis ~et *Caes. Fam. 8.5.3*; pars hominum utilis gaudet constanter et ~et propositum *Hor. S. 2.7.6*; durum terrae rusticus ~et opus *Tib. 1.9.8*; audit ad uocem concitus ~et iter *Ov. Fast. 6.520*; ferocior Ciuilis obsidium legionum ~ebat *Tac. Hist. 4.28*; ~eret coepta *Ann. 12.12*; ~et *(w. conc. obj.)* quam (sc. uestem) noctes festina diesque ~ebam *VERG. A. 9.489*; innumera nudatis montibus ~ent certum decorantque pyras *V. Fl. 3.332*; ~et *(ellipt.)* tanto magis ~eamus et damna acti male exemptae labor sarciat *Sen. Nat. 3.3.2*; ~et *(w. ut, ne)* eia, ne prior officio quisquam respondeat, ~e *Hor. S. 2.6.24*; lenta uideri ueneficia: festinare et ~ere (sc. Pisonem) ut provinciam. ~solus habebat *Tac. Ann. 2.70*; ~et *(w. inf.)* maris. ~Bais obstrepentis ~es summouere litora *Hor. Carm. 2.18.20*. **b** quin tu ~es istam occasionem et facultatem, qua melior numquam reperietur? *Cic. Fam. 7.8.2*; acer et indomitus. ~successus ~uere suos, instare fauori numinis *Luc. 1.148*.

urica: see VRVCA.

urigō ~inis, f. [VRO+IGO², after *prurigo*] A burning sexual desire.

quae me. ~ine percita cubili suo adplicat *Apul. Met. 1.7*; *8.29*.

Vrii ~ōrum, m. pl. The name of some place associated with the cult of Venus, perh. = Urium, a town on the Apulian coast near Mount Garganus.

Catul. 36.12.

ūrīna ~ae, f. [*<IE. *uēr-* as in Skt. *vār* 'water', ON. *úr* 'drizzle'; cf. also Gk. *oûpov*, *oûpēu* (IE. *uer-s-)] Urine.

~a necubi in stabulo consistat *Var. R. 2.2.19*; *Catul. 37.20*; *Vitr. 8.3.26*; ~ae iter (i.e. *urethra*) *Cels. 7.26.1.1*; ~am (leones) mares crure sublato reddere ut canes *Plin. Nat. 8.46*; ~ae incontinentiam *32.109*; *Juv. 6.313*; calculus. ~per ~am electis *Suet. Aug. 80*; ut eum. ~libido ~ae lacescat *Gell. 19.4.3*; quod in lecto. ~pigrila surgendi ~am faciat *Ulp. dig. 21.1.4.4*; ~et *(pl.)* radix. ~as trahit pota *Plin. Nat. 24.11.5*; *32.94*.

ūrīnātor ~ōris, m. [next+~TOR] A diver.

Var. L. 5.126; *Liv. 44.10.4*; si nauis. ~summersa est et aliorum mercatorum merces per ~ores extractae sunt *Call. dig. 14.2.4.1*; *CIL 6.1872.19*.

ūrīnor ~ārī, intr. Also ~ō ~āre. [VRINA+~OR] To plunge under water, dive.

si quando. ~nos demersimus ut qui ~antur *Cic. Ac. 2.3.7*; *7.20*; *Vitr. 8.3.26*; ~etiam ~antibus in quamlibet profundam aquarum altitudinem *Plin. Nat. 2.111*; cum in naufragos ~antesque impetum cepit (polypos) *9.91*; quare sub aqua diu ranae. ~entur *11.188*; ~et *(act.)* urnae dictae, quod ~ant in aqua haurienda. ~are est mergi in aquam *Var. L. 5.126*.

ūrīnus (~a) ~um, a. [Gk., cf. *oûprios*] *ouum* ~um, A wind-egg.

tertium (ouum) inritum est; ~um uocant *Plin. Nat. 10.158*; *10.166*.

uriō ~urire ~uriui or ~uriī, vbl. suff. Of obscure orig., forms desideratives (*cenaturio*, *esurio*); ~ūrio or ~urrio in *scaturio*, *scalpurio*, *ligurio*.

Vriōn ~ōnis, m.: (etymologizing form of ORION, by false association w. Gk. *oûpov* 'urine').

Ov. Fast. 5.535; *Hyg. Astr. 2.34*.

Vrios ~ii, m. adj. [Gk. *oûprios*] A cult title of Zeus, as sending favourable winds.

Cic. Ver. 4.128.

urium ~ii, n. [prob. Iberian] (in gold-washing) A kind of mud or clay liable to pollute water-courses.

Plin. Nat. 33.75.

urna ~ae, f. [prob. for *urc-na, cf. VRCVS, Gk. *ὑρην*] FORMS: *orna* *CIL 12.972*.

1 A narrow-necked, full-bodied vessel for holding liquids, etc., a pitcher, urn, or sim. **b** (as an attribute of a river-god). **c** (as an attribute of the constellation Aquarius; synec., Aquarius itself).

tu qui ~am habes aquam ingere *Pl. Ps. 157*; ~ae oleariae. ~ae uinarie *Cato Agr. 135.2*; *Var. R. 1.1.26*; fictilis ~a *Prop. 4.4.16*; excipiant laticem. ~Pescas et Phiale funduntque capacibus ~is *Ov. Met. 3.172*; ~as. ~frustra Danaides plenas gerunt *Sen. Her. F. 757*; *Stat. Silv. 3.4.43*; *Juv. 15.25*; ~et *(used for storing treasure)* o si ~am argenti fors quae mihi monstret. ~am *Hor. S. 2.6.10*; ~am annem fundens pater Inachus ~a *VERG. A. 7.792*; *Tac. Theb. 9.410*; fluminea ~a *SIL. 1.407*. **c** obliqua subditit Aquarius ~a *Ov. Fast. 2.457*; *Sen. Thy. 865*; *(in a hendecadys)* iuuenique ~aeque (opponere) Leonem *Man. 2.406*; ~Geminis nati. et Virgine et ~a *2.567*; *Luc. 9.537*.

2 (as used for various special purposes); **A** an urn used in drawing lots. **b** a voting-urn;

(esp. as used by the *iudices* in a law-court). **c** a cinerary urn.

a ei. ~uenit in mentem. ~sortiri dicas (i.e. *judges for the cases*) oportere, educit ex ~a tris *Cic. Ver. 2.42*; *VERG. A. 6.22*; nominibus in ~am coniectis *Liv. 23.3.7*; *V. Max. 6.3.4*; uersata dominos ~a captiuis dedit *Sen. Tro. 974*; *V. Fl. 2.484*; Priscus eligi nominatim a magistratibus iuratis, Marcellus ~am postulabat *Tac. Hist. 4.6*; *Suet. Nero 21.1*; ~et *(of fate, destiny)* omnium uersatur ~a serius ocios sors exitura *Hor. Carm. 2.3.26*; aqua lege Necessitas sortitur insignis et imos; omne capax mouet ~a nomen *3.1.16*. **b** non admittas dirimit (Campus) suffragia plebis decantatque tribus et uana uersat in ~a *Luc. 5.394*; ~et *(senatorum)* ~a copiose absoluti, equitum adaequauit *Cic. Q. fr. 2.4.6*; Ceruius iratus leges minatur et ~am *Hor. S. 2.1.47*; quaelibet austeras de me ferat ~a tabellas *Prop. 4.11.49*; omnis calculus imitem demittitur ater in ~am *Ov. Met. 15.44*; *Asc. Tog. 80*; *Apul. Met. 10.8*. **c** nece aliquid de te fendum reterat in ~a *Prop. 3.12.13*; ossa quietae, precor, tuta requiescite in ~a *Ov. Am. 3.9.67*; *Luc. 14.441*; postquam condidit ~a supremos cineres *Luc. 2.333*; *9.1093*; feralem ~am *Tac. Ann. 3.1*; ~a *SEPVLCRALIS CIL 12.972*.

3 A liquid measure, = half an amphora (about 13 litres or nearly 3 imperial gallons).

uini in culleos singulos quadragenae et singulae ~ae dabuntur *Cato Agr. 148*; si sit opus liquidi non amplius ~a uel cyatho *Hor. S. 1.1.54*; singula lugera uinearum sescenas ~as uini praebuisse *Col. 3.3.2*; *11.2.29*; ~ae cratera capacem *Juv. 12.44*; *MAECIAN. INTR. 79*.

urnālis ~is ~e, a. [prec.+~ALIS] Holding an urna, i.e. half an amphora; (neut. as sb.) a vessel having this capacity.

urceos. ~es *Cato Agr. 13.3*; scyphos ~es *Petr. 52.1*; *Plin. Nat. 9.93*; ~qui uinum. in ~ibus habebat diffusum *Proc. dig. 33.6.16*; *CIL 6.2067.65(8)*.

urnārium ~(i)l, n. [VRNA+~ARIVM] A table used for standing pitchers of water on (and see quot.).

erat tertium genus mensae. ~uasorum; uocabatur ~ium, quod uinum cum aqua positas ibi. habebant in culina. ab eo etiam nunc ante balneum locus ubi poni solebat ~ium uocatur *Var. L. 5.126*; *Mem. 532*.

urnula ~ae, f. [VRNA+~VLA] A small urn or pitcher.

Var. in Non. p. 544M; fictiles ~as *Cic. Parad. 11*; de summi fontis. ~scaturigine rorem. ~ista. ~defer ~a *Apul. Met. 6.13*; *11.11*.

urnus ~a ~um, adjl. suff. Enlargement of ~NVS, cf. ~ERNVS, starting from nocturnus (*iaciturnus*, *diuturnus*).

ūrō ~ere ussī ustum, tr. [cf. Gk. *εὔω*, Skt. *ōṣati* 'burns']

1 To destroy by fire, burn; (esp.) **b** (buildings, crops, etc., in war); hence, to ravage (a district) by burning. **c** to burn on a funeral pyre or sim. **d** to burn, consume (wood and other combustible substances).

quod (quis) uerit fregit ruperit iniuria *Leg. pub. 2 (Fon. sur. p. 46)*; neglectis ~enda filii inascurit agris *Hor. S. 1.3.37*; quoscumque meo fecisti nomine uersu, ~et mihi *Prop. 4.7.78*; ~itur Idaliis alba columba foci (i.e. *as a burnt-offering*) *Ov. Fast. 1.452*; ~ere quam (manum) potuit contempto Mucius igne *Mart. 1.21.5*; in libros. ~corum saeculitum ~ut monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio ac foro ~erentur *Tac. Ag. 2.1*; ~et *(w. fire or sim. as subj.)* uos cum foliis ramos ~ente camino *Hor. S. 1.5.81*; in arbore quod aridissimum (est) ~it (fulminis uis) *Sen. Nat. 2.52.2*. **b** illorum. ~naui ~am *Acc. trag. 126*; ~it. Carthagini Romanos arores ~eret *Hor. Epod. 7.6*; in oppida sua se recepere (Aquil), ~i sua popularique passi *Liv. 3.3.10*; ad populandos finitimorum agros tectaque ~endo ~et *32.29*; *Vell. 2.120.2*; *(of fire)* ~et Achaicis ignis Iliacae domos *Hor. Carm. 1.35.35*; *(absol.)* ~et *(Romanus exercitus insulam)* *Liv. 7.22.4*; *(Cic. Ann. 4.48)* ~et *(Romanus exercitus insulam)* *Leg. agr. 4.1*, populatur, uasat *NAEV. poet. 39(37)*; *2*; Gallia ~exauritur, uasatur, ~itur *Cic. Phil. 12.9*; ne et ipsorum ~eretur diriperetur ager *Liv. 22.31.2*; *40.31.10*; ceteros (Indos) ipse rex et ab alia parte Leonatus ~ebant *Curt. 9.10.7*. **c** hominem mortuum in urbe ne sepelito neue ~ito *Lex XII(Fon. sur. p. 35)*; *Lucr. 3.887*; *Liv. 5.48.3*; ~itur heu decore ille uiri generosaque forma *Ep. Drus. 259*; *Luc. 7.805*. **d** aridor. ~si nubes accipit ignem, ~itur ingenti sonitu succensa repente *Lucr. 6.151*; ubi Solis filia ~it odoratum nocturna in lumina cedrum *VERG. A. 7.13*; ~antur pia tura foci, ~antur odores *Tib. 2.2.3*; uos, innuptae, felicius ~ite taedas *Prop. 3.19.25*; piciem et ceras alimentaque cetera flammis Mulciber ~atur *Ov. Met. 14.533*; *Luc. 9.920*; *(in a simile)* magna eloquentia, sicut flamma, materia alitur et motibus excutitur et ~endo clarescit *Tac. Dial. 36.1*; ~et *(cf.)* percuntibus addita ludibria, ut. in usum nocturni luminis ~erentur *Ann. 15.44*.

2 To expose to the action of fire, heat by fire, roast, scorch, etc. **b** (often coupled w. *secare*) to cauterize (a diseased part, wound, etc.). **c** to heat (pigments), i.e. in encaustic painting; (also the panel to which such pigments are applied). **d** to tattoo with red-hot needles.

sine Colchis Ioliciacis ~et aena foci *Prop. 2.1.54*; usta. ~sude (i.e. *charred*) *4.1.28*; ~ere crines (i.e. *with singeing-irons*) *Ov. Am. 1.14.27*; si ustus est (panis) *Cels. 2.30.1*; liquata cortina uellus. ~mergitur. ~et, donec spei satiat fiat, ~itur liquor *Plin. Nat. 9.133*; *33.103*; ~itur (sori) carbonibus ut calchitis *34.120*; *(of the fire or sim.)* ut celeres ~unt altaria flammis *[Tib. 3.12.17]*; ~it ripas. ~Phlegethon *SIL. 3.563*; *(poet.)* quantis formicibus Aetna ~itur? *Aetna 58*. **b** in corpore si quid eius modi est quod reliquo corpori nocet, id ~i secarique patitur *Cic. Phil. 8.15*; ~qui, quod est inter

integrum ac uitiatum locum, debet *Cels. 5.26.34.4*; ~untur (inolera) *Sen. Dial. 6.1.8*; si non sint ferro ~atae plagae *Plin. Nat. 32.47*; *(cf.)* dolor corporis. ~recens inelus fomentis discutitur, uetus ~itur *Col. 6.12.5*; ~et *(absol.)* a saeutia secandi ~et quid transisse nomen (sc. Archagathum) in carminem *Plin. Nat. 29.13*; *(in fig. phr.)* omnis. luctus illi suos. ~admonere: hoc erit non inoli uia mederi, sed ~ere ac secare *Sen. Dial. 12.2.2*. **c** picta coloribus ~uris. *Ov. Fast. 4.275*; ~qui. ~tabulam. ~coloribus ~is *3.831*. **d** picta manus ustoque placet. ~barbara mento *V. Pl. 2.150*.

3 a (of fire, something hot) To hurt (a person, part of the body) by burning. **b** to torture by fire or red-hot metal.

a eam. ~animi duritiam, sicut corporis, quod cum ~itur non sentit, stuporem potius quam uirtutem putare *Cic. Dom. 97*; scribita. ~ebat nimio saeua calore manus *Mart. 3.17.2*; ponetur digitis tenendus ustis. ~coliculus *5.78.6*; *(neut. of pl. pp. as sb.)* radices ustis luxaticae mire prosunt *Plin. Nat. 22.76*; *(absol.)* temptabo et ~entis harenas litoris Assyrii uiator *Hor. Carm. 3.4.31*; *(in fig. phr.)* calidum hoc (i.e. *this dispute*) est: etsi procul abest, ~it male *Pl. Mos. 609*. **b** ut. ~bonus ille uir. ~damnetur uinctur ~atur *Cic. Rep. 3.27*; ut uentres lamina candente nepotum deceret ~endos *Hor. Ep. 1.15.37*; *Prop. 4.7.35*; *Juv. 14.22*; super ignem corpus extenditur, et irato imperatori torcor non sufficit: ~itur, et flagella ignibus adiuuantur *Calp. Drel. 7*.

4 (of the sun, its heat) To scorch, burn (ground, vegetation); (in good sense) to warm, ripen (fruit). **b** to make (the face, skin, etc.) sunburnt, tan. **c** said of the 'burning' or 'scorching' effect of cold, frost, or sim. on land or crops; also on parts of the body).

uidemus. ~ceteras partis (sc. terrae) incultas quod aut frigore rigeant aut ~antur calore *Cic. Tusc. 1.69*; pingula nec siccis ~antur semina glaeibis *Hor. Epod. 16.55*; id cum aestiuis diebus ~ente assiduo sole feret *Liv. 44.33.10*; siccis aer feruoribus ustus *Ov. Met. 1.119*; cum terras grauis ~eret aestas *Calp. Ecl. 2.4*; *(in fig. phr.)* ~it. fulgore suo, qui praegratuit artis infra se positas *Hor. Ep. 2.1.13*; ~collis. ~per altos ~itur et prelis non inuidet uia Falernis *STAT. Silv. 2.2.5*. **b** ~etur facies. ~entur sole capilli *Tib. 1.9.15*; ustus. ~Eoa decolor Indus aqua *Prop. 4.3.10*; medetur (oleum) furunculis et a sole ustis *Plin. Nat. 23.85*; Thestylis. ~rubarum messibus usta genas *Mart. 8.55(56)*; *18*; usta cutem nigri soror. ~Mauri *Sil. 2.439*. **c** nec noua per gelidas herba sit uita nives *Ov. Fast. 1.680*; ustus ab assiduo frigore Pontus *Tr. 3.2.8*; ~ebant montana nives *Luc. 4.48*; inuida purpureos ~at ne bruma racemos *Mart. 8.52*; *(senses 4 and 4 combined)* uisatatis. ~quam. ~longinqua dies. ~solibus et canis ~ebat luna pruinis *V. Pl. 2.287*; ~tridici (grana). ~is, quae frigus uerserit. ~sunt remedio *Plin. Nat. 22.119*; stipula. ~sterne solum, ne forte rigor penetrabile corpus ~at *Calp. Ecl. 5.118*; *(cf.)* lateris cruciatibus ~or; scilicet inmodico frigore laesit hiems *Ov. Tr. 5.13.5*.

5 a (of fevers, etc.) To raise the temperature of (the body), burn; (of thirst) to parch, burn (the throat). **b** to scorch or over-heat (wood) by excessive friction.

a sacer ignis. ~it corpore serpens quancumque arripuit partem *Lucr. 6.660*; nec febris ~or ~et anhelis *Ov. Pont. 1.10.5*; sitim perpeti morbo ~ente praecordia *Sen. Ep. 66.37*; membra et Herculeos toros ~it uis nescio qua *Her. O. 752*; oua. ~epiphoras cohilient ~entesque refrigerant *Plin. Nat. 29.39*; *Mart. 2.40.1*; *(of highly-seasoned food)* garum. non credis ~ere salis taede praecordia? *Sen. Ep. 95.23*; *(of emotion)* meum iecur ~ere bilis *Hor. S. 1.9.66*; *(cf. sense 1b)* pestilentia ~entis simul urbem atque agros *Liv. 10.47.6*; ~cum fauces ~it sitis *Hor. S. 1.2.114*; *Ov. Met. 11.130*; naturalem absorbet humorem siccatas: aura uiscerare penitus ~untur *Curt. 7.5.5*. **b** antiqua terebra scobem facit et propter hoc ~it eam partem, quam perforat *Col. Arb. 8.3*; *Plin. Nat. 17.116*.

6 (of love, an object of passion, etc.) To inflame with desire; (often pass.). **b** (app.) to keep alight (the fire of passion). **c** to fire to emulation.

me. ~it amor *VERG. Ecl. 2.68*; ~it me Glycerae nitor. ~it grata proteruitas *Hor. Carm. 1.19.5*; *[Tib. 3.8.11]*; quod licet, ingratus; quod non licet, acris ~it *Ov. Am. 2.19.3*; aequales ~ebant pectora flammis *Mart. 7.803*; te quoque, inextinctae Silene libidinis, ~unt (Naides) *Fast. 1.413*; ussit anatoreum Nemesis lasciuia Tibullum *Mart. 14.193.1*; ~Catul. 72.5; ~itur infelix Didio totaque uagatur urbe furens *VERG. A. 4.68*; inspirare Chloen et nuseram tuis. ~ignibus ~i *Hor. Carm. 3.7.11*; *[Tib. 3.11.5]*; quod uidet, ~itur illo (Narcissus) *Ov. Met. 3.430*; *Apul. Met. 2.7*; *(w. internal acc.)* nos conuincia. ~cantamus uacui, siue quid ~imur non praeter solitum leues *Hor. Carm. 1.6.19*; *(w. in+abl. or acc.)* quid in hospite, regia uirgo, ~eris. ~i *Ov. Met. 7.22*; ~imur in Crocalen *Calp. Ecl. 2.56*; *(transf.)* forsitan. ~cultissimus ille fur sit et ~atur uestis amore tuae *Ov. Ars 3.448*. **b** illi non minus ac tibi pectore ~itur intimo flamma *Catul. 61.170*. **c** haec ~ant pueros, haec ~ant scripta puellas *Prop. 3.9.45*; magnorum. ~uiros qui laudibus ~at aurorem *V. Pl. 1.476*; dux (i.e. *Hannibal*). ~decoris. ~ebat pectora flammis *SIL. 17.294*.

7 To cause to burn or smart with resentment, jealousy, grief, anxiety, etc.

scin. si quando illa mentionem Phaedriae facit aut si laudat, te ut male ~at? *Ter. Eu. 438*; Cytherea. ~noua pectore uersat consilia. ~it atrox Iuno et sub noctem cura recurat *VERG. A. 1.662*; quin tu. ad id, quod doles, quod inuidia ~it, reuerteris? *Liv. 40.15.1*; respice sollicitam Briseida. nec miseram lenta ferreus ~et mora *Ov. Ep. 3.138*; tantus dolor ~it amantes *Met. 4.278*; ~it illum et angit intercepti benefici conscientia *Sen. Ben. 3.17.3*; ~or, et immodie: Lycidan ingrata reliquit Phyllis amatque nouum. post tot mea munera Mopsum *Calp. Ecl. 3.8*; ~ebat nobilem populum ablatum mure, raptae insulae *Flor. Epit. 1.22(2.6.2)*; ~ebant. ~anxiam mentem uaria undique conuicia *Suet. Tib. 66*; ~et *(pass., w. internal acc.)* magis quam id reputo, tam magis ~or quae meus filius turbauit *Pl. Bac. 1091*; id nunc his cerebrum ~itur, me esse hos trecentos Philippos facturum *Lucr. Poen. 770*; ~et *(pass., w. quod)* sic

hostile tuens fratrem; namque ~itur alto corde, quod innumeris comites, quod regia cassis STAT.*Thib.* 11.396;—(w. *allusion to lateral sense*) felices. bonis non lenius ~itur Heres (Aglauros), quam cum spinosis ignis subponitur herbis Ov.*Met.* 2.809.

8 (of war, adverse conditions, etc.) To affect or impinge on painfully.

haec eos in Etruria iactantes molientesque bellum domi Romanum ~ebat Liv.10.17.1; Philippus implorantibus Achaëis auxilium tulit, quos. tyrannus Lacedaemoniorum finitimo bello ~ebat 27.29; Aetolos propter paucitatem eodem dies noctesque addidit labore ~ente (v.l. urgente) 36.23.5; captos (sc. *lovers*) legibus ~e tuis Ov.*Am.* 1.8.70; quem (sc. *populum*) grauis ~ebat infesto mari annona VELL.2.77.1.

9 (of things having acrid or caustic properties) To burn, corrode; (esp. of certain crops, manures, etc., thought to have a poisonous effect on soil or vegetation). **b** (of the 'evil eye').

ora (sc. of horses) sonant morsu, spumisque et sanguine ferrum ~itur STAT.*Thib.* 6.398; (new. pl. of pres. pp. as sb.) lepidum inter ~entia intellegitur. sic. cutem emendat exulcerando PLIN.*Nat.* 20.181; ~it. lili. campum seges, ~it aeneae VERG.*G.* 1.77; rami matris (i.e. a parent tree) . . . crescenti. adiungunt fetus ~untique ferentem 2.56; ~entis culta capellas 2.196; ~it uisus sullum (fimum) PLIN.*Nat.* 17.258; ciceris natura est gigni cum salsagine, ideo solum ~it 18.124; 19.6. **b** matertera cunis eximat puerum, frontemque . . . lustralibus anis salsius expiat, ~entis oculos inhilare perita PERS.2.34.

10 To make sore, cause to smart; (esp., of something ill-fitting) to chafe, pinch.

~i uirgis HOR.*S.* 2.7.58; 'nec furtum feci nec fugi' si mihi dicat seruus, 'habet pretium, loris non ~eris' aio EP.*1.* 16.47; cum aculeus sagittae. tenui uulnere in speciem ~it Liv. 38.21.17; ~calceus. si pede malum erit, subuertet, si minor, ~et HOR.*E.* 1.10.43; si te. mese grauis ~et sarcina charitae 1.13.6; num teneros ~it lorica laetores? PROR.4.3.23; adspicit, ut pressos ~ant iuga prima inuenos Ov.*Rem.* 233; hae sunt. quarum delicatias et panniolum bombycinus ~it Juv.6.260.

urps: see VRBS.

urru: *n.* [word of uncertain form, perh. corrupt; if sound, perh. ad. Gk. ὄρρος] The lowest part of an ear of corn.

quod in infima spica ad culmum stramenti summum. . . est, appellatur ~. cum conticuisse. (urruicum conticuisse cod.) VAR.*R.* 1.48.3.

ursa ~ae, *f.* [fem. of VRVSUS]

1 A she-bear (sts. used where the animal's sex is not obviously relevant).

Acestes, horridus in iaculis et pelle Libystidis ~ae VERG.*A.* 3.37; Callisto Arcadios errauerat ~a per agros PROP. 2.28.23; Ov.*Met.* 13.803; ~ae mammas quaternas gerunt PLIN.*Nat.* 11.235; STAT.*Arch.* 1.465; (collect. sg.) immanis ~ae comparabat numerum copiosum APUL.*Met.* 4.13.

2 (astron.) A northern constellation, the Great Bear (more fully ~a maior, Erymanthis, Parrhasis, etc.); also the Lesser Bear (Cynosura); (pl.) these two constellations together. quae. micat gelido Parrhasis ~a polo Ov.*Ep.* 17.152; custos Erymanthis ~ae (i.e. Arctophylax) Tr.1.4.1; maioris. ~ae. ora GERM.*Arat.* 164; Hyperborea plaustrum glaciale sub ~ae LUC.*5.* 23; ut. immotus ~ae rigor inuenit amnes V.FL.4.724; dispersis. notis in modum. stellarum caelestis ~ae SUT.*Aug.* 80; ~suppositum stellis Cynosuridis ~ae Ov.*Tr.* 5.3.7; ~axem Cretaeae. . . tuerent sine arctos seu Romani cognominis ~ae palustrae GERM.*Arat.* 25; SEN.*Med.* 759.

ursarius ~i, *m.* [VRVSUS+ARIVS] One who hunts after bears in captivity

CIL 12.533.10; 13.544.3.

ursici: (dub. or corrupt form in description of a galead, perh. w. ref. to bear-skin).

GRACCH.*orat.* 14.

ursinus ~a ~um, *a.* [next+INVS] Of or belonging to bears; (fem. as sb.) bear's meat. **b** (as the name of a wild garlic).

sanguine ~o COL.*Arb.* 15; ~am rabiem PLIN.*Nat.* 8.130; adipem ~o 21.125; felle ~o 28.167; ritu ~o GEL.17.10.2; ~ae frustum PETR.66.5. **b** PLIN.*Nat.* 19.116.

ursus ~i, *m.* [cf. Skt. *ṛṣabha*, Gk. ἀρκτος] A bear (usu. the European brown bear, *Ursus arctos*).

ATTA com.6; nec uespertinus circumgemit ~us ouile HOR.*Epod.* 16.51; Ov.*Met.* 10.540; foedus Lucanis prouoluit ~us ab antris, quid nisi pondus iners stolidaeque ferocia mentis? HAL.58; SEN.*Dial.* 4.31.6; PLIN.*Nat.* 10.199; STAT.*Thib.* 6.869; (in fig. phr., w. ref. to provoking a dangerous enemy) rabido nec perditus ore fumantem nasum uiui temptaueris ~i MART.6.128;—(pitted against gladiators or other animals in the arena) indocili stolidique. media inter carmina poscunt aut ~um aut pugilis HOR.*Ep.* 2.1.186; LIV.44.18.8; FELIX AD ~OS PVGNABIT CIL 4.1989; JUV. 4.99; (app. w. ref. to polar bears) aequoreos ego cum certantibus ~is spectauit uitulos CALP.*Ecl.* 7.65.

urtica ~ae, *f.* [dub.]

1 A stinging nettle.

me. . . frequens tussis quassauit usque dum. . . me recurauit otioque et ~a CATUL.44.15; piper ~ae mordacis semine miscet (i.e. in an aphrodisiac) Ov.*Ar.* 5.2.17; torpentibus membris summam cutem exasperare. ~is caesam CETS. 3.27.1.D; PETR.138.17; mordacia sunt (folia) quibusdam, ut

~is PLIN.*Nat.* 16.91; 21.92;—(as a vegetable) si forte in medio positorum abstinent herbis uiuis et ~a HOR.*Ep.* 1.12.8; PERS.6.70;—(transf., applied to inducements to lust) unde haec teltig, Gradine, tuos ~a nepotes? JUV.2.128; forsitan expectes ut Gaditana canoro incipiat prurire choro. . . irritamentum Veneris languentis et acres diuitis ~ae 11.168.

2 (more fully ~a marina or sim.) A sea-creature with stinging organs, a jellyfish or sea-anemone.

captamus conchas, marinam ~am, musculos PL.*Rud.* 298; MET.*Plus* in Macr.3.13.12; ~ae noctu uagantur locumque mutant. . . uis pruritu mordax est eademque, quae terrestres ~ae PLIN.*Nat.* 9.146; sic allex peruenit ad ostreas, echinos, ~as maris 31.95; cuide, quam nos ~am uocamus 32.147; GEL.4.11.13.

urūca ~ae, *f.* Also **urūca**, **ērūca**. [often identified w. ERVCA (the herb rocket), the forms in *ur-* being ascribed to assoc. w. *uro*] FORMS: β = *urica*, γ = *eruca*; there is sts. textual uncertainty between the forms. A name for various kinds of caterpillar, esp. those infesting vegetables. **b** (applied contemptuously to a person).

noxia. animalia, quae a nobis appellantur ~ae COL. 11.3.63; PLIN.*Nat.* 11.112; ~ae. . . erodunt. . . oliuam 17.229; innascuntur. raphano ~ae et uermiculi, item lactucis et oleri 19.177; MART.11.18.12. β ex grandiore uermiculo. ~a (i.e. a silkworm) fit, dein quod uocatur bombylis PLIN.*Nat.* 11.76; 18.154. γ serpit. ~a per hortos, quos super ingrediens exurit semina morsu COL. 10.333; pinorum ~as PLIN.*Nat.* 23.62. β tunc orba tigride peior (nupta), cum simulat gemitus occulti conscia facti. . . tu credis amorem, tu tibi tunc, ~a, places fletumque labellis exsorbes JUV.6.276.

urūō ~āre, *tr.* Also **urbō**. [prob. cogn. w. Gk. ὄρος (Corcyr. ὄρρος, ὄρρος)] To mark out the boundaries of (an area, esp. the site of a new town) by a furrow.

~at Ennius in Andromeda (scen. 117) significat circumdat, ab eo sulco, qui fit in urbe condenda uruo aratri. ait autem 'circum sese ~at ad pedes a terra quadringentos caput' (sc. of the monster?) FEST.p.375M. β ~are est aratro definire POMPON.*dig.* 50.16.239.6.

ūrus ~i, *m.* [Ger., cf. ON. *urr*] The long-horned wild ox of primeval Europe, aurochs. tertium est genus, eorum qui ~i appellantur. hi sunt magnitudine paulo infra elephantos, specie et colore et figura tauri CAES.*Gal.* 6.2.374; VERG.*G.* 2.374; bisontes latiusque feri cornibus ~i SEN.*Phaed.* 65; PLIN.*Nat.* 8.38; TAC.*Ann.* 4.72.

uruum ~i, *n.* Also **urbum**. [dub.: app. unconnected w. VRVO] The curved part of a plough (joining the share-beam to the lemo), plough-beam (= *bura*).

VAR.*L.* 5.127; qui quasi temo est inter boues, bura a bubus; alii huc a curuo ~um appellant 5.133; FEST.p.375M. β Varus ait ~um appellari curuaturam aratri, quod in urbe condenda adhiberi solet POMPON.*dig.* 50.16.239.6.

-us -a, *um*, *adjl. suff.* Forms adjs. from vbl. stems (*circumfusus*, *fidus*) or sbs. (*periurus*, *odorus*).

ūsarius: see VSVARIUS.

-usculus: see -CVLVS.

ūsio ~ōnis, *f.* [VTOR+TIO] Use, consumption.

uirgas et sarmata quae tibi ~oni supererunt. conburito CATO *Agr.* 38.4; accedet oleum. . . suae ~oni quod satis siet 145.3; ea. quae huiusce generis longae ~onis gratia. . . reconduntur. . . penus dicta est Q.*SCARV.* 1; ULP.*dig.* 34.2.27.4.

Vsīpi ~ōrum, *m. pl.* Also ~o. Celtic term.) **Vsīpetēs** ~um. A German tribe of the lower Rhine, assoc. w. the Tencteri.

MART.6.61(60.3); TAC.*Ger.* 32.1; AG.28.1. β CAES.*Gal.* 4.4.1; TAC.*Ann.* 1.51; FLOR.*Epit.* 2.30(4.12.23).

ūsitatē, *adv.* **compar.** ~ius. [next+~E] In accordance with everyday usage.

quasi. . . nesciamus. . . et plenum uerbum recte dici et imminutum ~e C.*Orat.* 157; ~e loqui FIN.4.72; Tusc.3.7; GEL.7(6).15.1; dicere ~ius 13.21(20).21.

ūsītātē ~a ~um, *a. compar.* ~ior, *superl.* ~issimus. [pple. of old vb. *usitor (VTOR+TIO)] That is commonly used or practised, familiar, everyday. **b** ~um est, (a practice) is common or customary; (esp. as pred. of an inf. or acc. and inf.).

res. . . ~as, cotidianas Rhet.*Her.* 3.35; emendator sermonis ~i C.*Brut.* 259; postulationum formulas ~as VER.2.147; non ~a frequentia stipati sumus MIL.1; tollit (Zeno). . . ~as perceptasque cognitiones deorum N.D.1.36; ut uerbis utamur quam ~issimis FIN.4.57; non ~a nec tenui feru penna. . . uates HOR.*Carm.* 2.20.1; ubi ~a remedia non procedunt SEN.*Cl.* 1.9.6; semiuocalis geminare diu non fuit ~issimis moris QUINT.*Inst.* 1.7.14; spectacula. . . edidit, non ~a modo ac solitis locis, sed et commenticia SUT.*Cl.* 21.1; FRO.*Aur.* 1.p.218(50N); GEL.15.13.3;—(w. dat. of person, etc.) illud nomen ueterum litteris ~ius C.N.D.3.48; non. . . per coitiones ~as nobilibus. . . laudem peperit Liv.7.32.12; panem ex hordeo antiquis ~um PLIN.*Nat.* 18.74; APUL.*Apol.* 79; (w. ab) nouum (nomen) tamquam in statu, alioqui ab Hermagora inter species iuridicalis ~um QUINT.*Inst.*

3.6.53. **b** alius ne condemnaretur pecuniam dedit: ~um est C.*Ver.* 5.117; hoc ~um est Herculi: captas amat SEN.*Her.* 0.362; ~um solum. . . ~um est etiam cotidianum est aliquid audire de te BRUT.*Ad Brut.* 1.10.1; TAC.*Ag.* 1.1;—si gracilis sit uilis. ~um est quam proximo solum decidi PLIN.*Nat.* 17.206; QUINT.*Inst.* 5.5.1.

(**ūsitor** ~āri) ~ātus, *intr.* [re-formed from prec.] (w. abl.) To make common or habitual use (of).

Romanos. sic plerumque anulīs ~atos GEL.10.10.1; cum et M. Cato et Sallustius. . . uerbo isto promissae ~ati sint 10.21.2; 17.1.9.

uspīam, *adv.* [prob. *uls (enlargement of vt, cf. Osc. *puz*) +~pe (see NEMPE) +IAM; term. as in *quispīam*] (esp. in conditional cls.) In some place or other, somewhere, anywhere. **b** (after negatives); (app. pregn.) anywhere else.

(in conditional or sim. cls.) perscrutabor fanum, si inueniam ~ aurum PL.*Aul.* 620; timeo hoc negoti quid siet, nisi hanc meraclo se ~ percussit fore Liberi CAS.639; si absis ~ aut ibi si cesses TER.*Ad.* 28; cum ex eo quod ~ est ad id quod nusquam scriptum est uenit C.*Inv.* 2.148; si qua ~ nauicula praedonum apparuisse PLAC.29; FIN.2.59; librarius in quodvis pignus uocabat, si in una ~ littera delictum esset GEL.5.4.2;—(in questions) utrum consistere ~ uelit an mare transire nescit C.*Att.* 7.12.2; ~ in hac emptione nomen meum ascriptum est? APUL.*Apol.* 101; (in fig. phr.) si equos esses, esses indomabilis. . . quo argumento? ~ nimis tenax es. . . num me expertus ~? PL.*Cas.* 812;—(in other contexts) malo. . . esse in Tusculano aut ~ in suburbano C.*Att.* 16.13a(b).1; si quid tale posset contingere ut aliquis nos deus. . . in solitudine ~ collocaret AMIC.87. **b** sinite me prius perspectare, ne ~ insidiae sient PL.*Met.* 597; censuerunt. . . ne ipsi posterius eorum ~ pararent (aedificium) haberent nisi in Veiente. agro Liv.26.34.10; maerebam. nec ullum ~ cruciabilis uitae solacium aderat, nisi quod. . . APUL.*Met.* 9.13; (w. *parl. gen.*) nec ~ ruris reperit ille 7.26; ~ gentium FL.14;—ibi nec ~ illum delitescere MET.9.41.

usquam, *adv.* [*uls (as in prec.) + QVAM]

1 In any place, anywhere: **a** (in neg. or virtually neg. context). **b** (in relative, temporal, or sim. cls.). **c** (in conditional cls.). **d** (in questions, sts. rhetorical). **e** (after *quam* and *compar.*).

a nunc. ego Nemeae credo neque ego Olympiae neque ~ ludos tam festiuos fieri PL.*Cas.* 760; nunquam. . . fui ~ quin me omnes amarent TER.*Eu.* 1092; illa crux. . . quam non ausus est ~ defigere nisi apud eos quibuscumque omnia scelerata. . . communicauit C.*Ver.* 4.24; morbus qui. . . gignitur Aegypto in media neque praeterea ~ LUCR.6.1115; circumspicere omnibus fari partibus senatorem, raroque ~ noscitare Liv.3.38.9; tendit in Trigorios, haud ~ impedita uia priusquam ad Druentiam flumen peruenit 21.31.9; ne quid ~ gentium ignoraretur ab eo PLIN.*Nat.* 8.44; salientes huc illuc nec ~ insistentes QUINT.*Inst.* 10.7.6; nec Latio aut ~ sub nostro sidere talis belua concipitur JUV. 12.103; prohibitis. . . uiatoribus respicere ~ uel consistere SUT.*Tib.* 64;—(w. *parl. gen.*) neque ligna ego ~ gentium praerberi uidi pulchrius PL.*Aul.* 413; nullius ~ terrarum rei cura Romanos. . . effugiebat Liv.22.33.6; APUL.*Met.* 2.20;—(cf.) cum tale tempus sit ut. . . nec hoc tempore. . . Quintus. . . aut exigere (nummos) ab Egnatio ut uersuram ~ facere possit C.*Att.* 7.18.4. **b** perit quom mentionem fieri audio ~ uiduli PL.*Rud.* 1290; leno ego sum. . . at ita ut ~ fuit fide quisquam optima TER.*Ad.* 161; ille uenena Colcha et quidquid ~ concipitur nefas tractatuit HOR.*Carm.* 2.13.9; non nominatim qui Capuae sed in uniuersum qui ~ coissent coniurassent aduersus rem publicam quaeri senatum iussisse Liv.9.26.8; orbe locus medio est. . . unde, quod est ~ . . . Insipitior Ov.*Met.* 12.41; omnes quae ~ rerum potiuntur urbes. . . tollentur SEN.*Ep.* 71.15; heu miserae quibus ille ferae, quibus incidit ~ immortis per lustra uisus! V.FL. 3.592; quotiens quid spectaculi ~ publice ederetur SUT.*Aug.* 44.1; aboleuit. . . ius. . . asylorum quae ~ erant Tib.37.3; APUL.*Apol.* 64. **c** si qua pius respectant numina, si quid ~ iustitia est VERG.*A.* 1.604; 2.142; si monumentum ~ stantis maneret Carthagini VELL.1.12.7; PLIN.*Pan.* 69.5;—(w. *parl. gen.*) bona uxor suae ductus, si sit ~ gentium ubi ea possit inueniri PL.*Met.* 685;—(transf.) ordo beneficii per manus transeuntis. . . totius speciem perdit, si ~ interruptus est SEN.*Ben.* 1.3.4. **d** an. . . sunt homines uolatici? PL.*Poen.* 475; uide nunc eius color pudoris signum ~ indicat TER.*An.* 878; quaero, equi tandem locus ~ sit quem non possint xuii dicere publicum populi Romani esse factum C.*Agr.* 2.39; Liv.4.40.8;—(w. *parl. gen.*) an quisquam ~ gentium aequie miser? TER.*Hecc.* 293. **e** diuitius in hac urbe quam ~ constitit rex TUR.5.1.36;—(cf., without quam) miror te, quom Roma absis, ~ potius esse CIL.*Leg.* 2.2.

2 (phrs.): **a** non ~ esse, to be nowhere in the land of the living (i.e. to be dead); (hyperb.) to be ruined, lost, or done for (in quot., in puns). **b** esse ~ alicui, to be anywhere in a person's estimation, to be of any account to him.

a et Chaldaeos dicere, bonum factum, ne Vitellius. intra eundem Kalendarum diem ~ esset SUT.*Vit.* 1.4.1;—nulla est (cistella), neque ego sum ~. perdita perdidit me PL.*Cist.* 686; occidi! neque uirgo ~ neque ego, qui illam e conspectu amisi meo TER.*Eu.* 293. **b** noui tuom animum: quasi iam ~ tibi sint uiginti minae dum huic obsequare TER.*Ad.* 223.

3 (w. motion implied) In any direction, to any place.

interdico ne extulisse extra aedis puerum ~ uelis TER.*Hecc.* 563; ut non possit. . . progredi ~ (sus) CATO *hist.* 39; nec. . . discedebam C.*Phil.* 1.1; eam (sc. Phrygiam). . . prius depopulatus est, quam Tissaphernes ~ se moueret NER.*Ag.* 3.2; proinde sequeretur neque ~ a se deficeret oculos Liv.21.22.6; ne. . . alio ~ quam Roma mitterent

legatos 30.38.3; APUL. Met. 2.22; (cf.) si nusquam es forte uocatus ad cenam laudis securum uisus ac, uelut ~ uinctus eas, ita te felicem dicis HOR. S. 2.7.30.

4 Anywhere in a book, speech, or sim.

non ~ id. dicit (Theophrastus) omnino Cic. Tusc. 5.24; quo neque acutus ullius imperatoris cogitatum neque celerius factum ~ legitimus NEP. Dial. 6.8; effugienda. in hac praecipue parte omnis caliditatis suspicio, neque enim se ~ custodit magis iudex QUINT. Inst. 4.2.126; hic, si ~, totos eloquentia aperire fontes licet 6.1.51; neque omnino huius rei meminit ~ poeta 11.2.16; GEL. 20.10.4.

5 (w. idea of place purely metaphorical) In any person or thing (esp. as a source of help or object of confidence); also, to any person or thing.

cum. ~ dominatu ius omnia tenerentur neque esset ~ consilio aut auctoritati locus Cic. Off. 2.2; Iugurtha. ~ timere populum Romanum neque aduersus iram eius ~ nisi in auaritia nobilitatis et pecunia sua spem habere SAL. Jug. 13.5; necesse ullam opem adferre alibi ~ praeterquam in tribunicio auxilio LIV. 4.4.183; 29.3.14; ~ hunc. ~ finem. ~ definitas id esse, quo omnia, quae recte ferent, referentur neque id ipsum ~ referretur Cic. Fin. 2.5; ille. ~ arcana. ~ credebant libris, neque si male cesserat ~ decurrens alio, neque si bene HOR. S. 2.1.31.

6 At any juncture, in any situation or circumstances. b in any instance.

palam blandiuntur, clam, si occasio ~ est, aquam frigidam. ~ suffundunt Pl. Cist. 34; nutat ne loquar. ~ non hercle egoquidem ~ quicquam nuto neque nictio tibi MEN. 6.3; litigari nolo ego ~, tuam autem accusari fidem MER. 420; constare necessest ex aliis ea, quae nequeant conuerti ~ LUCR. 1.796; non ego nunc dulci amplexu diuellerer ~, nate, tuo, neque. ~ Mezentius. ~ tam multis uidiasset ciuium urbem VERG. A. 8.568; nec ~ plura exempla uiticantium inuenies, quam ubi formido mentes religione mixta percussit SEN. Nat. 6.29.3; V. FL. 6.500. ~ hodie uxorem ducas. ~ uolo. ~ neque istic neque alibi tibi erit ~ in me mora TER. AN. 420.

usque, adv., (prep.). [prob. *uś-s (cf. Skt. *ud-*, Eng. *out*) + *qve*; formation as in *absque*] **FORMS, ETC.:** *usque* CIL 4.2437; combined w. *-ne* becoming *usque* PL. MER. 387, MOS. 449. **POSITION:** when combined w. a prep. and sb., either preceding the prep. or, less often, placed after the sb.; in verse sts. abvsqve, advsqve. See also hvcsqve, qvovsqve, vsqveqvaqve.

1 (introducing limit in space, w. ad) All the way (to), right up (to), as far (as). **b** (sim. w. *in* + acc.; also w. other preps.). **c** (w. *eo*, *illuc*, and sim. advs.); also ~ *qua*, to the extent in space that, as far as. **d** (w. *ab*, *ex*, etc.) all the way (from or out of). **e** (without further qualification, w. vbs. of following or sim.) all the way, as far as one can go; also, ~ *et* ~, ever forwards. **f** (emph. words or exprs. implying remoteness).

dictator. ~ peruehitur ~ ad oppidum NAEV. com. 107; seque hanc, mea gnata, me ~ ad praetorem Pl. Per. 752; *Poen. 676*; illam ~ ad talos demissam purpuram Cic. Ch. 111; eosdem facile adducam ut te. ~ ad portas prosequantur Catil. 1.21; CAES. Gal. 7.70.4; Daphnis ego in siluis, hinc ~ ad sidera notus VERG. Ec. 5.43; manu. ~ ad digitos ~ inuoluta LIV. 1.21.4; ~ ad Camertes Vmbros penitrasse dicuntur 9.36.7; stagnum lucentis ad inum ~ solum lymphae Ov. Met. 4.298; ut. ~ esset. ~ el imperium aequum in omnibus prouincis cum proconsulibus ~ ad quinquagesimum miliarium a mari VELL. 2.31.2; LARG. 230; qui ad uigilantem ~ admitteretur FRO. Str. 2.5.30; SUT. Tib. 2.4; (transf.) eius (uocabilis) origo Sabina, quae ~ radices in Oscam linguam egit VAR. L. 7.28; ~ (w. sub + acc.) admorunt oculis ~ sub ora faces Ov. Ib. 236; licet ~ sub Arcton regnum LUC. 10.48; ~ (w. super) est antiquus ager. longus in occasum, finis super ~ Sicanos VERG. A. 11.317; STAT. Theb. 4.568; ~ (w. trans) Naeuius. ~ trans Alpes ~ transfertur Cic. Quint. 12; ~ (w. per) praepere per longos dum ruit ~ gradus MART. 11.82.4; ~ (cf. w. adv. circum) cassem. ~ per senos circum ~ sinus laqueabiles, ut omni concipiat tergo. ~ hostem GER. 29. C certa rest me ~ quaerere illam quoquo hinc abductat gentium PL. MER. 358; artito (surculum) ~ adeo, quo praecaratus CATO Agr. 40.3; ~ eo quo telum ex oppido adigi non posset castra muniat B. Afr. 56.1; satius. ~ pampinos adiugatae (uineae) detergere ~ quo palatib roboreat eam PL. Nat. 17.75; legionum signa. ~ illuc ~ propecta Tac. Hist. 3.18; eo. ~ aratrum perducere Sic. Fl. Agr. p. 115; ~ uocat ~ suum, qua populus adscita certis limitibus uicina refugit iurgia HOR. Ep. 2.2.170; contigant (capilli) inum, qua patet ~, latus Ov. Am. 1.14.4; PLIN. Nat. 5.73; AGR. Agr. 1.47. **d** (w. ab) si. ~ ego te non elinguamdam dederò ~ ad radicibus PL. Ad. 250; a fundamento. ~ mouisti mare Rud. 539; mare uidemus illud immensum. ~ ab Oceano ~ ad ultimum Pontum. ~ tutum et clausum teneri Cic. Pro. 31; ~ a rubro mari arma. ~ inferre Italiae NEP. Hann. 2.2; littera. ~ salutem. ~ a saeuis attulit ~ Getis Ov. Pont. 1.7.2; e fonte ducis aqua ~ a uado trahitur PLIN. Nat. 5.128; murena. ~ a Parthia ~. ~ petitarum SUT. Ph. 13.2; (cf.) ~ ab orchestra quattuordecim transitit (domina), et in extrema plebe quaerit quod diligit PETR. 126.7; ~ (w. ex) ubi perpriscamus ~ ex unguiculis PL. St. 761; crispus cincinnos tuos. ~ ex cerebro exuellam TRUC. 288; ex Aethiopiast ~ haec TER. Eu. 471; qui ~ ex ultima Syria atque Aegyptio nauigant Cic. Ver. 5.157; ex hoc ~ mari speluncae montis

ad altas perueniunt subter fauces LUCR. 6.696; ~ (w. abl. of place whence, before name of town) hanc ipsam legationem ~ ~ Tmolio petiuit Cic. Flac. 45; ~ (w. adu.) quod eos (sc. sonitus) ~ istinc exauditis putem Cic. Att. 1.14.4. ~ ex radicibus bene exfodito (uineam), ~ radices persequito CATO Agr. 49.2; tu licet ~ ad Tanai fugias, ~ sequeatur Amor PRO. 2.30.2; Ov. Met. 3.91; ~ licet priuato suis possessionibus pauperes fines ~ et ~ proterminaueris APUL. Met. 9.38. ~ illic longe (habito) ~ in campis ultimis PL. Rud. 1034; qui pecuniam in altissimis ~ latebris sequentur SEN. Nat. 5.15.3; procul ~ fugati accessus hominum STAT. Theb. 12.152; ~ (cf.) didimam partem nationum ~ omnium subegit solus PL. Cur. 447.

2 (w. acc. of place to which, w. names of towns, islands) Up (to), as far (as); (also w. other place-names). b (as prep., w. acc.) up to, as far as.

Miletum ~ TER. Ad. 655; in ultimam prouinciam se coniecit Tarsum ~ Cic. Att. 5.16.4; ut ~ Romam. ~ uoces. ~ referantur Q. fr. 1.1.42; ire. ~ Tarentum HOR. S. 1.6.105; sacra. ~ deferre. Delum ~ PLIN. Nat. 4.91; ~ Epheum PLIN. Ep. Tra. 10.174(28); ~ extendebat eam (sc. ciuitatem) paeae ~ Alpibus VELL. 2.6.2; principium. ~ patet ~ Arabiam et Rubri maris accolae PLIN. Nat. 6.212; omnibus in terris, quae sunt a Gadibus ~ Auroram et Gangem IUV. 10.1; a Palatio Esquilias ~ SUT. Nero 3.1.1. ~ exesso osse ~ nares penetrat (fistula) CELS. 7.7.74; corpora ~ pedes carbaso uelant CURT. 8.9.21; has meus ~ domus uestigia fecit Apollo STAT. Theb. 2.155; horrendus ab astris descendit uos ~ fragor 11.89; dextra sinum ~ lumbos reduxerunt QUINT. Inst. 11.3.131.

3 (introducing limit in time, w. ad) All the time (up to), right (until); (sim. w. *in* + acc., etc.). b (w. *adhuc* and other advs.). c (as prep., w. acc.) right until. d (w. *ab*) all the time (from), ever (since). e (w. *ad*, etc.) all the way back in time (to).

bene. ~ educatus ~ ad adulescentiam PL. Capt. 992; a mani ad noctem ~ in foro dego diem MOS. 534; hoc unum durabit tibi ~ ad solstitium CATO Agr. 104; ille a Crasso consule et Scaeuola ~ ad Paullum et Marcellum consules floruit Cic. Brut. 328; ~ ad prid. Nonas Maias A. 2.11.2; ~ puellam ad mediam noctem expecto HOR. S. 1.5.82; mos traditus ab antiquis ~ ad nostram aetatem. ~ manet LIV. 2.14.1; ~ ad incensum Capitolium fuisse in templo clipeum 25.39.17; VELL. 1.2.2; deos. ~ precor. ut mihi ad finem ~ uitae quietam. ~ mentem dunt Tac. Ann. 4.38; SUT. Rhe. 25(p.121Re); ~ (w. in + acc.) opulentior factio. ~ in aduentum eius tenuit urbem LIV. 34.32.3; cenis ~ in lucem perductis SEN. Nat. 4b.13.6; ~ in patrum nostrorum memoriam COL. 12.17.7; ~ in Idus Maias SUT. Tib. 26.2; ~ (w. sub + acc.) serite hordae campis ~ sub extremum brumae intractabilis imbrem VERG. G. 1.211; ~ (w. ultra) ultra Socratem ~ durauit (Gorgias) QUINT. Inst. 3.1.9. ~ optime ~ adhuc conueniunt signa PL. Men. 1110; PS. 1116; cessatum ~ adhuc est TER. Ad. 631; SUT. Dom. 18.2; ~ (w. eo) Silanus. ~ eo ~ spem uitae proderat Tac. Ann. 12.8; ~ (w. antehac) animus in spe atque in timore ~ antehac attentus fuit TER. As. 303; ~ (w. nuper) te nuper ~ albus an ater esses ignorauit APUL. Apol. 16. C post cibum ~ somni tempus CELS. 5.5.11; mansurum est (id uicium) ~ mortis diem 7.7.15.3; accitum ab urbe (carnificem) uesperam ~ opperiri SUT. Cl. 34.1. ~ doli semper hic est ~ a mani ad uesperum PL. Mos. 767; ego istos uobis ~ a pueris curauit TER. Ad. 962; id quod augures omnes ~ ab Romulo decreuerunt Cic. Vat. 20; uetus opinio est iam ~ ab heroidis ducta temporibus Dio. 1.1; ~ a Chirone atque Achille ad nostra tempora QUINT. Inst. 1.10.30; ~ (w. adu.) quoad longissime potest mens mea respirare spatium praeterit temporis. ~ inde ~ repetens hunc uideo mihi principem. ~ existitisse Cic. Arch. 1; (cf.) Philocrates iam inde ~ amicus fuit mihi a pueri puer PL. Capt. 645. ~ e deinceps retro ~ ad Romulum Cic. Rep. 1.58; qui nobilitatis origo nomen in Eumolpi peruenit ~ Ov. Pont. 2.9.2; arbitri. ~ Gortynius (i.e. Mimos). ~ adigit. ~ expromere uitas ~ retro STAT. Theb. 4.532; ad quam ~ nos uocatis uetustatem? QUINT. Inst. 8.5.33.

4 (correl. to temporal clis.; often w. *adeo* or *eo*): a ~ *dum*, *donec*, *quoad*, etc., Right up to the point in time when, right until. b ~ *dum* (*quoad*), all the time that, so long as. c (app.) ~ *postquam*, ever since.

a Ibo odorans quasi canis uenaticus ~ donec persecutus uolpeum ero uestigia PL. Mil. 269; ~ coquito, dum didimam excoquo CATO Agr. 107.2; mihi. ~ ~ curae erit quid agas, dum quid egeris sciero Cic. Fam. 12.19.3; plosoris. ~ ~ sessuri donec cantor ~ uos plaudite' dicat HOR. Ars 154; haec terere ~ oportet. ~ dum mellis habent spissitudinem LARG. 4; ouum. ~ fuit quoad pullus. ~ exclusus est SUT. Tib. 14.4; (cf. w. ab) quae (sc. scelera) custos Gallicus urbis ~ a lucifero donec lux uocidat audit IUV. 13.158; ~ (w. adeo) mansero tuo arbitratu, uel adeo ~ dum peris PL. As. 328; nunquam destitit. ~ orare ~ adeo donec perpulit TER. As. 662; ~ adeo uerberari (bubulum) iussit, dum animam effluat GRACCH. orad. 46; VERG. G. 4.84; ~ (w. eo) ~ eo se tenuit quoad a Cn. Pompeio legati ad eum. ~ uenerunt Cic. Deio. 11; rogationem tulit ut qui plebem Romanam tribunos plebei rogaret, is ~ eo rogaret dum decem tribunos plebei faceret LIV. 3.65.4; papulae. ~ eo strigile raduntur, quoad eliciatur sanguis COL. 6.31.2; nec eo ~ trahatur (spiritus), donec deficiat QUINT. Inst. 11.3.53; PLIN. Pan. 2.12; (cf. w. antequam) ~ eo animaduerti. ~ eum iocari. ante quam Chrysogonum nominati Cic. S. Ros. 60. B oenus eorum alius oculum amicae ~ oggerit, dum illi agant ceteri cleptae PL. Truc. 102; bubus frondem ulmeam. ~ dum habebis, dato CATO Agr. 30; dandum hordeum (sc. pullis). ~ ~ quoad erant lactantes VAR. R. 2.7.12; repetit. ~ aequor respiciens dominum, dum licet, ~ meam Ov. Ep. 17(18).118; praestari uolo Philoni, ~ dum uiuet, quinquagesimam omnis redditus SCAEV. dig. 33.1.21; ~ (w. adeo) ~ adeo ego illius ferre possum ineptiam et magnifica uerba, uerba dum sint TER. Eu. 741; ~ (w. eo) SAL. Rep. 2.10.3; beneficia eo ~ laeta sunt dum uidetur exolui posse Tac. Ann. 4.18. C heri uidemus tertius, quartus, quintus, sextus, ~ postquam. ~ pater abiit, nunquam hic. ~ destitit est potarier PL. Mos. 957.

5 (without further addition, qualifying vb.,

etc., implying that the activity or process in question is continued indefinitely) Continuously, persistently, to the end. b (indicating that an action or event is repeated indefinitely) constantly, continually.

feram et perferam ~ abutim eius animo forti PL. Am. 645; ei rei nunc suam operam ~ adsiduo seruos dat Cist. 185; ne abitas priu' quam ego te uenero. ~ ~ opperiar Epul. 305; TER. Haec. 423; da mi basia. ~ ~ altera mille CATUL. 5.9; mare. ~ unum latendi conseruans ~ tenorem LUCR. 5.508; cupis. ~ abire. ~ sed nil agis. ~ ~ tenebo HOR. S. 1.9.15; de me pernegat (illa) ~ uero Tr. 1.6.8; si pulset (amator) inanis, surdus. ~ sonnet ~ (ianitor) PROF. 4.5.48; fax. ~ lacrimoso stridula fumo ~ fuit Ov. Met. 10.7; dum uolt succurrere lapsae, frater et extensa porrigit ~ manus Fast. 3.872; sex mensibus. ~ nox ~ continua est MEL. 3.36; ~ recusem PER. 6.15; semel insertas non mutaturus habenas ~ premo STAT. Silv. 3.5.28; ~ (alternating w. semper) non semper imbres. ~ manant in agros aut mare Caspium uerant inaequales procellae ~ HOR. Carm. 2.9.4; filius et Ciceris frustra tibi semper ametur destitutaque tuas ~ petitus opes Ov. Ib. 418; ~ (w. compar. or sim.) post hoc secundis ~ laboribus Romanae pube creuit HOR. Carm. 4.4.45; dulcedine praedandi longius ~ a naubus procedit LIV. 10.2.8; hostis ~ cuneo institit pugnare; et ~ plures confertioresque medos urgebant 39.31.3. ~ b naturam expelles furca, tamen ~ recurret HOR. Ep. 1.10.24; scriptor si peccat idem libraribus ~, quamuis est monitus, uenia caret Ars 354; non. ~ mirum ~, altera si nobis ~ rogatur humus Ov. Pont. 3.1.30; MART. 2.23.1; causas nunc agis et ducenta queris: sed consumis et ~ inuarias 8.16.3; ~ (repeated for emph.) qui prius ~ et ~ et ~ furum scinder pedices solebam Priap. 77.8; quidquid petit ~ et ~ donas MART. 4.28.6.

6 (w. *ad*, expr. limit of a series or sequence) Up (to); (also w. *advs.*); (w. *ab*) right (from). b (w. *ad*, etc.) up (to a specified total or amount); (also as prep., w. acc.) up to, as much as.

numeri. ~ a quattuor ad centum VAR. L. 9.82; a Suburana (tribu) ~ ad Arniensem nomina uestra proponat Cic. Agr. 2.79; ab ouo ~ ad mala HOR. S. 1.3.7; omnia. quae ~ ad hoc uolumen tractauimus PLIN. Nat. 36.1; adenserunt. ~ omnes. ~ consulares ~ ad Pompeium Collegam; ille. ~ Marcianum in quinquennium relegandum. censuit PLIN. Ep. 2.11.20; ~ haec ~ adhuc lecta sunt, superest ea pars epistulae, quae. ~ APUL. Apol. 81; ~ audiuit? ~ ~ a principio omnia PL. Aut. 538. ~ b formacem. ~ ad pedes tres summam latam redigito CATO Agr. 38.1; LIV. 8.14.6; qui. ~ milibus aries quinquaginta. ~ censui fuisse ~ ad centum milia 24.11.7; consulatus tantummodo ~ ad undecim qui continuaret Caesar. ~ impetrare potuit VELL. 2.89.5; dantur a tribus pilulis ~ ad septem LARG. 138; capiendis pecuniis posuit modum ~ ad dena sestertia Tac. Ann. 11.7; SCAEV. dig. 32.42; (w. adu.) Herbitenses. ~ liciti sunt (i.e. bid at an auction) ~ adeo quoad se efficere posse arbitratuam Cic. Ver. 3.77; ~ (as prep.) ~. ~ duo commata MAUR. 2788.

7 (expr. degree, w. *ad*) Up to the point (of); (so w. *in* + acc.). b ~ *adeo*, to such an extent; sim. ~ *eo*, etc. c ~ *qua*, to the extent or degree that, as far as; also ~ *quousque*. d (as prep., w. acc.) to the point of.

ubi bibas, edes de alieno quantum uelis ~ ad fatim PL. Poen. 534; eheu! redactus sum ~ ad unam hanc tuniculam Rud. 549; homines. ~ deuberassae ~ ad necem TER. Ph. 327; Ad. 90; haec omnia deoquito ~ ad sextarios iuris IURIS CATO Agr. 158.2; fuit ista causa. ~ defendenda ~ ad extremum Cic. Phil. 2.75; fidem socialem ~ ad perniciem suam coluerunt LIV. 21.7.3; pro amicis desudandum esse ad extremum ~ sudorem SEN. Ep. 95.37; credente nullo ~ ad caedem eius (sc. matris) duratura filii odia Tac. Ann. 14.1; Tigranes. ~ ad seruilem patientiam demissus 14.26; extantibus rigentibusque oculis ~ ad horrorem. ~ uisitentur SUT. Nero 49.4; ~ caro. ~ piscium. ~ in pollinem ~ contusa MEL. 2.97; arida. ~ scintillam. ~ fouent ~ in incendium SEN. Ep. 18.15; neque enim meus audeat istas ciuis in ~ manus STAT. Theb. 1.440; in prouerbum ~ Graecorum celebratum est QUINT. Inst. 1.10.21. ~ b odi hominem, iratus pugno. ~ adeo, studio atque odio illius, eferor ira LUCR. 158; GRACCH. orat. 53; quod solis uapor. ~ non posse uidetur efficere ~ adeo pollens feruore corusco LUCR. 6.237; ~ adeone mori miserum est? VERG. A. 12.646; ~ adeo mutata ferar (sc. Sibylla) Ov. Met. 14.152; PER. 1.26; IUV. 15.84; (emph. the truth of a preceding statement) ~ adeo in rebus solidi nil esse uidetur LUCR. 1.497; ~ (w. eo) ~ eo illa quae dicenda de instituta putabat. ~ ciuitatum moribus abhorrebant Cic. de Orat. 1.224; non ~ eo est improbus; ~ non omnia sunt in uno uita VERG. A. 86; SEN. Nat. 1.3.4; ~ (w. other adu.) in quali causa et quoniam ~ id fieri debeat GEL. 1.3.19. ~ C iubet ranam. ~ colere in aquam ~ qua ad tertiam partem decoxeris VAR. R. 1.2.26; qua. ~ potest, uires sibi demere temptat (Iuppiter) Ov. Met. 5.302; effuge uenturos, qua potes, ~ rogos! TR. 3.7.54; ~ eo ~ fructuum rationem habendam, quo ~ haberetur, si non perisset (res petita) PAUL. dig. 6.1.33. ~ d utilius hic frequens balineum est. ~ etiam ~ sudorem CELS. 3.22.7; (Aegyptus) inopia siccitae ~ inulium sterilitatis exaruit PLIN. Pan. 30.2; Marius ~ a caliga peruenit ~ septimum consulatum AMP. 18.15.

8 (correl. to consecutive clis.) ~ . . . ut, To such an extent. ~ that; sim. ~ *adeo*, *eo*, etc. ~ *ut*.

pergunt turbare ~ ut ne quid possit conquisceat PL. Mos. 1053; opus faciam, ut defetiger ~ ingratius ut dormiam TER. Eu. 220; LUCR. 1.553; hunc. ~ serpentem. ~ perspete et ~ nota, uisum ut cognoscere possis Ov. Met. 15.660; MAUR. 2658; ~ (w. adeo) adeo ego illam cogam ~ ut mendicet ~ meum' pater Pl. Bac. 508; sus ~ adeo pinguitudine crescere solet ~ se ipsa stans sustinere non possit CATO hist. 39; QUINT. Inst. 2.2.12; APUL. Apol. 95; ~ (w. eo) quod Anierinis ~ eo uisum est indignum ut urbe tota fletus gemitusque fieret Cic. S. Ros. 24; Flac. 54; is ~ eo uitae statum commutatum ferre non potuit. ~ ut se de superiore parte aedium delecerit NEP. Di. 4.5; eo ~ uirgis in comitio caesus erat ut inter uerbera expiraret LIV. 22.57.3; 25.21.10; uix ubi temperant, quin eo ~ inpendentia prouehant, ut naturam oderint, quod infra deos sumus SEN. Ben. 2.29.2; LARG. 100; Tac. Ann. 15.41; ~ (w. other adu.) fastidium tuum illo ~ procedit, ut ex duobus aequae iustis. ~ crispulum malis SEN.

Ep.66.25; quae (sc. annona) tuis opibus. ~ illuc redundauit, ut. PLIN. *Pan.* 31.5.

9 (without addition) To the fullest possible extent, thoroughly, completely.

is me scelus auro ~ attondit dolis doctis PL. *Bac.* 1095; quibus est dictis dignus ~ oneremus ambo *Mer.* 978; inueni. ~ scopophantiam qui admittit miles ~ *Mit.* 768; nisi multa aqua ~ et diu macerantur (muriatica), olent *Poen.* 243; ego te replebo ~ unguentum gemmatis 701; ego upulando, ille uerberando, ~ ambo defessi sumus *Tar.* 42.23; Ctesipho me pugnis miserum. ~ occidit 559; poenas dedit ~ superque quom satis est, pugnis caesus ferroque petitus *Hor.* S.1.2.65; de scribita quidem non minimi edi, de melle me ~ tetigi *Pr.* 66.3.

usquequaque, *adv.* Often as two words. [prec. + abl. sg. fem. of *quisque*]

1 As far as one can go in each direction, everywhere.

quom ~ umbra est, tamen sol semper hic est PL. *Mos.* 766; pater illarum. ~ posquam eas perdidit, mari terraque ~ quaerit PL. *105*; CATO *orat.* 36; non ~ idoneum inuenias locum, ubi. ~ facias lulum *AFRAN.* com. 198; VAR. *L.* 7.8; Seythiarum nomen ~ transit in Sarmatas atque Germanos PLIN. *Nat.* 4.81; occurrunt et hinc et illinc, ~ quacumque MART. *II.* 98.3; scis ut in omnibus. ~ uestibus, fenestris ~, ubique imagines uestrae sint. ~ propositae *FRU.* *Aur.* 1. p. 206 (74N); puer. ~ flauis crinibus ~ conspicuus *APUL.* *Met.* 10.30; ~ (in a book or discourse) hoc non alienum est. ~ ne aut nusquam aut ~ dicatur, hic admonere *Cic.* *Inu.* 2.63; ~ (transf.) bona uiuorum. ~ quolibet et accusatore et crimine corripiebantur *SUET.* *Dom.* 12.1.

2 (transf.) **a** In every conceivable situation or circumstance. **b** In every possible respect, wholly, altogether.

a Chrysallus mihi ~ loquitur nec recte PL. *Bac.* 735; ~ sapere oportet *Inc.* *trag.* 78; *Cic.* *Orat.* 73; aut undique religionem tolle aut ~ conserua *Phil.* 2.110; Egnatius, quod candidos habet dentes, renidet ~ *CATUL.* 39.2; cur enim non ~ Homericis uersibus agam tecum? PLIN. *Ep.* 1.7.4; 8.6.12; sermone Graeco. ~ non. ~ usus est *SUET.* *Tib.* 71; *Rhet.* 30 (p. 126R); *FRU.* *Aur.* 1. p. 4 (63N). **b** ei mihi, ut ille uersus ~ pertinet: 'gener socerque, perdidistis omnia' *VERG.* *Cal.* 6.5; quae cuncta si facit iste, ~ laudandus est PLIN. *Ep.* 9.30.4; has. ~ dictiones qui aut omnino similes. ~ aut ~ diuersas existimaret *GEL.* *II.* 3.3; apud mea non ~ ferina praecordia *APUL.* *Met.* 4.2; ut (beneficium) ~ esset gratuitum *FL.* 16.

ussura: see *VSVRA*.

ussus: see *VSVS*.

usta ~ae, *f.* [pf. pple. of *vro*] A red pigment obtained by roasting *sil* or yellow ochre; a similar pigment obtained by roasting *cerussa*. *VITR.* 7.11.2; ~ *PLIN.* *Nat.* 35.38.

ustilis ~is ~e, *a. oest-*. [VRO+ILIS] Suitable for burning; (in quot. as sb., app. w. ellipsis of *materia*).

EX RECISAMINIBVS RAMORVM QVAE ~ I IDONEA NON ERVNT *CIL.* 2.5181.29.

ustilō: see *VSTVLO*.

ustiō ~ōnis, *f.* [VRO+TIO] Exposure to the action of fire, burning; (esp.) cauterization (of a diseased part of the body, etc.). **b** (app.) a sore caused by fire or intense heat, a burn.

c caustic or corrosive action (of a substance). omnis (rosa). ~ recisione atque ~ one proficit *PLIN.* *Nat.* 21.21; quidam a tertia ~ one refrigeratos (pumices) potius quam restinctos terere malunt 36.156; ~ post ~ onem putris ulceris *CELS.* 5.26.33.3; pectoris oris siue costa cariosa est, inutilis ~o est, et excidendi necessitas est 8.2.5; *PLIN.* *Nat.* 34.151; *LARG.* *pr.* 3.17. **b** collyrium. ~ facit. ~ ad ~ ones et solutas cicatrices *LARG.* 27. **c** dolores thoracis. ~ paustica ui emendat (sinapi). ~ impositum. ~ si uehementior ~o timeatur, per duplices pannos *PLIN.* *Nat.* 20.238.

ustor ~ōris, *m.* [VRO+TOR] One employed to burn dead bodies.

CATUL. 59.5; da uilem Magno plebei funeris arcem. ~ robora non desint misero nec sordidus ~or *LUC.* 7.738; *MART.* 3.93.26; (cf.) qui (i.e. the leader of the mob who is burning *Clodius'* body set fire to the senate-house) cum tantum ausu sit ~or pro mortuo *Cic.* *Mil.* 90.

ustrina ~ae, *f.* [as prec. + TRINA]

1 A place where dead bodies are burnt.

NE QVIS ~AM NOVAM, VBI HOMO MORTVVS COMBVSIVS NON ERIT, PROP[R]IVS OPIDIVM PASSVS D FACITO *CIL.* 1.594.2.2.12; 1.838.6; QUI HOC MONIMENTVM AEDIFICAVRINT CVM ~A 6.10243; ~ (dist. from bustum) bustum proprie dicitur locus, in quo mortuus est combustus et sepultus. ~ ubi uero combustus quis tantummodo, alibi uero est sepultus, is locus. ~a uocatur *PAUL.* *Fest.* p. 32M.

2 A conflagration, fire.

APUL. *Met.* 7.19.

ustrinum ~i, *n.*: var. of prec. (sense 1).

CIL. 6.23808; MONVMENTVM ET OSSAR ET ~VM C C IVLIVM FAVSTIVM 10.6368; 14.604.

ustulō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* Also **ustilō**. [VRO+ULO; term. perh. on anal. of *pultulo*, *ioculor*, etc.] FORMS: *ustil-* in *VITR.* *L.* C. To burn partially, char or scorch. **b** (transf., expr. the effect of frost on vegetation). **c** to cause to smart or tingle.

scripta. ~ infelicibus ~anda lignis *CATUL.* 36.8; taleae oleagineae ~atae *VITR.* 1.5.3; is locus. ~ palis. ~ atis con-

figatur 3.4.2; 5.12.6; feruenti caput ~are ferro (i.e. curling-iron) *Prap.* 45.2. **b** nec gemmas. ~ seri frigorici ~aunt aura *Prap.* 61.7. **c** CHIR OPTO TIBI VT REFRICTENT SE PIVS TVAE VT PEIVS ~ENTVR QVAM ~ATAE SVNT *CIL.* 4.1820.

ūsuarīus ~a ~um, *a.* Also **ūsārius**. [VSVS+ARIVS] FORMS: *usarius* in *GEL.* 4.1.23. (leg., of an object, slave) That may be used by someone other than the owner (but not exploited for profit; cf. *usufructuarius*). **b** (masc. as sb.) one who has the right to use something owned by another.

GEL. 4.1.23; ~ae rei speciem is cuius proprietates est nullo modo commutare potest *NERAT.* *dig.* 7.8.23; *serius fructuarius uel ~us POMPON.* *dig.* 15.1.2; *CIL.* 6.8594. **b** dominus proprietates etiam inuito usufructuario uel ~o fundum ~per saltuarium. ~ custodire potest *POMPON.* *dig.* 7.8.16.1; *ULP.* *dig.* 9.2.11.10.

ūsūcapiō ~apere ~ēpi ~aptum, *tr.* Often as two words, stis. separated or inverted. [abl. of VSVS+CAPIO] (leg.) To acquire ownership of (a thing) by virtue of uninterrupted possession.

quoniam hereditas ~apta esset *Cic.* *Att.* 1.5.6; is, qui de bonis. ~eperit plurimum possidendo *Leg.* 2.48; quod Hannibal iam uelut ~episset Italiam *Liv.* 22.44.6; *SEN.* *Ep.* 88.12; *PLIN.* *Ep.* 5.1.10; subsidia. ~ ueteribus possessoribus ut ~apta concessit *SUET.* *Dom.* 9.3; furtium (rem) *lex XII tabularum* ~api prohibet *GAUS.* *Inst.* 2.45; *PAUL.* *dig.* 41.8.4; ~ (elements separated or inverted) iter. ~ non, quia ad culturas perueniunt, capitur usu *Hvg.* *agrim.* p. 89; heres eius, qui bona fide rem emit, usu non capiet sciens alienum *PAPIN.* *dig.* 41.3.43.

ūsūcapiō ~ōnis, *f.* Also **ūsūscapiō**. [abl. (gen.) of VSVS+CAPIO] FORMS: *usucapio* (also written as two words) in *Cic.* *Top.* 27, *Leg.* 1.55, *GEL.* 6(7).10.1. (leg.) Acquisition of the ownership of something by virtue of uninterrupted possession.

~o fundi *Cic.* *Caec.* 74; impleta ~one proprio pleno iure incipit. ~ tua res esse *GAUS.* *Inst.* 2.41; *CLEM.* *dig.* 24.1.25; (elements separated) usu quoque capio cessabit *ULP.* *dig.* 41.9.1.2; ~ (pl.) ~onum, tutelarium. ~ iura *Cic.* *Orat.* 1.173; nunquam in ~onibus iuris error possessori prodest *PAUL.* *dig.* 41.3.31.

ūsūfructuārius ~i(i), *m.* [VSVS, FRUCTVS (see VSVS, sense 4)+ARIVS] (leg.) One entitled to enjoy both the use of something of which he is not the owner and the profits from it.

POMPON. *dig.* 7.1.10; ~ ius. ~ non possidet, sed habet ius utendi fruendi *GAUS.* *Inst.* 2.93.

ūsūra ~ae, *f.* [VTOR+VRA] FORMS: *ussura* *PL.* *Trin.* 181.

1 The use or enjoyment (of a thing).

Alcumenae ~am corporis cepi, et. ~ grauidam feci *PL.* *Am.* 1135; neque adeo hasec (sc. aedes) emi mihi nec ~ae meae *Trin.* 181; hanc postremo solis ~am cape *Acc.* *trag.* 507; unius ~am horae gladiatoris isti ad uiuendum non dedissem *Cic.* *Catil.* 1.20; lucinae hanc ~am eripere uis plenam scribamur. ~ *Sul.* 90; *Rab.* *Post.* 48; ~a falsi gaudi frui *Fam.* 6.12.1; ne ab ulius quidem ~a gloriae peritum animum *Cn. Pompeius VELL.* 2.34.2; *CALP.* *Decl.* 26; Mercuri. ~ operae necessariam ~am postulat (Venus) *APUL.* *Met.* 6.7; 7.27; si. ~ sibi ~am eorum (sc. uitiorum) utilem credit *PL.* 2.11.

2 A sum paid for the use of money, interest (esp. pl., prob. w. ref. to the monthly payments which go to make up annual interest). **b** (transf., applied to something added in excess of the exact equivalent).

~a, quod in sorte accedebat, impendium appellatum *VAR.* 5.183; certare cum ~is fructibus praediorum (i.e. to owe interest to the amount of one's income) *Cic.* *Catil.* 2.18; nec inde satis efficitur in ~am menstruum *Att.* 6.1.3; legena promulgauit, ut sexenni die sine ~is credita pecunia soluantur *CAES.* *Civ.* 3.20.5; neque. ~aes alienum patiebatur. ~ multiplicandis ~is crescere *NEP.* *Att.* 2.5; *Liv.* 6.14.7; unciario fenore facto leuata ~a erat 7.19.5; ~missis ~arum (i.e. interest at 1/2 per month or 6% per annum) *COL.* 3.3.9; debitor ~am pariter sortemque negabit *MART.* 5.42.3; faenus agitare et in ~as extendere ignotum *Tac.* *Ger.* 26.1; notauit. aliquos, quod pecunias leuioribus ~is mutuati grauiore faenore collocasset *SUET.* *Aug.* 39; ~as quadrantes *SCAEV.* *dig.* 33.1.21.4; ~ (w. gen. of sum on which interest is paid) reliquiae pecuniae uel ~am Silio pendemus *Cic.* *Att.* 12.25.1; legatorem. ~ae non debentur *GAUS.* *Inst.* 2.280; ~arum ~ae (i.e. compound interest) *ULP.* *dig.* 12.6.26.1. **b** nec unquam sine ~a reddit (terra) quod acceptit *Cic.* *Sen.* 51; sat magna ~a est pro beneficio memoria *Pub.* *Scn.* 5.47; dedetis deinde et istos sacrosantos. ~ in comitio uirgis caesos, hanc iam ut intercalate poenae ~am habeant *Liv.* 9.9.2; *SEN.* *Ep.* 81.18; prima quaque occasione mitte (sc. litteras), appositus quidem ~is, quas ego. ~ centesimas computabo *PLIN.* *Ep.* 9.28.5; (w. gen.) has ~as uoluptatum pendimus ultra modum. ~ concupitarum *SEN.* *Ep.* 95.23.

ūsūrārius ~a ~um, *a.* [prec. + ARIVS]

1 Available for use over a limited period, provided on loan.

Amphitruo subdituos. ~ exit. ~ cum Alcumena ~ uxore ~a *PL.* *Am.* 498; cupio aliquem mihi emere puerum qui ~us nunc mihi quaeratur *Cur.* 382; aera. ~a (i.e. loans) *Truc.* 72; alumnis. ~sestertium deciens singulis reliquit ~um potius quam proprium *FRU.* *Amic.* 2. p. 98 (183N).

2 (of a debt) Subject to interest; (of a debtor) liable to pay interest.

si forte non fuerit ~um debitum *ULP.* *dig.* 3.5.5.14 (6.12);

cum. ~ pecuniam. ~ alter ~am debet 16.2.11; debitor ~us *PAPIN.* *dig.* 22.1.7.

ūsūreceptiō ~ōnis, *f.* Also **ūsūreceptiō** (in quot., as two words). [abl. (gen.) of VSVS+RECEPTIO] (leg.) Recovery, by *usucapio*, of the ownership of a thing previously owned.

GAUS. *Inst.* 2.59. **β** *GAUS.* *Inst.* 2.61.

ūsūreceptiō ~ipere ~ēpi ~eptum, *tr.* [abl. of VSVS+RECEPTIO] (leg.) To regain ownership, by *usucapio*, of (alienated property).

GAUS. *Inst.* 2.61.

ūsūrpātiō ~ōnis, *f.* [next + TIO]

1 The action of taking possession (of property) without legal claim; (spec., of something possessed by another, so as to prevent his *usucapio*). **b** assumption, esp. arbitrary or unjustified (of an honour or title).

~ONES FVTEORVM *CIL.* 2.5181.58; nequa ~one per falsas professiones fiat, adhibenda est mensuris diligencia *Hvg.* *Gr.* *agrim.* p. 169; (transf.) dominum rerum contabli solet, bonae mentis ~o nullum tristoris fortunae recipit incursum *V.* *MAX.* 4.4. intro.; ut quod professione eleuant (i.e. glory) ~one memoriae adsequantur 8.14. ext. 3; ~o est usucapionis interruptio: oratores autem ~onem frequentem usum uocant *PAUL.* *dig.* 41.3.2. **b** dictator creatus (Sulla) (cuius honoris ~o per annos cxx intermissa. ~) *VELL.* 2.28.2; audaci ~one imperii *V.* *MAX.* 7.3.9; superba ~one nominum *PLIN.* *Nat.* 33.31.

2 Assertion (of a right or privilege) by (persistent) exercise of it.

~o itineris *Liv.* 41.23.14; *CVM* LONGA ~ONE IN POSS[ESS]IONEM RIUS (sc. ciuitatis Romanae) FVISSE DICATVR (id genus hominum), PATIOR BOS IN EO IVRR[ERE]. PERMANERE *CIL.* 3.5030.27.

3 The (constant) putting into execution or carrying out (of practices, etc.).

laudandus est, qui. ~ consoletor se. ~one et renouatione doctrinae *Cic.* *Bru.* 450; comitibus. ~ ad speciem atque ad ~onem utustatis per xxx lictores auspiciurum causa adumbratis *Ag.* 2.31; hanc diutina ~one formatam consuetudinem *V.* *MAX.* 2.3.1.

4 The making use (of a name) in speech, i.e. utterance of it; also, the (repeated) use of the name (of). **b** manner of using (words or sim.), (linguistic) usage.

regalem animum in se esse. ~ taciti iudicarent: uocis ~one abstinenter *Liv.* 27.19.5; ~ ille. ~ apud te praetorem. ~ ne moram quidem mortis mentione atque ~one ciuitatis adsequi potuit? *Cic.* *Ver.* 5.166. **b** ille grammaticus. ~ in uerbo tam multiplici unam tantummodo ~onem eius notasse *GEL.* 6(7).17.13; orationis Latinae ~ones 7(6).16.1; pro eo (i.e. auditum) a plerisque nunc ~auditum dicitur noua. ~one 12.10.2.

ūsūrpō ~āre ~āui ~ātum, *tr.* [**usuripo* (VSVS+RAPIO)]

1 To take possession (of property) on one's own initiative (and without strict legal claim). **b** (spec.) to take possession of (something possessed, but not owned, by another) so as to prevent his *usucapio*; (pass. in middle sense, applied to the action of a wife who, to avoid passing into her husband's *manus* as a result of one year's unbroken cohabitation, absents herself for three nights during that period, cf. *GAUS.* *Inst.* 1.111). **c** to assume, take to oneself (an honour, title, or sim., esp. arbitrarily or unwarrantably; also without obvious pejorative force). **d** to take up (an inheritance).

non ut iure aut iudicio. ~ recuperare amissam possessionem, sed ut surculo defringendo ~are uideantur *Cic.* *de Orat.* 3.110; quas urbes. ~aus paterque nunquam ~aurit pro suis *Liv.* 34.58.10; ex his locis. ~olent priuati aliquid ~are et hortis suis applicare *ACEN.* *agrim.* p. 47; (cf.) possessionem Armeniae ~abat (Corbulio) *Tac.* *Ann.* 14.26; ~ (transf.) uagus ille. ~amnis intra ~ata semper collium substerat *PLIN.* *Pan.* 30.4; seu (hudio) tota priuati candoris expers, alienae lucis digla. ~ radia solis. ~at *APUL.* *Soc.* 1. **b** interumpitur possessio, cum qui de possessione ui deicitur. ~ nec eo casu quicquam interest, is qui ~auert dominum sit nec ne *GAUS.* *dig.* 41.3.5; ~ Muclium. ~ dicere solum legi non esse ~atam mulierem, quae, cum Kalendis Ianuariis apud uirum matrimonii causa esse coepisset, ante diem iv Kalendas Ianuarias sequentes ~atum isset. ~ non enim posse impleri trinoctium, quod abesse a uiro ~andi causa ex duodecim tabulis deberet *GEL.* 3.2.12. **c** ut possessionem ~. ~ honoris ~ati modo a plebe per paucos annos recipere in perpetuum patres uiderentur *Liv.* 6.34.4; societas nobis. ~ cum Pelope, rege Lacedaemoniorum. ~ legitimo. cuius ius tyranni. ~arunt 34.32.2; illum, nescio quibus tenebris protractum portentum, execrabili audacia ad ~andam alienam propinquatulum tendentem *V.* *MAX.* 3.8.6; ~abant gloriam istam illi quoque principes, qui obire non poterant *PLIN.* *Pan.* 81.3; peregrinae conditionis homines uelut ~are Romana nomina. ciuitatem *R.* ~antes. securi percussit *SUET.* *Cic.* 25.3; *APUL.* *Met.* 4.30; (of things) omnia. ~ quae falsum beneficii nomen ~ant *SEN.* *Ben.* 1.5.5; ~ clamor. ~. ~ubentium. (Philippum) legitimum honorem ~are *Liv.* 32.25.4; *VELL.* 12.22; quidam existimant. loco et quasi possessione ~ati a se diu secundi gradus sponte cessisse *SUET.* *Tib.* 10.1; (of things) regio quae sequitur. ~ proprie nomen Africae ~at *MELA.* 1.33; *COL.* 3.2.12; urbes, quae Macedoniae sitae Graeca uocabula ~ant *Tac.* *Ann.* 6.41. **d** ne simulata adoptio in. ~andis. ~ hereditibus prodesset *Tac.* *Ann.* 15.19.

2 To assert one's possession of (a right or privilege) by exercising it.

populum Romanum universum priuare suffragiis, paucis tribus. ad ~andam libertatem uocare Cic.*Agg.* 2.17; id quod populi est repetitum atque ~amus, ut quibus uelit populus Romanus honores mandet Liv.4.3.5; ut unus ex plebe, ~andi iuris causa, tribunus militum, crearetur 5.12.9; 27.9.9; ab Regibus. uno et perpetuo tenore iuris, semper ~ato, nunquam intermisso, quae ex foedere debent, exigimus 35.16.8; permissio. ut regnaret, non tamen ius datum ~are sustinuit Curt.8.12.6; quaedam (ciuitates) quod falso ~auerant sponte omisere Tac.*Ann.* 3.60; sibi quique dominorum ~at seruitutem, sibi non utendo deperdit Cels.4.6.6.1.

3 To put into practice or operation (a custom, procedure, etc.), perform (esp. regularly or often), carry out, execute, etc.

num quippiam aliud me uis? ~ ut bene sit tibi. ~ pol istuc quidem omni iam ego ~abo domi Pl.*Per.* 736; exite, ignauis. quibus nisi ad hoc exemplum experior, non potest usura ~ari Ps.133; quae in uita ~ant homines, cogitant, curant Acc.*praef.* 29; illa Sestianorum non solum litteris tradita. sed multis officiis illorum ~ata et comprobata cognatio Cic.*Ver.* 5.125; hoc genus poenae saepe in improbis ciuibus. esse ~atum Catil.4.7; nec. ab isto officio quod semper ~auit. abduci. debuit Amic.8; quidnam incidisset cur ex tanto interuallo rem desuetam ~arent Liv.3.38.8; ut eum morem, si non semper, crebro tamen ~aret 44.16.5; apud Indos. patientiae meditatio. obstinate ~ari creditur V. Max. 3.3. ext. 6; illud, quod in quibusdam prouincis ~atur, ut cornibus inligitur iugum Col.2.2.22; alia (animalia) perniciatim ~are, alia praepotes uolatus, alia nare Plin.*Nat.* 7.4; Domitianus. ~ata ante munia imperii omitebat Tac.*Hist.* 4.56; ~atis quibus inuenerat executionis. uenas exoluit Amic.11.3; Maeceniati ~are otium post labores concessit 14.55; mutua. cum Graeculis officia ~ans prope ex aequo Suet.*Tib.* 11.1; ~ (impers. pass., w. ut) ~atum est, ut his quoque ius dicatur Ulp.*dig.* 50.13.1.6.

4 To make (esp. constant or habitual) use of, employ.

o barathrum, ubi nunc es? ut ego te ~em lubens! Pl.*Bac.* 149; quae mulier una ~at duplex cubile In.*frag.* 128; post inuenta conclusio est, quae credo usuros ueteres illos fuisse, si iam nota atque ~ata res esset Cic.*Orat.* 1.69; scire ipsos unum paene se praedae communis exortem in illis colendis orandisque ~are uictoriae praemia Curt.4.14.6; nec puduit has uestes ~are etiam uirum Plin.*Nat.* 17.78; 26.10; deforme. auxilium, duo milia gladiatorum, sed per ciuilia arma etiam ueneris ducibus ~atum Tac.*Hist.* 2.11; ne praenominia quidem uilia praeterquam Gnaei et Luci ~arunt Suet.*Nero.* 1.2; eam puellam. ~tentam a Scipione atque in deliciis amorbisue ab eo ~atum Gel.7.6.8.6; lini seges. oportuit. rebus sacris ~atur Apul.*Apol.* 56; ~ (a word or sim., as part of a language or vocabulary) hoc nomen beluis inditum a Graecis; sermionibus eius ignari Indi aliud lingua sua ~ant Curt.*q.* 5; uerbis. non diu ante aetatem M. Ciceronis ~ari coeprum Gell.13.22(21).6.

5 To make (frequent) use of (a word, expression, etc.) in speech (i.e. by uttering it). **b** to make (frequent) use of, i.e. repeat, the name of; (w. abl.) to call habitually (by a name); (w. pred. acc.) to speak habitually of (as). **c** to bring up (a topic) in discussion (repeatedly); also, *memoriam* ~are, to invoke the memory (of).

quid hoc hic. ~tumultu est? nomen qui ~at memoret? ENN. scen.156; cum imploraret saepius ~aretque nomen ciuitatis Cic.*Ver.* 5.162; quam crebro ~at: et consul et Antonius! Phil.2.70; praeculare. est hoc ~atum a doctissimis. nisi sapientem liberum esse neminem Parod.33; id, quod a nostri hominibus saepissime ~atum iam in prouerbiis consuetudinem uenit Off.2.55; hanc saepe eum exacta aetate ~asse uocem multo miserius nisi exilium esse Liv.2.40.11; 24.22.8; saepe illud ~at (Homerus) eloi uiv Bpitol eloiu Vell.1.5.3; 2.67.4; Curt.7.4.13; Col.11.1.29; (w. acc. and inf.) crebro ~as legem te de alternis consiliis reiciendis tulisse Cic.*Vat.* 27. **b** quae (sc. uia Apia) cunctata antea caede. ~ilebatur, eadem nunc crebro ~atur Cic.*Mil.* 18; bonum. quod in hoc sermone totiens ~atum est Fin. 3.33; ~de Orat.3.70; hoc. nomine ~ant Caecilius ramos fruncosque prominentes Col.5.6.11; ~C. Laelius, is qui Sapiens ~atur Cic.*Off.* 2.40; Tim.39; quae nos. semina rerum appellare suemus et haec eadem ~are corpora prima Lucr.1.60. **c** hanc apertius dixissem nisi breuius eo nunc malle, quod infra sunt planius ~anda Var.8.4.3; seculo saepe ante oculos ponere idque libenter crebris ~are sermionibus Cic.*Marc.* 5; (impers. pass.) de hoc post erit ~andum, cum de poetis dicemus Var.8.6.52; ~frater. desiderium mei nominis renouari et rerum gestarum memoriam ~ari coegit Cic.*Red.* Sen.37; Amic.28.

6 (w. oculis, auribus, or sim.) To grasp (with the senses), perceive.

unde meae ~ant aures sonitum? Pl.*Cas.* 631; nec calidos aestus tulimur nec frigora quinius ~are oculis Lucr.1.302; cum iam destiterunt ea sensibus ~are 4.975; simul et oculis et auribus scelus illius ~arent (praeterentes) Rut.*Lup.* 1.13; deos. ~partim uisus ~amus, alios intellectus uestigium Apul.*Soc.* 1; ~(cf.) aduenio ex Asia atque Arabia, quas ego neque oculis nec pedibus unquam ~aui meis Pl.*Trin.* 846.

usus ~us, m. [VTOR+TVS] FORMS, ORTHOG.: *ussus* Pl.*Mer.* 518, Ps.248, CIL 4.2583; *oesus* Cic.*Leg.* 3.10 (in archaizing passage); gen. ~uis Var.8.9.4.10.73.

1 Application (of something) to a purpose, employment, use. **b** (of a person, esp. in some given capacity); also, treatment (of a person). **c** (of immaterial things, esp. words or sim.). **d** (implying frequent or prolonged use). mittit homini munera. ~haec ad ~um domesticum Cic.*Ver.*

4.62; multa ad ~um suum reseruabat (Hannibal) Phil.5.25; prior aeris erat quam ferri cognitus ~us Lucr.5.1287; ferri capillum repetitum in ~um Culex 392; turres. ~muro admoit, quarum ~um forte oblata opportunitas praeruit Liv.8.16.8; ille. ~serrae repperit ~um primus Ov.*Met.* 8.246; supellex non ~um ~um, sed ad ostentationem luxus comparata Curt.5.6.3; nec. ~ulla sunt tam blanda pabula. ~quorum gratia non exolestat ~u continuo Col.7.3.20; uertis in ~um lustra habitata feris Stat.*Silv.* 3.1.168; ambulationes in ~um populi. ~publicat Quers.*Aug.* 100.4; rem cotidiana ~us Gell.4.1.6; (pred. dat.) quos (equos) instratos frenatosque ut extemplo egresso in ripam equiti ~ui essent impo~uerant in naues Liv.21.27.9; ~ (of clothes or sim.) cum. ~ea. ~uestis. ~propter uetustatem ~um non habeat honestum Vitr.7.8.4; pauperis est munus (sc. endromis), sed non est pauperis ~us Mart.14.126.1; iter. ~ingressus est paludatus. ~nec prius ~um togae recipere quam. Suet.*Gal.* 11; Apul.*Apol.* 73. **b** sine militis ~u. ~securae peragebant otia gentes Ov.*Met.* 1.99; uti appareat populum Romanum ~um dictatoris hand metu desiderasse tali quo timuisset potestatem Vell.2.28.2; si quid tale fuerit utilit. ~quod ~um ministerium hominis impedit Ulp.*dig.* 21.1.1.8; ~nolo. ~de ~u seruorum disputare, in quos superbissimi, crudelissimi. sumus Sen.*Ep.* 47.11. **c** quid. ~admoit. ~proces, quarum me dedecet ~us? Pl.*M.* 6.689; pueris monstratur littera primum per faciem nomenque suum, tum ponitur ~us Man.2.756; epichrematis frequentior circa credibilia est ~us Quint.*Inst.* 5.14.14; opportunitus eius (sc. metaphorae) ~us illustrat orationem 8.6.14; nec. ~ita, ut nunc, ~us erat illis temporibus exceptionum Gaius Inst.4.108; ~conteritur ferrum, silices teneantur ab ~u Ov.*Ar.* 3.91; uestis detrita ~u Plin.*Nat.* 8.191; (humorously) certo. ~id fuit nomen tibi. ~fuit disertum, uerum id ~u perdidit Pl. St.24.

2 (phrs.) in ~u esse, habere, retinere, To be, have, keep, in use; in ~um uenire, to come into use, become current. **b** (pregn.) in ~u esse (poni), to be in common or everyday use; ex ~u, in accordance with everyday use.

in torcularium in ~u quod opus est Cato Agr.13; domare (asinos) incipiunt ad cas res, ad quas quisque eos uult habere in ~u Var.8.2.6.4; scaenam theatri temporari et uix mense uno futuri in ~u Plin.*Nat.* 36.5; ut nullum argenteum uas in ~u haberet Suet.*Dom.* 1.1; illa. genera testamentorum in desuetudinem abierunt; hoc uero solum. in ~u retentum est Gaius Inst.2.103; ~quod 'scalae' et 'aquae caldae'. ~multitudinis uocabulis sint appellata neque eorum singularia in ~u uenerit Var.8.9.68; Plin.*Nat.* 19.32; fratria filiam uxorem ducere licet: idque primum in ~um uenit cum diuus Claudius Agrippianum. uxorem duxisset Gaius Inst.1.62. **b** nolle nisi splendidis uti ac. ~poeticis, necessaria atque in ~u posita uitare (uerbia) Sen.*Ep.* 114.14; errare quidam solent, qui omnia quae sunt in ~u. ~reformidant Quint.*Inst.* 8.2.2; ~ca (sc. argumenta). ~perspicua debere esse. ~uerbis quam maxime propriis et ex ~u 5.14.33.

3 Means of using (a thing) or enjoying (conditions, etc.); power of exercising (an organ, faculty, etc.).

~u. ~urbis prohibere peregrinos Cic.*Off.* 3.47; habebit (sc. a building). ~aditus ~um sine impeditionibus Vitr.3.3.6; nebula erat. ~aditus adeo ut lucis ~um eriperet Liv.10.32.6; improuisa res fuit nec ~us equorum in urbe erat 26.38.12; largior. ~pauperibus fuit ~us epularum Col.10. pr.1; pernoctare. ~haud minus miserabiles quam quos hostis circumsidet: quippe illo etiam honestae mortis ~us, his inglorium exitum Tac.*Ann.* 1.70; relegatae ~um uul omniemque delicatorem cultum ademit Suet.*Aug.* 65.3; Tib.61.4; ~deum. ~membris hominis ~praedium omnibus, ~u membrorum ne minimo quidem Cic.*Pom.* 1.123; pavor attonito rationis ademerat ~um Ov.*Pon.* 3.6.47; Cels. 8.11.6; uolant quae apodes, quia caecant ~u pedum. ~appellatur Plin.*Nat.* 10.114.

4 (leg.) The use, by legal right, (of property owned by another), or the right of making such use; esp. **b** ~us fructus (also as one word) or ~us et fructus, etc., the right both to use another's property and to receive profits from it, usufruct.

ager. ~erit nulli proprius, sed cedit in ~um nunc mihi nunc alii Hor.8.2.2.134; pauper. ~non est cui rerum suppetit ~us Ep.1.12.4; cui ~us relictus est, uti potest, frui non potest Ulp.*dig.* 7.8.2; (cf.) quid prohibitis aquis? ~us communis aquarum est Ov.*Met.* 6.349; ~ (w. right defined) ~um transeundi personae datum Papin.*dig.* 33.3.6; (cf., poet.) limen erat caecaeque fores et peruius ~us (i.e. a thoroughfare) tectorum inter se Priami Verg.*A.* 2.453; ~ (transf.) uita. ~mancipio nulli datur, omnibus ~u Lucr. 3.971; ~u regni contentum scire dominum et ius eorum, qui dederint, esse Liv.45.13.15. **b** ~us, fructus, uictus, cultus iam mihi harunc aedium. ~alienatus Pl.*Mer.* 832; si aedes eae corruerunt. ~quarum ~us fructus legatus est Cic.*Top.* 15; ~us. ~elus fundi et fructus testamenti uiri fuerat Caesenniae Caec.19; in eo (sc. prouinciali) solo dominium populi Romani est. ~nos autem possessionem tantum uel ~umfructum habere uidemus Gaius Inst.2.7; Paul.*dig.* 7.1.1; 18.6.8.2; ~ (transf.) gaude. ~habuisse te tam bonum fratrem et ~um fructumque eius, quamuis breuior uoto tuo fuerit, boni consule Sen.*Dial.* 11.10.6.

5 (leg.) The fact of being in continuous possession (of land or other property not owned by oneself), regarded as establishing a prescriptive title; see also VSVACPO, VSVRECIPO, etc.

fundum. ~te aut uacuum possedisse, aut ~u tuum fecisse Rhet.*Her.* 4.40; lex ~um et auctoritatem fundi iubet esse biennium Cic.*Cae.* 54; quaedam, si credis consulti, mancipat ~us; qui te passit aget tuus est Hor.*Ep.* 2.2.159; possessiones appellatur agri. ~qui non mancipatione, sed ~u tenebatur Fest.*p.* 241M; si qui diuturno ~u et longa quasi possessione ius aquae ducentiae nactus sit Ulp.*dig.* 8.5.10; ~ (in an ancient form of marriage) in manum, inquit, ~conueniat (uxori). ~quaero. ~u an coemptione? Cic.*Flac.* 84; ~u in manum conueniebat, quae anno continuo nupta perseuerabat Gaius Inst.1.111; ~ (transf.) quous nunc es? ~tuos, nam pugnis ~u fecisti tuum Pl.*Am.* 375; Seruius. ~iam ~u. ~regnum possederat Liv.4.6.1; Sen.*Ep.* 12.8.

6 Actual performance, practice (opp. knowledge or theory). **b** (of a person) the state of being practised (in a field).

ut ad eam doctrinam, quam suo quisque studio consecutus esset, adiungeretur ~us frequens Cic.*de Orat.* 1.15; ut cogitata praedare eloqui possent, non nulli studio et ~u elaborauerunt Brut.253; quam (sc. amicitiam) nec ~u nec ratione habent cognitam Amic.52; Off.1.60; tantum ~u cotidiano et exercitatione efficiunt uti in. ~praecipiti loco incitatos equos sustinere. ~conseruiunt Cic.*de G.* 1.133; ut uarias ~us meditando extenderet artis Verg.*G.* 1.133; consilium specie prima melius fuisse quam ~u apparitum Liv.4.60.3; 28.40.7; quem numerum debet ratio sed non capit ~us Man.3.246; peritos luctandi ~us exerceat Sen.*Ep.* 109.2; fatetur non a se inuentum (compositionem) sed ~u exactione comprobata Larg.97; materias. ~idoneas. ~edomandis ~u difficultatibus Gell.17.12.2; (pl.) ~ibus admoniti flammis torrenda (farras) dederunt Ov.*Fast.* 2.521; ~ (w. gen.) etsi ars quidem cum ea non utare scientia (tamen ipsa teneri potest, uirtus in ~u sui tota posita est Cic.*Rep.* 1.2; defluuium eorum (sc. plorum). ~in spadonibus non usum, nec in ullo ante ueneris ~um Plin.*Nat.* 11.131. **b** magnam eloquentiam ad scribendum attulit, sed nullum ~um forensium Cic.*de Orat.* 2.58; Brut.167; nullius ~us imperator Caes.*Civ.* 3.45.6; hinc in consilium dantur duo ~u sapientiae praestantes Nep.*Timo.* 3.2; mittere. sanguinem cum sit expeditissimum ~um habenti, tum ignaro difficillimum est Cels.2.10.15; non solum scientia peritorum sed et proprio ~u curator instructus Fkon.*Aq.* 119; ~ (w. gen.) iuris ciuilius magnam ~um. ~apud Scaeuolum. ~iuse Cic.*Brut.* 152; Veneti. ~scientia atque ~u nauticarum rerum reliquos antecedit Caes.*Gal.* 3.8.1; qui cotidiana consuetudine ~um quoque eius generis procliorum perciperent Cic. 3.84.3; mihi siquis erit ducendi carminis ~us, dehebt Ov.*Pon.* 1.5.7; neque. ~seminariis student nec ~um habent faciendae uiuadiciis Col.3.14.2; mulieris ~u scelorum aduersus insidias intentae Tac.*Ann.* 14.3; Juv.4.139; ~ (w. in +abl.) qui ex urbe. ~Caesarem secuti non magnam in re militari ~um habebant Caes.*Gal.* 1.39.2; Liv.35.28.1; uterque. ~multi. ~ac uarii et in doctrina et in re publica ~us Suet.*Gram.* 2(p.10R).e.

7 Practical experience (of events, affairs, etc.). **b** (pregn.) in ~u, in one's everyday experience. **c** (of a person) the fact of possessing experience of life, the world, or sim.

quin res aetas ~us semper aliquid adportet noui Ter.*Ad.* 856; periti sumus in uita atque ~u calemus magis Acc.*praef.* 8; mihi uideor eorum consuetudinem ~u tractandoque cognosce Cic.*Ver.* 2.181; cum nie. rerum uarietate atque ~u ipso iam perdoctum uiderent Balb.60; ~u iam obdure rat et percallerat ciuitatis. ~patientia Mil.76; collegas. ~u meliores factos Liv.5.8.4; dum tempore et ~u fortiter edisco tristitia posse pati Ov.*Ep.* 7.179; Curt.5.1.61; quosdam. ~affirmant. ~praedicere, cum grandis uentura sit. hoc intellegere ~u ipso potuerunt, cum colorem nubium notassent, quem grandis totiens insequabatur Sen.*Nat.* 46.6.3; foeda clades Romanisque ~u incognita Flo.*Epit.* 1.18(2.2.23); ~ (w. gen.) docuit. ~nos longa uita ~usque rerum maximarum Cic.*de Orat.* 2.204; te iam series ~usque laborum erigit Luc.1.123. **b** nihil ex his quae in ~u habemus. ~uident (i.e. in a school of rhetoric), sed piratas cum catenis in litore stantes Petr.1.3. **c** felices, quibus ~us adest! legio rerum. ~Ov.*Ep.* 16.145; non omnia grandior aetas, quae fugiamus, habet: seris uenit ~us ab annis Mel.6.29.

8 ~u uenire (sts. as one word; often w. dat. of person). To occur in one's experience, in the course of events, etc. **b** ~us (w. gen.) uenit, etc., an actual instance (of an occurrence, fact) is experienced.

Cato Agr.157.7; hominem magis cupio. ~laudare quam possum; idemque hoc certo scio uobis omnibus ~u uenire Rhet.*Her.* 4.56; quid homini potest turpius. ~u uenire? Cic.*Quinc.* 49; Cui.53; si id culpa senectutis accideret, eadem mihi ~u uenirent Sen.7; ~u uenisse hoc diu Romano. ~Iuba barbaro potius obediendum fuisse quam. ~Scipionis obtemperasse nuntio. ~I.B.Afr.57.3; Ier.*Alc.* 4.5; Cicero ea. ~quae nunc ~u ueniunt, cecidit ut uates Att.16.4; Petr.51.2; Fro.*Aur.* 1.p.166(20N); Gell.3.16.12; (w. ut) credo quibusdam ~u uenire, ut abhorreant a Latinis, quod incidit in inculta quaedam Cic.*Fin.* 1.8; ~ (elements of phr. inverted) non uenit idem ~u mihi quod tu tibi scribis, 'quotiens exorior' Cic.*Att.* 7.26.1; ne. ~id accidit, quod cuiuspiam Thracio. ~uenisse ~u fabulatur Gell.19.12.6. **b** nupur adeo ~us huius rei (sc. the inferiority of Latin comedies to their Greek originals) nobis uenit Gell.2.23.4; quaesitum esse nemini. ~an quae tor populi Romani a praetore in ius uocari posset. id autem non ex otiosa quaestione agitabatur, sed ~us forte natae rei ita erat, ut uocandus esset in ius quae tor 13.13.2.

9 A frequent or general practice, usage. **b** in ~u esse, to be in regular practice, to be customary.

quaedam uerba contra ~um ueterem inclinata patietur (consuetudo communis) Var.8.10.78; si qui posideris. ~remotum ab ~u iudiciorum ac foro Cic.*de Orat.* 2.306; horribilis oratio; sed eam ~us, uita, mores, ciuitas ipsa respuit Mur.74; modo conscripti atque ~us militaris imperiti Caes.*Gal.* 6.39.2; multa. ~cadent. quae nunc sunt in honore uocabula, si uolet ~us Hor.*Ar.* 71; Graecorum liburnaculorum ~um Vitr.7.4.4; dum nunc uis errat amor, uires sibi colligat ~u Ov.*Ar.* 2.339; morem fecerat ~us Met.2.345; ~us luxuriantis aetatis signaturas pretiosis gemmis coepit insculpere Cap.*iur.* 10; sermo circa rura est agrestesque ~us Plin.*Nat.* 18.5; ~us quidam irrationalis, quam Graeci δαιμον τῆφθῃ uocant Quint.*Inst.* 10.7.11; horum recitatio ~u iam recepta est Plin.*Ep.* 7.17.4; Gell.19.7.13; (applied to religious practices) hunc (sc. taurum). ~Thessalis in seros Idibus seruauerat ~u V.Fl.1.780; ~ (w. gen. of gd., etc.) scire potestates herbarum ~umque mcdendi Verg.*A.* 12.396; cuius (sc. bituminis) legendi ~um. ~experientia docuit Tac.*Hist.* 5.6; longo ~u loquendi corruptam uocem esse Gell.16.6.13. **b** in ~u est et collicias interponere. ~ampliore sulco Plin.*Nat.* 18.179; est. ~Capitoni in ~u claros uiros colere Plin.*Ep.* 1.17.2; Gaius Inst.1.133.

10 Habitual dealings between persons, intercourse.

cum Metellis, Serullis, erat ei domesticus ~us et consuetudo Cic. *Rosc.* 15; inter noscitur ipso ~us intercedit *Fam.* 12.33.1; tales ~usque sunt remissione ~us eluenda *Amic.* 76; *Cat.* 91.7; quante sit sapientiae eorum retinere ~um benivolentiamque *Nep. Att.* 20.5; ut per omne obsequium insinaret se in quam maxime familiarem ~um *Liv.* 40.21.11; tu... o nobis ~u iunctissime longo *Or.* 7.3.6.19; *Pent.* 2.5.7; nationem ne finitissim quidem ~um, quippe nullo commercio carentem mutuos ~us *Curt.* 7.3.3; hancum Vescularium... qui propior cum Tiberio ~us erat *Tac. Ann.* 2.28; Latarius, qui modico ~u Sabinum continebat 4.68; neminem in ~u habes nisi... patri tuo... dilectum *Plin. Pan.* 88.3; Liliam, Orestillam... relegat, quod repetisse ~um prioris mariti... uidebatur *Suet. Cal.* 25.1; nullum adhuc inter nos mutuo scriptitantium ~um fuisse *Fro. Amic.* 2.2.190(180N); (cf.) ~us amicitiae tecum mihi parvus... fuit *Or.* 7.3.5.11; (w. ref. to sexual intimacy) cum furtivo iuuenem lassauerit ~u (uxor, sc. tua) *Tib.* 1.9.55; *Quint. Inst.* 8.4.2.

11 Potential for use, value, utility. **b** (pred. dat.). **c ex ~u** (esp. w. poss. adj. or gen. of person), to the advantage or profit (of), useful(y); also **in ~u**, **in ~um**. **d quis ~us est?** (w. gen.), what useful purpose is served (by)? (and sim. phrs.).

ut (liberi) et in ~um boni et in speciem... sint *Pl. Mos.* 123; esse... hominis ingenui... uelle bene audire... idque propter rem ipsam, non propter ~um *Cic. Fin.* 3.57; quantum ~um haberet ad subeundam omnium rerum inopiam potiri oppido pleno atque opulento *Caes. Civ.* 3.80.6; in multitudine et praesidii plus et ~us amplior est *Sal. Rep.* 2.11.3; quidue ad amicitias, ~us rectumque, trahat nos *Hor.* 5.2.6.75; *Vitr.* 1.7.2; docui... ~us ~us in illis (sc. pomis) *Or.* 7.3.10.651; *Tr.* 3.11.43; *Sen. Ep.* 87.29; ~us et foliis, sed maior semini ad exaltandum *Plin. Nat.* 21.160; herbarum... eximii ~us ad uulnera *24.152*; non... sine ~u fuerit introspicere illa... leuia ex quis magnarum saepe rerum motus oriuntur *Tac. Ann.* 4.32; priuato ~ui bonum publicum postponitur *6.16*; (w. defining gen.) factae... ex uulua materia (naues) non eundem ~um celeritatis habuerant *Caes. Civ.* 1.58.3; (pl.) magnos... ~us adfert (sc. materia, etc.) ad nauigia faciendi *Cic. N. D.* 2.152; diuisa... Macedonia partium ~ibus separatis, quanta uersa esset, ostendit *Liv.* 45.30.8; nec doctae simulae possis numerare nec ~us *Mar.* 13.10.1.

b bono ~ui estis nulli *Pl. Cur.* 501; qui mihi est ~ui et plurimum prodest *Men.* 358; quid tandem habuit liber iste quod tibi... tanto ~ui posset esse? *Cic. Brut.* 14; hanc commendationem sibi magno ~u atque adiumento fuisse *Fam.* 13.71; ubi bonum publicum etiam priuatum ~ui est *Sal. Rep.* 2.6.2; *Liv.* 37.15.7; *Curt.* 8.14.16; *Tac. Ann.* 3.54. **c** uidi (illam), uerum non ex ~u nostrorum neque adeo placet *Pl. Mer.* 394; magis opportuno ~u nec magis ex ~u tuo nemost *Ter. Eu.* 1077; si ex ~u esset nostrum hoc matrimonium *Hec.* 548; uersatus sum in provincia quomodo ex ~u uestro existimabam esse *Gracch. Orat.* 25; eam rem non minus ex ~u terrae Galliae quam populi Romani accidisse *Caes. Gal.* 1.30.2; 6.20.3; ut omnia ex proprio ~u ageret *Vell.* 2.21.2; *Apul. Met.* 4.18; (w. inf. or acc. and inf. after ex ~u est) est... libido opinio uenturi boni, quod sit ex ~u iam praesens esse *Cic. Tusc.* 4.14; ex ~u est... suco fouere *Plin. Nat.* 27.81; siluestre (papauer) in miro ~u est... ad faucium remedia *18.229*; 22.160; in futurum innocenter uicturi et in aliquo ~u futurum *Quint. Inst.* 7.4.18; opera nobis haec inanis anne in ~u impensa sit *Mauro.* 3.16. **d** si quis ~us mei est, nihil minor ex priuato capietur *Liv.* 3.51.5; erat in tanta caligine maior ~us aurium quam oculorum *22.53*; ne sagittarum quidem ullius erat barbaris ~us *Curt.* 8.14.18; quis ista (sc. signa) mortalium persequi possit aut quis ~us noscendi intellegat? *Plin. Nat.* 34.37; *Quint. Inst.* 6.1.31; (cf., w. poss. adj.) quid facis interea, qui nil nisi prole nosti? quis tuus ~us erat? *Or.* 7.3.11.1.

12 The use or purpose to which a thing (or person) is put, function.

in quibus rebus non subest similitudo natura aut ~us *Var. L.9.38*; quorum... partium corporis ~us sunt necessari *Cic. Off.* 1.27; ensem... recludit (Dido)... non hos quaesitum munus in ~us *Ver.* 4.4.64; deliciae... meae Latris, cui nomen ab ~u est *Prop.* 4.7.75; omnis ~us uasa argentea *V. Max.* 4.3.7; quod... filium... rustico opere grauatum publicis ~ibus subtraheret 5.4.3; folia et cortex in eosdem ~us adhibentur *Plin. Nat.* 24.69; placet (bitumen)... tingendo ferro clauorum capitibus et multis aliis ~ibus 35.182; neque proemii neque narrationis est alius ~us quam ut huic iudicem praeparant *Quint. Inst.* 5.1.4; qui... Caesarem per honorem aut uarios ~us sectantur *Tac. Ann.* 15.33; (w. gen. of the thing functioned as) asserens remora ~um obtinebat *B. Alex.* 13.2; in ~um horrorem paucis reliquerat tecta *Liv.* 22.23.9; pinus baculi quae praebuit ~um *Or.* 7.3.13.782; *Plin. Nat.* 24.65; ante consonam *V.* obtinuit uocalis ~um *Mauro.* 5.4.

13 Want of something requisite or useful, requirement, need. **b ~us uenit** (sts. w. dat. of person), the need arises; (w. abl., gen. of thing needed); (also w. *ut*).

ego... dicam tum quando ~us posset *Pl. Mil.* 810; ~um provinciae supplere *Cic. Ver.* 4.9; ad ultimum quae flagitat ~us *Luck.* 6.9; nec trepidus in ~um poscentis aequi pauca *Hor. Carm.* 2.11.4; castris, nisi quantum ~us necessarii cogerent, tenebatur miles *Liv.* 22.12.8; unde terra marique quae belli ~us poscent suppedientur 26.43.7; quid... cum... sibi paruos ~us natura repositat... luxuriam... lucris eminus...? *Man.* 4.8; posse nos habere ~ibus nostris necessaria *Sen. Ep.* 90.15; manipuli... Naupontum missi ob itinera et pontes et alios ~us *Tac. Ann.* 1.20; uigilias, stationes, et si qua alia praesens ~us indixerat, ipsi partiebantur 1.32; ea... quae satis sint ~u anno *Gel.* 4.1.23; (pred. dat.) lillas... mittit, copias ceteraque ~ui adlaturos *Tac. Hist.* 3.20. **b** si quid ~us uenit, meminisse ego hanc rem uos uolo *Pl. Cist.* 147; *Sh.* 475; non ~us ueniet, spero *Ter. Ham.* 553; *Cato Agr.* 4; ista cum lingua, si ~us ueniat tibi, possis... crepidas lingere carpatias *Cat.* 98.3; *Gel.* 6(7).17.4; (w. abl.) me nominat haec; credo ego illi hospitio ~us uenit *Pl. Epid.* 535; (w. gen.) quando ~us uenisset aut rei aut uerbi, cuius me... obliuio tenuisset *Gel.* 1.2; (w. ut) neque cum huius modi umquam ~us uenit ut confictares malo *Ter. Ph.* 505.

14 ~us est (often w. dat. of person), There is need: **a** (w. abl. of thing needed; sts. w. abl. and pred. pf. pple. pass.; also w. abl. of pf. pple. pass. used impers.). **b** (sim. w. gen.; app. also w. acc., s.v.l.). **c** (w. acc. and inf., *ut*; also ellipt.).

a sequere me: ad eam rem ~us est tua mihi opera *Pl. Per.* 328; qui ego uestem, aurum atque ea quibus est uobis ~us, praebere? *Ps.* 182; *Cato Agr.* 68; *Liv.* 1.184; Octauus... reducere... naues quibus consuli ~us non esset *Liv.* 30.41.8; *Gel.* 2.15.3; (without est) nunc uiribus ~us, nunc manibus rapidis *Ver.* 4.8.441; *Pl. As.* 312; iaxo scies quam subito argento mi ~us inuenio sit *Ps.* 50; ~utius quod non facto est ~us fit quam quod facto est opus *Am.* 505; ubi ~us nil erat dicto, 'spondeo' dicebat *Trin.* 503; *Ter. Hec.* 327. **b** maximus est ~us luminum... in itineribus... quod in his saepius alii alia obuiam uenientes... solent incurrere *Vitr.* 6.6.7; luna... surgebat, nec facis ~us erat *Or.* 7.3.2.500; constabat nusquam esse eorum (sc. proemiorum) maiorem ~um, quam ubi animus iudicis... flectendum est *Quint. Inst.* 4.2.80; 5.14.14; ~quantulum ~us auri tibi...? *Pl. Bac.* 705; ad eam rem ~us hominem astutum, doctum, cautum et callidum *Ps.* 385. **c** (w. acc. and inf.) dico ut ~us fieri *Pl. As.* 376; quid erit, quod extra magistratus coarctari oculus sit, qui coeret, populus creator *Cic. Leg.* 3.10; (w. ut) ubi pudendum est ibi eos deserit pudor, quom ~us ut pudeat *Pl. Epid.* 167; *Mil.* 1132; (ellipt.) si nihil ~us esset, iam non dicere *Mer.* 731; mihi sic est ~us; tibi ut opus factost face *Ter. Ham.* 80; de ceteris studiis alio loco... dicemus, si ~us fuerit *Cic. Tusc.* 4.5; ut facere ad uitam possemus quae foret ~us *Luck.* 4.831; *Apul. Met.* 11.30; *Gel.* 17.17.3; (cf., w. adest) effectum, ut equitum mille... Pompeianorum impetum, cum adesset ~us, sustinere auderent *Caes. Civ.* 3.84.4.

ūsuscapiō: see VSVCAPIO.

ūsusfructus: see VSVS.

ūsūueniō: see VSVS.

ut, adv., conj. uti [from IE. interr.-indef. root *q_u (w. loss of labiovelar as in *ubi*, *umquam*) beside *q_ui (as in *quis*); term. uncertain] **FORMS**: *uti* (*utei* in inscrr., etc.) the older form, increasingly rare after *Cic.* but affected by archaizing writers such as *SAL.*, and in poets metri gratia. For doubled *ut* see VTVT.

A. Interr. adv.

1 (in dir. qu.) In what manner, condition, etc.? how? **b** (in indir. qu.). **c** (in indir. qu., loosely, w. little emph. on manner) how it comes about that.

ut eam credis? misera amans desiderat *Pl. Bac.* 208; ea ut uidetur mulier? — non edepol mala... ut moratast? — nullam uidet melius meae sententia *Mer.* 391; ut uales? — non male *Mos.* 718; *Per.* 17; *Ter. Ham.* 406; ut Nasidien iuuit te cena beati? *Hor.* 5.2.8.1; *Ep.* 1.3.12; ut sese in Samnio res habent? *Liv.* 10.18.11. **b** (w. subj.) animus audire expetit ut gesta res sit *Pl. Cist.* 555; nescio ut moribus sient uostreae (sc. uxores) *Mos.* 708; scim tu ut tibi res habeat? *Ter. Eu.* 800; postquam nuntiatus est, ut pugnatum esset in Gallos *Quad.* 181; ut Romae uixerint, quibus conuiliis, quibus flagitiis... longum est dicere mihi *Cic. Cim.* 36; *Att.* 4.18.1; nota uenis furtiua mihi est, ut lenis agatur spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum *Tr.* 1.8.57; originem nepotum, ut geniti, ut educati, ut cogniti essent... ostendit *Liv.* 1.6.1; (w. ind.) eloquere res Argium proelio ut se sustinet *Enn. scen.* 169; (w. subj., in indir. deliberative qu.) hi sunt inimici... quos neque ut adprendas neque ut dimittas scias *Cat.* 100.80. **c** quid ego... plura commemorare, ut linguens genitoris filia uultum, ut consanguineae complexum, ut denique matris... omnibus his Theseli dilectum praepropit amorem *Cat.* 64.117; scimus ut impios Titanas... fulmine sustulerit caducos (sc. Iuppiter) *Hor. Carm.* 3.4.42; nec loquor, ut... ambiguis fuerit modo uir, modo femina *Sithon Or.* 7.3.2.79; *Plin. Nat.* 28.125; audistisne ut poena mea et supplicium uestrum simul postulerent? *Tac. Hist.* 1.37; animaduertis, ut non contenta lex dicere 'alia' addiderit 'omnia' *Plin. Ep.* 8.14.20; (cf., w. ind.) aspices... Sorores... canere antiqui dulcia furae louis, ut Semela est combustus, ut est perditus *Io Prop.* 2.30.29; (cl. anticipated by ita) memin. ita ferre senes, his ortus ut agris Dardanum Idaea Phrygiae penetrarit ad urbes *Ver.* 4.7.206.

2 (exclamatory) To what an extent! how! **b** (in dependent exclam. cls.).

o Libane, ut miser est homo qui amat! *Pl. As.* 616; at ut scelerata sola scum murmurat! *Aul.* 52; edepol hominem uerberonem Pseudolum, ut docte dolum commentatus! *Ps.* 1205; *Rud.* 245; heia ut elegans est! *Ter. Ham.* 1063; ut hidos facit! *Ph.* 945; *Acc. Trag.* 352; *Cic. Phil.* 3.15; quanta studia decertantium (puerorum) sunt! ut illi efferrunt lactitia, cum uicerunt! ut pudet uictos! *Fin.* 5.61; *Cat.* 66.24; ut te, fortissime Teucrum, accipio agnoscoque libens! *Ver.* 4.8.154; *Prop.* 2.33.35; *Sen. Ben.* 2.13.1; *Stat. Ach.* 1.810; *Quint. Inst.* 6.1.11; (pleon.) ut adimulabat Sauream med esse quam faceret! *Pl. As.* 581; ut illac hodie quot modis moderatrix laeque fuerit...! *Cist.* 537. (w. ind.) uiden ut aperiturus aedes festiuiussumae? *Pl. Cur.* 93; audin tu ut deliramenta loquitor? *Men.* 919; uides ut annonast grauis *St.* 635; *Ter. Eu.* 919; aspiciet, inuipuae secum ut meditata requirit *Cat.* 62.12; aspice, ut antrum siluestris raris sparsit labrusca racemis *Ver.* 4.8.5.6; 4.8.55; (w. subj.) quin me aspice et contempla ut haec (sc. uestis) me deceat *Pl. Mos.* 172; cernis ut insultat Rutuli...? *Ver.* 4.10.20; uides ut alta stitit nunc candidum Soracte *Hor. Carm.* 1.9.1; miramur, facilius ut premat arte manus (puella) *Prop.* 2.1.10; 2.2.24; mirum est, ut in his opusculis animus intendatur, remittatur *Plin. Ep.* 7.9.13.

3 (w. subj., introducing cls. dependent on vbs. expr. anxiety or misgiving) Whether it is possible that, how it can be that.

(w. uereor, timeo, metuo) magnum molior negotium, metuoque ut hodie possem emolior *Pl. Bac.* 762; *Mos.* 465; dies... mi ut satis sit uereor ad agendum *Ter. An.* 705; *Ph.* 965; *Pl. Trag.* 153; uereor Hiempsal ut satis firmum sit et ratum (doedus) *Cic. Agr.* 2.58; accipere... a te litteras quibus uideris uereri ut epistulas illas acciperem *Ad.* 11.22.1; rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere dicebant *Caes. Gal.* 1.39.6; *Hor.* 5.2.1.60; *Plin. Ep.* 1.8.17; (w. labore) id... fecerat quod... sinistrum (latus)... equitatus hostium multitudini ut resistere posset laborabat *B. Afr.* 60.4.

B. Rel. adv. (often, in some uses regularly, w. ita, sic, or other correl. adv. or phr. in main cl.) or temporal conj., normally foll. by ind.

4 In the same way as (. . so), in the manner that. **b** (cl. reduced to a single word or phr.).

(w. ita, sic) quam (sc. mulierem) ego postquam aspexi, non ita amo ut sane solent homines *Pl. Mer.* 262; arbitror, Rhodienses noluisse, nos ita depugnare, ut depugnatum est *Cato Orat.* 163; tantum modo Gnaeus noster ne, ut urbem *dioglorus* reliquit, sic Italiam reliquit *Cic. Att.* 9.10.4; en ego auxilio, qui non tulit, utque reliquit, sic linquendus erat *Or.* 7.3.71; (w. other correl. adv., etc.) is... reliquit... filium pariter moratum ut pater... huius fuit *Pl. Aut.* 22; metuo... ne malus item erga me sit ut erga illum fuit *Ps.* 1020; nunc... eas itidem fallam, ut ab is fallimur? *Ter. Eu.* 385; si promiserimus... nos non eodem modo, ut ceteri solent, uerba facturos *Rhet.* 1.10; (without correl.) ea liberalitas est probanda quae sine periculo existationis est, ut in illo fuit *Cic. Ver.* 2.28; quod ut tibi curae sit, ut omnia solent esse quae me uelle scis, te... *rogo Fam.* 13.1.2; regreditor, non temere, ut ascenderat, sed temptans omnia *Sal. Jug.* 93.5; nullas numerorum exirimus aras, ut colitur Pax atque Fides *Iuv.* 1.115. **b** (w. correl. adv., etc.) encyrtum ad eundem modum facto, ut globos *Cato Agr.* 80; item ut illo edicto de quo ante dixi... edixit idem quod omnes Romae *Cic. Ver.* 1.117; confidunt, ut antea rege sic hoc tempore regno te rem p. literaturum *Fam.* 11.8.1; (after similitur) quia non similitur locutiones ut uenditiones hunt *Ulp.* 21.2.1.63; (without correl.) qui... ut mulier est ornatus *Gracch. Orat.* 55; non... pro meo reditu ut pro P. Popili... adulescentis filii... deprecari sunt *Cic. Ned.* 60.6; tu ut omnia istuc quoque ages diligenter *Ad.* 13.5.2; uti superiore die murum aggredditur *Sal. Jug.* 59.1; Silenium... uidere... infatum hesternum uenas, ut semper, Iaccho *Ver.* 4.6.15; hostes... non ad populandos, ut ante, fines sed ad urbem... uenient *Liv.* 3.16.2; ut quondam 23.49.4; nec arma, ut apud ceteros Germanos, in promiscuo *Tac. Ger.* 4.4.3; curam aerari... quam... praetores aut, uti nunc, praetura functi sustinebant *Suet. Cal.* 24.2.

5 ut. ita, sic, etc. (linking parallel ideas): **a** (co-ordinating) As well as... no less, also; **sim. ut. et. b** (implying a contrast) while... at the same time.

a tum l'horio itidem in hac re ut in aliis strenuum hominem praebuit *Ter. Ph.* 476; ut in suis rebus, ita in re publica luxuriosus est nepos *Cic. Agr.* 2.48; utinam ut culpam, sic etiam suspitionem uitare potuisses! *Phil.* 1.33; corporis et fortunae bonorum ut initium sic finis est *Sal. Jug.* 2.3; Cn. Pompeius... priuatis ut opibus, ita consiliis magna uersat *Vell.* 2.29.1; miser ut uanos, ueros ita saepe timores uersat *Am.* 1.1.8.408; centuriones... itidem ut manipulares... puniit *Suet. Aug.* 24.2; ut illos in bonum promos citius educit ad summa, et hos inbecilliores adiuuabat *Ter. Eu.* 805.37. **b** ut ad bella suscipienda Gallorum... promptus est animus, sic mollis ac minime resistens... mens eorum est *Caes. Gal.* 3.19.6; *Nep. Paus.* 1.1; haec omnia ut inuitis, ita non aduersantibus patriciis transacta *Liv.* 3.55.15; 21.11.3; 33.23.8; forma... ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis *Or.* 7.3.14.509; ut non patricia, ita admodum speciosa equestri genitus familia *Vell.* 2.50.2; *Sen. Cl.* 2.2.3; sententiae Cassii ut nemo uisus contra ire ausus est, ita dissonae uoces respondebant *Tac. Ann.* 14.45; (w. tamen or sim. in main cl.) scis... istos, ut non laudandos, sic tamen esse iocos *Or.* 7.3.9.62; *CELS.* 18.1.2; ut ab ultimis caedibus temperant (Galli), ita nihilominus, ubi deuotos altariis admoerere, delibant *Mela.* 3.78; (without correl.) ut non demens, crudelis certe uideatur *Quint. Inst.* 9.2.91.

6 (without correl., introducing a particular case in illustration of a general statement) As for example; (esp.) **b** (without vbs.) such as; also *ut puta*. **c ita ut**, (w. num., app. indicating a sample amount) say.

potest... aliquid facere et non agere, ut poeta facit fabulam et non agit *Var. L.* 6.77; fiat necne fiat, id quaeritur, ut, si magnetem lapidem esse dicam qui ferum ad se... trahat, rationem quo id fiat adferre nequeam, fieri omnino neget *Cic. Div.* 1.86; *Off.* 3.107; accusatores... poenis adificabantur, ut Seruius Corneliusque perditio Sauro famosi... in insulas... demoti sunt *Tac. Ann.* 6.30; *Suet. Aug.* 13.2. **b** appellandi (pars) dicitur ut homo et Nestor, dicendi ut scribo et lego, iungendi ut que, adimulandi ut docte *Var. L.* 8.44; ex Latino multi, ut Tusciani, ut Lanuini *Cic. Balb.* 33; sunt... bestiae quaedam, in quibus inest aliquid stultitiae uirtutis, ut in leonibus, ut in canibus *Fin.* 5.38; aliae (sc. trees)... sponte sua ueniunt... ut molles siliu lentaque genitae *Ver.* 4.8.12; *Vell.* 2.37.5; *Sen. Ben.* 3.21.2; possunt media... respondere... promissis, ut te nemus Angitia, ultra te Fucinus unda? *Quint. Inst.* 9.3.34; (w. si) ad alia in praeparando faciendi scribent aut... sulcandum, ut si arbutum ut pomarium facere uelis *Var. R.* 3.37.4; *Quint. Inst.* 3.7.6; (w. temporal cum) ea (sc. excusatio) est ut ignorantia... aut necessitatis, ut cum miles ad comaeat dum non adfuit et dicit se fluminibus interclusum 7.4.14; —dis me... magnis, ut Phoebus puta... curatum dare mentulam uerebar *Prap.* 37.6; *CELS.* 1.1.30.3; *Pror.* 1.9.28. **c** in eximendo quidam dicunt oportere ita ut nouem partes tollere, decumam relinquere *Var. R.* 3.16.32.

7 (introducing similes) Just as (. . so). **b** (cl. reduced to its subj., obj., etc.) like.

(w. ita or sic, usu. after the ut cl.) ita est amor ballista ut iacitur: nihil sic celere est neque uolat *Pl. Trin.* 668; ut cibi satietas... subamara aliqua re releuatur... sic animus defessus audiendo... admiratione integratur *Cic. Inv.* 1.25; *S. Rosc.* 75; *Cat.* 62.39; ut hedera serpens uires arbores necat, ita me

uetustas. .enecat LABER.com.122; SEN.CLI.24.2; TAC.DIAL. 10.5; (vb. of ut cl. in inf. in indir. sp.) LIV.33.45.7; (w. vb. understood from main cl.) ut. magistratibus leges, ita populo praesent magistratus CIC.LEG.3.2; ut. iurem de tota flumina terra, sic omnes animas locus accipit OV. MET.4.460; (w. other cor. adu.) etc. consonant vehementer. .proinde ut milites faciant VAR.R.3.16.30; non secus in iugis exomnis stupet Eubias Hebrum prospiciens. .ut mihi deuo ripas et uacuum nemus mirari libet HOR. CARM.2.25.12; (without cor.) grauitur. ad terram pondere uasto concidit, ut quondam caua concidit. .Ida in magna radicibus eruta pinus VERG.A.5.448; laeta deae frons est ut sol. .uictus e nubibus exit OV.MET.5.570; (w. vb. understood from main cl.) eum uolo. .supinum animum in graui derelinquere caeno, ferream ut soleam tenaci in uoragine mola CATUL.17.26; ut in animum eius oratio, ut sol in oculos. .incurrat QUINT.INST.8.2.23. **b** (w. cor. adu.) omnia. .sic patitur ut hiemis rigorem et intemperantiam caeli SEN.DIAL.2.9.1; sic palleat, ut nudis pressit qui calicibus anguem IUV.1.43; (without cor.) uita humana prope ut ferrum est si exerceas, contenter CATO MOR.3.1; hinc. .auribus ut equinis, iubam. .habet similem asini VAR.R.2.8.6; indicant pueri, in quibus ut in speculis natura cernitur CIC.FIN.5.61; bella gerebat ut adulescens, cum plene grandis esset SEN.10; paene ut feras circummunis prohiberi aua CAES.CIV.1.84.4; o miseri, quos improbus aduena bello terrat inualuat ut ausi VERG.A.12.262; innotus. .haeret ut e Pario formatum marmore signum OV.MET.3.419; ut lacrimae. .decidit in tepidos lucida gutta sinus FASTI.4.521; eminentia cautum quae inter exigua spatia ut gradus subinde consurgunt MELA.2.89; tradunt undantibus bitumine moles. .securibus cuneisque ut trabes aut saxa discimur TAC.HIST.5.6; (placed after the sb. to which it refers) historias captiuis ut ab Hor.S.1.3.89; OV. AM.3.11.12.

8 (in conditional comparisons, without vb.) As would be the case if, as though; (w. pf. pple.) represented or depicted (as having been —). **b** (w. fut. pple., expr. a real intention, sts. w. implication that it was not carried out). **c** (used in apologizing for an expr.) so to speak, as it were. **d** ut si (w. subj.), as if, as though.

(w. cor. adu.) Atticum sic amo ut alterum fratrem CIC. FAM.13.3.5; (without cor.) flumen Dubis ut circino circumductum paene totum oppidum cingit CAES.GAL.1.38.4; quod est uenturum, sapiens ut praesens cauet PUB.SEN.1.72; ingreditur. .undas, in quibus ut solida ponit uestigia terra OV.MET.14.49; hi ut magnam aliquid agens in. .parietibus ut tectis molendinis occupati SEN.DIAL.2.12.2; Blaesus sacerdotia. .distulerat, tunc ut uacua contulit in alios TAC.ANN.6.40; SUT. CAL.26.2; —rerum gestarum aut ut gestarum expositio CIC.IV.1.27; QUINT.INST.5.11.6. **b** Aetoli. .ut defensori munimenta. .armatos disponunt. .postquam mota signa Macedonum sunt et succedere ad uallum. .coepere, repente omnes relictis stationibus. .ad castra Athanum perfluunt LIV.31.42.5; 35.50.11; 42.63.5; in SEN.SUAS.6.17. **c** hunc Chrysippus negat loqui, sed ut loqui VAR.L.6.56; primum genus est infanum, secundum ut infanum, tertium ut effinum, quartum finum 8.45; tanta uis morbi atque ut tabes. .cium animas inuaserat SAL.CAL.36.5; rami alius alio implicati. .ut perpetuum obiecerant saepem CURT.5.4.24; liberti principum conferre pro numero manipulum ut tributum iussi TAC.HIST.2.94. **d** (w. cor. adu.) mater. .coepit. .educere, ita ut si esset filia TER.EU.17; sic animati esse debetis ut si ille adesset CIC.PHIL.9.12; Rufo. .tunc ita desiderabatur ut si esset unus e nobis FAM.7.20.1; similiter facere eos. ut si nautae certarent, quis eorum potissimum gubernaret OFF.1.87; (without cor.) crisabit ut si frumentum clunibus uannat LUCIL.330; esset. ut si quis. .dicat non posse iudicare similes sine (gemini), nisi. .VAR.L.8.42; Mithridates. .ibi, ubi telum erat repositum, inessit, ut si lassitudine cuperet acquiescere NEP.DIAL.11.3; AG.4.2; cuneo. .hoc laxum. .agnem, ut si nihil obstat, discias LIV.22.50.6; PLIN.NAT.2.161; TAC.HIST.1.32.

9 (w. pred. sb.) Acting or functioning as, in the capacity or guise of.

is. .(dixit) ut orator, quamquam erat admodum adulescens CIC.BRUT.115; uenit uel rogatus ut amicus, uel arcessitus ut socius DEIO.13; qui canem et faelem ut deos colunt LEG.1.32; illorum urbem ut propugnaculum oppositum esse barbaris NEP.THEM.7.5; dignus amari ille (sc. Cinyras), sed ut pater, est OV.MET.10.337; ut nunc si quis tanti habet, uix ut senator agnoscerit VELL.2.10.1; horum contumelias sapiens ut locos accipit SEN.DIAL.2.12.3; Agenor. .quaesit Europen aspernatque Tonanem est ut generum STAT. ACH.2.75; scripsit Tiberio non ut. .supplex sed ex memoria prioris fortunae TAC.ANN.2.63; 14.35; ferebat et ipse suffragium in tribu, ut unus e populo SUT.AUG.56.1.

10 (w. pred. acc., etc., after vbs. of praising, blaming, or sim.) On the grounds of being, as being.

vocallum concursio, quam. .ut uitiosum fugit Demosthenes CIC.ORAT.131; hic onus horret, ut. .paruo corpore maius HOR.EP.1.17.40; quia. .ipsum ut ambiguae fidei uirum suspectum iam pridem habebat LIV.24.45.12; cetera ut professione sua minora despicunt QUINT.INST.1.1.1; alii flordius genus (probaurent), ut ad alenda primarium aetatum ingenia magis accommodatum 2.5.18; uisus es mihi in scriptis meis adnotasse quaedam ut timida PLIN. EP.9.26.5; Cassius. .ut nummulari nepotem sic taxat Augustum SUT.AUG.4.2; CAL.34.2; ut conseruatoris diuini honores eis sunt constituti AMP.15.8; nauitas ut notiores amicioresque sibi Corinthios delegit GEL.16.19.8.

11 In conformity or accordance with that which or the way in which, as. **b** uti rogas (sc. fiat), (the answer given by the people in assenting to a motion put to them by the presiding magistrate).

(w. cor. adu., etc.) faciam sit, proinde ut dixi, tragico-moedia PL.AM.63; faciam ita ut dixi POEN.1422; educta ita ut teque illaque dignumst TER.EU.748; sic habent

principia sese ut dico PH.479; ita. .ei ut precamini eueniat CIC.PHIL.4.10; disputationem. .exponimus. .eisdem fere uerbis, ut actum disputatumque est Tusc.2.9; ita, uti censuit senatus, comitia habita LIV.41.14.4; (cf. after aliter) si aliter ut dixi accidisset CIC.REP.1.7; (without cor.) prandium, ut iussisti, hic curatumst PL.MEN.367; facis ut te decet TER.HAU.1054; ut res gestas narro ab ordine AD.513; neminem, ut leges eorum sunt, suffragis (senatore factum) CIC.VER.2.120; audite, ut uestra humanitas postulat, iudices 5.111; non, ut olim solebat, Atellanam sed, ut nunc fit, mimum introduxit FAM.9.167; non ut uolebat sed ut necesse erat bellum gerebat B.ALEX.43.1; rex, uti constituerat, in castra uenit SAL.JUG.29.5; uti coepisti, perge 102.9; respondes, uti tunc est mos, pauca HOR.S.1.6.60; male me. .continui. .quin, ut oportuit, oscula ferrem OV.MET.7.729; nec temere et ut libet conlocatur argentum SEN.DIAL.7.17.2; si omnia scriberent, uti gesta sunt QUINT.INST.12.8.6. **b** suade. .istam. .legem, ut ego 'utei rogas' possim dicere CIC.LEG.2.24; de pace 'uti rogas' omnes tribus iusserunt LIV.30.43.3; 33.25.7; (cf. in indir. sp.) ab hac oratione in suffragium missi, uti rogaret, bellum iusserunt 31.8.1.

12 (in parenth. remarks) As (is said, believed, etc., by someone). **b** ut uidetur, as it seems; see VIDEO (sense 20e).

homo hic ebrius est, ut opinor PL.AM.574; poste, ut ocepit narrare, fiduciam. .aduexit S.380; haut facul, ut ait Pacuuius, femina uia inuenitur bona AFRA. COM.7; criminatio tota, ut arbitror, dissoluta est CIC.S.ROS.82; qui. .genus hoc uitae. .extremis, ut dicitur, digitis attigissent CAEL.28; propediem te, ut spero, uidebo FAM.13.11.2; ut suspicior CATUL.14.8; ut nos iudicamus NEP.REP.1.2; si, Minnermus uti censet, sine amore locis nescit ille iucundum HOR.EP.1.6.65; uterque, ut praediximus, hostes indicati erant VELL.2.66.1; Pola, quondam a Colchis ut ferunt habitata MELA.2.57; ut placet Chrysippo SEN.BEN.3.22.1; ut mox docebitur QUINT.INST.12.1.12; ut plures certiores que tradunt SUT.TIB.5; (w. ellipsis of vb. of saying) philosophia. .quid est aliud nisi, ut Plato, donum, ut ego, inuentum deorum? CIC.TUSC.1.64.

13 (after a conditional cl. or sim., the vb. of which is echoed in the ut cl., in remarks, usu. parenth., conceding the truth of what has been put forward as a hypothesis) As indeed, as in fact (he is, does, etc.); (sim. w. facere, etc.).

nec. .omnia effundam, ut si saepius deortandum sit, ut erit, semper nouus ueniam CIC.PHIL.2.43; sint nobis isti. .magni homines, ut sint, sint eruditi REF.3.1; si utrumque probaret, ut probat FIN.2.18; equites exploratum praemissi rem, uti erat, quietam nuntiant SAL.JUG.105.5; eam rem consules rati, ut erat, perniciosam ad patres deferunt LIV.2.28.2; si debes ignoscere. .si spe sunt, ut sunt, inferiora tua OV.TV.1.11.36; 4.1.1; (w. cor. adu.) quae (sedes) si tibi parua, ut est, ita uidetur CIC.REP.6.20; —quorum etiam si amplecterer uirtutem, ut facio PHIL.10.18; profectus est sperans Pompeium. .abeo (sc. Dyrrachio) intercludi posse. .; ut accidit CAES.CIV.3.41.3; me. .Iunus. .utque facis, releuare uelis, quibus urimur, aestus OV.MET.7.815.

14 (in pred. use): **a** (after esse, etc.) In the form or state in which, of the nature that, etc., as. **b** (representing a pred. acc. after vbs. of naming) as.

(w. cor. adu., etc.) sic ut uidet PL.AM.604; haec res sic est ut narro tibi MOS.1094; non licet hominem esse saepe ita ut uol, si res non sint TER.HAU.666; AD.399; Homeris libros confusos antea sic dispositos dicitur, ut nunc habemus CIC.DE ORAT.3.137; ut scribis ita est AU. 3.20.2; prandebat sibi quique deus, nec turba deorum talis ut est hodie IUV.13.47; praedia legauit. .adlectis his facies: 'uti a me posseta sunt.' SCAB.418.32.93.2; (cf.) tresuiri capitales. .iudicant. .eodemque iure sumo, ut ex legibus. .iudicare. .esseque oportet LEG.PUB.4 (FOM.IUR.P.47); (without cor.) ero ut me uoles esse PL.CAP.228; quidam urbani ut uidebantur. .litteras attulerunt CIC.12.49.2(1); quod quoniam ut uolui esse MAT.FAM.11.28.1; sermonem Ausonii patrium. .tenebant, utque est nomen erit VERG. A.12.835; ut. .nouis. .signatur cara figuris nec manet, ut fuerat OV.MET.15.170. **b** quis Patorem. .ad nostrum, ut se ipse appellauit, 'imperator' uenisse nescit? CIC.HAR.35; N.D.2.160; in uerbis effusione, ut ipsi uocant, cultum adiectauerunt QUINT.INST.3.8.58.

15 To the extent or degree that; ut si uilius, ut si quis, as much as any, anybody. **b** ut optime, etc., possum, as well as I am able (and w. other superl. advs., etc.). **c** ut qui, quod, etc., maxime (or sim.), as much as any person who, anything that, etc. **d** ut cum maxime, as much as at any time; also, most particularly; see CVM², sense 13.

(w. cor. adu.) eru' meus ita magnus moechus mulierum est ut neminem fuisse aequo. .credo PL.MET.775; adeo hominem esse. .infelitem quoniam ut ego sum! TER.AN. 245; nunquam. .tanto opere pertimui ut nunc in ipso iudicio CIC.VER.3; quibus. .rebus sic fruebat ut nemo magis RED.POP.4; nihil. .me sic expectasse ut. .tuas litteras Q.F.3.3.1; cui nihil aequo in causis agendis ut breuitas placet PLIN.EP.1.20.17; (without cor.) ut potero feram TER.AN.898; quod nos. .imitatur, ut possumus CIC.FAM. 9.65; N.D.3.8; ut uideo, nullum discrimen habendum est IUV.13.118; —narrationem, ut si uillam partem orationis. .exornandum puto QUINT.INST.4.2.116; abstinuit alieno, ut si quis unquam SUT.TV.7.3. **b** curate. .familiarum rem ut potestis optime PL.SI.745; expositum est, ut potui breuissime CIC.PART.131; AH.1.16.6; sic el te commendauit. .ut grauissime diligentissimeque potui FAM.7.17.2; QUINT. INST.12.10.38; (cf.) causas, ut honorificentissimis uerbis consequi potuero, complectar CIC.PHIL.14.20; (w. ad. in positiue) de quibus ante, ut potuimus, diligenter perscripsi PLIN.2.137. **c** (w. cor. adu.) te. .semper sic colam et tuebor ut quem diligentissime CIC.FAM.13.62; (without cor.) grata ea res ut quae maxime senatui unquam fuit LIV.5.25.8; proelium, ut quod maxime unquam, pari spe

utrumque. .commisum est 7.33.5; adfectus ut quae maxime postulat (narratio) QUINT.INST.3.8.12; GEL.15.28.1.

16 ita or sic (foll. by a wish or sim.). .ut (foll. by a strong assertion, on the truth of which the speaker declares his well-being, etc., to depend) So. .as surely as. **b** (without cor.), introducing oaths, app. w. suppression of main cl.). **c** ut. .ita (in an earnest appeal), as (you hope for something). .so (you must do something).

PL.BAC.111; ita me amabit Iuppiter, uxor, ut ego illud nunquam dei Mer.763; med ita de seruent ut hic pater est uoster POEN.1259; sic me diu amabunt ut me tuarum miseritumst. .fortunarum TER.HAU.463; ita mihi deos uelim propitios ut. .toto corpore perhorresco CIC.DIV.CASC.41; reliqua, ita mihi salus aliqua detur. ut me lacrimae non sinunt scribere! Q.F.1.3.10; CATUL.45.15; sic has deus aequoribus artes adiunxit, ut nemo. .litore in isto. .constitit OV.MET. 8.867; ita meos fruniscar, ut ego puto omnia illa a diibus fieri PETR.44.16; 58.3; MART.7.12.3; (cf.) diui hoc audite parumper, ut pro Romano populo. .animam de corpore mitto ENN.ANN.209; per supremi regis regnum iuro. .ut mi extra unum te mortalis nemo corpus corpore contigit PL. AM.333. **b** stricto super capita consultantium gladio, 'ex mei animi sententia' inquit, 'ut ego rem publicam populi Romani non deseram.' LIV.22.53.10; PETR.109.2; censor agebat de uxoris sollemne iusiurandum; uerba erant ita concepta: ut tu ex animi tui sententia uxorem habes? GEL. 4.20.3. **c** ut uos in uostris uicibus mercimoniis emundis uendundisque me laetum lucris adfice. .ita huic facietis fabulae silentium PL.AM.1.

17 (w. ref. to a situation that varies with circumstances) According to the manner (condition, etc.) in which, according as.

(w. cor. adu.) ut quoque homini res parastat, perinde amicis utitur PL.SI.520; nobis ut res dant sese ita magni atque humiles sumus TER.HEC.380; ut homost ita morem gerat AD.431; ut sementem feceris, ita metes CIC.DE ORAT. 2.267; quorum uti quousque ingenium erat, ita rem difficilem aut facilem nuntiauerat SAL.JUG.93.7; ego haec. .quae aut a uobis obiecta aut purgata a me sunt, talia esse acio, ut aures. .audientium sint LIV.42.42.7; Cerauni. .ut alia alius adpositi gentibus ita alia aliusque dicti nominibus MELA.1.109; (without cor.) cetera uti fors tulit alta alia, alia uadosa SAL.JUG.78.2; intenti, remissi. .mites, asperi fiunt (oculi) quae, ut actus poposcit, fingunt QUINT. INST.11.3.75; colunt discreti ac diuersi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit CIC.GOR.16.1; ut flexerat uultum aut indurauerat Otho, clamor et gemitus HIST.2.46; MAUR.15.88; (w. generalising subj.) de captiuis, ut quisque liber aut seruus esset, suae fortunae a quoque sumptum supplicium est LIV.3.18.10; cohortes, ut nomina gentium aut species armorum forent, discretae TAC.HIST.2.89.

18 (w. ref. to a varying amount, often w. perinde, proinde, or sim. cor.) According to the degree to which, in proportion as. **b** (w. quisque (quisquis or indef. quis) foll. by actual or implied superl., with or without a corresponding superl. or sim. in main cl.).

proinde ut bene uiuitur, diu uiuitur PL.TRIN.65; in qua re alii asellis, alii. .multis utuntur, exinde ut pabuli facultas est VAR.R.1.20.4; habes. .munus. .mea quidem sententia magnam, sed perinde erit, ut acciperis CIC.OFF.3.121; a media nocte sparsi ignes passim micare, et ut lux adpropinquat ita coire. .uidetur MELA.1.94; ut illa (sc. populi) durant ita diu statum sedem habent (Nomades) 2.11; ueterina. .ut bibere, sic edunt PLIN.NAT.10.200; (without cor.) quin, ut quisque est meritis, praesens pretium pro factis ferat NAEV.1.87; (w. compar.) sunt inculti omnes, atque ut longius a continentibus absunt ita magis aliarum opum ignari MELA.3.51; (without cor.) ut procedit (Italia) se media perpetuo iugo Appennini montis adtolens. .inter Superum mare et Inferum excurrit 2.58. **b** (picked up by ita or sic) ut quisque minimo contentus fuit, ita fortunatam uitam uixit maxime TURP.COM.142; in morbis corporis, ut quisque est difficillimus, ita medicus. .optimus quaeritur CIC.CLU.57; ut quisque aetate antecedit, ita sententiae principatum tenet SEN.64; SEN.DIAL.2.11.3; non. .ut quidquid praecipue necessarium est, sic ad efficiendum oratorem maximi protinus erit momenti QUINT.INST.10.1.3; (cf., w. positiue) ut quisque Vitellio fidus, ita pacem. .abnebat TAC.HIST.3.66; (without cor.) facillime. .ad res iniustas impellitur, ut quisque altissimo animo est, gloriae cupiditate CIC.OFF.1.65; corripitur flammis, ut quaeque altissima, tellus OV.MET.2.210; ut quis restrictior accusator, uelut sacrosanctus erat TAC.ANN.4.36; (w. generalising subj.) tyrannus. .ut quisque maxime laboraret locus. .occurrebat LIV.34.38.6.

19 ut quisque. .(expr. a recurrent situation to which there is a constant response). In each case that any —, whenever a —; (sim. w. quisquis or indef. quis).

exopescerabo ut quemque amicum uidero PL.AS.246; ut quaeque illi occasio succurrere se ad me CUR.59; non tute incommoedam rem, ut quaeque est, in animum induces pati? TER.HEC.603; Messanam ut quisque nostrum uenerat, haec uisere solebat CIC.VER.4.5; misi. .cum Tironis plibus quis singulis, ut quidque accideret, dares litteras AU.15.8.1; cum inflammarentur animi, ut ad quosque uentum erat, numerus iniuniorum conscribatur LIV.4.56.7; 27.51.4; ille ruli spargitque canes, ut quisque furenti obstat OV.MET. 8.343; GEL.17.17.2; (w. generalising subj.) cohortes Bataurorum. .superbe agebant, ut cuiusque legionis tatoria accessissent, coercitis a se quartadecimano. .lactantes TAC. HIST.2.27; ut quemque. .uiatore prospererit (asinus). .furens incurrit APUL.MET.7.21; (w. cor. adu.) satine, uti quemque conspicio, ita me ludificant? PL.MEN.522; —ut quidquid ego apprehenderam, statim accusator extorquebat e manibus CIC.CLU.52; —ut quis ex longinquo reuenerat, miracula narrabant TAC.ANN.2.24; (w. generalising subj.) deserunt tribunal, ut quis praetorianorum militum. .occurreret, manus intendant 1.27; (cf., after singuli) cum ille singulos, ut nominati erant, occidi iussisset, SEN.DIAL. 4.23.1.

20 (in parenth. remarks justifying what is said) As accords with the way (condition, etc.) in which. **b** (esp. in remarks explaining an action, event, etc., by ref. to a general tendency or characteristic).

hanc scire oportet filia tua ubi sit, signa ut dicit Pl. Cist. 717; illum metuo, ut minatur, ne quid male faxit mihi Mem. 861; ut vestitus, es perforator parietum Ps. 980; Rud. 303; tu, ut tempus est diei (i.e. seeing how late it is), vide sis nequo hinc abeat longius Ter. Hian. 212; Afran. com. 308; quae sine te cogis uluere, coge mori! utque facis, coge Ov. Ep. 3.141; 7.147. **b** eho an domist habiturus (sc. psaltria)? — credo, ut est dementia Ter. Ad. 389; multa. . . ut in primis Siculorum in dicendo copiosus est, commemoravit Cic. Ver. 2.88; cum. . . ad Aquinum accederet, obuiam ei processit, ut est frequens municipium, magna sane multitudo Phil. 2.106; Tusc. 1.108; haec. . . infatigabili commemorantur, ut de suis homines laudibus libenter praedicant Caes. Civ. 2.39.4; tribuni, ut fere semper reguntur a multitudinis magis quam regunt, dedere. . . plebi ut quae vellet Scaptius diceret Liv. 3.71.5; ceterum iter multo quam in adscensu fuerat — ut perleque Alpiam ab Italia. . . arrectiora sunt — difficultas fuit 21.35.10; Graeci, ut sunt temporaria ingenia, decernunt ut xv legarentur ad regem Curt. 4.5.11; postquam merces proditionis aut bellum ostendebatur, fluxa, ut est barbaria, fide, per fugas tradidit Tac. Hist. 3.48; Gel. 1.3.11; — (w. cor. rel. adv.) haec. . . postquam amans accessit pretium pollicens unus et item alter, ita ut ingenium omnium hominum. . . proclue ad ludibrium. . . quaestum occipit Ter. An. 77.

21 (causal) As may (might) be expected from the fact that, inasmuch as; (usu. without vb.) as is natural (in a given situation), (w. pred. adj., etc.) as being —. **b** ut qui (w. generic subj.), as is natural for one who, as being one who (= quippe qui); also **ut ubi**, as is natural in a place where. **c** ut cum (w. subj.), seeing that it is (was) when.

pallida est, ut peperit puerum Pl. Truc. 576; celeriter haec ad hostis deferuntur, ut ex magno Gallorum equitum numero non nullos Gallos Gallicis rebus fauere natura cogeat Caes. Gal. 6.7.7; transire pontem non potuit, ut extrema resoluta erant Liv. 21.47.3; quod ante tegebant, liberius faciunt, ut pudor omnis abest Ov. Ars 2.590; — mortales multi, ut ad ludos, conuenerant Pl. Men. 30; discedit a Melino Cuentia ut in tantis iniuriis non inuita, ut a viro non libenter Cic. Ch. 14; Diogenes liberius, ut Cynicus, Alexandro. . . inquit Tusc. 5.92; Pompeius. . . ut ex superiore pugnant loco. . . nostros uicit Caes. Civ. 3.40.1; haec, ut in secundis rebus, signetur otiose gesta Liv. 23.14.1; in uigilis Poenorum, ut in nullo tali metu sopitos, impetus est factus 29.6.11; cum illis, ut principum liberis, magna uis seruorum erat 32.26.5; 34.16.4; medicus pertractans ossa, ut adhuc tenero callo, manibus ex diducit Cels. 8.10.7.9; Martis stella, ut propior, etiam ex quadrato sentit radios (sc. solis) Plin. Nat. 2.60; crebrae, ut inter uiolentos, rixae Tac. Ger. 22.2. **b** senatu placere C. Cassium pro consule provinciam Syriam obtinere, ut qui optimo iure eam provinciam obtinuerit Cic. Phil. 11.30; inermes, ut quibus nihil hostile suspectum esset, omnibus portis. . . in agmen Romanum rubeant Liv. 30.6.3; 35.10.5; 36.19.10; sed neque Laertes, ut qui sit inuitis armis, hostibus in mediis regna tenere potest Ov. Ep. 1.105; Cypros. . . ingens, ut quae aliquando nouem regna cepit MELA 2.102; Plin. Nat. 2.113; plus. . . ferociae Britanniae praefertur, ut quos nondum longa pax emollierit Tac. Ag. 1.1.5; Suet. Aug. 30.2; Nero 33.1; Gel. 6.7.3.39; — castra repetunt. . . tumultus iam plena, ut ubi feminae puerique et alia imbellis turba permixta esset Liv. 38.21.14. **c** Quint. Inst. 5.10.44; 6.3.9; sequitur oratorum ingens manus, ut cum decem simul Athenis aetas una tulerit 10.1.76.

22 (in qualifying a judgement by adducing a factor that has to be allowed for) Taking into account the way (condition, etc.) in which, considering how; (without vb., foll. by adv. phr.) considering (that it is, was, etc., under given circumstances); (w. pred. adj. or noun) considering the fact of his, her, etc., being.

Vbi, quorum fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum Caes. Gal. 4.3.3; patre usus est diligente et, ut tum erant tempora, diti Nep. Att. 1.2; triumphauit. . . insigni ut illorum temporum habitus erat, triumphauit Liv. 10.46.2; — Caelius Antipater scriptor. . . fuit ut temporibus illis luculentus Cic. Brut. 102; quorum. . . orationes sunt in primis ut Asiaticum in genere laudabiles 325; non nihil ut in tantis malis est profectionum Fam. 12.2.2; Sen. 12; oppidum. . . ut in plano loco satis munitum B. Alex. 72.1; acerrimi uiri generosique iam, ut inter plebeios Liv. 4.55.3; agmine incolumi, ut ex tanta trepidatione, Bonianum peruenit est 10.43.15; 21.34.1; 41.11.8; ad magnam deinde, ut in ea regione, urbem peruenit Curt. 9.1.14; Tac. Ger. 30.2; — respondit illa ut meretrix non inhumantur Cic. Ver. 1.138; ista exposuisti. . . ut tam obscura, dilucida Fin. 4.1; ne militibus quidem, ut defessis, neque equitibus, ut paucis et labore confectis, studium ad pugnandum. . . deorat Caes. Civ. 2.1.3; Meneclides. . . satis exequitum in dicendo, ut Thebanum scilicet Nep. Ep. 5.2.

23 (usu. pred., often in phr. *ut est*, etc., expr. unchanged state) In the exact form, order, condition, etc., in which, just as (= sicut).

(w. cor. rel. adv.) anurea, ita uti est cruda, prius conluto (sc. metretam) CATO Agr. 100; ut erat laena amictus ita uenit in contione Cic. Brut. 56; globuli. . . qui ut sumuntur, ita integri deiciuntur LARG. 138; post cibum meridiano, ita ut uestitus calculatusque erat. . . conuiescebat Suet. Aug. 78.1; gallinam albam ramulum lauri rostro tenentem, ita ut rapuerat, demisit in gremium Gal. 1; — (without cor. rel.) uasa omnia, ut exposita fuerant, abstulit Cic. Ver. 4.35; eodem loco armatos, ut conlocati fuerant, retinere magnam fuit? Deiot. 19; ut quisque arma ceperat. . . inordinati in proelium ruunt Liv. 23.27.5; Phoebeus. . . in lapidem rictus serpentis apertos congelat et patulos, ut erant, indurata hiatus Ov.

Med. 11.60; scrinium eius a seruo adlatum. . . ut erat signatum. . . remisit V. Max. 6.5.6; V. Fl. 2.221.

24 (loosely attaching a circumstance under which an event took place) Just as it happened that. **b** (app. local, perh. in imitation of Gk. *iva*) where.

Ieni. . . sanguine Nisus labitur infelix, caesis ut forte iuuenis fusus humum uiridisque super maderat herbas Verg. A. 5.320; hanc (sc. a rock), ut prona iugo laeuum incumbebat ad amnem, dexter in aduersum nitens concussit 8.236; huius Messapus, ut laeua duo forte gerebat lenta. . . praefixa hastilia ferro, horum unum. . . derigit 12.488; pars maxima pallae cauda fit, utque uagi crines per collahebant, in dextris abiere iugas Ov. Met. 2.673; 12.324. **b** caeli mediam partem terit (Aries), ut (Gk. *iva* in parallel passage) prius illae Chelae Cic. Arat. 236(2); siue in extremos penetrauit Indos, litus ut longe resonante Eoa tunditur unda CATUL. 11.3; 17.10; MAN. 2.273; GERM. Arat. 233.

25 (as temporal conj., w. impf.) At the time that, as, when.

in tonstrina ut sedebam, me infit percontantur Pl. As. 343; Ter. Ad. 406; ut Hortensius consul designatus domum redecebat. . . obuiam casu. . . Curio Cic. Ver. 18; CATUL. 64.241; primo imperio minisque, deinde auctoritate deterendo, postremo, ut omnia uana erant, obliiti maiestatis precibus agebant Liv. 24.32.5; 29.25.7; ut. . . manu iaculum fatale parabat mittere, in hoc haesit signum de marmore gestu Ov. Met. 5.182.

26 (temporal, foll. by pf., usu. w. aoristic force) As soon as, when. **b** (strengthened by *primum*, *semel*, *statim*, etc.). **c** (w. plpf., usu. emph. the fact that the action expr. in the *ut* cl. was completed before the action expr. in the main cl.).

ut dudum hinc abii, multo illo adueni prius Pl. As. 705; quae ut aspexi, me continuo contuli. . . in pedes Bac. 374; Ter. Ph. 559; ut praetor factus est. . . sortem nactus est urbanae provinciae Cic. Ver. 1.104; perturbatus est, ut audiuit consules ex Italia profugisse Deiot. 11; B. Alex. 64.2; geminum dat pectore ab ino, ut spolia, ut currus, utque ipsum corpus amici. . . conspexit Verg. A. 1.1.86; 3.306; ut Hostius cecidit, confestim Romana inclinat arces Liv. 1.12.3; 27.12.8; ut recessit metus, erupit uoluntas VELL. 2.62.1; FERT. 62.5; 72.1; Tac. Ann. 3.15; non ut quis in carcerem ductus est, spoliari cum oportet, sed post condemnationem CALL. dig. 48.20.2; — (w. pf. subj. in or. obj.) te, ut a me discesseris, lacrimas moleste ferebam Cic. Att. 15.27.2; — (w. historic pres.) uela. . . spectat (Alcyone). . . ut nec uela uidet, usque petit anxia lectum Ov. Met. 11.471. **b** (w. primam) quid ego, qui illam ut primum uidi, nunquam uidit postea? Pl. Epid. 600; ut primum ex pueris excessit Archias, ut ad scribendi studium contuli Cic. Arch. 4; Verg. A. 6.502; Sen. Dial. 6.3.2; Quint. Inst. 1.1.13; — (w. semel) septem menses sunt quom in hac aede primum nemo intro tulit, semel ut emigravimus Pl. Mos. 471; nauem ut semel concessidit, uisus fuisse quom Volc. poet. 2; PROP. 1.15.20; ut semel dedere hic terga, etiam ceteri. . . capessere fugam Liv. 39.10; quem (sc. uolunt) tot annorum continua tristitia, ut semel obdixit, tenet Sen. Dial. 6.1.5; — (w. statim) de Messalla ad te statim ut audiui de Gyaro dedi litteras Cic. Att. 5.12.2; Suet. Nero 20.1; — (w. continuo) continuo in genua ut astiti, pectus mihi pedibus percussit Pl. Cas. 930; — (w. subito) ut subito nostras Hymen cantatus ad aures uenit. . . pertinui Ov. Ep. 12.137; — (w. protinus) protinus ut erit parens factus, acrem. . . curam spei futuri oratoris impendat Quint. Inst. 1.1.3. **c** Libanum in torcularum ut iusseram uenire, is nullus uenit Pl. As. 408; Iuba, ut ex proelio fugerat. . . nocturnis itineribus confectis in regnum peruenit B. Afr. 9.1; Nep. Di. 9.4; ut. . . nouas ueritas adsumperat alas. . . subuolat Pl. Met. 11.789; Curt. 9.8.28; — (in epistolary sequence of tenses) litteras scripsi. . . statim ut tuas legeram Cic. Att. 2.12.4; — (w. primum) ut primum e regione mulieris. . . maritus acceperat sonum sternutationis. . . salutem ei fuerat imprecatus APUL. Met. 9.25.

27 From the time that, since (w. pf. or pres.; in ref. to the past, w. plpf.).

neque meum pedem huc intuli etiam in aedis, ut cum exercitu hinc profectus sum ad Teiochos hostis Pl. Am. 733; ut illos de re publica libros edidisti, nihil a te sane postea accepimus Cic. Brut. 19; ut Catilina paucis ante diebus erupit ex urbe. . . semper uigilauit Catil. 3.3; ille dies. . . qui primus alma risit adorea, dixit per urbis Aler ut Italas. . . equitavit HOR. Carm. 4.4.42; ut condita est (Capua), anni sunt fere 9 VELL. 1.7.4; quintus dies erat, ut in eam regionem perueniret Curt. 7.3.2; SIL. 13.434; FRO. Agr. 2.1.6 (107N); — (w. pres.) ut patria careo, bis fugibus area trita est Ov. Tr. 4.6.19; 5.10.1; bruma ter posuit nives. . . ut exul erat Sen. Phoen. 372; CALP. Ec. 7.2; V. Fl. 6.462; (w. subj. in indir. sp.) uidemus minus quadringentorum annorum esse hanc urbem ut sine regibus sit? Cic. Rep. 1.58.

C. Conj. introducing adu. cls. w. subj.

28 (in cls. denoting purpose, 'final adv. cls.') In order that, so that (neg. *ut ne* or more often *ne* alone; *ut non* used only where a single word or idea is negated). **b** (w. *ideo*, *idcirco*, *eo consilio*, and other cor. rel. advs. or phrs. in main cl.). **c** (also *ut eo*, w. compar., instead of the more usual *quo*); *ut minus* = *quominus*. **d** (expr. the purpose for which something is needful or adequate). **e** (question inside a final cl.). **f** (introducing an unlikely motive ironically suggested by the speaker; also a purpose ascribed to destiny).

ibo ut erus quod imperat Alcumenae nuntium Pl. Am. 291; tibi dedi. . . illud spinter, ut ad aurum ferres, ut fieret nouum Men. 682; amicos aduocabo. . . ut in inparatu sim si ueniat Phormio Ter. Ph. 314; neque ullius rei causa quisquam ad uos prodiit, nisi ut aliquid auferat GRACCH. orat. 41; Staienum ab Oppiano pecuniam accepisse ut indicium corrumperet Cic. Clu. 100; abili. . . ante lucem, ut me

omnino illi ne uiderent Att. 10.16.4; B. Hisp. 27.4; pueris olim dant crustula blandi doctores, elementa uelint ut discere prima HOR. S. 1.1.26; inuenta sunt specula, ut homo ipse se nosset Sen. Nat. 1.17.4; PETR. 102.14; Suet. Tib. 65.1; (app. w. pf. subj.) ut mihi morem plenius gesseris. . . laxa crimem APUL. Met. 2.16; — (w. non in final cl.) quiduis patientum fuit, ut hoc taeterrimum bellum non haberemus Cic. Phil. 11.12; summammodum. . . aedificia distribuantur, uti non sint ignota, quematmodum exponat Vitr. 6.6.7; — (cf. multi. . . potius quam ut cruciarentur trahendo animam. . . se in Tiberim praecipitauerunt Liv. 4.12.11. **b** idcirco amicitiae comparantur ut commune commodum mutuis officiis gubernetur Cic. Rosc. 111; hunc (sc. montem) magno cursu concitato iubet occupare, eo consilio ut ipse eodem omnibus copiis contenderet Caes. Civ. 1.70.4; nautae. . . hac mente laborem sese ferre, senes ut in otia tua recedant, aiunt HOR. S. 1.1.31; homo natus in hoc, ut mores liberae ciuitatis Persica seruitute mutaret Sen. Ben. 2.12.2; nec ideo Rhenum insedimus ut Italiam tueremur, sed ne. . . Tac. Hist. 4.73. **c** ut expeditus ratio tradatur, ea, quae posuimus, breui nominabuntur Cic. Inv. 2.158; Liv. 42.6.3; in hoc. . . te in adoptionem uolo dare, ut facilius per te aditici reconcilietur Sen. Com. 2.1.30; Plin. Nat. 36.182; — fiat tribunus pl. . . ut eo citius tu ex Epiro reuertare Cic. Att. 2.15.2; — si dolo fecerit magistratus, ut minus pupillo caueretur Cels. dig. 27.8.7. **d** satis habeam uirum ut te ara arceam PAC. frag. 305; illis artificio opus est, ut turpia facta oratione tegant SAL. Jug. 85.32; — (cf.) iam Phasidis amnem contigeras, nec longa dies, ut capta uideres uellera V. Fl. 6.320. **e** Ter. Eu. 573; incipite. . . mirari cur pauci iam uestram suscipiant causam. quid ut a uobis sperent? Liv. 4.49.15; hoc ego. . . expiatum sacro. . . parricidium. . . uoluitabam in animo, ut quibus illis deinde sacris contaminantur omni scelere mentem expiare? 40.13.4; — (ellipt.) nescio quod stomachi uitium secretius esse suspicio: ut quid enim, Baetice, saprophagi? MART. 3.77.10; 11.75.2. **f** reputate cum animis uostreis, num id mutare melius sit, si quem ex illo globo nobilitatis. . . mittatis, hominem. . . multarum imaginum et nullius stipendi: scilicet ut in tanta re ignarus omnium tripedit, festinet SAL. Jug. 85.10; hae (sc. sericie uestes) ingenti summa. . . accersuntur, ut matronae nostrae ne adulteris ingenuum plus sui in cubiculo quam in publico ostendant Sen. Ben. 7.9.5; Quint. Inst. 1.1.30; — pater et patruus intra triginta dierum spatium ut aliud super aliud cumulare familiae nostrae iunus interfecti sunt Liv. 26.41.8; ipsum Dareum floruisse paulisper, ut crudelius posset excipere Curt. 10.5.23; Tac. Hist. 1.48.

29 (in final cls., often parenth., expr. a speaker or writer's purpose in making a statement, rather than the purpose of the action, etc., he describes). **b** ut ita (sic) dicam (dixerim), if I may use the expression, so to speak: see ITA, SIC. **c** (ellipt.) ut maxime, at the greatest reckoning, at most (and w. sim. superl. advs.).

te. . . dolis atque mendaciis. . . antidibo, ut scias Pl. Ps. 933; occidisti, ut multa paucis uerba. . . obnuntiam Cic. frag. 273; ut ceteros omittamus, de ipsis Syracusanis cognoscite Cic. Ver. 4.136; ut redeam ad Plancium, nunquam ex urbe is auit Planc. 67; satiari delectatione non possum, ut meae senectutis requiem oblectamentumque noscatis Cic. 1.1.1; aec hoc modo fuit collocata, ut ab sinistro. . . cornu ordiar B. Afr. 60.1; ut alias pudenda clades exercitum taceam Liv. 25.6.10; 27.22.1; Ov. Tr. 3.2.29; cur (talem deum) coils? 'propter maiestatem' inquit 'uix eximiam. . . ' ut concedam tibi, nempe hoc facis nullo pretio inducitur Sen. Ben. 4.19.4; ueniam, ut ne a forensibus uerbis recedam, aduocandi peto Plin. Ep. 5.8.11; improba natos, utque magis stupeas, ludo Paridemque reliquit Iuv. 6.87; — (ut cl. containing non going closely w. vb.) ut plura non dicam. . . ab eodem Cam. Pompeio omnium rerum egregiarum exempla sumantur Cic. Man. 44; — (ob. omitted) sed ut ad rem, scripsi ad quaestores urbanos Att. 2.6.2; ut a Graecis aliquid, Alcibiades. . . cum adhuc puer ad Periclen aunculum suum uenisset. . . V. Max. 3.1.1. ext. 1. **c** diuersae (partes). . . quae supra terram extare debent, ne passus fueris plus quam duas aut ut maxime tres gemmas habere COL. Arb. 7.3; in trecentis stadiis aut, ut longissime, in quingenis mutantibus semet uobis solis Plin. Nat. 2.182; tribus ut plurimum bonitatibus distat (oleum) 15.18.

30 (in instructions, etc., introducing a result aimed at, neg. *ut ne* or *ne* alone) In such a way, with such an arrangement, etc. . . that.

arbores hoc modo putentur, rami. . . ut recte caedantur et ne minimum crebri relinquatur CATO Agr. 32.1; tantum. . . a uallo eius prima acies aberat uti ne telo tormento adigi posset Caes. Civ. 3.55(56).1; exercitus ita stetit instructus ut dextrum cornu Viientes, sinistrum Falisci tenerent, medii Fidenates essent Liv. 4.18.4; ita in demortuorum locum sublecturum ut ordo ordinis, non homo homini praelatus uideretur 23.23.4; stabula sic ordinantur, ne quis umor infundere possit et ut, quisque ibi conceptus fuerit, quam celerime dilabatur COL. 1.6.5; stringit. . . dentes alumen. . . ex melle Attico, ita ut duae partes sint mellis, tertia aluminis LARG. 57; FRO. Agr. 52; — (cf., without cor. rel.) eo addito gypsum contritum, uti crassitudo fiat quasi emplastrum CATO Agr. 39.2; coquito (brassicam) paulisper, uti suberuda siet 156.7; VAR. R. 3.7.4; noua de integro exorta pugna est, non illa ordinata per principes hastatosque ac triarios nec ut pro signis antesignani, post signa alia pugnalet acies Liv. 22.5.7; chlamydem. . . ut pendat apte, conlocat Ov. Met. 2.733.

31 (introducing a limiting cl., neg. *ut ne* or *ne* alone) On the understanding that, with the proviso that (sts. w. *sed* or *tamen*); *nisi* ut, except on condition that, unless.

(w. cor. rel. adv.) ita possideto ut Quintio uis non adferatur Cic. Quint. 85; iustus. . . hominibus. . . ita fides habetur, ut nulla sit in iis fraudis. . . suspicio Off. 2.33; Pua. Sen. 1.16; urinae incontinentiam. . . emendant. . . pisciuli. . . cremati ita, ut cinis eorum bibatur ex aqua Plin. Nat. 32.109; — (without cor. rel.) opere ut. . . liceat te adloqui, ut ne ualeam Pl. Am. 388; licet laudem Fortunam, tamen ut ne Salutem culpeam As. 718; ager efficit cum octauo, bene ut agatur; uerum ut omnes di adiuuent, cum decimo Cic. Ver. 3.112; ab Epirotis uiginti milia modium tritici. . . sumpsisse, ut pro

eo frumento pecunia Romae legis eorum curaretur Liv. 44.16.2; paucos, sed et eligam, libellos. praesta Mart. 2.48.3; pupillus omne negotium recte gerit, ut tamen, scilicet tutoris auctoritas necessaria sit, adhibetur Gaius Inst. 3.107; mancipia mater filiae donauerat, ut filia curaret ea post mortem suam esse libera PAPIN. dig. 40.8.8; (w. modo) scies, modo ut facere possis TER. Ph. 59; nec quisquam percipere tot. res potest, nisi ut scientiae meditatio. accedat Tac. Dial. 33.5; Suet. Cal. 23.2; Cl. 35.1.

32 (after *tam, talis, tantus*, and sim. correlative, in cls. expr. a result or logical consequence, 'consecutive adv. cls.'). (So, such so great, etc.) that in consequence (neg. *ut non*). *b* adeo non. *ut*, so far (is he) from (doing, being, etc.) that (see ADO2); sim. *ita non. ut*, etc. *c* (without correlative) in such a manner or degree that, so that. *d* (in abbreviated consecutive cls., i.e. ones in which (*ita, sic*) . *ut* *agat* stands for (*ita, sic*) . *ut* *putes eum agere*, and sim.).

ita ego te hinc ornatum amittam ut ipsi te ut non noveris Pl. Rud. 730; tanta sanctitudo fani est, ut nunquam quisquam violare sit ausus QUAD. hist. 2; tamne amens eram ut. putarem. ? Cic. 5.4.45; tales. non esse putamus, ut iure laudemur Off. 1.91; sua. esse eiusmodi imperia ut non minus haberet iuris in se multitudine quam ipse in multitudinem CAES. Gal. 5.27.3; hic. tantum affuit ab insolentia gloriae, ut commiseratus sit fortunam Graeciae NEP. Ag. 5.4; sic. Graeco loquebatur, ut Athenis natus uideretur AEL. 1.1.39; ego perducam serum, ut in multa liber sit SEN. Ben. 3.19.2; si ea uis fuerit epiphorae, ut non cedat uis de LARG. 20; eo. arrogantia progressus est, ut. Suet. Jul. 77; tot fulgura. nuntiata. ut exclamauerit. Dom. 15.4; APUL. Soc. 6; (repeated in long sentence) equum tali fuisse feto. ferunt, ut, quisquis haberet eum possideret, que, ut cum omni domo. deperiret LUC. 3.9.3; (w. adv. qui) adeo me fuisse fungum ut qui illi crederem. ? Pl. Bac. 283; (w. ellipsis of vb.) apicid adulescentulam. uoluit. adeo uenust ut nil supra TER. An. 120; eo sic uitor ut nec familiaris ullo neque libentis Cic. Fam. 13.26.1. *b* cum. Graecos ita non ames ut ne ad ullam quidem tuam uia Graecia ire soleas Cic. Fam. 7.1.3; et. *ita* non superstitio, ut. *fana* contemneret Fin. 2.63; usque eo. commutatio ipsa locorum graui non est, ut hic quoque locus a patria quosdam abduceret SEN. Dial. 12.6.5. *c* quando non pluit, ut terra sitiit CATO Agr. 151.4; ut uerac eloqui, porcet pudor PAC. Rag. 67; si quid acciderit, ut mutandum consilium sit, te certiorum faciam statim Cic. Fam. 5.21.5; in naturis hominum dissimilitudines sunt, ut alios dulcia alios subamara delectant FAL. 8; ne facias quod Vmvidius quidam. diues ut metietur nummos HOR. S. 1.1.96; strage ac ruina fudit Gallos; ut nunquam postea. temptauerint tale pugnae genus Liv. 5.43.3; fuit. in confesso. imperatore fugacissimi militis funem uice, ut dubites, suone an Cleopatrae arbitrio victoriam temperatus fuerit VELL. 2.85.6; (emplastrum) haeret, ut fascia non sit opus LARG. 214; POMPO. dig. 30.20; GEL. 2.2.5; (app. w. ellipsis of vb.) condisit undum, ut ut omnino tamen AFRAN. com. 345; (after peruenio. w. ellipsis of eo) uini peruenimus, aduena nostri. ut possessor agelli diceret. haec mea sunt. Verg. Ec. 9.3. *d* (w. correlative, ad). neque. haec dico, ut ars aliquis limare non possit Cic. de Orat. 1.115; aduersarius iste. alio ad illius (sc. Epicuri) hanc orationem addidit, ut. autorem libidinis a se illum inuentum arbitrarerur Pis. 69; (without correlative) fulsere undae, sol magnus ut orbem tolleretur V. Fl. 5.92.

33 (special cases of consecutive cl.): *a* (after compar. and *quam*, i.e. 'too. to'). *b* (after *dignus, indignus*).

a Canachi signa rigidiora esse quam ut imitetur ueritatem Cic. Brut. 70; indubitate sibi liberalius, quam ut inuidiam uulgi posset effugere NEP. Cha. 3.2; clariore quam ut indicari egeant Athenae MELA 2.41; QUINT. Inst. 10.1.41. *b* non sum dignus prae te palum ut figam in parietem Pl. M. 11.40; cum indigni ut redimeremur a uobis uis simus Liv. 22.59.17; digna res uisa ut simulacrum celebrati eius diei Graecus. pingi iuberet 24.16.19; MART. 10.34.5.

34 (in consecutive sentences where the main cl. represents a concession with which the *ut* cl. is contrasted) *ita (sic)*. *ut*. (Only) in such a way. as not to preclude (some other situation, course of action, etc.), (only) to the extent that, etc.; sim. *tantum. ut, hactenus. ut*. *b* (*ita*) . *ut non* (or other neg., often also w. neg. in main cl.) without its happening or being the case that; sim. (after negs.) *aliter quam ut, nisi ut, quam ut*. *c* *nedum ut* = NE-DVM; also *ne ut* in same sense (see NE¹, sense DIC).

illud Flaminium ita ex aede sua sustulit ut in Capitolio. poneret Cic. Ver. 4.129; non ita ciuitatem aegram esse ut consueti remediis sibi possit Liv. 3.20.8; nemo sic in maioribus eminet, ut cum minor deficiant QUINT. Inst. 2.3.6; ita patiens laborum erat, ut tamen nonnumquam subita defectione ingredi. uix posset Suet. Cal. 50.2; (without correlative) nihil huc adeo potest, quo magis uirtus sit, nihil demit, ut uirtutis nomen relinquatur Cic. Par. 22; tantum indultis dolori, ut cum pietas uinceret NEP. Reg. 1.14; domum. hactenus comprobauit, ut se diceret quasi omnem tandem habitare coepisse Suet. Nero 31.2. *b* (w. correlative, *ita*) cuius ego ingenium ita laudo ut non pertimescam Cic. Div. Caec. 44; basta. plus duas horas arsisse, ita ut nihil eius ambureret ingens, dicebatur Liv. 43.13.6; Tac. Hist. 2.94; (without correlative) potest. L. Cornelius condemnari, ut non C. Mari factum condemnaretur Cic. Balb. 46; male existimari bonus uir, ut non sit, quam esse, ut non putetur Fin. 2.71; late ignis lucere, ut nihil urat, non potest Pub. Sem. 1.16; nusquam cedit eius flectetur, ut non quod indignetur inueniant SEN. Dial. 4.7.2; nunquam urbs Roma tremuit, ut non futuri euentus aliquis id praenuntium esset PLIN. Nat. 2.200; Suet. Aug. 56.2; id aliter fieri non posse, quam ut eis

Taurum montem possessione Asiae Antiochus cedat Liv. 37.35.10; CURT. 9.5.23; nunquam aliter hanc uillam. praeteribam, quam ut dicerem. SEN. Ep. 55.4; nunquam. . . tolleret a specie genus, nisi ut omnes species, quae sunt generi subiectae, remoueretur QUINT. Inst. 5.10.57; PLIN. Ep. 2.11.16; in secessu. uixit, ne ad gestandum quidem unquam iter ingressus quam ut secum. . . decies sestertium in auro efferret Suet. Gal. 8.1.

35 (concessive, often w. *tamen* or sim. in main cl.) Even if, even though (neg. *non*); *ut maxime*, no matter how much. *b* (in conceding a point for argument's sake) even supposing.

iam in hac re, ut taceam, quousque facile scitatur quam fuerim miser TER. Hee. 296; ut. neminem alium nisi T. Patimam. rogasset, scire potuit Cic. Mil. 46; quae (sc. res) nihil minus, ut ego absum, confici poterunt Fam. 10.2.2; Luc. 101; qui (sc. Socrates and Plato) ut rationem non redderent, auctoritate tamen hos minutos philosophos uincerent Div. 1.62; HOR. Ep. 1.12.8; qui (sc. ager) ut omnis coheretur exiguus tamen tanto alendo excerit erat Liv. 28.12.7; 36.38.7; detrahit ut multum, multum restabat acerbi Ov. Tr. 5.2.21; PONT. 4.5.8; in eo nullum periculum est, etiam ut nulla curatio adhibetur CELS. 5.28.8; MART. 2.41.4; quae (sc. fortuna) si quid. in nostro ingenio uirum fuit, ut non extinxerit, debilitauit tamen QUINT. Inst. 6.1.15; PLIN. Ep. 7.28.2; IUV. 10.240; 13.100; (in ellipt. phr.) antea cum, ut nihil aliud, comites me et ratios habere putabam Cic. Att. 11.14.1; 15.12.2; quare rationem cur ita uideatur; quam ut maxime inuenieris. non tu uerum testem habere. . . ostenderis Luc. 81. *b* ut iam omnes insipientes sint miseri, quod profecto sunt, non est tamen aequum miser, qui patriae consultet, et is, qui illam extinctam cupit Cic. Fin. 4.66; sed ut haec concedatur, reliqua qui. intellegi possunt? ND. 3.41; FAL. 48; Ov. Ep. 16.17.121; primum negauit ullam esse conditionem, deinde ut esset, ad se non pertinere SEN. Con. 7.7.10; (w. ellipsis of vb.) non adbeccas adoptatum: ut hunc quoque, non uirum fortem: ut et fortem, non quicumque uoluntati tuae non paruerit QUINT. Inst. 7.1.21.

D Conj. introducing sb. cls. w. subj. (also rarely w. acc. and inf., see senses 38a, 41; or w. ind., perh. only in interpolated passages of Digest, see sense 38a) forming the subject, object, etc., of a vb., sts. w. final, sts. w. consecutive force.

36 (in indir. commands and sim., neg. *ut ne* or more often *ne* alone) That: *a* (after numerous vbs., or equivalent phrs., that denote or imply ordering, requesting, advising, allowing, agreeing, etc.). *b* (after vbs. or vbl. phrs. denoting the application of thought, attention, effort, etc., to an object). *c* (after vbs. of wishing, hoping, and sim.).

a Apollo mihi. imperat ut ego illic oculos exuram Pl. Men. 841; quid nunc mihi es auctor ut faciam, Palaestrium. ? Mil. 1094; te obsecro, ut ne credas. TER. An. 899; peto a te, ut id a me neue in hoc reo neue in aliis requiras Cic. Fam. 1.9.19; haec (sc. conubia) illi (sc. decemuir) ut ne plebei cum patribus essent. sanxerunt TER. 2.63; dat negotium Senonibus. uti ea quae apud eos (sc. Belgas) gerantur cognoscant CAES. Gal. 2.2.3; persuasit populo ut. . . classis. . . aedificaretur NEP. Them. 2.2; seruitia urbem ut incenderent. . . conuincantur Liv. 4.45.1; consuli permissum, ut duas legiones scriberet nouas 35.20.4; postulat ut capiat. arma Ov. Met. 13.295; ut de clementia scriberem. . . me uox tua maxime compulsi SEN. Cl. 2.1.1; scribuntur ad Treuiros epistulae. ut abstinerent armis Tac. Hist. 4.69; inuitauit Taurum patrem praesidis, uti sederet GEL. 2.2.5; (repeated in a long sentence) mandatum eidem, ut, si per commodum rei publicae facere posset, ut ad comitia Romam ueniret Liv. 37.50.6; 45.16.7; (cl. introduced by *neut. pron.*) illud natura non patitur, ut aliorum spoliis nostras facultates. . . augeamus Cic. Off. 3.22; discipulos id. moneo, ut praeciores suos. ament QUINT. Inst. 2.9.1. *b* rus ut irem iam heri constitueram Pl. Ps. 549; curauit. . . cena cocta ut esset St. 680; sterilius magnum stude ut habes CATO Agr. 5.8; mihi ut urbi. satis esset praesidi consulum atque prouisum est Cic. Catil. 2.26; enitar ut Latine loquar AEL. 25; dabat operam, ut in proscriptionum numero esset SAL. Cat. 51.33; illos. . . patriam. induxisse in animum ut. . . proderent Liv. 2.5.7; id ut ne fiat, uo modo arbitror cauere posse 34.17.8; excogitatur. ut alienis mensibus nix algeat PLIN. Nat. 19.55; placitum ut epistulae nomine principis scriberetur Tac. Ann. 1.36; temptauit per partem tribunorum, ut sibi Aegyptus. daretur Suet. Jul. 11; (cl. introduced by *neut. pron.*) cum hoc suscepissem, ut leuarem miseris perditas ciuitates Cic. Fam. 3.8.5; id agere ac moliri coepit, ut discederet ab Insuribus Cenomani Liv. 32.30.7. *c* malim. . . ut uerum dicas quam ut des mutuum Pl. Trin. 762; filium. . . exspecto ut redeat domum TER. Hee. 280; illud uolo ut respondeas Cic. Vat. 18; se. optare ut omnia prospere euenirent Liv. 22.40.3; non speramus, ut illum iudex probet, sed ut dimittat SEN. Con. 9.2.18; opperiebatur Nero ut Vestinus. in crimen traheretur Tac. Ann. 15.68; (cf.) impetraui ut ne quid ei susceperet (pater) Pl. Bac. 533.

37 (in consecutive sb. cls., after vbs. of causing, effecting, or sim., also deservng) That (neg. *ut non*; sts. also *ut ne* or *ne* alone, where intention rather than result is emphasized). *b* (after impers. pass. of vbs. of causing, after *fit* and analogous vbs. of happening, ensuing, etc.). *c* (after *est* = it is the case; esp. after *fore, futurum esse*, in forming periphrastic fut. inf. : see SVM).

nec potui. propitiam Venerem facere uti esset mihi Pl. Poen. 454; non committit. . . iterum ut uapulet TER. Ad. 159; perfecti (Demosthenes) meditando, ut nemo planius esse locutus putaretur Cic. de Orat. 1.260; rerum obscuritas. . . facit ut non intellegatur oratio Fin. 2.15; obtinere. . . patres ut in Fabia gente consulatus maneret Liv. 2.43.11; locus. . .

superior adiuit, ut pila omnia hactaque non tamquam ex aequo missa uana. . . caderent 7.23.8; ut a tribunali summo ueretur meruerat V. Max. 6.2.11; consequar. ut non putent dignam sacerdotio SEN. Con. 1.2.14; quae solertia. in posterum praestitit, ut Romanis ueri quoque transugae forent suspecti FRON. Str. 3.16.2; (neg. ut ne) promeruit ut ne quid ores quod uelis quin impetres Pl. Men. 1100; fecisti ut ne cui innocenti maior tuus calamitatem. . . adferret Cic. Clu. 168; (cl. introduced by *neut. pron.*) hoc. . . legatos utroque de pace mittendo consecuti sumus, ut ne ab utraque parte gratiam iniremus Liv. 45.23.4. *b* euenit ut onans praeda oneratus cederem Pl. Bac. 1069; potest fieri. ut is. . . iratus dixerit Cic. de Orat. 2.285; fit saepe ut i qui debent non respondeant ad tempus Att. 16.2.2; quibus rebus factum est ut absenti magistratum abrogarent NEP. Alc. 7.3; modo contingat ut. . . uincamus Liv. 28.41.4; uenter. . . peritoratur sequiturque ut intestina euoluantur CELS. 7.16.1; (cl. introduced by *neut. pron.*) cum illud. accidit, ut quadam pluraliter non dicantur QUINT. Inst. 1.6.25; (neg. ut ne) potin ut molestus ne sies? Pl. Epid. 63; quo effectum est ut ne quis dubitaret. . . V. Max. 8.14.3; (cf.) tantum affuit ut inflammaret nostros animos, somnum. . . uix tenebamur Cic. Brut. 278; iam prope erat ut non consulum quidem maiestas coerceret iras hominum Liv. 2.23.14; absit. ut Milonem. . . deseram APUL. Met. 2.3.

38 (ut cl. as the complement of various impers. vbs. and vbl. phrs., esp. ones with *est* and a neut. adj.) That: *a* (w. consec. force, ref. to an actual fact, event, possibility, etc., neg. *ut non*; in sentences expr. what is credible, true, customary, etc.). *b* (prospective, commenting on a course of action, perh. w. some final force; in sentences expr. what is right, necessary, fitting, etc.).

a est miserorum ut. inuidant bonis Pl. Capt. 583; nec mos meust ut praedicem. . . Mer. 513; an ueri simile est ut ciuis Romanus. . . cum gladio in forum descenderit. ? Cic. Sest. 78; omnium artium. commune esse, ut in aliqua scientia uersetur Fin. 5.26; consuetudo eorum omnium est ut sine utribus ad exercitum non eant CAES. Civ. 1.48.7; ad hoc detrimentum accessit ut. . . avari prohiberetur 3.24.4; si uerum est. ut populus Romanus omnes gentes uirtute superaret NEP. Han. 1.1; ut iam ita sint haec, quid ad uos, Romani? Liv. 34.32.13; adiecit non esse credibile ut. . . quem. . . amaret, ab eo inuicem non diligeretur V. Max. 4.1.2.2; rarum est. ut in foro iudicia propter id solum constituantur QUINT. Inst. 3.10.3; esse in fatiis ut. rerum potirentur Suet. Ves. 4.5; (cl. introduced by *neut. pron.*) potest illud quidem esse falsum, ut circumspectus fuerit angui, sed ut in cunis fuerit anguis, non tam est mirum Cic. Div. 2.66; (cf., in pers. const.) hau decorum facinus. . . facis, ut inopem. . . me irides Pl. Aul. 221; Atticus flagitiis addidit, ut quem deceperat, accusaret PLIN. Ep. 6.22.2; (app. foll. by acc. and inf.) receptum est, ut si. . . ignorans eum decessisse exsecutus fuero mandatum, posse me agere mandati actione GAIUS Inst. 3.160; (w. ind., app. in interpolated passage) uix est, ut legatarius ex redditibus uoluit ante dare, quam fructus legatarius percipisset MARCIAN. dig. 30.11.4. *b* fuit meum officium ut facerem Pl. Ps. 913; aequum uidetur tibi, ut ego alienum quod est meum esse dicam? Rud. 1230; necessest huic ut subueniat TER. Eu. 969; quod ut facias. tua interesse arbitror Cic. Fam. 12.18.2; proximum est ut doceam. N. D. 2.73; Fabio satis uisum ut ouans urbem iniret Liv. 7.11.9; superest ut rationalem partem philosophiae diducamus SEN. Ep. 89.17; neque expedire ut ambitione aliena trahatur (princeps) Tac. Ann. 3.69; congruens. . . est ut 'subici' . . . u littera breui dici oporteat GEL. 4.17.13; (cl. introduced by *neut. pron.*) id arbitror adprine in uita esse utile, ut nequid nimis TER. An. 61; (cf.) nec aliud infantibus. suffugium quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur Tac. Ger. 46.4.

39 (epexegetic, ut cl. in appos. to a sb., a neut. pron., etc.) Namely that, to the effect that. *b* (after sb. denoting a law, duty, desire, request, etc., w. some final force; cf. sense 36). *c* (after *ea condicione, eo iure*, and sim.).

noster. . . est mos traditus illinc iste, ut cum dominis famuli epulenter ibidem Acc. post. 3.6; fecit id quod multum reprehenderunt, ut exercitum. . . relinqueret Cic. Per. 1.73; fuit ista quondam in hac re publica uirtus ut uiri fortes acrioribus supplicis ciuena periculis quam acerbissimum hostem coercerent Catil. 1.3; qui. . . hoc unum habet proprium, ut ex urbe expulerit. ciuem Romanum SEN. 29; damatum poemam sequi oportebat ut igni cremaretur CAES. Gal. 1.4.1; est. hoc commune uitium in magnis. ciuitatibus, ut inuidia gloriae comes sit NEP. Cha. 3.3; matronis. . . honos. . . additus ut eorum. post mortem sollempni laudatio esset Liv. 5.50.7; hanc mihi gratiam retulit (Claudius), ut. . . pro nepotes meos occideret SEN. Apoc. 10.4; totum. . . est, ut ab omni parte saturaretur (haemorrhoidae) LARG. 227; attingenda defensio, ut id pro re publica fuerit QUINT. Inst. 7.1.35. *b* haec mihi nunc curat maxima ut nequid meo longinquitas actatis obstat TER. Hee. 559; sin quaestiones habitae aut postulatio, ut habeantur, causam adiuuabunt Cic. Part. 117; de uoluntate tua ut simul simus. non dubito Att. 12.26.7; iustitiae primum munus est, ut ne cui quis noceret Off. 1.20; factum senatus consultum ut decemuri se. . . magistratu abdicarent Liv. 3.54.5; foedus renouauit populus Romanus ut finis utriusque imperii esset amnis Hiberus 21.2.7; rogationem promulgauit. ut omnes regiae stirpes interficerentur 24.25.10; Magnetes L. Scipionis et L. Sullae constitutus nitebantur. uti Dianae. perfigium inuolabile foret Tac. Ann. 3.62. *c* rogasti ut Fannio daret HS cccccc hac condicione ut, si quid ille exegisset a Flauio, partem eius dimidium Roscio dissolueret Cic. Q. Rosc. 38; Lanuinis. sacra. . . sua reddita, cum eo ad aedes. . . Lanunis communis Lanuinis municipibus cum populo Romano esset Liv. 8.14.2; ut. . . societas eo iure staret ut Poenus Locrensem Locrensisque Poenum pace ac bello iuuaret 24.1.13.

40 (ut cl. equivalent to a gd. or gdve. after *causa, occasio, potestas*, and sim., in impers. and other const.) That.

ut aliter facias non est copiae Pl. *Mer.* 990; hercle occasionem lepidam, ut mulierem excludam foras! *Mil.* 977; quom non habeo spatium ut de te sumam supplicium ut uolui! *Ter.* 4. n. 623; de cuius laude neque hic locus est ut multa dicantur Cic. *S. Rosc.* 33; quotiens ille tibi potestatem optionemque facturus sit ut eligas utrum uelis *Div. Caec.* 45; Romano, in hostico morandi causa, ut hostem ad certamen eliceret *Liv.* 6. 31. 7; id erat forte tempus anni, ut frumentum in areis Hispani haberent 34. 9. 12; rara haec occasio est, ut referri possint diuini honores *Quint. Inst.* 3. 7. 17; iam tempus est, ut... ad meum Tlepolemon uiam quaeram *Apul. Met.* 8. 13.

41 (introducing an indir. statement after vbs. of saying, etc., as often in later Latin) That.

Arctophylax, de hoc fertur, ut sit Arcas nomine, Callistus et Iouis filius *Hvg. Astr.* 2. 41; quidam putauerunt, quod iam supra quidem dixeram... ut eis agris, iuris dictio esse coloniae *Hvg. agrim.* p. 82; — (*cf. w. acc. and inf. and neut. prom. preceding*) hoc comperi in Samnio, uti quos agros ueteranis diuis Vespasianus adsignauerat, eos iam ab ipsis quibus adsignati erant aliter possideri p. 95.

E. With subj. in independent sentences, in const. of disputed origin (sts. regarded as evidence for an early use of *ut* as an indef. adv.).

42 (introducing wishes, prayers, perh. orig. an interr. adv.; esp. in imprecations).

haec fent — ut modo fiant! *Ter. Ph.* 711; Dis pater Veiovis Manes, ut omnes illam urbem Carthagine exeritumque, fuga formidine terrore complectis formula in *Maec. Sat.* 3. 9. 10; quod ut o potius formidine falsa ludar... *Verg. Aen.* 6. 31; (*neg. ut*) ne procurrat uirgo, quod uti ne proda ludo, soluissem corpore pallam! *Ciris* 150; — ut illum di perdat, qui primus holor caepam protulit! *Naev. om.* 19; ut te di omnes infelicem cum male monita memoria *Caecil. Com.* 114; *Ter. Ad.* 713; Iuppiter, ut Chalybon omne genus pereat... *Catull.* 66. 48; *Hor. S.* 2. 1. 43.

43 (introducing a request or instruction; often regarded as ellipt. for *fac* or *cura* ut = see to it that; but in early use at least often not obviously different from an independent iussive subj.).

continuo arbitretur uxor tuo gnato atque ut fiduciam illam... *Ulciscere Pl. Epid.* 267; *Per.* 152; nutrices pueros... domi ut procurant ne quae spectatum adferat *Poen.* 29; dixi... ubi mi ostendisti (anulum), illico eum esse... — at ut sati! contemplata modo sis, mea nutrix *Ter. Hau.* 617; reddetur, ne time... — at ut omne reddat... — omne reddet *Ad.* 280; *Cato Agr.* 1. 2; RA PRATA INUITIS LANGENSIBVS... NI QVIS SICET NIVE PASCAT NIVE PRATAT, SEI LANGESIBVS... MALENT IN EO AGRO ALIA PRATA... SICARE, ID VTI FACERE LICET *CIL* 1. 584. 41; in Tusculanum nos uenturos putamus aut Nonis aut postidie, ibi ut sint omnia parata *Cic. Fam.* 14. 20; *Vitr.* 1. 1. 3; *Larg.* 38; *Apul. Apol.* 46.

44 (in indignant qus., with or without -ne, rejecting an idea as outrageous, preposterous, etc.; perh. orig. an absol. use of a sb. cl. w. ut as in 37b, cf. the use of acc. and inf. in exclams.).

(w. -ne) uirgo haec libera est... — mean ancilla libera ut sit, quam ego nunquam emisi manu? *Pl. Cur.* 616; Gripe, animus aduorte ac tace... — utin istio prius dicat? *Rud.* 1063; abito intro, exclusi. egon ut haec mihi patiar fieri? *Truc.* 758; hancin ego ut contumeliam tam insignem in me accipiam, Gnatho? *Ter. Eu.* 771; *Ph.* 992; quid dicam? consules? hocine ut ego nomine appellem euersores huius imperi...? *Cic. Sen.* 17; *Hor. S.* 2. 5. 18; illine ut impune... concident finitima bella...? *Liv.* 4. 2. 12; 5. 4. 10; *Sen. Med.* 929; (without -ne) tibi dedi etiam illam (sc. pallam)... paulo prius, et illud spinter... — mihi tu ut dederis pallam et spinter? nunquam iactum reperies *Pl. Men.* 683; *Mer.* 704; quid loquor? te ut ulla res frangat, tu ut umquam te corrigas...? *Cic. Catil.* 1. 22; *Planc.* 31; inultus tu ut riseris *Cotytila* uulgata...? *Hor. Epod.* 17. 56.

utcumque (utcumque, utquomque), conj., adv. Also as two words ut cumque (sts. separated). [*prec. + -cvmqve*]

1 (conj.) In whatever manner or degree, according as. **b** (in parenth. use) no matter how or to what extent. **c** (w. temporal force) on every occasion that, whenever; also, on the occasion, whenever it may be, that. **d** (app. w. local force) as far as, wherever.

seruo me an liber? — an nunc conbitum est meo *Pl. Am.* 343; — est uentus exim uelut uortur *Poen.* 754; tu ut subseruis orationi, ut quomque opus sit, uerbis uide *Ter. An.* 736; ille perfectus... — animus audientis moueri uolet, ita certum uocis admoouebit sonum *Cic. Orat.* 55; *Div.* 2. 89; infelix! — ferent ea facta minores *Verg. A.* 6. 822; stagnum... incertae altitudinis — exaestuat aut deficit mare *Liv.* 26. 42. 8; stultus... — scit et quem ad modum potest, referat (gratiam) *Sen. Ep.* 81. 13; *Plin. Nat.* 31. 128; nec quemquam nisi sua uoce... — quis posset... rationem uitae passus est reddere *Suet. Cl.* 16. 2; (*in tm.*) ualeto. nunc libera morbis, nunc oppressa, mouent ut mundum sidera cumque *Man.* 3. 141. **b** [*lib.*] 3. 4. 11; orationis acerbitate... — est, subito *Liv.* 42. 40. 3; in suo modo permanet (sumum bonum), — fortuna se gessit *Sen. Ep.* 74. 26; — se habent ista, bene fecit *Regulus*, quod est mortuus *Plin. Nat.* 6. 2. 4; — (*et ipse*, w. *pl. pple.*) quod (sc. a topic) — praetermissum reuocari non posset *Liv.* 44. 40. 1; hoc uel forte uel prouidentia uel — constitutum rerum naturae corpus *Vell.* 2. 66. 5; officii ductu... exorare filiae patrem... et uel merita, quicquid umquam dono dedisset, concedere *Suet. Tib.* 11. 4. **c** *Hor. Carm.* 1. 35. 23; — necum uos eritis, libens... nautia Bosphorum temptabo 3. 4. 29; 4. 4. 35; non — attingitur sepulchrum, uiolatur *Quint. Decl.* 369 (p. 405. 1. 23); — ibimus... praecedes, supremum carpere iter comites parati *Hor. Carm.* 2. 17. 11. **d** Mille-

tum... in clutis ingenis merito inclutam, ~ Ioniam uocant *Mela* 1. 86.

2 (used ellipt. as indef. adv.): a Whatever may be (may have been) the circumstances, in any event, at any rate, etc. **b** by whatever means are possible, as best one can.

a auferat omnia irrita obliuio, si potest: si non, ~ silentium tegat *Liv.* 28. 29. 4; ~, seu inuncta seu suscepta foret militia... eam exhaustam 32. 3. 4; committendum rerum summam in discrimen ~ ratus 33. 7. 10; quisquis est, nam nomen adhuc ~ tacebo *Ov. Ib.* 9; *Phaed.* 2. 2. 1; id quidem in consilio ampliore ~ tutius... apud singulos uero nunquam suaserim *Quint. Inst.* 4. 1. 21; *Plin. Ep.* 1. 12. 2; decessit ueteri testamento, omisit, quos maxime diligebat... sed hoc ~ tolerabile, grauius illud, quod... 5. 5. 2; *Juv.* 10. 271; *Apul. Met.* 4. 8.

b gaudentes ~ composita cum Philippo pace *Liv.* 31. 15. 10; qui, quae Popilius obsecrat, diluere ~ conati sunt 45. 10. 13; excepto quod adhuc ~ ualeamus *Ov. Pont.* 4. 14. 3; impeditum saxis iter primo ~ tolerabant *Cur.* 8. 2. 34; *Sen. Dial.* 12. 1. 1; ~ lassitudine abiecta cenatoria repetimus *Petr.* 21. 5; primam ~ aciem hastatam, ceteris praecusta aut breuia tela *Tac. Ann.* 2. 14; ~, animinum... collegi, coepi dicere *Plin. Ep.* 2. 11. 14; *Agnes. agrim.* p. 24.

utet: see VT.

utens ~ntis, a. compar. ~ntior. [*pres. pple. of VTOR*] Having money to spend.

illum fortasse adiunxit (diuitiarum magnitudo), qui habet... *fac* iurare; ~ntior sane sit, honestior uero quomodo? *Cic. Off.* 2. 71.

utensilis ~is ~e, a. [*VTOR + -ensilis* (-ilis)] That can be made use of; (esp.) **b** (neut. pl. as sb.) things needful, necessities (often = food, provisions).

quid in Italia ~e non modo non nascitur, se detiam non egerunt? *Var. R.* 1. 2. 6. **b** crates aut retia... ceteraque ~ia *Var. R.* 2. 2. 9; exutus... omnibus ~ibus miles Tusculum se, fide misericordiae uicturus hospitum... contulerat *Liv.* 34. 2. 5; 26. 33. 13; in uecturis faeni et pabulorum et stercore aliorumque ~ium *Col.* 2. 12. 8; ut... *apes*... collectis ~ibus cum onere... non aegre deuolunt 9. 5. 1; 12. pr. 3; copias frumenti et omnium ~ium *Tac. Ann.* 2. 60; sperni sumptuariam legem uetitaeque ~ium pretia augeri 3. 52; 15. 39; strigilem et ampullam ceteraque balnei ~ia *Apul. Fl.* 9; uina... et si quid aliud ~ium *Ulp. dig.* 33. 7. 12. 28.

uter utris, m., (n.). [*prob. ad. Gk. ὕδρία*] **PROS.**: first syl. long in metrical exs. in our period, but in ambiguous position; app. regarded as naturally short by *MAUR.* (1253 sq.). **GENDER, FORMS:** neut. pl. *utria* *LUCIL.* 1104. A leather bag (for holding liquids, etc.). **b** (inflated and used to keep a person afloat in water).

antiquissimi in conuultis utres uini primo... ponebant *Var.* in *Non.* p. 544 M; iubet... utris modo et alia aquae idonea portari *Sal. Jug.* 75. 3; inter pocula laeti... unctos saluere per uires *Verg. G.* 2. 384; *Liv.* 21. 27. 5; renititur (tumor) sicut uter repletus et arte adstrictus *Cels.* 7. 18. 7; aqua... quam utribus camelis uexerant *Cur.* 4. 7. 12; utrem aceti *Plin. Nat.* 23. 56; hircini... utris, uinari dumtaxat, cinis 28. 40; — (*applied to the bag in which Aeneas tied up the winds for Ulysses*) Aeneas Ithacis inclusimus utribus Euros *Uv. Am.* 3. 12. 29; *Juv.* 15. 20; — (*as typifying something easily destroyed*) utres inflati ambulamus... minores quam muscae sumus *Petr.* 42. 4; — (*transf., applied to someone swollen with vanity*) crescentem tumidis infra sermonibus utrem *Hor. S.* 2. 5. 98. **b** quibus erat proclue transe flumen, quod consuetudo eorum omnino est ut sine utribus ad exercitum non eant *Caes. Civ.* 1. 48. 7; *Sal. Hist.* 3. 37; militem... nandi... peritum... insidentem duobus inflatis utribus litteras insutas habentibus *Fr. Sw.* 3. 13. 6; *Flor. Epit.* 1. 40 (3. 5. 16); *Suet. Jul.* 57.

uter: var. of *UTRVS*.

uter utra utrum, a. [*cf. Skt. katarāh, Gk. νότος, Eng. whether*] **PROS.**: gen. *utris* *Hor. Ep.* 1. 17. 15. **N.B.**: prep. cum placed after alibi to form a single word, *utrocum* *Rhet. Her.* 2. 15, *utriscum* *Pl. Truc.* 153.

1 (interr. adj.) Which... of the two? **b** (pron., masc.) which person of the two? **c** (masc. pl.) which set of people, which party, etc., of the two? **d** (neut.) which possibility, course of action, etc., of the two?

(*in dir. qu.*) utra... causa popularis debet uideri: in qua... omnes ordines una consentiant, in qua furiae concitatae... conuolant? *Cic. Sen.* 109; utra ergo castra? media enim tollit Antonius *Att.* 15. 20. 3; (*in indir. qu.*) hoc non liquet... utram potius harum mihi artem expetessam *Pl. Trin.* 228; harum duarum condicionum nunc utram malis uide *Ter. Hau.* 326; cum... te... uenturum... nuntiasset, incertumque, utra uita, cum esset duae *Cic. Fam.* 3. 7. 4; discernere, utra pars iustiore habeat causam *Caes. Civ.* 1. 35. 3; cum inter se agitent... uter ad utrum bellum duo idoneus magis esset *Liv.* 10. 14. 2; ut... diiudicari non poterit... uter populus alteri partiturus foret *Vell.* 2. 90. 3; ut uix dinoscatur, in utram partem uomer actus sit *Col.* 2. 4. 1; *Gell.* 3. 2. 1; (*pl.*, w. *ref.* to a set) utros uetus habueris libros (duo enim sunt corpora) an utrosque nescio *Cic. Q. fr.* 2. 11. 4. **b** (*in dir. qu.*) uter uostrorum est celerior? *Pl. Aut.* 321; utri uos, Quirites, conuenit credere? *Sc. Aur.* 10. 10; uter... rex est, isne cui innocentes homines non resistunt, an is qui impunitatis spes deserit? *Cic. Sul.* 22; in utro... haec is qui impunitatis spes fuit? in Milone... an in Clodio? *M. J.* 43; *Hor. S.* 2. 7. 47; uter ex his sapiens tibi uidetur? *Sen. Ep.* 90. 14; (*in indir. qu.*) uterne ad casus duobus fides sibi certius? *Hor. S.* 2. 2. 107; (*sg.*, w. *pl. vb.*) uter erat, tun an ille, maior? *Pl. Men.* 1119; (*in indir. qu.*) omnibus cura uicis uter esset induperator *Enn. Ann.* 83; cum non posset decerni, utrius

putaretur uictoria esse *Quad. Hist.* 33; reliquum est, iudices, ut nihil iam quaerere aliud debeat nisi utri insidias fecerit *Cic. Mil.* 23; *NEP. Att.* 5. 4; consules sortiti uter dedicaret *Liv.* 2. 8. 6; 10. 45. 8; *Stat. Theb.* 6. 347; (quaeritur) ex duobus, uter dignior, ex pluribus, quis dignissimus *Quint. Inst.* 7. 4. 21; *Gaius Inst.* 4. 14. 8; (*sg.*, w. *pl. vb.*) loquere uter meruisti culpam *Pl. Men.* 779. **c** (*in dir. qu.*) sed utrisque rem esse maus? — procacioris est? uos, sed illi peritioris *Pl. Truc.* 153; (*in indir. qu.*) diu inter ipsos est expectandum ab utris transeundum fieret initium *B. Alex.* 14. 5; *Liv.* 1. 23. 9; aliquando utrimque sunt testes, et quaestio sequitur... utri magis credibilia dixerint *Quint. Inst.* 5. 7. 34. **d** (*in dir. qu.*) utrum est melius: uirginemne an uiduum uxorem ducere? *Naev. Com.* 53; utrum defendas, malitiam an nequitiam, an utrumque simul? *Scip. min.* *Orat.* 11; utrum... maus? statimne nos uela lacere an... paululum remigare? *Cic. Tusc.* 4. 9; — (*in indir. qu.*) aequum esse illos cogitare utrum esset Agrigentinis utilius, suisne seruire an populo Romano obtemperare *Cic. Ver.* 4. 73; elige, utrum facias! *Ov. Met.* 9. 548.

2 (rel. adj.) Whichever of the two (parenth. = no matter which of two). **b** (pron., masc.) whichever person of the two (often parenth. = no matter which person of the two). **c** (neut.) whichever possibility, course of action, etc., of the two (parenth. = no matter which possibility, etc., of the two).

quis Antonio permisit... ut et partis faceret et utram uellet prior ipse sumeret? *Cic. de Orat.* 2. 366; utrius partis melior fortuna belli esset, ad eius societatem inclinatus *Liv.* 31. 32. 5; ut ipse optet, ex duobus... supplicis utrum uelit pendere *Sen. Com.* 7. 8. 6. **b** non ambos uolo, sed uter uostrorum est aduocatus mecum nauis *Pl. Men.* 1085; uter recte dicit confirmat (analogias) *Var. L.* 9. 12; haec... ei molesta erunt in utro culpa erit *Cic. Att.* 1. 1. 11; uter eorum uita superari, ad eum pars utriusque cum fructibus superiorem temporum peruenit *Caes. Gal.* 6. 19. 2; uter aedilis fuerit uestrum praetor, is... sacer esto *Hor. S.* 2. 3. 180; 2. 5. 28; utri eorum Macedonia euenerit... tria milia militum... scriberet *Liv.* 32. 8. 2; 33. 43. 3; *Ulp. dig.* 7. 2. 3. 1; — (*pl.*, w. *ref.* to a set of people) conuenit, uicis utri sint eo proelio, urbem... uti dederent *Pl. Am.* 225. **c** utrum tibi commodum est elige *Cic. Ver.* 2. 150; horum utro uili nolimus, altero est utendum *Sen. J.* 9; decreuerunt, utrum eorum fecisset, recte facturum *Liv.* 31. 8. 3; *Quint. Inst.* 9. 4. 59; — (*w. ref.* to three possibilities) quorum utrum ei acciderit, merenti digna constituit poena *Vitr.* 7. pr. 9.

3 (indef. adj., usu. in neg. or hypothetical context) One or other of the two, either; (pron., masc.) either person of the two; see also *ALTERUTRVS*. **b** neque uter, not one or the other, neither (= neuter, necuter); app. also *ne uter*.

nisi utra pars hoc faciat *Hvg. agrim.* p. 95; cum accusator et reus duae res quasi cognatae... sint neque utra sine altera constare possit *Gell.* 2. 4. 6; — si uter uelit, edidit se recuperatores daturum *Cic. Ver.* 3. 35; si cum utro eorum actum est, cum altero agi non potest *Ulp. dig.* 14. 1. 1. 24; erunt... pater materue eiusdem fratreque et sorores utrius eorum proprii sobriini *Paul. Dig.* 38. 10. 10. 17. **c** cum... confilixit conspirans mutuos ardor, et neque utrum superauit eorum nec superatum *Lucr.* 4. 1217; — utrum, quo non alius potuit citius discere causas, uia tantum parte audita, saepe ne utra *Sen. Apoc.* 12. 3.

utercumque utracumque utrumcumque, rel. adj., pron. [*prec. + -cvmqve*] (adj.) Whichever of the two (in quots., parenth.). **b** (pron.) whichever person of the two.

nullum... bellum ciuile fuit... in quo bello non, utracumque pars uicisset, tamen aliqua forma esset futura rei publicae *Cic. Brut.* 1. 15. 10; sed utrumcumque erit, prima sit curam, ut... *Quint. Inst.* 4. 2. 89; ea res, utroqueque dicitur modo, etiam multiplex habet schemata 9. 2. 6; 12. 10. 59; ne sententia sua, utracumque in partem dicta esset, ipsa sese rescinderet *Gell.* 5. 10. 15; — (*w. ellipsis of vb.*) sed utroqueque modo sequetur summa confusio *Quint. Inst.* 3. 6. 29. **b** ita magnae utriusque copiae... esse dicuntur, ut, utracumque uicerit, non sit mirum futurum *Cic. Fam.* 6. 4. 1.

uterlibet utralibet utrumlibet, indef. adj. [*VTRE + LIBET*] Whichever of the two you please, either (no matter which).

utrumlibet elige; alterum incredibile est, alterum nefarium *Cic. Quinct.* 81; adiecto uel irino uel laureo oleo, sic ut utralibet paulum aceti misceatur *Cels.* 6. 7. 7. 8; sanguinem fluentem ex utralibet parte sistit *Plin. Nat.* 24. 14; 25. 170; (antidotos) facit... ad... sideratione temptatos utralibet: una enim cum contractione, altera cum remissione neruorum conspiciunt *Larg.* 101; cum in utralibet partem deprauata est facies 255; duo (argumenta) ita proponuntur, ut utrumlibet electum idem efficiat *Quint. Inst.* 5. 10. 70; *Vell. gram.* in *G. L.* 7. 62; — (*w. part. gen.*), ex eo consules esse quorum utrolibet duce bellum Etruscum geri recte possit *Liv.* 10. 24. 17; placet nihil interesse inter sapientiam et sapere, cum in utrolibet eorum et alterum sit *Sen. Ep.* 117. 11; *Quint. Inst.* 6. 4. 18; in utrumlibet ex illis dabitur actio *Ulp. dig.* 14. 4. 3.

uterque utraque utrumque, a., pron. [*VTRE + -que*] **PROS.**: gen. always *utriusque* in metrical exs. **FORMS.**: acc. sg. written *utrumque* in *Hvg. Fab.* 75. 2; gen. pl. *utrumque* *Cic. Ver.* 5. 129. **CONST.**: nom. sg. foll. by sg. pred. except as noted.

1 (sg., adj.) Each... of the two (regarded severally). **b** (w. neut. sg. demonstrative or rel. pron.; rarely w. masc. pron.). **c** (w. part. gen., in earlier exx. the sb. being accompanied by a rel. or demonstrative adj.). **d** in *utramque* *pariem*, in each of two directions (in

quots., transf. = in the direction of excess or deficiency, of support or opposition, etc.).

ea congressio... utroque exercitu inspectante facta est QUAD. hist. 1.10; hominem. in utraque fortuna cognitum (i.e. good and bad) CIC. CAEC. 104; ad utramque ripam fluminis agros... habebant CAES. GAL. 4.4; duabus portis ab utroque latere turrium eruptio fiebat 7.24.3; parva duorum corpora natorum serpens amplexus utroque implicat VERG. A. 2.214; consilium... deducendi ab Sarnio exercitus aut utriusque aut certe alterum LIV. 10.44.6; litorea... sub utroque iacencia Phoebo (i.e. rising and setting) OV. MET. 1.338; utroque parens FAST. 5.18; uolo tuas opes recognoscere, lammis utroque materiae (i.e. silver and gold) SEN. BEN. 7.10.1; auctores utriusque linguae (i.e. both Latin and Greek) QUINT. INST. 1.1.1; APUL. FL. 18; id. ab utroque Catone factum est QUINT. INST. 12.7.4; (w. pl. pred.) illae (sc. naues) adeo grauitur... confixerunt ut... utraque ex concursu laborarent CAES. CIV. 2.6.3; utraque acies simul conclauiere LIV. 33.9.2; iam consul utroque praecipites aderant SIL. 12.480; (of experiences, etc., involving each of two persons) ille dies utramque ducebat rumam HOR. CARM. 2.17.8; necum moriaris oportet; hoc eodem ferro stillat utroque cruor PROP. 2.8.26; (cf.) planctu conclamat utroque Isthmos (i.e. both shores of the) STRAB. 7.6.3. b id utrumque... caueo, ne tu delinquas neque ego irascari tibi PL. MEN. 270; utrumque hoc falsumst TER. EU. 121; quod utrumque erat iis salutare NEP. AH. 2.5; quo utroque utimur indifferenter QUINT. INST. 9.2.6; —qui instat... aliquid... aut contra de cuius periculo et exitio festinatur, is utroque 'infestus' dicitur NIGID. in Gel. 9.12.6. c quarum ciuitatum utroque foederata est CIC. VER. 5.56; quorum generum in utroque magnus noster Cato est LEG. 3.40; utriusque harum rerum humanus animus est expers TUSC. 1.65; non desit pars ulla domus, stat utroque nepotum OV. PONT. 4.9.109; utrumque legatorum... remisit VALL. 2.50.4; oblit utroque liberorum superstitie SUT. TIB. 4.3. d nemini in utramque partem... es nimis aut largitate nimia aut parsimonia TER. HAU. 440; temerumne... mortale sit aeternum, nam utramque in partem multa dicuntur...? CIC. LUC. 124; magnam uim esse in fortuna in utramque partem, uel secundas ad res uel aduersas OFF. 2.19; LIV. 2.5.9; QUINT. INST. 3.11.1.

2 (sg., pron.): a (masc.) Each person of the two. b (fem.) each woman of the two. c (neut.) each of two things (facts, possibilities, etc.); *inter utrumque*, between two extremes or points; *in utrumque*, in each of two directions (in quots., transf.).

a tu te amas, ego te amo; merito id fieri utroque existimat PL. MOS. 305; utriusque mos gerat amorum ex sententia TRUC. 961; utrumque adesse uideo TER. AN. 416; indignum uni potius ex iniquis sumundi (recuperatores) quam utriusque ex aequis relictandi fieri potestatem CIC. VER. 3.140; neutri *omoris* est ille ut nos beati simus; utroque regnare uult AH. 8.11.2; proelium dirimitur ac suas utroque legiones reducit in castra CAES. CIV. 1.40.7; postquam nihil inter utrumque conuenit HOR. S. 1.7.9; clamor ab utriusque fautoribus oritur LIV. 4.8.2; 28.9.9; dextras utriusque poposuit inter seque datas iunxit OV. MET. 6.506; SEN. CL. 1.12.3; cum... iussit... aequalis Mars utriusque diu MART. SP. 29.2; SUT. JUL. 13; (sg. used in distributing a pl. subj.) Maecenas... atque Coecilius, missi magni de rebus utroque legati HOR. S. 1.5.28; (w. pl. vb.) nunc agite utroque id quod rogabo dicite PL. MEN. 1105; ualida tenamur utroque catena [TIB. 3.11.15; utroque... honoribus persequere TAC. ANN. 4.34; (w. part. gen.) meus amor... erga utrumque uestrum CIC. ATT. 1.17.1; Cyrus et Darius... quorum utroque priuatus uirtute regnum est adeptus NEP. REG. 2.3; TAC. ANN. 5.1; (w. pl. pred.) quorum utroque... hostes iudicati erant VALL. 2.66.1. b quaeris concubitus? inter utramque fili Procr. 4.8.36; (w. pl. vb.) utraque nuperunt, ambae peperisse feruntur OV. FAST. 6.287. c dic, utrum Spemne an Salutem te salutem, Pseudole... immo utrumque PL. PS. 710; utrum defendis, malitiam an nequitiam, an utrumque simul? SCIP. MIN. ORAT. 11; hoc uerbum 'unde' utrumque declarat, et ex quo loco et a quo loco CIC. CAEC. 87; utrumque simul audiuimus, et quae Corfini acta essent et te iter Brundisium facere coepisse AH. 8.11.3; consules... nec seditionem domi nec foris bellum acceperunt; sed imminabat utrumque LIV. 3.66.1; nec ita multo post siue a Poetello dictatore siue ab C. Iunio consule—nam utrumque traditur—Nola est capta 9.28.5; SEN. DIAL. 7.14; qui iussus partem legationis ipse aut per filium in Armeniam ducere utrumque neglexerat TAC. ANN. 2.57; (pred.) utrumque haec, et multiloqua et multibibula, est anus PL. CIST. 149; masculus intrauit fontis (sc. of Salmacis); emeris utrumque MART. AL. 174.1;—OV. MET. 1.50; Icare... moneo ne, si demissis ibis, unda grauet pennas, si celsior, ignis adurat. inter utrumque uolat 8.206; Mosellam facit Ararim facta inter utrumque fossa conecere parabat TAC. ANN. 13.53; (transf.) quod sunt (musta) candida aut nigra aut inter utrumque PLIN. NAT. 23.29;—Romani ipse ad consulandum de bello rediit, siue ipse sponte sua... siue senatus consulto acutus; nam in utrumque auctores sunt LIV. 10.25.12; uires (sc. of planets) in utrumque ualentis MAN. 3.156.

3 (pl., adj. or pron.) Each of the two: a (w. ref. to sets or groups of persons or things). b (w. ref. to individuals, esp. ones forming a natural pair).

a (adj.) spes celandi quae fuerit quaeritur ex... adiutoribus, liberis aut seruis aut utrisque RHET. HER. 2.7; utriusque litteris (i.e. Greek and Latin) ut CIC. FIN. 1.10; silentio... ab utrisque militibus auditus CAES. CIV. 3.19.3; muros dirutos a Lysandro utroque, et Piraei et Athenarum, relictos curat NEP. COR. 4.5; minus miror Stephanionem... utrisque saecularibus ludis saltauisse PLIN. NAT. 7.159; APUL. APO. 64; (as pron.) Neruius... aduentum... ibi Romanorum expectare una cum Atrebatibus et Viromanduis, finitimus (nam his utrisque persuerant ut eandem belli fortunam experirentur) CAES. GAL. 2.16.2; (w. part. gen.) est animaduerterunt, uti caldaria mulierum et uirilia... in isdem regionibus sint collocata; sic enim efficitur, ut... hypocaustis communis sit eorum utrisque LIV. 5.10.1; (masc. as pron.) ferro, non auro, uitam cernamus utrisque ENK. ANN. 196; proelio composito atque utrisque summo studio pugnantibus QUAD. HIST. 1.10; cum utrisque satis facere non posset, et Siculis et togatis CIC. VER. 2.154; malum mihi uidetur esse mors... isne, qui mortui sunt, an is, quibus moriendum est?—

utrisque TUSC. 1.9; LIV. 29.1.23; TAC. HIST. 1.75;—(neut. as pron.) non minus multa corrupte dixit quam magnifice; utrumque faciam uobis potestatem SEN. SWAS. 1.16. b (adj.) utrisque imperatores in medium exeunt PL. ANN. 22.3; binos (scypbos) habebam; iubeo promi utroque CIC. VER. 4.32; duae fuerunt Ariouisti uxores... utraque in ea fuga perierunt CAES. GAL. 1.53.4; palmas utraque tendit VERG. A. 6.685; utrisque consiliibus Italia decreta prouincia est LIV. 27.22.2; oppida Clastidium et Litubium, utraque Ligurum 32.29.7; MEL. 2.72; hostes explicato per utraque latera milite clausit FRON. STR. 1.6.1; SIC. FL. AGRIM. p. 108; (w. demonstrative or rel. pron.) hi utrisque ad urum imperatores erant SAL. CUD. 304; ea caeli positio maxime frigida et minime umida est, quae utraque perennitatem conditis frumentis adferunt COL. 1.6.10; (app. w. pers. pron.) agros... dandos censeas ab utrisque nobis D. BRUT. FAM. 11.20.3;—(masc. as pron.) tantus erat demens inter utroque furor PROP. 1.13.20; Natalem multa cum Scaeuino... conlocutum et esse utroque C. Pisonis intimos TAC. ANN. 15.55; APUL. MET. 10.15;—(neut. as pron.) tragacanthum... contundere... oportet, deinde murrum... admiscere et rursus utraque in unum diu terere LARG. 75.

4 (in reciprocal relationship, foll. by *alter*, a second *utroque*, etc.) Each of the two (. . . the other).

(w. *alter*) est utraque res sine altera debilis CIC. TUSC. 2.13; quorum utroque suo studio delectatus contempsit alterum OFF. 1.4; CELS. 5.26.35. c; cum uirilem partem utramque ferro reseraret detraxeris... eutem... rescindito atque... alterum quoque testiculum educto COL. 7.11.2; (pl.) utriusque alteris freti finitimos... sub imperium suum coegere SAL. JUG. 18.12;—(w. utroque repeated) quia utroque utrique est cordi TER. PH. 800; B. ALEX. 4.7; erit ut sine captione utroque ab utroque liberetur VITR. 1.1.10;—(w. sb. repeated) sic utroque censor censoris opinione standum non putauit CIC. CLU. 132;—(w. inuicem) aut alteri aut inuicem utrique de iure fit controversia QUINT. INST. 7.7.9.

uteruis utrauis utrumuis, a., pron. [VTER³+uis (VOLU¹)] (adj.) Whichever of the two you please, either; (as pron., masc. or fem.) either person; (neut.) either thing, alternative, etc. b (pl., w. ref. to a set).

qui utramuis (sc. fabulam) recte norit ambas nouerit TER. AN. 10; siue enim ad concordiam res adduci potest siue ad bonorum uictoriam, utriusque rei me... adiutorem uelim esse CIC. ATT. 7.3.2; APUL. APO. 92; (prov. phr.) in aurem utramuis otiose ut dormias TER. HAU. 342;—ego aures utramuis possum, si probe adpotus siem PL. RUD. 566; minus habeo uirum quam uestrum uteris CIC. SEN. 33;—si utrumuis horum... unquam tibi uisus forem TER. HAU. 525; Claudio utrumuis satis est planum facere, uel se a me ipso uel deiectione esse uel me consilium inisse ut ui deiceretur CIC. TUL. 29; ego unus cui utrumuis licet AH. 9.1.4; OFF. 3.33; ut, quoniam utrumuis dici Latine posset, 'potestatem' dicere mallet, non 'potestate' GEL. 1.7.19. b mihi utriusq. istorum (sc. hortorum) tempore magis meo quam ratione aestimandi sunt CIC. ATT. 12.31.2.

uterus ~i, m. Also uterum ~i, n. [prob. cogn. w. Skt. *uḍāram* 'belly'] FORMS: nom. *uter* CAECIL. COM. 94; neut. form *uterum* in PL. AUL. 691, TURP. COM. 179, AFRAN. COM. 345, GEL. 3.16.1, APUL. APO. 85.

1 The belly, abdomen.

(of persons) num censes callipocamon... ulla non licitum esse ~um atque etiam inguina tangere mammis...? LUCIL. 541; esse canes ~o sub uirginis (i.e. Scylla) OV. TR. 4.7.13; id genus morbi... quo in ~um multa aqua contrahitur CELS. 3.21.14; 4.2.4; sinere oportet dependere, quantum ex ~o prolapsum est 7.21.1.4; LUC. 6.15; ephedum... ~o pariter gibbique tumentem IUV. 10.309; quid de cibatu ipso loquar, quem itenera ex ~o manantia, firus lecoris adiuncta, disperiunt...? APUL. PL. 1.16; (in *pun. w. sense* 2) ego non pauxillulum in ~o gesto famem... ~i dolores mi oboriunt cotidie, sed matrem parere nequeo PL. ST. 163;—(of animals) liquefacta boum per uiscera toto stridere apes ~o VERG. G. 4.556; lupus... caudam... remulcens subiecit paulatim ~o A. 11.853; APUL. MET. 4.21;—(applied to analogous cavities in other creatures) tanti... operis materiae ~us ipsius (aranei) sufficit PLIN. NAT. 11.80; (cf.) nisi faucibus ipsius (sc. of pelicans) innesset alterius ~i genus 10.131.

2 The womb, uterus. b (a womb with its contents; an unborn child; ~um *gerere*, to be pregnant. c a pregnancy).

(of women) ubi ~o exorti dolores, ut solent puerperae PL. ANN. 1092; illi ~um... nunquam extumescere sensi TER. PH. 199; filium a matre decedens mensibus in ~o latum esse HIR. in QUINT. INST. 8.3.54; laborantis ~o puellas HOR. CARM. 3.22.2; PROP. 4.1.100; illa potens ~i (i.e. Lucina) OV. MET. 9.315; inopia diu semina fert (Myrrha) ~o 10.40.70; VELL. 2.93.2; huius urbis utraque paeae in ~o matris concipit mihi uidentur TAC. DIAL. 20.3; SUT. AUG. 94.4; qui graui ~o uxorem esse ignorabat PAPIN. DIG. 29.7.1;—(of other mammals) quam diu admissa fuit, eadem aqua uita oportet (oues), quod commutatio... corrumpit ~um VAR. R. 2.2.14; illae (sc. balacnae)... ~o graues parientidue poenis inualidae PLIN. NAT. 9.13;—(implying the offspring of one mother) stat consanguineum campo scelus, unius ingens bellum ~i STAT. THEB. 11.408. b inde abortus et ignorati ~i triste experimentum PLIN. EP. 8.11.2; eam... praegnantem simul nidum et ~i decem menses ambo numeramus CALP. DEC. 23; (meton.) inde et partem facit his qui pari gradu (sc. cognationis) sunt, ut puta frater unus est et ~us ULP. DIG. 36.13.9;—inimioribus feminis ~um non gerentibus CELS. 2.10.1; gerunt (canes) ~um sexagenis diebus PLIN. NAT. 8.151. c multas Aegypti uno ~o septenos (enizas) PAUL. DIG. 5.4.3; si... haec uno ~o marem et feminam peperisset ULP. DIG. 34.5.10(11).1.

3 (transf., applied to internal cavities resembling the womb or abdominal cavity; also to the bulging part of anything).

nidos... faucibus correctis in angustum, ~o capaci PLIN. NAT. 10.93; aliae (naues) breues, angusta puppi proraque et lato ~o TAC. ANN. 2.6; (cf. *sense* 2) ~um (sc. of the Wooden

Horse) armato milite complent VERG. A. 2.20;—dolia... procrede distenta ~os MAN. 1.843; ~o nimium quae (sc. a gourd) uasta tumescit COL. 10.384.

uti: see VT.

utilis ~is ~e, a. [VTOR+~BILIS] That may be put to use, serviceable.

eamus intro, non ~est hic locus, factis tuis, dum memoramus, arbitri ut sint qui praeterant per uias PL. MER. 1005; magis non potest esse (consilium) ad rem ~e MI. 613; serui... ~i solent esse eris ~es MOS. 859; TER. PH. 690.

Vtica ~ae, f. A town on the African coast west of Carthage, where Cato the Younger committed suicide after Thapsus (46 B.C.). B. AFR. 22.1; NEP. HAM. 2.4; V. MAX. 3.2.14; LUC. 6.306; GEL. 13.20(19).3.

Viticensis ~is ~e, a. Of or belonging to Utica; (masc. pl. as sb.) the inhabitants of Utica.

de conuentu ~i B. AFR. 68.4; agrum ~em LIV. 27.5.8; tisaniae... ~i PLIN. NAT. 18.75; (as ~i) posthumous title of Cato the Younger ~is Cato 7.113;—CAES. CIV. 2.36.1; SEN. EP. 71.10.

utilis ~is ~e, a. compar. ~ior, superl. ~issimus. [VTOR+~ILIS] ORTHOG.: *utilis* CIL 1.586.9.

1 (of concr. things) Conducive to utility or profit, useful, serviceable.

fiscinae Campanicae... ~es sunt CATO AGR. 135.2; ~issimus autem is ager qui salubrior est VAR. R. 1.4.3; quia plena sint atque ~ia necne 3.9.11; tres... libri scripti de uita ipsius acta sane ~es, quos nemo legit CIC. BRUT. 112; igne quid ~ius? OV. TR. 2.267; arcum... ~i laxaris, cum uoles erit ~is PHAED. 3.14.11;—(w. dat. of advantage) cantherius... ~ior mihi quam sapiens LUCIL. 516; fons... infirmo capiti fluid ~is, ~is alio HOR. EP. 1.16.14; aqua multa et tussitibus ~is traditur PLIN. NAT. 22.112; (in *titulos*) lascium pecus et uiridi non ~e Baccho MART. 13.39.1;—(w. dat. of purpose) dant ~e lignum nauigis pinus VERG. G. 4.442; fraxinus ~is hastis OV. MET. 10.93; tergendis spongiae mensis ~is MART. 14.144.2; STAT. THEB. 7.66; (w. sup.) suspensio castorea... ~issima potu PLIN. NAT. 32.91;—(w. prolatiue inf.) tibia... aspirare et adesse choris erat ~is HOR. ARS 204; si modo quid ~e scribi QUINT. INST. 6.1.16;—(w. ad) quod (stercus) non solum ad agnum ~e sed etiam ad cibum... subus VAR. R. 1.38.2; ferunt et abellanae iulos... ad nihil ~es PLIN. NAT. 16.120; LARG. 61; si quid in his (sc. piscibus) ~e ad magian comperisset APUL. APO. 31; ULP. DIG. 50.16.183;—(w. abl. of cause) bis grauidae pocudes, his pomis ~is arbor VERG. G. 2.150; OV. MET. 3.212; elius modi admissarius (sc. onager) nepotibus magis quam filius ~ior est COL. 6.37.4;—(neut. as sb.) unusquisque secundum necessitatem temporum ac rerum ~ibus inutilia permutabat PAUL. DIG. 18.1.1.

2 (of abst. conditions, actions, etc.) Advantageous, profitable, useful. b (of leg. processes, etc.) practical, convenient; (w. *publicae*) serving the public interest, conducive to the interests of justice, etc. c *impensae* ~es, (leg.) expenditure incurred on behalf of an owner in improving property, increasing its profitability, etc.

amicum castigare... innoce est facinus, uerum in aetate ~e PL. TRIN. 24; TER. AN. 811; quae (sc. pax) uel iusta ~ior est quam iustissimum bellum cum ciuibus CIC. ATT. 7.14.3; potest ~is esse insaniam TUSC. 4.79; CAES. GAL. 7.20.4; rogationes... nostras, se placent sui displicent, seu ~es seu inuitiles sunt LIV. 6.40.9; non ~e carpis... iter OV. MET. 2.549; ex mediis artibus quae... ~es aut secus secundum mores utentium sunt QUINT. INST. 2.20.1; illud uero ~issimum, nosse eas causas 10.1.22; nec aliud aduersus ualidissimas gentis pro nobis ~ius quam quod in commune non consulat TAC. AG. 12.2; ULTERIUS NIHIL EST MORTE NEGQUE ~ivs CIL 5.4654.6;—(pred. w. inf.) quom amat aliam, non est ~e hanc illi dari TER. AD. 341; cum ~ius esse arbitror te ipsum quam... me... loqui tecum CIC. LIG. 38; HOR. EP. 2.2.14; nec... eos ~e est praesae uobis qui proximi inuidiae sint LIV. 3.51.4; cum eximantur mella, apes abigi furo ~issimum PLIN. NAT. 11.45;—(w. dat. of advantage) non... lucrum omne esse ~o homini existimo PL. CAPT. 325; TER. HEC. 151; sitne ius id quod maiori parti sit ~e (sc. Part. 62; ne ~em quidem arbitror esse nobis futurum rerum scientiam DIV. 2.22; LUCR. 1.331; ut adeo frondi nemorum, ut ~e silius VERG. G. 2.323; non ~e mundo... exemplum LUC. 10.26; nouum imperium inchoantibus ~is clementiae fama TAC. HIST. 4.63;—(w. ad) ad causam ~e fuit tuum illud CIC. DE ORAT. 2.257; AH. 14.13.4; ad simulandum pacem... quae ~ia uisa constituit SAL. JUG. 111.4; idem (loci)... non ad prouidentiam modo ~issimum QUINT. INST. 1.11.13; manere apud exercitus Titum ad omnis... euentus casus ~e uidebatur TAC. HIST. 5.10;—(w. clita) ~es circa praepcepta sententiae QUINT. INST. 10.1.52;—(w. sup.) quae... ~ia factu putes SAL. KEP. 2.4.5; oratio... intellectus ~is APUL. FL. 13;—(neut. as sb.) ~ium tardus prouisor, prodigus aris HOR. ARS 164; 343; ~ia speciosis praeferebat VELL. 2.113.2; prima demum necessaria, deinde ~ia, deinde lucunda, utique mansura SEN. BEN. 1.11.1. b Pegasi sententia ~ior est ULP. DIG. 5.4.1.3;—(w. inf.) tam benignum quam ~ius est recta uia ipsum qui nummos dedit summo recipere PROC. DIG. 12.6.53; PAPIN. DIG. 17.1.54;—publice ~e est absentes a quibusque defendi ULP. DIG. 3.3.33.2; 9.3.1.1; 48.5.27(26).1. c (impensae) ~es... necessariaeque sunt ueluti quae sunt reficiendorum aedificiorum gratia GAIUS DIG. 5.3.39; impensarum quaedam sunt necessariae, quaedam ~es, quaedam uero uoluptariae ULP. DIG. 25.1.1; ~es... impensae sunt, quas maritus utiliter fecit, remque meliorem uxoris fecerit 25.1.3.3; PAUL. DIG. 50.16.79.1; (ellipt.) ~ium nomine ita faciendam deductionem quidam dicunt si uoluntate mulieris factae sint 25.1.8.

3 (esp. in Stoic philosophy, opp. *honestus*) Expedient, advantageous (in quots., freq. as sb.).

haec est illa, quae uidetur ~ium fieri cum honestis saepe dissensio CIC. OFF. 3.56; quotiens... iudex honestum praetulit ~i HOR. CARM. 4.9.41; cum honesta ~ibus cedunt LIV.

5 (implying that other factors do not have to be taken into consideration) In any cases whatever the fact may be. **b** (indicating the smallest admissible degree, etc.) at least certainly.

utpote, particle. Also written as two words. [VT+POTE] (reinforcing explanatory cls., phrs., etc.) As one might expect, as is natural: a (w. *cum*). b (w. *qui*). c (w. ppl. or adj.). d (w. other wds. or phrs.).

omnia Antigonus, ~ cum inter dicentes et audientem palla interesset *SEN. Dial. 5.22.2*; *PLIN. Nat. 16.83*; *31.27*. **b** sati nequam sum, ~ qui hodie amare inceperim *PL. Rud. 4.62*; *Lucius*. ~ qui peregre depugnarit, familiam ducit *Cic. Phil. 5.30*; *CATUL. 67.43*; *SAL. Cat. 57.4*; *CURT. 4.1.13*; *hyaenae Magi*. in maxima admiratione posuerunt, ~ cui et ipsi magicas artes dederat *PLIN. Nat. 28.92*; (*w. ind.*) confectis uiribus, ~ cuius uenae non sanguine sed uino sunt repletae *RUT. LUP. 2.7*. **c** puerulo me, ~ non amplius viii annos nato *NEP. Han. 2.3*; *Rubos fessi peruenimus*, ~ longum carpentes iter *HOR. S. 1.5.94*; *populus numerabilis*, ~ paruis *ARS 206*; *clamor*. ~ turbantur Volcos ~ capta urbe *Liv. 2.33.8*; *numero et uirtute*, ~ lecti utrimque, haud impares *31.33.9*; *36.45.3*; *V. Max. 2.8.7*; *exercitum*, ~ praedae audium, inconpositum. procedere *CURT. 5.13.11*; *6.11.15*; *Psyche*. ~ simplex. ~ rapitur uerborum tam tristium formidine *APUL. Met. 5.18*. **d** non paruis consularis rubor *M. Perpenna* est, ~ consul ante quam ciuis *V. Max. 3.4.5*; *hastas cuto*, ~ libero nisu, mittit e ratibus *CURT. 7.9.9*; *quos cum ex muris agnouissent*, ~ gentis eiusdem, in colloquium incolae uocauerunt *9.1.23*; ~ apud primatem feminam flos ipse ciuitatis *APUL. Met. 2.19*.

utqui: see VT, QVI².

utquomque: see VTCVMQVE.

utrālibet, *adv.* [abl. sg. fem. of VTERLIBET] On either side. tinguit. ~ adpropinquantes ~ alieni meatus circulus *PLIN. Nat. 2.79*.

utrāque, *adv.* [abl. of VTERQUE] On both sides. effugas. ~ debent mittere tenus res quaeque, ex summo quoniam iaculantur ~ *LUCR. 4.86*; *4.291*; *MANI. 2.904*; *tulit ora reuulsa in pontum, ripis ~ sequentibus Hebrus* *SIL. 11.477*.

utrārius ~ (i)ī, *m.* [VTER¹ + ARIVS] A water-carrier. sequi se ~ iōs ad mare. ~ iussit *Liv. 44.33.1*.

utrāsque, *adv.* [old gen. sg. of VTERQUE; cf. *alias*, etc.] On both occasions.

CAECIL. com. 225; *Hispania pugnatum bis*, ~ nostri loco moti *HEM. hist. 34*.

utricida ~ ae, *m.* [nonce-wd.; VTER¹ + CAEDO + A] A (wine)skin-slayer. ut ego te. ~ non homicidam nunc, sed ~ am amplectere *APUL. Met. 3.18*.

utric(u)lārius ~ (i)ī, *m.* [next + ARIVS]

1 A player on a bagpipe type of instrument. *Suet. Nero 54*.

2 (prob.) A boatman using a raft supported on skins stuffed with straw. COLLEGIUM VTRICULAR *CIL. 12.187*; PATRON FABROR NAVAL VTRICULAR ET CENTONAR *12.700*; *12.4107*.

utriculus ~ i, *m.* [VTER¹ + CVLVVS] A small skin or leather bottle.

calido oleo replentur ~ *CELS. 2.17.9*; *3.27.2.C*; *PETR. 36.3*; *FRO. Aur. 2.38(97N)*; sanguinis eruptionem ~ admodum excipit *APUL. Met. 1.13*.

utriculus ~ i, *m.* [VTERVS + CVLVVS]

1 A sac (in the body); (spec., perh.) the uterus.

sucus. in ~ os congestus apium *PLIN. Nat. 11.31*; *feminis* ~ uesicae iunctus ~ us, unde dictus *ur. 209*; ~ ex ~ (s. u.) mustelino per genitale effluentes aquas *30.124*; (*transf.*) pariant (*sc. plants*). ~ cum florent, flosque ille ruptis constat ~ is *16.94*.

2 A husk.

pisunt (spicas) cum harena et sic quoque difficulter deterant ~ os *PLIN. Nat. 18.115*.

utrimque, *adv.* [VTERQUE + IM]

1 On both sides, at both ends.

ex utraque polum parti premere aia nobis dicendum est extraque tenere et claudere ~ *LUCR. 5.512*; *CAES. Gal. 7.35.1*; *hunc (sc. uallum)*. ~ urget ~ latus memoris *VERO. A. 7.566*; ~ tutam aemul dictator habuit *Liv. 9.21.4*; *21.54.1*; *ponderibus iustus fac sit ~ triens* *OV. Med. 86*; *nauius ~ prorae*, ne per angustias alueli circumagi sit necesse *PLIN. Nat. 6.82*; *semen (sc. thlaspi)*. ~ bilem et pituitam ~ extrahit *27.139*; *QUINT. Inst. 1.2.7*; *breuis ~ sit* licet (*i.e. a pyrrhic*) *MAUR. 1344*.

2 On both sides (in a battle or war). **b** (in other disputes, etc.).

horrescit telis exercitus asper ~ *ENN. Ann. 393*; *pugna acriter commissa*, multis ~ interitis *QUAD. hist. 96*; *ita magnae ~ copiae* *Cic. Fam. 6.4.1*; *CAES. Gal. 7.81.5*; *sic ~ acie instructa* *B. Alex. 39.2*; *SAL. Jug. 60.8*; ~ constitit fides *Liv. 2.13.9*; *his ~ animis ad Allium uentum est* *6.29.7*; *VELL. 2.21.6*; *PLIN. Nat. 5.88*; *pugna*. maior crudescit ~ *STAT. Theb. 9.670*; *TAC. Hist. 1.89*; *omisso ~ bello* *Ann. 15.6*; (*humorously*) o quae proelia, quas ~ pugnas felix lectulus et luerna uidit *MART. 10.38.6*. **b** fidei socialis ~ seruatae documentum *Liv. 28.39.17*; *his ~ auditis senatus*. ~ responderi ita iussit *42.24.5*; *clamor ~* *HOR. S. 1.9.77*; *duos ponere debemus fines, quales ~ esse optimi poterunt* *QUINT. Inst. 7.3.20*.

3 On (or from) both sides (in a classification, demarcation, etc.).

sic in duodenas exit ~ et redit in solidum naturae condita summa *MAN. 3.261*; ~ *QUINT. Inst. 5.10.81*; (*of the sexes*) androgynum, interutrasque nec utrum, ~ (*cf.*) remotum *LUCR. 5.839*; *coitus uerno aequinoctio bimo ~ uulgaris* *PLIN. Nat. 8.163*; ~ (*in descent*) *Piso* *M. Crasso et Scribonia* *genitus*, nobilis ~ *TAC. Hist. 1.14*; *ei. ~ origo gentis* *Claudia Ann. 6.51*; (*cf.*) ~ est *gradina* (*Alcmena*) et ex uiro et ex summo Ioue *PL. Am. 111*.

utrimquesequus, *adv.* Also written as two words. [prec. + SECVS] On both sides.

~ laminae sub laminae pollulas minutas supponit *CATO Agr. 21.2*; *LUCR. 584*; ~ cum corpus uapulet *LUCR. 4.939*; *canes*. ~ deae latera mununt *APUL. Met. 2.4*; *10.2*; ~ (*in a dispute*) *APUL. Met. 9.42*; ~ *allegationibus examinatis* *10.6*; *10.14*.

utrinde, *adv.* [VTER³ + INDE] From either side.

~ iram, ~ factiones tibi pares *CATO orat. 156*.

utrō, interr. adv. [VTER³ + O²] To which side (of two)? in which direction?

nescit ~ potius ruat *OV. Met. 5.166*; *ubi non intellegitur*, ~ uocier iter *PLIN. Nat. 18.179*.

utrobique: see VTRVB-.

utrōlibet, *adv.* [VTRO + LIBET] To whichever side you please.

inclinata ~ ceruix *QUINT. Inst. 1.11.9*.

utrōque, *adv.* [VTERQUE + O²] In both directions, to both places. **b** to both sides (in a conflict).

hinc Syrum, inde Delum, ~ citius quam uellemus, cursum conficimus *Cic. Att. 5.12.1*; ~ *coloniae missae* *Liv. 1.11.4*; *2.53.3*; *nunc huc, nunc illuc*, et ~ sine ordine, curro *OV. Ep. 10.19*; *altum nutat ~ caput (i.e. to right and left)* *SIL. 6.234*; (*of dimensions*) bratteas quaternum ~ digitorum *PLIN. Nat. 33.61*; (*transf.*) auctores ~ trahunt *Liv. 1.24.1*. **b** legatos ~ (*de*) pace mittendo *Liv. 45.22.4*.

utrōqueuersum (-uors-), *adv.* Also ~ us.

[prec. + VERSVS] FORMS: -uors- *PL. Capt. 368*.

~ us *GEL. 12.9.2*, *15.13.1*. In both directions, to both objects. **b** in both senses or meanings; in active and passive sense.

~ rectum ingenium meum, ad ted atque illum *PL. Capt. 368*. **b** ut. ~ ambigua sint et ~ dicantur *GEL. 5.12.10*; *9.12.13*; *ignarus* aequo ~ dicitur non tantum, qui ignorat, set (~), qui ignoratur *9.12.20*; *12.9.2*; ~ *utor* et ~ *uereor*. ~ communia uerba sunt ac dici ~ possunt *15.13.1*.

utrobi, *adv.* [VTER³ + VBI]

1 (interr.) In which of two places? **b** (dub.) on which side (in a conflict)?

~ cenaturi estis, hicine an in tridino? *NAEV. com. 81*; *mica uter ~ accumbam* *PL. St. 696*; *750*; *CATO orat. 156*. **b** utrobi (~), erit, si bellum erit? *Cic. Att. 13.22*.

2 (rel.) In which of two places or situations, (in quotes., in leg. formula) with whichever of two parties.

~ hic homo (quod) de) a(gitur) maiore parte huiusce anni nec u(i) (nec) (cliam) (nec) (p(re)cario) ad altero fuit, quo minus is eum ducat, u(i) (nec) (p(re)cario) u(eto) *Ed. pr. (Fom. iur. p. 233) 4.18*; *cuius rei gratia* (*interdicta*) comparata sunt 'ut possiditis' et 'ut' *GAUS Inst. 4.149*; *ULP. dig. 6.1.9*.

utrubique, *adv.* Also **utrobo**. [VTERQUE + VBI]

1 In both places.

intus pauco et foris formido, ita nunc ~ metus me agit *PL. Cist. 688*; *Suet. Aug. 17.3*. **b** perpetua caligo ~ *PLIN. Nat. 2.172*; *37.110*; *exemplar*. ~ *conservatae sanctissime* ~ (*i.e. in school and at home*) *opinionis* *QUINT. Inst. 1.2.4*; ~ (*in writing*) sunt tamen non pauci, qui ~ *'facil'* legant *GEL. 9.14.24*; *13.25.17*.

2 On both sides (of a battle, dispute, etc.).

ut ~ orationem docte diuisit suam. ~ *PL. Mil. 466*; *Cic. Fam. 9.6.2*; *quia ~ magnos inimicos habebam* *POL. Fam. 10.31.2*. **b** dum haec ~ geruntur *B. Afr. 93.1*; *praeda opulenta ~ est* *parta* *Liv. 10.39.5*; *TAC. Hist. 4.28*.

3 In both cases, instances, etc.

nam a primo fit gentium et gentis, ~ ut sit i, ab secundo mentium et mentes, ut in priore solo sit i *VAR. L. 8.67*; *Cic. Rep. 3.48*; *FRON. Str. 2.10.2*; *TAC. Ann. 6.37*; *JAVOL. dig. 41.2.5*; *nec interest, utrum scribatur*. ~ an. ~ tamen eadem condicio est *POMPON. dig. 36.2.22*; *seu. oratione seu uersibus malis*, ~ facundia aequipari *APUL. Fl. 3*. **b** sequitur ut. ~ eadem ueritas ~ (*i.e. among the gods and men*) sit *Cic. N. D. 2.79*; *pauor est ~ molestus* *HOR. Ep. 1.6.10*; *Liv. 6.27.1*.

utrum, *particle*. [neut. of VTER³]

1 (introducing a direct disjunctive question, the second alternative preceded by an). **b** (w. -ne attached to a significant word, or to ~, introducing the first alternative, an or -ne the second).

ita, ~ laceam an praedicemne? *TER. Eu. 721*; ~ *inimicorum meorum factio an magis sollicitudo te impulit*. ~? *GRACCH. orat. 52*; *scaphia*. ~ *empta esse dicis an confiteris erepta*? *Cic. Ver. 4.37*; *Phil. 13.30*; ~ *de imperatore populi Romani an de Hannibale loquimur*? *AH. 7.11.1*; ~ *merito mihi ista accidit an immerito*? *SEN. Dial. 2.16.3*; *Tro. 928*; *APUL. Apol. 15*; ~ (*strengthened by tandem*) in fundum Caccina ~ tandem noluit, an non potuit accedere? *Cic. Cae. 48*; *Agr. 2.60*; *Liv. 4.5.1*; *22.14.12*. **b** ~ ego istuc iocō adsimulam an serio? *PL. Bac. 75*; *sed ~ tu masne an femina es*. ~? *Rud. 104*; ~ *studione id sibi habet an laudi putat fore si perdidit gnatum*? *TER. Ad. 382*; *Cic. Fam. 2.60*; ~ *igitur tandem perspicuae dubia aperuntur, an dubiis perspicua tolluntur*? *4.67*; ~ *ne meo nomine oleo an eius qui decessit*? *SEN. Dial. 11.9.1*; *Ag. 579*; *HOR. O. 12.54*; ~ *ne. ego sum. exemplo grauis. an tu.?* *PLIN. Nat. 17.4*; *PLIN. Ep. 8.14.17*; ~ *terraeque motus, sonitusne inferum peruasit auris*. ~? *Acc. trag. 479*.

2 (introducing an indirect disjunctive question, the second or further alternatives intro-

duced by an, anne, or aut) Whether...or. **b** (w. -ne attached to leading word, or to ~, introducing the first alternative, an the second). **c** (w. second alternative expr. by necne).

~ *scapulae plus an collus calli (mi) habeat, nescio* *NAEV. com. 115*; *scilbo ~ haec me inage amet an marsupium* *PL. Men. 366*; ~ *stultitia facere ego hunc an malitia dicam*. ~ *incertum sum* *LEM. Ph. 659*; *ut nihil interesset*, ~ *eam rem recuses an de maleficio confiteretur* *Cic. S. Rosc. 120*; *in quo tantulum interesset ~ per procuratores ageres an per te ipsum* *Att. 4.16.7*; *CAES. Gal. 1.40.13*; *dubito, meritu eius ~ res publica an historia magis doleat* *NEP. fr. 3*; *non priuato publicone consilio Saguntum oppugnatum sit quacuerund censeam sed ~ iure* ~ *iniuria* *Liv. 21.18.6*; *Numidae haud sane multum ad se pertinere credenti ~ penes Lacumazen an Masinissam regnum Maesuliorum esset* *29.31.1*; *incertum, ~ quia uerum erat an quia grauiora metuebatur, si negasset* *PLIN. Ep. 4.11.5*; *APUL. Soc. 15*; (*strengthened by tandem*) *quaero, Vatinii, ~ tandem putes, melius fuisse. me ciuem in hac ciuitate nasci an te?* *Cic. Val. 10*; ~ (*u. further alternatives*) quod ~ *neglegentia partim magistratum an auaritia an calamitate populi Romani euemisse dicam* *nescio* *QUAD. hist. 89*; *VTR. 6.8.9*; ~ *id autem ~ illi sentiant anne simulent tu intelleges* *Cic. Att. 12.51.2*; ~ *Hvg. agrim. p. 89*; (*uidendum*) ~ *naturalis sit riuus aut ex fossis accessita aqua riuum fecerit* *p. 91*. **b** uidendum. ~ *eae uelintne an non uelint* *PL. Mos. 681*; *distinctio*. ~ *illudne non uideatur aegre ferendum*. an. ~ *tollenda*. *aegritudo* *Cic. Tusc. 4.59*; *Liv. 32.34.13*; ~ *Sis. hist. 123*; *nec quicquam differre ~ ne in pulvere*. *ludas opus*, an meretricis amore sollicitus *plores* *HOR. S. 2.3.251*; *disputatum est ~ ne aliquid deberet dici in nouercam an nihil* *SEN. Con. 7.1.20*; *Quas. 1.4*; *COL. 1.1.15*; *agitur enim, ~ ne actu(s) sit an iter* ~ *an ambitus* *AGEN. agrim. p. 49*. **c** quaeri, ~ *haec tam acerba. facta essent necne* *Cic. Tul. 42*; *in iudiciu non uenire ~ A. Caecina possederit necne* *Caec. 104*; *deliberent ~ traiciant legiones ex Africa necne et ex Sardinia*, et *Brutum accersant necne* *D. Brut. Fam. 11.26*; *ut. ~ declararent ~ proelium committi ex usu esset necne* *CAES. Gal. 1.50.4*.

3 (introducing indir. qu. without expressed alternative) Whether.

an hoc dicere audebis, ~ *de te aratores*, ~ *denique Siculi uniuersi bene existunt, aut quo modo existunt, ad rem id non pertinere?* *Cic. Ver. 2.107*; *Plac. 45*; *consultum, ~ repetitum in Macedonia ueniret* *NEP. Lum. 6.1*; *uos interrogo, iudices, ~ sit sanus qui*. ~ *CALP. Decl. 30*.

-ūtus -ūta -ūtum, *adjl. suff.* Formed from sbs. to denote possession (*cornutus*, *nasutus*, *uersutus*).

utut, *rel. adv.* Also as two words. [VT rpted.] In whatever way, however.

~ *erga me* sit meritis, in cordi est tamen *PL. Cist. 109*; *uerum ~ res esse habet, pergam turbare porro* *Mos. 545*; *non potest pietati opisti huius, ~ res ceterae* *S. 268*; ~ *aliis, tibi quidem intus* *TRUC. 188*; ~ *erant alia, illi certe quae nunc tibi domist consuleret* *TER. Ph. 468*; *Ad. 630*; ~ *erit, rem impediri malo* *Cic. Att. 15.46.4*; ~ *se. praesagium somni porrigeret, lucrum certum. significari. credebam* *APUL. Met. 11.20*.

ūua ~ ae, *f.* [**oiyā*; cf. *Arm. oigi*, *Gk. ōa*].

1 A bunch of grapes (sts. used loosely to indicate grapes in general). **b** ~ *a passa*, dried grapes, raisins; ~ *ae ollares*, ex olla, preserved grapes. **c** ~ *a TAMINIA*, the fruit of black bryony.

~ *fici comeduntur et ~ ae* *LUCIL. 1173*; *purpuream*. ~ *am facit albam pampinam habere* *1270*; ~ *am se deo daturum, quae maxima esset in uinea* *Cic. Div. 1.31*; *puella. adseruanda nigerimus diligentius* ~ *scilicet* *APUL. 17.16*; *incultus*. ~ *rubens pendebit sentibus* ~ *VERG. Ed. 4.29*; *qui puer ~ am furtiua mutat* *strigili?* *HOR. S. 2.7.109*; *prelo domitam* *Caleno*. ~ *am Carm. 1.20.10*; *Bacchi*, ueni, dulcisque tuis e cornibus ~ *am* *pendat* *TIB. 2.1.3*; *PROP. 2.34.78*; *Galatea*. ~ *matura dulcor* ~ *am* *OV. Met. 13.795*; ~ *ae* *commentor (i.e. Bacchi)* *Fast. 3.78*; *disiulit nuda* ~ *cohaerent* (*coaleae*) *4.6.20*; *PHAE. 3.3.4*; ~ *ae modo inter se cohaerent* (*coaleae*) *20.209*; *nec flura cinem destrinxerat* ~ *a* *STAT. Theb. 5.269*; *PAUL. dig. 50.16.205*. **b** quidentur tu es mecum futurus ~ *a* *passa* *Poem. 31*; *PETR. 56.9*; ~ *ae* *ardior puella passa* *Purp. 32.1*; *Liv. 9*; ~ *ae* *passae sine granis* *56*; ~ *ae* *passae purgatae (i.e. stoned)* *176*; ~ *STAT. Silv. 4.42*; *illic et ~ ae* *conlocantur ollares* *MART. 7.20.9*; ~ *ae* *ex olla* *CELS. 2.24.2*; *LARG. 104*.

2 A cluster of other fruit, flowers, etc. **b** (applied to a swarm of bees). **c** (perh.) the eggs of the cuttlefish. **d** a form of malachite.

~ *amoni* ~ *a* *PLIN. Nat. 12.48*; ~ *a* *populi albae* *12.132*; *16.120*; *arsenogon* et *thyegonon* herbae sunt habentes ~ *as floribus oleae similes* *26.162*. **b** ~ *a* *dependente in domibus templisque* *PLIN. Nat. 11.55*; *tamquam*. ~ *examen*. ~ *apium longa condesit* ~ *a* *culmine delubri* *Juv. 13.68*. **c** ~ *a* *marina in uino putrefacta* *PLIN. Nat. 32.138*; *32.151*. **d** *natiua* (*chrysocolla*) duritia maxime distat; ~ *am* *uocant* *PLIN. Nat. 33.87*.

3 (med.) **a** The uvula (in the contexts a diseased or enlarged uvula is often implied). **b** staphyloma (of the eye).

~ *a* *in palato citra* ~ *am* *CELS. 47.3*; *6.14.1*; *gargarizatur* ~ *a* *tumente* *PLIN. Nat. 20.149*; ~ *a* *et facium dolor mitigatur fimo agnorum* *30.31*; ~ *am* *supprimi duo iacentem sal ammoniacum* *LARG. 71*; *non secat et tollit stillantem* *Fannius* ~ *am* *MART. 10.56.5*; (*u. oris, faucium, etc.*) ~ *as in ore procidentisque uuluas*. ~ *tactu resiliere cogit* *sc. amaritudo urticae* *PLIN. Nat. 22.31*; *cauliculorum cinis* ~ *am* *faucium* *23.129*; *sedat* ~ *as* *oris*. ~ *tollit et tonsillas* *34.109*. **b** *CELS. 7.14.5*.

ūuescō ~ ere, *intr.* [*cf.* *VMEQ*, *Gk. ūypsōs*, *Skt. ūksā*] To become wet.

fluctifrago suspensae in litore uestis ~unt LUCR.1.306; (*transf.*, of a drinker) seu quis capit acria fortis pocula seu modicis ~it laetius HOR.S.2.6.70.

uuidulus ~a ~um, a. [next+~VLVS] Wet, damp.

~am a fluctu cedentem ad templa deum me CATUL.66.63.

uuidus ~a ~um, a. [as VVESCO+~IDVS] Wet, soaked, dripping. **b** (fem. as sb., phon.) a liquid. **c** moistened with drinking.

sicne hic cum ~a ueste grassabimur? PL.Rud.251; non uidet referre me ~um remem sine squamoso pecu? 942; ~us hiberna uenit de glande Menalcas VERG.Ecl.10.20; HOR.Carm.1.5.14; circa. ~i. Tiburis ripas 4.2.30; ~a. in tenero palmitis gemma tumet OV.Fast.3.238; locus. adspersa multa ~us. desiliens aquae 4.428; STAT.Theb.7.331; ~is arida. directis obliqua confudit APUL.Mem.21; (of weather) Iuppiter ~us Austria VERG.G.1.418; (~defined) ~um. quod humidum VAR.L.5.109; ~um penitus infectum est, madidum ex una parte SUET.176 (p.294Re). **b** replet cum dico, subiecta est ~a mutae MAUR.1249. **c** HOR.Carm.2.19.18; 'longas. I' dicimus integro sicci mane die, dicimus ~i, cum sol Oceano subest 4.5.39; (in fig. phr.) futilles. locutores quique nullo reum pondere innixi uerbis ~is et lapsantibus diffiunt GEL.1.15.1.

uuiifer ~era ~erum, a. [VVA+~FER] Bearing (bunches of) grapes.

~ero sub palmitis STAT.Silv.4.2.36; 4.3.64; ~eris. aruis SIL.7.207; 7.263.

Vulc-: see VOLC-.

uulgāris ~is ~e, a. uolg-¹. superl. ~issimus. [VVLGV8+~ARIS]

1 Of or belonging to ordinary people, their life, standards, etc., common, everyday.

(iura) a ~i intelligentia remotiora CIC.Inu.2.67; quae sunt in usu ciuitatum ~i ac forensi de ORAT.1.260; neque enim paruae neque usitatae neque ~es (res). laude dignae uideri solent 2.347; coetus. ~is. spernit HOR.Carm.3.2.23; quoniam adhuc rudem et ~em hanc scientiam paulo subtilius excoluit CELS.1.pr.2; transibit exempla ~ia. ad fastus et ad annales perducant publicos SEN.Dial.11.14.2; cibi. minimi erat atque ~is fere SUET.Aug.76.1; APUL.Apol.26; (~of style, language, etc.) ne inculta sit uestra oratio, ne ~is, ne obsoleta CIC.de ORAT.3.97; plurimae litterae nec aequae ~es, sed interiores quaedam et reconditae BRUT.265; si quis. poetica ~ibus misceat QUINT.Inst.8.3.60; (~neut. pl. as sb.) ieiunius raro stomachus ~ia tenet HOR.S.2.2.38; OV.Pont.4.9.25; (~adverb. acc.) haud armis in honoris. nec palla ~e nitens STAT.Theb.11.400; nec ~e gemunt 12.530.

2 (of persons, etc.) Belonging to the lower orders, of the common people; (of things) belonging to or associated with such people.

in salutaribus qui magis ~es sunt Q.Cic.Pet.35; ne ~e genus STAT.Silv.3.3.15; ex muliere ~i. Antiochi cuiusdam furnarium exercentis filia SUET.Vit.2.1; si. patroni persona ~is uel minus honesta sit ULP.dig.26.4.5.1; (~transf.) est et ~is (i.e. breed of horses) quae mediocres feminas maresque progenerat COL.6.27.1; ~mitto hasce artis ~is, coquos, pistores, leccarios CIC.S.Rose.134; ~es reice taedas (i.e. offers of marriage) OV.Met.14.677; Alexandrum deposita regia ueste in. ~i habitu perductum CURT.3.3.4; (~cf.) iugum. ~seruiti ~e STAT.Silv.3.4.34.

3 Of the kind usually met with, ordinary, common. **b** (of natural species) of the common sort, common; (also, of materials, artefacts).

non ~e neque facilitatem esse ne ab audacissimis quidem hominibus id maleficium CIC.Inu.1.103; hic noster ~is orator si minus erit doctus de ORAT.3.79; atulerat. ~minime ~e genus dicendi; duas quidem res quas nemo alius BRUT.302; fortasse eo praetermissus (sc. plausus) quia nihil ~e te dignum uideri potest DECT.34; Callisthenes quidem ~e et notum negium. ~iculus ille capitales, creber, acutus Q.Fr.2.1.14; illud ~e incursionis hostium signum HIRT.Gal.5.3.3; SEN.Dial.5.40.2; tempus est aliquid mouere fraude ~i alius MET.693; non contenta ~i more iunus passis prosequi crinibus FERR.11.1.2; FLIN.Nat.18.24; lapis ~is iuxta flumina fert muscum sicum 27.100; STAT.Theb.11.397; ~em uiam ingressus QUINT.Inst.1.pr.3; scripsit. ~arius nec ~ibus metris SUET.Gram.23 (p.17Re); (~neut. pl. as sb.) ut antepanatur. ~tara ~ibus CIC.Top.69. **b** in ~i sue FLIN.Nat.28.212; mustela ~is 29.105; (~cf.) salices uiminales atque arundineta ~esque siluae COL.4.30.2; HVG.Gragym.1.68; ~i buxo PROP.3.23.8; ultra escaria. ~nec solum ~ia, sed etiam quae in pretio magno sunt PAUL.dig.33.10.3.3.

4 (of vocabulary, phraseology, etc.) Common, general; conventional. **b** (of business) unimportant, routine. **c** (of legal procedures) ordinary, regular.

quo te nomine appellemus? ~audacem, cupidum, perfidiosum? ~ia et obsoleta sunt; res autem noua atque inaudita CIC.Quinct.56; Plancus?; IAC.Hist.1.85; Vitellii modica et ~i mentione 3.9; inter longos ac ~es sermones SUET.Gram.24 (p.119Re); ~ut intellegat meam commendationem non ~em fuisse CIC.Fam.1.3.2; 7.6.1; 13.35.1. **b** non referrem ~issimum senatus consultum IAC.Ann.13.49; 16.22; nihil ante tam ~e, tam paruum in senatu agebatur, ut non laudibus principum immorarentur FLIN.Pan.54.3. **c** cum deficient ~ia atque usitata actionum nomina, praescriptis uerbis agendum est CELS.dig.19.5.2; nec filio ~em (sc. actionem) competituram, uerum utilem AFRIC.dig.28.5.47(46); cum ~i modo dies legatorum proferret 33.4.4; alia cretio ~is uocatur, alia certorum dierum GARUS Inst.2.171; exceptio ~is rei iudicatae opponitur ULP.dig.47.23.3.

5 Common to or shared by all. **b** (rhet.) applicable to all or a variety of cases, general. **c** sexually promiscuous.

~e scortum CIC.Phil.2.44; semper eos (honores) putauit, si ~es essent, uilis Q.Fr.1.1.31; ~is liberalitas OFF.1.32; ~is

istos. ~amores PROP.1.13.11; ~umina ~es Veneris celebrare puellae OV.Fast.4.865; CELS.1.pr.64; ~et et publicum uerbum et promiscuum ignotis 'haue!' SEN.Ben.6.34.3; dum. a luce sacra, qua uidit fata, referatur ad ~e iubar (i.e. of day) ULP.5.220; tantane me decuit ~i gaudia fama noscere? STAT.Silv.4.8.34; consules. sede ~i per speciem maestitiae sedentis TAC.Ann.4.8. **b** ~es (definitiones) sunt quae nihilominus in aliam rem transferri possunt RHET.2.41; ~e est (exordium) quod in plures causas potest accommodari CIC.Inu.1.26; QUINT.Inst.5.13.34. **c** in ea uxore potest maritus adulterium uindicare, quae ~is fuerit ULP.dig.48.5.14(13).2.

6 Frequently occurring, common. **b** (of stories, sayings, etc.) well-known, often repeated.

~e nomen esse Philoteris, Cornelios uero ita multos, ut. . . CIC.Corn.1.fr.44; ~e amici nomen sed rara est fides PHAED.3.9.1; SEN.Suas.2.11; post prandium aut cenam bibere ~e est SEN.Ep.122.6; resina condire musta ~e ei (sc. parti Italiae) est FLIN.Nat.14.120; 16.131; proserpinia herba ~is est 27.127. **b** ~i. proverbio CIC.Ann.10.20.2; est quidem Graecus ~is in hanc sententiam uersus DIV.2.12; placet haec quoniam ~is fabula non est OV.Met.4.53; PONT.3.2.97.

uulgariter, adv. [prec.+~TER²]

1 In a commonplace manner, tritely. Barbarus dixit uulgarem sententiam satis ~ SEN.Corn.2.6.13.

2 Indiscriminately, at random.

traditur unus (sc. elephas) amasse quandam. corollas uendentes ac, ne quis ~electam putet, mire gratam Aristophani FLIN.Nat.8.13.

3 Commonly, popularly.

uituli. ~is ~dari inter auxilia. ~dysintericorum tradunt FLIN.Nat.28.204.

uulgārius ~a ~um, a. uolg-¹. [VVLGV8+~ARIS]

1 Commonly found, ordinary.

temeritatem repudio ~am AFRAN.com.263; non est medicis res neque ~a fallacia haec TURP.com.205; facilitatem. ~am NOV.com.98; uerbo usus est non ~ae significationis GEL.3.16.18.

2 Belonging to the masses, common.

id dicitur non in compitis tantum neque in plebe ~a GEL.1.22.2; ~am traditionem. ~ecuti 16.5.1; geminam esse Venerem deam. ~earum alteram ~am APUL.Apol.12.

3 Commonplace, lacking distinction.

quod oratio eius ~a uideatur et protrita GEL.12.2.1.

uulgātor ~ōris, m. [VVLGO²+~TOR] One who makes public, a divulger.

taciti ~or OV.Am.3.7.51.

uulgātus ~a ~um, a. uolg-¹. compar. ~ior, superl. ~issimus. [pple. of VVLGO²]

1 Common, ordinary, popular; conventional. **b** (of legal processes) regular, ordinary.

nihil moror uetera et ~a uerba PL.Epid.350; suram erigit ille uacans ~o nomine NIXUS CIC.Arat.647(400); LIV.37.55.1; medicore. ~umque pretium uiuulradicis posui COL.3.3.14; non ~is sacra figuris numina sic metunt ULP.3.4.15; cappari, firmioris ligni frutex seminisque et cibis ~i FLIN.Nat.13.127; ~issima obseruationem consuetudine APUL.Apol.54; illa iustitia quae quantum in ~a diuisione uirtutum locum possidet PL.2.7; ~ita institutum amicitiam, ut haec ~a officia neglegeremus FRO.Amic.2.p.90(183N). **b** si inter uirum et uxorem societas donationis causa contracta sit, iure ~o nulla est ULP.dig.24.1.32.24.

2 Well-known, celebrated; ~um est, it is common knowledge (that). **b** widely used, common.

ea ~ior fama est LIV.25.17.4; ~os. ~pastoris amores OV.Met.4.276; insulae toto eo mari multae, ~a una maxime Zazata FLIN.Nat.6.52; QUINT.Inst.7.9.4; ~haec enim (uocabula) fere iam ~um est accipienda esse GEL.12.9.2; PAPIN.dig.23.3.68. **b** perditio. ~amore ~issimae meretricis V.MAX.3.5.3; SUET.Dom.22.

3 Banal, commonplace.

mihī paulo hoc ~us et ieiunius uidetur FRO.Aur.2.p.160 (108N); si. obuias ~asque laudes effutunt GEL.5.1.1.

4 Widely occurring, frequent.

~issimum. ~essimunusque stomachi uitium CELS.4.12.7; quae ~issima est (laurus) bacarumque fertilissima FLIN.Nat.15.129; HANC (sc. fraudem). ~NIMIUM ~AM OMNIBVS MALIS LITES HABENTIBVS BGU.2.611.2.10.

uulguagus ~a ~um, a. [VVLGV8+~VAGVS] Widely ranging; promiscuous, indiscriminating.

~o. ~more ferarum LUCR.5.932; ~a. ~Venere 4.1071.

uulgō, adv. uolgō. [VVLGV8+~O²]

1 In a way common to all, publicly; (esp. w. ref. to prostitution). **b** promiscuously, by promiscuity.

perisse suauitatem quam illud flagitium ~ dispalescere PL.Bac.10.6; neque haec. ~e iactantur, sed inter paucos. ~narratur CARL.Fam.8.1.4; B.Alex.6.2; ~illam, quae corpus publicat ~ suum PL.Bac.863.4; ea. ~cepit uictum ~ quaerere FERR.Hau.4.47; SEN.Ben.1.9.3; olim. ~suo, nunc coniugis corpore ~ meret APUL.Apol.75; (~cf.) quoniam hoc tibi, uerbero, ego interdixi meum ne sic ~ polliciter operam? PL.Mit.1057. **b** cum legitima nuptiae factae sint patrem liberū sequuntur: ~ quaesitis matrem sequitur CELS.dig.1.5.10; ~ quaesitam sororem SCAEV.dig.23.2.54; quales sunt ii (sc. liberi) quos mater ~ concepit GAIUS Inst.1.64; ULP.dig.25.3.5.4.

2 As a usual circumstance, commonly, according to the general rule. **b** (w. generalizing 3rd pers. pl. vb.).

~mores quibus uideo ~ in gnatos esse parentes PL.Bac.10.81; TRIN.99; illud falsum quod ~ audio dici TR.Hau.421; paria singula (sc. columbarum) ~ ueneunt ducentis nummis VAR.R.3.7.10; possit agi lege necne pauci quondam sciebant; fastos enim ~ non habebant CIC.Mur.25; REP.2.37; quod in Gallia a potentioribus. ~ regna occupabantur CAES.Gal.2.1.4; quia ~formosis leuitas semper amica fuit PROP.2.16.25; perita ut ~ Etrusci caelestium prodigiorum mulier LIV.1.34.9; 9.36.3; CURT.4.7.23; FLIN.Nat.18.104; neque ita prorsus ut nos ~ loquimur pronuntiant QUINT.Inst.2.10.13; stella crinita quae. ~ exitum portendere ~ putatur SUET.Nero 36.1; APUL.Soc.15. **b** facit ille quod ~ hau solent PL.Ann.185; TER.Hau.957; quod ~ praedicant AFRAN.com.403; postea uero ~ hoc facere coeperunt CIC.de ORAT.1.103; AH.16.10.1; ut ~ credunt LIV.9.5.2; FLIN.Nat.18.31; TAC.Ann.14.58.

3 Commonly, habitually, regularly.

eius modi tempus erat. ~ut homines ~ impune occiderentur CIC.S.Rose.80; hisce litteris quis ad te mitto Q.Fr.3.1.21; LUCR.1.238; CAES.Civ.3.48.2; ii qui ~ saeculenti ei sanguine humano gaudent SEN.Dial.4.5.1; EP.11.4.1; hominem. ~coniunctum. ~ in mendacis IAC.12.6; si uerba. ~pinnis apta ~ uolarent APUL.Apol.83.

4 All together, en masse.

incedit ueles ~ ENN.Ann.507; cum ciuitatum Siciliae ~o omne frumentum improbas CIC.Ver.3.172; Pis.53; AH.9.1.2; induxit et ~ imperitos et similes philosophos imperitorem N.D.2.45; ~ ex oppidis publice gratulabantur Tusc.1.86; formarum uestigia. ~ quae ~ uolant. ~ nec singillatim possunt secreta uideri LUCR.4.88; ~ totis castris testamenta obsignabantur CAES.Gal.1.39.5; ~ ergo pontifices augures, sacrificii reges creantur LIV.6.41.9; imaginem suam. ~ noluit a multis artificibus ~ contaminari APUL.Fl.7; (~in const. w. omnis) scribit ~ esse ab omnibus ita demonstretur Metello CIC.Ver.3.157; quia non ~ paria omnibus omnia constant LUCR.2.337.

5 Far and wide, all over the place, at random. **b** ~ferre, to spread (news, etc.) abroad.

Assyrium ~ nascetur amomum VERG.Ecl.4.25; uox. ~ per lucos ~ exaudita silentis G.4.476; A.6.283; propter terrores ~o homines nouis prodigiis LIV.22.36.7; 26.27.7; lyncas ~ frequentes. Aethiopia generat FLIN.Nat.8.72; 16.17; ea disputatio. ~ legitur, in omnibus manibus uersatur APUL.Apol.55. **b** cum ceteri laetitia. ~eam rem ~ ferrent LIV.28.1.2; 42.28.12; ut. ~ mox ferrentur hi uersus SUET.Jul.20.2.

uulgō ~āre ~āui ~ātum, tr. uolg-¹. [next+~O³]

1 To make available to the mass of the population, make common to all (often with the implication of cheapening). **b** to prostitute (one's body). **c** to make of general application.

~e in clamoto, quia sic te uolgo ~em PL.Mit.1035; nec multitudine compotum eius doni ~ari laudem LIV.1.10.7; ut ferarum prope ritu ~entur concubitus plebis patrumque 4.2.6; cum consularum ~ari uiderent 10.6.9; 10.23.10; infamia erant (sc. sacrorum) quae primo paucis tradita sunt, deinde ~ari coepit sunt per uirum mulieresque 39.8.5; insignia patrum decora magistratum me ~arent IAC.Ann.11.23; facilius se passurum fisco detrahi aliquid quam ciuitatis Romanae ~ari honorem SUET.Aug.40.3; (~w. in+acc.) postquam uitiorum commercium ~auere in exteris gentes CURT.8.9.19; (~w. cum) nimium in ordinem se ipsam cogere et ~ari cum priuatis ULP.3.35.6; 4.1.3. **b** quae me apenset corpus ~auit suum PL.Am.1r.10; sunt qui Larentium ~ato corpore lupam inter pastores uocant putent LIV.1.4.7; 39.53.3; OV.Met.10.240; SEN.Phaed.911; matre libertina ortus quae corpus decorum inter seruos libertosque principum ~auerat TAC.Ann.15.72; (~cf.) quae nauis umquam in flumine publico tam ~a omnibus quam istius uetus fuit? CIC.Har.59. **c** P. Verginius rem non ~abat; de is tantum qui ~ militasset bello agendum censebat LIV.2.29.7.

2 To scatter (things) abroad; (perh.) to spread out. **b** to spread (conditions).

~magnum ~ata per acuum (primordia rerum) LUCR.5.427; ~uela. ~intenta theatris per malos ~ata trabesque 4.77. **b** ministeria. ~in uicem ac contagio ipsa ~abant morbos LIV.3.6.3; 4.30.8; contactus aegrorum ~abat morbos 25.26.8; 28.2.6; nou quod ego ~ari fucinus per omnes uelim 28.2.10; cum orta licentia a paucis. ~in omnes se repente ~asset CURT.8.10.16.

3 To make widely known, spread a report of, make public, broadcast. **b** (w. acc. and inf.) to spread the news or story (that). **c** to publish (a literary work). **d** to expose to public view.

~quae scis atque in uulgo ~as VAR.Men.359; de tota Caria nonne hoc uestra uoce ~atum est. ~? CIC.Fiac.65; quid me. ~cogis. obductum uerbis ~are dolorem? VERG.A.10.64; 12.608; qui Cereis sacrum ~arit arcem HOR.Carm.3.2.27; hunc (sc. Alcaeum) ego, non alio dictum prius ore. ~latius ~auit fidem Ep.1.19.33; tacendo. ~ quae di immortales ~ari uelim LIV.5.5.10; id inuentum. ~famam infecti regis ~auit 27.33.3; ea. ~ quae ~ata sermionibus erant de cultu ac desidia imperatoris 29.2.13; nostrum ~at clamore pudorem OV.Ep.11.79; morte denuntiata his. ~si acta ~assent CURT.7.7.39; per populum Cumanae carmina uadis ~antur LUCR.1.565; ne. ~quod in saeculo Priapi uidentur ~etis PETR.17.8; STAT.Theb.11.84; fraude inimico rum falsa ~antium QUINT.Inst.5.3.1; TAC.Hist.3.54; isdem consiliarius Asinii Galli mori ~atur ANN.6.23; SUET.Tib.66. **b** ~atum erat inter Veicos Romanque nuntios comere LIV.5.47.11; quod ad Hannibalem detrahendum ex Italia. ~se transire ~auerat 29.26.6; fama. ~ quae. ~abat Achiuis aduenisse V.FL.6.10; STAT.Theb.5.67; superesse adhuc Herculis columnas fama ~auit TAC.Ger.34.2; (~w. diuisis of esse) hic. ~ueteres mortalia. corpora ~antur pluvialibus edita fungis OV.Met.7.393; ~atum nulla intus deum effugie uacuum sedem et inania aranea TAC.Hist.5.9. **c** perfer Atestinae nondum ~ata Sabinae carmina. MART.10.9.3; QUINT.Inst.1.pr.7; libros. ~e. ~andos. curasse nomine auctoris SUET.Gram.8 (p.106Re); (~cf.) nouas litterarum formas addidit ~auitque TAC.Ann.1.1.13. **d** tot. ora (i.e. severed heads) simul ~ata procorum V.FL.7.277.

4 To make famous, cause to become a household word.

gramen nondum nutum ~atum corpore Glauci Ov.*Met.* 7.233; monumenta ~ata carminibus Curt. 3.4.10; Bosphoron hinc veteres. ~auere V.*Fl.* 4.420; Herculeo ~atos robore montis Stat.*Theb.* 4.297.

uulgus ~i, n. (m.). **uolg-**. [Skt. *vāṅgaḥ*, MBreton *gwalch*] FORMS and GENDER: acc. ~us; also ~um Acc.*trag.* 288, Sis.*hist.* 48, Lucr. 2.921; CAES.*Gal.* 6.14.4, SAL.*Jug.* 69.2, VERG.*A.* 2.99, LIV. 6.34.5, GRAT. 370, SEN. *Nat.* 1.1.15, PLIN.*Nat.* 2.53, etc.; established as masc. VAR.*Men.* 81, SEN.*Ep.* 104.31, otherwise of indeterminate gender; gen. ~us, abl. ~u VAR. in Char. p. 147K.

1 The common people, general public; (also transf., of animals). **b** in ~us (~um) (in contexts expr. the dissemination of information, etc.) to the general public, publicly.

uitam tuam. ~omniumque adeo uostrum ~us quae ab se segregat Ter.*Hau.* 386; semperne. ~i iudicium cum intellegendum iudicio congruit? Cic.*Brut.* 183; sic est ~us; ex ueritate pauca, ex opinione multa aestimat Q.*Rosc.* 29; *Div.* 2.86; dilexi tu te non tantum ut ~us amicum CATUL. 72.3; HOR.*S.* 1.71; odi profanum ~us et arceo Carm. 3.1.1; ex pecti. ~quam uana aut leui aera mobile ~us esset Liv. 24.31.14; Ov.*Pont.* 4.16.38; ut mos est ~i, passim et certatim ruit PHAED. 5.1.3; SEN.*Ep.* 104.31; *Nat.* 1.1.15; nec ~i cura tyranno V.*Fl.* 5.264; non ut tanta maioribus ortam. ~uerum ut unam e ~o TAC.*Ann.* 14.35; uerso pollice ~us cum libet, occidit populariter IUV. 3.36; ut a ~o dicitur GEL. 1.1.1.1; ~ductores. ~ipso primum. ~sternit, tum ~us (i.e. *deser*) VERG.*A.* 1.190; late sibi summuuouet omne ~us et in uacua regnat basiliscus arena Lucr. 9.726; multum etiam (reges) nitore a ~o differunt (i.e. of bees) PLIN.*Nat.* 11.51. **b** (w. edere) quae opinio erat edita in ~us CAES.*Civ.* 3.29.3; praeter eos libros. ~i qui in ~us sunt edidit NEP.*Att.* 16.3; LIV. 6.1.10; edita in ~us Aegyptiorum responsa CURT. 4.10.7; TAC.*Ann.* 15.63; ~i (w. other vbs.) nequaquam. ~oratio mea. ~i in ~us emanare poterit Cic.*S.Rosc.* 3; quod neque in ~um disciplinam efferi uelit (i.e. *deser*) CAES.*Gal.* 6.14.4; spargere uoces in ~um ambigua VERG.*A.* 2.99; quia in ~us eorum curatio. ~cognoscenda est CELS. 6.18.1; MELA 3.19; PLIN. *Nat.* 2.53; ea res. ~prodita est et in ~us exiit GEL. 12.12.3; arcana fatorum. ~edicat in ~um APUL.*Met.* 2.12; (cf.) alter religiosus etiam nunc dies, alter in ~us ignotus Cic.*Att.* 9.5.2.

2 A (particular) multitude of ordinary or undifferentiated people, crowd (usu. w. some derogatory implication). **b** a flock, etc., of animals.

uti. ~mercatores in oppidis ~us circumsistat CAES.*Gal.* 4.5.2; ~us fulmus sine gratia, sine auctoritate SAL.*Gal.* 20.7; collectas exsilio pubem, miserabile ~us VERG.*A.* 2.798; repleta semitis inter ~us aliud puerorum et mulierum huc atque illuc eunt Liv. 6.25.9; ~i (i.e. the common soldiers) stante corona Ov.*Met.* 13.1; uulsa per agros deformes animas, ~us inane Fast. 2.554; soluite pulsanti loca. ~Persephones ~usque caua sub nocte repositum elicit Stat.*Theb.* 4.478; ~o monstrante locum 12.512; procerum tibi nobile ~us crescit SILV. 4.8.4; paucos. ~sepeliuere, ceterum ~us super humum relictum TAC.*Hist.* 2.45; aliud ~us obaeratorum aut clientium arma cepit ANN. 3.42; illud montanum. ~us IUV. 2.74; (cf. *sense* 2b) posteaquam in ~us militum elatum est CAES.*Gal.* 1.46.4; ~i (w. pl. vb.) pastorum ~us. ~praeceperunt aequaliter imperio Remum et Romulum HEM.*Hist.* 1.1; effusi grandaeum ad litora ~us V.*Fl.* 3.267; tunc ~us ignobile. ~passim iacentes epulas accurrunt APUL.*Met.* 4.14. **b** priusquam dira per incautum serpent contagia ~us (i.e. *sheep*) VERG.*G.* 3.460; inde emissas lues et per contagia morbi uenere in ~um GRAT. 370.

3 The members as a whole of a particular class or category; (also applied to classes of animals or things).

(w. *defining* adj.) quid miserae. ~meruere puellae? traditur armatis ~us inermis uiris Ov.*Ars.* 3.46; Prometheus, auctor ~i ficitilis PHAED. 4.15(16).3; femineum. ~us Lucr. 7.39; pariter. et eruditum ~us et rude in eam (sc. sententiam) cursu uadit PLIN.*Nat.* 2.23; ~us agreste 18.314; ~i (w. gen.) ne faceres quod ~us seruorum solet TER.*Att.* 583; ~us. ~mulierum Rec. 600; nec enim decet te. numerari in ~o patronorum Cic.*Brut.* 332; ~us imperitiorum Mur. 38; de grammaticorum ~o GEL. 15.9.3; ~auium ~us ENN.*inc.* 15; effunde pontum, ~us aequoreum cie SEN.*Phaed.* 957; conditur omne stellarum ~us MAN. 1.471.

uulnerabilis ~is ~e, a. [VVLNERO+~BILIS] Liable to be wounded, vulnerable.

ne Pythio quidem ~is (serpens) erat SEN.*Ep.* 82.24.

uulnerarius ~a ~um, a. **uoln-**. [VVLNVS+~ARIVS] (of medicaments, etc.) Acting on wounds; (masc. as sb.) a doctor specializing in wounds.

~is aemulistris PLIN.*Nat.* 23.81; 34.114; ~um eum fuisse egregium, mireque gratum aduentum eius initio 29.13.

uulneratō ~ōnis, f. **uoln-**. [next+~TIO] The act of wounding, the infliction of a wound. Sin autem uim sine caede sine ~one. ~nullam intellegitis Cic.*Caec.* 47; HIRT.*Gal.* 8.47.2; (transf.) uitae, famae, salutis suae ~o Cic.*Pis.* 47.

uulnerō ~āre ~āui ~ātum, tr. **uoln-**. [VVLNVS+~O] 1 To inflict a wound on, wound. **b** to damage (things).

(in fighting, etc.) quis ibi non est ~atus ferro Brugio? ENN.*scen.* 173; occidunt non nulos, ~ant multos Cic.*Sest.* 75; inter caros rotasque mataras ac tragulas subiciebant

nostrosque ~abant CAES.*Gal.* 1.26.3; *Civ.* 3.44.6; strenuissimum quisque aut occiderat in proelio aut grauitur ~atus discesserat SAL.*Gal.* 61.7; *Tib.* 1.2.26; ut. ~procul ex nauibus ~arent moenium propagatores Liv. 27.15.6; mihi cedet Amor quatuor mea ~et arcu pectora Ov.*Ars.* 1.21; ~ati castra repetunt TAC.*Ann.* 15.11; auersum (sc. Caesarem) ~at paulum infra lugulum Suet.*Tib.* 82.1; APUL.*Met.* 3.9; (pass. w. *red.* acc.) ipse ~atus uerum, femur PLIN.*Nat.* 7.103; ~i (absol.) saepius ipsi feriebantur quam ~abant Curt. 8.11.14; ne terreat. auri fulgor. ~quod neque tegit neque ~at TAC.*Ag.* 32.3; ~i (animals) ne ~entur (canes) a bestis inponuntur his collaria VAR.*K.* 2.9.15; ipse equo ~ato delectus CAES.*Gal.* 4.12.5; neque. ~curat caede bouum. ~fameam finire, sed omne ~at armentum Ov.*Met.* 11.372; ~i (in accidentis) oportet. ~lineam incendere, suspensa leuiter manu, ne uessica ipsa ~etur CELS. 7.1.1.8; 7.22.4; quadrigas agentes tractos rofauit ~atos PLIN.*Nat.* 28.237; (cf.) astra exclamatio uocem ~at Rhet.*Hier.* 3.22. **b** ipsius Eudami multum ictibus ~ata nauis erat Liv. 37.24.8; falce acauta leuiter uitam ~at Col.*Arb.* 8.3; Scythiorum Aegyptiorumque (smaragdorum) duritia tanta est ut non quant ~ari PLIN. *Nat.* 37.64.

2 (transf.) To wound (mentally or emotionally), hurt, distress; to damage the interests of.

quorum mentis sensusque ~as Cic.*Cat.* 1.17; grauior neu nuntius auris ~et VERG.*A.* 8.583; LIV. 34.7.7; potius peream quam crimine ~er isto Ov.*Ep.* 18.105; (absol.) schema quod ~at, non titillat SEN.*Com.* 1.1.25; ~non solum facto tuo sed etiam exemplo rem publicam ~asti Cic.*Vat.* 36; qui erat Archilochi uersu ~atus N.D. 3.91; Ov.*Rem.* 283; laesum et ~atum reum. ~hac inuidia opprimi posse QUINT. *Inst.* 7.2.30.

uulnificus ~a ~um, a. [next+~FICVS] Causing wounds.

~us. ~chalybs VERG.*A.* 8.446; ~o. ~telo Ov.*Met.* 2.504; ~os acuit dentes aper SEN.*Phaed.* 346; V.*Fl.* 1.420; ~o. ~ense Stat.*Theb.* 4.87; (of an animal) ~us sus Ov.*Met.* 8.359.

uulnus ~eris, n. **uoln-**. [cf. perh. Welsh *gweli*, Icelandic *valr*, Gk. *οὐλή*] 1 A wound. **b** (w. gen. indicating cause or source; also, the sufferer). **c** (poet., of prospective wounds residing in missiles, blows, etc.; also, of opportunities for wounding). **d** (poet.) a wound of love.

caue faxis ~us tibi iam sunt dentes ferri Pl.*Truc.* 943; qui abstergerem ~era? Ter.*Hau.* 779; eadem (sc. brascica) ~era putida. ~purgabit Cato *Ag.* 157.3; ~us in latere quod acu punctum uidetur Cic.*Mil.* 65; *Att.* 5.20.3; Lucr. 1.529; multis et inlatis et acceptis ~eribus CAES.*Gal.* 1.50.3; sine ullo ~ere uictoria potiri 3.24.3; elephas ~ere ictus B.*Ep.* 84.1; ~era lymphis abluam VERG.*A.* 4.683; Prop. 3.8.2; relicto. ~in ~ere telo LIV. 1.40.7; multa ~era accepta maximeque lapidum ictu 10.1.5; lupus (i.e. the pike). ~quassat ~caput dum ~ere. ~laxato cadat hamus Ov.*Hal.* 41; Col. 6.32.3; Alconiti ~erum medico PLIN.*Nat.* 29.22; sartum ~us, quod a Graecis dicitur *γυροποππία* LAR. 200; ingestis ~eribus concidit TAC.*Hist.* 3.85; inuenter. ~eribus triginta conferunt Suet.*Cal.* 58.3; (in *serpens*) ea. in quibus ~us facit medicus, non accipit CELS. 7.1.1.3; (poet.) nil te nisi tristitia mandaretur ~ere saeuo ~era (i.e. *wounded flesh*) dente luitat Ov.*Met.* 15.93; (fig.) frequenter. ~et ~us et remedium in his orator. lauenient quae. QUINT.*Inst.* 12.8.8; ~i (in fig. phrs.) si quid intra cutem subest ~eris, quod prius nocere potest quam saluti curarique possit PLANC.*Fam.* 10.18.3; tunc sentia uictoridum partium ~era TAC.*Hist.* 2.77. **b** Pelias ~ere tardus vilixi VERG.*A.* 2.436; percussus ~ere rami Prop. 1.1.13; folia quodae (asphodeli) inlinuntur uenentorum ~eribus ex uino PLIN.*Nat.* 22.68; ~eribus tonstrimur 29.114; impia germani praetentans ~era V.*Fl.* 6.75; ictus. ~pastoris ~ere serpens Stat.*Theb.* 11.310; (w. *ref.* for *sexual intercourse*) dum metuit (noua nupta) teli ~era prima noui MART. 1.78.6; (cf. w. *pass.* adj.) an. ~maritum quod ~ere periclitatur interuenerit? APUL.*Met.* 6.9; ~sine ullo suorum ~ere Sis.*hist.* 73; ne propter me ciuium ~eribus res publica creuantur? Cic.*Red.* Sen. 6; labentis equo. ~Parthi Hor.*S.* 2.1.15; dum ~us ducis curaretur LIV. 21.8.1; cum ossis fracturae carnis quoque ~us accessit CELS. 10.7.8; ~us. ~cruris haud alium Petr. 136.7; APUL.*Met.* 2.39. **c** ~us. ~detorsit ueniens VERG.*A.* 9.745; ~ere, non pedibus te consequar Ov.*Met.* 9.126; GRAT. 123; longe tendere neruos et quo ferre uelint permittere ~era uentis Lucr. 8.384; ~us fatale. ~hastae per clipeum, per pectus ab it V.*Fl.* 8.53; cum subitum obliquo descendit ab aere ~us Stat.*Theb.* 11.53; ~oblato ~ere Lucr. 4.704; superstant ~era disiecta mirant ueste Stat.*Theb.* 5.210. **d** regina graui iamudum saucia cura ~us alit uenis VERG.*A.* 4.2; Prop. 2.22.7; imitanda. ~era uerbis Ov.*Ars.* 1.611; ~us in capti rediit male firma cicatrix Rem. 623; in. ~figura capta dei nympha est et mutua ~era sensit MET. 14.771; SEN.*Ag.* 188; uentia pectus ~era Stat.*Arch.* 1.639; (mulier) facili ~eris et suae sordidae conscientiae communia APUL.*Met.* 9.26; ~i (w. amoris) aeterno deuictus ~ere amoris Lucr. 1.34; P.*Sen.* 4.31; (w. gen. of part affected) impium pectoris ~us. ~congebant V.*Max.* 5.7. ext. 1.

2 An injury sustained by things as a result of the action or application of some physical force.

omne reformidat frigore ~us humus Ov.*Fast.* 1.666; pars. ~scuti ~ere nulla uacat Pont. 4.7.38; SEN.*Nat.* 6.18.3; ~us. ~ferrum patitur et rigidum est parum Her. 0.1628; si iuxta truncum radicem (sc. uitis) praecideris. ~hiemalis. ~aqua. ~noua ~era perurit Col. 4.8.2; pice. ~conducere ~era (i.e. in a ship) V.*Fl.* 4.480; dare ~era. ~orno Stat.*Theb.* 6.933; si consuto ~ere (in a garment). ~recons linum ostendit. ~cicatrix IUV. 3.150; ~i (w. gen. indicating cause) ab acutae ~ere falcis. ~frondes defendite Ov.*Met.* 9.383; ~i (w. gen. of thing affected) aspiciunt lituras eius modi quasi quaedam ~era tabularum recentia Cic.*Ver.* 2.87; deum. ~ferre tridente saxa. ~medioque ~ere saxi exhiisse fretum Ov.*Met.* 6.76; magni cum ~era caeli conspiciant MAN. 1.721; IUV. 6.247.

3 A mental or emotional hurt.

quae res forsitan sit refricatura ~us meum Cic.*Att.* 12.18.1; ne. ~aeternum. ~daret matri sub pectore ~us

LUCR. 2.639; VERG.*A.* 1.36; inconsolabile ~us mente gerit Ov.*Met.* 5.426; non sum tanti renouet ut tua ~era, Caesar Tr. 2.209; immortale odium et numquam sanabile ~us IUV. 15.34; ~i (w. gen. indicating cause) huius amissi recens ~us Stat.*Silv.* 2.2.1; repetito ~ere orbitatis QUINT.*Inst.* 6.2.2; ~i (w. gen. of person, etc., affected) incertam et tristi turbatam ~ere mentis VERG.*A.* 12.160; ille ego qui. ~matrumque patrumque ~era. ~potui mulcere Stat.*Silv.* 5.5.39; VITA BREVIS SED. LONGA PARENTVM ~ERA CIL 3.9610.10.

4 An injury to one's interests, well-being, etc.

in qua (sc. laudatione) quam multa sint ~era (i.e. *to Verres' case*) quis est uestrum. ~quin intellegat? Cic.*Ver.* 5.57; nullis domesticis ~eribus coactus Rab.*Perd.* 23; qui. ~nullum a fortuna ~us accepit Tusc. 1.85; non ~us super ~us sed multiplex clades Liv. 22.54.9; SEN.*Dial.* 11.6.2; maiora. ~era uincit plaga minor Stat.*Silv.* 2.6.7; recentissimum quodque ~us paucis, summi discimus incuriosus TAC.*Hist.* 3.56; ~i (w. gen. indicating cause) te. ~auritiae ~era crudelitatis remediis posse sanare Cic.*Ver.* 5.121; Appi ~era non reficio *Att.* 5.15.2; altera duces bellorum ~era passos Luc. 5.1; ecce. ~laesae ~era pacis Petr. 119.1.13; (w. *pass.* adj.) hunc. ~maturius extingui ~ere uestro quam quod Cic.*Caec.* 79; ~i (w. gen. of person, etc., affected) nosse aliquid eius (sc. M. Antoni) ~us quod nobis ignotum esset uidebantur Phil. 12.1; per ~era rei publicae V.*Max.* 2.8.7; quatum id est paene ultimum ~us imperii FLO.*Epit.* 1.22(2.6.15).

uulnuscum ~i, n. [prec.+~CVLVM] A little or trifling wound.

~um modicum nullum habet in se delictum Ulp.*dig.* 21.1.1.8.

uulpēcula ~ac, f. [next+~CVLA] A (little) fox.

ex insula in qua lepusculos ~asque saepe uidisses Cic. *N.D.* 1.88; Off. 1.41; per angustam tenuis ~a rimam reperat in cumeram frumenti Hor.*Ep.* 1.7.29; PHAED. 4.9.10.

uulpēs ~is, f. **uolp-**. [Lith. *vilpišys*, Skt. *lōpāśah*, Gk. *λόπηξ*] FORMS: ~is (nom. sg.) PETR. 58.12.

1 A fox.

ibo odorans quasi canis uenaticus usque donec persecutus ~em ore uestigis PL.*Med.* 269; Mos. 559; uinea. ~quae saepe ~ilus et hominibus fit communis VAR.*R.* 1.8.5; LUCR. 3.742; VERG.*Ec.* 3.91; HOR.*Carm.* 3.27.4; *Ep.* 1.1.73; PHAED. 4.3.1; magna Scythiarum pars tergis ~um induit SEN.*Ep.* 90.16; ~es, animal aliqui solertia dirum PLIN.*Nat.* 8.103; laudatur et ~um adipis 28.165; profuit multis pulmo ~is. ~ad cinerem redactus LAR. 76; ~em plium mutare, non mores Suet.*Ver.* 16.3; ~ium (est) gannire fr. 161(p. 250R); si simiam aut ~em Apelles pinxisset Fro.*Aur.* 1.1.168 (20N); 2.p.6(225N); ~i (w. *ref.* to *cunning*) astuta ingenium ~es imitata leonem Hor.*S.* 2.3.186; astutam uipido serenas in pectore ~em PER. 5.117; ~i (w. *ref.* to *conardice*) populus est domi leones, foras ~es PETR. 44.14.

2 ~es marina. A fish, the fox-shark or thresher.

~es marinae. ~gluttium amplius usque ad infirma linrae, quae facile praerodant PLIN.*Nat.* 9.145.

uulpinor ~āri, intr. [next+~O] To behave like a fox (i.e. with cunning).

~are inodo et concursa qualibet VAR.*Men.* 327; APUL.*Met.* 3.22.

uulpinus ~a ~um, a. **uolp-**. [VVLVES+~INVS] Of or belonging to a fox or foxes.

~a species (i.e. of a dog) GRAT. 250; ~os catulos PHAED. 1.28.1; ~um fecur CELS. 4.8.4; ~am linguam PLIN.*Nat.* 28.173; 32.44.

Vulsculus ~a ~um, a. : contemptuous dim. of VOLSCVS (in quot., masc. as sb.).

~us perdidit Anxur ENN.*Ann.* 162.

uulsella: see VOLSELLA.

Vulsiniensis, Vulsini: see VOLS-.

uulsūra ~ac, f. [VELLO+~VRA] The action or process of plucking.

~prius in lana ~am quam tonsuram inuentam VAR.*R.* 2.11.9.

uulticulus ~i, m. [VVLTVS+~CVLVS] The look on a person's face (in quot., as humorous dim.).

non te Bruti nostri ~us ab ista oratione deterret? Cic.*Att.* 14.20.5.

uultuōsus ~a ~um, a. [VVLTVS+~OSVS] Marked by affected or exaggerated facial expression.

in quo (sc. cultu) cum effeceris ne quid ineptum sit aut ~um Cic.*Orat.* 60; pronuntiatio ~a QUINT.*Inst.* 11.3.183; non. ~laeta facie. sed ~am frontem rugis insurgentibus adueverat APUL.*Met.* 3.13.

uulter ~uris, m. **uolt-**. [prob. VELLO; for sense, cf. Av. *urvatō*, Gk. (f) *δωπ*] FORMS: ~uris (nom. sg.) ENN.*Ann.* 138. A vulture.

~uris. ~miserum mandebat hominem ENN.*Ann.* 138; rostro. ~immanis ~ur obunco immortale iecur tendens VERG.*A.* 6.597; augurium uenisse iertur. sex ~ures Liv. 1.7.1; edax ~ur Ov.*Am.* 2.6.33; deceptae ~ure plumae GRAT. 75; LUCR. 7.437; ~urum praueulent nigri PLIN.*Nat.* 10.19; iocur ~uris tritum cum suo sanguine 30.92; V.*Fl.* 7.359; Stat.*Theb.* 3.508; qui ~uribus seruantia miscera Dacis IUV. 4.111; Suet.*Aug.* 95; ~i (transf., of legacy-hunters) ~ur est, cadaver expectat SEN.*P.* 9.43; cuius ~uris hoc erit cadaver? MART. 6.62.4.

Vultur²: see VOLTUR¹.

vulturinus ~a ~um, *a.* [VULTUR¹+INVS] Of or belonging to a vulture or vultures. ~a specie, alis minimis PLIN.Nat.10.8; 29.123; pulli ~i 30.92; ~o. collo MART.9.27.2.

vulturius ~(i)l, *m.*: var. VULTUR¹, a vulture. **b** a throw in dicing, app. of low value.

viden pictum, ubi ludificat una cornix ~ios duos? PL. Mos.832; Truc.337; LUCIL.46; CATUL.108.4; LUCR.4.680; nec. in tanto strage. ~ium usquam uisum LIV.41.21.7; PHAED.1.27.8; me. lupis et ~iis praedam relicturos APUL. Met.4.4; Apol.57;—(transf.) me, ~i, tuam causam aedis incensurum censes? PL. Capit.844; Trin.101; nefarius ~ius, patriae pariticia SCAUR.orat.8; duo ~ii paludati Cic.Sest. 71; appellatus est hic ~ius illius provinciae Pis.38; CATUL. 68.124; APUL. Met.10.33. **b** iacit ~ios quattuor. talos arripio. iacto basilicum PL. Cur.357.

Vulturnus: see VOLTURNVS.

vulturus: see VULTUR¹.

vultus ~ūs, *m.* uolt-. [cf. Goth. *wulpus*, *uults*] FORMS: ~a (nom., acc. pl. neut.) ENN. Ann.464, LUCR.4.1213, CIL 6.27383.

1 Facial expression, look, countenance. **b** the expression appropriate to a particular type of person, situation, etc.

esse bonum ex ~u cognosco PL. Aul.717; nunc gestus mihi ~usque est capidus nouos TER. Ph.890; qui. me intuetur, me ~u appellat Cic. Flac.106; is qui appellatur ~us, qui nullo in animante esse praeter hominem potest, indicat mores Leg.1.27; tantum ardorem ~um atque motuum Div.1.80; si in repulsa Domiti ~um uidisses CARL. Fam.8.14; LUCR.3.163; ausa et lacentem uisere regiam ~u sereno HOR. Carm.1.37.26; ~us. iam idem tribunorum erant qui decemulorum fuerant Liv.3.59.1; ut non color, non ~us ei constaret 39.34.7; inopant leges ~ibus illa tuis OV. Ars 2.202; abscisa. capita modo non ~um ac spiritum retinentia V. Max.9.2.1; animo disparem ~um CURT.7.8.1; unus tota est ~us in urbe SEN. Ag.6.6; cum fortuna manet ~um seruatis PETR.80.9.13; ex ~ibus. hominum mores colligo 126.3; MART.6.10.10; illam odimus urbem quam ~u confessus adis STAT. Theb.1.257; tacito dat uerba nouissima ~u Ach.1.381; laetitia et gratulationem ~u ferens IAC. Hist.2.65; ubi audit, componit ~um, intendit oculos PLIN. Ep.2.20.3. **b** uirtutis ~us partem habet uictoriae PUB. Sent. V.18; ~us erat multa et praecura minantis HOR. S.2.3.9; ~um secundae fortunae gerere Liv.42.62.11; forma decens, uestis tenuissima, ~us amantis OV. Am.3.1.9; Fast.5.245; tota urbs unius humani amici ~um habuit V. Max.5.1.11; ubi ille meorum Macedonum ~us? CURT.9.2.30; induit sibi animi sui ~um SEN. Ben.2.2.2.

2 The front of the head, face; (also pl. in sim. sense). **b** (transf.) a surface (of dice), face.

lauere salsis ~um lacrimis ACC. trag.420; brachia et ~um teretesque suras. laudo HOR. Carm.2.4.21; is (color) fuit in ~u uisae sine ueste Dianae OV. Met.3.185; detersit ille pallio ~um PETR.91.8; PLIN. Nat.26.2; Hipponacti notabilis foeditas ~us erat 36.12; spectat resupino sidera ~u MART. 9.43.3; STAT. Theb.10.52; Silurum colorati ~us IAC. Ag.11.2; Seianus genu ~uque et manibus. opposuit sese incidentibus (saxis) ANN.4.59; JUV.15.170;—pulvere. genitor ~us. seniles foudat OV. Met.8.529; Fast.6.579; haut tales decet inclementia ~us V. Fl.7.416; truncos. patris ~us STAT. Theb.5.237; Silv.1.2.23; puellae supplicat et in humanis ~ibus deae tantae numina placantur APUL. Met.4.29; 5.11; quis non ~a RIGET LACRIMIS CIL 6.27383;—(w. trahere, ducere, etc.: see also these vbs.) cum bene uir traxit ~um rugasque coegit OV. Am.2.2.33; quia contraxit ~um Fortuna Pont.4.3.7; si lectis ~um tu uersibus istis ducis 4.8.13; si. suspirauit, ~um adduxit SEN. Ben.6.4.6. **b** cum steterit nullus ~u tibi talus eodem MART.14.14.1.

3 The face (as the part involved in looking, esp. in phrs. indicating the direction of one's gaze). **b** (in contexts expr. the fact of being in a person's presence) one's view.

deiecit ~um VERG. A.3.320; cum rapuit ~us. Neaera tuos OV. Am.3.6.28; ~u. in uirgine fixo MET.10.601; ad sacrificium accessuri ~um submittimus SEN. Nat.7.30.1; fallor an ~us putat uidisse natum? HER. O.1078; nec potuit maestos non flectere ~us V. Fl.7.105; meliora meos permulcent sidera ~us STAT. Theb.11.700; deduxit ~u comitante per auras in uoluitus tehum SIL.14.400; (transf.) (asta) per medium aduerso mundum pendencia ~u MAN.2.396. **b** ad dominae ~us. eas OV. Rem.352; quod patriae ~u uestroque caremus Tr.5.10.47; peterem feliciores umbras Caesaris in ~u LUC.6.159; non haec mihi certe nox erat ante tuos. ~us (i.e. before I met you) V. Fl.7.11.

4 The distinctive appearance of an individual's face, looks, features.

iuxtim miscentis ~a parentum LUCR.4.1213; quo teneam ~us mutantem Protea nodo? HOR. Ep.1.1.90; superos. ~ibus falsis habitare terras SEN. Phaed.295; confusus ~ibus LUC.3.758; non iam mentitas ~um. resumit Chalciope V. Fl.7.155; cuius adhuc ~um uiuida cera tenet MART.7.44.2; huius. ~u dea dissimulata STAT. Theb.9.811; Arcada consumpto seruante sanguine ~us 12.806; Oxionas ora hominum ~usque, corpora atque artus ferarum gerere TAC. Ger.4.66; Othoniani nouitate ~us. prodebanter Hist.1.75; puella ~u honesta APUL. Met.10.30; CIL 5.532.2.26; (cf.) uox in homine magnam ~us habet partem PLIN. Nat.11.271;—(of animals) quos hominum ex facie. induerat Circe in ~us ac terga ferarum VERG. A.7.20; ut. ferae uidit turpes in paelice ~us OV. Fast.2.179; illa. magia tua ~um. tibi tantum asini. circumdedit APUL. Met.6.26.

5 The part of things presented to the eye, outward appearance, face.

saepie uidemus ipsius (sc. solis) in ~u uarios errare colores VERG. G.1.452; est (apibus) aegris alius color; horrida ~um deformat macies 4.254; salis placidi ~um A.5.848; lapis ille tenet. conseruatque notas nec ~um perdidit ignis Aetna 526; unus erat totus naturae ~us in orbe, quem dixere Chaos OV. Met.1.6; nec omnibus annis eodem ~u uenit aestas COL. 1.1.23; V. Fl.2.66; MART.4.1.4; pulcher adhuc belli ~us STAT. Theb.8.402.

6 An aspect, appearance (of abst. things).

hilarem fortunae ~um semper experta V. Max.2.6.8; sunt quaedam tristis ~us bona SEN. Ep.67.11; morem. fori ~umque priorem CALP. Ed.1.72; orationis ipsius ~us QUINT. Inst.9.1.21; non esse unum eloquentiae ~um TAC. Dial.18.3.

uulua ~ae, *f.* uolu-. [Skt. *ulva*-]

1 The womb. **b** a sow's womb used as food.

(in human beings) ~a. in uirginibus quidem admodum exigua est CELS.4.1.12; si ~a dolens somnum prohibet 5.25.5; quibus (sc. feminis) parum tenax ~a est SEN. Nat.3.25.11; deoctorum ex his. foliis prodesset ~is et uescis PLIN. Nat.23.152; ~a strangulata oppressas 32.129; LARG.126; tument. in ~a MART.11.61.11; secundum. ~am JUV.2.32; quinq. nasci posse quia ~ae mulierum totidem receptacula habere possunt JULIAN. dig.46.3.36;—(in animals) agni. qui post tempus nascuntur et remanserunt in ~is intimis VAR. R.2.1.19; feminis quoque ~ae ferro exulcerantur. ne sint genitales COL.7.9.5; castrantur feminae (sc. sues) suspensae pernis prioribus ~a recisa PLIN. Nat.8.209; boues grauidas negant praeterquam dextero ~ae sinu ferre 11.210; (cf.) erythini et channae ~as habere traduntur 9.166;—(transf.) ~am. terra ob hoc prius gignit, ipsum (sc. boletum) postea in ~a, ceu in ouo est luteum 22.93. **b** nil ~a pulchrius ampla HOR. Ep.1.15.41; boni suci sunt. ~ae CELS.2.20.2; LARG.104; MART.13.56.2; PLIN. Ep.1.15.3; qui meminit calidae sapiat quid ~a popinae JUV.11.81.

2 The female sexual organ.

cum. patriciae innelat ~ae PERS.6.73; adhuc ardens rigidae tentigine ~ae JUV.6.129; (cf., of a male homosexual; in quot., pl.) populo marcentis pandere ~as PERS.4.36.

uuluula ~ae, *f.* uolu-. [prec.+VLA] Dim. of prec. (in quot., in sense 1b).

altris inanem ~am (cod. bulbam) madidam dari, altris nuces NAEV. com.23.

ūuola ~ae, *f.* [VVA+OLA] A small bunch or cluster of grape-like fruit.

ampelos agria. in ~is fert semen simile Punic mali acinis. ~ae uitia cutis in facie mulierum emendant PLIN. Nat.27.44.

ūuor ~ōris, *m.* [as VVIDVS+OR] Moisture. uuae ab ~ore VAR. L.5.104.

-uus -ua -uum, *adjl. suff.* Forins adjs. from vbl. bases (caeduous, continuus, praecipuus) or sbs. (annuus, patruus).

uxor ~ōris, *f.* [cf. Skt. *ukṣāti* 'sprinkles (with seed)', Goth. *aihsa*, Welsh *ych*, Eng. *ox*] FORMS, and ORTHOG.: *uxsor* CIL 1.1220; 12.3888; *oxor* 11.1521; *uoxor* 11.7340. A wife. **b** ~orem ducere, to bring home as a wife, marry: see DVCO (sense 5).

NAEV. poet.4.1; me ~ori exoptatum credo aduenturum domum PL. Am.654; filiam tuam mi ~orem posco Aul.219; dicto daturum meam illi filiam ~orem Rud.1213; amicum ut habeas prope iam in ~oris loco TER. Hau.104; CATO Agr. 143.1; ~or eius dixit se in balneis uirilibus lauare uelle GRACCH. orat.45; cum Ameriae Sex. Rosci domus ~or liberique essent Cic. S. Rosc.96; mea Terentia, fidissima atque optima ~or Fam.14.4.6; LUCR.4.1266; CAES. Gal. 1.53.4; HOR. Carm.2.18.28; Liv.30.15.7; inferni coniugis ~or erit OV. Fast.4.604; VELL.1.1.2; Polla Argentaria, rarissima ~orum STAT. Silv.2.2.2; prope soli barbarorum singulis ~oribus contenti sunt IAC. Ger.18.1; cur. repudiasset ~orem SVET. Jul.74.2; iamque. maritus. torum inscenderat et ~orem sibi Psyche fecerat APUL. Met.5.4; (humorous), of she-goats per nemus arbutos quaerunt. ~olentis ~ores mariti HOR. Carm.1.17.7;—(w. coniunx for variation or emphasis) quis coniugem te, quis uocabit ~orem? MART.3.93.21; coniunx Germanici Agrippina fecunditate. Liuiam ~orem Drusi praecellebat TAC. Ann.2.43.

uxorcula ~ae, *f.* [prec.+CVLA] Dim. of prec.

(as a term of endearment) PL. Cas.844; amabo, mea ~a, qui uirum tuum sic me spernis? 917; adde cyathum uini in ~ae pocillum VAR. Men.116;—(w. contemptuous force) erat ei. ~a. postrema lasciuia famigerabilis APUL. Met.9.5.

uxorcūlō ~āre ~āui, *intr.* [prec.+O] To play the part of a wife.

mulier est, ~auit, ego noui, scio axitiosa quam sit PL. fr. 113 (s.v.l.).

uxōrius ~a ~um, *a.* [VXOR+INVS]

1 Of or belonging to a wife. **b** res ~a, the married state, marriage; also, property belonging to a wife. **c** (neut. sg. as sb., app.) money paid in respect of a tax on bachelors.

pro illis corcotis, strophis, sumptu ~o PL. Aul. fr.1; dotis. ~as AFRAN. com.157; OV. Ars 2.155; praecipuum ~ae fidei specimen V. Max.4.6. ext.3; quantum ex isto tempore. abstulerit. lis ~a (i.e. quarrels with her) SEN. Dial.10.3.2; ut uocatus electusque potius a re publica uideretur quam per ~um ambitum. inrepsisse TAC. Ann.1.7; ~i cubiculi 11.37; potentia ~a 12.3; ius ~um JAVOL. dig.32.29; ~o nomine SVET. Cal.25.3; quam formam modicum et modestum Fauorinus non. inscite appellabat ~am GEL.5.11.13. **b** homini adulescentulo. abhorrenti ab re ~a TER. An.829; AFRAN. com.86; de molestia incommodisque. rei ~ae GEL. 1.6.3; APUL. Apol.72;—in arbitrio rei ~ae Cic. Top.66; QUINT. Inst.7.4.11; GAUS Inst.4.62; cautiones rei ~ae necessarias GEL.4.3.2; Ed. pr.20 (Pont. iur. p.222). **c** ~um pependisse dicitur, qui quod uxorem non habuerit, res populo dedit PAUL. Fest. p.379M.

2 Fondly or excessively attached to one's wife; marked or caused by such fondness. **b** (neut. pl. as sb., app.) potions drunk to cause fondness for a wife.

Karthaginis. fundamenta locas pulchramque ~us urbem extruist? VERG. A.4.266; HOR. Carm.1.2.20; SEN. Com.1.6.7;—oculis ~us instat imber (i.e. of tears) STAT. Silv.5.1.31; si tibi simplicitas ~a, deditus uiri est animus JUV.6.206. **b** tu bibis ~a, tu lacrimis rogas, pallore blandiris [QUINT.] Decl.15.9.

X

X, x. The twenty-first letter of the Latin alphabet, representing the voiceless ks sound; in early orthography replaced sts. by *cs* (e.g. *CIL* 1.9) or *xs* (1.581). **b** as a numerical symbol, prob. not originally the alphabetical letter = *decem* (10).

litterarum. .partim dicuntur neque sunt, ut H et X VAR. in Cassiodorus *G.L.* 7.p.153; consonantes. in commissura uerborum rixantur, ut s ultima cum x proxima QUINT.*Inst.* 9.4.37; h et x, quibus nihil (*i.e.* no consonant) praeci potest SCAUR.*gram.* in *G.L.* 7.18; SUT.*Aug.* 88. **b** fornacem. pedes latam x facito, altam pedes xx CATO *Agr.* 38.1; xxx milibus modium CIL.*Ver.* 3.151; x Kal. Ian. COL. 11.2.94; post dies xxx PLIN.*Nat.* 30.36; moduli sunt xx quinque FRON.*Ag.* 34; VIX(it) AN(nos) XXXXI CIL 8.2975;—(we. uir, uiratus, etc.) qui honore xuiratus excluditur CIL.*Agr.* 2.60; tertius est annus xuiralis consequens *Rep.* 2.62; P. Dolabellam xvuirum factum CARL.*Fam.* 8.4.1; xxuiro se agros diuidente PLIN.*Nat.* 7.176; x VIR AD HASTAM CIL 10.8260.2; xx VIRO MONETALII 4.3609.16; T TITIVS XXVI VIR 14.3945.

Xanthippē ~ēs, *f.* A Greek female personal name, esp. the wife of Socrates.

Cic.*Tusc.* 3.31; SEN.*Dial.* 2.18.5; ~e. .morosa fuisse fertur et iurgiosa GEL. 1.17.1.

Xanthippus ~i, *m.* A Greek personal name, esp. a the father of Pericles. **b** a Spartan commander of the Carthaginians in the First Punic War.

a Cic.*Brut.* 44. **b** Cic.*Off.* 3.99; LIV. 28.43.19; SIL. 2.434; 4.357.

Xanthus (~os) ~i, *m.*

1 a A river and town of the same name in Lycia. **b** a river near Troy. **c** a name applied by Virgil to a river in Epirus.

a ~i perfusa liquore Culex 14; VERG.*A.* 4.143; HOR. *Carm.* 4.6.26; OV.*Met.* 9.646; MELA 1.82; dein Pyrrha, item ~us . .flumenque eodem nomine PLIN.*Nat.* 5.100. **b** Hecato-reos amnis, ~um et Simoenta VERG.*A.* 5.634; VITR. 8.3.14; ~us. .nubibus Idaeis tumens SEN.*Phoen.* 609; PLIN.*Nat.* 2.230; STAT.*Ach.* 1.927; (*personified*) cum rapuit uulius, ~e, Neaera tuos OV.*Am.* 3.6.28; (*cf.*) ~us uterque (*i.e.* the Lycian and the Trojan) STAT.*Theb.* 4.838. **c** VERG.*A.* 3.350.

2 (mythol.) One of the horses of the sun. MART. 8.21.7.

xeniolium ~i, *m.* [next +-OLVM] A small present.

mittit mihi. .~a. .quinque gallinulas et uini cadum APUL.*Met.* 2.11; quod mandatis continetur. ad ~a non pertinet, sed ad ea quae edulium excedant usum ULP.*dig.* 1.16.6.3.

xenium ~i, *n.* [Gk. ξένιον] A present given by a host to his guest; a sim. present given on any other occasion. **b** a picture depicting such a gift.

summo die abeuntibus nobis. ~ia sunt missa PLIN.*Ep.* 6.31.14; (*represented by verse inscriptions*) omnis in hoc graeli ~orum turba libello MART. 13.3.1;—in causis agendis non modo pactione. .uerum etiam ~iis semper abstini PLIN.*Ep.* 3.13(14).8; ULP.*dig.* 1.16.6.3. **b** ideo pictores ea, quae mittebantur hospitibus, picturis imitantes ~ia appellauerunt VITR. 6.7.4.

Xenocratēs ~is, *m.* A Greek philosopher, a disciple of Plato and contemporary with Aristotle.

Cic.*Att.* 1.16.4; N.D. 1.34; Tusc. 5.91; V.MAX. 2.10. ext. 2.

Xenophanēs ~is, *m.* An Ionian Greek poet and philosopher of the 6th century B.C. who settled in Magna Graecia.

Cic.*Luc.* 118; N.D. 1.28; Div. 1.5; VITR. 7. pr. 2; GEL. 3.11.2.

Xenophōn ~ontis, *m.* The Greek historian and disciple of Socrates, who lived c. 428–354 B.C.

~on Socraticus VAR. R. 1.1.8; Cic.*Orat.* 32; N.D. 1.31; SEN.*Ben.* 3.32.3; PLIN.*Nat.* 18.22; ~ontis illam iocunditatem inadfectatam QUINT.*Inst.* 10.1.82; SUT.*Jul.* 87; APUL.*Fl.* 20; (*meton.*, of his works) semper Africanus Socraticum ~ontem in manibus habebat Cic.*Tusc.* 2.62.

Xenophontius ~a ~um, *a.* Of or associated with Xenophon.

molli et ~o genere sermonis Cic.*Brut.* 132; Herculeum ~um illum (*i.e.* portrayed by X.) FAM. 5.12.3.

xērapellinus ~a ~um, *a.* [Gk. ξηραπέλλινος] Having the colour of dead vine-leaves (app. between red and purple).

~as ueteres (sc. uestes) IUV. 6.519.

xērophagia ~ae, *f.* [Gk. ξηροφαγία] (app.)

Herbs eaten raw.

~ae ex sale *cf.* in PETR. 56.8.

xērophthalmia ~ae, *f.* [Gk. ξηροφθαλμία] A dry inflammation of the eyes.

est etiam genus aridae lippitudinis; ~an Graeci appellant CELS. 6.6.29.

Xerxēs ~is, *m.* Also **Xers-**. FORMS: gen. app. ~i NEP.*Reg.* 1.3. The son of Darius and king of Persia 485–465 B.C., who led an invasion of Greece in 480 B.C. **b** ~es togatus, a sobriquet given to L. Licinius Lucullus; see quot.

~es. .refertus omnibus praemiis. fortunae Cic.*Tusc.* 5.20; NEP.*Reg.* 1.3; V.MAX. 1.6. ext. 1; ~em Europae inplum intulisse bellum CURT. 5.6.1; fretum quo montem Atho ~es Persarum rex continenti abscedit PLIN.*Nat.* 4.37; GEL. 7(6).17.1. **β** Cic.*Leg.* 2.26; SEN.*Suas.* 2.1; SEN.*Dial.* 5.16.4; AMP. 13.4. **b** Lucullus. .quem ob inlectas moles mari et receptum suffossis montibus in terras mare. .Magnus Pompeius ~en togatum uocare adsuueerat VELL. 2.33.4; PLIN.*Nat.* 9.170.

xiphiās ~ae, *m.* [Gk. ξιφίας]

1 The swordfish, *Xiphiās gladius*.

durus ~as, ictu non mitior ensis OV.*Hal.* 97; ~an. .rostrum mucronato esse PLIN.*Nat.* 32.15; 32.151.

2 A sword-shaped comet.

PLIN.*Nat.* 2.89; HYG.*Fab.* 192.6.

xiphion ~(i)i, *n.* [Gk. ξίφιον] The plant corn-flag, *Gladiolus segetum*.

lonchitis. nascitur in sitientibus, e diuerso ~ion. in uindictis PLIN.*Nat.* 25.137; ~i. .radix superior urinam ciet 26.79; 26.94.

xūthos ~i, *m.* [Gk. ξουθός] A dark yellow semi-precious stone.

eadem (sc. India) et ~on parit, plebeiam sibi gemmam PLIN.*Nat.* 37.128.

Xūthos ~i, *m.* (mythol.) A son of Hellen and progenitor of the Ionian race.

VITR. 4.1.4; OV.*Am.* 3.6.31.

xylinus ~a ~um, *a.* [Gk. ξύλινος] Made of cotton.

ideo lina inde facta ~a (uocant) PLIN.*Nat.* 19.14.

xylobalsamum ~i, *n.* [Gk. ξυλοβάλαμον] Balsam-wood.

CELS. 5.18.7.8; ~um uocatur et coquitur in unguentis PLIN.*Nat.* 12.118; 13.13; 29.56; LARG. 110.

xylocassia ~ae, *f.* [Gk. ξυλοκασία] The same as, or sim. to, next.

MARCIAN. *dig.* 39.4.16.7.

xylocinnamōmum ~i, *n.* [Gk. ξυλοκιννάμωμον] The wood underlying the bark of the cinnamon-plant.

PLIN.*Nat.* 12.91.

xylocinnamum ~i, *n.* = prec.

LARG. 271.

xylon ~i, *n.* [Gk. ξύλον] A name given to the cotton-plant.

superior pars Aegypti. .gignit fruticem, quem aliqui gossypion uocant, plures ~on PLIN.*Nat.* 19.14.

xylospongium ~(i)i, *n.* [Gk. ξυλοσπγγιον] A stick with a sponge attached used for the same purpose as mod. toilet-paper.

non magis quauit me pro xylospongium P.Mich. 471.29; VERBOSE TIBI NEMO DICIT DVM FRISCIANVS (V)TARIS XYLOSPONGIO A.Epig. 41.5.

xyris ~idis, *f.* [Gk. ξυρίς] A wild variety of iris.

PLIN.*Nat.* 21.142.

xysticus ~i, *m.* [Gk. ξυστικός] An athlete.

~orum certationes SUT.*Aug.* 45.4; GAL. 15.1; neque thymelici neque ~i neque agitatores (iamosi sunt) ULP.*dig.* 3.2.4; CIL 6.10161.

xystus ~i, *m.* Also ~um ~i, *n.* [Gk. ξυστός] An open-air walk. **b** a covered way used for athletic exercise.

cum inambularem in ~o Cic.*Brut.* 10; ATT. 1.8.2; LUC. 9; nostril. .hypaethrus ambulationes ~a appellant, quas Graeci παραδρομίδας dicunt VITR. 6.7.5; PHAED. 2.5.18; in ~o maternorum hortorum qui porticum a ripa separat SEN.*Dial.* 5.18.4; ~us uiolis odoratus PLIN.*Ep.* 2.17.17; ~us. .concisus. .buxo 5.6.16; 9.36.3; (praetoria) sua. ~is et nemoribus excoluit SUT.*Aug.* 72.3; TEMPLA. .(CVM) . .~is A FVNDAMENTIS. .STRVXERVNT CIL 8.26467.d.3; 11.6129. **b** VITR. 5.11.4; ~us enim est graeca appellatione porticus ampla latitudine, in qua athletae per hiberna tempora exercentur 6.7.5.

Y

Y, y. The twenty-second letter of the Latin alphabet, adapted from Greek for the transliteration of words containing upsilon

(for which u was used earlier), and pronounced approximately as German ü, in native words used only under the influence of

similar Greek words (e.g. *sylua*, cf. Gk. ὕλη).

Y. .uocibus auia est latinis MAUR. 135; nihil Ausoniis esse opus Y sonare 247.

Z

Z, z. The twenty-third letter of the Latin alphabet, representing a voiced dental sibilant; only used in transliteration of Gk. zeta, for which -ss- (initially s-) was earlier employed.

Z lingua latina non agnoscit VEL. in G.L. 7.50; SCAUR. in G.L. 7.21.

zacōnus: see DIAGONVS.

Zacynthius ~a ~um, *a.* Of or belonging to Zacynthos (sense 1); (masc. as sb.) a Zacynthian.

est uero liquidum bitumen sicut ~um PLIN. Nat. 35.178;—iste quidem ~us PL. Mer. 9.45.

Zacynthus ~ (os) ~i, *f.*, (*m.*).

1 An island in the Ionian Sea, lying off the coast of Elis.

~i ficos fieri non malas PL. Mer. 9.43; nemorosa ~os VERG. A. 3.270; VITR. 8.3.8; LIV. 36.32.9; OV. Ep. 1.87; SEN. Tro. 856; MELA 2.110; PLIN. Nat. 16.216; APUL. Met. 7.6.

2 A name for Saguntum, supposed to have been colonized from Zacynthus; (masc.) its eponymous founder.

maior clade ~os JUV. 13.114;—muri. .quis nobile nomen conditus excelso sacrauit colle ~os SIL. 1.275.

zaeus ~i, *m.* Also **zēus**. [Gk. *ζαῖός*] A fish, the dory, *Zeus faber*.

~us, idem faber appellatus PLIN. Nat. 9.68; 32.148. β COL. 8.16.9.

Zaleucus ~i, *m.* A traditional lawgiver of the Locrians.

CIC. Att. 6.1.18; nec Lycurgi leges. neque ~i. desidero LEG. 1.57; V. MAX. 6.5.EXT. 3; SEN. Ep. 90.6.

Zalmoxis ~is, *m.* Also spelt **Zamolxis**. A god (prob. of the dead) among the Thracian Getae, in later Greek legend associated with Pythagoras as his slave.

APUL. Met. 26.

Zama ~ae, *f.* A town in Numidia adopted as his capital by King Juba, and the traditional site of Scipio's defeat of Hannibal in 202 B.C. ad oppidum ~am ubi ipse (sc. Iuba) domicilium. habebat B. Afr. 9.1; SAL. Jug. 56.1; apud ~am cum eodem (sc. Scipione) conflixit NEP. Hann. 6.3; VITR. 8.3.24; LIV. 30.29.1; PLIN. Nat. 31.15; SIL. 3.261.

Zamensis ~is ~e, *a.* Of or belonging to Zama; (masc. pl. as sb.) the people of Zama.

PLIN. Nat. 5.30;—es. legatos. ad Caesarem Vitam mittunt B. Afr. 9.2.1; COL. ~IVM REGIORVM CIL 8.23602.11.

zāmia ~ae, *f.* [Doric Gk. *ζαμία*] Injury, damage.

PL. Aul. 197.

zamilampis ~is, *f.* [Gk.] A kind of stone: see quot.

~is in Euphrate nascitur, Proconnesio marmori similis, medio colore glauco PLIN. Nat. 37.185.

Zanclaeus ~a ~um, *a.* Of Zancle.

~a. harena Ov. Met. 13.729; ~a Charybdis Fast. 4.499; Tr. 5.2.73; SIL. 14.48.

Zancle ~ēs, *f.* An old name of Messina (in Sicily).

liquerat et ~en aduersaque moenia Regi Ov. Met. 14.5; 15.290; SIL. 1.662.

Zancleus ~a ~um, *a.* = ZANCLAEVS.

oppositum. contra ~a saxa Region Ov. Met. 14.47.

zathēs ~is, *m.* [Gk.] An unknown kind of stone.

~en in Media nasci Democritus tradit electri colore PLIN. Nat. 37.185.

zea ~ae, *f.* [Gk. *ζέα* (or, if ~ē-, *ζεά*)] Emmer wheat, *Triticum dicoccum*.

PLIN. Nat. 18.81; 22.124; LARG. 70.

zeae ~arum, *f. pl.* [app. as prec.] = CYTISVS. cytium quod Graeci aut ~as aut carnicin. uocant COL. Arb. 28.1.

zēlō ~āre, *tr.* [Gk. *ζηλόω*] To love ardently.

QVI AB OBNIVS ~ATVR A. Epig. 21.41.

zēlotypia ~ae, *f.* [Gk. *ζηλοτυπία*] Jealousy. nympha ~a erga Herculem mortua PLIN. Nat. 25.75.

zēlotypus ~a ~um, *a.* [Gk. *ζηλότυπος*] Jealous.

tu autem, Scintilla, noli ~a esse PETR. 69.3; nec me ~um nec dixeris esse malignum MART. 1.92.13; JUV. 6.278; quendam ~um maritum APUL. Met. 9.16;—(masc. as sb.; in quot., of husbands) uidebis. ~ixam inter ~os et amasiunculos PETR. 45.7; quae ~um malae tractationis accusat QUINT. Inst. 4.2.30; ut sit ~us Thymeleus JUV. 8.197.

zēlus ~i, *m.* [Gk. *ζήλος*] A spirit of rivalry or emulation; jealousy.

infinito ~o cupiditatisque incitatus studio. ad eundem modum contendat VITR. 7. pr. 4;—Circe Solis filia propter ~um medicamentis aquam inquinavit Hyg. Fab. 199.2.

Zēnō(n) ~ōnis, *m.* **a** A philosopher of Elea, born c. 490 B.C., a friend and disciple of Parmenides. **b** the founder of the Stoic school of philosophy, who lived 335–263 B.C. **c** an Epicurean philosopher of Sidon, born c. 150 B.C.

a deinde illum (sc. Xenophanem) secuti Parmenides et ~o CIC. Luc. 129; Tusc. 2.52; V. MAX. 3.3.EXT. 2; APUL. Apol. 4. **b** ~o Citieus VAR. R. 2.1.3; ~o. eorum (sc. Stoicorum) principes CIC. Fin. 3.5; N. D. 2.57; VITR. 7. pr. 2; hoc ~on dixit SEN. Ep. 33.7; PLIN. Nat. 34.92; QUINT. Inst. 2.20.7; ~o censuit uoluptatem esse indifferens GEL. 9.5.5; APUL. Fl. 14;—(rhet. pl.) omnes ~ones et Chrysippi SEN. Ep. 22.11; Democritos, ~onas inexplicitosque Platonas MART. 9.47.1; **c** CIC. Fin. 1.16; hoc ille aculeus me audiente Athenis senex ~o. contendere. solebat Tusc. 3.38.

Zephyritis ~idis, *f.* A title adopted by Arsinoe, the sister and wife of Ptolemy Philadelphus, who was worshipped at a temple built on the promontory of Zephyrium to the east of Alexandria.

CATUL. 66.57; in Veneris Arsinoes ~idis. templo Hyg. Astr. 2.24.

zephyrius ~a ~um, *a.* [Gk. *ζεφύριος*] Of or belonging to the west wind.

quidam et uento putant ea (sc. oua) generari, qua de causa etiam ~a appellant PLIN. Nat. 10.166.

Zephyrus ~ (os) ~i, *m.* [Gk. *Ζεφύρος*] A west wind.

~i. sibila LUCR. 5.1382; sub incertis ~is motantibus umbras VERG. Ec. 5.5; G. 2.106; ~is agitata Tempe HOR. Carm. 3.1.24; ~i. aura PROP. 1.18.2; tument ~o linteia OV. Ars. 2.432; SEN. Nat. 5.16.5; COL. 10.78; ubi iam ~i fines LUC. 4.72; faonius. ~us Graecis nominatus PLIN. Nat. 18.337; MART. 12.44.7; in ~os Aquilone fracto STAT. Silv. 4.5.8;—(personified) ~os conspexit; abibam: insequitur; fugio OV. Fast. 5.201; Hyg. Fab. pr. 15; illi tuo famulo ~o APUL. Met. 5.6.

zētēma ~atis, *n.* [Gk. *ζήτημα*] A subject of inquiry, problem, (in quot.) riddle.

~A. MULIER PEREBAT FILIVM SIMILEM SVI. ~NEC MEVS EST NEC MI SIMILAT CIL 4.1877; 6.28239.

zētēmatium ~ii, *n.* [Gk. *ζητημάτων*] A little problem.

siquod uerbum inusitatum aut ~ium offenderam LUCIL. 650.

Zētēs ~ae, *m.* (mythol.) One of the two sons of Boreas (Aquila).

hunc super et ~es, hunc super et Calais. instabant PROP. 1.20.26; OV. Met. 6.716; Harpyia dum ~en fugit SEN. Med. 782; V. FL. 4.465; Hyg. Fab. 14.18.

Zēthus ~i, *m.* Also **Zētos**. (mythol.) A son of Zeus and Antiope, characterized as practical as opp. to his artistic brother Amphion.

fratrum geminorum Amphionis atque ~i HOR. Ep. 1.18.42; PROP. 3.15.41; truci antra ~i SEN. Her. F. 916; Phoen. 20; PLIN. Nat. 36.34; ~us et Amphion ex Antiope Hyg. Fab. 155.2; (as a character in a play) ~us ille Pacuianus CIC. de Orat. 2.155. β Hyg. Fab. 7.4.

zeugitēs ~ae, *m.* [Gk. *zeugίτης*] A kind of reed used in the mouthpiece of double pipes.

PLIN. Nat. 16.169.

Zeugma ~atis, *n.* A town in the north of Syria where there was a crossing of the river Euphrates.

LUC. 8.237; ~a. transitu Euphratis nobile PLIN. Nat. 5.86; 34.150; STAT. Silv. 3.2.137; Tac. Ann. 12.12.

zēus: see ZAEVS.

Zeuxis ~idis, *m.* FORMS: acc. ~in CIC. Inv. 2.1; ~im Brut. 70; ~idem PHAED. 5. pr. 7. A Greek painter of Heraclea in Lucania, who flourished at the end of the fifth century B.C.

o Appelle, o ~is pictor PL. Poen. 1271; Heracleoten ~in. magni pretio conductum CIC. Inv. 2.1; Brut. 70; V. MAX. 3.7.EXT. 3; PHAED. 5. pr. 7; ~idis manu Romae Helena est PLIN. Nat. 35.66; QUINT. Inst. 12.10.4; pictor ~is risu mortuus FEST. p. 209M.

zimpiberi: var. next.

zingiberi ~is, *n.* **zimpiberi**. [Indian; Gk. *ζιγγίβερι*] ORTHOG.: *ging-* LARG. 165. Ginger. CELS. 5.23.3.8; quod uocant zingiberi, alii uero zimpiberi PLIN. Nat. 12.28; 21.117.

zinziō ~āre, *intr.* [onomat.] (Vb. expr. the sound made by a blackbird).

merulorum (est) frendere uel ~are SURT. fr. 161 (p. 252 Re)

ziziphum ~i, *n.* [Gk. *ζίζυφον*] The jujube tree, *Zizyphus* sp., or its fruit.

~i foliis PLIN. Nat. 12.109; peregrina sunt ~a et tubures 15.47; 17.75; ~a, quae Cappadocia uocantur 21.51.

zīzīphus ~i, *f.* [prec.] The jujube tree.

arborum. ~sunt probatissimae rutila atque alba ~us COL. 9.4.3.

zm-: see SM-.

zmintha ~ae, *f.*: var. MENTA.

ocimum senectute degenerat in serpyllum et sisymbrium in ~am PLIN. Nat. 19.176.

zōdiacus ~a ~um, *a.* [Gk. *ζωδιακός*] orbis, circulus ~us, The zodiac.

~um hunc (orbem) Graeci uocitant nostrique Latini orbem signiferum CIC. Arat. 563 (317);—in ~o circulo extremo Hyg. Astr. 3.29; circulus. ~us cuius fines sol negatur excedere Hyg. Gr. agrim. p. 150; GEL. 3.10.4; 13.9.6.

Zōilus ~i, *m.* A cynic philosopher of Amphipolis in the fourth century B.C., notable for his attacks on Homer, Plato, and others.

~us qui adoptauit cognomen ut Homeromastix uocitaretur VITR. 7. pr. 8; OV. Rem. 366; QUINT. Inst. 9.1.14.

zōna ~ae, *f.* [Gk. *ζώνη*]

1 A girdle (as used by a man to hold up the tunic); (esp. incorporating a pouch or sim. to hold money).

cape tunicam atque ~am, et chlamydem adfero. ~quam ille habebat PL. Per. 155; PETR. 114.10;—(in the constellation Orion) ~a latet tua nunc. dehinc erit, Orion, adspicienda mihi OV. Fast. 6.787; PLIN. Nat. 18.268;—hic ego habito: non cum ~a ego ambulo PL. Truc. 955; ~as, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia ianes retuli GRACCH. orat. 27; ibi eo quo uis qui ~am perdidit HOR. Ep. 2.2.40; LIV. 33.29.4; PHAED. 4.22 (33).11; JUV. 14.297; rescript in Ulp. dig. 48.20.6; SUT. Vit. 16; (cf.) in masculinum faciem reformato habitu. auro monetali ~is refertis incincta (uxor) APUL. Met. 7.6.

2 (as worn by a woman). **b** (as worn by unmarried girls; hence its removal signifying loss of virginity).

tunicas (sc. habere). neque strophia neque ~as VAR. in Non. p. 542M; solutis Gratiae ~is prosperet HOR. Carm. 1.30.6; OV. Am. 1.7.48; MART. 14.151.2; STAT. Theb. 10.120; (uestimenta) muliebria sunt. ~capitula, ~ae, mitrae Ulp. dig. 34.2.23.2;—(cf. v. ref. to oriental dress) nec te (sc. Herclulem) Maconia lasciuiae more puellae incingi ~a dedecuisse putes? OV. Ep. 9.66; ex ~a aurea muliebriter cinctus acinacem suspenderat CURT. 3.3.18. **b** ~am soluit duo ligatam CATUL. 2.131; 67.28; nullis Europe. ~potes hac ab orno pendulum ~a bene te secuta laedere colium HOR. Carm. 3.47.59; cui. fallaci ~a recincta manu OV. Ep. 2.116; delapsam. Persephones ~am. ostendit Met. 5.470.

3 Any of the imagined bands encircling the earth, a celestial zone.

quinque tenent caelum ~ae VERG. G. 1.233; PROP. 4.1.108 VAR. At. poet. 16 (14); de ~a XII signorum VITR. 9.1.16; limes (i.e. course of the sun) ~arum. ~trium contentus sine OV. Met. 2.131; MAN. 3.319; Phoebi. ~tritum flammae ~am rota SEN. Her. O. 1439; mundi pars. ~quam ~a nivalis perpetuaeque premunt hiemes LUC. 4.106; rubicunda perusti ~a poli V. FL. 1.516; STAT. Theb. 6.323.

4 An encircling band or marking. **b** (med.) shingles, *Herpes zoster*.

onychias nigras inueniri candidis ~is PLIN. Nat. 37.90. **b** facit hoc medicamentum. ~ad ignem sacrum et ad ~am LARG. 63; 106.

zōnarium (sōn-) ~ (i) i, *n.* [Gk. *ζωνάριον*] A little girdle.

~ium (cod. sonarum) accepit. ~consequitur paenularium NOV. com. 34.

zōnārius ~a ~um, *a.* [ZONA + -ARIVS]

1 Of or concerned with (money) belts;

sector ~us, a cutpurse.

mira sunt ni illic homost. sector ~us PL. Trin. 862.

2 (masc. as sb.) A maker of or dealer in girdles.

strophiarum astant, astant semul ~i PL. Aul. 516; LUCIL. 1057; id auctores et ~i conclamarunt CIC. Flac. 17.

zōnātim, *adv.* [ZONA + -atim (-IM)] In the manner or form of a girdle.

~ circum impluvium cinerarius... cludebat LUCIL.249.

zōnula ~ae, *f.* [ZONA + -VLA] A (little) girdle.
 ~ tibi uirgines ~a solvunt sinus CATUL.61.53; SEPT. *poet.* 1;
 ~AM VT SOLVAS DIV LIGATAM CIL 14.3565.d.17; (*in a constellation*) nitor... mediam (sc. Andromedam) ambit ignea
 .. lucet qua ~a GERM. *Ara.* 204.

zōophthalmon ~ī, *n.* [Gk. ζωόφθαλμον] A kind of houseleek, *Sempervivum* spp.
 PLIN. *Nat.* 25.160.

zōphorus (~os) ~ī, *m.* Also ~um ~ī, *n.* [Gk. ζωφóρος] (archit.) A frieze carved with the figures of animals.

item (sc. faciendus) ~us supra epistylum VITR. 3.5.10;
 ~oe sculpturis ornati 4.1.2; 4.8.1; ~a... ex symmetriis columnarum... explicentur 5.1.5.

zōpissa ~ae, *f.* [Gk. ζώπισσα] (See quotes.)
 non omittendum apud eosdem ~am uocari derasam
 nauibus maritimis picem cum cera PLIN. *Nat.* 16.56; 24.41.

zōpyris: (quoted by Quintilian to exemplify words beginning with z; perh. transliteration from Gk. ζώπυρον 'spark').

uelut hilarior protinus renidet oratio, ut in 'zephyris' et
 '~' (s.v. l.) QUINT. *Inst.* 12.10.28.

zōpyrontion ~ī, *n.* [Gk., cf. prec.] = CLINO-PODIVM.

PLIN. *Nat.* 24.137.

zoraniscacos ~ī, *f.* [unkn.] An unknown precious stone.

~os in Indo flumine Magorum gemma narratur PLIN. *Nat.* 37.185.

Zoroastrēs ~ī, *m.* (Greek form of the name Zarathustra) The founder of the Magian religion, who lived at a time prob. preceding the Achaemenid dynasty in Persia.

risisse eodem die quo genitus esset... ~en PLIN. *Nat.* 7.72;
 ~en in desertis caseo uixisse 11.242; 30.4; APUL. *Fl.* 15;
 Pythagoram... ~i sectatorem APOL. 31; 90.

zostēr ~ēros, *m.* [Gk. ζωστήρ] A kind of marine plant = PRASON; a disease, prob. shingles.

PLIN. *Nat.* 13.135; ~26.121.

zōthēca ~ae, *f.* [ζωθήκη] A niche in a wall; a bay or recess.

IMAGINEM MARMOREAM ET ~AM CIL 6.10409; 8.7079.5;
 SIGNIS AEREIS... DISPOSITIS IN ~IS 14.2793.3; ~a... quae...
 uelis obductis reductisue modo adicitur cubiculo, modo aufertur PLIN. *Ep.* 2.17.21.

zōthēcula ~ae, *f.* [prec. + -VLA] A little recess or alcove.

mox ~a refugit quasi in cubiculum idem et aliud PLIN. *Ep.* 5.6.38.

zura ~ae, *f.* [unkn.] The seed of the shrub PALIVRVS (sense b).

PLIN. *Nat.* 24.115.

zygius ~a ~um, *a.* [Gk. ζύγιος]

1 Of or belonging to (the yoke of) marriage.
 sonus tibiae ~ae APUL. *Met.* 4.33; (*as a cult-tile*) te...
 reginam dearum... quam cunctus oriens ~am ueneratur 6.4.

2 (fem. as sb.) A tree, used acc. VITR. 2.9.12 for making yokes, prob. Norway maple, *Acer platanoides*.

PLIN. *Nat.* 16.67.

zygōdes ~is, *n.* [Gk. ζυγοειδής] (anat.) The Gk. name for the zygoma or yoke-bone.

iugale appellari potest (sc. id os) ab eadem similitudine, a qua id Graeci ~es appellant CELS. 8.1.7.

zygon ~ī, *n.* [Gk. ζυγόν] 'The Yoke', the Greek name for the constellation Libra.

AMP. 2.7.

zŷthum ~ī, *n.* [Gk. ζῖθος] A drink made from fermented malt, beer.

Pelusiaci... pocula ~i COL. 10.116; ex iisdem (sc. frugibus) fiunt et potus, ~um in Aegypto, caelia... in Hispania PLIN. *Nat.* 22.164; ~um, quod in quibusdam prouinciis ex tritico uel ex hordeo uel ex pane (cf. panico) conficitur ULP. *dig.* 33.6.9.